Digitized by Google

12
10 II
7

M

1/K

Digitized by Google

REDVCTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS
ORDINIS DIVI BENEDICTI,
Libri Quattuordecim:

PERFECTAM OFFICIORVM atque morum rationem, ac penè totam naturæ complectentes hiſtoriam:

Hoc opus quod iam vetuſtate conſenuerat noua hac editione noſtra in communem Sacræ Theologiæ ſtudioſorum gratiam reſtituimus, & ab erroribus quibus ſcatebat, expurgamus.

ADIECTVS EST INDEX CAPITVM LOCVPLETISSIMVS.

S. Onuphrij

VENETIIS,
APVD HÆREDEM HIERONYMI SCOTI,
M D LXXV.

79

ORDO ET SERIES CAPITVM QVÆ IN HOC REDVCTORIO MORALI *Petri Berchorij continentur.*

ABIDES. lib.9.c.4. 269
Abies.lib.12.c.3. 504
Abyſſus.lib.8.c.12. 263
Abſitus.lib.11.c.44. 466
Abſynthiũ.li.12.c.11. 508
Accipiter.lib.7.c.3. 186
Acetum.lib.12.c.85. 579
Achates.lib.11.c.42. 465
Acipenſer.lib.9.c.9. 270
Acutus ſapor.lib.13.c.14. 591
Adamas.lib.11.c.40. 464
Aeoliæ inſulæ.lib.14.c.17. 619
Aer.lib.6.c.10. 155
Aeſtus lib.5.c.6. 136
Aethna mons.lib.11.c.8. 454
Aether.lib.5.c.5. 115
Æthiopia.lib.14.c.18.19. 691
Afforus.lib.9.c.11. 271
Ager.lib.11.c.22. 456
Agnus.lib.10.c.3. 326
Agnuſcaſtus.lib.12.c.14. 508
Alabaſtrum.lib.11.c.34. 460
Alabandicus lapis.lib.11.c.45. 466
Alabaudia lapis.lib.11.c.45. 466
Alauda.lib 7.c.5. 189
Albedo.lib.13.c.2. 584
Albirem.lib.9.c.6. 270
Alcees.lib.9 c.2. 268
Alectoria gemma.lib.11.c.48. 467
Allium.lib.15.c.10. 507
Aloa lignum.lib.12.c.4. 505
Aloe ſuccus.lib.12.c.5. 505
Alphoras piſces.lib 9.c.5. 270
Amazonia.lib.14.c.2. 612
Amarus ſapor.lib.13.c.13. 591
Amanthon lapis.lib.11.c.50. 467
Amentia.lib.4.c.4. 88
Amethyſtus.lib.11.c.41. 465
Amianthus lapis.lib.11.c.50. 467
Amius piſcis lib.9.c.10. 271
Amygdalus.lib.12.c.2. 504
Amomum.lib.12.c.7. 506
Anas.lib.7.c.7. 189
Ancilla.lib.3.c.10. 73
Anetum.lib.12.c.8. 506
Angelus lib.1.c.2. 4
Augioa (quanquam per inaduertentiam augina impreſſum ſit) lib.4.c.15. 95
Anglia.lib.14.c.3. 612
Anguilla lib.9.c.3. 268
Anguis lib.10.c.5. 327
Anhelitus lib.2.c.34. 52
Anima.lib.2.c.5. 8
Animal lib.10.c.1. 311
Aniſum lib.11.c.9. 507
Annus lib.5.c.45. 134
Anſer lib.7.c.8. 189
Aſinus lib.10.c.8. 348
Aſia lib.14.c.5. 614
Antolomes aues lib.7.c.15. 191
Antrum.c..de ſpelunca.
Aper lib.10.c.5. 334
Apes lib.10.c.6. 335
Aphrica lib.14.c.5. 611
Apiſtos lapis lib.11.c.44. 466
Apium lib.12. 508
Apoſtema lib.4.c.25. 102
Apodes lib.7.c.9. 190
Aqua lib.8.c.1. 232
Aquarum mirabilia lib.14.c.65. 671
Aquarius cœleſte ſignum li.5.c.26. 119
Aquila lib.7.c.2. 583
Arabia lib.14.c.4. 614
Aranea lib.9.c.12. 271
Aranea lib.10.c.7. 345
Arborum conſideratio.lib.12.per totum cap.1. 496
Arborum mirabilia lib.14.c.68. 679
Arcturus lib.5.c.32. 227
Ardea lib.7.c.10. 290
Arena.lib.11.c.32. 459
Argentum lib.11.c.38. 462
Argilla lib.11.c.33. 460
Argyrodamas lib.11.c.46. 466
Argyrites lapis lib.11 c.46. 366
Argentum viuum lib.15.c.39. 463
Aries piſcis lib.9.c.7. 270
Aries lib.10.c.2. 334
Aries cœleſte ſignum lib.5.c.20. 516
Ariſtolochia lib.12 c.13. 508
Armenicus bolus lib.11.c.116. 489
Artemiſia lib.12.c.15. 509
Articularis morbus lib.4.c.24 102
Arundo lib.12.c 6. 506
Asbeſtos lib.11.c.43. 466
Aſpis lib.10.c.9. 351
Aſterites gemma lib.11.c.49. 467
Aſtrion gemma lib.11.c.47. 466
Auditus lib.1.c.8. 51
Auellana nux lib.12.c.105. 542
Auena lib.12.c.16. 509
Auis lib.7.c.1. 577
Auium mirabilia lib.14.c.63. 669
Aureola lib.7.c.56 221
Aureum vellus lib.9 c.8. 270
Auricalchum lib.11.c.36. 464
Auripigmentum lib.11.c.36. 462
Auſis lib.2.c.10. 34
Aurora lib.5.c.53. 541
Aurum lib.11.c.35. 460
Auſter lib.6.c.18 162
Autumnus lib.5.c.49 136
Axis lib.5.c.7 115

B

BActria lib.14.c.6. 614
Balſuſtia quid lib.12.c.20. 510
Balena lib.9 c.15. 275
Balſamus lib.12.c.17. 509
Barchora lib.9.c.14. 275
Barliacha lib.7.c.12. 195
Barba lib.2.c.13. 36
Baſiliſcus lib.10.c.13. 356
Bdellium lib.12.c.18. 510
Beotia lib.14.c.7 614
Beryllus lib.11.c.51. 467
Beta lib.12.c.21. 511
Bethel montes lib.11.c.4. 454
Biſtarda ſeu bitarda lib.7.c.13. 192
Bitumen lib.11.c.52 468
Bolus armenicus lib.11.c.116. 589
Bos lib.10.c.10. 354
Bochę piſces lib.9.c.13. 271
Bohemia lib.14.c.8. 614
Bonoſa lib.7.c.14. 195
Bombyx lib.10.c.15. 355
Boreas lib.6.c.17. 161
Botacon lib.10.c.16. 358
Botrax lib.10.c.14. 357
Brachia lib.2.c.24. 44
Britannia maior lib.14.c.9. 615
Brutorum mirabilia lib.14.c.60. 655
Bubalus.lib.10.c.12. 355
Bubo lib.7.c.15. 192
Bubulcus lib.10.c.11. 355
Bufo lib.10.c.14. 357
Butyrum lib.13.c.25. 596
Buxus lib.12.c.19. 510

C

CAducus morbus lib.4.c.5. 89
Cahab animal lib.9.c.25. 276
Calamus arundo lib.12.c.13. 515
Calamus aromaticus lib.12.c.28. 514
Calamus ſcripturalis lib.12.c.30. 515
Calamus viualis lib.12.c.29. 515
Calamentum lib.12. 515
Calcedonius lapis lib.11.c.59. 470
Calchophonos lapis lib.11.c.90. 490
Calchophthongus lapis li.11.c.90. ibid.
Calculus lib.11.c.53. 468
Calor ſeu caliditas lib.1.c.55. 14
Calx lib.11.c.55. 469
Camelopardalis lib.10.c.28. 360
Camelus lib.10.c.27. 359
Campus lib.11.c.23. 457
Campania lib.14.c.10. 615
Cancer cœleſte ſignum lib.5.c.13. 117
Canes marini lib.9.c 128. 277
Cancri piſces lib.9.c.16. 272
Canis lib.10.c.23. 365
Canicula ſtella lib.5.c.38. 130
Capparis lib.12.c.32. 515
Capilli lib.2.c.61. 66
Capra lib.10.c.22. 363
Caprea lib.10.c.20. 362
Capreolus lib.10.c.21. 363
Capricornus cœleſte ſignũ li.5.c.19 128
Caprimulgus lib.7.c.16. 192
Caput lib.2.c.2. 28
Caput draconis & cauda lib.5.c.33. 128

* 2 Carbo.

Index capitum.

Carbo.lib.6.c.6. 153
Carbunculus.lib.11.c.57. 469
Carchedonius lapis.lib.11.c.59. 470
Cardamomum.lib 12.c.33. 515
Carduelis.lib.7.c.26. 204
Carduus.lib.12.c.35. 516
Cardaica ſyncopis.lib.4.c.16. 95
Carea.lib.12 c.34. 515
Carica.lib.12.c.36. 516
Carmelus mons.lib.13.c.14. 455
Caro.lib.2.c.57. 64
Carpera.lib.9.c.17. 273
Cartilago.lib 2.c.54. 63
Caſeus.lib.13.c.22. 596
Caſia lib.12.c. 26. 514
Caſia fiſtula lib.12.c.27 514
Caſtanea lib.12.c.83. 533
Caſtor lib.10.c.25 371
Catulus lib.10.c.14. 370
Caucaſus mons lib.11.c.5. 454
Cauerna lib.11.c.24 457
Cæcitas quid lib.4.c.11 93
Cedar lib.14.c.11. 616
Cedrus lib.12.c.22 511
Cœleſtium impreſsionum mirabilia.lib. 14.cap.61. 663
Celion.lib.9.c.27. 277
Cœli natura lib.5.c.1 3
Cœlum lib.5.c.2. 113
Cœlum cryſtallinum lib.5.c.3 114
Cœlum empyreum lib.5.c.4. 114
Cementum lib.11.c.56 469
Cœna lib.3.c.18 81
Centaurea lib 12. 519
Cœpa lib.12.c.40. 518
Cœpa canina lib.12.c.45 518
Cephalea morbus lib 4.c.2. 86
Cera.lib.13.c. 19. 594
Ceraunius lapis.lib.11.c.62. 471
Cerebrum. lib.2.c.22. 274
Ceruleus piſcis.lib.9.c.29. 277
Ceruus.lib.10.c.26. 373
Chameleon.lib.10.c.19. 361
Charadrius.lib.7.c.44. 215
Chelidonius lapis.lib.11.c.61. 470
Chelidonia.lib.12.c.44. 519
Chiro.lib.7.c.43. 215
Cholera.lib.1.c.22. 24
Chryſolitus.lib.11.c.60. 470
Chryſopaſſus.lib.11.c.58. 470
Cibus.lib.3.c.15. 77
Cicadæ.lib.7.c.18. 196
Ciconia.lib.7.c.20. 198
Cilia.lib.2.c.6. 33
Cinamomum.lib.12.c.25. 513
Cinis.lib.6.c.9. 154
Circulus lacteus.lib.5.c.8. 115
Cygnus.lib.7.c.14. 202
Cynamulgus.lib.7.c.16. 192
Cynomya. lib.7.c.41. 199
Cypreſſus.lib.12.c.23. 512
Cyprus arbor.lib.12.c.54. 513
Cyprus inſula.lib.14.c.12. 616
Cypſelli.lib.7.c.9. 190
Coagulum.lib.13.c.23. 597
Coccyx.lib.7.c.16. 192
Collis.lib.11.c.25. 457
Colocynthis.lib.12.c.38. 517
Collum.lib.2.c.22. 43
Colloquintida.lib.12.c.38. 517
Coluber.lib.10.c.29. 379
Columba.lib.7.c.17. 192
Colorum conſideratio.lib.13.c.1. 581
Cometa.lib.5.c.30. 127
Conchæ piſces.lib.9.c.18. 273
Conchylium.lib.9.c.19. 273
Conger piſcis.lib.9.c.23. 276
Cor.lib.2.c.33. 50
Corallius lapis.lib.11.c.64. 471
Coriandrum.lib.12.c.37. 517
Corneolus lapis.lib.11.c.65. 472
Cornix.lib.7.c.22. 199
Cornu.lib.10.c.27. 376
Coruus.lib.7.c.23. 200.
Coruus marinus.lib.9.c.11. 274
Coruſcatio,lib.6.c.19. 177
Cox.lib.11.c.54. 468
Coturnix.lib.7.c.19. 197
Crapaldina.lib.11.c.102. 484
Creta inſula.lib.14.c.13. 617
Cricos.lib.9.c.26. 276
Cryſtallus.lib.11.c.63. 471
Crocus.lib.12.c.39. 517
Crocodilus.lib.9.c.24. 276
Crocodilus.lib.10.c.28. 377
Crura.lib.2.c.50. 60
Cubeth.lib.7.c.27. 204
Cuculus.lib.7.c.28. 204
Cucumer.lib.12.c.41. 518
Cucurbita lib 12.c.43. 518
Culex.lib.7.c.25. 203
Cuminum.lib.12. 516
Cutis.lib.2.c.59. 65

D

DAmula.lib.10.c.29. 379
Delphini.lib.9.c.31. 277
Dentes.lib.2.c.18. 38
Dentium dolor.lib.4.c.13. 95
Dentea ſeu dentrix.lib.9.c.30. 277
Deſertum.lib.11.c.26. 457
Deus.lib.1.c.1. 4
Diabolus.lib.1.c.3. 6
Diadochos.lib.11.c.67. 472
Dictamus.lib.12.c.45. 519
Dies.lib.5.c.52. 140
Digiti.lib.2.c.26.(quanquam.27. in multis impreſſum inuenias.) 46
Diomedeæ aues.lib.7.c.29. 205
Dionyſias gemma.lib.11.c.66. 472
Diptamus.lib.12.c.45. 519
Dyplas.lib.10.c.29. 379
Dominus.lib.3.c.13. 76
Dorſum.lib.2.c.29. 48
Draco.lib.10.c.31. 380
Draco marinus.lib.9.c.32 280
Dracontea.lib.12.c.46. 519
Dracontium.ibidem.
Dragantum.lib.12. 519
Dromedarius.lib.10.c.30. 379
Dualitas.lib.13.c.28. 604
Dulcedo.lib.13.c.10. 689

E

EAle.lib.10.c.32. 382
Ebal mons.lib.11.c.6. 454
Ebenus.lib.12.c.47. 519
Ebron mons.lib.11.c.7. 454
Ebulus lib.12.c.54. 521
Echinus ſeu echeneis.lib.9.c.33. 280
Edera.lib.12.c.48. 510
Ædificiorum mirabilia.lib.14.c.72. 687
Edus.lib.10 c.37. 390
Ægyptus.lib.14.c.14.& 15. 618
Eſfraim mons.lib.11.c.9. 455
Eleus.lib.9.c.43. 283
Electrum.lib.11.c.69. 473
Elementa.lib 6.c.3. 148
Elephas.lib.10.c.36. 386
Elitropium herba.lib.12.c.50. 521
Elitropia gemma.lib.11.c.72. 474
Elleborus.lib.12.c.49. 521
Elleſpontus.lib.14 c.16. 619
Emarites.lib.11.c.71. 474
Encenia.lib 5.c.63. 146
Enydros.lib 11 c.73. 475
Enula.lib.12. 521
Eoliæ inſulæ.lib.14.c.17. 619
Epar.lib.2.c.36. 53
Ephemeron.lib.9 c.34. 281
Epiſtites lapis.lib.11.c.74. 475
Epithymum.lib.12.c.53. 521
Equa.lib.10.c.34. 384
Equus.lib.10.c.33. 381
Equus fluuialis.lib.9 c.41. 283
Equus marinus.li.9.c.40. 283
Eruca.lib.10 c.38. 390
Eruca.lib.12 c.52. 521
Æs. lib.11.c.68. 472
Eſcarus.lib 9 c.35. 281
Eſos.lib 9 c.36. 281
Eſula.lib.12.c.51. 521
Ætas quid.lib.3.c.1. 67
Ætates hominum. lib.3.c.1. 67
Æther. lib.5.c.5. 215
Æthiopia. lib.14.c.18.19. 619
Æthna mons. lib.11.c.8. 454
Ætites lapis. lib.11.c.70. 473
Europa lib.14 c.20. 622
Exoliceros.lib.11.c.75. 475
Exercitium.lib.3.c.22. 85
Exocetus.lib.9.c.38. 282
Expoſita piſcis.lib 9.c.42. 284

F

FAba.lib.12.c.58. 523
Fagus.lib.12.c.57. 523
Falco.lib.7.c.30. 205
Farina.lib.12.c.60. 525
Fauilla.lib.6.c.8. 154
Fauni.lib.10.c.39. 391
Fauonius.lib.6.c.16. 161
Febris.lib.4.c.17. 96
Fel.lib.2.c.37. 54
Fœmina.lib.10.c.40. 392
Fœmora.lib.2.c.48. 59
Fœniculus.lib.12.c.63. 526
Fœnum.lib 12.c 65. 526
Fermentum.lib.12.c.61. 526
Fœtans.lib.10.c.41. 393
Fœtor.lib.4.c.13. 95
Fœtor.lib.13.c.8. 588
Fœtus.lib.10.c.42. 393
Ferrugo.lib.11.c.77. 477
Ferula.lib.12.c.64. 526
Ferrum.lib.11.c.76. 476
Ficarius.lib.10.c.43. 393
Ficus.lib.12.c. 52. 522
Filius lib.3.c.11 73
Fime marina belua.lib.9.c.44. 283
Flagella.lib.12.c.67. 527
Floquis.lib.7.c.43. 215
Flos.lib.12.c.68. 517
Fluctus.lib.8.c.13. 263
Fluuius.lib.8.c.3. 240
Foliorum conſideratio.lib.12.c.66. 527
Fons.lib.8.c.2 236
Forma.lib.6.c.2. 147
Formica.lib.10.c.44. 393
Formicaleon. ibidem
Fortunatæ inſulę.lib.14.c.22. 623
Foſſa.lib.11.c.29. 458
Fraxinus.lib.12.c.56. 523
Frigiditas.lib.1.c.16. 16
Friſia.lib.14.c.21. 624

Fron

Frons lib 2 c 8. 55
Frumentum lib.12.c.59. 524
Fructus.lib 12.c.69. 528
Fucus lib 10 c.45. 395
Fulica.lib 6 c 32. 206
Fulmen.lib 6 c.27. 171
Fumus.lib 6 c.5. 151
Fumus terræ lib.12.c.62. 526
Furor.lib.4 c.3. 88
Foſtaleon.lib 9.c.46. 284

G

GAgates lapis.lib 11.c.80. 477
Galaad mons lib.11.c.15. 455
Galaga.lib.9.c.48. 284
Galactites lapis.lib.11.c.81. 478
Galacia circulus.lib.5 c.8. 175
Galatias lapis.lib. 11.c.82. 478
Galbanum.lib.12 c.72. 530
Gallia.lib.14 c 25. 623
Gallus.lib.7 c.34. 207
Gallina.lib 7 c.35. 209
Gariophyli fructus lib.12.c.74. 530
Garrulus.lib 7 c 37. 211
Gemmarū conſideratio.lib.11.c 79 477
Gemini cœleſte ſignum.lib.5.c.12. 116
Genæ lib.2.c.12. 36
Geneſta.lib.12 c.75. 530
Genitalia lib.2.c.45 58
Genua lib.2.c.49 60
Germania.lib 14 c.24. 625
Germen.lib.12 c.70. 529
Gith lib.12.c 77. 531
Gladius marinus.lib.9 c 51. 285
Glanis piſcis.lib 9.c.20. 274
Glanis.lib 9 c.50. 285
Glaucios piſcis.lib 9 c.20. 274
Glaucus piſcis.lib 9 c.49. 285
Gleba.lib.11.c 78. 477
Glires.lib.10.c.47. 396
Glottis.lib.7.c.38. 211
Graculus lib.7 c 37. 211
Gramen.lib.12.c 71. 529
Grando.lib.6.c.24. 168
Granus ſeu granius piſcis.lib.9.c.52. 285
Granum.lib.12 c.76. 531
Gratitem lapis lib 11.c.83. 478
Grillus.lib.10.c 48. 396
Gryphes.lib.10.c.46. 395
Grues lib 7.c.36. 210
Gorges.lib.8 c.10. 258
Guſtus.lib.1.c.10. 12
Gutta morbus lib 4 c.24 202
Gutta gummi.lib.12 c.73 530
Guttur lib.2.c.32. 42

H

HAlcyon lib.7.c 6 189
Haleces lib.9 c.2 268
Halietus lib.7.c.4. 189
Harpiæ lib 7.c 39 212
Hebenus lib.12.c 47. 219
Hædus lib.10 c 37 390
Hædera lib 12 c 48 520
Heliotropium lib.11 c.72 474
Heliotropium herba lib.12.c.50 521
Heliotropia gemma lib. 11.c.72. 474
Helleſpontus lib.14.c.16 619
Helleborus lib.12 c.37. 521
Hematites.lib.11.c.71. 474
Hepar.lib.2.c. 36. 53
Hepheſtites lapis.lib.11.c.74. 475
Heracleodes piſces.lib.9.c.39. 282
Herbarum mirabilia.lib.14.c.69. 679
Hericius.lib.10.c.53. 399
Hericius marinus.lib.9.c.37. 282
Herinaceus.lib.10.c.54. 400
Hermon. vide ca.1.de montibus.lib.11.
Hirudus.lib.7.c.40. 212
Hibernia.lib.14.c.26. 627
Hexecontalithos.lib.11.c.75. 475
Hiacinthus herba.lib.12.c.51. 530
Hyacinthus gemma.lib.11.c.8. 479
Hyades.lib.5.c.36. 129
Hichneumon.lib.10.c.49. 285
Hydropiſis.lib.4.c.21. 100
Hiems.lib.5.c.50. 137
Hyena.lib.10.c.50. 396
Hyenia gemma.lib.11.c.87. 480
Hinnulus.lib.10.c.51. 398
Hyoſcyamus.lib.12.c.82. 533
Hyperborei montes.cap.de gryphibus.
Hyppopotamus.lib.9.c. 285
Hircus.lib.10.c.52. 398
Hirundo.lib.7.c.41. 215
Hirundo marina.lib.9.c.54. 286
Hiſpania.lib.14.c.25. 626
Hyſſopus.lib.12.c.80. 532
Holus.lib.12.c.110. 546
Homo.lib.1.c.4. 7
Hominis compoſitio.lib.1.c.14. 14
Hominis conditiones.lib.3.c.1. 67
Hordeum.lib.12.c.111. 546
Humanæ naturæ mirabilia. libro 14.capitu.59. 645
Humeri.lib 2.c.25. 43
Humiditas.lib.1.c.18. 18
Humor.lib.1.c.19. 19

I

IAcinthus lapis.lib.11.c.85. 479
Iacinthus herba.lib.12.c.81. 532
Iaſpis.lib.11.c.84. 479
Ibernia.lib.14.c.26. 627
Ibides.lib.7.c.42. 215
Ichneumon.lib.10.c.49. 396
Ictericia.lib.4.c.22. 101
Ienia gemma.lib.11.c.87. 480
Ignis.lib.6.c.4. 149
Ignium mirabilia.lib.14.c.62. 667
Ilex.lib.12.c.78. 531
Impreſsiones cœleſtes.lib.6.c.11. 157
India lib.14 c.27. 628
Induſtria humana.lib.14.c.71. 680
Infans.lib.3.c.2. 67
Infirmitates lib.4 c.1. 88
Ingeniorum mirabilia.lib.14.c.72. 680
Inſipidus ſapor.lib.13.c.16. 592
Inſomnietas.lib.4.c.4. 88
Inſulæ conſideratio.lib.14.c.28. 634
Inſulæ fortunatæ lib.14.c.22. 623
Iordanis.lib.8.c 4. 249
Iris.lib.6.c.20. 164
Iris lapis.lib.11.c.86. 480
Iſelandia ſeu iſlandia.lib.14 c.29. 635
Iſopus.lib.12.c.80. 532
Iſrael montes.lib.11.c.13. 455
Italia.lib.14.c.30. 635
Iudæa.lib.14.c.31. 637
Iuniperus lib.12.c.79. 532
Iupiter lib.5.c 24. 121
Iuſquiamus.lib.12.c.82. 533
Iuuenca.lib 10.c.55. 401

K

KAbrates.lib 11.c.89. 480
Kalaoz.lib.9 c.55. 287
Kalcoſanus.lib.11.c.90. 480
Kamao.lib.11.c.88. 480
Karabus.lib.9.c.59. 288
Kaſtanea.lib.12.c.85. 533
Kiloz piſcis.lib.9.c.56. 287
Kylion.lib.9.c.58. 287
Kola piſcis.lib.9.c.57. 287

L

LAbruſca.lib.12.c.176. 574
Labia.lib.2.c.15. 37
Labem lapis.lib.11.c.107. 689
Lac.lib.13.c.20. 595
Lactuca.lib.12.c.87. 536
Lacus.lib.8.c.7. 252
Lamia.lib. 10.c.56. 402
Lappa.lib.12.c.88. 536
Lappathes.lib.12.c.89. 536
Lapidum mirabilia.lib.14.c.70. 685
Larus.lib.7.c.45. 216
Latera.lib.2.c.28. 47
Laurus.lib.12.c.84. 533
Leæna.lib.10.c.58. 407
Leguminum cōſideratio.lib.12.c.90. 536
Lens.lib.12.c.91. 537
Lentiſcus.lib. 10.c.85. 534
Leo.lib.10.c.57. 402
Leo cœleſte ſignum.lib.5.c.14. 117
Leopardos.lib. 10.c.59. 407
Lepra.lib.4.c.26. 104
Lepus.lib.10.c.60. 407
Lepus marinus.lib.9.c.64. 289
Libanus.lib.11.c.17. 455
Libra cœleſte ſignum.lib.5.c.16. 118
Lybia.lib.13.c.32. 638
Ligurios lapis.lib.11.c.91. 480
Lilium.lib.12.c.86. 535
Limax.lib.10.c.62. 409
Lingua.lib.2.c.19. 39
Linum.lib.12.c.92. 537
Liparis gemma. ibidem.
Liparea gemma.lib.11.c.92. 480
Liquor.lib.13.c.17. 592
Lithonia.lib.14.c.24. 638
Lituonia.lib.14.c.33. ibid.
Lynx.lib.10.c.61. 408
Lyncurius lapis.lib.11.c.91. 480
Locuſta.lib.7.c.46. 216
Locoſta marina.lib.9.c.63. 289
Locutionis impedimenta.lib.4.c.14. 95
Loligo.lib.9.c.62. 289
Lotos ſeu lothos.lib.12.c.93. 537
Lucidij aues.lib.7.c.47. 218
Lucis conſideratio.lib.5.c.39. 130
Lucius.lib.9.c.65. 390
Ludolatra.lib.9.c.61. 288
Luligo.lib.9.c.60. 288
Lumen quid ſit.lib.5.c.40. 131
Lupus.lib.10.c.63. 409
Lupus marinus.lib.9.c.66. 291
Luna lib.5.c.29. 124

M

MAcedonia.lib.14.c.35. 639
Magnes.lib.11.c.94. 481
Malua.lib.12.c.103. 541
Malus arbor.lib.12.c.94. 537
Maluſgranata arbor.lib.12.c.95. 538
Mamilla ſeu mamma.lib.2.c.34. 49
Mandibula.lib.2.c.14. 37
Mandragora.lib.12.c.100. 540
Manticora.lib.10.c.64. 412
Manus.lib.2.c.25. 45
Marach mons.lib.11.c.3. 454
Margarita.lib.11.c.93. 481

Mare

Index capitum.

Mare lib.8.c. 11. 258
Maris mirabilia lib.14.c.64. 671
Marmor lib.11.c.100. 483
Mars lib.5.c.25. 122
Maſculus lib.3.c.8. 71
Mater lib.3.c.5. 70
Materia prima lib.6.c.1. 146
Matrix lib.2.c.46. 59
Medea lapis lib.11.c. 98. 483
Media lib.14.c.37. 631
Medicus lib. 4.c.28. 108
Medulla lib.2.c.53. 62
Medus lapis lib.11.c.98. 483
Megaris piſcis lib.9.c.71. 293
Mel lib.13.c.18. 592
Melancholia lib.1.c.23. 24
Melanites lapis lib. 11.c.96. 483
Melchites lapis lib.11.c.99. 483
Melos inſula lib.14.c.36. 635
Membrum quid, eiuſque conditio libro 2.cap.1. 26
Memphites lapis lib.11.c.95. 483
Mennonides aues lib.7.c.50. 219
Menſis lib.5.c.51. 138
Meſuratum conſideratio libro 13.c. 29. folio. 605
Menta lib.12.c.102. 541
Mentum lib.2.c.16. 37
Meridies lib.5.c.54. 142
Mercurius lib.5.c. 27. 123
Mergulus lib.7.c. 49. 219
Merula lib.7.c.52. 220
Meſia lib.14.c.38. 640
Migale lib.10.c.65. 413
Milium lib. 12.c.101. 541
Miluago lib.9.c.77. 294
Miluus lib.7.c.48. 218
Miluus lib.9.c.68. 291
Mirabilia multa videas prologo libr. 14. folio 609
Mollis piſcis lib.9.c.76. 293
Molochites lapis lib.11.c.99. 483
Monachus marinus lib.9.c.78. 294
Monedula lib.7.c.51. 220
Monoceros maris lib.9.c.79. 294
Mons lib.11.c.2. 453
Morbus quid lib.4.c.1. 86
Morbus caducus lib.4.c.5. 89
Moria mons lib.11.c.15. 455
Morus lib.12.c.96. 538
Motus conſideratio lib.5.c.44. 132
Mugilis lib.9.c.69. 291
Mullus lib.9.c.67. 291
Mulus lib.10.c.66. 413
Muodus lib.5.c.3. 111
Murena lib.9.c.70. 292
Murex lib.9.c.72. 293
Murilegus lib.10.c.70. 416
Mus lib. 10.c. 67. 414
Mus marinus lib.9.c.74. 293
Muſicorum inſtrumentorum conſideratio lib.13.c.31. 608
Muſculi lib.9.c.73. 293
Muſtela lib.10.c.69. 415
Moſtela maris lib.9.75. 293
Muſtum lib.12.c.183. 578
Muſimonum lib.10.c.68. 415
Myrmecites lib.11.c.97. 783
Myrrha lib.12.c.98. 539
Myrrhum vnguentum lib. 12.c.99. 540
Myrtus lib.12.c.97. 539

N

Narcelib.9.c.80. 294
Nardus lib12.c.106. 543
Nares lib.2.c.15. 35
Nares lib.2.c.47. 59
Nautilos piſcis lib.9.c.82. 295
Nebula lib.6.c.26. 171
Neomenia lib.5.c.58. 143
Nerui lib.2.c.55. 63
Nereides lib.9.c. 81. 295
Nigredo lib.13.c.5. 588
Nilus lib.8.c.5. 250
Niſus lib.7.c.54. 220
Nitrum lib.11.c.101. 484
Nix lib.6.c.25. 169
Noergia ſeu Noruegia lib.14.c.39.640.
Noctiluca lib. 10.c.72. 417
Noſeth lapis lib.11.c.102. 484
Nox lib.5.c.56. 142
Nubes lib.6.c.19. 162
Numerorũ cõſideratio lib.13.c.26.601.
Nutrix lib.3.c.6. 71
Nux lib. 12.c. 104. 541
Nux Auellana lib.12.c.105. 542
Nux muſcata. ibidem
Nicticorax lib.7.c.53. 220

O

Obſtetrix lib.3.c.7. 71
Oculus lib.2.c.4. 30
Oculorum infirmitates lib.4.c.10. 92
Odoris conſideratio lib.13.c.7. 587
Olea lib.12.c.107. 543
Oleaſter lib.12.c.109. 546
Oleum lib.12.c.108. 544
Olfactus lib.1.c.9. 12
Olympus mons lib.11.c.19. 406
Olibueti mons lib.11.c.18. 456
Olus lib.12.c.110. 546
Onager lib.10.c.71. 417
Onychinus lapis lib.11.c.103. 484
Onocentaurus lib.10 c.73. 418
Onocrotalus lib.7.c.55. 221
Ophir lib. 14.c.40. 640
Optalius lapis lib.11.c.105. 485
Orca piſcis lib 9.c.84. 295
Ordeum lib.12.c.111. 546
Orion lib.5.c.35. 119
Orites lapis lib.11.c.104. 494
Oria lib 10.c.74. 419
Ortygometra lib.7.c.19. 197
Os lib.2.c.17. 37
Oſsium conditio & natura lib.2.c.52.62
Oſtrea lib.9.c.84. 296
Otus auis lib.7.c.57. 221
Ouatua virtus lib.13.c.25. 599
Ouis lib.10.c.75. 599
Ouorum conſideratio lib.13.c.25. 599

P

Paliurus lib.12.c.123. 554
Palma arbor lib.12.c.112. 547
Palmes lib.12.c.113. 549
Palumbi lib.7.c.63. 225
Palpebre lib.2.c.6. 33
Panthera lib.10.c.76. 421
Pantheron lapis lib.11.c.101. 487
Papauer lib.12.c.124. 555
Papyrus lib.12.c.122. 554
Paradiſus lib.13.c.41. 641
Paralyſis lib.4.c.9. 91
Parandrus lib.10.c.77. 422
Pardus lib.10.c.78. 422
Parius lapis lib.11.c.107. 486
Paſcha lib.5.c.60. 145
Paſſer lib.7.c.60. 223
Pater lib.3.c.11. 73
Pauo lib.7.c.72. 223
Pauus piſcis lib.9.c.90. 297
Peantides lapis lib.11.c.110. 464
Pecten piſcis lib.9.c.85. 296
Pectus lib.2.c.30. 40
Pedes lib.2.c.51. 60
Pediculus lib.10.c.83. 426
Pegaſus lib.7.c.64. 225
Pellicanus lib.7.c.58. 221
Pentecoſte lib.5.c.61. 146
Perca lib.9.c.84. 296
Perdix lib.7.c.27. 204
Perdix lib.7.c.59. 222
Perna quid lib.9.c.91. 297
Petra lib.11.c.106. 485
Petroſelinum lib.12.c.126. 555
Phagrus piſcis lib.9.c.84. 296
Phalga moos lib.11.c.11. 455
Phœnix lib.7.c.33. 206
Philomena lib 7.c.31. 206
Phlegma lib.1.c.21. 23
Phoca piſcis lib.9.c.45. 285
Phycis piſcis lib.9.c.47. 284
Phieneſis moribus lib.4.c.3. 88
Phriſia lib.14.c.21. 622
Phthiſis lib.4.c.15. 95
Phyſeter lib.9.c.92. 297
Pica lib.7.c.65. 225
Picus lib.7.c. 66. 222
Pictauia lib.14.c.43. 641
Pictura lib.13.c.6. 685
Piloſus lib.10.c.79. 423
Pilus lib.2.c.60. 65
Pinea lib.12.c.128. 552
Piona lib.9.c.86. 296
Pinus lib.12.c.117. 551
Pinguedo lib.2.c.58. 64
Pionices lapis lib.11.c.110. 486
Piper lib.12.c.127. 555
Piſces ſignum cœleſte lib.5.c.21. 119
Piſcium conſideratio lib.8.c.1. 264
Piſcium mirabilia lib.14.c.66. 675
Piſcioa lib.8.c.9. 258
Pix.lib.12.c.119. 553
Planetarum conſideratio lib.5.c.22. 119
Plaotago lib.12.c.125. 555
Platea auis lib.7.c.61. 223
Plaraous lib.12.c.115. 550
Plataniſte lib.9.c.93. 297
Pleiades lib.5.c.37. 230
Plumbum lib.11.c.112. 487
Pluuia lib.6.c.22. 166
Poledcus lib.10.c.35. 384
Polus lib.5.c.31. 127
Polypus lib.9.c.94. 298
Ponderum conſideratio lib.13.c.30. 607
Ponticus ſapor lib.13.c.14. 591
Populus arbor lib.12.c.116. 551
Porcus lib. 10.c.82. 424
Porcus marinus lib.9.c.87. 296
Porrum lib.12.c.129. 556
Porus lib.3.c.16. 79
Prandium lib.3.c.17. 81
Praſius lapis lib.11.c.108. 477
Pratum lib.11.c.27. 457
Procella lib.6.c.14. 161
Prodigiorum mirabilia lib. 14.c.75. 695
Propago lib.12.c.114. 550
Prouincia lib.14.c.44. 649
Pruioa lib.6.c.23 168
Prunus lib.12.c.121. 554
Pſitacus lib.7.c.67. 225
Ptiſana lib.12.c.167. 569
Puella lib.3.c.4. 70
Puer lib.3.c.3. 69
Pulegium lib.12.c.128. 556
Pulex lib.10.c.84. 426

Pulmo

Pulmo lib.2.c.32. 90
Pulſus lib.1.c.13. 53
Puluis lib.11.c 113. 488
Puogitiuus piſcis.lib.9.c.88. 296
Pupilla lib.2.c.5. 32
Purpuræ lib 9.c 89. 296
Puteus.lib.8 c.8. 257
Pygargus.lib.10.c.80. 423
Pygmea.lib.14.c.42. 641
Pygmei.lib.10.c.81. 423
Pyrites lapis.lib.11.c.109. 486
Pyrus.lib.12.c.20. 553

Q

Quadrageſima.lib.5.c.59. 144
Quanidros lapis.lib.11.c.115. 489
Quercus.lib.12.c.130. 556
Quies.lib.3.c.23. 86
Quirim lapis.lib.11.c.114. 489
Quiſquiliæ.lib.12.c.131. 557

R

RAben lapis.lib.11.c.117. 489
Radius quid ſit.lib.5.c.41. 131
Radix.lib.12.c.134. 558
Raia piſcis.lib.9.c.96. 300
Ram quid ſit.lib.11.c.116. 489
Ramus.lib.12.c.136. 559
Rana lib.10.c.86. 427
Rana marina.lib.9.c.95. 299
Rapa.lib.12.c.135. 559
Raucedo.lib.4.c.15. 95
Renes.lib.2.c.40. 56
Renum morbi.lib.4.c.23. 201
Reſina.lib.12.c.137. 561
Rhinoceron.lib.10.c.85. 427
Riuus.lib.8.c.6. 252
Rhombus piſcis.lib.9.c.97. 300
Roſa.lib.12.c.133. 557
Ros.lib.6.c.21. 166
Rubedo.lib.13.c.3. 584
Rubeta lib.10.c.14. 271
Rubus.lib.12.c.132. 557
Rupes.lib.11.c.28. 418
Ruta.lib.12.c.138. 561

S

SAbbatum.lib.5.c.57. 143
Sabea.lib.14. 648
Sagittarius.lib.5.c.18. 118
Salamandra.vide.cap.de aſpide.
Salmo piſcis.lib.9.c.98. 300
Sal.lib.11. 493.
Salionca.lib.12.c.143. 569
Salix lib.12.c.141. 562
Salpa.lib.9.c.100. 301
Salſedo.lib.13.c.12. 90
Saltus.lib.12.c.139. 561
Sambucus.lib.12.c.142. 563
Sanguiſuga.lib.10.c.87. 428
Sanguis lib.1.c.20. 20
Sapphirus.lib.11.c.118. 489
Sapor.lib.13.c.9. 590
Sapor acutus.lib.13.c.14. 591
Sapor amarus.lib.13.c.13. 591
Sapor inſipidus.lib.13.c.16.
Sapor ponticus.lib.13.c.15. 592
Sardius lapis.lib.12. 491
Sardinia inſula.lib.14.c.46. 649
Sardonyx.lib.11. 491
Satyri.lib.10.c.39. 391
Saturnus.lib.5.c.23. 121
Saxonia.lib.14.c.45. 648
Scarus.lib.9.c.35. 281
Scenophęgia.lib.5.c.62. 146
Scylla.lib 9.c.112. 304
Scinci.lib.9.c.113. 305
Scintilla.lib.6.c.7. 153
Scolopendre piſces.lib.9.c.106. 302
Scopa.lib.12.c.157 567
Scorpio.lib.10.c.92. 432
Scorpio piſcis.lib.9.c.101. 301
Scorpios cœleſte ſignum,lib.5.c.17. 118
Scotia.lib.14.c.50. 650
Seir mons.lib.12.c.10. 455
Seleucides.lib.7.c.68. 226
Selenites lapis.lib.11. 491
Semen lib.12.c.153. 566
Senſus lib.1.c.6. 9
Sentes.lib.12.c.158. 565
Sepes.lib.12.c.149. ibidem.
Septem hominis cuſtodię neceſſaria. li. 3.cap.14. 77
Sepia.lib.9.c.102. 301
Seres.lib.14 c.52. 652
Serpens.lib.10.c.89. 430
Serra marina.lib.9.c.110. 303
Seruus lib.3.c.12. 74
Sethim ligna.lib.12.c.147. 505
Siccitas.lib.1.c.17. 17
Sycomorus.lib.12.c.145. 564
Signa cœleſtia.lib.5.c.9. 115
Siliqua.lib.12.c.151. 565
Silua.lib.12.c.140. 561
Silurus piſcis.lib.9.c.103. 302
Simia lib.10.c.90. 431
Simila.lib.12.c.155. 567
Sinai mons.lib.11.c.20. 456
Sinapis.lib.12.c.152. 565
Syncopis cardiaca.lib.4.c.16. 99
Sion mons.lib.11.c.21. 456
Syrenes.lib.9.c.121. 304
Syrenes.lib.10.c.91. 432
Syria.lib.14.c.51. 651
Smaragdus.lib.11. 490
Seleucides aues.lib.7.c.68.
Solaris piſcis.lib.9.c.104. 502
Sol.lib.5.c.27. 223
Solis gemma.lib.11. 492
Somnus.lib.3.c.19. 82
Somnium.lib 3.c.20. 83
Sonorum conſideratio.lib.13.c.31. 608
Sparus.lib.9.c.108. 303
Spaſmus lib.4 c.8. 91
Spelunca.lib.11.c.30. 458
Splen.lib.2.c.38. 51
Sphęra.lib.5.c.6. 115
Spica.lib.12.c.154. 566
Spina.lib.12.c.146. 562
Spirandi difficultas.lib.2.ca.32.fo.27.& lib 4.c.15. 93
Spiritus.lib.1.c.12. 23
Spongiæ.lib.9.c.107. 303
Sponſa.lib.3.c.9. 72
Spuma.lib.8.c.14. 264
Sputi infectio.lib.4.c.18. 93
Stacte.lib.12. 563
Stannum.lib.11. 492
Stella piſcis.lib.9.c.9. 303
Stellarum conſideratio.lib.5.c.34. 128
Stellio.lib.10.c.88. 429
Sternutatio.lib.4.c.6. 90
Stipula.lib.12.c.155. 567
Stomachus.lib.2.c.35. 53
Stomachi dolores.lib.4.c.20. 98
Stomachi infirmitates.lib.4.c.18. 97
Storax.lib.12.c.144. 563
Struthio.lib.7.c.69. 227
Sturio.lib.9.c.99. 301
Stupa.lib.12.c.158. 567
Subſolanus.lib.6.c.15. 161
Sudes.lib.12.c.150. 565
Sulphur.lib.11. 492
Supercilia.lib.2.c.7. 33
Surditas quid.lib.4.c.12. 94
Sos.lib.10.c.93. 434
Squatina.lib.11.c.105. 105

T

TAbola.lib.12.c.155. 68
Tactus.lib.1.c.11. 12
Talpa lib.10.c 96. 436
Taprobana inſula.lib.14.c.57. 653
Tarda.lib.7.c.53. 195
Taetarum.lib.11. 495
Taurus.lib.10.c.94. 435
Tauros cœleſte ſignum.lib.5.c.11. 116
Taxus animal.lib.10.c.97. 436
Taxus arbor.lib.12.c.159. 567
Tempus lib.5.c.45. 134
Tempora.lib.2.c.9. 34
Tempeſtas,procella.lib.6.c.14. 165
Tenebra.lib.5.c.43. 132
Teredo.lib.10.c.100. 438
Terebinthus.lib.12.c.162. 568
Teocha piſcis.lib.9.c.114. 305
Terræ mirabilia.lib.14.c.67. 627
Terra ſigillata lib.11. 495
Terra.lib.11.c.2. 449
Teſtcum animal marinum.lib 9.ca. 118. folio. 306
Teſtudines.lib.9.c.117. 305
Teſtudo.lib.10.c.101. 438
Thabor mons.lib.11.c.16. 455
Tharandus.lib.10.c.77. 294
Thyina ligna.lib.12.c.163. 569
Thyle.lib.14.c.55. 652
Thymalus.lib.9.c.116. 305
Thymiama.lib.12 c.170. 670
Thymus.lib.12.c.169. 670
Thynnus.lib.8.c.120. 306
Thyrſus.lib.12.c.164. 569
Thyrſio lib.9.c.99. 301
Thracia lib.14.c.56. 652
Thus.lib.12.c.171. 520
Thuſcia.lib.14.c.54. 652
Tigna.lib.12.c.165. 569
Tigris animal.lib.10.c.98. 437
Tinca.lib.10.c.99. 438
Tiſana.lib.12.c.167. 569
Tomos piſcis.lib.9.c.121. 307
Tonitruum lib.6.c.38. 195
Topazius lapis.lib.11. 494
Torpedo piſcis.lib.9.c.122. 307
Tortuca lib.10.c.102. 438
Tortuca maris.lib.9.c.119. 396
Trabs.lib.12.c.161. 568
Tragelaphus.lib.10.c.95. 436
Trapo inſula.lib.14.c.53. 652
Trebius piſcis.lib.9.c.123. 308
Tremor.lib.4.c.7. 90
Tribulus.lib.12.c.168. 569
Triticum.lib.12.c.166. 569
Triton.lib.9.c.124. 308
Trutha.lib.9.c.115. 305
Turbo.lib.6.c.13. 160
Turgogis gemma.lib.11. 494
Turtur.lib.7.c.70. 228

V

VAcca.lib.10.c.103. 439
Vacca agreſtis.lib.10.c.104. 440
Vacca marina.lib.9.c.129. 309
Valellus.lib.7.c.71. 229

Vallis.

Vallis.lib.11.c.31. 458
Vdachites lapis.lib. 11. 495
Venæ.lib.2.c.56. 64
Venenum.lib.4.c.27. 206
Venenorum mirabilia.lib.14.c.73. 55
Venib piſcis.lib.9.c.125. 308
Venter.lib.2.c.43. 57
Venus.lib.5.c.26. 122
Ventus.lib.6.c.12. 158
Ver.lib.5.c.47. 135
Verachiten lapis.lib.11. 495
Vergiliales piſces.lib.9.c.127. 309
Vermis.lib.10.ca.112. 445
Vermiculus.lib.10.c.112. 447
Veſica.lib.2.c.41. 57
Veſpera.lib.5.c.55. 142
Veſpertilio.lib 7.c.72. 229
Vigilia.lib.3.c.21. 84
Vimen.lib.12.c.172. 571
Vinaceum.lib.12.c.186. 579
Vinaria cella.lib.12.c.187. 579
Vinea.lib.12.c.178. 575
Vinum.lib.12.c.182. 571
Vinum acetum.lib.12.c.185. 579
Vinum conditum.lib.12.c.84. 579
Vinum nouum.lib.12.c.183. 578
Viola.lib.12.c.188. 580
Vipera.lib.10.c.113. 447
Vipera marina.lib.9.c.126. 308
Vir.lib.3.c.9. 72
Virga.lib.12.c.173. 571
Virgo cœleſte ſignum.lib.5.c.15. 117
Virgultum.lib.12.c.174. 572
Viriditas.lib.13.c.4. 585
Virtutes rerum variæ.lib.13.c.24. 597
Virtus ouatiua.lib.13.c.25. 599
Viſus.lib.1.c.7. 10
Viſcera.lib.2.c.39. 55
Vitis.lib.12.c.175. 572
Vitis agreſtis.lib.12.c.176. 574
Vitrum.lib.11. 495
Vitulamen.lib.12.c.177. 574
Vitulus.lib.10.c.105. 440
Vitulus marinus.lib.9.c.309.& lib.10.c. folio.106. 441
Vlmus.lib.12.c.189. 580
Vlula.lib.7.c.73. 230
Vmbra.lib.5.c.42. 132
Vmbilicus.lib.2.c.44. 58
Vncia.lib.10.c.107. 441
Vnctuoſus ſapor.lib.13.c.11. 590
Vnguis.lib.2.c.27. 47
Vnguis piſcis.lib.9.c.132. 309
Vngula.lib.2.c.27. 47
Vocitas.lib.13.c.27. 602
Vomitus.lib.4.c.19. 98
Vox.lib.2.c.20. 40
Vpupa.lib.7.c.74. 230
Vrina.lib.2.c.42. 57
Vrſa.lib.10.c.109. 445
Vrſus.lib.10.c.108. 442
Vrtica.lib.12 c 190. 590
Vrtica marin.lib.9.c.131. 309
Vua.lib.12.c.179. 576
Vua immatura.lib.12.c.180. ibidem.
Vua paſſa.lib.12.c.181. ibidem.
Vulandia.lib.14.c.58. 653
Vulpes.lib.10.c.110. 445
Vulpes marina.lib.9.c.128. 309
Vultur.lib.7.c.75. 230
Vxor.lib.3.c.9. 72

Z

ZAccarum.lib.12.c.193. 581
Zedroſi.lib 9.c.133. 309
Zingrites lapis lib.11. 496
Zinziber.lib 12.c.192. 581
Ziſtris.lib.9.c.135. 310
Zizania.lib.12.c.191. 580
Zodiacus.lib.5.c.9. 115
Zumech lapis.lib.11. 496
Zydrach.lib.9 c 133. 399
Zytiron.lib.9.c.136. 310

F I N I S.

PETRI BERCHORII
IN REDVCTORIVM
SVVM MORALE.

PROLOGVS.

VIDETE quoniam non ſolum mihi laboraui, ſed omnibus exquirentibus veritatem. Eccl. 24. Quia ſicut dicit ille fons eloquentiæ Tullius de officijs lib. 1. præclare ſcriptū eſt a Platone, ꝙ non ſolum nobis nati ſumus, quia partē patria, partem amici ſibi vendicant, atq; placet ēt ſtoicis, quæ in terra gi-
2 gnuntur, ad vſum hominū creari, homines vero hominum cauſa genitos, vt alij alijs prodeſſe poſſunt, hinc eſt ꝙ ego vidēs ꝙ omnis natura gaudet bonum ſibi cōceſſum alijs cōicare, & bonorum ſuorū participē inuenire, nō ſolum mihi laborare volui, ſed ad vtilitatē omniū fideliū labores meos ordinare cōtēdi, iuxta doctrinā apoſtoli, qui ſe dicit græcis & barbaris, & ſapientibus & inſipiētibus debitorē, et qui docet neminē debere qđ ſuū eſt quærere, ſed aliorū vtilitatibus militare. Sciēs igiť ꝙ teſte ſcriptura, bonorū ꝑlaborū glorioſus eſt fructus, ꝙq; q in talento ſibi cōmiſſo laborare noluit, a dño ſuā pęnā, nō gloriā reportauit, necnō ꝙ illi a dño cōmendātur qui ad conſtitutionē tabernaculi nō ſolū aurū & argentū & alia precioſa obtulerūt, quinimo ēt illi qui pilos caprarū & alia modici ꝓcij obtuliſſe probanť, ꝙq; in magna domo (ꝓut dicit apł's) non ſolū ſunt vaſa aurea & argentea, ſed ēt lignea & fictilia, ideo iuxta mei pauperiē ingenij (cū re vera pauper ſim ego, & in laboribus a iuuentute mea) in meis viribus nō confidēs, ſed in illo deo, a quo oē datū optimū, & omne donum ꝑfectum deſurſum eſt deſcēdēs a patre luminū, vnice ſperās, tenuitatē ingenij mei nō veritus, nec ſciētiæ vacuitate turbatus, manū meā miſi ad fortia, oculos meos impleui vigilijs, linguā meā calamū ſcribæ conſtitui, digitos meos docui ad nouos ſubeundū labores, & videns requiē ꝙ eſſet bona (ſicut Ruben) habitās inter duos terminos, noui. ſ. & veteris teſtamenti, humeros meos ſuppoſui ad portandū, & ad dei laudem & gloriā vtilitatēq; legentiū, opus ſequens plenū laboribus ordinādū, vt ſic rectè videar dicere verbū pro themate ſumptū. Videte quoniā nō ſolū mihi laboraui &c. In quibus verbis vtique tria facio q. ſ. excito aliqualē attentionē. Hic recito manualem afflictionē. Hic explico gñalem intētionē. Ita ꝙ probat attentionem affect' indicatiu'. Videte. Probat afflictionem affectus moleſtatiu'. Laboraui. Probat intentionē affectus charitatiuus. Nō ſolū &c. In oī. n. opere ingenij debet excitari attētio lectoris, debet recitari cōditio laboris, debet declarari intentio factoris. Igiť dico ꝙ hic primo excitať attētio lectoris, & hoc fit cū dř. Videte. Et re vera neceſſe eſt ꝙ hō videat ad ſciēdū libri principiū diligenter attēdat. Ioannes. n. librū de manu angeli recepturus & comeſturus, ante oīa ſe vidiſſe prēmiſit. Angelus ēt ſibi ſecreta cęleſtia reuelaturus, ipſum ad vidēdū & ad attēdendū inducit. Veni inquit & vide. Lector ergo libri huius ſi ipm vult ſtudendo comedere & cōtenta cognoſcere, ante oīa debet videre, & ad q̄dā præābula attendere, & ſtudere, dicens illđ Exod. Vadā. & videbo viſionē hāc magnā. Videte inquio. ꝑs. Venite & videte & narrabo, qui timetis deum. Attende ergo & vide

Ad huius operis conditionem
Ad huius operis diſtinctionem
Ad huius operis denominationē
Ad huius operis ordinationem

¶ Circa cōditionem operis notādū eſt, ꝙ labores mei nihil alid ſunt q̃ q̄dā morales reductiones, q̄dāq; ꝓprietatū moralizationes, & q̄dā exēplares applicationes, quibus. ſ. cōditiones virtutū et vitiorū poſſint oñdi, et qb' exēplis & figuris mediātib' poſſint illa q̃ ad fidē & mores ꝑtinēt, manu duci. Et ſic dico ꝙ i iſto ope ꝓprietates rerū, figmēta poetarū, ęnigmata ſcripturarū ſint ꝑ materia, applicatio vero ad mores eſt ꝑ forma, de' ē ibi ꝑ cā efficiēti, ſal' vero aīarū ē ibi ꝑ cā finali. ¶ Circa diſtinctionē vero notať ꝙ gñaľr labores mei i tria diſtinguūtur. ſ. moralitates, diſtinctiones ſeu diuiſiones, & in themata & collationes. Eſt ergo primū op' meū circa moralitates ſimpľr, ad finē. ſ. ꝙ ad oē ꝓpoſitū poſſit hō ꝓprietates rerū adducere, & moralizatas, expoſitas & applicatas ad oē qđ voluerit inuenire. Et ſic dico ꝙ iſta prima pars cōtinet librū de ꝓprietatib. rerū, diuerſos libros mūdi mirabiliū, fabulas & ęnigmata poetarū, quaſdā figuras ſanctarū ſcripturarū. Iſta. n. oīa a me ſunt excerpta, & ad mores etiā applicata, & propter operis quantitatē in duo volumina ſunt diſtincta. ¶ Scđa pars laborū meorum circa materias tā litterales q̃ morales gñaliter verſatur, & ſm ordinem cōcordantiarum bibliæ oīa vocabula ꝑ ordinem exponunť, necnon ſm ꝙ ad diuerſa poſſunt applicari ꝓpoſita. Nunc aūt ꝑ diſtinctiones, nunc ꝑ exemplorū inductiones, nūc ꝑ figurarū & ꝓprietatum applicationes, nunc ꝑ auctoritatum diuiſiones, et ꝑ cōcordātiarum tā bibliæ q̃ originaliū multiplices adductiones, dicta vocabula diſſecātur, vt ſic quicunq; de quocūq; vocabulo ꝓdicare vel collationem facere decreuerit, & quocunq; modo ipm vocabulum voluere vel accipere voluerit, totum paratum & ordinatū inueniat qđ loquať. Et iſta etiam neceſſe eſt ꝙ in duo volumina diſtinguať. ¶ Tertia vero particula quā. ſ. necdū cōpleui, erit de diuerſis thematibus & auctoritatibus, & de quibuſdā breuibus collationibus, quæ. ſ. nō ꝓſequenť, ſed ad ꝓdictū opus ſm, ſ. ad materias in diuerſis vocabulis ꝓſequutas facta introductione cōgrua remittenť. vt & ſic primū opus ſit ſicut lapidicina vel puteus, ad materiā hauriēdum, ſm opus ſit ſicut quoddā ędificium ad exhauſtā materiā collocādum, tertium vero opuſculū erit ſicut oſtiū ad dictū ędificium ſubintrādū. Igiť in iſtis tribus intendo laborū meorū ſeriem terminare, vt ſic opus ingenij mei, qđ a trib. aīę depēdet potentijs, poſſim ad trinitatis głiam ordinare. Iſte. n. numerus ternarius multipliciter eſt ꝑfectus, q. a. ſ. ipſa beata trinitas ab ipſo numero denominať, ipſa deitatis imago. ſ. aīa, trib' potentijs decorať, ipſa rerū machina ternario menſurať, inq̄tū in menſura, pōdere, atq; numero cōſtituiť & formať. Ipſum cęlū ꝑ triplicitates ſignorū diſtinguiť. Ipſe angelorū numerus in tres (quæ ex tribus cōſtat ordinibus) Hierarchias diuidiť. Ipſa natura aialiū in tres partes, ſ. in volatilia, naturalia, & egreſſibilia variatur. Apud etiā poetas Apollo dř tripodem portare. Neptunus fingitur tridētem habere Pluto ſupponitur tres harpyas, tres parcas, tres iudices, & tres furias ſecum in inferno tenere. Iſte eſt ergo numerus in reb' diuinis, naturalibus & humanis ſacratus, ſuꝑ alios numeros priuilegiat', & in ſcripturis multipliciter cōmendatus. In iſto. n. ſe adhibet Ariſtoteles deum magnificare. In iſto dicit ſapiens bñ ſuo ſpiritui complacere. In iſto dicit Eſaias molē terræ conſiſtere & pēdere. Quapropter in tres partes labores meos diſſeco, & ſicut præoſtēſum eſt, omnia opa mea in tres particulas ſubdiſtinguo, vt ſic, (exēplo Iudę Machabęi) iſtis tribus ordinibus poſſim diabolo (qui habet tres ordines dentium) obuiare, & tribus iſtis lanceis corpus Abſalonis confodere, & tres in vna vite propagines, poſt huius vitæ triduum, in regis Chriſti calicem propinare.

Iſta ergo ſunt attendenda circa operis diſtinctionem. ¶ Circa denominationem vero operum prędictorum notandum eſt ꝙ quia in iſto primo opere proprietates naturales deducuntur ad mores, ideo ipſum opus morale reductoriū nomino. Quia in ſecundo opere inueniūtur materię tractatę & eludatę, & ſecundū vocabulorū naturā ꝑ alphabeti ordinem explicatę, id ipſum morale repertoriū baptizo. Tertiū vero opuſculū, qa ꝑ quaſdā remiſsiones & reductiones multa continebit ſub breuib⁹, eritq; quaſi modus & directio vt alijs qs vtat, id ipſum morale breuiariū ſeu directorium ſi vita comes fuerit, appellabo. Nec imputet quis ad pſumptionem ſi ꝑ operib. iſtis magis laboribus meis nomina poſui, vel ſi nomē meū ipſis inſerui, qa ille q numerat multitudinem ſtellarū, & oībus eis noīa vocat, ſcit ꝙ hæc ex ſuperbia nō facio, ſed poti⁹ hoc neceſſarium eſſe puto. Quaoq̄.n. vna ſunt opera, & riſu digna, cōfuſum tñ negocium videretur, ſi qñque volumina carētia nomine inuenirent, & ſi auctor horū voluminum neſciret. Igit nō inſletur quiſquā cōtra me, in me. ſ. attendens ſciētię vacuitatē, eloquētię nullitatē, necnō oīs moralis ſanctitatis & iuſtitię paucitatē. Nec moueatur aut dicat ꝙ epiſtolę quidem graues ſunt, pręſentia aūt corporis infirma, ēt ſermo cōtemptibilis. Nec ſubīngat ēt inſultādo ꝙ vita mea a doctrina diſcordat, & ꝙ aliter viuo q̄ ꝑdico, & ꝙ multa facienda cōſulo, quę tñ nō facio, ſed omitto. Sed potius talis obloquutor cōtra defectū ſcientię cogitet ꝙ deus qñque ſecreta ſua abſcondit a ſapientib⁹ & prudentib⁹, & reuelat ea paruulis, quòdq; aſina Balaā melius vidit angelum q̄ ꝓpheta, necnon ꝙ deus magis voluit fundari eccleſiā ſuā ꝑ Petrum & alios ſimplices piſcatores, q̄ ꝑ Ariſtotelē & quoſcunq; philoſophos & oratores. Stulta.n. mundi elegit deus, ſecundum apoſtolum, vt ſapientes cōfundat, & infirma & ignobilia vocauit vt nobilia & fortia vilipēdat. Iterū contra defectū eloquentię meę conſideret talis quicunq; eſt obloquutor, ꝙ Moyſes elinguis fuit & labijs incircūciſis nō tñ propter hoc a domino reprobatus, quinimo lex ei fuit credita, & de⁹ Pharaonis eſt dictus, & ipſi Aarō q eloqnēs fuiſſe dr̄, antelatus. Apoſtolus etiā prędicat nō in ſublimitate ſermonis aut ſapiētię ad corinthios veniſſe, nec in ꝑſuaſibilib⁹ humanę ſapiētię verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & veritatis apud eos ꝑdicaſſe. Itē cōtra defectū vitę & morū, ſiquem forſan in me exiſtimat, attendat obſecro ꝙ deus qñq; malis ſicut inſtrumento ſuo ad bonum vtitur, & ꝙ ēt per Balaam & alios malos prophetas multa bona & vera prędixiſſe probatur. Deus.n. ſcit de petra mel educere, & oleū de ſaxo duriſsimo ꝓpinare. Deus nouit de ſpinis vuas colligere, & ſicut alter Deucalion de duriſsimis lapidib⁹ filios Abraā ſuſcitare. Quinimo, qđ mirabilius eſt, ſi hoīes tacuerint, lapides facit clamare, & ſicut alter Sāſon in maxilla aſini nouit alienigenas trucidare. Quod ſi iſta conſideration ſufficit ſed adhuc talis obloquutor ꝓpter leuē vitā quā in me forſitā pręceſsiſſe cogitat, labores meos & opera vilipendit, cogitet, obſecro ꝙ vbi abūdauit delictū, qñq; gratia ſuperabundat. vel ſaltē ſaluatoris cautela vtatur, vt qđ dico ſi bonū eſt, faciat, malū vero ſi qđ fecero, non attendat. Deus.n. teſte Iſidoro de ſummo bono, non reſpicit quales antea fuerimus, ſed quales in fine erimus. His ergo conſiderationem debet obloquutor ceſſare ſi me videt nomen meū exprimere, & ſi me audit iſtos meos labores & opera prælibatis nominib⁹ baptizare. Sum igitur quidam peccator, ordinis ſancti Benedicti monach⁹, de terris Frācorū genitus, natione gallus, patria Pictauinus. nomine Petr⁹, cognomine Berchori⁹, & reuerēdiſsimi in Chr̄o patris dñi d. Petri de Pratis diuina dei prouidentia epi Peneſtrini, & ſacroſanctę Romanę eccleſię cardinalis & vicecancellarij, familiaris domeſticus, qui ēt per ipſum libris & neceſſarijs mihi communicatis & traditis, ad iſtos labores meos ſum induct⁹ & in iſtis ēt directus multipliciter & adiutus. Nomen ergo meum ideo aperio, non vt inde aliqua gloria mihi detur, ſed & poti⁹ ſiquid eſt in iſtis meis laboribus min⁹ bene factū vel dictum, meę imperitię aſcribatur. Siquid vero laude dignū ibi eſt, totum diuinę attribuatur glorię, qui quandoque teſte Seneca, Innocentium & ſimpliciū ore fatur. Non.n. (inquit ſaluator) Vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Hęc ergo attendenda ſicut circa huius operis nominationem. ¶ Circa vero operis ordinationem multa ſunt attēdenda. Quocirca notandum eſt ꝙ iſtud primum volumen qđ morale reductorium appello, ordinem libri de proprietatib⁹ rerum ſequitur. Veruntamen in tot particulas non diſtinguitur, quia quandoque duę partes ſeu duo libri illius voluminis hic ſub vna particula continentur. Aliquos etiā libros ex certa ſcientia trāſpoſui, vt in duo volumina ęqualibus partirentur. Aliquę etiam ſunt in libro de proprietatib⁹ materię, quas valde ſuccinctè poſui, ſicut eſt liber de infirmitatibus, & liber de arboribus, de quibus notabiliora extraxi, magis vero communia dereliqui. Multa.n. ſunt ibi quę magis viſa ſunt mihi pertinere ad receptas medicorum, quàm ad dicta philoſophorū, quapropter de iſtis me breuiter expediui. Aliqua etiam ſunt quę in pluribus augmentaui. Multa quę alibi reperta ſunt, ſuperaddidi, ſicut patet de piſcibus, de quibus idem magiſter de proprietatibus parum tractat. Ego vero alibi reperta materia de ipſis magnum tractatum compilaui. In libro etiam de animalibus, & de aquis & fluminibus, multa volui ſupperaddere, & materiam in diuerſis repertam codicibus ad ſuos titulos applicare. Legi.n. illud notabile & egregium volumen, ſ. Plinium ſecundum de naturali mundi hiſtoria legi Senecam de naturalibus quęſtionibus, legi Solinum de mundi mirabilibus, legi Geruaſium de ocijs imperialibus, necnon plura alia opera vel tractatus in quibus multa recitatione digna reperi, quę in ſuis locis huic primo operi ſm ſuas materias & titulos aggregaui. Vltra librum aūt de propietatibus cū ſuis additionibus & adiunctis, tres particulares tractatus huic volui operi ſuperaddere, & ad vtilitatē legentiū ſuperioribus aggregare, videlicet quendā tractatū qui intitulatur de naturę mirabilibus, alium qui eſt de reductione fabularum, & poetarum, poematib⁹, aliū vero qui eſt de expoſitione & moralizatione figurarū, & ſcripturarū, ęnigmatib⁹. Iſtorū vero trium tractatuū ordinē q plenius ſcire voluerit, videat ꝓlogos q cuilibet iſtorū tractatuū ꝑponūtur, in qb⁹ de iſtorū librorū ordine magis plenè tractat. Nec moueat quēcunq; ſi in dictis libris de mirabilibus & de fabulis mlta extranea, q̄ forte falſitatis hñt effigiē, multaq; paganorū figmenta poſuerim & ad mores duxerim, vt eſt dictū, ſed attendat ꝙ ægyptiorū theſauri pro ędificādo tabernaculo fuerūt neceſſarij, et mlier pagana ſi ſ ꝑlio capiebat poſt lotionē aq & vnguiū ſectionē, poterat ab hebręo vxor accipi, & ad populū Iſrael aggregari. Quapropter male nō credo facere ſi theſaurū ęgypti mulieremq; paganā. i. poetarū & philoſophorum necnō gētilium & paganorum doctrinā accipio, & ſi vngues. i. errores ſuꝑfluitates aufero, & ſi ꝑ reductiōes, moralizationes & applicationes, ipſam in Iſraeliticā trāſfero vel cōuerto. Adhuc aūt circa ordinē hui⁹ opis eſt notādū ꝙ ꝓprietates cuiuſlibet aīalis vel ētaliter⁹ cuiuſlibet rei i plures. ſ. diſtinguunt, ſm ꝙ diuerſę illi⁹ cōditiones ad vnum vel ad aliđ propoſitum applicabiles videbātur. Plerunq; ēt fit ꝙ idē text⁹ vel idē. ſ. plurib⁹ & diuerſis modis exponit̄, ſm ꝙ ꝑ diuerſos modos accipiēdi, nūc in bono, nūc in malo, nunc allegoricè, nunc myſticè exponibilis putabatur. ¶ Poſtremo vero circa ordinē iſtius operis oportet aduertere ꝙ iſte liber ſiue in vno ſiue in duob⁹ voluminib⁹ ſcribat ſexdecim ꝑticulariter habet libros, quorū quattuor primi circa hoīem verſant, alij vero circa illa q̄ facta ſunt ꝓp hoīem, occupant. Prim⁹ ergo liber tractat ea q̄ ꝓcedūt vł ordine tpis, vel naturę, hoīs creationē, & ſic ibi agit de deo, angelis ſpiritib⁹, ſenſib⁹, qualitatib⁹, & humorib. Secđ⁹ agit de his quę cōſtituūt hoīs formationē, ſ. de corpore & mēbris tā generalib⁹ q̄ particularib⁹, ſm ordinē quo in corpe ſūt locata. Terti⁹ agit de his q̄ variāt hoīs cōditionē, & de his quę faciūt ad ſui eſſe cōſeruationē, & ſic ibi agit de diuerſis generib⁹ ꝑſonarū, prē. ſ. filio dño, ſeruo, & ſimilib⁹, & de illis ſex accidentib⁹ q̄ ſanitatē conſeruant, ſ. ſomno & vigilia exercitio & cęteris. Quart⁹ vero agit de his quę faciūt ad hoīs deſtructionē. ſ. de infirmitatib⁹ & de morte. Quintus agit de his q̄ ꝑtinēt ad cœli & corpm cęleſtiū naturā & ad tporū variationē. Sextus agit de materia & forma, ignis & aeris ꝓprietatib. & impſſionib⁹. Septim⁹ agit de aeris ornatu, ſ. de volatilibus. Octau⁹ agit de aqs et fluminibus. Non⁹ agit de aquarū ornatu, ſ. de marinis mōſtris & de piſcib⁹. Decimus de aialibus, vermibus & ſerpentib⁹. Vndecim⁹ agit de mōtib⁹, metallis & lapidibus. Duodecim⁹ agit de herbis & arboribus, ſeu de plātis & vegetabilibus. Tertiuſdecimus agit de quibuſdā rerū accidentibus. ſ. de coloribus, ſaporib⁹ & liquorib⁹, ſonis, numeris, mēſuris, & ponderib⁹, & ſic finit ordo libri de rerū ꝓprietatib⁹. Quartuſdecimus agit de naturę mirabilib⁹. Quintuſdecim⁹ agit de poetarū fabulis & enigmatib⁹. Sextuſdecim⁹ vero agit de figuris biblię & earū expoſitionib⁹. Et ſic patet ordo hui⁹ reductorij q̄rū ad numerū ſuarū partiū & librorū. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ poſtq̄ hoc op⁹ reductorij penit⁹ cōpleuiſſē, quoddā volumē qđ intitulabatur

baſ de moralizatione libri de ꝓprietatib' rerũ, meas venit ad man', in quo q̃dẽ nõ oẽs libri, ſed aliq̃, & ẽt non oium capłorũ lr̃a, ſed aliquæ ꝓprietates de quolibet eacerpũtur, q̃ ꝓcul dubio in locis plurib' notabiliter eaponũtur. Paucas tñ ꝓprietates accipit, q̃bus in locis ſuis quaſi ꝑtractẽ vtit, & deinde adiũctis alijs materijs i quolibet capitulo vel. §. mutpliciter ſe extẽdit. Quẽ q̃dẽ librũ, q̃a multa eleganter ibi eapoſita videbantur totum volui plegere, & ſiq̃d iouení q̃d nõ primitus poſuiſſem i ſuo loco: ſtatui io breuilogo collocare. Patet igitur ꝙ ad quattuor debet lector attẽdere vt viſum ẽ. ſ. ad opis ordinationẽ, nomioationẽ, diſtinctionẽ, & cõditionem, q̃ q̃dem atteotio oſtẽſa eſt, cũ dictũ eſt. Videte. vt & ſic ad attendendũ omoes geoeraliter inuitem, dicens illud Threoorum t. O vos oẽs qui tranſitis ꝑ viam, atteodite & videte. Igitur dico ꝙ hic eacitatur attentio prouidi lectoris. Videte ioquio. ¶ Secũdò principaliter dico ꝙ hic recitatur aſſlictio ingẽtis ſudoris, & hoc oõditur q̃ñ dr̃ laboraui. Et verè laboraui, & opa plena laboribus & vtioa vtilib' incipere volui, & vt verum fatear ab ipſis primordijs iuuẽtutis, & ab ipſa iaoua vitę meę, in laborib' plurimis, in pęnis & miſerijs ſemp ſui. Laboraui. n. in gemitu meo, laui q̃ñq; lachrymis lectum meũ, ſciens ꝙ ille qui laborẽ et dolnrẽ cõſiderat, nunq̃ vt cõiter ſine legitimo certamine & ſine bonis laborib. corona dat. Laboraui igiť primo & ante oia, biblię textum quater ſtudẽdo, vt ſic ſine concordantijs allegare ſcirem, figuras, aoctoritates & hiſtorias, diligentiſſime cõſignãdo. Laboraui poſtea librum illum de proprietatibus cum alijs qui de naturis rerũ tractabãt, diligeoter videndo & q̃cquid potui retinẽdo. Laboraui poſt hæc audaciã moralizãdi ſumendo, & in hoc annis plurimis attendendo, dictas rerũ naturas, ad mores (ſicut dictũ eſt) applicãdo, formam quoq; & ordinẽ eis dãdo. Laboraui inſuper opus magis arduum & difficile q̃d repertorium morale vocaui, aggrediendo, & ibi quaſi ꝑ quinqueniũ ioſudando. Laboro vero nũc hæc oia corrigendo, & ſemp aliq̃d vtile in diuerſis locis & materijs aggregando. Laboraui vero poſtea opuſculũ breuiarij moralis, collationũ. ſ. et thematũ cõpilando, & iſtos labores meos ſub iſto triplici ordine conſummãdo. Nõ ignorãs igiť ꝙ hõ naſcitur ad laborẽ, ꝙq; q̃libet fidelis ſicut bonus Chriſti miles laborare tenetur, rogo illũ ad quẽ ſunt labores oium ordinãdi, vt a ſede magnitudinis ſuæ ſapieotiã mihi mittat, quæ mecũ ſit, & mecũ laboret, vt ſic poſſim cũ apoſtolo dicere ꝙ licet ſim apoſtolorũ minim', plus tñ pluri mis laboraui, nõ ego, ſed gratia dei mecũ. Eacẽplo igiť ſapientis modicũ laborare volui, vt inuenirẽ mihi multã requiẽ, ſciẽs ꝙ ſaocti finaliter requieſcẽt a laborib' ſuis, & ꝙ bonorũ laborũ glorioſus eſt fructus. Fruct' dico nõ corruptibilis, ſed æterni', q̃are vtique illum valde fatoũ dicerẽ q̃ pro ſpe t palis mercedis labores ſpũales faceret, & qui opera ſui ingenij ad tẽporalem gloriã ordinaret, & hoc maaime cũ videã cleri rectores & populi, labores philoſophantiũ ſpernere, nulli prorſus manũ largitionis extẽdere q̃nimmo ſæpe video ignaris epolãtibus, ſciẽtificos eſurire. Dudũ. n. & reges & prælati ſolebant diligere illos qui io ſciẽtijs laborabant, & q̃ ſm poſſibilitatẽ ingenij ſe in ſacularibus eaercebant, ſicut eacẽplificať io principio hiſtoriæ tripartitæ de iudicibus. qui honerauerũt homerũ. De Philippo Macedone, q̃ ditauit Theopompũ. De Seuero Cæſare, qui ſupra modum remunerauit Oppianum. De Allena, qui beauit Symonidem. De tyranno Dionyſio, qui honorauit Platonem. Sicut ẽt eeẽplificat Solinus de victore oriẽtis Põpeio, qui Poſſidonio philoſopho reuerẽtiã exhibuit, & de vticenſe Catone, qui duos philoſophos & remotis partibus Romã aduexit, ſeque plurimũ eo facto ſenatui & populo cõtuliſſe iactauit. Sed quid mirum ſi tunc mundi potentes litteratos & literas honorabant? tunc ẽt dij cœleſtes ſecundum antiquorũ opinionẽ ipſos dignos honoribus iudicabant. Liber. n. pater corpus cuiuſdam philoſophi Athenis inhumatũ iacens propter violẽtiam obſidionis Liſandri, de nocte Liſandro apparens, permiſit ſepeliri mandauit. Sine inquit ſepeliri delicias meas. Apollo etiã delphic' Socratem ſapientiorem cunctis mundi hominibus iudicauit. Pollux. & Caſtor Pindarũ philoſophum de domo ruinoſa vocauerunt, quo egreſſo, cæteros periculũ mox inooluit. Sed quid dicam, an tunc eſſe beatius laborare circa ſcieotias, quaodo a dijs & homioibus præmia ſperabantur, an nunc, q̃ñ ingrata diuitum generatio tales reſpicere non dignatur, quin potius ipſos faotaſticos & quaſi in mundo ſuperfluos reputat? Qui in naturę operibus, & in ſcientijs quæ intellectum perficiunt mediantur, ita ꝙ illud euangelicũ. Dñe per totam noctẽ laborauimus, & nihil prẽdimus, cũ Petro dicere iã videotur. Cuius quidem cõtemptus ratio eſt in prõptu, quia. ſ. teſte Apoſtolo, aĩalis homo noo percipit ea quæ ſunt ſpiritus dei. Stultitia eſt. n. illi, & non põt intelligere alta. Eſt. n. ſtulta ſapientia. Et ecõtra (ſcriptura teſte) taliũ ſapientia apud deum eſt ſtultitia. Re vera dico ꝙ imo nunc eſt beatius laborare circa talia quàm tunc erat. Quia. ſ. tunc illi corruptibilem ſperabant mercedem, nos aũt incorruptam. Illi laudes quęrebant hominum oos aũt laudes quærimus angelorum. Illi gloriam acquirebãt humanã, & nos aũt gratiam promeremur diuinã. Illi ſuę prouidebaot virtuti, nos aũt animarũ militamus ſaluti. Illi in mũdo corouabantur hedera, nos aũt io cœlo coronabimur æternæ gloriæ fibula vel corona. Illi declamabant & tragœdiabant in theatris, nos aũt declamamus i eccleſijs, & ẽt in noſtris cordibus nobiſipſis. Et ſic ergo cõcludo ꝙ beatum eſt & vtile laborare, & ſe in bonis operibus occupare. Quia. ſ. teſte Seneca, geoeroſos animos labor nutrit. & ſecuodũ Apoſtolum, qui non laborat, manducare noo meruit. Mulier etiam fortis & eo commẽdatur, quia ocioſa panem ſuom non comedit. Laboraoi ergo pſalm. Laboraui clamaos, & raucæ factæ ſuot fauces meæ. Placeat igitur æterno deo ꝙ labores meos gratos habeat, & ꝓ iſtis laboribus æternæ gloriæ blandimenta cõcedat. Quia procul dubio alias poſſem dicere illud propheticom. Io vacuum laboraui ſine cauſa, & inane cõſumpſi fortitudinem meam. Patet ergo quòd hic recitatur afflictio pœnę vel ſudoris. Laboraui inquio. ¶ Sed tertio dico ꝙ hic eaplicatur intentio feruentis amoris, quod vtique fit cum dico. Non ſolum mihi, ſed omnibos. verus. n. & charitatiuus amor magis diligit viſitatem cõmunem qoàm priuatam, & ideo ad virum bonom pertinet ꝙ ſibi ſoli oon ſtudeat proficere, ſed ꝙ magis omnibus glorietur prodeſſe. Stellæ. n. ſuas influentias ſibi inuicem communicant, cęlique luminaria non ſibi ſolum lucent, ſed omnes generaliter illuminãt & illuſtrant. Et formicæ etiã labores ſuos ſole nõ comedunt, imo omnes congregant pro ſingulis, & ſingulę pro omnibus militant & laborant. Sic re uera nunquam debet homo ad lucrum proprium ſolum attendere, ſed ad omnium ſalutem opera ſua iugiter ordinare. Non iniquo ſoli mihi labo. ſed omnibus. Eeemplo beati Iob, qui dicit ꝙ bucellam ſuã ſolus oon comedebat, ſed oſtium ſoum omoibos patens erat, & bona ſua traoſeuntibus diuidebat. vt ſic & ego dicã illod Eccl. 33. Reſpice quoniam non ſolũ mihi laboraui, ſed omnibus exquirẽtibus diſciplinam. Vt exemplo etiam chameleootis (qui omnibus coloribus ſe conformat) poſſim dicere illud 1. ad Corint. 9. Omnibus omnia factus ſum. Illa. n. quæ ſine fictione didici, ſine Inuidia commuoico. Taleotumq; mihi traditũ in terra noo fodio, & theſaurom quem mihi dedit domious, nõ abſcondo, ſed potius omnia quæ ſcire poſſum libenter alijs manifeſto. Et qui ſitit, veniat, & qui voluerit, bibat. Omnes generaliter inuoco & inuito. Nunquam. n. illos approbaoi qoi booa ſiqua feceriot, ſoli gloriaotur habere, ipſaq; ſolent abſcondere, & more cerui (qui cornu dextrum abſcondit) depoſitum inuidioſè ſibimet retinere, quibus. ſ. reprehenſiuè poteſt dici illud 1. Reg. 21. Quare tu ſolus, & nullus tecum? Maximè cum dicat ſapiẽs ꝙ ſapiẽtia abſcõdita & theſaur' occult', nulla vtilitas in vtriſq;. Ipſi vero ſinguli poſſunt dicere illud Eſa. 63. Torcular calcaui ſolus & de geotibus oon erat vir mecũ. Ego igitur poſt eacitatam lectoris attentionẽ poſt recitatam laboris vexationẽ, poſt eeẽplificatam amoris intẽtionem ſeu affectionem iam intendo opus huius reductorij incipere, a deo ſomẽa eotdium, a quo neceſſe eſt omne principium inchoare.

REDVCTORII MORALIS
PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS.
ORDINIS SANCTI BENEDICTI.
L I B E R P R I M V S.

De Deo. Cap. 1.

1 DEVS qa propriè ſpeculationia eſt de re
bꝰ ſubiectiuè & materialiter loquī inquā
tū.ſ.ſunt reducibiles tranſſumptiuè ad ali
quē intellectū moralē, iō cū deus ſit illud
ad quē oīa reducuntur, abſurdū videreť
mihi de ipſo hic capitulū facere & ꝓprie
tates eiꝰ, ad alia ꝓpoſita adducere, niſi vi
derem ſcripturam benedictū nomen ſuū
2 aliqñ ad hoīes, aliqñ ad angelos applicare. ¶ Igitur breuiter di
camꝰ ꝙ ſm Damaſcenū deꝰ eſt primū principiū immortale et
æternū, ſimplex, influxibile, impaſsibile, incompoſitū, incorru
ptū, lumen intellectuale, virtus inacceſsibilis, fons bonitas, oīa
mēſurās, oīa implēs, oībus dominās & imperās, oīa cōtinens &
cōſeruās. Chariſsimi, qa ſcriptū eſt. Imitatores dei eſtote, ſicut
filij chariſsimi, quia ēt ſcriptū eſt de viris iuſtis & ꝑfectis. Ego
dixi dij eſtis & filij excelſi oēs. ideo cōpetenter poſſum dicere
ꝙ quilibet vir perfectꝰ & maximè prælatꝰ pōt ſpūalr dici deꝰ,
& hoc qa pro certo talis eſt principiū aliorū per honorē & di
gnitatē, & iō ipſe debet eſſe immortalis & æternū per perſeue
rātiæ cōtinuitatē. Influxibilis & impaſsibilis ꝑ cōſtantiæ & pa
tiētiæ firmitatē. Simplex & cōpoſitus ꝑ mētis innocētiā & pu-
ritatē, & ꝑ uerborū veritatē & ſinceritatē. Incorruptus ꝑ mū-
ditiā & caſtitatē. Lumē intellectuale ꝑ ſciētiā & ſubtilitatē. Itē
iſte debet eſſe virtus bonū viriliter operādo. Inacceſsibilis, ma
ieſtatē ſuā ne vilipēdatur, nō nimis familiariter ſubmittendo,
vel popularibꝰ exponēdo. Fōs ēt bonitatis in oēs miſericordi-
ter influēdo, & cūctis liberaliter bonitatis ſuæ bñficia largien
do. Itē iſte debet eſſe mēſurans, quia.ſ. ipſe debet mēſurare me
rita & demerita ſubditorū ꝑ debitā cōſiderationē. Debet eſſe
oīa implēs, qa.ſ. vacuos virtutibꝰ vel opibꝰ debet implere per
bonorū documētorū & exēplorum eruditionē, & ꝑ tēpaliū be
neficiorum ſubuētionē. ¶ Debet inſuper eſſe oīa cōtinēs ꝑ cha-
ritatē & dilectionē, & oīa cōſeruans ꝑ iuſtitiā & defenſionem,
oībꝰ imperās & dñans ꝑ potētiā & iuriſdictionē. Et ſic talis po
terit dici deꝰ.i. dei imitator & filiꝰ, ita ꝙ de talibꝰ ꝓlatis & ꝑfe-
ctis poterūt ſeculares & ſubditi dicere illđ Act. 14. Dij ſimiles fa
3 cti hoībus, deſcēderūt ad nos. ¶ Deꝰ dr̄ fons totiꝰ bonitatis. Bo
nitas aūt ſua ſummè in hoc appet, qa bñficia ſua oībꝰ ſolet con
cedere, & tā bonis q̄ malis bona ſua influere vel donare, & il-
la q̄ ad regimē vniuerſi ꝑtinēt nulli q̄uis impio denegare. Vñ
oībus dat deus vitā, nutrimētū, regnum & tutelā, ſiue infidelis
fuerit vel fidelis. Solē.n. ſuū facit oriri ſup bonos & malos ad
illuminādū. Tꝑalia cōcedit ad nutriēdū. Tutelā vero boni an-
geli cuiuſlibet ēt in fideli apponit ad cuſtodiēdū. Iſta.n. bñficia
quæ ad cōem rerū ordinē ꝑtinent, nulli deus denegat. Illa tñ q̄
ad ſpecialē grām ꝑtinet, ſicut eſt grā & gloria, bonis & bñme-
ritis ſolis ꝓſtat. Sic vere debet facere prælatꝰ. debet.n. eſſe fons
totius bonitatis, & iō ꝑ liberalē pietatē in oēs debet influere,
oībus ꝓficere, nulli nocere. Et dato ꝙ aliquos bonos alios ma-
los, quoſdā amicos, quoſdā inimicos videat, cūctis tñ illa q̄ ad
ſuū cōe officiū ꝑtinēt, debet inſtruere, et ꝓpter priuatū odium
vel delictū nemini munꝰ publicū denegare, oībuſque ſubditis
nutrimētum pię ſubuētionis, regimē iuriſdictionis, & tutelā
ꝓtectiōis & defenſiōis gñalr miniſtrare, & malos & bonos in-
differēter libra iuſtitiæ, ſicut oīum debitor gubernare. Rom. 1.
Gręcis & Barbaris ſapiētibꝰ & inſipiētibꝰ debitor ſum. Verun
tñ q̄tum ad illa q̄ cōcernūt grām vtporè q̄tum ad ꝓmotiones
debet alio mō ſe hře, qa tunc debet in ſubditos diſcernere, bo-
noſq; malis ꝓferre, & ſm merita ꝑſonarū aliter & aliter diſpē
4 ſare 1. ad Corint. 11. alius qdē eſurit. Alius aūt ebrius ē. ¶ Deus
eſt iuſtus; veruntñ rigorē ſuū nō ſtatim infert delinquentibus,
imo mltū diſsimulat & expectat, vt hoīes reſpectū habeāt pœni
tēdi, qa ſm ſcripturā, nō vult deus mortē pctōris, ſed vt cōuer
tat & viuat, & diſsimulat pctā hoīum ꝓpter pniam. Sic ꝓcul
dubio debet facere iudex vel ꝓlatꝰ, qa ꝓ certo nō ſtatim debet
ad puniitionē cōtra delinquentē ꝓrūpere, ſed ſub diſsimulatio
ne multa opa trāſire vt ſic poſsit pnīę locū dare. Qđ tñ eſt cōe
tra multos q magis q̄rūt puniitionem q̄ correctionem, q ſtatim
ſine diſsimulatione ꝓrūpunt ad ſniarum executionem. Prou.
4. Pedes eorū ī malum currunt, & feſtināt ut effundant ſangui-
5 nem. ¶ Deꝰ regendo mundū, q̄rit ſolum creaturarū vtilitatē, &
non ꝓpriā, qa.ſ. de iſto ſuo regimine nihil acq̄rit vtilitatis. Sic
vere illi q vicarij ſunt dei, ſ. principes, iudices et ꝓlati, & ēt ꝓdi
catores & doctores nō dñt ī officijs ſuis ad ꝓpriū lucrū attēde
re, ſed ſolū de ſubditorū vtilitatibꝰ ꝓducere, iuxta illđ. ad Co
6 rint. 11. Nemo qđ ſuū ē q̄rat, ſed qđ alterius. ¶ In deo ſunt tres
ꝑſonę, vna tñ & eadē ē ſubſtātia, eēntia. & ēt q̄libet ꝑſona eſt in
alia, dato ꝙ nō ſit a.ia. Totꝰ.n. eſt in pr̄e filiꝰ, & totꝰ ī verbis pr̄.
Sic vere moralr loquēdo, dato ꝙ nos ſimꝰ plures et diſtinctę ꝑ
ſonę, in eccl̃ia, debemꝰ tñ eē vnū q̄tū ad fidei vnitatem, & alter
in alterutro q̄tum ad intimā charitatem. Eze. 1. Erat rota ī me
dio totę. Vl̄ ꝙ tres ꝑſonę vna eſſentia ſunt cōtentæ, ad denotā-
dum ꝙ tres clerici vno bñficio debēt & vna ꝓbenda cōtenti eſ
ſe. Vel dic ꝙ inter ꝑſonas eccl̃iaſticas omnes debent de repu
blica certare, & in vnā eſſentiā, & in vnā cōem concordiā cō-
uenire. Vel dic ꝙ in diuinis tres ꝑſonæ nō habent niſi vnā eſſē
tiā, in humanis aūt eſt ecōuerſo, qa vna eſſentia tres habet ꝑ-
ſonas, inquātum.ſ. hodie vnꝰ clericus nō eſt cōtentus vno ꝑſo
7 ratu & bñficio niſi etiam habeat duos vel plures. ¶ De noībus
vero dei ſiue ꝓprijs ſiue appropriatis, de relationibus, notioni
bus & effectuū diuinorū ad humana mēbra applicationibꝰ, vi
de quō loquit̃ magiſter in iſta materia, qa ipſa nolui moraliza
8 re, nec ad aliud applicare. ¶ Hoc ſolū ſuperaddo ꝙ ſpūſſanctꝰ
cui attribuit̃ bonitas, multis noībus noīatur. Iſte.n. dr̄ digitus,
columba, nubes, ventus, ignis, ros, oleum, & alia ſimilia, quæ
ꝓcul dubio nō ſolum ſpiritui ſancto, imo etiā cuilibet ſpiritua
li viro poſſunt moraliter cōpetere, vt ſic nō caro ſed ſpūs poſ-
ſit eſſe, quia.ſ. iſte debet eſſe digitus, diſcretè ſubtiliter ope-
rādo. Colūba, modeſtè & ſimplr cōuiuēdo. Nubes piè & beni
gniter bñficia alijs pluēdo & influēdo. Vētus, tribulatos refri-
gerādo & cōſolādo. Ignis, hoīes cōgelatos & indeuotos ī amo
re dei accēdēdo & inflāmādo. Ros, ꝑ doctrinā irrigando & fę-
cundādo. Oleum, ꝑ miſericordiā leniendo, & ꝑ bñficia impin
guādo. Ideo non ſolū de ſpiritu ſancto, imo etiam de quolibet
viro ſpirituali poteſt dici illud Sapi. 7. Eſt (inquit) in illa ſuple
eccleſia, fide vel ſapientia, ſpūs intelligentię vnicus, multiplex,
ſubtilis, diſertus, incoinquinatus, certus, ſuauis, amās bonū.

De Angelis. Cap. 2.

ANGELVS ſm Damaſcenum eſt ſubſtantia intelle- a
ctualis ſemꝑ mobilis, icorporea, arbitrio libera, deo
miniſtrās, gratia nō natura immortalitatem habens.
Angelꝰ.n. ſummā hēt intellectꝰ ſubtilitatē & clarita
tē, & hoc qa nullā habet cū materia dependitiæ neceſsitatem.
Habet.n. intellectū deiformem, & iō.ī. tempꝰ eſt ita ꝙ rea ꝑ di
ſcurſum nō intelligit, ſed totum ſimul apphendit et cognoſcit.
Et iō qualis eſt cōparatio ſimplicis ad cōpoſitū, ſic intellectua
angelici ad humanum. Talis angelus ꝓcul dubio debet eſſe q
libet vir ꝑfectus. Iſte eſt.n. intellectualis ꝑ fidē & diſcretionē.
Semꝑ mobilis ꝑ obediētiā, & oꝑationē. Arbitrio liber, ꝑ amo
tā oēm futuris culpæ obligationē. Deo miniſtrās, ꝑ obſequium
et humilē ſubiectionē. Immortalitatem habens, ꝑ ꝑſeuerātem
in bono durationē. Deiformiter intelligens, per mentis ſuæ cū
deo cōformationem. Cito, ſimul & ſine diſcurſu veritatem co-
gnoſcens, ꝑ prōptā mentis adhibitionem. A materia.i. a carne
vel a mūdo nō depēdēs, ꝑ totalē ſui ab ipſis abdicationē. vt ſic
q̄libet talis figuret̃ Apo. 10. vbi dr̄. Vidi angelum fortē deſcen
dētē de cęlo amicum nube, & facies eius erat vt ſol &c. Expo
ne ſicut.ī. finali tractatu in loco ſuo. ¶ Scđm Dioniſium lib. de
di. no. c. 6. Angeli dicūtur agalmata.i. ſpecula clariſsima imma- 2
culata & pura diuini luminis receptiua, & ipſius alijs manife-
ſtatiua & oſtēſiua. Quia.ſ. illđ qđ angelꝰ guſtādo & cōtēplādo di
uinitꝰ ꝑcipit, alijs inferioribꝰ notificat & trāſfundit. Continuè
enim

.n. faciem patris côtemplat, & illud qđ ibi viderit, ad alios trã
fundere comprobatur. Superiores enim illuminant inferiores
& lumen qđ a deo recipiunt, influunt in minores. Procul du-
bio tales angeli pñt dici viri eccleſiaſtici quia ꝓ certo iſti de-
bent eſſe ſpecula & exemplaria aliorum, qa. ſ. iſti debent eſſe
puri per innocẽtiã, immaculati ꝑ carnis mũditiã, luminis gra-
tię & ſapiẽtię a deo receptiui, & verbis & exẽplis ipſi⁹ ad alios
tranſmiſſiui, & ꝑ bona opa exterius oñſiui. Illuminationẽ.n.
grã & ſcientię quã guſtãdo & côtẽplando a deo ſolẽt recipe-
re, debent in alios, ſ. ſeculares & ſubditos trãſfundere, & quan
to gradu ſunt ſuperiores, tanto plus debent inferiores ſuo cę-
leſti lumine irradiare, ſicut ad lrãm faciunt boni prędicatores
& doctores. De quibus Apoc. 18. Vidi alterũ angelum deſcen-
dentẽ habentem poteſtatem magnam, & terra illuminata eſt a
3 gloria eius. ¶ Angelorum mirabiles ſunt operationes & virtu
tes. Oia.n. faciunt ſine mora & dilatione. Oia aduerſe coercẽt
ſine reſiſtentia & contradictione. Semper nobis aſſiſtũt & ſer-
uiunt ſine intermiſſione. Humanę naturę ſunt cuſtodes a dei
ordinatione. Liberè deo famulantur ſine coactione. Subito in
inſtãti iuſſa dei ꝑficiũt ſine ꝓcraſtinatiõe. Proficua & vtilia no
bis procurant ſumma attentione. Deũ côtinuè côtemplantur
ſine fatigatione. Extra ſe apprehẽdunt oia ſine collatione. Hoĩ
bus præficiũt ſine ipſorum grauamine & turbatione. Inter ſe
ordinatiſſimè diſponuntur ſine inuidia & ambitione. Iſta oia
poſſunt applicari ad bonos eccleſiaſticos viros & pręlatos, q
ẽt in ſcriptura angeli nuncupantur. Apoc. 1. Septem ſtellæ, An
geli ſunt ſeptem eccleſiarũ. Iſti.n. ſine mora dicuntur oia face-
re, quia ſ. dei & ſuperiorũ mãdata debent ſine dilatione exeq,
& opera miſę & quęcunq; benefica ſine procraſtinationis vi-
tio exercere, iuxta illud Senecæ. Diu delibera, cito facito. Igĩ
iſti debent aduerſa & nocumẽta a ſubditis coercere, ipſiſq; aſ
ſiſtere & ſeruire, & contra inimicos ſpũales & tpales tutamen
& refugium adhibere. Iſti.n. Angeli, ſ. prælati, hoium.i. ſubdi-
torum ſunt cuſtodes & miniſtri, ad ipſorum tuitionem & de-
fenſionem côtra demones, tyrannos & hęreticos deputati. Eſa
iæ 62. Super muros tuos hieruſalẽ côſtitui cuſtodes. Vñ de An
gelis pôt exponi illud Cantic. 5. Inuenerũt me vigiles qui cu-
ſtodiũt ciuitatẽ. Itẽ iſti ſine coactione debent ſponte & liberè
dño ſeruire, qa. ſ. non placent deo coacta ſeruitia. Bona oia pro
poſſe debent alijs procurare, deum & bona æterna debẽt con
templari, & oia quæ ad ſalutem pertinent, apprehendere & vi
dere & apprehenſa perpetuo retinere. Matth. 18. Angeli eorũ
ſemper vident faciem patris. Item iſti debẽt hoies ſibi commiſ
ſos.i. ſubditos ſine quæſtu proprij lucri regere, ipſiſq; ſine ty-
rannide principari, & præeſſe. Ordinatè viuere, & nullus alte-
ri inuidere, & alter alterius officium vel beneficiũ nõ ambire,
ſed in pace & côcordia perpetua ꝑmanere. Vñ de angelis lo-
quẽs dicit ſcriptura. Iob 25. q deus facit concordiam in ſubli-
4 mibus ſuis.i. in viris eccleſiaſticis & prælatis. ¶ Angeli carne
vel oſſibus nôn reguntur, ſine dilatione operantur, deum con-
tinuè contemplantur, inter ſe ſine diſcordia conuerſantur, in-
feriores ſuperioribus famulantur, & maiores minoribus prin
cipantur, nulla paſſibilitate grauantur, nulla varietate alteran
tur, nulla mortalitate corrumpuntur, nulla mala affectione in
flãmantur, nulla inuidia ſtimulãtur, nulla iracundia côturban
tur, nunq̃ ſibi inuicem iniuriãtur, q quicquid eis a deo præce-
ptũ fuerit, ſubito ſine tardamine exequuntur, & qa immorta-
les ſunt, iõ pro côſeruatione ſuæ ſpeciei nõ nubẽt neq; nuben
tur. Tales Angeli poſſunt dici quilibet boni religioſi & clerici,
qui ẽt in ſcriptura Angeli poſſunt dici, ſicut de ſacerdote dicit
Malac. 2. q legem requirẽt ex ore eius, quia Angelus dñi exer
cituũ eſt. Tales.n. Angeli ſine dilatione dñt operari, celeriter
obediendo, cęleſtia debent contẽplari, ſe a terreſtribus abſtra
hendo, ſine diſcordia debẽt côuerſari, ſecum pacificè conuiuẽ
do, inferiores ſuperioribus dñt famulari, cũ reuerẽtia obſequẽ
do, ſupiores & antiquiores inferioribus & iunioribus dñt prin
cipari, ipſos iuſtè regẽdo & gubernãdo, nulla paſſibilitate dñt
grauari, ſe per patientiam ſtabiliendo, nulla varietate altera-
ri, ſe per conſtantiã cônfirmando, nulla mortalitate ſeu iniqui
tate corrũpi, ſe per perſeuerantia in vita gratiæ conſeruando.
Iſti etiã ad litterã nulla mala affectione dñt inflamari, nulla in-
uidiæ ſcintilla, aut iracũdia ſtimulari, & nunq̃ ſibi inuicẽ iniu
riari, & quicqđ eis iniũctũ fuerit, dñt prôpte, volũtariè & cele
riter exeq & opari, vt ſ. c de ipſis poſſit intelligi illđ qđ de nu
bibus dr Iob 37 Luſtrãt cũcta ꝑ circuitũ quocũq; eas voluntas
gubernãtis duxerit. Et iõ de immortalitate, ꝑſeuerãtia & ſtabi
litate cuiuſlibet talis angelici viri, pôt dici illud 2. Reg. 14. Si-
cut.n. Angel⁹ dei, ſic eſt dñs me⁹ rex, vt nec benedictione nec
maledictione moueatur. Iſti etiam carnis propagatione nõ de
bent vti, ſed in caſtitate perpetua conuerſari, quia ſicut dici-
tur Mat 22. Qui digni habiti fuerint regno nõ nubent, neque
nubentur, ſed erunt ſicut Angeli dei. ¶ Itẽ ſicut ponit hic ma 5
giſter, quamuis angelica natura ſit a lineamentis corporis pe-
nitus aliena tamen in corporali figura pingũtur, & habere va-
rias figuras & membra corporalia a ſcriptura prædicãtur; ſed
per denominationem viſibilium mẽbrorũ intelliguntur actio
nes & proprietates inuiſibilium animorum. Angeli ergo pin-
gũtur cũ longa coma, & cũ capillis deorſum pendẽtibus. Pin-
guntur ẽt cũ pennis & alis ſurſum tendentibus. Pinguntur ẽt
cũ auribus & narib⁹, cũ ore et cũ dẽtib⁹, cũ lingua et cũ labijs,
cũ oculis & ſupercilijs, cũ brachijs & manibus, cũ tibijs & pe
dibus, cũ coſtis & lateribus, cũ lũbis & femoribus. Procul du
bio talis angelus ſic figurat⁹ pôt dici qlibet vir perfect⁹. Eze.
23. Vidit viros depictos in parietibus, imagines caldæorũ ex-
preſſas colorib⁹. Ad viros igitur ꝑfectos & angelicos expoſi-
tionẽ quã ad ipſos angelos applicat hic magiſter, poſſumus ap
plicare. Capilli ergo illorũ ſignãt ſanctas cogitationes, quæ in
capite mẽtis oriũtur, & ſurſum in deũ côtinuè reflectunt, infe
ri⁹ vero q̃tum ad vitæ actiuę regimẽ aliquotiẽs extẽdũtur. ps.
Iacta cogitatũ tuũ i dño, & ipſe te enutriet. Alæ eorũ deſignãt
aptitudinẽ ad côtẽplãdũ & ad mentẽ ſurſum ad dñm eleuadũ.
Aures ſignificant prôptitudinẽ ad audiẽdũ. Nares vero deno-
tãt diſcretionẽ ad vitia fętẽtia repellẽdũ & ad virtutes odorife
ras ſentiendũ. Quia procul dubio viri iuſti mãdata ꝑlatorum
prôptè debẽt audire, & inter odores & fętores, & inter virtu-
tes aliorũ & vitia debent diſcernere, & vitia reſpuere, virtutes
vero odoriferas diligere, & in eis delectari. Io. 2. Sit ois hô ve-
lox ad audiẽdũ. Itẽ illi debent habere os ad mãducandũ & gu
ſtandum ꝑ deuotionẽ. Dentes ad maſticãdum per deliberatio
nẽ, Labia ad oſculãdũ ꝑ charitatiuam dilectionem, Linguam
ad loquendum ꝑ laudem & confeſſionẽ, Oculos ad vidẽdum
per clarã diſcretionẽ, Manus & brachia ad laborandum ꝑ bo
nam operationẽ, Pedes & tibias ad ambulandum ꝑ bonam af
fectionẽ, Coſtas & latera ad ſuſtinendũ ꝑ patientiã & duratio-
nẽ, Lũbos & femora ad generãdũ ꝑ virtutũ productionem. In
hoie.n. morali os quod guſtat eſt deuotio. Ala q̃ ſurſum volat
& leuat eſt côtẽplatio. Dẽs q maſticat eſt deliberatio. Labium
qđ oſculatr ẽ dilectio lingua q̃ loquit eſt côfeſſio. Oculus q vi-
det eſt diſcretio. Manus q̃ laborat eſt operatio. Pes qui ambulat
eſt affectio. Latus & humeri q ſuſtinent ſunt patiẽtię firmatio.
Lũbus q generat eſt bona delectatio & virtualis productio. Et
ſic quilibet talis angelicus vel angel⁹ pôt figurari in illo ange
lo q appãruit Ioãni Apo. 1. q habebat caput & capillos cãdidos
ſicut lanã, oculos velut flamã ignis, & pedes ſimiles oricalco &c.
Expone ſicut infra i tractatu de figuris biblię in loco ſuo. vt de
quolibet tali viro angelico & ꝑfecto poſſit dici illđ Iudic. 13.
qđ dixit mr̃ Sanſonis. Vir dei venit ad me, hñs vultũ angelicũ.
¶ Angeli ſp pingũtr iuuenes & nõ barbati, veſtitis & adornati, 6
pedib⁹ nudi & diſcalciati, humeris pẽnati ſeu alati. Sic verè vi
ri ſpũales et angelici iuuenes ſũt ꝑ morũ nouitatẽ. Veſtiti ſũt ꝑ
vitæ honeſtatẽ, & ꝑ tectã oẽ turpitudinẽ & fęditatem. Ornati
ſunt ꝑ virtutũ & morũ venuſtatẽ. Diſcalciati ſũt ꝑ pedũ.i. affe
ctuũ nuditatẽ, & liberã in dño voluntatẽ alati ſunt ꝑ côtẽpla-
tiõis ſublimitatẽ, & ꝑ eleuatã ad cęleſtia aię libertatẽ, qa ꝓ cer
to viri angelici in morib⁹ ſemꝑ iuueneſcunt ſemꝑq; ſunt iuue
nes, qa nunq̃ ꝑ malas côſuetudines ſeneſcũt, ornati ꝑ bonam
côuerſationẽ, alati ꝑ côtemplationem, nudi pedes ꝑ liberã affe
ctionem, vt ſic figurentr in illo angelo Tho. 5. de quo dr q Tho
bias inuenit iuuenem ſplendidum ſtãtem, ꝓcinctum paratum
ad ambulãdũ. ¶ Angeli veri & angeli picti inter ſe differũt, qa 7
ſ. angeli picti alas habere videntr, tñ nunquã volãt Os aperiunt
ac ſi cantare debeãt, & tñ nunquam clamãt. Thuribulum por-
tant, & tñ odorem nunquam vaporãt. Cereos deferunt, & tñ
nunquã illuminãt nec illuſtrat. Tales picti & ficti angeli ſunt
hypocritę, de quibus etiã dr 2. ad Cori. 11. Quod ipſe angelus
ſathanę trãſfigurat ſe in angelum lucis, qa ꝓcul dubio talis an
gelus videtur hr̃e côtemplationis, & tñ nunquã exercet vnum
volatum alicui⁹ bonę affectionis, appãrẽter credit os aperire,
orare. ſ. et deum laudare, ẽt tñ vocẽ ei⁹ nunq̃ côſueuit dñs exau
dire. Thuribulum deuotionis gerere videt, & tñ odor aroma
tum virtutum nunquã in deo percipitur aut ſentitur. Cereos ẽt
bonorum exemplorum portat, & tñ ſeipſum nõ illuminat, nec

illuſtrat. Baruch 6. Neque ſplendebunt vt ſol, neque illumina
8 bunt vt luna. ¶ Deſcribunt et Angeli ſub multiplici figura mi-
rabiliter alterari, ſicut tangit Dionyſius in fine Hierarchiæ. Si
cut. n. ex diſcurſu ſcripturę patet. Angeli quandoque viſi ſunt alati ar-
que pennati. Eſai. 6. Sex alę vni. &c. Aliquando veſtibus igneis viſi
ſunt induti. Danie. 10. Brachia eius. ſ. Angeli, & quæ deorſum
erāt vſque ad pedes, quaſi ſpēs ęris candentis. Aliquando Zonis aureis
viſi ſunt accincti. Apoc. 1. Pręcincti ad mamillas Zona aurea.
Aliquando virgis & ſceptris viſi ſunt cōiūcti, ſicut Iudic. 6. legitur
quod angelus extēdit ſummitatē virgæ quā tenebat. Itē aliquādo
tela & gladios viſi ſunt geſtare, vt patet 2. Reg. 24. vbi Dauid
vidit angelū euaginato gladio. Aliquando trullas & perpendicula
viſi ſunt habere, ſicut de Amos legitur quod ipſe trullā cemētarij vi
dit. Amos 7. Aliquādo calamos & mēſuras viſi ſunt tenere, vt
Zachar. 2. vbi de quodā angelo dicitur quod habebat calamū menſu
rę, ad Hieruſalē menſurādā. Item aliquando viſi ſunt cum phialis
& aromatibus. Apoca. 4. Aliquando cū citharis & dulceſonantibus.
ibidē. Aliquando cū tubis dorè clangentibus. Apo. 9. Aliquando cū atra-
mentis, & ſcriptorum inſtrumētis cōpetentibus. Ezech. 9. His
& multis aliis figuris angeli figurātur, per tales figuras eorum
operationes mirabiles deſignantur. Iſta oīa poſſunt applicari
ad viros eccleſiaſticos & pręlatos, et ſi nō exponamus aliter quam
expoſuit hic magiſter, quia. ſ. angeli gracè, nuncij dicuntur latinè,
quia. ſ. viri iuſti dei ſunt nuncij & miniſtri. Matt. 4. Acceſſerūt
angeli, & miniſtrabāt ei. Igitur illi debent habere alas. i. ſubli-
mē affectionē & contēplationē. Veſtes igneas. i. feruentē amo
rem & dilectionē. Zonas aureas. i. ſapientiam & ſplendētem di
ſcretionem. Virgas & ſcęptra. i. auctoritatē & iuriſdictionem.
Tela & gladios. i. rigorem, ſeueritatem, & correctionem. Trul
las & perpendicula quæ ſcilicet ſunt inſtrumēta pro ędificādo
i. exēplariter & verbalem ædificationem. Calamos & menſu-
ras. i. diſcretā aliorū mēſurationē ſuorū meritorū diſtinctionē.
Phialas & aromata. i. ſuauē deuotionē & bonę famę odoratio-
nem. Citharas & cātus. i. benignam tribulationū cōſolationem
& dei laudem & gratiarū actionē. Tubas. i. aſperā reprehenſio
nem, & fortem ad bonum excitationem. Atramentarium ſcri-
ptorū. i. diuinæ voluntatis in alijs deſcriptionem. notificationē
& prædicationem. Talia. n. officia inſtrumenta & ornamenta
ſpiritualiter intellecta habent angeli. i. viri angelici & pfecti,
quapropter angeli poſſunt dici quia ſicut dicitur in ps. Deus facit an
9 gelos ſuos ſpūs & miniſtros ſuos. ¶ Item ponit hic magiſter quod
angeli diuerſis rebus naturalibus cōparātur in ſcriptura, & ſub
varijs etiā figuris rerū irrationabiliū apparuiſſe legitur, ſ. ven
tis nubibus, ignibus, pręcioſis lapidibus, bobus, aquilis, &c. Sed
quia vir pfectus rebus iſtis oībus infra in locis & titulis diuerſi-
modè cōparatur, ideo de iſtis ſuperſedeo quo ad præſens. Omiſ
ſo igitur illā materiā de Hierarchijs & ordinibus, & eorū pro
prietatibus, quia nō eſt pſens operis de angelicis aliquid dicere, niſi
10 inquantū aliqs eorū pprietates poſſū ad aliud applicare. ¶ Hoc
ſolū ſuperaddo quod hic in fine dicit magiſter quod bonus angelus
noſtræ cuſtodię deputatus ad bonū nos excitat ne in vitiis dor
miamus. Spūaliter nos reficit, ne ſub onere recūbamus. Arcet
demones, ne læſionem ab eis ſubeamus. Inſtruit in ambiguis
vt certitudinem habeamus. Cōducit in via, ne p inuia deuie-
mus. Item iſte aſsiſtit nobis in triſtia poſitis, vt cōſolemur. Cō-
patitur delinquentibus ut emendemur. Aſtat prælīātibus vt adiu-
uemur. Sanat vulnera ne moriamur. Item iſte pctā noſtra no-
bis reducit ad memoriā, vt erubeſcamus. Volūtatem dei annū-
ciat vt eā impleamus. Impedimēta aufert vt deo liberius ſeruia
mus. Frequenter nos viſitat, & nobis pcauet ne offendamus. Iſta
oīa poſſūt applicari ad bonū platū ſubditorū cuſtodiæ deputa
tū quod pcul dubio officiū habet tā angelicum quam diuinum. Iſte. n.
debet ſubditos pdicando, ne in vitijs dormiāt excitare. Figura
Act. 12. vbi Petrū in carcere poſitū & dormientem angelus per
cuſſo ipſius latere excitauit. Item iſte debet cibos exemplorum
doctrinę rpalis elemoſynæ miniſtrare. vt 3. Reg. 19. vbi angelus
apportauit panem Heliæ dicens Surge comede quia grandis
tibi reſtat via. Item iſte debet demones. i. hæreticos & tyran-
nos ne ſubditis noceant coarctare, ſicut de Raphaele legitur
Tho. 8. quod Aſmodeū q Saræ maritos occiderat relegauit. Item
iſte debet ne errēt ſubditi ipſos in reb. dubijs informare. Vn an-
gelus dicit Danieli. Dan. 9. Nūc egreſſus ſū vt docerē te. Itē iſte
debet ſubditos in via morū cōducere, & ne p vitia deuient, ipſis
debet verbis & exemplis viam iuſtitię demōſtrare. ps. Angelis
ſuis mādauit de te vt cuſtodiāt te in oībus vijs tuis. Exemplum
Thobiæ 5. vbi Raphael Angelus dixit Thobiæ. Ego ſanū ducā
& reducā filiū tuū. Itē iſte debet triſtes & tribulatos cōſolari, &
cōfortare. vt Lu. 23. vbi Angelus Chriſtum dum erat in agonia:
cōfortauit. Et Gen. 16. vbi angelus agar deſperātē & fugienti cō
ſolationes & cōſilia bona dedit. Item iſte debet delinquentibus
cōdolere plāgētes & certātes cōtra fortunā & cōtra vitia debet
iuuare, & lāguentes & ęgrotātes a vitiorū vulneribus debet ſa-
nare, exemplo boni angeli q p cōpaſsione ſupponitur flere. Iud.
2. Apparuit autē Angelus dñi ad locum flentium. Et Eſa. 33. An-
geli pacis amarè flebunt. Exemplo etiā illius angeli q Iacob la-
ctātem voluit exercitare, & cōtra Eſau pmiſit iuuare. Gen. 32.
exempla inſup illius angeli qui Thobię cęcitatem voluit ſana-
re, & ſibi oportuna remedia adhibere, ſicut apparet Thob. 11.
Item debet angelus & angelicus platus pctā ſua ſubditis ad memo
riā reducere, volūtatem dei eis pdicare & dicere impedimen- c
ta etiā & ſcādala ſiquis in via morū habeāt, debet p viribus amo-
uere. Angelus. n. filijs Iſrael pctā ſua improperauit. Iud. 2. Ange
lus Xpi natiuitatem paſtoribus nūciauit. Luc. 2. Angelus inſuper
filios iſrael pcedens ipſos ab offendiculis liberauit. Exod. 23.
Præcedet te angelus meus & introducet & ad eueum etheum &
amorrhęū, quem ego cōterā. Iſta igitur oīa plati Angeli ſubditis
ſuis faciunt, ipſiſque quātum poſſunt pficiunt atque pſunt. ¶ Ange- 11
lus cōtinuè deo miniſtrat, a dei laude nunquam ceſſat, hoies quibus ap
paret ſi in principio contriſtat, in fine tamen conſolatur & delectat,
quando vult ſe oſtēdit, & quando voluerit ſe occultat. Corpus aptū p appa
rendo accipit, ipſumque peracto officio dimittit, & ipſum corpus
in priſtinum reducere cōſueuit. & ipſe angelus iterato a morta
lium viſibus ſe abſcōdat. Hęc oīa ad bonum religioſum ptinent,
q. ſ. deo cōtinuę debet miniſtrare. Dan. 7. Millia millium mini-
ſtrāt ei. Deo ſemp debet pſallere & eū laudare. ps. Laudate dñm
omnes angeli eius. Pctōres debet rephēſionib. corrigere. Ve
runtamen ne deſperent. ſemp debet eos cōſolationibus finali-
ter cōfortare. Ab hoium viſibus ſe debet abſcōdere, & in clau
ſtrorum abditis occultare. Verumtamen qō neceſſe habet. ſ. p
vtilitate ſui vel pximi exterius hoibus apparere, corpus ad hoc
captum. i. mores ad hoc cōuenientes debet induere, quos. ſ. pa-
cto officio debet deponere, & iterū in abditis clauſtri ſe, inuiſi
bilē exhibere mūdi aſpectus fugere, & ſoli deo inuiſibiliter mi-
litare. Vnde Iudi. 13. de Angelo manue apparente dicitur quod in flā-
ma aſcēdit in cęlū, & vltra eis nō apparuit. ¶ Angelus in corpo 12
aſſumpto aliquando comedere videtur, & tamen cibus ille in corpus aſ-
ſumptum nō cōuertitur nec mutatur, imo poteſtatiuè ab ipſo
cōſumitur & adnihilatur. Iſta poſſunt dici de quibuſdā qui vi
dētur cibū verbi diuini audite comedere & recipere, inde tamen
nō ſolēt reficere vel nutrire, quinimo ipm ſic receptū ſolēt cō
ſumere & adnihilare i. pro nihilo habere, & in nullā ſui vtili-
tatē cōuertere vel mutare. Tho. 12. Videbar quidē vobis come
dere & bibere; Hæc igitur de proprietatibus boni Angeli in-
quātū pnt ad mores hoium applicari, ſufficiāt quo ad præſens.

De Diabolo. *Cap. 3.*

DIABOLVS. Nota quod diabolus eſt angelus ma 1
lus, lucifer. ſ. & quilibet alius ſequax eius, qui ſpō
te a deo recedēs in malitia extitit obſtinatus. Sūt
igitur demones, ſpiritus, Angeli a deo volūtariè
peruerſi & auerſi, in malitia obſtinati, mēte ſub
tiliſsimi, humanę ſalutis inuidi, & abſque oi lucro
ſuo ad nocendum hoibus ſemp prōpti. Secundum. n. Damaſ.
ea dei permiſsione in omnē quā voluerint imaginē ſe trāsfor-
māt, & ſic tētationes varias ſolēt immittere quibus mentes decipiūt
& defraudāt. Afflictionē. n. & dānationē humanā ſummè ap-
petūt, & iō niſi a deo vel a bonis Angelis coerceant, quāto ma
gis nocuerint, tanto nocere amplius delectantur, ſicut dicit
Greg. primi moral. 32. Tales demones vnr eſſe hoies qdā ob-
ſtinati, qdā crudeles impij & tyranni, ſicut ſunt aliq vſurarij,
& officiales principum, & ballini, q. ſ. a deo ſpōte & volūtariè
uidentur recedere, & ex innata ſibi malitia ſaluti & proſperi-
tati hoium inuidere. Iob 34. Quaſi ex induſtria receſſerunt a
deo. Bonum. n. ſociorum & vicinorū ſuſtinere nequeunt, &
ideo damnationem & tribulationē eorum ſemp machinantur
& quærunt. Et dato quod ibi aliquod commodum non habeāt, ſæ
pe tamen ſit quod in nocumentis aliorum & præiudicijs ſe delectant,
ſicut patet de iſtis malis officialibus & ballinis qui gaudēt & nō
ceſſant magiſtris ſuis ſubditos accuſare quicquid mali poſſunt
alijs procurare, ipſoſque decipere & fraudare, prædari, iniu-
riari & turbare, niſi dei vel angeli. i. niſi boni principis uel p-
lati prouidētia ipſos ſciat debitè coercere, & a ſuis malitijs co
hibere

hıbere 1.Pet.5.Aduerſarius ueſter diabolus tãquã leo rugiẽs circuit quærens quem deuoret. Tales.n.vt cõiter in ſuis malitijs ſunt ſubtiliſsimi,& iõ ad defraudãdum ſimplices ſunt aſtutiſsimi.In varias.n.figuras.i.in diuerſas fictiones & diſsimulationes ſe ſolent vertere, vnumq; apparẽter prætẽdere,& aliud latẽter intẽdere, vt ſic melius poſsint ſimplices defraudare.2. ad Corint.11.Angelus ſathanę transfigurat ſe in Angelum lucis,ſicut ad lr̃am de malitioſis & de ſalſis amicis patet, qui boni volũt apparere,vt melius poſsint nocere.Tales ẽt nõ ſatiant male facere,imo quanto plura mala fecerint & magis nocuerint,ſemp̄ deſiderãt pl' nocere,qđ bene figuratur Mat.8.vbi demones ab obſeſſo fugati dicebãt domino.Si eijcis nos,mitte nos in porcos,quia.ſ.illi qñ nõ poſſunt pl' nocere bubus.i.maioribus, accipiũt tñ licentiã nocẽdi porcis.i. pauperibus & mi-

2 norib'. ¶ Demones multis denominanẽ nominib' in ſcriptura, per quæ.ſ.ipſorũ malitiæ & proprietates malæ ſpũalr̃ denotantur.Igit malus ſpũs dr̃ diabolus .i. deorsũ ruẽs, qa de cęlo cecidit.Demon.i.ſciẽs qa ſcientiã naturalẽ retinuit & qa ſumma intelligentia,a principio viguit.Sathan.i.aduerſarius, qa humano generi ſp̄ cõtrari' extitit.Beemoth.i.bos, qa mugitũ de ſpatiosis p̄mittit,& qa herbã.i.carnales ſpũaliter comedit.Leuiathã.i.additamẽtũ,eo q̄ pęnã pc̃oꝝ,& culpã culpę ſemp̄ addit.Apolliõ.i.exterminator,eo.ſ.q̄ oẽs virtutes exterminat & deſtruit.Serpẽs & coluber tortuoſus,eo q̄ in malitijs ſuis ſuauiter collabitr̃ & incedit.Leo eo q̄ crudelr̃ pſeqtur & inuadit. Et p̄cul dubio iſta oĩa cõpetũt qbuſdã malis & malitioſis diuitib' & pctõrib' hui' mũdi. Iſti.n.dicũtur diabol', qa deorſum ad mũdi bona ſolẽt p̄ auaritiã impetuoſè & ſine deliberatione ruere & deſcẽdere.Mat.10.Videbã ſathanã quaſi fulgur de cęlo cadẽtẽ.Demõ,qa mũdana ſciẽtia & ſapiẽtia , hoc eſt dictu, cautelosa malitia ſolent alios p̄cellere.Luc.16.Filij hui' ſeculi prudẽtiores filijs lucis ſunt.Sathã qa alijs hoĩb' ſolẽt aduerſari & ſe opponere.Bemoth,qa ſicut bos,herbas.i.diuitias aliorũ ſolẽt depaſcere.Leuiathã,qa aliorũ bona ſuis poſſeſsionib' ſolẽt addere.Apolliõ,qa paupes ſolẽt exterminare exhęredare & deſtruere.Serpẽs & coluber, qa cautẽ & ſuauiter ſolent alios fraudare & decipere.Leo,qa ipſos finaliter ſolẽt p̄dari & deripere qa.ſ.ipſi primo ſicut ſerpẽs,cautẽ obligãt & decipiũt innocẽtes,& tãdẽ ſicut leo deuorãt & diripiũt ſe ab eis defendere nõ valẽtes.pſal.Inſidiatur quaſi leo in ſpelũca ſua,inſidia-

3 tur vt rapiat pauperẽ,rapere pauperẽ dũ attrahit eũ. ¶ Demones,illos quos decipiũt videntur diligere,inquãtũ ſolẽt bona tẽporalia ipſis dare,in fine tñ illos ſolẽt dimittere , & dãnationẽ p̄petuã miniſtrare. Demones ẽt p̄mittũt hoĩbus q̄ nõ reddũt. Sic vſurarij,pauperes qbus bona ſua mutuant,diligere ſe ſupponũt,ipſos tñ in fine damnãt,exhęredãt & cõfundũt.Mlta ẽt ſolẽt eis p̄mittere quæ tñ in fine nolũt reddere & quæ ẽt more demonũ ſolẽt interpretari aliter intelligi debere.Incorrigibiles ẽt ſunt, qa p̄ certo vix, aut nunq̄ ad veritatis ſemitã ſe cõuertũt.Vel dic de luxurioſis q̄ more demonũ alios exterualr̃ diligunt,& ſic diligẽdo ad ignẽ perpetuũ ſecũ trahũt.Qui ẽt inuẽctis multa p̄mittũt q̄ nõ reddũt, & corrigi ab aliquo nũqñ volũt,& ẽt qđ eſt deteri',nunq̄ poſſunt.Eccl.23.Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis,nõ fatigabitur trãſgrediẽs vſq; ad finẽ.Pro-

4 uer.15.Nõ amat peſtilẽs eũ q̄ ſe corripit . ¶ Demones propriã extollẽtiã q̄rũt,bonis terrorẽ inferũt,ipſoſq; in hoc ſc̃lo plusq̄ malos deprimũt,atq; lędũt.Malos vero in p̄ñi p̄mouẽt & extollũt.ſolũ p̄pter pc̃ã p̄tatẽ ſup hoĩes accipiũt. Largi in p̄miſſis, & mẽdaces in factis ſunt,tẽpeſtates excitãt & faciũt,& poſt ſe veſtigia derelinquũt. Incorrigibiles ſunt & obſtinati , ita q̄ mutari a malitia nũq̄ poſsũt.Tales demones vñr eſſe mali principes & p̄lati, qa.ſ.iuxta lr̃am,terrorẽ ſolent bonis inferre tẽpeſtates tribulationũ cõtra ipſos ſuſcitare,ipſoſq; lędere,& deprimere.Malos ẽt extollere & fouere, p̄priã excellẽtiã ſolẽt quęrere,& p̄pter pc̃ã populi nõ p̄pter ſua merita regnũ & dominiũ obtinere.Multa promittere,& pauca reddere, & veſtigia malorũ exẽplorũ poſt ſe relinquere, & a nullo poſſunt aut volũt corrigi. Quapropter neceſſe ẽ eos in ſua malitia incorrigibiliter p̄manere.Amos 5.Odio habuerũt in porta corripiẽtẽ, & loquẽtem pfectẽ abominati ſunt . Et ſicut demones incubi mõſtra genuerũt.ſic iſti carnali affectioni incũbẽtes nepotulos ſuos,ſicut qdã mõſtra in eccleſia generãt,& producũt,q.ſ.propter eorũ inſufficiẽtias mõſtra & mõſtroſi p̄priẽ dici poſſunt, & maximẽ quia plura capita.i.plures dignos , vt communiter poſsidẽt atq; gerũt.Incubi ẽt dici poſſunt pro eo q̄ aliquotiẽs cum mulieribus cohabitãt & incubant.Gen.6. Videntes filij dei filias hominum q̄ eſſent pulchrę,elegerunt ſibi vxores.

De Homine. Cap. 4.

HOMO ſecũdum Iſidorum eſt animal deiforme, 1
manſuetũ & naturale,ſm̃ legem rõnis diſciplinæ ſuſceptibile. Et ſm̃ Ariſtotelem,aĩal eſt rationale mortale.Surſum.n.eſt verſus cęlũ erectum , inter naturã angelicã & brutalẽ mediũ, quia.ſ.cum Angelis participat per rõnem, cũ brutis vero p̄ mortalẽ cõditionem. Et iõ ſtatura ſurſum erigitur vt per rõnem videatur ſuprema quærere, inferi' tñ circa terrã corporis mole detinetur,vt cũ brutis videatur ſimilitudinẽ habere.Oĩbus reb' igitur p̄lat' eſt. Hõ ſolus inter aĩalia bipes.Solus ſurſum erectus,Sol' multos capillos in capite habens.Sol' pulſum venarũ ſentiens,& præ cũctis aĩalibus in ſenſu tactu vigens.Sol' aures nõ mouẽs & præ cæteris animantibus reſpectu ſui corporis os habẽs modicũ,& oculos magis claudẽs,& ſolus in duabus palpebris pilos habẽs.Nobiliſsimũ ergo aĩalium eſt hõ,& ideo cæteris aĩalibus eſt prælatũ,& adeo magis priuilegiatũ, præditũ & dotatũ.Per hoĩem loquẽdo ſpũaliter poſſunt intelligere quẽlibet bonũ eccleſiaſticũ vel prælatũ,qui procul dubio alijs eſt præpoſitus,& præfectus, & in gradu & ſtatu alijs prælect'.Talis igitur debet eſſe aĩal.i.res animata per gratiã & charitatẽ.Manſuetũ per modeſtiã & benignitatẽ . Rationale per prudentiã & ſagacitatem . Verũtamen mortalem ſe cognoſcens per proprię cõditionis notitiã,& humilitatem,vt dicat illud Sapien.7.Sum quidẽ & ego mortalis hõ, ſimilis oĩb' hominib',& ex genere illius q̄ prior fact' eſt.Iſte igitur debet eſſe erectus,p̄ cœleſtiũ affectionem,& cõtemplationem,inter angelos & iumẽta.i. inferiores ſubditos medi' p̄ iuriſdictionẽ & prælationẽ.Et dato q̄ in parte ſit ſimilis Angelis & ſupremis,in mentis tñ.i.ſimplicibus debet ẽt in parte conſiderare ſe ſimilẽ p̄ mortalẽ cõditionem,dicens dñn illđ pſal. Vt iumentũ factus ſum apud te.Decet.n.q̄ prælatus in parte ſit angelicus, purus,mũdus & rationalis , in parte vero iumentũ.i. tentationum expers,ſciens,& cõpatiens fragilitatis mortalis,dicens illud Eſa.53.Ego ſum vir dolorũ & ſciens infirmitatem. Itẽ iſte debet eſſe bipes quia ſ.duo debet habere principalia fundamẽta,ſ.veritatẽ & iuſtitiã. Dẽt in capite.i.in mẽte habere multos capillos.i.virtutũ redũdãtiã.Debet habere optimũ ſenſum tactus.i.cõpaſsionem & clementiã,& optimẽ debet percipere p̄ræhũ.i.aliorũ quærimoniã miſeriã vel ẽt ſenſum tactus debet habere.i.prudentiã,quo cognoſcat cuiuſlibet cõplexionem & ſufficientiã,dicẽs illud Gen.27.Accede ad me huc vt tãgã te.

¶ Itẽ iſte aures non dẽt mouere,ſ.ad illa quæ dñr,ipſas plus de- 2
bito inclinãdo,quinimo aures dẽt habere immobiles oĩa æqua-nimiter audiẽdo,& nõ alteri magiſq̄ alteri plus fauẽdo. Os debet modicũ habere.ſ.parum loquẽdo vel ſobriẽ comedendo. Oculos exteris magis debet claudere,magis diſsimulando & ac ſi nõ videret plurima tranſeũdo.Et in duabus palpebris diſcretionis ſuæ ſpũali.ſ. & tp̄ali debet pilos qui de carne naſcũtur,in propriæ fragilitatis notitiã habere ſemp̄ de morte cogitãdo,& humiliatiõis materiã meditãdo, vt ſic i bono ſignificato exponatur de talibus illud p̄s.Oculos habẽt & nõ videbũt, aures habẽt & nõ audiẽt &c.quia procul dubio ad hoĩem.i.ad perſonã rõnalem,& maximẽ ad eccleſiaſticũ prælatũ pertinet q̄ parũ loquatur,q̄ auditu verborũ nõ moueatur, & q̄ ad vidẽdũ & ad explorãdũ aliorũ vitia vltra debitum non feratur.

Eſa.6.Oculos eius claude & aures eius aggraua. ¶ Hõ ſol' in- 3
ter aĩalia ridet,ſol' præter ſtruthionẽ caluescit,& vt cõiter ſol' caneſcit,& cũ cætera aĩalia frontẽ habeãt:iſte tñ ſignũ lætitiæ & triſtitiæ ſolus in frõte oſtẽdere cõſueuit. Hõ ẽt ſolus cor in ſiniſtra habet,pect' habet latum naturaliter eſt nudus,& cauda caret,& in lõgũ & latũ æqualitatẽ poſsidet atq; tenet.Nã vt dicit Solinus c.5. mirabiliũ tãta eſt inter extremitates Brachiorũ corpis latitudo quãta eſt a plãta pedis vſq; ad verticẽ ipſius lõgitudo. Et ideo microcoſm'.i.minor mũdus dr̃,eo q̄ ad mũdi ſimitudinẽ menſurat' æqualr̃ cõprobatr̃. Anthropos ẽt.i.ſurſum erectus appellatr̃ eo q̄ eius ſtatura ſuperi' eleuatur. Re vera talis hõ debet eſſe q̄libet hõ iuſt',rõnis.ſ.vſu dotat', & mortalitate.i.mortalitatis cõſideratione grauatus,& humiliat',qa p̄cul dubio talis debet eſſe riſibilis per ſpẽ & cõſolationẽ. Caluescẽs.i.pilos diuitiarũ deponens, p̄ eleemoſynã & largitionẽ. Caneſcẽs p̄ prudentiã & ſenilẽ diſcretionẽ. Et frõte.i. apparẽtia nũc ſpũalẽ lætitiã nũc ſpũalẽ triſtitiã p̄tendẽs p̄ p̄prię conuerſationis variam ordinationẽ. In ſiniſtra tamen aduerſitatis

ſemper cor & mentē habēs p mortis & inferni conſiderationē
Quia pro certo vir iuſtus ſemp dēt corſuū ad præſentes & futu
ras miſerias & aduerſitates flectere, & ſm loca & tēpora nūc
lętus nūc, triſtis eſſe. Per ſapiētiā caneſcere, p eleмoſyā calue
ſcere, & p ſpē & cōſolationē ridere. Iob 5. In vaſtitate & famę
ridebis. Et iſte pcul dubio pect' debet habere latū p charita-
tē, nud' debet eſſe p diuitiarū cōtēptū, et p voluntariā pauper-
tatē. Cauda debet carere p pōpæ ſequētiū & famulātium rari-
tatē. Æqualiter debet mēſurat' & quadrat' eſſe p quattuor vir
tutū carnaliū moderamentū & ęqualitatem. Apo. 21. Latera ci
uitatis erāt ęqualia ſurſum. Et debet eſſe erectus p contēplatio
nē cęleſtiū & mētis ſublimitatē. Luc. 21. Reſpicite & leuate ca
4 pita veſtra. ¶ Hō naturaliter eſt animal nudū, in capite tū mul
tis capillis & crinibus eſt veſtitū, p cęteris aïalibus ſuras & ti-
bias hēt valde carnoſas. Cor eius iacet in pte ſiniſtra & natura
liter caret cauda. Fragile aïal eſt, & de humo & humore crea-
tum, & tū vultum habet ſurſum expoſitū & eleuatū. Talis eſt
pctōr, qa quāuis naturaliter nudus & pauper naſcitur, imo ēt
& nudus viuat, nulla pſperitate fruat, in capite tū .i. in mēte &
affectione pilos diuitiarum habere comprobatur, quia .ſ. multi
ſunt q̄ q̄uis a ſtatu & cōditione debeant diuitijs eſſe nudi, ſicut
ſunt religioſi maximè mēdicantes, ipſas tū hñt in capite .i. in af
fectione & mente. Prouer. 13. Eſt quaſi diues cū nihil habeat.
Cor .n. & mentem in ſiniſtram bonorum temporalium habere
dinoſcuntur, inquantum ad terrena magis, quàm ad ſpiritualia
inclinātur. Cauda .n .i. finis & mortis memoria dinoſcitur care
re, & tibias .i. affectiōes carnoſas & carnales ſolet habere. Vul-
tum per ſuperbiam ſolet ſurſum gerere, & ab humo & humo
re .i. a luxuria ſolet nomen & regimen vendicare. Et ideo bre-
uiter bene dr̄ de tali homine illud Eccl. 3. Nihil habet homo
iumento amplius. Vide infra de libro 5. c. 27. §. 19.

De Anima. Cap. 5.

1 ANIMA ſecundum Damaſcenū, eſt quędam ſub-
ſtantia viuens, ſimplex incorporea, inuiſibilis, im
mortalis, rationalis, intellectualis, inſigurabilis,
organico corpe vtēs, ipſumq; regēs, & inhabitans
& totā in mēbris ſingłis ſe diffundēs, & ipſi corpo
ri augmētationē, ſenſum & generationē tribuēs, li
berè & volūtariè agens, & libero arbitrio ſemp fungens, & i
ſe dei imaginem ſemp reprę ſentās. Hęc Damaſcen'. Per aïam
quæ corpori eſt prælata, ipſumq; portat, viuificat, atque regit,
poſſum intelligere prælatū, qui procul dubio corpori collegij,
& eccleſiæ prælatus eſt, ipſumq; per gratiā, occaſionaliter &
miniſterialiter viuificat, & p diſcretionē gubernat. Iſte igit de
bet eſſe uiuens, ſ. vita gratiæ, ſimplex .i. ſine plica cuiuſcūq; ma
litiæ, incorporeus ſine carne carnalis immūditiæ inuiſibilis p
cautelā, humilis ſuijpſius cuſtodiæ & immortalis per cōtinui-
tatem bonę perſeuerātiæ, quia .ſ. iſte debet eſſe immortalis, nū
quā per culpā deficiendo, ſed ſemp in vita gratię perſeuerādo.
Et debet eſſe inuiſibilis nūq̄ ſe ppalādo, ſed bona ſua ab aſpe-
ctibus hoïum abſcōdendo, qa procul dubio q talem immorta
litatem vult habere, debet ſe abſcōditū & inuiſibilem exhibe
re 1. ad Tim. 2. Regi ſeculorum inuiſibili immortali. Iſte etiam
debet eſſe rationabilis per prudentiā & diſcretionem, intelle-
ctualis p fidem ſcientiā & cognitionem, inſigurabilis per amo
tā omnē hypocriticā fictionem. Chorum & collegium inhabi
tās p præſentem viſitationem, ipſumq; regens per iuriſdictio
nem, monens ad bonā operationem, augmentās p ſpiritalē &
temporalem fęcundationē & pmotionē, ſibiq; tribuēs & mi-
niſtrās ſenſum & rōnem, & bonorum operum generationē &
pductionē, voluntariè ēt agens & operās mentis in deum ele
uationē, & p ſpōtaneā bonorum actuum eleuationem & edu-
ctionem, imaginē etiā dei habēs p bonā & moralē ipſi deo cō-
formationē, & in membris & ſubditis oïbus ſingulis ſe diffun-
dens p cuiuſlibet curā & gubernationē, & p cuiuſlibet amorē,
& dilectionem, qa videlicet bonus p̄latus ſe debet oïbus ſub-
ditis intimare, & quemlibet p charitatem inhabitare, & de ſa-
lute cuiuſlibet cogitare, & nō p acceptionē pſonarū vnum di-
mitterre & alium pmouere, ſed oïbus ſe totum & totaliter ex-
hibere. Sap. 6. Æqualiter eſt cura ei de oïbus, vt dicat qlibet 2.
Reg. 1. Tota aïa mea in me eſt vt ſic ēt aïę ſuæ .i. ipſi pfecto &
ſpirituali p̄lato dicat qlibet illud Luc. 18. Aïa mea multa bona
habes; vel etiā iſta poſſunt dici de quolibet viro pfecto qui re-
ctè eſt aïa & vita aliorum, q debet habere perfectiones & vir
2 tutes pdictas. ¶ Aïa corpus nō occupat, neq; grauat, & tamen
ipſum viuificat, atq; portat. Habet aūt aïa ſimilitudinem crea
toris, qa .ſ. reſpectu aïę & nō corporis ad ſimilitudinem dei fa
ctus eſt hō ſm Augu. Habet .n. aïa tres potentias .ſ. rationalem,
concupiſcibilem & iraſcibilē &c. vel intellectum, volūtatem,
& memoriā, & tū in eſſentia eſt nō multiplex, imo ſimplex. Ta
lis aïa pōt dici qlibet vir ſpiritualis & ſctūs, quia pro certo ta-
lis nō dat occupationē vel grauamē corpori eccleſię quod in-
habitat, imo ſuis bonis doctrinis & exēplis ipſam portat, & ve
getat, viuificat, & ſuſtentat. Iſte enim idem & vnus pmanens
& ſimplex ſine plica malitiæ perſeuerans, multas habet ſpiri-
tuales potentias & virtutes. Habet .n. rationalē .i. virtutem pru
dētiæ & diſcretionis, habet concupiſcibilē .i. virtutē charitatis
& delectationis, habet iraſcibilē .i. virtutē Zeli iuſtitiæ, & ſeue
rę correctionis & ſpūālis cōtra vitia indignationis. Intellectū
ſciētiæ & verę cognitionis. Voluntatē bonę affectionis, & me-
moriā dei bñficiorū & ſuæ beniuolę ſaluationis. Sic .n. dei ſimi
litudinē & conſormitatē habebit inquantū eſt creaturæ poſſi-
bile, ſe creatori moribus cōformabit. Oïa inſignita dei imagi-
ne, decorata ſimilitudine, deſpōſata fide, dotata ſpiritu &c. Vel
oïa p̄dicta dic de aïa. Quæ ſicut habet prædictas potētias natu
rales, ita debet habere illa q̄ per iſtas intelligūtur cōditiones
morales & virtuales. Sic ergo rationalis &c. Eapone ſicut ſu-
p. ¶ In aïa eſt multiplex virtus, apprehēſiua videlicet via ſenſi- 3
tiua, imaginatiua, intellectualis, & rationalis. Senſitiua .n. eſt il
la qua apprehēdit res corporales præſentes. Imaginatiua eſt
illa qua imaginatur res corporeas abſentes, ſicut ſit qn̄ mōtes
aureos cogitamus, pro eo q & mōtes & aurum particulatim
uidebimus & cognouim'. Intellectualis eſt illa qua res imma-
teriales intelligimus. Rationalis vero eſt illa qua inter uerum
& falſum iudicam', & qua vnū ab altero ſeparam'. Iſtas quat-
tuor virtutes apprehenſiuas debet ſpūāliter habere qlibet hō
prudēs videlicet ſenſū .i. prudentiā, q̄ cognoſcit exteriora. Ima
ginē .i. fidē, q̄ cognoſcit occultiora, intellectū .i. cōtēplationem
quæ apprehēdit remotiora & ſpūāliora. Rationē .i. diſcretionē
quæ diſcernit meliora & veriora. ¶ Cū triplex ſit aïę potentia 4
per cōparationē ad ſuū actū, ſ. vegetatiua, ſenſitiua & rationa-
lis, ipſa potentia vegetatiua tres habet ſpeciales operationes,
generat .n. nutrit, & augmētat. Generat dico ad ſpeciei multi-
plicationē, nutrit ad ſubiecti conſeruationē, augmētat ad ſubie
cti perfectionē & cōpletionē. Talis aïa videtur eſſe diuina gra
tia, quę rectè aïa aïę pōt dici, quia .ſ. iſta eſt quę viuificat aïam,
& ſicut forma ſpūālis eſſe morale & virtuale dat ſibi. Ergo iſta
inter cætera virtutē habet vegetatiuā, & viuificatiuam ipſius
mentis nr̄æ. Quæ quidem ſpūālis viuificatio & uegetatio ope-
ratur in nobis generationē bonorum operū, nutritionē uirtu-
tū, & augmētationē meritorū. Per gratiā .n. bona opera generā
tur. uirtutes nutriunt, & merita augmētantur. Verūtamē ſicut
aïę uegetabili ſubſeruiūt, quattuor naturales uires, ſ. uis appe
titiua, digeſtiua, retentiua, & expulſiua, ſic uerè gratiæ diuinę
cooperātur quattuor ſpūāles uirtutes, uidelicet uis appetiti-
ua bonę affectionis, uis digeſtiua ſanę diſcretionis, uis retenti
ua perſeuerantiæ & durationis, uis expulſiua confeſſionis. Af
fectio .n. appetit uirtutū cibationem, diſcretio digerit .i. diſcer
nit & diſtinguit receptorū in mente cōditionē, & purū ab im-
puro, mali a bono facit diſtinctionē. Perſeuerantia aūt ſeruat
& retinet illa quæ vtilia ſunt & pura. Cōfeſſio vero expellit il
la quę uitioſa ſunt & impura. Sic igitur aïa .i. gr̄a diuerſas in no
bis cacreet perfectiones, & ſpūāles efficit actiōes, ut qlibet ſic
aïatus poſſit dicere illd̄ Sap. 8. Sortit' ſū aïam bonā. ¶ Aïa quā 5
uis ſit de ſe puriſſima, tñ propter cōiunctionem cū carne mul
tas incurrit paſſiones & ſordes. Sic uere bona perſona quāuis
pura & munda exiſtat, ſi tamen carni .i. alicui carnali perſonæ
aſſociata fuerit & coniuncta, ſordes uitiorum contrahit, & ip
ſius malis uerbis & exemplis, malas cōditiones faciliter incur
ret. Eccleſia. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & q
communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiā. ¶ Anima ſenſitiua 6
multas habet pprietates. Licet .n. ſit rationali ignorantior, ue-
getatiua tñ eſt dignior, & ideo q̄diu eſt in corpore, multas no
biles peragit actiones. Iſta .n. eſt ſenſus & motus in corpore af
fectiua, ad ſingulas ptes corporis ſuę uirtutis diffuſiua, ſm or
ganorum nobiliorem diſpoſitionem nobilium actionum eſt in
eis cōductiua, ſomni & uigiliæ cauſatiua, ſui ad interiora reuo
catiua, & q̄to pl' ad exteriora diffundit, tāto magis ē in interio
ribus ſuarū viriū remiſſiua. Talis eſt actiua vita ſeu illa diſcre
tio ſeu illa diuina gr̄a quā habent actiui. Quæ quāuis ſit indi-
gnior rōnali .i. cōteplatiua, & ſpirituali, eſt tñ melior vegetati-
ua

na.i.carnali & mundiali. Iſta.n.in actibus perficit motum bonę
operationis, & ſenſum diſcretionis, ſomnū contemplationis, &
vigiliam diligentię, & bonę meditationis, & occupationis. Et
quāto q̃s eſt nobilioris vitæ & melioris cōditionis tāto in eo
cauſat actas ſanctioris perfectionis. Iſta.n. quādoq; ſe retrahit
ab exterioribus & mundanis ad conſcientiæ interiora, & tāto
ibi fortius vigoratur, quāto magis dimittit exteriora, q.a.ſ. plu
7 ribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus, ¶ Aia rationalis di
uinę imaginis eſt repręſentatiua, oim rerū ſimilitudinis cōten
tiua. Semel creata eſt ta in corpore q̃ extra corpus in eſſe per-
petuo permāſiua. Forma eſt corporis qđ habitat, & ipſi⁹ per-
fectiua. Rerum oim eſt apprehenſiua & per reflectionē ſuip-
ſius ſupra ſe, eſt ſuipſius cognitiua, & ſm philo. iſta ad modū
tabulę raſę, eſt impreſsionū oim receptiua, boni & mali eſt di-
iudicatiua, & liberè electiua. Corporis quod inhabitat eſt na-
turaliter dilectiua, & cōiunctionis cū eodē eſt naturaliter affe
ctatiua. Boni naturaliter eſt appetitiua, & mali ēt fugitiua. Li-
cet.n.ex defectu liberi arbitrij q̃nque malū appetat, ſyndere
ſis ſemp remurmurat atq; reclamat, q̃ naturaliter bonū amat.
Aia.n. vegetabilis diligit eſſe, ſenſitiua vero diligit bene eſſe,
ſed rationabilis appetit optimū eſſe, & ideo non quieſcit quo-
uſq; optimo ſe coniungit. Locus.n. aiæ rationalis eſt deus, ad
quē naturaliter mouat, vt appetitus ei⁹ in eo quieſcat. Iſta poſ
ſunt applicari ad quēlibet virū iuſtū ſpūalem & religioſum, q
eſt aia, viuificator & formā perfectio & completio corporis
eccleſiæ quā frequētat. Iſte.n. debet dei imaginē per cōformi-
tatē repræſentare ſimilitudinē oim gerere, & ſe aliorū moribꝰ
cōformare. 1.ad Cor.9. Oibus oia factus ſum. ſemel vero crea-
tus & ad eccleſiā gratiā vel religionē cōuerſus, nō debet am-
plius retrocedere, ſed in tali eſſe ppetuo permanere. Deut.23.
Qđ ſemel egreſſum & de ore tuo, obſeruabis. Res oēs debet
apprehēdere & in laudē creatoris cōuertere, & ſupra ſeipſum
debet reflectu & cōditionē propriā cōſiderare, & cognoſcere,
& de ſe nō de alijs iudicare. Mat.13. Videte voſmetipſos. Qđ
tñ eſt cōtra multos de quibus Bernard. in meditationibus ſuis
dicit. Multi multa ſciunt, & ſeipſos neſciunt. Itē iſte debet eſſe
ſicut tabula raſa in qua nihil depingit per indifferentiā volun
tatis, vt ſ. mens ſua nihil habeat propriæ voluntatis, ſed ſit re-
ceptiua oim q̃ a deo vel plato ſibi impreſſa fuerint, vel manda
ta. Sap.16. Vniuſcuiuſq; voluntati deſeruiēs ad qđ quiſq; vo-
lebat cōuertebat. Iſte ēt inter bonū & malū debet iudicare &
diſcernere, bonū ſpōte & liberè eligere, malū dimittere & re-
fugere, eſſa, bene eſſe, & optimū eſſe, debet q̃rere, & ideo opti-
mo.ſ. deo ſe debet coniungere, & in ipſo ſolo quieſcere & ma-
nere. Aug. Inquietū eſt cor meū dñe, donec q̃eſcat in te. Cor-
pus vero qđ inhabitat.i. clauſtrū vel beneficiu qđ obtinet, de-
bet diligere, & cū ipſo cōiungi perſonaliter appetere, & ab eo
nunq̃ velle recedere, ſed ibi perſonaliter reſidere. Qđ tñ eſt
cōtra religioſos vagātes, & cōtra eccleſiaſticos in ſuis benefi-
cijs reſidere nolentes, cū tñ dicatur Matth.6. Quocunq; intrā
8 ueritis illic manete donec exeatis. ¶ Vna aia rationalis vnum
corpꝰ ſibi appropriat, & intrare aliud nō anhelat. Nunq̃.n. in-
uenitur vna aia duo corpora inhabitare, imo vno cōtenta ſem
per in ipſo appetit latitare, quinimo qñ per mortē inde exire
cōpellitur, ad vertendū ibidē cōtinuè inclinat, nec ex toto bea
tificatur quouſq; ꝓprio corpore in die iudicij induat. Sic ve-
rè q̃libet aia rationalis.i. q̃libet perſona ſpūalis vno corpore.i.
vno beneficio debet cōtentari nec ad plura inhabitāda corpo
ra.i. plura obtinenda beneficia debet ei⁹ affectio dilatari, nec
de corpore in corpꝰ.i. de beneficio in beneficiū, de ſtatu in ſta
tū, debet diſcurrere vel trāsferri, ſed in corpore qđ primo de-
ſponſauit.i. in ſtatu vel beneficio qđ primo obtinuit, niſi ſit ali
ud canonicū qđ obſiſtat, debet cōtinuè hoſpitari. Allega vt ſu
pra. §. pcedenti. Cuius tñ cōtrariū faciunt ambitioſi, qui vidē-
tur ſequi opinionē Pythagorę, q poſuit ais trāſire de corpore
in corpus, quia.ſ. iſti ſemper volunt de beneficio in beneficiū
trāſuolare, cōtra illud Luc. 10. Nolite trāſire de domo in do-
mum. quia ſicut dicit Eccl.29. Vita nequā hoſpitādi de domo
in domū. Vel iſta oia poſſunt dici de bona cōiuge, quæ illū cui
cōiungitur, debet diligere, & cum ipſo & cū nullo alio ſe tene
re, fidelitatē ei ſeruare, & ad alios per adulteriū non tranſire.
Etiā ſi corpus.i. maritus mortuus fuerit, debet aliū nō quære-
re, ſed ſi continere valeat, in viduitatis cōtinentia permanere.
vel dic ēt de ſanctis monialibꝰ q̃ ex quo corpus.i. monaſteriū
intrauerūt, nunq̃ ampliꝰ debēt appetere tranſire ad aliud cor-
pus.i. ad aliū ſtatū vel ad mūdum. Vel dic q aia eſt mens nřa,
corpus eſt locus vbi habet habitare, & maritus quē habet de-
ſponſare, eſt ipſe deus. Iſti igit̃ debet perpetuo cohabitare, &
ab ipſo nō recedere, nec p pc̃m ad alia corpa.ſ. ad mundū, car
nē, vel diabolū ſe trāsferre. pſal. Inhabitabo in tabernacula tua
in ſecula. Quia ſi caſu aliquo.ſ. per mortē peccati talē locū ſuū
dimiſerit, debet redire ad ipſū appetere, & quouſq; ad ipſum
per grām redierit, nō quieſcere nec ceſſare. Hier.3. Patrē voca
bis me, & poſt me ingredi nō ceſſabis. ¶ Aia in corpore triplī- 9
cē exercet virtutē.ſ. naturalē, vitalē, & aialem. Naturalis aūt
eſt qua res generat, & in eſſe producit, qua ēt res nutrit, & in
eſſe cuſtodit, qua inſuper res augmentat, & ad cōplementū ꝑ-
ducit. Vitalis aūt qua vitā ſenſitiuā corpori infundit, qua cor
& pulmonē mouere facit, & qua anhelitū & pulſum mediātī-
bus cordis ſpiritibus introducit. Aialis verò eſt qua motum
voluntariū perficit, qua ſenſum cōem & imaginationē cauſat,
& qua ſenſus particulares efficit & miniſtrat. Naturalis ergo
virtus ſedem habet in hepate. Vitalis in corde. Aialis vero in
cerebro ſeu in capite. Par Aiam poſſum intelligere deū, quia
ſicut aia regit corpus, & in qualibet parte corporis eſt tota, ſic
deus regit mondū, & in eius parte qualibet eſt totus. Dico igi
tur q cū in corpore eccleſiæ ſint tria mēbra.i. tria genera per-
ſonarū.ſ. hepar, cor, & cerebrū.i. cōiugati, prælati, & religioſi,
figurāti Eze.13 in illis tribus viris, Noe, Iob, Daniel, ipſe deus
iſtis membris triplicē adminiſtrat virtutē. Coniugatis.n. cōpe
tit virtus naturalis, q.a.ſ. iſti prolis generationi, agriculturę, &
mundi nutritioni, ipſiuſq; augmentationi & multiplicationi
vacāt. Prælatis cōpetit virtus vitalis. Iſti.n. verbis & exemplis
debent corpus eccleſię viuificare, ſpiritū grē oibus miniſtra-
re, & anhelitū deuotionis, pulſumq; bonæ operationis, in oi-
bus generare. Religioſis vero competit virtus aialis. Iſti.n. cor
pus eccleſiæ ad bene operādū mouēt, & ibidē ſenſum diſcre-
tionis & cōpaſsionis cauſant. Et ſic dico q cerebrū.i. religioſi
ſunt in capite.i. in loco eminētioris pfectionis, vt deū iugiter
cōtemplent, Cor.i. plati ſunt in medio.i. in ſtatu iuſtitiæ & iu-
riſdictionis vt ad oēs æqualiter ordinentur. Hepar vero.i. cō-
iugati ſunt in infimo.i. in ſtatu ſubiectionis vt per ipſos oēs alij
nutriātur & ſuſtētent. Iſti.n. ſunt tres ſtatus ſaluādorū, de qui-
bus pōt dicere dñs illud Eccl.25. In tribus beneplacitū eſt ſpi
ritui meo ¶ Cū cōtinua attractio aeris ſit virtuti vitali neceſſa 10
ria, ita q ſine iſta nō pōt aial viuere, nec in eſſe debito perma-
nere, iſtud tñ eſt verū q iſte anhelit⁹ ſeu iſta aeris attractio po
teſt ex cauſis varijs impediri. Hoc.n. accidit q̃nque ex cerebri
oppilatione, vt in apoplexia. Aliquādo ex cordis lęſione, vt pa
ſat in vulneratis. Aliqñ ex caloris ad interiora repercuſsione,
vt patet in timidis. Quādoq; ex pulmonis perforatione, vt pa
tet in pthiſicis. Quādoq; ex corporis repletiōe, vt patet ī ſub-
merſis. Quandoq; ex canalis ſeu thoracis obſtructione, vt pa-
ter in aſthmaticis. Quādoq; ex cordis venenatione. Quādoq;
ex nimia caloris rarefactione, ſicut patet in his qui ſe in aqua
calidiſsima balneauerūt. Quādoq; ex nimia infrigidatione, vt
patet in illis qui ſupra nauē dormiunt, & morātur. His ergo &
multis alijs modis impeditur anhelitus, & deficit vitalis ſpūs
ſeu virtus. Sic vero cum aeris.i. ſpiritusſancti attractio, quæ.ſ.
ſit per deuotionē & orationē, ſit oino neceſſaria ad vitę gratię
cōſeruationē, iſtud tñ eſt verum q huiuſmodi attractio oratio
& deuotio multipliciter impeditur. Et hoc procul dubio qñ
cerebrū.i. ſenſus per ignorantiā oppilatur, qñ cor & mens vul
nere mundi vulneratur, qñ timor deſperationis interius ge-
neratur, & calor ſpei repercutitur & fugatur, qñ pulmo.i. affe
ctio perforat, & ad mundana exterius aperit, qñ homo aquis.i.
delicijs & diuitijs ſubmergitur, & canalis cordis cōſtringitur
& repletur, qñ aer.i. exterior ſocietas corrūpitur, & qñ venenū
malæ ſuggeſtionis ad cor interius intimatur & profundat, qñ
nimio calore mali amoris aia rareſit, & qñ nimio frigore mali
timoris nerui conſciētiæ coarctantur. Iſtæ ſunt.n. quodā paſ-
ſiones & quædā vitia & infectiones quæ anhelitum deuotio-
nis impediunt, & quæ per mortē culpæ, & pœnæ aiam ſuffo
cant & occidunt, & vitā gratię ſibi auferūt atq; tollunt, quia.ſ.
ſicut dicitur Eze.18. Anima quę peccauerit, ipſa morietur.

De Senſibus in generali. Cap 6.

SENSVS eſt actus virtutis ſenſitiuæ ipſius animæ
per quem apprehendit formas rerū exteriorum. Et
diuiditur ſenſus in communem & particularem,
quia ſcilicet ſenſus communis habet ſedem in ven-
triculo cerebri, ſenſus vero particularis in membro depu-
tati

tati organi. Sunt ergo quinque ſenſus particulares, qui cōi ſenſu famulantur, res exteriores apprehēdendo, & ad ſenſus cōis iudicium interius remittendo. Senſus vero cōmunis intus eſt in cerebro, de rebus acceptis & apprehēſis iudicādo & diſcernendo. Habet autē iſte ſenſus cōis tres cellulas in cerebro ſicut tres ſedes in quibus diuerſimodè operatur. ſ. primam & anteriorem, vbi vtitur apprehenſiua, ſecundā & mediā, vbi vtitur iudicatiua & cognitiua, poſteriorem & vltimā, vbi vtitur memoratiua, ſicut per nīa dicit Iohānicius, & Conſtantinus. Sic vere in corpore eccleſiæ eſt dare ſenſum particularem & communē, pro eo quia ad ipſum pertinet de cōmuni vtilitate tractare. Sap. 6. Æqualiter eſt illi cura de oībus. Quilibet vero officialis eſt ſenſus particularis, ad quem pertinet de particulari negocio cogitare. Eccleſiaſt. 38. Vnuſquiſque in arte ſua ſapiens eſt. Ad iſtos ergo ſenſus particulares. i. ſenſatos officiales pertinet exteriora negocia recipere, & ea intus ad ſenſus communis. i. ad prælati iudicium reportare, qui ſcilicet ipſa debet apprehendere & audire, & tandem ipſa diſcernere & iudicare, & finaliter memoriæ commendare. quia videlicet ad prælatum pertinet tres habere cellulas. i. diſcretionis & prudentiæ gradus, videlicet imaginariuam ſeu fantaſticam, qua imaginetur quid eſt faciēdum de futuris & necdum expletis. Rationalē ſeu logiſticam, qua ordinet & iudicet de præſentibus & propinquis. Memoratiuā vero qua recordetur de præteritis, vt ſic accedat verbum Senecæ dicentis. Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus diſpenſetur. Futura præcauere, præſentia ordina præterita memorare. Vel dic ꝙ ſenſus cōmunis poteſt dici ratio cuiuſlibet, quæ ſcilicet debet ha-

2 bere iſtas tres cellulas. i. iſtos tres diſcretionis gradus. ¶ Senſus particulares ſunt quinque in corpore per quos omnia particularia ab anima cognoſcuntur, quia ſecundum Ariſtotelē, Oīs cognitio noſtra incipit a ſenſu. Iſti autem ſunt, viſus qui iudicat de coloribus. Auditus qui iudicat de ſonis & de vocib⁹. Guſtus qui iudicat de ſaporibus. Olfactus qui iudicat de odoribus. Tactus qui iudicat de ſolidorum conditionibus. Sic vere anima debet habere quinque ſenſus ſpirituales, videlicet viſum prudentiæ, auditum iuſtitiæ, guſtum & odoratum temperantiæ, tactum vero fortitudinis & potētiæ. Vel dic ꝙ eccleſia debet habere viſum. i. hoīes contemplatiuos. Auditum. i. bonos auditores, & iuſtos iudices & prælatos. Guſtum. i. hoīes ſpirituales & deuotos. Odoratū. i. hoīes prouidos & diſcretos. Tactum. i. hoīes laborioſos, & in actiuis operibus expertos, & ſic iſti figurabuntur 1. Mach. 2. in quinque filijs Matathiæ qui contra hoſtes iſrael viriliter pugnauerunt. Vel dico ꝙ quinque ſenſus aīæ ſunt viſus diſcretionis. Auditus obedientiæ & ſubiectionis. Odoratus meditationis. Guſt⁹ deuotionis. Tactus cōpaſsionis. Et ſic iſta erit ſicut probatica piſcina, quæ habebat quinque porticus. Ioannis. 5.

De Viſu. *Cap. 7.*

1 VISVS eſt ſenſus ſubtilior & nobilior inter ſenſus & ideo remotiora pōt percipere, & de obiectis colorib⁹ a longe iudicare. Iſte ergo ſenſus in diuerſis animalibus diuerſimodè ſe habet, quia. ſ. in quibuſdā animalibus ad viſum cooperatur claritas, ſicut in aquilis, & in quibuſdā obſcuritas, ſicut in catis, in quibuſdā vero mediocritas, ſicut in veſpertilionibus & noctuis. Sic verè cū viſus & virtus cognitionis & diſcretionis ſit inter alias virtutes nobilior, pro eo. ſ. quia quęcunque remota ſuæ ſubiacent poteſtati (quia. ſ. homo poſt viſu intellectus ſui cogitare & iudicare non ſolum de pręſentibus & mundanis, verum etiam de rebus remotiſsimis: infernalibus. ſ. & ſupernis) iſtud tñ verum eſt quia viſus diſcretionis in varijs variè variatur. Aliqui. n. bene vidēt in die, & male in nocte & in obſcuritate negociorum ſecularium, quia ſcilicet ſagaces ſunt in ſpiritualibus, ignari in temporalibus. Vnde iſti ſunt quibus dicitur Mar. 13. videte vigilate & orate. Aliqui vero ſunt econuerſo, qui ſcilicet bene vident in nocte negociorū temporalium, male vero in die & claritate negociorum ſpiritualium, ſicut ſunt cati. i. mundi ſapientes, qui ad inſidiandum muribus. i. pauperibus ſemper vacant, ita ꝙ iſti poſſunt dicere illud pſalmi. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Aliqui vero ſunt mediocres, qui videlicet mediocriter ſe habent ad vtrūque, quia nec ex toto volunt diem ſpiritualium, nec ex toto noctem temporalium, ſed cum vtroque volunt participare, & de quolibet aliquid cogitare, ſicut ſunt ſimplices ſeculares ꝗ more veſpertilionum modicum habēt de ſpiritualium lumine, & tñ non ex toto ſunt in peccatorum & terrenorū caligine. Ioā. 12. Adhuc lumen modicum in nobis eſt. ¶ Ad viſum forman- 2

dum requiruntur multa. ſ. virtutis interioris operatio, organi ſeu oculi diſpoſitio, aeris atque luminis illuminatio, animæ circa ēctum attentio & meditatio, rei viſę præſentatio & oppoſitio, ipſuſque rei proportionata diſtantia vel remotio, ipſius etiam rei ſtabilitas vel ſaltem mediocris motio, ipſius inſuper rei ſoliditas & groſſa incorporatio, ipſius etiam rei quātitas, & debitę magnitudinis proportio, temporis mora & alicuius ſpatij ordinatio. Et ſic e parte hominis videntis ſunt tria, ſcilicet virtus, organum, attentio. A parte vero rei viſę ſunt quinque, ſcilicet rei pſentia, debita diſtantia, ſtabilitas, ſoliditas, & quātitas. A parte vero exteriorum ſunt tria, ſcilicet tempus, aer, & lux. Iſta igitur per. ſ. diſtinguamus. Dicamus ergo ꝙ ad hoc ꝙ oculus bene videat, tria debent concurrere, ſcilicet quòd organum ſit bene diſpoſitum, ꝙ virtus non ſit impedita, & quòd attentio adhibeatur, alibique non diuertatur, quia ſcilicet dato ꝙ obiectum ſit præſens homo tñ non videt illud niſi attendat, quia. ſ. attentio eſt illud quod coniungit animā cum re viſa. Eſt etiā neceſſarius aer qui deferat ſpeciem rei viſę ad oculum Lux illuſtrans & aerem & rem viſam. Et tempus. i. mora infra quam aīa iudicet de obiecto. Aīa. n. ſubito nō iudicat dato ꝙ res animæ ſubito ſe opponat. Sic vere ad debitum iudicium cognitionis diſcretionis & diſcuſsionis de aliqua re faciendum neceſſaria ſunt plura, videlicet virtus interior. i. naturalis ſenſus & diſcretio. Item diſpoſitio oculi. i mentis diſpoſita conditio, vt. ſ. non ſit ibi alicuius fauoris vel odij excæcatio. Item attentio mentis. i. debita diligentiæ adhibitio, quia. ſ. qui bene vult iudicare vel inter res diſcernere, neceſſe eſt ꝙ ſit diligens & attentus 2. Parali. 19. Sit timor dei vobiſcum, & cuncta cum diligentia facite Dan. 9. Attende & fac. Itē eſt neceſſaria aeris exterioris. i. bonorum ſociorum & conſiliariorū adiutorium & delatio. Nullus enim eſt ita ſapiens quin bene indigeat aere rerum ſpecies deferente. i. auxilio aliorum, iudicio ſuo ſana conſilia miniſtrante. Eccleſiaſti. 32. Filij ſine conſilio nihil facias. Itē eſt neceſſaria temporis fluxio & dilatio. i. moræ & deliberationis adiectio, quia ſcilicet nullus poteſt bene iudicare, nec rei veritatem ſubito eligere vel videre. vnde Senec. in prouer. Diu deliberandum eſt quod ſemel ſtatuendum eſt. Vnde Apoſtolus 1. ad Corint. 16. Nolo vos modo in tranſitu videre. Item neceſſaria eſt lucis diuinæ præſentia & interpoſitio, quia procul dubio viſus recti iudicij non perficitur niſi oculus. i. perſona iudicans, & aer. i. conſiliarius deferens, luce diuinæ gratiæ illuſtretur. Alias enim nec iſte bene iudicabit, nec ille bonum conſilium miniſtrabit. Ioan. 11. Qui ambulauerit in die, non offendit, quia lucem mundi huius videt. Quod bene patet in pctōribus iſta luce carentibus, qui de rebus diſcretè neſciunt iudicare. Exēplifica quo modo vis.

¶ Ad hoc ꝙ de re viſa verum iudicium habeatur, neceſſe eſt 3

ꝙ res viſui præſentetur, item ꝙ res non ſit nimis oculo propinqua, nec ab ipſo nimium elongetur. Item neceſſe eſt ꝙ illa res ſit firma & ſolida, nō aerea ſeu peruia imo viſus per ipſam tranſiens ipſam non videre propter raritatē dinoſcitur & probatur. Item neceſſe eſt ꝙ res ſit vel ex toto ſtabilis, vel mediocriter mobilis. Quando enim aliquid velociter mouetur nunquā de eius forma propriè iudicatur, ſicut patet de ligno longo vel gibboſo, quod videtur rotundū ſi velociter moueatur. Item neceſſe eſt ꝙ res ſit alicuius quantitatis. ita enim modica eſſe poſſet ꝙ nullatenus viſui ſubiaceret. Et ſic ergo dico ꝙ ſex ſunt quæ viſum perturbant, & quæ viſus diſtinctionem & cognitionē tollūt, videlicet rei abſentia, rei nimis lōginqua diſtantia, rei nimis rara & peruia tranſparentia, rei etiā nimis parua exiſtentia, rei inſuper nimis mobilis apparētia. Procul dubio iſtis ſex modis videtur impediri viſus recti iudicij vel verę diſcretionis in oculo cordis noſtri. Et primo quidē propter abſentiam ignorantiæ. Ignorantia. n. facit nobis res abſentes, quia oīs res quæ ignoratur, intellectui abſens eſt. Res ergo abſentes & ignorātes videre non poſſumus, & ideo neceſſe eſt ꝙ res præſentialiter ſcientialiter videamus, ad hoc ꝙ de ipſis notitiam habeamus. Quod eſt contra illos qui male de abſentibus & ignoratis iudicant, & qui cauſas præſentialiter non examinant ſeu tractant, quos ſcilicet exemplariter videtur dominus reprehendere Gen. 18. vbi auditui videtur credere noluiſſe, ſed viſualem præſentiam adiecisse, dicens. Clamor Sodomorum & Gomorreorum multiplicatus eſt, deſcendam & videbo

videbo verũ clamorẽ qui venit ad me, opere cõpleuerint. Item
dico ꝙ viſus recti iudicij impeditur propter propinqoitatẽ af
fectionis & amicitiæ. Res.n. immediatè ſuperpoſita oculo nõ
videtur, quia pro certo qñ aliquis oculo cordis noſtri per ni-
mium affectũ ſuperponitur, defectus eius ſeu conditio nõ co-
gnoſcitur nec videtur, imo ꝙ plus valet q̃ valeat iudicatur,
Vnde Senec.in prouer. Amans quid cupiat ſcit, quid ſapiat nõ
videt. Itẽ impedit̃ viſus iſte propter remotionẽ odij, inuidiæ,
& diſplicentiæ, quia pro certo qñ aliqua perſona ſeu ẽs aliqua
res eſt a corde noſtro & ab affectu remota, & a nobis per ex-
traneitatẽ vel odiũ elongata, bonitatẽ ipſius nõ videmus, nec
de ipſa debitè iudicamus. Et inde fit ꝙ extraneos & remotos
contẽnimus & reſpectu familiarium ipſos modicũ reputamus,
ſicut faciũt illi prælati qui ſolos cõpatriotas promouent, alios
aũt non videntur reſpicere vel videre. pſal. Oculos habent &
non videbunt. Igitur neceſſe eſt ꝙ perſona nec per affectũ ſit
propinqua, nec per odiũ remota, ad hoc ꝙ propriè cognoſca-
tur. Itẽ impeditur recti iudicij viſus propter prauitatẽ hypo-
2 criſis & falſę apparentię. Aer.n. nõ põt videri, quia non eſt ſoli
dus ſed trãſparens. Sic verè proditor, falſus amicus, vel hypo
crita, qui nihil habet ſoliditatis, multũ vero raritatis, fictionis
& vanitatis, nunq̃ propriè videtur aut cognoſcitur, quia ſem-
per eſt aliud q̃ credatur, quia pro certo tales nullo modo vo-
lunt videri vel cognoſci. Iob 24 Obſeruat caliginẽ, dicens, nõ
me videbit oculos. & operiet vultũ ſuũ. Res ergo debet eſſe ſo
lida i homo debet eſſe verus, fidelis & firmus, ad hoc ꝙ de eo
poſsit iudicare ſenſus humanos. Itẽ impeditur propter mobi
litatẽ incõſtantiæ. Aliqui.n. ſunt ita in motibus mobiles, incõ
ſtãtes & inſtabiles, ꝙ homo nõ põt ipſos cognoſcere vel vide-
re. Iob. 23. Si me vertãt ad dexterã, nõ videbo illũ. Itẽ impedi-
tur iſte viſus propter modicitatẽ ſufficientię, & iſtud fit qñ res
eſt ita parua.i.ita modicè virtuoſa, ꝙ homo neſcit de ea iudica
re. Ioã. 16. Modicũ & iã nõ videbitis me. Iſta igit̃ ſunt ſex cau-
ſæ quæ impediunt iudiciũ rationis. Vel iſta poſſunt dici de vi-
ſu miæ diuinæ, qui ꝑ certo impedit̃ ſex modis, quia ꝓcul dubio
deus nõ dignatur oculo miæ videre illos q ſunt abſentes.ſ.ex-
tra domũ eccleſię, ſicut ſunt infideles. Itẽ illos q ſunt nimis ꝓ-
pinqui.ſ. per ꝓſumptionẽ, ſicut ſunt illi q ſe reputãt deo pro-
pinquos, de proprijs meritis ꝓſumentes. Itẽ illos q ſunt nimis
lõgè per peccatũ, & q lõngè a deo recedũt per obſtinationẽ &
deſperationẽ. Itẽ illos qui ſunt rari & trãſparentes ꝑ falſitatẽ
& hypocriſis vanitatẽ. Itẽ illos qui ſunt nimis mobiles ꝑ ani-
mi leuitatẽ & per inconſtãtiæ fluxibilitatẽ. Item illos qui ſunt
nimis parui per fidei modicitatẽ & ꝑ imperfectã virtutũ quan
titatem. Tales.n. nõ videt oculus diuinus, nec ipſos ad ſalutem
reſpicit ſuæ miæ aſpectu, Eze. 8. Dereliquit dñs terrã, & dñs
nõ videt nos. quia pro certo iſte ſolũ videt oculo ſuæ miæ illos
qui ꝑ fidẽ ſunt ꝓſentes, illos q ꝑ humilitatẽ mediocriter ſunt
diſtãtes, illos q per veritatẽ ſunt ſolidi, illos q per perſeuerãtiã
ſunt ſtabiliti, & illos q virtutum dimẽſionibus ſunt cõpleti, vt
ſic quilibet talis dicat illud pſalm. Vidit dñs & miſert⁹ eſt mei,
4 factus eſt ꝓtector meus. ¶ Sicut dicit Seneca vbi tractat de iri
de, nihil eſt acie noſtra fallacius, & inde eſt ꝙ ſuper oẽs ſenſus
faciliter decipit̃ ſenſus viſus. Et ſic aliqñ videt̃ circulus in can
dela, aliquãdo videtur vna res moueri q̃ eſt ſtabilis, ſicut exi-
ſtenti in naui videtur ꝙ littora moueãt̃, ſicq; vna res videtur
duæ. Qđ cõtingit quattuor modis ſicut ponit Vincẽti⁹ cauſas
tñ omitto, quia nimis ſunt difficiles & ꝓfundæ. Et breuiter cau-
ſæ iſtorũ fallaciũ viſuũ ſunt in ipſo oculo nõ in rebus, & ipſe
motus quẽ in littore eſſe credimus, in nobis eſt qui in nauicu-
la fluctuamus. Generaliter aũt iſta accidunt propter aliqualẽ
humoris groſsi interpoſitionẽ, vel ꝓpter motũ ſpirituũ & ꝑ-
turbationẽ. Sic vere viſu & iudicio nr̃o nihil eſt incertius aut
fallacius. Decipit̃.n. aut propter nimiã affectionẽ, & tũc videt̃
nobis ꝙ vna res eſt duæ, quia.ſ. bonũ illorũ quos diligim⁹, du-
plex q̃ ſit putamus. Aut propter mentis turbationẽ, & ignorã
tię corruptionẽ, vel inuidię aut odij turbationẽ quia.ſ. tũc nos eſ
ſe ſtabiles reſpectu aliorum credimus, alios vero rectũ noſtri
vanos & mobiles ęſtimamus, cum re vera motus iſte & mo-
motũ defectus ſit in nobis & nõ in illis, tñ nos ipſum eſſe cre-
dimus in alijs, nõ in nobis. Naturale.n. eſt ſicut dicit̃, ꝙ in quo
quis inſanit, in eodẽ credas alios inſanire. Homo enim ſm ſe
alios iudicat, & ſm conditionem propriam aliorum conditio-
nes menſurat, iuxta cõſilium Pilati, dicẽtis. Accipite eũ & ſm
5 legem veſtrã iudicate. ¶ Quãdo ſpiritus viſibilis & imago rei
viſę in cerebro mouetur, tunc viſus decipitur, quia homini vi
detur ꝙ omnia moueantur: & ſic contingit illis qui diu cir-
cuierunt, quia etiã poſtquã ſteterint, videtur eis ꝙ circũeant
vniuerſa. Spiritus.n. cerebri mouetur, & ideo motum illũ qui
in ſe eſt, eſſe in alijs opinatur. Sic etiam contingit homini qui
tranſit fluuium qñ aliquo flatu aquæ ſuperficies fuerit mota:
tũc.n. videtur ſibi ꝙ ipſe currat, vel ꝙ equus ſuus labatur aut
fugiat, vel ꝙ ipſe ſe moueat, ſeu cadat, dato ꝙ immobilis ſtet
perſiſtat. Species.n. rei viſę.ſ. aquæ quæ eſt in motu, dum ocu
lo præſentatur, ſpiritũ viſibilem mouet, ſicq; talis ſpecies ſit
mobilis per ipſum ad ſenſum cõmunem defertur, & ſic ſibi vi
detur ꝙ motus qui eſt in aquæ ſuperficie, in ſeipſo efficiatur.
Iſta poſſunt applicari ad duo genera peccatorũ in quibus vi-
ſus recti iudicij eſt corruptus. Sunt.n. quidam qui ſecundũ ſe
iudicant alios, & quidã qui ſecundum alios iudicant ſemetip-
ſos. Quia.ſ. illi qui circumeunt per vitia & peccata, ꝓpter mo
tum & turbationem ſuæ diſcretionis & ſuæ ęſtimatiuæ virtu-
tis (quæ.ſ. motibus malorum deſideriorum turbatur) alios q̃q̃
bonos & ſtabiles, eſſe varios & mobiles & circũeuntes per vi
tia opinantur, ſicut ſuperius iam eſt dictum. Pſal. In circuitu
impij ambulant. Econtra autem quidã ſunt, qui quia vident to
tam ſuperficiẽ aquæ.i. totã cõgeriem vitæ humanæ fluere per
peccata, & malorum vitam finaliter currere ad tormenta, illi
procul dubio illud idem ęſtimãt de ſeipſis, & dum alios flue-
re conſiderant, ſeipſos poſſe ſtare deſperant, & in damnatio-
nem æternã neceſſario ſe caſuros cogitãt atq; putant. Eze. 13.
Vident vana, & diuinãt mendacium, ait dñs ¶ Infinitę aliæ il- 6
luſiones & deceptiones fiunt circa viſum, & potiſsimè in di-
uerſis generibus ſpeculorum, quas longum eſt ponere, quas
etiã nec Vincentius in ſpeculo naturali, nec magiſter in libro
de proprietatibus rerum ponunt, & ideo ipſa omittere volui
quo ad pñs. in libello.n. Petri de cœperia q intitulat̃ de oculo
morali inuenies de viſu multa notabilia extracta de ſciẽtia ꝑſpe
ctiua, de quibus nõnulla poſui in tabula quã cõpoſui in titulo
de oculo, & i titulo de videre. Vide ẽt infra de oculo, vbi mlta.

De Senſu auditus. Cap. 8.

SENSVS auditus in auriũ organis ſuũ ſortitur 1
effectum, pluraq; cõcurrũt & requirunt̃ ad hoc
ꝙ debitè exerceat actũ. Requiritur.n. virtus in-
terior bene diſpoſita ad ſonũ iudicandũ requiri
tur auris exterior bene operata ad ſonũ recipiẽ-
dũ, requiritur aer ad ſonũ deferendum, requiri-
tur attentio ad ſonũ iudicio aiæ præſentandũ, tẽpus ẽt ad deli
berandũ. Iſta poſſunt dici de auditoribus & iudicibus, quia.ſ.
quinq; requirũtur ad hoc ꝙ cauſas audiãt debitè atq; iuſtè, ſ.
virt⁹ iuſtitiæ interioris, auris flexibilis & facilis audientiæ ex-
terioris, aer conſilij ſanioris, attẽtio diligentiæ potioris, tẽpus
ſeu mora deliberationis prudentioris. Expone diffuſius ſicut
ſupra eodem. §. 5. vbi iſta exponuntur de viſu: Matth. 13. Qui
habet aures audiendi, audiat. ¶ In aure eſt os petroſum, durũ, 2
tortuoſum, & ſiccum, cooperans ad auditũ, quia.ſ. aer ibi me-
lius confringitur & ſonus fortior generatur, ſicut ponit Cõ-
ſtantinus ꝙ campanæ melius ſonant flante borea quã flãte au-
ſtro propter aeris ſiccitatem. Sic vere ad hoc ꝙ audiamus ſo-
nũ verborũ & mandatorũ dei, & etiã ſonũ & voces pauperum
egenorũ, multũ cooperatur ꝙ in aure cordis os petreũ.i. duri
tia iuſtitiæ diuinæ habeamus. Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis.
Quia pro certo iſte ſonus melius nobis ſonat ſi boreas diuini
timoris nos induret, quã ſi auſter mundanę proſperitatis nos
emolliat. Vel dic ꝙ ſonus precum noſtrarum melius ſonat in
auribus dei, qñ borea & frigore tribulationum percutimur, q̃
qñ auſtro proſperitatis mollimur. ¶ Son⁹ venit ad auditũ per 3
multas reuolutiones, quia primo fit in loco vbi percutitur, &
poſt ad aliũ locũ refringitur. Et ſic poſtq̃ i aere multas reuolu
tiones fecerit, vltimo ad auditũ peruenit & attingit. Et inde
eſt ꝙ qñ ſuper lignũ percutimus, ictũ nõ ſtatim audimus, licet
ipſum ſubito videamus. Tardius.n. agit audit⁹ q̃ viſus & ideo
videmus celerius q̃ audimus. Iſta poſſunt applicari ꝙ magis
mouẽt exẽpla q̃ verba, quia.ſ. magis mouẽt iudiciũ rationis illa
quę exemplariter videmus, q̃ illa quæ verbaliter audimus. Vñ
Seneca epla 6. Homines amplius oculis q̃ auribus credũt, lon
gũ.n. iter eſt per præcepta, breue & efficax per exẽpla. Illa.n.
q̃ audiuntur, nõ ſemper ſunt vera, quia.ſ. de vno ad alium per-
ueniunt, & ꝑ multas reuolutiones trãſeunt, & iõ minoris fidei
& credulitatis exiſtũt. Vñ cato. Rara fides iõ eſt, quia multi mul
ta loquunt̃. Secus aũt de aſpectu & viſu, q immediate venit ad
cerebrum,

oculum. Et ideo breuiter melius eſt ꝙ exẽplis prædicemus & ꝙ in nobiſipſis virtutes aliorum oculis oſtẽdamus, q̃ ꝙ verba eorũ auribus exponamus. Matth. 5. Videãt opera veſtra bona. Vel iſta ẽt poſſunt dici de iudicibus, q tarde debẽt credere audita, faciliter vero viſa. Vel dic, ꝙ qñ aliqua mala dñr de nobis vel de vxore & familia, iſta vltimo ad noſtrũ perueniũt auditũ. Totus.n. aer tota vicinia, & tota patria plena eſt ſono infamiæ, anteq̃ veniat ad auditũ nr̃æ notitiæ. vñ Seneca. Vltimi
3 mala domus nr̃æ cognoſcimus. ¶ Auditus quoque patitur ex vitio cerebri, qñque ex vitio auriũ, qñq; ex corroſione vermiũ, & qñque ex horrore ſonorũ, ſicut in ægypto ſuperiori in loco vbi Nil' oritur, ex maximo fragore hoies ſurdi fiebãt, quapropter ſm Solinũ, a regione illa penitus receſſerũt. Iſta ergo oia ſenſum auditui vel inficiunt vel moleſtant Sic auditus noſter turbatur quandoq; a vermibus.i. a detractoribus & corroſoribus, iniuriatoribus, quandoq; a fragore alicuius horribilis infamiæ aliorum &c. Vide titulo de auribus circa finem.

De Senſu olfactus Cap. 9.

1 OLFACTVS ſenſus eſt quo inter odores diſcernimus, & quo in bonis odorib' delectamur, malos vero refugimus & horrem'. Odor.n. rei primo a re per aera euaporat. Aer vero tali odore imbutus, ipſum ad naſum portat, & ipſum in cauernulis nariũ, animæ iudicio repręſentat, q ſi bonus eſt aĩam delectat, ſi vero malus, ipſam afficit & moleſtat. Talis eſt virtus diſcretionis. Iſta.n. diiudicat de fętore vel odore.i. de infamia & fama aliorũ. A ſubſtantia.n. cuiuſlibet.i. a vita & moribus reſoluitur odor famæ, qui tãdem in aere.i. in vicinia propinqua miſcetur, tãdẽ ad nares diſcretionis oĩę ſeu ad olfactũ noſtrũ peruenit & defertur. Iſto ergo ſi bonus, fuerit, delectamur, & exẽplo ad benefaciendũ inducimur & confortamur, ſi vero mal' fuerit, cõturbamur, & aliqñ ex tali exẽplo inficimur & grauamur, quia procul dubio bona fama põt eſſe cã boni, mala mali. Canti. 1. Odor veſtimẽtorũ tuorũ ſup
2 oĩa aromata. ¶ Senſus olfactus ſummè viget in quadrupedib'. ſolo.n. odore diſcernũt inter herbas ſalutiferas & nociuas. Potiſſimè aũt viget in ſimia, quæ ante oĩa cibũ odore tentat. in cane, qui odore prædã inuenit in vulture, qui cadauere ẽt vltra mare odorat & ſentit, ſm Iſid li. 12. c. 8. Homo inter aĩalia valde male odoratur, qđ forte fit propter cerebri humiditatẽ ſm Ariſto. Sic vero odoratus diſcretionis & deuotionis ſpũalis, qua.ſ. inter bonũ & malũ diſcernitur, & qua bonũ eligit & malũ dimittitur, magis hodie viget in beſtijs q̃ hoibus.i. in laicis q̃ eccleſiaſticis, & ſimplicibus q̃ in ſapientibus, quia.ſ. iſti odore deuotionis ſuauitatem cibi euchariſtiæ proſequuntur, prędam æternæ gloriæ inueſtigant atq; ſequunt, & cadauer mortis Chriſti præſentiunt, & meditantur, dicentes Chriſto illud Cant. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus. &c. Reliqua vide de naſo & odoribus in titulis ſuis.

De Senſu guſtus Cap. 10.

1 GVSTVS eſt ſenſus cuius eſt lingua propriũ inſtrumentũ. Nerui.n. in lingua & in eius poroſa ſubſtantia exiſtentes, mediante humore ſaliuali cibi ſaporẽ accipiunt. & ad aĩæ iudiciũ referũt, ſicut eſt de alijs ſupradictũ. Eſt autẽ hic ſenſus ſummè vtilis ad indiuidui cõſeruationẽ. Iſto.n. mediante corpus nutrit, iſto vero vel corrupto vel ablato vis enutritiua deficit, & tota natura corporis diſſipat. Per iſtũ ſenſum poſſum intelligere cõpaſſionis virtutẽ, q procul dubio diſcernit inter dulcedinẽ proſperitatis, & amaritudinẽ aduerſitatis aliorum, vt.ſ. ipſis cõgaudeat in proſperis, & cõdoleat in aduerſis. Mediãte.n. neruo colligatiuo charitatiuę dilectionis, mediante ſaliua grã & deuotionis guſtus pietatis & cõpaſſionis perficitur, per quẽ aĩa nutritur virtutibus & augetur, & ſine qua nõ creſcit in virtutibus nec cõpletur, nec in eſſe grã conſeruat. Bene ergo dicit Apoſtolus cũ dicit 1. ad Tim. 4. Pietas ad oĩa vtilis eſt. Vel dic ꝙ guſtus eſt deuotio & cõtemplatio, ꝑ quas dulcedo diuina & ſapor & ſuauitas æternæ gloriæ bibitur & guſtatur, & amaritudo vitiorũ & terrenorũ contẽnitur & horretur. pſal. Guſtate & videte, qm̃ ſuauis eſt dñs ¶. Guſt'
2 qñq; in corpore corrũpitur vel aufertur, in tm̃ ꝙ dulcia, amara & inſipida ſentiunt. Quod qñque fit ex organi guſtus infectione, & ex alicuius corrupti humoris adiũctione, ſicut fit in febricitantibus. Qñque fit ex ſanguinis mẽſtrualis fumoſa ſpiratione, vt patet in nouiter cõcipientibus, in quibus appetitus mutatur & guſtus inficit, ita ꝙ carbones eis ſapiunt, & boni cibi deſipiunt. Qñque ex alicuius dulcis deguſtatione, vt patet in illis qui fructus dulces comedunt, quibus nõ ſapit poſt modũ vinũ bonũ &c. Sic verè guſtus & cõplacentia bonorũ ſpũaliũ inficit corrũpitur multis modis, videlicet ex febri & calore cupiditatis & auaritiæ, itẽ ex ſanguine carnalitatis & luxuriæ, itẽ ex potu & ex amore dulcedinis proſperitatis & terrenę affluentię. Iſta.n. oia guſtũ deuotionis nr̃æ inficiunt, & ſaporẽ inuenire in rebus ſpũalibus nõ permittunt. Quapropter ẽt tales q in guſtu verbi dei, pœnitẽtiæ & euchariſtiæ, & aliorũ bonorũ ſpiritualiũ nõ delectatur, nunq̃ guſtu æternæ gloriæ finaliter recreanitur. Luc. 14. Dico autem vobis quia nemo virorum illorum qui vocati ſunt, guſtabit cęnam meã. Vide infra de cholera. §. vltimo & infra de matre. §. 4. Et vide infra de lingua vbi inuenies de guſtu.

De Senſu tactus. Cap. 11

TACTVS ſm Auicennã eſt vis ordinata in neruis totius corporis ad cõprehendendũ qđ tãgit. 1
Eſt ẽt tactus ille ſenſus quo nos cognoſcimus calidũ a frigido, humidum a ſicco, lene ab aſpero, molle a duro, leue a põderoſo. Et hẽt iſte ſenſus iſtud propriũ, quia cũ alij ſenſus propria inſtrumenta & organa habeat, iſte ad membra oĩa ſe diffundit, & in toto corpore diffuſus exiſtit, quinimo ẽt oẽs alios ſenſus cõcomitat, & eis ẽt cooperat. Et licet iſte ſenſus videat alijs groſſior, eſt tñ pro maiori parte ipſis vtilior, quia.ſ. tactus põt eſſe ſine alijs ſenſibus, alij aũt eſſe nequeũt ſine ipſo. Nullus.n. ſenſus ꝓpriè de ſuo obiecto iudicaret, niſi rẽ ſenſibilẽ tãgeret & ſentiret. Per iſtũ ſenſum tactus poſſum intelligere illa diſcretionem quã habemus de rebus q̃ mentẽ noſtra cõprimũt atq; tãgunt. Et ſic dico ꝙ iſte eſt ſenſus paſſiuus quo percipiũtur violẽtię tactuũ actiuorũ. Quia igit tria ſunt q̃ nos tãgunt. ſ. miſeria proximorũ, afflictio tormentorũ, & horror & deteſtatio vitiorũ, poſſum dicere ꝙ ꝑ ſenſum & aduertẽtiã taliũ tactuũ, poſſunt intelligi tres virtutes. ſ. tact' cõpaſſionis quãtũ ad primũ. Tactus patientiæ & tollerationis quãtũ ad ſm. Tactus doloris & cõpunctionis quo ad tertium. Cõpaſſio.n. ſentit proximorũ miſerias. Tolleratio ſentit turbatorũ moleſtias. Cõpunctio ſentit vitiorũ nequitias. Per tales.n. ſenſus & tactus ſentimus & cognoſcim' quid eſt frigiditas & ſiccitas paupertatis, aſperitas & duritia aduerſitatis, ponderoſitas vero & grauitas iniquitatis. Et econuerſo per ipſos poſſum' ſentire quid eſt calor dilectionis, humor & lenitas benignæ cõſolationis, mollities & leuitas proſperitatis & mundanæ ſubuẽtionis. Ideo de iſto triplici tactu põt intelligi illud pſal. ꝙ deus reſpicit terrã, & facit eã tremere, tãgit mõtes, & fumigãt. Dico ergo ꝙ licet alij ſenſus ſpũales propria organa.i. proprios ſtat' & perſonas ſibi vendicent, quia.ſ. viſus diſcretionis eſt in clericis, auditus iuſtitiæ in plãtis, odorat' cõtẽplationis in religioſis, guſtus clemẽtiæ in laicis, tactus tñ iſte.ſ. cõpaſſio cõpunctio & aduerſo ſũ tolleratio debet eſſe cõmunis vniuerſis. Iob 20. Manus dñi tetigit me. Et ideo talis tactus paſſiuus.i. talis perceptio taliũ exteriorũ & interiorũ dolorũ, licet ſit alijs virtutibus minus nobilis, eſt tñ ad ſalutẽ magis vtilis. Quos.n. dñs cõpunctione cõpaſſione vel correctione tetigerit, ipſos pro certo ſaluos faciet, & curabit, ſicut habemus ꝑ decurſum euãgelij vbi Chriſtus per tactum, mutũ ſanauit. Matt. 7. Expuens tetigit linguã eius &c. Leproſum curauit. Luc. 5. Tetigit eũ dicẽs, volo mundare. Mortuũ ſuſcitauit. Lucæ. 7. Tetigit loculũ dicẽs. Adoleſcens tibi dico ſurge. Quia pro certo qui a deo cõpaſſione miſerorum, & cõpunctione peccatorũ, & afflictione tormentorũ bene tãgitur, rectè per cõfeſſionẽ loquitur, a lepra peccati curatur, & a morte perpetua liberat. ¶ Senſus tactus lędit mul 3
tis. qñque.n. ex toto amittit, vt in mẽbris paralyticis. Qñque intercipit, vt qñ contingit propter opilationẽ neruorũ ſpiritũ liberè nõ trãſire, & ſic membra cõtingit obdormire, & tactũ amittere, vt patet in apoplexia, vbi patiẽs ẽt cõbuſtionẽ ignis nõ ſentit. Qñque ab exteriori lęditur, vt qñ digitus frigiditate aeris taliter cõſtringitur ꝙ tactũ vel puncturã ſentire nõ videtur. Qñque ẽt propter inciſionẽ vel corruptionẽ partiũ impeditur, quia.ſ. mẽbrum corruptũ vel præciſum nihil ſentire qñ tãgitur cõprobatur. Sic vere ſenſum cõpaſſionis & cõtritionis perdit peccator multis modis.ſ. qñque propter paralyſim 2
auaritiæ, quæ ſ. cõtrahit manus ne dent elemoſynas. Quãdoque

quæ propter apoplexiā ſuperbiæ, q̄.ſ.eſt morbus capitis,& faciẽ ca dere. Quãque propter cõgelationẽ indeuotionis & pigritiæ,quæ.ſ.cõſtringã dignos ne faciat bonũ. Quãque ẽt propter corruptionẽ luxuriæ,& quãque propter abſciſſionẽ deſperationis,& obſtinatæ malitiæ. Tales.n.ſ.auari,ſuperbi, pigri,luxurioſi,& obſtinati,ſenſum compaſſionis vel cõtritionis nõ habent,& ideo tactũ diuinæ correctionis vel alienæ afflictionis, ſeu ẽ: prælati vel prædicatoris, monitionis vel redargutionis necnõ futuri ignis inferni & damnationis nõ ſentiũt neq; vident. Prouer.23. Verberauerũt me,ſed nõ dolui, traxerũt me
3 et ego nõ ſenſi ¶ Per tactũ põt intelligi quęcũq; cõiunctio vel ẽt operatio. Res.n.quæ tangit aliã, iungitur cũ eadẽ, ẽt cũ aliquid facimus, tãgendo illud facimus. Sed de tali tactu actiuo nihil ad præſens, quia hic ſolũ agitur de ſenſu tactus paſſiuo & perceptiua, de quo vide in multis huius operis.§.& capitulis vbi agitur de tangi vel ſentire.

De Spiritibus. Cap. 12.

1 SPIRITVS eſt quædã ſubſtãtia aerea virtutes corporis excitãs ad ſuas peragẽdas actiones, vt dicitur in li. de ſpiritu & aïa. Et generatur ſpiritus ſm̃ medicos in hepate a ſanguine p forte caloris ebullitionẽ, & ipſi' ſanguinis in aereã ſubſtantiã cõuerſionẽ. Eſt aũt triplex ſpũs in corpore.ſ.naturalis, vitalis, & aïalis. Naturalis eſt ille prim' q in hepate generat, & virtutẽ naturalẽ regit, & ei dominat, & p eius adiutoriũ corpus nutrit & augmẽtat. Vitalis aũt eſt ille idẽ q ad cor trãſiens amplius depurat, & in vitalẽ ſpiritũ mutat, & per arterias diffuſus, vitã & pulſum operatur. Aïalis aũt eſt ille idẽ q ad cerebrũ miſſus, ibi amplius depurat, & in aïalẽ ſpiritũ cõuertitur virtute cuius ſenſus & motus toti corpori miniſtrat. Per illas tres ſpecies ſpirituum poſſum intelligere tres ſpecies grãrũ, videlicet gratiã pueniẽtẽ, cooperantẽ, & perficientẽ. Gratia.n gratis data ſeu præueniens eſt ſicut ſpũs naturalis, quia.ſ.facilis eſt ad habẽdũ ac ſi naturaliter haberet. Minus ẽt perfecta eſt alijs, quia iſta nõ ſufficit ad ſalutem. Faciliter.n.euaporat, & in nihilũ redit. pſal. Exibit ſpũs eius, & reuertetur in terrã ſuã, in illa die peribunt oẽs cogitationes eorum. Gratia vero gratũ faciẽs & cooperãs eſt ſpũs vitalis, q.ſ. vitã aïæ tribuit & pulſum bonorũ affectuũ introducit. Eze. 1. Spiritus.n.vitæ erat in rotis. Gratia aũt perficiens & conſummans eſt ſpũs aïalis, quia.ſ.iſta eſt quæ ſenſum diſcretionis pficit, & motũ bonorũ operũ cõtinuat & cuſtodit, q ſpũalia facit ſapere, & motũ bonorum operũ cõſummare. Sap 7 Optaui & datus eſt mihi ſenſus, inuocaui, & venit in me ſpũs ſapiẽtiæ, & præpoſui illum regnis & ſedib', & diuitias nihil eẽ dixi in cõparatione illius. Quia pro certo illi q ſpiritum ſapientiæ & perfectionis habent, reſpectu eius æquiparabile nihil putãt. Iſti ergo ſpũs & iſtæ grãæ, virtutes nr̃as naturales ad bonum excitãt, vt.ſ.ſm̃ deum actus ſuos exerceãt atq; agãt. Vna in aliã cõuertitur, quia.ſ.de grã gratis data fit grã gratum faciens, tandẽ in grãm cõſummantẽ per maiorẽ decoctionẽ dilectionis cõuertitur & mutatur. E cõtra autẽ nunq̃ fit iſtorũ ſpirituum reciprocatio, quia.ſ.ex quo quis ad gradum perfectionis grę cõſummãtis potuerit attingere, nunq̃ debet ad alios gradus minus perfectos qui pceſſerant retroire pſal. Spũs vadens & nõ rediens. Vel dic q iſti tres ſpũs ſignificant tres virtutes theologicas.ſ.ſpẽ, quæ eſt ſicut ſpũs naturalis. Naturale eſt ſperare bonum. Charitatẽ, q eſt ſicut ſpũs aïalis, a quo.ſ. & ſapientia & rerum ad ſalutẽ notitia oriuntur. ¶ Spũs in corpore ſm̃ membra quibus coniungitur, diuerſa diuerſimode operatur. Per totum.n.corpus diffuſus, diuerſis mẽbris incorporat, & ſm̃ mẽbrorum diuerſitatẽ operationes diuerſas agit & pertractat. Et ſic dico q in hepate cooperat virtuti naturali, in corde virtuti vitali, in capite virtuti ſenſuali, in oculo virtuti viſiuali, & ſic de alijs. Nõ eſt.n. aliquod membrum in corpore quin ibi ſpũs humanus aliquas exerceat actiones ſm̃ ipſorũ membrorũ varias diſpoſitiones & conditiones vt dicit Auicennã & Cõſtãtinum. Protul dubio per iſtũ ſpũm humanum qui eſt quædã ſubſtãtia aerea in neruis & venis & arterijs diffuſa, poſſum intelligere ſpiritũ ſanctũ, qui aereus propter ſpirare & ppter ſpiramẽ grãæ põt dici. Iſte ergo per oïa membra.i.per oẽs ſtat' corporis ecclĩę diuerſimode.de ſe diffuſus, diuerſas grãs & virtutes in diuerſis peragit & effundit. Ioel 2. Effundã de ſpiritu meo ſuper omnẽ carnẽ Et ſic dico q ſpũs mediante in hepate.i. in viris miſericordibus &

inferioribus ſecularibus, eſt virtus naturalis, & iſta eſt clementia ſeu pietas, qua ſ.alij per eos nutriuntur. In corde.i. in viris deuotis & feruẽtibus abundat virtus vitalis.i. grã & charitas. In cerebro .i. in viris diſcretis & prudẽtib' abũdat virtus aïalis.i.ſapientia & ſcientiarũ multiplicitas. Et breuiter per iſtũ ſpm̃ habet eccleſia vel aïa viſum fidei odoratũ ſpei auditũ obedientię.guſtum deuotionis & grãæ, tactum cõpaſſionis, motũ bonę operationis, loquelam confeſſionis, ſenſum perfectæ diſcretionis. Et ideo bene dicit Apoſtolus. 1.ad Cor. 12. q diuiſiones gratiarũ ſunt, vnus aũt ſpũs diuidẽs ſingulis prout vult. Alij.n.per ſpiritũ datur ſermo ſapientię, alij ſermo ſciẽtię &c.

De Pulſu. Cap 13.

PVLSVS eſt effectus ſpũs vitalis, q nihil aliud eſt q̃ mot' arteriarũ, ex cordis dilatatione & cõſtrictione cauſat'. Propter qd̃ ipſi' cordis diſpoſitio in pulſu optimẽ declaratur, & ideo pulſus brachiorũ a medicis tãgitur, vt cordis cõplexio cognoſcatur. Talis pulſus ſignificat opera vel affectus, q̃ procul dubio ab ipſo corde originaliter exeũt, & ſm̃ dilatationẽ amoris, vl̃ cõſtrictionẽ timoris ipſi' cordis pulſant exterius & procedũt. Prudens ergo medicus & platus, ſubditorũ pulſus & operationes debet palpare, examinare & tãgere, vt ſic poſſit cordiũ ipſorũ diſpoſitionẽ cognoſcere vl̃ videre, quia procul dubio ſm̃ q volũtas interius bene vel male diſponitur, ſm̃ hoc pulſus exteriorũ operũ ordinatur. Ideo cuilibet ſic tãgendo & examinãdo debet medicus ſeu prælatus dicere illud Gen.27. Accede ad me vt tãgã te ſi tu es filius me'. 1
¶ Medicus tangit pulſum in brachio. Quod fuit magis congruũ & honeſtũ Eſt.n. locus publicus & expoſitus, q ſine verecũdia põt tãgi. Verecundũ.n. eſſet ſecretiores corporis partes tãgere, & ideo ordinatũ fuit vt pulſus brachij tangeretur. quod.ſ.ſine vtriuſq; verecũdia tangitur, & vbi ẽt propter cordis propinquitatẽ cordis diſpoſitio melius declaratur. Medicus eſt cõfeſſor vel prælatus. Iſte igitur qñ in confeſſione vel alias, tãgit & examinat infirmũ pctõrem, vt.ſ.ſciat diſpoſitionẽ cordis ſui, & debitũ remediũ apponat, nõ debet tangere verecũdas partes.i. nõ debet inquirere de ſecretis verecundis peccatis, ſed ſolũ debet tangere brachia.i.opera vel vitia manifeſta. Si.n.apud ſimplices de talibus vitijs inquireretur, delinquendi occaſio præſtaretur. Quod ẽt de prædicatore dico, quia.ſ. tangere debet vitia publica, nõ occulta, ne forte ſi priuata delicta & eorũ cõditiones detegat, ſimplicib' necdũ talia expertis occaſionẽ tribuat. Eſa.52. Pollutũ nolite tangere. Etiã de iudice & prælato põt dici q reũ nõ debet tangere vt cõuer niſi in membris manifeſtis & in criminibus obiectis, nõ de illis q̃ neſciuntur, ne forte propter reuelationẽ alicuius occulti ſcãdalũ oriatur. Mich. 6. Non quæras iniquitatẽ in domo impij. 2
¶ Pulſuum varię ſunt diuerſitates, quia ſ.pulſus aliquãdo eſt fortis, aliquando debilis, aliquãdo durus, aliquando mollis, & ſic de alijs. Iſti tñ pulſus multis modis & occaſionibus variantur, & in diuerſis diuerſimodẽ diſponuntur. Et inde eſt q pulſus eſt fortior in viris q̃ in fęminis, in calidis q̃ ĩ frigidis, in ſiccis q̃ in craſſis Pingues n. fortẽ pulſum non ſolent habere, & hoc propter frigidiorẽ cõplexionẽ, & propter arterię in carne occultationẽ. Itẽ fortior eſt in iuuenibus q̃ in ſenibus, q a pro certo pulſus ex maiori calore in iuuenibus augetur, & ex ętatis frigiditate in ſenibus debilitatur. Fortior ẽt eſt in hyeme q̃ ęſtate, quia.ſ.in ęſtate propter diſſolutionẽ feruoris virtus fit debilis, q̃ in hyeme propter adunationẽ fit fortis. Sic vere cũ mulię ſiũt pulſuũ.i.operationũ & affectionũ interiorũ diuerſitates, iſtud verũ eſt q iſtę meliores & fortiores exiſtunt in viris.i.in virilibus, virtuoſis, & fortibus, in calidis.i.in deuotis charitatiuis & amore dei feruentibus, in macilentis.i. in pauperibus & abſtinentibus, in iuuenibus.i. in puris nouis & innocentibus, in hyeme.i. in tribulationum frigore viuentibus & cõuerſantibus q̃ in illis q cõtrarię ſunt cõditionis & q modicę ſunt perfectionis, q a procul dubio pulſus operationũ affectuũ mollis eſt & debilis in fęminabus.i.in hoĩbus mollibus & effęminatis; in frigidis.i. in tepidis indeuotis & pigris cõgelatis. In pinguibus.i.in diuitibus delicioſis & dilatatis. In ſenibus.i.in viris in malis moribus induratis. In ęſtate.i. in proſperitate viuẽtibus & ardore cõcupiſcentię inflãmatis. Iſta.n. oïa, videlicet ętas, proſperitas ſenectus, malæ conſuetudines, pinguedo deliciarũ, frigiditas indeuotiones, & fęmineitas imperfectionis, pulſum operũ & affectũ mollificãt & diminuunt, & valo-

& valorē & fortitudinem tollunnt, quia breuiter de talibus
poteſt dici illud Sap.3. Opera eorū inutilia & labores ſine fru
ctu.¶ Homo dormiēs pulſum habet paruum, & tardum, poſt
ſomnum vero propter caloris cōfortationē pulſum habet for
tem, velocē & magnum. Sic ille qui dormit in delicijs & vitijs
huius mundi, pulſum affectionis habet tepidū, paruum & tar-
dum, ſed poſtq̄ de tali ſomno ꝑ pœnitentiā ſurrexerit, pulſus
ſuæ orōnis, affectionis & operationis, maior & fortior appare-
bit. Calor.n. charitatis & feruoris, ex ſomno peccati præcedē
te efficit̄ fortior, quia.ſ. ſm̄ Apoſtolum ad Ro.5. Vbi abunda-
uit delictum, ibi abundauit gratia tādem maior. Vel dic q̄ ſom
nus eſt deuotio, poſt q̄ pulſus cordis & affectus cōſueuit cre-
5 ſcere & vigere.¶ Balneū tēperatum pulſum fortificat & cōfor
tat. Si vero aqua in calore excedat, ſicut fit in illis qui bulliun-
tur, pulſus celerrim⁹ efficit̄, & ex euaporatione ſpūum virtus
totaliter extinguit̄, & mors ſequitur. Sic vere illi qui balneant̄
in tēperato balneo deuotionis vel lachrymoſæ cōpunctionis,
pulſum affectus ſolent temperatum, fortem & viuacem habe-
re, quia.ſ. tales in bonis affectibus & operibus ſolent præcelle
re & vigere. Illi vero qui in exceſsiuo balneo mundi deliciarū
ſe balneāt, pulſum malorum deſideriorum & operum cuum
habent, quia.ſ. mundi delectabilia plus debito deſiderāt & af-
6 fectāt. Prouer.20. Deſideria occidūt pigrum.¶ Iſta igit̄ excer
pta & extracta de tribus primis tractatibus huius libri, vbi.ſ.
agitur de Deo, Angelis & aīa & eius virtutib⁹ quātum ad præ
ſens ſpectat negociū, ſufficiāt, quia q̄uis multa ibi ſint alia: iſta
tn̄ ſola viſa ſunt mihi moralizabilia & ad mores applicabilia.
Nunc ergo ad moralizādum illa q̄ ad cōpoſitionem corporis
humani & mēbrorum pertinent, manū mittamus, & hic ſub
vno tractatu de qualitatib⁹ & humorib⁹, de membris hoīs, &
ętatibus, necnō de ſex accidentib⁹ ſanitatē cōſeruātib⁹, & cō-
ſequēter de infirmitatib⁹ ſanitatē deſtruētib⁹ perſtringamus.

De Humani corporis compoſitione. Cap. 14.

1 DE humani corporis & partiū eius proprietati-
bus tractaturi, ab elementaribus qualitatibus,
& quattuor humoribus ex quibus cōſtat corp⁹
humanū, eſt primit⁹ inchoādū. Quattuor itaq;
ſunt elementa, & quattuor elementares quali-
tates ex quib⁹ cōſtituit̄ omne animatū corpus,
& maxime corpus humanū, qđ inter aīata corpora eſt nobiliſ
ſimū, & nobiliſsimis operationib⁹ deputatū, vtpote aīæ ratio-
nalis organū, ipſius actionib⁹ ordinatū. Ex quattuor.n. elemē-
tis cōſtare dignoſcit̄.ſ. igne, aere, aqua, & terra, & ex iſtorū ele
mentorum quattuor qualitatū⁹ principalibus ordinat̄.ſ. calo
re, humiditate, frigiditate, & ſiccitate. Caliditas.n. qualitas eſt
ignea, humiditas aerea, frigiditas aquea, ſiccitas terrea. Iſta.n.
quattuor ſunt q̄ corp⁹ in eſſe cōſtituūt, ipſumq; quādiu inſi-
mul ꝓportionatæ fuerint, in eſſe ſuo cuſtodiūt & cōponūt Re
vera ſicut homo exterior corporalis format̄ exterius, ſic etiā
ſpūaliter loquendo homo interior & moralis format̄ interius.
Quia.n. moralis homo eſt organum nobiliſsimę formę.ſ. aīæ,
hoc eſt dictu diuinæ grę q̄ animat mētē nr̄am, ideo neceſſe eſt
q̄ nobiliſsimè formet̄, & q̄ a multis virtutib⁹ informet̄. Dico
igit̄ q̄ in cōpoſitione eius ſpūali & morali debent concurrere
quattuor elementa, & quattuor qualitates ab eis dependentes.
Quattuor.n. elemēta ſunt, ignis.i. ardor charitatis. Aer.i. nitor
puritatis. Aqua q̄ cōgelat & refrigerat.i. timor diuinæ maieſta
tis. Terra q̄ oīa ſuſtinet & fundat.i. fundamētū humilitatis. Ab
iſtis.n. quattuor ſpiritalibus elementis oriunt̄ quattuor qualita-
tes principales.i. quattuor virtutes cardinales. Ab igne.n. cha-
ritatis procedit caliditas iuſtitiæ, q̄.ſ. eſt feruida per rigorē. Ab
aere puritatis procedit humiditas ſciētiæ & prudentiæ, q̄.ſ. eſt
clara & lucida per ſplendorē. Ab aqua diuini frigoris & timo
ris procedit refrigerium temperātię. A terra vero fundamen-
talis humilitatis ꝓcedit ſiccitas fortitudinis & cōſtātię. Res.n.
ſiccę magis ſunt fortes & durabiles q̄ humide. Illis ergo quat
tuor, virtualib⁹ qualitatibus interior homo noſter.ſ. mēs & cō
ſcientia cōponitur, & ad ſuſceptionē aīæ.i. diuinæ grāæ diſponi
tur & format̄. Qđ bene figurat̄ Eze.1. in illo mirabili aīali qđ
habebat quattuor facies & quattuor pennas. Quattuor.o. fa-
cies ſunt quattuor virtutes originales.ſ. charitas, innocentia, ti
mor humilitas. Quattuor aūt pēnę ſunt quattuor virtutes car
dinales.ſ. iuſtitia, prudētia, tēperātia, fortitudo Exo.25. Facies
2 quattuor circulos aureos ꝑ quattuor arcę angulos.¶ De quat
tuor qualitatibus duæ ſunt actiuæ, & duæ paſsiuæ. Actiuæ.n.
ſunt caliditas & frigiditas. Paſsiuæ aūt ſunt humiditas & ſicci
tas. Iſtarū.n. qualitatū actione & paſsione corpus humanū re-
gitur, & tota eius cōditio variat̄. Sic vere de calore charitatis,
& frigiditate diuini timoris, & humiditate clemētiæ & dulco
ris, & ſiccitate abſtinētię & ſqualoris, moralis homo cōponit̄.
& iſtarū virtutū actiōib. & paſsionib. tota aię cōditio ordinat̄.

De Calore ſeu caliditate. Cap. 15.

CALOR ſeu caliditas eſt quædā elemētaris qua 1
litas, ſummè actiua, & diuerſorū effectuū in cor
poribus inductiua. Iſta eſt.n. oīm q̄ noſcunt̄ ge-
neratiua, inferiorum ad ſuperiora reductiua, cō
pactorū diſſolutiua, durorum remollitiua, mol-
liū vero & liquidorū induratiua. Per caliditatē.
n. cuncta generalia generat̄. Patet in vere, vbi calor ſolis adue
niens facit herbas, flores, fructus & folia generari. Etiā q̄nque
fit q̄ per calorē cęleſtē ranę ſurſum in nubibus generātur. Itē
per caliditatē infima ad ſuperiora reducunt̄. Calor.n. de terra
& aqua fumos & vapores diſſoluit, & cū motū habeat a cētro
ad circunferentiā, ipſos ſurſum ſecū eleuat & extollit, & pri-
mo in ſubſtantiā aereā, tādem igneā cōuertit. Itē per iſtū calo
rem metalla quæ dura ſunt, diſſoluuntur & mollinnt̄, illa ve-
ro q̄ liquida ſunt per cōſumptionē partium ſubtiliorum rema
nentibus terreſtribus indurātur, ſicut patet in ouo liquido ꝑ
calorem igneum indurato. Procul dubio talis calor videt̄ eſſe
feruor charitatis & diuini amoris, vel ēt ipſe ſpūſſanctus, qui
dicitur & calor & amor. Quia pro certo talis calor ſolet in vi
ris iuſtis generare virtutū & bonorū operum vbertatē & per-
fectionē. Inferiores vero.i. terrenos & mūdanos, et hic inferi⁹
circa terrena detentos, ſolet ſurſum eleuare, & trahere ad cœ
leſtium affectionē. Compactos & obſtinatos ſolet diſſoluere ꝑ
cōtritionē & compunctionē. Liquidos aūt. molles & carnales
ſolet indurare & ſolidare ꝑ cōſtantiæ & patientię roboratio-
nem, & per perſeuerātię durationē. Ideo bene dicit Apoſtol⁹.
Ephe 3. in charitate radicati, & fundati, vt poſsitis cōprehen-
dere cum oībus ſanctis, quæ ſit latitudo lōgitudo, ſublimitas,
& profundum. Vel dic q̄ caliditas eſt cōcupiſcentia mūdana,
quia pro certo iſta eſt quæ vitiorum q̄ntitatē generat, & ra-
nas garrulitatis in aere cōſcientię cauſat, ſurſum per ſuperbiā
eleuat. fortes, duros, & in bono cōpactos diſſoluit & debilitat,
molles, vero teneros & miſericordes & pios per parcitatē cō-
ſtringit, & per crudelitatē indurat, ſubtileſq; partes bonorum
affectuum & gratiarum & virtutum euaporare faciens, terre-
ſtres auaritiæ appetitus in corde retinet & reſeruat. Iob 41.
Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur velut malleato
ris inc⁹.¶ Calor ſolet materiā in qua agit ſubtiliare, nititur.n. 2
ipſam materiā ſpūalē facere, & ideo non ceſſat eā rarefacere,
diſſoluere & dilatare, & ad ſimplicitatē reducere, & in ignem
vel aerē ſubtiliare, ſicut patet in glacie, quæ primo per calo-
rē diſſoluitur, & tādē ſi forti⁹ agat, bullire cōpellitur, & ſic in
fumum & aerem cōmutatur. Talis eſt calor charitatis, vel ēt
ſpūſſanct⁹, quia procul dubio omnē materiā in quā agit.i. om
nem mentē quā calefacit, nititur in ſpūalem reducere, purā &
ſimplicem facere, & in naturā aereā & igneā.i. purā, clarā, ſan
ctam, & lympidam immutare. Et ideo iſte primo diſſoluit per
contritionē, dilatat per dilectionē, bullire facit per bonorum
deſideriorum affectionē, & ſic in aerē ipſam cōuertit, per bo-
nā moralē cōuerſionē & mutationē. Qđ etiā de calore tribu-
lationū pōt intelligi, quia.ſ. iſte facit occaſionaliter oīa ſupra-
dicta. Iob 28 Lapis ſolutus calore in ęs vertitur. Vel dic de ca-
lore cōcupiſcētiæ, quæ primo diſſoluit per delectationes, dila
tat ad mundi bona per ambitiones, bullire facit per malas affe
ctiones, & ſic mentē euaneſcere facit per vanitates & elatio-
nes. ad Rom.1. Euanuerunt in cogitationibus ſuis & obſcura
tum eſt inſipiens cor eorum. Caliditas eſt naturaliter purgati
ua, vt patet in auro &c. Vide de auro, & de igne, & quomodo
aurum per ignem non minuitur ſed purgatur.¶ Caliditas eſt 3
accidentaliter corruptiua, vt eſt videre q̄ñ calor plus diſſoluit
q̄ cōſumat, vt patet in cumulo frumenti aqua aſperſo. vbi calor
incluſus aquā reſoluit in humidā fumoſitatē, q̄ grana tacta re
mollit, & ea putrefacit & corrūpit. Talis calor eſt mal⁹ amor,
q.ſ. cor calefacit multipliciter & inflāmat. Iſte.n. mentē in quā
agit, ſolet corrumpere, & in vitiorum putredinem cōmutare.
Quādo.n. inuenit aquā & humorē mollis affectionis in hoie.
ſtatim ſolet eā in malos appetitus reſoluere, q reſoluti grana
virtutū ſolēt inficere & corrūpere, & ibidē vitiorū putredinē
geoe-

generare.2.Petri 3.Cœli magno impetu tráſient,elemẽta ve-
ro calore ſoluẽt. Vel iſta poſſunt allegari cõtra multos q pl⁹
diſſoluunt,q̃ cõſumere poſſunt.i. q plura & ardua negocia ſo-
lent incipere q̃ poſſint ſine debito terminare, qa vt cõmuni-
ter corruptio & defectus ſolet in talibus apparere. Eccl. 18.
4 Stulto labore cõſumeris,vltra vires tuas eſt negociũ.¶ Calidi
tas eſt naturaliter alleuiatiua.Humiditas.n.p calorẽ cõſumit,
& ſic põdus materię minorat.Etiã p actionẽ caloris ipſa humi
ditas partim in ſpũs cõmutat, per quorũ multiplicationẽ cor-
pus amplius leuiat,& inde eſt q corpora aialiũ viuentiũ ſunt
incõparabiliter leuiora,q̃ corpora mortuorũ. Qd̃ ſit propter
calorẽ & ſpũs cõtentũ in arterijs & in venis. Corpora ẽt poſt
prãdiũ ſunt leuiora q̃ ante,& hoc propter calorẽ q per cibum
in corpore cõfortatur,& qui occaſione cibi digerẽdi, fortius
roborat.Sic procul dubio,amor dei feruorq; deuotionis facit
hoiem ſpũalem, agilẽ atq; leuẽ, ita q faciliter põt p bona ope
ra per obedientiã currere, & ſurſum per affectionẽ & cõtẽpla
tionẽ ad cœleſtia ſe leuare . Iſte.n.calor humiditatẽ carnalita
tis cõſumit, & ſpũs bonarũ affectionũ generat,& producit, &
ſic mentẽ leuẽ & agilẽ facit,& põdus peccati & male cõſuetu
dinis minorat atq; tollit. Nihil.n.eſt amore leuius,nihil facili⁹
aut promptius. Ideo bene dicit 1.ad Cor.13. q charitas oĩa cre
dit,oĩa ſperat,oĩa ſuſtinet &c.Et inde eſt q illi q ſunt viui pe
grãm , & prãſi ſeu cibati per doctrinã & ſcientiã ſunt mortuis
& ieiunis.i.peccatoribus & virtutibus vacuis,magis leues , &
ad obediendũ,& bene operãdum , & cœleſtia aſcendendũ &
affectandũ magis agiles atq; fortes,& ad ſuſtinendũ & ſuppor
tandũ ipſis prælatis & ſocijs minus graues. Cuius tñ cõtrariũ
in mortuis.i.in peccatoribus inuenit,quorũ vita grauis & im
portabilis cõperitur. Sap.2.Grauis eſt nobis ẽt ad vidẽdũ,qm̃
diſſimilis eſt alijs vita eius. Vel ẽt iſtud põt intelligi de leuita-
te ſpũalis paupertatis, qa pro certo qñ calor charitatis abun-
dat,tunc humorẽ bonorũ tẽporaliũ per elemoſynas cõſumit,
& alleuiat ab onere terrenorũ. Sicq; fit q qñ quis p gratiã eſt
viuificatus,& per doctrinã vel per euchariſtiã bene cibatus,
magis ſolet eſſe vt cõiter a terrenis alleuiatus. Actuum 27. Sa
tiati cibo alleuiabãt nauẽ:proijciẽtes triticũ in mare. Vel iſta
põt dici de malo amore & feruore : qui facit hoĩem leuem &
incõſtantẽ, & nihil difficile vel graue reputantẽ . Vel põt etiã
dici de diuitibus bonis qui qñ ſunt diuitijs ſatiati , tunc ſolent
magis eſſe a vitijs alleuiati, & calore charitatis amplius cõſoc
tati. Vel etiã dici de malo, q illi qui diuitijs ſatiantur, amplius
per incõſtantiã alleuiãtur,& minus per dei timorem præmun
tur & aggrauantur. Eſa.9. Alleuiata eſt terra zabulon & terra
5 neptalim &c. ¶ Caliditas eſt aliquotiens aggrauatiua. actione
enĩ ſua habet poros aperire, parteſq; ſubtiles & leues cõſume
re,& ſpũs qui ſunt cã corporeę leuitatis, euaporari facere, &
exterius a corpore trahere & educere , & ſic in corpore põde
roſam grauedinẽ generare. Et iſta eſt rõ quare corpora ſunt
magis põderoſa & laxa in æſtate q̃ in tpe hyemali. Iſta oĩa fa-
cit calor & feruor mali amoris , vel etiã cupiditas tam carnea
q̃ terrena. Mentẽ.n.grauẽ pigrã & põderoſam,& ad bona ope
ra inhabilẽ & inepta faciunt,ſubtileſque partes.i.grãm & de-
uotionẽ cõſumunt,poros ſenſuũ & affectuũ ad mundana ape-
riunt,& ſic ſpũs & virtutes q cauſa erãt ſpũalis leuitatis,eua-
porare faciunt,& ſic retinendo partes terreſtres.ſ.appetit⁹ ter
renorũ,vitiorũ grauedinẽ introducunt,& hoiem grauẽ ad be
ne operãdũ faciunt , ipſumq; pigrũ & deſidem cõſtituunt.qd̃
bene videtur figuratum Ionæ.4. vbi ventus vrens & calidus p-
6 cuſſit virentẽ hederã,quæ fuit protinus areſacta.¶ Caliditas
naturalis eſt coloris rubei & purpurei in corporibus genera-
tiua,ſicut patet in roſis & in corporibus ſanguineæ cõplexio-
nis,in quibus ex diffuſione caloris per mẽbra color rubeus ge
neratur. Caliditas vero innaturalis eſt palloris & nõ rubedi-
nis effectiua,ſicut etiã patet in roſa q̃ in fumo ſulphuris poſita
ſtatim ruborem amittit,& in colorem pallidũ ſe cõuertit. Ca-
lor naturalis ẽ charitas & cõtritio. Calor vero innaturalis eſt
carnalitas & cupiditatis inflãmatio. Quia pro certo calor dile
ctionis & ardor cõtritionis ſolẽt in hoiẽ honeſtatis & verecũ
diæ generare,& per honeſtã cõuerſationem totã hoĩs ſuperfi-
ciẽ colorare. E contra vero caliditas innaturalis.ſ.carnalis vel
mundialis cõcupiſcentia,& maximẽ qñ ſibi adiungunt opera,
ſolent ruborem verecundiæ tollere,& pallorem inhoneſtæ cõ
uerſationis inducere,& totã hoĩs ſuperficiem offuſcare. Tren.
7 4.Obſcuratũ eſt aurũ,mutatus eſt color optimus.¶ Caliditas
tẽperata cauſa eſt conſeruationis, viuificationis & vegetatio-
nis,ſicut patet de calore naturali, quo mediãte corpus viuifi-
catur,cibus digeritur,& ſanitas cuſtoditur. Calor vero intem
peratus & excedens,totũ cõtrariũ facit,quia.ſ.materiã in quã
agit,vſq; ad vltimum diſſoluit,& finaliter deſtruit & cõſumit.
Sic vere calor & ardor tribulationũ ſi ſit temperat⁹ , proficit,
vitamq; gratiæ, & digeſtionẽ ſeu cõpoſitionẽ morũ pficit, &
ſanitatẽ aĩæ cuſtodit. Si vero vltra debitum excedit,ſolet men
tem p puſillanimitatem diſſoluere,humorem deuotionis cõ-
ſumere,& ſic per deſperationem vniuerſam morũ ſubſtantiã
deuaſtare. Vel iſta etiã poſſunt dici de correctione temperata
& exceſsiua. Vel dic q calor temperatus eſt charitas & cõtri-
tio, q̃ ſanitatem aĩæ cuſtodiunt. Calor aũt excedẽs eſt cupidi-
tas,& luxuria,& iracundiæ inflãmatio,q̃ bona aĩa deſtruũt &
cõſumunt 2.Petr.3.Elementa calore ſoluent.¶ Calor tempe- 8
ratus,acetoſa & amara cõuertit in dulcia , vt patet in fructib⁹
maturatis. Excedens vero & intentus dulcia conuertit in ama
ra,vt eſt videre in humorib⁹ ,vbi ſanguis dulcis in cholerã cõ
uertit,& in aqua maris,vbi per actionẽ caloris partes ſubtiles
euaporãt,terreſtres vero in ſalis ſubſtãtiã cõuertuntur. Sic fa
cit moderata correctio,& cõtritio, qa pctõrẽ amarũ cõuertit ĩ
dulcẽ hominẽ, bonũ & iuſtũ. Si vero exceſſerit,tũc per deſpe
rationem ipſum abſorbebit, & partes ſubtiles.ſ.ſpem & deuo
tionem euaporare faciet,& eum de dulci in amarũ.i. de iuſto
in impiũ cõmutabit. Thre.1.Et ipſa repleta amaritudine.¶ Ca 9
lor naturaliter eſt fructuũ maturatiuus, & quãto calidior eſt
regio , tãto eſt fructuum citius ad maturitatem productiuus,
& in ipſis amplioris dulcedinis cauſatiu⁹ . eſt ẽt calor multa-
rum nobilium formarũ tam naturalium quàm accidentalium
de potentia ad actũ eductiuus,ſicut patet de metallis,q̃ actio-
ne caloris de duris lapidibus educuntur,de vitro,quod per ca
loris violentiã de cineribus generat, & etiã de fructibus,q ca
lore mediante de potentia arborũ procreãtur. Talis calor eſt
charitatis feruor vel cõtritiõis ardor,vel ſpũſſancti vigor. Iſte
enĩ qñ abundat in hoĩe,maturitatem prudentiæ ſolet induce-
re,dulcedinem deuotionis ſolet efficere, & de ipſa materia.i.
de ipſa voluntate q̃ more materię eſt formarum oĩum ſuſcepti
ua,nobiles,formas bonorum morum ſolet educere & ibidem
metalla virtutum interiorũ,vitrũ.i.claritatem cõditionũ exte-
riorum,fructus etiã operationũ vtiliorũ ſolet efficaciter gene
rare. Vel iſta expone de calore & ardore correctionis & tri-
bulationis,cuius impulſu hoĩes maturãtur, & ad prudẽtiã,cõ
uertunt,qa ſicut dicitur Eſa 28. Vexatio dat intellectum. Et p
cuius actionẽ formæ virtutũ, ab ipſis informibus peccatorib⁹
educũtur. Vnde illud prędictũ Iob 28. Lapis ſolutus calore in
ęs vertit.¶ Calor ſolet in aere multas impreſsiones generare, 10
ibidẽ per vaporũ attractionem,nunc nubes, nunc pluuiã,nũc
ventũ,nunc grãdinem, nunc fulmen , nunc tonitruum facere
& creare. Sic vere calor cupiditatis temporalis, vel ardor vo-
luptatis carnalis,vel etiã furor iræ & crudelitatis mentalis,ſo
let in aere cõſcientię multas impreſsiones diabolicas introdu-
cere. Quia pro certo ibidem generatur a tali calore pluuia vo
luptatis,nubes ignorãtiæ & obſcuritatis, ventus vanitatis,grã
do proteruitatis,fulmẽ crudelitatis,tonitruum diſcordię & ri
xoſitatis . pſal. ignis grando nix glacies ſpũs procellarum &c.
¶ Calor ſemp vult ſurſum tẽdere,& ideo corpora calida ſolẽt 11
motum ſuũ ſurſum a centro ad circunferentiã facere,& nun-
quã niſi violenter inferius reſidere. Patet in igne,q ſemp ſur-
ſum aſcendit,& in oleo,quod ſuperficiẽ ſemper quærit. Sic ve
re illi q per charitatem ſunt feruidi,& calore ſancti ſpũs cale
facti,nõ ſolent iſta inferiora diligere, ſed ſemper ſuperiora &
cęleſtia affectu quærere, & ibidem totis affectibus euolare,&
nunq̃ in terrenis & infimis per cõplacentiã remanere,dicẽtes
illud Eſa.2. Venite aſcendamus ad montẽ dñi: Vel dic de calo
re cupiditatis & ambitionis, qui poſſeſſores ſuos ſemper facit
ſuperiora petere,dignitates & officia quærere, & ſtatum infi-
mum abhorrere,exemplo luciferi dicẽtis. Eſa. 14. Super aſtra
cęli exaltabo ſoliũ meũ &c.¶ Calor ſeipſum ſolet per effectus 12
oſtendere, & cõditiones ſuas quibuſdã ſignis exteriorib⁹ de-
clarare. Et inde eſt ſm̃ cõſtan̄ti.li.1.Theoricę cap.17. q corp⁹
ſi fuerit calidũ erit caro multa pinguedo pauca,color rubeus,
pili multi & nigri,tactus calidus,intellectus bonus,homo facũ
dus,multũ mobilis,audax,iracundus, amãs,multũ appetẽs,ci
to digerens,fortis & velocis pulſus. Sic vere ille qui per chari
tatẽ eſt calidus feruidus & inflãmatus, multis bonis proprieta
tib⁹ eſt dotatus. Calor.n.charitatis vbicũq; fuerit, ſe ſolet oñde
re, & virtutẽ ſua bonis operib⁹ declarare, qa teſte Gregorio,
nunquam

nũquã amor dei otioſus . Operaĩ.n.magna ſi eſt.Si aũt ope-
rari renuit,amor non eſt. Igitur dico ꝙ tales qui ſont charita
tiuè calidi habent multã carnẽ.i.multã mollitiẽ & teneritudi-
nẽ pietatis, paucã pinguedinẽ voluptatis colorẽ rubeũ vere-
cũdię honeſtatis,& tactũ calidũ exemplaris charitatis , quia.ſ.
iſti quicquid exemplis & doctrinis tangont,ad dei amorẽ cale
faciunt,dicentes illud Iacobi 2. Calefacimini & ſaturamini.
Itẽ iſti ſunt boni intellectus per diſcretionẽ,ſermonis facundi
per fraternã eruditionẽ, multũ mobiles per obedientiã & ſu-
biectionẽ,audaces & iracundi per iuſtitiæ zelũ & malorũ cor
rectionẽ,amãtes per fraternã dilectionẽ , appetentes per ſan-
ctã affectionẽ , cito digerentes & ſe diſponentes per bonã cõ-
uerſationẽ, & per morũ cõpoſitionẽ fortis & velocis pulſus ꝑ
prõptã & bonã operationẽ.Iſte eſt igitur calor intimæ charita
tis,qui cauſat in homine mores tã multiplicis bonitatis,q̃a ſi-
cut in pſal dicitur.Nõ eſt qui ſe abſcondat a calore eius,q̃a ſi-
cut dicit Gregorius in homel.ſuper Ioãnem:Sicut ex vna ra-
dice multi rami prodeunt, ſic multę virtutes ex vna charitate
13 generãtur.¶ Secundũ Cõſtantinũ,ſigna hois calidi ſunt,qñ ha
bet multos capillos,qñ eſt libidinoſus,iracũdus,inuerecũdus,
aſperæ vocis, rubei coloris. Sic vere ſigna hois calidi.i.ꝑ ma-
lã concupiſcentiã inflãmati,ſunt , qũ abundat in pilis diuitia-
rum,quando eſt iracondus & furibundus inuerecũdus & im-
portunus,aſperę & ſuperbę locutionis,libidinoſæ affectionis,
14 rubeę & carnalis cõuerſationis.¶ Caliditas ſecundum ꝙ in di
uerſis agit materijs,diuerſimodè variat actus ſuos,& inde eſt
ꝙ iſta aliquando eſt corruptiua,aliquando generatiua,aliquã
do viuificatiua,aliquando mortificatiua, aliquando etiam in-
uenitur rarefactiua & mollitiua,liquefactiua,& aperitiua,ali
quando vero dẽſatiua & induratiua,cõſtrictiua & oppilatiua,
& ſic de alijs . Sic verè charitas in diuerſis diuerſimodè opa-
tur.Iſta.n.corrumpit vitia,generat merita, viuificat mẽtem,
mortificat carnem,rarefacit cor per contritionem,mollit per
compaſsionẽ,liquefacit per deuotionẽ , aperit per confeſsio-
nem,denſat per humilitatem,indurat per conſtantiæ firmita-
tem,conſtringit per timorem,opilat.ſ.ſenſus per cuſtodiæ dili
gentiã & tenorem.Et hæc ecõtra poſſunt dici de calore malæ
concupiſcentię,quia.ſ.iſte corrumpit bona, generat mala,vi-
uificat carnem,mortificat animã, mollit & liquefacit virtutẽ,
aperit ſenſuũ vanitatẽ,cõdenſat & indurat per obſtinatã volũ
tatem,cõſtringit per parcitatem,oppilat.ſ.os ne dicat in con-
feſsione veritatem,& ſic bene dicitur.1.ad Tim.6.Radix om-
nium malorũ eſt cupiditas. Et ideo bene dicitur quòd calida
ſtercora Thobiæ oculos cœcauerunt.

De Frigiditate. Cap. 16.

1 FRIGIDITAS eſt quædam elementaris qua
litas,& actiua proprietas, motum habens a cir-
cunferentia verſus centrũ.Et ideo frigiditas eſt
naturaliter compreſsiua,condenſatiua,& ſolidi
tatis & coherentię partium effectiua,ſubſtantiæ
etiam ingroſſatiua , & per motũ circunferentiæ
ad centrum eſt ipſius aggrauatiua, & maioris ponderis indu-
ctiua,albedinis etiam eſt in corporibus cauſatiua. Frigiditas
enim mater albedinis dicitur, eo ꝙ vbi agit frigiditas,albedo
naturaliter generatur,ſicut patet in niue, & etiam ſicut patet
in ſclauis & albanis, qui propter frigiditatem in illis regioni-
bus dominantem,coloris ſunt albi,& etiam procreãt albos pi
los. Sicut econtra caliditas mater eſt nigredinis,ſicut patet in
calidis regionibus , vbi naſcuntur homines nigrę cutis & ni-
grorum etiam capillorum . Per iſtam qualitatem frigiditatis
poſſum moraliter frigus diuini timoris,vel etiã frigus & aſpe
ritatẽ tribulationis & paupertatis exterioris intelligere. Iſta
ſunt.n.quæ ipſam ſubſtantiam mentis in quã agunt,a circunfe
rentia terrenorum ad centrũ propriæ conſciẽtiæ deprimunt,
& eam ſurſum ad mundi dignitates & proſpera euagari vel
aſcendere non permittunt,& ideo cor humanum in bono per
conſtantiã conſolidãt & compingunt,& in ipſo grauitatẽ ma-
turitatis & prudentiæ , deliberationisq; & ſapientiæ introdu-
cunt,& ẽt albedinẽ caſtitatis, & candorem innocentiæ & pu-
ritatis, in cute carnes,& in pilis cõuerſationis efficiũt & pro-
ducunt. Conſtat.n.ꝙ mundi paupertas & tribulatio, diuinuſ-
que timor & mentis conturbatio faciunt hominẽ humiliorẽ,
ſolidiorẽ,innocentiorẽ & puriorẽ,& ẽt per caſtitatẽ in corpo
re mundiorẽ,quia ſicut dicitur Prouerb.15.Per timorem dñi
declinat omnis a malo. & Eccleſiaſt.43.Frigidus ventus aqui
lo flauit,& gelauit cryſtallus ab aqua. Vel dic ꝙ frigiditas ſi-
gnificat vitium indeuotionis,quæ.ſ.a dei amore infrigidat mẽ
tem noſtram. Quia pro certo iſte eſt quæ mentem a circun-
ferentia cœleſtium , inferius ad centrum bonorum terre-
ſtrium per auaritiam deprimit. Iſta eſt quæ per obſtinatio-
nem mentẽ condenſat,conſolidat & conſtringit , & hominem
per curioſitatẽ & hypocriſim dealbat, colorat atq; pingit , ita
ꝙ ei põt dici illud Act. 23. Percutiet te deus paries dealbate.
¶ Frigiditas habet naturaliter infrigidare,aggrauare, mortifi 2
care,diſcolorare,coarctare,& partes inuicẽ aggregare. Quæ
oĩa patent in hoĩe mortuo,vbi per dominiũ frigiditatis calorẽ
naturalem extinguentis,mors ſequitur,grauitas augetur,cor
pus infrigidatur,facies diſcoloratur, & cor & pulmo a ſuis di
latationibꝰ coarctant̃.Sic procul dubio frigus indeuotionis &
incompaſsionis ſolet mentem in quã agit,infrigidare,auferen
do dei & proximi dilectionem & cœleſtium affectionem, ag-
grauare per terrenã inclinationem & per malæ cõſuetudinis
depreſsionẽ,mortificare per gratiæ priuationem & per culpæ
introductionẽ , diſcolorare per inhoneſtã cõuerſationẽ & per
infamię diuulgationẽ,coarctare per parcitatis & auaritię cõ-
ſtrictionẽ,& aggregare per terrenorũ continuã acquiſitionẽ.
Oĩa.n.iſta vitia ſolet frigus indeuotionis inducere, dum ſolet
mentẽ ab amore dei & proximi cõgelare. Et ſicut videmus ꝙ
frigus cõſtringit neruos, & mẽbra ab operatione impedit,ſic
indeuotio neruos & fortitudinem aĩæ ita ſolet ligare,ꝙ omne
exercitiũ bonorũ operũ facit quieſcere & ceſſare. Et ideo bñ
dr̃ Prouerb. 20. Propter frigus piger arare noluit. Vel dic ꝙ
frigus ſignificat pœnitentiã vel timorem dei , vel etiã mundi
aduerſitatem. Quia pro certo iſta ſunt quæ infrigidãt a leuita
te inſtabilis voluntatis. Quæ mortificãt vitã.ſ.carnalis volu-
ptatis.Quæ diſcolorãt a candore curioſę vanitatis.Quæ con-
ſtringunt.ſ.ab appetitu exterioris proſperitatis. Ideo bene di-
citur Prouer.25. Aqua frigida aĩæ ſitienti.¶ Frigiditas multos
habet accidentales effectus. Iſta eſt.n.accidentaliter calefacti- 3
ua,alleuiatiua,vt dictũ eſt. Calefacit.n.per accidens , poros
exterius claudendo,& vapores & ſpũs interios includendo,q̃
corpus calefaciunt interius remanendo , & obiectu frigidita-
tis exterioris exitũ nõ habendo.Et ſic corpora aĩalium ſunt in
hyeme calidiora,& ad digerendũ cibũ fortiora.Fontes etiã &
putei ſunt in hyeme calidi , qui ex cõtraria cauſa æſtatis tpe
ſunt frigidi.Item per accidens alleuiat.ſ. humiditatem expri-
mendo,& ſic ſuã ſubſtantiã leuiorẽ reddendo. Item per acci-
dens viuificat,& hoc calores repercutiendo,ipſos in ſpũs oc-
caſionaliter cõuertẽdo,& vitã aliquotiens generãdo,ſicut pa-
tet in illis aĩbꝰ quæ vice fructuũ naſcũtur in arboribus , quæ
quãdiu in arbore pendent,vitã nõ habent,rupto tñ tenaculo
in mare cadentes,obſtructis poris per aquæ frigiditatẽ, fumo
ſitates conculcatæ in ſpũs conuertuntur,& ſic per earum dif-
fuſionem per corpus illæ auiculę viuificãtur,& in naturã auiũ
cõmutãtur,vt dicit cõmentator ſuper librũ vegetabiliũ.Iſtud
tñ nõ intelligo ꝙ iſtæ aues ſint arboris fructus. Sed qñ abietis
lignum de fractis nauibus in mari Britãnico putreſcit, limus
fruſtis ligneis cohęrens,in auiculas trãsformatur , quæ ligno
per roſtra adhęrentes necdum viuę, poſtea in aquã rupto te-
naculo cadentes,vt dictum eſt viuificantur. Vnde etiã in terra
mea.ſ.in Pictauia circa monaſterium ſancti Michaelis in cre-
mo,in medietate fracti remigij inuẽtæ ſunt quandoq; quingẽ
ta tales necdũ viuę auiculę dependentes tãdẽ in naturã vera-
rum auium tranſeuntes.Quæ etiã auiculę crauãs a nr̃is mari-
nis incolis nuncupantur. Per frigiditatem põt intelligi tribu-
latio,quæ.ſ.infrigidat,mortificat tẽporaliter atq; grauat. Ve-
runtamen accidentaliter iſta facit aĩæ multa bona,quia.ſ.cale
facit ſuſcitando charitatis amorẽ.Iſta mentẽ alleuiat tollendo
carnalitatis humorẽ.Iſta ẽt mentẽ viuificat,multiplicãdo pœ
nalitatis dolorem,& recludendo fumoſitatem.i.affectionũ fer
uorem.Arbor.n.moralis vitæ & proſperitatis mundanæ,aues
.i.homines mortuos & ſine vita,de limo humanæ carnalitatis
producit & portat , quos deinde in mundi proſperis vita gra-
tiæ carentes vegetat & ſuſtentat , qui tandem rupto tenaculo
proſperitatis & fortunę,quandoque in mare.i.in amaritudinẽ
mundanorum fluctuum & caſuum cadunt,vbi propter frigus
tribulationum,fumoſitatis.i.affectiones ad cordis intima ſe re
cludunt,ibiq; in ſpũs.i. in ſpũales affectus cõpulſę,tribulatio-
num frigore ſe conuertunt.Sicq; fit ꝙ qui per peccatum mor
tuus erat , vitã gratię recipit & in auẽ.i.in ſpiritualem & per-
fectum virum ſe conuertit, & ſurſum ad cęleſtia per contẽpla

tionem

tionem euolat & aſcendit. Lucæ 7. Reſedit qui erat mortuus,
& cepit loqui.2.ad Corint.6. Quaſi morientis,& ecce viuimus.
Quomodo autem venter ſit calidior in hyemæ, vide infra de
ventre vel de ſtomacho §. vltimo. De fonte autem vide in titu
4 lo ſuo.¶ Frigiditas eſt naturaliter conſeruatiua,eſt tamen acci
dentaliter corruptiua. Per frigiditatē.n.caloris actio impedit,
per conſequens humiditatis reſolutio retardatur, & ſic res in
eſſe ſuo ſine corruptione mediante frigore cōſeruatur. Iſta ta-
men quandoq; eſt per accidens corruptiua. Dum.n. frigiditas
caloris actionem impedit in corpore, digeſtio retardat, & ſic
crudi humores generantur,qui faciliter corrūpuntur. Sic ve-
rè frigiditas diuini timoris, & aſperitas tribulationis & dolo-
ris,ſanitatem animę conſeruat,humoremq; affectionis reſolui
per mala deſideria non permittens, corruptionem peccati in-
docit,quando.ſ.timor & tribulatio tantum excedit,ꝙ deſpera
tionem faciens, mentem digeri & cōuerti ad dominum nō p-
mittit,quia procul dubio illa eadem tribulatio quæ eſt perfe-
ctis & patientibus cauſa ſalutis poteſt etiā eſſe imperfectis &
ipſam pati neſcientibus cauſa dānationis & mortis, quia ſicut
dicitur ad Ro. 8. Diligentibus deū omnia cooperantur in bo-
num. Cuius tamen cōtrariū eſt de malis,quia.ſ. etiam illa quæ
5 de ſe bona & vtilia ſunt,ipſis conuertuntur in malum. ¶ Frigi
ditas cum dñatur in corpore,ſolet ſe per aliquos effectus exte-
rius declarare. In homine.n.frigido reſpectu hōis calidi eſt co
lor,albus,& capillus mollis, intellectus durus & obliuioſus,
appetitus paruus,ſomnus multus,inceſſus grauis & tardus,vt
dicit Conſtantinus lib.1.Theoricæ c.17.Procul dubio frigus
indeuotionis hæc oīa facit in aīa,ſpūaliter intelligendo.Iſta n.
dat poſſeſſoribus ſuis album colorem.i.curioſam & hypocri-
ticam conuerſationem,capillum mollem.i. flexibilem & deli-
cioſam affectionē,intellectū durum.i.rudē & hebetem diſcre
tionē,deiq; & iudiciorū ſuorū obliuionē,appetitū paruū.i. bo
ni deſiderij torporē & defectionē, ſomnū multū.i.pigritiæ ſo-
porē & inuolutionē,inceſſum tardū.i.pfectus in virtutibus re
tardationē,raràq; & modicā bonā operationē, & tardā & pi-
grā obediētię ſubiectionē.Sap.15.Pedes eorū pigri ſunt ad am
6 bulādū. ¶ Frigiditas miro mō ſeparat aquā a vino. Sępe.vidi ꝙ
tēpore frigidiſſimo vinū miſcebat cū aqua & in vaſe ponebat,
frigus vero excedens,aquā a vino diuidebat, ipſamq; ad fun-
dū vaſis deprimebat,vbi vino non gelato, aqua cōgregata in-
uicē gelabat. Frigus.n.in aquā agebat, in vinū verò qđ eſt na-
turaliter calidū agere nō valebat. Firmiter frigiditas iſta mor-
tificans ſignificat diabolum, qui ſemper intēdit animā per cul
pam mortificare. Igitur cum in vaſe huius mūdi vinū & aqua.
i.boni & mali ſimul mixti ſint,ipſa frigiditas.ſ. diabolus opti-
mè ſcit aquā a vino i.malos a bonis diſcernere, ipſoſq; ad fun
dum.i.inferius ad mundum per auaritiam deprimere, & per
indeuotionem etiam congelare,vinum verò.i.bonos non po-
teſt vincere,nec nocere. Apoc. 6. Vinum & oleum ne læſeris.
Iſta potiſſimè fient in die iudicij quando exibunt angeli & ſe-
parabunt malos de medio iuſtorum, ſicut dicitur Matt.25.&
13. Infinitos frigiditatis effectus particulares potes videre in
titulis particularib⁹ hu⁹ libri,ſicut in tabula poteris inuenire

De Siccitate. Cap. 17.

1 SICCITAS eſt quædam elementaris paſſiua qua-
litas,quam nunc caliditas,nunc frigiditas introdu-
cit,& eſt ſiccitas humiditati cōtraria, & ideo cum
motus ſiccitatis ſit a circumferētia verſus centrum
ſolet ſiccitas fluxibilitati humiditatis ſe opponere, & ipſi⁹ mo
tum de ſe interminabilem terminare, ſicut patet in mari, in cu
ius littoribus deus arenā poſuit,& ſuper ipſius ſiccitatem hu
miditatē aqueā terminauit, ſicut ponit phūs & etiam Grego-
rius ſuper illud Iob.26. Qui poſuit terminum mari &c. Quia
breuiter aqua perpetuo flueret niſi ipſam arenę & terrę ſicci-
tas terminaret. Siccitas pōt ſignificare mortem, in qua.ſ. humi
dū radicale conſumit,& tota cutis ſuperficies deſiccat, & quæ
partim a calore conſumente, partim a frigore cōgelāte indu-
citur & cauſat. Iſta eſt.n. quæ humiditatē & fluxibilitatē præ-
ſentis vitæ terminat, & quæ mari fluctuoſo huius mūdi litus,
limitē & reſiſtētiā facit,& quę oēs motus ſuos (q de ſe ſunt in-
terminabiles atq; vani) terminat, limitat, & arreſtat. Quia bre
uiter vita nr̄a nunq̄ pōt mortis ſiccitatē præterfluere, nec ſe-
pulchri arenā aliqualiter pertranſire. Vnde in pſa. Terminum
poſuiſti aquis,quē nō tranſgredient. Vel dic ꝙ ſiccitas eſt ipſa
mortis cōſideratio, vel ēt ipſa abſtinentiæ & pœnitentiæ deſic
catio,quas.ſ.ſolet calor charitatis inducere,& frigus diuini ti
moris aliquotiens gn̄rare. Quia pro certo talis ſiccitas ſolet
aquas fluxibilitatis nr̄æ motuſq; carnalis incōſtātis & fluxibi-
lis mētis nr̄ę intra ſuos limites tenere,& ne p peccata terra aīę
ſubmergāt, ipſas retropellere & arcere. Hier.5. Poſui arenam
terminū mari. Vide de arena. ¶ Quāuis ſiccitas ſit naturaliter 2
deſiccatiua,eſt tn̄ per accidēs humiditatis inductiua, ſicut pa-
tet in mōtibus vbi fontes inueniunt, p eo ꝙ aquei humores q
ibi ſunt, a ſiccitate prædominate exterius expellunt. Quod ēt
cauſa pōt eſſe quare in mōtibus ſicciſſimis herbæ humidiſſi-
mę aliquotiens gn̄rant. Quod fit quia ſiccitas partes humidas
ad ſuperficiē reijcit, quæ ibi in herbarū ſubſtantiā cōmutant.
Per ſiccitatem quæ de ſe eſt ſterilis,& mortificatiua, poſſum.
intelligere indeuotionē & inuidiam, & aſperā cōditionē ma-
lorum,quæ procul dubio ſæpe eſt per accidēs plurimorum cā
bonorum. Fit.n.ꝙ in aliquo monte.i. in aliquo ſtatu & patria,
hoſpitio vel collegio,talis malorum qualitas dñatur, quæ par
tes humidas.i.benignos,pios & deuotos abhorrens, ipſos eij-
cit,ita ꝙ extra locum & patriam fugare compelluntur, vbi p
certo qñq; in fontes viuos.i.in viros doctos aliorum irrigati-
uos,& in herbas dulces.i. in viros ſanctos aliorum medicati-
uos conuertuntur,& ſic vnde damnificari viſi fuerant, in me-
lius cōmutātur,quia ſicut bñ dicit Greg. vtilitati bonorum mi-
litat malitia reproborum. ſicut de Ioſeph apparuit, quem fra-
trum malitia a patria expulit,& ſic ipſum accidentaliter & oc
caſionaliter ægypti dominum fecit. Iſta etiam poſſunt applica
ri contra inuidos religioſos,& maximè cōtra ſenes, ſiccos vi-
delicet & auſteros,propriæque fragilitatis ignaros,ſed potius
aſperos atq; duros, qui qñ vident aliquas partes humidas ſuæ
cōditioni contrarias.i.aliquos iuuenes nimis humidos & car-
nales,ſolent eos abhorrere, & p diuerſas vexationes ipſos cō-
pellunt ad ſuperficiē.ad mundum vel ad aliā religionē fugere
tranſire. Quod tn̄ qñq; a deo pp bonum ipſorum permittitur,
quia ſic repulſi,in fontes & herbas.i.doctores,& viros medici
nales & vtiles cōuertuntur. Exēplū de Ioſeph vt dictū eſt. Vn
de ipſemet dixit fratribus expulſoribus ſuis. Gen.50. Vos cogi
taſtis de me malū,ſed deus vertit illud in bonū. Vel dic ꝙ ſic-
citas eſt pœnitētia,vel cōſideratio mortis,vel ēt timor dei vel
iudicij & inferni. Iſta.n.oīa hoiem pallificāt & deſiccāt, quia
pro certo licet iſta habeāt corporaliter deſiccare, ſolent tamē
ſpūaliter humectare,quia.ſ.humidas partes.i. flebiles affectio
nes,ad exteriores ſenſus expellunt, & ſic fontem lachrymarū
in oculis faciunt,& herbas medicinales virtutum generant &
producunt. Hier.9. Quis dabit capiti meo aquā,& oculis meis
fontem lachrymarum? ¶ Siccitas eſt naturaliter attenuatiua, 3
conſumptiua,induratiua,aſperatiua,coarctatiua, cōſtrictiua,
retardatiua,& motus impeditiua. Talis eſt ſiccitas pœnitentiæ
abſtinentiæ,vel paupertatis. Iſta ſunt enim quæ conſumunt,&
attenuant omnem carnalitatē,indurāt & conſolidant oēm de-
bilitatem, aſperant & viliſicant ſuperficiei.i. conuerſationis
curioſitatem, conſtringunt & arctificant omnem malę licen-
tiæ libertatem, retardant & modificant omnium cordis mo-
tuum leuitatem. Exo.15. Filij Iſrael ambulauerūt per ſiccum
in medio maris. Vel poteſt dici econuerſo, ꝙ ſiccitas indeuo-
tionis attenuat gratiā & deuotionem, indurat & obſtinat af-
fectionem, aſperat & dehoneſtat cutem.i.conuerſationē, con-
ſtringit & coarctat.ſ.cor per incōpaſſionem, impedit & retar-
dat.ſ.motus & bonorum operum executionem. pſal. Abierunt
in ſicco flumina. ¶ Siccitas accidentaliter mollificat, inquātū 4
humiditatem quæ partes conglutinabat, conſumit, & ſic rei
ſubſtātiam in mollitiem & puluerem mutat, vt patet in ligno
vetuſtiſſimo. Eſt etiam deſtructiua & mortificatiua, humidū
n. radicale conſumit, & ſic ſubiectum ſuū deſtruit & diſſoluit.
Talis eſt ſiccitas indeuotionis, quæ procul dubio humiditatē
gratiæ ſolet conſumere,& totum mixtum in quo eſt id eſt, to-
tam ſocietatem & collegium perſonarum indeuotarum ſolet
ab inuicem per diſcordiam, diſſoluere,& ſic vnitatem ſolet de
ſtruere,& mortē culpæ & pęnæ inducere. ¶ Siccitas in maleis 5
eſt neceſſaria naturæ,quia ſcilicet iſta humiditatem ſuperfluā
coarctat & conſumit, calorem remiſſum acuit, hominemque
leuem, agilem & vigilem facit, ſicut patet in choleris, qui na-
turaliter ſunt ſicci,& ideo ſunt vigiles, agiles, atque macri. Sic
verè ſiccitas paupertatis, & carentia honoris voluptatis, &
attenuatio abſtinentiæ, & aſperitas pœnitentiæ ſolent humo-
rem diuitiarum per eleemoſynas conſumere, calorem charita-
tis accēdere & acuere,& hominem aſtutum & vigilem face-

6 re, ſomnumq; pigritiæ effugare. ¶ Siccitas quã excedit, eſt peſ-
ſimatum ægritudinum inductiua. Honorem.n. conſumit, cor-
pus attenuat, cutem corrugat, pellem decolorat, ſitim prouo-
cat, calorem augmentat, caput a capillis ſpoliat & decaluat, ar
ticulos quoq; pedum & manuum contrahit & incuruat. Ta-
lis eſt ſiccitas indeuotionis & incompaſsionis, quia pro certo
iſta humorem gratiæ ſolet ſiccare, caloré cupiditatis ſolet aug
mentare, cutem flexibilis voluntatis ſolet per malitiam corru-
gare, pellem conuerſationis ſolet per inhoneſtaté decolorare,
caput intentionis ſolet capillis bonorum affectuum expoliare,
digitoſq; operationis ſolet per pigritiam incuruare, & a cun-
ctis bonis actibus retardare. Vnde de ſiccis & indeuotis pec-
catoribus poteſt exponi illud Sophoniæ 2. Filij Ammo quaſi
gomorrha, ſiccitas ſpinatum, & aceruï ſalis.

De Humiditate. Cap. 18.

1 HVMIDITAS elementaris eſt paſsiua qualitas
actiuarum qualitatũ obediens & ſubdita, & ſua
rum actionum ſuſceptiua, omnium animatorũ
corporum nutritiua, augmentatiua, & conſerua
tiua, & deperditorum in corpore reſtauratiua,
ſicut eſt videre in radicibus & ſeminibus. Nam
granum terræ commiſſum, primo quadam humiditate perfun
ditur, & per calorem dilatatur & reſoluitur, pars vero purior
ſurſum aſcendens, in ſtipitem, folium, florem & fructum fina-
liter alteratur, quæ in humore a terra attracto nutriuntur &
augmentantur, & in eſſe debito conſeruantur. Per humiditaté
intelligitur deuotio, compaſsio, gratia & doctrina. Iſta ſunt.n.
quæ mentem ſpiritualiter nutriunt, ipſam in meritis creſcere
faciunt, ipſam in eſſe morali & virtuoſo cuſtodiũt, & virtutes
debilitatas reparant & reſtituunt. Quã.n. granũ boni propoſiti
in corde inſeritur, tunc humore gratiæ, ſcientiæ, deuotionis,
compunctionis, & lachrymoſæ confeſsionis ſuffuſum, in me-
lius dilatatur, & ſic radix perſeuerantiæ ſibi adiungitur, & in
plãtã conuerſionis cõuertit, ita q stipes conſtãtiæ & firmitatis,
foliũ honeſtatis, flos puritatis, & fructus bonitatis, ipſi grano
boni propoſiti mediantibus dictis humoribus adiunguntur,
meritis augentur, & in virtutibus conſeruantur, vt ſic de tali
planta virtutum, & de tali humore dicatur illud pſalm. Quia
erit tanquam lignum qđ plantatum eſt ſecus decurſus aqua-
rum, q fructum ſuum dabit in tempore ſuo. E contra poteſt di
ci de grano mali propoſiti, cui humor carnalitatis vel proſpe-
ritatis, maleq; doctrinæ & ſocietatis adiunctus, dat dilatamen
tum, crementum, nutrimentum & conſeruamentum, ita q ra-
dice malę conſuetudinis figitur, folio malę excuſationis tegit,
flore malę & curioſę conuerſationis ornat, & fructu mali ope
2 ris conſeruatur. ¶ Humiditas eſt deperditorum in corpore re
ſtauratiua. Nam quod calore cõſumitur, humoris adiunctio-
ne reſtituitur. Et quia conſumptio caloris eſt continua, iõ hu-
moris appoſitio & reſtauratio eſt continuè neceſſaria. Iſta ex-
pone ſicut infra de cibo. §. 1. & quod ibi de cibo dicitur, dic da
3 humore. ¶ Humiditas eſt naturaliter caloris temperatiua, na-
turæ conſeruatiua, partium coniunctiua & aggregatiua, mol-
litiua penetratiua, mundatiua & depuratiua. Calor.n. genera-
tus ex motu orbis radiorum ſolis & ſpheræ ignis, totũ aerem
& mundum incenderet, niſi humoris aquei abundantia ipſius
violentiam temperaret. Et ideo ſm Macrobium, fonti ſuperio
ris caloris deus fontem humoris oppoſuit, & ſic naturã a pe-
riculo conſeruauit. Partes etiam terræ propter naturalem ſic-
citatem ab inuicem diſſoluerentur, & nulla perſiſtentiæ forti-
tudine inuicem iungerentur, niſi per vndiq; permiatam humi
ditatem aqueam ligarentur, ſicut etiam ad litteram videmus
in ligno combuſto, vel vetuſtate conſumpto, vbi pars a parte
diuiditur, & propter conſumptionem humoris partes a parti-
bus ſeiungũtur. Mollificat etiam humiditas quicquid imbuit,
& etiã a pãnis & rebus alijs maculas abluit & abſtergit. Talis
humor ſpiritualiter intellectus poteſt ſignificare lachrymo-
ſam compunctionem, vel etiam dulcoroſam deuotioné, & cõ-
paſsionem, doctrinamque & prædicationem, Chriſti ſangui-
nem & ſuæ paſsionis recordationem, & etiam baptiſmalem re
generationem. Quilibet.n. talis humor in perſonis in quibus
eſt calorem concupiſcentiæ temperat, cõiunctionem pacis &
concordiæ generat, mollitiem benignitatis facit, & immundi
tiam vitiorum abſtergit, & ſic totam naturam animæ cõſeruat
ſpũaliter & cuſtodit. Calore.n. & ardore tentationum huma-
na mens faciliter comburitur, niſi aliquis talium humorum
ſuffragijs obuietur. Ois etiam charitatis, concordiæ & vnita-
tis coniunctio, & proportio in hoĩbꝰ deficit, quã ipſos talis hu-
moris glutinum non coniungit. Mens etiam per obſtinationẽ
faciliter induratur, quã talia humoris irriguo nõ imbuit aut ri-
gatur. Mens etiam vitiorum fœcibus remanet maculata, niſi
ſæpe dictis humoribus ſit lauata. Ideo animæ dr̃ in pſona dñi
illud Eze. 16. Laui te aqua, & mũdaui ſanguinem tuum ex te,
vnxi te oleo, cinxi te byſſo. Quia breuiter quælibet talis aqua
mundat iniquitatem, vngit per benignitatem, cingit & ſtrin-
git per concordiam & charitatem. Vel potes econtrario dice-
re q humor carnalis, voluptatis, calori charitatis opponitur,
& mentem remollire ad luxuriã cõprobat. ¶ Humiditas natu- 4
raliter eſt labilis & fluxibilis, & malè terminabilis, & ideo ne-
ceſſe eſt q ſiſtat̃ termino alieno. Mouet̃.n. a centro ad circũfe-
rentiã, & iõ ſm philoſophũ ſubſtãtia eius continuè deflueret,
niſi ſibi aliqd reſiſteret, q fluxibilitatem eius p reductionẽ par
tium ad centrũ & ad mediũ terminaret, & iõ ſm ipſum, littus
maris aquæ fluxibilitaté cõpeſcit, & in ſe quodãmodo reuocat
& reducit. Humiditas põt mihi ſignificare fragilẽ conditionẽ
humanam, vel ẽt labilẽ affectionẽ mẽtalẽ. Iſta.n. ſunt de ſe ma
le terminabilia, quia p certo motus ſuorum appetituũ a cen-
tro ad circũferentiã .i. a deo ad mundanarum creaturarũ cõ-
placentiam naturaliter tendunt, & ad mundi delectabilia con-
tinuè currũt, & nec in ſe nec in centro (qui deus eſt) perſiſtere
vnquã poſſunt. Et iõ neceſſe eſt vt iſtorũ fluxibilitas alieno ter
mino limitetur, & q littore diuinorum mandatorum, regula-
rium ſtatutorũ, vel ẽt diligẽtiæ bonorũ prælatorũ a ſuis vanis
motibus, tẽperet̃, & ad ipſum cẽtrũ, q deus eſt, coactè vel vo-
lũtariè reuocetur. Quia procul dubio malorũ fluxibilitas p-
petuo ad vitia defluit, ſi littus .i. dei vel prælati circunſpectio
nõ reſiſtit. Maliq; ſubditi (quorum motus ſunt p inobedientiã
interminabiles,) continuè ad vitia currerẽt, niſi ipſos prælati
ad pprios terminos regularis obſeruantiæ coercerẽt. Iob 38.
Circundedi mare terminis meis, & poſui vectem & oſtia, &
dixi, huc vſq; venies, & hic confringes tumentes fluctus tuos.
Vel per littus intellige mortẽ, vel tribulationes mũdi, quę co-
hibẽt motus & impetus malignorũ, ne per vitia defluãt, & ne
alios deſtruant & ſubmergãt &c. Vel humor ſignificat hoĩem
miſericordẽ & piũ, q ſe ad pauperes naturaliter cupit diffun-
dere, niſi littus auaritiæ ipſum faciat coarctare. Vide ſupra de
ſiccitate §. 1. & de arena ſimiliter, vbi alio mõ exponit̃. ¶ Hu- 5
miditas eſt obediens tã frigori q̃ calori, terminatur ẽt nõ ter-
mino pprio, ſed termino alieno. In ſe.n. naturaliter non ſiſtit̃,
ſed alieno termino cõcluditur, & ſm figuram vaſis vel termi-
ni cõcludentis, forma ipſius figurat̃, ſicut patet de aqua, vino
& oleo, & quocunq; alio humore vel liquore, qui in vaſe qua
drato fiunt quadrata, & rotundo rotunda. Sic verè boni, humi
les, pij & deuoti religioſi debẽt qualitatiuis .i. ſuperioribus & p̃-
latis (q ex officio ſibi iniũcto in alios habent agere, corrigere,
regere, & dirigere) eſſe obediẽtes, ſm ipſorum ordinationẽ ſe
terminãtes, & motus & affectiones proprias ordinãtes. Quia
pcul dubio iſti termino pprio .i. propria voluntate nõ ſiſtunẽ
nec terminant̃, nec proprijs ſenſibus innituntur, imo alieno ter-
mino .i. aliena ordinatione humiliter regunt̃, & aliorũ cõditio
nibus cõformant̃, iuxta illud ad Phi. 2. Nemo q ſuũ eſt quęrat,
ſed qđ alterius. De dei ẽt terminatione & ordinatione põt dici
quia p certo viri iuſti & humiles qñ vident q deus vel per tri
bulationes, vel p ſcripturæ inhibitiones eorũ fluxibus .i. eorũ
appetitibus ſe opponit, ipſoſque ad votũ fluere vel facere non
permittit; ipſi nõ debẽt triſtari, ſed ipſi cõſentiẽdo, ipſius ordi
nationibus debẽt penitus cõformari, dicentes exẽplo Chriſti
illud Mat. 26. Pater ſi poſsibile eſt, tranſeat a me calix iſte ve-
runtã non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Quia ſ. voluntatem ſuam
debent voluntati diuinæ ſupponere, & ipſi magis quam vo-
luntati propriè ſubiacere. eiuſdem Matth. 26. Non mea volun
tas, ſed tua fiat. Vel iſta expone de malis, qui ratione ſuæ fluxi
bilis inconſtantiæ, humor & liquor propriè poſſunt dici, quia
tales neſciunt in ſeipſis ſiſtere, nec infra limites iuſtitiæ ſe te-
nere, & ideo diabolum & alios malos ſequuntur, & eorum ma
lis conſilijs reguntur, & conditionibus conformãtur. Vel ex-
pone de ignorantibus prælatis & principibus, q per ſe neſciũt
regere ſe, nec ſuos, quia p certo alieno termino regunt̃, & ter
minantur, & malorũ cõſultorũ ſuorũ & ẽt adulatorũ conſilijs
& moribus gubernant̃, dicentes in oĩbus quæ eis a talibus ma
lis cõſultoribus ſuggeruntur illud prædict. Nõ ſicut ego volo,
ſed ſicut tu vis. ¶ Humiditas eſt naturaliter in latum ſui ipſius
diffuſiua.

diffuſiua. Dato.n.ꝙ moueatur a centro ad circunferentiam, in altum tñ ſine calore deſerente non mouetur, ſed in latũ ex cõditione propria diffunditur, & circũquaq;, niſi inueniat obicẽ, dilatatur. Veruntñ qñ calor humori ꝓportionaliter adiungiť, tunc procul dubio totum ſubiectum & in latum & in altum proportione debita diffunditur & leuatur. Per humorẽ poſſum intelligere naturalẽ hoĩs pietatem. Per calorẽ verò poſſum intelligere charitatem. Pietas.n. nutrit & vegetat. Calor verò eleuat & inflammat. Quid ergo? Pro certo humor pietatis naturaliter & de ſe in latũ.ſ. ad proximos & ad illos q ſunt circa nos, per beneficia diffunditur, ſurſum tñ ad deum nõ ordinatur nec erigitur, niſi aſsit charitatis calor, per quem ſuperius eleuetur, & ꝑ cuius motũ, pietatis opera ad deum ordinẽtur. Verũtñ quñ in aliquo ſubiecto.i. in aliquo opere concurrũt ꝓportionaliter iſta duo.ſ. humor pietatis ordinãs ipſum ad ꝓximum, & calor charitatis ordinãs ipſum ad deũ, illud vtique tũc eſt bñ diſpoſitũ, & ꝑfectũ. Et inde eſt ꝙ dicit Seneca libro de naturalibus quæſtionibus.3. ꝙ ignis cauſa rerũ eſt, humor primordiũ. Quaſi dicat. Humor pietatis primordiũ eſt, a proximo incipiendũ, ignis verò charitatis cauſa eſt, ad deũ oĩa ſicut in finẽ vltimũ ordinãdo. Vel dic ꝙ humor ſignificat hominem fluxibilem & mortalem, qui ꝓcul dubio de ſua natura ſe põt in latum.ſ. ad negocia mundi & ẽt ad dilectionẽ ꝓximi extendere, ſed pro certo niſi calore charitatis & grãæ adiutus fuerit, nunq̃ põt ad deũ & ad bona æterna ſuperius ꝑ ſpẽ & deſi-
7 derium ſe leuare. ¶ Humiditas eſt naturaliter lenitiua, & ſuperficiei cõplanatiua. Quod vtiq; fit, quia eſt oĩs vacuitatis impletiua, & ꝑ cõſequẽs partiũ inæqualium ad æqualitatem perductiua. Eſt etiã humiditas ſi proportionata fuerit, actionũ aĩæ ordinatiua, & ſuorum effectuum ꝑfectiua. Aĩa.n. ſine humore cerebri nõ imaginať. Corpus ſine humore ſanguinis nõ nutriť nec vegetať. Oculus ſine humore cryſtallino nõ videt nec cõtẽplať. Lingua verò ſine humore ſaliuali non guſtat, nec ſaporum qualitatibus immutatur. Talis humiditas vř eſſe virtus pietatis, vel etiã virtus deuotionis & grãæ, & etiã liquor doctrinæ & ſcientiæ & veritatis. Iſta ſunt.n. quæ in aĩa leniũt omnẽ triſtitiæ aſperitatẽ, implent oẽm virtutũ carentiã & vacuitatẽ, adequant oẽm iniuſtitiæ inequalitatẽ. Sine humore.n. grãæ & deuotionis, nõ põt aĩa actiones ſpũales ꝑficere, nec ꝑ diſcretionem imaginari vel videre, nec bona cęleſtia deguſtare, nec virtutes nutrire vel vegetare, nec ſe ſpũaliter diligere vel fouere. Idõ põt dicere illud 1. ad Corint. 15. Grã dei ſum id ꝙ ſum, & grã eius in me vacua nõ fuit. Vel expone oĩa de humore ſanguinis Chriſti, vel etiam de humiditate pietatis, quę pauperes & vacuos ſolet bñficijs replere, & oẽm aſperitatẽ deſolationis tollere, & lenire, & oẽm diuerſitatẽ, diſcordiã & cõtrarietatẽ adequatione debita cõplanare. Baruch. 5. Conſtituit dñs con-
8 ualles replere in æqualitatem terræ. ¶ Humor ſeu humiditas qñ excedit in corpore, in tm̃ ꝙ a natura regi nõ põt, ſolet multarum ægritudinũ eſſe cã. Eſt.n. tunc putrefactionis principiũ, & cauſa multiplicium paſsionũ ſicut eſt apoplexia, Hydropiſis, & aliæ infinitæ. Quia vix aut nunq̃ aliqua infirmitas in corpore generať, niſi qñ aliquis humor vltra debitũ augmentať. Procul dubio ſicut eſt in corpore naturali, ſic eſt ſpũaliter in corpore morali & virtuali. Humores.n. poſſunt mihi denotare interiores affectiones, exteriores poſſeſsiones, necnon ſcientias & rerũ cognitiones. Affectiones.n. ſunt humores voluntatis, ſciẽtiæ ſunt humores intellectus & rõnis, diuitiæ vero ſunt humores corporis. Iſti igitur humores qñ debitæ cõmẽſurati ſunt rõni, ita ꝙ taliter nõ excedũt quin rõnis regimini ſubmittantur, tũc virtutũ & ſanitatis aĩæ cã fiunt, & ad ſalutẽ ꝓficiũt & procedũt. Cõſtat.n. ꝙ tã diuitiæ q̃ ſcientiæ q̃ cordis affectiones & cõplacẽtiæ ad ſalutẽ ꝓſunt, ſi a natura regi ſe ꝑmittunt, & ſi rõnis limites nõ excedunt. Veruntñ qñ iſta in tm̃ ſuperfluũt ꝙ natura.i. rõ non põt ipſa regere, nec intra metas debiti regiminis cõtinere, tunc multarũ ſpũalium paſsionum, multorum criminum & culparum poſſunt ſine dubio cã eſſe. Affectio.n. quæ rõnem non ſequiť, ſciẽtia quæ rõne nõ regitur, tẽporalis ſubſtantia quæ ſm̃ rõnem non capenditur, nunq̃ ad ſalutẽ ꝓficit, immo putrefactionem luxuriæ, apopleſiam & caſum ſuperbiæ, Hydropiſim auaritiæ introducit. Igitur cauendum eſt vt talia non ſuperfluant, & ſi abundant, ꝙ rõnis regimen nõ trãſcendant, quia alias diceretur de diuitijs illud Eccleſ. 5. Diuitiæ congregatæ in malũ dñi ſui. De ſcientia verò diceretur illud 1. ad Corint. 8. inflat, charitas ædificat. & de cordis affectionibus illud Hie. 17. Prauum eſt cor hoĩs & inſcrutabile, & quia

9 cognoſcet illud? ¶ Superflua humiditas, quæ multarũ & quaſi oĩm eſt paſsionum origo, põt prouenire aliqando ab intrinſeco, aliquando ab extrinſeco. Ab intrinſeco, dico, ſicut a naturali cõplexione, caloris remiſsione, & humorũ indigeſtione. Ab extrinſeco aũt, vtpote ex rerũ innaturalium inordinatione, ſ. ex aere, cibo, potu, ſomno, vigilia, repletione, inanitione, exercitio, & quiete. Sic verè ſuperfluitas humorũ carnalis affectionis, a quibus procedit corruptio oĩs culpæ & infectionis, ꝓcedit quoq; ab interioribus .ſ. qñ remittitur calor diuinæ dilectionis, & qñ per malitiã inficiť complexio ipſius mẽtalis intentionis. Ab exterioribus etiam qñ accidẽtia exteriora aĩæ non proportionanť, & qñ illa quibus vtitur, per malum vſum in ipſius exercitium conuertunť. Aer.n. q ſuperius eſt.i. honor eminentiæ mundialis, cibus diuitiarũ & ſubſtãtiæ temporalis, potus ſcientiarũ & ſapientiæ ſecularis, ſomnus luxuriæ & immunditiæ corporalis, vigilia malitiæ & aſtutiæ cordialis, repletio ꝓſperitatis & opulentię, inanitio, paupertatis & indigentiæ, exercitium ſuꝑflui laboris & diligentiæ, quies corporis & negligẽtię, poſſunt humores malarũ affectionũ et cogitationũ inducere, & ſic infirmitatẽ culpæ & mortẽ pęnæ faciliter gñrare. Vnde Leui. 15. dř ꝙ ſi carni alicuius cõcreuerit fœdus hu-
10 mor, oẽ ſtratũ in quo dormierit, immundũ erit. ¶ Hic deducit magiſter quõ ex dictis cauſis, aere, cibo, potu, ſomno, vigilia, repletione & inanitione, exercitio & qete poſſunt gñrari ſuperfluitates humorũ. Sed qa particulatim in alijs titulis ponitur, omitto ꝙ hic in hoc loco idẽ magiſter inſerit, grã breuitatis. Ad pñs igiť de quattuor qualitatibus ſufficiãt quę ſunt dicta de quattuor verò humoribus aliqd ad mores ꝑtinens diſſerať.

De Humore in generali. Cap. 19.

1 HVMOR igitur ſm̃ Conſtantinum eſt ſubſtãtia liquida per digeſtionẽ in corpore aĩaliũ gñrata, & ad nutriẽdũ mẽbra naturaliter aptanata. Eſt igiť humor oĩum corporũ aĩatorum principiũ, nutrimẽtũ pariter & augmentũ. Sunt aũt quattuor naturales humores q quattuor elemẽtorũ filij dicunť, eo ꝙ ex elemẽtaribus qualitatibus cõplexionẽ trahere dinoſcunť. Quattuor.n. ſunt elemẽta.ſ. aer, ignis, aqua, & terra. Quattuor ẽt ſunt humores corporũ, quorũ cõplexio eſt ipſis elemẽtis ꝓportionata, & etiã cõformata.ſ. ſanguis, q eſt calid' & humid' ſicut aer: Cholera q̃ eſt calida & ſicca velut ignis: Phlegma, ꝙ eſt frigidum & humidũ ſicut aqua. Melancholia, q̃ eſt ſicca & frigida ſicut terra. Iſti ſunt quattuor humores qui ſunt corporis cõſtitutiui, ſanitatis cõſeruatiui, & deꝑditi in corpore reſtauratiui. Quia.n. corpus ſubiacet fluxui, ita ꝙ humor naturalis cõtinuẽ a calore cõſumiť, vel in ſputis & ſudoribus cõtinuẽ minuiť, neceſſaria fuit quattuor humorũ pñ̃ſentia vt deperditũ reſtaureť, & corruptioni & alterationi corporis obuieť, vt dicit Conſtan. 1. theoricæ. c. 25. Per humorẽ põt intelligi grã, quæ.ſ. hoĩem interiorẽ, morũq; corpus & cõgeriem cõſtituit, ipſumq; cõtinuat atq; nutrit. Per quattuor verò elemẽta poſſum intelligere quattuor euãgelia, quæ ſunt virtutum originalia fundamẽta. Per quattuor vero humores poſſum intelligere quattuor virtutes cardinales, quę.ſ. hoĩs interioris ſunt ſpũalia nutrimẽta. Igiť dico ꝙ in corpore cõſcientiæ viri iuſti quattuor humores.i. quattuor virtutes cardinales exiſtũt, quæ.ſ. ipſorum elemẽtorũ.i. euãgeliorũ filiæ ſunt, & cũ ipſis affinitatẽ trahunt, & ab eis originaliter ꝓdeũt & ꝓcedũt. Humor.n. ſanguis qui eſt dulcis & humidus, ſignificat virtutẽ tẽperantiæ & modeſtiæ. Et iſta oritur ab aere, ꝙ eſt elementũ tẽperatum.i. a Matthęo, qui pingiť hõ, qui eſt aĩal, reſpectu ſui corporis, minoris oris, & magis in cibo tẽperatus. Cholera q̃ eſt calida & feruida, ſignificat virtutem rigoris & iuſtitiæ. Et iſta oritur ab igne.i. a Marco, qui depingitur Leo, qui rex eſt aĩalium, & eſt aĩal iracundum. Quia ad regem ꝑtinet cũ zelo & rigore iuſtitiã exercere. Melãcholia q̃ eſt ſicca, ſignificat virtutẽ fortitudinis, quæ oritur a terra, qđ eſt ſtabile fundamentũ.i. a Luca, q depingiť bos, qđ eſt aĩal fortiſsimũ ad laborem. Phlegma verò qđ eſt frigidũ, ſignificat virtutẽ prudẽtiæ, quæ oriť ab aqua, q̃ ſpecularis eſt naturæ, & refrigerat ſuꝑfluos appetitus.i. Ioãne, q depingiť Aquila q̃ auis clariſsimi viſus ſignificat prudẽtiæ claritatẽ. Iſtæ igiť quattuor filiæ ſunt nobis neceſſariæ & ad reparadũ qđ de humore grãæ cõtinuẽ diminuiť, opportunæ. Quia ſi iſta pñ̃ſentia in hoĩe nõ fuerint, grãæ cõſumptio & criminũ corruptio cito venit. Vt ſic de viro iuſto, iſtis quattuor filiabus, & euãgeliſtis eorũ patrib' dicať illud Eze. 1.

Apparuit rotá vna ſuper terram, habens quattuor facies.i. ap-
paruit iuſtus iuxta euangeliſtas, habens quattuor virtutes. In
hepate generantur quattuor homores &c. Vide illa quæ ponit
hic magiſter.2.c.de hepate.§.6.¶ Qñ calor in hepate remiſsè
2 agit, tunc generat humorem indigeſtum, ſ.phlegma. Qñ ad ſuf
ficientiam operatur, tunc gñatur ſanguis perfectus & digeſt⁹.
Qñ verò vltra debitum intenditur, tunc ex aduſtione ſangui-
nis fit cholera. Qñ autem vlterius & vlterius extenditur, ge-
neratur melancholia. Et ſic fit ꝙ per maiorẽ caloris decoctio-
nem phlegma in ſanguinem, ſanguis in cholerá, cholera in me
lancholiam conuertuntur, nunq̃ tñ reciprocantur, nec iterum
in ſuam originem reuertuntur. Quia.ſ.impoſsibile eſt melan-
cholia in choleram, cholera in ſanguinẽ, ſanguis in phlegma-
tis ſubſtantiam reducatur, vt dicit Conſtantinus. Quæ tñ reci
procatio in elementis continuè reperitur. Iſta poſſunt applica
ri ꝙ temperantia & mediocritas in oībus optimè valent. Nam
ſi calor & feruor contritionis & zelus iuſtitiæ in homine fue-
rit imperfectus, tũc in ipſu generaꝛ phlegma crudus humor.i.
indeuotio & morum indigeſtio & leuitas iuuenilis, quia.ſ. vt
cõiter tales qui nõ ſunt benè cocti, ſunt cõiter moribus indige
ſti. Si verò talis decoctio ſufficiens fuerit, tunc ſanguis deuotio
nis & dulcedo cõpaſsionis in eo apparebit. Veruntñ ſi exceſſe
rit, & ſi homo in calore contritionis & zelo iuſtitiæ vltra debi
tum abundauerit, tunc verè cholera iracundiæ, melãcholiaq́;
deſperationis & triſtitiæ in eo generabitur, & ſic ſua cõplexio
& conditio ſpũaliter corrũpetur, & ꝙ plus eſt, nunq̃ ad dulce-
dinem ſanguineam nec ad grãæ benignitatem amplius reuerte
tur. Iſta ad oculum videmus in religione, vbi quidam ſunt mi-
nus cocti, indeuoti & crudi. Alij autẽ bene cocti & digeſti, &
morum dulcedine imperfecti. Alij autẽ ſunt plus debito ſcru
pulo conſcientiæ peruſti, & indiſcreto zelo iuſtitiæ iracũdi &
cholerici, & melancholicè timoroſi, ſicut ſunt aliqui mali ſe-
nes, qui iuxta dictum Apoſtoli ad Ro. 10. Zelum dei habent,
ſed non ſm ſcientiam. qui non conſiderant fragilitatem huma
nam, nec lænitatem iuuenilem, quinimmo iuuenibus & imp-
fectis non ſunt benigni vel compatientes, ſed iracundi, chole-
rici atq́; triſtes. Et pro certo iſti nunq̃ reciprocantur, nec am-
plius ad dulcedinem ſanguineam reuertuntur. Hie.5. Indura-
uerunt facies ſuas ſupra petram, & noluerunt reuerti. Vel dic
iſti quattuor ætates. Phlegma indigeſtionẽ pueritiæ. Sanguis
calorem & humorem iuuentutis. Cholera ſiccitatem ſenectu
tis. Melãcholia verò tenium & tẽpus vltimæ grauitatis. Iſta.n.
ſemper de vno ad aliud tranſeunt, quouſq́; ad vltimum puene
rint, a quo verſus iuuentutem nõ reuertuntur amplius nec re-
cedunt. Iob 16. Semitam per q̃ non reuertar ambulo. Vel dic
ꝙ per cholerá intelligo iram, rapinã, & crudelitatem. Per me-
lancholiá vero intelligo triſtitia, & deſperationis vltimæ puer
ſitatem. Quia procul dubio quicunq́; peccator dimiſſa cõple
xione ſanguinea.i. dimiſſa grã diuina & conditione virtuoſa,
in iſtos malos humores.i. in illa vitia trãſierit, vix aut nunq̃ ad
ſtatum gratiæ plus redibit. Vel dic ꝙ humores ſignificant vi-
ros luxurioſos & carnales. Elemẽta vero ſignificant alios pec
catores. De humoribus ergo.i. de carnalibus eſt hoc verum, ꝙ
ex quo vſq́; ad melãcholiá terreſtrẽ & grauem, & ad cholerá
feruẽtẽ.i. ad ardorem libidinis & pondus malæ conſuetudinis
tranſierint, vix aut nunq̃ amplius reuertũtur, quinimo ibi per
malas cõplacentias perpetuo detinentur. Cuius tñ contrariũ
eſt in elementis.i. in alijs peccatoribus, qui q̃uis de bonis per
pœnitentiá reciprocãtur in bonos. Ideo de luxurioſo dr̃, Eccl.
23. Homini fornicario oĩs panis dulcis, non fatigabitur tranſ-
3 grediens vſq́; in finẽ. ſed vide.c. de elemento. ¶ In homine na-
turaliter inueniuntur quattuor naturales humores. ſ. phlegma
quod eſt crudum. Sanguis, qui eſt humor dulcis & digeſtus.
Cholera quæ eſt ignea. & facit hominem iracundum. Melan-
holia, quæ facit hoiem triſtẽ, grauẽ & ponderoſum. Ex iſtis.n.
quattuor corpus componitur, & in quocunq́; hoĩe iſta neceſſa
rio concurrere dinoſcuntur. Sic verè ad cõpoſitionẽ hoĩs per-
fecti quattuor humores.i. quattuor ſpeciales virtutes concur-
runt. ſ. phlegma.i. quædam indigeſtio affabilis conditionis, qa
etiam viri ſanctiſsimi ſunt qñq́; quãtum ad apparentiam cõuit
quodo alijs familiariter, indigeſti, ridentes, hilares atque læti,
exẽplo Dauid 3. Reg. 6. qui nudatus ludebat coram arca. Item
ſanguis.i. dulcedo compaſsionis, deuotionis & clemẽtiæ, qa.ſ.
qualiſcunq́; ſit exterius affabilitatis indigeſtio, intus tñ debet
eſſe gratia, compaſsio & deuotio, quia ſicut dicitur Leuiti. 17.
Anima oĩs carnis in ſanguine eſt. Item cholera.i. zelus iuſtitiæ,
& contra malos & vitia indignatio, quia ſicut dr̃ Prou. 28. qui
derelinquũt legem, laudant impium, & qui cuſtodiũt eam, in-
cendũtur cõtra eũ. Itẽ melãcholia.i. ſpũalis triſtitia, timor &
cõturbatio, qa ad virũ iuſtũ pertinet ꝙ ſemper ſit in triſtitia &
timore, & ꝙ præparet aiam ſuã ad tẽtationẽ, ſicut dr̃ Eccle. 2.
qa ſicut dr̃ Prouẽ. 28. Beatus hõ ꝗ ſemꝑ eſt pauidus. Dic econ
uerſo ꝙ in hoĩs pctõris cõpoſitione cõcurrũt quattuor vitia.ſ.
phlegma.i. cruditas indeuotionis, ſanguis.i. carnalitas luxu-
rioſæ infectionis, cholera.i. leuitas ſuperbiæ & eleuationis, me
lãcholia.i. grauitas auaritiæ & terreſtris affectionis. ¶ Sanguis: 4
ſ. ſit de ſe humor bonus, digeſtus, & dulcis, iſtud tñ verũ eſt ꝙ
nunq̃ inuenitur ſanguis purus: qa.ſ. ſemper inuenitur alijs ma
lis humoribus pmixtus, & ſm magis & minus ab aliorum cõ-
mixtione in ſuis cõditionibus immutatur. Sic verè in homine
nunq̃ eſt inuenire ſanguinẽ bonæ affectionis ſimpliciter purũ,
ſed ſemper alijs malis cõditionibus adiunctũ. Nullus.n. eſt ita
ſanctus ꝑ tẽpore vitæ huius, quin multos defectus habeat, &
quin bonis affectionibus cordis ſui aliquis malus humor alicu
ius malæ cogitationis, conditionis vel affectionis aliquotiens
ſe adiungat. Iac. 3. In multis.n. offendimus omnes. Quia breui-
ter non eſt dare aliquem bonũ, quin habeat aliquid mali, nec
econtrario aliquem ita malum, quin etiá habeat aliquid boni.

De Sanguine. *Cap. 20.*

SANGVIS eſt humor calidus & humid⁹, in cor 1
de vel in hepate generatus, in venis & arterijs
per totum corpus diffuſus, & ad membrorũ nu
trimentum & vitam ordinatus. Et ideo ſm Iſid.
ſanguis dr̃ græca appellatione ꝙ vegetet & ſu-
ſtẽtet, vitamq́; in aialibus cõfirmet. Et ideo ſan-
guis ſm Cõſtantinum dr̃ amicus naturæ, quia propter perfe
ctam decoctionem ſuam ipſi naturæ eſt amicabilis, laudabilis
atq́; ſuauis. Talis ſanguis eſt ſanguis Chriſti, vel memoria ip-
ſius, & diuinæ paſsionis compaſsio. Quia pro certo iſte eſt q
in corde & cogitatione, in hepate & affectione contentus, ip-
ſam animam viuificat atq́; nutrit, ipſamque confirmat in vita
gratiæ & cuſtodit. Et ipſi animæ quæ per ipſum redempta eſt,
amicũ & amicabilẽ ſe oſtẽdit. Vel dic ꝙ ſanguis eſt diuina gra
tia, q̃ naturæ.i. aĩæ eſt amicabilis & amica. Ipſam.n. nutrit ſpũa
liter & vegetat, & in bono fortificat & confirmat. Ezec. 16. In
ſanguine tuo viue. ¶ Cum ſanguis inueniatur in corpore tam 2
in arterijs q̃ in venis, ille tñ ſanguis q in arterijs reperitur, ca-
lidior, ſubtilior, rubicundior & dulcior cõperiꝛ. Sic verè cũ ar
teriæ quæ a corde ꝓcedũt.i. religioſi & clerici, qui cordi.i. deo
ſpecialiter cõiũcti & deputati ſunt, venæ etiã q ab hepate (vbi
eſt virtus nutritiua) ꝓcedũt.i. viri laici q cura bonorũ tpalium
occupanẽ, & cõtineat ſanguinẽ grãæ & deuotionis, vel ſangui-
nẽ pietatis & bonæ affectionis, vel ſanguinẽ.i. memoriá dñicæ
paſsionis, arteriæ tñ i. religioſi & viri cõtẽplatiui, debẽt talem
ſanguinẽ hr̃e feruẽtiorẽ, puriorẽ, & dulciorẽ. Quia q̃uis dolor
Chriſti paſsionis, dulcor grãæ deuotionis & cõpaſsionis, in oĩ-
bus eſſe debeat, ipſum tñ in religioſis & clericis feruẽtiorẽ &
dulciorẽ præ cæteris eſſe oportet. Qđ etiá de ſanguine Chri-
ſti in ſacramento altaris põt intelligi, quẽ.ſ. cõtẽplatiui præ cæ
teris deuote recipere & ipſum cuſtodire debent. Ezec. 44. Sta
bunt in conſpectu meo offerant adipẽ & ſanguinẽ ſacerdotes
& leuitæ. ¶ Sanguis aliqñ per alienũ humorẽ ſibi adiunctũ in- 3
ficiꝛ, & ſic in ſapore & colore a conditione ꝓpria variaꝛ, & cũ
corruptus fuerit vel ex ꝓpria cõplexione, vt eſt in leproſis, vel
ex alterius humoris adiũctione, vt eſt in alijs infirmis, tunc in
corpore multiplex infirmitas generatur. Sic procul dubio ſan-
guis.i. affectio cordis humani aliqñ corrũpiꝛ per pctm̃, & hoc
ex ſua naturali cõplexiõe.i. ex ſua ꝓpria puerſitate, & malitia,
aliqñ ex aliquo humore adiũcto.i. ex mala ſocietate, doctrina,
vel tẽtationis diabolicæ verſutia. Quocunq́; tñ modo ipſe ſan
guis.i. affectio corrũpaꝛ, ex inde infirmitatũ.i. vitiorũ multipli-
citas produciꝛ & cauſaꝛ. pſal. Interfecta eſt terra in ſanguinib⁹
eorum. Quod in ſpeciali põt intelligi de ſanguine carnis car-
nalitatis, vbi corruptio luxuriæ gignitur aliqñ ex ꝓpria volun
tate, aliqñ ex aliena tẽtatione. Vnde de talibus dr̃ illud Iudith.
14. Inuenerunt cadauer Holofernis in ſuo ſanguine volutatũ.
¶ Omne animal habẽs ſanguinẽ, maius eſt corpore, fortius vir 4
tute alio non habente, ſm Ariſtotelem. Vide de aialibus in ge
nerali §.8.40.52.53.66.70.117.144. in quibus ponuntur mul-
ta, quæ propter breuitatem hic omitto. ¶ Aĩalia moderatæ con
plexionis habent quantitatem ſanguinis temperatam, quia.ſ.
non abun-

non abundant vltra modum in ſanguine, ſicut faciunt illi qui
bibunt vinum turbidum atq; nouū. Sanguis.n. qñ nimis abun
dat,corrumpitur,quo corrupto virus & ſanies gignitur,niſi ꝑ
venę apertionem minuatur. Sanguis ſignificat delicias cor-
porales,vinum verò ſignificat diuitias tēporales,q. ſ.more vi
ni lætificāt cor hoīs.ſ.peccatoris.Illi igit q in moderamine vir
tutum volūt viuere,nunq̄ ſolent ſanguinē carnalium deliciа-
rum abundāter,habere,ſicut habēt illi q vino nouo mundanç
ꝓſperitatis potant,q vt cōiter carnalitatis ſanguine adimplen
tur. Talis.n.ſuperflua repletio corruptionum luxuriæ ſolet in-
ducere,& tādē vitiorū ægritudines gñrare, niſi fortè talis ſan
guineæ carnalitatis ſupfluitas abſtinentiæ bñficio minuat, &
cōfeſsionis apertionibus vacuet. Ideo peccatori dr̄ illud Iob
16.Terra ne operias ſanguinem. Vel dic q ſanguis eſt ſubſtan
tia temporalis,quæ ꝓ certo qñ nimis abundat, corruptionem
auaritiæ & luxuriæ ſolet inducere,niſi hō ſtudeat ipſam eleemo
ſyna euacuare. Teſte Ariſtotele,Oē aial quanto plus habet de
pinguedine,tāto minus habet de ſanguine. &c. Vide infra de
6 pinguedine.§.1.¶ Sanguis facilitet corrumpitur,maximè cir
ca oſſa,& hoc potiſsimum qñ aial eſt ſanguineum. Sic verè in
perſonis ſanguineis & carnalibus,ſanguis affectionis facilitet
corrumpit.ſ.per nimiam dilectionē circa oſſa.i. circa collate-
rales,ꝓprios & affines,quia ſ.tales plus debito diligunt, & ſic
affectio cordis illorum per coniunctionē cordis cū talibus ſic-
cis,duris,ignaris,oſſeis amicis & parentibus, a rectitudine iu
dicij & iuſtitiæ corrumpitur & mutat.Oſeæ.4.Sanguis ſangui
7 nē tetigit.¶ Hō quoq; viſus eſt ſanguinē ſudare. Qñ.n. ſanguis
aquoſus & liquidus ſupabundat in corpore, natura ſe expediēs
exonerare,eijcit illum ad ſuperficiem & ad cutē, & ſic partes
eius liquidas & aquoſas expellit exterius per ſudorē. Sanguis
iſte ſupfluus & nociuus ſignificat carnalem cordis affectionē,
quæ aquæ.i.lubricitati & incōſtātiæ naturaliter eſt coniuncta.
Iſtā igit debet natura ſagax.i.rō a ſe repellere,& ipſam per ſu-
dorem laboris & pœnitentiæ exterius vacuare. Quod etiā de
ſanguine tēporalis ſubſtātiæ intelligi pōt,quæ exterius per ele-
moſynas eſt ſudāda,& a cordis interioribus affectionibus exē-
plo Chriſti(de quo dr̄ Lucæ 22. Factus eſt ſudor eius ſicut gut
tę ſanguinis decurrētis in terrā.& bñ dicit in terrā.i.ad paupe-
res,& nō ſurſum in cœlum.i.ad diuites)ſanguis bonorū tem-
8 poralium eſt ſtillandus.¶ Aliqua aialia habent ſanguinem ve
nenoſum,ſicut eſt taurus,cuius ſanguis ꝓꝑ exceſſum caliditа-
tis & ſiccitatis citiſsimè coagulatur, vt dicit Ariſtoteles libro
de aialibus.3.c.19.Et iō hauſtus crudus interficit potātē,ſicut
de quodam philoſopho legimus q hauſtu taurini ſanguinis ſe
peremit. Per taurum cornutū intelligo peccatores elatos. Per
ſanguinem eorum intelligo infectiua eorum exēpla & verba,
& cōglutinatiuam amicitiā eorū. Quia ꝓ certo quicūq; talem
ſanguinem crudū & ſine coctione diſcretionis biberit, & ſibi
incorporauerit,ꝓ certo mortem culpæ & miſeriæ reportabit.
Iudith.11.Ordinant vt interficiant pecora ſua, & ſanguinem
eorum bibant. Vel dic q taurus eſt mala mulier ornata, & tor
tis crinibus cornuta,cuius ſanguis affectionis, locutionis & ſo
cialis coniunctionis,coagulat atque ligat,& iō potatores & di
lectores inuenenat atq; necat. Vel dic q taurus eſt diabolus,
ſeu mundus,cuius ſanguis ſicut deliciæ vel diuitiæ vel ſciētię
mūdiales,quæ procul dubio ſi crudæ.i.incaute,ſine decoctio-
ne deliberationis & diſcretionis bibuntur & diliguntur,mor-
tem diuerſorū vitiorum & tandem tormētorum in ſuis pota-
toribus operantur. Apoc.16. Sanguinem dediſti eis bibere vt
digni ſunt. Vel dic q ſanguis tauri eſt affectio pctōris, quæ ꝓ
certo incōpaſsionem facilitet cōgelatur,& per crudelitatē in-
duratur,ita q mortis periculum in alijs operatur. ¶ Sanguis
9 eſt amicus naturæ,& iō ſemper nititur naturam iuuare,& ſibi
remediari vel ſubuenire. Vnde qñ hō dormit,ſtatim ſanguis
exteriora relinquit,& ad interiora vbi natura ꝓ cōfortatione
virtutis digeſtiuè indiget,ſe retrahit & recurrit, & digeſtionē
adiuuat,atq; nutrit.Et inde eſt q hō dum dormit,exanguis &
pallidus efficitur,& tota coloris ſuperficies offuſcatur. Qñ ēt
corpus læditur vel ſcinditur,ſtatim ſanguis ad locum doloris
currit,& ſicut bonus amicus,quātum in ſe eſt, membro læſo
ſuccurrere nititur & intēdit. Per ſanguinē pōt intelligi vir ꝑfe
ctus,qui.ſ.per charitatem eſt calidus,per cōpaſsionem humi-
dus,per pietatem fluidus,& per verecundiam rubicundus.Ta
lis.n.amicus naturæ dr̄,eo q oibus naturæ filijs ꝓ poſſe bene-
facere compꝓbat. Quotieſcunq;.n. videt q in corpore di-
geſtio celebrat,i.q aliquod negociū rei publicæ cōgrnum tra
ctat,vel q de alicuius vicini vel amici vtilitatibus ordinat, ſta
tim debet ſolus verus amic⁹ currere, & exteriorū ſua negocia
relinquere, & qñq; etiā totā ſuperficiē ſtatus ſui pallidā & ex-
anguem vt alijs ꝓficiat,dimittere,iuxta illud.1.ad Corint. 10.
Nemo qđ ſuum eſt quærat, ſed alterius. Si ēt aliquod mēbrū.
i.aliqs ſocius vel vicinus infortunio vel paupertate læditur, ſta-
tim ille cōpatiēs ad ipſum vt ſubueniat applicat,& iuuare ꝗtū
pōt,fratris inopiā ꝗtū in ſe eſt mediat,ſciens q ſicut dr̄ Prou.
17.Frater q adiuuat a fratre,tanq̄ ciuitas firma. Vel dic q ſan
guis eſt affectio cordis nr̄i,q debet exteriora dimittere, & ex-
terioſ ecis fortunæ cōmodis non curare,interiorū cordis & con
ſcientiæ petere,degeſtionē morū iuuare,& doloroſo membro.i.
cordi cōtrito ſe præſentē exhibere, & ſalutis remediū adhibe-
re. Vel dic q ſignificat bona tēporalia,vel ēt affectionē cordis.
Natura.n.i.hō vidēs aliqđ mēbrū.i.aliquē fratrē ſuū aliquo in
fortunio læſum,vel quoquo mō ſuo auxilio indigere,ſtatim ap
petit ſibi ſuccurrere,& iō ꝓ ipſo iuuādo, ſanguinē bonorum
ſuorū tēporaliū,vel ſaltē ſanguinē affectuū & cōpaſsionū cor
dialiū,cōtinuo ſibi mittit,& ꝓut pōt,ſibi ſubuenit & ſuccurrit.
¶ Sanguis qñ mēbrū eſt læſum vel trūcatū,ſtatim ſolet ibi fluo 10
re,ipſumq; ſolet natura ſtatim mittere, vt locū adiuuet patien
tē.Sanguis verò q ꝓ iuuādo mittit, nō iuuare ſed nocere ꝓba
tur,qa ſi locus apertus non fuerit,ibidē aggregat, & finaliter
corrūpit,& infirmitas gñrat. Si verò locū apertū inueniat,cū
ſit naturæ fluxibilis,nec habeat q ipſum retineat,extra fluit,&
ſic corpus ꝑ ſui abſentiā debilitat,& niſi retineat, cū ipſo vita
defluit & recedit. Iſta poſſunt gñraliter applicari cōtra quoſ-
dā indiſcretos & nimis audaces amicos carnales & cōſangui-
neos,q vidētes aliquē de amicis ſuis læſum,tanto zelo volunt
ſuccurrere,& cōtra inimicos currere,q plus qñq; cōſueuerūt 11
nocere q̄ ꝓficere. Quia fluxibilitatē motuū & appetituū ſuorū
cohibere nequeūt,iō ſępe fit q dum indiſcretè exterius exeūt,
ſe & alios ſucū ꝑdunt. Et breuiter ſæpe fit q ille q ad iuuandū
mittit,& q etiā quātū in ſe eſt iuuare nititur. ꝓꝑ ſuā indiſcre-
tionē plus nocere q̄ ꝓficere reperit. Sanguis.n.i. ſanguinis affe
ctio,nunq̄ intra metas diſcretionis ſe cohibet,qñ amicū læſum
& iniuriatū videt,dumq; ad vindictā currit & feruet,vt in plu
ribus nō ꝓficit,imo nocet. Dicat igit ille læſus illud pſal. Quę
vtilitas in ſanguine meo,dū deſcendo ꝓꝑ ipſum in corruptio-
nē?¶ Sanguis bene decoctus mutat in pinguedinē &c. Vide de 11
pinguedine.§.1.¶ Sanguis in parte dextra eſt calidior q̄ in ſini 12
ſtra,& inde eſt q mulier portans maſculum in vtero, primo
monet pedem dextrū,idē de leone &c. vide infra.c.de pede.§.
5.¶ Secundū Ariſtotelē,cor eſt ꝓpriū domiciliū ſanguinis, & 13
iō eſt cōcauum ad ſanguinē recipiēdū,& durū ad ipſum conti
nēdū, & in medio, ad ipſum per corpus vndiq; diffundendū,
& rubeū ad ipſum cōplexionaliter oſtēdēdū. Cor.n.de ſangui
ne creat vt dicit idem,& iō fons & principium ſanguinis cō-
probatur, qa vt ipſe dicit, in nullo mēbro eſt ſanguis ſine ve-
nis niſi in corde. De opinione verò medicorum q dicūt princi
piū ſanguinis eſſe hepar,& Ariſtotelis q dicit principiū ipſius
eſſe a corde,non habemus curare,cū noſtræ præſenti ſpecula-
tioni poſsit vtraq; opinio deſeruire. Cor pōt ſignificare quēli-
bet virū eccleſiaſticū & prælatum,& ad regimen corporis ec-
cleſiæ vel patriæ cōſtitutū. Quia ꝓ certo iſti debent eſſe ſan-
guinei.i.molles & teneri,benigni,& ſanguinis benignitatis &
clementiæ præcipuè contentiui, & ipſius fontalitatis in alios
diffuſiui,& exemplariter oſtēſiui. Quia procul dubio ſummè
decet iudicem,prælatum vel principem vel quācūq; ptatē hu
bentē,eſſe clementem & pium,& in oibus amicabilem & be-
nignum. Vnde Seneca loquēs cuilibet correctori dicit in qua-
dam epiſtola ſic. Semper obiurgatioi ſit aliquid blandè cōmiſce
facilius.n.penetrant verba quæ dulcia ſunt quam aſpera. Iuxta
illud Senec.in Prouerb. Optimum eſt ſemper ignoſcere,tanq̄
ſi ipſe pecces quotidie. Vel dic quod ſanguis eſt memoria ſan-
guinis Chriſti,quæ pro certo in corde cuiuſlibet per compaſ-
ſionem debet vigere,& ſibi ſedem & habitaculum poſsidere,
& concauitatem humilitatis,duritiamq; conſtantiæ & firmita
tis habere,vt ipſum poſsit recipere & ſeruare. Et idem dic de
ſanguine diuinæ gratiæ & deuotionis, necnon de humore cle
mentiæ & compaſsionis. Vel dic quod cor eſt prælatus vt eſt
dictum, qui pro certo ſanguinis Chriſti per compaſsionem
debet eſſe cuſtoditiuus, & ipſius per prædicationem in alios
diffuſiuus. Vel dic q ſanguis ſignificat ſubſtantiā temporalē,
qua humana vita nutritur & ſuſtentatur. Vel etiam beneficia
& bona eccleſiæ,cōitatis vel patriæ per ſanguinem denotātur,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

quæ.ſ.cor.i.princeps vel rector vel prælatus habet continere, recipere & ſeruare, & in medio æquitatis & iuſtitiæ ſine acceptione perſonarum debet manere, vt illum ſanguinem poſsit ad membra.i.ad ſubditos diſcretè & iuſtè vndiq; deſtinare, videlicet pauperibus & indigentibus ſubueniēdo, & alios prout dignum fuerit promouēdo, & ſic cor iſtud.i. prælatus bene vtendo iſto ſanguine, vitam æternã mercabitur, & per ipſum ad cœli gloriam aſſumetur. ad Hebre.9. Per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta.
14 ¶ Sanguis igitur naturalis & temperatus, eſt potus, calidus & humidus, dulcis, animalis nutritiuus, virtutis naturalis continuatiuus, ſedes animæ & ipſius contentiuus, vigoris cordis & ſpirituum conſeruatiuus, animi lætificatiuus, & in cute ruboris roſei gñratiuus, & vt breuiter concludatur, ſanitatis corporis effectiuus, & etiã q̃ſq; doloris & ægritudinis curatiuus, ſicut patet de ſanguine columbæ qui oculis medetur, ſm Conſtanti. & de ſanguine ſimiæ qui leonem ſanat ſm Plinium. Iſta poſſunt exponi de ſanguine Chriſti in altari ſumpto, vel de memoria dominicæ paſsionis, vel etiam põt dici de humore gratiæ & deuotionis, vel de dulcedine pietatis & cõpaſsionis. Quilibet.n. talis ſpiritualis humor eſt in ſe purus & mundus, & cordi deuoto feruidus, dulcis, ſapidus, atq; ſanus. Iſte.n. habet mētem virtutibus nutrire, naturalem virtutem continuare, a peccato ſeruare, animam locare & continere, vigorem conſtantiæ, & audaciæ in corde facere, animũ gaudentem & lætum in dño facere, amorem dei ſuſcitare, & ruborem honeſtæ verecundiæ generare, totamq; conuerſationis ſuperficiem virtutibus colorare, vitiorum ægritudines ſanare, & ſanitatem ſeu integritatem morũ ſi ipſam inuenerit cuſtodire. Heb.9. Sanguis Chri-
15 ſti emundauit conſcientias noſtras ab operibus mortis. ¶ Sanguis q̃nq; in corpore corrumpitur, & tunc nullum nocumentum corpori deterius inuenit. Quia.n. ſanguis eſt amicus naturæ, ideo q̃n aliquo malo humore corruptus fuerit, a natura tñ recipit, & ratione ſuæ dulcedinis naturalis, & amicitiæ ad naturam, ſua malitia nõ cauet, & ſic p ipſum maius periculũ corpori ſubinfertur. Adiunctus.n. ſanguini malus humor non cognoſcitur, & ſic a natura admittitur, & non vitatur, ſicut patet in febribus ſemitertijs, vbi cholericus vel melancholicus humor ſanguini permixtus, non ita cito ſe naturæ vel medici iudicio manifeſtat. Iſta poſſunt applicari contra quoſdam malos conſanguineos, & carnales amicos, quia ſanguis ſunt.i.cõſanguinei & cognati, & per cõſequens iudicantur familiares, & tanq̃ amici a natura.i.a pluribus recipiunt, & ad hoſpitiũ, familiaritatem & colloquiũ admittunt, ita q̧ iuuenculæ ipſorũ cognatæ cõfidentes in eis, dicere vident eudē illud Ruth.3. Expãde pallium ſup familiã tuã, q̃a propinquus es. Sed quid? Pro certo ſæpe fit q̧ talis ſanguis.i.talis cõſanguineus per luxuriã eſt corruptus, & malo humore corruptæ intentionis infectus, & ſic dum propter amicabilitatem & conſanguinitatem incaute recipit, latēs eius malitia, malaq; & corrupta intentio nõ percipitur, & ita tanto cõſanguineã ſuã facilius decipit & inficit, quãto ſibi cõiunctior videbat. Exēplo Amon filij primogeniti regis Dauid, qui ꝓpriã ſororem oppreſsit, dum ipſius corruptam malitiã pp fraternũ vinculũ nõ præcauit, ſicut dr.2.Re. 13. Quia ſicut dicit poeta. Cognato poterit nõie culpa tegi. Iõ de talibus corruptis conſanguineis ſub ſpecie conſanguinitatis alios inficientibus, põt intelligi illud Oſeæ.4. Furtũ & adulterium inũdauerunt ſuper terrã, & ſanguis ſanguinem tetigit. Vel expone gñraliter iſta de quolibet falſo amico, qui dũ amicus credit, ad cõſilia & familiaritates recipiuntur, & dum corruptio ſuæ malæ intentionis non attendit, nocumentũ ab ipſo facilius ſubinfert. Hier.9. Vnuſquiſq; a ꝓximo ſuo ſe cuſtodiat, & in oĩ fratre ſuo non habeat fiduciam. Et merito q̃a ſicut dr
16 Mat.10. Inimici hois domeſtici eius. ¶ Sanguis mēſtrualis pp humiditatis abundãtiã & caloris indigētiã in mulieribus gñratur, q̃ ſi vltra debitũ retineat, in corpore peſsimas gñrat paſsiones ſm q̧ ad diuerſas transfundit corporis regiones.ſ. hydropiſim, phreneſim, maniã, & ſuffocationē ſpũalium mēbrorum. Et non mirũ ſi iſte ſanguis propriũ lædat ſubiectum, cũ ēt multipliciter lædat alienum, niſi ſuis temporibus fuerit vacuatus. Quæ quidē vacuatio eſt in iſtis remedium ſingulare. Sicut.n dicit Iſidor.lib.11.c.1.& Solinus.c.4.qui Democritum allegat in teſtem, mulier ſolum menſtruale aĩal eſt, cuius profluuia non paruis notata documentis, merito inter monſtrifica numerantur, ſ. propter effectus mirabiles, qui exinde ſequuntur. Contactu igitur ſanguinis huius fruges non germinant, aceſcunt muſta, moriuntur herbæ, fœtus amittunt arbores, ferrum rubigo corrumpit, nigreſcunt æra & metalla, ſi qd canes inde comederint, in rabiem efferuntur. Glutinum ſeu bitumen aſphalti, & quod nec ferro frangitur nec aqua diluit, pollutum iſto ſanguine ſponte diſſoluitur, quinimmo ēt (vt dicit Solinus) ſi iſto ſanguine fila inficiantur, bitumen illud ſponte diſpergitur quod paulo ante aggregatum fuerat, & ſic de continuitate connexa, ruptio & partitio repentina efficit virtute huius ſanguinis & cauſat. Sanguis iſte ſic corruptus, põt ſignificare luxuriæ corruptelam, quæ proculdubio in mulieribus.i.in perſonis imperfectis & inconſtantibus (quæ ſolæ mēſtruales ſunt prodigioſæ) ex abundantia humiditatis carnalis voluptatis, & defectu & carentia feruoris deuotionis & caloris charitatis gignitur, & in homine ꝓducit & cauſat. Iſta eſt o. quæ niſi vacuetur a ſubiecto, ſed dimittat, in ſuo ꝓprio ſubiecto.i.in perſona luxurioſa multas paſsiones aliorum vitiorum facit. Alijs etiam multipliciter officit, & tam ſuũ ſubiectũ q̃ alienũ lædit. In ſuis.n. poſſeſſoribus hydropiſim.i. ſitim malorum deſideriorum gñrat, phreneſim.i.irrationabilitatē animi ꝓuocat, maniamq; & ſatuitatē pp infectionem mentis ꝓcreat, vanasq; imaginationes excitat atque cauſat. In alijs verò, verba.ſ.vel exempla ſua attendentibus ſolet iſte ſanguis & iſta infectio luxurioſæ perſonæ multa mala facere, quia.ſ.eius verbali vel exemplari contactu, ſeges virtutum perditur, muſtum deuotionis & feruoris aceſcit, herba.i. viror honeſtatis areſcit, fructus bonorum operum perit, rubigo malè conſuetudinis corrodit, nigredo malè conuerſationis ſuccedit, rabies ardoris & inflammatæ affectionis accedit, & glutinum & continuitas pacis & concordiæ recedit. Conſtat.o. q̧ per ſanguinem luxuriæ malorum ſæpe fit q̧ amicitia & concordia rumpitur, rabies iræ gignit, ſicut patet in illis q̃ a falſis amicis & corruptis conſanguineis ſe vident in ſuis filiabus & uxoribus fœdatos, qui contra tales ad iram & diſcordiam animantur. In ipſis etiam perſonis quæ tale linimentum recipiunt, conuerſatio denigratur, conſuetudo rubiginatur, fructus bonorũ operum perditur, & viror gratiæ ſiccatur, & ſeges virtutum penitus extirpatur. Ideo de tali ſanguine põt dicere diabolus cuilibet tali ſanguineo peccatori illud Eze.32. Irrigabo terram ſanguine fœtoris tui. Sanguine.n.i. fœtore impudicitiæ malorum irrigatur & inficitur terra & patria vicioſorũ. Vel ſi vis, per iſtum corruptum ſanguinem intellige corruptam affectionem, peccatum etiam & infectionem. Iſta.n.ſunt quæ tam in nobis quã in alijs faciunt multa mala. & c. dic ſicut ſupra. ¶ Se- 17
cundum Solinum vbi ſupra, ſanguis menſtrualis ita eſt corruptus & corruptiuus, infectus & infectiuus q̧ mulier quæ huiuſmodi fluxum patitur, non innocentibus oculis intuet. Aſpectu.n. inquit ſpecula vitiat, ita hebetetur viſu fulgor offenſus, facieſq; obtuſi nitoris quadã caligine nubiletur. Nam ſi talis mulier ſpeculum reſpiciat, ſolo aſpectu ſolet obnubilare, & ſi ſpeculum nouum fuerit, talem maculam dr contrahere quæ amplius non poterit amoueri. Iſta poſſunt applicari contra luxurioſas perſonas, quarum viſus & aſpectus eſt alijs venenoſus, & ad luxuriam inductiuus. Et maximè q̃n accidentaliter ſunt in iſta venerea paſsione vel in luxuriæ tentatione. Dato n. q̧ aliquis ſit ita ſanctus & iuſtus q̧ poſsit dici ſpeculũ aliorũ, ſi tñ oculus impudicus ipſum aſpexerit, vix erit quin aliqua tētationis vel malæ cogitationis caligine hebetet, iuxta illud Eſa.5. Lux obtenebrata eſt caligine eius. Potiſsimè verò ſi ſpeculum fuerit nouum.i. ſi hõ fuerit iuuenis, vel etiam nouitius, & de nouo conuerſus ad religionem vel ad fidē, tunc tali aſpectu maculã luxuriæ vel mentalis vel actualis cõtrahit, quæ ab ipſo amplius nõ recedit. ita q̧ põt dicere illud Cant.4. Vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum. Vnde.2. Pet.2. Ocu- 18
los habētes plenos adulterij & inceſſabilis delicti. ¶ Itē Solinus dicit ibidem vnum valde mirabile, q̧.ſ. cum iſte ſanguis in omnibus ſit inutilis & nociuus, vnum tñ (inquit) habet ſolum ſalutare, quia.ſ. ſidus Helenæ auertit, quod eſt pernicioſum nauigantibus. Et q̃uis neſciã quõ iſte ſanguis illã ſtellam auertat, vel eius malam influentiam impediat, poſſum tñ moraliter exponere & dicere q̧ Helena pulcherrima mulierum quæ fuit cauſa deſtructionis Troiæ, põt ſignificare proſperitatem mundi, per quam Troia.i. ciuitas animæ diſsipat. Per ſanguinem autem iſtum quo humana natura in ventre nutritur, vilis carnis conditio denotatur. Igitur dico q̧ dato q̧ vilis & ſanguinea caro nrã, de ſe ſit inutilis, põt tñ aĩæ eſſe vtilis, q̃a ꝓ certo per iſtius cõſiderationem ſidus Helenæ.i. claritas proſperitatis

ſperitatis

agrantibus, mare hui' vitæ noceat,impediẽ. Quia ꝓcul dubio
hõ cauet ne ipſum ſydus Heleoꝝ.i.ſplẽdor mundanæ gloriæ
ſpſum decipiat,qñ ſanguinem menſtrualem, quo in ventre nu
tritur.i.vilis natiuitatis ſuæ originem cogitat atq; pẽſat. Vel ſi
vis dic q iſtud Sidus põt ſignificare diabolum) de quo Apoc.
8.dr̃ q ſtella magna ardens ſicut facula cecidit de cœlo, q ꝓ-
cul dubio nauigantibus ꝑ hunc mundũ eſt pernicioſus & no-
ciuus:ſanguinem verò q bitumen rũpit, poſſum intelligere ſan
guinem Chriſti,qa ꝓ certo iſte eſt q malã influentiã & poten
tiã iſtius mali Sideris a nobis auertit, & bitumen ſeu ligamen
tum æternæ dãnationis diſſoluit,& ſic nauigantes.i.fluctuãtes
pctõres a periculo liberauit. Zach.9. Tu autẽ in ſanguine teſta-
menti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua.
29 ¶ Poſtq̃ puer cõceptus fuerit natura retinet menſtruum ad ip
ſius nutrimentum. Puer.n.tali ſanguine in vtero nutritur, &
ad cõplementum puenit corporale. Sic vere poſſum dicere q
ea quo hõ fuerit genitus,& in eſſe ꝓductus, & in vẽtre huius
ſæculi cõſtitutus, nõ debet retinere,ſ.in memoria,ſanguinẽ mẽ
ſtrualẽ.i.vilitatem ſuæ ꝓpriæ cõditionis & carnalis ꝓcreatio-
nis, vt ſit ſpũale aïæ nutrimentum, & ſuum in virtutibus cõple
mentum. Quia ꝓ certo mens in virtutibus pficit & augeẽ, qñ
ꝓpriæ vilitatis cõditio iugiter in memoria retinet. Ideo bñ põt
20 dici hoĩ illud.2.Reg.2. Sanguis tuus ſit ſup caput tuum. ¶ San
guis mẽſtrualis qñ debitè purgaẽ & eijcit, corporis ſanitas in-
troducitur & ſeruatur. Si verò plus debito retentus fuerit, tũc
multarũ ægritudinũ cã erit. Quamuis aũt iſte ſanguis ſm Iſid li.
11.non habeat certa tpis reuolutionem, accidit tñ vt cõiter in
fine lunationis, ſicut etiã dicit Ariſtoteles lib. 2. de gñratione
aĩalium. Sic verè ſi ſanguis pcti debitè purgetur ꝑ cõfeſſionẽ,
totã ſanat & meliorat aię cõditionem. Si vero in corde plus de
bito retineatur, tũc vitiorum multitudo in eo gñratur. Talis tñ
euacuatio.ſ.cõfeſſio nõ habet tempus determinatum, quia.ſ.
ſemp & vbiq; dẽt fieri. Veruntñ in fine lunationis.i.in fine vi-
tæ,ſ.ſeneſtute debet talis euacuatio & cõfeſſio amplius abun-
dare, qa videlicet ſenes debent eſſe magis ſcrupuloſę cõſcien-
tiæ & magis ad euacuandũ vitia ſtudioſi. Iſta aũt figurata poſ-
ſunt eſſe Luc.8.in illa muliere quæ erat in fluxu ſanguinis, quę
tactu veſtimentorum dñi eſt ſanata, qa verè illa mulier.i.illa
aĩa quæ fluit ſanguinem vitiorum ꝑ cõfeſſionem, tunc tpis ſa-
natẽ a vitijs, qñ tagit veſtẽ cõuerſationis Chriſti ꝑ imitationẽ.
21 ¶ Mulier nõ patitur iſtã immunditiam q̃diu eſt in ætate puella
ri,& hoc quia tunc venę ſunt ſtrictæ, nec põt inde fluere talia
humor. Nec etiam in ætate ſenili.ſ. poſt annos quinquaginta,
& hoc qa tunc humor diminuitur, & talis ſuꝑfluitas deſiccaẽ.
Sic vere illę mulieres.i.illę aĩæ quæ ſunt puellæ per innocentię
puritatem, vel ſanes ꝑ prudentiæ maturitatem & grauitatem,
nunq̃ patiuntur ꝓfluuium menſtruale.i.alicuius immunditiæ
22 voluptatem. Eze.16. Mundaui ſanguinem tuũ ex te. ¶ Mulier
quæ poſt cõceptionem patitur fluxum ſanguinis, facit faciliter
abortiuum, & hoc pp ſubtractionem nutrimenti ipſius fętus,
qui tali ſanguine in vtero nutritur. Vnde retentio talis ſangui
nis ſignum eſt mulierem cõcepiſſe. Iſte.n. ſanguis cõceptum
præcedit; & rõ talis fluxus, flos ipſius mulieris dr̃, quia more
floris fructum.i.cõceptum pueri antecedit, ſicut dicit Cõſtã-
tinus. Sic verè qñ ſanguis.i.humor doctrinæ fluit ab vtero.i.a
memoria, ſignum eſt q fœtus.i.cõceptus boni ꝓpoſiti, qui tali
humore nutriri debuerat, abortitur. Retentio vero verbi dei
& humoris ſcientię doctrinæ, ſignum eſt q in mẽte ipſius au-
ditoris cõceptus boni ꝓpoſiti pſeuerat. Sanguis n. bonę doctri
næ debet conceptum boni ꝓpoſiti præcedere, & ſicut flos fru-
23 ctum, ſic verbum & doctrina bonum ꝓpoſitum anteire. ¶ San
guis menſtrualis miſſus ad mamillas & ibi decoctus, materia
24 eſt lactis &c. Vide infra de mamillis. ¶ Aues & aĩalia nunq̃ pa-
tiuntur talem fluxum, & hoc qa ſuperfluitates humorum ſuo-
rum tranſeunt ſq pilos & in plumas. Sic vere illę q ſunt aĩalia.
i.boni actiui, vel volatilia.i.boni contemplatiui, non patiũtur
fluxum carnalis voluptatis nec ſanguineæ & luxurioſæ lubri-
citatis, qa.ſ.ſi habent aliquas ſuperfluitates diuitiarum, ſolent
ipſas per alias vias.ſ.per eleemoſynas pauperibus emittere, &
2 exinde pilos virtutum ad ſe ſpũaliter veſtiendũ, & alas ad ſue
ſum ad Paradiſum volandum facere, & ſic non ſolent de diui-
tiarum ſuarũ ſuperfluitate aliquã immunditiã generare. Mar.
25 5. Siccatus eſt fons ſanguinis eius. ¶ Item mulieres nimis ſe ex-
ercentes & ſæpius mouentes, non multum menſtruant, ſed qui
eſcunt & ſuauiter viuunt multa purgatione indigent. Sic ve-
rè illi q ſunt in labore, exercitio & ærũna, nõ multum incurrũt
fluxum carnalis voluptatis, cui' tñ cõtrariũ eſt in illis q viuũt
lantè, necnõ in ſolatio & quiete. Hie.5. Saturaui eos, & mœchati
ſunt. ¶ Qñ ſanguis menſtrualis retineẽ, & inueniens vias clau- 26
ſas ad alias partes infundiẽ & mouẽ, tunc etiã ſolet exinde fu
mus exhalare corruptus, q cerebrum petens qñq; maniam &
phrenesim inducit, aſcendens etiam ad orificium ſtomachi ap
petitum immutat, ſicut apparet qñ mulier pgnãs pp retentio
nem hmõi, carbones vel aliqua talia vilia comedere appetit &
affectat, bona verò cibaria reſpuit & refutat. Per iſtum ſangui
nem poſſum intelligere humorem ſubſtãtiæ temporalis & di-
uitias hui' mundi. Iſtę.n. niſi ꝑ eleemoſynas vacueñ, & ſi per
auaritiã retineãtur, inducunt multas ſpũales in aĩa paſſiones.
Fumus.n. malorum affectuum & cogitatuum exinde ꝓducit,
qa cerebrum diſcretionis inficitur, & appetitus deſideriorum
corrumpiẽ, ita q tunc mania.i.turbatio rõnis incurritur, & ẽt
bon' appetitus peruertiẽ & mutaẽ. Quod patet, qa illi q ꝑ aua
ritiã diuitijs ſunt pgnãtes, appetitũ vident habere ſubuerſum,
qa.ſ.bonos cibos bonorũ ſpũalium contemnunt & abhorrent:
viles.n.cibos bonorũ temporalium diligunt & affectãt, iuxta
illud Prouer.27. Aĩa ſaturata calcabit fauum. Vel dic q iſte ſan
guis ſignificat carnalem voluptatem & deliciarum carnalita-
tem. Iſta.n. niſi dimittatur & vacuetur, & niſi etiã per confeſ-
ſionem exterius expellaẽ, fumos malorum cogitatuum gñrat,
& rõnẽ & affectionem perturbat &c. Vide infra de matre.§.4.

De Phlegmate. Cape 21.

PHLEGMA eſt humor ſemicoctus actione caloris 1
imꝑfecti & frigida & humida materia gñrat'. Qñ.
n. humor nõ plenè digeritur, in phlegma commu-
taẽ, qñ verò pfectè decoct' fuerit & digeſtus, tunc
exinde ſanguis efficitur & cauſatur, & ſic fit q phlegma ꝑ ma
iorem decoctionẽ põt ſanguis fieri, ſanguis vero nunq̃ phleg-
ma. Et eſt phlegma humor frigidus, humidus, inſipidus, & li-
quidus. Talis eſt nouitius, & nouiter ad fidem, pœnitentiam &
religionem cõuerſis, qa ꝓ certo talis vt cõiter in principio eſt
imꝑfectus, & pp actionem imperfecti caloris charitatis nõ ple
nè in moribus digeſtus, ſed adhuc crudus & indeuotus, humi
dus & carnalis, frigidus & in moribus ſemicoctus. Iſtud tñ ha
bet bonum vt cõiter talis hõ, qa.ſ. ipſe eſt in propinqua diſpo-
ſitione vt plenè in moribus digeratur, & vt pfectè ꝑ charita-
tem & cõtritionẽ loquatur, & vt in ſanguinem.i.in virum pfe-
ctum ꝓ nutriendo corpore eccleſiæ conuertatur. pſal. Cõuer-
tit aquas eorum in ſanguinem. Veruntñ poſtq̃ in ſanguinem.i.
in virum pfectũ mutatus fuerit, nunq̃ debet amplius in phleg
ma cõuerti, nec in virum imperfectum mutari, nec a ſtatu pfe
ctionis recedere vel reuerti. Cui' tñ faciunt multi cõtrarium
de quibus in pſal. Iordanis cõuerſus eſt retrorſum. Vel dic q
phlegma eſt cruda nouitiorum affectio, quæ in ſanguinem &
pfectionẽ cõuertiẽ, & etiã amplius ſi boni fuerint, ad crudilita
tẽ indeuotionis & ad viſcoſitatem carnalis infectionis nõ re-
uertiẽ. Vel dic q phlegma eſt iuuenis, q poſtq̃ ad poſteriores c
ætates ꝓceſſerit, ad iuuentutẽ ampli' nõ redibit. ¶ Natura po- 2
ſuit in venis phlegma vt in ſanguinem cõuertat, & exinde mẽ
bra nutriat ſeu alat. Sic verè in venis.i.in eccleſia deus poſuit
impfectos cũ pfectis, malos ẽt cum bonis, iuuenes cũ ꝓuectis,
vt.ſ. ſucceſſiuè boni efficiant, & ꝑ eos alijs deficientibus mem
bris eccleſiæ ſuccurraẽ & inde eſt q neceſſe eſt q imperfecti
& iuuenes doceãt & regat qñ ſenes pfecti nõ abundãt, qa mi-
nus pfectus ad adminiſtrationẽ pficiẽ, ſibiq; aliorũ nutritio cõ
mittitur, vbi pfectorũ copia nõ habeẽ. ¶ Phlegma qñq; efficiẽ 3
in natiuitate, ſm q ab alijs humoribus (qui ſibi adiunguntur)
varias cõtrahit qualitates. Vnde Cõſtãtinus. Phlegmatis inna
turalis & accidentalis quatuor ſunt ſpecies.ſ. phlegma aceto-
ſum, q fit ꝑ melancholiæ admixtionem. Salſum calidum, q fit
per choleræ rubeæ infectionem. Dulce, quod fit pp ſanguinis
appoſitionem. Vitreum, quód fit per ipſius viſcoſi phlegmatis
indigeſtionẽ, & vitreo colori aſſimilationẽ, & a digeſtione re-
motionẽ. Sic verè loquẽdo ſpũaliter, phlegma.i. hõ imꝑfectus
& indeuotus, & crudus, in quatuor culpæ ſpẽs põt variari, ſic
q a quatuor humoribus.i. quatuor affectionib' põt diuerſi-
modè aſſociari. Ipſum.n. põt aſſociare melancholia, quæ triſti
tiã gñrat.i. timor male humiliãs. Cholera, quæ irã augmẽtat.i.
dolor malè afficiens. Sanguis, q lætitiã ꝓcurat.i. gaudiũ male
alliciens. Vitreus humor, qui ſua viſcoſitate lenit & inuiſcat.i.
ſpes male detiniens. His.n. quatuor humoribus & quatuor
affectionibus homo inficitur, & in ſuis cõditionibus variatur.

Et ſicut dicitur Eccle.37. Verbum nequam immutabit cor, ex
4 quo partes quattuor oriuntur. ¶ Hō quando eſt phlegmati-
cus, cognoſcatur certis ſignis. Eſt enim ſm conſtantinum cor
pore pinguis, motu tardus, ſenſu hebes, mēte obliuioſus, car-
ne mollis & fluidus, colore liuidus, facie tumidus, ſputis ple-
nus, ſomno multo, & de aquis, pluuijs & niuibus ſomniās, par
uęque eſt ſitis & appetitus. Quia (ſicut iam ſupra dictum eſt)
per phlegma ſemicoctum intelliguntur mores incompoſiti &
indigeſti, ſic etiam congrue per phlegma poteſt intelligi pec-
cator, cuius humores.i. affectiones & mores non ſunt bene di-
geſti, compoſiti ſeu cocti. Eſai.49. Excoxi te, ſed non quaſi ar-
gentum. Quia procul dubio iſte eſt corpore pinguis per car-
nalem inſolētiam, motu tardus per pigritiam, ſenſu hebes per
ignorantiam, mente obliuioſus per beneficiorum ingratā deſi
pientiam, carne mollis per imbecillem inconſtantiam, colore
liuidus per exterioris conuerſationis inhoneſtam apparentiā,
facie tumidus per inflatam ſuperbiam, ſputo plenus per malo-
rum verborum ſpumantem eloquentiam, paruus appetitus per
bonorum æternorum modicam ſitim & complacentiam, ſom-
ni multi per torporem & accidiam, & de pluuijs & niuibus.i.
de mundi bonis animam infrigidantibus ſemper ſomniās per
continuam de ipſis reminiſcentiam.

De Cholera. Cap. 22.

1 CHOLERA eſt humor ſubtilis, calid' & ſiccus,
rubeus & amarus, ex exceſſu caloris in corpore
generatus, qui.ſ. mixtus cū ſanguine ipſum ſub-
tiliat, & ad penetrandum habilitat. Iſta etiam in
ciſta fellis principaliter abūdat & habitat. Cu-
ius pars ad inteſtina mittitur, & ipſa ad expellē-
dum ſuperflua pungit & excitat, alia vero pars mittitur & ad
ſtomachum, vbi ſuo calore digeſtionem adiuuat & confortat
ſicut dicit Conſtan. Per iſtam choleram quæ inſtrumentum
eſt iraſcibilis paſsionis, poſſum intelligere contritionem & ſpi
ritualem contra vitia indignationem. Iſtam.n. concomitatur
calor charitatis, ſiccitas abſtinētiæ & parcitatis, rubedo vere-
cundiæ & pudoroſitatis, amaritudo doloris, diſplicētiæ, & cor
dialis pœnalitatis, vt ſic de tali contritionis humore dicat bō
illud Hie.20. Factus eſt in corde meo quaſi ignis æſtuās, clau-
ſuſque in oſsibus meis &c. Iſta igitur ad multa proficit atque
valet. Sanguinem enim bonę affectionis ad bonum inſtruit, &
ſubtiliat, digeſtionem & compoſitionem voluntatis & morū
confortat, & expulſionem ſeu confeſsionem fœcum vitiorum
excitat atque cauſat, vt ſic de iſta contritionis amaritudine di-
cat cōfitens illud pſal. Recogitabo omnes annos meos in ama-
ritudine animæ meæ. Vel dic ꝙ cholera eſt zelus & rigor iuſti
tiæ, quæ licet ſit amara ad tolerādum, feruens & calida ad pu-
niendum, eſt tamen vtilis & proficua ad corpus eccleſiæ vel
patriæ gubernandum. Quia.ſ. per iſtam cibi.i. boni & iuſti di-
geruntur & emendantur, fœces vero.i. mali puniuntur, & de
3 mundo vel patria expelluntur. ¶ Vix aut nunquā eſt dare ſan-
guinem in aliqua parte corporis quin habeat choleram per-
mixtam. Sanguis qui facit gaudere, ſignificat gaudium proſpe
ritatis. Cholera vero quæ amara eſt & facit iraſci, ſignificat tri
bulationem & aduerſitatem. Verum eſt igitur ꝙ non eſt dare
ſanguinē ſine cholera, quia pro certo nō eſt dare gaudium ſi-
ne triſtitia, proſperitatem ſine aduerſitate, dulcedinē ſine ama
ritudine quādiu viuimus in hac vita, quia ſicut dicitur Prouer.
14. Riſus dolori miſcebit, & extrema gaudij luctus occupat.
Cholera naturalis quādoq; fit innaturalis vel propter nimiā adu-
ſtionem, vel propter alterius mali humoris adiūctionē. Vnde
prout dicit conſtantinus, quattuor ſunt ſpēs cholerę.ſ. cholera
citrina, q̄ fit de cholera rubea mixta aquoſo phlegmati. Cho-
lera vitellina, quæ fit ex admixtione phlegmatis groſsioris.
Cholera praſina coloris viridis, quæ praſina dicit̄ eo, ꝙ ama-
ra & viridis ſicut praſinum.i. ſicut marrubium inuenitur, quæ
ſ. ex comeſtione crudarum herbarum, porrorum.ſ. & alliorū
ſm aliquos generatur. Cholera eruginoſa coloris cinerei, quę
fit ex humoris comſumptione, & a qua Eriſipelas, & noli me
tangere, & alię infirmitates corroſiuę & peſsimæ cauſant. Iſta
poſſunt applicari contra illos qui cholera innaturali.i. exceſ-
ſiua inflammatione vruntur. Iſtos.n. quandoque vrit cholera
citrina.i. ardor iracundiæ, quæ.ſ. colorē variat & citrinat. Ali
quando cholera vitellina i. ardor luxuriæ, quæ mentem more
vitelli conglutinat & inuiſcat. Aliquādo cholera praſina.i. ar-
dor auaritiæ, quæ mentem ſollicitudinibus amaricat, & q̄ eſus
crudarum herbarum.i. bonorū temporaliū cauſat. Aliqn̄ cho
lera eruginoſa.i. ardor inuidiæ, quæ.ſ. ſubiectum ſuū corrodit
& diſsipat, & mentem incinerat & deſiccat. Iſtæ ſunt.o. quat-
tuor choleræ.i. quattuor inflāmationes malæ, quibus.ſ. cōple-
xio corporis.i. affectio cordis accēdit̄, & tota mens pctōris vri
tur & cremat̄. Eccle.40. In ventre impij ignis ardebit. ¶ Cho- 3
lera naturalis naturæ terminos non excedens, habet multas
nobiles conditiones. Eſt.n. humorum ſubtiliatiua, digeſtionis
confortatiua, fęcum expulſiua, longitudinis corporis cauſati-
ua, & ſtaturę in altum eleuatiua, animoſitatis & audaciæ gene
ratiua. Talis eſt zelus iuſtitiæ vel correctionis ardor, vel etiam
contritionis feruor. Quælibet.n. talis ſpūalis cholera ſubtiliat
per diſcretionem, digerit.ſ. mores per conuerſionem & muta
tionem, expellit.ſ. culparum fœces per confeſsionem, corpus
i. congeriem morum prolongat per perſeuerantiæ durationē,
& in altū eleuat per ſpem & cōtemplationem, mentiſq; auda
ciam excitat ad aggrediendum oēm bonā operationē. ¶ Ecō- 4
tra dic ꝙ cholera multas habet illaudabiles proprietates, q.a.
ſ. cholericus eſt naturaliter iracūdus & immanſuetus, animo.
leuis, motu inſtabilis, corpore longus, carne macilentus, colo
re fuſcus, in crinibus niger, multo & criſpo pilo hirſut', tactu
calidus, fortis & velocis pulſus. Iſtud poteſt applicari litterali
ter de quolibet iracundo. Vel poteſt dici ꝙ cholera eſt pctm̄
mortale, quod.ſ. more cholerę cor excitat & inflammat. Iſtud.
n. facit hoiem leuē, inconſtantem & inſtabilē, iracūdū, immā-
ſuetum & mobilē in lōgū.i. pigrū, & ad bene operandū tardū
& inhabilem. Item facit eum macilentum per pinguedinis de
uotionis ſubtractionem. Fuſci coloris per inhoneſtam cōuer-
ſationem. Hirſutum corpore per horribilem & aſperam con-
ditionem. Nigrorē capillorum per infectam affectionem. Ca-
lidi tactus per auaritiam & ambitionem. Fortis pulſus p mul-
tiplicem malam operationem, & per fortem ad male operan-
dum virtutem & actionem. Iſta.n. oīa facit cholera.i. concupi-
ſcentia ſeu inflammatio cordis mala. Quia pro certo q ad ma-
lum plus debito fuerit inflāmatus, omnibus iſtis vitijs erit faci
liter maculatus. ¶ Cholera quando in corpore corrumpit̄, ma 5
las generat in corpore paſsiones. Huius igit̄ prædominij ſigna
ſunt, quia facit ſentiri amaritudinem in ore, ita ꝙ peruertitur
appetitus, ita ꝙ dulcia videntur amara, & ſapida inſipida pun
ctura & ardor in ſtomacho, abominatio cum vomitu, linguę
ſiccitas cū ſiti, dolor capitis grauis, oculorum concauitas, vigi
lia & inſomnitas, alienatio mentis, & in ſomnis horribiles vi-
ſiones. Tales.n. ſomniant de igne, fulgure, & aeris inflamma-
tione. Quod fit ex fumo igneo petente cerebrum & imagina-
tiuam immutante, ſicut dicit conſtantinus in pantechni li.10.
theoricę.c.2. Sic procul dubio ꝙ cholera corrupta & exceſsi-
ua.i. ardor auaritiæ & inflammatio malę cōcupiſcentiæ domi
netur in corde, ſigna ſunt plurima. talia. In ore.i. in corde taliū
eſt amaritudo ſollicitudinis & ambitionis, quæ pro certo re-
ctum appetitum ſubuertit in illis, intantū ꝙ talis auarus dul-
cia & ſpiritualia, amara & difficilia, cruda & inſipida ſentit.
Maledictus. Eſa.5. Væ qui dicitis bonū malum. Sequitur. Po-
nētes amarum in dulce, & dulce in amarū. Igitur talis patitur
puncturā inuidiæ, abominationē cibi.i. verbi dei, & vomitum
malę diſplicētiæ, ſiccitatem indeuotionis & inclemētiæ, ſitim
inſatiabilis appetitus & auaritiæ, dolorē capitis.i. intentionis,
remorſum conſcientiæ, concauitatem oculorū.i. profunditatē
malitiæ, alienationem mētis, furoris & iracundiæ, vigiliam &
inſomnitatem exceſsiuæ diligentiæ, viſiones horribiles & ſom
nia mali propoſiti & excogitatæ rapinę & ſæuitiæ. Quia pcul
dubio tales nō ſomniant nec cogitant niſi de cogitatione aeris
i. depopulatione regionis, de fulgure alienæ tribulationis, &
tempeſtate rapinę, vſuræ & exactionis. Tales.n. ſunt ad talia
multum vigiles & plurimū ſolliciti & inſomnes. Iob 24. Sub-
uerterunt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter manſue-
tos terræ. Quaſi onagri in deſerto egrediuntur ad opus ſuum,
vigilanteſque ad prædam præparant panem liberis.

De Melancholia. Cap. 23.

MELANCHOLIA eſt humor ſpiſſus ex fęce & 1
turbulētia ſanguinis generatus, dictus a Melan,
quod eſt nigrum, & chole quod eſt humor qua-
ſi niger humor. Declinat enim ad nigredinem,
& ideo cholera nigra a medicis nuncupatur, ſi-
cut dicit conſtantinus. Eſt igitur melancholia
naturalis, & innaturalis. Naturalis autem eſt vtilis corpori,
quia

quia.ſ.iſta partim vadit cum ſangeine, & habilitat ipſum ad
membra melaocholica nutriendа, partim vadit a ſpleuem ad
ipſum nutriendum, partim mittitur ad orificium ſtomachi ad
famem eacitandam, & appetitum & deſiderium prouocandũ.
Per melancholiam quæ eſt humor terreſtris & ponderoſus, &
triſtitiam generans & timorem, poſſum intelligere ſpiritualẽ
triſtitiam & timorem, mortiſq; & terreſtreitatis noſtræ de-
preſſam miſeriam & dolorem & maaimè illũ ſtatum quo hu-
mor corporis & naturæ per mortẽ obſcurabitur & ingreſcit.
Talis.n.cholera nigra & melancholia.i.timor & memoria fu-
turi ſtatus mortis multum eſt neceſſaria ad ſalutem. Debet.n.
ſemper eſſe mixta cum ſanguine, qui facit amare.i. cũ noſtra
naturali affectione. Cum ſpleue, qui facit ridere.i. com noſtra
temporali conſolatione. Cum ſtomacho, qui facit appetere.i.
cum noſtra temporali dilectiono. Quia.ſ.timor & memoria
mortis, ſemper debet noſtris affectibus & noſtris conſolatio-
nibus & delectationibus eſſe commiata, quia ſic habilitatẽ ſan
guis affectionis noſtræ ad membra melancholica .i. ad triſtes
pauperes p elemoſynas nutriẽdũ, & ſtomachus noſtri cordis
innatur ad bona & utilia appetendum, & ad cibum doctri-
næ & gratiæ gloriæ cum deſidero affectandum Splen etiã pro
ſperitatis & conſolationis mundanæ per talem melancholicũ
timorem diſponitur ad non nocendum ſed potius adiuuãdũ,
quia per timorem dñi declinat omnis a malo, ſicut dicitẽ Pro-
uer.15. & Timor dñi delectabit cor. ſicut dicitur Eccle.2. & ſic
Dauid in pſal. de iſta nigra triſtitia loquitur, dicens. Timor &
tremor venerunt ſuper me & contexerunt me tenebræ. & ſe-
quitẽ de bono deſiderio generato. Et dixi, quis dabit mihi pen-
2 nas ſicut columbę, & volabo, & requieſcam? ¶ Melancholia
eſt fęx aliorum humorum, quandoq; generatus per modũ reſi
dentiæ, ſicut fęx reſidet in vino vel humor groſsior in vrina,
aliqũ per modũ adduſtionis exinitiæ, quando.ſ.calore agente
in humoribus naturalibus humiditas conſumitur, & melan-
cholia innaturalis ſicut quædam cinerea humiditas generatẽ,
quæ.ſ.atra eſt, & etiam ebullicus vt acetum, propter quod etiã
a muſcis refugitur & cauetur. Sic verè fex & infectio omniũ
humorum & carnalitatum, eſt ipſa reſidentia conſuetudinarię
luxuriæ, quæ.ſ.ex actione & inflãmatione caloris concupiſcen
tiæ gignitur, & ex conſumptione humiditatis gratiæ procrea-
tur. Et quod peius eſt, quandoque ex magna aduſtione & libi-
dinis, melancholia innaturalis.i.peccatum contra naturã effi-
citur, quod atrum & acetoſum.i.vile & horribile dignoſcitur,
intantum ꝙ etiam ab ipſis muſcis.i. ab ipſis peccatoribus ab-
horretur. Sicut.n.iſta melancholia innaturalis deterior eſt in-
ter humores, ita ꝙ de ipſa non poteſt humor alius effici, mor-
boſq; incurabiles, ſicut eſt cancer & lepra, exinde cõtingit ef-
fici, & incinerationem etiam generari, ſic vere inter vitia car-
nalia, iſtud eſt horribilius & vilius, ita ꝙ poſt iſtud non effici-
tur vllum peius. Morbum etiam malę conſuetudinis inducit,
qui eſt incurabilis, cancrum etiam & lepram.i. abominationẽ,
quia vt communiter omnibus eſt horribilis, & finaliter incine
rationem ignis & combuſtionis corporis, & ignis etiam infer-
nalis æterni & durabilis. Eſa.9. Veſtimentum mixtum ſangui
3 ne erit in combuſtionem, & cibus ignis. ¶ Signum potiſsimũ
dominij huius humoris corrupti eſt timor. Niger.n.eſt iſte hu
mor, nigredo verò & obſcuritas mater eſt timoris, & inde eſt
ꝙ magis timet homo nocte quam die. Eſt etiam humor iſte ter
reſtris, & grauis, & ideo cor conſtringit, & timorẽ inducit. Vn
de Galenus in libro paſsionum dicit ꝙ nõ eſt mirum ſi melan
cholicus ſine cauſa timeat, quia.ſ.cauſam timoris continuè ſe-
cum portat. Per iſtam cholerã nigram põt intelligi peccatum,
quod.ſ.propter defectum candoris innocentiæ dicitur nigrũ,
& propter defectum lucis gratiæ dicitur obſcurum. Quia pro
certo tales qui tali corrupto humore inficiũtur & denigrantẽ,
ſine cauſa timent & perturbantur, & nec mirũ ſi continue ti-
meant, quia peccatum quod eſt cauſa timoris, cõtinuè ſecum
portant. Dum.n.niger humor peccati cor per deſperationem
comprimit, timorem ſeruilem neceſſario introducit. vnde il-
lud pſal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Vel dic ꝙ
terreſtris humor iſte, bona terrena ſignificat, quorum fumus
& affectio cor per auaritiam coarctat, & ſic timorem amitten-
di ipſa bona efficit atq; cauſat. Quia ſicut dicit Seneca, quãtũ
accelsimus ad ſucceſſum, tantum accelsimus ad metum. ¶ Si-
4 gna corruptæ melancholiæ in corpore dñantis ſunt, qñ homo
ſomniat terribilia & tenebroſa, viſui peſsima, & in ſapore ace-
toſa, quando etiam homo gaudet de re triſtabili, & triſtatur
de re gaudioſa & cõſolabili, qñ ẽt hõ tacet, ꝑtinaciter, vbi eſt
loquẽdũ qñ inſolẽter loquitẽ vbi eſt tacendũ. Sic verè ſignũ eſt
ꝙ in corde hoĩs dñatẽ melãcholia .i. triſtitia & deſperatio, vel
etiã peccati mortalis obſcuritas & offuſcatio, qò non ſomniat
nec cogitat niſi terribilitatẽ dãnationis, & obſcuritatẽ inferna-
lis habitationis, vel etiam terrorem alicuius enormis criminis
& actionis, quando etiam gaudet in rebus mundanis quæ ſunt
triſtabiles, & qñ triſtatur in rebus diuinis quæ ſunt lætabiles,
quando inſuper in confeſsione vbi loqui debet, tacet, & in con
ſilijs & ſocietatibus vbi tacere temperate deberet, vltra debi-
tum loquitur. Quia breuiter mali eſt aliqua terribilia & enor-
mia ſomniare, proponere & cogitare, ſi de ſpũalibus agitẽ, tri-
ſtari, ſi de temporalibus, gaudere, vbi non eſt neceſſe, plus de-
bito loqui, in confeſsione verò & vbi eſt neceſſe ꝑcaciter cõ-
ticere. Eccle.20. Eſt odibilis qui eſt procax ad loquẽdũ. Sequi
tur. Qui multis vtitur verbis; lædet animã ſuã. Viſi ſunt quan-
doq; aliqui melancholici quorum imaginatio ita erat per me
lancholiam corrupta, ꝙ exiſtimabãt ſe eſſe vas terreũ, & ideo
timebant tangi, ne forſitan frãgerentur. Aliqui etiam viſi ſunt
qui putabant ſe mundum pugno claudere, & omnia in mani-
bus cõtinere, & ſic non valentes manus ad cibum extẽdere,
timebant ꝙ ſi manus laxarent, mundum cõtingeret ruere vel
perire. Alij etiam viſi ſunt qui angelum mũdum tenere putãt,
& eũ velle dimittere cadere præ tędio exiſtimant, & ideo ma-
nus & brachia & humeros ſubleuãt, vt ipſum a caſu ſuſtineãt
atq; ferant. Tales procul dubio mali opinatores & falſi exiſti-
matores ſunt multi in mundo. Quidam.n.ſunt delicioſi, qui.ſ.
ſe credunt eſſe vaſa terrea .i. fragiles & impotentes ad pœni-
tentiam peragendam, & ideo tactum pœnitentiæ & correctio
nis refugiunt, alias ſi tacti fuerint, mori credunt. pſalm. Factus
ſum tanq̃ vas perditũ. Quidam etiam præſumptuoſi, quibus
videtur ꝙ totum mundum continent, & ꝙ ſine eorum auxilio
& conſilio negocia nulla valent. Qui ẽt manus nunq̃ volunt
ad cibum.ſ.ad tribuendum pauperibus extendere, timẽtes ma
chinam ſtatus ſui deficere, ſi per largitatem cõtingat bona ſua
pauperibus erogare, contra illud Eccle.4. Nõ ſit porrecta ma
nus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. Quidã etiam
ſunt fatui ſcrupuloſi, qui videlicet Angelum tenentẽ mũdum.
i.dei prouidentiam regentẽ mundũ, ipſum quodãmodo velle
dimittere putãt, vt pote quia timent parentibus ſuis dei proui
dentiam deficere, & ideo omittũt religionem intrare, vel alia
bona facere, vt applicatis humeris poſsint ne cadat mundus.i.
ne ſtatus parentum decidat, procurare, & ſic videntur velle
iſtum Angelum deum in executione ſuæ prouidẽtiæ adiuua-
re, cum tamen dicat ſcriptura. Iob 26. Cuius adiutor es, nun-
quid imbecillis? ¶ Item ſunt aliqui qui credunt ſe non habere 5
caput, vel ſaltem habere plumbeum vel ferreũ. Alij ſunt ꝙ ſe
gallos credunt eſſe, & ſic quando audiunt gallos cantare, bra
chijs ſe percutiunt, & gallorum more cãtant, ita ꝙ aliquotiẽs
rauci fiunt. Alij etiam in ſuſpitionem incidunt, ita ꝙ amicos
ſuos ſine cauſa odiunt, & aliquotiens percutiunt & occidunt.
Nuper etiam (vt ait hic magiſter) quidam nobilis murilegum
ſe credebat, & ſub lectis & bancis vbi cati inſidiãtur muribus,
tantum habitare volebat. De quodã etiam ego audiui narrari
ꝙ nudus de lecto fugiẽs, in vepribus ſe abſcondit, & philome-
nam ſe aſſerens, ſeruitori ipſum quærenti vt ſe cantare, (quia
philomena erat) ꝑmitteret, ſupplicauit. De alio verò qui tem-
pore magiſtri arnaldi de villa noua, mortuũ ſe credebat, nul-
loq; modo comedere volebat aſſerẽs ꝙ mortui comedere non
debebant. Idem tñ magiſter, aſſumpta veſte nigra mortuũ ſe
finxit, & ſub illo colore ipſum infirmum ad cimiterium duxit,
vbi alios ſocios nigro veſtitos ſplendide comedentes ſtare di-
ſpoſuerat, ipſoſq; mortuos comedere, aſſeruit, & ſic eorũ exẽ-
plo ipſum infirmum caute ad comedendum inuitauit, & ita
eum ſanauit. Multa infinita talia facit melãcholia corrupta in-
commoda, & multa facit imaginari mendacia atq; vana. Pro-
cul dubio multi tales melãcholici ſpũaliter intellecti ſunt ho-
die in hoc mundo, qui.ſ.de ſe & de alijs falſa opinantur, & va-
na & mendacia meditantur. Et primo quidem ſunt illi qui ma
le iudicant de prælatis, qui.ſ.vel non reputant ſe habere caput.
i.prælatum, vel ſaltem ipſum exiſtimant plumbeũ.i.defectuo-
ſum & vanum, dicentes illud 4. Reg.4. Caput meũ doleo. Alij
ſunt qui nimis præſumunt de ſeipſis, & iſti ſunt quidam qui vi
dentes gallos.i.prædicatores cantare & prædicare, credunt &
tentant facere ſicut ipſi, & prædicare & cantare volunt, & ſe
gallos & prædicatores dicunt, ſicut patet de multis q̃ penitus
nihil

nihil ſciunt, & tamen alijs prædicare contendunt, propter quod in multos errores incidunt atq; cadunt. De quibus dicit apoſtolus. 1. ad Timo. 1. Volentes eſſe legis doctores, non intelligentes neq; quæ loquunt, neq; de quibus affirmant. Alij ſunt qui male iudicant de vicinis, & iſti ſunt potiſſimè Zelotypi, qui nimia faciliter opinatur & credunt, & amicos ſuos perſequuntur & odiunt, & in ipſis non conſentiunt nec confidunt, cõtra illud Prouer. 3. Ne moliaris amico tuo malum, cum ipſe in te habeat fiduciam. Alij ſunt qui malè æſtimant de ſeipſis, quia ſ. quidam ſunt qui credunt ſe eſſe murilegos, ſicut ꝓpriè ſunt auari, qui ad hoc videntur credere ſe eſſe factos, vt mures. id eſt, pauperes rapiant, & vt ſimplicibus inſidientur, eoſq; decipiant & defraudent. pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem. Quidam etiam videntur credere ſe eſſe philomenas, ſicut ſunt illi qui mundi lætitijs ſunt dediti, & ſemper cantare & tripudiare cum inſolentia ſunt parati. Iob 21. Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferos deſcendunt. Quidam etiam credunt ſe eſſe mortuos, ſicut ſunt illi peccatores qui de propria ſalute deſperant, & iam mortuos & damnatos ſe iudicant, ita ꝙ cibum gratiæ euchariſtiæ, pœnitentię & diuinæ miſericordiæ repudiant ita, ꝙ neceſſe eſt eos per culpam & pœnam perire; niſi ſint diſcreti medici. i. cauti prędicatores, prælati, qui etiam peccatores & mortuos ſe fingentes, per exempla aliorum ſimilium mortuorum. i. aliorum præcedentium peccatorũ, comedentium ſ. & pœnitentium, ipſos ad ſalutem pertrahant & reducant, ita ꝙ talibus exemplo aliorũ de tali imaginata deſperationis morte viuificatis poteſt dici illud ad Colo. 2. Cũ mortui eſſetis in delictis, conuiuificauit cum illo, donãs vobis omnia delicta veſtra. Vel dic ꝙ iſte credens ſe mortuum, erat humanum genus, quod. ſ. morte imaginaria & ſpirituali. i. morte culpæ erat mortuum & depreſſum, ita ꝙ cibum gratiæ ſumere non valebat. Sed pro certo cœleſtis medicus Chriſtus ſe mortuum & mortalem effecit, & etiam mortaliter ſe mortuũ & peccatorem quodammodo finxit, inquantum. ſ. ſub veſte nigra mortalitatis & humilitatis in ſimilitudine carnis peccati venit, & ſic iſti infirmo. ſ. humano generi ſe cõformãs, & alios mortificatos & ſpiritualiter mundo mortuos, ſ. prædicatores apoſtolos ſecum habens, cibum gratiæ, & etiam proprij corporis ſibi dedit, & ſic iſtum infirmum a morte etiam opinata & vera culpæ & pœnæ, miſericorditer liberauit. Ioa. 6. Ego ſum panis viuus qui de cœlo deſcendi, ſi quis mãducauerit ex hoc pane, viuet in æternum, & panis quem ego dabo, caro mea eſt &c. Multa alia exempla de melancholicis poſſem dicere, ſed omitto, quia eſſet longiſsimum enarrare. Sic ergo ſufficienter de qualitatibus & humoribus eſt hic dictum.

LIBER SECVNDVS de corpore et membris humanis.

De Membris hominis in generali. Cap. 1.

1 MEMBRVM. Nota ꝙ ſm Auicennã mẽbra ſunt corpora ex prima humorum commixtione procreata. Vel ſm Ioannitiũ, membrũ eſt firma & ſolida pars animalis, ex ſimilibus vel diſsimilibus compoſita, ad aliquod ſpeciale officiũ deputata. Solida. n. dicit ad differẽtiam ſpirituum, qui nõ ſunt mẽbra. Compoſita etiam dicit ex ſimilibus, ratione membrorum ſimplicium quæ conſtant ex ſimilibus, ſicut caro & ſanguis. Sunt. n. ſimilia quorum quælibet particula eiuſdẽ eſt naturæ cum toto, ſicut quælibet pars ſanguinis eſt ſanguis. Ex diſsimilibus etiam dicit, propter mẽbra officialia, quæ ex partibus diſsimilibus cõponũtur, ſicut patet de manu, quæ componitur ex carne, neruo, vena & oſſe &c. Eccleſia chariſsimi, ſm apoſtolum facit generaliter vnum corpus. ad Ro. 12. Multi vnum corpus ſumus in Chriſto. In iſto autẽ corpore multa ſunt membra. i. multæ congregationes, patriæ, villæ, perſonæ, monaſteria & collegia, quæ proculdubio & communiter ſunt firma & ſolida in fidei firmitate, & certis officijs deputata in ipſius eccleſiæ cõmunitate, quia ſicut dicitur ad Ro. 12. Omnia membra non eundem actũ habent. Sed proculdubio iſtorum membrorum duo ſunt genera, quia. ſ. quidam ſunt ſimilia & ſimplicia, ſicut ſunt boni contemplatiui & religioſi & clerici, qui. ſ. per vnam in deum intentionem ſunt ſimplices, & per vnam cõformitatem & dilectionem ſunt ſimiles. Totum. n. & pars idem ſunt, quia. ſ. vniuerſi per intimam charitatem ijdem ſunt cum ſingulis, & ſinguli etiam per mutuam dilectionem aſsimilantur & conueniũt vniuerſis. Quia pro certo in collegijs & communitatibus quælibet pars debet repræſentare totum, & in vnã voluntatem debent conuenire vniuerſaliter ſinguli, & ſingulariter vniuerſi. Act. 3. Multitudinis credentium erat cor vnum. Quidam autem iſtorũ ſunt diſsimilia & compoſita, ſicut ſeculares & activi, qui vnam ſimplicem intentionem ad deum non poſſunt habere, quia neceſſe eſt eos diuerſa diuerſimodè cogitare, & de domo, patria & familia pertractare, & ſeipſos ad multa diuidere & diuerſificare. 1. ad Corin. 7. Qui autem cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mũdi, & quõ placeat vxori, & diuiſus eſt. ¶ Cũ deus & natura creauit mẽbra ſicut inſtrumenta virtutibus animæ congruentia, neceſſe 2
fuit ꝙ cum anima diuerſas virtutes habeat, diuerſa membra fierent, quæ diuerſis animæ virtutibus diuerſimodè deſeruirẽt. Sic verè in eccleſia vel collegio neceſſe eſt eſſe plures perſonas in diuerſis officijs conſtitutas, vt per ipſas ſicut per inſtrumenta, anima. i. deus vel prælatus ſuas exerceat actiones. Cũ. n. iſta anima. ſ. deus vel prælatus vel rector communitatis diuerſa habeat facere, neceſſe eſt vt diuerſa membra. i. diuerſos officiales habeat, per quos poſsit quod neceſſe fuerit, exercere. Bene ergo dicitur ad Rom. 12. ꝙ corpus non eſt vnũ mẽbrum, ſed multa. ¶ Secũdum triplicem virtutem animæ. ſ. animalem, vitalem, & naturalẽ, tria ſunt in corpore genera mem 3
brorum. ſ. animata, ſpiritualia, & naturalia. Animata ſunt illa quæ adminiſtrant corpori ſenſum & motum, ſicut ſunt cerebrum, & nerui & organa ſenſuũ. Spiritualia ſunt illa quæ ſpiritum vitalem continent, & quæ vitam corpori adminiſtrant, ſicut ſunt pulmo, cor, & arteriæ. Naturalia autem ſunt quę nutrimentum corpori tribuunt, & quæ ad conſeruationem ſpeciei, generationi deſeruiunt, ſicut ſunt ſtomachus hepar & renes, & ſimilia, ſicut dicit Conſtãtinus & etiam Auicẽna. Talia tria genera membrorum. i. perſonarum ſunt neceſſaria in corpore eccleſiæ militantis. ſ. prælati, clerici, laici. Prælati. n. hãbent officium membrorum animatorum, quia. ſ. corpori eccleſiæ debẽt de regimine prouidere, & omnes dirigere & monere, ſenſum diſcretionis, motũq; bonę operationis pro ſe & pro alijs exercere, quia ſicut dr̃ Eccle. 10. Principatus ſenſati ſtabilis. Prædicatores verò religioſi & clerici, ſunt ſicut mẽbra ſpiritualia ſeu vitalia, quia. ſ. iſti corpori eccleſiæ, vitam gratię & ſpiritum ſalutis miniſtrant, inquantum per deuotionem, orationem & prædicationem ſe & alios viuificant, & ſalutis ſpiritum eis præſtant. pſal. Os meum aperui, & attraxi ſpiritũ. Laici vero ſunt ſicut membra naturalia, quia. ſ. iſti per vim generatiuam mundum continuant. & per agriculturam & mechanica opera totum corpus eccleſiæ nutriunt & ſuſtentant. Iob 26. Suſtentas brachium eius qui non eſt fortis. Sic igitur patet quomodo prælati regendo, mouendo & ſenſificando, religioſi verò & clerici orando, docendo & viuificando, laici ẽt laborando & ſuſtentando, operi eccleſiæ deſeruiunt, ipſumq; conſtituunt & componunt. Vel dic ꝙ in eccleſia membra animata ſunt boni prælati, qui alios regunt. Membra ſpiritualia ſunt viri religioſi & deuoti, qui orationibus vitam gratiæ alijs tribuunt. Naturalia verò ſunt prædicatores & doctores boni, qui doctrinis ſuis alios nutriunt, & qui etiã peccatores in gratiam generant & producunt. 1. ad Corint. 4. Per euangelium ego vos genui. ¶ Item aliqua ſunt membra præparatoria, ali- 4
qua purgatoria, aliqua deportatoria, aliqua defenſoria. Præparatoria ſunt illa quæ præparant cibos corpori, ſicut dentes, & ſtomachus, & ſimilia. Deportatoria ſunt illa quæ nutrimentũ, motum & ſenſum per corpus deferunt, ſicut venæ, quæ deportant ſanguinem ab hepate, arteriæ, quæ portant per corpus ſpiritum a corde, nerui etiam qui portant per corpus ſenſum & motum a cerebro & a capite. Purgatoria ſunt illa quæ purgãt corpus a ſuperfluitatibus, ſicut ſunt foramina aurium, ciſta fellis, & meatus corporis. Defenſoria verò ſunt illa quæ membra principaliora defendunt a nocumentis, ſicut ſunt craneum, ꝙ defendit cerebrum, pectus, quod defendit cor, brachia corpus &c. Sic verè in eccleſia ſunt quatuor genera membrorũ. i. perſonarũ. ſ. prælati, qui corrigendo & regẽdo ſubditos præparant. Prædicatores, qui cibum doctrinæ ad alios deportant,

Curati & confeſſores, qui vitia aliorum purgant & emundãt.
Milites verò atq; principes, qui corpus eccleſiæ defendunt
atque iuuant & qui ipſus defendendo laborant & pugnant.
Breuiter ergo poſſumus concludere q membra vniuerſa indi
gent auxilijs ſingulorum, & ſingula vniuerſorum. 1. ad Corin.
5 12. Pro ſe inuicem ſollicita ſunt membra. ¶ Membra quadam
mirabili harmonia ſunt inuicem ordinata, & ita pariter anne-
xa, q maiora minoribus, & minora maioribus correſpondẽt
Inferiora.n. corpus ſuſtinent, media corpus iungunt & ligant,
ſuperiora corpus regunt, exteriora defendunt. Et ſic ſunt in
corpore pedes pro ſuſtentamẽto, nerui pro colligamento, ocu
li pro regimento, manus pro defenſamẽto. Per corpus poteſt
intelligi homo interior ſeu mens humana. Iſta.n. diuerſas ha-
bet partes membra. Habet.n. inferiora quibus ſuſtentatur, &
iſta ſunt, humilitas & ſpes. Humilitas.n. fundat, & ſpes ſuſten-
tat. Item habet media quibus colligatur, & iſta ſunt charitas
& pax. Charitas.n. ligat, pax verò quietat. Item habet ſuperio-
ra quibus gubernat, & iſta ſunt prudentia & iuſtitia. Pruden-
tia.n. dirigit, iuſtitia aũt oĩa æqualiter diſponit. Item habet ex-
teriora qbus defenſatur, & iſta ſunt fortitudo, elemoſyna, ab-
ſtinentia & oratio. Fortitudo reſiſtit, oratio verò cũ elemoſy-
na gladio percutit, abſtinentia autem hoſtem .ſ. carnem pro-
ſternit. His igitur ſpiritualibus membris ſpiritualis hõ.ſ. bona
mens componitur, & ſic virtualibus partibus integratur. Be-
ne ergo dr̃. 1 ad Corint. 12. q corpus nõ eſt vnum membrum,
ſed multa. Vel dic ſicut ſupra q in eccleſia agricolæ ſunt infe-
riores, qui mundum ſuſtentant. Religioſi & prędicatores ſunt
medij, qui mundum in amore dei & proximi ligant. Superio-
res ſunt prælati, qui mundum gubernant. Exteriores ſunt mi-
6 lites, qui mundum defendant &c. ¶ Membra ita ſunt ordinata
in corpore, q vnumquodq; cõtentum eſt officio ſibi dato, ita
q nunq̃ vnum aliud in officio ſuo impedit, ſed potius ipſum
adiuuat & cuſtodit. Membra etiam ita cõnexa ſunt, q vno pa-
tiente aliud cõpatitur, & dolente vno condolent vniuerſa. Et
inde eſt q ſi vnum læſum fuerit, humores ibi ſtatim confluunt
de alijs membris, vt ſi poſsint ſubueniant membris læſis. Mẽ-
brum.n. ſanum membro infirmo ſubuenit, & pro eius morbo
alleuiando lædi multoties conſueuit. Sic verè in corpore ec
cleſiæ, villæ, collegij vel patriæ, nos qui ſm̃ apoſtolum ſumus
alter alterius membra, debemus eſſe cõtenti ſtatu, gradu, offi-
cio & beneficio a natura naturãte Deo nobis dato, ita q null⁹
debet ſtatum, officium vel bonum alterius appetere, nec ad
hoc anhelare vel ambire, nec alios in ſuis officijs, gradib⁹, ſta-
tibus vel beneficijs impedire. Quinimmo ita debemus adinui
cem eſſe per mutuam charitatem connexi, q dolente vno de-
bent alij condolere, & pro læſione tribulationis, paupertatis
vel infirmitatis tollẽda, humores ꝓprios.i. interiores affectus,
& exteriores etiam prouentus in eius auxilium deſtinare, &
cum eo (ſi gaudium habuerit) cõgaudere. 1. ad Corin. 12. Pro
ſe inuicem ſollicita ſunt membra, & ſi quid patitũ vnum mem-
brum, cõpatiuntur oĩa mẽbra, & ſi gloriatur vnum membrũ,
cõgaudent etiam oĩa membra. Vel iſta poſſunt dici de Chri-
ſto, qui cum eſſet ſanus, ſine pc̃tõ, ꝓ infirmis peccatoribus qui
bus compaſſus eſt, infirmari voluit, carnem aſſumendo ipſoſq;
ꝓprio humore iuuit, pro ipſis ſanguinem effundendũ, & læſio
nem corporis ſuſtinendũ. Eſa. 53. Ipſe vulneratus eſt ꝓpter ini
7 quitates noſtras &c. ¶ Membrum q̃diu ab aĩa regitur, ſanum
eſt, qñ verò per contractionem neruorum, paralyticum effici
citur, & mãnentia aĩę & ſpirituum priuatur, tũc proculdubio
nec ſibi nec corpori ꝓficit, immo nocere & impedire alia cõ-
ꝓbatur. Sic verè in eccleſia illi qui aĩa & ſpiritu.i. diuina gra-
tia & ſpiritu ſancto viuificantur, boni ſunt, & corpori eccleſiæ
proficiunt. Qui verò ſpiritu & aĩa.i. diuina gr̃a nõ viuificãtur,
boni nõ ſunt corpori eccleſiæ, nec proficiunt. immo obſunt, &
bonos alios in ſuis operationibus impediunt atq; lędunt, vt de
talibus intellectualibus membris dicat eccleſia illud ad Ro. 7.
Video aliã legem in membris meis repugnantem legi mentis
8 meæ. ¶ Membra quato ſunt nobilioris cõpoſitionis, tãto vehe-
mentius ſentiunt moleſtiã cuiuſlibet læſionis. Patet de oculo,
in quo puluis modicus nocet, vbi manum vel pedem maior in
centuplo nõ nocet. Sic verè eſt de corde nobili & generoſo. Si
cut.n. nobilis animus nõ libenter infert iniuriã, ſic nec libẽter
ſuſtinet, quinimmo modicus puluis.i. modica iniuria animum
generoſum lædit, ipſumq; inquietat & offendit. Teſte.n. Ari-
ſtotele, nobilis animus nec facere, nec pati põt iniuriã. Vnde &
Seneca dicit q generoſus non põt cõtumeliam ſuſtinere. Vel
dic in malo ſignificato de mundi nobilibus, q ſine cauſa ſe læ-
ſus reputant & de feſtuca trabem facientes, ſi modico pulue-
re.i. modica iniuria tanguntur, ſtatim offenſos mirabiliter ſe
proclamant, vbi tamen nulli alij ſe læſos aliqualiter putarent.
¶ Membra officialia ſolent ſe pro membris principalibus op- 9
ponere, & ſine deliberatione percuſſoris ictibus ſe offerre, ſi-
cut patet de manu, quæ ꝓ tuitione cordis vel capitis etiã gla-
dio ſe opponit, & ſeipſam pro ſalute cordis vel capitis ſecari ꝑ
mittit, vnde virtutem & virã ſe habere perpendit. Sic verè fide
lis Chriſtianus, & maximè mẽbrũ officiale.i. hõ in pręlatione
vel officio conſtitutus, ꝓ corde vel capite.i. pro tuitione Chri
ſti fidei vel eccleſiæ, ſine quacunq; deliberatione pigritiæ vel
timoris ſe debet aduerſarijs opponere, & etiam ſi ſit neceſſe,
morti & pœnæ exponere, & pro tuitione fidei vel libertatis
eccleſiæ quæcunq; grauia ſuſtinere. Apoc. 2. Suſtinuiſti ꝓpter
nomen meum, & nõ defeciſti. ¶ Mẽbra ſiunt aliquotiens mon 10
ſtruoſa ex errore naturæ. Vnde dicit Ariſtoteles li. 4. de gñra-
tione aĩalium. c. 3. q illud accidit ex fortitudine virtutis, & ex
paucitate materiæ. Tunc.n. facit virtus de illa pauca materia
multa membra, ſed informia. Et ſic aliqñ viſus eſt pullus cum
quatuor alis vel pedibus, & vno capite. Viſus etiam eſt ho-
mo cũ duobus capitibus & vni corpore. Viſus etiã eſt hircus
qui cornua habebat in genibus. Viſus eſt aries q habebat qua-
tuor cornua. In nano etiam apparet mõſtruoſitas. Natura.n. vi
dens q parum habet de materia, membris principalioribus.ſ.
capiti & pectori (quæ ſunt prope cor) ſicut magis charioribus
dat multum de materia, & illa membra perfectè complet &
augmentat. Alijs verò membris magis a corde remotis modi
cum dat & ea imperfecta gñat atq; format. Talis error naturæ
quotidie vr̃ accidere in promotionibus. Prælatus.n. eſt ſicut
virtus vel ſicut natura, bona verò temporalia ſunt ſicut mate-
ria, promouendi ſunt ſicut fœtus & membra. Quid ergo? pro-
cul dubio qñ prælatus habet materiã præ manibus.i. beneficia
conferenda, primũ & ante oĩa ipſe ſolet formare, promouere
& complere membra quæ ſunt ꝓpe cor.i. illos quos magis ha-
bet cordi, ſ. nepotulos & parentes. Iſtis ergo dat multũ de ma-
teria.i. de bonis temporalibus & de beneficijs eccleſiaſticis,
ita q facit eos magnos, diuites & formatos, alijs aũt membris,
i. alijs perſonis quæ non ſunt ei cordi, ſolet modicum de iſta
materia dare. & ſic eos conſueuit incompletos & informes fa
cere, & eos paruos & pauperes relinquere, & tenues & inopes
procreare. Errat igitur in hoc natura.i. prælatus, qui æquali-
ter non diſtribuit bona ſua, immo vni dat exceſsiuè, & alij di-
minutè, iuxta illud. 1. ad Corint. 9. Alius quidem eſurit, alius
autem ebrius eſt. Aliã autem expone, & dic q natura non ha-
bens ſufficientem materiã, facit quod põt, & iõ facit membra
informia & incõpleta, vt dictum eſt. Sic veræ prælatus nõ ha-
bens in corpore & collegio ſuo ſufficientẽ materiã.i. ſufficien-
tes perſonas, producit & promouet hoĩes cõplemento virtu-
tum. Facit.n. quod põt & non quod vult, & iõ cum meliores
non habeat, multoties parturit & ꝓmouet incõpletos, & ad
dignitates emittit viros in moribus monſtruoſos. Quod potiſ-
ſimè videmus de prælatis carnalibus, q omnino volentes ꝓ-
mouere ſuos, cum nõ habeant materiã cõpetentem, ſæpiſsimè
parturiunt hoĩes moribus incõpletos, & in omnibus imperfe 11
ctus. pſal. Imperfectum meum viderunt oculi tui. ¶ Qñque fit
monſtrum in natura q vnum corpus duo habet capita. Vnde
viſę ſunt duæ mulieres q̃ ab vmbilico ſurſum duæ erant, deor-
ſum verò in vnum corpus terminabantur, quarum etiam vna
mortua eſt ante aliam, & per ſociã aliquandiu mortua eſt por
tata, ſicut audiui fuiſſe (nõ eſt diu) in ꝓuincia Tholoſana. Au.
etiam de ciuitate dei lib. 16. c. 8. dicit q temporibus ſuis natus
eſt puer qui in ſuperioribus partibus erat duplex, in inferiori
bus vero ſimplex. Vnum.n. corpus habebat, & duo capita de-
ferebat. Iſta poſſunt applicari contra multos, qui reuera viden
tur in eccleſia monſtrum eſſe. Cum.n. ipſi vnicũ corpus.i. vni-
cam perſonã habeant, ipſi tñ duo capita.i. dignitates & priora
tus aliquotiens duos habent. Quamuis.n. vnus vir vnã debeat
vxorem habere, ipſi tñ (more Lamech) non vna cõtenti ſunt,
immo coniuncti pluribus volunt eſſe, cum tñ iſti deberent fa
cere ſm̃ cõſilium ſaluatoris dicentis. Qui habet duas tunicas,
det vnam non habenti. quia ſicut dicitur Lucæ 16. Nemo põt
duobus dñis ſeruire. Vel dic de multis qui per varias affectio-
nes & intentiones ſunt duplices, quamuis ſint in eodem cor-
pore.i. in eadem eccleſia vel collegio, in apparẽtia vniformes
& ſimplices. Multi.n. ſunt qui vnum eſſe videntur qui tamen
diuerſis

diuerſis cordibus & capitibus.i.diuerſis affectionibus & intẽ
tionibus ſeiunguntur. Vel iſtud etiam poteſt dici de electioni-
bus, vbi ſæpe in vno corpore ponunt duplex caput.i. duplex
capitaneus vel prælatus per contrarietatem diſcordantiũ ele-
ctorum, cum tamen dicat ſcriptura. Oſeæ.1. ꝙ congregabun-
tur filij Iſrael & filij Iuda pariter, & ponẽt ſibimet caput vnũ.
Vel dic ꝙ cum nos ſimus plures perſonæ, vnũ corpus in Chri
ſto, & eiſdem pedibus.i.eiſdem fundamentis fidei ſuſtẽtemur,
ſi contingat aliquem noſtrum mori per peccatum, vel infortu-
nium incurrere, illi qui vnum ſunt.i.in ſtatu gratiæ vel proſpe
ritatis conſtituti, debent talem fratrem ſic defunctum & mor-
tuum ſuſtentare, & ipſum tanquam ſibi cõiunctum & intimũ
in charitatis dulcedine ſupportare. ad Gala.6. Vos qui ſpũales
eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpũ lenitatis. Sequitur ibidem. Al-
ter alterius onera portate. Pullus ſm Ariſtotelẽ vbi ſupra qñ-
que fit monſtruoſus, & habet plures alas, & plures pedes quã
deceat, & inde eſt ꝙ aliquando inuentus eſt pullus cum quat-
tuor pedibus, & aliquando cum quattuor vel ſex alis. Sic pro
certo inter ipſos pullos.i.inter peccatores quos miluus.i. dia-
bolus ſæpe rapit, ſunt aliqui monſtruoſi. Et iſti inter cæteros
ſunt aduocati. Iſti.n. vltra modũ in pedibus.i. in magiſtris eos
ſuſtentantibus & fouentibus, & in alis diuitiarum penſionum
& etiam officiorum, quibus ſurſum vehuntur, abundant, ita ꝙ
reſpectu vicinorum ſuorum monſtrũ diſsimile alijs eſſe patet.

De Capite. *Cap. 2.*

1 CAPVT ſm Iſido.lib.11.c.1. eſt a capiendo dictum,
eo ꝙ omnes ſenſus & nerui inde initium capiant.
Caput eſt ſedes ſenſuum principaliũ, & origo om-
nium organorum ſenſibilium, animalis etiam vir-
tutis eſt domicilium, tranſmittens ad omnia membra inferio-
ra generaliter ſenſum & motum. Septem habet caput forami
na, quæ ſunt ſenſuum inſtrumenta. In firmiſsimo autem cor-
poris loco poſitum eſt caput, ſicut membrum cæteris dignius,
vt totum corpus ordinet atq; regat. Quattuor autem plura in cõ-
poſitione capitis dicuntur concurrere, videlicet durorum oſ-
ſium fortitudo, medullæ cerebri plenitudo, carniũ exteriorũ
paucitudo omnium oſsium lympitudo, capillorum etiam mul
titudo. Iſta.n. ſunt concurrentia in capitis compoſitione, & in
ipſius naturali complexione, ſicut dicit Conſtantinus. Per ca-
put generaliter poteſt intelligi quilibet capitaneus vel præla-
tus, qui.ſ. eſt caput, princeps & rector omnium aliorum. Eſai.
9. Longeuus & venerabilis ipſe eſt caput. Tale.n. caput debet
habere ſeptem foramina.i.ſpiritus ſancti dona, per quæ.ſ. poſ-
ſit virtutes recipere, & vitia vacuare. Zach.4. Ecce candelabrũ
aureum totum, & ſeptem lucernæ eius ſuper illud. Iſte igitur
in ſummo dignitatis vertice ſituatur, & in eminentiori gradu
corporis collocatur, vt ſic per eum corpus collegij regatur, &
membrorum.i.ſubditorum aliorum congeries debitè guber-
netur. Ad caput.n.i.ad prælatum vel rectorẽ pertinet corpus
eccleſiæ regere, & membra.i.ſubditos debitè gubernare. Ideo
bene dr̃ prælato vel ſuperiori illud.1.Reg.15. Caput in tribu-
bus Iſrael factus es. Sed quid? Procul dubio tale caput.i.talis
capitaneus quicunq; vel prælatus, debet habere ſex conditio-
nes, quia.ſ. iſte debet habere oſſa fortitudinis & cõſtãtiæ. Mul
tam medullam mitiudinis & clementiæ. Paucam carnem car
nalitatis & laſciuiæ. Neruos dilectionis & amicitiæ. Senſus di-
ſcretionis & prudentiæ. Capillos exterioris honeſtæ conuerſa
tionis & decentiæ. Caput.n. quãquã durum exterius appareat,
multam tñ interius habet medullã. Quia pro certo prælatus
dato ꝙ apparenter debeat prætendere duritiam ſæueritatis, &
ſemper gerere conſtantiam ſolidę firmitatis, debet tñ intus af-
fluere medulla mollis & tenerę pietatis, & cum hoc debet ha
bere ſenſus prudentiæ & ſagacitatis, neruos etiam & ligamina
charitatis, capillaturam honeſtatis, & paucitudinem carnis.i.
laſciuiæ & carnalitatis. Iſta autem omnia in arca teſtamenti fi-
gurantur, quæ erat deaurata intus & foris, & continebat man
na, virgam, & tabulas legis dei, & erat de lignis ſethim incre-
mabilibus. Quia pro certo prælatus vel princeps debet habe-
re virgam, ecce duritia correctionis. Manna, ecce dulcedo cõ-
paſsionis. pſal. Impinguaſti in oleo caput meum. Tabulas le-
gis, ecce ſcientia diſcretionis. Aurum intus, ecce feruor dile-
ctionis. Aurum extra, ecce ſplendor conuerſationis. Lignum
incremabile, ecce paucitas carnalis infectionis & concupiſcẽ
tiæ inflãmationis. Ideo bene dicit chryſoſtomus in dialogo ſuo
li.2. Sit inquit prælatus temperans, non ſuperbus, reuerendus
& ſecretus, mitis & humilis, liber & vehemens, manſuetus &
cõſtans. Vel ſi vis dic ꝙ caput eſt mens & intentio viri iuſti, q̃
.ſ. regit membra.i. alias actiones, quia.ſ. a capite.i. ab intentione
denominantur opera quoad mores. Iſtud igitur caput debes
in ſummo loco.ſ. in deo vel in Paradiſo per contemplationem
& actionem locare, & duritiis conſtantiæ, mollitie deuotionis
ſenſu diſcretionis, neruis dilectionis (&c. ſicut ſupra) caput de
bet moraliter adornari. Et ſic dicetur ſibi illud Cant.5. Caput
eius aurũ optimũ, oculi eius ſicut columbę. Vel per oĩa dic ꝙ ca
put iſtud eſt Chriſtus &c. ſicut ſupra. Iſte.n. habet duritiã iu-
ſtitiæ, mollitiem clementiæ &c. ¶ Caput eſt ſicut caminus to- 2
tius corporis, & ideo multarum fumoſitatum de toto corpore
aſcendentium eſt in ſe receptiuum. Et ideo natura fecit caput
poroſum, & tam manifeſtè quàm occultè foraminibus multis
plenum, vt ſic per occultos poros fumoſitatum ſuperfluitates
euacuarentur, & vt per emũctoria manifeſta, groſsiora (ne ca-
put lęderent) purgarẽtur. Per fumoſitates poſſum intelligere
vota, affectus, petitiones & querimonias ſubditorum. De toto
n. corpore.i. de toto collegio ſolent tales fumi ad caput.i. ad
prælatum aſcendere, & ipſum diuerſimodò conturbare. Ne-
ceſſe eſt igitur vt iſtud caput ſit per diſcretionem & pruden-
tiam perforatum, vt.ſ. ſuperflua & inania dimittat tranſire, ne-
ceſſaria verò retineat & diſcernat. Prælatus.n. non ſufficeret,
ſi omnes fumos membrorum.i. oẽs appetitus & querimonias
ſubditorũ in ſe retineret. Et ideo neceſſe eſt multa prætermit-
tere, & de neceſſarijs tm̃ curare. Bene igitur cõſulit ſapiẽs, Ec
cleſ.7. dicens. Cunctis ſermonibus qui dicuntur, nõ accommo
des cor tuũ. Vel dic ꝙ caput eſt mens, ad q̃ pro certo fumoſita
tes membrorum.i. affectiones carnales continuè aſcendunt, ip
ſamq; per peccata inficiunt atq; lædunt. Neceſſe eſt igitur mul-
tas ibi aperturas fieri, vt per confeſsionẽ poſsit loco & tempo
re vacuari. ¶ Secundum Ariſtotelem li.4. de generatione aia- 3
lium: aliqñ cõtingit in vno corpore duo eſſe capita &c. vide ſu
pra titulo præcedenti, vel vide de ſerpentibus pluriũ capitũ.
c. de angue. ¶ Caput eſt radix totius corporis & ipſius princi- 4
pium & etiam fundamentum, & iõ ab ipſo influit corpori ſen
ſus & motus, & qñ caput eſt bene ordinatum & diſpoſitũ, oĩa
membra corporis meliori conſiſtentia diſponuntur, & econ-
uerſo, ſi caput læſum fuerit vel turbatum, oĩa membra inferio
ra corporis patiuntur. Per caput intelligitur intentio. Iſta eſt.n.
omnium actuum moralium principiũ & origo. Ab iſta.n. de-
pẽdent oĩa membra.i.oẽs actus, & ſm eius diſpoſitionem mo
ralẽ, bonitatẽ vel malitiã conſequuntur. Si.n. caput intentionis
ſanum fuerit atq; rectum, & ad deũ in ſuis qualitatibus ordi-
natum, tunc oĩa mẽbra.i.oẽs actus noſtri debita cõſiſtentia di
ſponuntur. Si aũt iſtud caput intentionis corruptum fuerit vel
turbatum & ꝑ pctĩ malitiã deprauatum, tunc et mẽbra actuũ
& operum male diſponunt, & ſanitate gratiæ & meriti ſpoliã-
tur, & diſpoſitionem peccati neceſſario ſortiunt. Cum caput.
n. infirmum eſt, cætera mẽbra dolẽt. Eſa.1. Oẽ caput lãguidũ,
& oẽ cor mœrens. A planta pedis vſq; ad verticẽ nõ eſt in eo ſa
nitas. Vel dic ꝙ caput eſt prælatus, qui.ſ. corpori eccleſiæ in-
fluit ſenſum diſcretionis, & motum bonę operationis. Iſto igĩ
bene diſpoſito bene in moribus ordinato, mẽbra.i. ſubditi bñ
ſimiliter in moribus diſponuntur, & ecõtrario, ſi per peccata
læſum fuerit, alij etiam exemplo eius, peccati malam diſpoſi-
tionem incurrere dinoſcuntur. Virtus.n. vel vitium capitis.i.
capitanei vel prælati in corpus faciliter redundat, & tã in bo-
no q̃ in malo, prælato ſubditus de facili ſe conformat. Eccl.10.
Qualis rector ciuitatis tales inhabitantes in ea. ¶ Caput ſen- 5
ſuum inſtrumentis a natura exiſtit inſignitum. Poſuit.n. natu-
ra in capite oculos, aures, nares & linguã, qbus poſsit viſum,
auditũ, odoratum & guſtum habere, & ipſis mediantibus alia
membra debitè gubernare. Sic verè prælatus debet ſenſibus
ſpũalibus præ cæteris vigere, & in ſe ipſos moraliter cõtinere
habeat igĩ oculos claræ diſcretionis. Aures & auditũ iuſti-
tiæ & audientiæ & attentionis. Naſum & odoratum deuotio-
nis. Linguam prædicationis, & guſtum pietatis & compaſsio-
nis, quo.ſ. guſtet & ſapiat dulcedinem & amaritudinem ſubdi
torum. Debet.n. omnia videre & examinare, debet omnia au-
dire & inueſtigare, debet cœli ſuauitatẽ & inferni fœditatem
odorare, debet nihilominus ſubditorum amaritudinẽ & dul-
cedinẽ, aduerſa & ꝓſpera, vt.ſ. de illis doleat, de iſtis gaudeat)
prægustare. Et ſic dicetur illud Prouo.10. Benedictio domini
ſuper caput iuſti. De talium ergo ſenſuum plenitudine põt di-
ci illud Eccleſ.11. Sapientia humiliati exaltabit caput.

De Cere-

De Cerebro. Cap. 3.

CEREBRVM. vt dicit in pantechni li.3. ca.12.
eſt corpus album, ſine ſanguine, humidum, de
ſpiritu & medulla habens multum, in tribus cel
lolis diſtinctum, duabus pelliculis veſtitum, in
altiori loco corporis collocatũ, & duris cranei
oſsibus circunſeptum. Tale cerebrũ debet eſſe
ĩncerioc mens humana. Iſta.n.debet eſſe alba per innocentiam
ſine ſanguine carnalitatis per continentiã, plena ſpiritu per ſa-
pienciam, abundans medulla pec elementiã, munita duro cra-
neo per firmitatis conſtantiam, veſtita pellibus per ſuæ vilita-
tis nocitiam, tribus cellulis diſtincta per fidei trinitatis proui-
dentiam, & in alto poſita per contemplationis æternorum emi
nenciam. Dicat igitur illud Eccle.24. Ego in altiſsimis habito,
& thronos meus in colũna nubis. Vel ſi vis expone omnia de
prælato vel quolibet viro iuſto. ¶ Cerebrum album fuit, vt cu
iuſlibet coloris faciliter eſſet ſuſceptiuum. Multum habuit de
ſpiritu, vt faciliter eſſet motiuũ. Multum habuit de medulla,
vt calor cauſatus ex continuo motu, per eam temperaretur. Si
ne ſanguine fuit, vt non inficeretur, & ne omne quod appre-
henderet, rubeum videretur. Humidum, vt cito per receptio-
nem formarum ſenſibilium immutaretur, & vt rerum appreã
henſio ſibi faciliter imprimeretur. Talis debet eſſe volũtas &
mens capitis.i.prælati vel etiam cuiuſlibet viri iuſti. Iſta.o. de
bet eſſe alba per innocentiæ puritatem, vt faciliter recipiat co
lores virtutum & perfectionum. Debet eſſe plena ſpũſancto,
vt faciliter moueatur motu bonarum operationum. Debet ha
bere medullam pietatis, vt temperetur a calore & a feruore ſe
ueritatum punitionum, vel iracundiæ inflammationum. Debet
eſſe multũ humida, mollis & tenera, vt cito in ea fiat impreſ-
ſio alienarum ſupplicationum. Debet etiam eſſe ſine ſanguine
carnalis affectionis, ne ſua imaginatio inficiatur rubedine car-
nalium imaginationum. Quia pro certo ad prælatum pertinet
ꝙ in iudicio ſit ſine ſanguine carnalis affectionis, & ꝙ ſemper
2 ſit albæ, puræ & innocentis intentionis, & etiam piæ, mollis &
teneræ cõditionis, & promptæ & benignæ impreſsionis & ex-
auditionis. Et ideo de Petro qui fuit dictus cephas.i. caput, &
Symon.i.audiens, dicitur Matth.16. Beatus es Symon bario-
3 na, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi. ¶ Cerebrum in tri-
bus cellulis ſeu vẽtriculis eſt diſtinctum. In primo eſt imagi-
natio. In ſecundo eſt ratio. In tertio ad memoria ſeu retentio.
Prima pars eſt multum humida & medulloſa, vt imaginatio
faciliter imprimatur. Secunda pars eſt multũ plena ſpiritibus,
vt ſpiritu cooperante ratio inter formas diſcernat & diiudicet
melius & meditetur. Tertia verò reſpecto aliarum frigida eſt
& ſicca, vt quod apprehẽſum fuerit, melius retineatur, & diu-
tius memoriæ commẽdetur. Sic omnia dicit Cõſtantinus. Per
cerebrum a quo originaliter prodeunt omnes ſenſus intelligo
diſcretionem & prudentiam animorum. Ad quòd facit quod
dicit pli.lib.7.c.16.ꝙ zoroaſtes die qua natus eſt riſit, & cere
brum ei ita palpitauit, vt manum adpoſitã repelleret, quæ in-
quit fuerunt futuræ præſagia ſapientiæ. Iſta in tribus cellulis &
partibus eſt diſtincta. Debet.n.primo habere fantaſticã & ima
ginariam, quantum ad futura præmeditanda. Debet ſecundo
habere rationem iudiciariam, quãtum ad præſentia diſcernen
da. Debet tertio habere puppim reſeruatoriam, quantum ad
præterita retinenda, & diuturnæ memoriæ cõmendanda. Iſtæ
n.ſunt tres partes prudentiæ, quæ eſt cerebrum animæ ſpiri-
tuale, quia.ſ.iſta ſe debet extendere ad futura præſentia præte-
rita, iuxta verbũ Senecæ dicẽtis. Si prudẽs fuerit animus tuus,
tribus temporibus diſpenſetur. Futura inquit præcaue, præſen
tia ordina, præterita recordare. Vel dic ꝙ tres illæ cellulæ ſi-
gnificant fidem trinitatis, vel etiam tres virtutes theologicas,
quæ ſunt partes cerebri.i.ſapientiæ ſpiritualis, quæ ſunt habi-
taculum ſpũs aĩalis.i ſpiritus ſancti & gratiæ virtualis. Eccleſ.
25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata
4 coram deo & hominibus. ¶ Cerebrum duas habet pelliculas
quibus inuoluitur & quibus tuetur & defenditur, quarum ſu-
perior dicitur dura mater, & interior dicitur pia mater. Exte-
rior.n.ꝗ eſt a parte cranei, magis eſt dura. Interior verò quæ
eſt immediatè cõiuncta cerebro, magis eſt tenera atq; pia. Per
cerebrum põt intelligi prælatus vel etiam mens prælati a qua.
ſ.ſenſus diſcretionis & motus bonæ operationis debet ad alios
deriuari & emanare. Talis igitur debet habere circa ſe duram
matrem & piam matrem. Dura.n.mater eſt iuſtitia & ſeueri-
ritas. Pia mater eſt clementia & benignitas. Iuſtitia eſt mater,
qa diligit, dura: qua corrigit. Pietas eſt mater, qa fouet, & pia:
quia indulget. Iſtas igitur duas matres habeat mens prælati, vt
per piam matrem foueat & indulgeat, per duram verò matrẽ
puniat & deterreat. Iſte, o.duæ matres ſunt miſericordia, & ve-
ritas, quia ſicut dr̃ Prouer.20. Miſericordia & veritas cuſto-
diunt regem. Vnum tñ aduertendum eſt ꝙ pia mater proprior
eſt cerebro quam ſit dura, ad denotandum ꝙ prælatus debet
eſſe magis miſericors ꝗ ſeuerus, & ꝙ pietas ſibi debet eſſe in-
timior ꝗ ſit rigor, & ꝙ magis debet eſſe pius ꝗ rigidus ſeu du-
rus. Iſtæ ſunt duæ matres quæ venerunt ad Salomonem, qua-
rum vna petebat occidi puerum & diuidi, altera aũt petebat
oĩmodè ſibi parci. Vna ergo erat dura mater, & alia pia ma-
ter. Sed pro certo Salomon obediuit precibus piæ matris, di-
cens. Date illi infantem viuum, hæc eſt.n.mater eius. Et pre-
ces repulit duræ matris eius, ſicut.3.Reg.3. hiſtorialiter enar-
ratur. Salomon.n.prælatum regem vel iudicem ſignificat, qui
duas.ſ.iuſtitiam & clementiam ſecum portat. Iuſtitia.n.dura
mater vult punire & occidere, clementia verò pia mater vult
indulgere & parcere. Salomon igr̃ bonus prælatus debet piã
matrem.i.clementiam exaudire, & duræ matris.i.iuſtitiæ rigo
rem & acutiẽ tẽperare. Ad quod facit quod dicit Bernardus
ſuper.cantica loquens prælatis. Diſcite vos ſubditorũ matres
eſſe non dños. Diſcite non metui, ſed amari. Sit in vobis mater
na pietas, & paterna ſeueritas. Exhibete vos matres fouendo,
patres corripiendo Suſpẽdite verbera, producite vbera. ¶ Ce 5
rebrum corpori ſenſum & motũ adminiſtrat, & ideo ipſo be-
ne diſpoſito, cætera bene diſponuntur, & econuerſo &c. dic ſi
cut ſupra de capite.§.5. ¶ Cerebrum ſequitur motũ lunæ, qa.ſ. 6
creſcente luna medulla cerebri creſcit, & ea diminuta dimi-
nuitur in ſubſtantia & virtute, ſicut dicit Ariſtoteles lib.2. de
partibus aĩalium. Sic verè cerebrum.i. ſapientia cordis noſtri
debet regi ſm lunam.i.ſm diuinæ grãe influentiã, quia.ſ. hõ nõ
debet inniti prudentiæ ſuæ, ſed ipſam ſm lunã.i.ſm dei volũ-
tatem ordinare. Prouer.3. Ne ſis ſapiens apud temetipſum. ti-
me deum, & recede a malo. Creſcente.n.luna in lumine.i.cre-
ſcente in nobis lumine diuinæ gratiæ, tunc cerebrum.i. ſenſus
& diſcretio creſcit, & econuerſo, dei gratia decreſcente, etiam
noſtra ſapientia euaneſcit. Gratia.n.dei ſum id quod ſum, dicit
Apoſtolus.1.ad Corint.15. ¶ Cerebrum omnibus mẽbris ſen- 7
ſum tribuit, & tñ quod mirabile eſt, in ſe cerebrum nihil ſen-
tit. Talis eſt malus prædicator & doctor, quia.ſ. talis verbis &
exemplis ſuis ſolet in alijs ſenſum diſcretionis & cõpaſsionis
inducere, ipſe verò cum malus ſit, nihil boni vult ſapere vel
ſentire. Eccle.21. Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. ſupple pec
cati. ¶ Cerebrum ſm Ariſto.li.2. de partibus animalium, mem 8
brum eſt frigidum & humidum, & ideo cordi vbi eſt fons ca-
loris, eſt oppoſitũ, & vt exceſſum caloris cordis tẽperet, eidẽ
ex oppoſito deſuper eſt locatum. etiam ſm Ariſto. cerebrum
poſt cor eſt in creatione hominis primum membrum. Per ce-
rebrum corporis eccleſiæ põt intelligi beata virgo, quæ procul
dubio poſt cor.i. poſt Chriſtum tenet in eccleſia primum lo-
cum, quæ per pietatem eſt penitus medulloſa. Per cor autẽ in
telligo Chriſtum, qui.ſ.per rigorem iuſtitiæ eſt feruidus & ac
cenſus. Et ideo beata virgo regina miæ dr̃, Chriſtus vero ſol
iuſtitiæ nũcupatur. Cerebrum igitur cordi opponitur, quia.ſ.
beata virgo per ſuam miam viſceroſam calori & rigori ipſius
cordis Chriſti ſe opponit, & eius feruorem temperat ſuis pre
cibus atq; lenit. Rigor.n.diuinæ iuſtitiæ totum mundum accẽ
deret, & omnes peccatores contereret & deleret, niſi virgina-
lis clementiæ mollities & pietas obuiaret. Allega de pietate
beatæ virginis. Vel põt dici ꝙ in corpore eccleſiæ vel collegij
aliqui ſunt ita accenſi zelo iuſtitiæ ꝙ ad punitionẽ delinquen-
tium cupiunt toto impetu ruere, & eos ſine pietate punire. Ne
ceſſe eſt igitur ꝙ cum eis in corpore ſit cerebrũ.i. viri molles
miſericordes & pij, frigidi, deliberati & maturi, qui aliorũ ri-
gorem temperent, & ipſos ne vltra debitũ ſeuiant aut puniãt
ſuis maturis conſilijs modereñ & cõponant. Eccleſ.33. Reſpi
ce in omnia opera altiſsimi, vnum contra vnum, duo contra
duo. ¶ Circa cerebrum eſt rete mirabile arteriarum a corde 9
aſcendentium, & ſpiritum vitalem & calorem ſecum ſurſum
deferentium & continentium, & cerebrũ continuè calefaciẽ-
tium & pulſantium. Ipſum etiam cerebrum ratione motus ſui
continui magnum calorem habet contrahere, & ideo neceſſe
fuit cerebrum frigidum membrum eſſe, vt prædictũ rete poſ-
ſet refrigerare, & etiã ſui caloris accidẽtalis maliciã tẽperare,
ſicut

ſicut dicit hali, & etiam Ariſto.lib.2. de partibus aialium. Per
cerebrum quo corpus regitur, & quod in alto loco.ſ. in capite
conſtitutū, intelligo iudicē vel prælatū. pſal. Cōſtituit eū in ca-
put gentium. Talis.n.oia mēbra .i. oēs ſubditos haber regere,
& p executionē officij ſui ſollicitè ſe mouere. Per rete arteria-
rū intelligo ſocietatem curialium, quia.ſ.circa cerebrum.i. cir
ca iudicē vel prælatum ſolēt ſe inuicem aggregare, & more re-
tis per malas cōfœderationes ſe inuicem colligare, qui .ſ. ſpū
vanitatis ſunt pleni, & calore cupiditatis accenſi, & ideo cere-
brum ſolent verbis adulatorijs & detractorijs, & conſilijs, nec
non precibus importunis pulſare, & ipſum ad faciendum ma-
lum, & ad ſubditos grauandum accēdere & mouere, & ipſum
ad faciendum mala oia pro viribus inflammare. Ita q̄ ipſe pōt
dicere illud pſal. Concilium malignantiū obſedit me. Iſti ſunt
n. rete diabolicum ꝑ ſuperioribus capiendis. Eze.32. Expādā
ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea. Quid ergo? Pro
cul dubio iſtud cerebrum .i. iudex debet eſſe frigidus & refri-
geratus.i.prudēs, maturus & deliberatus, & ideo talibus taliū
pulſationibus, proprij etiam motus & appetitus affectionibus
nō debet inflāmari, nec ad malū aliqualiter inclinari, ſed in oib⁹
prudenter & ſagaciter moderari, nec talium malis cōſilijs, de
tractionibus aut pulſationibus immutari, dicens illud pſa. Nō
ſedi cum conſilio vanitatis, & cū iniqua gerentibus. Vel p ce-
rebrum capitis intelligo ſapientiam prælati & ſuperioris, quę
ꝑ certo ita debet eē frigida & matura, & a præcipitis appetit⁹
impetu aliena, q̄ reti malorū & eorū colligationi, ipſorūque
pulſui & inductioni ſciat obuiare & omnia linea iuſtitiæ tem-
perare dicens illud pſal. Cadent in retiaculo eius peccatores.
ſingulariter ſum ego, donec tranſeam. Vel per rete intelligo
connexionem virtutum, & ligamina dei mādatorū, præcepta
etiam legum & ſtatutorū. Iſto ergo debet eſſe cerebrum .i.q.li-
bet ſenſatus circūdatus, & iſto etiā mediāte a corde i.a deo ſpū
vitalis gratiæ vegetatus. Vel dic q̄ iſtud ſignificat bonos con-
ſiliarios & ſocios, qui debent prælatos & iudices circunſtare,
& ſpiritu ſapientiæ quo pleni ſunt, firmitatem corporis ipſius
10 excitare, & ſibi vitam.i.vitale conſilium miniſtrare. ¶ Secūdū
Ariſt.li.2. de generatione aialium, hō inter cætera aialia reſpe
ctu corporis ſui maximum habet cerebrum. Et inde eſt q̄ pue
ri pp cerebri magnitudinē nō pñt rectū tenere caput, donec
tandē fortificata natura per calorem cordis, mediantibus arte
rijs ipſius cerebri pōderoſitas leuietur. Per cerebrū q̄ eſt mē-
brum molle fluxibile & debile, intelligo mollitiē carnalitatis,
vel etiam fluxibilitatem carnalis affectionis, qua caput men-
tis multipliciter occupatur. Dico igitur q̄ illi qui ſunt hoies.i.
illi qui gradu & ꝓfeſſione habent eſſe homines.i.ratione vten
tes, & dei imaginem per imitationem habentes, ſicut ſunt re-
ligioſi, clerici & prælati, habent cerebrum carnalis affectionis
præ cæteris magis groſſum, & magis ad iſta terreſtria ponde-
roſum. Et inde eſt q̄ multi qui ſunt imbecilles ſicut pueri, pp
pondus malæ inclinationis & carnalis affectionis, quo grauat
caput intentionis, a rectitudine iuſtitiæ innocentiæ ſæpe diuer
tere & deflectere dinoſcunt, quouſq; calore diuinē charitatis,
ab huiuſmodi grauedine liberentur. Lucæ 13. Inclinata non
poterat ſurſum reſpicere. Vel dic q̄ illi qui magis videtur eſſe
homines.i.rationabiles.ſ.mundi ſapientes, cæteris groſsius ha-
bent cerebrum, hoc eſt dictu q̄ in rebus ſpūalibus rudiorē ha
bent ſenſum in oibus, & propter hoc iſti non libenter caput in
tentionis ſurſum ad deum habent erectū, ſed potius more pue
rorum ad terrena inferius inclinatū. Ioan.19. Inclinato capite
11 emiſit ſpiritum. ¶ Secundum Ariſto. Aialia quæ nimis magnū
habent cerebrū multi ſunt ſomni. Humiditas.n. reſoluta ner-
uos opilat, vias ſenſuum claudit, & ſpiritum recludit & ſic vi-
giliam impedit, & ſomnum inducit. Per cerebrum intelligit
ſenſus. Illi ergo qui magnum habent cerebrum .i. qui magno
ſenſu ſeculari dotati ſunt, vt cōiter magni ſunt ſomni pigritiæ
& cæteris profundius in peccatis dormiunt & quieſcūt. Tales.
n. abundant humore in carnalitatis, qui.ſ.p malas affectiōnes
reſolutus impedit vigiliam ſpūalis ſagacitatis. Prouer.19. Pin-
guedo immittit ſoporem. Talibus ergo debet dici illud Ionæ.
12 1. Quid tu ſopore deprimeris? ſurge inuoca deum tuum. ¶ Ce
rebrum ſiccum facit hoīem valde vigilem, & quod apprehen-
dit, tenaciter retinentem. Humidum verò facit hoīem ſomno-
lentum & obliuioſum & tardū, & ſuperfluitatibus multis ple-
num, vt dicit hali. Siccitas ſignificat abſtinentiam, quæ deſic-
cat corpus, vel paupertatem, quæ deſiccat domū. Humiditas
verò ſignificat proſperitatem, vel etiam deliciarum carnalita-
tem. Dico igitur q̄ illi qui ſunt ſicci per paupertatem & abſti-
nentiæ parcitatem, ſunt vt cōiter in bono vigiles, & dei bene-
ficiorū & iudiciorum memores & tenaces. Illi verò qui ꝑ pro-
ſperitatem & carnalitatem ſunt humidi, dei iudiciorum & be
neficiorum ſunt obliuioſi, & ſuperfluitatibus vitiorum pleni,
& torpore pigritiæ ſomnolenti. Vnde illud prædictum. Prou.
19. Pinguedo immittit ſoporem. ¶ Si in cerebro excesſerit ſic- 13
citas cum frigiditate, ſolet hō ſenſus habere & meatus mun-
dos. Sic verè illi qui cerebrū conſcientiæ habent frigidum per
diuinum timorem, ſiccum etiam per ſublatū carnalitatis hu-
morem, claros habent ſenſus per prudentiam & mundos ha-
bent meatus per continentiam. ¶ Habentes cerebrum frigidū 14
& humidum, cito caneſcunt, & habentes cerebrum calidum
& ſiccum, cito caluefcunt. Canities ſignificat ſapiētiam, iuxta
illud Sap.4. Cani ſunt ſenſus hoīs. Caluities verò ſignificat ele
moſynam. Iſta eſt.n. quæ capillos diuitiarum proijcit & reſe-
cat, & inde caput mentis ſpoliat & denudat. Igitur ille qui ce-
rebrum conſcientiæ habet per timorem dei frigidum, & per
deuotionē humidum, cito per ſapientiam efficitur canus, quia
ſicut dicitur Eccle.1. Principium ſapientiæ timor dñi. Ille ve-
rò qui per charitatem eſt calidus, & per carnis afflictionē ſic-
cus, cito per contemptum temporalium fit caluus, & per ele-
moſynarum diſtributionem capillis ꝓprijs.i.exterioribus di-
uitijs efficitur nudus. Quia breuiter dei timor ſapientiam inducit,
charitas verò diuitiarum amorem tollit. Eſai.22. Vocauit dñs
ad fletum & luctum & caluitiū &c. ¶ Illi qui cerebrū hñt hu- 15
midū, difficiliter calui fiūt, & inde eſt q̄ in poſteriori parte ca
pitis nunq̄ caluitium generatur, ꝓ eo q̄ ibi humor propēſior ag
gregat. Sic verè illi qui in cerebro cordis & volūtatis per cō-
punctionem & deuotionem humidi ſunt, raro aut nunq̄ a ca
pillatura virtutū calui fiunt. Illis.n. capilli virtutum nō con-
ſueuerunt cadere, qui humore deuotionis & cōpunctionis ſoli
ti ſunt abūdare. Mat.21. Capillus de capite veſtro nō peribit.

De Oculo. Cap. 4.

OCVLVS ſm Iſidorum lib.11.c.1. dicitur quaſi a
occultus. Oculi.n. ſub palpebrarum tegminibus
occultantur, ne aliquibus intercidentibus inju-
rijs offendantur. Sunt oculi membra in comple
xione nobiliora, in ſitu ſublimiora, in paſsione te
neriora in effecto vtiliora, ipſi etiam animæ vi-
ciniora. Dicitur igitur oculi cæteris mēbris occultiores, pro
eo q̄ palpebris cōtegunter. Dicuntur ēt cæteris mēbris nobi-
liores, p eo q̄ nobilioribꝰ partibus.ſ. tribus humoribꝰ & ſeptē
tunicis cōponunt. Dicunt ēt cæteris membris ſublimiores, ꝓ
eo q̄ in capite q̄ altior pars corporis, eſt collocantur. Dicunt
etiam cæteris mēbris teneriores, pro eo q̄ præ cæteris mēbris
cito læduntur & patiuntur. Dicuntur inſup cæteris membris
viciniores, pro eo q̄ in ipſis animæ paſsiones oſtēduntur, & ſi-
ue ſit amor, ſiue odium, ſiue triſtitia, ſiue gaudiū, exterius per
oculos declaratur. Iſta oia poſſunt applicari ad prælatum vel
ad prædicatorem. Iſti.n. ſunt oculi & ſpeculatores eccleſię, qui
in alto dignitatis ſupcilio collocant, vt lōgè lateq; videāt quō
membra oia.i. vniuerſi ſubditi gubernent. 4. Reg. 19. Eleuaſti
in excelſum oculos. Iſti ergo ſunt in gradu cæteris altiores, &
etiam debent eſſe per affectionem & contemplationem æter-
norum, necnon per vitæ excellentiam, & per eminentiam me-
ritorum, cæteris ſubditis celſiores. Hie.4. Leua oculos tuos in
directum. Item iſti debent eſſe occultiores, quia pro certo ad
prælatum pertinet q̄ non ſit nimis expoſitus vel apertus, qui-
nimo ſub cuiuſdam maieſtatis reuerentia debet eſſe plus cæte
ris abſconditus & velatus. Quod etiam de occultatione hu-
militatis poteſt intelligi, quia.ſ. iuſti ſe debēt per humilitatem
abſcondere, & ne videant vanitates diuertere, & bona ſua oē
alijs appareant, occultare. Eſaiæ.33. Claudit oculos, ne videat
malum. Item iſti debent eſſe cęteris teneriores, fraternæ.n. mi
ſeriæ & deſolationes cito debent iſtos per compaſsionem lęde
re, & ſuæ pietatis teneritudinem moleſtare. Eccle.22. Pungēs
oculum educit lacrymas. Item iſti debēt eſſe in complexio-
nes nobiliores, ſuam.n. complexionem ſpiritualem debent. 10.
principaliter cōponere, ſ. tres humores.i. tres virtutes theolo-
gicæ, & ſeptem tunicæ.i. ſeptem virtutes morales, quæ debēt
ipſos circundare & ornare. Iſti.n. debent virtutum theologica
rum, quæ ſunt ſpes, fides, & charitas, ternarium habere, vt ſic
deus appendat tribus digitis molem terræ. Eſa.40. Debent ēt
habere donorum ſpiritus ſancti ſeu etiam virtutum moralium
ſeptenarium,

ſeptenarium. Eccleſ. 20. Oculi eius ſeptemplices ſunt. Itẽ iſti
debent eſſe animæ viciniores. Anima.n. corporis eccleſiæ eſt
ipſe Chriſtus, qui p gratiã animat & viuificat vniuerſos. Iſtius
igitur animæ oculi.ſ. prælati, vicini ei per gradus.ſ. dignitatẽ,
ſibi quoq; eſſe debent propinqui per morum conformitatem.
Iſtius.n. animæ.ſ. dei, debent alijs volũtatem oſtendere, & mo-
tus ſuæ ordinationis verbaliter & exemplariter declarare, vt
ſic dicat deus illud Iob. 31. Pepigi fœdus cum oculis meis. Itẽ
iſti debent eſſe cæteris vtiliores, quia.ſ. ſicut oculus non ſibi ſo
li ſed toti corpori eſt vtilis, quia.ſ. lumen habet non pro ſe, ſed
pro corpore gubernando, ſic prælatus & vir iuſtus vtilitatem
communem magis debet quærere quã propriã, & lumine ſuæ
ſcientiæ ſeu temporalis ſubſtantiæ non debet ſibi ſoli proficere,
ſed alijs potius opem ferre. 1. ad Corin. 10. Nemo quod ſuũ
eſt quærat, ſed quod alterius. Quamuis multi de talibus ſuis
oculis & prælatis poſſint dicere illud pſal. Lumen oculorum
meorum & ipſum non eſt mecum. Vel omnia ſupradicta potes ex
ponere de oculo cordis ſeu mentis, qui debet in alto poni per
contẽplationem, animæ eſſe vicinus per ſuæ ſalutis meditatio-
nem, occultus eſſe per ſuarum virtutum abſconſionem, facili-
ter pati per compaſsionẽ, ex decem partibus conſtare per de-
calogi cuſtodiam & impletionẽ, alijs pluſq̃ ſibi proficere per
charitatem & dilectionem. pſa. Oculi eius in pauperem reſpi-
2 ciunt. ¶ Oculus ſm Conſtantinum, ſeptem habet pelliculas.ſ.
tres a parte interiori, & quattuor a parte exteriori, quæ.ſ. tuni-
cæ ab interiori cerebro originem ſuam ſumunt. Tres etiam ha
bet humores prædictis tunicis inuolutos. Quorum.ſ. tam pel-
lium q humorum dictus Conſtantinus nomina & cõditiones
diſtinguit, ipſarumq; proceſſum diuerſimodè diffinit. Oculus
eſt cor, quod pro certo habet tres humores.i. tres potẽtias na-
turales.ſ. intellectum, memoriam, & voluntatem, vel etiam ip
ſam fidem trinitatis. Tres etiam habet tunicas ex vna parte.i.
tres virtutes theologicas.ſ. ſpem, fidem, & charitatem. Quat-
tuor verò ex altera.ſ. quattuor virtutes cardinales, quæ ſunt iu
ſtitia, temperantia, prudentia, fortitudo. His.n. ſeptem tunicis.
ſ. his ſeptem virtutibus debet indui oculi triplex humor id eſt
mentis potentia tripertita. Quia pro certo oculus mentis nũ-
quam bene componitur, niſi iſtis ſeptem tunicis ſpiritualiter
veſtiatur, & niſi ſibi a cerebro.i. a deo intrinſecè influantur.
Dañ. 10. Ecce vir vnus indutus lineis. Sequitur. Oculi eius vt
3 vt lampas ignis. ¶ De tunicis & humoribus oculorum magnũ
tractatum facit author proſpectiuè ſed omitto, quia videt mi-
4 hi impertinens. ¶ Duo oculi in capite ſunt locati, ad finem vt
alter alterius beneficio iuuaretur, & vt ſi quid vnus pateret,
per alium defectus ipſius ſuppleretur. Habent etiã oculi duos
neruos in quibus ſpiritus viſibilis continetur, qui tñ in fronte
media in modum crucis tranſuerſaliter vniuntur, vt ſic vnus
ſpiritus ab altero confortetur, vt imago rei viſæ non duo, ſed
vna a duobus oculis videatur. Iſta dualitas ſignificat combina
tionem charitatis. Teſte.n. Gregorio, Charitas minus quã in-
ter duos eſſe non poteſt. Eſt igitur neceſſe vt oculi.i. viri ſpiri-
tuales & diſcreti ſint duo.i. per charitatem & amicitiam com-
binati, & per dualem colligantiam aggregati, & hoc vt inuicẽ
adiuuentur. Nerui.n. ſuæ dilectionis, & ſpiritus ſuæ affectio-
nis, inuicem debent vniri. Et quamuis duo ſint.i. plures, viſus
tñ ſuæ diſcretionis ad vnam debet imaginem reduci.i. ad vnã
voluntatem ſimplicem terminari. Sicut.n. dicitur Actuum 4.
5 Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. ¶ De
dualitate igitur charitatis loquitur ſapiens. Eccleſia. 4. dicens
Melius eſt eſſe duos quam vnum. Habent.n. emolumentum ſo
cietatis ſuæ. Sequit. Si qs preualuerit cõtra vnũ, duo reſiſtũt ei.
6 ¶ Quamuis oculi ſint duo, & quamuis a ſe inuicem ſint diuer-
ſi, ipſi tamen in actu vidẽdi vnũ ſunt, & ſuper.tẽ viſum vtriuſ-
que radij in pyramide ſe contingunt, & ſic in vna viſione con
ueniunt, & vnicum actum videndi faciunt & inducũt. Quod
potiſsimè accidit, quia nerui concaui viſibilis ſpiritus delatiui
in modum crucis tranſuerſaliter ſe vniunt, & ſic duo nerui ſi-
bi inuicem ſpirituum, & imaginum receptarum communionẽ
faciunt, & ita quamuis ſint duo, vnius tamen rei vnam nõ du-
plicem imaginem ſeu ſpeciem iudicant & decernunt, ſicut di-
cit auctor ſcientiæ perſpectiuæ. Sic vere quãuis nos ſimus qñ-
que duo & non vnum, & quamuis ſimus in aliquibus diuerſi
& diuiſi (vtpote quia diuerſarum regionum & conditionum,
& fortè affectionum) qñ tamen conuenimus ad iudicandum
de aliqua re viſa, ſicut eſt in electione prælati vel in alicuius
rei vel negocij examinatione, nos procul dubio non debemus
facere iudicium bipertitum, ſed potius vnũ ſimplex, concors,
vniuocum, conſonum & quietum, cuius procul dubio cauſa
debet eſſe: quia pro certo dato q inter nos habeamus dualitatẽ.
i. aliqualẽ diuerſitatẽ exterius, nerui tamen noſtræ affectionis
debent per charitatem iungi & vniri interius. Quia quæcun-
que ſit exterius diuerſitas, intus tamen in cordibus debet eſſe
vnitas & concorditas. Et quantãcũq; diuerſitatem in corpore
habeamus vel in loco, idem tamẽ eſſe debemus in pectore vel
in voto. Gen. 2. Erunt duo in carne vna. Et ſic in videndo & in
iudicando & in diſcernendo & ordinando debemus ſimplici-
ter vniuocè & concorditer nos habere, & non alter alteri diſ-
ſonare. Iudic. 20. Conuenit vniuerſus Iſrael quaſi vnus homo,
eadem mente vnoque conſilio. ¶ Oculus quandoq; vnam rem 7
iudicat eſſe duas &c. Multa poſui in tabula tractatu de oculo
& de videre, & ideo omitto quo ad præſens, vel fortè faciam
tractatum de ſenſibus & ſpeculis, vbi ponam. ¶ Oculus nõ de- 8
bet eſſe nimis prominens, nec nimis profundus, nec nimis mo
bilis etiam nec nimis tardus. Mobilis.n. ſignificat mentis inſta-
bilitatem, tardus autem pigritiam & tepiditatem. Prominens
ſignificat ſtoliditatem, profundus autem animi malitioſam cal
liditatem. Oculus eſt mens, quæ pro certo per ſuperbiã & ela-
tionem non debet vltra debitum prominere, nec per nimiam
deiectionem nimis profunditer ſubiacere. Nõ decet.n. virum
iuſtum q vltra debitum per ſuperbiam eleuetur, quia.ſ. ſicut
dicitur Prouer. 6. Oculi ſublimes ſunt a deo maledicti. Nec ẽt
q per deiectionem pluſquam deceat humilietur Eccl. 13. No-
li eſſe humilis in ſapientia tua. Primũ.n. attribuitur ſtoliditati
& præſumptioni, & ſuperſtitioſæ hypocriſi & ſimulationi. Eſt
enim qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt do-
lo. Eccleſ. 19. Oculus etiã huiuſmodi nõ debet eſſe nimis mo-
bilis per inconſtantiæ leuitatem, nec etiam nimis tardus per
pigritiæ tarditatem, nõ debet.n. cito de propoſito ad propoſitũ
moueri, nec etiam ex toto tarditate & obſcuritate pigritiæ in
vno propoſito confirmari. Oculi.n. ſeptemplices reprehendũ-
tur. Eccleſ. 20. Oculi etiã languentes & imbecilles procul du-
bio nõ cõmendant. pſal. Oculi mei languerunt præ inopia. Igi
tur neceſſe eſt q oculus mentis medium teneat, vt ne quid mi
nus habeat, aut excedat. Medium.n. tenendum, quia.ſ. ideo q
Icarus filius dedali medium non tenuit, perijt, quapropter dr
in verſu. Icarei nati memores æſtote, parati Iuſſa paterna pati,
medium tenuere beati. ¶ Item oculus profundus acutè, & p- 9
fundè & a remotis videt, oculus verò prominens econuerſo,
vt dicit Ariſto. lib. 1. de animalibus. Oculus profundus eſt cor
humile & deiectum, prominens vero eſt cor ſuperbum & ela-
tum. Talis igitur oculus qui per humilitatem eſt profundus,
videt acutè per diſcretionem, & videt a remotis.ſ. per futuro-
rum conſiderationem. Iob 39. De longè contemplatur eſcam.
Econtra vero oculus prominens & ſuperbus obſcurè videt p
mentis cæcitatem, & non remota & futura, imo tantum pro-
pinqua & præſentia cõſiderat per terrenorum delectabilium
voluntatem & cupiditatem. Hie. 22. Tui verò oculi & cor ad
auaritiam. ¶ Oculi quandoque valde aperti, & raro clauſi, in- 10
uerecundiam ſignificant ſecundum Ariſto. Tarde verò aper-
tionis oculi defectum virtutis deſignant. Inuerecundi.n. ocu-
los valde apertos tenent, Imbecilles verò ipſos vltra debitum
habent clauſos. Sic verè inuerecundi & inſolentes oculos ha-
bent apertos ad omnia inueſtigandum, videndum & perſcru-
tandum. Imbecilles verò ipſos habent clauſos ad illa etiã quæ
videri debent, omittendum & per negligentiam ignorãdum.
Contra inuerecundos ergo loquitur ſcriptura Eccleſ. 3. dicẽs.
Altiora te ne quæſieris, & in ſuperuacuis rebus ne fueris curio-
ſus. Non eſt.n. neceſſarium quæ abſcondita ſunt, videre oculis
tuis. Teſte Ariſt. non eſt oculorum varietas niſi in hominibus
& in equis. Iſta poſſunt applicari contra multos, qui quamuis
appareant eſſe homines.i. perſonæ rationales, & equi.i. homi-
nes diſciplinati, ſicut ſunt aliqui religioſi vel viri ſciẽtifici, ipſi
tamen in oculis mentis ſuæ inueniũtur varij & diuerſi, & præ
cæteris mutabiles atque vani. Quod patet, quia vix poſſunt in
vno propoſito perſeuerare, quinimmo ſolent & in promiſsis
& in iudicijs multipliciter variare. Eccleſi. 20. Datus inſipiẽ-
tis non erit ibi vtilis, oculi eius ſeptẽplices ſunt. Vel equi ſunt
carnales & delicioſi. Eſa. 31. Æqui eorum caro, & nõ ſpiritus.
Homines verò qui ſunt riſibiles, ſunt mundi diuites & in pro
ſperis ſolatioſi. Tales.n. oculos mentis habent varios, & per in
conſtantiam deuios & diuerſos. ¶ Itẽ teſte Ariſtotele, aliquan 11
do inuenitur equus & capra qui habent vnum oculum vnius
coloris,

coloris,& aliam alterius.Sic verè ſunt multi,qui oculos men-
tis non babent ſemper vniformes per fidelitatem , vel per vo-
lũtatis eãdẽ firmitatẽ,& idẽtitatẽ, quinimo vnũ habẽt vnius
coloris,alterum alterius,quia .ſ.oculus ideſt intentio quæ ap-
paret extra , videtur vna , illa vero quæ latet intra , eſt altera.
Quia ſcilicet falſi homines vnum fingunt exterius,& aliud in
tendunt interius,& ideò tales equi & capræ, dicuntur,quia ſci
licet more equorum interius ſuperbiunt, more vñ caprarum
humiles & ſimplices eſſe ſe fingũt. Vt talis ſic fictus figuretur
in illo agno de quo dicitur Apoc.5.q habebat cornua ſeptem.
Tales enim ſunt agni in apparentia, ſunt cornuti in excellen-
22 tia, ſunt oculati in malitia.¶ Oculiq̃ puerorũ ſunt virides,poſt-
ea autem mutantur in nigrum , vel in glaucum, vt dicit idem
Ariſtot.Oculi vero nigri,vt ait,melius vident de die quam de
nocte.Sunt enim de die acuti viſus,de nocte verò obtuſi.Cla-
ritas enim diei oculum nigrum non faciliter diſgregat, noctis
verò tenebra ipſius nigredinem amplius obtundit & obſcu-
rat.Oculi autem glauci econuerſo de die obtunduntur,& pro
pter poſsibilitatem & debilitatem virtutis faciliter a ſolis lu-
mine diſgregantur,& econtra in nocte cæteris clarius dicun
tur videre, & claritatem in oculo de die aggregatam retine-
re,& ſic videndi potentiam aliqualiter plus habere , ſicut pa-
tet de murilego,qui oculos habet glaucos, & qui nocturno tẽ
pore clare videt. Per oculos nigros intelligo mentes hominũ
peccatorum,vitiorum fuligine denigratas.Per oculos vero al
bos ſeu glaucos intelligo mẽtes innocentium , puritatis albe-
dine candidatas.Oculi ergo nigri id eſt peccatorum mentes,
in die proſperitatis mundanæ & in claritate præſentis vitæ cla
rè vident,& prudenter ſe habent, quia ſicut dicitur Lucæ 16.
Filij huius ſeculi ſapientiores filijs lucis in generatione ſua
ſunt.In nocte tamen id eſt,in morte,& in tempore poſt hanc
vitam obſcurè cernunt,& de illis quæ ad tempus illud perti-
nent,non prudenter diſcernunt,quia vt communiter tales qui
in die præſentis vitæ ſunt diſcretiores, ſunt in nocte mortis in
ſipientiores, & illi qui melius vident in mundi negocijs , ob-
ſcurius iudicant de futuræ vitæ naufragijs.Ioan. 11.Si quis am
bulat in die,non offendit,quia lucem huius mundi videt,ſi au
tem ambulauerit in nocte offendit,quia lux non eſt in eo.Ecõ
uerſo autem oculi albi & glauci id eſt , mentes innocentium
& ſimplicium parum vident in die id eſt , in negocijs præſen-
tis vitæ , veruntamen in nocte id eſt , in illis quæ poſt vitam
iſtam venient,hoc eſt dictu, in illis quæ pertinent ad futuram
vitam, ſolent clarius videre , & de illis quæ ad ſalutem perti-
nent, diſcretius iudicare.pſalm.Nox ſicut dies illuminabitur,
23 ſicut tenebræ eius , ita & lumen eius . ¶ Aliqua ſunt animalia
quibus eruti oculi renaſcuntur , ſicut ſunt pulli hirundinis &
24 aliquorum ſerpentum.Vide de hirundine.¶ Omne animal ca
rens palpebris,& eſt debilis viſus,ſicut patet in piſcibus, lepo
25 ribus,lacertis & ſimilibꝰ &c.Expone ſicut de ſignis &c.¶ Mul
ta poſſunt dici adhuc de oculo,quæ omitto, quia quando tra-
26 ctabo de viſu,multa alia ſuperaddam . ¶ Pone hic ſi vis quòd
oculus habet vnum vitium, quia cum omnia videat , ſeipſum
non videt.Sic verè homo cum conditiones hominum videat,
cognoſcat,iudicet & reprehendat, conditiones tamen & de-
fectus proprios non cogitat nec aduertit.Ideò dicitur Matth.
7. Vides feſtucam in oculo fratris tui , trabem autem quæ eſt
27 in oculo tuo non conſideras . ¶ Secundum Plinium libro 11.
cap.37.cum in oculis appareat intuentis imago, inde eſt quòd
quædam ſunt alites quæ ante omnia de præda ſua oculos pe-
tunt,& veluti ad cognata deſideria ratione viſæ effigiei ad ocu-
lorum erutionem tendunt, ſicut patet de Aquila & de coruo.
Sic verè demones , alites infernales , ſumme tentant oculum
cordis vel fidei per infidelitatem extraguere & eruere, & hoc
quando vident imaginem ſuam ibi eſſe, vtpote quando conſi-
derant quod homo ſolet de ipſorum malitijs cogitare , ipſaſ-
que in mentis oculo per iugem memoriam reſplendere . Vel
dic quod oculus eſt anima , in qua pro certo alitis infernalis,
ſcilicet diaboli, apparet effigies per peccatum , & ideo quan-
do poſt mortem iſta ales diabolus effigiem ſuæ imitatio-
nis ibidem reperiet, ad eam tanquam ad cogna-
ta deſideria tendet , & ipſum oculum id eſt,
ipſam animam eruet & euellet, dicens il-
lud 1.Regum.11.In hoc feriam vo-
bis pactum , vt eruam
oculos veſtros
dextros.

De Pupilla. *Cap. 5.*

PVPILLA ſm Iſidorum libro.11.eſt medius pun 1
ctus oculi , in quo eſt vis videndi , vbi quia rerum
imagines paruæ videntur , ideo pupillæ .i. paruulę
appellantur . Et dicitur pupilla , eo quod pura ſit
& impolluta . Habet autem iſta circa ſe quendam circulum
quo diſtincta nigredine,aliæ partes oculi ab ea diſtinguuntur.
Sicut autem dicit Hal.omnia quæ ſunt in oculo , ſiue ſint hu-
mores,ſiue tunicę,ſiue nerui,pupillę famulantur, & ideo ipſa
ſicut regina in medio ſedet & principatur. Super oĩa eſt pupil
la paſsibilis , & ideo diligentiſsime cuſtoditur . faciliter enim
læditur,ſed non faciliter reparatur. Talis pupilla videtur eſſe
cõſciẽtia & Syndereſis cordis noſtri , quæ ſicut regina animi,
in cordis medio collocatur. Et tam tres humores id eſt , tres
theologicę virtutes,quam ſeptem tunicę.i. ſeptẽ morales vir-
tutes,quam etiam duo nerui.i.duo charitatis præcepta ſibi ſci
licet conſcientiæ ſicut dominę famulantur, & ad eius compo-
ſitionem moralem virtualiter operantur,vt ſic ipſa dicat illud
Apocalyp.18. Sedeo vt regina,& vidua non ſum . Iſta igitur
pupilla dicitur,quia pro certo pura & munda ſicut puella ip-
ſa eſſe iubetur . Et propter hoc circulo mandatorum dei de-
bet cingi,& a cæteris ſegregari , ne fortè ipſam contingat ali-
quo vitio maculari.pſalm. Scuto circũdabit te veritas eius.In
illa igitur eſt præcipua cauſa videndi,quia ſcilicet conſcientia
præcipuè videt & cogitat illa quæ pertinent ad ſalutem. Et in
iſta etiam apparet imago , quia ſcilicet ratio diuinæ imaginis
qua anima deo aſsimilatur , in conſcientia & in illa ſuperiori
portione animæ præcipuè reperitur . pſalm. Veruntamen in
imagine pertranſit homo . Et iſta ſuper omnia eſt paſsibilis,
quia pro certo nullum eſt ita modicum peccatum quin con-
ſciẽtiam lædat,& quin læſionem ſuam per naturalem remur-
murationem ſyndereſis immediatè ſentiat & oſtendat . Thre-
norum.2.Non taceat pupilla oculi tui . Et propter iſta , ſuper
omnia a læſione peccati eſt ſeruanda,& deo vt ſeruetur deuo-
tius committenda , dicendo ſcilicet illud pſalm. Cuſtodi nos
domine vt pupillum oculi,ſub vmbra alarum tuarum prote-
ge nos.¶ Pupilla videt oĩa,& in ea diiudicat & diſcernit , ſed 2
tamen per lineas rectas ſe nunquam poteſt cernere,& non ni-
ſi mediante ſpeculo,per reflexas ſcilicet lineas, poteſt quomo
do libet ſe videre. Talis eſt anima , quia iſta agnoſcit & videt
alia directè & per ſe, ſe autem non poteſt perfectè nec directè
cognoſcere, imo ſolum per ſui reflexionem ſuper ſeipſam, ſo-
let de conditione propria cogitare 1.ad Corint.2. Quis.n.ſcit
hominum,quæ ſunt hominis? Quod etiam loquendo morali-
ter eſt verum. Homo.n.melius videt alia quam ſeipſum,& me
lius iudicat de alienis moribus quã de ſuis, & in alienis nego-
cijs videt diſcretius quam in proprijs.Bernardus.Multi multa
ſciunt,& ſeipſos neſciunt. Aliena.n.videmus directè,& ſine re
flexione radij mẽtis per aliquam reflexionem odij vel fauoris,
nos autem & noſtros videmus indirectè,mediãte.ſ. aliquo ſpe
culo alicuius fallacis opinionis, & repreſentationis. Fauor.n.
& affectio quam habemus ad nos & noſtros,radium veri iudi
cij reflectit & frangit,& ſic homo ſeipſum nõ perfectè cogno-
ſcit,nec de ſe & ſuis directè iudicat vel diſcernit. Quod patet
& in vitijs & in virtutibus. Vitia.n.noſtra & noſtrorum nõ be
nè diſcernimus,imo ipſa modica reputamus,virtutes verò no
ſtras & noſtrorũ maiores eſſe credimus, & ſic in omnibus nos
erramus. Vide Chryſ.ſuper illud Mat.23. Væ autẽ vobis ſcribæ
& Phariſei.dicit ſic. Alter alterius culpã cito intelligit , ſuam
autem difficile. Homo.n.in cauſa alterius cor habet tranquil-
lum,& in ſua conturbatũ . Vel dic q homo non poteſt bene di
rectè cognoſcere ſeipſum, imo oportet q per reflexionẽ & per
cõſiderationem & per quandam reuolutionẽ ſe cognoſcat. Et
ideo ſpecula.i.viros ſpeculares & perfectos debet reſpicere,&
ſic ſe eis cõparando,& radium ſuæ conſiderationis ab iſtis ſpe
culis ad ſe reflectẽdo, poterit ſe cognoſcere , & q̃tũ habet vitij
vel meriti iudicare . vnde Grego.5.moraliũ dicit ſic.Si vis(in
quit)intelligere qualis es,debes primo cognoſcere qualis non
es,vt ex forma bonorũ metiaris q̃ta boni indigentia ſis defor-
mis.Lumen nãq; debet reſpicere, q vult de tenebris iudicare.
¶ Pupilla oĩa q̃ videt , videt ſub angulo . Siue.n. radij mittãt 3
de pupilla ad rẽ,ſiue de re ad pupillã,ſemp eſt conus & angu
lus in pupilla,baſis verò fundamentaliter in re viſa ſicut dicit
author perſpectiuè. Angulus & conus ſignificat ipſum deum,
qui rectè eſt quidam angulus ſpiritualis, a quo oẽs lineæ.i.oẽs
creaturæ

creaturę originaliter producuntur, & in quo ēt ſicut in angulo diuerſi parietes.i.diuerſæ ſectæ, iudeorū.ſ. & gentilium per ſidem vniuntur, quapropter non immerito lapis angularis in ſcriptura vocat.ad Ephe.2. Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ędificatio cōſtructa creſcit in templum. Oculus igitur cordis noſtri, & pupilla ēt mentis noſtræ debet videre, cognoſcere & ſapere angulo.i.deo mediāte, quia.ſ.omnis viſio, cognitio vel iudiciū ipſius deo mediante debet fieri, & ad ipſum deum ordinari, & eo mediante lineæ creaturarū ad animam pertranſire, vt ſic in omni iudicio noſtro deus ſit intermedius, per quem poſsint negocia terminari.

De Cilijs & palpebris. Cap. 6.

1 CILIA & palpebrę ſm Iſidorū ſunt oculorū tegmina, quæ a palpando palpebræ, & celando cilia nuncupant. Iſta.n.ſunt data a natura ad oculi iuuamentum, & ad corporis ornamentū. Iuuant n.oculum ipſum claudendo & celando, & a nocumentis exterioribus defendēdo, aeremq; incidendo, & eius groſsitiē motu continuo depurando. Tenera.n. oculi ſubſtantia groſſo aere faciliter læderetur, & ſpirit⁹ viſibilis diſgregaretur, viſus ēt obſcuraretur, niſi palpebris ſæpiſsimè clauderet. Quapropter natura fecit cilia dura & neruoſa & leuia, & ad motū habilia. Et inde eſt ꝙ aīalia carentia palpebris, ſunt obſcuri viſus, ſicut patet in piſcib⁹ & leporibus. Palpebræ huiuſmodi ſignificat virtutē diſcretionis, quæ.ſ.duplex debet eſſe ſuperior, ſ.et inferior. Superior eſt diſcretio circa ſpiritualia, inferior vero circa temporalia. Iſte.n.duæ palpebræ.i. iſta duplex diſcretio, oculū mentis debet claudere, & ne indiferetè aliquid videat vel cupiat, ipſum ſub ſuo tegmine cohibere, & ne forte aliquid exterius nocuum, ſ.aliqua mala complacentia ſubintroeat, ꝓcauere. Aer.n.groſſus.i. exteriora mūdi negocia & delectabilia oculū mētis per malos affectus faciliter læderent niſi palpebrę diſcretionis ipſa palparent & inciderent, & verum ſint nociua vel vtilia indicarēt. Bene ergo dr̄ Prouer.4. Oculi tui recta videant, & palpebrę tuæ præcedant greſſus tuos. Debilis.n.eſt oculus mentis noſtræ, & valde paſsibilis per varios appetitus & ideo ſpiritus gratię & virtutis de ipſo per varios affectus faciliter diſpergitur, & ſapientię claritas impeditur, niſi diſcretionis palpebris includatur. Ideo dicebat Dauid in pſal. Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Illi igitur qui talis diſcretionis palpebras non habent, & qui oculos mentis apertos ad mūdi delectabilia ſemper tenent, lumine gratiæ & verè ſcientiæ ſæpe carent, & ignorantiæ tenebris capti degunt Eſa.33. Qui claudet oculos ſuos ne videat malum, iſte in excelſis habitabit.
2 ¶Generaliter oīa volatilia claudūt oculū palpebra inferiori, quadrupedia vero ſuꝑiori, vt dicit Ariſt. Volatilia q̄ ſurſum ꝑ cōtēplationē & affectionē volitāt ad ęterna, ſignificat viros ſpirituales & bonos. Quadrupedes vero quæ vultū cordis ſemꝑ gerunt inferius ad terrena, ſignificant peccatores & homines beſtiales. Cum igitur oculus mētis humanæ duas habeat portiones.ſ.ſuperiorem qua cōtemplatur æterna, inferiorem, qua meditatur terrena, iſta eſt differentia inter bonos & malos, inter volucres & quadrupedes, inter ſpirituales & carnales, q̄ pro certo boni claudunt oculum mentis ſuæ a parte inferiori i quantum ad affectū bonorū terrenorū, mali vero ipſum claudunt a parte ſuperiori.i.quātū ad affectum bonorum æternorum. Quia procul dubio palpebra concupiſcētiæ claudit oculos malorum, ne vident ſuperiora. Palpebra vero timoris diuini claudit oculos iuſtorū ne attendant ad inferiora. Et ſic oculi carnales a parte ſuperiori clauduntur, inquantum ſcilicet nihil de bonis ſpiritualibus & æternalibus meditantur. Figurati in Thobia cæco, qui dicebat. Thob.5. In tenebris ſedeo, & lumen cœli non video. Oculi vero ſpirituales a parte inferiori clauſi ſunt, inquantum de iſtis terrenis inferiorib⁹ nihil cupiunt ſeu volunt, vt rectè videantur audiſſe illud Eze.12. Fa-
3 ciem tuam velabis, & non videbis terra. ¶ Palpebræ pilos habent limitatæ dimenſionis. Non enim oportet ꝙ ſuccidantur, quia nunquam vltra determinatum a natura ſpatium augmētantur. Pili in ſcriptura bona terrena deſignant, quæ ſcilicet ſunt quædam exteriores ſuper excreſcentiæ ſicut pili. Iſti igitur debent circa oculum cordis noſtri habere certum limitē incrementi. Non debet enim in infinitum creſcere, imo apud nos debent determinato ſpatio, ſcilicet ſolum ad debitam ſufficiētiam prominere. Quod vtiq; eſt contra auaros, qui contra oculum cordis, incrementum pilorum diuitiarum non limitant, imo quandiu viuunt, ſemper ipſas augmentare procurāt. Vnde Ambroſius dicit ꝙ modum non habet auaritia, nec capiendo impletur, ſed incitatur & ingentior ſit, quo plura quæſiuit. Seneca ēt dicit ꝙ auaritia finē nō ponit in quęſitis, ſed in quærendis. Vel dic ꝙ pili ſunt affectus & deſideria cordis noſtri, quæ procul dubio debent eſſe circa ſtatus dimenſione cōtenta, & nunquam vltra debitum termini porrecta vel extenſa. Quod eſt cōtra ambitioſos & auaros, quorū deſideria accreſcūt in infinitum. Vnde plato dicit. Materia fluit in infinitum, niſi forma ſiſtat fluxum. ¶ Secundum Ariſtotel. omne animal habens palpebras claudit eas quando dormit, præter leonem & leporem. Sic verè omnis homo quādo in delicijs dormit & quieſcit, ſolet oculos mentis claudere, & illa quæ ad ſalutem pertinent non videre, nec cogitare. Veruntamē iſtud fallit in leonibus.i.in viris ſapientibus, conſtantibus & perfectis, & ēt in leporibus.i.in viris timidis & humilibus & deiectis. Tales enim etiam ſi dormiunt, id eſt in mundi proſperis lætantur & quieſcunt, ſolent tamen oculos mentis apertos habere, & non obſtante proſperitatis ſomno, ſemper de his quę ad ſalutē pertinent, cogitare, dicentes illud Canticorum 5. Ego dormio, & cor meum vigilat. Et numeri 24. Qui cadens apertos habet oculos.

De Supercilijs. Cap. 7.

1 SVPERCILIA ſm Iſidorū li.11. ſunt ille partes piloſę q̄ ſunt ſuꝑ cilia. Intercilia vero ſunt illa ſpatia pilis vacua quæ inter ſupercilia ſunt poſita. Sūt aūt ſupercilia facta ad corporis decorem & honeſtatem, necnō ad aliquā neceſsitatem. Sudorem.n.de frōte fluentē ſolēt ab oculis repellere, & ſic oculos aliqualiter adiuuare. Dicit igitur Ariſtoteles ꝙ ſuꝑcilia habēt quandā vim occultā paſsiones aīæ indicātē. Vñ ēt (vt cōiter videm⁹) in ſupercilijs apparet ſignū ſuperbię, iracundię, audaciæ & timoris. Vñ dicit idē ꝙ ſupercilia recta quaſi lineæ, prætēdūt mollitiem fęmineā. Depreſſa ſignificant inuidiā. Elata vero & pilis ſpiſſa ſignificāt animoſitatem. Longa vero & pilis rara ſignificant timiditatē. Piloſa vero & viſū obūbrantia ſignificāt iracundiā et cōplexionis caliditatē. Carnoſa vero ſenſus ſignificāt paucitatē. Pilis vero penitus vacua ſignificant ſanguinis corruptionē, ſicut in leproſis, vel humoris conſumptionē, ſicut in ethicis, vel pororū opilationē, ſicut in caſtratis. Per ſuꝑcilia poſſum intelligere exteriorē conuerſationē, quæ re vera hoī ad honeſtatē data eſt & decorē. Iſta eſt n.quæ pilis.i.virtutibus induitur, & per quā aīæ paſsiones exterius oſtenduntur. Teſte.n.Gregorio, per hæc quæ foris apparent, q̄d intus lateat aperit. Tale igitur ſuperciliū noſtræ cōuerſationis exterioris ſi ſit nimis planū, ſignificat mollitiē inſtātiæ, ſi ſit nimis præſſum, ſ.ꝑ apparentem humilitatē, ſignificat fictionē inuidioſæ malitiæ. Eſt.n.qui nequiter ſe humiliat. Eccl.19. Si ſit altū ſuperficiliū, ſ.per elationē, ſignificat animoſitatē ſuperbiæ. Si ſit nimis longū.ſ.per tarditatē, ſignificat timiditatē & remiſsionē pigritiæ. Si ſit nimis piloſum.i. per hypocriſim pōpoſum, & pilis virtutū apparenter veſtitū, ſignificat carnalitatē auaritię & iracūdiæ. Si ſit nimis carnoſum, ſignificat imbecilitatē ingnorātię. Si ſit pilis virtutū, prorſus vacuum, tūc deſignat corruptionē luxuriæ, cōſumptionē humoris gratiæ, & caſtrationē generatiuę.i.operatiuę potentiæ. Mediocritas igitur in oībus eſt habēda, & cōuerſationis cōmunis ciuilitas præ omnibus eſt laudāda, quia mediū tenuere beati.

De Fronte. Cap. 8.

1 FRONS ſm Iſidorum a foraminibus oculorum eſt dicta, & eſt frons ſecūdū Conſtā. os ſemicirculare, intra q̄d nerui a cerebro deſcendētes ad ſenſum perficiēdum ſicut in quodā turris refugio cōtinent. Frons igitur ſm Ariſt. ſedes eſt verecūdiæ & honoris. Frōs.n. vicinitatē habet cū imaginatiua virtute, & iō triſtitia vl̄ lætitia, decētia vel indecētia a rōnis iudicio ad frontē ſubito deferūtur, vbi vtiq; diſcernūtur. Totius ēt aīalis virtuoſitas in frōte dr̄ relucere, & fortitudo animi in frōtis fortitudine reſplendere. Per frontē q̄d eſt mēbrum durū & forte, frigoris patiēs & ſudoris, intelligo viros cōſtātes, patientes & fortes, qui.ſ. tenent in corpore eccſiæ locū frontis ad reſiſtendū fidei inimicis, quales fuerunt Apoſtoli & martyres, qui hominem non timuerunt, ſed frontosè ſe

tyrannis oppoſuerunt. Vel virtutem conſtátiæ & fortitudinis, quæ.ſ.eſt ipſi animæ loco frontis. Vel, etiam virtutem exterioris boneſtatis, quæ.ſ. apparet, exterior, more frontis. Vt ſic cuilibet tali dicatur illud Eſa.48. Scio.n.quia durus es tu, & neru' ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. In tali igitur fronte debet apparere, & ibi ex interiori aīa, rationis iudicio & miniſterio redundare conſtantiæ fortitudo, verecundiæ mititudo, honoris & decētiæ pulchritudo, timoris & triſtitiæ mæſtitudo, ſplēdoris & lætitiæ gratitudo. Omnia.n.iſta debet continere frons exterioris conſtantis & fortis conuerſationis, quia.ſ.ibi debet inueniri virtus omnis moralis perfectionis. Iſta.n.exterior cōſtātia debet neruos.i.virtutes interius cōtinere, & ipſas a læſione tētationum deſcēdere, & ſicut turris fortiſsima hoſtiū læſionibus obuiare. Quod bene figuratur Exodi 28. vbi ſuper frontem pontificis lamina aurea ponebatur, in qua nomen dñi ſcribebatur, qua.i.ipſe pontifex præcipuè, ornabantur. ad denotandum q frons noſtræ conuerſationis debet lamina aurea ſplendentis apparentiæ, vbi.ſ.inſcribatur nomen dei.i. perfectio oīs moralis iuſtitiæ ornari. In cuius ēt ſignum puero baptizato & confirmato in fronte fit ſignum crucis de criſmate, ad ſignādū q ex tunc frons voluntatis interioris & frons ſuæ conuerſationis exterioris debet de criſmate diuinæ gratiæ cōſecrari, & ſigno crucis Chriſti per afflictionē & per paſsionis Chriſti memoriā penitus configurari dño. Apoc.8. Signem' ſeruos dei noſtri in frontibus eorum. Vel ſi vis, per frontem intellige mentē, quæ eſt frōs primo & principaliter deo apparēs. Sint igitur ibi verecundia, decentia, lætitia, & ſpiritalis dolor & triſtitia, ſicut dictum eſt ſupra, necnon crucis Chriſti ſignum, & doloroſa memoria. Eze 9. Signa thau ſuper frontes virorum dolētium & gementiū. Et ſicut frons inter alia membra valde modicum habeat de carne, ſatis aūt de oſſe, cuius cauſa eſt ſecundū baſ. quia nimia carnoſitas & pinguedo impediret intellectum & virtutē imaginariam, quæ eſt in frōte, ſic frōs cōuerſationis vel affectionis debet eſſe per conſtantiam oſſea, non p voluptatē carnea. Nimia.n. carnoſitas ſeu carnalis voluptas ſcientiā impedit. Et iō ille qui imaginationi & contemplationi vult eſſe proximus, carnis delicias non admittit. Caro.n.cōcupiſcit aduerſus ſpm. ad Gal.5. Sicut etiā ruga frōtis ſignificat ſenectutē, & humoris interioris conſumptionē, ſic vere vitia cōuerſationis & plicæ verbalis ſimulationis et duplicis cauillationis, ſenectutem & inueteratione malorum deſignat, & cōſumptionem & defectum humoris gratiæ ſignificant. Iob 16. Rugæ meæ teſtimoniū perhibent contra me. Vel ſi vis potes ecōuerſo accipere per frontē duritiā obſtinationis, & apparētem proteruiam viri ſtulti, & in malitia confirmati. In tali.n.fronte eſt talium fortitudo, qua.ſ.frontoſi alijs opponuntur, & qua cū bonis quotidie colluctātur. Talis.n. frons eſt dura per indomabilem ſtultitiam, patens per inuerecundiam & impudentiam, elata per ſuperbiam & ſignata per omniū vitiorum nequitiam. Sicut.n.dicitur Apocaly.13. Serui beſtiæ in frōtibus ſuis imaginem ipſius & characterem acceperunt. Quia pro certo ſerui diaboli in fronte ſuæ exterioris proteruæ apparentiæ, characterem, inuerecūdiæ, & imaginē oīum vitiorū portāt, quibus ſ.ipſi demones eos ſignāt. Vt ſic cuilibet tali dicatur illd Hier. 3. Frōs mulieris meretricis facta eſt tibi, et noluiſti erubeſcere.

De Temporibus. *Cap. 9.*

1 TEMPORA ſunt quedā oſſa chartilaginoſa prope oculos ſita, quæ qa ſunt via arteriarū ſpūs vitales a corde ad cerebrum deferentiū, & continuū pulſum facientiū, & ibidē in magna quātitate ſe colligātiū, ideo loca ſunt valde paſsibilia, & ad læſionē facilia, vt forte ſanari impoſsibilia. Teſte.n. Ariſto.lib.19. Percuſsio quæ cadit ſup oſſa temporū, mortalis, & ſic contingat in eis vulnus, aīal periclitatur. Quod accidit, quia humor temporū cito exit propter oſſiū tenuitatē. Per tēpora poſſum intelligere virtutē fidei. Iſta eſt.n.quæ verſatur circa oculos intellectus. Iſta eſt ēt q pulſum bonorū operū efficit, & q cerebro mētis noſtræ a corde.i.a Chriſto ſpiritū vitalē gratiæ & deuotionis mittit. Iuſt'.n. vt dr̄ Abacuch 2. ex fide viuit. Quid igitur? pcul dubio læſio & vuln' temporū eſt mortalis. Quia p certo hæreſim i fide læditur, quaſi neceſſario moritur, qa vix ad ſanitatē ſalutis reuertit̄, imo p obſtinationē in malitia pſeuerās, vt cōiter, eſt impoſsibile q ſanetur. Hier. 46. Fruſtra multiplicabis medicamina, ſanitas nō erit tibi. Vel iſta pñt dici de religioſis & clericis, qui oculis corpis eccleſiæ, ſ.deo & ſanctis in ſtatu & gradu ſunt propinqui, quorū pcerto fama de facili læditur, ſed nō de facili reſtauratur. Quod ēt de talibus pōt dici, qa procul dubio talia tēpora.i. tales viri prudētes & eminētes qñ a diabolo aliquo vitio vulnerantē, vix aut nunquā ad ſalutem amplius reuertuntur. Conſtat.n. q qñ ſapientes clerici & religioſi delinquunt, adhærentius in vitijs ſeſe immergūt, q̄ illi q ſimplices & ignorātes ſunt, ita q vt cōiter iſti incorrigibiles ſæpe fiūt, ſignati in dæmonibus, qui q̄to fuerūt cōditionis potioris, tāto in pctō fuerunt adhærentiæ amplioris, & ita facti ſunt volūtatis obſtinatioris & irreparabilioris. Sic tales quāto ſunt in ſenſu & ſciētia magis ſubtiles, tanto pcul dubio qñ peccant. magis obſtinati & inſanabiles fiūt, ita q talibus pōt dici illud Hier.30. Inſanabilis eſt dolor tuus. Et ſicut tēpora propter frigiditatē oſsium facilimò caneſcunt, ſic tales indeuoti & frigidi p exteriorem hypocriſim faciliter albeſcūt. Mat.23. Væ vobis hypocritæ, qui ſimiles eſt ſepulchris dealbatis &c.

De Auribus. *Cap. 10.*

AVRIS ſm Iſidorū dr̄ ab hauriendo vocē. Et eſt auris quædā ſubſtantia chartilaginoſa, quæ duabus de cauſis eſt neceſſaria, ſ. ad auribus compreſsionē & aggregationē pro vocis formatione, & ad auditus defenſionē pro exteriorū incidētiū in audit' foramina retētione. Eſt aūt os petroſum, in quo nerui deſcēdētes a cerebro ſunt infixi, ſenſū & motū aurib' deferētes, & mutationē vocis & auris, aīæ referētes. Et ſunt foramina p quæ intrat vox & aer, nō ex toto libera vel vacua, ſed ad modū torcularis tranſuerſa. Quod prudenter fecit natura, ne frigidus aer nimis liberè & cito ad audibiles neruos intraret, & eos læderet, & ne ēt aliqd nociuum interius incideret, qd auditū læderet aut turbaret, ſicut dicit Cōſtāt. in Pātechim li.4. theoricè. c.12. Per aures intelligo auditū. In iſta igit̄ aure audit' & attētionis noſtræ, debent tria conuenire, ſ. chartilago flexibilis, os perforatū, & neru' ad iudiciū rōnis deferēs ſonū. Per iſta.n. intelliguntur tria quæ debet habere auditus cuiuſlibet viri iuſti. Primū eſt benignitas in attendēdo, & iſta eſt auris chartilago, quæ.ſ.flexibilis, & cuiuis quæreleç inclinabilis debet eſſe. pſ. Inclina aurē tuā, & exaudi me. Secundū eſt duritia ſeu raritas in credēdo, & iſtud eſt os petroſum, qa.ſ. petreā duritiā debet habere in accuſationib' credendis & recipiendis, qa ſicut dr̄ Eccl.19. Qui credit cito, leuis eſt corde. Et iō bene dicitur de foramine hui' oſsis q orbicularç eſt & tortuoſū, ne aer frigid' p ſubito introcedat. Quia p certo aer & vox exterior non debet inuenire cor nr̄m liberū ingreſſum, ſed poti' impeditū, quia.ſ.nō cito, nec plenè, nec faciliter debet admitti, ſed circulariter cū inquiſitione & circūſpectione debet recipi atq; credi. Si.n.qd exterius dr̄. faciliter reciperetur et crederet̄, nulli dubiū q læſio multarū iniquitatū multotiēs inferret̄. Et iō in portis rōnis vbi fiūt iudicia ſolet eſſe ſcriptū. Audi aliā ptē. Iō dr̄ Eccl.32. Audi tacens ſimul & q̄rēr. Et Eccl.28. Ori tuo facito oſtia & ſeras aurib' tuis. Tertiū aūt eſt ſagacitas in examinādo, & iſtā ſignificāt nerui. Quia.ſ. nerui diſcretionis debent ab auribus vſq; ad cerebrū.i. vſq; ad rationē attingere, & ibi audita in rōnis iudicio diſcernere, & de eis vtrū vera ſint vel falſa iudicare. Iob 12. Nōne auris verba diiudicat, & fauces comedētis ſaporē? Vel dic oīa prædicta de iudicib' & p̄latis, q ſunt aures ecclç militātis, p eo q habēt officium ſubditos audiēdi. Vel dic q auris eſt virt' obediētiæ. ad quā pertinet audire quod iubet̄. Flexibilis.n.debet eſſe talis auris p humilitatem, & ad oīa quæ mandantur inclinabilis, ſicut decet. Eccl.6. Si inclinaueris aurē tuā. excipies doctrinam.

¶ Aures hoīs poſitæ ſunt in medio capitis audiant vndiq; q̄ dicūtur, & vt ex oī parte ſonorū differētiā cōprehēdāt. Talis debet eſſe iudex ſeu cōfeſſor, q aliorum facta habet diſcernere & audire. Iſte.n.nō debet eſſe pſona abſcōdita cuius difficilis ſit acceſſus, imo iſte debet eſſe in medio, expoſit' videlicet vicinis, vel ēt in medio æqtatis.ſ.vbi poſsit meli' cōprehēdere & audire, & oīb' æqualiter auditionis debitū exhibere. pſal. Aurib' pcipite q iudicatis orbē. Vel dic q hō debet habere aures in medio, ad denotandū q ad audiendum mādata & iudicia dei, & ēt ad audiendū quod prælato præcipitur, qd a magiſtro docetur, vel qd a paupere petitur, debet auditū habere paratum & expoſitū, nō abſcōditū aut remotū, qa ſicut dr̄ Sap.6. Si dilexeris audire, ſapiēs eris. Ideo præcipitur Iob 6. Præbete aurem & videte. Vel iſtud poteſt applicari ad Chriſtū, vel ad virginē glorioſam, 2

glorioſam, quorum auris ſemper eſt in medio & in promptu, parata.ſ. quicquid iuſtè petimus exaudire. pſal. Oculi domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorũ. Veruntamẽ aduerte ꝙ ſicut antis (vt ſupra dictum eſt) habet os durum, & foramẽ non planum, ita auris.ſ. diuinæ miſericordiæ aliqñ ſe oſtendit duram & difficilem, & non de leui quod petitur concedentẽ. Quod facit vel propter noſtram indignitatẽ, quia ſicut dr̃ Iob 9. Scimus aũt quia deus peccatores non audit. Vel propter rei petitę inhoneſtatem, vel dãnoſitatem. Sæpe.n. petit homo qđ conceſſum ſibi noceret. Ideo dicit Tullius. ꝙ dij non amplius ſunt orandi, niſi ꝙ bona dent ſc.iunt.n. quid vlterius vtile ſit. Iõ de male petentibus dr̃ Ia.4. Petitis & non accipitis, eo ꝙ male petatis. Vel etiam dura eſt iſta auris, vt maiorem iuſtè petentis ex dilatione accendant charitatem, & inueſtigando ſedulitatem. Vult.n. non faciliter audire, vt tandẽ donũ emptũ præcioſius habeat, & vt in noſtrarũ orationum clamoribus delectetur. pſal. Clamauit ad me, & ego exaudiã eũ. Vel iſta poſſunt dici de malis, qui in aure auditus cordis habent os durum obſtinationis, ita ꝙ ſine difficultate non audiunt verba dei, pauperis, vel prælati. ps. Aures habent, & non audiẽt &c.

3 ¶ Aures aĩaliũ quadrupedũ ſunt in ſupiori pte capitis, & ſunt vt cõiter ſurſum erecti, exceptis tñ quibuſdam canib⁹, & quibuſdã capris, quibus ſunt inferius dependẽtes. Nullum ẽt volatile vt cõiter habet aures. Hõ etiam inter oĩa aĩalia aures habet minus mobiles. Oĩs.n. aĩalia mouẽt aures præter hominẽ. Homo ẽt reſpectu corporis ſui nimis habet aures. Per hoĩem poſſunt intelligere illos qui ratione debent vigere. Per volatilia vero illos qui in religione ad cœleſtia ſurſum per contemplationem & affectionem debẽt volare. Per quadrupedes intelligo viros ſimplices, qui circa terrena ſolent ſimpliciter laborare. Quid igitur? Procul dubio illi q ſunt volueres & homines, hoc eſt dictu, qui plus habent in mundo de ſapientia & ratione, & qui altius deberent volare contemplatione & affectione, ſicut ſunt clerici & ẽt religioſi, vel ẽt ſapientes mundani, vel non habent aures, quia.ſ. verbũ dei vel prælati, vel preces amici, vel bonã doctrinã magiſtri, vel ſupplicationẽ egeni, audire nolũt. Vel paruas hñt eas, quia.ſ. quãuis multa loquantur, parum tamẽ audiunt. Vel ſi aures habent, & ſi de facto audiunt, aures tamen non mouẽt, quia quod audierũt nõ faciũt. Quia breuiter, illi qui ſunt inter cæteros ſicut hoĩes vel volucres in gradu vel ſtatu ſuperiori, qui ſunt de genere nobiliori, vel qui pollent ſapientia ampliori præ cæteris, minus volũt audire vtilia, & ſi ipſi audiunt, minus volunt cõplere, contra id quod dr̃ Iaco.1. Sit oĩs hõ velox ad audiendum, tardus autẽ ad loquendũ, & tardus ad irã. Et inde dr̃ ꝙ nõ auditores legis ſed factores iuſtificabũtur. Sed verè quadrupedes.i. viri ſeculares & ſimplices, aures mentis habent ſurſum ad deum erectas, & ad audiendũ, obediendum, & faciendum vtilia ſollicitas & attẽtas Neemiæ 8. Aures oĩs populi erectæ erãt ad librum. ¶ Exceptis tñ canibus.i. inſatiabilib⁹ auaris, & capris.i. fœtentibus luxurioſis, qui.ſ. aures mentis non ſolent erigere, ſed a veritate auertere, & alibi declinare 2. ad Thimoth.4. A veritate quidẽ auditum auertent, ad fabulas aũt conuertentur. Vel dic ꝙ homines & aues ſignificant viros ſpirituales & iuſtos, q pro certo paruas vel nullas aures debent habere, quia.ſ. parũ debent homines audire, & modicũ auditũ dñt reb⁹ ſuperfluis adhibere, dicentes quilibet detractoribus adulatoribus & malis ſuggeſtorib⁹ illud Amos 5. Auferi a me tumultum carminũ tuorũ cantica liræ tuæ nõ audiã. Cuius tñ contrariũ eſt de beſtijs & beſtialibus, qui more quadrupedũ aures habent magnas & acutas.i. in quantũ nĩa volunt audire. & acutè aliena vitia auſcultare, & res friuolas acutius quàm deceat attendere & audire. Et tñ ſm Ariſt. aures nimis magnę ſtoliditatẽ deſignant. Quia pro certo illi qui aures habent nimis latas.i. qui pluſquã neceſſe ſit volunt inquirere & audire, & ſtolidi & fatui dinoſcuntur eſſe. Iõ bñ dr̃ Eccl.7. Cunctis ſermonibus qui dicuntur, nõ accommodes cor tuum. Quod tamen contra multos, qui ſunt ſimiles illis hoibus ęthiopicis qui auribus operiunt totum corpus, de quib⁹ vide.c. de ęthiopia.

4 ¶ Aures impediũtur i auditu multipliciter. Aliqñ ex ventoſitate.ſ. inter ventriculos cerebri incluſa, & tinnitũ vel ſonitũ faciẽte. Aliquãdo ex humore corrupto prurigine inducẽte. Aliqñ ex apoſtemate in aure exiſtẽte. Aliqñ ex nimia ſiccitate neruũ audibilem corrugãte. Aliqñ ex calido humore aures pũgẽte & moleſtãte. & aliqñ ex obliquitate naturæ inſtrumẽtũ audit⁹ nõ perforante, & ſurditatem naturalẽ in puero generãte. Aliqñ ex nimio ſonitu aures grauante. Aliqñ ex nimio ictu aures percutiente, & neruos lędẽte. Re vera talib⁹ modis lęditur & impeditur audit⁹ iudicij in malis iudicibus & auditoribus & plætis. Ipſum.n. impedit vẽtoſitas alienæ elationis, quæ.ſ. generat tinnitum & ſonitũ timoris & dubitationis. Iob 15. Sonitus terroris ſemper in auribus impij, & cum pax ſit, ſemper inſidias ſuſpicatur. Item impedit eos humor & prurigo carnalis affectionis. Apoſtema ſuperbæ & tumidę indignationis. Corrugatio peruerſę intentionis, & inęqualitas perſonarũ acceptionis. Punctura iracundiæ, vindictę & turbationis. Surditas & obturatio ignorantiæ & indiſcretionis. Sonitus precum & importunæ ſupplicationis. Ictus munerum & ſimoniacę corruptionis. Iſtis.n. oĩbus auditus veri iudicij corrumpitur, vel ex toto, vel ad tempus tollitur vel differtur, ita ꝙ iã de multis põt dici illud Hiere.6. Incircuncisæ aures eorum, & audire non poſſunt. Vel dic de inobedientibus, quos audire mandata ſuperiorum impedit ventus elationis. Apoſtema præſumptionis. Surditas obſtinationis. Sonitus malę ſuggeſtionis. Ictus fortis tentationis. Pruritus carnalis affectionis & proſperę ſucceſſionis. Iſtis ergo dicitur. Hiere.22. Locutus ſum tibi in abundantia tua, dixiſti non audiam. Vide infra.c. de ſurditate. Item vide.c. de ſenſu auditus.

De Naſo. Cap. 11.

NARES ſm Iſidorum dicuntur quaſi gnare, qa 1
ſ. ad diſcernendum inter odores videntur naturaliter eſſe doctę. Et ideo vt ait, illi ignari dicũtur, q quaſi ſine nare, diſcretione debita nõ vtũtur. Sunt igitur nares ſeu naſus illa membra per quæ inter odores diſcernimus, per quæ ẽt ſpiritum & anhelitum attrahimus & retrahimus, p q̃ ſuperflua oris & cerebri vacuam⁹. Habet.n. in naſus interi⁹ duo foramina videlicet vnũ quod tendit ad cõcauitatẽ palati, quo ſuperfluitas oris purgatur. Et alterũ quod tẽdit ſurſum ad cerebrum, vt illuc aer deferatur, & vt inde ſpũs aĩalis ad ſenſum odoratus pficiendũ inferius a cerebro attrahatur, ſicut dicit Conſtan. in phantechni. Per naſum q diſcernit inter fœtorẽ & odorem, intelligo virtutem prudentiæ & diſcretionis, qua.ſ. bona a malis diſcernũtur & diſtinguũtur, & qua ẽt mentes nr̃æ gnare.i. ſapientes efficiuntur, & qua ẽt carentes, ignari & ſine ſpiritualibus naribus merito nuncupãtur. Sap.15. Neq; nares ad percipiendum ſpiritũ. Iſte igitur naſus diſcretionis duo habere debet interius foramina.i. duplicem conſiderationem, ſ. conſiderationẽ proprię fragilitatis, quę vadit ad palatũ.i. ad corpus, & conſiderationem ſpiritualis animæ nobilitatis, quæ tendit ad cerebrum.i. ad animum. Iſto.n. duplici foramine mediante, debemus fęces & ſuperfluitates vitiorum expellere, & tam cerebrum q̃ palatum.i. tam animam quàm corpus per confeſſionem purgare, & aerem gratiæ ipſi aiæ procurare, & ſpiritum aĩalẽ.i. bonã & ſpũalem affectionẽ ab ipſo cerebro.i. ab ipſa mẽte deriuare & trahere, & ſic ſẽſum⁹ olfact⁹ diſcretiõis & deuotionis pficere & iuuare. Vt ſic dicat q̃libet talis illđ Iob 27. Spiritus dñi in naribus meis, non loquẽtur verba mea iniqui-
tatem. ¶ Inſtrumẽtorum odoratus ſunt duæ carunculę in mo- 2
dum vberum naribus dependentes, quæ aerem per odorem immutatum attrahunt & recipiunt, et per neruos ſibi infixos ad cerebrum tranſmittunt, qui ipſum animę iudicio ſurſum fuerunt. Tales carunculæ quæ naſo, id eſt diſcretioni & iuſtitiæ deſeruiunt, poſſunt ſignificare iudices huius mundi, qui iuſtitiæ & prudentiæ ſunt miniſtri. Iſti igitur debent neruos diſcretionis habere, & aerem, id eſt negocia quæ ab exteriori recipiunt, diſcernere & videre, & totum ad cerebrum, id eſt ad deum & ad rationis iudiciũ reducere, vt deliberatione habita, poſſint de odore.i. de negocio, ſi bon⁹ vel malus fuerit iudicare. Vel dic ꝙ nares quę aerem recipiũt, & de ipſo per ſe non iudicant, ſed totum ad cerebrum & ad rationem tranſmittunt, ſunt iudices, qui in proprio ſenſu confiſi non debent ſtatim p ſe de recepto aere.i. de receptis negocijs iudicare, imo cerebri & rationis.i. virorum ſenſatorum & rationabiliũ debẽt conſiliũ quærere, et eorũ et iudicio totũ negociũ deferre, & ſic poterũt de re veraciter iudicare. vñ Exod.18. dr̃ ꝙ iudices & decani minora tantummodo iudicabant quicquid autem
grau⁹ erat, ad Moyſen referebant. ¶ Naſus ſecundum Conſt. 3
neceſſarius fuit ad multa. Eſt.n. aeris attractiuus & emiſsiuus, inter odores diſcretiuus, groſſarum ſuperfluitatũ cerebri purgatiu⁹, p attractionẽ aeris pulmonis dilatatiu⁹ & cõſtrictiuus, aeris frigidi ne lędat pulmonẽ, depuratiu⁹, & toti⁹ faciei ador-

natiuus. Naſus.n.eſt faciei præcipuũ membrum, quia naſo ab-
ſciſſo tota dehoneſtatur, & decore & pulchritudine ſpoliatur.
Naſus aīæ eſt deuotio, quæ.ſ.ſuauitatem æternã odorat & di-
ligit, fœtorẽ vero rerũ carnalium abhorret & negligit, & inter
ipſa debitè iudicat & diſcernit. Iſta eſt igitur quæ ſpiritum ora
tionis ſolet emittere, & ſpiritũ gratiæ ſolet attrahere. pſalm. Os
meũ aperui, & attraxi ſpiritũ. Iſta eſt quę ſuperfluitates pecca
ti ſolet emungere, & pulmonẽ interioris uolũtaris ſolet p cha
ritatẽ dilatare, & per timorem contrahere, aerẽ frigidum tepi
dęq affectionis ne pulmonẽ conſcientiæ lędat, ſolet puriorẽ red-
dere, & ſic totã faciem aīæ ſolet decorã facere, & ornamentum
honeſtatis in tota ſuperficie generare. Et ſic aīæ pōt dici illud
Cant. 7. Naſus tuus ſicut turris libani. Vel dic ꝙ, naſus eccleſię
eſt prælatus, q in medio ſitus, cum duabus caſũculis duplicis
diſcretionis, temporalis.ſ. & ſpũalis, habet inter fragrãtes & fę
tentes.i. inter bonos & malos diſcernere, ſpiritum ſanctũ attra
here, & alijs emittere, totum corpus purgare & corrigere, &
totã faciẽ eccleſiæ adornare. Pulchrius.n. ornamentũ qđ ſit in
facie eccleſiæ, eſt bonus prælat⁹, (allegat vt ſupra) q̃uis hodie
eccleſia in multis locis videat tali naſo & tali ornamẽto priua
ta, & turpiter detruncata. Ezec. 23. Naſum tuum & aures tuas
4 præcident. ¶ Cũ conditiones aīæ ſ̃m diſpoſitiones corporis va
rientur, ſicut dicit Ariſto in principio phyſionomię, (ſicut vi-
nũ albũ in vitro rubeo, rubeũ eſſe videtur) hoc eſt ꝙ ſ̃m diſpo
ſitionẽ naſi & aliorũ membrorum de conditionibus aīæ iudica
tur. Et ſic dicit Ariſto. ꝙ nares nimis apertę et multi aeris attra
ctiuę, ferocitatẽ animi p̃tendũt, & mentẽ faciliter indignantẽ.
Dicit ẽt Galen⁹, ꝙ gracilitas naſi in acuta infirmitate ſignũ eſt
mortis, maximè ſi oculorũ cõcauitas conueniat. Nares igit̃ ſapiẽ
tiã ſignificant. Iſtę ergo qñ ſunt vltra debitum apertę.i. qñ hõ
in ſuo ſenſu abũdat, & totũ aerẽ naribus attrahere.i. oīa nego-
cia ſuo ſenſu determinare credit & putat, & multũ ſe ſcire pſu
mit & exiſtimat, tũc dico præſumptio, ſupbia & indignatio in
tali hoīe inuenit̃. Iob 39. Gloria nariũ eius terror. Si verò talis
naſus gracilis fuerit, et p ignorãtiã imbecillis, vtpotè q a tu fide
& moribus min⁹ ſapit q̃ debeat, tũc p certo mors peccatorũ mor
taliũ appropinquat, & uita gratiæ elongat̃. Igit̃ non habeamus
nares nimis aptas vel nimis ſtrictas, vel nimis magnas aut par
uas i. nõ plus ſapere q̃ oportet, ſed ſapere ad ſobrietatẽ. ad Ro.
12. Quia ſicut dr̃ Leuit. 21. Naſus nimis paruus aut nimis ma-
gnus aut nimis tort⁹ reprehẽdit̃, & ille qui eũ habet, a ſacerdo
tio reprobat̃. Quia p̃cul dubio ille a deo repudiat̃, q naſum di-
ſcretionis & ſapiẽtiæ habet nimis magnũ p p̃ſumptuoſitatẽ, ni
mis paruũ p imbecillitatẽ, nimis ẽt tortũ p prauitatẽ. vt de ta-
libus præſumptuoſis & ſupbis intelligat̃ illud Sap. 2. Fumus &
5 flatus eſt narib⁹ eius. ¶ Naſus & odoratus aliqñ impedit̃, ita ꝙ
nõ pōt liberè ſpirare, vel odorare, aliqñ fluxũ humorũ a cere-
bro venientẽ. Aliqñ p frigiditatẽ cõſtringẽtem. Aliqñ p calidi
tatẽ diſſoluentẽ. Aliqñ ẽt p corruptũ humorẽ carũculas inte-
rius inficientẽ, & fętorẽ anhelit⁹ inducentẽ. Sic verè odoratũ
& naſum deuotiõis impedit & obturat fluxus cerebri.i. defect⁹
ſenſus diſcretiõis. Frig⁹ cõſtringẽs.i. torpor deſidiæ & cõgela
tio affectiõis. Calor diſſoluẽs.i. ardor auaritiæ & ambitiõis hu-
mor corrũpẽs.i. fętor luxuriæ & carnalis dilectationis. Amos
4. Aſcẽdere feci putredinẽ caſtrorũ veſtrorũ in nares veſtras.

De Genis. Cap. 12.

1 GENAE ſunt illę partes faciei quę ab oculis protẽ
dũtur ad barbã, quę a nobis malę, p̃pter rotun-
dam prominentiã ſunt (ut ait Iſido.) nuncupatę.
Sunt igitur genę illa faciei pars, in qua apparet
ſumma corporis pulchritudo, maximè qñ can-
dore cũ rubedine pfunduntur. Quæ carnoſę fa-
ctę ſunt a natura, ut nutrimẽtũ & calorẽ ſenſibus miniſtrarẽt,
& vt frigiditatẽ oſsiũ tẽperarent. Cãdidę ẽt & rubicũdę, vt to-
tã faciẽ adornarẽt. Et ſunt genę p̃tes corporis in qb⁹ apparent
aīæ paſsiones, q a.ſ. genę timore ſolẽt pallere: pudore ſolẽt ru-
bere: dolore ſolẽt liuere: gaudio ſolẽt ſplẽdere, ſicut dicit Cõ-
ſtan. in pãtet. Genę ſpũalr̃, ſignificãt exteriorẽ cõuerſationẽ, in
qua apparere debet moralis decẽtiæ pulchritudo. Et ibi debet
inueniri carnoſitas ſeu mollities pietatis: rubedo ſeu igneities
charitatis: albedo ſeu florities puritatis. Et ſic tales genæ malę
nominabunt̃, a malis, eo ꝙ ſicut mala Punica redolebũt. Cãt. 4.
Sicut fragmẽ mali Punici genæ tuæ. In genis ergo cõuerſatio-
nis nřę apparẽt ad literã interiores aīę paſsiones, quia procul
dubio illa timoroſa pallet p humilitatẽ: verecũda rubet p ve-
nuſtatẽ: doloroſa liuet per deſolationem: gaudioſa vero ſplen-
det per lętam in deo exultationem. Sic igitur de talibus genis
pōt dici animæ illud Cãtic. 1. Pulchrę ſunt genę tuæ ſicut tur-
turis, collũ tuũ ſicut monilia. Vel ſi vis per genas ſpõſę Chriſti
intellige virgines per caſtitatem candidas, & martyrium rubi
cundas &c. ſicut ſupra. Eſa. 50. Genas meas dedi vellentibus.
¶ In genis conſueuit apparere diſpoſitio complexionis & cæt. 2
Omitto de quattuor complexionibus, quia ſupra dictum eſt.

De Barba. Cap. 13.

BARBA ſ̃m Cõſtan. faciei viri eſt ornamẽtum, 1
& neruorũ in maxillis latentiũ eſt cõtra frigora
iuuamẽtũ. Eſt aũt barba caloris naturalis ſigni-
ficatiua, virilis complexionis oſtenſiua, & inter
maſculum & fœminam diſtinctiua. Naſcitur.n.
barba ſicut alij pili de fumo calido et ſicco, quę
quia nõ abundat in cõplexionibus frigidis, iõ tã mulieres q̃ ca-
ſtrati, qui mẽbra calida pdiderũt, vt cõmuniter, nõ barbeſcũt,
ſicut dicit idẽ Conſtãtin⁹. Cum hõ vt cõiter nec eſt fortis, nec
eſt ſapiẽs quouſq; habeat barbam, videtur ꝙ per barbam poſ-
ſim moraliter intelligere prudentiã & fortitudinẽ virtuoſam.
Iſta eſt.n. quæ faciẽ conuerſationis ornat, quæ neruos interio-
ris affectionis iuuat, quæ viros a fœminabus, id eſt bonos &
virtuoſos a malis & a vanis diſtinguit & ſegregat, & viri-
lis, id eſt virtuoſæ conditionis, & calidæ & charitatiuæ
affectionis ſignum portat. Signũ enim eſt ꝙ ille qui barbam.i.
prudẽtiã & fortitudinẽ profitetur, vir non mulier.i. virtuoſus
non fęmineus comperitur. Vñ de quodam philoſopho legi ꝙ
eũ ſolitus eſſet ſæpiſsimè tangere barbam ſuam, & peteretur
ab eo quarẽ hoc faciebat. Reſpondit; Vt dum, inquit, tãgo bar-
bam, virum me eſſe meminerim. Et ideo tria ſunt genera perſo
narũ quæ carent barba iſta.i. prudẽtia & virtute, videlicet fę-
minę, quæ ſignificant hoīes molles & delicijs effęminatos: ca-
ſtrati, qui ſignificãt hoīes peccatores, & virtute generatiua bo
norum operum detruncatos & priuatos: pueri, qui ſignificant
homines ignorantes, imbecilles, & inſenſatos. Tales.n. a vir-
tutibus & virilitate deuiant & declinant, & ideo parum in ca-
lore charitatis abũdãt, figurati i ſeruis Dauid, quos rex Amõ
debarbauit, ſicut dr̃ 2. Reg. 10. &c. Quia.ſ. Amõ.i. diabol⁹ mul-
tum cupit ſeruos Dauid.i. Chriſti, effęminare, & barbam virtu
tis & prudentiæ eis radere & auferre. Eſa. 15. Omnis barba ra-
detur. ¶ Aliquando inueniuntur fœminæ valde calidę comple 2
xionis, ita ꝙ aliqualiter ſunt barbatę. Aliquando ẽt inueniun-
tur viri frigidi, ita ꝙ quaſi penitus carent barba. Viri ſunt reli-
gioſi & clerici, fœminæ vero ſunt ſeculares & laici. Eſt igit̃ ve
rum ꝙ ſæpe accidit ꝙ fœminæ ſunt barbatiores quàm viri.i. ꝙ
multi ſunt ſeculares qui ſunt virtuoſiores & prudentiores quã
multi religioſi aut clerici. Hieremiæ 31. Mulier circundabit vi
rum. ¶ Pueri non barbeſcunt quamuis ſint valde calidi & hu- 3
midi, cuius ratio eſt quia materia pilorum tranſit in augmen-
tum paruulorum. Sic verè paruuli & ſimplices ſeculares, raro
per ſapientiam barbeſcunt. Fumi.n. ſuarum affectionum tran-
ſeunt in augmentum diuitiarum, nõ in barbam aut capillatu-
ram virtutum aut ſcientiarum. ¶ Aliquando inueniuntur pi- 4
li barbæ criſpi, reciproci & retorti & cætera. dic ſicut infra
de pilis. ¶ Barba in ſenectute caneſcit. Sic ſapientia in ſenectu- 5
te floreſcit. Tunc.n. ſolet ſapiẽtia eſſe pulchrior, & prudẽti ca-
nitie floridior. Eccleſ. 25. Quàm ſpecioſum eſt veteranis iudi-
cium, & præsbyteris cognoſcere conſilium, q̃ ſpecioſa eſt ve-
teranis ſapientia. ¶ Aliquando cadunt pili de barba ex humo- 6
ris corruptione, vt patet in leproſis. Aliqñ ex caloris defectio-
ne & interceptione, vt patet in caſtratis. Aliqñ ex humoris ca-
lidi & pinguis diminutione, vt patet in phthiſicis. Nam ſicut
dicit Ariſtoteles, caſus capillorum ſimilis eſt caſui foliorũ ar-
borum, quæ.ſ. ſolent cadere quando humor interius ſolet defi-
cere vel ceſſare, ſicut eſt in hyeme, vbi humor arboris a ramis
reuertitur ad radicem. Sic verè pili virtutum & barba ſpi-
ritualis ſapientiæ deficiunt tribus cauſis, videlicet, qñ humor
carnalis voluptatis per lepram luxuriæ corrumpitur: quando
calor charitatis euaneſcit & intercipitur: quando humor de-
uotionis & gratiæ deficit & cõſumitur. Humore.n. deuotionis
conſumpto, calore dilectionis perempto, humore ẽt interio-
rioris affectionis corrupto, neceſſe eſt barbam virtutũ defice-
re, & capillaturam exteriorum operum deperire. & ſic dicitur
Leuitic. 13. Qui leproſus iudicandus erat huic capillatura de
capite fluebat.

De Mandibula. *Cap. 14*

1 MANDIBULA dicitur a mandendo ſeu mādu-
cando. Sunt.n. mandibulę ex pluribus duris oſ-
ſibus compoſitę, dentibus infiſis munitę, & ner-
uis & lacertis inuicem ſunt cōnexæ. Quod fuit
neceſſarium propter motus continuitatē, & pro
pter apertionis ad clauſurę neceſſitatem. Sunt.n. ſicut duæ mo
lę ad conterendum & molendum cibum ſe mouentes, & nutri
mentum toti corpori primariè præparantes, ſicut dicit per oia
Cōſtan. Mandibularum in corpore eccleſiæ typum gerunt do
ctores & prædicatores. Iſti.n. officium habēt cibum doctrinæ
terendi & præparandi, & corpus fidelium ſpiritualiter nutriē-
di, & iō iſti debēt eſſe fortes per conſtantiā, & neruis veritatis
connexi per mutuam amicitiam, necnō dētibus.i. verbis diſcre
tis & diſtinctis coniuncti per eloquentiam. Quod ēt de mandi
bula ſuperiori & inferiori.i. de beato Petro & Paulo dici pōt,
qui ita fortes & connexi fuerunt, ꝙ nunq̄ hominē timuerunt,
imo demones.i. inimicos fidei ſuperauerūt. Quorum etiā con
nexio apparuit cum eodē die mortui ſunt, vt dicit Thimothe⁹
in epiſtola ad Dionyſium. Vñ de ipſis canit. Quomodo in vi-
ta ſua dilexerunt ſe ita in morte non ſunt ſeparati. Figurari er-
go potuerunt iſti in mandibula aſini mortui qua Sanſon philiſ
ſteos ſtrauit & fontem de eius molari vt biberet reportauit, ſi-
cut dr̃ Iudic. 15. Aſinus.n. mortuus fuit Chriſtus, cuius mandi
bula fuit apoſtolorum & prædicatorum & doctorum popul⁹.
Sanſon igitur.i. eccleſia fortis & inuincibilis cum tali mandibu
la.i. cum prędicatoribus & eorum doctrina, philiſteos.i. demo
nes ſuperauit, & ab ipſis etiā fontē doctrinę quo potatur quo-
tidie, diuinitus acquiſiuit. Vel dic ꝙ iſtę duæ mandibulę ſigni
cant Minores & Prædicatores, qui inuicem debent eſſe con-
nexi & amici & tamen videmus ꝙ magis ſunt inuicem inui-
2 di & diuiſi. ¶ In mandibulis ſunt quædam partes carnoſæ, quæ
gingiuę nūcupātur, in quibus dentes nō gignūtur, & firmiter
radicantur, & a quibus neruis dētium nutrimenta debita mini
ſtrātur, quæ etiā labiorum pellibus, ne indecenter appareant,
conteguntur. Gingiuę iſtæ quæ ſunt in faucibus, poſſunt mihi
denotare virtutem benignitatis, quæ naturaliter eſt mollis te-
nera & carnoſa. Iſta.n. in ore noſtro debet inueniri, & in ea dē-
tes.i. verba fundari, & ibi neruis ſapientię radicari. Neceſſe eſt
n. ꝙ dentes & verba in benignitate fundētur, & ꝙ quicquid di
citur, cū benigna dulcedine differatur. Quod maximè ad præ
dicatores pertinet, qui ſunt mandibula & gingiua Ieſu Chri-
ſti, quia ſicut dicitur Eccl. 6. Verbum dulce multiplicat ami-
3 cos. & mitigat inimicos. ¶ Quemadmodum gingiuæ diuerſi-
modè patiuntur, ſ. ex humorum corruptione, quæ oris fœtorē
inducit, & ex neruorum relaxatione, quæ dentium relaxatio-
nem inducit ſic veræ gingiuę ſiue mandibulæ eccleſiæ, ſ. præ-
dicatores, quandoque duas paſsiones incurrunt, videlicet cor
ruptionem luxuriæ, & ſtultiloquium inſolentiæ. Ex luxuria.n.
quando ipſam incurrunt, fauces totius religionis vel eccleſiæ
fœtent, & infames efficiuntur. Quando etiam ſunt verboſi &
garruli, dentes eorum.i. verba, ad multa inhoneſta & maximè
ad murmurationem & adulationem laxantur. Eſa. 33. Laxati
4 ſunt funiculi ſanitatis. ¶ Omne animal mouet mādibulam in-
feriorem & non ſuperiorem, præter crocodilum &c. Vide de
crocodilo vbi inuenies.

De Labijs. *Cap. 15.*

1 LABIA ſm̃ Iſidorum a labendo ſunt dicta. Qđ
autem eſt ſuperius, labium dicit, quod aūt infe-
rius, labrum vocatur. Sunt autem labia mēbra
mollia ſubulia & carnoſa, circa dentes poſita, &
ad impediendū frigidū aerem, ne dentes lędat,
inuicem ſe claudētia, & ad intercidendum aerē
multum apta. Flexibilia ēt ſunt & mobilia, & tam ad guſtādū
q̄ ad verba proferēdū naturalr opportuna, ſicut dicit Cōſtā. &
ēt Ariſt. li. 2. de partib⁹ aīalīū circa finē. Sūt.n. labia de nouē in-
ſtrumētis voci formādę neceſſarijs, qa verbū nūq̄ bene forma
ret, niſi lingua cū labijs aliquotiēs iūgeret. Labia eccleſiæ ſunt
ꝑdicatores vel ēt ꝑdicatorū verba, quibus. ſ. mediāntib⁹, lingua
dei patris ſpūſſanct⁹ format vtilia verba ſua. Iſti igit molles, be
nigni & teneri debēt eſſe, & ſua benignitate duritiā dētium.i.
diuinę iuſtitiæ rigorē dnt reprimere, ipſumq; quoq; circunuol-
uere & claudere & ne pctōres ad deſpatione terreat, ipsū ali-
qualiter temperare, ſic aerē doctrinę intercipere, & materia-
liter ſm̃ auditorū exigentiā variare. Sint igitur molles & tene
ri ꝑ benignitatē, flexibiles & mobiles per ſedulitatē, rubicūdi
& colorati per verecundā honeſtatē, guſtantes vero. ſ. deuotio
nis ſuauitatē, & verba formantes per honeſtę locutionis vtili-
tatē, ſe etiā inuicem claudentes ꝑ diſcretā cuſtodiā & humili-
tatē, & ſe inuicem coniūgentes per amicitiā & charitatem. Et
ideo Prouer. 10. Labia iuſti erudiunt plurimos. Vel ſi vis per la
bia quæ a lambēdo dicuntur, intelligo adulatores, qui lambūt
leniunt & applaudunt, qui. ſ. circa dentes.i. circa duros & mor
daces principes habent hodie locū ſuū Iob 19. Derelicta ſunt
tantummodo labia circa dentes meos. Tales.n. ſunt molles ꝑ
ſuauē locutionē. Flexibiles per verborū ſuorum ad voluntatē
aliorū mutationē & variationē. pſal. Labia doloſa in corde &
corde locuti ſunt. Inuicem ſe claudentes per mutuam inter ſe
cōfęderationē. Vocē formantes & diſtinguentes per verborū
ſuorū fallacium cōpoſitionē. Oſculum dantes per falſę amici-
tiæ fictionē & ſimulationē. vñ in pſal. Venenum aſpidū ſub la-
bijs eorum. Quod. ſ. venenum facit dormire potantem. ſic adu
latio &c. Vel dic ꝙ labia ſunt valde mollia, veruntamen duris.
& acutis dentibus ſunt vicina. Sic verè verba adulatorum quę
multā habēt flexibilē lenitatē, ſemper ſolent iuxta ſe habere dē
tes.i. detractoriā mordacitatē. pſal. Gladi⁹ in labijs eorū. ¶ La 2
bia ſi fuerint rubicunda, ſignificant puram & incommixtam
complexionem, ſi ſint liuida, ſignificant malam corporis di-
ſpoſitionē, ſi ſint tremula. ſignificant irā & mentis tribulatio-
nem. Sic verè bona & pura complexio & conſcientia facit ver
ba & labia rubicunda per verecundiam & honeſtatē. Mala ve
ro conſcientia ipſa facit liuida & infamia per turpitudinem &
deformitatē. Ita vero ipſa facit turbata & informia ꝑ præcipi-
tē balbutioſitatem. Prouer. 16. Mordēs labia perficiet malum.

De Mento. *Cap. 16.*

MENTUM dicitur quaſi mandibularum fundamē 1
tum. Conſtituitur.n. mentum ex duobus oſsibus
mandibularum inferiorū, quod ideo mobile fuit
factum, vt os per ipſum faciliter clauderetur. Eſt
igitur in mento maxima fortitudo, & faciei etiā
maxima pulchritudo. Tangi.n. ſe per mentum bruta animalia
faciliter non permittunt, quia ſi mentum frangatur, totam fe-
ritatem & fortitudinem ſuam perdunt, ſicut de Dauid dicitur
1. Reg. 18. ꝙ confregit Dauid mentū leonis & vrſi, & eruit eis
ouem. Per mentum quod eſt vltima pars faciei, intelligo virtu
tem perſeuerantiæ. Iſta eſt.n. finis & complemētum faciei con
uerſationis honeſtę, & vultus ēt mētis noſtrę. Iſta eſt quæ clau
dit os, qa. ſ. clauſura & cōplementū totius boni operis eſt ab ip
ſa. Iſta eſt quæ eſt totius corporis moralis.i. totius cōgeriei vir
tutū, pars in qua debet vigere maxima fortitudo, quia. ſ. quili-
bet ſummè debet ſtudere ꝙ in perſeuerando ſit fortis. Nam ſi
tale mentum perſeuerantiæ rumpitur, tota mentis fortitudo ꝑ
nihilo computatur. Si.n. iſta perdimus, faciliter demonibus ſu-
biacemus, quia ſicut dicitur Matthęi 33. Solum qui perſeuera
uerit, ſaluus erit. Nos igitur tale mentum noſtrum permittere
a demonibus per tentationem palpari nō debemus, imo ſi de
rumpenda perſeuerātia nos tētauerit debemus cōtra eum in-
dignari. Quod tamen eſt contra multos, qui nō ſunt ſicut qua-
drupedes, imo ſicut pueri, qui tangi in mento non indignan-
tur ſed delectantur, quia in humana natura, & maxime in pue
ris, tactus mēti ſignum eſt amicitiæ & applauſus. Sic verè mul
ti ſunt q mentū ſuæ perſeuerātię tāgi ꝑmittūt, & blanda diabo
li palpatione ſuā fortitudine perdūt, ſicut Amaſę, cuius mētū
Ioab ſub ſpecie amicitię tetigit & accepit, & ſic eū (loquendo
ſibi) occidit & decepit, ſicut dr̃ 2. Reg. 20. Sic diabolus dū no-
bis blandè ſuggerendo loquitur, mortem nobis culpæ & pęnæ
fallaciter machinatur. Eccl. 12. Labijs ſuis indulcorat inimic⁹,
& ſi inuenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine.

De Ore. *Cap. 17.*

OS ſecūdū Iſidorū dicitur quaſi oſtium, pro eo ꝙ 1
(vt ait) ꝑ os ſicut per oſtium cibos & ſpūū in-
troducimus, ſuperfluitates eijcimus, & verbum
proferimus & ꝓducim⁹. Os.n. vt dicit idem aīę
eſt nuncius, qa quod mēte concipimus, ore pro-
ferimus. Eſt & os, vt dicit Gregorius, multis cu
ſtodijs circunſeptum, ſ. dentibus atque labijs, vt. ſ. tot interme-
dijs clauſa mens prius deliberet & diſcernat, quàm proferat,
& vt verbum prius tranſeat per limam quàm per linguam. Igi

tur per os poſſum intelligere locutioné,quæ pro certo mentis
eſt oſtiú & ianua,per quá educim⁹ verba noſtra,& in qua ma-
ſticamus & diſcutimus cibos ſapiátiæ & doctrinæ,vt prædicá-
do & docendo auditoribus demus ſpiritualia nutriméta. Et ſic
igitur dico,ꝙ os locutionis valet ad eijciédú ſuperflua vitiorú
per cófeſsionem,ad maſticandum doctrinæ cibaria per diſpu
rationem,& ad denunciandum animæ dei conſilia per prędica
tionem,dum tamen ibi ſint debitę clauſurę per diſcretam deli-
berationem, ne.ſ.homo vltra debitum indeliberatè prorúpat
ad aliquá verbi inordinationé. Eccl'ſi.18 Ori tuo facito oſtia,&
ſeras auribus tuis. Et ſicut videmus ꝙ homo inter cætera ani
malia paruum habet os,ſic ille qui homo .i. rationabilis eſt,os
modicum.i.modicam locutionem & paucam debet habere,&
verborum multiloquio abſtinere, ſciés ꝙ in multiloquio non
deerit peccatũ,ſicut dicitur Proue.10. Et qui multis vtitur verbis
2 lædit aiam ſuam. ¶ Os ſm Conſta.neceſſarió eſt in corpore pro
pter corporis nutritionem. Nullú.n.membrú in corpore nutri-
tur,niſi primo cibus in ore teneatur. Habet n.os cibum maſti-
care & ruminare,& tandem ad ſtomachum tráſmittere,& in-
de ad membra particularia deriuare, & eum ipſis incorpora-
re. Tale os videtur eſſe prædicator vel doctor. Iſte.n.cibú do-
ctrinæ maſticat & examinat,& ſic membris .i. auditoribus ip-
ſum mittit & deriuat,& inde eos reficit & educat. Veruntamé
ſicut ante alia membra ſaporem cibi recipit,ſic bona doctrina
vel ſcriptura doctori vel prædicatori per deuotioné ante alios
ſapit, & ſibi prius quàm auditoribus fructum facit. Apoca.10.
Erat in ore meo tanquá mel dulce volumen.& 10 pſal. Quàm
3 dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo. ¶ Os quat
tuor habet conditiones. Eſt.n.concauum ad cibos cótinendú.
Durum ad cibos maſticandum. Neruoſum ad ciború dulcedi
nem ſentiendú. Humidum aũt & ſaliuoſum ad cibos traſglu-
tiendum. Os quod recipit omnes cibos, ſignificat ſenſum au-
ditus,qui recipit omnes cibos, & omnium verború terminos
atque modos. Sit igitur os iſtud concauum,vt quæ dicuntur,
capiat per atténtionem. Durum tñ,ne cito credat, ſed vt omnia
maſticet & diſcutiat per diſcretioné. Sit ét neruoſum.i.ſenſibi-
le,vt bene ſentiat dictorum códitionem. Et tandem ſit ſaliuo-
ſum & lubricoſum,vt.ſ.maſticata cito deglutiat,& in ventrem
memoriæ reponat per retentionem. Math.15. Omne quod in
os intrat,in ventré vadit. Veruntamen ſicut videmus ꝙ os ci-
bos receptos,ſi nó ſũt boni & ſani et ſapidi,ſolet reijcere,alias
ſi ipſos comedat,periculo poſſunt eſſe,ſic auditus debet verba
niſi fuerint vtilia reijcere,& ea ventri memoriæ nó committe-
re,ne forte retenta poſſint periculum generare,vt ſic hó dicat
inepto ſermone audito illud Apoc.3. Quia tepidus es, incipiá
4 te euomere de ore meo. ¶ Os eſt neceſſarium ad ſermonis for-
mationem,& groſſarum ſuperfluitatum a cerebro,pulmone et
ſtomacho expurgationem,ad aeris attractionem, & ad cordis
inflammationis refrigerationem,vt dicit Conſtantinus. Sic ve
rè os noſtrum debet neceſſario laudé gratiarũ actionis & con-
feſsionis formare,ſuperfluitates vitiorú a capite .i. ab intentio-
ne,a pulmone.i.ab affectione,a ſtomacho.i.a delectatione, per
confeſsioné eijcere & purgare,aere ét deuotionis & gratiæ de
bet per orationem attrahere,& motationes & inflammationes
mentis ſuis orationibus temperare. pſal. Os meũ aperui, & at-
5 traxi ſpiritum. ¶ Os eſt nuncius mentis & cordis ſm Iſidorú.
Si igitur fidelis eſt nuncius, nunquam debet mentiri.i.contra
menté ire,nec aliquid dicere niſi quod cor (cuius eſt núcius)
dictat,exemplo ipſorũ de quibus dr̃ Apoc.14. In ore eorú nó
6 eſt inuentum mendacium. ¶ Os hois reſpecto corporis ſui val
de eſt modicum,econtra os ferorum animalium mirabilter eſt
apertum,ſicut patet de leone & ſimilibus, & ét de ſerpente &
reptilibus,quorú reſpectu corporis oris latiſsimus eſt hiatus.
Sic verè homo.i.perſona rationalis & diſcreta, debet habere
os modicum per rará & parcam locutioné,& per temperatam
comeſtionem,quia ſicut dr̃ Prouer.21. Qui cuſtodit os ſuum,
cuſtodit aiam. Cuius tñ contrariú faciunt feri venenoſi pctó-
res, qui.ſ.maximú habent oris hiatú per voracitatem guloſam,
per mordacitaté verboſam, et per loquacitatem garruloſam.
Eze.33. Aperto ore meo non ſilui amplius.

De Dentibus. Cap. 18.

1 DENTES ſm græcos dicuntur odontes, quaſi eden
tes,diuidentes ſeu incidentes,vt dicit Iſidorus Vel
dicuntur dentes quaſi dementes. Demunt. n. ſemp
aliquam cibi partem. Sunt auté in ore viri ſecúdum
Conſtant.32.dentes:qui in inciſores, caninos, & morales diui
duntur. Inciſores ſunt primi,qui ſunt lati & ſcindétes.ſ.anterio
res,qui ad inciſionem & primam cibi receptioné ſunt apti. Ca
nini ſunt ſecundi,qui ſunt acutiores,qui bini ab vtroq; oris la-
tere ſunt coniuncti,& cęteris fortiores ad ſcindédú,& ad per-
forandum cæteris plus acuti. Morales ſunt in tertio gradu,qui
ſunt dentes fortiores,& ad molédum quicquid durum fuerit,
duriores. Primi habent vnam radicem. Secundi habent duas
Tertij habent tres. Et in iſtis eſt talis ordo, quia quod a primis
dentibus non poteſt præcidi,ad caninos ſecundos dentes tráſ-
mittitur,& tandem ad molares(vt conteratur penitus)deſtina
tur,ſicut diſtinguit Conſtant.in panter. Os quod eſt quoddam
clauſtrú,poteſt mihi denotare in corpore eccleſiæ domos prin
cipum & prælatorum, vbi procul dubio multa cibaria.i.mul-
ti ſimplices diuerſimodè comprimũtur. In iſto igitur ore ſunt
dentes.i.familiares,mali,duri,rapaces atque mendaces,qui,ſci
licet dicuntur ab edendo,ab incidendo,& demendo. Edunt.n.
per guloſitatem,incidunt per detractoriam mordacitaté, de-
munt,ſcilicet alijs quicquid habent per rapinam & crudelita
tem. Quia pro certo principes & prelati ſunt hodie generatio
quæ pro dentibus gladios habet,ſicut dicitur Prouerb.30. De
quibus in pſal. Filij hominum,dentes eorum arma & ſagittę,
& lingua eorum gladius acutus. Iſtorum ergo dentium, malo
rú.ſ.familiariú tres ſunt ordines, quia primi ſunt inciſores, ſ.
parui balliui,qui non faciunt niſi inuadere & incidere, explo-
rare & inquirere ſi aliquid poteſt exigi vel haberi. Et iſti non
habent niſi vnam radicem,quia.ſ.tales parum ſunt firmi,& ci-
to conſueuerunt amoueri. Secundi ſunt canini, ſ.iudices me-
diocres,qui verè canini dicuntur propter inſatiabilem auari-
tiæ appetitú,qui.ſ.duas habent radices, quia ſunt in ſtatu ſuo
firmiores,& ideo iſti ad rapiná ſunt acutiores & peiores. Ter-
tij ſunt morales,ſ.propinqui conſiliarij & magiſtri, qui a mo-
lendo dicuntur,pro eo ꝙ oia demoliũtur,& maximè,quia tri-
bus radicibus plantantur,& quia firmi ſunt in ſtatu ſuo, & ꝗa
eis creditur,nec facilè mutantur. Funiculus.n. triplex diffici-
lè rumpitur. Eccleſiaſtic.4. Horum igitur minores,quos non
poſſunt vincere, frangere vel decerpere, mittunt ad caninos
mediocres,qui ét ipſi mittunt quos ſuperare nequeunt, ad mo-
lares. Et ſic mali prælati & principes poſſunt figurari in illa be
ſtia Dan.7.quæ erat ſimilis vrſo,& habebat tres ordines den-
tium in ore ſuo,& in ipſis dentibus principes tres, qui dicebát
ei. Surge,comede carnes plurimas. Expone. Tales enim vrſi.i.
principes vrſini, delicioſi ſcilicet & auari & tribus ordinibus
dentium, id eſt familiarium ſuorum, nihil aliud dicunt niſi ꝙ
ſugant & comedant carnes plurimas.i.ꝙ plures extorqueant
ſubiectorum rapinas emendas. Iob 41. Per girum dentium ei⁹
formido. Iſti.n.ſunt dentes diaboli,quibus mediantibus lace
rat innocentes. Deuter.32. Dentes beſtiarum immittam in eos
cum furore trahentium ſuper terram atque ſerpentiú. Vel dic
ꝙ os diaboli eſt tentatio.quæ tres habet diſtinctiones détium
i.ſuggeſtionum,inquantú.ſ.de triplici concupiſcentia ſolet té-
tare,& quod vna frangere non pōt, ad aliam ſolet mittere &
vertere. Iob 16. Infremuit contra me dentibus ſuis. Vel dic ꝙ
illud eſt os detractoris,in quo ſunt tria genera dentium & ſer
monum &c. Dic ſicut de manticora. ¶ Secúdum Iſidorú & cō- 2
ſtan.dentium numerú diſtinguit qualitas ſexuú. Viri.n.habent
plures,& fęminę pauciores. Color ét dentiú, inter ætates ſolet
diuidere,quia iuuenes détes habent albos,ſenes auté obſcu-
ros & fuſcos,excepto equo,cuius dentes ſm Ariſt. hoc habét
proprium,ꝙ tempore ſenectutis albeſcunt. Per dentes intelli-
go verba, quæ in ore dñt eſſe ordinata,& aliqua plana, aliqua
acuta,aliqua lenia,aliqua,ſeuera ſm ꝙ negocia requirũt. Viri
ergo.i.pſonę viriles & prudétes,dñt pl'ea détes.i.auctoritatem
plus loquendi habere ꝙ̃ fœminę.i.ꝙ̃ perſonæ ſimplices & im-
prudétes. Eccl.32. Loquere maior natu,decet.n.te. Idem dicit
apoſtolus 1.ad Timo.2. Mulier in ſiléntio diſcat. Docere.n. mu
lieri non permitto. Vel ad litteram dic ꝙ plures ſermones de-
cent viros quàm mulieres. Cuius tamen eſt contrarium, quia
& mulieres & imbecilles homines præ cæteris ſunt loquaces,
quia ſecundum Senecam. Canes ignauiores magis indulgent
latratibus. Dentes ét illi in iuuentute.i.in ſpũalis vitę nouita-
te,magis ſolent dealbari p caſtam & honeſtam locutionem,ꝙ̃
in ſenectute vitiorum,vbi ꝓ certo détes huiuſmodi obſcurat,
& p inhoneſtá locutioné infames & nigri efficiunt, niſi forte in
equis i.in hypocritis,qui etiá antiqui & mali dentes verború
per fictioné caſtitatis habét albos & mundos. Vel per détes in-
telliguntur

telliguntur virtotes,quibos a ioſtis diaboloa deuoratur. Iſtę
igitor in viris & virtuoſis ſunt multę in fęminis vero defectoo
ſis valde paucę. Et inſere hic q(ſicut dicitur in biſtoria Hiero
ſol.& ponit Viocentius l.30.c.44.)ab anno quo crua domini
per Saladinum capta eſt, ſ.et milleſimo cēteſimo octoageſimo
ſeptimo,pueri qui oati ſuot,nō niſi viginti vel viginti dnos dē
tes habent,cum ante 30.vel 32.habuerint.In quo poteſt notari
q dētes.i.bona verba vel virtutes ſine crucis deuotione habe-
3 ri uoo poſſont. ¶ Animalia multorum dentium & coniuncto-
rū,& rectorū,ſunt vitæ longioris, paucorū vero curuorū,& ſe
paratorū vitę ſunt breuioris.Sic verè illi reges,quorū deotes.i.
familiares & iudices ſunt ordinati,moltiplicati , per iuſtitiam
recti,& io vita & moribos regulati,diutius viuunt,et in ſuo ſta
tu magis perſeuerant.Illi vero qoorum dentes & familiares &
popoli ſunt per rapinam acuti,& per iniuſtitiam curui , & per
diſſenſiones diſiuncti & diuiſi,diu non doraot,nec in ſtatu pro
ſperitatis longo tempore perſeuerant. Vel per aīalia intellige
non reges ſed regna,ſicot Danielis 4.vbi per quattuor anima-
lia quattuor regna intelligūtur . Quia verè regna noo ſolent
perſeuerare,ſi dentes.i.populi ſint ſoliti a iuſtitia deuiare, & a
concordia diſgregari.vnde Matth.12. Omne regoum io ſeipſo
diuiſō deſolabiť. Et Eccl.10.dř q regnū a gente in gentē tranſ-
fertur propter iniuſtitias & iniurias.Vel dic q dentes ſont ver
ba(vt dictom eſt)quæ ſi coniūcta ſunt,matura & ordinata , ſi-
gnū eſt q hō in ſtatu gratiæ diu viuit. Si vero varia ſunt, acu-
ta,pungitiua,ſignum eſt q homini imminet breuis vita.i.gra-
tiæ breuis ſtatus,quia ſicut dicitur Prouer.10. In moltiloquio
4 ooo deeſt peccatum. ¶ Pueri mutant dentes & oon viri proue
cti.Sic verè pueri.i.imbecilles & imperfecti mutant & variāt
verba ſua,nec in ore habent aliqoam ſtabilitatem, vel in pro-
miſsis vel dictis aliquam veritatis firmitatem. cuius tamē con
trarium facinnt viri.i.homines viriles,ſolidi atq; veri,quia.ſ.ta
les lolent dentes.i.verba habere ſolida,& in veritate perpetuo
permanſiua. Exemplo Moyſi,de quo dř Deutero.34. q cētum
viginti annorū erat quando mortuus eſt,& noo caligauit ocu-
5 lus eius,& dentes ipſius oon ſunt moti. ¶ Dentes ſcindentes &
acuti oriootur ante hebetatos & latos. Dentes acuti ſunt ver-
ba pungitioa,lati vero verba ſunt modeſta & benigoa . In mol
tis igitur citius & facilius naſcuotur dentes acuti.i. ſermones
detractorij & puogitiui,q̄ modeſti,ſimplices,& hominum nō
leſiui. Citius.n.diſcit homo malè loqui quàm bene , qoia teſte
Sene.2.li.de naturalibus. Virtus doctorē deſiderat , ſine magi-
ſtro vitia diſcootur. Et ſicut vidimus q deos euulſus in iuuen
tute,iterum renaſcitur , ſic in multis cum vnū verbum ceſſat
6 & deficit,ſtatim aliud geoeratur . ¶ Dentes anteriores cadunt
& mutantur,poſteriores verū maxillares nunquam. Quod ac
cidit,quia primi deotes ſuot debiliter radicari, poſteriores ve
robene,ſicut ſupra dictum eſt. Sic verè in eccleſia ſancta dei,
illi q ſūt aoteriores, priores & maiores,ſ.eccleſiaſtici,ſuot de-
biliores in moribos,& ad cadendum per vitia proniores. Po-
ſteriores aūt.i.ſimplices & laici,qui ſtatu & gradu in eccleſia
ſunt extremi,ſont in fide & moribus vt cōiter magis fixi . Vn-
de illud prædictum Deutero.34. Dentes ipſius non ſunt moti.
7 ¶ Deotes ſm Conſtant.multas incurruot paſsiones. Humores
n.corrupti ex malis cibis,per neruos ad ligamētum dentiū de-
ſcendentes & vermes ibidem aliquotiens generantes,ſunt cau
ſa quare dentes aliquando corrumpuntur,perforantur , fętēt,
dolēt & delocant. Sic verè humores corruptę affectiōis,q cor
rumpont neruos ſenſatę rationis & diſcretionis,& producuot
vermes mali appetitus & ſtimulationis,ſuot cauſa quare den-
tes verborū noſtrorū paſsiones multas incurrūt. Eaiode.n. fit
q in iſtis dētibus apparet perforatio inuidiæ, fętor luxuriæ,do
lor iracundiæ,& delocatio inconſtaotię. Iſta.n.oīa in verbis no
ſtris exterius a malis mentis affectionibus generātur, quia.ſ.ſe
cundū prauitatē voluntatis verba exteri⁹ variātor, iuxta illud
Luc.6. Ex abundantia cordis os loquitur. Vel ſi vis,per dentes
intellige fideles,qui in maxillis fidei radicati , multis qnq; vi-
8 tijs deprauātur. ¶ Dentes aliqn ſtupeſcūt,& quaſi ſenſum amit
tunt. Quod qnq; contingit ex frigiditate oeruos ſenſibiles ſpaſ
maote, vt ex niue vel glacie neruos dentium conſtringente.
Qnq; ēt contingit ex fructu acido vel acerbo intus oeruos ſen
ſibiles penetrante,& ſenſum neruorum taliter immutante , q
etiā bonos cibos eſt ſibi difficilē deguſtare. Deotes oris, in ſcri
ptura affectiones mentis ſignificāt,quæ.ſ.more dentiom infra
ſub labijs.i.ſub verbis abſcundontur. Iſti igitur quandoq; ſtu
peſcuot,& ſenſum deuotionis & guſtus cęleſtis delectationis
amittunt,& cibos bonorū ſpūalium contemnunt. Qood pro-
cul dubio fit qn niue & glacie diabolicę tentationis ſtringuo-
tur,& qn fructibus acerbis bonorum temporalium ſatiaotur.
Ezec.18. Qui comederit vuam acerbam,obſtupeſcent dentes
eius. ¶ Dentes igitur ſuot duri,albi,acuti,radicati, in carne na 9
ſcentes , & tamen a carnis conditionibus alieni , labijs clauſi,
neruis colligati,& ſibi inuicem coaptati,& corpori nutriendo
neceſſarij,& voci formandę & riſui faciēdo mirabiliter oppor
tuni. Dentes Chriſti ſuot viri iuſti.vnde ſibi dř Cantic 6. Den
tes tui ſicut greges ouiū,quæ aſcundnnt de lauacro . Tales igi
tur Chriſti vel eccleſiæ deotes,& maximè prædicatores, qui-
bus mediaotibus Chriſtus maoducat.i. ſibi per charitatē in-
corporat peccatores, (iuxta illod Io 3. Ego cibū babeo mao-
ducare quem vos neſcitis &c)debēt eſſe albi per caſtitatem,
acoti per ſeueritatē,duri per conſtantiæ ſtabilitatem , radicati
per fidei firmitatem,de carne nati,nō carnaliter viuere per vi
tæ ſpūalis ſanctitatem,inuiuicē coaptati per concordem frater
nitatem,ligati per charitatem , labijs velati per humilitatem,
corpus eccleſiæ nutrire p doctrinæ veritatē & per clementiæ
pietatem,vocem facere & iuuare p diuinę laudis alacritatem,
riſui etiam comparati per ſpei cœleſtiom iocunditatem. Eccl.
19. Riſus dentiū & ingreſſus bominis,denunciant de illo. ¶ De 10
deotibus vide multa in tractatu de animalibus in generali , &
in moltis alijs titulis animalium.

De Lingua. Cap. 19.

LINGVA ſm Iſidorum dicitor a lingeodo vel a 1
legēdo. Eſt.n.inſtrumentū guſt⁹ & locutionis,&
ideo cibos habet lingere,& verba legere. Eſt au
tem lingua naturaliter mobilis,caroſa,poroſa,
neruoſa,oblonga, plana, rubicunda, ſubtilis,te-
nuis,mobilis,& acuta,loco in concauo & humi
do ſita,& ſicut in carcere poſita,labijs & deotibus circūſepta,
vocū eſt informatiua,ſaporū diſcretiua, aię interpretatiua , &
per humorē ſaliuę totius corporis humectatiua. Lingua Chri
ſti in ſuo corpore myſtico eccleſiæ eſt pdicator vel ēt doctor.
Vel ēt lingua eſt quælibet booa perſooa locutioni diuinæ lau-
dis principaliter deputata,ſicut præcipuè ſuot clerici & reli-
gioſi. pſal. Lingua mea calamus ſcribæ. Talis igitur lingua dēc
lingere, & legere,q.ſ.ipſa dēt eſſe inſtrumeotū guſt⁹ & lectu-
rę deuotionis,& vocis & lectoræ oraonis,prædicationis,cōfeſ-
ſionis,& gratiarum actionis . Debet.n.inter cibos booorū tē-
poraliū,corporalium & ſpūalium,diſcernere, & loquelam ſpi
ritualiū & ſalutarē deo & hoībus promere,voluntatem ipſius
aię.i.ipſi⁹ dei interpretari & dicere,& vocē ſuā articulatim &
ordinatē proponere. Prouer.15. Lingoa ſapieotiū ornat ſcien-
tiā. Et ſaliua bonæ doctrinę vel diuinę gratię,eccleſiā vel aīam
humectare,vt ſic de tali lingua dicat eccleſia illud Eſa.50. Dña
dedit mihi liogua eruditā. Igitur dico q talis debet eſſe mol-
lis & carnoſus per benignitatem , poroſus & penetrabilis per
pietatē,neruoſus & ſenſibilis per ſagacitatē,oblōgus aliquan-
tulū per deliberatiuā maturitatē,planus & ſimplex per omni-
modā veritatē,rubicundus & ſanguineus per verecundam ho
neſtatem,tenuis & ſubtilis per ſpūalem paupertatē,mobilis &
vertibilis per diligentem ſedulitatē, acutus ēt & more gladij
formatus per locutionis ſeueritatē,in loco humido ſitus p de-
uotionis & gratiæ ſuauitatē,detentus & circunſeptus, ligatus
& incarceratus per dei mandatorū circulatitatem . Quia pro
certo cū hō multas habeat grās & virtutes,neceſſe eſt vt i car
cere diuini timoris minis diſciplinæ & mādatorū dei & præla
torū ligeť,ne per inanē gloriam dilateť,& ne exterius ad mun-
di delectabilia pl⁹ debito plabať. pſ. Dixi,cuſtodiā vias meas,
vt nō delinquā in lingua mea. Vel dic q lingua eſt locutio cu-
iuſlibet viri iuſti,quæ procul dubio debet eſſe mollis & beni-
gna,neruoſa & ſenſata(quia ex venis prouenit ſenſus & mot⁹)
oblonga & moderata, rubea & verecunda,tenuis & humilis,
mobilis & ſubtilis,acuta etiā aliquotiēs & ſeuera &c. per oīa
ſicut ſupra. Incarcerata ēt debet eſſe,ne.ſ.nimis effluat per ex-
ceſsiuā verboſitatē. pſal. Lingua mea adhæſit faucib⁹ meis. Vel
ſi vis oīa iſta potes exponere de malis ,& loquacibus , vel ēt de
eorū locutionibus. Iſta.n.ſciūt verba ſua mirabiliter formare,
& quæ ab aīa.i.viris ſpūalibus excogitata ſunt, mirabiliter in-
terpretari, & variè ordinare. pſ. Linguis ſuis doloſè agebāt. Et
ſaliua peruerſę ſuæ doctrinę totam patriam humectare. Igitur
talis lingua eſt mollis p adulationē,poroſa & bibula p proprij
cōmodi appetitioaem,oblonga & non quadrata per fallacem

diſsimulationē ſubtilis & tenuis per cautelosam cauillationē,
gladialis & acuta p detractionē & perforationem.pſal.Lingua
eorū gladius acutus.Mobilis aut plicabilis & varia per mania
rorū circūuolutionē.pſal.lingua cōcinnabat dolos.Rubea,ſan
guinea & carnoſa,per vilē & carnalē de petis carnalibus mē-
tionem.pſal.Sagittę paruulorū factę ſunt lingvę eorū . Vel dic
ꝙ lingua diaboli eſt malus aduocatus, vel eius falla locutio.
pſal.Linguis ſuis doloſè agebāt,venenum aſpidū ſub labijs eo
rum.Quod ēt de detractoribus pōt dici,qui ſunt molles & pli
cabiles adulando,acuti aūt & mordaces detrahendo &c. ſicut
2 ſupra.¶ Linguæ aliquorum animalium medicinales ſunt,& ali
quę venenoſę. Medicinalis.n.eſt lingua canis, quod accidit vel
ex complexionis bonitate , vel ex aliqua occulta proprietate
Venenoſa ēt eſt lingua ſerpētia,draconis, & rabidi canis. Ca-
nis.n.rabidus linguā ſemp habet extra os,& ſemp ſtillat vene-
nū,quod ita inficit aquam vbi cadit,ꝙ hō inde bibens efficitur
rabioſus. Lingua ēt ſerpētum ſm Ariſtote.li.de animalibus,li
uida eſt,acuta & malicioſa,& propter acutum fumū veneni in
motu eſt velociſsima.Sic vere lingua & locutio in aliquib' eſt
bona,& in aliquibus mala.Ea lingua.n. pōt prouenire ſanitas
& venenum,vita & mors,bonū & malum.Prouer.18.Mors &
vita in manibus linguæ. Quidam.n.ſunt qui habent linguam
medicinalē & bonam,ſicut ſunt viri iuſti, qui lingua & verbis
alios per bonā doctrinam & eruditionē ſanant.Prouer.12. Lin
gua ſapientium ſanitas.Et potiſsimè tales debent eſſe canes.i.
prælati & pdicatores,qui gregis dominici ſunt cuſtodes. Qui
dam aūt iſtam linguā habent venenoſam, ſ.ſerpentini & rabi-
di petōres,quia.ſ.lingua & locutio taliū p ſuas malas exhorta-
tiones inuenenat,& ad diuerſa vitia eos pertrahit & inuitat, cō-
tra illud.pſal.Prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne lo
quantur dolū.Lingua.n taliū ſemper ſolet per multiloquia exē
pla os aperire,venenum verborum malorum vomere, & acu-
ta per detractionē & prouocationē eſſe.pſal.Acuerūt linguas ſuas
ſicut ſerpentes.Et ēt maculoſa,nigra,infamis & immunda ſo-
let videri,& veneno malitiæ velociſsimè per mendacia & ver
boſitatē moueri,& per duplicitatē velociter agitari,nō aduer-
tens quod Dauid dicit in pſal.Diſperdat dñs vniuerſa labia do
3 loſa,& linguā magniloquā.¶ Lingua ſerpentis dū viuit ſerpēt,
eſt venenoſa,cū vero ſerpens mortuus fuerit lingua ſeparata
& ſiccata,venenum perdit,& contra veneni præſentiam ſuda-
re conſueuit.Et ideo talis lingua reputatur vtilis & precioſa,
licet primitus fuerit venenoſa.Tales ſerpentes ſignificant ho-
mines peccatores,qui dum viuunt.ſ.in peccato,linguā & locu
tionem habent multiphariè venenoſam,quia.ſ. verba mala &
venenoſa euomunt,quibus auditores inficiunt & corrumpūt,
iuxta illud.Corrūpunt bonos mores colloquia praua. Sed ve-
rè qñ tales ſpūaliter moriuntur,& qñ per pęnitentiam mortifi
cantur,(iuxta illud 2.Ad Corin.6.Quaſi morientes, & ecce vi-
uimus)tunc lingua taliū efficitur non venenoſa , & contra ve-
nenum peccatorum multipliciter precioſa,quia.ſ.cōtra pecca
tū ſolet ſudare & clamare,& venenum culpæ homini prodere
& monſtrare. Vñ illud prædictum.Lingua ſapientium ſanitas.
4 ¶ Lingua contrahit qñque multa vitia in loquendo. Qñque.n.
efficitur muta,quod fit vel ex aliquo corrupto humore linguā
inficientē,vt eſt qñ apoſtema ligat linguæ neruum,vel ex cere
bro aliquod vitiū contrahente,& ſeorſum motus linguæ debi-
tè non influēte . Sic verè lingua multorū muta efficitur a præ-
dicando & docēdo,& hoc accidit vel ,ppter propriū vitiū,vel
pp vitiū cerebri.Propriū.n.vitiū eſt qñ vt cōtter eſt infecta hu
more & apoſtemate petōrum,& iō omittit loqui & prędicare,
ſciēs ꝙ nihil poſſet boni dicere quin cōtra ſe loqueretur.Vitiū
aūt cerebri,eſt defect' ſciētiæ,q̄ a cerebro & a rōne venit. Iſta
n.dno faciūt hoīem mutum,& ab vſu linguæ & prædicationis
5 officio alienū.Eze.3.lingua tua adhęrebit palato tuo.¶ Lingua
loquēdo efficitur balba,vt qñ hō neſcit ad plenum cito verba
formare.Et hoc fit propter linguæ nimiam humiditatem,vt in
ebrijs. Vel ſm aliquos propter nerui linguæ breuitatē , qui ad
finem linguæ non ſe extendens facit hominē balbutire. Quæ
ēt cauſa eſt quare hō efficitur traul'.i.quare aliquas litteras di-
cere vel formare neſcit ſicut.r.vel.g. Sic vere illi qui ſunt ni-
mis humidi per carnalitatē deliciarū,& qui ēt neruum ſcien-
tiæ nimis habēt breuem,ita ꝙ a cerebro rationis nō recipiunt
plenè ſenſum,nō ſolent habere rectā vel honeſtā locutionem,
nec bene formatā vel diſcretā eruditionē vel prædicationem.
Tales.n.in rebus ſpūalibus balbutire poſſunt , ſed non loqui:
quā ſicut dicit Seneca : Mirum eſt fortiter aliquid dici ab hoīe

molliciē pfeſſo.¶ Lingua aliqñ efficit nimis celeris. Quod ac- 6
cidit qō nerui linguæ nimis ſunt lōgi, ita ꝙ extremitatem lin-
guæ attingūt,vt dicunt quidā.Sic verè illi qui neruū in quo eſt
ſenſus habēt nimis longū.i.illi qui nimis abūdant in ſenſu ſuo,
ſolent nimis eſſe celeres in ſermone , hoc eſt dictu ꝙ tales ni-
mis ſolēt eſſe prōpti ad loquēdū,& ad verba ſuperflua proferē
dum.Eſa.32.Lingua balborū velociter loquetur.¶ Lingua ali- 7
quādo apoſtemate intumeſcit,aliqñ corrupto humore graue
ſcit,aliqn vlceribus laceratur , aliqñ propter mentis captionē
locutione priuatur,ſicut patet in phreneſi.Sic verè locutio ali
qñ patit̄ apoſtema ſuperbiæ.Eſa.28. In loqla labij & lingua alte-
ra loquar. Aliqñ putredinē luxuriæ. Aliqñ vlcera inuidiæ. Ali-
quando mentis captionem malitiæ. His.n.vitijs locutio depra
uatur,& per elationem,iactātiam,adulationē , detractionem,
multipliciter maculatur. Iac.3.Lingua ignis eſt , & vniuerſitas
iniquitatis. ¶ In principio linguæ ſunt duæ venæ , quæ ſaliua- 8
les dicuntur,a quibus ſaliua egredit̄,a qua & lingua & os hu-
mectatur,& ciborū ſiccitas temperatur . Eſt aūt ſaliua humor
inſipidus,inter guſtum & ſuum obiectum medius,quia.ſ.null'
rei ſapor ſentitur,niſi quando per ſaliuam guſtui pręſentatur,
vt dicit Conſtan.Saliua ſignificat gratiā dei.Iſta .n. in homine
naſcitur a duabus venis & duobus principijs præcipuis, quæ
ſunt,declinare a malo,facere bonū.Talibus.n. venis ſaliua gra
tiæ in nobis oritur, a qua os cordis ſpūaliter humectat̄, & qua
mediante guſtus deuotionis in ſaporibus ciborum ſpiritualiū
delectatur.Conſtat.o.ꝙ niſi mediante gratia diuina, cibus do
ctrinæ vel eucharistiæ guſtui affectionis per deuotionem non
ſapit,nec in ventrem conſcientiæ faciliter labitur aut deſcen-
dit.Iſta autem mediāte,cibus doctrinæ ab auditoribus tranſ-
glutitur,& ſapor in documentis ſpūalibus inuenitur . Ideo in
perſona peccatoris dicebat Iob 7.dicēs. Vſquequo non parcis
mihi,nec dimittis me vt gluttiā ſaliuam meā? Et ſicut ſaliua ho
minis mors eſt ſerpentis ſm Ambroſium & Baſilium in hexa
mero,ſic diuina gratia mors eſt ſpiritualis hoſtis.¶ Quādo hō 9
emittit ſputum ſeu ſaliuam ſanguineam fetentem & ſanioſam,
ſignum eſt ꝙ pulmonem habet corruptum & uulneratum,ſm
Conſtanti. Sic uere qñ homo de ore uerba infecta, inhoneſta,
ſanguinea & carnalia,ſanioſa & detractoria emittere conſue-
uit,ſignum eſt ꝙ pulmo ſuæ affectionis interioris diuerſis ui-
tijs eſt corruptus.Sicut.n.dicitur Matth.15.Ex abundātia cor
dis os loquitur.& Marci 7.dr̄ ꝙ de corde exeunt adulteria,for
nicatio.¶ Saliua & ſputo int' retētis & nō euacuatis,eſt aliquo 10
tiens cauſa mortis,ſicut patet in phthiſicis, qui uulnerato pul
mone,ſputo ſaliua ſeu phlegmate a cerebro deſfluente,cum ip
ſum expellere nequeunt,ſuffocantur . Sic qñ ſputum & ſaliua
peccati a cerebro.i.a cogitatione & imaginatione deſcendit ad
pulmonem affectionis,ipſamq; ulcerat per conſenſum niſi per
confeſsionem poſsit eijci,neceſſe eſt per mortem ęternā homi
nem ſuffocari. &c. uide ſupra de phlegmate.

De Voce. Cap. 20.

VOx eſt aeris tenuiſsimus ictus plectro linguæ , & 1
multis inſtrumētis naturalibus format'. Ad for
mationem.n.uocis multa requiruntur , & potiſsi
mè pulmo,aſpera arteria ſeu canales gutturis,
dentes,lingua,labia,vua. Et eſt vua membrum
in gutture quod uiam aeris habet dilatare uel re
ſtringere,& aeris emiſsionem temperare,& ne ultra debitum
effluat,ipſius exitum moderari,& ſic una mediāte ſolet hō uo
cem uel diminuere, uel agere, ſicut dicit Conſtantin. in pant.
Vox eſt locutio miniſtri , cuius ,pcul dubio aer.i.ſpūs ſanctus
materia debet eſſe,& diuerſa inſtrumēta uirtutū,forma debēt
& efficaciā ſibi dare.Inter alias aūt uirtutes quæ in locutiōe et
uocis ,platione neceſſariæ ſunt,ſummè neceſſaria eſt uua, per
quā intelligo diſcretionē,q.a.ſ.iſta eſt q̄ uoci debet imperare,
& eā uel emittere uel retinere,q.a.ſ.qñ eſt neceſſe , debet ipſam
latè facere diſcurrere.ps.Eleuauerūt flumina uocē ſuā.Qñ uo
to neceſſe non eſt,tūc debet ſibi uiam claudere, & ipſam inter
ſecreta gutturis cohibere. Naum.2.Non audietur uox nūcio-
rum tuorum. Vltra iſtud ēt uerum eſt non ſolum de locutione
communi,imo etiā de prædicatione,quia.ſ.iſtam qñque debe-
mus effundere & qñque(ne faſtidiatur)clamorem ipſius cohi
here.¶ Canales gutturis,& folliculi pulmonis,inſtrumēta ſunt 2
uocis,qui ſi lenes & temperati fuerint,dulcem & temperatam
& æqualem reddūt uocem. Si uero aſperi fuerint & plus de-
bito lati,uel ſtricti,uel diſtorti, tunc grauem uel exilem uocē
faciunt,

faciũt, vel inæqualem, diſſonã, ſeu turpẽ, ſicut dicit Conſtanti
nus. Canales iſti ſunt prædicatores, qui vocẽ cum pulmone ae-
rem emittente .i. cum ſpiritu ſancto ſcientiam & gratiam in-
fundente, & cum lingua ſuæ eloquentiæ verba exterius diffe-
rente, vocem prædicationis habent emittere, & per ipſam au-
ditorum animos informare. pſal. Dabit voci ſuæ vocem virtu-
tis. Si igitur illi canales .ſ. prædicatores, ſint lenes & ſuaues, tẽ
perati & iuſti, & vitiorum ſuperfluitatibus non grauati, tunc
vox, prædicatio & doctrina eorum auditoribus dulcis erit, cõ-
ſona & amica. Talem.n. ſolent libenter audire, & eius vocem
diligere & haurire, dicentes. Canti. 2. Oſtende mihi faciẽ tuã,
ſonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies
tua decora. Sed verè ſi tales canales .i. prædicatores ſint mali,
& in moribus vitioſi & aſpera, & vltra debitũ per transgreſ-
ſionem diſciplinę elati, vel etiam in ſeueritatib⁹ & ſingultib⁹
nimis ſtricti, & per vitia deuij & diſtorti, tunc dico vox illo-
rum, doctrina & eruditio non eſt grata, ſed audientibus diſſo-
na, contemptibilis, & inepta. Tales enim non libenter audiun
tur, voces ſuæ doctrinæ ab omnibus contẽnuntur. & hoc, q̃a
teſte Gregorio, loquẽtis auctoritas perditur, quando vox ope
3 re non iuuatur. ¶ Pulmo ſecundum Ariſto. eſt primum vocis
ſuſceptibile, & ideo ſecundum ipſum, nullũ animal carẽs pul-
mone & lingua, habet vocem. Vnde dicit quòd muſca, locu-
ſta & ſimilia, non habet vocem, licet ſonum faciant non cũ
ore, ſed cum alis, ſcilicet ſtringendo aerem cum alis circa cor
pus cuius certum ſignum eſt, quia talia aĩalia ſonum talem fa-
ciunt volando, & nunquã quieſcẽdo. Pulmo qui deſeruit cor-
di, ſignificat ſcientiã, lingua vero denotat eloquentiã. Iſta igi-
tur duo ſunt in voce .i. in prædicatione & bona eruditione ne
ceſſaria, quia pro certo illi qui carent eiſdem, nunquã articu-
latim vociferant, data q̃ more muſcarũ ſonos multos faciant,
& multa inutilia verba promant. pſalm. In omnem terram exi-
4 uit ſonus eorum. ¶ Ranæ ſecundum Ariſto. li. 4. plus vociferãt
de nocte quàm de die. Sic vere mali magis gaudent, cantãt &
vociferant & exultant in nocte & obſcuritate vitiorum, & de
rebus malis & vitioſis, quàm de dei .i. quàm de rebus ſpiritua
libus & honeſtis. Prouer. 2. Qui dimittunt iter rectum, & am-
bulant, vias tenebroſas, qui lętantur cũ male fecerint, & exul-
5 tant in rebus peſſimis. ¶ Aues parui corporis magis vociferãt
quàm aues magnę. Aues etiam maſculę vociferant, non fęmel
lę. Quod maxime verũ eſt inter coturnices & gallos, vbi ma-
ſculi, non fœminæ cantant, vt dicit ibidẽ. Sic verè illi qui ſunt
parui per humilitatem, maſculi per virilitatem, ſolent per ora
tionem, confeſſionem, prædicationem, & gratiarum actionẽ,
melius canere; quàm illi qui ſunt fęminæ per mollitiẽ delicia-
rum vel ſunt magni per altitudinem eminentiarum. Conſtat
enim q̃ parui, ſimplices & pauperes, deo voces prędictas abũ
dantius emittũt, quàm illi qui prælati vel clerici vel aliter ma
gni ſunt. Eccę. 46. Exaltauit vocem ſuam de terra. Vel dic ecõ
uerſo, q̃ illi qui in ſcientijs & meritis ſunt minores, ſunt com-
muniter in verbis & locutionibus ampliores. Quia illi qui mi
nus valere noſcũtur, ad vocem garrulitatis iactantię & adula-
tionis altius efferuntur, iuxta illud Senecæ. Imbecilliores ca-
6 nes magis indulgent latratibus. ¶ Gallus ſecundum Ariſto.
ibidem, poſt victoriam vociferat. Etiam quæcunq; auis cano-
ra, cum ſatiata fuerit, magis cantat. Omne etiam animal gene-
rationis tempore magis clamat. Ille autem qui vim generati-
uam perdit ſicut eſt caſtratus, ſuæ vocis reſonãtiam mutat, &
imbecillius vociferat, quàm antea faciebat. Sic verè cum vi-
ctoriam contra tentationes acquirimus, cum ſocietatem bono
rum ſpiritualium & etiã terrenorum accipimus, & cum gene
rationi bonorum operum intendimus, nos procul dubio vo-
ciferationi orationis, laudis, & gratiarum actionis, magis inſi
ſtere debemus. Pſal. pſallite dño in voce tubæ, pſallite dño in
cithara. Illi.n. qui virtute generatiua, & bonorum operũ pro-
ductiua .i. gratia dei caſtrati & priuati ſunt, ſpiritualium vocũ
prædictarum fortitudinem perdunt, & in ſpiritualiter vocife
rando vani & exiles ſtatim ſunt. Quod iam apparet in multis
peccatoribus, qui deum laudando, orando vel prædicãdo nõ
vociferant, imo exiliter & imbecilliter deo cantant, & fœmi-
naliter voces mittunt. Hiere. 16. Auferã de loco illo vocem
7 gaudij & lętitię, & vocem ſpõſi & vocẽ ſponſæ. ¶ Vox acutior
eſt in iuuenibus & in fęminis, quàm in ſenibus aut in viris. Iu
uenes enim & fœminæ propter debilitatem mouent paucum
aerem, & ideo acutiorem ſonũ faciunt. Viri vero & ſenes mul
tum aerem mouent propter fortitudinem neruorũ & lacerto
rum & groſsiorem ſonum emittunt, vt dicit Ariſto. vbi ſupra.
Sic vere, illi qui ſunt fœminę .i. molles & delicioſi pueri & im
becilles, ignorantes & defectuoſi, ſolent vt communiter acu-
tius & altius loqui & vociferari, & paucum aerem .i. paucam
ſcientiã vociferando & loquendo mouere & attẽdere, & ideo
acutius & citius & indeliberatius verba fari. pſal. Dedit abyſ-
ſus vocem ſuã, altitudo manus ſuas leuauit. Illi vero qui ſunt
viri .i. virtuoſi & viriles, & qui ſunt ſenes .i. maturi & pruden-
tes, in loquendo ſolent plus de arte ſapientię ponere, & vocẽ
ſuam maiori deliberatione tardare. Et ideo tales grauiorem,
maturiorem & prudentiorem vocem emittunt, & non acutẽ
vel incompoſitẽ verba promunt. Quia breuiter loquẽdo, pru
dentes ſolent grauiter, depreſsè & maturè loqui, fatui vero &
ignari ſolent acutè & effęminatè profari. Vnde de bonis põt
dici illud Eze. 1. cum fieret vox ſuper firmamentum, ſubmit-
tebant cherubim alas ſuas. Cherubim.n .i. viri ſpirituales debẽt
elationis alas ſubmittere, quando habent vocem in firmamen
to eccleſiæ formare. ¶ Vox qñ eſt grauis, rauca, aſpera & diſ- 8
ſona, valde eſt vituperabilis & nociua, & diſcordię in harmo-
nia generatiua, & auditus audientium grauatiua. Vox.n. vnius
ſi ſit diſſona, multorum bene canentium turbat harmoniã. Sic
verè vox malorum aſpera & iniuriatoria, rauca & detracto-
ria, diſſona & turbatoria, acuta & iactatoria, non eſt bona, ſed
potius odibilis atque vana, & in harmonia vnius concordis ſo
cietatis eſt diſſenſionis & diſcordiæ cauſatiua. Tales igitur vo
ces malorum bonis nõ ſunt gratę nec amabiles, ſed potius tri-
ſtes, odioſę & turbabiles. Eze. 19. Deſolata eſt terra a voce ru
gitus eius. Vel expone de voce hæreticorum, quæ eſt horribi-
lis, & nociua &c. Eſa. 29. Vox phitonis vox tua. ¶ Vox dulcis, 9
cõſona & ordinata, multas habet laudabiles proprietates. Eſt
enim dulcis vox & melodia triſtium lętificatiua, amoris exci-
tatiua, laboris ſubleuatiua, paſsionum animæ expreſsiua puri
tatis complexionis oſtenſiua, laudis & præconij acquiſitiua,
affectionum animæ immutatiua, ad prælium exhortatiua, &
mentis de timore ad audaciam, de ira ad clementiam, de aua-
ritia ad largitatem & munificentiam cõuerſiua, volucrum ad
laqueum vocatiua, & ipſarum ad mortis periculum perducti-
ua, demonũ effugatiua, ſicut patet in Saule. 1. Reg. 16. & mul-
tarum ęgritudinum leniuiua, ſicut patet in mente alienationis
phreneticis, qui ſępe per melodiam ad mentem redeunt, & ad
ſanitatem animi reuocantur. Talis eſt vox diuinę laudis, & bo
næ eruditionis, & prædicationis. Talis vox enim ſolet triſtib⁹
& deſperatis conſolationem & ſpem immittere, amorẽ & de-
uotionem in deum excitare & accendere. & omnem laborem
& tribulationem per patientiam ſubleuare. Hiere. 11. Ad vo-
cem loquelę grandis exarſit ignis. Item iſta ſolet paſsiones ani
mæ ac defectus, & vitia mẽtis exprimere, complexionis .i. cõ-
ditionis bonę & virtuoſę ſignum eſſe, & apud deum & homi-
nes laudis pręconium vendicare, quia ſcilicet ille qui bene p̃-
dicat, & qui ſolenniter deum laudat, a cunctis audientibus fa-
mam & præconium reportat. Dicit.n. quilibet illud Canti. 5.
Vox dilecti mei pulſantis, aperi mihi ſoror mea. Congratulã-
do etiam dicunt illud Canti. 2. Vox turturis audita eſt in terra
noſtra. Item iſta ſolet affectiones audientium immutare, & ad
litteram, mentem de ira ad clementiam, de auaritia ad munifi
centiam, de timore ad audaciam conuertere, & ad non timen-
dum pro Chriſto mortis periculum animare, ſicut patet de il
lis qui ſe ad verba prædicatorũ martyrio pro Chriſto vel pro
republica exponunt. pſal. Dedit vocem ſuam, & mota eſt ter-
ra. Item iſta vox ſolet demones effugare, & infirmitates pcti ſa
nare, & mentem a deo alienatam, ad ſanitatem gratiæ reuoca-
re, & gaudium ſpiritus in anima generare, vt ſic dicatur illud
pſal. Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, date gloriam deo ſu
per Iſrael. &c. Vel dic q̃ vox dei patris eſt Chriſtus, vel etiam
vox Chriſti eſt ipſe prædicator. Matth. 3. Ego vox clamãtis in
deſerto. Talis igitur vox lętificat per conſolationem, excitat
amorem & deuotionem &c. Per omnia ſicut ſupra. Vel dic q̃
talis vox eſt planctus vel contritio, oratio vel cõfeſsio, quæ ſci
licet deo vel ſacerdoti paſsionem animæ i. peccata exprimũt,
amorem dei & ſanctorum excitant attrahunt, & angelos lętifi
cant, demones fugant, & ſpirituales morbos ſanant, & mentẽ
ad ſanitatem & gratiam reuocant & reſtaurant. Vnde in pſal.
Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Vel dic
q̃ talis vox eſt gratiarum actio, quæ benefactorem ſolet lętifi-
care, & amorem eius ad amplius excitare, affectionem immu-
tare, & bonę cõplexionis, & gratę intentionis ſignum eſſe &c.
ſicut

ſicut ſupra.¶ Secundum Pli.li.11.c.51. Poeri qui celeriut lo-
qui incipiunt, tardius incedunt, & contra illi ſolent citius ince
dere qui tardius fari cęperet. Dicit etiã ꝙ puerũ nimis cito lo-
qui, malum eſt ſignum. Vnde ait ꝙ Creſi filius in crepũdijs lo
cutus eſt. Ex quo prodigio ſecutum eſt ꝙ totum illud regnum
perijt, ſicut dicit. Idem ponit Haliebel ragel lib.4.c.1 vbi etiã
mirabilibus ponit ſic verè moraliter loquendo, illi qui ad lo-
quendum ſuot celeriores & promptiores, ſunt vt communi-
ter ad inceſſum bonorum operum tardiores. Et econuerſo illi
pueri & iuuenes citius incipiunt per bona opera progredi q
tardius & maturius volunt loqui. Quia pro certo ibi tard⁹ eſt
inceſſus bonorum operum & virtutũ, vbi nimis acceletat co
pia verborum loquacitasq́; ſermonum, qoinimo, ſi pueri & iu
uenes citius quàm deceat loqui volunt, totum regnum ſuæ fu
turę perfectionis deſtruunt & ſubuertunt. Bene ergo dicetur
Iaco.1. Sit oĩs homo velox ad aodiendum, tardus autem ad lo
quendum. Ideo bene dicitur illud Eccl.32. adoleſcens in cau
ſa tua loquere vix. Vel dic contra illos qui nimis cito promit-
tunt, quia vt communiter tardius ad reddendum incedont, &
econtra Figura de duobus filijs, quorum qui primus ire in vi
11 neam promiſit, tardius, imo nunquam illuc iuit. ¶ Item idem
Plinius ibidem dicit ꝙ vox in homine magnam voltus habet
partem, agnoſcimus enim eaoi antequam cernamus, non ali-
ter quàm ocolis. Totidem ſunt eẽ quot in terũ naturã morta-
les, & cuiq; ſua propria, ſicut facies. Sic procul dubio eſt de lo
cutione. Vt communiter.o. iſta eſt quę habet magnam partem
vultus.i. ootitię conditionũ noſtrarũ, quia.ſ. ex verbis noſtris
cognoſcitur qoid in corde vlterius cogitetor. Quilibet.n.ha-
bet ſuam propriam vocem.i. ſuum proprium medom loquen
di per quem mores ipſius cognoſcuntur, quando cum diligeo
tia attenduntur. Matt.12. Ex abundãtia cordis os loquitur. Et
12 eiuſdem.26. Nam & loquela tua manifeſtum te facit.¶ Itẽ idẽ
ibidẽ ait ꝙ aliqua animalia in aliquibus locis ſunt muta, quæ
in alijs ſunt loquacia, ſicut exemplificat de apris & de ranis
quæ in Macedunia morę ſunt, quæ tamẽ alibi voces edunt. Ci
cadæ etiam io Rhegioo agro Italiæ ſunt mutæ, quæ vbiq; ali-
bi ſunt clamoſæ. Sic verè multi ſunt q in vna patria ſuot ver-
boſi, io alia vero muti, & qui vbi timent, muti & patientes eſſe
noſcũtur, iuxta illud. Ego aotem ſicut ſurdus ooo aodiebam,
& ſicut mutos non aperiens os ſuum. Qui tamen qoando ſont
in loco vbi nihil timent, vocibus iactantijs, deriſioonibus &
inanibus letitijs efferuotur. Ezech. 33. Aperto ore meo ooo
ſilui amplius.

De Gutture *Cap. 21.*

1 GVTTVR eſt extremitas canaliũ pulmonis, vt
dicit Conſtao. Et eſt guttur membrum lõgum,
cõcauum, chartilaginoſum, in duabus extremi-
tatibus latum. & io medio magis ſtrictum, trib⁹
canalibus compoſitum, & ad triplex officiũ de-
ſtinatum. Guttur.n. habet cibos in corpus traij-
cere, vocem perficere & aerẽ attrahere & eijcere, vt dicit idẽ
Conſtan. Guttor corporis eccleſiæ eſt prælatus vel etiã præ-
dicator, vel quilibet religioſus, vel ioſtus. De qoo in pſal. Exul
tatiooes dei in gotture eorum, & gladij ancipites in manibus
eorum. Talis.n. debet eſſe concauus per humilitatem, longus
per perſeuerantiæ longanimitatem, chartilaginoſus & durus
per patientiæ firmitatem, io extremis.ſ. quantũ ad exterioret,
latus per charitatem & liberalitatem. In medio vero quãtum
ad ſe ſtrictus per pœniteotiam & abſtinentiæ parcitatem. Ca
oalibus tribus compoſitus per fidei ſanctæ trinitatis veritatẽ,
vel tribus caoalibus per virtutum theologicarum trinitatem,
vel per votorũ religionis triplicem obligationẽ. Et ad triplex
officium deputatus, per triplicem qoam facit homioibus vtili
tatem, quia.ſ. iſte habet corpus eccleſiæ cibo doctrinæ vel ele-
moſynæ paſcere, aerẽ deuotionis attrahere, & in alios refun-
dere, & vocem diuinæ laodis promere, & diuerſos ſonos diui
næ doctrinæ alijs eructare. Prouer 8. Veritatem meditabitur
guttur meum &c. Vt ſic de tali gutture dicatur illud Cantic.
5. Guttur eius ſuauiſsimum, & totus deſiderabilis. Vel dic
ꝙ guttur eſt locutio prædicatoris, quæ debet eſſe alijs lata, &
ſibi ſtricta, dura et aſpa, & vocis.i. cibi, & aeris.i. doctrinæ ſim
plicis, groſſę & ſubtilis, corpori eccleſiæ mioiſtratiua &c. Al-
2 lega ſupra.¶ In gotture eſt vnum membrum quod lingua gut
turis nuncupatur, qoa ſcilicet ipſum guttur clauditur, & via
aeri tráſeunti vel ſtringitur, vel dilatatur, & ne corruptus hu-
mor vel corruptus aer, vel puluis ſobintret guttur, huius ob-
ſtaculo præſeruatur: ſecundum Conſtan. Per guttur quod re-
cipit cibos, intelligo voluntatem, quæ.ſ. cibos deſideriorum
mittit adinuicem. Per iſtam linguam intelligo timorẽ dei, vel
etiam virtutem prudẽtiæ, quæ.ſ. in medio volũtatis debet eſſe
ſicut vnum oſtium verſatile, quo.ſ. via affectionibus bonis vel
malis aperiatur, vel reſtringatur. Virtus.n. prudẽtię bonis ape
rit, & malis claudit, & maximè, quia niſi diſcretio volontatem
a ſuis appetitibos coerceret, ipſamque clauderet, & reſtringe
ret, forte corruptus aer vanæ ſuperbiæ, corroptus humor lu-
xuriæ, corruptus puluis auaritiæ, per complacentiam forſitã
ſubiotraret, qui mentem diuerſis vitijs ſuffocaret. Ideo de illis
qui non habent diſcretionis obſtaculo guttur clauſum, ſed ad
omnia appetibilia expoſitũ & apertum, dicitur in pſal. Sepul-
chrum patens eſt guttur eorum. Vel dic ꝙ talis lingua eſt tem
perantia, quæ loco & tempore debet guttur per abſtioẽtiam
ſtringere, & etiam ipſum (quando neceſsitas exigit, ad aliquas
delicias dilatare. Vel dic ꝙ guttur eſt locutio, vbi ianitor de-
bet eſſe timor dei, qui ſcilicet iſtud guttur debet meodacio, ia-
ctantiæ & adulationi claudere, veritati vero, oratiooi & con-
feſsioni & alijs bonis locutionibus aperire. Prouer. 3. Miſeri-
cordia & veritas nõ te deſerãt: circunda eas gutturi tuo.¶ Cũ 3
guttur cibum & aerem habeat recipere vt cibo ſtomachum
poſsit reficere, & aere cor poſsit refrigerare, ideo natura de-
dit ſibi duas vias, ſcilicet vnam qua cibus tranſit ad ſtoma-
chum, & aliam qua aer tranſit ad pulmonis ventilabrum. Iſta
autem duplex via quoddã habet operculũ, quod dicitur epi-
glottũ, qood alternatim vtrãque viam poteſt operire, & ideo
quando aſpirandom eſt, iſtud operculum viam ſtomachi ex
toto claudit, & viam cordis & pulmoois aperit. Econtra aotẽ
quando comedendũ eſt, in hora qoa cibus traijcitur, via cor-
dis & pulmunis aeri & ſpiritui clauditur, via ſtomachi cibis
& potibus aperitur. Duæ enim viæ iſtæ oonquã ſimul poſſunt
eſſe apertę, imo ſi voa aperta fuerit, alia neceſſario clauſa erit,
vt dicit idem Conſtan. Guttur quod omnium ciborum ſapo-
rem recipit, ſignificat meotem, cui ſcilicet diuerſimodè ſapiũt
vniuerſa. Iſta igitur in generali habet duo foramioa.i. duas af
fectiones, ſcilicet vnam quæ eſt ſpiritualis, aliã quæ carnalis.
ſpiritualis eſt illa per qoam aerem boOorum ſpiritualium re-
cipimus. Carnalis eſt illa per quam cibos boOorum tempora
lium appetimus & optamus. Prima cooperat̃ ad cordis & aiæ
refrigerationem. Seconda vero tendit ad ſtomachi & ad cor-
poris refocillatiooem. Prima eſt via per qoã ad cor & ad vo-
luntatem tranſeunt ſpiritualia. Secunda per quam ibi ſobin-
trãt per complacentiam temporalia. Eze.41. Duo oſtiola erãt
io templo. Iſtis.n. foraminibus & appetitibus dominatur epi-
glottum, per quod intelligo virtutem diſcretionis, quæ.ſ. ha-
bet claodere, vel aperire, nunc vnã, nunc aliam, & cordi ounc
temporalia, nuoc ſpiritualia miniſtrare, ſecũdom ꝙ oeceſsitas
hoc requirit. Iſta eſt.o. quę claodit, & nemo aperit, quę aperit,
& nemo claodit. Apo.3. Voom tamen attendendũ eſt, ꝙ.ſ. iſta
duo foramina non poſſunt eſſe ſimul aperta, qoia.ſ. homo non
poteſt ſimul attrahere aerem & cibum, deum & mundom, ſpi
ritualia & terrena, virtutes & vitia, quinimo ſi affectus cor-
dis ad vnũ aperiator, neceſſe eſt ꝙ ad aliod obſtruat̃ quia qui
haurire vult ſpiritualia, neceſſe eſt ꝙ claudat aoimom ad ter-
rena. Quia qui terrenis cor aperit, bonis ſpiritualibus ipſum
claudit. ſicut eoim dicitur Matthæi 6. Nemo põt duobus do-
minis ſeruire, aut enim vnum diliget, & alterum odio habe-
bit, aut voi adhærebit, & alium contẽnet. ¶ Itẽ ſecundũ Coo- 4
ſtan. cum cibus & aer diuerſas habeant vias, vt dictũ eſt, quia
ſcilicet aer, recipitur per trachcam arteriam, & cibus per aliũ
latum caoalem, qui dicitur Iſophagus, valde eſt periculoſum
& nociuom cum cibus qui groſſos eſt & corpulẽtus, per viã
aeris ſe immittit, & com ad pulmonẽ & ad cor labitur & de-
ſcendit, tũc.n. via aeris iotercluditur, & ſic animal ſuffocatur.
Sic vere chariſsimi cum aer & cibos.i. bona ſpiritualia & ter-
rena, duabus incedant vijs, & doo occupent loca, quia.ſ. ſpiri-
tualia tendere debent ad cor, temporalia vero ad burſam, val
dè eſt animę magnom periculum qoando cibi bonorũ tempo
raliom viam ſpiritus & virtutum ingrediũtur. ſ. viam cordis,
quando.ſ. per auaritiam & affectom iſta temporalia ad cor tẽ
duot, & metas ſuas excedont, qoia.ſ. tunc viam ſancti ſpiritus
& gratię intercludunt, & cor per auaritiam attingunt & ſuffo
cant & ſubuertunt. Cauendum eſt igitur oe dum cibus bono-
rum temporalium poſsidetur, ad cor per cõplacentiã aut per
dilectio-

dilectionem eius nimiã deriuetur, quia ſicut dicitur Eccl. 10.
Nihil eſt iniquius quàm amare pecuniã. Ideo bene docet Da
5 uid in pſal. Dicens. Diuitiæ ſi affluãt: nolite cor apponere. ¶ In
gutture generatur infirmitas quæ dicitur ſquinantia, q́ fit quã-
do humores fluunt a capite ad guttur, & ibi faciũt apoſtema,
cuius compreſſione intercluditur via ſpiritus & aeris, & via
cibi, & ſic non põt homo nec comedere nec reſpirare. In ſqui-
nantia enim ita cõſtringuntur nerui maxillarum, q vix poteſt
etiam cum inſtrumento os ipſius aperiri, quapropter neceſſe
eſt velociter hominem ſuffocari. Sic verè quandoque fit q hu
mores vitiorũ quandoque in apoſtema multiplicantur & aug
mentantur, ſolent guttur mentis per verecundiam ſtringere,
& confeſſionem ſpiritualem impedire. Maxillas etiã deuotio-
nis taliter quandoque conſtringunt, q comeſtionem & audi-
tum ciborum ſpiritualium. ſ. verbi dei, impediunt atque tol-
lunt. Tales igitur qui per verecundiam nõ cunfitentur, & qui
per indeuotionem cibos doctrinæ comedere dedignantur, de
facili ipſi ſuffocantur, & morte perpetua moriuntur, ita q ta-
lis poteſt dicere illud 2. Paral. 36. Incuruatus ſum multo vin-
6 culo ferri, & non eſt mihi reſpiratio. ¶ Squinantia aliquando
ita accidit in gutture, q tota latet interius, & tunc ſine reme-
dio eſt mortalis, aliquando tamen cum diligẽtia poteſt curari.
Aliquando autem ex toto apparet exterius, & tũc facilius me-
dicatur. Sic verè infirmitas pcti, quæ guttur animæ ne per cõ-
feſſionẽ loquatur tenet ligatum, tripliciter eſt diſtincta. Quę-
dam. n. eſt ex toto intra in conſcientia, ita q nihil exterius po-
teſt apparere, ſicut eſt in illis qui peccata ſua celant, ipſaq; per
confeſſionẽ in nullo manifeſtant. Et iſta procul dubio eſt mor
talis, quia ſicut dicitur Prouer. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua,
non dirigetur. Alia autem partim apparet, partim latet, ſicut
eſt in illis qui aliquando bene confitentur, veruntamen non
plenè. Et iſta per induſtriam medici, ſcilicet ſacerdotis, ſcien-
tis. ſ. materiam de profundo conſcientiæ extra ad confeſſionẽ
bonis inductionibus educere, poteſt recipere ſanitatem. Alia
autem eſt quę exterius apparet ex toto, ſicut eſt in illis qui pec
cata ſua exterius confitentur, ita quòd nihil interius retine-
tur. Et iſta pro certo de facili ſanatur, & ſibi ex dei miſericor-
dia ſine periculo ſubuenitur, quia ſicut dicitur Prouerb. 28.
Qui confeſſus fuerit, & dimiſerit peccata ſua, miſericordiam
conſequetur. De alijs paſsionibus gutturis. ſ. de raucitate & ſi
milibus vide infra.

De Collo. Cap. 22.

COLLVM eſt membrum per quod caput ſuſtẽ-
1 tatur, cuius pars anterior gula, poſterior vero,
ceruix & cerebri via ſecũdum Iſidorum appel-
latur. Eſt autem collum, membrum rectum, ro-
tundum, erectum, oſſeum, & neruoſum. Oſſeum
enim eſt, vt ſit forte ad caput ſuſtinẽdum. Maxi-
ma enim fortitudo quorundam animaliũ eſt in collo, ſicut pa-
tet de boue, vrſo, & leone. Neruoſum etiam fuit, vt eſſet mobi
le & vertibile iuxta votum, prout dicit Conſtant. Collum mo
raliter loquẽdo, ſignat virtutem ſpei, quæ rectè eſt collum aiæ
virtuoſæ. Iſta eſt. n. media inter corpus & caput. i. inter mentẽ,
& deũ. Surſum. n. erigitur cœleſtia affectãdo. ad Coll. 3. Quæ
ſurſum ſunt, quærite. In amore rotundatur, mentem in deum
circulariter reducendo. Per iuſtitiã rectificatur, rectè. ſ. & cũ
meritis de deo ſperando. Per conſtantiam fortificatur, patien
ter terribilia pro deo ſuſtinendo. Per diligentiã neruificatur,
per bona opera ſe mouendo. Quia procul dubio ſpes noſtra
debet eſſe mobilis per bonorum operum diligentiam, & for-
tis per conſtantiam & patientiam. Iob 40. In collo eius mora-
bitur fortitudo. Vel ſic animæ dicatur illud Cant. 4. Sicut tur-
ris Dauid collũ tuum, quæ ędificata eſt cum propugnaculis.
Vel dic q collum eccleſiæ, eſt prælatus, qui inter caput & cor
pus. i. inter deum & populum eſt medius. Iſte ergo per iuſti-
tiam debet eſſe rectus, per fidem rotundus, per clementiã ſua
ois & planus, per ſpem & contemplationem erectus, per viri-
litatem neruoſus, per conſtantiam oſſeus, per patientiam vi-
goroſus. Cãt. 7. Collum tuum ſicut turris eburnea. Vel dic q
collum animæ quod habet ſuſtinere oia pondera, eſt fortitu-
do & patiẽtia, quæ pro certo debet eſſe in homine oſſea & ner
uoſa, ne ſuccumbat oneribus vel tribulationibus quæ contin-
gunt, & vt onus dei mandatorum faciliter tolleretur, quamuis
Neemiæ 3. dicatur q principes & magiſtratus non ſuppoſue-
runt colla ſua in opera dñi. ¶ Generaliter omnẽ aial habens
2
tibias longas, habet collum longum. Patet de camelo inter ani
malia, de grue inter volatilia, & econtra vt cõmuniter illa quę
collum habent longum, habent etiam tibias longas, exceptis
omnibus natantibus, ſicut eſt cygnus, & anſer, quæ quãuis ha
bent colla longa, tibias habẽt breues. Tibiæ quæ ſunt finis cor
poris, ſignificant perſeuerantiam. Colla vero quæ ſurſum eri-
guntur, ſignificant ſpem & affectionem, orationem etiã & de-
uotionem. Quia procul dubio iſtud eſt generale q illi qui lõ-
gum & excelſum vſque ad interiora velaminis paradiſi habẽt
collum ſpei, affectionis, deuotionis & orationis, longas etiam
habent tibias perſeuerantiæ & dorationis, quia. ſ. cõmune eſt
q illi in gratia longius perſeuerant, qui collum ſpei ad deum
altius eleuant, & qui per ſpem, affectionem orationem & de-
uotionem mentem magis extendunt ad deum & exaltant. Vn
de illud prædictum Canti 7. Collum tuum ſicut turris ebur-
nea. Iſta fallunt in natatilibus. i. in perſonis in delicijs viuenti-
bus, quia. ſ. tales habent longum collum ſpei & inanis fiduciæ,
quia. ſ. ipſi ſperant habere ſine operibus paradiſum, & tamen
ipſi habent valde breues tibias perſeuerantię. Tales. n. nõ per-
ſeuerant, & tamen paradiſum cupiunt atque ſperant, cum tñ
de ipſis dicatur illud Iob 40. ſpes eius fruſtrabitur eum, & vi-
dentibus cũctis præcipitabiẽ. Vel ſi vis dic q crus eſt vita, col-
lum eſt doctrina, quia. ſ. in collo eſt vox. Crus igitur & collum
debent inuicem coaptari, quia. ſ. vita & doctrina debent inui-
cem comparari, & vnum alteri ſimilari, vt. ſ. cum longo collo
magnæ doctrinæ, ſit longum crus etiam magnæ & eminentis
vitæ vt qui magno cruce bonę vitę non polleat, etiam habere
collum longum ſolennis doctrinæ non audeat. Cuius tñ con-
trariũ eſt in natatilibus. i. in hypocritis, qui more cygni exte
rius ſunt albi, & interius nigri, quia ſcilicet in iſtis crura col-
lo. i. vita doctrinæ non reſpondet. Quia dato habeãt magnum
collum. i. malam eloquentiam atque vocem, ipſi tamen habẽt
crus breue i. ineptam exiſtẽtiam atque vitam, quia ſcilicet iſti
ſciunt magna dicere, & pauca facere, quia ſicut dicitur Mat-
thæi 23. Dicunt, & non faciunt. ¶ Maxima fortitudo quorun- 3
dam animalium eſt in collo, ſicut patet de bobus, vrſis, & leo-
nibus. Et ideo generale eſt q collo ligato, & colli fortitudine
ſuperata, quodcunque animal eſt infirmum. Quapropter qui
bene vult animal in ſua iuriſdictione tenere, neceſſe eſt collũ
ipſius alligare. Per collum intelligo locutionem. Vox enim in
collo formatur. In iſta autẽ eſt maxima animæ fortitudo, quia
ſcilicet nunquam poteſt a diabolo ſubiugari, quamdiu libera
eſt ad clamandum, hoc eſt dictu, ad peccata ſua confitẽdum,
& ad dei auxilium inuocandum. Iob 41. in collo eius morabi-
tur fortitudo. Diabolus igitur ſummè nititur iſtud collum per
verecundiam ligare, ne confiteamur & oremus, & per malam
complacentiam & finalem impœnitentiam ſtringere, ne de ip
ſius manib⁹ fugiamus. Dicit ergo diabolus illud Hier. 27. Fac
tibi vincula & cathenas, & pones eas in collo tuo. Qui. n. ca-
thenis talibus alligatur, de ſubiectione diaboli non faciliter
liberatur. Ideo conſulitur animæ peccatrici Eſa. 52. Conſurge
Hieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia ſyon. ¶ Aues 4
vt communiter quæ collum habent forte, volant extento col-
lo. Sic verę aues. i. volatiles ſuperbi, ſolent erecta & extento
collo. Sic vere aues. i. volatiles ſuperbi, ſolent erecto & exten-
to collo incedere, & etiam in collo cordis ſuperbiã denotare.
Eſa. 3. Eleuatæ ſunt filiæ ſyon, & ambulauerunt extento collo.
¶ Aialia pulmone carentia carẽt collo. patet in natatilibus & 5
piſcibus, quæ non habent pulmonem. quod patet, quia non
ſpirant, & ideo in ipſis non eſt collum a corpore diſtinctũ. Pul
mo qui aerem attrahit & cor refrigerat, deuotionem & contẽ
platioẽ ſignificat, collũ per quod vox exit, prædicationẽ. Illi
igitur qui pulmonẽ non habent, collo carent, quia pro certo il
li qui virtutem deuotionis non habent, & ſpiritum ſanctum ꝑ
cordis refrigerio attrahere neſciunt, prędicationis officio nul
latenus digni erunt. Vnde Iob 39. Quis circũdedit collo equi
hinnitum? quaſi dicat indignus eſt.

De Humeris. Cap. 23.

HVMERI ſunt illa membra quæ immediate col 1
lo & capiti ſubijciuntur. Et dicuntur humeri in
hominibus, armi vero in animalibus. Spatulę ve
ro dicuntur quædam lata oſſa quæ in eiſdem ar-
mis vel humeris ſunt inſerta. Et ſunt humeri ne
ceſſarij ad cordis & membrorũ vitalium defen-
ſionem, ad brachiorum & pectoris colligationem, ſupporta-
tionem,

tionem, & ad quorumcunque oneꝝ ſuſtentationem. Sunt
enim humeri mēbra oſſea & neruoſa, & ideo fortia, & portan-
dis oneribus opportuna, ſicut dicit per omnia Conſtantinus.
Per humeros eccleſiæ intellig. milites & homines militares,
qui.ſ.poſt caput & collum.i.poſt prælatos, qui more capitis ba
bent regere, & religioſos ſeu clericos, qui inſtar colli habent
vocem & cantum diuinæ laudis dicere atque promere, altiorē
in eccleſia tenent locum. Iſta.n.membra ſpirituales viros.i.ec
cleſiaſticos tenētur defendere. Colligationem inter pectus &
brachia.i.amicitiam & concordiam inter regulares & ſecula-
res tenentur facere. Collum & caput.i. prælatos & religioſos
tenentur ſupportare, & eis etiam deferre, & onera quarumcun
que tribulationum & laborum pro Chriſto & eccleſia tenent
viriliter tolerare. Eſaiæ 9 Factus eſt principatus ſuper hume
rum eius. Tamē iſtud eſt cōtra multos milites, qui magis ſunt
proni ad diſcordiam, quàm ad pacem. De quibus dicitur Iob
31. Humerus meus a iunctura cadat. Qui etiam non ſunt para
ti ad onera pœnitentiæ vel Chriſti militię ſuſtinēdum, ſed ma
gis ad quieſcendum. vnde Eſa. 14. Onus illius ab humero tol-
letur. Vel ſi vis, per humeros animæ intellige virtutes obediē
tiæ, fortitudinis & conſtantiæ. Iſtę ſunt.n.quidam humeri qui
omnibus oneribus pœnitentiæ & tribulationum debent ſubij
ci, & a quibus omnia grauia debent æquanimiter pro dño to-
lerari. Eccl. 6. Subijce humerum tuū & porta. quàuis de inobe
dientibus, delicioſis, & impatientibus, & onera pœnitentię &
tribulationum ſuſtinere dedignātibus, dicatur illud Neemiæ
9. dederunt humerum recedentem, & ceruicē ſuam indurane
2 runt, nec audierunt. ¶ Humeri quandoque patiuntur propter
nimiam fatigationem, contra quod eſt remedium facere de
oleo fomentationem, ſicut de humeris elephantis dicit Ariſto
te. Patiūtur etiam delocationem, & id propter alicuius mali
humoris inter iuncturas ipſius fluxum & immixtionem. Gene
rale eſt.n.in omni membro ꝙ quando ſuperfluus humor inter
iuncturas immittitur, dolor qui gutta dicitur, generatur. Ta-
les dolores quandoque patitur homo. Quandoque enim dolet
& impatiens eſt de nimia laborum & tribulationum afflictio-
ne, & tunc ſanatur olei conſolationis inunctione. Quandoque
patitur errorem fidei, & inconſtantiæ delocationem. & quan-
doque malorum humorum.i.falſorum amicorum in iunctura
& copula amicitiæ aggregationē & confœderationem. Quan-
do enim malus humor.i. malus homo in iunctura membro-
rum.i. amicitia & ſocietate bonorum admittitur & colligitur,
ſæpe fit ꝙ multi dolores, multa damna & incōmoda propter
eum generantur. pſal. Turbati ſunt a vexatione malorum, &
dolore. Vel dic ꝙ ſuperflui humores ſunt diuitiæ vel deliciæ,
quæ in iuncturis animi ſe per complacentiam imponentes,
dolorum & ſollicitudinum, infirmitatum, & etiam vitiorum
omnium ſunt origo.

De Brachijs. Cap. 24.

1 BRACHIA ſecūdum Iſidorum dicuntur a barí
gręcè quod eſt forte latinè, eo.ſ.ꝙ in brachijs ſit
maxima fortitudo. Conſtant.n.brachia ex duo-
bus fortibus oſſibus inuicem concathenatis &
iunctis, & cum fortiſſimis neruis humero deſu-
per colligatis. Et ſunt brachia flexibilia, & ad
motum inata voluntatis arbitrium habilia: Neruoſa ſunt etiā
& parum carnoſa, fortia tamen & oſſea. Fortitudo autem eo-
rum ad multa valet.ſ.ad portandum, ad eleuandum, ad erigen
dum, ad conſtringendum, ad repellendum ſeu defendendum,
ad impugnandum ſeu percutiendum, ad operandum ſeu etiā
laborandum. Per brachia poteſt intelligi virtus bene operan-
di, vel etiā animi fortitudo. Igitur duo ſunt animæ brachia.i.
duplex fortitudo, videlicet vna qua mala ſuſtinentur, alia qua
bona perficiuntur. Et quælibet iſtarum habet duo oſſa.i.duas
principales virtutes ex quibus conſtat. Primū os eſt ſpes præ-
miorum. Secundum vero eſt timor tormentorum. Iſta.n.ſunt
duo oſſa quæ iuuant fortitudinem ad aduerſa viriliter ſuſtinē
dum, & ad bona viriliter peragendum. Brachia igitur fortitu
dinis noſtræ debent eſſe flexibilia, ad deo & ꝑlatis obediēdū,
& neruis perpetuæ charitatis cū deo colligata, ad omnia ope-
ra ſua ad laudem ipſius exequendum. Et ſic igitur iſta fortitu
do ſe extendit ad portandum pro deo onus tribulationum, ad
leuandum deſperatos beneficijs conſolationum, ad erigendū
mentem propriam per ſpem æternam delectationum, ad con-
ſtringendum nobis proximos per amplexum charitatis & di-
lectionis. Item ad repellendum malorum iniuſtitiā, ad delen-
dendum iuſtorum innocentiam, ad impugnandum ſpiritua-
lium hoſtium violentiā, & ad operandum omnium bonorum
actuum redundantiam. Ad iſta enim omnia ſe debent exten-
dere brachia fortitudinis noſtræ, vt ſic aīa poſſit dicere deo il
lud pſal. Qui doces manus meas ad prælium, poſuiſti vt arcū
æreū brachia mea. Vel dic ꝙ brachia eccleſiæ ſunt viri iuſti,
& maximè principes vel prælati, qui per charitatē debent eſ-
ſe bini, & neruis charitatis & concordiæ ſimul iuncti, qui per
virtutem debent eſſe neruoſi, & per delicias parum carnoſi, &
ad omnia bona opera vigoroſi. Iſti.n. debēt lapſos erigere, ma
los reprimere, bonos defendere, mala ſuſtinere, & bona face-
re. Vt ſic de bono prælato dicatur illud pſal. Redemiſti in bra
chio tuo populum tuum, filios Iacob, & Ioſeph. Vel per bra-
chia intellige Chriſtum, qui ab humeris.i.a deo patre depen-
det, & qui duobus oſſibus, ſcilicet humanitate & diuinitate
conſtat, qui parū fuit carnoſus per voluptatem, fortis autem
& virtuoſus contra diaboli poteſtatem. Iſte igitur fuit fortis
mala ſuſtinēdo, bona faciendo, hoſtes ſuperando, & peccato-
res miſericorditer liberando. pſal. In brachio virtutis tuæ de-
poſuiſti aduerſarios meos. ¶ Oſſa quę conſtituūt brachia, ſunt 2
fortia, concaua, medulloſa, neruoſa, & in ſuis extremitatibus
chartilaginoſa. Fortia dico ne faciliter frangantur. Concaua,
ne nimis ponderarent, & a motu impedirentur. Medulloſa, vt
inde & nerui & arteriæ mitterentur. Neruoſa & chartilagino
ſa, vt de facili mouerētur, & in vertebris verterētur. Talia oſſa
debent eſſe boni ſubditi. Et maximè religioſi vel eccleſiaſtici,
quia, ſcilicet iſti debent eſſe fortes & conſtantes, ne per impa-
tientiam frāgantur. Concaui & ſpiritualiter pauperes, ne pon
dere terrenorum premantur. Medulloſi & compatientes, vt
per eorum deuotionem & clementiam alij circunſtātes ab eis
ſpiritualiter vegetentur. Neruoſi etiam & chartilaginoſi.i.mo
biles & vertibiles, vt ad votum dei vel prælati obediendo, &
bene operando, faciliter moueantur. Vel dic ꝙ iſti debent eſſe
fortes ad ſuſtinendum, concaui ad omnia charitatiuè continē
dum, medulloſi ad piè omnibus ſubueniendum, vertibiles ad
cito ſuperioribus obediendum. Eſa. 51. Brachia mea populos
iudicabunt. ¶ Aliqua ſunt animalia aquea, quæ habēt brachia 3
ſine oſſibus, ſicut ſunt polypi, & ſępie, & ſimilia. Sic vere in ec
cleſia multi ſunt qui in brachijs oſſa habere non vidētur, quia
ſcilicet nihil fortiter operātur, imo videntur habere brachia,
quia.ſ.non niſi carnaliter conuerſantur 2. Paral. 32. Cū eis eſt
brachium carneum. ¶ Brachia vicinitatem & familiaritatē cū 4
capite & cerebro videntur habere, vt ideo quodā ſenſu natu-
rę, ſine deliberatione, contra ictus ferientium pro capite ſe op
ponunt. Sic verè boni Chriſtiani cerebro.i. Chriſto, & capi-
ti, id eſt eius fidei debent, eſſe familiares & vicini & eis per
gratiam contigui & coniuncti. Et ideo pro iſto cerebro & ca-
pite.i.pro Chriſto & fide ſua ſe debent opponere, & tyrannis
& idololatris obuiare, & ſi neceſſe fuerit ictus & mortis iacu-
la non vitare. Quod etiam de prælatis debet eſſe, quia pro ca-
pite ſuo.i.pro eccleſia ſua, & pro mēbris.i. pro ſubditis ſe de-
bent opponere, & pro ipſis (cum neceſſe eſt) damna & verbe-
ra ſuſtinere 1. Eſdræ 4. Prohibuerunt eos in brachio & robo-
re. ¶ Brachia quia cordi ſunt vicina, & ab eo venas & ſangui- 5
nem & etiam arterias & pulſum recipientia, ſolent ipſius cor
dis diſpoſitionē oſtendere, & ipſam exterius tangentibus me-
dicis declarare. Brachia ſunt opera. Cor vero ſignificat mentē
& voluntatem. Igitur per brachia cordis diſpoſitio oſtenditur
quia conſtat ꝙ per exteriora opera qualis ſit volūtas interior,
declaratur. A corde.n. deriuatur pulſus ad brachia, & a mente
deſcendit virtus ad opera. & ideo qui pulſum brachiorum.i.
morum exteriorum bene attenderit, ſi in corde, ſit ſanitas vel
infirmitas, cito noſcit. Vnde Gregorius dicit ꝙ per hæc quæ
foris apparent, quid intus lateat aperitur. & Sap. 13. Operibus
attendentes, cognouerunt quis eſſet artifex. ¶ Brachia, quādo 6
corpus infirmum eſt, pro corrupto ſanguine extrahendo, ſo-
lent vulnera recipere, & ipſa in patiētia ſuſtinere. Si vero pars
ſiniſtra patitur, ſolet medicus venam dextri brachij aperire,
vt ſic poſſit ſiniſtrę parti corporis ſubuenire. E conuerſo autē
ſi dextra patitur, brachium ſiniſtrum pro ipſius remedio vul
neratur, & ſuo ſanguine vacuatur, niſi forte materia fuerit ve
nenoſa, quia tunc ad partem oppoſitam non trahitur, ſed per
illā partē in qua eſt paſſio extrahitur, ne forte per illā cor vel
aliud mēbrum nobile vulneretur, ſicut in libro de phleboto-
mia dicitur & cauetur. Corpus myſticum eſt eccleſia, in quo
procul

procul dubio brachium dextrum eſt ipſe Chriſtus, mediante quo, pater operatur omnia. Eccl. 36. Glorifica manum & brachium dextrum. Brachium autem ſiniſtrum eſt genus humanum, quod procul dubio a principio ſuit infirmũ, & ideo pro ipſo ſanando neceſſe fuit dextrum brachium.i. Chriſtum dei filium vulnerari, & ſuo ſanguine vacuari. Igitur ſi ipſum dextrum brachium.i. Chriſtum in perſona eccleſiæ ſuę vel pauperum infirmari contingat, nos ſiniſtri, qui iam facti ſumus ſani, non debemus timere ſanguinem noſtrũ effundere, ſcilicet pro Chriſto vel pro eccleſia martyrium etiam ſi neceſſe fuerit ſuſtinendo, vel ſanguinem etiam noſtræ ſubſtantiæ temporalis pro ipſo in perſona pauperum euacuare, eiſdem eleemoſynas conferendo, vt ſic cuilibet tali dicant pauperes illud Eſa. 33. Eſto brachium noſtrum in mane, & ſalus noſtra in tẽpore tribulationis. Vel dic ꝙ in corpore eccleſiæ brachium dextrum ſunt prælati, religioſi, & clerici; ſiniſtrum vero ſunt ſeculares & laici. Igitur iſti debent alter alterius infirmitates portare, & alter pro ſalute alterius percuſsionem & ſanguinis temporalis ſubſtantiæ minutionem ſuſtinere, dum tamen per vnius læſionem poſſit pars alia remedium reportare. Iſtud tñ quandoq; debet deficere in illis qui habẽt materiam venenoſam.i. in peccatoribus & iniquis qui alijs ſunt venenum. Pars enim ſana virorum iuſtorum non debet pro talibus mala pati, quia ex beneficijs talibus conceſsis ſequerentur incommoda ampliora, quia ſcilicet tales quãto magis proſperantur, tãto alijs damna inferunt grauiora. Eſa. 26. Miſereamur impio, & non diſcet facere iuſtitiam. Tales igitur, & non pro ipſis alij, ſunt feriendi, & in ſua impietate ab alijs dimittendi, & ijdem cenſura iuſtitiæ feriẽdi, iuxta illud Apoſtoli ad Gala. 6. Vnuſquiſ-
7 que onus ſuum portabit. ¶ Brachia mutuo ſibi ſeruiũt, & pro infirmitate membrorũ vulnerari ſe permittunt, & percutiẽtibus vt ſanentur alia, acquieſcunt. Cum corde ſecundum Galenum ſpecialem amorem trahunt, & ideo quicquid cor diligit, etiam brachia diligunt, & ad amplexum illius ſe extendunt, & quod a corde diligi ſentiunt, quanto vicinius poſſunt cordi applicant & conſtringunt. Brachia ſunt prædicatores & prælati, qui.ſ. corpus eccleſiæ habent ab hæreticis & tyrannis defendere & ſeruare. Dico igitur ꝙ tales ſibi mutuo ſeruire debent, & tã temporaliter quàm ſpiritualiter miniſtrare. Cor.i. ipſum deum qui eſt principium vitæ, debẽt diligere, & quicquid etiam deus diligit.i. ipſos homines (de quibus ſcriptum eſt Sap. 11. ꝙ diligit deus omnia quæ ſunt, quoniam ſua ſunt) debent ipſi ſimiliter amare, & amplexu charitatiuo amplexari & conſtringere, & ipſi cordi.i. deo exemplis & verbis aſtringere, & ſpiritualiter applicare. Generale eſt.n. ꝙ oĩs amicus quicquid amatur ab amico, diligit, & etiam ipſi amico fortius
8 per dilectionem copulat & cõſtringit. ¶ Sicut in prognoſticis dicitur, denudatio & inquiſitio brachiorum eſt in acutis infirmitatibus ſignum mortis. Sic verè quando homo per iactantiam denudat, publicat & oſtentat opera ſua & maximè quando eſt infirmus & peccator, vtpotè quãdo gloriatur in operibus vitioſis, ſignum eſt mortale, quia.ſ. tales raro ad vitam gratiæ redeunt, imo quaſi communiter tales mortẽ eternã incurrũt. Iſti ſunt de quibus dicitur Eſa. 3. Peccata ſua quaſi Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt.

De Manibus. Cap. 21.

1 MANVS ſecundum Iſidorum dicitur quaſi munus, quia.ſ. maximum munus corporis eſt ipſa manus. Et eſt dextera quę dr̃ a dando, & ſiniſtra quæ dicitur a ſinẽdo. Dextera.n. dat ſocio ſignũ pacis, ſiniſtra vero cum pactum faciat, tamen res fieri permittit & ſinit. Et ſic dextera a dando, ſiniſtra a ſinendo, ſecundum Iſidorum, nomen ſumunt. Palma etiã dicitur manus extẽſa, pugnus vero dicitur manus clauſa. Et dr̃ pugn⁹ a pugillo, & palma palmæ ramis, qui ſemper ſunt extenſi. Cum igitur manus dicatur corporis munus, videtur ꝙ per manum poteſt munificentia deſignari. Iſta.n. quandoq; eſt dextera pacem alijs faciendo: quandoque ſiniſtra bonum fieri ſinendo: & non impediendo: quandoq; pugnus ſe claudendo & retrahendo: quandoque palma ſe extẽdendo, & per elemoſynam & beneficium pauperibus dilatando. Prouer. 31. Palmas ſuas extendit ad pauperem, & manus ſuas aperuit
2 inopi. ¶ Manus, ſecundum Conſtan. eſt magnum corporis iuuamentum, & etiam ornamentũ, & principale motus vel operis inſtrumentum. Et conſtat manus ex pluribus oſsibus in figura diſsimilibus & diuerſis, ſolidis tamen & inuicem concathenatis & connexis, ſecundum Conſtan. Manus animæ, ſunt bona opera, quia.ſ. per manum qua oĩa facimus, generaliter operatio deſignatur. pſal. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua. Manus igitur.i. operationes noſtræ, debent ex pluribus oſsibus.i. ex pluribus virtutibus conſtare, quæ.ſ. firmæ & ſolidę debent eſſe, & inuicem in compoſitione manus.i. operis manualis, conuenientes & connexæ. Et ſic talis manus, non ſolum erit neceſſarium iuuamentum, imo etiã opportunum & congruum ornamentum. pſal. Manus.n. mea auxiliabitur ei,
& brachium meum confirmabit eum. ¶ Secũdum Ariſto. li. 4. 3
de partibus animalium, manus non eſt vnum inſtrumentum, ſed multa. Creatio.n. manus conueniens eſt multis & varijs operationibus, & ideo poteſt homo vti vna ſola parte, vel duabus, vel pluribus, ſecundum plures modos. Et ideo manus eſt extenſa & diuiſa in plures articulos & digitos, inter ſe varios & diuerſos, alios quidem paruos, alios medios, alios magnos, & vt ſic ꝑ eos minima, media & maxima retinere valeret. Prælatus in eccleſia, eſt ſicut manus in corpore. Iſte eſt.n. manus domini, quæ pro toto corpore eccleſiæ debet laborare, & alia membra defendere, paſcere & iuuare. Vnde de bono prælato poteſt dici domino illud pſal. Sciãt quia manus tua hæc, & tu domine feciſti eam. Igitur talis manus nõ debet eſſe vnum inſtrumentum, ſed multa. Debet.n. prælatus ſe diuerſis & oppoſitis operibus coaptare, & diuerſis diuerſimodè cõformare. 1. ad Corinth. 9. Omnibus omnia factus ſum. Prælatus.n. debet diuerſos digitos & varia operandi genera habere, vt ſic ſecundum diuerſos modos agendi poſsit & paruos & magnos manutenere, & ſub regimine iuſtitiæ continere, vt ſic de manutenentia boni prælati poſsit domino dici illud pſal. In manu tua domini omnes fines terræ. Nulla.n. manus, nullus prælatus poteſt bene manutenere ſubditos, niſi in ſua manutenentia ſecundum diuerſitatem perſonarum multos & varios ſeruet modos, & ſicut videmus ꝙ man⁹ eſt habilis ad aperiẽdum & extendendum, ad claudendum & contrahendum, ad operandum & laborandum, ad percutiendum & impugnandum, ad defendendum & ad ictus alios repellendum, ſic verè quandoque prælatus debet eſſe manus extenſa, per liberalem retributionem. pſal. Extẽdit manum ſuã in retribuendo: manus clauſa.ſ. indignis & peccatoribus, per ſuorum beneficiorũ talibus denegationẽ: manus laborans per bonã operationem: manus percutiẽs, per malorum caſtigationem: manus obuiãs & repugnans per nequitiæ malorum repreſsionem. Et ſic de tali manu poterit dicere quilibet ſubditus illud. Eze. 2. Manus
autem domini erat mecum, confortans me. ¶ Vola eſt interior 4
pars manus, cõcaua & plana, quæ hoc habet proprium, ꝙ nũquam pileſcit, ſed ꝑpetuo permanet nuda pilis. Eſt etiam vola ſummè ſenſibilis, & in ea viget potiſsimè ſenſus tactus, & (qđ valde eſt mirabile) ſecundum Plini ſcorpio cum alias partes pungat & lędat, nunquam poteſt lędere volam manus. Ego etiã vidi hominem qui a caſu fuerat hoc expertus. Manus dei eſt eccleſia, qua ſcilicet mediãte ipſe ſaluãdos in ſtatu gratię manutenet, iuxta illud Sap. 3. Iuſtorum animæ in manu dei ſunt. Quæ etiam manus ex diuerſis & diſsimilibus oſsibus & digitis.i. perſonis conſtat. In iſta igitur manu, viri religioſi & deuoti obtinẽt locum volæ, quia.ſ. ipſi ſunt plani per veritatem, concaui per humilitatem, ſine pilis per ſpiritualem paupertatem, & per temporalium raritatẽ, & ſine lęſione ſcorpionis.i. dæmonis per omnimodam ſanitatem. Quia ſcilicet tales debent pilos diuitiarum nunquam aggregare, ſed ipſas cõtinuè erogando, debent depilati & pauperes ſemper eſſe, & ſic punctionis diabolici ſcorpionis, diuino freti auxilio, poterũt præiudicia deuitare. Ita ꝙ talibus dicetur illud Lucæ. 10. Ecce dedi vobis virtutem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones,
& ſuper omnem virtutẽ inimici, & nihil vobis nocebit ¶ Ma-
nus ſicut etiam cætera membra, ſunt duplices ſeu binę, dextra 5
videlicet & ſiniſtra. Dextra autem leuior & fortior eſt ad laborandum, propter abundantiam caloris in parte dextra potius abundantis. Et circa hoc poſſum addere quod dicit Solinus in libro ſuo de mirabilibus. c. quinto, ꝙ parti dexterę habilior aſcribitur motus, lęuę firmitas maior. Vnde altera geſticulationibus promptior, altera oneribus ferendis accommodatior eſt. Et ideo lęuę dicitur, a leuando & portando. Et inde eſt, ꝙ in parte leua portat miles enſem & ſcutum, pharetram & arcum, vt dextera ſit expeditior ad agendum. Dic quòd in corpore eccleſiæ duæ partes ſeu duæ manus ſunt religioſi, &

clerici.

clerici. Clerici enim & prælatus ſunt manus dextra, quia ſcili
cet iſti debent eſſe facilis & fortis motus & laboris. per acti-
nam ad bona opera faciendum, & ad eccleſiæ negocia mini-
ſtrandum. Religioſi vero ſunt manus ſiniſtra. Ad ſiniſtram.n.
poſiti ſunt extra mundum, & ideo iſtis debet ineſſe maior fir-
mitas conſtantiæ & patientiæ ad onera religionis ſuſtinenda,
& ad mundi tribulamina perferenda, vt ſic de tali vtroq; ma-
nu dei dicatur illud pſal. Firmeẽ manus tua, & exaltetur dex-
tera tua Quia ſcilicet dextera clericorum & prælatorũ ad bo
na opera debet exaltari. Manus autem, ſupple ſiniſtra, contra
terribilia debet cõfirmari. Vel dic ꝙ pars dextra eſt proſperi-
tas, ſiniſtra vero aduerſitas. Igitur in dextera proſperitatis de-
bet eſſe agilitas maior ad bene operandũ, in ſiniſtra vero ad-
uerſitatis debet eſſe firmitas amplior ad mala ſuſtinenda. quia
ſcilicet illi qui proſperantur, cum eis facultas ſuperat, debent
bona opera facere. Illi vero q̃ui aduerſantur (cum ſit neceſſa-
rium) debent (ne ſuccumbant) firmitate conſtantiæ præpol-
lere. Et ſic iſti erunt ſicut illæ duæ oliuæ. Zachar. 4. quæ ſta-
bant vna a dextris, & altera a ſiniſtris cãdelabri aurei. Vel dic
ꝙ pars dextera ſignificat eccleſiaſticos, ſiniſtra vero laicos, q a
ſcilicet ad ſiniſtros & laicos pertinet onera negotiorum tolle
re, & etiam arcum, ſcutum & pharetrã accipere, & pro repu-
blica debellare, vt pars dextera, ſcilicet populus eccleſiaſticus
poſsit in ſuis ſpiritualibus operationibus liber eſſe, quia. ſ. laici
debent facere temporalia, vt clerici vacent ad ſpiritualia. Ad
6 Gala. 6. vnuſquiſque onus ſuum portabit. ¶ Teſte Galeno, mul
ti inueniuntur viri qui vtraq; manu vtuntur pro dextera. Hip
pocrates vero dicit in aphoriſmis ꝙ mulier nunquam põt fie-
ri ambidextra, quod. ſ. accidit in viris propter calorem abun-
dantem, in mulieribus vero econtrario propter frigiditatem
dominantem. Per partem dexteram, quæ eſt nobilior, & calo-
re charitatis feruentior, intelligo virtutem contemplatiuam.
Per ſiniſtram actiuam, quæ. ſ. debet eſſe oneribus & laboribus
accommodatior. quàuis igitur raro accidat, tñ quandoque in-
uenitur homo. i. vir perfectus, q eſt ambidexter, quia. ſ. ipſe eſt
in dextera & in ſiniſtra. i. in contemplatiua & actiua, in ſpiri-
tualibus & temporalibus circumſpectus, ſicut ſunt perfecti vi-
ri & prælati, qui in vtroque laudabiliter ſe habent. Figurati in
illo indice Iſrael qui dicebatur Aioth, & interpretatur nobi-
litas, vel gloriatio, de quo dicitur Iudicum 3. ꝙ vtraque manu
vtebatur pro dextera, quia. ſ. vt dictum eſt, tales prælati & iu-
dices qui in moribus ſunt nobiles & generoſi, ſunt & in dex-
tera ſpiritualium & in ſiniſtra temporaliũ virtuoſi. Quod vtı-
que in mulieribus. i. imbecillibus & imperfectis hominibus
nunquam inuenitur, nunquã. n. ſiunt ambidextri, quia vt cõ-
muniter inter eos illi qui in dextera. i. in regimine ſpiritualiũ
ſunt fortes, in ſiniſtra temporalium ſunt penitus inexpertes.
Econuerſo illi qui ſunt vtiles in temporalibus, parum valent
in ſpiritualibus. Sicut enim videmus ꝙ quidã inueniuntur bo-
mines qui ſiniſtram manum habent fortiorem quàm dexterã,
ſic multi inueniuntur qui melius ſciunt operare in ſiniſtra tẽ-
poralium, quàm in dextris ſpiritualiũ, quia. ſ. temporalia opti-
mè ſciunt regere, in ſpiritualibus vero neſciũt aliquid virili-
ter facere. Breuiter igitur patet ꝙ tria ſunt genera perſonarũ
diuerſimodè operantium, videlicet peccatores & mũdani, qui
de ſiniſtra faciunt dexteram, quia. ſ. fortes ſunt ad temporalia,
non ad ſpiritualia. Item ſimplices & religioſi, quia ſolum ſunt
potentes in dextera, & nihil in ſiniſtra, quia. ſ. ſolum valent in
ſpiritualibus, & nihil in temporalibus. Item pręlati perfecti &
virtuoſi, qui. ſ. ſunt ambidextri, in vtraque. ſ. parte fortes, & in
ſpiritualibus & temporalibus ſapientes, de quibus poteſt dici
illud Iudicum 20. Erant viri fortiſsimi, ſiniſtra, vt dextra præ-
liantes. Vel dic ꝙ dextera pars ſignificat fęlicitatem æternam
ſiniſtra vero proſperitatem terrenã. Prouer. 3. Longitudo die-
rum in dextera eius, & in ſiniſtra illius, diuitiæ & gloria. Igi-
tur dico ꝙ inueniuntur quidam, qui vtraque manu gaudent,
ſicut fuerunt ſancti, qui & temporaliter & ęternaliter proſpe-
rati ſunt, & qui diuitijs temporalibus ita vſi ſunt ꝙ etiã cœlis
diuitias impetrarunt, ſicut beatus Ludouicus, & ſimiles. Alij
vero ſunt, qui in ſiniſtra temporalium parum potuerũt, & ibi
defectus plurimos habuerunt, & tñ in dextera cœleſtis glorię
claruerunt, ſicut vt communiter ſunt oẽs iuſti. Alij autẽ ſunt
qui ſolum ſunt potentes in ſiniſtra mundanæ proſperitatis, ni-
hil tñ poterunt in dextera æternæ fœlicitatis, ſicut generaliter
ſunt oẽs diuites peccatores, qui multa poſſunt tẽporaliter, ni-
hil tñ poterunt ſpiritualiter, quia. ſ. tales ſiniſtrales a Chriſto
maledicẽtur, & a dexteræ cõſortio ſeiungentur, quia ſicut di-
citur Prouer. 4. Vias quæ a dextris ſunt, nouit dñs. Peruerſę au
tem viæ a ſiniſtris ſunt. ¶ Manus diuerſimodè patiuntur. Pa- 7
tiuntur. n. contractionem, areſactionem, poſtulationẽ, ſciſsio-
nem, vermium corroſionem, pruritum & titillationẽ, tremo-
rem & vacillationem, iuncturarum diſlocationem, & chiragri
cam paſsionẽ. Sic verè manus. i. operatio noſtra ſeu virt' ope-
ratiua noſtra, multos quandoque patitur defectus. Ibi. n. gene-
ratur contractio auaritiæ & parcitatis, quæ impedit ne manus
ad eleemoſynas extendatur. Ibi generatur areſactio torporis
& deſidiæ, qua manus a motu bonorũ operum retardatur. Ibi
gignitur poſtulatio & inflatio ſuperbiæ ſeu inanis gloriæ, qua
homo in ſuis operibus gloriatur. Ibi accidit ſciſsio ſchiſmatis
& diſcordiæ, qua ipſum opus ab vnitate & integritate ſua va-
riatur. Ibi contingit corroſio vermis alienę detractionis & in-
uidiæ, qua opus ipſum mordetur & laceratur. Ibi euenit pru-
ritus alienę adulationis & fallaciæ, qua ipſum op' ſcalpitur &
adulatoriè commẽdatur. Ibi generatur timor dubietatis & in-
fidentiæ, qua ipſum opus præ timore difficultatis impeditur.
Ibi accidit diſlocatio caſus & deſiſtentię, qua ipſum opus prę-
termittitur & interpellatur. Ibi accidit chiragra & dolor artı-
culorum. i. vitium impatientiæ, quod ex difficultate operũ ge-
neratur. Talia igitur vitia circa manus & opera nr̃a accidunt,
ipſaq; diuerſimodè vitiant, maculant, & corrumpunt, vt ſic de
talibus poſsit diſcere quilibet illud Iob 31. Manibus meis ad-
hęſit macula. ¶ Si homo vertat ſe ecõtrario, ſtatim omnia quæ 8
ſibi erant dextera, fient ei ſiniſtra, & econuerſo. Veſtes etiam
& calcei ſi inuerſentur, illa quæ pro membris ſiniſtris erant,
dexteris applicantur, & etiam ecõuerſo. Sic verè ſi quis de bo-
no in malum verſus fuerit & mutatus, ſtatim dextera ſibi in ſi-
niſtra mutantur, inquantum illa quæ ſibi primo bona & vti-
lia videbantur, ſcilicet ſpiritualia, nunc ſibi mala & aſpera re-
putantur. Et econuerſo, etiã ſiniſtra videntur dextera, inquã-
tũ bona terrena & vitia ſibi fore iudicat meliora. Vnde Iob 6.
Aīæ eſurienti etiam quæ amara ſunt, dulcia eſſe videntur. Idẽ
autem dic de illis qui conuertuntur de malo in bonum, quia. ſ.
totus ſuus in contrarium vertitur appetitus.

De Digitis Cap. 27.

DIGITI ſecundum Iſidorum dicũtur a decem 1
vel a decẽtia, eo ꝙ decem ſunt numero, & eo ꝙ
corpori decentiam præſtant. Sunt igitur quinq;
digiti in vtraque manu, quorum quilibet in tri-
bus oſsibus eſt diſtinctus. Primuſque pollex di-
citur, eo ꝙ præ cæteris polleat virtute. Secũdus
index vocatur, eo ꝙ cum eo quicquid oſtendimus indicatur.
Tertius vocatur medius, eo ꝙ in medio ſituatur. Alius anula-
ris dicitur, eo ꝙ in ipſo annulus deferatur. Quintus vero auri-
cularis dicitur, eo ꝙ ipſo auris ſcalpatur interius & tangatur.
Sunt autem digiti mobiles & flexibiles, vt ſic ſint apti ad acci-
piendum, vel retinendum. Sunt etiam graciles & diſtincti, &
vnguibus in ſuis extremitatibus armati, & quanto magis ſtri-
cti & graciles, tanto ſunt ad varia opera magis apti. Per digi-
tos in manu, intelligo fideles in eccleſia vel in religione collo-
catos, quia iuſtorum animæ in manu dei ſunt. Iſti igitur ſunt
in vniuerſo decem, eo ꝙ decem mãdatorum ſunt factores. Iſti
in ſpeciali ſunt quinq;, eo ꝙ quinque ſenſuum ſunt debiti cu-
ſtodes, & cohabitatores. Quilibet conſtat ex tribus oſsibus, eo
ꝙ omnes ſunt trinitatis fidei cultores, vel trium votorum reli-
gionis profeſſores. Vel trium virtutum theologicarũ humiles
poſſeſſores, vt ſic de mandatis & virtutibus, quæ ab iſtis digi-
tis ſunt habenda, poſsit eccleſia dicere illud Cantico. 5. Digiti
mei pleni ſunt myrrha probatiſsima. Iſti igitur debẽt eſſe re-
cti & graciles per iuſtitiã & per humilitatẽ, flexibiles & mo-
biles ad ſe extendendum per largitatem, & ad ſe claudendum
per prudẽtiam & ſagacitatem, quàuis de multis dicatur illud
Eſa. 58. Deſierunt digitum extẽdere. Armati etiam debent eſſe
vnguibus, per debitam duritiam & ſeueritatem, vt ſic eccleſia
dicat de talibus illud pſal. Benedictus dominus qui docet ma-
nus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Adhuc etiam
dico ꝙ in iſtis debet eſſe pollex. i. aliqui qui virtutibus polleãt.
Index. i. aliqui qui prædicando alijs bona & mala indicent &
exhibeant. Medius. i. aliqui qui pro cõcordia & pace inter di-
ſcordes faciendo mediatores ſe præbeant. Anularis. i. aliqui
qui anulo fidei ſe ſubarrent vt reſplendeant. Auricularis. i. ali-
qui qui aures aliorum ſcalpant, ſubintrent, atq; doceãt. Mar.

7. Mi-

7.Miſit digitos ſuos in auriculas. Vel ſi vis per digitum intelli-
ge ſpiritum ſanctum, de quo dicitur Luc. 11. In digito dei eij-
cio dæmonia. Iſte eſt.n.digitus rectus, gracilis, & ad operatio-
nes habilis, qui pollex eſt, virtutibus pollendo, index ſaluti ne-
ceſſaria indicando, medius, cõcordiam faciendo, anularis, nos
fidei ſubarrando, auricularis, ſalutaria noſtris auribus inſpirã-
do. Nam ſicut mediante digito ſcribimus, ſic deus pater me-
diante ſpiritu ſancto in cordibus noſtris ſcribit, inſpirãdo quę
ſunt neceſſaria ad ſalutem. Ioan.8. Inclinans ſe, digito ſcribe-
bat in terram. Vel dic ꝙ digitus patris eſt filius, qui ex tribus
oſsibus.i.tribus naturis conſtat.ſ. ex diuinitate aĩa & corpore.
Et iſte pro certo dicitur pollex, index, & eſt etiam rectus, gra-
cilis, &c. ſicut ſupra. Exodi 8. Digitus dei eſt hic. Vel per digi-
tum intelligo operationem, quæ debet eſſe mobilis, diligens,
gracilis humilis, recta & iuſta, diſtincta & diſcreta, & vngue
finalis perſeuerantiæ munita, vt ſic de tali dicatur illud Ioã.9.
Infer digitum tuum huc. De malorum vero operibus poteſt di
ci illud Eſa. 59. Digiti eorum polluti ſunt iniquitate. & illud
Matth. 23. Imponunt onera grauia in humeris hominum, di-
2 gito autem ſuo nolunt illa mouere. ¶ Digiti quãto ſunt rectio
res, graciliores & flexibiliores, tanto ſunt operibus aptiores.
Sic verè homo quanto eſt per iuſtitiam rectior per humilitatẽ
gracilior, per obedientiam flexibilior, tanto eſt ad opera bona
3 habilior & diſpoſitior. ¶ Digitis ineſt viuacisſimus ſenſus ta-
ctus, nihil enim facilius diſcernũ inter obiecta ſenſus tactus,
ſicut extrema digitorum, ad quod cooperatur carnis paucitas,
cutis tenuitas, & neruorum viuacitas, vt dicit Conſtan. Digiti
qui immediate faciũt opera, ſunt boni viri bonis operibus de-
diti & attẽti. Iſti igitur debent eſſe modicę carnis per delicia-
rum carnalium raritatem, tenuis cutis per exterioris ſubſtan-
tiæ tenuitatem, viuacis tactus per doloris alieni compaſsionẽ
& pietatem. Parum enim de carnalitate debent habere, tenuẽ
cutem diuitiarum debent poſsidere, & aliorum miſerijs de-
bent tangi, & illas miſericorditer diſcernere & ſentire, & eiſ-
dem quanto plus poterũt ſubuenire. Leuitici 16. Aſperget ſe-
pties digito contra propitiatorium. Vel dic ꝙ digiti virtutem
diſcretionis ſignificant, qua mediante viri prudentes aliorum
4 diſpoſitionem cognoſcunt. ¶ Digiti hoc habent propriũ, quia
ante cibum ſunt groſsiores, quàm poſt cibũ. Vnde anulus qui
propter ſui conſtrictionem, via ante prandium de digito ex-
trahitur, faciliter poſt prandiũ amouet, vt dicitur ſuper Apho
riſmos. Talis debet eſſe vir iuſtus, quia.ſ. ex prandio diuinorũ
beneficiorum, & ex ſacietate diuitiarũ debet gracilior & hu-
milior fieri, & a tumore ſuperbiæ, ſiquem ante habuerat, rela-
xari. Eccl.3. quanto magnus es, humilia te. Vel per prandium
intellige receptionem euchariſtiæ, vel etiam auditum verbi
5 dei &c. ſicut ſupra. ¶ Aues fluuiales & natatiles habent pel-
lem inter digitos pedum ſuorum. ſic verè delicioſi & delicia-
rum fluminibus aſſueti, ſemper inter digitos id eſt inter opera
ſua habent aliquid de corio vel de pelle id eſt de carnali affe-
ctione vel intentione.

De Vngulis. Cap. 27.

VNGVLA ſiue vnguis eſt extrema pars digiti
1 ſecundum Conſtanti. quæ ex cordis fumoſitati-
bus ad extremitates digitorum aſcendentibus
generatur, & ideo in vnguibus, ipſius cordis di-
ſpoſitio multotiens declaratur. Sunt autem vn-
gues neceſſarij ad digitorum munimentum, &
ad manuum ornamentum. Et habent vngues carneam lucidi-
tatem, politam planiciem & ſpecularẽ claritatem. Per vngues
intelliguntur opera, quæ ſcilicet a cordis fumoſitatibus & aſ-
fectionibus generantur, & ad ipſas manus & digitos deſtinã-
tur, quapropter ipſe cordis & voluntaris diſpoſitiones, in ipſis
vnguibus & operibus demonſtrãtur. Igitur in iſtis vnguibus
debet apparere luciditas bonorum exemplorum, vt ſic ſint in
ornamento morum & conuenientium.ſ. cordium & animarũ.
Et ſic de viro iuſto qui talibus vngulis adornatur, poterit dici
illud pſal. Quòd placebit ſuper vitulũ nouellũ cornua produ
centem & vngulas. ¶ Aues & feræ rapaces vngulas habẽt pro
2 mucronibus, & ideo tales qñ quieſcunt, ſolent vngues clau-
dere & reflectere, ne forte lędãtur, ſicut de leone & aquila in-
fra patet, vt dicit Ariſt.li.6. animalium. Iſtud expone ſicut de
leone. §.26. ¶ Aquila ſm Ariſt.li. 6. quando quieſcit ſępiſsimè
3 reſpicit vngues ſuos, timens ne forſitan hebetentur. Sic verè
vngues, qui ſunt finis & extremitas digitorum.i. finem vitæ,
operum & negociorum debemus reſpicere & attendere, & ne
forte ibi contingat hebetatio pcti diligentiſsimè præcauere,
Eccl.7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, &
in ęternum non peccabis. Vel dic ꝙ vngues vbi terminantur
manus & digiti, ſunt opera, quæ.ſ. ſemper debemus reſpicere
& videre, & ne ibi veniat aliqua hebetatio alicuius inhoneſti
actus, diſcretiſsimè cogitare. ¶ Aues curuorũ vngnium curuũ 4
etiã habent roſtrum. Sic verè illi qui curuos habent vngues.i.
opera defectuoſa, habent vt cõiter roſtra curua.i. verba excu-
ſatoria falſa & cauilloſa. Generale eſt.n.ꝙ illi qui libẽter male
faciunt, etiam libenter ſe excuſant fallaciter, & etiam menda-
citer multa dicunt, & ideo verba curua & fallacia ſemper ge-
rũt. Vel etiam dic ꝙ inter roſtra & vngues eſt ſimilitudo.i. in-
ter verba & opera, quia ſcilicet ſimilitudinem operum reprę-
ſentat ſimilitudo verborum.

De Lateribus. Cap. 28.

LATERA ſecundum Iſidorum dicuntur quaſi 1
lata, ſunt.n. illę partes corporis, in quibus latent
coſtę. Interius.n. latera coſtis fulciuntur, quæ &
coſtę dicuntur, eo quòd ipſis omnia interiora cu
ſtodiantur & ſuſtententur. Sunt autem coſtę ſe-
cundum eundem quattuordecim oſſa, ſeptena
ſ. ab vtraq; parte, que.ſ. oſsib⁹ teneris chartilagineis in ſcutella
pectoris colligantur, & ibi ad defenſionem cordis & interio-
rum inuicem adunantur, vt dicit Conſtantin. Iſta latera ſpiri-
tualiter loquendo, & iſtę coſtę, q́ ſunt ſeptenę & ſeptenę, poſ-
ſunt ſignificare dua moralia latera, ſeu duas partes ſpirituales
animæ virtuoſæ, ſcilicet ſeptẽ dona ex vna parte, & ſeptẽ vir-
tutes ex altera. Iſtę.n. ſunt quattuordecim coſtę: quæ.ſ. debent
conuenire in peccatore viri iuſti, vt cor & mens per eas cuſto-
diantur, & a vitiorum læſionibus præſeruẽtur. Sic.n. de tali la-
tere dicitur Prouer.3. Ne paueas repentino terrore potentias
ipſorum dñs erit in latere tuo, & cuſtodiet te ne capiaris. ¶ La- 2
tus dextrum eſt mobilius, ſed latus ſiniſtrum eſt firmius &c.
Vide ſupra de manu. §.5. vbi exponitur. ¶ Quãdoque in late- 3
ribus generatur apoſtema quod dicitur pleureſis, in concaui-
tate & teneritate coſtarum, & deprehenditur per ſputum, de
dicti apoſtematis materia vel natura. Sputum.n. ſanguineum
denotat materiam ſanguineã. Citrinum cholericam. Album
phlegmaticã. Liuidum melancholicam. Sic verè in lateribus
& concauitate cordis latet quandoq; apoſtema pcti. Iſtud põt
per ſputum.i. per verbum quod de ore profertur cognoſci. Ex
abundantia.n. cordis os loquitur. Matt.12. Et ideo ſm materiã
corruptam affectuũ & cogitationum, quæ latet in interiori in-
tentione, diuerſimodè variatur ſputũ.i. verbũ in ore & in ex-
teriori locutione. Gregorius. Per hæc quæ foris apparẽt, quid
intus lateat aperitur. ¶ Sicut dicitur in prognoſticis, in febri- 4
bus acutis, ęgrũ iacere in latere, bonum eſt, & maximè in dex-
tro. Significat.n. latera nõ eſſe apoſtematizata: quia.ſ. qñ in la-
teribus eſt apoſtema, non põt ęger deſuper incũbere præ do-
lore. Duo latera animæ poſſunt mihi ſignificare ſpem & timo
rem. Latus.n. dextrum ſignificat ſpem bonorum æternorũ. Si-
niſtrum vero timorem inferni tormentorum. Igitur quotiens
contingit febris acuta alicuius tribulationis vel tentationis,
bonum eſt per conſiderationem iacere in aliquo laterũ præ-
dictorum, quia.ſ. tunc optimum eſt ſignum boni viri, qñ re-
currit ad conſideratione gloriæ æternæ, quæ victori promitti-
tur, & miſerię, quæ victo etiam intentatur. Eze.4. Dormies ſu
per latus tuum. Maximè antẽ optimum eſt in latere dextro.i.
in ſpe & cõſideratione diuinæ gratiæ & gloriæ reſidere, ſignũ
enim eſt tunc temporis ꝙ apoſtema pcti mortalis interius in
corde non latitat, & ꝙ interior affectio ad deum liberè ſpirat.
Illi.n. qui apoſtemate vitiorum ſunt pleni, neſciunt iacere in
latere, nec ad deũ in tribulatione ſeu tẽtatione recurrere, nec
de cœleſtibus aut infernalibus cogitare, quinimo dolorem
deſperationis incurrunt. Et ideo iacere ſuper iſta latera nun-
quam quærunt. Eccl.42. Seruo peſsimo latus ſanguinare. Vel
dic ꝙ iſta duo latera ſunt amor & timor, vel facere bonum &
recedere a malo, & cætera ſimilia. ¶ Quandoque in latere ge- 5
neratur ventoſitas & fit punctura & dolor, quandoque etiam
ibi contingit opilatio, contractio, duritia inflatura & diſtẽtio,
ſpaſmus & ſimilia: ex quibus omnibus dolor ſequitur. Et ſi
pulſus magnus & ſaltuoſus fuerit, & potiſsimè ſi fuerit viſus
oculorum horribilis, tunc etiam mentis alienatio timetur, &
mors finaliter generatur. Sic verè in lateribus mentis noſtrę,
ſcilicet in

ſcilicet in voluntate & cogitatione, quandoque cõtingit ven-
toſitas inanis gloriæ quandoque opilatio verecũdiæ, quæ.ſ. nõ
permittit viam oris per confeſſionem aperiri, quandoque cõ-
tractio auaritiæ, quæ.ſ. nõ ſinit mentem ad liberalitatem extẽ-
di, quandoque duritia obſtinationis & malitiæ, quandoq; etiã
inflatura ſuperbiæ, & diſtentio impatiẽtiæ & iracũdiæ, et quãq;
etiam ſpaſmus & inſenſibilitas accidiæ & pigritiæ. Et ſic pro-
cul dubio pctõr infirmus dolore deſperationis grauatur, & ſi
pulſus exteriorum operum fuerit ſaltuoſus per iactantiam, &
viſus ſuæ cognitionis & fidei fuerit horribilis per aliquã hę-
reticã deſcendentiã, mens ſua a recto ſenſu alienatur, & mora
æterna proximo comminatur, vt ſic de diabolo & peccatore
dicatur illud 2. Reg. 20. Percuſsit eum in latere, & effudit in-
6 teſtina. ¶ Vnum hic poſſum addere, ꝙ omnes mundi choreæ
ſemper fiunt ad latus ſiniſtrum. Choreantes.n. ad partem ſini-
ſtram incedũt, & a latere dextro recedunt. Sic verè omnes illi
qui per mundana gaudia choreizant, & qui in mondi proſpe-
ris gaudent, tripudiãt & exultant, ſolent a dextera paradiſi &
cœleſtis gloriæ recedere, & ad ſiniſtram infernalis miſeriæ ac
cedere, & ſolent virtutes dimittere, et ad vitia ſe transferre. Ta
les.n. nunc habent dexteram proſperitatis, & ideo dignum eſt
ꝙ vadant ad latus ſiniſtrũ aduerſitatis, quia ſicut dicitur Eccl.
7 42. Seruo peſsimo ſanguinare latos. ¶ Duo homines diuerſis
vijs incedentes, quando veniunt ad quadriuium, & vltra trã-
ſeunt, ille qui prius erat dexter, efficitur ſiniſter, & econuerſo
ille qui erat ſiniſter, efficit̃ dexter. Sic verè in quadriuio mor-
tis, illi qui primo erant in proſperitatis dextera, ponuntur in
aduerſitatis ſiniſtra, & econuerſo illi qui in latere ſiniſtro ad-
uerſitatis erant, tunc in dextera proſperitatis ſedẽt quia.ſ. di-
uites qui nũc ſunt dexteri, fiunt ſiniſtri, pauperes vero q nunc
ſiniſtri ſunt, fiunt dexteri. Figura de Iſaac, qui volens benedi-
cere filios Ioſeph, cãcellatis manibus impoſitis capitibus eo-
rum, de dextero fecit ſiniſtrum, & de ſiniſtro facit dextrũ. Sic
Iſaac.i. deus in iudicio ſuo manus ſuas mutabit & trãſlocabit,
quia.ſ. manum dexteram fœlicitatis ponet ſuper illos qui nũc
ſunt in ſiniſtra aduerſitatis, manum vero ſiniſtram & durã iu-
ſtitiæ & ſeueritatis & etiam aduerſitatis imponet illis qui nũc
ſunt ad dexteram proſperitatis, & ſic erunt ſiniſtri dextri, &
dextri ſiniſtri, & iuxta dictum veritatis Matthæi 20. Erũt no-
uiſsimi primi, & primi nouiſsimi.

De Dorſo. . Cap. 29.

1 DORSVM ſecundum Iſidorum dicitur a duri-
tia. Vnde dorſum dicitur quaſi durum ſicut ſa-
xum. Tergum etiã dicitur, a treon, quod eſt ro-
tondum. Et ſecundum remigium propriè tergũ
eſt tam animalium quã captiuorũ, quia.ſ. dorſa
eorũ teruntur, & oneribus & ictibus affligũtur.
Eſt igitur dorſum pars corporis exterior, durior, fortior atq;
ſolidior, & oſsibus durioribus compactior. Pelliſque eius eſt
groſsior & fortior & tenacior, & hoc vt eſſet corporis funda-
mentum, & cuiuſcunque oneris ſuſtentamentum, & medullę
interioris ſolidum tutamẽtum. Conſtat.n. dorſum ex diuerſis
oſsibus duris & ſpinoſis, & interius perforatis, quibus coſtę ſi-
cut in fundamento radicantur, a quibus exteriora onera por-
tantur, & in quorum medio medulla a cerebro veniens, quæ
nucha a medicis dicit̃, velut in repoſitorio collocatur, & ibi-
dem a cunctis nocumentis exterioribus defenſatur. Per dor-
ſum in ſcriptura poteſt intelligi fortitudo mentis, quę.ſ. debet
eſſe dura & conſtans, & per patiẽtiam ſolida & firmata. Attri-
tiones enim tribulationum, onera mãdatorum & ſtatutorum,
ictus & verbera correctionũ debet dorſum virtualis patientię
ſuſtinere, & ſicut quoddam ſolidum fundamentum debet oia
grauia pro dño tolerare, vt ſic medullã grẽ & deuotionis, quę
a cerebro.i. a deo deſurſum immittitur, poſsit ſine lęſione pct̃
defendere & ſeruare. pſal. Supra dorſum meum fabricauerũt
peccatores. Vel dic ꝙ dorſum quod eſt dorũ, & oneribus aſ-
ſueſum, & eſt a parte poſt, ſignificat obliuionem, poſtpoſitio-
nem, mẽtiſq; duritiam & obſtinationem. Quia.ſ. ſicut res quæ
diſplicent, retroponimus, & in dorſum conuertimus, ſic ho-
mo poſtponit & obliuioni tradit illud quod non diligit, imo
odit, & ideo peccator habet dorſum, pro eo ꝙ pro mundo gra
uia bene portat, & pro eo ꝙ dei & prælati mandata poſtponit,
& ab eis oculos auertit & declinat. Eccl. 21. Diſplicebit ei, &
2 projciet illud poſt dorſum ſuũ. ¶ Quãdo Calidris vertit dor-
ſum ſuum inferius, ſignum eſt mortis &c. Vide infra lib. 7. ti-

tulo de calidri. ¶ Homo ſolus hoc habet proprium ꝙ ſupinus 3
ſupra dorſum poteſt iacere & dormire. quadrupedes.n. iacent
verſa facie verſus terram, & verſo dorſo ſuperius, verſus cœ-
lum. Sic verè inter homines & quadrupedes.i. inter bonos ra-
tionales, & ipſos malos eſt differentia, quia.ſ. homines.i. bo-
ni, iuſti & rationabiles poſſunt dormire & quieſcere ſupini,
mente ad cœlũ verſa, & verſo dorſo contemptus & diſplicen-
tiæ ad terram.i. ad temporalia & terrena. Iſtud tamen nõ poſ-
ſunt facere quadrupedes peccatores, quia pro certo ſi in mun
di proſperis dormiunt, non cœlum ſed terram reſpiciũt, & ad
terrena, non ad cœleſtia attẽdunt, dorſum vero cõtemptus &
diſplicentiæ, cœlo vertunt. Conſtat.n. ꝙ ſoli boni viri in pro-
ſperitate ſciunt ad dominum attẽdere, ipſa etiam terrena quæ
habent, ſciunt contemnere, & dorſum ad deum & ad cœlum
per affectũ & deſideriũ ſupinare. pſal. Leuaui oculos meos in
montes. Mali vero dormiendo econuerſo in proſperitatibus,
deũ & cœleſtia obliuiſcunt̃ & poſtponunt, terrã vero & mun-
dana diligunt, reſpiciunt & præponunt. vnde dominus dicit
Hier. 2. verterunt ad me tergum, & non faciem.

De Pectore. Cap. 30.

PECTVS eſt membrũ inter mamillas poſitum, 1
ipſarumq; mamillarum fundamentum, & pro
cordis & pulmonis receptaculo latũ & conca-
uum inſtrumentũ. Pectus.n. fortibus oſsib' cõ-
ponitur, mamillis exteri' ſua oſſeitas operitur,
a corde & pulmone ſua cõcauitas habitatur. Et
ideo latum eſt & concauum, vt membra ſpiritualia ab eo cõti
neantur. Quibuſdam etiam pelliculis diſtinguitur, vt cor &
pulmo in ipſo fortius teneant̃. Per pectus poteſt intelligi mẽs
humana, pro eo ꝙ ex pectore oĩs cognitio ꝓcedit. Iſta igitur
debet eſſe oſſea per cõſtantiã, mamillata per clementiam, cõ-
caua & lata per charitatiuam continentiam, corde & pulmo-
ne plena per deuotionem & ſcientiam, quia.ſ. cor ſapientię &
diſcretionis, pulmo etiam ſpiritalis vitæ & deuotionis, debet
in iſto pectore latitare, & in mente viri iuſti conſtringi & te-
neri, & iugiter habitare, vt ſic figuretur in illis ſeptem Ange-
lis Apo. 15. qui erãt accincti circa pectus zona aurea. Aurũ.n.
quod ſplendet, ſignificat diſcretionem. Aurum etiã quod faci-
le dilatatur, ſignificat dilectionẽ & deuotionem, quæ.ſ. in deũ
ſuperius extẽduntur. Ex20. 44. Portabit Aaron nomina filiorũ
Iſrael in rationali iudicij ſuper pectus ſuum. Vel dic ꝙ in cor-
pore eccleſiæ, locum pectoris tenent viri conſtantes, qui.ſ. ha-
bent cor. Et iſti debẽt habere oĩa ſupradicta. Et ſicut videmus
ꝙ a corde procedit cogitatio & dilectio, iracundia, triſtitia &
audacia, ſic iſti debent habere cogitationem meditatiuam, di-
lectionem inflammatiuam, iracundiam dedignatiuam, & au-
daciam bonorum operum aggreſsiuã. ¶ Reptilia quæ ſerpen- 2
tia dicunt̃, ſicut ſunt vermes & colubri, ſuper pectus ſuũ gra-
diuntur, & cum incedũt, pectore terrã tangunt. Sic vere pec-
catores ſemper habent pectus affectionis ſuæ circa terram.i.
circa temporalia & terrena, ipſaque tãgunt & pectore & cor-
pore & opere & amore. Geneſ. 3. Super pectus tuum gradie-
ris, & terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. ¶ Pectus ſo-
let ab homine quando pœnitet de aliquo perpetrato, percuti 3
atque tundi, & pro eo ꝙ exinde venit cogitatio & conſenſus,
manualiter caſtigari. Pectus.n percutit̃, ſonus auditur, & ma-
nus in percuſsione apponit̃. Sic verè qñ homo ſe cogitat deli-
quiſſe, pect' (quod eſt principale in delicto ratione cõſenſus)
debet punire & percutere & per cõtritionem, ſonũ facere per
confeſsionem, manũ apponere per operis ſatisfactionẽ. Vnde
de quibuſdã pœnitentibus dicitur Luc. 28. Percutientes pe-
ctora ſua reuertebãtur. ¶ Pectus eleuatum & acutũ ſignũ eſt
magnę animoſitatis, ꝙ generaliter oẽs aues prędales habent pe- 4
ctus acutum, & multę ſunt quæ magis lędut pectore q̃ vngue.
Sic qñ pectus.i. cor & affectio ad deum eleuatur, ſignum eſt ꝙ
homo animosè aggreditur & operatur. Prælati ergo debẽt ce
dere & conuertere ſubditos magis per pectus.i. per pectoralẽ
dilectionẽ q̃ per manualẽ correctionẽ vl' exacerbationẽ. Leui.
12. Pectuſculũ eleuationis & armus erit Aarõ. quaſi diceret ꝙ
Aaron.i. quicũq; prælatus debet habere pectus eleuatum per
affectionẽ, & armũ & humerũ fortẽ ad bonam operationem.
¶ Nullũ aial habet mamillas in pectore pręter hominẽ & ele-
phantẽ. Alia.n. aialia ipſas habent in lateribus vel in ventre, 5
ſicut patet de caniculis, & de porcis. Mamilla quæ lactat, be-
neficentiam vel etiam doctrinam deſignat. Igitur dico ꝙ ho-
mo &

mo & elephas.i.viri rationabiles & iuſti mamillam beneficio-
rum ſuorum habent in pectore,non in ventre,quia.ſ.ipſi bene
faciunt ex pectorali & vera dilectione,non ex ventrali & car-
nali affectione. Econtra aũt canes & porci.i. peccatores auari
inſatiabiles,luxurioſi & immundi, non habent eas in pectore,
ſed in vẽtre,quia.ſ.non ex pectore diligũt,ſed ex carne.ad Ro.
16.Domino non ſeruiunt,ſed ſuo ventri.Quia.ſ.iſti benefaciẽ
do vel lactando alios:ſemper attẽdunt carnis affectionem , vel
6 proprij lucri acquiſitionem. ¶ Pectus quandoque patitur mul
tis modis.Quandoque ex frigore conſtringente . Quandoque
calore deſiccante,ſicut in ecticis . Quandoq; ex humore vias
anhelitus opilante,& ſuffocationem inducẽte.Q̃nq; corrupto
humore ſe in apoſtemate congregante . Sic vere pect⁹ conſciẽ
tiæ lædit frigus indeuotionis,qđ cõſtringit ne dilatemur p di-
lectionẽ.Calor affectionis,qui deſiccat mentis dulcorẽ & com
paſsionẽ. Humor carnalis infectionis, qui ſuffocat vitã gratiæ
& ſpiritus inſpirationem. Apoſtema ſuperbiæ,qđ corrũpit mẽ
7 tẽ interiorẽ & intentionem. ¶ Pectus eſt membrũ valde nobi-
le,& ideo quæcũq; læſura eſt in pectore valde periculoſa. Val-
de.n.eſt vicinũ cordi, & ideo plus noceret modica pũctura in
pectore,q̃ multo maior i brachio vel in crure.Pect⁹ eſt eccle-
ſiaſticus,religioſus , vel prælatus, qui.ſ. gradu & ſtatu cordi
i.deo eſt propinquus & vicinus. Igitur in iſto eſt periculoſa &
indecens quæcunq; læſio peccati. Modicũ.n.peccatũ magis vi
detur lędere vel ponderare in eccleſiaſtico , q̃ vnũ multo mai⁹
in brachio,hoc eſt dictu in ſeculari vel laico Vel dic q̃ pectus
eſt cor,volũtas,& affectio,brachiũ vero & crus eſt exterior o-
peratio,quia procul dubio modicũ pctm̃ vł modica deordinatio
magis eſt nociua qñ eſt in pectore.i.qñ attingit voluntatem, q̃
multo maior in opere,dum tñ cordis non tangeret vel lęderet
ſanitatem,quia ſicut dicit Auguſt. Peccatum eſt adeo volun-
tarium,q̃ ſi non eſſet voluntarium , non eſſet peccatum.

De Mamillis . Cap. 31.

1 MAMILLA ſecundum Iſidorũ dicitur a melon,
quod eſt rotũdum, eo q̃ mamilla naturaliter eſt
rotunda.Papilla etiã dr̃,a palpando,eo q̃ a pue-
ro ſugitur & palpatur. Sunt aũt mamillę quædã
membra glandulosa in pectore ſita ſanguinem a
corde recipientia,& ipſum in lac conuertentia. Subſtantia.n.
eius neruoſa eſt & ſpõgioſa,& ideo ſanguinem a corde per ve
nã aliquã ſugit & recepit, ipſumq; depurat & decoquit, & in
album lac commutat pro nutriendis pueris & cõuertit . Et ſic
iſtæ dicuntur vbera,ab vbertate lactis ſic dicta,ſicut dicũt Iſi-
do.& Conſtanti.Mamillę iſtę in eccleſia ſignificant prędicato
res & doctores,quos eccleſia in pectore ſuo portat pro pueris
& ſimplicibus ſpũaliter educandis.Iſti igitur debent eſſe rotũ
di per veritatẽ ſine quocunq; angulo falſitatis. Debent palpa-
ri.ſ. palpabili examinatione ſuperioris auctoritatis.Debent eſ-
ſe vbera.i.vberes abundantia eloquentiæ & facundę venuſta-
tis.Debent eſſe teneri & glanduloſi per mollitiẽ benignitatis.
Debent eſſe albi & candidi per puritatẽ continẽtiæ & caſtita-
tis. Debent eſſe neruoſi & pleni ſenſu ſapientiæ & ſubtilitatis.
Debẽt ẽt eſſe propè cor.i.propè deum per veritatem deuotio-
nis & charitatis.Et ab eo debẽt haurire ſanguinem & humorẽ
ſciẽtiæ quem tãdem debẽt vertere in lac doctrinæ & veritatis,
vt ſic alij lactentur & paſcãtur pabulo totius ſanctitatis Eſa.n.
Delectabitur infans ab vbere.Et merito,q̃a ſicut dr̃ Cãt.1.Me
liora ſunt vbera tua vino fragrãtia vnguẽtis optimis.Vel dic q̃
vbera ipſa ſunt labia prælati,prædicatoris & doctoris, &c.per
oĩa ſicut ſupra.Vel dic q̃ mamilla eſt vir miſericors & pius,vł
etiam ipſa miſericordia viri iuſti,qui ſanguinem tẽporalis ſub
ſtãtiæ quẽ a deo corde nr̃o recipit,in lac elemoſynarum cõuer
tit,quo pueros & indigentes lactat & nutrit.Eſa.66.Repleami
ni ab vbere cõſolationis eius . A corde.n.deo dẽt calorẽ chari
tatis concipere,quo poſſit ſanguinem lac.i.diuitias in elemo
ſynas commutare. Vel dic q̃ mamilla eſt miſericordia Chriſti
vel virginis glorioſæ , quæ.ſ.corde noſtro humorẽ deuotionis
& oĩs dilectionis & affectionis recipit,ipſumque in lac bñficij
& cõſolationis nobis vertit.Et dic q̃ iſta mamilla nr̃a Chriſt⁹
vel beata virgo fuit,alba,rotunda mobilis &c.ſicut ſupra.Vel
dic de p̃lato,qui humorem ſcientiæ vel tp̃alis ſubſtãtiæ,quem
a corde deũ recipit,in lac doctrinę vel elemoſynę p nutriẽdis
pauperib⁹ & ſimplicib⁹ cõuertit.Et dẽt eſſe talis p̃latus in pe-
ctore p charitatẽ, ppinquus cordi.i. Chr̃o per ſanctitatẽ & cõ
formitatẽ, albus p caſtitatẽ, tener p pietatem &c. ſicut ſupra.

Vel dic q̃ mamilla eſt hõ iuſtus, & maximè theologus diſcre-
tus,qui.ſ.debet habere virtutem ſanguinis conuertiuam, quia
pro certo ſanguinem mũdanæ ſcientiæ vel philoſophicę diſci-
plinæ dẽt per expoſitiones & moralizãtiones in lac doctrinæ
theologicę conuertere,& in ſpiritualem ſenſum mutare,vt ſic
poſsit in Chriſto paruulos enutrire, ita q̃ tali poſsit dici illud
Cantic.4.Fauus diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua.
¶ Mamillę prægnantis dicuntur molleſcere qñ patiũtur abor- 2
ſum.Vñ ſicut dicit Hippocrates:Si dextera mamilla prægnan
tis molleſcat,maſculus abortiuus ſit,ſi ſiniſtra,femella. Mamil
lę ſignificant doctrinã,fętus vero opera deſignant.Igitur iſtud
eſt verum q̃ quotiens aliquis in ſuis fœtibus & operibus pati-
tur abortiuũ,hoc eſt dictu,qñ ipſe facit fętus mortuos.i.opera
mala neceſſe eſt q̃ mamilla doctrinæ ſuæ molleſcat,& in ima-
ginatione hoĩum euaneſcat.Mamilla.n.doctrinæ nõ poteſt eſ-
ſe ſolida ſi vita & opera ſint mollia & infirma, quia ſecundum
Gregorium:Nimirum prædicatio cõtemnit, qñ vox operę nõ
iuuat.¶ Item ſm̃ Hippocratem Apho.quinta particula Apho. 3
39.Si ſanguis ad mamillas cõuertitur,maniã futurã ſignificat.
Nam ſm̃ Gale.in cõmentario,ſi talis ſanguis in tantũ abũdet,
q̃ in lac nequeat cõmutari , fumi exinde reſoluti ſolent caput
petere,& maniã & turbationem cerebri generare.Sic verè qñ
in hoĩe abundat ſanguis & non lac.i. ſapientia carnalis & non
ſpiritualis,mũdana & non diuina , ita q̃ in mamillis labiorum
ſuorum abundant ſtillæ ſanguinis loco lactis.i.ſcientia ſecula-
ris & carnalis loco ſpũalis & diuinæ, ſicut eſt in multis eccle-
ſiaſticis,qui pl⁹ abundãt ſanguine quàm lacte.i.ſeculari ſcien-
tia quàm diuina:tunc procul dubio ſæpe fit q̃ fumi malarum
affectionũ & operationum,ad mentem & ad cerebrum eleuã-
tur:& ſic mania.i.ſenſus & debitę rationis pditio ſubſequitur
& cauſatur.Et iſtud videmus ad oculũ, q̃a illi q̃ in mũdi ſcien
tijs & in carnalib⁹ prudentijs ſunt diſcretiores:ſunt cõiter quo
ad deum imperitiores, & in ijs quæ ad ſalutem pertinent , ru-
diores.Vñ ad Ro.8.Prudentia carnis mors eſt. & 1.ad Corin.
3.Sapientia huius mundi,ſtultitia eſt apud deum.Quod bene
patet,quia omnes tales mũdi ſapientes,& lac ſanguineũ.i.car-
nalem ſapientiã mamillis labiorũ ſtillantes,ſicut ſunt mali ad-
uocati,ſunt vt cõiter maniaci & phrenetici.i. ſupbi & elati,&
ad rapinas & violentias effrenati. Hier.10.& 50. Stultus fact⁹
eſt oĩs hõ a ſcientia.Vñ Paulo dictũ eſt Act.26. Inſanis Paule,
multę litterę ad inſaniam te conuertunt. ¶ Item idem Hippo- 4
crates in eodem libro dicit q̃ in muliere prægnante ſi mamil-
lę nimio lacte affluunt,fętum debilem eſſe oſtendunt . Si vero
ſtrictę,durę & rotundę fuerint,tũc fętus vtiq; ſanus erit. Fęt⁹
vt ſupra dictũ eſt,operationem deſignat,lac vero locutionem.
Dico igitur q̃ ſi in aliqua perſona lac verborum, de mãmis la
biorum vltra debitum effluxerit:fœtus ſuæ operationis debi-
lis & nullius valoris erit,quia.ſ.hoc eſt commune q̃ vbi verba
ſunt plura , opera ſunt modica ſeu minima , ſicut dicitur Pro-
uer.14. Vbi verba ſunt plurima,ibi frequenter egeſtas.Econ-
tra ſi fœtus operationis ſit validus,fluxus verborum erit nul-
lus,imo vbera labiorum erunt tanto ſtrictiora , quanto opera
fuerint meliora.Vel dic q̃ fętus eſt aĩa vel propoſitum bonum
in corde,qui quidem fętus tũc eſt ſanior, qñ in mamillis labio
rũ ſmo lacteus eſt rarior.Tũc.n.aĩa interi⁹ infirmat̃,qñ mamil
la labiorũ lacte verborũ elationis & iactãtię effrenat̃.Vñ Pro.
10.In multiloquio nõ deerit peccatum. Item Hippocrates in
eodem libro.Si ventoſa mamillis apponitur , fluxus ſanguinis
menſtrualis in mulierib⁹ retardatur,& per attractionem ven-
toſæ fluere impeditur.Mamillę quæ lac continent,proſperita-
tem mundanã deſignant,quæ lac multarum conſolationũ ha-
bent,& fatuos lactant,nutriunt atque fouent.Igitur qñ fluxus
ſanguinis.i.vitium carnalis infectionis, vel fluxus vitioſę affe-
ctionis in aliquo abũdauerit, ſi ventoſa ſeu ſuctorium tribula
tionum mamillis ſuæ proſperitatis appoſita fuerit , ſtatim flu-
xus huiuſmodi retrahetur & ceſſabit,& ſic tribulatio vel cor-
rectio ipſum ſanum faciet,& curabit.Eſa.28.Vexatio dat intel
lectum.¶ Mulier prægnans ſi maſculũ conceperit,dextra ma- 5
milla maior & durior erit.Econuerſo aũt ſi fętum fœmineum
conceperit,mamilla ſiniſtra maior & durior apparebit.Et hoc
primum accidit,vt dicit Ariſto.de generatione aĩalium, quan
do fœtus incipit primum ſe mouere.Fętus eſt interior conce-
ptus & cogitatio,mamilla vero eſt exteri⁹ verbum & locutio.
¶ De fœtibus aũt conceptis.i.de conceptib⁹ affectionis aliqui 6
ſunt maſculi,aliqui fœminei , aliquę cogitationes & affectio-
nes ſunt bonę,maſculinę,& virtuoſę,aliquę aũt fęmineę.i.mol

les,carnales & vitioſę.Item de mamillis.i.de verbis noſtris,ali
qua ſunt dextra,aliqua ſiniſtra.i. aliqua ſunt bona & honeſta,
aliqua vero ſiniſtra,hoc eſt duplicia atque vana.Igitur dico ꝙ
fœtus & vbera,id eſt cogitatus & verba,ſibi inuicem correſpō
dent.Ex abundantia enim cordis os loquitur.Matthęi 12.Nam
ſi fœtus fuerit maſculus,id eſt ſi interior cōceptus & mens fue
rit bona,tunc procul dubio mamilla dextera, id eſt locutio ho
neſta erit in nobis amplior. Si autem ſiniſtrum & fœmineum
conceptum.i. vanum propoſitum habuerimus, tunc pro certo
mamillam ſiniſtram.i.mala verba & vana et inhoneſta,maiora
& abundantiora cæteris habebimus,quia procul dubio ex bo-
no conceptu ſequuntur bona verba,& ex malo ſimiliter mala,
quia ſicut dicitur Matthęi 12.Bonus homo de bono theſauro
7 ſuo profert bona,malus autem ſimiliter mala.¶ Ex coagulatio
ne & multitudine & retentione lactis indurantur mamillæ,&
dolor & infirmitas generatur. Pilus etiam ſi tunc ſupercreuit
in mamilla,dolorem maximum facit.Sic verè in mamilla miſe
ricordiæ noſtræ duæ accidunt infirmitates.i.duo vitia vel defe
ctus,quia.ſ.duritia parcitatis & auaritiæ, & pil⁹ vanitas & ina
nis gloriæ quandoque ibi naſcitur,ea qua niſi auferatur, totū
opus miſericordiæ,quod ceptum fuerat vitiatur. Bene ergo di
8 citur Matthęi 6.Cū facis eleemoſynā,noli tuba canere. ¶ Lac
quandoque propter abundantiam materiæ & propter defectū
decoctionis,in mamilla non dealbatur, imo corruptum & ſan
guineum diſtillatur. Sic verè multi ſunt qui ſanguinem affe-
ctionum ſuarum non bene decoquūt,nec præuident,nec atten
dūt,ita ꝙ de mamillis labiorū ſuorū nō lac ſed ſanguinē.i. non
verba pura,munda lactea & honeſta reddunt, ſed potius ſan-
guinea,carnalia,adulatoria,& corrupta.Ezec.5. Peſtilentia &
9 ſanguis pertranſibūt per te ¶ Animalia multorum vberū mul
tos habent fœtus &c. Vide de animalibus in generali.

De Pulmone. Cap. 32.

1 PVLMO ſecundum Conſtantinum eſt membrum
molli carne ſpongioſa & aerea creatū, vocis & ſpi
ritus inſtrumentum. Eſt enim pulmo in continuo
motu. Aerem.n.frigidum continuè ad refrigerium
cordis mittit & ipſum aerem calefactum cum cordis fumoſi-
tatibus extrapellit. Pulmo igitur vocem format, cor refrigerat
aerē ſuo motu depurat,alterat & immutat,& ſic cordi refrige
rium,& ſpiritui vitale nutrimētum tribuit & miniſtrat. A mo-
tu nunquam ceſſat,& ſe conſtringit continuè & dilatat,aerem
retinet & reſeruat. Vnde aial tandiu ſub aqua viuit, quandiu
aerem retētum cuſtodit. Humorem ſpumoſum generat & cor
dis ſubſtantiam lateraliter circundat. Hæc omnia dicit per or-
dinem Conſtātinus. Pulmo iſte ſignificat voluntatem ſeu men-
tis affectionem, quæ.ſ.debet eſſe mollis,carnea & benigna, pu
ra,aerea,& ſerena. Iſta igitur cor circundat, quia ab eo proce-
dit, & ideo iſta aerem diuinæ gratiæ attrahit, & ſpirituale re-
frigerium cordi mittit, & ab ipſo fumos malorum deſiderio-
rum eijcit & expellit. Pulmo igitur bonę voluntatis, vocē ora-
tionis ſolet formare, a motu bonorum deſideriorum nūquam
ceſſare, quandoq; per timorem ſe coaſtringere, & quandoque per
amorem ſe ad proximos dilatare. Aerem diuinæ gratiæ debet
retinere,& ipſū cordi & affectui miniſtrare, ut ſic poſſit aiam
a ſuffocatione ꝑpetua reſeruare. Humorē ſpumoſum vitiorum
debet ꝑ cōfeſſionē emittere, vt ſic poſſit cordis munditiā ꝓcu
rare. Vel dic ꝙ pulmo eſt prædicator, qui cordi.i. Deo deſer-
uit,& aerē quē immutat & depurat.i.hoīes quos cōuertit & sā
ctificat, pro ſummo refrigerio ſibi mittit. Hic vocem prædica
tionis facit & per amorem & timorem ſe dilatat & ſtringit, &
ꝑ diligentiā continuè mouetur & diſcurrit, & ſic peccatorē a
ſuffocatione inferni cuſtodit,dū aerē bonę doctrinæ eidē attra
2 hit. ¶ Oē aial ſpirās habet pulmonē &c. Vide de aialib' in ge-
3 nerali.§.29.& 67. ¶ Pulmo quandoque patiē acumine humo-
ris a capite defluentis, quo ſcilicet vlceratur. Quod qui-
dem vlcus(pro eo ꝙ pulmo eſt in continuo motu)faciliter nō
curaē,& ſic aer pro refrigerio cordis attract⁹,ꝑ foramē vlceris
euaneſcit,& ita cor propter paucitatem attracti aeris in ſeipſo
deficit & marceſcit.& phthiſim & alias infirmitates incurrit.
Sic verè quandoq; contingit ꝙ mali humores carnaliū & tēporaliū
bonorū,ac pulmonē affectionis noſtræ,per mala cōplacētiam
fluunt,ipſamq; per diuerſa vitia vlcerāt & corrodūt, & ſic ef-
ficitur inhabilis ad aerē gratiæ & deuotionis trahēdum, & ad
cor a feruore malorum deſideriorum refrigerādū & tēperan-
dum.Sap.2.Non eſt refrigerium in fine hominis.

De Corde. Cap. 33.

COR ſecundum Iſidorū dicitur a cura, eo ꝙ oīs 1
ſollicitudo & cura ſcientiæ & eo manet. Qđ iō
pulmoni iūctū eſt,vt cū ira accēdiē,humiditate
pulmonis tēperetur. Eſt aūt cor in medio, vt ꝑ
ipm vita toti corpori vndiq; miniſtreē, & vt ſpi
rit⁹ vitalis ſicut a cētro ad mēbrorū circūferen
tia deferaē.Et eſt cor ſm Cōſt.mēbrū cocauū,carneū,mobile,
rotūdū,durū,oblōgū,& acutū.Cor in corpe. pōt mihi ſignifi-
care plātū in eccleſiæ.Iſte eſt.n.q ſollicitudinē & curā regēdi
corporis eccłiæ debet habere,q in medio ęquitatis & iuſtitię de
bet ſedere,& nunq̄ ad vnā partē pl⁹ q̄ ad alia,ꝑ pſonarū acce-
ptionē aliqualiter ſe habere,ſed ēt(ſi diſcordes fuerint) debet
inter eos ſe mediatorē & mediū exhibere, & vitā grā & ſcien
tiæ ad oēs circūquaq; infundere,& oēs ſubditos exēplis & ſciē
tijs vegetare.Io.20.Stetit Ieſus i medio diſcipłorū ſuorū,& di
xit eis.Pax vobis.Sit igiē talis cōcau⁹ ꝑ humilitatem, carne⁹ ꝑ
benignitatē,rotūd⁹ & mobilis ꝑ diligētiæ ſedulitatē,dur⁹ et ſo
lid⁹ ꝑ cōſtātiæ ſtabilitatē,oblōg⁹ ꝑ deliberationis maturitatē,
acut⁹ ꝑ iuſtitiā & ſeueritatē,feruēs & calid⁹ ꝑ ꝑpetuā charita-
tem,cogitās & intelligēs ꝑ prudentem ſubtilitatē & ſagacita-
tē.Proue 16.Cor hoīs diſponit viā ſuā.Dēt ēt ſemꝑ habere ſe
cū pulmonē.i. bonos & ſpūales viros aeris & ſpūs attractiuos,
quorū.ſ.humiditate & benignitate,cōſilijs & prudētia, poſſit
flama ſui rigoris temperari,ſi ipſum vltra debitū contingeret
inflamare. Vel dic ꝙ corpis cor ſignificat mentem aię,q.ſ.de-
bet cor reſpōdere cordi carneo,qđ eſt ipſi⁹ inſtrumētū. Mens
igiē debet dici cor a cura,q.a.ſ.de ſalute ſua dēt eſſe curioſa. In
medio debet eſſe.i.in prōptu,vt.ſ.deo, plato & ꝓximo ſit obe-
diens & obſequioſa.Luc.22.Ego aūt in medio veſtri ſum ſicut
q miniſtrat. Pulmonē ēt.i.ventilabrū deuotionis iuxta ſe debet
habere, vt aere diuinæ grę inflamatio ſuorū malorū affectuū
temperet.Et cæteris.mēbris.i.cęteris aiæ potētijs debet vitam
grę diffundere,vt quælibet ab ipſa mente modo debito regaē:
Iō bñ dē Prouer.4.Oi cuſtodia ſerua cor tuū, qm̄ ab ipſo vita
ꝓcedit.igiē ſit iſta mēs carnea ꝑ pietatē & ꝑ obediēdi facilita-
tē.Eze.11.Auferā cor lapideū de carne vrā, & dabo vobis cor
carneū.Sit concaua ꝑ humilitatē &c.per oia ſicut ſupra.Vt ſic
impleat illđ qđ præcipiē 3.Reg.8.Erit cor nrm̄ pfectū corā do
mino.¶ Cor vergit naturaliter ad ſiniſtrā. Pars.n.acuta ipſius 2
cordis ad ſiniſtrā humani corporis ſe deflectit, & iō in hac par
te corpis ſpūs vitalis magis viget, & iō in ſiniſtra parte pulſus
fortiſſim⁹ inuenitur, & inde eſt ꝙ medici in ſiniſtro brachio
pulſum tentat,& de cordis ēt diſpoſitionē in ſiniſtra certius q̄
in dextera ſe informāt. Cor eſt amor,ſeu ver⁹ & cordialis affe
ctus. Iudicū 5.Cor meū diligit principes Iſrael.Iſte.n.amor ꝓ-
cipuè debet pēdere & vegere ad ſiniſtrā aduerſitatis,quia.ſ.ve
rus amor magis ſe oſtendit in aduerſitatis ſiniſtra, q̄ in proſpe
ritatis dextera,quia ſicut dē Prouer.17. Omni tempore diligit
qui amicus eſt,& frater in anguſtijs comprobatur.Et ideo qui
bene vult ꝓbare diſpoſitionē cordis affectionis & dilectionis,
tangat pulſum in ſiniſtra non in dextera.i.tangat & probet ho
minē i aduerſitate,nō i ꝓſperitate,q.a ꝓ certo certior eſt ꝓba-
tio,& i ſiniſtra aduerſitatis certi⁹ cognoſciē qs ſit cordis amor
& affectio,q.a ſm Senecā Amicū ꝓſperitas inuenit,ſed aduer-
ſitas probat.ps.Probaſti cor meū,& viſitaſti nocte.i.aduerſitate.
Vł dic ꝙ cor & affectio humana naturaſr tēdūt ad ſiniſtrā.i.ad
vitia et ad defect⁹,& nō ad dexterā.i ad virtutes,q.a ſicut diciē
Gen.5.Sēſus & cogitatio hoīs in malū prona ſunt. Cui⁹ tn̄ cō-
trariū debet eſſe,q.a ſicut dē Eccl.10. Cor ſapiētis,dextera ei⁹,
& cor ſtulti in ſiniſtra illi⁹. Vel dic ꝙ cor ſignificat pręlatum,
qui.ſ. in corpore eccłiæ vt cōiter plus vergit ad ſiniſtram q̄ ad
dexterā.i.pl⁹ efficitur ad nepotulos ſufficientes,q̄ ad ſcientifi-
cos & valentes. Iſtos.n.ſtudet calefacere & fouere,& omiſſis
alijs promouere.Allegat vt ſupra. ¶ Cor pro eo declinat ad ſi- 3
niſtrā, vt ꝓs illa, q naturaliter eſt frigidior,ab eo calore foueā
tur,& eius naturalis frigiditas tēperetur.Cor eſt compaſſio &
affectio viri iuſti,quę pro certo ad ſiniſtram.i.ad illos qui ſunt
in ſiniſtra paupertatis & aduerſitatis, vel etiam in ſiniſtra pec
cati & iniquitatis,debet tēdere, & ſe ad eos miſericorditer in-
clinare,vt ſic calore ſuæ dilectionis ipſos temporaliter & ſpiri
tualiter confouere,& frigiditatem indeuotionis in peccatori-
bus,vel frigiditatem paupertatis in indigentibus tēperare. Ec
cl.4.Declina pauperi aurē tuā.pſal. Concaluit cor meū intra
me.ſupple ꝑ cōpaſſionē.Et alibi.Factū ē cor meū tanq̄ cera li
queſcens.

4 queſcens.¶ Cor ſecundum Conſtantinũ duas habet cõcauita
tes ſeu vẽtriculos, dextrũ videlicet & ſiniſtrũ. Et ſm Au. li. de
differentia ſpũs & aĩæ in dextro vẽtriculo cordis plꝰ eſt de ſan
guine q̃ de ſpũ, in ſiniſtro aũt plus eſt de ſpũ q̃ de ſanguine. In
ſiniſtro.n. ventriculo principaliter gñatur ſpus Vitalis, & exin
de ad membra cętera ꝑ arterias deriuatur. Sic verè cor noſtrũ
duos habet ventriculos.i. duos affectus & amores, in quibus.ſ.
in quadã concauitate id qđ diligitur continetur, videlicet vnũ
dextrum & alium ſiniſtrum. Dexter.n. ſignificat illum amorẽ
qui eſt in proſperitate, ſed per ſiniſtrũ amor in aduerſitate de-
notatur. Igitur iſtud eſt verum, ꝙ ventriculus cordis dexter.i.
amor quem tpe proſperitatis ſuæ ad hoies habemus, plus ha-
bet de ſanguine q̃ de ſpũ.i. magis eſt carnalis q̃ ſpũalis, quia.ſ.
iſte amor magis quærit lucrum propriũ q̃ alienũ, magis cõcer
nit corpus q̃ aiam. Sed econuerſo ventriculus ſiniſter.i. amor
quẽ in aduerſitate ſua ad alios habemꝰ, magis habet de ſpiritu
q̃ de ſanguine.i. magis eſt ſpũalis, q̃ carnalis & magis ẽ diuinꝰ,
q̃ mundanus, quia.ſ. iſte non cõcernit proprium commodum,
ſed potius alienum, dicens illud 2. ad Corinti. 13. Non quæro
quæ veſtra ſunt ſed vos. Iſta quòd talibus dicitur Matthęi 16.
Beatus es Symon Bariona, quia caro & ſanguis non reuelã-
uit tibi. Vel dic ꝙ in corde.i. in habitaculo eccleſiæ, ſunt duo
ventriculi.i. duo genera hoim.ſ. dexteri.i. diuites, qui ſunt in ꝓ
ſperis, ſiniſtri.i. pauperes, qui ſunt in aduerſis. Sed verè in ven
triculo dextro.i. in ſtatu diuitum plꝰ abundat ſanguinis carna
litatis, minus vero ſpiritus gratiæ & ſanctitatis. Econtra vero
in ſiniſtra aduerſitatis, & in ipſis tribulatis & pauperibus plus
eſt de ſpiritu gr̃ę & virtutũ, q̃ de ſanguine carnalium affectuũ,
quia ſicut dr̃ Ioan. 3. Quod natũ eſt ex carne, caro eſt, quod na
tum eſt ex ſpũ, ſpũs eſt. Vel dic ꝙ cor habet duos ventriculos,
intellectum.ſ. & affectum: quorum dexter eſt affectꝰ, in quo de-
bet abundare ſanguis.i. amor, gratia & charitas. Siniſter vero
eſt intellectꝰ, in quo debet abundare ſpiritꝰ.i. ſapientia, diſcre-
5 tio atq; veritas.¶ In venticulis cordis ſunt quædam foramina,
quæ pelliculis quibuſdã operiũtur, q̃a.ſ. ſe aperiũt, ſanguinẽ &
ſpiritum emittẽdo, & ſe claudunt, emiſſis reditum denegãdo,
ſm Conſtanti. Sic verè cor noſtrum debet habere ſua ſpiritua
lia foramina, quibus ſpũm vanitatis, & ſanguinem carnalitatis
a ſe proijciat & emittat. Iſta autem foramina ſunt cognitio &
locutio. Et in iſtis foraminibꝰ debẽt eſſe pelliculæ & opercula
diſcretionis, q̃.ſ. dicta foramina cognitionis & locutionis ope-
riãt & concludãt, ne aliqđ vanẽ cogitẽt ſeu dicãt. Iſtę tamẽ pel
les ſe debẽt aperire in cõfeſſione, vt prædictę ſupfluitates car-
nis & ſpiritus emittãtur, & deinde ſe claudere, ne per recidiuã
ad cor iterũ reuertantur 2. Reg. 13. Eijce eam, ſ. culpã, foras, &
6 claude oſtiũ poſt eã. ¶ Latitudo cordis habet q̃dã oſſa chartila
ginea, q̃ ſedes cordis a medicis appelãtur. Habet ẽt in vnoquo-
que concaua quædã auribus ſimilia, quæ cordis auriculę dicũ-
tur. Habet ẽt quẽdam pãniculum in quo inuoluitur, qui cordis
capſula nuncupaĩ, ſicut dicit Conſtan. in Pant. li. 4. Sic propriè
in latitudine mẽtis noſtræ debent eſſe ſpiritualiter iſta tria, q̃a
ſ. cor noſtrum ſeu mẽs debet habere ſedem oſſeam.i. conſtan-
tię fortitudinem, aures carneas.i. obedientię promptitudinem,
ſeu credulitatis habitudinẽ, capſulã pelleã.i. caritatis cõtinẽtis
latitudinẽ. Vel per iſtam capſulam põt intelligi diſcretio ab-
ſconſiua, & ſecretum ipſius mentis noſtræ. Iſta.n. debet cor no
ſtrum diſcretè celare & concludere, & ne vltra debitum appa-
reat ipſum ſub ſapientiæ velamine continere, iuxta illud Eccl.
8. Non omni homini cor tuum manifeſtes. Aures.n. debet ha-
bere cor & capſulam. Ad denotandum ꝙ attenti debemus eſſe
ad audiendum, capſulati vero & abſconditi ad ſecreta cordis
propalandum, & ad loquendum, quia ſicut dicitur Eccl. 21. In
ore fatuorum cor illorum, & in corde ſapientiũ os illorũ. & Ia-
co. 2. dicitur. Sit ois homo velox ad audiendum, tardus aũt ad
7 loquendum. ¶ Secundum Ariſt. li. 2. Oia animalia habent cor
in medio, præter hoiem, cuius cor declinat ad ſiniſtram. Sic ve
rè oia aialia.i. res oẽs aĩam rationalẽ habentes, debent habere
cor in medio ęquitatis & virtutis, & in iuſtitiæ librameto. Iſtđ
tñ deficit i hoie.i. in illis q̃ magis rõne vident vigere.ſ. in ſapiẽ
tibus huius mũdi. Cor.n. taliũ nõ eſt in medio tẽperãtiæ, ſeu iu
ſtitiæ virtuoſæ, imo declinãt ad ſiniſtrã & ad obliquitatẽ vitio-
rũ multo amplius q̃ corda aĩaliũ.ſ. ſimpliciũ laicorũ, q̃a ſicut
videmus, clerici & eccłiaſtici, q̃ ſunt ſapiẽtes & prouecti, ha-
bẽt hodie cor magis decliue, ꝑuerſum, & iniquũ, q̃ quadrupe-
des.i. ſimplices ſeculares. pſ. Cor aũt eorũ nõ erat rectũ cũ eo,
nec fideles habiti ſũt in teſtamẽto eiꝰ. Vñ Baruch 6. Beſtiæ me
liores ſunt illis. Vel dic de iudicibꝰ qui debẽt habere cor in me
dio ęq̃tatis, vt ꝑ acceptionẽ ꝑſonarũ nunq̃, ad vnã partẽ plus q̃
ad alia deflectanĩ. Qđ tñ in hoibꝰ.i. in illis q̃ magis dñt eſſe ho
mines.ſ. in principibus & ꝑlaris deficit, quorũ.ſ. cor & affectio
ad ſiniſtrã.i. ad falſum iudiciũ & ad ꝓmotionẽ ꝑſonarũ inſuf-
ficiẽtiũ ſe deflectit, & ꝑ acceptionẽ perſonarũ & munerũ, a iu
ſtitiæ rectitudine ſe diuertit. Allega vt ſupra. ¶ Itẽ ſm Ariſto. 8
ibidẽ, in oĩ aiali pars acuta cordis tẽdit inferiꝰ verſus pedes, ꝓ-
terq̃ in piſcibꝰ, in quibꝰ cordis acumẽ tẽdit ſuperiꝰ verſus ca-
put. Sic verè cuſpis & acuties, finis & extremitas intẽtionis &
cordis in aĩalibꝰ.i. in peccatoribus reſpicit inferius ad terrena.
ꝓ lal. Dorſũ eorũ ſemp incurua. In piſcibꝰ aũt.i. in viris deuotis
& in aqua gr̃æ cõſtitutis eſt cõtrariũ, quia.ſ. acies cordis ſui ad
caput.i. ad deũ eſt erecta, & ꝑ dilectionẽ & cõtẽplationẽ ad cœ
leſtia ſurſũ verſa. Iob 34. Si direxerit cor ſuũ ad dñm ſpũm quo
que eius & flatum ad ſe trahet. Vel dic econuerſo ꝙ viri iuſti
debent habere cuſpidẽ cordis & intentionis ad pedes.i. ad co-
gitationẽ finis & mortis verſus terram .i. ad conſiderationem
inferiorum tormentorũ. Piſces aũt.i. pctõres cor habẽt inuer-
ſum, & ſurſum ad mũdana expoſitũ & erectum. Dan. 4. Cor eiꝰ
ab humano immutetĩ, & cor ferę detur ei. Vel dic ꝙ aialia ſunt
viri iuſti ꝑ gratiã aĩati, piſces vero ſunt peccatores & delicioſi.
Dic igitur ꝙ iuſti habẽt acutiẽ.i. clauſurã cordis ſui a parte ter
ræ & terrenorũ, latitudinẽ vero & aperturã ſm ſeorſum, a par-
te bonorũ æternorum. Econuerſo autem piſces.i. mali cor ha-
bent clauſum a parte cęleſtiũ, latum vero a parte terreſtrium.
Thre. 1. Subuerſũ eſt cor meũ in me. ¶ Scđm Ariſt. li. 12. In cor 9
de eſt principium venarum, & ẽt principiũ vitæ. Et eſt primũ
& nobiliſſimũ mẽbrum, & iõ poſitũ a ẽ natura in loco anterio
ri, medio ſuperiori, ſicut membrum nobilis. Principium ẽt eſt
(vt ait) ſanguinis & caloris. Et ideo leſio in corde valde eſt pe
riculoſa, quia leſo corde aĩal moritur. Per cor poſſum intelli-
gere fidem, quæ re vera primum eſt membrum.i. prima & fun
damentalis virtus. ab iſta.n. procedit vita gratiæ & virtutis, &
calor amicitiæ & charitatis, quia ſicut dr̃ Abacuch 2. Iuſtꝰ ex
fide viuit. Igitur iſta anterius in publico debet apparere, quia
ſ. ipſam debemus publicè confiteri, & non erubeſcere, quia q̃
erubuerit me coram hoibus, filius hois erubeſcet eum coram
angelis dei. Luc. 9. Iſta etiã debet in equitatis medio reſidere,
nullãq; leſionẽ hereſis debet habere, alioquin neceſſe ẽ mortẽ
corporis & aiæ ſuſtinere. Vel dic ꝙ cor eſt prælatus, & maxi-
mẽ papa, qui primus eſt, & principiũ aliorum, a quo pro certo
venæ.i. alij prælati originẽ trahũt, & in quo vita gr̃æ, calor cha
ritatis, ſanguis benignitatis, debet principaliter habitare, &
ideo cæteris nobilior, anterior, medioctior, & iuſtior debet eſ
ſe. Vel dic ꝙ in corde nr̃o debet abũdare ſanguis.i. memoria di
uinæ paſſionis, vita gr̃æ, & calor dilectiõis &c. ſicut. s. §. 1. ¶ Pri 10
mũ mẽbrũ qđ natura format eſt cor, vt dicit Ariſt. Deinde ca-
put, & cerebrũ. &c. Sic verè nos ante oia debemꝰ cor noſtrum,
mentẽ & cõſciẽtiã formare, & ipſam virtutibus adornare, & tã
dem de cerebro ſcientiæ cogitare. Vel dic ꝙ cor ſignificat di-
lectionẽ, & cerebrũ vero, a quo ꝓcedit ſenſus, ſignificat ſapiẽ-
tiã & diſcretionẽ, quia ꝓ certo hõ primo debet cordialẽ amici-
tiã & charitatẽ in ſeipſo formare, & deinde vt formet & infor-
met cerebrũ ꝑ ſcientiam, laborare, q̃a.ſ. prius eſt quærẽda dei
& boni dilectio, q̃ veri cognitio, charitas, q̃ ſcientiarũ veritas,
morum ꝑfectio, q̃ ſenſus acquiſitio. Matth. 6. Primum quærite
regnũ dei. ¶ Cor multis cauſis patitur multos morbos. Patiĩ 11
n. q̃nq; ex exceſſiuo calore, ſanguinẽ ebulliẽte. Quãdoq; ex ex-
ceſſiua frigiditate ſanguinẽ cõgelãte, & cordis dilatationẽ im
pediente. Q̃nq; ex apoſtemate ſe in cordis capſula cõgregãte.
Q̃nq; ex fumoſitate corrupta et venenoſa de alijs membris ad
cor aſcendente. Q̃nq; ẽt patiĩ ex groſſo humore, venas & ven
triculos ipſiꝰ opilante. Q̃nq; ẽt patitur ex diſſolutione ſpũs &
virtutis cor perturbante, & tremorẽ inducente. Sic verè cor et
conſcientia ex multis vitijs ſpũaliter patiũtur, videlicet ex ca
lore auaritiæ, quo ſanguis.i. affectio inflãmatur. Ex frigore inui
diæ, quo amoris dilatatio impeditur, & calor charitatis ꝑ inde
uotionem cõgelatur. Ex apoſtemate & tumore ſuperbiæ, quo
cor inaniter eleuatur. Ex fumoſitate venenoſæ ſciẽtię, quo per
errorem cordis cognitio ꝑturbaĩ. Ex humore carnalis immũ
ditiæ, quo affectionis vẽtriculꝰ opilaĩ. Ex diſſolutione deſpatio
nis & triſtitiæ, q̃ timorẽ ſupuacuũ opaĩ. Quia ꝓcul dubio cor
aliqñ ꝑ auaritiã inflãmaĩ. pſ. Cõcaluit cor meũ intra me. Q̃nq;
ꝑ inuidiã cõgelaĩ. Iob 40. Cor eiꝰ indurabiĩ q̃ſi lapis. Q̃nq; ꝑ ſu
ꝑbiã eleuaĩ 2. Para. 32. Eleuatũ ẽ cor eiꝰ, et facta eſt cõtra eũ ira

dominĩ. Qñq; per hęreſim,& ignorãtiam eius cognitio ꝑtur-
batur. pſal. Cor meum cõturbatum eſt intra me. Qñq; per lu-
xuriam opilatur & hebetatur & relaxaṫ. Iob 33. Deus molliuit
12 cor meum.¶ Secundũ Galenũ, virtus boni cordis cognoſcitur
certis ſignis, ſ. per velocitatem & frequẽtiam pulſus, per feſti-
nam & celerem actionem per iram & audaciam & per latitudi
nẽ pectoris. Sic verè ſigna boni cordis & bonę mẽtis, ſunt iſta,
ſ. frequentia pulſus bonę affectionis, celeritas motus bonę ope-
rationis. Iracundia & indignatio ſæuere & iuſtę correctionis.
Audacia fortis & virtuoſę aggreſſionis. Latitudo pectoris. i.
amplitudo amoris & dilectionis. Eſa. 60. Mirabitur & dilatabi
13 tur cor tuũ.¶ Secundum Hali, cor ſe habet per modum radi-
cis. Arteriæ ſunt ſicut rami, per quas ſicut a radice, virtus Vi-
talis circunquaq; deferṫ ad membra. Vñ corde dilatato, ſimul
per totũ corpus oẽs arteriæ dilataṅ, & pulſum in mẽbris ſin-
gulis operaṅ. Cor eſt ꝓlat⁹, qui in corpore ſeu in arbore eccle
ſiæ obtinet vim radicis. In ipſo. n. ſicut in principio fundamen
tali, venę. i. ꝓdicatores radicãtur, a qb⁹ ad mẽbra. i. ad ſubditos
ſpũs Vitalis ſcientiæ defertur, & quibus mediantib⁹ pulſus bo
norũ operum in toto corpore eccleſiæ frequẽtatur. Vel dic ꝙ
arteriæ ſunt ſubditi, qui in corde. i. in prælato ſunt fundati, cui⁹
ſ. motus opera ꝑ imitationẽ ſequontur, & eo dilatãtur vel coar
ctanṫ. Vł dic ꝙ cor eſt papa, arteriæ sũt minores ꝓlati &c. ſicut
14 ſupra.¶ Cor ſemꝑ eſt in motu. aut. n. conſtringitur aut dilataṫ.
Sic cor affectionis noſtræ ſemꝑ debet ad aliquod bonũ moue-
ri. Aut. n. debet ad deum & proximũ ꝑ amorẽ dilatari. 2. ad Co
rint. 6. Os nr̃m patet ad vos corinthij, cor nr̃m dilatatũ eſt. Aut
ẽt ad ſeipsũ ꝑ timorẽ cõſtringi, & humiliari. Eccl. 2. Deprime
cor tuũ, & ſuſtine. Vel dic de cogitatione hoĩs, q̃ eſt in cõtinuo
actu, & nunc vnum nunc aliud meditaṫ. Iob 20. Multæ cogita-
15 tiones verſantur in corde viri, & mẽs ĩ diuerſa rapiṫ.¶ Cor ha
bet aliqua mẽbra ſibi ſeruiẽtia. ſ. pectus, pulmonẽ, tracheam ar
teriã, & ſibi ſimilia, q̃ ſi ſana & expedita fuerint, & virtuti cor-
dis obediẽrĩt, ipſum cor liberè ſuas peragit actiones q͛a. ſ. ſi iſta
organa ſe cõſtringendo vel dilatãdo cordi liberè obediãt, tũc
ab ipſo corde egreditur fortis pulſus, fortis reſpiratio, & opera
tio virtuoſa. Qñ vero iſta mẽbra infirma ſunt, & non obediunt
cordi, tunc ipſius cordis operatio impeditur. Cor eſt prælat⁹,
qui habet membra. i. ſubditos ſibi ſubſeruientes. Cuius quidẽ
virtus in ſuis actionibus fortis, libera & agilis inueniṫ, qñ ſibi
ab organis. i. a ſubditis ſuis ſanctè & liberè deſeruitur. Ecõuer
ſo vero prælatus nõ proficit qñ ſibi ſubditorum populus non
obedit. E a bonitate. n. vel malitia iſtorum organorum, ſ. ſubdi-
torum, ipſius cordis. i. prælati bonitas & malitia deriuatur, q͛a
ſi boni & obedientes fuerint, bonus efficitur, ſi vero inobediẽ
tęs & mali & proterui ſint, tunc ẽt prælatus in ſuis bonis actio
nibus impeditur. Vñ Grego. in quadam gloſa ſuper 2. li. Regũ.
16 dicit ꝙ ea mala vita populorum deterior fit vita rectorũ.¶ Itẽ
idem alibi dicit ꝙ ſi cor fuerit nimis frigidum & humidũ, erit
pulſus mollis, hõ effęminatus, piger, & timidus, & pilis nuda-
tus. Sic verè ſi cor. i. cordis affectio per indeuotionem ſit frigi-
da, & per carnalitatem humida, tunc pulſus operum exterior
mollis efficiṫ, & effęminatio & imbecillitas operationũ ſequi-
tur, nuditas pilorũ. i. defectus virtutũ introducitur & timor, &
pigritia generatur. Et ſic põt dicere hõ illud pſal. Cõprehẽde-
17 runt me iniquitates meæ, & cor meum dereliquit me.¶ Itẽ ha
li ſuper techni. Cor ſi fuerit nimis ſiccum & frigidum, & fa-
ciet pulſum nimis aſperum atque durum. Sic verè ſi cor, id eſt
prælatus ſit ſiccus, incompatiens, frigidus & indeuotus: tunc
verè pulſus ſuorũ operũ erit dur⁹, & crudelis, & aſperitate ple
n⁹: Ita ꝙ ſibi poterit dici a ſubditis illḋ Iob 30. Cõuerſus es mi
18 hi in crudelem, & in duritia manus tuæ aduerſaria mihi.¶ Si
vis adde hic ꝙ natura ſuꝑ oĩa diligit, cor tãquã magis neceſſa
riũ vitæ, & inde eſt ꝙ ĩ morte hoĩs pedes & extremitates ꝓ mo
riunṫ, cor aũt vltimo. Natura. n. vidẽs ſe debilitatã nõ poſſe ſua
re totũ corpus, dimittit partes min⁹ vitæ neceſſarias, & ſe retra
hit ad cor & cerebrũ, & eas quãtũ põt cuſtodit, tanq̃ pres ma-
gis nobiles & præcipuas, & ſic cor vltimo moritur, ſicut appa
ret exẽplo hoĩs tenẽtis villã & caſtrũ qui primo dimittit villã
& ſe retrahit ad caſtrũ cuſtodiẽdũ. Iſta poſſunt allegari ꝙ qñ
hõ impugnaṫ tẽtationibus vel tribulationib⁹, & videt ꝙ ſimul
nõ põt tenere & ſeruare interiora membra, & tẽporalia & ſpi-
ritualia bona, ipſe debet extremitates bonorũ tẽporalium di-
mittere, & ad cuſtodiã cordis mentis intẽdere, & caſtrum aiæ
ſuæ dimiſſis exteriorib⁹ cuſtodire. Ibi. n. eſt ſedes vitæ ſpũalis,
& ideo pro ipſa cuſtodienda derelinquendę ſunt extremitates
i. tota ſubſtantia temporalis. Ideo bene dictũ eſt illud Prouer.
4. Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniã ab ipſo vita ꝓcedit.

De Anhelitu. *Cap. 34.*

ANHELITVS cordis & pulmonis eſt motus, 1
ꝓ attractionem frigidi aeris, & cordis refrige-
rium, & propter expulſionẽ a corde aeris fumi-
di, generatus. Anhelitus igitur eſt caloris cordis
per attractionẽ temperatiuus, & ipſi⁹ per expul-
ſionẽ fumoſitatum purgatiuus. Anhelit⁹ iſte ſi-
gnificat diuinam gratiam, quam pro certo per orationẽ attra-
himus, & per bona opera emittimus. Per attractionẽ. n. gratiæ
cor & deſideria refrigerãtur, ꝑ ipſi⁹ aũt in bonis opibus emiſ-
ſionẽ, cor a ſuis ſuꝑfluitatib⁹ expiaṫ. Expone ſicut ſupra de pul
mone. §. 1.¶ In anhelitu multo plus attrahimus de aere q̃ emit 2
timus, cuius cauſa eſt, quia magna pars attracti aeris conuerti
tur in ſpirituum nutrimentũ. Aer quẽ attrahim⁹, ſignificat be
neficia q̃ a deo recipiũtur. Aer vero quẽ emittim⁹, ſignificat il
la beneficia ſeu ſeruitia, quæ deo ad hominibus impenduntur.
Igiṫ plus de aere recipitur q̃ emittitur, quia ꝓ certo plura bo-
na & beneficia hoĩes a deo recipiunt, q̃ ſibi retribuũt aut impẽ
dunt. Non. n. humana fragilitas põt retribuere quantum quoti
die neceſſe eſt a dño recipere. Iõ dicebat Dauid in pſal. Quid
retribuã dño pro oĩb⁹ quæ retribuit mihi? quaſi diceret. Impoſ
ſibile eſt ꝙ ſatisfaciã ex cõdigno. Ideo dicit Ariſt. ꝙ ad deos &
parẽtes non tenemur ad ęquiualẽs, ſed ad poſſibile.¶ In anhe- 3
litu ſunt duo motus cõtrarij. Nã ibi per dilationem pulmonis
aer attrahitur, per eius vero conſtrictionem expellitur & fu-
gatur. Sic verè in pulmone affectionis noſtræ duplex eſt mot⁹,
vn⁹ bonus, & alius malus. Vnus quo dilatamur ad dei & pro-
ximi dilectionem, & ad bonam operationem. Alius vero quo
conſtringimur & coarctamur per torporẽ, & boni operis re-
tardationem. Quid igitur? Pro certo dilatatio iſta aerem, gra-
tię habet attrahere, coarctatio vero ipſum habet fugere & ex-
cludere. Quia pro certo dilatatio charitatis gratiam attrahit,
conſtrictio vero inuidiæ & torporis ipſam eijcit. pſal. Os meũ
aperui, & attraxit ſpũm, quia mandata tua deſiderabã.¶ Anhe 4
litus impeditur multis modis, ſ. ex ventoſitate viam opilante,
ex calore exceſſiuo pulmoni dominante, ex debilitate virtutis
neruos debitè non mouente, ex vniuerſali corruptione orga-
na inficiente, & anhelitum corrumpente, ſicut patet in lepro-
ſis, quorum anhelitus infirmitate corrupt⁹ aerẽ corrumpit, &
circunſtãtes inficit atq; lędit. Anhelitus ſignificat locutionem
ſeu ſuggeſtionẽ, quæ. ſ. ex ore procedit. Iſta tñ qñq; impeditur
aut læditur, ſ. ex ventoſitate ſuperbiæ, qñ. ſ. hõ non dignatur lo
qui. Eccl. 20. Eſt tacens, qui procax ad loquendum. Quandoq;
ex calore auaritiæ, quando. ſ. qui de terra eſt de terra loquitur.
Ioan. 3. Qñque etiã deliberatę ignorantiæ. Eccl. 20. Eſt tacens
non habens ſenſum loquelę. Qñq; ex corruptione & lepra lu
xuriæ, quia. ſ. lepra luxuriæ ſermonis anhelitum ſolet corrum-
pere, & ille ſermo corruptus, auditores ſolet inficere 1. ad Co
rin. 5. Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Iob 19. Anhe
litum meũ exhorruit vxor mea. i. luxuria, q̃ auctoritatem & au
daciã loquẽdi ſolet auferre, ſicut patet de illis qui q͛a luxurioſi
ſunt, non audẽt prædicare, nec alios caſtigare.¶ Anhelitus ve 5
lox & multus calorẽ extraneũ, ſignificat virtutẽ ſuffocantẽ. Si
vero ĩ acuta febre ſit paru⁹ & frigid⁹, ſignificat mortificationẽ
caloris, & defectũ virtutis, & ſubſequutionẽ ꝓpinquæ mortis
Sic verè ſi anhelit⁹. i. affect⁹ & reſpiratio ſpũalis cordis, nr̃i, q͛ ꝑ
orõnẽ habet fieri, ꝑ exteriorũ mala & deſideria calid⁹ ſit, per
indeuotionẽ interiorũ frigidus, vel per tepiditatẽ modic⁹, mor
tis peccati mortalis eſt ſignũ, q͛a. ſ. qui ꝑ pctm̃ moriuntur, tepi-
dè, frigidè, & modicè in anhelitu orationis occupãtur. Quod
vtiq; eſt ſignũ defect⁹ caloris charitatis, virtutis gratiæ & ſan-
ctitatis.¶ Difficultas reſpirandi contingit ex hoc ꝙ pulmo nõ 6
põt ſe liberè conſtringere, vel dilatare. cuius cauſa ſunt, ſicci-
tas pulmonis qua conſtringitur, humor exterior quo compri-
miṫ, humor interior quo a clauſione impediṫ, vel humor in-
terior et exterior quo difficiliter apiṫ & clauditṫ. Quo fit vt ex-
ſpirãdo et reſpirãdo hõ ęqualiter fatigeṫ. Sic verè anhelit⁹ et re
ſpiratio ſpũalis, qua. ſ. hõ ꝑ amorẽ ſe apit, & ꝑ timorẽ & humi
litatẽ ſe claudit, põt ĩ bonis multipł̃r impediri, videlicet ex ſic
citate indeuotionis, vel ex cõpreſſione exterioris humoris. i. ex
abundãtia terrenæ poſſeſſionis, vel ex interiori humore, hoc ẽ
dictu, ꝑ abũdãtiã carnalis infectionis, vł ex vtroq;, ſ. ex exterio
ri poſſeſſiõe, & carnalitate interioris corruptionis. Indeuotio
enim

ti. pulmonem i.affectum cõtrahit,ne ad bonum pro libito mo
ueatur. Exterior vero terreoa poſſeſsin comprimit affectũ, ne
ad deum & proximũ aperiatur. Interior aũt carnalis infectio
affectũ aperit,ne per timoré dei clamatur,& a vanis appetiti-
bus retrabatur. Sic igitur impeditur ſpiratio orationis,& reſpi
ratio deuotionis 2.Paralip. vltimo. Multiplicatę ſont iniquita-
tes meæ,& incuruatus ſom multo vinculo ferri,& nõ eſt mihi
reſpiratio. Vel dic ꝙ humor iterior ſignificat peccata occulta
& mẽtalia,exterior vero peccata apta & notoria. Iſta igiẽ ſunt
ꝗ vel ſingultũ vel ſpiramẽ deuotionis vel orationis retardant.

De Stomacho. Cap. 31.

1 STOMACHVS græcè dr̃ os latinæ ſm Iſidorũ
eſt.o.os & oſtium vẽtris,quia.ſ. ſtomach⁹ cibos
recipit,& partẽ impurá ad inteſtina mittit, aliá
vero partẽ in humores conuertit, quib⁹ origina
liter corpus notrit, dũ ipſos per quaſdam venas
ad mẽbra deriuat & deducit. Talis eſt prælatus,
vel predicator. Iſti.n.ſunt os quo corp⁹ paſcitur per doctrinã,
& ſunt oſtiũ ꝑ qđ in eccleſiã intratur per promotioné vel fidẽ.
Iſti.n.ſunt qui cibos ſcientiæ ab extrinſeco ꝑ ſtudiũ recipiũt,
ipſoſq; digeruot,maſticant & diſcernuot,groſſaq; a ſubtilib⁹,
inania ab vtilibus,pura ab impuris diuidunt,a inutilia per in-
teſtina obliuionis & repulſioois emittunt, pura aũt & vtilia
retineot,quæ io bonos humores bonæ doctrinę conuertunt,
& ſic membra.i.fideles ſpiritualiter outriuotur. Oſeæ 11.Ego
quaſi nutritus effraim & Ioano.10. Ego ſom oſtium, ſiquis per
me introierit,ſaluabiẽ. Vel dic ꝙ ſtomachos eſt homo pius ꝗ
cibos bonorũ temporaliũ recipit,quibus per elemoſynas pau
2 peres outrit. ¶ Stomachus ſecuodum Conſtantinum eſt mem-
brum rotondum,oblongum,concauum,aſperum aſpectus in-
terius & villoſum,carnoſum,& flexibile, & duobus orificijs,
ſuperiori.ſ.& inferiori ꝑforatum. Igitur rotondus eſt, ne ali-
qua ſuperfluitas io angulis occultetur. Villoſus eſt, vt cib⁹ per
villos in loco digeſtionis aliquaodio retineatur. Cõcauus eſt,
vt cib⁹ receptus in eo retineatur. Carnoſus eſt, vt ꝑ carnis ca-
lorem digeſtio melius compleatur. Oblongus eſt, vt ſic meli⁹
cum ſuperioribus & inferiorib⁹ coniungaẽ. Flexibilis eſt, vt ſm
quantitaté ciborũ ſtringatur vel extẽdatur. Perforatus eſt ſu-
perius, vt cibus introducaẽ. Inferi⁹ vero, vt ad inferiora trãſ-
mittaẽ. Stomach⁹ ſignificat bonũ ſubditũ, ꝗ cibũ doctrinæ ab
ore.i.a prædicatore recipit, & exinde membra.i. virtutes & vi
res aiæ vegetat & outrit,& qđ purũ & bonũ eſt retinet,ſi vero
quid malũ vel impurũ receperit,foras mittit. Oia.n.per officiũ
ſuperius.i.per auditũ recolligit,ſed ꝑ officiũ inferius.i.ꝑ obli-
uioné & contemptũ verba inutilia & incõgrua de cordis inte-
ſtinis expellit. Matth.13. Elegerũt bonos in vaſa ſua,malos aũt
foras miſerũt. Igitor iſte debet eſſe rotũdus ꝑ ſimplicitaté,ſ.ſi-
ne quocunq; angulo falſitatis, quo poſsit retinere aliquá pctí
ſuperfluitaté 3.Reg.7. Erat in ſummitate baſis quædã rotundi
tas. Ité debet eſſe aſper & villoſus ꝑ quandá retẽtiuá capacita-
té, vt cibũ gratiæ vel doctrinæ retineat per longaminitaté,ne.ſ.
cito labaẽ ꝑ obliuionis facilitaté, vt ſit de illis de quibus Lu.8.
dr̃ ꝙ audientes verbum, retinent,& fructũ afferuot io patien
tia. Item concau⁹ debet eſſe ꝑ humilitatem, vt oĩa libenter ca
piat per ſedulitaté. Matth.19. Qui põt capere,capiat. Ité debet
eſſe oblongus ꝑ contẽplationis ſubtilitaté, vt.ſ.poſsit mentali-
ter attingere ab infimis ad ſuperiora. Sapien.8. Attingit a fi-
ne vſque ad finem fortiter. Item debet eſſe carnoſus ꝑ pietaté,
& fluxibilis per obediẽtiæ mobilitaté, vt.ſ.ſe poſsit dilatare vel
ſtringere,ordinare ſecundum dei & prçlati voluntaté. Sap.16.
Voiuſcuiuſq; volũtati deſeruiens,ad quod quis valebat con-
uertebatur. Vel dic ꝙ ſtomachus eſt voluntas noſtra, quæ de-
bet habere conditiones prædictas &c. Dic & allega ſicot ſu-
3 pra. ¶ Stomachus (& præcipuè humanus) proprium habet ꝙ
a parte ſuperiori eſt ſtrictus, a parte vero inferiori eſt latus,
et hoc potiſsimè in homine eſt neceſſariũ,qui erectus iocedit,
vt.ſ.cibus habeat locũ latum inferius vbi continuè deſcendit.
Stomachus qui deuorat omnes cibos ſignificat guloſos,qui re
cipiont cibos deliciarũ,& auaros,qui deuorant cibos diuitia-
rum. Vel etiam ſtomachus ſignificat voluntatem delicioſorum
& auarorum. Verum eſt.n.ꝙ iſtis ſtrictitudo a parte ſuperiorũ
& æternaliom,latitudo vero a parte inferiorum & tempora-
lium. ſtricti.n.& arcti ſunt affectando ſuperiora,lati vero appe
tendo inferiora bona,contra illud ad Coloſſen. Quæ ſurſum
4 ſunt quærite,non quæ ſuper terram. ¶ Stomach⁹ a quinq; ſtu-
ſtulis hepatis circuitur, vt calore ipſius digeſtio adiouetur. He
par ẽt per venas meſaraicas ſuccoſitatem ſtomachi attrahit,ip
ſamq; fortius decoquendo,in ſanguinem alterat & conuertit.
Stomachus ſignificat mundi philoſophos,qui ſuccoſitatem &
humoré philoſophiæ ediderũt. Hepar aũt ſignificat viros theo
logos qui charitate caluerunt. Procul dubio.n. hepar.i. theolo
gus a ſtomacho.i.philoſophis naturalibus humores ſcientiarũ
attrahit & exhaurit, ipſaſq; calore & feruore diligentiæ & ſtu
dij decoquit,& exinde ſanguinem & doctrinam theologicam
efficit & componit,quo tandem corpus eccleſię nutrit,& vitã
gratiæ ſibi procurat & tribuit. pſal. Conuertit aquas eorum in
ſanguinem. Vel dic ꝙ ſtomachus eſt prælatus, qui iuxta ſe de-
bet hepar.i.bonos feruentes & charitatiuos homines habere,
qui in ſuo conſilio debẽt ad digerendũ. i. ad gubernãdũ cibos
ſuos.i.ſuſceptũ propriũ gregé adiuuare. Eccl.9. Viri iuſti ſiot
tibi cõuiuę. Vel dic ꝙ hepar eſt hęreticus,qui boná ſuccoſita-
té ſciẽtiæ quã a ſtomacho ſcripturę recipit,mutat totaliter,cor
rumpit,& in ſanguiné infectę doctrinæ ꝑ digeſtioné malarum
expoſitionum puertit. ¶ Sedm Conſtan.li.1.Theoricè.c.15. ſto 5
machus calid⁹ groſſos cibos bene digerit,ſubtiles vero conſu-
mit,multũ appetit,& faciliter ſitit, nec parũ cibi vel potus ei
ſufficit. Frigidi vero ſtomachi groſſos cibos malæ digerũt,ſub-
tiles aũt requiruot,ſitiuot,& pauca cibaria eis ſufficiũt. Sic ve
rè illi ſtomachi,ſeu illæ voluntates ꝗ per auaritiam ſunt calidę
& groſſos cibos bonorum temporalium ſolent optimè dirige-
re & gubernare. Subtiles vero cibos bonorum ſpũalium ſolẽt
conſumere,& imaginatione ſua adnihilare, ſitim auaritiæ ſo-
lent habere,& ad ſui refrigerium ciborũ tẽporaliũ copiã affe-
ctare. Eccl.23. Aĩa calida quaſi ignis ardẽs nõ extinguetur do
nec aliquid glutiat. Illi vero qui ꝑ diuinũ timoré ſunt frigidi,
ſ. viri ſancti,groſſos cibos terrenorũ nõ bene digerunt aut mi-
niſtrant,nec in mũdi negocijs libenter ſe implicãt, ſubtilia ve
ro.i.ſpũalia bene tractant,& parum per auaritiã ſitiũt, & ideo
pauci temporales cibi ſeu diuitiæ eis ſufficiũt. Prouer.37. Suf-
ficiat tibi lac caprarum in cibos tuos. ¶ Patitur multis cauſis 6
ſtomachus. Accidit.n.ſibi indigeſtio, vomit⁹,diarrhea,ſingul-
tus,inflatio,eructio, inflatio, bulimus.i. fames grãdis ſiue vac
cina,faſtidiũ,& ſitoſia. Quæ omnia accidũt vel ex inanitione
vel repletione,vel humorum corruptione, vel ea virtutis de-
fectione,ſeu ẽt ex aliorum mẽbrorũ colligatione. Sic verè ſto-
machus vocis humanæ,multas incurrit infinitates morales, vi
delicet indigeſtionem ſeu vitium inſolentiæ,vomitum iactan-
tiæ,ſingultũ inuidiæ,eructationem detractionis, diarrheam.i.
fluxum carnalis infectionis. Hæc.n.oĩa generant in hoĩe vacui
tas virtutũ,repletio terrenorum, corruptio voluntatis, defe-
ctio virtualis conſtantiæ & probitatis,& qñq; colligantia alio
rũ membrorũ.i.malę ſocietatis.ex quibuſdã ẽt accidit inflatio
ſuperbiæ & vanitatis,bulimus & inſatiabilitas auaritiæ & cu-
piditatis,necnõ faſtidium & diſplicentia ſciẽtiæ verbi dei, ſeu
auditę veritatis. Prouer.13. Venter impiorum inſatiabilis &c.

De Hepate. Cap. 36.

HEPAR ſm Iſidorum dr̃ a paſcendo,eo.ſ.ꝙ in he 1
pate generatur ſanguis, quo paſciẽ totũ corpus.
Eſt aũt hepar idé qđ iecur, membrum.ſ. calidũ
& ſanguineũ,concauũ & lubricoſum, in dextro
latere collocatum, ſtomacho ſuppoſitũ, & eius
adiutorio deputatũ. Per iecur qđ amare cogit,
intelligo cor vel mentẽ,quæ.ſ.debet eſſe feruẽs & calida ꝑ de-
uotioné,rubea & ſanguinea ꝑ Chriſti ſanguinis recordationẽ,
concaua & profunda per humilitaté & cõſiderationẽ, terrena
& lubricoſa per benignitaté & cõpaſsioné,in dextro latere vi
tæ æternæ collocata per ſpẽ & contẽplationé, ſtomacho vero
i.prælato ſuppoſita per obedientiã & ſubiectioné,& eius ope-
rationibus accomoda per obſequiũ & ſubuentioné. vnde Ec-
cl.3. Magnato humilia caput tuum. ¶ Hepar in homine,quin- 2
que habet partes ſeu alas, quib⁹.ſ.ipſa ſtomachi ſuperficies cir
cuitur,& in ſuis operib⁹ adiuuatur. Sic verè anima habet quin
que alas.i.quinque potentias ſenſitiuas,quibus.ſ. ſtomachus.i.
cor iuuatur & regitur,& in ſuis operationib⁹ ſupportatur. Io.
5. Erat autem Hieroſolimis probatica piſcina, quinque habẽs
porticus. Vel dic ꝙ hepar eſt affectio cordis noſtri, quæ præ
cõpaſsione mortis & ſanguinis Chriſti tota debet eſſe ſangui-
nolenta. Quinque etiam partes debet habere.i. quinq; vulne-
ra Chriſti tenetur cogitare dicẽs illđ Matth.25. Dñe quinq; ta
lẽta tradidiſti mihi. ¶ Iecur in aliquibus aĩalibus habet duas 3

partes, in aliquibus tres, in aliquibus quinque. Sic verè mens
viri iuſti, in aliqb' habet duas partes per duo præcepta chari-
tatis, aliqñ tres per fidem beatæ trinitatis, aliqñ quinq; per de-
4 bitam obſeruantiam quintuplicis ſenſuum vanitatis. ¶ Homo
inter oia aialia reſpectu ſui corporis maximũ habet iecur. Sic
verè iecur. i. amor & affectio charitatis debet in hoie. i. in viris
rõnabilibus & diſcretis præ cæteris abundare. Vel dic q̃ iecur
quod eſt ſedes voluptatis ſecundum Iſidorum, ſignificat car-
nis dilectionem. Iſte igitur in hominibus. i. in viris rõne vten-
tibus, ſicut ſunt clerici & eccleſiaſtici, maiores inueniuntur q̃
in quadrupedibus, i. quàm in ſimplicibus laicis. Quia procul
dubio illi qui ſunt litteris & ſcientijs mũdialib' magis dediti,
ſunt voluptatibus pleniores. Hiere. 4. Sapientes ſunt vt faciant
5 mala. ¶ In hepate eſt vna vena quę diuiditur in decem. Sic ve-
rè ſcriptura eſt vna virtus, ſ. iuſtitia, quæ in decem venulas. i.
6 in decem mãdata diuiditur. ¶ Hepar per venas meſaraicas hu
morem receptum in ſanguinem vertit &c. vide ſupra de ſto-
7 macho. ¶ Hepar humorem a ſtomacho receptum conuertit in
diuerſos humores. Illud. n. quod eſt calidum & humidum ef-
ficitur ſanguis. Quod calidum eſt & ſiccum, efficitur cholera.
Qđ frigidum & ſiccũ, fit melancholia. Quod frigidum & hu-
midũ, phlegma. Sic verè hepar. i. prædicator ſcientiam nõ con
uertit in vnũ genus verborũ, ſed in multa. Aliquando. n. facit
ſanguinem. i. dulcedinem benignæ monitionis, aliquando cho-
lerã. i. feruorem aſperę reprehẽſionis, aliquando melancholiã
i. terrorem triſtis comminationis, aliquando phlegma. i. fluorẽ
eloquentis collocutionis. Sic bene dicitur de prædicatoribus
Actuum 2. varijs linguis loquebantur magnalia dei. Vel dic q̃
quattuor humores ſunt quattuor affectiones, quæ a corde ve-
lut ab hepate oriuntur. Sanguis. n. qui facit hominẽ lętũ, ſigni-
ficat gaudium. Cholera quæ ignea eſt & vrit, ſignificat dolo-
rẽ. Phlegma quod viſcoſum eſt & lenit, ſignificat ſpem. Melã-
cholia autem quæ contriſtat, ſignificat timorem. Vel dic q̃ hu
mor eſt gratia, quę a natura. i. a ratione ĩ quattuor humores. i.
in quattuor virtutes cardinales mutatur. Eccl. 27. Ea corde p-
8 tes quattuor oriuntur. Vide de humore in principio. ¶ Eſt igi-
tur hepar ſanguinis generatiuum, puri ab impuro ſeparatiuũ,
membrorum nutritiuũ, caloris excitatiuum, digeſtionis per-
fectiuum. Sic prædicator ſanguinẽ doctrinæ generare, & exin-
de purum ab impuro ſeparare, calorem charitatis debet fone-
re, digeſtionem morum debet in alijs cauſare, & humore do-
ctrinę ſuæ debet membra. i. omnes fideles ſpiritualiter educa-
9 re. Oſeæ. 11. Ego nutritius effraim. ¶ Hepar patitur multis mo
dis, ſ. ex calore nimio ſpiritus euaporante, & ſanguinem deſic
cante, & virtutem debilitãte. Ea frigiditate cõuerſionem hu-
moris in ſanguinem impediente, & ſanguinem ipſum conge-
lante. Q̃ſque ex aliquo groſſo humore vias ipſius opilante, &
ea itum ſanguinis retardante. Q̃ſq; ea apoſtemate ſubſtantiã
aggrauante, vel ea ventoſitate partes ipſius diſtendente. Q̃ſq;
ea ſanguine cauſis varijs defluente. Sic verè hephar cordis
noſtri patitur, ſpiritualiter ea vitijs, ſ. ex calor mali amoris,
qui inflammat deſideriũ, qui ſolet ſpiritum ſanctũ fugare, & fa
cere euaporare, & ſanguinem diuinæ gratiæ deſiccare. Mat. 9.
Siccatus eſt fons ſanguinis. Item patitur ea frigiditate natu-
rę conuerſationis, vnde & cõgelatur ſanguinis noſtræ affectio
nis. Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit cryſtall'.
Itẽ patitur ea opilatione verecundiæ & obſtinatę malitiæ, qua
ſ. impeditur ne per confeſsionem exeat ſuperfluitas peccati &
immunditiæ. Item patitur ex ventoſitate elationis, & apoſte-
mate præſumptionis & ſuperbiæ. Item etiam patitur propter
fluxum ſanguinis. i. propter profluuium luxuriæ, ea qua ſequi-
tur deſtructio virtutis & conſtantiæ, & debilitas inconſtãtiæ.
His. n. multis & varijs cauſis hepar mentis noſtræ patit̃, & vir-
tus ipſius eneruatur. pſal. Dereliquit me virtus mea, & lumen
10 oculorũ &c. ¶ Frigiditas hepatis ea cordis calore temperatur
ſecundum hali. Eſt enim cor ſuperius, hepar inferius, & ideo
hepar temperatur a corde tanquam ſuperiori. Sic verè calor
& charitas cordis. i. ſuperiorum temperat frigiditatem & im-
perfectionem hepatis. i. inferiorum, quia quando ſubditos con
tingit per indeuotionem infrigidari, neceſſe eſt eos prælatorũ
foueri calore, & ſuperiorum virtutibus vegetari. Hiere. 6. Pa-
11 ſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua ſunt. ¶ Ea alteratione he-
patis alteratur totum corpus. Vñ qñ hepar ſucceſsiue caleſit,
ita q̃ ibi cholera citrina generatur, totum corpus diſtempera
tur, & in colorẽ croceum immutat̃. Sic verè quando iecur. i. af
fectio incurrit calorẽ inordinatę inflãmationis & amoris, vtpo
tè q̃ hõ habet inordinatũ appetitũ ad aliqua delectabilia, tũc
cholera iracũdię, melãcholia triſtitię, ſanguis corrupt' luxurię
phlegma pigritiæ & deſidiæ gñat̃, quorũ infectione totũ cor-
p' exterius, & tota cõuerſatio maculat̃, q̃ ſm Gregoriũ diſpo
ſitiones affectionis, immutãt cõditionẽ cõuerſationis. ¶ Scdm 12
Pliniũ li. 11. c. 37. iecur maximè eſt vetuſtatis patiẽs, cẽtũ. n. an
nis inuẽtũ eſt duraſſę. hoc (inqt) obſidionum exẽpla pdidere.
Hoc applica ad bonũ amorẽ, q̃ p iecur deſignat̃, iuxta illđ. Co
git amare iecur, quia. ſ. tale iecur debet eſſe ppetuũ & æternũ,
q̃. ſ. pfect' amor debet inter bonos diutiſsimè durare, & nũq̃
deſiccari vł ceſſare. Senec. Sic diligam', q̃ſi deſinere nõ liceat.

De Pelle. Cap. 37.

FEL. ſm Cõſtanti. eſt membrũ ſup hepar in quã- 1
dã ciſtula recollectũ humor. n. coleric' ad ciſtu-
lã aggregatur, & ibi ſicut in loco proprio rece-
ptat̃. Eſt. n. fel mẽbrũ calidũ ſiccũ, & ad multa ẽ
neceſſarium. Primò quia fel impuritatẽ ſangui-
nis habet recipere, & ipſum ſanguinẽ ad chole-
rã depurare. Scđò q̃ per vnũ foramẽ cholera ad ſthomachũ
habet mittere, & ibi calore ſuo digeſtionem adiuuare. Tertiò
q̃ p aliud foramẽ cholerã ſuam ad inteſtina habet dirigere,
vt virtutẽ expulſiuã poſsit in eis confortare, ſicut dicit idẽ Cõ
ſtãtin'. Et ſic dico q̃ fel eſt ſanguinis depuratiuũ, & ſuo calore
digeſtionis iuuatiuum, & ſuo acumine & mordacitate inteſti-
norum punctiuum, & ad expulſionem ſuperfluorũ excitatiuũ.
Fel qđ eſt amarum, ſignificat amaram cõtritionem, quæ. ſ. ſem
per debet concomitari hepar. i. delectationem & affectionem.
Quia procul dubio iſta in aia ad multa eſt neceſſaria, quia. ſ. p
ipſam ſanguis affectionis, digeſtio & compoſitio ciborum ven
tris. i. appetitiuũ cordis iuuatur, & expulſio ſuperfluorum. i. vi-
tiorum per confeſsionem confortatur. In iſta. n. eſt calor chari
tatis, q̃ cogitationes habet digerere. In iſta eſt acumen do-
loris, qui habet inteſtina ad confitendum & ad expellendum
vitia excitare & compungere. In iſta eſt ſubtilitas quæ habet
ſanguinem. i. affectionem abſtergere & purgare. 1. Reg. 24. In-
greſſus eſt ſaol vt purgaret ventrem. Vel dic q̃ fel ſignificat ri
gorem diuinæ iuſtitię, qui conſideratur', & hepati cordis appoſi
tus, habet confortare digeſtionem, cõtritionem, expulſionem
confeſsionis, & purificationem affectionis. Vel dic q̃ oia præ-
dicta facit bonus prælatus vel prædicator &c. ¶ Secũdum Ari 2
ſto. omnia animalia habent fel, quædam tamen habent fel ni-
mis occultum, ſicut camelus, columba, & ſimilia. Sic verè vix
eſt aliquod animal. i. aliqua perſona quin habeat fel. i. qui ha-
beat iracundiam naturalem. Veruntamẽ aliqui ſunt qui iſtud
fel habent valde occultum, ſicut ſunt columbæ. i. viri iuſti, qui
ſcilicet ſciunt cohibere impetus iræ ſuæ, & ipſos abſcondere
& celare, quia ſicut dicitur Eccle. 41. Melior eſt homo qui ab-
ſcõdit ſtultitiam ſuam &c. Vel poteſt dici contra hypocritas
& malitioſos, qui quamuis in publico non oſtendant fel iracũ-
diæ, odij & malitiæ, ipſum tamen tenent in inteſtinis & abſcõ-
ditis cordis ſui abſconditum & celatum, contra illud Leuiti.
19. Ne oderis fratrem tuum in corde tuo, ſed publicè argue
eum. ¶ Item animalia ſecundum Ariſt. quæ habent hepar ſa-
nũ, & quorũ ſanguis naturaliter eſt dulcis, aut carẽt felle, aut
habent fel valde paruũ, & hoc in venis gracilibus, non in hepa-
te. Hepar aũt quod felle caret, vt ait, eſt valde boni coloris. Sic
verè illi qui hepar affectionis habent ſanũ, dulce, purum, felle
malitiæ, furoris & iracundiæ ſemper carent, aut ſaltẽ fel irę &
malitiæ paruũ hñt, & ẽt colore bonæ cõuerſationis rutilãt atq;
pollẽt. Ea ſanitate. n. interioris affectionis depẽdet color bonę
cõuerſationis, & carentia fellę malitiæ & intẽtionis. ¶ In hepa 4
te locus q̃ iacet ſub felle, eſt valde dulcis, ſ. pluſq̃ alię partes.
Nã p collectionẽ humoris fellei ad vnũ locũ, ptes vicinę effi-
ciunt̃ ſapidiores & dulciores. Per fel intelligo amaritudinẽ do
loris & contritionis vel ẽt tpalis tribulationis. Quia pro certo
vbicũq; iſtud fel fuerit illđ qđ eſt ſub. i. illud qđ ſequit̃ dulce
erit. Quia verè amaritudinẽ tribulationis cõiter ſequitur dul-
cedo conſolationũ, & ſi fel cõtritionis vel tribulationis præceſ
ſerit, dulci' qđ ſubſequit̃ apparebit. pſ. Scdm multitudinẽ do-
lorũ meorũ in corde meo cõſolationes tuæ lætificauerũt aiam
meã. Vel põt allegari q̃ ſæpe accidit q̃ iuxta hoies nequiores
& felle neqtię pleniores: inueniũtur qñq; hoies dulciores, &
dulcedine ſanctiores. Tota. n. nequitia videt̃ in iſtis abundare,
ſ. in malis, & ſe a iuſtis penitus elongare quia quanto in malis
maior eſt prauitas, tãto in iuſtis q̃ ibi ſunt, amplior viget ſancti
tas,

ras,vt ſic de bono quolibet dicat Chriſtus. Sicut lilium inter
5 ſpinas,ſic amica mea inter filias.¶ Fel ſuo acumine & ſua ſubti
litate ſolet humores incidere & cõſumere, & ideo fel auiũ ra-
pacium ſolent medici in collirijs admiſcere. Sic verè fel ama-
rę pœnitentię humores peccatorum incidit & conſumit, & id
medicus prædicator fel auium rapacium .i. pœnitentiam ſan-
ctorum præcedentium, qui verbis.ſ.& exemplis aias a diabolo
rapuerunt, debet in cullyrijs prædicationum & documentorũ
ponere, vt ſic oculos mentis auditorũ poſsit abſtergere.& mũ-
dare. Vel dic q̃ fel eſt amaritudo diuinæ iuſtitiæ, quæ pro cer
to conſiderata peccata extermmat, & ideo prędicator ipſa vti-
6 tur, qñ prædicationis collyrio viſum ſanat. ¶ Quãdoq; ea fer-
uore nimio, & ebulitione fellei humoris, ſanguis in hepate in-
ficitur, quo ſic infecto & ad nutrimentum per membra tranſ-
miſſo totum corpus inficitur, & paſsiones varię generãtur. Sic
verè qñ in iudice vel prælato abundat calor exceſsiuus felleus
i. ira, vindicta, vel malitia venenata, tũc verè totus ſanguis ſuę
affectionis per crudelitatem & rapinam inficitur, & color cor
poris.i.tota cõuerſatio ſua exterior deturpatur. Thren.4. Quo
modo obſcuratum eſt aurum mutatus eſt color optimus? Vel
dic q̃ exceſſus correctionis malorũ lędit ſanguinem.i.ſocieta-
tem ſimplicium & bonorũ &c. Vel allega oia iſta de ira & fel-
lea inuidia, quæ ipſi poſſeſſori antequã alijs, eſt amara. Iſta.n.
qñ oimis feruet in corde, pallorẽ, croceitatẽ & maciẽ cauſat in
corpore. Vnde irę ſtimulis accenſum cor palpitat &cæt. in
7 manipulo.¶ Cum fel habeat duo foramina, ſ. ſuperi⁹ & inferi⁹
per quæ colera rubea ad diuerſas partes corporis deriuat, ſi aũt
foramen ſuperius clauditur vel opilatur, ſolet ipſa cholera tan-
tum in partibus inferioribus abũdare, ita q̃ ſolet ipſas crocei-
tatis maculis vitiare, econuerſo aũt ſi foramen inferius claudi
tur, tunc pars corporis ſuperior maculatur, iſta poſſunt gene-
raliter applicari q̃ peccatum ſuperiorũ redundat in ſubditos
& inferiores. Ea opilatione.n. obſtructiune & malitia inferio-
rum, qñ.ſ. ita ſunt per malitiam opilati q̃ per confeſsionem no-
lunt ſe purgare, aliqualiter etiam ipſe partes ſuperiores, ſ. præ-
lati, religioſi & clerici, peiores efficiuntur, & in malis ſuis exẽ-
plis & operibus aliquotiens corrumpuntur. Si vero pars iſta
ſuperiorum prælatorum & clericorũ, per peccata opilata, leſa
& corrupta fuerit, tunc verè in inferiores humorum coruptio
redundabit, quia ſicut dicit Gregorius in glo. ſuper 2. Reg.24.
vbi agitur de peccato Dauid in numeratione populi, Ex culpa
ſubditorum plerunq; fit deterior vita prælatorũ, & ex iniqui-
tatibus prælatorum fit deterior vita ſubditorum.

De Splene. Cap. 38.

1 SPLEN ſm Cõſt. eſt mẽbrũ in ſiniſtra parte ſto-
macho ſuppoſitũ, nigræ cholerę receptiuũ, ſan-
guinis aũt & choleræ purgatiuũ, & ſui firmita-
te & ſiccitate appetit⁹ in ſtomacho excitatiuũ, &
ſm aliquos, riſus eſt in hoie cauſatiuũ, ſ.ſm plin.
li.11.ca.37. Nã vt ait, ſplene ridemus, felle iraſci-
mur, corde ſapimus, cerebro ſentim⁹, iecore amam⁹. Per ſple-
nem poſſum intelligere amorẽ dei, qui cholerã nigrã.i.irã diui
næ iuſtitiæ, quæ nigra eſt, triſtabilis, & obſcura, habet recipe-
re, & in cordis ſcrinio retinere. Et ideo iſta virtus, ſ.timor dei,
in ſiniſtra corporis debet eſſe, pro eo q̃ timor in ſiniſtra aduer
ſitatis magis dinoſcit̃ abũdare, vt ſic dicat̃ de iſto ſplene & de
ſua cholera nigra illud pſal. Timor & tremor venerũt ſup me
& cõtexerũt me tenebræ. Igit̃ iſta eſt q̃ hoi facit duo cõmoda.
Aufert.n.malũ, & cõfert bonũ, q.ſ.timor dei habet ſanguinẽ
affectionis a vitijs depurare, quia timor dñi expellit peccatũ.
Eccl.1. Et appetitum benè operãdi & æternæ ſaluationis in ho
mine excitare. Eccle.15. Qui timet deũ, faciet bona. Iſta eſt ẽt q̃
facit ridere, quia pro certo riſus ęternæ gloriæ, & lætitia iocun
ditatis paradiſi ex diuino timore ſequitur, & ex præſenti do-
lore futura gloria generatur. Ioan.16. Contriſtabimini, ſed tri-
ſtitia veſtra vertetur in gaudium. Splen.n. diuini timoris ge-
nerat gaudiũ & lætitiã, fel amaritudinis & doloris generat irã
i. Zelũ contra vitia & iuſtitiam. Cor inſuper feruentis charita
tis & amoris generat æternorum ſapientiã. Cerebrum memo-
riæ et tenoris generat beneficiorũ dei ſenſum & notitiã. Iecur
vero benignitatis & dulcoris generat amorem & amicitiã. Iſta
n. ſunt quędã mẽbra virtualia q̃ in nobis generant bona opera
ſpũalia. Et iſti ſunt quidã boni rami aiæ, qui portant multipli-
ces bonos fructus. Matthe.7. Bona arbor bonos fructus facit.
2 ¶ Splen quãq; opilatur, ita q̃ non põt deſpere ſuperflu⁹ ei⁹ hu
mor, qui. ſ. inuiſcatus & indurat⁹, non purgatur, & ſic dolor &
infirmitas generatur. Splen qui facit ridere, & tñ ſecum habet
melancholiã, ſeu cholerã nigrã, q̃ triſtitiæ eſt cauſa, ſignificat
mũdi pſperitatẽ, q̃ fatuos ridere facit i pñti, et tñ cauſa ęternę
corũ triſtitiæ ſecũ portat. Iſta igit̃ qñq; in hoie opilatur, qđ fit
qñ per auaritiam via liberalitatis claudit̃, & humor bonorum
tẽporaliũ ſuperfluè retinetur. Tũc.n. infirmitas peccati gignit̃
& mors inferni procuratur. Vel dic q̃ iſtud facit opilatio volũ
tatis, & obſtructio vocis, qñ. ſ. hõ per confeſsionem nõ purga-
tur, ſed ſuperfluos humores vitiorũ retinet in corde ſuo p ob-
ſtinationẽ vel verecũdiam confitẽdi, ex quo mors culpæ & mi
ſeriæ ſequitur, qua miſera aïa afficitur & grauatur. ¶ Splen ſi- 3
cut & alia mẽbra qñq; grauatur, qñq; rõne ſimilitudinis hu-
morẽ melancholicũ attrahit vltra modum. Quia. ſ. dum mem
brum humores ſibi ſimiles nimis attrahit, exinde dolorem &
grauedinem cito ſentit. Sic verè hõ grauatur ex nimia ſibi ſimi
lium ſocietate & adiunctione, & ex indiſcreta ſociorũ & ami-
corũ aggregatione. Ex hoc.n. hõ ſumptibus grauatur, & diuer
ſis affectib⁹ fatigat̃.¶ Scđm ſententiã hippocratis, ſi ſplẽ fit ma- 4
gnus, corpus macreſcit. Et ſi ſplen macreſcit, corpus pingue-
ſcit. Igitur mediocritas ſplenis ad paruitatem tendens, bonita-
tẽ cõplexionis deſignat. Sic verè ſi ſplen qui ridere facit.i. mũ-
di proſperitas vltra modum pingueſcit & creſcit, tunc verè hõ
virtutibus deficit & macreſcit. Econtra aũt vbi mundi proſpe
ritas minuitur, tunc virtutum pinguedo in homine generat̃.
Melior eſt ergo proſperitatis quantitas temperata, quam ſi ni-
miũ fuerit augmentata. Bene ergo dicit̃ Prouer.30. Nec pau-
pertatem nec diuitias dederis mihi domine, tribue tantum vi-
ctui meo neceſſaria. Et ſic dicitur q̃ curſores libenter faciunt
ſibi minui de vena ſplenis, vt leuis curant, ſecundum Pli. vbi
ſupra. Sic verè illi qui ad deũ volunt expeditè per bona opera
currere, debent de vena mundanæ proſperitatis ſibi detrahere
& minuere, & de ſanguine bonorũ tẽporaliũ ſibi qđ ſuperfluũ
eſt detrahere, & pauperibus erogare. Vel ſiuis per ſplenẽ intel
lige mundi riſum & lætitiam, cuius abundantia pinguedinem
virtutum attenuat, & cuius paupertas ipſam augmẽtat, quam
qui bene vult ad deum currere, ſibi diminuit & detrahit, dicẽs
illud Eccleſia.2. Riſum reputaui errorem. quia ſicut dicitur
Prouerbio.14. Riſus dolori miſcebitur, & extrema gaudij lu-
ctus occupat.

De Viſceribus. Cap. 39.

VISCERA ſm Iſidorũ dicuntur quaſi Vitalia ſe- 1
quẽtia. Subſunt.n. viſcera ſeu inteſtina membris
Vitalibus, & ſunt ſicut culcitra, & ſicut quædam
neceſſaria inſtrumenta. Poſſunt ẽt dici viſcera,
quia inuicem ſe inuiſcant, & q̃ ſe mutuo teneant
Et ſunt viſcera neceſſaria pro fecibus recipiendis & proijcien
dis, & pro ſuperioribus purgandis & exonerãdis. Sunt autem
ipſa viſcera rotunda, giboſa, tenera & longa, colligata, & dua-
bus telis ſeu duobus panniculis circunſepta, ſicut dicit Con
ſtan. Talia viſcera ſunt præsbyteri vel confeſſores, qui in eccle
ſia inteſtinorum ſeu viſcerum locũ tenent. Iſti.n. fœces & pec
cata totius corporis eccleſiæ recipiunt, confeſsiones audiẽdo,
& ipſa expellunt & eijciunt abſoluendo, & membra.i. fideles a
ſuperfluitatibus exonerant, pœnitentiam imponendo. Oſeæ 4.
Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum ſub-
leuabunt animas ſuas. Iſti igitur debẽt eſſe teneri & flexibiles
per confeſsionem & pietatem, debent eſſe gibboſi & circuuo
luti per exterioris habitus ruditatem & humilitatem. Debẽt eſ
ſe lõgi per perſeuerantiæ diuturnitatem. Debent eſſe inuicem
colligati & viſcati per cõcordiæ vnitatem. Debẽt eſſe duabus
tunicis inuoluti p duplicem charitatẽ, & p amoris dei & pro-
ximi duplicitatem. Ideo eccleſia petit in pſal. dicens deo. Spi-
ritum rectũ innoua in viſcerib⁹ meis. Quamuis de eccleſia &
multis eccleſiaſticis poſsit dici illud Abacuch 2. Omnis ſpiri
tus nõ eſt i viſceribus eius. Vel per viſcera intellige præcordia
mentis noſtræ, quæ pro certo debent continere fęces humilita
tis, & memoriam noſtræ fragilitatis & vilitatis, & debent ha-
bere teneritudinem pietatis, colligantiã vnitatis, & duos pãni
culos charitatis. ad Phi.1. Quo cupiam oẽs vos in viſceribus
Ieſu Chriſti. vt de pietate dicatur illud Gen.43. Cõmota q̃p-
pe erant viſcera Ioſeph ſuper fratre ſuo. Iſta ẽt debẽt eſſe gib-
boſa & circũuoluta per dei timorem, quia. ſ. ille qui timet, libẽ
ter ſe inuoluit & abſcondit. Thren.2. Conturbata ſunt omnia
viſcera mea. Debẽt etiam eſſe &c. ſicut ſupra. ¶ Secundũ Cõ- 2

ſtan.viſcera ſen iu teſtina ſunt numero ſex,inter quæ eſt vnum
inteſtinum quod a medicis dicitur ieiunū ,a ſe.n. eijcit q̃cquid
recipit,& iō ſemper vacuū & ieiunū exiſtit, & cū animal mo-
ritur, ſemper ieiunum & vacuū inuenitur . Oīa.n. inteſtina vt
communiter duo babent foramina,& ideo quod ab vna parte
recipitur,ab alia vacuatur. Per iſtud poſſunt intelligi in eccle-
ſia viri liberales & pij,qui.ſ.quicquid a deo de bonis tempora-
libns recipiunt,alijs & maximè pauperibns per liberalitatem
reijcinnt,ſibiq; parum aut nihil reſernāt,propter quod vacui,
ieiuni & pauperes perſeuerant.pſal.Panper ſum ego, & in la-
boribus &c.ad Colo.3.Induite vos ſicut electi dei viſcera miſę.
Vel iſtud ſignificat homines abſtinentes,& ieiuniū ſeipſos af-
fligētes.Ioel 2.Conuertimini ad me in ieiunio,& fletu,& plan
ctu.Vel dic ꝙ talia ſignificant auditores peruerſos , quę in ſer
monibus & alias oīa bona documenta recipiunt, nihil tñ reti-
nent,imo inanes & vacui gratijs & virtutibus ſemper manent.
3 Eſa.29.Vacua eſt anima ei⁹.¶ Inter inteſtina quodlibet vt cō-
muniter habet duo orificia,vnum quo recipit,aliud quo emit-
tit,excepto eo qđ dicitur orbum,quod.ſ.ad modū ſacci eſt fa-
ctum,nec habet orificium,niſi vnū,poteſt.n. recipere.ſed non
emittere.Sic verè cū inter viſcera eccleſiæ , oēs debeant id qđ
a deo vel a proximo recipiūt,per gratiarū actionē emittere &
refundere,iſtud tamen deficit in quibuſdam, qui bene babent
vnum foramen.i.vnam capacitatē ad accipiendū,nullam tñ ad
reſuodendum,ſeu gratias agendum . Optimè.n. volunt a deo
vel a proximo beneficia recipere, nibil autem volunt recom-
penſare vel effundere,nec aliquid panperibus emittere, ſed ſi-
cut ſaccus diaboli omnia retinere,contra illud Eccl.4. Non ſit
porrecta manus tua ad accipiendum , & ad dandum collecta.
4 ¶ Inter viſcera eſt vnum inteſtinum quod dř duodenum,eo ꝙ
duodecim digitos babeat ad mēſuram hoīs cuius exiſtit,ſecun
dum Conſtan. De alijs,ēt inteſtinis vt dictum eſt,vnum eſt qđ
dicitur ieionū, aliud quod dř orbum ſeu ſaccus,eo ꝙ.ſ.ad mo
dum ſacci retinet intromiſſa. Sic verè in viſceribus & præcor-
dijs mentis noſtræ , inter cætera debent eſſe tria principaliter
inteſtina.i.tres ſpeciales virtutes,videlicet fides,ſpes,charitas.
Fides.n. eſt inteſtinum duodenum pro eo ꝙ duodecim articu
los continet in ſeipſa. Spes aūt eſt inteſtioum ieiunum , eo.ſ.ꝙ
ſpes in præſenti ieiunat,& ad futuros cibos anbelat . Charitas
vero eſt inteſtinum quod dicitur orbum iſta eſt.n.quæ ad mo-
dum orbis & circuli oīa circūcludit,& quæ more ſacci oīa cō-
tinet & cuſtodit,& tam amicos q̃ inimicos intra ſui ambitum
innoluit,ipſoſq; quos ſemel acceperit vel dilexerit,vlteri⁹, nō
dimittit.Can.3.Tenui eū,nec dimittam.Et ſicut dř 1. ad Cor.
13.Cbaritas nunquā excidit.Iō de iſtis tribus dicitur ibidem.
Nunc aūt manent fides,ſpes,charitas,tria hęc,maior aūt horū
5 eſt cbaritas.¶ Inter viſcera eſt vnum inteſtinum dictum yleō
& aliud dictum colon , in quibus yliaca & colica paſsio gene-
ratur,quæ oribiles faciunt in viſceribus torſiones.Sic verè in-
ter præcordia mentis noſtræ,diuerſi ſunt affectus, in quib⁹ ꝓ-
cul dubio torſiones inuidiæ & paſsiones triſtitiæ generātur,a
quibus ipſa viſcera.i.ipſi mentis affectus grauiter cruciantur
6 2.Matth.9.Apprehendit eum dolor dirus uiſcerum.¶ Viſcera
diuerſimodè patiuntur. Aliquando ex ventoſitate diſtendente,
te,& torſiones inducente. Aliquando ex ſiccitate opilante , &
ſtercora indurante,& exire probibente. Aliquando ex humo-
re cbolerico fluxum dyſenterię cauſante. Aliquando ex apoſte
mate.ſe in concauitate viſcerum imiſcente. Aliquādo ex acu-
ta cbolera inteſtina purgente & corrodente. Sic verè inteſtina
mentis & affectus noſtri multos ſpirituales morbos incurrūt.
Quandoque.n.per inuidiam diſtendunt. Quandoque per aua
ritiam indurantur,& ab expulſione ſumptorum.i.bonorum tē
poralium vltra debitum retardantur. Threnorum 4. Ample-
xati ſunt ſtercora. Quandoque per ſuperbiam apoſtemantur.
Quandoq; per luxuriam fluunt & dyſenteriantur , quandoq;
per iram & crudelitatē punguntur atque torquentur. Prouer.
7 12.Viſcera aūt impiorū crudelia.¶ Scđum Ariſt. Inteſtina ba-
bentiū dentes in vtraq; mandibula, communiter nō babenti-
bus ſunt minora . Sic verè illi qui habent dentes diſcretionis
in vtraque mandibula,ſuperiori.ſ.& inferiori,hoc eſt dictu,il-
li qui diſcretè,maſticant cęleſtia & terrena,habent vt commu
niter inteſtina modica.i.ingluuiem vētris paruā , quia.ſ.diſcre
ti viri ſunt præ cæteris abſtinentes , & ventri modicum indul-
8 gentes.¶ Aīalia ampli & recti inteſtini ſunt guloſa,ſecundum
Ariſto.li.4.de partibus aīalium. Cibus.n. ſtatim eijcitur.ēt in-
digeſtus, & ideo talia animalia multum appetunt,& continuè
cibum quærūt.Sic verè bomines quorum inteſtina.i. affectio-
nes ſunt nimis larę & amplę,& ſunt ēt rectæ, hoc eſt dictu,ex-
tenſę, & per nullam temperantiā replicatæ,ſunt vt communi-
ter guloſi per auaritiā,& continuè cibum bonorum tempora-
liū quærunt & appetunt per rapinā. Nihil.n.talibus ſufficit,&
ideo cor eorum continuè temporalia eſurit atque quærit . Pro
uer.13.Venter impiorum inſatiabilis. Quod ēt de guloſis pōt
dici quorum ingluuies nihil ſufficit, imo continuè cibos pe-
tūt.Eccl.46.Omnē eſcam manducabit venter. Vel dic ꝙ talia
aīalia ſunt ſatui nobiles,quorum inteſtina affectū ſunt ita libe-
ralia,ſeu lata,ꝙ nihil ſibi retinēt de diuitijs acquiſitis, imo cūcta
cta indiſcretè eijciunt & expendunt. Et ideo tales ſemper ſolē
eſurire,& penuriam ſuſtinere,& per rapinā & crudelitatē ci-
bos temporalium appetere & vorare. Prouer.11. Alij rapiunt
non ſua & ſemper in egeſtate ſunt. ¶ Serpens habet ventrē ſtri 9
ctum,& eſt ſimilis animalis inteſtino,ſecundum Ariſt. Sic ſer
pentes.i.prudentes,modicū & ſtrictum babent ventrem.i.ven
tris ingluuiem,quia.ſ.ipſum ſtringunt per abſtinentiæ parcita
tem. Quod eſt contra guloſos & auaros,de quibus dicitur illđ
Actuū 1. Effuſa ſunt omnia viſcera eius . Vel dic ꝙ prudentes
viri ventrem babent ſtrictum,quia.ſ.in bonis terrenis ſuū mo
derantur appetitum, & ſtringunt deſideria mentis ſuæ , iuxta
illud Eccl.29.Minima pro magnis ſufficiant tibi.

De Renibus. Cap. 40.

RENES ſm Iſidorū & bali & ēt Ariſto.in corpo- 1
re neceſſarij ſunt ad ſanguinē aquoſum de hepa-
te extrahendum,& ad ipſum ab humore vrinali
purificandum,& ad ipſam vrinā ad veſicā mittē
dum & expellendū.In renibns vis generatiua dř
vigere,& ibi ſemen & originem ſumere & babe
re.Sunt.n.ſupra modum renes calidi & humidi , & ideo frigi-
ditatis ſpondilium ſunt tēperatini,vrinę colatiui & expulſiui,
generationis originaliter cauſatiui,virtutis naturalis conforta
tiui,carnoſi rotūdi, poroſi, & pinguedine cooperti. Per renes
eccleſiæ intelligi poſſunt viri ſpirituales , præsbyteri & con-
feſſores,& ēt boni prædicatores. Iſti.n.ſunt neceſſarij in corpo
re eccleſiæ militantis. Habent.n. virtutē igneæ charitatis , qua
ſ.operantur opera multiplicis bonitatis.pſal. Vre renes meos
& cor meū. Et ideo iſti ſolent ab vrina id eſt a ſuperfluitate mē
bra,id eſt fideles purgare, & nouos fętus in eccleſia ſolēt prę-
dicando ꝑ gratiā generare. Virtutē bene agendi ſolent exēplis
& doctrinis in alijs conſortare,& frigiditatē indeuotionis ſalu
briter temperare. Ideo iſti debent eſſe carnoſi per pietatē, po-
roſi & bibuli per ſancti deſiderij bonitatē. Rotundi & ſine an
gulis per ſimplicitatem & veritatem, & cooperti pinguedine
gratiæ per omnimodā ſanctitatē. Et ſic de eccleſia dicetur illđ
Dan.10.Renes eius accincti auro obryzo. Vel dic ꝙ iſti renes
ſignificant bonos affectus,charitate flammeos & igneos . Iſti.
n.debent ſuperflua ꝑ confeſsionem emittere,bona opera gene
rare & producere. Et ideo modo prædicto iſti debēt pingues,
rotundi & carnoſi eſſe,boc eſt dictu , diuerſis virtutibus abū-
dare. Et ſic iſti erunt illi renes quos dñs ſcrutari,& in quorum
virtutibus dinoſcit delectari.ṗs.Scrutās corda & renes de⁹. Et
ſicut videm⁹ ꝙ milites ante oīa renes ſuos ꝓcingūt & ſtringūt,
& inde fortiores ſunt,ſic renes affectuum debemus per tempe
rantiam cingere & ſtringere,& eos a vanis appetitibus coer-
cere. Exod.12. Renes veſtros accingetis &c. Vñ de Helia dici
tur 4.Reg.1.Vir piloſus occurrit nobis,Zona pellicea accinct⁹
renibus.¶ Renes ſeu lumbi ſunt ſedes & fundamentum vene- 2
reæ voluptatis, In eis.n.ſemen generatur, & exinde ad genita-
lia propinatur, & ibi calor & appetitus libidinis procuratur.
Et ideo ſm Iſidorum lumbi ob libidinis laſciuiam appellātur.
Sic igitur per renes pōt luxuria ſeu carnis laſciuia deſignari, ꝑ
quā ſolet hō ad carnis opera inclinari. Et iō Exod.28. præcipi
tur ꝙ ſacerdotes baberent fœminalia a renibus vſq; ad femo-
ra. Ad denotandū ꝙ renes voluptatis ſunt operiēdi , & caſtita
tis fęminabilib⁹ coercēdi. Eſa.5. Nō ſoluetur cingulū renū ei⁹.
¶ Renes qñq; patiuntur ex dilatatione, & humoris abūdantis 3
extenſione. Aliquando ex nimia inflammatione, & lapillorum
in vijs vrinalibus generatione, Aliquando ex frigoris congę-
latione. Sic verè noſtri carnales affectus multa vitia patiūtur,
quia.ſ.per luxuriā dilatātur, qñq; per indeuotionē congelan-
tur,& qñq; per obſtinationē indurantur , & ſic per tentationē
diabolicam multis tentationibus vulnerant. Thren.3. Miſit in
renibus meis filias pharetræ ſuæ.¶ Secundum Ariſt.renuncu-
lus

lus dexter eſt ſemper altiꝰ, & pinguedine pauperior q̄ ſini-
ſter. Et hoc accidit, ꝓ eo ꝙ in dextera parte calor eſt maior &
motus amplior. Et ideo propter motum pinguedo cõſumitur:
& propter calorem renũculus ſuperius eleuatur, & ſic altior
& macrior inuenit. Duo renunculi in corpore, ſignificãt duos
ſtatus hoim qui ſunt in mũdo, dextros.ſ.& ſiniſtros.i.bonos &
malos. Sed pro certo iſtud eſt verũ, ꝙ dextri.i.boni ſunt in vi-
ta iſta per ſemper & contemplationem & cœleſtiũ affectioné
altiores, & ꝑ pauptaté macriores. Calor.n.charitatis ipſos ad
cœleſtia eleuat, & motus téporalis aduerſitatis diuitiarũ pin-
guedine ipſos nudat, cuius cõtrariũ eſt in peccatoribus & ſi-
niſtris, quia.ſ.iſti ſunt diuitijs pinguiores, & per terrenorũ de-
ſideria baſsiores, quia ſicut dicit Eccle.3. Spiritus hoim aſcen
5 dit ſurſum, & ſpũs iumẽtorum deorſum.¶ Renũculi inuoluti
ſunt pinguedine, & tñ in ſe ſunt mirabiliter macri. Sic multi
ſunt q̄ in religione vel eccleſia ſunt in medio pinguedinis gra
tiæ & doctrinæ, & tñ ſunt alijs virtutibus macriores. Vel dic
econtra de bonis diuitibus, qui ſunt pinguedine diuitiarũ re-
pleti, & tñ ipſi in ſe.ſ.in affectu ipſas vilipendunt, & ſunt ſpiri-
tualiter pauperes atq; ſicci & a deliciarũ infectionibus alieni.

De Veſica. Cap. 41.

1 VESICA ſm Cõſtan. eſt pãniculus durus rotũ-
dus: & in modum ſacci factus, ad recipiẽdum &
euacuandũ ſuperfluitatem vrinę a natura diſpo
ſitus & paratus a parte inferiori vndiq; clauſus,
a parte ſuperiori vno foramine perforatꝰ. Iſtud
membrũ in corpore videtur ſignificare virtuté
cõfeſsionis in aĩa. Confeſsio.n. eſt ſpũaliter quædã veſica, quę
ſuperfluitates vitiorum per cõſiderationum in profundo cor-
dis aggregat, & tãdé per loquutioné ipſa euacuat atque fugat
1.ad Corinth.13. Euacuaui quæ erant paruuli. Vel dic ꝙ veſi-
ca eſt bona affectio, quæ.ſ.a parte ſuperiorum debet eſſe aper-
ta & perforata, a parte vero inferiorum & terrenorum debet
eſſe clauſa & obſerata. Iſta ergo ſuperfluitaté vitiorum debet
per cõfeſsioné emittere & ſuperfluitatem bonorum téporaliũ
2 debet per elemoſynã vacuare. allega vt ſupra.¶ Secundũ Ari-
ſtotel. nullum animal habens plumas vel ſquamas, aut cor-
tices ſiue teſtas, habet veſicã pręter tortucã &c. Vide.li.de ani
3 malibus.c.de tortuca, ¶ Secũdum Ariſt. humiditas nunq̄ exit
a veſica aĩalium mortuorum. In veſica etiã qñq; generatur la
pis, qui vias impedit vrinales. Sic procul dubio illi q̄ ſunt mor
tui per pc̃m, de veſica cordis ſui nunquam ſolent emittere ſu-
perfluitatem vitiorum per confeſsioné, imo nec de veſica arcę
ſuæ volũt eijcere ſuperfluitatem diuitiarum per elemoſynarũ
largitionem. Lapis.n. obſtinationis in ipſorum cordibus gene-
ratur, quo oĩs ſpiritualis euacuatio impeditur. Audiũt.n. illud
4 Eccl.35. Non apparebis in conſpectu dñi dei tui vacuus.¶ Ité
ſm Ariſtotelé ibidem.ſ.li.3.de partibus animalium, omne aĩal
habens pulmonem, multũ ſitit, & ideo indiget cibo humido,
pluſquam ſicco, quapropter neceſſe eſt ꝙ habeat veſicã, ad re
cipiẽdum cibi ſuperfluitaté. Sic verè oĩs homo qui habet pul
monem, & qui recipit vẽtum.i. qui habet appetitũ venti ina-
nis gloriæ, multum debet ſitire diuitias huius mundi, vt.ſ.me
diantibus ipſis appetitus ipſius ſatietur. Neceſſe eſt igitur ꝙ ta-
les habeant veſicã confeſsionis, qua euacuent ſuperfluas ini-
quitates, & veſicã etiam largitatis, qua euacuent ſuperfluas fa-
5 cultates. Hier. 14. Reportauerunt vaſa ſua vacua. ¶ Veſicula
in auibus, eſt quædam pellicula in gutture conſtituta, vbi auia
grana recipit & colligit, & ipſa ibi contra futuram eſurié ſer-
uat, collocat & reponit: Talis veſicula in anima videtur eſſe
charitas, quæ.ſ.eſt ſicut quędam burſa animæ, vbi.ſ.omnia ge-
nera meritorum ſeruantur, & vbi virtutum congeries aggre-
gatur, & contra futuram damnationis eſuriem cibus gratiæ &
6 meritorum pro aĩa reſeruatur.¶ Veſica animalis quãdo vento
eſt repleta, videtur eſſe quid groſſum & magnũ, ſed pro certo
quando modicum foramen ibi infigitur, ſtatim ventus euapo-
rat & exit, & totus ille tumor minuit & decreſcit, & quaſi to-
tum in nihilũ euaneſcit. Sic verè diuites ſuperbi, ventu mun-
danę proſperitatis pleni, apparent hominibus valde groſsi, q̄a
ſcilicet nunc videntur eſſe tumentes & magni. Sed procul du-
bio quando per morté fuerint perforati, ſtatim defluent & de-
creſcent, & vento mundanę gloriæ recedente ſtatim in nihilũ
euaneſcent. pſal. Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatũ ſicut
cedros libani, tranſiui: & ecce non erat &c.

De Vrina. Cap. 42.

VRINA ſm Iſidorum eſt colamentũ ſeu purga- 1
mentũ ſanguinis & aliorum humorũ, actione na
turæ generata. Et dicit vrina ab vrith, qđ eſt ma-
nifeſtatio, eo ꝙ per vrinam interiorũ diſpoſitio
demonſtratur. Vel dicitur vrina ab vrẽdo, eo ꝙ
virtutẽ hẽt vſtiuã, corroſiuã, deſiccatiuã, ſcabiei & ſerpiginis
curatiuã, & humorũ & vlcerum mundatiuã, necnõ cum fellu
accipitris mixta, oculorũ clarificatiuã, & telę oculi cõſumpti-
uam, ſicut dicit per omnia Conſtan. Per vrinã poſſum intelli-
gere peccata per cõfeſsioné emiſſa, eiecta, & ab ipſa veſica cor
dis egeſta, quia procul dubio iſta qñ per conſiderationé cor-
di applicantur, multis eius paſsionibus vtiliter proficiunt &
medentur. Nam per remorſum ſolent cõſcientiã verè, humo
res carnalitatis ſiccare, & vlcera cauterizatę affectionis mũda
re, telãq;.i.caliginem ignorãtiæ rũpere, & malę cõuerſationis
ſerpiginé expurgare. Vel dic oĩa de pęnitétia, q̄ eſt ſicut quędã
vrina nobis a Chriſto & ſanctis exẽplariter tradita, & amiſſa,
quæ.ſ.ſolet per cõtritionẽ vrere, & oculos intellectus mũdare,
& ꝑ afflictioné & ſatisfactioné oĩa vitiorũ vlcera expiare. Vel
dic ꝙ vrina ſignificat exteriꝰ emiſſa opera ſeu verba. Iſta.n.ab
vrith. dicunt, qđ eſt demõſtrare. Quia ꝓ certo interiores ani-
mi diſpoſitiones demõſtrant per vrinã.i. per exteriꝰ emiſſas &
factas operationes & loquutiones. Gregorius. Per hęc q̄ foris
apparẽt, quid intus lateat aperit. Iſta aũt demõſtratio ſeu de-
claratio potiſsimè fit per reſidẽtiã per hypoſtaſim vrinæ, hoc
eſt dictu, ꝑ perſeuerãtiã operis ſeu verbi. Quia pro certo tũc
interior animi diſpoſitio per exteriora verba cognoſcit, qñ ibi
eſt reſidentia, i. qñ per perſeuerantiã homo in dictis, verbis &
operibus reſidet & morat. Sap.13. Operibus attendẽtes cogno
uerũt quis eſſet artifex.¶ Vrina ſolet interioris cõditiones cor 2
poris oſtẽdere, & ſm ꝙ diuerſorũ exiſtit colorũ, ſolet diuerſa
& varia in corpore deſignare. Quidã.n. colores deſignãt mor
tificationé, ſicut eſt niger color vel viridis. Quidã indigeſtio-
né, ſicut eſt albus vel lactens. Quidã digeſtioné perfectã, vt ci
trinus vel ruffus. Quidã exceſſum & intẽtioné, & rubicũdus,
& huiuſmodi, ſicut dicit Iſaac Theophilus, Egidius & Cõſtã-
tinus. Sic verè vrina & egeſtio operũ nr̃orũ, ſm ꝙ eſt colora-
ta & circũſtãtionata, diuerſimodè põt diuerſa & varia deſigna
re. Si.n. iſta opa ſint nigra & infamia, mortificationé mortis, &
vitæ gratiæ priuationé deſignãt. Si ſint alba & lactea.i. adulato
ria & hypocriſis cãdore florida, indigeſtioné morũ ſignificãt.
Si ſint exceſsiua & ſubrubea.i. carnalia & ſanguinea intẽſionũ
caloris & ardentis affectionis denotãt. Si aũt ſint citrina, ſplen
dentia & aurea, ſanitatem corporis & animæ demonſtrant.

De Ventre. Cap. 43.

VENTER ſm Iſidorũ dicitur a viniendo, eo ꝙ.ſ. 1
per ventré cibi veniãt ad totũ corpus. Et eſt vẽter
locus vbi cibi digerunt, aluus locus vnde cibi ege
runtur, vterus auté venter eſt mulieris, in quo pue
ri cõcipiuntur. Eſt igitur vẽter ſm Conſtan. pars corporis an-
terius poſita, & in corporis medio collocata, vt ſic ad diſtri-
buenda cibos membris ſuperioribꝰ & inferioribus eſſet ęqua
liter adaptata, diuerſis pannis & inteſtinis compoſita, & ad di-
gerendũ & coquendũ cibos pro toto corpore ordinata. Eſt.n.
pars totius corpis mollior & infirmior, attamen vtilior. Totũ
enim corpus nutrit, & in ipſo nutriendo, in ſe multas fœces ro
colligit, quas a ſe eijcit & expellit. Et etiam pro membris quæ
in ſe continet, multas paſsiones incurrere cõſueuit. Per ventrũ
corporis eccleſiæ põt intelligi prælatus, qui de viribus & mẽ-
bris téporaliter & ſpũaliter nutriendis ſollicitã curã gerit. Et
ideo iſte in medio ęquitatis debet conſiſtere, vt ſuperioribus
& inferioribus, maioribus & minoribus ſm ſtatuum ſuorum
exigentiam poſsit debitè prouidere. Iſte eſt.n. qui cæteris mol
lior & benignior debet eſſe, & cibos doctrinæ debet pro alijs
coquere, vt prædicãdo cũctos valeat contrire. Fœces ẽt i.pec
cata totius corporis eccleſiæ debet confeſsiones audiendo re-
cipere, & ipſas a ſe & alijs expellere. Paſsiones etiam & tribu-
lationes debet pro alijs ſubſtinere, & pro ſubditis vel pro fide
vel eccleſia, terribilia non timere, vt alij poſsint dicere illud
Eſa.53. Verè lãguores nr̃os ipſe portauit, & dolores nr̃os ipſe
tulit. Vel dic ꝙ per vẽtré q̄ nutrit corpꝰ intelligunt agricolę,
q̄ nutriunt totũ mundũ. & iõ q̄q̄ iſti ſint viles infirmi, debiles
atq; rudes, ſunt tñ in corpore eccleſiæ ꝑ cæteris neceſſarij &
vtiles.

vtiles.vñ.1.ad Cor.12. Sed multo magis quæ videntur mébra infir
miora corporis eſſe,neceſſariora ſunt. Vel dic q᷑ iſti ſunt.reli-
1 gioſi vel prædicatores, qui quãuis ſint cæteris quo ad mundum
infirmiores,ſunt tamé cæteris quo ad deum vtiliores. cibos.n.
doctrinæ maſticant & decoquunt,quibus ſpiritualiter omnes
alunt,eorunque in confeſſione fœces & peccata recipiunt &
2 expellunt. ¶ Venter eſt pars corporis debilior & infirmior,&
ideo multas incurrit aliquotiés paſſiones. Patitur.n.quãque ex
nimia repletione,& ſuccurritur ei per euacuationem. Patitur
quãque ea nimia euacuatione, & ſubuenitur ei per repletioné,
quia.l.generaliter cótraria curãtur contrarijs. Per ventré in-
telligo mentem,quæ.ſ.continet cor.i.intelligétiá, iecur.i.affe-
ctionem,fel.i.iram & turbationem: ſplenem.i.gaudium & cõ-
ſolationé.Iſta eſt.n.pars corporis valde mollis, nihil.n.molli᷒
& ad delinquendum fragilius mente nr̃a. Hiere.17. Prauũ eſt
cor hominis & inſcrutabile.Et Gen.6.Senſus & cogitatio ho-
minis in malũ prona ſunt. Et ideo ſæpe patitur ex repletione
vitiorum vel diuitiarum, quapropter neceſſe eſt q᷑ per cõfeſ-
ſionem euacuetur vitijs,& per elemoſynã diuitijs.Quãque ve-
ro patitur ea vacuitate virtutum & ſcientiarum,& tunc neceſſe
eſt q᷑ per dei gratiam impleatur fidei & ſcientiæ dogmatibus.
3 Luc.3.omnis vallis implebitur.¶ Ventris cõditio variatur ſm
tempus,quia in hyeme & veré ſm hippocratem, ventres cali-
diſſimi ſunt,& longiſſimi ſomni.& hoc accidit, quia propter
frigus circunſtans calor repercutitur ad interiora,propter qđ
virtus fortius operatur,& inde eſt q᷑ appetitus & digeſtio am-
plius roboratur, & ſic maior cibus & amplior requiritur & opta-
tur.In æſtate aũt calor naturalis applaudens ſuo ſimili,exteri᷒
effunditur,& ſic ventre frigido remanẽte,digeſtio impeditur,
& ſic minor cibus naturaliter affectatur. Sic veré in hyeme tri-
bulationum,calor charitatis ad interiora mentis repercuſſus,
4 virtutes mentis in bono fortificat, & appetitũ bonorum deſi-
deriorũ augmẽtat,& digeſtioné morum efficit & procurat.Et
ideo de cibis ſpiritualibus.ſ.euchariſtiæ,ſciẽtiæ,& pœnitẽtiæ,
magis optat.Conſtat n.q᷑ tempus & ſtatus aduerſitatis magis
proficit moribus q̃ ſtatus vt cõmuniter proſperitatis. Æſtas.n.
proſperitatis caloré charitatis facit euaporare,& ad exteriora
ſolet affectionem attrahere,& ſic ſolet interiora debilitare,&
appetitum bonorum ſpiritualiũ diminuere,quapropter parũ
ſolet de cibis huiuſmodi affectare. Vel dic q᷑ illi qui ſunt in
hyeme.i.in peccato, magis appetunt de cibis bonorum tem-
poralium,quam illi qui ſunt in æſtate gratiæ.

De Vmbilico. Cap. 44.

1 VMBILICVS ſecũdum Iſidorũ dicitur quaſi
vmbus iliorũ. Vmbus.n.eſt locus medius in cly-
peo,quapropter vmbilicus venter dicitur,eo q᷑
ad modũ vmbi in corporis vel vẽtris medio col
1 locatur.Secundũ Cõſt.vero vmbilic᷒ ex neruis,
venis & arterijs cõſtituitur,& per ipſum infans
in matrice ſugendo ſanguinem enutritur. Cum vero fœtus de
vẽtre egreditur, vmbilicus rũpitur,& ab obſtetricib᷒ ad quat
tuor digitos alligatur. Secundũ hieronymũ vero ſuper Ezec.
16.Pueris qñ nati ſunt primo ſolet vmbilicus præſcindi, dein-
de ad diluendũ ſanguiné aqua lauari, tãdé ad ſiccãdum & in-
durandum humida corpora ſale ſiccari, & tãdé ne mẽbra de-
fluant pannis & cingulis alligari. Per iſtum vmbilicũ intelligo
carnis voluptaté,quæ inſita eſt in medio carnis nr̃æ.Iſta eſt.n.
qua puer.i.peccator in ventre mũdanę,pſperitatis poſitus ſan-
guine vitiorũ imbuitur & nutritur. Et ideo qñ talis puer.ſ.pec
cator in gratiã naſcitur,& per prædicationé parturitur,neceſ-
ſe eſt q᷑ vmbilicus carnalis voluptatis ab eo per bonæ cõuer-
ſationis propoſitum præcidatur: deinde q᷑ aqua confeſſionis
mũdetur, tandé q᷑ ſale diſcretionis a ſuperfluitatibus exterio-
ribus ſiccetur,& ne poſtea iterum per vitia defluat,q᷑ ligamen
tis mandatorum ſalubrium alligetur.Quę etiam quaſi oĩa fiũt
in puero nouiter nato,qui baptiſmo lauatur, & ſale ſalitur,&
ponis lineis inuoluitur. Quod tñ peccatores & obſtinati nõ fa
ciunt,imo vmbilicum carnalitatis cuſtodiunt & non præſcin-
dunt.Contra quos loquitur Ezech.c.16.dicens ſub ſpecie for-
nicariæ mulieris. In die ortus tui non eſt præciſus vmbilicus
tuus, & in aqua non es lota in ſalutem, nec ſale ſalita, nec in-
2 uoluta pannis. ¶ In mulieribus eſt virtus venerea in vmbili-
co,& hoc quia genitalia mulierũ in vmbilico ſunt, ſicut & vi-
rorum in renibus. Vmbilicus aũt eſt quo puer matris ſanguine
enutritur,ſm Gregorium ſuper Iob 40.vbi de diabolo dicitur
Virtus eius in lumbis eius, & fortitudo ipſius in vmbilico ve-
tris eius.Per vmbilicũ luxuria deſignatur. Iſta eſt qua mulieres.i.
perſonę muliebres ſtimulantur,& qua pueri.i.ignorantes & fa-
tui,a matre ſua carne vel diabolo nutriũtur.Et adiũge ſi vis il-
la de præcedenti.§.¶ Secundum Ariſtotelem, aues quãdo na- 3
ſcuntur,habent vmbilicum &c. Vide de auibus in generali.

De Genitalibus. Cap. 45.

GENITALIA a gignendo ſunt dicta,eo q᷑ per 1
ipſa generationis officium compleatur.Sunt aũt
genitalia ea mébris principalibus,quia.ſ.princi-
palis virtutis.ſ.generatiuæ inſtrumenta,& calo-
ris naturalis pręcipua ſunt fomenta.Et ideo iſtis
præciſis vigor virilis & ſexus eneruatur, & homo 2
in mollitié fœmineam cõmutatur.Pili etiam defluunt, & vox
in mollem & muliebré alteratur.Per genitalia poſſum intelli-
gere virtutem bona opera generandi,& fœtum virtutũ & me-
ritorum producendi.Iſta eſt.n.virtus grę diuinæ,quę qñ in aĩa
radicatur,poſſibile eſt q᷑ fœtus bonorum operum generetur,
& q᷑ calor charitatis in pectore vegetetur. Sed econuerſo qñ
homo ſpiritualiter caſtratur,& qñ genitalia diuinæ gratiæ ſibi
per peccatum a diabolo adimuntur, tunc virilis virtus eneru a
tur,& homo per mollitiem fragilitatis,& per debilitatem con- 3
ſtantiæ,& per reſiſtendi & bene agendi impotentiam,in natu-
ram fœmineam alteratur,ita q᷑ vox ſpiritualis, videlicet ora-
tio,cõfeſſio,laus & gratiarum actio,in eo penitus peruertitur,
& pili virtutũ defluunt,& oĩs moralis ſpecies alteratur. Thré.
4.Quomodo obſcuratum eſt aurũ,mutatus eſt color optimus,
diſperſi ſunt lapides ſanctuarij?&c. Vel ſi vis virt᷒ generatiua
eſt ſcientia, qua mediãte prædicator generat in gratiã audito-
res.Prælati igitur & prædicatores qui talia genitalia non ha-
buerint,generare non poterũt, ſed voce virilis prædicationis
amiſſa,imbecilles & fœminei apparebunt.¶ Animalia quã do 2
caſtrantur in iuuentute: efficiuntur maiora. Vnde etiã vituli
niſi caſtrati fuerint,cito poſt annũ remanebũt parui,ſm Ariſt.
li.2.de hiſt.animalium Vnde etiam dicit q᷑ caſtratis nõ creſcũt
cornua.Veruntamé(vt ait)qñ animalia caſtrãtur, extrahũtur,
eis genitaliũ radices, & ſi ibi accidat apoſtema, puluis cõbu-
ſtorum teſtium appoſitus ipſum curat. Per genitalia intelligo
voluptatem carnis,qua carnalis procedit generatio. Quãdo.n.
homo in iuuentute caſtratur, & per votum & obſeruantiã ca-
ſtitatis genitalibus.i.actu generatiuo a iuuẽtute priuatur, cõ-
ſtat q᷑ cornua ſuperbiæ ſibi non veniunt neq; creſcunt:imo in
gratijs & virtutibus augmentatur: dum tñ radix genitalium.i.
cogitatio & affectio ipſius luxuriæ ſibi penitus adimatur. Ve-
runtamen ſi in loco caſtrationis,apoſtema naſcatur.i.ſi ratione
caſtitatis ſuæ homo apoſtimatus, tumidus & præſumptuoſus
efficiatur:debet combuſtum teſticulum apponere.i.dimiſſum
carnalitatis periculum cogitare,& facilitatem recidiuandi vi-
dere,& ſic apoſtema ſuperbiæ poterit euitare.Ad Gala.6. Cõ-
ſiderans temetipſum,ne & tu tenteris.¶ Secundum Ariſt.quę-
dam animalia caſtrantur propter teſticulos,ſicut caſtores.Vi- 3
de de caſtore.§.2.¶ Item ſm eundé,Onagri proprijs filijs ſcin
dunt teſtes qñ nati ſunt,niſi a matribus abſcondantur. Qđ ſm 4
aliquos faciũt,quia ſunt Zelotypi de vxore.Iſtud põt allegari
ad hoc q᷑ homo non debet nimis confidere de vxore & filia ét
in illis qui ſunt filij.i.familiares vel conſanguinei,quinimo de-
bet a talibus præcauere,& genitalia eis auferre, hoc eſt dictu,
op portunitatem luxuriæ ab eis amouere. Vel iſtud poteſt dici
contra zelotypos, qui etiam de vxoribus ſuis in proprijs filijs
via confidunt,cum tñ dicat Theophraſtus q᷑ mulier ſeruari nõ
debeat,quia inquit,ſi bona eſt,non debet,ſi vero mala,non po
teſt.,Vel expone ſicut.c.de onagro.§.5.¶ Natura in genitalib᷒
poſuit voluptatem. Tanta eſt.n.vilitas & immũditia illius ope 5
ris q᷑ nullus prudens illud officium exerceret, niſi illum volu
ptas & delectatio traheret & moueret,& ſic generatio & natu
rę conſeruatio impediretur niſi per voluptatem & deſiderium
traheretur.Sic veré deus in anima & in affectione humana &
in ipſa virtute generatiua.ſ.in gratia & voluntate, quandã vo-
luptatem,& quandam complacentiam faciendi bonum & ge-
nerandi bona opera poſuit.ſ.ſinderеſim & iuſtitiam originalé,
quę.ſ.difficultatem tollit, & ad benefaciendũ excitat & indu-
cit.¶ Secundũ Iſidorum genitalia dicũtur verenda,eo q᷑ hone
ſtatem aliorum membrorum non habent,& eo q᷑ malis grati- 6
bus rationis ad libidinem ſe mouent. Et ideo iſta teguntur,
ne videantur & vt eorum motus irrationalis & brutalis,ab in-
tuen-

tuentibus auertatur. Omnia.n. membra vt communiter obe-
diunt rationi præter iſta,& ideo fuerunt merito verecũda. In
his pót notari q illi qui mẽbris generatiuis vtunẽ,& q contra
rationẽ brutaliter operanẽ,ſaltẽ hoc abſcódere & tegere tenẽ
tur:ne vilitas & inordinatio ipſorũ actuũ immundorũ ab alijs
videatur. Qđ tñ eſt contra multos qui in talibus nõ verecun-
dantur,ſed more animaliũ furianẽ.Eſa.3.Peccata ſua prædica
7 uerunt,nec abſcóderunt.¶ In generatione requiritur maſcu-
lus & fœmina, maſculus.n.ſe habet per modũ formę ſœmina
per modum materiæ.Sic verè in generatione bonorũ operum
neceſſe eſt q ſit vir.i.Chriſtus,ſemẽ gratię infundendo,& mu
lier.i.voluntas,& materiam boni propoſiti miniſtrando.

De Matrice. Cap. 46.

MATRIX ſm Iſidorũ eſt ſingulare membrũ in
1 muliere;quædã.ſ.veſica ſeu pellicula in qua ſe-
minalis humor recipitur, in qua fœtus ſubſtãtia
generatur,in quã etiã ſanguinis mẽſtrualis ſicut
quędã reſidentia humorum corporis deſcendit,
quo ipſe puer in vtero enutritur,cuius quidẽ ſanguinis fluxus
q̃diu durauerit in muliere , tandiu poteſtas concipiendi in ea
perſeuerat.Matrix iſta eſt voluntas, quæ ſemen verbi vel gra-
tiæ recipit,& fœtum propoſiti in ſe concipit, quẽ ſanguinis.i.
Chriſti ſanguinis cõpaſsione vegetat atq; nutrit , quæ.ſ.q̃diu
in mẽte pſeuerat, tãdiu cõceptio bonorũ operũ durat.Si verò
iſtius ſanguinis affluentia defecerit, tandiu bonorũ operũ ge-
neratio & productio nõ perdurabit.Eſa.3.A timore tuo cõce-
pimus ſpiritũ ſalutis.¶ De ſanguine mẽſtruo vide ſupra.¶ Ma
2 trix habet tres cellulas ſicut in anatomia dicitur.ſ.dexterã,me
3 diã,& ſiniſtrã.Qñ aũt ſemẽ in dextera parte recipiẽ,tunc ma-
ſculus generaẽ,ſi vero in ſiniſtra ceciderit,fœmina pducitur,
& ſi in medio loco ſubintrauerit,hermaphrodit⁹,(qui vtrũq;
ſexũ habet,tũc tẽporis procreatur. Matrix eſt voluntas quæ.ſ.
in ſuis affectib⁹ tẽporaliter variatur:habet.n. in affectione ſua
partẽ dexterã ſiniſtrã ac mediã : Pars dextra ſignificat affectũ
bonũ & ſpiritualem , pars ſiniſtra ſignificat affectũ malũ atq;
carnalẽ,pars vero media ſignificat mediũ affectũ,qui tẽdit va-
riẽ ad partẽ quãlibet trãſuerſalẽ. Igitur ſm iſtas varias partes
ſuas mẽs nr̃a cõcipit diuerſa genera filiorum.i.operũ virtutũ.
Quod.n.concipit pars dextera.i. ſpiritualis affectus, efficitur
maſculus.i.bonũ opus perfectum & virile.Qđ vero ſiniſtra.i.
carnalis effectus cócipit,in fœminã.i.in opus molle & impro-
bũ ipſum vertit. Media vero affectio & indifferens ſiquid cõ-
cipit,opus hermaphroditũ.i.indifferẽs, & aliquid de maſculo
& aliquid de ſœmina.i.aliquid de bono, & aliquid de malo ſa
pieos ipſum facit. Vel dic q in matrice eccleſiæ aliqui ſunt
poſiti & concepti in dextera.i. in amore ſpiritualium & ęter-
norũ: & iſti ſunt maſculi.i.boni contẽplatiui. Iudicũ 13. Na-
ſcetur tibi puer maſculus Aliqui vero poſiti ſunt in ſiniſtra.i.
amore mũdanorũ vel vitiorũ:& iſti ſunt fœminę.i.imperfecti
vel actiui.Prouer.3.In ſiniſtra illius diuitiæ. Aliqui vero ſunt
in medio : qui.ſ. more hermaphroditi vtrũq; ſexũ volunt ha-
bere:& vtraq; tipã volũt paſcere:& ſimul maſculi & fęminæ.
i.ſimul contẽplatiui & actiui:ſpirituales & tẽporales: diuites
virtualiter & tẽporaliter apparere:ſicut patet de quibuſdã re-
ligioſis:qui cũ elegerint ſpiritualia:tamẽ facilimẽ ſe implicãt
terrenis,quib⁹ dicit Iudicũ 5. Quare habitas inter duos ter-
minos:vt audias ſibilos gręgũ? Qđ ẽt cõtra adulatores põt di
ci:q.ſ.hermaphroditi videnẽ eſſe:q̃a vniuerſis ſe ſolẽt diuerſi-
modẽ cõformare:& ſimul & ſemel cõditiones varias ptẽdere
& mõſtrare.1.ad Corinth.9.Omnibus oĩa fact⁹ ſum.Quod ẽt
cõtra falſos proditores dr̃ : q ſexu & cõditione duplici induũ-
tur:& in vna parte ſeu apparẽtia ſeu dextera , maſculi.i.boni
eſſe videnẽ:in ſiniſtra vero.i.in abſentia,falſi & malitioſi & fę
minęi cõprobanẽ. Vel dic q cũ in matrice eccleſiæ officia ſint
diſtincta,quidã tñ ſunt q de oib⁹ ſe volũt intromittere:& ma-
ſculi & fœminæ apparere:cõtra illud Deutero.22.Nõ induet
4 fęmina veſte virili:nec induet vir veſte fęminea &c.¶ Matrix
varias paſsiones incurrit. Patitur.n.qñque ex viarũ cõſtrictio
ne,& ſupfluorũ retẽtione.Qñq; patiẽ ex humorũ fluxu & ex-
ceſsiua euacuatione. Qñque patiẽ ex cõpreſsione & ſuffoca-
tione . Qñq; patitur ex apoſtematione. Qñq; patiẽ ex pcipi-
tatione vel dextrorſum vel ſiniſtrorſum delocatione.Qñ Pati
tur qñ acutis humoribus ſe choleris pungiẽ.Qñque vero pa-
titur qñ cõceptio per ſuperfluã pinguedinẽ impeditur , & qñ
part⁹ iã cõceptus aliquo caſu adnihilaẽ.Sic verẽ matrix volũta
tis & cõſciẽtię,ſpũaliter patiẽ multis modis. Videlicet qñ con-
ſtringitur & retinet ſuperflua diuitiarum per auaritiã,vel qñ
retinet pctã per verecundiã vel malitiã. Itẽ qñ nimis effundit
humores vitiorũ per iactantiã.Itẽ qñ cõprimitur & ſuffocatur
per deſperationẽ vel triſtitiã.Itẽ qñ ad dexterã proſperitatis p
amorem vel ad ſiniſtrã aduerſitatis per timorẽ nimis accedit
per imprudentiã. Itẽ qñ cholericis humoribus pungiẽ per irã
& inuidiã.Itẽ qñ propter pinguedinem carnalitatis conceptio
boni propoſiti impeditur per luxuriã.Itẽ qñ partus boni ope-
ris iã concepti impeditur p aliquã pigritiã. Allega ſi vis,ſicut
ſupra.¶ In matrice qñque accidit quædã infirmitas,quæ dici- 5
tur mola , quæ nihil eſt niſi quædã maſſa carnea in matrice ex
corruptis humorib⁹ indurata.Accidit poſt viri copulã,ex flu-
xu humorũ ad matricem,ita q videtur mulieri q conceperit,
inflatusq; venter,& apparent ſigna conceptionis,tpe aũt par-
tus non liberatur matrix a tumore.Vnde & inuẽta eſt mulier,
quę per tres annos prægnans exiſtens, finaliter peperit fruſtũ
carnis ita durum q via potuit ferro diuidi.Talis infirmitas ſpi
ritualiter loquendo quotidie accidit in multis Suſcepto.n.ſe-
mine verbi dei a doctore vel prædicatore , qñque credit hõ ſe
bonum propoſitum cõcepiſſe,vtpotẽ quia proponit parere &
facere aliquod bonum opus,veruntamen multis accidit con-
trariũ , quia.ſ.loco boni fœtus pariunt maſſam carneã.i.loco.
operis virtuoſi qđ videbãtur concepiſſe,producũt opera car-
nalia & immunda , ſicut videmus de multis in quibus qñque
apparent ſigna cõceptus boni propoſiti,ita q videtur q debẽt
parere & facere multa bona,qui finaliter nihil faciunt,imo lo
co bonorũ operum,opera mala proueniũt,ſicut de multis no-
uiter conuerſis patet,qui primo anno faciunt multa,tandẽ ni-
hil. Quia aeres in principio in fine frãgũtur ſm Ariſt.de qui-
bus dicit Eſai.5. Expectaui vt faceret vuas,& fecit,labruſcas.
Et inde prælato vel prædicatori bono poteſt dici illud Matt.
13.Domine nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde
ergo habet zizaniam?

De Natibus. Cap. 47.

NATES ſm Iſidor⁹ n dicuntur a nitendo,eo q 1
natib⁹ innitimur dũ ſedem⁹.Et ideo ſm.Cõſt.
caro natiũ eſt dura & neruoſa , vt molẽ corpo-
ris melius ſuſtineat. Sunt aũt illæ partes trũcus
corporis,qui a collo incipit terminaẽ, & a qui-
bus tota corporis machina ſuſtentatur. Et ideo moraliter per
nates põt intelligi patientia ſeu fortitudo corporis , quæ cor-
poris moralis ſunt fundamentum,& ipſius ſolidũ.Vel per na-
tes quibus verenda corporis ſunt propinqua , & quæ a pueris
in lecto iacentibus maculãtur,& quæ ſunt partes cęteris par-
tibus carnoſę magis , intelligo carnales diuitias , delicias, vel
carnalem hois voluptatem , quæ.ſ.ſecum portat maculationẽ
immunditiæ,verenda verecundiæ & infamiæ,& carnoſitatem
luxuriæ,necnon emiſsionem ſtercorum fętentis infamiæ. Qđ
benẽ figuratur in ſeruis Dauid, qui a rege Amon dehoneſta-
ti ſunt:& præciſę veſtes eorũ vſq; ad nates quia.ſ.diabolus nõ
põt ſeruos Dauid.i. fideles Chriſti magis dehoneſtare q̃ ve-
ſtes virtutũ eis pręſcindere,ita q nates vilis carnalitatis ſuę &
ſnæ immũdę fęditatis faciat apparere. Eſa.20. Ambulauit ſer-
uus mẽus Eſaias mũdus & diſcalciatus & diſcoopertis natib⁹.
Vel dic q nates in eccleſia ſunt agricolę, qui.ſ.ſuſtinẽt totum
corpus eccleſiæ in temporalibus miniſtrandis.

De Femoribus. Cap. 48.

FEMORA ſunt ille partes corporis quæ ab inguini 1
bus ad genua procẽduntur , & ſunt femora mẽbra
fortia:oſſea,carnoſa,neruoſa , interius aliquantulũ
concaua & tortuoſa , a parte ſuperiori groſsiora,a
parte inferiori graciliora. Per talia femora corporis,quæ ſu-
ſtentant & portãt totũ corpus poſſum intelligere principes &
prælatos qui.ſ. totius eccleſiæ vel patriæ portãt onus. Quia.ſ.
iſti debent eſſe oſſei & fortes per conſtantiã,carnoſi & molles
per clementiã , neruoſi & mobiles per diligentiã, concaui &
tortuoſi per diſsimulationis cautelã & prudentiã, & inter ſu-
periora & inferiora.i.deum & populum,vel inter ſpiritulia &
terrena medij per communẽ conuenientiã . A parte tñ ſupe-
riorũ & ſpiritualiũ debent eſſe magis ampli q̃ a parte inferio-
rum & tẽporalium per maiorẽ attentionẽ & vigilantiã , & ſic
poterit dici eccleſiæ illud Cantic.7.Iunctura femorum tuorũ
ſicut monilia , quę fabricata ſunt manu artificis.Et etiã eccl̃ia
poteſt

pōt hodie ſigurari in ſtatua Nabuchodonoſor. Dan. 2. cui⁹ femora erāt ex ære, q.a. ſ. femora eccleſiæ. ſ. prælati ſunt ærei, cla-
2 moſi, robei, carnales & ſangninei &c. ¶ Femora ſunt illæ partes corporis in quib⁹ vel iter quas ſunt mēbra verēda: & in q. bus actus carnalis voluptatis implet: & ideo in ſcriptura actua ipſe caroalis colore eius circūſtantiæ p femora denotat; & ſic loquit ſcriptura Salomoni p mulieres deprauato. Eccle. 47. Inclinaſti femora tua mulierib⁹: poteſtatē habuiſti in corpo-
3 re tuo: dediſti maculā in gloria tua. ¶ Antiquitus ſolebant homines iurare ſuper femora patiarcharū: ſicut de Abraā q fecis ſuū ſeruū, iurare ſuper femur ſuū ne acciperet vxorē filio ſuo Iſaac de filiabus Chanaā: ſicut dicitur Gene. 24. Et hoc fortiſſimum erat, pro eo q Chriſtus erat de ſuis femoribus ſeminaliter oriturus. Et ideo (vt dictū eſt) per femur intelligit propago carnalis. Quapropter ſicut videmus q enſis portatur in ſiniſtro femore, cultellus vero ſuper dextrū, ſic verè gladiū verbi dei: & enſem euidentē iuſtitiæ diuinæ debemus ipſis noſtris femoribus. i. carnalibus deſiderijs applicare, vt timore ducti poſſumus ipſorum laſciuiā coercere. Can. 3. Lectulū Salomonis 60. fortes ambiunt vniuſcuiuſq; enſis ſuper femur ſuū, omnes tenentes, gladium, propter timores nocturnos.

De Genibus. Cap. 49.

1 GENVA ſm Iſidorū dicuntur a genis, eo. ſ. q in creatione pueri, genua genis cohærent, & ſuo tumore concauitatē oculorum formant. Vnde etiā ſm verbū Ennij, vt ait idē Iſidorus, genua cōprimit arcta gena. Et inde eſt (vt dicit, q homo dñ ad genua prouoluitur, facilius lachrymatur. Natura. n. voluit eos de vtero materno memorari, vbi quaſi in tenebris conſedebāt, antequā ad lucē prouenirēt. Hęc Iſidorus. Per genua q̄ ſunt naturaliter flexibilia, & per quorū plicationē homo ad terrā deuoluitur, pōt intelligi humilitas & timor. Iſta enim ſunt duo genua, quæ mentem humiliant, & inclinant, & eam ad terrā. i. cōſiderationē ſuæ propriæ terrenitatis deprimunt & incitāt. pſal. Genua mea infirmata ſunt a ieiunio, & ego ad nihilū redactus ſum. Et ad faciendū reuerentiā deo & maioribus ipſa flectūt, detrahūt atq; domāt. Heſter. 4. Flectebant genua & adorabāt. Igit homo qñ flectit iſta genua, debet faciliter lachrymari, q.a. ſ. humilitas & timor dei vicini ſunt & ſocij lachrymarū, & ēt oculorū. Vnde ad hoc de⁹ in vtero oculos genibus cōiunxiſſe videtur, vt homo videret genua ſua. i. humilitatē & timorē dei. Vel ēt vt genua ſua. i. flexibilitatē fragilitatis ſuæ cōtinuæ intueat, & vt ex cōſideratione vteri materni & vilis natiuitatis humanę facili⁹ ad lachrymas prouocetur, vt ſic inter genua humilitatis & oculos cōſiderationis & lachrymas doloris & cōpunctionis, quædā perpetua fraternitas celebretur. Ezec. 21. Tabeſcet omne cor, diſſoluentur vniuerſæ manus, infirmabitur oīs ſpūs, & per cūcta genua fluent aquæ. Vel per genua eccleſiæ intelligere poſſum viros humiles & religioſos, qui ſe flectunt humiliando & obediendo, & reuerentiā maioribus exhibēdo, & qui ēt faciliter lachrymas prouocant, de vilitate propria cogitando. Et ſicut videmus q genua ſunt membra oſſea, neruoſa, & parum pinguia vel carnoſa, ſic tales debent eſſe oſſei per fortitudinē cōſtantiæ & durationis, neruoſi per ſenſibilitatē prudentiæ & diſcretionis, & parū carnoſi per macredinē abſtinētiæ & macerationis. Mobiles vero & flexibiles (vt dictū eſt) per ſedulitatē obedientię & ſubiectionis. Dan. 6. Tribus tēporibus flectebat genua ſua. Quod tñ eſt cōtra multos, qui non ſunt nec habent genua flexibilia, ſed potius more elephātis per obſtinationem
2 rigida, ſolida atq; dura. ¶ Nā ſicut in genibus cōtingit paſsio, quæ ita neruos indurat & coarctat, q ſine maximo dolore nō flectuntur, ſic in genibus mentis humanę quādoq; accidit coarctatio pigritiæ & induratio obſtinationis, quibus ita ſiūt ſuperba & rigida, q p humilitatē & obedientiā nolūt flecti: niſi forte cū magno impatientiæ ſtrepitu & dolore. Quibus dicit illud Deut. 28. Percutiet te deus vlcere peſsimo in genibus &
3 in ſuris. ¶ Genua humana flectūtur in poſteri⁹ verſus dorſum, genua vero quadrupedū flectuntur in anterius verſus ventrē, excepto tñ elephante, qui pedes poſteriores dicitur flectere ſicut homo. Et in hoīe etiā lacerti brachiorū flectuntur ad interiora, & ſup cor & caput, in quadrupedibus vero flectūtur ad inferius verſus ventrē, ſicut pōt ſenſibiliter experiri, ſicut dicit Plin. lib. 11. c. 45. Genua & brachia ſignificant affectus & opera, quia. ſ. ſicut mediantibus genibus corpus defert & mouetur, ſic aīa mediantibus affectibus de vna re ad aliā flectitur & mutatur. Igitur differentia eſt & debet eſſe inter hoīes & iumenta. i. inter bonos & malos, quia pro certo genua elephantū & hominū. i. affectus perſonarū rationabiliū, ſpūaliū, & iuſtarum, debent flecti ad poſteriora. i. ad bona futura. ſ. ad gloriam paradiſi, quæ veniet poſt hanc vitā. Brachia etiā. i. opera iſtorum debent ordinari ad cor. i. ad vtilitatē cōſcientiæ, & ad caput. i. ad honorē capitis noſtri Chriſti, & ſui honoris & reuerentię, quia. ſ. opera noſtra debent ad cordis & animæ vtilitatē, & ad diuinę laudis reuerentiā fieri. Affectus vero & cogitatus noſtri ſemper dñt ad poſteriora bona cęleſtia, non ad mundana & præſentia inclinari 2. Parali. vltimo. Nunc flecto genua cordis mei, præcans a te bonitatē dñe. Sed procul dubio in quadrupedes. i. in carnalibus & peccatoribus non ſic, quia pro certo genua tibiarū & lacerti brachiorū, hoc eſt dictu, iſtorum affectiones & operationes flectuntur, ordinantur & inclinantur verſus ventrem. i. ad carnis voluptatē, & ad anteriora. i. ad præſentē mundi proſperitatē. Eccl. 25. Manus debiles & genua diſſoluta, mulier quæ nō beneficat virum ſuū. i.
aīa quæ non principaliter intēdit ad Chriſtum. ¶ Genua ſunt 4
membra corporis, ſuper quibus nutrix ſolet puerum ſuū ſuſtinere, & ipſum blandiendo oblectare. Et ſic per genua poſſum intelligere ſuſtentationē ſpei & diuinæ conſolationis, quibus deus blanditur ſuis fidelibus in præſenti. Et etiā ſuſtentationē æternæ fruitionis, qua deus blandietur iuſtis hominibus in futuro. Eſa. vlti. Ad vbera portabimini, & ſuper genua blādientur vobis. Vel dic q nutrix eſt diabol⁹ vel mūdus, cuius duo ſunt genua. ſ. mundi proſperitas, & carnis voluptas. Super iſtis ergo conſolatur & portat diabolus beatulos ſuos, & eis blanditur, & eos delectat, concedens eis delectabilia huius mūdi. Et ideo Iob. 3. plangebat talibus genibus ſe fuiſſe ſuſceptū, dicēs Cur exceptus genibus? cur lactatus vberibus? &c. Et ſicut genua lachrymis ſunt propinqua (vt ſupra dictū eſt) ſic verè genua mundanę proſperitatis inducunt lachrymas æternæ aduerſitatis. Ezc. 7. Per cuncta genua fluent aquę.

De Cruribus. Cap. 50.

CRVRA ſm Iſidorū dicunt a currēdo, eo q nos 1
currimus cū eiſdē. Tibię etiā dicuntur, eo q in longitudine & concauitate inſtrumento muſico quod tibia dicitur, ſimilantur. Sunt igitur crura mēbra fortia. & oſsib⁹ fortiſsimis cōpoſita, & ſicut columnę fortiſsimę ad ſuſtinendū totius molem corporis ordinata. Inter femora & pedes ſunt media flexibilia, ēt ſunt & mobilia, & medullis interius irrigata. A parte vero poſteriore ſolum in hoīe ſunt carnoſa vt ſuræ inuenta, vt dicit Pli. li. 11. c. 45. quia in Ægypto inuentus ſit homo qui ſuras in cruribus non habebat, ſicut ait. Per crura eccleſiæ poſſunt intelligi prædicatores & doctores, q more tibiarū doctrinę modulos citharizant. Tales. n. ſunt ſicut colūnę fidei, & ſicut corporis eccleſiæ fundamēta. Eccl. 25. Colūnę marmoreę ſuper baſes argenteas &c. Fortibus. n. oſsibus cōſtantię debēt eſſe cōpoſiti, & medullis deuotionis & gratiæ irrigati, & carnoſitate & mollitie cōpaſsionis muniti. i. inter ſuperiores & inferiores medij, & eiſdē proportionaliter cōformati. Et iō p iſtos currimus, inquātum per ipſos ſumus ad curſum bonorū operū eruditi, & tā verbaliter q̄ exēplariter informati, vt ſic bene poſsit dici illud qđ de eccleſia dr Can. 5. Crura ei⁹ colūnę marmoreę, q̄ fundatę ſunt ſuper baſes aureas. Vel ēt per crura poſſunt intelligi boni plati, qui ſunt eccleſiæ fundamēta. Carnoſitas tñ cōpaſsionis ſolū in hoībus. i. in perſonis rationabilibus inuenitur, inter quos etiam quidam ſunt qui ſuris cōpaſſionis priuantur, & qui carnoſa teneritudine clemētię nō dotantur. Vel etiam intellige virtutem fidei & fortitudinis, quæ ſuſtinent animæ ędificium cum virtutum membris &c.

De Pedibus. Cap. 51.

PEDES ſunt extrema mēbra corporis, quę cor- 1
poris toti⁹ portāt onus. Et cōſtāt pedes ex quadragintaquattuor oſsib⁹ ſm Conſtan. q̄ inter ſe neruis & ligamentibus colligant, vt corp⁹ per ipſos fortius ſuſtentet, & vt portādo corp⁹ faciliter moueant. Et ſunt pedes interius oſſei & neruoſi, exterius vero carnoſi & plani, aliquātulū cōcaui & annexi. Per pedes in ſcriptura intelligunt affectus. Aug. Pes me⁹ affectus meus, eo feror quocunq; feror. Iſti igitur pedes affectionis

ctionis oſſæ, debent eſſe per conſtantiã oſſei,per mollẽ pietatẽ
& clementiã carnei & per flexibilẽ obedientiã neruei,per hu-
militatẽ caui,per ſimplicitatẽ plani. Eze.1. Pedes eorũ pedes
recti. Vel dic ꝙ pedes ſignificãt agricolas & mercatores, qui
in corpore eccleſiæ ſunt infimi & extremi,& tñ ſuis laboribus
portant & ſuſtinent totũ mundũ.Et ideo iſti debent eſſe plani
per veritatẽ,cõcaui per charitatẽ,quæ.ſ.oĩa cõtinet, carnoſi ꝑ
pietatẽ,oſſei ꝑ cõſtantiæ firmitatẽ,neruoſi & colligati per cõ-
cordiæ vnitatem.Pſal.humiliauerunt in cõpedib⁹ pedes eius.
Vel dic ꝙ pedes & fundamẽtũ eccleſiæ ſunt plati:&c.ſicut ſu-
2 pra.ps.Perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ. ¶ Scdm Ariſt.li.4.
de ptib⁹ aĩaliũ.Bruta aĩalia quattuor hñt pedes,& hoc neceſſe
eſt(vt ait)pro eo ꝙ totũ corpus eorũ per longũ inclinat̃ ad ter
rã,& pro eo ẽt ꝙ appetitu brutali ipſa aĩalia reſpiciũt inferius
verſus humũ.De boibus vero & volucribus nõ ſic, quia qua-
dã leuitate corporis eriguñt, & ad terrã corporaliter nõ depri
munt.Sic verè ſunt mali aĩales & carnales,qui ex toto ad terrã
id eſt ad terrena ſunt inclinati & depreſsi, quia ꝓ certo iſti ha
bent quattuor pedes quibus innituñt.i. quattuor affectiones,
quibus per bona terrena brutaliter euagãtur,quæ ſunt ſpes &
gaudiũ,timor & dolor.Boni vero ſpũales & rõnales qui ꝑ cõ-
tẽplationẽ ſe erigũt ad æterna,duobus pedibus.i.duobus affe-
ctibus.ſ.amore dei & proximi ſunt cõtenti,dicentes illud pſal.
Perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ, & ſup excelſa ſtatuẽs me.
3 ¶ Itẽ ſm Ariſt.li.4.de partibus aĩalium: Pullus equinus in iu-
uentute poſteriori pede tãgit auriculas,cũ aũt creuerit,nõ:&
ratio eſt(vt ait)quia in quadrupedes pars poſterior in iuuẽtu-
te maior eſt & altior,anterior aũt minor & baſsior. Qñ vero
adoleſcit,fit ecõuerſo, quia pars anterior creſcit & maorat̃,
poſterior vero reſpectu anterioris attenuatur. Econuerſo aũt
in puero ſeu in homine,qa dũ puer eſt,pars anterior groſsior
eſt & põderoſior poſteriori.Et inde eſt ꝙ puer manibus terrã
tangit,nec ſe ſurſum erigit vel extollit,cũ aũt creuerit,fit pars
poſterior maior anteriori,& ſic ſe ſolet ſurſum erigere, cũ vir
tute polleat leuiori.Per quadrupedes intelligo malos,per ho-
mines vero bonos.Itẽ ꝑ partẽ anteriorẽ intelligo ſenſualitatẽ,
q̃ præcedit,ꝑ partẽ aũt poſteriorẽ intelligo ſpũalitatem q̃ ſuc-
cedit.Vñ dicit apl̃s 1.ad Cor.15.Prius qđ animale,deinde qđ
ſpũale eſt.Igit̃ iſtud eſt verũ ꝙ in quadrupedib⁹.i. in perſonis
rudibus qũque in iuuẽtute & principio pars poſterior.i.ſpũa-
les affectiones maiores ſunt q̃ anteriores.i. ſenſitiuę & carna-
les,quia.ſ.procul dubio qñ creſcunt in ætate:tũc minorãtur in
bonitate, & creſcunt in vanitate.Quia.ſ.pars anterior ſenſua-
litatis creſcit,& pars poſterior ſpũalitatis decreſcit.Quia pro
certo multi ſunt q̃ in iuuẽtute ſunt optimi,& in ſenectute ſunt
peſsimi.Mat.12.Fiunt nouiſsima hoĩs illius peiora prioribus.
Sed verè contrariũ eſt in hoibus.i.in perſonis rõnabilibus,qa
pro certo in iſtis qñq; in iuuentute anteriora.i.carnalia præ-
ponderãt poſterioribus.i.ſpiritalib⁹, & inde fit ꝙ proni ad ter
rena per auaritiã inclinãtur,tãdẽ vero ſpũalia & poſteriora in
eis creſcũt,anteriora vero & carnalia decreſcũt,& ſic tales car
nales ad deũ erigũtur, & ſenſum ad bona æterna ꝑ affectionẽ
& deſideriũ extollũt.Iob 42. Dominus aũt bñdixit nouiſsimis
Iob magis q̃ principio.Et Iob 8. Pacatũ reddet habitaculũ iu
ſtitiæ tuæ,intantũ vt ſi priora tua fuerint parua, & nouiſsima
tua multiplicẽtur.Vide iſta expoſita infra. li.10.c.de poledro.
§.1.¶ Itẽ Ariſt.dicit ꝙ oẽ aĩal qñ ſedet vel dormit,ſolet flecte-
4 re quattuor pedes,ꝑter elephãtem, q̃ propter pondus corpo-
ris ſui,nõ poteſt flectere quattuor ſimul,ſed duos poſteriores,
quos replicat ſicut hõ.Sic vt cõiter oĩs hõ qui vult per cõtem-
platiõnẽ dormire, quieſcere vel ſedere, debet pedes affectionũ
ſuorũ flectere,reſtringere & plicare.Qđ tñ nõ faciũt multi q̃
ſunt in religione,quia.ſ. more elephãtis nolũt pedes & affect⁹
ſuos ex toto flectere,ſed partim ad mundũ extẽdere,& partim
a mũdo retrahere & plicare,& partim ad tẽporalia ſtare,& ꝑ-
tim per cõtemplatiõnẽ ſedere. Vel dic ꝙ elephas eſt plat⁹,qui
ex toto nõ põt pedes affectuũ reſtringere a mũdanis,qa.ſ.par-
tim hẽt ſtare ꝑ actiuã,& partim ſedere per cõtẽplatiuã. Vide
ſupra de genib⁹ qñ flectuñt. ¶ Itẽ dicit Ariſ.ꝙ pes dexter maio
5 ris eſt motus q̃ ſiniſter,& inde eſt(vt ait)ꝙ aliqua nobilia aĩa-
lia primo mouẽt pedẽ dextrũ, ſicut eſt camel⁹ & dromedari⁹.
Inde ẽt eſt(vt ait)ꝙ mulier in vtero habẽs maſculũ,ſubito vo
cata pedẽ dextrũ ꝑponit, cõtrariũ aũt eſt de muliere q̃ portat
femellã in vẽtre,qa.ſ.iſta ſolet ſemꝑ pedẽ ſiniſtrũ ante aliũ mo
uere,vt dicit Galen⁹ ſuper aphoriſmos.Et inde eſt vt dicit Pli
ni.li.11.c.45.ꝙ oĩa aĩalia a dextris partib⁹ incedũt, ſiniſtris in-
cubãt. De lupo ẽt & vulpe dicit Ariſtoteles ꝙ primo pedẽ ſi-
niſtrũ mouẽt,& hoc qa pedes & tibias ſiniſtras habent longio
res,& ideo ſemper claudicãt qñ currũt,quia.ſ.a ſiniſtris ſe eri-
gunt,& a dextris ſe deprimũt & deflectunt. Pes dexter eſt bo-
nus affectus & ſpiritualis & virtuoſus. Siniſter vero eſt malus
effectus carnalis & vitioſus.Prouer.4.Vias q̃ a dextris ſunt,no
uit dñs, peruerſæ aũt viç, quæ a ſiniſtris ſunt.Igit̃ iſtud eſt ve-
rũ ꝙ illi qui cõceperunt maſculũ.i.bonũ & virtuoſum propoſi
tũ,illi ẽt qui ſunt leones, nullũ timendo per cõſtantię firmita-
tẽ,cameli,ſe oneri inclinãdo per patientię humilitatẽ,drome-
darij,celeriter currẽdo per obediẽtiæ agilitatẽ,& per diligen-
tiæ ſedulitate, pedẽ dextrũ.i. bonũ & ſpiritualẽ affectũ primo
mouent, & ſe in ipſo principaliter agitãt & exercent Quia.ſ.
primo & ante oĩa, bona ſpũalia & æternã appetunt & deſide-
rant & affectant.Et ecõuerſo illi qui fœmina.i.molli & inepto
propoſito ſunt impregnati, & qui more lupi prædæ & rapinæ
ſunt deditì,& more vulpis per malitiã deprauati,ſolẽt ſiniſtrũ
pedẽ.i.carnales & ſiniſtros affectus primo ponere, & ipſos lõ-
giores & protenſiores habere, & ſuper eos ſe erigere & ſuſti-
nere,ſuper dextros aũt & ſpirituales ſe deprimere,& ibi modi
cũ ſe tenere,ipſoſq; poſtponere,& vltimo mouere, & per cõ-
ſequens in via morum nõ rectè incedere, ſed per diuerſa vitia
claudicare.3.Reg.18.Vſquequo claudicatis ĩ duas partes? Bñ
ergo dicitur Eccl.10.ꝙ cor ſapiẽtis in dextera eius, & cor ſtul
ti in ſiniſtra illius. Verũ eſt ergo ꝙ dextris pedibus.i.bonis affe
ctibus ad paradiſum mouemur & incedimus: ſiniſtris vero.i.
malis & carnalibus affectionibus, in iſtis tẽporalibus incuba-
mus,& ibi requieſcimus & ſedem⁹.Eſa.34. Ibi cubauit lamia:
& enutriuit catulos &c. Vel dic ꝙ aĩa ſpiritualiter habet duos
pedes.ſ.dextrũ quo incedit,(hæc eſt fides, quia ſm Apoſtolũ
1.ad Corinthios 13.Per fidẽ ambulamus.Iſta.n.nos conſtituit
viatores.) ſiniſtrũ item cui incubat & hæc eſt ſpes,in qua ho-
mo ſpiritualiter requieſcit. pſal. Caro mea requieſcet in ſpe.
Vel dic ꝙ motus pedis dextri ſignificat bonũ opus, motus ve-
ro pedis ſiniſtri ſignificat malũ op⁹. Ergo qñ quis mouet pedẽ
dextrũ.i.exercet bona opera, ꝑfecto ſignũ eſt ꝙ talis eſt præ-
gnans maſculo.i.bono propoſito.Et econuerſo, niſi motũ ſini
ſtrũ malorum operum exerceat, ſignũ eſt ꝙ in corde ſuo fœ-
minei mali & vani propoſiti fœtũ portat. Vel dic ꝙ pes dex-
ter eſt ſuſtentatio ſcientiæ & gratiæ,ſiniſter eſt ſuſtẽtatio mũ-
danæ ſapientiæ,& terrenæ ſubſtantię.Boni igitur pedem dex-
trum præponunt ſiniſtro:quia ſpiritualia præponunt terrenis:
mali vero econuerſo, ſiniſtrũ dextro.i. tẽporalia ſpiritualibus
& æternis:vt ſupra.¶ Aliqua ſunt animalia quæ pede vtuntur 6
loco manus,ſicut eſt periolus & ſimia inter quadrupedes,pſi-
tacus & pelicanus inter aues.Sic verè multi ſunt, qui cum nõ
habeãt manus.i.operationes, loco manuũ hñt pedes.i.bonas af-
fectiones.Quia pro certo vbi poteſtas operandi deficit, bona
affectio eius loco ſufficit. Quod nõ ſolum verum eſt in bonis:
imo etjam in malis.Apud dominum.n. ſiue bona ſiue mala vo
luntas pro facto reputatur. ¶ In apibus & in locuſtis pedes 7
anteriores ſunt poſterioribus breuiores &c.vide de locuſta li-
bro de auibus. ¶ Omne animal quadrupes habens multas 8
ſciſſuras pedum,generat filios cœcos: vt dicit Ariſtoteles,ſi-
cut leo, canis, vulpes &c. Sic verè omnes illi quorũ pedes.i.
affectus diuiſi ſunt ad diuerſa & varia bona mundi, generant
filios cœcos.i.faciunt mala opera & tenebroſa, vel filios cœ-
cos.i.ſubditos ignorantes,quia.ſ.tales ſuis verbis & exẽplis,il-
los quos generant:ſcilicet ſubditos & imitatores faciunt igno
rantes & cœcos.Matthę.15.Ceci ſunt,& duces cœcorum.Et
ideo tales debent carere cornibus dignitatũ.pſal. Cornua pec
catorum terentur. ¶ Pes igitur in vltimo animalis eſt poſitus 9
ad eius perfectionem, longus & planus & concauus ad veſti-
gij impreſsionem,digitis eſt diſtinctus propter decoris forma
tionem,oſſeus & neruẽ⁹ propter fortiorẽ durationẽ.Toti cor-
pori eſt neceſſarius ad ipſius ſuſtentationem,& de loco ad lo-
cum vehitionẽ.In feris etiã & in animalibus eſt vtilis ad eorũ
defenſionẽ. In volatilibus ſciſſi pedes & curui vngues vtiles
ſunt ad cibi & victus acquiſitionẽ,& in natatilibus clauſi vn-
gues valẽt ad ſui in equis regimen & directionẽ. Tales pedes
poſſunt ſignificare finalem perſeuerantiam,quę.ſ.inter mem-
bra corporis.i.in cõgeriẹ virtutum, finalẽ & vltimũ tenet lo-
cum.Iſta.n.debet eſſe veſtigij bonorũ operũ impreſsiua, de-
cẽ articulorũ.i. decẽ mandatorũ contentiua, oſſeæ & nerueæ
firmitatis poſſeſsiua, corporis.i.cõgeriei virtutũ ſuſtentatiua,
aĩæ ad cœlũ vehitiua,prædę æternæ gloriæ acquiſitiua.& aĩæ
nauigando

nanigando ad cœleſtia regitiua. Quia q perſeuerauerit vſq;
in finem, hic ſaluus erit, ſicut dr̄ Luc.21.pſal. Pes meus ſtetit in
directo: in eccleſijs tuis benedicam te dn̄e. Vel dic ꝙ pedes
ſunt pauperes, qui in corpore eccleſiæ vltimū locū tenent. Iſti
igitur debent eſſe plani benignitate, duri, oſſei & neruei pa-
tientiæ firmitate, longi ſpei longanimitate ad prædam æternæ
gloriæ capiendā, diuiſi charitatis capacitate: in aquis vero bo
norum temporalium clauſi volūtaria paupertate? Vel expone
oīa de pedibus affectuū &c. Vel dic ꝙ pedes ſunt ſenectus &c.
10 ſicut ſupra. ¶ Planta pedis eſt inferior pars pedis, a planitie di-
cta ſm̄ Iſido. Et eſt pars pedis durior, ne. ſ. faciliter lederetur.
eundo &c. Et eſt planta illa pars aialis, quæ veſtigiū imprimit
incedendo. Iſta planta pōt ſignificare animi volūtatem, quæ. ſ.
debet eſſe plana per humilitatem, cōcaua per ſpem, longa per
conſtantiā, fortis & dura per impreſſionem bonorum operū,
veſtigij bonorum exemplorum effectiua. Et ſic dicetur illud
Eze. 1. Planta pedis eorum quaſi planta pedis vituli &c. Vel ſi
vis per plantam pedis intellige ſenectutem, quæ eſt extremitas
vitæ, vbi procul dubio in nobis debet inueniri planities & du-
11 rities &c. ſicut ſupra. ¶ Calcane⁹ eſt extrema pars pedis. Et eſt
calcaneus rotundus, durus, ſolidus & cum cauilla colligatus,
totius corporis mole preſſus. Difficilis eſt curationis ſi vulne
ratur, quod accidit propter carnis paucitatem, & propter mo
tus continuitatem. Calcaneus eſt ſenectus, & vltima pars vitæ
noſtræ, quā procul dubio moles totius corporis. i. defectus to-
tius iuuentutis præmit, & ideo vulneratur. Senectutis calca-
neus per peccatum vulneratus, difficiliter pōt curari, quia. ſ.
vitia ſenum ſunt quaſi inſanabilia, & hoc facit duritia obſtina-
tionis, paucitas carnis i. dulcedinis gratiæ & compaſsionis, &
multiplex motus iracundiæ & turbationis. Et de muliere ideo
ſerpenti dictum eſt. Gen. 3. Ipſa conteret caput tuum, & tu in-
ſidiaberis calcaneo illius.

De Oſsibus. Cap. 52.

1 DICTO de mēbris corporis diſsimilibus ſeu of-
ficialibus, dicendū eſt de membris cōſimilibus:
& primo de oſsibus. Nam ſm̄ Conſtantinum. li.
2. Oſſa ſunt duriores & ſicciores partes corpo-
ris animalis: & hoc neceſſariū fuit vt eſt, ad cor-
poris carnis ſuſtentationē, & ad membrorū in-
teriorū defenſionē. Sunt ergo oſſa frigida, ſicca, alba, dura, for
tia, concaua, forma & qualitate diuerſa neruis inuicem colli-
gata, mutuo ſe contingentia, medullis interius plena, & carni
bus exterius cooperta, miro naturæ artificio inuicem ordinata
In corpore eccleſiæ oſſa ſunt viri iuſti & perfecti, & maximè
religioſi, prædicatores & prælati, qui. ſ. carnes & neruos. i. fra-
giles & imperfectos fouent, ſuſtinent & ſupportant Iſti igitur
debent eſſe ſicci per abſtinentiam, duri per patientiā, fortes ꝑ
conſtantiā, albi per munditiā, cōcaui & vacui per paupertatē,
medulloſi tō per deuotionē & pietatē, neruis colligati ꝑ ami-
citiam & charitatem, inuicem ordinati per decentiā & hone-
ſtatem, carne cooperti per ſuæ fragilitatis conſideratā vilita-
tē. Vnde talia poſſunt ſignari in illis oſsibus de quib⁹ dr̄ Eze.
47. Oſſa arida audite verbum dn̄i: ecce ego intromittā in vos
ſpiritum & viuetis, & dabo ſuper vos neruos, & ſuper creſce-
re faciam ſuper vos carnes: & ſuperextendā in vobis cutem.
Quia. ſ. talia oſſa eccleſiæ, debent habere ſpm̄ gratiæ & verita
tis, neruos charitatis, cutē exterioris honeſtatis, & carnes. i. cō
ſiderationē ſuę carnalis fragilitatis. Vel dic ꝙ oſſa aiæ ſunt vir-
tutes, quæ. ſ. debent eſſe inuicem concathenatę, & ad ſuſtenta-
mentum aiæ ne per vitia defluat, ordinatę, medulla deuotionis
2 repletæ, & inuicē in aia ordinatę. ¶ Oſſa ſunt exterius multum
dura, intus tn̄ ſunt molli medulla repleta, & hoc ne cōcauitate
frangantur, & vt per ipſam medullam nutriantur. Concaua ēt
ſunt oſſa, & nō ſolida, vt leuiora efficiantur, ne forte ſi eſſent cō-
pacta, nimio pondere grauarentur. Sic verè ꝑlati exterius de-
bent eſſe duri per apparentem ſeueritatē, intus tn̄ in mēte de-
bent eſſe molles & medulla pleni ꝑ pietatē & benignitatē, &
hoc ne forte frāgant per odiū, vindictā, vel crudelitatē. Bonis
tēporalibus ēt debent eſſe vacui per ipſorū cōtemptū & ſpūa-
lem paupertatē, & cōcaui ꝑ humilitatē, vt ſic ſiant magis leues,
ſurgendo per affectum ad cœleſtiū fęlicitatē, & minus ponde-
rando per terrenā cupiditatē. Iob 21. Viſcera eius plena ſunt
3 adipe, & medullis oſſa illius irrigantur. ¶ Oſſa maſculorū for-
tiora ſunt oſsibus feminarum. Oſſa ēt piſciū, & auiū valde de-
bilia ſunt reſpectu oſsiū aialiū aliorū. Piſces ſunt molles & car
nales & luxurioſi. Fœminæ, q̄ naturaliter ſunt auaræ, ſunt aua
ri, cupidi & ambitioſi. Aues vero q̄ altè volāt ſunt ſuperbi &
elati, & ꝓſumptuoſi. Igit iſta tria genera perſonarū debilia ha-
bēt oſſa. i. cōſtantiā debilē & fragilē, q̄a pro certo iſti ſunt de-
biles ad reſiſtendū, & fragiles ad operandū. Ita ꝙ de diabolo
poſſunt dicere illud pſal. Quaſi leo ſic contriuit oīa oſſa mea.
¶ Carnes quæ ſunt propinq; oſsibus, ſunt cæteris dulciores, & 4
hoc eſt ꝓpter dulcedinē medullę, quæ eſt inter oſſa poſita, cu-
ius fumi exhalātes faciunt dulcedinē. Sic verè illi qui frequē-
tant viros bonos, oſſeos & medulloſos, ſunt cœteris meliores:
de medulla. n. ſuæ gratiæ & ſcientiæ aliquid eis influit, & ideo
ſapor virtutis in eis generatur: Prouer. 16. Dulcedo aię ſanitas
oſsiū. ¶ Oſſa naturaliter ſunt ſicca & dura, grauia & inſēſibilia 5
neruis inuicē colligata, & etiā medulla interius irrigata, & in-
eſt propriū oſsibus q̄a ſciſſa nō recreſcūt, ad ignē ēt poſita nō
flectunt, nec curuant, nec liqueſiūt aut molleſcunt: & ſi fracta
fuerint, difficiliter reiūgunt. Si vero oſſa ſicca inuicē fuerint,
tumultus & garrulitas generatur. Talia oſſa ſunt diabolici pec
catores. Iſti. n. ſunt ſicci ꝑ indeuotionē, duri per obſtinationē,
inſenſibiles per incōpaſsionē, medulla pleni per carnalē affe-
ctionē, inuicē collidentes per garrulā & ineptā locutionē, nū-
quā liqueſcentes per igneā contritionē, & vix aut nunq̄ recre
ſcentes per pn̄iam & cōuerſationē, ſi ſcindant per pctm̄ & in-
fectionē, & difficiliter ſe reiungētes per cōcordiā & dilectio-
nē qn̄ per diſſenſionē franguntur aut diuiduntur, inter ſe ner-
uis, & amicitijs colligati ꝑ malā & improbā cōfederationem.
Ideo de diabolo dr̄ Iob 40. Nerui teſticulorū eius perplexi,
oſſa eius velut fiſtulę æris, & cartilago ipſius quaſi laminę fer-
reę. Vel ſi vis dic ꝙ oſſa. i. viri cōſtantes & fortes nunq̄ debent
liqueſieri vel flecti igne tribulationis, nec molleſieri aqua ꝓ-
ſperitatis & mundanæ conſolationis. ¶ Aliqua aialia videntur 6
habere ſolida oſſa ſine medulla, ſicut eſt leo & elephas: medul
la. n. taliū per ſubſtantiā oſsiū in occultis poris vndiq; eſt di-
ſperſa. Talia aūt aialia ſunt cæteris fortiora, & ad libidinē mi-
nus prona. Vnde ēt ſolinus de lygdamo ſyracuſano hoīe for-
tiſsimo dicit ꝙ oſſa eius deprehēſa ſunt non habere medullā,
qui etiā nec ſitire, nec ſudaſſe cōpertus eſt. Et ideo primus in
Olympico certamine pācratij reportauit coronā. Per medul
lā, quæ eſt mollis & vnctuoſa & pinguis, intelligo voluptatē,
vel dulcē luxuriæ carnalitatē, quæ. ſ. oſsibus nr̄is. i. interiorib⁹
viribus & potētijs naturalr̄ eſt inſerta. Illi ergo qui ſunt oſſa &
mēbra leonis & elephātis Chriſti, & qui per virtutē cōſtantię
ſunt ſolidi & compacti, & qui medulla carnalitatis & immun-
ditiæ ſunt priuati, ſunt vt cōiter præ alijs ſpūali fortitudine ro
borati, & pro victoria & certamine huius mundi, corona cœ-
leſtis gloriæ coronati, & ad ſpuendū ꝑ malā locutionē, ad ſi-
tiendū per auaritiā & ambitionē, minus ſunt naturaliter incli
nati. Iac. 1. Beatus vir q̄ ſuffert tentationē, qm̄ cū probatus fue
rit, accipiet coronā vitæ. Vel dic ꝙ oſſa ſunt interiores potētię
vel affectiones aiæ, quæ ſi medulla carnalitatis careāt, & io ſe
ſolida & firma permaneāt, ſpūali fortitudine in tentationū &
tribulationū certamine multū valent, & ad ſitiendū per auari
ciā, ad ſpuendū per luxuriā minus vacant. Vel dic ꝙ medulla
ſignificat diuitias, quarū abundātia generat luxuriæ carnalita
tē, raritas vero & paupertas cauſat cōtinentię caſtitatē, ¶ Aia- 7
lia q̄to plus in oſsib⁹ habent de medulla, tanto ſunt ad libidi-
nē magis prona. & inde eſt ꝙ elephas cui⁹ oſſa medulla dicū-
tur carere, caſtiſsimū aial fertur eſſe. Sic procul dubio illi qui
habēt magnā copiā medullę deliciarū: libēter exercēt actus lu
xuriæ & immunditiarū. Et ideo elephātes. i. viri iuſti & abſti-
nētes, q̄ carēt deliciarū medulla, abſtinēt & luxuriæ corrupte
la, quia ſm̄ Hyeronimū, Vēter ſatur facile ſpumat in libidinē.
& ſecundū eccleſiaſticum: Qui abſtinens fuerit, adijciet vitā.

De Medulla. Cap. 53.

MEDVLLA ſm̄ Cōſtantinū eſt quædā ſubſtātia 1
vnctuoſa in medio oſsiū collocata, & ex puriſsi-
mis partib⁹ vnctuoſi humoris, in ſpinę & oſsiū
cōcauitatib⁹ generata. Iſta igit ſm̄ ipſum calida
eſt & humida, & frigiditatis & ſiccitatis oſsium
temperatiua, & neruis mediātib⁹ a cerebro ꝑ medullā ſpinę de-
ſcendētibus motus & ſenſus in mēbris q̄ ſub collo ſunt, effecti-
ua. Et ſm̄ Iſidorū medulla dr̄ a madefactione, eo ꝙ totum cor
p⁹ madefaciat & humectet. Medulla eſt diuina grā, q̄ eſt alba
per innocentiæ puritatē, pinguis ꝙ glutinoſa per charitatē,
mollis & tenera ꝑ pietatē. Illa igit ad multa ſpūaliter valet, q̄a
ſcilicet

ſcilicet iſta motū bonæ operationis, & ſenſum ſapiētiæ & diſcre
tionis procurat, ſiccitatē incōpaſsionis & frigiditatē indeuo-
tionis tēperat, & a cerebro. i. a deo per neruos bonarū affectio-
nū deſcēdēs, totā aiam ſpūalē vegetat & humectat. Iob 21. Me
2 dullis oſſa illius irrigant. ¶ Medulla deſudat humorē, q ad lu-
xuriā excitat &c. & inde eſt q aialia q multū habēt de medul-
3 la: luxurioſa ſūt &c. Vide de oſsib⁹. §. vltimo. ¶ Sicut dicit Var
ro: Ois medulla imitatur naturā lunæ, tā in aialibus q̄ in plātis
ſicut eſt videre in conchylijs marinis ſiſtibus, q. ſ. in plenilunio
augmētātur, & in nouilunio vacuant. Vnde ēt (ſicut ait) in ple
nilunio nō eſt bonū arbores plātare ſeu inſerere, qa. ſ. fructus
efficiunt vermiculoſi, & de facili cōputreſcūt, & hoc forſan ac
cidit ꝓpter ſuperfluā humiditatē, q̄ tūc ſurculus vel arbor cō
cipit, in medulla cuius ſuperfluū nō pōt dirigi a natura, qđ trāſ
miſſum ad fructus cauſa vermiculationis vel putrefactionis
exiſtit. Luna eſt mūdi ꝓſperitas, q q̄uis ſplēdeat, tñ fluit & de-
fluit. Medulla eſt interior amor & affectiu. Quia pro certo ve
cōiter ois humor & amor mundanorū amicorū cōuertit ſe ad
lunā. i. mundi proſperitatē, & ſm q ipſa fluit & defluit in illis
quos diligunt, ſm hoc & medulla ſuę affectionis & amoris cre
ſcit ſiſt & decreſcit. Et ideo ſi cōtingat q durāte plenilunio. i.
plenitudine proſperitatis mundanæ, aliqua arbor. i. aliqua ꝑ-
ſona ſurculo noui amoris alicuius inſerat, nunq̄ exinde proue
nit ve cōiter fructus bonus, qnimo ſēp ſolet eſſe fruct⁹ & fi-
nis talis amoris vermiculoſus, & diuerſis factis vitioſus, corru
ptibilis & nō durabilis, ſed defectuoſus, qa. ſ. tales amāt dū du
rāt ꝓſpera, odiūt vero vel deſiſtūt dū venerint aduerſa. Eccl.
6. Eſt amicus ſocius mēſę, & nō permanebit in die neceſsita-
tis. Vel dic q luna eſt mundi proſperitas & fortuna, q ſi plena
fuerit, hoc eſt dictu, ſi nobis fauerit, & abūdauerit, humore ſu
perfluo & medulla diuitiarū & deliciarū talis nos replebit, q
natura. i. diſcretio vel ratio, ipſas regere nequeat: ſed inde ver-
mes auaritiæ, & putrefactionē luxuriæ generabit. Cōſtāt. n. q
mūdi diuitiæ illis q ipſas regere neſciūt, vermes diuerſorū cri
minū introducūt. Eſa. 14. Subter te ſternet tinea, & operimē-
tū tuū erūt vermes. Vel dic q fructus. i. mercedes taliū humo-
2 rū & ſuperfluarū diuitiarū q a diſcretione debitè nō regūtur,
vermes ęternę dānationes cōcomitant, qa ſicut dr Eſa. 66. Ver
4 mis eorū nō morief &c. Vide de teredine. §. vlt. ¶ Aliqua ſunt
aialia quorū oſſę dicunt medulla carere ſicut leo. Qđ ꝓ tāto
dr, qa valde habet modicū de medulla qđ patet: qa ei⁹ oſſa ita
ſunt ſolida, q ſimul cōcuſſa ignē emittūt. Sic verè multi ſunt
quorū oſſa. i. quorū interiores affectus ſunt ſine medulla pieta
tis: qnimo in ſe cōtinēt ignē iracundiæ & crudelitatis. Thre. 3.
6 Miſit ignē in oſsibus meis. ¶ Scđm Dioſcoridū, medulla ma-
ximè autū aialiū ſilueſtriū valde eſt medicinalis, ſolet. n. ſciſſu-
rā labiorū cōglutinare, dolorem auriū ſedare, duritiā glādiū
emollire, veſicas pedū ſanare, dolorem mamillarū & gutturis
mitigare, & in ecticis & phthiſicis humorū perditum reſtaura
re. Talis eſt medulla ſpūalis. ſ. pietas, charitas: vel gra. Iſta eſt
eīm q remediat labijs, tollēdo omnē ſciſſam & ineptē locutio-
nē, cordis glādib⁹, molliēdo oēm duritiā & obſtinationē: pedi
bus, tollēdo. ſ. exinde veſicas. i. oēm ſuperbiā, inflationē & ꝑ-
ſumptionē, gutturi & mamillis, deuotionē & cōpaſsionē tem-
perādo, & dilatādo eorū guſtū & lactationē, ecticis & phthiſi
cis. i. pauperibus & cōſumptis, reparādo in eis humorem. i. ſpē
& conſolationem. Bene igitur dicitur de medulla pietatis il-
lud. 2. ad Timot. 4. Pietas ad omnia valet.

De Cartilagine. Cap. 54.

1 CARTILAGO eſt quædā ſubſtātia inter carnē &
oſſa media tenera, flexibilis & perlucida, in oſsium
extremitatibus vt leuius moueant, poſita, & ad fle
ctēdum vel mouēdū ſine ſui ruptione, naturaliter
coaptata, ſicut patet in auribus & naribus, q ſunt mēbra carti
laginea, q flectunt & nō frāgunt, ſm Cōſtātinu. Cartilago aiæ
ſignificat ipſius flexibilitatē ad bonū, q. ſ. debet eſſe media in-
ter duritiā oſſeā & teneritudinē carnea, qa ſ. nō debet eſſe ni-
mis dura p obſtinationē nihil credēdo, vel nimis mollis per
indiſcretionē indifferēter recipiēdo, et ſe ad oia deflectēdo. nō
eſt. n. credēdū omni ſpiritui, ſed probate ſpirit⁹ ſi ex deo ſunt.
Ioā. 5. Flectat igit mens ad bonū documentū, cū quadā duritia
deliberatiuę reſiſtētię, ne forte ſub ſpecie boni ſibi exhibeatur
impulſus alicui⁹ palliatę nequitiæ. Vel dic q in corpore eccle
ſiæ, cartilagines ſunt viri obediētes, iuxta voluntatē dei & ꝑ-
latorū ad oia ſe flectentes, & ſine ruptione impatientiæ facili-
ter ſe mouentes. Sap. 16. Ad qđ quiſq; volebat conuertebatur
¶ Cartilago eſt naturæ inſenſibilis, caret. n. ſenſu & motu, quā 2
tum eſt de ſe. & cartilago ſi ſciſſa fuerit, non recreſcit, ſicut ſu
pra de oſsibus eſt expreſſum. Sic verè cartilagines diaboli. i.
pctōres, qui. ſ. ad omne malū ſunt flexibiles & mobiles, nō ha-
bent ſenſum cōpaſsionis. nec motū bonæ operationis, imo ſi p
pctm ſcindant, & ab vnitate eccleſię diuidant, nunq̄ amplius
p pniam volūt recreſcere. ſed in ſtatu peccati ppetuo remane
re. Vñ de duritia obſtinationis taliū cartilaginū dr Iob 40. vbi
de diabolo ſeu behemoth dr. Cartilago illi⁹ q̄ſi laminę ferreę.

De Neruis. Cap. 55.

NERVI ſunt quædā corporis mēbra gracilia, lō- 1
ga, concaua, mollia & flexibilia a cerebro & a
nucha dorſi oriētia, ſpūm aialem cōtinentia &
ſenſum & motū oibus mēbris corporis admini
ſtrātia: & alia membra, q de ſe ſunt inflexibilia,
ſua flexibilitate mouentia & flectētia, ſm Cōſt.
& Iſido. Nerui corporis eccliæ ſunt viri iuſti, & maximè ſunt
religioſi, ꝑdicatores & ꝑlati, q a cerebro & nucha. i. a Chriſto
& a beata Maria, vel a papa & ab ecclia originaliter procedē-
tes, illud Iob 10. Pelle & carnibus veſtiſti me: oſsib⁹ & neruis
cōpegiſti me. Igit tales debent ſpūm aialem. i. ſpūſſancti gratiā
cōtinere, ſenſum deuotionis ꝑbere, & motū operationis bonę
ſuis doctrinis & exēplis alijs exhibere, & ſic flexibilitate ſuæ
bonæ voluntatis poterunt duros, obſtinatos inflexibiles, ad fle
xionē bonorū operū immutare. Igit iſti debēt eſſe graciles p
humilitatē longi per longanimitatē, cōcaui per charitātē, mol
les per pietatē flexibiles p obedientiæ facilitatē: & ſic corpo-
ri ecclæ poterūt facere mirabilē vtilitatē. Vl dic q nerui ſigni
ficant virtutes, q a cerebro Chriſto, vel a nucha. i. a beata vir-
gine procedunt, & per aiam ſe diffundunt, & motū bonę ope-
rationis, ſenſumq; cōpaſsionis faciunt & inducūt. Et ſicut ner
ui inuicē ſunt cōneui, & bini inuicē colligati cōiter: ita vt cau-
ſa fortitudinis aialis ſint ſm q magis ſunt cōpreſsi & multipli
cati, ſicut dicit Iſidor⁹ & Solin⁹: (vnde ſm ipſum Solinū, Var
ro ibi agit de prodigioſa fortitudine, ponit Tritanum gladiato
rem q & rectis & trāſuerſis neruis cōpactus erat: & ideo for-
tis erat: manibus etiā & pedibus cācellatis, quemcunq; fortiſ-
ſimū aduerſariū leui impetu proſternere ſolitū, ſic verè virtu-
tes in aia ſunt cōnexę, & inuicem cōbinatę & cōiunctę, & ne-
ceſſario plures inuicem adiunctę. Et ſic qui neruos virtutū ea
recto & ex trāſuerſo. i. ab omni parte habuerint, tantā ſpūalē
fortitudinē acquirēt, q hoſtes ſpūales faciliter ſuperabunt &
vincent. ad Heb. 11. Fortes facti ſunt in bello, caſtra verterūt
exterorū. Vel ſi vis p neruos potes intelligere inferiores iudi
ces & prælatos, & maximè legatos, qui a cerebro. i. a papa ori
ginaliter exeunt: & pleni ſpūſſancto ad diuerſa officia per di-
uerſas partes mittuntur & diſcurrunt. ¶ Nerui qñ exeunt a ce 2
rebro, ſunt molles & lenes: ſed quāto longius proficiſcunt: tā-
to amplius indurant. Sic verè quando nerui. i. inferiores iudi
ces & prælati, primo a cerebro & capite. i. a papa & rege mit-
tuntur, ipſi procul dubio molles, dulces, benigni & ſuaues in-
ueniuntur, & potiſsimè quādiu ipſi capiti. i. illis ſuis magiſtris
& capitaneis proximantur. Timēt. n. ſi delinquerent, q clamo
res ad ſuos dominos contra eos prouenirent. Sed pro certo qñ
iſti nerui elongantur ab ipſo capite. i. qñ tales iudices vel lega
ti ſunt in diſtanti patria a principe vel a rege, tunc per crude-
litatem indurantur, & quia non habent quem timeant, ſubdi-
tis in duritia dominantur. Eſa. 48. Sciui. n. quia durus es tu, &
neruus ferreus ceruix tua & frons tua ęrea. Et ſicut in corpo-
re diuerſi ſunt nerui: & diuerſis officijs deputati, quia. ſ. vnum
par vadit ad oculos, & aliud ad aures, & aliud ad nares &c. ſic
etiā in eccleſia diuerſi diuerſa faciunt, & iuxta doctrinā Apo-
ſtoli, diuerſi diuerſimodè in mundo ſeruiunt & diſcurrunt. ad
Ro. 12. Omnia membra corporis non eundem actum habent.
¶ Secundum Ariſtot. autem neruus præciſus non recreſcit, nec 3
diuerſis reiungitur, cuius tamen cōtrarium facit vena. Sic ſunt
multi ita in malo propoſito indurati, quòd ſi aliquo caſu a deo
vel eccleſia, vel religione, vel fide, per peccatum, apoſtaſiam
vel perfidiam, ſcinduntur vel diuiduntur, nunquàm ad vnita-
tem concordię fidei & gratiæ amplius reuertuntur: nec cor-
pori Chriſti myſtico amplius reiunguntur, quinimo in di-
uiſione & ſchiſmate perpetuo cōmorantur, ſicut videmus de
ſchiſmaticis & de gręcis, contra illud Eſa. 51. Attendite ad pe
tram vnde exciſi eſtis.

De Venis. Cap. 56.

1 VENAE ſm Iſidorũ dñr quaſi viæ naturæ, vel
quaſi viæ natantis ſanguinis. Vnde & dici poſ-
ſunt a veniẽdo, eo φ ſangnis veniat per ipſas ad
diuerſas corporis partes. Oriũtur igitur oẽs ve-
næ originaľr ab hepate, ſicut nerui a cerebro, ar
teriæ a corde. Venę ergo ab hepate exeũt: & in-
de nutrimentũ quattuor humorum ſugunt, ipſumq; per cor-
pus deferunt, & ſm mẽbrorũ exigentiam, vnicuique ipſum di
ſtribuunt, & ipſę miro naturę ingenio ſibi inuicẽ ſubſeruiunt,
& pro ſuo eſequẽdo officio, per oẽs partes corporis ſe diffun-
dunt. Per iſtas venas poſſunt in corpore eccleſiæ militãtis in-
telligi viri pij, qui. ſ. poſſunt dici venæ a venia, ꝑ eo φ alijs ve-
niã & gratiã largiuntur. Vel etiã a via ſeu veniendo, quia. ſ. per
iſtos veniũt alijs cõſolationes & bona. Quia procul dubio iſti
ſunt qui ab hepate. i. ab ipſo deo, ſanguinẽ bonorũ tẽporalium
hauriunt, ipſum tñ ſibi ſolis nõ retinent, imo omnibus mem-
bris indigentibus. i. perſonis pauperibus diſtribuunt & mini-
ſtrãt. Actu. 3. Diſtribuebant vnicuiq; ſicut opus erat. Sibiq́ue
mutuo inter ſe ſubſeruiũt, & ſe inuicẽ diligunt atq; fouẽt. Vel
põt dici de prædicatoribus, qui a deo hauriunt ſanguinẽ do-
ctrinę, & maximè quattuor humores. i. ſcientiã quattuor euã-
geliorũ, quẽ deferunt vndiq;, per diuerſas mũdi partes, & eo
membra. i. perſonas diuerſimodè nutriunt & imbibunt. De ve
nis quæ dicuntur arteriæ, qũo a corde oriũtur & qũo pulſum
& vitã per membra portant & operãtur, multa dicerẽtur hic:
ſed ſufficit quod eſt dictũ ſupra de cerebro & de corde & pul
2 mone & ſimilibus. ¶ Vena eſt diſpoſitionis corporis oſtenſiua:
& maximè vena pulſatilis. Vena etiã eſt (ſi tpe debito aperta
fuerit, corrupti ſanguinis euacuatiua, & ſanitatis inductiua: ſi
vero apta nõ fuerit, eſt mortis aliquotiẽs cauſatiua. Vena in-
ſuper ſi indebitè aperiatur, eſt bonorũ humorũ euacuatiua, &
magnarũ ęgritudinũ effectiua. Per venã põt intelligi locutio:
3 quia ſicut dicit ſapiẽs Prouer. 6. Vena vitæ os iuſti. ¶ Iſta eſt. n.
quæ interioris animi diſpoſitionẽ declarat, quia ex abundan-
tia cordis os loquitur. Iſta per cõfeſſionẽ aperta, corruptos hu
mores vitiorũ purgat, ſi vero per confeſsionem non aperitur,
animã mortificat atq; dãnat, q̃a mors & vita in manu linguę.
Veruntamen ſi vltra debitũ per multiloquiũ ſe aperiat, tũc hu
morẽ diuerſorũ verborũ euacuat, animã ꝑ ſtultiloquia depru
4 nat. ¶ In venis quãque cõtinetur humor corrupt⁹, qui eſt infir-
mitatum inductiuus, & aliorũ etiã corruptiuus, ſicut patet in
leproſis, quorũ ſanguis eſt corrupt⁹, qui ẽt alios inficit & cor-
rumpit. Sic verè in vena cordis multorũ corrupt⁹ ſanguis ma
lę affectionis latitat, qui leprã peccati inducit, & circunſtãtes
5 per mala verba & exẽpla fędat. ¶ Secũdũ Ariſt. li. 2. de anima-
libus, vena inciſa iterũ reiungit & recreſcit. Sic verè vena cor
dis noſtri, ſi per peccatũ lęſa vel ſciſſa fuerit: iterum ſe debet
per pœnitentiã reiungere: & rurſum ad integritatẽ gratiæ re-
uenire. Iob 24. Lignũ habet ſpẽ quia ſi pciſum fuerit, rurſus vi
6 reſcit. ¶ Quales venas habet ouis ſub lingua &c. vide de oue.

De Carne. Cap. 57.

1 CARO ſm Remigiũ dicitur a carie. i. a putredi-
ne, eo q; oĩs caro putrefactioni ſit ſubiecta. Ca-
ro. n. & potiſsimè qñ corrupto ſanguini admiſce
tur, de facili putredini ſubijcitur. Et ſm Cõſtan
tinum, tres ſpecies carniũ ſunt in corpore. ſ. ca-
ro glãduloſa, quæ eſt in mamillis: caro neruoſa,
quæ eſt in muſculis: caro viſcoſa & chartilaginoſa, q̃ eſt in iũ-
cturis. Per carnẽ põt intelligi conditio nr̃æ carnis, quæ ſm ve
ritatẽ cario & putredini naturaliter eſt ſubiecta, & non ſolum
corruptioni naturali: imo etiã corruptioni morali, q̃a ſicut di-
citur Gen. 6. Oĩs caro corruperat viã ſuam. Tres vero ſunt car
nis. i. carnalis vitæ, ſpecies. ſ. glanduloſa & quaſi montoſa, quæ
eſt vita ſuperborũ, neruoſa & quaſi ligãs & faſcioſa, quæ eſt vi
ta auarorũ, viſcoſa & lubricoſa, quę eſt vita luxurioſorũ. Talis
igitur triplex caro corruptioni vitiorũ ſubijcitur: & corruptio
ni vermiũ in poſterũ ſubijcitur. Iob 7. Induta eſt caro mea pu
2 tredine & ſordibus pulueris. ¶ Secundũ Conſtantinũ caro eſt
naturaliter calida & humida, caloris naturalis fomentũ, oſ-
ſium neruorũ & lacertorũ cooperimentũ, frigiditatis oſsium
temperamentum: & vacuitatis membrorũ corporis replemẽ-
tum. Per carnẽ in bono ſignificato põt intellegi mollities pie-
tatis, quæ. ſ. omnibus ſe exhibet tenerã & benignam. Iſta eſt. n.
quæ calorẽ pietatis & humorẽ deuotionis continet, & quę nu
dis operimentũ, frigidis fomentum, vacuis & pauperibus re-
plementũ: & cunctis deſolatis temperamentũ & defenſamen-
tũ exhibet atque præbet. Vnde de carne fluidę pietatis põt in-
telligi illud pſal. Caro mea immutata eſt propter oleũ. Vnde
etiã de iſta intima charitate & pia fraternitate dicebant illi 2.
Reg. 5. Os tuũ & caro tua ſumus. Vel dic φ per carnẽ intelli-
gitur homo pius flexibilis & benignus, qui facit oĩa ſupradi-
cta. ¶ Caro ſm Ariſ. li. 3. ſi inter maciẽ & pinguedinẽ tẽperata 3
fuerit laudabilis eſt: ſi vero in humiditate vel pinguedine ex-
ceſſerit: tũc ad intellect⁹ oꝑa inhabilis erit. Sic verè ſi caro di-
uitiarum & ſubſtãtia temporalis medioctiter abundet, vtilis
eſt: ſi vero nimis affluat pinguedo, vel mollities deliciarũ ꝓ-
ſperitatis mundanę: tunc ſolent in hoĩe intellectualia & ſpũa-
lia opera retardari, & etiã hebetari, q̃a ſicut dr̃ ad Ro. 8. Qui
ſm carnẽ ſunt, quæ carnis ſunt, ſapiunt. ¶ Caro de ſe eſt pars 4
corporis valde mollis & tenera, & iõ impatiens eſt operis &
laboris. Vnde etiã illa aĩalia quæ habent pedes valde carno-
ſos, nõ poſſunt diu laborare, vel peditare, ſicut patet de hoĩe
& camelo, quorũ pedes carnoſi ſunt, & ideo indigẽt corio vel
calciamento. Sic verè illi qui nimis ſunt carnoſi. i. carnales &
delicioſi, nõ poſſunt bñ labores & tribulamina ſuſtinere. Mat.
26. Caro autẽ infirma. Et ideo neceſſe eſt eos corio mortuorũ
aĩalium. i. exemplis & doctrinis præcedẽtium ſanctorum mu-
nire: vt ſic pedes ſuorum carnalium affectuum poſsint ſecuri⁹
pertranſire. Et tunc dicere poterit homo talis illud pſal. Caro
mea requieſcet in ſpe. ¶ Caro eſt propter ſiſitudinem, bonum 5
præbẽt corporibus nutrimentũ. Et ideo aues nobiles carne &
ſanguine tãtummodo ſolent veſci. Sic verè ſanguinis & caro
Chriſti in ſacramento ſunt optimum aĩæ nutrimentum. Ioan.
6. Caro mea verè eſt cibus. Et ideo nobiles aues. i. hoĩes ſpiri-
tuales & virtuoſi, ſolent tales cibos carnis & ſanguinis come-
dere, & exinde ſpiritualiter ſe nutrire. Vnde ibidẽ. Qui mãdu
cat carnẽ meã, viuet in ęternũ. ¶ Aues nobiles paucę ſunt car- 6
noſitatis &c. Vide de auibus in generali. ¶ Item caput qđ eſt 7
membrum valde nobile, magis eſt oſſeum q̃ carnoſum &c. vi
de ſupra de capite. ¶ Aues ignobiles maioris ſunt carnoſitatis 8
q̃ nobiles: & maioris in hyeme q̃ in æſtate, patet de anatib⁹ &
anſeribus. Carnes. n. iſtarum creſcunt in hyeme ꝓpter q̇etẽ, &
macreſcũt in æſtatis tpe propter motũ. Sic verè ignobiles pec
catores pl⁹ abundãt in carnoſitate diuitiarũ q̃ nobiles & iuſti:
& hoc pro certo in hyeme præſentis vitæ: vbi in mundi ꝓſpe-
ritate q̇eſcunt: quia. ſ. qñ ęſtas & feruor iudicij aduenerit: tunc
macies æternæ paupertatis iſtos in inferis deuorabit. Eſa. 27.
Attenuabitur glĩa Iacob: & pingues carnes eius emarceſcẽt.

De Pinguedine. Cap. 58.

PINGVEDO eſt q̃dam ſubſtãtia mollis, alba & 1
carnea, de cõgelato ſanguine generata. Teſte. n.
Conſtantino ſanguis veniens ad loca naturali-
ter frigida, in pinguedinẽ cõgelať. Vnde ẽt ſm
Ariſt. aĩalia q̃to ampli⁹ impinguanť, tãto magis
ſanguine pauperanť: ſicut patet in hoĩbus valde
craſsis. Pinguedo eſt delectatio vel voluptas. Iſta. n. ex cõgela
tione indeuotionis generať: qñ. ſ. ſanguinis interioris affectua
per torporẽ & deſidiã cõgelať, q̃a procul dubio mens impin-
guať per carnalitatẽ, qñ effectua cõgelať & infrigidať per in-
deuotionis tepiditatẽ. Et iõ illi qui abundãt in pinguedine car
nalis infectionis: vt cõiter deficiũt a sãguine bonæ & ſpũalis af
fectionis 1. Reg. 15. Oblatus eſt ei agad pinguiſsimus tremẽs.
Vel dic φ ſanguis ſignificat gratiã dei vel ẽt memoriã ſangui-
nis Ieſu Chriſti. Quia pro certo illi q̃ per diuitias & delicias
impinguantur tẽporalibus, tãto plus vacuanť ſpũalibus. Ideo
diuitibus pctõribus diciť Amos 4. Audite verbum dei vaccæ
pingues quæ eſtis in monte Samariæ. Vel dic ecõtra φ per ſan
guinẽ intelligiť carnalitas, per pinguedinẽ vero intelligiť gra
tia, deuotio pietas, & charitas. Quia pro certo illi qui pin-
guedine tali dotanť, vt cõiter carnalitatis ſanguine non ine-
brianť. E cõuerſo illi q̃ abũdãt in ſanguine carnalitatis, vt cõi-
ter parũ habent de pinguedine grĩæ & charitatis. Vnde de bo-
nis & pinguibus dicitur Hiere. 31. Inebriabo animã ſacerdo-
tum pinguedine. ¶ Secđm Ariſto. li. 4. de partibus aĩaliũ: omne 2
aĩal q̃to minoris eſt mot⁹, tãto maioris eſt pinguedinis. Et ecõ
uerſo q̃to maioris motus fuerit, tanto in ipſo pinguedo minor
erit. Et inde eſt φ renunculus dexter minoris eſt pinguedinis
q̃ ſiniſter, pro eo φ in dextera parte eſt motus & calor magis
fortis

foctis. Sic verè qñ quis motu laborum & tribulationum ſubij
citur, tunc calore charitatis amplius funetur, & in deliciarum
pinguedine imminuit. Eſa. 17. Attenuabitur gloria Iacob, &
pingues carnes eius emarceſcẽt. Et econuerſo illi qui quiete
proſperitatis lætantur, carnalitatis pinguedine cumulant. pſa.
Impinguatus eſt dilectus, & recalcitrauit. Vide ſupra de reni-
bus. ¶ Hoies pinguiſsimi qñ infirmant, tardè ſanatur, & pp de
3 fectũ motus & caloris diutius ægritudine detinent, & facilius
ſuffocantur. Mulier ẽt qñ nimis abũdat in pinguedine, vix cõ-
cipit niſi pinguedo ipſius emarceſcat. Sic verè illi qui pingue-
dine diuitiarũ abundant, qñ per pctm infirmi ſunt, nõ facile p
pœnitentiã cõualeſcunt, & fœtũ boni ꝓpoſiti nõ faciliter cõ-
cipiunt vel acquirũt. Tales. n. diuitiarũ pinguedo ſolet calorẽ
charitatis extinguere, motũ boni operis tollere, & vias interio
rũ affectuum opilare, & ſic curationẽ pniæ retardare, & cõce-
ptũ boni ꝓpoſiti impedire. Vñ de diuite obſtinato dr̃ Iob 15.
Cucurrit aduerſus eum erecto collo, & pingui ceruice arma-
4 tus eſt operuit faciẽ eius craſsitudo. ¶ Pinguedo eſt ignis & ca
loris nutritiua, & ſui ipſius ad ſuperficiem erectiua, pellis ſiue
corij remollitiua, pororũ opilatiua, vacuitatis repletiua, ruga-
rũ cutis extenſiua, venarũ & arteriarum cõpreſsiua, ſenſus &
rõnis impeditiua, & cõceptionis aĩalium retardatiua. Talis eſt
pinguedo diuitiarũ vel deliciarũ, vel ẽt pinguedo mundanæ
proſperitatis. Iſta. n. ignem auaritiæ inflãmat & nutrit. Pellem
cõuerſationis relaxat & mollit. Poros affectuũ opilat & clau-
dit, & ibi intrare gratiam non permittit. Vacuitatẽ cordis ma-
lis deſiderijs & replet & cumulat. Venas voluntatis cõprimit
& cõculcat, & ſe ſup potentias aiæ erigit & exaltat. Rõnem ob
ſcurat & hebetat, & cõceptũ boni ꝓpoſiti impedit & retardat
Et ſic de tali pinguedine & peccatoribus poteſt dici illud Eſa.
34. Inebriabitur terra eorum ſanguine, & humus eorũ adipe
pinguium. Vel dic ꝙ pinguedo eſt gratia & charitas, & deuo-
cio, quæ ignem bonorum deſideriorũ ſolet nutrire, mentem
mollire, & vacuitatem cordis virtutibus replere, conceptum
mali propoſiti retardare, & poros ſenſuum claudere & velare.

De Cute. Cap. 59.

1 CVTIS ſm Iſido. dr̃ a cuti græce, quod eſt inci-
ſio, eo ꝙ eſt exterior pars corporis, quæ põt diui
di & incidi. Et iſta dr̃ pellis, qa pellit exteriores
iniurias, & detracta dr̃ corium, qa carnis inuat
ineptias. Eſt igiẽ cutis ſeu pellis, exterior corpo-
ris ſuperficies, carnẽ & oſſa circũplectẽs, & oĩa
interiora muniens atq; tegens, & ſm variã membrorũ diſpoſi
tionẽ nunc ſe cõtrahens, nũc extendens, & pp naturalem ſuĩ
teonitatẽ ſuper mẽbra vndiq; ſe diffundens, & exterioris aeris
iniurijs pro mẽbris interioribus ſe opponens. Per pellẽ ſeu cu
tẽ iæ corpore, põt intelligi exterior cõuerſatio. Iſta eſt. n. quæ
oĩa membra. i. oĩa opera & affectus celat & contegit, & viſus
humanos ne interiora nr̃a videant, excludit & pellit, ſuper oĩa
quæ cogitantur interius, ſe extẽdit, & obtutibus hominũ ſe ex
ponit, & diuerſimodè contrahit aut diſponit. Quæ oĩa poſſunt
dici de cute ſubſtantiæ tẽporalis. Vel dic ꝙ cutis aiæ eſt patiẽ-
tia, quæ frigoribus & tribulationibus exponiẽ, & ab ipſa oẽs in
teriores affectiones aĩæ defendũtur, vt ſic tã de cute bonæ cõ-
uerſationis q̃ de cute patientiæ & durationis intelligatur illud
Ezec. 37. Super extẽdã in vobis cutem, & dabo vobis ſpiritum
& viuetis. Vel dic ꝙ per cutẽ põt intelligi hypocritica cõuer-
ſatio, quia ſicut in quibuſdã aĩalibus ſola cutis eſt vtilis, ſic in
hypocritis ſola conuerſatio eſt bona. Iſta eſt. n. quæ oĩa, fœda
& immunda operit, & ne vitia eorũ videant, cuncta circunce
lat & cõcludit, ita ꝙ iſta ſola cutis pulchra eſt & munda, turpe
aũt eſt & fœdum, quicquid abſcõditur & ſubſiſtit. Eze. 37. Ex-
2 tenta eſt ſup ea cutis, & ſpiritũ nõ habebant. ¶ Inter oĩa aĩalia
hõ magis tenuem habet cutem, & ideo faciliter læditur frigo-
re vel calore. Et ideo neceſſe eſt ꝙ hõ habeat veſtimenta cõtra
extrinſeca nocumenta. Sic verè hõ cutem patientiæ valde ha-
bet tenuẽ & debilẽ, nihil. n. põt pro ſalute tolerare, imo ſtatim
dolet & læditur, ſi aliquantulũ pungatur, dicẽs illud Iob 7. Cu
tis mea aruit, & contracta eſt. Et ideo neceſſe eſt ꝙ veſtibus &
calciamentis. i. ſanctorum mortuorũ doctrinis & exemplis in-
duatur, & contra frigora tribulationum cuti ſuæ patientiæ mu
3 niatur. Iob 16. Saccũ cõſui ſup cutẽ meã. ¶ Vix eſt dare aliqđ
brutũ aĩal, quin habeat duriorẽ cutẽ q̃ hõ. In ſenectute ẽt ſolet
indurari cutis & ingroſſari, magis q̃ in iuuẽtute. Et hoc factũ
eſt in hoĩe pp bonitatẽ ſenſus tactus, ne. ſ. duritia cutis impedi-
ret in ſuo ope ſenſum tactus. Pelles etiã brutorũ pilis ſunt ple
næ, cutes vero hoĩm quaſi nudæ. Cutis ſignificat ſubſtantiã tẽ
poralẽ, quæ eſt quoddã exterius tegumẽtũ. Iſtã igiẽ participãt
diuerſimodè hoies & iumẽta. i. boni & mali, qa procul dubio
hoies. i. pſonæ ſanctæ & ſm rõnẽ viuẽtes. iſtã cutẽ habẽt tenuẽ
p paupertatẽ, & pilis diuitiarũ ſpoliatã & nudã. Quia. ſ. in eis
pellis hmõi ingroſſaret, ſenſus tactus. i. deuotio & cõpaſsio in
eis impediret. Bruta verò aĩalia. i. pctõres induunt groſſa cute
diuitiarũ, & iõ nõ ſentiunt frigus mundanarũ miſeriarũ. Cutis
. n. ſuæ ſubſtãtiæ tpalis, pilis diuitiarũ eſt plena, & iõ minus af-
fliguntur quacũq; tribulationũ pœna 1. Re. 19. Pellẽ pilolam
caprarũ poſuit ad caput Dauid. Vel dic ꝙ cutis eſt cõuerſatio,
quæ ꝓ certo hodie eſt in brutis. i. in ſimplicibus ſecularib' for
tior, & p patientiã durior, q̃ in hoĩbus. i. q̃ in pſonis eccleſiaſti
cis, ſapientibus & diſcretis, qa. ſ. tales melius ſuſtinẽt ꝓ Chri-
ſto tribulationẽ, q̃ illi qui hoies ſunt. i. q maiorẽ habẽt cæteris
diſcretionẽ. In ſenectute ẽt debet talis cutis indurari, qa ꝓ cer
to virtus ſapiẽtiæ debet in ſenibus præcipuè roborari. Thre. 5.
Pellis nr̃a velut clibanus exuſta eſt. ¶ Secũdũ Ariſt. li. 3. ſm co 4
lorẽ cutis, variaẽ color vnguium & pilorum, quia ſi cutis alba
fuerit, & cætera alba erũt, & econuerſo. Cutis eſt conuerſatio
Vngula eſt opatio. Pilus aũt eſt affectio. Iſta igiẽ tria vt cõiter
ſunt eiuſdẽ coloris. ſ. cõuerſatio, affectio, & operatio. Si. n. cutis
cõuerſationis alba fuerit, ſctã & mũda, neceſſe eſt ꝙ opus & af
fectio ſint ſimilia. Et econuerſo ſi cõuerſatio nigra fuerit & in
famis, ẽt ſignũ eſt ꝙ opatio & affectio imꝓba eſt & deformis.
¶ Cutis in ſenectute corrugaẽ & denigraẽ. In aĩalibus ẽt mor- 5
tuis cutis ex toto attrahiẽ, vt carnes melius cõſcindanẽ. Sic ve-
rè in ſenectute vitiorũ & in morte pcti mortalis, ſolet cutis cõ
uerſationis corrugari & deturpari, & a candore innocẽtiæ de-
nigrari. Thren. 3. Vetuſtã fecit pellẽ meã. Quinimo ſæpe ſit ꝙ
pellis cõuerſationis ex toto detrahiẽ, ita ꝙ hõ excoriatus & nu
dus a demonibus diuerſis intus laniaẽ. Læuit. 1. Detracta pelle
hoſtiæ artus in fruſta cõcidẽt. ¶ Pelles aĩaliũ mortuorũ ad mul 6
ta valent. Fiunt. n. exinde multa calciamẽta ad pedes a læſioni
bus defendẽdũ, forraturę ad calefaciẽdũ, corrigiæ ad cõſtrin-
gẽdũ, arma ad muniẽdũ, pharetræ ad ſagittas ſeruandũ, vtres
ad vinũ & liquores alios cõtinẽdũ, & alia infinita. Sic verè pel
les q̃ a mortuis aĩalibus detrahunẽ. i. exẽpla & documẽta q̃ no-
bis a ſanctis patribus iandiu mortuis dimittunẽ, ad multa ſunt
vtilia ad ſalutẽ. exinde. n. facimus calciamẽta patiẽtiæ forratu-
rã charitatiuæ cõpatiẽtiæ, corrigias cõſtrictiuæ pacis & cõcor
diæ, pharetras ad cõtinẽdũ ſagittas diuini timoris & iuſtitiæ,
& vtres ad cõtinẽdũ vinũ deuotionis & gr̃æ. Et ſic poterit hõ
dicere illud Iob 10. Pelle & carnibus veſtiſti me. Et 2. Re. 7. Ar
ca dñi ſub pellib' eſt. ¶ Pellis multas incurrit aliquotiẽs paſſio 7
nes. ſ. ſciſsionẽ, corrugationẽ, puſtulationẽ, ſerpiginẽ & exco-
riationẽ, leprã & infectionẽ. Sic verè in cute cõuerſationis hu
manæ, multotiẽs apparẽt & gñanẽ infirmitates diuerſorũ pec-
catorum. Ibi. n. apparet ſciſsio iræ & diſcordiæ, corrugatio ma
litiæ & inuidiæ, puſtulatio tumoroſæ ſupbiæ, ſerpigo prurigi-
noſæ auaritię, excoriatio inhoneſtę inſolentiæ, pallor & liuor
triſtitiæ, lepra & infectio luxuriæ. Et idem de generibus diuer-
ſarum pellium dicitur Abacuc. 3. Pro iniquitate vidi tentoria
ęthiopię, turbabuntur pelles terræ madian.

De Pilo. Cap. 60.

PILVS ſm Iſido. dr̃ quaſi a pelle natus. Fum'. n. ca- 1
lid' a corde & a corpore ꝓcedẽs p poros corporis
egrediẽ, & exteriori aere ſiccat', in pilos conuertiẽ
& mutaẽ, q q̃to fumus ille pinguior fuerit & humi
dior, tãto pilus laxior & lõgior efficiẽ, q̃to verò fum' ille ſic-
cior & reſtrictior fuerit, tãto ẽt pil' breuior & criſpior inueniẽ
Et idẽ eſt ꝙ habitãtes in hũida regione pilos habẽt laxos, mol
les & lõgos, ſicut eſt thracia. Habitãtes verò in regiõe calida
pilos hñt breues, aſpos atq; criſpos ſicut eſt æthiopia. Per fu-
mos itelligo iteriores affectiones. Per pilos aũt exteriores mo
res & cõditiones. Cõſtat. n. ꝙ fumi interiorũ affectionũ ſunt cã
exteriorũ operũ & cõditionũ. Quia ſi fum' affectionis ſit pin-
guis p carnalitatẽ, neceſſe eſt ꝙ pilus operationis ſit lax' & re
miſſus p diſſolutã tepiditatẽ. Ecõuerſo ſi ſit affectio p charita-
tẽ calida, & p abſtinẽtiã ſicca, tũc opatio & cõditio erit mode
rata & criſpa, & ſurſũ ad deũ eleuata & retroacta, & in ipſum
deũ replicata & reducta. Vel dic ꝙ p pilos intelligunẽ diuitię,
ſeu ſubſtãtia tplis. Iſta igiẽ q̃ ſequiẽ cõditionẽ fumi cordis. i. ite
rioris affectionis ſi ſit p cõpaſsionẽ & pietatẽ pinguis, tũc pili
diuitiarũ erũt iferi' ꝓieſi. ſ. p eẹlemoſynã ad paupes & egenos
Si aũt iſte fumus affectionis ſit p auaritiã calid', tũc pil' tpa-

lis ſubſtantiæ erit contra hominem replicatus & criſpus, & p
nimiam cuſtodiam circunuolutus & retortus. Mat. 3. Ipſe Io-
2 annes habebat veſtimenta de pilis camelorum. ¶ Pili aliquo-
tiens fiunt criſpi. Quaodo.n. fumus qui eſt materia pilorum,
calidus & ſicens, de poris cutis egreditur, duos motus ſequit,
quia.ſ. pars fumi quæ eſt terreſtis & ſicca, inferius deſcendit, il
la verò quæ eſt ſubtilis & calida, ſurſum petit, & ſic ea duobus
motibus contrarijs, pilus criſpus efficitur, & nunc inferins ten
dit, & nunc ſuperius ſe deflectit. Sic verè quotiés in fumis cor
dis.i. in affectionibus eſt contrarietas, totiens in pilis.i. in exte-
rioribus operibus erit diuerſitas. Homo.n. habet duo genera
fumorum affectionum.ſ. bonos affectus & ſpūales, qui ſurſum
tendunt affectando æterna: & malos terreſtres & auaros, qui
inferius deſcendunt ad temporalia & terrena. Igitur ex collu-
ctatione & varierate iſtorum duorum affectuum ſpiritualis.ſ.
& terreſtris, quandoque efficiunt pili criſpi.i. opera quæ vtrã-
que ſentiunt conditiooem, & quæ in parte ſunt ſpiritualia, &
in parte carnalia, & in parte ſurſum tendunt & ordinantur ad
deum, & in parte deorſum deſcendunt ad mundum. Et tales
ſunt multi eccleſiaſtici, qui ea officio volũt ſurſum aſceodere:
ex auaritia verò coguntur inferius deſceodere. Et ſic neceſſe
eſt duos motus & duas inclinationes; in ſuis operibus appare-
re, quia ſicut dicitur in pſalm. Aſcendunt vſque ad cœlos, &
deſcendunt vſque ad abyſſos, anima eorum in ipſis tabeſcebat.
Vel dic ꝙ iſti duo motus ſignificant duas cordis intentiones.
Quia pro certo vbi intentio duplex & varia fuerit, & pilus.i.
operatio, criſpus duplex & varius erit, & vt communiter in ip
ſis pilis operum, duplicitas affectuum apparebit, quia ſicut di-
citur Iaco. 1. Vir duplex animo inconſtans eſt in omnibus vijs
3 ſuis. ¶ Pili tunc conſueuerunt cadere vel ſaltem non creſcere,
quando homo fecerit ſe caſtrari &c. dic ſicut ſupra de barba.
4 ¶ Pili in ſenectute fiunt duriores, etiã pili quanto a duriori cu
te procedunt, tanto duriores & groſsiores ſunt. Pili exteriores
ſunt opera vt dictum eſt, ſed pro certo cutis a qua iſti dicũtur
ꝓcedere, poſſunt affectiones ſignificare, quia pro certo a dura
cute duri exeunt pili, & a dura affectione dura exeunt opera,
& etiam econuerſo, quia ſicut dicit Matth. 3. Bonus homo de
bono theſauro ſuo profert bona, malus verò ſimiliter mala.

De Capillis. Cap. 61.

1 CAPILLI ſecundum Iſidorum dicuntur quaſi
capitis pili qui etiã coma, Ceſaries, crines, alijs
nominibus appellantur. Fumus.n. groſſus de ca
pite egreditur, & exterius in capillos conuerti-
tur & ſiccatur, & quanto fumus plus abundaue
rit, tanto capillorũ Ceſaries maior erit, & quã-
diu talis fumus abũdat, poſſunt capilli naſci & creſcere. Quã-
do vero defecerit, tunc neceſſe eſt caluitium effici, & caput a
crinibus nudum eſſe, ſicut patet in ſenibus & conſumptis. Ca
put eſt intentio, a qua.ſ. fumi cogitationum emanant, qui capil
los virtutum & operum extraformant: quia ſcilicet quanto ta
lium bonorum fumorum id eſt, bonorum affectuum & cogita
tuum maior fuerit abundantia: tanto virtutum maior erit co
pia. Et econuerſo ſi fumi iſti deficiunt, tũc & crines virtutum
pereunt & recedunt. Ideo benè dicitur Matth. 10. Veſtri autẽ
capilli capitis, omnes numerati ſunt. ſupple ſecundum interio-
2 res affectus &c. ¶ Quaodoq; contingit quod fit caluitium, &
tamen ſatis eſt in capite de materia capillorũ, & hoc fit in infir
mitate quæ dicitur Alopecia vbi vel per opilationem viarum,
vel ex corruptione humorum, caſus capillorum procuratur,
Sic verè caſus accidit ſæpe quòd multi carent capillis virtutũ
& tamen ſatis habẽt interius de materia ipſarum, quia ſcilicet
ſatis habent de naturali diſcretione vel etiam de interiori bo-
na affectione, ſciunt enim, appetunt & proponunt benefacere,
ſed pro certo ſæpe fit quòd corruptio humorum id eſt, carnis
voluptas, vel opilatio viarum id eſt, terrena cupiditas, capilla
turam virtutum impediunt & quod homo propoſuerat, ſub-
trahunt atque tollunt. Quia pro certo multi ſunt qui ſciũt &
appetunt facere multa bona, ſed nunquam ad actum veniunt,
quia carnalitates & vitia ipſos impediunt. ad Ro. 7. Nam velle
3 adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio. ¶ Canities
capillorum generatur ex frigiditate humoris materialis & nu
trimentalis capillorum. Frigiditas enim mater eſt albedinis, &
ideo capilli in ſenectute albeſcunt, quando frigidi humores in
corpore conualeſcunt. Et ſic canities ſignificat ætatis maturi-
tatem, libidinis extinctionem, & inſtantis vitæ neceſſariam re
nouationem. Per canitiem poteſt intelligi ſenectus. Iſta eſt.n.
in qua debet frigus timoris diuini abundare, albedo honeſtæ
& caſtæ vitæ floreſcere, libido & puerilitas ceſſare, & in qua
etiam debet homo defectum præſentis vitæ videre, & nouita-
tem futuræ mentaliter cogitare, & ſic verificabitur illud Sap.
4. Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immacula-
ta. ¶ Caluities ſi in iuuentute acciderit, poſſunt capilli iterato 4
renaſci, ſi verò poſt ſenectutem contigerit, nunquam amplius
renaſcuntur. Caluities ſeu caſus capillorum ſignificat caſum
virtutum, qui fit per peccatum. Quia pro certo vt communi-
ter ſi in iuuentute efficiatur quis caluus virtutes amittendo &
vitia incurrendo, poteſt iterum capillari & virtutum crini-
bus per pœnitentiam adornari. Si vero poſt iuuentutẽ ſin tem
pore ſenectutis contigerit caluities antedicta, tunc vix poterit
redire & per pœnitentiam renouare. Vitia enim ſenum incor-
rigibilia ſunt, & ideo qui in ſenectute capillos virtutum perdi
derit, vix iterum bonus fit, quia ſicut dicitur Prouer. 26. Ado-
leſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit nõ recedet ab ea.
¶ Caluitium contingit ſenibus infirmantibus, & nimis ſæpe 5
carnales actus exercentibus. Econtra autem caluitium nõ con
ſueuit cõtingere pueris, mulieribus & caſtratis, ſicut dicit Ga
lenus ſuper aphor. Et hoc facit humoris abundantia, & frigidi
tatis prædominantia quæ.ſ. poros claudit, & fumos euaporare
non ſinit. Cuius contrarium eſt in infirmis, ſenibus, & in vene
reis occupatis, ſicut ſupra dictum eſt. Capilli virtutes deſig-
nant, quæ caput intentionis muniunt & adornant. Sed procul
dubio caluitium & defectus iſtorum capillorum contingit fa-
ciliter tribus generibus perſonarum, videlicet infirmis id eſt,
ſuperbis, qui ſcilicet infirmi ſunt, quia ſtatum firmum non ha-
bent. Senibus id eſt, auaris, quia ſcilicet auaritia magis abun-
dat in ſenectute. Venere vtentibus id eſt, luxurioſis. Iſta enim
tria genera perſonarum capillos virtutum perdunt, & calui-
tium vitiorũ incurrunt, & hoc, quia humor deuotionis & gra
tiæ in ipſis deficit, & ſiccitas incompaſsionis excreſcit. Eſa. 3.
Decaluabit dominus verticem filiarum Syon, & crinem ea-
rum nudabit. Sequitur. Et erit pro ſuaui odore fœtor, & pro
criſpanti crine caluitium. Sed econtra, tria ſunt genera perſo-
narum quæ capillos virtutum non perdũt, ſcilicet pueri. id eſt,
illi qui ſunt humiles contra ſuperbiam. Mulieres quæ a molli-
tie dicuntur id eſt, pij & miſericordes, contra auaritiam. Ca-
ſtrati id eſt, caſti, innocentes, contra luxuriam. In iſtis .n. abun
dat frigus diuini timoris, & humor gratiæ & dulcoris, & ſic
frigus timoris ſolet capillos virtutum retinere ne defluant &
conſtringere, poroſque ſenſuum & affectuum claudere. Hu-
mor verò deuotionis & gratiæ ſolet iſtis capillis continuè ma
teriã miniſtrare. Vel ſi vis dic ꝙ capilli ſignificant diuitias vel
peccata, quæ ſunt quædam exteriora hois veſtimẽta. Caluitiũ
igit.i. nuditas capillorũ, ſignificat cõfeſsionẽ qua mens nudat
a capillis vitiorum, vel liberalitatem, qua hõ nudat a capillis
diuitiarũ. Tale igit caluitiũ nõ incurrũt pueri.i. immũdæ viuẽ
tes, mulieres.i. auare cupiẽtes, q a mulier naturaliter eſt auara,
caſtrati.i. prolem bonorũ operũ nullatenus generãtes. Iſti.n. p
pœnitentiam & per elemoſynam non calueſcunt, & capillos
vitiorum vel diuitiarum non abijciunt aut deponunt. Quod
vtique facit abundantia humoris carnalitatis, & frigiditas in-
deuotionis &c. Eſa. 22. Vocauit dominus ad planctum & fle-
tum, & ad caluitium, & cingulum ſacci, & ecce gaudiũ & læ-
titia, occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, &
bibere vinum. ¶ Capilli ſunt capitis ornamentum, tegomentũ 6
& munimentũ. Qui licet a parte anteriori quandoque cadant
propter cutis raritatem, & humoris paucitatem, a parte tamẽ
poſteriori nequaquam defluunt vt communiter neq; ceſſant,
& hoc propter cutis denſitatem, & propter humoris abũdan-
tis quãtitatem & viſcoſitatem. Pars anterior eſt iuuentus, po-
ſterior verò ſenectus, quia pro certo dato quòd capilli vir-
tutum quandoque cadant & defluant in parte anteriori iuuẽ-
tutis, nunquam tamen debent deficere in parte poſteriori ſe-
nectutis. Et dato quod iuuentus inueniatur quandoque capil-
lis virtutum nuda, ſenectus tamen debet eſſe virtutum crini-
bus ſemper plena. Apocaly. 3. Poſteriora tua plura prioribus.
Dato enim quod pars anterior iuuẽtutis rara ſit & infirma, &
humore deuotionis & gratiæ magis vacua & ſicca, pars tamẽ
poſterior ſenectutis ſemper debet eſſe fortis & denſa, & hu-
more deuotionis munita, & ſic licet iuuentus deficiat virtu-
tum crinibus, nunquam tamen ſenectus debet deficere bonis
virtutibus. pſal. Senectus mea in miſericordia vberi.

LIBER TERTIVS de hominis conditionibus & de his quæ faciunt ad hominis conſeruationem. Cap. 1.

DICTO de homine, & de corporis partibus, dicendũ eſt de quibuſdã hoĩs accidẽtibus, & ſic primo dicã de ætatibus & hoĩm cõditionibus, & tãdẽ aliqd ſu-
2 per addam de aliquibus infirmitatibus. ¶ Ætas igiť ſm Iſido. eſt ſpatiũ vitæ aĩalis ab infantia incipiẽs, & in fine ſenectutis deſiſtẽs. Sunt verò (vt ait idẽ) ſeptem ætates. i. ſeptẽ vitæ humanæ partes. Quarũ prima eſt infantia, durans vſq; ad ſeptenniũ, & dř ab in, & for faris, eo q̃ tunc hõ nõ fatur imo eſt infans & nõ loquens. Secũda eſt pueritia, extẽdẽs ſe ad ſm ſeptenariũ, dicta a pubertate, eo q̃ tunc hõ efficiť pubes. Tertia eſt adoleſcentia, extenta vſq; ad quartum ſeptenariũ ſ. 28. annum ſm Iſido. dicta ab adoleſcẽdo & creſcendo, vſq; .n. ad illud tẽps creſcit & adoleſcit hõ. Quarta eſt iuuẽtus, durans vſq; ad quadrageſimũ quintũ annum vel quinquageſimũ, & dř iuuentus a iuuãdo, eo q̃ tũc fortior eſt hõ, & põt alios adiuuare. Quinta ſm ipſum dř ſenecta ſeu grauitas ſm Iſido. quæ eſt media inter iuuentutẽ & ſenectutẽ. Sexta eſt ſenectus quæ dř a ſenſus diminutione ſm Iſido eo q̃ tũc ſenſus corporis hebetanť. Septima verò eſt ſenium. ſ. pars vltima ſenectutis, in quo. ſ. ſanguis friget, & ſenſus & ratio deficit atq; torpet. Per iſtas ſeptem ætates poſſunt intelligi ſeptẽ virtutes ſpũales, ex quibus vita gratiæ conſtituitur, & per quarum decurſum finis vltimus æternæ gloriæ reportatur. Prima igiť ætas ſpiritualis eſt infantia quæ hoĩem creat. Iſta eſt humilitas quæ eſt principiũ moralis vitæ quæ dicitur a nõ fando, quia. ſ. ad humilem pertinet q̃ ſit verecundus & infans. i. q̃ vltra debitum non loquatur, quia ſm catonẽ, virtus prima cõpeſcẽtia linguæ, quia ſicut dř Prouer. 5. Qui moderať labia ſua, prudentiſsimus eſt. Secunda virtus eſt pueritia, quæ puberem efficit, & ad cõiugiũ habilitat. Hæc eſt charitas, quæ cum deo, cũ amicis & inimicis nititur hoĩem coniugare, & per amicitiã copulare. Malac. 2. Dñs teſtificatus eſt inter te & vxorẽ pubertatis tuæ. Tertia virtus eſt adoleſcentia, quæ hoĩem augmentat. Iſta eſt pietas, quæ crementum meritorum procurat. Lu. 7. Adoleſcens tibi dico ſurge. i. creſce. Quarta eſt iuuẽtus, quæ hoĩem fortificat. Hæc eſt fortitudo atq; firmitas, quæ vires cõtra tentationes præſtat, & quæ voluntatem ad agendũ & defendẽdũ adiuuat & confortat. 1. Io. 2. Scribo vobis iuuenes qm̃ fortes eſtis, & viciſtis malignum. Quinta eſt ſenecta, quæ hoĩem aggrauat. Iſta eſt honeſtas, quæ motus iuueniles reprimit, & geſtus cõponit & adornat, & totam conuerſatiuuẽ modificat & maturat. pſa. Multiplicabuntur in ſenecta vberi, & benè patiẽtes erũt. Sexta eſt ſenectus, quę ſenſus corporis hebetat, & ſenſum animę illuminat. Hæc eſt prudentia ſeu ſagacitas, quæ. ſ. ſapientiam carnis ſolet deſtruere, & ſapiẽtiam ſpũs illuſtrare, quod fit qñ hõ eſt ſimplex & ignorans in tẽporalibus, prudẽs verò & circũſpectus in ſpiritalibus 1. ad Corint. 3. Stultus fiat vt ſit ſapiens. Septima vero eſt ſenium, quæ hoĩem reſoluit & debilitat, & ad terram deprimit & incuruat. Et iſta eſt timor dei vel virtualis pauiditas, q. d. ſ. iſta eſt quæ ſolet erectionem ſuperbiæ deprimere, & mentem inferius ad conſiderationem mortis & inferni incuruare. Eſa. 5. c. Incuruabiť & humiliabiť vir. Et ſi hõ per iſtas ſeptem ætates percurrit, reſtat q̃ ad finẽ & terminum æternæ gloriæ properabit, & in menſura ætatis plenitudinis Chriſti, in virum perfectũ cum electis ſuperius
2 triumphabit. ¶ In ſenectute ſm Iſido deficiunt ſenſus. Quod accidit propter frigiditatẽ ſanguinis, & pp virtutis naturalis debilitatem, & ideo ſenectutem ſm ipſum multa ſequũtur incõmoda. Calor. n. extinguitur, virtus minuitur, humor diſſoluitur, caro cõſumitur, ſputum emittitur, tuſsis frequentatur, cutis corrugatur, corpus incuruatur, iracundia faciliter irritatur, & ipſe ſenex grauis & oneroſus oĩbus reputatur, & quãto plus ſenuerit, tanto morti amplius proximatur. Per ſenem põt intelligi peccator, & maximè ille q in vitijs antiquatur, iuxta illud Eccle. 4. Melior eſt puer pauper & ſapiens rege ſene ſtulto Igitur in tali ſene extinguitur calor charitatis, minuitur virtus probitatis, diſſoluitur humor pietatis conſumitur caro ſolidæ benignitatis, emittitur ſputum ineptę loquacitatis, frequentatur tuſsis querulosæ ingratitudinis & impacatæ voluntatis, corrugatur & deturpatur cutis ſuæ conuerſationis, inflammať & irritatur ira ſuæ turbationis, obſcuratur & hebetatur viſus ſuæ diſcretionis. Ezec. 7. Peribit lex a ſacerdote, & conſilium a ſenioribus. Debilitatur & aggrauatur motus ſuæ operationis. Impeditur & retardatur inceſſus ſuæ affectionis. Contemnitur & oneroſus habeť modus & ſtatus ſuæ cõditionis. Thre. 1. Sacerdotes mei & ſenes mei in vrbe conſumpti ſunt. ¶ Sene 3
ctus eſt illa ætas in qua caro magis deficit, & ſpiritus conualeſcit. In ſenectute. n. vigent ſapientia & conſilia, minuitur vero libido & luxuria, liberatur homo a vitæ huius miſeria & moleſtia, & recedit a periculis, & accedit ad ſalutis brauia & ſolatia. Iſta oĩa facit moralis ſenectus. ſ. prudentia & maturitas honeſtatis. Per iſtam. n. carnem ſubijcimus, & ſpiritum roboramus. Per iſtam mũdi miſeriam & vitiorũ pericula euadimus, & ſecuritati futuri ſeculi propinquamus, vt ſic de quolibet tali ſene dicatur illud quod de Abraã dicitur Gen. 25. Deficiẽs mortuus eſt in ſenectute bona, prouectęque ætatis.

De Infante. Cap. 2.

CIRCA creationem infantis multa poſſunt at- 1
tendi, & multa etiam concurrunt in idipſum. Interuenit. n. ibi materia, quam mater dicitur miniſtrare, ſemen, quod vir dicitur effundere, locus. ſ. matrix, quæ totum dicitur recipere, ſecundina id eſt, pellicula quæ circa iſtam maſſam in matrice gignitur, quæ omnia dicitur cõcludere. Calor naturalis, qui omnia dicitur formare & efficere. Sanguis menſtruus, qui fomentum & incrementum dicitur dare & perficere, ſicut dicit Conſtantinus & etiam Galenus. Sic verè ad hoc q̃ aliquis nouiter in gratiã procreatur, & ad hoc q̃ infans & filius dei efficiatur, & per pœnitẽtiam ſpiritualiter generetur, multa ſpũaliter requiruntur. Requiritur. n. ibi matrix locus cõpetẽs. i. fides eccleſiæ quæ recipiat. Requiriť materia obediẽs. i. bona voluntas quæ obediat. Semen viri infundens. i. verbum dei & doctrina prædicatoris quæ diſponat. Calor operans. i. gratia ſpiritus ſancti, quæ efficiat. Secundina cõtinens. i. charitas quæ omnia conſtringat. Sanguis nutriẽs. i. memoria ſanguinis Chriſti, quæ cuncta foueat, vegetet & componat. Et ſic talis taliter procreatus poteſt dicere illud Sap. 7. In ventre matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine, de ſemine hominis. ¶ Fœtus in vtero matris 2
quadam pellicula inuoluitur, quæ ſecũdina vocatur, quæ niſi cum pueto exterius cum naſcitur expellatur, matri periculũ generatur. Fœtus ſignificat peccatum, quod in matrice voluntatis genitum ſemper eſt aliqua carnali complacentia vel etiam aliquo excuſationis tegmine inuolutum. Et ideo qñ quis per confeſsionem vult parere, & fœtum peccati exterius emittere & eijcere, neceſſe eſt procul dubio ſecundinam ſuam. i. omnẽ malam cõplacentiã vel circunſtantiam vel omnem excuſationis malitiam exterius expellere vel fugare. Qñ. n. talis pellicula non eijcitur, & quando aliqua mala cõplacentia, excuſatio vel circunſtantia poſt cõfeſsionem in animo retinetur, neceſſe eſt q̃ anima periculum patiatur. Vnde de mari. i. de peccato dicitur Iob 38. Quis concluſit oſtijs mare, quando erumpebat quaſi de vulua procedens, cum ponerem nubem veſtimẽtum ſuum, & caligine illud quaſi pannis infantiæ obuoluerem? q. d. Cum mare. i. amarum peccatũ per confeſsionem de vulua conſcientiæ egreditur, neceſſe eſt q̃ nube, caligine & veſtimẽto. i. omnibus ſuis malis circunſtantijs induatur, & q̃ totũ per ipſum confitentem cum eo expellatur. Vel ſi vis per iſtam ſecundinam intelligitur pctm̃ originale, quod cum ipſo puero egreditur, eidem adhæret, & cũ eo generatur. Et ideo ante omnia ab iſto debet puer per baptiſmum extrahi & mundari. &c.
¶ Teſte Conſtantino, Natura primo format in infante mẽbra 3
principalia quam officialia, & primo interiora quam exteriora. Vnde (vt ait) natura ante omnia format cor, tandẽ cerebrũ, tandẽ hepar, & tandẽ mẽbra ab iſtis naſcentia ſ. arterias a corde, neruos a cerebro venas ab hepate, & poſtea format oſſa capitis & pectoris, & tandem membra officialia, ſ. manus, pedes, & alia ſimilia. Membra principalia ſignificant virtutes theologicas. Cor enim quod diligit, ſignificat charitatem. Cerebrum quod ſentit, ſignificat fidem. Hepar autem quod corpus nutrit, ſignificat ſpem. Igitur nos exemplo naturæ debemus

iſta membra i. iſtas virtutes ante omnia formare & perficere.
Et deinde ad alia membra.i.ad alias virtutes ab iſtis procedentes debemus attendere & vacare. Interiora.n.præferenda ſunt
exterioribus;& cor & mens debet primo virtutibus adornari,
& deinde mores & exteriora opera poterũt præparari. Et hoc
eſt quod docebat Chriſtus Matt.23.dicens. Mũda prius quod
intus eſt calicis & parapſidis, vt fiat & id quod de foris eſt, mũ
dum. Vel dic ꝙ iſta membra principalia ſignificant eccleſiaſtices & prælatos, qui habent totum corpus eccleſiæ militantis
regere. Neceſſe eſt igitur ꝙ iſti præ cæteris ſpiritualiter formentur,& ꝙ præ ſecularibus, virtutibus & moribus imbuan-
4 tur. ¶ Maius tempus requiritur ad formationem & viuificationem fœminæ quam maſculi,& hoc accidit propter materiam
calidiorem,& propter virtutem agentem fortiorẽ. Vnde iſtud
eſt generale ꝙ in duplo maſculus fœtus formatur & viuificatur citius quam fœmellus, quia.ſ.maſculus viuificatur & formatur diebus quadraginta ſex, fœmina verò diebus multo pluribus, ſicut dicit Galenus ſuper Aphor. Aug. ſuper Ioannem,
& Conſtantinus in pantechni. Per fœtum maſculum poſſunt
intelligi bona & ſpiritualia opera, per fœmellam verò intelliguntur opera inutilia & terrena. Igitur debemus eſſe ſicut natura, quia pro certo magis debemus eſſe prõpti & celeres ad
producendum maſculum q̃ fœmellã.i. ad faciendũ bona opera q̃ mala,& ad procreãdũ opera ſpũalia q̃ terrena. Vel dic ꝙ
fœtus maſculus ſignificat viros bonos & viriles & virtuoſos,
fœmina verò imperfectos, carnales & delicioſos, q̃a pro certo
in vtero eccleſiæ maſculi.i.ſpirituales & boni citius viuificãtur per grãm,& citius per bonos mores formant, q̃ imperfecti, tepidi, vel fœmelli, q̃a ꝓ certo, q̃to quis eſt fœmellior, mollior & imꝑfectior, tãto natura, deus vel ꝓlatus, difficiliꝰ ipſum
inſtruit atq; format, q̃to verò eſt perfectior aut virilior tanto
eius formatio vel cõuerſio eſt facilior aut citior,& tanto virtuti agenti.i. prælato vel prædicatori docenti, facilius & libentius ſe cõformat, vt ſic de ipſo dicat illud. Exo.12. Erit.n.agnus
5 ſine macula, maſculus anniculus. ¶ Auguſtinus ſuper Ioan.&
in li.de trini.4.c.6. dicit ꝙ fœtus formatur 46.diebus. Et ideo
exponit de formatione corporis Chriſti illud Ioã.2. Quadraginta ſex annis ædificatum eſt templum iſtud. Vbi etiã interſerit ꝙ quadrageſies ſenes ſeni, ſunt ducenti ſeptuaginta & ſex
dies, qui numerus dierum cõplet nouem menſes & ſex dies. Et
ſm ꝙ ipſe cõputat, tm̃ tempus eſt inter cõceptionem Chriſti,
quæ fuit 8. calendas ianuarij. In hoc igitur vult cõcordare ſcripturã naturæ,& oſtendere quõ Chriſtus ſm quid, humanam
formationem in vtero extitit imitatus, inq̃tum numerum quadragenarium ſextum qui eſt humanę formationis cõis numerus, eſt ſecutus, ita ꝙ ipſe potuit dicere illud prædictum Sap.
6 7. Sum quidem ſimilis alijs hoĩbus &c. ¶ Secundum hippocratem. Oĩs infans in ſeptem mẽſibus motũ habet, & iõ ſi nõ põt
ipſe quieſcere per menſem octauum pro viribus reſumendis,
ita ꝙ in ipſo octauo menſe exeat, nõ eſt habilis ad viuendum.
Nono vero menſe iã ſatis eſt fortificatus ex quiete menſis præcedentis,& ideo in nono menſe vel principio decimi ſine periculo põt naſci, ſicut dicit Cõſtan.li. Pantechni.5.c.34. Numerus ſeptenarius ſignificat virtutes ſeptem vel vniuerſitatem
virtutũ. Numerus verò octonarius, qui ſeptenarium primus
tranſgreditur, ſignificat ſtatum peccati, vbi eſt tranſgreſſio virtutum. Nonenarius aũt conformitatem nouem ordinum angelorũ ſignificat. Denarius verò perfectionẽ decalogi deſignat.
Ille igitur qui exterius parturitur per promotionem, debet habere ſeptenarium virtualis perfectionis, nonenarium angelicæ imitationis, & denarium decalogicæ adimpletionis. Nã
ſi in octauo menſe.i.in ſtatu peccati & in tranſgreſſione virtutum enixus & promotus fuerit, morti culpæ & pœnæ neceſſario ſubiacebit,& viuere per grãm nõ valebit Eſa. 38. Diſpone
domui tuæ, quia morieris tu,& non viues. Aliam rõnem qua-
7 re puer natus in octauo mẽſe nõ viuat, vide.c.de placeris. ¶ Infans in vtero ex ſeminibus contrarijs & contrarias qualitates
habẽtibus generaĩ, ſanguine mẽſtruali nutriĩ & fomẽtaĩ, paulatim & nõ ſubito imo neceſſaria tp̃is diuturnitate perficiĩ &
formatur. Si maſculus fuerit, in dextera, ſi verò fœmina, in ſiniſtra parte corporis collocatur. Sic verè & moraliter accipiẽdo, in creatione infantis.i.in cõuerſione pctõris, primo cõuenit ſeminũ.i. affectionũ & cogitationũ cõtrarietas, quia.ſ.ſpũs
& caro inuicem cõfligunt, ibi etiã in principio interuenit ſanguis.i.carnaliũ deliciarũ & voluptatũ malẽ alliciens vilitas &
noxietas. Et ideo non ſubito nec cito perficitur aut moraliter
formaĩ, quinimo neceſſaria eſt mora tp̃is & diuturnitas, q̃a.ſ.
hõ qui cõtrarietate appetituũ mouet, & ſanguine carnalitatis
paſcitur, nunq̃ ſubito bonus efficiĩ, imo oportet ꝙ magno tractu tp̃is in moribus informetur. Eccl.10. Si retuſum fuerit ferrum,& hoc nõ vt prius ſed hebetatũ fuerit, multo labore exacuet,& poſt induſtriã ſequet ſapientia. Poſtq̃ verò ſpũalis hõ
fuerit genitus in vtero eccleſiæ ꝑ fidẽ, ſi ſit maſculus.i. virtuoſus & bonus, ponit in dextera ſalutis æternæ, ſi vero ſit fœmina.i.mollis imꝑfectus & ineptus, tũc a deo ponit in ſiniſtra.i.
in miſeria ſempiterna, ſicut bñ dr̃ Matt.25. vbi boni ad dexterã ponunt, mali verò ad ſiniſtrã ſtatuũtur. ¶ Puer in vtero non 8
ſtatim nec ſubito, ſed per interualla perficiĩ & formaĩ, excepto
tñ Chriſto, cuius corpus ſubito ſimul & in inſtanti fuit formatũ,& aĩatum & a verbo aſſumptum. Quod etiã in hoĩbus eſt
verum, quia.ſ.oẽs per ſucceſſionem & laborem fiunt vel boni
vel docti, excepto Chriſto, in quo ſimul & ſubito abũdauit &
ſcientiarũ & gratiarũ oĩum plenitudo. Io.1. Vnigeniti a patre
plenũ gratiæ & veritatis. ¶ Infans ſentiens ſe in vtero pellicula 9
ſeu ſecũdina circundatũ, quodã ſenſu naturæ moueĩ ad ipſam
pelliculã rũpendũ & ad de ventero exeundũ,& iõ ſolet ſeipſum
concutere,& matrem vterũ dolore nimio prægrauare. Exiẽs
verò ſecũdina circundatur,& ſtatim eiulans, miſeriã vitæ (ad
q̃ ingreditur) proteſtatur. Per iſtã ſecũdinã põt intelligi ambitus vitiorũ, in quo procul dubio cũ quis ſentit poſitũ ſe & incluſum, debet tale domicilium abhorrere,& ſeipſum per cõſiderationẽ ſtatus ſui cõcutere & mouere, & talẽ pelliculã per
confeſſionẽ rũpere, ipſamq; extra in publicũ corã ſacerdote
portare cõfitẽdo & emittere,& in vocẽ fletus & doloris prorũpere,& ſtatus ſui miſeriã deplorare. pſal. Ploremus corã dño
qui fecit nos. Vel dic ꝙ qñ parturitur & emittitur & ad aliquã
dignitatem, magis debet flere q̃ gaudere, quia magis intrat ad
miſeriã, q̃ ad lętitiã,& magis vocatur ad officiũ laboris, q̃ ad
faſtigiũ honoris. Iohel.2. Plangite ſacerdotes, vlulate miniſtri
altaris. Et tñ Eſa.22.dr̃ ꝙ vocauit dñs ad flerũ, & ecce gaudiũ
& lætitia. Vel dic ꝙ infans eſt peccator, qui q̃diu eſt in vtero
mundanæ ꝓſperitatis,& in calore carnalis voluptatis, nõ percipit miſeriã ad q̃ vadit, & ideo tunc nõ plorat, imo dormit,
& ſanguine menſtruo.i.carnalibus immunditijs ſe delectat &
nutrit. Qñ verò ꝑ mortẽ de iſto vtero emittitur, tũc miſeriam
inferni (ad q̃ intrat) percipit,& tunc flebiliter deſolatur. Ezec.
27. Plorabunt in amaritudine animæ. ¶ Infans nouiter natus 10
frequenter balneatur pãnis mundis inuoluitur, faſcia ſtringiĩ,
frequenter abſtergitur, os eius melle inungitur vt appetitus ꝓuocetur, a nutrice ſibi dulciter canitur, & vt leuius dormiat,
ſæpe ſuũ cunabulum agitatur, bono lacte nutritur, & a lacte
corrupto nutritus multis infirmitatibꝰ ſubiugatur, ſicut dicit
Cõſtãtinus li.3.c.34. Infans nouiter natus, eſt iuuenis nouiter
ad religionẽ vocatus, vel peccator nouiter ad pœnitentiã adductus, vel prælatus nouiter ad dignitatem ꝓmotus. Talibꝰ.n.
ſunt multa neceſſaria, quia procul dubio iſti ſunt balneandi ꝑ
lachrymoſam cõpunctionem, mundè cubandi per caſtã conuerſationem, ſtrictè ligandi per temperantiæ reſtrictionẽ, melle inungẽdi per pietatis & gratiæ lenitionem, ſæpe abſtergẽdi
& depurandi per pœnitentiam & correctionem, dulciter agitandi & mouendi per dulcem & benignã monitionem,& ſano
lacte nutriendi per bonorũ conſiliorum eruditionẽ, quia.ſ.tales bonum lac.i. bona verba & ſana conſilia debent accipere,
alias ſi corruptum lac .ſ. adulationum & malorum conſiliorũ
accipiant multis poterunt vitiorum infirmitatibus ſubiacere.
Bene ergo talibus dicitur 1. Pet.2. Quaſi modo geniti infantes
lac cõcupiſcite, rationabiles & ſine dolo. ¶ Infantes debent po 11
ni vt dormiant in loco obſcuro, vt ſpiritus viſibilis congregeĩ
& cõfortetur. Lucidus.n. locus viſum diſpargit,& tenellos adhuc oculos lædit,& ſæpius luſcos facit,& ideo tales ſunt a nimis lucido aere abſcondendi,& in loco vmbroſo ponendi. Sic
verè illi qui adhoc ſunt infantes ſimplices & ignari, & maximè ille qui nouiter ſunt nati.i.qui ad fidẽ, pœnitentiã vel religionem, nouiter ſunt cõuerſi, nõ debẽt exponi aeri lucido.i.
exterioribus publicis negotijs, nec ſplẽdori mundanæ proſperitatis. Viſus.n. diſcretionis talium debilis eſt,& ideo a vero iudicio luſci faciliter fierent, ſi ſe mundi negocijs nimis nouiter
implicarẽt. In obſcuro ergo humilitatis vel in ſecreto clauſtri
ſunt reponendi,& ibi quouſq; fortem viſum diſcretionis habeant, conſecuandi. Ezec.12. In humeris portaberis, in caligine efferreris, faciem tuam velabis vt non videas terrã. ¶ Super 12
omnia prouidendum eſt vt infans nutriatur bono lacte. Nam
ea lacte

ex lacte corrupto multas incurrunt pueri paſſiones, & ideo ca
uendum eſt ne, nutrix eius concipiat, vel ne etiam infirmetur,
1 quia. ſ. ex infirmitate & corruptione ſanguinis nutricis læditur
corpus pueri vel infantis, & idō nutrix debito regimine debet
dietari, vt corpuſculum tenerum poſsit debitè vegetari, quinimo
ſæpe fit q̄ nutrix recipit medicinam, vt infantulus habeat
ſanitatem. Sic verè infans. i. nouitius vel iuuenis, debet lacte
bonæ doctrinæ & bonorum verborū paſci & nutriri, & a corrupto
lacte adulationis vel malæ ſuggeſtionis penitus ſubmoueri,
quia procul dubio qñ iuuenes malo lacte malæ doctrinæ
nutriuntur, ſæpe fit q̄ multis vitiorū infirmitatibus ſupponatur.
Et ideo cauendum eſt ne nutrix corrupta ſit & mala perſona,
fœtuq́; diabolico impregnata lacte ſuorum malorum verborum
talea lactet aut nutriat, ne forte ipſos inficiat aut corrumpat,
quia ſicut dicitur 1. ad Corint. 5 Corrumpunt bonos
mores colloquia praua. Debet igitur nutrix paruulorū. i. prædicator
vel informator ſimplicium & iuuenum medicinā pœnitentiæ
bibere, & ſibiipſi imponere, & non ipſam ſolis auditoribus
& nouitijs iniungere, vt ſic verbo & exemplo ipſos poſſit
ad ſanitatē gratiæ reducere, & ad ſimilia inuitare, q̄a alias
tales nunquam benè ſanaret, ſi non ſibi ſed ipſis medicinā. i.
pœnitentiam imponeret & locaret, ſicut faciunt illi de quibus
dicitur Matth. 23. Imponunt onera grauia & importabilia in
humeris hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere. Nam
huiuſmodi nutricis diſpoſitio in infantes redundat, & prælati vel
prædicatoris bona vel mala conditio in ſubditos ſe dilatat, &
ideo ſe debet iſta nutrix dicta bona regiminis regere, vt ſic infantulis
ſuis poſsit ꝓficere & nō nocere, dicens illud Oſeæ. 11.
Ego nutritius Effraim, in humeris meis portabā eos. Vel dic
q̄ iſta nutrix eſt Chriſtus, qui videns genus humanum ita debile
& infirmum, q̄ medicinam mortis non poterat ſuſtinere,
nec ſibiipſi remedium procurare, voluit iſtam medicinā amaram
pro puero iſto bibere, & ſic eum ad ſanitatem gratiæ reuocare.
Eſai. 53. Ipſe vulneratus eſt ꝓpter iniquitates noſtras,
13 attritus eſt propter peccata noſtra. ¶ Membra infantis ita ſunt
debilia & tenera, q̄ faciliter torta vel gibboſa fierent, niſi nutrices
ipſum ligaminibus & faſcijs ſtringerent & arctarent, &
ideo pueri membra ſtrictè in cunabulo cōſtringuntur, ne torta
vel deformia fiant, ſi pro libito fluere permittātur. Sic verè
membra interiora. ſ. affectiones ipſorum iuuenum, ita ſunt flexibilis
& mutabilis conditionis, q̄ niſi a nutrice. i. a prælato faſcia
diſciplinæ ligentur, & ſtatutorum ligaminibus arceantur,
figuras tortas & deformes. i. malos mores & incōpoſitos cōtrahere
dinoſcuntur, a quibus nunquam amplius emendātur, q̄a
procerto ſi talia membra affectionum pro libito dimittit prælatus
fluere & facere, nunquā ipſa poterit amplius ad rectitudinem
reuocare. Ezec. 3. Fili hominis data ſunt ſuper te vincu
14 la, & ligabunt te in eis. ¶ Infantes multum accipiūt nutrimenti,
& ideo indigent multo ſomno, & ꝓpter hoc nutrices ſolēt
eos multis cantibus mulcere, & lenibus agitationibus & motibus
ad ſomnū inuitare. Sic verè illi q̄ multū recipiunt de nutrimento
mūdanę cōſolationis, indigēt multo ſomno deuotionis,
cōtemplationis, & grātam actionis. Et ideo nutrices. i. prędicatores
& prælati debent tales ſimplices ſic diuitijs & beneficijs
enutritos: ad talē ſomnū inducere, motibus exemplorū,
necnō cātilenis dulciū verborū ipſos ad hoc benigniter inuitare,
dicētes cū Chriſto illud Matt. 26. Dormite iā & requieſcire.
15 ¶ Infantes non poſſunt recti incedere, propter pondus cerebri,
&c. vide ſupra de cerebro & ſupra de pedibus. § 3.

De Puero. Cap. 3.

1 PVER ſm Iſido. dicitur a puritate, & hoc quia
quandiu homo eſt puer vel impubes, propter
virium anguſtiam motus libidinis non conualeſcunt,
& quia tunc puer non polluitur, ideò
puer a puritate & munditia nominat. Sunt igit
pueri carne molles, corpore flexibiles, & ꝓp.
mobilitatem caloris ad motum habiles, atq; leues, aīo dociles,
& ſi irati fuerint faciliter placabiles, & propter humoris abundantiam
de leui flebiles & lachrymabiles. Sunt etiā pueri ſine
ſollicitudine viuentes, ſola iocoſa appreciantes, virgam valde
timentes, aurū & diuitias nō amātes, nec de craſtino cogitantes,
ad laudem & vituperiū nō attendentes, & denudare ſe verecundiā
nō putantes, alios pueros diligentes, & inter perſonas
nō diſcernentes, ſed ita cum pueris pauperibus, ſicut cum
diuitibus æqualiter cōuerſantes. Per pueros poſſunt intelligi
viri iuſti, qui ſunt filij & pueri dei patris & eccleſiæ ſanctæ matris.
Eſa. 8. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dn̄s. Igitur
iſti ſunt pueri & immaculabiles per caſtitatem, & per innocētiæ
ſanctitatem. Sunt teneri & molles per pietatē, ſunt flexibiles
per obedientiæ facilitatē, ſunt calidi & feruentes per charitatem,
& idō ſunt valde mobiles p diligentiæ ſedulitatem, &
per bonorum operū agilitatem. Aīo etiā ſunt dociles per prudentiæ
ſagacitatem, & per intelligentiæ ſedulitatem & ſubtilitatem,
necnon corpore ſunt formoſi & amabiles, per cōuerſationis
decentiā & honeſtatē, vt ſic bn̄ figurentur in illis pueris
de ſemine regio, q̄ erāt ſine macula, & cauti ſcientia, & docti
diſciplina, quos præcepit rex babylonis ſtare in conſpectu
ſuo. Dan. 1. Itē iſti faciliter placantur. ſ. per iniuriarū remiſſionem,
faciliter plorant per cōpunctionē & cōpaſsionē, faciliter
amāt per amicitiā & dilectionem, ſine ſollicitudine viuūt per
ſufficiētiæ acquiſitionē, & per terrenorū negotiorū abdicationem,
aurūq; & diuitias nō diligunt, nec de craſtino curāt, ſed
ſolū de quotidianis per ſuæ ſpei in deum totalem poſitionem,
& ſola iocoſa diligunt, per gaudiorū cœleſtiū affectionē, & per
terrenorū oīm deteſtationē, ad laudemq; & vituperiū nō attēdunt,
per ſuæ mētis cōtra fortunā ſolidationē, ſeipſoſq; ſine verecūdia
denudāt per cōfeſsionem, alios pueros. i. alios mūdos
& puros diligunt & frequentant per imitationē, & inter perſonas
nō diſcernūt per acceptionē, ſed ad oēs æqualiter ſe habēt
per iuſtitiæ adæquationem. Oſeæ. 11. Puer Iſrael & dilexi eū.
Et idō deus pater tales pueros ſuos diligit, ipſoſq; in loco paradiſi
ſecū collocat atq; ponit Luc. 22. Pueri mei mecū ſunt in cubili.
Quorum ēt puerorū ſocietatē petebat ſapiēs. Sap. 9. dicēs.
Noli me reprobare a pueris tuis. ¶ Puer naturaliter ad laborā 2
dum eſt debilis, ad cadēdū eſt fragilis, ad iraſcendū eſt facilis,
q̄tum ad motū eſt inſtabilis, & ꝓp ſuum maximum calorē ad
cibos appetendū eſt quaſi inſatiabilis. Fortis. n. calor q̄ in eis
eſt, ipſos facit multum cibū appetere, quapropter ſolent multotiēs
infirmitates varias ſuſtinere. Senſu etiā ſolēt pueri carere,
ſola præſentia q̄rere, & nihil & de futuris cogitare, ludos &
vanitates ſolent appetere, & lucris & vtilitatibus nullatenus
inhiare, minima maxima, & maxima minima ſolēt credere, &
plus de amiſsione pomi q̄ patrimonij ſolent plāgere, & pomū
plusq̄ caſtrum diligere & amare. Bn̄ficium acceptū ſtatim ſolent
oblinioni tradere, & quicquid viderint ſolēt rogare & appetere,
& voce & manu importunè oīa poſtulare, imaginem
pueri magis q̄ viri ſolent præeligere, & puerorū ſibi ſimilium
magis q̄ ſenū & prudētū ſolēt colloquia & cōſortia libentius
frequētare, & (vt breuiter concludam) inter vtilia & inutilia
neſciūt diſcernere, quinimo illa quæ ſibi ſunt noxia, ſolēt multotiēs
affectare. Per pueros poſſum intelligere peccatores, q̄
pueri. i. ignorātes & pueriles dicuut. Et ſic loquitur Apo. 1. ad
Corin. 14. dicens. Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruuli
eſtote. Talis. n. puer. ſ. peccator, ad iraſcēdum habet ꝓnitatem,
ad cadendū. ſ. de pctō in peccatū habet fragilitatem, ad
perſeuerādū habet inſtabilitatē, & ad laborādū, reſiſtendū &
bn̄ operādū habet debilitatem. Eſa. 40. Deficiēt pueri, & laborabūt,
& iuuenes in infirmitate cadent. Itē talis puer eſt appetens
inſatiabilia per auaritiā, modici ſenſus per ignorātiā, præſentiū
& nō futurorū meditator per imprudentiā ludorū & vanitatū
appetitor per ineptā lætitiā & inſolētiā. 2. Re. 2. Surgāt
pueri & ludāt corā nobis. Itē talis puer de lucris & vtilitatib⁹
ſpūalibus nō ſolet curare, illa quæ minima ſunt. ſ. tēporalia ſolet
maxima, illa verò quæ maxima ſunt. ſ. ſpūalia & æterna, ſolet
minima reputare, & magis de ꝑditione pomi. i. alterius minimi
temporalis quam de amiſsione patrimonij ſui. ſ. gratiæ &
gloriæ ſolet dolere, & pomum q̄ caſtrū. i. mundū q̄ paradiſum
ſolet amplius diligere & amare. Beneficia etiam quæ a deo &
proximo recipit, nō conſueuit ad memoriā reducere, & bona
alia quæ in alijs videt, ſolet deſiderare, & cuncta, quę ſui vidēt
oculi, ſolet appetere & optare 2. Re. 13. Eleuauit puer ſpeculator
oculos. Itē talis puer. ſ. peccator, aliorū puerorū. i. peccatorū
facies & conditiones, conſilia & colloquia & etiā conſortia
diligit: ſenum verò & virorū. i. perſonarū rationabiliū & bonarum
mores & ſocietatē effugit & cōtēnit, & vt breuiter cōcludā,
cuncta quæ ſibi ſunt ad ſalutem noxia, quærit, & appetit, &
cūcta quæ ſibi ſunt vtilia, vilipendit. Prou. 22. Stultitia colligata
eſt in corde pueri. ¶ Adhuc puer aliquas habet conditio- 3
nes illaudabiles. Nullam enim conſtantiam ſolet habere, imo
ſubito nunc plangere, nunc ridere. Nullum ſecretū ſolet celare,
ſed cuncta quæ audiuit, dicere & reuelare. Etiā pudibū-

da ſua nõ verecundaꝶ denudare, continuo ſolet balbutire &
cachinnari,& lotus a ſordibus ſe ſolet inquinare, & cũ a ma-
tre pectinatur vel tergiꝶ,ſolet recalcitrare,& pro viribus repu
gnare,ſemper ſolet de ventre cogitare, imo vẽtris proprij mẽ
ſurã ignorare,q a ſæpiſsime ſolet cibos petere,& quaſi cõtinuè
mãducare. Rectè talis puer eſt pctõr,dicẽs illud.1.Re.30.Puer
ægyptius ego ſum. Talis igitur puer eſt inſtabilis per inconſtã
tiam,& nunc ſolet plorare per triſtitiã,nunc ridere per inſolẽ-
tiam,nihil ſcit celare per prudentiam,ſed cuncta quæ accidũt
ſolet reuelare per ſtultitiã,q a ſicut dꝶ,a puero & ebrio extor-
queꝶ veritas,quinimo ẽt pudibunda.i.vitia ſua ſolet alijs dete-
gere p iactantiã,& quaſi cõtinuo loq & balbutira per multilo
quiũ & ineptiã. Et ſi qñq; mundatus, correctus & abſterſus p
prælatũ vel prædicatorẽ fuerit,ſolet recalcitrare p diſplicẽtia,
& iterum inuenta opportunitate ſe maculare p luxuriã & ne-
quitiã,& ſtatim a mundiria recedere p virtutis deſiſtentiã, &
ſemp de vẽtre ſuo ſolet cogitare,p gulã & gaſtrimargiã. Ideò
bñ dꝶ Eccle.10. Væ tibi terra cuius rex puer eſt,& cuius prin-
4 cipes mane comedunt. ¶ Pueri a corruptis geniti parentibus,
corruptionẽ cõtrahere dinoſcunꝶ,ſicut patet de podagricis &
leproſis,quorum filij morbis ſimilibus detinenꝶ. Sic verè natu
rale eſt q filij ſequantur mores & cõditiones patrum, ſubditi
prælatorum,& diſcipuli magiſtrorum. Nam ſi patres magiſtri
& prælati leproſi fuerint & podagrici.i. diuerſis vitijs corru-
pti fuerint & infecti,illi qui iſtorum ſunt filij, imitatores diſci
puli,& ſubditi eorum,malis exemplis doctrinis, documentis,
morbis & vitijs ſimilibus corrumpuntur, & eiſdem contagijs
maculantur. Numer.32. Vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris,
incrementa & alumni hominum peccatorum.

De Puella. Cap. 4.

1 PVELLA ſm Iſido.dꝶ quaſi pura ſicut pupilla.
Nã puella idẽ eſt qđ virgo,q a virore ætatis vir-
go,& a puritate & incorruptione,puella nomi-
natur cõiter. Eſt igiꝶ ſm Iſido.puella nomen iu-
uenilis ætatis,nomen integritatis, nomen vere-
cundiæ & honeſtatis. Igitur puellę quãtum ad
cõplexionẽ calidę ſunt & humidę,quantũ ad corporis diſpoſi
tionem ſunt graciles,flexibiles,atq; per pulchræ,quantum ad
mentis affectionẽ ſunt verecundæ,timidæ & iocundæ, q̃tũ ad
morum cõpoſitionem ſunt diſciplinatę,& in ſermonibus cau-
tę & tacitę,& in veſtib' delicatæ. Iſta oĩa poſſunt applicari ad
ſanctas virgines & puellas,quæ.ſ.debent habere, vel vt cõiter
habent oĩa ſupradicta. Sed moraliter poſſumus dicere q puel-
la eſt aĩa,vel etiam quælibet bona perſona, & maximè ſancti-
monialis vel religioſa. Iſta n.debet eſſe puella, & virgo, rõne
cõtinentiæ & puritatis. Debet eſſe cõplexionis calidæ & humi
dę ratione pietatis & charitatis. Debet eſſe gracilis ratione hu
miditatis,flexibilis rõne obedientiæ & ſedulitatis,pulchra rõ-
ne bonę cõuerſationis & honeſtatis. Debet eſſe verecunda &
& pudoroſa pauida & timoroſa,iocũda & gaudioſa, q a.ſ. ipſa
debet habere verecũdũ pudorẽ,diuinũ timorẽ,ſpũalis lætitiæ
gaudium & dulcorẽ. Debet eſſe ad litterã diſciplinata in mo-
ribus,cauta & tacita in ſermonib',modeſta in operibus, & ho
neſta in veſtibus & ornatibus. Et talis puella fuit Rebecca, de
qua dꝶ Gen.24.quia ipſa erat puella decora nimis virgoq; pul
2 cherrima & incognita viro. ¶ Fœmina in multis differt a viro.
Iſta.n.vt cõiter habet capillum flexibiliorem,ceruicem oblon
giorẽ colorem candidiorem,vultum pulchriorem,vocem blã-
diorem,loquelã velociorem,manũ ꝓlixiorẽ,greſſum breuio-
rem, cõſtãtiam & fortitudinem minorem, animũ ad iracũdiã
& ad auaritiã & malitiã ampliorem,vt dicit Ariſt.li.4.de hiſto.
aĩali. Per fœminã intelliguntur imperfecti,& maximè viri ſecu-
lares & laici. Per viros vero poſſunt intelligi viri iuſti, viriles
& ſpũales,& boni. Inter iſtos igiꝶ magna eſt differentia, q a ꝓ
certo fœminei & imbecilles ſeculares & mundani habent ca-
pillos affectionũ flexibiles per mentis inſtabilitatẽ,ceruicẽ in-
tentionis oblõgã per cõuertendi tarditatem,colorem conuer-
ſationis candidum per veſtium curioſitatẽ, ſermonẽ locutio-
nis blãdũ per verborum applauſum & varietatẽ,manũ opera
tionis ꝓlixã per deſidiæ lentã diuturnitatẽ, paſſum vero bre-
uem per imperſeuerantiæ diſcontinuitatem, conſtantiã mino
rem per mentis mobilitatem, iracundiam, auaritiã & malitiã
ampliorem per corruptę mentis peruerſitatem,quia ſicut dici
tur Eccle.25 Breuis nis malitia ſuper malitiam mulieris. Vide
libro de aĩalibus.c.de fœmina,vbi inuenies multa.

De Matre. Cap. 5.

MATER ſm Iſido.dꝶ quaſi mãmam tribuens pro 1
fœtu nutriendo. Mater.n.dum fœtus eſt in vẽtre
ipſum nutrit proprio ſanguine. Cum aũt de vẽ-
tro exierit,ipſum nutrit proprio lacte. Sanguis.n.
poſt partum,ad mamillas mittiꝶ,& in lactis ſub-
ſtãtia cõmutatur,de quo puerulus educaꝶ. Vnde infantulus ma-
terno lacte laudabilius q̃ quocunq; enutriꝶ. Mater igiꝶ fœtum
ſuum miro mõ diligit,ipſum amplectitur,oſculatur,lactat,bal
neat, cuſtodit atq; nutrit. Per matrem põt intelligi prædicator
vel prælatus,qui.ſ.ad ſubditos maternũ affectũ debet habere,
& ipſos mamilla benignitatis reficere & fouere,ipſoſq; tene-
rè debet diligere,& ab oĩ periculo pręſeruare,& a cunctis vi-
tiorũ fęcibus mũdare,& ſanguine bone affectionis lacte læuis
doctrinæ & dulcis ꝑſuaſionis & pane perfectæ ſcientiæ & dif-
ficilioris eruditionis, cum oĩ diligentia enutrire,dicens cuili-
bet illud.2.Reg.1. Sicut mater vnicum amat filium,ita te dili-
gebam. Vel dic q Chriſtus põt dici mater, q ſanguine ſuo ꝓ-
prio,necnon lacte doctrinæ & gratiæ & inſuper pane euchari
ſtiæ nutrit infantes ſuos.i.catholicos & deuotos. Ioan.6. Caro
mea verè eſt cibus,& ſanguis meus verè eſt potus. Et ibidem,
Panis quẽ ego dabo,caro mea eſt. Iſtud tñ verũ eſt q paruuli.
i.ſubditi melius & laudabilius nutriunꝶ lacte materno,q̃ alie-
no.i.ipſorũ ſuorum prælatorum q̃ mercenariorum & vicario-
rum doctrina, & ideo quælibet mater .i. quilibet curatus vel
prælatus debet in perſona propria(ſi põt)filios & ſubditos pa
ſcere,& alij nõ cõmittere vices ſuas,nec ipſos vicarijs cõmen
dare.3.Reg.3. Date huic infantem viuũ,hæc eſt.n. mater eius.
Vel dic q mater eſt mũdus & caro. Venter eſt mundi ꝓſperi-
tas,vbi fouentur pueri pctõres. Igiꝶ q̃diu quia fuerit in vtero
matris ſuæ.ſ.in mundi proſperitate,ipſe nutritur procul dubio
ſanguine menſtruo.i.delicijs carnalibus & pctĩs. Cũ verò ex-
inde exierit,& in religione enixus fuerit, tunc lacte doctrinæ
& gratiæ enutriꝶ,& pane vitę & intellectus ſpũaliter enutriꝶ.
pſal. Qm̃ tu es qui extraxiſti me de ventre, ſpes mea ab vberi
bus matris meæ. ¶ Mater cum fœtu maſculo fuerit impregna- 2
ta,pulchrioris eſt coloris,motus lenioris,& minoris pœnæ &
doloris,quam ſi fœtu fœmineo ſit grauata. Sic verè aĩa cũ im-
pregnata fuerit maſculo.i.forti & bono ꝓpoſito,tunc ſolet ha
bere motũ bonæ operationis leuiorem & promptiorẽ,colorem
bonę cõuerſationis pulchriorẽ & decentiorem,& dolorem tri
ſtitiæ & deſperationis minorẽ & faciliorem. Econtra vero illa
aĩa quæ fœtu fœmineo.i.imperfecto & malo propoſito impre
gnaꝶ,motũ bonę operationis habet tardiorẽ,& colorẽ cõuer-
ſationis habet turpiorẽ, & dolorẽ iræ,triſtitiæ,inuidiæ,& de-
ſperationis,patiꝶ grauiorẽ. Hie.8. Dolor meus ſuper dolorem,
in me cor meũ mœrens.& in pſa. Cõcepit dolorem, & peperit
iniquitatem. Quia ꝓcul dubio qui pctm̃ mortale conceperit,
amplius ſine multis doloribus nuſquã erit. Bona aũt mater bo
no propoſito prægnans,ſemper eſt in cõſolatione & in ſpe, &
in conuerſationis pulchritudine & ſalute,dicens illud Eccle.
24. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis &
ſanctæ ſpei. Vel dic q fœminei ſexus.i.mali ſubditi multo am
plius grauant matres.i. prælatos quã fœtus maſculi .i. boni &
virtuoſi. ¶ Mater quanto propinquior eſt partui, tanto magis 3
affligiꝶ,& motu ipſius paruuli plus grauaꝶ. Sic verè quanto cõ
ſcientia debet fœtum peccati propinquius per cõfeſsionẽ pa-
rere,tanto debet per contritionem magis dolere, & ipſe fœtus
peccati ipſam magis affligere & turbare. De peccato poteſt ex
poni illud Prouer.17. Ira patris filius ſtultus, & dolor matris
quæ genuit eum. ¶ Secundum Ariſt. & etiam Galenum ſuper 4
Aphoriſ. multa poſſunt eſſe ſigna impregnationis. Matres.n.
prægnantes res diuerſas deſiderant,& etiam quandoque car-
bones & res viles & inutiles affectant, colorem mutant, ſub
oculis liueſcunt, vbera turgeſcunt, ventres etiam intumeſcũt
& propter extenſionẽ matricis,nauſeã & vomitum ſæpius in-
currunt. Sic verè cum diabolus impregnauerit aliquã mulie-
rem.i.aliquã perſonã fœtu mali ꝓpoſiti vel peccati mortalis,
appetitus ſuæ affectionis ſtatim ſubuertiꝶ,& res inutiles & no
cuas.ſ.mundi diuitias appetere cõprobaꝶ,& magis in carboni
bus q̃ in panibus,magis in tẽporalib' q̃ in ſpũalibus delectaꝶ.
Iob 33. Abominabilis fit ei in vita ſua panis,& animæ illius ci
bus ante deſiderabilis. Iſte etiam colorem bonæ cõuerſationis
ſolet perdere,oculus ſui intellectus per inuidiam ſolet liuere,
vterus ſui cordis per ſuperbiam ſolet tumeſcere, & vbera ſuæ
locutio-

locutionis per iactantiam turgeſcere,& vomitus diſpliceutiæ
oís boni ſolet accedere,per quem ſolet oía bona reijcere, vo-
mere,& exhorrere Ideo de talibus fœtibus.i. de malis affecti
bus & operibus ſic cóceptis,poteſt dici illud Oſeæ.2.Filij for-
nicationum ſunt,quia fornicata eſt mater eorum.Vel dic ecó-
uerſo,q́ bona mater eſt bona anima a ſpũſancto bono propoſi
to impregnata, quæ pro certo appetitum mutat & præceden-
tium delectabilium ſuſcipit diſplicentiam,amara etiam & dif-
ficilia ipſam delectant per pœnitentiam, colorem etiam faciei
mutat per pallentem abſtinentiam,vbera ſuæ miſericordiæ im
plentur & turgeſcunt per elemoſynarum redundantiã,ventet
ſuæ affectionis impletur & tumet per charitatiuam amicitiam
vomitus verò vitiorũ prouocat per confeſſionis eloquentiã,
vt dicat talis mater illud Eſa.59. Cócepimus & locuti ſumus.
5 ¶ Mater qñ parit,maximè patit, & ideo clamat, & doloré quẽ
ſuſtinet proteſtatur.Cum autem peperit,nó ſolet amplius do-
lere,ſed gaudere protinus & ridere. Sic verè qñ bonus partu-
rit fœtum diabolicum per confeſsioné,róne verecundiæ mul
tum triſtatur & dolet,& reuelare peccatum valde ei diſplicet.
Veruntñ qñ peperit & confeſſus fuerit,valde cóſolatur & gau
det,& ſe ſpũaliter alleuiatum ſentiens,ſibi ſic pepetiſſe placet.
Ioan.16.Mulier cum parit,triſtitiam habet,cum autem pepe-
6 rit,iam non meminit preſſurę propter gaudiũ.¶ Quanto ma-
ter pro pueto in pariendo grauiores dolores patitur, tanto ma
tum diligentius nutrit,ipſumq́; magis diligit,& in eo amplius
delectatur.Iſtud poteſt applicari, q́ oís res quanto difficilius
acquirit̃,tanto diligentius cuſtoditur. Pót etiam dici de Chri
ſto,qui cum multo dolore humanum genus in gr̃am parturi-
uit,& eum acquiſiuit,& ideo ipſum miro modo diligit, & do-
7 let qñ ipſum per peccata hoĩm perdit.¶ Filia & filius a fouen-
do ſm Iſido.dicuntur,eo q́ a parentibus foueant.Pater igitur
filio virtutem generandi tribuit,& mater filiæ virtutem cóci-
piendi & pariẽdi dimittit,ipſamq́; tanto magis diligit, quanto
in ſexu ipſam magis ſimilẽ ſibi noſcit.Sic verè parentes filijs.i.
prælati ſubditis,magiſtri diſcipulis ſolent virtutes & conditio
nes, quas habent,imprimere, & ipſos verbis & exemplis ad
concipiendum per bonam affectionem,ad generãdum p boni
operis productionem,& ad procreãdum p cóſeſsionem ipſos
diuerſimodè erudire.Eze.16. Qualis mater,ita & filia eius.

De Nutrice. *Cap. 6.*

1 NVTRIX ſm Iſidorum dicitur a nutriẽdo, q2.
ſ.iſta ſupplet in nutriendo paruulum,vicem ma
tris. vnde nutrix ad modum matris congaudet
puero gaudẽti,& cópatitur puero patienti,ſub-
leuat puerum cadentem,lactat plorantem,deo-
ſculatur tacentem,ligat ſe nimium diffundenté
abluit & mundificat ſe ſordidantem,paſcit digito puerum re-
nuentem, cibum primo maſticat vt facilius trãſglutiat cibum
ipſum,& ſic reficit puerum eſurientem,ad loquẽdum inſtruit
neſcientem,balbutit nutrix,& quaſi linguam frangit,vt ſic fa-
cilius doceat non loquenté,medicina vtit̃ vt,ſauet puerum va-
gientem, ſibilis & cantilenis demulcet dormienté, balneis &
vnguentis refouet indigentem,& ad incedendũ inducit puerũ
incedere nó valenté, & qñq; manum ſibi ex induſtria ſubtra-
hit,eũq; cadere permittit, vt ad inceſſum faciat habilé & po-
tenté.Talis nutrix loquendo ſpũaliter,eſt quilibet bonus præ-
latus,vel etiam prædicator prouidus & diſcretus,quia.ſ. tales
pueros.i.ſimplices & ſubditos verbis & exẽplis ſpũalibus, &
etiam qñq; beneficijs tẽporalibus nutriunt, & eos diuerſimo-
dè vegetant& infundunt,& ideo vicem matris.i.Chriſti dicũ-
tur gerere,inquãtum filios eius.ſ.fideles ſolent ſpũaliter & tẽ-
poraliter enutrire.1.Mach.3.Relinquit rex liſiam, vt nutriret
filium ſuum.Igitur tales nutrices ſpũales.ſ.prædicatores, do-
ctores,prælati & viri iuſti,debent prius iſtis.i. ſubditis & ſim-
plicibus patientibus compati,& gaudẽtibus cógaudere,& ip-
ſos tam in aduerſis quã in proſperis actu vel affectu diligere
vel fouere.ad Ro.12.Gaudete cũ gaudentibus flere cũ flenti-
bus.Et ideo cadentes.ſ.in paupertatem debent ſubleuare per
ſubuentionem.Plorantes & deſolatos debent lactare per con
ſolationem.Tacentes & patientes debent oſculari per dilectio
nem.Diffundentes ſe & ad delectabilia plus debito dilatantes
debent ligare per ſtatutorum coerctionem. Sæ verò per vitia
fœdidantes debent mundare per correctionem.& ſic dicetur
illud Ruth.4.Nutricis officio fungebatur Noemi.Item iſti de-
bent digitis & manibus ipſos paſcere,&t renuentes.quia.ſ.etiã
ſi nó velint ipſi ſubditi,digitis.i.bonis exẽplis manualibus ſunt
paſcẽdi,& documẽtis & beneficijs recreandi. Cibũ.n.doctri-
næ debent iſti maſticare per ſtudium & lectioné, & ipſos tadẽ
recipiant per prædicationem.Debentq́; ipſi prædicatores bal
butire.i. groſſo modo verba proferre & linguã ſuam ſubtilita-
tis frangere,per ſui cum alijs conformationẽ,vt ipſos doceant
& erudiant ſapientiam diſcretioné,& honeſta locutioné. Ne-
ceſſe eſt .n. q́ doctor frangat & variet linguã ſuã, p p rudiũ &
ſimplicium inſtructioné.Eſa.28.In loquela labij & lingua alte-
ra loquar ad populũ iſtũ.Itẽ iſti debẽt in corporibus proprijs
medicinas pœnitentiæ ſuſtinere,vt.ſ.puer.i.ſubditus habeat ſa
luté & ſaluationé.Ipſum debent portare & ſubleuare p fragili
tatis & defectuũ ipſius ſupportationé, ſibilis & cantibus dul-
cium monitionũ ipſum debẽt mulcere, vt ipſum prouocẽt ad
dormiendũ per cótẽplationé,debẽt inſtruere ad recte inceden
dũ p iuſtitiæ executioné,debẽt &t ipſum & de induſtria dimit-
tere,vt melius attẽdat ad ſui cautelã & gubernationé.Summè
tñ debent præcauere ne incurrat periculũ & dãnationé, vt ſic
talis nutrix dicat̃ ille hõ de quo dr̃ illud.2.Reg.12.Hõ quidam
habebat ouẽ vnã paruulam,q̃ emerat & nutrierat,& quæ cre-
uerat apud eũ.Vel dic q́ talis nutrix eſt Chriſtus, vel &t beata
virgo,quæ ſibi deuotos nutrit per gr̃am atq; lactat,ipſoſq; ca-
dentes ſubleuat, ſtãtes ſeruat,& ſordidatos mũdat,& ad greſ-
ſum bonorũ operum,& ad locutionem bonorum verborũ in-
ſtruit & informat,& vt proprias vires experiat̃,ipſos ſibi ipſis
dimittens,cadere in peccatum permitit, ſed ipſos cito releuat
& confortat.Oſeæ.11.Ego nutritius Effraim portabam eos.

De Obſtetrice. *Cap. 7.*

OBSTETRIX dr̃ mulier quæ habet arté iuuã- 1
tem fœminam parientem, vt facilius pariat, &
vt fœtus partus tempore periculũ nó incurrat.
Vẽtré pariẽtis vnguentis linire ſolet, vt facilius
pariat, partũ verò enixũ recipit, & vmbilicũ ei
tollit,ipſum inuoluit,circũligat,& gubernat.Ta
lis obſtetrix eſt prædicator,vel diſcretus confeſsionũ auditor.
Iſte.n.peccatoré pariẽté & cóſitẽté,& fœtũ diabolicũ.ſ.pecca
tũ emittere cupiẽté ſolet iuuare,vẽtrẽ ſuæ cóſcientiæ vnguen
tis.i.benignis inductionibus illinire,vt ſine periculo poſsit in-
tegrè confitendo parturire,partumq́ue talis peccati debet per
pœnitentiam inuoluere, & vmbilicũ omnis malę circunſtan-
tiæ ſibi precidere &auferre. Iob 26. Obſtetricãte manu eius
eductus eſt coluber tortuoſus.

De Maſculo. *Cap. 8.*

MASCVLVS ſm Iſidor. a mare diminutiuè eſt 1
dictus.Et ſm Iſido.maſculus in oi genere aĩaliũ
obtinet dignitaté,præcellit.n.maſculus fœminã
quo ad cóplexioné,quæ eſt calidior, quo ad ope
ratioué quæ eſt fortior, quo ad diſcretioné quæ
eſt amplior,quo ad códitionem & dñationé quę
eſt dignior.Per mares poſſum intelligere p̃latos,per fœminas
ſubditos,vel p mares clericos,p fœminas laicos, vel p mares
hoĩes virtuoſos,p fœminas molles,imp fectos,& defectuoſos.
Quia ꝓcul dubio tales maſculi.ſ. prælati eccleſiaſtici & ꝑfe-
cti,& in mũdi ſuperioritatibus cóſtituti,debẽt eſſe in morib',
ipſis fœminis.i.ſubditis & laicis meliores, & p ſanctitatis emi
nantiã digniores.Debent.n.eos præcellere,qa in mẽtis cóple-
xione debẽt eẽ p ꝓbitaté fortiores & valẽtiores. In ſenſu & di
ſcretione debent eſſe p ſapientiam clariores & ſubtiliores. In
dñatione vero debẽt eſſe p excellẽtiã maiores,digniores,& ſu
periores.Fœminæ.n.i.imperfecti & laici,qa ſunt impotentio-
res ad bñ operandũ,& indiſcretiores ad ſe & alios regẽdũ, nó
debent præeſſe,ſed prælatis & viris eccleſiaſtices & ꝑfectis ſu
bijci & ſubeſſe, qa ꝓ certo in talibus viris debẽt eſſe virtutes
actiuę,& diſpoſitiuę,in ipſis verò fœminis debent eſſe condi-
tiones paſsiuę,& ſubiectiuę.Vnde mulieri dictũ eſt Ge.3.Sub
viri ptãte eris,& ipſe dñabitur tui.Vnde de ſuperioritate taliũ
maſculorũ dr̃ Apo.12.q́ mulier.i.eccleſia peperit filiũ maſcu
lũ,q redempturus erat oẽs gentes. ¶ Maſculi generaliter ſunt 2
fœminis fortiores,& ad operãdum aptiores, & ad onera ſuſti
nendum durabiliores,& hoc quia abundãt caloribus & ſpiriti
bus amplioribus,oſsibus groſsioribus, neruis fortioribus, &
iuncturis ſolidioribus.Maſculi etiam ſunt audaciores quã fœ-
minæ.Et hoc,quia corda habent latiora, & calido ſpũ & ſan-
guine pleniora,& per conſequens ad audaciã promptiora. Sic

verè illi qui ſunt maſculi.i.ſuperiores grado & ſtatu .ſ.eccle-
ſiaſtici & prælati,debent eſſe audaciores ad ardua aggredien
dum,fortiores ad ipſa complendum & faciendum,durabilio-
res ad mala tolerandum & ſoſtinendum,quam ipſę fœminæ.i.
quā;ſimplices ſeculares.Et hoc procul dubio debet eſſe, quia
ipſi tenentur habere fortiora oſſa per conſtantiam, neruos(in
quibus eſt ſenſus)validiores per prudentiam,iuncturam ami
citiæ ſolidiorem per fidelitatem,cor latius per charitatem, &
magis de calore diuini feruoris,& de ſanguine pietatis dulco-
ris,& de ſpiritu virtualis vigoris per omnimodam ſanctitatē.
Exo.13.Omne primogenitum maſculini ſexus dño conſecra-
3 bis.¶ Maſculus nunquam patitur emiſsionem ſanguinis men-
ſtrualis ſicut mulier. Et hoc; quia quicquid ſuperfluitatis in
corpore virili gignitur,aut per intenſum calorem conſumit,
aut in pilos conuertitur & reſoluitur , aut per exercitium va-
cuatur.Sic verè maſculi ſpirituales .ſ. viri perfecti & boni ec-
cleſiaſtici per prælati,nunquam patiuntur ſanguinē menſtrua
lem.i.infectionem carnalem vel pollutionem luxuriæ ſeu car-
nis,quia pro certo omnem ſuperfluitatem carnalium ſuorum
affectuum,ſi qui inſurgant, conſumit igneoſus calor amoris,
extenuat exercitium boni laboris , & in pilos bonorum exte-
riorum exemplorum reſoluit & conuertit virtus diuinæ gra-
tiæ & dulcoris.Et ſic cuilibet tali poteſt dominus dicere illud
4 Eze.16.Laui te aqua & mundaui ſanguinem ea te.¶ Viri igitur
& maſculi ſunt natura calidiores,corpore duriores, & animo
audaciores,cute hiſpidiores,viribus fortiores, vocibus groſ-
ſiores.Iſti etiam plures dentes habent,& ratione caloris maio
ris pluribus cibis indigent.Sic verè ſpirituales viri.ſ.eccleſia-
ſtici & prælati,qui.ſ.fœminis.i.ſecularibus habent præeſſe,de
bent eſſe calidiores per charitatem , duriores per conſtantiæ
firmitatem,audaciores per bonam & promptam voluntatem
fortiores per probitatem, hiſpidiores per habitus humilitatē,
voce groſsiores per eloquentiæ maturitatem & auctoritatem.
Plures habent dentes maſticatiuè diſcretionis & deliberatio-
nis,& ideo bene digerunt & gubernāt cibos multos negotio-
ſæ occupationis,quia.ſ.quanto in iſtis maior eſt charitatis ca-
lor & feruor,& diſcretionis maſticatio amplior & fortior: tan
to plurium ciborum.i.plurium negotiorum exteriorum dige
rendorū,& gubernādorum poteſt adhiberi difficultas maior.

De Viro, Vxore, & Sponſa. Cap. 9.

VIR a virtute virium eſt dictus ſm Iſidorū.Nam
1 in viribus vir vxorem præcellit,caputq; mulie-
ris eſt vir ſm apoſtolum. Et ideo tenetur regere
vxorem , ſicut caput totius corporis gerit curā.
Iſte igitur dicitur maritus,quaſi matrem tuens,
vel quaſi matris tutor,quia.ſ.vxoris ſuę,quæ ma
ter filiorū eſt,curā ſuſcipit & tutelā. Sponſus ēt a ſpōdendo di
citur,eo q in contractu coniugali ſponſæ & vxori quam pluri
mum obligatur.Spondet.n.promittit,& obligatur , q indiui-
duam cum vxore vitæ conſuetudinem teneat, q debitū ei red
dat,q fidem thori ſibi cuſtodiat,& q ipſam pro alia nō dimit-
tat.Vir eſt prælatus,vxor verò eſt eccleſia vel ſubditus, de cu-
ius cura & regimine iſte vir debet ,eſſe ſollicitus & attentus.
Igitur iſte debet dici vir,quia viribus & virtutibus debet abū
dare.Debet dici maritus,quia matrem filiorum ſuorum.ſ. ec-
cleſiam debet tueri,defendere & adiuuare . Debet dici ſpon-
ſus,quia multis pactis & ſponſionibus ipſum oportet ipſi vxo
ri ſuæ.ſ. eccleſiæ vel ſubditis obligatum eſſe , & eiſdem fidem
& grām,curam & regimen exhibere. Debet.n. eis debitū car-
nalis generationis.i.debitum doctrinæ & prædicationis redde
re 1.ad Corint.7. Vxori vir debitum reddat.Debet eis & ſocie
tatem indiuiduam ſeruare,& cū eis perſonaliter reſidere. Pro
uerb.5.Sit vena tua benedicta , & lætare cum muliere adole-
ſcentiæ tuæ.Debet eis fidem & amicitiam ſeruare, & pro alijs
ipſos non dimittere,nec ad alium ſtatum accedere vel ambi-
re,ſed cum eis fideliter permanere.Quod eſt contra illos,qui
plures vxores .i.plures dignitates ſimul volūt habere, contra
illud quod de rege dicitur Deute.17.Non habebit vxores plu
rimas.Et contra illos etiam,qui nunquam ſunt cōtenti aliqua
vxore.i.officio vel dignitate , ſed de vna ad aliam volunt con-
tinuè ſe transferre,contra illud Exo.20.Non concupiſces vxo
2 rem proximi tui.¶ Vir vxorem miro affectu tenetur diligere.
Vnde etiam patrem & matrem debet dimittere,& vxori pro-
priè adhærere.Sic verè cum prælatus habeat duplicem domū
vnam.ſ.quæ dicitur mater,aliam quæ dicitur vxor, (mater.n.
& pater eſt ipſius parentela,vel patria ſeu mundus,vxor verò
eſt ſibi coniuncta,vel etiam ſubiectus populus.)procul dubio
iſte vir prælatus ſummè debet iſtam vxorem.ſ. eccleſiam vel
ſubditos diligere,ipſamq; patri matri i.mundo & carni & cui
cunq; carnali affectioni præponere & pferre,& alijs dimiſsis.i.
contemptis iſti corde & corpore adhærere,iuxta illud Gen.2.
Propter hanc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & ad
hærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Vel dic q vir eſt
Christus, qui domum paternam .ſ.paradiſum viſus eſt dimi-
ſiſſe,& vxori ſuæ.ſ.eccleſiæ vel animæ ſe iunxiſſe , ipſamq; vl-
tra modum dilexiſſe. Nam ſicut vir præ dilectione vxoris ſo-
let pro ipſa defendenda bella quandoq; facere, & quandoque
zelum incurrere, ita q nullo modo poteſt pati ipſam alteri ſe
donare,& aliter facientem ſolet occidere vel punire : ſic verè
ipſe Chriſtus animam vel eccleſiam tm̄ dilexit , q pro ea de-
fendenda prælium crucis ſumpſit , zelotypus.n.eſt pro ipſius
dilectione , & ideò non vult q per peccatum diabolo adulte-
ro copuletur, alias ipſam punit æterna damnatione.Prouer.6.
Zelus & furor viri non parcet in die vindictę.&c. Ideo bene
dicitur ad Ephe.5. Viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chri-
ſtus dilexit eccleſiam.&c. Vel dic etiam q vir.i. prælatus mor
ti ſe debet exponere,ſi ſit neceſſe pro vxore ſua eccleſia libe-
randa vel pro ſubdito proprio defendendo. ¶ Sponſus ſpon- 3
ſam primo ad ſui amorem muneribus & verbis allicit, nūcijs
& litteris votum ſuum ſibi exprimit , multa largitur & multa
repromittit,& vt ſibi placeat,ludis & ſpectaculis,bellis & ty-
rocinijs ſe exponit,robis & mutatorijs ſe adornat & multipli-
citer componit,blāde eam alloquitur, & vultum eius facie ad
faciem circunſpicit & attendit , & finaliter in eam cōſentiens
& ipſam annulo, ſubarrās,in coniugem eam ducit,& in ſignū
coniugij iam contracti,dona ſpecialia ſibi tribuit, & ſibi dota
lia ſub chirographi teſtimonio concedere conſueuit , feſta &
conuiuia celebrat,dona & munera aduenientibus donat,cho-
reis,canticis & inſtrumentis muſicis præſentes lætificat. Qui-
bus completis ſponſam in ſecreto thalami collocat,& eam ſo-
ciam menſæ & thori faciens , pecuniæ & familiæ ipſam dñam
conſtituit & ordinat . Curam eius gerit, & præ amore & zelo
ipſam corrigit,cuſtodit & ſeruat. Modos,geſtus,& aſpectus ip
ſius diligenter conſiderat atq; ſpectat.Hæc oīa ponit fulgētius
in quodam ſermone de nuptijs in chana Galileæ. Chriſtus eſt
ſponſus,eccleſia vel aīa ſponſa eſt ipſius.Ipſe.n. de ſe & eccle-
ſia vel etiam humana natura ſeu anima chriſtiana dicit Ioan.
3.Qui habet ſponſam,ſponſus eſt.Sed procul dubio iſte ſpon-
ſus diligit iſtam ſponſam a principio mundi,& eam ſibi coniu
gem conſtituit & decreuit. Et ideo a principio multa dona &
beneficia ſibi dedit.ſ. ipſam creando , & omnes creatura a eius
obſequijs deputando. Votum ſuum & beneplacitum ſibi ver-
bis & litteris patriarcharum & prophetarum voluit exprime-
re,& vt ſibi placeret, & ad ſui dilectionē attraheret , ſe voluit
mundi ludis & cōtemptibus,crucifiſq; bellis & victorijs expo-
nere, veſtes & mutatoria noſtræ carnis induere & veſtire : vt
ſic eam poſſet ad ſui ſpirituale cōnubiū inuitare. Ipſam etiam
per prædicationem blande voluit alloqui, & vultum eius dili
gere,ipſiusq; connubium,copulam etiam gratiæ , & charita-
tis coniugium affectare.pſal.Audi filia & vide,& inclina aurē
tuam,& obliuiſcere populum tuum,& domum patris tui.Iſte
igitur iſtam ſibi annulo fidei ſubarrauit, & per charitatem &
gratiam eius cōiugio vſus fuit, & in charta & in chirographo
euangeliorum multa ſibi dotalia in paradiſo tribuere repro-
miſit.Tandem ipſam in paradiſi thalamo collocat , & æternæ
refectionis conuiuium ſibi parat. Cantibus ſanctorum & an-
gelorum ipſam lætificat & delectat, dominamq; bonorum pa
radiſi ipſam conſtituit,& vultum eius delectabiliter reſpicit,
& ea tunc ab omni nocumento tanquam ſuam cuſtodit, & ip-
ſius ſollicitam curam gerit. Iſti igitur ſpōſę dicitur illud Can.
4.Veni de libano ſponſa mea,veni de libano , veni coronabe-
ris. Vel ſi vis de humana natura dic q eam a principio multū
dilexit,& connubium ſuæ incarnationis popoſcit, & per pro-
phetas ſibi voluntatem propriam intimauit,& in coniugio in
carnationis cantus & choros angelorum audiri fecit, baſtilu-
dia paſsionis ſuſtinuit , veſteſq; nouas glorificatæ naturæ ſibi
& ſanctis in reſurrectione dedit , & tandē in aſcenſione iſtam
ſponſam in paradiſi thalamū introduxit . Vel per iſtam ſpon-
ſam intellige beatam virginem,quam dei filius dilexit , & cui
per Gabrielem nuncium voluntatem ſuam mandauit &c. Ac
cipe de prædictis conditionibus quicquid volueris. Vel etiam
dic quod

die quòd ſponſa eſt eccleſia a principio ſummè a Chriſto dile
cta,&c.ſicut ſupra. Apoca.21.Vidi ciuitatem ſanctam Hieru-
ſalem deſcendentem de cœlo tanquam ſponſam ornatam mo-
nilibus ſuis.Vel dic ꝙ ſponſus eſt prælatus, eccleſia eſt ſpon-
ſa,quam ipſe ſummè debet diligere, blandè alloqui , benignè
tractare, & de eius regimine curam habere , & ideo geſtus &
4 mores cum diligentia peruidere.¶ Vxore mala & peſsima ni
hil poteſt eſſe moleſtius atq; peius. Iſta eſt.n.clamoſa, rixoſa,
iniurioſa, ebrioſa,luxurioſa, & garruloſa. Item eſt ſumptuo-
ſa,curioſa,præſumptuoſa,inuidioſa,inſidioſa,deſidioſa,vaga,
amara,& odioſa,zelotypa etiam & ſuſpicioſa. Viro igitur qui
talem habet vxorē,nullus,miſerabilior,& ipſius miſeria, nul-
la maior,ſicut dicit Fulgentius vbi ſupra. Vir ſignificat ſpiri-
tum,vxor verò nequam ſignificat malam conſcientiā,ſeu car-
nem. Vel etiam dic ꝙ talis mala vxor eſt anima peccatrix,quę
ſ.multis malis moribus eſt repleta. Vel etiam talis vxor eſt ma
la cōgregatio malorū ſubditorū,ſ. quorū eccleſia eſt ꝓlatis &
ſuperioribus mala vxor. Tales igitur malæ vxores ſolent eſſe
clamoſæ & querulosę,quia vix poteſt fieri aliquid ad volun-
tatem earum Rixoſè & iniurioſè , quia .ſ. caro concupiſcit &
riſatur aduerſus ſpiritum,mala anima contra Chriſtum,ma-
lus ſubditus contra prælatum. Eccleſ.25. Mulier ſi primatum
habeat,cōtraria eſt viro ſuo. Item iſtę ſunt ebrioſę,luxurioſę,
& multiloquijs garruloſę.Nā vino voluntatis volunt inebria-
ri,& cum mundo & diabolo fornicari. Amos.7. Vxor tua in ci
5 uitate fornicabitur. ¶ Item iſtę vxores ſunt ſumptuoſę & cu-
rioſæ,& præſumptuoſæ,nec nō inuidioſæ,deſidioſæ.Caro.n.i.
malus ſubditus delicioſè vult paſci,& curioſè veſtiri,& con-
tra rationem vel prælatum præſumere,& extolli , ſibiq; inui-
dere & inſidiari,& cōtra ipſum mala omnia machinari. Ideo
bene dicitur Eccle.25.Cor humile,facies triſtis,& plaga mor
tis,mulier nequam. Vel etiam ad litteram expone de mala mu
liere . Nihil ergo miſerabilius viro qui talem habet vxorem,
prælatis qui tales habent ſubditos,animo qui talem habet car
nem. Nam vt dicit ſapiens Prouer. 19. Tecta iugiter perſtillan
tia & litigioſa mulier comparantur. Et ideo Prouerb.21.dicit
ꝙ melius eſt habitare in terra deſerta , quam cum muliere ri-
xoſa & iracunda. ¶ In bona vero vxore & ſponſa iſte ſolent &
6 debent eſſe conditiones,quia procul dubio iſta debet eſſe fre-
quens & deuota quo ad dei miniſteriū, habilis & ſubdita quo
ad mariti obſequium,affabilis & benigna quo ad domeſticos,
liberalis & larga quo ad extraneos , miſericors & pia quoad
miſeros,manſueta & pacifica quo ad vicinos, circunſpecta &
prudens in præcauendis,fortis & patiens in ſuſtinendis,ſedu-
la & diligens in agendis,modeſta debet eſſe in habitu , ſobria
motu, cauta in affatu,pudica in aſpectu,honeſta in geſtu,ma-
tura in inceſſu , verecunda in publico , iocunda cum marito,
continens in occulto,plus compoſita bonis moribus quam tor
tis crinibus,& magis placens virtutibus quam pulchris veſti-
bus. Iſta ſunt verba magiſtri de proprietatibus rerum , valde
rhetorica & catholica,quæ expoſitione non indigent,quia pro-
vt iacent poſſunt dici de qualibet bona vxore, vel de qualibet
ſancta perſona , & maximè ſanctimoniali & religioſa , ita tñ
ꝙ per maritum intelligas prælatum vel Chriſtum. De tali er-
go vxore poteſt dici illud Apoc.19.Vxor agni præparauit ſe,
& datum eſt illi vt cooperiat ſe byſſino ſplendēti & candido,
quæ ſunt iuſtificationes ſanctorum.

De Ancilla. *Cap. 10.*

AACILLA eſt famula vxoris obſequio deputa-
1 ta,ſeruili conditioni ſubiecta & mancipata. Iſta
eſt igitur miſera conditio ſeruitutis, ꝙ omnis ſer
uilis perſona quæ vilioribus officijs deputatur,
groſsioribus cibis reficitur , vilioribus pannis
induitur,ſeruitutis iugo premitur,ſi filium con
ceperit,etiam ſeruituti ab vtero mancipatꝰ. Iſta pro libito nu-
bere non permittitur,& ſicut pecus venditur,& a domino ſuo
in alium dominum tranſportatur, virgis & verberibus atterit̃,
& ſi aliquo caſu fiat libera , propter vitium ingratitudinis in
ſeruitutem priſtinam reuocatur . Talis ancilla ſeu ſerua videt̃
eſſe anima peccatrix , quam .ſ. diabolus libertate conſcientiæ
priuauit,& ſeruituti criminum ſubiugauit , quia ſicut dicit̃.1.
Mach.2. Quæ erat libera,facta eſt ancilla. Talis igitur ancilla
deputatur vilibus officijs peccatorum, & officijs immundorū
actuum & peccatorum, reficitur groſsis cibarijs diuitiarum,
& bonorum terrenorum,induitur vilibus veſtibus malæ con-
ſuetudinis & malorum morum exteriorum , premitur iugo
ſeruitutis malarum conſuetudinum & vitiorum, filius etiam
quem concipit.i.bonum opus ſi quod facit , ſeruituti ſubijcit̃,
inquantum caret gratia & virtute meritorum , vel merito &
ſucceſsione cœleſtium præmiorum.ad Gala. 4. Non erit hæ-
res filius ancillę cum filio liberę. Item iſta ſicut pecus a diabo-
lo venditur,& ſubiugatur iuribus diuerſorum malorū domi-
norum.ſ.mundi,carnis,& omnium maleficiorum. Nubere ſpi
ritualiter per charitatem non permittitur,nec coniungitur ſo
cietati Chriſti & ſanctorum . Et quia Chriſto qui eam liberā
fecerat,ingrata eſt,ideo ipſam reuocat ad arctiorem ſeruitutē
infernalium tormentorum , vbi continuo verberatur & con-
teritur pœnis diuerſorum ſuppliciorum. Quod benè figuratū
eſt Geñ.16.vbi agar ancilla Saray concepiſſe ſe videns,contē
pſit dominā ſuam,propter quod a Saray , ſicut ibi dicitur, eſt
afflicta. Quia pro certo quando anima contra dominam ſuā.i.
contra rationem & contra deum tumeſcit,afflictio ſuæ ſeruitu
tis & pœna ſibi debita conualeſcit. Ideo tali ancillæ.i. tali ani-
mæ peccatrici dicitur ibidem. Agar ancilla Saray vnde venis,
& quo vadis?quaſi diceret. Quare tantū omittis,& quare tan-
tum committis?Et ideo breuiter de tali ſeruili perſona dicitur
Eccle.33.Seruo maliuolo tortura & compedes . Vel dic ꝙ ta-
lis perſona ſeruilis ,ſignificat pauperes & miſeros &c. Vel ſi-
gnificat religioſos ſeruituti dei ſubiectos , & alienę voluntati
ſubmiſſos,multis miſerijs fatigatos,& tam vilibus cibis quam
veſtibus adornatos. Vide infra de ſeruo bono , & allega ſicut
ibi. ¶ Proprium eſt ſeruilibus perſonis dominos ſuos odire & 2
contemnere,& ſi in benignitate & familiaritate tractentur,ſo-
lent contra eos ſuperbire,ſi verò catenis & verberibus affli-
gantur,in humilitate & patientia obedire,& ſic magis timore
quam amore ſuis dominis obſequi & ſeruire, ſicut dicit Raba
nus ſuper Hier.9.Sic verè in religione & eccleſia ſunt aliquæ
ſeruiles perſonæ,quæ.ſ.cum ſeruituti vitiorum ſint ſubditę,&
non gratiæ libertate donatę:(iuxta illud Ioan.8.Qui facit pec
catum,ſeruus eſt peccati & Amos.6.Vxor tua in ciuitate for-
nicabitur)dominis ſuis,hoc eſt dictu , Chriſto , maioribus &
prælatis nunquam obediūt ex amore, & ideo neceſſe eſt quod
eis ſeruiant ex timorè . Obſtinati.n. & ſuperbi ſolent ſuperio-
res ſuos odire , & ea familiaritate ſibi oſtenſa magis intume-
ſcere contra ipſos. Prouerb. 29. Qui delicatè a pueritia nutrit
ſeruum ſuum,poſtea ipſum inuenit contumacem. Et ideo ne-
ceſſe eſt ꝙ tales per rigorem regantur, & ꝙ aſperis correctio-
nibus affligantur,& ſic ſaltem neceſſario ſuperioribus famu-
labuntur. Eccle.33.Seruum inclināt operationes aſsiduæ. Vel
dic ꝙ perſona ſeruilis eſt caro noſtra,quæ pro certo ſi delicate
nutritur dominam ſuam rationem,vel dominum ſuum deum
contemnit,& recalcitrat,ſi vero in diſciplina & pœnitētia re-
gitur , obedit & obtemperat. Ideo bene dicitur illud prædi-
ctum Eccleſiaſt.33.Seruo maliuolo tortura & compedes, mit
te illum in operationem ne vacet.

De Patre & Filio. *Cap. 11.*

PATER eſt principium generationis . Nā pater 1
generaliter ſpeciem ſuam deſiderat conſeruare.
Quod quia in ſe non poteſt , ideo hoc ſtudet in
filijs facere,& ideo naturaliter filios nititur ge-
nerare,& ipſos ad ſimilitudinem propriam con
ſueuit procreare,& eos cū ſollicitudine guber-
nare,& erudire,ipſos etiam quia pater eſt , a paſcendo dictus,
paſcere & nutrire. Talis pater debet eſſe quilibet prædicator
& doctor. Iſte.n.in ſe non poteſt propriam ſuam ſpiritualē ſpe
ciem,maximè quantum ad ſcientiam,conſeruare,morte.n.in
teruueniente neceſſe eſt ꝙ corporaliter pereat , & ꝙ eius cōdi-
tio deficiat & deſiſtat. Et ideo procul dubio iſte ſpeciem ſuā.i.
mores ſcientias & conditiones ſuas in aliorum perſona conti-
nuare & conſeruare cupit. Et quia videt ꝙ ipſe diuturno tem-
pore non conſiſtit, per prædicationem & doctrinā ſolet alios
in fidem,gratiam & ſcientiam generare,& ipſos inquantū pōt
ſibi ſimiles facere & creare, eoſq; verbo & exemplo paſcere,
& ſcientijs ꝙ moribus erudire,dicens. Prouer.6. Conſerua fi-
li mi præcepta patris . ¶ Pater filios ſuos intantum diligit , vt 2
aliquando alimenta ſibi ſubtrahat,& filios ſuos paſcat. Quod
commune eſt in cunctis animalibus præter pauca quæ dege-
nerant a natura,ſicut eſt Aquila,quæ nō eſt ſollicita circa pul
los. Sic verè pater aliorum prælatus debet ſibi de delicijs & di
uitijs ſubtrahere,vt filios ſuos.i. ſubditos poſsit temporaliter
neceſsitatis

neceſsitatis tempore ſuſtentare. Cuius tamen contrarium fa-
ciunt impij aquilini, qui.ſ. ſibi non ſubtrahunt vt nutriant ſub
ditos, ſed potius ſubtrahunt ipſis filijs & ſubditis, vt ditent &
nutriãt ſe & ſuos. Iob 30. Duratur ad filios ſuos, quaſi non ſint
3 ſui. ¶ Pater igitur multum filium ſuum diligit, ipſumq; poſtq̃
ablactatus fuerit, commenſalem ſuum facit, ipſum in iuuentu
te verbis erudit, & verberibus corrigere non deſiſtit, ſub cu-
ſtodia magiſtrorum ipſum conſtituit, & ne præſumat, eidẽ vul
tum hilarem non oſtendit. Quanto magis ipſum videt ſimilẽ,
tanto magis ipſum diligit, & in ipſum oculos figere cõſueuit.
Secundum ætatem ſuam veſtes, cibos & dignitatem pater fi-
lijs attribuit, & hæreditatem ipſorum augmẽtare non deſiſtit,
quam tandem moriẽs proportionaliter filijs & hæredibus de-
relinquit. Pater iſte eſt deus. Malachi.2. Pater vnus eſt omniũ
noſtrum. Filij ſui vero ſunt omnes iuſti, ab ipſo per gratiã ge-
niti & nutriti. Ioan.1. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri, his q
credunt in nomine eius. Iſte igitur pater.ſ. deus, iſtos filios.ſ. ve
ros iuſtos multum ſolet diligere. pſal. Dominus diligit iuſtos.
Et poſtquam ipſos ablactatos.i. a lacte mũdanarum deliciarũ
viderit ſeparatos, ſolet eos ad menſam ſcripturæ, gratiæ, vel eu
chariſtiæ recipere, magiſtrorumq; & tutorum .i. prælatorum
curę & ſubiectioni ſubmittere, & ipſos verbis ſcripturæ erudi
re, & tribulationum verberibus, ne inſoleſcant, corrigere &
punire, & quamuis ipſos multum diligit, nunquam tamen in
iuuentute ſua .i. in vita iſta ſolet eis lætum vultum oſtendere,
nec eis pſperitatis ſolatia arridere, quia ſicut dicit apoſtolus
ad Hebr.12. Flagellat deus omnem filium quẽ recipit. Et Pro
uerb.13. Qui parcit virgę, odit filium. Item iſte quãto videt ſi-
bi in moribus magis ſimilem & conformem, ſolet eũ amplius
amare, oculos ſuæ miſericordiæ in ipſum figere, quia oculi do
mini ſuper iuſtos. Et ſm ætatem perfectionis quã in eo videt,
ſolet ſibi portionem & dignitatem æternæ gloriæ diſtribuere
ipſamq; paradiſi hæreditatem ſolet ſibi ſm augmẽtũ proprio-
rum meritorũ continuẽ augmentare, & eam finaliter ſibi poſ-
ſidendam perſonaliter tradere vel præſtare. ad Colo.3. A do-
4 mino accipietis retributionẽ hæreditatis. ¶ Vel dic q pater eſt
bonus prælatus, qui ablactatos & a delicijs abſtractos, ad mẽ-
ſam beneficiorum ponit, ipſosq; erudit & corrigit, & in bonis
moribus magis ſibi ſimiles, magis diligit, hæreditatemq; eccle
ſiæ pro viribus eis augmentat, & ſm ætatem perfectionis, quã
habent, ipſis dignitates & beneficia diſtribuit & cõcedit. He-
ſter 1. Bibebant omnes aureis poculis, vnuſquiſq; ſm ætatem
ſuam. Figura eſt de Ioſeph, qui fratres ſuos ſecundum ætatem
5 ſuam ad menſam ordinauit. ¶ Pater filiũ in iuuentute paſcit &
alimentat, & ideo iuſtum eſt q in ſenectute, quando eſt impo-
tens ipſe pater, ipſum filius nutriat atq; paſcat, ſicut etiam fa-
ciunt aues coruini generis, quarum filij parentibus reddũt vi-
cem. Quod ad litteram de parentibus poteſt dici quos tenent
in ſenectute filij nutrire, ſicut ab ipſis nutriti ſunt in ipſorum
iuuentute. Honori.n. parentum promittitur retributio ſpecia
lis, quia ſicut dicitur Eccleſ.3. Qui honorat patrem ſuum, vita
viuet longiori. vbi gloſa dicit q honorare parentes eſt primũ
mandatum in promiſsione, & per conſequens magnum eſt in
remuneratione, & ei9 tráſgreſsio maxima eſt in punitione. Et
propter hoc vt dicit gloſa ſuper Ioa 8. ibi. Si filij Abrahę eſtis,
opera Abrahę facite, Pater eſt a filijs honorandus, ſupportan-
dus, lætificandus, & defendendus, magnificandus & laudan-
dus, exaudiendus & inuitãdus, ſicut oia ponit hic magiſter de
proprietatibus rerum. Quæ omnia poſſunt intelligi de patri-
bus naturalibus, vel etiã de patribus ſpũalibus.ſ. de prælatis,
6 ſenibus, & perſonis diſcretis, & venerabilibus. ¶ Filius ea pa-
rentum ſubſtantia originem trahit, & ab eis fomentum reci-
pit, & ſine parentum miniſterio nec proficit, neq; viuit. quan-
to plus a patre diligitur, tanto plus ab eo diligentius inſtruit,
& frequentius ceditur, ita q ab eo diligi videtur, quia verbis
& verberibus, ne inſoleſcat, ab eo ſæpeius laceſsitur. Et tan
to plus a patre diligitur, quanto ipſius ſimilitudo maior in eo
reperitur. Iſta oĩa poſſunt exponi de bono ſubdito, vel etiam
de viro iuſto, ſicut ſupra eodem. §.2. Iuſtus .n. a patre ſuo deo,
ſubditi vero a patre ſuo prælato, naturaliter & moraliter pro-
creantur, & nutrimẽtum vitæ doctrinæ & gratiæ ab eo ſortiũ-
tur, & ſine tali patre nihil valere ſpũaliter comprobantur, &c.
7 per oĩa ſicut in dicto §. ¶ Paterna facies confunditur, qñ aliqd
turpe de filijs ſubauditur, paternuſq; animus grauiter offendi
tur, qñ aliqua contumax rebellio in filijs perſentitur. Nam ma
lus & irreuerens filius deterior cunctis hoibus iudicatur, qñ.
ſ. acceptum a parentibus beneficium nõ recordatur, nec ipſis
ſuccurrit vel ſubuenit, aut obedit, vel etiam reueretur. & ideo
ſæpe fit q propter contemptum, & offenſam & ingratitudinẽ
parentum malus filius hæreditate priuatur, & ſm leges diuer
ſis pœnis percutitur & mulctatur. Sic verè illi qui ſunt mali fi
lij ipſi9 dei.ſ. mali chriſtiani, vel maximè mali eccleſiaſtici, q.ſ.
deo ſunt rebelles, aduerſarij & inobedientes & cõtrarij, ipſum
deum præ cæteris offendunt, & quantum in eis eſt, faciẽ eius
deſtituunt, & confundunt. Eccleſ. 22. Confuſio patris de filio
indiſciplinato. Deus.n. amplius offenditur, qñ a proprijs filijs
contemnitur, q̃ qñ ab extraneis ſecularibus peccatoribus la-
ceſsitur. Deut.32. Vidit dominus, & ad iracundiam cõcitatus
eſt, quia prouocauerunt eum filij eius & filiæ. Tales igitur ma
li filij hodie dinoſcuntur deum plus cæteris peccatoribus of-
fendere, & erga eum magis irreuerenter & ingratè ſe habere,
eiuſq; beneficia memoriæ minus dare. Eſa.1. Filios enutriui
& exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Quapropter iuſtum eſt
q deus ipſos puniat, & q hæreditatem paternam, per tyrãnos.
ſ. hæreditatem eccleſiæ, & per demones hæreditatem cœle-
ſtis patriæ, eis tollat. Quod vtiq; fit, quia ſicut videmus, bona
eccleſiæ ab ingratis eccleſiaſticis quotidie per tyrannos tollũ-
tur, bonaq; paradiſi ipſis poſtmodũ auferuntur, ita q poſſunt
dicere illud Thre.5. Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, do
mus noſtræ ad extraneos. ¶ Inter filios aliq ſunt primogeniti, 8
aliqui poſtgeniti, ſed iure & de conſuetudine primogenitis da
tur maior portio hæreditatis, niſi fortè propter delictum vel
inſufficientiam ipſorũ aliud a parentibus ordinetur. Fit.n. qñ-
que q ex cauſis prædictis minor præfertur maiori, & pauper
vilis abijcitur, qui dotandus ampliori dono naturaliter ſpera-
batur. Sic verè deus a principio duos habuit filios.ſ. populum
Iudæorum, qui erat dignior & primogenitus. Eccleſ.36. Iſrael
quem coæquaſti primogenito tuo. Et populum gentilem, qui
indignior & vltimo genitus dicebatur. Filio igitur iſti primo-
genito.ſ. populo Iudaico maior debebat gratiæ & gloriæ por-
tio, & maior erat cũ deo ꝓpinquitas & cõfœderatio, maiorũq;
beneficiorum collatio eidem fuerat attributa, quam ipſi popu
lo gentili. ad Ro.3. Quid ergo inquit magis Iudæo quam græ-
co? multum per omnia. Sed pro certo iſte maior filius deo ex-
titit ingratus, inquantum ſibi in carne venienti extitit
aduerſarius Et propter hoc, iſto iure primogenituræ extitit pri
uatus, & hæreditate veri intellectus, ſcripturæ, necnon gratiæ
& gloriæ, denudatus, vltimuſque filius.ſ. gentilis populus fuit
aſſumptus, & in loco ipſius ſubſtitutus. Quod figuratũ eſt in
Ruben & Ioſeph, quia ſicut dicitur 1. Para 5. Ruben fuit filius
primogenitus Iacob, ſed quia violauit thorũ patris, data ſunt
primogenita eius, filijs Ioſeph. Rubẽ qui interpretatur videns
filium, ſignificat populum Iudaicum, qui dei filium proprijs
oculis vidit, & nihilominus ipſe dei filij patris ſui cubile.i. hu
manitatem occidendo violauit, quapropter regni dei primoge
nita perdidit, ipſaq; Ioſeph qui interpretatur appoſitio.i. po-
pulus gentilis eccleſiæ per fidem appoſitus reportauit, vt ſic
dicere poſsit populus Iudaicus id quod Eſau dixit de Iacob.
Gen.27. Iuſtæ vocatum eſt nomen eius Iacob.i. ſupplantator.
primogenita mea ante tulit, & nunc ſecundo ſurripuit benedi
ctionem meam. Vel dic q iſti duo filij ſunt populus eccleſia-
ſticus, & laicus. Cum igitur populo primogenito.ſ. eccleſiaſti
co ratione profeſsionis & gradus debeatur maior portio hære
ditatis gloriæ paradiſi, propter ſua tamen vitia & ingratitudi-
nes iſta primogenitura priuatur, & vltimo geniti .ſ. laici eiſdẽ
in moribus & virtutibus, & per conſequens in præmijs & re-
tributionibus præferuntur. Pone vt ſupra figuram, quomodo
ſ. Ruben.i. videns filium.ſ. eccleſiaſticus, qui videt dei filiũ in
altari vel in ſcriptura, cubile patris.i. eccleſiam dei multis vi-
tijs violat, & ideo primogenituram paradiſi perdit, & laicus
ipſam captat. Matth.20. Erunt nouiſsimi primi, & primi no-
uiſsimi. Vnde talibus dicitur Matth.20. Auferetur a vobis re-
gnum dei, & dabitur genti facienti fructum eius.

De Seruo. Cap. 12.

SERVVS dicitã ſeruando, eo q in bello captus 1
a victore ſeruatur a morte, vt tandem vel venda
tur, vel redimatur. vel dicitur a ſeruiendo, eo q
vilioribus ſeruitijs, quæ dominis & filijs facere
non competit, mancipatur. Secundum Iſidorũ
tres ſunt ſpecies ſeruorũ.ſ. vernaculi, qui in ſer-
uitute nati ſunt. Emptitij, quos raptores ſeruituti præmũt, &
alijs ca-

alijs captos vendunt. Conductitij, qui non neceſsitate ſed vo-
luntate ſpe lucri & virtute ſeruiunt, q famuli magis quã ſerui,
a famulando & obſequendo proprie dici poſſunt. Sic verè in
mundo iſto ſunt multa genera ſeruorũ, diuerſis ſpiritualibus
dominis ſubiectorum, qui omnes dicuntur ſerui a ſeruando,
quia deus ſeruat eos ad vitam, vt conuertantur, & a vitijs re-
dimant, vel a ſeruiendo, quia diuerſis ſeruitijs & officijs dei.ſ.
vel diaboli deputantur. Sunt igitur aliqui qui dicuntur verna
culi. Et iſti ſunt infideles, qui in ſeruitute peccati nati ſunt, &
iſtam ſeruitutem a ſuis parentibus trahunt, & in ea permanẽt
& perſiſtunt. Tales etiam dicuntur paruuli qui in originali na
ſcuntur, & tandem ſine baptiſmo decedentes nunquam ab hu
iuſmodi ſeruitute liberantur, ita q patres talium poſſunt dice
re illud Neemiæ. 5. Ecce nos ſubiugamus filios noſtros & fi-
lias in ſeruitutẽ. Item ſunt aliqui qui dicuntur emptitij, & iſti
ſunt peccatores chriſtiani, qui per baptiſmum & pœnitẽtiam
erant liberi, & tamen a dæmonibus emunt pro delectabilibus
huius mondi, & vitiorum ſeruitutibus opprimuntur, & cathe
nis malarum conſuetudinum & cõplacentiarũ ligati, ſerui-
re vitijs compelluntur. 2. Pe. 2. A quo quis ſuperatus eſt, eius
& ſeruus eſt. Item ſunt alij qui dicuntur cõductitij, & iſti ſunt
boni chriſtiani, qui.ſ. deo & prælato ſeruiunt voluntariè, non
coactè.ſ. pro lucro & Salario gloriæ paradiſi dicẽtes ipſi Chri-
ſto illud Gen. 47. Eme vos in ſeruitutem, & læti ſeruiemos re
gi. & ad Ro. 12. Spe gaudentes domino ſeruientes. ¶ Magiſter
2 de proprietatibus rerum facit quattuor capitula de ſeruo bo-
no & malo; & de domino malo & bono, quæ oĩa quaſi videtur
moralizare, & etiam auctoritatibus cõfirmare, propter quod
verbis ipſius intendo parum addere, ſed ipſa aliquantulũ ex-
3 planare. ¶ Conditiones igitur mali ſerui ſunt iſtę, quia pro cer
to iſte ſolet eſſe vorax & ebrioſus, quia.ſ. bona dñi ſui ſolet fu-
rari & ſubtrahere, & in cibis & potibus expendere. Itẽ eſt re-
miſſus & otioſus, quia nunquam quærit aliquid diligenter fa-
cere, ſed potius ludere vel dormire. Item piget & ſomniculo-
ſus, necnon proteruus & ceruicoſus, & ſi pot, ipſi dño contra-
rius, & præſumptuoſus, quia.ſ. ſi poteſt dñm ſuppeditat, & ſup
ipſum ſe erigit & exaltat. Procul dubio talis eſt malus ſeruus
Chriſti.i. quilibet malus eccleſiaſticus vel prælatus, quia pro
certo tales ſunt voraces & ebrioſi, deo.n. dño ſuo, & ipſius pau
peribus, bona eccleſiæ ſubtrahunt, & inde ventrem ſuum lau-
tè nutriunt atq; paſcunt. Lucæ 12. Si dixerit ſeruus ille, morã
facit dñs me⁹, & cœperit bibere, edere, & inebriari, veniet dñs
ſerui illius hora qua ignorat, & partem eius ponet cũ infideli
bus. Sunt etiam remiſsi & otioſi, necnon pigri & ſomniculoſi,
quia pro certo iſti ſunt negligentes in omni opere bono, & ma
gis volunt quieſcere & dormire, quam in bonis operibus labo
rare. Vnde Matth. 20. dicitur. Quid hic ſtatis tota die otioſi?
Ideo Eccl. 33. dicitur Mitte ſeruum in operationem ne vacet.
Multa.n. mala docuit otioſitas. Sunt etiam rebelles & ceruico
ſi, quia procul dubio ſuperbè contra deum ſolent per ſupbiã
erigi, & mandatis eius contrariando aduerſus ipſum extolli.
Vnde Miphiboſeth dixit Dauid 2 Reg. 19. Seruus meus con-
tempſit me. Figurati in rhinocerote, de quo dicit Iob 39. Nun
qd volet rhinoceros ſeruire tibi? quaſi diceret q tales proter-
ui ſunt ſimiles rhinoceroti, qui nunquam iugo ſubijcit & ad
domeſticam ſeruitutẽ nullo artificio ſubiugatur. Vel iſta om
nia poſſunt dici de malis ſubditis, qui ad litteram guloſi ſunt,
ebrioſi, otioſi, ſomniculoſi, & cõtra prælatos, dños & maiores
4 proterui & ceruicoſi, &c. ſicut ſupra. ¶ Malus ſeruus magis lu
crum proprium quam lucrum dñi ſui ſolet quærere, bonaq;
ſibi commiſſa incautè ſolet expendere, grãm a domino ſuo ſi-
bi importunè fieri petit, & eandem nũquam vult alijs facere,
necnon gratias & beneficia ſibi collata nunquã credit ea gra-
tia, ſed ex debito facta eſſe. Iſte etiam eſt iracundus & ſeditio-
ſus, maledicus & litigioſus, fraudulentus & inſidioſus, carna-
lis & delicioſus, inuidus & malitioſus. In domo.n. ſolet contẽ-
tiones inducere, de dño & de omnibus obloq & malè dicere,
malitias machinari, & melioribꝰ inuidere. Talis eſt peccator,
& maximè malus ſubditus in eccleſia vel religione, quia pro
certo tales in bonis quæ faciunt, ſiue prædicando, ſiue pœnitẽ
tiam agendo, ſiue deum laborando, non quærunt niſi ꝓprium
lucrum; propriam gloriam, & fauorem, & de dei vel eccleſiæ
gloria nihil curant. Exemplo Giezi ſerui Heliſei, qui ſub ſpe-
cie domini pecuniam a Naaman petijt, detulit, & abſcõdit. 4.
Reg. 5. quia ſicut dicitur ad Phi. 2. Omnes quæ ſua ſunt, quæ-
runt, non quæ Ieſu Chriſti. Item tales bona ſibi a deo cõmiſſa
ſuperfluè expendunt, & ad petendum a deo vel a prælato gra
tias & beneficia, importuni ſunt, alijs tamen qui ab eis petunt,
ſuffragia concedere non volunt, contra illud Eccle. 3. Non ſit
manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta.
Ideo dicitur Matth. 18. Serue nequam nonne oportuit te mi
ſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Item ad litte
ram iſti ſunt ſeditioſi, & pacis turbatiui, litigioſi, & bonorum
oium detractiui, inuidioſi & malitiarũ excogitatiui, inſidioſi
& inuidiæ ſeminatiui, delicioſi & gulæ & luxuriæ frequẽtati-
ui, & tñ dr Prou. 19. Non decent ſeruũ deliciæ. Et merito, q ſi
cut dicitur Prou. 29. Qui delicatè nutrit a pueritia ſeruũ ſuũ,
ipſum in fine ſentiet contumacem. Nam ſicut malus ſeruus in
ſidiatur domino ſuo, ipſum quandoq; interficit, de ipſo etiam
murmurat, & libenter de eo maledicit, ſic malus ſubditus inſi
diatur prælato, vt famam eius interficiat 4. Reg. 21. Tetende-
runt ei inſidias ſerui eius, & interfecerunt eũ in domo ſua. Do
mino etiam libenter detrahit, & facta eius vituperat & condẽ
nat. Eccl. 7. Ne forte audias ſeruum tuum maledicentem tibi.
¶ Item malus ſeruus domino iniurioſus exiſtens, ab eo fugit, 5
& ab eo diſcedens, eius aduerſario ſe adiungit. Iſte etiam
vix per verba caſtigatur, & vix a malitia ſe compeſcit. Interro
gatus, niſi per tormenta compellatur, vix veritatem cõfitetur
& dicit, vocatuſq; ad labores, dormire & non audire ſe diſſi-
mulat atq; fingit. Sic per omnia malus ſubditus fugit dominũ
& prælatum apoſtatando, vel dominum ſuum deum peccãdo
& ſe eius aduerſario diabolo adiungẽdo 1. Regum 25. Hodie
increuerunt ſerui, qui fugiunt dominos ſuos. Iſte etiã peccata
ſua niſi infirmitate compulſus nõ confitetur, nunq̃ verbis ſed
ſolis verberibus emendatur, & ad litteram nunquam ex corde
obedit, imo mandata prælati audiens, fingit q aliquid non at-
tendit. Prouer. 29. Seruus verbis non poteſt erudiri, quia qđ
dicis, intelligit, & reſpondere contemnit. Vide ſupra de ancil-
la benè, vbi inuenies de malis conditionibus ſeruitutis. ¶ Boni 6
ſerui conditio conſiſtit in diuerſis. Nam bonus ſeruus eſt doci
lis & ingenioſus ad intelligẽdum, humilis & obſequioſus ad
obediendum, hilaris & ſolatioſus ad conuiuendũ, affabilis &
gratioſus ad alloquendum virilis & animoſus ad aduerſarios
ſui domini impugnandum, fidelis & induſtrioſus ad bona ſui
domini diſpenſandũ. Talis ſeruus eſt bonus chriſtianus, & qui
libet bonus religioſus vel eccleſiaſticus, q ſpecialiter eſt Chri
ſti ſeruitio deputatus. Talis.n. debet eſſe ingenioſus ad intelli-
gendum dei vel prælati voluntatem, & ad cognoſcendum pro
prię ſalutis vtilitatem. Eſa. 52. Ecce intelliget ſeruus meus Ia-
cob. Item debet eſſe obſequioſus ad impendendũ in dei & ec-
cleſiæ ſeruitio omnimodam ſedulitatem, vigilque & ſollicitus
ad exequendum iniuncti ſibi officij qualitatem. Lu. 12. Beatus
ille ſeruus quem cũ venerit dominus eius, inuenerit ſic facien
tem. Item debet eſſe ſolatioſus ad ſpiritualem lætitiam præfe-
rendũ, quia.ſ. ſeruus dei ſemper in domino debet gloriari, &
in rebus ſpiritualibus lætari, & a cunctis placidus & hilaris
inueniri. pſal. Seruus autem tuus lætabitur. Lętè.n. gratãter &
ſpontè debet ſeruire & obedire, ſi velit q deus vel prælatus
ſuum debeat ſeruitium acceptare. Gen. 47. Læti ſeruiemus re-
gi. Item debet eſſe affabilis & gratioſus ad alios alloquendum
per prædicationis & bonę eruditionis venuſtatẽ. Vnde de bo-
no prædicatore dicitur Eſa. 49. Seruus meus es tu Iſrael, quia
in te gloriabor, ſequitur. Dedi te in lucem gentium, &c. Item
debet eſſe animoſus ad impugnandum illos qui cum domino
ſuo habent inimicitiam & aduerſitatem, quia pro certo ad ſer
uum dei pertinet inimicos dei infideles & peccatores, inimi-
cos etiam eccleſiæ tyrannos & raptores impugnare, & eorum
malitiæ inquantum poteſt viriliter obuiare 1. Reg. 17. Ego ſer
uus tuus vado, & pugnabo aduerſus philiſteum. Itẽ debet eſſe
fidelis & induſtrioſus ad diſpenſandum bona ſibi commiſſa,
iuxta domini voluntatem, & ad ſeruandum & celandum dei
& prælati ſui ſynceritatem & puritatem, & ad ſeruãdum eius
conſtantiam & firmitatem. Numeri 12. Seruus meus Moyſes
fidelis in omni domo mea. Luc. 19. Euge ſerue bone & fidelis,
quia ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium dñi tui. ¶ Bo- 7
nus ſeruus ſolet eſſe cautus & artificioſus ad lucrum domini
ſui procurandum & acquirendum. Sedulus & curioſus ad ra-
tionem domino ſuo de datis & acceptis reddẽdum & facien-
dum. Studioſus ad lectum & prandium domini ſui magis quã
ſuum proprium præparandum. Amoroſus ad dominum ſuum
cuſtodiendum, & circa eum vigilandum. Timoroſus ad aduẽ-
tum domini ſui antequam dormire audeat expectandum.

Obediens & affectuoſus, ſemper intendens ad domini beneplacitum faciendum. Tales debent eſſe per omnia ſerui Chriſti, & maximè eccleſiaſtici & prælati. Iſti.n. lucrum domini ſui dei, vtilitatemq; eccleſiæ ſibi cõmiſſæ debent quærere, & laudem dei magis quam vtilitatem propriam affectare, beneficia ſibi a deo tradita iuſtè & debitè procurare, animas etiam ſibi commiſſas in electorum numero ſibi adiungere, necnon gratias & ſcientias ſibi traditas continuè augmentare, ſicut patet Luc. 19. vbi paterfamilias tradidit talenta ſeruis ſuis dicens. Negociamini dum venio. Vbi etiam patet ꝙ illi qui pecuniã domini ſui augmentauerunt, fuerunt remunerati. Item iſti de reddenda ratione debent eſſe prompti, & in hoc ſollicitè cogitare. Sicut.n. ꝙ qui benè rationem reddit deo in iudicio de beneficijs acceptis, & de bonis tẽporalibus, ſciẽtialibus, & gratuitis miniſtratis, a iuſto iudice præmiatur, & lucro cœleſtis gloriæ remuneratur. Qui verò bonum cõputum reddere nequiuerit, nec ſe bene diſpenſaſſe oſtendere potuerit, æternæ mortis miſerijs ſubiacebit, ſicut patet Matthæi 25. vbi ſeruus qui non bene miniſtrauerat, in tenebras exteriores damnatus fuit. Debet igitur ſemper in ſuo computo cogitare quòd finaliter dicetur ſibi. Redde rationẽ villicationis tuæ. Item iſti debent eſſe ſtudioſi ad lectũ domini ſui.ſ. dei in ſua propria conſcientia per innocentiam præparandum, & ad ſibi prandium miſericordiæ in perſona pauperum exhibendum. Ipſe eſt.n. qui dicit Eſa. 28. Reficite laſſum, & ecce hoc meũ refrigeriũ. Magis debet igitur Chriſti ſeruus ad talium præparationem intendere, quam ad proprias delicias vacare, quinimo nunquã debet in delicijs dormire vel quieſcere, quandiu dominũ ſuũ Chriſtum videt in perſona pauperum inedia laborare. Exemplo Vriæ qui in domo ſua quieſcere renuebat, quia dominum ſuum Ioab ſuper terram iacere in exercitu attendebat 2. Reg. 11. Item iſti debent eſſe amoroſi deũ & prælatum diligendo, affectuoſi eis ex corde obediendo, timoroſi in eorum ſeruitio vigilando, & ad eorum voluntatem attendendo, & eorum miſericordiam expectando. pſal. Sicut oculi ſeruorũ in manibus dominorum ſuorum. Timorem.n. dei debet homo ſemper in corde habere, & ne forte ſubito ad ipſum per mortem veniat, ſemper attendere & videre, ne fortè ſibi cõtingat ſicut illi malo ſeruo de quo dicitur Luc. 12. Veniet dominus ſerui illius die qua neſcit, partemq; eius ponet cũ infidelibus. Amorem etiã debet habere, quia pro certo ſi dominum ſuum per gratiã vel per euchariſtiam receperit, ſummè debet attendere & vigilare vt eum cuſtodiat, & ꝙ per peccatum nullatenus ipſum perdat. Vnde merito Abner & alij ſerui regis a Dauid reprehenduntur, quia non vigilabant, ſed circa eum dormiebant, & ipſum regem non cuſtodiebant. 1. Reg. 26. Quia pro certo Chriſti ſeruus reprehenditur, qui dormiens & negligens reperitur. Ideo dicitur bene Lu. 12. ꝙ beati ſunt ſerui illi quos cum ve-
8 nerit dominus inuenerit vigilantes. ¶ Bonus ſeruus ſolet continuè laborare, quia quicquid agit, ſolet ad vtilitatem domini ordinare. Nunquã etiam dño ſuo ſolet oneroſus eſſe, quia veteri roba dñi contentus, bene ſcit ꝙ in fine ſeruitij, ſui lucrum poterit reportare. In bono etiam ſeruo ſunt virtutes plurimæ requiſitę, quia.ſ. in ipſo debent munditia, prudentia, & patientia ſemper eſſe. Mundus.n. debet eſſe vt domino placeat, prudens vt in negotijs dñi diligentiam adhibeat, patiens vt correctus nõ murmuret, ſed vt domini verba vel verbera humiliter ſuſtineat. Talis debet eſſe per oĩa ſeruus Chriſti, quia ꝓ certo ipſe debet ad vtilitatem dei vel proximi, prælati, vel eccleſiæ ſemper aliquid facere, & ad laudem dei cuncta quæ fecerit ordinare. Eccl. 33. Seruum inclinãt operationes aſſiduæ. Oneroſus etiam & queruloſus nõ debet eſſe, quia.ſ. veteri toba.i. pro curſu miſeræ vitæ, tenui victu & veſtitu contentus debet eſſe, & ſic in fine paradiſi præmium poterit reportare. Vnde Deut. 15. præcipitur ꝙ ſeruus anno ſeptimo liber exeat, & exire vacuus non ſinat. Iſte igit̃ debet habere munditiam & caſtitatẽ, prudentiam & ſedulitatem, patientiam & humilitatẽ. Mundè n. debet dño ſeruire, prudenter debet ſe & bona ſibi commiſſa regere, & quicquid reprehenſionis & tribulationis ſibi a deo vel prælato immittit̃, debet ſine murmure in patientia tolerare. Ideo bene dicitur Eccl. 10. Seruo ſenſato liberi ſeruiunt, & vir prudens & diſciplinatus nõ murmurabit correctus. Tales igitur boni ſerui a domino diligunt̃, ſuper bona eccleſiæ cõſtituunt̃, & ad regimen familiæ fideliũ ordinantur. Ideo dr̃ Eccl. 7. Seruus ſenſatus ſit tibi quaſi anima tua, quia fidelis ſeruus & prudens quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam. &c.

De Domino. Cap. 13.

DOMINVS eſt nomẽ poteſtatis, iuriſdictionis 1
& prælationis. Vnde a deo (a quo oĩs poteſtas eſt ſuper terrã) iuſtum dominium eſt ſtatutum. Sine.n. iuſto dominio & potentia dñorum, non poſſet ſalua manere res publica, quia nõ niſi repreſſa malorum nequitia, tuta eſt innocentia, nec humana vita vel ſocietas pacifica. Dominorum.n. iuſta potentia ſubditos ſuos non opprimit, ſed aduerſariorum malitiã pro poſſe reprimit & repellit, ſuos etiam in neceſſitate nõ deſerit, imo cõtra prauitatem aduerſariã ꝓ eis ſe opponit. Subditorũ etiam cauſas nõ ſm voluntatis impetum, ſed ſm legum imperium dirimit, & vnicuiq; quod ſuũ eſt, tribuit, atq; reddit. Cõtra malitiam gladium extrahit, viduas & orphanos defendit, fures verò & maleficos perſequitur atq; punit, & ſic mediãte iuſtitia innocentiam protegit & defendit. Et ſic dñs nõ ſolum eſt nomen poteſtatis, imo & æquitatis. Talis dominus eſt bonus prælatus, vel quilibet bonus iudex, qui.ſ. omnia prædicta debet erga ſubditos obſeruare, & in oĩbus innocentiã defendere, & æquitatem facere & tenere. pſal. Iuſtus dominus, & iuſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius. Vel dic per oĩa, ꝙ talis eſt Chriſtus, qui bonos ſuſtinet & defendit, malos autem tam demones quam homines humiliat & offendit. pſal. Suſcipiens manſuetos dominus humilians autem peccatores vſque ad terram. Vel dic ꝙ talis dñs eſt ſpiritus, & maximè ratio, quę in regno animæ dñatur, quæ.ſ. hoſtes animæ.i. tentationes ſuppeditat, & animam liberat ac defenſat. &c. ſicut ſupra. ¶ Dñs 2
eſt nomen poteſtatis, nomen æquitatis, nomen liberalitatis, nomen nobilitatis, nomen honoris & dignitatis, nomen pacis & ſecuritatis. Sic verè prælatus qui dñatur ſubditis, vir iuſtus qui dominatur carnis illecebris, poteſt dici dominus Gen. 27. Eſto dominus fratrum tuorum. Ratione poteſtatis & potentię debet rebellibus dominari, exemplo Noe, cui datum eſt dñiũ ſuper beſtias. Geneſ. 9. Sit timor veſter ſuper cuncta animantia. &c. Ad denotandũ ſm Greg. ꝙ dominus vel prælatus debet beſtiales homines poteſtatiuè regere, vt humana formidine peccare metuant, qui diuinam iuſtitiam non formidant. 1. Reg. 2. Dñm formidabunt aduerſarij eius. Item ratione æquitatis, quia ſic ſupradictum eſt, talis dñs erga ſubditos debet & in iudicijs & in promotionibus æquus eſſe. Allega vt ſupra. §. præcedenti. ¶ Item ratione liberalitatis. Largus.n. & libera 3
lis debet eſſe, vt ſic poſſit non ſeruus diuitiarum, ſed dñs apparere, quia ſm Greg. Auarus cuſtodit diuitias vt ſeruus, largus diſtribuit eas vt dñs. Item ratione nobilitatis, quia nobiliter vitijs imperando debet viuere, & non ipſis ſeruiliter obedire. Et ſic etiã dicetur dñs ratione ſecuritatis, quia.ſ. regnum ſuum.ſ. corpus proprium vel etiam eccleſiam vel patriam ſibi cõmiſſam debet pacificare, & hoſtes ſpirituales corporales & tẽporales.i. demones, orando & prædicando, motu carnis abſtinendo, & pœnitentiam faciendo, & tyrãnos & maleficos puniẽdo & extirpando, fugare & extirpare, & ſic ibi pacẽ & ſecuritatẽ cõgruã gñare, & ſibi & alijs dignè & laudabiliter imperare 2. ad Teſſ. 3. Dominus pacis det vobis pacem. Ideo bñ dr̃ talibus Gen. 1. Creſcite & multiplicamini, & replete terrã, & dñamini piſcibus maris, volatilibus cœli & beſtijs terræ. Piſces.n. maris, motus ſunt carnis, inter aquas noſtræ fluxibilis naturæ natantes. Volucres cœli ſunt demones, per aerem caliginoſum circa nos volitantes. Beſtiæ terræ ſunt mali homines per vitia beſtialiter viuentes, & circa terram & terrena per auaritiam gradientes. Talibus igitur debet bonus prælatus vel vir iuſtus dñari, & eos a ſuis malitijs reprimens, ipſis cum potentia principari, vt de eo poſſit dicere dñs illud Ge. 45. Ioſeph filius tuꝰ viuit, & ipſe dñatur in tota terra Ægypti. ¶ Malus dñs mulctas 4
habet malas conditiones, per quarum etiã cõtrarium poſſunt cognoſci bonorum dominorum mores & conuerſationes. Malus.n. dñs (vt ponit hic magiſter) ſubditos nõ iuuat, imo per rapinas & exactiones ipſos opprimit, ſpoliat atq; grauat. Iuſtitiã non ſeruat, imo prece, precio, fauore vel odio ipſam violat & eneruat. A ſubditis vectigalia recipit, & tñ eos ab inuaſoribus non defenſat. Malos ſuis nequitijs cõſentientes diligit, diſſentientes vero cruciat & flagellat. Aliena tanquam ſibi propria vendicat, & quicquid habent ſubditi, ſuum putat. Adorari ab omnibus affectat, & magis timeri ꝙ amari deſiderat. Leges & ſtatuta antiquorum deſtruit, & ſua ſtabilit & cõfirmat. In ſuis exactionibus ſemper aliq̃ cãm ſupponit, & ſub ſpecie iuſtitiæ,

crudelitatem

crudelitatē ſuā palliat & occultat. Iſta oia poſſunt ad litterā di-
ci de quibuſlibet malis dñis, prælatis, principibus, iudicibus &
tyrānis, qa p certo iſti ſemp quærūt ſubditos ſpoliare, iuſtitiā
nō ſeruare, ſubditos non iuuare, ſed ipſos crudeliter cruciare.
Eſa. 19. Dabo ægyptum in manu dominorū crudeliū. Sibi diſ-
ſentientes ſolent affligere, & bona aliorum tanq̄ ppria vēdica
re. 1. Re 8. Filios veſtros & filias tollet ſibi. Timeri gloriantur,
honorari gaudent, & magnificentiā ſuā nitūtur vndiq; dilata-
re. Figurati in illis dixit de quibus dr̄ Baruc. 6. Oſtentantes me
2 tū gentibus. Et in illa ſtatua Dañ. 2. q̄ erat neceſſe ab oibus ado
rari. Muneribus ſolent iniuſtè iudicare, leges & cōſtitutiones
iniquas condere, & ſub diſſimulatione & fictione iuſtitiæ, ra-
pinas & homicidia exercere, &c. vnde Eſa. 52. Dñatores eius
inique agunt. Ideo dr̄ ab eodē. c. 10. Væ qui condunt leges ini
quas, væ qui iuſtificant impium pro muneribus, & iuſtitiā iu-
3 ſti auferunt ab eo. ¶ Adhuc dico q̄ malꝰ dñs mēdaces & adu-
latores diligit, & eorū verbis aures accōmodat, reprehenſores
aūt & veritatē dicentes nō libēter audit, ſed eorū ſermonibus
aures claudit, obſtruit & obturat. Fidem & pacē nemini ſer-
uat, & de alienis laboribus delicioſas veſtes & epulas ſibi pa-
rat, illos q̄ ſibi diutius & fidelius ſeruierunt, peius remunerat,
& nullius ſeruitia grata æſtimat, & oīa quæ ſibi fiūt obſequia,
minora debito fore putat. Alijs laboratibus, ludis & potibus
vacat, de aliorum miſerijs & laboribus parum curat. Iſta oia
poſſunt prout iacēt dici de quolibet malo iudice, principe vel
prælato, quia procul dubio iſti adulatores diligunt, dicentes
illud Eſa. 30. Loquimini nobis placentia. Veritatem loquētes
odiunt 2. ad Timo. 4. A veritate auditū auertēt, ad fabulas aūt
conuertentur. Fidem nemini cuſtodiunt. Hie. 7. Perijt fides &
ablata eſt. De aliorum laboribus lautè viuunt, exēplo. Baltha-
zar Dañ. 5. Nullis etiā debitè remunerāt, ſed oia fieri ea de-
bito ſibi credūt. Iudith 3. Nec iſta tñ faciētes, ferocitatē pecto
ris eius mitigare potuerunt. Vel per malū dñm intellige dia-
bolū, qui ſubditos ſuos peccatores bonis ſuis. ſ. virtutibus ſpo-
liat, ipſosq; ab inuaſoribus. i. a tētationibus nō defendit, fidēq;
4 eis nullā ſeruat. Ad ipſis honorari vult, & iniquis legibus ma-
larū cōſuetudinū eos grauat. Crudelē intētionē ſuā ſub fictis
diſsimulationibus occultat. Seruos ſuos malè remunerat, & il
lū q̄ ſibi in vitijs ſeruiunt diligētius, minus benè præmiat, ſed
in inferno crudelius lacerat & flagellat. Hie. 6. Crudelis eſt, &
nō miſerebitur &c. quia breuiter cōe Prouerbiū eſt q̄ ſerpens in
ſinu, mus in pera, ignis in ſtupa male remunerāt hoſpites ſuos

Capitulum. 14.

1 DICTO de proprietatibus hominis quantū ad
membrorū diſpoſitionē, & ætatum, & ſexuū, &
perſonarum diſtinctionē, & generaliter quātū
ad alia quæ hominē in eſſe cōſtituūt, dicēdum
eſt aliquid moraliter quantū ad illa quæ homi-
2 nem naturaliter in eſſe cōſeruāt & cuſtodiūt. ¶ Igit ſm Ioanni
tium, ſeptem ſunt a quibus hominū vita ſeruatur, & in eſſe de
bito cuſtoditur, videlicet aer, cibus, potus, exercitatio, quies,
vigilia & ſomnus. Sic verè ſpiritualiter loquendo, vita gratiæ
ſeptem habet ſpiritualia cōſeruatiua, videlicet aerē puritatis
& innocentiæ, cibum deuotionis & euchariſtiæ, potum ſcri-
pturæ, gratiæ & ſapientiæ, exercitationē laboris & diligentiæ,
quietem tranquillitatis mētis cōſciētiæ, vigiliā meditationis &
prouidentiæ, ſomnū cōtemplationis ſupernaturalis gloriæ &
eminētiæ. Iſs. n. ſeptem vita gratiæ cuſtodit, & ne p peccatum
pereat, præſeruat. Et iſti ſunt ſeptem gradus per quos ad perfe
ctionis culmina peruenitur, figurati Eze. 40. vbi dr̄ de quadā
porta tēpli q̄ ſeptem graduum erat aſcenſus eius, & veſtibulū
ante eā. Per iſtos. n. ſeptem gradus, portā perfectionis ingredi
mur, & tandem in veſtibulo paradiſi, gloriæ veſtibus inueſti-
mur. Vel poſſunt etiam iſta ſignificari in ſeptē colūnis quibus
3 domus ſapientiæ ſuſtentat. Sap. 9. ¶ Quia igitur de aere alibi
dicitur & tractatur, ideo hic primo de cibo aliquid inſeratur.

De Cibo. Cap 15.

1 CIBVS ſm Conſtantinū cōuertibilis eſt in ſub-
ſtantiam corporis animalis, ipſumq; cibat, nu-
trit, ſuſtentat, & augmētat. Calor. n. naturalis &
innaturalis eſt in corpore animalis in continua
actione, & ideo cōtinuē aliqd conſumit de ſub-
ſtantia corporis & naturæ, quapropter neceſſe
eſt vt omne animal cibum ſumat, vt ſic dum in ſubſtantiā cor-
poris vertitur, naturæ deperditum ſuppleatur, & quod per ca-
lorem conſumptum fuerat reparetur. Sic verè cibus ſpiritua-
lis. ſ. gratia, deuotio, euchariſtia, ſcriptura, lectio & doctrina
in ſubſtantiā moralis hominis conuertitur, & quod de mēbris
virtutum deperditur, per nutrimenta ciborum talium reſtau-
ratur. Calor. n. naturalis. i. carnalis delectatio, calor etiā innatu
ralis. i. mundana cupiditas & inflāmatio de ſubſtantia virtutū
continuè aliquid diminuunt, quapropter neceſſarij ſunt dicti
cibi, qui deperdita reſtituant & reſumāt. Et ſic dr̄ de iuſto. Ec
cleſ. 15. q̄ dña cibabit eum pane vitæ & intellectus, & aqua ſa
pientiæ ſalutaris potabit eum. ¶ Ad hoc q̄ cibus corpori pro- 2
ficiat, neceſſaria eſt ipſius præparatio, maſticatio, in loco dige
ſtionis receptio, tandem ipſius digeſtio, & puri ab impuro ſe-
paratio, & tandem per membra attractio & diſtributio, tandē
ipſis membris aſsimilatio, & poſt in ea conuerſio & incorpo-
ratio. Si. n. cibus membro non aſsimilaretur, nunq̄ in eius ſub-
ſtantiam verteretur. Talis eſt cibus doctrinæ. Iſte. n. primo ab
apoſtolis, prophetis & doctoribus præparatur, tandem a præ-
dicatoribus ſtudetur & maſticatur, & in loco digeſtionis. ſ. in
ſtomacho memoriæ receptatur, tandem digeritur & ordinat,
& purum ab impuro diſtinguitur, & in lectionis vel prædica-
tionis ſubſtantiam cōmutatur & ordinatur. Et ſic per eloquē-
tiam membris & auditoribus diſtribuitur, & eis aſsimilatur,
vt. ſ. ſubtilioribus ſubtiliora, rudioribus rudiora diſtribuātur,
& ſic ipſis membris. i. auditoribus per retentionem incorpora
tur, & in ipſos per executionis opera conuertitur & mutatur.
pſal. Paraſti cibum illorū, qm̄ ita eſt præparatio eius. ¶ Cibus 3
bonus calidus & humidus bonos generat humores in corpo-
re, cibus vero malus terreſtris & groſſus, malos humores ge-
nerat & corruptos, & magis onerat q̄ nutrit comedentē. Et
ideo ille cibus generaliter eſt laudabilior, qui ſanguinem ge-
nerat, quam ille qui phlegma, choleram vel melancholiā pro
creat atq; format. Generaliter aūt cibus habet immutare mē-
bra, quia ſm qualitatem ciborum immutatur multotiens qua
litas corporum & membrorum. Per cibos intelligitur ſciētia
& doctrina. Sed procul dubio iſtorum duo ſunt genera, quia. ſ.
aliqui inueniuntur cibi ſubtiles & boni. i. aliquæ ſcientiæ &
doctrinæ proficuæ & honeſtæ, & iſtæ pro certo generāt in ho
mine bonos humores. i. bonas affectiones & virtutes & mores.
Aliqui aūt ſunt inutiles, atq; mali, ſicut ſunt malæ ſcientiæ, ma
la verba & documenta, quæ pro certo malos humores. i. malas
affectiones generant, & complexionem. i. conditionem homi-
nis in malum variant & immutant. Nihil. n. tam immutat com
plexionem & conditionem morum, ſiue ad malum ſiue ad bo
num, ſicut cibus, qui in corpore recipitur. i. ſicut verba & do-
ctrina quæ ab auribus hauriuntur. 1. ad Corint 15. Corrumpūt
bonos mores colloquia praua. ¶ Cibi qui habent multum ſan- 4
guinem generare, paucas ſuperfluitates debent habere, vel fa
cere, ſicut ſunt cibi delicati & ſubtiles. Illi verò cibi q̄ paucū
ſanguinem generant, multas ſuperfluitates generant atq; cau-
ſant, ſicut ſunt cibi feculenti & groſsi. Sic verè cibi ſpirituales,
ſ. gratia diuina, ſcientia & euchariſtia, quæ ſanguinem deuo-
tionis humoremq; compaſsionis ſolent generare, nunq̄ ſolent
ſuperfluitatem vitiorum generare, producere vel cauſare. Ci-
bi verò temporales & groſsi. ſ. bona terrena, ſcientiæ munda-
næ, & vana verba, paucū ſanguinem deuotionis gratiæ faciūt,
ſuperfluitates verò vitiorum multas generant & inducūt. Nu-
meri. 11. Necdū defecerat huiuſmodi cibus, & ecce furor do-
mini. ¶ Cibi huiuſmodi & ſubtiles cito conuertuntur in cor- 5
pus & hoc propter illam quam habent cum ſanguine vicinita
tem. Cibi verò groſsi conuertuntur & digeruntur tarde Et iō
cibi ſubtiles conueniunt ſtomacho delicato, cibi verò groſsi
conueniunt ſtomacho calido atq; forti Cibi ſubtiles ſunt viri
iuſti, de quibus dicit Chriſtus Ioan. 4. Ego cibum habeo man
ducare, quem vos neſcitis. Quia pro certo tales faciliter dige-
runtur & diſponuntur per fidem & gratia, & in ipſum corpus
eccleſiæ cōuertuntur. Cibi verò groſsi ſunt diuites & munda
ni, qui pro certo tardè volunt conuerti vel digeri, & cum diffi
cultate in corpus eccleſiæ commutari. Et ideo primi ponūtur
in ſtomacho delicato. i. in gloria paradiſi, ſecundi verò conue-
niunt ſtomacho feruenti & calido. i. miſeriæ infernali. Eze. 21.
Igni eris cibus, ſanguis tuus erit in medio terræ. vel expone
aliter ſicut titulo de animalibus. ¶ Medicus debet prædere 6
circa cibum vt dicit Galenus, quæ ſit cibi ſubſtantialitas, qua
litas & quantitas, ſumentis neceſsitas, temporis congruitas.
Sunt. n. aliqui cibi nutritiui, aliqui medicatiui, alij inflatiui.
aliqualiter

aliqualiter nociui,& aliqui venenoſi, & naturæ totaliter cor-
ruptiui. Neceſſe eſt igitur ꝙ homo iſtorum ciborum conditio
nes cognoſcat, ne loco boni cibi venenoſum vel peſtiferum ci
bum ſumat. Sic verè homo qui animæ ſuæ vult mederi, debet
hæc oĩa meditari. Debet.n. diſcernere qualis eſt cibus quo nu-
trire deſiderat mentem ſuam.i. quales ſunt res quibus affectui
ipſius per complacentiam enutritur. Siue.n. agatur de ſciẽtijs,
ſiue de diuitijs & delicijs, ſiue de verbis & blanditijs, ſiue de
conſilijs, ſiue etiam de ſocietatibus & conſortijs, ſemper eſt da
re in iſtis diuerſitatem, & aliqñ malitiam, & aliquotiens boni-
tatem. Aliqua.n. inueniuntur animæ vtilia, aliqua venenoſa &
inutilia, aliqua autem indifferentia. Caueat igitur homo quid
ſpiritualiter comedat, & quarũ rerum affectum in corde ſuo
recipiat, & de qualitate, quantitate, loco, tempore, & neceſſita
te, diſcretè iudicet & diſcernat, ne forte loco medicinæ, nequi
tiæ virus ſumatur, quia ſicut dicitur Eccle. 36. Omnem eſcam
manducabit venter, & eſt cibus cibo melior. Exemplo filiorũ
prophetarum qui credebant herbas vtiles inueniſſe pro cibo,
& tunc colloquintas inueniebãt amariores abſynthio. Quia.ſ.
quandoq; credit homo inueniſſe bonam herbam.i. bonam per
ſonam & bonum negotium.&c qui tamen in fine percipit no-
ciuam & amaram, ſicut dicebat ille. Eccle. 7. Inueni mulierem
7 morte amariorem. ¶ Cibi nimis ſubtiles non benè nutriunt, ge
nerant.n. ſanguinem qui cito a membris reſoluitur. Cibus aũt
groſſus nutrit melius, dum tamen poſsit digeri, quia.ſ. in mem
bris remanet, nec ſic faciliter euaneſcit. Sic verè ſcientia vel
doctrina quando nimis eſt ſubtilis ardua, & non nutrit men-
tem, nec in corde retinetur, ſed per obliuionem recedit. Groſ-
ſa vero & ſimplex doctrina melius retinetur, & a memoria nõ
ita cito reſoluitur, & per conſequens magis proficit, & medeť.
Ideo benè dicitur ad Ro. 13. Qui infirmus eſt, olus manducet.
8 ¶ Herbę crudę & fructus recentes, non boni ſunt cibi.&c. Vi-
de de herbis & libro de arboribus in generali. ſ. & de fructi-
9 bus &c. ¶ Cibus debet eſſe vniformis, quia.ſ. diuerſa nutrimen
ta non debent in eadem menſa aſſumi, quia ſecundum Auicen
nam, dum vnus cibus accipitur, alius corrumpitur, & dum
nouus ſuper inducitur, alterius iam recepti digeſtio præpediť.
Sic verè homini comedenti id eſt, ſtudenti & ſatietatem ſcien
tiæ habere cupienti, non eſt vtile vti ſimul in eadem menſa.i.
in eodẽ ſtudio, cibis contrarijs & diuerſis id eſt, libris & ſcien
tijs varijs & diſcretis. Quod fit quando homo vnam ſcientiã,
vnam materiam, vnum librum non proſequitur, ſed nunc vnũ
accipit, nunc in alio delectatur. Cibus enim ideſt, ſcientia ac-
quiſita corrumpitur, & a memoria labitur, quando aliquid
aliud de aliena materia ſubito ſuperinducitur aut ſtudetur.
Vnum ergo cibum & non plurimos comedamus, & non de
libro ad librum de ſcientia ad ſcientiam tranſeuntamus, quia
vnum aliud impedit, & quod primum acquiſitum fuerat, ſe-
quens tollit. Leuiti. 26. Nouis interuenientibus vetera proij-
cient.& ad Hebr. 10. Aufert primum, vt ſequens ſtatuat. quia
ſcilicet vt ait Seneca in epiſtola, faſtidiẽtis ſtomachi eſt multa
10 deguſtare. ¶ Cibus quandoque excedit, & quando nimius eſt
generat corpori multa mala. Stomachum enim diſtendit & in
flat, rugitum & torſiones generat, malos humores augmen-
tat, nauſeam & vomitum prouocat, calorem naturalem (ſicut
ligna nimis viridia ignem) extinguit & ſuffocat, ſpaſmum &
contractionem neruorum cauſat, vlcera & ſcabiem procurat,
ſenium & mortem accelerat, contra quæ per ciborum multi-
tudinem munire & defendere ſe homo credebat. Per cibum
(ſicut alias dictum eſt) poſſunt intelligi ſcientiæ ſeculares, vel
etiam diuitiæ temporales. Iſti enim ſunt quidam cibi, qui quã-
do nimis ſuperfluunt & abundant, multa mala & vitia gene-
rant & producunt. De ſcientia enim dicitur Hierem. 10. quod
ſtultus factus eſt omnis homo a ſcientia. De diuitijs vero dici
tur Eccleſ. 5. Diuitiæ congregatæ in malum domini ſui. Vt de
talibus cibis dicatur illud Threnorũ 4. Facti ſunt cibi earum
in contritione. Iſti igitur ſtomachum cordis ſolent diſtende-
re, & inflare 1. Corint. 8. Scientia inflat. Torſiones inuidiæ, &
rugitum irarum ſolent generare, malos humores & luxuriæ
ſolent augmentare, calorem charitatis ſolent ſuffocare, con-
tractionem neruorum id eſt, impoſsibilitatem bene operandi
& vitium pigritiæ ſolent inducere & cauſare, vlcera & ſcabiẽ
exterioris inhoneſtæ conuerſationis ſolent procurare. Et ſic
ſenium malarum conſuetudinum, mortemq́ue vitiorum &
criminum necnon infernalium tormentorum atque turbinũ
ſolent finaliter ſuſcitare. Et iſta abundantia talium ciborum ſi
gurata videtur in pſal. vbi dicitur quod deus filijs Iſrael in de
ſerto cibaria miſit, in abundantia, & pluit illis ſicut puluerem
carnes, & comederunt & ſaturati ſunt nimis, & deſiderium eo
rum attulit eis. Sequitur. Ira dei aſcendit ſuper eos, & occidit
pingues eorum, & electos Iſrael impediuit. Ac ſi diceret. Su-
perflua cibaria diuitiarum & deliciarum ſemper habẽt finem
plenum moleſtiarum, iuxta illud Eccle. 33. Cibaria, & virga,
& onus aſino. vel ad litteram allega prædicta contra guloſos,
quibus ſunt cibi nimij cauſa vitiorum & tormentorum. allega
vt ſupra. ¶ Cibus nimis tenuis atque paucus ſolet multarum 11
ęgritudinum eſſe cauſa. Naturam enim debilitat, viſum & ſen
ſus obſcurat & hebetat, fluxum capillorum & caluitiem pro-
curat, phthiſim & eticam accelerat, corpus attenuat, cutem
corrugat, & virtutem diminuit atq; ligat, & vt dicunt medici,
quandoq́ue maiores infirmitates quam repletio generat atq;
cauſat. Quia per cibos (vt dictum eſt) poſſunt diuitiæ vel ſcien
tiæ intelligi, ideo per ciborum nimium defectum poteſt ni-
mia paupertas vel minor defectus ſcientiæ denotari. Carentia
enim, fames, & indigentia talis cibi, ſcilicet bonæ doctrinæ, &
neceſſariæ temporalis ſubſtantiæ, faciunt animæ multa mala,
quia ſcilicet defectus temporalium, dum hominem ad iram,
impatientiam & deſperationem deuehit, & dum ipſum ad fur
tum & rapinam & cupiditatem inducit, ſolet in ipſo omnem
virtutem & conſtantiam debilitare, ſenſus diſcretionis tollere
fluxum capillorum id eſt, virtutum facere, phthiſim & eticã.
ideſt, ſiccitatem incompaſsionis inducere, cutem quoq; con-
uerſationis corrugat, infamat & denigrat, & totum hominem
per indeuotionem attenuat & deſiccat. Quæ etiam omnia fa-
cit nimia carentia ſcientiæ & doctrinæ. Iſta enim virtutẽ for-
titudinis diminuit, ſenſum diſcretionis per ignorantiam hebe
tat & confundit, caluitiem id eſt, defectum virtutum inducit,
ſiccitatem indeuotionis & incompaſsionis efficit, corrugatio-
nemq́ue malę conuerſationis generat & producit. Breuiter
igitur tantum nocet animæ quandoq́ue talium ciborum carẽ-
tia, ſicut nimia abundantia. Ideo benè dicitur Prouerbio. 30.
Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe. ¶ Sufficiens ci 12
bus, mediocris & ſanus, laudabilis etiam atque bonus, facit
corpori multa bona. Deperdita enim reſtaurat, virtutem con-
ſeruat, calorem temperat, ſanguinem augmentat, vires operan
di tribuit, ingenium acuit, ſanitatem auget et cuſtodit, ſuauem
ſomnum facit & inducit. Sic verè moderatus cibus ſciẽtiæ vel
etiam cibus lachrymoſæ pœnitentiæ, cibus etiam euchariſtię
cibus etiam charitatis & amicitiæ, facit animæ ſpiritualiter
multa bona, quia ſcilicet per tales cibos deperdita gratiæ re-
ſtaurantur. Virtus fortitudinis & vires operandi benè roborã-
tur. Calor cupiditatis temperatur. Sanguis pietatis augetur.
Somnus contemplationis inducitur, & ſic ſanitas animæ cuſto
ditur. Bene ergo dicitur Ioan. 6. Operamini non cibum qui pe
rit.& ſequitur. Caro mea verè eſt cibus. Vel etiam poteſt dici
de cibis temporalium, & de moderata ſubſtantia, quę in benè
vtentibus facit omnia ſupradicta. ¶ In cibatione neceſſe eſt 13
conſiderare conditionem ſumentium ipſum. Alius enim cibꝰ
cõuenit ſano, aliꝰ ægro, alius iuueni, alius ſeni, alius quieſcẽti,
alius ſe exercitãti, alius in infirmitate vna, aliꝰ in alia. Cibus.n.
qui vni proficit, alteri officit. Et multa ſunt ſalutifera ſanitatẽ
habenti, quæ ſunt mortifera ægrotanti, & multa ſunt in vna in
firmitate ſalubria, quæ in alia ſunt inutilia & noxia. Per cibũ
poteſt intelligi pœnitentia, iuxta illud pſalm. Fuerunt mihi la
chrymæ meæ, panes die ac nocte. Quia cinerem tanquam pa-
nem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam. Vel
etiam per cibum poteſt intelligi ſciẽtia & doctrina vt dictum
eſt, iuxta illud Eccl. 15. Cibauit illum pane vitæ & intellectus
& aqua ſapientiæ ſalutaris.&c. Igitur iſtud verũ eſt quòd per
confeſſorem, doctorem & prædicatorem, tales cibi ſunt diuer
ſis diuerſimodè miniſtrandi, & ſecundum conditionem perſo
narum diuerſimodè variandi. Nam ſecundum quod ſunt iu-
uenes ſiue ſenes infirmi vel ſani, potentes vel debiles, ſecũdũ
hoc debet doctrinæ eruditio a prædicatoribus, & pœnitentiæ
impoſitio a confeſſoribus variari. Multa enim poſſunt alijs ꝓ-
ficere, quæ alijs benè poſſent nocere, quia ſicut dicitur Eccle.
37. Non enim omnibus omnia expediunt, & non omni animæ
omne genus placet. ¶ Aliqui cibi ſunt dandi in principio mor 14
bi, aliqui in ſtatu, aliqui in receſſu. Vnde generaliter quando
videmus morbum eſſe in principio, & ad crementum, cibus
eſt ſubtrahendus, vel ſaltem cibus tenuis miniſtrandus. tũc.n.
natura ad digeſtionem morbi totaliter eſt intenta. Vnde tunc
eius eſſe-

eius effectua diminuitur,ſi circa groſſa cibaria occupata tene-
tur . Sic verè quando medicus deus videt quòd aliquis eſt in
infirmitate peccati conſtitutus,ad finem ne amplius talis infir-
mitas augmentetur,& ne per ipſam mors propere generetur,
ipſe ſolet tali infirmo peccatori,quando ipſum vult reducere
ad ſalutem,cibos groſſos.i. bona temporalia , delicias ſcilicet
& diuitias ſubtrahere,& cibos tenues id eſt,bona ſpiritualia.ſ.
ſacramenta & ſpirituales ſcientias,necnon euchariſtiam mini
ſtrare.Si enim talia groſſa cibaria talibus concederentur , na-
tura & mens eorum circa iſta digerenda & gubernanda occu
paretur,& ſic circa digeſtionem & ſanationem morbi pecca-
torum ſuorum minus intéderet, eo quod ſe circa alia amplius
occuparet . Ideo de talibus groſsis cibis dicitur Prouerbiorũ
23.Ne comedas cũ homine liuido id eſt , cum mundo , & ne
15 deſideres de cibis eius. ¶ Iuuenes magis indigent cibo quam
ſenes,& ſenes multo melius ſuſtinent ieiunium quam iuuenes
ſicut dicit Hippo.Cuius rõ eſt quia in iuuenibus fortis eſt ca-
lor,in ſenibus verò debilis,& ideo maior cibus eſt neceſſarius
iuuenibus ad repreſsionem maioris caloris , quam in ſenibus
ad repreſsionem minoris . Et iſta ratio etiam eſt quare magis
cibandi ſunt laborantes & ſe exercentes quam homines quie-
ſcentes . Iſta poſſunt dici de cibo doctrinæ & bonæ eruditio-
nis,quæ procul dubio maior eſt neceſſaria iuuenibus quam ſe
nibus,& maior actiuis & laborantibus quam contemplatiuis
& quieſcentibus.Tales enim maiorem habent calorem concu
piſcentiæ carnalis & mundialis,quam habent ipſi ſenes , quia
ſcilicet ſenilis ætas,quæ eſt frigida & tepida , reprimit huiuſ-
modi calores,& huiuſmodi affectiones,& ideo pro tali calore
& feruore affectuum & concupiſcentiarum in iuuenibus re-
primendo,neceſſe eſt quòd cibum doctrinæ & pœnitentiæ re
cipiant ampliorem, iuxta illud Prouerb.6.Præparat in æſtate
cibum ſibi.Æſtas autem tempus eſt calidum.Vel dic quòd ſe-
nes ſunt viri perfecti & prudentes , qui melius ſuſtinent ieiu-
nium paupertatis,quam iuuenes imperfecti . magis enim ſunt
frigidi & maturi,ipſi verò iuuenes magis ſunt feruidi & com-
moti,& ideo ieiunium id eſt,ciborum bonorum temporalium
carentia ipſos ſolet grauare, vbi ſenes id eſt, perfecti ipſam nõ
videntur percipere vel ſentire. Ipſique iuuenes id eſt,viri im-
perfecti multos cibos bonorum temporalium appetunt,vbi ſe
nes id eſt,perfecti modicis contenti ſunt . Prouerbiorum 13.
16 Multi cibi in noualibus id eſt,in nouis iuuenibus.¶ Plures ci-
bi requiruntur in hyeme quam in æſtate &c. Vide ſupra de
17 ventre.§.vltimo.¶ Periculoſa eſt ciborum repletio poſt præce
dentem ſterilitatem & famem.Secundum enim Auicennam,
tertia primi,tunc natura plus appetit quam digerere poſsit,&
ideo contra proprium appetitum vir prudens a cibis ſe repri-
mit & compeſcit.Sic verè quando quis fuit in ſterilitate & fa-
me id eſt , in ſtatu paupertatis & indigentiæ,magnum pericu
lum eſt animæ ſuæ,ſi cibi bonorum temporalium ſibi in abun
dantia cõcedantur,nam talis magis appetit per cupiditatem,
quam digerere & vtiliter regere poſsit per ſagacitatem , & id
talis abundantia proſperitatis cauſat in ipſo multos morbos.i.
multam iniquitatem, & tandem mortis æternæ periculum &
calamitatem,quia ſicut dicitur Eccle. 5. Saturitas diuitis non
ſinit eum dormire.Et Iob 20.Cum ſatiatus fuerit, arctabitur,
& omnis iniquitas irruet in eum.Quia vt cõmuniter videmus
illi qui plus abutuntur diuitiarum ſaturitate, ſunt illi qui ante
fuerunt in famelica paupertate,quia ſicut dicit Seneca, Nihil
eſt illis crudelius,qui facti ſunt nobiles,non nati.

De Potu. Cap. 16.

1 POTVS ſecundum Conſtantinum eſt ſubſtan-
tia liquida , ad nutrimentum animalis neceſſa-
ria.Pot⁹ enim ſua ſubtilitate ad remotiores par-
tes corporis poteſt tranſire,& ideo magis nutrit
quam cibus , qui propter ſuã groſsitiem nequit
per venas ſubito penetrare . Cum cibus & po-
tus ſint illę rerum ſubſtantiæ , quibus corpora nutriuntur , &
in eſſe debito conſeruantur,euidens eſt quòd per iſta poſſunt
diuerſæ doctrinæ & ſcientiæ denotari . Potus enim qui ſine
difficultate bibitur , ſimplicem & planã doctrinam ſignificat,
quæ faciliter retinetur.Cibus verò qui cum difficultate maſti-
catur,fortem doctrinam denotat,quæ difficulter recipitur,&
habetur. Dico igitur quòd plus eſt vtilis fidelibus, & maximè
ſimplicibus potus doctrinæ ſimplicis & facilis , quam cibus
doctrinæ magis ſolidus & difficilis.Talis enim ſimplex doctri
na vſque ad interiora cordis melius penetrat,vbi difficilis do-
ctrina non ingreditur nec ſubintrat . Ideo ſimplicibus loqui-
tur apoſtolus ad Hebreor. 5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit,
non ſolido cibo.¶ Potus ſecundum Conſtantinum tripliciter 2
diuerſificatur.Eſt enim potus,qui eſt ſimpliciter potus , ſicut
aqua,quæ potat ſed non nutrit.Item eſt potus qui eſt potus &
cibus,ſicut vinum,quod potat & etiam nutrit. Item eſt potus
qui nec eſt potus,nec eſt cibus,ſicut ſyrupus, qui datur cauſa
medicinæ,non cauſa potus vel cibi . Sic verè tria ſunt genera
potuum id eſt,ſcientiarum,ſcilicet vna quæ tantum eſt potus,
& hæc eſt ſcientia phiſica,quæ potat & nõ nutrit,quia ſcilicet
homines facit doctos,& non bonos,& valet ad ſciendum veri
tatem,non ad faciendum bonitatem . Alia eſt ſcientia quæ eſt
cibus & potus,& iſta eſt theologica, quæ potat ſcientiam in-
fluendo,& nutrit virtutibus impinguando.Alia vero eſt ſcien
tiam influendo, & nutrit virtutibus impinguando . Alia verò
eſt ſcientia legalis , quæ non eſt potus , quia ſcilicet non facit
hominem doctum in ſpeculabilibus.Nec etiam eſt cibus,quia
ſcilicet non facit hominem vt communiter bonum in moralı-
bus,eſt tamen medicinalis iniquitatem tollendo, & mediante
iuſtitia puniendo,& vtilitati publicæ medicinæ remedia pro-
curando.¶ Potus aquæ in ſanitate cuſtodienda,& in infirmita 3
te curãda eſt neceſſarius, & ideo neceſſe eſt medico aquarum
conditiones cognoſcere,vt poſsit laudabiles infirmis tribue-
re,& illaudabiles præcauere.¶ Aqua igit̃ fontana verſus orië- 4
tem currens,ſapida,pura,clara,leuis,cito caleſcens,& cito fri
geſcens,admodum laudabilis eſt . Aqua verò purior & potui
vtilior,ſic cognoſcitur.In duabus enim aquis,duo panni linei
benè mundi intinguantur,& ſoli exponantur. Illius enim aqua
ſubtilior eſt, qui citius exſiccatur , quia ſcilicet aqua quanto
ſubtilior & purior,tanto a ſole citius attrahitur, & tanto faci-
lius ſuperius eleuatur . Et iſta etiam ratio eſt quare aqua plu-
uialis inter omnes purior & melior iudicatur, quia ſcilicet ſol
quod purius eſt eleuat,& in nubes pluuias illud mutat. Aqua
vt dictum eſt,ſignificat ſcientiam & doctrinam, quæ quia ſani
tati animæ ſeruandæ & procurandæ proficit & iuuat , neceſſe
eſt quòd aquarum id eſt,ſcientiarum & doctrinarũ homo dif-
ferentias cognoſcat,ne fortè loco bonę doctrinæ, malã & pe-
ſtiferam aquam.i.doctrinam hæreticam recipiat atque ſumat.
Bene igitur dicitur Ioann.5. Nolite credere omni ſpiritui, ſed
probate ſpiritus ſi ex deo ſunt. Vnde de mala filia reprehenſi-
uè dicitur Eccleſ.26.quod ſicut viator , ad fontem os aperiet,
& de omni aqua proxima bibet. Igitur illa eſt bona & com-
mendabilis aqua doctrinæ,quæ eſt ſapida id eſt, quæ ſapit au-
dientibus,quæ clara id eſt,plana & non dubia eſt intuentibus
quæ eſt pura id eſt,impermixta eſt falſitatibus & erroribus,&
maximè illa quæ calefacit per charitatem , & cito frigefacit p
dei timorem.Et inter duas aquas id eſt, inter duas ſcientias il-
la eſt melior , & a nobis eligibilior , quæ ab iſto ſole iuſtitiæ.
Chriſto amplius eleuatur,& magis attrahitur,eligitur & ama
tur,vt ſic illam aquam id eſt,illam ſcientiam & doctrinam,ſci
licet theologicam,magis reputemus,quam a ſole Chriſto eli-
gi cernimus & videmus.vt ſic dicat ipſe ſol Chriſtus illud Iu-
dic.9.Quod me videritis facere,facite. Vel dic ꝙ p iſtas duas
aquas poſſum intelligere duas perſonas ipſis pãnis & ipſis bo
nis temporalibus inhærentes, quæ .ſ. ſunt quidam panni , &
ſicut quædam exteriora indumenta , contigua & coniuncta,
quia procul dubio illa aqua id eſt, perſona, melior, purior &
ſanctior dinoſcitur,quæ citius ab ipſis pannis id eſt, ab iſtis ex
terioribus mundi bonis diſtingitur & ſeparatur , & per con-
temptum ab ipſis mentaliter ſegregatur, & ab ipſo ſole Chri
ſto facilius attrahitur, ipſumque libentius ſequitur , & ab eo
ſurſum ad amorem æternorum citius & facilius eleuatur. Ecõ
tra ille impurior ſpiritualiter poteſt dici , qui tardius ſe per-
mittit a ſole Chriſto attrahi & leuari , & qui difficilius vult
ab iſtis inferioribus ſegregari . Et ſic iſtæ ſunt illę duæ ſpecies
aquæ,de quibus fit mentio in ſcriptura Gen.1.quarum quædã
ſuper cœlos poſitæ ſunt,quædam inferius remanſerunt.Quia
ſcilicet boni ſenſus ad deum mentaliter leuantur,mali vero in
ferius in temporalibus delectantur.Vnde in hymno.Summæ
deus potentiæ,q ex aquis ortũ genus,partim remittis gurgiti,
partim leuas in aera . ¶ Aqua fontis frigidior eſt æſtate quam
hyeme &c. Vide de fonte.Aqua quæ venit cum tonitruo, me- 5
lior eſt &c. Vide de tonitruo & pluuia.¶ Aqua pluuialis cæte- 6
ris eſt purior & ſubtilior,& ideo conuertibilior,niſi cum dili-
gentia conſeruetur. Tamen vt dicit Conſtanti. iſta aqua ex eo
quòd cito

quòd cito putreſcit, non eſt vituperanda, ſed ex puritate & ſub
tilitate potius eſt laudanda. Sic verè ſæpe fit quòd illi qui ſunt
in ſcientijs ſubtiliores, & etiam in conſcientijs puriores, ſunt
quandoque ad corruptionem peccati faciliores, quia ſcilicet
ſepties in die cadit iuſtus. Prouerb. 24. Igitur non contemna-
mus in iſtis, illam quam habent ad peccatum facilitatem, nec
ſuam corruptibilem lenitatem, ſed potius laudemus in ipſis
ſuam puritatem & ſubtilitatem, quia ſcilicet nos debemus ad
bona attendere non ad mala, & bona commendare, & de ma-
lis nõ detrahere, ſed ne ſimiliter cadamus(cum etiam ſanctos
& bonos putreſcieri & cadere videamus(debemus ſtupidi for-
midare, iuxta illud Eccleſ. 31. Diſce ex teipſo quæ ſunt proxi-
mi tui. & ad Gala 6. Conſidera temetipſum, ne & tu tenteris.
7 ¶ Aqua corrupta multas generat paſsiones, ſcilicet raucitatẽ,
& febres & ſimilia. Et ideo ſummè cauendum eſt ne talis aqua
corrupta potetur. Sic verè aqua corrupta. i. doctrina hæretica
& infecta, vel etiam ſermo malus & mali incitatiuus, multas
infirmitates ſpirituales. i. multa vitia & peccata generat, & iõ
cauere debet quilibet ne tales potus accipiat atque bibat 1. ad
8 Timo. 5. Noli adhuc aquam bibere. ¶ Aqua frigida ſecundum
Conſtanti. nõ eſt ſana, licet ſit delectabilis in æſtate. Quinimo
ſecundum ipſum qui frequenter biberit aquam frigidam, fri-
gidas ægritudines non euadet, ſaltem in ſenectute. Aqua vero
calida vtilis eſt, & hoc quia per decoctionem ignis permixta
ſibi corpora diſſoluuntur, quia ſcilicet ſtomachum ieiunum
ſolet purgare, humores phlegmaticos ſolet diſſoluere, ventrẽ
mundificare, & naturã alleuiare. Aqua frigida ſignificat mun-
di proſperitatem, & etiam ſcientiam ſecularem. Iſtæ enim fri-
gidæ dicuntur, quia refrigerant delectando, & frigus etiam in
deuotionis inducendo. Aqua autem calida eſt feruens cõpun-
ctio lachrymoſa, quę ſcilicet ex feruore contritionis procedit,
& calorem dilectionis continet, & permixta elementa id eſt,
peccata decoquit & diſſoluit, & per contritionem digerit, &
remollit, & ad expellendum per confeſsionem habilitat & di-
ſponit. At procul dubio talis aqua frigida proſperitatis, ani-
mæ eſt nociua, & frigidarum ægritudinum, ſcilicet indeuotio
nis & mali timoris inductiua. Hieremi. 6. Sicut frigidam facit
ciſterna aquam ſuam, ſic frigidam fecit Iſrael malitia ſua. Sed
procul dubio aqua calida lachrymoſæ compunctionis pro-
ficit, ſtomachum conſcientiæ purgat, & naturam id eſt, con-
9 ſcientiam alleuiat & attollit. ¶ Aqua calida licet ſit potui vtilis
& ſalubris, eius tamen nimius vſus ſtomachum nimis remol-
lit, digeſtionem impedit, & ſanguinem de naribus fluere facit.
Sic verè licet aqua calida id eſt, feruens compunctio & pœni-
tentia, vt in multis poſsit proficere, poteſt tamen quando ni-
mis abundat, naturam & conſtantiam debilitare, & per deſpe-
rationem, digeſtionem conuerſionis impedire, & ſanguinem
10 diuinæ gratiæ ſpei venię euacuare. ¶ In aqua, quando ad ſuffi-
cientiam coquitur, partes terreſtres digeruntur, & ſic aqua ſa
nior & melior efficitur. Verũtamen tanta poſſet eſſe ebullitio
& decoctio, quòd totum ſubtilius exhalaret, & quod groſſum
& terreſtrę eſt, remaneret, ſicut patet in aqua de qua fit ſal per
decoctionẽ violentam. Sic verè licet aqua id eſt, aliqua fragi-
lis & fluxibilis perſona per decoctionem arctioris pœnitentiæ
& tribulationis poſsit eſſe melior, quando tamen nimis abun-
dat huiuſmodi decoctio violenta, tunc quia propter defectum
conſtantiæ & patientiæ ipſam non poteſt commodè ſuſtinere,
ſolet. n. quicquid habet de ſubtili & puro ſpei & gratię, euaneſce
re & recedere, & ſolæ fœces vitiorum in ea reſidere. Ideò be-
nè dicitur Prouerbiorũ 30. Qui vehementer emungit, elicit
11 ſanguinem. ¶ Aqua quæ fit ex niuis & glaciei ſolutione, nun-
quam poteſt ad priſtinam puritatem redire, vt dicit Ariſtote.
in libro metheororum. Sic verè illi qui per peccatum in gelu
& niuem id eſt, in viros peccatores vertuntur, & a baptiſmali
puritate cadentes, per peccata & vitia congelantur, dato quòd
poſtea per contritionem & pœnitentiam reſoluantur, nunquã
tamen ad priſtinam puritatem innocentiæ reuertuntur, quia
ſcilicet ex quo quis ſemel a baptiſmali innocentia ceciderit, ad
ipſam amplius non redibit, & tamen quandoque maiorẽ gra-
dum perfectionis quam ante habuerat, poſt acquirit. Et ſic vi-
detur innuere apoſtolus ad Hebre. 5. vbi dicit quod impoſsi-
bile eſt eos, qui ſemel prolapſi ſunt, rurſus renouari per pœni
tentiam, ſupple ad eandem innocentiæ puritatem, licet poſsint
12 renouari ad maiorem ſanctimoniæ quantitatem. ¶ Aquæ la-
cuales, paluſtres, & niuales, peſsimæ ſunt ad potandum, &
multas generant paſsiones. ſplenem enim magnificant, lapi-
dem generant, ſtomachum infrigidant, & febres faciunt &
procurant. Et ideo docet Auicenna quòd ſi neceſſe eſt iſtas
aquas bibere, quòd ſaltem illas bulliant atque coquant. Aquæ
Iſtæ ſignificant ſcientias ſeculares, vel etiam diuitias & deli-
cias temporales. Iſtę enim illaudabiles ſunt, quia ſplenem qui
ridere facit id eſt, ineptam lætitiam ſolent dilatare, ſtomachũ
cordis ſolent per indeuotionem infrigidare, lapidem obſtina-
tionis & duritiæ generare, & febres malorum affectuum in-
flammare. Tales igitur aquæ potandæ non ſunt, iuxta illud 1.
Timo. 5. Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere.
Veruntamen ſi neceſſe eſt talibus aquis vti, vtpote quia ratio-
ne officij & ſtatus neceſſe eſt homini diuitijs, delicijs & mun-
danis ſcientijs potari, tunc eſt conſilium quòd coquantur, &
ignis charitatis ibidem adiungatur, vt ſcilicet totum ad amo-
rem dei & proximi ordinetur. Hieremi. 51. In calore eorum
ponam potus ipſorum ¶ Aqua ſalſa valet ad multa. Ventrem 13
enim dicitur mollire, & mordicando inteſtina laxare, ſcabiem
& pruriginem curare, hydropicos iuuare. Sic verè aqua la-
chrymarum, quæ ſalſa dicitur & amara, ventrem cordis mol-
lit per contritionem, inteſtina mordicat per compunctionem
& per diſplicentem redargutionem, ſcabiem & pruriginem
malorum deſideriorum tollit, & hydropicis id eſt, inflatis &
ſuperbis proficit. ¶ Inueniuntur aquarum ſpecies infinitę, ſci- 14
licet aqua ſulphurea, aqua aluminoſa, aqua bituminoſa, aqua
metallina, quæ ſcilicet omnes ſunt medicinales & proficuæ,
& contra infirmitates varias iuuatrices, licet videantur inuti-
les, & inſipidæ, & vtilitatis nullius effectiuæ. Aqua ſulphorea
ſignificat lachrymas inductas per conſiderationem noſtrorũ
fœtentium vitiorum. Aqua aluminoſa, quæ eſt acris & ſalſa, ſi
gnificat lachrymas per conſiderationem infernalium tormen
torum. Aqua bituminoſa ſignificat lachrymas per conſidera-
tionem charitatis. Chriſti & ſanctorum. Aqua vero metallina
ſignificat exempla omnium perfectorum. Metalla enim fue-
runt ſancti, aquæ verò per eos tranſeuntes, ſunt eorum exem-
pla. Tales igitur aquæ ſpirituales vtiles ſunt animæ peccatri-
ci, ſibique de peccatis conferunt medicinam, quia ſicut dici-
tur Ezech. 47. Sanabuntur aquæ, & omnis anima quæ ſerpit
quocunque venerit torrens, viuet. Vel dic quòd iſta ſignificãt
multa quæ videntur inſipida & inutilia, quæ tamen præ cæte-
ris inueniuntur bona & vtilia &c. ¶ Hic ponit magiſter de 15
proprietatibus rerum de potu vini, cuius multas ſpecies ponit
quarum diſtinctionem ad præſens omitto, quia in libro de plã
tis, de vino capitula tria pono. Hoc ſolum addo quod dicit
hic, quod vinum in ſuis qualitatibus temperatum debitè ſum
ptum, & non ſuperfluè potatum, corpori infinitiſsima bona
facit. Iſtud enim calorem confortat, membra reſocillat, gau-
dium & audaciam generat, virtutem roborat, choleram ru-
bram cum ſudore & vrina purgat, corpora ſicca humectat,
vires reparat, appetitum prouocat, digeſtionem adiuuat, in-
tellectum acuit, opilationem ſplenis & hepatis aperit, ſuper-
flua conſumit, lippitudines oculorum tollit, eloquẽtiam diſer-
tam facit, lapides in renibus frãgit, & arenulas diſsipat & edu-
cit, ſanandis vulneribus conuenit, & menſtruis reſtringendis,
& ſi modo ſumatur debito, omnes medicinas alias antecellit,
ſi verò homo modum in potando exceſſerit, venenum procul
dubio & non remedium ſibi erit. Per vinum iſtud poteſt intel
ligi ſanguis Chriſti vel ipſius memoria, ſiue etiam feruore de-
uotionis, & gratia, ſeu theologica & diuina ſcientia, & etiam
mordicans compunctio & pœnitentia. Iſta enim omnia ſunt
ſpiritualia vina, animæ ſpiritualiter nutritiua, & in ipſa virtu-
tum omnium inductiua. Ideo ſapientia dicit Proue. 9. Inebria-
mini chariſsimi, bibite vinum quod miſcui vobis. Igitur dico
quod per quodlibet tale vinum calor charitatis augetur, virtus
fortitudinis roboratur, gaudium in ſpiritu ſancto, & audacia
aggrediendi bona opera generatur, cholera iracundiæ euacua
tur, ſiccitas indeuotionis humectatur, vires reſiſtendi vitijs re
ſtaurantur, appetitus bonorum deſideriorum prouocatur, dige-
ſtio & cõpoſitio motuum adiuuatur, intellectus per diſcretio-
nem illuminatur, opilatio verecũdiæ per cõfeſsionem aperitur,
ſuperfluitates diuitiarum per elemoſynas cõſumuntur, & ocu
lorũ cordis lippitudines & immunditiæ ſuſtolluntur, eloquen
tia laudis & orationis perficitur, lapis obſtinationis per cõtritio-
nem frangitur, & arenulę vitiorũ per cõfeſsionẽ educuntur, vul
nera doloris, triſtitiæ & inuidiæ ſanantur, & menſtrua cuiuſ-
cunq; immũditiæ reſtringunt. Et ſic cõtra oia vitia quodlibet
tale vinum opitulatur, & cõtra mala oia ſuffragatur. Ideo be-
ne dicitur

ne dicitur Eccl. 31. Exultatio animę & corporis, vinum moderatè potatum. ſanitas animæ & corporis ſobrius pot⁹. Vide de vino in titulo ſuo, vbi inuenietis multa dicta.

De Prandio. Cap. 17.

1 AD prandium ergo & conuiuiũ cibus & potus habent ordinationẽ & reſpectum. In prãdijs.n. primo cibaria præparãtur, deinde cõuiuę vocãtur, ſedes & ſedilia ordinantur, menſę & menſalia diſponũtur & ornantur, hoſpitũ manus ante oĩa abluũtur, deinde a dño cõuiuij hoſpites ſm grad⁹ ſuos in menſa collocãtur, & qui alijs prævalẽt, alijs in ordine pferũtur, & tã filij q̃ filiæ, tam ſerui q̃ extranei, ad mẽſas ſuo ordine cõbinantur. Cochlearia, ſcutellę, & ſalaria primit⁹ in mẽſa ponunť, & panes cũ poculis adducť, fercula varia ſubſequũtur, clientes & miniſtri cũ diligentia oĩbus obſequunť, viellis & citharis exhilaranť. Et nunc vina, nũc fercula renouantur. Cõuiuę ſibi fercula & dapes appoſitas condiuiduut & cõpartiuntur. Tandẽ fructus & ſpecies ſubinferũtur, & tandẽ cõpleto cõuiuio manus abluunť, iterum abſterguntur, & gratiarum actiones deo & hoſpiti pſoluunť, & exhilarationis grã, pocula iterũ & iterum offeruntur, & tandẽ ad lectos quietis grã recipiuntur, vel redire ad ꝓpria pmittuntur. Tale prandiũ & tale conuiuiũ eſſe videť propriè ſtatus eccleſiæ militantis, & ẽt ſtatus eccleſiæ triũphantis. Et primo de militãte dicamus. Iſta eſt .n. illud prandiũ, in quo tauri & altilia.i. diuerſa genera martyrũ occiſa ſunt. de quo Luc. 14. Ecce prandium meum paraui. In iſto.n. a principio cibi grãrum & ſacramẽtorũ fuerũt parati, fideles tanq̃ hoſpites, p miniſtros aplos ad iſtud cõuiuiũ fuerũt vocati ſedes & ſedilia.i. diuerſi dignitatũ grad⁹ fuerũt ordinati, & menſę & mẽſalia.i. diuerſi beneficiorũ fruct⁹ oblati & inũdati. Et ſic in diuerſis gradib⁹, officijs, beneficijs & dignitatib⁹, fuerũt iuxta merita collocati. Et ſm ꝙ magis & minus valent in ſciẽtija & moribus, ſm hoc ſunt diuerſimodè cõbinati. Dan. 5. Vnuſquiſq; ſm ſuam bibebat ętatẽ. Iſta .n. oĩa fuerunt in eccleſia primitiua, vbi ſm dictũ Senecę, Nullus poterat eſſe maior, niſi qui melior. Ibi igitur fuerunt ſcutellæ & cochlearia.i. diuerſa paramẽtorũ genera cõſtituta. Panes euchariſtiæ & pocula ſcientiarũ & deuotionis, & diuerſarũ doctrinarũ fercula appoſita & apparata. vielle & citharę.i. diuinæ laudis cantica decãtata. Et miniſtrorũ.i. p̃latorũ officialiũ collegia, aliorũ obſequijs deputata. Et ipſa fercula bonorũ eccleſiæ ab ipſis fidelibus ſibi inuicẽ cõmunicata, & vina cõſolationis & lętitię ibi cõtinuè renõuata, fructuũq; bonorũ operũ & ſpecierũ odoriferę famę ibidẽ fercula miniſtrata, ablutioq; cõfeſſionis iterum & iterũ celebrata, & deo, & hoſpiti.i. prælato, gratiarum actio frequẽtata, vinorũq;.i. ſpũaliũ cõſolationũ potio ſepi⁹ iterata. Et ſic ad lectũ quietis æternæ, & ad hoſpitium paradiſi, erat cõuiuij hui⁹ feſtiuitas terminata. Luc. 14. Hõ quidam fecit cęnã magnã, & vocauit multos, & miſit ſeruũ ſuũ hora cœnæ dicere inuitatis, vt venirent, qa parata ſunt oĩa. Vel dic ꝙ talę prandiũ eſt conuiuiũ gloriæ paradiſi, vbi pro certo ab origine mundi cuncta fidelib⁹ ſunt parata, ſicut dr̃ Matthæi 20. Ibi.n. ſunt ſedes & gradus, menſę & fructus diuerſarũ dignitatum & gaudiorũ, in quibus procul dubio illi qui illuc vocati ſunt, dũtã primo p confeſſionẽ & pęnitentiã abluti fuerint, ſedent & quieſcunt ſm ſuorum ordinem meritorũ, figurati in fratribus Ioſeph. Gen. 43. quos ſm ordinẽ ętatis in menſa ſua ſedere fecit, vt ſic cuilibet ibi ſedenti poſſit dici illud Eze. 23. Sediſti in lecto pulcherrimo, & mẽſa ornata eſt ante te. Item ſunt panes & fercula æternæ refectionis & fruitionis. Vina & pocula æternæ delectationis & conſolationis. Ludi, vielle & cantica laudis & gratiarũ actionis. Eſa. 51. Gaudiũ & lętitia inuenietur in ea, gratiarũ actio & vox laudis. Ibi eſt miniſtrorũ.i. angelorũ dulce obſequiũ. Ibi eſt ferculorũ.i. gaudiorũ oĩum cõtcatum ſolatiũ. Ibi ẽt eſt vinorũ.i. conſolationũ, ſpecierũ, odorũ, & affectionum iteratũ officium. Ibi eſt lecti.i. quietis contẽplationis ęternæ ſomnus, delectatio & refrigerium. Et ſic poterit dici illud Thob. 2. Factum eſt prandium bonum in domo Thobiæ.

De Cœna. Cap. 18.

1 COENA dr̃ a cęnon qđ eſt cõmune, & antiqui ſolebant cœnare in propatulo & cõmuni, ne ſingularitas luxuriã generaret. Modo vero põt dici a ſcia qđ eſt vmbra, quia ii propter parcitatẽ veſcentes latibula ſibi quærũt. Vel põt dici a cynos quod eſt canis, quia iam more canis hoĩes in cęnis ſuis ſunt guloſi, & nullũ pter ſe ibidẽ videre volunt, vt dictũ Iſido. & papias. Iſta poſſunt dici de quocũq; prãdio, bñficio, vł bonorũ tẽporaliũ ſolatio, qa ꝓcul dubio talia debẽt fieri in publico & in cõmuni, qa.ſ. null⁹ debet ſolus bona ſua cõſumere, imo p charitatẽ & pia liberalitatẽ debet oĩa oĩbus cõmunicare, & maximè pauperibus & indigentibus per elemoſynas publicare. Iob 31. Nõ comedi de bonis meis ſolus. Verũtamen hodie nõ ſic, qa pro certo quilibet vult hodie cœnare.i. bonis ſuis tẽporalibus vti non in publico, ſed in occulto, nõ in cõmuni, ſed in priuato, nõ cũ alijs, ſed ſolus ſicut canis, bona ſua tẽporalia conſumẽdo in abſcõdito Eccleſ. 11. Nũc mãducabo de bonis meis ſol⁹. ¶ Cœna debet habere quaſdã ſpeciales cõditiones, qñ eſt cõmendabilis & excellẽs. 2
Requiriť.n. ꝙ ibi ſit tẽporis cõgruitas, qa ſolet fieri in veſpere vel in ſero. Scđò ꝙ ibi ſit loci amęnitas, qa debet fieri in aula, vel in camera, vel in horto. Tertiò ꝙ ibi ſit hoſpitis hilaritas, qa debet fieri cũ vultu ſereno & iocundo. Quartò ꝙ ibi ſit ferculorũ & vinorũ multiplicitas, vt.ſ. delectetur nõ ſolum in primo, ſed etiã in ſcđo & tertio ſeu quarto. Quintò ꝙ ibi ſit miniſtrorũ honeſta vrbanitas, vt.ſ. cunctis obſequantur vultu placido & ſereno. Sextò ꝙ ibi ſit diſcumbentium amor & charitas, vt.ſ. inuicem ſe diligant amore ſolido & perfecto. Septimò ꝙ ibi ſit cantuum & inſtrumentorũ iocunditas. Octauum eſt luminarium & candelarum claritas. Nonum eſt ciborum delicioſitas, quia.ſ. in cœna non ſolent apponi groſſa cibaria, ſicut in prandio. Decimum eſt morę diuturnitas, quia.ſ. expletis diurnis laboribus ſolet protrahi magis cœna. Vndecimum eſt gratia & liberalitas, quia.ſ. nobilis cœna liberaliter ab hoſpite debet dari & nullus ad ſymbolũ vel ſolutionem põt compelli. Duodecimũ eſt, quia debet eſſe ibi pax, quies et ſecuritas & ſequentis ſomni placida ſuauitas. Malum .n. eſt cęnare in loco litigioſo & periculoſo. Iſto duodecim conditiones poſſunt inueniri ſpiritualiter intellectę, in cęna glorię paradiſi, de quo dr̃ Luc. 14. Hõ quidam fecit cœnam magnam. Iſta igitur cœna habet determinatã tpis congruitatẽ, qa.ſ. ſicut cęna ſolet fieri de ſero, vel in veſpere, vel in nocte, (Et inde eſt ꝙ cœna dr̃ a ſcia, qđ eſt vmbra) ſic cœna glĩæ paradiſi in noctis.i. in mortis tpe, poſt diem.ſ. vitæ habet fieri, & poſt mundi labores & faſtidia celebrari. Exo. 16. Veſpere ſaturabimini. Itẽ iſta habet loci amęnitatẽ, qa.ſ. iſta ſit in horto deliciarum paradiſi. vñ illud Eze. 23. Sediſti in lecto pulcherrimo, & mẽſa ornata eſt añ te. Itẽ iſta hẽt hoſpitis hilaritatẽ, qa.ſ. de⁹ hoſpes, & dñs huius cęnę, hilaritate vultus ſui recreat vniuerſos, iuxta illud Eccl. 35. In oĩ dato tuo hilarem fac vultum tuum. Item iſta habet ferculorum & vinorum.i. gaudiorum & pręmiorum multiplicitatẽ, quia.ſ. ſecundum apoſto. 1. ad Corin. 2. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcendit, quæ præparauit de⁹ diligentibus ſe. Item iſta habet miniſtrorum affabilem vrbanitatem, quia.ſ. angeli qui ibi miniſtrant, omnibus ſunt affabiles & vrbani, quia ſicut dicitur Eccl. 10. Secũdũ iudicem populi, ſic & miniſtri eius. Item dr̃ de angelis Dan. 7. Milia milium miniſtrabant ei. Item iſta habet in diſcumbentibus amorem & charitatem, quia.ſ. omnes ſancti intimè ſe diligunt, & tãquam ſuũ propriũ, alter alterius bonũ volunt, iuxta illud Ioã. 15. Hoc eſt præceptũ meũ, vt diligatis inuicem. Item habet iſta cœna cantuum iocunditatẽ, quia.ſ. ibi angeli & ſancti cãtum diuinæ laudis & gratiarum actionis dulciter modulantur. Apoc. 14. Cantabant canticum nouum ante ſedem dei & agni. Itẽ habet iſta cœna luminarium claritatem. Nobiles.n. perſonæ in tenebris non cœnant, & ideo iſti conuiuę, ſcilicet ſancti & angeli claritatem inextinguibilem ſecum habẽt, ſcilicet ipſum deum. Eſa. 60. Erit tibi in lucem ſempiternam. Quilibet etiam eſt ibi vnũ luminare, quia ſicut dicitur Sapiẽ. 3. Fulgebunt iuſti ſicut ſol. Item iſta habet ciborum delicioſitatem, quia ſcilicet quilibet fruitur ipſo deo, qui eſt dulciſsimus & ſuauis. pſalm. Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt dominus. Sancti enim in prandio huius vitæ, vtuntur groſsis cibis, ſcilicet ſacramẽtis, & ſciẽtijs, & ſenſibus. In cœna vero iſta quæ ſit in ſero mortis, ipſi vtuntur ipſo cibo delicatiſsimò, Ieſu Chriſto, de quo in pſal. Suauis dominus vniuerſis. Item iſta habet ſpatij diuturnitatem, quia procul dubio iſta cœna perpetuo nunquam ceſſat, imo ex quo incęperit, ſemper durat. Semper enim per totam diem præſentis vitæ laborãt, & ideo in ſero mortis diuturno cõuiuio ſe delectant, exemplo cœnæ ipſius Aſſueri, cuius conuiuium centum octuaginta diebus dicitur duraſſe. Heſter 1. Item iſta cœna habet gratam liberalitatem, quia ſcilicet

iſta non vẽditur, imo datur, et poſtquã adepta fuerit, nulla ſolu
tio amplius poſtulatur. Apoca. vltimo. Qui ſitit, veniat ad me,
& accipiat aquam vitæ gratis. Item iſta cœna habet quietem
& ſecuritatem, quia procul dubio ſancti qui ibi ſunt nullum ta-
men amplius adueſantem, & contemplatiouis habent ſom-
num placidum, & quietẽ, vt ſic de tali quiete dicatur illđ Eſa.
32. Sedebit populus me⁹ in pulchritudine pacis in requie opu
lenta, & in tabernaculis fiduciæ. Et ſic patet ꝙ iſta cęna duo-
decim habet cõditiones figuratas per duodecim fructus ligni
vitæ, quod (ſicut dicitur Apocalyp. 22.) ab vtraq; parte flumi-
nis erat, & duodecim fructus per menſes ſingulos .i. continuè
portabat, fructus. ſ. duodecim ſupradictos. Vnde ipſe Chriſtus
loquens de tali cœna dicit ſic. Apocalyp. 3. Ego ſto ad oſtium,
& pulſo, ſi quis audierit vocem meã, & aperuerit mihi ianuã
intrabo ad illum, & cęnabo cum illo, & ille mecum. Qui vice-
rit, dabo illi ſedere mecum in throno.

De Somno. Cap. 19.

1 SOMNVS ſm Ariſtote. eſt quies virtutum aialiũ
cum intentione naturalium. Auguſtinus aũt lib.
de quantitate aię dicit ꝙ ſomnus eſt quædã in-
ſenſibilitas naturalis, corporis & aię communis
paſsio. In ſomno. n. ſenſus qui aię & corpori ſunt
communes, ligãtur, & ideo ſomnus aiæ & corpo
ri communis eſſe cenſetur. Et eſt ſeorſum idem quod naturalis
diſpoſitio, & non vigiliæ priuatio. Priuatio. n. nõ confortat nec
delectat, ſomnus autem ſic. Igitur ſomnus pōt diffiniri ſic. Som
nus eſt quædam paſsio delectabilis, meatus cerebri & vias ſen
ſuum opilans, calorem naturalem ab exterioribus ad interiora
reuocãs, naturalem virtutem confortans, animalem vero ob-
nubilãs atq; ligãs. In ſomno. n. motus voluntarius & ſenſus im
pediuntur, exteriora frigeſcunt, & interiora caleſcunt, ſenſus
communis ligatur, & ſic actus aiæ in ſuis operationibus conſo
pitur. Iſtã poſſunt capi de contemplatione, quæ nihil aliud
eſt q̃ quædã ſpũalis requies & ſomnus. pſal. Cum dederit dile
ctis ſuis ſomnum, ecce hæreditas domini filij. Iſta eſt. n. quæ fa
cit hoiem inſenſibilem quo ad mũdum, quia. ſ. vir contẽplatio
ne raptus, nec ſentit, nec ſapit aliquid de terrenis. Vię. n. i. ap-
petitus exteriorum ſenſuum per ſomnũ contemplationis clau
duntur, calor charitatis ad interiora conſcientiæ reuocatur,
interius feruet hõ per deuotionem, & exterius quantum ad re
gimen terrenorum frigidus & in ſenſibilis reperitur. Et quan
to magis ſenſus terrenus & mot⁹ & labor mũdan⁹ in eo plus
ligaĩ, tãto virtus interior, ſ. virtus aię in ipſo amplius roboraĩ.
Ideo de ſomno & quiete cõtemplationis pōt dici illud ſpal. Si
dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ, do
nec inueniam locum dño, tabernaculum deo Iacob. Vel expone
de malo ſomno. i. de quiete & complacentia peccati, vel ẽt de
mundi proſperitate, quia procul dubio iſta ſunt quæ ligant ſen
ſum & rationem tollunt motuum, & venam calefaciũt & inflã
mãt interiorẽ carnalem affectionẽ, pallefaciunt & infrigidant
exteriorem conuerſationem, impediũt & retardant aialem &
ſpũalem actionem, fortificant vero & roborant naturalem &
corporalem virtutẽ et cõditionẽ. Et ideo breuiter Prou. 20. dr̃
de iſto ſomno. Noli diligere ſomnum, ne te ęgeſtas opprimat.
Vel dic ꝙ ſomnus particulariter ſignificat peccatum accidiæ
& pigritiæ, quod. ſ. facit oĩa malã prædicta. Ideo ad Ro. 13. Ho
2 ra eſt iam nos de ſomno ſurgere. ¶ Somnus ſecundum Conſtã
ti. fit ex fumo humido et claro, ad cerebrũ ex toto corpore aſcẽ
dente, vel ex cibis aſſumptis in ſtomacho, ſuperius exhalanti-
bus, neruos replentibus, ſenſus ligantibus, & dormitionẽ indu
centibus. Sic verẽ ſomn⁹ contẽplationis cauſatur ex multis fu
mis. i. ex multis affectionibus & conſiderationibus a mẽte reſo
lutis, ſurſum ad cerebrum rationis aſcẽdentibus & leuatis, pu
ris tñ, lucidis & ſuaueis. Nam qñ cibus doctrinę in cordis ſto
macho eſt recoctus, vel qñ purus deuotionis humor per mẽ-
bra aię eſt diffuſus tunc fumi bonę conſiderationis. exinde ſol
uuntur, & ſic ſenſibus, ne exterius exeant ad mundana, liga-
tis, ſomnus cõtemplationis & quies aię celebratur. Iob 3. Nũc
3 n. dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerẽ. ¶ Somnus ni-
hil aliud eſt q̃ reditus ſpirituum ab exterioribus particularib⁹
ſenſibus ad interiorem ſenſum & communem. Fit aũt ſomnus
propter multa, ſ. propter ſpirituũ reparationem, ꝑꝑ ciborum
digeſtionem, propter virtutis motiuę quietationem. In ſomno
. n. ſpũs circa operationes ſenſuum fatigati, & ꝑ diuerſa exerci
citia diſſoluti & pauperati, ad interiora reducuntur, vt ibi con
gregati inuicem cõfortẽtur. Calor etiam naturalis ꝑ membra
diſperſus, tunc ad interiora reducitur, vt ipſo fortius operãte,
digeſtio melius celebretur. Vires ẽt corporis per motus & ex-
teriora vigilando laſſatę, tunc quieſcẽdo vigorantur, & ad pri
ſtinam fortitudinem reſtaurantur, q̃a. ſ. nihil eſt qđ ſine inter-
pellatione volũtariẽ moueri poſsit. Sic verẽ ſomnus ſpũalis &
q̃es aiæ efficitur qñ ſpũs & volũtas nr̃a ab exterioribus mundi
bonis ad interiora conſcientiæ reuocaĩ, q̃a pro certo illi ſoli ꝑ
contẽplationẽ dormiunt, q̃ ab exterioribus mũdi bonis ad in-
teriora, a tpalib⁹ ad ſpũalia, a terreſtribus ad æterna ſpm̃ ſuũ
protrahũt & cõuertunt. Talis vero ſomnus vtilis eſt ad multa.
Iſte eſt. n. per quẽ ſpũs gr̃æ ſolent confortari, digeſtio & con-
uerſio volũtatis ſolet celebrari. Quietatio & refocillatio viriũ
aiæ ſolet procurari. Humana. n. fragilitas motui voluntario, &
actioni bonorum operum ſemper non poteſt intendere, & iđ
neceſſe eſt ꝙ aliqñ debeat per contemplationẽ dormire, vt fa-
tigationẽ valeat tollere vel leuire, quia ſicut dr̃ Eccl. 5. Dulcis
eſt ſomnus operãti. Vel dic ꝙ qñ aliquis eſt in ſtudio fatigat⁹,
valde proficit ſibi ſomnus q̃es & interpellatio operis & labo-
ris. Vires. n. intellectus, & aiæ roborantur, & ad labores ſubeũ
dos futuros melius confortãtur. Ideo bene dicit ille Cato. In-
terpone tuis interdum gaudia curis ¶ Somnus conuenit omni 4
aiali nullũ. n. eſt aial quin dormiat apparenter vel occultẽ. Ve-
runtamen quædã aialia quæ ita leuiter dormiunt, ꝙ vix perci
pitur ſomnus ſuus. Sic verẽ nullum aial. i. nulla perſona debet
eſſe quæ ſomnũ contẽplationis non percipiat, quo modo mul-
ti tñ ſunt, qui dormire per contẽplationem non percipiũtur,
& tñ ſm veritatem ſomno huiuſmodi aliquotiens delectãtur,
quia pro certo multi ſunt qui occultẽ ſunt contẽplatiui & de-
uoti, & tamẽ publicẽ ęſtimãtur ab omnibus imperfecti. ¶ Som 5
nus nimis & exceſsiu⁹ multũ nocet, corpus. n. habet vltra de-
bitum humectare, & humores diſſoluere & generare, & per
conſequens calorem extinguere, & crudos humores in cor-
pore generare, & ideo potionatis & flebotomatis conſulitur
ne dormiant, ne ſcilicet fiat maior humorum reſolutio, qui a
natura regi non poſsint, cum tũc ſit debilis & inepta. Per ſom
num poteſt intelligi dulcedo proſperitatis mundanæ, & quies
& delectatio carnalis, necnõ torpor & deſidia corporalis. Iſta
enim quando nimis excedunt, multa mala ſpiritualia faciunt.
ſolẽt enim humores interiores. i. affectiones diſſoluere, & per
carnalia deſideria humectare, & ſic calorẽ charitatis extingue
re, & humores phlegmaticos & crudos. i. diuerſa vitia in ani-
ma generare. Potiſsimẽ autem potionatis. i. illis qui medicinã
pœnitentiæ de nouo biberunt, & flebotomatis. i. illis qui ſan-
guinem carnalitatis a venis cordis per confeſsionem nouiter
execcerunt. i. illis qui ad religionem vel pœnitentiam nouiter ac
ceſſerunt, non eſt vtilis talis ſomnus proſperitatis & torpo-
ris, quia ſcilicet ſi tunc dormitioni huiuſmodi ſe darent, humo
res malarum affectionum tanti generarẽtur in ipſis, ꝙ a natu
ra. i. a ratione eorum regi vel dirigi non valerent. Tales igitur
non debent tali ſomno dormire, ſed abiude pro viribus reſili-
re. Ideo bene dicitur ad Epheſios 5. Surge qui dormis, & exur
ge a mortuis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Bonus & tempera- 6
tus ſomnus calorem naturalem fortificat, corpus humectat &
impinguat, crudos humores decoquit, ebrietatẽ tollit, infirmũ
alleuiat, & victoriam naturę contra morbũ denunciat, & de-
clarat. Sic verẽ ſomnus contemplationis calorem charitatis ſo
let fortificare, mentem per deuotionem impinguare, crudos
humores malorum carnalium affectuum dirigere, conuerte-
re & mutare, ebrietatem vitiorum tollere, infirmam animam
alleuiare, & victoriam contra vitia demonſtrare, & ipſam na-
turam animæ ad triumphandum de vitijs adiuuare. ¶ In ſom 7
no conſiderantur multa, ſcilicet dormitionis volũtas, quia ſci-
licet voluntariẽ ſe ponit homo ad dormiendum. Item dor-
mitionis breuitas, quia quando quis vadit ad ſomnum, cito
& iterum ſurgere proponit. Item virtutis vnitas, quia vt di-
ctum ẽſt, virtutes vigilando diſperſę, coadunantur in ſomno.
Item dormientis inſenſibilitas, quia ſcilicet dormiens non
ſentit quæ circa ſe exterius geruntur: Item dormientis au-
dacia, quia ſcilicet dum dormit, etiam hoſtis præſentiam non
timeſcit. Per ſomnum poteſt intelligi ſtatus religionis, de-
uotionis, & perfectionis, in quo ſcilicet homo ab exteriori-
bus mundi laboribus ſe ſegregat, & quieti mentis intendit
iugiter atque vacat. Talis enim ſomnus ſpiritualis debet
fieri voluntariẽ, non coactẽ, quia ſicut homo non poteſt com-
pelli

pelli dormire, ſic nec deo ſeruire. Mar. 4. Vltro.n. terra fructi-
ficat. Item debet fieri cum breuis mortis intentione. Somnus.n.
contemplationis non pôt eſſe diuturnus, & intenſus. Debet.n.
hõ aliquando de tali ſomno ſurgere, & actiuè opera exercere.
Ioã. 11. Lazarus amic⁹ noſter dormit, ſed vado vt a ſomno ex-
citem eũ. Itẽ debet fieri cũ viriũ adunatione, quia.ſ. vires ſuo-
rũ affectuum debet hõ recolligere, & eos ad interiora ab exte
rioribus reuocare, & ipſos in deum coniungere & vnire. Item
debet fieri cũ inſenſibilitatis induratione, quia.ſ. talis dormiẽs
debet eſſe inſenſibilis quo ad mũdum, nihil.n. ſapere debet de
terrenis. Et etiam per virtutem patientiæ debet inſenſibiliter
ſe habere, vt quæcunque mũdi tribulamina videatur nõ per-
cipere vel ſentire Prouerb. 23. Verberauerunt me, & non do-
lui, traxerunt me, & non ſenſi. Item debet cum ſpei & ſecurita
tis confirmatione, quia pro certo illi qui per cõtemplationem
in ſtatu perfectionis dormiunt, hoſtis diaboli potẽtiam ſeu p-
ſentiam non timeſcunt, quinimo ipſum faciliter ſuperant atq;
7 vincunt. pſal. Non timebis a timore nocturno. Vel dic q ille q
dormit in peccato, voluntariè ſe ibi ſubiicit, & cum fatua ſpe
reſurgendi, & ibi modicum manendi delinquit. Peccatum et
ipſum ita inſenſibilem & obſtinatũ facit, & ita in ſua malitia ſe
curum, q hoſtis diaboli præſentiã non præſentit. Act. 20. Cũ-
que graui mergeretur ſomno, cecidit. Vel dic q iſte ſomn⁹ ſi-
gnificat Chriſti mortem, quæ fuit voluntaria, breuis & tranſi
toria, inſenſibilis & patiens, ſecura, & hoſtem diabolum nihil
8 timens. ¶ Homo quando dormit, figuram variat atque mutat.
Exterius.n. videtur mortuus, intus tamen eſt fortis & viu⁹: ex-
terius apparet pallidus & frigidus, intra tamen eſt rubens &
calidus, quia.ſ. quanto virtut magis interius roboratur &c. Sic
procul dubio in illis qui dormiunt in domino per ſpem & de-
uotionem, apparet exterius quędam ſpiritualis mortis imago.
Iſti enim apparent pallidi, frigidi, pauperes, & depreſſi, & vir
tute quo ad exteriora bona penitus deſtituti, & etiam in mun
danis reputantur quaſi mortui & amiſſi, veruntamen quo ad
deum ipſi ſunt viuentes, & intus in conſcientia calidi, & chari
tatiui, deuoti, & feruentes 2. ad Corin. 6. Quaſi morientes, &
ecce viuimus. Iſtorum enim virtus & prudentia quanto min⁹
valet exterius in mundanorum opinione, tãto magis valet in-
terius in dei æſtimatione, & quanto minus valet exteri⁹ in mũ
danis, tanto plus eſt fortis interius in ſalutaribus & diuinis, qa
ſicut dicitur 1. ad Corint. 1. Cõtemptibilia mundi elegit deus.
9 ¶ In dormiendo attenditur diuerſitas, quia quædam animalia
dormiunt palpebris clauſis quædam apertis &c. vide infra de
10 animalibus in generali. ¶ Dormiens vſum ſenſuum non habet.
Nõ.n. loquitur, nõ audit, nõ guſtat, nõ odorat, nõ videt, nõ tan
git, non ambulat, nec voluntariè mouetur. Exterius eſt pallid⁹
& frigidus, intus autem calidus. natura autem in ipſo de exte-
rioribus non curat, de interioribus vero ſolum tractat. Grauis
etiam eſt, & vltra modum ponderat magis quàm vigilans. Ta-
lis dormiens eſt peccator. Iſte enim ſomno delectationum li-
gatus, nihil percipit de pertinentibus ad ſalutem. non enim vi
det per diſcretionem, non audit per obedientiam & ſubiectio
nem, non guſtat per contemplationem, non odoratur, per ſpẽ
& deuotionem, non tangit per beneficiorum collationem, nec
tangitur aliorum miſerijs per compaſsionem, non loquitur p
confeſsionem, nõ mouetur per bonam operationem, nec am-
bulat per bonam affectionem, quinimo grauis eſt per pigritiæ
cõpreſsionem, & oneroſus per importunam conuerſationem,
itaq; difficiliter poteſt portari per ſupernam ſupportationem
& dilectionem. Vix etiam poteſt moneri de malo ſtatu ſuo per
prælati correctionem & prædicationem. pſal. Qui dormit, non
adijciet vt reſurgat Vel dic q per ſomnũ intelligitur mors, qa
.ſ. dormiens conditiones mortui ſecum habet, quia.ſ. non audit,
non videt, &c. ſicut ſupra. Vel dic q dormiens eſt vir iuſtus &
patiens, qui diſsimulat omnia quæ fiunt erga eum. Verba.n. &
tribulationes non videtur ſentire, iniurias nõ videtur audire,
mala exempla non videtur videre, mundi delicias non vide-
tur guſtare, aliorum infamias non videtur odorare, mundi bo
na non videtur per affectum tangere, nec ad aliqua bona ope-
ra ſe mouere, ſed per ſtabilem perſeuerantiam graui timore
dei & humilitate preſſus, in vno loco.i. in vno gradu & ſtatu
reſidere, & non per ambitionem de beneficio ad beneficium
tranſilire, & ſic cuilibet poſsit dici illud Matth. 26. vbi Chri-
ſtus rediens ad diſcipulos & inueniens eos dormientes dixit.
Dormite iam & requieſcite.

De Somnio. *Cap. 20.*

SOMNIVM eſt dormiẽtiũ quędã diſpoſitio, qua 1
diuerſarum rerum formę dormientiũ mentibus
imaginarię imprimuntur. Vt.n. dicit Gregorius,
& etiam Macrobriut in libro ſomnij Scipionis,
propter colligantiam & vnionem quam aĩa ha-
bet cum carne, paſsiones & diſpoſitiones corpo
ris in ipſam reſultant, quæ imaginatiuam & phãtaſiam immu-
tant, & eiſdẽ quaſdam ſimilitudines reprę ſentant. Aĩa vero qa
tunc non habet exercitium rõnis propterea q inſtrumenta tã
ſenſus cõmunis q̃ ſenſuum particulariũ ſunt ligata, iſtas quidẽ
ſimilitudines cum phantaſmatibus taliter qualiter apprehen-
dit, de ipſis tamen plenè non iudicat nec diſcernit, imo illud
quod fictum eſt, verum & ſolidum eſſe credit. Per aĩam in cor
pore intelligo prælatum vel iudicem in ſua maieſtate. Iſta.n.
aĩa.i. iudex quandoq; eſt dormiens & non vigilãs, quia procul
dubio multi ſunt iudices & prælati per ignorantiã & negligẽ
tiam dormientes & non per diligẽtiã vigilantes, ſenſus diſcre-
tionis ligatos habentes, rationiſq; exercitio non vtentes 1. ad
Corint. 11. Inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt
multi. Iſti.n. habent colligantiã cum carne.i. cum carnalibus
amicis, & cum ſuis collateralibus, & conſiliarijs. Nam ipſis ta-
liter copulantur, q ab ipſis pro libito immutantur, & ſic phan
taſias malorum conſiliorum ab iſtis recipiunt, & quicquid ab
eis offertur quamuis ſit vanum & friuolum, verum credũt, &
quia carent rationis iudicio, ipſis ſpeciebus oblatis.i. iſtis ver-
bis relatis cõſentiunt, & ſic ipſorum iudicia ficta, & opera non
vera, certa aut ſtabilia, ſed falſa & vana, & ſomnia dici poſſũt.
Eſa. 29. Sicut ſomnium viſionis nocturnæ, ſic multitudo oĩum
gentium. Zacha. 10. Somniatores fruſtra locuti ſunt. ¶ Somnia 2
aliquando ſunt vera, & tunc potiſsimè quando fiunt ex diuina
inſpiratione, vel ex bonorum angelorum impreſsione. Ipſi.n.
beati angeli quandoque oſtendunt ipſi animæ multa vera. Et
hæc aliquotiens nuda & plana, quãdoque vero figuris & enig
matibus inuoluta, ſicut apparet in multis ſomnijs & viſionib⁹
prophetarum, & etiam in ſomnio Scipionis. In talibus.n. ſom-
nijs anima non iudicat falſa, imò facit vera iudicia atq; certa.
Quando vero ſomnia fiunt ex demonũ ſuggeſtione, vel ex ci-
borum receptione vel ex humorum infectione, tunc talia ſom
nia vt communiter non ſunt vera, ſed potius friuola atque va-
na. Sic verè quando anima.i. rex, iudex vel prælatus qui in cor
pore eccleſiæ vel patriæ principatur, habet in ſuis iudicijs &
imaginationibus deum impreſſorem, vel bonum angelum.i.
iuſtum virum inſpiratorem & conſultorem, ipſe tunc procul
dubio non ſolet errare, ſed verè & legitimè iudicare, & de re-
bus verè & nõ inaniter ęſtimare. Iohe. 2. Senes vẽri ſomnia ſom
niabunt, & iuuenes veſtri viſiones videbunt. Sed pro certo qñ
ipſi animæ.i. principi vel prælato offeruntur talia ſomnia.i. ta-
lia verba adulatoria, relatoria vel detractoria, a demone, id eſt
a malo & malitioſo conſiliatore, a ciborum.i. a munerum rece
ptione, & ab humoris.i. carnalis affectionis acceptione & infe
ctione conficta & generata, vtpotè qñ iſta procedunt ex malo-
rum cõſiliariorũ deceptione, ex munerum corruptione, & ex
carnis affectione, tunc dico q talia ſomnia non ſunt vera, qui-
nimo aĩa.i. pręlatus vel princeps qui tales exhalationes.i. in-
formationes taliũ ſequitur, nunq̃ verè poterit iudicare, ſed po
tius falſo & imaginariæ ſomniare. Gen. 37. Ecce ſomniator ve
nit. ¶ Somnia cauſantur ex multis, quandoq; ex complexione, 3
qñq; ex appetitu & affectione, qñq; ex nimia attentione, & in-
uonis applicatione, quandoq; ex cerebri perturbatione, qñq; ex
ſanguinis corruptione, qñq; ex ętatis immutatione. Comple-
xio.n. ſomnia variat, vtpotè, quia ſanguineus ſomniat lęta. Me-
lãcholicus triſtia. Cholericus ignea. Phlegmaticus pluuias, &
niues, & aquatica. Appetitus etiam & affectio cauſat ſomnia,
vt patet de eſuriente, qui ſomniat quòd comedit, et de ſitiente,
qui ſomniat quòd bibit, & cum tamen euigilat, deluſum ſe in-
uenit, & magis eſurit atque ſitit. Nimia etiam attentio cauſat
ſomnia, vt patet in vſurarijs, qui ſemper ſomniant ſe pecuniam
numerare, & argentum & aurum palpare. Corruptio etiam
ſanguinis cauſat ſomnia, vt patet, quia ille qui corruptũ habet
ſanguinem, ſomniat ſe ambulare per loca fętida et immunda.
Cerebri etiã perturbatio cauſat ſomnia, vt patet in phreneti-
cis, qui propter cerebri perturbationem terribilia ſomniãt &
horrenda. Ætatis ẽt immutatio cauſat ſomnia, quod patet ſcḿ
Ariſto. quia pueri infra quinquennium nõ ſomniãt, alij aũt ſic

qñ quinquẽniũ tranſierunt. Sic verè in aïa ad litteram.i. in quo
cnoque iudice vel prælato cauſantur ſomnia.i. falſa & inepta
iudicia multis modis. Et hoc quandoque ea complẽtione ſuæ
malę coodirionis, qñq; ex affectione alicuius mũdanæ dilectio
nis, qñq; ex nimia attentione circa occupationem terrenæ poſ
ſeſsionis, qñque ea cotruptione ſanguinis.i. catnalis infectio-
nis, quandoque vero ea mutatiooe puerilis iooocentiæ & bo-
nę intentionis. Conſtat.n.ꝙ quidam ea conditione & comple-
xione ſua naturali ſemper volũt aliq̃d ſomniare, opiniooes va
rias teaere, & multa vana & inutilia cogitare. Qd vtiq; acci-
dit ẜm conditionẽ humorũ.i. affectuum & vitiorum, quia.ſ.ſã
guinei & carnales ſemꝑ cogitant & ſomniãt de rebus lętis &
ſolatioſis. Cholerici.i. crudeles de rebua igneis.i. de rapinis &
negocijs flagitioſis. Melancholici.i. terteſtris & cupidi ſemper
cogitant & ſomniant de rebus.i. de mundi diuitijs, & (quę cor
cõtriſtant) ſollicitudinibus curioſis. Phlegmatici aũt.i. pigri &
deſides ſemper cogitant de aquis & de niuibus.i. de frigoribꝰ
præcauendis, & de aquaticis.i. de cibis delicioſis. Tales.n. ſe-
cundum ſuam malam conditionem, & vitiorum ſuorum com
pleaionem ſemꝑ ſomniant, & nunc vnũ, nunc aliud cogitãt &
affectant, contra illud Liuit. 19. Non augurabimini & non ob-
ſeruabitis ſomnia. Conſtat etiã ꝙ quãdo quis multum affectat
aliquid, ſemꝑ ſolet de eo cogitare, & aliq̃d imaginari, & friuo-
lè ſomoiare, ſicut patet de illis qui ſitiunt & eſuriunt.i. qui deſi
derant & affectant promotionem ſui & parentum, qui nõ ceſ-
ſant circa hoc aliquid facere vel tractare, vel de ſufficiẽtijs ip-
ſorum quos diligũt, falſum aliquid ęſtimare, ita ꝙ videtur eis
ꝙ iam bibunt & comedunt.i. ꝙ id quod appetunt iam acqui-
runt. Quod etiã videmus de auaris, quibus videtur ꝙ ipſi opti
mè ſe ſatiat mundi bonis & ꝙ ipſi bibunt & comedunt pro li-
bito voluntatis, quod vtique facit oimia affectio quam habent
ad mundi bona, & eſuties auaritiæ qua tenentur. Sed procul
dubio non ſic, non.n. ſatiantur vel implentur, imo quanto plus
ſomniant & ęſtimant diuitijs repleri, tanto minus implentur,
& tanto maiori eſurie auaritiæ inflammantur. Quod etiam de
diuitibus põt dici. Quidam dormiunt in delicijs huius mũdi,
& videtur ꝙ ipſi mundi bonis replentur, quod tamẽ eſt friuo-
lum ſomnium atq; vanum, cum in eis nõ ſit aliqua plenitudo.
Et qñ de ſomno præſentis vitæ per mortem expergiſcuntur,
tunc ſe deluſos inuenient, quando.ſ. in inferno, ſiti & eſurie af-
fligentur, & quanto videbantur in mundi proſperis dormien-
do amplius bibiſſe, comediſſe, & ſe diuitijs impleniſſe, tanto
maiori eſurie & penuria grauari perpetuo dinoſcentur. Eſaiæ
29. Somnias eſuriens, & comedit, cum autem fuerit eaperge-
factus, vacua eſt aïa eius, ſomniat ſitiens & bibit, & cum eaper
gefactus fuerit, adhuc ſitit. De alijs etiã apparet quia pro cer-
to illi qui nimis ſunt attenti circa diuitias, ſemper ſolent de ip
ſis ſomniare.i. de ipſis falſum aliquid iudicare, et eas magis q̃
debeant reputare, ipſaſq; veras cum falſæ & vanę ſint, ęſtima-
re. De corruptis etiam & luxurioſis, quorum ſanguis affectio
nis eſt corruptus apparet: quia pro certo tales nõ cogitant niſi
in rebus fętidis & immundis & in luxuriæ fętoribus impudi-
cis. De illis etiam qui cerebrum.i. ſenſum & rotionem habent
de infirmitatem inuidiæ, malitiæ, odij vel nequitiæ, perturba
tum, apparet, quia pro certo tales nunquam de vero indicant,
imo aliquid falſum ſemper ſomniant, & aliud q̃ dicat veritas,
conſectantur. De prouectis ẽt apparet, quia pro certo illi qui
pueritia.i. ſtatũ innocentiæ perdiderũt, & q̃ quinqueniũ.i. de
bitũ regimen quinq; ſenſuũ excelſerunt, ſomnia multarum fri
uolarum opinionũ, ęſtimationũ & affectionẽ ſolẽt incurrere,
& a rectitudine veri iudicij deuiare. His igitur ſex fiunt falſa
ſomnia.i. falſę opiniones et iudicia, quia qui ea cauſis iſtis mo-
tus in aliquo negocio fuerit, vix veraciter iudicabit, quimmo
potius ſomniabit, ita ꝙ qñ morietur, demones poterũt ei dicere
illud Gen. 37. Ecce ſõniator venit: venite ergo, occidamꝰ eũ,
4 & videamus quid proſunt ei ſomnia ſua. ¶ Somniũ nihil aliud
eſt quàm amplexatio vmbrę pro re, ſigni pro ſignato, imagi-
nis pro veritate, falſi pro vero. Et ideo ſomnians dum ſomniat,
multa imaginatur, quia aliqñ videtur ſibi ꝙ eſt rex vel epiſco-
pus, & ꝙ videt & facit mirabilia & ſtupenda, ſed cum euigila-
uerit, inuenit oïa eſſe falſa. Sic verè opinio malorum de mun-
do & mundi fœlicitate, non eſt niſi quoddam ſomnium, quia
.ſ. ipſi amplexantur vmbrã pro re, ſignum pro ſignato, imaginẽ
pro veritate & falſum pro vero, hoc eſt dictu, amplexantur bo
na mundi, quę non ſunt niſi quædã vmbra, quoddã ſignũ, quæ
dam imago futurorum bonorum, quæ reputant eſſe vera, fixa,
ſolida, atq; certa. Et ideo videtur ꝙ illi faciũt mirabilia in hoc
mundo, & tamen quando de ſumno præſentis vitæ euigilaue-
rint per mortẽ, inuenient ſe deluſos, & bene videbunt ꝙ oïa q̃
crediderant, falſa, & omnia quæ certa ęſtimauerant, erant va-
na. pſal. Dormierunt ſomnũ ſuum, & nihil inuenerunt oẽs vi
ri diuitiarum in manibus ſuis. Et ſicut talia ſomnia qñque ve-
niunt ea ciborum repletione, qñq; ea infirmitatis grauamine,
& qñq; ex vacuitate & inanitione, ſic verè ſomnia talia falſæ
opinionis & indebitę reputationis procedunt ea repletione vi
tiorum & nequitiæ, ex infirmitate imbecillitatis noſtræ igno-
rãtiæ, & ex vacuitate & inanitione inſatiabilis auaritię. Iſta.n.
ſunt quæ mundi bona faciunt reputari vera & certa, & quæ
imaginationi offerũt iſta vana. Eccl. 5. Vbi multa ſomnia ſunt,
ibi multę vanitates. & in pſal. Velut ſomnium ſurgentium do-
mine, imaginem eorum in ciuitate tua ad nihilum rediges.

De Vigilia. *Cap. 21.*

VIGILIA eſt quędã aïalis diſpoſitio, quę nihil 1
aliud eſt q̃ libera ꝑ organa ſenſus & motus, ſpiri
tus diffuſio, animatę virtutis in corpore pagens
actiones. Nã oïs actio voluntaria aïę in vigilãdo
habet fieri, & oïs ſenſus & motus non naturalis
ſed voluntarius & aïalis habet in vigilijs exerce
ri. Conueniunt.n. vigiliæ moderatę oïbus operari volentibus,
quia.ſ. iſtę ſunt neceſſarię laborantibus vt mercedem accipiat.
Speculantibus vt inſidias hoſtium præcaueant. Expectantibus
vt dñm ſuum venientem ſuſcipiant. Itinerantibus vt dietam
perficiant. Studentibꝰ vt lectionẽ ſuam addiſcere valeant. Orã
tibus & pugnantibus, vt coronam accipiant & habeant. Gre-
ges cuſtodientibus, ne lupi vel fures oues rapiant. Medicinam
ſumentibus, ne nimiam diſſolutionem incurrant. Quibuſdam
ęgrotãtibus.ſ. lęthargicis, vt a morbo citius conualeſcant. Ta-
les vigiliæ ſignificant ſollicitudinem curioſam, & vigilem di-
ligẽtiam virtuoſam. Vñ vigilia nihil aliud eſt q̃ diſcreta & ſol-
licita circa ſua negocia meditatio, & diligens ſollicitudo & at
tentio. Iſta.n. eſt quædam aïæ diſpoſitio, quæ eſt neceſſaria ad
exercendum oẽs operationes virtuoſas. Hõ.n. dormiens, ſopi
tus & negligens, nihil operatur. Hõ vero vigil & diligens, cir-
cunſpectus & attendens, ſcotit ꝑ diſcretionẽ, & per bona ope-
ra mouetur, & virtuoſis actibus occupatur 2. ad Timoth. 4. Tu
vero vigila, in omnibus labora, opus fac euangeliſtę, miniſte
rium tuum imple. Igitur dico ꝙ vigilię circunſpectionis, pru-
dentiæ, diligentiæ & attentionis, ſunt vtiles & neceſſarię mul-
tis generibus perſonarũ, videlicet laborantibus ſub onere tri- 2
bulationum, vt merces gloriæ reportetur. Matt. 24. Suſtinete
hic, & vigilate mecum. Item ſpeculantibus in arce contempla
tionum, vt hoſtium ſpiritualium inſidioſa tentatio euitetur.
Vñ 1. Macha. 12. dicitur ꝙ Ionathas timens aduentum hoſtiũ,
ꝓcepit ſuis vigilare, & eſſe in armis. Item neceſſariæ ſunt iſtę
vigiliæ expectantibus.ſ. largitorem conſolationum, ne ab ipſo
per mortem in aliquo vitio præoccupentur. Matt. 24. Vigilate
itaque, quia neſcitis qñ filius hoïs. venturus ſit. Itinerantibus
ſ. ꝑ viam huius vitæ ad terminum cœleſtium manſionũ, vt no
ſtra dieta ſomno peccati non impediatur. Eccle. 39. Iuſtus. cor
ſuum tradet ad vigilandum diluculo. Item neceſſarię ſunt ſtu-
dentibus.ſ. in libro ſuarum conſcientiarum & affectionum, vt
docti & prudentes efficiantur. pſal. Vigilaui & factꝰ ſum ſicut
paſſer ſolitarius in tecto.i. in cordis ſecreto. Itẽ neceſſarię ſunt
orantibus & pugnantibus in prælio tentationum, ne ab hoſti-
bus per vitia ſuperentur 1. Petri 5. Sobrij eſtote & vigilate, q̃a
aduerſarius veſter diabolus circuit quærens quẽ deuoret, cui
reſiſtite &c. Item neceſſarię ſunt greges cuſtodientibus.i. præ-
latis & paſtoribus, & poſſeſſoribus prælationum, ne.ſ. ſubditi
ſub eorum regimine damnentur, & a diabolo rapiantur. Lucæ
9. Si ſciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique
& non ſineret perfodi domũ ſuã. Ideo Lu. 2. dicitur ꝙ paſtores
erant in regione vigilãtes, & cuſtodiẽtes vigilias nocte ſuper
gregem ſuum. Item ſunt neceſſariæ medicinam ſumentibus.i.
pęnitentiam accipientibus, necnon lęthargicis.i. ſopitis & ne-
gligentibus, ne ſ. opprimantur ſomno malarum delectationũ,
vt a tali ſomno criminum excitentur, ne morte perpetua ſuffo
centur, quia ſicut dicitur Eccl. 42. Vigilia & ſollicitudo aufe-
ret ſomnum. ¶ Multa ſunt quæ ſolent facere ꝙ faciliter vigile-
mus, videlicet vacuitas ciborũ, timor inimicorum, terror tor
mentorum, amor hoſpitum & ſociorũ, ſpes lucri & pręmiorũ,
cura reddendę rõnis & adminiſtrãdorũ negotiorũ, dolor ẽt &
infirmitas

infirmitas capitis, & aliorum membrorum. Sic verè hoīem faciunt ſpūaliter vigilem & attentum vacuitas ciborum i. temporalium tenuitas & paupertas, quia. ſ. illa mens quæ circa temporalia nō occupatur melius vigilat in his quæ pertinēt ad ſalutem. Item timor inimicorum. i. diaboli, carnis & mundi, cōſiderata inſidioſa ſubtilitas. Item terror imminentium
1 tormentorū. i. mortis, iudicij & inferni præmeditata aduerſitas. Item amor hoſpitum & ſociorum. i. grata dei & ſctōrū ſocietas, quā ſ. habet hō qui eſt in ſtatu gratiæ, & ideo propter gratam ſocietatem debet melius vigilare, ipſoſq; per peccatū non debet dimittere, & ad ſomnum delectationū abire. Item ſpes præmiorum. i. gaudiorum paradiſi deſiderata fęlicitas, quæ. ſ. promittitur vigilantibus. Item dolor corporis & mēbrorum i. de peccatis contrita & dolens timiditas Item cura negociorum. i. reddendę rationis ipſi iudici Christo attēta neceſſitas, & curę regēdę vitæ iniūcta ſedulitas. Quia pro certo hō qui habet de neceſſitate facere magnum negociū, & qui habet cuſtodire magnum theſaurum, & qui habet pertranſire magnum periculū, non libenter dormit imo vigilat diligenter. Sic hō qui habet facere negotium ſalutis, cuſtodire theſaurum gratiæ & gloriæ, pertranſire periculum huius vitæ, debet vigilare ſpiritualiter & non dormire. Ionas. n. in periculo maris poſitus dormiuit, & ideo ſubmerſus fuit. Ionæ 2. Benè ergo dr Marci 14. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Iſta. n. ſunt quæ excitant hoīem de ſomno peccati, & quę ipſum faciunt ad deum vigilem & attentum. Quia procul dubio hō debet ſpiritualiter vigilare vt inimicos demones poſſit præcauere, vt ſocios deū & angelum poſſit aſſociare, vt tormenta mortis & inferni poſſit præuidere, & vt præmia cœleſtis gloriæ poſſit comportare, vt curam ſuæ ſalutis poſſit diligenter habere, & vt in die iudicij rationem poſſit debitè reddere, & monſtrare. Ideo bene conſulit apoſtolus 1. ad Theſſa 5. Nō dormiamus ſicut cæteri, ſed
3 vigilemus & ſobrij ſimus. ¶ In vigilando hō poteſt habere plenū ſenſuum officium. Tūc. n. hō ſentit, ambulat, mouetur, operatur, videt, audit, guſtat, odoratur, tangit loquitur, intelligit, & veritatem de rebus imaginatur, quæ tamen oīa deficiunt in hoīe dormiente. Vigilans ſignificat virum iuſtum, de ſua ſalute ſollicitum & attentum, quia procul dubio talis habet ad plenum exercitium ſuorum ſenſuum ſpiritualium & virtutum, quia. ſ. nullus ſomnus peccati ipſos impedit aut retardat, & iō talis mouetur per ſui ſtatus diſcuſſionem ambulat per amorē & affectionem, ſentit per diſcretionē, operatur per bonā operationem, videt per conſiderationē, audit per ſubiectionē guſtat per deuotionem, odorat per ſpem & attentionem, tangit ꝑ beneficiorum collationem intelligit per contēplationem, loquitur ꝑ cōfeſsionem, prædicationem, laudem, & gratiarum actionem. Ideo ad talem ſpiritualem vigiliā monet ſcriptura Apoc. 3. dicens cuilibet viro iuſto. Eſto vigilans, & confirma cætera
4 quæ moritura erant. ¶ Eſt quędam ſpecies vigiliarum quæ dicitur inſomnietas, quæ magis eſt infirmitas quam diſpoſitio naturalis, & eſt quando vigiliæ intantum excedunt, ꝙ ſenſus ad ſomnum reuocari non poſſunt. Fit aūt talis inſomnietas multis modis. Quādoq;. n. prouenit & caliditate & ſiccitate complexionis. Spiritus. n. igneus ſemper petit exteriora, & ſic aīal non quieſcit. Quandoque fit propter malam materiam lædentem cerebrum, ſicut patet in phreneticis & infirmis, in quibus mali fumi de malis humoribus reſoluti cerebrum petunt ipſumq; inquietāt atq; pungunt, & dormire aliqualiter non permittunt. Qñq; prouenit ex viſcoſitate humiditatis in cerebro dñantis, vt patet in decrepitis. Quandoque ex dolore vel timore mentis vel corporis patientis, ſpiritum quieſcere non ſinentis. Qñq; ex ſuperfluitate humoris indigeſti in ſtomacho abundātis, & ex ſuperfluitate ebrietatis & vini acutum fumum ad neruos ſenſibiles mittentis, & eos claudi & opilari non permittētis. Quādoque vero ex profunda meditatione cordis circa aliquid nimium attendentis, & ſpiritum ad exteriora trahentis, & quietē ipſius auferētis. His. n. omnib⁹ de cauſis incurrit hō vigiliarum exceſſum, & inſomnietatem, & perdit ſomni ſuauitatem, & ex hoc et incurrit virtutis debilitatē, ſenſus viſus hebitudinem & obſcuritatem, corporis ſiccitatem, & capitis grauitatē. Per iſtam paſſionem vigiliarum intelligo illam nimiā & nimis vigilem ſollicitudinē peccatorum, qui. ſ. vltra debitū ſunt attenti ad terrena negocia pertractanda, & ad bona temporalia acquirēda, & ad mala cōſilia cōtra ꝓximos machinanda, de quib⁹ Iob 24. Vigilanteſq; ad prædam pręparant panē liberis, agrum nō ſuum demetunt &c. Talem. n. vigilantiam ſeu malitiā cauſant multa genera vitiorū, videlicet feruor & igneitas auaritiæ quæ. ſ. ſpm mentis trahit ad affectādum exteriora,
ita ꝙ quieſcere nunquam poſſunt, ſicut ad literā patet de auaris mercatoribus & diuitibus, qui nunquā a ſollicitudine quieſcunt. Eccleſi. 5. Saturitas diuitis non ſinit dormire eum. Item malas vigilias cauſat fumoſitas iracundiæ. Quādo. n. hō phreneſi furoris & iracūdiæ percutitur, fumi malorum affectuum cerebrum mentis lædunt, & pręardore vindictę ipſum quieſcere non permittunt. Hiere. 31. Vigilaui vt euellerem. Itē tales malas vigilias cauſat humor & viſcoſitas luxuriæ. Qñque etiam dolor deſperationis & triſtitiæ. Quandoque ebrietas proſperitatis & opulentiæ. Et quandoque meditatio mundanæ occupationis, & executio terrenæ ſapiētiæ. Iſta. n. ſunt quæ hominem faciunt vigilem & attentum, et a ſomno deuotionis & gratiæ alienum. Et propter hæc talis vigilia i. talis vigil ſollicitudo & malitia ſolet ſiccitatē indeuotionis efficere, viſum diſcretionis hebetare, vires fortitudinis ſpiritualis & cōſtantiæ debilitare, & capitis. i. mentis grauedinem generare, & etiam ꝑ torporem & pigritiam aggrauare, & finaliter per æternæ dānationis violentiam ad infernum inferius inclinare. Ideo de tali malo vigiliæ pōt intelligi illud Iob 21. In diem perditionis ſeruatur malus, & ad diem vltionis ducetur. Ipſe ad ſepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.

De Exercitio. Cap. 22.

EXERCITIVM eſt vnum de cōſeruātibus vitam humanam. Siue. n. ſit exercitiū mentale, ſicut eſt gaudium, amor, lætitia, triſtitia, iracūdia & ſimilia, ſiue ſit exercitium corporale, ſicut eſt ire, laborare, æquitare, vigilare & ſimilia, dū tamen ſit moderatum & non ſuperfluum vel remiſſum, multum valet ad corporis & aīmę ſanitatem. Nam ſicut tale exercitium (vt dicit Conſtantinus) calorem naturalē excitat, ſuperfluitatem conſumit, & membra indurat & conſolidat, ſic verè dico loquēdo ſpūaliter, ꝙ exercitia bonorū actuū & virtutū ſiue ſint exercitia ſpūalia, ſicut eſt amor dei & proximi, timor culpæ & pœnæ, gaudiū ſpei & ſpūalis lætitiæ, triſtitia bonæ diſplicentiæ, iracundia zeli ſeueritatis & iuſtitiæ, ſiue etiam ſit exercitium corporale, ſicut eſt greſſus peregrinationis, labor manualium operationum & elemoſynarū & largitionum multum proficiunt ad ſanitatem aīæ cōſeruandam. Iſta. n. ſunt quæ calorē caritatis habent accendere, ſuperfluitatem carnalitatis habent conſumere, ſoliditatem & duritiā fortitudinis & firmitatis habent inducere & efficere. Bonorū. n. laborum exercitium & aſſuefactio membra conſolidat, vitia adnihilat, & calorem charitatis excitat & augmentat. Ideo pulchrè loquitur fulgentius in quodā ſermone tractans illud Prouerb. 31. Panem otioſa nō comedit, vbi dicit ſic Honeſtus (inquit) labor eſt humanæ vitæ fida cuſtodia, dormientis naturæ ſtimulus, ſopiti caloris lima, ſuperfluitatis conſumptio, vitiorum fuga, morborum mors languorum medicina, lucrum tēporis, iuuentutis debitum, adoleſcentiæ diſciplina, ſenectutis gaudium ſalutis adiutorium, nutricis omnium malorum emula ocij & inimica. Ille nempe ſolus ab exercitio ſe abſtrahat & labore, qui fęlicitatis gaudio vult carere. ¶ Exercitium debet
fieri ante prādium, vt ſuperfluitates lubrificatæ & reſolutæ, ꝑ exercitium euacuentur, ne cibus ſuperueniens corrumpatur. Sic verè antequam ſumamus cibum euchariſtiæ vel etiam cibum ſpiritualis doctrinę, neceſſe eſt ꝙ exercitiū laboris & pęnitentiæ ſubeamus, quo. ſ. ſuperfluitatem vitiorum diſſoluam⁹ & conſumamus, vt ſic cibū iſtum in corruptionis loco non ponamus, ſed vt ſibi in conſcientia locum mūdiſſimū faciamus. ¶ Exercitium factū poſt cibum, ſi tamen temperatum fuerit, ſolet proficere, & motu ſuo cibum ad locum digeſtionis deprimere, calorem excitare, digeſtionis officium adiuuare. Sic verè poſtquam hō ſumpſit cibum doctrinæ vel pœnitentiæ, ipſe ſe debet per bona opera exercitare, & in bonis laboribus occupare. Nā talis labor calorē charitatis excitat, & digeſtionē moralis conuerſionis perficit & procurat. Et breuiter bonum exercitium ſiue ſit in moralibus, ſiue in agibilibus, ſiue in ſciētialibus, eſt cauſa ſpiritualis aīę ſanitatis, & cauſa tam corporalis quam mentalis fortitudinis & virtutis. Vnde vegetius libro 2. de re militari dicit. Omnes artes & opera iugibus exercitijs cōualeſcunt. Quod ſi in minimis verum eſt quanto magis in arduis & in magnis?

De Quiete. *Cap. 23.*

1 QVIES eſt finis & conſummatio motus & labo-
ris.qa.ſ.nis motus ordinatur naturaliter ad quie
tē,quies.n.eſt conſeruatiua rei, qa nihil eſt dura
bile in iſti inferioribus elementis niſi aliquotiēs
quieſcat.vñ poeta. Quod caret alterna requie,
durabile nō eſt. Per quietem .n. menſuratā vires
reparantur,mēbra laſſa refocillātur,& interpellato labore vir
tutes corporis & aiç vigorātur.Per quietē poſſum intelligere
ſtatū contēplationis,& vitā religioſæ conuerſationis Ibi enim
mēs ab exterioribꝰ laborioſis negotijs ad interiora cōſcientiæ
producitur, & ibi in pace & quiete ſolū deū(q eſt vera quies)
meditatur,dicēs ipſi Chriſto illud Aug. Inquietū eſt cor meū
bone Ieſu , donec quieſcat in te . Talis.n. quies ſolet ſtatum &
eſſe gratiæ conſeruare , durabilitatē perſeuerantiæ generare,
vires aiæ reparare, & laſsitudinē mentis quæ in terrenis fati-
gata fuerat confortare . Labor.n. actionis exterioris terminari
debet ad quietē contēplationis interioris,qa pro certo nullus
pōt in ſtatu gratiæ durare vel perſeuerare,qui quietē contēpla
tionis aliqñ non nouerit frequentare.Prouerb.3.Quieſces, &
2 ſuauis erit ſomnus tuus. ¶ Aliqñ quies eſt falſa, & nō vera, &
hoc apparet in infirmitatibus acutis,vbi hō continuè eſt in fe-
bre:habet tamē aliquas horas falſę quietis, quæ.ſ.non eſt pro-
priè quies, quia.ſ.non ceſſat infirmus ſomniare & aliquid men
taliter cogitare.Sic verò in mundo eſt duplex quies mentis,ſ.
quædam quæ eſt vera,quando.ſ. anima per fidem & charitatē
& per contēplationē etiā in deo requieſcit.Alia eſt quæ eſt fal-
ſa,quando.ſ.anima in creaturis quietem inuenire credit, & qñ
aliqua delectabilia ibi ſentit.iſta.n.non eſt quies vera,imo fal-
ſa,quia pro certo hō nūquā tm̄ diuitijs vel delicijs delectatur,
quin laboret amplꝰ q̄ lętetur , & vbi magis videtur hō requie
ſcere,ſolet mentis maiores anguſtias plus ſentire . Eſa.57.Cor
3 impij quaſi mare feruens,quod quieſcere valet.¶ Quies qñ ni
mis excedit,ſolet multarum ęgritudinū eſſe cauſa.Iſta eſt enim
malorum humorum generatiua , caloris conſopitiua , virium
corporis eneruatiua,corruptionis ēt inductiua.Aqua.n.quie-
ſcēs,& immota corrūpiē,& ferrū rubigine corrodiē ,qñ minꝰ
debito viitaē.Sic ꝓcul dubio qñ hō plꝰdebito qeſcit labore bo
norū operū,& in mūdi delectabilibꝰ vltra q̄ decet cōſolaē, ita
ꝙ nullis tribulationū impulſibꝰ vel laborioſis actibꝰ occupaē,
multorū vitiorum corruptio in eo generaē. Tūc.n. ſolet in eo
humor carnalitatis gñari, calor charitatis tepeſcere, & virtus
fortitudinis & cōſtantiæ eneruari. Tota.n.mens diuerſis vitijs
corrūpiē,& tota cordis integritas malarū affectionū rubigine
denigraē. Iō de illis q in proſperitate quieſcūt,dr̄ in pſal.In la-
bore hoium non ſunt,iō tenuit eos ſuperbia operti ſunt impie-
tate & iniquitate ſua vñ.Hiere 48 Fertilis fuit Moab ab adole
ſcentia ſua,& requieuit in fęcibus ſuis &c. Vide ſupra de ſom
no tam in bono quàm in malo ſignificato.¶ Tria ſunt membra
4 in corpore quæ nunquā habent quietem,& quę a motu perpe
tuo nō quieſcunt,ſ.cerebrum,cor & pulmo.Sic verè in corpo-
re eccleſiæ tria ſunt membra.i.tria genera perſonarum, quæ a
motu bonorū operum nunq̄ debent quieſcere vel ceſſare, ſ.ce
rebrū,qđ ſignificat prælatos,qui cætera membra regunt. Cor
qđ ſignificat bonos mūdanos,qui in corporalibus totū corpus
eccleſiæ viuificāt & nutriūt. Pulmo , q ſignificat religioſos &
clericos,qui.ſ.docendo & orādo ipſum cor.i. ipſos mūdanos a
calore cōcupiſcētię,flatu ſpirituali refrigerāt & ꝓfundūt. Præ
lati.n.ſemꝑ debent moueri,alios debitè regendo. Actiui ſemꝑ
debent moueri,opera pœnitentiæ & miſericordiæ exercendo.
Religioſi vero & clerici ſemper debent moueri ſtudendo,prę
dicando,dicendo,orando,obediendo & contēplādo.pſal.Mo-
ueatur mare & plenitudo eius,orbis terrarum,& vniuerſi qui
habitant in eo.Vel dicꝰꝙ iſta tria mēbra ſignificant tres theo
logicas virtutes.Cerebrum.n.eſt fides,quæ influit ſenſus veræ
cognitionis.Pulmo eſt ſpes , quæ habet flabellū refrigerantis
conſolationis.Cor vero eſt charitas,quæ habet calorē amoris
& dilectionis.Iſta igitur in nobis ſemꝑ debent exercere motꝰ
ſpirituales & horrere quietem,& delectationes tēporales. Fi-
des.n.ſemꝑ dēt moueri ad verum, ſpes debet moueri ad ſum-
mum,charitas vero debet moueri ad bonum . Fides n. credit
veritatem.Spes ſemꝑ anhelat ad cœli ſummam dignitatē. cha
ritas vero amat dei & proximi bonitatem.Et ſic de tali triplici
motu dicitur Prouer.30.Per tria mouetur terra.i. anima vel
conſcientia.Luc.21. Virtutes cœlorum mouebuntur.

LIBER QVARTVS

de infirmitatibus. *Cap. 1.*

QVONIAM iam dictum eſt de hoīe, & 1
de his quæ hominem conſtituunt, dicē
dum eſt aliquid de his quæ hominē de-
ſtruunt & deſtituunt.ſ.de infirmitatibꝰ,
& non quidem de omnibus , ſed ſolum
de aliquibus,ſecundum ꝙ ad mores ho
minum melius poterunt applicari. Sūt
igitur tria quæ ſolēt lędere, ſ.cauſa mor
bi,morbus,& accidens ſequens morbum. Cauſa morbi eſt in-
naturalis diſpoſitio , ſicut eſt mala complexio , nimia repletio
vel inanitio,virtutis defectio, qualitatum alteratio , & conti-
nuitatis diſſolutio. Morbꝰ eſt illa innaturalis diſpoſitio quæ ſe
quiē ex ꝓmiſsis,ſicut eſt febris,apoſtema,et ſimilia.Accidēs ve
ro eſt res ſequens ad ipſam malitiam paſsionū,ſicut ſunt ſigna
aliquarum infirmitatum,ſicut eſt ſitis in febribus,rubor & tu-
mor in apoſtematibus &c. & etiā ſicut ſunt quædā malę diſpo
ſitiones q̄ poſt morbos in corpore relinquūtur,ſicut ſunt cica-
trices in apoſtematibus, debilitas & attenuatio in febribus , &
ſimilia.Procul dubio ſic videntur eſſe tria , quæ ipſi aiæ ſpiri-
tualiter ſunt nociua,ſ.cauſæ morborū.i. vitiorū,ipſi morbi. i.
ipſa vitia,accidentia.i.illa quæ vitia ſunt ſequētia. Cauſæ.n.vi
tiorum ſunt diſpoſitio innaturalis & irrationalis ipſius volun-
tatis,quā quidē malā diſpoſitionem efficit repletio diuitiarum
& deliciarum,inanitio virtutum & gratiarum, defectio virtu
tis & diſcretionis,alteratio qualitatiuę conuerſationis & diſſo
lutio charitatiuæ cōtinuitatis & dilectionis, necnon ſociatiuæ
cōiunctionis Iſta.n.oīa ſunt quædā præambula & cauſalia ad
morbos & vitia vniuerſa. Morbi aūt ſunt ipſa vitia ex cauſis ꝓ
cedētibꝰ introducta,ſ. febris & calor auaritiæ,apoſtema & tu-
mor ſuperbię,& ſimilia.Accidētia vero ſunt illa quæ ad prædi
cta ſequuntur,ſicut ſunt reliquiæ morbi, & ſigna ipſa vitio-
rū,ſicut eſt parcitas,quę ſignificat auaritiā, ꝓpoſitas ſuꝑbiā,
detractio inuidiam.Sicut etiā ſunt illa quæ poſt vitia remanēt
ſicut cicatrices infamiarum,& malæ diſpoſitiones conſuetudi
num,& facilitates ad recidiuationem culparū . Et breuiter in
omni vitio ſunt iſta tria,cauſa efficiens,culpa inficiens,& fina
lis diſpoſitio deficiens.Allega ſicut vis .

De Cephale. *Cap. 2.*

CEPHALEA ē infirmitas capitis,dicta a cepha 1
le quod eſt caput . Caput.n patitur multis mo-
dis,ſicut etiam in ſcriptura fit mentio Eſaiæ 1.
Omne caput lāguidum,& omne cor mœrens. Ac
cidit ergo capitis dolor qui dr̄ cephalea,qui qñ-
que ꝓuenit ab extrinſeco,ſ.ex percuſſione lędē-
te vel ex calido aere diſſoluente,vel ex frigido conſtringente.
Quandoque etiam accidit ab intrinſeco,& tunc vel ex mala
ipſius capitis vel cerebri diſpoſitione , vel etiam ex ſtomachi
euaporatione . Vnum tamen eſt , quia quando iſte dolor ab
ipſo capite eſt,tunc eſt continuus,quando vero eſt a corruptis
humoribus,eſt interpolatus . Per caput intelligatur capita-
neus & prælatus , iuxta illud pſalm. Conſtitues me in capne
gentium.Iſte igitur patitur dolorem vitiorum multis modis.
Et hoc quandoque a cauſis exterioribus, quandoque ab inte-
rioribus.Ab exterioribus enim quandoque percutitur, quan-
doque diſſoluitur,quandoque conſtringitur.Ipſum enim per-
cutiunt adulatores,& precum vel munerū oblatores, vel etiā
demones tentatores.Amos 9.Percute cardinem,& mouebun
tur ſuperliminaria.Ipſum ēt diſſoluit aer calidus.i. deliciæ car
nales,quæ remolliunt & eneruāt . Ipſum vero conſtringit aer
frigidus.i.diuitiæ temporales,quæ mentē per parcitatem con
ſtringunt,& per indeuotionem congelant,qa de diuite pōt di
ci illud Iob 38. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ , &
ſuperficies abyſsi conſtringuntur.Ab interioribus vero quan
doque ratione cerebri,vbi ſunt ſenſus , vel ratione ſtomachi,
vbi eſt appetitus,hoc eſt dictu,quando in eius cerebro.i. in eiꝰ
intellectu,eſt vitium ignorantiæ vel erroris, vel quando in eiꝰ
ſtomacho.i.in eius appetitu & affectu eſt vitium auaritiæ , lu-
xuriæ,vel alicuius concupiſcentię vel ardoris .Iſta enim ſunt
vitia

vitia interiora, ſ. error ignorantia in intellectu, ardor vero & concupiſcentia in affectu. Iſta tñ eſt diuerſitas, quia tale vitium cerebri, vitiũ erroris & ignorãtię eſt & cõtinuũ. Vitiũ vero ſtomachi, ſ. gula & luxuria, eſt interpolatum. Vel ſi vis dic q caput eſt intentio, quæ. ſ. eſt caput mentis, quæ põt lædi adulatio
1 nibus, præcibus, & tentationibus exterioribus, vel erroribus, & malis affectionib⁹ interiorib⁹. ps Iniquitates ſupgreſſæ ſunt
2 caput meũ. ¶ Caput dolet aliqñ ex corruptione vel ſuperfluitate quattuor principalium humorũ. Cognoſcitur aũt vñ prouenit dolor, quia ſi ſanguis eſt in cauſa, dolor eſt a parte anteriori, ſi phlegma, dolor eſt a parte poſteriori, ſi cholera, dolor eſt a parte dextera, quia ſicut dicit Galenus in libro inſtitutionũ, Noſſe oportet caput diuidi in quattuor partes. Nã ſanguis in frõte dñatur, cholera aũt in dextera, Melancholia in ſiniſtra, phlegma vero in occipitio dominaẽ. Multa ſunt alia ſigna cauſatũ doloris capitis quę ppter prolixitatẽ omitto. Per caput vt dictum eſt, intelligit aĩa, ſeu mens, vel etiam intentio mẽtis noſtræ, quæ procul dubio quattuor habet partes. i. quattuor ſtatuũ diuerſitates. Anterior. n. pars eſt tempus iuuentutis, poſterior vero ſenectutis, dextera vero eſt proſperitatis, ſiniſtra vero ſtatus aduerſitatis. Itẽ dico q ſanguis qui inficit, ſignificat carnalitatem & luxuriã. Phlegma vero qđ infrigidat, ſignificat pigritiã, quę. ſ. motum mẽbrorũ aggrauat. Colera vero quę feruet, & quæ leuis & ignea eſt ſignificat auaritiã & ſuperbiã. Melãcholia vero quæ terribilia ſomniat, ſignificat timorẽ, deſperationẽ & triſtitiã. Iſta eſt igitur veritas, q caput mẽtis noſtrę ſcđm quattuor ſtatus noſtros, a quattuor humorib⁹. i. a quattuor vitijs põt lędi. Ipſã. n. in anteriori pte. i. in iuuentute lædit sãguis. i. carnalitas & luxuria. Iudi. 14. Inuenerũt cadauer ſine capite volutatum in ſanguine. 2. Reg. 1. Sanguis tuus ſuper caput tuũ erit. Ipſam. n. lędit in poſteriori parte ſenectutis, phlegma. i. tepiditas & deſidia Eſa. 1. Omne caput languidum, & oẽ cor mœrens. Item ipſam lædit in dextera. i. in ſtatu proſperitatis, cholera. i. feruor auaritiæ, & leuitas ſuperbię, vt de hoc exponatur illud pſal. De torrẽte (ſupple proſperitatis) in uia bibit, propterea exaltauit caput. Item ipſam in ſiniſtra aduerſitatis lædit melãcholia timoris, deſperationis & triſtitiæ. pſal. Cõuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet. Vel dic q caput eſt prælatus, qui in prædi
3 ctis ſuis ſtatibus põt pati vitia ſupradicta. ¶ Caput patiẽ quandam infirmitatẽ quæ hemicrania nũcupatur, qui dolor eſt grauiſsimus ſecundum Conſtan. & fit de fumo cholerico & calido, cum ventoſitate puncturam, arſuram & tinnitum inducẽte. Sentit. n. hõ malleationem & percoſsionem & tinnitum in capite, & nõ poteſt pati ſomnũ nec vocem, nec lucẽ, neq; ſplendorẽ. Talis paſsio videtur eſſe iracũdia, quæ. ſ. ex cholerica cõplexione naſciẽ, & ex ventoſitate ſuperbiæ generatur. Iſta. n. in capite mentis generat arſuram. i. vindictę appetitum, puncturam. i. doloris aculeum, malleationem. i. perpeſſæ iniuriæ vel diſplicentiæ memoriã & tinnitũ, quia. ſ. memoria iniuriarũ ipſum ſemp malleat, & ad vindictã excitat atq; vocat Prouer. 19. Malleĩ percutiẽtes ſtultorũ corporibus. Talis igiẽ infirmus ſomnum cõſolationis non recipit, vocẽ applauſus effugit, & lucem proſperitatis non diligit, quia procul dubio nihil ſibi proſperũ inuenit, qui irę & impatiẽtiæ ſtimulis exardeſcit. Ideo bene dr̃ Prouer. 27. Graue eſt ſaxũ, & onerosa arena, ſed ira ſtulti vtroque grauior. Vel dic q iſta infirmitas eſt inuidia, quæ. ſ. ex ſuperbia naſcitur, & a qua cor ardeſcit & ſtimulatur, intãtum q vocẽ alteri⁹ audire, & lucem proſperitatis alterius videre, nec ſplendorem alienæ gloriæ reſpicere dignatur. Ioan. 3. Qui ma
4 le agit, odit lucẽ. ¶ Caput quandoq; patitur tineam ſeu ſquamam, & potiſsimè in pueris. Quæ eſt infirmitas phlegmatica, ſuperficiẽ operiẽs capitis, & more tineæ ipſam inficiens & corrodẽs. Iſta aũt paſsio immoderatũ pruritũ inducit, & niſi cautè ſanetur, ſemp̃ cicatrices poſt ſe deſerit & relinquit. Cõtingit aũt hæc infirmitas pueris, propter cutis raritatem & mollitiem, propter ſanguinis abundantiam, & propter amplioris cibi affluentiam. Summum tamen remedium eſt lactantibus ſecundum Conſt. ſi a parte poſteriori ſanguis inter aures extrahatur, & ipſo calido caput inungatur. Poros. n. ſua caliditate aperit, & ſua ſubtilitate ſubintrat, & ſubintrando materiã diuidit & cõſumit. Cibus ẽt ſcđm Conſtanti. debet ſubtrahi, vt ſubtracta materia poſsit curari. Puer eſt quilibet hõ carnalis & ſimplex, qui more pueri eſt imbecillis, impotens, & ignarus. Paſſio autem iſta luxuriam ſignificat, quia pro certo pruritũ malorum deſideriorum & cõplacentiarũ generat. Cutẽ cõuerſationis vlcerat, ſaniem malorũ exẽplorũ diſtillat mentem etiã corrodit & lacerat, & dato q p pęnitentiã ſanetur, ſemper tñ cicatricẽ alicuius notæ & infamiæ poſt ſe cauſat, quia ſi hõ quis luxurioſus fuerit, & maximè religioſus, cleric⁹, vel prælatus, vel ẽt mulier & huiuſmodi, vix aut nunq̃ eſt quin cicatricem priſtinæ infamiæ perpetuo ſecum gerat. Eſa. 14. Subter te ſternetur tinea, & operimentum tuũ erunt vermes. Et procul dubio triplex põt eſſe cauſa iſtius vitij inductiua. Prima eſt cutis raritas. i. debilitas fortitudinis & conſtantiæ. Abundantia ſanguinis. i. carnalitas deliciarũ & intemperãtiæ. Multitudo ẽt cibi. ſ. abundantia diuitiarum & terrenæ opulẽtiæ. Eze. 16. Hæc fuit iniquitas ſodomæ, ſuperbia, ſaturitas, & abundantia, et otium. eſt igitur talibus pueris. i. talibus imperfectis ſi cibus terrenorum bonorũ eiſdẽ ſubtrahatur, & ſanguis deliciarũ ab eis extrahatur, vt ſic huiuſmodi corruptio & luxuriæ infectio conſumatur. Vel dic q ſanguis eſt peccatum, qđ per confeſsionem debet extrahi, & quo caput intentionis per memoriam debet inungi, & ſic infectio luxuriæ cõſumi poterit, & ſanari. Vel dic q caput puerile eſt prælat⁹ puerilis, qui tineã luxuriæ patitur ex dictis cauſis, ſ. ex ſua debili imperfectione, & deliciarum affluentia, & diuitiarũ opulentia, &c. ſicut ſupra. Et ſicut videmus q tinea ſeu ſcabies in pueritia eſt ſananda, quia ſi antiquari permittatur, via amplius ſanatur, ſic verè luxuria niſi a iuuẽtute eradatur ab hoĩe, via põt amplius extirpari. Si. n. per malas conſuetudines fuerit antiquata, via erit amplius extirpata. Eccl. 23. Homini fornicario oĩs panis dulcis, non fatigaẽ trãſ
gredieus vſq; in finẽ. ¶ Patitur caput qñq; quandam eruginoſam ſquamoſitatem, qñq; capillorum fluxum, & orbitatem, 5
quandoque pediculorum, lendium & ſirionum immenſitatẽ. Sic verè hõ prælatus vel aĩa quandoq; patitur ſquamoſitatem malę conuerſationis, quãdo. ſ. ſquamę malorum exemplorum inde fluunt & cadunt. Item fluxum capillorum. i. defectũ virtutis & pfectionis, vermes ẽt iræ, inuidiæ & triſtitiæ, & deſperationis. Vel dic q caput eſt prælatus, circa quem generãtur & aggregãtur multi vermes. i. multi hoĩes peccatores, quorum quidam faciunt pruritum adulationis, quidam vero corroſionem detractionis & accuſationis. Veruntamen ſicut video q tales vermes non ſunt in capite nudo, & capillis vacuo, & ſic ſignum eſt q iſti vermes magis capillos quĩ q̃ caput ſequũtur, ſic verè adulatores & detractores nõ ſequunẽ nec amãt caput, id eſt capitaneos & prælatos pp ſe, ſed ſolum pp capillos diuitiarum, quibus abundant. Et iſtud patet, quia ſi hõ vell⁹ diuitiarũ pdiderit, p certo tales vermes ſcilicet adulatores, detractores & malos famulos & amicos circa ſe amplius non habebit. Eccl. 13. Si habueris, conuiuet tecum, ſi nihil habueris, derelin
quet te. ¶ Ex vitio cerebri & capitis, reſoluti mali fumi qñque 6
capillos inficiunt, ex quibus vel corroduntur, vel defluunt, vel caneſcunt. Caput eſt prælatus, capilli ſibi adhærentes ſunt ſubditi vel clerici, quia pro certo ex fumis. i. ex malis exemplis capitum. i. prælatorum inficiuntur capilli. i. grex nimium ſubditorum, & ſic fit q vel inuidiæ furfuribus corroduntur, aut per canitiem inanis gloriæ dealbantur, aut p luxuriã defluũt & la
xantur. ¶ Caput qñq; patitur catarrhum, qui nihil aliud eſt q̃ 7
fluxus immoderatus humorum, qui qñq; fit a calore diſſoluente, qñq; a frigiditate cerebri comprimente, & partes liquidas exprimente, qñq; ex liquiditate humorum exterius defluente, & qñq; ex debilitate virtutis humores continere non valente. Sic verè a capite. i. a mente noſtra prouenit qñque fluxus humorum. i. flux⁹ malarum cogitationum & affectionum, & hoc qñ per proſperitatem ęſtuamus & diſſoluimur, qñ etiã per frigus aduerſitatis formidamus & conſtringimur, qñ inſuper humor affectionis eſt malè compoſitus & digeſtus, & ad vitia fluxibilis, & qñ nihilominus virtus contentiua, ſ. virtus temperantiæ & fortitudinis eſt impotens atq; debilis. Quia pro certo ex proſperitate per amorem malè diſſoluente, & aduerſitate per timorem malè exprimente & comprimẽte, & fluxibili diſpoſitione ipſius voluntatis, necnon ex debilitate cõtinentiæ & cõſtantiæ & firmitatis, fluxus vitiorum & malorũ affectuum gignitur, nulloq; virtutis obſtaculo phibetur. Et hoc eſt qđ dr̃ Eze. 21. Tabeſcet oẽ cor (ſupple p malum timorem) diſſoluentur vniuerſæ manus (ſupple per malũ amorẽ) infirmabitur omnis ſpiritus (ecce virtutis debilitas) & per cuncta genua fluent aquæ. ecce affectuum & vitiorum inconſtantia & labilitas.
¶ Magiſter ponit hic remedia & cõtra infirmitates capitis & cõ 8
tra catarrhũ. Sed quia valde eẽt lõgũ iſta medicinę remedia moraliʒare, & ad mores applicare, ideo ĩ iſto capit. & ĩ alijs p ma

ïori parte omitto gratia breuitatis. Vnum tñ dicit Conſtant. ꝙ
q̄diu catarrhus eſt in vehementia fluxus, nullũ eſt fomentum
adhibendũ, vel epithema apponendũ, tunc.n. maior diſſolutio
fieret & potius officeret q̄ iuuaret. Sic verè loquendo morali-
ter qñ videmus ꝙ aliquis eſt in ipſa vehementia fluxus ſui.i. in
ipſo actu & opere vitioſo, & in ipſa effrenitate voluntatis, ſiue
ſit circa iracundiam, vel circa luxuriã, vel ẽt circa vanam glo-
riam, vel ſimilia, non ſunt tunc temporis remedia adhibenda,
nec ẽt correctionis vel redargutionis ĩ ipſo mẽtis furore ſunt
verba ſeu verbera apponenda. Talia.n. quę in ipſo actu furoris
menti offeruntur, ipſam mentem ad deterius inflãmãt, & iõ ne-
ceſſe eſt vt ille furor aliquantulum recedere permittatur, & ꝙ
vſq; ad tẽpus diſsimuletur, vt habita opportunitate melius ca
ſtiget. Iſtud potiſsimè locũ habet in iracũdis & luxurioſis, de
quibus dr̃ Eccl.8. Non incendas carbones pctõrum, arguens
eos. Sic ẽt ipſe deus in ſuis correctionibus facit, qui.ſ. peccato-
rem aliqñ vti furore ſuæ malę voluntatis permittit, fluxũq; vi-
tiorum non impedit aut diuertit, finaliter vero cũ bõ ſe cogno
ſcere cęperit, ipſum meli⁹ corrigit, & cõuertit. Vñ ipſe eſt qui
loquit̃ peccatori & de peccatore Eſa.57. Abſcondi faciẽ meã,
& indignatus ſum, abijt vagus in via cordis ſui, vias eius vidi
& dimiſi eum, & reduxi eum, & reddidi conſolationes ipſi.

De Phreneſi. Cap. 3.

1 PHRENESIS ſeu furor, ẽ illa infirmitas de
qua fit mentio Deutero. 28 Percutiat te deus
furore &c. Eſt igitur phreneſia calidum apo-
ſtema ſm Cõſtat. in quibuſdã cerebri pellicu-
lis generatũ, & a phrenib⁹.i. pellib⁹ cerebrum
obuoluẽtib⁹, phreneſis nũcupatũ. Cholera.n.
rubea proprio calore & ſebili leuigata furioſa efficit̃, & ſic ꝑ
venas neruos & arterias, ſuperius ad cerebrũ rapitur, ibiq; in
apoſtema colligitur & exinde paſsio quæ dr̃ phreneſis, genera
tur. Fit aũt ex calido humore in cõplexione calida, & tempore
ęſtiuo & calido, ſequunturq; accidẽtia, ſ. alienatio mentis, ſic-
citas oris, ſitis nimia, & dolor & anguſtia totius corporis, defe
ctus ſpirituum, & ſyncopis cordis. Per iſtam paſsionem intelli
go iracundiã & furorẽ, in qua procul dubio mẽs a recto iudi-
cio alienatur, & rationis iudiciũ abſorbetur. Et iõ iſta dr̃ apo-
ſtema cerebri, qa ꝓ certo qñ cholera.i. iracũdia ad cerebrum
mẽtis rapit̃, neceſſe eſt ꝙ ibi apoſtema ſuperbię generet̃. Qđ
vtiq; in perſonis feruentibus & calidis, & ad mala opera ardẽ
tibus & acutis necnõ tpe ęſtiuæ ꝓſperitatis magis accidit, vbi
ſ. magis viuit cholera pręcipitis & feruidæ voluntatis. Talibus
ergo cõtingũt plura mala accidentia, videlicet ſitis.i. ardor &
appetitus vindictæ, ſiccitas.i. indeuotio & impietas, linguæ ni-
gredo & aſperitas.i. verborũ iniurioſa & infamis effrenitas, do
lor ẽt & anguſtia.ſ. de bono aliorum, & ſyncopis ſeu defectus
cordis & ſpirituũ.i. defectus charitatis & affectuũ bonorũ. Bñ
ergo dicit Sapiens. Eccleſi.27. Ira & furor vtraq; execrabilia.
2 ¶ Phreneticus cognoſcitur per hæc ſigna. Habet.n. mentis in-
ſaniam, vigiliarũ inſtantiã, oculorũ mobilitatem & extenſionẽ
diſſolutã. Item in ipſo eſt capitis cõmotio, manuum proiectio,
dentium ſrẽdor & colliſio, ſemꝑ a lecto vult ſurgere, nunc ſo-
let plangere, nunc cãtare, ſe cuſtodiẽtẽ & medicantem liben-
ter ſolent lædere & mordere: raro ſolet ſilere, ſed quaſi conti-
nuè aliè clamare. Iſti ergo periculoſiſsimè ęgrotant, & tñ igno
rant ſe aliqualiter ægrotare. Phreneticus eſt peccator, & ma-
ximè ſuperbus, qui in cerebro ſenſus ſui, apoſtemate & tumo-
re ſuperbiæ eſt repletus. Tales.n. ſolẽt mentem.i. rationis vſum
perdere, & cõtra rõnem plurima cogitare. Solent & per malas
ſollicitudines vigilare, per iracundiã inſanire, & per excellentiã
ꝑpoſitatis oculos extendere, & per diuerſa deſideria cupidi-
tatis: ipſos ad mundi delectabilia circũferre faciliter & moue-
re. Eccl.20. Oculi eius ſeptẽplices ſunt. Iſti ẽt caput intentio-
nis ſolent mouere per inconſtantiã, manus ſuas.i. opera ſolent
vndiq; proijcere & dilatare ꝑ iactantiã, dentes ẽt qñq; ſolent
frendere & collidere, per crudelitatem in pauperes & iracun
diam. pſal. Frenduerũt ſuper me dentibus ſuis. Item iſti de le-
cto.i. de quiete & pace ſolent non curã, & nunc per inanẽ ſpẽ
& lætitiam ſolent canere, nunc per deſperationẽ & triſtitiam ſo
lent plorare. Prouerb.14. Riſus dolori miſcebitur. Cuſtodien-
tibus ſe.i. prælatos, medicãtes ſe.i. prædicatores & correctores
ſolent detrahendo mordere, & de eorũ correctionibus cõpla-
centiã nõ habere. Prou.15. Nõ amat peſtilens eum qui ſe corri
pit. Sꝑ volũt loq & raro ſilere, & cũ ſint in mortis æternę pe-
riculo, ipſi tñ dolorem infirmitatis culpæ ſuæ non videat ꝑ
contritionẽ ſentire, quinimo qđ eſt deterius, non aduertunt ſe
ſpũaliter infirmari, nec ſibi mortis æternę periculũ imminere.
Et iõ tali peccatori vitia ſua ignoranti, & pericula neſciẽti, dr̃
Apoc.3. Dicis quia diues ſum nulli⁹ egeo, & neſcis qa tu es mi-
ſerabilis & pauper, cæcus & nudus. ¶ Phrenetico ſunt reme- 3
dia celeriter adhibenda, alioquin cito perit. Primo ergo debet
caput infirmi abradi, & cũ tepido aceto ablui, & pulmone pe-
corino caput ſæpius cataplaſmari, vena frõtis ſanguine minui,
in loco obſcuro debet conſtitui, & ne fugiat aut ſurgat, de-
bet ligari fortiter vel teneri. Vanę picturę ſibi non oſtẽdi, ſilen
tium aſtantibus debet indici, & ſuis verbis fatuis nõ debet ali-
qualiter reſponderi, vnguentis & fomentis debet ſomnus pro-
uocari, cum medicina debita debet cholera extingui, panis &
aqua ſolum pro dieta debet dari. Si verò his remedijs adhibi-
tis adhuc per tres dies inſania cum inſomnietate perſeuerer,
nequaquã põt amplius ſpes haberi. Phreneticus (vt dictum ẽ)
eſt peccator ex toto vitijs deditus, a mente & rationis vſu alie
nus, & ſine rationis obſtaculo effrenat⁹, & beſtialiter ad vitia
cuncta pronus. Cautus ergo medicus & prælatus iſtis capillos
i. occaſiones & excuſationes & regmina vitiorum debet abra-
dere, ſanguinem peccati debet ꝑ cõfeſsionẽ minuere, pulmo-
nẽ pectoris noſtri Chriſti.i. memoriã ſuæ paſsionis debet adhi
bere, & aceto, ſuppleqđ Chriſtus in cruce potauit, debet ip-
ſos abluere & potare. Iſta.n. ſunt ſumma remedia pctõri ꝑ p-
latum & prædicatorem adhibenda.ſ. confeſsio, occaſionum &
excuſationũ amotio, & mortis Chriſti memoria et recordatio.
Thren.3. Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis. Itẽ
talis debet in obſcuro id eſt in ſecreto & ſolitudine religari, &
a publicis negotijs & ſpctaculis ſegregari, & in tenebris cõtri-
bulatę cõſcientiæ, vel clauſtri & religionis, vinculis dei man-
datorum & regulariũ, ſtatutorũ debet tenaciter alligari. Mat-
th.22. Ligatis pedibus & manib⁹ proijcite eũ in tenebras. Pi-
cturęq; & imagines.i. mulierum pulchritudines, & bonorum
mundialiũ complacentiæ, ab aſpectu ſuo debẽt excludi. Vel ẽt
ad litteram ſi caſus hoc requirat, ne fugiat, in obſcuro carcere
debet ligari, proijci & intrudi. Silentiũ illis qui ſunt iuxta eũ
i. illis qui rogant. pro ipſo, debet indici, ſuiſq; verbis vel deꝓ-
catorijs vel deſperatorijs non debet reſponderi, ſed potius oĩa
maledicta & conuitia quę dicit, debent a prælato ſub diſsimu-
latione tranſiri, & æquanimiter ſuſtineri, quia pro certo qñ ali
quis eſt in deſperatione & furore non eſt ei reſpondendũ, ſed
potius de verbis ipſius nõ curandũ. Prouer.26. Ne reſpondeas
ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. Iſte igit̃ vnguentis.i. verbis dulci-
bus & conſolationibus debet inungi & fomentari. Somnus au
tẽ.i. quies mẽtis & affectionis debet induci & procurari. Cho
lera.i. furor cupiditatum debet extingui, & panis & aqua.i. ar-
ctitudo vitæ debet iniungi, quia ſicut dicitur Eccl.29. Initium
vitæ hominis panis & aqua et veſtimentũ. Quid vltra? Procul
dubio dico ꝙ poſt iſta remedia adhibita, & poſtq̃ prælatus &
prædicator talibus correctionibus & conſolationibus, caute-
lis & inductionibus talẽ phreneticũ peccatorẽ ſanare voluit,
ſi ipſe adhuc remanet incorrect⁹, nulla eſt de ſalute ſua ampli⁹
ſpes habenda, imo ſicut medic⁹ deſperãs ſolet infirmũ dimit-
tere, ſic & iſtũ ſicut ethnicũ debet ꝑlat⁹ fugere, & in manu dei
relinquere, qui ſolus põt remediũ adhibere. Hiere.30. Inſana-
bilis fractura tua, peſsima plaga tua. ¶ Phreneticus qñq; liga- 4
tur, qui tñ in vinculis aliquotiens gloriatur, & in eorum ſonitu
delectatur. Sic verè peccator ligatur a diabolo vinculis mala-
rum complacentiarum, conſuetudinum & vitiorum, qui tamẽ
ex hoc non videtur triſtari, imo ſolet in ipſis vinculis & vitijs
aliquotiens gloriari, & in ſonitu ſuæ proprię infamiæ delecta-
ri, imo etiam quãdoq; facit per iactãtiam ꝙ iſta vincula vitio-
rum audiuntur, & ꝙ alijs qui ipſa ignorauerant, reuelātur, ita
ꝙ in tali ſonitu proprię infamiæ gloriantur. pſalm. Quid glo-
riaris in malitia, qui potens es iniquitate? &c.

De Amentia. Cap. 4.

AMENTIA dicitur ab a, quo eſt ſine, & mẽs, q̄ſi 5
ſine mente. Eſt.n. idem qđ mania, quę ſm Con-
ſtan. eſt infectio anterioris cellulę cerebri, cum
priuatione imaginationis, ſicut melãcholia ẽ in
fectio medię cellulę, cum priuatione rationis, vt
dicit Platearius. Horũ ergo remedium eſt ꝙ li-
genẽ, vt a ꝓpria & aliena ceſſent læſione. Et ſunt tales ſup oĩa
cõſolãdi, & ſollicitudinib⁹ & timoribus amouẽdi, inſtrumẽtis
muſicis

muſicis lętificandi,& mediocriter exercendi,& tādem ſi pur-
gationes & electuaria nō ſufficiunt arte chirurgica ſunt curā
di.Sic verè ſæpe fit ꝙ cerebrum.i.mens & ſenſus hominis per
amorem delectabilium huius mūdi taliter inficitur, ꝙ oīs ſpi-
ritualis imaginatio & meditatio perdatur, ita ꝙ de ſpirituali-
bus & ęternalibus nihil penitus cogitatur.Tales igitur vincu-
lis ſtatutorum a prælatis debent ligari,melodijs dulcium ver
borum mulceri,& lętificari.A ſollicitudinibus ſeculi per prę-
dicationem debent reuocari. In bonis operibus & laboribus
debent exercitari:& ſi ſit neceſſe, chirurgia.i. correctione aſ-
pera debent truncari & curari. Quæ omnia bene figurantur
in Saul,qui aliquotiēs per arreptionem demonis,alienabatur
a mente, & tamen per cantum citharæ dauid reducebatur ad
mentem 1.Reg.16.Quia pro certo ſæpe fit ꝙ dū Dauid.i.præ
dicator vel prælatus cum cithara prędicationis vel dulcis mo
nitionis vel conſolationis modulatur,mens per peccatum de-
uia,& a demone poſſeſſa,ad ſanitatē gratiæ reuocatur, & vir-
tus imaginatiua,& cœleſtium contemplatiua,necnon inferna
lium meditatiua,ad ſanitatem debitam reparatur. Eccl.40.Ti
biç & pſalterium ſuauem faciunt melodiam,& ſuper vtraque
2 lingua ſuauis.¶ Stupor eſt quædam paſſio aīæ quæ nihil aliud
eſt quàm quædam cęcitas ſeu inſenſibilitas mentis,quæ eſt qñ
apertis oculis homo nihil videt, & quando propter defectum
ſpirituum anima non iudicat de ſenſibiliter apprehenſis, ſicut
fuerunt ſodomitæ in foribus Loth:quæ aliquando cōtingit ex
perturbatione rationis non aduertentis.Aliquando ea ſuper-
fluitate humoris vias ſpirituum opilantis, ſicut patet in ebrio
ſis.Aliquando ea cōſtrictione frigoris neruos ſenſibiles com-
primētis.Et dicitur ſtupor a ſimilitudine ſtuporis corporalis,
qui nihil aliud eſt quàm obdormitio vel inſenſibilitas alicuius
membri.Talis infirmitas videtur ineſſe ſapientibus huius mū
di.Ipſi.n.cęcitatem ſpiritualem patiuntur,quia.ſ.in bonis ſpi-
ritualibus cęci eſſe comperiuntur.Matth.16.Cęci ſunt:& du-
ces cæcorum . Dato enim ꝙ oculos intellectus habeant aper
tos lympidos & claros quantū ad mūdi negocia, nihil tamen
vident, imo cęci ſunt quantum ad illa quæ animę ſunt vtilia.
Actu.9. Apertiſq; oculis nihil videbat. Et hoc procul dubio
contingit quando ratio ipſorum per malitiā perturbatur.Sap.
2.Excęcauit eos malitia eorum. Quando.ſ.via ſpiritus eorū.i.
ipſa affectio per abundantiam humorum.i. per honorum ter-
renorum opulentiā opilatur & cumulatur.Figura eſt de Tho-
bia 2.cuius oculi ex ſtercore hirundinum ſunt cęcati. Et quā
do neruus.i.ſenſus & cōpaſſio indeuotionis frigore congela-
tur,& ne per pietatem ad pauperes ſe extendat,per auaritiam
conſtringitur & arctatur. Quia pro certo ſtupor mentis.i.in-
aduertentia rationis,ita excęcat corda ſicut ſtupor corporis.i.
auaritia ſtupefacit & obdormit manus & mēbra , impediēs.ſ.
ne ſe extendant ad pietatis opera.Et ſic de talibus breuiter po
teſt dici illud Iob 12.ꝙ deus adducit cōſiliarios in ſtultum fi-
nem,& iudices in ſtuporem. Aduerte tñ ꝙ ſtupor vt cōiter ac
cipitur pro illa mentis inſenſibilitate & inaduertentia, quam
incurrit homo cum præ nimia admiratione paueſcit , quæ de
ſe non eſt vitium neque virtus.ſed ſic non accipitur infirmitas
3 ſupradicta.¶ Stupor prout ſupra accepimus,eſt quædam falſa
ſomniculoſitas , quæ eſt diſpoſitio ad grauiſſimas paſſiones ,
& maximè ad lęthargum,quod eſt apoſtema in poſteriori cel
lula capitis generatū,& a lęthę (quod eſt obliuio)dicitur,pro
eo ꝙ obliuionem inducit. Sic verè ſtupor & inſenſibilitas pi-
gritiæ,ſomnuſq; & ſomniculoſitas negligentię,ad magna pec
cata,& ad magnas animæ paſſiones diſponunt, & maximè ad
lęthargum.i.ad obliuionem dei : quam faciliter introducunt,
ſicut patuit in Dauid 2. Reg.11.qui ex otio cecidit in adulte-
rium & homicidium,& per conſequens in diuini timoris obli
uionem & faſtidium.Hiere.2. Populus autē meus oblitus eſt
mei diebus innumeris.Adde ſi vis iſtum.§.pręcedētis.§.& dic
contra mundi ſapientes ꝙ cęcitas & inſenſibilitas ſuæ mentis
facit eos deum obliuiſci. pſal. Obliti ſunt deū qui ſaluauit eos
4 qui fecit mirabilia in Ægypto . ¶ Læthargus eſt quædam infir
mitas quæ ſomnum & obliuionē inducit,& fit quando phleg-
ma ex calore febrili ſurſum ad cerebrū rapitur,& in poſteriori
cellula in apoſtema congregatur , & ſic ex ſuperfluo humore
cerebrum occupāte , ille falſus ſomnus qui lęthargus dicitur,
generatur.Talis autē infirmus vix vocatus reſpondet,& ſi re-
ſpondet,loquitur aliena,ſupinus iacet, & ſi ad horam ſuper la
tus vertitur,proprio impetu iterum ſupinatur.Talis autem vt
communiter valde frigidus in extremitatibus inuenitur. Me-
dicus autem debet talem in loco lucido conſtituere , loquen-
tium & diſputantium garrulitas debet adeſſe. Per pilos barbę
& capitis debet trahi,fumo fœtido debet ſubſumigari, vtpotē
fumo cornu caprę cōbuſti,& aqua frigida debet ſępius irriga-
ri,clyſter pro euacuatione debet apponi.Caput eius debet
abradi,& ſuper omnia debet ſternutatio prouocari.Per iſtum
lęthargum poteſt intelligi malus diues, cuius cerebrum.i.ſen
ſum & mentem,humorum.i.honorum terrenorum per malas
affectiones ſuperfluitas occupat , ibique mediante ardore fe-
brili.i. feruore auaritiæ ſe collocat atque fundat , & ſomnum
negligētię,necnon dei obliuionem generat,ita ꝙ de vitijs ſuis
interrogatus,reſpondere per confeſſionem non curat,imo in
lecto peccatorum ſuorum ſe ſupinat , inquātum.ſ.ipſis pecca-
tis dorſum obliuionis vertit , & quaſi ſubtus & retro ſeipſum
ponit & calcat.Et ſi per medicum prędicatorem a tali mala di
ſpoſitione quandoque vertitur, ſtatim per recidiuationem ad
peccatorum ſuorum obliuionem iterum ſupinatur pſal.Proie
ciſti poſt tergum tuum omnia pctā tua . Alio etiam mō ſupi-
nus dr̄, inquātum terrā.i.terreā ſuā conditionem & mortē re-
tro poſt dorſum obliuionis ſuæ ponere comprobatur.Eccl.21.
Diſplicebit ei:& proijciet poſt tergū ſuum. Medicus igitur.i.
prædicator cōfeſſor vel prælatus debet tales prout pōt in luce
veritatis ponere, diſputationes & verba bonarū exhortationū
dicere,& alijs dici facere, capillos qui ſibi adiacēt.i.vitia quæ
ſibi adhærēt, debet per reprehenſionē trahere, atq; puogere,
fumū etiā fœtentē.i.memoriā ſuorum fętentiū vitiorū,vel cō-
buſtionē cornuum caprinorū.i. damnationē hominū peccato
rum debet ipſius naribus applicare,& ipſius memorię pręſen
tare.Aqua ēt dulcis conſolationis ipſum debet multotiens ir-
rigare,ſpem venię promittendo,& ſic ſternutationē cōtritio-
nis,euacuationem cōfeſſionis,necnō capitis abraſionē.i.amo-
tionē velaminis oīs malæ excuſationis poterit ꝓuocare , & ſic
iſtum peccatorem lętbargicum a ſomno vitiorū poterit excit-
tare,dicēs illud Apoſtoli ad Eph.5.Surge qui dormis,& exur
ge a mortuis,& illuminabit te Chriſtus.¶ Sicut dicit Conſtā. 5
ſi de phrenetico fiat lęthargicus peſſimum eſt:ſi vero læthar-
gia in phreneſim conuertatur,bonum.Somniculoſus læthar-
gicus ſignificat illos qui occultè ſunt mali,ſicut ſunt hypocri
tę & proditores, qui exterius videntur ſimplices & dormien-
tes,& quaſi nihil mali ſcientes,intus tñ ſunt peſſimis infirmita
tatibus & vitijs abundātes. Phrenetici vero publicos peccato
res deſignant, qui infirmitatē vitiorū ſuorū omnibus manife-
ſtant. Igitur ꝙ de phrenetico fiat læthargicus.i.ꝙ de publico
& notorio peccatore fiat peccator occult' hypocriticus & ve
latus,peſſimum eſt:quia.ſ.ſub velamine hypocriſis magis no-
cent vitia, eo.ſ.ꝙ tunc virtutes eſſe creduntur. Econtra aūt ſi
de lętbargico fiat phreneticus .i. ſi de peccatore occulto fiat
manifeſtus,melius eſt:non.n.tm̄ nocet alijs , dum præcauetur
ſibi.etiā magis proficit,dum eius vitia manifeſta & cognita fa
cilius corrigunt. Allega ſi potes.¶ Vertigo eſt infirmitas capi 6
tis quæ nihil aliud eſt ſm Conſtanti.quàm corruptela ſpūs vi
ſibilis,qua.ſ.fit ꝙ oīa videntur voluentia & tenebroſa. Quod
fit ex aliquo ventoſo humore, ſe ſpiritui viſibili immiſcēte,&
motū & vertiginem in imaginatiuis ſpiritibus inducēte. Pro-
cul dubio talē infirmitatem videntur habere multi falſi iudi-
catores & opinatores,in quibus.ſ.viſus recti iudicij ſic turba-
tur,ꝙ oēs alios præter ſe,voluentes & inconſtantes,tenebro-
ſos & vitioſos opinantur.Se.n.ſolos ſtare exiſtimant: alios ve-
ro vagos & volubiles eſſe putant.Iſtud.n. facit ventoſitas ſuæ
ſuperbæ præſumptionis, quæ.ſ.mouet & decipit viſum ſuæ di
ſcretionis & cognitionis,de quo dicitur Eſa. 19. Dn̄s miſcuit
ſpiritū vertiginis in medio eius:& errare fecerūt Ægyptū. Et
dic ꝙ iſte motus nō eſt in rebus,imo eſt in ipſo cerebro ipſius
patiētis. ad denotādum ꝙ illos motus vitiorum quos quis ha
bet in ſe,alios ſimiliter credit habere,quia ſicut dicit Tullius,
in quo quis inſanit,in eodem alios inſanire credit.

Vigilia , inſomnietas &c.vide ſupra titulo de vigilia , vbi
de inſomnietate.i.de vigilia innaturali multa videbis.

De Morbo caduco. Cap. 5.

CADVCVS morbus eſt ille quo patiens cadere 1
compellitur,epilepſia quādoque,apoplexia,ſeu
etiā ſacra paſſio nominatur. Dicitur.n. iſta paſ-
ſio(vt dicitur in paſſionario) hieraclonoo.i.ſa-
cra paſſio,eo ꝙ ſacras corporis occupet partes,
ſcilicet caput & ſenſus.Dicitur herculis paſſio, eo ꝙ infirmi-
tas

tas fortiſſima. Dicit etiam epilepſia, ad epi; quod eſt ſupra, & lepſis, quod eſt læſio ſiue captio. Fit autem iſte morbus per raptum humorum ad cerebrum, & ſuorum ventriculorũ occupationẽ, ex quibus aĩa in regimine corporis impeditur, & ſenſus & motus intercipitur, quouſq; natura ab illo humore exo pilauerit viam ſuã. Iſta igitur paſſio hominem ſubito facit cadere, caput facit tremere, & os & faciem cum ſtridore dentiũ & ſpumatione turpiter obtorquere. Per iſtam infirmitatẽ intelligo peccatum ſuperbiæ, quæ. ſ. ſacra paſſio dicitur, quia. ſ. ſacros viros aliquotiens occupauit. Paſſio herculea, quia de viris etiam ſanctiſsimis, conſtantiſsimis & fortiſsimis triumphauit. Epilepſia. i. ſuperiorum læſio, quia. ſ. multos ſuperiores & potentes proſtrauit: imo etiam ipſos ſuperiores angelos de cœlo ad iſtũ caliginoſum aerem inclinauit. Eccl. 10. Sedes ducum ſuperborum deſtruxit dñs. Fit. n. iſte morbus ſuperbiæ, quando aliqui mali humores. i. aliquę vanę affectiones, cogitationes & imaginationes, ad cerebrum. i. ad conſiderationẽ rapiunt: vtpotè quando homo nobilitatẽ generis, fortitudinem corporis, opulentiam diuitiarum, & etiam abundantiam virtutum & gratiarũ aliquotiens meditatur. Quando. n. talis vena cogitatio cerebrum conſiderationis occupat: tunc epilepſiam ſuperbiæ ibi cauſat, animamq; a ſuis ſpiritualibus actionibus impedit, & ſenſum diſcretionis, motumq; bonæ operationis homini tollit, & a ſtatu gratiæ & proſperitatis deſcendere ipſum facit pſal. Tu humiliaſti ſicut vulneratũ ſuperbũ. Et ſic introducit in homine peccatore tremorem deſperationis, ſtridorem iræ & turbationis: ſpuma malorum verborum & detractionis, & obtorſionem vultus. i. turpitudinẽ malæ conuerſationis. Vnde breuiter ſuperbia eſt ille morbus de quo dĩ Marc. 9. ꝙ quotiens apprehendebat illum infirmum, allidebat
2 eum, & ſpumabat, & ſtridebat dentibus, & areſcebat. ¶ Epilepticorũ tres ſunt ſpecies. ſ. epilepſia, analepſia, catalepſia. Sed de iſtarum diuerſitatibus parum ad præſens curo. Vnum tamẽ aduertendum ꝙ quidam iſtorum præſentiunt caſum ſuum, & quandoque per conſtrictionem extremitatum caſum deuitãt ſm Galenum. Sentiunt enim quaſi motum formicarum, vel quaſi motum auræ ſuperius aſcendentis. Alij in nullo præſentiunt caſum, ſed continua capitis grauedine laborãt. Teſte aũt Galeno, iſti febrem ſæpe patiuntur, quia ſine calore nũquam ſurſum materia raperetur. Sic verè inter caducos peccatores, quidam ſunt qui caſum futuri peccati præſentiunt, inquãtum ſcilicet raptum materię. i. occaſionem & tentationem peccati præcogitant & cognoſcunt. & hi quandoque remedium apponunt, ſeque per continentiam & temperantiam taliter cõſtringunt, ꝙ caſum vitiorum euadunt dicentes illud pſal. Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Alij vero iſtum caſum non præcogitant nec cognoſcunt, nec ad prænũtia ſigna peccati attendunt, nec. ſ. ad raptum ſeu motum materię. i. tentationis vel inflammatæ affectionis, cautelã aut remedium apponunt: & ideo enormiter in vitia multa cadunt, grauedinemq; capitis. i. obſtinationem mentis continuẽ ſecũ gerunt, & febre malæ concupiſcentiæ facilitar incaleſcunt. pſal. Cõcaluit cor meum intra me. Bene ergo docetur Eccl. 1. vbi
3 dicitur. Attende ne forte cadas. ¶ Epilepticis eſt vtile frequẽtiam hominũ deuitare, quia. ſ. ibi ſolet ipſos infirmitas aggredi, vel nocere. Sicut etiã dicit Platearius: iſtos curat tres guttas ſanguinis de medio ſcapularum ſacrificando extrahere, & cum vno ouo corui in fine acceſsionis paſtũ ſumere. Proficit etiam eis peonia vel potata vel portata: coagulũ leporis bibitum, hepar aſini aſſatum, ſicut dicit idem. Caducus ſignificat infirmum. qui. ſ. cadit faciliter in peccatum, ad cuius tutelam poſſunt eſſe multa neceſſaria, & primo quidem deuitatio hominum, quia. ſ. qui frequentiam hominum diligit & qui opera ſua publicari cõſentit, procul dubio facilius in peccatum corruit atque cadit. Matth. 6. Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus. Proficit etiam iſtis ꝙ tres guttę ſanguinis extrahantur. i. ꝙ tres partes proprij laboris & pœnitentiæ. ſ. contritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem habeant, & ꝙ cum ouo corui. i. cum memoria proprij peccati (quod. ſ. coruus diabolus in corde eorum poſuit & infudit) lachrimabiliter ipſa ſumant. Proficit etiam iſtis coagulum gratiæ dei, & aſſatura paſsionis Chriſti. Quia pro certo qui aſſatura aſini noſtri Chriſti. i. memoria ſuæ paſsionis paſtᵘ fuerit per cõpaſsionem, qui coagulo ſuæ gratiæ ſe impinguauerit per deuotionem, & qui oua corui diaboli, hoc eſt dictu propria peccata comederit per ipſorum memorialem recordationem, & tres guttas proprij ſanguinis & laboris emiſerit. ſ. contritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem, & ſocietates hominum fugerit per inanis gloriæ deuotionẽ: procul dubio a caſu peccati præſeruabitur, & a caſu mortis ęternę liberabitur. 3. Reg. 1. Si fuerit vir bonus: non cadet.

De Sternutatione. Cap. 6.

STERNVTATIO (vt dicit Conſtantinus) eſt violenta cerebri commotio, ad expellendum ipſius cerebri fumoſas ſuperfluitates. Fit aũt ſternutatio aliquando a natura, aliquãdo a morbo. Prima autem eſt bonum ſignũ: ſignificat. n. naturam eſſe fortem & ad expellendas ſuperfluitates potẽtem. Et ideo talis ſternutatio cerebrum commouet & exonerat, totumque corpus concutit & alleuiat, & ex violenta aeris commotione in canalibus narium ſtrepitum facit & generat. Procul dubio talis bona paſsio eſt cõtritio. Iſta eſt enim quæ cerebrum mentis mouet per ſuijpſius diſcuſsionẽ, & quæ etiam ſonum & ſtrepitum facit per confeſsionẽ, mentem autem ſuperfluitatibus vitiorum exonerat, per omnimodam ſatisfactionem. Et pro certo talis ſternutatio eſt bonum ſignum futurę ſalutis. ſ. quando homo ſternutat faciliter id eſt, quando ad contritionem & confeſsionem libenter mouetur. Vel dic ꝙ ſternutatio poteſt tentationem diabolicam ſignificare, cum qua ſuperfluitates malorum ſuggeſtionum eijcit, ſo numqua terrorum & deſperationum emittit, de quo Iob 41. Sternutatio eius ſplendor ignis. 2

De Tremore. Cap. 7.

TREMOR accidit in capite vel in membris. & ſicut dicit ſtrabus ſuper Gen. 4. Iſtud fuit ſignũ Cain, quod deus poſuit vt cognoſceretur, & ne occideretur. ſ. tremor capitis. Et in hoc põt notari ꝙ homo, dato ꝙ ſit more ipſius Cain. i. peccator, dum tñ per dei timorem metuat atq; tremat, non merebitur per damnationem occidi, ſed potius vitæ gratiæ & pœnitentiæ reſeruati. Bene ergo dicit Thobias 13. Cum tremore confitemini domino. ¶ Tremor capitis a Conſtantino dicitur iectigatio, & prouenit ex defectu virtutis regitiuę in neruis ſpondilium, ſeu oſsium ipſius colli, & aliorum membrorum. Sunt. n. in hoc morbo duo motus oppoſiti, quorum alter ſurſum, alter deorſum mouetur. Natura. n. facit ſuperiorem: morbus vero inferiorem. Natura. n. membrũ quod, necdum a ſuo regimine deſtituit, ipſum nititur regere, & in diſpoſitione debita continere, & ſurſum per conſequens eleuare: morbus vero ipſum membrum inferius deprimit, & ſic ex controuerſia duorum motuum tremor accidit atque venit. Procul dubio per iſtã infirmitatẽ poſſum intelligere inconſtantiam, & dubitationem mentis, quia ſcilicet quidã ſunt quorum mens ſemper tremit dubitando, vacillando, & inconſtanter & dupliciter ſe habendo, & nunquam in ſoliditate fiduciæ vel conſtantiæ permanendo. pſal. Timor & tremor venerunt ſuper me: contexerunt me tenebræ. Sunt. n. in homine duo motus. ſ. motus ſynderesis & rationis, qui ſurſum erigit: & motus ſenſualitatis, qui deorſum ad vitia premit: motus etiã virtutis & gratiæ, qui mentem nititur regere: motus vero culpæ & carnalis concupiſcentiæ, qui mentem ſemper vult inferius ad mundi delectabilia trahere & deprimere. Iſti ſunt. n. duo motus contrarij, & ſibi inuicem cõtradictorij, de quibus ad Galath. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem. Quandoque igitur virtus regitiua. ſ. ratio, eſt debilis & impotens, tunc non poteſt membrum. i. mentem in ſtatu debito continere, imo quamuis ſemper per ſynderesim conſcientiæ repugnet, & infirmitati culpę reſiſtat, nihilominus tñ motum culpę non tollit, nec eneruat, nec mẽtem rectè dirigit aut gubernat, ſic igitur fit ibi quędam ſpiritualis vacillatio, & quædam inconſtantię titubatio: quia quãtum ratio vult ſurſum trahere, tantum culpa vult mentem deorſum flectere. pſal. Conturbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos. Vel dic ꝙ virtus iſta naturaliter ſignificat debilẽ prælatum, qui quia non poteſt membrũ infirmum. i. malum ſubditum bene regere, contingit in ipſo tremorem inconſtantię, & deſperationem ineſſe. Si. n. iſta virtus iſtius prælati eſſet tanta, ꝙ in illo infirmo & defectuoſo ſubdito totum motũ infirmitatis tolleret, ipſumque contra vitiorum ſuorum inclinationem in debito regimine contineret, nũquam in ipſo talis tremor. i.

regitiua,

talis mentis fluctuatio proueniret: ſed quia in tali prælato vis regitiua, quæ eſt iuſtitia quandoque deficit, ideo membrũ ſeu ſubditum tremere & fluctuare permittit. Vel dic q natura vel virtus ſignificat animam, morbus vero ſignificat carnem. Vel natura eſt deus, vel bonus Angelus, morbus eſt diabolus ſeu mundus. Iſti.n. contrarios motus agunt, & ideo mentem nũc ſurſum nunc deorſum deflectunt. pſal. Aſcendunt vſque ad cę
3 los, & deſcendunt vſque ad abyſſos. ¶ Frigiditas quandoq; inducit tremorem: neruos.n. congelat, & virtutem regitiuã debilitat, & ſic membri tremorem generat atque cauſat. Contingit etiam (vt dictum eſt) ex defectu regitiuę virtutis, membrũ indiſpoſitum & infirmum debitè regere non valentis. Vnum autem aduertendum eſt, q paralyſis quæ fit cum tremore, magis eſt curabilis, quàm illa quæ eſt ſine tremore. Cuius ratio eſt: quia membrum quod tremit, non eſt totaliter deſtitutum a natura. Tremor iſte ſignificat timorem diuinum & maximè timorem ſeruilem, qui facit tremere & pauere. Iſtũ.n. introducit defectus virtutis regitiuę, ſcilicet charitatis: quia ſicut dicitur 1. Ioan. 4. Qui timet, non eſt perfectus in charitate, perfecta.n. charitas foras mittit timorem. Ipſum etiam efficit frigiditas congelans.i. exceſſus tribulationis & aduerſitatis 2. Eſdræ 9. erat omnis populus tremens propter hyemem. Quàuis ergo talis ſeruilis timor non ſit ſufficiens ad præmium obtinẽdum, valet tamen ad peccatum vitandum, & ad hominem ad bonum aliqualiter diſponẽdum, & ad dei miſericordiam obtinendum, quia pro certo paralyſis peccati mortalis, quæ.ſ. aufert ſenſum diſcretionis, & motum bonę operationis, tunc temporis curabilior reperitur, quãdo tremor talis.ſ. timor ſeruilis, quo.ſ. homo timet damnationem & tormenta, talem paralyſim comitatur. Natura.n.i. deus nunquã illum ex toto deſtituit, qui dei iuſtitiam tremit & metuit: quinimo ille facilius ad ſanitatem gratiæ peruenit qui dei timorem continet atque gerit. Eſa. 65. Ad quem (inquit) reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & tremẽtem ſermones meos? Illa vero paralyſis.i. illud peccatũ mortale, quod nullus tremor diuini timoris comitatur, videtur incurabile, quia pro certo membrum.i. perſona quæ talem morbũ patitur, videtur a natura.i.a deo penitus deſtitutum, & ſuæ proprię voluntati dimiſſum, & ad nullam ſanitatẽ gratię ordinatũ: ſed potius damnationi perpetuę reſeruatum. Eccl. 5. Qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Et ſi vis pone hic per modũ figurę de Caio
4 illud quod ponitur ſupra. § 1. ¶ Membra quando a virtute deficiunt, quãdoque tremula & inſtabilia fiunt. Sic verè quando in homine deficit virtus gratiæ diuinæ, & maximè virtus fortitudinis & ſpei, tunc tremulus per diſperationem efficitur, ita quòd ſemper titubat & mouetur, & vbi deberet eſſe firmus, vacillat, fluitat & turbatur. pſal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor.

De Spaſmo. *Cap. 8.*

1 SPASMVS eſt violenta neruorum contractio, motum voluntarium auferens, aut retardans, & hoc eſt quando membrum aliquod abdormit & ſpaſmatur: ita q ad voluntatem hominis nõ regitur aut mouetur. Et accidit talis infirmitas aliquando ex repletione, aliquando ex inanitione, & aliquãdo ex nimia infrigidatione, ſicut patet in labijs & manibus infrigidatorum, qui vix verba formãt, & vix digitos cõplicant & recuruãt. Talis infirmitas videtur eſſe pigritia, quia pro certo iſta eſt quæ neruos affectionum cõtrahit, & motum bonorum operum ei atollit, intantum q membra eorũ videntur penitus obdormire, & nullum motum boni operis exercere. Et prouenit talis infirmitas ſeu iniquitas aliquãdo ex diuitiarum repletione, aliquando ex virtutum inanitione, aliquãdo ex frigiditatis indeuotionis congelatione. Quia pro certo quãdo mens a virtutibus exinanitur & depauperatur, quãdo inſuper mens & affectio bonorum terrenorum opulentia & complacentia cumulatur, tunc ſolet per accidiam cõtrahi, & a motu bonorum operum retardari. Ideo de iſta triplici cauſa talem immobilitatem pigritiæ inducentes, poteſt dici illud Exodi 10. Tribus diebus nemo vidit fratrem ſuum, nec mouit ſe de loco ſuo. quaſi dicat. Illi tres dies.i. iſtę tres cauſę auferũt
2 vſum diſcretionis, & motum bonę operationis. ¶ Quando digiti frigore ſunt ſpaſmati, cauendum eſt ne nimis ſubito forti calori apponantur, quia ex ſubita repercuſſione frigiditatis extremitates neruorum dolorem non modicũ ſentirent. Paulatim ergo & non ſubito debet membrum calefieri, ne lęſionem neruorum contingat repercuſſione frigoris generari. Iſta poſſunt allegari contra feruorem ſubitum nouitiorum. Ipſi.n. qui in ſeculo fuerunt frigidi, & per indeuotionem gelati, quãdo tandem ad religionem veniunt feruori deuotionis ita ſubito & indiſcretè ſe exponunt, q propriam fragilitatem obliuiſcuntur, & facere mirabilia proponunt, ita etiam q plerunq; de ſua perfectione ſuperbiunt, & alios quos vident peccare, contẽnunt. Sed pro certo ſæpe fit ex occulta dei diſpẽſatione, q iſti tẽtationib' exponunt, & vt humilitatẽ concipiant. ſibi ipſis dimittuntur. Et tunc frigus indeuotionis ad exteriores neruos & affectus cordis reuertitur: ita q dolorem vitiorum maiorem quã ante ſenſerant, experiuntur: ita q etiã quandoque a ſtatu gratiæ cadere permittuntur. Et ſic (ſicut dicitur Matt. 12.) fiunt nouiſſima illius hominis, peiora prioribus: Magis eſt igitur vtile q feruor & calefactio deuotionis paulatim, vt continuetur, creſcat, quàm q tota ſubito effundatur, & poſtea perdatur & decreſcat: quia ſicut dicitur Prouerb. 13. Subſtantia feſtinata minuetur, quæ autem paulatim colligitur, multiplicabitur. ¶ Omitto multa alia quæ hic dicũtur de ſpaſmo. 4

De Paralyſi. *Cap. 9.*

PARALYSIS eſt læſio partis humani corporis cum diminutione motus, vel ſenſus, vel vtriuſque. Fit autem quandoque ex humore opilante, quandoque ex calore conſumente, & neruos corrugante, quandoque ex frigiditate neruos conſtringente, & ſpiritus cõgelante, & quãque ex vulnere neruos incidente & diuidente. Ex iſtis.n. cauſis via animalis ſpiritus impeditur, & ſic membrum ad quod tendebat, ſenſu & motu priuatur: ita q illud membrum quaſi mortuum reputatur. Communiter autem ex ſuperfluo potu & cibo ſolet iſte morbus fieri quia.ſ. per multitudinem humorum qui ibi generantur, nerui ſolent (vt dictum eſt) opilari. Per paralyſim poſſum intelligere peccatum, vel etiam debilitatem virtutis, & potentię ſpiritualis, & impotentiam operandi bonum. Quod pro certo motum bonorum operum tollit, & ſenſum diſcretionis confundit. Contingit autem hęc infirmitas.ſ. impotẽtia benę operãdi, multis cauſis, ſcilicet propter humores carnalis delectationis, propter calorẽ auaritiæ & ambitionis, ꝓpter frigus timoris & deſperationis, propter vulnus inuidiæ, iracundię & cordialis afflictionis. Carnalis.n. delectatio neruos affectuum claudit & opilat. Auaritia neruos affectionis per parcitatem contrahit & corrugat. Timor & deſperatio ipſos affectus per indeuotionẽ infrigidat & cõgelat. Inuidia vero ipſas affectiones ſcindit & vulnerat, & ſchiſma diſcordię inter partes generat atque cauſat. Iſtę enim ſunt quattuor cauſæ quibus ſpiritus diuinæ gratiæ intercipitur, & per quas, ne mentem ſenſificet & moueat, impeditur. Et ſic propter defectum ipſius ſpiritusſancti vel gratiæ, membrũ id eſt peccator, ſpiritualiter paralyticus efficitur, & ſenſu cõpaſſionis vel diſcretionis, nec non motu bonæ operationis deſtituitur & priuatur, ita quòd de quolibet tali poteſt dici illud. Matth. 8. Iacet in domo paralyticus: & malè torquetur. Vel dic q nerui ſunt prælati, quibus mediantibus membra, id eſt ſubditi recipiunt ſenſum & motum prædictum. Sed quia iſti nerui quattuor prædictis modis opilantur, corrugantur, congelant & incidũtur: ideo membra ſubiecta paralytica efficiũtur &c. per omnia ſicut ſupra. Vel dic q nerui ſunt prædicatores &c. ¶ Paralyſis eſt aliquando generalis, occupãs mediam 2
partem corporis infirmantis, aliquando particularis, occupãs ſolum vnum membrum, vtpotè manum, brachium ſeu linguam. Et eſt aduertẽdum q cauſa ſeu materia huius infirmitatis, ſcilicet opilatio humorum, aliquando eſt in origine neruorum, aliquando ẽt in ipſo membro paralytico, & diſcernitur, qñ non ſolum dolet membrum paralyticum: imo ẽt locus ſuperior ſpinæ dorſi vel ſimilis. vnde Galenus primo de locis affectis dicit ſe amouiſſe emplaſtrum quod ſophiſta poſuerat ſuper malum.ſ. ſuper digitos: & poſuiſſe ſuper ſcapulã. Quia ſcilicet primo eſt medicandus locus vnde prouenit cauſa morbi, q̃ etiã ipſum membrum, in quo eſt ipſe morbus. Sic procul dubio q paralyſis peccati & cauſa eius aliquãdo eſt in membro.i. ĩ ipſo malo ſubdito, aliquãdo prouenit a neruo ſuperiori opilato.i. a malo prælato & infecto. Oportet ergo primo iſtũ neruum.i. prælatum malum ſanare: alias via poterũt membra quæ ſub eo ſunt ſanitatis remedium reportare. Cum caput.n. infir-

3 infirmum eſt, cætera membra dulẽ: ¶ Paralyſis quæ fit na ioeiſione, ounquam curatur. Vuiuerſalis vero paralyſis, maximè quæ in ſenibus accidit, via aut nunquã aut difficiliter medicatur. Sic verè paralyſis pigritiæ vel defectus bonorum operum, & vitiom negligentiæ via aut nuoquã poteſt corari, ſiuo ſit particularis ſiue ſit voiuerſalis, quia.ſ. vix aut nũquam per pœnitentiam remediatur vitium quod per ſciſſuram ſchiſmatis iu ſeoectute malę conſuetudinis generatur: quia.ſ. poſtqoã homo per ſchiſma a fide & eccleſia fuerit ſeparatus, & per males conſuetudines io vitijs antiquatus, vix amplius poteſt eſſo a paralyſi inertię liberatus 1. Mac. 9. Diſſolutua eſt paralyſi, nec vltra potuit loqui verbum.

De Oculis. Cap. 10.

OCVLORVM varię ſunt paſsiones. Sunt enim oculi membra mollia teneta & fragilia: & ideo ad lędendũ vel ad læſionem ioeurreodam ſunt valde paſsioa & facilia. Patiuotur ergo oculi, a vulnere continuitatem oculorum diſſoluente. A puluere teneram ſubſtantiam perturbante. A veoto frigido ſpiritum viſibilem repercutiente. Ab aere calido diſſoluente. A fumo obſuſcante. A claritate corporis lucidi ſpiritum diſgregante. A nimia tenetoſitate ſpiritum viſibilem coneulcante. A ſuperfluo potu viſom hebetante. A voluptate veoerea humorem cryſtallinum conſumente & corrumpente. A cibo forti & violento, vapore ab alio obſcuritatem in oculis inducente. Iſtis enim decem cauſis oculus corporalis patitur & tã iſtis quàm alijs multis cauſis in ſoii actionibus impeditur. Procul dubio per oculum intelligi põt anima, quæ videt & intelligit vniuerſa. Vel etiã oculus eſt mens & diſcretio cordis noſtri. Vel etiam duo oculi noſtri ſunt intellectus & voluntas. Dico igitur ꝙ tales oculi cordis noſtri debilis ſunt naturę: faciliter.n. per peccata lęduntur: quapropter decem cauſis & decem occaſionibos vitia patiſitur. pſal. Ocoli mei deſecetuot. Patitur igitur oculos mentis quando per inuidiam vuloeratur, quãdo puluere terrenorum per auaritiam perturbatur, quaodo fumo ſuperbiæ moleſtatur, & qñ vento inanis glorię repercutitur, aot grauator. pſal. Oculos ſuperborum humiliabis. Item patitur iſte oculus qñ aere calido mundanæ proſperitatis diſſoluitur & enetuatur: qñ claritate ſolis (quẽ vult reſpicere) .i. profunditate diuinę maieſtatis quã vult perſcrutari & inquirere, obtunditur & excæcatur. Eſaiæ 38. Attenuati ſunt oculi mei. ſuſpicientes in eacelſum. Quando etiam obſcuritate ignoraoriæ obfuſcatur, & diſcretionis lumen in eo compingitur & calcatur. pſal. Obſcurẽtur oculi eorum ne videant. Item patitur iſte oculus, quando homo vino peruerſæ doctrinæ inebriatur, quando venere & luxuria maculatur, & quando alis.i. iracundię acedine prouneatur. pſal. Turbatos eſt a furore oeulus meus. Iſta enim omnia ocolum mentis lædoot, & ſpiritum viſibilem.i. ſpiritum ſanctum, ſeu diuinam gratiam in eo corrumpunt, & lumẽ diſcretionis per ignorantiam impediunt & obtundunt: vt ſic poſsit dicere peccator illud pſal. lumen oculorum meotom, & ipſum non eſt mecum. Vel dic ꝙ oculus eſt prælatos vel religioſus, qui.ſ. qñque patitur dictas infirmitates vitioꝛum &c. dic per omnia ſicut ſuprà.

2 ¶ Oculus qoãdoque patitur apoſtema, qood ex homoribus ad pupillam fluentibus ſuper oculi albuginem aggregatur. Et vt iſtud apoſtema melius curetur, debet medicus collyria mitigantia apponere ex lacte fœminea, & aqua roſacea oculũ aſpergere, lachrymas reſtriogere, & aliquibus materiam leuiter repercutere, & nunquam (ſi materia eſt multũ calida, & dolor fortis) debet repercuſsioa fortia adbibere, qa alias ſi materia ad neruum obticum (per quem tranſit ſpiritus viſibilis) repercutitur, perpetuam cæcitatem poterit inducere vel cauſante. Sic verè in oculo mentis aliquãdo generatur apoſtema ſuperbiæ & congregatio bumoris carnalitatis & luxuriæ. Et ideo vt ſanetur, debet appooi collyrium mitigatiuũ dulcis monitionis: lac dulcis doctrinæ, & aqua roſacea deuotiooís & compuoctionis. Reſtringi etiam debent lachryma deſperationis, & adhibenda eſt conſolatio ſpei, & promiſsio veniæ & ſaluationis cum aliquantula leui & nõ aſpera repercuſsione timoris & redargutionis, ne ſorte ſi eſſet excuſsiua repercuſsio & correctio, induceretur cæcitas mentalis obſtinationis, & non ſanitas ſalutis, vel ſaluationis: pſal. Turbatus eſt in ira oculus meus. Vel dic ꝙ oculi qui ſunt membra valde nobilia, & ad regnum corporis inſtituta, ſignificant nobiles & principes huius mundi, qui pro eerto debilis ſuot conſtaotiæ vel virtutis. Nolunt enim aſperè tangi vel corrigi: imo leniter & ſuauiter volunt vugi. Confeſſor.n. & prędicator volẽs apoſtema ſuperbię ab eis tollere, debet verba mitigatiua & lactea adhibere, & non ipſos ꝓternè vel fortiter exaſperare vel repercutere: ne forte ad deterius prouocentur, & cæcitatem & obſtinationem malitiæ ipſum cõtingat in eis generare. Vel dic ꝙ oculus ſignificat perſonam debilem & fragilẽ, quæ pro certo ſi forti repercuſsione timoris tangatur, per deſperationem faciliter excæcatur: quapropter canendum eſt vt confeſſor in talibus, verbis lenitiuis, quàm aſperis plus vtatur. Eccleſiaſtici 22. Qui pungit oculum, educit lachrymas. ¶ Patien- 3
tibꝰ in oculis apoſtema, vtile eſt capite alto dormire locis claritatem fugere, vocis emiſsionem vitare, & aqoam claram & calidam potare. Sic verè patienti aliquod vitium mortale in oculo cordis ſui, prodeſt ei ſi capite intentioois ſurſum erecto ad deum, per ſpem & cõtemplationem dormiat, ſi claritatem mundanæ gloriæ vitet & fugiat, ſi vocem multiloquij compeſcat & ſilentiom cuſtodiat, & ſi aquam claram diuinæ ſapientiæ & doctinæ bibat & hauriat. ¶ Oculis accidit lippitudo, 4
quæ eſt ocolorum viſcoſa ſuperfluitas palpebris adhetens, & eas ingroſſans, & inuiſcans, & non oculorum ſubſtaotiam ſed palpebras ſolas afficiens ita lippis quippe oculis non pupillæ ſed deſtucote humore palpebrę ingroſſeſcunt, ſicut dicit gloſa ſuper Leuiti. 21. Et ideo ſicut ibidẽ expooitur, per iſtos lippos oculos muodi ſapientes intelliguotur, qui quãuis pupillã intellectus ſanam habeant, intantum ꝙ veritatẽ clarè cognoſcant atque videant, ipſi nihilominus lippitudinem & viſcoſum humorem carnalis vitæ ſuſtinẽt & cum lippitudine ſciẽtiæ lippitudinem carnalitatis habentes. Et ideo ibidem Leuiti. 21. præcipitur ne ille qui habet lippos oculos, vel albuginem in oculo, ſeu iugem ſcabiem in corpote, miniſtrare in tabernaculo permittatur. Ad denotandum ꝙ illi a miniſterio tabernaculi eccleſiæ, & a promotionibus & officijs debent repelli, qui licet uirtutis habeaot ſcientiam, vitæ tamen carnalis ſcabie lippitudine & albugine ſuot fędati. Talibus.n. põt dici illud Iob 10. Ocoli carnei tibi ſunt, & ſicut videt homo, & tu videbis. quaſi dicat. tu videbis rationabiliter ſicut homo omnimodã veritatem, & tamen oculi toi carnei ſunt per carnalis immunditiæ voluptatem. ¶ Oculo accidit quædam ma- 5
cula rubea, quæ fit ex percuſsione, aut ea re alia punctum rubeum faciente. In hac autem infirmitate ſanguis eſt diſſoluendus poſtquam inflammatio quieuerit, & quandiu dolor perſeuerat, albumen oui eſt ſumendum cum oleo roſato. Oculo etiam accidit alia macola quæ tela nuncupatur, quæ fit quando bumor viſcoſus defluit ad oculum qui malè diſcuſſus, vel a principio non curatus, ſucceſſu temporis induratur. & tela vel pannus efficitur: a quo pupilla & etiam tota nigredo occupatur, & cæcitas introducitur. Quæ infirmitas incurrabilis efficitur, ſi aliquantulum antiquatur. Ipſam tamen ſecundum Conſtan. (dũ recens eſt) dicitur ſanguis extremitatis alę dexterę colũbę, vpupę, vel hirundinis rumpere: & fortiter abſtergere vel curare. Sic verè quando humor viſcoſus malę & carnalis affectionis & cogitationis, ad oculum meotis defluit: niſi ſtatim per diſcuſsionem & pœnitentiã curetur, paulatim per malam conſuetudinem dureſcit, ita ꝙ in telam & pannum.i. in obſtinatam & compactam malitiam ſe conuertit, & oculũ mentis occupans, cæcitatem obſtinationis inducit, quam nulla medicina pœnitentiæ curat, ſi magno tracto temporis inualeſcit: quia ſicut dicitur Prouerb. 22. Adoleſcens ioxta viam ſuam, etiam cũ ſenuerit, non recedet ab ea. Quãdo tamen talis macula peccati vel ignorantię recẽs eſt, nec adhuc per obſtinatiooem & deſperationem iodurata, tunc ſaoguis alę dexterę ipſius columbæ Chriſti.i. memoria lui ſanguinis & paſſionis, proficit: & peccati maculã rumpit, abluit & abſtergit. Apoc. 7. Lauerunt ſtolas ſuas in ſaoguine agni. ¶ Sanguis quã- 6
doque de aliqua veoula deſudat io oculo, & generat ibi maculam rubeã. Iſta eſt macola luxuriæ, quæ ex ſaoguine & carne prouenit, quæ oculom cordis inficit, ſiue oculũ.i. prælatũ vel religioſum turpiter maculat & cõfundit &c. ¶ Lachrymarum 7
fluxꝰ accidit in oculis, q qñ eſt inuolũtarius & cõtinuus, maximã generat paſsionẽ. Accidit ergo fluxus lachrymarũ inuolũtarius aliqñ ea percoſsione, aliquãdo ex calidi aeris diſſolutione, aliquando ex frigidi coarctatiooe, aliquando ea fumi mordicatione, aliquando ex pulueris perturbatione, aliquando ex cepatum vel aliorum odoratione, aliquando ex humorum abun-

abundãtia & liqoefactione, aliquando ex virtutis contentiuè
cerebri debilitate & defectione. Sic procul dubio lachrymę
compunctionis & doloris, lachrymę etiam compaſsionis &
dulcoris, lachrymę deuotioois & amoris poſſunt ea cauſis va
rijs prouenire. Ipſas.n. introducit percuſsio diuinæ inſpiratio-
nis. Calida diſſolntio charitatis, feruoris & dilectionis. Frigi-
dus aer diuini timoris & tribulationis. Fumus ignis.i. medita-
tio & memoria ignis æternæ dãnationis. Puluis.i. cogitatio no
ſtræ mortis, & pulueree reſolutionis. Aeredo allij odorari.i.
memoria diuinæ iuſtitiæ, & ſuorum iudiciorom, & ſuæ ſeucrę
correctionis. Abundantia humoris, gratiæ & deuotionis, &
debilitas cõcentiuæ obſtinationis: hoc eſt dictu, teneritudo be
nignæ affectionis, quæ ſcilicet neſcit lachrymas retinere, imo
ſolet eas facillimè doſudare, ſicut bene apparebat io illo qui
dicebat io pſal. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, la-
chrymis meis ſtratum meum rigabo. Vel dic ꝙ lachrymæ in-
uoluntariæ ſignificant deſolationem damoationis ęternæ, quę
procul dubio ad modum calidarum lacbrymarum damnatos
decoqunnt & exurũt. Iſtarum.n. cauſa eſt calor diſſoluens ma
li amoris, frigus coarctans mali timoris, fumus eahalans mun
di vanitatis, puluis perturbans terrenæ facultatis, humor abũ
dans carnalis voluptatis, virtus deficiens & nihil continens
intemperatę voluptatis. Iſta.n. omnia lachrymas æternæ dam
oationis inducunt, & fletum perpetuæ deſolatioois infligunt
Tren.2. defecerunt præ lachrymis oculi mei. & Eccl.22. Pũ-
gens oculum edocit lachrymas. Oculi inſuper ſolent ſecundũ
medicos caligatione moleſtari, quæ eſt morbus adueniens
oculis, maximè eorum qui ſunt in ſenectute. vnde.3. Reg.14.
Caligaueruot oculi eius præ ſenectute. Iſti antem ſic oculis
caligantes, bonum eſt (ſi volunt curari) ꝙ oculos ſuos in aqua
frigida demergant, & parom in ipſa aqua aſpiciaot, quia ſic
viſus valde roboratur. Debeot fugere vinum groſſum & dul-
ce: & etiam cibos qoi ooo facilè digeruntur, ſimiliter nõ de-
bent comedere erucam, porrum, & ea quæ habent acrem va-
porem. Multum etiam prodeſt ſi quotidie per vnum menſem
integrum inſtilletur huiuſmodi aqua in oculos, quæ fit capiẽ-
do feniculum virentem, & ponendo intra aquam pluuialem
& relinquendo per vnum diem & vnam noctem, & poſtea in-
1 ſtillando. Profecto per oculos ſic laborantes poſſumus iotelli
gere religioſos quoſdã antiquos & io ſuis peccatis valde de-
prauatos, maximè luxuriæ & auaritiæ: de quibus dici poteſt il
lud. 3. Regum. 11. deprauatum eſt cor eorum per mulieres. Illi
pro certo religioſi ſunt, aut deberent eſſe oculi iuniorum: vt
eos inſtruant & doceant bonis verbis, ſuaſorijs & exemplis:
ſed certè oculi eorum caligauerunt, & videre noo poſſuot: vt
dicitur de Heliſęo 1. Reg. 4. Si autem tales volunt ſanari, bo-
num eſt quòd oculos ſuos demergant io aqua frigida, & in ea
reſpiciant.i. booum eſt quòd perfundant oculos ſuos lachry-
mis contritionis & pœnitentiæ, & non parum, imo frequen-
ter io eis cogitent, & tandem faciãt illud quod dicitur 1. Reg.
3. Planxeruot donec deficerent io eis lachrimæ. & tunc ocu-
lus eorum.i. cor valde roborabitur io gratia. Item debent fu-
ge vinom groſſum & dulce, & cibos duros.i. ſeminaria luxu-
riæ: nam vt eſt apud Terentium, ſine cerere & baccho friget
venos. neque (propter hanc rationem) debent comedere eru-
cam & ſimilia. quia omnia iſta mouent ad luxuriam. Proderit
etiam ſi tales qootidie per vnom meoſem.i. per reſiduom to-
tius vitæ ſuæ, inſtillent in oculos ſuos.i. io cor ſuum feoiculum
2 virentem.i. memoriam dominicę paſsioois, quę calida eſſe de-
bet vt feniculus in corde eorũ: & feniculus iſte.i. memoria do
minicę paſsionis remaneat per aliquod tempus in pluuia.i. la-
chrymis continuè ſtillaotibus vt pluuia:

De Cæcitate. Cap. 11.

1 CÆCITAS eſt priootio, ſeo perpetuum viſus
impedimẽtum, quæ.ſ. generatur moltis modis.
Accidit ergo cæcitas quandoque propter orga-
ni indiſpoſitionem, propter oerui obtici opila-
tionem, propter humorũ conſumptionẽ, quan-
doque propter oculorum vulnerationem, quandoq; propter
lachrimarum effuſionem, & ſubſtantię oculi diſſolutionem,
quandoque propter tunicarum oculi inſpiſſationem, & humo
rum in oculo compactionẽ & indurationem, quandoque pro-
pter homoris ſubſtantialis deſiccationem, quãdoque propter
ſpiritus viſibilis diſgregationem. Introducit igitur (vt dictum
eſt) cæcitatem oculi indiſpoſitio, ſicut patet io cęcis natis. Ner
uorum opilatio, quod fit quando per ſupercreſcentem humo-
rem tranſitus ſpiritus per neruum impeditur. Humorum cõ-
ſumptio, ſicut patet communiter in ſenibus, vbi ea humoris
conſumptione hebetatur & aufertur viſus. Item tunicarum
inſpiſſatio, ſicut patet iu macula de qua dictũ eſt. Humorom
ſubſtantialis deſiccatio, & ſpiritus diſgregatio, ſicut patet in
vrſo: qui aſpectu peluis candentis propter diſgregationem ſpi
ritos viſibilis, & cõſumptiooem humoris cryſtallini cæcatur.
Ego etiam poerum vidi, qui deprehenſus in igne io combu-
ſtione vnius domos in qua erat, ea ſplendore & ardore ignis
inuentus eſt cæcus poſtquam euaſiſſet. Procul dubio cæcitas
ſignificat vitium ignorantiæ, vel etiã vitium obſtinationis &
malitię, iuxta illud Sapientię 2. Excęcauit eos malitia eorum.
Iſtud ergo vitium introducit multiplex cauſa, videlicet quã-
do organum mentis eſt indiſpoſitum per infidelitatem, quãdo
neruus affectionis opilatur per carnalitatem, quando humor
deuotionis cooſumitur per malę vitæ antiquitatem, qoando
ocolus ipſius mentis vulneratur per odij & inuidię peruerſita
tem, quando lachrymis plus debito perſunditur per deſpera-
tionem & triſtitiam, qnaodo macula & duro pãno tegitur per
obſtinationem & malitiam, quando humor gratiæ conſumi-
tur, & ſpiritus.i. ſpiritusſancti donum diſgregatur & diſpergi-
tur per igneam & ferueutem auaritiam & concupiſcentiam:
quia pro certo quando ignis auaritiæ & carnalis concupiſcẽ-
tię oculum mentis per mala deſideria comburit, tunc humo-
rem gratiæ conſumit, & ſpiritusſancti dona euacuat & diſper-
git, & cæcitatẽ ignorãtiæ & obſtinatæ malitiæ introducit. pſal.
Super cecidit ignis: & non viderunt ſolem. Iſtis igitur varijs
& diuerſis modis fiuot cæci mundi peccatores, ita ꝙ illa quæ
ad ſalutem pertineot, videre neſciunt, nec illa reſpiciuot aut
attendunt. Zachariæ.11. Percutiam omnem equum cæcitate.
¶ Secundum Conſtantinum, inter omnes paſsiones miſerabi- 2
lior eſt ipſa cæcitas. Iſta eſt enim quæ decipit cæcum io appre
hendendo, in iudicando, in eligendo. In apprehẽdendo enim
decipit imaginatiuam. de albo.n. imagioatur ꝙ ſi oigrum, &
econuerſo. In iudicando vero decipit virtutem deliberatiuã.
Deliberat.n. quaodoqoe peoes ſe ire ad orientem, & vadit ad
occidentem. Item in eligendo decipit virtutem affectiuã: quia
quandoque oblato ſibi denario cupreo & aureo, quamuis af-
fectat aurum eligere, quandoque tamen cognoſcitur loco au-
rei cupreum accipere. Procul dubio talis cæcitas videtor eſſe
peccatum: quia.ſ. iſtud eſt quod lucem gratiæ ſolet tollere, &
rationis iodiciũ hebetare. Talis.n. cæcitas peccati decipit anì-
mam in imaginatione apprehenſiua, in deliberatione determi
natiua, io affectione electiua. Cæcus.n.i. peccator decipitur in
imaginando. æſtimat.n. de rebus nigris ꝙ ſint albę, & econuer
ſo: quia pro certo res muodanas quæ ſunt nigræ, obſcurę & vi
les, reputat eſſe albas, claras & nobiles, & econuerſo ſpiritua-
lia, quæ ſunt alba, clara, nobilia & vtilia, reputat oigra, vilia &
inutilia. Iſte decipitur in ordinando & deliberando: quia pro
certo ſæpe fit ꝙ peccator deliberat ire finaliter ad orientem
paradiſi, vtpotè quia in fine pœnitere proponit, qoi tamen
vadit ad occideotem inferni, vtpotè quia ſioe pœnitentia mo-
ritur, & decedit. Threnorũ 4. Errauerunt cæci in plateis. Item
decipitur in eligendo & affectando: quia pro certo inter duos
denarios ſibi oblatos, cupreom.ſ. & aureũ.i. inter bona tempo
ralia & æterna noo beoe eligunt: qoia quandoque & commu-
niter copreum pro aureo.i. moudum pro paradiſo eligunt, &
æternis contemptis temporalia apprehendoot. Ideo de talib⁹
breuiter ſic deceptis dicitur Sopho. 1. Ambulabunt vt cæci,
qoia domino peccaueruot. ¶ Cæcus multas babet conditio- 3
oes. Cæcus.n. ſæpe eſt ſecurus vbi eſſet timeodom, & ecoouer
ſo, ſæpe eſt timidus vbi nihil eſt metuendom, quia.ſ. oon videt
periculũ, eſt ſecurus, & quia cauſa io ſecuritatis oon videt eſt
ideo timidos. Item cæcus nooquam ſolet rectè incedere, pedẽ
enim ſæpe eleuat, vbi eum deberet deprimere. Ipſum etiã ecõ
uerſo quandoque deprimit, vbi debuerat eleuare. Iſte etiã fa-
cillimè offcodit, & ideo vndique palpando manu & baculo
viam quęrit. Et breuiter, cæcus raro ſecurus aliquid agit: imo
vt communiter in cunctis dubitat & timet. Talis eſt peccator
& maximè ignorans & ſapientia denudatus. Talis enim raro
ſolet ſecurus eſſe, lux eoim gratiæ cauſa ſecuritatis eſt: & ideo
quia peccator luce gratiæ caret, ouuquã propriè ſecurus eſt.
Timet enim etiam non timenda: qoia ſcilicet peccator timet
ſemper mundi tribulationem, pœniteotiam & correctionem,
fortunę deiectionem, & mortis conſumptionem: quia ſicut di-
citur

citur Iob 15. Sonitus terroris in auribus impij:& cum pax ſit,
inimicitias ſuſpiratur. Et tamen iſta non ſunt a ſapiente timé-
da, ſed ęquanimiter tolleranda quia ſicut dicitur 1. Ioannis 4.
Perfecta charitas foras mittit timorem. Virtus.n.ſpei talibus
deficit, & ideo etiam vbi timendum non erat, quilibet perti-
meſcit. pſal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Et bre
uiter homo peccator & ſceleratus nunquam eſt ſecurus: ni-
hil enim audet ſecurè agere vel ſperare: imo ſolet in omnibus
dubitare: ſicut patet in malis officialibus & tyrannis & etiam
in latronibus iniquis. Sonitus enim terroris in auribus impij,
vt dictum eſt. Iſti etiam quia inferni & peccati pericula non
perpendunt, etiam vbi timere debuerant, ſcilicet in mundi
proſperis, ſecuri ſunt: & dum lętantur in proſperis, ad aliquod
periculum nó attendunt. Eccl. 8. ſunt impij qui ita ſecuri ſunt,
ac ſi iuſtorum facta habeant. Igitur tales ſolent in via morum
offendere, & ad offendicula bonorum temporalium pedes af-
fectuum per deſideria allidere, pedeſque affectionum ſæpe ſo
lent ad terrena deprimere, vbi ipſos ad cœleſtia debuerant
erigere, & etiam ipſos per ſuperbiam ſolent eleuare, vbi per
humilitatem ipſos debuerant depreſsiſſe. Tho. 11. Surgent cæ
4 cus pater cepit offendens pedibus currere. ¶ Cæcus ſemper
ſolet omnia palpare, & quia ſemper eſt dubius, ſemper ſolet
manu vel baculo prætentare. Cæcus etiam non ſibi ſed alteri
de ſe ſolet credere, & cani vel puero regimen ſui dare. vnde ét
ſæpe fit quòd ad tranſeundum pontem vel aliud periculũ co-
gitur credere magis cani quàm etiam ſibijpſi. Cæcus etiam nó
ſolet erubeſcere, quia ſcilicet cum neminem uideat, nullum
ęſtimat ſe videre. Vnde quandoque nudus & diſcoopertus ia-
cet, & tectum ſe ęſtimat, & cum videatur ab hominibus, latere
ſe credit. Sic verè peccatores qui ſpiritualiter cæci ſunt, om-
nis aliorum facta palpare & inueſtigare volũt & quicquid ſit
de alijs, ſcire & attrectare cõtendũt. Eſa. 59. Palpauimus quaſi
cæci parietem, & quaſi abſque oculis attrectauimus. Tales etiã
ſui iuris propriè non ſunt, imo pueri.i.carnis & canis inſatia-
bilis.i.diaboli vel mundi dominio ſubſunt ipſiſque obtempe-
rant & obediunt, & ab eis regi, duci & ordinari ſe permittunt,
eorumque malis ſuggeſtionibus & tentationibus obediunt at-
que credunt: ſicut de Thobia cæco dicitur Thobiæ 11. quòd
cepit offendens pedibus currere data manu puero. Tales etiã
non erubeſcunt, dato ꝙ nudi & manifeſti videantur, qm̃ i-
mo quamuis opera ſua mala notorie faciant: ita tamen ſunt he
betes, ꝙ non videri vel attendi ab alijs opinantur. Quod po-
tiſsimè patet de luxurioſis, & etiam de vſurarijs, qui opera ſua
credunt latere, licet ipſa contingat omnibus apparere, & quia
ipſi vilitatem propria non vident nec aduertunt ideo alios ipſa
attendere nunquam credunt. Gen. 2. erat enim vterque nu-
5 dus, & non erubeſcebant ¶ Cæcus oculos ſuos ſoli aperit fa-
ciemque illam ad cœlum erigit, & tamen lumen ipſius nun-
quam ſentit, & dato ꝙ ſolis radius cæco oculo ſe præſentet, lu
men tamen eius non percipit neque videt. Sic verè pecator cæ
cus & obſtinatus quandoque faciem voluntatis & oculos ra-
tionis, ad deum per aliquales cogitationes ſolet erigere, lumé
tamen gratiæ nunquam ſolet recipere, ſed in cęcitate obſtina-
tionis perpetuę remanet: ſicut patet de mundi ſapientibus, qui
bene de deo & de ſalute ſua aliquando cogitant, & tamen cor
ſuum a malitia nunquam mutant, imo dato ꝙ radius diuinæ
gratiæ ſemper ipſis ſe præſentet, vt eos ſaluet & illuminet: illi
tñ illuminationem ipſius non recipiunt neque curant, imo in
mentis cæcitate vſque ad mortis terminum perſeuerãt 4. Reg.
6 6. Percute obſecro gentem hanc cæcitate. ¶ Cæcus puerum
ductorem ſuum quandoque verberat vel offendit: ipſa tamen
verbera aliquotiens dure luit. Puer enim verberum non im-
memor, ipſum in pontis medio vel in aliquo periculo dimit-
tit, & fugiens, viam euadendi periculum non oſtendit. Sic ve-
rè cæcus & obſtinatus peccator, puerum Ieſum ductorem &
rectorem ſuum non ceſſat per diuerſa crimina offendere, & ip
ſum malis ſuis operib' verberare: iuxta illud Apoſtoli ad He-
bręos 6. rurſus crucifigentes filium dei ſibimetipſis. Sed pro cer
to iſte puer finaliter de ipſis cæcis peccatoribus ſe vindicat, qa
poſt longam diſsimulationem & patientiam ſibi parcens, in-
iurians recogitat, & in periculo mortis, in ponte.ſ. & in puncto
per quem poterant ad cœlum tranſire, ipſos ſolet dimittere,
gratiam ſuam eis non infundere, nec contritionem vel pœ-
nitentiam, per quam euadant periculum, oſtendere, ſed potius
ipſos dimittit in mentis ſuæ obſtinatione & cæcitate manere,
& mortis æternæ periculo ſubiacere. & tunc propriè ipſe mi-
ſer peccator cæcus & deſperans & ductore priuatus, & in pe-
riculo dimiſſus, poterit dicere illud Gen. 37. Puer non compa
ret, & ego quo ibo? ¶ Cęcitas aliquas habet laudabiles proprie 7
tas. Solet.n.cæcus eo ꝙ viſu noſcitur carere, in tactu & auditu
& memoria plus vigere, ſicut ego de quodam cæco vidi, qui ſi
ſemel hominem tetigiſſet, etiam poſt annum ipſum ſolo tactu
cognoſcebat. Et ſicut de alio audiui, qui ſolo auditu didicit of-
ficium eccleſiaſticum. Qui autem in vno deprimitur, in alio
releuatur. Vnde etiã de Demetrio philoſopho legitur ꝙ Athe
nis fecit ſibi oculos erui vt vegetatiores cogitationes haberet.
Vel vt dicunt alij ne mulieres cõcupiſceret, vel vt alij aſſerũt,
ne malis ciuibus bene eſſe videret. Viſus enim poteſt concupi-
ſcentiæ cauſa eſſe. Et ideo multi ſunt quibus plus proficeret cę
citas q̃ videre iuxta illud Ioan. 9. Si cæci eſſetis, non haberetis
pctm̃. Iſta ad litteram poſſunt allegari ad conſolationem cæ-
corum, quia procul dubio oculi ſunt irritaméta & incitamen-
ta vitiorum. Ipſi ſunt enim ſicut quędam feneſtrę, per quas in-
trant latrones.i.mundi cupiditates ad animam. vnde Threno-
rum 3. Oculus meus deprędatus eſt animam meã. Et Hiere.
9. Mors intrat per feneſtras. Vel iſta poſſunt dici de cæcitate
ignorantię & ſimplicitatis, quãtum ad exteriora mundi nego-
tia, quia procul dubio qui quãtum ad exteriorẽ viſum.i. quã-
tum ad exteriorem ſapientiam cæci ſunt, in interioribus & in
illis quæ ad ſalutem & conſcientiam pertinet, clarè cernunt:
& auditu ſubiectionis, tactu compaſsionis, memoria gratiarũ
actionis, plus alijs ſolent vigere, quia viſu mundanæ ſapientiæ
magis inueniũtur carere. Eſaiæ 29. Oculi cæcorum videbunt.
Viſus.n. mundani ſenſus ſolet quandoque multarum fallacia-
rum & cautelarum & multorum appetituũ cauſa eſſe, & ſic
damnationem animæ inducere & cauſare. Et ideo de Chriſto
legitur Marci 8. ꝙ acceſſerunt ad eum cæci & claudi: & ſana-
uit eos. Et ſic loquitur Matthæi 5. Si oculus tuus.i. mundanus
ſenſus ſcandalizet te (ſupple mala oſtendendo & ſuggerendo)
erue eũ, & proijce abs te. Ideo Sene. de cæcitate dicit in lib. de
remedijs fortuitorũ Oculos (inquit) amiſiſti hét ipſa vox ſuas
voluptates. an non intelligis partẽ eſſe innocẽtiæ cæcitatem?

De Surditate. Cap. 12.

SVRDITAS eſt defectus auditus & priuatio, 1
qui ſecundum Conſtantinum ianua mentis eſt,
qui quandoque totaliter auferetur, quandoq; di-
minuitur, aut grauatur. Nerui enim audibiles
quandoque humoribus opilantur, & ſic auditus
in toto vel in parte impeditur. Sic verè ſæpe fit
ꝙ humores carnalitatis, vel etiam ſubſtantia terrenę faculta-
tis, in neruos affectuum noſtrorum per malas complacentias
ſe immittunt, & ſic ſurditatem obſtinationis inducũt, ita ꝙ au-
ris cordis noſtri nec audire verbum dei, nec credere veritati,
nec obedire mandatis prælati volunt. pſal. Sicut aſpidis ſurdè
obturantis aures ſuas. Vel dic in bono ꝙ quando humor diui-
næ gratiæ neruum affectus, & diſcretionem claudit, tunc ſur-
ditatem patientiæ introducit, quo fit vt homo conuitia & im-
properia non audit aut ita parum curat, ac ſi non audiſſet, & tã
quam ſurdus diſsimulat atque tranſit. Quod etiam in detra-
ctionibus & adulationibus debet eſſe: ſurdos.n. nos exhibere
debemus et cõmuniter ad dictas iniurias non intẽdamus, nec
verba adulatoria vel detractoria faciliter audiamus. pſal. Ego
autem tanquam ſurdus non audiens, & ſicut mutus non ape-
riens os ſuum ¶ Aliquando intrant vermes in aures, vel ibidẽ 2
ex compactis humoribus generantur, & tunc pruritus & titil-
latus ſentitur, & quaſi quodammodo patiens prurigine dele-
ctatur. Sic verè multi ſunt qui in auribus & auditu ſuo, vermes
id eſt mordaces detractores admittunt, & in eorum loquutio-
nibus pruritum & delectationem ſentiunt, ipſiſque gratifican
tur & applaudunt. vnde Apľs 2. ad Thimothęum 4. Coacerua
bunt ſibi magiſtros prurientes auribus. ¶ Surditas ſi a iuuentu 3
te fuerit, incurabilis eſt: etiam ſi per triennium perſeuerane-
rit, vix curatur. Super omnia autem ad ſurditatem amouendã
vel alleuiandam valet balſamum auribus inſtillatum. Sic verè
ſurditas obſtinationis, ſi fuerit antiquata, via opere naturę.ſ.
miniſterio hominis poteſt ad ſanitatem reduci. Miraculum.n.
diuinum eſt quando ille qui eſt a iuuẽtute ab auditu verbi dei
& obedientiæ dei & pręlati, penitus obſurdatus, & in vitijs in-
duratus, audiat & obediat ſicut decet, ſicut de Chriſto dicitur
Marci 7. ꝙ ſurdos fecit audire, & mutos loqui. Inter omnia er
go quę talibus ſurdis & obduratis poſſunt ad ſalutem profice-
re,

re, ſummè proficit balſamum diuinæ miſericordiæ eorum auribus inſtillare, & eis de dei miſericordia prędicare. Vel balſamum liquorum & dulcorem benignę monitionis ſignificat, quæ pro certo aures ſurdas & obſtinatas melius prouocat, & ipſas ad bonum aperit & inuitat. Eſa. 35. Aures ſurdorū patebunt. Vide ſupra de aure in fine, & ſupra de ſenſu auditus &c.

De Fœtore. Cap. 13.

1 FOETOR accidit in naſo, & in ore. In naſo.n. accidit præcipuè ex quadam infirmitate quæ polypus nuncupatur. Humores.n. groſſi & viſcoſi deſcēdunt ad chartulas narium: ibiq; ſpongioſa poroſitate narium imbibūtur, & ibi diuturnitate temporis & actione caloris condenſantur, & quaſi in ſubſtantiam carneā commutantur, quæ tandem corrumpitur, fœtorem horribilem ſpirat, aerem contiguum inficit, & odoratum aliorum grauat, & neruos odorabiles ita obſtruit & obturat, vt etiam ipſe patiens proprium fœtorem nō percipiat, nec etiam inter fœtores & odores diſcernat, imo penitus nihil ſentiat. Et eſt polypus infirmitas corroſiua, a polypo piſce dicta, quæ nares corrodit & diſſipat, & totam faciē (niſi ponatur remedium) deſtruit & deturpat. Per iſtam infirmitatem poteſt luxuria deſignari. Iſta.n. præ cunctis vitijs fœtet: & fœtorem infamię ſemper habet. Iſta eſt.n polypus, qui nares & naſum.i. ſapientiam & deuotionem deuorat, faciem conuerſationis dehoneſtat, neruos diſcretionis & ſenſus obturat, intantum ꝙ polypoſus vel luxuriolus fœtorem ſuæ proprię infamię non percipit nec cogitat, & inter fœtorem luxuriæ & odorem caſtimonię nō diſcernit aut iudicat. Corruptus enim humor malæ affectionis induratus, per diuturnitatem obſtinationis putrefactus, & in carnem conuerſus per vitium carnalis luxuriæ & infectionis, fœtorē infamię diffundit, odoratū diſcretionis obturat & claudit: & ſic miſer peccator propriam ſuam infamiam non percipit neque ſentit. Eſa. 44. Non
2 recogitant in mente ſua, neq; cognoſcunt neque ſentiunt. ¶ Fętor oris accidit ex multis cauſis, videlicet quandoque ex gingiuarum corruptione, quandoque ex oris vlceratione & puſtulatione, & quandoque ex thoracis mala habitudine, & ſpiritus mala diſpoſitione, quādoque ex humorum ſtomachi putrefactione, quandoque ex totius corporis infectione, ſicut patet in leproſis, quorum anhelitus eſt fętidus & infectus, quandoque ex fœtidorum comeſtione: vt patet in comedētibus allia & ſimilia. Quia p os intelligitur locutio, iuxta illud Apoc. 14. in ore eorum non eſt inuentum mendacium: benè & congruè per fœtorem oris poteſt intelligi infamia deformitas verborum & locutionum. Os.n. illi dicitur fętere, qui fœtida verba, turpia, mendacia & infamia noſcitur eructare. Fœtor ergo talium verborum, ex diuerſis prouenit cauſis, videlicet quando gingiua mentis per hęreſim corrumpiē, quando os per detractionem vlceratur, quando pectus per inuidiam inficitur, & quando cor per malas cogitationes ad malè loquendum diſponitur, quando ſtomachus affectionis per luxuriam inficitur, quando totus homo per infamiā eſt corruptus, & quando rebus fętentibus id eſt malis operibus eſt cibatus. Ex his enim omnibus fętor oris, & inhoneſtas verborum ſequitur, & mala & improba locutio generatur. Eſa. 34. De cadaueribus eorum aſcendet fętor.

Dolor dentium. vide ſupra de dentibus. §. 7. & 8.

De Locutione. Cap. 14

1 LOCVTIO multipliciter impeditur, & hoc qñ lingua calore neruos corrugare, vel frigore cōſtringente paralyticatur, quando humore relaxatur, quādo apoſtemate grauatur, & quādo puſtulis vlceratur. Iſta.n. omnia faciunt hominem mutum, vel ſaltē in loquendo multipliciter impeditum. Vnum tamen aduertendum eſt, ꝙ.ſ. omnis qui naturaliter eſt ſurdus eſt ſimiliter mutus: nam qui audiendo verba formari nō didicerit, ipſa neceſſario formare poſtea ignorabit. Sic verè lingua eccleſiæ.ſ. prælatus vel prædicator, qui alios habet inſtruere & docere, iſte inquam poteſt fieri mutus, & ad loquendum, docendum & prædicandum, impeditus propter multa.ſ. propter calorē auaritiæ, propter frigus pigritiæ, propter apoſtema ſuperbiæ, propter relaxationem & humectationem luxuriæ, propter puſtulas & vlcera inuidiæ, & etiam propter ſurditatem ignorantiæ. Qui.n. ad audiendum & diſcē dum in iuuentute fuerit ſurdus, neceſſe eſt ꝙ ad loquendum, prædicandum & docendum, poſtea fiat mutus Marc. 7. Adducunt ei ſurdum & mutū. Vnde breuiter aliqui ſunt qui loqui neſciunt, & alios docere non poſſunt propter paralyſim pigritiæ. Aliqui non audent: quia patiuntur relaxationem luxuriæ. Alij non dignantur: quia patiūtur apoſtema ſuperbiæ. Alij nō volūt, quia patiuntur vlcera inuidię. Alij neſciunt, quia patiūtur ſurditatem ignorantiæ. pſal. Factus ſum ſicut ſurdus nō audiens, & ſicut mutus non aperiens os ſuum.

De Raucedine. Cap. 15.

RAVCEDO accidit in locutione, & in voce. Et 1
fit generaliter trib⁹ modis ſ. ex ſpirituum & virtutum debilitate & defectibilitate, ſicut patet in illis qui diu fuerint infirmi, & in illis qui multo ieiunio ſunt attenuati. Item ex ſiccitate contractionem & aſperitatem ſeu inęqualitatem arterię inducente, & ſpiritum, ne liberè tranſeat offendente. Item ex humiditate phlegmatis & ſanguinis in vaſis abundante, & arterias coarctante. Iſta.n. omnia liberum ſpiritus tranſitum impediunt, & aſperitatem vocis faciunt & ſic raucedinē Raucedo quæ eſt vox diſſona, aſpera & non placida, poteſt ſignificare ineptitudinem locutionis, doctrinę & prędicationis, necnon impedimentum laudis, & gratiarum, & orationis, & confeſſionis. Oratio.n. & cōfeſſio, laus & gratiarū actio, doctrinaque & prædicatio, ſunt quædā ſpirituales voces, quæ pro certo in multis per vitia rauceſcunt, & deformantur, & adeo ꝙ nec deo nec mundo gratæ aut conſonę efficiūtur. Et hoc pro certo fit quādo tales. ſpirituum. i. ſpiritusſancti donorum & virtutum patiuntur debilitatem & paucitatem. Item quando præ ſiccitate indeuotionis patiuntur nimij frigoris aſperitatem, & iniuſtitiæ inęqualitatem. Item quando præ abundantia humoris diuitiarum & deliciarum, patiuntur arteriæ. i. mentis conſtrictionem & depreſsionem per cupiditatem & carnalitatem, quia procul dubio carnalitas, cupiditas, iniuſtitia & iniquitas, indeuotio, & ſpirituum ſeu virtutum tenuitas, faciunt vocē hominis raucam, & deo & hominibus diſſonam & ingratam. pſal. Intrauerunt aquæ vſque ad animam meam: laboraui clamans, raucę factę ſunt fauces meę. ¶ De raucedine quæ cauſatur quando lupus homini appropinquat, vide infra de lupo. §.

AVgina vulgo ſquinantia. vide ſupra titu. de gutture duobus vltimis. §.

SPirandi difficultas. vide ſupra de pulmone, in fine: & ſupra de anhelitus. §. vlti. & ſupra de anima. §. vltimo.

SPuti infectio, & extera. vide ſupra de lingua duobus vltimis. §.

De Cardiaca. Cap. 16.

CARDIACA ſyncopis nihil aliud eſt quā tremor cordis. Syncopis autē eſt interpollatio motus cordis. Cauſatur ergo tremor cordis multiplici cauſa, videlicet ex diſſolutione & euaporatione ſpirituum ipſius cordis. Et aliquando ex 1
humore in pulmone abundante, & ſubſtantiam cordis comprimente, & motum ipſius impediente. & ipſum tremere (cū ſe alias mouere nequeat, compellente. Aliquando fit ab hepate debitum nutrimentum cordi non mittente. Aliquando ex aliorum membrorum colligantia, ſicut a cerebro vel ſtomacho malos fumos ad cor deſtinante. Aliquando ex fumo melancholico inficiente & ſpiritum perturbante. Tremor cordis poteſt ſignificare triſtitiam & deſperationē: quos procul dubio multa poſſunt introducere & cauſare. Et primo quidem defectus, carentia, & exhalatio ſpirituū. i. ſpiritusſancti & charitatis, a corde: quia pro certo vbi deficit charitas & ſpiritusſanctus: neceſſario deficit ſpes, & ſic per conſequēs venit timor pſal. Timor & tremor venerunt ſuper me: & contexerūt me tenebrę. ſupple deſperationis. Item accidit quādo cor multitudine humorum. i. vitiorum comprimitur, & pondere eorum taliter grauatur, ꝙ timore damnationis conſtringitur, & a dilatatione ſpei & charitatis ceſſat, & per deſperationē tremere compellitur & arctatur. Vnde de talibus qui ex cōpreſſione humorum. i. ex conſideratione ſuorum peccatorum incidunt in deſperationem, dicitur Iob 15. Non credit ꝙ reuerti poſſit de tenebris ad lucem, circunſpectans vndique gladium. Item dico ꝙ tremor deſperationis accidit ex defectu nutrimen-

trimẽti conſolationis & doctrinę, quando. ſ. ab hepate. i. a prę-
lato vel prædicatore non recipit conſolationis & ſcientiæ nu-
trimẽtum. Multi. n. ſunt, qui propter defectum eruditionis &
conſolationis deſperant. Ideo bene dicit Apoſtolus ad Ro. 15.
Per patiẽtiam & conſolationem ſcripturarũ ſpem habeamus.
Item accidit ex colligatione aliorum membrorũ. i. ex congre-
gatione malorum ſociorum, a quibus. ſ. mali fumi. i. mala con-
ſilia euaporant. Accidit inſuper ex fumo melancholico. i. ex
mala opinione, & fatua imaginatione, quæ rationẽ inficit atq;
2 turbat. pſal. Turbati ſunt omnes inſipientes corde. ¶ Syncopis
ſeu ſpaſmatio, quãdo. ſ. homo quaſi mortuus afficitur, ita q ni
hil ſentire videtur, accidit aliquotiens ex ſubito dolore, & ti-
more cor conſtringente. Aliquando ex gaudio in corde ſpiri-
tus diſſoluente. Aliquando ex nimio ſudore. Aliquando ex ve
nę cordis opilatione. Aliquando ex nimia repletione. Aliquã-
do ex nimia exinanitione. Per ſyncopim, quæ eſt interuallum
& interpollatio motus, intelligo peccatum: quod. ſ. quotiens
accidit, vitam gratiæ intercipit, motum bonorum operum tol
lit, & per incompaſsionem & incompunctionem hominem
ſpaſmatum & inſenſibilem facit. Iſtam ergo peccati infirmita
tem introducunt, multa. ſ. timor deſperationis, gaudium mun
danæ conſolationis, ſudor & emiſsio mali cogitationis. opila-
tio venę. i. oris, hoc eſt dictu abſtractio obſtinationis & impe-
dimentum confeſsionis, repletio temporalis poſſeſsionis, ina-
nitio. i. carentia nutrimenti doctrinæ gratiæ & deuotionis. Ex
iſtis. n. cauſis cor ſpiritualiter deficit, & tota mentis conſtantia
3 ſpiritualiter euaneſcit. pſal. Cor meum dereliquit me. ¶ Con-
tra cardiacum morbum & ſyncopim (euacuata primo mate-
ria peccante, valent multa, ſcilicet Margaritæ, os de corde cer
ui, lignum aloes & ambra. Sic verè contra deſperationis &
aliud quodcunque peccatum, facta primo euacuatione con-
feſsionis, valet Margarita id eſt beata virgo, & deuotio ad ip-
ſam, os conſtantiæ & fortitudinis, quæ & cuius exemplum in
corde cerui id eſt Chriſti reperiri poteſt, lignum aloes. i. me-
moria crucis Chriſti, & ambra quæ fit de ſemine balenę. i. ſe-
men & influentia verbi dei.

De Febribus. Cap. 17.

1 FEBRAS ſecundum Conſtantinũ eſt calor in-
naturalis a corde exiens, & per totum corpus
arterijs mediantibus ſe diffundẽs, ipſius corpo
ris actionem impediens atq; turbans. Et quia
in corporib' humanis tria ſunt. ſ. quędam ſub-
tilia, ſicut ſunt ſpirit': quædã liquida, ſicut ſunt
humores: quædam ſolida, ſicut ſunt membra: ideo triplex fe-
bris in corpore generatur. ſ. Ephemera, quæ fit ex diſſolutione
& calefactione ſpirituum. Putrida, quæ fit ex corruptione hu-
morum. Ectica, quæ fit ex conſumptione membrorum. Et ſic
Conſtan. & Gal. ephemeram comparant vento calido, a quo
locus in quo fuerit incaleſcit. Putrida ſimilis eſt aquę calidę,
quæ poſita in vaſe frigido ipſum facit calefieri. Ectica vero ſi-
milis eſt vaſi calido, quod aquã frigidam immiſſam calefacit.
Quia. ſ. ſpiritus ſicut ventus calefaciunt corpus in ephemera:
humores ſicut aqua calida in putrida: membra vero ad modũ
cõtentiui vaſis calefaciunt cor, ſpiritus & humores in ectica.
Procul dubio per talem calefactionem poteſt intelligi concu
piſcentia mentis, & feruor affectuum, & intemperantia de-
ſideriorũ. Ex iſta. n. triplex febris particularis. i. triplex parti-
cularis concupiſcentia generatur. ſ. concupiſcentia eminẽtia-
rum, hæc eſt ſuperbia. Concupiſcentia deliciarum, hæc eſt lu
xuria. Concupiſcentia diuitiarum, hæc eſt auaritia. Superbia
enim eſt ſicut ephemera, quæ eſt in ſpiritibus. i. in rebus va-
nis, inanibus & ventoſis 1. Reg. 16. Exagitabat Saul ſpiritus
nequam. Luxuria eſt ſicut febris putrida, cuius materia ad lit-
teram eſt in fœdis humoribus. Leui. 15. Vir qui patitur fluxũ
ſeminis, immundus erit: & tunc iudicabitur huic vitio ſubia-
cere, cum carni illius adhęſerit atque concreuerit fœdus hu-
mor. Auaritię vero eſt ſicut ectica, cuius materia ſunt res ſoli-
dę. ſ. poſſeſsionis & metalla, quæ etiam per ſollicitudines, ſuos
deſiccat & attenuat poſſeſſores. Aggæi 1. Vocaui ſiccitatẽ ſu-
per terrã. Et ſic breuiter dico q eſt triplex febris corporis. i. tri-
plex mala inflammatio & calefactio mentis. de quo Eccl. 26. A
2 tribus timuit cor meum. ¶ Ephemera eſt febris accidens ex
diſtemperantia ſpirituum, dicta ab ephemera belua marina,
quæ eadem die qua naſcitur, moritur. Et dicitur ab hemera
græcè quod eſt dies. vnde dicitur ephemera, quaſi vnius diei
feruor: non durat enim vltra vnum diem feruor iſtius febris
aut enim ex toto deficit, aut in putridam vel ecticam ſe con-
uertit. Et accidit iſta diſtemperantia multis modis, videlicet
a frigore poros claudente, & fumos interius retinente & con-
culcãte, & calorem & diſtemperantiam inducente. Aliquã-
do accidit ex calore aeris ſpiritus diſtemperante. Aliquando
ex bubonibus. i. ex apoſtematibus inguinum: & etiam aliquã-
do ex potu fortis vini, calorem plus debito intendente. Talis
ephemera eſt peccatum veniale, quod ſcilicet non eſt aliud
quàm quædam diſtemperantia & deordinatio ſpirituum. i. af-
fectuum mentis noſtræ. faciliter enim accedit, & faciliter re-
cedit. Feruor iſte nunquam perſeuerat diu in ſtatu ſuo: quia. ſ.
aut per pœnitentiam terminatur, aut in febrem putridam vel
ecticam id eſt in aliquod mortale peccatũ conuertitur & mu-
tatur. Talis enim diſtemperantia & feruor male ordinatus, ſo-
let ex toto deficere, vel in peccatũ mortale tranſire, & in qua-
litate ſua non ſubſiſtere vel manere: quia ſecundum Grego.
Peccatum quod per pœnitentiam non diluitur, mox ſuo pon-
dere ad aliud trahit. Accidit vero talis diſtemperãtia mali af-
fectus aliquando ex frigore tribulationum vel iniuriarum,
quando ſcilicet homo inflammatur ad ſuperbiam. Aliquando
ex calore mundanarum cõſolationum, quando ſcilicet homo
inflammatur ad auaritiam. Aliquando ex potu deliciarum, quã
ſcilicet homo inflammatur ad luxuriam Eccl 9. ex hoc concu
piſcentia quaſi ignis exardeſcit. ¶ Ectica febris eſt quæ in mẽ- 3
bris ſolidis generatur. Et dicitur ectica. i. habitualis, quaſi fe-
bris conuerſa in habitum. Et enim ectica febris, calor innatu-
ralis, ipſis membris radicaliter inhęrens, totum corpus cale-
faciens, & abundantiam ſubſtantialem deſtituens & conſu-
mens. Cuius ſigna ſunt calor diffuſus per totum corpus, lenis
tamen & non pungens, ita q patiens vix febricitare ſe credit.
color liuidus, oculi concaui corpora ſicca & aſpera. Nutriti-
ua enim humiditas ab eis eſt ablata. Talis febris videtur eſſe
auaritia. Iſta enim ex quo inceperit, quaſi habitualiter conua
leſcit. Iſta etiam corpus mẽtis per mala deſideria calefacit, &
humorem deuotionis, cõpunctionis & gratiæ ſiccat, attenuat
& conſumit. Sapien. 5. In malignitate noſtra conſumpti ſumus
Patientes igitur talem febrem, ſcilicet auari, non ſe credunt
infirmos vel febricitãtes: quia pro certo & vſurarij & alij cre-
dunt ſe non peccare, nec calorem ſuæ auaritiæ percipiunt ſi-
bi nocere, & tamen color ſuæ conuerſationis eſt indecens &
liuidus, oculus ſui intellectus per malitiam eſt concauus, ip-
ſoſque concomitatur erga pauperes aſperitas & crudelitas, er
ga deum vero, gratiæ & deuotionis ſiccitas & tenuitas. ¶ Mul 4
ta alia ponerentur hic de cauſis, ſignis & diuerſitatibus ecticę
febris, ſed quia nimis tangit practicam medicinę: ideo omitto.
¶ Febri, putrida cauſatur ex innaturali calore humores per- 5
turbante & permiſcente, & corruptionem inducente: ex qui-
bus humoribus ſic corruptis, calor cor petit, & ipſum diſtem-
perat atque lędit, & per venas & arterias ſe diffundens, febrẽ
corpori introducit. Iſte enim calor non eſt naturæ regitiuus
ſed potius corruptiuus. Talis febris videtur eſſe luxuria. Iſta
enim ex calore fomitis & ex humorum inflammatione & cõ-
motione conſtituitur, & exinde fumos malę delectationis ex-
halat, a quo cor & affectio per mala deſideria diſſoluitur, &
tota virtus animæ eneruatur. Et ſicut videmus q febrem in
principio concomitatur rigor & tremor: item q non ſemper
durat in vna qualitate: imo quãdoque interpollatur, vel quã-
doque ſaltem diminuitur, item q aliquando fit ſatis dolor ca-
pitis, inſomnietas & ſimilia: item etiam q tranſacta febre ad-
hoc remanẽt malę qualitates: ſcilicet corporis debilitas, & re
cidiuandi facilitas, ſic verè dico q febrem luxuriæ concomi-
tantur rigor ſtimuli conſcientiæ & doloris, & tremor multi-
plicis diſplicentiæ & timoris. Iſta etiam interpollatur: quia ar-
dor iſtius non eſt ſemper in ſua intẽtione: imo nunc minuitur,
nunc augetur. Iſtam autem concomitatur ſitis malorum deſi-
deriorum, inſomnietas malarum vigiliarum, dolor capitis
multarum diſplicentiarum, & debilitas virtutum ad exercitiũ
operationũ bonarum. Deute. 28. Percutiat te dominus ęgeſta
te, febre & frigore. Et ſicut febris naturam valde debilitare,
intantum quòd etiam poſt receſſum ſuum homini faciliter ac
cidit recidiua: ſic luxuria totam animæ virtutem eneruat, ho-
minemq; ita ad alium actum habituat & inclinat, quòd etiam
poſt receſſum febris. i. poſt pœnitentiam & propoſitum abſti-
nendi, in idipſum faciliter reincidit & iterum recidiuat 2. Pe.
2. Canis reuerſus ad vomitum: & ſus lota in volutabro luti.

¶ Fe-

5 ¶ Febres qñq; ſunt ſimplices,& qñq; cõpoſitę. Vna tñ cautela
ſemp eſt adhibẽda, qa ſi febris eſt ſimplex,ſimplex debet eſſe
medicina,ſi aũt cõpoſita eſt febris,& medicina compoſita de
bet eſſe.Sic verè febris peccatorũ ẽ aliqñ maior, aliqñ minor,
aliqñ ſimplex,aliquando duplex, ſed iſtud debet eſſe genera-
le,quia.ſ.per medicũ confeſſorem pro ſimplici & non enormi
peccato,ſimplex & leuis medicina pęnitẽtię detur.Si vero cul
pa ſit maior & duplior,& pœnitentia duplicetur. Deuter. 25.
6 Iuxta menſuram culpæ erit & plagarũ modus.¶ Quattuor sũt
ſpecies febriũ,ſ.quotidiana,quæ ꝓuenit ex phlegmate,& quo-
tidie affligit,non tñ continuè. Continua, quæ prouenit ex ſan-
guine,& cõtinuè affligit. Tertiana, quæ prouenit ex corrupta
cholera,& de tertio in tertium diem lædit.Quartana, quę pro
cedit ex melancholia corrupta, & de quarto in quartum diem
afflictionẽ inducit.Per iſtas quattuor febres intelligo quattuor
genera peccatorum. Et prima quidẽ febris peccati eſt pigritia,
quæ eſt infirmitas quotidiana.quotidiæ.n.patimur iſtum mor-
bum,licet interuallum aliquod habeam⁹.i.licet qñq; bona ali
qua faciamus. Ezech. 30. Alexandria erit diſſipata,& in mem-
phis anguſtię quotidianę. Secũda febris est luxuria,quæ.ſ.bñ ſe
quitur ex prima,& hæc eſt continua,quæ ex ſanguine delicia-
rum ſurgit,& quæ actu vel habitu poſſeſſores ſuos continuè fa
tigare videtur.Luxurioſus.n.continuè peccat vel actu vel affe
ctu.ad Ro.9.Triſtitia mihi eſt magna, dolor continuus cordi
meo. Tertia febris eſt auaritia,& hæc ẽ tertiana, quã.ſ.introdu
cit cholera.i.temporalis ſubſtantia,quæ vrit more cholerę poſ
ſidentem.Iſta.n.de tertio in tertium diem lædit,quia.ſ.auaritia
tres habet dies,ſ.laborem in acquirendo, timorem in poſſidẽ-
do,dolorẽ in perdendo,vt de auaris dicatur illud Numeri 33.
Ambulauerunt tribus diebus per deſertum errãtes. Quarta fe
bris eſt deſperatio ſeu triſtitia & iſta eſt quartana.Iſta.n.ex me
lancholia.i.timore procedit,& quattuor dies.i. quattuor pun-
cta ſeu partes habet,ſcilicet mentis obſtinationem,dei miſeri-
cordiæ obliuionem,cęcitatẽ ignorantiæ,& contemptum pœ-
nitentiæ. vnde Eccl.37.Verbum nequã immutabit cor,ex quo
partes quattuor oriuntur. Deſperatio.n.eſt quartana,quæ.ſ.tar
dius & rarius cæteris febribus.i. cæteris vitijs accidit, & cum
acciderit,magis durat,& difficilius ſanatur & recedit. Hiere.
30. Inſanabilis eſt dolor tuus propter multitudinem iniquita-
7 tis tuæ. ¶ Homo qui quartanã patitur, multa incurrit peſſima
accidentia,ſcilicet corporis grauitatem, ciborum indigeſtio-
nem,crurium grauedinem,vigiliarum inſomnietatem, timo-
rem in ſomnis,liuiditatem vnguium, tumorem ſplenis, dolo-
rem lumborum,& fortitudinem appetit⁹ cibariorũ.Quartana
ſignificat peccatum,quod quattuor habet,ſ.cogitationem,de-
lectationem,conſenſum,& operationem. Ille ergo qui iſtam
quartanam patitur,multa mala incurrit, videlicet grauitatem
& ponderoſitatem pigritię,indigeſtionẽ morum, vigilias va-
riarum ſolicitudinum & laborum, liuiditatem & deformitatẽ
vnguium.i operum,triſtitiæ timorem,ſuperbiæ tumorem,in-
uidiæ dolorem,auaritię appetitum & ardorem,& ciborum bo
norum temporalium inſatiabile deſiderium & feruorem. Pro
8 uerbio 13. Venter impiorum inſatiabilis.¶ In febribus acutis ſi
accidit conſtipatio ventris,magnum eſt periculum. Fluxus ve
ro ſanguinis e naribus, eſt bonum ſignum.etiam fluxus ven-
tris confert multotiens remedium. Sic verè in peccatore febri
citante & concupiſcentijs inflammato, periculum damnatio-
nis eſt,quando venter ſuæ conſciẽtiæ per obſtinationem con-
ſtringitur,ita quòd per confeſſionem emittere corruptos hu-
mores vitiorum non poteſt. fluxus vero & ſolutio confeſſionis
proficit,& mortis & damnationis periculum tollit.¶ In febri-
9 bus acutis nihil eſt de vera quiete,habẽt tamen aliquid de fal
ſa quiete,multum vero de anguſtia & labore, ſicut de medio
hemitriteo, patet, qui habet triginta horas in ſummo labo-
re,& non niſi duodecim in falſa quiete. Iſta poſſunt applicari,
q in febre & ardore ambitionis,auaritię & luxuriæ, nũquam
eſt aliqua vera quies,ſed etiam de falſa quiete delectationum
eſt ibi valdè modicum, reſpectu laborum & deſolationum, qa
.ſ.omne peccatum generaliter plus habet de dolore quàm de
dulcore,etiam in præſenti, in futuro vero verificabitur illud
Augu. Momentaneum eſt quo delectat, ſempiternum autem
10 quod cruciat.¶ Multa ponuntur hic de materijs,cauſis ſingu-
lis,curis & remedijs febrium, de quibus hæc ſolum quæ ſupra
11 dicta ſunt excerpſi gratia breuitatis.¶ Rigor in febrib⁹ & hor-
ripilatio ex eadem cauſa contingunt. Eſt.n. horripilatio quæ-
dam praua diſpoſitio ex febrili materia contingẽs, actiones fe
briles prænunciãs & pręcedẽs. Et dr̃ horripilatio ſecundũ Iſi-
dorum quaſi horida pilorũ erectio. Fumus.n. de materia frigi
da reſolutus, nobiles neruos tangit,ipſoſq; lædit & ſtringit, &
in ſuis actionibus impedit,& ita tremere corpus facit. Qui ẽt
frigidus fumus ad cutis ſuperficiẽ ſe extẽdens, partes cutis re
ſtringit,& ſic capillos erigi & horripilari facit. Quod ẽt acci-
dit in forti timore, vbi.ſ.calor ad cor repercutitur,& ſic corpo
ris ſuperficies depauperata calore contrahitur,& pili ſicut di-
ctum eſt eriguntur. Talis morbus videtur eſſe timor ſeruilis,
& deſperatio ſalutis. Qñ.n.de materia frigida.i. de frigore in-
fernaliũ tormentorũ reſoluitur fumus.i.conſideratio nimis fri
gida & auſtera, quæ calorem charitatis ſolet fugare, & ſuper-
ficiẽ mẽtis conſtringere,& ſic capillos affectionis a ſua plani-
tiæ mouer̃ tremorẽ dubietatis & timoris,necnõ horrorẽ & ter
rorem deſperationis ſolet inducere & cauſare. Iſte eſt.n. rigor
qui febrem æternæ dãnationis præcedit,ipſamq; prænũciat &
inducit. Sap.5. Videntes turbabuntur timore horribili.

De Paſſionibus ſtomachi. Cap. 28.

CIRCA membra nutritiua,ſicut eſt ſtomach⁹, va 1
rię accidunt paſſiones,ſ.faſtidium,buliſmus,vo-
mitus & ſingultus. Eſt aũt faſtidium ciborũ atq;
potuũ inuoluntaria abominatio, virtuti nutriti-
uę maximũ inferens nocumentũ. Vñ dr̃ faſtidiũ,
quaſi faciens tedium. Faſtidioſus.n.hõ ſolet in-
uenire tedium, in quo alter inuenit oblectamẽtũ. Cauſatur aũt
iſtud faſtidiũ ex ſpirituũ defectione, vel ex neruorum opilatio
ne,vel ex humorũ repletione. Spiritus.n. ſunt inſtrumenta vir
tutũ,& ideo virtus appetitiua neceſſario langueſcit. Nerui etiã
ſenſibiles delectationem in cibo ſentiunt, propter qđ appetitũ
prouocant & faciũt,& ideo qñ opilant & impediũtur, neceſſe
eſt q appetit⁹ tollatur,& faſtidiũ generet̃. Vacuitas ẽt appeti-
tus ſolet cauſa eſſe, & iõ ſi orificiũ ſtomachi malis humorib⁹
repletũ fuerit, neceſſe eſt faſtidium adeſſe, & deſiderium depe
rire. Per iſtam infirmitatẽ intelligitur abominatio & faſtidiũ
verbi dei & bonorũ ſpũalium & æternorũ, quod.ſ.peccatores
patiũtur, qui in iſtis nullatenus delectant̃, ſed potius ipſa aſp-
nãtur, quapropter digeſtio morũ in eis impeditur,& ſic virtus
naturalis.i. gr̃a deficit & totũ corp⁹ morũ deperit & languescit.
pſ. Oẽm eſcã abominata ẽ aĩa eorũ,& appropinquauerũt vſq;
ad portas mortis. Oẽm eſcã dico.ſ.doctrinę gr̃æ & gloriæ. Tria
aũt ſunt quæ tale faſtidiũ in iſtis cauſant.ſ.defect⁹ ſpirituum.i.
carẽtia gratię & deuotionis. Itẽ obſtructio neruorum.i.caren-
tia prudentiæ & diſcretionis.(Nerui.n. in quib⁹ viget ſenſus,
diſcretionẽ deſignant.) Itẽ repletio humorũ .i. affluentia deli-
ciarum & diuitiarũ terrenæ poſſeſſionis. Qñ.n.ſtomachus cor
dis humoribus bonorũ terrenorũ repler̃ p malam complacen
tiã,qñ ẽt neruus ſenſus et diſcretionis obſtruir̃ p ignorantiã,qñ
inſuper ſpũs & gratia deficit p obſtinationis maliciã, tũc dico
q ſapor in ſpũalibus cibis nõ inuenitur,ſed poti⁹ oĩs eorũ ſua-
uitas cõtẽnitur & calcatur. Prouer.27. Aĩa ſaturata calcabit fa
2 uum.¶ Buliſmus.i.grandis fames,eſt inſatiabilis & quaſi cani-
nus appetitus. Fit aũt iſte duobus modis. Primo per frigidita-
tẽ cibos ad fundum ſtomachi deprimẽtẽ, & orificiũ ſtomachi
vacuantẽ,& rõne vacuitatis, appetitũ & famis deſiderium in-
ducentem. Scđo vero modo accidit ex immoderato calore mẽ
brorũ, quorũ venę trahũt ad hepate, hepar vero per venas me
ſaraicas trahit a ſtomacho, ex quo ſubito ſtomachus exinani-
tur, & appetitus immoderat⁹ & continu⁹ generatur. Per iſtum
immoderatũ appetitum põt auaritia denotari, quæ videlicet
canina & inſatiabilis põt dici,quia.ſ.ſicut dr̃ Prouer.27. Ocu-
li hoium inſatiabiles. Iſta.n.duplicem habet cauſam. vna eſt fri
giditas proprię indeuotionis, alia ẽ caliditas alienę voracis af-
fectionis. Indeuotionis.n.frigiditas qñ in ſtomacho voluntatis
dominatur, ſolet ipſam vacuam & inanem facere, & inde om-
nem plenitudinem ſufficientiæ tollere, & appetitum auaritiæ
generare. Vbi.n.eſt indeuotionis frig⁹, nunq̃ põt eſſe ſufficien-
tia, vbi vero nõ ẽ ſufficiẽtia, ſemp eſt neceſſario auaritia. Eze.
7. Aĩam ſuã nõ ſaturabũt,& ventres eorũ nõ implebũtur. Alie
na ẽt depopulatio qñq; iſtius auaritię eſt cauſa, & hoc potiſſi-
mè in eccleſiaſticis & prælatis quia.ſ.qñ mẽbra.i.nepotes & fa
miliares nimis calidi ſunt vt attrahant et hauriant ſibi humorẽ
& temporalem ſubſtantiam hepatis.i.ipſorum dominorum &
et plãtorũ ſuorũ, mox in iſtis plãtis paupertatis vacuitas induci
tur,& ſic appetitus auaritię ſuſcitatur. Conſtat.n. q multi ſunt
hodie prælati qui quia a membris ſuis.i.familiaribus & cõſan-

guineis ſugũtur & depauperãtur, ideo ad rapinas exercẽdũ, & ad alienos humores & ſubſtantias attrahẽdũ mouentur, & ad vacuitatem ſuæ paupertatis ſupplẽdũ conantur, & ea hoc bulimũ caninę & inſatiabilis auaritiæ patiũtur. Eſa.66. Canes impudẽtiſsimi neſcierunt ſaturitatẽ. Vel põt dici ꝙ ſtomachus, qui cibos recipit & præparat & digerit, ſignificat agricolas & mercatores, hepar aũt ad quod ipſe ſtomachus præparatos cibos mittit, ſignificãt prælatos, principes & potentes, quibus.ſ. agricolę & ſubditi deſeruiunt, & illa quæ cũ labore recolligũt, ꝓparant atq; mittunt. Quia igĩ mẽbra.i. familiares taliũ, ipſos vacuant, depauperant atq; vaſtãt, & ipſorum humores & ſubſtantias temporales ſugunt, ebibũt & manducant, ideo procul dubio iſti ſtomachum.i. ſubditos per rapinas nituntur euacuare, & ſic tã in ſe q̃ in illis ſolent appetitum auaritiæ generare. Ideo Prouerb.11. bene dr̃ ꝙ alij diuidunt propria, & ditiores
3 ſunt, alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. ¶ Singult᷒ eſt ſonus violentę commotionis, ex ſpaſmoſa ſtomachi diſpoſitione proueniens. Qñ.n. nerui ſtomachi calore vel frigore, inanitione vel repletione contrahũtur, tunc fundus ſtomachi eleuatur, aerq; exire compulſus, alteri aeri obuiãs, ſonum qui ſingultus dicitur, operantur. Valent aũt contra ſingultũ prouocata ſternutatio, ſubiti timoris incuſsio, & alicuius rei verecundę obiectio. Per iſtã infirmitatem poſſum intelligere vitiũ indignationis, diſplicentiæ & querelofę murmurationis, qua.ſ. fit ꝙ talibus non põt aliquid placere, imo ſolent de omnib᷒ ſingultare, & quicquid eis accidit, cũ ſingultu & dolore & diſplicentia tolerare. Talem ergo ſingultum impatientię cauſat in hoĩe frigus indeuotionis, calor concupiſcentiæ & ambitionis, inanitio paupertatis, & repletio mundanæ temporalitatis. Iſtę ſunt.n. quattuor cauſæ quæ neruum ſenſus & diſcretionis impediunt & contrahunt, & ſic ſtomachum voluntatis ad ſingultũ impatientiæ & diſplicentiæ perducunt, ita ꝙ vocẽ querimoniæ emittere ipſum cogunt. Veruntamen tria ſunt quæ talẽ ſingultum poſſunt ſedare, & talem impatientiã ſeu triſtitiã tẽperare, videlicet qñ timor damnationis incutitur, qñ vitiorum quæ fecit verecundia ad memoriam reducitur, & qñ ſternutatio cõmotionis, contritionis & confeſsionis, modo debito prouocatur. Omnis enim ſingultus iracundiæ & impatientiæ deficit, quando timor inferni, peccatorum verecundia, & cerebri.i. ſenſus mentis ſternutatio ſeu diſcuſsio conualeſcit. 1. Regum 25. Non erit tibi in ſingultum aut ſcrupulum. Vel dic ꝙ ſingultus eſt ſtimulus conſcientię, & deſperationis remorſus, quem.ſ. prædicta quattuor, ſcilicet indeuotio, habẽdi ardor & affectio, inopia & inanitio, opulentia & repletio introducunt. Ad iſtum tamen ſedandum valet ſternutatio & diſcuſsio contritionis, timor diuinæ offenſæ & indignationis, & verecundia quæ eſt in actu cõfeſsionis. Prouerbior. 15. Per timorem domini declinat omnis a malo.

De Vomitu. *Cap. 19.*

1 VOMITUS eſt humorũ & ciborum violenta a ſtomacho reiectio, quæ.ſ. habet fieri multis modis. Fit.n. quandoque ex caloris ebullitione, quia ſcilicet calor in ſtomacho abundãs, tales humores diſſoluit, & ebullire facit, & ſic ipſos ſurſum eleuat, & per vomitum expellit. Item fit quandoque ex ciborum & humorum abundantia, quam.ſ. natura non poteſt regere, & ideo tanquam ſuperflua ipſos nititur reijcere & euomere, ſicut patet in ebrijs. Item fit quandoque ex humorum ſeu ciborum acumine, quo.ſ. nerui ſtomachi mordicãtur & ad expellendum ipſos per vomitum prouocantur. Item quandoque fit ex debilitate virtutis retẽtiuę ipſius ſtomachi, & fortitudine expulſiuę. Item quandoque ex acumine medicinæ. Item quandoque fit ex ſtomachi compreſsione & eleuatione, ex aliorum membrorum colligantia contingente. Stomachus.n. quandoque ratione incontinentiæ, nihil poteſt retinere, ſed omnia euomit. Medicina etiam ſuo acumine diſſolutos humores expellit. Membrorum etiam aliorum vitiorum paſſio vomitum inducit, ſicut ex paſsione matricis, grauida mulier faciliter vomere conſueuit. Vnde etiam frequentem vomitum eſſe impregnationis ſignum Galen᷒ aſſerit atq; dicit. Iſte vomitus poteſt mihi denotare confeſsionem, & vitiorum noſtrorum a ſtomacho conſcientiæ & cordis per os & linguã expulſionem, quia pro certo multa ſunt quæ vomitum poſſunt prouocare, & ad confitendum & expellendum peccata hoĩem inuitare, videlicet calor ſtomachi.i. feruor dilectionis. Abundantia humorũ.i. horror enormis infectionis. Mordicatio neruorum.i. dolor & punctio contritionis. Adiutorium medicinæ verbi dei & bonę inſtructionis. Fortitudo expulſiua.i. facilitas & habituatio ipſius confeſsionis. Grauiditas matricis.i. cõceptus gratiæ & deuotionis. Fit.n. confeſsionis vomitus quandoq; ex dilectionis feruore, quo mouetur hõ humores vitiorum per contritiones diſſoluere, & per confeſsionem emittere, quia ſicut dr̃ 1. Ioan.4. Perfecta charitas foras mittit timorẽ.i. peccatum. Fit etiam quandoque ex abũdantia ipſorum vi 2
tiorum, & ſic voluntariæ ad ſe exonerandum ꝑ confeſsionem mouetur. & tunc fit illud apoſtoli ad Roma.5. q.ſ. vbi abundauit delictum, ſuperabũdat & gratia. Fit inſuper qñ ipſi humores vitiorum neruos conſcientię pungunt per remorſionẽ. Qñ ẽt hõ iuuatur per medicinam verbi dei & eruditionẽ. Qñ prę terea habituatus eſt hõ ad talẽ expulſionẽ, & qñ iam concepit gratiam & deuotionem. Frequens.n. vomitus confeſsionis ſignũ eſt cõceptus boni propoſiti, & futurę ſobolis bonæ operatiõis. Hier.25. Bibite inebriamini, & vomite. Bibite.ſ. doctrinæ potionem, inebriamini per compunctionem, & vomite per cõfeſsionem. Vel dic ꝙ vomitus ſignificat elemoſynarum largitionem, quia.ſ. qñ humores diuitiarum abundant, calor charitatis debet eos per largitatem & elemoſynã eijcere. Natura.n. .i. ratio vidẽs ꝙ tales humores & diuitiæ difficiliter poſſunt regi, ipſos ſolet abominari & emittere. Etiã punctio ipſorum humorum.i. ſollicitudo & moleſtatio ipſarum diuitiarum ad hoc debet neruos voluntatis inducere. Et ad hoc debet neruos voluntatis inducere. Et ad hoc ẽt medicina verbi dei & concept᷒ diuinæ gratiæ, necnõ fortitudo expulſiuę.i. habituatio pietatis naturalis, ad hoc ſolet facere, & vomitem largitionis & elemoſynæ, necnon diuitiarum contẽptum & odium prouocare. Sãcti igitur & philoſophi, qui ſenſerũt quomodo tales humores & mundi diuitiæ erant periculoſę & nociuę, ipſas euomerunt & dimiſerunt, & a ſe verbaliter vel ſaltẽ mentaliter abiecerũt, ſicut bene pręcipit deus. Matth.19. Si vis perfect᷒ eſſe, vade & vende oĩa quæ poſsides, & da pauperibus. Vel dic ꝙ vomitus ſignificat malam loquutionẽ, & multiloquij affectionẽ. In aliquibus.n. virtus contentiua, ſ. virtus temperãtiæ ita debilis eſt & expulſiua loquutionis ita expedita et facilis, ꝙ nihil poſſunt retinere, imo quicquid habent in animo, ſolent vomere & narrare. Ad quod ſcilicet cooperatur feruens calor incontinentis affectionis, et conceptus peccati, & malę operationis. Quia ſcilicet quando homo non ceſſat loqui, & verba mala vel fatua & vana vomere, ſignum eſt mentem fœtu diabolico, id eſt peccato & mala intẽtione grauidam eſſe, quia ſcilicet ſicut dicitur Proueb.18. In multiloquio non deerit peccatum. ¶ Vo- 2
mitus temperatus valde eſt infirmis, vtilis & laudabilis, ſolet enim ſtomachũ mũdificare, digeſtionem iuuare, naturam exonerare, cauſam morbi auferre, & ab ęgritudine liberare. Vomitum tamen præcedit motus & tremor labiorum, conatus & anguſtia ſpiritualium membrorum, nauſea & abominatio ipſorum interiorum humorum, oris apertio, linguæ diſtentio, ſudoriſque miſsio, lachrymatio oculorum, gutturis & oris amaricatio, & immutatio palati & guſt᷒ in perceptione ſaporum. Procul dubio talis eſt vomitus cõfeſsionis, quia pro certo iſte ſtomachum conſcientię mundificat, digeſtionem morum & compoſitionem adiuuat, naturam.i. conſcientiam exonerat, & ab ęgritudine peccati ſaluat & liberat. Veruntamẽ iſtam debet præcedere tremor & conturbatio, conatus dolor & contritio ipſorum.i. vitiorum abominatio, oris apertio, & lingue locutio, ſudoriſque.i. bonis laboris occupatio, & oculorũ lachrymoſa compunctio. Guſtus ẽt & complacentiæ animæ immutatio & amaricatio, quia.ſ. confitens & pęnitens debet totus amaricatus eſſe, ita ꝙ illa quę ſibi prius placebant, ſ. vitia & delectabilia, non debent ſibi amplius complacere. Prouer.27. Aĩa eſuriens etiam amarum pro dulci ſumet. Et Apoc.10. Amaricatus eſt venter meus.

De dolore ſtomachi & ventris. *Cap. 20.*

PRAETER prædictas infirmitates ſolet qñq; ſto 1
macho accidere dolor ex multis cauſis, videlicet ex frigore coarctante, & ex calore diſſoluẽte ex ventoſitate excedente, ex apoſtemate comprimente, ex humore viſcoſo villos ſtomachi inuiſcãte. Sic verè dolor peccati & remorſus accidit ſtomacho conſcientiæ multis modis. Hunc enim cauſat frigus coarctans indeuotionis & pigritiæ, calor diſſoluens auaritiæ

ciæ, ventoſitas extendens ſuperbiæ, apoſtema feces continens
luxuriæ, & villos ſtomachi.i.affectiones mentis inuiſcans hu-
mor terrenæ opulentiæ, ſeu et humor gulę & carnalis affluen-
2 tiæ. ¶ Vētoſitas dolorem ſtomachi faciens cognoſcitur ea rugi
tu & gurgulatione, & ex eructationū inſipidarum emiſſione.
Nocent aūt plerunq; magis ventoſitates q̄ humores ſm. Cō-
ſtantinum, vt patet in hydropicis. Et ideo ſummè curandū eſt
vt ventoſitates extenuentur, ad qđ.ſ.prodeſt appoſitio vētoſæ
circa vmbilicū cū ſcarificatione vt vētoſitates ab interiorib'
attrahantur, & cumini vſus & comeſtio. Sic verè vētoſitas ina
nis gloriæ & ſuperbiæ quam .ſ. rugitus iactantiæ & elationis,
gurgulatio impatientiæ & indignationis (iuxta illud Ioann.6.
Vento magno flāte mare exurgebat) & eructatio malorū ver-
borum q. diffamatorię locutionis comitātur, ſolet plerunque
plus nocere aīæ, q̄ humores.i.q̄ carnales infectiones, quia.ſ.pl'
nocent pctā ſpiritualia q̄ carnalia, & magis diſplicet deo ſup-
bia, q̄ luxuria. Iudith 9. Superbi nunq̄ placuerunt tibi a prin-
cipio. Debet ergo hō ventoſam quæ fugat ventoſitatē, hoc eſt
dictu, conſiderationē circa vmbilicum propriæ fragilitatis ap
ponere, vt ſic mediāte cōſideratione proprię vilitatis poſsit de
ſtomacho cordis ventoſitatē ſuperbiæ extrahere. Scarificatio-
ne confeſsionis debet vti, & cuminū humilitatis ſumere, & ſic
ventoſitatem ſuperbiæ poterit tenuare. Vñ Mat.14.dr̄ q. cū Ie
ſus aſcendiſſet naiculā, ceſſauit ventus. Ieſus qui interpretaē
3 ſaluator, eſt humilitas. ¶ Vēter ſeu inteſtinis accidit multiplex
dolor, & potiſsimè tortura viſcerum, ſeu torſiones inteſtino-
rū. Talis.n.generantur, qn̄q; ex ventoſitate inteſtinorum ſub-
ſtantiam extēdēte, qn̄q; ex humorū multitudine viſcerū ſub-
ſtantiā aggrauante, qn̄que ex apoſtemate lęſionem viſceribus
inducente, qn̄q; ex lumbricorum molitudine corroſionem vi
ſceribus inferente, qn̄q; ex membrorū colligantia compaſsio-
nem inteſtinis adijciente, qn̄q; ex humorum acumine inteſti-
na pungente & vlcerante. Sic verè in inteſtinis cordis & con-
ſcientiæ, qn̄q; generatur torſio inuidiæ & doloris, vel et torſio
.i.peccatum quod mentē ſtimulat atq; torquet. Iſtę igitur tor-
ſiones diuerſę diuerſimode introducūtur. Accidunt.n.ex vē-
toſitate inanis gloriæ & præſumptionis, quæ inteſtina mentis
extendit & inflat. Itē ex multitudine humorum.i.ex abundan-
tia terrenę opulentiæ & poſſeſsionis, quę mentem deprimit &
aggrauat. Item ex apoſtemate tumoris & indignationis, quæ
mentem lędit & occupat. Item ex multitudine vermium .i.ex
infeſtatione malę familiæ & carnalis cognationis, quæ mentē
mordet & ſtimulat. Item ex colligātia.i.ex vicinitate malę ſo-
cietatis & congregationis, quæ mentē concitat & pturbat. Itē
ex acumine humoris.i.ex pūctione iracundiæ & inuidiæ, triſti
tiæ & deſperationis, quæ mentem lacerat & inflammat. Iſta.n.
oīa, torſiones & ſollicitudines mentis inducunt, & cor quieſce
re non permittunt, quia procul dubio mens humana pungitur
qñ mala ſocietate cingitur, qñ vermium & malorum famulo-
rū multitudine roditur qñ apoſtematur ſuperbię inflatur, quā-
do humore bonorū temporalium grauatur, & qñ vento inanis
gloriæ diſtenditur & ſufflatur. Iſta.n. ſunt quæ pacem & quie-
tem mētis impediūt, & torſionem ſollicitudinis & peccati in-
ducunt. Eſa.13. Propter hoc oēs manus diſſoluentur, & oē cor
hoīs tabeſcet & cōteretur, torſiones & dolores tenebūt, quaſi
4 parturientes dolebunt. ¶ Secundum Conſtantinum ventoſi-
tas quæ torſiones inducit, qn̄que reſoluitur a materia ſangui-
nea, & tunc dicitur dolor infixiuus, qn̄que ex materia choleri
ca, & tunc dr̄ dolor pungitiuus, qn̄que ex phlemate, & tunc di
citur extenſiuus, qn̄que ex melancholia, & tunc dicitur dolor
aggrauatiuus, quandoque ex vitreo phlegmate, & tūc dicitur
congelatiuus, quandoque ex ſolo vapore, & tunc dicitur deā-
bulatiuus, vt dicit commentator ſuper Ioannitium. Sāguis ſi-
gnificat carnalem conſanguinitatem. Cholera inter humores
ſubtilior, ſignificat ſapientiam & ſubtilitatem. Phlegma quod
eſt humor viſcoſior & lubricoſior & imperfectior, ſignificat
carnis conditiones, ſcilicet fortitudinem & formoſitatem, quæ
.ſ.de facili lubricantur atque fluunt. Melācholia vero, quæ eſt
humor terreſtris, ſignificaut temporalem ſubſtātiam & facul-
tatem. Phlegma vero vitreum, quod eſt frigidiſsimū, vitream
& ſplendentem mundi gloriam & dignitate ſignificat. Vapor
vero ſignificat propriam affectionem & voluntatem. Igitur di
co q. ventoſitas ſuperbiæ, quæ ſcilicet inducit torſionem dolo
ris & inuidiæ & iracundiæ, poteſt generaliter ex ſex cauſis in-
duci. Quia pro certo ventoſitas inanis gloriæ, elationis, præ-
ſumptionis & ſuperbiæ quandoque accidit & prouenit a ma-
teria ſanguinea.i. ea conſideratione parentelę et generis. Qn̄-
que ex materia cholerica.i.ex conſideratione proprię ſcientię
& ſubtilitatis. Qn̄q; ex phlegmatica.i. ex conſideratione pro-
prię fortitudinis & formoſitatis. Qn̄que ex melancholica.i. ex
conſideratione proprię temporalis opulentiæ & terrenæ facul
tatis. Quandoque ex vitreo phlegmate id eſt ex ſplēdore fragi
lis & vitreæ mundanæ dignitatis. Quandoque ex ſolo vapore
id eſt ex diſpoſitione proprię conditionis, affectionis & volun
tatis. Ex iſtis ergo ſex cauſis producitur ſuperbiæ ventoſitas,
ea qua.ſ.ſequitur torſio mentis, & multarum inquietudinū di-
uerſitas, quia.ſ.dolor infixiuus luxuriæ dolor pungitiuus inui-
diæ, dolor extenſiuus carnalis amicitiæ, dolor aggrauatiu' aua
ritiæ, dolor congelatiuus indeuotionis & deſidiæ, dolor etiam
deambulatiuus leuitatis & inconſtantiæ, tales ventoſitates ſu-
perbiæ ſolent comitari, & a diuerſis diuerſimodè generari. Et
ſic fit q. iuxta verbum pſal. diabolus pducit ventos de theſau-
ris ſuis & percuſsit primogenita ægypti ab hoīe vſq; ad pec'.
¶ In torſionibus dolor tāto eſt grauior, quāto materia ſubtilio 5
ribus latitat inteſtinis, & hoc qa tūc minus patet locus euacua
tionis. Sic verè peccatū qđ eſt in inteſtinis ſubtilibus.i.in per-
ſonis ſapiētibus & ſubtilibus, magis eſt periculoſum q̄ illđ qđ
latet in ſimplicibus, rudibus hoīb' atq; groſsis, difficili'.n.eua
cuanē tales p cōfeſsionē, & ideo citi' incurrūt mortē & dānā-
tionē, qa.ſ.ſicut dr̄ Hier.4. Sapiētes ſunt vt faciāt mala, bn̄ aūt
facere neſcierunt. Et Seneca dicit q. nihil moleſtius veritati q̄
nimia ſubtilitas. ¶ Qn̄ inteſtina replentur groſſa & viſcoſa ma- 6
teria, tūc ligant inteſtina & cōglutinant, ita q. natura ſe euacua
re nō pōt, & ſic neceſſario ſequiē interiorū torſio, inferiorū pſ
ſio, & ex fumoſitatū repcuſsione ſupiorū ſūma pturbatio, &
qn̄q; mors & ſubita deſtructio, ſicut patet in colica paſsione.
Sic verè qñ in inteſtinis affectionis nrę eſt aggregata groſſa &
cōpacta & p malā cōſuetudinē indurata viſcoſitas vitiorū, ita
q. p cōfeſsionē nō poſſunt eijci vel emitti, exinde pcul dubio
ſequiē torſio & remorſus conſcię, pſsio & obſtinatio deſpratio-
nis & neqtiæ, fumoſitas erroris & ignorātiæ, & pturbatio ſupe
riorū.i.defectus ſenſus & ſapientiæ. pſal. Turbati ſunt & moti
ſunt ſicut ebrius, & oīs ſapiētia eorum deuorata eſt. ¶ In infe- 7
riori inteſtino qđ colon vocatur, a quo et colica paſsio noiaē,
qn̄q; fęces taliter deſiccanē, q. quaſi obſtructo ſtomacho in in-
terioribus indurantē, nec exterius pro libito expelluntur, ita q.
tunc dolor & colica paſsio & viſcerum torſio generatur. Iſti'
aūt indurationis (vt dicunt medici) multiplex eſt cauſa. Prima
eſt calor exceſsiuus a quo materia ſiccatur & induratur, & exi
re non permittitur. Secunda eſt materiæ groſsities & cibi re-
cepti cōculcatio, quæ ad exitum non diſponitur. Tertia eſt vi-
ſcoſitas phlegmatis, a qua materia ne exeat detinetur. Quar-
ta eſt multitudo aſcaridum & vermiū mortuorū, qui inuiſcati
in inteſtino ab exitu prohibētur. Quinta eſt inſenſibilitas inte
ſtini, quæ nocumentū fęcis nō ſentiēs, ad expulſionē ipſius nō
mouetur. Sic verè dico q. in inteſtinis conſcientiæ & volunta-
tis indurantur qn̄q; fęces vitiorum, & ibi per mentis obſtina-
tionem taliter compingūtur, q. per confeſsionem non poſſunt
eijci, imo ſolent in conſcientia taliter detineri, q. torſio mortis
æternæ exinde ſolet ſepius ſuboriri. Veruntamen iſtius conſti-
pationis.i.iſtius impedimenti confeſsionis plures poſſunt eſſe
cauſę videlicet caloris auaritiæ inflāmatio, quia.ſ.auari & vſu-
rarij nunquā volunt conteri. Itē materiæ groſsities.i.alicui'
groſsi & enormis criminis commiſsio. Enormitas.n.criminis
impedit confeſsionē. Item viſcoſitas.i.in malę cōſuetudinis de
tentio. Mala.n.cōſuetudo crimina mōſtrata p confeſsionē re-
cedere non permittit. Item vermium mortuorum.i.peccatorū
mortalium abundans conculcatio, quia.ſ. homo aliquotiēs ex
multitudine vitiorum deſperat, & ſic ipſa expellere per con-
feſsionem non curat. Item inſenſibilitas inteſtinorum .i. ipſius
voluntatis malitia & obſtinatio, quia.ſ.mēs obſtinata (quæ ſen
ſum ſpiritualem perdidit) fœces vitiorum non percipit, neque
ſentit, & ſic ad expulſionem vitiorum, cum ipſa non ſentiat,
nec de ipſis doleat, non attendit. Ex his ergo omnibus egeſtio
& confeſsio impeditur, & dolor & deſperatio, mors et & æter
na dānatio ſubſequuntur, ſicut de impio anthioco dr̄ 2. Mach.
9. Quòd apprehendit eū dirus viſcerū dolor, & amara interio 8
rū tormēta. ¶ Lūbrici ſeu vermes aliquotiēs in inteſtinis gignū
tur, & ſecundum diuerſas materias ex quib' fiūt, diuerſa in fi-
gurarum efficiunē, & ſic aliqui longi, aliq lati, aliq rotūdi inue
niuntur, a quibus.ſ.vermibus multę moleſtię corpori inferun
tur, et ita adherēt inteſtinis, q. quouſq; mortui fuerit, via a cor

pore expellantur. Sunt ergo primo per amaram medicinā occidendi, & tandem ipſos mortuos abhorrente natura, ſunt de corpore expellendi. Hi igitur in patiente niſi expellatur, generant multos morbos, videlicet febrem, pruritum narium, ſtridorem dentiū, emiſsionem & maſticationē linguæ, ſtuporē animi, & alienationē mentis, & tremorē corporis. Tangendo.n. & lędendo neruos interiores, neceſſe eſt propter mēbrorū colligātiā patiant ptes ſupiores, & exteriores. Per iſtos vermes poſſunt intelligi pctā, quæ.ſ. conſciētiam per remorſum corrodūt, & etiā corroſionem mortis æternæ inducunt. Eſa.14. Subter te ſternetur tinea & operimentum tuū erunt vermes. Vermes igitur.i. peccata ſm ꝙ a diuerſis materijs trahunt originē, diuerſimodè variātur, ſicut patet, quia auaritia ortū ſumit a diuitijs, luxuria a delicijs, ſuperbia ab eminentijs, inuidia ab aliena proſperitate, impatiētia a propria aduerſitate. Quid ergo? Procul dubio tales vermes faciunt hoi multa mala. Generant.n. ſebrem & ardorem cupiditatis, pruritum voluptatis, ſtridorē crudelitatis, linguę emiſsionē & cōmaſticationem vanę loquacitatis, & detractorię verboſitatis. Apoc.16. Cōmanducauerūt linguas ſuas. Generant ēt alienationem fatuitatis, ſtuporem hebetis ſimplicitatis, tremorē deſperationis & timiditatis, & abominationē cibi.i. doctrinæ & veritatis. pſal. Oēm eſcā abominata eſt aīa eorum. Vermes igitur niſi per confeſsionē citius expellantur, mortis æternæ periculum operantur. Et ideo neceſſe eſt ꝙ primo necentur & mortificentur cum amara medicina contritionis, & ꝙ deinde expellātur cū medicina expulſiua confeſsionis, vt ſic dicatur illud Exo.16. Non computruit, nec vermis inuentus eſt in eo. Vel dic ꝙ iſti vermes ſignificant remorſus conſcientiæ hoium damnatorū, q ipſos perpetuo corrodunt & mordēt. Eccl.7. Vindicta carnis impij, ignis & vermis. Tales.n. vermes in inteſtinis conſcientiæ politi ſtridorem dentium & commanducationem linguę per tormentorum dolorem ſolent facere, alienationem mētis inducere, & tremorē & ſtuporē aī generare. Matthęi 13. Ibi erit flet᷒ & ſtridor dentium. Vel dic ꝙ iſti vermes ſunt viles & improbi adulatores & detractores, qui pro certo in inteſtinis.i. in domib᷒ & atrijs diuitum gignuntur, & quandiu viuunt, præ ſua corroſoria detractione, ipſorum cum quibus ſunt, & qui eis credunt, mentem a bono propoſito alienari faciunt, & dentibus & lingua ſtridere cōtra alios ipſos incitant & inducūt. pſal. Obſeruabit peccator iuſtum, & ſtridebit ſuper eū dentibus ſuis. Conſtat.n. ꝙ tales vermes, ſ. adulatores & detractores ſunt cauſa, quare magnates contra alios mouentur, & cum ſtridore dentium contra innocentes aliquotiens debacchantur. ¶ Quotiens ſumen-

9 da eſt amara medicina pro vermibus occidēdis, neceſſe eſt ꝙ cum aliqua dulcedine, vtpotē cum melle vel lacte ſit commixta. Dulcia.n. vermes diligunt, quæ ſibi in corpore & recipiūt, & ſic cū amaritudine ſe occidunt. Sic verè prædicator qui vult vermes vitiorum in auditoribus occidere, ſemper cum amara medicina pęnitentiæ ſeu timoris dei & ſuæ iuſtitiæ debet miſcere lac & dulcedinē ſpei & diuinæ miſericordiæ, qa.ſ. dū miſericordiæ dulcedo recipitur & diligitur: pœnitentiæ amaritudo melius & libentius incorporatur, & efficaci᷒ operatur. Vel dic ꝙ qñ diabol᷒ vult vermes.i. peccatores occidere, morte.ſ. infernali & vitiorum: ſolet ſemper dulcedinem mundi deliciarum: vel ſpē futurę pęnitentiæ miſcere vt ſic cum tali dulcedine mixtā peccati amaritudinē non ſentiant, & ſic mortis æternæ periculum incurrant. Prouer. 27. Aīa ſaturata calcabit fauum, eſuriens vero ēt amarū pro dulci ſumet. Aīa.n. quę eſt diuina gratia ſatiata, fauum mundi delectabilium cōtēnit & calcat, illa vero quæ eſt eſuriens & peccatrix, pro dulcedine delectabilium amaritudinem peccati aſſumit. ¶ Vētri & inteſtinis

10 accidit fluxus humorum & inuoluntarius & exceſsiuus. Iſtius tamen tres ſunt ſpecies.ſ. diarrhea, lyenteria, dyſenteria. Diarrhea eſt ſimplex fluxus, cum cibi tamen indigeſti emiſsione, & abſq; ſanguinea egeſtione, quæ prouenit ex liquiditate humoris, vel ex aliquali diſtemperātia diſſolutiui caloris. Lyenteria eſt fluxus ventris cum indigeſti cibi & potus emiſsione, quando ſcilicet cibus ita crudus emittitur, ſicut recipitur, quæ fit ex villorū ſtomachi abraſione cibos retinere non valente, vel alijs cauſis ſimilibus. Dyſenteria & fluxus ventris, aliquando cū ſanguinis emiſsione, aliqñ cum pellis inteſtinorū abraſione, aliqñ cum ipſorum inteſtinorum putrefactorum egeſtione cōtingens, ex choleræ acumine proueniens & procedens. Procul dubio per iſtos tres fluxos poſſunt intelligi tres morales inconſtantiæ & diſſolutiones, videlicet diſſolutio in loquendo, in audiēdo, in operādo. Eſt.n. fluxus locutionis ſicut diarrhea, quia.ſ. quidam ſunt qui in verbis & in exterioribus moribus diſſoluti ſunt, a ſanguine tamen peccati mortalis & ab indigeſtione inhoneſtę conuerſationis ſe cuſtodiunt, ſed ex liquiditate humoris.i. ex ipſa naturali leuitate affectionis, in verba leuia & aliquos diſſolutos geſtus prorumpunt. Item eſt fluxus, et diſſolutio auditus, ſicut lyēteria. Auditus.n. aliquorum ita eſt diſſolutus & leuis, ꝙ de cibo verbi dei nihil poſſunt retinere, nec in ſui vtilitatem cōuertere vel mutare, ſed potius crudum & immutatum reijcere, & horrere. Item eſt fluxus & diſſolutio operationis, quæ eſt ſicut dyſenteria, quia.ſ. cum ſanguine & cruētatione peccati mortalis, ēt cum abraſione oīs moralis virtutis, & etiam qñq; cū putredine malę conſuetudinis, & cū totali corruptione inteſtini.i. affectionis habet fieri. Quod etiā ſolet ex acumine choleræ.i. ex ardore malę concupiſcentię generari. Iſta ergo ſunt tria genera diſſolutionū, quæ.ſ. diuerſarum ſunt conditionum, quia.ſ. prima eſt grauis, ſecūda eſt grauior, tertia eſt grauiſsima. Et ſic dico ꝙ eſt triplex fluxus malorum, de quo in pſal. Sicut cera quæ fluit, auferentur, ſupercecidit ignis (ſ. concupiſcentiæ), & non viderunt ſolem. Vel dic ꝙ triplex ſpecies fluxus eſt triplex ſpecies prodigalitatis. Prima eſt non multum violenta, quæ.ſ. omnia ſuperflua emittit, neceſſaria tamen cuſtodit. Secūda eſt magis exceſsiua, quæ.ſ. oia mobilia abradit, ſubſtantiam tñ inteſtini.i. hæreditatis dimittit. Tertia eſt exceſsiuior, quæ.ſ. nō ſolum mobilia ſuperflua, nō ſolum etiam mobilia neceſſaria deſtruit, imo etiam ipſam ſubſtantiam inteſtinorum, hoc eſt dictu, ipſam ſubſtantiā poſſeſsionum & immobiliū bonorum ſcindit, vendit, dilacerat, & cōſumit. Eſa.48. Scidit petram, & fluxerunt aquæ. Multa poſſunt dici de iſtis infirmitatibus tribus, diarrhea lyenteria, dyſenteria. Sed materia videtur aliquantulum inhoneſta.

De Hydropiſi. Cap. 21.

HYDROPISIS eſt tumor & inflatura mēbrorum, ex errore virtutis digeſtiuę contingens. Accidit.n. hydropiſis qñq; ex indigeſtione, qñq; ex retentione. Nam qñ virtus digeſtiua eſt debilis, ita ꝙ propter defectū caloris cibos receptos non pōt bene digerere, nec in bonos humores cōuertere, ſolēt exinde multę ſuperfluitates in hepate generari, quæ diffuſę per mēbra, ipſa tumeſcere faciunt & inflari. Qñ etiam accidit ꝙ natura retinet humores qui alicubi ſolebant fluere, vtpotē qñ hemorrhoides reſtringuntur, vel qñ membrum aliquod truncatur, ꝙ illa portio humorum quæ membrum illud nutriebat (cum nō habeat amplius quid nutriat) in corpore retinetur, tunc ex tali retentione, membrorum inflatura quæ dr̄ hydropiſis, generatur. Per iſtam inflatiuam infirmitatē pōt ſuperbia denotari, quæ.ſ. per eleuationem inflat plus debito cor humanum. Duæ igitur ſunt cauſæ principales quæ cauſant & principiant iſtum morbum, ſ. defectus digeſtionis, & defectus expulſionis, quia procul dubio quando digeſtio.i. ſenſus, ratio & diſcretio, quę.ſ. habet ſes coquere, cogitare, diuidere, diſtinguere, iudicare, propter carentiam caloris.i. charitatis in hoie deficit, ita ꝙ cibos bonorum temporalium debitè per diſcretionem non regit, nec eos per expulſionē largitatis emittit, vel per ſuſceptionem paupertatis volūtariæ a ſe dimittit, tūc ex inde inflatura ſuperbiæ gignitur, & mēs tota erigitur & inflatur. Deuter.1. Tumētes ſupbia aſcēdiſtis in montē. Sunt.n. quidam qui illum humorē diuitiarū quo deberēt membra.i. pauperes nutrire, vel alias per largitatem & elemoſynam emittere, volunt per auaritiam retinere, & ſic multiplicatione & retentione earū ſolent tumeſcere, & contra alios ſuperbire, quia.ſ. ſm Augu. Difficile eſt vt ſupbus non ſit, qui diues eſt. Vel iſta poſſunt allegari cōtra quoſdā, quibus pro certo vtile eſt magnas curas & ſollicitudines habere, & plura mēbra.i. plures pſonas nutrire, quia.ſ. qñ cura eorum diminuitur, & mēbra ſeu perſonę, quæ ſuis diuitijs nutriendę fuerant, adimuntur, tunc ex retentione & accumulatione humorum.i. diuitiarum tumeſcūt, & inflati hydropici.i. ſuperbi fiūt. Numeri 5. Inflato vētre cōputreſcat femur eius. ¶ Hydropiſis generatur vt cōiter ex diſtēperātia qualitatū in hepate, pp qd̄ ex defectu virtutis, digeſtiuę ſupfluitates generant, quæ p corp᷒ diffuſè faciūt inflatura. Ex tali aūt morbo diſtēperātia gigni, ita ꝙ hydropic᷒ quāto pl᷒ bibit, tāto pl᷒ bibere delectat, & ēt rōne indigeſtionis humorū, tāto tumeſcit ampli᷒ & inflat. Eſt igit̄ hydropic᷒ tumid᷒, mollis, grauis, pōderoſus, & ſitibund᷒, ita ꝙ vēter taliū mo-

re tympani reſonat repercuſſus. Sic verè qñ in hepate.i.in mēte quattuor humores.i. quattuor affectiones diſtemperātur & deordinātur, tūc virtus digeſtiua,ſ.diſcretio deficit,& ſic multiplex ſuperfluitas vitiorum ibidem gignitur & accedit, & ita fit ibi inflatura ſuperbiæ,ſitis inſatiabilis auaritiæ, mollities luxuriæ,& ponderoſitas accidiæ,quia procul dubio talis hydropicus,ſuperbus.ſ.vel auarus, quanto plus de diuitijs & honoribus ſolet acquirere & bibere,tanto magis ſolet nouos honores & diuitias ſitire,quia videlicet honores & diuitiæ potatę & acquiſitę,mentē non ſatiant,ſed potius ad alia acquirenda ipſam irritant & inuitant. Vñ Prouer.27. Infernus & perditio non implebuntur,ſic & oculi hominum inſatiabiles.

De Ictericia. Cap. 22.

1 ICTERICIA eſt defœdatio cutis in qualitate, & fit ex cholera ſuperabundāte & ebulliente,cū ſanguine ſe permiſcente, & ipſum inficiente,& per mēbra poſtea diffundēte,& cutis infectionē ſeu aeruginē inducēte. Sūt aūt tres ſpecies ictericię. Crocea.ſ.quæ fit infectione cholerę citrinę. Viridis,quæ ex infectione cholerę praſinę ſeu viridis. Nigra, q̄ fit ex infectione nigrę ſeu ēt innaturalis. Sanguis.n. a talibus humoribus in hepate corruptus & infectus,ad exteriores partes corporis nutriēdas mittitur,& ſm ſuā infectionem, illas quas tangit partes inficere comprobatur. Sic pro certo ſunt aliqui, qui exterius in cute conuerſationis multipliciter ſunt infecti. Nam aliqñ ſunt crocei.i.per fictam ſanctitatē aurei. Aliqñ virides.i.p iuueniles conditiones & p carnalitatē humidi. Aliqñ nigri.i.per totalē infamiā obſcuri, & diuerſimodè ſunt effecti. Nā qñ ſanguis.i.affectio intus in hepate.i. in mente ex triplici cholera.i.triplici concupiſcentia ebulliens efficitur, tūc neceſſe eſt q̧ cutis ad quam talis ſanguis infectus mittitur.i. conuerſatio quę a tali affectione oritur, corrūpatur totaliter & fœdetur quia.ſ.ex interioris infectione affectionis, procedit infectio cōuerſationis & locutionis. Vñ Hiero.ſup Ezec.3. Pro ſigno interioris hois ſunt verba erumpentia. Minorib'.o.maiora monſtrantur,& mens luxurioſa celari non valet, quin exterioribus geſtibus oſtendatur. Vel ſi vis per iſtum ſanguinē intellige p̄latum,officialem vel legatū,qui ab hepate.i.a papa mittitur ad diuerſas corporis eccleſiæ partes pro mēbris.i.pro pſonis ſpiritualiter nutriendis. Sed quid? pro certo aliquando contingit q̧ talis ſanguis.i.talis infectus eſt vitijs & corruptus,& ſic partes ad quas mittitur,ſolet inficere & non nutrire, & ſuis malis & corruptis verbis & exēplis alios corrumpere & fędare. Qđ ēt de hęreticis & hypocritis prædicatoribus pōt dici,qui alios nutrire nittuntur, quos tñ fędare & corrumpere nituntur. r.

2 ad Corin 15. Corrumpūt bonos mores colloquia praua. ¶ Qñ in felle foramen inferius clauditur, pars corporis inferior vi-

3 tiatur. &c. Vide hoc de fellę §.vltimo. ¶ Ictericiā quæ eſt exterior cutis infectio,multę malę conditiones comitantur,quia ſ.talis patiēs ſolet habere calorem in hepate,ſitim in ore, dolorem in fronte,& tinnitum in aure. Sic verè illi qui ictericia malę conuerſationis ſunt fędati, vt communiter calore luxuriæ inflammantur,ſiti auaritiæ fatigantur dolore inuidiæ ſtimulantur.& tinnitu timoris,deſperationis & triſtitiæ præ cæteris perturbantur. Iob 15. Sonitus terroris ſemper in auribus

4 impij. ¶ Hemorrhoides ſunt quinque venę in poſteriori parte corporis conſtitutę,ad quas quādoq; natura mittit multas ſuperfluitates,quæ tunc qñq; aperiuntur,& per ipſa corpus a dictis ſuperfluitatibus liberatur,& a multis infirmitatibus præſeruatur. In iſtis tamen venis duo contingere ſolent, videlicet nimia retentio,& exceſſiua euacuatio. Qñ.n. iſtę ſuperfluitates plus debito retinent, tunc grauedo capitis, pallor faciei, ponderoſitas renū & diſpoſitio ad hydropiſim,phthiſim, maniam & melancholiam generatur. Qñ vero plus debito aperiuntur & euacuantur,tunc ex tali fluxu corpus debilitatur,et paſsiones varię efficiuntur. Per iſtas quinq; venas quæ ſunt in poſteriori pte corpis,intelligo illos q in gradu & ſtatu vltimo & infimo in eccleſia ſunt poſiti, ſ.ſimplices laicos & ſeculares, qui quinq; pro eo dicuntur,quia quinq; ſenſibus.i.quinq; ſeu ſuum appetitibus gubernātur. Iſti ergo ſunt a deo ſpecialiter ordinati ad ſupfluitates diuitiatū quæ ad eos præcipuè mittuntur,& quæ eis præ alijs abūdantius concedūtur, euacuandū,& pauperibus per elemoſynas erogādū. Sed quid? Pro certo iſti qñq; iſtas ſupfluitates diuitiarū retinēt,ipſaſq; per largitatem non euacuat vt deberēt,& ideo tunc multæ infirmitates .i.multa vitia in eis generantur,& grauedo ſeu pōderoſitas pigritiæ,ſitis auaritiæ,pallor inhoneſtæ apparentiæ, hydropiſis ſeu inflatura ſupbiæ necnon mania & alienatio crudelitatis & ſæuitiæ,occaſionis talium diuitiarum & ſpfluitatū retētarū in eis producunt. Ideo bene dicit apſtus 1.ad Tim.6. q̧ radix omnium malorū eſt cupiditas. Et Eccleſ.5. dr̄ q̧ diuitiæ aggregantur in malū dñi ſui. Qñq; etiam accidit q̧ aliqui tales diuitiarū ſuperfluitates exceſsiuę p prodigalitatē emittūt, ſeq; pl' debito aliqñ aperiunt,& nihil ſibi retinent, ſed cuncta imprudenter expendunt,& ſic fit q̧ debilitas paupertatis in eis inducitur,et multę ēt infirmitates peccatorum, vtpotē impatiētia, triſtitia, deſperatio,furtum ēt mundanum in ipſis aliquotiens generantur. Eccl.27. Propter inopiam multi deliquerunt.

De Renibus. Cap. 23.

RENES, veſica,& pelliculę ventris,multas infirmitates incurrūt. Et primo quidē ſciendū eſt,vt de alijs ſileamus, q̧ lapides & arenulę generanē qñq; in renib' & veſica. Humores.n. viſcoſi qñque in renibus prouectorū, vel in veſica puerorū per intenſum calorē indurantur, & in lapidē vel arenā mutantur. Per quos,meatus renū,vel veſicę orificiū opilantur, ita q̧ vrinę tranſitus totaliter impeditur, vel ſaltē cū difficultate ſolēt aquā illam ſuperfluā diſtillare. Chariſsimi p renes,vbi latet virt' venerea, & p veſicā vbi aggregatur ſupfluitas aquea,intelligo humanā affectionē,quæ procul dubio quaſi innata habet veneream voluptatē, & quæ continuè aggregat vitiorum ſupfluitatē. Per lapidē vero intelligo obſtinationē,& p calorem,cōcupiſcentiæ inflammationē. Dico ergo q̧ qñ in renibus & veſica affectionis & volūtatis humanæ, viſcoſi humores diuitiarū & deliciarū abundant,(dico.ſ.quantum ad affectum & deſideriū earūdē) tūc procul dubio calor intēſę cōcupiſcētiæ eandē lapidē obſtinationis generat, & ipſos temporalium & carnalium affectus per malas conſuetudines conglutinat & indurat, iuxta illud Iob 38. In ſimilitudinē lapidis durantur aquæ. Sic ergo fit q̧ renes & veſica.i.interiores affectiones clauduntur, & vitiorū ſuorum ſupfluitates per confeſsionem emittere p talē lapideā obſtinationē impediūtur,vel ſaltē via ēt guttatim & cum difficultate maxima ſpſa mingere,confiteri & emittere dinoſcuntur. Iob 20. Cum dulce fuerit in ore ipſius malū,abſcondet illud ſub lingua ſua, parcet illi,& non derelinquet illud. Vel dic q̧ calor cupiditatis qñq; humorē viſcoſę & carnalis affectionis p obſtinationē & parcitatis duritiam lapidificat & conſtringit, & ſic meatus liberalitatis obturat & claudit,ita q̧ ſuperfluitatē vrinę.i.ſupfluitatem diuitiarum erogari & mingi p elemoſynas non permittit,ſicut patet de auaris,qui vel ex toto nihil p elemoſynas erogant,vel ſi erogant,hoc guttatim,difficiliter, & cū dolore & diſplicentia illud ſtillant. Contra quos dicit. Senec.lib.4.de beneficijs,vbi ait. Ingratū eſt beneficium qđ inter manus dantis diu hęſit,qđ quis ęgrę dimittere viſus eſt,& ſic dare, tanq̄ ſi eriperetur. ¶ Lapis in renibus qñq; gignitur ex potu aquæ li- 2

moſę & arenoſę. Lapis aūt iſte ſæpiſsimè accidit pueris ꝓpter viſcoſitatē humorū. Mulieribus aūt aut raro aut nunquam accidit talis lapis, & hoc quia meatus habēt largos, & quia multotiens,ſ.in menſtruis,purgant humores ſuperfluos & corruptos. Sic verè lapis obſtinationis & duritię,q ex aqua limoſa ꝓſperitatis & mūdanæ ſapiētiæ aliquotiēs gignit, in pueris.i.in viſcoſis & carnalibus pluſquā in alijs generatur. Mulieres aūt .ſ.ſimplices,qui conſciētiæ meatus largos habent,ita q̧ ſuperflua vitiorum liberè & ſæpe per confeſsionem emittūt & purgant,obſtinationis lapidem non incurrunt, ſed per confeſsionem & pœnitentiam ad deum faciliter ſe conuertunt. Luc.21. Non relinquetur lapis ſuper lapidem,qui nō deſtruatur. ¶ La- 3

pis qui ex viſcoſis humoribus gignitur,facilius diſſoluitur, q̄ ille qui ex arenulis generatur. Sic verè ille lapis.i. illa mēns obſtinata duritia facilius pōt frangi,quam viſcoſitas carnalitatis inducit,quàm illa quam arena diuitiarum efficit, quia procul dubio carnales & luxurioſi facilius per contritionem diſſoluūtur,q̄ illi per auaritiam indurantur. Iob 28. Lapis ſolus calore in æs vertitur. ¶ Cū lapides aliquotiēs (vt dictum eſt) in renib' 4

generentur,hoc eſt verum,q̧ ſi renūculus dexter lapidem habeat,pes dexter & coxa faciliter ſtupeſit,aut dormitat. Duo renunculi intellectum & voluntatem deſignāt. Intellectus.n. eſt dexter,qui magis recta ſtupeſcit. voluntas vero eſt ſiniſter quia ſemp ad ſimplicitatē vitiorū tendit. Duo aūt pedes ſignificant dupli-

duplicem vitam, contemplatiuã.ſ.quæ eſt dextera,& quæ per-
tinet ad intellectum,& actiuã, quæ eſt ſiniſtra,& quæ principa
liter pertinet ad affectum. Lapis vero duritiã obſtinationis de-
ſignat, quę nunc in intellectu,ſ.falſum pro vero accipiẽdo, nũc
vero in affectu,ſ.malum pro bono obſtinatè eligendo genera-
tur,& inhabitat. Verum eſt igitur iſtud, ꝙ quotiẽs lapis obſti-
nationis erroriſq; & malitiæ,& in renúculo dextero.i. in intel
lectu gignitur, pes dexter.i.vita contẽplatiua obdormit, defi-
cit,& ſopitur. Si verò in ſiniſtro renę.i.in affectu & volunta-
te, obſtinatio lapidea fuerint: tunc ſiniſter pes.i. vita actiua in
homine deficiet & ſtupebit. Ideo bene eſt neceſſarium homini
ꝙ per dei & angelorũ ſeu prælatorũ adiutoriũ defendatur, ne
per talẽ obſtinationis lapidẽ intellectus & affect⁹ ipſius illida-
tur, iuxta illud pſal. In manib⁹ portabũt te, ne forte offendas ad
5 lapidẽ pedẽ tuũ. ¶ In veſica accidit paſſio ex defectu contenti
uę virtutis,ſ.inuoluntaria emiſſio vrinę. Qñ.n. virtutis cõten-
tiua eſt debilis, calorq; naturalis in renibus eſt fortis, tunc pro
certo ratione caloris fit in renibus magna humorũ attractio,
& ratione contentiuę, q̃ eſt debilis, fit illius inuoluntaria emiſ
ſio. ad quod ẽt facit qñq; relaxatio neruorum in collo veſicę,
qñq; ẽt ſomni profunditas, ſicut patet in pueris, qui dormien-
do in lecto mingunt. Talem aũt infirmitatẽ patiẽtes ſolent ſiti-
re, & vix aqua deſideriũ ſatiare. Per iſtam infirmitatẽ poſſum
intelligere vitium prodigalitatis, quia.ſ.quidam ſunt qui ra-
tione caloris & ardoris non ceſſant humores diuitiarum attra
here, quia tñ virtutem cõtentiuã.i. prudentia ipſas conſeruan-
di non habent, ſolent eas per prodigalitatem emittere nec ad
neceſſitatem de ipſis aliquid retinere, ſed potius per auaritiã
continuè ſitire & ardeſcere, & quantum per prodigalitatem
emittunt, tãtum volunt iterum bibere,& haurire,& ſemper ꝑ
auaritiam fameſcere & ſitire. Eſa.5. Multitudo eorum ſiti exa-
ruit. Vel dic ꝙ ꝑ tales patientes intelligunt hoĩes inconſtãtes
& leues,& in ſuis operibus diſſoluti, quib⁹ propter malas con
ſuetudines & habitus, quaſi inuoluntariè accidit vitiorũ cur-
ſus & fluxus. Virtus.n.cõtentiua.i.tẽperãtia, in talibus deficit,
calor vero concupiſcentiæ in talibus conualeſcit,& ideo ab ip
ſis non ceſſat vrina & ſuperfluitas vitiorum fluere, & dato ꝙ
rationi eorum non placeat, ab ipſis nihilominus emanare. Ad
Rom.7. Velle adiacet mihi, perficere aũt bonum nõ inuenio.
Vel dic ꝙ iſta ſuperfluitas ſignificat ſuperflua verba, quia.ſ.q-
dã ſunt q̃ ea nõ valeor continere, ſed quaſi inuoluntariè viden
6 tur ipſa continuè emittere, nec ab eis abſtinere. ¶ Circa illas
partes corporis accidit qñq; quædam infirmitas quæ dr̃ her-
nia, nihil aliud eſt q̃ ruptura vnius pellis, quæ ſiphach a medi
cis dicitur, quæ inter membra nutritiua & generatiua collo-
catur. Cõtingit.n. illam pellem, vel ex nimia corporis conatu,
ſicut fit in lucta, vel paleſtra, vel in clamore & cantu rũpi vel
ex interiori calore liquefieri & relaxari,& ſic inferius ad locũ
teſtium deſcendere,& infirmitatem non mõdicam generare.
Per talem rupturam põt intelligi vitiũ diſcordię, quia pro cer
to diſcordia nihil eſt aliud q̃ quędam ruptio & diuiſio telę ſeu
pelliculę charitatis. Et procul dubio iſta qñq; accidit ex calo-
re interioris cupiditatis. Aliquando ex clamore exterioris in-
iurioſę nixoſitatis. Aliquando ex lucta controuerſiæ, litis,& cõ
trarietatis. Hæc.n. omnia ſolent charitatem & amicitiam rum
pere,& diuiſionem diſcordiæ, doloremq; iracundię generare.
Hiere.5. Confregerunt iugum, ruperunt vincula.

De Gutta. Cap. 24.

1 GVTTA vulgo i.morb⁹ articularis, eſt infirmitas
in iũcturis membrorum contingẽs, & ibidẽ do
lorẽ inferens & inducẽs. Diuiditur gutta in tres
ſpecies, Chiragrã.ſ.q̃ habet fieri in digitis & ma
nibus. Iſchiadem, vulgo ſciaticã, quæ habet fie-
ri in coxis atq; curib⁹. Podagrã, quæ habet fieri
in talis atq; pedibus. Fit aũt hæc infirmitas & ex humorib⁹ ad
neruos ad iuncturas cõfluẽtibus,& ſe ibidem inuiſcãtibus, &
ſic per conſequẽs motũ impedientibus,& dolorẽ inducentib⁹.
Chiragra ligat & cõtrahit manus ne aperiantur, ſciatica ligat
crura ne ſine dolore flectant. Podagra vero ligat pedes ne mo
tu volũtario moueãtur. Talis triplex gutta videtur mihi ſigni-
ficare triplicẽ cõcupiſcentiã humanã.ſ.concupiſcentiã carnis,
cõcupiſcentiã oculorũ & ſupbiam vitæ. hoc eſt dicto luxuriã,
auaritiã,& ſuperbiam, quæ ſ.in iuncturis cordis ex humorib⁹
ſuperfluarum affectionum gignũtur, ita ꝙ ab ipſis dolor & re-
morſus cõſcientiæ cauſatur,& motus bonorũ operum impe-
ditur. Chiragra ergo eſt auaritia, quæ ligat manus ne apperiã-
tur ad largitatem, ipſaq; claudit & contrahit per parcitatem,
deformeſq; gibboſas facit per infamiæ vilitatem, quia.ſ.man⁹
.i. opera taliũ ſunt turpia & infamia. Impotentes etiam & ari-
das ipſas efficit, per indeuotionis ſiccitatẽ. Mat.12. Erat ibi hõ
manum habens aridam. Item ſciatica eſt ſuperbia. Iſta eſt.n.il
la infirmitas, quæ non permittit crura cordis per humilitatem
flectere, imo ipſa ſolet in rigiditate & auſteritate cõtinuè deti-
nere. Deuter. 38. Percutiat te deus vlcere peſſimo in genibus
& in ſuris. Itẽ podagra ſignificat luxuriã. Iſta eſt.n.infirmitas
pedum ſpiritualiũ.i.affectuum, quos.ſ. inflammat per concupi
ſcentiã,& pedũ ẽt corporaliũ.i.greſſuũ, quorũ.ſ.act⁹ tollit ꝑ pi
gritiã. Ideo breuiter de talibus tã auaris q̃ luxurioſis dicitur in
pſal. Manus hñt & nõ palpabũt, pedes hñt & nõ ambulabunt.
¶ Podagra ſeu gutta pedũ gignitur in ſuauiter viuentibus, qui 2
.ſ.parũ ſe exercitãt,& a ſupfluitatibus corpora nõ emundant.
Fit ẽt in act⁹ carnis frequẽtantibus, & hoc propter fluxum &
motum humorum. Et inde eſt ꝙ eunuchi & caſtrati nullaten⁹
podagrizãt, ſimilr̃ nec pueri, q̃ ſimilr̃ nec coeũt nec etiã mulie
res quæ multipliciter ſe expurgãt. Vñ Hippocrates. Mulieres
non podagrizant, niſi forte mẽſtruum defecerint. Sic verè po-
dagra pigritię corporiſq; & deſidię illis accidit, qui lautè, deli
cioſè & quietè volũt viuere & manere, actuſq; carnis, & luxu
riæ impudicitias exercere. Sũt tñ tria genera perſonarum quæ
iſtud vitium non incurrunt.ſ. pueri.i. ſimplices & innocentes,
caſtrati.i caſti & cõtinentes, mulieres.i. pij teneri atq; clemen
tes, dum tñ libenter ſe purgent.i. dum velint eſſe faciliter con-
fitentes,& menſtrua.i.vitia per confeſſionem expellẽtes. ¶ Li- 3
cet pedes podagrã patiãtur ꝑꝑ humores, qui.ſ.illic fluũt, parũ
tñ inflari vel tumeſcere cõprobanť,& hoc pro eo quia carne.i.
neruis nudati ſunt. Sic verè pauperes, q̃ ꝑ pedes intelligũtur,
podagram peccati & pigritiæ, fluxũq; luxuriæ aliquotiẽs poſ-
ſunt pati, veruntamen inflaturam ſuperbiæ pati impediuntur,
pro eo ꝙ carne bonorum temporalium denudantur.

De Apoſtemate. Cap. 25.

APOSTEMA ſecundum Conſtantinum eſt ſup- 1
fluẽtiũ humorũ in aliquo mẽbro collectio putre
factionẽ faciẽs & tumorẽ. Fit aũt apoſtema hoc
modo. Humores.n. quantitatiuè peccãtes & pl⁹
debito abundantes, a calore conſumi, vel a virtu
te expelli non valentes, in cõcauitatib⁹ mẽbro-
rum recipiunť, ibique putreſcunt & corrũpunť. Et ſicut in fur
no paſta poſita ab igne deſiccatur, & in ſuperficie cruſtulam
quandã recipit ſub qua latet, ſic talis humor recollectus, pro-
pter violentiã caloris, quandam durã cruſtulam ſibi facit, ſub
qua putridus humor abſcõditur,& ibi tumet, includitur et ve
latur, ita ꝙ talis humor ſic aggregatus & tumẽs, apoſtema (ſi-
cut dictum eſt) nuncupatur. Apoſtema põt ſignificare pecca-
tum in genere, quod.ſ.ſemꝑ concomitatur humor & tumor &
dolor, quia.ſ.in oi peccato eſt dare humorem affectionis, qui
per malam intẽtionem corrũpitur, tumorẽ elationis, quo mẽs
contra deum erigiť, dolorem remorſus & redargutionis, quo
mens per ſynderesim mordetur atq; pungitur. Ideo de pecca
to generaliter põt dici illud Eſa. 1. Non eſt in ea ſanitas,ſ.in aĩa
peccatrice. & quid ergo? reſpondet. Vulnus & liuor, & plaga
tumẽs: Fit.n. apoſtema peccati tali mõ. Multiplicatio.n.humo
rum.i. affectionũ & cogitationum malarum, vanarũ & ſuper-
fluarum, qñq; in concauitate cordis recolligitur, & quia a ca-
lore contritionis vel charitatis non conſumũtur, quia ẽt a vir
tute expulſiua.i.a confeſſione non eijciuntur. Idõ tandẽ per ma
los conſenſus putreſcunt,& in apoſtema peccati mortalis con
uertunť, qđ videlicet tria peccata.ſ. mentis corruptio, cordis
elatio,& conſcientiæ remorſio comitantur. Sed quid? Procul
dubio iſti humores corrupti.i.iſtę malę affectiones ꝑ vitia pu-
trefactæ, cruſtulam excuſationis & abſconſionis ſibi faciunt,
ſub qua ſemper latere volunt,& ſub qua præ verecundia confi
tendi, ne appareant ſe abſcondunt. Generale eſt.n. quòd pecca
tum poſtquam conſummatum fuerit, cauernas & latibula
ſibi quærat,& præ verecundia quantum põt ſecretius ſe abſcõ
dat, cõtra qđ facit illud Prouer.28. Qui abſcondit ſcelera ſua
non dirigetur in terra, qui aũt confeſſus fuerit & dimiſerit ea,
miſericordiam conſequetur. ¶ Apoſtema qñq;. ſic habet fieri, 2
quia.ſ.mẽbra nobiliora, fortiora & ſuperiora ſolent humores
ſupfluos ad ſe reijcere,& ipſos ad alia mẽbra ignobiliora, de-
biliora & inferiora mittere, ipſaq; talib. humorib. penetrare &
imbuere,

imbuere,& ibi apoſtema,cum ſe expedire nequeāt, generare,
ſeq; de malis humoribus liberare,& membra quæ ipſos refu-
tare vel expellere non prævalēt,onerare. Iſta poſſunt allegari
cōtra ſuperiores, nobiles & potētes,qui nō ceſſant opprimere
& grauare ſubditos inferiores, et alios impotētes. Cū.n.dicat
ſcriptura q̄ vnuſquiſq; onus ſuū portabit, hoc tñ iſti non ſolēt
facere,imo apoſtemata,imminentia ſolent ad alios mittere, &
eos in iis quæ ipſi portare debuerant opprimere & grauare, &
cū ſe defendere nequeant,apoſtemata ipſorum maiorum & ſu
2 periorū oportet eos tollere,& eorū grauamina ſuſtinere.Iſtud
ſpūaliter pōt allegari cōtra illos qui ſubditos exactores faciūt,
& loco ſui ipſos fideiuſſores ponunt, & ſic fit q̄ eos incurrere
appoſtemata permittunt,& ſic onus qđ illi portare debuerāt,
iſti tollunt.Thre.5.Patres nři peccauerunt,& non ſunt, & nos
iniquitates eorū portauimus.Vel dic q̄ qñ a ſupiorib᷑ nobilio
ribus & ditioribus,ſuperfluitates humorū.i.defectuum & ma
lorum exēplorum,conſiliorū & documētorum, ad inferiores
& debiliores mittūtur,qñq; ipſa præ debilitate virtutis reijce
re nequeūt,ſed potius retinent & recipiunt,& ſic eaīnde apo-
ſtemata vitiorū incurrunt, & qñque mortem perpetuā perci-
piunt & acquirunt. Eze. 18. Patres noſtri comederunt vuam
3 acerbā,& dentes filiorum obſtupeſcunt. ¶ Apoſtema qñq; ha
bet fieri propter largitatē meatuū, per quos humores faciliter
ſolent fluere. Qñque propter liquiditatem humorū qui faci-
liter ſolēt currere, & in aliquo membro ſe recludere & arcta-
re,ibiq; putreſcere,& in apoſtema ſe cōuertere & mutare. Sic
verè apoſtema peccati mortalis ſolet fieri ex duobus.ſ. ex lar-
gitate meatuū conſcientiæ, quæ eſt nimia expoſita ad peccan-
dum.vel ex latitudine meatuum.i.ſenſuū,qui ſunt nimis aper-
ti ad delectabilia haurieudū. Item ex humorum.i.affectuū flu
xibili & incōſtanti liquiditate,quæ.ſ. ſunt habiles vt ad pecca-
ta faciliter fluant, & vt per malā conſuetudinē ſe conſtringāt,
& in apoſtema alicuius mortalis criminis cōuertant. Iob 38.
In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſſi
conſtringitur. Quod nihil aliud eſt dictu, niſi q̄ aquę & flu-
xibiles affectiones,in peccatum mortale per malas cōſuetudi-
4 nes indurantur. ¶ Aliqñ ſunt apoſtemata corroſiua,ex mate-
ria violenta, ſicut eſt nolimetangere, quod eſt apoſtema in fa-
cie,cancer, lupus, & eriſipelas. Iſta ſunt cm̄ apoſtemata quæ
carnes & neruos corrodunt,mēbrumq; cui inſident, depopu-
lant & cōſumunt,quæ poſtquā in mēbro radicata fuerint, vix
aut nunquā amplius tolli poſſunt. Sic verè in corpore eccle-
ſiæ,in diuerſis membris, partibus, ſtatibus & collegijs qñque
generātur apoſtemata.i. homines tumidi & ſuperbi, qui qōq;
ita ſunt per crudelitatē & rapinam corroſiui, q̄ membrū cui
inſident.i. locus & patria,collegiū vel eccleſia in qua manent,
ab ipſis vaſtatur & conſumitur,& carne & neruis.i. bonis tem
poralibus exterioribus denudatur. Iſti ergo dicuntur nolime-
tangere, quia procerto ipſi nullo modo voluntangi,corrigi
vel reprehendi,quinimo ad modo ad modū illius infirmitatis,
ex tactu correctionis ſolent amplius irritari. Prælati.n.& præ-
dicatores iſtos ſæpe intactos & impunitos dimittunt, eo q̄ ex
talibus irritantur,& amplius q̄ antea mali fiunt. Iudicū 13. Ca
put eius non tanget nouacula. Ideo bene figurantur iſti in illis
prælatis & prædicatoribus de quibus dicitur Numeri 16. Re-
cedite a tabernaculis hoīum impiorum, & nolite tāgere quod
ad eos pertinet. Et dicitur ibidem q̄ illi qui tangi ſunt prohibiti,
a terra penitus ſunt abſorpti. ad denotādum q̄ tales iniqui qui
indigni ſunt vt tangantur in præſenti vel puniantur, a terra.i.
ab inferno ſorbentur finaliter & vorantur. Item iſti dicuntur
cancer,quia.ſ.ſicut illa infirmitas quæ dicitur cācer, plures ha
bet pedes,brachia ſeu partes,ita q̄ paulatim ſerpit & per cor-
poris latitudinem ſe diffundit,ſic tales raptores paulatim ſolēt
creſcere & ſerpere,& vndiq; brachia ſua extendere, & partes
vicinas rodere & acquirere, quouſque totam patriam potue-
rint vſurpare 3.Reg.6.Extendebat cherubin alas ſuas. Itē iſti
dicuntur lupus,quia publicè finaliter ſolent rapere. Dicuntur
etiam eriſipelas.i.ſacer ignis per antiphraſim, quia omnia ſo-
lent affligere & comburere,& quia more ignis nihil poteſt eis
ſufficere. Prouer. 30. Ignis autem nunquā dicit ſufficit. Tales
ergo ex quo aſſuefacti fuerint & inueterati ad p̄miſſa, via aut
nunquam poſſunt eradicari,nec a ſua malitia immutari. Eſa.
vlti. Ignis eorum non extinguetur. Vel ſi vis dic q̄ talia apoſte
mata ſignificant detractores,qui membra quib᷑ adhęrent.i. ſo
cios cum quibus manent,ſolent corrodere,& eos cū dentibus
.i.cum verbis detractorijs & iniuriatorijs infeſtare. Et procul
dubio iſti dicuntur nolimetangere,quia iſti nullo modo volūt
corrigi,ſeu tangi. Prouer.15. Non amat peſtilēs eum qui ſe cor
ripit. Dicuntur cancer,quia occultè ſolent ſerpere & detrahe-
re,quia ſicut dr̄ Eccl.10. Illi ſunt ſicut ſerpens, qui mordet in
abſcondito. Dicuntur etiam lupus,quia ēt publicè qñq; ſolent
mordere. Dicuntur inſuper ignis, quia in ſe per malitiā & in-
uidiam ſolent ardere,& alios affligere & nocere. Iob 31. Ignis
eſt vſq; ad fundamentū deuorans. Vel dic q̄ iſta quattuor apo
ſtemata,ſunt quattuor vitia corroſiua, & tam ſui quàm aliorū
multipliciter afflictiua. Primum eſt ſuperbia. Iſta eſt nolime-
tangere,quia ſupbi nullum reputant dignum qui eos aſſociet
& tangat. Scđm eſt inuidia,quia.ſ.iſta eſt q̄ more cancri ocul-
tè ſerpit & rodit. Tertia eſt iracūdia & diſcordia ſeu ſęuitia,qa
iſta more lupi publicè lędit & furit. Quarta eſt auaritia, quia
iſta more ignis oīa conſumit & vrit,& quāto plura acceperit,
plus excreſcit. Et iſta quattuor figurantur Hiere. 15. vbi domi
n᷑ minatur pctōribus q̄ ipſe inducet ſup eos quattuor ſpecies
.ſ.volatilia cœli,ecce ſupbia quæ ſolet ſe erigere:gladiū ad oc-
cidendum,ecce inuidia quę ſolet pungere:beſtias ad deuoran
dum,ecce iracundia quæ ſolet ſurere: canes ad lacerandū,ec-
ce auaritia q̄ more canis inſatiabiliter ſolet acquirere,& pau-
peres lacerare & affligere. Eſa.56. Canes impudentiſsimi ne-
ſcierūt ſaturitatem. ¶ Fiſtula eſt apoſtema quod non eſt corro- 5
ſiuum,ſed potius putrefactiuū & corruptiuū. Dicitaūt fiſtula,
eo q̄ ad modū fiſtulę eſt interius concaua,exterius vero fora-
mina habet arcta. Contingit.n. fiſtula qōq; ex vulnere malè cu
ſtodito,qđ interius ſanie inficitur,vnde nutrimentū adueniens
in ſaniē cōmutatur,& dato q̄ exterior ſuperficies aliqñ clauda
tur & ſolidetur,cito tñ iterū rumpitur,et non ſolum vnum fo-
ramen,ſed plura circa eā aperiūtur,& ſic pro vno orificio ob-
ſtructo tria vel quattuor renaſcuntur. Talis fiſtula videtur p̄-
priè eſſe peccatū luxuriæ,qđ.ſ.ex vulnere tentationis malè cu
ſtodito, & incautè curato, qñq; ſolet fieri, quia.ſ. humor car-
nalis affectionis ibi p malū conſenſum ſolet putrefieri,& fiſtu
la luxuriæ generari,quæ propriè fiſtula dr̄, qa ſub cute excu-
ſationum latitat & celatur, ita q̄ magna, imo maxima eſt in-
terius, vbi modica exterius æſtimatur, ſicut eſt in hypocritis.
Vnū tñ q̄ verū q̄ iſta infirmitas nunq̄ ex toto pōt celari, quia
procerto dato q̄ foramen operiatur,& manifeſtatio ipſius ali
quotiens ab hypocritis obſtruatur, ita q̄ eorum cutis & con-
uerſatio ſana & integra videatur,finaliter tñ ſolet iterū aperi-
ri,& non ſolū per vnū foramen.i.non ſolum p vnū malū opus,
ſed per plura luxuria eorum quæ primitus latuerat, reuelari.
Iſta eſt.n. peccati luxuriæ proprietas,qa vbi magis latere cre-
ditur,eo magis aliquotiens publicatur. Ideo Dauid de pecca-
to ſuæ luxuriæ in Berſabeæ dictū eſt 2.Reg.12. Tu feciſti illud
abſcōditè,ego vero faciam verbū iſtud in cōſpectu oīs Iſrael,
& in cōſpectu ſolis. Vel dic q̄ qñ fiſtula luxuriæ inualuerit,vix
pōt ampli᷑ ſanari,imo multa foramina.i.multa ipſius opera &
genera,ſolent circa eam generari,& exterius p multa orificia
propalari. ¶ Sūt aliqua apoſtemata venenoſa,ſicut anthrax, & 6
eriſipelas. Anthrax ēt a Cōſtantino carbūcul᷑ dr̄, quia vrit ſi-
cut carbo. Vnū tñ eſt aduertendum q̄ in apoſtemate cui᷑ ma-
teria eſt venenoſa & furioſa,non eſt vtendū repercuſſiuis, ſed
poti᷑ mitigatiuis,remollitiuis,diſſolutiuis, aperitiuis, ne forte
materia venenoſa ad interiora mēbra cōpulſa, maius & gra-
uius inferat nocumentum. Et ēt in talibus venenoſis anthra-
cibus theriaca apponenda,& cum vino calido offerenda, & ſi
corpus patiatur,ante oīa eſt flebotomia facienda. Theriaca.n.
illam venenoſam materiam ita cōſumit & deſiccat, q̄ eam bō
pro libito puluerizat. Sic verè quando homo patitur carbun-
culum vel carbonem.i. furoris & iracūdiæ actualem moleſtiā
& ardorem vtpote quando homo eſt in ipſo ardore turbatio-
nis vel tentationis,nunquam eſt vtendum circa eum repercuſ
ſiuis.i.verbis duris & reprehenſiuis,tunc.n. nihil hoc proficе-
ret,quinimo interiora mēbra .ſ. cor & mentē grauius læderet
& turbaret,& ad faciendū deterius irritaret, iuxta illud Eccl.
8. Non incendas carbones peccatorum,arguens eos. Cōtra ta
les igitur procedēdū eſt cautè, cū verbis & operibus dulcib᷑,
māſuetis & lenitiuis,cōſolatiuis & mitigatiuis,ipos.ſ.dulciter
ad diſſolutionem contritionis,& apertionem confeſſionis in-
ducēdo, & theriacā verbi dei circa ipſum ſalubriter, apponē
do,quia breuiter ſicut dicitur Prouer. 15. Reſponſio mollis frā
git iram,ſermo durus excitat furorē. ¶ Aliqua ſunt apoſtema- 7
ta ita infectiua & corroſiua,q̄ per medicinas vix aut nunq̄ cu
rant, & in talibus eſt neceſſe q̄ ignis & combuſtio apponatur,

vel ét ꝙ membrum in qoo eſt, per chirurgiam abſciodatur. Me
lius eſt.n. parriculam corporis perdere, quàm totum corpꝰ pe-
riculo ſubiacere. Sic verè in eccleſia ſunt multi ita in ſe venena
ti, & alijs venenoſi, ꝙ ad eorum curationem oihil penitus va-
let correctionis vel redargutionis medicioa, nec ſeueritatis
aliqua diſciplina. Hiere.2. Fruſtra percuſsi filios tuos, diſcipli-
oam oon receperunt. Quid igitur? Procul dubio cootra tales
neceſſe eſt per ignem & ferrum procedete, ipſoſqoe igni &
combuſtioni exponere (ſicut fit de hæreticis) & ferro ét à cor-
pore eccleſiæ præſciodere, ne forte poſſint alijs periculi cauſa
eſſe. Eccleſię.n. prelato, patrię, collegio, videtur loqui ſaluator
cum dicit Matthæi 5. Expedit tibi vt pereat vnum membrorũ
8 tuorum ꝙ̃ totum corpꝰ eat io gehennam. ¶ In corpore accidũt
multę infirmitates quæ apoſtematum ſimilitudinẽ gerũt, ſicut
ſunt vlcera, fiſtulę, ſcabies, & impetigo. Sunt igitur vlcera quę
dam veſiculę quę ex intercotaneo humore inuicem congrega
to oriuntur, & vi oaturę de interioribos ad exteriora attrahuo
tur, per quæ tumor, pruritus & titillatio geoeratur, & cum ru-
pta fuerint & aperta, ipſius cutis ſoperficies defœdatur. Si ve-
rè concaua fuerint, ſignificant lepram & minantur. Talia vl-
cera, peccata venialia deſignant, quæ.ſ.non ex profuodo cor-
dis proueniunt, ſed ſolom incute.i. in ſuperficie conuerſatio-
nis, ex humoribos iotercutaoeis.i. ex quadã aſſuefactione exte
riori & leuibos moribus ſe dilatant. Iſta tamen magna inferũt
nocumenta, quia pro certo ex talibꝰ vlceribus venialium pec-
catorom geoeratur pruritus carnalis delectationis, tumor ſup
biæ & elationis, fęditas inhoneſtę cõuerſationis, & qñ vltra de
bitum abũdant & perſeuerant, ſigna ſunt lateoris in corde le-
prę peccati mortalis & corruptionis. Exo.9. Erunt in hoibꝰ &
9 iotumentis vlcera & veſicæ. ¶ Puſtulæ ſunt illę veſiculę puero
rum, quæ variole ouocopantur. De corruptione.n. menſtrua-
lis ſanguinis, a quo puer ſuum ſumpſit in vtero oorrimentum,
dicuntur tales puſtulę virtute expulſiua ipſius naturæ prorũ-
pere, & ideo futurę ſanitatis ſolent (vt dicunt medici) ſignũ eſ-
ſe, quioimo niſi exterios talis materia prorumperet, futurę le-
prę periculum deſignaret. Repercutienda ergo nõ eſt taliũ pu
ſtolarum materia ſed potius cautè exterius attrahenda, ne for
te ſi ab exitu prohibereĩ, morbus exinde grauior oriretor. Sic
verè dico ipſo ſangoine mẽſtruali.i. ex ipſa carnis & ſanguinis
naturali affectione & infectione (ex qoa traducimus originẽ)
generaotur in oobis puſtulę veoialium peccatorum, quæ.ſ.qñ
natura.i. diſcreta ratio exterius per confeſsionem eijcit, ſanita
tis futurę in aĩa ſignum gerit, quia pro certo illam cenſcientiã
ſanam debemos dicere, quæ etiam venialia per confeſsionem
ſolet libenter eijcere & fugare. Econtra aũt niſi iſta per coo-
feſsionem pellantur, leprę peccati mortalis periculum protе-
ſtantur, quia.ſ.niſi venialia per confeſsionem exeant, faciliter
in lepram mortalis criminis ſe commutant, & propterea talis
materia non eſt repercutienda, nec ab exitu confeſsionis impe
dienda, ſed per confeſsionem exterius extrahẽda, ne forte ꝓut
dictum eſt, exinde ſequatur culpæ mortalis grauis infirmitas
& horrenda. Ideo bene dicit Augu.li. de decem chordis. Non
negligatis venialia quia minima, ſed timeatis potius quia plu-
rima, arenę.ſ. pulueres, & pluuię guttę nocent, & ideo timen-
10 da eſt ruina multitudinis, & ſi nõ magnitudinis. ¶ Nutrix ſom
mè debet cauere ne apertæ poſtulas poerorum. Si.n. ante tem
pos rumpantur, in cutę remanent deformes & perpetuę cica-
trices. Sic verè prælatus vel corrector benè debet cauere oe
puſtulas puerorũ.i. defectus & vitia ſubditorom in cautè ape-
riat & reuelet, nam dato ꝙ infirmitas peccati ſeu puſtula rece
deret, cicatrix tñ perpetuę infamiæ in ipſis remaneret, ſi ipſas
incautè alijs aperiret. Apo.9. Aperuit puteum abyſsi, & exiuit
fumus. Quia.ſ.qñ puteus vitiorum aperitur & detegitur, fumꝰ
11 infamiæ ſequitur, q vix amplius tollitur vel ſanaĩ. ¶ Scabies ét
ſub nomioe apoſtematom põt poni. Fit aũt ſcabies ex corru-
ptis humoribus intercutaneis, quos.ſ. natura mittit ad exterio
ra, vt mundificet interiora. Humores ergo qui ſubtiles ſunt &
liquidi, faciliter fumo & ſudore ſoluuntur, groſsi vero ſob cu-
te remanent, & in ſcabiem poſtea cõuertuntur. Sic verè calor
cõcupiſcentię humores affectionum malarum & corruptarũ,
exterius ad cutem conuerſationis eijcit, & ſcabiem malorum
exemplorũ introducit. Vel dic ꝙ de homoribus corruptis.i. de
peccatis interiorihꝰ natura i. ratio diſcreta intẽdit mundifica-
re mentẽ & ioteriora, & ideo ipſa ſemꝑ nititur per confeſsio-
nem trahere ad exteriora. Verũtamẽ ſæpe fit ꝙ humores ſub-
tiles.i. culpæ leues diſſoluunĩ & cõfitenĩ, groſſæ vero & enor-
mes abſconduntur & recluduoĩ, & ſub cute.i. interius in cor-
de celantur & retinentur, & ſcabiẽ & ſaniẽ infectionis, & pru
riginẽ malę delectationis in cute.i. in cõuerſationis ſuꝑficie fi-
naliter operanĩ. Et ſicut ſcabies ex vitio ſplenis qñq; ſolet fieri,
q̃ via aut nunq̃ põt inueterata ſanari, ſic ex ſplene vbi eſt ſedes
melacholiæ.i. ex deſperatione & triſtitia melãcholica, qñque
ſpectes pcti gignitur, q̃ vix ſanatur ampliꝰ aut curaĩ. Hiere.30.
Inſanabilis eſt dolor toꝰ, peſsima plaga tua. De ſcabiæ tinquan
tum ſumitur pro tinca capitis, vide.ſ. de infirmitatibus capitis
circa finẽ. ¶ Impetigo eſt quædã cutis minutiſsima ſerpigo, ex 12
cholerica & ignea materia procedens, & pruritũ & ſerpiginẽ
introducẽs. Iſta ét ſerpigo dicitur, quia.ſ.ꝑ mẽbra ſerpit et dif
funditor. Delectabilis aũt eſt iſta ſerpigo qñ fricatur ſeu ſcalpi
tur, ſed poſtea in fine dolor & coctio introducitur. Iſta paſsio
põt ſignificare pruritum & appetitum loxuriæ, quam.ſ. intro-
ducit & perficit cholera.ſ. ardor carnalis concupiſcentiæ. Iſta
.n. impetigo dicitur, quia mẽtem ſemper ſolet impetere & in
uadere. Serpigo nominator, quia per mẽbra corpis ſolet ſerpe
re & diſcurrere, & illa qñ ſcalpitur & perfricatur, ſolet delecta
tionem facere & inducere, in fine tamen coctionem & dolorẽ
remorſus & diſplicentiæ ſolet in conſcientia cauſare, & in in-
ferno afflictionem perpetoam generare, quia.ſ. ſicut dicit Au-
guſt. Momentaneum eſt quod delectat, æternum vero quod
cruciat. Prouer.14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Lepra. Cap. 26.

LEPRA eſt vniuerſalis membrorum corruptio, 1
quæ in vaſis corporis.ſ. in venis, neruis, arterijs
cõcauitatibus cordis & hepatis & alijs ſimilibꝰ
incipit, io membris vero & extra vaſa perficitur
& cõpletur. Corrupto.n. humore nutrimẽtali in
vaſis ioterioribus reſtat vt faciliter corrũpantur
mẽbra, q̃ ex ipſis humoribꝰ outriuoĩ, & ꝙ ex ipſa corruptione
humorũ corpus cum mẽbris oĩbus corrũpatur, quæ q̃dẽ vni-
uerſalis corruptio lepra generaliter noiatur. Sic verè qñq; ac-
cidit ꝙ interius io vaſis cordis conſcientiæ fit corruptio homo
rum.i. cogitationũ & affectionum, iuxta illud Sopho 3. Dilu-
culo ſurgentes corrompunt oẽs cogitatiooes ſuas. Et tunc
procul dubio neceſſe eſt ꝙ membra exteriora i. mores exterio
res inficianĩ, & ꝙ ſm corruptionẽ iterioꝝ exterior cõuerſatio
& opatio corrũpãtur, quæ.ſ. ab ipſis ioterioribꝰ nutrimẽtũ ſeu
priocipiũ ſortiunĩ, quia pro certo ſtatim vbi corrupta eſt inte
rior intentio & affectio, corrũpitur conuerſatio & operatio, &
ſic lepra pcti quæ fuerat ſpecialis, efficitor vniuerſalis & gene
ralis. Prouer.25. Fons turbatus pede, & vena corrupta, iuſtus
cadens coram impio. Ac ſi diceret ꝙ corrupta vena cooſcien
tiæ, oeceſſe eſt ꝙ coram impio diabolo cadat & deficiat recti-
tudo totius moralis iuſtitiæ. Vel dic ꝙ iſtę venę ſunt religioſi,
prælati, prædicatores & doctores, in quibus dicitur eſſe fons
gratiæ, clementiæ & bonæ affectionis & ſcientię, pro membris
.i. pro exterioribus ſecularibus nutriendis. Sed pro certo ſæpe
fit ꝙ in iſtis corrumpitur generaliter talis humor.ſ. affectio per
delectationes, gratia per peccata mortalia, clementia per aua-
ritiam, ſcientia per hæreſim vel per ignorantiam. Sic igitur fit
ꝙ talibus humoribus nutrimentalibus corruptis, mẽbra.i. ſe-
culares, & ſubditi, qui ab ipſis nutrimeota prædicta ſumũt, eo
rum malis exemplis & doctrinis corrumpaotur, et lepra dicer
ſorum criminum imbuantur, quia pro certo peccatũ & corru
ptio eccleſiaſticorũ eſt generalis infectio ſingulorũ. Hiere. 23.
A prophetis Hieruſalẽ egreſſa eſt pollutio ſuper oẽm terram.
¶ Leprarũ quattuor ſunt genera, ſm ꝙ quattuor humores di- 2
uerſimodè corrumpuotur.ſ. elephãtina, quæ geoeratur ex cor
ruptione melancholiæ, elephas.n. eſt aĩal melaocholicum. Itẽ
alopecia quæ fit ex corrupto ſanguine. & dr̃ ab alopix, qđ eſt
vulpes, q2.ſ. talis leproſꝰ more vulpis pilos deponit. Itẽ ophia
ſis ſeu ſerpentina, quæ fit ex corrupto phlegmate, ſic dicta, eo
ꝙ talis patiens more ſerpẽtis pellem deponit & ꝑdit. Itẽ leooi
oa, quæ fit ex cholera rubea corrupta, ſic dicta, eo ꝙ more leo
nis oĩa deuorat & cõſumit. Per iſta quattuor ſpecies lepræ, poſ
ſum intelligere, quattuor ſpecies mortaliũ pctõrum.ſ. auaritiã
luxuriã malitia, & ſupbiam. Auaritia.n. lepra melancholica &
elephãtina, q2.ſ. iſta cõcomitari ſolet melancholia corrupta.i.
triſtitia & ſollicitudo, & elephãtina terreſtritas, grauitas, infle
xibilitas, & groſsitudo, q2 ꝓcul dubio auari, more elephantis
ſunt inflexibiles ad pietatem, ſunt groſsi, graues & inclinati ad
terrenam facultatem, & ſunt melãcholici & triſtes per ſollici-
tudinem

tudinem & anxietatem: quia ſicut dicitur Eccl.5. Saturitas diuitis nõ ſinit eum dormire. Seneca.n. dicit ꝙ nullus põt eſſe ſimul diues & fęlix. Luxuria eſt lepra ophiaſis vel ſerpentina, q̃ a ſ. iſta eſt quæ a ſanguine naſcitur, & quæ more ſerpentis, pelle bonę & honeſtę conuerſationis pręe cunctis vitijs ſpoliatur, & per quã ſicut per ſerpentẽ venenũ & infectio ad alios deriuaẽ: quia ſicut dicitur Numeri 19. Quicquid tetigerit immũdus, immundũ faciet. Malitia eſt lepra vulpina ſeu alopecia, quæ.ſ. a corruptione phlegmatis.i.a peruerſitate fragilis & fluxibilis affectionis procedit, & quæ more vulpis fallaciter incedit: ita ꝙ pilos.i. amicos ſibi adhęrentes perdit, & nudos ſiue amicis exiſtit. Mallitioſi.n. & proditores nunquã amicũ inueniũt, pro eo ꝙ nulli fidẽ cuſtodiũt, ſed oẽs potius decipiũt atq; prodũt. Vnde Eccl.20. Fatuo nõ erit amicus. Superbia eſt lepra leonina, quæ.ſ. a rubea cholera, quæ eſt humor cæteris leuior.i.a leuitate mẽtis oritur, & per ipſam ſicut per leonẽ aĩal ſuperbiſſimũ, circumnaſcentes alij deuorãtur. Et breuiter iſta ſunt vera, ꝙ auari ſunt hodie magis in diuitijs, & inflexibiles ad miſericordiã vt elephantes. Luxurioſi alios inficiunt vt ſerpentes. Malitioſi alios decipiunt ſicut vulpes. Superbi vero alios cruciãt & deuorant vt leones. Et ideo tales quadruplices peccatores figurari poſſunt 4. Reg.7. vbi dicitur ꝙ quattuor viri leproſi famelici trãsfugerũt de porta Samariæ ad caſtra Syrię, vbi.ſ. intrantes tabernacula, inuenerunt copiã bonorũ & biberunt & comederunt, & aurum & argentum & veſtes tulerũt & abſconderunt. Samaria quæ interpretatur cuſtodiẽs dñm, ſignificat eccleſiã vel gratiã: in qua & per quã dñs cuſtoditur. Syria vero quæ interpretatur humecta, ſignificat mũdũ, qui.ſ. per imbutionẽ vitiorũ totus eſt madidus & humectus. Sic ergo fit ꝙ quattuor leproſi.i. quattuor genera prædicta hominũ ſpiritualiter leproſorum & peccatorũ.ſ. auari, luxurioſi, malitioſi, & ſuperbi, Samariam.i. diuinã gratiã & eccleſiã deſerũt, & contemnunt, & ad caſtra Syrię.i. ad ſtatus mundi pro poſſe trãsfugiunt & accedunt. vbi quandoque bonorum terrenorũ copiam inueniunt & acquirunt, & ad comedendum & bibendum, & ad aurum & argentũ abſcondendũ & theſaurizandũ intẽdunt. Lu.4. In diebus Heliſei erant multi leproſi in Iſrael.

3 ¶ Leproſos multa incommoda comitantur. In iſtis.n. caro corrumpitur, oculi ſcintillant, palpebrę rotundantur, nares anguſtantur & contrahuntur, vox rauca efficitur, crura inſenſibilitate grauantur, digiti curuãtur, cutis & carnis ſuperficies vnctuoſa intantũ fit, ꝙ aqua ſuperfuſa non adhęret. ſed dilabitur, & inficitur intantũ ꝙ eius fœtore alij corrumpuntur, muſculi conſumuntur, & tota cutis ſuperficies maculis deprauatur, & etiam ipſa leproſi facies puſtulis & immunditijs deturpaẽ, pilis denudatur pediculis & vermibus moleſtatur, cutis ſcinditur & diuiditur, & ſquamoſitate & ſerpigine ſordidatur, & breuiter, tanta eſt leproſi corruptio, ꝙ cohabitantes corrũpit & inficit, quinimmo etiam leproſi efficiuntur tã filius q̃ filia q. ab eo generatur, quapropter neceſſe eſt vt leproſi a ſanorũ cõſortio ſeparentur, & vt ſoli & ſolitarij recludantur. Per talẽ leproſum poſſum intelligere peccatorem, & maximè illũ cuius natura.i. vita ex toto eſt vitioſa, fœtida & corrupta, q̃a procul dubio tales leproſi.i. hmõi peccatores multos patiuntur defectus, & ab alijs cognoſcuntur per multiplices malos actus. Iſti.n. habent carnẽ corruptã per luxuriæ fœditatem, cutem etiã conuerſationis ita vnctuoſam & pinguẽ per carnalitatem, ꝙ nulla aqua doctrinæ vel gr̃æ põt eis adhęrere: quinimo ipsã ſolent cõtẽnere & reijcere per obſtinationis peruerſitatẽ, q̃a.ſ. luxurioſi ſunt illi in quibus minus proficit verbũ dei. Eccl.21. Verbum ſapiens quodcunq; audierit, ſcius laudabit, & ad ſe adijciet. Audiuit luxurioſus, & diſplicebit ei, & proijciet illũ poſt tergum ſuũ. Oculi etiã talium ſcintillãt per luxurioſos & impudicos aſpectus. Rotundi ẽt, clauſi & parui ſunt, per ignorantiæ defectus 2.Pe.2. Oculos habentes plenos adulterij. Vel alio modo oculi eorũ ſcintillant per malitiã, & clauſi & rotũdi ſunt per cautelã & fallaciã. Itẽ iſti valdè ſtrictas & tenues habent nares deuotionis, & valde raucã & implacidã vocẽ orationis, laudis, & gr̃arum actionis, necnõ valde habent inſenſibiles tibias & pedes affectionis, & ex toto corruptus eſt anhelitus.i. flatus locutionis & malæ ſuggeſtionis, intantũ ꝙ ipſe eſt aliorũ infectiuus, q̃ ſunt ſuę ſocietatis & cohabitationis. Quia procul dubio pctõr vt cõmuniter eſt malitioſus & cautus, indeuotus, inſenſibilis, & in orõne raucus & in verbis fętidus & corruptus. pſal. Rauce factę ſunt fauces meæ: defecerũt oculi mei. Voces.n. iſtorum raucę dicuntur, eo ꝙ deo non ſunt placidę, nec ab eo exaudiuntur. Ioan.9. Scimus qm̃ deus peccatores nõ audit. Item digiti iſtorum per parcitatẽ & auaritiã ſolẽt cõtrahi, ita.ſ. ꝙ ad pauperes non extenduntur. Muſculi ſuę fortitudinis ſolent detrahi. Cutis ſuæ conuerſationis maculis & puſtulis diuerſorũ defectuum, videlicet malorũ actuũ geſtuũ & aſpectuũ ſolet infici, & ſquamoſitate vilis & inhoneſtæ vitæ deſtrui. Pilis virtutũ exui & nudari, & eius cõſcientia vermibus malorũ deſideriorũ, & remorſuũ corrodi iugiter & turbari. Eccleſi.7. Vindicta carnis impij, ignis & vermis. Ignis dico mali deſiderij & affectus, & vermis mali ſuſpirij & remorſus. Breuiter ergo iſti ſunt aliorũ infectiui, & ſuis malis exemplis & verbis corruptiui, & etiã malorũ & corruptorũ filiorum.i. ſubditorũ, ſociorũ & auditorum generatiui & productiui, q̃a ſicut dicitur Eccl.13. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Bonũ eſt igitur tales corruptos & malos ab aliorum cõſortijs ſeiungere, & ne alios inficiant, ipſos etiã per mortem corporalem (ſi ſit neceſſe) a communicatione fideliũ ſeparare. Matt.13. Separabunt malos de medio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis. Ideo de leproſo dicitẽ Leui.13. Omni tpe quo leproſus eſt & immundus, ſolus habitabit extra caſtra. ¶ Homo 4 ex multis & diuerſis cauſis ſolet fieri leproſus. Aliquando ex alterius leproſi cohabitatione & frequentatione, contagioſus.n. eſt morbus, & aliorum infectiuus. Aliquando ex mulieris, a leproſo ſtatim cognitę, carnali cognitione. Aliquando ex leproſorum parentũ generatione & traductione: lepra.n.a parentibus transfertur ad poſteros, & ratione corrupti ſeminis generantis trãſit ad generatos filios. Itẽ aliquando accidit lepra ex corrupti lactis educatione: vel etiam ex ſanguinis mẽſtrualis cõceptione: quia pro certo puer leproſus aliquãdo efficitur, qũ in profluuio ſanguinis menſtrualis gignitur, & qũ lacte mulieris corruptę nutritur. Item accidit quandoq; lepra ex cauſis exterioribus.ſ. ex corrupto aere, ex corruptis cibis, vel nimis frigidis, vel nimia calidis, vtpotè ex nimio vſu allij, vel piperis, vel ex vſu porcinę vermiculoſę carnis. & etiam aliquando ex morſu alicuius ſerpentis vel reptilis. Sic verẽ dico ſpiritualiter loquendo, quòd homo poteſt leproſus.i. peccator & corruptus fieri, multis modis. Ipſum enim inficit leproſorum.i. eſt aliorum peccatorum cohabitatio & ſocietas, quia.ſ. ſocietas vnius mali inficit multos. pſal. Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris. Item ipſos inficit malarum mulierum contactus, & carnalitas: parentum leproſorum.i. malorum prælatorũ exemplum & iniquitas: corrupti lactis.i. corruptæ doctrinæ hæreſis & peruerſitas, & ſanguinis menſtrualis.i. carnalis immunditiæ corruptio atque fęditas Lepra peccati a malis parentibus & prælatis per mala exẽpla ad filios.i. ad ſubditos transfunditur. Homo etiam leproſus a nutricibus.i.a malis prædicatoribus, lacte corruptę & hęreticę doctrinę nutritus, efficitur: & ex contactu corruptę mulieris, & cõtactu ſanguinis & libidinis vitiatur. Eſa.63. Aſperſus eſt ſanguis ſuper veſtimenta mea, & omnia indumenta mea inquinaui. Itẽ dico ꝙ homo leproſus.i. peccator efficitur, quando corrupto aere.i. corruptis aliorũ exemplis tangitur, quando malis cibis.i. bonis tẽporalibus, ipſum.ſ. more allij & piperis per auaritiam calefacientibus, immoderatè vtitur. Item quando carnibus vermiculoſis porcinis.i. carnalibus delicijs incautè nutritur & paſcitur, & quando a reptilibus.i. demonibus per tentationes mordetur atque pungitur. Iſta.n. ſunt, quæ hoĩem corrumpunt moraliter & inficiunt, & in ipſo lepram peccatorum mortalium introducunt: quia pro certo homo leproſus efficitur & peccator, ex omnibus ſupradictis.ſ. ex malis exemplis, & diuitijs, & delicijs, ex tentationum morſibus & violentijs. Et ſicut lepra vix aut nunquam poteſt curari, quãuis poſſit aliquotiens palliari: ſic verè ex quo in lepram.i. in vitiorũ totalem corruptionẽ quis dilabitur: vix amplius per pœnitentiam medicatur, & niſi per diuinum miraculũ, nunquã ad ſanitatem gr̃æ reuocatur, quãuis q̃nque per hypocriſim pallietur 4.Reg.15. Habitauit in domo ſeparata, & fuit leproſus vſque in diẽ mortis ſuæ. ¶ Ad curationẽ lepræ vel ſaltẽ palliationẽ, ſummè dicitur valere ſerpens rufus, cum ventre albo, cauda & capite præciſis, ſi coctus in porris ſepius aſſumatur. Vel 5 ſi vinũ in quo putrefactus fuerit, ſæpe ſapientibus propinetur: ſicut dicit plattearius. Contra multos.n. morbos valet talis ſerpens bene coctus (vt ait) ſicut exemplificat de quodam cæco cui vxor dedit loco anguillę ſerpentem cum allijs comedere, vt eum interficeret: qui comedit, & multo ſudore emiſſo, viſum recuperauit. Talis ſerpens eſt Chriſtus, per ſerpentem

qui in

qui in ligno ſuſpenſus,exitit,figuratus.Numeri 21.Iſte.n.di-
citur rufus, pro eo ꝙ ſuo proprio ſanguine extitit rufatus,qui
cum porris.i.cũ paſsionis acredine fuit coctus, & in vino ſa-
cræ ſcripturę poſitus & immiſſus.Igitur ſi quis lepram pecca-
torum mortaliũ incurrerit, & cæcitatem & obſtinationẽ men
tis contraxerit, ſumat per deuotionem iſtum ſerpentem Chri
ſtum ſic coctum & paſſum,mortem ſ.ipſius cogitando,& po-
tum ſacræ doctrinæ,in quo iſte latitat,degustando: & ſic a le-
pra peccati curabitur,cæcitas ſuæ mentis per gratiam illumi-
nabitur,& a morte æterna,quam vxor ſua.i.ſenſualitas vel ca-
ro ſibi intentare voluerat,ſaluabitur. Vel dic ꝙ ſerpens ſigni-
ficat corpus, vinum vero deſignat ſanguinem Chriſti, cuius
eſus & potus in ſacramento altaris peccatum tollit,lumen gra
tiæ tribuit,& a morte æterna cuſtodit.Ioan.6.Qui manducat
6 carnem meam,& bibit ſanguinem meũ: viuet in æternũ.¶ Mor
phea eſt macula in cute, veniens ex nutrimenti corruptione.
Et eſt morphea in cute,ſicut eſt lepra in carne.Eſt.n.quædam
infectio quæ eſt in ſola cute,alba,crocea ſeu nigra,quæ quãque
eſt incurabilis, quandoque vero curabilis eſt.Si.n.illa macu-
la acu puncta ſanguinem emittat,curabilis iudicatur, ſi vero
puncta ſanguinem non emiſerit, tunc incurabilis reputatur.
Per talem cutis maculam intelligo vitia exterioris conuerſa-
tionis,vtpotè inſolentias verborum,geſtuum & motuũ. Iſta
.n.in ſola cute conuerſationis quandoque inueniuntur: ita ꝙ
intus in corde nullatenus profundatur: quia multi ſunt qui ex
quadã motũ leuitate exterius mali & maculati videntur qui tñ
eſſe interius in corde ſine lepra peccatorum mortaliũ dino-
ſcuntur.Sed breuiter hoc eſt verũ ꝙ morphea & macula pec-
cati inſolentiæ vel defectus ſiue ſit mortalis ſiue venialis: tũc
curabilis & ſanabilis eſt, quando puncta per correctionem &
tribulationem & redargutionem, emittit ſanguinem peccati
per confeſsionem & per lachrymoſam compũctionem.Si ve-
rò homo per tribulationes a deo vel a prælato punctus fuerit,
lachrymamq; doloris contritionis & confeſsionis non emiſe-
rit,de talis hominis curatione ſpirituali nulla ſpes erit.Qui.n.
in tribulatione & correctione poſit⁹ induratur:ita ꝙ de ſe nec
peccatum confitendo nec lachrymam cõpungendo, emittere
comprobatur:talis procul dubio non poteſt ſanari,nec ad bo-
num cõuerti, corrigi vel curari. Hiere.30.Inſanabilis eſt do-
lor tuus. Hiere.5. Domine verberaſti eos, & non doluerunt,
attriuiſti eos,& renuerunt diſciplinam.

De Veneno. *Cap. 27.* 1

1 VENENVM eſt illud per quod ſine infirmitate
præcedente vel abſque humorum diſtemperã-
tia excedẽte,mors homini intentatur,& per qđ
ratione improportionis cum humana comple-
ctione natura corrumpitur & necatur. Veneno
rum igitur plura ſunt genera: quia ſcilicet ho-
mo venenatur ex morſibus reptilium,vel ferarum. Quando-
que ex ſuccis arborum vel herbarum.Quadoque ex venis la-
pidum vel terrarum.Argentum.n.viuum,& arſenicum ſubli-
matum, in venis terræ inueniuntur, ſuccus taxi & cicutæ de
plantis eliciuntur,humores ſcorpionis & ſerpentis,ab eorum
ſpiculis & dentibus infunduntur. Et iſtorum venenorum quæ-
dam interficiunt ratione exceſsiuę frigiditatis.ſ. cor conſtrin-
gendo,& calorem naturalem mortificando.Alia vero occidũt
ratione nimię caliditatis.ſ.calorem naturalem diſſoluendo,&
rarefaciẽdo,& ipſum euaporare & deficere cõpellendo.Alia,
ratione nimię ſiccitatis, corrodendo inteſtina & perforando.
Alia,ratione nimiæ humiditatis putrefaciendo & corrumpen
do.Sic verè loquendo ſpiritualiter,omne illud venenum ani-
mæ dicitur per quod anima inficitur,& per tentationes & cõ-
placentias intoxicatur, & per malos conſenſus & opera occi-
ditur & necatur.Tria ſunt ergo præcipua venena & venenoſa
ipſi animę peccatrici Primum ſunt dẽtes & humores reptiliũ
.i. verba ſuggeſtiones & morſus dæmonũ & hominũ maligno
rum.ſ.adulatorum,Iniurioſorum,deceptorum,hæreticorum,
& detractorum.Iſtorum.n.ſuggeſtiones, tentationes & verba
ipſi animæ ſunt venena.pſal.Venenum aſpidum ſub labijs eo-
rum.Secundum venenum eſt ſuccus herbarum.i. liquor car-
nalium deliciarum:quia pro certo anima per delicias inuene-
natur,& morte luxuriæ & pigritiæ deprauatur. Vnde de vino
quod eſt ſuccus plantę,dicitur Prouer.23. Ne intuearis vinũ
quando flaueſcit, vel cum ſplenduerit in vitro color eius. In-
greditur blandè,ſed in nouiſsimo mordebit vt coluber,& tã-
quam regulus venena diffundet. Tertium venenũ ſunt venæ
terrarum.i.venę terreſtrium diuitiarum,quæ præcipuè in ve-
nis terrarum conſiſtunt.ſ.in lapidibus & metallis,quę de terra
effodiuntur,quia procul dubio iſta ſunt quæ animam inuene-
nant,ipſamq; ſpiritualiter interficiunt atque necant.Et breui-
ter iſtud eſt verum, ꝙ omnia prædicta intoxicant & occidunt
animam,ipſam.ſ.aut frigore timoris & deſperationis ſtringen
do,aut eam calore auaritiæ inflammãdo, aut ex ſiccitate odij
& inuidiæ corrodendo,aut ipſam humore carnalitatis per lu-
xuriam putrefaciendo & corrumpendo.pſal.Corrupti ſunt &
abominabiles facti ſunt in iniquitatibus ſuis.¶ Venenum ma- 2
ſculorum acutius eſt & fortius quàm fœminarum tamen fœ-
minę ſerpentes plures habent dentes, & ideo deteriores cre-
duntur maſculis ſecundum Auicẽ. Sic verè maſculorum ve-
nenum.i.malitia hominum maior eſt,acutior & ſubtilior, quã
ſit fœminarum.Veruntamen quia fœminæ plures habent dẽ-
tes mordacis loquacitatis quàm viri:ideo deteriores vt in plu
ribus reputantur:quia pro certo dato ꝙ malorum virorũ pro-
fundior & ſubtilior ſit malitia, fœminarum tamen eſt morda-
dacior & dẽtatior. Deutero.32. Dentes beſtiarum immittam
in eos Vel dic ꝙ maſculi ſunt mali clerici: quorum ſecundum
veritatẽ ſunt malitię & cautelę acutiores. Fœminę vero ſunt
laici:quorũ detractiones & dentes cæteris ſunt peiores.¶ Ge- 3
neraliter deterius eſt venenum ſenum ſerpentum quàm iuue-
num, ieiunorum quàm repletorum, magnorum quàm curto
rum:& in eodem genere,montoſorum & ſilueſtriũ, quàm lo-
corum paluſtrium & planorum. Et etiam peius eſt venenũ qđ
effunditur in æſtate,quàm in hyeme,& de die quàm de nocte.
Sic verè regulariter deterior eſt malitia,vel peccatum,& alijs
etiã amplius venenoſum, quod inuenitur in ſenibus quã quod
in iuuenibus:in ieiunis, vacuis & pauperibus,quàm in reple-
tis & diuitibus; in magnis & ſuperioribꝰ quã in curtis & ſub-
ditis inferioribus,in montoſis.i. in religioſis & ſilueſtribus,q̃
in paluſtribus & ſecularibꝰ. Itẽ in illis qui ſunt in die vel æſta
te proſperitatis,quàm in illis qui ſunt in nocte vel hyeme ad-
uerſitatis. Quia breuiter cæteris paribus,& in eodem genere
criminum, peiores & venenoſiores ſunt ſenes quàm iuuenes,
pauperes quàm diuites, religioſi quàm ſeculares prælati quã
ſubditi,proſperati quàm tribulati.Ideo Hiere.5.dicitur.Vadã
ad optimates,& loquar eis, ipſi enim cognouerunt viam do-
mini & ecce ipſi magis confregerunt iugum,ruperunt vincu-
la.quaſi dicat.Illi qui ſunt cæteris maiores, potentiores & di-
ſcretiores,ſunt cæteris peiores & deteriores.¶ Aliqua ſunt ve 4
nena valde calida, & ideo quamuis non infrigident nec mor-
dificent propriè,hoc tamen faciunt per accidens:quia.ſ. calo-
rem naturalem faciunt rareſieri & euaporari, & ſic calore ſu-
blato cor faciunt accidentaliter congelari. Et inde ſit ꝙ vene
num tyri & aliorum calidorum ſerpentum membra facit ob-
ſtupeſcere,& quaſi inſenſibilia frigeſcere, & hoc quia calor na
turalis per venenũ euaporatus ſolet ſe a membris retrahere,
& ſic per conſequens & accidentaliter frigiditatem inducere
vel cauſare. Talia venena calida & feruentia ſignificãt aliqua
vitia quæ mentem ſolent calefacere: & in malis deſiderijs in-
flammare,ſicut propriè ſunt auaritia,luxuria, iracundia.Iſta
ſunt enim quæ calorem naturalem.ſ. charitatem & affectionẽ
rare faciunt & diſſoluunt:& ipſam exterius ad mundi bona at
trahunt & deuoluunt. Et ſic mens per indeuotionem frigida
manet,& mors peccati mortalis in membris & corde.i.in ope
ribus & in mente ſe miſcet:ita ꝙ ſenſus compaſsionis,cõpun-
ctionis & diſcretionis,in ipſis deficit atque torpet,ſicut patet:
quia illi qui taliter per luxuriam & auaritiam inuenenantur,
& mortificantur, propter defectum caloris charitatis propria
delicta non ſentiunt per compũctionem, proximi miſerias nõ
ſentiunt per compaſsionem,dei vero iuſtitias.ſ.illa quæ agen-
da,fugienda & timenda ſunt, non ſentiunt per diſcretionem.
Eſa.44.Neſcierunt neque intellexerunt,obliti enim ſunt ocu-
li eorum ne videant:& ne intelligant in corde ſuo. Non reco-
gitant in mente ſua,neque cognoſcunt, neque ſentiunt vt di-
cunt.Et breuiter iſtud eſt verum, ꝙ mortificatio caloris cha-
ritatis & diſtractio affectionis ad exteriora, inſenſibilia reddit
interiora ¶ Venenum reguli,etiam mediante haſta cõtingen- 5
tem interficit,ſicut exemplificat Auicenna de quodam milite,
qui in India cum lancea tetigit vnum talem ſerpentẽ,qui ſta-
tim cecidit mortuus cum equo ſuo.Per regulum ſeu baſiliſcũ,
cuius eſt tanta venenoſitas,ꝙ ſolo viſu,ſibilo vel flatu interfi-
cit vniuerſa, intantum ꝙ aues volantes detrahit, & quicquid
videt,

videt,immobile facit,& circa cauernā ſuā oīa ſiccat, deſtruit
& conſumit:intelligo perſonā luxurioſam:cuius aſpectus,ſibi
lus & afflatus,alijs ſunt venena:inquantum.ſ.aſpectibus,geſti
bus,cantibus,ſibilis & ſuggeſtionibus luxurioſis,etiā aues ip-
ſas.i. perſonas ſpūales ſolet a volatu cōtemplationis detrahe-
re,circunſtantes immobiles & ſtupentes,& motu bonorū ope
rum carentes facere,& quicquid eſt circa ſe viroris.i.virtutis
& gratiæ,deſiccare, ſicut patet de luxurioſis perſonis tam mu
lieribus q̄ hoībus, quorum pulchritudine delectati efficiun-
tur inſenſibiles.ſtupidi,& immoti.Exod.15. Fiant immobiles
quaſi lapis.Per haſtam aūt intelligo vetulam macquerellam,
quia.ſ.ſicut haſta conſtat ex ligno arido & ferro acuto , ſic ta-
les lenæ vetulæ ſunt aridę ſicut lignum : verbis aūt linguę ea-
rum ſunt ſcindentes,& acutę ſicut ferrum.Sap.5.Acuit aūt di
tam iram in lanceam. Quid igitur?Pro certo dico q̄ venenū
luxuriæ,quod.ſ. in regulo.i.in perſona luxurioſa permanet,tā
tęſeſt violentiæ,q̄ etiā mediante haſta.i.mediante vetula lena,
antequam etiam perſonę inuicem ſe contingant, ſolet per cō-
ſenſus interficere, & per malas inflammationes intoxicare,&
militem cum equo.i. animam cum corpore ſpiritualiter ene-
care.Prouer.26.Sicut noxius eſt qui mittit lanceas & ſagittas,
ſic vir qui fraudulenter nocet amico. Vide de baſiliſco libro
6 de animalibus in littera b.¶ Venenum aſpidis ſi hominem in-
fecerit,ſtatim membra frigefacit,colorem alterat , ſingultum
inducit,palpebras profundè claudit , & ſitim ita immoderatè
prouocat.vt patiēti videatur q̄ totaliter ſiti pereat. Tale vene
num eſt auaritia:quæ pro certo frigiditatem indeuotionis ſo-
let inducere,colorem conuerſationis fœdare, ſingultum ſolli
citudinis & triſtitiæ excitare , palpebras attentionis claude-
re,& viſum diſcretionis penitus obſcurare , ſitimque malorū
deſideriorum,& maximè cupiditatis bonorum temporalium
prouocare. Illi.n.qui veneno auaritiæ imbuti ſunt, oculos ſui
intellectus a pauperibus auertūt , ipſoſque a dei iudicijs & ab
omnibus iuſtitijs claudunt,& vſque ad mortem bona terrena
cupiunt,ſitiunt,appetunt atque volunt. pſal. Eſurientes & ſi-
tiētes, aīa eorum ipſis defecit. Eſt ſpecies aſpidis quæ dicitur
ptyas.i. expuens:eo q̄ ſputum emittat , cuius tactus interficit
omne viuum,qui cumprimum hebetat oculorum acies, ſom-
num profundum inducit, & cum torſione colli & inordinatio
ne pulſus,hominem dormiendo necat. Contra iſtud ergo ve-
nenum nihil pōt valere,niſi ſola cōbuſtio membri in quo eſt,
quia.ſ.per combuſtionem venæ ſtringūtur:ita q̄ venenum ad
cor tranſire vetatur. Talis ſerpens ſignificat hęreticos & quoſ
cunque ſuggeſtores malos,fraudulentos & falſos,qui.ſ.de ore
non ceſſant ſputum venenoſum.i. mala & venenoſa dicta : in-
citamenta & conſilia vomere,ita q̄ illos quos tangunt talibus
ſuis ſputis,ſolent per malas voluntates inficere ,& per pecca-
ta mortalia occidere,ſicut ad litteram patet de hęreticis , qui
ſuis verbis inficiunt prælatos,principes & magnates,& de lu-
xurioſis,qui ſuis verbis inficiunt mulieres , & de demonibus,
qui ſuis ſuggeſtionibus inficiunt peccatores.Prouerb.16. Vir
iniqu⁹ lactat amicū ſuū,& ducit eū per viā nō bonā.Tales igi-
tur talibus ſputis, verbis & conſilijs infecti,ſolēt collū inrētio
nis tortū & peruerſum habere, per malas cōplacentias in pec
catis dormire, & in oculis intellect⁹ tenebroſitatē ſentire,pul
ſum & motū cordis.i.affectuū p mala deſideria citū & velocē
habere, & ſic per diuerſa pctā dormientes interire. Iudic. 4.
7 Soporē morti ſociās defecit.¶ De veneno ſcorpionis vide in-
fra in loco ſuo,& de alijs etiā reptilibus vide titulo de angue,
8 de aſpide,& in alijs quibus decet.¶ Venenum canis rabidi eſt
perniciosiſsimū .Fit.n. ex cholera nigra in carne dn̄ante inte-
rius,corrupta,& in fumos euaporāte,& ſurſum ad cerebrum
aſcēdente,cerebrū inficiente,& rabiē inducēte.Eſt.n.illud ve
nenū ſommè periculoſum,q̄a.ſ.ſuper oīa alia ſui ipſius eſt mul
tiplicatiuū, & in alios diffuſiuū. Qñ.n.canis rabid⁹ hoiem vel
quodcunque aīal momorderit , ſaliua eius quæ venenoſa eſt,
humores corporis tangens corrūpit & inficit : & per corpus
cum humoribus ſe diffundens,locum ſuæ originis.ſ. cerebrū,
ſtatim petit, & phreneſim & rabiē introducit.Quòd ſi ille al-
terū momorderit,ipſum ēt inficit: & i rabiē cōuertit: qđ & ter
tius in quartū, & quart⁹ in quintū & deinceps facit.Periculo-
ſi ergo ſunt tales canes . Venenū ēt ipſorū non ſtatim ſolet oc
cidere:imo etiā poſt annum ſolet ſe oſtendere , & hoiem mor
ſum inficere:& aliquando eadē die & hora anno reuoluto ſuā
malitiā declarare. Canes ergo rabioſi linguam extrahunt , os
apertū tenēt,& cōtinuè ſaliuā venenoſam emittunt,aquas vbi
cadit ſaliua ipſorum, inficiunt : & inde potantes lymphaticos
faciunt:quapropter alij canes ipſos cognoſcunt,timent & fu-
giunt,& cōtra eos latratus faciunt & emittūt. Illi ēt quos mo-
morderint , timore terrentur:& latrare ſicut canes aliquotiēs
comprobantur:ſicut dicit Conſtantinus in viatico. Canis iſte
ſignificat detractorem , in quo procul dubio cholera nigra.i.
peccati & malitiæ obſcuritas dominatur , quæ inficit cerebrū
mētis ſuæ,& eū facit venenoſum,rabioſum, & ad nocendū &
verbaliter mordendū,& ad lacerandū alios,furioſum.Talis.n.
os apertū & linguā extēſam & profuſam ad obloquendū ſem
per ſolet habere,ſaliuā malorū verborū emittere,et ipſos quos
mordet.i.de quibus detrahit,inficere,famā ipſorū corrūpere,
& ipſos rabidos,furioſos,timoroſus & ſuſpitioſos , latrātes &
& querulosos facere,necnon aquā vbi cadit ſaliua ſua.i.ſocie-
tatem vbi emittit nepharia verba,ſolet per malā crudelitatem
& opinionē de alijs inficere & fędare, ita q̄ illa infectio malę
opinionis ſolet ad alios potatores & auditores venire & ſic
iſtud vitiū ab vno emiſſum , multos ſolet inficere & turbare.
ideo bene dicitur Eccle. 28. Suſurro & bilinguis maledictus,
multos.n.turbauit pacē habētes.Lingua tertia ſuis verbis mul
tos cōmouit.Cōſtat.n. q̄ vnus detractor & infamator multos
hoies facit rabidos,diſcordes,iracundos & furibundos,& qui
etiā poſt annum vel poſt multa tēpora ſolent venenū infamiæ
reminiſci,& id quod abolitū credebatur,ad hominis perniciē
reuocare.Vel dic q̄ canis rabioſus.i.detractor,illos quos mor
det & in quibus ſaliuā ſui veneni infundit.i.illū qui primus ip
ſum audit,rabidum & detractorē facit,inquantū.ſ.obloquēdi
materiā ſibi dedit.Ille etiā alteri narrando ,& illud venenū &
infamiā replicando,ipſum ſolet inficere,& iterum etiam in ip
ſo detractionis rabiē generare.Et breuiter,ab vno detractore
multi fiunt ſucceſsiuè detractores:& venenoſorum morſuū il
latores.ad Ro.5. Ab vno , pctōres conſtituti ſunt multi.Tales
igitur canes & detractores, tanquā ſummè periculoſi:ſunt ab
oibus fugiendi & deuitādi , ablatrandi,& a cunctis bonis ho-
minibus declinādi.Eccl.9. Terribilis eſt in ciuitate ſua homo
linguoſus,& temerarius in verbo,odioſus erit. Vel dic q̄ ca-
nis rabidus eſt diabolus, qui per tentationem mordens pecca
torem,facit eū rabioſum, & ab vſu rationis alienū. Ille etiam
alios mordēs inficit,& ſic alter alterū ſucceſsiuè corrūpit : ſi-
cut patet de hęreticis : quorū vnus alios plures ſolet inficere,
& rabiē ſuā quaſi per ſucceſsionē ad alios deſtinare.Allega vt
ſupra.Vide multa de auaris expoſita in titulo de cane.§.34.35.
& 36 ¶ Venenum generaliter loquendo,multa infert corpori 9
incommoda. Eſt enim eius ſpecies naturæ & cōplexioni hu-
manę cōtraria, & iō infinita ſibi infert grauamina ſeu damna.
Venenū ergo ſtatim cor,q̄ eſt mēbrū nobili⁹,aggredit & im-
pugnat,ſpūm aīalem in cerebro perturbat, ſenſuū organa de
bilitat,neruos,venas & arterias vulnerat, contrahit & corru-
gat.Torſurā,morſurā & arſurā in interioribus generat,ſubſtā
tialē cordis & hepatis humiditatē nunc incendit, nunc cōge-
lat,nunc diſſoluit nunc deſiccat, & ſæpe fit q̄ dū interiora cō
burit,exteriora infrigidat.Tumorē in corpore generat colorē
ēt alterat,& ipſum in pallorē,virorē & nigredinē mutat.Abo
minationē & vomitū in ſtomacho prouocat , totā naturā cor-
rūpit & eneruat:quæ ſui violentiā ferre nō valēs ſuccūbit,mo
ritur & deſperat.Tale venenū per oīa videt eſſe peccatū.Iſtud
eſt.n. qđ eſt naturę aīæ cōtrariū : & cōplexioni morali obuiū
& nociuū.Iſtud eſt.n. qđ cor per malas cogitationes ſolet im-
pugnare, ſpūm in cerebro.i. rationē ſolet perturbare , organa
ſenſuū (vt.ſ.ingreſſum delectabiliū reſpuere nō valeāt & ne-
ſciant)ſolet debilitare , neruos , venas & arterias.i.interiores
potentias aīæ ſolet vulnerare:& torſurā triſtitiæ,arſurā iracū-
diæ,morſurā inuidiæ ſolet in interioribus generare. Interiora
ſolet per auaritiā inflāmare, exteriora aūt per incōpaſsionē &
indeuotionē erga proximos infrigidare,humiditatemq; inte-
rioris affectionis ſolet per malū amorē diſſoluere, aut per ma
lū timorē gelare,aut p indeuotionē ſiccare. Itē tumorē ſuper-
biæ ſolet generare,abominationem & vomitum.i.diſplicentiā
omnis boni ſolet excitare , colorem exterioris conuerſationis
ſolet deſędare , ipſamque varijs vitiorum maculis inquinare.
Et breuiter,venenum peccati naturam deſtruit & corrūpit:&
niſi pœnitentiæ remedium apponatur, mortē ſpiritualem &
perpetuā introducit:quia ſicut dicitur Iaco.1. Concupiſcen-
tia cum conceperit,parit pctm̄ , pctm̄ vero cum conſummatū
fuerit generat mortē. Vel ſi vis per venenum potes intelligere
tentationē diabolicā,vel carnalē, vel ēt venenū malę & hęre-
ticè

hominum cõplexiones,inter temporum,ętatum, & ſexuũ cõ-
ditiones,necnõ inter cauſarũ,ſignorũ circunſtantiarũ,& acci-
dentiũ qualitates Oia.n.iſta poſſunt morbũ i. peccatũ uel mi-
nuere,vel augere, & ideo neceſſe eſt oia prædicta attẽdere,vt
ſm diſpoſitioné perſonarum,cauſarum,temporum, vel loco-
rum,poſsit remedium adhibere,& pœnitentiã tẽperare,quia
.ſ.aliter eſt procedendum cum pueris q̃ cum ſenibus, alter cũ
viris q̃ cum mulieribus , & aliter cum repletis & diuitibus q̃
cum vacuis & pauperibus,quia breuiter medicus.i. prædica-
tor,corrector,& cõfeſſor,debent variare verba in prędicãdo,
pœnitentias in abſoluendo, pœnas in corrigendo & punien-
do, ſm q̃ vident præceſsiſſe perſonarum vel cauſarum varie-
taté in delinquendo,vt.ſ. cõtra ſimplices morbos & defectus,
ſimplicibus vtantur pœnis & remedijs,& contra illa quę ſunt
cõpoſita & maiora,vtant̃ pœnis duplicib⁹ & cõpoſitis. Deut.
25.Iuxta menſurã culpę erit & plagarum modus. Sciat ergo
medicus i.prælatus,prædicator,vel confeſſor , quomodo ob-
ſtinatos & conſtrictos poſsit per contritionem diſſoluere,diſ-
ſolutos vero leues & laxos poſsit per temperãtiã reſtringere ,
debiles autem,triſtes, pauperes & deſperatos,poſsit per ſpem
& conſolationem confortare,repletos vero.ſ.diuitijs & pecca
tis poſsit per confeſsionem & elemoſynam vacuare. Diuerſas
enim artes debet medicus ſpiritualis habere,quibus poſsit ſe-
cundum varietaté defectuum varia remedia adhibere,dicens
illud Eze.34.Quod perierat,requiram , quod abiectum erat,
reducam,quod fractum fuerat,alligabo,quod infirmum erat,
conſolidabo,quod pinguè & fortè,cuſtodiam & ſeruabo. Se-
quitur.Ecce ego iudico inter pecus & pecus arietum & hirco
2 rum.¶ Medicus contraria contrarijs ſolet curare,calida frigi-
dis,& frigida calidis opponere. Et quando morbus ex reple-
tione prouenit , ſolet per euacuationem & inanitioné ſanare.
Morbi circunſtantias ſolet attendere,& per aſpectum,tactum
vrinã,& pulſum,de eis iudicare.Iſta igitur cognita cauſa mor
bi,ſi materia latitat in profundis & in remotis,debet vti attra-
ctiuis,quia.ſ.ipſam materiam debet ad ſtomachum attrahere,
vt ipſam inde valeat vacuare. Si vero materia dura & compa-
cta fuerit , debet vti digeſtiuis , inciſiuis,& diuiſiuis, vt ſic ad
eductionem præparetur,tandem vero materia præparata, de-
bet vti laxatiuis,& expulſiuis.Poſt euacuationem autem,quia
natura per violentiam medicinę fuit debilitata debet vti con
fortatiuis,& reſumptiuis,& reſtauratiuis. Natura vero reſti-
tuta, debet vti conſeruatiuis,videlicet balneis, electuarijs mo
tionibus & exercitijs temperatis. Procul dubio talis medicus
eſt confeſſor, quia pro certo iſte contraria contrarijs debet cu
rare, quia ſcilicet contrarietati vitiorum debet cõtrarietatem
virtutum opponere , & illos qui per repletionem carnalitatũ
& proſperitatum deliquerunt,debet per inanitionem pauper-
tatis vel abſtinentiæ curare penitus & ſanare. Vnde Grego-
rius.In arte medicinę contraria contrarijs curantur &c. Iſte
ergo medicus & confeſſor debet morborum.i. peccatorũ cir-
cunſtantias attendere,& eas viſu diſcretionis,& tactu inquiſi-
tionis perquirere. Et ſi materia peccati latitat in profundo
conſcientiæ,ita q̃ propter verecundiam non ſit res ad euacuã
dum & confitendum parata , procul dubio iſte medicus con-
feſſor debet vti attractiuis,,id eſt, verbis ad confeſsioné indu
ctiuis, vt ſcilicet talem remotam materiam & tale occultum
peccatum poſsit exterius attrahere , & per confeſsionem de
ſtomacho conſcientiæ effugare.Iob 40. An extrahere poteris
Leuiathan homo? Poſtquam autem materia per contritioné
eſt ad confeſsionem & expulſionem parata,debet vti expulſi-
uis id eſt ipſa confeſsione,quæ peccata exterius expellit.Mat-
thęi 13.Malos autẽ foras miſerũt.Veruntamẽ ſi materia id eſt
peccatũ fuerit in corde p obſtinationé induratũ , ita q̃ ad ex-
pulſioné cõfeſsionis ſit difficilè, homoq; nõ proponat aliqua-
liter penitere , tunc debet vti inciſiuis & diuiſiuis hoc eſt di-
ctu , illis quæ pertinent ad incuſsionem diuini timoris , ſicut
eſt oſtenſio pęnarum,mortis,iudicij,& inferni.Iſta enim ſunt
quæ peccatum compactum & induratum incidunt , & ad ex-
pulſionem confeſsionis diſponũt.Eccleſiaſti.1. Timor domi-
ni expellit peccatum.Euacuatione ergo confeſsionis peracta,
pro eo q̃ ratione timoris incuſsi, ratione vigoris excuſsi , ra-
tione doloris perpeſsi, natura.i.mens pœnitẽtis aliqñ triſtitia
debilitet̃ , neceſſe eſt q̃ cõfortatiua ſpei & cõſolationis appo-
nant̃ , vt ſic virtutũ & grãrũ plena & perfecta reſtitutio cele-
bret̃. Ioſue 1. Cõfortare,& eſto robuſtus.Finaliter autẽ vten-
dum eſt illis quæ ſanitatem animæ conſeruant,& ne in pecca-
tũ reincidat, ipſam firment. Et iſta p certo ſunt balnea lachry
moſę cõpunctionis,minutio ſanguinis.i. effuſio propriæ poſſeſ
ſionis,vel elemoſinariæ diſtributiõis,electuaria deuotionis,&
exercitia bonę operationis. Iſta.n.oia ſunt ſanitatis aiæ cõſer-
uatiua,& ne in pctm̃ reincidat,tutiua.Quia vt breuiter con-
cludã , intentio cõfeſsionis debet vitia p cõtritioné digerere,
& ipſa per cõfeſsionem expellere, mentẽ pœnitẽtis per ſpẽ ve-
nię cõfortare, & ſanitaté aiæ per cautelã & diligentiam, ne in
peccatũ reincidat,conſeruare.ad Ephe.4.Solliciti ſeruare vni
taté ſpũs.dicendo illud Ioã.5. Ecce ſanus factus es:iã noli pec-
care:¶ Qñ homo propter infirmitaté multũ eſt exinanitus & 3
vacuatus,dato q̃ infirmitas receſſerit, cauẽdũ tñ eſt ne reſtau-
ratio deperditi ſubito fiat:quia tunc natura plus appetit q̃ poſ
ſit digerere tãtaq; vellet ſimul accipere q̃ ipſa nequiret in nu-
trimentũ corporis cõmutare , & ſic poſſet infirmitates varias
ſuſtinere. Sic verè quando peccator de nouo fuit per cõfeſsio
né & pœnitentiã vitijs vacuatus,& ad ſanitaté grãæ reſtitutus,
cauẽdũ eſt ne talis ſic de nouo conuerſus,nimis permittatur
pro libito vti bonis operibus reſtitutiuis,& grãrum & virtutũ
reſumptiuis.tunc.n.homo ſolet magis appetere q̃ poſsit dige-
rere : hoc eſt dictu q̃ tunc ſolet homo plura aggredi q̃ poſsit
cõtinuare,ſicut patet de nouitijs & conuerſis, qui altiora vo-
lunt cõſcendere,ardua opera facere,& tandẽ ſolent in via de-
ficere.Medicus igitur.i.prælatus,debet tales paolatim reduce-
re ad virtuté,& de vno bono opere ad aliud bonum opus pau
latim aſſuefacere,donec perueniant ad ſalutem. Prouerb.13.
Subſtãtia feſtinata minuetur,quæ aũt paolatim colligitur ma-
nu, multiplicabitur. vel dic q̃ cœleſtis medicus deus nõ per-
mittit naturam debilitatã.i.hominem fragilẽ,debilem, impo-
tenté , cibos bonorũ temporalium pro libito accipere vel ac-
quirere : quia ſæpe fit quòd talis plura temporalia appetit , q̃
poſsit digerere , miniſtrare & regere : & ſic ſi medicus deus
pro libito tales cibos ſibi concederet, naturã ipſius nõ repara
ret,ſed ipſam potius ſuffocaret, inquãtum multorum criminũ
cauſa eſſet.Deus igitur medicus noſter illos quos habet in cu
ra, a ſuperfluitate taliũ coercet & retrahit , & parce neceſſa-
ria tribuit & cõcedit.¶ Quinq; ſunt genera medicinę.ſ. medi 4
cina diſſolutiua,cõſtrictiua,confortatiua,reſtauratiua,cõſer-
uatiua.Aut.n.conſtricta & cõpacta diſſoluimus, aut diſſoluta
reſtringimus,aut debilia cõfortamus, aut deperdita reſtaura-
mus , aut ſana & vtilia cõſeruamus. Iſta ſunt.n. quinq; officia
medici,& quinq; ſpecies medicinę.Sic procul dubio medici-
nę virtutũ in iſtas quinq; ſpecies diuiduntur. Sunt.n.aliq; quę
mentẽ induratã diſſoluunt,& de iſtis eſt cõtritio, cõpaſsio,&
dilectio.Cõtritio.n.diſſoluit mentẽ obſtinatã. Cõpaſsio.ſ.mi-
ſerię proximi diſſoluit burſam obſeratã. Dilectio vero diſſol-
uit mentẽ induratã & deſiccatã & cõgelatã.Dan.10.Dñe in vi
ſione tua diſſolutę ſunt cõpages meæ. Itẽ aliq; conſtrictiuę,&
iſtę ſunt(prout perpendo)tẽperãtia timor,prudentia. Tempę
rantia.n.reſtringit laxam affectioné. Timor reſtringit leué ela
tioné.Prudentia vero reſtringit leué operationé. Vnde Exo.
28. dicitur q̃ ſacerdotes debebãt habere tunicã lineã ſtrictã.
Cõfortatiuę ſunt ,ſpes venię,notitia ſcripturę,& cõtemplatio
gloriæ.Spes.n.venię cõfortat cõtra doloré. Notitia ſcripturæ
ſeu diuinæ grãæ cõfortat cõtra erroré . Cõtemplatio vero glo-
riæ cõfortat cõtra mũdanum laboré.Eſa.35. Puſillanimes cõ-
fortamini,nolite timere. Reſtauratiuę ſunt,pęnitentia,patien
tia,iuſtitia.Pœnitentia.n.reſtaurat ſanctitaté. Patientia reſti-
tuit firmitaté. Iuſtitia reſtituit ęquitaté.pſal. Tu es q̃ reſtitues
hęreditaté meã mihi.Cõfortatiuę aũt virtutes ſunt iſtę.ſ. caſti
tas,humilitas,ſedulitas,& voluntaria paupertas,ſeu etiã bono
rũ terrenorũ cõtemptus , & liberalitas. Caſtitas.n.cõſeruat a
luxuria.Humilitas a ſuperbia.Liberalitas & volũtaria paupeṛ
tas ab auaritia.Diligentia ſeu ſedulitas a pigritia.Thob.3.Mũ
dam ſeruaui aiam meam a cõcupiſcentia. Iſtę ſunt ergo ſpũa-
les medicinæ per quas peccator a vitiorũ infirmitatibus libe-
ratur,per quas in meritis reſtauratur,& per quas in eſſe & ſta
tu gratiæ cõſeruatur.¶ Recolligẽdo ergo cõditiones boni me 5
dici poſſumus dicere q̃ medicus infirmorũ domos & patrias
viſitat morborũ cauſas & circunſtãtias inueſtigat , medicinas
varias præparat. abdita membra & occulta vulnera tãgere &
abſtergere nõ recuſat , ſpem ſanitatis & cõualeſcentiæ omni-
bus promittit ſuauiter & leniter vrenda vrere , & ſecanda in-
cidere ſe affirmat & aſſerit , & ne pars ſana corrũpatur, partẽ
vrit putridam & præſcindit , dolentem parte dextera in ſini-
ſtra percutit,& pro lacrymis patientis,ab arſura vel ſectione,
ſi ptu-

ſi prudens fuerit, non deſiſtit, medicinā amarā ſub aliqua dul-
cedine ſemper palliat & abſcondit: & bibit & guſtat ipſe de
medicina quamuis ſit amara, & ſic exemplo ſui, ad ipſam acci-
piendum infirmum prouocat & inducit. Iſta oia poſſunt ap-
plicari ad bonū prælatum prædicaturē & confeſſurē, quia pro
certo ad iſtos pertinet pro peragendo prædicationis ufficio,
terras & patrias viſitare, & in cōfeſsione morborū.i. peccato-
rum, cauſas & circunſtātias inueſtigare: & contra diuerſa cri-
mina medicinas & remedia varia præparare, vulnera occulta
& horrida.i. peccata enormia & horrida non debet abhorre-
re, ſed ipſa tangere & abſtergere benigniter & tractare, ſpem-
que venię & ſalutis promittere, & ſectionē & vſturā pœnitē-
tiæ ſuauē & facilē affirmare: & pro dolore & infirmitate par-
tis dexterę.ſ. aiæ, partē ſiniſtrā.ſ. carnem percutere, & ne pars
ſana.i. aia pereat, partē putridā.ſ. corpus debet per pœnitentiā
vulnerare 1. ad Cor. 5. Tradidi eum ſathanę in interitū carnis
ſuæ: vt ſpiritus ſaluus fiat. Ad lachrymas vero.i. ad diſplicen-
tiā patientis.i. peccatoris nō debet attendere, nec propter hoc
a ſectione.i. correctione & pœnitentia deſiſtere: ſed non ob-
ſtante delinquentis odio vel murmure, ipſam perficere & cō-
plere. Prouer. 23 Noli ſubtrahere a puero diſciplinā: ſi.n. per-
cuſſis eum, nō morietur. Iſte ergo medicinā amarę correctio-
nis ſemper debet ſub aliqua dulcedine ſpei & conſolationis
abſcondere, & ne infirmus peccator ipſam medicinā amarę
pœnitentiæ reſpuat & abhorreat, debet iſte medicus.ſ. cōfeſ-
ſor prędicator vel prælatus ipſam primitus deguſtare, & eam
in ſeipſo exemplariter demonſtrare: vt ſic infirmos peccato-
res poſſit ad eius guſtum & ſuſceptionem magis faciliter in-
clinare, dicendo illud Iud. 7. Quod me videritis facere, facite.
Cuius tñ cōtrarium faciunt multi, qui amarā pœnitentiā alijs
imponunt: ipſi tñ aliquid de eius amaritudine guſtare nolūt.
Matth. 23. Imponunt onera grauia & importabilia in hume-
ros hominum: digito aūt ſuo nolunt ea mouere. Vel dic ꝙ iſte
medicus eſt Chriſtus, qui domos & patrias infirmorum pec-
catorum.ſ. mundum, perſonaliter viſitauit, ſpem ſalutis omni-
bus dedit, peccata non abhorruit, ſed pro ipſis curandis quo-
tidie nos ſecat tribulationibus & vrit: & vt ſanetur dextera.i.
aïa, ſiniſtram.i. corpus noſtrum lędit: & non obſtantibus la-
chrymis & doloribus noſtris, nos tñ pro ſalute & cura aiæ tri-
bulare & lędere nō deſiſtit. Amaritudinem tñ tribulationum
ſemper cum conſolationis dulcedine tribuit. Et ne pœniten-
tiā horreamus, ipſam primo ſuſtinuit & portauit, maximè in
cruce, vbi bibit fel & acetū. Et ſic ad ſimile ſuſtinēdū nos exē-
plariter inuitauit: dicens illud Tren. 3. Memor eſto paupertа-
6 tis meæ, abſynthij, & fellis. ¶ Medicus infirmum ſuum a cibo
& potu reprimit & refrenat, & ſuper oia vinum & carnes ſibi
interdicit totaliter atque vetat. Illum vero infirmum ſuo de-
ſiderio exponit, de cuius ſalute diffidit penit' & deſperat. Pri-
mo ad auferendum carnem putridam, medicus vtitur corro-
ſiuis: durante dolore vulneris, vtitur lenitiuis, poſtquam vero
vulnus mundificatum fuerit, vtitur conſolidatiuis, & etiam ſa-
natiuis. Et quia plus lędunt mala intrinſeca quàm extrinſeca,
ideo ante oia ſolet medicus interiores morbos curare, & tan-
dem de exterioribus cogitare. Iſta poſſunt applicari ad bonū
medicum & prælatū, quia pro certo talis debet ſubditis quo-
rum habet curam, carnem & vinum.i. carnis delicias interdi-
cere: niſi forte tales ſint in quibus non poſſit remedium pone-
re, & de quorum ſalute oportet deſperare & diffidere, & ſuæ
voluntati incorrectos dimittere: ſicut.ſ. ſunt publici vſurarij,
& alij in malitijs obſtinati. pſal. Dimiſi eos ſm deſideria cor-
dis eorum, ibūt in adinuentionibus ſuis. Item iſte debet cor-
roſiuis aſperę correctionis, ſemper tñ debet miſcere lenitiua
dulcis & benignę cōpaſsionis & conſolationis, & finaliter cō-
ſolidatiua finalis abſolutionis, & in integrū reſtitutionis, pro-
motionis & exaltationis. Quia pro certo prælatus primo de-
bet corrodere puniendo, ſecundo debet lenire conſolando: fi-
naliter vero cum morbus & culpa ceſſauerit, debet cōſolida-
re abſoluēdo: & ad gradum priſtinū reſtaurādo. Gen. 40. Re-
cordabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradū pri-
ſtinum. Et quia plus nocent mala interiora quàm exteriora, &
vitia cordis quàm corporis: ideo de iſtis tollendis & curandis
debet ante aia prælatus curā gerere, & ſalubre remediū adhi-
bere, dicens ipſi peccatori illud Prouer. 4. Omni cuſtodia ſer-
ua cor tuū, qm ab ipſo vita procedit. Vel dic ꝙ iſte medic' eſt
deus, qui illis quos vult ſanare, & de quorum ſalute cōfidit &
ſperat, cibos bonorum tēporalium ſubtrahit, & carnales deli-
cias illis vetat, ſicut patet, quia illos quos deus amplius dile-
xit in paupertate viuere fecit, & a talib' diuitias retraxit. Tho
biæ. 4 pauperem vitā gerimus &c. Peccatores vero & obſtina-
tos de quorū ſalute nō eſt ſperādum, ſolet ſuis deſiderijs expo-
nere, vſum ciborū omniū.i. diuitiarū & deliciarū eis cōcede-
re, & pro libito ſinere terrenis opibus abundare. pſal. Dimiſi
eos &c. ſicut ſupra. In ęgris tñ poſt corroſiua, ſemper adhibet
lenitiua, & poſt tribulationū diſcrimina, cōſolationum & cō-
ſolidationū adhibet lenimenta. Thob. 3. Poſt tempeſtatē tran-
quillum facis. Iſte etiā magis curat de cordis & internorū ſa-
nitate, quàm de exteriorem proſperitate. Magis.n. curat deus
de ſanitate animi perpetuo duraturi, q̄ corporis celeriter de-
fecturi 1. Reg. 16. Dominus autem intuetur cor. ¶ Medicus nō 7
debet procurare euacuationē exceſsiuā, quia qñ natura plus
debito expellit, multū debilitatur, & fit etiā aliquādo ꝙ plus
de bonis humoribus q̄ de malis exterius vacuet. Sic verè me-
dicus ſpiritualis.ſ. cōfeſſor, nō debet ſuſtinere ꝙ peccator cō-
fitēdo ſe euacuet pluſquā debet.ſ. cōfitendo ſe feciſſe plura ma
la q̄ fecit, & maximè ꝙ emittat bonos humores loco malorū.i.
ꝙ cōfiteatur bona & nō mala, illa ſ. quę bene facit, & non illa
quæ cōtra dñm forefecit, ſicut faciunt aliqui, qui in confeſ-
ſione ſe ſolent cōmendare, peccata ſua abſcondere, & virtutes
narrare. Hiere. 3. Iuſtificauit aiam ſuā aduerſatrix Iſrael. ¶ Me 8
dicinæ diuerſæ diuerſimodè operātur. Sunt.n. medicinæ attra
ctiuæ, laxatiuæ, inciſiuæ, digeſtiuæ, cōſtrictiuæ, corroſiuæ, ape
ritiuę, & alię q̄ plures, quę oia bene patent circa finē huius vo
luminis, vbi agitur de virtutibus humorū & liquorū. Expone
ſi vis prædicta de verbo dei & ſcriptura ſancta, quæ eſt ſpūalis
medicina, quia pro certo iſta attrahit per ſpē & conſolationē,
laxat per cōtritionē incidit per timorē & cōminationē, dige-
rit per diſcretionē, cōſtringit per tēperantiā, corrodit per pœ
nitentiā, aperit per confeſsionem. Vel iſta oia poſſunt dici de
ꝓlato vel prædicatore, qui pōt dici & medicus & medicina, q
in alijs facit, vel facit fieri oia ſupradicta. ¶ Aliqua ſunt ſigna 9
generalia in infirmo, ad quę debet cautus medicus attendere
diligenter. Vnde ſicut aliqui dicunt, nouē ſunt ſigna genera-
lia quæ infirmum mori, vel difficiliter ſanari prætendunt. At-
tendat ergo primo infirmi fortitudinem vel debilitatem, quia
.ſ. ſi fortiter & patienter ſuſtinet morbum ſuum, ſignū bonum
eſt, econtra vero, ſi debiliter, impatienter & deſperanter ſuſti-
net ipſum morbum. Item attendat vtrum color ſit idem ſicut
primus, vel vtrum ſit enormiter immutatus. Color.n. ſi ſit idē
ſicut in ſanitate, denotat bonum, ſi vero enormiter ſit turpa-
tus, ſignum eſt malū. Item attendat infirmi leuitatem vel pon-
deroſitatem. Leuitas.n. & facilis mobilitas, ſignum bonū, pon-
deroſitas vero & terreſtreitas, ſignum malum. Item attendat
ſi infirmus comedere appetit. Si debito tpe.ſ. de nocte pluſquā
de die competenter dormit ſi anhelitus ſit ſuauis & nō corru-
ptus. Si pulſus eſt ęqualis & temperatus. Si bene decoquit &
digerit. Si bene ſe purgat & egerit. Talia.n. ſigna ſi aſſunt, ho-
minem eſſe ſanum denotant, vel ſi ſit infirmus ipſum eſſe ſa-
nandum deſignant. Contraria vero ſigna ſignificant infirmi-
tatem, & forte mortem, niſi apponatur remedium, affuturam.
Sic verè ſpiritualiter loquendo, ſigna hominis ſpūaliter ſani
ſunt hæc, videlicet qñ infirmitatē tentationis vel tribulatio-
nis fortiter & conſtanter tolerat, qñ celeriter & faciliter ſur-
gere de peccato tentat qñ color bonę cōuerſationis in eo per-
ſeuerat, qñ cibum verbi dei ardenter appetit, qñ hora debita
.ſ. in nocte aduerſitatis per tranquillitatem animi quieſcit &
dormit, qñ anhelitus ſuorum verborū dulcis eſt & ſuauis, qñ
pulſus ſuorum operum temperatus eſt & ſuauis, qñ cibus ver-
bi dei in ipſo bene retinetur & decoquitur, quando ſuperflui-
tas vitiorum in ipſo bene per contritionem digeritur, & per
cōfeſsionem egeritur. Si quis.n. talia habet ſigna, ſpūaliter eſt
ſanus, & a morte perpetua alienus. Ioan. 11. Infirmitas hæc nō
eſt ad mortem. & Ioan. 5. Ecce ſanus factus es, iam noli pecca
re. Sed reuera ille qui ecōuerſo in contrariū diſponitur, & qui
debiliter, laxę & molliter & deſperāter tribulationē & tētatio
nē patiē, qui in cibo verbi dei non delectatur, in quo color bo
nę conuerſationis corrumpitur & immutatur, qui cadens in
peccatū, ſtatim tentat ſurgere, qui hora indebita.ſ. in die pro-
ſperitatis ſolet dormire & quieſcere, nocte vero aduerſitatis
ſolet dolere, & per impatientiam furere, qui anhelitū verborū
ſolet corruptū & immundū habere, qui pulſum operum diſtē
peratū & inequalē, diſcontinuū & imperſeuerantē habet, qui
cibū documentorū bonorū nō bene decoquit & retinet, qui ſu

perflui-

perfluitatem vitiorum per confeſsionem non egerit,ſed potius
per malam conſuetudinē ſocū tenet,talis dico nō eſt ſanus ſed
infirmus & periculo mortis æternę propinqu⁹. Vnde ergo de-
bet dicere illud pſal. Miſerere mei dñe,quoniā infirmus ſum.
Medicus igitur.i.prælatus,vel ſacerdos,debet ad talia ſigna at
tendere,& poſiti de infirmitate vel ſanitate ſpūali debuē iudi-
10 care.¶ Signa mortis in homine moriente ſunt multa:quę.ſ.cau
tus medicus debet cum diligētia præuidere. De charadrio qñ
coram infirmo ponitur,ſi vertit dorſum,de imagine qñ nō ap-
paret in oculo infirmi,& de alijs ſimilibus quę ſignificant ſibi
mortem,habes in locis ſuis. Sed de alijs ſignis quotidianis,ſi-
cut.ſ.ſunt labiorum decurtatio, naſi attenuatiō, viſus affrena-
tio,manuum inceſſabilis diuolutio, mentis alienatio, verbo-
rum impertinens multiplicatio, pulſus defectio, & vrinæ cor
ruptio,ſ.talia ſunt. Sic verè potes dicere q̄ ſi aliquis ſpiritua
liter & æternaliter debet mori,poteſt ex cōiecturis varijs prę-
uideri. Si.n. infirmus.i.peccator imaginē oculi.i.memoriam
dei & ſanctorum de oculo cordis perdiderit, ſi charadrius cā-
dida.i.beata virgo oculos ſuæ miſericordiæ ab eo auerterit,ip
ſumque repudiauerit & dimiſerit, ſi naſus diſcretionis & odo
rationis bonorum æternorum in eo attenuatus extiterit, ſi la-
bium diuinæ laudis & confeſsionis in eo decurtatum fuerit,ſi
manus ſuæ malæ operationis nunquam a motu malæ executio
nis ceſſauerit,ſi per immoderatus appetitus meus eius aliena-
ta, per diuerſa vaga concupiſcibilia diſcurrerit, ſi verborum
liberam honeſtatem & ordinem per impudentiam confrege-
rit, ſi pulſus interioris remorſus conſcientiæ iam in ipſo non
palpitauerit, ſi vrina & egeſtio.i.ipſius fama & opinio ea toto
per infamiam corrupta apparuerit:talis procul dubio morie-
tur morte æterna,& ſignis iſtis præcedentibus,de vita non eſt
ſperandum futura. De talibus ergo ſignis poteſt dici animæ
peccatrici illud Ezechielis 16. In cunctis plateis ad omne ca-
put viæ ædificaſti ſigna proſtitutionis tuæ.

Prologus in librum quintum.

COELVM & terra tranſibunt. Lucę 21. Sicut di
cit Gregorius in lib. moral. 18. exponens prædi-
ctum verbum. Cœlum & terra tranſibunt. Ab
ea quam nunc habent imagine trāſeunt,ſed per
eſſentiam ſine fine ſubſiſtunt. Cœlum & terra
tranſit,& erit,& ab ea quam nunc habet ſpecie
tergitur & tamē in ſua ſemper natura ſeruatur. Ex quibus ver
bis poſſumus competenter colligere q̄ quamuis cęli & terræ
eſſentia immutabilis perſeueret, & naturam habeant immor-
talem,durabilem & perpetuam,ipſorum tamen ſpecies & ap-
parentia exterior,vel localiter vel formaliter pōt faciliter va-
riari,& ab vno ſtatu in alium tranſmutari. Quod vtique tunc
plenisſimè fiet, quādo in die iudicij induetur forma noua,iux
ta illud. Vidi cœlum nouum,& terram nouam. Apoca. 21. Et
quando elementis purgatis introducetur claritas in vtroque.
& quia corporalia ſpiritualibus deſeruiunt, ita q̄ per corpo-
ralia & temporalia quæ videmus, ſpiritualia quæ non viden-
tur,cognoſcuntur,ideo per iſtām cœli & terrę mutationē cor
poralem poſſumus intelligere illam ſpiritualem & moralem,
de qua in præſenti opuſculo aliquid eſt tractandum. de qua
quidem poteſt dici verbum ſuperius allegatum. Cœlū & ter-
ra tranſibunt. Cœlū.n.i.cœli proprietates & conditiones,ter-
ra.i. cuiuſcunque materiæ terrenæ & corruptibilis virtutes
& diſpoſitiones, tranſibunt.i. de ſenſu litterali ad ſpiritualem
intelligentiam conuertentur. In iſto.n. tractatulo de cœlo &
eius partibus.ſ.de corporib⁹ cœleſtibus,ſtellis,planetis ſignis
& orbibus,de tempore,motu & eius partibus, aliquid eſt di-
cendū,& ipſorum litteralis proprietas ad ſpiritualem intelli-
gentiam reducenda. Cœlum ergo & terra tranſibunt. In qui-
bus verbis oſtenditur q̄ ad iſtud opus faciendum tria breui-
ter requiruntur. Requiritur.n.q̄ homo habeant mentis ſubli-
mitatem,dei benignitatem,actus ſedulitatem. Requiritur di-
co mentis ſublimitas intelligendo,quis homo debet eſſe Cœ-
lum. Dei benignitas intus influendo. Terra. Actus ſedulitas
opus exequendo. Tranſibunt. Sit igitur intellectiua mentis ſu-
blimitas, quod oſtenditur cum dicitur. Cœlum. Quia ſicut
cœlum eſt altum,ab infimis ſegregatum, clarum & ſtellis lu-
centibus ornatum,ſic neceſſe eſt q̄ ille qui eſt expoſitor taliū,
ſit altus cœleſtia contemplando, clarus & perſpicuus ſubtili-
ter intelligendo,ſtellis.i.ſcientijs ornatus, alios illuſtrando,vt
ſic poſsit de intellectu eius & ratione eius dici illud Apoc. 12.
Signum magnum apparuit in cœlo,mulier amicta ſole,& lu-
na ſub pedibus eius,& in capite eius corona ſtellarum duode-
cim. Talis.n. debet eſſe ſignum per aſtrorū directionem. In cœ
lo per cœleſtium affectionem. Amictus ſolet per clarisſimam
cognitionem. Sub pedibus habere lunam cornutā per ſuper-
biæ conculcationem. Coronari duodecim ſtellis, per ſcientia-
rum & morum ampliationem. Sed nota q̄ iſtę ſtellę dicuntur
duodecim,quia verè neceſſe q̄ expoſitor habeat notitiam ali-
qualem de duodecim ſcientijs quibus homines vtuntur.ſ. de
ſeptē artibus liberalibus,octauo de naturalibus, nono de ſciē
tia morali,decimo de legalis, vndecimo de canonica,duode-
cimo de theologica. Et ſic dicetur illud Gen. 1. Stellas poſuit
in firmamēto cœli. Sit igitur in intellectiua mentis ſublimitas.
Secundò ſit in affectiua influens bonitas, quæ oſtēditur.cum
dicitur Terra. Terra.n.eſt influētiarum cœleſtium receptiua,
virtute quarū diuerſos fructus ex ſe generat & producit. Sic
voluntas & affectio expoſitoris debet dei influentias & inſpi-
rationes recipere, vt diuerſos fructus diuerſarum expoſitionū
poſsit alijs parturire. Eſa. 55. Deſcendit imber & nix de cœlo,
& inebriat eam,& infundit eam,& germinare eam facit. Ter-
tio requiritur ſedulitas in executiua,quod oſtenditur cum di-
citur. Tranſibunt. Tranſire.n.ſignificat motum, exercitium &
laborem, quæ reuera ſunt neceſſaria homini qui ad talia vult
vacare. Vnde talis debet eſſe ſicut torrens qui raptim trāſit in
cōuallibus Iob 6. Vtile eſt.n. imo etiam delectabile & honeſtū
in talibus negotijs laborare, quæ nō ſolū præſtant cōplacentiā
auribus,ſed & mundititiā animabus. Dicit ergo iſta moralis ſciē
tia illud Eccl. 24. Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me,
& a generationibus meis adimplemini. Tranſeundum eſt.n. ad
iſtā ſcientiā propter iniunctā diligentiam. Tranſite (inquit) ad
me. Propter ſubiunctā cōplacentiā. Cōcupiſcitis. Propter ad-
iunctam opulentiam. Adimplemini. Laborandum eſt.n. in iſta
ſcientia,quia verè ipſa habet virtutem imperatiuam,virtutem
delectatiuam,virtutē fęcūdatiua. Sicut.n. dicitur in quodā ſer
mone,labor,tranſitus,exercitium, diligentia,ſedulitas & oc-
cupatio,ſunt multum vtilia ſi ſint bona. Vnde dicitur quēdam
ſapientē dixiſſe q̄ honeſtus labor eſt humanæ vitæ fida cuſto-
dia,dormientis naturę ſtimulus, ſopiti caloris lima,ſuperflui-
tatis conſumptio,vitiorū fuga,morborū mors. languorum me
dicina,luctū operis,iuuētutis debitū, adoleſcentiæ diſciplina,
ſenectutis gaudium, ſalutis adiutoriū, nutricis oīm malorū.ſ.
otij,inimica. Laborabo igit̃ in gemitu meo, & circa inſtās opu
ſculum cum diligentia vigilabo,ſciens, iuxta ſententiā ſapien-
tis, q̄ ex bonis laboribus fructus eſt glorioſus. Ipſi ergo qui ꝑ
nobiſcum laborando de paradiſo ad mundū tranſijt, qui ſicut
terra labores ſubijt,qui ſicut cœlum, motum & laborem exer
cuit honor,virtus & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

LIBER QVINTVS

in quo agitur de his quæ pertinent ad cœli & corporum cœleſtium naturam, & ad temporum variationem.

Capitulum 1.

MVNDVS eſt vniuerſitas creaturarum, 1
conglobata in ſphęrę modum ſecūdum
Martianum. Dicitur.n. mundus cœlum
cum omnibus ſuis contentis. Et habet
mundus duas partes.ſ. prima quę eſt in-
corruptibilis,& immutabilis,quæ inci-
pit a ſphera lunę in ſurſum. Secunda eſt
corruptibilis & variabilis,quæ incipit a
ſphera ignis vſque deorſum.ſ. ad centrū
terrę. Prima pars habet cœlum cum ſtellis, ſolem & lunam,
cum cæteris planetis. Secunda habet ignem,aerem,aquam &
terram,cum auibus,animalibus,herbis & lapidibus. In prima
ſemper viget lux & claritas. In ſecunda ſæpe reperitur obſcu-
ritas. Et vt breuius concludatur, per primæ partis influentiam
ſecunda gubernatur. Per mundum intelligo eccleſiam, in qua
ſunt omnes creaturæ.i. omnes chriſtiani boni & mali, qui ibi
ſunt per vnitatem fidei conglobati. Sed iſta habet duas partes
.ſ. ſuperiorem,& hæc eſt eccleſia triumphans, quæ eſt immuta
bilis

bilis & perpetua ſine malo.& Inferiorē, & hæc eſt eccleſia mi-
litans,quæ multum eſt mutabilis, variabilis & depreſſa,& va-
rijs impreſsionibus.i. tribulationibus & tētationibus repleta,
nebulis & nubibus.i.diuerſis ignorantijs & erroribus obſuſca
ta.Sed pars ſuperior.ſ.paradiſus,ſemper habet claritatem:quia
claritas ſolis illuminabit eam,& lucerna eius eſt agnus. Apoc.
2 21.Sequitur. Nox enim non erit ibi.¶ Item in prima parte.ſ.in
paradiſo,eſt cœlum.i.deus,qui omnia ambit, quantum ad eſ-
ſentiam infinitam Sunt ibi ſtellæ i.Angeli,qui ſunt ſtellæ fixę,
immutabiles & incorruptibiles . Quia ſtellæ dederunt lumen
in cuſtodijs ſuis &c.Baruch.3.Eſt ibi ſol.i. Chriſtus,qui ſol di
citur iuſtitiæ.Malach.4 Eſt ibi luna i.beata virgo, quæ Canti.
6.dicitur Pulchra vt luna, Sunt ibi planetę i. ſancti & ſanctæ,
qui ſolem iuſtitiæ Chriſtum iugiter ſunt ſequuti. In ſecūda au
tem parte.i.in eccleſia militāte, eſt ignis.i ardor charitatis,eſt
aer.i.ſplendor honeſtatis, eſt ibi aqua.i. dulcor pietatis,eſt ibi
terra.i.infirmitas & depreſsio humilitatis, ſunt ibi aues.i. viri
contemplatiui ſunt ibi animalia i.viri terreſtres & actiui,ſunt
ibi lapides i.peccatores inſenſibiles,duri , frigidi,& obſtinati,
ſunt ibi arbores.i. fragiles & imperfecti , qui flatibus tentatio-
num pelluntur,& ſæpe virorem gratiæ recuperant.atque per-
3 didit,quia ſepties in die cadit iuſtus,& reſurgit. Prou. 24.¶ Pri
ma materia primo fuit informis & inuiſibilis, cōfuſa ſine ſpe-
cie,ſine forma,ſine loco, ſine quātitate,ſine tpe,ſecūdū Plato
nem in Timeo.Sed tādē ad multas formas nobiles eſt redacta,
ex quibus conſtat machina vniuerſi . Sic verè tales ſunt multi
iuſti & boni pauperes in vita iſta,quia ipſi ſunt viles, pauperes
& depreſsi,non habentes ſpeciem nec decorē,quia carent ali-
mentis & veſtimentis ſufficientibus.Eſaiæ 53. Vidimus eum,
& non erat aſpectus.Iſti ſunt inuiſibiles , quia nullus dignatur
eos reſpicere. ipſi ſunt ſine quantitate.i. ſine tēporali ſaculta-
te.ipſi ſunt ſine loco,quia nullus in ſocietate dignatur eis face-
re locum. ipſi ſunt ſine tempore , quia tempus eorum non eſt
in vita iſta,ſed erit in futura , quia tunc ad formas nobiles re-
ducentur,inquantum cum beatis glorificabuntur. Vnde Iob
12.Deridetur iuſti ſimplicitas, lampas contempta apud cogi-
tationes diuitum , parata ad tempus ſtatutū.i. ad tempus poſt
mortem. Vel dic ꝙ materia eſt pauper ſcholaris, qui primo eſt
ſine loco,& tempore &c.ſicut ſupra.ſed tandem acquiſita ſciē-
tia,acquirit potentiam,locum,prębendam, & famam,quia ſi-
cut dicitur Eccl.11.Sapientia humiliati exaltabit caput. ¶ Ma
4 teria eſt immutabilis,incorruptibilis , & inuariabilis , quia li-
cet forma eius corrumpatur , & alia introducatur , ipſa tñ in-
corruptibilis perſeuerat. Modo enim eſt ſub forma ignis,mo-
do ſub forma aquę,nunc aeris,nunc ſub forma terrę,& tamen
materia in ſe nullatenus variatur.Talis eſt vir perfectus & for
tis,quia licet ſua forma.i. ſua ſpecies & proſperitas, ſuus valor
& felicitas deſtruatur,& forma contraria.ſ. tribulatio vel pau
pertas introducatur , ipſe tamen a bono propoſito non muta-
tur,quia non contriſtabit iuſtū quicquid ei acciderit.Prouer-
biorum 12.Quia licet modo ſit ſub forma ignis.i.in ardore tri
bulationū modo ſub forma aquæ.i. in affluentia deliciarum,
modo ſub forma aeris.i.in plenitudine diuitiarum, ipſe tamen
non deſerit ſuam bonitatem, ſed ſine corruptione peccati ſem-
per manet.Quia homo ſenſatꝰ in ſapientia manet ſicut ſol,ſtul
tus autem mutabitur vt luna.Eccl.27:Vel expone de deo, qui
eſt incorruptibilis,inuariabilis,& immutabilis. Quia ego do-
minus,& non mutor.Malach.3. Vel expone de ſtabilitate fidei
vel eccleſiæ ,quæ licet ſit in diuerſis formis & conditionibus,
nunquā tamen perit. Lucæ 22.Ego rogaui pro te,vt non defi-
ciat fides tua.¶ Mundus licet cōſtet ex diuerſis partibus , in ſe
5 tamen eſt vnus numero,& hoc propter materiæ vnitatem. Et
ſecundum Macrobium de ſomno Scipionis , Orbes mundi ſe
contingendo,harmonicam muſicam modulantur.Sic verè cha
riſsimi licet religio , ſtudium , vel eccleſia conſtet ex diuerſis
partibus.i.perſonis & nationibus, debet tamen eſſe vna quan-
tum ad concordiæ vnitatem, & hoc quia vnam habent mate-
riam.i.vnam regulam,ſcilicet religionem, vel vnam fidem,ſci
licet eccleſiam ,vel vnum priuilegium, quantū ſcilicet ad ſtu-
dium.Et ideo debent omnes eccleſiæ, religionis vel ſtudij par
tes concurrere in vnum 1.Macha.8.Omnes obediunt vni , &
zelus & inuidia non eſt inter eos.Et ideo iſtę partes debent vo
ces harmonicas,ſcilicet orationem , confeſsionem,gratiarum
actionem dulciter reſonare.vnde Sapien.vltimo. In ſe elemē-
ta dum conuertuntur, quaſi in organo omnia ſonum ſuum cu
ſtodiunt. Secundum Auguſtinum in gloſa Matthei 24. Mun-
dus iſte licet ſit æternus quo ad eſſentiam & ſubſtantiam , iſta
tamen qualitas & ſpecies eius exterior eſt mutabilis & varia-
bilis,& finaliter quando deus mundum iudicabit , ad formam
veniet meliorem quia ſecundum Eſa.30. cap. Erit lux lunę,ſi-
cut lux ſolis, & lux ſolis ſeptempliciter. Talis eſt hō,quia licet
ſit æternus duratione , mutatur tamen quantum ad mores , &
etiam quantum ad corporis ętates. Sed iſta mutatio debet eſſe et
in melius,quia ſol eius id eſt intellectus ſuus, luna id eſt volū-
tas , quæ fluit & refluit, debent ſemper maiori lumine gratiæ
decorari. Oculi eius ſicut ſol &c. Apoc.1. Et ſicut in mundo
ſunt diuerſę partes,quæ in vnum redigūtur,ſic in homine &c.
¶ In mundo quanto materia eſt purior & nobilior , tanto ad 6
formam nobiliorem habet inclinationem,& tanto eam fortius
requirit. Sic conſcientia,cor , vel voluntas , quanto purior &
mundior a peccato,tanto formam nobiliorem ſcilicet gloriam
æternam & virtutes recipit magis cito . Ideo dicitur Matthei
5.Beati mundo corde,quoniam ipſi deum videbunt.¶ Opor- 7
tet ſemper quòd ſecundum formæ introducendæ proprieta-
tem materia diſponatur. Vnde ſi terra debet fieri ignis , opor-
tet quòd materię groſsities ſubtilietur,& depuretur,vt ſic for
ma nobiliori induatur . Sic verè oportet quòd materia id eſt
homo anima diſponatur per diſciplinam, ſtudium , vel pœni-
tentiam , ad hoc quòd de vili forma id eſt de ſtatu peccati vel
ignorantiæ,ad formam nobilem id eſt ad ſtatum gratiæ vel vir
tutis ſeu ſcientiæ transferratur , vel etiam ad ſtatum glorię in
futuro. Quia ſi hebetatū fuerit ferrū multo labore exacuet.
Eccleſiaſt.10.¶ Cum mundus habeat duas partes , ſcilicet ſu- 8
periorem & inferiorem , cœleſtem & elementarem , ſuperior
tamen eſt dignior,maior , pulchrior & purior,& virtutis am-
plioris quam infima.Sic verè cum in eccleſia ſint duæ partes,
ſcilicet paradiſus,quæ eſt eccleſia triumphans, & eccleſia mi-
litans, ſuperior tamen , ſcilicet paradiſus , eſt nobilior.& pul-
chrior, & virtus eius amplior , quia eius virtus ſemper influit
in inferiorem id eſt in eccleſiam militantem , quia ſanctorum
bonorum orationes ſemper influunt in nos alios peccatores.
Vel dic de homine, cuius pars ſuperior ſcilicet rationalis , eſt
nobilior. ¶ Licet inferior pars mundi , ſcilicet terra & aqua, 9
ſint ignobiliores,ſunt tamen fęcundiores . Vnde quamuis lu-
ce careant,non tamen fructu,quia in productione ſenſibilium
& vegetabilium,lapidum & metallorum , ſunt alijs pleniores.
Sic rectè cum in eccleſia ſint duæ partes , ſcilicet ſuperior,vtpo-
potè prælati & clerici,& inferior , ſcilicet ſubditi & laici , pro
certo licet iſti ſuperiores præpolleant claritate id eſt ſcientia
& diſcretione vel eminenti prælatione , minus tamen polleant
fęcunditate id eſt bona operatione , quia hodie laici plus ha-
bent & fœcundantur in fructibus bonæ conuerſationis , & in
floribus bonę operationes,quàm clerici vel religioſi,& quan-
to plus in eis claritas ſapientiæ deficit,tanto fęcunditas vir-
tutum plus proficit , quia multi ſunt qui propter ſcientiam
fiunt deteriores. Stultus enim factus eſt omnis homo a ſci-
entia. Hiere.10. ¶ Nobilior materia nobiliori indiget forma, 10
& quanto nobilior, tanto habet inclinationem ad nobiliorem
formam , & tanto forma nobilior in ea finaliter introducitur
a natura. Sic verè quanto anima eſt purior & ſanctior , & ma-
gis ſine fœce peccati,tanto plus inclinatur & afficitur ad no-
bilem formam id eſt ad gloriam æternam, & tanto finaliter in
ea copioſus introducitur,& econuerſo, quia quanto quis im-
purior eſt per peccatum , tanto plus inclinatur ad vilem for-
mam id eſt ad temporalia & mundana , & tanto vilior forma,
ſcilicet æterna miſeria introducitur finaliter in eodem . Im-
mundi enim regnum dei non poſsidebunt.ad Rom. 12. ¶ Li- 11
cet mundus videatur nutrior corporum, eſt tamen carcer ſpi-
rituum & animarum,& eſt locus incolatus & peregrinationis,
reatus & tranſgreſsionis , doloris & lachrymationis , laboris
& fatigationis, horroris & confuſionis , motus & mutationis,
fluxus & alterationis,tranſitus & corruptionis , inſolen-
tiæ & turbationis,violentiæ & oppreſsionis,frau du
lentiæ & deceptionis.Mundus notos allicit,
ignotos abijcit,multis obeſt , paucis pro-
deſt,multa promittit,pauca reddit,
& quos diuitijs & honoribus
extollit,in fine nudos
abijcere conſue-
uit.hæc ma-
giſter.

De Cœlis. Cap. 1.

1 CŒLI ſunt ſeptem.ſ.empyreum, cryſtallinum
firmamentum, Olympus.i. regio planetarum,
igneum, ſuperior pars aeris coniuncta igni, infe
rior eius pars coniuncta terræ. Inter cœlos eſt
vnum immobile.ſ. empyreum. Omnia aũt alia
ſunt mobilia, & ab ipſo primo immobili conten
ta, & luminis & influentiæ ipſius receptiua. Sic eſt deus, q̃ ſtãs
immobilis dat cuncta moueri, ſm Boethium de conſolatione.
Nam mouetur.n.localiter, quia replet oẽm locum. Hiere.23.
Cœlum & terram ego impleo. Non formaliter, quia incorru-
ptibilis. Malac.3. Ego dominus, & non mutor. Ab iſto omnia
alia & eſſentialiter & virtualiter continentur, & ipſe a nullo,
quia in ipſo ſunt omnia. ad Coloſ.1. Omnes etiã alij cœli.i.om-
nes creaturæ præter eum, naturæ ſunt mobilis & corruptibi-
lis quantum de ſe, etiam angeli. Iob 15. Ecce inter ſanctos eius
nemo eſt immutabilis. Et ab ipſo recipiunt lumen ſapientiæ,
& omnem aliam influentiam, & valorem. Per ipſum.n. moue-
mur & ſumus. Actuum 17. Vel dic de cœlo ſuperiori.i.de præ
lato vel perfecto, quia licet alij ſunt mobiles & inconſtantes,
ipſe tamen debet firmus & ſtabilis permanere. Eccleſ.5. Eſto
2 firmus in via domini. ¶ Cœlum ſm Ariſto.li.de cauſis, eſt ele
mentum, quintum ab iſtis inferioribus elementis diſtinctum.
Non eſt leue, quia tunc poſſet aſcendere. Non eſt graue, quia
tunc poſſet deſcendere. Non patitur corruptionem, nec gene-
rationem. Inquietum eſt, & mobile, & ſemper mouetur circa
polum ſtellam immobilem, ipſumq́; diametraliter circuit in-
ceſſanter. Talis eſt per oĩa vir perfectus, qui primo ſeparatus
eſt ab alijs & diſtinctus per ſuæ ſanctæ eminentiæ & vitæ ſan-
ctitatem. Act.13. Separate mihi Barnabam & Paulum. Iſte nõ
eſt leuis per inſolentiam, quia tunc aſcenderet per ſuperbiam.
Non eſt grauis.i. inclinatus ad terrena, quia tunc deſcenderet
per auaritiam. Nõ patitur corruptionem luxuriæ vel peccati,
quia iugiter mouetur per boni operis diligentiam. Circa po-
lum autem.i. Chriſtum, qui eſt immobilis & immutabilis, ſem
per mouetur, quia circa deum mouetur inceſſanter per affe-
ctionem & amicitiam, & circa ipſum diſcurrit per boni operis
complementum, nec ab eo aliqualiter ſe elongat per peccatũ.
Ideo Chriſtus ſibi dicit 2. Eſdræ 4. Propinquus mihi ſedebis,
& amicus meus vocaberis. Vel per polũ potes accipere quẽli-
3 bet ſanctum, quem debemus circuire per deuotionem. ¶ Secũ
dum Ariſto. de cœlo & mundo, Cœlum eſt vnum, nec fuerũt
nec erunt multi cœli, nec eſt locus alius quam cœlum. Vnde
illic eſt vita fixa & ſempiterna, quæ nec deficit, nec finitur.
Et eſt motus eius circularis & continuus circa polum, cuius
motor eſt ſpiritus, qui mouet illud ſua voluntate. Et dicit fir-
mamentum, quia eſt ſolidum, immutabile ſeu firmũ. Talis eſt
eccleſia, quæ eſt vna, non plures, quia vna eſt columba mea.
Can.6. Nec fuit, nec erit plures, ſed vna ſola, quæ locus eſt om
nium ſaluandorum, quia ibi eſt vita fixa.ſ. gratiæ & gloriæ, quę
nec deficit nec finitur. Hæc mouetur continuè.ſ de proſperita
te ad aduerſitatem, de pluralitate ad paucitatem, de pauperta-
te &c. & econuerſo. Nunquam tamen cadit penitus per hære-
ſim, nec a polo arctico.i. a Chriſto per infidelitatem penitus
elongatur, iuxta quod dixit Chriſtus Petro. Lucæ 22. Ego ro-
gaui pro te vt non deficiat fides tua. Et ideo firmamentum.i.
firma & ſtabilis nuncupatur, in qua ſol & luna.i. Chriſtus &
beata virgo, & ſtellæ diuerſæ.i. ſancti inter ſe differentes habi-
tant & morantur. Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo. Aba-
4 cuch.3. ¶ Omnia quæ ſunt ſub firmamento, mouentur ſecun-
dum motum eius, ſcilicet planetæ & orbes, & etiam ignis, aer,
& aqua, licet diuerſimodè, & motui firmamenti obediunt, ip-
ſumq́ue die ac nocte ſequuntur ab oriente in occidentem, &
citius & plus mouentur ſecundum motum orbis, quam ſecun
dum motum proprium. Et quanto orbis inferior eſt prior, tan
to motui firmamenti ordinatius ſe conformat ſecundum Ra-
banum. Sic verè firmamento id eſt, deo vel prælato debent
omnes orbes ſubditi id eſt, omnes inferiores obedire, & ſecun
dum motum voluntatis ſuæ ſe regere & mouere, motumq́ue
proprium id eſt, propriam voluntatem motui firmamenti id
eſt volũtati prælati vel dei ſubijcere, & poſt ipſum per obe-
dientiam circuire. Quia quocunque declinabat quæ prima
erat ſequebantur & cæteræ. Ezech.1. Et quanto quis prior eſt
& ſanctior, tanto verè ad mouendum & regendum ſe ſecundũ
voluntatem prælati ſui vel dei eſt promptior. Eccleſ.3. Quan-
to maior es, humilia te in omnibus. ¶ Quanto aliquod corpus 5
plus appropinquat cœlo, tanto magis eſt mobile, & econuerſo,
quanto remotius, tanto minus ſe ſuo motui conformat. Patet,
quia ignis ordinatior quam aer & aqua, terra autem propter
nimiam elongationem a firmamento, immobilis eſt & fixa. Sic
verè quãto quis eſt propinquior cœlo id eſt, deo per gratiam
& virtutes, tanto mouetur ordinatius & citius per obedientiã.
Et econuerſo, quanto plus a deo remouetur per peccatum,
tanto minus obedit eius voluntati, & minus mouetur per bo-
na opera. Et ideo multi ſunt homines ſicut terra id eſt, fixi &
immobiles per pigritiæ & inobedientiæ grauitatem. pſal. Fun
dauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam. Vel dic quòd quanto
quis eſt propinquior deo per gradum eccleſiaſticæ dignitatis,
tanto debet eum melius ſequi obediendo, & bene operando,
& eum imitando. Vel dic quòd quanto quis eſt alicui propin-
quior per conſanguinitatem & affinitatem, tanto debet ei ma
gis obedire. Vel expone de bona ſocietate, quia quanto quis
alicui vicinior efficitur, tantu ei in pluribus modis & actibus
magis fit ſimilis & conformis, dicens. Matthæi 8. Magiſter, ſe-
quar te quocunque ieris. ¶ Cœlum violenter, mouet ſecum in 6
feriores orbes (licet habeant contrarios motus naturaliter)
omniaque inferiora per ſui influentiam gubernantur. Sic ve-
rè debet facere prælatus, quia omnes ſubditos ſuos quando in
uenit eos habere proprios motus id eſt proprias volũtates, de-
bet eos compellere per violentiam correctionis ſequi ſuum
motum, ſi videlicet ſit bonus, & ipſos ſecum rapere, & per
bonam ſuam influentiam ipſos prouide gubernare, & ſuæ iuriſ
dictioni & motui per rigorem iuſtitiæ ſubiugare 2. ad Corint.
10. Parati ſumus ſubiugare omnem inobedientiam. Et ſicut
cœlum habet ſemper vniformem & ordinatiſſimum motum,
ſic prælatus debet habere motum voluntatis ordinatum & ma
turum, vt ſe & alios valeat regulare. Vnde 1. ad Corinthio. 14.
Omnia honeſtè & ſecundum ordinem fiant in vobis. Vel dic
quòd cœlum eſt vir iuſtus, qui inferiores potentias compellit
obedire rationi. ¶ Cœlum mouetur velociſſimè, & ideo ne 7
motus eius velocitas mundi machinam diſſiparet, voluit enim
natura motu planetarum retardare. Motus enim planetarum
proprius contrarius eſt motui firmamenti, vt ſic eius impetus
motu contrario moderetur ſecundum Rabanum. Sic ſunt
multi qui more firmamenti mouentur citiſſimè, ſcilicet ad
vindictam & iuſtitiæ executionem, quando inueniunt aliquẽ
delinquentem, non conſiderantes fragilitatem peccatoris, &
ideo ad refrenandum impetum & motum ſui rigoris, dat eis
natura id eſt, deus planetas id eſt, ſubditos qui habent motus
contrarios id eſt, qui eis contrariantur per rixas & appellatio-
nes, & ſic inuento obijce ſua iracundia temperatur. Vel dic
quod motus contrarij planetarum ſignificant motus & tenta-
tiones carnis, qui ſunt contrarij rationi, quia quando quis eſt
nimis auſterus, deus permittit eum tentari, vt humilietur. Exẽ
plum de Petro. Vel dic quòd quidam ſunt quorum motus &
impetus iracundiæ non poteſt refrenari, niſi per contrarios
motus verborum & punitionum. Et ideò vtile quod inueniãt
planetas id eſt, perſonas reſpondentes, quæ contraria ſibi re-
ſpondeant, vt quieſcant, & vt ſua iracundia moderetur. Pro-
uerbiorum 26. Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. ¶ Cœ- 8
lum licet in ſuis partibus mutet locum, in toto tamen ſuo nec
ſitum variat nec locum, quia cæteris partibus inferioribus flu
ctuantibus, cœlum nunquam motus ſui tenorem & ordinem
derelinquit, vt dicit idem. Sic verè cœlum id eſt, religio licet
mutetur & varietur quantum ad perſonas, quia ſcilicet perſo-
næ moriuntur vel mutantur de loco ad locum, ipſum tamen
cœlum religionis id eſt, ipſa integritas & vniuerſitas, vel ipſa
regula ſeu fides, nunquam moritur, ſeu mutatur. Vel dic quòd
licet partes inferiores mundanæ fluctuent & mutẽtur, & quo-
tidie varient ſtatum ſuum, cœlum tamen id eſt, eccleſia in ſuo
toto vniuerſo ſemper debet immobiliter ſtatum ſuum, regu-
lam & ordinationem & obſeruare, quia homo iuſtus in ſapiẽ-
tia manet, ſtultus autem immutatur vt luna. ¶ Secundum Ari 9
ſtote. lib. de cœlo & mundo, cœlum eſt ita perfectum & con-
ciliatum, q̃ non habet contrarium aliquod in natura, & ĩõ eſt
incorruptibile, q̃a nihil corrumpitur niſi a ſuo contrario. Sic
verè illi qui ſunt ita perfecti, ita mites, ita benigni, q̃ nullũ ha-
bent contrarium vel inimicũ in mundo, ſunt incorruptibilis
naturæ, quia.ſ. non corrũpuntur p peccatum, quia.ſ. deus tales
præſeruat. Prouerbio.28. Qui ambulat ſimpliciter, ſalu' erit.
¶ Licet cœlum non corrumpatur, nec generetur, eſt tamen

principium generationis & corruptionis, propter radios, quos
mittit ad terram, vt dicit Ariſt. Sic ſunt multi qui in ſe ſunt bo
ni, ita & per luxuriam nec generāt, nec corrumpuntur, tamen
habent ita malos radios id eſt, mala exempla, quòd in alijs cau
ſant generationem luxuriæ, & corruptionem peccati. Eccleſ.
11 43. Radijs ſuis excæcat oculos. ¶ Cœlum licet ſit vniformè
de ſe, habet tamen plures orbes & circulos, propter neceſsi-
tatem mortalium, vt ſic quolibet anno diuerſimodè mouea-
tur, quia ſi ſemper vniformiter moueretur, tantum frigus vel
tantum calorem cauſaret, quòd alimentum mortalium depe-
riret, ſecundum Ariſtot. lib. de cauſis elementorum. Cœlum
eſt deus, qui quantum ad occultam ſuam prouidentiam habet
multos circulos id eſt, plures modos ſecundum quos ſe mo-
uet & ſe habet erga nos, & ideo aliquando frigus aduerſitatis
aliquando æſtum proſperitatis cauſat, alias enim alimentum
gratiæ & virtutis penitus deperiret. Non eſt autem neceſſariū
quòd ſemper ſe habeat erga nos vno modo, imo verè vtile eſt
quòd homini deus nunc frigiditatem, nunc calorē, nunc pro-
ſperitatem, nunc aduerſitatem inducat, vt ſic alimenta diuinæ
12 gratiæ in nobis generet & producat. ¶ Cœlum habet clarita-
tem, rotunditatem, diaphaneitatem, vel perſpicuitatem. Et ſe-
cundum Macrobium in libr. de expoſitione ſomnij Scipionis,
per orbes ſuos cauſat harmonicam ſuauitatem, & motus ſui
impetus cauſat in rebus caliditatem. Sic vir perfectus habet
claritatem ſapientiæ, rotunditatem obedientiæ. Figura enim
rotunda eſt ſummè mobilis. Habet etiam perſpicuitatem ve-
ritatis & ſimplicitatis, quia quilibet videt quid habet in cor-
de interius. Cauſat etiam harmoniam gratiarum actionis &
calorem diuinæ dilectionis. Eſt etiam more cœli altus, per cō-
templationem. Omnia continens per compaſsionem. A terra
id eſt, a terrenis elongatus per eorum abominationem. Stellis
ornatus per virtutum & exemplorum poſſeſsionem. Gene. 15.
13 Suſpice cœlum, & numera ſtellas eius ſi potes. ¶ Cœlum om-
nia inferiora immutat, & tamen a nullo inferiore ſe poteſt re-
cipere aliquid. Sic verè deus mutat omnia inferiora, tempora
lia & ſpiritualia, vnumquodque ſecundum propriam qualita-
tem, ipſe tamen nullam mutationem recipit in ſeipſo pſal. Mu
14 tabis eos, & mutabūtur, tu autem idem ipſe es. ¶ Cœlum ſum-
mæ eſt perfectionis inter corporalia, ſed nihil eſt ita vile, nec
ita ſibi diſsimile in natura, quin in virtute aliqua cœleſti cor-
pori ſimiletur, & quin in aliquo, cœlo melius inueniatur. Pa-
tet de pediculis, qui habent vitam, quam tamen cœlum non
habet. Sic verè dato ꝙ homo ſit magnæ perfectionis, & vitæ
cœleſtis, non eſt tamen ita vtilis homo in natura, quin habeat
aliquam virtutem vel conditionem meliorem, quam ſint mul-
15 tæ quæ in ipſo eſſe noſcuntur. ¶ Cœlum habet altitudinē cun-
ctis præeminentem, amplitudinem cuncta continentem, pul-
chritudinem ſtellis coruſcantem, fortitudinem ſemper duran
tem. Sic verè vir perfectus debet eſſe per contemplationem
altiſsimus, quia ſcilicet eius affectio & conſideratio debet eſſe
ſurſum in paradiſum eleuata, & per contemptum ab iſtis infe-
rioribus & terrenis elongata. Vnde Eccleſ. 44. Altitudinis fir-
mamentum. & ad Philipp. 3. Conuerſatio noſtra in cœlis eſt.
Item iſte debet eſſe per charitatem ampliſsimus, quia ſcilicet
omnes homines debet in corde ſuo continere, ſcilicet ipſos di
ligendo, & eis ſubueniendo. pſalm. Extendens cœlum ſicut
pellem. Item iſte debet eſſe per honeſtatem pulcherrimus, qa
ſtellæ id eſt, virtutes & exempla debent in eo relucere. Eccle.
43. Species cœli, gloria ſtellarum, mundum illuminans. Item
iſte debet eſſe firmitate fortiſsimus, quia ſcilicet ita debet eſſe
ſolidus per conſtantiam firmitatis, perſeuerantiæ & longani-
mitatis, quòd nunquam debet corrumpi vel deficere per pec-
catum. vnde Iob 37. Tu forſitan cum eo fabricatus es cœlos,
16 qui ſolidiſsimi quaſi ære fuſi ſunt. ¶ Cœlum ſecundum Raba
num eſt ordinatiſsimè proceſsiuum, inferiorum omnium re-
gitiuum, continuè influentiæ miniſtratiuum, mirabilis harmo
niæ cauſatiuum, & omnium quæ ſub eodem ſunt, ad perfectā
obedientiam reductiuum. Sic verè vir iuſtus, & maximè præ-
latus, ſemper debet in ſuis moribus & actibus procedere ordi
natiſsime, quia nunquam debet in vno puncto ab ordine rectę
iuſtitiæ deuiare 1. ad Corinthio. 14. Omnia honeſte & ſecun-
dum ordinem fiant in vobis. Item iſte debet inferiores & ſub-
ditos ordinare & regere, & in eos monendo & inſtruendo &
temporaliter ſubueniendo influere, concentum melodiæ, lau-
dis, & gratiarum actionis continuè modulari, & tranquillita-
tem animi ſeruare pariter & ſectari Iob 38. Concentum cœli
quis dormire faciet? Item iſte debet omnia inferiora ad perfe-
ctam obedientiam reducere, quia ſcilicet motus ſenſualitatis
debet compeſcere, & ad obedientiam ſpiritus & rationis coge-
re. Prælatus etiam & eccleſiaſticus ſuis doctrinis & exemplis
debet poſt ſe trahere omnia inferiora, ſcilicet, ſubditos & lai-
cos, ipſos informando, & ad veritatis ſemitam reducendo. Eo-
rum etiam rebelliones debet reprimere, ipſos ſi neceſſe eſt, p
violentiam compeſcendo, dicens ſcilicet illud Ezechiæ 22.
In brachio extenſo & furore effuſo regnabo ſuper vos. Et de
tali cœlo dicitur illud Deuteronomij 28. Sit cœlum quod
ſupra te eſt, æneum.

De Cœlo Cryſtallino. Cap. 3.

COELVM cryſtallinum eſt aqueæ naturæ ſecun 1
dum Bedam, quæ in modum cryſtalli ibi diui-
no opere eſt gelata. & fuit neceſſaria ad tempe-
ramentum caloris motus firmamenti. Ad hoc
etiam operantur planetæ propter contrarios
motus ſuos. Firmamentum enim per cryſtallū
refrigeratur, & per planetas retardatur ſecundum Bedam &
Platonem. Per cœlum cryſtallinum quod eſt naturæ lucidę &
ſpecularis, intellige viros plenos ſapientiæ ſpiritualis, qui cla
ritatem continēt veritatis. Eſt igitur neceſſarium firmamento
id eſt prælato vel viro iuſto, quòd habeat ſecum cœlum cry-
ſtallinum id eſt, ſocios prouidos & prudentes, vt ſcilicet per
eorum conſilium, per prudentiam & maturitatem, ardor ſuæ
crudelitatis & vindictæ aliquotiens temperetur. Ad quod etiā
ſibi proficit motus contrarius planetarum id eſt, rebellio ſub-
ditorum. Eccleſ. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuæ. Vtile eſt enim
homini, rebelliones ſubditorum quandoque ſentire, vt ſem-
per in quodam timore & circunſpectione & diligentia coga-
tur viuere, & non imbecilli ſecuritate torpere. Vel dic mora-
liter quòd cœleſtes viri ad reprimēdum ardorem & zelum iu
ſtitiæ, rebellionem inferiorum orbium id eſt, carnalium appe-
tituum, in ſeipſis ſentiūt, ac per cryſtallinam ſapientiam ardo-
rem iſtum prudenter cōpeſcunt ¶. Licet aqua ſit fluxibilis & 2
& fragilis, illæ tamen quæ ſunt ſupra cœlum. ſ. in cœlo cryſtal
lino, ſolidæ ſunt atq; firmæ, lucidę, & tranquillę ſecundum gl.
ſuper pſal. ibi. Aquæ quæ ſuper cœlos ſunt. Sic licet homo ſit
fragilis & fluxibilis in hac vita, quando tamen erit ſuper firma
mentum ſ. in paradiſo, tunc more cryſtalli erit ſolidus per im-
paſsibilitatem, quia nulla paſsione poterit penetrari, lucidus
per claritatem, mobilis per agilitatem, peruius per ſubtilitatē.
¶ Cœlum cryſtallinum habet aquas in ſeipſo ligatas & conge 3
latas. Sic vir iuſtus ſemper ſecum portat aquas lachrymarum
deuotionis & compaſsionis. Vnde Iob 26. Qui ligat aquas in
nubibus ſuis. & pſal. Qui tegis aqs ſuperiora eius. Et ſicut cœ
lum cryſtallinum lucem recipit ab empyreo, & tribuit firma-
mento, ſic vir iuſtus vel prælatus a deo ſapientiæ & gratiæ lu-
cem recipit, quam in alios poſt diffundit.

De Cœlo Empyreo. Cap. 4.

COELVM empyreum eſt primum cœlum. & ſe- 1
cundum Iſidorum dicitur a pyr, quod eſt ignis,
non propter ardorem, ſed propter ſplendorem.
Et eſt quietum & immobile, ſphæricum, maxi-
mum quantitate, quia omnia corporalia conti-
net, vniformi qualitate, quia caret ſtellis. Et ſecundum Ale-
xandrum, neceſſarium fuit iſtud cœlum propter complemen
tum vniuerſi, quia videlicet corpus infimum, ſcilicet terra, eſt
immobile & opacum, ſupremum autem, ſcilicet empyreum,
immobile eſt & clarum. Et ſic inter iſta duo immobilia tota
natura voluitur vniuerſi, vt dicit Baſilius in Hexameron. Ta-
lis eſt deus, maximè factus homo, quia ſplendore ſcientiæ ru-
tilat ſuper omnes. Item eſt ſphæricus, quia ſine principio, ſine
fine. Immobilis, quia nec corrumpitur, nec ab æternis ſuis di-
ſpoſitionibus immutatur. Quia ego dominus qui non mutor.
Malac. 3. & Numeri 23. Non eſt deus vt homo &c. Maximę
eſt quantitatis, quia omnes continet creaturas, quia habet eſ-
ſentiam infinitam. Cœlum & terram ego impleo. Hierem. 23.
Hic eſt vniformis, quia æqualiter eſt ei cura de omnibus. Sap.
6. Et ideo inter ipſum & terram. i. inter deum & beatam virgi
nem omnia continentur, & diuerſimodè variantur. Iſta autem
duo immobilitate perpetua confirmantur. Non fuit enim ali-
quis quin vacillaret in fide, præter Chriſtum & virginem glo
rioſam, maximè in paſsione.

De

De Æthere. *Cap. 5.*

1 ÆTHER eſt regio planetarum ſecundum Martianum. Et eſt locus ſeparatus ab inferioribus, vbi eſt dies perpetuus, & vbi nox diurno lumini non ſuccedit, & hoc quia vmbra terræ, quæ noctis eſt cauſa, ad tam altum locum in æthere non accedit. Et ſecundum Ariſt. 2. Meteor. Æther nihil aliud eſt quam quintum elementum, quod totaliter aliud eſt a natura aliorum elementorum, quia æther neque eſt grauis, neque leuis, neque rarus, neque denſus, neque corruptionem recipit aliqualem. Talis debet eſſe eccleſiaſticus, & maximè prælatus vel religioſus, quia verè debet eſſe ſeparatus quo ad vitam & ad mores, ab inferioribus elementis id eſt, a ſecularibus & terrenis. Et hoc maximè quantum ad claritatem & lucem gratiæ & ſapientiæ, quæ in ipſo debet perpetuo permanere. Vmbra enim terræ id eſt, terrenorum affectiones, non debent ad iſtos accedere, & ideo nox. id eſt ignorantia vel peccatum nunquam in talibus debet eſſe. Nox enim non erit ibi. Apocalyp. 21. Iſti non debent eſſe graues per pigritiam, leues, per inſolentiam, rari per vanitatem, denſi per ruditatem, ſed ſemper incorruptibiles per perſeuerantiæ longanimitatē, vt dicant domine non ſum ſicut cæteri hominum. Vel expono de gloria paradiſi vbi eſt lux indefectibilis, quia claritas dei illuminabit eam, & lucerna eius eſt agnus. Apocaly. 21. Et planetæ id eſt, viri ſancti & angeli ibi habent propriè locum ſuū, quia hæc eſt hæreditas ſeruorum domini. Eſaiæ. 54. Vel dic de eccleſia, vbi eſt lux clariſſima fidei & veritatis, quæ indefectibilis eſt, quæ vmbra hæreſum vel errorum nullatenus obſcuratur. Luc. 22. Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. &c. ibi ſunt planetæ. i. diuerſa genera prælatorum vel etiā ſubditorū.

De Sphæra. *Cap. 6.*

1 SPHÆRA cœli eſt ſuperficies & rotunditas eiuſdē, quæ inter duos polos voluitur inceſſanter. Et eſt ſphæra figura perfectiſſima, tum propter eius rotunditatem, quæ caret principio atque fine, tum propter eius capacitatem, tum propter eius vniformitatem, quia æqualiter a cētro diſtat vt dicit Iſidorus. Eſt etiam figura velociſſima, quia nulla figura ad motum aptior quam rotunda. Talis eſt deus, primo quia caret principio atque fine per ſuam æternitatem, itē quia æqualiter ſe habet ad centrum id eſt, ad omnem hominē per iuſtitiæ æquitatem, & quia omnia capit vt continet per ſuam immenſitatem. Vnde quidā Philoſophus. Deus eſt ſphæra intellectualis, cuius centrum vbique eſt, circunferentia nuſquam. Vel ſphæra eſt vir perfectus, qui inter duos polos id eſt, inter natiuitatem & mortem continuis motibus, tribulationibus & mutationibus eſt ſubiectus. Iſte enim eſt capax per charitatem, vniformis per æquitatem, a centro id eſt a mundo elōgatus per voluntatariam paupertatem, mobilis per obediētiæ agilitatem, vel per bonorum operum multitudinem.

De Axe. *Cap. 7.*

1 AXIS eſt linea intellectualis, quæ inter duos polos & ſtellas immobiles procēditur, circa quam cœlum diametraliter circumfertur. Cardines ſunt extremitates ipſius axis, quæ ipſis polis infiguntur. Hemiſphærium eſt cœli medietas quā poſſumus videre. Horizon eſt circulus quem facit defectus viſus quando cœlum & terram iungi putat. Vnde Horizon id eſt, viſus terminatio.

De Circulo Lacteo. *Cap. 8.*

1 CVM in mundo ſunt plures circuli, galacia tamen eſt circulus candidior, & ſtellis notabilioribus illuſtratus. Et dicitur circulus lacteus, qui tendit verſus ſeptentrionem, qui nunquam a noſtris viſibus occultatur. Talis eſt religio, quia cum in cœlo id eſt, in eccleſia ſint plures circuli id eſt, plures ſtatus, iſte tamen eſt pulchrior & melior, & ſtellis id eſt perſonis notabilioribus, melioribus & honeſtioribus adornatur, qui etiam verſus ſeptentrionem id eſt, in frigore tribulationum eſt fundatus.

De Zodiaco. *Cap. 9.*

ZODIACVS eſt circulus duodecim ſpatijs diſtinctus, quæ quidem ſpatia duodecim ab aſtrologis ſunt ſigna vocata. Sunt autē ſigna adinuicem diſtincta, & ſtellis notabilibus denotata. Et inter iſta ſunt quatuor cardinalia, .ſ. aries, libra, cancer, & Capricornus. Zodiacus eſt eccleſia, quæ duodecī ſigna. i. 12. apl̃os continet, q fuerunt diſtincti ab inuicē proprijs ſtellis. i. proprijs donis & gratijs, quia vnuſquiſque proprium habet donum, alius ſic, alius autem ſic 1. ad Corint. 8. Inter iſtos autem, ſunt quattuor cardinales. i. principales. ſ. quattuor euangeliſtæ, quia maiori ſciētia quam cæteri vt communiter claruerūt. Aliqui ſuccedētes, ſicut Paulus & Barnabas, qui poſt aſcenſionem apoſtolatum acceperunt. Alij cadentes, ſicut Iudas & Petrus qui diuerſimodè peccauerunt, & a ſtatu gratiæ ceciderūt. Vnde de iſtis ſignis dicitur Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli, & ſint in ſigna. ¶ In zodiaco ſunt plura ſigna, quia ſ. quędam ſunt mobilia, alia immobilia, quædam principalia, alia ſub principalia, quædam naturæ igneæ, quædam naturæ terræ, quædam aereæ, quædam aqueæ. Sic in eccleſia ſunt plures perſonæ, quarū quædā ſunt mobiles ad bona opera, quędam nō, quędam ſunt principales vt prælati, alij ſubprincipales vt ſubditi, quidam ſunt ignei per charitatem, alij terrei per tepiditatem, quidam aerei per contemplationē, alij aquei per carnalitatis infectionem. ¶ Planetæ exaltantur in aliquibus ſignis, & in alijs deprimuntur. Vnde Sol exaltatur in ariete, & in libra deprimitur. Sic verè ſol Chriſtus exaltatur & regnat in illis qui ſunt ſimiles arieti. i. in bonis, qui virtutum vellere ſunt induti. In libra autem id eſt, in diuitibus qui non ceſſant pecuniam librare & computare, in iſtis dico regimen perdit, quia tales de deo non curant, dicentes illud Luc. 19. Nolumus hunc regnare ſuper nos. Vel dic quod diuites nunc quando ſunt in ariete. i. in petulantia & cornuta ſuperbia, exaltantur per temporalem proſperitatem, ſed finaliter in iudicio quando erunt in libra, tunc deprimentur per æternam aduerſitatem, quia generaliter verum eſt q qui in vno loco & ſtatu & negotio deprimitur, in alio eleuatur. ¶ Planeta ſemper eſt fortior in domo propria quam in aliena, & ex fortitudine ſigni in quo eſt, fortificatur, & ex eius debilitate debilitatur, ſicut vir fortis fortior eſt in equo forti quam debili. Sic verè quilibet fortior eſt & potentior in domo & patria ſua, quam aliena vt communiter, quia ibi habet amicos & famulos & alios adiutores. Vel dic q omnis homo fortior ad reſiſtendum vitijs in domo ſua exiſtit. i. in ſtatu ſuo, ſiue ſit regularis ſiue ſecularis, quam in aliena. i. q̃ ſi aliena officia vſurparet, quia ſi ſit eccleſiaſticus, nō debet mūdi negotia miniſtrare. Quod tñ eſt contra eccleſiaſticos ꝓpria beneficia dimittentes, & magnatum curias frequentātes. Cōtra quos dicitur Luc. 9. Nolite tranſire de domo in domum. Et quanto coniungitur cū meliori & fortiori ſigno. i. melioribus ſocijs, tanto fortioris efficaciæ reperitur, & econuerſo, quanto ſocios habet debiliores & imperfectiores, tanto minus ſufficit operari. Quia verè multum proficit vel officit bonitas vel malignitas ſociorum. Ideo benè conſulitur Eccleſ. 37. Cum viro ſancto aſſiduus eſto. Vel dic q tutius eſt eſſe in religionē, vel in ſtatu melior, quam in alio minus bono. ¶ Secūdū Meſſuel, ſm ſignorum ortus & occaſus, oppoſitiones & cōiunctiones, aſpectus beneuolos, & maleuolos, diuerſa & cōtraria accidūt in hoc mundo, & vt dicit, illa quæ in natura generantur ſub forti ſigno maſculino aſcēdente, & forti planeta, & bono aſpectu, bonæ ſunt diſpoſitionis, & econtrario. Signa ſunt prælati eccleſiæ, vel principes mundi, q a verè per eorū ortus & occaſus, oppoſitiones & inimicitias, coniunctiones & amicitias, diuerſa accidūt in hoc mundo, vtpote pax vel Guerra &c. quia ſm naturā ſuperiorū ſubditi regulant̄. Vnde ſi ſignū. i. ꝑlatus vel princeps fuerit aſcendēs per cœleſtium affectionē & contemplationē, maſculinus per virtutis & fortitudinis perfectionem, tunc verè illa quæ ſub eo generātur. i. ſubditi ſub ipſo degentes, bonæ erunt diſpoſitionis & temporaliter & ſpiritualiter, quia beata eſt terra cuius rex eſt ſapiens. Eccleſ. 10. Nam ſm beatum Gregoriū, Vita maiorū facile trahitur ad exēplū, quia ſicut dicitur Eccleſ. 10. Secundū iudicē ciuitatis, ſic & hi qui habitāt in ea. ¶ Aliqua ſunt ſigna quæ dicuntur dom' angulares ſcilicet ſigna cardinalia. Alia dicuntur domus ſuccedentes. Alia domus cadētes. Sed inter illa angulares maioris

ſunt virtutis quam quæcunq; aliæ,ſecundum Meſaelem. Sic
in mundo vel eccleſia, quidam ſunt angulares id eſt, princi-
pales & prælati,alij ſuccedentes.i.ſubditi, alij penitus caden-
tes.i.mali.Sed verè illi qui ſunt angulares.i.principales & præ
lati & iudices, ſemper debent eſſe alijs meliores, & in bonis
operibus fortiores.Ideo de Saule electo dicitur ꝙ in toto Iſra
7 el non erat vir melior illo 1.Regű 9. ¶ Inter ſigna,omnia ſunt
bonæ ſignificationis & influentiæ præter duo.ſ.octauum, qui
dicitur ſcorpius,& vndecimum,qui dicitur Aquarius. Et ra-
tio eſt,quia Mars dominatur in octauo, & Saturnus in vnde-
cimo,qui ſunt planetæ maleuoli.Et ideo octauum vocatur do
mus mortis & debilitatis omnium rerum, & in illo eſt gaudiű
Martis.Vndecimum autem vocatur domus inimicitiæ, triſti-
tiæ & laboris.Chariſsimi per numerum octauum qui excedit
& tranſgreditur numerum ſeptenarium,intelligo illos qui per
peccatum traſgrediuntur ſeptem virtutes.Per vndecimum au
tem intelligo qui tranſgrediuntur denarium decalogi. Dico
igitur ꝙ illi hoies qui dicũtur octauus vel vndecimus.i. ꝗ per
peccatum tranſgrediuntur ſeptem virtutes,& decem mãdata,
peſsimi ſunt,ſ.mundi peccatores. Nam in quibuſdam iſtorum
dominatur Mars.i.deus belli.ſ.ira,rixa,diſcordia,odium & ini
micitia,& ideo iſti dicũtur domus mortis,quia verè mors ęter
na apud eos poterit perpetuo hoſpitari.Et etiam tales ſæpe cõ
ſueuerunt mortem corporalem per occiſionem,& mortem ſpi
ritualem per detractionem inducere, & ideo a morte æterna
digni ſunt deuorari.vnde pſal.In inferno poſiti ſunt, mors de-
paſcet eos. Item alij ſunt peccatores in quibus dominatur Sa-
turnus,qui dicitur a ſaturitate.i.mũdi proſperitas,quæ ipſos ſa
tiat mundi bonis.Et ideo tales dicuntur domus inimicitiæ, tri
ſtitiæ & laboris,quia verè mundi diuites ſemper ſunt in inimi
citia,triſtitia & labore,& hoc propter diuitias acquirendas,&
multiplicandas.Vnde Hie.9.Vt iniquæ agerent,laborauerunt
& Eſ.54.In multitudine viæ tuæ laboraſti &c. Et nota quomo
8 do laborant circumeundo nundinas & mercata.¶ Signa dicun
tur mutuo ſe aſpicere,quia planeta exiſtens in vno ſigno,reſpi
cit ante & retro.Sed quidam ſunt aſpectus mediæ amicitiæ,q-
dam perfectæ amicitiæ,alij mediæ inimicitiæ,alij perfectæ ini
micitiæ ſecundum Meſaelem.Sic verè homines debent ſe mu-
tuo aſpicere per mutuã charitatẽ,debent ẽt per prouidentiam
aſpicere ante & retro.i.ad præterita & futura,quia ſecundum
Senecam, Futura præcaue, præterita meditare. Veruntamen
hodie ſunt multi aſpectus.ſ.quidam amicitiæ inter bonos, alij
inimicitiæ inter malos & inuidos, & in iſtis etiam alij ſunt
completi,alij ſunt medij & imperfecti, quia & amor & odium
recipiunt magis & minus 2.ad Corint.12.Plus diligens minus
9 diligat.¶ Item ſecundum Aſtrologos,ille aſpectus dicitur op-
timus ſecundum Meſaelem,qui quidem dicitur tertius, & eſt
quando ſignum arietis reſpicit ſagittarium poſt ſe, & Leonem
ante ſe. Ille autem dicitur peſsimus, quando aries reſpicit ſi-
gnum piſcium poſt ſe,& libram ante ſe.Primus enim aſpectus
eſt amicitiæ ſecundus inimicitiæ cõpletæ. Chariſsimi per arie
tem qui eſt ſignum diurnum & igneum, intelligo quemlibet
qui in die vitæ præſentis igne comburitur cupiditatis.i.omnẽ
hominem.Iſte enim poteſt habere plures aſpectus & conſide-
rationes & bonas & malas,ſed verè illa dicitur optima, quan-
do homo reſpicit & conſiderat Leonem.i.diabolũ ante ſe, qui
eum poſt mortem expectat ad deuorandum,& ſagittariũ poſt
ſe.i.mortem quæ eum ſequitur,& eum multis tribulationibus
impetit & ſagittat. Nam conſideratio hoſtis & mortis inducit
dei timorem.Ideo de diuinis animalibus dicitur Ezec.1. ꝙ ha
bebant oculos ante & retro.Sed verè quando aries.i. homo re
ſpicit libram.i.mundi diuitias, quæ librantur & ponderantur,
& piſces.i.mũdi delicias & voluptates,vel mulieres delicioſas
tunc peſsime conſiderat,& dei inimicitiam tunc incurrit.Ho-
mo enim nõ debet habere oculos ad iſta peritura.Vnde debet
dicere.Auerte oculos meos ne videant vanitatem, quantũ ad
diuitias & delicias.Dicitur enim Eccle.9.Auerte oculos tuos
10 a muliere compta. ¶ Coniunctio planetarum bona eſt ſi pla-
netæ ſint boni,& mala ſi fuerint mali.Oppoſitio autem plane-
tarum ſemper eſt mala ſecundum Meſaelem. Sic verè coniun
ctio.i.amicitia & ſocietas hominum bona eſt,ſi boni ſint.Mala
autem ſi mali ſint, quia ſicut ſpinæ inuicem ſe cõplectunt &c.
Oppoſitio autem planetarum id eſt inimicitia hominum ſiue
boni fuerint ſiue mali, ſemper eſt mala, quia nulli licet odire
fratrem ſuum.vnde.Diligite inimicos veſtros.Luc.6. quia qui
odit fratrem ſuum,manet in morte 1.Ioan.3.

De Ariete. *Cap. 10.*

SIGNVM primũ eſt Aries,quo ſecundum Me- 1
ſaelem eſt ſignum igneum, maſculinũ, diurnũ,
inſtabile,domus Martis,& Solis exaltatio. Pri-
ma facies eius Martis,ſecunda Solis,tertia Vene
ris.domus eſt vitæ natiuitatis. Talis eſt vir per-
fectus,quia eſt igneus per charitatem,maſculi-
nus per virtutum & virium probitatem, diurnus per clarã ve
ritatem,inſtabilis per bonorum operum mobilitatem, vel per
obedientiæ velocitatem.Et tales ſunt domus Martis, quia om
nes qui volunt piè agere,perſecutionem patiuntur.ſ. pugnę &
tribulationis,quia.ſ.boni ſuſtinent hodie multas pœnas, quia
omnes qui volunt piè agere,perſecutionem patiuntur 2.ad Ti
mo.3.Sol tamen.i.Chriſtus in iſtis regnat,& exaltatur & glo-
rificatur,& in talibus delectatur.Et ideo ſunt domus vitæ, quia
vitam æternam hoſpitabuntur & recipient in ſeipſis. Sapien-
tia enim vitam tribuit poſſeſſori ſuo. Eccleſ.7. Vel expone de
malis,qui ſunt ignei per iracundiam,maſculini per luxuriam,
diurni per auaritiam,quia.ſ.nocte vtuntur pro die, circa tem-
poralia laborando.Eccleſ.38.Noctem quaſi diem tranſigit.In
ſtabiles per inſolentiam.Et Sol.i.mundi proſperitas in talibus
exaltatur,& apud eos quam plurimum honoratur,& iõ Mars
.i.iracundia & contentio,Sol.i.mundi gloria & poſſeſsio, Ve-
nus.i.luxuria & infectio in corde talium habẽt domũ. ¶ Aries 2
facit in illis in quibus dominatur,multos capillos,corpus cur-
uum,faciem obliquam, oculos graues, aures breues, collum
longum ſm Meſaelem.Iſte eſt Chriſtus,qui fuit aries ſignum
igneum propter ipſius charitatem. Fuit etiam Aries animal,
propter eius paſsionẽ, quia immolatus eſt more arietis in ara
crucis. Illi igitur in quibus Chriſtus dominatꝰ.ſ. boni poſſunt
ſic cognoſci,quia habent capillorum.i.virtutum multitudinẽ.
Curui ſunt per reuerentiam & humilitatem. Oculos habent
graues per maturitatem, quia non mouent eos leuiter. Vodę
q̃nq; aures.i.auditum,habent breues & curtas, quia.ſ. parum
curant audire verba falſa,vana, detractionem, garrulitatem.
vnde Eccleſ 28.Noli audire linguam nequam.Collum etiã.i.
deuotionẽ quæ attrahit ſpiritum,debent habere lõgum ꝑ per
ſeuerantiam & longanimitatem.Vel dic ꝙ illi in quibus aries
.i.diabolus dominatur.ſ.peccatores,abundant in pilis.i. in di-
uitijs.Curui ſunt per auaritiam,& ad terram inclinati per cu-
piditatem.Facie obliqui per inuidiam & falſitatem.Aures au-
tem habent breues,quia.ſ.nolunt audire aliquod bonum ver-
bum vel ſermonem.Vnde 2.ad Timo.4.A veritate quidem au
ditum auertent,ad fabulas autem conuertentur.

De Tauro. *Cap. 11.*

TAVRVS eſt ſignum terreum, frigidum & ſic- 1
cum,nocturnum,fixũ, domus Veneris. domini
eius, Venus, Luna Mars ſm Miſaelem.Taurus
animal eſt elatum,& ſignificat mundi ſuperbos
diuites & potentes, quia pro certo ſunt terrei,
per auaritiam, quia non vacant niſi ad terrena,
frigidi per indeuotionem,ſicci per incompaſsionem,nocturnĩ
per ignorantiæ cœcitatem,vel per malorum operum ſuorum
velatã & palliatam falſitatem,fixi per pigritiæ tepiditatẽ,do-
mus Veneris per luxuriæ fœditatem.In iſtis autem dominatur
Venꝰ,& regnat.i.luxuria,Luna.i.defluẽs incõſtãtia, Mars deꝰ
belli.i.iracũdia.Ideo dr̃ Eccle.6.Ne te extollas in cogitatione
tua ſicut taurus.Et dr̃ domus poſſeſsionis & dationis,quia iſti
præ cæteris poſsident & abundãt,& ẽt ſolent ſibi inuicẽ dona
dare.Lu.6. Pctõres pctõribus fœnerantꝰ vt recipiant æqualia.
Taurus.n.terrã ſulcat,& ſignificat diuites,qui vacant penitus
in terrenis.Nati in cõſtellatione tauri habent,faciẽ curuã, na-
ſum grãdẽ,nares amplas,oculos graues, capillos elatos & ni-
gros.Verecũdũ efficit hoiem & honeſtũ,tñ vanum ſm Miſae
lẽ.Sic verè vir iuſtus & pfectus habet faciẽ.i.voluntatẽ curuã
per humilitatẽ, nares deuotionis amplas, naſum diſcretionis
grandem,oculos intellectus graues, capillos affectionum ela
tos,ſcilicet ad cœleſtia.Verecundus eſt & honeſtus,&c.

De Geminis. *Cap. 12.*

GEMINI ſecundum Miſaelem eſt ſignum aereum 1
maſculinum,diurnũ,mediocre, nã Saturnus eſt de
die dñs triplicitatis eius,Mercurius de nocte. Iupi
ter participat cũ eiſdẽ.Sic verè illi ꝗ ſunt gemini ꝑ
chari-

charitatē & duplices,ſunt aerei p cōſciētię puritatē,maſculini p variū ſpālū pbitatē, diurni & luminoſi per veritatē, mediocres per prudentia & maturitatem. Dominatur eius Saturnus maleuolus & frigid⁹ ideſt, tribulatio mūdana & hoc de die.i. dum ſunt in die vitæ præſentis, quia.ſ.nunc multæ tribulationes iuſtorum. Sed verè de nocte.i.poſt mortem dominatur in eis Mercurius.i. Mercimonia gloriæ æternæ. Iupiter autem.i. iuuans pater deus,in vtroq;.i.in vita iſta & in futura regnat in eis.ſ.ipſos in tribulationibus adiuuādo,& in futuro ipſis æter-
2 næ vitæ præmia largiendo.Regnabit ſuper te deus tuus.¶ Gemini eſt domus Mercurij,& exaltatio caudæ draconis ſm Miſaelem. & in eo dominatur Saturnus. Sic verè illi qui in actibus & verbis ſuis ſunt gemini & duplices,ſunt domus & hoſpitium Mercurij,qui cum bonis eſt bonus, & cum malis malus.i.mutatur & variatur. Cauda etiam draconis.i. malitia diaboli in eis regnat. Et Saturnus.i.inuidia ſolet in talibus dominari. Saturnus.n.qui facit ſuos triſtes & melancholicos,ſignificat inuidiam. Ideo bene dicitur Iaco.1. Vir duplex animo, in-
3 conſtans eſt in omnibus vijs ſuis.¶ Gemini eſt regio cœli,quæ facit homines qui in eius conſtellatione naſcuntur, pulchros & fortunatos,& eſt domus propinquitatis,conſilij, religionis fidelitatis,epularum & ſomniorum, & diſponit hominem ad litteram & ſcripturam,ſm Miſaelem & Martianum. Talis debet eſſe eccleſia,vel religio,quæ eſt pars cœli.i.eccleſiæ, quia verè homines qui ſibi ſunt ſubditi.ſ.religioſi & clerici,debent eſſe pulchri per honeſtatem,fortunati per bonorum operum multiplicitatē. Hæc.n.debet eſſe domus propinquitatis.i.amicitię & charitatis,conſilij & veritatis,religionis & honeſtatis & fidelitatis,& epularum.i.ſacræ ſcripturæ, quæ eſt cibus animæ. Item ſomniorum.i.contemplationis,quæ ſemper ſomniat de futuris,vt quilibet dicat. Vidi ſomnium &c. Ideo de tali domo dicitur Eſai.56. Domus mea domus orationis vocabitur.
4 ¶ Caſtor & pollux ſunt duæ ſtellæ in ſigno gemini.& ſm Martianum,in æſtate quando noctes ſunt breuiſsime dum vna iſtarum nobis oritur,alia occidit. Et ideo finxerunt poetæ q̄ fuerunt duo viri,quorū vnus cœlos,alius inferos occupauit. Sic verè in mundo ſunt duæ ſtellæ,duo viri.i.duo hominum genera.ſ.pauperes & diuites, ſed verè in æſtate.i. in feruore finalis iudicij,vnus eleuabitur,& alius cadet,quia pauperes,tunc eleuabuntur in cœlum,& diuites cadent & defluent in infernū. & ſic ad litteram vnus cœlos, alius inferos occupabit. Ipſe aſcendet, tu autem deſcendes, & eris inferior, dicitur malis diuitibus Deutero.28.

De Cancro. Cap. 13.

1 CANCER eſt ſignum aqueum,fœmineum,nocturnū,inſtabile,domus lunæ. domini eius Venus,Mars & Luna. Et eſt domus patris Caſarū & vinearum,& omnium quæ ſunt ſuper terram hominem facit rudem & incompoſitum. In iſto ſigno ſecundum Albumazar oritur canicula, ſtella ferventiſsima,& turbat aerem. Talis eſt mūdus, quia verè mobilis & inſtabilis eſt,& nunquam in eodem ſtatu permanet,quantum ad conſuetudines ſuas,quæ quotidie mutantur, & quantum etiam ad homines,qui quotidie moriuntur & naſcuntur. Et ideo dicitur domus lunę,quia luna mutabilis.ſ.mundi proſperitas vel fortuna in mundo tantum locum habet. Et in hoc ſigno dominātur tres planetæ.i. tria genera vitiorum.ſ. Venus.i.luxuria,luna cornuta.i.in ſupbia, Mars feruens.i.auaritia,quia omne quod eſt in mundo,aut eſt concupiſcentia carnis,aut concupiſcentia oculorum,aut ſuperbia vitæ 1. Ioan.2. Stella etiam canicula.i. auari feruore cupiditatis inflammati, in iſto ſigno habitant, qui aerem ſibi propinquū.i. patriam in qua ſunt,turbant propter ſuas vſuras, rapinas, violentias, & moleſtant,quia ſicut dicitur Prouerb.15 Conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. Et ideo bene ſequitur q̄ iſtud ſignum.ſ.mundus,facit hominem rudem & incompoſitum quo ad deum. Vel dic q̄ eſt peccator mollis,inſtabilis & effœminatus, lunæ.i.incōſtantiæ vel cornutæ ſuperbiæ, Veneris.i.luxoriæ,Martis.i.iracundiæ habitaculum atq; domus,in quo ſol i. Chriſtus,ab eo recedendo efficitur retrogradus,& in quo canicula.i.auaritia ſemper feruet, quæ aerē ſuæ conſcientiæ ſemper mouet.pſalm. Circundederunt me canes multi.¶ Sol effi-
2 citur retrogradus in octauo gradu cancri. Nam quando Sol eſt in cancro, tunc incipit verſus auſtrales circulos reuenire. Et ideo ſm Iſido.dicitur cancer,quod eſt animal retrogradū. Cancer eſt mundus,qui ſemper retrograditur per vitia & peccata. Sed pro certo in octauo gradu.i.tempore circunciſionis, quæ octauo die fiebat.i. in ſtatu & populo Iudæorum, Sol.i. Chriſtus factus eſt retrogradus per incarnationem. Nam cū iſte ſol ad nos tantum ſe appropinquauerit per ſuam charitatem & dilectionem, quouſq; ad cancrum.i. Iudaicum populū venit per incarnationem,voluit tamen fieri retrogradus.i. iterum reuerti vnde venerat,per aſcenſionem,dicens Thob. 12 Tempus eſt vt reuertar ad eum qui me miſit. Vel dic q̄ tunc fuit Sol dei filius retrogradus, quando in iſto octauo ſigno.i. in populo Iudaico ad humanitatem extitit inclinatus. Eccleſ. 48. Retroredijt ſol, & addidit vitam regi. Vel dic q̄ ſol apud Iudæos factus eſt retrogradus,inquantū iſte populus a vero ſidei lumine,& a Chriſto factus eſt alienus. Hie.15. Occidit ſol dū adhuc eſſet dies. Vel dic q̄ tunc Chriſtus ab homine fugit & retrograditur,quādo ad octauum gradū.i. ad tranſgreſſionem ſeptenarij virtutum & ſacramentorum venitur.

De Leone. Cap. 14.

LEO eſt ſignum igneum,maſculinum, diurnum, fixum,domus ſolis,& illius exaltatio. Prima facies eius Saturni,ſecūda Iouis,tertia Martis. Domus eſt filiorum, nouorum veſtimentorum, librorum & honorum,ſm Miſaelem. Leo iſte ſignificat bonum principē vel prælatum, quia ſicut Leo eſt rex animalium,ſic tales ſunt reges & iudices aliorum. Sed verè tales debent eſſe ignei per ſeueritatem, diurni, & clari per veritatem,maſculini per probitatem, fixi per conſtantiæ firmitatem, domus & habitaculum Solis Chriſti per gratiam & charitatē,vel domus ſolis,iuſtitiæ ſupple, per ęquitatem,& ipſius exaltatio per ſui nominis magnificationem, & & per diuinæ laudis iocunditatem. Vnde Eſa.19. Ciuitas ſolis vocabitur. Et hic debet habere tres planetas.i. tres ſpeciales virtutes.ſ.Saturnum,qui pauperes ſatiat.i.pietatē. Iouem, qui deus dicebatur.i.auctoritatem. Martē,qui eſt deus belli.i. contra aduerſa omnia ſtrenuitatem,vel contra dyſcolos ſeueritatem. Iſta.n.tria maximè ſpectant ad prælatum vel principē.ſ. q̄ in ipſo ſit pietas,auctoritas,& ſtrenuitas. Iſte debet eſſe domus filiorum,quia omnes filij.i.omnes ſubditi ſui debent habere refugium ad eum ſicut ad domum. Nouorum veſtimentorum,quia debet habere nouitatem virtutum & morum. Eccleſ 9 Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. Librorū ēt debet eſſe domus.i.ſcientiarum & diſcretionis. Sap.6. Diligite lumen ſapientiæ omnes qui præeſtis populis. Item honorum, quia.ſ.ille debet quēlibet ſubditum vel alium honorare, promouere,officiare & beneficiare ſm meritum ſuum 1.ad Tim. 5. Qui bene præ ſunt præsbyteri,duplici honore digni ſunt.

De Virgine. Cap. 15.

VIRGO eſt ſignum terreum,fœmineum,nocturnū,mediocre,domus Mercurij. dñi eius Venus Luna & Mars. Prima facies eius Solis. Secunda Veneris. Tertia Mercurij. Pulchros facit oculos faciemq́ue decoram,& mitigat voluptatem ſm Miſaelem. Et dicitur domus ſeruorum & beſtiarum. Iuſtitiā ſignificat,& mutationē de loco ad locū. Talis eſt per oīa beata virgo, quia iſta eſt & fuit terrea per humilitatē, frigida per caſtitatem,fœminea per pietatem,& nocturna per ſui abſconſionem mediocris per maturam diſcretionem. Mercurius qui ſtatim ad naturam illius cui cōiungitur ſe inclinat, ſignificat benignitatem,quæ vult voluntatem omnium adimplere. Fuit igitur in ea Mercurius.i. benignitas in affectione. Venus q̄ dicitur lucifer.i.honeſtas in conuerſatione. Luna alba .i.albedo caſtitatis. Mars rubeus.i.rubedo charitatis. Et ideo Sol.i. Chriſtus,primā eius faciem.i.animā occupauit, carnē.ſ. aſſumendo. Abacuc.3. Sol & Luna ſteterūt in habitaculo ſuo. Hæc etiam domus ſeruorum.i.peccatorū, quia verè peccatores q̄ ſerui ſunt corruptionis 2.Pe.2.(quia q̄ facit pctm,ſeruus eſt peccati. Ioan 8.)qui ēt dicuntur beſtiæ ſine ſenſu, iſti dico habent eam pro refugio & pro domo, quia.ſ. facit eos iuſtos, & mutari de loco ad locū.i. de peccato ad gratiā, de pœna ad gloriā. Et ideo dicitur q̄ iuſtitiā ſignificat & mutationē. Illos ēt in quibus dominatur.i.qui ſunt ſibi deuoti, facit pulchros & gratioſos,q̄tum ad oculos diſcretionis,& q̄tū ad faciē conuerſationis,quia fortitudo & decor indumentū eius. Prou.31.

De Libra. *Cap. 16.*

a LIBRA eſt ſignum aqueum, maſculinum, diurnum, inſtabile, domus Veneris, domini eius Saturnus, Mercurius, & Iupiter. Domus eſt vxoris & nuptiarum, litis & contentionis, furti & rapinæ, ſm Miſaelem. Per libram quæ eſt inſtrumentum ponderandi, intelligo mundi diuites & auaros, qui in librandis pecunijs occupantur. Et etiam alios peccatores, potiſsimè malos iudices & iniquos, qui alios habent iuſtè iudicare & librare. Tales ſunt aquei.i. molles & debiles ad operandum, maſculini.i. potentes ad luxuriandum diurni.i. vigiles & ſolliciti ad lucrandum, & circa mundi negotia laborandum, quia.ſ. vadunt de nocte ſicut de die ad nundinas & mercata. Iob 27. Noctem verterunt in diem. Inſtabiles etiam ſunt.i. infirmi ad reſiſtendum, quia.ſ. tentationes & tribulationes nequeunt ſuſtinere. Thren. 1. Peccatum peccauit Hieruſalem, propterea inſtabilis facta eſt. Iſti etiam ſunt domus Veneris.i. luxuriæ, Saturni qui terræ præeſt.i. auaritiæ, Mercurij vagabilis.i. vanitatis & ſuperbiæ, vel leuitatis & inſolétiæ, Iouis
b qui interpretatur inimicus ſeparans.i. inuidiæ vel iracundiæ, odij & iniuriæ. Nam hodie mundi diuites in iſtis vitijs ſpecialiter abundát.ſ. in luxuria, auaritia, ſuperbia, incóſtantia, odio vel inuidia. Et ideo bene dicitur q iſti ſunt domus vxoris & nuptiarum quantum ad luxuriam, litis & contentionis quantum ad iracundiam, furti & rapinæ quantum ad auaritiam. Iõ iſtis dicit Eſa. 3. Rapina pauperis in domo veſtra. Et nota quomodo ſunt domus litis, quia.ſ. ſæpe litigant inuicem propter temporalia. Domus etiam furti, quia bona circunſtantium vicinorum furantur per fraudes & vſuras, & etiam quandoque per excoriationes & extorſiones publicæ rapiunt & furantur. Ideo de malis iudicibus dicitur Eſa. 1. Principes eius infideles, ſocij furum. Vel dic q libra eſt mundus, vbi homines librãtur & exercentur, qui reuera eſt inſtabilis vltra modum, qui pro certo eſt domus furti & Veneris, &c. ſicut ſupra. Iõ de iſta domo dicitur Hier. 7. Spelunca latronum eſt domus iſta. Vel dic contra malos nummularios & alios mercatores, qui pecunias librant, quia vt communiter iſti ſunt domus furti, quia.ſ. diuerſis fraudibus pecunias furantur. Vel dic contra malos doctores, qui librant & ponderant verba ſcripturæ, &c. ſicut ſupra. ¶ Quando ſol eſt in libra, tunc facit noctes & dies equos, & iõ dicitur libra, quia monſtrat ponderum æquitatem. Sic verè quando iudex eſt in libra iuſtitiæ, tunc neceſſario facit æquinoctium id eſt, equale iudicium inter virum & proximum ſuum, alijs non. Vel dic quòd quando ſol id eſt, Christus aſcédet ſignum libræ id eſt, thronum iudicij, vbi facta omnium librabit & ponderabit, tunc verè equinoctium faciet id eſt, iudicij equitatem, quia & noctem & diem id eſt, peccatorem & iuſtum ſecundum normam iuſtitiæ adequabit, reddens vnicuiq; quod ſuum eſt, malis pœnam, iuſtis gloriam. Malachi. 2. Lex
c æquitatis fuit in ore eius, in pace & æquitate ambulauit. Vel dic quòd Sol eſt iuſtus, qui quo ad dies & noctes.i. quo ad proſpera & aduerſa debet eſſe æqualiter libratus, & non plus per vnum quam per aliud motus, nec per proſpera elatus, nec per aduerſa turbatus.

De Scorpio. *Cap. 17.*

a SCORPIVS eſt ſignum aqueum, frigidum & ſiccum & nocturnum domus martis, & nullius exaltatio. In eo etiam dominantur quatuor planetæ, ſ. Venus, Mars, Luna, Sol, ſecundum Miſaelem. Tales ſunt inuidi, quia aquei per mollitié & imperfectionem, frigidi per indeuotioné, ſicci per incompaſsioné, nocturni p ſuorũ malorũ operũ occultationem. Domus ſunt Martis.i. litis & contentionis. Et nullius apud eos exaltatur, quia.ſ. nullum reputant dignum exaltatione, & ita ſunt inuidi, q nullum promouent vel exaltant. Et iõ quattuor planetæ.i. quatuor vitia in talibus dominantur, ſ. Venus.i. luxuria. Mars.i. odium vel iracundia. Luna mutabilis.i. inconſtantia. Sol ſolus lucens.i. ſuperbia, quia iſti volunt ſoli videri & apparere. Nunc manducabo de bonis meis ſolus. Eccle. 11. Et iſti dicuntur Scorpius, quia ſicut eſt animal venenoſum, quod facie lambit, & cauda pungit, ſic iſti quando habét inuidiam ſuper aliquem, ſæpe lambunt eum, applaudendo & adulando in facie.i. in præſentia, ſed verè a parte retro.i. in abſentia eſt aculeus fallaciæ & detractionis, quia.ſ. quãdo eſt abſens, ipſum pungunt per detractionem & accuſationem & infamationem. Ideo iſtis ſic punctis põt dici illud Ezec. 2. Impij & ſubuerſores ſunt tecum, & cũ Scorpionibus habitas. ¶ Scor-
b pius eſt regio quæ ſm Miſaelé, membris deſeruit generatiuis faciem dat paruam, multos capillos, oculos paruos, crura longa, pedes magnos, & hoiem facit inſtabilem, & iraſcenté. Domus eſt mortis, timoris, delicti & laboris, belli, damni, & calliditatis & ingenij, ſm Miſaelem. Talis eſt mũdus, q iſte ſeruit membris.i. perſonis generatiuis, quæ vacant ad cõiugiũ.ſ. acti-
c uis. Illi aũt in quibus dominatur.ſ. mundani, qui cor & affectũ in eo ponunt, habent faciem conſcientiæ paruã, oculos diſcretionis paruos, capillos diuitiarum multos, crura & pedes affectionũ magnos. Hoies ét facit inſtabiles & iracundos, & eſt domus mortis, quia pro certo in mundo eſt mors & animæ & corporis. Eſt etiam ibi timor, labor, delictum, bellum, damnũ, calliditas & falſitas, quia vt dicitur Oſeæ 4. Adulteriũ, furtũ, homicidiũ, inũdauerunt ſuper terram, & ſanguis ſanguinem tetigit. Et ideo iſte bene dicitur Scorpius, quia.ſ. poſtq̃ ſatis lam-
d buerit hominem, applaudendo per proſperitatem, puncturá mortis æternæ in fine infigit per damnationem & aduerſitaté. Vel expone de inferno, vbi ſunt omnia iſta incommoda.

De Sagittario. *Cap. 18.*

a SAGITTARIVS eſt ſignum igneum, maſculinum, diurnum, mediocre. Dominos habet Solem, Iouem & Saturnũ. Prima facies eius Mercurij, ſecunda Luna, tertia Martis. In motu facit delectari, ideo dicitur domus itineris, fidei, ſapientiæ, Magiſterij, honoris, Aſtrorum, diuinationis & ſomniorum. Talis debet eſſe prædicator, & etiam prælatus, vel quilibet eccleſiaſticus, vel perfectus, q peccatores mundi reprehendendo arguit & ſagittat, quia verè debet
b eſſe igneus per charitatem, maſculinus per probitaté, diurnus per veritatem, mediocris per maturitatem. Domus debet eſſe Solis qui mundum calefacit.i. charitatis, Iouis qui nulli nocet.i. benignitatis, Saturni qui omnes ſatiat.i. pietatis, quia.ſ. charitas, benignitas & pietas debent in eccleſiaſticis abũdare. Vnde 1. Petr. 3. Miſericordes, modeſti, humiles. Et iſte pro certo facit auditores & ſubditos in quos agit, in motu bonorũ operũ delectari. Iſte dicitur domus itineris, quia iter oſtendit ad cœlum. Peregrinationis, quia prædicando debet diſcurrere ſicut Peregrinus. Fidei, quia debet ſcire fidei ſacramenta. Sapientię quia debet eſſe maturus & ſapiés. Magiſterij, q eſt aliorũ doctor & magiſter. Honoris, quia habet officiũ honorabile, vel quia deum debet honorare. Aſtrorum, quia debet de aſtris & cœleſtibus loqui. Diuinationis, quia debet de ignotis & futu-
c ris inferni tormentis alijs prædicare. Somniorũ, quia debet p deuotionem de futura gloria ſomniare. Ideo Paulus dicebat. Conſtitutus ſum ego apoſtolus & Magiſter gentium 2. ad Tim. 1. Vel dic q iſte eſt mundus, qui dicitur ſagittarius, quia bonos ſagittat per tribulationes. Et vere iſte eſt domus itineris, peregrinationis & laboris, quia ſicut 2. ad Corinth. 5. dicitur, Quãdiu ſumus in corpore, peregrinamur a dño. Ité diuinationis & ſomniorũ, q verè quicqd eſt in mũdo, totũ eſt ſomniũ.i. friuolũ atq; vanũ. Eccle. 33. Somnia extollunt imprudentes. Et ſicut ſol exiſtens in Sagittario, terram grandinibus, pluuijs, & niuibus ſagitat, ſic prædicator debet cum grandine. id eſt, cum comminationu tormentorum, cum niuè.i. cũ allectione candoris æternorum, cum pluuia.i. cum irrigatione bonorum documentorum impios ſagittare. Eſaiæ. 49. Poſuit me dominus quaſi ſagittam electam.

De Capricorno. *Cap. 19.*

a CAPRICORNVS eſt ſignum terreum, frigidũ, ſiccum, inſtabile, nocturnũ, Saturni prima domus. Prima facies eius Iouis. Secunda Martis. Tertia Solis. Dñi eius Venus, Luna & Mars. Domus eſt dñij, regni gloriæ & imperij, ſubſtantiæ furtim ſublatę ſm Miſaelé. Et dr Capricornus, quia ſicut caper libenter petit ſuperiora, ita Sol ibi exiſtés incipit iterũ aſcédere per circulos boreales, ſm Iſid. Chariſsimi Capricornus.i. caper cornutus, ſignificat mũdi ſuperbos & pctõres (qui more capri ſunt fœtidi & immũdi) maximè malos diuites & ambitioſos, q verè terrei ſunt
b p auaritia terrenorũ, frigidi p indeuotioné, ſicci per incõpaſſioné, inſtabiles p ſollicitudiné, nocturni p ignorãtiã. Et Saturnus qui eſt planeta qui non iuuat niſi ſuos, ſm Miſaelem. ca. 4. & nocet

& nocet omnibus alijs.i.alios periclitat,apud eos hoſpitatur.
Prima facies.i.prima ætas eorum eſt Iouis.i.dei,quia in inſan-
tia ſunt boni.Secunda.i.iuuẽtus, eſt Martis.i.luctæ & laboris,
quia tunc laborant ad acquirendum.Sed vltimæ.i.ſenectus,eſt
ſolis:qui eſt rex planetarum.i.gloriæ & honoris, quia in fine
ditantur & honorantur,& ideo dicũtur domus regni imperij,
dominij & gloriæ,& etiam ſubſtantiæ,ſed tamen furtim ſubla
tę.i.malè acquiſitę,quia.ſ.tales per ſubſtantias pauperum fur-
tim eis ſublatas acquirunt gloriam & honorem.Oſeæ 8.Ipſi re
gnauerunt,ſed non ex me. Iſti etiam more capri ad ſuperiora
.i.ad dignitates & officia ſemper abiunt & aſcendunt,ſiue ſint
eccleſiaſtici ſiue non.Ideo talibus dicitur Hiere.48.Superbia
cordis tui extulit te,qui habitas in cauernis petræ, & apprehẽ
dere niteris altitudinem collis.In talibus etiam dominatur Ve
nus.i.luxuria,luna cornuta.i.ſuperbia, Mars.i.iracũdia, cõtẽ-
tio & cõtrouerſia.Expone ſi vis cõtra ambitioſos & religioſo,

De Aquario. *Cap. 20.*

1 AQVARIVS eſt ſignum aereum,domus Satur
ni,ſed nullius exaltatio.Prima facies eius Vene
ris,ſecunda Mercurij,tertia lunę.Domus voca-
tur amicitiæ,mercati & fortunæ,redditus & tri
buti,ſubſtãtię regis & militis,ſm Miſaelem . Et
iſte fingitur pincerna fuiſſe deorum , & ideo a
dijs in cœlo collocatus fuiſſe.Et depingitur tenens vrnam, &
eorum manibus aquam fundens,vt Iſid.Tales ſunt diuites hu
ius mundi,quia verè dato q́ habeant apud ſe Saturnum.i. di-
uitiarum ſaturitatem,nullius tamen ſunt exaltatio,quia nullũ
adiuuant bonis ſuis,elemoſynas erogando.Iob 20. Cum ſatia
tus fuerit,arctabitur,& Eccleſ.5.Saturitas diuitis non ſinit eũ
dormire.Prima facies.i.prima ætas.ſ.infantia, vt communiter
eſt Veneris.i.ſuauitiæ.Sed ſecunda eſt Mercurij,quia poſt effi
ciuntur mercatores.Et ideo tertia eſt lunę cornutę.i.ſuperbię
quia vltimo fiunt diuites & ſuperbi,& etiam quãdoq; milites.
Iſti dicunt domus amicitiæ, quia diuitiæ addunt amicos plu-
rimos.Prouerb.18.Mercati & fortunæ, quia iſti in mũdo ſunt
fortunati.Redditus & tributi,quia.ſ.multos redditus acquirũt
& alios tributarios faciunt.Subſtantiæ regis,quia.ſ. ſubſtantiã
regum & nobilium & militum per vſuram & fraudem diuitea
acquirunt,ſicut patet de burgẽſibus & vſurarijs, qui redditus
nobilium ſæpiſsime acquirunt.Vnde Iob.24.Agrum non ſuũ
demetunt.Et iſti dicuntur aquarius quaſi aquam fundens, q̃a
verè aquam.i.dona & munera fundunt ſuper manus deorum
id eſt, principum & baronum,officialium & prælatorum,vt.ſ.
eorum captent amicitias, & ne ab eis de ſuis malis operibus
& contractibus puniantur.Et ideo ab eis in cœlo.i.in altis of-
ficijs aliquotiens collocantur.Prouer.18.Donum hominis di
latat viam eius,& ante principes ſpatiũ ei facit.Et ſicut aqua-
rius eſt ſignum aereum,fixum & maſculinũ , ſic iſti ſunt aeręs
per ſuperbiæ vanitatem,fixi per pigritiæ tepiditatem,maſculi
ni per luxuriæ fœditatem. Vel ſi vis dic q́ aquarius iſte ſignifi
cat quoſdam dominos prælatos,qui.ſ.ſunt domus Saturni.i.ſa
turitatis,quia.ſ.ſatis alijs,& maximè ſuis domeſticis dãt come
dere,verũtamen nullius ſunt exaltatio,quia via aut nunquam
volunt aliquem promouere.Ideo ipſis familiaribus poteſt di-
ci illud Proue.23.Comede & bibe dicet tibi,& mens eius nõ
eſt tecum.Aquarius fingitur pincerna &c. ſicut ſupra . Tales
ſunt adulatores,quia verè in manibus deorum.i.coram princi
pibus,aquam.i.verba mollia,adulatoria & blanda,ſemp fun-
dunt,& ideo ab eis collocantur in cœlo & in eminentia digni-
tatis,quia conſtat q́ multi propter ſuas adulationes in magnis
dignitatibus promouentur.Vnde 4 Reg.3.Eſt hic Heliſeus fi
2 lius Saphat qui fundebat aquã ſuper manus Heliæ. ¶ Nati in
conſtellatione aquarij,ſunt gloriantes & deuaſtantes,pulchri
& vnam habent tibiam altera longiorem,ſm Miſaelem.Aqua
rius eſt mundus, qui aquis deliciarum & diuitiarum eſt ple-
nus.Quia verè iſte facit filios ſuos gloriantes & iactantes,pro
digos & vaſtantes,pulchros & rutilantes .ſ. per curioſitatem.
Et cum non habeant niſi duas tibias.ſ fidem & ſpem,carentes
tertia.ſ.charitate,vnam tñ habent altera longiorem,quia ſpes
eorum eſt longior,& ad plura ſe extendit, & maior eſt q̃ eorũ
fides,quia paucam habent fidem & informe, ſpem aũt habẽt
magnam licet inanem,quia ſemper de dei miſericordia pœni
tentiam ſperant.In fine aũt dicent illud Thob 8. Non quẽad-
modum ſperabamus,euenit nobis Et illud Iob. 40. Spes antẽ
eius eum fruſtrabitur,& videntibus cunctis præcipitabitur.

De Piſcibus. *Cap. 21.*

PISCES eſt ſignum aqueum,fœmineũ,noctur- 1
num,mediocre,frigidũ,poſſeſsio Veneris,mar-
tis,& Lunę,& vocatur domus inimici,& ſigni-
ficat laborem,lamentationem,triſtitiã,ſuſurra-
tionem,dolum,maleuolentiam & carcerẽ, ſm
Miſaelem.Tales ſunt peccatores,& maximè de
tractores,quia aquei & fœminei per mollitiem & debilitatem.
Nocturni per velamentum operũ ſuorũ & falſitatem,quia qui
malè agit,odit lucẽ.Ioan.3.Frigidi per indeuotionem. Medio
cres per palliationem,quia fingũt ſe eſſe pacificos & medios.
Domus ſunt Veneris.i.luxuriæ.Martis.i.iracundiæ.Lunæ.i.ſu
perbiæ.Domus ſunt inimicitiæ, q̃a inimici ſunt dei & ſctõrũ.
Eccle.12.Altiſsimus odio habet pctõres. Et iſti pro certo pro
poſſe ſuo ſignificant alijs & præparant eis laborẽ & lamẽtatio
nem &c.ad litteram,maximè detractores & balliui,falſi accu
ſatores &c.qui alijs procurant carcerem & dolorem. Eſai.42.
Laquei iuuenum oẽs , & in domibus carcerũ abſcõditi ſunt.
Ideo de talibus piſcibus loquitur Abacu.1. Facies hominis ſi
cut piſces maris,& quaſi reptilia non habentia ducem. Et be-
ne dicuntur piſces maris,quorum.ſ.maior deuorat minorem.

De Planetis, *Cap. 22.*

PLANETAE omnes cum moueantur, alter tamen 1
ab altero diuerſificat curſum ſuum,quia quidã bre
uius,alij tardius complent ipſum . Et quanto quis
a terra remotior , tanto maiori indiget tempore ad
complendum.Et hoc totum fit ſm quantitatẽ circuli, qui vni
cuiq; datus eſt a natura.Sic verè cum in cœlo.i.in mundo ſint
plures planetæ.i.plures homines,dato q́ omnes moueantur &
defluant ſ.ad mortem per defluxum vel decurſum huius vitę,
alij tamen complent citius curſum ſuum,& alij citius alijs mo
riuntur.Et hoc totum accidit ſm q́ deus vnicuique proprium
circulũ.i.proprium vitæ ſpatiũ limitauit. Quia cõſtituiſti ter-
minos eius &c. Iob 14. ¶ Planeta q̃to a terra remotior, tanto 2
maiorem habet circulũ,& ipſum tardius complet, & ecõuer-
ſo quãto terræ propinquior,tanto velocius cõplet curſum ſuũ
Sic quãto homo propinquior eſt terræ.i.deo per grãm & amo
rem,tãto curſum ad eundum in paradiſum citius cõplebit, q̃a
.ſ.poſt mortem minus in purgatorio remanebit.Et econuerſo,
q̃to quis a deo per peccatũ remotior,tãto curſum iſtũ diffici-
lius & tardius adimplebit , & per maiorem circuitũ circuibit
tribulationẽ pœnarũ,q̃a dato q́ pœniteat,magis tñ in purga-
torio remanebit. Vnde dr 1.ad Corin. 9. Omnes quidẽ currũt
ſed vnus accipit brauiũ. ſcilicet citius altero.¶ Dicit Miſtalac 3
phũs q́ per motum & influentiam planetarum regũtur, & di-
ſponuntur omnia inferiora in ſuis conditionibus . Omnes au-
tem ſtellæ fixæ cooperantur planetis in ſuis operibus. Et ſicut
ferrum adaptatur adamanti,ita omnis creatura adaptatur mo
tibus planetarum.Sic verè ſecundum voluntatẽ & influẽtiam
planetarum id eſt,prælatorũ & ſuperiorũ, debent omnia infi-
ma id eſt,ſubditi omnes regulari & diſponi , quia ſcilicet om-
nes tenentur prælatis ſuis bonis obedire,& ſe(ſicut eſt poſsibi
le)conformare,quia ſicut dicitur Ioãnis 8.Si filij Abrahæ eſtis,
opera Abrahæ facite . Cæteræ autem ſtellæ id eſt , reliqui boni
qui ſunt in eccleſia vel conuentu,debẽt iuuare planetas id eſt,
prælatos,& ipſos in ſuis operibus cõſortare,& ſe ſuis motibus
& operibus coaptare,vt eius facta & opera ad debitum perue
niant complementum ad Galat.6.Alter alterius onera porta-
te.¶ Dicit phũs Miſtalac.c.4.quòd ſecundum coniunctionem
planetarum in aliquo ſigno,mutatur tẽpus,quia ſi in principio 4
anni plures planetæ fuerint coniuncti in figuris aquaticis , ſi-
gnificat multitudinem pluuiarum in anno illo,ſi in aereis,ven
torũ,ſi in igneis,caloris,ſi in terreis,frigoris.Sic verè ſi in ali-
quo ſigno.i.in domo alicuius principis vel prælati ſunt cõgre-
gati id eſt coniuncti & vniti plures planetæ , ſtellæ erraticæ.i.
plures mali conſiliarij,officiales,vel balliui, ipſi pro certo im
mutant tempus.i.patriam,quia ſm ſua mala cõſilia,falſas accu
ſationes & colloquia,principes gubernant hodie terras ſuas,
& ſic cauſant in alijs ventum & pluuiam,æſtum & frigus.i. di
uerſa genera tribulationum.ſ. rapinas & tallias & exactiones,
quia concordia malorum multum eſt nociua patriæ, maximè
q̃n lignum in quo ſunt.i.princeps vel prælatos,eſt aquaticus p
luxuriam,aereus per ſuperbiã,terreus p auaritiã,igneus p ra-
pinam. Vnde Iob 19.Simul venerunt latrones eius, & fecerũt

5 ſibi viam per me.¶ Item idem ibidem. Secundum coniunctio-
nem planetarum in ſignis, ſignorũ operatio extenditur vel la-
xatur, ſiue in bono ſiue in malo. Sic verè ſecundum cõiunctio-
nem & ſocietatem quæ nobiſcum eſt, noſtræ operationes &
virtutes mutantur, augentur vel minuuntur, quia ferrum fer-
6 ro acuitur &c. Prouer 27. ¶ Inter planetas quidam ſunt boni
ſimpliciter.ſ. Iupiter & Venus, quia tam ſuos quam non ſuos
ſemper iuuãt. Alij autem ſunt mali.ſ. Saturnus & Mars, q̃ da
to ꝙ ſuos iuuent, alijs ſemper nocent. Alij autem ſunt medij, ſi
cut Sol, Mercurius, Luna, quia ſuos ſemper iuuãt, nõ ſuis, nũc
bonum, nunc malũ ingerunt, vt dicit idem. Sic in eccleſia vel
religione ſunt multi & diuerſi pricipes, iudices & prælati, vel
certi diuites & potentes. Nam quidam ſunt ſimpliciter boni
& iuſti, & iſti procerto ſine aliqua acceptione perſonarũ om-
nes adiuuant & promonent, quemlibet ſecundum meritum
ſuum, quia & ſibi notos & non notos, ſuos vel non ſuos affines
vel non promouent & iuuant, iuſtitia mediante, quia ibi nõ eſt
diſtinctio Iudæi & græci. Deuter. 1. Siue ciuis ſit ille, ſiue pere
grinus, nulla erit diſtinctio perſonarum. Item alij ſunt ſimplici
ter mali & perſonarum acceptores, quia verè non iuuant ali-
qualiter niſi ſuos, ſ. notos, familiares, parentes vel compatrio-
tas, ſicut patet de mundanis, qui cognatos & nepotes tantum-
modo beneficant, & vix dant aliquid alijs, quãquam digni,
imo verè non ſuis. i. illis ad quos non habent affectionem, vel
inimicis, ſemper nocent. ſ. rapiendo, excoriando, ſua, vel etiam
perſonam eorum vexando, ſicut faciunt mali iudices & balliui
qui ſi aliquem oderint, quanquam ſine cauſa, omnia mala quæ
poſſunt ſibi faciunt & imponunt, ſecundum illam regulam. Di
liges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Leui. 19.
Item alij ſunt mediocres, quia nec penitus mali, nec penitus
boni. Alijs autem nunc bonum faciunt, & nunc malum, quia. ſ.
per ſuam iudiciariam poteſtatẽ alios quandoq; grauant, quã-
doq; non. Contra quos dicitur. Non eſt perſonarum acceptio
apud deum ad Rom. 2. Vel allega de adiutorio, quia. ſ. hoies di
uerſimodè iuuant alios, quidam omnes alij tantum ſuos &c.
vt ſupra. Et ſicut nullus eſt planeta tam maleuolus quin ſaltẽ
iuuet ſuos, ſic nullus eſt ita malus quin ſaltem debeat in neceſ-
ſitate iuuare ſuos familiares, ſubditos & parentes 1. ad Tim 5.
Qui ſuorum & maximè domeſticorum curam non habet, fi-
7 dem negauit, & eſt infideli deterior. ¶ Secundum Aſtrolog. &
etiam ſecũdum Galenum, ſeptem planetæ, mirabiliter coope-
rantur ad hominis generationem, natiuitatem & egreſſionẽ.
Nam concepto fœtu quilibet planeta habet ibi per ordinem
operationem ſuam per vnum menſem, ita ꝙ ſeptimo mẽſe quã
fœtus recepit influentiam omnium planetarũ, ſi naſcatur, po-
terit viuere, ſed ſi diſtulerit vſque ad octauum menſem, no po
terit viuere, & hoc quia tunc incipit iterum ſuper eum influe-
re primus planeta. ſ. ſaturnus, qui eſt mortificatiuus, qui ſua
frigiditate & ſiccitate fœtum debilitat, intantum ꝙ ſi tunc na-
ſcatur, mortem neceſſe eſt ꝙ incurrat, vel ꝙ habeat peſſimas
qualitates. Nono autem menſe, quia tunc regnat iupiter, erit
incolumis ſi naſcatur. Sic verè cũ multi ſunt in eccleſia plane-
ta. i. prælati, alij boni, alij mali, illi tamen fœtus. i. ſubditi, qui
ſunt nati ſub bono planeta. i. qui habent bonum prælatũ, be-
nè formantur & diſponuntur, & per eorum influentiam, vitã,
doctrinam & exempla, vitam gratiæ acquirunt. Sed verè illi ꝙ
naſcuntur ſub Saturno. i. qui habent malum prælatum, frigidũ
per indeuotionem, ſiccum per incompaſſionẽ, ſæpiſſime mo-
riuntur, quia per mala ipſius exempla & opera, vita charitatis
& gratiæ ſpoliantur. Ideo tali Saturno dicitur Eſa. 14. Tu terrã
8 tuam diſperdidiſti, tu populum tuum occidiſti &c. ¶ Planeta
mouetur duplici motu, proprio & improprio. Sed motus ſuꝰ
improprius, eſt ab oriente in occidentem, motus autẽ ꝓprius
econuerſo, ab occidente in orientem. Et ille qui dicitur impro
prius, fit per raptum firmamenti, cuius curſum planeta ſequi
tur omni die. Sic voluntas noſtra mouetur dupliciter. ſ. motu
proprio, quo mouetur ad omne appetibile vel delectabile, ſi-
ue bonum ſiue malum. Improprio autem, quo mouetur ſm fir
mamentum. i. ſecundum voluntatem dei vel prælati, vel etiam
ſm iudicium rationis. Sed pro certo motus ſuus proprius. i. ꝓ-
priæ inclinationes & affectiones ipſum ducunt ab occidente
in orientem. i. a bono ſtatu in malum, a gratia in peccatũ, q. a. ſ.
per occidentem quæ eſt regio frigida & humida, intelligit̃ ſta-
tus gratiæ & pœnitentiæ, vbi frigus diuini timoris, & humor
lachrymarum & deuotionis abundat. Per orientem autem ca
lidum & ſiccum intelligo ſtatum peccati & mundanæ proſpe-
ritatis, quã calor auaritiæ & ſiccitas indeuotionis comitatur,
quia verè proprius motus voluntatis eſt ad mundi proſperita-
tem & peccatum. Gen. 8. Senſus & cogitatio hominis ad ma-
lum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. Sed pro certo iſte mo-
tus eſt improprius quo voluntas ſequitur firmamentũ. i. deũ,
rationem vel bonum prælatum. ſ. benè & iuſtè volendo & de-
ſiderando. Iſte dico ducit eam econuerſo ab oriẽte in occidẽ-
tem, a peccato in gratiam, a malo in bonum, de amore mundi
ad amorem cœli. Ideo põt dicere tale firmamentum illud Pro
uerb. 4. Ducam te per ſemitas æquitatis &c. ¶ Planeta ſub cœ- 9
lo mouetur continuè per ſigna zodiaci, vbi nũc exaltatur, nũc
autem deprimitur, nunquam tamen cadit inferius, nec aliquo
tiens tãgit terram, nec etiam penitus tangit cœlum. Sic homo,
ſub cœlo eſt in continuo motu & mutatione, quia. ſ. nunc tri-
ſtis, nunc hilaris, nunc ſanus, nunc infirmus, nunc diues, nunc
exaltatus, nunc pauper & depreſſus, & nunquam in eodem ſta
tu permanet. Iob 14. Vel dic ꝙ homo aliquando exaltatur per
contemplationem, deprimitur & deſcendit ad terram. i. ad ter
rena per actionem, verũtamen nunquam debet inferius ca-
dere ad amorem terrenorum per auaritiam & ambitionẽ. Vn
de Lumen vultus mei non cadebat in terram. ¶ Triplex eſt mo 10
tus in planetis ab Aſtrologis deprehẽſus, quia planeta aliquã-
do eſt directus, aliquando ſtationarius, aliquando retrogra-
dus. Nam quandoque directè mouetur ad orientem, verſus
finem ſigni, quandoque retrograditur procedendo contrario
modo, quandoque ſtat in medio ſine motu. Et eſt ſol retrogra-
dationis & ſtationis cauſa, quia ſecundum alphraganum, radij
ſolares quandoque alios planetas retropellunt, & faciunt eos
retrogrados, quandoque eos attrahunt, & faciunt eos ſtationa
rios. Sic verè chariſſimi homo dum eſt in vita iſta, multimo-
dos habet motus, actus pariter & proceſſus. Quia. ſ. quaſi flos
egreditur, & fugit velut vmbra. Nã reuera chariſſimi, homo
quandoque mouetur directè per proceſſum bonorum operũ
& virtutum, aliquando ſtat, quia nec augetur nec minuitur, &
quandoque retrograditur, quando. ſ. facit peccatum mortale,
quia tunc procedit modo contrario quam deberet. Iordanis
conuerſus eſt retrorſum. pſal. 113. Peccator. n. modo retroce-
dit per peccatorum commiſſionem, ſed finaliter retrocedet ꝑ
æternam damnationem 1. Re. 4. Cecidit Heli retro, & confra
ctis ceruicibus expirauit. ¶ Cauſa retrogradationis planetarũ 11
quodammodo eſt ſol. &c. vt ſupra. §. præcedenti. Sic verè dico
ꝙ quidam mouentur directè ad cœlum, qui ſtatim poſt mor-
tem euolant. Quidam cadunt & retrocedunt ſtatim vſque in
infernum. Alij autem ſtant & morantur vſque ad tempus in
purgatorio vel in mundo. Sol autem. i. deus eſt horum cauſa.
Sol. n. per radios ſuæ occultæ prædeſtinationis aliquos repellit
per reprobationem, & ſic fiunt retrogradi per damnationem.
Alios autem attrahit per ſuam gratiam & electionem. Et iſti
fiunt ſtationarij per ſpem æternæ beatitudinis & per adoptio-
nem dominicæ viſionis. Ideò de damnatis & reprobis dicitur
Gen. 49. Mordens vngulas equi vt cadat aſcenſor eius retro.
Et breuiter, cuius vult miſeretur, & quem vult indurat, ſicut
dicitur ad Ro. 9. ¶ Planetæ ſunt ſtellæ iſtorũ inferiorũ immu- 12
tatiuæ, impetus cœleſtis corporis retardatiuæ, ſerenitatis vel
tempeſtatis cõcitatiuæ ſterilitatis vel fertilitatis inductiuæ, flu
xus maris & refluxus cauſatiuæ. Sunt etiam harmoniæ genera
tiuæ ſecundum Macrobiũ, & per ſolis pñtiam ſui luminis oc-
cultatiuæ, & a virtute ſolis immutationis receptiuæ. Talis eſt ꝑ
omnia vir perfectus, & maximè bonus prælatus, quia inferio-
res ſe. ſ. vicinos vel ſubditos immutat de malo in bonũ per ſuã
doctrinam & exempla. Impetum etiam orbis. i. rigorẽ diuinæ
iuſtitiæ per ſuas orationes temperat. Sap. 18. Proferens homo
ſeruitutis ſuæ ſcutum orationem, & per incenſum deprecatio
nem allegans, reſtitit iræ. Fertilitatem virtutum, facit ſterilita-
tem vitiorum inducit, ſerenitatem pacis & clemẽtiæ bonis ꝓ-
curat, & tempeſtatem rigoris & iuſtitiæ in obſtinatos cõcitat,
harmoniam orationis vel gratiarum actionis generat, lumen,
ſuarum gratiarum & meritorum occultat. Seneca. Æſto occul
tator virtutum, ſicut alij vitiorum. Et a ſole Chriſto influen-
tiam gratiæ & meritorum recipit & receptat. Ideo de talibus
poteſt dici Eccle. 43. Gloria ſtellarum, mundum illuminãs. &
Eccleſ. 50. Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ. ¶ Planeta 13
quanto altior, tanto tardius attingit finem circuli ſui, & econ-
uerſo quanto magis in imo, tanto citius ipſum attingit. Sic ve-
rè quanto quis eſt altior per dignitatem ſecularem, vel per ſu
perbiam, tanto vere finem ſuum. ſ. deum tardius attingit, quia. ſ.
ſæpe acci-

ſæpe accidit φ alti homioes & nobiles cæteris ſunt peiores &
difficilius ſaluaotur, quia quod altũ eſt apud homines abomi-
nabile eſt apud deum. Luc. 16. Sed verè aliqui ſunt imi, ſ. pau
peres in infimo ſtatu, qui etiam ſunt imi per humilitatẽ, & iſti
facilius ſaluantur, & finem ſuum, qui deus eſt, conſequuntur,
quia. ſ. non habent tot occaſiones delinquendi. Vnde Iaco. 2.
Pauperes elegit deus in hoc mondo. Vel dic quòd illi q̃ ſunt
infimi & humiles, citius veniunt ad debitum finem de nego-
24 tijs ſuis, q̃ illi qui ſunt ſuperbi & elati. ¶ Planetæ ſunt inuicem
qualitatum alter alterius receptiui. Nam ſi vnus planeta circu
lum alterius ingreditur, ſtatim eum immutat, vel per aliũ im-
mutatur. Vnde quando Iupiter intrat circulũ Saturni, per Io-
uis beneuolentiam, Saturni malitia temperatur, vt ait Ptolo-
meus. Sic verè homo per ſocietatem immotatur. Nam ſecun-
dum qualitatem illorum quibus coniungitur, & quorũ circu-
los & domos intrat & ſectatur, temperamentum recipit ſuarũ
qualitatum, & alios imitando, ipſorum faciliter ſequitur con-
ditiones. Et ideo bonum eſt bonam ſocietatem ſectari. Nam ſi
iupiter. i. bonus homo ſaturno maleuolo. i. alicui malo cõiun-
gitur, & alter ſibi per ſocietatem, ipſius peccatoris malitia vel
malæ conditiones ab alio poteruot temperari, quia cum ſan-
cto ſanctus eris &c. in pſal. Vel dic quòd bona ſua debent bo-
ni ſibi inuicem communicare, & in ſpiritualibus & terrenis
alter alterum adiuuare. ad Gala. 6. Alter alterius onera porta-
te 1. Petr. 4. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum
illam admioiſtrantes.

De Saturno. Cap. 23.

1 SATVRNVS a ſaturando eſt vocatus, quia ſa-
turitatem in mundo cauſat. Et ideo Ops dicitur
vxor eius. i. opulentia, quia Saturnus opulentiã
temporalium comitatur, ſm Iſido. Sic verè bo-
ni & pij dicuntur ſaturnus, quia. ſ. alios ſatiant p
elemoſynas bonis ſuis. Et iſti pro certo habent
opulẽtiam in vxorem, quia cõmuniter viri miſericordes ſunt
opulenti, iuxta illud Luc. 6. Date & dabitur vobis. Et Prouer.
2 3. Da pauperibus, & implebuntur horrea tua &c. ¶ Licet ſatur
nus ſit a terra remotiſsimus terræ tamen malitiæ eſt vicinus,
vel ſecundum aliã litteram, terræ maximæ eſt nociuus. Et eſt
planeta maleuolus & ponderoſus ſecundum Ptolo. & Martia
num. Sic verè in mundo ſunt multi maleuoli peccatores, qui li
cet ſint a terra. i. a terrenis diuitijs remotiſsimi per pauperta-
tem, vel per exigentiam ſui ſtatus, ſicut ſunt religioſi mendi-
cantes, terrenæ tñ malitiæ, i. terrenorum cautelis & fallacijs
ſunt coniuncti, & in terrenis diuitijs per affectum & deſide-
rium implicati. Vel dic φ Saturnus eſt iuſtus, qui quanto plus
appropinquat cœlo, vitam cœleſtem ducendo, tanto magis
3 eſt terræ nociuus, terrenos & terreſtria contẽnendo. ¶ Satur-
nus planeta maleuolus magis nocet retrogradiendo quam di-
rectè procedendo, ſecundum Ptolo. Sic verè maleuoli & inui-
di detractores, magis alij nocent retro quam ante, quia. ſ. dum
retrograduntur. i. dũ ſunt retro in abſentia, tunc per infamias
& falſas accuſationes alios lædunt, quod tamen directè proce
dendo. i. ante & in præſentia facere non auderent. Vel dic φ
quandoque vir iuſtus plus nocet ſe ſubtrahendo, quam profi-
cit apparendo. Exemplum de Helia, qui plus nocuit Acab &
eius populo in abſentia quam profuit in præſentia 3. Reg. 17.
4 ¶ Saturnus eſt a terra remotiſsimus, & tamẽ terræ mirabiliter
eſt nociuus. Sic boni a terrenis per contemptum ſunt elonga-
ti, terræ tamen. i. terrena diligentibus ſunt contrarij. Eccle. 33.
5 Contra bonum malum eſt. ¶ Saturnus eſt planeta maleuolus,
frigidus, ſiccus, nocturnus, ponderoſus, pallidus, retrogradus,
a terra remotiſsimus. Et depingitur a fabulis quidam ſenex tri
ſtis, tenẽs falcem, & fingitur a filio ſuo fuiſſe caſtratus, cuius
virilia in mare proiecta Venerem creauerunt, ſm Iſido. Talis
eſt peccator & maximè diues, quia verè iſti ſunt maleuoli, fri-
gidi, per indeuotionem, ſicci per incompaſsionem, nocturni
per peccatorum ſuorum occultationem, ponderoſi & ad ter-
rena inclinati per auaritiam & ambitionẽ, pallidi per defectus
caloris charitatis oſtenſionem, retrogradi per obſtinationem,
a terra. i. a conſideratione mortis, remotiſsimi per mentalem
excæcationem. Iſti ſunt ſenes. i. in malis conſuetudinibus anti
quati, triſtes a ſpirituali lætitia denudati, tenentes falcem. i. in
falſitatis operibus occupati. Senuit Iſaac, & caligauerunt
oculi eius. Gen. 27. Si quæras quare ſunt triſtes, quia verè ſæ-
pe accidit φ filij eorum. i. ſubditi vel conſanguinei vel vxores
vel filij caſtrant diuitias ſuas, furando & ſubtrahendo, & ita φ
generatur inde venus. i. luxuria. Quia ſecundum Eccle. 14. Et
in bonis eius, alius luxuriabitur. Item ſi quæras cur depingi-
tur cum falce, quia verè ſicut falx retrogradiẽdo rumpit her
bam, ita ſaturnus quando eſt retrogradus, magis nocet quam
quando directè procedit. Sic verè iſti per retrogradationem
ſuam, per contractus falſos quos faciunt retro. i. non in præſen
tia aliorum, ſed priuatim in cameris, magis nocent vicinis ſuis
quam quando directè. i. apertè procedunt, quia. ſ. obligant ſi-
bi pauperes, & palliant vſuras ſuas, directè vero. i. publicè nõ
auderent facere quouis modo. Vnde Hierem. 7. Facti ſunt re-
trorſum & non ante. De iſtis autem vide diffuſius lib. 15. ca. 1.
§. de ſaturno. Vel ſi vis dic in bono quòd Saturn⁹ ſignificat bo-
nos ſenes, qui. ſ. debent eſſe graues & ponderoſi per actus &
inceſſus maturitatem, pallidi per meditationis ſagacitatem, fri
gidi per caſtitatem, ſicci per abſtinentiæ macerationẽ, noctur
ni per vigiliarum frequentationem, a terra remotiſsimi per ter
renorum contemptum & abominationem, a filijs. i. a pauperi-
bus debẽt caſtrari diuitijs ſuis per elemoſynarum diſtributio-
nem, & falcem iuſtitiæ debent habere per ſeueram malorum
punitionem. Apoc. 14. Alius angelus exiuit de templo quod eſt
in cœlo, habens falcem acutam. ¶ Secundum Ptolo. Subiecti 6
Saturno ſunt communiter iniqua operantes, pigri, graues, tri-
ſtes, turpes, rhagadas. i. fiſſuras in calcaneis patientes, veſtimẽ
ta fœtida non horrentes, animalia fœtida diligẽtes. Tales ſunt
auari, qui Saturno. i. mundanæ ſaturitati & proſperitati ſunt ſu
biecti, quia iſti ſunt iniqua operantes per pauperum exhæreda
tionem, pigri ad bonam operationem. Sed & pedes eorum pi
gri ſunt ad ambulandum. Sap. 15. Triſtes ſunt per ſollicitudi-
nem. Graues & ad terram inclinati per auaritiam. Turpes per
malam conuerſationem. Et in calcaneo. i. in fine vitæ ſuę, fiſſu-
ras patiuntur. i. æternam damnationem. Fœtida autem veſti-
menta. i. bona temporalia non horrent, imo diligunt per auari
tiam. Animalia etiam immunda. i. malas mulieres diligunt per
luxuriam. Ideo Eſ. 66. Anima eorum in abominationibus ſuis 7
delectata eſt. ¶ Secũdum Ptolo. ſub Saturno ſunt capricornus
& aquarius, & ſunt domus eius, & regnat in libra, ſed in ariete
perdit regnum, & ſignificat triſtitiam & merorem Saturnus
maleuolus & diabolus malitioſus, quia verè domus eius eſt ca
pricornus. i. alta petens. ſ. ambitioſi, & aquarius. i. molles & lu-
xurioſi. Et regnat in libra. i. in mercatoribus per auaritiã. Sed
verè in illis qui ſunt aries. i. mites & benigni, vellere meritorũ
vallati, deficit ſibi regnum, quia iſti dicunt. Nolumus hunc re
gnare ſuper nos Luc. 19. Sed ipſe rex eſt ſuper omnes filios ſu-
perbiæ. Iob 41. Et iſte pro certo ſuis filijs. i. peccatoribus fina- 8
liter ſignificabit triſtitiam & merorem. i. mortem æternã. ¶ Se
cundum Ptolo. Saturnus ſignificat triſtitiam & merorem. Et
ideo depingitur triſtis. Sic verè chariſsimi. Saturnus. i. mundi
ſaturitas & proſperitas in ſuis poſſeſſoribus ſignificat æternã
triſtitiam & merorem, temporalem. ſ. & æternam. Quia verè
illi qui mundana proſperitate lætantur, & nunc & in futuro p
tribulationes varias cõtriſtantur. Quia verè ſm Ambroſium,
Continuus ſucceſſus temporalium æternæ damnationis eſt in
dicium. Subiecti autem ſaturno &c. ſicut ſupra in §. 6. ¶ Licet
ſaturnus ſit plumbeus, pallidus, & maleuolus, tñ qñ intrat cir-
culum Iouis planetæ beneuoli, ſua malitia temperatẽ, & argen
teus & candidus efficitẽ, vt dicit Ptolo. Sic dato φ hõ ſit plum
beus per maculantem luxuriæ infectionem, liuidus per malã
vitam & conuerſationem, qñ tñ ſectatur cõſortium Iouis. i. ali
cuius bonæ perſonæ, efficitur candidus per caſtitatem, clarus
per honeſtatẽ, & ꝓ malitia acquirit & vitæ & morũ bonitatẽ.
Saturnus per triginta menſes moratẽ in quolibet, ſigno & tri-
ginta annis cõplet in Zodiaco curſũ ſuũ. Sic vir iuſtus ꝑꝑ lati
tudinem circuli mẽtis ſuæ, diu debet morari in quolibet rerũ
ſigno. i. in conſideratione cuiuſlibet creaturę, vt ſic in numero
tricenario, qui conſtat ex ternario decies ducto. i. in fide ſan-
ctæ trinitatis quo ad ternarium, & in perfectione decem man
datorum quo ad denarium, cõpleat curſum vitæ, dicens illud
apoſtoli 2. ad Tim. Curſum conſummaui, fidem ſeruaui.

De Ioue. Cap. 24.

IVPITER eſt planeta beneuolus, maſculinus, di- 1
urnus, tẽperatus, calidus & humidus, in colore ar-
genteus & clarus, ſaturni cui coniungitur malitiã
reprimens ſm Ptolo. Iupiter facit hominem pul-
chrum & coloratum. Et ideo in Ioue cauſam fœlicitatis anti-
qui po-

quiſpoſuerunt. Et ipſum patrem & ſummum deorum omniū
vocauerunt. Sub ipſo Sagittarius & piſcis ſunt. Regnat in Can
cro, ſed in Capricorno regnum perdit. Et ſub ipſo cōtinentur
honor & diuitiæ, ſapientia & ratio, ſecundum Ptolo. Talis eſt
vir perfectus, quia maſculinus per probitatem, beniuolus per
mititatem, diurnus & per veritatem, temperatus per maturita
tem, calidus per charitatem, humidus per pietatem, colore cla
rus per honeſtatē. Et qui Saturno.i. peccatori eſt aſſociatꝰ, eius
malitiam reprimit per vitæ & doctrinæ ſuæ ſanctitatē. Quod
maximè facit prælatus reſpectu ſubditi dyſcoli atque mali. Et
ideo talis poteſt dici cauſa fęlicitatis, quia bonus prælatus eſt
fœlicitas & proſperitas eccleſiæ & patriæ, & ſubditis vniuer-
2 ſis. Prouer. 29. Rex iuſtus erigit terram. ¶ Iupiter eſt ſummus
deorum &c. ſicut ſupra. Hic eſt Chriſtus, qui propter ſuā bo-
nitatem, ſaturni.i. humani generis malitiam temperauit, quan
do ipſum per incarnationis ſuæ conſortium reparauit. Iſte fa-
cit hominem. ſ. quem diligit, pulchrum & coloratum per gra-
tias & virtutes. Et ſub ipſo continetur, & ab ipſo acquiritur ho-
nor & diuitiæ paradiſi, ratio, ſapientia & veritas, quoniam ip-
ſe ſapientiæ dux eſt, & ſapientium emendator. Sapie. 7. Et ideo
fœlicitatis æternæ cauſa nō immerito debet dici. Sub iſto ſunt
Sagittarius.i. quilibet vir iuſtus & rigoroſus, qui alios ſagittat,
arguit & caſtigat. Itē piſcis.i. quilibet vir mitis & deuotus vel
ſtudioſus, qui aquas ſacræ ſcripturæ vel deuotionis ſectatur &
deambulat. Regnat in Cancro retrogradiendo.i. in illo qui re
troacta vitia recordatur. Sed regnū ſuum deficit in Capricor-
no fœtido.i. in illo qui in actibus luxuriæ fœtidis occupatur.
3 Ecce in iuſtitia regnabit rex. Eſa. 32. ¶ Iupiter in omni ſigno ſi
gnificat bonum præterquam in vltimo, vbi ſignificat triſtitiā,
ſeruitutem & paupertatem ex parte quadrupedum & ex par-
te familiæ, ſm Martianum & Ptolo. Sic licet Chriſtus in omni
ſigno.i. in omni ætate & tempore ſignificet bonum, in tantum
ꝙ ſemper apud eum miſericordia reperitur, in vltimo tamen
ſigno.i. in finali tēpore. ſ. in iudicio ſignificabit & cauſabit qua
drupedibus & ſeruis.i. peccatoribus beſtialibus & peccatorū
ſeruituti ſubiugatis, triſtitiam & ſeruitutem & paupertatem
æternam, quia ipſos tunc rigidè & iuſtè cōdemnabit, quia zelus
& furor viri non parcet in die vindictæ &c. Prouer. 6.

De Marte. *Cap. 25.*

1 MARS, deus belli a gentibus putabatur. Eſt.n.
planeta feruens & ſiccus, maſculinus & noctur
nus, maleuolus. Sub Marte ſunt Scorpiꝰ & aries
& ſunt domus eius. Regnat in Capricorno, ſed
in Tauro eſt diſceſſus regni. Sub ipſo cōtinetur
prælium, carcer, inimicus. Et ſignificat iram, ce
leritatem & furorem. Et eſt rubens, falſidicus & doloſus ſecū-
dum Ptolomeum. Tales ſunt mali & tyranni, mundi principes
& magnates, qui dicuntur dij bellorum, quia per eos bella &
& guerræ vel prælia concitant. Sunt.n. calidi per feruorē cru
delitatem, ſicci ſine humore pietatis, maſculini per luxuriæ
fœditatem, nocturni per ignorantiæ cæcitatem, maleuoli per
malitiæ prauitatem. Iſti ſub ſe habent duo ſigna.i. duo genera
ſubditorum. Quidam dicuntur Scorpius. Iſti ſunt officiales &
balliui, qui more ſcorpionis alios inueniant per falſas accuſa-
tiones & detractiones, & eos pungunt per rapinas & excoria-
tiones. Alij dicuntur Aries, qui eſt dux gregis. Iſti ſunt cōſilia
rij, cauſi dici & iudices, vellere diuitiarum præ cæteris induti.
Et ideo bene dicitur ꝙ ſub eis eſt prælium. ſ. inter ſe inuicem,
vel contra ſubditos rapiendo violenter. Carcer, quia. ſ. multos
iniuſtè incarcerant. Inimicus, quia facillimè fiūt alijs inimici,
& difficiliter amici. Et hoc, quia iſti faciliter habent iram & fu
rorem, quando. ſ. ab alio concitantur, contra illud Iacobi 1. Et
tardus ad iram. Iſti etiam ſunt rubei per crudelitatem, doloſi
per falſitatem, falſidici per mendacium vel mendacitatem, li-
cet dicatur Prouer. 17. Non decet principem labium mentiēs.
2 ¶ Mars facit hominem longum & altum in iuuentute, ſed in
ſenectute diſponit ad curuitatem, & hoc ratione caloris conſu
mentis, & ſiccitatis contrahentis. Sic ſunt multi qui in iuuen-
tute.i. in vita iſta, in qua non eſt niſi inceptio vitæ & duratio-
nis, ſunt alti per ſuperbiam & elati. Et iſti ſunt filij martis dia-
boli, qui eos mouet per ſuperbiam & extollit. Sed verè in ſene
ctute.i. in tempore mortis tunc incuruabuntur & inclinabun-
tur. ſ. inferius in infernū. Quia Mars diabolus illos quos nunc
eleuat, tunc deprimet. Quia qui ſe exaltat, humiliabitur Matt.
3 23. ¶ Mars eſt planeta maleuolus, qui diſponit ad animoſitatē,
& ad appetitum vindictæ, & ad animi mobilitatem. Ideo deus
bellorum dicitur, quia. ſ. bella facit ſecundum Iſidorum. Reg-
nat in capricorno, ſed in tauro perdit regnum ſuum, ſecūdum
Ptolo. Sic iracundia facit hominem ſtultè audacem, & vindi-
ctam appetere, & animo per diuerſa propoſita volitare. Et iō
bellorum dicitur deus, quia. ſ. ſolet bella & contentiones, lites
atque diſcordias generare. Et iſta regnat in Capricorno.i. in
mundi peccatoribus, & maximè in mundi potentibus & ambi
tioſis, qui more capri ad alta conſcendunt. Sed verè in tauro.i.
in viris bonis & maturis, qui more tauri terram.i. corpus pro-
prium colunt, eſt diſceſſus regni ſui, quia ſicut dicitur Eccleſ.
28. Secundum virtutem hominis, iracundia illius eſt. ¶ Mars 4
eſt cæteris planetis ardentior, & rubicundior & ſiccior. Iſtu
calori dominatur, & diſponit ad audaciam. Sic verè vir bonus
debet eſſe ardens per charitatem rubicundus, & rutilans per
honeſtatem, alios animans ad bonum & ad virtutem, & chole
ricæ complexioni.i. motibus iracundię prædominans. Ideo du
talibus dicitur Ioann. 5. Ipſe erat lucerna ardens & lucens. Et
Prouerbio. 15. Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur
animo ſuo, expugnatore vrbium.

De Venere. *Cap. 26.*

VENUS idem eſt quod lucifer, planeta beneuolus, 1
fœmineus, nocturnus, ſemper comitatur ſolem, vel
præcedendo, & tunc dicitur lucifer, vel ſubſequen
do, & tunc dicitur heſperus. Hic cæteris gauden-
tius fulget, & ideo dicitur iubar propter radioſitatem. Diē &
ſolis ortum immediate annunciat & præcedit. Hic excedit Zo
diacum in duabus partibus, ſm Bedam. Hic facit ſuos, canto-
res, muſicorum amatores, pigmentarios & aurifices, ſm Pto-
lo. Talis eſt beata virgo, quia fuit fęminea per pietatem, bene-
uola per benignitatem, nocturna & occulta per humilitatem
radians per honeſtatem, ſolem.i. Chriſtum ſemper concomi-
tans per incarnati ſocietatem, ipſum præcedens per maternita
tem, ipſum ſequēs per filialē virginitatem, & etiam quia poſt ip
ſum remanſit in mundo. Iſta etiam Zodiacum.i. conditiones no
ſtræ naturæ exceſſit in duobus. ſ. in hoc ꝙ virgo peperit, & in
hoc ꝙ creatura creatorē portauit. Vel in hoc ꝙ inuiolata per
manſit, & in hoc ꝙ ſuper angelos aſcendit. Ideo de ea poteſt di
ci illud Eſa. 14. Lucifer mane oriebaris, & dixiſti. Aſcendam
in cœlum, ſuper aſtra exaltabo ſoliū, ſimilis ero altiſſimo. Iſta
etiam facit ſuos & ſibi deuotos, cantores per gratiarum actio-
nem, pigmentarios per futurę conſolationis cōtemplationem.
Vel ſi vis expone de viro perfecto, qui in duabus ſui partibus. ſ.
quantum ad effectum & intellectum, zodiacū.i. ambitum hu-
manæ naturæ excedit, inquantum. ſ. ad cognoſcendum & me-
ditandum ſuper cœleſtia eleuat intellectum, & ad diligēdum
inuiſibilia dilatat affectum 2. ad Corint. 5. Siue mente excedi-
mus, ſiue ſobrij ſumus, charitas Chriſti vrget nos. Iſte etiam
ſolem iuſtitiæ Chriſtum ſemper per gratiam comitat. ad Ro-
ma 8. Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? Ipſumq; quādo-
que præcedit deſiderando, quandoq; ſequitur imitando. Mat.
8. Magiſter, ſequar & te quocunq; ieris. Vel etiam ſolem Chri
ſtum præcedit & annunciat prædicando, ipſumque ſequitur
obediendo. Iſte ergo dicitur præ cæteris gaudentius fulgere,
quantum ad vultus hilarem tranquillitatem. Act. 6. Intueban-
tur vultum eius tanquam vultū angeli ſtantis inter illos. Alios
cantores facit vel efficit per diuturnæ laudis quam in eis excitat
iocunditatem. Candidus eſt per caſtitatem. Fulgens per ſcien
tiæ luminoſitatem. Fœmineus per pietatem. Nocturnus per
humilitatem. Et ſic merito dicitur Iubar ſeu lucifer propter
exemplaris conuerſationis radioſitatem. Iſte eſt ergo lucifer
de quo Iob 38. Nunquid producis luciferum in tempore ſuo,
& veſperum ſuper fines terræ oriri facis? Et ſicut venus in tri-
bus ſemitonis ſol dicitur occurrere, ſic viri iuſti ſoli iuſtitiæ
Chriſto in tribus virtutibus theologicis, vel in tribus pœnitē
tiæ partibus, vel in tribus religionis votis, contra tres hoſtes
animæ, mundum. ſ. carnem & demonia noſcūtur ſpiritualiter
obuiare. Eccle 25. In tribus beneplacitū eſt ſpiritui meo. ¶ Se- 2
cundum Ptolo. ſub venere ſunt libra & taurus, & ſunt domus
eius. Regnat in piſcibus, ſed in virgine regnum perdit. Sic verè
libra id eſt diuites qui pecunias librant, tauri id eſt, potentes
qui terram gubernant, ſunt ſub venere, quia veneri & luxurię
famulantur. In piſcibus & in delicioſis regnant, ſed verè in vir
gine, Maria. ſ. & etiam in alijs virginibus, perdunt regnum
ſuum, quia luxuria nunquam habuit in beata virgine aliquam
poteſtatem,

poteſtatem, iuxta illud ad Roma. 6. Non regnet peccatum in
veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.

De Mercurio. Cap. 27.

MERCVRSVS eſt planeta temperatus, noctur
1 nus, modo maſculinus, modo fœmineus, cito. n.
ſe vertit ad naturam illius cui coniungitur, & cũ
bonis bonus, cũ malis malus efficitur, ſicut dicit
Miſael. Sic verè ſunt multi nocturni. i. ignoran-
tes & imperfecti, qui habẽt animum ita leuem,
& propoſitum ita inſtabile, ꝙ nunc ſunt maſculini, nunc fœmi
nei. i. nunc boni nunc mali. Nam ad naturam illorum quibus
coniunguntur per ſocietatem, facillimè conuertunt, vt ſi ſint
boni, boni fiãt & econuerſo, q̃a ſtatim per aliorũ verba & exẽ-
pla de vno propoſito ad aliud ſe cõuertunt, & mutantur. Iuxta
illud. Qui citò credit, leuis eſt corde. Eccle. 19. Vel dic ꝙ Mer-
curius eſt verus obediens, qui ſecundum volũtatem illius cui
coniungitur. ſ. prælati ſui, ſuas mutat & regulat voluntates. Sa
pientiæ 16. Vniuſcuiuſque voluntati deſeruiens, ad quod quis
volebat conuertebatur. Vel dic ꝙ talis eſt prælatus, quia. ſ. iſte
ſecũdum ꝙ inuenit ſubditos diſpoſitos, malos. ſ. vel bonos, vel
mediocres vel medios, ſm hoc ipſe debet cum eis agere, & ſe
eis bonum. i. beneficum & benignum, vel malũ. i. rigidum &
ſeuerum præbere. 1 ad Corint. 9. Omnibus omnia factus ſum.
2 ¶ Mercurius a poetis deus eloquentiæ dictus fuit & ſapientiæ
ſecundum Iſido. quia ſecundum Ptolo. facit hominem ſtudio-
ſum, eloquẽtem, calculatorem & computatorem. Talis debet
eſſe prælatus vel prædicator, quia verè ipſe debet habere ſa-
pientiam in regendo, eloquentiã in prædicando, & virtutes &
merita ſubditorum debet æqualiter numerare. Act. 14. Voca-
bant. Paulum Mercurium eo ꝙ eſſet dux verbi. Vel dic ꝙ bo-
nus prælatus facit homines ſtudioſos, inquantum vult & labo
3 rat ꝙ ſubditos habeat ſcientia & eloquentia luminoſos. ¶ Mer
curius ſemper eſt cum ſole vno ſigno ante, vel vno ſigno poſt.
Quando Solem præuenit radijs ſolaribus ſtationarius efficit
ſi ei ſit propinquus, quando autem eum ſequitur tunc videtur
eſſe retrogradus. Sic boni ſemper ſunt cum ſole Chriſto ꝑ gra
tiam & charitatem, & ſic fiunt quãdoque ſtationarij per firmi
tatem & fortitudinem, quandoq; retrogradi ꝑ retroactæ vitæ
ſuæ conſiderationem. Iordanis conuerſus eſt retrorſum. Vel
dic ꝙ Sol lucens eſt mũdi proſperitas, quæ oculos intellectus
ſtupefacit. Homo igitur oportet iſtam vt comitetur dũ eſt in
iſta vita, ſed ſi ipſam præueniat, & eam contemnendo poſt ſe
derelinquat tunc efficitur ſtationarius, quia. ſ. ipſe contra ten-
tationes & tribulationes ſtat firmiter, & reſiſtit. Sed verè q̃n
eam ſequitur. ſ. eam amando, & eius negotia tractando, tunc
oportet quòd ſit retrogradus per peccatum, quia. ſ. oportet ꝙ
fiat mercator, aduocatus, auarus, & ſic ꝑ diuerſa peccata a re-
cto itinere retrocedit. Vnde 1. ad Timo. 5. Multi abierũt retro
poſt Sathanam. Vel dic ꝙ quidam ſunt qui ante ſolis occaſum
lucent, & iſti ſunt illi qui nunquam peccauerunt. Et alij q. poſt
occaſum ſplendent, & hi ſunt qui poſt peccatum ad pœniten
tiam redierunt. Sicut autem Mercurius nunquam vltra tri-
ginta gradus a ſole recedit, ſic nec iuſtus trigenarium, qui cõ
ſtat denario ter Ducto. i. denarium mandatorum & ternarium
4 fidei trinitatis dimittit. ¶ Mercurius habet ſub ſe geminos &
virginem, & regnat in virgine, ſed in piſcibus regnum perdit.
Et ſub iſto continetur ſortunium & negociatio, ſignificat ra-
tionem & ſapientiam ſecundum Ptolo. Sic Chriſtus habet ſub
ſe illos qui dicuntur gemini. i. qui habent geminam charitatẽ,
& virginem. i. eos qui ſeruant corde & corpore virginitatẽ at-
que caſtitatem. In talibus. n. regnat Chriſtus, ſed verè in piſci-
bus. i. in illis qui in aquis delitiarũ iugiter commorantur, per-
dit regnum ſuum, quia diabolus regnat in talibus & nõ Chri-
ſtus, Habent. n. ſuper ſe regem, cui nomen exterminãs. Apoca.
9. Et ſicut Mercurius eſt planeta cum bonis bonus, cum ma-
lis malus, ſic deus quando inuenit homines bonos, ipſum ſimi
liter inueniunt bonum, beneficia ſua largiendo, ſed verè ſi ma
li fuerint, ſic & ille ſimiliter malus erit eis. ſ. quantum ad mali
tiam pœnæ, quia malum pœnæ æternæ eis inferet, iuxta illud
Amos 3. Non eſt malum in ciuitate quod non faciat dominus.
5 ¶ Mercurius rariſsimè videtur, quia vt communiter ſemper
ſub Solis radijs occultatur. Sic verè prælatus non debet ſe ni-
mis oſtendere, & coram alijs publicare, quia nimia familiari-
tas parit contemptum. Sed vel ſtudendo vel orando ſe a mun-
di ſtrepitu occultare. Abſcondam faciem meam ab eis, & con-
ſiderabo nouiſsima eorum. Deutero 32. Vel expone de reli-
gioſis vel viris perfectis, qui infra clauſtra ſua continue eſſe
debent abſconditi, & raro exterius propalari.

De Sole. Cap. 28. 1

SOL ſecondum Iſido. dicitur quaſi ſolus lucens, eo
ꝙ ſit fons totius luminis. Et eſt planeta fortunatus,
tamen quandoq; per coniunctionem mali planetæ
ſit malus. Sic verè licet homo ſit lucidiſsimus ꝑ ho
neſtatem & bona exempla, dato etiam ꝙ ſit bonus, fortunatus
& virtuoſus, quandoq; tamen accidit ꝙ ipſe coniũgitur alicui
malo planetæ. i. ꝙ ipſe ſectatur ſocietatem alicuius malæ perſo
næ, & tunc efficitur malus per eius malam vitam, exempla &
verba, quæ ſequitur. Ideo bene dicitur Prouerbiorum 24. Cũ
ſtulto ne abieris. ¶ Sol oĩbus cœli luminaribus maior eſt quã- 2
titate, dignitate, poteſtate, effectuũ multitudine, claritate (q̃a
. ſ. magis eſt calcati luminis) motus vniformitate, quia ſemper
directè mouetur, & nunquam excedit terminos zodiaci, nec
vnquam ſit retrogradus luminoſitate, quia. ſ. omnia inferiora
& ſuperiora illuminat & illuſtrat, vt dicit Meſalach. Sic verè
chariſsimi, debet eſſe de prælato, qui debet eſſe ſubditis ma-
ior quantitate meritorum, dignitate, poteſtate, & multitudine
bonorum operum, ſcientiæ, claritate, motus. i. operationis vni-
formitate & maturitate. Nunquam. n. debet exire terminos zo
diaci. i. fidei per peccatum, vel etiam iuſtitiæ per acceptionem
perſonarum, ſed ſemper in medio incedere per iuſtitiæ æqui-
tatem. Eſa. 30. Hæc eſt via, ambulate in ea, nõ declinetis ex ea
ad dexteram vel ad ſiniſtram. Sed vniformiter & maturè in
ſuis actibus debet procedere, nec aliquo modo debet a via re-
ctitudinis & iuſtitiæ fieri retrogradus, nec per peccatum vel
acceptionem munerum a veritatis lumine ecclipſari. Eſai. 60.
Non occidet vltra Sol tuus. Sed ſubditos ſuos debet illuſtrare
ſcientia, ſiue doctrina, pariter & exemplo. Eccle. 42. Sol illumi
nans per omnia reſpexit. quia lux ſubditorũ debet ab eo ema-
nare. Et ſicut Sol mouetur contra firmamẽtum, vt ipſum tem-
peret, ſic prælatus ſe debet opponere per orationes cõtra mo-
tum diuinæ iuſtitiæ, vt per eum temperetur, Exemplo Aaron,
Numeri 18. de quo dicitur Sapien. 18. Proferens ſeruitutis ſuę
ſcutum orationem & allegans reſtitit iræ. ¶ Secundum Ambr. 3
in Hexameron. Sol eſt oculus mundi, iocunditas diei, pulchri
tudo cœli, menſura temporum, virtus & vigor omniũ naſcẽ-
tium, decor & perfectio ſtellarum, rex & dominus planetarũ.
Et ſm Martianum, Sol eſt principium lucis, rex naturæ, mens,
mundi, fulgor Olympi, moderator firmamenti. Talis eſt deus,
quia oculus & director eſt mundi, pulchritudo cœli. i. eccleſię
menſura temporum, quia. ſ. immenſus eſt, omnia menſurans,
virtus & vigor eſt omniũ, decor ſtellarum. i. ſanctorum, fons
lucis. ſ. ſapientiæ, firmamenti. i. rerum omnium per occultam
prouidentiam moderator. Rex eſt etiam & dominus planeta-
rum. i. ſanctorum & etiam errantium peccatorum. Et ſicut Sol
per 12. ſigna incedens lumen præſtat omnibus ſphęris, ſm Pla
tonem, ſic Chriſtus dũ fuit inter duodecim apoſtolos, omnes
alios illuſtrauit. ſ. lumine ſapientiæ vel gratiæ. Omnis. n. ſan-
ctorum lux gratia vel ſapientia, a Chriſto principaliter deri-
uatur. Vnde. Refulſit ſol in clypeos aureos, & reſplenduerunt
montes ab eis 1. Macha. 6. ¶ Sol ſimplicis eſt eſſentiæ vel natu- 4
ræ, & ideo incorruptibilis, quia compoſitio ex contrarijs, eſt
principium corruptionis, ſm Ariſto. Sic verè in eccleſia vel
religione debet eſſe ſimplicitas. i. vnitas & concordia, quia par
tes contrariæ. i. perſonę inuicem diſcordes non debent ibi eſſe,
& ſic ſemper incorruptibilis permanebit, quia ſocietas vel re-
ligio cõtinuè ſtat, quando perſonæ ſunt inuicẽ vniformes. Sed
pro certo illa quæ eſt compoſita ex perſonis contrarijs, & inui
cem odioſis, ſtatim deſtruitur & corrumpitur, quia quilibet
trahit ad partem vbi eſt affectio ſua, & ſic lites oriunt, & con-
tentiones, quæ totum ſubuertunt, quia ſi domus ſupra ſemetip
ſam diſpartiatur, non poterit domus illa ſtare. Mar. 3. ¶ Omne 5
corpus leue, habile eſt ad motum. Et ideo quia ſol leuiſsimæ
naturæ, velociſsimi eſt motus ſm Dion. de. di. no. Sic verè quã
to quis eſt leuior per voluntariam paupertatem, & minus ha-
bet de diuitijs ſarcinoſis, tanto ad motum obediẽtiæ vel bonæ
operationis eſt habilior. & ideo ſol. i. vir perfectus velociſsimi
eſt motus. ¶ Sol ſecondum Dion. de di. no. Renouat, nutrit, cu- 6
ſtodit, perficit, diſcernit reſouet & fœcundat, auget, mutat, col
locat plantat, & viuificat. Primo dico ꝙ ſol renouat, quia per
radios ſuos ſubintrantes terra herbis & floribus veſtitur, & ſic
radios

a ſtatu hyemali priſtino renouatur. Hic eſt prælatus, qui per
radios doctrinæ ſuæ terram .i. terreum peccatorem facit per
pœnitentiam renouati, & herbis & floribus.i. gratijs & virtu
tibus adornari. Hic debet alios nutrire ſpiritualiter per prædi
cationem vel ſcientiam, & corporaliter per elemoſynarum fre
quentiam. Cuſtodire.ſ.ſubditos per diligentiam, & diſcernere
debet inter eos per diſcretionem .ſ. qui ſunt boni & qui mali.
Ego iudico inter pecus arietum & Hircorum. Ezech.34 Hic
debet refouere per compaſsionem, fœcundare per prædica-
tionem, augere per meritorum cumulationē, mutare per ma-
lorum ſubditorum depoſitionem, plantare per bonorum pro-
motionem, vel mutare, ſupple peccatores per conuerſionem,
plantare per fidei confirmatam radicationē, viuificare per vi-
tæ gratiæ vel æternæ gloriæ procurationē. Ideo talibus dicitur
Hiere.1. Conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, & de-
7 ſtruas, & ædifices, & plantes &c. ¶ Sol ſecundum Dion. virtu-
tem habet conſeruatiuam, quia compoſita ex diuerſis & côtra
rijs elementis ſtatim deſtruerentur, niſi per virtutem & influē
tiam cœleſtis corporis conciliarentur & conſeruarentur. Sic
verè charitas habet vim vnitiuā & concordatiuam, quia om-
nia mixta.i.collegia, ſocietates & conſortia, quæ ex diuerſis p-
ſonis vt communitet ſunt compoſita, ſtatim deſtruerentur, ni
ſi per vim charitatis inuicem vnirentur, & in vnitatis concor-
8 dia ſeruarentur. ¶ Sol habet virtutem perfectiuam, quia nihil
peruenit ad perfectionem vel complementum inter vegetabi
lia & ſenſibilia, niſi per ſolē. Virtutem ēt habet fœcundatiuā
& augmentatiuam, quia nihil fructificat vel augmentatur, vbi
radius ſolaris nō attingit. Talis eſt Chriſtus, quia verè per gra
tiam ſuam vel charitatem (quam immittit) ipſe fœcundat per
boni operis inchoationem, augmentat per eius perfectum in-
crementum, & proſequutionem, perficit per finale côplemen
tum, perſeuerantiam & perfectionem. Quemadmodum cepit,
ita & perficiet 2. ad Corint. 8. Nihil.n. pôt homo in bono pro-
ficere, niſi radius diuinæ gratiæ tangat ipſum. Quod patet in
peccatoribus, qui quia tali radio non tanguntur, fructum bo-
9 norum operum nunquam portant. ¶ Sol virtutem habet con-
fortatiuam, quia quando appropinquat ad nos, virtutes anima
lium fortiores efficiuntur, ſicut etiam patet in aurora, vbi pro
pter aduentū ſolis natura fortificatur & recreatur, & tunc om
nis infirmitas alleuiatur, flores etiam in eius ortu aperiuntur
& vigorantur, qui tamen in occaſu ipſius marceſcunt & clau-
duntur. Sic verè quādo ſol Chriſtus appropinquat ad nos per
ſuæ gratiæ immiſsionem, tunc vigoramus, & ad bene agēdum
vel mala ſuſtinendum fortius roboramur, & per côfeſsionem
laudem vel gratiarum actionem aperimur. Vnde Apertum eſt
illico os Zachariæ. Luc.1. Verumtamen quando nobis occidit
per peccatum, tunc ceſſando a côfeſsione vel gratiarum actio
10 ne, laude vel oratione, claudimur & velamur. ¶ Sol diuerſas re
cipit mutationes. Ipſe.n. in mane rubet, in tertia lucet, in meri
die feruet, in veſpere pallet. Et ideo ſm Bedam quattuor ha-
buiſſe equos fingitur a poetis. Vnus dicebatur Ethon .i. rubeus,
alius eous.i.ſplendens, tertius pyrois.i.ardens, & quartus phle
gon .i. vrens terram. Sic vir iuſtus & perfectus debet mutari
de bono in melius, quandoque .n. debet inueniri rubeus per
charitatem, clarus per honeſtatem, feruens per zeli auſterita-
tem, pallidus per maturitatem. Ideo iſte debet habere quat-
tuor, equos, quibus vehatur ad cœlum.i.quattuor virtutes car
dinales. Vnus eſt rubeus, quem ſanguis cauſat. ecce fortitudo.
Alius eſt lucens & illuminans. ecce prudentia. Alius ardens.
ecce feruens iuſtitia. Alius pallidus. ecce matura temperantia.
Abacuch.3. Qui aſcendis ſuper equos tuos, & quadrigæ tuæ
12 ſaluatio. ¶ Sol virtutem habet purificatiuam. Nam radijs ſuis
aerem ſubtilizat vel ſubtiliat & auram peſtilentiæ fugat. Sic
verè Chriſtus conſcientiam ſiue animam mundificat & depu-
rat, & immiſsione radiorum ſuorum.i gratiarum & bonarum
inſpirationum aerem peſtilentem. i.peccata & vitia exinde fu-
gat, ipſaque deſtruit & conſumit. Vnde dicit Ezech.36. Effun
dam &c.& mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris.
¶ Sol virtutem habet calefactiuam, licet ſubſtantiuè non ſit ca
lidus. Calorem.n.cauſat ex radiorum ſuorum motu & confra-
ctione, & eorū concurſu in ſuperficie obiecti corporis, & ma-
ximè ſi fuerit politum vel ſpeculare, vt dicitur in perſpectiua.
Sic verè Chriſtus cauſat in nobis ardorem charitatis, & hoc
per immiſsione radiorum.i.gratiarum & beneficiorum ſuorū,
& maximè quando inuenit cor noſtrum politum per morum
venuſtatem, ſpeculare per ſcientiæ claritatem. Eccle.43. Sol in
meridiano exurit terram. ¶ Sol virtutem habet attractiuam, 13
vapores .n. puros attrahit ſurſum, & ipſos poſtea per pluuias,
emittere conſueuit. Sic Chriſtus illos qui ſunt puri per caſti-
tatem vel conſcientiæ ſanctitatem, ſurſum attrahit ad gloriam
paradiſi. Et quanto ſunt puriores, tanto facilius aſcendūt, & al
tius collocantur. Amice, aſcende ſuperius. Luc.14. Vel dic ꝙ
ſol eſt prælatus, qui pro certo illos qui ſunt puriores caſtitate
& ſanctitate, debet prius & altius eleuare.ſ. ad dignitates, offi-
cia, beneficia vel prebēdas, dicendo eiſdem Eſ.60. Surge illu
minare Hieruſalem. ¶ Duo ſunt in ſole nobis occulta.ſ. magni 14
tudo & motus. Nam cū ſit octies maior terra, & maximè quā-
titatis, hæc tamen noſtris ſenſibus non apparet. Cum etiam ve
lociſsime moueatur, tamen propter maximam ſuam claritatē,
a nobis hæc velocitas nō videtur. Sic de deo, duo propriè ſunt
nobis abſcondita, incognita & inuiſa.ſ. magnitudo ſuæ eſſen-
tiæ, & motus ſuæ occultæ prouidentiæ. Nam enim habeat eſ-
ſentiam infinitam, illa tamen infinitas non poteſt plenariè a
nobis comprehendi. Iob 39. Magnus.o. dominus eſt & vincēs
ſcientiam noſtram. Tanta eſt etiam claritas ſuæ ſapiētiæ, quod
motus ſuæ prouidentiæ non percipitur.i.ꝙ ratio ſuorum iudi-
ciorum occultorum a nobis penitus non videtur. Vnde Eccle.
8. Omnium operum dei nullam poteſt homo inuenire ratio-
nem, & quanto plus laborauerit, tanto minus inueniet. ¶ Sub 15
ſole eſt Leo, & eſt domus eius. Regnat in ariete, & in libra di-
ſcedit regnum eius. Sub ipſo continetur ſpes, lucrum & for-
tuna, & maximè diſponit ad animationem ſecūdum Ptolo. Sic
Chriſtus hoſpitatur in Leone.i. in viris iuſtis, fortibus & perfe
ctis. Regnat etiam in ariete.i. mitibus & ſimplicibus & idiotis,
ſed in libra.i. falſis diuitibus & mercatoribus pecunias libran-
tibus deficit regnum ſuum, quia tales per peccatum eum ex-
pellunt. Oſeæ.10. Ecce deum non timemus, & rex quid faciet
nobis? Sub iſto autem inuenitur ſpes.ſ. ſuæ miſericordiæ, fortu
na præſentis gratiæ, lucrū futuræ gloriæ. Ideo ipſe dicit Apo.
3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt locuples fias. ¶ Sol eſt pla- 16
neta beneuolus, maſculinus, diurnus, calidus & ſiccus, fulgēs
in ſe, & omnia alia illuminans, terminos zodiaci nunquam ex-
cedens, nec vnquā retrograde incedēs, ſm Meſſalach. Sic verè
vir perfectus beneuolus eſt per mititatem, maſculinus per for
titudinis probitatem, diurnus clarus & manifeſtus per varita-
tem, calidus per charitatem, ſiccus, per abſtinentiæ parcitatē,
fulgens per ſapientiam vel honeſtatem, alios illuminans p do-
ctrinam vel per exemplorum ſuorum ſanctitatem, nunquam
excedit zodiaci ſigna id eſt duodecim articulos fidei per hære
ſim & incredulitatem, nec vnquam retrograditur per peccato-
rum & prauitatem vel per maliciam & falſitatem, vel per ſuo-
rum operum diſcontinuitatem. Quia nemo mittens manū ad
aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno dei. Luc.9.

De Luna. Cap. 29.

LVNA dicitur quaſi luminum vna.i. principalis, ſm 1
Iſidor. quia Soli in magnitudine & pulchritudine
eſt ſimillima. Et ſm Ambroſium in Hexameron.
Luna eſt decus noctis, mater roris, humoris mini-
ſtra, dominatrix maris, temporū menſura, emulatrix ſolis, mu
tatrix aeris, lumen a ſole mutuās, ipſumq; modo ſpeculari ad
nos reijciens & refundens. Talis eſt beata virgo, quia verè lu
minarium cœli.i. omnium ſanctorum eccleſiæ eſt principalior
ac ſoli.i. Chriſto filio ſuo ſimilior quantum ad perfectionem.
Hæc eſt.n. decor noctis.i. huius turbulentæ vitæ, vel noctis.i.
peccatorum, quia.ſ. peccatorum & pœnitētiæ eſt ſpes, ſolatiū
atq; decor. Cant.6. Pulchra vt luna, electa vt ſol. Et Eccleſ.6.
Decor.o. vitæ eſt in illa. Mater eſt etiā roris gratię, & humoris
deuotionis miniſtra. Ros luminibus ros tuus. Eſ.26. Iſta domi
natur mari.i. peccatoribus tumultuoſis & fluctuoſis, ipſos ad
miſericordiam reducendo. Vel mari.i. mundo & vitijs domi-
natur, omnia ſuperando. Eccleſ.24. In fluctibus Maris ambula
ui. Temporum ſupple ſuorum dicitur menſuratrix, ſua.ſ. tem-
pora debitè ordinando, & in bonis vſibus expendendo. Sene-
ca. Tempus tuum in tribus diſpenſetur, præterita recordare,
præſentia ordina, futura præcaue. Vel etiam iſta tempus vitæ
noſtræ diſcernit & menſurat. Solem .i. Chriſtum emulatur &
amat. Luc.2. Fili quid feciſti nobis ſic? Ego & pater tuus dolē-
tes quærebamus te. Aerem.i. conſcientiam peccatorum de ma
lo in bonum immutat, lumen etiam .i. gratiarum plenitudinē
a ſole Chriſto acquirit, & tandem ad nos peccatores iterum
dernat & refundit. Nam & hic viuentes, & in purgatorio lu-
gentes,

gentes, luce ſuæ miſericordiæ & gratiæ recreat atq; lenit. Vn
de ipſa poteſt dicere, Penetrabo omnes partes terræ, & illumi
2 nabo omnes ſperantes in domino. Eccleſ. 24. ¶ Luna eſt ſtatus
multum mutabilis, figuræ etiam & coloris. Quando ſoli eſt ꝓ-
pinqua, illuminatur ab eo a parte cœli, & perdit lumen a par-
te terræ. Quando autẽ eſt Soli oppoſita vel remota, tunc econ
uerſo perdit lumen a parte cœli, & plenè illuminatur a parte
terræ. Clara ergo nunc eſt, & nunc obſcura, vt dicũt Beda &
Macrob. Luna eſt homo qui fluit de vno ſtatu ad alium, & nũ-
quam in eodem ſtatu permanet, ſed continuè mutat & variat
ſtatum ſuum, figuram pariter & colorem, quia nunc efficitur
cornutus per ſuperbiam, nunc rotundus & mobilis per inſolẽ
tiam, nunc obſcurus per ignorantiam, nunc clarus per ſapien
tiam, nunc eſt iuuenis, nunc ſenex, nunc eſt ſanus, nunc infir-
mus, nunc eſt diues, nunc eſt pauper. Ideo Eccleſ. 27. Stultus
mutatur vt luna. Iſta luna. i. homo poteſt illuminari a parte cœ
li. i. quantum ad bona ſpiritualia per gratias & virtutes, & per
ſapientiam ſpiritualem, & finaliter per gloriam æternalem.
Iterum poteſt illuminari a parte terræ. i. a parte bonorum ter-
renorum, & hoc triplici lumine. ſ. delicijs, diuitijs, honoribus.
quia in iſtis tribus conſiſtit mundi proſperitas. Luna etiã iſta. i.
homo poteſt eſſe propinquus & amicus ſoli. i. Chriſto per gra
tiam & charitatem. Et poteſt eſſe ab eo remotiſſimus per pec-
catum. Quia longè eſt dominus ab impijs. Prouerb. 15. Dico
igitur pro certo, q quando luna. i. homo eſt propinquus & cõ-
iunctus per gratiam ipſi ſoli. i. Chriſto: tunc verè a parte cœli
id eſt, quantum ad bona ſpiritualia & æterna recipit illumina
tionem, ſ. gratias, dona, virtutes & merita. Sed pro certo tunc
temporis vt communiter perdit lumen a parte terræ. i. mundi
proſperitatem, quia vt communiter dei amici non proſperant
in hac vita, imo ſunt leni obſcuritate. i. paupertate et aduerſitate,
quia ſicut dicitur in pſal. Multæ tribulationes iuſtorum. Nam
quamuis quandoq; regula fallat, tamen communiter cæteris
paribus boni minus proſperantur quam mali. Sed pro certo
quando homo eſt ſoli i. Chriſto oppoſitus per vitia & peccata
tunc perdit lumen a parte cœli. ſ. gratias & virtutes, quia ob-
ſcurus & pauper efficitur quãtum ad bona ſpiritualia. Iob 38.
Auferetur ab impijs lux ſua. Veruntamen a parte terræ & ter
renorum acquirunt communiter tunc temporis magnum lu-
men. i. magnam proſperitatem. ſ. magnas ſciẽtias ſeculares, ma
gnas diuitias temporales, magnas delicias corporales. Hiere.
12. Impij. n. proſperantur, bene eſt omnibus qui iniquæ agunt
& præuaricantur. Vel dic q luna iſta eſt vir iuſtus, qui. ſ. figu-
ram & conditionem ſuam debet mutare, & ſm loca & perſo-
3 nas & tempora, diuerſis diuerſimodè conformare. ¶ Luna non
fit cornuta, niſi quãdo recedit a ſole, vel ad ſolem accedit. Sic
verè homo non fit ſuperbus cornutus, niſi quando a deo rece-
dit per peccatum. Vnde Eccle. 15. Lõgè. n. eſt a ſuperbia & do
lo. Quando etiam homo accedit ad ſolem. i. ad deum per gra-
tias & virtutes, tunc ſimiliter exinde quandoque ſuperbit &
fit cornutus per ſuperbiam, ſicut ille Phariſeus Luc. 18. Domi
ne non ſum ſicut cæteri hominum &c. Quia verè homo quan
doque non tãtum ſuperbit de rebus vitioſis, imo etiam de re-
bus virtuoſis, & ſic anima proprijs armis interficit. Vnde di-
cit Gregorius. Valde timendum eſt vitium quod ex victoria
4 naſcitur vitiorum. ¶ Luna eſt omnis humoris augmentatiua,
quia per occultam virtutem ſuam in eius incremento, medul-
læ, cerebra animalium, & omne aliud humidum augmentat,
& per eius decrementum ſimiliter minoratur, vt dicit Martia
nus. Vnde eius defectus vel profectus omnium eſt inferiorũ
corporum decrementum vel etiam complementum. Sic ve-
rè prælatus per ſuã occultã influẽtiã. i. p ſuã orationẽ & deuo
tionem, debet ſubditis humorem gratiæ procurare. Nam quã-
to luna. i. prælatus maiorem claritatem ſapientiæ & morũ ha-
bet, tanto omnia inferiora. i. ſubditi humorem habent gratiæ
pleniorem. Et econuerſo, quanto plus deficit in lumine diſcre
tionis & ſapientiæ, tanto ſubditi ab humore pietatis & deuo-
tionis & gratiæ ſpoliantur, quia eorum profectus eſt alijs vti-
lis, eorum obſcuritas & ignorantia alijs eſt damnoſa, quia ſi cæ
cus cœcum duxerit, ambo in foueam cadunt. Matt. 15. Vel dic
q ſicut aduẽtus & præſentia luminis lunaris eſt cauſa cremẽ-
ti humorum, & econtra receſſus eſt cauſa decrementi, ſecun-
dum Plinium, ſic acceſſus diuinæ gratiæ ſpiritualiter nos im-
pinguat, carentia autem virtutibus attenuat. Vel dic de præ-
ſentia & acceſſu luminis. i. prælati, qui proficit, & de eius re-
ceſſu & abſentia, quæ officit. Vel dic q luna. i. prælatus, gratia
& ſcientia luminoſus, ſolet ſubditos humoroſos & diuites ha-
bere, & econuerſo. Vel dic q crementum luminis proſperita-
tis eſt cauſa cremẽti humoris carnalitatis &c. Allega ſicut vis
¶ Luna eſt maris attractiua. Nam per ſuam occultam virtutẽ 5
mare regulat & diſponit & ipſum fluere & affluere, defluere
& refluere facit. Ipſum. n. eleuat & attrahit vbicunque ſit, &
intumeſcere facit. Vnde mare ſemper abundat in parte vbi lu
na, eſt & defluit a parte oppoſita. Vñ iſta eſt regula q quotiẽſ-
cunque mare abundat a parte orientis per lunam ibi exiſten-
tem, defluit & minuitur a parte occidentis, & econuerſo, vt di
cit Martianus. Luna eſt deus, qui pro certo mare fluctuoſum. i.
homines gubernat & diſponit per ſuam occultam prouiden-
tiam & virtutem, & ipſum facit diuerſimodè minui vel auge-
ri. Oriens vbi eſt lumen, ſignificat bona ſpiritualia & æterna,
vbi lux gratiæ ſemper viget. Occidens autem ſignificat mun-
dum, qui occidit & deficit omni die. Iſta eſt igitur regula oc-
cultæ influentiæ lunæ. i. occultæ prouidentiæ dei, qua regit ho
minem. Quia aliquando facit eum affluere vel abundare a
parte oriẽtis. i. in bonis ſpiritualibus, gratijs & virtutibus. Ali
quando facit eum affluere a parte occidentis. i. in bonis tempo
ralibus, diuitijs delicijs & honoribus. Sed pro certo iſtud eſt
verum, q quotiens homo abundat a parte orientis. i. in bonis
ſpiritualibus, & quotiens deus dat ſibi affluentiam gratiarum,
ipſum pro certo facit minui a parte occidẽtis. i. in bonis tẽpora
libus, quia facit eum pauperem, & huiuſmodi, & temporali
proſperitate, ne ab ea abſorbeatur, immunem, quia ſicut dicit
Iudith. 8. Quotquot deo placuerunt, per multas tribulationes
tranſierunt. Et econuerſo quotiens facit aliquem abundare a
parte occidentis. i. in bonis temporalibus, tunc vt communi-
ter talis minuitur a parte oriẽtis. i. a bonis ſpiritualibus. Quia
ſæpiſſime fit q illi qui abundant temporali proſperitate, carẽt
ſpirituali ſanctitate. Eccleſiaſt. 11. Si diues fueris, non eris im-
munis a delicto. ¶ Luna eſt planeta fœmineus, nocturnus, fri- 6
gidus & humidus, nunquam manet in eodem ſtatu vel figura,
incerti eſt motus, quia nunc eſt ſub ſole, nunc ante, nũc retro,
ſæpe cornuta apparet, ſæpe, rotunda, & breuiſſimo tempore
complet curſum ſuum. Talis eſt peccator, quia fœmineus per
inconſtantiam nocturnus & obſcurus per ignorantiam, frigi
dus per indeuotionem, humidus per luxuriæ infectionem, va-
riæ figuræ per geſtus & veſtitus curioſitatem, incerti motus
per inſolentiæ leuitatem. Cornutus eſt per ſuperbiæ vanitatẽ
rotundus & mobilis per inconſtantiæ leuitatem, & curſum
ſuum. i. vitam breui tempore complet, quia vt cõmuniter deus
non permittit q viri ſanguinum dimidient dies ſuos, imo dat
eis durationis breuitatem. ¶ Quãdo luna eſt in cremento, cor 7
nua eius reſpiciunt verſus orientem, quando autem decreſcit,
tunc verſus occidentem reſpiciunt, vt patet ad ſenſum. Sic ve
rè quando homo creſcit & augetur in meritis & virtutibus,
duo cornua eius ſcilicet intellectus & voluntas, verſa ſunt ad
orientem. i. ad bona paradiſi, voluntas nempe deſiderando, &
intellectus meditando & contemplando. Sed verè econtrario,
quando homo decreſcit a lumine gratiæ & diuinæ ſapientiæ
per peccatum, tunc verè huiuſmodi cornua verſa ſunt verſus
occidentem. i. ad temporalia, ipſa gubernando, amando & ac-
quirendo. ¶ Quando luna inter nos & ſolem interponitur, fa- 8
cit ſolis Eclipſim, & in mundo cauſat obſcuritatem, quod nũ-
quam accidit ſecundum Albu. li. de motibus planetarum, niſi
in nouilunio & in linea ecliptica. Luna quæ fluit & refluit &
mare gubernat, ſignificat mundi proſperitatem, quæ nunc mi
nuitur, nunc augetur, & ſuper mare habet dominium. i. ſuper
amaros & miſeros peccatores. Nam quando iſta interponitur
inter nos & ſolem. i. deum, ita q magis eſt prope nos per affe-
ctionem & attentionem quam ipſe deus, tunc verè radios ſo-
lis. i. gratiam dei, ſapientiam, ſcientiam & gloriam, a nobis ab-
ſcondit, & ipſum facit quo ad nos eclipſari, & ita nos reddit
ignaros, inſcios & obſcuros. Ideo de illis qui ſeruiunt creaturæ
potius quam creatori, dicitur ad Rom. 1. Obſcuratum eſt inſi-
piens cor illorum. Vel dic q quando luna. i. antichriſtus ſe in-
ter nos & deum immittit, tunc Solis Chriſti lumen. i. fides in
mundo quaſi nullatenus apparebit, ſed per eius opera obſcuri
tas erroris & hæreſis per mundum erit penitus ſeminata. Vel
dic q Sol ſignificat principes mundi, qui re vera quando reſpi
ciunt lunam. i. eccleſiam, ipſam. ſ. indignanter videndo, tunc
propter terram interpoſitam. i. occaſione terrenorum ipſam
faciunt eclipſari, & diuerſis tribulationibus obſcurari. Con-
ſtat. n. q maleuolentia principum vel tyrannorum eſt cauſa
depaupera-

9 depauperationis eccleſiæ & etiam clericorum. ¶ Luna qñ ter-
ra interponitur inter ipſam & ſolem recta linea eclipſim patit
& proprium lumen perdit, & hoc tãtum in plenilunio accide
re conſueuit. Sic luna .i. voluntas quæ fluit & refluit per diuer
ſa deſideria, tunc temporis lumen perdit, & a ſole Chriſto gra-
tiam vel gloriam, vel etiam ſapientiam diuinã recipere ceſſat,
qñ terra .i. terrenorum amor inter eum & deum eſt poſitus, &
qñ per auaritiam tpalia dño præponuntur. Nam qñ homo ni-
mis vacat ad tpalia, tunc lumen diuinæ gratiæ vel ſapientiæ ci
10 to perdit. Vnde Prouer. 13. Lucerna impiorũ extinguet. ¶ Lu-
na ex ſui corporis opacitate ſemper habet quandam opacita-
tem ſeu obſcuritatẽ, & hoc maximè quia appropinquat ad ter
ram. Ideo dicit Martianus ꝙ hoc cõtrahit ex vmbra terræ, cui
eſt vicina, cuius ſignum eſt, quia qñ ſuperiores peragit circu-
los, clara & ſine macula tunc videtur. Sic verè naturaliter nos
habemus ex ipſa conditione corporis & naturæ noſtræ obſcu-
ritatem & nigredinem ignorantiæ, & multorũ maculas pecca
torum, & maximè qñ appropinquamus ad terram .i. qñ ad ter
renas diuitias per auaritiam applicamur, quia tunc hõ ex vm-
bra terræ .i. terrena affectione multas contrahit maculas pec-
catorum. Figura Apoc. 9. vbi dicitur ꝙ obſcuratus eſt aer de
fumo putei. Sic aer .i. pura conſcientia fit obſcura & maculata
per pctm̃, qñ a fumo .i. mundi proſperitate per eius affectum
tangitur, quæ præterit ſicut fumus. Baruc. 6. Nigrefiunt facies
eorum de fumo qui in domo fit. Sed pro certo qñ luna .i. hõ vel
anima eſt in ſuperioribus circulis .i. in paradiſo per affectionẽ
vel contemplationem, tunc huiuſmodi maculas nunquam ſen
11 tit. Vnde Exo. 24. Aſcende ad me in montem, & eſto ibi. ¶ Lu-
na ſm Bedam eſt temporũ ſignificatiua in nauigatione. Si .n.
luna ſcintillat ad remos, imbrem & tempeſtatem ſignificat af-
futurã. Et dicit Ptolo. ꝙ ſub luna eſt cancer, & eſt domus eius,
& regnat in cãcro, ſed in libra eſt diſceſſus regni. Talis eſt mũ-
di proſperitas quia verè ſua ſcintillatione .i. fauore vel ſplendo
re, qñ eum circa nauigantem aliquem in hoc mari huius mun
di emittit, tempeſtatem .ſ. æternæ mortis ſibi prædicit finaliter
præparatam, quia ſm Ambro. Continuus ſucceſſus tẽporaliũ
æternæ damnationis indiciũ eſt. Nã luna iſta .i. mundi proſpe-
ritas regnat in cancro .i. in illis qui more cancri a recta via iuſti
tiæ per vitia retrocedunt .ſ. in mundi peccatoribus, qui cor ſuũ
habent in mũdi proſperitate, & ei ſicut dominæ ſunt ſubiecti.
Sed verè in libra .i. in illis qui per libram iuſtitiæ regulantur .ſ.
in viris bonis & perfectis perdit mũdi proſperitas regnũ ſuũ;
quia .ſ. eam contemnunt, nec ei famulantur. Ideo nolite dilige
12 re mundum &c. 1. Ioan. 2. ¶ Luna humorem ſeminibus admi-
niſtrat, paſcua in ſiluis de nocte quærentibus luminis benefi-
cium præſtat. Et ideo dea ſeminum dicitur & ſyluarũ. Aerẽ ẽt
ſubtiliat, quia ſm Albu. niſi aer de nocte per radios lunares
ſubtiliaretur, magna ibi corruptio ex nocturnorum vaporum
exhalationibus gigneretur. Luna etiã maris eſt attractiua, ter-
ræ fœcundatiua, & grauioris ſoni in cœleſti harmonia effecti-
ua. Hæc eſt beata virgo vel etiam eccleſia dei, quia verè feris
.i. peccatoribus per noctem huius vitæ vagantibus, lumen di-
ſcretionis fidei & ſapientiæ præſtat, ſemina etiam .i. illos q iam
ſunt per grãm & fidem in agro eccleſiæ ſeminati, humore gra
tiæ & deuotionis, pietatis & compaſſionis humectat, & ſic eos
meritis & virtutibus perficit & augmentat. Aerem ẽt groſſum
.i. peccatores, radijs ſuis .i. ſacramẽtis purificat .i. iuſtificat, ne
vaporũ ſuorum .i. peccatorum groſsitie corrumpantur. Iſtud
mare ẽt .i. amaros peccatores quotidie ad ſalutem attrahit, ter
ram conſcientiæ virtutibus fertilem efficit, & inter cantus di
uinæ laudis grauiorem & humiliorẽ ſonũ beata virgo canta
uit, dicens .ſ. Luc. 1. in magnificat. Quia reſpexit humilitatẽ an
cillæ ſuæ. &c. Et ſicut luna a ſole recipit lumẽ, & ſemper fluit
& refluit de vna figura ad aliam, nunquam tñ deficit vel cor-
rumpitur, ſic eccleſia a ſole Chriſto lumen ſuum .ſ. fidem & ſa
pientiam habet. Et licet continuè fluat per diuerſas mutatio-
nes, motus & tribulationes, nunꝗ tñ penitus deficit. Vnde Lu.
13 22. Ego rogaui pro te &c. Eccle. 40. Fides in ſeculũ ſtabit. ¶ Lu
na eſt frigida & humida cum exceſſu, tñ quia circulo ſolis eſt
vicina, ideo ab eo ſua frigiditas & humiditas temperatur. Sic
dato ꝙ homo ſit frigidus per indeuotionem, humidus per mol
litiem & delicias vel' p carnalẽ delectationẽ, ſi tñ ſoli .i. alicui
bonæ perſonæ ſit vicinus .i. ſi bonorum ſocietatem ſectetur, ſua
poterit qualitas immutari, & per eorum exemplum, vitam &
verba, ſua prauitas temperari. Eccleſ. 6. In medio proborũ ſta.
14 ¶ Secundum Ariſto. luna eſt in diſpoſitione hominis peccati-
ua: facit .n. hominem mutabilem, diſcurrentem, & in oculis ma
lè diſpoſitum. Et vnum oculum facit alio maiorem, ſm Ptolo.
Et breuiter homo in cuius complexione lunaris conſtellatio
dominiũ habuerit, macula in oculo non carebit. Luna eſt mun
di proſperitas vel affectio carnalis, quæ pro certo hominẽ peſ-
ſimè diſponit per affectionem. Quia verè illi in quibus luna-
ris cõſtellatio .i. amor proſperitatis, & carnalis affectio, vel ac-
ceptio perſonarum dominatur, vitio in oculo .i. in rationis iudi
cio, non carebunt, quia .ſ. iudices auari, multa vitia & falſa iu-
dicia per affectionem vel odium vel per munera faciunt. Nam
cum duos habere debeant oculos .i. duplicem conſiderationẽ,
vnam .ſ. ad amicos, aliam ad inimicos, vnũ ad iuſtitiam vnius
partis, alium ad iuſtitiam alterius, & cum iſti oculi debeãt eſ-
ſe æquales (quia .ſ. æque debet iudicare, ſit amicus vel non, de-
derit ſibi vel non dederit) iſti tamen habent vnum alio groſ-
ſiorem, quia .ſ. oculus quo reſpiciunt amicos, maior eſt alio;
quia malus iudex pro amico iudicabit, & alium (licet ſit iu-
ſtus) condemnabit, vel cognatum promouebit, & alios melio-
res deprimet & calcabit, contra illud Deuteronomij 1. Siue ci-
uis ſit ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia vel diſtinctio
perſonarum. ita paruum audietis vt magnum. ¶ Sub luna (ſi- 15
cut dicunt aſtrologi) continetur damnum, amiſsio, timor &
ægritudo. Sic verè eſt de mundi proſperitate, quia verè ſub
iſta continetur damnum, quia .ſ. homo perdit vitam æternam
pro tẽporalibus. Ægritudo .ſ. diuerſorum peccatorum. Amiſ-
ſio gratiarum & virtutum. Timor, quia .ſ. mundani diuites ſem
per ſunt in timore ne diuitiæ ſuæ pereant, & ne ſtatus eorum
decidat, & timent etiam mortem perpetuam, quam expectant.
vnde Seneca, Quantum acceſsimus ad ſucceſſum, tantum ac-
ceſsimus ad metum. ¶ Lunaris conſtellatio maximè operatur 16
in hominis diſpoſitione & maximè quantum ad ægritudinem
vel ſanitatem ſecundum Hippocra. in pronoſticis. Vnde ſicut
dicitur in commento de diebus criticis, per coniunctionem lu
næ cum ſtellis fortunatis, fiunt ægritudines terminabiles ad
bonum, & econuerſo, per coniunctionem eius cum ſtellis ma-
lis fiunt terminabiles ad malum. Luna iſta eſt princeps vel præ
latus, qui pro certo maximam habent hodie poteſtatem. vn-
de Lucæ 22. Reges gentium dominantur eorum. Per hominẽ
ægrotantem intelligo quemlibet ſubditum, & pauperem vel
infirmum, qui ſanitatem proſperitatis vel gratiæ non habent.
Dico igitur ꝙ quando luna .i. princeps vel prælatus eſt coniun
ctus ſtellis .i. perſonis bonis, quando .ſ. habet ſecum bonam co-
mitiuam, bonos .ſ. iudices, officiales, conſiliarios & balliuos,
tunc verè dico ꝙ infirmi qui ſunt ſub eo .i. ſubditi ſui, acquirũt
ſanitatem .i. temporalem proſperitatem, tunc .n. non fiunt ex-
actiones iniuſtitiæ vel rapinæ, & ſic ſubditi proſperantur. Sed
verè econuerſo quando iſta luna habet ſecum malas ſtellas,
malos ſocios .ſ. adulatores, accuſatores, raptores, diffamatores,
ſicut habent hodie multi, tunc verè infirmi pauperes ſubditi
moriuntur .i. omni ſolatio ſpoliantur, quia .ſ. tunc ab eis depre-
dantur, & damnis & inuaſionibus infeſtantur. Vnde Prouer.
28. Regnantibus impijs ruinæ hominum. Vel dic ꝙ ſacerdos
vel prælatus quando eſt cõiunctus malis ſtellis .i. malis mulie-
ribus, quando .ſ. eſt luxurioſus, tunc per malum eius exemplũ
infirmi & imperfecti ſubditi moriuntur, quia .ſ. ad pctm̃ conſi
mile ſe inclinant. Et econuerſo, quando talis eſt cõiunctus bo
nis ſocijs & honeſto ſub capellano & clerico, & quãdo bonos
religioſos libenter aſſociat, tunc verè facit commodum infir-
morum ſubditorum, quia .ſ. benè ædificãtur, & ad ſimile incli
nantur, & ſic ad ſanitatem perfectionis & morum reducunt.
Ideo dicitur Eccle. 37. Cum viro ſancto aſsiduus eſto. ¶ Secũ- 17
dum varias ætates lunæ mouentur humores in mulieribus, bel
la in animalibus, & paſsiones in corporibus excitantur, vt pa-
tet in lunaticis & caducis. Sic verè per mundi proſperitatẽ hu
mores carnalitatis & luxuriæ in mulieribus .i. in delicioſis ge-
nerantur. Bella etiam crudelitatis & iracundiæ inter animalia
.i. inter crudeles principes & etiam inter alios concitantũ, mor-
bus etiam caducus ſuperbiæ, morbus item lunaticus ſtultitiæ,
quæ facit carere ratione per luxũ .i. per proſperitatis influen-
tiam, inducitur & cauſatur. ¶ Quanto luna plus proficit in lu 18
mine, tanto omnia animalia plus proficiunt in medullis & hu
moribus &c. Vide bene de mari §. 1. & de conchylibus & de
animalibus in generali §. 117. & 118. ¶ Luna nunquam in eo- 19
dem ſtatu permanet. Primo .n. parum habet de lumine, ſed pau
latim fit in medio ſui temporis lumine plena, ſed rurſum pau-
latim minuitur lumen ſuũ, & finaliter in fine menſis totaliter
obſcuratur.

obſcuratur. Talis eſt vita humana, quia verè iſta ſemper venit ad profectum continuum pulchritudinis, fortitudinis & vigoris, quouſq; perueniat ad perfectionem plenitudinis naturalis Sed verè finaliter minuitur & decreſcit, & ad vltimum obſcuritatem mortis incurrit. Vel dic ꝙ lumen lunæ eſt mūdi ſciētia vel proſperitas, quæ primo eſt in homine multum parua, ſicut patet in aduocatis & ballinis, qui primo ſunt ignorantes & pauperes, ſed paulatim ita creſcit eis lux ſcientiæ vel proſperitatis, ꝙ fiunt ſicut luna plena, quæ in diebus ſuis lucet, ita ꝙ totam patriam videntur illuminare. Sed verè in fine mēſis. i. in fine vitæ totum illud lumen deperit, & obſcuritas mortis tēporalis & æternæ ſuccedit. Vnde Eccleſ. 43. A luna ſignum diei feſti, luminare quod minuitur in conſummatione menſis.

De Cometa. Cap. 30.

1 COMETA eſt ſtella flammis circūdata ſm Bedam, & ſignificat mutationem aut peſtilentiam, bella & vētos. breui ſpatio finitur. ſ. octo diebus vel parum plus vel minus, ſemper in ſpetentrione apparet, & nunquam in occidente. Talis eſt gloria & proſperitas mundi, quia verè flammis & ardoribus auaritiæ circundatur. Et dato ꝙ ſplendere videatur, & in præſenti tempore relucere, illis tñ qui eam habent, ſignificat bella & peſtilentiam tribulationis æternæ. Prouer. 14. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Vnde Amb. ſuper luc. Riſus mundi eſt ſicut riſus phrenetici, quem ex veſtigio ſequitur mortis veſtigiū. Breui etiam durat tempore, quia tantummodo in vita hac, quia in ſeptentrione. i. in mundo iſto vbi viget frigus tribulationum, tantum, videtur, in occidente autem. i. tunc quando homo occiderit per mortem, non poterit inueniri. pſal. Neq; deſcendet
2 cum eo gloria eius. ¶ Cometa dato ꝙ non ſit planeta, videtur tamen moueri motu planetarum aliqñ, aliquando autē immobilis videtur. In parte ſeptentrionali apparet, & nunq̄ emittit radios verſus occidentem. Breuiſsimo finitur tempore, q̄a ſm Bedam non durat vt communiter niſi octo diebus, licet viſus fuerit cometa durare aliquotiens octoginta, vt dicit. Talis eſt hypocrita, qui non eſt planeta. i. vir iuſtus, licet motus. i. opera conſimilia habeat, & licet ſtare per grām aliquotiens videat. Iſte in ſeptentrione. i. in frigore pœnitentiæ pſeuerat, ſed verè radios ſuæ cōſiderationis nunq̄ emittit verſus occidentē. i. verſus mortem, quia iſti nunquam cogitant de morte. Et ideo parum durāt. ſ. in ſua fictione, quia cito manifeſtatur iniquitatea palliata, quia ſecundum ſapientem. Sapien. 4. Adulterinæ plantationes non dabunt radices altas.

De Polo. Cap. 31.

1 POLVS eſt ſtella minima, immobilis, in ſuperiori parte cœli. & eſt duplex polus. ſ. arcticus & antarcticus. Arcticus ſemper eſt nobis apparens, antarcticus nunquam. Et inter iſtos duos polos trāſit axis linea intellectualis, circa quam rotam cœlum mouetur, ſicut circulus circa centrum. Axis iſte eſt perſona filij dei, duo poli ſunt duæ naturæ. ſ. diuinitas & humanitas. vna eſt viſibilis, alia non. ſ. deitas, ad minus pro tempore huius vitæ, quia deum nemo vidit vnquā 1. Ioan. 5. Dico igitur ꝙ cœlum. i. eccleſia vel anima, ſemper debet volui per fidem, charitatem vel contemplationem, circa axem. i. circa dei filium incarnatum, qui in duobus polis. i. in duplici natura figitur & conſiſtit. Nam circa iſtum ſemper debet circuire per deuotionem conſiderationem & circunſpectionem. Vnde Cant. 3. Surgam & circuibo ciuitatē. Vel dic ꝙ duo poli ſunt ſpes & timor, vel conſideratio natiuitatis & mortis, vel fidea & charitas, circa quæ debet anima ſemper verti, & curſum bonorum operum exercere, vel etiam per obedientiā circuire. Eccl. 24. Girum cœli circuiui ſola, & in profundū abyſſi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui. Circuiui dico cœlum. i. paradiſum per contemplationē, abyſſum & mare. i. mor
2 tem & infernum per timorem & conſiderationem. ¶ Polus eſt ſtella altiſsima, & minima videtur, licet ſit magna, fixa & immobilis, circa quam totum cœlum mouetur. Hæc eſt etiā vtiliſsima, quia propter ſui immobilitatem terrarum ſitus eſt diſcretiua, nauigantium directiua, aſtrologorū certificatiua, ferri more magnetis attractiua breuiſsimi circuli effectiua. Et idō iſta ſtella tā ab nautis quam aſtrologis potiſsimæ intuet. Hæc etiam ratione ſui ſitus, medij totius cœli eſt oſtēſiua omnibus, vt dicit Beda. Hæc eſt Maria, quæ ꝓ certo altiſsima eſt per contemplationem, minima per ſui cōtemptum & deiectionem tamen in ſe fuit maxima per meritorum cumulationē. Fixa fuit per fidei & propoſiti firmitatem. Ideo iſta columna eccleſiæ dicitur, quia omnes alij vacillauerunt præter ipſam, viſa morte Chriſti in ſabbato ante reſurrectionem. Et ideo dies ſabbati nomine ipſius ieiunatur. Vnde Eccl. 24. Ego in altiſsimis habito, & thronus meus in columna nubis. Iſta ergo immobilis fuit per perſeuerantiam & durationem. Et circa eam ſemper debet volui cœlum. i. mens humana per ſpem & deuotionem. Cant. 3. Surgam, & circuibo ciuitatem. Iſta nauigātes. i. in hoc mundo fluctuantes, & ad portum paradiſi dirigit. ſ. per orationes ſuas. Aſtrologos. i. portum paradiſi dirigit. ſ. per orationes ſuas. Aſtrologos. i. cœleſtia contemplantes, de vita æterna certificat erudit. Eccleſiaſt. 24. In me omnis gratia vitæ & veritatis. Ferrum. i. peccatores duros ferreos & obſtinatos, ad miſericordiam redigit & attrahit. In funiculis Adam traham eos, in vinculo charitatis. Oſeæ. 11. Et ideo verè iſta debet a nauigantibus. i. ab actiuis bonis ſecularibus & ab aſtrologis. i. a religioſis & contemplantibus, per deuotionem, ſpem & orationem frequentius intueri. Breuiſsimum etiam facit circulum ſuum, quia parum de temporalibus ambijt vel habuit, immo maximam paupertatem tenuit, mundiq; ambitum & latitudinem non amauit. Eccle. 11. Breuis in volatilibus apis & initiū dulcoris habet fructus eius. Et ſicut polus eſt nobis perpetuæ apparitionis, ſic etiam beata virgo nobis eſt promptę & perpetuæ ſubuentionis. Apo. 3. Ecce ſto ad oſtiū. Quinimo ſicut iſte polus polo antarctico ſemꝑ opponit, ſic beata virgo Chriſto filio ſuo & rigori ſuæ iuſtitiæ pro pctōribus ſe opponit, inq̄tū pro eis dulciter intercedit. Vel ſi vis expone de prælato, circa quē tota eccleſia debet volui. Et applica de conditionibus ſupradictis. Vel dic ꝙ polus antarcticus qui polo arctico, Chriſto opponit, eſt diabolus, vel antichriſtus, q̄ inuiſibilis eſt &c.

De Arcturo. Cap. 32.

ARCTVRVS, ſeptentrio, arctophylax, Bootes, 1
idem ſunt. Et eſt illa cōſtellatio quæ dicitur currus, & in modum currus ordinatur. In iſta ſunt ſeptem pulchræ, ſtellæ, quarū quattuor a tribus diſcernuntur, & ſitus ordine diſtinguuntur. Cōſtellatio iſta nunquam occidit, & hoc quia circa polum arcticum eſt ſita, circa quem circuit inceſſanter, vt dicit Iſido. & Grego. Hæc eſt eccleſia, quæ ſeptem ſtellas. i. ſeptē ſacramenta continet, quæ circa polū, deum immobilē & æternum, vertitur per fidem & deuotionem, & idō non occidet nec deficiet, nec ceſſabit per quācūq; tribulationē. Arcturus. n. cōtinuè voluitur, ſed tñ nunq̄ mergit. Sic & eccleſia volui & tribolari pōt: mergi aūt & deficere nunq̄ pōt, ſicut dicit Gregorius ſuꝑ Iob 38. Vnde illud. Bene fundata eſt domus dñi ſuꝑ firmam petram. Quod etiam de fide per oīa dici pōt. vnde Eccleſ. 40. Fides autem in ſeculum ſtabit. Vel dic ꝙ hæc eſt aīa, quæ debet continere ſeptem virtutea. ſ. quattuor cardinales, & tres theologicas, quæ ab inuicem diſtinguuntur. Apo. 1. Habet ſeptem ſtellas in dextera ſua. Quarū dū tres. ſ. theologicæ, ſurſum ad deum eriguntur, quattuor. ſ. cardinales, ad proximū inclinantur. Hæc etiam circa axem vel polum. i. circa deum ſemper debet verti per deuotionem & dilectionem, & ſic nunq̄ cadet vel occidet per pctm̄. Eſa. 60. Non occidet vltra ſol tuus. & Iob 29. Lux vultus mei non cadebat in terram. Vel expone de prælato, qui nunquam debet occidere per pctm̄, ſed ſeptē virtutibus inſignitus, circa polum Chriſtum ambulare, & viſibus ſubditorum ſemper debet ſe præſentare per boni exempli dationem, & nunquam ſe eis occultare per ſui ſubſidij denegationem, ſeu per ſui abſentationem. Iob 38. Girū arcturi quieſcere facit. ſ. in eccleſia ſua cum ſubditis ſuis &c. Vnde Iob 9.
Qui facit arcturum & oriona &c. ¶ Conſtellatio quæ dicitur 2
arcturus, circa polum inceſſanter circuit, tardius tñ cæteris incedit. Altius in firmamento perſiſtit, breuiorem circulū facit. Dum in vna parte deprimitur, ſemper in alia ſe erigit, quia. ſ. cum habeat ſeptem ſtellas, ſic eſt ꝙ dum quattuor deprimuntur, aliarum ternarius ſe extollit, ſi verò quaternarius ſurſum vehitur, tunc econtra ternarius ſe deflectit. Arcturus etiā nunquam a noſtris viſibus abſconditur, niſi fortè quando nube vel nebula obumbrat. In hyeme aūt qñ fortius terra gelatur, ſolet arcturus clarius rutilare. Et per medium eius draco. i. quædā ſtella ſic vocata, ſolet ad modum fluminis vel fulminis pertranſire. Iſta oīa dic de viro perfecto & maximè de prælato, quia. ſ. iſte debet-

iſte debet polum.i.deum per contemplationem circuire. Tar-
de per diliberationem debet incedere. Altè per affectionem &
vitæ perfectionem debet perſiſtere. Breuem circulum .i. bre-
uem negotiorum expeditionem debet facere & tenere. Sap 4.
In breui expleuit tpa multa. Si in vna parte.ſ.in terrenis depri
mitur, in altera tamen.ſ.in ſpiritualibus debet erigi. Et ſi hyems
& frigus tribulationis incumbat, tunc debet virtus eius cla-
rior demonſtrari, & vultus eius rutilantior & hilarior inueni-
ri 2.ad Corint.12. Cum aūt infirmor, tunc fortis ſum. Semp ēt
ſe debet in neceſſitatibus aliorum præſentē & ſollicitū exhi-
bere, niſi fortè qñ occaſione nubiū vel nebularū.i. infirmitatū
vel neceſſitatū corporaliū ipſum oportet ad tps ſubtrahi vel
latere. Act.20. Non.n.ſubterfugi quominus annunciarē oē cō-
ſilium dei vobis. Draco aūt inter tales dilabi dicitur, qa cōſtat
ꝙ mali & impij, hoies draconini & peruerſi, talibus bonis ſu-
perioribus aduerſantur, & ꝙ etiā draco diabolus ipſis præ cæ
teris inuidet & contra eos machinaf 1.Pet.5. Aduerſarius ve-
ſter diabolus tanꝗ leo rugiens circuit quærens quem deuo-
ret &c. Vel ſi vis dic ꝙ iſta conſtellatio ſignificat hominē, q.ſ.
ex ſeptem ſtellis.i.ex quattuor elementis quantū ad corpus &
ex tribus potentijs quantum ad animam conſtat. Igitur iſta eſt
veritas, ꝙ in iſto iſta modo contrario ſe videnf habere, quia.ſ.
qñ quattuor deprimuntur tres eriguntur.i. qñ corpus ex quat
tuor elementis conſtans tribulationibus premitur, tunc pro
certo anima ex tribus conſtans potentijs, in donis & virtutib⁹
promouetur, & ad deum per ſpem & deſideriū eleuatur 2. ad
Corin.12. Virtus in infirmitate perficitur. Econtra vero quan-
do corpus in præſenti gloria ſublimatur, tūc anima a ſtatu ſuo
premitur, & vitijs aggrauatur. Sapientiæ 9. Corpus quod cor
rumpitur, aggrauat animam. Et ſic benè accedit illud brocar-
dicum. Qui in vno deprimitur in alio ſubleuatur.

De Capite Draconis. Cap. 33.

1 CAPVT draconis & cauda, ſunt interſectiones
circulorum in ecliptica, quæ licet nō ſint ſtellæ
vel planetæ, habent tamen motum planetarum.
Et quando vna eſt in vno ſigno, alia ſemper eſt
in oppoſito, neutra autem eſt in medio. Et quo-
cunque motu moueantur, caput eſt contra cau-
dam, & cauda contra caput. Et ideo pp aſpectum oppoſitum,
cauda eſt penitus venenoſa ſm Ariſt. Draco ſignificat diabo-
lū. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminū.
Ezec.29. Corpus eius eſt vniuerſitas reproborū. Caput huius
corporis ſunt mali principes vel prælati. Cauda eius ſunt mali
ſubditi. Dico ergo ꝙ caput & cauda.i.prælati & ſubditi draco
nis.i.diaboli, inuicem opponuntur, qa pro certo inter peccato
res nulla eſt perfecta concordia, charitas vel amicitia, ſed po-
tius oppoſitio, controuerſia, ira, odium & inuidia. Caput.n.op
ponitur caudę.i.ſubditis per rapinā & excoriationem. Cauda
aūt opponitur capiti, per odium, murmurationē, rebellionē &
contentionē, ſicut patet in multis abbatijs, eccleſijs & patrijs
Verè quia caput caudā reſpicit oppoſitæ.i.quia prælati odiunt
& perſequunt ſubditos, ipſa cauda eſt hodie venenoſa, qa mul
ti ſubditi ſiūt mali per deſperationem, qñ vidēt a prælatis ſuis
ſe odiri & perſequi, & inde ſolent rixæ & appellationes ſubori
ri. Oſeæ 7. Omnes calefacti ſunt velut clibanus & deuorauerūt
iudices ſuos. Venter aūt draconis .i. molles adulatores in me-
2 dio ſunt, quia & ſubditis & ſuperioribus adulantur. ¶ Si ſol ſit
cum capite in vno ſigno, & luna ſit cum cauda in alio ſigno op
poſito, cauſabitur eclipſis propter terram intermediā. Sic ve-
rè qñ caput.i.princeps vel prælatus habet ſecum ſolem.i. ardo
rē correctionis vel crudelis auſteritatis, cauda aūt.i.ſubditus
habet ſecum lunam mutabilem.i. inconſtantiam voluntatis &
vacillationis, tunc verè ſæpe accidit eclipſis.i.defectus apoſta-
ſiæ & deſperationis, ſicut patet in multis ſtatibus, vbi crudeli-
tas prælatorum facit imperfectos & debiles ſubditos deſpera-
re & a gratiæ lumine eclipſari. Vel dic ꝙ qñ cauda .i. ſubditus
habet ſecū lunā.i.mūdi pſperitatē.ſ.qñ habet ſatis diuitias, tūc
verè cauſatur eclipſis.i. pœna, tribulatio, rapina & excoriatio,
quia.ſ.tunc malus princeps vel prælatus nititur ſubditum ſpo
liare. Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt. Eſaiæ.3. Vel
dic gñraliter ꝙ cauda eſt diabolus, caput Chriſtus. Vel cauda
caro, caput ſpūs. Vel cauda malus ſubditus, caput bonus præ-
latus. Et ſic de alijs. Iſta.n.ſibi inuicem opponuntur, ita ꝙ vno
exaltato, alius in eſſe ſuo inclinatur. Eapone quomodo (Eccle.
33.) contra bonum malum eſt, & contra vitam mors.

De Stellis. Cap. 34.

STELLAE a ſtando ſunt dictæ, quia ſtare viden 1
tur, licet moueantur. Sydera dicuntur a cōſide-
rando, quia ſtellas ſolent mathematici cōſidera-
re, ſecundum Iſidorum. Et eſt ſtella lux aggrega
ta in ſuo orbe, quia quanto eſt maior aggregatio
lucis in ſubſtantia ſtellæ, tanto maioris eſt quan
titatis, pulchritudinis & claritatis, ſm alphraganū. Vnde ſtel-
læ ab eo vocantur lucis vehicula. Et ſunt ſtellæ tenebrarū no-
ctis illuminatiuè, vniuerſi decoratiuè, ſolis vicem a quo lumē
recipiunt ſuppletiuè, motu radiorum aeris depuratiuè, elemē
torum in mixto conciliatiuè, caloris naturalis in rebus conſer
uatiuæ, & etiā cauſatiuæ, in ſolis præſentia a quo lumen reci-
piunt, ſui ſunt luminis occultatiuæ. Tales ſunt per omnia viri
iuſti & perfecti. Dicuntur.n.ſtellæ a ſtando, quia licet mouean
tur per multas tribulationes, tentationes & labores, ſemper ta
men ſtant per conſtantiam, patientiam & virtutem, nec vnquā
cadunt per impatientiam vel imperſeuerantiam aliqualem.
Iſti dicuntur ſydera, quia verè vita eorum, aliorum eſt conſi-
deratio, forma, ſpeculum & exemplar. Et tales dicuntur lux,
quia.ſ.in ſe lucent per gratiam, alios illuminant per exemplū
& doctrinam. Nam quanto plus eſt in eis de lumine ſapientiæ
& gratiæ, tanto maioris ſunt quantitatis & reputationis apud
deum, & tanto ſunt pulchriores honeſtate, clariores veritate,
potentiores bonorum operum actualitate. Daniel 12. Qui ad
iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.
Iſti enim noctis id eſt, huius mundi expellunt tenebras id
eſt, ignorantias & errores per doctrinam & prædicationem.
Vniuerſum id eſt, eccleſiam decorant per ſuæ ſanctæ vitæ per
fectionem, & ſic ſolis Chriſti a quo lumen gratiæ vel ſapientię
recipiunt ſupplent vicem, inquantum ſuos fideles illuminant
per inſtructionem, & inquantum pro ipſo gerunt vicariatum
& legationem 2. ad Corinth. 5. Pro Chriſto legatione fungi-
mur. Iſti aerem id eſt, eccleſiam depurant per correctionem.
Elementa contraria id eſt, diſcordes & rixoſos vniunt & con-
ciliant per pacis reformationem. Deo etiam peccatores, qui ei
ſunt contrarij, pacificant per orationem. Iſti cauſant calorem
id eſt, charitatem, & lumen ſuæ perfectionis occultant per hu
militatem, quia ſcilicet coram ſole Chriſto parum reputant
bona ſua vel propriam ſanctitatem, latenter enim magni ſunt,
quia virtutes ſuas nolunt propalare, ſed ſolum coram deo ſtu-
dent magni & lucidi apparere. Vnde Baruch.3. Stellæ dede-
runt lumen in cuſtodijs ſuis id eſt, in occulto & ſecreto humi-
litatis, & luxerunt ei qui fecit illas. ¶ Stellæ ſunt quo ad ſub- 2
ſtātiam ſolidæ, non poroſæ, quo ad formā lucidæ, quo ad actū
fluidæ, quo ad figuram ſphæricæ, non anguloſæ, quo ad ſuper-
ficiem planæ nō aſperæ, quo ad naturam puriſſimę, quo ad ſi-
tum altiſſimæ, quo ad motum citiſſimæ, quo ad quantitatem
maximæ, quo ad apparentiam minimæ, quo ad numeroſitatē
plurimę, quo ad poteſtatem virtuoſiſſimæ. Sic verè ſi vis eſſe
ſtella id eſt, vir perfectus & ſanctus, tu debes eſſe ſolidus per
conſtantiæ vel patientiæ firmitatem, non poroſus vt in te ali-
quid ſubintret per malam voluntatem vel per impatientiæ fe-
rocitatem. Item ſis lucidus per honeſtatem vel per ſcientiæ cla
ritatem. Fluidus per pietatem, ſphæricus per veritatem, non
anguloſus per falſitatem, figura enim ſphærica nihil occultat,
econuerſo de angulo. Sic homo verus ſe oſtendit & manife-
ſtat, & nullam in corde malitiam fingit vel occultat, ecōtra de
falſis. Matt.10. Nihil occultum quod non reueletur. Sis vltc-
rius planus per ſimplicitatem, vel per mititatem, non aſper per
crudelitatem, quia beati mites. Matth.5. Iterum debes eſſe al-
tiſſimus per cōtēplationem, quia in cœlo ſitus debes eſſe per
affectionem. Gen.1. Poſuit ſtellas in firmamento cœli. Item de
bes eſſe citiſſimus per obedientiam & ſubiectionem. Baruch
3. Stellæ vocatæ ſunt, & dixerunt, ad ſumus. Maximus per me-
ritorum cumulationem, debes tamen apparere minimus per
tuarum virtutum occultationem. Vnde poeta. Virtutes ſerua-
re ſi vis, tu prodere noli. Debes etiam eſſe virtuoſiſſimus per
bonorum operum executionem. Stellæ etiam ſunt plurimę &
innumerabiles, ſic & ſancti. Vnde. Qui numerat multitudinē
ſtellarum. ¶ Stellæ habēt curſum ordinatiſſimum, quem nulla 3
occaſione tranſgrediūtur. Sic verè viri perfecti habent in acti
bus & moribus ordinem perfectiſſimum, quem nullatenus
tranſgrediuntur. Iudi.5. Stellæ manētes in ordine & curſu ſuo
aduerſus Syſaram pugnauerūt. Vel dic de religioſis, qui ordi-
nem

4 nem ſuũ nunquã debens relinquere vel exire. ¶ Stellæ ſm or-
tus & occaſus ſuns aeris multipliciter immutatioẽ, quia nũc tẽ
peſtates, generant, nũc ſerenitates. Sic verè prælati vel princi-
pes aerem.i.ſubditos ſolent multipliciter immutare, & nũc tẽ
peſtatẽ correctionis nũc ſerenitatẽ cõſolationis immittere vel
5 cauſare. ¶ Stella aerẽ illuminat, ipſumq; ſuis radijs ſubtiliat &
depurat, bonum vel malum contemplantib⁹ ſignificat & deſi-
gnat nauigantẽ in mari dirigit & gubernat. Sic prędicator mũ
dũ illuminat, quia lumen veritatis & ſapientiæ ſeminat prædi
cando, & ideo radijs ſuis.i.verbis, aerẽ.i. conſcientiã auditorũ
purificat & emundat, & eum contẽplantibus & audiẽtibus, bo
nũ & malũ, pœnam & gloriã affuturam denunciat & demon-
ſtrat. Baruch 3. Stellæ dederunt lumen &c. Nauigantes ẽt per
hoc mare fluctuoſum.i.per mundum gubernat et dirigit, vt ad
portũ perueniant paradiſi. Et viã perfectionis p quã ambulẽt,
eis oſtendit, dicens. Eſa. 30. Hæc eſt via, ambulate in ea, non de
clinetis neq; ad dexteram neq; ad ſiniſtrã. Vel dic de ſanctis q
ſunt in patria, qui ſuis radijs.i.ſuis orõnibus occultè purificãt
aerẽ.i.cõſciẽtias nr̃as, & ipſas per gratiã illuminãs & inflãmãt.
6 ¶ Stellę vbi adinuicem ſunt coniunctæ, maioris ſint pulchri-
tudinis & luminis expreſsiuè, & conſiderate inuicem pulchrè
videntur, quæ p ſe cõſiderate non eſſent ita pulchrè, quia ſm
Mart. vna ſupplet imperfectionẽ alterius qñ ſunt inuicẽ coogre
gatę. Sic verè qñ illi de vna congregatione, villa, patria vel reli
gione, ſtudio vel collegio ſunt inuicem adunati & coniuncti p
cõcordiæ & amicitiæ vnitatẽ, tũc vr̃ eſſe pulchriores, & ſont
per oĩa fortiores, quia tũc perfectio vni⁹ ſupplet defectum alte
rius. Pulchrum eſt.n. & delectabile videre cõitatem inuicem
cõcordantẽ, quod tñ nõ ita eſſet ſi quilibet p ſe cõſideraretẽ, qa
.ſ.multi ſunt imperfecti q ſub bonitate trãſeũt aliorũ. Oĩs.n. vir-
7 tus vnita, fortior eſt ſeipſa, diſpſa ſm philoſophũ. ¶ Stella quã-
to nobis eſt propinquior, tãto vr̃ eſſe minor, & ecõuerſo, quã-
to a nobis eſt remotior, tãto videt̃ eſſe maior. Patet qa ſol & lu
na maiores videntur in ortu vel occaſu, quàm in meridie, qñ
nobis vicinę ſunt, & propinq;. Sic verè dũ ſtellas viros pfectos
cõſideramus, qñ ſunt a nobis remoti, & qõ nõ ſunt nobis fami-
liares, tũc de ipſis melius iudicamus, & eos maiores quo ad va
lorem & meritũ, reputamus, & econuerſo, qñ nobis ſunt ami-
ci & familiares, tũc minores & imperfectiores nobis vidẽtur,
qa familiaritas parit contẽptũ, & qa nõ eſt ppheta ſine hono-
re niſi inter amicos ſuos. Luc. 3. Et hoc nõ venit ex eorũ defe-
ctu, ſed ex nr̃o, qa.ſ.debilitas noſtri viſus.vel noſtræ diſcretio-
nis de eorũ valore & magnitudine non diſcernit. Vel dic q qñ
ſtella.i.vir pfectus eſt a nobis remot⁹, qa.ſ.ſupra nos nõ habet
aliquã poteſtatẽ, tunc videt̃ nobis eſſe magnus.i.bonus & iuſt⁹
Sed verè ſi contingat q veniat ppe nos in meridie ſup caput
noſtrũ.i.q prælat⁹ noſter & ſuperior efficiatur, tũc ſtatim ipſũ
minoris eſſe pfectionis reputabimus, & per murmur & odiũ
ipſum quaſi naturaliter contẽnem⁹. Vñ de Dauid dicebant illi
8 1. Reg. 25. Quis ẽ fili⁹ Iſai, vt ſeruiam⁹ ei? ¶ Stella videtur ſem-
per eſſe maior in occaſu q̃ alias, ſicut patet de luna, vt dicit Be
da. Sic verè magnitudo & bonitas hoĩs appet in morte pluſq̃
in vita, in occaſu pluſquã in ortu, ſicut patuit in martyribus,
quos mors & paſsio fecit p miracla videri maiores, quia pcio-
9 ſa cõſpectu dñi mors ſctõrum eius. pſ. 115. ¶ Viſus quoque deci
pitur in iudicando rõne ppinquitatis, qa ſtellas quæ maximè
ſunt reſpectu lunę minimas eſſe iudicat. qñq; ẽt oculus lippiẽs
iudicat eſſe circulũ in cãdela, quẽ tñ ſanus oculus nunq̃ videt,
& hoc ex humore oculi puenit, q illud qđ in ſe eſt, iudicat in
cãdela, ſm Algazel. Sic verè viſus diſcretiõis noſtræ qñq; de-
cipit̃, qa ſtellas.i.viros perfectos qñq; iudicat minimos, & pa-
rũ valere, licet ſit cõtrariũ, & in cãdela.i. in aliqua pſona luci-
da ſemp iudicat eſſe circulũ.i.aliqđ vitiũ, vbi nõ eſt, & qđ hõ
in ſemetipſo habet, in alijs credit eſſe. Qđ totũ puenit ex pra-
uitate oculi.i.ex nr̃i iudicij peruerſitate, qa multi vidẽt feſtu-
cã in oculo fratris ſui &c. Mat. 7. Vñ Hieronim⁹. Faciles ſumus
ad indulgẽdũ nobis. nr̃a.n. vitia deſpicim⁹, & aliena acutè cõſi
deram⁹. Illi tñ q habẽt ſanos oculos intellectus.ſ.boni & iuſti,
nõ habẽt talẽ circulũ i.talia vitia nõ vidẽt nec iudicãt in alijs,
10 imo deſpiciũt ſemetipſos. Mar. 3. Videte voſmetipſos &c. ¶ Stel
læ ſunt armoniacę ſm Martia. Itẽ ſunt ſuæ virtutis & luminis
inuicẽ cõicatiuè. Vna.n. auget alteri⁹ claritatẽ, & cõfortat ipſi⁹
bonitatẽ, ſicut dr̃ in libro de cõditionib⁹ planetarũ. Sic verè al
ter dẽt alteri bona ſua cõicare, & ipſum p poſſe fouere & adiu
uare. Qđ potiſsimè verũ ẽ de notis ſocijs & amicis, inter quos
11 p certo oĩa cõia debẽt eſſe. Erãt illis oĩa cõia. Act. 4. ¶ Stellæ p

prijs circulis ſunt cõtentę. Nã ſi qñq; vna ſubintret circulum
alterius propriã ſedẽ tñ non deſerit, nec alij p quã tranſit facit
aliqđ nocumentũ. Sic verè quilibet debet eſſe cõtent⁹ loco & ſta
tu, officio bñficio vel pbẽda, qđ eſt a dño ſibi datũ, neq; p am-
bitionẽ debet aliorũ loca, hæreditates, officia vel bñficia ſubin
trare. Si tñ circulõ alteri⁹ ingreditur.i.ſi qs aliqñ ad amicũ ſuũ
vel vicinũ diuertit, ipſum nullo mõ debet offendere, nec bonũ
ſuũ aliqualr̃ impedire. Iõ de talibus dr̃ Eccl. 16. Vnuſqſq; pxi-
mũ ſibi nõ anguſtiabis vſq; in ęternũ. ¶ Stellæ ſunt tpm immu- 12
tiuè, nã ſm Ariſt. mutatio tpis nõ eſt niſi p mutationẽ ſtellarũ
de ſigno in ſignũ, vel p minuta triplicitatũ q̃ ſit 250. annis. Sic
verè p ſtellã.i. p ſanctos angelos & p eorum miniſteria tpa no
ſtra reguntur, & nunc aduerſitas, nunc proſperitas ab eis cau-
ſatur, quia.ſ.deus complet oĩa occulta ſua iudicia, & oẽs mũdi
euentus ſiue bonos ſiue malos, p angelos, ſicut patet in Danie
le & Apocalypſi. Vñ Iob 36. Per hos.n. iudicat populos, & dat
eſcam multis mortalibus. Et Dan. 2. Mutat tempora & ętates,
tranſfert regna, atque conſtituit.

De Orione. Cap. 35.

ORSON ſm Iſidorum eſt aſtrũ vel conſtellatio ma- 1
xima, durans p latitudinem ſignorũ trium, q̃ oritur
tempore hyemis, q̃ in ortu ſuo imbres & tempeſta-
tes generat atq; ventos. Et eius obſcuritas ſignum
eſt futurę tempeſtatis, eius tñ ſplendor & claritas ſignũ eſt fu-
turę ſerenitatis. Hæc ſtellis notabilib⁹ eſt ornata & ideo totam
regionẽ in qua eſt purificat & decorat, & in ſuo ortu propter
pluuias quas emittit, oĩa germinãt & naſcũtur, vt dicit Martia.
Hic eſt Chriſtus, qui verè cũ ſit ſtellis notabilib⁹.i. multis gra
tijs & virtutibus inſignitus, nobis in ortu ſuo & aduentu plu-
uiam.i.gratiarum abundantiam propinauit. Et cœlum.i. eccle
ſiã decorauit. Et terrã.i.humanũ genus fructificare p grãm &
bona opa procurauit. Iſte eſt obſcurus & clar⁹. Modo.n. eſt ob
ſcurus, qa non videtur a nobis vſq; poſt mortẽ. Et ideo mõ ſi-
gnificat nobis & cauſat tẽpeſtates & tribulationes, dũ viuim⁹
in hac vita, q oĩa per multas tribulationes &c. Act. 14. Sed vere
qñ erit clarus.i. clarè a nobis videbitur, ſicus in patria, tunc ſe-
renitas perpetua ſubſequetur, quia tunc abſterget deus &c.
Apoc. 21. & Tob. 3. Poſt tempeſtatem tranquillũ facit. Et ſicut
iſta conſtellatio admodum armati militis in tribus ſignis oſtẽ-
ditur, ſic Chriſtus miles cęleſtis in tribus naturis hoĩbus reuo
latur. Vel dic ſecundum aliquos q orion ſignificat euangelicã
prædicationem, quæ primo eccleſiæ induxit aduerſitatem, de-
inde ſerenitatem, & virtutum fęcunditatem.

De Hyadibus. Cap. 36.

HYADES ſunt ſtellæ pluuia ſitę in capite Tauri, 1
quæ in ſuo ortu pluuias generãt, a quibus terra
irrigatur, & etiam fęcundatur. Iſtæ tñ ſecũdum
Bedam pluuias generans tempeſtates, qñ a Sa-
turno impelluntur. Sic verè boni prȩlati pluuias
doctrinę & prædicationis, elemoſynarũ & ſub-
uentionis, dulcoris & conſolationis debens alijs emittere, &
maximè in ortu ſuo.i.qñ de nouo ad officium ſunt electi & p-
moti, vt ſic terra eorum.i.religio vel eccleſia fructu bonorum
operum fęcundetur. Verum eſt tñ q qñ Saturnus maleuolus
.i.aliquis malus ſubditus hoc meretur, tẽpeſtatẽ durę & aſpe-
rę correctionis debens cauſare, qñ.ſ.ad hoc per mala malorũ
opera impelluntur. Prælatus.n. debet ſubditos monere & cor-
rigere, conſolari & conturbare. Eccleſia. 30. Qui diligit filium
ſuum, aſsiduat illi flagella. Vel per Saturnum intelligo malos
conſiliarios & balliuos q verè quandoq; impellunt principes
& prælatos ad faciendum tempeſtates.i. tallias & exactiones,
quod alias nõ facerent quoquo modo. Vel dic q hyades ſigni-
ficant mundi proſperitatem, a qua prouenit pluuia.i. aqua de-
liciarum & conſolationũ. Si enim Saturnus.i. auaritia vel volu
luptas ei adiungitur, vt ea ad voluptatem vel ſaturitatem vta-
tur, tũc pro certo noctis ſibi generat tẽpeſtatẽ. ¶ Licet hyades
pluuiam terræ pareni, & ei proficiant, in ortu tamen ſuo tur- 2
batur aer, & tempeſtates generantur. Sic licet bonus prælatus
debeat proficere terræ, id eſt eccleſiæ ſuæ, & pluuiã proſperita
tis inducere, communiter tamen in ortu ſuo.i.in talium electio
nem fit turbatio in aere .i. in conuentu vel collegio vel patria
propter partialitates, & quãdoq; etiam tempeſtates, rixę & di
ſcordiæ, appellationes & controuerſiæ gñantur, quia.ſ.mali &
diſcordes de promotione bonorũ nunq̃ gaudẽt. Et hoc quia ſi
cut dicitur Prouer. 15. Nõ amat peſtilẽs qui ſe corripit. Et qa

ẽt tũc ambitioſi & detractores adulari ſulent detrahere, vt eo-
rũ poſsint gratiã acquirere. Vel dic ꝙ in nouitate taliũ tempe-
ſtas uritur, qa tũc impoſitiones & exactiones pluſquã alias a
ſubditis exigũtur. Vel ſi vis dic ꝙ hyades quæ tũc oriũtur, qñ
dies lõgior, clarior & feruẽtior eſſe incipit, ſignificant ſanctos
cõfeſſores, qui tunc in ſeculo floruerunt, qñ dies.i.fidei veritas
feruentior & ſplẽdidior cœpit eſſe. Cantic.2. Flores apparue-
rũt ĩ terra nr̃a. Iſti.n.pluuias doctrinę emiſerũt, terrã eccl̃ię fę-
cũdauerũt, in fronte Tauri.i.in audacia fortitudine & maturi-
tate collocati fuerũt, multas lucidas ſtellas.i.multas bonas ꝑ-
ſonas ſecum habuerunt & impulſi a Saturno.i.ab hæreticis tẽ-
peſtates cõtra eos concitauerunt, inquantũ.ſ. cõtra eos tempe-
ſtuoſius & audacius pugnauerunt. Figurati in Machabæis, de
quibus dr̃ 1.Macha.3. ꝙ præliabantur prœliũ Iſrael cũ lætitia.

De Pleiadibus. Cap. 37.

1 PLEIADES ſunt ſeptẽ ſtellæ vicinæ, & inuicẽ
ordinatę, ſitæ inter genua tauri. & qñ ſol trãſit ꝑ
locũ illũ, tũc aer vernalibus pluuijs irrigatur, &
terra florũ pulchritudine decorat̃, ſcḋm Gregoriũ
& Martianũ. Pleiades iſtę ſignificãt vniuerſitatẽ
reproborũ. Taur⁹ ẽ diabol⁹ obſtinat⁹ et ceruico
ſus cuius duo genua ſunt diuitiæ & deliciæ. Licet ergo pleia-
des.i.pctõres ſint ſiti inter duo genua Tauri.i.in mũdi delicijs
& diuitijs ꝑ nimiũ earũ affectũ, & ibi ſint radicati ꝑ peccata &
vitia, qñq; tñ accidit ꝙ ſol.i.Chriſtus trãſit ꝑ eos, & eis radios
ſuæ grẽ & miſericordiæ immittit, et tũc ꝑ certo generat̃ ab eis
& ꝑducit pluuia lachrymarũ, q̃ terrã ſuæ cõſciẽtiæ flore boni
ꝓpoſiti impregnat, & fructu bonorũ operũ fęcũdat. Pluuiã vo
lũtariã ſegregabis &c. Vel ꝑ pluuiã intelligo elemoſynã & lar
gitatẽ, q̃ terrã.i.pauperes irrigat atq; nutrit &c. ſicut.ſ. Vel tũc
pleiades viros ſanctos & maximẽ bonos ꝓdicatores deſignant,
q.ſ.inter genua Tauri.i.corã Chriſto immolato & crucifixo ꝑ
deuotionẽ debẽt ſtare. Per quos qñ Chriſtus ſol iuſtitiæ ꝑ gra
tiã trãſit, ſolet mũdũ doctrinę pluuijs irrigare, & bonorũ ope-
rum fructibus fęcundare. Eſa.55. Pluuijs germinat herba.

De Canicula. Cap. 38.

1 CANICVLA eſt ſtella feruẽtiſsima, quæ tũc na
ſcitur qñ ſol eſt in leone, q̃ aerẽ calefacit, & hu-
mores mouet, & iõ periculoſum eſt tũc accipe-
re medicinã laxatiuã. Canicula ſignificat auari-
tiã quæ feruẽtiſsima dr̃, qa habet ardorẽ inſatia
bilis appetitus. Dico igitur ꝙ q̃diu ſol.i.hõ ſit in
leone.i.in exaltatiõe, honore vel ꝓmotione, qñ tũc canicula.i.
ardor auaritiæ ſolet in hoĩe pluſq̃ alias abũdare, tũc verẽ dico
ꝙ periculoſum eſt ꝙ hõ habeat medicinã laxatiuã.i.cõſcientiã
largã & laxã, & a vinculis mãdatorũ dei ſolutã. Et hoc qa tũc
hõ ſe occuparet in actibus auaritiæ vel crudelitatis, & ſic poſ-
ſet mortis incurrere ꝑiculũ ſempiternũ. Vel canicula eſt anti-
chriſt⁹, qui qñ natus fuerit, aerẽ.i.mũdũ tribulationibus con
turbabit, graues ęgritudines tẽtationũ faciet, & ardorẽ tribula
tionũ ſuſcitabit. Et ideo tũc periculũ erit vti rebus laxatiuis.i.
proſperitate mũdana, quæ hoĩem ꝑ diuerſa deſideria laxat, &
hoc qa aer.i.volũtas nimis ꝑ auaritiã vreret̃, & ſic mortis æter
næ periculũ ſequeretur. vñ Apoca. 8. Stella magna cecidit de
cęlo, ardens ſicut facula &c. Vide figuram ibi. Vel dic ſi vis
generaliter ꝙ tunc ſummẽ periculoſa eſt medicina laxatiua.i.
terrena poſſeſsio, quando regnat in homine canicula.i. auari-
tia & ambitio. Vel dic ꝙ tunc ſunt verba laxatiua & diſſoluta
pericoloſa, quando canicula in aere conſcientiæ oritur.i.quan
do ardore luxuriæ noſtra mens ſtimulatur.

De Luce. Cap. 39.

1 LVX licet ſcḋm aliquos ſit accidens, dicit tamẽ Au
guſtinus ꝙ eſt corpus, quo nihil nobilius, nihil
cõmunius, nihil pulchrius, nihil velocius, nihil
impaſsibili⁹, nihil virtuoſius inuenitur. Talis eſt
vir pfectus. Iſte eſt.n.cæteris nobilior ꝑ dignita
tẽ, cõior ꝑ charitatẽ, qa.ſ.ſe et ſua cõmunicat po
ſtulanti. Pulchrior etiã per honeſtatem. Rami eius pulcherri-
mi &c. Dan.4. Iſte eſt velox ꝑ obedientiã, impaſsibilis ꝑ patiẽ
tiã, virtuoſus ꝑ bonorũ operũ efficaciã, durabilis ꝑ perſeuerã-
tiã. Ideo bene dicitur viris perfectis Matt.5. Vos eſtis lux mũ-
di. Ideo Sap.7. Candor eſt.n.lucis æternæ, & ſpeculum ſine ma
2 cula & imago bonitatis dei ¶ Lux cum ſit corpus ſecundũ Au
guſtin. alteri tñ.ſ. aeri vel cuicunq; illuminabili immediatiſsi
mẽ ſe coniungit. Nec.n.eſt inconueniẽs duo corpora eſſe ſimul,
qñ vnum eſt multũ ſimplicis & formalis naturæ, aliud aũt eſt
groſſum & materiale, ſicut patet de aqua & cinere. Vnũ.n.eſt
quaſi formale & cõplementũ reſpectu alterius. Sic verẽ dato ꝙ
dei filius eſſet (ſicut ẽt nũc eſt) nobiliſsimæ naturæ, ſubſtãtia.ſ.
ab oĩbus alijs ſeparata, nõ fuit tñ inconueniens ꝙ groſſo & ma
teriali corpori.i. humanæ naturę per incarnationẽ vniretur et
iungeretur, & ꝙ ad modũ formę (licet non ſit eius forma) ip-
ſam naturam humanã perficeret & cõpleret. Vel dic ꝙ licet ali
quis ſit lux.i.vir nobilis & potens, & alius ſit corpus rude.i.vir
pauper & ruſticus, non eſt tñ inconueniens ſi per amorem &
charitatem alter alteri coniungatur. Vñ Eſaiæ 11. Leo & bos pa
ſcent̃ ſimul. ¶ Lux ſemꝑ apta eſt illuminare, dato ꝙ nõ ſemper 3
illuminet. Nam per indiſpoſitionẽ ſubiecti, & per eius opaci
tatem, qñq; opus eius impeditur. Sic verẽ deus eſt ſemꝑ aptus
illuminare corda noſtra per gratiã, non tñ ſemper illuminat, &
hoc non ex defectu ſui, ſed quia corda noſtra ſunt indiſpoſita
per peccatum, & per malas conſuetudines, vel ꝑ malas cõpla-
cẽtias in peccato. Vñ Actuum 7. Dura ceruice & incircunciſi
cordib⁹, ſemꝑ ſpiritui ſancto reſtitiſtis. ¶ Lux inuiſibiliter ope- 4
rat̃, quia.ſ.facit ſenſum & motũ in animalibus, vt dicitur in lib.
fontis vitæ. Viſcera ẽt terræ ſubintrat, & etiam lapides pręcio-
ſos generat & metalla, elementa ẽt contraria in mixto cõciliat
& concordat, & fluxum maris & refluxum cauſat, quæ oĩa fa-
cit inuiſibilis virtus lucis. Hic eſt deus, quia pro certo per ſua
occulta iudicia & per ſuam prouidentiam occultam, occultẽ
operatur in rebus. Mot⁹.n.& opera aĩaliũ.i.hoĩum dirigit. Sap.
10. Direxit opera eorũ &c. In viſceribus ẽt terræ.i. in purgato-
rio, lapides præcioſos & metalla.i. viros bonos ſicut in furna-
ce fabricat & cõponit. Vel ẽt in viſceribus terræ.i.in ipſa terre
na proſperitate lapides præcioſos.i.viros bonos per ſuam gra
tiam perficit. In mundo ẽt hoc elementa cõtraria.i. rebelles &
diſcordes per ſuam occultam inſpirationẽ pacificat. Fluxũ ẽt
& refluxum maris.i.pacem mundanæ proſperitatis in mundo
cauſat, quia breuiter teſte Gregorio, Oĩa dei prouidentia agũ
tur. Vel dic ꝙ lux eſt gratia dei, quæ ꝑ certo inuiſibiliter ope-
ratur, & ſenſum cõpaſsionis & motum bonæ operationis, item
lapides & metalla.i.diuerſa interiora merita & virtutes: conci
liationem ẽt & cõcordiam ſeu pacem cauſat, & fluxũ & reflu-
xum maris.i.amararũ lachrymarum & amarę pęnitentiæ inui
ſibiliter facit. ¶ Lux eſt vna ſimplex in ſe, ſunt tamen plura lu- 5
minaria inuicem ſeparata & diſtincta, quia dato ꝙ luminaria
plura inuicem congregata vnum actum efficiãt, vnum tamen
alterius ſubſtantiam non ſubintrat, quamuis vnum, ſicut vnũ
lumen a noſtris oculis videantur, ſicut exemplificat Dionyſi⁹.
lib.di.no.de luce plurium lampadarũ. Sic verẽ in paradiſo eſt
vna lux, ſimplex, & pura.i.præmium eſſentiale.ſ.ipſa viſio dei,
quæ vna eſt in oĩbus ſecundum apoſtolum 1.ad Corint.15. Erit
(inquit) deus omnia in omnibus. Luminaria tamen præmua-
lia plura ſunt, quę inuicem ſunt diſtincta, licet inuicẽ aggrega-
ta, vnũ præmium & vna eſſentia in generali gloria videantur.
Vel dic ꝙ lux eſt gratia vel charitas, quæ licet ſit vna in eſſe o-
tia, multa tamẽ in homine cauſat luminaria.i.multas gratias et
virtutes, multas ẽt bonas operationes. Ideo de luce dicitur. Sa
pientiæ 7. Et cum ſit vna, oĩa põt &c. ¶ Lux in genere corporũ 6
minimum habet de materia, & maximũ de forma, & vicinior
eſt formę quàm materiæ. Et ideo reſpectu aliorum corporum
formalis eſſe videtur, licet ſit corpus & ſubſtantia ſcḋm Auguſti
num & Dionyſium. Sic verẽ ſi tu vis eſſe lux.i.vir perfectus, tu
debes habere multum de forma.i.de ſpũalitate & gratia, parũ
aũt de materia.i.de tẽporalibus diuitijs. Formæ .n.i. gratiæ dei
debes eſſe magis vicinus quàm materiæ.i.q̃ mundanæ proſpe-
ritati vel carnalitati, quia verẽ reſpectu aliorũ corporũ.i.
aliorum hoĩum formalis & ſpũalis debes eſſe. ¶ Corpus teſte 7
Ariſtotele quanto eſt nobilius, tanto magis extendit naturam
ſuam, & ideo lux cum ſit corpus nobiliſsimũ, vel ſaltẽ res no-
biliſsima in genere formarum corporaliũ, ſe maximẽ extendit
& dilatat, & per diuerſa loca ſe faciliter cõmunicat, quia.ſ.etiã
vnus punctus lucis ſufficeret ad totum aerẽ illuminandũ, pro-
pter ſuã maximã actualitatem. Sic verẽ chariſsimi illud corp⁹
.i.hõ dicitur nobilior quo ad deum, qui magis communicat ꝑ
elemoſynam & largitatem, & qui plus ſe extẽdit per amicitiã
& charitatem. Et ideo ille qui vult eſſe lux.i.vir pfectus, neceſ
ſe eſt ꝙ per totũ mundũ ſe dilatet per charitatem & largitatẽ,
amicos & inimicos amando, bonis & malis ſua propter deum
largiendo. Oĩ petenti te tribue. Lucę 6. ¶ Lux eſt vna in ſe. Lu- 8
minaria

minaria aũt ſol & ſtellæ noo ſunt niſi vaſa in ſe lucis receptina,
& contentiua,& alijs adminiſtratiua, ſm Baſiliũ. Sic verè lua
diuinæ gratiæ vel ſapientiæ eſt vna & ſimplex, luminaria tñ.i.
angeli & ſancti iſtam lucem continent,& ipſam nobis occulrè
per ſuas inſpirationes vel ſuffragia adminiſtrant.Iob 38. Indi-
9 ca mihi per quã viã ſpargitur lua.¶Lua eſt ſummè mobilis qa
ſtatim vbi apparet in oriente videtur in occidẽte.Sic verè nos
debemus eſſe mobiles p bona opera vel p obediẽtiã,et de vno
loco vel de vno bono opere in aliud velociter nos transferre.
10 Sap.7.Cunctis mobilibus mobilior eſt ſapientia.¶Lua eſt vſ-
que ad intima penetratiua,ſui ſimilis generatiua,cõcordiæ in-
ter elementa in mixto cauſatiua, rerum in eſſe productiua &
conſeruatiua, vitæ & permanentiæ rerũ directiua & regitiua,
ſui communicatiua & multiplicatiua. Tali eſt prędicator,quia
corda peccatorum penetrat per contritionem, alios ſibi ſimi-
les facit & generat in prædicatione 1.ad Corin.4. Per euange-
lium ipſe nos genuit. Cõcordiam inter deum & peccatores fa-
cit,inquantum ſ.per eum emendantur. Ipſos ẽt peccatores in
eſſe grã producit,& conſeruat,& vitam ſpũalem aliorũ dirigit
& gubernat. Seipſum ẽt alijs communicat,inquantũ pro popu
lo docendo circuit & laborat. pſal. Circundate ſyon, & cõple-
ctimini eam &c. Ideo illi poſſunt dicere. Ioan 9. Quãdiu ſum
11 in mundo,lua ſum mũdi. ¶Lua eſt ſui & aliorum manifeſtati-
ua,quia nihil niſi mediante luce põt videri, vt dicit Augu. Sic
verè hõ plan' & ver' ſe qualis ſit oſtẽdit oĩbus, qa ſ.nõ ſe fin-
git aut palliat per hypocriſim & falſitatẽ. Vel dic q hõ ſapiẽs
ſe debet oſtendere.ſ.ſacerdoti in confeſsione, & qualis ſit peni
12 tus declarare. Ite oſtẽdite vos ſacerdotib'.Luc.17.¶Lua in ſu-
perficie vmbroſi corporis recepta non ſe profundat quo ad vi
ſibilẽ ſpeciẽ,ipſũ tñ ſubintrat quo ad efficaciã & virtutẽ. Sic ve
rè qñ lua.i.deus inuenit corpus vmbroſum .i. hoĩem peccato-
rem,tũc propter ſui indiſpoſitionẽ ipſum non illuminat p ſuæ
gratiæ illuminationẽ,ſed verè malis gratibus ſuis ipſum finali
ter penetrabit p ſuæ ſententiæ prolationẽ, & virtutis ſuæ oſtẽ-
ſionẽ,& pęnæ æternæ immiſsionem. Eccl.24. Profundũ abyſſi
13 penetraui.¶Lua eſt puriſsimę naturę,& ideo licet p fęces trã-
ſeat,fęces tñ nõ contrahit neq; ſordes. Sic verè nos debem' eſ-
ſe puri per innocentiam,vel per caſtitatem, intantum q licet
per loca ſordida trãſeamus.i. ſocietatem malarũ & infectarum
pſonarũ frequentemus,maculã tñ alicui' peccati vel infamiæ
nullatenus cõtrahamus. Ideo de luce dr̃ Sap.7. Speculum ſine
14 macula &c.¶Lux tenebras expellit,męrores diſſoluit,inſidias
prodit ſecuritatẽ parit,calorem formam,& decorẽ cunctis re-
bus tribuit & inducit,quia ſm Ambroſium & Baſiliũ, Lua eſt
creaturarũ oĩum pulchritudo. Sic verè Chriſtus, vel quilibet
bonus prædicator dr̃ lua. Primo.n. de corde auditorum expel-
lit tenebras ignorãtię & erroris. pſal. Illumina tenebras meas.
Iſte ẽt prodit inſidias diabolicæ tentationis, męrorẽ fugat de-
ſperationis,ſecuritatem parit ſpei & cõſolationis, & ẽt in alijs
cauſat formam,& decorem virtutis & perfectionis, & colorẽ
honeſtę conuerſationis. Ideo Chriſtus dicebat. Ioan.9. Quan-
diu ſum in mundo, lux ſum mundi. Vel iſta omnia dic de gra-
tia dei 1.ad Corin.15. Gratia dei ſum id quod ſum.

De Lumine. *Cap. 40.*

1 LVMEN defluxus a ſubſtantia lucis eſt, & eſt tri
plex. Reflexum,fractũ,& directũ. Corpora.n. po
lita lumẽ receptũ a ſe reijciũt,& ſic fit reflexum,
ſicut eſt in ſpeculo, vbi lumen cum ſpecie refle-
ctitur de ſpeculo vſq; ad oculũ. Aliud ẽ directũ,
qñ.ſ.lumen inuenit corpus diaphanũ,& ſibi non
reſiſtens,quia tũc p ipſum tranſit,& ipſum illuminat, nec a ſuo
inceſſu frangit. Lumen eſt grã dei,quæ pro certo diuerſimodè
recipit in nobis. Quidã.n.ſunt politi p curioſitatẽ ornatos, &
illi reijciunt iſtud lumẽ,quia verè gratia corda taliũ nõ ſubin-
trat. Quidã aũt ſunt diaphani,clari,ſubtiles & perſpicui per vi
tæ & apparentiæ ſanctitatem,& iſti non ponũt obijcem gratiæ
dei,imo ipſam recipiunt,& ab ea donis & virtutibus illuſtran
tur. Eccl.24. Penetrabo oẽs inferiores partes terræ,& illumina
2 bo omnes ſperantes in dño.¶Lumẽ eſt oculorum lętificatiuũ,
ſi tñ ſint ſani,lippis aũt oculis eſt odioſum,& moleſtię illatiuũ.
Lumen quod dirigit ad vitã æternã,eſt bonum exemplum,do-
cumentũ vel bona perſona,fides ẽt vel doctrina veri. Quod p
certo ſanis oculis.i.viri iuſtis eſt delectabile videre,vel audire,
quia lua oculorum lętificat aĩam. Prouer. 15. Sed verè mali q
ſunt lippiẽtes per vitia,& maximè per luxuriam, & alij imbe-
cilles peccatores & hæretici, lumen iſtud non diligunt, imo ip
ſum odiunt,fugiunt atq; ſpernunt,quia q malè agit, odit lucẽ.
Ioan.3. Viri.n.iniqui oderunt ſimplicẽ &c. Prouer.29. Quia re
vera mali nõ diligunt lumen ſapientiæ,gratiæ,perfectionis, &
virtutis. Vñ Iob 24. Ipſi fuerunt rebelles lumini. ¶Lumen eſt 3
hoĩum a ſomno excitatiuũ,formarũ,& ſpecierũ in ſpeculis im
preſsiuũ. Lumen.n.p radios ſuos illud qđ eſt exterius per ſub-
ſtantiã,in ſupficie ſpeculi collocat p figurã. Sic prædicator ho
mines a ſomno peccati excitat,& ſpecies et formas bonorũ exẽ
plorũ vel documentorum in ſuos imprimit auditores,ſi tñ ſint
ſpecula.i.viri plani,iuſti,lucidi,& honeſti,formas ẽt rerum pa
radiſi,vel rerũ inferni in eis collocat per imaginẽ & cõſidera-
tionẽ,quæ tñ ſunt alibi quantũ ad rei veritatẽ. Vñ 1.ad Corin.
13. Videmus nũc per ſpeculũ in ęnigmate.¶Quanto lua mate 4
riam inuenit puriorem, tanto effectum ſuum in ipſa perfi-
cit perfectiorem. Si aũt materia ſit fęculẽta,& indiſpoſita,tunc
effectus ſuus remittitur & laxatur. Sic verè gratia dei ſi inue-
nit hoĩem purũ,& benè ſibi diſpoſitũ per contritionẽ, tunc in
ipſo incẽdit & augetur,& meritorũ & virtutũ effectũ in eo in-
troducit,& ecõuerſo, ſi fęculẽtus & indiſpoſit' fuerit p pecca
tũ,tunc effectũ diuinæ grę non habebit.¶Corpus luminoſum 5
quanto plus de lumine recipit,tãto ipſum ad alia pl' refundit,
niſi forte materia recipiẽs groſſa fuerit,ſeu pinguis, quia tunc
lumen receptũ non diſtribuit vt deberet. ſicut patet de ſpeculo
groſſo, obſcuro & infecto. Sic verè quãto plus recipit de lumi
ne diuinæ gratiæ,vel diuinæ ſapientiæ,& ẽt de lumine bonorũ
temporalium,vel aliorum beneficiorum, tanto verè perfecti'
& copioſius dẽt ipſum diffundere alijs vel præbere. Nã grãm
receptã dẽt diffundere p bonã operationẽ, & boni exẽpli da-
tionem,ſapientiam per doctrinam & prædicationem,bona tẽ-
poralia per elemoſynarum largitionem,dei beneficia per gra
tiarum actionem. Sed verè multi ſunt ita fęculenti per amorẽ
terrenorum & auaritiam,ita pingues per carnalitatem & luxu
riam,q alijs lumen quod recipiunt a deo,non refundunt, con
tra illud, Da altiſsimo datum eius. Eccl. 35.

De Radio. *Cap. 41.*

RADIVS eſt luminoſus a corpe luminoſo deflu a
xus,& eſt mobilis,agilis,ſphęric' & orbicularis
qui de ſe tñ rectus eſt et ppẽdicularis,& hoc qñ
inuenit materiã nullatenus reſiſtentẽ. Qñq; re-
flectitur,qñ.ſ.a corpore polito vel ſpeculari reij
cit. Qñq; ẽt frangit, qñ.ſ. inueniens corpus non
oĩno perſpicuũ,obliquat in eo motũ ſuum, vt dicit auctor ſciẽ
tiæ pſpectiuę. Sic bonus iudex debet eſſe luminoſus p ſapiẽtiã
& diſcretionẽ,mobilis & agilis p diligentẽ iuſtitiæ executio-
nẽ. vñ 2.Paral.19. Oĩa cũ diligentia facite. timor dei apud vos,
nõ.n. hoĩs exercetis officiũ. Orbicularis debet eſſe p diſcretã
inquiſitionẽ, quia.ſ.circulariter p præſumptiones & cõiectu
ras debet inquirere veritatẽ. Veruntamẽ ſemp debet eſſe re-
ct' per iuſtitiæ æquitatẽ. Sed verè qñq; frangitur & obliquat,
ſ.odio,prætio,vel fauore, p iniuſtitiæ tortuitatẽ. Qñq; ẽt refle-
ctitur & reijcit p appellationũ brigã & rixoſitatẽ. Et ſic diuer
ſimodè a rectitudine ſui iudicij cõpelluntur deuiare. Acceperũt
munera,& puerterũt iudiciũ 1.Reg.3.¶Radius in nube cõca- a
ua & humida diuerſas producit ſpecies & colores, ſicut patet
in Iride ſm Ariſt. in lib. Meteororũ. Sic radi' diuinæ gratiæ &
ſcientiæ qñ cõcipitur & recipitur in nube.i. in volũtate cõcaua
p humilitatẽ,humida p pietatẽ:tunc colores.i.virtutes & pfe-
ctiones ſolet q plurimas generare.¶Ex motu radiorum ſupra 3
corpus politum, & eorum coadunatione, conculcatione, &
confractione,qñq; aer propinquus ignitur, vt patet in cryſtal
lo vel berillo,qui radijs ſolis expoſitus, ſtupam incendit ap-
poſitã,vt patet ad ſenſum. Sic verè qñ radij ignei.i. pctõres ira
cundi inuicẽ vniuntur & iunguntur,tũc quia alter alterũ con
culcat p verba & opera iniurioſa,aer vicinus.i. ſtatus vel pa-
tria in qua ſunt,ſolet ſæpe deſtrui vel igniri,& per eorũ crude
litatẽ ſepius diſsipari,ſicut patet de malis principibus, qui al-
ter alterius terrã vaſtãt, Vel dic q vnio,coniunctio & ſocietas
radiorum.i. feruentiũ auarorũ,& eorũ multiplicatio in vna pa
tria,ignẽ rapinę & excoriationis,crudelitatis & exhęredatio-
nis cauſant in aere circunſtante.i. in ſuis pauperib' ſocijs & vi
cinis. Vel dic q cõiunctio bonorũ & ſocietas ignẽ ſemp gene
rat charitatis. vel dic cõtra diſcordes in vna abbatia, vel eccle-
ſia,quorũ coniunctio & combinatio eſt cauſa inflãmationis.i.
deſtructionis totius cõitatis. pſal. Flãma cõbuſsit peccatores.

De Vmbra. *Cap. 42.*

1 VMARA eſt caloris ſolis repreſſiua, ſui ſplendo-
ris declaratioa, ſubtilitatis ioductiua, ſerpētum
amica, colubrorū outritiua, maturitatis fructuū
tetardatiua, mœroris & humoris melācholicis
ineuſiua, inſeqocotium ēt fugitioa, & ſugientiū
inſequutiua, ſole a oobis remoto. ſ. in mane & in
ſero, maiotis quantitatis eſt oſtenſiua, & ipſo nobis propinquo
.ſ. in meridie, quantitatis ſuæ eſt maximè perditiua. Hæc oīa fa
cit muodi proſperitas, quia ealorem charitatis reprimit, cao-
ſat.o. odium & rancorem inter mundanos, & ſplendorem veri
tatis occultat. Exemplū de illis qoi occultant & palliaot falſos
contractus. Sterilitatem virtutū iodncit. Ego ſterilis, & trāſmi
grata. Eſa. 49. Serpētū. i. eirca terrena ſerpētiū auarorū eſt ami
ca, colubrorum. i. delicioſorū eſt outritiua, qui vmbras delicia
rum colunt. vñ Iob 40. In vmbra manet, io ſecreto calami &c.
Iſta maturitatem morum retardat, quia. ſ. facit hoīem ioſolētē,
& mœrorē, triſtiriam & timotem deſperationis ioducit. Timēt
.n. muodani proſperitatē perdere, & inferni mortem incorre-
re. Quia ſooitus terroris in auribus impij. Iob 15. Hæc fugien-
tes & ſe contēoentes inſequitur, & eis vt ab eis diligatur ſe of-
fert. Inſequentes & eam amaotes fugit quia vix poſſunt eā ap-
prehendere. Eccl. 11. Si ſequutus eā iuxta votum ſuetis, ooo ap
prehendes. Et qñ ſol. i. Chriſtus eſt a oobis remotus per pecea
ta noſtra, tunc verè vmbra mundanę proſpeitatis videtur ma-
gis magna. Peccatores. n. ipſam multum reputant eſſe magnā,
& hoc maximè apparet in veſpere & mane qñ tēpos eſt obſcu
rum. i. qñ hō eſt in obſcuritate peccati. vñ Hier. 6. Væ vobis, qa
declinaoit dies & factę ſuot longiores vmbrę veſperi. Sed ve-
rè qō ſol Chriſtus eſt propinquns hoī ꝑ gratiā, et ipſum illumi
nat ꝑ diſcretionem & ſapieotiam, tuoe verè vmbram proſpe-
ritatis mundi reputat nihil eſſe, dicens. Sap. 5. Traoſieruot oīa
velut vmbra. vel dic ſi vis oīa de peccato. Vmbra. n. peccati
ſerpētibus. i. peecatoribus eſt amabilis, & aliud videtur eſſe q̄
ſit, quia eū ſit amara, videtur delectabilis. Prouer. 23. Ingredit
blandę, nouiſſimę aūt mordebit vt coluber. Ardorem chari-
tatis refrigerat in viatoribus. Matthęi 24. Aboodabit ioiquitas
& refrigeſcet charitas. Maturitatem vitæ & morum retardat,
& timorem & horrorem infernalem procurat. pſal. Timor &
tremor veneroot ſuper me, & cootexerunt me teoebrę &c. ſi-
cut ſupra. Et ſicut videmus ꝙ quanto ſol eſt altior, ſicut eſt in
meridie, tāto videtur vmbra rei cuiuſlibet minor, ſic verè qoā
to hō io nobilitate & dignitate altius eleuatur, taoto vmbrę. i.
culpæ & defectus ſui minores ab eo repotantur, ſicot ad litte-
ram videmus de diuitibus, qui crimina ſua quamuis magna,
ſemper reputāt eſſe parua, & apud deum magis ex cauſabilia.
Vel ēt vmbrę huiuſmodi minores pro tanto dicuntur, quia ta
les min⁹ q̄ alij de peccatis ſuis curare videotur. Dicūt. n. illud
Hiere. a. Receſſimus, vt non veniemus vltra ad te. quia ſicut di
citur Prouer. 18. Impius cū io profuodū peccatorū venerit, cō
temoit. Et ſicut vmbra rei maior apparet in veſpere q̄ io meri
die, ſic verè cæteris paribus defectus & vitia maiora ſunt re-
putanda io ſeoe, q̄ in iooene, & io hoīe veſpertino .i. matnro
& graui, q̄ io iuueoe inſolente & leni Hieremiæ 6. Factæ ſunt
vmbræ loogiores veſperi. Inſeqoeotiū eſt frugitiua, &c. Expo
2 ne ſicut ſupra. ¶ Vmbra videtur eſſe corp⁹, & tñ nō eſt, ſed cor
poris eſt ſimilitudo vel figura. Corpori. n. ſe coaptat, & ſm ei⁹
motum vel figurā mouetur ſimiliter, vel quieſcit. Sic hypocri
ta videtur eſſe corpus. i. vir firmus, & bonus, & tñ oō eſt, verū-
tñ corporū. i. morū bonorū ſimilitudinē in ſe fingit, & ſm mot⁹
eorum & opera ꝑ hypocriſim ſe diſponit. Vel dic ꝙ adulator
vel falſus amieus, (q ſm motū & conditiooes hoīum ſe regu-
lat & cōformat, quia cū ſtantibus ſtat eum motis mouetur, cū
triſtibus triſtat, cum lętis lętatur) videtor eſſe corpus verum,
& non eſt. i. verus amicus & non eſt, imo falſus & fict⁹, quia tā
tū habet apparentiam, oon veritatem. Ideo de talibus dicitur
Ioan. 9. Alij dicebant quia hic eſt, alij aūt dicebant, oon ſed ſi-
milis eius eſt. ¶ Vmbra aeris calorē temperat, & ſic viatores re
3 creat & conſolatur. Mœrorem in melācholicis inducit ſecun-
dum Conſtant. Sic pęnitentia calorem cupiditatis minuit, &
viatores & hic viuentes recreat & conſolatur, & ipſos ab iti-
nere peccati retardat, & mœrorē contritionis in eis iodocit. vñ
Hier. 48. In vmbra eſebon ſteterūt de laqueo fugieotes. ¶ Vm
4 bra ſi hō vertit faciem ad ſolē, ipſum inſequitur, ſi dorſum ver
tit ad ſolē, tūc vmbra ſine dubio fugit eum. Per vmbrā in qua
viatores delectaot, & accepto itinere retardaot, iotelligo mū-
di ꝓſperitatē quæ pctōres ipſos ab itinere paradiſi impedit &
retardat. Dico ergo ꝙ ſi habueris faciē. i. voluntatē ad ſolem. i.
ad deum per charitatem: tunc vmbra. i. mundi proſperitas te-
ſequetur, q a. ſ. deus dabit tibi ſufficieoter de tēporalib⁹ ſm exi
gentiā tui ſtat⁹, q a oō affliget dñs fame aīam iuſti. Prouer. 10.
Si vero tu vertas ei dorſum. i. ſi de eo oō cores, ipſumq; contē-
nas, & poſt ponas per peccatū, & ad vmbrā mundanę proſperi
tatis faciē tuam vertas per deſiderium & affectum, tunc vero
dico ꝙ vmbra. i. tēporalis proſperitas ante te fugiet, & vix aut
nūquā ipſam poterit ad libitum obtinere, quia ſicut dicitur ad
Ro. 10. Quod quærebat Iſrael, noo eſt aſſequutus. Et ideo be-
oe cooſulitur. Matthæi 6. Primum quærite regoom dei.

De Tenebris. *Cap. 43.*

TENEBRA eſt lucis carentia, dicta a tenendo, quia 1
teoet & ligat oculos oe videant, luci. o. cōtrariat. Te
nebra timorē iocurrit, colorū pulchritudinē tollit,
verecūdiā dirimit (quia. ſ. hō in teoebris oō verecū
dat cōmittere turpia & inhoneſta) ſomnoleotiā ootrit. Sic pec
catū luce grē nos priuat, & ei opponit, timorē diſperationis in
ducit, colorē & pulchritudinē honeſtæ cōoerſatiōis tollit, ſom
nolētiā malę delectationis nutrit, ionerecūdiā, obſtinatiooē, &
iactātiā parit, q a pctā ſua ſicut ſodoma prædicauerūt &c. Eſa.
3. Viſum ēt diſcretionis ligat, & tollit, qoia. ſ. hō qui eſt io pec-
cato, noo videt oec cōſiderat illa quæ pertineot ad ſalutē. Pro-
uer. 4. Via impiorum tenebroſa, oeſciuot vbi corruuot.

De Motu. *Cap. 44.*

QVONIAM tēp⁹ eſt mēſura mot⁹, videt ꝙ poſtq̄ 1
dictū eſt de primo mobili, ſ. de cęlo & ei⁹ ꝓprie-
tatib⁹, dicendum eſt conſequēter de proprietati
bos tēporis, atq; motos. De moto ergo prima alē
qua ſunt dicenda, & ad mores hoium & vtilitatē
aīarū, inquātū partes ingenij mei poterūt, aliqua
liter applicāda. Eſt igitur motos ſm Ariſtot. tranſitus a termi-
no ad terminū cōtrariū, qoia. ſ. oē qđ moueṫ & ꝑmoiaṫ, de ter-
mino ad terminū tranſportator. Sūt igitur ſex ſpecies mot⁹, vi
delicet generatio, corruptio, alteratio, augmētum, diminutio,
& ſm locū mutatio. Generatio o. eſt motus de non eſſe ad ens.
Corruptio de eē ad nō ens. Alteratio de qualitate ad qualitatē
Augmentatio de minoritate ad maioritatem. Diminutio de
maioritate ad maioritatem. Scđm ſitum vero mutatio eſt mo-
tus de termino a quo ad terminom ad quē, & de priocipio ad
finalitatem. Per motum in bono ſignificato iotelligo conuer-
ſiooem & mutationem ad bonū. Conoerſio .n. eſt quidam mo
tus de termino peccati, ad terminum veritatis, quia. ſ. ille qno
ad mores vertitor & mouetur, q de malo in bonom conuertiṫ
& mutatur. pſal. Si dicebā, mot⁹ eſt pes meos, miſericordia tua
dñe adiouabat me. Dico ergo ꝙ ille q mouet ei ad boū cōoer
tit, debet habere ſex ſpecies ſpūalis mot⁹, videlicet generatio-
nē virtutū, corruptionē vitiorū, alterationē ꝓpriarū ineptarū
cōditionū, augmentū meritorū, diminutionē affectionū, & lo-
calē motationē bonorū tēporaliū, & corporaliū operationū.
Iſtę. o. ſunt ſex alę ſeraphin, quibus. ſ. ad cęlum volabāt, de q-
bus dr Eſa. 6. Sex alę vni &c. Quia. ſ. per iſtos ſex motus ſicut
ꝑ ſex alas ad cęlū aſcendimus & volamus. Generatio ergo vir 2
tutum eſt motus de non eſſe ad ens, qoia. ſ. peccatum nihil eſt
ſm. Aug. Grā aūt dei propriè eſt quæ etiā hoī dat eſſe moralē
& virtuoſum, iuxta illud 1. ad Cori. 15. Grā dei ſom id ꝙ ſum.
Corruptio vitiorum eſt motus de eſſe ad nooeos, qois. ſ. quā-
do peccatnm deficit, tooc culpæ exiſtentia io oihilum euane
ſcit. pſal. Deficiāt peccatores a terra, & iniqui, ita vt noo ſint
& Proue. 12. Verte impios, & non eront. ſupple impij. Altera
tio conditionom eſt motus de mala cōuerſatione ad bonā cō-
uerſatiooem, de qua Luc. 9. Facta eſt facies vultus eios altera
Augmeotatio meritornm, eſt motus de modica quantitate ad
maiorē, qnia. ſ. iuſtus debet ſemꝑ iſto moto mouere ſe merita
acquirere & augere, & de virtute in virtutē procedere & tran
ſire Gen. 47. Habitauit Iſrael in Ægypto, auctuſq; eſt & multi
plicatus nimis. Diminutio aūt cordialiū affectoum eſt mot⁹
de maioritate ad minoritatem, qoia pro certo iuſtus debet de-
ſideria mentis per temperaotiā, & delicias carnales ꝑ abſtinē
tiā & diuitias ēt tēporales ꝑ elemoſynā diminuere, & oēm ſu-
perfluitatē debet moderamine tēperare. Gene. 8. Reuerſę ſunt
aquæ, & cęperuot minui. Mutatio vero localium laborum &
peregrinationom, oecnō actuum & operatiooū eſt motus ſm
locum,

locum,quia.ſ.neceſſe eſt mutare locum,ſ.vitando malas ſocie
tates,exercendo laborum pœnalitates, necnõ quorũcunq; bo
norũ operũ motus & mobilitates.pſal.Terra mota eſt, etenim
cœli diſtilauerunt. Vel ſi vis dic totum de pœnitentia quæ facit
& habet oĩa ſea prædicta.Vel poſſum' dicere ꝙ peccator mo
uetur ſextuplici malo motu,ſ.generatione vitiorũ, corruptio-
ne virtutum,alteratione bonarũ conditionũ,augmento malo-
rum deſideriorũ,diminutione bonarum affectionũ, locali mu
tatione malarũ occupationũ.pſal.Turbati ſunt & moti ſunt ſi-
2 cut ebrius,& oĩs ſapientia eorum deuorata eſt. ¶ Motus loca-
lis plures ſunt ſpecies,quia.ſ.eſt motus reuolubilis,circularis,
rectus.Reuolubilis mutat locum ſm partes & non ſm totum,
ſicut patet in motu firmamẽti,vel ẽt in motu rotę circa axem,
quæ tota conſiderata manet in eodem loco, partes tñ ipſi' mu
tant locum,quia.ſ.quod ſuperius eſt,fit inferius , & qđ dextrũ
eſt,fit ſiniſtrum.Circularis eſt qui cõtinuè mutat locum,ſicut
patet de planetis circumeũtibus orbes ſuos . Rectus vero ẽt lo
cũ mutat,inquãtũ.ſ.de termino ad terminũ ſe tranſportat,nũc
ſurſum, nũc deorſum,nũc ante,nũc retro, nũc dextrorſũ,nũc
ſiniſtrorſum ſe variat,& ſe mutat.Per iſtos tres motus poſſum
denotare triplicem hoĩum gubernationem & alterationem,
ſecundum ꝙ inuenio motum beatorum, motum mortaliũ via
torum,motũ iuſtorũ & perfectorum.Eſt igitur quidã motus q
eſt reuolubilis.& iſte procul dubio ſignificat vitam,ſtatum &
regimen beatorum.Iſti.n.nunquã ex toto mutãtur,quia.ſ.æter
nitate ſuffulti,ſemꝑ circa aaẽ deum , per beatã contẽplationẽ
voluuntur.Particulariter tñ quantum ad aliquid locũ muta-
bunt, vtquantum.ſ.in reſurrectione corpora reintrabũt , tunc
.n.videbitur mutatio rotę.i.fortunę, iuxta illud pſal. De' me'
pone illos vt rotam.Quia.ſ.illi qui in mundo fuerant depreſſi
& inferiores,fiẽt ſummi & ſuperiores,& econtra,qui in mun-
do tenuerant ſummũ,tunc in inferno voluentur ad imũ ,& q
ãn dextera proſperitatis fuerant,ad ſiniſtram aduerſitatis,& q
in ſiniſtra aduerſitatis,ad dexterã æternæ fœlicitatis tranſibũt.
pſal. Hęc mutatio dexterę excelſi.Item eſt motus circularis,&
iſte ſignificat motũ,fluxũ,laborem , & vitã hoĩum mortalium
viatorũ.Vita.n.iſta motus eſt circularis,quia.ſ. tranſit de nõ eſ
ſe ad non ens,& ſemꝑ in circulo vitæ hõ per decliuitatem de-
fectuum currit,& oẽ quod eſt in hac vita per quandã circula-
tionẽ fluit,ſicut patet de die,nocte,ſeptimana,menſe,& anno,
quæ ſemper in dies circumeunt. Eccle.1. Luſtrans vniuerſa in
circuitu pergit ſpũs.Item motus rectus eſt vita , ſtat' & opera
tio perfectorum,qua.ſ.ſemper iuſtè, rectè & ſanctè mouentur
ad bonum , & nunquam declinant ad iniuſtitiam,vel ad ma-
lum.Eze.1.Pedes eorum pedes recti.Iſte.n.motus iuſtitiæ ſex
habet partes,quia.ſ.iuſtus qñq; mouetur ſurſum per cœleſtiũ
contemplationem,quãdoque deorſum per infernorum medi-
tationem,quandoque ante ſe.ſ.ad tempus futurũ ꝑ mortis con
ſiderationem, qñq; ad tempus præteritum per vitiorum ſuo-
rum recordationẽ,qñq;ad dexteram proſperitatis per tẽperã
tiæ gubernationẽ, qñq; ad ſiniſtram aduerſitatis per patientẽ
tolerationem.Et breuiter quocunq; moueatur iuſtus , bonus
& rect' eſt motus ſu',qꝛ ſicut dr Eſa.26. Rectus callis iuſti ad
ambulandũ.Vel dic ꝙ triplex motus,eſt triplex vita,ſ. mot' re
ctus.i.vita ſecularium iuſtorũ. Motus circularis ſeu obliquus,
ſ.vita malorum qui in actibus ſuis non rectè ſed obliq; proce-
dunt.pſal.In circuitu impij ambulant.Reuolubilis motus .ſ.vi
ta & occupatio religioſorũ & cõtẽplatiuorũ,q.ſ.circa deũ nõ cõ
tinuè ſibi obſequẽdo, & eũ cõtẽplãdo voluunt,de qb' Eze.10.
3 Rotas ipſas vocauit volubiles. ¶ Qñ aliqua elemẽta moueant
4 ſurſum,aliqua deorſum,vide infra de elemẽtis. ¶ Mot' hoc ha
bet proprium,ꝙ ex motu gñatur calor. Ex motu.n.orbis inflã
matur æther.Ex motu rotę(niſi ſtillet ibi aqua)cõburitur mo-
lendinum. Ex motu ligni liqueſcit illud quod in eo eſt plũbũ.
Sic verè motus boni exercitij & laboris, ignem & calorẽ cha-
ritatis accendit , & æthera mentis noſtrę bonis deſiderijs in-
flammat & vrit,molendinũq; .i. cumulum malarum affectio-
nũ & cogitationũ concremat & deſtruit & cõſumit ,& ſi quid
eſt ibi de plũbo.i.de peccato,totũ per cõtritionem diſſoluit,&
per confeſsionẽ diffluere facit.Vel dic ꝙ iſte motus ſignificat
motum mẽtis & cordis,hoc eſt dictu, diſcuſsionẽ proprij ſta-
tus,quæ pro certo facit oĩa ſupradicta.Vel dic econtra,ꝙ mo-
tus iracundię & turbationis ignẽ crudelitatis accendit,& mo-
lendinũ cordis inflamat & corrodit,& plũbũ.i.imꝑfectas affe-
ctiones liquefacit.Vel ꝑ motũ intelligere poſſum tentationem
diabolicã,quæ malorũ deſideriorũ liquefactionẽ,& irę, auari
tiæ & luxuriæ inflãmationẽ accẽdit 1.Mach.13.Factus eſt mo
tus magn' in ciuitate. ¶ Mot' nõ cognoſcit nec mẽſuratur niſi 5
per ſpatiũ loci in quo eſt, quia.ſ.ſecundum ꝙ videmus rem de
termino ad terminũ protendit, ſm hoc poſſumus motũ ipſius
contemplari.Sic verè poteſt dici ꝙ motus interiorum affectio
num non põt cognoſci niſi per ſpatiũ & cõditionẽ exteriorum
rerum & operationũ , quia.ſ.per cõditionẽ operis cognoſcitur
& menſuratur motus animi ſeu cordis. ¶ Oĩs motus fit aut a na 6
tura,ſicut lapis mouetur deorſum.aut a proprietate,ſicut ada-
mas mouet ferrum.aut violentia,ſicut ſagitta mouetur per ar
cum.aut voluntate,ſicut corpus mouetur per animũ. Sic verè
motus obedientiæ,& inclinatio ad bonum , vel ẽt motus boni
operis vel virtutis põt fieri in hoĩe multis modis . Quidam.n.
mouentur ad bonũ naturaliter,ſicut ſunt aliqui qui vel ab ipſa
ſua naturali complexione,vel a cœleſtis influentiæ cõſtellatio
ne,vel ex tentationum vel occaſionum peccati carẽtia & abo-
litione,quaſi naturaliter mouẽtur ad bonum, & abominantur
vitium & peccatum.quaſi.n.naturaliter volunt ad centrum.i.
ad deũ tendere,& ad ipſum mẽtaliter ſe mouere. Alij aũt ſunt
qui mouentur proprietate,& iſti ſunt illi quos adamas.i. deus
per ſpecialem inſpirationem mouet & excitat atq; trahit , qui
.ſ.quadam occulta proprietate diuinæ prædeſtinationis & gra
tiæ ad deũ trahuntur,& mouẽtur. Hiere.31.Attraxi te,miſerãs
tui.Alij ſunt qui mouentur ad bonum violẽter, & iſti ſunt illi
quos deus per fortes tribulationes , vel prælatus per violentas
correctiones ad bonum compellit,& ad obediendum & bene
operandũ mouet,violentat,& cogit.Ad Heb.5.Didicit ex his
quæ paſſus eſt obedientiam. Alij ſunt qui mouẽtur ad bonum
propria volũtate, ſicut ſunt boni & iuſti,qui ex libertate boni
arbitrij,ẽt contra naturales inclinationes mouentur ad bonũ
& ad virtutem.vnde Iudith 12.Suade hebream illam.i. aĩam,
vt ſponte conſentiat habitare mecum.Iſtis igitur quatuor mo
dis mouetur hõ ad faciendum bonum,& ad fugiendum malũ.
Prouer.30.Per tria mouetur terra, & quartum &c.Vel econ-
tra dic ꝙ hõ quatuor modis mouetur ad malum.ſ.ex naturali
complexione,& ex attractiua ſuggeſtione, vel ex malę ſocieta
tis adamãtina attractione,ex fortis tribulationis timoroſa im-
pulſione,& ex voluntaria peruerſæ mentis obſtinatione.Qui-
dam.n.ex propria complexione cui obediunt,ad malum mo-
uentur . Quidam per malos ſocios & ſuggeſtores ad ma-
lum trahuntur.Quidã forti tentatione vel tribulatione ad hoc
impelluntur.Quidã vero ſponte & voluntariè ad malũ ferũ-
tur.Iob 34.Qui quaſi de induſtria receſſerunt a deo,& omnes
vias eius intelligere noluerunt. ¶ Motus naturalis & mot' vio 7
lentus differunt,quia motus naturalis quanto plus appropin-
quat ad terminum,tanto magis mouetur,ſicut patet de lapide
deſcendente , qui quanto plus appropinquat ad terram tanto
impetuoſius cadere conſueuit. Motus aũt violentus eſt econ-
trario,quia.ſ.quanto magis appropinquat ad terrã, tãto remit
tit amplius ſuũ actũ.Et inde fit ꝙ ſagitta ita de longe põt emit
ti,ꝙ in fine nihil poſsit ab ea penetrari. Et breuiter,naturalis
mot' quãto a ſuo principio eſt remotior,tãto eſt fortior & intẽ
ſior.Mot' vero violẽtus quãto a ſuo principio eſt remotior, tã
to eſt remiſsior & debilior. Per motũ naturalem intelligo affe-
ctum carnalem, non ſpũalẽ, quo.ſ.hõ naturaliter tendit ad ma
lum,iuxta illud Gen.6. Senſus & cogitatio hoĩs prona ſunt in
malum ab adoleſcentia ſua . Motus aũt innaturalis & violent'
eſt ille motus quo quis ex conatu virtutis contra inclinationẽ
naturę mouetur ad bonũ,ita ꝙ ad hoc violentat ſeipſum. Mat
thæi 11.Regnum cœlorum vim patitur,& violenti rapiunt il-
lud. Quid igitur? Procerto iſtud eſt verum ꝙ motus iſte natu-
ralis.i.affectio carnalis & decliuis inclinatio cordialis,quanto
plus appropinquat ad terminum.i.ad finem intentum, & quã
to plus vlterius procedit,& a ſuo principio & ortu elongatur
& recedit,tanto magis intenditur,augmentatur & creſcit.Ecõ
tra aũt violentus & virtuoſus motus.i.affectus,profectus & af
fectus bonus in proceſſu ſuo non intenditur, ſed potius remit
titur & laxatur , & quanto a ſuo originali principio ſeiũgitur,
tanto ipſius violentia plus tardatur,ita ꝙ plerunq; accidit ꝙ il
lud quod in principio magnũ fuerat , in nihilum terminatur,
ſicut patet de multis qui in principio fuot feruentiſsimi, & tñ
in fine fuut tepidiſsimi,& qui ẽt in principio optimè incipiũt,
ſed quanto plus appropinquãt ad terminũ mortis, tãto magis
deficiũt & decreſcunt . Matthe.12.Facta ſunt nouiſsima illius
hominis peiora prioribus.ad Galath.3.Sic ſtulti eſtis, vt cum
ſpiritu cęperitis,carne conſummemini. Vel dic ꝙ illi qui mo-

uentor a natora,ſunt illi qui a parentibus ſuis habent ſufficien
rem ſtatum & gradum.qui motus pro certo vt cõiter perſeue-
rat & creſcit.Illi aût qui contra naturã ſuã violenter a fortuna
mouentur,ſunt illi qui ſine meritis vltra caigeotiam ſtatus ſui
a dignitates & diuitias esaltantur , quia pro certo tales in fine
deficiunt,& in ſe vel in ſuis hęredibus continuè decreſcût , ſi-
cut videmus de multis,qui in ſuo principio per fortunę violê
tiam maximi ſunt , qui tandem vel in ſe vel in ſuis hæredibus
nihil habent.vnde Seneca in tragedia quam vocat troadê.Vio
8 lenta imperia nemo diu continuit,moderata durant. ¶ Motus
ergo eſt transmutationis oiom inferiorum cauſatiuus , caloris
& inflãmationis generatiuus,tam aquæ q̃ aeris ſubtiliatiu⁹ , ca
loris naturalis cõfortatiuus,appetitus excitatiu⁹,medicinæ la-
xatiuę ad mundificandum corpus cooperatiuus.vñ dicit. Hip
pocrates. Si vis helleboro ducere.i.laxare, moue corp⁹. Si fue
rit motus de centro ad circonferentiam, eſt materiæ eleuatiu⁹,
extenſiuus,diffuſiuus,& dilatatiuus. Si aût fuerit motus a cir-
cunferentia verſus centrum,erit materiæ aggregatiuus,inſpiſ-
ſatiu⁹,& cõſtrictiu⁹.Mot⁹ & agitatio põt mihi ſignificare quat
tuor.ſ.bonũ laborem & occupationê,mundi pœnã & tribula-
tionê,motũ animi & ſuijpſius cõſiderationem & diſcuſſionẽ,
necnon oium neceſſariorum diſcretionem & diligentem inue
ſtigationem,quia pro certo quilibet talis motus tranſmutatio-
nem & conuerſionem inferiorum.i.peccatorum cauſat , calo-
rem & inflammationê cõtritionis generat,laxationê confeſſio-
nis adiuuat,ſubtiliationê & depurationê aeris cõſcientię (quę
fit p ſatisfactionem)procurat,calorê naturalê.i. charitatem &
dilectionem confortat & appetitum bonorum deſideriorũ ex-
citat.Ois.n.talis motus qô tranſit de centro ad circonferẽtiã.i.
de corde ad ipſum deum p fidê & deuotionem,tûc procul du-
bio ſolet materiam.i.mentem p contemplationem eleuare,per
dilectionem dilatare,per elemoſynam ad alios extendere,& p
compaſsionem effundere.Si vero motus mentis a circunferẽ-
tia.i.a deo,ad centrũ.i.ad cor per ſui ipſius cõſiderationem ſe
deflectat,tunc pro certo materiam affectionũ & cogitationum
ſolet per humilitatê inſpiſſare,p timorem conſtringere,& per
ſuijpſius cuſtodiam aggregare.Et ſic patet q̀ motus laboris &
bonæ operationis,motus doloris & tribulationis, motus cõſi-
derationis & motus diſcretionis faciunt in homine multa bo-
na.pſal. Terra mota eſt,etenim cęli diſtillauerunt.

De Tempore. Cap. 45.

1 TEMPVS eſt rerum mutabilium menſura, ſecũ
dũ Ariſt.Vel prout dicit Rab. Tẽpus eſt dimen
ſio rerũ mutabiliũ ſm tempus & moram. Tem-
pore igit̃ nihil præcioſius,nihil cõmodius, ni-
hil labili⁹, nihil impceptibili⁹,nihil alterabili⁹,
aut mutabilius . Tale tẽpus eſt propriè vita no-
ſtra,quia pro certo iſta eſt dimenſio vel menſura rerum muta
bilium,& corruptibilium.ſ.corporũ humanorũ & bonorũ ẽs
terrenorum,quia.ſ.quicqd tẽpus vitæ præſenti, menſurat,na-
tura corrũpit,alterat,atq; mutat.Dan.2.Mutat tempora & æta
tes transfert regna atq; conſtituit. Et pro certo iſto tpe nihil
præcioſius,quia.ſ.non eſt aliqua res in mundo,cuius duæ par-
tes nõ poſsint haberi,excepto tpe,& ideo tps vitæ præsẽtis be
nè debet expendi,quia nõ põt aliud recuperari. Tẽpus.n.vitæ
præſentis nunquam retrouertitur,& illud qđ ſemel hõ tranſie
ſit,nequaq̃ amplius rehabetur.Iob 16.Semitam per quã nõ re
uertar ambulo.Itẽ iſto tẽpore nihil labilius. Tempus.n. vitæ
præſentis continuè fluit,& nunq̃ pmanet aut ſubſiſtit.Menſu-
ra.n.naturam ſequitur menſurati,& ideo cũ tempus huius vi-
tæ res mobiles & fluxibiles menſuret , neceſſe eſt q̀ cum ipſis
labatur.Continuè.n tempus variatur , & labitur de præterito
in pñs,de pñti in futurũ,de die in noctê,& de nocte in diê. Vñ
de Gen.8.Cũctis diebus terrę ſemẽtis & meſsis,frigus & eſt⁹,
æſtas & hyems,nox & dies non requieſcent. Iſta aût labilitas
vſq; ad iudicium durabit,qñ deficiente oi motu tẽpus ẽt ceſſa
bit,& quicquid eſt,æternitatis legib⁹ ſubiacẽbit Apoca. 10 Et
iurauit angelus quia tps non erit amplius. Et breuiter vita no
ſtra,ẽt tempus quodcunq;, vbi plus protenditur & creſcit ma
gis deficit & decreſcit.Sap.5.Nos aût vt nati ſumus,continuè
deſiuimus eſſe.Item iſto tẽpore nihil impereeptibilius,aut in-
certius.Tempus.n.per ſe nõ dinoſcitur ſm Bedam, ſed ſolum
per humanos act⁹. Qđ ẽt de tẽpore vitæ præſentis propriè po
teſt dici,cuius fluxũ & defluxum nullus videtur perpendere,
nec ad ipſum attendere,& qđ ẽt ita incertũ & mutabile eſt , q̀
nullus eſt qui poſsit de habendo momento tẽporis certus eſſe.
Eccl.18.A mane vſq; ad veſperam immutabitur tempus.Item
iſto tẽpore nihil alterabili⁹,nûc.n.eſt frigidũ,nûc calidũ,nunc
nubilũ nunc ſerenum. Sic pro certo tempus vitæ continuè al-
teratur,ſ.de iuuentute ad ſenectutẽ, de ſanitate ad infirmitatẽ,
de proſperitate ad paupertatẽ,vel econuerſo,& finaliter ad mor
tẽ. Dan.4.Septẽ tẽpora mutabunt ſupra te.Iſtę.n.ſunt ſeptẽ al-
terationes & mutationes tẽporis vitæ noſtræ , ſ.quia mutatur
ſanitas in infirmitatẽ,proſperitas in paupertatem,iuuentus in
ſenectutẽ,pulchritudo in deformitatẽ,fortitudo in debilitatẽ,
lætitia in triſtitiã,& ſeptimo ipſa vita in mortis anguſtiam. Itẽ
iſto tẽpore nihil cõmunius,tẽpus.n.ab oib⁹ cõiter poſsidetur,
cõiter tranſit & cõiter deficit. Quod ẽt verum eſt de tẽpore vi
tæ humanæ,quia.ſ.iſtã communiter participãt,oẽs communi-
ter intrant,oẽs vniuerſaliter amittũt,& mutãt. Eccl. 3. Omnia
tẽpus habent,& ſuis ſpatijs tranſeũt vniuerſa. Vel ſi vis per tẽ-
pus intellige res tẽporales, & bona terrena,quæ pro certo ſunt
debilia,labilia,indurabilia,alterabilia,& oibus communia,ſal
tem quantum eſt de intentione naturæ.¶ Tempus facillimè al 2
teratur,& de frigido in calidum,de claro in nebuloſum,de ſe-
reno in pluuioſum conuertitur & mutatur.Ex qua quidẽ mu-
tatione multa incommoda corporis generantur,quia ſicut di-
cit Hippocrates 3. Apho.particula.Temporũ mutationes ma-
ximè generant morbos,natura.n. repentinas mutationes non
patitur,& ſi ſibi contigerint moleſtatur . Et inde eſt q̀ tempo
ra moderata patientibus ſunt congrua, & ad reuelandas ęgri-
tudines opportuna . Immoderata vero & in ſuis qualitatibus
diſtẽperata infirmitatibus ſunt vltra modum grauia & nociua.
Per tempus poſſum intelligere temporalem huius ſeculi cur
ſum & motum etiam huius mundi variabilem ſtatum & fluxũ
qui pro certo nunquam in eodem ſtatu permanet,imo nunc ſe
renus per proſperitatem , nunc turbidus per aduerſitatem ef-
ficitur, & apparet . Quid ergo?Pro certo mutationes tẽporũ,
maximè ſi ſubitę ſint, tũc ſunt ſpũaliũ morborũ & multorum
generatio vitiorum qñ.n.tempus de frigiditate aduerſitatis ad
caliditatẽ proſperitatis ſubito mutatur,vtpotẽ qñ hõ ſubito di
ues & potẽs efficitur,conſtat q̀ febres & ardores auaritiæ , lu-
xuriæ & iracundiæ,& ſuperbiæ generantur. Econtra autem ſi
tempus.i.ſtatus noſter in aduerſitatem mutatur,tunc ẽt morb.
deſperationis & impatientiæ,deſolationis & triſtitiæ,produci
tur. Et breuiter ſubita mutatio ſtatus ſiue in aduerſum ſiue in
proſperum, mentem inſuetam ſolet lædere,& plus debito alli
cere vel terrere.Diſtemperantia igit̃ tẽporis .i. exceſſus ſtatus
tẽporalis noſtri,ſiue in pſperitate,ſiue in aduerſitate, morbos
vitiorũ gñrat. Et ideo tẽperantia & mediocritas vtilior eſt, q̀a
.ſ.naturã mẽtis adiuuat cõfortat,& ſanitatem aiæ efficit & pro
curat 2.ad Corin.6.Ecce nunc tẽpus acceptabile.&c.¶ De tẽ- 3
pore calido,frigido,ſicco & humido, & de proprietatibus cu-
iuſq; eorũdẽ,vide ſupra de quattuor qualitatib⁹ , vbi tractatũ
eſt ſatis plenè.¶ Tempus licet ſit res valde mutabilis,alterabi- 4
lis,& labilis,eſt tamen res continuabilis,& indefectibilis,tem-
pus.n. tempori continuatur , & cũ in hyeme ſenuerit, in verè
iterum renouatur.Sic verè mens & cõuerſatio noſtra licet ad
modum temporis continuo alteretur & mutetur,& quãſũ ad
affectiones , cognitiones & exteriores conditiones plurimum
varietur,nũquam tñ in moribus & virtutibus ex toto p defe-
ctum diuinæ gratiæ debet deficere, imo dato q̀ aliqñ per mo-
rum vetuſtatem & aliqualem deformitatem ſeneſcat,debet tñ
ſe iterum p gratiam renouare,& ad virtutum nouitatẽ & gra
tiam reuertere.pſal.Iuuentus tua renouabitur vt aquilę.

De Anno. Cap. 46.

ANNVS vt dicit Iſidorus,eſt ſolis reuolutio vel 1
anfractus,qui in trecentis & ſexaginta quinque
diebus & quadrante redit ad locum ſuum.Et iõ
dicitur annus, ab an,quod eſt circum , eo q̀ re
deat circulariter in ſeipſum,& ideo prius dicit
idem Iſidorus,ante inuentionem litterarũ,ęgy-
ptij per draconem pictum caudam ſuam mordentem , & in ſe
reuertentem,annum ſignificabant . Per iſtum annum poſſum
intelligere catholicam ñdem,in qua duodecim menſes.i. duo
decim articuli continentur,& ſolis iuſtitiæ .Christi motus, p-
ceſſus,& reuolutiones habetur,inquãtũ.ſ de ipſius diuinita-
te, humanitate, natiuitate & morte plenariè diſſinit.Et iõ iſta
ab an qđ eſt circũ,propriè dicitur,quia circuit⁹ & circul⁹ vitę
Chriſti & oium credẽdorũ ibidẽ propriè declarat.Eccl.1.Ora
tur

tur ſol,& occidit,& per circulos ſuos reuertitur. Et pro certo
per draconem qui caudam ſuã deuorat, põt iſte ann⁹ fidei ꝓ-
priè denotari,pro eo ꝙ fides in cauda.i.in fine.ſ.in patria, mor
debitur,trũcabitur,& deficiet,& nõ ęnigmaticè,ſed intuitiuè
intellectus noſter oĩa contẽplabit & agnoſcet. Fides.n. eſt co-
gnitio ex parte & ęnigmate,quæ tunc deficiet qñ apparebit ve
ritas deitatis 1.ad Corin.13. Cum venerit qđ perfectũ eſt eua
2 cuabitur qđ ex parte eſt. ¶ Ann⁹ ſolaris quattuor habet tempo
ra.ſ.ver,æſtatẽ,autumnũ,& hyemem. Et iſtis quattuor tẽpori-
bus facit ſol duo ſolſtitia & duo æquinoctia,quia.ſ.ſol nunquã
ad nos niſi valde modicum ſe habet æqualiter:quinimo qñqua
facit ſolſtitium ęſtiuale.qñ.ſ.ſummę nobis appropinquat, qñ-
que ſolſtitiũ hyemale,qñ ſummè a nobis diſtat. Et dr̃ ſolſtitiũ
quaſi ſolis ſtatio,q.a.ſ.tunc ſtare a ſuo proceſſu videtur. Qñq;
tñ facit ęquinoctiũ autũnale. Iſtud tñ eſt verum ꝙ ſemꝑ in ſol
ſtitio ęſtiuali dies ſunt noctibus in triplo vt communiter lon-
giores,ſ.circa feſtum beati.Ioannis. In ſolſtitio vero hyemali,
ſ.circa natiuitatem dñi econuerſo noctes ſunt diebus lõgiores
in triplo. In duobus aũt ęquinoctijs dies noctib⁹ ſunt ęquales.
Iſta poſſunt exponi ad tempus durationis humanæ, quæ pro
certo quattuor põt habere partes,ſ.duas in iſta vita,& duas in
alia.In vita.n.iſta habet ver iuuẽtutis, & autumnum ſenectu-
tis.In alia vero habet hyemẽ purgatorij vel inferni, & æſtatẽ
paradiſi.Quid igitur?ꝓ certo ſol iuſtitiæ Chriſt⁹ in iſtis quat
tuor temporibus & punctis ſolet ad nos diuerſimodè ſe habe-
re,& diẽ proſperitatis noctemq; aduerſitatis efficere & cauſa
re.In vita.n.præſenti,ſ.in vere iuuentutis, & autumno ſenectu
tis nos videmur habere ęquinoctium.i.ęquales dies & noctes,
quia modo dies proſperitatis & noctes aduerſitatis videntur,
æquales,quia.ſ.vix eſt dare aliquã proſperitatem, quin,ſi bene
conſideretur,tantũ habeat de miſeria,ſicut de lætitia.Nec etiã
econuerſo eſt dare aliquam tribulationẽ, quin oibus conſide-
ratis tñ habeat de conſolatione,ſicut de deſolatione. pſal. Se-
cundum multitudinẽ dolorũ meorum in corde meo, conſola-
tiones tuę lætificauerunt aiam meam.ſicut hæc oĩa benè vide-
tur deducere. Seneca in libro de remedijs fortuitorũ. In vita
vero futura eſt econuerſo,ibi.n.eſt ſolſtitium, nõ æquinoctiũ,
dierum & noctium diuerſitas,nõ æqualitas, quia pro certo in
hyeme inferni noctes tribulationũ in infinitum ſuperant dies
præteritarum conſolationũ, quia.ſ.momentaneũ eſt qđ dele-
ctat,ſempiternũ aũt qđ cruciat.In æſtate aũt paradiſi dies ecõ
uerſo conſolationis excellit noctẽ mundani grauaminis, quæ
præceſſit,quia ſicut dr̃ ad Ro.8.Non ſunt condignę paſſiones
3 huius tẽporis ad æternã gloriã,quę reuelabit in nobis.¶ Quat
tuor ſunt tẽpora anni,ſ.ver,æſtas,autumn⁹, & hyems. In iſtis
quattuor tẽporibus,quattuor ieiunia ſolennia ſunt ab eccleſia
inſtituta.Sic verã loquẽdo moraliter, poſſum dicere ꝙ annus
humanæ vitæ quattuor habet partes,ſ.ver adoleſcentiæ, æſta-
tem ſeu feruorem iuuẽtutis,autumnũ ſenectutis, hyemẽ ſenij
vel decrepitę ætatis.Cũ igit iſta quattuor tẽpora & iſtę quat-
tuor ætates in quattuor vitijs abundare videantur,ſ.adoleſcẽ-
tia in ignorantia,iuuentus in luxuria,ſeneſt⁹ in auaritia, ſeniũ
vero in pigritia,hinc eſt ꝙ quattuor ieiunia facere debem⁹,vt
.ſ.per virtutum diligentiam,in iſtis quattuor temporibus a di-
ctis quattuor vitijs ieiunemus,quia.ſ.in adoleſcentia debemus
ieiunare a nimia ſtoliditate,in iuuentute a carnalitate, in ſene
ctute a cupiditate,& in ſenio a pigritia & tępiditate.Iohælis 1.
Sanctificate ieiunium.Et ibidem 2.c. Conuertimini in ieiunio
4 & fletu,& planctu &c.¶ Biſſextus ſeu annus biſſextilis reſul-
tat ex ſex horis,quæ quolibet anno remanent in computatio-
ne de curſu ſolis.Sol.n.365.diebus & ſex horis facit reuolutio
nem ſuam in Zodiaco,quæ quidem reuolutio annus vocatur.
Iſtę aũt ſex horę quolibet anno non cõputantur, ſed in quarto
de ſex horis quater ductis,vnus dies efficitur, & ſic illa dies ſu
per aliorum numerum computatur.Biſſextus iſte põt mihi ſi-
gnificare gloriam paradiſi,quæ.ſ.non omni anno, ſed in quar
to.i.in quarta ætate,in fine ſenij.ſ. in morte perficitur & com-
pletur,tunc.n.horę.i.merita & bona opera quæ in mundo iſto
ſine remuneratione fuerant prætermiſſa, computantur, & de
ipſis dies æternæ claritatis & gloriæ reſultat & cõpletur. pſal.
5 Hæc eſt dies quam fecit dominus. ¶ Annus lunaris eſt reuo-
lutio duodecim lunationũ, & differt ab anno ſolari,quia.ſ.an-
nus ſolaris maior eſt lunari de 11. diebus Sic verè ann⁹ lunaris
.ſ.gr̃æ,nõ eſt ita magn⁹ aut perfectus, ſicut ſolaris.i. gloriæ lu-
minoſitas,longior.n.& durabilior eſt q̃ præſentis gloriæ luna
6 ris tenebroſitas,& eclipſabilis debilitas.¶ Annus lunaris qñq;
.2.

dicitur curſus lunę de puncto ad punctum Zodiaci, qđ fit 27.
diebus & ſex horis ſm̃ quoſdam,& qñq; dr̃ curſus lunæ de pũ
cto cõbinationis & cõiunctionis vnius ad vnũ pũctum coniũ-
ctionis alterius,quod 27.diebus fit & ſex horis cũ numero ſu-
pradicto,& ſic talis annus vel talis lunatio continet 29. dies cũ
dimidio.Luna.n.coniuncta ſoli & ſibi ſuppoſita, renouationẽ
acquirit.Quanto ẽt plus ab iſta coniunctione elongatur, tan-
to amplius antiquationem incurrit.Qñ vero luna ad ſolis con
iunctionem reuertitur,ipſum in loco vbi ipſum dimiſerat,non
reinuenit, ꝓeo ꝙ interim in ſuo curſu præceſſit,& idõ ꝑ duos
dies & ſex horas ipſum ſequitur antequã ſibi pũctaliter iterum
coniungatur.Per lunam põt intelligi aĩa,per ſolẽ vero intelli-
gitur Chriſtus:quia pro certo qñ luna ſoli.i.aĩa Chriſto ꝑ cha
ritatem coniungitur,tunc in virtutibus innouatur. Si aũt per
peccatum ab eo ſeparatur,tunc pro certo in vitijs antiquatur,
verum,quia qñq; contingit ꝙ iſta luna.ſ.aĩa ad ipſum ſolem iu
ſtitiæ Chriſtum per pęnitentiam vult redire, ipſum pro cer-
to in eodem puncto in quo eũ dimiſerat,non dr̃ inuenire,quia
.ſ.remotior eſt Chriſtus a peccatore pęnitente, q̃ a iuſto ſem-
per cũ eo permanente. Ideo neceſſe eſt ꝙ iſta luna.i.aĩa quę ab
ipſo per peccatum receſſerat,ipſum cum difficultate & pęnitẽ
tia ſequatur,ad hoc ꝙ ipſius gratiam acquirat,& ꝙ eius chari
tatiuum coniugium iterum inueniat & attingat. ad Philip.3.
Sequor autem ſi quomodo comprehendam.

De Vere. Cap. 47.

VER eſt principium anni,cui⁹ principium eſt qñ ſol 1
in prima parte arietis conſiſtit, & qñ per tria ſigna
.ſ.arietem, taurum,& gemini perambulat et diſcur
rit,ſm̃ Conſtan.Eſt ergo tempus vernale calidũ &
humidum,& humanę naturę valde congruũ & amicũ,in quo
.ſ.ſanguis multiplicatur,& humores qui frigore hyemali con
ſtricti fuerant diſſoluunt,& exterius emittunt,& in flores,fru
ctus & folia cõuertunt,ita ꝙ tota terræ ſuꝑficies renouat.Ca-
lor.n.eſt cauſa effectiua, humiditas vero eſt cauſa materialis
oium florũ & fructuũ,foliorum ẽt & ramorum.Per iſtud tẽp⁹
poſſum intelligere tẽpus pęnitentiæ,qđ pro certo tũc incipit,
qñ ſol iuſtitiæ Chriſtus ꝑ tria ſigna.i.ꝑ tres ipſi⁹ pęnitẽtiæ par
tes.ſ. contritionẽ, confeſſionẽ & ſatisfactionẽ,appropinquat,
& tranſit.In iſto.n.tẽpore abũdat calor dilectionis, quæ eſt cau
ſa efficiẽs oium bonorũ,& humiditas ẽt gratiæ & deuotionis,
quæ.ſ.eſt cauſa materialis ipſorũ,& ideo humores affectionũ,
quæ in corde ꝑ frigus peccatorũ fuerãt congelatę & conſtipa
tę,& in iſto tẽpore incipiunt ꝑ contritionem diſſolui,per con-
feſſionem emitti,& per ſatiſfactionem in fructus bonę opera-
tionis,flores honeſtę conuerſationis, & folia ſanę loquutionis
conuerti, & ſic tota terra.i. tota aĩa vel conſcientia incipit in
virtutibus renouari.pſal.Emitte ſpiritũ tuum, & creabuntur,
& renouabis faciẽ terræ.¶ Sicut dicit Martian⁹, Serenitas ver 2
nalis dicitur riſus Iouis,eſt.n.tempus amenum, & iocundum,
in quo.ſ. oĩa florẽt & rident. Verũtamẽ iſtud tẽpus qñ in ſuis
qualitatibus diſtemperatur,valde eſt periculoſum & magna-
rũ ęgritudinũ cauſatiuũ. Vñ ẽt dñt medici.Si ver fuerit nimis
humidum & frigidum,dum tñ præceſſerit hyems ſicca,febres
calidę & acutę in æſtate generantur.Et vt ait Galenus,quia tã
ta fit in humido vere ſuperfluitatum generatio,vt in æſtate cõ
ſumi non poſſit,ea propter eiſdẽ putreſcentibus, in febres pu-
tridas commutantur.Tempus veris ſignificat mundi proſpe-
ritatem,quæ pro certo riſus Iouis poteſt dici, quia.ſ.oĩa ſolẽt
ſuccedere & redire,ex quibus põt anim⁹ delectari:ſed pro cer
to iſtud tempus eſt quandoq; diſtemperatum, & per adiuncta
vitia deprauatum.Fit.n.quandoq; ꝙ hyems peccati cum ſicci
tate indeuotionis præcedit, & ꝙ ver proſperitatis cum humi-
ditate bonorũ terrenorum ſuccedit,& ꝙ ibi ſuperfluitas mala
rum affectionum generatur, introducitur,& accedit,quę quia
a calore charitatis non cõſumuntur, neceſſe eſt ꝙ diuerſimo-
dè putreſiant,& ꝙ febres diuerſorũ criminũ inducãtur,a qui-
bus mors & dãnatio ſubſequuntur Sicut.n. ſm̃ eundem Gale
num,ſi ver frigidum & ſiccũ fuerit,& ꝓceſſerit hyems auſtra-
lis & pluuioſa & ſerena,grauidę mulieres in anno illo patiunt
faciliter aborſum,ſic verè quotiẽs vernalẽ mũdi ꝓſperitatẽ co
mitatẽ frigiditas indeuotionis,& ſiccitas incõpaſſionis, procul
dubio neceſſe eſt ꝙ mulieres.i.infirmę mẽtes aborſum diuerſo
rum peccatorũ ſuſtineãt,& ꝙ fętus bonorum operum in ipſis
mortificẽtur & pereant.¶ Tẽpus veris eſt temp⁹ quo cũcta aĩa- 3
lia ad libidinem ſtimulãtur,quo aues garrire, volare & lude-

re delectantur, quo terræ naſcentia abundanti⁹ producuntur,
& quo tota terræ ſuperficies herbis & floribus venuſtatur. Iſtud
tñ aduertendũ eſt ꝙ aquę tpis vernalis nõ ſunt ſanę ad biben
dũ, quia. ſ. a vaporib⁹ tũc reſolutis ingroſſantur & quia ẽr & ra
nis & vermibus tũc ſemẽ eijcientibus defendatur. Talis eſt mũ
dana proſperitas. Iſta eſt. n. tempus veris. i. ſerenum placidũ &
amenũ, ſui. ſ. dilectoribus & amicis, in quo. ſ. abundat mot⁹ li-
bidinis & luxuriæ, garritos verborum & inanis lætitiæ, fluctus
& flores diuitiarum & terrenæ opulentiæ, aquæ non ſanę mun
danæ ſapientiæ. Aquæ. n. ſcientiarũ mondialium. i. ſcientię fiao
dum & maliriarum ſecularium, qui. ſ. in vere mundanę proſpe
ritatis abundant, ſunt potantibus & acquirentibus venenoſæ.
raaæ. n. i. loquaces aduocati, ibi proijciunt fęces cautelarũ ſua-
rum, & ſemina malarum opinionum ſuarũ, quæ reddunt ipſas
nõ ſanas ſed potꝰ ipſi aiæ periculoſas & vanas 4. Reg. 2. Aquæ
peſsimę ſunt, & terræ ſteriles. Vel dic ꝙ ver eſt tempus iuuen-
tutis, & principium anni vitæ, in quo pro certo abundant flo-
res curioſitatis, garritos vanæ iocunditatis, & ſtimuli libidino-
ſę carnalitatis. Aquæ autem iſtius veris ſignificant iuuentutis
varias & fluxibiles affectiones, quæ pro certo nõ ſunt ſanę, nec
vtiles, nec honeſtę, quia. ſ. iſtę per vapores terreſtres. i. per iſta
terrena bona, per auaritiam ingroſſantur, & rana. i. ſaltatricę
præſumptione per ſuperbiam extolluntur, & ſemine vermium
. i. inficiente luxuria maculantur. Ideo de infectione taliũ aqua
rum. i. talium fluxibilium affectionum, & cogitationum põt di
ci illud Eſa. 15. Aquæ dibon repletę ſunt ſangoine. Vel dic ꝙ
ver quod eſt principium anni, ſignificat vitam pręſentem, quæ
ad litteram nõ eſt niſi principium durationis humanæ. Aquæ
iſtius temporis ſignificant mundi proſperitaté, & generaliter
bona mundi. ſ. diuitias, delicias, ſcientias & eminentias tempo-
rales, quæ. ſ. aquæ dicuntur, pro eo ꝙ fluxu & inſtabilitate con
tinua deficiunt & mutantur. Iſta igitur aquæ pro eo ꝙ ſecum
habẽt vapores terreſtres. i. terreitatem auaritiæ, ſemẽ & humo-
rem luxuriæ, & ranas garrulitatis & iactantiæ, animę non ſunt
ſanę ſed potius deteſtabilis & nociuę. pſal. Conuertit aquas eo
rum in ſanguinem.

De Aeſtate. Cap. 48.

1 ESTAS eſt illud tempꝰ in quo nobis ſol appropin
quat in ſummo, et in quo ſol ẽ in ſua ſumma ele-
uatione quantũ ad nos, ſ. quandiu per tria ſigna
. ſ. per cancrum, leoné, & virginem diſcurrit. Et
quia in iſto tẽpore ſol nobis amplius ſe præſen-
tat, & magis ad noſtrum hemiſperiũ appropin-
quat, iõ maioré caloré in noſtro habitabili imprimit atq; cau-
ſat, & dies lõgiores efficit. Et cum raras nubes, & minores vm
bras cęteris tpibus habeat, maiori claritate aeré illuminat. &
illuſtrat. Et quis tempus ſit calidiſsimũ, de nocte tñ rorem in-
fluit & miniſtrat. Tempus aũt iſtud aues ad cantandum inui-
tat, & fructus qui in alijs ſeminati temporibus fuerant cultori
bus reſtituit & reſtaurat. Per tempus æſtatis põt intelligi tem
pus glorię paradiſi, & ſtatus & fęlicitas beatorum. Iſtud eſt. n.
illud tempus in quo ſol iuſtitiæ Chriſtus hoibus, ſ. beatis, per-
ſonaliter appropinquat, & id quo ipſis vſq; ad gradum vltimũ
ſe præſentat, & in quo cũ ipſis ꝑ tria ſigna . i. ꝑ tres dotes aiæ q̃
ſunt viſio, fruitio, & tẽtio, perſonaliter peragrat atq; pauſat. Eſt
ergo ibi calor charitatis feruẽtiſsimus, ſplendor veritatis lym-
pidiſsimus, ros deuotionis ſuauiſsimus, fructus fruitionis abũ-
dantiſsimus, dies durationis lõgiſsimꝰ & ęterniſsimꝰ, cãtus lau
dis & gratiarũ actiõis modulatiſsimꝰ. Iſta. n. oia facit ibi ſolis ꝑ
pinquitas. i. pręſentia & intuitiua viſio ipſius Chriſti, quę. ſ. nu
bes & vmbras uis ignorantiæ fugat, ſplendoré veré cognitio-
nis cauſat, corda ꝑ charitaté inflammat & fructus præmiorum
qui in vita iſta ſeminari fuerant, ipſis agricolis beatis recolli-
git, retribuit, & miniſtrat. Prouerb. 6. Parat in æſtate cibũ. Vel
dic ꝙ æſtas in qua ſol noſtris capitib⁹ opponitur, & in qua ter
ra a ſuis ſuperfluis humorib⁹ ſiccatur, & in tantum ꝙ rimis &
fiſſuris aperitur, põt intelligi dies iudicij, in quo. ſ. ſol iuſtitiæ
nobis perſonaliter præſentabitur, & ipſis impijs taliter oppo-
netur, ꝙ humor ſuæ voluptatis penit⁹ ꝑ ipſum ſiccabitur, & ſo
cterũ ſuæ voluntatis aperietur penitus & fundet, in quantũ. ſ. vi
tiorũ ſuorũ fęces ab oibus cognoſcẽtur. Matthæi 10. Nihil oc
cultũ qđ nõ reueletur. pſ. Apta eſt terra & deglutiuit darham.
In iſta ergo æſtate diei iudicij ꝑ tria ſigna tranſibit iſte ſol, ſ. ꝑ
ſignũ cãcri, retrocedẽdo a ſolua malorũ diſsimulatione & ꝑ-
motione, q̃a. ſ. cãcer eſt piſcis qui ambulat retrogradiẽdo. Item
ꝑ ſignum leonis, ipſos malos puniẽdo & ſeueriter deuorãdo,
quia. ſ. leo eſt aĩal valde crudele. Itẽ ꝑ ſignũ virginis, bonos be
nigniter alliciẽdo, & caſtè et diligẽdo. Eccle. 43. Sol tripliciter
exurens. In iſta ergo die ſol iſte Chriſtus ꝑ rigoré iuſtitiæ, oia
inflãmabit. pſal. Ignis ante ipſum præcedet, & inflãmabit in cir
cuitu inimicos eius. Itẽ oium ſecreta & abſcõdita clarè illumi-
nabit & declarabit 1 ad Corint. 4. Illuminabit abſcondita tene
brarum, & manifeſta erunt abſconſita cordium. Item vnicui-
que fructum. i. præmium ſuorum laborum & operum diſpen-
ſabit 1. ad Corin. 3. Vnuſquiq; propriam mercedẽ accipiet ſm
ſuũ laboré. Vel dic ꝙ æſtas eſt tempus pęnitentiæ in quo ſol iu
ſtitiæ: Chriſt⁹ hoib⁹ appropinquat, & per tria ſigna. i. per tres
pęnitentiæ partes. ſ. contritionem confeſsionem, & ſatisfactio-
nem ipſos viſitat & frequentat, dicens illud Eccl. 25. In tribus
bene placitum eſt ſpiritui meo. Iſta ęſtas igitur. ſ. pęnitentia de
bet cor inflãmare ꝑ contritioné, oia illuminare et declarare per
cõfeſsionem, & oẽs humores ſuperfluos. i. oẽm voluptaté ſicca
re ꝑ ſatisfactioné, & fructus virtutũ recolligere per meritorũ
acquiſitionem. Et ſicut in æſtate pori aperiuntur, humores ꝑ
ſudorem emittuntur, & paludes & lacus ſiccantur, ſic veré in
pęnitentia debet eſſe (vt dictum eſt, apertio cõfeſsionis, ſudor
laboris & ſatisfactionis, & cõſumptio carnalis infectionis & af
fectionis. Et ſic in iſta æſtate pęnitentiæ recolligi dignè pote-
ſit ſeges euchariſtiæ. & ſacramentalis refectionis. Gen. 3. In ſu
dore vultus tui veſceris pane tuo. ¶ Æſtas eſt tẽpus comple- 2
xionis cholericę, quia. ſ. in calidtate & ſiccitate abondat, & iõ
aerem inflammat, poros corporum aperit humores conſumit,
corpus debilitat & eneruat, choleram acuit, & febres generat
& augmentat, fructuum recollectionem efficit. & agricolas ꝑ-
miat atq; ditat. Et in iſto ẽt tẽpore, ſol tria ſigna perambulat, ſ.
cancrum, virginẽ, & leonem. Talis æſtas videtur eſſe proſperi-
tas mũdana, vbi. ſ. fructus bonorum terrenorũ abundant, quia
pro certo in iſto tẽpore abũdare ſolet ardor & calor auaritiæ,
gñari febris & putrefactio luxuriæ, augmentari cholera & fu-
ror iracũdiæ, aperiri pori ſenſuũ ꝑ vagabilitaté inſolentiæ, &
totum corpus potẽtiarũ aiæ eneruari per debilitatem mẽtalis
inconſtãtiæ. Quia procul dubio ſicut ad ſenſum patet, illi qui
in hoc mundo proſperitate fruuntur, maiori iracundia & ſuꝑ-
bia, auaritia & luxuria, inſolentia et incõſtãtia pollunt. Et iõ in
iſto tẽpore dicũtur eſſe tria ſigna. i. tria pincipalia vitia. ſ. cãcer
. i. retrogradatio mẽtalis obſtinationis. Leo. i. crudelitas ſuꝑbiæ
& elationis. Virgo. i. ſterilitas ois moralis opulentiæ & ſpũalis
fructificationis, quia. ſ. tales vt cõiter ſunt in malitijs obſtinati,
ſuperbijs elati, & bonorũ fructuũ copijs denudati. Oia. n. ma-
la occaſionaliter facit proſperitas, & ab ipſa procedit omne
vitium & iniquitas. vnde Sene. epiſtola 36. Res eſt inquieta fę-
licitas, quia alios in ſuperbiam, alios in luxuriam exagitat. hos
inflat, hos mollit, & totos diſſoluit.

De Autumno. Cap. 49.

AVTVMNVS dr̃ ab augendo, eo ꝙ illo tempore 1
fruges abundant in horreis, & augentur. Oẽs. n.
labore anni in illo tẽpore recolligũtur, & in hor
reis & repoſitorijs aggregãtur. Iſtud ergo tem-
pus ſolet hoies ad laborandum pro congregatio
ne fructuũ excitare, terram & arbores ſuis fructi
bus ſpoliare, & frigiditate & ſiccitate ſua frõdes & folia morti
ficare, ſterilitaté inducere, & vim generatiuam quaſi in rebus
oibus amputare. Tria ſũt habet ſigna, ſ. libram, ſcorpiũ, & Sa-
gittariũ, quia. ſ. tantũ durat autumn⁹. Scđm medicos, iſtud tẽ-
pus cæteris eſt periculoſius, quia. ſ. tẽpus eſt mutabile, nunc ca
lidum, nunc frigidũ, ꝑꝑ qđ corpora faciliter lędũtur, & in ip-
ſis quartana & alię frigidę ęgritudines gñantur. Frigiditate. n.
iſti⁹ tẽporis pori clauduntur, & calidę fumoſitates q̃ exire de-
buerãt, in corpore retinent, ex qb⁹ cũ a virtute expelli nequeã-
ant, morbi peſsimi & incurabiles inducuntur. Iſta oia poſſunt
applicari ad ſtatũ diuitũ, & mũdanę proſperitatis gradũ. Iſtud
. n. eſt vnũ tẽpus dictũ ab augẽdo, q̃a. ſ. in iſto oẽs fruct⁹ diuitiæ
rũ apud ipſos diuites recolligunt, & pro ipſis recolligẽdis &
aggregãdis ipſi agricolę. i. diuites multis laborib⁹ exponũtur.
Ipſa vero terra & arbores. i. ipſi inferiores pauperes ab ipſis ꝑ
exactiones & fraudes ſuis bonis & fructib⁹ denudant. Iob 24.
Nudos dimittũt hoies, veſtimẽta tollẽtes. Iſtud eſt ergo tẽpus
aię piculoſum, & ſanitati ipſi⁹ nociuũ atq; dãnoſum. quia. ſ. vt
cõmuniter in autũno mũdanę proſperitatis abũdãt duæ mor-
tiferę qualitates, ſ. frigiditas indeuotionis, & ſiccitas incom-
paſsionis.

paſsionis. Et quod pluſeſt ibi abundat mutabilitas inconſtantiæ & imperfectiuis, quia.ſ. ibi eſt autumnalis calor auaritiæ & ambitionis, qui poros ſenſuum ad delectabilia aperit, & frigus indeuotionis inducit quod cordis amorẽ & dilatationem retrahit & reſtringit, & ſic fumoſitates malarũ affectionum & cogitationum nõ digeruntur, nec conſumuntur, nec per confeſsionẽ expelluntur, ſed in corde interius per obſtinationẽ retinentur, & ibi per malos conſenſus putreſcunt & in morbos diuerſorum peccatorũ mortalium cõmutãtur. Sopho.3. Diluculo ſurgentes corruperũt oẽs cogitationes ſuas. Quid vltra? Pro certo in iſto proſperitatis tpe, virtutes mortificãtur ſterilitas bonorũ operum introducitur, & virtus generatiua.i. poteſtas generandi & producendi fructus bonorũ operũ, quaſi totaliter amputatur. Vnde propriè ſtatus iſte poteſt figurari per illã terrã deſerti de qua dicitur Numeri 20. ꝙ ſeri non põt, nec ficũ gignit, nec malagranata. Et merito, quia pro certo in iſto tpe inueniuntur regnare tria ſigna diabolica. i. tria principalia peccata videlicet libra.i.auaritia, quæ non ceſſat pecunias librare & numerare. Scorpius, qui facie blanditur, & cauda pũgit.i.luxuria quę in facie.i.in principio eſt blãdiẽs & dulcis, & in cauda tñ.i.in fine eſt pungẽs, remordens, lacerans atq; triſtis. Sagittarius ẽt.i.ſuperbia, quæ ſolet pauperes per crudelitatẽ ſagittare, & eos rapinis & exactionibꝰ moleſtare. Pro cer iſta ſunt tria vitia capitalia in hoĩe, & in illis qui proſperitate mundana fruuntur, principaliter inueniuntur, quia.ſ.iſti ſunt q auaritia, luxuria, & ſuperbia prę cæteris imbuunť. Prou.30. Per tria mouetur terra. quia ſicut diciť 1.Ioan.2. Omne quod in mundo eſt, aut concupiſcentia oculorũ eſt. ecce libra auaritiæ. Aut concupiſcentia carnis. ecce ſcorpius luxuriæ. Aut ſuperbia vitæ. ecce ſagittarius ſuperbiæ, crudelitatis & ſæuitiæ. Vel ſi vis dic ꝙ iſtud tẽpus ſignificat diẽ iudicij, in quo.ſ.quo ad bonos, fructus pręmiorum recolliguntur, & quo ad malos, terra.i. ipſi terrei pctõres talibus præmiorũ fructibꝰ ſpoliantur, qa pro certo in iſto tpe ſol iuſtitiæ tria ſigna dr̃ perãbulare.ſ. ſignũ librę, inquantũ merita & demerita ſingulorũ hẽt librare & cõputare. Itẽ ſignũ ſcorpij, inquãtũ illos quibus primo fortuna mediante applauſerat.ſ.peccatores, curabit in cauda.i.in fine pũgere, redarguere, & ſiccare, qñ.ſ.dicet illud Matth.25. Eſuriui, & nõ dediſtis mihi manducare &c. Itẽ ſagittariũ, inquãtũ ꝑ ęternã dãnationẽ malos hẽbit ſagittare, vulnerrare, & cruciare. Et ſic de iſto ſole poterit dici illud Eccle.43. Fornacẽ cuſtodiens in operibus ardoris, tripliciter ſol exurẽs montes.

De Hyeme. *Cap. 50.*

1 HYEMS ſecundũ Iſidorũ dr̃ ab eundo, eo ꝙ tũc ſol in breuiori circulo ſolet circuire, & ire, & ideo dies breues, & noctes longas ſolet facere & cauſare. Et eſt hyems tp̃s frigidũ & humidũ, phlegmatis generatiuũ, glaciei, niuis, nebulę, & pluuię productiuũ, lutiq; & immunditię præ alijs tp̃ibus contentiuũ. Et pp magnã ſolis diſtantiã, conſtrictionis & frigoris effectiuũ, & oĩum rerũ mortificatiuũ, & pulchritudinis præcedẽtis æſtatis ad nihilũ reductiuũ. Cõtinet aũt iſtud tp̃s tria ſigna.ſ.capricornũ, aquariũ, & piſces, in quibus.ſ.ſol in iſto tpe peragrat, perambular & circundat. Per iſtud tp̃s põt intelligi vita pñs, quæ pro certo multis malis cõditionibus eſt repleta. Quia.n.ſol iuſtitiæ. Chriſtus a nobis principaliter elõgatur ideo hyemalis vita noſtra multis infortunijs prægrauatur. In iſta .n. longiſsimè & maximè ſunt noctes ignorantiæ & erroris, breues autem ſunt & modici dies verę ſapientiæ & veritatis ſplendor, quia pro certo iſta vita plus hẽt de tenebris ignorantiæ, ꝙ̃ de die veræ ſcientiæ & notitiæ Iob 37. Nos quippe inuoluimur tenebris. Igiť in iſta vita hyemali abũdant multa genera vitiorũ. Eſt.n. ibi frigus indeuotionis, glacies, & conſtrictio obſtinatiõis, nix hypocriticę cõuerſationis, nebula mẽtalis indiſcretionis, pluuia & immunditia carnalis infectionis, tẽpeſtas & vẽti tẽtationis & tribulationis. Et merito, quia procul dubio in iſto tẽpore tria dñantur ſigna.ſ.capricornus.i.cornuta ſuperbia. Aquarius.i.ſubmergens luxuria. Piſces.ſ.vorax & inſatiabilis auaritia. Caper.n.animal cornutũ ſemꝑ alta petens, ſignificat ſuperbos. Aquarius aquas ſundẽs, ſignificat luxurioſos fluxibiles & delicioſos. Piſces vero q naturaliter voraces ſũt, & quorũ maior deuorat minorẽ, ſignificãt auaros & ambitioſos. Iob 37. Præcipit niui vt deſcendat in terrã: & hyemis pluuijs & imbri fortitudinis ſuę. Vel põt dici ꝙ hyems tp̃s eſt mũdanæ proſperitatis, in qua pro certo maior eſt nox ignorantiæ & peccati, quã ſit dies ſapientiæ, gratiæ, vel meriti. Sol .n. iuſtitię Chriſtꝰ ab iſto ſtatu mirabiliter eſt ſemotus: & ideo ibi generatur diuerſorũ criminũ impreſsio, ſeu fluctus. Eſt.n. ibi glacies fragilis inconſtantiæ & defectionis, frigus indeuotionis, gelu & cõſtrictio obſtinationis &c. per oĩa ſicut ſupra. Et ſicut in hyeme nerui propter frigus mortificantur, ita ꝙ ab operãdo impediuntur, & oĩm corporum vmbrę longiores efficiuntur, & reuocato ad interiora calore, appetitus in ſtomacho amplior prouocatur, ſic verè in tpe proſperitatis, propter frigus indeuotionis quod ibi abundat, ſolent nerui.i. affectus voluntatis cõſtringi, virtus operandi vtilia impediri, & vmbrę bonorum temporaliũ maiores, in ęſtimatione.ſ.hoim, inueniri, & appetitus ciborũ.i. deſideriũ & cupiditas diuitiarum reuocato calore auaritię ad interiora mentis fortior generari, qa pro certo iſtud eſt verũ ꝙ illi qui mundi proſperitate fruuntur, maiori appetitu auaritiæ ſtimulantur, & vmbras terrenorum bonorũ maiores credunt & opinanť, & eis nerui affectionum indeuotionis frigore ſtringuntur, ita ꝙ bonorũ operũ exercitiũ nõ operatur. Proue.20. Propter frigus piger arare noluit. Quinetiã æſtatis grãæ pulchritudo & ſpecioſitas in hyeme non videtur, ſed potius totaliter aboleť. Et ſicut videmus ꝙ in forti hyeme oẽs aquæ vt cõiter cõgelantur præter mare, quod cõtinuè moueť, præter fontes q cõtinuè aquã calidã de venis terræ hauriũt, & præter puteos qui infra terræ viſcera profundantur, ſic in ſtatu proſperitatis mundanæ, quaſi oẽs hoĩes per indeuotionẽ gelãtur, niſi forte ſint ſicut mare per amaritudinẽ contritionis, & per motũ bonæ occupationis. Vel niſi ſint ſicut fontes cõtinuè haurientes aquã grãæ & deuotionis & continuè effundẽtes per elemoſinas aquã tẽporalis poſſeſsionis. Vel niſi ſint ſicut putei profundati in humilitate timoris ſuæ conditionis, quia.ſ.humiles, timoroſi, miſericordes, deuoti, contriti, & in bonis laboribus occupati, ſunt illi quos frigus indeuotionis in proſperitatis hyeme nõ congelat, nec ipſos deſtruit ſeu dãnat. Tales.n.putei.i.humiles, in hyeme proſperitatis ſunt feruentes, & per cõſequens gelu peccatorũ nõ timentes 2.Mach.1. Ignẽ de altari abſcõderunt in valle, vbi erat puteus altus & ſiccus. Vel hyems eſt ſtatus peccati in genere, in quo ſol iuſtitiæ Chriſtus non eſt pręſens per ad ſuæ grãæ infuſionẽ, ſed protſus a peccatoribꝰ elongatꝰ. Eccl.15. Lõge eſt dñs ad impijs &c. dic per oĩa ſicut ſupra de proſperitate. ¶ Hyems eſt tẽpus tẽ- 2
peſtuoſum, pluuioſum, & nebuloſum, frigidũ etiã & vẽroſum. In hyeme.n. eſt frigus circunſtãtis aeris, quod ſolet poros corporũ claudere, & calorẽ ad interiora reuocare. Et ſic licet in hyeme corpora ſint exterius frigida, interius tñ calida ſolẽt eſſe. Et inde eſt ꝙ fontes & putei in hyeme nõ cõgelantur: & ꝙ ẽr vẽtres in hyeme calidiores ſunt, & propter maiorẽ calorem ampliori dieta nutriri appetunt atq; volunt. Calor.n. interius repercuſſus, ſolet venas aquarũ quas inuenit, calefacere, & virtutes aĩales in corpore fortificare, & per cõſequẽs appetitũ fortiorẽ tũc tẽporis prouocare. Talis hyems ſignificat tẽpus, & ſtatũ tribulationis, in quo.ſ.terra.i.terrenus homo, ventis & turbinibus diuerſorũ fortunę caſuum impellitur & turbatur, & in quo frigore timoris cõſtringitur & gelatur. Veruntamen iſtud tempus quãuis exterius lędat ſuperficiẽ ſtatus corporis, intus tñ fortificat ſtatũ regionis mentalis & cordialis. Frigus.n. diuini timoris quod in hieme mundi tribulationũ abundat, ſolet porus ſenſuum claudere: & a vanis appetitibus cohibere, & calorẽ mentalis affectionis nõ ſinit ad exteriora exire, ſed in interioribus.ſ.circa mentis cõpoſitionẽ & conſiderationẽ ipſum ſolet recludere & tenere. Et ideo generaliter quãuis in hyeme tribulationũ terra & corpꝰ.i. terreni & mortales hoĩes ſint exterius frigidiores, & a floribus & fructibus bonorũ mundi nudiores, intus tñ in corde ſunt per charitatẽ calidiores, & in virtutibus fortiores, & appetitu verbi dei & bonorum æternorum deſiderio pleniores. Generaliter.n. illi qui ſunt in tribulatione, ſolent bona æterna auidius appetere, deũ feruẽtius diligere, & affectiones ab exterioribus cohibere, & ſenſus ne ad praua deſideria effluant, claudere & continere. Vnde de flagello tribulationis dicit Aug. ſuper pſal. ꝙ cõpellit nolentẽ, erudit ignorantẽ, cuſtodit virtutẽ, protegit infirmitatẽ, excitat torpentem humiliat ſuperbientem, purgat pœnitentẽ, coronat vincentem, initiat ad mortẽ ſemper viuẽtem. Vel dic ꝙ hyems ſignificat mortem, quæ plena eſt tribulationibus & tormentis, quæ.ſ.terram.i. corpus fructibus bonorũ terrenorum ſpoliat, & naturam mortificat, & deformat, humoreſque & ſpiritus conſtringit, aggregat, & congelat.

De Menſe. Cap. 51.

1 MENSIS ſecundũ Iſidorum dicitur a mena græcè, quod eſt luna latine: eo.ſ. ꝙ antiquitus menſes ſecundum lunam computari ſolebant. Menſis.n.ſecundũ ægyptios & apud iudeos illud téporis ſpacium dicebatur, quo luna de pũcto ad punctum zodiaci voluebatur. Sed quia de hoc ſupra tactum eſt 10 capitulo de anno, loquendum eſt de menſe ſecundum ꝙ vſualiter accipitur, & ſecũdum ꝙ menſis apud nos diuerſimodè nominatur. Sciendum igitur ꝙ in anno ſunt duodecim menſes, in quorum ſex ſol habet ad nos appropinquare & accedere.ſ.per ſex ſigna zodiaci aſcendẽdo, & in alijs ſex habet a nobis ſe elongare & recedere, a ſeptentrione in meridiem deſcendendo. Eſt igitur primus menſis Ianuarius, dictus a deo Iano, cui ſecundum gẽtiles extitit dedicatus. vel dictus a ianua, eo ꝙ anni ianua ſit & ingreſſus. Et eſt iſte menſis in quo propter frigiditatem homo nihil poteſt operari vel facere, & in quo propter repercuſſionẽ caloris ad interiora, fortior eſt appetitus, & ideo plus oportet comedere & bibere. Et ideo iſte menſis vt homo biſrons depingitur, & vno ore comedens, & altero bibens, & ſemper ad menſam ſedẽs videtur. Et in iſto menſe, ſol per ſignum Capricorni in menſis principio, & per ſignum Aquarij in fine, peragrat & mouetur. Generaliter, per mẽſes, qui dicũtur a mene quod eſt defectus, vel quod eſt luna, poſſunt intelligi quandoque vitia, quandoque virtutes conditionis humanę, quæ ſ.a defectu dicuntur, eo ꝙ humana conditio naturaliter deficit & mutatur. Et ideo generaliter applicando menſes nunc ad vitia, nunc ad virtutes, poſſumus dicere ꝙ per ianuarium poteſt intelligi conditio guloſorum, quia.ſ.gula dicta eſt a deo iano.i.a carne, vel a ventre, de quo guloſi faciunt deum ſuum.ad Philip.3. Quorum deus venter eſt. Dicũtur etiam a ianua, quia pro certo gula eſt ianua & origo aliorũ menſium.i.omnium vitiorum & defectuum. Et ideo tales cum duplici facie pinguntur, inquantum.ſ.facies ſuæ intentionis ad duo præcipuè.ſ.ad gulam primum, deinde ad luxuriam ordinatur. Ezech.41. Duas facies habebat Cherub. Et breuiter iſti ſemper cogitant quomodo ad menſam ſedeant, & quõ continuè comedãt & bibant, quapropter per Capricornũ & Aquariũ ſolent tranſire, inquantum tales præ cæteris peccatoribus ad Capricornum.i. ad fœtorem luxuriæ, & ad Aquarium.i.ad fluxibilitatem inconſtantiæ, ſolent accedere & venire. Ideo de gula dicit Bernard. in ſermone. Semper ſaturitati iuncta eſt luxuria. Vicina.n.ſunt ſibi venter & genitalia, & pro ordine membrorum, ordo ſequitur vitiorum. Ideo de iſto mẽſe guloſitatis poteſt dici illud Numeri 11. Carnes comedetis vſque ad menſem dierum, donec exeat p nares veſtras, & vertatur vobis in nauſeam. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat proditores: qui.ſ.duas habent facies.i.duas intentiones.quia.ſ.vnum prætendunt in vna parte, & aliud in alia: vnum ante, aliud retro.&c. Eze.1. In quattuor partes euntes ibant. Idem dic de falſis amicis, & idem de detractoribus & adulatoribus, qui.ſ.in abſentia detrahunt, & in præſentia blandiuntur. Vel accipiẽdo in bono, dico ꝙ ianuarius ſignificat homines ſtudioſos: qui.ſ.in menſa ſcripturę ſemper ſedent: & duas facies.i. duplicem intellectum.ſ.hiſtorialem & myſticum ibi habent, & ab vtraque parte cibos doctrinę capiunt, quibus ſe ſatiant atque replent, & ideo duo ſigna id eſt duas virtutes ſolent habere.ſ.Capricornum humilitatis & pœnitentię, (quia.ſ.caper eſt animal humile & hirſutum) & Aquarium.i. profluuium doctrinæ & ſapientiæ. Et ſic iſte eſt primus inter menſes, quia ſcilicet fides ſapientia & ſcientia & prudentia ſunt inter virtutes prima & originalia principia. Exo.12. Menſis iſte principium menſiũ erit vobis. ¶ Februarius eſt menſis ſecundus, dictus a februo.i.
2 a Plutone deo inferorum, cui ipſum error gentilium antiquitus conſecrauit. Eſt igitur menſis iſte ſummè frigidus, & propter ſolis elongationem, & propter aquarum redundantem effuſionem. Et ideo depingitur ſicut ſenex ad ignem reſidens, & pedes calefaciens, & ſe calciãs. In iſto etiam ſunt duo ſigna, ſcilicet aquarius in principio, & ſignum piſcium in fine, & in medio. Procul dubio per iſtũ menſem poſſum intelligere auaros, qui ſuper omnes ſunt defructuoſi, & quib' luna diuinę gratiæ deficit & decreſcit. Iſti.n. ſunt dicti februarius, quia.ſ. februo.i. plutoni deo inferni.i. diabolo ſunt ſpecialiter dedicati. Et iſti auari mẽſis dicunt, a mene, qđ eſt defect', eo ꝙ ſemper eis ſemel in mẽſe (hoc eſt proceſſus in vita) deficit luna gr̃æ ſicut bene ſupponit Apoſtolus, qui dicit quòd auaritia eſt idolorum ſeruitus. Et tales auari procul dubio bene poſſunt dici ſenes, quia.ſ. in malis conſuetudinibus irreuocabiliter antiquãtur. Item ſe continuè calefacientes, quia igne auaritiæ cõtinuè inflammãtur. Item pedes ſuos calciantes, quia.ſ.tales calciamẽtis bonorum temporalium præ cæteris induuntur. Luc.22. Accenſo igne in medio atrij, erat Petrus in medio eorum. In iſtis etiam viget omne frigus indeuotionis, & hoc quia ſol iuſtitiæ Chriſtus, & diuina gratia a talibus elongatur, & pluuia bonorum temporalium circa eos cumulatur aqua.ſ. calor charitatis in eis ſuffocatur. Eccl.3. Aqua extinguit ignem.ſ.charitatis, non tamẽ ignem cupiditatis quinimo ſicut dicitur Sap. 19. Ignis in aqua valebat. Duo autem ſigna.i.duo peccata, in iſtis principaliter abundant.ſ.Aquarius.i.inconſtantiæ mollities, & piſces.i.rapinæ & vſuræ ingluuies. Vel dic ꝙ februarius eſt vir humilis timens deum, qui.ſ. plutoni.i. inferno videtur quodãmodo dedicatus eſſe, inquantum non ceſſat de eo cogitare, & inquantum ad ignem inferni ſe ſolet per conſiderationem ipſius calefacere & cremare. Talis.n.ſenex.i. prudẽs & ſapiẽs poteſt pingi, quia.ſ.initium ſapientiæ timor domini. Et ideo iſte duo ſigna debet habere.ſ.Aquarium.i.profluuium lachrymarũ & compunctionis, & piſces.i. fluxibilitatem deuotionis, quia pro certo tales vt communiter, qui timore & conſideratione tormentorum infernalium affligũtur, ſenili diſcretione, aquatica lachrymatione & piſcea deuotione, præ cæteris vegetãtur. vt ſic quilibet ignem infernalem conſiderans, poſſit dicere il-
lud Eſa.44. Vah.quia calefactus ſum, vidi focum. ¶ Martius eſt 3
tertius menſis, dictus a Marte romanæ gentis auctore, vel ab amore, eo ꝙ omnia animalia tunc ad amorem præcipuè excitantur. Tunc.n.humores aſcendunt ad membra, & ad ramos. & propter hoc tunc eſt tempus ꝙ ſuperflua a vitibus & arboribus amputẽtur, & ꝙ etiam per medicinas ſuperfluitates corporum vacuentur. Vnde Martius ſicut homo ſcindens vineam, vel ſicut hortulanus depingitur, & etiam figuratur. Eſt aũt tẽpus miræ alterationis.corpora.n.tũc faciliter alterantur, quia.ſ. in iſtó tp̃e vernalis nouitas incipit, & tota terræ ſuperficies reparat̃ & in iſto fit vernale equinoctiũ, in quo dies noctibus adæquãtur. Duo aũt ſigna dominãtur in iſto menſe.ſ. piſces in principio, & aries in fine. Si vis, per Martiũ põt accipere tẽpus pœnitẽtiæ, vbi eſt & mars & amor.ſ.dei & proximi. In tp̃e.n. pœnitentiæ homines mouentur ad amorem & dilectionem. Humores.n. vitiorum aſcendunt & excitantur per dolorem & contritionem, & ideo non reſtat niſi ꝙ putentur & expoliantur per confeſſionem, & ꝙ mens alteretur per morũ mutationem, & ꝙ ſuperficies hominis renouetur per bonam conuerſationem. ad Ephe. 4. Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. Et ideo iſte menſis vinitor pingitur, eo ꝙ ſuperfluitates animæ in eo reſecantur. In iſto autem fit equinoctium, inquantum.ſ.per pœnitẽtiam merita præmijs adequantur, vel etiam inquantum culpa cum pęna debitè menſuratur. Deut.25. Iuxta menſura culpę erit & plagarum modus. Duo autem ſpecialia habet ſigna.i.duas concomitantes virtutes.ſ.ſignum piſciũ, hoc eſt, lachrymoſitatem & compunctionem (quia.ſ.piſces cõtinuè ſunt in aqua) & ſignũ arietis, & hæc eſt lucta & laborioſa ſatisfactio, quia videlicet pœnitens ſemper more piſcis debet in aqua lachrimarum natare, & ſemper more arietis debet cõtra carnem, mundum, & hoſtem luctari, percutere, & pugnare 2. Reg.10. Eſto vir fortis, & præliare prælia domini 1.ad Corinth.9. Sic pugno: non quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat raptores, qui aliorum ſuperfluitates & temporales poſſeſsiones per rapinas amputant & præſcindunt, & qui more piſcis in aqua deliciarum viuunt, & more arietis contra alios luctantur, & eos impetunt, & inuadunt. Thre.1. Facti ſunt princi-
pes eius velut arietes, nõ inuenientes paſcua. ¶ Aprilis eſt quar- 4
tus menſis, ſic dictus, eo ꝙ terra tunc temporis aperiatur, & ad emiſsionem florum & fructuum diſponatur. Et ideo ſicut iuuenis portans florem depingitur, eo ꝙ tunc terra, necnon & arbores floribus decorantur. Habet autem, ſicut alij, duo ſigna.ſ. Arietem in principio, & Taurũ in fine, & in medio. Per iſtum menſem poſſum intelligere illos qui ſunt in veſtibus & actib' & geſtibus curioſi: qui ſcilicet aprilis ab aperiendo dicuntur: eo ꝙ ſenſus ipſorum per vagabilem inconſtantiam ad omnia aperiuntur, & nunquam per prudentiã clauduntur, aut a vanis affectibus cohibent. Zachar. 11. Aperi libane portas tuas, & comedet ignis cedros tuas. Iſti ergo ſicut iuuenes tenens flores,

res, poſſunt depingi, quia pro certo tales non vacát niſi vt poſ-
ſint apparere curioſi & floridi, & exteriori apparentia ordinati
& compti, dicentes illud Sap. 2. Coronemus nos roſis, antequã
marceſcant, nõ prætereat nos tempus. Iſti autem, duo ſigna. i.
duo vitia videntur habere. ſ. Arietem & Taurum. Aries. n. qui
alios percutit, & qui luctam diligit, ſignificat talium profanã
fatuitatem. Taurus vero qui ſine iugo diſcurrit, ſignificat iſto-
rum indiſciplinabilem leuitatem, quia pro certo tales iuuenes
ſolent vires ſuas luctando & tentando multipliciter extollere,
& alios etiam quandoque percutere, lędere & grauare. Solent
etiam more Tauri elati incedere, & ſine iugo diſciplinę vndi-
que currere & volare, quia ſicut dicitur Iob 11. Vir vanus in
ſuperbiam erigitur, & tanquam pullum onagri ſe liberum na-
tum putat. Vel dic in bono, quod aprilis ſignificat hominem vir-
tuoſum, qui per confeſsionem aperitur, & per bonã conuerſa-
tionem virtutum floribus adornatur, & arietem ſimplicitatis,
taurumque laboris & pœnalitatis imitatur, inquantum in ſim
plicitate interiori, & labore exteriori, viuere comprobatur.
5 ¶ Maius eſt menſis quintus, a madefactione pluuiarum ſic di-
ctus, quæ propter ortum pleiadum tũc temporis plus abundãt.
Et eſt Maius menſis amęnitatis, amoris, & iocunditatis, tũc. n.
ſolent omnia ridere & virere, aues modulari & pſallere, regés
ad bella procedere, & omnia ferè animantia ad gaudiũ ſe mo-
uere. Et ideo iſte menſis depingitur iuuenis ęquitans, & volu-
crem manu geſtans. Duo autem ſigna ſolet habere ſcilicet tau-
rum in principio, & poſt geminos, quia. ſ. poſt taurorum agri-
culturam ſolet terra flores & folia tunc temporis germinare.
Per iſtud tempus poſſum intelligere ſtatum hominum perfe-
ctorum, quia pro certo iſti poſſunt dici Maius, eo quod aquis de-
uotionis & gratiæ continuè madidantur. Poſſunt dici tempus
amęnum, eo quod virtutum floribus picturantur. Poſſunt dici tẽ-
pus gaudioſum, quia per gratiarum actionem & dei laudem
ſubſiliunt & lętantur. Poſſunt dici iuuenes æquitãtes, quia cum
fortitudine iuuenali equo ſuo. i. carni ſeu corpori dominant.
& poſſunt dici volucrem geſtantes, quia ſcilicet per contem-
plationem volant, inquantum cœleſtia cõtemplantur. Poſſunt
dici eſſe ſub Tauro, inquantum in bonis laboribus occupan-
tur. Et poſſunt dici eſſe ſub geminis, inquantũ in melius pro-
ficiendo, in virtutibus geminantur. Gen. 38. Inſtante partu ap-
paruerunt gemini. Vel dic quod iſte menſis ſignificat luxurioſos,
qui ſcilicet aquis deliciarum carnalium continuè madefiunt,
& qui flore ornari, ridere, gaudere & pſallere ſemper volunt,
& qui etiam iuuenes poſſunt nominari, quia ſcilicet ſemper volũt
iuuenliter conuerſari. Auem etiam dicuntur gerere, inquan-
tum mentis volubilitatem, quam auis ſignificat, ſolent præ cæ-
teris habere. Equitare etiam dicuntur, inquãtum equo ſuo. i.
carni continuè inſidere noſcuntur. Sub tauro etiam & gemi-
nis dicuntur eſſe, inquantum ſolent ad modum tauri fortiter
laborare, vt ſuos amores improbos poſsint geminare, & ad inui-
cem copulare, quia pro certo luxurioſi magnis ſolent inſuda-
re laboribus, & ſeruiunt ſuis inordinatis & geminatis amoribus.
6 Hier. 9. Vt iniquè agerent, laborauerũt. ¶ Iunius eſt ſextus mẽ
ſis, a iunioribus ſic vocatus, eo quod populus romanus in ſeniores &
iuniores fuit diuiſus. Eſt. n. principium æſtatis, in quo omnia
incipiunt deſiccari, & maximè illa quæ teneri ſunt humoris,
ſicut ſunt herbę virentes & ſimilia. Et ideo iſte pingitur tenẽs
falcem, & ſcindens herbam, eo. ſ. quia tunc fœna præſcindũtur,
& colliguntur. Dominantur etiam in iſto menſę ſicut in alijs,
duo ſigna. ſ. gemini in principio, & cancer in medio. Et ideo per
iſtum menſem intelligo balliuos & officiales, qui pro certo oĩa
depauperant & deſiccant, & maximè illos qui ad modum her-
bę ſunt debiles & virides, calori ſuæ auaritiæ reſiſtere non va-
lentes. Iſti. n. pinguntur cum falce, quia pro certo falcem falſi-
tatis & auaritiæ ſecum portant, cum qua totam herbam regio-
nis. i. omnes diuitias ſubiectę patrię accumulant, & eas amplc-
xando per adulationem, & ſcindendo per rapinam & exactio-
nem, acquirunt, attrahunt, & deuaſtant. Et ideo dicuntur ha-
bere ſignum geminorum, quia ſuas diuitias ſolẽt geminare, &
ſignum cancri, quia. ſ. iſti per falſitatem & cautelam ſolent re-
trocedendo incedere, vt ſic poſsint pauperes defraudare, & ad
vtilitatẽ ſui & magiſtrorũ omnia defalcare. Apo. 14. Miſit An-
gelos falcem ſuam acutam, & vindemiauit vineas terræ. Po-
ne ſi vis per modum figurę ſicut habes ibidem. Vel dic quod iſte
ſignificat detractores, qui omne viride. i. omne quod habent
alij pulchrum & virtuoſum, deſiccant & denigrant, & cũ fal-
ce ſuæ curuę & proditioſę linguę, primo amplexando per ado
latione, deinde ſcindẽdo & mordẽdo per detractionem, om-
nia lacerant & moleſtant. Et ideo iſti dicuntur eſſe ſub gemi-
nis, quia geminam faciem videntur habere. in præſentia. n. ap-
parent amici & adulatores, in abſentia autem videntur inimici
& detractores. Iudic. 3. Aioth filius gemini, vtraque manu pro
dextera vtebatur. Sub cancro etiam ſunt. Allega vt ſupra. Vel
dic quod iſte menſis qui dicitur Iunius a iuuentute, ſignificat bo-
nos prælatos, iuueniles & fortes, qui ardore iuſtitiæ virorẽ car
nalitatis deſiccãt, & falce correctionis herbas. i. carnales præ-
ſcindunt & caſtigant. Et illi debent eſſe ſub geminis, per gemi
nam charitatem, & ſub cancro. ſ. retrocedendo per diſsimulati
uam ſagacitatem. ¶ Iulius eſt ſeptimus menſis, ſic dictus a 7
Iulio Cęſare, qui nomen ſibi impoſuit, vel quia in eo fuit na-
tus vel quia ad imperium ſublimatus. Eſt autem menſis feruẽ-
tiſsimus, & hoc quia tunc eſt ſol in cancro in principio, in fine
vero eſt in leone, & quia canicula ſtella feruentiſsima tunc na
ſcitur, & ideo tunc eſt periculoſum ſumere medicinam, humo
res. n. ex caliditate nimia perturbantur, ex quibus calidę ęgri-
tudines tunc temporis augmentantur. Depingitur autem cum
falce ſegetes reſecante, pro eo quod tunc ſegetes maturantur, col
liguntur etiam, & ſecantur. Ille menſis poteſt mihi ſignificare
tyrannos, qui pro certo bene poſſunt denominari a Iulio Cę-
ſare, qui. ſ. fuit tyrannus & crudelis, & primus romanum impe
rium vſurpauit, & a cedendo Cęſar dictus eſt, pro eo quod nullus
adhuc hominum tot hominum, cedes fecit. Ab iſto ergo tyrã-
ni denominantur, inquantum ipſum imitantur, quia alios cru-
ciare, moleſtare & cedere dinoſcuntur. Iſti. n. feruẽtiſsimi ſunt
ad rapinam, cuius. ſ. tres ſunt cauſę. ſ. ſignum cancri. i. retrogra-
da & peruerſa conſcientia, ſignum leonis. i. crudelis & proter-
ua crudelitas & audacia, ſtella canicula. i. canina & inſatiabilis
auaritia. Iſta. n. tria ſydera. ſ. fallacia, crudelitas, & auaritia, in
iſtis dominantur, & ideo feruentes & ambitioſi efficiuntur, in-
tantum quod feruorem tribulationum in ſubditis operãtur, ita quod
humores & affectiones eorum turbatę, morbos calidos. ſ. iram
& indignationem, in ipſos inducere dinoſcuntur. Et ideo iſti
cum falce ſecare ſegetes dicuntur, inquantum. ſ. per rapinam
& exactionem ſegetes. i. bona temporalia pauperis depaſcunt,
ita quod iſti propriè poſſunt figurari in illis vulpibus, quarũ cau-
dis Samſon alligauit faces ardentes, & intrauerunt ſegetes phi
liſtinorum, & combuſſerunt eas. Iudicum 15. Quia. ſ. iſti vul-
pes & frauduloſi face ardentis auaritiæ inflammati, demoliun-
tur ſegetes. i. poſſeſsiones pauperum ſubditorum Canti. 2. Ca-
pite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. Vide de
canicula in titulo ſuo libro de cœlo, vbi alio ſenſu exponitur
de autumno. ¶ Auguſtus eſt menſis octauus, ſic dictus a Cęſa- 8
re Auguſto. Et eſt menſis in quo ſegetes in horreis recondun-
tur, & ideo ſicut homo flagello triturans ſegetes depingitur,
pro eo quod illo tempore ſegetes triturãtur, & terra fructibus de-
nudatur. Duo autem ſunt ſigna in quibus ſol in illo tempore
commoratur. ſ. leo in principio, & virgo in fine. Tales ſunt mũ-
di diuites, qui. ſ. dicuntur auguſtus ab augendo, quia. ſ. diuitias
ſuas ſemper cupiunt augere, & ideo iſti bene pingi poſſunt ſe-
getes triturantes, quia pro certo iſti non ceſſant ſegetes i. ter-
renas diuitias aggregare, recolligere, & accumulare, & ab ip-
ſis terram ſubiacentem. i. ſubditos & vicinos, vt ſe repleãt, ſpo
liare. Iob 24. Agrum non ſuum demetunt, & nudos dimittunt
homines, veſtimenta tollentes. Et pro certo iſti habent duo ſi-
gna. i. duo vitia principalia. ſ. leonem, qui ſemper febricitat. i. fe
brem & ardorem cupiditatis, & virginem, quæ nunquam fru-
ctificat. i. ſterilitatem & carentiam totius bonitatis. Hiere. 22.
Scribe virum iſtum ſterilem, virum qui in diebus ſuis nõ pro-
ſperabitur. Vel dic quod iſte menſis ſignificat viros perfectos, &
maximè ſtudioſos, qui. ſ. Auguſtus dicuntur, pro eo quod ſemper
per doctrinam & ſcientiam augeri videntur, inquantum. ſ. ſe-
getes ſcripturarum ſtudere & triturare noſcuntur. Habent. n.
duo ſigna. i. duas virtutes ſpeciales. ſ. leonem. i. acuitatem in-
genij, & virginem. i. puritatem innocẽtiæ, quia. ſ. doctores ſunt
ſicut leones, difficultates ſcripturę fortiter penetrãdo, & ſicut
virgines, purę & innocenter viuendo & conuerſando. Apoc.
5. Vicit leo de tribu Iuda, aperire librum, & ſoluere ſignacula
eius. ¶ September eſt menſis nonus, eo quod a Martio in quo mũ-
dus creatus extitit, ſeptimus eſt, & eſt in menſe æquinoctium, 9
noctes. n. & dies ſunt æquales, & habet ſicut alij, duo ſigna. ſ.
virginem in principio, libram autem in fine. Et iſte ſicut race-
mos colligens depingitur, pro eo quod vina tunc temporis colli-
guntur. Totus autem iſte menſis apud iudeos erat ſolẽnis. Iſte
men-

menſis ſignificat diem iudicij, qui pro certo a creatione mun-
di erit ſeptimus, inquantum in ſeptima die.i.in fine temporum
erit factus. In iſto.n.menſe erit ęquinoctium.i.æquitas retribu
tionis, quia.ſ. noctes diebus.i.merita præmijs ęquabuntur, ibi-
que ſol iuſtitiæ Chriſtus in libra iuſtitiæ, & in virgine.i.in dul
core clementiæ collocabitur, ita q̃ iuſtitiam malis clemẽtiam
vero bonis facere dinoſcetur. Prouerb.8. Meum eſt conſiliũ &
ęquitas &c. Boni enim tunc temporis facient annuam gloriæ
celebritatem, & recipient vinum iocunditatis æternæ, & glo-
riæ voluptatem. Cant. 5. Bibi vinum meum cum lacte meo.
10 ¶ October eſt menſis decimus, qui in ſui principio adhuc eſt
calidus, in fine vero forti frigore corpus pungit, in quo.ſ.ſunt
duo ſigna, libra.ſ.in principio, & ſcorpius in fine: Eſt autẽ men-
ſis frigidus & ſiccus, in quo terra diſponitur ad ſemina ſuſci-
pienda. Et propter hoc iſte menſis depingitur ſicut homo qui
ſeminat ſemen ſuum. Iſte menſis ſignificat tempus pœniten-
tiæ, in quo.ſ.eſt calor dilectionis, frigus timoris & turbationis,
libra.i.examinatio ꝓpriæ diſcuſsionis, ſcorpius.i. punctio dolo-
ris & cõtritionis, ſiccitas.ſ.ſqualoris & macerationis. Iſtud.n.
eſt tempus in quo terra.i. anima diſponitur ad gratiarum ſe-
mina ſuſcipienda. Et ideo iſtud tempus.ſ. pœnitentiæ, depingi-
tur ſicut homo qui iacit ſemina, quia.ſ.in iſto tempore in terra
cordis ſemina boni propoſiti ſeminantur, ex quibus virtutum
manipuli reportantur, quia ſicut dicitur in pſal. Qui ſeminant
in lachrymis, in exultatione metẽt. Vel dic q̃ iſte menſis ſigni-
ficat doctores & prædicatores, in quibus debet eſſe libra iuſti
tiæ & ęquitatis, ad aliorum merita libranda, ſcorpius.i.pun-
ctio reprehenſionis & ſeueritatis, ſeminatio doctrinæ & totius
veritatis, quia.ſ.iſti ſunt qui ſemen doctrinæ non ceſſant diſper
gere, & ad fructum bonorum operum producendum terram
id eſt terrenos diſponere & aptare. Lu.8. Exijt qui ſeminat ſe-
minare ſemen ſuum. Vel dic quòd ſunt prælati, qui ſemen
doctrinæ & eleemoſinæ debent in alios diſpergere, & libra iu-
11 ſtitiæ omnia regere, & malos ſicut ſcorpius pungere. ¶ Noué-
ber eſt menſis frigidus, eo q̃ ſol a nobis multum eſt remotus,
qui duobus ſignis.ſ.ſcorpioni in principio, & ſagittario in fine
eſt ſubditus, & ad modum ſcorpionis & ſagittarij corporibus
ratione intenſi frigoris eſt moleſtus. In iſto autẽ tempore por-
ci impinguantur, & ideo iſte depingitur ſicut ruſticus, qui glã
des excutiens, porcos reficere ſollicitat & conatur. Talis men-
ſis eſt peccator vel etiam ſtatus peccati, in quo videlicet frigus
indeuotionis abundat, pro eo q̃ ſol iuſtitiæ Chriſtus ab eis ſe
elongat. Eccl.15. Longe eſt dominus ab impijs. Dominantur.n.
in iſtis ſcorpius falſitatis, & ſagittarius crudelitatis, quia.ſ.iſti
ſolent alios ſicut ſcorpius decipere (qui.ſ.facie lambit, & cau-
da pungit) & ſicut ſagittarius lędere & affligere. Et breuiter
iſti pinguntur glandes legentes, & porcos paſcentes, quia ſci-
licet iſti ſunt qui glandes.i. diuitias temporales ſemper nitun-
tur colligere, vt porcos.i. carnem propriam nutrire poſsint &
reficere, figurati in filio prodigo, de quo Luc. 15. dicitur quòd
abijt in regionem longinquam, vbi ſubſtantiam propriã diſsi-
pauit, & tandem facta fame pro porcis paſcendis apud quen-
dam ciuem regionis illius ſe locauit. Regio.n. longinqua eſt
peccatum, vbi ſubſtantia gratiæ expenditur, & vbi de nutriẽ-
do porco.i.corpore cura diligentior adhibetur. Vel dic q̃ ta-
les ſunt diuites mali, qui.ſ.non ceſſant glandes.i.diuitias colli-
gere, & cum ſcorpione falſitatis, & ſagittario crudelitatis, ip-
ſas acquirere, vt porcos.i.carnales parentes, vxorem filios, &
12 nepotes, poſsint bonis huius ſeculi impinguare. ¶ December
eſt menſis duodecimus, dictus quaſi decimus ab imbre Mar-
tij, ſicut etiam ad eundem imbre dictus eſt Nouẽber, October
& September. Et eſt menſis frigidiſsimus, in quo propter frigi
ditatem congelantem, animalia modici ſunt motus, & maioris
quietis, quapropter ſunt amplioris pinguedinis. Et ideo iſte
depingitur ſicut carnifex, qui porcum ſuum mactat, pro eo q̃
porci iam impinguati ab hominibus tunc mactantur. Domi-
nantur etiam tunc temporis duo ſigna.ſ. ſagittarius in princi-
pio, & capricornus in fine. Tunc.n.incipit ſol a nobis ſe nõ am-
plius elongare, ſed ad nos appropinquare & accedere, & ad ſe
ptẽtrionales circulos reuenire. Per iſtum menſem poteſt intel
ligi tempus pœnitentiæ in quo pro certo frigus diuini timoris
abũdat, & vbi ſagittarius.i.ſagittatio contritionis, & capricor
nus (quod eſt animal fœtidum).i. fœtor & abominatio peccati
& infectionis imperat, & in quo ſol iuſtitiæ Chriſtus nobis per
gratiam appropinquat, & in quo homo ſicut ſpiritualis carni-
fex porcum ſuum.i.corpus per pœnitentiam ſubiugat atq; ma
ctat. Vel dic q̃ iſte menſis eſt mundana proſperitas, in qua pro
certo videntur imperare duo mala ſigna.ſ.ſagittarius.i. paupe
rum ſagittatio, & capricornus.i.fœtẽs luxuriæ infectio. Et pro
certo in iſto menſe eſt ſolſtitium.i.ſolis vltima elongatio, quia
ſcilicet ſol iuſtitię Chriſtus ab illis totaliter elongatur, qui in
mundi proſperitate verſantur. Nam ſicut de diuo Ambroſio le
gitur, cum audiſſet ab hoſpite quodam ſuo q̃ nunquam acci-
derat ſibi infortuniũ, ſed ſemper proſperitas, dixit, fugiamus,
quia non eſt dominus in loco iſto. Iſta eſt ergo quæ porcos &
beſtias.i. peccatores propter defectũ motus tribulationis per
delicias impinguat, ipſos tamen pingues interficiẽs, quia pro
certo proſperitas illos quos primo recreat, tandem damnat,
quia ſicut dicitur: Nouerca virtutum proſperitas, blandis ſuis
in principio taliter obſequitur, vt in fine perniciosè opere-
tur. Sic ergo patet quòd duodecim ſunt menſes id eſt duode-
cim vitia, vel duodecim virtutes, vel duodecim genera per-
ſonarum ex quibus conſtat annus id eſt tempus & ſtatus iſtius
miſerę vitæ noſtræ. Pone hic illa quæ ſunt in ſermone: Om-
ne lignum.

De Diebus. Cap. 12.

DIes dicuntur a dijs, quorum nominibus ſunt 1
vocati, quia.ſ. prima dies dicitur dies ſolis, vel
dies dominica, eo q̃ ſol ſit dominus planetarũ.
Secunda vero dicitur dies lunæ, & ſic de alijs,
quia.ſ. dies ab illis planetis ſolent denominari,
qui in prima hora dies ſolent dominari. Et ſunt
dies diuerſimodè denominati, quia.ſ.quidam dicuntur dies na
turales. Quidam dies artificiales. Quidã dies ægyptiaci. Qui-
dam dicũtur chalẽdæ. Quidam idus. Quidam nonę. Primęua
enim antiquitas dies diuerſimodè nominauit, & ſecũdum ſuas
varias conſiderationes, ipſos aliter & aliter nuncupauit. Diem
enim vocauerunt a dyan, quod eſt clarum, pro eo q̃ in die re-
lucet claritas ſolaris. Diem artificialem dicunt illud temporis
ſpatiũ quo ſuper noſtrum hemiſperium fertur & voluitur ſol
iſte materialis. Dies naturalis eſt illud ſpatium quo ſol ad ortũ
ſuo vſque ad eundem ortum reuoluitur, in quo viginti quat-
tuor horę temporis continentur. Dies ægyptiaci ſunt illi qui-
bus deus flagellaſſe ægyptios dicitur, qui ideo in chalendario
ponuntur, vt dei mirabilia & malorum punitiones ad memo-
riam reuocentur. Dies chalendę ſunt principia menſium, dicti
a chalo, quod eſt vocare, eo q̃ tunc fiebant nundinæ, in qui-
bus.ſ. homines vocati, per aliquot dies negotiabantur. Dies
vero qui dicuntur idus, ab iduo quod eſt diuido dicuntur, pro
eo q̃ tunc nundinæ diuidebant, & homines ad propria reuer-
tebantur. Per dies in ſcriptura poſſunt intelligi merita homi-
num ſingulorum, qui.ſ.a ſtellis denominantur, & a dyan quod
eſt clarum dicuntur, pro eo q̃ ipſa hominum merita, a ſtellis.i.
a ſanctis & a claritate diuinæ gratiæ depẽdere noſcũtur. Dico
ergo q̃ inueniuntur dies naturales, & iſti ſunt proprietates &
virtutes naturę, quæ.ſ in omnibus ſunt ęquales, ſicut ipſi dies
naturales non ſunt alter altero longiores. Illa enim quæ homi
nibus ſunt naturalia in forma & materia, in omnibus ſunt ęqua
lia. Deut.1. Siue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtan-
tia perſonarum. Item inueniuntur dies artificiales, & iſti ſi-
gnificant virtutes & merita hominum in gratia conſtituto-
rum, quos.ſ.ſol diuinæ gratiæ perficit, & eos ſuper hemiſphe-
rium animæ ſui diffuſione componit. Iſti tamen dies non ſunt
ęquales.ſ.virtutes morales & merita hominum, ſed vt commu
niter ſunt diſpares & difformes. Eccl.33. Dies diẽ ſuperat, &
luna lucem. Item ſunt dies ægyptiaci, & iſti ſignificant condi-
tiones bonorum, qui.ſ.habẽt memorari dei mirabilia, & puni
tiones malorum. pſal. Cogitaui dies antiquos &c. Itẽ ſunt dies
chalendares, & iſti ſignificant merita nouiter conuerſorum &
incipientium, qui.ſ. de nouo ad nundinas eccleſiæ & gratiæ
vocantur, & de nouo ad pœnitentiam inuitantur. Eſa.22. Vo-
cauit dominus ad fletum. Dies nonę ſignificant merita pœni-
tentium & proficientium, qui.ſ.ſolent ſicut in quibuſdam nun
dinis vitia cum virtutibus commutare, negotia bonorum ope
rum exercere, & lucrum virtutum acquirere & habere. Dies
autem iduum ſignificant merita perfectorum & conſumman-
tium, qui.ſ. ſe ſolent per contemplationem a mundo diuidere,
& ſurſum ad domicilium paradiſi expletis mundi nundinis
properare, ita q̃ hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus
& lętemur in ea. ¶ Dies autem a ſole claritatis receptiua, nun- 2
quam in vno ſtatu eſt permanſiua, ſed ſui ſtatus continuè mu-
tatiua,

tatiua, & de mane ad veſperam continuè deſluxiua, torporis
etiam & ſomni eſt excitatiua, & circa labores & opera homi-
num occupatiua. Et ideo quanto dies plus ad occaſum perdu-
citur, tanto bonus operarius ad perfectionē diurni operis plus
conatur. Secundum Gregorium talis dies eſt vita præſens, quæ
ſcilicet a ſole .i. a deo recipit lumen ſuum, quia pro certo iſta
eſt quæ nunquam in eodem perſiſtit, imo a mane iuuētutis vſ-
que ad veſperam ſenectutis iugiter fluitat & diſcurrit. Eccl. 18.
A mane vſque ad veſperam mutabitur tempus. Iſta tamē dies
ad laborem & operationē eſt ordinata, quia ſicut dicitur Iob
5. Homo naſcitur ad laborem. Et ideo quilibet debet in iſta die
vitæ pręſentis, a torpore & deſidia excitari. Et quāto plus dies
iſta ad occaſum ſenectutis declinat, tanto debet ad cōplemen-
tum bonorum operum plus conari. Ioan. 9. Me oportet opera-
3 ri donec dies eſt. ¶ Dies eſt latio ſolis ſuper terram, & ideo dies
eſt lętitię generatiua, ſecuritatis inductiua, colorum omnium
oſtenſiua, & quanto nox turbulentior præceſſerit, tāto eſt ſub-
ſequentis diei ſerenitas magis grata. Talis eſt dies .i. claritas glo
riæ paradiſi, quam .ſ. ſolis Chriſti clara pręſentia illuminat in-
ceſſanter. Ibi .n. eſt perfecta ſecuritas & lętitia. Ibi eſt calorum
id eſt rerum omnium ſcientia & veritas & notitia. Ibi eſt ip-
ſius ſolis Chriſti grata ſocietas & præſentia. Et quāto nox pre-
ſentis vitæ turbulentior præceſſerit, tanto ibi eſt gratior ſere-
nitas & complacentia. Iohelis 3. In die illa ſtillabunt montes
4 dulcedinem &c. ¶ Præſentia ſolis facit nobis diem, & quanto
ſol nobis amplius appropinquauerit, tanto dies longior & ma-
ior erit, quanto autem ſol a nobis eſt remotior, tanto eſt neceſ-
ſario dies breuior. Talis eſt dies ſcientiæ, vel claritas fidei & ſa
pientiæ, vel etiam claritas virtutum & moralis apparētiæ, quia
pro certo talem diem continuat & perficit præſentia gratuita
ſolis Chriſti quia pro certo quanto ſol iuſtitiæ nobis per cha-
ritatem & gratiam propinquior fuerit, tanto dies veræ notitiæ
vel honeſtæ apparentiæ maior erit, & omnium rerum calor &
veritas apparebit: quanto vero iſte ſol a nobis per peccatū am
plius elongatur, tanto iſte dies per ignorantiam & inſolētiam
amplius breuiatur. Et ideo Hiere. 6. dicitur in perſona pecca-
torum. Væ nobis quia declinauit dies, & factę ſunt longiores
5 vmbrę veſperi. ¶ Dies quæ clara eſt, ſtellas occultat, nox vero
quæ eſt obſcura, ipſas oſtendit, detegit, & demonſtrat. Sic ve-
rè dies reſplendens .i. vir iuſtus luce diuinæ gratiæ illuſtratus,
nunquā ſolet ſtellas .i. virtutes ſuas oſtendere, nec eas per ina-
nem gloriam propalare, nox vero .i. peccator ſtellas .i. gratias
quas habet, per iactantiam vel inanem gloriam ſtatim oſten-
dit, & bona ſua propalat omnibus & pretendit, contra illud Se
6 necæ. Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. ¶ In die
autem ſenſus vagatiores ſunt quā in nocte, & ad exteriora de-
lectabilia proniores, de nocte vero ſunt ſecretiores, & in ſeip-
ſos etiam clauſiores. Et inde eſt ꝙ de nocte melius audimus,
quàm de die. Et eſt dies feruentior & calidior quam nox, & in
iſto aues tunc temporis modulātur, & homines laboribus ex-
ponuntur, & a quiete & ſomno excitātur: die tamen nihil mu
tabilius inuenitur. Talis dies eſt mundi proſperitas, quia pro
certo ibi non eſt facilè per contemplationem dormire, quini-
mo neceſſe eſt ſenſus & affectiones ad exteriora delectabilia
diſcurrere & vagari, & a ſecreto mentis recedere & tranſire.
ibi .n. abundat calor auaritiæ, cātus inanis lętitiæ, ſecuritas ſtul
titiæ & audaciæ labor occupationis & triſtitiæ. Et ideo breui-
ter iſta eſt dies quam ſancti ſolent deteſtari & fugere, & inde
ad noctem contemplationis mentaliter euolare, dicentes illud
Hiere. 17. Diem hominis nō deſideraui, tu noſti. Quinimo de
iſtis dicitur Iob 17. Noctem verterunt in diem, & rurſum poſt
tenebras ſpero lucem. Quia .ſ. quādo nox aduerſitatis in diem
proſperitatis vertitur .i. quando proſpera aduerſa, & aduerſa
proſpera indicantur, tunc poſt tenebras huius vitę, lux æternę
gloriæ acquiritur & habetur.

De Aurora. *Cap. 5.*

a AVRORA finis eſt noctis, principiumque diei, &
dicitur aurora ſecundum Iſidorum quaſi aurea ho
ra, pro eo ꝙ ſol illa hora aurei videtur eſſe coloris.
Vel dicitur aurora quaſi aura rorans, pro eo ꝙ tūc
ros generatur, a quo terra infunditur & humectatur. Aurora
igitur ſolis ortum dinoſcitur præcedere, & a ſole lumen reci-
pere, & die ſequenti obſcurior, nocte vero clarior ſolet eſſe. In
ortu autem auroræ ſolent aues diurnę canere, latrones autem
& aues immundę ſolent recedere & fugere, infirmitates etiā
alleuiari & ceſſare, ſe etiam ſolent flores qui per noctem clauſi
fuerant, aperire. Tunc etiam lucifer ſolet oriri, & propter do-
minium ſanguinis tūc ſolet ſomnus dulcior perſentiri. Per iſtā
auroram poſſum intelligere virginem glorioſam, quæ pro cer
to diei legis gratiæ fuit nobis principium & origo, & noctis le
gis antiquę & caliginis peccatorū extitit terminus & finis. Iſta
enim dicitur aurora, quaſi aurea hora, pro eo ꝙ iſta quaſi aurū
per ſanctitatis gratiam rutilauit. Dicitur etiam quaſi aura ro-
rans pro eo ꝙ rore ſuæ miſericordiæ totum ſeculum irrorauit,
& peccatorum animas per deuotionem & compūctionem ſpi-
ritualiter humectauit. Iſta eſt ergo quæ ſolem iuſtitiæ Chriſtū
ſicut mater filium, præceſsit, & tamen ab ipſo claritatem & di
gnitatem habuit & recepit, & quanquam die & claritate ip-
ſius Chriſti fuerit obſcurior nocte tamen .i. perfectione omniū
aliorum clarior extitit & permanſit, quia ſicut dicitur 2. Reg.
23. Sicut lux aurorę oriente ſole, mane abſq; nubibus rutilat,
& pluuij germinat herbā de terra. Ad litteram ergo, iſtius au-
rorę .i. virginis glorioſæ ortu & conceptu, temporali .ſ. in terræ
finibus, & ſpirituali in noſtris cordibus, aues mundæ .i. viri iu-
ſti & boni Angeli exultant & concinunt. Herbæ etiam .i. viri
humiles, qui per peccatum clauſi fuerant, per iſtius influentiā
ad ſolem iuſtitiæ ſe aperiunt, ita ꝙ lucifer diuinæ gratiæ in eo-
rū cordibus oritur, quem ipſi deuotè ſuſcipiunt, & propter do
minium ſanguinis .i. memoriam dominicæ paſsionis per cōtē
plationem requieſcunt atque dormiunt, & infirmitates tenta-
tionum deficiunt & recedūt Latrones vero .i. demones & aues
immundę .i. carnis tentationes viſa iſta aurora .i. viſa deuotione
ad beatam virginem, & cognito eius auxilio, ſtatim fugiunt, &
recedunt. Iob 24. Si ſubito apparuerit aurora, arbitrantur vm-
brā mortis. Vel dic ꝙ aurora eſt Chriſtus, cuius ortus fuit no-
ctis legis finis, & diei fidei gratiæ principium, qui .ſ. dicitur au-
reus atque rorans &c. ſicut ſupra & applica ad ortum Chriſti
vel temporalem vel mentalem, quia .ſ. qñ iſta aurora in corde
per gratiam oritur, omnia bona quæ ſupra poſui oriuntur. Vel
dic ꝙ aurora eſt diuina gratia, quę diuina gloria eſt obſcurior,
nocte tamen culpæ clarior atque purior. In iſta .n. ſol & lucifer
.i. Chriſtus & beata virgo ortum ſumpſerunt, qui aues immun
das .i. demones fugauerunt mundum irradiauerunt, infirmita-
tes vitiorum temperauerunt, & mentes hominum rorauerūt.
¶ Dies habet quattuor partes .ſ. auroram, quæ ſecundum Con- 2
ſtan. ſimilis eſt veri. Meridiem, qui ſimilis eſt æſtati. Veſperā,
quæ ſimilis eſt autumno. Noctem, quæ ſimilis eſt hyemi. Talis
dies eſt Chriſtus, quantum ad quattuor ſtatus ſuos, quia .ſ. iſte
fuit ſicut ver .i. mitis & roridus in aurora ortus ſui & natiuita-
tis. Item ſicut æſtas per charitatem feruidus in meridie ſuæ vi
tæ & conuerſationis. Item fuit ſicut autumnus, per aſperitatē
& tormenta ſiccatus in veſpera ſuæ acerbiſsimæ paſsionis. Fi-
naliter autē erit ſicut hyems, frigore ſeueritatis vallatus in no
cte futuri iudicij & ſuæ aſperę iuriſdictionis. ¶ Aurora a nocte 3
incipit, & tamē ad claritatem perfectā paulatim procedit, co-
lorem aureum prætendit, rorem ſuper terram effundit, & ſo-
lis ortum prænunciat, & pręcedit. Sic iuſtus a nocte originalis
culpæ naturaliter habet ortū, veruntamen a tempore baptiſ-
mi vel pœnitentiæ per profectum virtutum non ceſſat proce-
dere, quouſque ad perfectam claritatem & diem luminis gra-
tiæ potuerit attigiſſe, quia ſicut dicitur Prou. 4. Iuſtorum ſemi
ta quaſi lux ſplendens præcepit, & creſcit vſque ad perfectam
diem. Iſti igitur habent coronam auream honeſtatis, rorē pie-
tatis & fugāt aues nocturnas .i. demones & detractores odioſè
loquacitatis. ¶ Nimia ſerenitas in aurora quando .ſ. radij ſo- 4
lares flectuntur ad auſtrum, ſignum eſt tempeſtatis futurę ſe-
cundum Bedam. Sic verè quando in aurora præſentis vitæ ſe-
renitas mūdanę proſperitatis vltra debitum refulget, ſignum
eſt ꝙ tempeſtas æternæ damnationis ſequetur, & ꝙ talis ſereni
tas fine tempeſtuoſo claudetur. Matt. 16. Hodie eſt tempeſtas,
rutilat .n. triſtę cœlum. ¶ Diluculum, aurora, & mane, pro ea- 5
dem hora ſupponunt, ſunt enim finis noctis principium diei,
infirmitatum alleuiatio, latronum timor, hoſtium fuga, ſecu-
ritatis inceptio, timoris euaſio, laboris principium, dormitatio
nis finis, ſobrietatis & perfectè celebratę digeſtionis tempus.
Talis eſt pœnitentia, quia verè iſta eſt noctis peccati finis &
egreſſus, & diei grãæ & gloriæ introitus & ingreſſus. ad Ro. 13.
Nox præceſsit, dies autem appropinquauit. Infirmitas enim
peccati tunc deficit, latro diabolus ſtupeſcit ſpei ſecuritas re-
dit, labor ſatisfactionis incipit, abſtinentiæ ſobrietas, & pru-
dentiæ digeſtio tunc accedit, dormitatio pigritiæ deficit, & ti-
mor

mor diſperat.onis recedit. Ideo Prouer. 11. bene dicitur ꝙ bene conſurgit diluculo, qui quærit bona.

De Meridie. Cap. 54.

1 MERIDES dicitur dies media, quando.ſ. ſol eſt in medio firmamenti, diſtans æqualiter inter ortũ & occaſum. Et ideo dicitur meridies, quaſi mera dies, & ideo dies eſt tunc clarior, calidior, & ſiccior. Sol.n. tunc temporis nobis directius opponitur, & radij ſui circa terram & inferiora corpora directius refringuntur. Vmbra autem cuiuſlibet corporis in puncto meridiei minor efficitur, & maior claritas in aere generatur. Per meridiem poſſum accipere diem iudicij, vbi.ſ. ſol iuſtitiæ. Chriſtus in æquitatis medio ſe tenebit, & vbi radijs ſuæ iuſtitiæ terram.i. peccatores ſæuerius inflammabit, ipſiſque ſe directius opponet, & eiſdem propinquius obuiabit. Tuoc.n. vmbræ latibulorum & excuſationum minorabuntur, tunc claritas & veritas amplius apparebit, quia ſecreta omnia reuelabuntur, & tunc ardor ſęueritatis & rigoris erit amplior, ita ꝙ igne perpetuo peccatores & demones affligentur. pſal. Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Eccl.43. In meridiano exurit terram, & in conſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere? Vel dic ꝙ meridies ſignificat paradiſum, vbi ſol iuſtitiæ eſt beatis propinquus & præſens, & ideo ibidem eſt feruor & ardor perfectę charitatis, & lux & ſplendor perfectę veritatis, & directio & multiplicatio radiorum.i. beneficiorum ſuæ opulentiſsimę largitatis. Tunc enim vmbra ignorantiæ eſt minima, & claritas veræ notitiæ & ſcientię ſumma & maxima: quia.ſ. ſecundum Apoſtolum. deus claritas eſt, & tenebrę in eo non ſunt vllę. Vel dic ꝙ meridies eſt charitas, vbi ſol Chriſtus nobis eſt coniunctior, & ideo mẽs noſtra feruentior eſt & ardentior, & lux veritatis & fidei tunc eſt ſplendidior atque maior, vmbraque ignorantiæ & peccati minor & rarior. Iſtud eſt.n. verum ꝙ illi quibus Chriſtus eſt per charitatem propinquus, ſunt vmbra ignorãtiæ minus grauati, & luce veræ ſapientiæ plus dotati. Quanto autem ſol iuſtitiæ a nobis & a charitatis propinquitate plus receſſerit, tanto vmbra ignorantię & amor mundanę proſperitatis & gloriæ maior erit. Hiere.6. Factę ſunt longiores vmbrę veſperi. Vel dic ꝙ meridies eſt vir iuſtus, qui minus habet de vmbra ignorantiæ, plus de luce ſapientiæ, magis de ardore charitatis, & ſoli Chriſto propinquior eſt per propinquitatem gratię. Vnde Ber. in quodam ſermone de beato Ioãne dicit ſic Meridies eſt plenitudo feruoris lucis, & eſt ſolis ſtatio, vmbrarum exterminatio, paludum deſiccatio, fœtorum expulſio. Applica per omnia ad virum iuſtum. Vel dic ꝙ meridies eſt mundi proſperitas, vbi claritas mundanæ gloriæ eſt amplior vmbra humilitatis minor, calor cupiditatis ardentior, & ſol iuſtitię oppoſitior. Quia ſicut in meridie herbæ ſiccantur, fruges maturantur, & animalia venenoſa ad pungendum ſtimulantur, ſic in ſtatu proſperitatis, herbæ id eſt debiles & imbecilles a virore gratię faciliter poſſunt ſiccari, venenoſi.i. peccatores ad nocendum & pungendum ſolent faciliter excitari, fruges tamen.i. viri iuſti inde ſolent meliorari, & in virtutibus & moribus maturari, quia ſcilicet proſperitas quæ malis ſolet obeſſe, bonis & ipſa bene vtentibus ſolet proficere & prodeſſe. Eccl.39. Hæc omnia ſanctis in bona, impijs autem & peccatoribus in mala conuertentur Vel dic de tribulatione, cuius ardor malos deſiccat, bonos vero maturat.

De Veſpera. Cap. 55.

1 VESPERA eſt hora ſerotina, quæ ſerom dicitur, eo ꝙ ibi fores ſerantur, vt omnia in domo tutiora ſeruentur. Pori etiam corporum tũc temporis obſtruuntur, fumi interius recluduntur, & animalia ad dormitionem & ſomnum diſponuntur, greges a paſtoribus ad caulas & ad domos reducunt, vigiliæ & cuſtodes propter hoſtes & latrones in muris & turribus conſtituuntur, & operarij qui per diem laborauerunt, remunerantur, & quieſcere permittuntur. Et dicitur veſpera a veſpero ſtella, quæ occidentem ſolem ſequitur, & ſequentes tenebras comitatur. Per veſperam poteſt intelligi ſtatus ſenectutis, quæ.ſ. occaſum vitę ſequitur, & noctis.i. mortis tenebris proximatur. Iſta eſt.n. illa ętas in qua fores ſenſuum debent obſtrui & ſerari, & pori affectuum claudi, & fumi cogitationum comprimi & arctari, & ſomnus contemplationis prouocari, & vigiliæ diſcretionis in arce mentis debent conſtitui, vt hoſtium.i. tentationum & demonum poſsint inſultus & impetus præcaueri. Tunc eſt tempus quo greges fidelium ad hoſpitium paradiſi a deo paſtore ecclesię ducuntur, & quo illi qui in bonis operibus laborarũt, quietis & remunerationis brauio potiuntur, Matt.20. Cum autem ſero factum eſſet, dicit dominus vineę procuratori ſuo, voca operarios, & redde illis mercedẽ. ¶ Veſpera eſt hora in qua 2 dies finitur, & ſolares radij a terrę ſuperficie ſubtrahũtur. Vmbræ etiam corporũ maximè protenduntur, & flores qui ad ſolem aperti fuerant, tunc propter ſolis abſentiam in ſe contrahuntur, atque clauduntur. Fumoſi etiam vapores qui materia ſunt nobis & nebulę, tunc temporis reſoluuntur. Aues nocturnę de cauernis exeunt, & ad paſtum progrediũtur. Lupi etiã a canibus vix tunc temporis diſcernuntur. Per veſperam poſſum intelligere peccatũ, vbi pro certo dies gratiæ & verę ſciẽtiæ deficit, & ſol Chriſtus a mente ſubtrahitur & recedit. Ibi enim vmbra ignorantiæ protenditur, & lux fidei & ſapientiæ obſcuratur. Ibi herbę.i. homines qui per bonos affectiones ad ſolem Chriſtum aperti fuerant, contrahuntur, & per obſtinationem in ſeipſis mentaliter obſtruuntur, vaporeſque malarũ affectionum in eis generantur, a quibus nubes ignorantiæ & nebulę peccatorum in aere conſcientiæ producuntur, in tantum ꝙ inter canem & lupum.i. inter bonos & inter malos peccatores malè diſcernere dinoſcuntur. Aues etiam nocturnę.i. demones tunc temporis diſcurrunt & lętantur, & in peccatũ mentibus per ſuggeſtiones clamare, & ſomnum horribilem facere comprobantur. Et ideo de veſpere peccati poteſt homo dicere de anima ſua illud Ezec. 24. Mortua eſt vxor mea veſperi: Vel dic ꝙ veſpera eſt mundi proſperitas, & dic per omnia ſicut ſupra.

De Nocte. Cap. 56.

NOX a nocendo eſt dicta. Nocet.n. oculo, quia a ſua perfectione.ſ. ab actu videndi ipſum priuat, & rerum colores in quibus delectatur, occultat. Nox igitur ab vmbra terrę inter nos & ſolẽ interpoſito cauſatur, a qua lux ſolis intercipitur, & illa aeris obſcuritas quæ nox dicitur, generatur. Et eſt nox horroris & timoris incuſiua, illuſionum & phãtaſmatum in dormientibus inductiua, immundorum animaliũ & auium eſt nutritiua, ſicut patet de lupis & apris, qui plus diſcurrunt de nocte, quàm de die, agros & vineas deuaſtando. Ipſis vero malis eſt nox ſecuritatis aliquotiens effectiua, inquãtum.ſ. eſt ſcelerum ſuorum occultatiua, & verecundię ſublatiua, & audacię ad perpetrationem criminum cauſatiua. In mari vero cum via eundi ad portum non cognoſcitur, eſt nox periculi inductiua, & quia medium temporis occupat, ideo eſt nox medietatis vitę noſtræ inſenſibiliter conſumptiua. Talis nox per omnia eſt peccatum, quia pro certo culpa mortalis eſt illa nox quæ oculo mentis nocet & officit: inquantum lumen ſolis.i. Chriſti gratiam ſibi tollit. Viſum.o. verę diſcretionis impedit, & colores.i. veram notitiam rerum a nobis contegit & abſcondit, quia pro certo illi qui nocte peccati grauantur, nũquam verè de rebus iudicant, ſed per errores & ignorantias obſcurantur, & ſepiſsimè deficiunt, & falluntur. pſal. Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox. Vmbra.n. terrę.i. fugax poſſeſsio bonorum terrenorum, quæ.ſ. inter nos & ſolem iuſtitiæ Chriſtũ per malum & immoderatum affectum interponitur, noctem culpę & ignorantiæ in noſtris cordibus operatur, per quam.ſ. errorum phantaſmata generantur, & timor & horror deſperationis aliquotiens inducuntur. Vnde Sapien. 17. dicitur de peccatoribus, ꝙ vinculis tenebrarum & longę noctis compediti pauentes horrendè erant, & cum admiratione nimia perturbati. Nox igitur culpę ſolet immundas aues.ſ. peccatores lętificare, qui.ſ. iſti ſunt qui exultant in rebus peſsimis. Prouerb. 2. Et in mari huius vitæ viam ad portum ſalutis ſolet impedire, & damnationis periculum generare. Latronibus.i. peccatoribus ſolet præſumptionem & ſecuram obſtinationem concedere. inquantum dei timorem & virtutem verecũdię ſolet eis 2 tollere, & peccandi audaciam immittere. Lupis etiam & apris .i. tyrannis ſolet nox culpæ fauere, inquantum ipſis præſtat audaciam cõtra alios deſeuire, & vineam & poſſeſsiones pauperum rapinis & exactionibus deuaſtare pſal. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertrãſibunt omnes beſtię ſiluę. Vel dic ꝙ ſignificat virium ignorantiæ, quæ lumen ſapientiæ & diſcretionis occultat, actũ mẽtis obnubilat, & in ipſo vmbram mun-

daoæ

danæ proſperitatis vel peccati generat atq; cauſat. Iſta eſt quæ
auibus immundis.i.demonibus, & beſtijs ſiluę.i.raptoribus,la
tronibus.i. hęreticis, & alijs deceptoribus patrocinium præ-
ſtat,& eis audaciam ad malum tribuit,inquatum oculos & in-
tellectus ſimplicium cum quibus habent facere, obnubilat &
obſcurat. Cauſa ēt eſt periculi & ſubmerſionis æternæ, & nau
fragium per mundū nauigantibus adminiſtrat,inquantum co-
gnitionem vitæ ſalutis impedit & retardat. Vel dic quòd nox
eſt mundi proſperitas,quæ.ſ.facit omnia ſupradicta,quia ſicut
dicitur Ioan.11.qui ambulat de nocte,offendit,quia lux nō eſt
2 in eo. ¶ Ne nox propter ſolis abſentiam eſſet penitus indeco-
ra,voluit eam deus ſtellarum ſplendoribus illuſtrare, vt motu
ſyderum nauigantes dirigerentur, aeris obſcuritas temperare
tur,& aeris groſsities & denſitas tenuaretur. Eſt autē nox fri-
gida & humida,& quieti animalium virtutum neceſſaria. Vir-
tutes.n.naturales quæ diurno labore fuerant debilitatę, quie-
ſcunt & conſortantur per noctem coadunatæ. Vita præſens
eſt nox.ſ.tribulationis,quia.ſ.a præſentia ſolis Chriſti, & ab ip
ſius gratia deſtituta videtur, inquantum.ſ. homo tribulationi
exponitur,& tribulari permittitur. Verūtamen ſemper ad ſunt
ibi ſtellę.i.aliquę diuinę conſolationes & illuminationes, quæ
tenebras.i.noctem tribulationis temperant, & ipſam per bonā
ſpem illuminant & illuſtrant,quia pro certo nunquam eſt nox
tribulationum tanta, vt a ſtellis diuinæ conſolationis ſit peni-
tus aliena,quinimo ſecundum prophetam, ſecundum dolores
& tribulationes,multiplicantur diuinę cōſolationes.pſal.Nox
ſicut dies illuminabitur; ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius.
Nox vero iſta valde vtilis animæ ſolet eſſe,inquantum.ſ.poros
ſenſuum & affectuum ſolet claudere, & ſomnum contempla-
tionis mentis & quietem melius prouocare, quia pro certo cū
iuſtus exterius tenebris tribulationum tegitur, mentales ſui
affectus in ſeipſos clauduntur, & mens a vanis deſiderijs dul-
citer quietat. Pſal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Vel
dic ꝙ nox eſt vita præſens, quæ pro certo propter ſolis Chri-
ſti abſentiam indecora fieret,niſi ſtellarum.i.ſanctorum iuſto-
rum præſentia ipſam exemplis & doctrinis illuminaret,& den
3 ſitatem ſuorum defectuū tenuaret. ¶ Omnis infirmitas plꝰ in-
tenditur generaliter nocturno tempore quàm diurno, & nox
ſtellis irradiata & nubibus humectata eſt quieti penitus dedi-
cata. Talis eſt mundi proſperitas,in qua ſtellę mundi conſola-
tionū refulgent, & ſomnus pigritiæ & nubes ignorantiæ abū-
dant,quia.ſ.omnis infirmitas vitiorum tunc temporis plus an-
getur.vix.n.eſt dare aliquod vitium quod in proſperitatem ha
bentibus non augmentetur, ſicut patet de diuitibus & poten-
tibus,qui magis ſunt luxurioſi,auari,ſuperbi, & deſidioſi ho-
4 minibus tribulatis.¶ Nox in quatuor vigilias antiquitus ſole-
bat diuidi. Quia.ſ.in caſtris & exercitibꝰ, per quatuor noctis
partes.ſ.concubium,conticinium,intempeſtum, & gallicaniū
ſolebant ad vigilandum excubię ordinari. Sic verè nox turbu-
lentę vitæ noſtræ quatuor habet partes, in quibus neceſſe eſt
vigilare, & ad ſalutem animæ attendere & vacare.ſ.pueritiā,
iuuentutem,ſenectutem,& ſeniū. In exercitu.n.mentis noſtræ
& potentiarum & virtutum animæ debemus excubias ratio-
nis conſtituere in quatuor partibus vitæ noſtræ, vt ſic poſsi-
mus inſultus & tentationes demonum præuidere, & de ſalute
animæ prouidere,quia ſicut dicitur Lucæ 12. Si paterfamilias
.i.deus in prima vigilia & ſecunda nos vigilātes inuenit, beati
5 ſunt ſerui illi. ¶ Nox nihil eſt aliud quàm defectus ſeu caren-
tia lucis & præſentiæ ſolis. Vmbra.n.terræ inter nos & ſolem
poſita, lucem nobis intercipit, & ſic noctem & obſcuritatem
in aere introducit. Nox ſignificat mortem,quæ nihil aliud eſt
quàm carentia lucis vitæ. Quando.n. vmbra terrę.i. defectus
noſtræ terreæ mortalitatis inter nos & ſolem æternitatis poni-
tur, tunc neceſſe eſt ꝙ nox.i.mors & vitæ carentia generetur.
Gen.1. Vocauitque tenebras noctem.

De Sabbato. Cap. 57.

1 SABBATVM erat in antiqua lege principium
ſeptimanę,feſtum.ſ. quod ſummopere celebrā-
dum fuit, eo ꝙ in die ſeptima dominus in prin-
cipio a creatione nouarum ſpecierum requie-
uerat. & ſic ſabbatum illud fuit quod de tem-
pore requies ſibi vendicauit, & quod ſibi deus
conſecrauit. In iſto.n. feſto dominus requiem ab omni ſeruili
opere indixit,& tam dominos quàm ſeruos,tam iumēta quàm
homines,requieſcere,iuſsit. Igitur iſta die ignis in iudęorum
domibus non accēdebatur, & cibus ibi neceſſarius die præce-
denti præparabatur indumentis cultioribus populus veſtieba
tur,& cibis lautioribus vtebatur, templum amplius frequen-
tabatur,laudes,ſacrificia,& orationes maiores domino redde-
bantur,omnis diſcurſus & vagatio prohibebatur, & ab omni
motu & labore populus quieſcere iubebatur, ſicut hoc totum
patet in diuerſis locis & paſsibus ſcripturarum. Per ſabbatum
poteſt intelligi quies gloriæ paradiſi, quæ.ſ.die & ætate ſepti-
ma reperitur. Iſta eſt.n.vbi ab operibus & laboribus requieſci
tur,& vbi ſempiterna feſtiuitas celebratur. Leuit. 16. Sabbatū
requietionis eſt. Ibi.n. non eſt ignis alicuius malæ cupiditatis,
ſed præparatio cibi maioris voluptatis & lautioris & perpe-
tuę fertilitatis,cultiorque veſtis æternæ claritatis & iocundita
tis,iuxta illud Iob 40. Circunda tibi decorem,& in ſublimi eri
gere,& eſto glorioſus,& ſpecioſis induere veſtibus. Verūtamē
in die præcedenti.ſ.in vita iſta, eſt neceſſe cibos iſtos per bona
opera præparare,& voluptatē gloriæ paradiſi per præcedentē
pœnitentiam dum viuimus procurare. Eccl.25. Quæ in iuuē-
tute tua non congregaſti, quomodo in ſenectute tua reperies?
In ſabbato igitur paradiſi templum trinitatis frequentatur,
ſacrificium laudis immolatur,mens in deo perfectiſsimè quie-
tatur, & omnis diſcurſus & labor & tribulatio penitus abdica
tur. Apoc.14. Amodo.n.iam dicit ſpiritus, vt requieſcant a la-
boribus ſuis,opera.n.illorum ſequuntur illos. Vel dic omnia
de quiete mentis, quæ in ſeptenario virtutum & donorū con-
ſiſtit, vbi.ſ. omnis motus & labor exteriorum negotiorum &
omne opus ſeruile peccati ſiſtitur & quieſcit, quia.ſ. tale ſab-
batum.i.talis quies mentis eſt deo ſpecialiter dedicata, in quo
omnis deſideriorum inquietas eſt a perfectis cordibus abdi-
cata. Ignis cōcupiſcentiæ ibi ſolet deficere. Cibus euchariſtiæ
& doctrina lautior accedere. Indumentum honeſtę conuerſa-
tionis pollere. Templum orationis frequentari, & ſacrificium
gratiarum actionis domino immolari. Et illud eſt perfectum
ſabbatum.ſ.quies & vitijs & deſiderijs inordinatis, in quo reli-
quię cogitationis peragunt domino diem feſtum Neemiæ 9.
Præcepta bona & ſabbatum ſanctificatum oſtendi eis. Vel dic
ꝙ ſabbatum poteſt intelligi quælibet ſolēnitas & feſtiuitas ec-
cleſię,in qua pro certo debemus ab operibus mortuis quieſce
re,& a vagatione mentis & corporis ceſſare, templa & altaria
frequentare,laudi & orationi vacare,cibum deuotionis & eu-
chariſtię ſumere, indumenta honeſtæ conuerſationis induere
& veſtire, quia pro certo ſicut antiquitus in ſabbatis lex a ſa-
cerdotibus explicabatur,& arma ſumere illicitum,niſi pro le-
gis defenſione, putabatur, & qui frangebat ſabbatum, inter-
fici iubebatur, ſicut patet Numeri 15. ſic verè in diebus fe-
ſtiuis, lex dei debet a ſacerdotibus prædicari, bellare non li-
cet aut rixari, imo quicunque peccato vel illicita operan-
do feſta violauerit, neceſſe habebit a deo finaliter interfici
vel damnari.

De Neomenia. Cap. 58.

NEOMENIA erat antiquitus feſtiuitas nouę lu 1
nę,ſeu principiū mēſis lunaris, quia.ſ.indę i cō-
putabant menſes ſecundum lunationes. In prin
cipio vero ſui menſis.ſ.prima die nouę lunę,ſo-
lennitatem faciebant quam neomeniam appel-
labant, in qua cum tubis corneis buccinabāt,&
ad ſolennitatem populum aduocabant, & in corneis tubis pa-
rentes ſuos fuiſſe paſtores pecorum memorabant. Per lunam
intelligitur deus iuxta illud pſal. Sicut luna perfecta inęternū,
& teſtis in cœlo fidelis. Et ſic per feſtum neomenię poteſt in-
telligi natiuitas redēptoris,in qua.ſ.dei filius miro modo exti-
tit innouatus,inquātum homo mirabiliter eſt affectus. Iſta eſt
.n.ſolennitas gloria,quam deuotè debemus colere,in qua deū
laudando debemus pſallere, & ad dei laudem tubis prædica-
tionis alios inuitare. pſal. Buccinate in neomenia, tuba in inſi-
gni die ſolēnitatis veſtrę, quia præceptū in Iſrael eſt. ¶ Septua 2
geſima eſt ſpatium ſeptuaginta dierum paſcha præceden-
tium,per quod quidem ſeptuaginta anni captiuitatis babylo-
nicæ denotantur, in qua quidem captiuitate incolatus præſen
tis miſerię deſignatur,& eiectio Adam & humani generis a pa
radiſo,præfiguratur. Et ideo de iſta eiectione, & præſentis vi-
tæ incholatus & miſerię incboasinne ibidem mētio recitatur.
Et propterea quatuor lętitiæ cantica.ſ.gloria in excelſis, alle-
luia,te deum, & gloria patri,in fine pſalmorū vſque ad paſcha
dimittūtur, in paſcha vero(per quod ſtatus futurę reſurrectio

nis in-

nis intelligitur) reaſſumuntur. Ad denotãdum ꝙ tunc humana miſeria ſicut quædam ſeptuageſima terminabitur, & humanæ naturæ lętitia reſtituetur, ſicut in ſumma Ioannis Beleti de officijs eccleſiaſticis continetur. Quæ quia aliter exponuntur, hoc ſolum igitur ſuperaddo, quòd quotiens in mente noſtra noſtri incolatus & præſentis vitæ miſeriam recolimus ſeptuageſimę feſtum facimus. Cantica ergo lętitiæ deponamus, vt in paſchate futurę reſurrectionis ipſa cum Chriſto ſolenniter pe

3 ragamus. ¶ Quinquageſima incipit per quinquaginta dies ante paſcha, ſignificans tempus remiſſionis, quod per iubileum, qui erat annus quinquageſimus, ſignificatur. Ad denotandum ꝙ iam illud eſt tempus pœnitentiæ, per quam finaliter peccatorum remiſſio obtinetur. Iubileus autem annus ante legem ſecundum aliquos fuit inſtitutus, quando. ſ. Loth qui erat quinquaginta annorum, ab Abraam extitit liberatus, ſicut dicitur Gen. 14. Ad denotandum ꝙ quando Loth in tempore declinans. i. peccator, ab Abraam patre multarum gentium. i. a deo liberatur a vitijs, iubileus & quinquageſima requiei & remiſſionis perpetuę expectatur. Numeri 8. Cum quinquageſimum compleuerint annum, ſeruire ceſſabant, eruntque miniſtri.

4 ¶ Sexageſima quę ſexaginta continet dies antequam paſcha attingatur, qui. ſ. numerus ſexagenarius ex ſex decies ductus conſtat: poteſt ſignificare ſtatum activorum, in quo debet eſſe ſenarius ſex operum miſericordiæ, cum denario adimpletionis decalogicę, ad hoc ꝙ dignè quis poſſit pertingere ad paſcha refectionis euchariſtiæ, & ad ſtatũ reſurrectionis, & gloriæ. Vel dic ꝙ illi qui ad paſcha euchariſtiæ & futuræ reſurrectionis dignè pertingere cupiunt, quattuor tempora ſeruare debent. ſ. ſeptuageſimam, hoc eſt dictu, memoriam præſentis miſerię & calamitatis, ſexageſimam hoc eſt dictu, ſenarium elemoſinę & pietatis, cum denario legalis & decalogicæ ſanctitatis, quinquageſimam. i. ſpem futurę requiei & fęlicitatis, & tandẽ quadrageſimam. i. quadratum quattuor virtutum, & ieiunium afflictionis & pœnalitatis.

De Quadrageſima. *Cap. 59.*

1 QVADRAGESIMA eſt tempus quadraginta dierum, qui. ſ. a prima dominica quadrageſimę inchoantur, & in cęna domini terminantur. Et eſt quadrageſima vnũ tempus militiæ & propugnationis, tempus ieiunij & afflictionis, tempus etiam ſanctitatis & ſpecialis dedicationis, tempus etiam commutationis & ſolutionis. Eſt dico tempus militiæ & propugnationis, quia. ſ. in quadrageſima contra vitia pugnamus, & carnem per ieiunium, mundum per elemoſynam, diabolum per humilitatem ſuperamus. In ſignum cuius ipſe Chriſtus poſtquam quadraginta diebus ieiunauit, legitur a diabolo tentatus fuiſſe, & ipſum fortiter ſuperaſſe. Matt. 4. Ad denotandum ꝙ ſi quadrageſimam ieiunemus, tentationes hoſtium ſuperabimus. Et ideo bene ſequitur ꝙ illud eſt tempus ieiunij & afflictionis, quia. ſ. In iſta quadrageſima debemus corpus affligere, & a vitijs & delicijs ieiunare. pſal. Afflictus ſum & humiliatus ſum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei. Tempus eſt etiam ſanctitatis & ſpecialis dedicationis, quia. ſ. iſtud tempus a deo & a prophetis fuit conſecratum, & tanquam ſanctum domino dedicatum. Chriſtus. n. quadraginta diebus ieiunauit, tãdem vero de hoſtis tentationibus, vt dictum eſt, triũphauit. Lu. 4. Helias etiam igitur quadraginta diebus ieiunaſſe, & tandem ad montem dei Oreb perueniſſe, ſicut dicitur 3. Reg. 19. Moyſes etiam legitur quadraginta diebus & noctibus ieiunium celebraſſe, & ſic legem a domino ſuſcepiſſe, ſicut dicitur Exo. 24. Populus etiam Iſrael legitur quadraginta annis in deſerto ſteuiſſe, & tandem ad terram promiſſionis perueniſſe, ſicut dicitur Deut. 29. Adduxit nos per deſertũ quadraginta annis. Ad denotandum ꝙ Chriſtus tam ipſe quàm in prophetis iſtud tẽpus conſecrauit, & ſibi ſpecialiter dedicauit. Ad denotandum etiam ꝙ illi qui quadrageſimam dignè peragũt, diaboli tentationes vincunt, ad montem dei Oreb. i. ad Chriſtum ſecurè perueniunt, legemque dei & eius mandata accipiunt, & finaliter ad terram promiſſionis. i. ad paradiſum attingunt. Item iſtud eſt tempus ſignificationis, quia. ſ. per quadragenarium numerum, qui conſtat ex denario quater ducto, ſignificatur ꝙ nos debemus denarium mandatorum perficere, & quaternarium euangeliorum, credere, & ſeruare. Item tempus eſt ſolutionis, & commutationis, quia pro certo in quadrageſima decimam temporis anni ſoluimus, & pro delictis noſtris ſatiſfacimus & perpetuam pœnam nobis propter peccata noſtra debitam, in temporalem per pœnitentiam commutamus. Exod. 34. Primogenitum aſini mutabis oue. In anno. n. ſunt 366. dies, & quarta pars diei, quorum omnium decimam faciunt 37. dies ieiunabiles, qui ſunt in quadrageſima, vt ſic propriè quadrageſimam habeamus pro temporis vitæ noſtræ decima. Ieiunia vero quattuor temporum habeamus pro pri-

mitijs. ¶ Quadrageſima inter tempora anni tempus magis eſt a
nobile & inſigne. Eſt. n. tempus reuiuificationis, quia. ſ. terra quæ mortua videbatur prius, reuiuiſcit tunc temporis. & vi-
reſcit. Tempus eſt renouationis, quia. ſ. terra herbis & florib⁹, c
arbor vero frondibus & folijs nouitate mirifica iuueneſcit. Tẽpus eſt impregnationis. Animalia. n. tũc ad generationem mouentur. Tempus eſt nidificationis, quia tunc volatilia ad nidificandum & pulliſicandum animantur. Tempus eſt medicinæ & purgationis, quia tunc humores moueri incipiunt, & ideo tunc vtiliter expellunt. Item tempus eſt lucri & negotiationis, quia. ſ. tunc agricolę in terra, nautæ in mari, & mercatores in negotijs occupantur. Item tempus eſt motus & peregrinationis, quia tunc homines ſanctorum limina viſitare noſcuntur. Item tempus eſt reſecationis & potationis, quia vineæ & arbores & etiã ſegetes a ſuperfluitatib⁹ ſuis reſecãtur & præſcinduntur. Item tempus eſt fletus & lachrymationis, quia. ſ. tunc vineæ præſciſſe lachrymantur. Item tempus eſt ſeminationis & inſertionis, quia tunc ſemina vernalia terrę committuntur, & ſurculi in arboribus inſerũtur. Item tempus eſt roris & pluuialis irrigationis, quia tunc oriuntur hyades & aliæ ſtellæ imbriferæ, a quibus terra pluuijs irrigatur. Item tempus eſt laudis & iubilationis, quia tunc aues quæ in hyeme quaſi mortuę fuerant, cantant, & dulciſſimè modulantur. Iſta omnia poſſunt applicari ad virtutem pœnitentiæ, ieiunij, vel abſtinentiæ, quia pro certo tale tempus eſt animę vtile, & inſigne. Eſt enim tempus ſpiritualis viuificationis. In iſto enim tempore illi qui per peccatum mortui fuerant, per gratiam reuiuiſcunt, & virorem honeſtæ apparentiæ reaſſumunt. pſal. Deus tu conuerſus viuificabis nos. Item tempus eſt renouationis, quia pro certo mores hominum qui per peccatum fuerant antiquati, ad nouitatem decentiæ & honeſtæ apparentiæ reducuntur, & floribus virtutum exterius induuntur. ad Epheſios 4. Renouamini ſpiritu mentis veſtrę. Item tempus eſt impregnationis, & etiam nidificationis, quia pro certo in quadrageſima pœnitentiæ ſolent animalia id eſt viri ſimplices fœtum boni propoſiti concipere. Aues vero id eſt viri ſpirituales ſolent per ſpem & deſiderium in cœlis nidificare, & ibi pullos bonarum affectionum procreare. pſalm. Illic paſſeres nidificabunt. Item tẽpus eſt medicinæ & purgationis, & etiam ſectionis & putationis, quia pro certo humores interiorum vitiorum tunc debẽt per contritionem moueri, & per confeſſionem eijci & expelli. Superfluitates etiam bonorum terrenorum debent a vineis & arboribus id eſt a viris iuſtis per elemoſinas reſecari & exterius ad pauperes erogari. Cantico. 2. Flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis aduenit. Item tempus eſt negotiationis & peregrinationis, quia pro certo in quadrageſima pœnitentiæ, viri iuſti negociantur, & mercantur regnum æternum, & mentaliter peregrinantur & properant ad paradiſum 1. Pet. 2. Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinere vos a carnalibus deſiderijs. Item tempus eſt lachrymationis & rorifluæ irrigationis, quia pro certo in ſtatu pœnitentiæ debemus more vineæ lachrymas compunctionis emittere, & rore & pluuia deuotionis corda noſtra dulciter irrigare, & per hyadum & pleiadum id eſt per perfectorum influentiam terram conſcientiæ humectare. Pſalm. Lachrymis ſtratum meum rigabo. Item tempus ſeminationis & inſertionis, quia pro certo quadrageſima eſt tempus in quo prædicatores debent ſeminari verbi dei diſſeminare, & ſurculos boni propoſiti in corda hominum inſerere, vt ſic poſſint fructus bonorum operum reportare. Iac. 1. Suſcipite inſitum verbũ, quod poteſt ſaluare animas veſtras. Item tẽpus eſt iubilationis, quia pro certo tunc debet homo de ſpe venię gaudere, & de ſerenatione conſcientiæ more auium canere & garrire. Eſai. 9. Lętabuntur coram te ſicut qui lętantur in meſſe, ſicut exultant victores capta præda. Vel etiam aues id eſt Angeli tunc temporis lętantur, & de conuerſione peccatorum iocundantur, quia ſicut dicitur Lucæ 15. Gaudium eſt Angelis dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.

De Paſchate. Cap. 50.

1 PASCHA dicitur græcè idē ꝙ paſſio latinè, & idē ꝙ tranſitus hębraicè, eo.ſ. quia antiquitus agnus patiebatur, & immolabatur. & trāſitus & exitus filiorū iſrael ex ęgypto colebat & celebrabatur, quia, ſ. ſicut dicit Exo. 12. qñ deus filios Iſrael de ęgypto voluit educere, agnū pręcepit occidi & manducari, & ſanguine poſtes domorū liniri, ſicq; factū eſt ꝙ angelus a deo miſſus primogenita ægyptiorū exterminauit, filijs vero Iſrael quorū dom⁹ linitę erāt ſanguine, pepercit, & eos ſibi dño cōſecrauit. Pręcedēte etiā iſto paſchate, populus per mare rubrū trāſiens, præcedēte columna ignis & nubis exitiis a ſeruitute ægyptiaca liberatus, Pharao vero cū ęgyptijs in mari medio eſt ſubmerſus. Et ſic iſtud paſcha.i. iſta agni immolatio, filijs Iſrael ꝓfuit. ægyptijs vero nocuit atq; obfuit. Iſta oia poſſunt exponi de noſtra ſolēnitate paſchali, in qua.ſ. agnus immaculatus Chriſt⁹ paſſus & occiſus fuit, per quē populus fidelium de morte ad vitā, de culpa ad grām, de miſeria ad gloriā pertranſiuit, quia pro certo nos qui ſum⁹ in ęgypto huius mundi, duos principes habemus timere, ſ. Pharaonem.i. diabolum, nos cum vitiorū exercitu perſequentem, & angelum.i. deum, ęgyptios.i. peccatores percutientē & perpetuo condemnātem Sed pro certo iſtud paſcha cū ſuo agno paſchali occiſo.i. cum Chriſti paſſionis & occiſionis merito, contra iſta duo remediatur, qa pro certo ſi ſanguine ipſis poſtes cordis noſtri per paſſionis memoriam innoxerimus, angeli percutientis.i. dei peccatores damnātis ſententiam euademus, & primogenitum noſtrum.i. animam, a percuſſione mortis perpetuæ ſaluum & liberū faciemus. In virtute ēt ipſius ſacramenti poterimus per mare rubrum.i. per pœnitentiæ amaritudinem tranſire, & ſic Pharaonis.i. diaboli, cum ægyptiorum.i. vitiorū exercitu poterimus diſpendium non ſentire, & a ſeruitute vitiorum de cætero tuti eſſe, quia procul dubio virtute iſtius ſanguinis & paſcatis, Pharaonis.i. diaboli potentia deſtruitur, & filiorum Iſrael .i. fidelium miſeria releuatur. ad Ephe. 1. Habemus redemptionem per ſanguinem Chriſti. Vel dic generaliter ꝙ paſcha bonis profuit, malis obfuit, quia pro certo illi qui boni ſunt, & q iſtud paſcha, ſ. Chriſti ſacramentum dignè comedunt, exinde procul dubio ſalui fiunt. Qui vero ægyptij.i. mali fuerint, virtute ipſius interibunt. Quod bene figurari potuit in conſuetudine iudęorum, apud quos de duobus reis, vnus in paſchate liberabatur, in ſignū populi tunc liberati, alius vero damnabatur, in ſignum Pharaonis ſubmerſi. Ad denotandum etiam hodie ꝙ paſcha noſtrum Chriſtus immolatus bonos & dignè ſumentes liberat malos vero & indignè recipientes damnat, qa .ſ. (ſicut ſcriptum eſt.) Quicunq; manducauerit corpus domini indignè iudicium ſibi manducat & bibit 1. ad Corint. 11. Et ſicut filij Iſrael poſt tranſitum rubri maris inceperūt cantare, dicentes. Cantemus domino glorioſè &c. Exodi. 15. ſic etiam nos a diabolo liberati, debemus plurimum exultare. Vel dic ꝙ quādo in corde noſtro paſcha ſpirituale facim⁹, & Chriſti paſſionem & reſurrectionem ad memoriam reducimus ipſumque per deuotionem comedimus, tunc Pharaonis dominium euadimus, & mediante aqua maris.i. lachrymoſa amaritudine, columna ignis.i. amoroſa & charitatiua dulcedine, & columna nubis.i. puritatis & innocentiæ ſanctitudine, ægyptios.i. peccata ſubmergimus, & eorum perſecutionem vitamus, & primogenitum noſtrum.i. animam a morte perpetua liberamus. ¶ Si
2 cut ponitur. Exod. 12. in comeſtione agni paſchalis magnæ cerimonię ſeruabant. Iſte enim primo aſſabatur, nihilque de eo in aqua coquebatur, os eius nō comminuebatur, nec aliquid vſq; mane reſeruabatur &c. Vide omnia quæ ponuntur hic qñ de figuris agetur Exod. 12. ¶ Ad paſcha noſtrū pertinent quin
3 que dies, ſ. paſcha floridum, quod eſt dies Chriſti receptionis, & eſt in palmarum ramis. Dies cœnæ & paſchalis refectionis. Dies veneris & dominicæ paſſionis. Dies ſabbati & dominicę requietionis. Dies paſchæ & dominicę reſurrectionis. Sic verè ad hoc ꝙ paſcha.i. tranſitum & receſſum a vitijs celebremus, quinque ſunt neceſſaria, ſ. paſcha floridum.i. florida conſcientia, in qua Chriſtus in Hieruſalem.i. in mentem per deuotionē eſt recipiendus. Cœna.i. elemoſyna & clementia, in qua Chriſti diſcipuli, ſ. pauperes, ſunt cibandi. Paraſceue.i. paſſionis Chriſti memoria, in qua in corde noſtro ipſe eſt mētaliter crucifigēdo. Sabbatū.i. innocētia, in qua Chriſtus eſt in ſepulchro cordis noſtri quietandus. Reſurrectio.i. pœnitentia, per quam Chriſtus eſt in nobis reſuſcitandus, & nobis per gratiam reſtituendus. Si.n. iſta quinq; pręceſſerint, agnū paſchalem, i. Chriſtum in ſacramento altaris dignè poterimus recipere, & ſolennitatem ipſius celebrare 1. Eſdræ 6. Fecerunt filij Iſrael tranſmigrationis paſcha. ¶ Paſcha floridum, eſt dies in ramis pal- 4
marum, ſicut dictū eſt, eo quòd rami floridi illa die ſoliti ſunt portari. Et eſt iſta dies priuilegiata, quia, ſcilicet iſta die Ioſuę cum populo Iſrael Iordane ſiccato, terram promiſſionis intrauit, vbi de nouis terræ frugibus primitus manducauit. Tali etiā die Chriſtus a populis fuit in Hieruſalem receptus, & cum hymnis & laudibus honoratus. Tali etiam die Chriſtus de tēplo ementes & vendētes legitur eieciſſe, & nummulariorum cathedras ſubuertiſſe. In quibus ſpiritualiter notare poſſumus quòd iſta die Chriſto per deuotionē occurrere, & ianuas Hieruſalē, id eſt mentis ei aperire, ipſumque per charitatem recipere, & cum ramis floridis & conſcientia florida ſibi obuiare debemus, & tunc ſiccato flumine carnalitatis, ipſe nos in terrā promiſſionis, ſcilicet paradiſi, introducet, et frugibus nouis æternæ gloriæ nos paſcet, & a templo cordis noſtri menſas nūmulariorum.i. auaritiam & amorem pecunię deſtruet & euertet. ¶ Dies cœnæ eſt illa dies in qua a Chriſto ſacramentū eu- 5
chariſtiæ conſtituitur, & carnalis agni immolatio in ſpiritualem mutatur, in qua etiam veteris teſtamenti terminatur figura, noui vero teſtamenti inſtituitur natura. Iſta eſt etiā in qua pęnitentes ad eccleſiam reconciliantur, in qua criſma & oleū a pontificibus cōficitur in qua pauperum pedes lauantur, & in qua cum mandato reficiuntur, in qua altaria denudātur, & in qua campanæ non pulſantur nec audiuntur. Sic verè in cœna domini ad litteram, in die ſcilicet cœnæ ante paraſceuem, vel etiam in cœna ſpirituali, id eſt in refectione deuotionis, debēt hæc omnia interuenire, ſcilicet euchariſtiæ ſacrificatio, omnis carnalis conditionis immutatio, vetuſtę cōuerſationis terminatio, pedum.i. affectuum per lachrymationem lotio & purificatio, pauperum per elemoſynam refectio, altarium.i. cordium per confeſſionem denudatio, criſmatis deuotionis compoſitio, campanarum iactantiæ ceſſatio, & ſic fiet pœnitentis animæ perfecta deo reconciliatio, & in eccleſiam paradiſi introductio. pſal. Introibo in domum tuam in holocauſtis, adorabo ad templum ſanctū tuum, & confitebor nomini tuo. ¶ Ad 6
paſcha etiam pertinet paraſceue, ſcilicet dies veneris, in qua dominus paſſus eſt, cuius ſcilicet priuilegia ſunt, Chriſti paſſio, inferni ſpoliatio, dæmonum ſuperatio, & ſimilia, hominis redemptio, paradiſi apertio, & omnium ſcripturarum conſummatio, & ideo tunc dixit in cruce moriens ipſe Chriſtus, Conſummatum eſt. Iſta poſſunt literaliter dici de die paraſceues, vel ſpiritualiter poſſunt dici de memoria dominicę paſſionis, quæ eſt quaſi quædam ſpiritualis paraſceue in cordibus noſtris celebrata. Quia pro certo per iſtam dæmones a nobis ſuperātur, peccata redimuntur, paradiſus aperitur, & virtualis perfectio in homine conſummatur. ¶ Dies etiam ſancti ſabbati ad pa- 7
ſcha dicitur pertinere, quod ideo ſabbatū ſanctum dicitur, qa ſanctus ſanctorum Chriſtus per totam hanc diē in ſepulchro quieuiſſe dinoſcitur. In iſto.n. ſabbato ignis nouus acquiritur & accenditur, & ad accendēdum paſchalē cuſtoditur. Deinde cereus a diacono erigitur & benedicitur, cui th⁹ in forma crucis apponitur, tandem lectionibus lectis ad benedictionē fontium acceditur, & totum diei officium ſub breuiſſimis terminatur, benedicamus, aūt cum duplici alleluia dicitur, ad notandum ꝙ in ratione vltima, duplex ſtola, ſcilicet gloria corporis & animæ fidelibus concedetur. Iſta poſſunt dici de ſabbato qđ interpretatur requies.i. de ſpirituali requie mētis noſtræ, quia pro certo ad hoc ꝙ iſtud ſabbatum ſanctū ſit, & ad hoc ꝙ mēs perfecta ſanctè & mundè a vanis appetitibus requieſcat, neceſſe eſt ꝙ Chriſtus in ſepulchro noſtræ humilis conſcientiæ requieſcat per deuotionē, & ꝙ ibi accendatur ignis ſpiritusſancti per dilectionē, quòdq; cereus intellectus ibidē illuminetur per diſcretionem, & benedicatur per omnimodam perfectionem & ꝙ habeat thus.i. orationē & deuotionem, thus tamē habeat formam crucis.i. oratio ſemper habeat crucis memoriam & compaſſionem. habeatq; iſtud ſabbatum fontes benedictos .i. lachrymoſam compunctionem, lectiones etiam plures.i. ſcripturę ſtudium & lectionem, & breues veſperas.i. breuis vitæ conſiderationem, & duplex alleluia.i. duplicem in deum exultationem, vnam.ſ. quæ ad gratiæ, & aliam, quæ ad gloriæ acquiſitionem pertinet. Eſa. 61. In terra ſua duplicia poſſidebunt lætitia ſempiterna erit eis.

De Pentecoſte. *Cap. 61.*

1 PENTECOSTE erat ſolenne fœſtum apud iudęos, ſicut eſt modo apd̃ Chriſtianos. Eſt.n. pẽtecoſte qnquageſima dies poſt paſcha, dicta ſic, q̃a pentecoſtos quinquegeſsim⁹ dr̃. Iſta ęſt.n. quinquageſima diet poſt paſcha, qua die populus Iſrael venit ad montē ſinai, vbi legē accepit, ſicut dr̃ Exo. 19. Et in iſta die ēt de⁹ pater ſup diſcipulos in linguis igneis ſpiritum ſanctum miſit, ſicut dr̃ Act. 2. In ſeptem aũt ſeptimanas diſtinguit̃ iſtud tẽpus, ad denotandũ ꝙ ſeptē ſunt dona quæ ſpũſſanctus ſuis fidelibus tribuit & infundit. In quibus oĩbus ſatis poſsimus notare ad litteram iſtius feſti dignitatē & celebritatē, quia verè ſi iſta bene & dignè colitur, ſpũaliter recipitur, quo mens & lingua charitatis incendio inflamatur, lex dei.i. diſciplina & ratio ſuſcipitur, & quo oĩs malus impetus cohibetur. Ibi.n. tres ſpeciales numeri ſunt contenti, ſ. ſeptenari⁹ ſeptimanarum, quinarius decimarum, & denarius quinarum. Ad denotãdum ꝙ per ſpiritusſancti dationē, ſeptē dona acquirimus, decem legis mandata cõplemus, & quinq; ſenſus corporis a vanis appetitibus cohibemus. Et ſic tẽpus pentecoſtes, ē tẽpus militiæ & ſtrenuitatis, tunc.n. ſolent tyrones magis q̃ in in alijs feſtiuitatibus militare. Eſt tempus munditiæ & ſiccitatis, quia tunc calore ſolis ſolent lutum & immũditiæ deſiccari. Tẽpus lætitiæ & iocũditatis, quia tũc ſolẽt aues dulciter modulari. Tẽpus viroris & amęnitatis, herbę.n. tunc ſummè virent. Tẽpus odoris & ſuauitatis, flores.n. tũc ſummè fragrãt. Temp⁹ dulcoris & ſaporoſitatis. apes.n. tunc ſummè mellificant. Tẽp⁹ meſsis & maturitatis, quia tũc in regionibus calidis meſſes inſtant. Tempus paſcuę & ſatietatis, quia tunc herbæ prę cæteris temporibus plus abundãt. Tempus ēt audaciæ & animoſitatis, q̃a.ſ. humores cholerici iraſcibilē tunc inflãmant, & ſic cor ad audaciam & choleram inuitant. Sic ſpũaliter loquendo, pentecoſte ſpiritualis.i. gratia ſpiritusſancti facit nobis infinita bona. Per iſtam.n. milites Chriſti efficimur, cõtra vitia militando 2. ad Corinth. 10. Arma militiæ noſtræ nõ ſunt carnalia. Per iſtã munditiam acquirimus, lutũ carnalitatis deſiccãdo. Per iſtã lętamur & exultamus, in dño ſpũaliter congaudẽdo, & cantũ diuinæ laudis & gratiarum actionis cordialiter iubilãdo. Per iſtã viremus atq; floremus honeſtè conuerſando, & odorem bonę famæ alijs diffundendo. Cant. 2. Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Vineę florentes dederunt odorem ſuum. Itẽ per iſtã mellificamus per deuotionem. Per iſtam meſsis bonorũ operum noſtrorum maturatur per omnimodam perfectionē. Per iſtam paſcua ſcripturæ præparantur, per doctrinæ eruditionem. Et per iſtam ſpiritualis audacia animatur, ſ. ad bonorum aggreſsionem, quia breuiter ſpiritualis pẽtecoſte.i. ſpiritusſancti miſsio, facit in nobis omnia bona, & dat nobis omnia ſpiritualia dona, quia ſicut dicitur 1. ad Corinth. 12. Dominus operatur omnia in omnibus, vnicuiq; autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem.

De Scenophegia. *Cap. 62.*

1 SCENOPHEGIA erat fęſtum iudæorũ, quod dicebatur fęſtum tabernaculorũ, quod.ſ. fiebat in memoriã eius ꝙ in tabernaculis manſerãt qñ redierant de ægypto, & ideo ſenophegia a ſcenõ quod eſt tabernaculum, eſt dicta. Illud enim fęſtum in ſeptembri celebrabatur, vbi populus in tabernaculis virentiũ ramorũ arborũ exterius morabatur, & poma cedri in manib⁹ tenebãt, & ſic feſtũ ſcenophegiæ cũ lętitia faciebãt. Per illud feſtũ poſſum intelligere ſtatũ bonorũ religioſorũ, qui ꝓ certo iſtud feſtũ ſpũaliter vidẽtur peragere, & in mundo iſto in tabernaculis & non in domibus habitare. Tabernacula.n. ſunt habitationes mutabiles, & portabiles; domus aũt ſunt habitationes ſtabiles & immobiles. Iuſti igitur in tabernaculis dicũtur habitare, quia.ſ. manſionem durabilem hic ſe habere non meditãtur, imo quaſi ad tẽpus & in tranſitu in mundo commorari noſcuntur, dicentes cum apoſtolo illud ad Heb. 13. Non habemus hic ciuitatē ꝑmanẽtem, ſed futurã inquirimus. Recordari.n. debemus ꝙ partes noſtri, ſ. ſancti Apoſtoli & alij poſt egreſſum ægypti.i. peccati, in tabernaculis manſerunt, et nihil in mundo ſibi appropiauerunt, ſed vitam iſtam quaſi in tranſitu peregerunt.¶ Decima die Se-
2 ptẽbris erat apud hæbræos tria feſta, ſ. feſtum expiationis, afflictionis, & propitiationis. Illa.n. die altare cũ ſanguine ſemel in anno expiabatur, eadē die populus fuit afflictus ieiunando ꝓ vitulo adorato, & eadē die fuit populus lętatus de deo ſibi propitiato, ſicut dicitur Deuter. 16. & Exo. 32. Tale feſtũ eſt pœnitentia. Per iſtam.n. virtutē ſanguinis Chriſti, altare cordis noſtri expiatur, per iſtam mens de vitulo.i. de diabolo obedito & adorato affligitur atq; triſtatur, & per iſtam finaliter venia de peccatis & propitiatio reportatur.

De Enceniis. *Cap. 63.*

ENCENIA eſt noui tẽpli dedicatio. Quia tẽplũ 1
pluribus vicibus ſm plures reparitiones fuerat dedicatũ, ideo apud iudæos feſtum iſtud plurib⁹ in anno vicibus populus celebrabat. Dedicationis aũt feſtum adhuc tenet eccleſia. Qñ.n. epiſcopus eccleſiã cõſecrare ſeu dedicare diſponit, primo corpora mortuorũ de eccleſia eijcit, eccleſiã tandē circuit, aqua benedicta eã aſpgit, duplex alphabetũ, in pauimento trãſuerſaliter ſcribit, parietes criſmate vngit, & cruces plurimas ibi pingit, thymiama & ibus per quinq; partes altaria cõburit, & ipſum altare ornat & veſtit, & intus ſanctorũ reliq̃as includere conſueuit. Procul dubio tali modo videtur epiſcop⁹ noſter Chriſtus dedicare & ſibi cõſecrare tẽplũ ſuũ.i. aiam viri iuſti. Primo.n. ſolet de ea corpora mortua.i. peccata mortalia ꝑ confeſsionē eijcere, tandē ſolet eam per ſpiritualē viſitationem & inſpirationem circuire, & poſt ſolet eam aqua benedicta.i. lacrimarum profluuio aſpergere, duplex alphabetũ.i. notitiam duplicis teſtamenti in ea ſcribere, parietes mentis, ſ. intellectũ & voluntatem criſmate deuotionis vngere, & totã ipſam eccleſiam.i. totã aiam crucibus.i. crucis memoria & compaſsione ſignare, & altare cordis in quinq; partibus.i. in quinque ſenſibus ſpũalibus cum thure feruentis orationis per dilectionē & deuotionem accendere & cremare, & reliquias.i. exēpla ſanctorũ ibi ꝑ deuotionē includere, & perfectè memoriæ cõmendare. Sic igitur erit templũ noſtrum ſanctificatũ, & deo principaliter dedicatum, ſ. conſcientia, quę eſt templum & eccleſia dei patris, de quo dicitur illud 1. ad Corinthios. 3. Templum dei ſanctum eſt quod eſtis vos.

LIBER SEXTVS de materia & forma, igne & aere, & eorum impreſsionibus. Et primo de materia. *Cap. 1.*

MATERIA prima, eſt cum forma prin-
cipium oium rerum. Sic eſt tũ prout di- 1
cit Ariſtoteles 10. Metaphyſicę, ꝙ propria materia appropiat ſibi propriã formã. Vnde dicit ꝙ ſub vna forma eſt vna materia, & ſub pluribus plures. Sic procul dubio quælibet materia.i. quilibet eccleſiaſticus debet ſibi appropriare, applicare & vendicare certam & propriam formam.i. certum gradum, ſtatum, beneficiũ vel præbendam, in quo.ſ. maneat atq; viuat: ſic tamē ꝙ vna materia vnã habeat formã, & plures plures.i. ꝙ vnus eccleſiaſticus vnum habeat beneficium, & multi multa. Iob 41. Vna vni coniungitur. Matth. 20. Acceperunt ſingulos denarios. Quod potiſsimè verum debet eſſe de beneficijs curatis & dignitatibus, quia ſicut nunquã eſt dare ꝙ vna materia habeat plures formas ſubſtantiales, ſic nũquam debet eſſe ꝙ vn⁹ eccleſiaſtic⁹ habeat plura bñficia vel plures eccleſias parochiales. Veruntamē ſicut vna materia põt ſubeſſe vni formæ ſubſtãtiali, & cũ hoc plures habere formas accidẽtales, ſic vnus eccleſiaſticus põt bñ ſubeſſe beneficio curato tanq̃ ſubſtãtiali, & cũ hoc põt beneficia ſine cura, ſicut accidentalia poſſidere. Melius eſt tñ vt ſinguli ſingula habeant, dũ tñ ad ſuſtentationē ſtatus ſui ſufficiãt. Qđ bene figuratur Numeri 33. vbi præcipitur ꝙ plures latiores ſortes habeant, pauci vero angu-
ſtiores.¶ Dato ꝙ materia ſit in potentia ad oẽs formas, & nũc 2
ſub vna forma, nunc ſub alia naturaliter oportet eſſe: nunquã tamen illam eandem formam numero quam habet alia materia, ſibi vẽdicat vel aſſumit, vel ꝓꝑ ipſius appetitum alia materia nunquam propriam formam perdit. Vna.n. materia nunquam ſubtrahit alteri formam ſuã. Sic verè dato ꝙ homo ad habenda alia beneficia & officia ambiat & anhelet, nunquam tamen

debet appetere, quæ ab alijs occupãtor, oec cõtra illos machi
nari vel propter ipſum ſuis beneficijs ſpolient. Quod tñ eſt con
tra multos, qui qoocunq; modo hsbeant, etiam cũ alterius ꝑ-
iudicio, ounquã curaot, cooira illud Exod. 20. Nou concupi-
3 ſces rẽ ꝓximi tui. ¶ Materia prima erat io tali potentialitate, ꝙ
ois forma in ipſa poterat introduci, & ideo dicta fuit abyſſus
.i. aqua, quia. ſ. ſicut aqua eſt receptibilis ois coloris, ſic mate-
ria ois formę. Sic verè tanta eſt capacitas in aĩa & volũtate, ꝙ
ad modum materiæ oẽm formã virtualis ꝑfectionis, & more
aqoæ oẽm colorem boneſtę coouerſationis põt in ſe recipere
per agentis diuini impreſiooẽ, & etiam ecoooerſo formas om
oium malorum habituum interiorum, & prauorum actuũ ex-
teriorum per diabolicam operationem. Ideo dicitur Eccl. 36.
Oẽm maſculum excipiet mulier. Et ibidem. Oẽm eſcam mao-
4 ducabit venter. ¶ Materia qoaoto eſt ſubtilior & ſublimior, tao
to ad ſuſceptiooem formæ eſt abilior, quanto aũt eſt a oatura
cœleſti remotior, cõpactior & terreſtrior, tanto ad ſuſceptionẽ
impreſsionum formalium eſt debilior, vt dicit lib. de quinque
ſubſtantijs Sic qoanto aĩa & voluntas eſt ſubtilior ꝑ ſenſom &
diſcretionem, ſublimior ꝑ æternorũ contemplationem, tanto
ad ſuſceptionem formę, ſ. gratiæ & virtutũ, eſt naturaliter ma-
gis apta. Sed quãto eſt à cœlo remotior per terrenorũ amorẽ,
compactior per auaritiæ tenorem, terreſtrior ꝑ pigritiæ torpo
rem, tanto ad ſuſceptionem ſpũalium impreſsionum, ſ. gratiæ
diuinæ, naturaliter mious eſt apts. Et ideo religioſi & theolo-
gi qui celeſtia contẽplantur, plus ſunt apti gratiã recipere q̃ ſe
culares legiſtę, qui tantũ in tẽporalib' occupãtur. Et ideo dr̃ ꝙ
terra erat manis & vacua. Itẽ dr̃ ꝙ quãto aliqua res plus babet
de forma, minus aũt de conditionibus materiæ, tanto eſt nobi
lior & actualior. Sic q̃to qs plus habet de gratia & virtote, mi-
nus aũt de propria volontate, tanto apud deũ nobilior iudica-
5 catur. ¶ Secundũ Ariſtotelẽ materia, cauſa eſt diuiſionis & in-
diuiduationis io rebus. Vñ dicit 3. Metaphyſicę, ꝙ diuiſio ſpe
ciei per indioidua, eſt ſecundũ materiam, & non ſecundũ for-
mam. Res ẽt quæ multum habent de materia, & parum de foe
ma, multũ creſcunt, vt patet io arboribos. ſunt ẽt tales mioa
ſenſibiles. Vñ ẽt ſecundũ Auicenã: Oſſa parum babeot ſeoſibi
litatis, quia multũ habẽt materiæ & terreſtreitatis. Et ſicut dr̃
io libro de vnitate materiæ. Matteria eſt contraria & diſsimi-
lis vnitati. Sic verè in mundo iſto materia. i. diuitiæ & tẽpora-
lia ſunt caoſa diſſenſionis, cõtentioois & diuiſionis, qoia ſicut
dr̃ Gen. 13. Erat ſubſtantia eorũ nimia, & nequibant habitare
ſimul. Vñ materia cootraria eſt vnitati, quia verẽ dioitiæ ſuot
vnitati pacis & cõcordiæ inimicę. Res. n. i. boies qui moltũ ha
bent de materia diuitiarum, multum creſcont & eleuantur, ſ. p
ſuperbiæ vanitatem, & multum ſont inſeoſibiles per ignoran-
tiæ cæcitatem, & ꝑ compaſsionis duritiam & proteruitatem.
Vñ etiam diuites ſunt ſicut arbores ꝑ ſuperbiã eleuati, ſuot ſi-
cut oſſa per incõpaſsionem & duritiam ioſenſati, & hoc qoia
multum habent de materia diuitiarũ, parũ aũt de forma. ſ. gra-
6 tiæ & virtutũ. pſal. Ecce ipſi peccatores & abundantes in ſecu
lo obtinuerunt diuitias. ¶ Materia habet qoandam potentiam
inquietam, quia habet appetitum ad infioitas formas. Vñ ſi ſit
ſub vna, ſtatim appetit eſſe ſub alia, & hæc cauſa corruptionis
& deſtructionis rerum inferiorum, quia ſi materia eſſet coutẽ
ta forma ſua, nec aliam appeteret, ounquam mixtum corrũpe-
retur. Vñ ẽt corpora cœleſtia ratiooe huiuſmodi oullatenus cor
rumpuntur. Sic verè leues & inſtabiles & maximè eccleſiaſti-
ci ambitioſi appetuot omnes formas. i. oẽs ſtatus, dignitates, &
officia, & oĩa voluot tentare. Vñ ſi ſiot ſub vna forma. i. in ali-
qua religiooe vel ſtatu, vel eccleſiaſtica dignitate, noo ſunt cõ
tenti, imo ſtatim voluut eſſe ſub altera, & de ꝓbenda ad deca-
natũ, de ſtatu ad ſtatũ, de officio ad officiũ ſe cõuertũt, & hęc ẽ
cauſa ſine dubio quare ꝑ diuerſa vitia corrumpontur, & qua-
re ẽt mixtũ i quo ſunt. ſ. religio vel eccleſia ſua, multa patit de-
trimenta. Quod ſi more corporũ cœleſtiũ. i. virorũ iuſtorum
cõtenti eſſent gloria ſua, & ſederẽt in loco ſuo, corruptio pctõ
rũ in eis nõ veniret, & collegiũ eorum tribulationẽ ꝑ eos nõ
ſentiret, ſed quia quilibet oititur ad maiora, ideo corpus mix-
tũ eccleſiæ inuidijs & diſſeoſionibus diſsipatur, & ipſi ẽt a vir
tutum integritate ſoluuntur. Talibus. n. inquietis dr̃ Eſa. 57. In
moltitudine viæ tuæ laboraſti, oec dixiſti, quieſcã. Et ſicut ꝓ-
prium eſt materiæ ſubijci & ſuſcipere, & noo ſubijcere vel ſu-
ſcipi, ſic iſti deberẽt alijs ꝑ obedientiã ſubijci, & ab eis ſuſci-
pere regimen & doctinã, & oou econuerſo. Subijce humerum
7 tuum & porta cã. Eccl. 6. ¶ Scd̃m Ariſtotelẽ 10. metaphy. qli-
bet materia formam propriã ſibi oppropriat, & quanto ſobti-
lior & ſublimior, tanto formę nobilioris ſuſceptior. Sic volon-
tas cuiuſlibet naturaliter ad aliqđ propriũ inclinatur, qa milĩ
tes diligunt honores, mercatores diuitias, burgẽſes aũt & cle-
rici delicias amplectunť. Quidã volũt deũ, alij muodũ, qdam
ſciẽtias, alij lætitias, qa ſ̃m apoſtolũ 1. ad Corint. 7. Vnuſquiſq;
habet propriũ dooũ, alius ſic, & alius ſic. Et q̃to voluntas & ip
ſa aĩa eſt naturaliter melios diſpoſita, tãto ad formã oobiliorẽ
.i. ad officium nobili' iocliuať, qa diſpoſitio vniuſcoiuſque ad
aliqd certũ, vt ad agriculturam vel ſciẽtias & hmõi, nõ eſt niſi
ſ̃m diſpoſitiooẽ oaturalẽ ipſius materiæ. i. volũtatis. ¶ Materia 8
dr̃ iofinita, vel qa debilis eſt io iofinitum, vel qa habet appeti-
tom ad infinitas formas. Et iõ dicit Plato ꝙ materia fluit io in-
finitũ, niſi forma ſiſtat fluxum. Materia. o. eſt in potẽtia ad oẽs
formas, ſed non põt eſſe in actu niſi ſub vna. Et eſt in materia
potẽtia q̃dam actiua quæ eſt cõis formis cõtrarijs, vt frigido &
calido. vnde ſi ſit ſub vno cõtrario ſtatim appetit eſſe ſub alio.
Vnde nulla forma põt repelere oẽm appetitũ materiæ niſi for-
ma cœleſtis, quia q̃dto materia eſt ſub formis inferiorib', oũq̃
quieſcit appetitus ſous, imo de vna ad aliã variatur, ſed tũc qe
ſcit qñ ſub forma cœleſti ponit. Et hæc eſt ratio quare cęleſtia
nullatenus corrũpuotur, quia. ſ. forma cęleſtis replet oẽs ma-
terię appetitus. Sic verè voloutas humana propterea ꝙ eſt de-
bilis in iofioitum. i. habilis ad cõmittendum infinita peccata,
& qoia habet iofinitos appetitus & deſideria, (Quia multę co
gitationes verſantur in corde viri. Proue. 19.) põt dici propriè
infinita. Vnde Seneca. Hoc ignoro, ſi noſtra deſideria ſiot æter
oa, quia tempora finita ſunt noſtra aũt deſideria infinita. Nec
eſt aliqua forma ioferior. i. aliqua creata natura quæ appetitus
huius materiæ, ſ. voluntatis, valeat adimplere. Vnde quandiu
voluntas eſt ſub formis inferioribus. i. in amore rerom mũdia
lium & terrenarũ, nunq̃ quieſcit appetitus ſuus, ſicut patet do
ducendo de diuitib' delicioſis & ambitioſis, imo ſi ſit ſub vna
forma quã appetierat. i. ſi acquiſiuerit aliqood tẽporale quod
diu cupierat, nõ propter hoc quietatur, imo ſtatim appetit ha
bere aliã. i. acquirere alias res mũdanas. Et breuiter verum eſt
quod dr̃ Ezechie. 7. Aĩam ſuam non ſaturabunt, & ventres eo
rum noo implebuntur. Sed verè qoando materia volũtatis hu
manę ſpretis formis & rebus inferiorib' ipſi formę cęleſti deo
cooiungitur ꝑ amorem, tunc repletur ipſius appetit', quia ſe-
cundum Auguſtioum. Aĩam dei capacem, nihil minus deo re
plere põt. Et ideo materia i. volũtas humana fluit in infinitum
ꝑ diuerſos appetitus niſi forma, ſ. ipſe deus, ſui pręſentia ſiſtat
fluxum, quia Inquietum eſt cor meũ bone Ieſu, donec requie
ſcat in te, dicit Bern. Et ſicut materia per diuerſas alterationes
peruenit ad formam, qoam tamen faſtidit cum ſub ipſa fuerit
ſic homo per multos labores acquirit formam optatam, ſ. res
mundanas, a quibus, tamen non propter hoc ſatiatur, imo ip
ſas faſtidiens, de amore voios ad aliam variatur. Prouerb. 13.
Vult & nõ vult piger. Vel dic ꝙ forma cęleſtis eſt gloria æter
na, quæ perfectè ſatiat materiæ. i. aĩæ appetitum, forma vero ſe
cularis eſt terreoa opuleotentia, quæ nunquam poteſt ſatiare
animam. Allega vt ſupra.

De Forma. Cap. 2.

CVM forma ſecundom Ariſto. li. de quinq; ſub- 1
ſtantijs ſit lumen, pulchritudinem, eſſentiam &
ſignũ oĩbus tribuens, poſſumus dicere ꝙ ꝑ for-
mam quæ materiã perficit & informat, põt intel
ligi gloria ęterna vel prælat'. Nota ergo ꝙ quã-
to res plus habet de conditionibus formæ, min'
aũt de conditionibus materiæ, tãto nobilior, actualior & per-
fectior iodicatur, ſicut patet in igne. Quãto vero ecõuerſo pl'
habet de materiæ cõditionib', min' vero de formę ꝓprietati-
bus, tũc eſt ignobilior, groſsior, obſcurior, atq; peior. Sic verè
chariſsimi, hõ q̃to plus habet de cũditionibus formæ. i. aĩæ grẽ
& ſpũalis naturę min' vero de cõditionibus materiæ. i. carnis,
mũdi vel pcti, tãto ſpũaliter eſt melior, & apud deũ nobilior
atq; maior. Quãto vero ecõuerſo plus habet de materiæ con-
ditionib', ſ. de carnis vel mũdi vel bonũ terrenorũ infectioni-
b', minus vero de formalib' gratijs, ſciẽtijs & virtutibus, tãto
reputatur apđ deũ ignobilior atq; peior. Et ideo diuites & car
nales qui abũdant in conditionibus materiæ, & nõ formæ mo
dicę ſunt reputationis apđ deũ, quia ſicut dr̃ Luc. 16. Quod al
tum eſt apud hoĩes, abominabile eſt apud deum. Vel dic ꝙ
materia quæ eſt appetibilis oĩs formæ, eſt ꝓpria voluntas, for-

ma vero eſt gratia, obediẽtia, vel charitas, quia pro certo in ec
cleſia illi qui minus habẽt de materia propriç volũtatis, magis
verò de forma grẽ & virtutis, ſont nobiliores, & ecõuerſo. Di-
cat igitur talis hõ illud Matt.26. Veruntamen nõ ſicut ego vo-
2 lo, ſed ſicut tu. ¶ Quandiu forma mixti vnit & cõciliat ei' par-
tes, ipſum manet, & non corrumpitur, & econuerſo deficiente
conciliatione formæ, partes abinuicẽ ſeparãtur, & corrũpitur
ipſum mixtum. Sic quandiu in corpore mixto eccleſiæ religio
nis vel ẽt in aĩa, quæ de pluribus potentijs eſt compacta, forma
charitatis vnam partem. i. vnã pſonam alteri conciliat & adiũ-
git, ipſa eccleſia vel religio manet in vnitate & pace. Sed ſta-
tim vbi forma & charitas euaporat, & conciliatio concordiæ
deficit, tunc vna pars ab alia ſegregatur p diſſenſiones & par-
tialitates, & ſic corpus huiuſmodi neceſſario diſſipatur. Ideo
Chriſtus (Ioan.16.) ſummè voluit diſcipulos habere charitatẽ
& vnitatem &c. Et nota ẽt q eccleſia ſicut & corpus, cõſtat ex
diuerſis & contrarijs elementis. i. perſonis, quæ tñ ad conſtitu-
tionem mixti in vnũ conueniunt, mediante forma mixti, ſ. cha
3 ritate. ¶ Forma eſt qua differt aliquid ab aliquo, qua poſita res
ponitur, qua deſtructa nihil de rei ſubſtantia reperitur. Et eſt
forma ſecundum Ariſto. lumen vnicuiq;, pulchritudinem, ſi-
gnum & eſſentiam tribuens. Vñ in phyſico auditu dicit Ariſt.
q forma cũ materia eſt cauſa oium accidentiũ. Eſt aũt duplex
.ſ. accidentalis & ſubſtantialis. Sed accidentalis indiget forma
ſubſtantiali, quæ eſt cauſa formæ accidentalis, quæ non pficit
res, neq; facit eas. Et nulla forma eſt incorruptibilis niſi cœle
ſtis vel ſpũalis, q̃ ideo eſt incorruptiblis, quia replet oẽs mate-
riæ appetitus. Forma iſta eſt charitas, qua. ſ. materia. i. volun-
tas & aĩa informatur. & hæc eſt qua differt vnum ab alio, quia
ſm Auguſtinum, charitas eſt realis differentia qua filij gehen
nç a filijs eccleſiç diſtinguuntur. Hæc eſt ergo quæ rei. i. animæ
dat pulchritudinẽ conuerſationis, ſignum differentiæ & diſtin
ctionis, eſſentiam virtutis & perfectionis, & ideo deſtructa for
ma iſta, nihil de eſſe gratiæ vel rei ſubſtantia reperitur, quia ſe-
cundũ apſm 1. ad Corinth. 13. Charitatem aũt non habeã, ni-
hil ſum. Et ideo forma in materia. i. charitas & gratia in volun
tate, eſt cauſa oium accidentium. ſ. oium bonorum & virtutũ.
Eſt aũt duplex forma i. duplex dilectio & charitas, ſ. acciden-
talis, & hæc eſt amor & affectio naturalis. Item ſubſtãtialis, &
hæc eſt gratia & charitas gratuita. Et ſicut forma accidentalis
indiget ſubſtantiali, & ſine ea nihil valet, ſic verè charitate gra
tuita indiget amor & affectio naturalis, alias poſſet dici illud
ad Gal.4. Æmulãtur vos, ſed non bene. Et Lu.6. Peccatores di
ligentes ſe diligũt, ſ. dilectione naturali. Vñ forma ſubſtantialis
cauſa eſt accidentalis, quia charitas gratuita debet aliam regu
lare, & ſicut cauſa affectũ perficere & complere. Vñ forma ac-
cidentalis. i. affectio naturalis, non perficit res. i. aĩas & conſciẽ
tias, nec eas complet, quia nis cõpletio virtualis eſt ab amore
4 gratuito, non naturali. ¶ Secundum q forma nobilior debet in
materia introduci, ipſa materia debet aptari primitus & com
pleri. Vnde ſi de terra debeat fieri ignis, neceſſe eſt vt materia
ſubtilietur, & primitus diſponatur. Sic quia audientes prædi-
cationem habent per eius influentiam & doctrinam recipere
formam ignis, & ipſum ſanctum ſpiritum, p quem cor caleſcit
& ignitur, ideo neceſſe eſt q primitus per gratiã diſponantur,
vt ſic de terra. i. de corde terreo & auaro efficiat ignis. cor cha-
ritatis incendijs inflãmatum. Vñ Ezech.11. Spiritum nouũ tri-
buã in viſcerib' illorum, & auferam cor lapideum de carne eo
rum &c. Ezech.11. & 36. ¶ Talis eſt differentia inter bonũ præ
5 latum & malum ſicut inter formam cçleſtem & elementarem.
Forma. n. cœleſtis replet oẽs appetitus & vacuitates materiæ
quam informat, & ideo tale compoſitum non corrumpitur. Sic
bonus prælatus oẽs defectus & vacuitates eccleſiæ ſuæ debet
rigore iuſtitiæ complere, & ſic eius religio minimè corrumpe
tur, quæ eſt quaſi corpus cõpoſitum, ſ. ex diuerſis perſonis. Et
ſicut talis cçleſtis forma partes compoſiti ita conciliat & con-
cordat, q vna non agit in aliam conſumendo (vnde non ſunt
ibi contrariæ qualitates) ſic prælatus in religione debet cõcor
diã generare, & iras & diſcordias extirpare &c. Itẽ ſicut virtu-
te talis formç oia elemẽtaria ſenſibilia & vegetabilia proficiũt,
ſicut arbores & huiuſmodi, & eius ẽt virtute ſm philoſophũ
in terra generantur aurũ & argentũ & lapides prçcioſi, ſic exẽ
plo, doctrina & virtutib' prælatorũ ſeculares debent grã vege
tari, & doctrina ſenſificari, & in terrenis & cupidis generari au
rum rutilans charitatis, argentũ candens caſtitatis, & precioſi
6 lapides gratiæ & virtutis. ¶ Itẽ quanto forma eſt a conditioni-
bus materiæ magis ſeparata, tanto eſt actualior & nobilior, pa
tet in angelis. Sic prælatus angelicus quanto virtutibus & mo-
ribus alios præcellit, tanto nobilior debet dici. ¶ Item in cor- 7
pore quãto plus eſt de materia, tanto minus inuenitur de for-
ma. Sic in hoie vel religione quanto plus abundãt diuitiæ ma
teriales, tanto minus inuenitur ibi de diſcretione & ſcientia & 8
gratia, quæ ſunt formç ſpũales. ¶ Forma elementaris non ter-
minat materiæ appetitus, & ideo in corporibus elementaribus
contrariæ qualitates, quarum actionibus & paſſionib' ſemper
eſt corruptibilis quo ad potentiam, & multotiẽs corrumpitur
quo ad actum. Sic quia verè malus prælatus neſcit mot' & ap-
petitus ſubditorum mediante iuſtitia reprimere & terminare,
ideo per contrarietates iræ & inuidiæ corp' illud in quo eſt. i.
eccleſia vel patria ſibi ſubiecta, diſcordijs, iniurijs & inuidijs
diſſipatur. Et ſicut quandiu forma mixti partes cõciliat & con
cordat, corpus eſt integrum, & econuerſo, ſic ſtante bono præ
lato ſtant ſubditi, & cadẽte eo ẽt cadunt ipſi. Figura 1. Re. vlti.
de Saule qui interfectus a ſeipſo, armigerũ ſuũ ad ſimiles pro-
uocauit. ¶ Forma ſm Ariſt. ſe habet per modum viri, quia ſicut 9
vir põt plures fçminas impregnare, ſic forma plures materias
informare. Sic ẽt & prælatus põt plures ſubditos &c. ¶ For- 10
ma eſt duplex. ſ. accidentalis & ſubſtantialis. Sed ſubſtantialis
dat eſſe & pfectionem rei, nec eſt ita corruptibilis ſicut accidẽ
talis. Et eſt forma materiæ manifeſtatiua, quia nunquã videtur
materia niſi p formã fuerit informata. Sic duplex eſt aiç forma
.ſ. accidentalis, & hæc eſt gratia, & ſubſtantialis, & hæc eſt glo
ria. Et dr̃ gratia forma accidentalis, eo q in hac vita de facili
corrumpatur, ſed gloria eſt forma ſubſtatialis, quia ſemel ha-
bita nunquam perpetuo põt perdi. Et ideo iſta dat eſſe & pfe
ctionem rei. i. aiæ, quia quouſq; ipſa p gloriam informetur, nũ-
quam pfecta propriè põt dici, quia ſemp eſt in potentia facili
ad cadendũ. Eccleſ.9. Neſcit hõ vtrum amore vel odio dignus
ſit. Et ideo forma dr̃ materiæ manifeſtatiua, quia virtutes & me
rita materiæ. i. ipſius aiæ in patria manifeſtat, quia ſm merita
aiæ ipſi a deo gloria largietur, & ſic per gloriam apparentem
virtutum quantitas apparebit. ad Colo.3. Cum Chriſtus appa
ruerit, vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.

De Elementis. Cap. 3.

CVm elementa ſint diuerſarum & contrariarum qua- 1
litatum, ſ. aqua, ignis, aer & terra, iſtud eſt verum
q nunquam quieſcunt a ſuo motu & actu', & nun-
quam etiam ceſſant ſibi inuicem cõtrariari. vnum
.n. in aliud ſemp vult agere, ipſum corrumpere & alterare, &
in ſui naturã conuertere & mutare. Sic verè boni nunquã ceſ-
ſant a motibus & actibus virtuoſis, & intantum charitatiuè ſe
diligunt, q prædicando, docendo, & alias proficiendo, alij in
alios ſemp agũt, & ſic alios in ſeipſos per verã dilectionẽ con-
uertunt, quia. ſ. amor qui transformat amantem in amatũ, cu-
pit ẽt amatum in amãtẽ mutãri, vt de diuerſis & cõtrarijs fiat
idem, iuxta Senecam, qui dicit q ille qui verus amicus eſt, eſt
quaſi alter idem. Vel illa poſſunt dici contra malos, qui cum
inter ſe ſint contrarij & diuerſi p odiũ, inuidiam & rancorem,
nunq̃ ceſſant alter alterum corrodere & impugnare, & vnus
contra alium machinari, & aliorum ſubſtantiam temporalem
in ſuam p rapinam & auaritiã cõmutare. Prouer.13. Inter ſu- 2
perbos ſemp ſunt iurgia. ¶ Seneca de naturalibus quæſtionib'
li.3. volens probare q aqua quãq; fit ex terra, dicit q oia elemẽ
ta alternatim mutant. Nã de terra aqua fit, & ecõuerſo, de aere
ignis, & de igne aer, q fit p intenſionẽ & remiſſionẽ elemento-
rum, & maximè quia (vt ait) non eſt modo dare elementũ ſim
plex, imo oia inuicem ſunt pmixta. qđ patet quia aer & vẽt',
aqua, & calor & ignis, ſunt intra terrã, terreiq; vapores ignei
& aquei ſunt in aere, & ſic de alijs. & ideo vt ait idẽ ibidẽ oia
in oibus ſunt, & oia ex oibus fiunt, & oium elemẽtorum alter-
ni recurſus ſunt, & quicquid alteri perierit, in alterum tranſit.
& ſic concludit q terra quæ alijs elementis eſt ſolidior, in aq̃
põt tranſire, & maximè, quia aquæ naturaliter eſt coniũcta, &
etiam admixta, & ideo (inquit) facilior eſt trãſitus, quia illis in
quæ trãſeundum eſt, iam mixta eſt. Et breuiter, nullum eſt ita
vile rude & groſſum elementũ, quin poſſit conuerti in magis
nobile p rarefactionẽ & purificationẽ, nec ita nobile quin poſ
ſit cõuerti in minus nobile & vile p condẽſationẽ & remiſſio
nem. Iſta poſſunt exponi de bonis, quia pcul dubio nullus debet
inueniri hodie ita ſecularis & ſimplex, & ita p ſolitudinẽ im-
permixt', quin alijs p charitatẽ & amicitiam ſit cõiũct', oia. n.

debent

debent eſſe in oībus ꝑ mutuam charitatem Ezech.1. Erat ro-
ta in medio rotæ. Et ideo oīa debent fieri ea oībus per alternā
conformitatem, quia.ſ.alterni debent eſſe recurſus appetituū
humanorum, vt.ſ.hō conditiones aliorum induat, & in alios ſe
commutet,ſ.vel proſperis congaudendo, vel in aduerſis con-
dolendo, vel in bonis moribus imitādo, vt ſic ſm doctrinā apo
ſtoli ad Rom.12. Gaudeamus cū gaudētibus, fleamus cū flen-
tibus, ſicut ipſe de ſeipſo dicit 1.ad Corint.9. Oībus oīa factus
ſum. Vel iſta poſſunt allegari ꝙ in mundo, dū durat miſera vita
præſens, non eſt aliquid ſtabile, oīa.n.ſunt mutabilia, quia bo-
na, poſſunt fieri mala, & econtrario mala bona. Nō.n. eſt ita no
bile elementum.i.ita ſancta ꝑſona, quin poſſit deteriorari, & in
vilem pctōrem deo permittēte mutari. ꝑꝑ quod 1.ad Corin.10.
dicit apoſtolus. Qui ſtat, videat ne cadat. Nec eſt aliqs ita pec
cator vel vilis, quin poſſit deo operante fieri ſanctus, & nobi-
lis, quia ſicut dr̄ Matth.3. Potens eſt deus de lapidibus ſuſcita-
re filios Abraę. Et potiſſimè talis mutatio eſt facilis ꝑꝑ mutuā
permiationē. Boni.n. malis, terra aquis, & econtrario mali bo-
nis, & aqua terris ſunt admiati, & ideo facile eſt ꝙ alij in alios
permutētur 1.Reg.10. Mutaberis in virum alterum. Vel pōt ēt
dici de republica, in qua quicquid alteri perit, in alterū trāſit,
& nunquam vnus aliquid perdit, quin alius illud lucretur. Et
ideo quantū res publica in vno perdente deprimitur, tantū in
lucrāte alio releuatur. Oia.n.ea oībus fiunt, quia oīa quæ ſunt
de alijs ad alios tranſeunt, & oīa mundi bona aliena fuerūt, &
aliena erunt. Thre.5. Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, do
mus noſtræ ad extraneos. ¶ Elementum dicitur res minima &
3 ſimplex, non quod in ſe partes non habeat, ſed quia non habet
partes ſpecie differentes, q̄a quælibet pars ignis eſt ignis, non
autē ſic de mixto, vt eſt metallum, quia alia pars terra, alia aer,
& huiuſmodi. Sic eſſe debet de communitate Chriſtiana, quia
debet eſſe minima ꝑ humilitatem, ſimplex ēt per vnitatē. Vn-
de parſa parte.i.chriſtianus a Chriſtiano non debet differre,
ſed per charitatem & amorem debet alter alteri conuenire &
ſe vnus alij cōformare. Sap.7. Sum quidem hō mortalis, ſimilis
alijs hoībus &c. ¶ Elementa contraria & cōtrariè agentia ſunt
4 in corpore, & ibi ꝑ cęli & ſtellarum influentiam adunantur, &
ad concordiam reuocantur. Sic in corpore eccleſiæ ſunt diuer
ſa & cōtraria elementa.i.perſonę diuerſę moribus atq; lingua,
ſed tn̄ ibi coadunātur ꝑ fidei vnitatē, & cōcordātur ꝑ charita-
tis glutinoſitatē, & hoc eſt ꝑ cęli.i.Chriſti, & ſtellarū.i. ſancto
rū & ēt ꝑ bonorū prælatorū influentiā & virtutē, q̄bus mediā-
tibus vnus alteri non repugnant in eccleſiæ vnitate 1. Macha.
8. Oēs obediunt vni, & zelus & inuidia non eſt inter eos. ¶ In-
5 ter elementa licet terra & aqua ſint a motu primi mobilis alie
na, & licet per eius influentiam non moueatur, & maximè ter
ra, tn̄ non ceſſant a motu generationis, quia mare piſces gene-
rat, terra aūt animalia, plantas & lapides nutrit. Et breuiter li-
cet ſint ocioſa quo ad motum, nō tn̄ ſunt vacua quo ad fructū.
Sic licet viri deuoti & cōtemplatiui ſint a primi mobilis Chrī
ſti motibus.i.ab ipſius duris pęnitentiæ operibus diſſimiles &
alieni, nunquā tn̄ a motu interiori generationis, ſ.cōtēplatio-
nis & deuotionis quieſcunt, q̄a breuiter licet ſint ocioſi quātū
ad motū.i.quantū ad diuerſorū bonorū operū executionē, quę
pertinent ad actiuā, nunq̄ tn̄ ſunt ocioſi quo ad fructū & quo
ad cogitatuū, internorū & affectionū productionē, nec ēt quo
ad ornatū.i.quo ad exteriorē apparentiā & conuerſationē, quę
pertinēt ad actiuā & contemplatiuā. ¶ Licet elementa ſint in ſe
6 diuerſa & cōtraria, & virtute & nobilitate differentia, nunquā
tn̄ eſt aliquod elementum ita nobile vel virtuoſum, q̄n conue
niat cum aliquo ignobili in aliqua qualitate. Vn̄ cū ſint aliqua
elemēta nobilia.ſ.ignis & aer, & aliqua ignobilia, ſ.aqua & ter
ra, tn̄ ignis cū terra cōuenit in ſiccitate, licet differat in frigidi-
tate. Aer ēt conuenit cū aqua in humiditate, licet differat in ca
liditate. Inter elemēta ēt nobilia eſt differētia, q̄a ignis eſt ſic-
cus, aer eſt humid'. Et inter ignobilia ſimiliter, q̄a aqua eſt hu-
mida, terra ſicca. Sic in mundo & eccleſia ſunt diuerſa vel cō-
traria elementa, ſ.boni & mali, qui ſunt contrarij quantum ad
conditiones, & contrariè agunt quantum ad virtutes & ope-
rationes. Non eſt tn̄ ita nobile vel notabile elementū.i. non eſt
ita virtuoſus, bonus & iuſtus, quin cōueniat cū ignobilibus.i.
cū malis peccatoribus in aliqua qualitate vel cōditione. Vnde
ēt ignis.i.viri rigidi, iuſti & charitatiui, cōueniūt cū terra.i.cū
cupidis terreis & auaris, ſ.in ſiccitate incōpaſſionis, quia mul-
ti ſunt ita rigidi ꝙ nullius miſerentur. Aer ēt.i.viri cōtemplati
ui & deuoti, cōueniūt cum aqua.i.cum luxurioſis & flexibili-
bus, & hoc in humilitate.i.naturali cōpaſſione & pietate, quia
vt cōiter luxurioſi ſunt cæteris pctōribus miſericordiores. Et
ſic breuiter nullus eſt ita bonus, quin in aliquo cū malis con-
ueniat, nec ita malus quin in aliquo bonis ſit ſimilis & confor
mis, & ad minus licet differāt in moribus, tn̄ ſunt ſimiles in na-
tura. Similis ero altiſſimo. Eſa.14. ¶ Duo ſunt elemēta naturæ no- 7
bilioris & purioris, & ſubſtātiæ leuioris, ſ.aer & ignis, quę ha-
bēt motū a centro ad circunferentiā, & ineſt eis nobilitas ratio
ne vicinitatis quā habēt ad corpus cęleſte & ſtellas, quia.ſ.vir
tus cęleſtis primo influit ſuꝑ ſpherā ignis & aeris, quam ſuper
alia corpora. Et ideo illa duo elementa ſunt velociora quo ad
motū, ſublimiora quo ad ſitū, virtuoſiora quo ad actū, puriora
quo ad ſubſtantiā, magis ꝑſpicua quo ad formā. Alia aūt duo
elemēta, ſ.terra & aqua, ſunt inferiora, habētia.ſ. motū ſuum a
circūferentia ad cētrū, & ſunt cæteris groſſiora, materialiora,
magiſq; cōpacta & obtuſa, plus habētia de materia, q̄ de for-
ma, & ꝑꝑ ſummā elōgationē a prima ſphera, motui primi mo
bilis nō ſunt ita obediētia, & maximè terra, quia.ſ.cæteris oib'
ſm magis & min' ſe mouētibus, nō mouetur. Sic verè in mū-
do iſto ſunt duo genera elemētorū.i.hoium, ſ.boni & mali. Sed
boni ſunt ſicut ignis ꝑ ardorē charitatis, ſicut aer ꝑ ſplēdorem
honeſtatis. Mali ſunt ſicut aqua ꝑꝑ frigus indeuotionis, & ſi-
cut terra per ſiccitatē & duritiā incōpaſſionis. In his ergo eſt
differentia, q̄a prima duo elementa, ſ.boni, ſunt naturæ nobi-
lis & puræ, q̄a cū ſint vicini primæ ſpheræ & ſtellis.i. Chriſto
& ſanctis & angelis ꝑ amorē & virtuoſitatē, ideo ab iſto cœlo
& ſtellis.i.a deo & ſanctis ſuis, maiorē influentiā recipiunt gra
tiarum, & nobilitatē inde contrahūt ſpūalem. Deuter.33. Qui
appropinquāt pedibus eius, accipient de doctrina eius. Quia
virtus cęleſtis, ſ.influentia dei & ſanctorū, primo influit ſuper
iſta elementa.i.ſuꝑ iuſtos, magis quam ſuꝑ alia quæ ſunt ab eo
ſemota per peccatum. Hiere.32. Tibi.n.competit, quia prior
es. Et ēt iſtis mediantibus influit ſuper infima elementa, ſ.pec-
catores, per eorum prædicationem, & huiuſmodi. Ruth.3. Ex-
tende pallium tuū ſuper famulam tuam, quia propinqu' es. Et
iſta elementa.ſ.ſcti, ſunt velociora quo ad motum operationis.
In oībus operib' tuis eſto velox. Eccl.31. Item ſublimiora quo
ad ſitum contemplationis, quia cōuerſatio eorū in cęlis eſt. ad
Philip.3. Perſpicua quo ad formā honeſtatis. Fulgebūt iuſti ſi-
cut ſol. Matth.13. Puriora quo ad ſubſtātia caſtitatis. Thobiæ
3. Mundā ſeruaui aīam meam. Et ideo habent motū ſuū a cen-
tro ad circunferentiā, quia motus appetitus & affectio eorūdē
eſt ab his infimis ad ſuprema, ꝑ erectionē voluntatis. Eze.10.
Eleuauerūt cherubin alas ſuas. Sed alia elementa vilia, ſ.pecca
tores, habēt motum contrariū, quia mouentur deſcendendo a
circunferentia.i.a deo & ſuperis, ad centrum.i. ad mūdialia &
terrena &c. Explica. Ideo de vtriſq; dr̄ in pſal. Aſcendūt mō-
tes, & deſcendunt cāpi. Et ideo iſta elemēta.ſ. peccatores, ſunt
groſſa ꝑ ruditatem, ſpiſſa & obtuſa ꝑ ignorātiæ obſcuritatem,
cōpacta per tenacitatem, plus habentia de materia propriarū
voluntatum & affectionū, quàm de forma gratiæ & virtutum,
& a prima ſphera.i.ipſo deo ſunt ꝑ peccatū totaliter elongati,
& ideo motui eius nō obediunt.i.eius inſpirationibus & pręce
ptis, & ſpecialiter terra i.terreni & cupidi ſunt totaliter immo
biles ꝑ duritiam, quia nō poſſunt moueri de malo ſtatu in bo-
nū, niſi forte ꝑ miraculū diuinū, vel ꝑ tonitruū timoris dei.
vn̄. Fundaſti terram ſuꝑ ſtabilitatē ſuā, non inclinabitur. Nam
ſicut dato ꝙ terra moueat̄ in terremotu, ſolet tn̄ cito plus qe-
ſcere ſicut ante, ſic terreni licet qn̄q; in terremotu timoris di-
uini moueāt & cogitēt de ſalute, ſtatim tn̄ ad imobilitatē obſti
nationis priſtinę reuertunt. vn̄ i pſ. dr̄ Terra tremuit, & qeuit.

De Igne. Cap 4.

CVm ignis ſit nobiliſſimum elemētum, virtutem 5
habet mirabiliter ſui diffuſiuam. In oībus enim
reb' occultè latet ignis, ſicut manifeſtè videtur
cum duo ſolida corpora inuicē collidūtur, exin-
de.n.ſolet ignis egredi, qui tamē ibi credebatur
minime occultari. Sic verè deus inuiſibiliter eſt
in omnibus &c. ſicut ſupra de deo. Vel pōt dici de igne chari-
tatis, ſ.ſpiritusſancti, vel diuini amoris, qui in multis eſt, in qui
bus non creditur eſſe, qui tn̄, ſi eſſet neceſſe, & pro ſuſtinenda
fide oporteret colliſionē pati, ibidē clariſſimè appareret, ſicut
apparuit in beato Bonifacio. Quia verè multi ſunt qui vident̄
duri peccatores & frigidi, qui tn̄ ꝑ fide eſſent parati mortē pa-
ti. Sapien.5. Ignis in aqua valebat ſupra virtutē ſuam. Expone

2 ſicut de calce infra. lib. 11.&c.¶ Ignis habet virtutem metal-
lorum purgatiuam & a robigine mũdatiuã, humorũ crudorũ
in corpore digeſtiuã, fructuũ maturatiuã, & ſuijpſius in rebus
oibus diffuſiuam, & inferiorum eleuatiuã. Sic ignis verbi dei
aias à peccatorũ rubigine depurat & mũdificat, humores cru-
dos & conſcientias induratas & carnales digerit & mollificat,
fructum ẽt bonorũ operũ pficit & maturat, & rebus omnibus
.i. in oium auditorum auribus ſe deſluit et cõicat, & ſic ipſos ab
inferioribus & mondanis ad ſuperiora eleuat, & ad cęleſtium
amorem attrahit & inaltat. iõ. pſal. Ignitũ eloquiũ tuũ & Pro-
uer. 30. Ois ſermo dei ignitus &c. Hiere. 23. Verba mea quaſi
ignis (dicit dñs) & quaſi malleus conterens petrã. & Hier. 20.
Factus eſt in corde meo quaſi ignis eſtuãs &c. Iſta oĩa poſſunt
3 dici de bono prælato, prædicatore & confeſſore. ¶ Ignis quo-
dãmodo dr̃ immẽſurabilis & infinit⁹, ſicut in Dionyſij deſcri-
ptione patet, vt habes. §. 4. Et hoc quia virtus ei⁹ creſcit in in-
finitum, ſi inueniat materiam in quam agat. Itẽ ignis eſt mobi-
lis, qa mouet ſe & alia, & a nullo mouet̃. Itẽ dicit ibidẽ ꝙ ignis
eſt clarus, manifeſtus, diſcernens, diſtinguens, & hoc ſm̃ com
mẽtatorẽ, ibidẽ, qa habet virtutẽ ſui & aliorũ manifeſtatiuam,
quia ſe manifeſtando, oĩa alia manifeſtat. Itẽ naturã habet reno
uatiuã, qa oĩa veteraſcũt, deficiũt & antiquantur, quæ virtute
ignea nõ ſeruant̃, vt patet in illis in quib⁹ calor deficit natura-
lis. Ideo dr̃ Dionyſio, naturæ cuſtos. Itẽ ignis virtutẽ habet im
mutatiuã, qa materiã in quã agit, ipſam conſumendo, cõmutat
in naturã propriã & cõuertit. Ideo dr̃ a Dionyſio immutatiu⁹,
& cõprehenſiuus. Itẽ hẽt naturã ſuijpſius cõicatiuã, & ſuę na
turæ in oib⁹ rebus diffuſiuã, qa. ſ. ignis inuiſibiliter in rebus oi-
bus eſt incluſus, & eis immediatiſſimẽ eſt cõiunct⁹. Et ſm̃ phi
loſophos triplex ignis ſpecies eſt diſtincta, ſ. ignis lux, vt eſt in
ꝓpria ſphera. Ignis flãma, vt eſt in materia aerea. Ignis carbo,
vt eſt in materia terreſtri. Talis ignis eſt charitas, qa materia in
quã agit, ſ. ipſe deus q̃ diligitur, eſt infinitus, & iõ dicit̃ infinita.
Dicitur ẽt mobilis, quia oĩa ſe participãtia mouet ad bona ope
ra faciẽda. Alias ẽt virtutes mouet & excitat ad act⁹ ſuos. Hæc
eſt igitur ignis clar⁹ & manifeſtus, qa amor more ignis ſe ne-
ſcit celare, q̃n per act⁹ exteri⁹ declaretur, quia ſicut dicit Gre.
Amor dei nũq̃ eſt otioſus, operatur. n. magna ſi eſt, ſi vero ope
ri renuit, amor nõ eſt. Nũqd. n. põt abſcõdere hõ ignẽ in ſinu,
vt veſtimenta eius nõ ardeãt? Proue. 6. Et iõ dicitur diſtinguẽs
& diſcernens, quia per iſtum charitatis ignẽ diſcernuntur, di-
ſtinguũtur & cognoſcũtur filij diaboli, a dei filijs, ſm̃ Auguſt.
Iſte ẽt ignis eſt renouatiuus, qa charitas aiam virtutib⁹ & gra-
tijs renouat. Et dicitur naturę cuſtos, quia per charitatem alię
virtutes in eſſe debito cõſeruantur, & ſine charitate, corruptio
ne peccati oĩa bona moralia corrũpuntur. Cuſtodit. n. domin⁹
diligentes ſe, & vias peccatorum diſperdet. Hæc ẽt habet virtu
tem immutatiuã, quia materiam ſuam conuertit in propriã na-
turam, in quantum amantem conuertit & effigiat in amatum.
Et ideo põt dici immutatiua & cõprehenſiua. vñ pſal. Mutabis
eos & mutabuntur. Hęc habet naturã cõicatiuã & diffuſiuam,
quia. ſ. charitas nõ tm̃ in corde proprio in quo eſt, imo in oĩbus
reb⁹ alijs ſe diffundit, vt alia in deo diligat, alia propter deum.
ad Rom. 5. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris &c. Hu-
ius aũt ignis, ſ. charitatis, eſt triplex ſpecies, ſ. ignis lux in pro-
pria natura, hæc eſt charitas qua deus diligitur. Item ignis flã-
ma in materia aeris ſatis propinqua & conſimili, hæc eſt chari-
ritas qua amicus amatur. Item ignis carbo in materia terreſtri
& penitus diſſimili, hæc eſt charitas qua diligit̃ inimicus. De-
ſcripſi ergo eã tibi tripliciter. Prou. 22. quia funiculus triplex
4 difficile rũpitur. Eccl. 4. Vide alia de deo ſupra. ¶ Ignis a Dio-
nyſio c. 2. de angelica Hierarchia deſcribitur ſic. Ignis eſt cor-
pus ſenſibile, oibus rebus. ſ. corporalibus longẽ ſubtilius, & ꝓ-
pter hoc, effectũ ſui diſſimilẽ cunctis alijs demõſtrat. Ignis. n.
in oĩbus & per oĩa dare ſe venit, & ab oĩbus nõ remouetur. Eſt
tñ occultus incognitus, immẽſurabilis, inuiſibilis, quodammõ
in corpore potens ad actionem propriã, mobilis, tradens ſe cum
oibus quoquo modo approximãtibus, mouens vniuerſa ſe par
ticipantia, renouatiuus oium, naturæ cuſtos, illuminatiuus cir
cumuelatis ſplendoribus, clarus, diſcernens, diſtinguens, &
reſiliens deorſum, clam ſemetipſum paſcens, ac ſurſum mo-
uens, acore means excelſus, non recipiens ignominiam mino
rationis, ſemper motiuus, comprehenſiuus & immutatiuus,
in ſe reuertens, potenter actiuus. Iſtæ proprietates ignis per
oĩa competũt Deo Chriſto, ſpũiſancto, vel ẽt viro iuſto. Ignis
. n. dicitur excelſus, quia põdere carens ſublime quærit, & cun-
ctis alijs corporalibus ſupeminet. Sic Chriſtus carens ponde-
re terrenorum & quærẽs ſublimia æternorum (quia ſemp fuit
pauperrimus) nũc ſupeſt oib⁹ creaturis, qa excelſus ſuper oẽs
gentes dñs. Vel põt dici de bonis & ſpũalib⁹ pauperibus, q̃ qa
terrenorum vel vitiorũ põdere caruerũt, iõ ſurſum ad cęleſtia
hic mẽtaliter, tãdẽ vero pſonaliter aſcenderũt 2. ad Corint. 8.
Altiſſima paupertas eorũ abundauit in diuitias. Item ignis dr̃
quodãmodo incorporeus & naturę ſpũali proximus, quia pp
ſubſtãtiæ ſuæ puritatem & ſubtilitatẽ vr̃ eſſe medius inter cor
poralia & ſpũalia. Vñ inquantum appropinquat ſuperioribus,
incorporeus põt dici. Sic verẽ Chriſtus voluit eſſe medius in-
ter ſpũalia (. ſ. deum & angelos) et corporalia, ſ. hoies. Vñ inquã
tũ appropinquat ſuperioribus. ſ. quantũ ad diuinitatem incor-
poreus eſt, ſed inquãtũ appropinquat ad inferiora. i. ad hoies,
verẽ corporeus eſt, quia cũ hoibus eſt hõ, ſicut cum deo deus.
Mediator dei & hoium hõ Chriſtus Ieſus 1. ad Tim. 2. Vel põt
dici de bono prælato, qui debet eſſe p caſtitatem & innocẽtiã
puriſſimus, & inter deum & populũ medius, vt. ſ. apud deum
orationibus agat cauſam populi, apud populum vero prædica
tione & correctione agat cauſam dei. Deutero. 5. Ego aũt ſeq-
ſter & medius fui inter vos & deũ. Item ignis dicitur immen-
ſurabilis, quia virtus eius creſcit in infinitũ, ſi materiã inueniat
quã incendat. Sic verẽ magn⁹ dñs noſter, & magna virtus ei⁹,
& magnitudinis eius non eſt finis. Vel põt dici de charitate, q̃
quanto plus accenditur, tanto plus inuenit quod ametur. Eccl.
28. Scd̃m ligna ſiluæ exardeſcit ignis. Vel põt dici de rigore iu
ſtitiæ, quæ debet creſcere in infinitum, ſi ligna inueniat delicto
rum. Allega. vt ſupra. Item ignis habet naturam occultiorem,
quia in ſua natura non videtur, nec ſenſu percipitur, imo ẽt qd
ſit realiter, via cognoſcitur intellectu, niſi forte cum alij mate
riæ coniungitur & vnitur, vt in carbone vel flãma. Sic verẽ eſ-
ſentia diuina, nec ſenſu, nec intellectu põt plenẽ cognoſci, quia
lucem habitat inacceſſibilẽ 1. ad Timo. 6. poſſumus. n. intellige
re quis eſt & qualis, ſed nunquã quid eſt. ideo dr̃ Eſa. 45. Verẽ
tu es deus abſconditus. Tñ q̃n iſte ignis fuit incorporatus per
beatam incarnationem materiæ terreſtri, ſ. humanitati noſtrę,
tunc quodammodo fuit viſibilis Baruch 3. Poſtea in terris vi-
ſus eſt &c. Vel põt dici de iuſto, qui ſe debet per humilitatẽ oc
cultare, vt vix ab alijs cognoſcatur, niſi forte per opera. quãdo
. ſ. per actionem alicuius boni operis terreni, velut alicui groſ-
ſę materiæ rerum temporalium miſceatur. pſal. Non erat qui
cognoſceret me. Item ignis dr̃ mobilis, quia in ipſo eſt princi-
piũ motus, & mouet ſe & alia, & a nullo mouetur. Sic Chriſt⁹
ad modum mobilis ſe habet deſcendendo & aſcendendo, & in
mundo cõuerſando. Vñ ẽt primo ſe mouit, ſ. per bona opera, &
deinde alios, docendo, inſpirando, & exemplum dando, quia
ipſe cępit facere & docere. Act. 1. Et ideo dicitur ignis clarus
& illuminatiuus, quia Chriſtus claritate vitæ ex doctrinæ mũ
dum illuſtrauit. Sed ſplendor ſuus dicitur circumuelatus, qa
radij doctrinæ euangelicę quos emiſit, circumuelati ſunt ęnig-
matibus & figuris. Ignis ẽt acutẽ means dicitur, quia propter
ſuæ virtutis acutiem ſubintrat & penetrat vniuerſa. Sic deus
corpora oĩa eſſentialiter penetrat & ſubintrat, quod verum eſt
& principaliter, & potentialiter, & eſſentialiter. Ideo dr̃ Eccl.
24. Penetrabo inferiores partes terrę, & inſpiciam oẽs dormiẽ
tes, & illuminabo oẽs ſperantes in dño. Vel dic ẽt ꝙ per inſpi-
rationes penetrat corda dura, vt patet in Paulo. Act. 9. vel etiã
in triduo & morte, quo terram vſq; ad inferos penetrauit, vbi
ſperantes in domino. ſ. ſctõs pr̃es miſericorditer viſitauit. Vel
põt dici de pręlato vel prędicatore, qui ad hoc ꝙ alios moueat
docendo, debet primo eſſe mobilis bene operando, & ſic ipſos
illuminare poterit & docere, conuertere penetrare & circum-
uelare, mouere & monere, acuteq; circumſpicere, & meare, vr̃
ẽt acutẽ reprehendere vel punire. Allega vt ſupra Item ignis
habet virtutẽ inferiorum ad ſuperiora attractiuam, quia ma-
teriam in quam agit, rareſaciẽdo diſſoluit, et ſic ſua violentia
ſurſum trahit, & ideo dicitur deorſum paſcens, ſurſum trahẽs.
Sic Chriſtus materiam ſuã in quam egit. i. naturam humanam
quam deorſum paſcendo aſſumpſit, tandem in aſcẽſione ad ſu
periora attraxit. Vnde ẽt ſicut ignis dr̃ reſiliẽs, quia peracto of
ficio ſuo reſilit in ſeipſum, ſic Chriſtus peracto officio redem-
ptionis humanę, in ſeipſum reſilijt aſcendendo. Tps eſt inquit
vt reuertar ad eũ qui miſit me Iho. 16. Vel inferiora trahit ad
ſuperiora, inquantũ primo agit in aiam, ipſam rareſaciendo,
& p inſpirationes & gratias diſponẽdo, q̃ tãdẽ ad cęleſtia ele-
uat mũdũ contẽnẽdo, cęlũ cõtẽplãdo, & exaltat gloriã tribuẽ-
do.

do Ioan.12.Cum exaltatus fuero a terra,oĩa traham ad meip-
ſum.Quod ẽt pertinet ad prælatum & prædicatorem , qui de-
bent deorſum ſubditos paſcere , & ipſos monitionibus & cor-
rectionibus,ſurſum ad amorem æternorum trahere & leuare.
Itẽ ignis habet naturam ſuipſius diffuſiuam. Sic verè Chriſt⁹
per diuerſa beneficia in creaturis oĩbus ſe diffundit,ipſas con-
ſeruando in eſſe,& maximè in hoĩbus,& ideo dr̃ q̃ per oĩa da-
re ſe venit,& naturæ cuſtos,quia Chriſt⁹ ſe dedit pro oĩbus.ſ.
ſupplicijs & tormẽtis,& hoc ſine ſui diminutione facit & de-
trimento, & ideo dr̃ nõ recipiens ignominiam minorationis,
quia ſicut dicitur Eccl.42.Neq; adiectũ ẽ neq; minuitur,neq;
eget alicuius conſilio. Vel põt dici de prælato,qui debet eſſe na
turæ.i.patriæ & eccleſię cuſtos,& ſe debet in oẽs.docẽdo,& be
neficia dando diffundere,& per oĩa ſe dare,maximè pauperib⁹
per pietatem,impijs per ſeueritatem,iuſtis p æquitatem,oĩbus
p charitatem.Hiere.12.Dedi dilectam aĩam meam . Et hoc tñ
debet facere ſine minoratione virtutum,vt.ſ.cũ alijs proficiat,
ſibi non noceat. Item ignis habet virtutem ſuipſius cum alio
corpore immediatiſsimè cõiunctiuam,vt patet in carbone vel
ferro ignito , vbi propter ſubtilitatem ſuæ ſubſtantiæ cuilibet
parti illius corporis eſt coniunctus. Sic deus quantũ ad eſſen-
tiam cũ rebus eſt vnitus,& in eis abſcõdit⁹ & incluſus,ſed ſpe-
cialiter per beatã incarnationẽ cũ ferro & cum carbone.i.cum
humano corpore ſe viuiit . Vel põt dici de corde humano,qd̃
cũ alijs ſe debet p charitatẽ immediatiſsimè cõiungere & vni-
re.Act.4.Multitudinis credentium erat cor vnum . Ideo p oĩa
5 bõ dr̃.Deus noſter ignis conſumens eſt,Deut.4.¶ Ignis habet
vim purgatiuam,quæ metalla,quæ non põt conſumere,mũdi-
ficat & depurat,ſed ligna conſumptibilia attenuat & cõſumit.
Sic ignis inferni paleas & ligna.i.peccatores damnatos cruciat
& conſumit,ſed metalla.i.pęnitentes & cum gratia decedẽtes
cũ ipſos nequeat cõſumere,in purgatorio purificat & emũdat.
Figura Numeri 31.vbi ferrum,æs & ſtãnum,plumbum, aurũ
& argentum p flammas ignia purgata ſunt. & quæ nõ potuerẽ
ignẽ ſuſtinere,aqua expiationis ſunt & sãctificata.Sic fortes in
tribulationibus purgant̃,ſed ſimplices dei mĩa ſupportant &c.
Expone. Vñ Eſa.48.Excuxi te, ſed non quaſi argentũ elegi te
in camino paupertatis.De damnatis aũt dr̃ Hier.6.In igne cõ-
ſumptum eſt plumbum &c.Matt.3.Paleas aũt comburet igne
inextinguibili &c.Vel iſta poſſunt dici de igne pręſentium tri
bulationum,in quo boni purificantur & corriguntur, mali ve
ro affliguntur & puniuntur , & p deſperationem cõſumunt̃&
peiorantur.Ezechi.15.De igne egredietur, & ignis conſumet
eos. De igne tribulationis vel purgatorij egrediet̃.ſ boni,ignis
vero.i.tribulationis vel inferni conſumet eos,videlicet pecca-
6 tores.¶ Ignis ſemp appetit ſuper aerem eſſe,ſed ſi infra per vio
lentiam detinetur,paulatim in mollem aerem euaneſcit,ſecun
dum Iſidorum.Sic verè iuſtus hõ ſup aerem nebuloſum.i.ſup
mundi negotia vſque ad cęleſtium contemplationem cupit ſe
multipliciter eleuare,& ideo ſi per aliquam mollitiem in iſtis
inferioribus.ſ.in mundanis negotijs detinetur , tunc paulatim
in mollem aerem euaneſcit.i.in naturã fluxibilem & variabilẽ,
vtpotè ad delicta.Sap.2.Spũs diffundetur tãquã mollis aer. Et
vide ſupra de calore.¶ Flamma eſt materia ignea,in ſubſtantia
7 aerea,quæ pp ſubſtãtiæ puritatẽ & ſubtilitatem & ſimilitudi
nem quã habet cũ ſphera ignis,de facili ignitur,& in naturam
igneã cõmutatur.Et ſecundũ q̃ materia aeris eſt purior,tanto
flãma eſt lucidior,& econuerſo:ſi materia ſit turbida & fumo
ſa,tũc obſcurã & turbidã reddit lucẽ.In motu eſt continuo,&
nunq̃ penitus requieſcit.Sic qñ materia aerea.i.cõſcientia,ſ.p-
ſpicua eſt ab oĩbus vitijs & depurata,tũc q.a ſpherę ignis amo-
ris,ſ.ipſi deo eſt cõſimilis,& vicina,iõ tunc de facili per amorẽ
inflãmatur,& in naturã igneã.i.in ipſius dei ſimilitudinẽ tranſ
formatur 2 ad Corinth.3. Nos aũt reuelata facie gloriam dñi
ſpeculantes,in eandem imaginẽ transformamur. Et quanto ma
teria.i.cõſcientia fuerit purior,& innocẽtior, tanto flãma eain
de creata,ſ.amor & operatio exterior vel examplum,erit luci-
dior,& pulchrior apparebit. Si aũt ſit turbida p iracundiã, fu
moſa per malarum cogitationum redundantiam, obſcura per
ignorantiam,tunc pro certo lucem exemplorum & exterioris
operationis & amoris redit turbidam & obſcuram,& ſic ſem-
per eſt in motu diuerſarum cogitationũ. vñ Iob 20. Variæ co-
8 gitationes ſuccedunt ſibi,& mẽs in diuerſa rapitur . ¶ Flamma
tenebroſa illuminat abdita,prodit viã,& viæ offendicula am-
bulãtib⁹ oſtẽdit.Sic verbũ dei tenebroſa corda p ignorantiã,il
luminat & illuſtrat p veritatẽ,ab dita ẽt.i. abſcõditas demonũ
inſidias hoĩb⁹ manifeſtat,& abdita prodit in lucẽ.& ſic vię p̃-
ſentis vitæ offendicula , & peccatorum nocumẽta notificat &
declarat. ¶ Flãma ſm Marti.tortuosè & anfractuosè mouetur 9
per aerem, & ideo ſm poetica figmenta vulcanus, id eſt ignis
in terram proiect⁹,claudus fuit,quia.ſ.tortuosè nõ directè in-
cedit,ſed ad ſiniſtram & dextram tendit anfractuosè. Sic verè
charitas non tantũ extẽdit ſe directè ante ſe.ſ.ad deũ.imo & ad
dexterã.i.ad amicos,& ad ſiniſtrã.i. ad inimicos vndiq; ſe extẽ
dit,vt amicos in deum,& inimicos diligat pp deũ. Et ideo vul
can⁹ in terrã cadẽs.i.ipſa charitas à cęlo vſq; ad terrã veniẽs ,
claudus fuit:quia vir charitatiuus claudicando diligit vnum-
quẽq;.Figura Gen.32.de Iacob ab angelo claudicato. Vel dic
q̃ flãma eſt auarus,qui ſemp claudicat p falſitatem,& nunquã
in actibus,contractibus & proceſsibus directò vadit,ſed a dex
tris & a ſiniſtris rapit & accipit alienũ , tam bonos quã malos,
& tam amicos q̃ inimicos inuoluens. Eze.1. Nubes magna,&
ignis inuoluens.Et ſicut flamma fortior eſt & ardentior in ſua
extremitate,ſic cupidus auarior eſt in ſua ſenectute.Et ſicut flã
ma ſemper nititur ſurſum tẽdere,& anfractuosè incedens vide
tur vias aſcẽſus quęrere,ſic auarus & ambitioſus ſemp quærit
vt ſurſum ad dignitates & officia aſcendat,& ideo p anfractuo
ſas & indirectas vias aſcenſum ſuũ inquirit multipliciter & p-
curat. Vñ Canti.3. Surgam & circuibo ciuitatem , & quæram
quem diligit aĩa mea. Vel dic q̃ talis eſt vir cõtẽplatiuus qui.ſ.
anfractuosè p diuerſas conſiderationes in deũ ſurgit,& de cõ-
ſideratione creaturarum ad creatoris cognitionem tendit.ad
Ro.1.Inuiſibilia dei p ea quæ facta ſunt,intellecta cõſpiciunt̃.
Vñ Eſa.14. Aſcẽdã in cęlũ &c.¶ Flãma eſt materia ignea in ſub 10
ſtãtia aerea. Nã pp vicinitatẽ aeris ad ſpherã ignis,& ipſi⁹ pu-
ritatẽ,de facili ignit̃.Mouetur aũt flãma naturaliter ſurſum,&
ex oĩ parte in acutũ tendens in extremitate & fine ſui fortior
& acutior & clarior reperitur,& iõ materiã ſibi in extremita-
te appoſitam incendit faciliter & inflãmat. Motu continuo mo
uetur,nec aliqñ quieſcit.Locum ſupiorem quærere ſatagit, &
materiã in quã agit,ad ſupiora eleuat & educit , & ex partium
ſuarũ colliſione mutua ſonum gignit . Sic iuſtus quia per imi-
tationem ſuorũ operum vicinus eſt & propinquus ipſius ignis
.i.eius qui ignis cõſumẽs dr̃(Deuter.4.)ideo p amoris incẽdiũ
faciliter inflãmatur.Iſte eſt in motu continuo per bonorũ ope
rũ conſequentiã. Motus ſuus ſemp eſt ſurſum p æternorũ deſi
derium & appetentiã,& ideo locũ ſuperiorẽ quærere non de-
ſiſtit p iugem perſeuerantiã. vñ ad Coloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt
quærite,non quæ ſuper terrã iuxta illud apoſtoli ad Phil.3.Se-
quor aũt ſi quo modo cõprehẽdã . Et ex oĩ parte ſui.i.ex oĩbus
ſuis affectionibus & motib⁹,ſurſum in acutum.i. in virtutũ py
ramidem ſemper de virtute in virtutem erigitur, & ideo in ex
tremitate ſui,ſcilicet ſenectute,calidior,& per charitatem acu
tior, & per bonorum operũ velocitatem celerior reperitur .
tunc ẽt cæteros plus accendit per documentorum & exemplo
rum dationem,& ea ſe ſonum gignit per gratiarũ actionem,&
per diuinæ laudis pręđicationem, Act.2.Factus eſt repente de
cęlo ſonus.¶ Flãma ardẽtior & fortior eſt in extremitate.ſic & 11
tu debes in vitæ tuæ extremitate & ſenectute eſſe ardentior di
ligendo,& fortior operando. Cum.n.infirmor tũc fortior ſum
2.ad Corinth. 12.Ideo Iohel.3.Infirmus dicat , quia ergo for-
tis ſum.¶ Flamma a vento modico incẽditur & augetur , ſed a 12
vento forti & vehementi extinguitur , & totaliter diſsipatur.
Sic ignis charitatis & virtutis modico vento tentationis & tri
bulationis accenditur & augetur:ſed cum fortis & vehemen-
tis tentatio irruerit,tunc neceſſario diſsipatur, niſi forte p dei
adiutorium tueatur. Figura 3.Reg.19.vbi poſt auram leuẽ ſe-
quutus eſt ſpiritus fortis, conterens petras &c.

De Fumo. Cap. 5.

F VMVS vapor eſt ex partibus materiæ ſubtilio- 1
ribus & humidioribus reſolutus. Diuerſificatur
aũt fumus ſecundum conditionem materiæ de
qua manat, & ſic dico q̃ inuenit̃ duplex fumus
purus.ſ.& impurus,odoroſus & fœtidus . Fu-
mus.n.fœtidus & amarus viſum lędit, cerebrum
& ſpiritũ aĩalem turbat,& ſenſum grauat. Vñ ſm cõmentato-
rẽ de aĩalibus,fum⁹ candelę extinctę intantũ grauat equã præ
gnantẽ,q̃ ſi eũ ſenſerit,facere cogitur abortiuũ. Lędit ẽt accipi
trem,& alias prædę aues . Fumus autem ex rebus aromaticis
reſolutus ſenſui olfactus eſt delectabilis & amicus, ſpirituum
cordis & capitis ſeparatiuus , reumatis & ventris fluxus

reſtrictiuus & deſiccatiuus,venenorum contrariatiuus, & fu-
gatiuus reptilium,neruorum cõfortatiuus , & pororum aper-
tiu⁹.Sic eſt rectè de bona & de mala fama,quia verè malũ exẽ-
plum & mala fama qſi in naribus .i. in auribus alicuius ſubin-
trat,viſum contẽplationis lędit ſenſum ẽt & cerebri imagina-
tionem grauat,& equam prægnantem.i. hoĩes ſimplices bono
propoſito prægnantes facit abortire,inquãtum per mali e ſem-
pli datioẽ impeditur ne fętus boni operis procreetur, & ma-
ximè fumus candelę.i.pſonę eccleſiaſticę(quæ.ſ.habet alios il
luſtrare)qñ extinguuntur per peccatum,quia ſcm Bern.pecca-
tum principis tantis obeſt,quantis præeſt. Accipitres ẽt clari
viſus.i.viros contemplatiuos,fumus infamiæ aliorũ lędit.Eſa.
6.A voce clamantis.i.diffamãtis,domus impleta eſt fumo.E cõ
tra aũt fumus bonus bonæ famę,boni exempli & bonorum vir
tutum,qui ex ſpeciebus aromaticis .i. ex virtuoſis hoĩbus ex-
halatur , talis dico eſt olfactui ſpũali.i.auditui delectabilis, &
amicos,niſi forte p inuidiam ſit inſectus, quia.ſ. mali nũquam
volunt bonam famã de alijs adorare,ſed boni ſic,quia vnguen
to & odoribus delectatur cor.Prou.27.Hic ergo in odoratib⁹
ſpũs ad miſſos.i.gratias & dona reparat,fluxum ẽt rheumatis.i.
gulæ & vẽtris & luxurię ingluuiẽ obſtruit & reſtringit,& tem
perat, inquãtum.ſ. aliorum exẽplorũ & famã peccator ſentiẽs
& odorãs,ſe corrigit & refrenat, & ẽt venenoſorum reptiliũ.i.
morſus detractorum & ipſorum punctionum & diffamationũ
totaliter fugat, & ſic ceruos.i. viros ſpirituales , vbi eſt ſenſus
bonę operationis,ędificat & confortat.Ideo Cant.3.Aſcendit
per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus . Et Cantic.4.
Odor vnguẽtorũ tuorũ ſup oĩa aromata. ¶ Fum⁹ eſt vapor ex
ſubtilioribus & humidioribus partibus materiæ reſolutus vi
2 caloris , habens graues partes mixtas cum leuibus, ex quibus
obſcuritatem contrahit,& fętorem ex groſſitie etiam materię
contrahit,cuius acumine oculos amaricat , & lachrymas pro-
uocat & educit.Et eſt fumus vſq; ad intima penetratiu⁹,& po
rorum obſtructorũ apertiuus & venenoſorum reptiliũ fuga-
tiuus.Talis eſt fumus pœnitentiæ vel contritionis, qui ex par-
tibus terreſtribus, ſ.ex ipſis peccatis reſoluitur & emanat per
virtutẽ caloris charitatis, vel per inſpirationẽ diuinã, & iõ ha
bet partes leues.i. ſpem miſericordiæ diuinæ mixtas cum gra-
uibus.i.cũ timore dei,& ex hoc contrahit obſcuritatem igno-
rantiæ,quia neſcit hõ vtrum amore vel odio dignus ſit, Eccle.
9.Item fœtorem,ſ.proprię diſplicentiæ. Vnde propter amari-
tudinem remorſus conſcientiæ, qui ibi eſt: oculos mentis & ẽt
carnis pũgit,& ſic lachrymas extrahit & educit.Eſaiæ 16. Ine
briabo te lachrima mea.Fumus ergo contritionis vſq; ad inti-
ma penetrat per peccatorum recordationem,poros aperit per
oris cõfeſſionem,venenoſa fugat per malarum cogitationum
repreſſionem,ſpiritus cordis capitis reparat per gratiarum &
virtutum reſtaurationem,rheumatis & ventris fluxum reſtrin
git per deliciarum & voluptatum abdicationem . Et ſicut fu-
mus ex igne procedit , & ipſum antequam aliquando appareat,
manifeſtat,ſic compunctio de igne interioris charitatis ema-
nat,& ibi eſſe oſtendit.Et ſicut fumus obſcuritatem in aere fa
cit,ſic contritio in conſcientia per ſui agitationem,ſtatus pro-
prij ignorantiæ inducit.Ideo Baruch 6.Nigrę ſunt facies eo-
rum a fumo qui in domo fit.Vel ſi vis dic q̄ iſte fumus ſignifi-
cat conſiderationem infernalium tormentorũ,qui.ſ. oculis mẽ
tis appoſitus,& in aere conſcientiæ immiſſus,& ab igne infer-
3 nali præambulatiuè emiſſus , facit omnia ſupradicta . ¶ Fumus
poſt ortum ſuum cito perit,& in aere euaneſcit . Fum⁹ ẽt ex ci
bis & potibus & humoribus melãcholicis generatus, & ad ce
rebrum eleuatus,timorem generat in melancholicis, furorem
in phręneticis,obliuionem in obliuioſis,& deſipientiam in le-
targicis; ſenſus & motus & rationis priuationem in epilepti-
cis.Fumus ẽt terræ & maris ſuperi⁹ attractus , aerem inficit &
condenſat,nubes & nebulas generat,& ventis & tẽpeſtatibus
fomentum & materiam adminiſtrat, radios ẽt ſolares interci-
pit,& aerem obtenebrat & obfuſcat.Talis eſt fumus mũdi ꝓ-
ſperitatis,quia cito poſt ortum ſuum deficit & pertrãſit, & ma
ximè fum⁹ proſperitatis ex prauis humoribus & diuitijs inde-
bitis generatus , & in peccatis & vitijs a congregatus. Timo-
rem.n.deſperationis facit,furorem iracundiæ excitat, obliuio-
nẽ dei generat,& deſipientiã ſuijpſius cauſat, motus bonę ope
rationis & ſenſus deuotionis priuationẽ inducit , & hoc in me
lancholicis,phreneticis &c.i in diuerſis generibus hoĩum pec
catorum. Item fumus proſperitatis a terra.i. a diuitijs & deli-
cijs attractus,aerẽ conſcientię per auaritiam & luxuriam infi-
cit,nebulam malarũ cogitationũ ibi gignit, & nubes ignoran-
tiæ facit,& ventis & turbinibus, diſcordijs & litibus & diuer-
ſis criminibus fomẽtũ & auxilium præbet & tribuit , radios ſo
lares.i.diuinas inſpirationes interſecat , & aerem cõſcientiæ p
ignorantias & errores obtenebrat & obfuſcat. Baruch vbi ſu-
pra.Nigrę ſunt &c.ſicut.§.e.& vide ibi,vel dic totum de ſuper
bia.¶ Fumus vt ait Greg.domos denigrat & inficit, & in parie 4
tibus fuliginem generat & nutrit,loca anguloſa quærit, in qui
bus infectionis veſtigia derelinquit. Fumus de ſtomacho ad
caput procedens,ſomnum efficit,& ſenſus exteriores ligat , &
timorem in melancholicis ſubinducit &c. p oĩa ſicut.§. præce
denti.Sic peccatum domum conſcientię p errores obtenebrat
& inquinat,& fuliginem amaram,remorſuum & pũctionũ ge-
nerat,& loca anguloſa.i.abſcõdita & non aperta quærit & dili
git & procurat,quia peccata ſemp quærũt fieri in occultis, q̄a
qui malè agit,odit lucem.Ioan.3.Sed contrarium eſt de verita
te,quia veritas non quærit angulos.Poſt ſe aũt veſtigia dereliu
quit,quia poſt peccatum remanet conſcientiæ remorſus & in-
fectio,mala conſuetudo & inclinatio,conuerſationis & hone-
ſtatis daſtructio,cęterorum hmõi,quę ſunt veſtigia præceden
tium peccatorum . Fumus ẽt iſte ſomnum pigritiæ efficit ſen-
ſum inſuper diſcretionis ligat, & motum bonę operationis im 5
pedit atq; tollit.¶ Fumus altè aſcendendo euaneſcit.ſic ſuper-
bia.dic ſicut infra.§.ſequenti.Fumus ẽt ex corporis humorib⁹
generatus.i.ſuperbia,ex ſanguinis & generis nobilitate proce
dens.Dic per oĩa ſicut ſupra de proprietate.Item fumus.i. ſup
bia ex terra.i.ex diuitijs & aqua.i.ex delicijs &c. Dic ſicut ibi-
dem.pſal.Deficiẽtes quemadmodum fumus deficient. ¶ Fum⁹ 6
(ſecundũ glo.Can.ibi. Virgula fumi)cito moritur poſtquã ori
tur.quãtoq; magis aſcenderit, tanto amplius euaneſcit.a vẽto
mouetur & diſpgitur,& per vẽtum vndiq; circũfertur.Sic vi-
ta humana poſt ortum & natiuitatẽ cito p mortẽ deficit & ab-
ſcedit,quia licet in præſenti tempore altè aſcendat ad ſeculi di
gnitates,tñ adueniẽte mortis turbine,ſubito & totaliter euane
ſcit,& a vento aduerſitatis & vanitatis mundanæ continuè di
ſpergitur & mouet̃,& quanto magis creuerit,tãto amplius an
nullatur, tanto morti & defectui proximatur.Iaco.4. Quid.n.
eſt vita veſtra?vapor eſt &c.Et Sap.2.dr̃.Fumus & flatus eſt in
naribus noſtris.Sequitur.Spũs diſſoluetur tanq̄ mollis aer , &
trãſiet vita nr̃a tanq̄ veſtigiũ nubis, & tãq̄ nebula diſſoluetur,
& Sap.5.Nos aũt nati continuo deſinim⁹ eſſe.¶ Fumus in prin
cipio eſt gracilis,ſed tãdẽ ſuperius dilatat̃. & eſt proprietas fu
mi,ſemp moueri,& ſemper ſurſum aſcẽdere vel leuari. Sic hõ
iuſtus hic inferius paruus eſt & gracilis per humilitatẽ & pau
pertatẽ,ſurſum vero in paradiſo dilatabitur per æternam fęlici
tatem.Eſa.60.Mirabit̃ & dilatabitur cor tuũ . Iſte aũt vult ſem
per moueri bene operando,& ſemper vult ſurſum aſcendere-
cœleſtia affectando & contemplando.Et iden cum admiratio-
ne de beata virgine dicitur Canticorum 3. Quæ eſt iſta quæ
aſcendit per deſertum,ſicut virgula fumi ex aromatibus myr-
rhę & thuris?Et aduerte hic quod dicit Ioſephus,q̄.ſ.antiqui-
tus fumus in lege antiqua qui aſcendebat de turibulo ſacer-
dotis ſacrificantis,ſi directè aſcenderet,erat ſignũ q̄ ſacrificiũ
erat acceptum,& oratio exaudita.ſi vero anfractuosè ſurgeret
tunc contrarij ſignum erat. Sic verè qñ mens hominis directè
ſurgit ad deum,ſignũ eſt q̄ a deo acceptatur.Si verò circũqua
que ad mundana lateraliter erigitur tunc verè ſignum eſt q̄ a
deo reprobatur . Vel põt dici q̄ fumus eſt oratio, quæ directè
tendens ad deum,acceptatur & impetrat, anfractuosè vero va
cillans,& cor ad vanas cogitationes deflectens,a deo nihil re-
portat.Ideo Apoc.8.Aſcendit fumus incenſorum de orationi
bus ſanctorum,de manu angeli coram deo . Et ſicut fumus il-
luc vadit quo ventus eum impellit , ſic iuſtus illuc mentaliter
tendit,vbi flatus ſancti ſpũs ipſum ducit.pſ.Spiritus tuus bon⁹
deducet in terram rectam .Et ſicut bonus fumus multas habet
bonas proprietates &c. Vide ſupra.§.s.¶ Fumus quanto plus 7
aſcendit,tanto minus habet de ſoliditate,& tanto amplius eua
neſcit.Sic ſuperbi quanto plus inaltantur,& promouentur,tã-
to per vanitatẽ & ſuperbiam amplius ventilantur,& ventis &
vanitatibus agitantur,& tanto facilius euaneſcẽtes deficiũt,&
per mortẽ & infortuniũ citius dilabũtur. pſ. Deficientes quẽ-
admodum fumus deficient.Et ſicut fumus ſemp tendit ad illã
partem ad quam ipſum ventus impellit,ſic taliũ mẽtes ſemper
illuc flectunt̃ vbi a vento vanitatis vel a ſuggeſtione diabolica
agitant̃. Et ſicut fumus a vento portat̃(& inde eſt q̄ per fumũ
a qua parte vẽt⁹ proueniat declaratur.) ſic viri vani & fumoſi
toti

toti a vento vanitatis & inanis gloriæ poſsidētur, & ad quan-
cunque partem loquendo vel operando ſe mouerint ſemper
ipſos ventus vanitatis & inanis gloriæ comitatur. Iob 2. Vir
vanus in ſuperbiam erigitur &c.

De Carbone. Cap. 6.

1 CARBO eſt ignis in terreſtri materia incorpo-
ratꝰ & cōtra naturā propriā inferiꝰ detētꝰ & al-
ligatus. Vnū autē valde eſt notabile & mirabile
in carbone: q.a.ſ. cū extinctus fuerit, vix aut nū-
quā ꝑpetuo cōputreſcit, dato ꝙ nullā habet ſoli
ditatē firmitatis: imo facillimē cōfringat. Virtu
te.n. ignis tota eius humiditas eſt conſumpta, & iō ſublato hu-
more, putrefactionis materia eſt ſublata. Et inde eſt ꝙ caput co
lūnę i terra infigēdę, ſolet cōburi, vt ſic in terra vł aqua nō poſ
ſit putreſieri vel corrūpi. Sub lapidibus etiā qui fiunt termini
terrarū, carbones ponunt, vt locꝰ ille ꝑ carbonū indiciū per-
petuo cognoſcatur. Iſta poſsit allegari de viris bonis, in qui-
bꝰ ignis interior charitatis, & ignis exterior aduerſitatis, totū
humorē carnalitatis cōſumpſit, & eos ꝑ paupertatē & pœni-
tentiā & abſtinētiā penitus deſiccauit, quia procul dubio tales
quāuis per benignitatē ſint teneri, & cito ad votū frangibiles,
ſunt tñ in bono ſtabiles, & ad perſeuerādum durabiles atq; for
tes. Chriſtus ergo illos quos columnas eccleſiæ voluit facere. ſ.
Apoſtolos, martyres & confeſſores, per quos. ſ. voluit termi-
nos mundi & eccleſiæ, peccati & grǣ, miſerię & gloriæ, culpæ
& pœnæ diuidere & diſtinguere, primo voluit per aduerſitatē
& charitatē exterius & interius cōburere, vt ſic facti carbones
poſſent diutius permanere, & in perpetuā memoriā ſequacibꝰ
ſignū eſſe. Sap. 3. Iuſti aūt in perpetuo viuent. Quod de beato
Laurentio & alijs apparuit, quos dei prouidentia igne crema-
ri permiſit, & ſic ipſorū memoriā perpetuo reſeruauit. Eze. 1.
Similitudo animaliū quaſi carbonū ignis ardentiū &c. Vel po-
teſt dici de malis, qui igne charitatis & humanę grę ſpoliati, &
per peccata denigrati, durant in mundo & viuunt vltra debi-
tum, & ſunt in ſcandalum plurimorū. Eccl. 7. Impius longo vi
uit tempore ſuper terram. Vel poteſt dici contra damnatos,
qui igne vitæ præſentis extincti, & in inferno nigri & hiſpidi
effecti, perpetuo non poſſunt deficere, imo ibi ſine morte ne-
ceſſe habent perpetuo permanere. pſal. Laborabit in æternum,
& viuet adhuc in finem. Vel poteſt dici contra malos, qui ęſti-
matione ſua ſe putant immortales, & nunquam credunt defi-
2 cere ſeu mori. ¶ In carbone ſubſtātialis humiditas totaliter eſt
conſumpta per ignis violentiam præcedentis, & ideo quia
vix eſt ibi ſufficiens glutinum quo partes inuicem coniungan-
tur, carbo de facili frangitur, & in puluerem redigitur & mu-
tatur. Et licet extinctus fuerit, tamē quia ſole partes terreſtres
remanent, ideo propter dominiū ſiccitatis iterato de facili rei-
gnitur. Sic verè in auaris propter violentiā ignis cupiditatis &
auaritiæ, humiditas deuotionis & cōpaſsionis totaliter eſt cō-
ſumpta. & ideo quia nō habent aliquod glutinū grǣ charitatis,
quo partes inuicem cōiungantur, de facili franguntur per pec
catum, & in minutiſsimos pulueres diuerſorū peccatorū & cri
minū commutantur, quia ex quo aliquis perdidit humidum ra
dicale charitatis, grǣ & cōpaſsionis, ille certè de facili ad vo-
luntatē diaboli delinquit, & per deſperationem frangitur atq;
perit. Et licet per gratiam a peccati incendio aliquotiens extra
hatur, tñ propter dominium ſiccitatis, & duritiæ & impietatis,
de facile igne cupiditatis reignitur, & iterū ad auaritiā reuerti
tur & mutatur. Oſeæ 10. Vitula docta diligit triturā. Vnde Za-
cha. 3. Eritis ſicut torris erutus de igne &c. quia breuiter iſtud
eſt verum de omni vitio quo quis aliquando fuerit accenſus,
ꝙ faciliter recidit in idipſum. Vel iſta poſſunt dici contra ira-
cundos, qui quia glutino grǣ & charitatis carent, per impatiē-
tiam faciliter franguntur. Eſaiæ 46. Fracta ſunt ſimulachra eo
rum. Vel iſta dic contra luxurioſos, in quibus ignis concupi-
ſcentiæ humorem deuotionis conſumit, & ideo diabolus per
3 tentationes faciliter eos frangit. ¶ Carbo acutiſsimum habet
ignem. vnde ſui acumine & violentia ferrum in ſe durißimum
reſoluit, digerit & emollit, & ad fabricam & malleationem ha
bilitat & diſponit. Sic prædicator ignem verbi dei acutiſsimū
in ſe gerit, quo ferrum. i. peccatores ferreos atque duros dige-
rit & diſſoluit per contritionem, & mollit per compaſsionem,
& ſic ad malleationem tribulationum ſuſcipiendam habilitat
& diſponit. Vel poteſt dici ꝙ carbo eſt prælatus rigidus & ſęue
rus, qui contra ferrum. i. contra peccatores frigidos & obſtina
tos debet vti acutiſsimo igne correctionis &c. ſicut ſupra pſal.
Sagittę potentis acutę cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic ꝙ
iſte eſt Chriſtus, qui eſt carbo ex igne & ex ligno. i. ex diuinita
te & humanitate conſtans, cuius. ſ. ignis rigor iſte erū in iudicio
ita acutus, ꝙ ferreos peccatores in inferno deſtruet & conſu-
met. pſal. Cadent ſuper eos carbones in ignem deijcies eos, in
miſerijs non ſubſiſtent. Vel dic ꝙ iſte eſt carbo infernalis pur-
gatorij vel conflagrationis, qui. ſ. conſideratus facit omnia ſu- 4
prædicta. ¶ Carbo qñ ignitur, vertitur in ruborem, & exinde
contrahit pulchritudinē & decorem. Sed qñ ignis deficit, tunc
in nigredinē cōmutat, & quāto ꝑ ignis cōiūctionē pulchrior,
fuerat, tāto per extinctionem turpior reperitur. Sic quādo aīa
per charitatem ignitur, virtutū pulchritudine decoratur. Sed
ſi per peccatum extinguitur tunc efficitur vitiorum nigredine
deturpata, & corā deo & Angelis totaliter inhoneſta, & quāto
quis pulchrior erat primitus per virtutes, tanto igne charita-
tis ſublato, horribilior reperit. vnde Thren 4. de Nazareis dici
tur. Cādidiores niue. &c. Sequitur. Denigrata eſt facies eorum
ſuper carbones. Vnde. 1. Mach. 2. Secundū gloriam eius mul-
tiplicata eſt ignominia eius. Vel poteſt dici de diuitibus malis,
qui quāto per ignē proſperitatis ſunt modo ſplendidiores, tāto
extincti per mortem erunt turpiores, & in inferno viliores &c. 5
¶ Carbo eſt ignis incorporatus terreſtris materię, & per vio-
lentiam in inferioribus detentus. Vnde licet ignis in flāma mo
ueatur ſurſum, carbo tñ ratione groſſę materię cui adiungitur,
mouetur deorſum, crepitando tñ & ſcintillādo. Carbo eſt actі
uus, qui licet ſit ignis per charitatem, tñ quia materię terreæ. i.
negocijs terrenis coniungitur, ideo in infimis mundi negocijs
quaſi neceſſario detinetur, & ad ima per violētiam inclinatur,
quia licet calor charitatis qui in ipſo eſt, ipſum habeat natura-
liter ad ęterna ſuperius eleuare, terreſtris tamen materia nego
tiorū cui adiungitur, ipſum habet neceſſario inclinare. In infi-
mis tamen ardet per dilectionem & bonam conuerſationē, &
ſcintillat per doctrinā & prædicationē &c. Vel poteſt dici de
Chriſto incarnato, & terreſtri materię adiuncto, ſicut ſupra de 6
igne. §. 5. ¶ Carbo ignitus ſi ſub cinere fuerit inuolutus, ignem
in ſe cuſtodit. Si autem diſcoopertus fuerit & frigido aeri ex-
poſitus, in fauillarum multitudinē redigitur, & in ſe ſubito eua
neſcit. Sic ſi homo igne charitatis accēſus ſub cinere. i. ſub mor
tis memoria ſe inuoluat, & infra humilitatis officium ſe repo-
nat, tunc amoris diuini ignem in ſeipſo poterit conſeruare. ſed
ſi aeri frigido. i. rebus & negocijs mundanis, quæ frigus indeuo
tionis cauſant, ſe diſcooperiat & exponat, tunc ignis charitatis
paulatim deficit, & ipſe homo a virtuali perfectione totaliter
euaneſcit. Pſal. Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Et ſicut videmus
ꝙ carbones accenduntur qñ vento perflantur, ſic iuſti accen-
duntur ad bene agendum, quādo flatu ſpiritusſancti interius,
vel flatu prædicationis exterius, vel flatu tribulationis a ſuper-
nis inſufflantur. & ſic iuſti figurantur Ezechi. 1. vbi dicitur ꝙ
ſanctorum animaliū aſpectus erat ſicut carbonum ignis arden
tium, & quaſi aſpectus lampadarum. ¶ Carbo trahit ignem ſi- 7
bi incorporatū deorſum, licet habeat naturaliter ferri ſurſum.
Sic bona mundi mentem humanam eis per auaritiam incorpo
ratam, inferius detrahūt ad mundana, licet feratur naturaliter
ſuperius. Vel dic ꝙ ſicut carbo extinctus faciliter reaccendi-
tur, & maximè quando carbonibus non extinctis adiungitur,
& follibus inſufflatur, ſic peccator ab igne cupiditatis & pec-
cati per pœnitentiam extinctus, faciliter reaccenditur, quan-
do flatus tentationis inſurgit, & aliorum peccatorum ignibus
ſe ſociat. Vel dic contra impatientes, quia ſicut carbo extin-
ctus ſi calcatus fuerit, ſtridorem reddit, ſi vero extinctus non
fuerit, plantas comburit, ſic detractor ſi ſit viuus id eſt ſi pote-
ſtatem habeat, libenter ſuum calcatorem vel correctorem lę-
dit, ſi vero extinctus id eſt carens poteſtate exiſtat, tunc ſaltem
impatientiam promit. Vel etiam dic quòd carbo cum ſonitu
frangitur dum calcatur. Sic peccator finaliter morte fractus,
cum tumultu a demonibus conculcatur. pſal. Perijt memoria
eorum cum ſonitu.

De ſcintilla. Cap. 7.

SCINTILLA eſt modica particula reſoluta a
materia ignita, quæ quandiu igne fuerit inflam- 1
mata, ſurſum aſcendit vel manet, & quāto ignis
fortior eſt, tanto ipſius motus eſt velocior, & ex
lignis viridibus maiores & fortiores ſcintillæ
emittunt, q̄ ex ſiccis, licet pauciores, tñ qñ ignis
extin-

eſtinguitur, & naturæ propriæ relinquitur, tunc propter ter-
reitatem ad ima cadere compellitur. Sic verè homo igne cha
ritatis imbutus & accenſus, ad æternorum contemplationem
ſe eleuat, & ibi manet per perſeuerantiã quandiu ignis ille du-
rat. cito etiam ſurſum erigitur & mouetur, quando charitatis
igniculis inflammatur, ita q́ fulgens per honeſtam conuerſa-
tionem, & ardens per feruentem dilectionem, inferiora deſe-
rit, & ad cœleſtia mentaliter eleuatur. Vnde Sapient. 3. Ful-
gebunt iuſti, & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent.
Et quanto ignis charitatis maior & fortior fuerit, tanto motus
& velocitas bonorum deſideriorum & operũ maior erit. Cha-
ritas Chriſti vrget nos 2. ad Corinthios 5. Et dato q́ ex lignis
viridibus. i. ex carnalibus peccatoribus paucæ ſcintillæ. i. raro
boni viri fieri mereantur, quando tamen accenduntur per cha
ritatem, & quando ad deum per pœnitentiam conuertuntur,
tunc ſcintillæ fortiores. i. viri feruentiores & meliores efficiun
tur. ad Rom. 5. Vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit &
gratia. vt patet de Magdalena, de qua dicitur Lucæ 7. Dimiſſa
ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Sed quando
ignis charitatis deficit per peccatum, & ſibijpſi homo relin-
quitur, tunc ad infima. ſ. ad mundialia & terrena delectabilia
negotia inclinatur & cadit & per auaritiã cœlo & cœleſtibus
relictis, ad terram & temporalia, necnon ad peccata & tormẽ-
ta finaliter deuenit & deſcendit. Deſcende, ſede in puluere vir
go filia Bab &c. Eſai 47. Vel poteſt dici de ſanctis diſcedenti-
bus, qui gratia illuminati & charitate inflammati, ſurſum di-
ſcurrunt ad gloriam, extincti vero peccatores inferius deſcen-
dunt ad pœnam. Allega. Eccl. 3. Spiritus filiorum Adam aſcen-
2 dit ſurſum, & ſpiritus filiorum iumẽtorum deorſum. ¶ Scintil
la licet ſit modica, tamen quando in materia accenſibili inuol
uitur, vt in ſtipula vel in ſtupa, exinde quandoque ignis maxi-
mus generatur, quo domus & ciuitates multotiens cõburun-
tur. Sic ex modico verbo iracũdo inter paleas & ſtipulas. i. in-
ter perſonas iracundas expoſito. ignis permaximus rixæ & di-
ſcordiæ oritur, quo domus & villæ ad litteram per guerras &
odia diſſipantur. Ideo dicitur Eccl. 11. A ſcintilla vna augetur
ignis, & ab vno doloſo augetur ſanguis. Vel ſcintilla ſignifi-
cat modicam tentationem vel modicum diſſolutum ſermonẽ,
a quo pro certo quandoque magnus ignis fortis concupiſcen-
tiæ & tẽtationis gignitur, niſi a principio cautius extinguatur.
3 Allega vt ſupra ¶ Scintilla propter ignem incorporatũ ad pul
chritudinem contrahitur, & velociter mouetur & circuitur,
ſed extincta ſubito corporaliter euaneſcit, & ad terram deſcen
dẽs nihil præter modicam fauillam relinquit. Sic homo pro-
pter ignem incorporatum. i. propter animam viuificantem, dũ
viuit, pulcher & gratioſus inuenitur, & per aerem mundi hu-
jus velociter circuit & mouetur, ſed tamen ignis iſte. i. ani-
ma, ſubito per mortem deficit, & luciditas vitæ præſentis extin
guitur, atque perit, & ſic homo ad terram & terreitatem ve-
niens, pulchritudinem ſuam perdit, & ita euaneſcit & diſſipa-
tur, q́ de eo nihil præter fauillam & cinerem penitus reperi-
tur. Sapien. 2. Fumus & flatus eſt in naribus noſtris, & ſermo
ſcintillæ ad commouẽdum cor noſtrum, & extinctus cinis erit
4 corpus noſtrum. ¶ Scintilla eſt modica pars cineris accenſa,
quæ ratione ignis in altum aſcendit, & ibi ſubito extinguitur,
& propter terreſtrem materiam ſtatim cũ extincta fuerit, ima
petit. Sic verè quandoque q́ homo ſit ignitus per charitatem,
ex hoc ſurſum eleuetur, per ſuperbiam & vanitatem, alios. ſ.
contemnẽdo, & de ſuis viribus præſumendo, & in ſuis viribus
gloriando, & per iactantiam ſe vndique propalando. quo facto
ſæpe fit vt iuſto dei iudicio extingui per peccata permittatur,
& ſibijpſi relinquatur, & ſic cadit continuo in peccatum, & a
lumine de quo ſuperbierat obſcuratur, & in terram. i. in culpã
deijcitur, & ſufflatur. Vnde Eſa. 14. Quomodo cœcidiſti luci
fer? Sequitur. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, corruiſti in
terram, qui vulnerabas gentes.

De Fauilla. Cap. 8.

1 FAVILLA dicitur a fouendo, eo quòd foueat
ignem &c. Fauilla eſt cinis modicus ex carbo-
ne per ignis violentiam reſolutus, quæ ſi igni-
ta fuerit, ſurſum tendit, ſed ſi extincta fuerit,
ima petit, vt ait Greg. Sic verè anima per mor-
tis violentiam a corpore reſoluitur, & tunc ſi
per charitatem fuerit inflammata, ſurſum ad paradiſum aſcen
dit, ſi autem per peccatũ mortale igne charitatis fuerit ſpolia-
ta, inferius ad terram miſeriæ & tenebrarũ deuoluitur in in-
fernum. Et ſicut ſecundum Grego. fauilla motu proprio de-
ſcendit, motu autem alieno. ſ. per ignem quo accenditur, ſur-
ſum vehitur, ſic anima quaſi ex natura propria trahit ad in-
fernum, ſed ſurſum ad paradiſum non vehitur, niſi per ignem
charitatis & per gratiam adiuuetur, & ibi per dei miſericor-
diam eleuetur, quia non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus nos, 1
ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſaluos nos fecit. ad Titum
3. ¶ Fauilla eſt cinis tenuis, mollis & leuis, ſubalbidus & ſiccus, 2
in ſuperficie carbonis igniti adherens fulgorem eius hebe-
tans & ardorem ipſius diminuẽs. Sic peccata venialia ſunt mol
lia ad diſſoluendum, ſunt leuia & facilia ad committendum
ſunt tamen ſubalbida per complacentiam & ſicca, inquantum
ſiccitatem indeuotionis inducunt per eorum redundantiam,
carboni ardenti. i. homini per charitatem & gratiam inflamma
to ſolent adherere, quia venialia cum gratia poſſunt ſtare, calo
rem tamen minuunt charitatis, & hebetant ſplendorem hone
ſtatis. Explica &c. ¶ Fauilla propter defectum humoris, qui na 3
turaliter nutrit ignem, licet de facili accendatur, tamen facili-
ter extinguitur. Sic vir inſtabilis propter defectum humoris
compaſſionis & deuotionis, qui ignem charitatis nutrire debe
ret, de facili extinguitur per peccatum, & de facili accenditur
per amorẽ, q̃a tales ad modũ pueri modo amãt, modo nõ &c.
¶ Fauilla ignita ſurſum aſcendit, ſi autem extincta fuerit, ima 4
petit: Deorſum mouetur motu proprio, ſed ſurſum aſcendit
alieno. De facili ignitur, & de facili extinguitur. Sic voluntas
igne amoris diuini accenſa ſurſum ad æternorum inclinatur
amorem: ſurſum etia ad æterna fertur motu & adiutorio ignis
& gratiæ quæ in ea eſt, ſed ad ima & tẽporalia, ad vitia & pec-
cata, motu & inclinatione propria deuoluitur & deſcẽdit: quia
ſenſus & cogitatio hominis in malum prona ſunt ab adoleſcen
tia ſua. Gen. 8. Et propter ſiccitatem indeuotionis & incom-
paſſionis, licet de facili incendatur ad amorem, tamen de faci-
li extinguitur per peccatum &c. ¶ Fauilla ad modicum flatum 5
venti diſpergitur, diſperſa vero vix vnquam recolligitur, vt di
cit Gregorius. De facili ignitur, ſed faciliter propter humoris
defectum extinguitur. Si ſit ignea ſurſum tẽdit, ſi autem extin-
cta fuerit, ima petit. Inferius tendit motu proprio, ſed ſuperius
rapitur impetu alieno, vt dicit idem. Sic vita noſtra ad modicũ
ventum tribulationis vel infirmitatis diſpergitur & aufertur.
per mortem, nec vnquam amplius poteſt recolligi vel haberi,
quando per mortis impetum diſſipatur. Ideo Iob 16. Ecce in-
quit breues anni tranſeunt, & ſemitam per quam non reuertar
ambulo. Expone alia ſicut ſupra. 5. præcedenti de voluntate
¶ Fauilla ſecundum Gregorium dicitur a fouendo, eo q́ ignẽ 6
foueat atque tegat. Vnde etiam ſicut patet, fauillę carboni ad-
herentes, claritatem eius hebetant, ignem tamen eius cuſto-
diunt atq; ſeruant. Sic verè mortis memoria, & humilitas ignẽ
charitatis & feruoris in hominem ſeruant, fouent & nutriunt,
claritatem vero eius. i. temporalem pompam & gloriam reſe-
cant, operiunt atque tegunt. Ideo Iob 42. Ago pœnitentiam in
fauilla & cinere.

De Cinere. Cap. 9.

CINIS eſt deſpecti coloris, & amari ſaporis. Vir 1
tutem mundificatiuam habet, & veſtium ablu-
tiuam & dealbatiuã, & macularum abſterſiuã,
corroſiuam & deſiccatiuam, & ſi calidus fuerit,
ignem ſeruat, ſi autem frigidus fuerit ipſum de-
ſtruit & extinguit. Sic verè pœnitentia eſt deſpe
cti coloris per exteriorem conuerſationem, amari ſaporis per
interiorem contritionem, maculas peccatorum tamen diſſi-
pat, veſtes conſcientiæ mundat, ſaniem luxuriæ abſtergit, car-
nem adulterinam cogitationum corrodit, & fluxum & molli-
tiem deliciarũ eradicat & deſiccat. Et ſi cinis calidus fuerit. i.
ſi pęnitentia in calore & feruore & in ſtatu charitatis fiat, tunc
ignem ſpiritusſancti in ſeipſo attrahit & cuſtodit. Si autem fri-
gida fuerit per abſentiam charitatis, tunc ignem iſtum conſer-
uare nequit Apocalypſis 3. Vtinam calidus eſſes aut frigidus,
ſed quia tepidus es, incipiam te euomere de ore meo. Conſtat
enim q́ pœnitẽs ſi tepidus fuerit, faciliter recidiuat, & ſic ignẽ
ſuum extinguit, deſtruit & adnihilat. Et ſicut cinis ex terreſtri
materia reſoluitur, ſic verè ex reſolutione contritionis & ex
conſideratione proprię terreſtritatis & culpę, cũ actione ignis
. i. cum ſpiritusſancti inſpiratione pœnitentia generatur. Et ſi-
cut cinis ſteriliorem reddit terram, ſic pœnitẽtiam hominem

facit

facit in ſterilitate.i. iu paupertate viuere,delectabilia coutem-
nere,& de fęcuoditate terrenæ opulentiæ non curare. Beue er
go dicebat Iob, Iob.42. Ego me reprehendo, & ago pœniten-
2 tiam iu fauilla & ciuere.¶ Cinis minutiſsimas habet partes, &
ideo de facili diſpergitur & diuiditur,& per turbinis impetum
diſsipatur. ſterilis eſt etiam, inquit Gregorius. & quando in
terra proijcitur,ipſam uou fęcũdat,ſed ſi ſterilis fuerat, ipſam
ſteriliorem facit. Sic diuitiæ de facili diſpergontur, ſed nõ de
facili adunantur, & ab eis qui habent,per vẽtos & turbines tri
bulationũ,vel per tu1bines.i. per balliuos & præpoſitus de fa-
cili auferuntur. ſteriles autem ſunt, quia fructum gr̃æ in corde
non generaot, imo ipſum per auaritiam ſterilizant cum ibidẽ
fuerint ſeminatę. Sapientiæ 15. Cinis eſt enim cor eius & ter-
3 ra ſuperuacua ſpes illius.¶ Ciuis ſecundum Iſidorum eſt a ca-
dendo dictus, eo ꝙ per ignis incẽdium de materia terreſtri re
ſoluitur atque cadit, & poſt iocendium remanet eius ſignum.
& habet virtutem mundatiuam, & corroſiuam,& iguis cuſto-
ditiuam Sic mortis memoria quę poſt incendium mortis alio-
rum debet in noſtris cordibus remanere, virtutem habet mun
dificandi conſcientiam, & corrodendi vlcera peccatorum &c.
ſicut.§.pręcedenti. Vnde. Eatinctus cinis erit curpus noſtrum.
4 Sapientiæ 2.¶ Cinis eſt deſpecti coloris, amari ſaporis, mollis
etiam & tenuis,& per multam conflagrationem ignis & violẽ-
tiam, formam ſuam commutat iu naturam vitream atq; clarã.
Sic humilis eſt mollis per pietatem, deſpecti coloris per humi
litatem,amari ſaporis per pœnitentiæ aſperitatem.& quia per
ignem charitatis totaliter cõflagrat, ideo in paradiſo efficitur
luculentus. Vel quia per ignem tribulationis & conflagratio-
nis conflagrat in morte: ideo in paradiſo lucens efficitur atque
clarus. Vel ad litteram poſt iguem conflagrationis iudicio, re-
ſurget lucidus & refulgens per dotes corporis & animæ, quia
tunc fulgebunt iuſti ſicut ſol. Matth.13.& hoc, quia qui humi
liatus fuerit, erit in gloria. Ioan. 22. Vel cinis eſt peccator, qui
quanuis ſit vilis & hiſpidus per horrorem, quando tñ igne tri-
bulationum vel pœnitentiæ conflagrat, tũc in vitrum.i.in virũ
perfectum, virtutum claritate lucidum commutatur 1. Re.10.
Mutaberis in virum alterum. Vide in cap. de vitro. libro 11.

De Aere. Cap. 10.

1 AER ſecundum Iſidorum dictus eſt eo ꝙ ignem ferat,&
ab aqua feratur. Habet enim duas partes, ſupe-
riorem.ſ.quę ſemper eſt pura,clara & quieta,ad
quam inferiores procellę nõ poſſunt attingere.
& iſta pertinet ad cęleſtem naturam. Et inferio-
rem,quæ groſſa eſt,opaca & obſcura.& iſta per-
tinet ad terreſtrem naturam. Talis eſt prælatus, quia pro certo
ille videtur eſſe medius inter naturam cœleſtem.i.pcoitus ſpi-
ritualem.ſ.angelos, & terreſtrem.i. penitus brutalem.ſ.peco-
des. Vel inter naturam ſuperiorem.ſ.contemplatiuos, & infe-
riorem.ſ.ſecolares & actiuos. vtriuſque.n. ſtatus conditionem
debet ſapere,& de vna ad aliam loco & tempore ſe transferre.
Ioannis 3. Medius veſtrum ſtetit. Iſte enim habet vnam partem
ſuperiorem.ſ.rationem & contemplationem, quæ eſt angelica
& cœleſtis, clara, intellectualis & pura. Alteram autem inferio
rem.ſ.actioa, quæ eſt brutalis & terreſtris, & magis ignorans
& obſcura. Per primam.n. deo & angelis aſsimilatur, per ſecũ-
dam vero brutis.i.ſecularibus comparatur. Vtraque tamẽ para
eſt neceſſaria prælato, vt ſe mediatẽ habeat cum proximo & cũ
deo. Ezechielis.8. Eleuauit me ſpiritus inter cœlum & terrã.
Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus, qui medius fuit inter cœleſtes &
terreſtres. deo.n.& angelis erat ſimilis quo ad ſuperiorem par
tem ſui.ſ. diuinitatem, homini vero & beſtijs erat ſimilis quo
ad humanitatem & ideo iſte dicitur ab apoſtolo mediator dei
& hominum homo Chriſtus Ieſus. Vide bene expoſitam in-
2 fra de anima & de eccleſia.§.4.¶ Aer immutatur in ſuis quali-
tatibus per ſolis & ſtellarum appropinquationem, quia tunc ca
leſit, vel remotionem, quia tunc frigeſit. Sic conſcientia caleſit
tunc charitate, quando ſol Chriſtus ei per gratiam appropin-
quat, ſed tunc frigeſit per indeuotionem, quando per peccatũ
ab eo elongatur. Sol autem quomodo caleſiet? Eccleſiaſt.5.
3 ¶ Sicut ait Auicena, Si ſol alicui planetę frigido, & in ſigno fri
gido coniungatur, tunc frigus & rigiditas in aere generà-
tur. Si autem ſtellæ calidæ copuletur, tunc calor in aere cu-
mulatur. Sic ſi ſol.i. bona perſona cum frigido planeta id eſt
cum peccatore indeuotionis frigore congelato communi-
cet, copuletur & iungatur, eius ſocietatem frequentando, tũc
dico ꝙ aer ſuæ conſcientiæ ſibi ſimilis efficitur. ſed ſi cum cali-
do planeta iungitur, tunc eius influentia, aer ſuæ conſcientię ca
lidior, & per charitatem & deuotionem feruentior reperitur.
Vnde Iob 37. Veſtimenta tua calida ſunt cũ perflata fuerit ter
ra auſtro. Aer etiã ex cadauerum vicinitate corrumpitur &c.
ſicut infra.¶ Aer habet duas partes.ſ.ſuperiorem claram & pu 4
ram,& ad cœleſtem naturam pertinentem, ſphęrę ignis conti-
guam & vicinam. Et partem inferiorem, quæ terrę & mari vici
natur, quæ eſt turbida, & multis vaporibus intermixta, groſſa
& compacta, & ad terreſtrem pertinens naturam, in qua plu-
uię & grandines,& diuerſę alię impreſsiones, ex vaporibus ab
aqua & terra aſcendentibus generantur. Sic anima humana
duas habet principaliter regiones. Superior pars eſt ratio,
quæ eſt pura per ſanctitatis dilectionem, clara per veritatis co
gnitionem. & hæc ad naturam cœleſtem. i. ad dei & angelo-
rum ſimilitudinem dinoſcitur pertinere, quia in ſuperiore par
te animæ ſummè viget dei effigies & imago. & ideo dicitur ꝙ
ſphæræ ignis eſt contigua & vicina, quia.ſ.ipſi deo, qui ignis cõ
ſumens eſt, immediatius ſimiliatur. Similis ero altiſsimo. Eſai.
14. Ad imaginem dei factus eſt homo. Gen.9. Sed inferior pars
iſtius aeris (.i.aĩa).ſ.ſenſualitas, quæ terræ & mari.i.iſtis infe-
rioribus ſenſibilibus & animalibus vicinatur, eſt turbida per
ignorantiam, groſſa, impura & compacta per carnalium affe-
ctionum abundantiam. Et ideo propter vapores & fumoſitates
.i.pp deſideria & affectiones quæ a terra & aqua.i. a carne &
ſanguine ad eã aſcẽdũt, diuerſæ impreſsiones.i.diuerſa vitia &
peccata in ea generantur. Exinde.n. deſcendit pluuia luxuriæ,
nebula ignorantiæ, grando rixæ & diſcordiæ, pruina auaritiæ,
gelu accidiæ, nix gulositatis, ventus vanitatis, corruſcatio hy-
pochriſis, tonitruum cõminationis, fulgor rapinæ & inuaſio-
nis. Iſtæ.n. impreſsiones in iſta parte aeris per agens diabolicũ
inducuntur.ſ. ignis, grando, nix, glacies &c. Ideo monetur 1.
Petri.2. Abſtinete vos a carnalibus deſiderijs quæ militant ad-
uerſus animam. Vel dic ꝙ aer qui volucrum cœli eſt habitacu
lum proprium.i.virorum ſpiritualium & ſanctorum, eccleſia
eſt, in qua.ſ.volucres & beſtię.i.homines boni & mali habitant
& morantur. Iſte autem aer eſt medius inter infima.i.inter nos
alios homines qui modo ſumus de eccleſia,& ſuprema.i.ipſum
deum & angelos. Et ideo aer iſte.ſ. eccleſia, duplicẽ habet par-
tem.ſ.ſuperiorem eccleſiam triumphantem, quæ eſt clara per
beatam viſionem, puram per beatam fruitionẽ, calidã per bea
tam dilectionem, vbi venti & procellæ tribulationum attinge-
re nequeunt vel venire, quia ibi eſt pax & tranquillitas ſempi-
terna,& hæc pertinet ad cęleſtem naturam.i. ad angelicam ſi-
militudinem & decorem. Ioannis 16. In mundo preſſuram ha
bebitis, in me autem pacem. Sed eſt alia pars inferior.ſ.eccle-
ſia militans mundi huius, quæ mari & terræ, ad litteram elemẽ
tis inferioribus, eſt vicina, vel mari.i.peccatoribus,& terræ.i.
bonis & humilibus eſt coniuncta & in iſta ſunt venti & turbi-
nes diuerſarum tribulationem & tentationũ, ex quibus aer iſte
.ſ. eccleſia militans quotidie alteratur, & in ſuis qualitatibus
immutatur. Ideo de duplici eccleſia dicitur Eſa.32. Sedebit po
pulus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in
requie opulenta.ſ.in eccleſia triumphante. Sequitur. Grando
enim in deſcenſione ſaltus,& humilitate humiliabitur ciuitas.
ſcilicet eccleſia militans &c. Vel accipe per aerem eccleſiã mi-
litãtem. Pars eius ſuperior eſt religio, quę eſt clara, pura, & an-
gelis vicina &c. Pars autem inferior eſt mundus, vbi ſunt im-
preſsiones diuerſorum peccatorum, quia ibi eſt nebula igno-
rantiæ, ventus vanitatis & ſuperbiæ &c. ſicut ſupra de anima.
Iſta igitur pars eſt groſſa per ſuperbiam, compacta per auari-
tiam, turbulenta per ignorantiam, corpulenta per guloſitatem
& luxuriam, vel etiam per pigritiam, & naturæ terreſtri.i.na-
turæ beſtiarum & huiuſmodi eſt vicina. Vbi etiam volucres &
beſtiæ.i. boni & mali pariter cõuerſantur. Sed beſtiæ in terra &
temporalibus remanent, aues autem.i. boni ad cœleſtia ſe ex-
tollunt, quia in domo magna non tantum ſunt vaſa aurea & ar
gentea, ſed etiam lignea & fictilia 2. ad Thimoteum 2 ¶ Aer eſt 5
ſuipſius diffuſiuus, reſpirationis eſt auibus & beſtijs miniſtra
tiuus, omnium volucrum contentiuus, beſtiarum etiam & pe-
cudum concluſiuus, ſui ipſius vſque ad interiora animalium di
ſtributiuus,& ſic vſque ad interiora labitur, maximè corporũ
immutatiuus. Sic gratia & charitas dei diffuſa eſt in cordibus
noſtris. ad Romanos 5. Et ſic ſpiraculum deuotionis, auibus.i.
contemplatiuis,& beſtijs.i.actiuis, tribuit & miniſtrat,& ſic tã
volu-

volucres quàm animalia cõtinet & præſeruat, & vſque ad eo-
rum interiora.ſ. ad cor & ad conſcientiam diffunditur & ſu-
bintrat , & ideo ipſos in bonis moribus viuificat & immutat.
ſine.n.aeris iſtius attractione nullũ animal poteſt viuere quo
ad deum , imo niſi iſtum attraxerit , neceſſario moritur mor-
te culpę,& etiam finaliter morte pœnę. Incuruatus ſum mul-
to vinculo ferri , & non eſt reſpiratio mihi. 2. Paralipo. vlti-
6 mo. pſal. Os meum aperui,& attraxi ſpiritum. ¶ Aer ſecun-
dum Ariſtotelem ex cauſa triplici inſpiſſatur ſcilicet ex va-
pore partes terreſtres ſuas cum aere permiſcente , vel ex fri-
giditate partes aeris congelante , vel ex noui aeris congene-
ratione,ſe cum altero coniungente. Rarificatur autem ex cau-
ſis contrarijs , ſcilicet propter vaporum conſumptionem &
deſcenſionem,vt patet in pluuia. Secundo propter caloris at-
tenuantis actionem,vt patet in æſtate. Tertio propter ignis ex
partibus aeris generationem:quia quando aeris partes in ignẽ
conuertũtur,tunc alter aer rarificatur,inquãtum ad loci præ-
cedentis repletionem extenditur. Sic rectè aer conſcientiæ
per peccatum tripliciter condenſatur,& remouetur a lympi-
tudine puritatis. Nam quãdo vapor terreus.i.affectio & amor
rerum corporalium & cupiditas ſe cum aere conſcientiæ im-
miſcet,tunc per peccatum auaritiæ cõdenſatur. Quando etiã
frigora timoris ipſum aerem conſcientiæ congelant & con-
ſtringunt , tunc per peccatum deſperationis multotiens con-
denſatur.Quando ẽt nouus aer generatur.i.quãdo amor illici
tus & affectio in corde introducitur,tunc ſimiliter per pecca-
tum luxuriæ,condenſatur. Et breuiter vel ex amore malè in-
flammãte , vel ex timore malè deprimente , vel ex auaritia &
ardore malè occupante ſemper in corde introducitur denſi-
tas peccatorum.Sed pro certo conſcientia rarificatur per gra-
tiam , ex cauſis contrarijs. Nam ſi contra vapores terreos
diuitiarum , quibus cor incorporatur, adhibeatur pluuia lar-
gitatis , per quam vapores huiuſmodi ſuper terram aridam.i.
ſuper pauperes diſperguntur,tunc dico ꝙ aer conſcientiæ ſe-
renatur. Iden Iob 37. Aer cogetur in nubes,& ventus tranſiẽs
fugabit eas. Ventus dico largitatis diſpergit puluerem diuitia
rum. Item ſi calore charitatis frigus timoris de conſcientia re
pellatur, & per ipſum calorem,peccati groſſities extenuetur,
tunc dico ꝙ ſimiliter ſerenatur , quia perfecta charitas foras
mittit timorem 1.Ioannis.4.Item contra amorem malè inflam
mantem,ſi de partibus aeris.i.de conſcientia ignis diuini amo
ris educatur,tunc dico ꝙ cõſcientia depuratur, quia ſicut ma
ior calor attrahit & extrahit minorẽ calorem, vt patet de fon-
tibus in æſtate , ſic ſi ignis & calor diuini amoris in conſcien-
tia incendatur,calor minor,ſcilicet terrenorum affectio,ab eo
totaliter abſorbetur , quia dies diem ſuperat , & lux lucem,&
ſol ſolẽ &c.Eccleſiaſtici 33.Et ſicut in vltima parte aeris mul-
tę fiunt impreſſiones , ſic in ſenſualitate animæ &c. vide bene
7 ſupra de anima.¶ Aer aliquotiẽs immutatur ex cadauerum &
paludum vicinitate, quia vapores ex talibus reſolūi,ſe cũ par
tibus aeris immiſcentes,ipſum inficiunt & corrumpũt, & hoc
ſummè accidit in tempore æſtatis,& hoc quia tunc aer eſt pu
rior,& ideo conuertibilior in huiuſmodi corruptelam. Sic aer
.i.bona & pura perſona aliquotiens peccato luxuriæ corrum-
pitur,quando ſcilicet cadaueribus & paludibus.i.perſonis cor
ruptis per luxuriam & infectis vicinatur , quia ex huiuſmodi
rebus aſcendunt vapores corrupti.i.mala verba & ſuggeſtio-
nes,tentationes & occaſiones,quæ cum infra cor & conſcien-
tiam iſtius aeris per auditum & complacentiam immiſcẽtur,
tunc dico inficitur per delectationem , corrumpitur per con-
ſenſum,& turbatur per operationem , & hoc ſummè accidere
conſueuit in æſtate proſperitatis,quæ ſcilicet ſicut æſtas fructi
bus.i.mundi conſolationibus eſt repleta , quia verè,proſperi-
tas luxuriæ eſt amica. Figura Apocalypſis.9. Aſcendit fumus
de puteo abyſſi,ſicut fumus fornacis magnę. Et ſicut dicitur
8 ibi,obſcuratus eſt ſol & aer de fumo putei &c. vide ibi. ¶ Aer
de ſui natura eſt mobilis , alterabilis & mutabilis in oppoſitas
qualitates , quia ex vapore terræ & maris ſepius alteratur.
Nã ſi in aere vapor venenoſus vel turbidus miſceatur in ob-
ſcuritatem ſimiliter tranſmutatur. Et eſt aer propter ſui puri-
tatem ſolaris luminis receptiuus , & ſui vſque ad ſpherã ignis
ſuperius extenſiuus. Et quanto aer a terra & aqua fuerit re-
motior,& igni & cœlo vicinior,tanto purior inuenitur, & ſi-
milior eſt ætheree puritati. Rectè talis eſt voluntas humana,
quia ex ſui arbitrij libertate mutabilis eſt & mobilis ad con-
trarias qualitates,quia ſi homo aliquid modo diligat & appe-
tat, ſtatim poteſt eius velle contrarium , & ab eo reſilire,& ſic
non eſt de actibus aliarum potentiarum. Ex vaporibus etiam
.i.ex tentationibus,cogitationibus & delectationibus, quæ ex
terra & aqua.i.ex carne & ſanguine ſuperius eleuantur,& in-
fra ſubſtantiam ipſius aeris ſcilicet mentis & voluntatis im-
miſcentur,ipſa voluntas multotiens alteratur. Vel per aquam
accipe carnem. Per terram autem accipe mundũ,quæ immu-
tant & variant hominis voluntatem vt in ea diuerſę impreſ-
ſiones.i.diuerſa peccatorum genera producantur. Figura 3.
Reg.18.vbi nubecula.i.modica cogitatio vel delectatio aſcen
dit de mari.i.de carne vſqꝫ ſurſum.i.ad aerem volũtatis, & ſta
tim ſequutæ ſunt pluuiæ luxuriæ, & grandines auaritiæ,& hu
iuſmodi. Vide melius de malis impreſſionib⁹ ſupra de anima.
Hic autem aer,ſcilicet voluntas , propter ſui naturalem puri-
tatem , eſt cœleſtis luminis.i. diuinæ gratiæ vel etiam ſapien-
tiæ receptiuus , & a terra.i. a terrenis vſque ad ſpheram ignis
.i.vſque ad cœleſtia & æterna eſt ſuiipſius extenſiuus,quia vo
luntas poteſt diligere & infima , & ſuprema, & vno relicto,ſe
ad aliud eleuare,& quanto a terra & aqua.i.a mundo & carne
remotior per vitæ perfectionẽ,& cœlo & cœleſtibus propin-
quior per contemplationem, tanto purior per caſtitatem , ca-
lidior per charitatem, lucidior per ſapientiæ claritatem,& ſi-
milior ætherææ.i. ſupremæ & angelicæ puritati per omnimo-
dã conformitatem. Spiritu ergo ambulate, & carnis deſideria
non perficietis.ad Galat.5. ¶ In aere ſecundum Ariſtotelem 9
generantur diuerſæ impreſſiones igneæ , quæ ſtellæ a vulgo
eſſe creduntur, de nocte cadentes , quæ nihil aliud ſunt quàm
vapor calidus & ſiccus per ignis violentiam inflammatus cu-
ius materiam non videmus , ſed ignis nobis tantum apparet,
qui propter remotionem ſtella eſſe videtur. Quia autem ſta-
tim conſumpta materia deficit , ideo a ſimplicibus ſtella vna
creditur cecidiſſe. Sic in aere , id eſt in eccleſia ſunt multæ
ſtellę non fixæ,ſed fictæ,ſcilicet hypocritæ,qui propter ſplen-
dorem bonę apparentiæ , ſtellæ eſſe creduntur.i. viri iuſti &
boni,& tamen non ſunt niſi vapor ad modicum parens. Iaco.
4. Quorum materia.i.interior conſcientia non videtur,quæ ꝓ
certo eſt vapor calidus per cupiditatem,& ſiccus per indeuo-
tionem & impietatem. Ignis tamen.i.exterior lucens apparen
tia videtur , propter quam creditur eſſe ſtella. Sed pro certo
cõſumpta materia ignis huiuſmodi.i.amota fictione,quæ ignẽ
honeſtę apparentiæ nutriebat , tũc deficit & extinguitur ignis
iſte,quãdo ſ.peccatorum ſuorum vilitas declaratur. vnde Iob
18. Lux.n.impij extinguetur, nec ſplẽdebit flamma ignis eius.
Et tunc quando cadunt de aere eccleſiæ vel religionis,credũt
ſimplices ſtellam cœleſtem.i.aliquam bonam perſonam per
peccatum cecidiſſe , quod tamen non eſt ita, quia ſolus vapor
cecidit & tranſiuit,& ſtellæ cadent de cœlo. Matt.24. ¶ Con- 10
ſtantinus reddit rationem quare aer eſt in mõte frigidior quã
in valle , & dicit ꝙ omne ſubtile per motum & exhalationem
infrigidatur, & quia ibi maiores & frigidiores venti ventilãt,
ideo propter eorum motũ eſt ibi frigidus aer. Sed ecõtra aer
in vallibus quieſcit a motu, & per conſequens caleſit & arde-
ſcit. Macrobius autem aliam rationem aſſignat , quia dicit ꝙ
radij ſolares in vallibus pluſquam in montibus aggregantur,
& ideo ibi fortius refringũtur, & exinde ibidem calor fortior
generatur,quia repercuſsio radiorũ ardẽtium ad centrum,eſt
cauſa caloris ſm ipſum. Mõtes ſunt prælati,clerici, diuites, iu
dices,& maiores, qui præ cæteris eminẽt dignitate. Valles au
tẽ ſunt ſubditi & minores. Aer autem eſt conſcientia vtrorũq.
Sed pro certo in montibus.i. in maioribus,eſt aer conſcientiæ
frigidus per indeuotionẽ,quia omne ſubtile.i.omnis conſcien
tia quæ de ſe eſt ſubtilis & diſcreta,diſcernens ſemper inter bo
nũ & malum propter motum & exhalationem , hoc eſt pro-
pter eius ad diuerſa negotia applicationem , infrigidatur per
indeuotionem. Sapientiæ 9. Deprimit inhabitatio terrena ſen
ſum multa cogitantem. Et ideo cum in montibus perflet ma-
ior ventus.i. exhalatio vanitatum , & cum ex hoc aer qui eſt
in montibus.i. conſcientia iudicum & maiorum per diuerſa
negotia & deſideria vndique moueantur , hinc eſt ꝙ aer ſuæ
conſcientiæ a calore charitatis paulatim ſpoliatur , & frigore
indeuotionis totaliter congelatur , quia verè occupatio circa
mundana eſt cauſa , quare de conſcientia calor charitatis eua
porat. Sapientiæ 2. Spiritus diffundetur ſicut mollis aer. Sed
econtra in vallibus i. ſimplicibus ſubditis & humilibus quie-
ſcit aer conſcientiæ a motu huiuſmodi negociorũ,& per con-
ſequens calor charitatis non exhalat, ſed ibi potius augmẽta-
tur,

tor, quia.ſ. in vallibus & humilibus radij ſolares.i. diuinæ in-
fluentiæ, magis quàm in montibus & potentibus & ſuperbis ag
gregantur & multiplicantur, quia radij diuinæ inſpirationis
tendunt ad centrum humilitatis, nõ ad ſuperficiem vanitatis,
quia ſicut dicitur Lucæ 1. Reſpexit dominus humilitatem &c.
Et quia radij diuinorum beneficiorum ibi refringuntur, in-
quantum.ſ. per gratiarum actionem ab ipſis humilibus itera-
to in deum ſuperius reflectuntur (quodquidẽ non eſt in mon-
tibus & ſuperbis, quia de nullo gratias agũt deo) ideo dico ꝙ
in ipſis vallibus calor charitatis intenſior generatur. In iſtis
autem montibus maiora indeuotionis frigora perſeuerant, tũ
quia ibi non eſt fractio & reflectio diuinorum beneficiorum
quæ recipiunt.ſ. per gratiarum actionem, tum quia ventis va-
nitatum & negotiorum exponuntur. Iob 34. Quibus non eſt
opertmentum in die frigoris. Iſti.n. amittunt pallium.i. chari-
tatem, in die frigoris. Prouer. 25. Subtile enim per motum fri-
geſcit, quia.ſ. propter motus negotiorum, illi qui plus ſunt in
mundanis ſubtiles & ſapientes, ſunt per indeuotionis frigora
præ cæteris tepeſcentes, quia ſapientes ſunt vt faciãt mala. Vel
dic ꝙ iſti ſunt ſuperbi & præſumptuoſi, quorum conſcientia
11 ſemper eſt indeuota. ¶ Aer quanto ex vaporibus terrę & ma-
ris ſpiſsior efficitur, tanto ſol in eo fortiorem calorem gignit.
Et ea repercuſsione ſolarium radiorum in aere humido, (ſi-
cut dicit Ariſto. in libris Meteororum) ibi colorum plurium
varietas generatur, vt patet in Iride. Sic quanto homo per in-
corporationem vaporum .i. alienarum miſeriarum dẽſior effi-
citur per compaſsionem, tanto ſol iuſtitiæ maiorem ibi impri
mit calorem.i. gratiam, charitatem & deuotionem, & ea reper
cuſsione radij ſolaris.i. diuinæ gratiæ in aere.i. corde humido
per pietatem, color virtutum multiplex generatur &c. Ezec.
12 16. Veſtita es byſſo & polymito & multis coloribus. ¶ Aer ſe-
cundum Conſtantinum eſt elementum ſimplum. Et eſt aer
ſubſtantialiter humidus ea natura propria, ſed ex vicinitate
orbis eſt calidus. Et eſt aer ſuiipſius diffuſiuus, & ſui a terrę &
maris ſuperficie vſq; ad ſpherã ignis extenſiuus, ſubtilis & per
ſpicuus, & ſolaris luminis receptiuus. Sic vir iuſtus eſt ſim-
plex & diſcoopertus & apertus, non per falſitates & cautelas
inuolutus, & humidus eſt naturaliter per manſuetudinem &
pietatem. Sed ex orbis.i. Chriſti vicinitate & imitatione cali-
dus eſt per charitatem.ſ. gratuitam, quia charitas naturalis po
teſt ineſſe homini a natura, charitas vero gratuita nõ eſt niſi a
deo. Hic eſt etiam ſuiipſius diffuſiuus per largitatem & com-
paſsionem, & ſui a terra i. a temporalibus vſq; ad ſpherã ignis
ſuperius i. ad cœleſtia eleuatiuus per æternorum contempla-
tionem. Hic eſt purus per caſtitatem, perſpicuus per honeſta-
tem, cœleſtis luminis receptiuus per ſapientiæ claritatem. Vn
de Sapien. 2. Spiritus.i. vir ſpiritualis, diffundetur tanquã mol-
13 lis aer. ¶ Aer ſecundum Cõſtantinum, maxime corpus immu-
tat, quia vſque ad interiora cordis & ſpirituum diffunditur &
ſubintrat, & nutrimẽtum ſpiritibus tribuit & miniſtrat, & ideo
ſi fuerit purus & clarus, ſpiritus facit lucidos atque puros, &
ſic ipſos meliorat, & ipſum cor ab inflammatione calorum im
pedit & retardat. Et ſi mediocriter in ſuis qualitatibus fue-
rit temperatus, vitam continuat & conſeruat. Econtra autem,
ſi diſtemperatus fuerit & imbutus vaporibus venenoſis, tunc
peſsimas in corpore generat paſsiones, quia.ſ. attractus talis
aer, cor & ſpiritus inficit, & ſic vitam abbreuiat & conſumit.
Talis recte eſt ſapientia & doctrina, quæ per os animæ.i. per
auditum vſque ad interiora.i. vſque ad conſcientiam ſe diffun
dit, & ideo ipſis interioribus ſpiritibus.i. ipſius animæ affectio
nibus tribuit nutrimentum. quia ſicut corpus cibarijs nutri-
tur, ſic anima ſapientia impinguatur. Deut. 8. Non ea ſolo pa-
ne viuit homo, ſed ea omni verbo quod egreditur de ore domi
ni &c. Et ideo ſi ipſa doctrina fuerit clara ſine obſcuritate, pu-
ra ſine falſitate, tunc verè ipſos ſpiritus interiores. i. animæ af-
fectiones reddit claras & puras, & ipſum cor.i. conſcientiam
& voluntatem ſeruat ne per ardorem vitiorum inflammetur,
& ſic vitam gratiæ continuat & prolongat. Eccleſiaſti. 4. Sa-
pientia filijs ſuis vitam inſpirat. Sapientia enim vitam tribuit
poſſeſſori ſuo, ſicut dicitur Eccl. 7. Sed econtra ſi aer iſte.ſ. do-
ctrina fuerit vaporibus venenoſa, verbis & ſententijs erroneis
intermixta, vt eſt doctrina & ſapientia hęreticorum, & etiam
mundi, tunc dico ꝙ cordi a quo attrahitur. i. perſonæ quæ in
huiuſmodi ſcientia occupatur, peſsimas paſsiones, errorum.ſ.
& vitiorum facit, & ſic vitam gratiæ attenuat & conſumit, &
mortem culpę & pœnæ approximat & inducit. Quia pruden
tia carnis mors eſt, prudentia autem ſpiritus vita & pax. ad Ro
manos 8. Vel dic ꝙ aer purus & clarus ſignificat deuotionem,
gratiam & diſcretionem, vel etiam bonę ſocietatis coniunctio
nem, quæ.ſ. facit hominem omnia bona prædicta. Aer vero im
purus eſt mundi proſperitas, mala doctrina, mala exempla, &
mala ſocietas &c. per omnia ſicut ſupra. ¶ Aer cũ habeat duas 14
partes, in inferiori tamen varię impręſsiones fiunt, quia.ſ. aer
concitatus facit corruſcationes & tonitrua. Cõtractus nubila.
Conſpiſſatus pluuias: Congelatus niues & grandinem. Diſſo
lutus ſerenitatem generat atq; cauſat. Sic cum in anima ſint duæ
partes, ſcilicet ratio & ſenſualitas, in iſta tamen ſenſualitate,
quæ eſt pars inferior, diuerſę impręſsiones.i. diuerſa tentatio-
num genera commouentur, quia ſi concitetur per iracundiã,
tunc vẽtos vanarum loquutionum, corruſcationes fictionum,
tonitrua comminationum, fulgura etiam inuaſionum ab ea
emittuntur. Si autem per adulationem contrahatur, tunc in ea
nebula ignorantiæ generatur. Si per delicias inſpiſſetur, tunc
pluuia luxuriæ deriuatur. Si per auaritiam congeletur, tunc
niues diuitiarum inſimul adunantur. Si vero diſſolutus per pœ
nitentiam fuerit, tunc ſerenitas & tentationum alietas præpa-
ratur in via, & etiam gloriæ ſerenitas in futuro. Allega ſi po-
tes &c. ¶ Aer quanto a terra eſt remotior, & cœlo vicinior, tã- 15
to eſt purior, & ęthereæ puritati ſimilior, & ecõuerſo. Sic verè
mens humana quanto per cõtemplationem cœleſtium eſt ma
gis alta, & a terris.i. amore terrenorum magis per contemptũ
remota, tanto eſt per innocentiam magis pura, & puritati an-
gelicæ plus vicina.

De Impreſsionibus. *Cap. 11.*

CVM impreſsionum generentur diuerſa genera 1
primo & ante omnia dicendum eſt de impreſsio
nibus quæ fiunt in materia calida & ſicca. Eſt
igitur notãdum ꝙ ſuperius generatur quædam
impreſsio quæ vocatur candela. Et eſt candela
impreſsio aeris in ſuperiori parte aeris genera-
ta ex vapore calido & ſicco, per motum firmamenti, & virtu-
tem ignis: quæ quia habet latitudinem & longitudinem ęqua
lem, ideo rotunda intuentibus apparet. Sic prælatus eſt cande-
la cæteros illuminans per doctrinam, in prima parte.i. in digni
tate & ſuperioritate aeris.i. eccleſiæ per motũ & inſpirationẽ,
cœli, id eſt Chriſti, & virtute ignis ſpiritusſancti per charitatẽ
inflammatus, & factus prælatus populi vel candela, quia nul-
lus debet eſſe prælatus, niſi motu & inſpiratione firmamenti.
Chriſti fuerit euocatus. Qui vocatur a deo, ſicut Aaron. ad
Hebreos 5. Hic debet eſſe æqualis, per omnes ſui dimen-
ſiones & per regulam æquitatis, vt ex vna parte non ſit exten-
ſior quàm in alia per perſonarum acceptationem, ſed æquali-
ter ſit ei cura de omnibus. Sapien. 6. Ideo Apocalypſis 21. Lõ-
gitudo eius tanta eſt, quanta & latitudo. Ibidem Latera ciuita-
tis ęqualia ſint. ¶ Item eſt impreſsio quæ dicitur ignis longus. 2
Et eſt vapor calidus & ſiccus, in prima parte aeris inflamma-
tus propter ignis virtutem & motum firmamenti, carens lati-
tudine manifeſta reſpectu ſuæ longitudinis. Et dicitur hæc im-
preſsio draco euomens ignem. Sic bonus homo debet eſſe
ignis per feruorem dilectionis, longus per vigorem duratio-
nis, calidus per charitatem, ſiccus per caſtitatem. Qui in pri-
ma parte aeris.i. in principio vitæ ſuæ per virtutem ignis.ſ. ſpi
ritusſancti & per motum & influentiã orbis. i. Chriſti per gra
tiam inflammatur; & habet maiorem longitudinem perſeue-
rantiæ, quàm habet longitudinem charitatis, quia multi licet
ſint parum feruentes, tamen in ſua parua perfectione optimè
perſeuerant, & ideo ſicut draco, qui eſt animal longum, ignem
charitatis euomunt, inquantum.ſ. tales longi ſunt & perſeue-
rantes, & tamen ignem & charitatis feruorem, a ſeipſis quodã
modo repellunt 1. Paralipomenon 20. Ibi fuit longiſsimus &c.
Vel poteſt dici ꝙ tales ſunt mali diuites, qui caudã. i. familiam
valde longam, charitatis tamen & liberalitatis latitudinem ha
bent paucam. Iſti ergo per auaritiam inflammantur, & ideo
dracones per rapinam & crudelitatem vocantur. ¶ Item eſt 3
impreſsio quæ dicitur aſſubdeſcendens. Aſſub eſt impreſsio
aeris per motum cœli, & ignis vicinitatem & virtutem inflam
mata & eſt duplex ſecundum Ariſtotelem.ſ. aſcendens & de-
ſcendens. Aſcendens enim propter leuitatem & ſubtilitatem
materiæ petit ſuperiora, ſed deſcendens propter ſignis circun
ſtans & materię grauitatem, inferius inclinatur. Sic iuſtus de-
bet eſſe inflammatus per charitatem, & hoc per motum & in-
ſpira-

ſolis.i.inſpiratione dei ſuperius eleuatus &c. Et ſicut ventus
vel ſpiritus interiora terræ ſubintrat, & ipſam commouet &
conturbat,& terræ motum gignit, & quãdoque ipſam terram
aperit,ita quod ventus exit,qui ędificia obruit & ſubuertit,ſic cõ-
tritio & ſpiritusſancti inſpiratio in interioribus terræ.i.cõſcię-
tiæ occultatus, ipſam terram conſcientiæ concutit per com-
pũctionem,& fit terrę motus per ſuijpſius diſcuſsionem, & ſic
aperitur per confeſsionem,& cadunt ędificia diabolica, ſcili-
cet peccata, per ablutionem & ſatisfactionem. Figura.3. Re-
gum.19.vbi Helias vidit ſpiritum fortem,qui conterebat pe-
tras,& conterebat montes, quem ſecuta eſt aura lenis, in qua
erat dominus. Sic poſt ſpiritum fortem contritionis,conteren-
tem & diruentem montes ſuperbiæ & elationis,venit aura le-
nis.i.ſerenitas conſcientiæ & affectionis,& tunc continetur ibi
dominus per introductionem gratiæ & dilectionis. Ideo pſal.
Sana contritiones eius, quia commota eſt. Et ſicut ventus ex
ſui inter partes aquæ commiationes, ſpumam facit ad ſuperfi-
ciem eleuari,& ipſam aquam mundificat & depurat,ſic contri
tio ſpumam peccatorum facit ad ſuperficiem.i. ad os,ſuperius
enatare per confeſsionem,& ſic aqua.i.conſcientia depuratur.
Exo.14.Cumque extendiſſet Moyſes manum ſuam ſupra ma-
7 re,abſtulit illud flante vento.¶ Ventus ſecundum Bedam ge-
neratur ſic. Dicit.n.quod aer cum ſit naturę mobilis, ingreditur
cauernoſa,& exit, cum autem vna pars nititur intrare, & alia
exire,fit conflictus & mouetur aer, ſicque ventus & turbines
generatur.Et ideo Eolia quæ eſt regio ventorum,eſt regio ca-
uernoſa. Ventus etiam ex cibis & humoribus in corpore gene-
ratus,& ibi incluſus, peſsimas generat paſsiones, quia tortio-
nes viſcerum efficit,hydropiſim & arteticam generat & indu-
cit.Sic quando vna pars aeris.i.vnus clericus, qui eſt pars eccleſiæ,
nititur intrare cauernam.i. collegium vel eccleſiam vt ibi ha-
beat locum ſuum.i. beneficium vel præbendam, & alius aer.i.
alius clericus qui ibi eſt,nititur inde exire,non contentus loco
proprio,ſed appetens ampliora, tunc ex iſtis contrarijs moti-
bus & affectionibus partium aeris,vẽtus iræ, inuidiæ & diſcor
diæ, in ipſo aere eccleſiæ generatur. Nam aer.i.perſona eccle-
ſiaſtica eſt mobilis & inquieta per ambitiones, & per diuerſas
affectiones,& ideo ſemper nitit vel ingredi vel exire. Et ideo
Zacha.8. Introeunti & exeunti non erat pax præ tribulatione.
Quando ergo ventus tentationis,iræ & diſcordiæ,in ventre. i.
in corde alicuius includitur tunc ibi peſsimas generat ęgritu-
dines peccatorum, quia torſiones viſcerũ inuidiæ,hydropiſis
inflationis & ſuperbiæ,& arteticam(qua digiti coarctantur)pi
gritiæ & deſidiæ inducere conſueuit. Nam quandiu ira perſe-
uerat,nunquam poteſt bonum aliquod operari. Ira.n.viri,iu-
8 ſtitiam non operatur.Iaco.1.¶ Ex terra ſecundum Ariſtotelẽ
duo vaporum genera generantur, vnus qui eſt humidus, &
eſt materia pluuiarum, alius autem ſiccus,& eſt materia turbi
num & ventorum. Sic de terra voluntatis oriuntur duo gene-
ra vaporum.i.affectionum. Vnus eſt humidus per pietatem,ex
quo oritur pluuia.i.miſericordia & largitas qua,terra arida.i.
ſtatus pauperum impinguatur. Sed alius eſt ſiccus vapor,&
hæc eſt affectio ad crudelitatem & vindictam, quæ ſicca dici-
tur, propter defectum humorum compaſsionis & miſericor-
diæ,& ex iſta ventus tribulationis, & turbo inuaſionis multo-
tiens procreatur. Vnde Iob 1. Ventus magnus a regione deſer-
ti &c. Vel compara voluntatem vento, propter eius mobili-
tatem & vertibilitatem &c.ſicut ſupra.¶ Vẽtus eſt ſummè mo
bilis & inquietus, motus & agitationis eſt in aere generatiuus,
tempeſtatum in mari inductiuus,& quia ad interiora maris pe
netrat,ideo procellarum ſuarum eleuatiuus,& diuerſorum flu
ctuum cauſatiuus, & ipſius maris in partes oppoſitas diffuſi-
9 uus eſt.Et eſt ventus cineris & pulueris diſperſiuus, & per ſui
ſubintrationem infra cauernoſa loca eſt terrę motus generati-
uus, & ędificiorum plurium deſtructiuus. Sic verè ventus ſu-
perbiæ mobilis eſt,quia facit hominem inquietum,& ſe in plu
ribus partibus agitantem,& etiam oſtentantem. In aere etiam
huius mundi generat tempeſtates tribulationum,a quibus ędi
ficia.i.ipſi ſuperbi deſtruuntur, & vſque ad terram miſerię in-
ferius dilabuntur. Iob 30. Quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti
me validè. Quando etiã ad interiora maris.i.conſcientiæ(quæ
amara dicitur propter remorſum) ventus ſuperbiæ ſe immit-
tit,tunc ipſam per elationem eleuat,& fluctus & procellas ten
tationum in ea generat & inducit,& ipſum mare.i.voluntatem
& conſcientiam in partes oppoſitas.i. in diuerſa deſideria de-
flectit,& cinerem & puluerem diuitiarum diſgregat & diſper

git,quia ſuperbi diuitias nõ accumulãt,ſed per vanitates mul-
tas ipſas diuidunt & diſsipant:vt patet in militibus, qui com-
muniter ſunt pauperes,& hoc quia ſunt in ſuis feſtis & conui-
uijs & in guerris & in litigijs,opes innumeras expendẽtes.
Ventus etiam ſuperbiæ in interioribus terræ & conſcientiæ re
cluditur,& tunc terremotus iræ & diſcordiæ generatur, quia
inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Prouerbiorum 13. Et tunc
ædificia circũiacentia,ideſt pauperum vicinorum habitacula,
ſæpe per rapinam & auaritiam deſtruuntur. Venerunt flumi-
na,& flauerunt venti,& irruerunt ſuper domum illam,& ce-
cidit.Matt.7.¶ Ventus ſi moderatus fuerit, nec nauigantibus 10
contrarius, ſui eſt itineris directiuus & ad portum applicati-
uus.ſi autem immoderatus & naui contrarius fuerit, tunc eſt
itineris retardatiuus,nauis etiam ſubuerſiuus. Ventus,& ma-
ximè borealis,qui frigidus eſt,aerem depurat, nubes & nebu-
las fugat,ſerenitatem efficit & procurat. Ventus inſuper via-
rum eſt depuratiuus,humoris ſuperflui conſumptiuus, lubri-
citatis & immunditię abſterſiuus. Temperatus etiam venti fla
tus ignis & flammæ eſt excitatiuus, immoderatus autẽ eſt quã-
que ipſius extinctiuus. Talis eſt ventus tribulationis,quaſi in
mari mundi temperatè perflauerit, ſi naui.i.animæ non ſit cõ-
trarius (vtpote quia tribulatio pro mundo non ſuſtinetur,ſed
pro deo)tunc viam ſpiritualem dirigit, & ad portum paradiſi
facit velocius perueniri. Gregorius. Mala quæ hic nos præ-
munt,citius ad deum venire compellunt. Quanto ergo maior
ventus & tribulatio flauerit,ſi gubernator nauis.i. ratio diſcre
ta fuerit,& ipſa nauis.i. anima alicubi per amorem aliquarum
rerum mundanarum non impegerit.tanto ibi facilius perueni
tur. Actuum 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare
in regnum cœlorum.Sed ſi ventus tribulationis animæ cõtra-
rius fuerit,vt quia pro mundo vel carne & huiuſmodi ſuſtine
tur,tunc iter ſpirituale impedit, & naue vſque in profundum
maris.ſ. in infernum per deſperationem deijcit & ſubmergit.
Matt.14. Nauicula iactabatur magnis fluctibus.erat.n.ventus
contrarius. Ventus.n. tribulationis ſi temperatus fuerit,ignẽ
diuini amoris accendit,ſed ſi fuerit exceſsiuus,ipſum per im-
patientiam diſsipat & extinguit.¶ Quando venti mare peram 11
bulãt,multam aquoſitatem & multos vapores exinde eleuant,
ex quibus tandem pluuia generatur. Sic venti tribulationum,
vel etiam ventus ſpiritusſancti, quando mare.i. amaram con-
ſcientiam perambulant, multi vapores bonarum affectionum
exinde ſuperius ad deum eleuantur per orationem & contem-
plationem,ex quibus pluuia gratiæ, vel lachrymarum in aere
cordis deuoti generatur,& aliquando per calorem diuinę gra
tiæ exterius reſoluit.¶ Quidam dicũt eſſe cauſam venti,nubes 12
ſuperius eleuatas in aere,quæ ipſum mole ſua hinc & inde præ-
munt,quarum impulſu fit ventus. Sic verè cauſa venti tribu-
lationum in mundo iſto,ſunt ſæpe nubes.i.iudices & ſuperio-
res,qui mole auaritiæ qua premuntur, aerem ſibi ſubiectum
.i.pauperes ſubditos deprimunt & moleſtant, & ſic in eis ven
tus & turbo tribulationis & excoriationis imprimitur & cau-
ſatur. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Iacobi 2.
¶ Ventus ſecundum Ariſtotelem fit ex vapore eleuato a terra, 13
& cum aere intermixto quo aer impellitur & mouetur. Vnde
ſecundum Bedam, ventus nihil aliud eſt quam aer motus. Sic
quando a terra & aqua.i.carne & mundo vapor alicuius malę
cogitationis & ſuggeſtionis, aſcendit & eleuatur vſque ad aerẽ
conſcientiæ,tũc mens mouetur per delectationem,& ſic ven-
tus tentationis ibi efficitur & cauſatur, quia diabolus produ-
cit ventos de theſauris ſuis, & ſic percutiuntur primogenita
Ægypti &c.expone.¶ Ventus ſecundũ Ariſtotelem, eſt in ſuo 14
ortu debilis & occultus,ſed cum paulatim ſuper terram inſur
git,multi vapores ei coniunguntur & aggregantur, & ſic ma-
ior ac maior in tantum efficitur,ita quod quandoq; domos & ar-
bores diruit & ſubuertit, & maximè ventus auſter. Ventus
etiam aquilo veniens de ſupremis, ſua frigiditate flores & vi-
neas lędit,& germina exurit & conſumit, neruos contrahit &
percutit,& ab operatione impedit. Et ideo dicit aquilo quaſi
aquas ligans &c. Talis eſt tentatio, quia in ſuo principio debi-
lis eſt,quando.ſ.a diabolo ſuggeritur. Sed quando ſuper terrã
voluntatis & conſcientiæ aliquantulum inualeſcit, tunc multi
vapores.i.multę affectiones,cogitationes,& imaginationes,&
complacentiæ aggregantur, ex quibus ventus tentationis in-
tantum fortis efficitur,quod & domos dei.ſ.religioſos, & ędificia
mundi.ſ.laicos, deſtruit & ſubuertit, quia ſecundum Grego.
Niſi tentationi naſcenti continuo obuietur,paulatim creſcens
con-

conſcientiam ſubijcit atque ligat. Ideo dicitur 1. Macb. 6. Niſi
prçueneris eos, paulatim maiora his facient, & nõ poteris ob-
tinere eos. Et maxime hoc facit auſter, ventus calidus & humi
dus. i. tentatio carnalis, & hoc ſecundum Iſidorũ quia ab imo
flat, hoc eſt dictu, ab interiori ſuggeſtione. Ideo Iob 27. Ab in-
terioribus egredietur tempeſtas. Aquilo etiã qui venit a mon
tibus. i. tentatio ſuperbiæ vel mundi, quæ ab ipſis montibus ſu
perbi demonibus, immittitur, ſua frigiditate & occiſione flo-
res & vineas. i. incipientes & perfectos lædit, & germina bono
rum propoſitum exurit & conſumit, neruos etiam corporis ec
cleſiæ. i. viros in quibus viget ſenſus deuotionis & motus bonę
operationis, percutit. ſ. per delectationem, contrahit per con-
ſenſum & operationẽ, & a motu bonæ operationis impedit per
conſuetudinem & reiterationem, & ideo dicitur aquilo, quaſi
ligans aquas, quia tentatio ligat ipſas affectiones aïæ, ne actua
ſuos valeant exercere. Ventus. n. Aquilo diſſipat pluuias. Pro-
uer. 25. Frigidus. n. ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus
ab aquis. ¶ Ventus quando inuenit obſtaculum, eſt ſuæ vir-
15 tutis magis quàm alias oſtenſiuus, & inde eſt ꝙ contra fortea
& altas domus & arbores violentius agit, & ipſas quandoq; di
ruit & ſubuertit, quod tamen paruis arboribus ſuo impetui ce
dentibus ſic non facit. Sic deus per impetum ſuæ iuſtitiæ for-
tius ſęuit contra præſumptuoſus & ſuperbos ſibi reſiſtentes, &
eius impetum non timentes, quàm cõtra humiles & deuotos,
ipſum metuentes, & per mentis obſtinationem ſibi nullatenus
obuiantes. Talibus. n. ſuperbis dicit dominus illud Ezec. 21. In
brachio extento & furore effuſo regnabo ſuper vos. Quod po
tiſsimè fit in iudicio vel in morte, vbi a deo tales alti, fortes,
diuites & magni penitus deſtruuntur, & in inferno totaliter
ſubuertuntur. vbi etiam ipſis humilibus cedentibus, & ſe in-
clinantibus, & miſericordiam poſcentibus parcitur, ita quòd
quamuis tribulationibus impellantur, de terra tamen viuen-
tium. i. gratiæ vel eccleſiæ per peccatum & tormentum nulla-
tenus euelluntur, quia ſicut dicitur Prouer. 29. Deus ſuperbis
reſiſtit humilibus autem dat gratiam. ¶ Secundum Senecã li.
16 5. de naturalibus quæſtionibus, venti antelucani & nocturni,
ſolent in mane deficere in toto vel in parte. Nam ventus qui de
nocte vehemens fuerit, in mane minuitur, & in ſolis præſentia
vis eius extinguitur, nec vltra matutinũ flare vel fluere ſibi da
tur. Ventus eſt tentatio, quæ de nocte. i. in ſtatu peccati eſt for-
tis, in mane tamen. i. in ſtatu gratiæ eſt debilis. Solis. n. Chriſti
præſentia quæ per gratiam acquiritur, quando per orationem
ab homine acceſsitur, ſolet venti tentationis impetum retun-
dere, & hominem, ne ſuccumbat, adiuuare, & tentationem ne
vltra vires ſęuiat, annullare 1. ad Corinth. 10. Fidelis deus, qui
non permittet vos tentari vltra quam poteſtis, ſed facit cum
tentatione prouentum. ¶ Venti licet ſine auditu terribiles, ta-
17 ctu horribiles, & ad ſuſtinendum graues & difficiles, tamẽ ſe-
cundum Senecam lib. 5. de naturalibus quæſtionibus, ad mul
ta ſunt boni & vtiles. valent. n. (vt ait) ad nubes adducendũ &
educendum, & ad pluuiam per mundum mediantibus nubi-
bus diuidendũ. Item valent ad ſegetes maturandum & deſic-
candum, & ad fruges latis folliculis aperiẽdum. Itẽ valent ad
aerem ſuo motu purificandum & temperandum, & inde om-
nem corruptionẽ & pinguedinem propellendum, ipſumq; ad
ſpirandũ & reſpirandum habilem faciendum. Temperies. n. &
ſanitas aeris pro maiori parte, ſecundum ipſum, ea ventis con
ſiſtit. Vnde de vento circio dicit ꝙ ſibi quanquam ædificia rũ
penti gallicus populus gratias agit, & hoc quia ſalubritatem
cœli, id eſt aeris ipſis generat, ſicut ait. Vnde etiam diuus Au
guſtinus ad Gallias veniens, & illius venti vtilitatem videns,
ſibi templum vouit & fecit. Credo tamen quòd iſtud debet
intelligi de illa parte Galliarum quæ prouincia dicitur, quæ
fortiſsimos habet ventos, qui ex cauſa prædicta ſibi neceſſarij
creduntur. Ventus poteſt ſignificare flatum & impetum tribu
lationum. Iſti enim ad ſalutem eſt vtilis, licet ad ſuſtinendum
grauis. Per iſtum enim nubes. i. apoſtoli & martyres per mun
dum fuerunt diſperſi, & ad fugiendum per diuerſas terras cõ-
pulſi, & ſic ipſis mediantibus fidei & doctrinæ riuuli per mũ-
dum ſunt diuiſi. Niſi enim Paulus tribulationibus iudæorum
impulſus Romam veniſſet Romanis minimè prædicaſſet. Iob
37 Nubes ſpargunt lumẽ ſuũ, quæ luſtrant cũcta per circuitũ,
quocunque eas voluntas gubernantis duxerit. Tales etiam vẽ
ti tribulationum ſolent ſegetes. i. homines a ſuperfluitatibus
deſiccare, per diſcretionem maturare, per confeſsionem aperi
re, & aerem conſcientiæ & voluntatis ſolent eis, ne nimis per
carnalitates & vitia pingueſcat, impedire, & vt ſit temperatus
& ſaluber procurare. Conſtat. n. ꝙ flatus tribulationis cor &
affectum hominis tribulati ſolet tẽperare, & eum ne inſoleſcat
plus debito, refrenare. pſal. Sicut puluis quem proijcit vẽtus a
facie terræ. Tales igitur venti de occultis diuinæ prouidentiæ
mittuntur, vt per eos orbis terrarum ſanitas compleatur. pſal.
Producit ventos de theſauris ſuis, & percuſsit primogenita
Ægypti ab homine vſq; ad pectus. Igitur talibus tribulationũ
ventis debemus gratias agere & ipſos quamuis graues tamen
vtiles reputare. Vel ſi vis per vẽtum potes intelligere ſpiritus
ſancti flatum & c. per omnia ſicut ſupra.

De Turbine. Cap. 13.

TVRBO ſecundum Senecam nihil aliud eſt quã 1
diuerſorum ventorum ſibi in aere obuiantium
colluctatio & mutua impulſio, qui quamdiu du
rat, aerem valde ſolet turbare, puluerem & pa-
leas eleuare, & diſpergere, & aliquando domos,
& arbores eradicare & euellere. Turbo autem
prout dicit, diu non ſolet manere, ſed vno ventorum aliũ vin-
cente, ſolet alius ſibi cedere, & ſuo impetui locũ dare. Sic pro-
cul dubio eſt de mundi diſcordijs atque guerris. Iſte. n. ſemper
ea contrariorũ flatuum, & ſpirituum. i. cordium & animorum
ſuperbia ſolent fieri, qua. ſ. ad colluctandum & diſcordandum
ſolent inuicem animari. Talis vero turbo guerræ & diſcordiæ
ſolet in ſubiectis patrijs multa mala facere, paleas & puluere
diuitiarum tollere & rapere, turres, caſtra & ædificia diruere,
& ad litteram, quandoque ſiluas ſcindere, & terram per pau-
pertatem nudare. Eſaiæ 25. Spiritus robuſtorum quaſi turbo
impellens parietem. Finaliter tamen deficit, & pacatis diſcor-
dijs pax accedit. Vel turbo eſt diabolica tentatio, quæ collu-
ctans in aere cordis humani, ipſum turbat & concutit, & ędi-
ficia virtutum exinde eradicat & ſubuertit Iob 9. In turbine
conteret me. Vel dic ꝙ aer eſt eccleſia. diuerſi venti ſunt diuer
ſi demones ibidem diuerſimodè flantes. Vnus enim tentat
de ſuperbia, alius de luxuria, alius de auaritia, & ideo tantus
turbo tentationis ibidem quandoque generatur, ꝙ ſiluę id eſt
perſonę per honeſtatem virentes, a bono propoſito eradican-
tur. Turres id eſt contemplatiui alia quærentes, inferius ad ter
renorum amorem ſubuertuntur. Paleæ vero & puluis. i. viri
vani & peſtilentes ſuperius ad dignitates & beneficia extol-
luntur. Sapien. 5. Tanquam turbo venti diuidet eos. Vel dic ꝙ
quando in aere eccleſiæ tempore electionis fit diuerſitas &
colluctatio inter vẽtos id eſt inter ipſos electores vanitati de-
ditos, tunc fiunt ibi multa mala, ſcilicet turbatio litium, ſonus
diſcordiarum, eradicatio ſiluarum & domorum id eſt deſtru-
ctio eccleſiæ poſſeſsionum, & finaliter ſæpe fit quòd ex deſpe
ratione, vel a caſu ipſi eleuant in prælatum paleam vel pulue-
rem id eſt aliquam perſonam vilem, inhabilem, & indignam.
Oſeæ 8. ventum ſeminauerunt, & turbinem metent. Vel dic ꝙ
turbo eſt mundi tribulatio, quæ ea ventorum id eſt ex perſo-
narum vel elementorum contrarietate & colluctatione con-
ſurgit. Vel etiam turbo eſt mors vel iudicium, quæ totum ae-
rem conſcientiæ eccleſię vel patrię concutit, & ita caſtra quàm
paleas id eſt tam fortes quàm debiles eradicat & ſubuertit.
Quod potiſsime erit in iudicio, quando turbo furoris domini
arbores & caſtra id eſt altos & diuites in inferno ſubuertet. Pa
leas vero quia leues ſunt id eſt pauperes, puluerẽ etiam quia
modicus eſt id eſt humiles in paradiſum eleuabit & tollet. Fi-
gura de Helia, qui in turbine & curru igneo eleuatus eſt in
cœlum, ſicut dicitur 4. Reg. 2. Quia ſcilicet ſancti & humiles,
mediante turbine tribulationis, martyrij, mortis, & iudicij,
& igne charitatis vel purgatorij eleuabuntur in cœlum, tur-
res vero & arbores. i. alti & ſuperbi ſubuertentur in infernũ.
Vnde de quolibet bono poteſt dici illud Eccl. 48. Receptus eſt
in turbine ignis. De malis vero dicitur Hiere. 23. Ecce turbo
dominicę indignationis egredietur, & tempeſtas erumpẽs ſu-
per caput impiorum veniet. Vel dic ꝙ turbo eſt ſubita proſpe
ritas, quæ paleas. i. perſonas nihil valentes eleuat, turres vero
. i. bonos deijcit atque turbat. Mali. n. in proſperitatem eleuan-
tur, boni vero timent, triſtantur, & conturbantur. Vnum tamẽ
eſt, ꝙ ſiue turbo proſperitatis, ſiue turbo temporalis aduerſita
tis fuerit, parum ſolet durare, & ſubito deficere & ceſſare. Vel
dic quòd turbo eſt fortuna, quæ eleuat malos, & deprimit bo-
nos, & c. ſicut ſupra Eſa. 41. Ventilabis eos, & ventus auferet,
& turbo diſperdet.

De Tempeſtate & Procella. Cap. 14.

1 CVM tempeſtas nihil aliud ſit q̄ ventorum, toni-
truorum, ſulminū, & coruſcationum in aere fa-
cta turbatio, vt cōiter ſm Senec. & Plini. non fit
nec profunda hyeme nec profunda æſtate. Vide
infra de fulmine. §. 6. Procella vero eſt vētus for
tis cum pluuia &c. Vnum tñ aduerte quod dicit
Seneca. Nulla tēpeſtas magna perdurat, ſed ēt procellę quāto
plus habēt viriū, tanto minus tēpore durāt. Sic verè fit vt cōi-
ter de tempeſtate & procella proſperitatis, & etiam aduerſita-
tis Si.n. magnæ ſunt, & vltra q̄ deceat violentæ, parum ſolent
durare, ſicut videmus de multis, quorū proſperitas more tēpe
ſtatis ſubito venit, impetus pompę & ſuperbiæ magnos facit: q̄
vt cōiter cito & faciliter deficit atq; perit. Prouer. 10. Quaſi tē-
peſtas tranſiens, non erit impius, iuſti aūt quaſi ſtabile funda-
mentum. Quod ēt videmus ad ſenſum: quia hō vltra ſolitū io-
cundus & lætus cito vbi nō ſperat, fit turbidus atq; triſtis. Sen.
Improborū læta cito ad pnicié veniūt. Sicut ēt videmus de for
tibus aduerſitatibus, infortunijs & infirmitatibus: quæ vt cōi-
ter in ſuo exceſſu non durant, imo minus quā aliæ perſeuerant.

De Vento Subſolano. Cap. 15.

1 SVBSOLANVS ventus eſt orientalis, qui ſub ſo-
le naſcit, & ideo ſubſolanus congruè nuncupat. Na
ſcitur.n. ſub zona torrida, in qua ſol ſemper incedit.
Habet aūt duos collaterales.ſ. vulturnū ab aquilo-
ne, eurum verò a meridie. Sunt igit iſti tres venti calidi & ſic-
ci, quia ſub ſole diutiſſime anteq̄ ad nos perueniant, permanſi
ni. aeris ſunt depuratiui. & quia a regione temperata aromati-
ca & florida veniunt, ſunt ſanitatis corporis præ alijs ſeruatiui
Chariſsimi per ſubſolanū intelligo papā, qui ſub ſole Chriſto
immediatè ponitur, & eius vicarius ordinatur. Per duos eius
collaterales, intelligo prælatos & prædicatores, vel clericos ſe
culares & regulares. Prælati.n. & ſeculares clerici ſunt ſicut
eurus, qui interpretatur circuniens, & eſt a parte meridiei, vbi
eſt feruor: quia.ſ. tales ad opera actiuè circuneunt, & tentatio-
num meridialiū feruoribus ꝓpinqui ſunt. Prædicatores verò
& religioſi dicuntur vulturnus, a volando: quia in aquilone.i.
in frigore pœnitentiæ debēt eſſe, & p cōtemplationē debēt ſu
perius volitare. Eſa. 40. Volabūt, & non deficient. Quid ergo?
Pro certo illi venti orientales, ſ. papa, religioſi & clerici, prędi
catores & prælati debent ſub ſole Chriſto p amorē & affectio
nē diu manere, & mētē ſuā in zona torrida charitatis torrere,
& ſic debent calidi per dilectionē eſſe, & ſicci per abſtinentiā
apparere, & ſic alijs.ſ. ſubditis, poterunt ſalubres eſſe, & aerē
ſuæ conſcientiæ poterūt doctrinis & exēplis in puritate gratiæ
cōſeruare. vt de ſecularibus iſtos ventos diligentibus dicat il-
lud Hie. 14. Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt ventum
quaſi dracones. Vel dic q̄ ſubſolanus ventus eſt ſuperbia, quæ
ſub ſole deo.ſ. ſurſum in oriēte paradiſi in lucifero fuit orta, &
ēt nunc ab oriēte.i. a prælatis & alijs ſuperioribus ſolet flare: q̄
procul dubio duo habet vitia collateralia.ſ. vulturnum volan-
tem.i. mentis elationē, quæ.ſ. in aquilone.i. indeuotionis frigo-
re congelat, & eurū circūeuntē.i. ambitionē: quæ pro promo-
tionibus vult circuire, & p deſideria ſolet ardere. Flumina cō-
tra orientē currētia ſunt ſaniora, ꝓ eo q̄ ventis ſalubrioribus
exponunt ſm. Cōſt. Sic illi q̄ per affectionē verſus oriētē diui
næ gratiæ tendunt, & ventis orientalibus.i. ſpiritus ſancti flati-
bus, necnon prædicatorum bonis informationibus ſe exponūt
apud deum meliores & ſaniores ſunt.

De Vento Fauonio. Cap. 16.

1 FAVONIVS ventus eſt cardinalis, ab occidēte
veniens, qui frigidus & humidus reperitur. Di-
citur autem a fouēdo, eo q̄ propter ſuam humi
ditatem germina foueat & nutriat. Iſte in veſpe
re incipit caleſieri ſm Conſtan. Talis eſt delecta
tio & tentatio luxuriæ, quæ ab occidente.i. a car
ne mortali & occidua venit. Iſta.n. frigiditatē indeuotionis &
humiditatē carnalis infectionis habet, & germina affectionū
2 carnalium nutrit & fouet. ¶ Fauonius venit ab occidente: qui
eſt ventus frigidus, & hic ēt habet duos collaterales. In ſero ca
leſit a radijs ſolaribus, ſed quia in mane non caleſit, ideo aquæ
turbantur occidentales. Et dicitur fauonius: quia fouet ea quæ
naſcuntur. Sic verè tales ſunt mali prælati, frigidi.ſ. per indeuo
tionem, humidi per carnalē affectionē, & quia in mane iuuen-
tutis ſuæ nō caleſiunt radijs ſolaribus.i. diuina gratia, idō aquæ
occidentales.i. mundani populi ſunt turbidi per ignorantiam,
& non puri. Dicuntur etiam fauonij, qui fouentes parentelam
ſuam patrimonio crucifixi. Duo collaterales ſunt rapax fami-
lia, & carnalis parentela. Iſte ventus flat recte contra oriente,
& contra curſum ſolis: quia tales contra Chriſti mandata iugi
ter operantur, ſimiles gallo ſupra campanile, qui ſemper vertit
faciem contra ventum, licet vnde veniat ventus alijs oſtendat.
Sic licet iſti per doctrinā oſtendant vnde veniat ſpiritus ſan-
ctus, tamen ei opera ſe opponunt. Et ſicut fauonius, licet ſit fri
gidus in mane, in veſpere tamen eſt calidus, ſic tales in mane
iuuentutis per indeuotionem frigeſcunt, in veſpere autem ſe-
nectutis per auaritiam inardeſcunt.

De Vento Borea. Cap. 17.

BOREAS eſt ventus cardinalis, duos habens
collaterales.ſ. aquilonem, & Corū. Iſti n. vēti 1
frigidi ſunt & ſicci, & hoc q̄a a locis frigidis,
& gelidis oriuntur. & ideo iſti venti ſua frigi-
ditate corpus cōtrahūt, neruos lædunt, & mē
bra obrigeſcere faciunt, & a motu & ſenſu im
pediunt. Sic verè flatus malæ doctrinæ, malorumq; verborū, a
locis frigidis & gelidis.i. a pſonis malis, obſtinatis, indeuotis
& in malo congelatis, veniés, ſolet multa mala facere, corpus
eccleſiæ lædere, neruos ſenſus & deuotionis contrahere, & ma
o° operationis a motu bonorū operū impedire. Aquilo flabit,
& gelabit cryſtallus. Eccl. 43. ¶ Aquilo boreabs ſm Conſtan. 2
tuſsim cauſat, & pectoris deſiccationem, neruos ēt contrahit,
& cōſtringit, & ideo mēbra ad operandū inutilia reddit, flores
& fructus teneros & vineas germinantes vrit & ſiccat, arborū
virorē ſpoliat, & humorē interiorē & exteriorem deſiccat, &
ſua frigiditate herbas in terra cōtrahit, & recindit. Sic verè &
q̄a mali prælati p indeuotionē & cupiditatē ſunt frigidi, ſicci
aūt per incōpaſsionē & crudelitatē, idō in corpore eccleſiæ pe-
ctus.i. viros plenos ſciētia, neruos.i. plenos bonis operibus &
induſtria, p mala exēpla, vel alias, contrahunt & cōſtringunt,
quia vix volūt q̄ aliq̄s bonus prædicator & inſtructor veritat
ſubditis prædicare, & ſic totū corpus eccleſiæ inutile reddunt
ad motū bonæ operationis, & ad ſenſum ſanctæ affectionis &c.
Itē flores & vineas deſtruunt: q̄a p mala exēpla taliū, hoīes q̄
incipiebant virtutū floribus adornari, ſcādalizant, & per eorū
imitationē, a fructu bonorū operū retrahunt. ¶ Aquilo borea-
bs pp ſuam frigiditatem vapores reſolui non permittit, & ſic 3
aerem ſeruat purū, peſtilētiā ab auſtro ortā reijcit expellit, ſpi
ritus purificat, ſenſus ſubtiliat, aquam in cryſtalli duritia cun-
uertit, corpus indurat, poros claudit, vim digeſtiuā adiunat &
confortat, & ad maſculorū gūrationē habilitat & diſponit. Sic
verè aq̄lo tribulationis pp frigiditatē timoris dei, q̄ cū eo p-
ſeuerat, vapores a terra.i. a mente carnales affectiones reſolui
per deſideria nō permittit, imo poros.i. ipſos animæ appetitus,
per quos extra ad opera habebant exitū, claudit: & ſic aerē.i.
cōſcientiā purā ſeruat, peſtilentiā ēt.i. infectionem ab auſtro.i.
a carnali & mundiali voluptate inductā, effugat a conſcientia
& expellit, & aquas.i. fragiles & delicatos in cryſtallū cōuertit
inquantum ipſos facit claros p honeſtatem, & duros per con-
ſtantiæ firmitatē. Cor eius indurabitur ſicut lapis Iob 41. Ideo
Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab
aq̄s. Hō.n. aſſuetus tribulationibus, fortis efficitur atq; firmus,
& ſic corpus dr̄ indurare. Hic ergo ventus.i. tribulatio, ſpūs.i.
interiores affectiones purificat, ſenſus etiam.i. diſcretionē ſub
tiliat, vim digeſtiuam contritionis adiuuat & perficit, & ad ma
ſculi.ſ. viri perfecti generationem cooperatur & diſponit, quia
.ſ. per tribulationē hō efficitur maſculus.i. perfectus & virtuo
ſus. Coronans coronabit te tribulatione. Eſaiæ 25. Cum ergo
aquilo tribulationis faciat tanta bona, benè poſſumus dicere
illud Iob 37. Ab aquilone aurum venit. ¶ Aquilo eſt frigidiſsi 4
mus, & hoc quia.ſ. in locis a ſole remotis generat, & ideo ter-
ram & corpora deſiccat, & in pectore tuſsim facit, neruos con
trahit & conſtringit, & ad motum operationem impedit, aſpe
ritatem in corpore gignit, flores & vineas germinātes exurit,
virores arborum ſpoliat atq; tollit, humorem interius & exte-
rius conſumit phthiſicis eſt nociuus, vt dicit Gregorius. &
aquas congelat & conſtringit, & nunc in glaciem, nunc in cry
ſtalli duritiā eas conuertit. Sic tentationem & pctm̄ concomi-
tatur frigus indeuotionis & timoris ſeruilis, & hoc quia longè
eſt a deo: quia ſicut dr̄ Eccle. 15. Longè eſt ſapientia a ſuperbia

 & dolo.

& dolo. Ventus ergo iſte.ſ.peccatum, terrã conſcientiæ ab hu-
more exterioris cõpaſſionis & interioris deuotionis deſiccat.
In pectore conſcientiæ tuſsim & remorſum cauſat. Neruos.i.
potentias animæ percutit atq; grauat: & ad benè operandũ im
pedit & retardat. Flores & vineas.i.bona opera diſsipat & mor
tificat, in ipſisq; fructum æternæ vitæ & ſpem ſalutis deſtruit
& annullat. Dicamus ergo illud Cant.3. Surge .i. fuge aquilo:
veni auſter. quia ſicut dicitur Hie.1. Ab aquilone pãdet omne
5 ma.om. ¶ Aquilo ſm Iſido. venit a montibus ſupremis: & ideo
frigidiſsimus dicitur, in tm̃ q̃ ſua frigiditate flores & vineas lę
dit, germina exurit & conſumit, neruos contrahit, & ab opera
tione impedit. Talis eſt fortis tribulatio vel tẽtatio. Iſta.n. ve-
niens a montibus .i. immiſſa ab ipſis ſuperbis demonibus, ſua
frigiditate flores & fructus .i. incipientes & perfectos lædit, &
germina bonorum propoſitorum exurit & conſumit. Neruos
ẽt corporis eccleſiæ.i.viros perfectos in quibus viget ſenſus di
lectionis & deuotionis, & motus bonæ operationis, pcutit per
delectationem, contrahit per conſenſum & per operationẽ, &
ad motum bonæ operationis inhabiles reddit p conſuetudinẽ
& reiterationẽ. Et ideo dr̃ aquilo, quaſi ligans aquas: quia.ſ.tẽ-
tatio ligat ipſas affectiones aĩæ ne actus ſuos valeant exercere.
Ventus.n. aquilo diſsipat pluuias. Prouer.25. & Eccl.44. Aqui
lo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis.

De Auſtro. Cap. 18.

1 AVSTER habet multas proprietates. Eſt.n.
calidus & humidus, pluuiæ & roris miniſtra-
tiuus, pororum terræ apertiuus, germinum &
ſeminũ productiuus & nutritiuus, & augmen
tatiuus, ſuperficiei terræ renouatiuus, penna-
rum veterũ in auibus immutatiuus, humorũ
cõpactorũ digeſtiuus, fumoſitatis & ſudorũ & ſuperfluorũ hu
morum prouocatiuus, reptiliũ & vermiũ ab interioribus ad-
ductiuus. Talis eſt gratia: quia calida eſt per charitatem, humi
da p pietatem, & ideo pluuiæ cõpaſsionis, & roris deuotionis
eſt miniſtratiua, pororũ terræ.i.ſenſuũ, & maximè oris ad con-
feſsionem eſt apertiua, ſeminum & germinum.i. interiorũ do-
norum & virtutũ eſt pductiua q̃tũ ad ſimplices & incipientes
nutritiua quo ad pficientes, augmẽtatiua quo ad pfectos. Hæc
ſuperficiem terræ.i.exteriorem apparentiã renouat per hone-
ſtatẽ, veteres pennas malæ cõſuetudinis immutat p vitæ noui-
tatẽ. Humores cõpactos.i.pctã in ſtomacho cõſcientiæ cõpreſ-
ſa digerit per cõtritionem, & ſic eorum ſudorem.i. emiſsionẽ
prouocat per confeſsionẽ. Reptilia ẽt & vermes.i.carnales af-
fectiones ab interioribus conſcientiæ extrahit & educit per di
miſsionem & eductionem. Cant.4. Veni auſter, perfla hortum
meũ, & fluẽt aromata illius. Vel oĩa poſſunt dici de flatu ſpũs
2 ſancti, vel ẽt de flatu bonæ doctrinæ. ¶ Auſter eſt ventus cali-
dus & humidus, poros aperit, corpora diſſoluit, grauitatem in
corpore facit ſm Hippocratem, infirmis auditum grauat, ca-
liginem oculis inducit, colorẽ corrumpit, ægritudinẽ facit, re
cidiuam procurat, pruritum commouet, epilepſiam podagrã,
& acutas febres nutrit, & hoc quia ab imo flat & ab interiori-
bus extollitur ad externa. Talis eſt carnalis voluntas, quia fer-
uens & calida eſt per cõcupiſcentiã, humida per delectationis
mollitiem, ab imo ẽt pcedens.i.ab interiori carnis cõditione.
Hæc eſt igĩ quæ poros .i. ſenſus exteriores aperit, quia facit
hoĩem vagantẽ. Proue.7. Garrula & vaga &c. Corpus ẽt.i. mẽ
tẽ diſſoluit, debilitat & remollit, & ad reſiſtẽdũ reddit hoĩem
impotẽtẽ: q̃a q̃ diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera
diſsipantis. Proue.18. Hæc ẽt grauitatem pigritiæ generat, au-
ditum aliorum per infamiam grauat, caliginem ignorantiæ in
ducit, colorem honeſtatis deſtruit, ægritudinem pctĩ mortalis
facit, recidiuam.i. multiplicis iſtius actus reiterationem facit.
Vnde Eccl.23. Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis nõ fatigabitur
tranſgrediens vſq; ad finẽ. Item iſtud pctm̃ pruritum delecta-
tionis excitat, epilepſiam.i.caſum vſq; ad inferos procurat, po
dagram.i. tarditatẽ bonæ operationis efficit, & febres acutas
iræ, rixæ & diſcordiæ gñrat atq; nutrit, & hoc quia ab imo flat
.i.ab interiori extoĩs ſuggeſtione, a qua luxuria progredir̃ &
emanat: q̃a ab interioribus egredir̃ tempeſtas &c. Iob 27. Et
ſicut auſter calorẽ inducit, ſic luxuria facit hoĩem eſſe calidũ
& feruẽtẽ per cõcupiſcentiã. Nonne veſtimẽta tua calida ſunt
cũ perflata fuerit terra auſtro? Iob 37. Vel generaliter iſta poſ-
ſunt dici de pctõ quolibet, vel ẽt de flatu tentationis, vel de fla
tu proſperitatis, q̃a.ſ. faciũt oĩa ſupradicta. Vel dic q̃ auſter.i.
tentatio, pctm̃, proſperitas luxuria, auditũ lædit, integrum.ſ. ho-
minem ad contẽnendum auditũ verbi dei diſponit. Hie 6. In-
circumciſæ aures eorũ, & audire non poſſunt. ¶ Itẽ auſter ſm 3
Iſido. ſub polo antarctico oritur, quæ pars præ nimia frigidita
te eſt inhabilis, & id naturaliter eſt frigidus & ſiccus, ſed q̃a
poſtea trãſit per zonam torridam, & per meridiem, vbi multi
ſunt vapores & aquæ, ideo ibi humiditatem contrahit, & calo
rem, & ſic apud nos calidus & humidus reperitur. Sic verè hõ
licet frigidiſsimus per dei timorem, ſiccus etiam per duritiæ
torporem, (ex hoc.ſ.q̃ ſub polo antarctico loco frigido.i. ſub
pctõrum & tormentorum infernalium cõſideratione oritur)
per inſpirationem tñ ſi ab iſto antarctico polo i a conſideratio
ne frigoris & infernalium tormẽtorum recedit, & ad meridiẽ
& zonam torridam.i.ad conſiderationem æternæ lucis, & me
ridiem paradiſi accedit, tunc frigore timoris depoſito, calore
amoris diuini paulatim inflammatur, & humore deuotionis ſi
militer irrigatur, & ſic efficitur calidus per charitatis amorẽ,
& humidus per deuotionis dulcorem: quia.ſ. ex timore dei de
uenitur ad eius amorem. Qui timetis dñm, diligite illum, & il
luminabit corda veſtra. Eccl.2. Vel dic q̃ auſter eſt homo qui
libet, a principio ſic frigidus per diuinum timorẽ, ſiccus per
parcitatis ſqualorem: qñ tñ fit q̃ ipſe tranſit per zonã torridã
concupiſcentiæ, & per loca fœtida & venenoſa luxuriæ ſeu ẽt
per quãcũq; malam ſocietatẽ, fœtidam & corruptã, eius con-
ditio immutatur, & ſic ad faciendum malum, feruens & cali-
dus inuenitur, & ad tolerandum malũ mollis & humidus per-
ſentitur. Vel iſta poſſunt dici de malis naturaliter frigidis per
indeuotionem, & ſiccis per incompaſsionem, qui.ſ. per tranſi-
tum zonæ torridæ bonæ ſocietatis fiũt per charitatem feruidi
& per pietatem & deuotionem humidi. ¶ Auſtralis ventus q̃a 4
eſt calidus & humidus, ideo diſſoluit membra ſm Hippocra-
tem, & grauat auditum faciens corpus graue, & cauſat in mari
tempeſtatem, & q̃a per multa loca immũda plena ſerpentibus
tranſit, ideo ægrotantibus eſt nociuus, ſicut patet in febre con
tinua. Sic quia multi hodie ſunt calidi per auaritiam, humidi
per luxuriam, ideo mala fama eorum, auditũ inficit aliorũ, &
a bonis operibus impedit per mala exempla illos per quos cir
cuit atq; tranſit, & ſic etiã iſti mali cauſant in corpore aliorũ,
pigritiæ grauitatem, & extortionum & rapinarum in mari
mundi faciunt tẽpeſtatem. Quia.n. per loca immũda.i. p actus
luxuriç trãſeunt, id infirmis pctõribus ſunt nociui, ipſoſq; ſuis
malis exẽplis & verbis deſtituunt atq; lædũt. Ergo non debet
dici Veni auſter, pfla hortũ meũ: (Cant.4.) ſed bene põt dici il
lud Eze.27. In aquis multis (.ſ. tribulationum & deliciarũ) ad-
duxerunt te remiges tui.i. mali & vani prælati. Ventus auſter
contriuit te, in corde maris. Et hæc ſufficiant de ventis.

De Nubibus. Cap. 19.

NVBES quanto ex purioribus vaporibus eſt cõ- 1
poſita, tãto magis eſt luminis receptiua, ſi autem
ex groſsis fumoſitatibus ſua ſubſtantia cõpona-
tur tunc obſcuritatem generans, ſolaris eſt lumi
nis interceptiua, & a noſtris aſpectibus ablatiua.
Sic qñ conſcientia ex puris vaporibus.i. affectio
nibus cõponitur, tunc lumẽ cœleſtis gr̃æ recipit & doctrinæ.
Sed ſi ex groſsis vaporibus.i. ex carnalibus affectionibus cõſti
tuatur, tunc obſcuritas ignorantiæ in ea inducitur, & lumẽ cę
leſtis gr̃æ & doctrinæ & ſolis Chriſti influentia ab intellectus
oculis occultatur. Ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone
nubes magna, & ignis inuoluẽs. Eze. 1. Vel dic q̃ nubes clara
& pura eſt religio, vel bona ſocietas, quę eſt ex puris vaporib9
.i. ex bonis perſonis conſtituta. Turbida verò eſt mũdi pſperi-
tas, vel mala ſocietas &c. ſicut ſupra. ¶ Item nubes quadrupli 2
ci cã mouetur.ſ. propter huius aeris leuitatem, pp ventorũ im
pulſum, pp calorem igneum in ventre nubis interclusum, &
pp attractionem radiorum ſolarium, qui nubem per quãdam
violẽtiam mouent ſurſum. Sic verè aĩa triplici cauſa mouetr̃
ad bene operandum.ſ. propter aeris.i. conſcientiæ puritatẽ, pp
ventorum tribulationum impulſum & velocitatẽ, propter ca-
loris charitatis & interioris animi vigorẽ, & propter radij ſo-
laris.i. diuinæ inſpirationis attractionem, adiutorium, & virtu
tem. Ideo dicitur Proue.30. Per tria mouetur terra, & quartũ
nõ põt ſuſtinere. Quãuis.n. tria prima moueãt ad bonũ mentẽ
humanam.ſ. bonæ voluntatis diſpoſitio, mundana tribulatio,
& interioris charitatis operatio: quartum tamen potentius cæ
teris mouet, ſcilicet diuinæ inſpirationis vocatio, & attractio.
vnde

vnde Amos 3. Dñs deus locutus eſt, quis nõ prophetabit? Vel
potes dicere q per tria mouetur ad pc̃m, & de firmitate boni
propoſiti agitatur.ſ. propter leuitatem aeream ſuperbiæ, ꝑpter
impulſum venti & tentationis luxuriæ, & propter intraneum
ignem auaritiæ, quarto aũt (quod eſt principalius) propter ra-
dios ſolares.i. propter repulſionẽ diuinæ reprobationis, & ſuæ
occultæ iuſtitiæ. Eccleſ. 7. Nemo poteſt corrigere quem deus
deſpexerit. Vel propter leuitatem inconſtantiæ, propter impul
ſum alterius indeuotionis & fallaciæ, & propter calorem inte-
rioris diſpoſitionis & cõcupiſcentiæ. Eccl. 26. A tribus timuit
3 cor meum. ¶ Item nubes eſt impreſſio aeris ſurſum in medio
generata, & ex multis vaporibus aggregata: quia calor cœle-
ſtis partes leues & vapores ipſius terræ & aq̃ ſuperius in aere
ſubtiliſſimè eleuat, & in naturã nubis conuertit & mutat. Nu
bes.n. licet ex mari ſolis radijs attrahãtur, tñ oĩs marinę amari
tudinis eſt in dulcedinem cõuerſiua. Et eſt nubes quaſi oĩs ma
teria oĩm quæ in aere generantur, vnde nunc pluit, nunc gran
dinat, &c. Sic verè prælatus per virtutem ſolis iuſtitiæ debet a
terra.i. ab amore terrenorum totaliter eleuari, & ſurſum in ae-
re.i. in ſtatu totius perfectionis ſituari: & ibi ex multis vapori-
bus.i. perfectionibus plurimis aggregari, ibiq; per contempla
tionem ſuſpendi, & per affectionem cœleſtium exaltari, & ex
mari.i. ex mundo debet extrahi per cõtẽptum. Ab oĩ amaritu-
dine peccatorum debet abſolui. Debet etiã dulcis per cõpaſ-
ſionem, & ſapidus ꝑ deuotionẽ a cæteris inueniri, vt ſic dicãt
alij illud pſa. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Hæc nu
bes qñ a ſole iuſtitiæ per gr̃am reſoluitur, pluit per doctrinam
& prædicationem, grandinat per diuinarũ cõminationũ prola
tionem, coruſcat per æternorum gaudiorũ apertionẽ, vel exẽ-
plorum oſtenſionem, tonat per diuini iudicij terribilem decla
rationem, fulminat per malorum correctionem & punitionẽ.
Ideo Matt. 17. Nubes lucida obumbrauit eos, & vox de cœlo
audita eſt. Vel dic q bonus prælatus primo per electionem de
terra & mari.i. de infimo ſtatu ſurſum ad dignitatem virtute
ſolis.i. inſtinctu diuinæ vocationis attrahitur, & licet in mari.i.
in mundo fuerit amarus.i. peccator & malus, eius tñ amaritu-
dinem non ſectatur, ſed in benignitatem, dulcedinẽ & gr̃am a
vocationis ſuæ tempore commutatur. Iudith 5. Fontes amari
obdulcati ſunt. Et iſta nubes &c. ſicut ſupra. Idem aũt dic de
prædicatoribus, & eccleſiaſticis, & religioſis a deo ad ſtatũ ꝑ-
4 fectionis vocatis & tractis &c. ¶ Nubes qñ ex vicinitate cada-
uerum vel palodum vapores corruptos ſibi incorporat, tunc
eſt peſtilẽtiæ in aere deductiua. Nubes etiam guttis terram ir-
rigat, & tñ eam irrigando, ſeipſam cõſumit & annihilat. Sic ꝑ
certo qñ aliquis eccleſiaſticus in ſua conſcientia recipit vapo-
res & ſuggeſtiones vaporum corruptorum.i. perſonarũ mala-
rũ & luxurioſarũ: vt qñ.ſ. ſectatur colloquia & familiaritates
mulierum, tunc per pc̃m luxuriæ corrumpitur, & ſic per ma-
la ſua exempla peſtilentiã in aere eccleſiæ vel patriæ generat.
Apo. 9. Aſcendit fumus de puteo: & obtenebratus eſt aer. Et li
cet tunc guttis ſuis.i. verbis & doctrinis terrã eccleſiæ irriget,
ipſe tñ in ſe minuitur & conſumitur, inquantum.ſ. bñ docet, &
malè operatur, quia ẽt verba ſua erunt ſibi in teſtimoniũ dam
nationis. Hie. 13. Tu.n. docuiſti eos aduerſum te, & erudiſti in
caput tuum. Iſti.n. dicunt, & non faciunt. Matt. 23. Conſtat.n.
q illi qui falſas ſocietates ſectantur, primo in ſe corrumpunt,
& ſic per mala eorũ exempla ẽt in alijs corruptio generatur.
Mali ẽt doctores in eo q alios docendo proficiunt, ſeipſos ma-
5 lè viuendo conſumunt. ¶ Item nubes quanto terræ vicinior, &
a cœlo remotior, tanto maior eſſe vr̃, & econuerſo, quia nubes
quæ vr̃ maxima circa terram, ſi cœlo eſſet propinqua, minima
putaretur, ſm Bedam. Sic mundani diuites, qui terræ.i. rebus
temporalibus vicinantur, magni & potentes a ſecularibus re-
putantur, & hoc quia a cœlo Chriſto ſunt totaliter elõgati. Et
econtra illi qui in veritate ſunt magni virtutibus, ſi tñ a terra
& terrenorum amore ſint abſtracti, cœlo aũt per amorẽ, con-
templationem & perfectionem propinqui, illi dico apud mũ-
danos minimi reputãtur, quia hodie bonos & virtuoſos negli-
gunt, eo q a ſua vicinitate & comparitate ſunt remoti. Malos
aũt & pc̃tores: quia eis ſunt propinqui & ſimiles, appreciãtur
& extollunt, quia qui derelinquunt legem, laudant impiũ. Pro
uer. 28. & 29. Abominantur impij eos qui in recta ſunt via. Vel
dic q quanto quis terræ.i. mundo & pc̃tis eſt vicinior, tanto ꝑ
ſuperbiam & præſumptionem reputat ſe eſſe maiorẽ, & quan-
to cœlo per merita & virtutes eſt propinquior, tanto in oculis
ſuis eſt minor. Eccl. 3. Quãto maior es, humilia te in oĩbus. Vel
põt dici contra illos qui ſibi propinquos & conſanguineos re-
putant meliores, veteres & extraneos minores. ¶ Nubes ꝑ mu 6
tuam ruptionem ſolent qñq; tonitruum facere, & per mutuã
in aere colluctationẽ ſolent ignem in aere generare. Sic ex ru-
ptione pacis & colluctatione controuerſiæ & litis, oritur qñq;
tonitruum diſcordiæ, & generatur ignis crudelitatis & rapi-
næ. ¶ Item qñ vapor terrenus a centro proprio eleuatur ſupe- 7
rius, nunq̃ quieſcit, imo ſemper eſt inſtabilis & motiuus, vt pa
tet in nube, quæ a vento modico de facili mouetur. Sic qñ hõ
a centro proprio, quod eſt deus vel humilitas, per pc̃m ſepara
tur, & per ſuperbiam ſurſum eleuatur, non põt quieſcere, ſed
ad modicum ventum tentationis vel tribulationis de vno pec
cato in aliud, & de vna affectione in aliã circunfertur, nec vnq̃
põt deſiſtere a motu propriarum affectionum, donec ad cen-
trum ſuum deum ꝑ charitatem reueniat iterato. Thre. 1. Pec-
catum peccauit Hieruſalem, propterea inſtabilis facta eſt. Vel
põt dici de bonis religioſis prædicatoribus, q qñ a terra & ter-
renis penitus ſunt remoti, & ſurſum ad deum eleuati & ſuſpen
ſi, ſolent per bonam operationẽ & cõtemplationem faciliter
ſe mouere, & ſm flatũ ſpũs inſpirantis, ad prædicandũ vndiq;
circũire. Iac. 3 Naues cũ magnæ ſint, a validis ventis mouent.
¶ Item nubes quæ ſimul ſuper terrã ceciderit, deſtruit & ſub- 8
mergit: ſed ſi paulatim deſcenderit in pluuiã reſoluta, tunc ip-
ſam irrigat & fœcundat. Sic iudex, qñ deliberatè & paulatim
pluuiã emittit eloquiorũ ſniæ, iudiciorum & præceptorũ, tũc
terram ſuam.i. ſubditos, bñ regendo irrigat & fœcundat, ſed
qñ per ſententias præcipites ſine deliberatione inſimul in eos
reſoluitur & cadit, tunc ipſos deſtruit & ſubmergit. Ideo iudi
cibus præcipitur 2. Paral. 19. Sit timor dñi vobiſcum, & oĩa cũ
diligentia facite. Et de malo iudice dr̃ Eſa 14. Tu.n. terram tua
diſperdidiſti, tu populum tuum occidiſti. Vel põt dici de præ-
dicatoribus, qui non debent ẽt aquam doctrinæ ſuæ ſimul ef-
fundere, alias ſolent attediando magis nocere q̃ proficere, ſed
paulatim & prudenter debent ſtillare, vt ſic ſine populi diſpli
centia poſſint eos virtutibus fœcũdare. vnde Iob 12. dr̃ de nu
bibus. Si cõtinuerit aquas, oĩa ſiccabuntur, & ſi emiſerit eas,
ſubuertent terram. Itẽ nubes ſequens motũ firmamenti nunq̃
cadit: ſed ſi motũ propriũ ſequit̃, ſtatim cadit. Nubes ẽt quãto
plus fuerit impulſa, tanto velocius mouet̃. Et a parte cœli eſt
figuræ rotundę. Figura.n. hæc præ cæteris habilior eſt ad mo-
tũ. Sic q̃diu religioſus vel ſubditus motũ & voluntatẽ firmamẽ-
ti.i. prælati ſui ſequitur per obedientiam, in ſtatu gratiæ põt ſta
re: ſed ſi ſe velit regere per propriam voluntatẽ, tunc ſtatim ad
peccata deſcendit. Exemplũ de Adam &c. ſicut & infra. §. pe.
expone. ¶ Nubes ſurſum in aere vr̃ ſuſpenſa eſſe, cœlo ꝓxima 9
& vicina, & tñ ſm veritatem multo plus terræ q̃ cœlo eſt pro
pinqua. Sic ſunt multi q in alto gradu eccleſiæ ſtantes, credun
tur a ſimplicibus eſſe cœlo & cœleſtibus.i. deo & angelis per
gr̃am & merita contigui, & vicini: qui tñ inde valde ſunt per
demerita remoti, & inferius terra.i. inferno ꝓpinqui. Vel põt
dici de multis hypocritis, qui ſurſum in aere religionis manẽ-
tes, a terra & terrenis elongati, & cœlo & cęleſtibus propinq
creduntur, qui tñ ſm veritatem circa terram, & longe a cœlo
per auaritiam collocantur. Et ſicut nubes qñq; promittũt plu
uiam, q̃ tñ non habent, ſic hypocritæ aliqñ pluuiam gratiæ ꝓ-
mittunt, non habet tñ niſi ventũ vanitatis hypocriſis & inanis
gloriæ. Iob 37. Aer cogetur in nubes, & vẽtus tranſiens fuga-
bit eas. ¶ Itẽ nubes eſt concaua naturaliter. & ad modũ ſpõgię 10
cauernoſa, & ideo eſt influentiæ ſuperiorũ corporũ receptiua:
& per ſubintrationẽ radiorũ ſolarium formę multiplicis oſtẽſi
ua, vt patet in arcu cœleſti, qui nihil aliud eſt q̃ nubes rara &
rotunda, in cuius ſubſtãtia calor multiplex generat̃. Eſt ẽt nu-
bes (eo q cœlo appꝓpinquat) formæ & figuræ immutatiua, qa
rotunda eſt ad modum cœli a parte ſuperiori, a latere aũt non
eſt ei figura aliqua determinata, qa qñ nubes nubi lateraliter
appropinquat, in figura alteri ſe conformat, vt dicit Beda. Et
eſt nubes ſuæ ſubſtantiæ ſurſum motiua, & ſm q a vẽto magis
vel minus impellit̃, eſt tardius vel citius proceſſiua. Nubes ẽt
inter nos & ſolem ſua interpoſitione eſt ſui caloris mitigatiua,
& ideo meſſoribus & itinerantibus eſt accepta. Et per ſolis in-
fluentiã in pluuiã reſoluta, eſt terræ fœcundatiua, & ſeminum
& germinum productiua. Et licet a mari originaliter reſoluat̃
tñ depoſita oĩ amaritudine dulcis & ſapida reperitur. Talis nu
bes videt̃ fuiſſe beata virgo, qa procul dubio beata virgo fuit
cõcaua ꝑ humilitatẽ, & iõ influentiæ cęleſtis.ſ. dei patris fuit ꝑ
cæteris receptiua. Nã qñ radius ſolaris.ſ. ipſe filius dei ab ip-

ſo ſole deo patre vſq; ad interiora nubis .ſ. beatæ virginis fuit miſſus per beatam incarnationem, tunc ſtatim imago ipſius, ſ. ipſe homo Chriſtus in eius vtero reſultauit, qui arcus cœleſtis dicitur, quia pluuiam diuinæ gratiæ, conſolationis & doctrinę peccatoribus denunciauit, & colores multiplicis perfectionis dando, exemplum pctōribus repreſentauit, & confœderationé inter deum & hoies reparauit. Geneſ. 9 Arcum meum ponã in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram. Iſta ergo nubes fuit rara per paupertatem, & ideo fuit leuis pro promptam obedientiæ voluntatem. Vnde Eſa. 19. Dñs aſcendet ſup nubem leuem, & ingredietur ægyptum &c. Et ideo qñ iſta a vēto .i. ſpūſſancti inſpiratione impellebatur, per bona opera ad cœlum & cœleſtia velociſsimè mouebatur. Pſa. Spūs tuus bonus deducet me in terram rectam. Hæc etiam inter nos & ſolé iuſtitiæ ſe interponit, & erga nos rigorem ſuū mitigat & refrenat. Ego ſequeſter & medius fui inter deum & vos. Deut. 5. Figura eſt ſi vis qūo Heſter ſe interpoſuit pro populo ſuo vt regis Aſſueri ſniam mitigaret. Heſter. 5. Et ideo meſſoribus .i. bona in agro mundi fruges virtutum colligentibus eſt cōgrua & accepta, & etiam ipſis itinerantibus .ſ. peccatoribus, qui ambulāt iter tenebroſum: (Prouer. 4.) eſt q̃ plurimū opportuna. Hęc eſt nubes quæ licet a mari .i. populo Iudaico duro & amaro pro ſæuitiam & pctā, ortum ſumpſerit, nihil tñ amaritudinis retinet, imo dulciſsima & benigniſsima ſemper manet, & ideo in pluuiam gratiarū reſoluitur, a qua terra .i. aridi pctōres bonis operibus fœcundantur, & ab ardore diuinæ iuſtitiæ conſeruanť, quia ardorem refrigerabit ros. Eccl. 18. Ideo 3. Re. 18. Ecce nubecula parua aſcendebat de mari. ſequitur. Sequuta eſt pluuia largiſsima. Vel dic q̧ nubes eſt vir perfectus. Debet .n. habere conſcientiam cōcauam & cauernoſam per humilitatem, vt ſe vacuum reputet oī bono. Figura Exo. 27. de altari holocauſti quod erat non ſolidum, ſed cōcauum. &c. Et ideo propter cōcauitatem humilitatis cœleſtes impreſsiones .ſ. grām & virtutes faciliter recipit in ſeipſo 4. Reg. 4. Sume vaſa vacua, nō pauca, & ingredere & claude oſtiū, & mitte inde in oīa vaſa hæc, & cum plena fuerint, tolles. Hic debet eſſe oaturæ roridæ per cōpaſsioné, a parte cœli .i. ſuperiorū ſuorū & dei, ſigorę rotundę .i. velocis & prōptæ pro obediētiā & ſubiectionem. Altare aūt cōcauū, a parte .ſ. inq̃ꝫ ꝑaimorum & ſociorū, eis cōformis efficiť in figura p ſocialé cōuerſationé, vel per bonæ vitæ ipſorū imitationé, vt ſm Apo. 1. ad Corin 9. fiat cum Iudæis Iudeus, cū infirmis infirmus. Et quāto vēto .i. ſpūſſancti flatu & inſpiratione plus vel minus fuerit agitatus, tanto citius vel tardius ad bona opera mouetur. Hic ét ſui & orationum ſuarum interpoſitione, caloré diuinæ iuſtitiæ reprimit, & terrā .i. pauperes & pctōres pluuia elemoſynarum & exēplorū & doctrinæ irrigat & infundit. Ideo de eo pōt dici illud Eccle. 34. Protector potētiæ, tegimé ardoris, vmbraculū meridiani, & adiutoriū caſus. Hic etiam ad deū ſurſum p affectioné ſemp mouet & tédit, & colores bonorum exemplorum in ſeipſo recipit, & alijs oſtendit. Eccl. 43. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus.

De Iride. *Cap. 20.*

1 IRes eſt repercuſsio radij ſolaris in nube reſoluta, ſicut ſplendor refulgens in aqua, quapropter in ipſa iride ſicut in ſpeculo, multorum colorum imagines reſultant. Iris igiť de die & non de nocte vř. Nam iris a ſolis & nō a lunę radijs vt cōiter procreatur. Sua ét virtute inferiorū cū in pluuiam fuerit reſoluta, vegetat, ſolis ét ardorem mitigat homoré prædominantem in aere demōſtrat, cœlo & terræ decoré præſtat. Vnde ſm Bedā & magiſtrū hiſtoriarū, p quadraginta annos ante iudiciū nō apparebit. Cōſumptioné & deſiccationé elemētorū denotat, pacē ét & cōcordiā inter deū & mundū deſignat. Semper aūt ſoli opponitur, & nunq̃ in meridiei puncto vř, quia tunc ſol in eo q̧ orbem mediat, radios ſuos nō plus in vna q̃ in alia parte mandat, ſed in vtroq; horizonte æqualiter librat. Secūdum Bedam vero iris ante iudiciū p quadraginta annos nō apparebit, quod deſiccationé aeris & finē ſeculi denotabit. Talis eſt grā diuina vel dei mīa, quia per radios & per influentiā ſolis iuſtitiæ Ieſu Chriſti reſpiciētis in nubem .i. animam reſolutā & contritā, in ipſa cauſatur, quia gratia immediate a deo efficitur & creatur, a qua etiam multi colores .i. multę virtutes & perfectiones poſtmodum oriuntur 1. Mac. 6. Reſulſit ſol in clypeos aureos, & reſplēduerūt &c. Iris aūt iſta .ſ. grā vel mīa dei, quanta ſit in homine, in nocte .i. in vita præſenti (ſicut dicitur Eccl. 9) non apparet, quia homo modo neſcit vtrū amore vel odio dignus ſit. Sed quando poſt mortem dies declarans latibula venerit .ſ. iudicium diuinū vel ipſa ſentētia æterna, tunc iris iſta quanta & qualis fuerit, in quolibet apparebit, quia ſicut dicitur Malac. 3. Tunc videbitis quid ſit inter iuſtū & impium. Quare autem in nocte præſentis ſeculi non videť, ratio eſt: quia gratia non cauſatur a luna .i. a mundana proſperitate, quæ nunc fluit & refluit, imo ab ipſo ſole iuſtitiæ. Ieſu Chriſto. Hæc autem iris .i. gratia vel mīa, ardorem & rigoré ſolis mitigat, inferiora .i. viatores per bona opera vegetat, & pulchritudinem ipſi cœlo .i. eccleſiæ triūphanti, & ipſi terræ .i. eccleſiæ militanti tribuit & miniſtrat. Humorem etiam deuotionis in aere conſcientiæ, in qua eſt, dominari denūciat & declarat. Et ideo quia ante iudicium elementa .i. mundus & prædicatores humore deuotionis & compaſsionis totaliter ſiccabūtur, propter perfidiam antichriſti, ideo tunc ignis miæ & gratiæ nullatenus apparebit, quod mundi defectum, finem & conſumptionem veriſimiliter denotabit, quia cum iris .i. gratia habeat inter deum & hoiem deſignare concordiam, & tunc temporis veniat guerra dura, ideo nullum ſignum gratiæ vel miæ apparebit. pſal. Non miſerearis oibus qui operantur iniquitatem. Eccl. 28. Ira nō habet miam. Iris etiam ſoli opponitur, qu gratia & mīa diuina Chriſto quantum ad iuſtitiam & rigoré obuiat & repugnat, quia ros obuians ab ardore venienti. Eccl. 43. Et ideo in meridie .i. in extremo iudicio, iris diuinæ miſericordiæ & gratiæ latitabit, quia tunc ſol iuſtitiæ orbem p iuſtitiam æqualiter meditabit, & ad vnguem iuſtè & rigidé iudicabit, & quantum ad vtrūq; horizontem .ſ. quātū ad bonos & ad malos p rigoré iuſtitiæ æqualiter ſe habebit, quia tūc vnuſquiſque ꝓpriā mercedem accipiet ſm ſuum laboré 1. ad Corin. 3. Et ideo quia iuſtè habebit iudicare, nulla ibi mīa locū habebit. Vel dic generaliter q̧ vbicūq; humor pietatis & gratiæ deficit, ſignum eſt q̧ diuinū iudiciū, finis, & tribulatio cito erit, quia .ſ. iudiciū ſine mīa fiet illi qui nō fecerit miam. ¶ Item iris ſem- 2
per eſt ſoli oppoſita è directo, & nunq̃ a parte auſtrali videtur, imo qñ ſol eſt in parte auſtrali, tunc iris eſt in aquilone. Duobus etiam cornibus tangit terrā, & vna ſola .ſ. ſui vertice cœlū tangit. Sic peccator ſoli iuſtitiæ ſemper opponitur p pctm: quia licet ſol Chriſtus ſit in præſenti in parte auſtrali .i. in ſtatu gratiæ & miæ & virtutis: ille tñ eſt in parte oppoſita .ſ. in aquilone .i. in frigiditate peccati per mētis obſtinationé, & nunq̃ in eadem parte cū Chriſto inueniť per cōcordiā & amoré, & nunq̃ in parte auſtrali .i. in ſtatu gratiæ reperitur, imo ipſe Chriſto, & Chriſtus ſibi ſemper cōtradictorij ſunt, quia contra malum bonum eſt, & contra mortem vita, cōtra vitam mors. Eccl. 33. Hic ét duabus partibus .ſ. volūtate & corpore ſeu opere tangit terrā & tēporalia per affectū, ſed tñ vertice .ſ. intellectus p fidé tantummodo cœlū tāgit intellectus .n. in cœlo eſt per fidei notitiā corpus verò & voluntas in terra ſunt p cupiditaté & auaritiā, Idō dř Sap. 18. Vſq; ad cœlos attingebat ſtans in terra. Et ſicut iris ſm Ari. nō apparet in meridie, ſic in meridie lucis æternæ .ſ. in paradiſo nō inueniť peccator. vel in meridie, qñ oīa erunt clara .ſ. in iudicio peccator non apparebit .ſ. q̃tū ad apparentiā meritorum, quia non reſurgent impij in iudicio &c. Vel dic q̧ iſte arcus, quo boni ſagittantur & moleſtantur, ſignificat rebelles, quærulos & obſtinatos tam in ſeculo quam in clauſtro. Iſti .n. a natura ſe ſolét opponere ſoli .i. prælato ſuo, vel alijs perſonis bonis, claris, & ſanctis: & contra ipſos quantum prævalent militare, & eorum iuſsis & ordinationibus, moribus & conditionibus nituntur totis viribus obuiare. Dan. 11. Nec quēquā deorum timebit, ſed aduerſus vniuerſa conſurget. ¶ Item iris 3
eſt arcus cœleſtis in nube rorida, radiorum ſolarium reflexione generatus. In iſto aliqua attenduntur primo quantum ad eius generationem, quia generatur ex nube rorida, & ad pluuiam præparata. Aliqua ét quantum ad eius ſubſtantiam & figuram, quia ipſe eſt ſphæricus & circularis, quia duobus cornibus tangit terram, ſed vertice cœlum tangit. Quantum ad ſpeciem & decorem eſt perſpicuus & ſpecularis, quia in illa nube reſoluta reſulgēt oēs colores obiecti ſicut in ſpeculo vel in aqua. Nam ſm Bedā ibi apparent colores quattuor elementorum, quia in principio apparet color rubeus ratione ignis, ſecūdo lacteus rōne aeris, tertio viridis rōne terræ, quarto ceruleus rōne aquæ, & multi alij colores intermedij, quos nullus pictor ſm Ariſtotel. in libris meteororum, poſſet deſcribere depingendo. Talis rectè eſt Chriſtus, qui arcus dicitur ꝓpter flexioné miſericordiæ, & ꝓpter ſagittationé iuſtitiæ & rigoris.

Iſte

Iſte igitur in nube rorida .ſ. virgine benedicta per immiſsionē
radiorum ſolarium.i.per ingreſſum ipſius perſonæ filij,qui eſt
radius dei patris,in beata incarnatione extitit generatus. Ideo
dicitur Exo.16.Gloria dñi apparuit in nube.Beata.n.virgo eſt
quæ fuit nubes rorida,ad pluuiam gratiæ infundendam pecca
toribus totaliter reſoluta. Ideo Eccl.50.Arcus refulgens inter
nebulas gloriæ.Item arcus eſt figuræ circularis, quia non ha-
bet principium neq; finem,quantum ad deitatem, & quãtum
ad humanitatē etiam fuit ſphæricus,quia ſicut ſphæra eſt mo-
bilis,& in puncto tangit terram, ſic Chriſtus in minimo terrã
& terrena per paupertatem tetigit, & per obedientiam & bo-
na opera mobilis fuit,& duobus cornib⁹ terrã tetigit,q̃a Chri
ſtus quantum ad duo.ſ.quo ad corpus & animam,terram.i.ter
reos & mortales tetigit per conformitatē, quia corpore & ani
ma fuit alijs ſimilis per naturam,ſimilis alijs hominibus. Sap.
7. Vertice aūt.i.diuinitate(quæ vertex propter excellentiã di-
citur)cœlum.i.patrem & angelos tetigit per conformē æqua-
litatem. Vnde Sap.18. Vſq; ad cœlũ &c.ſicut ſupra. Ideo Eſai.
66.Cœlum mihi ſedes eſt,terra aūt ſcabellum pedum meorũ.
Item iris iſta.ſ.Chriſtus quantũ ad ſpeciem & decorem con-
uerſationis fuit perſpicuus & ſpecularis, quantum ad decen-
tiſsimam honeſtatem,exemplar & ſpeculum oium aliorũ.Spe
culum ſine macula &c.Sap.7.quia.ſ.colores, virtutes & perfe-
ctiones omnium creaturarum in ipſo reluxerunt. Ibi .n. appa-
ruit color rubeus charitatis quantum ad ipſum ignē.i. quantũ
ad angelos,qui flamma ignis ab apoſtolo nuncupantur.Heb.1.
Ibi etiam apparuit color lacteus claritatis & diſcretionis quã-
tum ad ipſum aerem.i.quantum ad patriarchas & prophetas,
qui aer poſſunt dici propter illuminationē ſpũſſancti. Ibi fuit
color viridis humilitatis quantum ad ipſam terram.ſ. confeſſo
res,qui propter humilitatem & pœnitentiam terra merito di-
cuntur. Ibi apparuit color ceruleus patiētiæ & firmitatis quã-
tum ad ipſam aquam & mare.i.quantum ad martyres,qui ſem
per fuerunt in motu tribulationum ſicut aqua, nec tñ per im-
patientiam ſunt corrupti. Et breuiter tot ſunt ibi alij colores,
virtutes & perfectiones intermediæ in iſta iride .ſ. Chriſto, ꝙ
null⁹ pictor.i.nulla creatura poſſet eas deſcribere vel ēt decla
rare. Ideo dr̃ Eccleſ.43. Vide arcum, & benedic qui fecit illũ.
Valde.n.ſpecioſus eſt in decore ſuo. ¶ Et arcus cœleſtis nõ vr̃
4 de nocte,multiplici ratione.ſ.vel quia a radijs lunaribus impe
ditur, vel propter turbulentiam in aeris, vel pp denſitatem nu
bis, vel ppter debilitatem viſus,ipſius viſio retardatur. Talis
arcus ſignificat dei iuſtitiam,& maximè illã qua peccatores in
iudicio ſagittabit.vel iſte eſt Chriſtus, & maximè cõſideratus
per iuſtitia arcuatus.Iſta igitur iris in aere cordis noſtri nõ ap
paret,niſi in die charitatis,q̃a in nocte culpæ via cognoſcitur
vel vr̃, quia reuera peccatores parum ſolent in diuina iuſtitia
meditari,& hoc,quia tunc radij lunares.i.amor & affectio ꝓ-
ſperitatis,quæ fluit & refluit ſicut luna,impediunt viſum eius.
vel pp turbulentiam iræ.ſ. & diſcordiæ ipſius aeris cõſcientiæ
vel propter denſitatem nubis ignorantiæ vel propter debilita
tem noſtri viſus & intelligētiæ. His.n. cauſis iris iſta a peccato
ribus nõ vr̃ in nocte culpæ, q̃diu.ſ.in nocte culpæ obdormiũt
& quieſcũt,nec ab eis arcus ſuæ iuſtitiæ meditatur,in die tñ iu
dicij clarè videbitur ab eiſdem Apoc.1. Ecce venit cum nubi
bus,& videbit eũ oĩs oculus. Vel dic ꝙ Chriſtus in die .i. pu-
blicè & palã apparuit, in nocte verò.i.in occulto parum aut ra
ro apparere voluit.Bis.n.legitur ſub luna apparuiſſe.i. noctur
ne ſe occultaſſe.ſ. qñ in ęgyptum portatus legitur, & qñ de tē-
plo noſcitur exiuiſſe.Ioan.8.Ieſus autem abſcondit ſe,& exiuit
de templo. Iſte eſt ergo arcus de quo dr̃ Eccl.43. Vide arcum,
& benedic qui fecit illum.vbi gloſa.Vide arcũ.i. vide Chriſtũ
pauperem in mundo, humilem in præſepio, fortem in inferno
iuſtum in iudicio. Vel dic ꝙ iris eſt falſus amicus & fictus, qui
tñ vr̃ in die proſperitatis, in nocte aūt aduerſitatis penitus nõ
videtur. ¶ Item iris eſt nubes aquoſa,per oẽs ſui partes ſolis ra
5 dijs penetrata. Iris etiam plena facie reſpicit ſolē, & ab eo re-
ſpicitur, & a terra vſq; ad cœlos extēditur, duobus cornibus
terram tangit,& ſuperficie cœlum. Quantum autem ad figu-
ram & ſpeciem eſt ſphærica & circularis, perſpicua etiã & ſpe
cularis,& in colore ſingulariter ſingularis. Nam in iride ſm
Bedam refulgent colores quattuor elementorum. Iſta iris eſt
beata virgo,quæ fuit nubes aquoſa per pietatem & clementiã,
& per omnes ſui partes.ſ.affectiones & operationes radijs diui
næ gratiæ penetrata. Hæc ſemper ſolem iuſtitiæ reſpexit ꝑ cha
ritatem,deuotionē,& cõtemplationem,& ideo ipſe eã reſpexit
per miam & per grãrum.collationem.Lu.1.Reſpexit ingt,hu-
militatem ancillæ ſuę. Soli etiam iris iſta opponitur,quia cum
Chriſtus ipſe ſit ſol iuſtitiæ,& ipſa regina miæ,ideo inuicē op 5
ponuntur,i.quantum per miam virginis,Chriſti iuſtitia tem-
peratur.Eccl.18.Ardorem refrigerabit ros Hæc etiam terram
tangit,q̃a beata virgo ipſos pctõres terreos amplectitur & tã-
git per ſuam grãm defendēdo cum duobus cornibus.i. cũ fer
uida charitatis & fluida pietate.ſed cum hoc etiam vertice ſuę
benignæ orationis tangit cœlum .i. orat pro eiſdem, vt ſic ea
media,cœlum & terra.i.deus & peccator inuicem coniungan
tur,vt & ſic ſignum fœderis inter eos ipſa reputetur, dicens il
lud Hie.24.Cœlum & terram ego impleo. Hæc etiã fuit ſphæ
rica per obedientiæ in bonis operibus velocitatem, perſpicua
per venuſtatis & apparentiæ claritatem, colorata ſingulariter
per perfectionum & virtutum ſingularitatem. Ideo dr̃. Virgo
ſingularis &c. Quia oẽs colores rerũ aliarũ.i.omnes perfectio
nes ipſorum quattuor elementorũ eccleſiæ.ſ.ignis angelorum,
aeris patriarcharũ,aquæ martyrũ,& terræ cõfeſſorum, in ea ꝑ-
fectiſsimè reluxerũt. Ibi rubor charitatis quo ad ignē. Ibi can
dor caſtitatis quo ad aerem. Ibi viror claritatis quo ad terram.
Ibi ceruleitas patientiæ & humilitatis quo ad aquam. Sibi ergo
potuit dici illud Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicolo-
ria. Vel dic ꝙ iris eſt prælatus vel etiam quilibet vir perfectus,
qui debet per iuſtitiam arcuatus,ſed tñ eſſe per clementiã hu-
mectatus,vt ſic ſimul ſit pietate & æquitate temperatus. Item
debet eſſe colorũ.i.virtutum pulchritudine picturatus. & diu
colores ſicut ſupra. Soli Chriſto debet eſſe per orationē oppo
ſitus pro alijs & obiectus, & ad faciendum concordiam inter
deum & ſubditos ordinatus.Gen.6.Arcum meũ ponã in nubi
bus,& erit ſignum fœderis inter me & inter terrã. Et a terra,q̃
per actiuã habet tangere,ad cœlũ ꝑ cõtēplationem & affectio
nē mentaliter eleuatus.Gen.28.Iacob vidit ſcalam cuius ſum-
mitas cœlos tangebat. Vel ſolũ de iuſtitia potes allegare ꝙ ar-
cus iſte ſemper ſignificat pluuiam. Quia arcus & ſagittatio iu
ſtitię ſemꝑ cũ pluuia miæ debet eſſe.pſal. Mia & veritas obuia
uerunt ſibi. ¶ Sicut dicunt Ariſt.& Plin. Arcus in æſtate nunq̃ 6
fit in meridiei puncto, poſt equinoctiũ verò autũnale põt fie-
ri in oi hora diei. Cuius rõnem aſsignat Seneca li.1. de natura.
quæſtio.dicens ꝙ in æſtate in meridiæ ſol eſt feruentiſsimus,&
ideo ita radijs ſiccat nubes oppoſitas,ꝙ non inuenit ſufficiētē
obicem in nube,quę reflecti faciat radios,vt imago ipſius ſolis
quæ iris dr̃,ibidem vt in ſpeculo formetur, non ſic aūt in alijs
temporibus & horis,cum ſol ſit debilior, quia tũc ſatis inuenit
in nube oppoſita a quo ſuus radius reflectatur. Cuius exem-
plum poteſt poni in ſpeculo, vbi imago non appareret ſi viſus
vltra procederet,& niſi plumbum ex oppoſito,a quo reflectat
inueniret. Sol eſt Chriſtus,nubes eſt anima,iris eſt gloria æter
na. Illud eſt igitur regulare ꝙ iſte ſol Chriſtus nunq̃ iridem.i.
æternæ gloriæ pulchritudinē in anima gñrat,niſi in ipſa inue-
niat in quo ſiſtat.i.niſi aliq̃ pulchritudinē meritorum habeat
quæ radios ſuæ iuſtitiæ reijciat, & iſtam cauſare pulchritudi-
nē faciat & cõpellat,quia ſicut dicit Augu. Qui creauit te ſine
te,non iuſtificabit te ſine te. Vel dic ꝙ iris diuinæ grãæ & ipſius
roriſluæ miæ & veniæ,omni hora diei vitæ noſtræ põt acquiri,
excepto meridiæ.i.ſtatu poſt mortem,& futuri iudicij rigore.
tunc.n.nubes.i.pctõres a ſole iuſtitiæ ſiccabuntur,& cũ non ha
beant quod radijs ſuæ iuſtitiæ obuiet,ſine gloriæ & grãæ colo-
ribus dimittentur. Seneca. Nõ fit arcus niſi in nubilo.i. non ac
quiritur grã vel promeretur gloria,niſi dum durat nubilũ vi-
tæ huius. ¶ Iris ſm Ariſt. nõ fit virtute radiorũ lunariũ niſi ra- 7
ro.ſ.bis in annis quingentis,& ſm eundē nunq̃ apparēt ſimul
niſi duæ irides, vna.ſ.quæ fiat radijs ſolaribus, alia lunaribus,
vt ſi ſol ſit in occidēte,fiat arcus in oriente, ſi autem luna ſit in
meridie, fiat arcus in aquilone. Iſtud poteſt allegari ꝙ luna.i.
mundi proſperitas raro creat arcum.i.raro facit hoiem perfe-
ctũ. Eſt tamen poſsibile in aere.i.in homine duas irides.i. duas
perfectiones apparere, vnam.ſ.quæ fiat a ſole Chriſto, quæ eſt
ſpiritualis. Aliã verò quæ fiat a luna.i.a mũdo, quæ eſt tempo-
ralis,quia procul dubio quamuis ſit valde rarum & valde diſ-
ficile ꝙ homo ſimul & ſemel habeat duos arcus, & ꝙ ſimul in
hac vita temporaliter quo ad mundum,& ſpiritualiter quo ad
deum ſit perfectus,non eſt tamen impoſsibile quin aliquotiēs
hoc cõtingat,ſicut de multis bonis pręlatis videmus, qui luna
riter & ſolariter.i.ſpiritualiter & temporaliter ſunt beati,& in
vtroque latere circunſpecti, vt ſic de eis poſsit dici illud. pſal.
Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo.

De Rore. Cap. 21.

1 ROs eſt impreſsio aeris, quæ ea virtute cœleſti
gignitur, & ad terram inſenſibiliter deſcendẽs,
herbas & plãtas irrigat atq; nutrit, & quicquid
ardor diurnus combuſſerat, ros nocturnus refri
gerat & remollit, & licet ad ardorẽ ſolis de her
barum ſuperficie quo ad apparentiã euaporet,
non tamen virturem ſuam manifeſtiſsimè derelinquit. Hic igi-
tur terram inebriat & fœcundat, medullã in granis amplificat
& augmẽtat, oſtrea in mari & cõchylia margaritis impregnat
pullos coruorum dum tñ adhuc ſunt iuuenes, reficit & impin
guat. Aerem ẽt calefactum vltra modum per ſui incorporatio
nem temperat, & cõdẽſat. Hic ẽt vim venenoſorũ reprimit &
retardat, quia parum de nocte pungunt. Et licet ad modum
aquæ ſit inſipidus, tñ mel in floribus aliquibus gñrat ac cauſat.
Per rorem põt intelligi bonus eccleſiaſticus vel prælatus, qui
procul dubio virtute cœleſti & inſpiratione ſpiritus ſancti in
aere religionis vel eccleſiæ gignitur & introducitur, & ibidẽ
ad vtilitatem hoĩm eligitur & creatur. Zacha. 8. Cœli dabunt
rorem ſuum. Iſte. n. ſolet herbas & plantas. i. ſimplices ſubdi-
tos & laicos, maximè pauperes, humore doctrinæ & elemoſy-
næ irrigare & nutrire, & cõbuſtos tẽtationum & tribulationũ
ardoribus, ſuis cõſolationibus temperare. Eccle. 18. Nõne ar-
dorem refrigerabit ros? Et ſic ipſos facit in bonis operibus &
virtutibus fęcundare, & tẽporaliter & ſpũaliter germinare, di
cẽs illud Oſeæ. 14 Ego quaſi ros, & Iſrael germinabit ſicut Li
lium. Oſtrea ẽt. i. ipſos clauſos religioſos & humiles, lapidibus
præcioſis. i. donis & beneficijs impregnabit, & vt breuius con
cludã, iſte punctuas venenoſorum demonum & tyrannorum
refrænabit, & ardorem aeris. i. rigorem diuinæ iuſtitiæ ſuis ora
tionibus temperabit. Dañ. 3. Fecit dñs medium fornacis, quaſi
ventum roris flantẽ. Et quod plus eſt, pullos coruorum. i. pu-
pillos & orphanos parẽtum auxilio deſtitutos, miſericorditer
refouebit. Oſeę 6. Mia veſtra quaſi nubes & quaſi ros. Et in flo
ribus. i. in iuuenibus, ſuis doctrinis & exẽplis mel & mãna de-
uotionis & gratiæ gñabit. Numeri 11. Cum deſcenderet ſup
caſtra ros, deſcendebat pariter & mãna. Et dato etiã q̃ iſte ros
per ardorem mortis euaporare cogatur, eius tñ virtus poſt ip
ſum in herbis. i. in ſubditis relinquitur, & in ꝓductione bono
rum operum manifeſtiſsimè declaratur. Conſtat. n. q̃ boni vi-
ri ẽt poſt mortem & receſſum ſuum, alijs proficiunt propter
bona documentã & exempla, officia & beneficia quæ eis reli-
querunt, ita q̃ q̃uis tales ab alijs perſonaliter ſeparent, cum eis
tñ remanere videntur: vt ſic quilibet horum dicat. Radix mea
apta eſt iuxta aquas & ros morabit in meſsione mea. Vel oĩa
iſta poſſunt dici de dei gr̃a diuinitus collata, vel de bona do-
ctrina cœlitus inſpirata, quia ꝓcul dubio iſta ſunt quæ corda
irrigant, & per pietatem humectãt, per bona opera impinguãt
per cõſolationem refrigerant & temperant, Margarita. i. Chri
ſto ipſa impregnant, & pullos & innocentes refouẽt, & oĩbus
mel deuotionis præſtant, & ẽt ꝑ bonos habitus quos generãt,
poſt ſe bonã diſpoſitionem in cordibus parant, vt ſic breuiter
poſsit dici cuilibet rorificato gr̃a vel doctrina, illud Gen. 27. In
rore cœli & pinguedine terræ erit bñdictio tua. Et ſicut vide-
mus q̃ ros de nocte generatur, in die vero ſiccat, ſic verè iſtũ
rorem diuinæ ſapientiæ & gratiæ, nox humilitatis & aduerſita
tis procurat & generat. Dies verò mundanæ proſperitatis vel
publicæ negociationis ipſum deſiccat. Et inde eſt q̃ ſancti pa-
tres qui hunc rorem acquirere voluerunt, diem. i. mundi pro-
ſperitatem præſentem, & negocia publica dimiſerũt, & noctẽ
.i. ſecretum religionis & conſcientiæ & etiã ſecreta eremorũ
& nemorũ elegerunt. & ideo ipſi dicebãt illud Cant. 5. Caput
meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctiũ. Et ſicut
ſm Ambr. luna dicitur mater roris, ros etiam nunq̃ dr̃ cadere
niſi qñ flauerit ventus auſtri, ſic luna. i. beata virgo & auſter. i.
ſpũſſanctus rorem diuinæ gratiæ & miæ nobis generant & ꝓ-
curant Oſeæ 6. Miſericordia veſtra quaſi nubes & quaſi ros.
¶ Ros quamuis ſit inſipidus, res tamen dulciſsimas ſolet gene
2 rare, videlicet mel in floribus, & in herbis manna ſm Pla. Sic
prædicator dato q̃ in ſe ſit inſipidus. i. indeuotus & crudus,
ſæpetamen fit q̃ verbis ſuis inductiuis dulcedinem deuotio-
nis & compaſsionis in auditoribus generat, & ſic dat alijs qđ
ipſemet non habebat. Deuter. 32. Fluat vt ros eloquium meũ.
Sed ſicut videmus q̃ ros cito euaneſcit, licet quandiu durat, ali
quotiens proficere poſsit, ſic hypocrita & prædicator malus
& fictus modico ardore tẽtationis deficit, & ꝑ peccata ipſe qui
alijs profecerat euaneſcit. Oſeæ 6. Sicut ros mane pertrãſiens.
¶ Ros de cœlo veniens & herbas irrigans, vſq; ad terram pe- 3
nitus non deſcendit, ſed quaſi originem ſuam perẽs, ſurſum in
herbarum ſummitatibus ſe ſuſpendit. Sic verè iuſtus qui de cę
lo ſe ſentit per creationem veniſſe, nunquam debet ex toto ad
terram. i. ad terrenorum amorem deſcendere, ſed originẽ ſuæ
creationis memorans, debet ſurſum ſe per contemplationẽ ſu
ſpendere, & ſemper ad cœleſtia anhelare. ad Colo. 3. Quæ ſur
ſum ſunt ſapite. ¶ Rorem auſter gñrat ſua humiditate, ipſum 4
verò Aquilo ſiccat ſua frigiditate. Luna ẽt ſua humida virtute
ſm Ambr. mater eſt roris, & eũ in aere inuiſibiliter gñrat, qui
tandem ſuauiter deſcendens apparet viſibiliter noctis horis.
Sic verè auſter. i. ſpũſſanctus, & luna. i. beata virgo ſolent rorẽ
deuotionis & gr̃æ in aere conſciẽtiæ inſenſibiliter inducere, q̃
tandẽ ſe ſolet ꝑ opera viſibiliter demõſtrare, q̃uia aquilo. i. dia
bolus ipſam nitatur per frigiditatẽ pc̃ti & tẽtationum ſiccare.
¶ Ros pullos coruorũ nutrit &c. Vide de coruo in titulo ſuo. 5
Ex rore in conchylijs generatur Margarita &c. Vide libro de
lapidibus & Margaritis, item libro de piſcibus & conchylijs.
3. ¶ Item ros eſt impreſsio in aere generata. Nam per virtutem 6
cœleſtem, & maximè lunarem, ros de nocte primo in aere oc-
cultè oritur, & tandem inuiſibiliter deſcẽdens, ꝑ herbarũ ſup
ficiem ſeſe diffundit, & tunc herbis & plantis vigorem tribuit.
& quæ æſtus diurnus conſumendo & deſiccãdo inclinauerat,
ros nocturnus erigit, reparat & ſuſtollit. Sic Chriſtus per vir-
tutem cœleſtem. i. per virtutem ſpũſſancti in aerem purum &
lucidũ. i. beatã virginẽ puram caſtitate, lucidam honeſtate de-
ſcendens, occultè & inuiſibiliter extitit ꝓcreatus, ſ. per beatã
incarnationẽ, & tandẽ in natiuitate de virginis vtero inſenſibi
liter ſe diffundens (qa ſine ruptura clauſtri virginalis viſibili-
ter apparuit) mũdo natus eſt, ſuper herbas. i. ſuper peccatores
per ſuam gr̃am ſe diffundẽs, & quos calor diurnus. i. ardor ten
tationum & tribulationum quæ in die proſperitatis mundanę
vigent, deſiccauerat ab humore deuotionis, cõſumpſerat a de
core perfectionis, inclinauerat ad mũdanam cupiditatẽ, incur
uauerãt ad prophanã carnalitatem, primo irrigauit per doctri
nam & deuotionem, & erexit per cõtẽplationem, humectauit
ꝑ cõpaſsionẽ, & p̃ clementiæ pietatem. ideo dr̃ Eccleſ. 43. Ros
obuians ab ardore venienti humilem efficiet eum. &c. Ardorẽ
.n. refrigerabit ros. Eccle. 18. ¶ Item ros congelatus ſm Bedã 7
conuertitur in pruinam, & propter maximam frigiditatẽ ſm
Ariſt. albeſcit, & herbas ſuꝑ quas cadit exurit, & marceſcere
facit, & ad calorem modicũ euaneſcit. Sic ros. i. religioſus qñ
congelatur per indeuotionem, tunc conuertitur in pruinã hy
pocriſis. q̃ licet ſit frigidus ꝑ indeuotionẽ & peccata, tñ color
ipſius eſt albus per hypocriſim & humectus, herbas tñ ſuper
quas iſte ros cadit. i. illos quibus dat mala exẽpla ſua & cõſilia,
marceſcere a virore gr̃æ facit, & ipſos exurit per pc̃m, & tan-
dem ad modicũ calorem tribulationis totaliter euaneſcit. Hu-
mectus videtur priuſq̃ veniat ſol. Iob 8. & ibidẽ. Ante oẽs her
bas areſcit. Et ſicut ros in loco corrupto genitus fit corruptus,
& aliorũ corruptiuus, & florum & herbarum deſtructiuus: ſic
verè homo qui per hypocriſim vel pc̃m corrumpitur, alios ẽt
quos tangit & aſſociat, & maximè flores. i. perſonas iuuenes ſo
let corrumpere, & per mala verba & exempla inficere & tur-
bare. Vel poteſt dici q̃ ros corruptus eſt mundi ꝓſperitas, quę
poſſeſſores ſuos per delectationẽ inficit, & æruginẽ, & rubigi
nẽ auaritiæ in eis generat & inducit 1. ad Corin. 15. Corrũpũt
bonos mores colloquia praua. Iſte eſt ros quo tinctus eſt Na-
buchodonoſor quando in beſtiam eſt mutatus. Danielis 4.

De Pluuia. Cap. 22.

PLVVIA ſecundum Iſidorum dicitur a pluralitate 1
guttarum. Imber, ab imbuendo terram vel ab in-
ebriando. Nimbus vero dicitur a nube, q̃uando ex
inde in maxima copia ſubito deriuatur, & ideo di-
citur nimbus quaſi nubis imber. Et eſt pluuia impreſsio aeris
ex vapore frigido & humido, & in nubem congregato, per ca
lorem inferius reſoluta. Fit enim pluuia hoc modo. Fumi. n.
& vaporea humiui & ex aqua & terra exhalantes ſuperius ad
medium interſtitium aeris eleuantur, & ibi propter loci frigi-
ditatem in corpus nubis condenſantur, & deinde calore radio
rum ſolarium & motus firmamẽti & ſphæræ ignis, humiditatẽ
huiuſmodi diſſoluente, guttatim diſſoluitur in pluuiã & in im
brẽ, vt dicit Beda. Tali modo videtur generari pluuia lachry-
marum.

marum. Eſt.n.primo neceſſarium ꝙ homo recolligat vapores
& fumos peccatorum,quæ committit,tam a terra quam a mari
.i.tam a ſpiritu quam a carne, & ꝙ ſurſum in aere conſcientiæ
ipſos trabat. Et tunc eſt neceſſe ꝙ ſit ibi frigus timoris dei,in
quo omnia ſimul comprimat, & eainde quandam nubem du-
bietatis ſtatus proprij conſtituat & componat. Et ſic debet ad-
eſſe calor fortis contritionis & diſplicentiæ de peccato,radius
etiã diuinæ inſpirationis,ignis charitatis & dilectionis,& mo-
tus cœli.i.impulſus propriç diſcuſsionis,quæ nubem iſtam re-
ſoluent,& in pluuiam lacbrymarum conuertent, & ita aerem
cõſciẽtiæ ſerenũ faciẽt & terrã corporis fructibus bonorũ ope
rũ cumulabunt atq; replebũt. Et hoc figuratur 3.Reg. 18. vbi
cum terra eſſet ſiccitate grauata,& ſterilitate nudata,præcibus
Heliæ factum eſt ꝙ nubecula parua aſcendẽte de mari,ſequu-
ta eſt pluuia largiſsima. Quia.ſ.poſt aſcenſum & cõſideratiõnẽ
nubis peccatorum,ſequitur pluuia lachrymarum.pſa. Operis
cœlũ nubibus & paras terræ pluuiã. Vel dic ꝙ pluuia eſt do-
ctrina,quæ primo de mari ſacræ ſcripturæ extrahiť,& in corp⁹
nubis.i. in ſeriem ſermonis cõponiť,& eadẽ auditoribus effun-
diť,pluiť & ſtillať,& exinde mẽs auditorũ ſcientijs fœcundať.
Et iõ pluuia imber ab imbuẽdo ꝓpriè nũcupať. Deu.32. Fluat
vt ros eloquiũ meũ , quaſi imber ſup herbã, & quaſi ſtillæ ſup
gramina. Vel dic ꝙ vapor eſt humilis,q a deo ſurſum ad digni
tatẽ trahiť,& nubes.i.prælatus efficitur, vnde pluuia doctrinç
& beneficiorũ alijs diſtillať, & a quo terra pauperum irrigať.
Vel dic ꝙ vapor eſt ambitioſus,qui ſurſum tractus nubes.i. iu
dex vel prælatus efficiť,a quo & a cuius malis exemplis pluuia
carnalitatis,fulgur rapacitatis,tonitruũ terroris & impetuoſi-
tatis,ſequunť,iuxta illud pſal. Producẽs nubes ab extremo ter
2 ræ,fulgura in pluuiã fecit. ¶ Venti mare & terrã perambulãtes
multã aquoſitatẽ ſecũtrahunt,q̃ tandẽ in nubẽ & pluuiã cõuer
tunt. Sic prædicatores de mari ſcripturæ , & de terra philoſo-
3 phiæ,vapores ſciẽtiarũ extrahũt,de quibus &c. ¶ Pluuia raro
fit in oriẽtalibus partibus veruntñ qñ fit,valde abundat, quod
ẽt in ꝓuincia cõperimus. Vnde ẽt de palũbo ſeu columbo ciui
tate indiarũ audiui ꝙ eſt mirabiliter pluuioſa . In regionibus
.n.calidis,vapor qui eſt cauſa pluuiæ,prius a calore conſumiť,
vel in aerẽ conuertiť,q̃ ad locũ vbi fit pluuia,ſublimetur.qñq;
tñ ea forti calore fit ibi maxima vaporum attractio, ex qua tan
dem ſequitur magna pluuiæ reſolutio. Sic verè in oriente.i. in
viris ſanctis,vbi ſol iuſtitiæ Chriſtus oriť , raro fit pluuia pro-
ſperitatis,calore.ſ.tribulationum & paupertatum,vapores di-
uitiarum & terrenorũ bonorũ in eis penitus conſumẽte,fiet tñ
poſt mortẽ maxima abũdãtia pluuiæ ꝓſperitatis.ſ.in paradiſo,
ſole iuſtitiæ abũdãtiã vaporũ .i. affluentiã oĩm bonorũ ſup eos
aggregãte, quia.ſ quãto hic percipiunt rariorẽ , tanto illic in-
uenient ampliorẽ. Figura 3.Reg.18.vbi poſt diutinam ſiccita-
tem ſecuta eſt pluuia largiſsima . Paucas.n.conſolationes pci-
piunt boni in præſenti,vt tandẽ multas habeant in futuro. Vel
iſta poſſunt de multis religioſis dici ,quibus raro accidit plu-
uia peccati,& hoc quia feruor charitatis vapores malarũ cogi
tationũ cõſumit,& pluuiam fieri nõ pmittit. Fit tñ qñq; ꝙ con
uerſi in actum prauum fortiter peccant, & raritatẽ multitudi
ne recõpenſant,& quanto fuerãt in principio ſanctiores, tanto
finaliter ſunt peiores.pſal. Poſuit pluuias eorũ grandinẽ , ignẽ
comburentem in terra eorũ. Vel iſta poſſunt dici de multis q
in principio rarã habẽt pluuiã deuotionis,cõpaſsionis, & ſpi-
ritualis conſolationis, calore & æſtu concupiſcentiæ oĩa cõſu-
mente,quibus tñ qñq; accidit talium abundantia pluuiarum,
ita ꝙ quãto in iuuẽtute fuerant rariores, in ſenectute habeant
ampliores. Zacha.10. Petite pluuiã a deo in tempore ſerotino.
¶ Pluuia qñq; eſt nociua, vt(ſicut diciť in libro de natura re-
4 rũ)in ægypto circa ciuitatẽ thebaiũ,quia ſi ibi in æſtate abun
danter pluerit, tota regio infinitis muribus abundabit. Sic ve-
rè pluuia diuitiarũ imperfectis hoĩbus multum nocet. Si.n.in
æſtate.i.qñ habent feruorem auaritiæ,abundanerit, pro certo
mures rodentes.i. peccata conſcientiam rodẽtia in eis genera-
bit. Vel dic ꝙ qñ pluuia diuitiarũ alicui aduenerit,ſtatim mu-
res.i.falſos amicos,quorum iecur & affectio(ſicut dicit Plin.)
creſcit creſcẽte luna.i.fortuna generabit , & circa ſe aggrega-
bit,quia conſtat ꝙ falſi amici vt aliquid rodant & acquirãt, ſo
lent abundare circa illos in quibus viderint diuitiarũ pluuiã re-
dundare. Proue.19. Diuitiæ addũt amicos plurimos , a paupere
aũt & ijs quos habuit,ſeparãtur. Vel dic ꝙ mures ſunt familia
rapax,nepotuli & parentes, q in ægypto huius mũdi pluuiã.i.
prælatos,q alios rigare debuerant,ſequunť, & ab eis in eccle-
ſia vel patria gñrant,a quibus tota regio & patria rodiť & va-
ſtať. Vel dic contra multos q ſtatim ꝙ habẽt pluuiã i.diuitias,
volunt habere mures.i. familiã rapacẽ &c. ¶ Piſces & ranulæ 5
qñq; viſi ſunt deſcẽdere,& cadere cũ pluuia,quod fit vel quia
ſurſum virtute cœleſti in nube de aquoſa materia fuerũt geni
ti, vel quia de aquis p ventos cũ vaporibus de quibus facta eſt
ipſa nubes,fuerant eleuati. Nubes eſt eccleſia vel religio , vbi
ꝓ certo piſces.i.delicioſi,& ranæ.i.loquaces detractores & q̃-
ruloſi generanť. Qui ab aquoſa materia.i.delicijs , ibi in nube
.i.religione gñranť,vel a vẽto.i a diabolo ibidẽ de aquis huius
ſeculi deferunť. Iſti ergo hic inferius ad modũ ranarũ cũ deli-
ciarum pluuia deſcẽdunt,& ſpectaculũ malorũ exemplorũ ſe-
cularibus cũctis fiũt. Vel dic ꝙ iſtos pluuia deliciarũ de nube
religionis p apoſtaſiã eijcit,& ad mundũ,pctm̃ & infernum in-
ferius ſecũ ducit.pſal. Pluit illis ſicut puluerẽ carnes , & ſicut
arenã maris volatilia pẽnata. Vel dic ꝙ vẽtus eſt inſpiratio dia
bolica,quæ multos ſurſum ad nubem dignitarũ & officiorũ eri
git , quos tandẽ pluuia diuinæ ꝓuidentiæ detrahit & expellit.
Vel dic de demonibus,qui ſurſum in nube paradiſi ſunt geni-
ti,& tandẽ ſicut pluuia inferius ſunt detracti. Eſa.14. Quõ cœ-
cidiſti lucifer?&c. Vel põt dic gñraliter ꝙ illi qui cõtra condi-
tionẽ propriã in nube aliorũ officiorũ & ſtatuũ ſe ingerunt,cũ
pluuia tribulationis & miſeriæ iuſto dei iudicio inde cadũt. Ta
libus ergo deberet dici illud 3.Reg.18. Deſcende , ne te occu-
per pluuia. ¶ Pluuia qñ eſt corrupta, herbas & fructus corrũ- 6
pit,& ſic oues & iumẽta de eis comedentes corrũpunť , & per
eiuſmodi peſtilẽtiã moriunť. Sic qñ aliquis corrũpit per auari
tiã,herbas & paſcua quæ tãgit.i.hæreditatẽ & poſſeſsiones ꝓ-
prias quas malè acqrit , corrũpit, & corruptiuas & infectiuas
facit,& ſic oues & iumẽta.i.filij ſui & ſucceſſores, qui ei in ma
lè acquiſitis ſuccedũt,corrumpunť ſimiliter p pctm̃,quia poſ-
ſident illud quod de iure nõ erat patris ſui , & ideo per mortẽ
æternã vna cũ ipſa pluuia quæ corrupit eos.i.cũ eiſdem vſura-
rijs in inferno moriunť,quia p talẽ viã filij vſurariorũ ipſos ſe-
quuntur ad inferos & ad pœnã. Ideo dr̃ Eccle.41. De patre im
pio cõqueruntť filij, qm̃ per ipſum ſunt in opprobrio . Vel dic
ꝙ pluuia corrupta,eſt hypocrita vel ꝓſperitas &c. ſicut ſupra
de rore.§.vltimo. ¶ Qñ radij ſolares inueniunt nubem dẽſam 7
(vbi eſt multa aquoſitas aggregata,& congelata frigiditate lo
ci)ſibi fortiter reſiſtentẽ,multiplicanť & fortificant , & faciũt
ibi magnũ calorem (quia.ſ. omnis cauſa naturalis fortius agit
in reſiſtens)ex quo nubes illa diſſoluiť,& eius aquoſitas in plu
uiam conuertiť,a qua terra circũiacens irrigatur.& in tantum
quandoq; per calorem pluuia illa aduriť, ꝙ rubra fit , & ideo
ſanguis a vulgo de cœlo cadere reputať,vt dicit Ariſt. Et ideo
vt communiter poſt acutum calorem abundans pluuia ſolet
ſequi. Nubes iſta rubeiſsima eſt homo diues & auarus , qui in
ſe continet in aere huius mundi multam aquoſitatẽ diuitiarũ,
quæ tñ in ipſo , auaritiæ frigore totaliter congelaũt , ꝙ ea illis
defluere per elemoſynas nihil põt,ſed qũ radij .ſ. diuinæ miæ,
volunt reſpicere nubem iſtam , ibi qñq; calorem maximũ tri-
bulationũ & aduerſitatem accumulant , vel etiam ignẽ amo-
ris diuini ibi per inſpirationem generant, & tunc nubes iſta.ſ.
auaritia,per cõpaſsionem & largitatem reſoluitur , & ſic plu-
uia elemoſynarũ ad pauperes diſtillatur,ita ꝙ terra arida cir-
cumiacens.i.ſtatus pauperum & tota patria beneficijs irrigať,
& aquoſitas diuitiarum,quæ nubes obſcurior per ignorãtiam
reddebatur,paulatim vacuatur,& ſic aer conſcientiæ ſerena-
tur. Et ideo poſt magnum calorem contritionis , charitatis, &
tribulationis,videmus ſequi multoties pluuiã largitatis &c.
Et iõ Iob 38. Flante deo creſcit gelu, & rurſum latiſsime fun-
duntur aquæ . Vel ſi vis per iſtum fortẽ calorẽ intelligo fortẽ
miſeriam aliorum, quæ.ſ.auarum quantumcunq; durũ debet
ad clementiã remollire,&c.ſicut ſupra. Et quia nubes iſta ca-
lore charitatis aduritur,ideo pluuia eius , ſanguis & vita pau-
perũ dici poſſunt. Vel iſta poſſunt dici de feruore diuinæ cha-
ritatis,quæ volens oſtendere ſuæ diuitias pietatis,quandoque
fortius agit in illum qui ſibi magis in via morum per pctm̃ re
ſiſtit, ſicut apparuit in Paulo, Bonifacio,& Magdalena. Qñ.n.
videt nubem conſcientiæ indeuotionis frigore congelatam,&
ex multis vaporibus & vitijs conſtipatam,obſtinatam,& indu
ratam,ſolet eam vel interius inſpirando , vel exterius tribula-
tionibus affligendo,comburere , & ſic ſolet eos per cõtritionẽ
diſſoluere,& lachrymarum pluuiam diſtillare . quæ etiã qñq;
rubea inuenitur,inquantum præ nimia cordis aduſtione ſolet
ruborẽ verecundiæ cõtinere, & ſic ſolet deus in aere ſuæ con-

ſcientiæ ſerenitatem innocentiæ generare. Et quanto amplius congelatus quis fuerit, tanto ſolet poſt conuerſionem magis virtutibus abundare. Ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit & gratia. Et ideo ſecundum Gregoriũ licet homo videatur congelatus per peccata, non propter hoc debet contemni, quia neſcimus quando deus ſibi gratiam ſuam dabit. Et ideo ſecundum ipſum dominus vocat tales, theſauros niuis, præparatus in diẽ pugnę. Iob 38. Et vt ait Hieronymus, timendũ eſt ne nobis cadentibus reſurgat, qui nobis ſtantibus irridetur. &c. Ideo poteſt dici illud ibidem. Iob 38. Quis eſt pluuiæ pater, aut q́s genuit ſtillas roris? quaſi dicat, ſolus deus eſt cauſa quare huiuſmodi pluuia generatur. Vel dic ꝙ nubes eſt pura humanitas Chriſti, quæ de puris maris vaporibus. i. de ſanctis Mariæ humoribus exiſtit generata, quæ tandem in cruce eleuata, & ibi feruore fortis paſsionis & dilectionis reſoluta fuit, & ſic ſanguinem loco pluuiæ nobis pluit. Pſa. Con-
8 uertit aquas eorum in ſanguinem. ¶ Pluuia ſecundum Cõſtã. eſt fluxus humorũ reſtrictiua. quæ cũ cæteris aquis ſit purior & lenior, ideo facilius corrumpitur, & in contrarias qualitates variatur. dulcior tamen eſt & etiam ſapidior præ cæteris quandiu in puritate debita perſeuerat. Pluuia etiam temperata ad infinita vtilis eſt, quia terram fœcundat, rimoſa cõglutinat, caloris intemperiem mitigat, aerem ſerenat, ventos ſedat, piſces impinguat, ſiccam complexionem adiuuat & cõfortat. Sic pluuia diuinæ ſcientiæ, gratiæ & deuotionis, fluxum vitiorum & malarum cogitationum obſtruit, & pluſquam aquæ cæteræ. i. plusq̃ aquę ſcientiæ mundanæ, & aquæ proſperitatis humanæ & cæteræ, huiuſmodi pluuia dulcis & ſapida reperitur contra peccatum. Vtilis etiam eſt, qui terrã conſcientiæ per bona opera fœcundat, rimoſa. i. corda diuiſa per diſcordiam & iram, cõglutinat per amorem, calores concupiſcentiæ mitigat, aerem conſcientiæ ſerenat, ventos tentationum ſedat, piſces. i. homines deuotos virtutibus impinguat, ſiccam etiam complexionẽ. ſ. cor indeuotum & impatiens, quando ibi immittitur, adiuuat & humectat. Ideo dicitur in Pſal. Pluuiam voluntariam ſegregabit deus. Et 2. Regum 23. Pluuijs germinat herba. Hæc etiam omnia poſſunt dici de bono prædicatore, vel de eius doctrina, quæ deſcendit ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. pſalm. 71. Vel dic ꝙ pluuia eſt conſciẽtia innocentis, quæ quanto purior, innocentior & ſimplicior, tanto facilius decipitur per errorem, & corrumpitur per hor-
9 rorem. ¶ Itẽ pluuia quanto cœlo propinquior, & a terra remotior fuerit, tanto dulcius & cum guttis gracilioribus deſcẽdit, quanto autem terræ eſt vicinior, & a cœlo remotior, tanto impetuoſius deſcendere & cum guttis groſsioribus cõſueuit. Sic quanto iudex prælatus vel alius eſt melior, & a terrena cupiditate remotior, cœloq́; & cœleſtibus propinquior per amorem iuſtitiam & æquitatem, tanto pluuia ab eo reſoluta. i. verba ab eo promulgata ſententiæ correctionis, dulcius & mitius proferuntur. Sed ſi terrenæ cupiditati & inordinatæ affectioni vicinus ſit, tunc impetuoſè per iras & diſcordias profert verba, durè proteruè & aſpicerè ſubditos puniendo, indebita & importabilia onera imponendo. Vel poteſt dici de quolibet qui quanto magis eſt cœleſtis & bonus, tanto mitius, dulcius & benignius alios cõſolatur, & tanto verbis & factis magis eſt alijs manſuetus, & mitiſsimus ſuper omnes homines Numeri 12. Econtra autem terrenis per affectionem propinqui, & a cęlo & deo per peccatum remoti, impetuoſè & impiè omnia faciunt atq; dicunt. Vnde de rotis deambulantibus ſuper terram dicitur Ezech. 1. ꝙ vbi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebatur
10 ¶ Item pluuia in ſuis qualitatibus diſtemperata ſolet eſſe damnabilis & nociua. Nam immunditiæ & lubricitatis eſt in vijs & ſemitis effectiua, graminum & herbarum inutilium multiplicatiua, fructuum & ſeminum corruptiua, caloris naturalis in ſeminibus extinctiua, obſcuritatis in aere inductiua, radiorum ſolarium interceptiua, nebularum & nubium cauſatiua, operum & itinerum retardatiua, maturitatis ſegetum impeditiua, rheumatis & fluxus augmentatiua, morborum omnium aggrauatiua, ſterilitatis inductiua, corruptionis & peſtilentiæ in iumentis & in hominibus effectiua, quia pluuia corrumpit herbas & paſcua, ex quorũ eſu animalia poſtmodum corrumpuntur. Talis eſt mundana proſperitas & conſolatio, quia quãdo diſtemperatur in ſuis qualitatibus. i. quãdo excedit limites debiti regiminis & affectionis, ſolet eſſe multum nociua, ſ. animæ peccatrici. Hæc. n. lubricitatem luxuriæ & immunditiæ generat, gramina inutilia malarũ cogitationum & affectuũ multiplicat, fructus & ſemina. i. bonorum operum propoſita corrumpit & damnificat, calorem diuinæ dilectionis extinguit, obſcuritatem ignorantiæ & dei obliuionis inducit, quia diuites mundani nec deum amant, nec ipſius recordãtur. Populus autem meus oblitus eſt mei &c. Hiere. 2. Hæc etiam radios ſolares. i. diuinam influentiam & gratiam intercipit, nebulas & nubes diuerſorum peccatorum inducit, & ſic iter bonorum operum quo itur ad cœlum, impedit & excludit. Concluſit vias meas lapidibus quadris. Thren. 3. Maturitatem honeſtatis retardat rheuma guloſitatis, & fluxum carnalitatis augmentat, & omnes morbos humidos. ſ. pigritiam, gulam, luxuriã aggrauat, ſterilitatem virtutũ efficit, famem auaritię producit, vel famem æternam poſt mortem, corruptionem etiam peccati & malorum exemplorum generat & producit. Et ſic talis pluuia fuit in diluuio figurata, vbi 40. diebus & noctibus tantũ pluit ꝙ præter paucos qui in arca erant, totius mundi populus ſubmerſus fuit. Quia verè illi qui pluuia mundanæ proſperitatis tanguntur, vitijs neceſſario ſubmerguntur, niſi fortè pauci qui in arca diuinæ protectionis clauduntur. pſa. Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. Vel per omnia dic ꝙ pluuia ſuperflua ſignificat mũdi delicias, & carnis voluptates, & dic per omnia ſicut ſupra. Et ſimiliter ſm Conſtantinum aqua pluuialis corrupta ſi potetur, facit raueſcere vocem, & inducit febrem. Sic mundi proſperitas & voluptas febrẽ & feruorem malorũ deſideriorum inducit, & vocem orationis, prædicationis, laudis, & confeſsionis raueſcere facit, quia ſecundum Senecam, Mirum eſt fortiter aliquid dici ab homine mollitiem profeſſo. pſalm. Raucæ factæ ſunt voces meæ, infixus ſum in limo profundi.

De Pruina. Cap. 23.

PRVINA nihil aliud eſt quam ros congelatus 1
ſecũdum Bedam. In hyeme. n. ros ad terram deſcendens congelatur, & in pruinæ albæ ſubſtantiam commutatur, a qua flores & herbę exuruntur, & marcidæ efficiuntur. modico tamen ſolis radio euaneſcens totaliter diſsipatur. Tale eſt peccatum, quia rore gratiæ congelato, pruina peccati gignitur, quo flores & herbæ virtutum marceſcere comprobãtur. Iſtud tñ modico calore ſoluitur, quia. ſ. non poteſt eſſe in homine ita modicus gradus charitatis, quin peccati ſubſtãtia deleatur. Sap. 19. Facile diſſoluebatur ſicut glacies. Et ſicut videmus ꝙ gelu & pruina fortior ſequitur cum fuerit nox ſerena, & ſtellarum lumine decorata, ſic verè gelu peccatorum in pręſenti, & gelu tormentorum in futuro fortius in eos inualeſcit, quibus ſerena nox præſentis vitæ fuerit, & in quibus mundanæ proſperitatis claritas antecedit. Zachar. 14. Non erit lux, ſed frigus & gelu.
¶ Pruina eſt impreſsio ex vapore non cõgregato in corpus nu- 2
bis, in loco frigidiſsimo generata, in qua nõ eſt aliqua pars caloris ſm Ariſtotelem, & ex nimia frigiditate noctis in ſubſtantiam duram & frigidam cõmutatur, & pruina efficitur & cauſatur. Talis eſt peccator, quia cum deberet eſſe ros per deuotionem, tñ quia de aere. i. de ſtatu gratiæ deſcendit ad terrã per temporalium affectionem, ideo tunc infrigidatur per indeuotionem, & exinde induratur per obſtinationem. Indeuotio. n. obſtinationẽ cauſat. Ideo Iob 38. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſsi conſtringitur. Et ſicut pruina eſt alba, & tñ flores teneros capit, quæ tñ tandẽ calore modico deliqueſcit, ſic peccator maximè hypocrita, album. i. caſtum & mundum ſe nititur oſtendere, & tamen quando põt, ſolet in inferioribus. i. in iuuenculis humorem gratiæ deſiccare, qui etiam ardore modicæ tribulationis ſolet a ſua ficta perfectione euaneſcere & perire. pſal. Tranſiui, & ecce non erat.

De Grandine. Cap. 24.

GRANDO eſt impreſsio in aere generata ex va- 1
pore frigido & humido. Et eſt grando quæ ſurſum in altis nubibus & partibus generatur, parua & rotunda, quia ex diuturnitate motus quã deſcendendo facit in aere, & ex calore ipſius aeris diſſoluitur & minuitur, & rotũdatur. Sed ſi generatur circa terram, tunc impetuoſa & groſſa, acuta & frigida reperitur, quæ terram petit & percutit, vineas & fructus multum lędit, & frequentius per diem quam per noctem, & hoc quia calor diurnus fugat frigus ad interiora nubis, & ſic grandinis ſubſtantiam ibi gignit. Grando eſt tribulatio & aduerſitas.

verſitas.Nubes ex qua progreditur,eſt ipſe deus,quia nõn eſt
malum(.ſ.pœnæ))in ciuitate(.i.mundi, quod non faciat do-
minus.Amos 2.Quandiu ergo nubes iſta.ſ.Chriſtus eſt in ſu-
prema parte aeris,ſurſum.i.in cœlo.i.quandiu durat mundus
iſte(quia ſicut dicitur Act.3.Ipſum oportet cœlum recipere
vſque in diem reſurrectionis omnium.)grando tribulationis
quam immittit, inuenitur modica & minuta, quia modica eſt
tribulatio mũdi huius,tum quia cito finitur,tum quia ſemper
ibi poſſunt homines conſolari. Ideo dicitur Iob 35. Nunc.n.
non infert furorem ſuum,nec vlciſcitur ſcelus valde.Sed quã-
do nubes iſta erit prope terram.ſ.in valle Ioſaphat,quãdo bo-
nos & malos finaliter iudicabit, tunc grando groſſa & impe-
tuoſa æternæ tribulationis immittetur ab eo per ſententiam
damnatiuam,& ſuper terrã.i.terrenos,cupidos & auaros pec-
catores(qui plus gaudent de tempeſtate quam de trãquillita-
te,vt melius poſſint vinum & bladum ſuum vendere)infere-
tur per moleſtiam afflictiuã,& tunc grando iſta percutiet atq;
lædet ipſos flores.i.homines curioſos,vineas.i.ebrioſos &c. Iõ
dicitur.Apoc.16.Grando magna ſicut talentum deſcendit do
cœlo.In die autem grãdo efficitur pluſquam in nocte, quia in
illis qui ſunt in nocte obſcura per aduerſitatem,grando pœnę
perpetuæ non cauſatur.In illis verò qui ſunt in die clara pro-
ſperitatis,generat̃.Et hoc accidit quia in die proſperitatis ca-
lor auaritiæ & cupiditatis,frigus indeuotionis repellit ad inte
riora nubis.i. conſcientiæ & voluntatis, nec ipſum euaporari
permittit per confeſſionem,contritionem, & ſatisfactionẽ, &
ideo exinde grando pœnæ perpetuæ componitur & cauſatur.
Ideo pſal.Ignis,grando,nix glacies, ſpiritus procellarũ, pars
calicis eorum.Quod benè figuratum eſt Exodi.9.Vbi dicitur
ꝙ dominus dedit tonitrua & grandinem,& diſcurrẽtia fulgu-
ra ſuper terram,tantæq; fuit magnitudinis grando,quantæ an
tea nunq̃ apparuit,& percuſſit grando cuncta quæ fuerunt in
agris,& omne lignum regionis confregit. Per iſtam grandinẽ
pœnæ inferni poſſunt intelligi,qua.ſ.cõſtat ligna.i peccatores
deſtrui & caſſari.Vel dic ꝙ grando eſt homo,qui quanto ab al
tiori loco & gẽre deſcẽdit tãto humilior,minor,& ſimplicior
debet eſſe.Cuius contrarium eſt de illis qui inferius de plebe
infima generantur,quia vt communiter tales groſſiores & ſu-
perbiores inueniunt,& ab ipſis,quando in aliquo officio prę-
ponuntur,alij impetuoſius feriuntur.Vel poteſt dici ꝙ illi qui
de ſurſum a deo proceſſerunt, & in aere huius vanæ vitæ mul
tis motibus tribulationum circuierunt,parui & humiles,rotũ
di,& per obedientiam vertibiles inueniuntur.Alij qui hic cir
ca terram in proſperitate manẽtes, motus tribulationum non
ſunt experti,groſſi & ſuperbi efficiuntur,& ab ipſis alij crude
liter verberãtur. Vnde de talibus poteſt dici illud quod Apo.
16.dicitur. Grando magna ſicut talentum deſcendit de cœlo
in homines,& blaſphemauerunt deum propter plagam gran-
dinis.Vel dic ſi vis ꝙ grando alta eſt pœna quæ ſuſtinetur pro
deo, baſſa verò eſt illa quæ ſuſtinetur pro mundo, quia vt cõ-
muniter maiora ſuſtinent homines pro mũdo, quam pro deo,
& maior eſt grando in infima quam ſuprema.¶ Grãdo fit ſæpius
2 de die quam de nocte,& in æſtate gignitur,non in hyeme. Sic
verè tribulatio accidit iuſtis in die & in æſtate vitæ præſentis,
in nocte vero mortis & in hyeme futuræ vitæ non, tunc.n.nõ
grandinabuntur,ſed ſempiterna requie lætabuntur. Apo.21.
Abſterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. ¶ Item
3 grando ſm Ariſto.ſic generatur, quia frigus fugiens aeris ca-
lorem, ad interiora nubis ſe recipit, & ibi inueniens vapores
humidos & frigidos,congelat eos & conſtringit,& ſubſtantiã
conuertit grandinis & naturam, & ideo magis in æſtate quam
in hyeme generatur:quia tunc calor eſt in aere, per quem fri-
gus repercutitur ad intima nubis, vbi grandinem cauſat. Sed
econuerſo,in hyeme non eſt calor in aere qui frigus repercu-
tiat ad interna. Sic quando per calorem tentationis frigus in-
deuotiõnis ad intima nubis conſcientiæ repercutitur, tunc ibi
inuenit multos vapores humidos i. multas cogitationes & af-
fectiones carnales,quas inuicem coadunat per delectationem
& complacentiam,& tandem per conſenſum in grandinẽ pec
cati mortalis ipſas conſtringit & gelat,& per obſtinationẽ cõ-
trahit & indurat. Grando etiam peccatorum gignitur magis
in æſtate proſperitatis quam in hyeme tribulationis & aduer-
ſitatis,& hoc quia in proſperitate abundat calor tẽtationis fri-
gus indeuotionis ad intima conſcientiæ repercutiens.In hye-
me autem tribulationis non abundat huius tẽtationis feruor,
ſed potius diuini timoris algor,peccati grandinem non conſti
tuens aut componens. Vnde de tali grandine calorem huiuſ-
modi comitante dicitur Exodi 9. Ignis & grando mixta pari-
ter ferebantur.Vel dic ꝙ grando eſt peccator,qui a calore diui
ni amoris tãquam indignus repellitur, & in ventre nubis.i.in
carcere cæcitatis mentis & obſtinationis includitur, vbi inde
uotionis frigore duratus,in grandinem.i in durum & crudelẽ
cõmutatur,qui plus de die quam de nocte apparet,quia.ſ. pec
cator plus in die proſperitatis,quã in nocte aduerſitatis delin-
quere & nocere alijs comprobatur. Generaliter.n.,verum eſt
ꝙ plura mala fiunt dum durant proſpera quam aduerſa. Ideo
Auguſt.lib.confeſſ.Væ proſperitatibus ſeculi.Væ ſemel,& væ
ſecundo,& væ iterum.Iſta eſt.n.dies illa de qua dicitur.Væ de
ſiderantibus diem domini.Vel dic ꝙ grando eſt peccator,qui
calorem diuinæ charitatis fugit,& in profundum nubis & ca-
liginis.i.in profunditatem vitiorum ſe ingerit, vbi per obſtina
tionis duritiam in diabolicam grandinem ſe conuertit Prouer.
18.Impius cum in profundum peccatorum venerit, contem-
nit.¶ Grando ſm Bedam aliquando ſic efficitur, quia quando 4
ros in terrãcadit, tunc ventus Aquilo frigidiſſimus ipſum co-
agulat & conſtringit,& in ſubſtantiam grandinis congelat &
conuertit. Sic ventus frigidus auaritiæ hominem per auaritiã
congelat,& de ipſo facit grandinem.i.virum impium & rapto
rem,quo vineæ & fructus pauperum diſſipantur.Figura Exo.
9.vbi grando & ignis mixta pariter ferebant̃, quæ terras ægy-
ptiorum penitus vaſtauerunt.Sic iſti qui ſunt grando per cru-
delitatem,ignis per cupiditatem,bona ægyptiorũ.i. pauperũ,
igne & ardore tribulationum vſtorum,diſſipant & cõſumũt.

De Niue. Cap. 25.

NIx ſm Ariſt.generatur de vapore frigido & hu
mido,vbi eſt calor repugnans,ſed tamen frigus 1
prædominatur, & vincit calorem,& ſic vaporẽ
congelat,& in eo formam nobiliorem quam põt
introducit.ſ.albedinem. Sic licet in vapore no-
ſtro.i.in carne noſtra repugnet motuum & ten-
tationum calor & concupiſcentia, tamen ſi ibi prædominetur
frigus timoris, non obſtante huiuſmodi calore,ibi poterit ge-
nerari albedo niuea caſtitatis.Ideo Sap.16. Nix & glacies ſuſti
nebant vim ignis. Ergo generaliter nix caſtitatis ſummopere in
vapore humido & frigido.i. in pſona quæ eſt humida per de-
uotionem,cõpaſſionem,& dulcorem, & frigida per dei reue-
rẽtiam & timorem,generatur. Et ſicut nix in montibus pluſ-
quam in vallibus perſeuerat, ſic in contemplatiuis plus viget
caſtitas quam in actiuis.Figura Matt. 17.vbi dicitur ꝙ in mon
te fuit dominus transfiguratus,& habitus veſtis ſuæ candidus
vt nix factus.vnde Pſal.Niuè dealbabuntur in ſelmon, mons
dei mons pinguis. Vel dic ꝙ color albus & niueus ſignificat
gloriam paradiſi,de qua Eccleſ.43. Pulchritudinem candoris.
admirabitur oculus. quæ.ſ. introducitur in vapore.i. in pſona
vbi cum repugnantia caloris tentationum frigus timoris diui
ni generatur.Frigidus ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtal
lus.Eccleſ 43.¶ item nix ex aqua durior, & ſiccior grandine, 2
tñ eſt mollior & debilior,quia fit ex admixtione caloris in vẽ-
tre nubis,vt dicit Ariſt.& ex frigiditate dealbatur. Nec eſt tm̃
frigus ſm Ariſt.in nube vbi nix generat̃,ſicut in illa vbi gran-
do generatur,& ideo cæteris mollior efficitur, & ad calorem
modicum euaporat.Aqua eſt pœna & tribulatio mundi, quæ
ſemper,eſt in terra. Nix autem quæ in loco a nobis remotior
gignitur,eſt pœna purgatorij.Sed grando quæ in nubibus re-
motiſſimis a nobis generatur,pœnam ſignificat infernalẽ. Nix
igitur.i.pœna purgatorij,aqua.i.pœnitentia huius mundi du-
rior eſt & frigidior,ſed minus eſt dura & aſpera quam ſit gran
do.i.pœna gehennalis,quia nix purgatorij mollis & tenera re
peritur reſpectu grandinis infernalium tormẽtorum. Et ratio
eſt,quia in loco niuis .ſ. in purgatorio ſemper eſt calor ſpei &
charitatis,quia.ſ.iſti habent certam ſpem ꝙ finaliter ſaluabun
tur. Et etiam vapores illi.i.homines in calore charitatis & ſpei
moriuntur,quapropter ibi non eſt tm̃ frigus timoris & deſpe-
rationis,ſicut in nube grandinis in inferno,& ideo nix non du
catur taliter,nec efficitur aſpera ſicut grando,quia calor diui-
næ conſolationis & angelicæ viſitationis ipſam multũ alleuiat
& remollit. vtraq; tamen dura & frigida reperitur. Ideo dicit̃
Iob 38. Nunquid ingreſſus es theſauros niuis, aut theſauros
grandinis aſpexiſti?Nix tñ calore reſoluitur,quia pœna illa ca-
lore diuinæ miæ finaliter relaxatur. Ideo dicitur Sapient. 16.
Quod ab igne poterat exterminari,modico ſolis radio calefa
ctum

ctum tabeſcebat. Ac ſi diceret. Illa pœna quam ignis conſum-
ptio non terminat, diuinæ miſericordiæ radius quando ipſi ſo-
li iuſtitiæ placuerit, euaporat, quod vtique fit quando eos qui
ibi ſunt, liberat atque ſaluat. Vel dic ꝙ pruina quæ citius niue
diſſoluitur, præſentem tribulationem ſignificat, nix verò æter-
nam aduerſitatẽ deſignat, quæ. ſ. fortius moleſtat atq; grauat.
Bene ergo dicitur Iob 6. Qui timet pruinam, irruet ſuper eum
3 nix. ¶ Item nix propter calorem intermixtum in vapore in quo
generatur, non eſt ita dura ſicut grãdo. Et ex mora niuis ſuper
terram, impinguatur humus. Nam ſua frigiditate poros terræ
claudit, vnde reuocato calore ad interiora ſeminum & radi-
cum, fit humoris interioris attractio ad radices, ex quo terra
impinguatur. Vnde nix herbas malas mortificat & attenuat,
bonas vero nutrit & impinguat. Nix etiam fœtida tegit & oc-
cultat, & iter impedit & retardat. Feris & animalibus nocu-
mentum præſtat, & eorum paſcua tegit, & veſtigia manifeſtat.
Vnde in tempore niuis venator facilius quam alias eas capit.
Eſt etiam aqua niuis ſtiptica, & ideo fluxum ſtringit. Talis eſt
pœnitentia, & etiam pœna præſentis ſeculi. Multo.n. leuior eſt
quam ſit grando.i. pœna gehennalis, & hoc accidit propter ca
lorem diuinæ gratiæ, & conſolationem ſpei, & feruorem cha-
ritatis, quæ niuem pœnitentiæ & tribulationis præſentis comi
tantur, quæ. ſ. ipſam attenuant & remolliunt miro modo. Nix
igitur pœnitentiæ terram.i. animam inebriat per cõtritionem,
facit germinare per confeſsionem, & fructum facere per bonã
operationẽ. Et ratio eſt, quia in iſta niue eſt frigus timoris do-
mini, qui poros terræ exteriores.i. ſenſus animę & appetitus, te
net clauſos per diſcretionem, non permittens eos ad mundia-
lia aperiri, & ideo calor charitatis ad interiora conſcientiæ re-
uocatur, & ſic humor gratiæ & deuotionis attrahitur, & ipſa
terra.i. anima virtutibus & donis impinguat. Ideo dicitur Eſa.
55. Deſcẽdit imber & nix de cœlo, & inebriat terrã, & germi-
nare facit eam. Hæc malas herbas malarũ cogitationum mor-
tificat & excludit, ſed bonas affectiones & cogitationes multi-
plicat & nutrit, & fluxum carnalitatis retrahit & reſtringit, &
loca fœtida.i. ipſa peccata contegit & abſcõdit (quia ſm Aug.
Si tegis, ipſe deteget, ſi detegis, ipſe teget) & ſic iter deuium ꝙ
ducit ad mortem, impedit & retardat, vt dicatur illud Iob 19.
Semitam meã circũſepſit, & tranſire non poſſum. Ipſis etiã ani-
malibus.i. demonibus nocet, quia paſcua in quibus paſcebant
per tentationem & carnales affectiones & voluptates, conte-
git, & per confeſsionem ipſa veſtigia demonum.i. peccata quę
poſt iter tentationum remanẽt, declarat ſacerdotibus & oſtẽ-
4 dit. Vel expone omnia de cœleſti gratia & doctrina. ¶ Itẽ nix
in ſuo ortu ſtrepitum non facit, ſed ſuauiter deſcendens ab oc-
culto aeris interſtitio ſuper herbas æqualiter ſe coaptat. Et
eſt nix molliſsima & candidiſsima, & ideo propter ſui pulchri
tudinem ad ſui ſpeculationem oculus attrahit. Sed ſi nimis diu
aſpiciatur, viſum hebetat, diſgregat & diſpergit. Sic ab occulto
aeris interſtitio.i. de ſinu dei patris nix.i. Chriſtus ad terrã vte-
ri virginalis ab occulto & ſine ſtrepitu exercitij coniugalis ve
nit humiliter & deſcendit, & ſuper herbas.i. ſuper virginis vi-
ſcera ſe inſenſibiliter coaptauit. Ideo dicitur Sap. 18. Cũ quietũ
ſilentium omnia tenerent, & nox in ſuo curſu medium iter ha.
om. ſer. tu. domine a reg. ſe. venit &c. Iſte igitur eſt nix molliſ-
ſima per benignitatem, quia ipſe eſt tenerrimus ligni vermicu
lus 2. Reg. 23. Iſte eſt candidus per innocentiæ puritatẽ, & ap-
parentiæ venuſtatem, & ideo propter pulchritudinem cando-
ris iſtius niuis, ad ipſum conſiderandum, & modũ ſuum, & viã
ortus & conceptus ſui inquirendum, oculus intellectus allici-
tur, ſed pro certo exinde diſgregatur & hebetatur, quia pul-
chritudinem coloris eius admirabitur oculus Eccl. 43. Quia
.n. iſta nix dei filius eſt candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine
macula, (Sap. 7.) Ideo impenetrabilis redditur oculo fidei li-
mitato, quia ſicut.n. dicitur Ioan. 3. Maior eſt enim deus corde
noſtro. quia ſicut dicitur Iob 36. Magnus deus eſt, & vincens
ſcientiam noſtram. Et breuiter viſus & ſcientia fidei, & etiam
intellectus non valens tantã albedinẽ intueri, neceſſario hebe-
tatur, & in ſe reſilit, & tepeſcit. Ideo dicitur Prouerb. 25. Sicut
qui mel comedit multum, non eſt ei bonum, ſic qui ſcrutator
5 eſt maieſtatis, opprimetur a gloria. ¶ Item nix ſm Bedam in al
to mari raro aut nunquam cadere conſueuit, cuius ratio eſt, q̃a
exhalationes & vapores eius vel a ventis ibi flantibus diſper-
guntur, vel antequam in niuem valeant condenſari, in nebulã
vel pluuiam reſoluuntur. Altum mare ſignificat diuites & ſu-
perbos, qui ſunt alti per ſuperbiam, & amari per amaritudinẽ
peccatorum. Nix autem eſt dei gratia ſeu pœnitentia, quæ fri-
gus timoris dei ſecum portat. Sed iſta nix in mari alto non ca-
dit, quia verè mundi diuites niue pœnitentiæ vel cœleſtis gra
tiæ non teguntur. Et ratio eſt, quia dato ꝙ habeant aliquando
multas exhalationes bonarum affectionum, propoſitorum, &
contritionum. ſ. de pœnitentia facienda & huiuſmodi, tamen
antequam in niuẽ pœnitentiæ valeant congelari, a vento ten-
tationis vel vanitatis mũdanæ auferuntur & diſperguntur, vel
in pluuiam deliciarum, vel in nebulam malarum cogitationũ
totaliter euaporant. Sæpe.n. cogitant diuites de ſalute, ſed nun
quam perficiunt quod intendunt. Vnde iſta eſt de aqua dicitur
Iob 28. Abyſſus dicit, non eſt in me. & mare loquitur, non eſt 6
mecum. ¶ Item nix ſua pulchritudine ad ſui conſiderationem
oculos attrahit, in quibus viſum debilitat & diſpergit. Et eſt
aqua niuis ſm Conſtan. ſtipatiua, & fluxus reſtrictiua, neruos
percutit, ſuperfluitatem in bibentibus generat, membra ſtupi-
da & quaſi inſenſibilia & dormitiua facit, lapidem in veſica gi
gnit, hydropiſim prouocat atq; nutrit. Sic candor & pulchri-
tudo glorię & proſperitatis mundanæ cor humanũ ad ſui ſpe-
culationem & amorem attrahit, afficit, & delectat. Sed ibi in
tantũ oculus cordis per diuerſa deſideria diſgregatur, ꝙ quã-
doq; a lumine gratiæ totaliter ſpoliatur. Eccl. 43. Pulchritudi-
nem candoris &c. ſicut ſupra. Hæc.n. fluxum & lacbrymarum
& deuotionis ſtringit, neruos bonæ operationis percutit, ſup-
fluitatem vitiorum generat, membra ad benè operandum pa-
ralyticat, hydropiſim auaritiæ prouocat, in veſica conſcientię
lapidem obſtinationis inducit, & ad modicum calorem tribu
lationis mortis penitus euaneſcit. pſal. Qui dat niuem ſicut la-
nam, nebulam ſicut cinerem ſpargit. ¶ Nix loca montoſa & ſo- 7
li propinquiora frequẽtius inhabitat, & ibi propter frigus cui
exponuntur montes magis quã valles, diutius perſeuerat. Val
les.n. ſunt calidiores mõtibus, & ideo ibi nix citius quã in mõ-
tibus euaporat. Sic quia montes.i. viri eccleſiaſtici & religioſi
ſoli iuſtitiæ ſunt propinqui per gratiam & vicini, frigore timo
ris diuini congelantur, & econtra valles.i. ſeculares & actiui
calore tentationum diſſoluuntur. Et ideo nix pœnitentiæ puri
tatis & caſtitatis in illis perſeuerat, quæ ex cauſis oppoſitis in
vallibus.i. in auaris feruidis euaporat. Vel dic ꝙ nix ſignificat
candorem gloriæ paradiſi, quæ in montibus.i. in viris contem
platiuis abundat, vbi de cœlo a deo mittitur, & vnde nunquã
perpetuo euaporat. Vnde de beatis dici poteſt illud Thren. 4.
Candidiores Nazarei eius niue, rubicundiores ebore, ſapphi-
ro pulchriores. Vel poteſt dici ꝙ nix quæ loca fœtida tegit, eſt
hypocriſis, vel etiam frigus indeuotionis, quæ pro certo hodie
in mõtibus.i. in altis hominibus eccleſiaſticis & ſuperioribus
pluſquam in vallibus & inferioribus abundant. Vel dic ꝙ ni-
ues ſunt diuitiæ, & mundi proſperitas, quæ plus abundant in
ſuperbis & montoſis, quam in vallibus.i. humilibus virtuoſis.
Valles abundabunt frumento. ſupple non niue. ¶ Niues ſm 8
Senecam lib. 1. de naturalibus quæſtionibus, & ſecũdum librũ
naturæ rerum, ſi ſub terra paleis fuerint coopertę, ſeruantur in
diſſolutę per annum. Vnde in oriente ſeruant eas pro vino in
æſtate refrigerando, & pro infirmorum aere temperando. re-
frigerant. o. valde. Vnde ſi quis membrum aliquod niue fricaue
rit, licet ad horam frigus intolerabile patiatur, mox tamen ca-
lore temperatiſsimo refouetur. Per niuẽ poteſt intelligi timor
dei, qui. ſ. candorem innocentiæ ſecum portat, quia per timo
rem domini declinat omnis a malo, ſicut dicitur Prouerb. 15.
quod eſt proprium innocentiæ. Iſte igitur optimè cuſtoditur,
ſi in palea.i. in humilitate & conſideratione noſtræ vilis fragili
tatis ſub terra.i. ſub memoria noſtræ mortis & terreitatis ſaga
citer teneatur. Viri.n. orientales.i. ſancti, niuem diuini timo-
ris ſeruabant, & cum ea in feruore & æſtate tentationis aerem
cõſcientiæ tẽperabant, & a vino deliciarũ cõſciẽtiæ calorẽ cõ-
cupiſcẽtiæ excludebãt. Conſtat.n. ꝙ tentationis igne nõ cõbu-
rit, q hac niue tẽperat. Iſta ẽt niue q refrigeratus fuerit mox
calore charitatis refouebitur & ardebit. Vel dic ꝙ niuea ſunt
diuitiæ, quas auari indiſſolubiles ſeruant, vt eis in æſtate præ-
ſentis vitæ refrigerentur & delectentur, quæ tamẽ eos fortius
calefaciunt & inflammant. Vel dic ꝙ nix eſt pœnitentia & tri
bulatio, quæ ſi ad horam frigore membra lædant, ipſa tamen
in paradiſo finaliter refouent & delectant, quia ſicut dicitur
Thobiæ 3. Poſt tempeſtatem tranquillum facis. ¶ Nix durata 9
minus ſentitur frigida quam recens & nouiter diſſoluta. Sic
tribulatio aſſueta minus lædit quam inſolita vel nouella. Sene
ca. Nihil miſerum, quod in naturam conſuetudo perduxit.

De nebula.

De Nebula. Cap. 26.

1 NEBVLA ſm Ariſtotelem ex reſolutione nubis
generatur,& ſm Iſidorum nubilum & nebula a
nubendo.i.ab operiendo & obſcurando dicun-
2 tur,eo ꝙ ipſis aeris ſuperficies operit. ¶ Nebu
la(& maximè ſi corrupta fuerit) multipliciter,
eſt læſiua,quia tunc florum & vinearum eſt cor
ruptiua,infirmitatum in animalibus eſt cauſatiua.Latronibus
etiam eſt amica,quia inſidiarum ſuarum eſt occultatiua. Itine
rantium & peregrinantium eſt retardatiua, & viæ ipſorum ab
ſconſiua.Solis & ſtellarum luminis interceptiua , & ita naui-
gantibus nociua,quia quando(ſm Bedam) nebula ſuperficiē
maris contegit,tunc propter obſcuritatem maris gubernator
quo debeat nauem ducere non cognoſcit,& ideo ſæpe ſubmer
gitur huius cauſa.Sic nebula ignorantiæ,& peccati , vel etiam
proſperitatis mundanæ,quando in aere conſcientiæ eſt diffuſa,
& maximè ſi per deſperationem vel conſuetudinem ſit corru-
pta,tunc ipſi animæ multum nocet, quia vineas virtutum , &
flores affectionum diſſipat,infirmitateſq; diuerſorum peccato
rū generat,& ipſis latronibus.i.dæmonibus eſt amica:quia in-
ſidias ſuas & tentationes ſuas palliat & occultat. Itinerantium
etiam & a mundi peregrinatione ad cœli patriam tēdentium
eſt impeditiua,& viæ veritatis ab eis abſconſiua,& lumen do-
ctrinæ & gratiæ,quod a ſole & ſtellis.i.a Chriſto & ſanctis no-
bis mittitur,intercipit: & ſic nauigātibus per mare huius mū-
di,mortis periculum inducit , quia dum aer conſcientiæ a tali
nebula occupatus fuerit,gubernator nauis animæ.ſ.ratio,quo
nauē ſuam dirigat,neſcit,& ſic homini ineſt illa dies de qua di
citur Sopho.1.Dies tenebrarū & caliginis,dies nebulę & tur-
binis.Vel per nebulam quæ claritatē diei obnubilat,ſacra ſcri
ptura intelligitur,in qua ipſe ſol deus ſub figurarū nebula con
tinetur Iob 26.Tenet vultum ſolij ſui, & expandit ſuper illud
nebulam ſuam . Vel nebula humilitatem denotat, quæ aerem
conſcientiæ obnubilat,& ſolē & ſtellas.i. virtutes in viris per-
fectis occultat,& pluuiā gratiæ generat atq; parit.Et ſic iuſtus
eſt ſicut dicitur Eccleſ.1.quaſi ſtella matutina in medio nebu-
læ,& quaſi luna plena.Vel dic ꝙ nebula eſt vita humana, quæ
ita eſt fragilis & vana,ꝙ modico ardore tribulationis diſſolui-
tur &c.Sapien 2.Tranſiet vita noſtra,& ſicut nebula diſſolue-
tur.Vel dic ꝙ nebula ſignificat peccata venialia,quæ faciliter
diſſipantur,& tamen ſolis.i.mentis claritatem obfuſcant . Iter
etiam ſalutis impediunt , & latronibus.i. perſonis leuibus ſunt
amica.Quandoq; etiam per condenſationem & multiplicatio
nem in nubes.i. in magna & mortalia crimina conuertuntur,
niſi fortè radijs ſolis.i.motu diuinæ gratiæ delcantur. Eſai. 44.
Deleui vt nubem iniquitates tuas,& quaſi nebulā peccata tua.
Vel nebulæ ſunt vani peccatores ſine conſtātia & virtute, qui
3 2.Pet.2.dicuntur nebulæ turbinibus agitatę. ¶ Item nebula a
radijs ſolis attracta, ſi directè ſurſum meat, in nubem conuerti
2 tur,& pluuiam ſignificat affuturam.Si autem a radijs ſolis re-
percuſſa fuerit,tunc in ſeipſam redit,& euaneſcit,& ſic ſereni
tatem aeris denuociat & præſagit. Sic verè mundi proſperitas
quæ more nebulæ eſt fragilis atq; vana : ſi aſcenderit & abun-
dauerit,ſignum eſt pluuiæ & tribulationis æternæ.Econtra ve
rò ſi a ſole iuſtitiæ deo deſtructa fuerit , & tribulationibus re-
percuſſa,ſignū eſt futuræ ſerenitatis & gloriæ ſempiternę.vn-
de Amb.dicit.Continuus ſucceſſus temporalium æternæ dā-
nationis eſt indicium.Et nota ſi vis ꝙ nebula mūdanæ proſpe-
4 ritatis facit mala omnia ſupradicta a.§.præcedenti. ¶ Nebula
eſt impreſſio de reſolutione nubium generata,quæ quanto ter
ræ eſt vicinior,tāto ſpiſſior,obſcurior, & frigidior inuenitur,
quāto aūt magis ſuperius eleuatur, tāto magis eſt ſoli peruia,
& minus frigida & obſcura.Nubes ſunt animæ, ex qbus ema-
nat nebula affectionū,quæ ſi terræ.i.terrenis ꝓpinquæ fuerint
ꝑ amoré,tunc ſunt obſcuræ per ignorantiā,& frigidæ ꝑ inde-
uotioné. Sed ſi nebulæ affectionū ad cœlū & cœleſtia fuerint
eleuatę per contēplationem,tūc radio ſolari.diuinæ cōtempla
tioni ſunt peruiæ,& a frigore indeuotionis & obſcuritate igno
rantiæ totaliter ſunt immunes.vnde Eccle.43.Aperti ſunt the-
ſauri,& euolauerunt nebulæ quaſi aues.Vide de ſuperbia.

De Fulmine. Cap. 27.

1 FVLMEN ſm Iſidorum ictus cœleſtis iaculi nun-
cupatur.Vnde prout dico,fulgurare idem eſt ꝙ fe-
rire.Fulgur ergo & fulmen multotiens pro eodem
ſumuntur quamuis inter ſe differant , ſicut inferius
apparebit.Et ergo fulmē ſm Iſido.generatur ex vapore groſ-
ſo,& in concauitate nubis vehementiſſimè inflāmato,qui col-
liſione & attritu nubium interiorum impellitur, & quaſi lapis
igneus per motus violentiam inferius deriuatur , & ideo ictus
cœleſtis iaculi ab Iſidoro nūcupatur.Vnde fulmina colliſa, ad
modum lampadum fulgida per aerem diſcurrere diſcernūtur.
Et quia ſecundum Iſidorum de ſubtilioribus elementorū par
tibus componitur, ideo permaximę eſt virtutis.Et quia in de-
ſcenſu ſuo inceditur & videtur,ideo dicitur fulgur. Penetrat
& ſcindit,ideo dicitur fulmen,& nihil corporale ei reſiſtit. Va
pores iſti ſunt dæmones,qui in concauitate nubis paradiſi per
ſuperbiam & inuidiam inflammati , ex colliſione & repugna-
tione nubium interiorum.i.dei & angelorum inferius ſunt im
pulſi,& ignei per ſæuitiam & malitiam & crudelitatē ſunt fa-
cti,& ſicut lāpades fulgentes.i. ſicut creaturæ dei ſcientiſſimæ
& ſagaciſſimæ in iſto caliginoſo aere ſunt detruſi.ſ.circa hoies
ad eorū exercitiū habitātes. Ideo improperatur lucifero Eze.
28.Poſui te in monte ſancto dei,in medio lapidū ignitorū.&c.
Iſtud fulmē eſt maximę virtutis,quia ſicut dicitur Iob 41. Nō
eſt poteſtas ſuper terram.& Abac.1.Fortem vt corriperes fun
daſti &c.Et ideo nihil ei poteſt de ſe reſiſtere, quin penetret ꝑ
inſpirationem.Vel dic ꝙ quando in nube religionis vel ſocie-
tatis vel eccleſiæ inflāmantur aliqui mali vapores.i.aliqui ma-
li ſubditi per inuidiam & liuorem , attritu & colliſione nubiū
& ventorum.i.impugnatione aliorum bonorum prælatorū &
ſociorum debent exterius impelli,& de aliorum conſortio re-
legari.Prouer.22. Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium,
ceſſabuntq; riaę contumeliæ. Vel dic ꝙ illi mali vapores q de
nube.i.qui de patria banniuntur & impellūtur,in fulmen.i. in
crudeles & homicidas conuertuntur,quibus alij multipliciter
moleſtantur.&c.¶ Secūdū Plin. Aliqua ſunt genera fulgurum 2
quæ ſunt humida,quæ non vrunt nec diſſipant, ſed infuſcant,
Alia ſicut ſicca & calida,quæ comburunt & diſſipant, & inflā
mant.Sic in mundo ſunt diuerſa genera hominum peccatorū.
Sunt.n.ibi humidi luxurioſi, qui licet nō vrant per rapinas &
excoriationes , tñ ipſi infuſcant & maculant coniungentes per
luxuriæ fœtiditatem.Sed illi qui ſunt ſicci per indeuotionem,
calidi per auaritiæ ardorem.ſ. vſurarij & auari , iſti dico licet
non infuſcent per luxuriam , tñ pauperes circunſtantes vrunt
& diſſipant per auaritiam & ardorem . Ante faciem eius ignis
vorans,& poſt ipſum exurens flāma Iohel 2. ¶ Secundum Pli. 3
li.2.c.53.Eſt quoddam genus fulminis quod pecuniam nō læ-
ſis ſacculis liquefacit, & vinū non lęſis dolijs adnihilat & con
ſumit.Sic detractores ſaccum & dolia.i.ipſa facta exteriora le-
uia permittunt intacta, licet aliqualiter ſint cōſumptiua & re-
prehenſiua.Sed ipſam pecuniam interiorem & vinum .i. inte-
riorem hominum intentionem ſiniſtrè interpretando liqueſa-
ciunt & conſumunt.&c.allega.¶ Secundum Senecam de natu 4
ralibus quæſtionibus.lib.2. Fulmen eſt coactus ignis , impetu
iactus.Nā vt ibidem ipſe dicit, ſicut ſolemus duabus manibus
inter ſe iūctis aq̃ concipere,& cōpreſſa vtrinq; palma, in mo-
dum ſyphonis exprimere,& ſic & in fulminis emiſſione ſimi-
le quid fieri putandum eſt. Nubium.n.inter ſe compreſſarum
anguſtiæ medium ſpiritum emittunt,quem ex hoc ipſo inflam
mant,& tormēti modo eijciunt.Libidinoſa affectio eſt ſpiritus
inter anguſtias nubium rationis & ſenſualitatis incluſus , qui
tandem illarum nubium concurſu(Caro.n.concupiſcit aduer
ſus ſpiritum,& ſpiritus aduerſus carnem) inceditur per ope
ris executionem,& cum vehemētiſſimo ſono ad omnes defer
tur per infamiæ diffamationé.¶ Triplex genus igneæ impreſ- 5
ſionis nobis a nubibus deriuatur .ſ. coruſcatio, fulgur, & ful-
men,quæ multum inter ſe differunt & qualitatibus & virtute.
Coruſcatio.n.non maculat neq; lædit , ſed aerem illuminat &
illuſtrat,nec ad terram deſcendit,ſed in aere euaporat.Fulgur
eſt impreſſio groſſior,quæ ad terrā deſcendo, & herbas mol-
les penetrat & comburit . Sed fulmen eſt vapor ignitus groſ-
ſus compactus & ſolidus,impetuoſe cadens , findens & vrens
& diſſipans quicquid tangit,cui reſiſtere nihil corporale pōt,
coruſcatione & fulgure præſtantius in virtute. & ideo ſecun-
dum Iſidorum fulgurare idem eſt ꝙ ferire. Super loca autem
alta facilius cadit,ſed in locis humilibus nō deſcendit. In hye-
me vel in æſtate vix aut nunquam deſcendere conſueuit, quia
in hyeme non eſt calor qui vapores inflammet,& in æſtate nō
eſt vapor qui a caloribus valeat inflammari , ſed in autumni
principio & fine veris vbi eſt ſufficiens vapor inflammandus,
& calor inflammans,crebrius deſcendere conſueuit. Iſte ignis
ſignificat

ſignificat dei iuſtitiam & rigorem, tribulationem etiam & dolorem, quæ in triplici differentia poteſt eſſe, quia eſt ibi coruſcatio & hæc eſt tribulatio mundi, fulgur autem eſt tribulatio quæ poſt immittetur in purgatorio, ſed fulmen eſt tribulatio quæ in die iudicij damnatis in inferis immittetur. Sed vere coruſcatio.i. tribulatio mũdi huius nihil lædit, nec maculat, reſpectu.ſ.aliorum. Ideo ab apoſtolo 2 ad Corin.4. vocatur momentaneum & leue tribulationis quod nunc eſt, quod æternũ tamen gloriæ pondus operabitur in nobis. Et ideo bñ dr̃ q̃ coruſcatio illuminat, quia tribulatio lumẽ beatitudinis & ſapiẽtiæ adminiſtrat. Eſa.28. Vexatio dat intellectũ. In aere etiam & in vita præſenti deficit & euaporat, nec ad terram.i. ad ſtatũ poſt mortem peruenit vel deſcendit. Fulgur autẽ.i. pœna purgatorij ad terram deſcendit, quia ſubtus terram efficitur, & quaſi corpora ſunt ſub terra. & eſt multo fortius & ardentius q̃ coruſcatio, quia herbas molles.i. peccatores cum mollitiæ gratiæ deſcendentes vrit & affligit & afficit. Sed fulmen eſt pœna æterna, quæ in die iudicij peccatoribus ab iſta nube fulgida Chriſto terribili iudice infligetur. Et hæc ſine dubio coruſcationẽ & fulgur excedit, quia nulla pœna temporalis põt ei comparari. Hic eſt.n. vapor igneus. ad litteram.n. erit ignis groſſus per obſcuritatem, cõpactus per multitudinem, ſolidus per inextinguibilitatẽ & durationis rigiditatẽ, & ideo damnatos quos tanget, vret, findet & affliget. quod dicitur Sap.16. Fructus inimicorum exterminabit, ignis ardẽs, in grandine & pluuia coruſcans. Dr̃ fulmen intrare terram, quia pœna æterna poſtquam corporaliter ſub terra fuerit, in terræ medio infligetur. Nec ei aliquid corporale reſiſtit, quia miſeri pctõres ex quo adiutorio diuinæ gratiæ priuabuntur, contra huius fulminis impetũ nullum adiutorem conſequentur. Ideo quærebat Eſa.33. Quis habitabit ex vobis cum igne deuorãte, cũ ardoribus ſempiternis? quaſi dicat, nullus iõ. Iob 9. Deus cuius iræ nemo reſiſtere põt. Imo fulgur etiam cadit ſuper loca alta, quia æterna tribulatio altos diuites & ſuperbos & non valles.i. iuſtos & humiles cruciabit, quia a facie eius cruciabuntur populi, oẽs voltus redigentur in ollam. Iohel 2. In æſtate autem vel in hyeme forti.i. in illis qui fortiter ardẽt per amorẽ, vel fortiter algent p timorem, non generabitur iſtud fulmen. &c. Vide infra §. ſequenti.

6 ¶ Fulmina ſm Plini. in æſtate calida, vel in hyeme multum frigida nunq̃ ſolent generari, & ratio eſt, quia in æſtate non abundant vapores qui valeant inflammari, & ex quibus fulmẽ poſſit fieri. Et in hyeme licet multi ſint vapores, tñ non eſt calor tantus q̃ poſſint in naturam fulminis commutari. Sed ex cauſa contraria in fine veris & in principio autumni, vbi & calor & vapores abundant, fulgura multiplicantur. Fulminibus etiam ineſt calor tantus q̃ aerem igniunt & inflammant & quæcunque tangunt, diſſipant & cõburũt. Æſtas ſignificat hoies perfectos propter fructus & flores diuerſarum virtutũ & pp æſtũ feruentiſſimæ charitatis. Hyems autem ſignificat hoies humiles & depreſſos, pp pluuias & ventos tribulationum, & pp frigus timoris diuini, quo arctantur. Fulmen autẽ ſignificat tentationem vel etiam pctm̃ mortale, ex quo anima cõburitur in præſenti per culpam, & finaliter per gehennam. Fulmen igit̃ non fit in æſtate, quia fulmen violentę tẽtationis in viris perfectis & contemplatiuis nunq̃ cadere cõſueuit, quia ibi eſt tãtus æſtus charitatis q̃ nunq̃ poſſunt ibi vapores malarum affectionum & cogitationum imprimi vel oriri, ex quibus tentationis fulmina oriantur, quia calor iſte vapores huiuſmodi adnihilat & abſorbet. charitas.n. oia ſuſtinet, ſicut dicitur 1. ad Corin.13. In hyeme autem.i. in viris humilibus & tribulatis, licet inſurgant multi vapores affectionum & cogitationum, tñ quia ibi viget frigus timoris diuini, & deeſt calor cõcupiſcentiæ & voluptatis, ideo affectiones hmõi per delectationem non inflãmatur, nec exinde fulmẽ pcti mortalis efficitur vel cauſatur. Sed pro certo in vere & in autumno.i. in mundanis tepidis & voluptuoſis, qui nec dei amore accendũtur, nec dei frigore vel dei timore præmuntur, ſed vaporibus affectionũ abundant, & calore cupiditatis inflammantur, in talibus dico tepidis fulmina tentationum efficiuntur, quæ eos penetrant per cogitationem, inflammant per delectationem, comburunt per conſenſum, findunt & diuidunt per operationem. Ideo Apo.3. Vtinã calidus eſſes aut frigidus, ſed quia tepidus es, incipiam te euomere de ore meo. Et ſicut fulgur cadit ſuper loca alta, ſic tentatio ſuper multos &c. Vide de Inanita. Ideo de diabolo poteſt dici illud pſal. Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos.

7 ¶ Vapor groſſus & compactus nubes aſcendens, quaſiq; ibi ignitur, & in fulmen conuertitur, & ſic ad terrã deſcendit, & ab ipſo oia comburuntur. Motus vero fulguris anfractuoſus vr̃, & hoc ſatis facit diuerſitas materiæ de quã conſtat. Habet.n. fulgur partes leues & igneas, quibus ſuperius eleuat̃, & partes graues & terreas quibus ad terra deprimit̃, & iõ pp repugnãtiã motuũ diuerſorũ, nõ directẽ tẽdit ad terrã, ſed ad modũ falcis circulariter & anfractuoſẽ deſcẽdit. Vnde Sen.li.2. de naturalib⁹ q̃ſtionibus dicit q̃ iter fulminis obliquũ eſt, quia natura ignẽ ſurſum vocat, & iniuria deorſum p̃mit. Iſta poſſunt allegari cõtra multos ambitioſos, q̃ q̃uis ſint vapores vani, cõpacti, rudes & ignari: tm̃ tñ faciunt q̃ q̃nq; ſurſum ad nubes.i. ad altitudinem dignitatum & officiorum aſcẽdunt, & aliis prædominantur & præſunt. Sed dum ſunt ſurſum, ſtatim in flammam ſe cõuertũt, & ardore rapinæ & auaritiæ ſuccenſi, ſtatim cõburere & inflãmare, rapere & impugnare volunt. Nam ſicut fulgur lucet, ardet, diſcurrit, percutit, findit, vrit: & ſm Senecã fętorẽ ſulphuris eius combuſtio ſecum gerit, ſic tales lucent mala exempla dando, ardent alieno cupiendo, diſcurrunt ſubditis inſidiando percutiunt falſo accuſando & imponendo, findunt vindicãdo & puniendo, vrunt rapiendo & affligendo. Vnde Ezec.1. Animalia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. Sed quid? pro certo iſti quaſi deſcendunt inferius ad rapinam, non directẽ ſolent deſcendere, ſed obliquẽ: quia.ſ. obliquẽ.i. ſub ſimulatione iuſtitiæ, & per varias impoſitiones & cauillationes rapiunt alienũ. Sic.n. directẽ deſcenderent, & patenter irruerent, non iudicis ſed raptoris acquirerent, ſibi nomen. Habent tñ duos motus & duas inclinationes, duas etiam conſiderationes. vnam igneam, & aliam terream. vnam rectoris, aliam raptoris. vnam iuſtitiæ, aliam ſæuitiæ. Iuſtitia.n. quæ eis incumbit ex officio, ipſos ſurſum erigit, nec ad grauamen ſubditorum eos deſcendere permittit. Auaritia verò & ſæuitia eos inferius trahit, & ad nocendum ſubditis eos impellit. Iſti igitur obliquẽ habent deſcendere, vt iſtorum duorum contrariorum motuum poſſint diſcordiam concordare, vtq; ſub diſſimulatione iuſtitiæ poſſint nequitiam perpetrare, & alios rapinis & exactionibus inflammare. Lucæ.10. Videbam ſathanã ſicut fulgur de cœlo cadentem. Sed quid? Pro certo oĩs talium inflammatio ſulphureũ habet fœtorem, quia.ſ. fœtor infamiæ generatur, quaſi iniuſtẽ per iſtos patria rapinis & iniurijs inflammatur. pſa. Ignis, ſulphur & ſpũs procellarum pars calicis eorum. Vel gñraliter iſta poſſunt dici de homine rationali, q̃ quaſi deſcendit ad pctm̃, duos generaliter habet motus, vnum.ſ. ſpiritus ſancti, alium carnis & delectationis, vnum cõſciẽtiæ quæ tendit, ſurſum, aliũ nequitiæ quæ deprimit deorſum, & ſic igit̃ non directẽ nec ſtatim conſcientia cõſcendit, imo obliquẽ & per interualla carne vel diabolo obtinente intentionem, finaliter ad conſenſum deſcendit. Mat.24. Fulgur exit ab oriente.i. a ſtatu gratiæ, & apparet in occidente.i. in ſtatu pcti. Vel dic q̃ quaſi fulgur diabolus deſcendit ad tentãdum de aliquo pctõ, nõ directẽ tentat de eo, ſed per indirectas & obliquas inductiones. &c. Allega ſicut ſupra. ¶ Fulmina fiunt in vere facilius q̃ 8
alias, quia tunc abundat vapor, qui fulminum materia debet eſſe, & ſufficiens eſt in aere calor, qui vaporem debet inflãmare. Et ſm Senecam ibidem, montium cacumina ſæpius fulmine feriũtur, pro eo q̃ nubibus oppoſita ſunt, & de cœlo cadẽtibus per hæc tranſeundum eſt. Fulgur eſt diabolica tẽtatio, vel æternæ mortis dãmnatio. Ver verò eſt tempus proſperitatis; Montes verò ſtatum ſignificant dignitatis: Quia procul dubio in vere & in montibus.i. in illis qui magis affluunt proſperitate, & magis eminent, ſolent accidere fulgur tẽtationis in præſenti, & fulgur dãnationis in futuro. Et ratio eſt, nã quia pcul dubio in iſtis abundat humor carnalitatis, feruor cupiditatis, eleuatio & tumor vanitatis, & oppoſitio obſtinatę voluntatis (quæ oia nubibus.i. deo & ſanctis opponũtur) ideo de cœlo venientibus & cadentibus malis angelis per hos tranſeũdum eſt ſupple vt morte perpetua moriantur, & damnationis ignibus comburantur. ita.n. per mõtes.i. tumidos, præſumptuoſos & ſuperbos trãſitur, qui deo per obſtinationem opponũtur, & contra eum per ſuperbiam eleuantur. vt ſic dicatur illud Ezec.7. Prope eſt dies occiſionis, & non gloriæ montium. ¶ Fulgurũ 9
ſeu fulminum multa ſunt genera, ſicut dicit Plinius & Seneca vbi ſupra. Vnum aũt inter cætera valde eſt mirabile, q̃ vinum in dolijs exhaurit, aurum in ſacculis, et ſm. Plinium, intacto cæreo ſigillo, liquefacit gladium in vagina, & ferrũ in dolabro diſſolui facit, & tñ lignum, vaginam, ſaccum vel dolium nunq̃ lædit, cuius rationem vt ait Guillermus de conchis, non
eſt facilẽ

eſt facile inuenire. Seneca tñ de naturalibus quæſtionibus li. 2. ratioñe aſsignat. Dicit.n. ꝙ fulmen illud qñ impingit in aliquod corpus ſolidum, neceſſe eſt ꝙ perinde viam ſibi quærat, & per cõſequens ꝙ illud laniet, aut diſſoluat. Si verò corpus rarum fuerit, ſicut eſt pannus vel lignum, tunc illius ignis ſubtilitas libere per medium tranſit, & cum non inueniat obicem virtutem ſuam contra eum non oſtendit. Iſtud.n. genus nõ habet combutere, ſed inuiſibiliter diſſoluere, vel frangere. Vnde etiam de quodam audiui ꝙ aurum in arca habẽs poſt factum tonitruum in ſacculo non inuenit, aliquemq́; oĩa intacta reperiens, furatum credidit, & tñ poſt tres dies illam pecuniam liquefactam ſubtus arcam in quodã penu per duo ſolaria reperit. & inde eſt ꝙ Seneca dicit ꝙ fulgur violenta quæ reſiſtunt, violentius diſsipat, cedentia verò ſine iniuria tranſit, cum lapide ferroq́; & duriſsimis quibusq́; cõfligit, teneris aũt & rarioribus parcit &c. Chariſsimi per fulgur intelligo Chriſtũ, qui etiam fulguri ſe cõparat in ſcriptura. Mat. 24. Sicut fulgur exit ab oriente, ita erit aduentus filij hois. Huius procul dubio mirabilis eſt virtus, & maximè contra materiam reſiſtentẽ.i. contra præſumptuoſos & proteruos, qui eius inſpirationi & voluntati nolunt aliqualiter obedire. Tales.n. dato ꝙ ſint aurei ꝑ diuitias, ferrei per duritias, vinei ꝑ delicias, ipſos tñ ſolet qñque per infortunia deſtruere, exhaurire, & ad paupertatẽ deducere, & finaliter diſſoluere, & per mortem corporis & aiæ ipſos totaliter diſsipare. Illa videtur quotidie in religione, vbi aliqui ſunt aliqui duri, ferrei, & incompatientes, & pręſanctitate ſicut aurum prima facie refulgentes, alios contemnentes, & de ſuis viribus præſumentes: contra quos procul dubio fulgur diuinæ iuſtitiæ mittitur, & ipſos ſeipſis relinquit: & ſic mediãte igne tentationis diſſoluuntur, & a ſua præſumptuoſa fortitudine deficiunt, & caſſantur. Vel fulmẽ tẽtationis fortis tales percutit, & quia reſiſtere præſumunt de ſuis viribus confidentes, tentationi cedunt, nec occaſionem fugiunt, ideo ſæpe fit ꝙ ipſos deſtruit & diſſoluit, quibus tñ ſi cederent, & ſi propria fragilitatem cogitarent, & cum humilitate occaſionem vitarent, tentatio non noceret, nec fulmen diabolicum ipſos grauaret, quia dñs manum ſupponeret, & eos adiuuaret. Ideo de ſuperbis dr̃ Iudith 6. Non derelinquis præſumentes de te, & præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloriantes humilias. Vel dic ꝙ tale fulmen eſt bonus prælatus, vel iudex: qui pro certo contra fortes debet eſſe fortis, & cõtra flexibiles & humiles debet eſſe flexibilis, humilis, atq́; dulcis. Si.n. inueniat aliquem tyrannũ fortem & potentem, vel ſubditum obſtinatum ſua crimina excuſantem, correctioni reſiſtentem, & obedire ſeu cedere non volentem, debet eum deſtruere & eneruare, & contra tales vires ſuas oſtẽdere, & in ipſorum proteruiam debacchari, iuxta illud Sap. 6. Fortioribus fortior inſtat cruciatio. Sed pro certo qñ inuenit non reſiſtentem materiam ſed cedentem.i. qñ inuenit ſubditum tenerum, humilem & benignum, qui.ſ. defectus ſuos non defendit, ſed emendare promittit, debet ſibi parcere, ipſumq́; ſine læſione tranſire, & virtutem potentiæ ſuæ cõtra talem non oſtendere, ſed cum eo benigniter ſe habere. Iaco. 4. & 1. Pet. 5. Superbis reſiſtit, humilibus aũt dat grãm. Vel fulmen eſt ſnĩa iudicij futuri, quæ duros pctõres deſtruet, humilibus aũt parcet. Vel dic ꝙ fulmen ſignificat vſurarios, qui pro certo mirabilis ſunt naturæ: quia.ſ. illi ſunt qui imperceptibiliter burſas & arcas exhauriunt, & dimiſsis ſacculis vacuis oĩa ſecum tollunt. Aurum.n. & vinum ſolent tollere, de arca autẽ ſeu dolio non curant. Quod etiam de mala muliere põt dici, quæ in illis quos tangit & inuoluit, ſolet oĩa cõſumere, & aurũ de arca, vinũ de dolijs exhaurire. Iob 31. Ignis eſt vſq́; ad fundamenta deuorans. Vel dic ꝙ fulmen eſt diabolus, qui aurum diuinæ gratiæ inuiſibiliter adnihilat, ſaccum autem ſeu arcam corporis non detrũcat. Vel dic ꝙ talis eſt mors, quæ.ſ. ſolet vaginam & arcam & dolium.i. corpus dimittere, & illud quod eſt intra, aĩam.ſ. ſecum ferre. Vel ſi vis dic ꝙ fulmen eſt verbũ dei, vel etiam radius & grã ſpũſſancti, qui reuera in aĩa conſumit vinum carnalis delectationis, aurum ſapientiæ ſecularis ſeu amorem ſubſtantiæ temporalis, & gladium.i. ſpem potentiæ & fiduciæ mundialis. Saccus tñ & vagina nõ læditur, quia .ſ. ipſa aĩa & ipſius potentia non lædi, ſed potius liberari & euacuari ꝑꝑ hæc comprobantur

10 ¶ Secundum Senec. li. 2. de naturalibus quæſtionibus, tã de hoĩbus ꝙ cæteris aĩalibus illud annotandum eſt, ꝙ qñ fulmine occiſa ſunt, caput ſpectat ad exitum fulminis, omnq́; percuſſarum arborum haſtilia contra fulmina ſurgunt. Et illius cãm credo, quia fulmine ſubito tráſeũte & exeunte, ad partem illam, præ doloris rabie caput vertut. quibus ſtatim expirantibus, in illa parte vbi verſa fuerant capita obrigeſcunt. De arboribus autem fulmine percuſsis audiui a quodam credibili viro, ꝙ in quadam turre vbi fulmen ceciderat, de quolibet ligno quod tetigerat, ſolum reſilierat quædam haſtula ſeu gleba, vt rectè ex induſtria videretur illa ligna taliter exglebaſſe. Cuius quidem rationem dimitto prouido lectori. Iſta poſſunt allegari cõtra damnatos peccatores, qui cum fulmine mortis æternæ percuſsi fuerint, caput mẽtis & voluntatis in illa parte per obſtinationem tenent, ad quam ipſam conuerterant cum perirent. Neceſſe eſt.n. ꝙ mens in eo ſtatu perpetuo ꝑmaneat, in quo fulmen mortis & diuinæ ſententiæ hoĩem inuenit quẽ fulminat. non licet.n. poſt pœnitentiam agere, ſed in eo ſtatu in quo hõ inuentus fuerit, ipſum neceſſe eſt permanere, iuxta illud Eccl. 11. Vbicunq́; ceciderit, lignum, ibi erit. Et ad ipſum fulmen quod eum occidit.ſ. ad mortem, damnationem, vel dei ſnĩam ſemper per deſperationẽ caput mentis conuertere, & per remorſum cõſcientiæ ibidẽ animum inclinare. Quod potiſsimæ verũ eſt de dãnatis, q abſorpti pœnis non aliud cogitant, nec alio caput intentionis cõuertunt, niſi in fulgur æternæ dãnationis, quo ſe ſentiũt interiſſe. Vel iſta poſſunt dici de oppreſsis, qui fulgur per quod ſunt oppreſſi.i. tyrannũ, per quẽ ſunt vexati, ſemꝑ ſolent aſpicere per rancorẽ & etiã odium, & crudelitatem ipſius cogitare Iob 24. Animæ vulneratorum clamabunt. Vel dic ꝙ ille qui fulmine alicuius tẽtationis per pctm̃ mortale interijt, vultũ mẽtis dẽt ſemꝑ ad illud conuertere, & in pctõ præterito ne iterum reincidat cogitare, quia ſm̃ Sene. in Prouer. cautio eſt in reliquũ, lapſus anterior. Vel dic ꝙ fulgur eſt peccatũ luxuriæ, vel mala mulier, quæ ſi aliquẽ illaqueauerit, & ſpũaliter occiderit, neceſſario extunc per malam cõplacẽtiã ad eã caput vertit, & irreuocabiliter ad eam ſe deflectit. Cuius eſt exẽplum 3. Eſdræ 4. vbi dicit ſic. Videbam inqt Apemẽ cõcubinã regis ſedentẽ iuxta regem ad dexteram, & auferentẽ diadema de capite ei', & imponẽtem ſibi, & palmis cedebat regem, & ſuper hoc rex aperto ore intuebatur eam, & ſi arriſerit ei, ridet &c. Quia breuiter talia fulgura.i. tales ornatę mulieres & concubinę, etiam ipſos reges.i. viros diſcretiores qui ſe & alios deberent ſcire regere, ſolent taliter decipere, ꝙ diadema diuitiarum & bonorum ſolent eis auferre, & ſibi imponere, & ipſi nihilominus in eas ſolent præ nimio affectu ſtupidi ore aperto reſpicere, & irreuocabiliter reſidere. ¶ Dicit idem ibidem ꝙ fulmen percu- 11
tiens animalia venenoſa, venenum adimit ab eiſdem. cuius certum eſt ſignum: quia cum aĩal venenoſum mortuum non vermeſcat, inuentum eſt ꝙ occiſa a fulmine infra paucos dies vermeſcebant, & eorum corpora vermibus ſcatebant. Per fulmẽ poſſum intelligere mundanas tribulationes, quibus boni quotidie fulminantur. Per venenoſa verò aĩalia poſſum intelligere impios peccatores, quorum verbis & exemplis alij venenant, & qui venenum pcti in ſe continent, & ſectantur: qui procul dubio vermeſcere non ſolent, inquantum ſe futuros vermes & putredinem nullatenus meditantur. Quid igitur? Procul dubio fulmen temporalis tribulationis talibus venenoſis proficit ipſosq́; tangens, venenum peccatorum in eis conſumit, & ipſos vermeſcere.i. ſeipſos vermes cognoſcere facit inquatum.ſ. ipſos ad ſui & ſuæ vilis cõditionis cõſiderationem inducit, q̃a breuiter hõ percuſſus fulmine tribulationum, ad ſui cognitionem reducitur, & ſe eſſe vermem & futurum cibum vermium meditatur. Vnde 2. Mac. 9. de antiocho dicitur ꝙ in agnitionẽ ſui ductus eſt, percuſſus a dño plaga. Dicant igitur iſti cũ pſal. Ego ſum vermis, & non hõ, & abiectio plebis. Vel dic ꝙ venenoſi pctõres, quos venenum malitię non ſinit vermeſcere.i. nõ permittit cogitare de morte, nec ſe futuros vermes eſſe, qñ eos fulmen mortis vel damnationis percutiet, in ipſis illud venenum.i. illam ſuam venenoſam præſumptionem conſumet, & faciet vermeſcere eos & corrumpet. Corpus.n. eorum rodetur vermibus in ſepulchro, & aĩa eorum affligetur vermibus.i. cõſcientiæ ſtimulis in inferno. Figuratũ in Herode. Actu. 12. de quo dr̃ ꝙ conſumptus a vermibus expirauit, quia ſicut dicitur Eſa. 14. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Subſequitur. Subter te ſternetur tinea, & operimentum tuũ erunt vermes.

12 ¶ Seneca vbi ſupra volens probare ꝙ attritu nubiũ fiunt tonitrua, ignes, & fulmina, dicit ꝙ mons æthna viſus eſt aliqñ magis ſolito flammis abundare, & ingentem vim arenæ vrentis ꝑ aera effundere, & quaſi noctem inducere, & populos nocte ſubita deterrere, & tunc etiam plura fuiſſe fulmina & tonitrua, quæ

conſtat

conſtat facta eſſe concuſſu aridorum corporum & non nubiũ
quas veriſimile eſt in tanto ardore aeris tunc temporis nullas
eſſe. Idem autem in eodem libro dicit ꝙ aliquæ ſunt inſulæ,
quæ poſt diuturnum calorem late incendio peruagante, ea ſe
ignem concepere. Item idem in eodem dicit ꝙ glans excuſſa
funda liqueſcit, & attritu aeris velut igne diſtillat. Ex qb' vult
Seneca concludere ꝙ ex attritu nubium, ignis & fulmina ge-
nerantur Mons iſte chariſsimi ſignificat mundum, qui flam-
mas concupiſcentiæ ſemper emittit, & arenas diuitiarum per
auaritiam vrentium, beatulis ſuis effundit, & ſic eis mediantibus
noctẽ ignorantiæ circa eos inducit, & fulmina & tonitrua
mortis æternæ eis vltimo præparat, & terrorem perpetuum ad
miniſtrat pſal. Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos. Mul
ti.n.ſunt qui ignem auaritiæ ſolẽt faciliter cõcipere, & in aere
mundanæ proſperitatis deficere & liqueſcere, & a perfectione
virtutum totaliter defluere & ceſſare, vt ſic de tali liquefactio
ne, combuſtione, inflammationẽ & ignorantiæ obſcuratione,
dicatur illud pſal. Sicut cera quæ fluit auferentur. Super ceci-
dit ignis, & non viderunt ſolem. ¶ Teſte eodem ibidem, in tẽ-
13 pore ſereno benè fiunt tonitrua & etiam coruſcationes, fulmẽ
tñ nũquam. Serenum (inquit) ſine fulmine eſt, non habet iſtos
motus aer purus. Tempus ſerenum eſt tẽpus ſtatus gr̃æ, ſed ꝑ
certo in iſto bñ fiunt tonitrua fortium tẽtationũ, & ẽt coruſca
tiones pctõrum venialium, nunquam verò fulmina mortaliũ
pctõrum. Aer.n. purus conſcientiæ iuſtorũ, fulmina vitiorum
mortalium nõ recipit: & ſerenitas gr̃æ pctã criminalia nõ ad-
14 mittit ¶ Fulguratio & fulmen eiuſdẽ ſunt materiæ, & nõ diffe
runt ſm Sene. ibidem, niſi prout remiſſum & intenſum. Vnde
dicit ꝙ fulguratio eſt ignis futurus fulmen, ſi tm̃ habuiſſet vi-
rium. Fulguratio.n. ab eadem nube procedit qua fulmen, ſed
non habet tm̃ viriũ ꝙ cadat, propter raritatem materiæ, q̃ eua
porat antequam cadat. Rectè talis vr̃ differentia inter venialia
& mortalia. Ab eadẽ.n. nube.i. ab eadẽ mẽte poſſunt ꝓcedere,
quia tñ materia ſubiecta nõ eſt eadem, iõ ſolent diuerſitatẽ ha
bere. Fulguratio.n. venialiũ ſi incendatur, in fulmen pcti mor-
talis conuertit ſi verò in ſua proprietate permaneat, facile de-
ficit & euaporat, & mortis æternæ periculum non operat̃. Eſt
tñ fulguratio quædam fulminũ & tonitruorum præambula ſi-
gnificatio & cõminatio, quia procul dubio ſæpe fit ꝙ præcedẽ
tia & aſſuefactio venialiũ, periculũ minat̃ mortaliũ: q2 aliqñ
venialiũ coruſcatio ſiue fulguratio eſt tonitrui fortis tẽtationis
& fulminis mortalis operationis inductio & deſignatio. Eze.
15 1. Hæc erat viſio diſcurrens in medio quattuor aĩalium. ¶ Itẽ
Seneca ibidẽ dicit ꝙ non eſt mirum ſi nubes diuerſas habeant
partes: & ſi aliqua ſui parte ſint humidę, & pluuiam diſtillãtes
in alia verò parte ſiccę, ignẽ & fulgura facientes. Et pone exẽ-
plum de ligno viridi, quod ex vna parte ardet: & ex alia ſtillat
aq̃. Sic verè eſt de multis: qui videntur habere in ſe conditio-
nes varias & diuerſas: pro parte.n. ſunt humidi & carnales, ꝓ
parte ſicci & ſpirituales: & iõ fit vt ſimul qñq; ardeant charita
te: & pluant carnalitate. Illud patet de multis qui bñ volũt co
medere & bibere, & exteriora ſollicitè gubernare, & ſic viden
tur virides eſſe, & ſicut molles & delicioſi aqua carnalitatis
madere Sed procul dubio cum hoc ſæpe fit ꝙ iſti in alia parte
ardent per charitatem, & reducti ad conſcientiam, igne diuini
amoris flammeſcunt & rutilant per bonorum operũ claritatẽ:
tonitruũ prædicationis vel religionis emittũt per verborũ ſo-
noritatem: & fulgure bonorum exemplorũ alios accendunt
ad bonorum oĩum probitatem. Quia breuiter iſtud verũ eſt
tã inter regulares q̃ inter ſeculares: ꝙ multi ſunt q ꝑ torporẽ
& indeuotionẽ in vna ſui parte.i. exterius in aliqbus ſuis acti-
bus videntur humere: qui tñ inuiſibiliter in alia parte.ſ. in con
ſcientia, in dei amore ſolent ardere: & per indeuotionẽ caleſce
re & feruere Sap. 16. Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtu-
tem: & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur. ¶ Seneca vbi
16 ſupra volens probare ꝙ ẽt maxima humiditas nubium, nõ põt
extinguere illum maximum ignem ſuperius accenſum: nec im
pedire quin exinde fulgura procreentur, adducit vnũ exẽplũ
mirabile. Dicit.n. ꝙ infra terram & ſubtus aquas eſt immenſa
quãtitas ignium æternorum: qui aliqñ non obſtantibus aquis
maris, in medijs fluctibus erumpunt. Vnde narrat ꝙ tempore
auorum ſuorum, in ægeo mari, in loco vbi erant ducẽti paſſus
profunditatis aquæ: de ipſis profundis abyſſi flamma terribilis
non continuè ſed intercisè & per interualla erupit, ſm ꝙ pon-
dus aquarum ſuperiacens, ignis euincere potuit: quæ multitu
dinem rupium & lapidum inuicem excuminatorũ in ipſo in-
cendio ſecum traxit: quorum quoſdam in leuitatem pumicis
conuerſos eſſe apparuit. Nouiſsimè aũt cacumen cõbuſti mon
tis emicuit. Poſtea altitudine adiectum & ſaxum illud in inſu-
læ magnitudinem creuit. Vult ergo concludere Seneca: ꝙ ſi in
tanto aquarum impetu tm̃ ignis valuit: multo fortius in nubi-
bus eſſe põt, vt non obſtante humore nubium, ibidem ignis &
fulgura generentur. Iſta poſſunt applicari ad generationẽ no-
uæ inſulæ.i. eccleſiæ. Per mare n. intelligo mũdi amaras tribu-
lationes. Per ignem verò intelligo charitatis feruorem & ſan-
cti ſpiritus inflamationes. Per lapides verò, deuotos & ſanctos
viros eccleſiæ fundatores, & eorum fortes, firmas & lapideas
conditiones. Quid igit̃? procul dubio in principio tãtus ignis
feruoris charitatis, & tanta virtus ſpũſancti in mundo efferbuit,
ꝙ mare profundiſsimum mũdanarum tribulationum &
diabolicæ perfidiæ ipſum impedire non potuit: immo interci-
sè & ꝑ diuerſa interualla in ipſis medijs tribulationum flucti-
bus fortius exarſit: intm̃ ꝙ lapides fundamenti.ſ. ipſos ſanctos
apoſtolos & martyres, & alios eccleſiæ fundatores de profun-
dis diuinæ prædeſtinationis eduxit: quorum quoſdam velut
fundamẽtales fecit: & ſic alijs & alijs per fidem aggregatis, in-
ſulam eccleſiæ conſtituit & fundauit. Iſta ad litteram apparue-
runt in eccleſia primitiua, vbi tantus erat ignis feruoris chari-
tatis in martyribus, ꝙ nulla aqua tormẽtorum ipſum poterat
extinguere: quinimo quanto maiores erant tribulationum flu-
ctus, ſolebant amplius exardere, & quanto plus ſeuiebant ty-
ranni, tanto plures ad fidem ſolebant currere, & martyriũ ſu-
ſtinere, & in ſuo ſanguine inſulam eccleſiæ conſtituere & fun-
dare. vnde Sap. 16 dr̃. Quod.n. mirabile erat, in aqua, quæ oĩa
extinguit, plus ignis valebat. Vel iſta poſſunt dici de inferno:
vbi ſub aquis in profundo & centro mundi eſt ignis inextin-
guibilis & æternus, qui lapides.i. duros & obſtinatos peccato
res & angelos malos concremat: & de ipſis in medio mari.i. in
profundo amaritudinum & dolorum inferni inſulam cõſtruit
atq; format: vt ſic illi inſulæ infernali dicat dñs illud Hi. 51. Da
bo te in montẽ combuſtionis, & nõ tollent ex te lapidem. Vel
iſta poſſunt dici de bonis diuitibus, qui ſub aquis mũdanæ ꝓ-
ſperitatis ignem continent charitatis: quia q̃uis exterius abun
det proſperitas, nõ tñ extinguit illam quæ interius latet ignea
charitas. Quod etiam de aquis tentationum põt dici, quia bre
uiter in multis tantus eſt charitatis ignis, ꝙ nec aquis tribula-
tionum, nec abundantia conſolationum, nec fluctibus tentatio
num põt extingui, ſed potius augmentari. Sap. 16. Ignis ardẽs
in grandine & pluuia. Vel põt dici contra multos, qui ita ſunt
inflammati cupiditate, ꝙ nulla vis aquæ mundi diuitiarum eis
ſufficit: imo quãto plus de aquis maris.i. de bonis mũdi habue
rint, tanto flãma cupiditatis fortior exardeſcit. Allega vt ſupra
§ præcedẽti. Ignis in aqua valebat &c. Vel dic ꝙ iſte ignis eſt
carnis concupiſcẽtia, q̃ procul dubio nulla vis aquæ marinæ.i.
nulla tribulationum vel paupertatũ amaritudo põt extingue-
re: ſed contra oĩa remedia inuito homine ſolet præualere. Al-
lega vt ſupra. Vel dic & iſte eſt ignis iræ, rixæ, crudelitatis &
diſcordiæ, qui qñq; in mari religionis vel eccleſiæ generat̃, ita
ꝙ ẽt ipſum religionis mare cõtra naturam propriam qñq; per
diſcordiam concremari vr̃. Allega vt ſupra. ¶ Vnum adhuc ſu 17
peraddam ex Seneca: qui dicit ibidem, ꝙ antiqui crediderunt
fulgura a Ioue mitti, ſed hoc (vt ait) a prudentiſsimis viris fi-
ctum eſt: ad coercendos animos imperitorum, quibus innocẽ-
tia niſi metu non placet, vt.ſ. ſupra ſe aliquid timerent, contra
quod nemo ſibi ſatis potens videretur. Et iſtud ẽt de fulmine
diuinæ iuſtitiæ põt dici, quæ ſupra capita noſtra eminet, & ti-
meri merito a quibuſuis quantumcunq; fatuis poſsit. Hie. 10.
Quis non timebit te o rex gentium? ¶ Dicit adhuc idem Sene 18
ca ꝙ cum diuerſa ſint fulminum genera, diuerſimodè ſignifi-
cantia: quia (prout dicit) aliqua ſignificãt hoĩ proſpera: aliqua
aduerſa: aliqua mittebant̃ vt iuuarẽt: aliqua vt interficerẽt, &
nocerẽt circa hæc mira fuit fictio ſapiẽtũ. dixerũt.n. ꝙ Iupiter
fulmina læta & ꝓſpera ſolus ſine cõſilio mittebat, ſi vero fulmi
na ſiniſtra & aduerſa ſignificãtia volebat mittere, tũc oẽs deos
ad cõſiliũ inuocabat. In quo notari voluerũt (ꝓucãt) ꝙ Iupi-
ter.i. quicunq; prælatus, rex vel princeps, ad benefaciendum
vel ad fulmen proſperum mittendum, non debet diu delibera
re, nec aliorum conſilium expectare, imo debet hoc per ſe fa-
cere & implere. Sed procul dubio quotiens velit aliquẽ percu-
tere vel punire, non debẽt tunc inniti prudentiæ ſuæ, ſed deos
.i. prudentes viros ad conſilium vocare, & cum eis ex delibe-
ratione, & cũ conſilio oĩa executioni mãdare. vnde dicit idem

Senec.

Senec.ibidem.Diſcant ij qui inter hoies magnam potentiã ad-
epti ſunt,ſine conſilio ne fulmen quidem mitti.Aduocent,con
ſiderent,multorum ſententijs nocitura temperent, & hoc ſibi
proponãt, vbi aliqd pcuti debeat, ne Ioui qdem ſuũ ſatis eſſe
conſilium.Ac ſi diceret ꝙ nullus eſt ſatis ſapiens ad alios pu-
niendum,imo vbi quis punitur vel percutitur, ſemper eſt cũ
prudentum conſilio procedendum Eccleſ.32. Fili ſine conſi-
lio nihil facias.hæc Seneca de naturalibus quæſtionibus lib.2.
19 ¶ Ex libro verò de natura rerũ excerpit. Vincentius ꝙ hoiem
quem tangit fulgur,non ſemper occidit,alia verò aĩalia ſemp,
hunc honorem(vt ait)natura hoĩ tribuẽre.Cui addo ꝙ in mul
tis ſanet natura hoĩ pluſq̃ animãtibus cæteris.Vulnera.n. hoĩs
occiſi ad præſentiam occiſoris dicuntur ſanguinẽ emittere ſm
Ariſt.in problematibus.Gladius quo hõ occiſus eſt, dr̃ nũquã
amplius rectus eſſe.Hõ ẽt ſubmerſus ſm Solinũ ſi vir eſt,ſupi-
nus,fœmina prona comperti ſunt fluctuare,& ẽt tali mõ dicun
tur de maris vtero promeare.Et quod oĩm mirabilius eſt, de
facto quotidie cõperitur ſi corpus ſubmerſi vbi ſit in aqua ne-
ſciatur,& ſcutũ militis de genere antiquo & naturali, in aqua
proijciatur,vndiq; circuit quouſq; ſupra locũ vbi eſt mortuus
veniat,vbi ſe ſiſtit.Iſta poſſunt applicari ꝙ hõ hoĩ debet hono
rem impendere,quem videt naturam & in his & ſimilibus ho
norare, & maximè qñ conſiderat ꝙ homo intellectu ſicut an-
gelus dotatur, & ꝙ ſtatura corporis ſui ex ſpeciali priuilegio
ſurſum erigitur & leuatur,& ꝙ inſuper ab ipſo dei filio taliter
adamatur,ꝙ ſibi ſpretis angelis coniungit & vnitur, & ꝙ poſt
oĩa pro homine redimẽdo,ipſe dei filius morti traditur,& ſan-
guis ipſius diſpenſatur. Hæc.n. conſiderans hõ debet naturæ
humanæ & in ſe & in alijs honorem impendere, alios honora
re & diligere,& ſe etiam tñ reputare, ꝙ ſeruituti pctõrum nõ
ſe debet faciliter ſubiugare 1.ad Corint.6. Empti eſtis precio
magno, nolite fieri ſerui. & tñ de multis dr̃ in pſal.ꝙ hõ cũ in
honore eſſet,non intellexit,comparatus eſt iumentis inſipien
tibus,& ſimilis factus eſt illis.Vel ſi vis expone oĩa particula-
tim aliter,& dic ꝙ fulgur occidens ſemper aĩalia, non hoiem,
eſt tentatio diabolica,quæ pro certo hoies.i.perſonas rationa-
biles non ſemper ſolet occidere,quia.ſ.ipſi ſciunt vel reſiſtere,
vel occaſiones fugere,vel alias ſuis periculis obuiare.Sed pro
certo beſtias.i.beſtialiter & beſtialiter viuentes, & eius impe-
tui reſiſtere neſcientes,quotiens percutit, occidit, & quotiens
tentat,ad pctm̃ mortale perducit.Vnde diabolus dicit.Exe.38.
Commouebuntur a facie mea volucres cœli, piſces maris, &
beſtiæ terræ. De homine verò occiſo, q in præſentia occiſoris
ſanguinẽ emittit,& gladio occiſionis, qui nunq̃ amplius rect*
exiſtit,potes dicere ꝙ in hoc videtur deus & natura abhorre-
re homicidium,& homicidam prodere,vt pœnã debeat ſuſti-
nere,iuxta illud decretum diuinum Gen.9.Quicunq; huma-
num ſuderit ſanguinem, fundetur ſanguis illius. Vel põt dici
de Chriſto a nobis occaſionaliter occiſo,cuius vulnera in no-
ſtris cordibus ſemper ſanguinem ſtillare debent, vt nos ad cõ-
paſsiones moueant & accendant.Gen.4. Vox ſanguinis fratris
tui clamat ad me de terra. Reliqua verò de ſcuto expone ſic
ꝙ homo ſubmerſus,eſt Adam cum humano genere. Iſte.n.in
vitijs fuit ſubmerſus,& in profundo inferni conditus, quẽ in-
uenire volens Chriſtus & extrahere,accepit ſcutũ crucis quæ
ad litteram fuit ad modum ſcuti.ſ.ſurſum lata,& inferius ſtri-
cta,& ſic iſto ſcuto mediante humanum genus mortuum in-
uentum eſt,& extractum de profundo inferni & liberatũ.pſa.
Scuto circundabit te veritas eius, nõ timebis a timore noctur
no. Vel dic ꝙ ſcutum militis Chriſti eſt patientia,quæ triangu
laris debet eſſe,quia.ſ.patientia ſe habet ad iniuriarum prola-
tionem,ad pœnarum illationem,ad rerum ſublationem. Scu-
tum ergo patientiæ Chriſti.i. exempla de Chriſti patientia &
paſsione ſi debite adhibeant a ſacerdote, ſummè valẽt ad hoc
ꝙ cadauer peccati mortalis de profundo conſcientiæ extraha
tur.Vel dic ꝙ ſcutum eſt pœnitentia, quæ triangularis debet
eſſe,pro eo ꝙ conſtat ex contritione,confeſsione,& ſatisfactio
ne.Iſta eſt ergo quæ mortuum.i.diabolum vel pctm̃ in profun
do conſcientiæ prodit & inuenit,& ipſum inde extrahit & ex-
pellit. Expone aliter ſi potes.Alia verò de erectione ſtaturę ha
20 bes alibi.¶ Sicut dicit liber rerum,ille a fulmine non percuti-
tur,qui coruſcationem primo viderit vel tonitruum audierit.
Sic verè illi fulmine mortis æternæ non feriuntur,qui coruſca
tionem & comminationẽ ipſius primo benè viderint & aſpe-
xerint,& qui tonitruum terroris ipſius benè audierint & per-
ceperint: quia pro certo ſi iſta benè videntur & attenduntur,
ictus eorum præcauetur,nec incurritur aut ſentitur, iuxta il-
lud Nau.3.Omnis qui viderit te,reſiliet a te.¶ Item ibidem di 21
citur ꝙ fulminatorum vulnera frigidiora ſunt reliquo corpo-
re.Locus vulneris peccati eſt cor.qñ verò hõ per pctm̃ fulmi-
natur & interimit, ipſum vulnus, vel ipſe locus vulneratus.ſ.
cor,per indeuotionem infrigidatur,vbi tñ corpus calore cõcu
piſcentiæ non priuatur. Vel dic ꝙ in corpore eccleſiæ illæ par
tes.i.illæ perſonæ quæ per peccatũ mortale ſunt a diabolo ful-
minatæ,ſunt cæteris ad bonum frigidiores,& indeuotionis tẽ-
poribus pleniores.¶ Secundum Sene.qñq; fiunt tonitrua ſine 22
fulmine,imo etiam ſine coruſcatione. Et rõnem reddit,quia in
quit imbecillis ſpũs qui in ignem non valuit, in ſonum valuit.
Sic verè de multis eſt,qui non habent opera vel exempla, ſed
benè habent tonitrua ſeu verba.Sunt.n. ſicut ſpũs imbecilles,
qui in ignem.i.in bonorum exemplorum & operum claritatẽ
non ſunt valentes, & ideo in ſonum verborum ſunt potentes,
quia illi qñq; qui minus bene operantur, celſius prædicant &
loquuntur,& etiam illi qui facta poſſunt minora, verba habẽt
ſæpiſsimè latiora.;Iſtud potiſsime patet de iactatoribus qui in
oĩ genere,rerum quanto minus poſſunt,tanto maiora dicunt.
Vnde Senec.in Prouerb.dicit ꝙ canes imbecilles quanto plus
defecerint viribus, tanto magis ſolent latratibus indulgere.
¶ Fulmen licet ſit clarum & rubicundum, tñ ſummè eſt peri- 23
culoſum,quia intuentes excœcat, tangentes penetrabit, loco
cuicunque etiam montuoſo non parcit, imo ſuper campanilia
& loca alta cadere ſæpius conſueuit,& cũ aliquod corpus per
cutit,exinde fœtor peſsimus exit. Et eſt quoddam genus ful-
goris ſm Pli.& Senec.quod vinum intra dolium, pecuniã in-
tra ſaccos liquefacit & conſumit,ſaccis & dolijs illæſis. Fulmẽ
eſt mulier ornata,quæ clara eſt & rubicunda propter pulchri
tudinem corporalem, intuentes tamen excœcat per peccatũ.
Iudith 16.Sandalia eius rapuerunt oculos eius &c. Tangẽtes
etiam per tentationẽ penetrat,quia Eccl.9.dicitur. Colloquiũ
eius quaſi ignis exardeſcet &c.Iſta etiam nec perſonis eccleſia
ſticis,nec laicis parcit. Vina & pecunias exhaurit,& ſolum ſac
cos & dolia derelinquit,& fœtorem infamiæ ſecum ducit.

De Tonitruo. Cap. 28.

TONITRVVM habet fieri ſm Ariſt.qñ igneus 1
vapor extinguitur in nube rorida & aquoſa, quæ
ſicut ferrum candens extinctum facit ſtridorẽ,
ſic ignis ille cũ extinguitur, ſtridorem generat
& terrorem. Tonitruũ aũt ſolet comitari coru-
ſcatio,& ẽt pluuia,ſeu ventus. Sic verè qñ ignis
rigoris & iuſtitiæ,& feruentis charitatis & amicitiæ.ſ.ipſa per
ſona filij dei(qui deus & ignis conſumens eſt.Deut.4.)fuit im-
merſus per beatam incarnationem in nube rorida per pietatẽ
.i.in virgine ſacroſancta,tũc exinde tonitruum .i. ipſe mediator
dei & hoĩm homo Chriſtus Ieſus reſultauit,qui ſe ẽt tonitruũ
nominauit,inquantum diſcipulos ſuos fratres Boanerges.i.fi-
lios tonitrui appellauit.Mar.3.Tunc.n.ferrum & ignis iuſtitię
& duritiæ diuinæ fuerunt mitigata,& in manſuetudinem tota
liter commutata,& aqua clementiæ & flatu ſpũſſancti tempe-
rata,quia pro certo oẽs actus ſaluatoris fuerũt in benignitate.
Miam.n.volo inquit,& non ſacrificium.Oſeæ.6.Et ſicut toni-
truum circulariter & anfractuoſe auditur, ſic Chriſtus orbi-
culariter vndiq; prædicando circuibat,& ideo dicit pſal. Vox
tonitrui tui in rota. Vel dic ꝙ ignis eſt vir religioſus eccleſiaſti
cus,vel prælatus,qui charitate eſt feruidus,& ſapientia lumi-
noſus.Iſte.n.qñ in nube aquoſa mundanarum voluptatum im
mergitur,& ibi per pctm̃ luxuriæ extinguitur, tonitruum infa
miæ exinde præ cæteris gñatur,quo alij.ſ.ſeculares mirantur
& ẽt cõturbãtur.pſal. A voce tonitrui tui formidabunt ¶ Toni 2
truum ſm Ariſt.aliqñ cauſatur ex vento & turbine, qui impe-
tuoſe ſeſe ingerit in nube,& ipſam concauat, & dũ inualeſcit
& exitum quærit,nubem incidit & confringit,& cum impetu
magno & ſonitu horribili ad audientium aures venit, ſicut ve
ſica inflata,licet ſit modica,tñ ſi compluſa fuerit,ſonitum ma- 3
gnũ reddit. Sic qñ in nubecula cordis noſtri ventus ſuperbiæ
vel iræ & inuidiæ ſe includit,ipſum pro certo per triſtitiam ſti
mulat,concauat,& corrodit,& ideo nubes cordis non valens
ventum hmõdi cõtinere,& maximè qñ ibi accenditur & ignẽ
per malitiam & furorem,rumpitur per exteriorem oris aper-
tionem,& ſic tonitruum rixæ & diſcordiæ,pompæ, iactantiæ,
comminationis,& diffamationis,& iniuriæ generantur, quod
exterius auditur,& in publicum propalatur. Eccleſ.40. Quaſi
tonitruum

tonitruum in pluuia perſonabunt. &c. ¶ Item tonitruum ſm
Ariſt. in libris meteororũ, efficitur qñ vapor ſiccus & calidus
ad interiora nubis frigidè & humidè ſe recludit, ibiq; natura-
liter ſuum contrarium (quo circiter inuoluitur) abhorrens, di
ffunditur, & quærens exitum, ex forti motu inflammatur, nubé-
que rumpens egreditur, & exeundo vapor ille igneus aut in
aqua nubis ſe extinguit, aut per aera euaporat, & ſic ex ruptio
ne nubis efficitur ſonus tonitrui qui auditur, & ex igne euapo
rante fit coruſcatio quæ videtur. Sic qñ anima (quæ debet eſſe
vapor ſiccus per caſtitatem, & calidus p charitatem) in nube
& turbulentia proſperitatis mundanæ vel peccatorum diuer-
ſorum inuoluitur per amorem, tũc quia huiuſmodi nubes eſt
ſibi totaliter contraria & nociua, eo. ſ. q in ipſa eſt humor car-
nalis infectionis, & frigus indeuotionis: ideo vapor ille. ſ. ani-
ma contrarietatem in qua detinetur abhorrens, mouetur & di
ffunditur per ſuſpiria conſiderationum, & ſic ibi inflammatur
per amorem & dilectionem, & nubem peccatorum rumpit p
dolorem & contritionem, & ſic tonitrum efficitur exterius p
clamorem & confeſsionem, & coruſcatio circunquaque emit-
titur per decorem & bonorum exemplorum datiuũ, & nu-
bes pctõrũ totaliter euaporat & deficit per ſatisfactionẽ. Apo.
4. De throno procedunt fulgura, & voces tonitrua. Vel expo-
ne ſi vis de beato Franciſco, in quo ignis diuini amoris rupit
nubem corporis, & ſic emicuit per ſtigmata fulgor mẽtis. Vel
dic q nubes iſta eſt Chriſti humanitas, qua in cruce rupta, to-
nitruum Chriſtus fecit, qñ clamans voce magna ſpiritũ emi-
ſit: quo facto ignis diuinitatis per aerem huius mundi diuerſia
miraculis coruſcauit. pſa. Apparuerunt coruſcationes tui orbi
terræ, vidit & commota eſt terra. Vel dic q talis peccator ſic
contritus & confeſſus qñq; fit vir perfectus & prædicator, &
ſic tonitruum prædicationis, & coruſcationem bonæ conuer-
ſationis, pluuiam dulcis conſolationis, fulgur aſperæ cõmina-
tionis emittit, & audientes irrigat & infundit. Et ſicut toni-
truũ nunc altè, nunc baſſè, nunc circulariter tonat, & ſic præ-
dicator nunc altè de paradiſo & virtutibus, nũc baſſè de infer-
no & criminibus, nunc circulariter a latere de mundo & de-
monibus ſonum facit. Et ſicut tonitruum ſi cũ igne & aqua ſi-
mul deſcenderit, vtile eſt: ſi aũt cũ ſolo igne vel fulmine, ſum-
mè nocet, ſic prædicator cum igne diuini rigoris miſcens aquã
diuini dulcoris & clementiæ, vtilis eſt audientibus, ſed ſi ſolũ
cum fulmine diuini rigoris deſcendat, tunc maximè ſimplici-
bus eſt nociuus. Ideo Sap. vltimo. Ignis in aqua valebat ſupra
ſuã virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur &c.
dic per oĩa de timore, & applica cõtra duros prædicatores. Du
rus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire? Ioan. 6. Ideo ſequit
q multi conuerſi ſunt retro, & iam cum Chriſto nõ ambalãt.
pſal. Vox tonitrui tui in rota. Vel dic q vapor ſiccus eſt malũ
verbum, quod in ventre nubis. i. in corde receptũ, p iracũdiã
inflammatur, & ſic exterius p diſcordiã coruſcat, & per minas
infamiæ & iniurias tonat. Vel ſi vis dic q tonitruũ eſt prædica
tio, q ſi aqua diuinæ gratiæ comitat, tũc vtilis auditoribus cõ-
probatur. niſi verò iſta aqua affuerit, tunc iſta vox vtilis nunq̃
erit: quia ſm Gregorium, In vanum laborat lingua, niſi affue
rit ſaluatoris gr̃a. Vel dic q tonitruũ ſignificat ſacrã ſcripturã
quæ. ſ. diuerſimodè tonat, & nunc altè comminãdo, nũc baſſè
alliciendo, nunc circulariter inducendo prædicat atq; clamat
vnde illud pſal. Vox tonitrui tui in rota. ¶ Tonitruum & coru-
4 ſcatio ſimul efficiũtur, ſed quia lux citius q̃ ſonus ſe diffundit,
& ſenſus viſus eſt celerior q̃ auditus, ideo coruſcatio ante tonitruũ
rutilat & vr̃, ſicut hominem arborem incidentem, ante videmus
ictum percuti q̃ ſonus ipſius audiatur. Tonitruum eſt hõ, lux
quæ vr̃, ſunt opera & exempla, ſonus aũt qui auditur, ſunt ver-
ba. Et licet ſimul hõ ſonum verborum & lumen exemplorũ &
operum adminiſtret, tñ lux citius vr̃, quia opera plusq̃ verba
cõiter attenduntur, quia multi habẽt vocem Iacob, & manus
Eſau. Gen. 26. Ideo dr̃ e. Ioan. 5. Opera quæ ego facio, teſtimo-
nium perhibent de me. Et propter hoc dicit Seneca epiſtola
5 208. Sic diſcamus: vt quæ fuerint verba, ſint opera. ¶ Qñ ignis
in aqua extinguitur, tunc ſm Ariſt. tonitruum generatur. Sic
qñ ignis charitatis extinguitur in nube aquea voluptatis, tũc
tonitruum infamiæ vndiq; circunfertur. Quod ſummè patet
6 in luxuria &c. Eccle. 3. Aqua extinguit ignem &c. ¶ Tonitruũ
quoq; gignitur ſm philoſophũ ex colliſione nubium, quia qñ di
uerſis ventis & contrarijs agitantur, inter ſe inuicem colliduũ
tur, & ſic ſonus efficitur, qui tonitruum nũcupatur. Et dicitur
ſm Iſido. tonitruum, a terrore, eo q audientes deſcutit & de-
terret. Sic qñ nubes. i. principes & ſuperiores diuerſis vanita-
tum turbinibus agitantur, tunc quãdoq; per iras & diſcordias
colliduntur, & ſic tonitruum terrorum & comminationum in
aere circũſtante. ſ. in ſubditis efficitur & auditur, a quo audiẽ-
tes vndiq; deterrentur. Nota hic ſi vis quomodo guerræ mo-
uentur ex ſuperbia. Fontes ſine aqua, & nubes turbinibus ex-
agitatę &c. 2. Petr. 2. ¶ Tonitruum quando deſcendit cũ aqua, 7
q̃ plurimũ vtile eſt ſm Ariſt. ſed qñ tñ deſcẽdit cum fulmine,
tunc multipliciter eſt nociuũ, q2 tunc motu ſuo oĩa cõcutit, ce
rebrum commouet, animum terret, turres altas conuertit & de
ſtruit & euellit (quia nõ in locis humilibus ſed in ſublimibus
lædere conſueuit) ſonum orbicolarẽ anfractuoſum & inequa-
lẽ reddit: quia nunc altè, nunc ſubmiſſè more rotarũ ſtrepitus
& ſonum reddit. Quod ſm Caßiodorum accidit inæqualitate
nubium quæ rumpuntur: quia tonitruũ nihil aliud eſt q̃ ignis
& ventus rũpens & diuidens nubes. Tonitruum iſtud eſt Chri-
ſtus, qui dupliciter deſcendit ad terrã. ſ. primo per incarnatio-
nem, & ſecundo per aduentum ad iudicium. Sed pro certo pri
mus aduentus ſuus fuit cum aqua. i. cum dulcore miæ & beni-
gnitatis, qua fuit ignis ſuæ iuſtitiæ temperatus, & ideo cũctis
hoĩbus fuit vtilis & iocundus: quia aqua ſuæ miæ terrã aridã
. i. peccatores multipliciter irrigauit, & donis & virtutibus fœ
cundauit, & ideo ignis ſuæ iuſtitiæ tũc temporis non nocebat.
pſal. Fulgura in pluuiam fecit. Sed pro certo ſecundus deſcen-
ſus ad iudiciũ cum fulmine erit, & ſine pluuia: quia ibi erit ful
men rigoris & iuſtitiæ ſine pluuia clementiæ vel dulcoris: q2
etiam ad litteram ignis conflagrationis ante iudicium appare
bit, qui erit ſignum ſummæ dei iuſtitiæ rigoroſæ. Ideo dr̃ Eſa.
66. Ecce dñs in igne veniet, & quaſi turbo quadraga eius red-
dere in indignatione furorẽ ſuũ, & increpationem ſuã in flãma
ignis, quia oĩs in igne diiudicabit &c. Et ideo dr̃ tonitruum a
terrẽdo ſm Iſido. quia tunc qñ tonitruum diuini iudicij fulmi
nabit, cœlum & terra ad litteram mouebũtur, cerebrũ (in quo
viget ſenſus deuotionis) & motus bonæ operationis. i. ipſi beati
& angeli terrebuntur, & animus oĩum audientiũ obſtupeſcet.
Leo. n. tũc rugiet: quis nõ timebit? Amos 3. Quia ſicut rugitus
Leonis, ita eſt terror regis: qui offendit eum, peccat in animã
tuã. Prouer. 20. Leo. n. rugiet, & formidabunt filij maris. (Oſeæ
2.) i. demones & damnati, & hoc quia tũc tonitruum iſtud tur
res altas. i. diuites & ſuperbos deſtruet & euellet, ſed vallibus.
i. deuotis & humilibus non nocebit. Et ſicut tonitruum cũ ful
mine lædit oua quæ cubantur, flores exurit, & vina turbat, ſic
iudiciũ ipſa oua diaboli. i. pctõres, qui ab ipſo in delicijs mũdi
huius fouentur, cõteret, flores. i. pulchritudine & veſtibus cu-
rioſos exuret, & vina. i. lenones & luxurioſos, qbus alij inebriã-
tur totaliter cõturbabit. Ideo dr̃ 2. Pe. 3. Pet quã cœli. i. ſupbi,
ardentes ſoluent, & elementa. i. alij pctõres, ignis ardore tabe-
ſcent. Sonus ẽt & ĩnia huius tonitrui iudicantis erit circularis
& orbicularis: quia inequaliter illa ſententia reſonabit. nũc. n.
altè & crudeliter ad damnatos dicet. Ite maledicti &c. Nũc ve
rò baſſè & ſuauiter ſaluandis dicet. Venite benedicti &c. Mat.
25. Sed pro certo inæqualitas huius ſniæ prouenit ex inæqua-
litate nubium. i. hoium qui rumpuntur. i. per iſtam ſententiam
ab inuicẽ diuiduntur. quia. n. nubes illæ, boni. ſ. & mali inæqua
les ſunt meritis, ideo inæqualia ſunt præmia bonorum. ſ. & ma
lorum. Quando. n. veniet filius hominis in nubibus, congre-
gabuntur ante eũ oẽs gentes, & ſeparabit eos ab inuicẽ, ſicut
paſtor ſegregat gregem ſuum &c. Matth. 25. Vel expone ſi vis
de iuſtitia: quæ nunq̃ debet eſſe ſine miã: quia ſm decre. nimia
ſeueritas reprehenditur, ſi ſine pietatis clementia teneatur. ¶ Da 8
to q in tonitruo ſit vapor humidus, in nube tñ aquoſa propter
motum ignitur. Sic boni propter motum tribulationũ in aqua
miſeriæ, charitatis incendio igniuntur. Sap. vlti. Ignis in aqua
valebat, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebat. ¶ Tonitruũ 9
cũ aqua deſcẽdẽs vtile eſt, ſed ſi ſolũ cũ fulmine, ſummè nocet
q2 tũc motu ſuo vina in dolijs cõcutit atque turbat; mulieres
prægnãtes qñq; abortire facit, pullũ etiã in ouo interficit atq;
necat, altas ẽt turres impetu atq; ferit. Sic timor dei ſi cũ aqua
ſuæ miæ deſcẽderit, & vtrũq; inſimul miſceat, tunc pficit au-
diẽti. Sed ſi timor dei cũ fulmine ſuæ iuſtitiæ tñmõ contẽplet
tunc ſummè nocet & officit intuenti: quia tũc in deſperationẽ
immittit, & vina in dolijs. i. bonos infra dolia ſtatuum eccleſiæ
conuerſatores, ipſa ẽt oua diaboli. peccatores, ipſas mulieres. i.
ſimplices incipientes, ipſas etiam altas turres. i. contemplati-
uos & perfectos, quandoq; per deſperationem diſſipat & occi
dit &c. Conſideretur igitur tonitruũ illud cũ aqua, nõ cũ ful-
mine;

mine, quia miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Vel dic
de prælato, qui ſemp debet eſſe alijs terribilis & ſeuerus, vt.ſ.
ipſum timeant, ne delinquant. ſemp tñ debet pluuiam benigni-
tatis habere qa alias ſi cũ ſolo fulmine crudelitatis appareret,
poſſet oia diſsipare. vñ illud Exod. 9. Ignis & aqua mixta pari-
ter ferebãtur. Vel dic q̃ tonitruum quod ſm Ariſtotelẽ eſt ſpũs
ventorũ in ſinu nubium receptus, qui exitũ quærens nubẽ rũ-
pit, & ſtrepitũ iſtũ facit, eſt ambitioſus, qui in ſinu religionis
vel eccleſiæ in ſtatu ſubiectionis detentus, non facit niſi quęre
re exitũ ad aliquod exterius beneficium obtinendum, & ideo
vt exeat & vt promoueatur, ſolet totam nubem eccleſiæ cõcu-
tere & turbare, & aliqñ ſtatuta regularia rumpere, & p appel-
lationes tonare, & corruſcationem malorum exemplorum ali
quotiẽs ſecum ferre. Eccl. 43. Vox tonitrui eius verberabit ter
10 rã. ¶ Scd̃m Senec. li. 2. natura. quæſ. diogenes ait tonitruũ qñq;
vento, quãdoq; igne, qñq; vtroq; ſimul fieri. Sic verè tonitruũ
rixę diſcordiæ & inuidiæ, in nube religionis vel eccleſiæ gene
ratur a duobus generibus perſonarum, ſ. a vẽto. i. a ſuperbis &
ambitioſis, hypocritis & ventoſis. Prouer. 13. Inter ſupbos ſem
per ſunt iurgia. Et ab ignę. i. ab iracundis, rixoſis, flammeis &
brigoſis, quia ſicut dicitur Prouer. 17. Semp iurgia quærit ma
lus, angelus aũt crudelis mittetur contra eum. Iſti. n. duo ſunt
qui nubem ſocietatis vel communitatis in qua ſunt, turbant
11 & rumpunt, & tonitruum diſcordiæ generãt & inducũt. ¶ Va-
por frigidus & ſiccus ſi ſit ſub terra, facit terræmotum, ſi ſit in
aere, facit flatum, ſi ſit in nube, facit tonitruum. Tales ſunt am-
bitioſi. infra terram. n. i. in loco ſubiectionis poſiti, generãt ter-
ręmotum diſſenſionũ, in aere aũt. i. in libertate ſua poſiti, exer-
cẽt flatum adulationum. In nube vero. i. in alta dignitate ſubli-
mati, faciunt tonitrua pomparum et comminationũ, terrorum
pariter & tribulationum. quod figuratur Exod. 19. vbi dicitur.
Extendit Moyſes virgam in cœlum, & facta ſunt tonitrua.

De Coruſcatione. *Cap. 29.*

CORVSCATIO ſm Ariſt. qa habet aliquas ptes
1 terreſtres, ideo compellitur inferius deriuari, & qa
eſt magnæ ſubtilitatis & vehementis inflammatio-
nis, ideo appaiet alba, & ideo corpora ad quæ per-
tingit, nec rubicit nec corrumpit. Sic qñ in hoie ſunt partes ter
reſtres. i. conſideratio mortis, tunc cogitur inferius deſcẽdere
p humilitatem, & per proprię fragilitatis conſiderationem. Et
quia eſt ibi magna ſubtilitas intelligentiæ, & pauca inflamma-
tio concupiſcentiæ, idcirco talis corruſcatio. i. talis hõ rutilans
per exemplum, apparet albus per caſtitatẽ, & ſic alios non in-
ficit nec corrumpit p inſolentiam inhoneſtam. Sed econuerſo
quidam non ſunt ſicut corruſcatio, ſed magis ſicut fulgur &c.
2 ¶ Coruſcatio ſecundum Anaxagoram ſic efficitur. Ætheris. n.
aliqua pars ad inferiora deſcendit & in nubibus ſe includit, qa
cũ nubes illa eſt multũ humida, ideo ignis ille ibi extinguitur
& p aera euaporat, & eius extinctio & apparitio eſt coruſca-
tio, quæ cęcat vel lędit oculos intuentes. Secundum Ariſtote-
lem aũt eſt vapor igneus, qui de nube exeundo extinguitur, &
apparendo p aera ſe diffundit, & ignis apparens eſt coruſca-
tio, & ſonus & ſtridor extinctionis tonitruum nuncupatur. Sic
qñ mens alicuius eſt multum humida p delicias & voluptates
tunc amor dei, qui ignis dr̃, et a ſupremo ęthere p inſpirationẽ
immiſſus, extinguitur per peccatum, & ſic nubes conſcientiæ
rumpitur p diuerſas malas cogitationes & affectiones, & ap-
paret coruſcatio malorum exemplorum, quæ circunſtantibus
oſtenduntur, ex quibus ipſi excæcantur cũ ipſa peccata volũe
imitari, & tonitruum infamiæ ſubauditur, hoc maximè patet
in religioſis. ideo pſal. Apparuerũt coruſcationes tuæ orbi ter
rę, vidit & commota eſt terra. ¶ Fulgur & coruſcatio eſt ignis
3 ſui ſubito oſtenſiuus, quia ſecundum Gregorium, in ictu oculi
exit, & in ſeipſum reuertens, ſuam originem non relinquit, &
ſic ex ſua ſubita apparitione eſt aſpectus intuẽtiũ repercuſſiu⁹,
& ab oriente & occidente ſuę ſubito diffuſiuus, & futuri toni-
trui denũciatiuus. Si pluuiam ſecum ferat, vtilis eſt, ſi aũt ſine
pluuia veniat, illos quos tũc tagit, mirabiliter eſt nociu⁹. Ignis
ille eſt Chriſt⁹, qui nũc dr̃ coruſcatio, qa parum lędit, ſed poſt
mortem dicetur fulgur, quia magis tunc lędet. Sed in die iudi-
cij fulmen cęleſte iaculum poterit nuncupari, quo peccatores
deſtruet & ſubuertet. Tũc. n. ad litterã in ictu oculi in nouiſsi-
ma tuba (. 1. ad Corinth. 15). de excelſo cęlorũ habitaculo, per
totũ mundũ ab oriente per occidentem tranſibit, ita q̃ ipſum
oĩs creatura videbit. Apoc. 1. Ecce venit cũ nubibus cœli, & vi

debit eũ oĩs ocul⁹. Et tũc oculos intuentiũ verberabit, cõcutiet
& terrebit. Mar. viii. Erat aũt aſpect⁹ eius ſicut fulgur. Figura
de Moyſe deſcendente de monte, cuius faciẽ cornutã & clara
nequibãt alij contẽplari. Exod. 34. Sic qa tũc Chriſtus de mon
te paradiſi veniet cum duplici cornu potentiæ, ſ. quo ad diuini
tatem & humanitatẽ, vel cum ſanctis & angelis, ideo facies ei⁹
dãnatos miſeros deterrebit, vt dicant illud Heſter 15. Turba-
tum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ. Et ſicut fulgur to-
nitruum futurũ indicat, ita & ſtatim q̃ fulgur Chriſtus veniet
tonitruum terribilis ſentẽtiæ fulminabit dicens Ite &c. Matt.
25. Sed quia tonitruũ iſtud cum aqua miſericordiæ veniet ad
electos dicens eis. Venite benedicti &c. ideo ipſos nõ lędet, ſed
iuuabit. qa tamẽ ad dãnatos veniet ſine aqua clementiæ, & cũ
igne iuſtitiæ rigoroſę, ideo p mortẽ æternã ipſos afficiet, peni-
tiet & conſumet, & in ignem æternũ cũ demonibus vinciet &
recludet, ſicut dr̃ Matth. 25. Ignis. n. accẽſus eſt in furore. Deu
ter. 32. Vel dic q̃ corruſcatio ſplendens & lucens eſt mundana
proſperitas, quæ pro certo ſubito apparet & ſubito diſparet, &
oculos mentis p malam complacentiam lædit, bonos torbat,
terram etiam concutit, & tonitruũ futurę dãnationis pcedit, et
ipſum futurũ & vẽturũ oſtẽdit, & eius ſignum veraciſsimum
exiſtit. Ambr. Succeſſus tẽporaliũ, futurę damnationis eſt in-
diciũ. Veruntamen ſi pluuia eleemoſynarum & pietatis ipſam
cõcomitata fuerit, nõ lędit, ſed proficit: ſi vero fulmẽ crudelita
tis eã aſſociat, tũc ex toto nocet & officit, & alios p rapinas &
exactiones cõburit. Vel põt dici de malis exẽplis, quæ ſubito
diſcurrunt, & tonitruũ infamiæ præcedunt, & intuentiũ ocu-
los ſcandalizant & lædũt. pſal. Apparuerũt fulgurationes tuæ
orbi terrę, vidit & commota eſt terra. Vel dic q̃ fulgura ſunt
angeli, qui velociſsimè mouẽtur ad nutũ dei. vel boni ſubditi,
qui celeriter diſcurrunt ad votum pręlati, qui ſunt p ſapientiã
clari, p innocentiam puri, & p charitatem ignei. de qbus Iob
38. Nunquid mittes fulgura, & ibũt, & reuertẽtia dicent tibi,
aſſumus? Vel dic ſecundũ aliquos q̃ coruſcatio ſignificat diui-
nas comminationes, quas quotidie tonando p ſacram ſcriptu-
rã, vel fulmen tribulationũ & iudiciorũ terribilium emittẽdo,
vel ẽt miracula faciendo, p mundum mittit deus, & generali-
ter p oẽs mũdi partes ita ad magnos ſicut ad paupes eas oſteo
dit, quæ. ſ. ſtuporem & admirationem ſolent inducere, & futu
rum tonitruum mortis vel æternæ damnationis ſolent præce-
dere. Quod niſi hõ p talia ſeſe emendet, ſolet eius dãnationis
euidens ſignum eſſe. Tales igitur coruſcationes ſi cũ pluuia. i.
cũ gr̃a & patientia recipiunt, proficiũt. Si vero cum igne im-
patientiæ venerint, tũc occaſsionaliter multũ lędunt, inquan-
tũ. ſ. talia videntes & ſentientes, & tñ non ſe pp hoc corrigen-
tes, grauiorẽ damnationem incurrũt. Iſte eſt igitur ignis pam-
bul⁹ de quo dr̃ in pſal. Ignis ante ipſum præcedet. Et breuiter
infirmitates & caſus infortunia q̃ quotidie ſentiũtur, nihil aliđ
ſunt q̃ quædã dei coruſcationes præambulę. qbus mortẽ æter-
nam diuina nobis iuſtitia comminatur. Eccl. 32. Ante grandi-
nẽ præibit coruſcatio. Vel dic q̃ coruſcationes ſignificant bo-
na prædicatorũ exempla, q̃. ſ. tonitruũ prædicationis debẽt p-
cedere, quia. ſ. prius debent facere quã docere, & prius debent
factis exemplariter in ſe oſtendere quàm verbaliter imperare.

LIBER SEPTIMVS

De auibus. *Cap. 1.*

AVes ſecundum Iſidorum dicitur ab a, 1
quod eſt ſine, & via, quaſi ſine via, eo ſci
licet quia non ſeruat in aere rectam viã.
Habet communiter duos pedes & duas
alas, quibus graditur & volat. Sic verè
homo qui hic difficiliter tenet rectã viã,
cũ duplici charitate debet volare de bo
nis æternis cogitãdo, & ambulare de bo
nis temporalibus ordinando. Vel dic q̃ anima habet quattuor
membra, id eſt quattuor affectiones quæ ipſam portãt, ſcilicet
duas alas quibus volat ad conſideranda futura, & iſta ſunt ti-
mor ſuppliciorum, & ſpes cœleſtium præmiorum. Item duos
pedes quib⁹ mouetur in præſenti, & iſti ſunt dolor de præſen
tibus malis, & gaudiũ de prę́ſentib⁹ bonis. Iſtis enim quattuor
inſtrumentis fertur aĩa tam in præſentib⁹ quàm in futuris. Vn-
de Eccleſ. 37. Ex corde quattuor partes oriuntur. Vel per iſta
quattuor, intellige quattuor virtutes cardinales. Vel dic quòd

duo pedes ſunt duplex charitas, duæ vero alæ ſunt duplex di-
2 ſcretio, ſ. in ſpiritualibus & temporalibus. ¶ Aues quædam ci-
bãtur carne & ſanguine, ſicut ſunt aues quæ ſunt curui roſtri,
& acuti vnguis, quæ comedunt omnia animalia quæ poſſunt
inuenire, non tamen comedunt aues ſui generis, ſicut faciunt
piſces ſecundum Ariſto. oẽs aũt alias ſibi non ſimiles afficiunt
& infeſtant. Et tales aues ſecundum Ariſto. vt cõiter nũquam
potant aquam niſi forte qñ infirmãtur. Sic vſurarij & raptores
carne & ſanguine pauperum. i. eorum ſubſtantijs & bonis tẽ-
poralibus nutriuntur. Eccl. 13. Paſcua diuitum ſunt pauperes.
Quæ quidẽ tẽporalis ſubſtãtia ſanguis dr̃ pauperum, q̃a ſicut
ſanguis eſt vitæ neceſſarius & ipſius nutrimentum, ſic ſubſtan
tia pauperũ non eſt in eis ſuperflua, imo ad neceſſitatẽ vitæ ip
ſorum eſt ſtrictius ordinata, & tamen iſtum ſuum ſanguinem
eis vſurarij & raptores auferunt & deuaſtant. Numeri. 23. Nõ
accubabit leo donec rapuerit prædam, & occiſorum ſanguinẽ
bibat. Et tales ẽt aues. i. ſuperbi & volatiles habent hodie ro-
ſtrum curuum. i. verba & dicta fallacia, curua, deceptoria atq;
ficta, quia. ſ. vnum dicunt, & aliud intendunt. Vñ Prouerb. 11.
Simulator ore decipit amicum ſuum. Item Prouerbior. 29.
Qui blandis fictiſq; ſermonibus loquitur amico ſuo, rete ex-
pandit pedibus eius. & Hieremiæ 9. Pacẽ cũ amico ſuo loquit̃
& occultẽ ponit ei inſidias. Et de illa curuitate falſitatis dr̃ Iob
39. Incuruantur ad fœtum & pariunt &c. Habent ẽt roſtrũ acu
tum, q̃a. ſ. eorũ verba ſunt acuta, aurentica & comminatoria &
pũgitiua, q̃a. ſ. cũ feruore loquũtur pauperibus & horrore. pſ.
Lingua eorum gladius acutus. Vngues ẽt & pedes. i. manus ta
lium ſunt acutę & curuę. Acutę. ſ. p rapacitatem, curuæ tñ per
tenacitatem & parcitatem, libenter. n. rapiunt p acutiem cru-
dulitatis, qđ vero rapuerint, non dimittunt pp curuitatem par
citatis & tenacitatis. Canticor. 3. Tenui eum, nec dimittam. Et
Apocal. 3. Tene quod habes. Nolunt. n. nec reſtituere, nec pau
peribus aliquid dare, ſed totum ſibi volunt improbẽ retinere
2. ad Theſſ. 2. Qui tenet, nũc teneat, donec de medio fiat. Inter
hos aũt aliqui auibus rapacib⁹ ſunt peiores, quia ẽt illis de ſuo
3 genere non parcunt, ſed rapinis & exactionibus eos premunt.
Micheę 7. Inimici hois domeſtici eius. ¶ Aues curuorum vn-
guiũ, ſ. aues rapaces, ſocietatem non diligunt, nunq̃ enĩ grega
tim vadũt, ſed binę & binę, & in locis remotis & ſolitarijs vitã
ducunt. Sic verẽ vſurarij & raptores ſocietatem non diligunt,
quia vſurarij & raptores nollent ſibi conſimiles inueniri, eo q
quanto minus eſt de vſurarijs in patria, tãto, ad ipſos pauperũ
4 crebrior fit concurſus. Ideo poſſunt dicere illud Eccl. 11. Nũc
manducabo de bonis meis, ſolus. ¶ Quãuis aues rapaces alias
aues prædentur, ſibi tamen ſimilibus vel quæ ſunt de ſuo gene
re, nunquam nocent, aliarum autem ſibi diſſimilium carnes &
ſanguinem ſitiunt & affectant. Sic procul dubio acceptatores
perſonarum, & maximẽ prelati, vt. iudices mali cũ oĩbus noce
re ſoleant, & oium carnes. i. ſubſtãtias temporales ſitiunt, ſibi tñ
ſimilibus, ſ. alijs malis, & maximẽ illis de ſuo genere, ſ. conſan-
guineis & nepotibus & amicis ſolẽt parcere, & deuoratis alijs
5 iſtis ſolummodo non nocere, quia ſicut dicitur Eccl. 13. Om-
nis caro diligit ſibi ſimile. ¶ Quãuis aues prædales cõiter non
comedant ſibi ſimiles in ſpecie & natura, iſtud tamen in piſci
bus fallit, quia. ſ. iſti illis de ſua ſpecie nũquam parcunt. Sic q̃-
uis mali generaliter ſibi ſimiles non prędentur, (quia. ſ. raptor
raptorem, & vſurarius vſurarium non inuadit.) & etiam cõi-
ter eos qui de ſuo ſunt genere, non deuorent, piſces tamen. i.
luxurioſi contrarium facere ſepius dinoſcũtur, quia luxurioſi
etiam illis de parentela ſua ſepius abutuntur per inceſtũ. Vnuſ
quiſque carnem brachij ſui vorabit. Eſa. 9. & Hiere. 19. Vnuſ-
quiſq; carnes amici ſui comedet in obſidione. Vel dic de reli-
6 gioſis vel beneficiatis, qui illos ſuæ religionis vel capituli pſe-
quuntur. Allega vt ſupra. ¶ Quamuis aues prædales alijs præ
dalibus auibus non noceant, innocentes tñ auiculas comede-
re nunquam ceſſant. Sic cum mali malis non noceant, innocẽ-
tes tñ & iuſtos lædere & excoriare non ceſſant, ipſoſq; plus q̃
7 alios afficiũt & infeſtãt. Eſa. 59. Qui receſſit a malo, prædæ pa
tuit. ¶ Aues pdales teſte Ariſto. nunq̃ potant aquam niſi forte
qñ infirmantur. humor. n. ſanguinis auium innocẽtium eſt eis
pro potu. Sic verẽ vſurarij & raptores, qui de ſanguine. i. ſub-
ſtantia pauperum, potũ acquirunt, bibere aquã ſacræ ſcriptu-
ræ p auditum & prædicationem didignantur, niſi forte, & ra-
ro, qñ infirmanẽ, q̃a tunc aliqñ bibunt, quia aliquas emendas
faciunt, & inſtituunt teſtamenta. vñ dicunt. Aquã non bibã, &
non comedam panẽ in loco iſto 3. Reg. 13. Ideo Hier. 13. Locu
tus ſum tibi in abundantia tua, dixiſti, nõ audiam. Et ſicut auis
nobilis habet caudam longam, qua ſe volando dirigit & præ-
dando, ſic iſti caudam. i. finẽ corporis ſui, ſ. mortẽ habent lon-
gam. i. longẽ a ſe ęſtimant abſuturam, quia. ſ. uidetur eis q mul
tum debent viuere, & ideo ad volandum p ſupbiam, ad prędã
dum p rapinã multipliciter diriguntur. Habebãt caudas ſicut
ſcorpionum, &c. in qua. ſ. eſt aculeus mortis ęternę, & poteſtas
eorum &c. Apocal. 9. ¶ Item auis primo ponit ouũ, deinde ip- 8
ſum fouendo pullum intus producit, quo perfectẽ formato p
decem dierum ſpatium viuificatur, & tãdẽ rupta teſta euolat
ad ſupna. Auis eſt deus, qui in nido huius mundi ponit ouum,
. i. hoiem quo ad corpus, (quia ſecundum aliquos deus imme-
diatẽ creat ſubſtantialem formã.) ſed poſtea iſtud ouum fouet
qñ ipſum corp⁹ lineat, poſtmodum vero in ouo pullũ gñat, qñ
aiam in corpore procreat. Verum eſt tñ q iſte pullus in prin-
cipio eſt imperfectus, q̃a oĩs aĩa eo ipſo q carni cõiũgitur, rea
tus æterni cõtagiũ ſecum defert. Sed pullus iſte p decem dies
pficitur, quia aĩa (quæ pullus eſt dei) p obſeruantiam decẽ mã
datorum & p gratiã viuificãtẽ moribus & virtutibus pficitur
& completur. Et ideo pullus ſic formatus. i. aĩa ſic pfecta, tan-
dem rupta corporis teſta per mortem, ad paradiſum euolat &
aſcendit. Eccl. 43. Aperti ſunt theſauri, & euolauerunt nebulæ
ſicut aues. Vel dic q diabolus primo ponit ouum ſuggeſtionis,
deinde fouet per calorem delectationis, deinde rupta teſta vu
recundię poſt tranſgreſſionem decalogicæ perfectionis, egre-
ditur pullus peccati actum exterioris executionis, & ſic volat
ad aures aliorum p auditum diffamationis. ¶ Itẽ maſcul⁹ auis 9
fęmellam ſuam multum amat, & ad nutriendum pullos ipſam
iuuat. Maſculus tñ cum fęmella, vt cõiter nullũ pullũ nutriũt,
niſi illos quos inuicem generant & producũt. Maſculus iſte ẽ
Chriſtus fœmina eius eſt aĩa, quæ in bapteſmo Chriſto p fidẽ
extitit matrimonialiter copulata. Pulli eorum ſunt opera. Ma-
ſculus ergo pullos quos genuit non alios nutrit, quia Chriſtus
operibus quę per eius inſtinctum in aĩa ſunt concepta, tantum
modo prouidet de vigore meriti vel virtute, quia nullum op⁹
aię, niſi a deo originaliter ſit conceptum, rationem habet gra-
tiæ & meriti ſempiterni. Vnde etiam bona opera quæ fauore
mundi fiunt, non merentur apud deum. Vnde etiam hypocri-
tę receperũt mercedem ſuam. Math. 6. Nec etiam fęmella aĩa
debet pullum. i. opus aliquod nutrire p complacentiam in eo-
dem, niſi ipſum de Chriſto ſe nouerit concepiſſe, niſi forte ſit
adultera, quia tunc relicto viro proprio. ſ. Chriſto, mundi vel
diaboli filios in ſe nutrit. i. mala opera vel peccata. Oſeæ 2. Fi-
lij fornicationũ ſunt, quia fornicata eſt mater eorũ. Et generali
ter oĩs auis eſt bipes. ita anima cum pedibus duplicis charita-
tis tendit & graditur ad æterna. Vel dic q maſculus eſt præla-
tus, fœmina eccleſia, qui nullam prolem ſubditorum debent
nutrire niſi quæ ibi canonicẽ ſit concepta. ¶ Aues quanto plu 10
res habent plumas, tãto in altum leuius & facilius extollũtur.
Sic quanto ſi quis melius eſt indutus pluma diuitiarum, tanto
in altum per ſupbiam præ cæteris facilius ſe extollit, quia di-
uitiæ ſuperfluę cauſa ſunt ſuperbiæ & vanitatis. Secundum. n.
Auguſti. impoſſibile eſt vt diues quis ſit, & ſuperbus non ſit.
Vel dic q plumę quæ operiunt carnem auis, ſunt opera chari-
tatis ſiue miſericordiæ & pietatis, quæ operiunt corporalẽ vi-
tam & peccata. Vniuerſa. n. delicta operit charitas. Prouer. 10.
Qui ergo plus habet de huiuſmodi plumis, ſ. de operibus cha
ritatis, altius volat ad deum Hiere. 48. Ecce quaſi aquila vola-
bit, & extendet alas ſuas ad Moab. q interpretatur de patre, &
ſignificat virũ qui eſt de deo patre, ad quẽ hõ miſericors alas
extendit. & apprehendit. ¶ Item quędã aues ſunt quæ neſciũt 11
niſi in arborum frondibus reſidere, & illę præ cæteris auibus
ſunt mundioris vitæ, ſunt cantus dulcioris, ſunt lętitiæ amplio
ris. Nam aliquę ſunt quę oĩ tempore reſonant, ſicut ſunt philo
menę. Aliæ aũt in æſtate & non in hyeme cantant. Aues ẽt iſtę
in arboribus requieſcunt, & ibi pullos ſuos faciunt, nutriunt et
producunt. Et vt cõiter quandiu in arbore manſerint, a viſco
& laqueis ſunt ſecurę, ſtatim aũt q arbore relicta ad terrã de-
ſcenderint, pati poſſunt periculum & iacturam. Chariſſimi ar
bor eſt crux. Auis eſt contemplatiuus, q quãdiu in arbore cru
cis p memoriam manſerit, nec viſco luxuriæ, nec laqueo auari
tiæ, nec ſagitta inuidiæ capietur. Si aũt arbore relicta ad terrã
. i. ad terrena deſcenderit per affectũ, tunc aliquo etiam vitiorũ
a diabolo poterit defraudari. Teſte. n. beato Ioanne 1. Ioann.
2. Omne quod in mũdo eſt, aut eſt cõcupiſcẽtia oculorum, aut
concupiſcentia carnis, aut ſupperbia vitæ. Et in iſta arbore
aues

aoes pulliſicant,quia viri ſpirituales in cruce & eius memoria
pullos bonorum operum faciunt, cum ibi per compaſsionem
iugiter commorantur & habitant.Cantic.3. Sub vmbra illius
quē deſiderabam ſedi. Iſti ſunt cātus dulcioris per gratiarum
actiones.Sume citharam,frequenta canticum, circui ciuitatē,
vt memoria ſit tui.Eſai.23. Sume citharam quæ de ligno eſt.i.
crucis memoriam p compaſsionem.Frequenta canticum, per
actionem gratiarum.Circui ciuitatem.i. paradiſum p contem
plationem.Vt memoria ſit tui,ſ.apud deum. Item iſti ſunt læ-
titiæ amplioris,quia tales in ſpiritu ſancto gaudent. Gaude-
te in domino iuſti.iterū dico gaudete &c.Ad Philip.4.Itē ſunt
vitæ mundioris p continentiam,& per pœnitentiam, & p ab-
ſtinentiam voluptatū. Qui mundus eſt in domo tua,veſcetur
ea,ſ.carne.Leui.7.Et ſicut aues in arboribus victum quærunt,
& de fructibus arborum comedunt,ſic in arbore crucis potes
inuenire cibum deuotionis,fructum perfectionis,ſ.Chriſtum,
qui ſatiat ſine fame.Ideo Cant.7.Aſcendam in palmam,& ap
prehendam fructus eius.Figura in arbore Nabuchodonoſor,
in qua aues diuerſi generis habitabant.&c.Danie.4.Vide eam
infra in loco ſuo.lib.decimo ſexto.& eapone bene, quia bona
eſt. Et ſicut ros ab arboribus ſtillat, ſic a cruce ros deuotionis
emanat.Eſa.26.Ros lucis ros tuus. ¶ Item auis ſecundum Ari
12 ſto.lib.6.de animalibus, cum in nido ouum poſuerit,ſuper ip-
ſum cubat,& intrat virtus auis in ouum, & tunc creatur ibi
pullus,qui poſt decē dies totaliter lineatur,Vnde qui tunc frā
geret teſtā, inueniret pullum perfectè lineatū & diſtinctū, &
caput maius toto reliquo corpore inclinatū ſuper crus dextrū
& alas pulli expanſas ſuper caput, tandem pulli virtute natu-
rali fortificata,viuificata,& ſic progreditur ad externa. Iſta ēt
dicit Pli.li.10.ca.53.vbi etiam ait q oua poſt decē dies in vte-
ro matureſcunt,& vbi etiam adiungit q oua quæ decem dies
habent a tempore partus,ſunt verba ad fouēdum, vetera autē
& recentia infœcunda.& ſic quodammodo videtur innuere q
numerus,denarius,quēdam ſpālē reſpectum habeat ad naturā
auium,& q ipſis ſit ſpecialiter dedicatus,ſicut nouenarius vi-
detur ſpectare ad hoīes.Chariſsimi auis iſta eſt deus,nidus ſu⁹
eſt mundus,ouum ſuū eſt fides, pullus in ouo eſt corpus eccle
ſiæ,cuius caput Chriſtus eſt, cuius crura corpus ſuſtentantes
ſunt illi qui diuerſis laborib⁹ in eccleſia ſunt ſubiecti.Alæ eius
ſunt hoīes virtuoſi,plumis virtutum induti,quibus medianti-
bus eccleſia volitat ad æterna.Primo igitur auis ouum in nido
ponit,quia a principio deus fidem ſuam hoīb⁹ inſpirauit. Sed
tandem ouum auis iſta fouit,ſ.quādo primitiuo ardore ſuo et
calore.i.feruore ſpiritusſancti,fidem eccleſię dilatauit,& ideo
pullus fuit ibi genitus,ſ.myſticum corpus Ieſu Chriſti.i.eccle
ſia ſacroſancta,quod intra ouum.i.intra ſanctę fidei ambitū ca
lore.ſ.ſpiritusſancti eſt productum, & per decem dierum ſpa-
tium.i.p decem præceptorum complementum totaliter eſt p-
fectū.Leuit.27.Quicquid decimū venerit ſanctificabitur. De-
narius.n.i.cōplementum decalogi mādatorū numerus eſt pfe
ctus,& auibus .i.viris ſpūalibus ſpecialiter applicatus.Iſte eſt
.n.quo mediante ipſe aues ſpirituales in ouo.i.in fide creantur
& perficiuntur,per quæ etiam ipſum ouum.i.ipſa fides vel ip-
ſum bonum propoſitū perficitur & formatur,quia.ſ. fides ſine
iſto numero eſt informis.& quo ēt mediante ipſa oua.i.ipſa bo
na propoſita a Chriſto fouentur & acceptantur, quia.ſ.dena-
rio mandatorum oīa perficiūtur,quæ alias imperfecta & inuti
lia iudicantur.Quod bene figuratum eſt Heſter 2.vbi dicitur
q Heſter.i.aīa decimo mēſe.i.in decalogi obſeruatione ducta
eſt ad cubiculum regis.i.ad gratiam Chriſti. De qua etiam p-
fectione loquitur Sap.7.vbi dicit.Decem mēſium ſpatio figu-
ratus ſum.Caput tamen iſtius auis eſt maius corpore, quia ſo-
lus Chriſtus qui eſt caput eccleſiæ,maior eſt cūctis hoībus hu
ius mundi,tam gratia quàm virtute.Maior in donis,prior im-
perio.Gen.penult.Iſte aūt ſuper crus dextrum inclinatur,q̄a
Chriſtus ſuper illos qui laborant continuè per pœnitentiam
pro dextera proſperitatis æternæ finaliter obtinenda, per amo
rē & affectū miſericorditer ſe inclinat. Chriſtus.n.illum dili-
git,qui pro dextera æternæ proſperitatis laboribus ſe ſubmit-
tit.Ideo Eccl.10.Cor ſapientis in dextera eius. Cor.i. affectio
Chriſti ſapientis in dextera ſua ponitur,q̄n per amorem ad la-
borantes pro iſta prædicta dextera applicatur. Caput aūt auis
alis ipſi⁹ tegitur,q̄a alę corporis eccleſiæ .i. viri ſpūales caput
ſuum Chriſtum & fidē eius contegūt,ipſum.ſ.tā verbis q̄ acti
bus a perſecutorū iaculis defendendo. Vel alę ſup caput reſidēt,
q̄a viri ſpūales requiem non inueniunt,niſi reſidēdo per amo-
rem ſuper caput proprium,quod eſt Chriſtus. Ideo Aug. in-
quietum eſt cor meū bone Ieſu, donec quieſcat in te. Vel dic
q alę ſunt ſupbi,qui pro certo requiem non inueniunt,quuſ-
que ad caput dignitatū aſcendūt.Threno.1. Facti ſunt hoſtes
eius in capite.Iob 3.Requieuerūt feſsi robore. Vel dic q auis
eſt bō,cuius oua.i.bona propoſita mediāte denario iſto in vte
ro.i.in corde cōcipiūtur,& in aues.i.in opera bona trāsformā-
tur,& a Chriſto fouentur,acceptantur & præmiantur.Allega
per uia ſicut ſupra.¶ Item maſculus vxorem ſuam diligit,& ip 13
ſam ab alijs pro poſſe protegit & defendit, nec vult alij copu
lari quandiu vixerit vxor ſua, & tam ille quàm illa ſolos pul-
los nutriunt,quos inuicem generant & producunt. Sic Chri-
ſtus vxorem ſuam eccleſiam diligit,& ab aduerſitatibus prote
git & tuetur.Exo.33.Protegam te dextera mea.Nec alij vxori
ſe copulat,quia nullam lectam Chriſt⁹ diligit niſi iſtam. Ideo.
Oſeæ 2.Sponſabo te mihi in fide in ſempiternū. Et illa ēt aliū
neſcit,q̄a eccleſia non niſi fidem catholicā,quæ eſt arra matri-
monij Ieſu Chriſti,recipit vel admittit,nec ab eo propter aliū
ſeparatur.Cant.3.Tenui eum,nec dimittam. ne forte tāquam
adultera puniatur.Quia mulier viuēte viro alligata eſt legi.ad
Roman.7.Et maſculus quos genuit pullos nutrit, quia Chri-
ſtus nutrimentum gratiæ non miniſtrat niſi illis quos per fi-
dem generat in eccleſia. Marc.7. Non eſt bonum ſumere pa-
nem filiorum,& dare canibus.Nec ēt fœmella.i.eccleſia debet
alijs prouidere de beneficijs & pbendis niſi illis quos de Chri
ſto ſe cognoſcit cōcepiſſe,ſ.bonis & iuſtis, q in eccleſia a Chri
ſto generantur.Hiere.6.Paſcet vnuſquiſq; eos ſub manu ſua
ſunt.Sed hodie ſit contrarium, quia ſre vera illi qui a mundo
concipiuntur.i.ab affectione carnali vel temporali, hodie be-
neficijs eccleſiaſticis lauti⁹ quàm alij nutriunt.Iō poſſunt plā-
gere cū Hieremia(Threno.4.)filij Chriſti.Hęreditas nr̄a ver-
ſa eſt ad alienos,domus noſtræ ad extraneos. ¶ Itē ſatiatę aues 14
incipiunt cantare,ſed bruta incipiunt dormire.Sic aues ſpūa-
les.i contemplatiui diuitijs vel alijs beneficijs dei ſatiati, inci-
piunt cantare p gratiarum actiones, ſed porci & bruta.i.diui-
tes mundani non cātant propter beneficia dei,imo dormiūt in
peccatis.Figura de Holoferne,qui ſatiat⁹ obdormiuit, & occi
ſus eſt a Iudith.Iudith 14.Et de Siſara occiſo a Iahel.Iudic.4.
Quia verè illi qui ſatiati epulis & diuitijs non curant gratias
agere deo vel cantare,ſed magis in delicijs obdormire, finali-
ter occidentur,& morte perpetua damnabuntur. ¶ Item auis 15
ſecundum Ariſto.li.1.de aīalibus,quæ habet vncos vngues,vt
ſunt aues rapaces,non inſident libenter ſuper arbores,ne for-
te vngues ipſius hebetentur.Iſtā etiam vt communiter canta-
re neſciunt,ſed magis ſolent aut penitus mutę eſſe,aut terribi-
liter reboare.Sic rapaces principes & vſurarij ſup arborē me-
moriæ crucis,vel ſupra lapidē pœnitentiæ non morantur,ſciē
tes,q oporteret eis dimittere vngues acutiſsimos rapinarū.nul
lo.n.modo volunt hebetare vngues ſuos .i. dimittere rapinas,
& ideo tales quantum ad cōfeſsionem & gratiarum actionem
muti ſunt,& præterquam reboando.i.terrendo, iactando, iu-
rando,aut comminando pauperes,nihil dicunt.Apoc.13. Ha-
bebat cornua ſicut agnus & loquebatur ſicut draco.¶ Itē auis 16
generaliter habet vmbilicum quando naſcitur, ſed quādo cre
uerit & volare inceperit,latet totaliter vmbilic⁹.Per vmbilicū
quia matre oritur,& quo mediāte fœtus in vtero matris perci-
pit influentiam & virtutem, intelligo peccatum originale,
quod a matre. i. a carnę naturaliter nobis ineſt, & mediante
quo influentiam maledictionis paternæ. i. ipſius Adam, per-
cipimus in hoc mundo.Iſtum autem vmbilicum habet auis. i.
homo quādo naſcitur,quia vt communiter oīs homo cum na-
ſcitur, iſto vitio eſt infectus.Ioan.9.Totus in peccatis nat⁹ es.
ad Ephe.2.Natura filij iræ.Sed cum hō creuerit per virtutes,
quando.ſ.poſt natiuitatem ſuam regeneratus fuerit in baptiſ-
mo,tunc in ipſo vmbilicus huiuſmodi nō apparet. Quæſierūt
eum,& non eſt inuentus 1.Reg.9.& Gen.5.Non apparuit, q̄a
tulit eum dn̄s.Vel dic q vmbilicus ſignificat carnis delectatio
nē,ſicut dicit Greg. ſup illud Iob 40. Virtus eius in lūbis ei⁹.
Iſta.n.cum hoīe naſcitur,& in oīb⁹ naturaliter radicatur. Eze
chiel.16.In die qua nata es, non eſt præciſus vmbilicus tuus.
Quādo tamen hō per virtutes creuerit,& perfectus fact⁹ fue-
rit, talis vmbilicus p rationem taliter reſecatur q ibi non per
cipitur aut videtur. Allega vt ſupra.¶ Item ſecundū Magiſtrū 17
de proprietatibus, pugnæ ſunt inter aīalia & aues ſed hoc eſt
ſemper aut ratione loci & habitationis,aut rōne cibi vt cōiter.
Sic lites & contentiones mūdanorum ſunt vt cōiter aut pp ci-

bos bonorum mobilium, quia breuiter omnis pugna & cõtro-
uerſia mũdanorum aut propter honores, aut propter diuitias
aut propter delicias generatur. Daniel. 7. Quattuor venti pu-
gnabant in medio mari. Erat autem briga inter paſtores Loth
& paſtores Abraam, quia erat poſſeſsio eorum nimia &c. Ap-
18 plica figuram. ¶ Item ſunt quædam aues quæ ſocietatem dili-
gunt & ſequuntur vt ſunt illæ quæ gregatim conſueuerũt mo-
rari, & iſtæ roſtrum acutum non habent, nec altera alterã per-
cutit vel inuadit, & ſi cõtingat ꝙ aliqñ ſe percutiant vel deplu
ment, nunquam propter hoc abinuicem ſe diuidũt, imo quaſi
reconciliatæ ſimul volant, & ſocietatem priſtinam non decli-
nant. Sic in mundo iſto ſunt duo hominum genera. quidam ſunt
charitatiui & boni, qui ſocietatẽ vnus alterius diligũt & ſequũ
tur, quia vnꝰ bonus ſemper vellet bonis alijs eſſe comes, quia
oẽ aĩal diligit ſibi ſimile. Eccl. 13. Et eccleſ. 17. Volatilia ad ſibi
ſimilia conueniunt & ideo talis non habens roſtrum acutum
.i. verba pungitiua & acuta, nec inter ſe pugnat per diſſenſio-
nes, quia non leuabit gens contra gentem gladium. Eſa. 2. Et ſi
contingat ꝙ aliqñ ſe deplument per diffamationes, malum al-
ter de altero proferendo, & ꝙ ſe percutiant per iniurias & in-
uaſiones, tamen propter hoc non ſe diuidunt per odium & rã-
cores, imo inuicem reconciliati per concordias & amores ſi-
mul habitare per charitatem, vel volare per contemplatio-
nem nõ omittunt, imo iniuriæ priſtinæ obliti, non declinãt al
ter alterius comitiuam. Eccl. 9 Oĩbus quæ dicuntur non accõ-
modes cor tuum &c. Et Eccl. 28. Memento nouiſsimorum, &
19 deſine inimicari Luc. 6. Dimittite & dimittemini. ¶ Aues præ
dales vngues & roſtra acuta habẽt, qbus innocentes auiculas
deuorant, ſocietatẽ fugiũt, & ſine ſociorũ multitudine ſepara-
tæ eſſe volunt. Iſtę ergo aues ſignificant detractores & inuidos
quia pro certo iſta roſtra habent. i. verba pungitiua per detra-
ctionẽ, murmurationem & cõminationem, & cum iſtis roſtro
& vnguibus. i cũ verbis & operibus ſuis malis aues innocen-
tes. i. pauperes & ſimplices ſibi contiguos & alios bonos dam-
nificant & moleſtãt, quia illos quos per opera turbare neqũt,
roſtro. i. verbis diffamatorijs & detractorijs diripiunt & infe-
ſtant. Lingua. n. eorum gladius acutus, vt dicitur in pſal. Iſti ſo-
cietatem non diligunt, quia verè vnus inuidus nollet alium re
periri, imo ſolus vellet in tota ſua patria remanere. Nunc man
ducabo de bonis meis ſolus. Eccl. 11. quia dr̃ in prouerbio gal
licano, ꝙ guloſus in coquina non quærit ſibi parẽ, Glouton en
cuiſine lnn par ne deſire. Ideo iſti poſſunt dicere illud Hier. 15.
Solus ſedebã, qm̃ amaritudine repleſti me. Et ratio quare auis
prædalis ſocietatem non diligit, eſt, quia timet ꝙ prædę circun
iacentes non ſufficerent vtrobiq; & ꝙ propter alterius ſocieta
tem minus inueniret ad prædam. Sic quia inuidus & auarus ti
ment ꝙ prædæ. i. diuitiæ & honores circuniacentes in illis par
tibus vni propter alium ſubtrahantur, & ꝙ prædæ, pręben dę,
lucra, officia & dignitates, q̃ vnus hẽt vel habere ſperat, ſibi ab
alio auferentur, & ideo nollẽt alios ſibi ſimiles inueniri. Prou.
5. Habeto eas ſolus, & non ſint alieni principes tui. dicunt. n. il-
lud Matth. 2. Ne forte nõ ſufficiat nobis & vobis. Et illud Ge.
26. Recede a nobis quia potentior nobis es &c. Et iſtę aues ſæ-
pe propter prædam pugnant, quia inuidi propter temporalia
inuicem litigant & contendũt. Prouer. 13. Inter ſuperbos ſunt
iurgia. & ideo à ſe inuicẽ ſeparantur. Gen. 13. Erat poſſeſsio eo
rum nimia & nequibãt habitare communiter. Et hęc maximè
habent locum in aduocatis & præbendatis, quorum vnꝰ gau-
det de alterius morte vt ipſius officijs perfruatur. Ro. 11. Fra-
20 cti ſunt rami, vt ego inſerar. ¶ In auibus dominatur aerea &
aquea ſubſtantia, & ideo motꝰ ſunt leuioris quàm greſsibilia,
quia illis in terra remanentibus, aues volitant ad ſuprema. Nã
aer qui in plumarũ cõcauitate includitur, ipſas habilitat ad vo
latum, & ideo quam maioris ſunt pennoſitatis & minoris car-
noſitatis, tanto velocius & facilius poſſunt volare, vt patet in
auibus p̃dę, q̃ pp carnis paucitatem, & plumarũ dẽſitatẽ, ſur-
ſum facilius eleuãtur, acuti viſus & magnæ animoſitatis & ef-
ficaciæ exiſtẽtes. Aues ſunt iuſti & contẽplatiui, q pp ſubſtan-
tiã aqueã deuotionis, aereã contemplationis, motus ſunt fortis
& leuis p exercitium bonę operationis, q. a. ſ. greſsibilibꝰ in ter
ra remanentibus. i. pc̃torib us circa terrena vacantibus ipſi ad
æterna & ſupna volitant p amorẽ. pſ. Aſcẽdit ſup cherubin, &
volauit. Et ideo quãto minus habẽt de carnalitate voluptatis,
& plꝰ de plumoſitate virtuoſitatis, tãto velocius ad ęterna p a-
morẽ aſcẽdũt, & infima e palia derelinquũt. Nã q in plumis. i.
in affectionbꝰ eorũ reperit vacuitas & cõcauitas paupertatis,
affectu. ſ. vel effectu, iõ aer incluſus. i. clara æternorũ cognitio ip
ſos alleuiat, & eleuat p æternorũ feruidũ appetitũ. Eze. 8. Eleu-
auit me ſpũs, & adduxit in hieruſalẽ in viſione dei. Iſta. n. duo
mentẽ alleuiant & eleuãt à terrenis, ſ. vacuitas paupertatis, &
aerea puritas ſcientificæ veritatis. Eſai. 9. Alleuiata eſt terra
zabulon. ¶ Item auis ſm Iſidorũ dr̃ quaſi ſine via, eo ꝙ ſuorũ 21
greſſuum in aere nullum veſtigiũ derelinquit. Dicitur ales, q a
p alas volat, vel eo ꝙ alatur dei prouidentia, non ſua. Dr̃ volu-
cris & volatile a volando. Altile a ſe ſupius inaltando. In auibꝰ
aũt aquea & aerea ſubſtãtia dominatur, & inde naturaliter ha
bent ſuperiꝰ euolare, licet ſæpe inferius conuerſentur, vbi etiã
aliquotiẽs occidũtur, dũ incautẽ circa victualia occupant. Sic
hõ ſine via realiter põt dici, quia qſi per aerẽ. i. per mundi vitã
tranſierit, nullum poſt ſe veſtigiũ. i. nullam vitæ ſuæ memoriã
derelinquit. Sap. 5. Com auis alis trãſuolauit, & nullum ſignum
inuenitur itineris eius. Dicitur ẽt ales, quia hõ per alas virtu-
tum debet ad cœli cacumina per contemplationem leuari, &
a rerum prouiſore Chriſto debet donis & virtutibus enutriri.
Oſeę 11. Ego quaſi nutritiꝰ effraim. Et ſic dr̃ volucris & altile,
quia. ſ. ad bona æterna per contẽplationem volabit, & ibi ſe p
deſiderium inaltabit. Eccl. 39. Euolauerũt nebulæ quaſi aues.
Aquea. n. ſubſtãtia deuotionis & lachrymoſæ compunctionis,
& aerea virtus contemplationis ipſos debet ſurſum per deſide
rium erigere, & ab amore temporaliũ ſegregare. Quod quidẽ
multi ſunt qui non faciunt, quinimmo quia indiſcretè inferius
ad mundi negotia deſcendunt, hinc eſt ꝙ diuerſorum vitiorũ
periculum incurrunt. Et ideo bene conſulebat angelus Loth.
Gen. 19. Nõ maneas in oĩ circa regione, ſed in mõte ſaluum te
fac. ¶ Item auis de albumine naſcitur, & vbi creata fuerit, vitel 22
lo nui & rubedine enutritur, & tandem vitam recipit, & plena
riè ſignatur, teſtamq; oui rumpens & lanians exterius exit &
progreditur, & ad volandũ finaliter præparatur. Sic hõ de pec
cati frigiditate naturaliter procreatur, quia nõs ſumus natura
filij irę. ad Eph. 2. Sed quia poſt vitello charitatis enutriuntur, iõ
vitam gratiæ recipit, & teſtam corporis per pœnitentiam frã-
git, & ſic ad ſublimia per contẽplationem aſcendit. Naũ. 3. Sol
ortus eſt, & auolauerunt, & non eſt cognitus locus eorũ. ¶ Itẽ 23
duo ſunt genera auium Nam quædam ſunt quæ hominum ſo-
cietatem & habitacula diligunt & frequentant, ſicut ſunt illæ
quę gregatim volant. Alia conſortia fugiunt hoĩm & abhor-
rent, ſicut ſunt fluuiales, ſylueſtres & mõtoſæ. Sic rectẽ dico ꝙ
duo genera ſunt hominum in hoc mũdo, ſ. boni & mali. Nam
boni gregatim volant, quia oẽ aĩal diligit ſibi ſimile, & omnis
caro ad ſibi ſimile coniungitur. Eccl. 13. Et hoĩum. i. perſona-
rum rationabilium diligunt comitiuam. Prou. 8. Delicię meæ
eſſe cum filijs hoĩum. Sed illi qui ſunt ſylueſtres p auaritiã, flu-
uiales p luxuriam, montani per ſuperbiam, tales dico ſocieta-
tem virorum rationabilium non ſequuntur, ſed eos fugiunt,
& ſummopere deteſtantur, quia ſicut dr̃ Prouer. 29. Deteſtan
tur impij eos qui in recta ſunt via. ¶ Itẽ aues vt cõiter ſibi in- 24
uicem fidem ſeruant, & ad nutriendum pullos inuicem ſe ad-
iuuãt & ad pullos procreando congruitatem temporis eligunt
& obſeruant, in quo. ſ. ad amorem & coitum inuicem ſe inui-
tant. Nam in vere ad generandum conueniunt, ſed in hyeme
ab huiuſmodi actibus ſe ſeparant & diſiungunt, & donec hyẽs
tranſeat, ad actua veneris non attendunt. Sic coniuges debent
ſibi inuicem fidem ſeruare, & circa onera matrimonij inuicẽ
ſe iuuare, et ad opus generationis tempus debitum expectare,
quia in hyeme. i. tẽpore pœnitentiæ & auſteritatis, vt in qua-
drageſima & in ieiunijs & in feſtis & hmõi nõ debẽt hmõi acti
bus occupari, ſed ab huiuſmodi operibus per cõtinentiam ſe
gregari. Hier. c. 31. Donec tẽpus veniat, nõ vindemiabũt. ¶ Itẽ 25
aues ſm Iſidorũ ſm varias ſuas cõplexiones, varias & diuer-
ſas ſibi vẽdicant mãſiones: quia illę quæ ſunt naturę ſicciotis,
montes & ſiluas inhabitant: & ẽt gregatim quãdoq; habitatio
nes hoĩm frequentant: ſicut patet de anſeribus, hirundinibus,
gruibꝰ & gallinis. Sed illę quæ ſunt naturę humidioris, in ma-
ri & fluminibus cõuerſantur, vbi acquiſitioni victuũ & pullifi
cationibꝰ occupãtur: ſicut ſunt merguli & anates. Sic in mũdo
ſunt duo genera hoĩm. ſ. quidã qui ſunt ſiccæ naturæ per caſti-
tatem. ſ. religioſi. Alij autem humidę per voluptatem. ſ. actiui
& ſeculares. Primi autem, ſcilicet, cõtemplatiui, aut in monti-
bus cõtemplationis, aut in nemoribus pœnitentiæ & macera-
tionis, vt ſunt eremitæ, aut in cõgregationibus & domibus, ſ.
in cœnobijs fraternæ charitatis & dilectionis cõiter conuerſan
tur. Alij autem qui ſunt humidę & carnalis. i. fragilis molliſq;
naturæ,

naturæ, ſ. ſeculares actiui, in mari & fluminibus habitant hui⁹
mundi. i. in inſulis & in terra, vbi aquas deliciarum & diuitiarũ
frequentant, & vbi in matrimonio pullificationi & multiplica-
tioni generis humani intendunt & vacant. Pariat filios & fi-
lias, & multiplicamini, & nolite eſſe pauci numero Hiere. 29.
26 ¶ Aues quæ verſantur in fluminibus, pedes habent latos, clau-
ſos, iunctos, & nõ in articulos diuiſos. Quod ſagaciter fecit na-
tura, vt ſ. natando aquam pedibus retro pellant, ſicut cũ quo-
dam remigio vel cum pala, vt ſic in anterius ſe deflectant. Cau
dam aũt habet tales volucres valdè breuẽ, ne ſ. caudæ madefa-
ctæ magnitudine natando impediãtur, & a cepto itinere retar
dentur. Sic verè illi qui in mari mũdi negociorum volunt tu-
te natare, & ad partẽ anteriorem. i. ad bona æterna trãſmeare,
neceſſe eſt vt pedes affectuum ſuorum ſint lati p charitatẽ &
dilectionem, continui & clauſi per diſcretionem, ne. ſ. ad om-
nia voluptuoſa p inordinatos appetit⁹ diuidantur, quia de ma
lis dicitur Eze. 16. Diuiſiſti pedes tuos omni tranſeunti viã. Nõ
.n. debet eſſe diuiſi p diuerſas voluptates, quia deprimit habita
tio terrena ſenſum multa cogitantẽ. Sap. 9. Ideo Lu. 10. Turba-
ris erga plurima. Imo debent eſſe clauſi per appetituum vnitã
tem, vt oĩa ordinent ad vnum bonum, ſ. ad deum 1. Macha. 8.
Oẽs obedirent vni. & Luc. 10. Porro vnum eſt neceſſarium. Fi-
gura Leui. 2. vbi aues dño offerendę non debebant diuidi, ani-
malia aũt ſic. Ad denotandum q perfecti ſpirituales non debẽt
circa plurima eſſe diuiſi, ſed magis deo offerri integri & pfecti,
quod tamen aĩalibus. i. ſecularibus magis licet 3. Regũ 3. Date
ei infantem viuum & nolite diuidere eum. Et ideo aquam di-
uitiarum & deliciarum cum pedibus. i. cum affectionib⁹ clau
ſis debẽt repellere, contẽnẽdo. l. & eas diſpergere p miſericor
diam pauperibus largiẽdo, & ſic ab aquis iſtis non ſuffocabũ-
tur, ſed vlterius vſque ad portum paradiſi fęliciter perducentur.
Act. 27. Iuſſitq; eos qui poſſent natare, ſe in mare ponere pri-
mos, & euadere. Itẽ debet habere caudam breuẽ. Per caudã .n.
quæ eſt corporis finis intelligitur finis vitæ, i. mors. quã debent
habere boni actiui breuem, vt. ſ. eam breuiter cito & veloci-
ter reputent aſſuturam, quia ſicut dicitur Eccl. 10. Omnis po-
tentatus breuis. Quod ſi haberẽt eam longã. i. ſi viuere diu, &
mortem eſſe longè ſperarent, tunc a natando. i. proficiendo per
virtutes, & aquã diuitiarũ contẽnendo & diſpergendo poſſent
non modicum impediri, & a bono itinere retardari. Ideo Ec-
cl. 14. Memor eſto quoniam mors non tardabit. Iudex. n. ante
27 ianuam aſſiſtit ſicut dr̃ Iac. 5. ¶ Item tria ſunt genera auiũ, qa
ꝗdã carnes & ſanguinẽ comedũt, ꝗdã puris granis & ſeminib⁹
nutriunt, quædã vero mixtim, modo granis modo carnibus ſa-
tiantur, vt ſunt aues coruini generis, vt picæ, monedulæ, corni
ces, atq; corui. Sic verè in mundo quidam carnibus veſcuntur
p luxuriam, quidam ſeminibus & granis per auaritiam, vt vſu
rarij, qui frumentum recondunt, & quidam vtraque de paſcũ-
tur, vtroque vitio laborantes, & tam luxuriam quàm auaritiã
exercentes. Exod. 16. Veſpere comedetis carnes, & mane ſatu-
rabimini panib⁹. Iſti. n. veſpere. i. in obſcuro & de nocte carni
bus immundis ſe ſatiant, mane vero. i. publicè vel de die ad pa
nes diuitiarum vacant. Vel dic q aues quæ granis viuunt, ſunt
boni & religioſi, qui granis & ſeminib⁹. i. doctrinis & virtutib⁹
nutriuntur. Carnẽ aũt comedẽtes, ſunt peccatores, qui carnes
pauperũ comedunt p rapinam, vel carnibus viuis vtuntur p
luxuriam 1. Reg. 2. Non accipiã a te carnem coctã, ſed crudam
dabis mihi. Figurati Apoc. 18. vbi dr̃ q Babylon facta eſt ha-
bitatio oĩs volucris immundæ & odibilis. Alij aũt mixtim ve-
ſcuntur, ſ. illi qui modo boni ſunt, mõ mali, qui modo cantant
28 Mirabilia, modo cantant Defecit. ¶ Item eſt quædam auis quę
dicitur oſſifraga ſecundum Ariſt. quæ cum aquila pullos ſuos
degeneres proiecerit ipſos in ſuos recipit & adoptat. Hic eſt
mundus, qui oĩbus a Chriſto degeneribus præbet & prouidet
incrementũ. Vel dic q iſte eſt deus, q oĩbus ab aquila. i. a diabo
lo vel a mundo expoſitis & relictis ſolet ſubuenire, & eis in ne-
ceſſitatibus prouidere, & ipſos tam temporaliter quàm æter-
naliter adiuuare. ps. Tibi derelictus eſt paup, orphano tu eris
29 adiutor ¶ Item nota q aues fluuiales habent caudam breuem,
ne impediantur in natando. Econtra aues rapaces caudam ha
bent longam, qua ad volatum ſe dirigunt & ad pdã. Sic illi qui
in fluuio deuotionis reſident, caudam quæ eſt finis corporis. i.
mortem reputant eſſe breuem citam & velocem, quia verè in
natando p bona opera retardarẽtur, ſic caudæ longitudine pre-
munirẽtur. Sed ecõtra aues rapaces, ſ. vſurarij, cauſidici, rapto
res, præpoſiti & balliui, & alij huiuſmodi, qui altè volant p ſu-
biæ vanitatẽ, & cæteras aues occidũt p auaritiæ falſitatem, car
nibuſq; crudis viuunt p luxuriæ fœditatẽ, tales dico habẽt lon
gam caudã, & in longũ protẽſam. i. mortem ſuã credunt longe
eſſe ab ais, quia. ſ. nõ credunt cito mori, & ſic pro certo magis
ſunt apti & leues ad volandum p ſuperbiæ vanitatẽ, & ad ra-
piendum per auaritiæ & leuitiæ crudelitatem. Eſa. 30. Leena et
leo ex eis vipera & regulus volãs. Vel dic q illi q verſantur in
fluuijs orationũ, ieiuniorũ vel deuotionis, habent caudã breuẽ
. i. modicã ſeculi põpam, q a magna cauda. i. põpa ſeculi multũ
retrahit a bono. Sed aues rapaces. i. vſurarij &c. habẽt lõgam,
qa ſemper volũt magnã comitiuã. Allega vt ſupra Vel dic q
cauda eſt familia &c. ſicut ſupra. ¶ Itẽ auis qñ volat, pedes ad 30
poſteriora extẽdit, & collũ & caput ad ima deprimit, alas aũt
erigit ad volatum & maximè aues fluuiales ꝓpter colli ſui lon
gitudinem & debilitatẽ. Sic ſi vis in paradiſum volare per con
templationẽ, pedes tuos. i. affect⁹ extẽde ad poſteriora, ſ. ad mor
tẽ per iugem ipſius meditationẽ, vel etiã ad bona paradiſi, quæ
poſt vitam iſtam veniunt, per affectionem & cogitationẽ. Ca-
put vero intẽtionis deprimere debes ad ima. i. ad infernũ ſ co-
gitando pęnarũ, quæ ſubtus ſunt afflictionẽ, alas aũt tuas, ſ. ti-
morẽ & ſpẽ debes ad deum erigere, ſ. alã timoris ad diuinę iu-
ſtitiæ conſiderationẽ, alã vero ſpei ad diuinæ miſericordiæ im
plorationẽ. Et ſic procul dubio poteris ſurſum ad bona cœle-
ſtia volare, & te ibi nũc mentaliter, tãdẽ vero perſonaliter trã
portare. Vñ de talibus dr̃ Eſa. 40. Sꝗ autẽ ſperãt in dño, mutabũt
fortitudinẽ aſſumẽt pẽnas vt aqlę, currẽt & nõ laborabũt, vola
bũt & nõ deficiẽt. ¶ Aues fluuiales caput & collũ habẽt valde 31
lõga & debilia, & ideo qñ volat, portãt eũ ſemp inferius incli-
natum. Sic verè fluuiales aues. i. ſeculares, ſimplices, molles &
delicioſi, qui collũ & caput. i. intẽtionẽ & cogitationẽ habẽt de
bilẽ & tenuem ad cogitandũ de paradiſo, tales dico debent ca-
put & collũ deprimere. i. intentionẽ & cogitationẽ ad inferni
ſupplicia declinare, vt ſi amore paradiſi nequeũt, ſaltem timo-
re inferni reſiliant ab iniquitate, qa per timorẽ dñi declinat oĩs
a malo. Prouer. 15. ¶ Item nota q duo ſunt genera auium, quę- 32
dam quæ conſortia hoium diligunt & frequẽtant, et eorum vti
litatibus obſequuntur, ſ. aues quę gregatim volãt, vt anſeres &
colũbę. Aliud genus quod ſocietatẽ hoium nõ diligit nec fre-
quẽtat, niſi forte ad ipſius nocumentũ, vt ſunt aues prædales,
& mõtani, ſilueſtres & fluuiales. Sic duo ſunt gñra angelorũ, ſ.
boni, qui hoĩes diligunt, & mali, q eis in oĩbus aduerſant; nec
eorũ diligunt comitiuam, niſi vt ab eis rapiant & furẽtur. Ideo
dr̃ Ioan. 10. Fur non venit niſi vt furetur & mactet & perdat.
Et Malach. 4. Æmulantur. n. vos, ſed non benè. Iſti aũt mali an
geli montani ſunt, in quorũ lucifero rege ſuo ſunt ordinati ad
tentandum de ſuperbia, ſilueſtres de auaritia, fluuiales de luxu
ria, qa ſicut dr̃. Io. 2. Oẽ qđ eſt in mundo, aut eſt cõcupiſcentia
oculorum, aut concupiſcẽtia carnis, aut ſuperbia vitæ. Figura
Apo. 16. de tribus ranis q exierũt de ore draconis, q exieũt ad
reges vniuerſę terræ, cõgregare eos in prælium, qa pro certo ab
ore draconis luciferi mittuntur in mũdũ tres ſpũs. i. tria gñra
ſpirituũ immundorum, vt. ſ. tentãdo de tribus vitijs antedictis
poſſint bellũ inter hoĩes gñrare. Gen. 15. Deſcẽderũt volucres
ſuper cadauera. ¶ Item cum de generali appetitu naturæ ſit ge 33
nerare ſibi ſimile, inde eſt q aues quæ virtutem habent ſemi-
nalem, iuxta Ariſtotele, ouum ponunt, & ipſum decem diebus
fouent, & pullum in eo producunt & generant. Sic cum gene-
ralis appetitus prælatorum & prædicatorum ſit velle ſibi ſimi
les. ſ. per prædicationem generare, iuxta illud apoſtoli 1. ad Co
rinth. 7. Volo oẽs hoĩes eſſe ſicut memetipſum, hinc eſt q ipſi
debent ouũ. i. bonum documentum in nido cordis auditorum
ponere, & eum ibi per ſpatium decẽ dierũ. i. per obſeruãtiam
decẽ mandatorum nutrire & fouere, & ſic pullũ bonorũ ope-
rũ poterunt in alijs generare. ad Galath. 4. Filioli mei, quos ite
rũ parturio, donec formetur in vobis Chriſtus. ¶ Nota q oĩs 34
auis quæ in aquæ profundo cibum ſuum quærit, neceſſario ha
bet collum longum. Sic pdicator qui in profundo fluminis ſa-
cræ ſcripturæ debet cibũ quærere ſapientię & doctrinæ, debet
habere collũ longũ. i. longã deliberationẽ, q inter pectus & os
ad modũ colli eſt media, vt ſi qđ ab aliquo cogitatur, diu ante
deliberet q̃ loquat, vt ſic iuxta ſapiẽtis doctrinã Eccl. 21. ſit in
corde fatuorum os illorũ Et Sene. Diu delibera cito facito. Q uie
qđ. n. bõ dicit, & maximè pdicando, longa deliberatione debet
examinari, ne forte cõtingat aliqd fatuum corã alijs emanari.
Ideo Seneca li. de mor. Quicqd alijs dicturus es, antequã alijs
dixeris, tibi dic. Vnde Eccl. 21. Verbis tuis facito ſtateram, &

35 ori tuo facito oſtia. ¶ Item nota q̃ aues in tempore veris can-
tant & vociferant, & ad amorem motuum ſe inuitant, oua &
pullos generant, generatos nutriunt & educant, ſed completo
generationis officio, & adueniente hyeme, a cantu & genera-
tione ceſſant. Sic prædicatores in vere.i. nunc in tempore gra-
tiæ, vel in tempore nouo, ſ. aduentus & quadrageſimæ, qñ flo-
res apparent in terra noſtra, ſ. Chriſtus, qui eſt flos campi & li
lium cõuallium: (Cantic.2.) tunc dico debent cantare & reſona
re per prædicationem, & ſeſe ad amorem motuum inuitare, &
tunc debent p gratiã pullos facere.i. peccatores p pœnitentiã
generare. Nam ſicut p generationem eſt proceſſus de nõ eſſe
ad eſſe, ſic p prædicationem fit proceſſus de non eſſe.i. de ſtatu
peccati qui non eſt: (Iob 18. Socij eius qui non eſt) ad eſſe gra-
tiæ vel virtutis. Ideo 1. ad Corint.4. Per euangelium ego vos
genui. Et illos quos genuerunt, debent per doctrinam & bona
exempla iugiter educare & ẽt p ſubſidium tẽporale ſi poſſint
enutrire. Vñ Hier.3. dabo vobis paſtores ſecundum cor meũ,
qui paſcent vos ſcientia & doctrina. Vel dic de viris perfectis,
qui in prædicto vere ſolent cantare per gratiarum actionẽ, lau
dem & cõfeſſionem. pſal. Volucres cœli habitabunt, de medio
petrarum dabunt voces. Item debent ad amorem ſe inuitare
p mutuam dilectionem. Debẽt aũt pullos.i. pauperes in nidis
ſuis.i. in ſuis domibus generare & inducere, & eos educare p
epulum & compaſſionem. Eſaiæ 58. Frange eſurienti panem
tuum &c. ¶ Item nota q̃ aues quæ prædæ ſunt deditæ, vt ſunt
36 aquilo & accipitres & huiuſmodi, ſunt naturę calidę & ſiccæ,
magnę plumoſitatis, paucæ carnoſitatis, reſpectu aliarum, cla-
ri viſus, leuis motus, curui & acuti roſtri, vt prædam ſuã ſciant
& poſſint diuidere & ſcindere vel ſecare. Vngues ſimiliter ha
bent acutos & curuos. Caudam habent ſubtilem, qua in volan
do ſe regant. Sic prædicatores qui ad prædandum animas ſunt
dediti, & ẽt oẽs viri perfecti, maximè eccleſiaſtici & prælati de
bent eſſe calidi per charitatem, ſicci p caſtitatem, magnæ plu-
moſitatis p virtutum pluralitatem, paucæ carnoſitatis p volu-
ptatis paucitatem vel p vitæ auſteritatem, motus leuis p obe-
dientiæ velocitatẽ, volatus fortis p bonorum operũ exercitiũ
& probitatem, clari viſus p diſcretionem & ſagacitatem & in-
telligentiam, vt. ſ. ſciant q̃d debeant facere vel dicere, iuxta il-
lud Mar.8. Reſtitutus eſt ita, vt videret clarè oia. Item iſti ro-
ſtrum.i. verbum debẽt habere acutum per aſperã correctionẽ
& redargutionem: in ſe tamen debet eſſe recuruum & reflexũ
p propriorũ verborũ adimpletionem. Caudã vero, quæ perſe-
uerantiam ſignificat, debent habere longam p bonorum ope-
rum continuationem. Vngues vero.i. manus debent habere di
uiſas & expanſas p liberalem elemoſynarũ erogationẽ, quia p
certo ad tales ptinet acutè & aſperè loq̃ alios corrigendo. Eſa.
49. Poſuit os meũ dñs quaſi gladiũ acutũ. Verba ſua ad ſe refle
ctere, ipſa implendo & faciendo 3. Re.8. Ore locutus es, & ope
re pfeciſti. Ipſa bona opera in longũ continuare, nõ deficiẽdo,
ſed pſeuerando. Et ẽt manus ſuas ad alios debent extendere &
diuidere, bona ſua pauperibus erogãdo 2. Macb.2. Accipiens
37 manu porrigebat eis. ¶ Aues q̃ turmatim volant, vt ſunt grues
& anſeres, tempeſtatem ſentiunt & præcognoſcũt, & ideo tũc
ante eius euentum ſolent clamare, & inuicem cõuenire. Sic ve
rè nos qui turmatim in eccleſia vel religione, in collegijs vel
cenobijs viuimus & manemus, tempeſtatem mortis ęternę de
bemus præcognoſcere & ſentire, & eã clamãdo p prædicatio-
nem alijs innuere & monſtrare. Clama ne ceſſes &c. Eſaiæ 58.
38 ¶ Generaliter omnis auis habet duos pedes quibus inferius
ambulet circa terram, & duas alas plenas plumis, quibus ſu-
perius volitet erga cœlum. Sic pro certo boni & perfecti viri
habent duos pedes.i. duplicem charitatem & affectionem, ſ. ad
deum & ad proximum & duas alas.i. intellectum & voluntatẽ
quæ plumis virtutum tam moralium quàm naturaliũ ſunt ple
nę, vt ſic per contemplationem volẽt ſuperius ad æterna. Et ſi-
cut auis p pedes graditur, & cũ alis volat, ſic prędicator debet
gradi per mundum ſe diſcretè ordinando cũ affectionibus cha
ritatiuis, vt. ſ. oia opera ſua ad dei vel proximi dirigat vtilitatẽ
& cum alis virtutum altè debet aſcendere contemplãdo. Eſa.
40. Super montem excelſum aſcende tu qui euangelizas ſyõ.
39 & Eſa.52. Quàm pulchri ſup montes pedes. ¶ Generaliter ois
auis quæ longum habet collum, longa crura habet, & econtra
quæ curtum habet collum curtis cruribus ſuſtẽtatur, exceptis
tamen fluuialibus, quæ crura habent breuia, & collum longũ,
ſicut patet in anſere & in cygno. vnde Pli. li.11.c.37. ait. Qui-
bus longa colla, iis longa & crura. Per collum quod caput ſu-
ſtinet ne ad terram defluat, intelligo amorem ęternorum, quo
caput intentionis erigitur, ne defluat ad terrena. Per crura q-
bus corpus ſuſtentatur, intelligo bona opa & virtutes, p quas
aĩa ſpũaliter ſuſtinetur: qa ſicut crura a pedib' eleuant, ſic vir-
tutes ab affectionib', q̃ pedes ſunt aiæ, oriunt. Qui ergo habet
collũ longũ.i. deſideria ęternorũ magna & lõga & portẽſa, cru
ra ẽt ipſi'.i. opa & virtutes ſolẽt p longanimitatẽ & pſeueran-
tiã eſſe longa, exceptis tñ fluuialibus & delicioſis, qui collũ de
ſideriorũ habent longũ, crus vero bonorũ operũ habent cur-
tũ. Quorũ aũt collũ eſt breue, qui. ſ. parũ curãt de æternis, eo-
rũ ẽt crura.i. virtutes & opera breuitate inconſtãtię finiuntur.
Quod patet in diligentib' mundũ, qui ſi habent aliqñ aliquas
virtutes, cũ eis tñ nõ longè pſeuerant. Vel dic q̃d collũ eſt me-
diũ inter corpus & caput, ſignificat principes & prælatos, qui
.ſ. ſunt medij inter populum & deũ. Crura vero quæ in corpo
re inferiorẽ locum tenẽt, ſignificant populum & ſubditos. Re-
gulare ẽ ergo in corpore eccleſiæ vel collegij, qualia ſunt col-
la, talia ſunt crura, qa quales ſunt ſuperiores, tales ſunt inferio
res, qualis prælatus, talis populus, qualis dñs, talis ſua domus.
Eccl.10. Qualis rector ciuitatis, talis populus qui habitat eã.
Vel dic q̃ collum in quo formatur vox, ſignificat verba, crura
vero quæ corpus portant, ſignificant virtutes & opera. Quia
verè qui longũ collum vult habere.i. qui magna vult dicere &
prædicare, debet habere ſimiliter longa crura.i. magna & vir-
tuoſa merita & opera. Vel dic q̃ collum ſignificat virtutẽ de-
liberationis, vt viſum eſt. Crus verò ſignificat virtutem perſe-
uerantiæ & durationis, quia. ſ. crura dicuntur corporis eſſe fi-
nis. Iſtud ergo verum eſt quòd qui longo collo, id eſt longa
& diſcreta deliberatione vtitur, longis cruribus & diuturnis
ſucceſſibus iocundatur. E conuerſo verò breue collũ.i. breuis
deliberatio, crura breuia dicitur habere, inquantum quæ ſine
longa deliberatione fiunt, dicuntur parum durare, & breuiter
deficere & ceſſare. Bene ergo dicit Seneca q̃ diu deliberandũ
eſt, quod ſemel ſtatuendum eſt. Exemplum de illo qui ſi fieret
rex, deſiderauit eſſe grus, vt habito collo lõgo poſſet verbum
ſuum diu deliberare antequam de pectore ad os trãſiret, qui
propter bonum reſponſum, regnum ad patre habuit, alij vero
fratres quorum vnus accipiter, vt bene volaret vt raperet, ali'
aũt merula vt bene cantaret, fieri deſiderauerant, de regno pa
terno nihil habuerunt. Vide ſi vis ſupra li.2.c.22.§.3. vbi quaſi
idem ponitur. ¶ Secundum Ariſto. aues quę multum ouificãt, 40
cito moriuntur, & maximè gallinæ. Sic multi qui in principio
multis bonis operibus ſe exercent indiſcretè, cito & velociter
moriuntur, ſ. ceſſando & quieſcendo à feruore, quia acres in
principio, franguntur in fine ſm Ariſto. Ideo Prouer.20. Sub-
ſtantia ad quã feſtinatur in principio, in fine benedictione ca-
rebit. Vel dic q̃ illi qui in hoc ſeculo multum ouificãt.i. qui in
præſenti vita multa oua diuitiarum habent, tales dico cito per
peccatũ moriuntur, & ad mortem perpetuã deducuntur. ¶ Itẽ 41
generaliter oẽs aues quarũ eſt vita quieta, habent roſtrum par
uũ & breue, & vix aut raro roſtro ſe pcutiũt, licet ab alijs vul-
nerent, rectum tñ eſt roſtrum earũ non acutũ, & hoc quia car
nes non comedunt, ſed tñ ſemina ſeu fructus. Sic boni & paci
fici, qui dei filij vocabuntur, roſtrum.i. verba habent parua.i.
pauca & breuia, exemplo quo verbum abbreuiatum fecit do-
minus ſup terrã. ad Rom.9. Roſtrũ iſtud habent planum.i. re-
ctũ, qa verba eorũ ſunt recta, nõ tortuoſa p falſitatẽ, non cur-
ua p calliditatẽ, ſed magis recta iuſta & plana p veritatẽ. Pro-
uer.8. Aperientur labia mea vt recta prædicent. Et tales roſtro
.i. verbis non ſe pcutiunt p iniurias, p detractiones & punctio
nes. Vnde roſtrum eorum non eſt acutũ, quia boni non habẽt
verba pungitiua. Vñ carnes non comedũt aliorũ, ſ. detrahẽdo
de ipſis, ſed tantũ ſemina ſeu fructus.i. bona opa aliorum de ip
ſis rectè loquendo ipſa comedẽdo, & imitando. ¶ Aues quæ in 42
profundo ſuum cibũ quærunt, habent roſtrũ longũ, ſicut pa-
tet de auibus fluuialib'. Sic verè illi qui in profundo ſacrę ſcri
pturæ quærunt victum doctrinæ, ibi diligẽter ſtudẽdo habent
roſtrum & os longũ & magnũ, in verbis p eloquentiã affluen
do. Vñ Eccl.39. Tanquã imbres mittet eloquia. Vel dic q̃ nos
qui de aquis paradiſi mortis & inferni debemus nobis acqui-
rere ſpũalem victũ: debemus collũ intentionis & diſcretionis,
& os eloquentię & prędicationis longũ & protenſum habere.
Eſa.59. Dñs dedit mihi linguam eruditã, vt ſciã ſuſtentare &c.
¶ Aues prędales roſtrũ habẽt acutũ & curuũ, & hoc vt poſſint 43
carnes deuorare, & ipſas faciliter lacerare. Sic verè ſunt aues
pdales, quæ inter ſe pugnant p diſſenſiones, lites & cõtẽtiones
ſcilicet

ſ. diuites & ſuperbi, inter quos iurgia ſemper ſunt. Prouer. 13.
Roſtrum. n. i. verbum talium eſt curuum per falſitatem, q̃a pa
cem cũ amico ſuo loquitur, & occultè ponit ei inſidias. Hiere.
9. Eſt acutum per punctionem & detractionem & crudelitatẽ,
quia lingua eorum gladi⁹ acut⁹. Et hoc vt poſsint carnes auiũ
innocentium. i. bona & ſubſtantias ſimplicium & pauperum p
rapinam & prædationem deuorare, vel carnes etiam. i. perſo-
ſonas bonorum per detractionem lacerare. Deu. 32. Inebriabo
ſagittas meas ſanguinẽ, & gladius meus deuorabit carnes. &
44 Gen. 40. Lacerabunt volucres carnes meas. ¶ Aues quędã ſunt
quæ ſocietatem diligunt & frequẽtant, excubias & vigilias or
dinant, & regem ſibi præficiunt & pręponũt, quo ſe eleuant, &
eo ad paſcua deſcendente deſcendunt. & rex ipſe caput præ cę
teris frequentius eleuat, circumſpicit, & ſi quem aduerſarium
viderit, vociferat, & ad cauendum alias excitat & præmunit,
ſicut patet in anſeribus ſilueſtribus & gruib⁹. Sic verè religioſi
& clerici in grege & ſocietate viuentes per charitatem ſibi re
gem faciunt. i. prælatum cui in omnibus obtemperant, & ſecũ
dum eius eleuationem a terra. i. a temporalibus, & deſcenſionẽ
ad terram. i. ad pęnitentiã & laborem, ſe debent ſubditi regula
re, quia religioſi in bonis & virtutibus prælatis ſuis cõformari
debent Ezech. 1. & 10. Cumq; aialia eleuarentur à terra, ele-
uabuntur pariter & rotæ. Et nota quomodo rota intra rotã cõ-
uertitur, & ſic alter intra alterum per amorẽ conuerti debet.
Religioſi. n. dicuntur rotę pp volubilitatem obedientiæ. Pręla
ti dicuntur animalia oculata per diſcretionẽ & circunſpectio-
nem prudentiæ. Pone ſi vis p modũ figurę & expone illud. Vi-
de eam infra li. 16. Ezech. 1. Num. 9 Ad imperiũ dñi figebãt ten
toria, & ad imperiũ illius deponebãt. Et rex ipſorum debet plu-
ries caput erigere, q̃a prælatus circunſpectus debet caput in-
tentionis ad æterna præ cæteris eleuare, & p diſcretionem &
prouidentiam vbiq; debet circunſpicere & videre Luc. 21. Re
ſpicite & leuate capita veſtra. Et ſi quem aduerſariũ. ſ. diabolũ
vel hæreticũ viderit, debet clamãdo p prædicationẽ ſubditos
pmunire. Eſa. 58. Clama ne ceſſes &c. Eſa. 40. Su p mõtẽ excel-
45 ſum aſcende. ¶ Sunt quædã aues q̃ in tm̃ ſolitudinẽ diligũt, q̃ ẽt
pullos proprios ſecum habitare non permittunt, imo ſtatim
q̃ volare poſſunt ipſos a ſe eijciunt & emittunt, ſicut ſunt gene
raliter oẽs aues prædæ, ſicut exẽplificat Pli. lib. 10. c. 3. de aqui-
la quæ proprios filios eijcit, & eis alimenta denegat, quod pro
uidenter eſt factum a natura (vt ait) quia alias ad ipſos nutrien
dum non ſufficerent pulli circumiacentium auium aliarũ. Iſti
ſunt religioſi, qui ſolitudinem religionis diligũt, & à conſortio
hoium ſe ſeiungunt. pſal. Ecce elongaui fugiens, & mãſi in ſoli
tudine. Maximè aues prædę. i. prædicatores, qui p clamationẽ
prædicationis in ſilua mundi animas prædantur, quia pro cer-
to pullos proprios, ſ. affectus parentum & carnalium amicorũ
debent abijcere, & ſe ab eis totaliter elongare. Quod maximè
verum debet eſſe de prælatis & iudicibus, quia verè tales nõ
debẽt pullos. i. carnales nepotes immoderatè diligere, ſed a ni
do cordis ſui potius effugare, quia procul dubio prædæ & rapi
næ patriæ illis non ſufficiunt, qui nutriendis & ditandis pullis
. i. nepotibus intendunt. Multum igitur deus illis profuiſſet, ſi
talem affectũ de talium cordibus abſtuliſſet, nihil. n. remanet,
ſi poſſunt, quin mali iudices, acquirant, vt filios & nepotes di-
tare valeant. Et ideo commendatur Aaron Deut. 33. q̃ ipſe di-
xit patri ſuo matri & ſuę. Neſcio vos. & fratribus ſuis, ignoro il
los. Vel põt dici contra illos qui ẽt proprios parentes abijciunt
1. ad Timoth. 5. Qui ſuorum domeſticorũ curã non habet &c.
46 ¶ Aues naturaliter & generaliter ſunt naturæ purioris & lenio
ris, nobilioris, melioris, mot⁹ fortioris & agilioris, viſus clario
ris & lympidioris, carnis ſanioris & digeſtibilioris, & circa pul
los ſolertiæ amplioris & attẽtioris. Sic verè dico q̃ religioſi &
clerici debent eſſe naturæ melioris & nobilioris p ſpualitatẽ,
motus fortioris per bonam operationẽ, viſus acutioris p diſcre
tionem, carnis digeſtibilioris per obtemperantiam & ſubie-
ctionem, carnis ſanioris per bonam conuerſationem, & circa
pullos nutriendos ſolertiæ amplioris per eleemoſynarum lar-
gitionem, vel doctrinam & prædicationem. In toto Iſrael non
47 erat vir melior illo 1. Reg. 9. ¶ Iſtud eſt generale inter aues ge-
tę vitæ, ſicut ſunt columbæ, grues, anſeres & gallinæ, q̃ quauis
fortiter quãq; roſtris & alijs ſe verberent & infeſtent, ſtatim tñ
finito prælio ſolẽt ſicut pri⁹ ſimul habitare, & viuere, & quaſi
reconciliatæ non ſolent priſtinam ſocietatẽ dimittere, ſed obli
ta oĩ iniuria, ſicut prius communiter habitare. Sic verè quam-
uis cõtingat inuicem nos iraſci, & pugnas & cõtrouerſias nos
habere, ex hoc tamen non debemus odium concipere, nec al-
ter alterius conſortium declinare, quinimmo iniuriarum debe
mus obliuiſci, & non memorari, & ad ſimul habitandum non
debemus magis quàm antea retardari. Vnde Leuitici. 19. Nõ
me mor eris iniuriæ ciuium tuorum.

De Aquila. *Cap. 2.*

AQVILA eſt auis nobiliſsima, quæ volitando de- 1
ſuper ſolet pullos ſuos prouocare ad volatum, et
eos ad exeũdũ de nido tali modo docere. Quod
ſi ſic exire noluerint, ſolet eis cibũ ſubtrahere, &
facere ieiunare. Quod ſi adhuc exire pigritaue-
rint ſolet eos verberare, & vnguibus pungere &
arcere, & ad exeundũ de nido cogere. Sic verè facit deus pullis
. i. fidelibus ſuis, quia verè volãdo deſu p per bonorũ exẽplorũ
oñſionem, & p beneficiorũ collationẽ, ipſos prouocat ad vola-
tum bonorũ operũ exercendũ. pſal. Sicut aquila prouocans ad
volandũ pullos ſuos, & ſuper illos volitans. Sic verò ipſum ſe-
qui p imitationem noluerint, ſed adhuc in mũdi pigritauerint
ſolet eos facere eſurire, temporalia ſubtrahendo. Quod ſi non
ſufficiat, ſolet vngues & pũctiones adhibere, ipſos tribulationi
bus & infirmitatibus affligendo, quia ſicut dicit Greg. Mala q̃
hic nos premunt, citius ad deũ ire cõpellunt. Vel dic q̃ aqui
la eſt prælatus, pulli ſunt ſubditi, quos bonis exemplis & bene
ficijs ſolet de nido carnalitatis extrahere. q̃ ſi nequeat, debet
eis cibũ & beneficia ſubtrahere. & ſi hoc non ſufficiat, debet
corporalia verbera. i. pęnas corporales adhibere &c. Allega vt
ſupra. ¶ Item ſm Plinium Aquila in nido ſuo reponit duos la-
pides precioſos nomine etites, vt pulli eius per eos ſeruentur
ab omnibus venenoſis. Sic verè prælatus in nido eccleſię vel
religionis debet ſeminare duplicem virtutem, ſ. charitatem &
caſtitatẽ. Et ſicut ſm Pli. vnus iſtorũ lapidũ eſt maſculin⁹, alt⁹
feminin⁹, ſic iſtarum virtutũ vna eſt maſculina. i. perfectior, ſ.
charitas, alia fœminina & gratioſior, ſ. caſtitas, vna tamẽ ſine
altera nihil valet. ¶ Item eſt quædam ſpecies aquilę, quę quan- 2
do altiſsimè volat, talem tamẽ & tam lympidum habet viſum
q̃ in mari videt piſculos natare, & deſcendens ad modum lapi
dis, rapit eos, & ſecum ſurſum eleuat, & ipſos deuorat, & man-
ducat, ſecundum Plinium libro 10. vbi iſtam aquilã vocat ha-
lietum, quam dicit eſſe quandam ſpeciem aquilarum. Sic verè
licet prælatus & in altitudine contemplationis commoretur,
tamen lympitudine viſus diſcretionis debet videre & conſide
rare quid ſit in mari mundi, & quid inferius faciũt piſciculi. i.
ſubditi diuagantes in aquis deliciarum, & ad eos deſcendere
per affectum, & eos a mundo eleuare per prædicationem, &
ipſos comedere, & ſibi incorporare per dilectionẽ, quia breui-
ter prælatus nũquam debet tãtum vacare cõtẽplationi, quin
ſemp videat & intẽdat ſubditorũ gubernationi. Vnde de aqui-
la dicitur Iob 39. De longe cõtemplatur eſcam. Vel dic q̃ iſte
eſt Chriſtus, qui ab altiſsimo loco paradiſi vidit piſciculos pec
catores in mari mundi vagantes, quibus miſert⁹ ſubito per in-
carnationem deſcendit, & eis raptis & ad fidem conuerſis, ſur
ſum ad ſtatum gratiæ & glorię leuauit, ipſoſque comedit, & ſi-
bi per fidem incorporauit. Ipſe enim leo fact⁹ eſt, & didicit ca
pere prædam. Ezechielis 19. ¶ Item aquila eſt naturaliter cali- 4
da & ſicca, prædę auida, & præ alijs auibus animoſa & fortis
cuius fortitudo maximè conſiſtit in alis, pedib⁹ & roſtro, quia
alę ſuæ ſunt multum neruoſę, & parum carnoſæ. Sic prælatus
prædicator vel clericus debet eſſe calidus, in charitate dei, ſic
cus in caſtitate ſui, prædę auidus per charitatem proximi, ani-
moſus ad bonum faciendum & aggrediendum, fortis ad malũ
tolerandum & tranſgrediendum, cuius fortitudo in alis virtu
tum & operationis, in pedibus amoris & affectionis, in roſtro
ſermonis & prædicationis debet maximè apparere: quia ſcili-
cet alæ ſuæ. i. conditiones & operationes debent eſſe neruoſę p
ſtabilitatem, & in bono conſtantiam. quia Nemo mittens ma-
num ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno dei, ſicut
dicitur Lucæ 9 Parum vero debent eſſe carnoſæ per carnaliũ
voluptatum abdicationem, quia ſicut dicitur 2. ad Corinthios
10. Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia. ¶ Item aquila reſpe-
ctu magnitudinis corporalis, parũ habet de carnoſitate, multũ 5
autem de neruoſitate, & multũ de plumoſitate, & ideo eſt auis
leuiſsima, & tam lympidi viſus q̃ ſolem irreuerberabilis ocu
lis intuetur. Sic verè vir perfectus vel religioſus, prælatus de-
bet habere pẽnarum. i. virtutum multitudinem, neruorum li-
gamentum. i. charitatis ſpecialis fortitudinem, carnis, i. carna-

lis voluptatis paucitudinem , & ſic ſolem iuſtitiæ Chriſtum in
tota eminentiæ ſuæ, ſine retroceſſu ad amorem mundi, poterit
per cõtemplationem iugiter ſpeculari, & oculos mentis ſuæ in
ipſum figere, & in ipſo continuè meditari, quia ſicut dicitur
Eccleſiaſticis 11. Delectabile eſt oculis videre lumẽ. Quia bre
uiter neruoſitas ligantis amicitiæ, ſiccitas attenuantis abſtinẽ-
tiæ, plumoſitas virtualis ſufficientiæ, luminoſitas contemplan-
tis ſapientiæ, debent eſſe conditiones ſpiritualium aquilarum,
id eſt virorum perfectorum, clericorum & religioſorum. Vn-
6 de Eſaiæ 33. Regem in decore ſuo videbunt, & oculi eius cer-
nent terram de longe. ¶ Item aquila volitãdo pullos prouocat
ad volandum antequam habeant plumas perfectas, & vngue
ſuſpenſos cogit & docet eos reſpicere ſolem, & illũ cuius ocu-
li lachrymantur, tanquam degenerem vilipendit, ſecundum
Pli. vbi ſupra Sic prælatus debet volitare per virtutes, vt exẽ-
plo ſuo pullos ſubditos ad ſimilia prouocet & inducat, & cum
vngue caſtigationis debet eos docere & vrgere, vt ſolem iuſti-
tiæ reſpiciant per amorem, & lachrymantes per impatiẽtiam,
& a contemplatione oculos auertentes debet de nido amoris
ſui eijcere, & eos ſicut alios non amare, rectè autem contẽplan
tes & reſpicientes debet diligere, & eos promouere, dirigere,
nutrire. Vel dic quòd aquila eſt deus, cuius eſt tota cura, quòd
pulli ſui, id eſt fideles ſolem claritatis æternæ reſpiciant & affe
ctent, & ideo illos qui ipſum dedignantur reſpicere, & de bo-
nis paradiſi non curant, ſed ab ipſo oculos mentis ad tempora
lia conuertunt, a nido amoris ſui eijcit, & ipſos vagari per bo-
na temporalia ad libitum derelinquit. pſal. Dimiſi eos ſecundũ
7 deſideria cordis eorum ibunt in ad inuentionibus ſuis. ¶ Item
ſecundum Gregorium in moralibus: Aquila neceſſario indi-
get acuto viſu, vt prędam ſuam a lõge videat, quia ſcilicet ſem-
per remanet in locis altiſsimis, & tutiſsimis, & ſi pro præda ad
terram deſcẽderit, parum ibi remanet, imo ſuperius cito ſe ea-
tollit, ſecundum Gregor. Sic verè prælatus indiget diſcretio-
ne & ſciẽtia lympida & diſcreta, vt a lõge videat & cognoſcat
quicquid ſit inter ſubditos faciendum Eſa. 33. Oculi eius cer-
nent terram de longe. Et ſemper debet in virtutum vel con-
templationis celſitudine conuerſari, & ſi pro neceſſarijs nego
tijs ad terrena deſcenderit, debet ſtatim ſurſum ad contem-
plationis apicem eleuari. Iob 39. Eleuabitur aquila, & in ar-
duis ponet nidum ſuum. Vel iſtud poteſt exponi de Chriſto,
qui ſurſum ab æterno in paradiſo permanſit, & quando inferiꝰ
pro ſalute humani generis per incarnationem deſcendit, ibi
parum ſtetit, quinimmo ſtatim facto ſalutis noſtrę negotio, ſur
8 ſum per aſcenſionem rurſum reaſcẽdit. Allega vt ſupra. ¶ Item
ſecundum Ariſtotelem quando aquila circa pullos proprios,
vel circa oua fouenda intendit, non poteſt bene venari pullos
auium aliarum, quia nimis debilitatur. Sic prælatus nimis car-
nalis fouens propriam parentelam, a prædicationis officio re-
tardatur, quia huiuſmodi amore eius fortitudo mirabiliter im
9 peditur. ¶ Item Idem. Aquila ponit tantum tria oua, vel pullos
tres ad plus producit, ſed tertium proijcit, ne in nutritione eo-
rum grauatus, a volatu impediatur ſecundum Plinium libro
10. cap. 3. Sic religioſus vel prælatus debet concipere duo oua,
ſcilicet amorem dei & amorem proximi, ſed ſi cum hoc tertiũ
ouum concipiat, ſcilicet amorem mundi vel carnis, debet ip-
ſum reijcere, ne grauetur. Vel dic quòd pulli noſtri ſunt carna
les parentes, quorum procul dubio copia nos multum efficit
atque grauat, & a multis bonis retardat, et ideo ipſos debemus
de nido noſtræ affectionis eijcere, & de ipſis vltra debitũ non
curare. Deuterono. 33. Dicit patri & matri ſuæ, neſcio vos, &
10 fratribus ſuis, ignoro illos ¶ Item ſecundum Ariſtotelem lib.
6. eſt quædam ſpecies aquilarum quæ longo tempore pullos fo
uet, præcedens ipſos in omni volatu & prædatione, parata ip-
ſos defendere, & pro eis reſiſtere & pugnare, & maximè quan
diu ſunt iuuenes, nec alas habent perfectas Plinius vero libro
10. cap. 3. vocat iſtam aquilam meneleton, quæ vt ait, ſola aqui-
larum pullus ſuos nutrit, & ſine clangore volat, & in monti-
bus moratur. Sic prælatꝰ debet cum ſubditis eſſe in omni ope-
re vel labore, & ipſos temporaliter & ſpiritualiter protegere
& nutrire, & maximè ſimplices & infirmos, qui non poſſunt
defendere ſemetipſos: & ſine murmure & clamore ſineque
quacunque terroris concuſſione debet eos pacificè guberna-
re. pſalm. Adiuuit pauperem de inopia & poſuit ſicut oues fa-
11 milias. ¶ Secundum Plinium & Ariſtotelem eſt quædam ſpe-
cies aquilarum quæ venatur in aquis quæ reſpectu aliarum val
de eſt degeneris naturæ, quia ſcilicet cutuꝰ verberat eam. Iſta
autem vnum pedem habet clauſum more anſeris, cum quo na
tat, & alium acutum, cum quo rapit. Talis eſt malus religio-
ſus & eccleſiaſticus, quia ſcilicet cum ſemper deberet quære-
re prædam ſuam ſurſum in aere paradiſi per cõtemplationem
& affectionem, ipſe tamen quærit eam in aqua fluxibilis vitæ
per temporalium acquiſitionem. Semper .n. habent cum pede
aquilino pedem anſerinum, id eſt cum affectu ſpiritualis affe-
ctum terrenum, & ideo iſti vtramque ripam volunt paſcere, et
hic cum delicioſis natare, & ſurſum cum viris ſpiritualibꝰ euo
lare, & prædam paradiſi ſperant rapere & habere, cuius tamẽ
contrarium dicit Chriſtus Matth. 6. quòd ſcilicet Nemo po-
teſt duobus dominis ſeruire &c. ¶ Penna aquilæ aliarum ali- 12
tum pennas ſolet corrodere & conſumere, ſecundum Plinium
libro 10. capitulo 3. Sic verè ſi ſubſtantia ſeu pecunia diuitis
pennis, id eſt ſubſtantijs aliorum ſimplicium adiungatur, ita
quòd poſſeſſio talium rebus & bonis ſimplicium propinqua
ſit, ſolent bona ſimplicium conſumi & alijs aggregari. Vel dic
quòd ſi pecunia aquilina & vſuraria, pecuniæ iuſtè acquiſitẽ
miſceatur, ipſam conficit, & finaliter bonum cum malo, & ꝓ-
pter malum perit. Vel ea pone ſicut de corde lupi, capitulo
de lupo. ¶ Item ſecundum Gregorium in moralibus, Aqui- 13
la pullis ſuis ægrotantibus, vel quando recenter nati ad reci-
piendum cibum & digerendum ſunt impotentes et inepti, in
ore ſuo ſanguinem attrahit prædæ ſuæ, & in ora pullorum euo
mit, & ſic eos reficit cibo leni, quouſq; poſsint comedere groſ
ſiorem. Sic prædicator de præda ſacræ ſcripturę debet ſangui-
nem, id eſt ſanum intellectum vel ſanguinem Chriſti accipe-
re per deuotionem, & ex ore ſuo per prædicationem euome-
re, & infirmos ſubitos enutrire, quouſque deueniant ad ma-
iora 2 ad Corinthios 3. Spiritualibus ſpiritualia comparantes
1 ad Corinthios 3. Tanquam paruulis in Chriſto lac dedi vo-
bis edere, non eſcam. ad Hebreos 5. Facti eſtis quibus lacte
opus, non ſolido cibo. Quia breuiter illis danda & dicenda
ſunt leniora, qui propter imbecillitatem fidei vel ingenij non
poſſunt recipere vel intelligere fortiora. ¶ Item ſecundum Au 14
guſtinum & Plinium, Aquila ſi ſenectute vel infirmitate, ala-
rum grauedinem & viſus obſcuritatem patiatur, quærit fon-
tem aquæ viuæ, & aſcendit ſuperius quantum poteſt, vt calo-
re ſolis & aeris & motu corporis & labore ſtomachus incale-
ſcat, & ſic in fontem deſcendit, & ſecundum Iorath. & lib. de
natura rerum, ſtatim nidum petit, vbi plumas veteres cauit,
& ibi ſe foueri a pullis proprijs permittit, & reſumptis priſti-
nis viribus iuueneſcit. Sic homo cuius viſus contemplationis,
& volatus bonæ operationis, aliqua peccati ægritudine impe-
ditur, debet altè aſcendere per æternorum conſiderationem,
& labore pœnitentiæ, & deſiderio ſupernorum incaleſcere
per dei amorem, & per cœleſtium affectionem, & ſic in aquã
compunctionis & deuotionis per humilitatem debet deſcen-
dere, plumas, i. cõuerſationem dimittere, & ita poterit ad ſta-
tum virtutum priſtinum reuenire, & iuuentutem morum in
ſe per pœnitentiam renouare. pſalm. Replet in bonis deſide-
rium tuum, renouabitur vt aquilę iuuentus tua. Vel dic quòd
aquila eſt peccator, qui aſcendit altè ſuperbiendo, & in fonte
deliciarum ſeſe balneat per luxuriam, & tãdem incaleſcit aua
ritiam ſectando, & ſic in malo ſe renouat, de malo in deterius
procedendo. Iudic. 20 Filij autem Iſrael peccatis veteribꝰ ad-
dentes noua &c. ¶ Aquilam timẽt generaliter omnes aues. Vn 15
de ſecundum Plin Hęrodius illa die qua aquilam audierit vel
viderit, vix aut nunquam ad prædam vadit, quod forſitan ac-
cidit prętimore. Sic verè nos Chriſtum debemus timere, &
ideo quotiens ipſius vocem in ſcriptura audimus, aut quotiẽs
eius iuſtitiam & potentiam videmus & cogitamus, nunquam
debemus audere ad prædam malorum operum volare, ſed ab
ipſa amplius abſtinere, dicentes illud Hiere. 10. Quis nõ time
bit te o rex gentium? ¶ De aquila quòd ſocietatem fugiat, & 16
quòd proprios pullos odiat, vide ſupra de auibus in gene-
rali. §. penul. item glo. ſuper. pſalm. Aquila cum ſenuerit, ita
ingroſſatur duratur & curuatur roſtrum eius, quòd cibos ac-
cipere non valet, ita quòd ſecundum Plin. lib. 10. c. 3. quãdo-
que moritur fame, ſed naturali inſtinctu quęrit petram durã,
ad quam roſtrum allidens onus roſtri deponit, & ſic cibũ ca-
piens iuueneſcit. Roſtrum per quod auis cibum capit, eſt au-
ditus vel affectus, qui ſi vt roſtrum induretur per obſtinatio-
nem, debet fricari ad petram. i. Chriſtum per eius durę paſſio
nis meditationẽ, vel exempli acceptionẽ, & ſic aĩa deponet gra
uedinẽ & duritiẽ auditus, & ſic cibum doctrinę & ꝓdicationis
audiens

17 audiens, virtutibus iuueneſcet. ¶ Plinius dicit ꝙ aquila ſtans
ſuper rupem non ceſſat ſolem inſpicere, vel prædæ inſidiari
vel vngues proprios intueri. Sic verè vir perfectus religioſus
in rupe dignitatis vel in aſperitate religionis exiſtens, ſemper
debet aut ſolem iuſtitiæ reſpicere per cōtemplationem, aut in
prædatione & acquiſitione animarum cogitare per prædica-
tionem, aut vngues.i.defectus & ſuperfluitates intueri per cō-
ſiderationem. Vngues.n.in carne nati, & tamen corporis regu
lam excedentes, naſcentes de ſuperfluo alimenti, peccatorum
& defectuum ſignant curuitatem. Iſta ſunt tria in quibus de-
bet totaliter intendere quilibet eccleſiaſticus vel perfectus.ſ.
ad contemplandam maieſtatē, ad præuidendum prædarum.i.
faciendorum operum qualitatem, & ad conſiderandum vn-
guium.i.propriorum defectuum curuitatem. Hierem.3. Leua
oculos tuos in directum, & vide vbi nunc proſtrata ſis. Leua
inquit oculos tuos in directum, deum & cœleſtia contemplā-
dum. Vide inquit.ſ.circūquaque ad quam prædam.i. ad quod
bonum opus poteris volare diſcretè conſiderando &c. Vide
vbi proſtrata fuiſti diuerſimodè peccando, & ſtatu gratiæ de-
cidendo. Vel dic ꝙ aquila eſt prælatus malus, qui in rupe di-
gnitatis ſedens, non vertit oculos mentis niſi aut ad ſolem &
claritatem gloriæ mundialis, vel ad prædam lucri temporalis,
18 vel ad pedes conſanguinitatis carnalis. ¶ Aquila eſt auis li-
beraliſſima. neſcit en.n. ſola prædam ſuam comedere, ſed ipſam
ſolet alijs auibus prædalibus cōmunicare & diuidere, & ideo
aliæ aues prædales ſolent eam ſequi & frequentare, vt de præ-
da ipſius poſsint aliquid reportare. Talis eſt Chriſtus, qui p-
dam æternæ beatitudinis ſolus habere non voluit, ſed ipſam
hominibus dimiſit & diſpenſauit, propter quod multitudo ſe-
quacium & pœnitentium ipſum ſub ſpe habēdæ gratiæ & glo
riæ frequentauit, dicens Matt.8. Magiſter, ſequar te quocunq;
ieris. Vel dic ꝙ iſte eſt homo liberalis & pius, qui bona ſua ſo-
let alijs diuidere, propter quod ſolet ipſum turba pauperum
ſociare. Vel dic ꝙ aquila quæ eſt liberalis auibus prædalibus,
quibus auium innocentium (quarum ſanguinem ebibit) præ-
dam cōmunicat & largitur (vt dicit Pli.) ſignificat principes
rapaces, qui rapinas innocentium ſubditorum ſuis rapacibus
ſequacibus largiuntur. ¶ Secundum Ariſto.li.16. Aquila ha-
19 bet vocem terribilem auibus alterius ſpeciei, & innocentibus
auibus eſt maximè inimica. Roſtro enim percutit, & vnguib⁹
rapit. Sic vox & minæ principum & balliuorum terrorem in-
cutiunt pauperibus & egenis. Nam licet raptores vnus alte-
rum non infeſtant, alienos tamen cruciant & affligunt. Nam
innocentes roſtro.i. falſis ſententijs & vnguibus.i. extorſioni-
bus ſanguinem pauperum deprædātur, & eiſdem in omnibus
aduerſantur. ¶ Item ſecundum Pli. eſt quædam ſpecies aquilæ
30 nobilior altera quæ in aere prædatur, quam timent generali-
ter omnes aues. Hi ſunt principes ſuperbi, ſequentes tornea-
menta & huiuſmodi. Alia eſt quæ tantum prædatur in terra,
quam timent aues quarum conuictus nō elongatur a terra, vt
gallinæ & huiuſmodi. Hi ſunt principes auari, quos cupidi &
vſurarij multū timent. Alia ſpecies tantum prædatur in aqua,
quam aues fluuiales tantum timent, quæ ſpecies ſecundū Pli.
multum degenerat a moribus aliorum. Hi ſunt principes lu-
xurioſi, qui non quærunt niſi delicias & quietem. Quia breui-
ter iſta tria genera malorum ſuperiorum.ſ.ſuperbos, auaros &
luxurioſos debent diuerſi diuerſimodè timere, ſecundum ꝙ vi
dent ipſos ſibi poſſe officere & nocere. Vel dic ꝙ iſtæ tres ſpe-
cies aquilarum ſunt tres ſpecies dæmonum tentatorum, quia.ſ.
quidam rapiunt in aere tentādo de ſuperbia, quidam in terra
& terrenis de auaritia, alij in aquis & delicijs tentando de lu-
xuria. Primum ergo timeant illi qui volant ſurſum in dignita-
tibus. Secundum illi qui manent in diuitijs temporalibus. Ter
tium vero illi qui verſantur ſeorſum in aquis.i.in delicijs cor-
poralibus. ¶ Item aquila, quando pullus ſuus exemplo eius nō
31 vertit oculos ad ſolem, ipſum tanquam ſibi non ſimilem abij-
cit & repellit. Vide ſupra eodem. ¶ Sicut dicit Pli. Aquila quā
32 do præda ſua non ſufficit ſibi & ſequacibus ſuis ſolet de ipſiſ-
met ſequacibus ſuis proximiorem aſſumere, & ſicut rea viuēs
de publico, ipſum deuorandum alijs exhibere. Sic verè prin-
cipes ſæpe ſolent conſiliarios & officiales & ſequaces ſuos ra-
pere, & ipſos prædari & ſpoliare, & iuſto dei iudicio, illos qui
ipſos ad innocentes deprædandos adiuuerant, denudare, vt ha
beat vnde poſsint ſibi & ſuæ ſequaci familiæ prouidere. Hier.
30. Omnes prædatores tuos dabo in prædam. Periculoſum eſt
ergo ſequi curias principum & magnatū. Ideo bene dicitur
Eccle.13. Aduocatus a potentiore diſcede. ¶ Secundum Pli. 23
lib.10. ca.3. Morphnos eſt quædam ſpecies aquilarum, cuius
vita eſt circa lacus, & iſtam repertum eſt nō habere linguam
ſed habere dentes vt ait Phœmone apollinis filia. Tales ſunt
detractores, qui ſcilicet non habent linguam ad bene loquen-
dum. pſal. Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ. Ta-
les vero circa lacus deliciarum ſolēt viuere, & carnis delicias
diligere atq; velle. ¶ Aquila quæ aues rapit aquaticas, duo- 24
bus modis ipſas venatur: quia ſcilicet quando videt eas timo-
re eius infra aquam merſas: tantū expectat donec ſupras laſ-
ſataſq; rapiat: vt dicit idem ibidem. Quando etiā videt auem
in aqua natantem, ponit ſe a parte ſolis, & vmbram ſuam aui
natanti oſtendit ſub aqua, quam fugiens auis ad littus in arun-
dineta properat, vbi ſtatim ipſam occupat. Sic vere videntur
hodie decipi multi homines: quia ſcilicet dum in aqua mun-
di negotiorum natantes vmbram aquilæ.i. diaboli tentationes
vident & timent: ſæpe fit ꝙ euadere & fugere diabolum ſe cre
dentes, ad littus & ad arundinetū religionis tranſeunt, vbi tu-
tè & ſecurè habitare credunt, ſed pro certo ibi inueniūt aqui
lam diabolum fortius inſidiantem, & ipſos magis quam in ſe-
culo aliquotiens inuadentem, ſicque fit quòd illi vbi credide-
rant ſe ſaluare, ſolent amplius ſe damnare. Vbiq; enim inſidia-
tur hoſtis, & vbi minus eſſe creditur, ibi facili⁹ inuenitur. Ille
enim videtur dicere homini illud Amos 9. Si aſcenderint ad
cœlos, inde detraham eos, & ſi abſconditi fuerint in vertice
carmeli, inde ſcrutans auferam eos. Et breuiter iſtud ſæpe fit
ꝙ talis auis ſub aquis tribulationum & tentationū tandiu de-
tinetur, ꝙ fatigata ſe reddit diabolo, a quo crudeliter deuora-
tur. ¶ Aquila pugnat cum ceruo, & in arena ſe volutans, tan- 25
dem excuſsis alis in oculos cerui, ipſum arena excœcans, pen-
niſque ora verberans, ipſum præcipitari a rupibus compellit.
pugnat etiam cum dracone, & eum in aere volantem inuadit,
& oculos ſibi eruit, vt dicit idem ibidem. Aquila eſt diabolus,
qui pro certo ceruum.i.auarum tunc excæcat, quando arenam
bonorum temporalium, & eorum amorem in oculis cordis ia
ctat. Viſum enim diſcretionis per auaritiam ſolet eis auferre,
& ſic ſolet eos in infernum præcipitare. Dracones etiam.i.ſu-
perbos & ambitioſos ſurſum in aere.i. in ſtatu eminentiarum
excœcat, quando propriæ conditionis conſiderationē, & mor
tis, inferni, iudicij & paradiſi notitiam ipſis tollit & negat.
Summè enim nititur aquila.i. diabolus oculum diſcretionis
extinguere, vt ſic poſsit in infernum hominem detrahere. Eſ.
6. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, &c. Vel dic
ꝙ ceruus diabolus cornutus & ſuperbus, vel etiam ipſum pec
catum ſuperbiæ tunc temporis vincitur, quando arena.i.mor-
tis conſideratio ſibi opponitur, & quando ibi homo humiliter
voluitur. ¶ Sicut ponit hic Pli. Aquila cognoſcit benefacto- 26
rem. vnde ait in ciuitate ſeſto aquilam a quadam virgine edu-
catam, quæ ſibi gratias referens, primo aues quas venebatur,
virgini afferebat. Tandem mortua eſt virgo, & ſecundum mo-
rem ad concremandum loco ſepulturæ deducta. Aquila vero
ſe in rogum eius iniecit, & cum virgine conflagrauit. Factum
eſt igitur ibi templum ioui & virgini, intitulatum heroum,
pro eo ꝙ ioui eſt iſtud animal dedicatum. Iſta igitur ad virtu-
tem gratitudinis poſſumus applicare, quia.ſ. benefactores no-
ſtros debemus recognoſcere, & de noſtris venationibus & bo
nis temporalibus ipſos debemus paſcere, & ſi mors ſeu inforto
nium ipſis accidat, debemus per compaſsionem eodem igne
.i.eadem tribulatione nos affligere & comburere. Quod ma-
ximè verum debet eſſe de illis amicis noſtris qui deſcendunt
in ignem purgatorij, cum quibus.ſ.per dolorem compaſsionis
debemus nos mentaliter concremare. Quod etiam poteſt dici
de illis qui cremantur igne peccati, quibus.ſ. debemus compa
ti, & cum eis mentaliter concremari. Iuxta illud dictum Apo-
ſtoli 2.ad Corin.11. Quis infirmatur & ego nō infirmor? quis
ſcandalizatur, & ego non vror? ¶ Secundum Pli. ibidem, ſunt 27
quædam aquilæ quæ comedūt piſces. Cum ergo quædā aquila
quadam die quādam tortucā in littore rapuiſſet, & eam vellet
ſurſum leuare, vt dimittendo ab alto cadare, cōfringeret & co
mederet, contigit ꝙ Eſcilus poeta caluus contemplando ſpa-
tiaret, capite diſcooperto. Aquila ergo videns caput poetæ nu
dum & credens eſſe lapidem, tortucam ab alto cadere dimiſit,
& philoſophum interfecit. Cognouerat autem poeta ipſa die
ſe eſſe moriturum, per ſcientiam cœli quod ſummè cauere vo
lebat, ſed dum cauere voluit, magis incurrit. Iſta etiam recitat
Vincentius in ſpeculo naturali lib.6.ca.54. Iſta poſſunt appli-
cari

cari contra illos qui volunt euitare fata, & occulta dei proui-
dentiæ iudicia, qui dum præcauere deſiderant, incurrũt potius
quod vitabãt. Exemplum de Iona, qui dum a Niniue voluit fu
gere contigit ipſum a ceto abſorptũ, & in partes Niniue euo-
mitum, delatum eſſe. Ideo bene dicitur Prouerb. 21. Non eſt
conſilium, non eſt prudentia, non eſt ſcientia contra dominũ.
Vel dic contra illos qui ſpiritualiter ſunt calui.i. qui caput cõ-
ſcientiæ a capillis virtutum habent nudũ, quia pro certo aqui-
la diabolus tales finaliter interficit, & tentationibus primo eos
percutit, & damnatione proſternit. Bene ergo dicitur Leuiti.
20. Capita veſtra nolite nudare, & veſtimenta veſtra nolite
28 ſcindere, ne forte moriamini. ¶ Secũdum Pli. ibidem, Sex ſunt
ſpecies aquilarum. quando vero diuerſas ſpecies inuicem cõ-
iunguntur, quædam tertiæ ſpecies eaũde generantur, ſicut eſt
oſſifragus, & etiam quædam ſpecies vulturum, quæ omnino
non generant, ſicut ait. Halietus etiam generatur de diuerſis
ſpecieb' aquilarum &c. Si vis expone ſicut de aſino & de mu-
29 lo qui a ſpeciebus diuerſis generantur. ¶ Aquila non venatur
prope nidum ſuum, ſed longè ne forte contra pullos prouocet
circonſtantes. Sic faciunt multi latrones, qui vadunt rapere &
furari in partibus remotis, & non iuxta locum vbi morantur,
30 ſic percipi poſsint &c. Vel expone ſicut de lupo. ¶ Aquila pul-
los ſuos etiam adultos longe a ſe fugat, & eis certa ſpatia deter-
minat & aſsignat. Magna.n. ſpatia ſunt eis ad populandum ne-
ceſſaria, & ideo non vult vnum par aquilarum alia iuxta ſe pa-
31 ria &c. ſecundũ Pli. vbi ſupra. Expone ſicut de vulture. ¶ Pul-
los ab aquilis eiectos recipit oſsifragus atque nutrit. Sic faciũt
pij viri, qui recipiunt orphanos derelictos &c. Expone ſicut
32 de aqui.l. & de vulture. ¶ Aquila non ſolũ alijs auibus innocẽ-
tibus imo etiã pullis proprijs ſolet eſſe inimica, quia.ſ. illos ſo-
let de nidis proprijs eijcere, & ipſos roſtro & vnguibus pun-
gere, & a ſocietate propria effugare. Sic verè multi ſunt tyran-
ni, qui non ſolum extraneos, imo etiam pullos & ſubditos pun-
gunt, rapiunt & infeſtant, & de ſuis domicilijs eos fugant.

De Accipitre. *Cap. 3.*

1 ACCIPITER ſecundum Iſidorum eſt auis regia,
tam roſtro quàm vnguibus animoſa & armata.
Vnde longe maiores ſe aues accipit. Et eſt auis plu
mis varijs & coloribus inſignita prædæ eſt auida,
& pullos de nido exire compellit, & ad volatum cogit, ipſos ro
ſtro & vnguibus verberando, & nutrimenta etiam ſubtrahen-
do, & eſt ſtruthioni ſimillima in colore, ſed impar & diſsimilis
in virtute. Nam ita alte aliquando ſe eleuat, vt humanum trã-
ſcendat viſum, & tamen viſa præda ſubito petit ima, vt ipſam
rapiat & occidat. Sic verè Chriſtus eſt auis regia, quia ipſe eſt
rex regũ terræ. Apocal. 19. & roſtro.i. verbo ſacræ prædicatio-
nis & vnguibus ſeueræ correptionis armatus, cum ſit paruus
corpore, & vilis habitu, quia.ſ. inuentus vt homo (ad Phili. 2.)
magnas tamen aues.ſ. reges & imperatores, tam ſua quam ſuo
rum prædicatione diripuit & accepit, ipſoſque per fidem ſer-
uituti ſuæ & eccleſiæ ſubiugauit, iuxta illud Eſa. 49. Erunt re-
ges nutritij tui. Item iſte plumis varijs coloratus per bonã cõ-
uerſationem, fuit prædæ auidus per animarum deſideratã ac-
quiſitionem, dicens. Geneſ. 14. Da mihi animas, cætera tolle ti-
bi. Item iſte filios ſuos electos in nido mundi eſurire facit, &
vt melius euolent ad æterna, nutrimẽtum bonorum tempora-
lium eius ſubtrahit, & ſi de nido mundi exire pigritauerint, ip
ſos primo roſtro.i. verbis, ſecũdo vnguibus.i. verberibus & tri
bulationibus cogit, quia ſecundum Apoſtolũ ad Heb. 12. Fla-
gellat dominus omnem filium quem recipit. Iſte accipiter eſt
ſimilis in habitu & colore ſtruthionibus.i. hominibus pecca-
toribus qui ad modum ſtruthionis ſunt graues & inhabiles ad
volatum, quia deus miſit filium ſuum in ſimilitudinem carnis
peccati ad Ro. 8. Idem dicitur ad Phili. 2. In ſimilitudinem ho-
minum factus &c. Vnde potuit dicere Sapientiæ 8. Sunt quidẽ
de genere terreno illius qui primo factus eſt.ſ. Adã ſimilis alijs
hominibus. Sed licet ſit ſimilis in humanitate, diſpar eſt tamen
in virtute & deitate, iuxta illud pſal. Non eſt ſimilis tui in dijs
domine, & non eſt ſecundum opera tua. Et alibi. Deus quis ſi-
milis erit tibi. Item iſte accipiter aſcendendo cœlum, ſe ſuſtu-
lit a viſibus hominum ſed tamẽ in die iudicij viſa præda in ter
ra.i. viſa ſpurcitia reproborum, ad eorum occiſionem ſubito
veniet & deſcendet, quia ſicut dicitur Eſaiæ 30. Subito dũ non
2 ſperatur veniet cõtritio eius. ¶ Chriſtus & diabolus venãtur
& capiunt prædã ſuam more accipitrum, quorũ ſunt duo ge-
nera.ſ. ſilueſtris, & domeſticus, quia.ſ. ſilueſtris rapit aues do-
meſticas, domeſticus vero ſilueſtres. Chariſsimi per ſilueſtrẽ
intelligo diabolũ, per domeſticũ Chrm. Silueſtris aũt ſem per
rapit aues domeſticas, quia diabolus bonos & domeſticos in do
mo eccleſiæ per peccatum rapere ſummè petit. E conuerſo au-
tem domeſticus Chriſt' ſilueſtres & deuios peccatores ad gre
mium eccleſiæ per prædicatione allicit & adducit. ¶ Accipi- 3
tri de præda ſua ab aucupe datur cor, ſic & tu de te debes cor
dare Chriſto Prouerb. 23. Fili præbe mihi cor tuũ. ¶ Dicit Gre- 4
gorius in mora. ꝙ accipiter ſenectute ſentiẽs ſe grauari, & pen
narum pondere inhabilem ad volatum, flante auſtro ad ſolis
radios ſe conuertit, & aura & calorẽ ipſius reſoluente, apertis
poris exhalat groſſos vapores, & tunc fortiter ſe excutiens, facit
cadere veteras pennas, & nouis recreſcentibus renouatur. Sic
peccator quando pondere peccatorum, & ſenectute malæ cõ-
ſuetudinis ſe videt grauatum, & ad volandum in cœlum natu-
raliter impotentem, flante auſtro vento calido & humido & viui
ficatorio.i. durante vita præſenti, vbi ſumus in ſtatu merendi,
debet reſpicere ſolem iuſtitiæ, veniam poſtulando per oratio-
nem, debet reſolui per contritionem, pori aperiri per confeſ-
ſionem, peccata exhalari per ſatisfactionem, & tunc ſe debet
concutere per pœnitentiam & caſtigationem; & ſic reſumptis
viribus per gratiam iuueneſcet, & cadentibus plumis veteri-
bus peccatorum, loco earum nouis plumis virtutum orientibus
ad cœlum poterit euolare. Iob 39. Nunquid per ſapientiã
tuam plumeſcit accipiter? Vel dic ꝙ accipiter eſt Chriſtus qui
veteres plumas mortalis conditionis in fonte tribulationis &
crucis depoſuit, nouaſque pennas immortalitatis per reſurre-
ctionem aſſumpſit, & ſic renouatus finaliter in cœlum aſcen-
dit. Apoc. 12. Datæ ſunt ei pennæ aquilæ duæ, & volauit. ¶ Item 5
nota ꝙ accipiter eſt auis regia, nobilis & plumoſa; & habet pe-
ctus acutum, carne tamen aliquantulum velatum. Et tanto ſe-
cundum Pli. melioris eſt volatus, quanto pectus plus habue-
rit acutum. Per accipitrem intelligo prælatum. Per pectus in
quo eſt cor, ſcientiam intelligo. per acumen, rigorem & iuſti-
tiam. per carnem clementiam & dulcorem. Debet ergo præla
tus plumis virtutum indui & ornari, debet pectoris acumi-
ne.i. rigore vel iuſtitia præmuniri. Debet tamen acumen rigo
ris ſui carne.i. conſideratione propriæ fragilitatis & dulcore
vel clementia temperari. Et quãto pectus.i. ſcientia in ipſo fue
rit acutior & ſanior, tantum volatum cõtemplationis arripiet
altiorem. Figura de arca teſtamenti, in qua cum virga & tabu-
lis.i. cum correctione & ſcientia erat manna.i. compaſsio vel
dulcedo. Nam ſicut dicit Grego. Nimij rigoris iuſtitia deſti-
tuitur. ſi ſine pietate clementiæ teneatur. Et hæc fuit cauſa ſe-
cundum Greg. quia deus principẽ eccleſiæ Petrũ cadere per-
miſit, vt ex ſuæ fragilitatis conſideratione alijs diſceret miſe-
reri. Iuxta illud Eccl. 31. Diſce ea teipſo quæ ſunt proximi tui.
¶ Dicitur etiam ꝙ accipiter habet fortitudinem ſuam in ro- 6
ſtro, in vnguibus & in pectore. Vnde ſtatim excerebrat prædã
ſuam. Eius fel eſt medicinale, & vtiliter admiſcetur in colly-
rijs oculorum, quia viſum acuit, & albuginea deſtruit & con-
ſumit. Sic iudex vel prælatus debet habere fortitudinem & au
ctoritatem in roſtro locutionis, in vnguibus correctionis, in
pectore cognitionis. Vnde homines ceruicatos debet exce-
rebrare per correctionem, & ab eis auferre cerebrum.i. fatuã
imaginationem & obſtinationem. Fel.n. & amaritudo ſæ ſe-
ueritatis & iuſtitiæ proficit quando.ſ. in oculis.i. in aſpectibus
aliorum ponitur, quia.ſ. timore ipſius homines a peccato retra
huntur, & ſic albugo vitiorum abſtergitur & aufertur. Apoc.
3. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Vel ſi vis per fel in-
tellige conſiderationem diuinæ iuſtitiæ, quæ pro certo ſolet
cordis oculos abſtergere & mundare. Vel per fel intellige quod
Chriſtus in Cruce potauit, quod per conſiderationem & com
paſsionem in oculis cordis debet imponi vt a peccatis purge-
tur, & vt in dei cognitione clarificetur. Iuxta illud Threno. 3.
Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis. ¶ Differentia 7
eſt inter gallinam & accipitrẽ, quia accipiter dum viuit mul-
tum appreciatur, & carus a ſuo domino reputatur, eo ꝙ præ-
dam accipit vnde viuit, mortuus vero vilipenditur & in ſter-
quilinium proijcitur, & ſupra fimum. Gallina autem viuens
parum appreciatur, mortua autem coram rege in menſa hono
rabiliter præſentatur. Sic accipitres.i. diuites & potentes qui
rapiunt & opprimunt innocentes, quandiu viuunt honoran-
tur, & ab aucupe diabolo magiſtro ſuo cariſsimè lætantur, eo
ꝙ prædam prauorum operum capiant & faciant, in qua dia-
bolus

bolus delectatur, ſed poſt mortem a diabolo proijciuntur in
ſterquilinium infernale. Hiere.22. Sepultura aſini ſepelietur,
putrefactus & proiectus extra portas hieruſalem. Sed gallina
.i.pauperes pro certo licet in mundo parum apprecientur, tñ
mortui ad paradiſi conuiuium deferuntur. Et ſicut auceps
oculos operit accipitris, ne viſa præda laqueos rumpat, & prę-
dam ſequatur, ſic diabolus ante oculos illorum ponit corium
amoris mundani, vt non videant prædam paradiſi, & rumpãt
8 laqueos peccatorum. ¶ Nota autem ꝙ duo genera ſunt accipi
trum. Sunt.n.quidam qui prædantur in terra (& ſimiliter de
aquilis) & alij qui tantum prædantur in aere. Sed columba in-
ter iſtos diſcernit, & reſpectu diuerſorum diuerſa remedia ſi-
bi parat, quia.ſ.quando videt illum qui rapit in terra, ſolet ſur-
ſum aſcendere, qñ vero videt illum qui in aere rapit, tunc ſolet
ad terram inferius declinare, & in petrarum foraminibus la-
titare, ſm Pli.li.10.c.8. Sic in aere caliginoſo mũdi huius ſunt
diuerſa genera aquilarum & accipitrum: i.demonum. Nam alij
qui prædantur in aere per ſuperbiam. Alij in terra per auari-
tiam. Alij in aqua per luxuriam. Et ideo columba.i. anima de-
bet pro ſingulis ſingula virtutum remedia prouidere: vt per
humilitatem, largitatem & caſtitatem deuitet malitiam demo
num prædatorum. Si.n. videt rapientẽ in aere.i. tentantem de
ſuperbia & vanitate, debet inferius per humilitatẽ & per mor
tis conſiderationẽ deſcendere: qñ vero videt in terra rapientẽ
.i.diabolum de auaritia terrenorum tentantem: tunc debet ſur
ſum ad bona ęterna per contemplationem & deſiderium euo
lare. pſal. Quis dabit mihi pennas ſicut columbę, & volabo &
requieſcam? Vel per columbã auem ſimplicẽ, intelligo iuuenẽ
puellã, & eam maximè quæ in cęlibatu viuere propoſuit. Nam
hæc inter accipitres procos ſuos optimè diſcernit, ne ab eis ca
piatur. Nam qñ ad eam venit qui in aere prædatur.ſ. eminen-
tias dignitatum ſibi vendicando, tunc ad terram fugit.i. ad vir
ginis ſuæ infirmitatem, allegans ꝙ ipſa nõ ſit ipſo digna. Quan
do vero ad eam venit qui in terra prædatur, hoc eſt, terrenas
poſſeſsiones ſibi accumulat, tunc rurſum ad cœleſtium bono
rum contemplationem euolat, allegans ꝙ non terrenã hęredi
tatem cupiat, ſed incorruptibilẽ & incontaminatam, cõſerua-
9 tam in cœlis. 1.Pet.1. ¶ Accipiter eſt indignãtis naturæ. Vnde
ſi à manu aucupis ad prædam accipiendam dimittatur, ſi à ca
ptione deficiat, intantum indignatur, ꝙ non reuertitur facili-
ter ad magiſtrum. Sic quando de manu aucupis diaboli dimit
titur homo mundanus ad prædam bonorũ temporalium ac-
quirendam, ſi à captione deficiat, vtpote ſi ei proſperè nõ ſuc-
cedat, dum videt tẽporalium vanitatem, ad æterna pluries ſe
conuertit, & ad aucupem diabolum redire reſpuit & contem-
10 nit. Eſa.43. Indignatio mea & ipſa auxiliata eſt mihi. ¶ Teſte
Pli.li.10.c.8. Accipitres nunquam comedunt corda auiũ quas
prædantur. carnes.n.comedũt & non corda. Sic verè raptores
principes & tyranni de corde.i.de amore auium, i. ſubditorũ
ſuorum non curant, carnes.n.temporales ſubſtantiæ per rapi-
nas comedunt, & ipſas diligunt & affectat, & ideo hodie quia
tales tyranni magis curãt de carne quã de corde, magis de ſub
ſtantia, ꝗ de amicitia, magis de lucro proprio ꝗ de populi cõ-
modo, iõ verificatur in ſubditis illud pſal. Cor autem eorũ nõ
erat rectum cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamẽto eius.
11 ¶ Cocyx eſt quædam ſpecies accipitrum, quæ de nocte volat,
& paucis diebus æſtatis tm̃ cernitur, poſtea vero nunquã hæc
ab vlla auium vult videri, & ſola vt communiter parturit vnũ
ouum, raro aũt duo, & (quod in omni genere auiũ nuſquã eſt)
hæc ab illis de ſua ſpecie deuoratur, quia.ſ.alij accipitres occi
dũt eam. Iſta igitur nidũ nõ facit, & de propria prole timet, &
propter hoc in alienis nidis ouum ſuum ponit, maximè in ni-
do palũbæ, pullumq; ſuũ fouendum alijs dereliquit. Timet.n.
vt dicit Pli.li.10.c.9. ꝙ ſi proprium nidum haberet, quilibet ip
ſum pro ſibico inueniret. Timet ẽt ꝙ ſi propriũ ouũ ſuũ foue-
ret, pullus ſuus cõtra eam inſurgeret. Iſte aũt accipiter in nul-
lo eſt alijs ſimilis, excepta pluma, ſicut dicit. Per veros accipi-
tres, nobiles & aioſos, intelligo Chriſtũ & Angelos. Per iſtum
vero degenerẽ cocycẽ intelligo peccatores, qui.ſ.veris accipi-
tribus.i.Chriſto & ſanctis nihil habent ſimile præter plumã.i.
præter humanitatẽ, vel præter fictã apparentiã exteriorẽ, ſicut
patet in hypocritis. Iſti.n.videri nolunt, quia q malè agit, odit
lucem Io.3. Et in alienis nidis.i.in bonis vicinorũ habitationẽ
ſuã cõſtituunt, & de propria prole.i.proprijs amicis & parenti
bus ſuſpicioſi ſunt, inquantũ in aliquo nõ cõfidunt, iuxta illud
Hiere.9. In omni fratre tuo nõ habeas fiduciam. Quid ergo?
Pro certo dato ꝙ videatur cõtra rationem ꝙ illi qui ſunt eiuſ-
dem ſpeciei, inuicem ſe occidant, veri tamẽ accipitres.ſ.Chri-
ſtus & angeli & etiam boni principes, iudices & prælati tales
cocyces.i.tales peccatores & malefactores puniũt & occidũt,
& de ipſis iuſtitiam faciunt condecentem. Chriſtus.n.iſtos in
nido.i.in corpore & anima interficiet, boni vero iudices ipſos
corporaliter puniunt in præſenti, quia ſicut dicit Seneca Ge-
nus miſericordiæ eſt malos cito occidere. Vel dic ꝙ cocyx eſt
homo, qui pro certo nunquam tot mala patitur ab aliqua crea
tura: ſicut ab illis qui ſunt eiſdem ſpeciei.ſ.ab alijs hominibus.
Vnde Pli.li.7. de naturali mũdi hiſtoria circa principium. Cæ
tera animantia videmus ſtare contra diſsimilia, plurima vero
homini ex homine ſunt mala. Vel dic etiam ꝙ illi qui ſunt de
vna ſpecie.i.conſocij, conuicini, correligioſi, conclerici, plura
ab inuicem mala patiuntur, quia.ſ.nos qui eiuſdem ſpeciei &
profeſsionis ſumus, multa alter ab altero præiudicia ſuſtine-
mus, & quandoque iniurijs, quandoque malis, quandoq; ver-
bis & detractionibus nos inuicẽ impugnamus. Hier.9. Inimici
hominis domeſtici eius. Et potiſsimè impugnatur cocyx ab ac
cipitribus.i.ruſtici & degeneres à nobilibus, pauperes a diui-
tibus, ſimplices & timidi qui ſe non audent defendere, a tyran
nis & raptoribus. Vel dic contra quoſdam degeneres & ruſti-
cos, qui.ſ.nidum ſeu hoſpitium non volunt habere vel fouere,
ſed in alienis locis & domibus diſcurrere & manere, quia.ſ. ni
hil volunt expendere, & ideo nolunt ꝙ ipſos aliquis valeat in-
uenire: qui etiam illos proprios de genere ſuo nolunt videre.
Et propter hoc omnes ſolent tales inuadere, & etiam proprij
parentes & amici, vicini etiam & ſocij ſolent eos impetere &
odire. Tales.n.auari & parci ab omnibus impugnantur, & etiã
ab illis qui ſunt eiuſdem ſpeciei.i. a proprijs amicis, parenti-
bus & ſocijs contemnuntur. Allega vt ſupra. Vel dic contra ſu
ſpicioſos, qui.ſ.in proprijs parentibus & filijs non confidunt,
& ideo proprium ouum fouere i.proprios filios & parentes ſe
cum tenere non volunt, imo ipſos alijs educandos dimittunt.
¶ Cocyx nidum nõ facit, ſed in nidis palumbarum ponit ouũ, 12
vt communiter vnum ſolum. Palumba autẽ ouum illud cum
ſuis fouet, ſed pullus cocycis cum adoleuerit, cibos aliorum
pullorum comedens, pinguiorem ſe facit. Miratur igitur nu-
trix ſe talem filium peperiſſe, & ſuos proprios, quia tales non
ſunt, dãnat, & eos abſumi.i.deuorari iudicat, & ab ipſo pullo
cocycis, ſe quoque ſpectanti deuorari permittit. Iſtũ ergo ex-
traneum pro proprio recipiens, ab ipſo, cum volandi potẽs ef-
ficitur corripitur, & ſic non ſolũ in pullis, imo in perſona pro
pria præiudicium conſequitur. Iſta ſecũdum intellectum meũ
dicit Pli.li.10.ca.9. Iſta poſſunt applicari contra quoſdam tam
principes quã alios, qui more iſtius palumbæ, extraneos in ni-
dis & hoſpitijs recipiunt, ipſoſque tanquam proprios fouent,
ditant & nutriunt, ſicut ad litteram videmus de multis qui &
familiares & ballinos & ſtipendiarios plus volunt habere ex-
traneos, quam propinquos. Iſti.n.illa quæ deberent comedere
proprij filij.i.illa lucra quæ deberent recipere proprij ſubditi
compatriotę & vicini, recipiunt, & ideo præ cæteris pulchrio
res fiunt, & ſic fit ꝙ comparatione ipſorum proprij contẽnun-
tur & ipſis ad deuorandũ cõceduntur, & ipſi pro proprijs ado
ptãtur, ſicut ad litterã videmus de multis principibus, qui de
alienis partibus habent ſeruitores & balliuos, quibus permit-
tunt deuorare proprios ſubditos. Ipſi vero eos diligunt, & eis
credunt ſuper omnes alios, ac ſi ipſos crederent propriè eſſe
ſuos. Quod etiam de ſtipendiatijs videmus in multis, quia ma
gis diliguntur extranei, quam propinqui. Veruntamen finali-
ter tales pulli & tales extranei non ſunt contenti proprios nu-
tritoris ſui filios & ſubditos deuoraſſe, quinimo contra ipſos
nutritores inſurgunt quando vires ſibi ſuppetunt, & ipſos im
pugnant & afficiunt prout poſſunt. Exemplũ habemus de Sa-
xonibus, qui in curia regis Britãnorũ præ compatriotis hono
rati, primo barones britaniæ, deinde regem occiderunt, & pro
eo regnauerunt. Igitur bene dicitur Eccle.9. Ne derelinquas
amicum antiquum, nouus.n.non erit ſimilis ſibi. Vel vide de
cuculo. §.2. & expone per omnia ſicut ibi quia idem videtur.
¶ Secundum Pli. vbi ſupra in quadam thraciæ parte homines 13
& accipitres ſolent quadam ſocietate aucupari, quia.ſ.homi-
nes auiculas eleuari faciunt ſtatim vero aſſunt accipitres ſilue
ſtres, qui eas capiunt, & tandem captas inuicem homo & acci
piter condiuidunt. Ego etiam ſimile vidi de illis paruis auicu
lis quę dicuntur vulgo emeriliones. Conducebant enim ho-
mines venari pergentes, & ſtatim ꝙ homines alaudam vel aliã
auicu-

auiculam eleuari fecerant, illæ ſilueſtres emerilliones ipſas ac-
cipiebāt, & captas hoībus dimittebant, & ſic capiendo hoībus
auiculas, poſt homines volitabat. Iſtud applica ſi viſio malo,
& dic ꝙ accipiter eſt crudelis iudex, vel ſuperior, auceps ve-
ro eſt malus balliuus, vel inferior, quia pro certo illi quadam
ſocietate videntur venari, quia auceps.i. balliuus inferior vel
aduocatus aut procurator ſolet nocendi materiam explora-
re, accipiter vero.i. malus præpoſitus vel iudex ſtatim eſt para
tus ad impetendum, & ad accuſatum hominem inuadendum,
& ad emendas & exactiones extorquendum. Igitur iſti prædā
& lucrum inter ſe cōdiuidunt, & lucrū quilibet inde ſumunt,
pſal. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. Et ſicut videmus ꝙ au-
ceps qui non facit niſi leuare prædam, plus habet de præda q̄
accipiter, ſic ſæpe fit ꝙ plus habet de lucro inferior balliuus
quàm magiſter. Tales igitur balliui figurātur in dentibus qui
erant in ore beſtiæ Daniel 7. qui dicebant. Surge, comede car-
24 nes plurimas. Vide eā infra li. 16. in loco ſuo. ¶ Secūdum Iſid.
accipiter magis armatur animo quàm virtute. Nam aues me-
liores & maiores ſe deſtruit & inuadit. Eſt etiam auis proprijs
filijs inimica, eis ſubtrahens nutrimentū, ipſoſq; roſtro & vn-
gulis lacerat & affligit. Et eſt auis prædæ auida, & carnibus vi-
uit auium innocentium quas venatur, & quas cum omni ſolli-
citudine accipit & prædatur, & ideo ab accipiendo accipiter
nuncupatur. Sic mali iudices & balliui & ſuperbi, magis ani-
moſa potentia quàm virtuoſa prudentia muniuntur. Maior.n.
in iſtis eſt audacia quā potentia, maior præſumptio quā perfe-
ctio maior arrogantia quàm virtus & efficacia, ſicut ad litterā
de officialibus & iudicibus regū, principum & prælatorū pa-
tet, de quibus dicitur Hiere. 48. Vidimus ſuperbiā Moab, ſu-
perbus eſt valde, ſuperbia eius & arrogantia eius pluſquā for
titudo eius. Iſti.n. non formidant inuadere aues multo ſe maio
res.ſ. principes & magnates, aues etiam.i. viros ſpirituales ma-
gnos virtutib⁹ & valore, quos excoriāt & infeſtāt, & proprios
filios & ſubditos roſtro comminationum, & vnguibus lacera-
tionū afficiunt & impugnāt, eiſq; dirè ſubtrahūt bonorū tem-
poralium nutrimenta. Hi ad prædā excoriationum & rapina-
rum inuigilant tota cura, & de ſanguine pauperū viuunt.i. de
bonis temporalibus ad vitæ neceſſaria ſibi datis. Et ideo Iob
24. dicitur de talibus ꝙ vigilantes ad prædā præparant panē li
beris. Agrum non ſuum demetunt, nudoſq; dimittūt homines
veſtimenta tollentes. Et ideo dici poſſunt accipitres ab accipiē-
do munera vel perſonas. Eſa 1. Principes tui infideles, ſocij fu
rum, oēs diligūt munera &c. ¶ Itē nota ꝙ eſt domeſticus ſimul
25 accipiter & ſilueſtris. Domeſticus autem capit aues ſilueſtres,
ſilueſtris autē domeſticas. Domeſticos autem plus lædit auiū
cōitatem quàm ſilueſtris, quia oportet ꝙ pro ſe & pro dño ra-
piat, alias nō ſeruaret, eum dñs ſuus, ſed ſilueſtris ſolum pro ſe
rapit. Sic ſunt latrones ſilueſtres, qui domeſticos.i. bonos affi-
ciunt. Latrones aūt domeſtici, ſunt iudices & balliui, qui ami-
cos domeſticos non lædunt, ſed tm̄ extraneos & ſilueſtres &c.
quod.ſ. facit in eis acceptio perſonarum. Et ſicut accipiter do-
meſticus plus damnificat aues quam ſilueſtris quia.ſ. ſilueſtris
pro ſe ſolo nutriēdo rapit, domeſticus aūt pro ſe & dño ſuo ha
bet rapere, quia alias nullatenus teneretur, ſic verè iſti latro-
nes domeſtici.i. officiales &c plus nocent ſubditis, quā illi qui
ſunt in nemoribus. pro ſe.n. & magiſtris habent rapinas face-
re, quia nunquam alias in ſeruitio tenerentur, nec a ſuis domi-
nis amarentur. Vnde Gen. 25. Iſaac diligebat Eſau, eo ꝙ vena
tionibus eius veſceret. Vnde Seneca epiſtola 9. Qui vtilitatis
26 cauſa aſſumptus eſt, tādiu placebit quādiu vtilis fuerit. ¶ Item
nota ꝙ accipitres quādiu viuunt, in honore habenſ, geſtantur
ſuper brachia, in perticis eleuantur, & ad ſuis dominis multū
diliguntur, quādiu ſunt potentes & habiles ad prædandū, ſed
ſtatim qñ moriuntur, a cunctis inhabiles iudicantur, & ideo
vilipendūtur, & in ſterquilinio proiecti, a porcis & a canibus
deuorantur. Sic iudices & aduocati dum viuunt, ab hoībus ho
norantur, & a ſuis magiſtris.ſ. a principibus diligūtur, quādiu
ſunt potentes ad prædandū, & ad rapinas & ad excoriationes
pauperum faciendum, propter quas habendas & per eas exer
cēdas a principibus diligunſ, & ſuper pertica altorū officiorū
& dignitatū honorabiliter collocantur, ſed quando moriūtur,
tunc diuitiæ eis a ſuis dñis auferuntur, & ab eis contemnūtur,
& proiecti in ſterquilinium infernale a dæmonibus deuoranſ.
Hie. 22 Sepultura aſini ſepelietur. ¶ Accipitres ſm Magiſtrū
27 de proprietatibus rerū, debēt cautè dietari, nō nimis lautè, vel
tenuiter. Ex abundantia.n. cibi impinguantur & inſoleſcūt, &
ad clamatoriū aucupis nō deſcendunt, & ad volandū pigriores
ſunt: ſi autē dieta fuerit nimis parca tūc accipiter efficitur im
potens ad prædandum. Ne aūt ad cuiuſlibet auiculæ prædā li
berè efferantur, eorū oculi conteguntur, & ēt pedes eorū ali-
quibus laqueolis aſtringuntur, & geſtātur in ſiniſtra aucupis,
vt dextra aliquid eis detur. Accipitres iſti ſunt religioſi viri,
& cæteri perfecti, qui plumis virtutum induti alis debent vo-
lare per contemplationē. Auceps aūt eorum eſt Chriſtus vel
prælatus. Debent autē cautè & mediocriter dietari, vt non ni
mis lautè per delicias nutriantur, quia tunc impinguantur, car
nalitatibuſq; inſoleſcunt & lenitatibus, & ad manū obſeruan-
tiæ regularis, & ad clamatorium cōſcientiæ vel prædicationis
& monitionis nō deſcendunt, & ad volatum contemplationis
ſunt totaliter pigriores. Hier. 22. Locutus ſum tibi in abundā-
tia tua, dixiſti nō audiā. Et deutero 32. Dicitur. Impinguatus
eſt dilectus, & recalcitrauit. Si etiā nimis lautè nutriantur, tūc
ad prædā dū ſiunt inhabiles, & ad prædam meritorū per patiē
tiam capiendam fiunt penitus impotētes, & ideo neceſſe eſt ꝙ
mediocriter nutriatur. Mediū.n. tenuere beati, ſicut dicit Oui-
dius. Ideo Salomon Prouerb. 30. Nec diuitias neć paupertates
dederis mihi dñe, tribue tantum victui meo neceſſaria. Et iſti
ſunt communiter qui regulas nimis arctas & pauperes profi-
tentur, & qui per indiſcretas abſtinentias plus debito macerā-
tur. Debent etiā oculi eorum.i. ſenſus, per diſcretionem velari
corio.i. memoria mortis, ne viſus cordis ſui ad auiculas ad quas
anhelant.ſ. ad mundi delectabilia liberè afferantur, vt & ipſi
dicant illud pſal. Auerte oculos meos ne videāt vanitatem, in
via tua viuifica me. Et vt hoc melius teneatur, auceps eorū.i.
prælatus debet pedes i. affectus eorum, cōſtitutionum laqueo-
lis alligare. Etiā in ſiniſtra aduerſitatis & pœnitentiæ ſunt ge-
ſtandi, vt a dextera proſperitatis æternæ poſſint habere gloriæ
nutrimentum in futuro, & etiam per cōtemplationem exinde
refici in præſenti. Iſta.n. etiā religioſis ſunt neceſſaria.ſ. ꝙ coriū
futuræ mortis præ oculis habeant. Item ꝙ vincula ſtatutorum
in pedibus affectionum teneant. Item ꝙ in ſiniſtra aduerſita-
tis & pœnitentiæ maneant & reſideant. Sic.n. a volatu malorū
deſideriorum ad mundi bona impedientur, & ſic dicentur ac-
cipitres ab accipiendo, quia tunc accipient regnum decoris, &
diadema ſpeciei de manu dei Sapien. 5 ¶ Item nota ꝙ auceps 18
videns accipitrem pigrum ad volandum, aliquando dat ei car
nes venenoſas comedere, & poſt reponit eum in mutatorio, &
ſic virtute carnis venenoſæ expellit pennas veteres pondero-
ſas, & ſic mutatis pennis & viribus, iuueneſcit. Sic verè ſi ho-
mo efficitur tepidus ad volandum per cōtemplationē, vt quia
præſumit de meritis ſuis, vel huiuſmodi, tunc auceps Chriſt⁹
permittit eum vti carne venenoſa.i. peccatis, laxando.ſ. ma-
num ſuam, & dimittit eum peccare & etiā quandoq; cadere a
ſtatu proprio.ſ. a religione vel a fide, ſed poſt reducit eū ad mi
ſericordiam & ad gratiam, & ponit ipſum in mutatorio pœni-
tentiæ. Vel ad litteram ponit eum in mutatorio carceris ſupe-
riorum, vt ibi peccata ſua cogitando & ruminando, fragilita-
tem propriam cogitādo, & ad deum per orationis ſuffragium
recurrendo, dimiſsis pennis veteribus vitiorum, viribus vir-
tutibuſque reſumptis per pœnitentiam iuueneſcat, & ſic habi
lis efficiatur ad volandum per cōtemplationem, & ad prædā-
dum per prædicationem, & ad alia opera virtuoſa, & ſic dicat.
Mutabo habitum, & ſic ad pugnam vadam 2. Paral. 18 & Eſa.
57. Abijt vagus in via cordis ſui.ſ. via lenis. vidi & dimiſi eum,
& reduxi eum. ¶ Itē dicit Beda ꝙ accipitres maximè grauat 19
fumus, & ideo mutatoria eorū a locis fumoſis debent eſſe re-
mota, ne oculi eorum hebetentur, & fumi amaritudine & in-
fectione tam plumæ quam corpora denigrentur. Sic fumus car
nalis delectationis religioſos inficit & denigrat, & ideo debēt
a locis fumoſis i. a ſuſpectis familiaritatibus & perſonis & locis
Infamibus remoueri, ne forte vitiorum nigredine polluantur.
Figurati Gen. 19. vbi dictum eſt loth, ꝙ de loco peſsimo ſodo
morū, qui igne & ſulphure perire debebat, fugeret, & ꝙ longe
in quodam montis vertice ſe ſaluaret. Vnde ſibi dicitur. Loth
ne reſpicias retrorſum, nec ſtes in omni circaregione, ſed in
monte ſaluum te fac. Sic religioſus ſodomam debet fugere.i.
mundū, eo ꝙ ſulphure luxuriæ & igne auaritiæ deleatur. Cui
dicit Angelus. Ne reſpicias &c. ſed in monte religionis ſalua
te. Vxor autem eius.i. carnales religioſi ad temporalia reuer-
tentes, in ſtatuam conuertuntur. Nota totam hiſtoriam & ap-
plica ad propoſitum.

De Ha-

De Halieto. *Cap. 4.*

1 HALIETVS ſecundum gloſam Deuterono.
14. Idem eſt quod falco, auis animoſa & parua,
vnde multo majores ſe inuadit. Pli. autem halie-
tum dicit eſſe quādam generoſam ſpeciē aqui-
larū, de qua ſupra de aquila. ſ. 3. Sic bedelli, bal
lioi & iudices aduocati, licet parui ſint morib⁹
& virtute, magnos tamen aggredi non timeſcunt, imo pręſum
ptuosè omnibus ſe opponunt. Vel halietus ſecundum Magi-
ſtrum autore, idem eſt quod niſus, paruula auis tam corpore
quàm virtute, quæ dum magnas aues inuadere non valeat, par
uas tamē diripit & deuaſtat. Sic pauperes & parui iudices ad-
uocati & ballini, cum magnas aues. ſ. diuites non audeāt inua-
dere, pauperes tamen afficiunt & inuadunt. Figura de Iſmael
Godoliam occidēte, & viros raſis barbis. Vide eam alibi, quia
breuiter ſicut dicitur Iob 24. Vulgum pauperem ſpoliauerūt,
pupillos deprędantes &c.

De Alauda. *Cap. 5.*

ALAVDA eſt auis ſummæ lętitię, & ideo alauda
1 a laudando ſecundum Iſido. dicta fuit. Iſta. n. in
ſereno tempore ſemper cantat, nūquam vero in
tempore pluuioſo. Iſta etiam quādiu eſt in terra,
nunquam dicitur cantare, ſed dum eſt ſurſum in
aere, & verſus cœlum aſcendit, tunc ſolet mul-
tipliciter modulari. Chariſſimi tempus turbulentum ſignifi-
cat ſtatum peccati. Alauda ſignificat hominem qui ad laudan
dum dominū eſt electus. pſal. Exulta & lauda habitatio ſyon.
Veruntamen iſtud eſt verum ꝙ quādiu eſt in tempore pluuio
ſo & turbulento. i. in ſtatu peccati. i. quandiu eſt in terra. i. in
terrenis negocijs occupatus: nunquam propriè dominum lau
dat, nec in deo iocundatur aut exultat, quia ſicut dicitur Eccl.
15. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Sed verè qū ſereni
tas conſcientię & ſplendor diuinæ gratiæ abundat, & quando
ipſe ſurgit de terra. i. de terrenis ipſa cōtemnēdo, & ſurſum ad
cœlū & ad paradiſum aſcendit, ipſa affectando, tūc in ſpiritua
2 lem lętitiam reſoluit, tunc ad laudem & gratiarum actionem
erigitur, & tunc in deo lætificè glutiatur, dicens cum pſalm.
Lauda anima mea dominum, laudabo dominum in vita mea,
pſallam deo meo quādiu fuero. Vel iſta poſſunt allegari de il-
lis qui deum laudant in ſereno proſperitatis, & nunquā in tur
bulo aduerſitatis. Vel poteſt dici de angelis, quia illi qui in ſe-
renitate paradiſi remanſerunt, laudant dominum, illi vero qui
ad terram proſtrati fuerunt, minimè laudant eū. ¶ Alauda in-
3 tantum timet niſum, ꝙ videns eum ſolet quandoque ad ſinum
vel ad manum hominis refugere, ſperans cum homine faci-
lius miſericordiā inuenire. Sic & peccator qui modo de Chri-
ſto vero homine non curat ſi bene crudelitatem niſi. i. diaboli
conſideraret, ipſum procul dubio fugeret & timeret, & homi
ni Chriſto qui naturaliter eſt benignus, per pœnitentiā ſe tra-
deret, vt cum ipſo miſericordiam inueniret, dicēs illud pſal. Li
bera me domine, quia ad te confugi.

De Halcyonibus. *Cap. 6.*

HALCYON ſicut dicit Ambro. in exbameron,
1 dicitur ab ales & ocean⁹, quaſi ales oceani. Eſt
. n. auis quæ in medio hyemis vbi mare eſt tem-
peſtuoſum, ſolet in mari nidum ſuum facere,
& in ipſo oua ſua ponere, ſed ſtatim ꝙ in nido
incipit cubare, in toto mari fit maxima ſereni-
tas, ita ꝙ ſeptem diebus quibus oua fouet, & ſeptem alijs qui-
bus pullos eductos nutrit, nulla penitus turbatio fit in mari, &
ideo nautę iſtos quatuordecim dies perpetuę ſerenitatis obſer
uant, & ipſos halcyonidas vocant. Et iſta videtur eadem velle
Ouidius in li. Meta. Chariſſimi per mare fluctuoſum intelligi-
tur mūdus, iuxta illud pſal. Hoc mare magnum & ſpatioſum.
Per hyemem intelligitur tempus antiquæ legis, in quo mare
huius mundi erat tot fluctibus & tot tēpeſtatibus plenum, ꝙ
nulla nauis. i. nulla anima poterat venire ad portum paradiſi.
Per iſtam autem volucrem intelligo dei filium, qui. ſ. rectè di-
citur halcyon, ales oceani inquantum. ſ. ille qui erat propriè
ales cœli, fieri voluit ales oceani. i. huius mundi qſi. ſ. poſtea in
terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Baruch. 3.
Iſta ergo halcyon. i. dei filius videns ꝙ motus & fluctus tribu
lationum & contētionum, diſcordiarum & diuiſionū, in mare
huius ſeculi abundabant (iuxta illud Matt. 8. Motus magnus
factus eſt in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus.) volens
omnia pacificare & ſedare, venit ibi per beatā incarnationē in
nido vteri virginalis, & etiam in nido eccleſię militantis. Ioan.
21. Manifeſtauit ſe Ieſus ad mare tyberiadis. Ibique oua & pul
los. i. fideles & diſcipulos ſpiritualiter genuit & produxit, iux-
ta illud Iacobi 1. Volūtariè genuit nos verbo veritatis. Et tūc
procul dubio facta eſt ſerenitas pacis & concordię, necnon ſe
renitas virtutis & gratiæ in iſto mari, quia. ſ. diſcordia quę erat
inter deum & homines, & etiam inter homines & homines,
fuit penitus concordata, ita ꝙ tunc Angeli cecinerunt. Gloria
in excelſis deo, & in terra pax hominibus. Et ideo etiā Eſaias
vocat iſtam halcionem. i. dei filium, patrem futuri ſeculi, prin
cipem pacis Eſa. 9. Et ſic factum eſt ꝙ ea tunc per quatuorde-
cim dies. i. per tempus iſtius vitæ quæ duplici ſeptenario cur-
rit. ſ. ſeptem diebus & ſeptem noctibus nautæ. i. fideles ſerenita
tem proſperè nauigandi ad paradiſi portum habeant, & ibi na
ues ſuas. i. animas deducendi. Et iſta figurantur Matt. 8. vbi cū
tanta eſſet tempeſtas in mari ꝙ diſcipuli fere ſubmergebātur,
clamauerunt ad dominum dicentes. Domine ſalua nos, peri-
mus. Et dicitur ibi ꝙ Ieſus imperauit vēto & mari, & facta eſt
tranquillitas magna, ita vt alij mirarentur, dicētes. Qualis eſt
hic, quia venti & mare obediūt ei? Vel iſta exponi poſſunt mo
raliter de corde humano, quod quandiu caret Chriſto, flucti-
bus malorum cogitatuum agitatur, ſtatim autem vbi halcyon
. i. Chriſtus ibi per gratiam cubauerit, fluctibus tentationū &
malarum affectionum ceſſantibus ſerenitas conſcientiæ gene-
ratur. Chriſto. n. cor noſtrum ſpiritualiter viſitante, & ibi oua
bonorum cogitatuum, & pullos bonorum conſenſuum gene-
rante, mare cordis & conſcientiæ ſerenatur, ita ꝙ ad portū pa-
radiſi ſi volumus ſine periculo peragramus. Et ſi vis p 14. dies
potes intelligere decem præcepta legis, & quattuor cardina-
les virtutes, quorum obſeruantia neceſſaria eſt ad hoc vt hu-
iuſmodi ſerenitas teneatur. Vel dic quòd halcyon eſt bonus
princeps vel prælatus, vel etiam homo iuſtus, vel etiam bonus
legatus, cuius præſentia cauſat in mari. i. in patria collegio vel
ſocietate tranquillitatem & pacem, quæ alias poterat concuti
vel turbari. Quando. n. halcyon. i. prælatus vel curatus, vel ēt
quicunq; bonus princeps vel iudex ſedet perſonaliter in nido
officij vel beneficij ſui, ibiq; fouet perſonaliter ſubditos ſuos,
totum procul dubio mare i. tota ſubiecta patria ſtat in pace, &
in lætitia & quiete, quia ſicut dicitur Lu. 11. Cum fortis arma-
tus cuſtodit atriū ſuum, in pace ſunt oīa quæ poſſidet. Aduen
tus. n. halcyonum mare turbidum pacificat, & aduentus bono
rum legatorum gentium guerras ſedat. Prouerb. 14. Legatus
fidelis ſanitas. ¶ Halcyon teſte Ariſto. contra naturam aliorū 2
auiū in profundo hyemis parit & nutrit pullos ſuos, parit au-
tem in medio mari, & ibi conficit nidū ſuum, ita fortiter ꝙ vix
aut nunquam poteſt gladio diſſipari. Sic verè viri iuſti in hye
me tribulationis fructificant pullos bonorum operum & vir-
tutum. In ipſo. n. mari aduerſitatum & amaritudinum huius
mundi ita debent nidum conſcientiæ ſuæ ſolidare, & ipſum
tam fortem & ſolidum efficere, vt nullus gladius deſperatio-
nis vel peccati per impatientiam ipſum valeat caſſare, iuxta il-
lud Prouerbiorum 12. Non contriſtabit iuſtum quicquid ei
acciderit.

De Anate. *Cap. 7.*

ANAS eſt auis fluuialis, quæ multum amat aquam, 1
& iſta ſicut dicitur in lib. de natura rerum, ita eſt li
bidinoſa, ꝙ ſi plures maſculi fuerint, & vna ſola fœ
mella, ſe viciſſim cohabitando cum ea ſolent occi-
dere vel necare. Iſtud poteſt cōtra luxurioſos applicari, qui in
fluminibus deliciarum cupiunt ſemper eſſe, & ibi carnalitatis
opera exercere, & illos cum quibus cohabitant, ſolent neca-
re. qui plures non verecundantur cum vna viciſſim ſuam libi
dinem adimplere, figurati in filijs Beniamin, qui viciſſim abu
tentes vxore leuitę eam mortuam reliquerunt. Iud. 19.

De Anſere. *Cap. 8.*

ANSER ſecūdum Iſidorum nec ſine aqua nec ſine 1
herba bene ſuſtinetur. Sic verè nec homo ſine her
ba ſanctæ doctrinæ, nec ſine aqua compunctionis &
deuotionis & gratiæ poteſt ſpiritualiter bene viue-
re. Vnde Eſai. 50. Computreſcēt piſces ſine aqua. ¶ Anſer quā- 2
uis ſit animal libidinoſum, ita ꝙ in aquis coeat. iſtud tamen ve
rum

aum eſt ſecundum Iſidorum ꝙ vni maſculo ſufficiunt tres fœ-
mellæ. Quod eſt contra impudicos luxurioſos, quibus non po
teſt ſufficere infinitas mulierum. Exemplo Salomonis, qui mil
le habebat tam reginas quam cócubinas per quas tamen fuit
3 cor ipſius deprauatum ſicut dicitur. 3. Regum 11. ¶ Anſer aſſi
duis clangoribus vigilias noctis teſtatur. Et ſecundú Iſid. Nul
lum animal ita ſentit odorem hominis ſicut anſer. Vnde cum
Galli vellent capere capitolium, aſcenſus eorum per clamo-
rem anſeris deprehéſus eſt. Idem autem narrat Ouidius de Sa
binis ꝙ cum vellent ciuitatem romanam capere, clamor anſo
ris dormientes milites excitauit. Sic veré prælatus & prædica
tor debét circa ſuum officium vigilare, hoium etiam hoſtium
.i. demonum (de quibus dicitur Matt. 13. Inimicus homo hoc
fecit) debent inſultus & inſidias præſentire, & ne capitolium
animæ capiant per peccatum, debent ſuis clamoribus & præ-
dicationibus dormientes homines excitare, & eis imminentia
pericula vt præcaueant declarare. Figura Ezec. 33. vbi dicitur
ꝙ ſpeculator videns venire gladiú, debebat ciuibus annúcia-
re, vt præcauerent, alioquin ſi quis auferebatur ille, in ſua ini-
quitate moriebatur, & nihilominus aïa eius ſpeculatoris mani
bus requirebatur. Et ideo prælato & prædicatori dicitur Eſa.
4 58. Clama ne ceſſes &c. ¶ Anſer aliena oua non excludit, ſicut
dicit Pli. li. 10. c. 59. Sic veré multi ſunt qui nolunt bonum fa-
cere niſi ſuis, ſicut patet ad litteram de auaris, qui ouis ſuis .i.
filijs & filiabus vltra modum nituntur benefacere, & eos ex-
cludere. i. ad ſtatum promotionis educere, nullis auté alijs vo
lunt aliquid boni facere. Vel dic de deo qui ſolos ſuos. ſ. quos
prædeſtinatos cognouit, facit per gratiam excludere, & teſtam
mundi & carnis exire, & finaliter ad eum euolare. Vel dic de
deo qui oua ſua. i. opera ab ipſo in nido cordis poſita facit ex-
5 cludere, & pullú æterni præmij generare &c. ¶ Secundú eun-
dem ibidem pullis anſerum ſunt vrticæ mortiferæ. Sic veré vr
ticæ quæ vrunt. i. mundi diuitiæ quæ menté ſollicitant & vrút
6 ſunt pullis. i. ſimplicibus & ipſis vti neſciétibus venenoſę. ¶ An
ſeres ſiluestres ordinatæ volant more gruum, & ita in volatu
tantum ſe delectant ꝙ via quieſcunt. Quod eſt contra naturá
domeſticorum. Iſti tamen in volando habent mirabilem indu
ſtriam, quia nunquam vadunt contra ventum, ſed ſemper ſub-
tus, ac ſi a facie venti fugerent. Quod ſi ventus ſe vertat, anſe-
res etiam ſe conuertunt. Vnde ſi aquilo flauerit, ſolent volare
ſilueſtres anſeres verſus auſtrum, & etiam econuerſo, ſicut di-
citur lib. de naturali hiſtoria 10. c. 22. & etiam in lib. de natu-
ra rerum. Ventus ſignificat flatus tribulationum & tentationú
malarum, & ſuggeſtionum & occaſionum. Anſeres autem ſil-
ueſtres ſignificat contemplatiuos & regulares. Domeſtici ve-
ro ſignificat ſeculares. Dico autem ꝙ ſilueſtres. i. contempla-
tiui & religioſi debent in volatu contemplationis ſummé de-
lectari, & nunquam ab iſto debent quieſcere vel ceſſare. Eſa.
40. Volabunt & non deficient. Veruntamen non debent cona-
ri volare & ire & repugnare contra ventum tentationú & tri-
bulationum & malarum occaſionum, quia forte non poſſent
præualere, ſed pro certo ipſi debent a facie venti fugere, & té-
tationum occaſiones euitare, & tribulationibus cedere, ne for
te poſsint periculum ſubire. Figura de muliere Apoc. 12. quá
7 cú draco vellet deuorare, fugit & volauit in ſolitudine. ¶ An-
ſer impinguatur in nouė diebus. Alis & ſibilo pugnat pro pul
lis, & ſi ſocietatem ſuam perdiderit valde dolet, ipſamque cla-
mando & circunſpiciédo requirit. Sic iuſtus in nouem diebus
qui conſtant ex tribus ter ductis. i. in fide trinitatis debet vir-
tutibus impinguari, pullus ſuos. ſ. ſubditos debet ſibilo oratio-
nis & alis protectionis tueri & defendere, & ſi a ſocietate fide-
lium per peccatum & excommunicationem errauerint & ce-
ciderint, debet per pœnitentiam dolere, & quouſque eos recu
peret, nó debet a clamoribus & lachrymis & ab inueſtigatio-
8 ne ceſſare. Eſa. 58. Clama ne ceſſes. ¶ Anſer locum vbi eſt, toto
aut ore depaſcit aut ſtercoribus fędat. Sic luxurioſi totá patriá
vbi ſunt non ceſſant ſuis verbis & operibus macolare.

De Apodibus. Cap. 9.

1 APODES quæ alio modo cypſelli dicútur, ſunt
aues quæ vſum pedum non habentes, quaſi có-
tinuė ſunt volando. Vnde etiam quantumcun-
que nauis ad remotiſsima maris vehatur, ſem-
per tamen inueniútur apodes commeantes. Si-
cut. n. dicit Pli. li. 10. c. 39. aut iacent aut pédent,
hiſque quies niſi in nido nulla. Iſta in ſcopulis nidificant, & ſi-
miles ſunt hirundinibus. Hęc Pli. Ego autem de iſtis audiui ꝙ
in maiorica, vbi multę ſunt tales, cum ambulare nequeant, nec
a terra etiá ſi deſcendere contigerit, amplius ſe mouere, in ſco
pulis taliter faciunt nidos ſuos ꝙ facili motu & impulſu poſ- 1
ſunt inferius cadere, & ſic dum cadunt recipiuntur in aere, &
volatum recipiunt in cadendo, quia ſicut dictum eſt nunquá
de terra perpetuo ſurgút eo quo ſemel quieuerút. Ibidé aliud
etiam audiui de iſtis ꝙ. ſ. cum breuiſsimas tibias habeant, vt-
pote quarum nullum habent vſum, duo tamen fortiſsimi ho-
mines non poſſunt auem rumpere, nec tibiam a tibia ſeparare.
Per iſtas aues poſſum intelligere quoſdam qui ſunt optimi in
cótemplatiua, nihil tamen valent in actiua, quia. ſ. optimė per
contemplationem volant, & per mare pœnitentiæ circúeun-
tes nauigantes. i. in iſto ſeculo fluctuátes per orationes cómeác
& aſſociant, nunquam vero per terram. i. per terrena negotia
ambulant, nec ibi ſe dirigunt aut gubernant, quinimo quod pe
ius eſt, ſi ad terram. i. ad terrena negotia deſcenderint, ibi ea to
to te ſident, & inde ad contemplatiuam aſcendere plus nó va-
lent. pſal. Qui cadit, non adijciet vt reſurgat. Tales igitur non
debent in terra cubare, nec ſe in terrenis negotijs implicare,
ſed in ſcopulis. i. in ſtatibus paupertatis, aſperis, & mollitie p-
ſperitatis carentibus debét quieſcere, & valde parum de terra 1
& terrenis bonis accipere, vt ſic poſsint faciliter in aere. i. in bo
nis ſpiritualibus per contemplationé ſe ſuſpendere & volare.
Iob. 7. Elegit ſuſpendiú anima mea. Sic igitur iſti ſi ex toto ter
ram & terrena ſpreuerint, & volatui contemplationis ſe dede-
rint, & breues tibias & pedes. i. truncatas affectiones, modicas
& limitatas habuerint, fortitudinem & conſtantiam tantá ha-
bere poterunt ꝙ quicunque quáquam fortiſsimi demones ip-
ſos per peccata diripere nó valebunt. Breuitas enim & pauci-
tas affectuum & concupiſcentiarum volatuſque cótemplatio-
nis & amor cœleſtium manſionum faciunt hominem fortem,
& ad reſiſtendum vitijs ſtabilem & potentem. Eſa. 40. Sancti
qui ſperant in domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pen
nas vt aquilæ &c.

De Ardea. Cap. 10.

ARDEA ſecundum Ambr. in hexameron dicitur ab 1
arduo volatu. Ita enim arduė altė volat quando ſen-
tit pluuiam, ꝙ nubes tranſcendit, vbi ventus & plu
uia non attingant, & iſta ſecundum Pli. li. 18. vlt. in
nis triſtis perambulans prænoſticat duplicem tempeſtaté. Et
ſicut in libro de natura rerum dicitur, ardea videns accipitré
ſibi infeſtum, applicat ei anum, & eijcit ſtercora cótra ipſum,
quæ. ſ. ſtercora faciunt alas accipitris putreſcere, & hoc vidés
conſueuit ardeæ dare pacem. Philoſophus autem dicit ꝙ ar-
dea accipitri ſe perſequenti piſcem putridú proijcit, circa qué
intentus accipiter eam ire permittit. Sic veré chariſsimi cum
ventus ſuperbiæ & pluuia proſperitatis & luxuriæ ſint nobis
valde contraria & nociua, nos debemus per affectum & deſi-
derium volare, & aſcendere ſupra nubes. i. ſurſum ad contem-
plationem cœleſtium nos leuare, ne. ſ. talibus vento & pluuia
fatigemur, ſi inferius in mundanis remanſerimus per affectú.
Eſa. 14. Aſcendam ſuper altitudinem nubium. & in pſal. dicit
Dauid. Aſcendit ſuper cherubin, & volauit, volauit ſuper pé-
nas ventorum. Si. n. inferius in arenis vanitatis múdanæ triſtes
remanſerimus & inertes, duplicé nobis prænoſticabimus tem 2
peſtatem. ſ. corporis & animæ damnationem & mortem. Acci
pitri ergo nos perſequenti. i. diabolo nos tentanti ſtercora bo-
norum temporalium & fętorem deliciarum carnalium dimit
tamus, & ipſa a nobis per contemptum eijciamus & capella-
mus, iuxta apoſtolum ad Philip. 3. Omnia arbitratus ſum ſicut
ſtercora. Et ſic manus ipſius euademus, & ſurſum ad contem-
plationem cœleſtium ſuper nubes cum angelis aſcendemus,
exemplo Ioánis, qui dimiſſo pallio nudus fugit. Vel poteſt di-
ci ꝙ quando accipiter. i. iudex vel prælatus proſequitur ardeá
.i. vſurarium vel luxurioſum clericum vel curatum, vt eú cor-
rigat & puniat, ſtatim ſolet ei ſtercora & piſcé putridum. i. do-
na & munera proijcere, & ſic ſolet euadere & abire. Prouer.
6. Donum hois dilatat viam eis, & ante principes ſpatium ei
facit ¶ Secundú Pli. li. 10. c. 60. Ardeolæ auis eſt quæ maximá 2
pœnam ſuſtinet & generando & pariendo. Vnde ait ꝙ mares
eum vociferatu ſanguinem ex oculis profundunt, nec minus
ægre. i. minus difficiliter pariunt grauidæ. Applica ſi vis ad lu
xurioſos, ex quorum oculis ſcintillat ſanguinis. i. luxuriæ pec-
catum per impudicos aſpectus, iuxta illud 1. Pe. 2. Oculos ha-
bent

bêt plenos adulterij. Vel dic q; mas & fœmina ſunt malus prælatus & malus ſubditus, quorum alter.ſ. prælatus cum difficultate vult generare.ſ. prędicando. Fœmina vero.i. malus ſubditus cum difficultate vult parere, bona opera faciendo. Adoerte tamen quod dicit Plinius lib. 10. c. 60. q; eſt ſpecies ardearũ dicta leucon, quæ ſemper altero oculorum caret &c. Expone ſicut de monoculis.

De Anſolomibus. Cap. 11.

1 ANSOLOMES ſeu aues paradiſi ſunt quædã aues ad quãtitatem anſerum, alias circa, quę ita ſunt diuerſis coloribus coloratę, vt nullus color dicatur eis deeſſe, & iſtæ ita habẽt vocem piam & dulcem, q; excitare poſſunt hominem ad deuotionem. Et dicuntur aues paradiſi eo q; neſcitur vnde veniant, aut quo vadant. Earum.n. coitus aut generatio non videtur, ſed certis temporibus aggregatæ veniunt, & certis temporibus recedunt, ſicut ponit auctor in lib. de natura rerum. Talis per omnia fuit Chriſtus, quia.ſ. generatio ſ ipſius fuit hominibus penitus ignota. Eſa. 53. Generationẽ eius quis enarrabit? Ideo etiam dixit iudęis de ſeipſo. Io. 8. Vos autem neſcitis vnde venio, aut quo vado. Iſte.n. certo tẽpore per incarnationem venit, quia ſicut dicitur Hiere. 8. Turtur, hirũdo & ciconia cognouarunt tempus aduentus ſui. Certo etiam tempore per paſsionem receſsit. dicens Ioan. 16. Tempus eſt, vt reuertar ad eum qui miſit me. Iſte igitur dicitur auis paradiſi, quia.ſ. iſte ad litteram de paradiſo venit in mũdũ. Eccl. 24. Exiui de paradiſo &c. Et ideo iſte fuit coloratus omni colore virtutis & perfectionis. Ezec. 16. Sumpſiſti veſtimẽta tua multicoloria. Et vocem etiam habuit ita piam, ſicut patet per decurſum euangeliorũ, q; ſecundum rei veritatem hominẽ potuit ad deuotionem mouere, & ad cõpaſsionem & fletum aliquotiens excitare. Ideo de voce ſuæ locutionis, & de colore ſuæ decoræ conuerſationis dicitur Cantic. 2. Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis, vox.n. tua dulcis & facies tua decora. Vel poteſt exponi de Angelis. Angeli.n. ſunt aues paradiſi, quorũ generatio & conditio penitus ignoratur. Vel dici poteſt de viris iuſtis, qui ſunt aues & habitatores paradiſi, nunc ſpe, tandẽ facie, qui.ſ. debent habere coloratã conuerſationem, & piam & dulcem prædicationem.

De Barliatha. Cap. 12.

1 BARLIATHA eſt auis quę in arbore naſcitur, & in mari in lignis putrefactis. Et iſtas aues dicitur Innocentius prohibuiſſe in quadrageſima manducari. Iſtas vocat Ariſt. tubouides. Iſte in pictauia circa maritima vbi plurimæ ſunt tales, vocãtq; crauantij, & ideo de iſtis vide in titulo de pictauia infra libro quartodecimo.

De Bitarda. Cap. 13.

1 TARDA quæ vulgo bitarda appellatur, eſt auis magna, vulgo ſic nuncupata, eo q; bis tardat ſe quando vult volare, nunquam.n. ſubito ſurgit à terra, imo bis vel ter ſaltum facit in terra antequam ſubleuetur. Vnde quandoque contigit q; dum taliter ſe retardat ab aucupe ſagittatur, ſicut dicitur in li. de natura rerum. Sic verè multi ſunt qui nunquam volunt dimittere terrã & terrena ſubito vel apertè, nec deum celeriter euolare, imo ſolent bis vel ter, iter boni propoſiti retardare, & ſic ſæpe fit q; dum nimis deliberant, ſolet eos diabolus tentationibus ſagittare, & a volatu bonorum operum impedire. Bene ergo conſulit qui dicit Eccl. 13. Fili ne tardes conuerti ad dominum. Vel poteſt allegari de prudẽtibus, qui non debent præcipitanter volare ad opera ſua, imo bis vel ter debent deliberare, & aliquotiens vſquequo opportunitatẽ videant rettoire Sene. Diu deliberandum eſt, quod ſtatuendũ
2 eſt ſemel. ¶ Tarda comedit carnes & etiam pene ſola inter comedentes carnes, herbas depaſcit. Iſta tamen in volando non capit prædam ſicut aues prædales, ſed expectat q; ſint plures tardæ ſimul congregatę, & tunc alias ſimul aggrediũtur & occidunt, & earum carnibus veſcuntur, ſicut dicitur ibidem. Tales ſunt multi mali, malitioſi & iniqui, qui quamuis veſcantur per rapinam carnibus.i. ſubſtantijs aliorum, ipſi tamen volando per ſuperbiam, vel publicè rapiendo non prædantur, quinimo ſolent ſe plures inuicem aggregare, & alter alterũ adiuuare, & ſic inſimul bonos inuadere, & contra eos præualere. Iſta patẽt de balliuis, officialibus & aduocatis, & de vſurarijs, qui vt communiter plures ſunt euſdẽ ſocietatis quinimo omnes in vnum conueniunt ad alios occidendum & prędandum. pſal. Congregati ſunt aduerſus dominum & aduerſus Chriſtũ eius. Plures.n. detractores & malitioſi ſe ſolent inuicem coniungere, quando volunt aliquem impugnare. Vnus.n. accuſat, alius teſtificatur, alius cõſulit, alius iudicat, alius exequitur. Et breuiter illud quod per vnũ fieri nõ potuit, per plurimorũ malitiam adimpletur. pſal. Multiplicati ſunt qui tribulant me &c.

De Bonoſa. Cap. 14.

BONOSA eſt auis quæ & ſapore & quãtitate quaſi aſsimulatur perdici. Iſta mirabiliter concipit, quia .ſ. maſculus quando vult generare, hianti ore currit donec de ore ſpumam emittat, quã fœmella ore recipiens concipit atque parit. Tales ſunt luxurioſi, quia dum fœmella recipit & audit ſpumam.i. immunda verba quæ de ore ſuo profert maſculus, ſæpe fit q; malum propoſitum concipit, & parturit malum opus. Vel poteſt allegari de hæreticis, quorum ſpuma.i. immunda doctrina dum ab auditoribus pro vera recipitur in ipſis omnis error concipitur, & omnis iniquitas parturitur. pſal. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Vel poteſt de bono prædicatore dici, cuius ſpuma verborum facit alios concipere cuncta bona. 1

De Bubone. Cap. 15.

BVBO. Diues auarus ſimilis eſt buboni, quæ onuſta plumis, a cunctis alijs auibus impugnatur, & ab eis deplumatur. Et frequens eius ululatus ſecundum augures de nocte præſagium eſt mortis. Stercoribus & alijs immunditijs veſcitur, & cum ea alias aues aucupes deprehendunt. Lucem odit, & cauernas inhabitat. Et ſi aliquis vult eam accipere, in ſupina ſe vertit, & roſtro & pedib⁹ ſe defendit. Sic diuites & auari a cũctis alijs.ſ. balliuis & principibus impugnãtur, & hoc quia ſunt onuſti plumis.i. diuitijs ſuperfluis ſunt induti propter quas ab omnibus impetuntur, & paulatim etiam deplumantur. Hierony. Quid.n. eſt auarus, niſi arca latronũ, burſa principum, ſibilus omnium? Vlulatus etiam & verba diuitum, fraudulentiã, mortẽ & exhæredationẽ præſagiunt pauperibus & egenis. Illi immunditijs & ſtercoribus veſcuntur.ſ. bonis temporalibus, quæ ad Philip. ſtercora ab apoſtolo nuncupantur. Vnde aucupes.i. inferni diaboli cum iſtis capiunt alios, quia iſti ſunt occaſio quare multi faciunt multa mala. pauperes, de eis grauiter murmurando, & detrahendo. principes & alij eos inuadendo, vel ſuſtinendo propter munera ſibi data, & ſic de alijs. Iſti lucem fugiunt veritatis. contractus.n. ſuos faciunt non in luce & apparentia veritatis, ſed in abditis & tenebris.i. ſub velamento multiplicis falſitatis. Ioan. 3. Omnis qui male agit, odit lucem. Et ſi aliquis velit eos accipere corrigendo, tunc ſe ſupinant verſus cœlum, ſc.ſ. excuſando, & facta ſua eſſe tota cœleſtia.i. iuſta & licita aſſerendo, & ſic a p̃latis & correctoribus vix capiuntur aut concluduntur, quinimo cum roſtro verborũ & vnguibus fictorum operum ab omnibus defenduntur. Ecc. 8. Sũt impij qui ita ſecuri ſunt, ac ſi iuſtorum ſacta habeant. ¶ Bubo ſecundum Iſidorũ eſt auis plu- 2
mis & roſtro & vnguibus, auibus prędalibus ſimilis non tamẽ virtute, quia graui detenta pigritia, nimis eſt debilis ad volatum. in ſepulchris & cauernis de die inhabitat, & de nocte prędam quærit, & in vrbe viſa ſecundũ augures ſolitudinem prędagit affuturam, vt dicit Pli. li. 10. c. 12. & ſecundum Ariſt. li. 8. Monedula quæ eſt coruini generis, comedit oua bubonis de die, quia debilis eſt viſus, & econtra bubo comedit oua monedulę de nocte, quia clarius videt de nocte quã de die. Auceps autem cum ea alias aues deprehendit. Eccleſias autẽ frequentat non vt deo ſeruiat, ſed vt oleum lampadarũ bibat ſuis ſtercoribus eccleſiam maculat & deturpat. Sic verè hypocrita in plumis apparentiæ, in roſtro eloquentiæ, in vnguibus potentiæ, auibus prædalibus.i. ſanctis hominibus ſimulatur non tamen in efficacia vel virtute, quia iſte ad volatum contemplationis totaliter piger & debilis inuenitur Apoc. 3. Sciens q; modicam habet virtutem. Iſte de die.i. in apparentia hominum, in ſepulchris & cauernis pœnitentiæ & humilis conuerſationis videtur manere, vel in ſepulchris.i. in conſideratione mortis & inferni ſe fingit coram hominibus habitare, tunc enim a præ-

u præda pecati quieſcit, ſed de nocte in abſcondito circa prædam malorum ſuorum operum inſiſtit. pſal. Poſuiſti tenebras: & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſiluæ. Oua eius.i.exteriora bona opera comedit diabolus, quia cum ipſa praua intentione corrumpat, in hoc delectatur, & ecõtra oua monedulę.i.diaboli peccata, quæ diabolus generat, & producit & ponit in corde ſuo ipſe de nocte, comedit, quia in occulto multa mala committit. Clarius.n.videt tunc ad opera tenebroſa quàm de die.i.in publico ad opera virtuoſa. Vnde aucupes inferni cum ipſo alios deprehendunt. Quia tamẽ propter plumas apparentiæ ab alijs auibus.ſ.a ſimplicibus inſequũtur, tãdem ab eis corrupti a diabolo per vitia capiuntur. Exemplifica bene. Sanctam autem eccleſiam ſuorum ſtercoribus peccatorum maculant & inquinant, Hiere. 11. Quid eſt ꝙ dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa? Nunquam tamen eam ad laudem dei frequentant, ſed vt oleum vanę gloriæ accipiãt & acquirant, quo.ſ.ſua hypocriſis impinguetur. Oſeæ 12. Fœdus cum aſſyrijs inijt, & oleum in Ægyptum ferebat. Vel vt etiam oleum bonorum temporalium recipiant & acquirant; ſicut potiſsimè patet in canonicis ſecularibus, qui bene frequentant eccleſiam vt habeant diſtributiones, non vt faciant orationes. Vel per bubonem & monedulam intelligo diuerſos huius ſeculi deceptores, quorũ vnus alter inſidiatur, & dũ non aduertit, oua & bona ipſius deprędatur. Iſtud patet in aduocatis, quorum cum vnus venit ad obſcuritatem & ignorantiam ſenectutis, alius clarè videns & aſtutus ipſum ſolet decipere, & bona eius ſurripere & auferre, quia breuiter inter illos ille qui ad obſcuritatem iſtam peruenit, bona ſua quæ alijs primo ſubripuerat, per alios tandem perdit, & per illum quẽ adhuc iuuenem & parum videntem & ſcientem deceperat, tãdem factus ſenex & ignorãs oua ſua.i. officia & alia bona perdit, ſicut patet de iuuenibus aduocatis & de ſenibus hebetatis. Vnde Eſai. 13. Prædabuntur eos qui præda fuerant, & ſubijcient exactores ſuos. Et pro certo ſępe fit ꝙ magni aduocati alios qui parum videt, prædantur, a quibus poſtea pauperantur.

3 ¶ Mundani & ſeculares ſimiles ſunt buboni, quæ clarius videt de nocte quàm de die, & ideo cũ ſemper habitet in cauernis, monedula comedit oua eius, & econuerſo ipſa ouis monedulæ noctibus impinguatur. Et eſt auis onuſta plumis, & roſtro vnguibusq; munita, paucæ tamẽ eſt virtutis, quia non niſi mures & veſpertiliones & cætera vilia deprædatur. De nocte circumuolat ad prædandum, de die autem lucem ſolis ferre nõ ſuſtinens, in cauernis & abditis ſe abſcondit. Sic verè chariſsimi in nocte obſcura.i.in negotijs mundi clarius vident mundani, quàm in die ſalutis & ſpiritualitatis, quia ſapientes ſunt vt faciant mala. &c. Hiere. 4. Clarius etiam vident de nocte ꝙ aliæ bonæ aues, quia filij huius mundi ſapientiores ſunt filijs lucis in generatione ſua. Lucæ 16. Iſti tamen in die.i. in negotijs ſpiritualibus, & in illis quæ ad ſalutem pertinent, parum vident. Iſti.n.ſunt illi de quibus dicitur Ioan. 9. Vt videntes non videant, & qui vident, cœci fiant. Iſti ergo in cauernis terræ.i. amore temporalium habitant, & ideo monedula nigra.i. diabolus oua eorum de die comedit.i. bona eorum propoſita vel opera ſi quæ faciunt, diabolus eis aufert, quia.ſ. iſti peccatis obtenebrati, bona ſua ſpiritualia non defendunt & ſic licet ponant oua.i.licet concipiant plura bona propoſita, tamen partũ vel pullum bonorum operum non emittunt, quia.ſ.totũ a monedula.i. a tentatione diabolica ſurripitur & furatur. Ioan. 10. Fur non venit niſi vt furetur. Econtra autem in nocte.i. in obſcuritate peccati, iſti oua diaboli.i.bona tẽporalia rapiunt, & ea ſibi accipiunt & acquirunt. Vel in nocte ouis monedulæ nutriuntur.i. prauis delectationibus quas diabolus in corde eorum ponit. Eſa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, & quod confotum eſt, erumpit in regulum. Iſti etiam plumis.i. diuitijs, roſtro.i. iactantijs, vnguibus.i. potentijs ſunt muniti; ſed pro certo paucisſimę ſunt virtutis.ſ.apud deum, quia quod altum eſt apud homines, abominabile apud deũ eſt. Lucæ 16. Magnę ſunt apparẽtiæ, ſed paucæ efficaciæ, de nocte volãt ad prædam, quia peccatorum tenebris obſcurati, & virtutem ſolis iuſtitiæ fugientes, ad veſpertilionum & murum.i. pauperũ & egenorum circumuolant rapinam. Eſai. 3. Rapina pauperis in domo veſtra. ¶ Item ſecundum Pli. Bubo de ouo a cauda

4 exit. caput.n. eius ita eſt ponderoſum ꝙ poſteriorem partem primo fouendam matri exhibet, ſicut dicit Pli. li. 10. c. 16. Qui etiam idem dicit de coruo, cornice, noctua, & pico. Sic verè ſunt multi qui de ouo.i.de mundo exeunt a cauda, quia.ſ.poſteriora.i.corpus præmittunt, caput vero.i.animam & interiorem adhuc quantum poſſunt interius retinent, quia.ſ. quamuis corporaliter de mundo exeant, ibi tamen cordialiter remanent atque reſtant. Iſti.n. ſunt qui matri ſuæ deo vel prælato potius exhibent fouẽdam caudam quàm caput.i. carnem quã animam, inquantum.ſ. magis ſunt ſolliciti de ſalute corporis quàm mentis, & plus de illis quæ neceſſaria ſunt ad carnẽ fouendam, quàm ad animam recreandam. Quod etiam poteſt dici de illis qui ad hoc ad matrem.i. ad eccleſiam & religionẽ veniunt, vt caudam, non caput.i.vt carnem non animam præficiant & præponant, caudamq; præcedere caput volunt, inquantum fomenta corporis magis quàm animæ curant, ita ꝙ breuiter deus, eccleſia, religio, vel prælatus poteſt dicere illud Hiere. 2. Verterunt ad me dorſum, & non faciem. Et ſicut bubo nunquam rectè volat ſecundum Pli. vbi ſupra, imo ſemper ad aliquam partem flectitur quando volat, ſic verè peccatores nullum volatum.i.nullum opus ſuum rectè faciunt, nec rectam intentionem aut formã cuſtodiunt, imo tortuosè & ineptè faciunt quicquid agunt. Cor autem eorum non erat rectũ cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius. Vel dic de

proditorib⁹ qui ſemper vadũt tortuosè & fallaciter &c. ¶ Cor 5
bubonis ſuppoſitum ſiniſtræ mammæ mulieris dormientis, omnia ſecreta ſua narrare eam facit, ſecundum Plin. libr. 30. Sic aĩa cui cor bubonis.i. malitia diaboli & eius mala voluntas oſtenditur, ſecreta peccata libenter dicit & confitetur.

De Caprimulgo. Cap. 16.

CAPRIMVLGVS eſt auis maior merula, quæ 1
de nocte volat, & de die nihil videt, quæ dicitur caprimulgus, quaſi mulgens capras. ſicut .n. dicit Pli. li. 10. c. 40. iſta auis nocte de ſtabula paſtorum ingreditur, & ad vbera caprarũ euolat, & lac ſugit, & ſe inde ſatiat. Iſta autem initĩ ria vber quod ſuxit moritur, & ipſa capra cæcitate damnatur. Capra ſignificat eccleſiam, vel etiam quemlibet prælatum ſimplicem & malitia carentem. Aues autem iſtæ ſignificant malitioſos & ambitioſos, in die.i.in bonis ſpiritualibus cęcos, & in nocte.i.in negotijs ſecularibus valde aſturos. Igitur tales quãdoque ſolent de nocte.i. occultè & cautè ſtabulum eccleſiæ ingredi, & ad caprarum vbera.i. ad ſimplicium prælatorũ pinguia beneficia ſe transferre. Cum vero tantum poſſunt facere ꝙ ad talia beneficia attingũt, ipſas capras.i.ipſos prælatos ſimplices per malitias vel per munera excæcant, vbera vero quæ ſugunt.i. beneficia quæ obtinent, deſtruunt, depauperant, & mortificãt. Iſtud.n. videmus ꝙ beneficia quę tenẽt ambitioſi, ab eis deſtruuntur, & tamen ipſi prælati ab eis plusquam ab alijs decipiuntur. Non curant.n. de vberę ſed de lacte, non curant de beneficio, ſed de lucro. Eze. 34. Lac comedebatis, & lana operiebamini, & quod craſſum erat occidebatis gregem autem meum non paſcebatis.

Cynamulgus eſt auis arabie. vide de arabia.

Cotyx eſt eſt genus accipitris. vide de accipitre.

De Columba. Cap. 17.

COLVMBA ſtultè eſt curioſa, quia ſedens ſuper 1
arborem circunſpicit ad quam partem velit ſedere. ſed antequã deliberauerit, multotiens impetitur ſagitta, & ſic propter ſuæ tardiratem deliberationis, propoſitum non adimplet. Sic multi circumſpiciunt & deliberant de ſua ſalute, ad quam partem velint & poſsint animum decliuare, ſed quia ſtatim veniente bono propoſito non adimplent, ſed tumultuante conſcientia retardantur, ideo ab aucupe diabolo ſubito varijs tẽtationibus ſagittantur, & ſic de arbore deliciarum & honorum mũdanorum vſque ad barathrum deſcendentes, ab incepto bono propoſito retardantur. Et ideo conſulitur Eccleſ. 5. Ne tardes

conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. ¶ Colum 2
ba ſecundum glo. Cantico. 1. Felle caret, roſtro non lædit niſi forte parem ſuum. in cauernis pullos nutrit alias columbas errantes ſecum recolligit, iuxta fluenta manet, vt a longè videat vmbram accipitris venientis. meliora grana eligit gemitũ pro cantu reddit, gregatim volat, ſocietatem diligit, alis & roſtro ſe defendit, cadauera & alia immunda non comedit, geminos pullos nutrit, & ſuper fluenta nidificans, vmbrãque accipi-

tris

ria de longè veniētis intuens,ad interriora foraminis ſe abſcon
dit.inter accipitres diſceruit, quia contra volantes & rapien-
tes in aere in cauernas fugit , cōtra rapientes in terra vel aqua
ad arborē euolat,& ſecundū Orig.quanto pēnoſior,tanto fœ-
cūdior inuenitur. Vnde habētes pedes pēnatos ſere pullificāt
omni mēſe. & ſemper geminos pullos nutrit. Chariſsimi pro-
pter iſtas.13 proprietates colombę poſſum intelligere virū iu
ſtū,vel quemcūq; eccleſiaſticum vel pręlatū vel etiā animam
chriſtianā.Iſti.n.felle carēt, quia.ſ.ſine felle malitię & inuidię
debent eſſe.1.ad Corin.5. Non in fermento malitiæ & nequi-
tię &c. Quia ſicut dicitur Matth.10.Iſti debent eſſe prudentes
ſicut ſerpentes,& ſimplices ſicut colūbæ. Secundo colūba nul
lū lędit niſi parem.Per parem animę intelligo corpus , vel per
parem prælati intelligo ſubditum,quē ſolum debet ledere per
pœnitentiam & correctionem , vt ipſum ſubijciat diſciplinæ.
Eccle.33. Seruum inclinant operationes aſsiduę. Tertio in ca
uernis nidificant,quia ſcilicet viri perfecti in cauernis & fora-
minibus plagarum Chriſti per compaſsionem & deuotionem
faciunt nidum ſuum , vel etiam in cauernis inferni & ſepul-
chri per conſiderationem mortis. Hiere.48. Quaſi columba
nidificans in ſummo ore foraminis . Quarto alias columbas
ſecum recolligit , quia vir perfectus debet recolligere paupe-
res & errantes , & per hoſpitalitatem & miſericordiam debet
recipere pœnitentes, & etiam in ſinu amoris & charitatis tam
in deum quàm propter deum omnem debet colligere creatu-
ram.pſalm. Continuī in ſinu meo multarum gentium. Quia
breuiter viri columbini & perfecti ſolent ſocietatem diligere,
& alijs per charitatem ſe coniugere & vnire.Pſal.Si dormiatis
inter medios cleros pennę columbę. Quinto iuxta fluenta ma-
net.Per fluenta intelligo deuotionem , lacbrymationem , do-
ctrinam,& eruditionem , quia pro certo iuxta tales aquas de-
bet quilibet reſidere . Cantico.5.Columbæ iuxta riuos aqua-
rum reſident , iuxta fluenta pleniſsima . Sexto meliora grana
eligit. Per grana a palea ſeparata intelligo bona ſpiritualia &
æterna , vel ſanum intellectum a cortice litteræ depurgatum,
vel bona bonorum documenta & exempla , quę pro certo de-
bemus ſi bona ſunt, recipere & eligere , & paleas id eſt vanas
ſcientias , vana mundi bona , vana malorum exempla & do-
cumenta debemus totaliter refutare.2. ad Corinthio.13. Eli-
gite chariſmata meliora. Septimo gemitum pro cantu reddit,
quia ſpretis mundi ſolatijs vanitatis anima in gemitu contri-
tionis & compaſsionis debet lectū conſcientiæ per noctes ſin-
gulas abluere vel lauare. Vnde pſal. Laboraui in gemitu meo.
Eſa.59. Quaſi columbæ meditantes gememus. Octauo grega-
tim volant,& ſocios diligunt,quia homo debet bonorum con
ſortia frequentare , & vna cum eis ad cęleſtia euolare. Naum.
3.Sol ortus eſt & euolauerunt. Nono columba alis & roſtro ſe
defendit,quia anima cum roſtro feruentis orationis,& cū alis
ardentis contemplationis debet a diabolo ſe tueri. Decimo ca-
dauera & immūda nō comedit,quia homo peccata aliorū non
debet per imitationē comedere,& ſibi per cōplacentiā incor-
porare,ſed oīa vt immunda & fętida refutare. Leui.11. Nō co-
medetis neq; tangetis ea quæ immūda ſunt. Vndecimo gemi-
nos pullos nutrit,quia in nido conſcientiæ debet amorē dei &
proximi enutrire. Cātic.6. Oēs gemellis fętibꝰ,& ſterilis nō eſt
in eis. Et ideo in ſcriptura dr̄ ꝙ deo debebāt offerri duo pulli co
lūbarū.Leui.5.Duodecimo vmbra viſa accipitris in aqua,ſta-
tim ad interiora foraminis intrat,vel etiā arborē aſcēdit, quia
vir perfectus qñ in aqua deliciarum videt vmbrā.i.prauā dele
ctationem & tentationem,quæ volatilis eſt & vmbratica & fal
lax,ſtatim ad arborem crucis , & interiora foraminis petræ in
qua nidificat id eſt ad memoriam paſsionis Chriſti , qui fuit
vera petra, clauis & lancea perforata, debet refugere.vt rapi-
nam & tentationē diaboli valeat declinare. Figura Gen.8.vbi
columba non inueniens vbi requieſceret pes eius , reuerſa eſt
ad Noe in arcam , quia ſcilicet ſecundū hiſtoriam ſcholaſticā
terra erat lutoſa,fœcibus & cadaueribus occupata. Columba
autem eſt auis munda , quæ nunquam in talibus figit pedem.
Sic aīa emiſſa a Noe.i.a deo per creationem , ſtatim vbi in mū
do inuenit lutum auaritię,& cupiditatis,& carnalitatis, debet
redire ad deum in arcam per memoriā paſsionis , quæ cū eſſet
lignea, in ea ſaluatum eſt omne genus . Sic in cruce &c. Ideo
columbę dicitur Cantico.2. Veni columba mea in foramini-
bus petrę,& in cauernis macerię. Et ſicut columba inter acci-
pitres diſcernit,ſic &c vide ſupra de accipitre.§.8. Tertio de-
cimo quāto colūba pennoſior, tāto fęcundior,quia homo quā
to plures virtutum pennas habuerit, tanto plures pullos id eſt
plura bona opera procreabit. Vnde ſi pedes eius id eſt effectus
bene fuerint plumati per virtutes,tunc in omni tempore, tam
in æſtate proſperitatis,quam in hyeme aduerſitatis pullificare
per bona opera non ceſſabit. Eccle.9. In omni tēpore ſint ve-
ſtimēta tua cādida &c.¶ Secundū Cōſtantinū in viat. Colūba 3
habet ſanguinē calidum & conſumptiuū . Vnde ſi ſub dextra
ala ipſius ſanguis extrahatur , & caliginoſis oculis inſtilletur,
ſanat ophthalmiam.i.inflāmationem oculorum. Et eſt colūba
ſecundū glo.Cant.1.felle carens,nullum lædens niſi forte pa-
rem, alienos pullos nutriens, ſocietatem diligens & frequen-
tans. Dicitur etiam ꝙ colūba domeſticatur ab aucupe,& mel-
le nutritur,& ſic dimittitur euolare ad alias ſilueſtres,& quia
eā vident ſibi ſimilē,ratione mellis ꝙ habet in ore, vna cum ea
vadunt ad columbare , vel ad rete aucupis, vbi illa primo in-
trante omnes alię conſequuntur. Et ſecundum Ambro.colūba
de vna prouincia ad aliā litteras defert, ſed multotiēs antequā
veniat ad terminū,ab hoſtibus ſagittaī propter litteras,& pro
pter eas occiditur,quę alias nō timeret. Quid per colūba ſim-
pliciſsimā intelligimus,niſi Chriſtū mitis & humilis corde? Sā-
guis.n.ipſius pręcioſus eſt,& conſumptiuus,quia eius virtute
peccata tā originalia quàm actualia conſumuntur , & ſicut de
ala dextra columbę ſubtus ſanguis extrahitur , ita de brachio
dextro.i. de vulnere lateris ſanguis & aqua profluit , vnde in-
flammatio omnis carnalitatis a mentis noſtræ oculis diluitur
& lauatur,quia ibi ſacramenta ſecundum Auguſti.efficaciam
acceperunt . Iſta columba felle caret , quia cum maledicere-
tur,non maledicebat. Eſa.53. Nullum lędit niſi parem. Per pa
rem filij dei intelligo corpus eius proprium,ꝙ ad eaſdem ho-
nores per vnionis gratiam eleuatur. Iſtud ſolū lęſit Chriſtus,
quia ipſum ſolū pro peccatoribus ſaluandis voluit vulnerari.
Zacha.13.Gladius ſuper paſtorē meū,& ſuper virū adhęren-
tē mihi. Alienos pullos nutrit, quia ſolem ſuum oriri facit ſu-
per bonos & malos. Matth 6. Societatem diligit.ſ. charitatis,
quia delicię meæ eſſe cum filijs hominum. Prouer.8. Itē iſta co-
lumba per aucupē domeſticatur , & melle &c. Per aucupē.n.
intelligo deū patrem , qui filium ſuum melle beatitudinis ab
æternis temporibus ſatiauit,& ad columbas ſilueſtres.i,ad ho
mines huius mundi miſit , & dulcedine mellis in ore eius re-
perta.i. dulcore beatitudinis nobis per prędicationē eius pro
miſſę,Chriſtum ad colūbare ſequimur paradiſi,& ſub rete ec
cleſię permittimus nos inuolui. Extendam ſuper te rete meū,
& capieris in ſagena mea . Eze.12. Iſta autē columba litteras
noſtræ reconciliationis a prouincia paradiſi ad mundi prouin
ciam attulit,quando fidem nos docuit trinitatis ſed antequam
rediret ad proprium columbare.ſ.ad paradiſum,propter lite-
ras huiuſmodi & ꝓpter verba ſalutis quę docebat,occiſus eſt
ab hoſtibus iudæis. Ioan.8. Quæritis me occidere,hominem,
qui vera locutus ſum vobis. Figura 2.Reg.11.vbi Vrias miles
ſtrenuus propter litteras quas a Dauid rege attulit,occiſus eſt
in prælio. Sic propter litteras ſalutis noſtræ, quas a deo patre
Chriſtus acceperat , occiſus eſt in prælio mundi huius. Lit-
tera occidit , ſpiritus autem viuificat.2. ad Corin.3. ¶ Dicit 4
Ariſto.8. libro quòd inter columbas eſt maſculus & fœmel-
la, & generant pullos multos,& ſi fœmella tardauerit venire
ad cubandum ſuper oua vel pullos,cogit eam maſculus ad cu
bandum deſuper. Maſculus etiam fœmellam niſi cito pariat ,
ſolet percutere,& ipſam ad citius pariendum compellere. Co
lumba maſculus eſt prælatus maior , fœmella autem præla-
tus minor. Iſti habent pullos communes, quia tā maior quàm
minor eiſdem ſubditis dominantur. Et ideo quando fœmella
id eſt minor prælatus,ſcilicet curatus,pigritatur cubare ſuper
pullos & ſubditis , (ſicut ſunt illi qui nolunt morari in eccle-
ſia ſua) ipſos ſcilicet calefaciendo & fouendo in dei amore,
tunc pro certo maſculus id eſt ſuperior prælatus debet ipſum
cogere,& cum roſtro id eſt cum verba eruditionis,& monitio
nis,& etiam cum vnguibus coerctionis & correctionis & cu-
bandum ſuper ſubditos, & ad faciēdum in loco ſuo reſidentiā
cōpellere,dicens illud.4.Reg.14. Contentus eſto gloria tua,&
ſede in loco tuo. Et etiam ad pariendū oua bonorum operum,
& ad faciendum fructum ſibi & alijs per virtutes.¶ Columba 5
in ore ſolet ſugere terram ſalſum,& in ora pullorum immitte-
re,vt ad cibū ſumendū ipſos paulatim valeat edocere ſm̄ Pli.
lib.10.ca.34. Sic prælatus quando videt ꝙ creuerit in diſcre-
tione & meritis pulli ſui,tunc debet in corpore proprio reci-
pere terram ſalſam.i.amarā pęnitentiā, vel ſal ſapientiæ & do-

6 ctrinæ,& in os ſubditorū.i.in auditū,qui eſt os aïæ , immittere
cum ore ſuo per prędicationem , vt ſic ad cibum æternę refe-
ctiones recipiendum habiliter diſponantur.¶ Columba quan-
do dimittit pullum ſuum ſolet coire cum ipſo , & ipſum anteq̃
recedat ab eo fœcundare ſecundum aliquos.Sic verè ſi pullus
.i.ſubditus prælatum adiuerit pro conſilio,cōfeſsione, vel alio
remedio,prælatus non debet ipſum dimittere vacuū,imo ver-
bo & doctrina debet in ipſo bonum propoſitū generare , & eū
bonis operibus fęcundare,& etiam affectionibus. Figura Deu
tero.15.vbi non licebat alicui dimittere ſeruum ſuum, niſi via
7 ticum ſibi daret.&c.Explica & applica. ¶ Item nota q̃ colum-
ba fimum habet ardentem,& ideo ipſum de nido eijcit,& pul-
lum ſuum eijcere docet . Sic verè cum ſtercora temporalium
ſunt ardentia per auaritiam , & ardorem cupiditatis generan-
tia,hinc eſt q̃ prædicator vel prælatus debet ſubditos ſuos do
cere ipſa de nido ſuo eijcere.i.de corde & affectione pœnitus
abdicare,exemplo Chriſti,qui dicebat.Mat.19.Vade & vende
8 vniuerſa q̃ habes,& da pauperibus.¶ Item ſecundum Ambro
ſium columba in Ægypto & in ſyria inſtruitur vt de prouincia
ad prouinciam litteras portet.Naturaliter.n.diligit locum vbi
primitus fuit enutrita,& ſic longinquus deferatur , tñ ibi redit
ſi liberati fuerit reſtituta . Vñ tali columbæ ſolent alligari, ſub
ala litterę, quę dimiſſa,ſtatim ad loca natiuitatis nititur ſe trāſ
ferre,ſed qñ in via ab hoſtib' cognoſcitur, ab eis propter litte
ras ſagittatur,& ſic ſæpe pp litteras occiditur, quæ alias nō , ti
meret,niſi forte ita altè euolet,vt ad loca hoſtium non deſcen
dat.Vñ ēt Pl.li.10.c.37.ait q̃ columbę in rebus magnis internū
cię fuere,epiſtolis ad pedes ligatis.& exemplificat de Antonio
q̃ per columbā certificato.Per cœlum(inqt)eunte nūcio . Sic
verè chariſsimi ſępe fit q̃ colūba.i. vir ſimplex & bon' in ægy
pto& ſyria.i.in religione inſtruitur,& littera ei traditur,in quā
tū in verbis ſacræ ſcripturæ informatur.Et tunc litteras ad aliā
defert prouinciam,quando ſacram ſcripturā per prædicatio-
nem communicat alienis.Et tunc ſub alia littera ligaſ , qñ ſub-
tilitatem ingenij & litteram ſcientiam nititur alis contēpla-
tionis regulare, & ſe ad deū ſuperius eleuare , & ſic nobis ob-
ſeſsis in hoc mundo voluntatem dei portare & per cœlum.i.p
vitā cœleſtem ad nos accedere . Veruntñ tunc pp litteras ab
hoſtibus occiditur,qñ pp ſcientiam in ſupbiā eleuatus , a dia-
bolo mortaliter vulneratur. Eſ.47.Sapientia & ſciētia tua hęc
decepit te.& 1.Corint. 8. Scientia inflat &c. Et ideo debet ita
altè volare p contemplationem , q̃ ad fines hoſtium.ad mundi
delectabilia nullatenus appropinquet,alioquin in ſui periculū
litteras defert,quia qñ quis ſcientia clarior, tanto ſi delinquat,
culpa eſt grauior 2.Pe.2.Melius erat eis viā veritatis nō agno-
ſcere,quàm poſt agnitam retrocedere a ſancto mandato. &c.
Figura de Vria, qui propter litteras quas ſibi Dauid tradide-
rat,a Ioab principe militiæ occaſionaliter eſt occiſus. Sic pro-
pter litteras ſciētiæ & ſcripturæ quas Dauid.i.Chriſto induit,
Vrias.i.prædicator vel doctor occiditur a Ioab.i.a diabolo , q̃
eſt princeps militiæ ſupborum,quando ex inde in ſuperbiam
& pręſumptionem leuatur.Vide ergo ne deferas litteras mor-
tis tuæ,q̃a ſicut dr̃ 2.ad Corin.3.Littera occidit,ſpūs autem vi
9 uificat &c.¶ Columbæ ſm Iſido.dicuntur quaſi colentes lum-
bos,quia in actibus veneris ſe exercent,& ideo ab antiquis ve
uereæ dicebantur.Et etiam ſm fabulas poetarum , currum il-
lius deę veneris columbę ducebant , Iſtę ergo ſocietatem dili-
gunt,& gregatim volant,oſculo concipiunt,& in oī tēpore ni-
dificant,ſi fuerit manſio earum calida.Vnde ſm Ariſto.colūba
eſt auis voluptuoſa, quia dato q̃ ſenex coire non valeat, oſcu-
lari tamen non ceſſat,& aliqñ fęmina ſuper fęmina ſalit, & ma
ſculus ſup maſculū , ex quo coitu pulli nullatenus procreātur
ſecundum Ariſto.ſed exinde generantur oua ſubuētanea,quæ
ad pullificandum pęnitus nihil valent,ſicut dicit Pl.li.10.c.58.
Et vbi ēt ab aucupe fuerit excęcata , ſeductrix efficitur pluriū
aliarum.Iſtę chariſsimi colūbæ colentes lūbos ſunt luxurioſi ,
qui actus venereos exercendo impudicæ veneri famulantur.
Iob 40.Virtus eius in lumbis eius.Hi gregatim volant,q̃a vn'
alterius in ſuis nequitijs vtitur adiumēto.Oē aīal.n.diligit ſibi
ſimile Ecc.13.Societatē diligunt,ſ.mulierū,contra prohibitio
nem.Eccl.9.cū aliena muliere non ſedeas. &c. Oſculis etiā &
tactibus inhoneſtis malum propoſitum concipiunt,quia ſecū-
dum illud Eccleſ.13.Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.
Quod potiſsimè patet de illis qui ſuas conſanguineas oſculari
non ceſſant,quibus ſæpe cōtingit q̃ ad malos cūceptus & act'
proſiliunt & procedūt.Luc.22.Iuda oſculo filium hois tradis?
Iſti in oī tempore nidificant,quia & tēpore ieiuniorum & alijs
tēporibus vacare veneri non ceſſant,& maximè ſi fuerit māſio
eorum calida.i.ſi in calore deliciarum & proſperitatis cōmorē
tur.vñ Iob 37.Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata
fuerit terra auſtro ? Auſter ventus calidus & humidus ſignat
delicias.Columba aūt ſenex nō ceſſat oſculari.&c. Quia proh
dolor,dato q̃ multi pp defectum caloris naturalis actum illū
non valeant exercere,tñ in oſculis & amplexibus , in verbis &
aſpectibus delectantur.Iſti ſunt ſenes tam ętate q̃ malitia pro-
uecti 2.Macha.2.Vel allega ſi vis de ſenibus & Suſanna. Dan.
13.Et ēt multi obliti iudicium naturale,alter altero abutūtur,
qđ horribile eſt & nephandum.Threno.5. Adoleſcentibus im
pudicè abuſi ſunt .Iſti primo ab aucupe diabolo excœcantur,
qñ.ſ.oculi intellectus & ſani iudicij taliter carnalitatis inflam-
matione conturbantur,q̃ nec mundi honorē deperditum,nec
dei fauorem depoſitum, nec inferni dolorē repoſitū, nec pro-
prię famę & ſubſtantiæ pditę pcipiunt nocumentū.Sap.2.Ex-
cęcauit eos malitia eorū.Et tūc efficiunſ aliarū auiū decepto-
res,q̃a nulli dubiū quin vn' luxurioſus ſuis prauis nutibus &
attractibus plures corrūpit & ſeducit mulieres,& ecōuerſo,&
tanq̃ venator diaboli ipſos ad coquinā deuehit infernalē. Hie
re.5.Inuenti ſunt in populo meo impij inſidiantes velut aucu-
pes,laqueos ponentes ad capiendos viros. Sicut decipula ple-
na auibus,ſic domus eorū plena dolo.Vel ſi vis dic q̃ oua ſub-
uētanea ſunt opera hypocritarū,vel ēt opera inanis gloriæ, de
quibus pullus retributionis & gloriæ paradiſi nō producitur
nec habetur.¶ Nota q̃ aliqñ inſtruit colūba domeſtica ad de- 10
cipiendum alias ſiluestres.Nam eis ſe aſſociat,& ad rete aucu
pis eas ducit,& rete intrat,vt cū ea aliæ intrantes pariter inuol
uantur, & ſic ſub amicitiæ ſpecie eas allicit , ſed alliciendo ad
mortem & interitum ipſas trahit. Et vt ait Pli.li.10.c. 37. Eſt il
lis ars inter ſe blandiri,& corrumpere alias , eaſq; comitantes
ſecum ducere.Sic hypocrita a diabolo inſtruitur,& docet quō
ſub ſpecie boni alios ad rete diaboli ptrahat & perducat, & ip
ſos ſecū in infernū traijciat & ſeducat . Qđ patet de hęreticis.
vñ Prou.29.Qui blādis fictiſq; ſermonib' loquitur amico ſuo,
rete expādit pedibus eius.¶ Colūba eſt auis ſtultiſsima & obli 11
uioſa , quia in loco vbi tā ipſa q̃ prædeceſſores ſui pullos ſuos
emittere conſueuerunt,nidificare pp hoc non omittit. Itē ſtul
tè eſt curioſa,quia ſedēs in arbore circumſpicit ad quā partē ve
lit ſedere,& dū in hoc deliberat,multotiens occiditur a ſagit-
ta,& ſic volatus propoſitū impeditur,vt dicit Grego.Item ſm
Iſaac in dietis particularibus , colūba groſſa & dura eſt ad di-
gerendū,& viſcoſa, & groſſum dat nutrimentum,maximè ca-
ro pullorū,ſed qñ volare aſſueſcunt,multū pdunt de ſua gra-
uitate.Quanto aūt colūba eſt vetuſtior,tanto durior eſt ad di-
gerendū,& illaudabile præbet corporibus nutrimētū. Sic mū
dani peccatores in loco vbi peunt,ſ.in mundo,pullos diuitia-
rum nō ceſſant pp hoc congregare.Vñ ipſi in mundo,ſicut in
columbari diaboli qñ ſatis laborauerunt , derelinquūt alienis
diuitias ſuas,& tandē(vt eſt in pſalmo)ſepulchra illorum, do
mus eorum in æternū. Itē dum in arbore eminentiarum ſedēt,
bene qñq; mouent caput conſcientiæ,& circumſpiciunt, & co
cogitant de ſalute,& vbi volare,& quid facere debeant,& vbi
poſt mortē ſedeant,deliberant diligenter , ſed quia tardi ſunt
ad volatum boni operis inchoādum, ideo auceps diabol' mit
tit eis ſagittam tentationis,a qua p malum cōſenſum occidun
tur,& ſic volatus boni operis impeditur,qđ non eſſet ſi propo
ſitum impleuiſſent.Ideo Eccl.9.Quodcunq; pōt man' tua fa-
cere,inſtanter operare.& Eccl.31.In oībus operibus tuis eſto
velox,& ois infirmitas nō occurret tibi.Itē tales via poſſunt di
geri vel conuerti per prædicationem,quia groſsi ſunt p ſuper
biam,duri per auaritiā,viſcoſi per carnalitatē,& ideo eos imi-
tātibus prauū generāt nutrimentū, quia.ſ.exēpla taliū non nu-
triūt aiam,ſed corrūpūt.Eſa.59.Qui comederit de ouis eorū,
morieſ.Si tñ aſſueſcāt volare per pœnitentiā,tunc perdūt hu-
iuſmodi grauitatē.Quāto autē mūdani vetuſtiores ſunt,& ma
gis in vitijs antiquati,tanto ad conuertendū ad pœnitentiā du-
riores ſunt,& etiā ad clementiæ opera faciēda & ad volatū bo
norū operū pigriores. Eſa.44.Scio q̃ durus es,& neruus fer-
reus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶ Secundum Iſidorum co- 12
lumba dicitur colorata,& eſt auis diligens ſocietatem, māſue
tiſsima, & in hoim frequētia delectatur.pluries pullificat quā
alię aues,quia in vere & ęſtate & autūno,& etiam in hyeme ſi
calida fuerit domus ſua . pullos tamen meliores procreat in
autumno quàm in vere vel æſtate,& hoc ſm.Iſidorū,q̃a tunc
reperit

reperit abundantius nutrimentum.Solo oſculo cōcipit & amore,& vt cōiter non niſi duo oua ponere conſueuit.Sic perfecti & religioſi debent eſſe plumis.i. virtutibus colorati, & mites & manſueti,exemplo Chriſti, qui erat mitiſsim⁹ ſuper omnes hoies qui erant in terra.Num. 12.Iſti debent hnium.i. virorũ ſm rationem viuentiũ conſortia frequētare.Eccl. 6. In medio presbyterorum prudentium ſta,& ſapientiæ eorum coniūgere. Iſti ſi in calido cōmorentur.i.in ſtatu feruidæ charitatis, tā
11 in æſtate proſperitatis,quàm in hyeme aduerſitatis pullos bonorum operum faciunt & producunt,iuxta illud Prouerb. 17. Omni tempore diligit qui amicus eſt. Quia tamē in vere proſperitatis pauca inueniunt ſpiritualia nutrimenta, quia.ſ.proſperitas mundana,non animam, ſed corpora nutrimentat, & econtra in aduerſitate plura nutrimenta ſpūalia inueniuntur, ideo bona opera tēpora autumnali aduerſitatis facta valēt melius apud deum,q̃ illa quæ fuerunt in vere proſperitatis, iuxta illud Eccl.7. Melior ē finis orationis q̃ principiũ. Iſti ſolo oſculo concipiunt. Nā boni cōſiderat à ſola dei benignitate & ēt ſe ucritate,quaſi quodā oſculo ſibi dato aggrediuntur opera vir-
12 tuoſa.Figura Gen.30.de ouibus quę ad aſpectum virgatũ concipiebant.&c.Expſica.Eſa.26.A timore tuo cōcepimus, & pturiuim⁹ ſpiritum ſalutis.Vel ſolo oſculo.i.ſolo amore, quia ſ. iſti faciunt bona opera amore non timore, oſculo non iaculo, ex voluntate, non ex neceſsitate. pſalm. Voluntariæ ſacrificabo tibi.Iſti plus alijs pullificant,quia plura debent facere opera virtuoſa q̃ cæteri ſeculares. Iſti faciunt duo oua.i. duo bona propoſita,quia aut ad amorem dei, aut ad amorē proximi
13 debent reducere quicquid agũt. ¶ Itē nota q̀ duo ſunt genera columbarũ,ſ.maſculus & fœmella.Et dicit Ariſto.li.8. q̀ cum duos pullos faciant, vnus tamen alio citius excluditur. Et habet proprium columba q̀ qñ bibit,caput non erigit quouſq; totum biberit ſm Pli.lib.10.c.34. & vſq; ad annos 15. pullificat, & totidem cōiter annis viuit.Sic verè viri iuſti & perfecti quāuis bibant potum gratiæ ſalutaris,cumulationem.ſ. meritorũ, non tamen caput intentionis erigunt per ſuperbiam & vanam gloriam.imo quādiu bibunt merita p grām in præſenti, caput intentionis p humilitatem deprimũt & inclinant, quouſq; ipſum eleuent p gloriā in futuro.Et licet duos pullos faciant.i.licet amorem dei & proximi generēt in ſeipſis,vnus tñ alio citi⁹ excluditur,quia amor dei debet amorē ꝓximi præuenire. Iſti ēt generaliter quindecim annis viuunt,& pullificāt. Quindenarius.n.numerus conſtat ex ſeptem & octo.Per ſeptem intelligo vitam actiuam in qua ſepiē pietatis debēt opera tā tēporalia q̃ ſpiritualia reperiri. Per octo intelligo cōtēplatiuā, in qua octo beatitudines & virtutes debent iugiter meditari,ſ.paupertas ſpiritu.&c.Matt. 5. Hi ſunt octo dies qui in purificatione Nazaræi requirebantur.Numeri.6. Vel octo ſunt quæ debent conſiderari in contēplatione bonorum æternorũ,ſ.viſio dei, dilectio ſummi boni,perpetua laus, ꝑpetua æternitas vitæ; ſocietas angelorũ,ſanctorũ cohęreditas.Chriſti adoptio filiorũ,cōmune gaudium ſanctorũ.Figura.Eſa.38.vbi Ezechiæ ęgrotāti & morituro.i.peccatori additi ſunt quindecim anni. Vel dic q̀ quando bō potat aquam gratiæ,ſcientiæ vel doctrinæ,non de-
14 bet deſiſtere nec ceſſare quouſq; ad plenũ fuerit ſatiatus.¶ Inter columbas,maſcul⁹ de die,fęmella vero de nocte fouet pullos.Fęmella vero maioris eſt ſolicitudinis circa pullos educandos,q̃ maſculus ſecundum Plin.lib.10.c.34.Sic verè maſculus Chriſtus fouet hoies de die.i.in ſtatu gratię exiſtentes,ſed pro certo fœmina beata virgo ipſos de nocte.i.dũ ſunt in ſtatu peccati vel tribulationis,p ſpem miſericordiæ fouet. Illa.n.fœmina,ſ.beata virgo,valde eſt ſolicita circa pullos educādos.ſ.circa ſalutem hominum procurandam,quia ſicut dicitur Hiere. 31.Fœmina circundabit.Vel dic q̀ maſculus ſignificat prælatos,vel clericos,vel eccleſiaſticos.Fęmina vero ſubditos.i. ſimplices & imperfectos, qa pro certo fœminæ.i.ſeculares & ſimplices hodie ſunt pluſquam clerici erga pullos.i. erga pauperes nutriendos ſoliciti & attenti. Vel per pullos intelligo bona opera,ad quorum nutritionem plus vacant hodie,ſubditi quā prælati,& ſeculares quàm regulares, qa hodie ſunt nouiſsimi
15 primi & primi nouiſsimi.¶ Secundum magiſtrum in proprietatibus,ſæpe ſunt pugnæ inter columbas & alias ēt aues, & ēt beſtias,ſed vt communiter hoc eſt pp cibum & manſionē. Sic inter aues ſpirituales.i.religioſos ſępe ſunt pugnę inuidiarum, detractionũ,& huiuſmodi,& hoc propter cibum ſcientiæ quē vnus credit vel præſumit maiorem alio ſe habere, vel pp manſionem ſtatus & eminentiæ,in qua vnus credit alio prævalere, & hoc in minoribus & prędicatoribus maximè locũ habet. Figura Ge.13. vbi Abraam & Loth egreſsis de Ægypto & in terram promiſsionis peregrinātibus, quāuis eſſent fratres & amici,orta eſt briga inter paſtores eorum, eo q̀ eſſet poſſeſsio eorum nimia,& ſic fuerunt inuicem ſegregati, licet eſſent eiuſdē parentelę Abraam pater excelſus,eſt beatus Franciſcus, quē paupertas & humilitas fecerunt cęteris celſiorem.Loth declinās, eſt beatus Dominicus, qui a mũdi tumultibus declinauit. Paſtores eorũ ſeruantes gregē dominicũ ſunt fratres minores, & prædicatores. Et quia profeſsio ſciētiarum ſuarũ hodie eſt nimia,ideo inter ſe briga & diſcordia generantur. Et licet ſint eiuſdem parentelę,ſ.ſtatus & paupertatis, & ſic ſe magis diligere tencantur, tamen ab inuicem p odia & inuidias ſeparantur.Vnus autem tenet vnam opinionem,alius aliam. Vn⁹ vult
præferri,alius vult anteferri.¶ Columbæ ſicut & aliæ quædam 16
aues libenter in puluere ſe volutant,& libenter in aqua ſe balneant.Sic & hō debet in puluere i. mortis memoria ſe volutare,& in aqua lachrymarum & in confeſsionis lauacro ſe lauare.Iob 10.Ecce nunc in puluere dormio.¶ Colũba alienos pul- 17
los & adulterinos dicitur de nido eijcere,ſed antequā eos eijciat,ſolet cum eis carnaliter habitare.Sic deus pctōres de nido ſui amoris eijcit, tamen illos bonis temporalibus fœcundat & nutrit.Vel columba eſt prælatus,qui de nido.i. de eccleſia vel collegio eijcere debet malos, & maximè ſymoniacè introductos,ipſos tamen p ſemen bonę doctrinæ debet fęcũdare,& ad fructum bonorum operum grauidare Figura de Abraam,qui ancillam & filium Iſmael eiecit,eis tamen panē & aquam pro viatico conceſsit.Oſeę 9. Propter multitudinem adinuentionum eorũ de domo mea eijciā eos. ¶ Columba in pulchritudi- 18
ne plumarũ colli ſui gloriās, ſolet roſtro plumas componere, & ſe ſm modulum ſuum pectinare,pp quod,vt ait Pli.li. 2.ca. 36.Gaudentē in ipſa gloria ſolet accipiter rapere. Eſt.n. vt ait columbis glorię intellect⁹.Sic illi qui in ſua pulchritudine gloriantur,non ceſſant componere veſtes ſuas, ibiq; inaniter gloriari,pp quod ſolent ab accipitre diabolo, nunc ſupbia, nunc luxuria ſępe rapi.Ideo bene dicitur Prouerb. vltimo: ꝓ fallax gloria,& vana eſt pulchritudo. Vel pōt exponi in bono, quia anima admirans pulcbritudinem & nobilitatem propriē conditionis & naturę,debet ſe diligenter componere, & cũctis honeſtis moribus ſe ornare.Eze.16.Sumpſiſti veſtimēta tua multicoloria,& ornata es eis.¶ Inter columbas maſculus & fœmi- 19
na quandiu ſimul viuunt,fidem inuicem ſibi ſeruāt. vnde Pli. lib.10.c.34.dicit q̀ maxima illis ineſt pudicitia,& neutri nota adulteria.coniugij fidem non violant,& communiter domum ſeruant.Sic per omnia deberi & coniuges &c.¶ Secundō Ari- 20
ſto.columba frangit teſtam oui cum roſtro,vt pullus egrediatur.& quando ſecundum Ariſto.pullum ſuum a ſe dimittit ipſum fœcundat.Sic doctores & prædicatores & etiam religioſi ouum.i.ſacram ſcripturam cum roſtro eloquentiæ & prædicationis debent alijs aperire,& teſtam groſſę litteræ diuidere, vt pullus interior appareat,ſanus videlicet intellectus, quia littera occidit, ſpūs aũt viuificat 2.ad Corin.3. Et quando pullum ſuum.i.mundanũ hoīem & peccatorē quē conuertendo p prędicationē pullũ ſuũ & filium effecerũt, volunt dimittere in conſpectum boni ꝓpoſiti debēt generare, vt ad pullũ bonorũ operũ proferendum ipſum valeant fęcũdare.Vel dic q̀ colũba eſt pęnitens, qui teſtam corporis debet per pœnitentiam frangere,vt pullos.i.aīa poſsit liberius ad deũ euolare.Eccl. 43. Aperti ſunt theſauri,& euolauerunt nebulę quaſi aues. ¶ Dicit Orige. 21
q̀ columba pacis eſt nuncia,ſimplicitatis forma, natura munda,pietatis æmula, ſocietatis amica,iniurię immemor,prole fęcunda,naturaliter timida,raro ſecura,niſi quando eſt in foramine petrę,vbi aliqualiter quieſcit,damni obliuioſa,quia ſublatis pullis ibidem nidificare iterum non omittit, ſuper fluenta ordinat,gemitum pro cantu reddit,immunda abhorret, locũ vbi nutrita fuerit diligit.& ibi reuertitur quantumcunque alibi deferatur,& tantum eſt fęcundior, quanto pennoſior inuenitur,& de nido ſuo ſtercora calida eijcit, & eijcere pullos docet,& antequam alicubi ſedeat, deliberat curioſē. Colũba eſt religioſus,qui nunciator pacis & concordię debet eſſe Iſte debet eſſe ſimplex per innocentiam,mũdus per caſtimoniā,vt ſic ſit ſimplex & rectus, & timens deum.Iob 1. Itē debet eſſe pietatis & clemētiæ ęmulator,quia beati miſericordes. Matt.5.Charitatis ſeu ſocietatis & amicitiæ frequentator, iniuriæ etiam immemor,& oīs patientię ſeu modeſtiæ imitator, exēplo Chriſti qui cum malediceretur,non maledicebat. Iuxta illud Leoi.

19.Non memor eis iniuriæ ciuium tuorū.Hīc debet prole bo-
norum operum eſſe fęcundus,& gemitu pro cantu.i. dolore &
pœnitentia debet eſſe facundus,quia beati qui nūc fletis. Mat-
th.5.Naturaliter ēt debet eſſe timidus & raro ſecurus, videli-
cet timore filiali,vt timeat de peccatorum cōmiſsione,de gra-
tiarum amiſsione,de bonorum omiſsione,de ſtatus dubitatio-
ne,de patriæ prolōgatione, & de incolat⁹ peregrinatione &c.
Si.n.omnia iſta hō conſideret de ſeipſo,neceſſario trepidat at-
que timet,quia ſapiens in oībus metuit. Eccl.18. Beatus hō q
ſemper eſt pauidus.Prouer.28.Vn̄ vt columba nunquam eſt ſe
curus,niſi qn̄ ē in cauerna macerię,vbi requieſcit.i.in Chriſto
qui fuit paries exterius per carnem luteus, interius vero per
deitatem lapideus, & foris per quinq; vulnera pforat⁹. In hoc
ergo foramine columba quieſcit, qa religioſus non niſi in deo
& in ſuæ paſsionis memoria debet requiem inuenire. Iō Can-
tico.2.Veni columba mea.Sequitur in foramine petrę, & in ca
uerna maceriæ.Hæc autem ſunt foramina aſpidum,& forami-
na reguli,in quibus,qui ablactatus fuerit,manum ſuam mittet
Eſa.11.Item debet eſſe obliuioſus damni, quia dato q̧ cecide-
rit in peccatum,& ſic diabolus rapuerit pullos eius,ſ. gratiam
& virtutes,& licet de amiſsione doleat,non tamē debet deſpe-
rare,imo debet intendere ad alios procreandos, vt ſic recupe-
ret quod amiſit.Exemplo nautarum, qui poſt naufragia maria
tentant,ſecundum Senecam,aſſerentes iuxta commune dictū,
q̧ vbi quis perdiderit,ibi facilius lucratur, iuxta illud ad Ro.
5.Vbi abundauit delictum,ibi ſup abundauit & gratia. Itē de-
bet ad locum ſuæ natiuitatis,ſ.ad deum p iugem ſuorum bene
ficiorum memoriam finaliter reuenire, licet p diuerſas curas
& ſolicitudines ipſum qn̄q; oporteat lōgè ab eo euagari,vel ēt
aliquotiens per peccatum,quia.ſ.ſepties in die cadit iuſtus.Pro
uer.24.Numeri 10.Reuertar ad terram in qua nat⁹ ſum. Eze.
Reuertere ad vaginam tuam. Item abhorrere debet fœces &
immunditiam peccatorū,quia qui diligit cordis munditiā.&c.
Prouer.23.Et ideo debet eijcere ſtercora de nido ſuo, qa amo
rem terrenorum,quæ ſtercora ab apoſtolo dicitur,de nido cō-
ſcientiæ debet eijcere & auferre.ad Philip.3. Omnia arbitrat⁹
ſum vt ſtercora.Itē quanto plures plumas virtutis habet et ma
ximè ſi pedes.i.affectus ſint plumati virtutibus,tanto eſt fęcū-
dior operibus.pſal.Pennę columbę deargentatæ,& poſteriora
12 dorſi eius in pallore auri.¶ Item antequam ſedeat alicubi per
amorem.i.antequam diffiniat aliquid faciendū, debet pro cer-
to diu in ſe deliberare,vtrum ſit ei expediens vel nociuum. vn̄.
Sine conſilio nihil facias,iuxta illud Senec. Diu delibera, cito
facito. Vel dic q̧ columba eſt is qui naturaliter diligit locum
natiuitatis & patriæ ſuæ,&c. quia vnicuique patria ſua dulciſ-
13 ſima. ¶ Tinnunculus eſt auis cuius & viſum & vocem accipi-
tres timent,& ideo vt dicit Pli.li.10.c.37. Iſta auis cum colum
bis debet nutriri,vt eius auxilio poſsint ab accipitre cuſtodiri.
Columbas enim libenter defendit,& accipitres terret & offen
dit,& ideo(vt ait)columbę ipſum mirabiliter diligunt,& cum
eo manere cupiunt atque volunt.Vnde etiam columbæ quam-
uis ſint aues vagabundę,& quę faciliter mutant ſedes,veruntā
men non ſolent locum mutare,quandiu tinunculum ſecū no-
uerint habitare.Iſta auis poteſt mihi ſignificare bonos præla-
tos, vel etiam quoſlibet viros prudentes, & iuſtos, quorum
ſcilicet aſpectum & vocem, id eſt quorum conuerſationem &
orationem, quorum etiam viſum & redargutionem habeant
timere accipitres, id eſt demones & tyranni, etiam vſurarij &
raptores. Tales igitur in columbarijs,id eſt in collegijs & vni
uerſitatibus ſunt conſtituēdi,& cum columbis.i. cū ſimplibus
collocandi, & in eorum iudicaturis, prælaturis & officijs pro-
mouendi,vt ſcilicet ipſius protegant & defendant, & vt ipſos
accipitres,ſcilicet demones, hæreticos, vſurarios, & tyrānos,
malos etiam balliuos terreant & repellant.Eze.1.Statura quo-
que erat in rotis & aſpectus horribilis.Columbæ etiam.i. ſim-
plices debent talem diligere,& amore eius in patria vel colle
gio velle manere, & ibi cū talibus viris perſonaliter reſidere,
locumque ſuum non dimittere nec mutare.Cuius tamen con-
trarium ſit quando habent crudeles iudices & magiſtros,quia
.ſ.libenter ad alienas iuriſdictiones ſe mutant, & tales impios
fugiunt & deuitant pſal.Tranſierunt de gente in gētem, & de
regno ad populum alterum.¶ Secundum Pli.li.10.ca.34.inter
14 colūbas quādo fęmina parturit, maſculus miniſteria & ſolatia
ſibi impendit.Sic verè mariti debent ſuis vxoribus obſequi,et
miniſtrare qn̄ in pauperpetio contingit eas eſſe.Vel dic q̧ ma-
ſculus eſt deus,vel prælatus,fęmina vero eſt hō vel ſubdit⁹ qa
pro certo deus & bonus prælatus fœminā ſuā .i. ſubditum vel
aiam tūc diligūt,& ei ſolatia ſpūalia & tēporalia tūc impēdūt,
qn̄ ipſam p bona opera parturire cernunt, quia pro certo ille
meretur a ſupioribus conſolari,q laborat p bona opera fęcun
dari.Vel dic ſi vis q̧ iſte partus confeſsionem ſignificat,quia.ſ.
deus illū p gratiam adiuuat,qui p cōfeſsionem parturit, & ſe
purgat.Prouer.28.Qui abſcondit ſcelera ſua,non dirigetur,q
aūt confeſſus fuerit & dimiſerit ea miſericordiā conſequetur.
¶ Itē ſm eundē ibidem,inter colūbas eſt qn̄q; aliqua adulterij 15
ſuſpicio,ita q̧ maſcul⁹ roſtro verberat fęmellā.veruntamē iſta
ſuſpitio non diu durat, quia ſtatim in oſcula ruentes ad carnia
opera reuertuntur. Sic verè inter coniuges ſi aliqua ſuſpicio
vel malum zelus arrepſerit,ſtatim debēt ipſum dimittere, & p
pacem & amicitiam oſcula ſibi dare, & ab actib⁹ matrimonia
libus non ſe pp hoc retardare 1.ad Corinth.7.Rurſum conue
nientes in idipſum ne tentet vos ſathanas.

De Cicade. Cap. 18.

CICADAE ſecundum Iſidorū canēdo dictæ ſunt, 1
eo q̧ in paruo gutture miram ſonent cātilenam
& in æſtatis calore, quanto aerem puriorem at-
trahunt, tanto ſonum efficiunt clariorem, ſed
ſi cicadę oleo perſunduntur, ſtatim moriuntur,
qa pori,oleo obſtruuntur, vnde ſolebant aerem
attrahere,ſed ſi ſtatim aceto aſpergātur, tunc eius virtute po-
ris apertis,reſumpto aere,reuiuiſcunt,vt dicit Ambro.in hexa
meron. Pli.aūt li.11.c.26.dicit q̧ cicadæ ſolo rore viuunt,fœ-
minæ ſilent,& mares ſolummodo voce canunt.Sic licet prædi
cator ſit minimus corpore, tn̄ ſonum cantilenæ diuinæ, ſ. ſuæ
prædicationis debet in ſuo guttur reſonare, & quāto habet ae
rem.i.ſpiritum ſanctum puriorē,vel ēt aerem ſcientiæ mūdio-
rē,tanto ſonum prædicationis efficiet dulciorem. Iſti ergo ro-
re deuotionis debent viuere,& inter eos viri.i.hoies pfecti de-
bent prædicare & canere,fęminæ.i.ignari debent tacere,iuxta
illud 1.Tim.2.Docere mulieribus in eccleſia nō permitto. Qđ
ēt vbiq; debet eſſe,quia.ſ.meliores & prudentiores debent lo
qui,fęminei vero tacere. Vel ēt ad litteram de fęminis pōt dici
ad quas ptinet magis tacere q̄ loqui.1.Timo.2. Mulieres in ec
cleſijs taceant,non.n.permittitur eis loqui.Iſti igiř ſi deliciarū
oleo perſunduntur,ſtatim pori.i.ſpiritus appetitus & affectio-
nis eorum deliciarum pinguedine obſtruuntur, & ſic via ſciē
tiæ & ſancti ſpiritus impedita, cito per vitia poſtmodum mo-
riuntur.Sed ſi poſt hæc aceto pœnitentiæ fuerint perſuſi,tunc
a poris affectionis oleum deliciarum retropellitur, aer autem
gratię & ſancti ſpūs ingreditur,& ſic vita gratię & glorię in eis
reducitur. Vel per oleū accipe adulationem, qua multi homi-
nes ſpiritualiter moriuntur,p acetum aūt correctionē,qua vi-
uificātur,vt ſic dicant cū Dauid.Corripiet me iuſtus in miſeri
cordia & increpabit me.oleum aūt pctōrum nō impinguet ca-
put meū.Aduerte tn̄ ſm Solinum q̧ apud rheginos ciuitatem
Italiæ cicadę ſunt mutę,cū tn̄ apud Locrēſes licet vicioè pluſ-
quā alibi ſint ſonorę.Solebat aūt tūc gētilitas allegare, q̧ cum
Hercules ibidem dormiret et cicade obmurmurarēt,iuſsit eas
amplius non ſtrepere, & ſic contigit ipſas extunc ibi mutas
eſſe. Quod ſi verū fuit,conſtat q̧ arte magica idem Hercules
iſtud fecit.Rheginenſes igitur ſignificant mūdi principes atq;
reges,apud quos pro certo conſtat cicadas.i.prædicatores mu
tos eſſe,& veritatem dicere non audere. Si ergo contingat q̧
Herculem.i. aliquē magnū dominum in vitijs quieſcentē ve-
lint clamore prędicationis inquietare, ſtatim indignatus ſo-
let eis clamorē redargutionis interdicere, & ſic quia veritatē
non audēt dicere,neceſſe eſt ipſos in dn̄orum curijs mutos eſ-
ſe.Eſa.56.Vniuerſi canes muti nō valentes latrare. Vel dic ge-
neraliter q̧ ſunt muti.Allega vt ſupra. ¶ Scd̄m Iſidorum Cica 2
dę naſcuntur de ſputo cuculorum.Habent aūt cicadę hebetiſ-
ſimum viſum,quia ſi digitum vel aliquē obicē admoueris,non
pp hoc deuiabunt, ſed potius impingent in ipſum, nec ab eo
prætervehunt.Tales ſunt multi,q rectè oculos intellectus he-
betiſsimos vidētur habere,q pro certo dato q̧ quotidie in ſuo
itinere malo inueniāt obices infinitos,& impedimēta & offen-
dicula,valde magna,vtpotè tentationes,tribulationes,& ęter-
nas dānationes,ipſi pp hoc a cepto malo itinere non deſiſtūt,
imo quaſi ex ſcientia certa cōtra obices impingunt, & pertrā-
ſire contendunt.ps.Oculos habent & non videbūt. Viſu.n. pri
uati vidētur,inquantū cōtra fortunā nitūtur,& inquātū diuer-
tere

vere a malo itioere oon dignantur. Talea ergo de ſputo euculo
rum.i.de ſuggeſtiooe demonom videntur creati, ioqoantũ mo
re demonum videntor io ſuis malitijs obſtioati. Ioan.8. Vos ex
patre diabolo eſtis.

1 *De Coturnice. Cap. 19.*

COTVRNIX vel ortygometra quod idem eſt, na
turaliter timet accipitrem, vñ quãdiu ipſum videt,
de terra noo ſurgit. Vnde ſm Iſidorum dr̃ a metuẽ
do. & gregatim volat, & mare trãſit, vt iouenia paſ-
ſcua vberiora, & quaodo fatigatur a volatu, deſcendit ad ma-
re, & dom ibi quieſcit, vnam alam eleuat ad ventum, quaſi ve-
2 lum, & cum alia io mari ſe regit. ¶ Item aois iſta qñqoe patitur
morbom caducum, & eſt helleboros cibus eios, qui eſt vene-
noſus, tñ propter venas quas habet ſtrictas ſibi non nocet fum⁹
eios, quia.ſ.ad cor oon pōt aſcendere, nec ſuperios penetrare.
Sic aĩa diabolum natoraliter timet, & ideo de terra humilita-
tis non ſe debet aliqualiter eleuare. Eſai.47. Deſcende, ſede io
terra virgo filia Babylonis. Mare pœnitentiæ debet trãſire, vt
venire poſsit ad vbera paſcua paradiſi. & hęc habet duas alas,
ſ.ſpem & charitatem, & ideo quando fatigatur laboribus pec-
catorum, debet deſcendere ad mare pœnitentię, & cũ ala cha-
ritatis in fluctib⁹ tribulationum ſe debet regere, quia charitas
oĩa ſuſtinet 1.ad Corin.13. Et ne tribulationibus obruatur, alã
ſpei debet ſoperius eleuare, vt per hmõi pœnitentiam ſpe ad
patriam peruenire. Tranſi terram tuam quaſi flumen filia ma-
ris. Eſa.23. Et ſic non tardabitur, nec a flomiuib⁹ obruetur. De
helleboro eapone ſicut infra. Morbum autem caducum.i. pec
catum de leui & multotiẽs, patitur, quia ſepties io die cadit iu
ſtus. Prouerb.24. Helleborumq; veoenoſum.i. bono tempora-
lia aliquando comedit, & adminiſtrat, veruntamẽ quia ad cor
per complacentiam non aſcendit, hinc eſt ꝙ ſibi mortẽ culpæ
3 vel miſerię non propinat. ideo &c. Allega. ¶ Differentia eſt in-
ter animalia illa quæ habẽt latas venas, vt sũt aoimalia & aues
quæ ſunt magnę quantitatis, & illa quæ habent venas ſtrictas,
vt ſunt aues paruæ. Illa enim prima non poſſunt recipere vene
noſum cibum io ſtomacho, quin.ſ. moriantur propter cibũ ve
nenoſum qui aſcendit ad cor. Iſta autem fumũ illum infra ſto-
machom retioent, & per ſtrictas venas vlterius non aſcendit,
& ſic minime propter hoc moriuntur. Vnde licet paſceres &
coturnices comedant helleborom, noo ideo moriũtur, licet ſit
alijs animalibus venenoſus. Per latas venas, cooſcientias latas
intelligo, per ſtrictas econuerſo, ꝑ venenum peccata, ꝑ ſtoma-
chum qui oĩa intrantia recipit, cogitationẽ, per fumum delecta
tionem, per cor volontatẽ. Illi ergo qui conſcientias latas ha-
bent. quando de peccatis cogitant, ſtatim fumo delectationis
ꝑ conſenſum mali operis perimũtur. Illi aũt qui ſtrictas habẽt
huiuſmodi venas .ſ. viri iuſti, qui habent cooſcientias ſcrupulo
ſas, tales non ſtatim moriuntur, ſi venenum alicuius delectatio
nis eis offertur. Fumus.n. tentationis ad cor propter malã cõ-
placentiam oon aſceodit, & ideo ipſum faciliter nõ occidit, q̃a
.ſ. fumum iſtum vſq; ad cor aſcendere non ꝑmittit, dicens. Nu
meri 20. Non tranſibis per me, alioquin armatus occurram ti-
4 bi. ¶ Cõtẽplatiu⁹ debet eſſe ſimilis coturoici vel ortygometræ.
Primo quia illa accipitrem timet & ideo a terra non ſe eleuat
qoandiu videt eum. Sic religioſus debet timere diabolum, &
quandiu videt eum in tẽtatione ſibi inſidiantem, a terra.i.a pœ
nitentia vel humilitate non debet aliqualiter ſe leuare. Eſaia.
29. Humiliaberis, de terra loqueris. Secũdo quia illa gregatim
volat, & ducem habet, ſicut grues, cui obedit, & ſe ipſas multũ
diligunt, & velociter pedibus ſuis currunt, ſeque inuicem in-
terpellant. Sic religioſi qui gregatim morantur, duci & præla-
to obedire debent, & ſe cordibus & ſermonibus diligere vel
amare, & cum pedibus affectus velociter debent per bona ope
ra currere. Sic currite ad comprehendendũ 1.ad Corin.9. Ter
tio quia illę aues licet cibum comedant veneooſum, & in ſuo
ſtomacho recipiant.ſ. helleborum, tamen quia habent ſtrictas
venas fumus eorũde non euolat vſq; ad cor, & ideo nõ ꝑꝑ hoc
moriuntur, imo io ſtomacho remanẽs ſubtiliator, & in earum
nutrimentum a calore conuertitor. Sic licet io ſtomacho cor-
dis aliqñ recipiãt ꝑ cogitationem cibum veoenoſum .ſ. pecca-
tom, de eo.ſ. cogitando, tamen quia debent habere venas ſtri-
ctas.i. conſcientias ſcrupuloſas, ideo fumus prauæ delectatio-
nis non debet ad cor.i.ad voluntatẽ aſcẽdere, imo a calore cha
ritatis debet digeri in ſtomacho.i. io cogitatione examinari,
& ſic cor.i. voluntas per prauum conſenſum non lædetur, imo
per deteſtationem & reſiſtentiam cõuertetur venenum in the
riacam.i. vitium in virtutes, & ſic efficietur aĩæ nutrimentum.
vñ pſal. loquens de dracone. dicit. Dediſti eum eſcam populis
ethiopum. Quarto q̃a coturnix habet duas alas, & mare trãſit
vt inueniat vberiora paſcua & calidiora, & ſequitur ſolem, &
qñ fatigatur a volatu, ita ꝙ oportet eam deſcendere in mari,
vnam alam erigit ad ventum, & cum alia ſe regit in aquis, vt
ſic a mari minime ſubmergatur, ne a cepto itinere totaliter tar
detur. Duæ alæ ſunt ratio & voluntas, vel charitas & diſcre-
tio, vel etiam ſpes & timor. mare eſt mundos. Debet ergo reli-
gioſus mare mundi tranſuolare per terrenorum cõtemptum,
& ſequi ſolem iuſtitiæ per imitationem & affectum, vt io loco
calido, qui eſt vltra mare.i. in religiooe quæ eſt vltra mũdum,
gratiarum inueniat nutrimenta, & ſic ſi propter neceſsitatem
vitæ ad mare mondi deſcenderit ad tẽporalia acquirenda, vel
regenda, tũc ad ventom ſancti ſpũs debet alam ſpei, volũtatis,
& charitatis erigere, & cum ala rectę diſcretionis & timoris ſe
debet in mundi pelago gubernare, & ſic nec in aquis mundi
delectationum ſubmergetur, nec a proceſſu bonorũ operũ to-
taliter retardabitur. pſal. Petierunt & venit coturnix. Et de hoc
figuraliter Numeri. 11. dr̃ ꝙ ventus arripuit trans mare cotur
nices & adduxit eas ad tabernacula filiorum Iſrael. quia.ſ. ven
tus.i. ſpũs ſancti inſpiratio adducit tales coturnices.i. viros ꝑ-
fectos ad tabernacula angelorum, qui filij Iſrael appellantur,
& hoc ꝑ trãſitum maris.i. ꝑ pœnitentiæ amaritudinẽ. Sap.10.
Tranſtulit eos ꝑ mare rubrum, & tranſuexit eos ꝑ aquam ni-
miam. ¶ Coturnices gregatim mare tranſuolant ad paſcua me 5
liora, & dr̃ ortygometra illa quæ inter alias gregem ducit ſe-
cundum Iſidorum & ſolinũ. Sic eſt tñ ꝙ quia accipiter inſidia
tur illi quæ gregem ducit, vt cum primo ad terram applicue-
rit, rapiat eam ſtatim, ideo coturnices cum ſe ſentiant debiles,
ſolent ſolicitare & inuocare ducẽ generis externi .ſ. cornices,
& de alio aoiom genere eligere ſibi duces, qui.ſ. accipitri inſi-
dianti poſsint reſiſtere, & eas ſecure ducere, & ad vlteriora lit
tora ſociare, ſicut dicit Solinus.c. de ortygia inſula, vbi etiam
dicit ꝙ iſtę aues mare tranſiturę, flante auſtro nonquã exeunt,
& ꝙ plurimum aquiloni ſe credunt, timent.n. flatum auſtri tu-
midiorem, & eligunt aquilonis ſpiritum ſicciorem, vt.ſ. corpu-
ſcula ſua pigra & tarda facilius prouehat ſiccior & vehemen-
tior ſpiritus. Dicit inſuper ꝙ dum mare tranſeũt, timentes ſpa-
tia longiora, impetus differunt, & veloces curſus noo faciunt,
ſed vires ſua tarditate nutriunt, & tardè & maturè procedũt.
Per iſtas aues intelligũtur religioſi & viri eccleſiaſtici, qui ma
re huius mundi prętereunt & tranſeũt, & ad ulteriora paradiſi
pabula corde & animo deflectũt. Gregatim igitur & ſocialiter
ſolent viuere, & ducem.i. prælatũ ſibi eligere & habere, auſtrũ
ventum mollem.i. mundi carnalem proſperitatem debẽt time-
re & fugere, & aquiloni frigido.i. mondi tribulationi & pęnitẽ
tiæ & paupertati ſe committere, vt ſic mentes eorum carnales
& debiles poſsit ad paradiſum impetus tribulationum trãſpor
tare, quia breuiter cæteris paribus viri iuſti potius aduerſitatẽ
q̃ proſperitatẽ eligũt, & per ipſam ad littora paradiſi citius at-
tingũt, & maria huius pericula pertrãſeũt, & euadunt, q̃a ſicut
dicit Grego. Mala quæ hic nos præmunt, citius ad deum ve-
nire compellũt, iuxta illud pſal. Multiplicatæ ſunt infirmitates
illorum, poſtea accelauerunt. Vnum tamen debent aduertere
coturnices.i. religioſi, ſ. longitudinem viæ ſuæ, & maris .i. hui⁹
vitæ amaræ diuturna ſpatia cogitare. Ne ergo ipſos contingat
deficere, non debent volare nimis cito, nec prorumpere ad ni-
mis arduos volatus operum perfectorum, ſed potius tarde &
paulatim in bonis operibus proficiſci, vt melius continuent la
borem pœnitentiæ quem ceperunt. Quod eſt cõtra fatuos no-
uitos & iuuenes, qui in principio ita volunt ardua opera, fa-
cere, & per indiſcretam pœnitentiam ad paradiſum ita celeri-
ter volare, ꝙ ipſos neceſſe eſt in via deficere & ceſſare. ad Ga-
la.5. Currebatis bene, quis vos impediuit? Iſti ergo religioſi &
clerici, ne ab accipitribus.i. mũdi crudelibus raptoribus infe-
ſtentur, ſi ſe defendere nequeant, debẽt cornices.i. externos du
ces, ſ. ſecolares milites & principes in auxilium inuocare, qui
ipſos debent defendere & iuuare. Ad hoc enim ordinati ſunt
principes ſeculares, vt iuuent & defendant pauperes, & cleri-
cos, & alios regulares. Gene.49. Gad accinctus prælabitur an
te eum. Vel illud poteſt allegari quomodo accipiter diabolus
plus inſidiatur ortygometræ, quæ ducit gregem, id eſt prælato
quàm alijs, & ideo neceſſe eſt ꝙ præponat ſibi ducem generis
alieni, ſ. Chriſtũ, qui ipſum & gregẽ ſuũ dirigat & defendat, di-

ſcens dño illud pſal. Du a meus & notus meus. Vel dic q coturnices ſignificant gẽs humanũ, & patres veteris teſtamẽti, quib⁹
(q a ſtatim q mare huius vitę tranſierant, ab accipitre diabolo
in infernum rapiebantur) neceſſe fuit q haberent ducem alterius generis & naturæ, ſ. Chriſtum, qui ipſos pręcederet & in-
6 uaret. Exod. 32. Angelus meus præcedet te. ¶ Coturnices ſunt
aues q ſola præter hoiem patiuntur morbum caducum, & iõ
ſecundum Solinum ipſas dãnauerunt antiquorũ menſę. Iſte ergo ſimul mare tranſeunt, ſed vbi terram propinquã ſenſerint,
tanto impetu qñq; volitant, q periclitari faciunt naues qbus
obuiant, vt dicit idem. Sic verè mali q morbum caducũ. i. peccatum p quod in infernũ cadunt, ſæpe incurrunt, volant p malas ſocietates huius ſeculi, & vbi terrã, vtpotè emendã acquirendã, vel aliqđ terrenũ lucrũ ſenſerunt, ſolent ibi cum tanto
impetu properare, q neceſſe eſt nautas qbus obuiãt. i. vicioos
cõtra quos pugnant & litigant, a ſtatu & proſperitate ipſorũ cadere & perire, ſicut patet de malis aduocatis & ballinis inuicẽ
fęderats. vide infra de glottide, vbi fit mentio de coturnice.

1 *De Ciconia. Cap. 20.*

CICONIA nidum ſuum in hyeme terra replet, & cum luto virgulas & ſpinas nidi cõpaginat, ne
in hyeme vẽtus tẽpeſtoſus ipſum deijciat & diſſoluat. In reditu aũt ſuo in vere, nidũ ſuũ renouat, ipſumq; quia bene in hyeme præmuniuit,
tanqua domina occupat, & reſumit. Ciconia eſt hõ, nidus ſuus
eſt conſcientia, hyems tribulatio & tentatio, ver proſperitas,
ſpinę ſunt conſcientiæ remorſus, lutũ eſt pœnitentia & humilitas. Qñ igitur venit hyems. i. tentatio alicuius pcti. tũc ſpinas
nidi noſtri. i. pungentes mortis vel inferni conſiderationes debemus luto. i. humilitate vel mortis memoria colligare, ne vẽtus & tẽpeſtates. i. impulſus tentationũ nidũ conſcientiæ diripiant & diſſoluant. Et ſi ita fecerit hõ in hyeme huius mundi,
tunc adueniente vere proſperitatis æternæ, nidum conſcientię
reperiet integrum, nõ deſtructum, & ſic ipſum ppetuo poterit
2 occupare. Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis ¶ Ciconia eſt auis calidę naturæ, & multa comedit venenoſa, ſed pp hoc non moritur, quia virtute caloris oĩa digerũt. vñ ei cibus efficitur, quod
mors alijs inuenitur. Et pedes ciconiarum tãto magis rubent,
quanto plus ſeneſcunt, & quanto amplius veteraſcũt. Sic hõ q
habet feruorem charitatis, licet comedat venenoſa. i. adminiſtret mundi negotia de ſe periculoſa, vel etiam licet videat mala exempla, oĩa tñ digerit, diuidit, & diſtinguit, & modo debito
virtute caloris charitatis oĩa ordinat & diſponit. Sicq; fit q pp
hoc non moritur p peccatum, licet eadem ſimplices alij moriantur. Mar. 16. Si mortiferum qđ biberint, nõ eis nocebit. Hõ
ẽt perfectus & charitatiuus quanto plus ſenuerint, tãto os ſuũ
. i. verba & locutio, pedes. i. amor & affectio p charitatis incendium plus rubeſcunt. Apoc. 1. Pedes eius ſimiles oricalco, dũ
eſt in camino ignis. Vel p pedes intellige finem vitæ, qui in bonis hoibus, quanto amplius vixerint, tanto amplius rubicũdus
3 eſt p charitatis & honeſtatis ſpeciem & decorem. ¶ Sicut dicit
Amb. in hexa. ciconiæ qñ mare trãſuolant vt inueniant paſcua
vberiora & loca calidiora, cornices ſolẽt eas præcedere, & defendere, & contra aues nociuas pro eis ſe opponere, & tutum
ducatum eis oſtendere, & prębere. Iſta aũt a Solino videtur dici de coturnice, ſicut ſupra reperies loco ſuo. Sic verè ciconijs
. i. religioſis mare huius mundi tranſuolantibus, debent cornices. i. principes ſeculares præſidium ferre, & tutum ducatũ prębere, & a nociuis tyrãnis defendere & protegere, ſicut facit cõmuniter rex Frãcię, q eccleſias & religioſos tenet in ſua ſaluagardia, cõtra malos homines & tyrãnos. vñ Ge. 49. Gad accin-
4 ctus pręliabitur ante eum. ¶ Sic eſt de aia & carne, ſicut de ciconia maſcula, & fęmella. dicit. n. Solin⁹ inter ciconias eẽ cõiugia. Sic ergo fit qñ mas ad paſcua egreditur, circa pullos fęmina pſeuerat, & econuerſo ſi fęmina ad paſcua exierit, maſcul⁹
nidum fouet. Mas eſt ſpũs, fœmina eſt caro. Nidus aĩæ in quo ẽ
terra & ſpinæ, eſt peccatum, vbi eſt vilitas & remorſus, paſcua
eius ſunt bona ſpiritualia. Nidus autem carnis eſt diſciplina et
pęnitentia, vbi eſt terra humilitatis, & ſpinę aſperitatis, paſcua
eius ſunt mundi delectabilia. Si ergo maſculus. i. ſpiritus ad paſcua gratiarum & virtutum euolauerit, tunc caro diſciplinę &
pœnitentię nidum ſeruat, vbi humilitate & aſperitatis aculeis
inſtigatur. Si verò econuerſo caro ad paſcua delectabilium dimiſſa fuerit, tunc aia in nido remanet peccatorum, vbi luto carnalitatis & cupiditatis puluere maculatur, & conſciẽtiæ ſpinis
& aculeis inſtigatur. Carnis. n. & ſpiritus diuiſæ ſunt leges, qa
ſecũdum Grego. ibi nimirum ſpũs deficit, vbi caro requieſcit.
Vel poſſet allegari de coniugibus, qui debent alter alterũ ſupportare. ¶ Ciconia cibos comedit venenoſos, ſed qñ videt ciborum ſuperfluitatibus ſe grauatam, aqua ſalſam maris ſibi incor- 5
porat, q ſua ſalſedine mordicat inteſtina, & ſua caliditate diſſoluit humores, & ſic ſuperflua eijcit & expellit, q ſibi eſſent alias
cauſa mortis, ſicut dr̃ in li. de natura rerũ. Et ẽt ſecundũ Ariſt.
ſi ciconia adulterium cõmiſerit niſi lota fuerit antequã maſculum ſuũ adiuerit, ſtatim q hoc ſentit, ipſam pcutit & occidit,
ſicut de quadam ciconia fuit probatum, quæ abſente maſculo
cũ alio conuiuebat, ſed ſtatim ad fluuium currẽs ſe balneabat,
& ſic maſculus ſuus adulteriũ non ſentiebat. Veruntamen die
quadã ſubito veniente maſculo non habuit ſpatium ſe lauãdi,
& ideo ſtatim maſculus adulteriũ ſenſit, & paulatim diſſimulando recedens, tandem cum multitudine aliarum ciconiarũ
reueniens, adulteram primus roſtro percuſsit, & alijs percutiẽtibus mortis pœnam pſoluit. Iſtud vel ſimile vide infra de mirabilib⁹. c. de anglia. Per ciconiam intelligo peccatorẽ. qui tũc
comedit cibos venenoſos, qñ in ſtomacho conſcientiæ recipit
vitia & peccata, ſed tunc eadem ſentit ſe grauatum, qñ peccata ſua conſiderans, eorum ratione ſentit ſe ad bona opera inhabilem & ineptum, & ideo tunc debet bibere aquam amarã cõtritionis, vt eius acerbitudine & ſalſedine purgantur inteſtina
conſcientiæ per remorſum, & eius caliditate & feruore diſſoluãtur, diuidantur, & diſtinguãtur humores corrupti. i. vitia &
peccata, & ſic diſſoluta p confeſſionis orificiũ emittantur. Nã
ſi ciconia. i. aia adulterata fuerit p immunditiam, pro certo qñ
ante virum ſuũ venit, ſ. ante deũ in iudicio particulari vel vniuerſali, ipſam ęternis verberibus cruciabit. Vel ẽt coram viro
ſuo Chriſto in ſacramento altaris, quia ſ. quicunq; manducat
corpus dñi indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Vel põt
allegari de fide & fidelitate coniugum, quam debet alter alteri cuſtodire. ¶ Vnũ mirabile dr̃ de ciconia in lib. de natura re- 6
rũ, q ſ. dño loci in quo ſolet fœtificare, ſolet vnã de ſuis plumis
& vnũ de ſuis pullis quaſi pro annuo tributo & ſalario dimittere, in quo humana gratitudo doceatur, q a deo & cuicunq; benefactori debet receptũ bñficium pro viribus cõpenſare. Pro-
uer. 3. Honora dñm de tua ſubſtantia ¶ Nota q ciconia ſeruat 7
& diligit nidum ſuũ quẽ primo habuit, & eũ a cunctis alijs protegit & defendit, & ſi inde p violentiã expellatur, alium nunquam quærit, pullos mirè diligit atq; nutrit, & ea cõtinuo cubitu ſup ipſos plumas pdit, & in nido iugiter reſidet, quia dũ
maſculus ad paſcua graditur, fœmina pullos fouet & maſculo a paſcuis reuertente, fœmina ſibi cedit, & in paſcuis ſuccedit. Per ciconiam prælatum intelligo, qui nidum beneficij ſui
ſummẽ debet diligere, & pro ipſo ſeruando cõtra omnes alios
debellare, & ipſo contentus debet eſſe, quia non dẽt appetere
pinguiora 4. Reg. 14. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco
tuo. Pullos ſuos. i. ſubditos debet protegere, & nutrire, & plumas. i. bona tẽporalia q de neceſſitate nõ fuerint, in eorũ nutrimento expendere, & eis miſericorditer elemoſynas elargiri, et
in nido officij ſui debet eos recipere & fouere. Iſte ẽt in nido. i.
in beneficio ſuo debet pſonaliter reſidere, & non niſi cauſa victus acquirendi tã ſibi q pullis & ſubditis. i. non niſi cauſa ſciẽtiæ acquirẽdę debet relinquere nidũ ſuũ. Leui 8. Die ac nocte 8
manebitis in tabernaculo obſeruantes cuſtodias dñi. ¶ Nota q
ciconiæ ſunt ſerpentibus inimicę, eoſq; roſtro percutiunt, & occidunt, eoſq; deuorãt, & manducant. Vñ Pli. li. 10. c. 23. dicit q
antiquitus in Theſſalia quicũq; ciconiã occiderat, capitis reus
erat, ſ. pro eo q huiuſmodi ales patriã a ſerpẽtibus defendebat,
quod ẽt dicit Solinus, qui ẽt dicit q nocere eis locis oibus nephas putaut, pro eo q patriam à ſerpentibus liberant. Buffones tñ nõ niſi in magna fame dicũtur comedere, in quo poteſt
buffonis malitia apparere. Et ſuo aduentu tẽporis nunciant nouitatem, & circa domos ab hoibus habitatas nidificant, & hominũ ſocietatem diligũt & frequẽtant. Ciconiæ ẽt horas diei
ſua crepitatione ſolẽt diſtinguere, & roſtro ẽt aluũ purgare, ſicut dicit liber rerũ. Sic procul dubio pdicator debet eſſe ſerpẽtibus. i. pctõribus inimicus, & eos roſtro pdicationis ſuę totaliter impugnare, & ipſos debet ſibiipſi p compaſsionẽ incorporare, & ſpũaliter deuorare. Buffone tñ. i. diabolo inflato & ſuperbo lucifero excepto, quia iſti non eſt aliqualiter condolendum
cũ ſemp in ſua malitia pſeueret. Iſta ẽt circa domos hoium nidificãt, quia virorũ rõnabiliũ debẽt diligere comitiuã. Eccleſ.
2. In multitudine præsbiterorum ſta. &c. Cũ igiť iſti diei. i. vitæ, ſeq

te,ſen etiam gratiæ diuinæ boras.i.conditiones nobis denocēt,
& cū ſerpentes.i.demones & peccata a nobis tollāt, & enm ēt
nos purgari roſtro.i.per confeſsionem doceant, nullus debet
eis nocere,ſed vbicunq; venerint,ſalui & liberi debent eſſe, qa
pro certo qui ciconiam.i.prædicatorem vel religioſum læſerit,
apud deum criminis reus erit.ideo in pſal.dicit dominus inhi
bendo.Nolite tangere Chriſtos meos,& in prophetis meis no
9 lite malignari.¶ Ciconia circa hominū domos nidificat, quo-
rum ſocietatem diligit & frequētat, & nidū ſuū primū,niſi coa
cta fuerit,de facili non dimittit,& ſic pp hyemem nidū reliq-
sit, in vere reueniens reuertit ad eundem, nec aliū nidū quæ-
rit.Ciconia eſt vir pfectus,q circa domos hoīum.i. in ſocieta-
te virorum rationabiliū cōmoratur. Tam Pli.aūt q̄ Solinus di
cunt q aliquæ ciconiæ carēt lingua.Nidus taliū eſt pfectio vel
religio,in qua debent pullos bonorum operū procreare. Non
debent ergo p inſtabilitatē & incōſtantiā nidū pfectionis relin
quere,imo ſi hyeme.i. ſi tētatione vel tribulatione coacti fue-
rint ab eo reſilire : tū ſedata hyeme & adueniēte vere pſperita
tis,debēt iterū reuenire,nec aliū nidū quærere,niſi primū.Qđ
eſt cōtra eos q de pbenda ad pbendā , de religione ad religio-
nem cupiūt euolare 4.Reg.14.Contētus eſto gloria tua, & ſe-
de in loco tuo.Qđ ēt eſt cōtra apoſtatas,q ſine pposito redeū-
di dimittūt aliquotiēs ſtat' ſuos. Vel poteſt allegari de patria,
10 quō vnicuiq; dulciſsima debet eſſe.¶ Ciconia mire diligit pul
los ſuos,qa ex ſollicito accubitu ſuper eos,plumarum ſuarum
veſtibus denudaē,ſed econuerſo qū ad ſenectutē parens vene-
rit, pulli ſibi viciſsitudinē recōpenſant, eūq; in nido ſenectu-
te feſſum releuant,& quouſq; vires deperditas recuperēt, cir-
ca parentum educationem intenduot,& diligentius laborant,
ſm Ambro.in hexam.Qđ ēt dicunt Solinus & Iſidorus , & ēt
liber rerū,qui oēs dicūt maximā ciconijs ineſſe pietatē . Sic ve
rè parentes pro filijs educādis quoq; plumas diuitiarum pdunt
pro ipſis promouendis,& in ſcholis & alibi nutriendis,& ideo
vice reciproca debēt in ſenectute a filijs nutriri,& ipſi eis hu
militer famulari. Qui.n.honorat patrē ſuum , vita viuet lōgā.
Eccl.8. Qđ ēt de patētibus & filijs.i.de prælatis & ſubditis po
teſt dici qa.ſ.iſti debent ſibi inuicem deſeruire, & nutrimentū
& obſequiū exhibere.ad Gala.6.Alter alterius onera portate.
11 ¶ Sicut dicit Pli.li.10.c.23. Ciconiæ certo tēpore anni veniūt,
& certo recedūt,veruntamē ſatis eſt (vt ait) mirabile q hinc
veniſſe,vel receſsiſſe noſcuntur,ſed earū receſſus vel aduent'
nunq̄ actualiter videtur.Locus aūt quo vadunt , vel vñ veniūt
pœnit' ignoratur.vñ ait. Qm̄ inquit e loco veniant,aut quo ſe
referant,incompertū adhuc eſt.de longinquo tamē venire nō
dubium.Nemo inquit vidit agmē diſcedentiū , aut venientiū,
ſed veniſſe cernimus.vtruoq; n.noctu tuis fit temporibus. Ait
ēt q in aſia patentibus cāpis conueniunt, vbi inter ſe congre-
gatę commurmurant,ſed eam quæ vltima venerit,lacerant,Si
mul ergo congregatæ noctu receduot,& nullam præter capti-
uas & ſeruas ſeu in domibus detentas poſt ſe dimittunt . Iſta ſi
vis applica ad aduentum Chriſti , qui a loco nobis ignoto,ſ.a
paradiſo venit,& illuc etiam poſt rediit . Noctu etiam dicitur
veniſſe naſcendo,& noctu etiam abijſſe reſurgendo. Nobis ta
men oīa ſunt ignota,quia.ſ.nemo eſt qui bene ſciat modū ſeu
horam qua venit, vel qua ēt ſurrexit, vel locum etiā vnde ve-
nit,& quo poſtea remeauit. Vnde ipſe eſt qui ait Ioan.7. Neſci
tis vnde venio,aut quo vado. Quod autem ciconia Chriſti ad-
uentum ſignificat,patet Hier.8.Miluus in cœlo cognouit tem
pus ſuum, turtur , hirundo , & ciconia cognouerunt tempus
aduentus ſui. Vel ſi vis allega contra illos qui tardi & vltimi
volunt ad onera & opera publica venire, qui ſcilicet debent
pœnam & ſupplicium ſuſtinere. Quę etiam conſuetudo ſole-
bat eſſe apud gallicos ſm Iulium Cæſarem, quia.ſ.illū qui vlti
mus ad congregatum exercitum veniebat multitudo aliorum
pretiosis occidebat.& hoc faciebāt , vt quilibet acceleraret ve
nire,& null' præſumeret remanere.In omni ergo bono nego-
cio,illi qui plus accelerant,plus laudantur , illi vero qui vlti-
mi veniunt,reprobātur. Quod etiā cōtra illos poteſt dici qui
vltimo ad fidem & ad pœnitentiam volunt venire,& qui ſolēt
ſenectutis terminū expectare,& qui tardi & negligentes ſunt,
quia.ſ.iſtos ſolēt in inferno demones lacerare. Vnde 3.Regum
14. Interficiam de Hieroboam mingentem ad parietem , &
clausum,& vltimum in Iſrael.& Amos 9. Nouiſsimum illorū
gladio interficiam.Bene ergo dicitur Eccleſ.5.Ne tardes con-
uerti ad dominum, neque differas de die in diem. Vel ſi vis al-
lega contra illos qui in aduentu & receſſu ſuo faciunt magnas
pompas & magnum tumultum & rumores , volentes quòd ab
omnibus ſciatur, vt eorum gloria ab omnibus videatur , ſicut
patet de principibus & prælatis,qui tamen ſi eſſent bene hu-
miles, deberēt ignotè ingredi & exire,ita q prius perciperent
veniſſe quàm venire.Luc. 12.Veniet dominus ſerui illius hora 12
qua neſcit &c.¶ Scriptum reperi q ciconia caret lingua, verſo
tamē capite ſupra dorſum alte murmurat,atq; ſtridet , & ideo
ſicut ponit Ouidius li.6.Antigone in ciconiā mutata fingitur,
quia contra deos ſtriduiſſe & murmuraſſe probatur . Sic verè
detractores lingua ad bene loquendum videntur carere , ſtri-
dorem tamen faciunt,inquantum contra deos.i.contra bonos
ſolent multotiens murmurare.

De Cynomyia. *Cap. 21.*

CYNOMYIA ſm Iſidorū eſt muſca canina, quæ 1
reſpectu aliarum eſt magni corporis & lati,parui
volatus,maximè tñ eſt adherentiæ & tenacitatis,
quia in vilibus pellibus aīalium & maximè canū
adheret,& pellē lacerat & corrodit, & ſanguinē
attrahit atque ſugit. Vñ ēt antiquorum canum,qui ipſam pro-
pter nimiam aſſuefactionem neſciunt expellere,aures rodit,et
ibi ſcabiem generat & fętorem. Per iſtas muſcas intelligo mu
lieres , per canes impudentiſsimos , qui neſcunt ſaturitatem.
(Eſaiæ.56.) intelligo luxurioſos,per ſanguinem intelligo ſub-
ſtantiam corporalem,per pellem intelligo exteriorem conuer
ſationem . Fœminę ergo ſunt cynomyiæ. i.muſcæ caninę per
impietatem,ſunt vētris lati per appetitus inſatiabilitatem ſunt
corporis magni per luxuriam & carnalitatem, ſunt volat' par
ui & modici per inertiā & tepiditatē, maximę ēt ſunt adheren
tię & tenacitatis p importunam ſocietatē , qa verè luxurioſus
ſi ſe a mulieribus permiſerit inquinari , nunquam pōt eas poſt-
modum effugare,quandiu in ipſo ſanguinem inuenerint ſub-
ſtantiæ temporalis Eccle.13. Si habueris conuiuet tecū, ſi ni-
hil habueris, derelinquet te. Iſtę pellem bonæ cōuerſationes la
niant & dirumpunt . Iſtę ſanguinem diuitiarum attrahunt &
ebibunt.& aures.i.auditum veterum maſtinorum.i. luxurioſo
rum induratorum taliter lacerant & cruētant , q verba ſalutis
ſuę congrua non audiunt nec attendunt. Eccl.21. Quodcunq;
audierit ſcius, laudabit,& ad ſe adijciet. Audiuit luxurioſus,et
diſplicebit illi,& proijciet illud poſt dorſum ſuum. Et ibidem
23.dr. Homini fornicario omnis panis dulcis , non fatigabitur
tranſgrediens vſq; ad finem. Et breuiter talem fœtorem gene
rant in eis muſcę iſtę, q fœtor ſuæ infamiæ vndiq; ſeminatur.

De Cornice. *Cap. 22.*

CORNIX ſua voce pluuiam ſignificat, & licet 1
ex hoc poſsit bonum prætendere, ſuis tamē ope
ribus incolas dinoſcitur infeſtare, & bona eorū
comedere vel vaſtare . Itē hæc auis diutiſsimè
viuit , & licet in ſenectute eius pluma exterior
dealbetur,tamen caro interior quanto plus vixerit,tanto am-
plius denigratur . venenoſis & alijs cadaueribus paſcitur , &
cunctis prædalibus auibus aduerſatur. Nam niſum odit , &
accipitri inſidiatur & reſiſtit , & aquilæ licet ipſam tangere
non audeat,tamen voce horribili eſt infeſta. Sic licet auari vi
cinis ſuis , verbis fallacibus bona plurima conijciant & pro-
mittant,& eis pluuiam ſubſidiorum denuncient atque dicant,
ſicut patet de illis qui ſub ſpecie bonæ intentionis pauperibus
promittunt dare mutuo , & eos in neceſsitatibus adiuuare,ta-
men de facto contrarium inuenitur , quia per excoriationes
& rapinas eos diripiunt & infeſtant, ipſoſque bonis tempora-
libus ſpoliant & denudant. Eſaiæ 3. Rapina pauperum in do-
mo veſtra. Et licet quantum ad venuſtatem exterioris ha-
bitus , vel etiam quantum ad fictam exteriorem conuerſatio-
nem in ſenectute ſua dealbentur , tamen caro interior , id eſt
conſcientia , peccatorum nigredinem non dimittit , imo tunc
plus per luxuriam denigrantur , & magis per auaritiam
indurantur. Vnde Seneca. Cum cętera vitia ſeneſcentibus
nobis ſeneſcant , ſola auaritia iuueneſcit. Iſti longo tempo-
re viuunt in hoc mondo , nec mirum , quia hic dat eis ſuus
dominus paradiſum. Vel multo tempore viuunt, ſcilicet re-
putatione pauperum quibus nocent . Eccleſiaſticis 7. Impius
longo viuit tempore in malitia ſua . Iſti aues prædales , id eſt
prædicatores & etiam principes & prælatos, qui bona ſua per
phas vel per nephas prædantur, oderunt, & eos vocibus detra-
ctionis improbis perſequuntur. Aquilā etiam regem prælato-

rum.i. Chriſtum ſuis malis operibus, rumorib⁹, & blaſphemis
locutionibus perſequuntur, ſed cum eorum nequitias ſatis diſ
ſimulauerit, tūc in ira conuerſus eos morte æterna feriet & ne
cabit. Nunc.n. non infert furorē ſuū deus, nec vlciſcitur ſcęlus
valde. Iob 35. Sed zelus & furor nō parcet in die vndictę. Pro-
2 uerb.7. ¶ Secundum augures, cornices dicuntur hominum cu
ras agere, inſidiarum abſcondita mōſtrare, futura & maximè
pluuiam prædicere. Sed quicquid ſit de iſtis opinionibus, inco
lis tamen terræ vbi habitant, cornices ſunt nociuę, quia eorum
fructus & ſemina diripiūt et deuaſtant, et voce ſua horrida eos
diſcutiunt & conturbant, & aues magnas & potentes, ſcilicet
accipitrem & aquilam, ſuis clamoribus perſequi non formi-
dant, a quibus tamen ſæpe fit ꝙ pœnam et vindictam reportāt.
Sic aduocati clamore ſuæ eloquētiæ dicuntur curas & mundi
negocia agere cauſarum abſcondita declarare, & futuros cau-
ſarum euentus prædicère & monſtrare, & etiam pluuiam pro
ſperitatis ſuis verbis coijcere, & eam etiam hominib⁹ promit-
tere. Sed iſta verba augurum ſunt fallacia, imo de facto ſæpe
inuenitur cōtrariū, quia pro certo iſti ſuper omnes alias aues
incolis, & habitatoribus terræ ſuæ ſunt impiæ & nociuę, quia
ſeminibus & fructibus temporalium ipſos expoliant, & voce
horibili minarum ſuarum multotiēs ipſos turbant. Magnas ēt
aues & prædales, id eſt principes & potentes non verētur pro
pter eorum nimiam præſumptionē clamore litigationum ſua-
rum offendere, vel turbare, propter quod ipſos contingit ſæpe
pœnas & ſupplicia reportare, contra illud Eccleſi.8. Non liti-
ges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Et
ſicut coruia ſeipſam & pullos ſuos nutrit cadaueribus vene-
noſis, ſic tales tam ſe quàm ſuos nutriunt diuitijs malè & im-
piè congregatis, de quibus poteſt dici Naum. 2. Leo cepit ſuf-
ficienter catulis ſuis, & mactauit leenis ſuis. & Iob 24. Vigilan
tes ad prædam præparant panem liberis. Et ſicut cornices gre
gatim volant, & quanto plus viuunt, tanto duriores efficiūtur,
ſic aduocati gregatim viuunt, quia vnus alium protegit, dili-
git, & defendit, nec vnus contra alium vult pro aliqua pecunia
vt communiter aduocare, imo ſicut vna cornicæ in campo
alicuius ſedente aliæ ſimiliter ibi ſedent, & ſic quicquid eſt
ſeminis totum vaſtant, ſic &c. Et quanto plus vixerint, tanto in
ſua malitia grauius indurantur. Cor eius indurabitur ſicut la-
pis, & ſtringetur velut malleatoris incus. Iob 41. Et ideo cor
durum male habebit in nouiſsimo. Eccl.3. Et qui mētis eſt du
3 ræ, corruet in malum. Prouerb.28 ¶ Cornix ſecundum Plin.
li.10.cap.12. Magnæ eſt induſtriæ. Nucem enim quam nō po-
teſt roſtro frangere, in altum leuat, & ſuper ſaxa cadere per-
mittit, & hoc totiens reiterat ꝙ eam frangit. Talis debet eſſe
prælatus, quia pro certo quando habet aliquam nucem, id eſt
aliquem ſubditum durum & obſtinatum præ manibus, quem
ſcilicet roſtro.i. verbo non poteſt frangere vel donare, debet il
lum allidere ad ſaxa.i. ad duritiā tribulationum, vt ſic qui ver-
bis non frangitur, verberibus caſtigetur. pſal. Beatus qui tene
bit & allidet paruulos ſuos ad petrā. Vel dic ꝙ petra eſt Chri-
ſtus, ad quem debet illum prælatus per orationem allidere, &
eum ſibi commēdare & committere, quem non poteſt verbo
doctrinæ frangere vel domare. Vel dic ꝙ nux rotunda eſt cor
noſtrum, quod ſi ſit ita durum quòd frangi vel inclinari ad bo
num nequeat, nos pro certo ipſum debemus eleuare per cœ-
leſtium contemplationem, & tandem ab alto ad inferiora de-
primere per mortis & inferni conſiderationem, & ad petram
Chriſtum ipſum allidere per deuotionem & orationem, & ſic
ipſum poterimus frangere per cōuerſionem & ſubiectionem.
Vel dic ꝙ ſępe accidit ꝙ deus quando videt hominem nimis
ſeuerum & durum, & ad compatiendum alijs minus frangibi-
lem, & auſterum, permittit ipſum in peccatū cadere, vt ſic ex
proprio fragilitatis conſideratione poſsit eum frangere, & ad
compaſsionem, humilitatem, & iuſtitiam inclinare. Exemplū
de beato Petro, qui ſecundum Gregorium, ob hoc permiſſus
eſt cadere, vt diſceret alijs cōdolere. Quod etiam de caſu ſta-
tu proſperitatis poteſt intelligi, quia ſcilicet ſæpe fit vt deus ab
alto gradu & ſtatu hominem detrahat, & ad lapidē.i. ad aduer
ſitatis duritiam ipſum allidat, vt eum ad bonum facilius fran-
gat. Vnde Iob 30. Eleuaſti me, & quaſi ſuper ventum ponens
colliſiſti me validè. Vel dic quòd cornix eſt diabol⁹, qui vidēs
quòd non poteſt nucem.i. hominem clauſum & ad ſe cuſtodiē
dum aſtutum, fortem, ſtabilem atque durum frangere per pec
catū, nec comedere per tormentum, eleuat ipſum ſcilicet, ꝓcu
rādo ſibi ſeculi dignitates, & pro ſic libuo ipſum ad peccata de
trahit, & finaliter damnat & frangit. Quod etiam de eccleſia
primitiua poſſumus dicere, quia tunc eam diabolus frangere
vel lædere non potuit, quouſque eam per mūdi diuitias & po
tētias eleuauit. vnde Greg. Sæpius in altum quis tollitur, vt ca
dens fortius conquaſſetur. Aduerte tamen quod dicit Plin. vbi
ſupra, ſcilicet lib.10.cap.12. ſcilicet quòd cornix raro inueni-
tur in templis & lucis mineruę, quæ erat dea ſapientiæ. Omni
no autem athenis, quæ litterarum mater dicitur, cornicula nō
videtur. Sic illi qui more cornicis ſunt garruli, domos & tem-
pla deæ ſapientiæ, & ciuitatem litterarum non inhabitant, in-
quantum ſcilicet tales vt communiter veram ſapientiam non
vendicant, nec frequentant. Garrulitas enim loquacitas plerun-
que, eſt perfectæ ſapientiæ contraria, quia vt communiter illi
ſapientiam non attingunt, qui more cornicis garruli & magni
loqui ſunt, & maximè quando per diuerſa crimina nigri fiunt.
Sap. 1. In maliuolam animam nō introibit ſapientia, nec habi-
tabit in corpore ſubdito peccatis. Vel dic ꝙ tales peccatores
templa & eccleſias nolunt frequentare, nec orationi vel deuo-
tioni intendere vel vacare. ¶ Dicit Ambro. in hexam. ꝙ corni- 4
ces filios ſuos ſummè diligunt, illos etiam volantes aliquādiu
proſequuntur, & paſcunt, & quando per longæuam ſenectutē
parentes cornices plumas perdiderint, & volatum, cornices
iuuenca plumis proprijs eos fouēt, & ad volatus priſtinos eos
pro poſſe habilitant, & reformant. Sic ſi parentes noſtri (qui
dum ſumus iuuenes valde nos diligūt, & diligēter etiam nos
fouent & nutriunt) plumas perdiderint diuitiarum, & volatū
potentiæ temporalis, ipſos debemus tam virib⁹ quàm diuitijs
adiuuare. Exod.20. Honora patrem tuum & matrem tuā. &c.
Vel pōt exponi de bonis prælatis, & de bonis ſubditis, quorū
alter debet alteri in neceſsitatibus ſubuenire. ad Gala.6. Alter
alterius onera portare. ¶ Cornix à tergo de ouo exire dicitur, 5
ſicut & bubo, ſecundum Plin. lib.10.cap. 16. Sed de hoc vide
de bubone. §. penulti. Cornix quamuis nigra ſit tamē loqui ad
modum hominis docetur, & cum in aqua clamando & aquam
reſpergendo ſe balneat pluuiā pronoſticare videtur. Oua co-
lumbarum inſidiatur, ipſaque comedit & furatur. Sic enim pec
catores in ſuis actibus retrogradi ſunt naſcendo. i. intrando in
mundum, ſemperque caro quæ eſt poſterior prima vadat, iſti
tamen quādoq; vt homines loquuntur rectè docēdo, & pluuiā
æternæ fœlicitatis alijs denunciant prædicando, & ſe in aquis
fictę compaſsionis et deuotionis in apparentia balneādo, ſicut
ad litteram poteſt de hypocritis exponi.

De Coruo. Cap. 23.

CORVVS ſecundum Ariſto. lib. 9. pugnat cum 1
aſino & Tauro, & eſt amic⁹ vulpis, & pro ea pu-
gnat contra Eſalonem accipitrem, & ſecundum
eundem, corui contra ſe inuicem pugnāt, & for
tior lædit & ꝑcutit debiliorē. Per aſinū intelligo
pauperes mercatores, ꝑ Taurū intelligo paupe-
res agricolas, ꝑ vulpē cauſidici deſignant, ꝑ coruos aūt q furā
tur pecuniā & abſcōdūt, intelligo cupidos & auaros. Ab iſtis
ergo Tauri & aſini infeſtant, qn̄ ab auaris paupes mercatores
& agricolæ opprimūtur, ſed tūc ab eis vulpes diligitur, qn̄ fal-
laces cauſidici ꝑꝑ ſuas ſuſtinendas malitias ab eis alloquūtur
& donis & bn̄ficijs pręmiantur. Et coruus contra coruum pu-
gnat qn̄ pro cadauere. i. ꝓ diuitijs tēporalibus inter eos iurgia
cōcitātur, quia inter ſuperbos ſemꝑ ſunt iurgia. Prou.13. Sem
per.n. iurgia quærit malus. ibidē 17. ¶ Nota ꝙ coruus eſt auis 2
immunda, & cadaueribus veſcens, & pugnat cū tauro & aſi-
no, & eos roſtro & pedibus percutit & infeſtat, & de pullis
ſuis aliquotiens eijcit extra nidum, & eſt amicus vulpis, & pro
ipſa pugnat contra alios ſecundum Ariſt. li.9. & hoc forte quia
vulpes ſua fraudulentia aues & alia animalia occidens, coruo
dat aliquotiens partē prædæ, ſed quicquid ſit, quando vulpes
morit, a coruis pelle & carnibus ſpoliatur. Per Taurū agrico-
lā intelligo, per aſinum pauperes mercatores, per coruū prin-
cipē iniquū, per vulpem fallacē balliuum vel aduocatum. Im
pij ergo principes qui cadaueribus. i. rapinis & excoriationi-
bus nutriuntur, pullis ſuis. i. ſubditis ſunt infeſti, & eos de nido
ſubſtantiæ proprię eijciunt & expellunt. Mich.2. Mulieres po-
puli mei eieciſtis de domo deliciarū ſuarum. Agricolas & pau
peres roſtro comminationum percutiunt & affligunt, vulpes
autē, id eſt ballinos & aduocatos diligunt, protegunt & defen
dūt, & hoc quia per fraudes eorum rapinæ ſuæ & malitiæ pal
liantur, & de prædis per eos pręparatis ipſi tyranni comedunt
& ve-

& veſcuntur.Micheæ.7. Principes poſtulat, & iudex in red-
dendo eſt. Sed quando tales vulpes.i.balliui & aduocati mo-
riuntur pro certo principes eorum ſubſtantiam comedunt, la
cerant & prædantur, quia ſicut coruus non diligit vulpem niſi
quãdiu viuit & quãdiu ab ipſo poteſt commodum reportare,
ſic nec principes aduocatos vel balliuos.Eccl.12. Si occurre-
3 rint tibi mala, inuenies eum priorem ibi.¶ Coruus cum cada-
uer inuenerit primo & principaliter oculum petit, quẽ pri-
mo extrahit & comedit, & tandem cerebrum, & poſtea alia
membra deuorat & conſumit. Cauſam autem allegat Pli.libr.
11.c.37.dicens ꝙ pleręque alitum oculos appetunt, quia effi-
giem ſuam ibi cernẽtes velut ad cognata deſideria tẽdunt. Cor
uus eſt diabolus, qui ante omnia oculum fidei vult extingue-
re, & tandem cerebrum a quo emanant ſenſus naturales.i. vir
tutem diſcretionis nititur deſtruere, & ſic ſecurè poteſt alia
mẽbra.i.alias virtutes animæ diſsipare. Vnde Prouer.30.Ocu
lum qui ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſuæ,
effodiant eum corui de torrentibus, & comedunt eũ filij aqui-
læ. Vel dic ꝙ ſic facit deus, quia.ſ.oculũ mentis & cordis ſum-
mè diligit, pro eo ꝙ ibi imaginem trinitatis eſſe cognoſcit, &
maximè quando peccatum huiuſmodi imaginem non corrũ-
4 pit.Prouer.23.Fili præbe mihi cor tuum.¶ Coruus paucißimi
eſt coitus, & ideo diutißimi viuit. Expone ſicut de elephante.
5 ¶ Coruus ſicut & aquila ſi pluſquam duo oua vel duos pullos
fecerit, tertium de nido eijcit.pullos verberat, & ad eũdũ
& ad volandum compellit. &c. Expone ſicut ſupra de aquila.
6 ¶ Coruus ſecundũ Ariſt.in tempore æſtatis pullificat & ouat,
contra curſum aliarum auium.quod etiã dicit Pli.vbi ſupra.&
cõtra aſinum & taurum pugnat, vulpem autem protegit & di
ligit, cum autem vulpes mortua fuerit, eius carnes deuorare
propter priſtinam amicitiam non omittit.Sic diabolus in æſta
te proſperitatis oua malorum propoſitorum, & pullos malo-
rum operum in nido cordis humani procreat & producit.Pec
catum.n.ab eo ponitur per cogitationem, fouetur per delecta-
tionem, concreatur pullus per cõſenſum, excludit per opera-
tionem.Iſte contra aſinum.i. contra religioſus, & contra tau-
rum.i.contra bonos actiuos pugnat, & eos roſtro & vnguibus
tribulationum & tentationum percutit atque grauat.vulpes.i.
peccatores nunc videtur diligere, & eos in proſperitate ſerua
re, ſed cum mortui fuerit, eos in inferno ſine vllo remedio de-
uorabit non obſtante amicitia præcedenti. Carnes amici ſui
comedet in obſidione & in anguſtia, in qua concludent eos ini
7 mici eorum.Hiere.19.¶ Nota ſecundum fulgentium, Coruus
habet vocum quadragintaquattuor mutationes. Sic adulato-
res infinitis modis variant verba ſua &c.Expone. Act.2. Va-
rijs linquis loquebantur.Ideo ad Titũ.3.Prophanas vocũ no-
uitates deuita. Vel expone de detractoribus, qui multimodè
variant verba ſua. Sed ſicut ſecundum Pli. li.10.c.12. tunc eſt
peßima coruorum ſignificatio, quando glutiunt vocem quaſi
ſtrangulati, ſic verè, tunc verba detractorum ſunt peßima, quã
ſub quadam glutiendi & retinendi, vel totum dicere non au-
dendi formula ſunt prolata, vtpote quando fingunt ſe multa
alia de homine ſcire, ſed cuncta dicere non audere, tunc.n.ma
iorem faciunt contra hominem ſuſpitionem, quàm ſi plenam
8 ederent locutionem.¶ Secundum Iſidorum coruus pullis ſuis
non prouidet, quouſque ſibi ſimiles eos viderit in nigredine &
colore, ſed cum plumarum nigredinem in ipſis viderit, tunc
eos tanquam proprios recognoſcit, & ipſos allicit atq; nutrit.
Sic mundus illos qui non habent nigredinem peccatorũ, abij-
cit & cõtemnit, ſed illos quos vt ſe nigros inuenerit, tanquam
ſuos recolligit & extollit, iuxta illud Eccl.13.Omne animal di
9 ligit ſimile ſibi.¶ Coruus nidum ſuum perpetuo nunquã mu-
tat.Sic nec homo debet ſtatum, officium, & beneficium ſuum
mutare, niſi forte euidens ratio contradicat 1.ad Cor.7.Vnuſ-
quiſq; in qua vocatione vocatus eſt, in eadem permaneat. Quod
eſt contra ambitioſos & inſtabiles, qui nunquam aliquo gra-
du ſeu beneficio ſunt contenti.vide ſupra de ciconia, vbi inue-
10 nies idem.¶ Secundum fatuos augures coruus habet quãdam
vim præſagij, & diuinationis, & ideo ſecundum antiquos, in-
ter aues quæ dedicabantur apollini, numeratur. Hæc auis ſm
Fulgentium diuerſas habet vocis mutationes.ſ. quadragiota
quattuor, & eſt auis fraudulenta, quia pecuniã & alias res fur-
tiuè ſubtrahit, & eas abſcondit in abſconditis & cauernis, qui-
bus poſtmodum ſe non iuuat. Sic aduocati & diuites a fatuis
auguribus & mundanis, vim præſagientem habere dicũtur.i.
ſapientiam excellentem, & ideo digni iudicantur ab homini-
bus deo apollini.i.diabolo ſacrificari. Iſti multipliciter voces
mutant, quia pauperes attrahendo vtuntur allectiuis & dul-
cibus, ipſos autem terrendo vtuntur comminatorijs & triſti-
bus, & ſuper cadauera.i.ſuper bona mundi & carnalis delicias
per mala deſideria commorantur, & ibi vltra quàm deceat oc
cupantur. Figurati in coruo diluuij, qui plus amauit circa ca-
dauera remanere, quam ad Noe in arcam reuenire, ſicut di-
citur Gen.9.& pecunias & alias res furtiuè ſubtrahunt, & eas
in arcis & abditis recludentes, eis poſtmodum non ſe iuuant,
quia morte ſubita præuenti, cum habuerint quod cupierant,
non poterunt poßidere.Iob 20.¶ Secundũ Ariſto.coruus hoc 11
habet proprium, ꝙ in æſtatis mediæ feruoribus ouat, & pulli-
ficat, contra naturam auium aliarũ.Sic boni qui nigreſcũt per
pœnitentiam, in calore tribulationum poſiti, pullificare per
bona opera non omittũt. Et ſicut coruus diutißimè viuit, quia
ſecundum Ouidium, coruus viuit mille annis vel ſaltem non-
gentis.(Vnde commune eſt Prouerbium, ꝙ vna ſepes ſpina-
rum durat tribus annis, canis durat quantũ tres ſepes, equus
quantum tres canes, homo quantum tres equi, ceruus quan-
tum tres homines, coruus quantum tres cerui.) ſic verè viri
iuſti debent diutißimè per perſeuerantiam viuere, & nun-
quam a vita gratię deficere vel ceſſare. Sapien 3.Iuſti autem in
perpetuũ viuent, & apud dominum eſt merces eorum. ¶ Se- 12
cundum Iſidorum pulli coruorum antequam habeant nigre-
dinem, a coruis non diliguntur, nec ab eis paſcuntur, imo tũc
temporis roris cœleſtis beneficio nutriuntur, ſed poſtquã plu
marum nigredinem acceperint, a coruis recogniti, cibis fœtidis
ſcilicet cadaueribus ſuſtentatur, roris vero beneficio ex tunc
nullatenus educantur. Sic verè chariſsimi quandiu nos fueri-
mus ſine nigredine vitiorum, albi.i.innocentes & puri, tandiu
deus rore cœleſtis gratiæ nos nutriet & perfundet.pſal. Ciba-
uit eos ex adipe frumenti, & de pane cœli ſaturauit eos. Quã-
uis tunc pater noſter mundus nos odiat & contemnat, & nu-
trimenta mundanæ proſperitatis nobis tunc ſubtrahat atque
tollat.pſal. Pater meus & mater mea dereliquerunt me, domi-
nus autem aſſumpſit me. Et ecõuerſo ſtatim quòd nigredinem
peccatorum acquirimus, pater noſter caro ſeu mũdus nos co-
gnoſcit, & carnibus bonorum temporalium nos nutrit, Deus
vero tunc rorem.i.nutrimentum gratiæ nobis ſubtrahit, & in
manu noſtræ prouinciæ nos dimittit. pſal. Dimiſit eos ſecun-
dum deſideria cordis eorũ, ibunt in adinuentionibus ſuis. Vel
poteſt allegari de diuina prouidentia, quæ innocentes & ſim-
plices quibus vel fortuna vel natura vires & adiutorium de-
negauit, ſolet amplius ſubuenire, & ecõuerſo illis quibus pro-
pria induſtria ſufficit, & qui propriæ prudentiæ innituntur, ſo
let ſua ſubſidia ſubtrahere, & de ipſis amplius non curare. Fi-
gura de filijs Iſrael, quib' in alio auxilio deſtitutis pluebat mã
na domibus in deſerto, ſtatim vero ꝙ de terrę fructibus guſta-
uerunt, manna quod de cęlo ſoliti erãt percipere, perdiderũt,
ſicut dicitur Ioſuæ 5.¶ Sicut coruus ſecundum Ariſt.ſi plures 13
pullos habuerit, aliquos eijcit, ne in nutriendo grauetur, ſic re
ligioſus de nido cordis ſui debet amorem mundi & carnis eij
cere, vt circa amorem dei & proximi valeat occupari.vide idẽ
ſupra de auibus in generali.§.penultimo. ¶ Plinius li.10.c.43. 14
naturalis mũdi hiſtorię facit ſpecialem titulũ de coruorũ intel
ligentia. Ait.n.coruum magni eſſe intellectus, & verba huma-
na aliquotiens edoceri. Vnde narrat Romę fuiſſe vnam corni-
cem quæ humano ſermoni aſſuefacta, omnibus matutinis ad
certum locum volabat, & Tiberium & germanicum & Dru-
ſum Cęſares nominabat, & tranſeuntem Romanum populum
ſalutabat. Mox vero cornix a quodam fatuo fuit occiſa, ſibiq;
populus Romanus exequias fecit, & ſuper humeros duorum
ethiopum præcedente tubicine funus eius portatum eſt. Ipſe
vero occiſor ipſius extitit in vltionem mortis cornicis interẽ-
ptus. Narrat etiam de quibuſdam coruis in troezena regione
aſię, qui aſsidentes humeris cuiuſdam, cum ipſo ad venationẽ
ibant, & eum ad eundum aliquotiens excitabat, & in venatio-
nibus officio adiuuabant. Narrat adhuc de cornicula quæ ſi-
tiens, nec aquam a profundo monumento extrahere valens,
viſa eſt tot paruulos lapides appoſuiſſe, vt aqua ad ſummitatẽ
monumẽti exundaret, & ſic pro voto biberet, vt placeret. Iſta
ſi vis applica ꝙ multo fortius debet homo verba humana.i. ho
neſta & rationabilia promere, venationem prædicationis fa-
cere, & ſi a monumento & a fonte miſericordiæ.ſ. deo vel bea-
ta virgine aquam gratiæ & eloquentiæ non poſſit extrahe-
re, lapillos bonorum operum & orationem debet apponere,

vt ſic

vt ſic poſsit iſta aqua vſque ad os ipſius redundare. quod maximè debet facere prædicator, qui debet eſſe humanorum & rationabilium verborum piolator, & animarũ venator, & in principio debet orationes ad fontem miſericordiæ mittere, vt aqua gratiæ & eloquentię paſsit os ipſius irrigare. Eſa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris. Vel dic ꝙ ſi populus Roman' voluit mortem vnius auis vindicare, & eidem exequias ſepulturę facere, multo fortius eſt mors vnius hominis iniuſtè occiſi vindicanda, & ſepultura debita exhibenda.

15 ¶ Sicut ponit Pli. li. 10. c. 12. Vulgus arbitratur coruum ore parere, & concipere. Ariſt. tamẽ negat. Sic verè homo debet parere oua ſua. i. confiteri peccata ſua ore. ſ. verbaliter exprimẽdo, quia. ſ. ſicut dicitur ad Ro. 10. Ore aũt ſit confeſsio ad ſalutem. Ariſtoteles tñ. i. mundi ſapientes & pagani philoſophi ad hoc non concordant, qui confeſsionem non neceſſariam prædicãt, ſed eam refutant atque negant. Vide infra. li. 14. c. 42. §. 19.

De Cygno. Cap. 24.

1 CYGNUS habet caput rubeum, pedes autẽ habet nigros. Sic multi in principio rubent charitate, ſed in fine peccatis & vitijs denigrantur. dic de ſtatua Dan. 2. quæ. ſ. in capite erat aurea, in pedibus vero erat teſtea & ferrea, ſignificans

2 illos qui meliores ſunt in principio quàm in fine. ¶ Cygnus ſecundum Iſidorum dicitur a canendo, nam eo ꝙ habet collum longum & reflexum, & caput altum & eleuatum, modulũ ſuauem reddit. Vnde in hyperboreis partibus (ſecundum eum) concinentibus citharedis, pulli cygnorum de nidis euolãt, & vna cum eis dulcis melodiæ cantum ſonant. Et eſt auis in fluminibus habitans, alba plumis, ſine nigredine intermixta, & inter piſces nutritus, ipſos non deuorat, neq; lædit. Nautis bonum preſagit, & in alis eſt eius maxima fortitudo. Cygni tamẽ qui iuxta hominum habitacula nutriuntur, minoris ſunt volatus, & maioris carnoſitatis, & pinguedinis amplioris. Illi autẽ qui ſilueſtres ſunt, minoris pinguedinis, & collis extenſis, alis eleuatis, pedibuſque ad poſterius applicans, ſunt volatus generaliter fortioris. Et licet mors eis inſtiterit, cantare propter hoc nõ omittunt. Iſti in fluuijs nidificant libenter vbi ligna ſunt vndique inſerta, & collo extenſo ad profundum aquę de radicibus & herbis quas ibi inueniunt, cibũ ſumunt. Cygnus chariſsimi ſignificat generaliter viros iuſtos, quia. ſ. iſti capite cordis & intentionis ad deum ſuperius eleuato, cãtum moduloſæ orationis, confeſsionis, prędicationis, laudis, & gratiarũ actionis debent emittere lætabundè pſal. Cantabo dño in vita mea, pſallam deo meo in quãdiu fuero. Et tunc cygnus cum citharædis cantet, qñ vir contemplatiuus pro poſſe ſuo faciẽ patris cum Angelis contemplatus, cum ipſis ad actiones prouehitur gratiarum, & ad lætitiam ſpiritualem, vt gaudere cũ gaudẽtibus dinoſcatur. ad Ro. 12. dicentibus Angelis & beatis illud Exo. 15. Cãtemus dño, glorioſè. n. magnificatus eſt. Iſte gemitum & dolorũ neſcit, & in morte dulciter canit, quia verè vir eleuatus & iuſtus intantũ allicitur ad æterna, ꝙ mundanæ triſtitiæ vel doloris, & æternæ anguſtiæ vel horrores in ipſo gemitum deſperationis & impatientiæ non producunt, quinimo in morte & tribulatione poſitus ſemper in ſupremo delectaẽ, & ideo continuè iocundatur. Eſa. 61. Gaudẽs gaudebo in dño. & hoc quia ſicut ſapientiæ. 3. dicit, Sperat iuſtus in morte ſua. Itẽ iſti in aquis deuotionis debent nutriri, & ibi herbas & radices ſacrorum voluminum ruminare, & de profundo fluminis ſcripturę debent radices & herbas verę doctrinæ elicere, quibus ſe valeant impinguare. Geneſ. 41. Paſcebantur in ipſa fluminis ripa. Et licet quandoque inter piſciculos commorentur, id eſt inter homines peccatores, non tamen ipſos debent comedere detrahendo, aut contemnendo, ſed eos in pace tolerare, exẽplo Chriſti, qui publicanos recipiebat, & vt eos conuerteret, cum ipſis ſæpius manducabat, dicens Luc. 11. ꝙ non eſt opus valẽtibus medico, ſed male habẽtibus. Hic duas alas habet. ſ. duplicis charitatis, in quibus conſiſtit omnis virtualis & ſpiritualis fortitudo. Itẽ cygni qui iuxta domus hominum habitant, ſunt carnoſi, quia cõtemplatiui, qui hominum ſecularium gratias & fauores quærunt, & mũdi negotijs ſe implicant, a volatu contemplationis retardantur, & pinguedine carnalis affectionis multipliciter hebetantur. Sed illi qui quo ad mundi negocia ſunt ſilueſtres, extenſo capite intentionis, eleuatis alis dilectionis, & ad poſterius. i. ad cœli futura bona inclinatis pedibus affectionis, cum paucæ ſint pinguedinis, & carnalitatis, per contemplationem fortiter euolant ad æterna Eſa. 40. Volabunt & non deficiẽt.

3 ¶ Itẽ habẽt cygni pedes clauſos, quibus ſe iuuant in natãdo, quia. ſ. vno pro remigio, & altero pro gubernaculo vtũtur. Chariſsimi per pedes intelligo intellectum, & voluntatem. Iſti debent eſſe clauſi, quia voluntas non debet eſſe diuiſa per diuerſas affectiones, imo oia debet reducere ad dei charitatem, & in ipſum oia claudere per affectũ. Pes etiam intellectus debet eſſe clauſus, vt non plus ſapiat quã neceſſe eſt Eccl. 7. Sed ſapiat ad ſobrietatem. ad Ro. 12. Nõ diuiſus per errores & dubitationes, quia ſicut dicitur Oſeæ 10. diuiſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Iſtis ergo duobus pedibus debet homo ad cœli gaudia nauigare, quia. ſ. pede volũtatis & affectionis vtimur pro remigio (iſta. n. ad modum remigij fluctuat in hoc mundo, pede vero intellectus vti debemus pro gubernaculo, quia. ſ. quicquid agamus, totum debet diſcreta ratio gubernare.

4 ¶ Cygnus ſine aliqua nigredine habet plumas: in fluminibus habitat & nautis ſuo occurſu bonum præſagit. Sic prædicatores in plumis. i. in apparentia debent eſſe albi, mũdi videlicet & honeſti, ſine alicuius vitij nigredine intermixta, & nautis. i. naufragãtibus in mari huius mundi, ęternę fœlicitatis ſuis debent prædicationibus ſolatium diuinare.

5 ¶ Cygnus qñ coierit cum fęmina ſua, hoc habet propoſitum, ꝙ cibum non comedit donec fuerit balneatus, ſicut dicitur in lib. de natura rerum. Sic peccatores antequam cibum ſacramẽti altaris recipiant, per confeſsionem debent ſi peccatis carnis fuerint maculati, ante oia balneari, & ſic mundè poterũt pane cœleſtis euchariſtiæ ſatiari 1. ad Cor. 11. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat.

6 ¶ Nota ꝙ cygnus eſt auis candida, & cãtu & carmine mõduloſa in aquis nutritur, & circa pullos ſuos educandos eſt ſollicita. & eos roſtro aliſq; & ſibilo defendere conſueuit, & ſi aliquod eis velit obſiſtere, ſemper inter aduerſarium & pullos ſe medium conſueuit ponere. Et licet inter piſces nutriatur, eos tñ non deuorat, imo panem qui ſibi proijcitur, eis communicat comedendum. Cygnus eſt prælatus, qui in aquis ſacræ ſcripturæ nutritus, debet eſſe candidus per caſtitatem, moduloſus per prædicationis vtilitatem, pullos ſuos & ſubditos debet ab inuaſoribus ſpiritualibus & temporalibus protegere, & ſe contra inuaſores hæreticos, demones & tyrannos medium obijcere & ipſos roſtro orationis, ſibilo prædicationis, & alis protectionis debet diligẽtibus defenſare, vt ſic dicatur ſm illud pſal. Adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Caput debet habere eleuatũ. i. intentionem erectam ad æterna. Luc. 21. Reſpicite & leuate capita veſtra. Collum debet habere longum. i. diſcretionem deliberatiuam, vt. ſ. antequam cogitatio a corde exiens, exterius ad os & ad opus perueniat, poſsit conſiderare & videre vtrum bona ſit vel mala. & Iſte licet inter piſces. i. licet inter ſubditos & cõpares cõmoretur, ipſos tñ non debet comedere per rapinã, ſed panem ſcientiæ & ſcripturæ, vel etiam panem diuitiarum temporaliũ a deo ſibi datũ debet eis miſericorditer erogare, & de herbis quæ creſcunt in aqua. i. de verbis ſacræ ſcripturæ debet accipere ſibi cibum. Gen. 3. Et Comedent herbas terræ. Cygnus fœmella qñ maſculus cum illa coierit, ipſum eijcit & expellit, licet ei primitus blandiretur. Et ſunt cygni magnę carnoſitatis & pinguedinis, & pauciſsimi ſunt volatus, & habent carnem interius multum nigram, & ad digerendum nimis duram, & in fluminibus iugiter cõmorantur. Sic luxurioſi in fluminibus deliciarũ pro poſſe cupiunt enutriri, magnę ſunt carnoſitatis & pinguedinis, & ad volatum contemplationis & bonorum operum nimis pigri, quia ſecundũ Auguſt. Nihil adeo ab arce contemplationis virilem animum eijcit, ſicut fœminæ blandimenta. Iſti ẽt carnem interiorem. i. conſcientiam habẽt nigram, & durã ad digerendum & ad conuertendum per prędicationẽ, quia ſm quod dicit Eccl. 24. Homini fornicatio ois panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſq; ad finẽ. Et qñ fœminæ de ribaldis ſuis commodum quod potuerunt extraxeruut, ipſos abijciunt & repellunt. Figura de Dalida, quæ poſtquam Sanſonem totondit, abiecit ipſum, & manui hoſtiũ ſuorum tradidit occidendum. Sic mulieres poſtquam temporalẽ ſubſtantiam & vellus diuitiarum a luxurioſis excuſſerint ipſos abijciunt & dimittunt. Eccl. 13. Si habueris, conuiuet tecum, ſi aũt nihil habueris, derelinquet te.

7 ¶ Cygnus percuſſus in capite ſtatim moritur, percuſſus vero in alijs partibus multos ſuſtinet ictus, ſicut dicitur in li. de natura rerum. Sic verè periculoſum eſt hoĩm percuti a diabolo per peccata in capite intentionis, vel in principio iuuentutis. Alię. n. partes vitæ non ſunt ita pe-

ita periculoſè, quia mors æterna ex iſta citius ſequitur, inquantum corrupta iuuentute vel intẽtione quicquid de vita vel de operibus ſequitur, vitiatur, iuxta illud. Cum caput infirmũ, cętera membra dolẽt. ¶ Hypocrita eſt ſimilis cygno, quæ eſt auis
8 exterius candidiſsima, interius aũt caro eius eſt valde nigra, & dura, roſtrũ habet tuberoſum & dẽſum, pedes tñ habet nigros & clauſos, & licet in aquis maneat, interiorẽ tñ nigredinẽ nũquam mundat, licet exteriorẽ albedinẽ non amittat. Sic hypocrita eſt exterius cãdidus in apparentia gratioſa, ſed niger interius in conſcientia vitioſa. Iſte habet roſtrũ denſum & tuberoſum, quia verba ſua ſunt ornata ponderoſa & honeſta. dura eſt eius caro. i. conſcientia ad digerendum & conuertendũ, & nigra ẽt & horribilis ad videndum. Apo. 6. Ecce equus niger, & qui ſedebat ſuper eum, nomẽ eius mors. Et licet in aquis ſacræ ſcripturæ cõmoretur, peccatorũ tñ nigredinẽ nõ amittit, iuxta illud Hier. 13. Si mutare põt æthiops pellem ſua &c. Pedes aũt eius. i. finis vitę ipſius, ſunt nigri, qualis eſt caro alia demonſtrãtes, quia finis hypocritarum optimè demõſtrat qualis erat cõſcientia, quæ ſub honeſtatis albedine latitabat. Nã tales cõiter in fine cadunt & ſic apparet quales erant. Iob. 33. Oſſa quæ tecta fuerant nudabuntur. Et ſicut olor caput & collũ extendit, vt de terra cibũ accipiat, ſic tales cor & affectũ extundunt ad cibum bonorum temporalium acquirendum: Et ſicut cygnus vult in aquis ſemper viuere, ſic hypocritæ in delicijs, ſicut ad litteram videmus de multis religioſis, qui quãuis prudentiam confiteãtur, ipſi tñ in aquis deliciarum præ cæteris viuere cõprobãtur. ¶ Cygnus maſculus blãditur fęmellæ & poſt ample-
9 xionem colli mutuam, vnus alterũ attrahit ad opus carnis, ſed poſt actũ ſolent ſe vterq; balneare antequã cibũ aliquẽ audeãt manducare, & poſt actũ illũ fęmina maſculũ deijcit, maſculus aũt fugit, & ab ea corporaliter ſe elongat, ſicut dicitur in libro de natura rerũ. Sic vir & mulier debẽt alterutrũ amplexari, & vnus alteri reddere debitũ, ſicut decet copulãmaritalẽ, ſed delectationẽ quã in actu carnis debẽt balneo lachrimarũ vel eleemoſynis & cõpaſsionis expiare, & fœmina maſculũ debet expellere, & retrahere, & ab actu illo quantũ põt elõgare. Quod tñ eſt cõtra cõſuetudinem multarũ malarũ mulierũ, quę nõ ſolũ nõ retrahunt ſuos, imo ẽt ſequunt alienos, ſicut apparuit in dña Ioſeph & ẽt in Rachele, quæ dicebat viro ſuo Iacob. Gen. 30. Ad me intrabis, quia mercede cõduxi te pro mãdragoris.
10 ¶ Secundum Mar. & Ambr. Nautę qũ ſunt in maris periculis, viſis oloribus eis obuiantib⁹ delectantur, & aſt auſpiciũ lętitiæ & ſecuritatis, & tũc ſecurius tolerãt freta maris. Per nautas intelligo tribulatos q in mari tribulationũ ſunt poſiti. Per cygnũ totũ candidũ intelligo bonos & iuſtos, qui more cygni verbis & cantibus ſciunt aliorũ triſtitiã cõſolari. Nautę ergo viſis cygnis lætãtur, quia magnũ eſt ſolatiũ tribulatis, obuiationibus cõſolari bonorũ. Vel dic q cygni ſunt Angeli, q obuiã veniũt nautis. i. bonis & iuſtis morientibus, & ad portũ paradiſi tẽdentibus. Matth. 25. Ecce ſponſus venit, exite obuiã ei. ¶ Nota q cy-
11 gnus prope mortẽ dulcius ſolito cãtat, & cum gemere neſciat, ſolus inter animalia ſm Ambroſiũ cantum pro gemitu reddit. Sic boni aduenieente tribulatione & morte nõ debent triſtari, ſed magis in deo gloriari, quia ſi gloriari oportet, in tribulationibus meis gloriabor 2. Ad Cor. 12. Vel põt allegari de diuitibus, quibus mors æterna parata eſt, qui tñ in mundi proſperis plus iocundantur & cantant. Iob 21. Pueri eorum exultant luſibus, & poſtea ad inferos deſcẽdunt. Vel ẽt põt dici q homo vt communiter qñ aliquod infortunium ſibi eſt paratũ, neſcio quo ſpiritu cõſueuit magis exceſsiuè lęt⁹ eſſe, iuxta illud Prouer. 16. Contritionẽ præcedit ſuperbia, & ante ruinã exaltatur ſpiritus. Talis. n. ſuperflua & exceſsiua lætitia periculi eſt prænuncia, quia ſicut dicitur Prouer. 14. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. ¶ Cygnus nũquã eijcit ſter-
12 cora in aqua quã inhabitare ſolet, imo vadit exterius circa littus. &c. Expone ſicut infra de diomedeis auibus. §. vlti. ¶ Quã-
13 do cygni volando fatigati ſunt, ſolent alter alterius dorſo colla imponere, & præcedẽtibus inniti, & duces ẽt fatigatos ad dorſa recipere, & ſic dum alter alterũ iuuat, ſolant laborẽ melius tolerare, ſm librum rerum, & etiã ſecundum Pli li. 10 c. 23. Sic verè nos qui per aera vitæ pręſentis volamus debemus alter alteri inniti, & alter ab altero ſupportari, & maximè præcedẽtes. i. ſuperiores debẽt feſſos & infirmos ſuſtinere, vt vice reciproca ipſos duces & prælatos debẽt alij ſupportare. Bene ergo dicitur ad Gala. 6. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.

De Culice. *Cap. 25.*

CVLEX ſm Iſidorum dicitur ab aculeo, eo q cũ 1
aculeo pũgat, & ſanguinem extrahat & ebibat. Et eſt muſca modica. & licet inter volatilia reputetur, corpus tñ & effigiem habet vermis, & plures pedes quã alas habet. In aere ſtrepitũ generat, & equis vlceroſis eſt infeſtus, & etiã ſuis punctionibus a requie ſua excitat dormientes. Hic de cadaueribus & paluſtribus generatur, & lumen videre multũ diligit, ſed quia nimis incautè candelæ lumini aliquotiens appropinquat, ideo multotiens ſe incendit, & licet duris animalibus noceat, ſtatim tñ q tangitur, deſtruitur, & crepat. Et eſt culex cibus hirũdinum. Et ſm Iſidorum culex fere idem eſt quod cyniſes, quæ eſt minutiſsima muſca, ſed punctionibus & aculeis permoleſta. Teſte autem Pli. cum plures ſint ſpecies culicum, oẽs tñ in ore habent aculeum, cum quo vel ſugunt, vel cũ quo pungunt. Talis per oĩa eſt detractor, quia detractores aculeo murmurationis, armati, ſanguinem vindictę ab alijs expetunt, quos ſuis detractionibus lacerant & cruentant, dicentes illud Deute. 32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Et iſti licet modici ſint, meriti ſcientiæ, corporis, & virtutis, magna tñ animalia. i. potentes perſonas autẽticas & ſolẽnes tam ſcientia quàm dignitate, inuadere nõ timeſcunt. Iſti inter volatilia computãtur, quia inter viros ſpirituales in conuentibus habitantes, eiuſdem eſſe naturæ a ſecularibus reputantur, ſed ſi bene cõſiderẽtur, vermes ſunt corruptibiles & infecti, ſicut patet de multis detractorib⁹, religioſis, & eccleſiaſticis, qui gradu & ſtatu aues. i. viri ſpirituales eſſe creduntur, qui tñ per corroſionem detractionum vermes eſſe certiſsimè comprobantur, ita vt poſsint dicere illud pſal. Ego aũt ſum vermis, & non homo, opprobrium hoim, & abiectio plebis. Quod etiam propriè de hypocritis põt dici. Iſti. n. in aere huius mundi ſtrepitum diſcordiarum generant, dormientes. i. innocentes pungunt & excitant, & plures pedes quàm alas. i. plures affectiones quàm virtutes & perfectiones portãt, equos. i. luxurioſos & eorum vlcera. i. eorũ malefacta mordent & lacerant, & plus in vlceribus. i. in hominum criminibus quã in virtutibus ſe delectant. Iſti candelæ lumen videre diligunt, qñ facta aliorum ſibi cupiunt fieri manifeſta, vt occaſionem habeant murmurandi. ſed tamẽ a candela cõburuntur, qñ nimis inquirentes, verbis duris & alijs reſponſionibus feriuntur. Et licet alijs (vt dictum eſt) quàm plurimum ſint nociui, & libenter de cæteris obloquentes, tñ ſi tangantur parua iniuria vel murmuratione, ſtatim per impatientiam crepant, quia. ſ. tales qui de omnibus conſueuerunt obloqui, nullo modo volunt, q aliquis de eis obloquatur. Iſti ſunt cibus hirundinum. i. demonum, qui. ſ. tales comedent in inferno, quos modo per vitia ſua dulciter recreant & educant. Breuiter igitur iſti in ore portãt aculeum punctionum, quo. ſ. ſolent ſugere & pungere. Sugere dico adulando, & vtilitatem propriã procurando, & alias pungere mordendo & inquietando, quia. ſ. illi qñ non ſugunt, pungunt, quia qñ non inueniunt qui det eis aliquid, ipſum detrahẽdo corrodunt. Mich. 3. Si quis non dederit in ore eorum quippiam, ſanctificant ſuper eum prælium. Ideo Eccle. 28. Suſurro & bilinguis maledictus, multos. n. turbauit pacem habentes. & Eccl. 21. Suſurro & bilinguis coinquinabit animam ſuã, & ab omnibus odietur. Prou. 26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniunt ad intima cordis Leuiti. 19. Non eris ſuſurro. &c. ¶ Secundum Pli. lib. 10. culices acida petunt, ad dulcia 2
vero non aduolant. Sic verè iſti debent acida & aſpera. ſ. mundi aduerſa appetere, dulcia vero. i. mundi proſpera & delectabilia refugere. Iob 6. Amarum pro dulci ſumet. Vel dic q culex qui hominem vnctũ abſynthio non poteſt tangere, & qui a fumo ligni pyri ſolet fugere, ſm Auicennam, eſt diabolus, qui abſynthium. i. memoriam ligni crucis fugit, & hominẽ abſynthio pœnitentiæ vnctum non tangit, nec acida. i. homines cõtritos & amaros inuadit. ¶ In cypro in ærarijs metallorum, ſi-
cut dicit Pli. li. 11. c. 36. in ipſo igne fornacium generatur quędã 3
ſpecies culicum ad quantitatem maioris muſcę, pennatũ quadrupes, & appellatur pyralis ſiue pyrauſta. Iſtud igitur quandiu eſt in igne durat, & in igne generatur, viuit & volat, ſi vero extra volauerit, poſtquam aliquandiu volauerit, moritur & expirat. Iſta poſſunt applicari ad quoſdã viros perfectos, quorum. ſ. ſpiritualis vita eſt incendiũ charitatis, iuxta illud Aug. ſcio anima mea q amor eſt vita tua. Quãdiu. n. ſunt in fornace charita-

charitatis,& in ipſo feruore amoris & deuotionis,tandiu ſolēt
per gratiam viuere,ſi vero a fornace charitatis ſuę receſſeriot,
vipotè ſi a clauſtro ad mundum tranſierint, & ad mundi nego
tia ſe elonganerint,ſtatim ſoleot per peccata mori , & indeuo-
tionis frigore congelari. Vnde Exo.8.Ibo & videbo viſionem
hanc magnam.quare .ſ.rubus arderet & non comburebatur.
Vel dic q ignis ſignificat ardorem tribulationum , quæ pro
certo ſunt multis hominibus ſpiritualis vita. Multi.n.ſunt qui
quãdiu ſunt in tribulationum fornace, per gratiã ſolent viue-
re, & io ſtatu gratiæ permanere , quia .ſ. tribulatio vanitatem
ſuorum appetituum refrenat , & ſic vitam gratiæ ſibi cõtinuat
& conſeruat.Ecõuerſo autem proſperitas iſtos interficit ,quia
.ſ.ſi ab igue aduerſitatis receſſerint,& ad proſperitatum refri-
geria acceſſerint,ſtatim per diuerſa vitia pereont, & ſic qui io
aduerſitate boni , fuerant poſiti,in proſperitate ſoccumbunt ;
quia breuiter multi ſunt qui melius ſciunt in aduerſis quàm io
proſperis viuere,& ideo tutius eſt talibus eſſe in igne quã cæte
rius remanere,iuxta illud Eſa.47.(ſecũdum aliam litterã) Ha-
bens carbones ignis ſede ſuper eos , & erunt tibi io refrigerio.
& Eſai.43. Cum ambulaueris per ignem , flamma oon noce-
bit tibi . Et ſi vis applica ad Laurentium . Agatam , & Iuſti-
nam.¶ Hemerobioo eſt ſpecies culicum,quæ in fluuio hipani
4 generatur in ponto,quæ vltra vnum diem oon viuit. Sed certe
iſte ſunt quæ naſcuntur in aere, ſuper quædam flumina gallia-
rum. Vide de pictauia infra li.42.c.42.

De Carduele. *Cap. 26.*

1 CARDVELIS eſt aois paruula,& ad cantandũ
in cagijs eoutrita· Mirabili modo docetur aquã
pede per filũ de imo eleuare , & vas inferius de-
tentum vſque ad os eleuare, & ad bibendum ori
ſuo applicare , ſicot ad ſenſum paret,& ponitur
in libro de natura rerum. Chariſsimi ſic verè cũ
nos in cagia religionis vel eccleſiæ ſimus poſiti ad caotandũ.i.
ad deum laudandum,hinc eſt q vas plenum aqo r.i. ſacrã ſcri
pturam plenam ſciẽtia debemus de infimo ſurſum erigere, ip-
ſam in reoerentia habendo , & ipſa cum pede affectioois & cũ
filo ſubtilis intellectionis debemus ad os ooſtrom applicare ,
ibi meditando , vt poſsimus bibere aquam ſcientiæ & doctri-
næ ſtudendo atque legendo. Vel dic q iſta auis eſt prędicator,
qui ad prædicandum & cantandum eſt ſpecialiter deputatus ,
& ideo ante omnia ipſe debet vas plenum aqua.i. Mariam ple
nam gratia interpellare,& ipſam cum filo orationis,& cum pe
de amoris & affectionis ad ſe attrahere & leuare, & eam vt de
aqua gratiæ poſsit bibere,ori ſuo debet ante omnia applicare,
dicendo pro gratia impetranda. Aue maria.iuxta illud. Nõ re-
recedat a corde,non recedat ab ore.

De Cubeth ſeu perdice. *Cap. 27.*

1 CVBETH eſt aois loxurioſa,intantum q maſcu
lus oon volt q fœmina occupetur circa oua fo-
uenda,& ideo frangit ea. maſculus autem ſecre
tè & ſobtiliter vadit ad fœminã, ne ab alijs ma-
ſculis audiatur, & ne ab ipſis in ſuo opere per-
turbetur. Tanta eſt autem iſtarum auium libido,q fœmina ex
ſolo audito vel olfactu maſculi impregnatur,& ouat. Pugoãt
autem adinuicem,& victor cum victa ſoler cohabitare , & lo-
cum ſecretum ſolent ad hoc eligere ad voluntatem victoris,
ſicut dicit Ariſto. Eſt autem iſta auis idem quod perdia , licet
trãſlator hoc ignorauerit , ſicut dicit Vincentius. Rectè cha-
riſsimi tales ſuor luxurioſi, quia pro certo iſti non quærunt q
fœmina faciat prolem,quinimo quandoque fit q ipſi oua fœ-
minæ.i. ſemen in vtero receptum frangunt & deſtruunt cum
medicaminibus & cum herbis vt proles nõ oriatur , & oe ipſi
eognoſcantur & ne voluptas eorum impediatur. Iſti igitur ſe-
creté vadunt ad fœminas,occultè ſ.& de nocte , ne fortè amici
& vicioi ſciant, & ne ipſos impediant, & retardent. Inuicem
etiam verbis & ſuggeſtionibus falſis.& promiſsionibus,& al-
legationibus pugnare ſolent, & tandé viio victo & cõſentien-
te,ad quærendũ loca ſecreta diligẽter vacant & ſtudeot. Iſtud
aũt inter iſtos quotidiè fit q fœmella ſolo odoratu famæ, ſolo
tactu oſculi ,& ſolo auditu verborũ ipſius luxurioſi ſæpe incli-
natur ad malum,& oua mali propoſiti coocipit, & tandẽ pul-
los mali operis parturit & emittit. Non eſt booũ tales audire,
quia ſicut dicitur Eccle. 28. Sepiendę ſunt aures ſpinis,& oon
eſt audiendum verbum oequam.

De Cuculo. *Cap. 28.*

1 CVCVLI ſecundum Iſidorum tempus cer-
tum habent qoo ad nos veniunt , ſed quia pau
ci & inertis ſunt volatus ,ſolent ſe in humeria
miluorum ponere , qui ipſos ſolent per longa
ſpatia tranſportare . Sic verè charisſimi,cum
nos ſimus debiles & imbecilles ad volãdum
in cœlum per opera virtuoſa,hinc eſt q in humeris miluorũ ſ.
Chriſti Mariæ & ſanctorum & perfectorum etiam virorũ de-
bemus oos per deuotionem ponere,& oos eis & eorum tuitio
ni committere,& ſic eorum viribus & ſuffragijs,eorum meri-
tis & beneficijs poterimus ad cœli gloriam tranſuolare Deut.
32. Expandit alas ſuas,& aſſumpſit eos, atque portauit in hu-
2 meris ſuis.¶ Cuculus nolẽs fatigari in cubatione ooorum,po-
nit oua ſua in oido auiculæ dictæ curruca ſecuodum Hugonẽ,
& de ouis dictæ auiculæ totidẽ demit , ne forte ſi nomerus ex-
cederet,auicula cognoſceret fraodem ſuam,ſicq; fit q auicula
oua cuculi fouet,tanquã ſua,dom tamen fota foerint & exclo-
ſa,pulli ad augmentũ dedocti ſolent cibos aliorum præripere,
& ſe præ aliis impinguare. Nutrix ergo videns eum maiorem
cæteris,in eo gloriatur,& alios reſpectu ipſius cõtemnit,& ſe
talem peperiſſe miratur. Finaliter tamẽ cuculellus ad propriã
matrem redit,& ſuam nutricem deſerit , & ſi eõ ſecuta fuerit,
in eam atrociter inſurgit. Iſta dicone io li. de natura rerum.pli.
vero li. 10.c.9. Iſta dicit de cocyce,quæ eſt qnędã ſpecies acci-
pitrum. Chariſsimi auis fraodulenta cuculus poteſt diabolum
deſignare,oua aotem eius poſſunt hypocritas peſsimos diabo
li filios denotare. Curruca quæ eſt auis innocens,religionem
vel eccleſiam ſigoificat,cui.ſ.diabolus furtinè oua ſoa.i. hypo-
critas & malos eccleſiaſticos in oidis i.in clauſtris,officijs,vel
per carnis affectionem,vel per ſimooiam collocat, & qood do
lendum eſt , exinde propria oua auicolæ .i. viros iuſtos & pro-
prios filios eccleſiæ ſubtrahit & eloogat, qua nulli dobiũ quin
diabolus ab eccleſia & eccleſiaſticis promotiooib⁹ bnoos ſub
trahat, & loco eorum malos ſubſtituat atq; ponat , iuxta illud
ad Hebre. 10. Auſert primum vt ſequens ſtatuat. Et quid? Pro
certo curruca ſimplex.ſ.eccleſia, credens iſtos cucolellos eſſe
ſoos,& præ hypocritica fictione videns eos eſſe plus cæteris in
apparentia virtuoſos,& per virtutes & gratias credẽs eos plus
cæteris impinguatos , ſe peperiſſe tales filios gloriatur,& ipſos
pluſquã ſuos proprios exaltat promouet, & amplexatur , qui-
nimo quod peius eſt,alios reſpectu iſtorum contemnit ,& ip-
ſos imperfectiores ęſtimat atq; credit. Sed quid? Pro certo iſti
qui ſic ab eccleſia fuerint honorati,& in eius dignitatibus exal
tati. finaliter de iſta nutrice ſua oon curant,ſed eam oppreſſam
calamitatibus deſerunt,ſibique ſeruire in oollo voluot,quini-
mo ipſam impugnant,& malis exẽplis & operibus cõtra eã in-
ſurgunt,& diabolo,qui eſt propria mater ſua in oĩbus obediũt
& ad ipſum per mala opera ſe cõuertunt , & ideo de talibus
eccleſia poteſt dicere illud Eſaia.1. Filios enutriui & exalta-
ni,ipſi autem ſpreoerunt me . Iſta potiſsimè patent de malis
prælatis , qui ab eccleſia outriti & exaltati , ipſam præ cæteris
opprimunt & impugnant , & tribulatiooibus principum
ſecularium ipſam deſolatam dimittunt . Baroch. 4. Exacer-
baſtis eum qui outriuit vos,& contriſtaſtis Hieruſalem nutri
cem veſtram . Iſta etiam pateot de hypocritis & hæreticis ,
qui a diabolo io nido eccleſiæ poſiti , aliqoandiu cum ea per-
ſeuerant , ſed finaliter apoſtatando ipſam deſerunt & dimit-
tunt,eamque impugnaot, diffamant , & comedunt . & de hoc
triſtatur eccleſia Baruch. 3. dicens . Nutriui eos cum iocun-
ditate,& dimiſi eos com fletu & luctu . ¶ Cuculus a ſono no- 3
men accepit , eo ſcilicet q voce importuna ſemper nominat
ſemetipſum,& oon ſemel, imo cõtinuè nomen ſuum recitat al
ta voce. Tales ſunt iactatores & vanigloriosi , qui.ſ. alta voce
prædicant laudes ſuas,& nomen & famam ſuã ſemper habeot
in ore,& vix aut onoquã volunt loqui niſi de ſe ipſis & de ſuis
operibus atque factis,contra illud Prouerb. 22. Laudet te alie-
ous,& non os tuum,extraneus,& ooo labia tua Pli. lib. 30.c. 3.
dicit vnum valde mirabile de cuculo,q.ſ. vbicunque primum
ipſum homo audierit,ſi pedem dextrum circunſcribat,& locũ
ſeu veſtigium ipſius pedis effodiat , & ne terra aliquem locum
aſpergat, ibidem pulices non gignuntur. Sic verè ſi vocem do-
mini audieritis & pedes affectuom veſtrorum circunſcripſe-
ritis & ordinaueritis, terramq; id eſt mortis puloerizationem
per memoriã effoderitis.& exinde domum conſcieotiæ per ti-
morem

motem & aſperitatem aſperſetū is, procul dubio omnem pu-
licem id eſt omnem malā cogitationem exinde fugabitis &c.
allega ve vis.

De Auibus diomedeis *Cap. 29.*

1 DIOMEDEAE aues ſunt quæ pennas albas ha-
bent, & oculos ſcintillantes, ſic dictæ ſecundum
fabulas, ex eo quod ſocij diomedis militis græci a
troiano prælio redeuntis dum naufragium pate-
rentur, in aues homini ſunt mutati, quæ nunc in
mari ſiculo ſolent inſulam diomedeam frequē-
tare, vbi ſm Solinum & nuſquā alibi ſunt repertę. Iſtę autē in-
ter notos & ignotos diſcernunt, gręcis.n. tanquam incolis ſuis
non nocent, imo ad eos ſolēt accedere, & eis blandiri, aduenas
vero ſolent percutere, & mordere, ſicut dicunt Iſidorus & So
linus. Iſtę poſſunt ſignificare bonos prælatos, qui diomedis.i.
Chriſti ſocij per naufragiū tribulationū in aues.i. in viros ſpi-
rituales caſtos & candidos conuertuntur, qui inter veros inco
los eccleſiæ & alienos.i. inter iuſtos & impios debent diſcerne
re, & iſtis applaudere, & eos promouere, illos vero fugere, pū-
gere, corrigere, & punire. Vel etiā poteſt dici de Chriſto & an
gelis, qui in die iudicij optimè diſcernēt inter incolas & inter
aduenas, inter ſuos & extraneos.i. inter bonos & malos, iuxta
illud Eze. 33. Ego iudico inter pecus & pecus arietum & hir-
corum. Nam ſuos.i. iuſtos ſecum recipient, & eis gloriam con-
cedendo applaudent, malos vero tanquam extraneos percu-
tient, & per ęternam damnationem eos vulnerabunt & lædēt,
iuxta illud Matth. 25. vbi dicitur quod dñs ſtatuet agnos quidē a
dextris, hędos vero a ſiniſtris. Vel poteſt optimè allegari de ac
ceptoribus perſonarum qui ſuos iuuant, alijs nocēt. incolis &
compatriotis fauent, alienis vero tribulationes inferunt, fami-
liares & amicos ſuos ſuſtinēt, in extraneos vero rapinas & in-
iurias exercent. Iſti ergo de hominibus in aues marinas mutā
tur, inquantum.ſ. tales acceptores in mari.i. in amaritudine in-
fernali perpetuo collocantur, & ibi in naufragio diei iudicij a
deo condemnantur. Exo. 10. Ventus arreptam locuſtam proie
2 cit in mare. ¶ Diomedeæ autem aues coloris ſunt candidi, ocu
lorum ignearum, roſtri dentati. Hę gregatim ſolent incedere,
duos duces ſolent ſibi ſtatuere, vnum.ſ. qui præcedendo iter
gregi oſtendat, alterum vero qui ſuccedendo tardas vrgeat, ſi-
cut dicit Solinus in libro de mirabilibus mundi, & Pli. li. 10. c.
44. Iſta poſſunt applicari ad militarem diſciplinam, quia.ſ. in
exercitu non ſolum ductores qui præcedant, imo etiam retro
cuſtodes qui caueat ne aliqui ab exercitu remaneant aut re-
cedant, ſtatuūtur. Poteſt etiā applicari ad religioſos, qui grega
tim & ſimul debent viuere & morari, quia.ſ. in magnis cōuen-
tibus ipſi habent vnum ducē.ſ. priorem, qui ipſos præcedit ad
matutinum, & aliū.ſ. qui vocatur gardia, qui cauet ne aliquis
remaneat a matutinis. Vel poteſt dici de fidelibus, qui grega-
tim per charitatem debent viuere, oculos intellectos igneos.i.
lucidos per prudentiam debent habere, roſtrum vero.ſ. locu-
tionem dentatam & mordacem per correctionem. Eſa. 49. Po
ſuit os meum dominus quaſi gladium acutum. Iſti igitur duos
duces debent habere, vnum.ſ. priorem, alium poſteriorem.ſ.
prælatum qui vadit primus, & prædicatorem qui vadit vltim⁹.
vnum iter oſtendentem, alium exhortantem & ad proceden-
dum vrgentem. vnum qui exemplariter præcedendo volunta-
rios ad volandum in cœlum inuitet, aliū qui ſuccedendo pi-
gros exhortetur & ſollicitet. Prælatus.n. debet alios per bona
exempla præcedere, prædicator vero debet alios exhortando
ſuccedere. prælatus debet viam ſolum exemplariter demon-
ſtrare, prædicator vero debet ad procedendum in iſto itinere
pigros & deſides exhortari. De prælato n. præcedente poteſt
dici illud Exo. 23. Mittam Angelum meū qui præcedat te. De
prædicatore vero exhortante dicitur ad Tit. 2. Hęc loquere &
3 exhortare. ¶ Diomedeæ aues ſunt cādidæ &c. ſicut ſupra. & ſi-
cut dicit Solinus, aues iſtę in altis rupib⁹ in mari vel circa ma-
re vbi difficilis eſt acceſſus, faciūt domos ſuas, vbi ſimul & in-
uicem cōmorantur. Roſtris.n. foſſas faciunt, lignis, deſuper or-
dinatis, terra, ne vento ſpargantur, deſuper coopertis. Aditum
autem publicem faciunt, vnum.ſ. a parte orientis per quē egre
diuntur ad paſtum, & alium ad occidentem, vt reuertētibus
a paſtu pateat aditus domus ſuæ, vt lux exeuntibus & redeūti-
bus nō negetur. Et quod valde eſt mirabile, iſtę aues omni die
in aqua ſe immergunt, & pennis adhuc madidis ad domum ſa-
cram.i. ad templum & tumulū diomedis (quod eſt in illa inſu
la) redeunt, & domū luſtrantes ſeipſas excutiunt, & aqua pen-
narum circumſpergentes totam domum irrigant & perfundūt,
& ſic omni die quaſi quodam ritu ipſam conſecrant, & expiāt,
& tunc pennis ſupplaudentes inde peracta religione diſce-
dunt. Iſta etiam dicit Pli. vbi ſupra. Iſtæ aues poſſunt ſignifica-
re omnes mortales homines huius vitę. Domus autē & nidus
iſtarum quæ in mari huius mūdi eſt poſita, & multis fluctibus
expoſita, ſignificat corpus, qđ eſt terra & lignis.i. carne & oſſi
bus circūſeptum. Iſta.n. domus habet duos aditus.ſ. orientalē,
hæc eſt natiuitas. occidentalem, hæc eſt mortis neceſſitas. Per
vnam.n. ianuam intramus in mundum, & per aliam redimus a
mundo. & de hoc Eccle. 7. Vnus eſt omnibus introitus ad vitā,
& ſimilis exitus. Templum autem diomedis ſignificat cor, vbi
ipſe Diomedes.ſ. Chriſtus corporaliter & per memoriā ſepeli-
tur. Veruntamen iſtam domum cordis debemus purificare, &
deo ſpecialiter dedicare. Debemus.n. in pēnis affectionis & co
gitationis aquam lachrymarum & cōpunctionis accipere, cor
& corpus per pœnitentiam aſpergere, & ſic iſta domus purifi-
cabitur, & deo ſpecialiter conſecrabitur. Vel fac duos. §. vnū.ſ.
de morte, & dic quod iſta domus noſtra eſt terra, a qua eximus p
portam orīetalem naſcendo, & ad quam redimus per portam
occidentalem moriendo. de reſiduo fac. §. & dic quod domus no-
ſtra eſt cor, quę debet aqua compunctionis luſtrari, & a cūctis
criminibus expiari, & omni die a cunctis vitijs emundari. Iac.
4. Emundatæ manus peccatores & purificatæ corda publices
animo. Vel poteſt dici de conſecratione, reconciliatione, & be
nedictione cemiteriorum, & eccleſiarum, quomodo ab epiſco
pis conſecrantur, & aqua benedicta luſtrantur, & reconcilian-
tur, & deo ſpecialiter dedicantur. Et ſi vis ad vtranque purifi-
cationem & moralem & corporalem potes allegare quomo-
do domus quæ leproſa fuerat, cum aqua, Hiſopo, cedro, & oc-
ciſo paſſere purificabatur. Leu. 14. In fine quia ſ. tunc cor & ec
cleſia purificatur & luſtratur cum aqua compūctionis, quā Hi-
ſopus humilitatis & confeſſionis, cedrus contemplationis, &
paſſer mortu⁹.i. memoria dominicæ paſſionis ſpiritualiter ad-
hibētur. ¶ De iſtis auibus dicit adhuc Solinus. c. de italia & Pli. 4
li. 10. c. 44. quod quā fœces ſeu ſtercora volunt eijcere, ſolent con-
tra ventum volare, & volando ſtercus eijcere, vt vento procul
pellente nullam poſſint ſorditiē reportare. In nidis n. ſuis mun
ditiam cuſtodiunt & ideo fęces eijcere procul volunt. Ventus
qui purificat aream cordis noſtri, eſt ſacerdos. Si igitur nidos
conſcientiarum mundos ſeruare volumus, ſtercora vitiorum
noſtrorum iſti vento.ſ. confeſſori pandere & expandere debe-
mus, vt ſic ad cœleſtia mentaliter volando, ſpiritualem mun-
ditiā reportemus. Eſa. 1. Mūdi eſtote, auferte mala cogitationū
veſtrarum. Vel poteſt dici contra immundos religioſos, vel cle
ricos, qui nidos & conuentus ſuos, domos & hoſpitio ſua, paro
chias & conſortia per luxuriam ſtercorizant, cum tamen im-
munditiam ſuā procul extra magis facere deberent. Et de hoc
conqueritur dominus Hiere. 11. Quid eſt quod dilectus meus in
domo mea facit ſcelera multa?

De Falcone. *Cap. 30.*

FALCO ſicut dicitur in libro de natura rerū, 1
quando ad ardeam volare dimittitur, non de-
bet ei præda ſua ſtatim oſtendi, imo debet di-
mitti aliquātulum elongari, vt in conſequen-
do prædā aliquandiu immoretur, vt ſic ſui ani
mi impetus aliquantulū temperetur, alias tan-
to impetu prædā caperet, quod ſeipſum in accipiēdo interficeret.
Sic facit deus. ſuis.n. fidelibus a longe, nō a prope oſtēdit præ-
dam glorię paradiſi, iuxta illud Iob 39. De longe contempla-
tur eſcā, quia.ſ. nunc oſtendit eis eam per ſpem, & non per ſpe
ciem, iuxta illud. 1. ad Cor. 13. Videmus nunc per ſpeculum in
ęnigmate, tunc autem facie ad faciem. Si.n. iſtā prędam de pro-
pe viderent, & quid ſi propriè cogitarent, tāto impetu ad eam
currerent, quod morti & ſupplitio ſe ſubmitterent, ſicut apparet
in martyribus, qui ipſam aliquantulum amplius a prope vide
rūt, & ideo pro acquiſitione ipſius mortē & ſupplicia contēpſe
runt. 2. Mac. 6. Voluntariè præibāt ad ſupplicium. Vel pōt dici
cōtra impetuoſos & iracundos, qui tanto impetu iracundiæ fe
rūtur ad vindicta, quod ſæpe fit quod & ſe & alios morti exponūt, &
ideo vtile eſt quod præda cui volunt nocere, ab eis aliquātulū elō-
getur, vt dilata vindicta donec pertranſeat ira, factum ſuū mo
deſtius proſequantur. Vel pōt dici quod deus prædā bonorū tēpo
ralium & mundi proſperitatis amicis ſuis a prope nō oſtendit,

ſe la

ſed a longe, quia ſi ipſam a prope viderenr.i.ſi ipſam cito ſe ac
quirere crederent, tanto appetitu ad eam currerent, q̃ ſeipſos
per auaritiam ſpiritualiter occiderēt. Iſtam ergo permittit ab
eis dominus elongari, vt impetus cordis humani attenta diffi-
cultate habendi, a proſecutione ipſius temperetur. Prouer.23.
Ne erigas oculos ad opes quas habere non potes quia facient
2 ſibi alas, & volabunt ¶ Falcones renes habent debiles, & pe-
ctus robuſtum Et nō ſolum ad prędā quā videt ante ſe, imo ad
illam quæ eſt poſt tergum, dicitur ſollicitus vigilare, & oculos
in ira cum volutione ſolet vertere & mouere. Sic & nos debe-
mus habere renes.i.carnem debilem, pectus autem.i. ſpiritum
valde forte 2. Cor.12. Cum aūt infirmor tunc fortior ſum. Ad
prædā aūt non ſolū anteriorē, imo ēt poſteriorē.i. non ſolū ad
bona tēporalia quæ ſunt anteriora & præſentia, imo ēt ad bo-
na paradiſi quæ ſunt poſteriora & futura, debemus reſpicere
& attendere, & oculos noſtrę conſiderationis non ad vnū locū
tm̄ imo circa nos ad oīa quæ poſſunt contingere, debemus ver
tere & girare Apo.4. Habebat oculos ante & retro. Quod ma
xime pertinet ad prælatos, quia quāuis neceſſe habeant vaca-
re ad prædam quæ eſt ante ſe ad regimē.i.temporalium, ad illā
tñ quæ eſt poſt tergum.i. ad bona æterna debent ſemper con-
uertere mentē ſuam. Oculos vero ſuæ diſcretionis debent ver
tere, vt quid alij faciāt, poſſint ſcire & cognoſcere.&c. ¶ Falco
aues maiores inuadere non pertimeſcit, licet ab eis aliquando
occidatur. Viſum habet clarum. Campanas habet in pedibus.
Oculi eius velantur, ne ad quamlibet auē viſam abuolet. Et in
in pertica altè & honorabiliter ſituatur. Pedes eius laqueolis
aſtringūtur. Sic bonus p̃latus vel iudex debet corrigere quaſ-
cunq; magnas perſonas, & pro executione iuſtitiæ, mortis ſup
plicia non timere. Vſque ad mortem certa pro iuſtitia. Eccl. 4.
Clare debet videre per ſapientiam, ſonū campanarū debet ha
bere per eloquentiam, ſenſus eius debēt operari per diſcretio-
nem, ne ad prædam delectabilium mundi, vel nimis impetuo-
ſe currat ad vindictā & punitionem, aut efferatur per ambitio
nem, & diſcernat vbi & qñ debet corrigere. Et licet in eminē-
tiæ pertica ſituetur, pedes tñ affectus eius debent laqueolis.i.
timore dñi vel cenſura iuſtitiæ laqueari, ne per ſuperbiā effera
tur. Rectorē te poſuerunt, noli extolli. Eccl.32. ¶ Ad capiendū
4 ardeā ſunt duo falcones neceſſarij, vnus q̃ ipſam ad terrā pro-
ſternat, alius qui eā proſtratā detineat, & occidat. Sic duo ten-
tatores capiunt hominem.ſ. diabolus qui ſuggerendo ad pctm̄
impellit, caro vel mundus qui per malas complacentias, ne re
ſurgat impedit Amos. 5. Cęcidit, non adijciet vt reſurgat.

De Philomena. *Cap. 31.*

1 PHILOMENA eſt auis quæ alias dicitur In-
ſcinia, alias credula, & eſt auis in tm̄ modula-
tioni dedita, q̃ in ſuo cantu p̄cedere ſolet diē,
nā circa ortū ſolis ſolet ſummopere modulari:
Adeo aūt in ſuæ vocis modulatione delecta-
tur, q̃ rariſsimè comedit, & cū maxima feſtina-
tione ad cantū iterū ſtatim redit, ſicut dicitur in libro de natu-
ra rerū. Tales debēt eſſe viri religioſi, ecclaſiaſtici, & perfecti.
iſti.n debent dulciter per orationem, laudem, confeſsionem, &
gratiarum actionē, canere, & diē æternæ lætitiæ ſuis modula-
minibus anteire, dicentes quilibet illud Eſa.61. Gaudens gau
debo in dño, &c. pſal. Lætabitur iuſtus in dño &c. Hoc potiſsi-
me debet eſſe de prædicatoribus. Fuit ēt verificatum in pro-
phetis & ſanctis patribus. Iſti n. ortū ſolis iuſtitiæ Chriſti prę-
ſciuerunt, & eum futurū hominibus ſuis canticis prædixerūt.
Et iſti procul dubio iſti ſpirituali modulationi ita debent intē-
dere, q̃ parum debent bibere & comedere.i.q̃ parum debent
carnis delicijs impinguari, ſed ipſis potius abſtinere, & ad ip-
ſum ſtatim recurrere & redire, ſicut ad litterā faciūt religioſi,
qui poſtquā comederint, ſolent gr̃as agere & cantare, Exēplo
Chriſti qui poſt cenā legitur dixiſſe hymnū. pſal. Edēt paupe-
2 res & ſaturabuntur. & laudabunt dñm. ¶ Philomena non can-
tat in hyeme, ſed ſolum in æſtate, vel in vere. Tēpore vero coi-
tus perdit cantum, ſicut dicit Pli. Sic multi ſunt qui nunquam
cantāt deū laudando t̄pe hyemis.i. tribulationis, ſed ſolū in ve
re proſperitatis & conſolationis. pſal. Confitebitur tibi cū be-
nefeceris ei. Qñ aūt homo cohabitationi luxuriæ ſe tribuit,
tunc iſta modulamina ſtatim perdit. Quia verē luxurioſi ne-
ſciunt deū laudare, aut ſpūaliter pſallere, aut cantare. Eſa.24.
3 Cū cantico nō bibent vinū &c. ¶ Philomenę qñque ſolēt inter
ſe certare cantādo, intantū q̃ vna præ zelo alterius ita feruen-
ter cantat, q̃ vitā ſæpe finiat, prius deficiente ſpiritu quā cātu,
ſm Pli.li.10.c.29. Et ideo dicit a philos, quod eſt amor, & me-
ne quod eſt defectus, quaſi deficiens præ amore modulādi. Sic
vere viri iuſti debent alter alterum ad modulandū & deū lau-
dandū excitare & mouere, & alter prę zelo alterius debet co-
nari per prædicationē & orationē fortiter decātare, & ſic deū
cātando, & laudando, & in deo exultando, debēt vitā ſuā dele
ctabiliter terminare. pſ. Laudabit vſq; ad mortē aīa mea dūm.
Vel pōt allegari cōtra cantores, qui præ inuidia alter alterius
eārādo certāt, ita q̃ præ ſupbia & inuidia vitā gr̃ę perdūt. &c. 4
¶ Teſtatur Pli. li.10.c.42. q̃ filij Cæſaris habebāt philomenas
greco & latino ſermone edoctas, cōtinuē noua canētes, & iuſ
ſum cuiuſlibet ſtatim canere incipientes. Sic prędicator debet
eſſe in grecis & latinis litteris eruditus, & ſic prędicationis of-
ficium inchoare. Vel pōt allegari de cantoribus. Quod eſt cō-
tra illos qui de cantando vel prædicādo faciunt ſe rogari. &c.
¶ Philomena quanto maiorem ſentit turbam, & quanto maio
rem audit ſtrepitum, tanto altius & libentius cantat. Sic can-
tores & vani religioſi ad litteram tanto libentius per vanam
gloriam modulantur, & ſi quid notabile fuerit, facere volunt,
iuxta illud Sap 8. In multitudine videbor bon⁹, & in bello for-
tis. Vel dic q̃ iſta ſignificat prædicatorem, qui tanto plus de-
bet conari bene dicere, quanto ſentit maiorem populum exci
tari, & amplius cōmodū generari. Vel pōt dici de multis præ-
dicatoribus, qui non volunt prædicare, niſi quando vidēt mul
titudinem intereſſe, non aduertentes q̃ dominus ſoli mulieri
iuxta puteum prædicauit, ſicut dicitur Ioannis.4.

De Fulica. *Cap. 32.*

FVLICA eſt auis nigri coloris, marina ſm phi- 1
loſophum, quæ pace & paſtu cōtenta, de loco ad
locū non circumuolat, ſed vbicunq; inuenit iſta
duo, exindè nunquam recedit quādiu viuit, niſi
exinde per violentiā expellatur. Iſta aūt auis ſm
Iſidorum maris profundo delectatur, & ideo in
aqua vel in petris mari circūdatis ſolet conſtruere nidū ſuum.
Talis debet eſſe quilibet homo iuſtus, quia.ſ. iſte debet eſſe ni-
ger per humilitatem, debet in petra nidificare per conſtantiæ
ſtabilitatem, debet circa mare viuere per poenitentię amaram
aſperitatem, debet pace & cibo contentus eſſe per cordis ſuf-
ficientiam & tranquillitatem, debet de loco ſuo in quo primo
habitauit.i. de gradu vel ſtatu quem primo occupauit, nunquā
ſe mutare per ambitionis inſtabilitatem, niſi forte exinde ex-
pulſus fuerit per aduerſitatem, vel per aliam iuſtam & licitam
neceſsitatem 4. Reg. 14. Contentus eſto gloria tua, & ſede in
loco tuo. & ſic dicetur illud pſal. In pace factus eſt locus eius,
& habitatio eius in ſyon. Ita q̃ ipſe poterit dicere illud Ezec.
27. Perfecti decoris ego ſum, & in corde maris ſita. ¶ Fulica in 2
mari ludens, & de mane cantans, ſignificat tempeſtatem, vt di
cunt Iſid. & Pli.l.18. Sic mundi diuites ſuis cantibus, ſaltibus,
& ſuis lętitijs temporalibus ſibiipſis præſagiunt mortis perpe-
tuæ tempeſtatē, iuxta illud Prouer. 14. Extrema gaudij luctus
occupat. ¶ Fulica vt dicit Ambroſius in hexa. pullos ab aquila 3
derelictos ſolet in nido proprio recipere, & tanquam pullos
proprios enutrire. In quo (prout idem dicit) hominibus ratio-
nabilibus exemplū datur quanta debeant in extraneos & pau-
peres pietate moueri, qui a brutis auibus vident exemplo tam
notabili ſe doceri. Sic faciebat Iob, qui dicebat. 31. Foris non
manſit peregrinus, oſtium meum viatori patuit. & Eſai.48. di-
citur, Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagoſq; induc
in domum tuam &c.

De Phenice. *Cap. 33.*

PHOENIX eſt auis vnica, diutiſsimè viuēs, plu 1
mis colorata, pauoni ſimillima, victum diligēs
mundū, & grana comedens pura, imo etiā (ſi-
cut dicitur) de thure viuēs, & nihil aliud præ-
ter thus comedēs, vt refert Ouidius. Solitudi
nem amat, & ſentiens defectū naturę ſuę, quę-
rit ligna aromatica & eis inuicem cōglobatis facit nidum ſuū,
& eis ex feruore ſolis flante fauonio inflāmatis, ſpontè ignē in-
trat, & ibi incineratur, & tandem poſt tres dies ex iſto cinere
vermis generatur, qui alis reſumptis in volucrem reformatur,
& ſic exit & euolat ad ſuprema. Per phęnicem intelligo hoīm
perfectum, qui debet eſſe coloratus per exteriorē honeſtatē,
debet viuere munde, & granis.i. donis & virtutibus debet ani-
mam

mam enutrire per vitæ ſanctitatem, debet iſte eſſe vnicus per
affectionum vnitatem, vt.ſ.oia ordinet ad vnius dei amorem.
Iſta de thore orationis debet viuere per deuotionis continui-
tatem. Iſte etiam debet diligere ſolitudinem, & a mundi nego-
tijs remotã habere voluntatem. Iſte diu debet viuere per vitæ
gratiæ perpetuitatem. Sapien.3. Iuſti autem in perpetuum vi-
uent. Quia.ſ.ſemper debet in vita gratiæ reſidere. Iſte qñ ſen-
tit defectum naturæ ſuæ.i. qñ ſe videt debilem ad pœnitentiam
tolerandam, & ponderoſum ad bona opera faciẽda, debet ac-
cipere ligna aromatica.i.ligna redolẽtia crucis Chriſti, & per
veram compaſsionem & paſsionis memoriam debet illa in
nido conſcientiæ congregare, & ſic flante fauonio.i.inſpiratio-
ne ſancti ſpiritus ex aſpectu ſolis iuſtitiæ, ſi bene ibi cogitet,
ignis ibi generabitur charitatis, in quẽ ipſe debet ingredi, &
per ſumtum factorum examinationẽ reſolui, & per reputatio-
nem ſui debet in humilitatem incinerari, & ſe vermem mor-
talem & putredinem reputare & imaginari, vt dicat. Vermis
ſum ego & non homo. Et ſic alas virtutum acquiret, & iã quaſi
totaliter renouatus, ſurſum ad contemplationem cœleſtiũ vo-
labit mentaliter, & ibi in fine perſonaliter aſcendet. Apoc.12.
Datę ſunt ei alę vt volaret in deſertum. Vel capone de reſurre
ctione, ſic q illorum qui in igne charitatis incinerantur & mo
riuntur, poſt finem trium dierum.i.poſtquam tempus legis na
turæ, legis ſcriptę, & legis nouę fuerit adimpletum, ea eiſdem
cineribus corpus idem reparabitur & reſurget. Oſeæ 6. Viuifi
cabit nos poſt duos dies, & i die tertia ſuſcitabit nos &c. ¶ Nar
2 rat philoſophus & etiã Ambr. q phęnix eſt auis vnica, parem
non habens aliquem in natura. de coitu non oritur, ſed virtute
cœleſti a combuſtis cineribus parentis ſui generatur, & cum
diutiſsime vixerit, lignis myrrhæ & thuris & etiã alijs aroma-
ticis congregatis, & calore ſolis flante fauonio inflãmatis, ſpõ-
te intrat ignem, vbi incineratur, & ex iſto cinere vermis poſt
triduum generatur, qui reſumptis alis in auem priſtinam refor
matur, & ſic euolat ad aera. Hic eſt Chriſtus, qui ſine virili ſe-
mine virtute cœleſti.ſ.ſancti ſpiritus, infra ligna aromatica. i.
infra virginis viſcera virtuoſa, munda, caſta & odoroſa, & ip-
ſius cineribus. i. ex ſacris & puriſsimis virginis ſanguinibus
extitit procreatus. Nam ſicut ex lignis aromaticis fumus exit
redolens & delectabilis odoratu, ſic ea virginis intimis affe-
ctionibus, calore ſancti ſpiritus inflammatis exiuit fumus vir-
tutum, qui vſque ad præſentiam dei patris ſuperius euolãs, tã-
to odore dei filium perfudit, q ad virginis amorem ipſum inef
fabiliter inclinauit. Canti.4. Quæ eſt iſta quę aſcendit ſicut vir
gula fumi ex aromatibus mirrhę & thuris? Io iſta ergo phę-
nix.i. Chriſtus de aue.i.de deo in hominẽ immutatus, & in ip-
ſa mirabiliter innouatus, & pennis virtutum indutus, ad mun
di ſolitudinem euolauit, vbi diu in ſolitudine & penuria habi-
tauit. Sed quid? pro certo iſte phęnix.i.dei filius poſtquam cur
ſum vitæ compleuit, volẽs iterum renouari, alia ligna aroma-
tica quæſiuit.ſ.ligna crucis, quibus inuicem congregatis & ca
lore ſolis & igne tribulationis ibidem multipliciter inflamma
tis, flante fauonio vento occidentali.i.iudęorum inuidia, ſuper
iſta ligna crucis ſe poſuit, & ibi per corporis paſsionem & ca-
loris deſpectionem incineratus & in vermem mutatus fuit, iux
ta illud Eſa.53. Vidimus eum, & non erat aſpectus, dicẽs illud
pſal. Ego ſum vermis & non homo, opprobrium hominum, &
abiectio plebis. Etiam iſte vermis tandem poſt triduum reui-
xit, alas.i.dotes corporis recepit, & ad paradiſi ſolitudinẽ euo-
lauit. Apoc.12. Datę ſunt ei alę, & volauit in ſolitudinẽ. Et hoc
fuit figuratum ſm Ala. in quodam facto quod accidit in Ægy-
pto in ciuitate heliopoleos, vbi Onias templum ad ſimilitudi
nem templi hieroſolymorum fabricauit, & cum in die dedica
tionis eius ſuper altare ligna aromatica plurima accendiſſet,
omnibus videntibus deſcendit in medio talis auis, quæ in igne
in cinerem ſtatim eſt redacta, & cum cineres collecti de man-
dato pontificis ſeruarentur, in die tertia apparuit ibi vermis,
qui alis reſumptis in volucrẽ reparabatur, & ſic cunctis vidẽti
bus euolauit. Quid per Oniam niſi deus pater, quid per tẽplũ
in ægypto niſi eccleſia in gentilitate? (Eſa.19. Erit altare dñi
in terra ægypti.) quæ ratione moraliter intellecta, ſimilis eſt tẽ
plo quod fuit hyeroſolymis materialiter fabricatũ. Quid per
altare niſi paſsio, quid per ligna niſi crux? inter quę dei filius in
paſsione deſcendit, qñ fuit viſibiliter crucifixus. & ibi incine-
ratus, qñ per ignẽ tribulationũ corpus fuit ab aĩa ſeparatũ. nã
incineratione vna pars tm̃ ab alia ſeparatur. Sed Chriſtus auis
extitit reformata, qñ per reſurrectionẽ fuit corp⁹ dñi in triduo
reparatũ. Vnde Gen.40. Tres adhuc dies ſunt, poſt quos recor
dabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradũ priſtinũ.
Sed tunc cunctis videntibus auis euolauit, qñ Chriſtus viden-
tibus diſcipulis aſcendit ad dexterã dei patris. Actu.1. videnti-
bus ille eleuatus eſt in cœlum. Et ſicut phenix eſt vnica, ſic de
Chriſto. Non eſt inuentus ſimilis illi &c. Eccleſ.45.

De Gallo. *Cap. 24.*

GALLVS ſm Plinium eſt animal lætum & au- 1
dax, & generat in ſe lapidem præcioſum qui
alectoria ſeu alectorius dicit. Et ſi fuerit albus, a
leone mirabiliter timetur, & hoc forte dicti lapi
dis præcioſi virtute. Sic verè chariſsimi ſi homo
albus fuerit per caſtitatem, audax per ſpiritualis
conſtantiæ ſtrenuitatem, lętus per ſpiritualem iocunditatẽ, ſo-
let lapidem præcioſum Chriſtũ in corde ſuo generare, virtu-
te cuius leo.i.diabolus timet, quia vere diabolus timet & me-
tuit virum caſtum. Nam ſicut pugil timet aduerſarium qui te-
net eius lanceã manu, ſic diabolus hominem pertimeſcit qui p
caſtitatem carnẽ (quæ eſt gladius diaboli) in manu retinet di
ſciplinę. Sap.8. Videbunt me & timebũt reges horrẽdi. Vel per
iſtum lapidẽ intelligo humilitatem vel charitatẽ, quæ facit de
diabolo triũphare &c. vide li. de lapidib⁹. c. de alectoria. ¶ Gal 2
lus inuẽtis granis voce ſua cõuocat alios ad edendẽ, & ſibi etiã
ſubtrahit vt gallinis eum ſequẽtibus largiatur. Nã cum roſtro
& pedibus paleã reuerſat, vt granũ quærat, ſed eo inuento ſta-
tim clamat, & non ſolus eum comedit, ſed conuocatis alijs eis
diſtribuit & exponit. Sic homo pius & liberalis licet roſtro &
pedibus.i. laborioſius operibus & affectionibus bonorum tem
poralium grana quęrat, tñ qñ ipſa inuenit & acquirit, nõ debet
ea ſolus comedere, imo voce pietatis debet gallinas.i. pauperes
cõuocare, vt eis de bonis ſuis benigniter poſsit erogare. Vnde
Lucæ 14. Voca pauperes &c. vt ſic eis dicat illud quod dicitur
ibidem. Oia parata ſunt, venite ad nuptias. Et debet ẽt ſibi ſub
trahere a cibis & potibus ſuperfluis, vt cæteris ſuis beneficijs
adiungatur. Quod tñ non faciunt cupidi & auari, qui pauperes
nõ conuocãt imo fugant, contra illud Iob 31. Non comedi ex
eis ſolus &c. ¶ Gallus eſt calidæ & ſiccæ complexionis, & ſm 3
Pli. pinguedo ipſius eſt tantæ virtutis, vt quis eam inunctus, a
pantheris & leonibus tutus ſit. Et ſi caro ipſius ſerpentũ morſi
bus applicetur, venenũ demit, & ad hoc valet cerebrũ ipſi⁹, ſi
in potu ſumatur. Oſſa aũt eius auro liquefacti appoſita, ipſum
diminuunt & conſumunt. Vnde os gallinaciũ dicitur eſſe ve-
nenum auri. Et eſt auis audax & animoſa, læta & hilaris, & di-
ei nunciatrix, vxores ſuas multũ diligit, & ſibi ſubtrahit vt eas
paſcat, & quæ pinguior & tenerior, hanc ſecũ vicinã recipit &
admittit, & inuento grano vel cibo, voce quadã garrula, eas ad
cibũ allicit & inducit. Gallus eſt Chriſt⁹, pinguedo ipſius ſunt
grã & virtutes. Caro eius eſt euchariſtia, de qua etiã ipſe dicit
Ioã.6. Caro mea verè eſt cibus. Cerebrũ in quo vigent ſenſus,
eſt prædicatio ſeu etiã eloquẽtia, oſſa ei⁹ interius inuoluta ſunt
affectio & amicitia. Serpens aũt leo & panthera ſunt demones
& peccata, quorũ morſus ſunt tẽtationes, aurũ ſunt mundanę
diuitię, vxores aũt galli ſunt aiæ, quæ per fidẽ Chriſto dño de
ſpõſantur. Oſeæ 2. Spõſabo te mihi in fide. Gallus ergo.ſ. Chri
ſtus calidæ fuit cõplexionis, quia Chriſtus fuit feruentiſsimæ
charitatis 1. Io.4. Deus charitas eſt. Pinguedo.i. grã eius a leo-
nibus liberat & a pãtheris, quia.ſ. qñ anima Chriſti grã eſt in-
iuncta, tunc a demonibus & peccatis mortalibus liberatur 2.
ad Corint.12. Sufficit tibi grã mea.ſ. cõtra Angelũ ſathanæ &
ſtimulũ carnis tuæ. Caro vero galli.i. caro Chriſti in euchari-
ſtia a morſibus ſerpentũ. i. a malis tẽtationibus noſcitur libe-
rare, vel caro eius.i. cõſideratio carnis eius in cruce ſuſpẽſæ &
laceratę. Figura in illo ſerpẽte æneo, qui palo affixus, eſt vt ei⁹
intuitu a ſerpentũ morſibus populus ſanaret. Numeri 21. Ioã.
6. Qui manducat carnẽ meã & bibit meũ ſanguinẽ, mortẽ nõ
guſtabit in æternũ. Galli aũt cerebrũ.i. Chriſti ſcientia venenũ
exterminat. qñ ſacrã ſcriptura & doctorũ prædicatio venena-
tos peccatores ad pœnitentiam immutat. Tunc vero oſſa galli
aurũ conſumpſerunt, qñ affectus & amor Chriſti cõſumpſit &
contempſit diuitias, & eas tam verbo quàm exemplo docuit
cõtemnendas. pſal. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Et
ſic os galli venenũ auri dicitur, inquantum amor Chriſti diui
tijs contrariatur, & earum reputationẽ adnihilat atq; damnat,
dicens Eccl.5. Qui amat diuitias, fructũ non capiet ex eis. Mat.
10. Vos

19. Vos qui reliqoiſtis oĩa &c. Iſta gallus fuit læta lætitia ſpirituali, ideo de eo dicitur Eſa. 42. Nõ erit triſtis nec turbulẽtus. Et ibidem. 41. Gaudens gaudebo in domino &c. Iſte per prædicationem cantando, diem æternæ proſperitatis hominibus nunciauit. In die illa videbitis quis ego ſum Ioan. 14. Iſte gallus eſt animoſus, non timens aſpera paſsionis, quia noluit timere eos qui occidũt corpus. Matt. 10. Iſte vxores ſuas. i. animas ſibi per fidei coniugiũ copulatas diligit, quia ſicut dicitur Eze. 18. Omnes aiæ meę ſunt. Mire profecto eas diligit & dileait, & quanto plus habuerint de pinguedine gratiarũ & virtutũ, tanto eas ſibi proquinquiua collocat per grãm in præſenti, vel ẽt per promotionem ad dignitatem eccleſiæ, & per gloriã in futuro. pſal. Offerãtur regi virgines &c. Iſte igitur ſibi ſubtrahit, vt eas nutriat, quia. ſ. vitã & ſanguinẽ ſibi ſubtrahit, vt cibũ beatitudinis peccatoribus daret, & vt aias per grãm & gloriam impinguaret. Et ideo iſte ad grana æternæ beatitudinis, quę ab æterno quæſiuerat & habebat, oẽs animas clamore prædicationis vocauit, & liberaliter inuitauit. Matth. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem. Et ideo de tali gallo dicitur Iob 38. Quis dedit gallo intelligentiam? Vel dic ꝙ oſſa galli ſunt diſcipuli Chriſti. ſ. viri ſancti & perfecti, de quibus Thren. 3. De excelſo miſit ignẽ in oſsibus meis, & erudiuit me. Iſti ergo aurum conſumunt, & auri ſunt venenũ, inquantum. ſ. aurũ & diuitias vilipendunt, & eas vilipendẽdas docẽt & dicunt ipſarũque ſtatum & amorem adnihilant & confundunt, dicentes illud. Eccl. 31. Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula, & qui

4 poſt aurũ non abijt. ¶ Gallus vxores ſuas miro affectu diligit, & ſibi pinguiorem & teneriorẽ proximius aſſociat & adiũgit, & pro eis contra alios gallos tam roſtro quàm calcaribus præliatur, & inuentis granis ſolus non comedit, ſed gallinis conuocatis ſibi ſubtrahit, vt eis largiatẽ. Et eſt ſm Pli. circũſpectus in inquirendo cibo, tñ accipitrẽ & aquilam timet, & ideo qñ circa victum & grana oportet eum inferius inclinari, vnum oculum ad terram inclinat, & alio ſuperius eleuato dr aquilæ vel accipitris circuncautè aduentu, quem videns ſtatim conuocatis gallinis in abditis ſe abſcondit. Gallus eſt prælatus, vxores eius ſunt ſubditi, quia ſicut vir vxori, affectu tenerrimo debet eis ſincerius copulari. Grana ſunt bona temporalia, accipiter eſt diabolus, duo oculi ſunt duplex diſcretio. ſ. de temporalib⁹ & æternis, quæ prælatis competere dinoſcuntur. Gallus igitur vxores diligit, qñ prælatus affectu intimo ſuis ſubditis per amicitiam ſe cõiungit, ſed tunc pinguiorem gallinam ſibi aſſociat, quando meliores ſubditos in altioribus officijs collocat, & qñ ipſos magis ſibi dilectos & propinquos cõſtituit & ordinat 2. Eſdr. 4. Propinqu⁹ mihi ſedebis, & amicus meus vocaberis. Quia. ſ. & prælatus & quicunque vir iuſtus ſemper debet meliores ſibi aſſociare & appropiare, & ſe a deterioribus elongare. Eccl. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuę. Iſte aũt gallus. ſ. prælatus illis gallinis. ſ. ſubditis ſuis grana cõmunicat, qñ de bonis ſuis temporalibus illis neceſſaria adminiſtrat, & tũc ſibi ſubtrahit vt alijs largiatur, qñ a ſuperfluis pompis, cibis & veſtibus abſtinens, quicquid de reſiduo eſt, in vſus pauperũ elargitur, iuxta illud Apoſt. 2. ad Corinth. 8. Semper egentes, multos autẽ locupletantes. Et ſi oculum diſcretionis actiuè ad terram. i. ad bona temporalia & gubernanda mundana negotia ipſum cõtigerit inclinare, ſemper tñ oculum ſpiritualis contemplatiuẽ debet ad deum ſuperius eleuare, vt tam ipſe quàm ſubditi accipitris diaboli poſsint inſidias præcauere, quem ſi ſibi inſidiantẽ per tentationes viderit, debet ad latibulum & profundum humilitatis & orationis refugere, & in cauernis petræ. i. vulneribus paſsionis Chriſti debet tam ſe quàm alios abſcondere & celare. Ille ergo pro gallinis ſuis pugnat, qñ tam roſtro quàm vnguibus. i. tam verbis quàm operibus ſubditos ab inuaſorib⁹ protegit atque iuuat. ¶ Gallus gallinaceus. i. capo propter ab-

5 ſciſsionem teſticulorum totus in cõplexione mutatur, criſtam perdit, audaciam amittit, cantum & vocem deponit, alis nõ ſe percutit, nec ad prælium ſe accingit, gallinis ſe aſſocians earũ eſcam comedit, ſed nec fœcundat nec reficit, nec pro ipſis aduerſarij ſe exponit, & eſt timidioris & humidioris naturę quã gallus non effęminatus, & finaliter pedes ei alligãtur, & dimiſſo capite verſus terram portatur ad mercatum, & exinde geritur ad coquinam, & eius calcaria vel hebetant vel cadunt. Hic eſt prælatus tepidus & ineptus, qui ob defectum teſticulorum .s. virilitatis & virtualis perfectionis perdit chriſtã rubeę charitatis, dimittit cantum prædicationis & veritatis, alis non ſe percutit per patientiã, corpus ſuum non accingit per continẽtiam, & licet gallinarũ. i. ſubditorũ cibos comedat, ipſos tñ non reficit temporaliter, nec fœcundat per bona opera ſpiritualiter, nec ipſas ab aduerſarijs protegit aut defenſat, nec pro eis præliatur aut pugnat, nec cantando per prædicationem ipſos ad benefaciendum excitat aut inuitat. Nam ille cum ſit naturę humidæ & carnalis, timidus eſſe dinoſcitur ad aggrediendum opera virtuoſa, & in naturam fœmineam, mollem & carnalem mutatur, ſuper pullos. i. ſupra nepotulos & parentes cubat per nimium affectũ, & circa illos ac eſſent ſibi proprij occupatur, & ideo pedes affectuum dicuntur frangi, inquantum. ſ. ſunt ita malè & peſsimè ordinati, & in amore indebito damnati. vnde Ioan. 19. Rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura. Tãdẽ igitur talium pedes. i. affectus, peccatorũ vinculis aſtringuntur, & ad forum peccatorum in taberna mundi huius deportantur, & finaliter qñ moriuntur, ad coquinã inferni dimiſſo capite ſuperbiæ ſuæ deuehuntur, vbi perpetuo decoquuntur. Vnde Eſa. 22. Aſportari te faciet dominus deus ſicut aſportatur gallus gallinace⁹. ¶ Gallus a caſtratione eſt dictus, nã in- 6

ter oẽs aues ei ſoli teſticuli adimuntur, ſm Iſio. Et eſt auis calidæ & ſiccæ cõplexionis, pro ſuis vxoribus contra aduerſarios pugnans. Auis eſt multum audax & animoſa, nã roſtro & calcarina aduerſarium impetit & lacerat, & obtenta victoria ſtatim cantat. antequam autem cantet, alis ſe verberat, & ſeipſum feriẽs ad cantandum efficit aptiorem. in noctis profundo ſonũ ſolet reddere clariorem & etiam fortiorem. ſuper caput chriſtam habet rubeam pro corona, qua amiſſa multum perdit audacię vel vigoris. Hic roſtro ſuo impinguato, terram percutit, & plumas circa collum erigens, efficitur audacior ad pugnandum, & promptior ad cantandum. Iſta autem auis ſola dicitur ad cœlum aſpicere ſm Pli. li. 10 Cantum autẽ eius leo rex aĩalium timet, vt dicit idem, & hoc vel propter lapidẽ precioſum quem aliquando in ſe generat, vel pro eo ꝙ baſiliſco aſsimilatur, vel melius pro eo ꝙ ſibi inditum eſt a natura. Itẽ ſm Conſtan. ſi vetus gallus proiectis interioribus polipodeo impleatur, & cum quinque libris aquæ coquatur, efficitur vtilis colicã habẽtibus paſsionẽ. Nã viſcoſos humores purgat, & phlegmaticos contra melancholiam iuuat, ventoſitatem ſtomachi conſumit, & dolorem arteriarũ curat. Gallus iſte qui dormiẽtes excitat, eſt prædicator, qui debet eſſe caſtratus per lucidã caſtitatẽ, calidę cõplexionis per feruidã charitatem, magnę audacię & virtutis per rigidã probitatem. Nã alta pęnitentię opera debet aggredi, & contra aduerſariũ. i. contra diabolũ, mundũ & carnẽ, verbis & operibus debet cõgredi, & obtenta victoria cõtra vitia, tunc debet altè clamare per prædicationem, & etiã per laudem & gratiarũ actionẽ, ſed tñ priuſqua cantet & prædicet, ſe debet percutere per pœnitentiã & carnis macerationem, & ſic primo per exempla, ſecũdo per verba altius & lætius prædicet atq; cantet diuinam ſcripturã & lectionem, quia ſm Greg. Loquendi auctoritas perditur, qñ vox opere non iuuatur. Iſte in noctis medio. i. contra profunditatẽ vitiorũ, vel etiã in profundo noctis aduerſitatis debet ſonũ fortẽ & clariorẽ oſtẽdere, & per comminationẽ iudiciorum diuinorum, per terrorem infernalium tormentorum dormientes debet a ſomno criminũ excitare. ad Ephe. 5. Surge qui dormis, & exurge a mortuis. Ideo canitur in hymno. Gallus iacentes excitat, & ſomnolentos increpat, gallus negãtes arguit. Sed qñ eſt prope diẽ. i. qñ de die proſperitatis æternæ loquitur, tunc vocem debet habere clarã, leuem, dulcem. ſ. & allicientẽ, vt magis ſpe præmiorum quã timore tormentorũ hoies moueat ad virtutes. Cant. 3. Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora. Et ſi carnalitate aliqua os eius .i. prædicatio fuerit impinguata, ſi ad terram pęnitentiæ ſe cõcuſſerit & plumas. i. affectus ad deum eleuauerit, virtus eius renouatur & fortificatur iterũ ad cantandum, & ad prædicandũ ſicut primitus animatur. Iſte ſuper caput intentionis debet criſta rubea coronari. i. feruida charitate, quã ſi per peccatũ perdiderit, ad prædicandũ efficitur inhabilis & ineptus. Nã cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius prædicatio contemnantur, teſte Greg. & ſi vetus gallus. i. ſacerdos prædicator morigeratus & honeſtus proiectis interioribus. i. carnalibus affectionibus & cõcubinis impleatur polipodio. i. odorifera caſtitate, & in quinque libris aquæ. i. memoria quinq; plagarũ Chriſti, quæ in ſtatera crucis fuerunt ponderatę & libratæ, igne charitatis bullitus fuerit & excoctus, tũc vita ipſius & doctrina alijs efficitur fructuoſa. Nam ſi tales comedantur per imitationẽ, tunc colici (qui ſunt quidã infirmi qui non poſſunt purgari, purgãtur, & humores phlegmatici et viſcoſi carnalitatis et luxurię expelluntur,

luntur, ventoſitas ſuperbiæ euaneſcit, & etiam febris auaritiæ a talibus effugatur, vt de iſtis dicatur illud Apo. 22. Ezech. 47. Erit fructus eius in cibum. i. eius opera in exemplum, & folia eius ad ſanitatē. i. verba eius & doctrina dabunt peccatoribus medicinam. De hoc gallo Iob 38. Quis dedit gallo intellectū? &c. Iſte ergo ad cœleſtia & cœlum debet reſpicere ꝑ contemplationem, lapidem precioſum. ſ. Chriſtū debet concipere per gratiam deuotionem, & ſic rex peccatorum leo. i. diabolus
7 ipſum timebit, nec in aliquo præualebit. ¶ Decrepitus gallus in ſenectute ſua oua ponit parua & rotunda quæ ſi ab aliquo verme venenoſo diebus canicularibus foueantur, exinde ſerpens venenoſiſſimus baſiliſcus procreatur. Gallus auis luxurioſa eſt caro noſtra. Oua eius quæ ponit, ſunt praua colloquia, cogitationes & aſpectus. Vermis venenoſus eſt diabolus. Baſiliſcus eſt peccatum luxuriæ, qui viſu interficit & occidit. Dies caniculares ſunt deliciæ. Quando igitur ponitur ouum malæ cogitationis in nido conſcientiæ, tūc vermis venenoſus. ſ. diabolus ipſum per delectationem fouet & nutrit, & ſic tandē pullus praui propoſiti producitur, teſta continentiæ frangitur, & baſiliſcus praui operis & peccatum luxuriæ generatur, a cuius aſpectu anima penitus venenatur. Eſai. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, & quod confotum eſt, erumpet in re
8 gulum. ¶ Nota ꝙ gallus gallinaceus licet cantare & pugnare, cætera ſimilia galli non valeat, tñ plumis eſt fœcundior, & apparentia pulchrior inuenitur, criſtam tñ perdit & audaciam amittit, & eius pedes qñq; frangūtur, vt cubare ſuper oua aliena cōpellatur, & vocem fœminæ ſimilat, & more fœminæ pullos vocat. Sic hypocrita licet cantū amiſerit veritatis, & gratiarū actionis & laudis, & ſpūalis etiam incunditatis, licet ēt criſtā rubeam perdiderit charitatis, tñ ſæpe fit ꝙ plumarum. i. morū exteriorum habet apparentiam pulchriorem pugnare tñ contra vitia neſcit, imo cum ſit mollitiei fœmineæ, ad ſui imitationem pullos & ſimplices attrahit atq; vocat. A dño tñ ſuo. i. a ꝓlato debent pedes. i. affectus eius frangi per correctionē, vt cubare ſuper oua. i. ſuper bona opera compellatur. Vel poſſet allegari de multis effœminatis viris, qui nihil virile faciunt, imo opera fœminalia tm̃ exercent & peragunt, ſicut patet de multis inertibus militibus, qui circa pullos. i. circa regimē filiorū & domus continuè vacant & ad ſtrenuitatis opera nō intēdūt. Vel pōt dici de multis malis prælatis, q oua & pullos. i. paruos nepotulos gñtis ſui nō ceſſant fouere & ducere, & more gallinæ per nimium affectū ſup eos incubare. Et iſti nec cantāt prędicando, nec ſe verberant pœnitendo, nec criſtam rubeā charitatis habent proximos diligendo, ſed potius plumas habent ſuperfluas, ſe pulchrè & pompaticè veſtiendo. Pedes autē habent fractos: quia affectus non habēt rectos, ſed potius maleuo
9 los & peruerſos. ¶ Gallus eſt auis calida & ſicca, audax & animoſa, de nocte cantans fortius q̃ de die. Contra aduerſariū pugnat (. Nam & ipſum eſſe pugilem natura indicat, inquantū tela in pedibus ſibi donat, ipſeq; & caudam & pennas eleuat, vt aptius ad præliū ſe accingat, & leo ipſum metuit & formidat.) Obtenta aūt victoria prius alis ſe verberans, ſtatim cantat, roſtroq; terrā percutit, vt ſit aptior ad cantandum. Si verò victus fuerit, tunc nō audet cantare, ſed ſilens & verecundus ſe cōſueuit abſcondere & celare, ſicut dicit Pli. lib. 10. c. 21. Sæpeq; fit ꝙ non a prælio ceſſare velit quouſq; ibi mortuus cadat. Oſſa aūt eius ſm Pli. aurum liquefactum diminuunt & cōſumunt. Decrepitus autem gallus oua ponit, ex quibus baſiliſcus generatur. Gallus eſt religioſus vel etiā quilibet eccleſiaſticus vel perfectus, & etiam oīs qui eſt fidelis & catholicus chriſtianus, qui debet calidus eſſe per charitatem, ſiccus per caſtitatem, audax ad aggrediendum opera virtuoſa per conſtantiæ ꝓbitatē. Iſte debet aduerſarium. ſ. carnem & mundum ieiunijs & vigilijs impugnare, & etiam vſq; ad mortem pro iuſtitia certare, & criſta ſeu galea ſalutis teliſq; bonorum operū & virtutū debet armatus eſſe, vt miles Chriſti digne valeat apparere 2. ad Timo. 2. Labora ſicut bonus miles Chriſti. Igitur iſte obtenta victoria contra vitia debet ſtatim per gratiarum actiones pſallere & cantare, ſe tamē primitus verberato per pœnitentię diſciplinam. Iſte roſtro debet terram percutere: quia. ſ. ipſe terrā . i. terrena roſtro & verbis debet deteſtari & vilipendere, & cōtemnenda alijs prædicare. Vel etiā terra ſignificat peccatores, quos viri iuſti debēt deteſtari & fugere, & roſtro. i. verbis corrigere & percutere. Eſa. 11. Percutiet terram virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium. Iſtius ergo oſſa. i. iſtius interiores affectus debent aurū. i. diuitias in ſua æſtimatione cōſumere. Sap. 7. Diuitias nihil eſſe dixi in comparatione illius. Caudam verò. i. ſenectutem debet ad deum per deuotionem præcipue erigere, & ita ſi oīa habuerit, tunc apertè poterit cātare, & gratias agendo in deo ſpiritualiter exultare. Iuxta illud pſa. Cantate dño canticum nouum, laus eius in eccleſia ſanctorum. Et de obtenta victoria gaudere. Sic etiam leo. ſ. diabolus ipſum meritò poterit formidare. Sed quando gallus iſte efficitur decrèpitus, qñ. ſ. calore charitatis refrigerato efficitur in moribus tepidus atq; ſegnis, tunc oua ponit. i. deſideria venenoſa, & etiam malas cogitationes & propoſita minus bona, de quibus baſiliſcus. i. malum opus de facili generatur. Iſte ergo ſi victus fuerit a tentatione, tūc non debet canere ſed dolere, & præ verecundia & humilitate ſe abſcondere & latere. ¶ Dicit Conſtant. ꝙ carnes galli caſtrati ſunt carnibus omniū aīalium & volatilium meliores, & melius generant nutrimentum. Sic qñ hō, maximè religioſus per perfectam caſtitatē caſtratur, eius conuerſatio efficitur vilior, & nutrimentū exemplorum præbet alijs magis bonū. Vel dic etiam ſm Pli. ꝙ gallus poteſt ſignificare milites. Vnde etiam caſtrenſis diſciplina videtur in gallis a natura exēplificata. Iſti. n. habent criſtas ꝓ galeis, calcaria pro telis, cantum pro vigilijs, pugnam pro prælijs, erectionem caudæ pro vexillis, cantum poſt victoriā pro triumphis. Iſti ergo taliter inter ſe qñq; pugnant, ꝙ dimicando in campo remanent. Gallus aīal eſt ſuperbum. Iſte. n. caudam erigit, calcaria portat, pennas ſuas hiſpidas facit, & criſta eleuat. Tales ꝓ certo ſunt noſtri milites moderni. Superbi. n. ſunt, per aliorum. ſ. contemptum, & ſui exaltationem, & caudam. i. ipſum geſtum corporis erigunt & extollunt, calcaribus & enſibus ſe muniūt, & quaſi quotidie in cantibus inanis lætitiæ ſe occupant, & alter contra alterū per diſcordias litigant atq; pugnant. Iſta optimè videmus in noſtris iuuenculis domicellis, qui ad modum galli præſumptuoſe erecti ſunt, & in actibus inanibus quaſi totaliter occupati. Vnde Numeri 16. Multum erigimini filij leui. Et Iob 11. Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat.

De Gallina. *Cap. 35.*

GALLINA ſm Glo. Matt. 23. eſt pia circa pullos, & eos ſub alis fouet, dolore filiorum ægrotat, & plumam deponit, plus pullos q̃ ſe paſcit, 1
pro pullorum defenſione fortioribus auibus ſe opponit, & inuento cibo eos vocat, & cōtra miluum ſub alis eos ꝓtegit & defenſat. Sic prælatus debet erga ſubditos pius eſſe, & eos ſub alis protectionis a miluo. i. a diabolo, & alijs peccatoribus hæreticis & raptorib⁹ debet eos protegere & ſaluare: pſal. In velamento alarum tuarum protege nos. Et ſi pulli. i. ſubditi infirmitate peccati aliqua infirmentur, gallina iſta per compaſſionem debet cū eis infirmari. 2. ad Corin. 11. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et pro ipſis fouendis & tam temporaliter quam ſpiritualiter nutriendis debet plumam diuitiarum deponere, & eos plusq̃ ſe paſcere & nutrire. pſal. Pauit eos in innocentia cordis ſui: & in intellectibus manuum ſuarum deduxit illos. Iſte autē pro pullorum & ſubditorum ſuorū defenſione debet ſe opponere fortioribus ſe. ſ. diabolo vel principibus & tyrānis, & ſi cibū temporalis proſperitatis & facultatis inuenerit, debet pullos. i. ſubditos vocare, & per elemoſynarum largitionem ipſis benigniter erogare. pſa. Diſperſit dedit pauperibus &c. ¶ Gallinæ aliquæ ſine coitu faciunt oua, & ſm Ariſt. qñ producunt gemel- 2
los, vnus pullorum efficitur menſtruoſus: quia natura nō pōt in vno ouo formare congruè duos pullos. Sic prædicator ſine coitu luxurię debet gratia in huies generare, ſed qñ gemellos producit. i. qñ duplici cauſa prædicat ſ. dei amore & vanæ gloriæ, tunc pullus efficitur menſtruoſus: quia totum ꝑ iſtā vanā gloriam deturpatur. Vel dic ſm aliquas cōſuetudines nobiliū ꝙ ſecūdogenitus filius menſtruoſus eſt: quia. ſ. caret hæreditate. minus. n. habēt ſecundogeniti q̃ alij. Vel allega ſimpliciter, de intentione quacunque: quia. ſ. qū hō in vno actu habet duas intentiones, neceſſe eſt ꝙ vna ſit menſtruoſa. i. bona, ſed defectuoſa. Ideo dicitur Eccle. 3. Væ duplici corde. Vide ſi vis ſimile ſupra &c. ¶ Gallina oua quidem ponit, ſed quotidie ea perdit, & tamen propter hoc parere in loco eodē non omittit. Sic 3
viri iuſti dato ꝙ multotiens perdant oua ſua. i. opera ſua bona per peccatum, nōn tamen debent propter hoc deſiſtere, quin quotidie reiterent bñfacta, qa ſicut dicitur Prouer. 24. Septies in die cadit iuſt⁹, & reſurgit. Vel poteſt dici de mundi cupidis

quibus licet ſæpe vel per principes, vel per latrones, vel ꝑ alia
inſortunia auferantur oua ſua .i. bona temporalia, ipſi tamen
propter hoc ouare .i. ad acquirendum bona temporalia labora
re non omittũt &c. Expone ſicut ſupra de columba. ¶ Gallina
4 intantum gaudet de ouis ſuis, ꝙ ipſa nunquã vult celare, qui-
nimo cantando & clamãdo ſolet ea raptoribus reuelare. Tales
ſunt iactatores, qui intantum gloriantur in illis quæ habẽt vel
quæ faciunt ꝙ non ceſſant ipſa clamare, & ſuis dictis & iactan
tijs alijs dicere vel narrare. Quod etiam non ſolum verum eſt
de bonis, imo etiam de malis: quia multi ſunt qui peccata ſua
prædicauerunt nec abſconderunt. Eſa. 3. ¶ Gallinæ & Gallus
5 retropellendo paleam, granum quærunt. Sic ſi illũ qui eſt gra
num frumenti .ſ. Chriſtum, vel etiã grana gratiæ & gloriæ vo-
lumus inuenire, neceſſe eſt paleam bonorum temporaliũ & vi
tiorum contemnere repellere & horrere. Matt. 3. Paleas cõbu
cite, triticum congregate. ¶ Gallina in parte dextra ventris ge-
6 rit oua ex quibus producuntur pulli maſculi, & iſta ſunt oblõ-
ga. In parte verò ſiniſtra gerit oua ex quibus debent produci
pulli fœminei, & iſta parua ſunt & rotunda, ſicut dicitur in li.
de natura rerum. Sic verè Chriſtus illa oua .i. illos hies quos vi
det pullos maſculos .i. bona opera producturos gerit in dexte
ra parte ventris id eſt, in ventre & abſcondito prædeſtinatio-
nis ſuæ. ipſos.n. iam conſtituit ad dexteram proſperitatis æter-
næ. Illa verò oua .i. illos homines quos nouit pullos fœmellos
.i. mala & imperfecta opera facturos, gerit in ſiniſtra .i. præſcit
in proſperitatis mundanæ ſiniſtra nutriendos, & ad ſiniſtram
aduerſitatis æternæ cum demonibus ſeparandos Mat. 25. Con
ſtituet oues quidem a dextris, hędos verò a ſiniſtris. Vel poteſt
ſimpliciter dici ꝙ filij dextri .i. boni & prædeſtinati, faciũt pul-
los maſculos .i. bona opera. Filij verò ſiniſtri .i. mali qui proſpe
ritatis mundi & aduerſitatis inferni ſunt filij, faciunt ſemꝑ ma
la, & hoc potiſsime: quia iſti boni ſunt oblongi per lõgam per-
ſeuerantiam, alij autem ſunt rotundi per mobilem inconſtan-
7 tiam. ¶ Dicit palladius ꝙ oua imparia debent dari gallinæ ad
fouendum, & ſunt tũc optima, qñ decem dierũ numerũ nõ ex
cedunt. Nam ſicut dicitur in li. de natura rerum, nimis vetera
aut recentia infœcũda ſunt. Oua imparia ſignificant pauperes
& humiles, qui alijs nõ ſunt pares. Iſti ergo ad productionem
pullorum .i. bonorum operum ſunt optimi, qñ in denario .i. in
decem præceptorum numero fuerint conſtituti. Tunc.n. ſi nõ
ſint nimis recẽtes per laſciuiam iuuenilem, nec nimis veteres
per pigritiam & obſtinationem ſenilem, ſolent fructificare, &
pullos bonorum operum procreare. Vel poteſt allegari cõtra
illos qui ſunt aut nimis iuuenes & nouitij, aut nimis veteres &
antiqui quorũ quilibet in multis negotijs eſt ineptos. Mediũ.n.
8 tenuere beati. ¶ Oua in aqua ſupernatantia, nihil valent ad fę-
tificandum, ſed illa quæ in fundum deſcendunt. Sic illi qui ſur
ſum in ſuperficie per ſuperbiam remanent, ad producendum
pullos bonorum operum non ſunt apti, ſed ſolum illi qui infe-
rius ad fundum per humilitatem deſcendunt. Eſa. 48. Deſcen-
9 de de ſede in puluere &c. ¶ Oua quæ ſunt ſub gallina, debent ſæ-
pe ad ſolẽ oſtendi, & ſi nihil intus appareat poſt quattuor dies
ſterilia reputantur, & ideo debent alia ſubſtitui, & illa de nido
ſubmoueri. Sic prælatus oua id eſt, pullos qui ſunt in nido ec-
cleſiæ ſuæ, debet diſcrete circumſpicere, & niſi germen boni
propoſiti, in eis viderit, debet eos expellere, & alios in loco &
officium eorũ debet ſubſtituere & ponere. Quod maximè de-
bet facere princeps vel prælatus de ſuis officialibus & balliuis
vel etiam prælatus de nouitijs, qui niſi infra quattuor dies .i. in
fra quattuor anni tẽpora, hoc eſt dictu, cõpleto anno probatio
nis ipſos ad fructificandum per bona opera habiles viderit, de
10 bet eos expellere, loco eorum alijs ſubſtitutis. Leuit. 26. Nouis
ſuperuenientibus vetera proijcietis. ¶ Gallinarum oua in ægy
pto quandoq; ſtercore inuoluuntur, & in ſabulo ſepeliuntur,
& ſic ſine gallinæ fomentis & laboribus excluduntur, & in pul
los finaliter conuertuntur, ſicut dicitur in libr. de natura rerũ.
Sic verè ſæpe contingit in ægypto mundi huius, ꝙ multi galli
na .i. amicis & parentibus orbati, & in ſtercore vilitatis & ſabu
lo paupertatis ſepulti, calore ſolis .i. ardore tribulationũ, ex ſo-
la dei prouidentia ſine cuiuſcunq; alterius auxilio vel fomẽto
creſcunt & naſcuntur per gratiam ſpũalem & per promotio-
nem & gloriam temporalem ita ꝙ pulli .i. viri alti & magni ef-
ficiuntur per promotionem & excellentiam ſupernalem: quia
11 ſicut in pſa dr̃, Deus de terra ſuſcitat inopẽ, & de ſtercore eri-
git pauperẽ. ¶ Sicut dicitur ibidem, viſus eſt qñq; pullus gal-
linæ ita monſtroſus, ꝙ in vno corpore habebat duo capita, &
vtroq; manducabat. Sic multi ſunt inter filios gallinæ .i. Chri-
ſti vel eccleſiæ, qui in vno corpore .i. in vno pectore habẽt duo
capita intentionum, ſicut ſunt duplices & maligni. Expone ſi-
cut alibi &c. ¶ Subitus ſonus tonitrui facit oua fallere, & acci-
pitris audita voce faciliter vitiantur, vt dr̃ ibidem. Sic bõ q de 12
nouo cõcipit pullũ boni ꝓpoſiti, tonitruo fortis tribulationis,
& auditu accipitris .i. auditu diabolicæ ſuggeſtionis vel cuiuſ-
cunq; malę loquutionis faciliter impedit. ¶ Gallina teſte Ari-
ſto. qñ appetit coitũ, ſedet ante gallũ &c. Sic mala & luxurio- 13
ſa mulier gallorum .i. luxurioſorum ſolet conſortia frequẽtare.

De Gruibus. *Cap. 36.*

GRVES ordinatè volant. Regem vel præceſſorẽ 1
eligunt. Et ſecundum Soli. ſemper decimam vi-
gilem alijs dormientibus ordinant & conſtituũt
& illa quæ ducit alias, illas ad rectos volatus co-
git tam vocis inſtigatione & clamore, q̃ ſuo prę
ceſſu præambulo, & ſi illa raucefcuerit, ſtatim
alia in ſimili officio ſibi ſubſtituit & ſuccedit, & grus illa quæ
vigilat inter conſortium aliarum, caput frequẽter eleuat, vt ſi
quid nociuum viderit, alias clamãdo excitet & præmuniat. ſu
per vnum crus ſtat & in altero lapidem gerit, pede à terra ſu-
ſpenſo, vt ſi caſu aliquo dormitet, per caſum lapilli excitet, vt
dicit Ariſt. & etiam Pli. li. 10. c. 23. & ſm Hiero. primã aliæ ſe-
quunt ordine litterato. Chariſsimi in grege fidcliũ ꝑlatus eſt
præceſſor & vigil. vbi.n. alij dormiunt, ad iſtum pertinet in cu
ra regiminis vigilare 2. ad Tim. 4. Tu verò vigila. & Ge. 33. Prę
cedat dñs meus ſeruum ſuũ. Iſte ergo debet alios .i. ſocios &
ſubditos ad rectitudinem itinerum & operum clamore prædi
cationis incitare, & etiam præceſſu præambulo virtualiũ exẽ-
plorum. Gen. 33. Eroq; ſocius itineris tui. Iſte aũt ſuper gregis
ſui cuſtodiã debet ſollicitè vigilarẽ, & alios qui in delicijs pctĩ
dormiunt, debet prædicationis clamoribus excitare, & contra
inſidias hæreticorum & demonũ diligentiſsimè præmunire.
Apo. 3. Eſto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erant.
Et ne in peccatis obdormiat in ſui & aliorũ præiudicium, vno
ſolo crure .i. recta intentione debet terram tangere .ſ. ad tempo
ralia gubernanda. Sed aliud crus, ſ. voluntatem & affectum,
debet a temporalibus eleuare, & lapidem durum pœnitentiæ,
vel duram mortis & inferni memoriam portare, vel Chriſtũ,
qui eſt petra vnde fluxit aqua & ſanguis, vt ſic a peccatorum
ſomno ſe valeat præſeruare. Surge qui dormis ad Eph. 5. ¶ No 2
ta ꝙ grues ſocietatẽ diligunt, & gregatim volant, & ſm Amb.
in ſurſum ſe eleuant, vt videant ad quas pergere debeant re-
giones, ordine litterato prouolant, & vocẽ præconia terram
petunt vbi requieſcere valeant. Ducem habent, & vigilias ſer-
uant, ſm Pli. vbi ſupra. In iuuentute ſunt cinericiæ, in ſenectu
te autem totaliter fiunt nigræ. Vociferando perditas ſocias re-
uocant & quærunt, & cum accipitrem & herodiũ ſibi inſidian
tẽ viderint, ſtatim roſtro ſuperius eleuato contra ipſum ſe mu
niunt, vt ſic ab eo roſtri ſui acumine ſe defendant. Sic verè vi-
ri perfecti, clerici & religioſi, qui gregatim per charitatẽ mo-
rantur, ducem & prælatũ & vigilẽ habent cui obediũt, & quẽ
ſequunt, a terrenis negotijs per cõtẽplationem ſe eleuant, & ꝑ
prudentiã vndiq; reſpiciũt, deliberãt & contẽplant, vt .ſ. videat
ad quã partem debent tendere, vel ad q̃ regionem & locum ſe
conuertant, vt ibi mentaliter cõmorentur, & verum ſit melius
irẽ per pœnitentiã ad paradiſum, q̃ per delicias ad infernum.
Lu. 21. Reſpicite & leuate capita veſtra. Et licet quandoque in
iuuentute ſint parum nigri & cinerei per modicã humilitatẽ,
tñ in ſenectute debent totaliter denigrari .i. per omnodã hone-
ſtatem. Thren. 4. Denigrata eſt facies eorũ ſuper carbones. So-
cias aũt ſuas .i. alios fideles q per peccatũ ceciderint vel a recti
tudine virtutum errauerint, debent clamore exhortationis in
de reuocare, & voce etiam præconia orationis debent iugiter
petere terram paradiſi, vbi poſsint ꝑpetuo habitare. ad Hebr.
4. Feſtinemus ingredi in illam requiem. Et cum accipitrem .i.
diabolum ſibi per tentationem viderint inſidiãtem, ſtatim de-
bent eleuare roſtrum .i. os cordis & corporis ad deum per hu-
milem orationem, vt acumine huius roſtri a tentationum peri
culo liberentur. Vigilate igitur & orate, ne intretis in tenta-
tionem. Matt. 26. Et ſicut grues dormiunt capite ſub ala incli-
nato, & vno pede ſurſum eleuato, & alio tñmodo ad terrã ex-
tenſo, ſic vir perfectus, ſi eum in mundi proſperis dormire cõ-
tingat, ꝓ certo caput rõnis debet ſub ala contemplationis re-
ponere, pedẽ affectionis debet a tẽporalibus erigere, pedẽ au-
tem di-

tem diſcretionis debet inferius ad terram.i.ad terrenorum re-
gimen extendere, vt ſic per vtrunq; pedem.ſ.amoris & pruden
tiæ poſsit & erga ſuperiora, & erga inferiora ſe debitè guber-
nare. Prouer.25. Retrahe pedem tuum de domo proximi tui.
3 ¶ Grues circa terram volantes præſagiunt tempeſtatem, ſur-
ſum autem ſe plus ſolito erigentes ſignificant ſerenitatē, vt di-
cit Pli.lib.18.c.35. Sic verè illi qui inferius circa terram & tē-
poralia volant & ſe occupant per auaritiā, tēpeſtatem æternæ
mortis ſibi præſagiunt & diuinant. Illi verò qui ſurſum p affe-
ctionem & contemplationem volitant, æternæ proſperitatis ſe
renitatem ſibi pronoſticant, ipſamq; videntur adhuc in terris
manentes ſpiritualiter præſentire. Vnde Deut.33. Habitaculū
4 eius ſurſum. ¶ Grues inter ſe pugnāt ita fortiter, q̄ qn̄ in pugna
ſunt calefactæ, faciliter poſſunt capi. Sic iracundi verbis & in-
iurijs inter ſe pugnant, ita impetuosè, q̄ per irā & odium dia-
5 bolus faciliter capit eos. ¶ Cum inter grues eligantur vigiles
& præceſſores, iſti tamen ſolent inter ſe ordinē obſeruare. Nā
quando vigil vel præceſſor eſt fatigatus ſolet ſtatim alius ſuc-
cedere loco eius. Nam mira diſcretione naturæ, illa quæ vigi-
landi officium compleuit, facto clamore illam cui officiū ſuū
creditura eſt, a ſomno excitat, quæ ſtatim omni ſomno depoſi-
to ad vigilandum vice alterius ſe præparat & coaptat. Alia ve
rò quæ officium geſſerat, ſomno cū ſociabus ſe recreat & con-
fortat. Iſtæ etiam qn̄ volant, ſeruant ordinē in clamando. Sem-
per.n.eſt ibi vna quæ clamando alias exhortatur, ſed ſi iſta ob-
raucata eſt, ſta.im ſolet altera ſuccedere, & loco eius exhorta-
tricis officium exercere, ſicut dicit Ambr. in Hexameron. Idē
etiam (vt dicit) faciunt earum præceſſores: quia.ſ. vſq; ad cōſti
tutum tempus gregem præcedūt & finito tēpore oēs aliæ per
ordinem ſibi viciſsim ſuccedunt, ſicut etiam innuere videtur
Pli. vbi ſupra. & ſic compenſato labore non grauantur, dū ſic
in ſuis officijs alterantur. Reuera chariſsimi, iſta rectè fieri de
bent in eccleſia & religione. In iſto.n. grege ſunt præceſſores
& duces, iſti ſunt prælati & rectores. Sunt vigiles, iſti ſunt do-
ctores. Sunt clamatores, iſti ſunt prædicatores. Sed quid? pro
certo iſti debent inter ſe ordinem ſeruare, & ſibi inuicē in ſuis
officijs ſuccedere, & honores & labores inter ſe diuidere, & p
vices & tēpora officia ſua diſponere, & onera alter alteri⁹ ſup-
portare, ſicut in ſuis prælationibus, & in ſuis lectionibus, & di
ſputationibus & in ſuis etiam prædicationibus ſeruant ad litte
ram mendicantes. Ioſuæ 5. Filij in locum ſucceſſerunt patrum
& a Ioſuæ circuncisi ſunt. Quia breuiter inter fideles quando
contingit aliquē fatigari vel deficere, ſtatim alius debet liben-
ti animo onus ſui officij ſuſtinere. ad Galath. 6. Alter alterius
onera portate. Veruntamen illud cauendum eſt, q̄ prælatus q̄
loco ſui alium ad vigilandum, præcedendum vel clamandum
ſubſtituit, debet eum clamore exhortationis monere, vt circa
iniunctum officium attente ſtudeat vigilare, exemplo Moyſi,
cui præcepit dominus q̄ Ioſuæ qui ſibi in ducatu populi debe
bat ſuccedere exhortaretur vt ad regendum populum confor
taretur, ſicut dicitur Deu.31. Alius verò qui officium aſſumit,
debet ſtatim omnem ſomnum pigritiæ excutere, & ſine omni
grauitate ſumptum officium exercere 2. ad Tim.4. Tu verò vi
gila in omnibus labora, opus fac euangeliſtę, miniſterium tuū
6 imple, ſobrius eſto. ¶ Dicit Solinus q̄ grues mare trāſiturę an
guſtias captant, & ne vi flatuum & ventorum impediantur, ſo
lent arenam deuorare, & lapillos ad temperatam grauitatē in
pedibus portare, vt ventus non poſsit eas ita agitare, qn̄ verò
ad terram applicare voluerint, pedes ſarcina lapillorum libe-
rant, ſicut nautæ prodiderunt, qui caſu dictorum lapidum ſæ-
pius ſunt compluti. Arenas tñ quas deglutierant, nō prius euo
munt, q̄ locum vbi manere debeant intrauerint. hæc Solinus,
& etiam idem dicit Pli.lib.10.c.22. Chariſsimi nos omnes ha-
bemus huius ſeculi transfretare mare, & ideo pro certo ne vē
tus vanitatis & mundanæ proſperitatis per ſuperbiam nos du
cat in profundum, arenam aſperā pœnitentiæ vel mortis me-
moriæ, & lapillos.i. grauitatē timoris diuini debemus glutire
& accipere, & ipſis nos q̄diu in mundo nauigabimus, onerare
nec ipſa prius euomere vel dimittere, q̄ ſedes ſecuras paradiſi
per mortem potuerimus intrare, vbi tute poſsimus perpetuo
habitare: quia ſicut dicitur Eccle.22. Arenam & ſalem & maſ
ſam ferri facilius eſt portare, q̄ virum ſtultum.i. q̄ diabolū. qua
ſi dicat, Melius eſt onus pœnitentiæ, timoris & mortis memo-
riæ ſuſtinere, quā in inferno viro ſtulto diabolo ſubiacere. Vel
poteſt dici q̄ grus.i. religioſus, qui tranſacto mari huius mūdi
ad terram religionis applicat, debet lapillos bonorum tempo-
ralium de pedibus affectionum ſuarum deponere, vt ſic poſsit
liberius pertranſire, arenam verò pœnitentiæ quā glutit, vo-
uit & promiſit, remouere nunquam debet quouſque ad ſedem
paradiſi venerit, vbi ipſam penitus euomet & dimittet: quia.ſ.
tunc arena pœnitentiæ ceſſabit, & homo in pace & lætitia ha-
bitabit. Hie.5. Poſuit arenam terminum maris. ¶ Gruibus ma- 7
ximus ineſt amor & pietas. Nam vt dicit Solinus, ſi dū volāt
aliqua ita fuerit fatigata, q̄ agmen ſequi nequeat, aliæ grues ſo
lent eam ſuſtollere & leuare, & ſuper alis ſuis in aere ſuſtine-
re, quouſq; vires eius reparatæ fuerint ex quiete. Sic verè cha-
riſsimi nos qui omnes ſimul & gregatim volatum facimus ad
æterna, ſi quis ſociorum & vicinorum noſtrorum defecerit a
virtute, ita q̄ propter aliquam infirmitatē peccati neceſſe ha-
beat poſt alios remanere, nos procul dubio ipſam debemus fo
uere & ſuſtinere, & inter nos oratione & conſolationibus ſup-
portare, & ſic virtutes eius reparabuntur, & volatus ſuus ad
paradiſum cōtinuabitur. ¶ Et iſta ſunt vera de omnibus fatiga-
tis.ſ. de pauperibus, q̄ per eleemoſynas debent ſoueri. & de one
roſis, qui per impatientiam debēt portari, & de peccatoribus
& deſperatis, qui per charitatem & pietatem debent tractari
& conſolari. Et ideo apoſt. 1. ad Theſ.5. dicit. Rogamus vos fra
tres, Corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite
infirmos, patientes eſtote ad omnes. ¶ In lib. de natura rerum 8
dicitur q̄ grues qn̄ vident nubes pluuioſas, ſolēt ſolicitare du
cem ſuū, vt celeriores volatus accipiat, ne ipſas pluuia depre-
hendat. Rea autem earum cum ad terram deſcenderint, ſolet
in cuſtodiam omnium caput erigere, & ſic aliæ ſecure depa-
ſcunt. Sic verè chariſsimi ſi videmus q̄ dux & prælatus noſter
ſit piger & inutilis ad volandum.i. ad benè operandum, & ad
nos exemplariter ad paradiſum præcedendū, ipſum debemus
ſolicitare & exhortari ad celerius volandum.i. ad melius ope-
randum, ne fortè pluuia damnationis æternæ nos præoccupet
& capiat, & in infernum detrahat & ſubmergat. Figura 1. Re.
18. vbi regi Iſrael dicitur. Iunge currum, & deſcende, ne te oc
cupet pluuia. Ipſe verò pro gregis ſui cuſtodia debet caput di
ſcretionis erigere, vt ipſo curam omnium gerente poſsint alij
ſecurè paſcere & manere. Abacu.1. Super cuſtodiam meā ſta-
bo & contemplabor, quid reſpondeam ad arguentem me. ¶ Si
cut in dicto libro dicitur, grues in mōtibus orientis arenas au- 9
reas tranſglutiunt, quas tandem in partibus tranſmarinis euo
munt. Vnde expertum eſt q̄ lapis quē grues euomit, mediante
igne tranſit in aurū. Iſtæ grues chariſsimi ſignificant mūdi do
ctores, qui in montibus orientis.i. in montibus ſacræ ſcripturæ
hauriunt & tranſgluttiunt arenas aureas.i. dicta dei & ꝓphetа
rum, quæ tandē in aurum multiplicis ſcientiæ & gratiæ conuer-
tuntur: qn̄ per prædicationem euomita in auditorū cordibus
decoquuntur. Vel dic q̄ grus iſta eſt Gabriel, qui de mōtibus
paradiſi lapillum.i. dei filiū ad noſtras trāſmarinas huius mū-
di partes attulit. & cum in vterum virginis euomuit, dicendo.
Aue maria dn̄s tecum. &c. Quæ in igne ſancti ſpūs decoctum,
virgo, in aurum.i. in hoīem transformauit. Dei.n. filius de lapi
de factus eſt nobis aurū, quando ille qui durus eſt & lapideus
per rigorem, factus eſt mollis & placabilis per amorem. Idō de
ſponſo canit eccleſia. Cant.5. Caput eius aurum optimum.

De Garrulo. Cap. 37.

GARRVLVS eſt auis a garriēdo dicta. Iſta n. 1
garriendo & quaſi deridēdo de ramo ad ramū
ſaltat, voces hominum & etiam aliarū auium
addiſcit, non ad cantus delectationem, ſed ma-
gis ad earum deriſionem, ſicut dicitur in lib. de
natur. rer. Iſtud pōt applicari contra deriſores,
qui nō ceſſant verba deriſoria dicere, voces & actus aliorū ad
diſcere & inquirere, vt ipſos tandē valeant deridere. Thren.1.
Viderunt eā hoſtes, & deriſerunt ſabbata eius. ¶ Garrulus qui 2
fortè idē eſt q̄ graculus, aliqn̄ vertitur in furorē, ita q̄ in ramo
arboris bifurcato aliquotiens ſe ſuſpēdit. Sic faciūt illi qui prę
deſperatione vel ſe occidunt, vel ſe ſubmergunt vel ſuſpendūt
dicentes illud Iob 7. Deſperaui, nequaquam viuam iam.

De Glote. Cap. 38.

GLOTIS eſt auis quæ imminente hyeme, quando 1
ciconiæ & hirundines recedunt, blandiente ſibi ſo
cietate iter cum eis auidè aggreditur, tandem la-
bore in volatu comperto pœnitentia ducitur, & ta
men quia incomitata redire non audet, lēte & poſt eas vadit.

ita qđ præ tardis & paruis dietis quas dimiſſa ſocietate poſt
eas facit, hyems incompleto itinere eam anticipat, & eam ali-
quotiens interficit atq; necat. Ecõtra autem cenchramus auis
eſt Aſiæ, quæ acies aliarum auium perſeuerãter aſſociat ipſaſ-
que ſollicitè præcedit, & nocte etiam excitat ſomnolentas vt
dicitur in lib. de natura rer. Pli. aũt lib. 10. c. 23. iſta dicit de co
turnicibus. dicit tamen φ coturnices mare tranſuolando di-
uerſa & certa habent hoſpitia. Glotis verò cum vltra procede
re non valeat, & ipſam ſolam redire pigeat, in primo hoſpitio
reſidet, & quouſque ſeqnẽti anno ſimili ſorte veniat altera, ſo-
la manet. Chariſsimi per hirundines, ciconias & coturnices in
telliguntur boni religioſi, viriq; ſancti & perfecti, q mare mũ-
di tranſeunt & dimittunt, & ad paradiſum tranſuolant & tran-
ſcendunt. Deut. 4. Vos tranſibitis, & poſsidebitis terram egre-
giam. Iſta igitur ſunt duo genera auium. i. hominum commoran
tium. ſ. quidam qui per glotem intelliguntur, & iſti ſunt inſta-
biles & imbecilles, qui acies religioſorum & perfectorum vi-
dentes, ipſis cum magno deſiderio ſe coniungunt, & cum eis
mare mundi tranſire, & ad paradiſum volare proponunt, ve-
runtamen quandoq; iſti nimio labore terrentur, ita φ a cepto
itinere retardantur, & ita lente procedunt poſt bonos, φ hye-
me mortis vel peccatorum mortaliũ occupati, ad cœli patriã
non attingunt, ſed in profundũ inferni finaliter ſe ſubmergũt.
Iſtud maximè patet in religione, vbi multi cum alijs viam per
fectionis incipiunt, & quamuis dum ſunt nouitij, pœnitentia
quandoq; ducantur, præ confuſione tñ recedere nolunt, & iõ
profitendo, ſocietatem aliorum ſequuntur, ſed finaliter dũ reli
gionis laboribus grauantur, per apoſtaſiam ſocietatem aliorũ
dimittunt, & finaliter adueniente hyeme mortis. & eos præoc
cupante, ad proximum hoſpitium. ſ. ad infernum deſcendũt, &
vſq; ad paradiſi limites non tranſcendunt. De quibus & ſimili
bus dicitur 2. Pet. 2. Melius erat eis viam iuſtitiæ non agnoſce
re, quam poſt agnitam retrorſum conuerti. Quia verè mul-
ti ſunt qui q̃uis alta incipiant, non tñ perſeuerant. Multi etiam
ſunt qui q̃uis pœniteant φ aliqua fatue inceperint, non tñ vo-
lunt retrocedere q̃n poſſunt, & ideo dũ continuare pergũt ma
ius periculum incurrunt. Sed quid? Pro certo iſtos comitãtur
alia genera auium, quæ dicuntur cenchrami. ſ. viri boni & iu-
ſti: qui non ſolum bonis ſe aſſociant, imo etiam apud ipſos per
ſeuerant. Sciunt. n. quòd qui perſeuerauerit in finẽ ſaluus erit.

De Harpyijs. Cap. 39.

1 HARPYIAE ſicut dicitur in li. de natura rerum
ſunt aues iuxta mare Ionicum, quæ fere ſunt in-
ſatiabiles. vngues. n. habent acutos, & ad rapien
dum paratos. faciem habent humanam, ſed ni-
hil penitus habent humanæ pietatis & virtutis
Hæc auis primum hominem quem in deſerto
inuenerit, occidere fertur, & tandem aquam inueniens, & ibi
vultum ſuum videñs, & exinde hominem ſimilem occidiſſe co-
gnoſcens, in immenſum triſtatur, & quãdoq; vſq; ad mortem
ipſoq; totius vitæ ſuæ tempore lamentantur. Iſta poſſunt alle-
gari de homicidis: quia ſi animal irrationale de occiſione ho-
minis ſibi ſolũ in vultu ſimilis triſtatur & pœnitet, multo for-
tius ſi quis aliquo caſu fratrem ſuum & in corpore & in anima
ſibi ſimilem occiderit, & hoc corporaliter per tormenta vel
ſpũaliter per documenta & exempla, perpetuo debet & q̃diu
vixerit de illo corde lugubri pœnitere. Vel dic φ qñ hõ aĩam
propriam interfecit, debet ad aquam confeſsionis currere, &
& ibi quãtitatẽ ſui delicti cogitare & agnoſcere, & ſic debet pœ
nitentia duci, & proinde q̃diu vixerit, lamentari. Hie. 6. Luctũ
vnigeniti fac tibi planctum amarum. Vel poteſt allegari de Iu
dæis, qui Chriſtum hoĩem ſibi ſimilẽ (qa erat in ſimilitudinẽ
factus, & habitu inuentus vt hõ) in deſerto huius mundi inue-
nerunt & occiderunt, pp quod ipſum in inferno perpetuo de-
plorabunt. Zac. 13. Plangent ſe ſuper eum omnes familiæ &c.

De Herodio. Cap. 40.

HERODIVS ſecundum Grego. vulgo dicitur fuli
ca ſeu falco, & eſt auis pia circa pullos, quæ non ſo-
lum proprios nutrit, imo etiam alienos. Nam illos
quos aquila proijcit & cõtemnit, in ſuos recipit &
1 adoptat. Et iſta ſecundum alios dicitur girfalcus. A Plin. autẽ
libr. 10. ca. 3. nominatur oſsifragus. Sic Chriſtus non ſolum pul
los proprios. ſ. angelos: imo etiam alienos. ſ. peccatores in filios
adoptauit, & maximè illos qui ab aquila. i. a mundo vel diabo
lo contemnuntur. ſ. pauperes & deuotus Ideo dicitur de patre
quòd ſolem ſuum ſcilicet Chriſtum oriri facit ſuper bonos &
malos. Matth. 16. ¶ Herodius eſt auis regia, falco vulgariter 2
nũcupata, acutiſsimi viſus & pectoris & fortis vnguis, & plus
lædit prædam ſuper ipſam irruendo pectore quàm roſtro ſiue
vngue, & licet ad prædam circunuolet, tamen ad manum ge-
ſtantis poſt prædæ captionem redire ſolet, & ſibi prædam ſuã
apportat, & ſecundum Gloſſ. ſuper pſalm. intentio prædictæ
auis eſt magna circa pullos: quia & ſuos proprios fouet & nu-
trit, & eos quos aquila proijcit, in ſuos recipit & adoptat. Sic
prælatus debet eſſe acuti viſus per cognitionem, acuti pecto-
ris per dilectionem, acuti vnguis per correctionem, & tamen
prædam ſuam quam arripit id eſt, peccatorem quem corripit,
debet magis lædere idest, corrigere pectore feruidę charitatis
per benignas monitiones, quam vnguibus iuſtitiæ vel rigoris
Nam ſecundum Senecam, liberalis eſt animus hominis, & fa-
cilius ducitur quam trahatur. Et poſtquam ad prædas volaue
rit id eſt, poſtquam ad actiua opera intenderit, debet per con-
templatiuam ad manũ veri aucupis reuenire. Figura de Moy-
ſe qui de monte ad populum deſcendens, poſtea ad dominum
in montem iterum aſcendebat. Exo. 30. Figura de Iacob: qui
poſtquam Liæ eſt vſus amplexibus, ad Rachelis cõnubia con-
uolauit. Gen. 29. Et dicitur quod amorem ſequentis priori pre
tulit. Sic prælatus poſtquam ad actiuam intenderit, debet ad
contemplatiuè brachia reuenire, & quicquid in actiua præda-
tus fuerit, debet aucupi deo tribuere, & ad dei laudem & glo-
riam facere quicquid facit, & pullos. i. ſubditos tam ſuos quã
alienos debet affectu miſerabili recipere & iuuare. ¶ Herodi⁹ 3
uſ tantæ animoſitatis, quod ſi ab aucupe ad prædam miſſus
fuerit, & in captura defecerit ex indignatione reuerti renuit
ad eundem. Vnde ſilueſtris eo die quo prædam quam impe-
tit non ceperit, nullam aliã quærit. Domeſticus autem ad ma-
num aucupis non reuertitur, ſed vagatur. Victum. n. ſe ęſtimat
quando de aue quam impetit non triumphat, vt dicit. Grego.
Sic ſæpe quando homo ab aucupe diabolo mittitur ad prædã
temporalium acquirendam, quãdoque propter tribulationes
& difficultates quæ ſunt in acquirendo, reuerti ad manum dia
boli dedignatur: quia hoc viſo φ ei temporalia non ſuccedũt,
mouetur fortius ad æterna. Eſa. 63. Indignatio mea ipſa auxilia
ta eſt mihi. Vel poteſt allegari de deſperatis, qui quando defi-
ciunt vel delinquunt, præ deſperatione ex toto ad manum au-
cupis & magiſtri ſui dei, vel prædam bonorum operũ amplius
non reueniunt nec intendũt. Hierem. 18. Deſperauimus, poſt
cogitationes cordis noſtri ibimus. ¶ Herodius ſecũdum quod 4
dicitur in lib. de natura rerum, idem eſt quod girfalcus, qui eſt
quædam ſpecies falconis intantum nobilis & fortis quòd aqui
lam capiat, intantum verò animoſa quòd ſi ad quinque grues
dimittatur, non prius ceſſat, quouſque omnes, vnam poſt aliã
ad terram deijciat, & ideo neceſſarius eſt canis qui deiectas ca
piat & occidat. Herodius iſte poteſt ſignificare virum iuſtum
qui contra aquilam diabolum debet præualere, & ſi ad plures
grues capiendas. i. ad plura bona opera facienda dimiſſus fue-
rit, non prius debet deſiſtere, quouſque omnia ſe viderit adim
pleuiſſe. Vel iſta poſſunt dici de diabolo, qui aquilam. i. con-
templatiuos, grues id eſt, religioſos & ſimplices actiuos ſolet
ab altitudine contemplationis detrahere, & non ſolũ vnũ, imo
omnes ſi poteſt ſolet inferius ad terram. i. ad amorem terreno-
rum proſternere, & eos ibi cani inſatiabili. i. peccato auaritiæ
committere, quæ ipſos in terra expectantes, parata eſt deuora
re. Prouerb. 23. Inſidiatur in vijs quaſi latro, & quos incautos
viderit interficiet. ¶ Girfalcus antequã volet ad prædam, diu
deliberat, vt videat ſi eſt præda ad quã debeat ire. Sic verè an- 5
tequam nos ad aliquam prædã. i. ad aliquod opus demus ope-
ram, neceſſe eſt quod primo deliberemus vtrum ſit vtile vel
nociuum ad illud intendere & volare. Eccleſ. 32. Fili ſine con
ſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis. Seneca de mo-
ribus. Diu delibera: cito facito. Herodius dum venit de vltra
mare, aues plurimas ſecũ adducit, & de nocte quando dormit
vnam viuam ponit ſub pedibus contra frigus, aliam verò in
craſtino comedit, & eam quam ſub ſe de nocte tenuerat, viuã
abire permittit. Tales ſunt tyranni: quia pauperes ſecum violẽ
ter trahunt, & alios ſub ſe in ſeruitute mancipant, alios per ra-
pinam occidunt & ſpoliant. ¶ Herodius idẽ eſt quod falco vel 6
fulica ſm Gregor. Et eſt auis prædę auida, paucæ carnis reſpe
ctu corporis, acuti pectoris, magnæ plumoſitatis, & ideo for-
tiſsimi, & leuiſsimi eſt volatus ſm Greg. quia parum eſt in eo
quod

quod aggrauat,& multum quod eleuat. Et licet ſtruthioni ſit
ſimilis in pennatum colore,ei tamẽ eſt diſsimilis in vigore. Et
ſi auem vel prædam quam impetit, non arripit primo vel ſe-
cundo volatu,quaſi de ſe vindictam petit. Et eſt auis munda,
& cadauera ſugit,nec etiam infamis vehementia ea tangit.ſed
magis famem ſuſtinet & laborem, quouſq; prędam ſibi repe-
riat competentem. Herodius eſt vir perfectus. Præda eius ſunt
merita, Plumę eius ſunt virtutes. Color eſt conuerſatio. Pe-
ctus in quo eſt cor eſt dilectio. Cadauera ſunt bona mũdi. He-
rodius igitur.i.religioſus debet eſſe auidus in præda meritorũ
feruentius acquirenda.debet eſſe paucæ carnis: quia affectio-
nes carnales per caſtitatem ſpiritualiter debet deponere, &
plumis virtutum adornatus debet per contemplationẽ in prę-
ſenti & per gloriam in futuro ad paradiſum ſuperius euolare.
Nam cum religioſus debeat eſſe pauper voluntate, ideo pon-
deroſitas bonorum mundi & amoris temporalium non debet
ipſum inferioribus aggrauare, quin ſublimius euolet ad æter-
na. Eſ.6. Volauit ad me vnus ſeraphim. Hic debet eſſe acuti pe-
ctoris per feruidam charitatem, debet eſſe coloris varij ꝑ ful-
gidam honeſtatem,& licet ſtruthioni.i.hypocritæ ſit ſimilis in
colore: (iuxta illud Iob.39. Penna ſtruthionis ſimilis eſt pẽnæ
herodij & accipitris.) debet tamen eſſe diſsimilis in virtbus &
& virtute. Sapie.2. Diſsimilis eſt alijs vita eius. Iſte ſi prædam
impetierit.i.ſi bonum opus inceperit, quod perſeuerando non
acceperit, ipſe pro certo debet per pœnitentiam ſe punire. Ca
dauera autem id eſt, mundi bona non debet tangere per affe-
ctionem, nec eis ſaturari aliqualiter per complacentiam & de-
lectationem, imo debet quãdiu viuerit eſurtem ſuſtinere, quo-
uſque paradiſi prædam inueniat competentẽ, vbi ſe poſsit per
gloriam ſatiare: quia beati qui eſuriunt & ſitiunt, quoniam ip-
ſi ſaturabuntur. Matthæi 5.& Luc. 6. vt ſic dicat cum pſal. Sa-
tiabor cum apparuerit gloria tua. Item pſa. Expectabit onager
in ſiti ſua. Quod maximè verum eſt de bonis religioſis q plus
debẽt velle ſuſtinere famem & indigẽtiam temporalẽ ꝙ cada-
uera bonorum temporalium per complacentiam tangere, vel
quam in mundi negotijs ſe implicare. Leuit.11. Non tangetis
ea, neque comedetis: quia immunda ſunt.

De Hirundine. Cap. 41.

1 HIRVNDO mare tranſuolat, & in hyeme nõ vi
detur, quia tunc in vltramarinis calidis regio-
nibus creditur habitare. Sed adueniente æſtate
priſtina loca petit, vbi pullos procreat & ꝑdu-
cit. Vnde eius aduentus veris eſt iudiciũ & ęſta
tis. Sic adueniente hyeme peccatorum, quan-
do.ſ. Adam peccauit, deus a mundi regionibus aliqualiter ſe
ſubtraxit, & quãtum ad gratiam beatificam tunc temporis ſo-
lum in vltramarinis cœli regionibus habitauit. Sed verè tem-
pore gratiæ appropinquante, tunc ad mundi rediijt regionem
carnem ſcilicet aſſumendo, vbi tunc pullos plurimos procrea
uit, quando peccatores in filios adoptauit, & more hirundinis
aduentu ſuo æſtatem æternæ proſperitatis hominibus nuncia-
uit. Vnde Hie. 8. Turtur & hirundo & ciconia cognouerunt
tempus aduentus ſui. Per turturem.n.intelligo animam Chri-
ſti: quia ſicut turtur de amiſsione ſociæ triſtat, ſic anima a car-
ne non perit aliqualiter ſeparari. Per ciconiã quæ eſt auis gra-
uis & ponderoſa, corpus eius intelligitur. Per hirundinem agi
lem intelligo deitatem. Sic eſt ergo quòd Chriſtus in triplici
natura.ſ.diuinitatis corporis & animæ tempus aduentus agno
2 uit, & ad nos perſonaliter applicauit. ¶ Item hirundo ſecun-
dum Aug. habet ſub ala dextra ſanguinem oculi in uatiuum ſi-
cut columba, & fimus eius eſt multum ardens, vſtiuus & cor
roſiuus, & oculorum etiam excęcatiuus, & ideo oculis eſt, no
ciuus, & iõ hirũdo fimum de nido eijcit, & etiam pullos eijce
re inſtruit & erudit. Sanguis de ſub ala dextra eſt ſanguis de
latere dextro Chriſti &c. vt ſupra de columba. Stercora ſunt
diuitiæ temporales, quia ſicut ſtercus eſt vilior pars hominis
& eſt ſuperflua, & non de neceſsitate, & a natura, reſpuit tanq̃
inconueniens, ſic mundi proſperitas inter omnia bona data &
danda a deo, eſt pars vilior & inutilior, nec eſt de neceſsitate
ſalutis, imo tanquam ſuperflua & nociua debet a nobis abijci
& expelli. Vel ſtercora ſunt peccata: quia ſicut dicitur Eccleſ.
1. Timor domini expellit peccatum. Ergo Chriſtus de nido.i.
de affectione ſtercora diuitiarum expulit, & hoc quia ſunt cor
roſiua & ardentia, & humoris gratiæ conſumptiua, & ardoris
auaritiæ inductiua, & per conſequens oculis mentis vel etiam
oculis.i.viris ſpiritualibus ſunt nociua. Exemplum de Thobia,
qui ſtercore hirundinum extitit excœcatus. Thoh.2. Ideo ipſa
Chriſtus eijciendo docuit pullos exemplo pariter & doctrina,
ſicut patet in decurſu euangelij, vbi contemptus diuitiarum
præcipitur, & peccatorum excluſio edocetur. Ideo ad Philip.
3. dicitur. Omnia arbitratus ſum vt ſtercora, vt Chriſtum lu-
crifaciam. Vel dic idem de prælato, qui.ſ. debet ſtercora diui-
tiarum & vitiorum contemnere, & ad hoc pullos.i. ſubditos
edocere. Vel etiam dic idem de prædicatore. Allega vt ſupra.
¶ Dicit. Ariſt. q ſi quis cęcauit pullos hirundinum, reuertuntur 3
oculi eorum: quia hirundo quærit chelidoniam herbam, aſpe-
rã & amarã, cuius ſucco illinit oculos filiorũ, & ſic viſum reci
piunt iterato. Sic verè quando peccator priuatus lumine gra-
tiæ, cœcus efficitur per vitia & peccata, ſi chelidonia.i. amara
pœnitentia inunctus fuerit, viſum recipiet luminis ſpiritualis,
Apoc.3. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas. Vel per hirũ-
dinem accipe prælatũ, ꝑ pullos eius ſubditos &c. ſicut ſupra.
¶ Dicit Ariſt. li.6. q aues quæ carnes comedunt, non ouãt nec 4
pullificant niſi ſemel in anno, excepta hirundine, quæ bis pul-
lificat.& eſt auis multum agilis & pennoſa. Per duplices pul-
los, intelligo duplicem fructum.ſ. proſperitatis æternæ & tem-
poralis. Per hirũdinem paruam plumoſam & agilem nigram
intelligo virum iuſtũ, qui in ſui reputatione debet eſſe paruus
per humilitatem, debet eſſe pennoſus per virtutum multiplici
tatem, debet eſſe agilis per obedientiam vel diligentiam & ſe-
dulitatem, debet eſſe niger per pœnitentiam & auſteritatem.
Aues ergo carnes comedẽtes ſunt principes, qui per executio
nem iuſtitiæ carnem malefactorum habent occidere vel vaſta
re. Iſti ergo non habent bis pullos: quia.ſ. iſti vt cõmuniter nõ
gaudent gloria temporali & æterna. Veruntamen ſi hirundini
ſimiles extiterint in conditionibus prælibatis, tunc pullos ha-
bebunt duplices.ſ. proſperitatem temporalem & æternã, q.a.ſ.
boni propter mundi bona gloria æterna minimè ſunt priuati,
ſi ipſa mundi proſperitate nullatenus abutuntur. Vel per duos
pullos intelligo duo opera charitatis.ſ. gratiam in præſenti, &
gloriam in futuro. Prouerb. vlt. Omnes domeſtici eius veſtiti
ſunt duplicibus. ¶ Secundum Pli. eſt vnum genus hirundinũ 5
quod timẽt generaliter omnes aues, & maximè aquilę & acci-
pitres, & illam hirundinem fugiunt tanquam hoſtem, & fortè
hoc eſt ſm ipſum ꝑꝑ morſum ipſius venenoſum. Vnde aues
prædales quandiu ipſam viderint, non audent irruere ſuper
prædam. Omnis autem hirundo generaliter habet biſurcatam
caudam. Per iſtam auem intelligo mortem, quam timet gñrali
ter ois caro, ſed maximè aquilæ & accipitres, hoc eſt viurarij
cupidi, & mundi principes & raptores. Eccleſ.41. O mors quã
amara eſt memoria tua hoĩ iniuſto. Et ratio eſt: quia morſus
mortis eſt talibus venenoſus: Nam mors æternæ damnationis
venenum talibus propinat & miniſtrat. Sed non ſic de bonis:
quia ſicut dicitur Sap.4. Iuſtus ſi præoccupatus fuerit morte,
in refrigerio erit. Et ideo iſta auis caudã biſurcatam habere di
citur, inquantum mors ad bonos & ad malos diuerſimodè va
riat, & inquantum ꝑ ipſam bonis gloria, malis miſeria intẽta-
tur. Iſta eſt.n. acuta quaſi gladius biceps, & penetrabilior om-
ni gladio ancipiti. ad Heb.4. Et ideo pro certo ſi aues prædales
huius mundi illam auem benè inſpicerẽt, & mortis memoriã
præ oculis haberent, ſuper prædam.i. ſuper pauperes nunq̃ ir-
ruerent per rapinam. In omnibus ergo operibus tuis memora
re nouiſsima tua, & in æternum non peccabis. Eccl.7. Et ſicut
hirundo eſt auis agilis, parua, & velocis volatus, ſic mors eſt
ita parua q non põt videri, ita velox q ſine præuiſione ſubito
ſe diffundit, vt ei dicatur. Eſa.8. Accelera, ſpolia, detrahe, feſti
na prædari. Et Eſa.35. Subito dum non ſperatur veniet contri
tio.& Eccleſiaſt.13. Memor eſto, quoniam mors non tardabit.
¶ Dicit Ariſtot. quòd hirundo ſola inter aues agreſtes bis ouat 6
in anno & licet quandoque oua propter hyemem corrumpan
tur, poſteriora tamen cõmuniter complentur, & pullos faciũt
& producunt, & eſt auis in dorſo nigra, in ventre alba, magnę
eſt peonoſitatis velociſsimiq; volatus. Et ideo nullius auium
prædalium prędę cedit: q a ratione ſteauoſi & velocis volatus
ab omnibus fugiens ſe defendit, & mare tranſuolat vt inueniat
calidas regiones, vbi in hyeme requieſcit. Et iſta non in terra
reſidendo, ſed per aerem volando dicitur cibum ſumere. Ædi
ficia lapſura nunq̃ dicitur frequentare, nec ibi nidum facere,
præſentit.n. futuram ruinam ſm Soli. Vnde thebas quarũ mœ-
nia ſepiſsime capta ſunt, hirũdines nõ frequentant. lapſura.n.
nõ petunt culmina, & aſpernantur peritura quoquo mõ tecta.

ciam obligat,eſt religioſus, qui tacitè vel expreſsè pœnitentiã
profitetur.Iſte aliqñ tangit mortuũ: quia ſicut ille qui tãgit ali
quid,cum eodẽ ſe copulat,& ab alio ſe diuertit, ſic qñ religio-
ſus a deo auertitur per indeuotionẽ,vel per pctm̃ mortale,ſæ-
pe fit ꝙ cadendo a ſtatu proprio,cum diabolo infecto & mor-
tuo ſe coniungit,& tunc fiũt irriti dies primi: quia ſi auerterit
ſe iuſtus a iuſtitia ſua & fecerit iniquitatẽ,oẽs iuſtitiæ quas fe-
cit,nõ recordabunẽ Eze.3.Bona.n.opera ꝑ ſequẽs pctm̃ mor-
tificantur:quia q deliquerit in vno:multa bona perdet.Eccle.
9.Et iõ tũc debet ad priſtinum ſtatum reuenire, & de capite.i.
de intentione capillos.i.amorem diuitiarũ(qui per capillos de
ſignatur)remouere,& de nouo incipere ſtatũ ſuũ,quouſq; cõ-
pleanẽ dies ſanctificationis ſuæ.i. quãdiu vixerit in hoc mũdo,
vt dr̃ Leui.8.De oſtio tabernaculi nõ exibitis octo diebus, do-
nec impleaẽ tẽpus conſecrationis veſtræ.Hie. 31.Donec tẽpus
12 veniat,nõ vindemiabunt.¶ Hirũdines qñq; inueniũtur in hye
me in cauernis arborum ſine plumis,ſicut dicit Pli.vbi ſupra.
Sic verè mũdi diuites q in æſtate præſentis vitæ & ꝓſperitatis
mũdanæ plumis diuitiarũ optimè ſunt veſtiti, ĩ hyeme mortis
qñ cauernã ſepulchri intrauerint,inueniuntur de plumes, pau
peres atq; nudi.Iob 1.Nudꝰ egreſſus ſum de vtero matris meę
& nudus reuertar illuc.Vel expone ſi vis de turture aliter.S.2.

De ibide. Cap. 42.

1 IBIDES ſicut dr̃ in li.de natura rerũ, ſunt aues cir
ca nilum morantes,aquam tñ nunquam ingredien-
tes,ſed cadauera eiecta comedẽtes,quæ cũ cibis ni
mijs fuerint cõſtipatæ,roſtro ꝑ ſecreta naturę indi-
geſtibiles cibos trahunt,& ſic periculum euadere cõſueuerũt.
Differt aũt ibis a ciconia,vt dicit Pli.qꝛ ibis habet roſtrũ cur-
tũ & aduncũ,ciconia verò longũ & acutũ.Sic verè pctõr aquã
deuotionis nunq̃ vult intrare,ſed hic in littore mũdi cadauera
eiecta. i. pctã & mundi bona a Chriſto & a ſanctis contempta
conſueuit delectabiliter mãducare. Verum quia propter tales
corruptos cibos vitiorum venter conſcientiæ qñq; grauaẽ, iõ
cum roſtro.i.cũ ore debet ipſos ꝑ ipſa ſecreta naturæ.i.ſecretè
loquendo ſacerdoti per confeſsionem extrahere, & ſic poterit
mortis æternæ periculum euitare.Iob 20.De ventre eius extra
hat eas deus.Vel per iſtos cibos intelligo diuitias malè acquiſi
tas,quæ ſunt de ſecretis naturæ.i.de abſconditis extrahẽdæ, &
pauperibus erogandę.¶ Ibis ſm̃ Pli.ore parit,ſed ſi quis come
2 derit de ouis eius, morietur. Sic hypocritę ore benè docendo
multa bona pariunt & emittunt,veruntñ ſi quis oua eorum co
mederit.i.ſi quis eorum opera imitatus fuerit, & ſibi incorpo-
rauerit,procul dubio per pctm̃ morietur: quia .ſ. iſtorũ verba
ſunt bona,opera venenoſa.Eſa.59.Qui comederit de ouis eo-
rum,morietur,& quod confotũ eſt, erumpet in regulũ.¶ Ibi-
3 des ſerpentibus inimicantur, & ideo ægyptij contra incurſus
ſerpentum ibides inuocant,inuocatę verò ſtatim aſſunt, & ad
defendendos primos fines cohortẽ contra ſerpentes faciunt.
Oua etiam ſerpentum comedunt,& inde fit ꝙ ea illis rareſcũt.
vt dicit Pli.lib.10.c.28.& Soli.c.de ægypto. Quod bene a natu
ra prouiſum fuit: quia alias oẽs illę terræ ſerpentibus de peri-
rẽt.ſagax.n.natura nihil ſine remedio derelinquit. Ibides ſunt
boni prælati,quos natura naturans deus ad extirpãdos ſerpẽ-
tes.i. malos & impios pctõres ſagaciter ordinauit. Niſi .n. iſti
eſſent,ſerpentes ægyptios.i.aridos pauperes penitus deuaſta-
rent. Et iõ qñ ægyptij.i.pauperes ſentiunt a ſerpentibus.i. a ma
lis hoibus ſe infeſtari,ſtatĩ debẽt ibides inuocare.i. bonos iudi
ces & balliuos,vel bonos prĩcipes,& ꝓlatos q ſtatĩ dẽnt adeſſe,
& cõtra eos cohortẽ facere & primos fines .i. terras & patrias
ſibi ſubiectas & commiſſas a talibus ſerpentibus liberare,& ſe
men eorum pro viribus extirpare:quia alias multiplicati poſ-
ſent terram & patriam deuaſtare.vnde 1.Mac.2.dicitur ꝙ Ma
thatias & amici eius perſecuti ſunt filios ſuperbiæ. Quod figu
ratũ fuit in Moyſe:qui ſm̃ Ioſephũ volens ducere exercitũ cõ-
tra æthiopes,& volens eos præuenire eundo ꝑ deſertũ , timẽs
ſerpentum multitudinẽ,ibidũ fecit præire exercitũ, quæ ſerpẽ
tes comederũt,& ſic tutè hoies tranſierunt,& contra æthiopes
præualuerunt. Sic verè deus volens ducere exercitũ fideliũ ꝑ
deſertũ huius mundi ad æthiopes.i.ad demones impugnãdos,
videns ꝙ propter ſerpentes.i.ꝓꝑ hoies impios tutè nõ poterãt
pertranſire,fecit præcedere ibides.i.prælatos,principes,iudices
& balliuos,vt.ſ.per eorũ miniſteriũ ſerpẽtes hmõi fugarent,
vel de medio tollerent. Vnde Exo.23.dr̃ ꝙ deus præmiſit cra
brones ante filios Iſrael,q eueũ, Chananeũ & ætheũ iniquo-
a

populos fugauerunt. Vnde ẽt de Iuda Machabeo dr̃ 1. Mac.3.
ꝙ ſimilis factus eſt leoni,& perſequutus eſt iniquos,ꝑſcrutans
eos,& eos qui cõturbabãt populũ ſuũ,ſuccendit flãmis.¶ Secũ 4
dũ Soli.c.de ægypto , ibides non tm̃ in ægypto vbi ſunt imo in
alijs mundi partibus ꝓſunt.a paludibus.n.arabiæ ſerpentes vo
lantes,qui prius interimũt q̃ ſentiantẽ,in ægyptũ gregatim ac-
currunt,ſed anteq̃ primos fines intrent,ibides excitatę eis ob-
uiã occurrũt,& in aere pugnantes agmen illud peſtiferũ de-
uorant & cõſumũt,& ſic neceſſario ſerpentes ẽt illuc vnde ꝓ-
uenerant,plus rareſcũt. Sic verè ibides.i.iuſti ſtatim ꝙ ſentiũt
ſerpẽtes volãtes.i.demones ſuꝑbos a palude iferni ad primos
fines ſuæ cõſciæ,ꝑ tẽtationẽ accedere,anteq̃ ibi ꝑ malas cõpla
cẽtias intrẽt,debẽt occurrere & eorũ ingreſſũ in terminos cor
dis ſui cautelis debitis ĩpedire,dicendo illud Numeri 20. Non
trãſibis ꝑ me,alioqin armatus occurrã tibi. Vel dic ꝙ iſti ſer-
pẽtes ſunt tẽtationes,aiam anteq̃ ꝑcipiat ſpũaliter occidentes,
quæ.ſ.a palude carnis exeunt,& in fines patriæ noſtræ.ſ. volun
tatis per cõſenſum intrare cõtendunt. Iſtis ergo dũ adhuc ſunt
in cogitatione,ante ingreſſum occurramus , & eas repulſione
debita trucidemus . Vel põt allegari ad illã regulã. Melius eſt
ante tẽpus occurrere q̃ poſt cãm vulneratã remedia quærere.

De Chitone. Cap. 43.

CHITO ſeu ſloquis eſt quædã auis quæ vocibus 1
diuerſis vociferans,quaſi fere omni die nouiter
vocem mutat,vt dr̃ in libro de natura rerũ. Ta-
les ſunt boni & perfecti viri: quia.ſ.cõtinuè de
bent innouare voces ſuas ad dei gloriã atq; lau
dem.pſal.Cantate dño canticũ nouũ.Nunc.n.debent vocifera
re prædicando,nunc pctã propria confitendo,nunc deũ laudã
do & magnificando,nunc verò grãs agendo & exhibẽdo.Act.
2.Linguis loquentur nouis.Vel dic ꝙ illi ſunt adulatores & de
tractores,qui adulando,mentiendo,detrahendo, obloquẽdo,
mutant quotidie verba ſua.Iob 12.Cõmutans labiũ veraciũ,&
doctrinam ſenum auferens.¶ Item iſtæ aues valde ſunt piæ er- 2
ga parentes.Nam ſenio confectos in nidis ſuis eos reponũt , &
ibi eos nutriunt atq; paſcunt. Sic & nos debemus parentes no-
ſtros in domibus noſtris recipere,& ibi eos ſi indigeãt,clemẽ-
ter paſcere & nutrire,exemplo Ioſeph:qui patrẽ ſuũ & fratres
ad ſe fecit in ægyptum deſcendere vt ab eo nutrirenẽ, ſicut de
Gen.45.Quod non ſolũ verũ debet eſſe de corporalibus , imo
ẽt de ſpũalibus.¶ Collerius eſt quædam auis vt dr̃ ibidẽ , in cu 3
ius morte dolent & vociferant doloroſiſsime omnes aues. Sic
verè & nos debemus facere in morte Chriſti.Eccl.38. Fili ſu-
per mortuũ ꝓduc lachrymas,quaſi dira paſſus incipe plorare.

De Charadrio. Cap. 44.

CHARADRIVS eſt auis albiſsima,ſm̃ Philo 1
logum nõ habens aliq̃ nigredinẽ intermiſtam.
Et eſt talis naturæ ꝙ ſi ægrotãtẽ rectis oculis in
ſpexerit,ſignũ eſt qꝛ a morbo ſine periculo cõua
leſcãt: ſi aũt ei quaſi indignãs terga verterit, tũc
abſq; dubio moritur,homo ille. Hic eſt Chriſtus: qui albedinẽ
innocentiæ ſine peccati nigredine retinuit intermiſtã , facies
eius ſunt bona ſpũalia,dorſum aũt & poſteriora ſunt bona tem
poralia.Si ergo quis ægrotauerit morbo & ægritudine pctõrũ
tunc verè ſi charadius Chriſtus vertit ad eũ faciem grẽ, cor-
rectionem.ſ.& tribulationem mundi aduerſitatũ,& auertit ab
eo dorſum.i.bona mundi & proſperitatẽ tẽporaliũ,tũc pro cer
to ſignum eſt ꝙ ab infirmitate pcti per grãm cõualeſcit. Sed ſi
econuerſo pctõri oſtenderit dorſum.i.bonorum abundantiam
terrenorum,& faciem ſuam.i.grãm,correctiones.ſ.& tribula-
tiones ab eo auerterit,tũc procul dubio talis moritur , & ſicut
moriturus de quo medicus deſperat, voluntati ſuæ derelictus
ab alijs iudicatur.pſal. Dimiſi eos ſm̃ deſideria cordis eorum,
ibunt in adinuentionibus ſuis.vt ſic dicat illud dñs illud Hie.
18.Tergũ & non faciẽ oſtendã eis in die perditionis eorum.Et
hoc ideo ſicut dr̃ Hie.2.& 32.quia.ſ.tergũ & nõ faciẽ verterũt
mihi,dicit dñs.Vel dic ꝙ charadrius,quæ ſm̃ phiſologũ & li-
brum de natura rerum ad ſanandum infirmum adducitur , &
ſi ſanari debeat,ipſum attente reſpicit , & infirmitatem ipſius
in ſe accipit,& ſic infirmo curato auis infirma recedit,& infir-
mitatẽ illã in aere ad ſolẽ cõburit & diſpergit,eſt ꝓpriẽ Chri-
ſtus,q infirmitates humani gñris in ſe recepit,& eo ſanato ſeip
ſum morti & infirmitati tradidit:qꝛ ſicut dr̃ Eſa.53.Verè lan-
guores nr̃os ipſe portauit,& infirmitates noſtras ipſe tulit &c.

menſibus 5.quia verè plus nocent tales reipublicæ quã latro-
nes ſilueſtres:quia illi poſſunt præcaueri,iſti autem non.vnde
dicitur 1.ad Theſſa.2. Deo non placent & cunctis hominibus
aduerſantur.Sed hoc eſt tantum menſibus quinq;,per quos in
telligo vitam præſentem:quia ſicut quinarius eſt numerus im
perfectus,pro eo q quadraturam perfectionis excedit, ſic vita
talium non perficitur,imo vt communiter ante tempus & ſu-
bito moriuntur.Eſa.34.Dũ adhuc ordirer, ſuccidit me.Iſti ha
bent ſuper ſe regem angelum abyſſi qui dicitur exterminans,
videlicet auaritiam & rapinã,quæ rectè dicitur angelus abyſ-
ſi:quia ſicut abyſſus eſt locus profundus & inſatiabilis, & vbi
ſolis claritas non attingit, ſic illi quibus angelus iſte.ſ.auaritia
dominatur,ſunt inſatiabiles:quia venter impiorum inſatiabilis.
Prouer.13.Quia non implebitur auarus pecunia,vt dicit Ec-
cleſ.5.Et ad eos ſolis claritas.i.lumen gratiæ ſpiritualis non at
tingit:quia lux impij extinguetur.Iob 17. Et iſte angelus dicit
exterminans:quia verè auaritia qñ in corde hominis principa
tur,omnes gratias & virtutes exterminat & corrumpit.Et iſte
eſt rex huiuſmodi locuſtarum:quia ſicut rex ſubditos regit,ſic
auaritia iſtos ad voluntatem ſuam gubernat & ducit. Iob 41.
7 Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.¶Locuſtæ ſm Ambr.
comedendo folia oliuæ,ab infirmitate ſanantur. Sic homo fa-
ciendo opera miſericordiæ per oliuam deſignata a peccato li-
8 beratur.Eccl.3.Elemoſyna extinguit peccatum.¶Locuſtis ſi-
cut & veſpis contingit ſenectam exuere ſm Ariſto.Sic viris iu
ſtis neceſſe eſt omnem ſenectutem malę conſuetudinis ſpolia-
9 re.Exuentes veterem hominem,& induẽtes nouum.¶Vox lo-
cuſtarum non ab ore ſed ab occipitio capitis videtur oriri. Sic
vox orationis & confeſſionis ab ipſo capite.i.ab ipſa cordis in-
10 tentione debet produci.Act.18.Feruens ſpiritu loquebať.¶Lo
cuſta de mane non volitat, ſed in meridie, quando æſtu fuerit
calefacta:ſicut dicitur in glo.ſuper Ioan. Sic multi ſunt qui in
tempore matutino iuuentutis non volant per ſuperbiam, imo
communiter ſunt humiles & innocentes,ſed tandem in meri-
diẽ.i. in progreſſu vitæ,creſcente æſtu tentationum incipiunt
volare per ſuperbiam,& per deſideria inhoneſta.Vnde Exod.
11 10.Ventus vrens leuauit locuſtam.¶Locuſtæ ſm Plinium Ma
ria tranſuolant,plurium dierum fame continuata, & ita forti-
ter volãt,q aues merito credi poſſunt.Sic nos debemus mare
huius mundi per contemptum tranſire, famem & ieiunium ſu
12 ſtinere,& ſicut aues per contemplationem volare. ¶ Locuſtæ
gregatim volantes vbi accumbunt,totum corrodunt. tria ſunt
tamen ſm Pli.remedia cõtra eas.ſ. aues quæ dicuntur graculi,
quæ aduerſo volatu locuſtas fugant.Item vnam locuſtam cõ-
burere quia ſm Palladium,odore eius percepto aliæ credunť
fugere.Item iſtas locuſtas colligere,& in foſsis ſub terra abſcõ
dere:quia alias ſi extra terram dimitterentur mortuæ, de ipſis
mortuis vermes quos viuæ conceperant naſcerentur, qui in lo
cuſtas poſtea formarenť, & iõ in foſsis ſunt inhumãdę iuxta di
ctum propheticum Eſa.33.Colligitur bruchus cum foſſæ ple
næ fuerint de eo.Locuſtæ ſunt hæretici,qui gregatim volantes
faciunt ſibi de ſanguinibus conuenticula. Iſti ergo vbi accum
bunt, omnem viorem gratiæ & fidei deſtruunt & conſumũt.
Iohel 1.Reſiduum erucę comedit locuſta.Nocumenta tñ iſto-
rum ſunt vitãda tripliciter: quia garruli ſeu graculi loquaces
.i.boni prædicatores contra eos ſunt mittendi,& ſi non ſufficit,
aliqui ſunt igne comburendi, vt ſaltem ex terrore alij deſinãt
eſſe mali. Vel in foſsis ſub terra ſunt perſonaliter fodiendi. Iſti
.n.tot mortui generarent,& de vermibus quos viui concepe-
rant.i.de malis doctrinis quas dum viuebant docuerant, alias
locuſtas.i.alios hæreticos poſt ſe producerent, ſi non corporis
combuſtione vel confuſione tranſirent. Ideo breuiter talibus
debet dici illud Eſa. 14. Igni eris cibus, & non eris in perpe-
13 tuum.¶ Dicit Pli.q locuſtæ pariendo moriuntur. ſtatim.n.q
peperint,generantur quidam vermes circa earum guttur, qui
eas ſtrangulant.Sic verè de homine quando parit peccatũ per
confeſsionem ſolet quandoq; in eo generari vermis verecun-
diæ,qui guttur ſtringens ne integrè confiteatur,facit ſpiritua-
14 liter eum mori.¶ Locuſtarum ſunt tria genera.ſ quædam circa
Hieruſalem in deſerto,quæ ſunt animalia comeſtibilia,mino-
ra cuniculis.& iſtę gregatim volant,iuxta illud Prouer. 30. Lo
cuſta cum non habeat regem,per turmas ſuas progreditur.qđ
de alijs eſſet falſum.& iſtis vtebatur beatus Ioannes in deſer-
to,ſole aliquantulum induratis,quamuis multi dicant q locu-
ſta eſt quædam herba ſubdulcis. Aliæ ſunt vermes volatiles,
de quibus dictum eſt.Aliæ ſunt piſces aquatiles, de quibus po

ſtea dicetur.¶ Locuſtæ ſm Plinium lib.11.c.29 ſunt in India 15
trium pedum longitudinis, quæ in quibuſdam regionibus ita
abundant,q quaſi nubes ſolem obnubilant; & vbicunq; inſe-
derint,rodunt,deuorant & deuaſtant:ita q etiam fores tecto-
rum corrodunt & diſsipant,& inde eſt(vt ait) q in Lenno in-
ſula certa menſura ordinata eſt,quam incolę enecare tenẽtur,
ne per iſtas regio deuaſteť. Dicit etiam q graculos pro eo co-
lunt,q locuſtis in aere obuiant & occurrunt. Etiam iſtę lõgin-
qua maria tranſire noſcuntur, & famem dierum plurium ſuſti
nere,vt ſic poſsint ad externa & longinqua pabula tranſuola-
re.Iſtę etiam quando finaliter vento proijciuntur in mare, &
inibi ſubmerguntur,ad littus proiectæ aerem inficiunt, & pe-
ſtilentiam generant & inducunt,ſicut exemplificat Oroſius q
ſemel in Aphrica tanta copia earum in mari ſubmerſarum &
ad littus reiectarum aerem infecit,q de ſolo regno Numidiæ
nongenta milia hominum,de ciuitate verò Vtica centum mi-
lia militum perierunt.Et ſic fit q iſtę viuentes corrodendo fru
ges famem faciunt:mortuæ verò peſtilentiam inducunt. Et iõ
ſm glo.ſuper Eſa.Iſtę congregatę ſolent in foſsis abſcondi, ne
per eas poſsit aeris corruptio generari,& ne etiam poſt mortẽ
ipſarum poſsint fœtum quem ante conceperant,parere& poſt
ſe ſuum ſemen peſtiferum dimittere. Aiunt etiam quidã ſm
Palladium locuſtas fugari,ſi aliquas earum in medio contige-
rit concremari.Locuſtæ ſignificant hæreticos,qui pro certo ſi
mul volantes,& congregationes & conuenticula facientes, ſo
lem veritatis obnubilant,fruges virtutum deuaſtant, & corru
ptionem errorum generant,per longa ſpatia circumeunt,& fa-
mem & abſtinentiam ſubeunt,vt iniquitatem ſuam vndiq; cir
cumfundant.Igitur vtile eſt tales vel igne comburere, vel foſ-
ſis & carceribus perſonaliter includere,ne fortè ſi expectetur
q ventus tribulationis ipſos ad mare mortis naturaliter per tra
hat,ipſorum tabes & corruptio in aere.i.in patria hæreſim, &
peſtilentiam introducat,& ne etiam ſemen malorum diſcipu-
lorum mortui pariant,ſi libere mori ipſos iudices & prælati di
mittant. Comburantur igitur vel incarcerentur, ne poſt ipſos
diſcipuli generentur,& ne corruptio hæreſis patriam popule-
tur.pſal.In ignem deijcies eos in miſerijs, non ſubſiſtẽt. Gra-
culi ergo .i. prælati & prædicatores & etiam inquiſitores ſunt
honorandi,qui poteſtatem habent talibus obuiandi.¶Secũdũ 16
Pli.vbi ſupra locuſtæ ſemper moriuntur pariendo .quando.n.
pariunt,ſolet quidam vermis circa guttur earum naſci, a quo
ſolet locuſta protinus enecari. Sic verè ſunt multi qui in ipſo
partu bonorum operum quem emittunt,per inanem gloriam
moriuntur.quando.n.pariunt.i. quando aliquod bonum opus
emittunt,vermis inanis gloriæ ſolet eos arripere, qui per ela-
tionem ſolet eos ſpiritualiter enecare, figuratus in verme qui
hederam Ionę viridem deſiccauit.Ionę 3.Vnde Eſa.14.Subter
te ſternetur tinea,& operimentum tuum erunt vermes. ¶ Se- 17
cundum Plin.locuſtæ parthis gratiſsimę ſunt eſcę.Sic verè ta
les mali homines prædicti.ſ. vſurarij, balliui, hæretici, vanaglo
rioſi ipſis parthis.i.demonibus finaliter erunt cibi.pſal. Dedi-
ſti eis eſcam populis æthiopũ. ¶ Poſtquam locuſtæ omnes fru 18
ges deuorauerunt,ſolẽt duobus modis perire.ſ.aut per vermẽ,
qui eas interficit quando pariunt aut per ventum qui ipſas in
mare deprimit & deuoluit. Sic verè balliui & vſurarij quãdo
per rapinas patriam vaſtauerunt,& quando partos multarum
diuitiarum acquiſiuerũt ſolet eos vermis.i.mors occidere, vel
ventus tribulationis in mare paupertatis & infortunij aliquo
caſu detrahere.Figura Exo.9. vbi ventus proiecit in mare lo-
cuſtas quæ ægyptiorum fructus conſumpſerant.iquia.ſ.ventus
tribulationis tales finaliter deijcit, quãdo fructus.i. ſubſtantia
pauperum per eos eſt conſumpta.pſal. Excuſſus ſum ſicut lo-
cuſta.Et alibi.Dedi erugini fructus eorum, & labores eorum
locuſtæ.¶ Locuſta longiora habet crura poſteriora quam ante 19
riora,& eſt auis vna alteram deuorans. Nam maior minorem
deuorat,& tandem a maiore ſe poſtmodum deuoratur.In ęſta
te apparet,ſed in hyeme latet,crura & pedes habet replicata,
& in ſe reflexa.Vento auſtrali generanť,ſed ab aquilonari mo
riuntur,& de earum ſtercoribus vermes multoties generan-
tur.Locuſtæ ſunt diuites, pedes eorum ſunt affectus, æſtas &
auſter ſunt proſperitas,hyems & aquilo eſt aduerſitas,pars an
terior ad quam oportet tendere, ſunt bona æterna, poſterio-
ra autẽ quæ oportet dimittere,ſunt bona temporalia. Locuſtæ
ergo habent pedes poſteriores longos, ſed anteriores breues:
quia verè maior & longior pars affectuum ipſorum eſt circa
bona temporalia, minor autem circa ſpiritualia acquirenda
2.Petr.1.

2.Petr.2. Poſteriora tua deteriora prinrib'. Maior comedit minorem: quia verè diuites minores ſuos pauperes deprędantur, ſed tandem vice reciproca hi a ſuis maioribus deuorant. Eſai. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis? nam cum conſummaris depredationem, depiædaberis. Nã vſurarios & auaros deuorant latrones. Eccle.5. Excelſo excelſior alius eſt &c. Iſti in æſtate apparent & non in hyeme: qa diuites mundi amicis ſuis apparent in æſtate proſperitatis: ſed in hyeme tribulationis ipſos impie derelinqnunt. Sodalis amico côiocundatur in oblectatione, & in tẽpore aduerſitatis aduerſarius erit. Eccleſ.37. Et tales etiam habẽt pedes reflexos: quia verè affectus talium & amores ad ſemnicem reflectuntur, cum in affectione & amore quibus diligunt, ſuum attendant commodum & ſolamen ad Philipp.2. Omnes quæ ſua ſunt quærunt. Tales in auſtro proſperitatis generantur, ſed cum vẽtus frigidus aquilo.i. tribulatio perflauerit, tunc ac ſi eſſent mortui, ab amicis ſuis in neceſsitatibus minimè poſſunt reperiri, & de eorum ſtercoribus.i.de eorum diuitijs (quæ a ſano intellectu debent ſtercora reputari) vermes alij generantur, ſicut ad litteram apparet in bladis & veſtibus diuitum, quæ multotiens putreſiunt. Iaco.5. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt. Figura ad hoc Apoc.9. vide eã .ſ.§. præcedenti & pone eam ſi vis. ¶ Aliquæ ſunt locuſtæ quæ
20 ſine rege per turmas ſuas incedunt. Vnde ait Sigebertus & ponit Vincentius lib.25.c.41. ꝙ tẽpore Karoli minoris regis Frãcorum locuſtæ innumerabiles gallias depopulatæ ſunt. Erant autem cæteris maiores, ſex alas & ſex pedes habentes, & duos dentes duriſsimos, turmatim incedentes, ſpatium diurni itineris quinq; miliarijs continentes, ſolem obnubilantes, & ad metanda loca duces ſuos cum paucis ſpatio itineris vnius diei ante aduentum multitudinis præmittentes hora nona incubãtes, & ibi ſolis ortum expectantes, & omne viride corrodentes. Tali ergo ſpectaculo ad mare britannicum peruenerunt, & flatu ventorum in pelago perierũt, ſed ab oceano ad terram reiectè computruerunt, & aerem inficientes, vna cum fame quã cauſauerant, quaſi tertiam partem populi galliarum ea peſtilentia perimerunt. Iſta ſi vis applica per ordinem circa exercitus tyrannorum, qui aduentu ſuo omnia deſtruunt, & finaliter ipſi pereunt, ſicut apparuit de Vãdalis & de Gothis. Vel dic de cõfœderatione balliuorum tyrãnorum, qui vna concordia alios deprædantur, & famem & paupertatem in patria introducere comprobantur, & finaliter a vento mortis in mare inferni importantur. Vnde Iudic.6. dicitur ꝙ madianitę & orientales populi, inſtar locuſtarum vniuerſa complebant. Iſti ergo ſunt de quibus Prouerb.30. dicitur ꝙ regem locuſta non habet, & per turmas ſuas ægreditur. Vel ſi vis dic omnia cõtra detractores. Et pone ſi vis quòd ſex alæ, ſunt ſex ſpecies ſuperbiæ, duo verò dentes ſunt vſura & rapina.

De Lucidijs *Cap. 47.*

1 LVCIDII ſunt aues habitãtes in hercynio germaniæ ſaltu, qui dicuntur lucidij, quaſi lucem dantes. Habent.n. pennas lucidas & lucernæ, ita ꝙ qui iſtas habent, ab ipſis in noctis tenebris diriguntur, ſicut dicit Pli.lib.10.ca.48. & etiã Sol. c.de germania. Tales ſunt ſancti: qa verè pennæ ſuæ conuerſationis fuerunt alijs pro lucernã, ad ipſos in tenebris huius vitæ illuminandos, & exemplariter & ſcientialiter dirigendos. Matt.5. Vos eſtis lux mundi. Iſti ergo in ſaltu.i.in altitudine contemplationis, vel in ſublimitate prælationis apparuerunt, vnde lumen cunctis hominibus præbuerunt. Sicut enim dicitur ibidẽ, lucerna ſub modio non ponitur, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt.

De Miluo. *Cap. 48.*

1 MILVVS eſt auis rapax, audax in minimis, ſed in maioribus timoroſa. Nam cũ ſilueſtres aues inuadere non audeat, domeſticas impetere non formidat. Cadaueribus inſidet, & propter ſui pigritiam a niſo minore ſe impeti timet. In iuuentute ſua ab alijs prædalibus nõ videtur differre, ſed quanto plus vixerit, tanto magis degenerẽ ſe oſtendit. Nã ſm Ariſto. eſt quoddam genus milui quod in iuuentute volat ad aliquas auiculas ſed tandem in medio vitæ dimittit volarũ, & circa cadauera intendit, ſed tandem dum ſeneſcit, non niſi vermes comedit vel prædatur, & finaliter fame moritur, & eſt impium circa pullos ſicut vultur. Nam cum videt eos impinguari, roſtro eos percutit, & cibum eis ſubtrahit vt macreſcãt. Vocem habet querulam rapinæ. nam quãdo eſurit, voce querula cibum quærit, ſm Plin.lib.10.c.10. Sic prælatus malus ad magna virtutis opera timidus, ad minora & incongrua eſt aptus. Nam aues ſilueſtres.i.principes & raptores non audet inuadere, ſed tamẽ domeſticos.i.ſubditos & maximè pullos ſimplices & innocentes inuadit, & ipſos per excoriationes & rapinas deuorat & occidit. Ille, ſup cadauera inſidet: qa tales ſup carnales delicias fœtidas & corruptas inſident & quieſcunt. Iſti in iuuentute ſunt quandoq; boni, alijs auibus prædalibus & bonis ſimiles, maximè roſtro & colore.i. in apparentia vel ſermone, ſed paulatim volatum contemplationis remittentes, tandem cadaueribus.i.luxuria & delicijs ſe nutriunt & impinguant, & tamen præ ſenectute cadauera .i. actus carnis relinquunt, tandem vermibus diuitiarum nutriuntur, & circa eorũ prædam occupantur. diuitiæ.n. temporales more vermiũ conſcientiam lacerant & corrodunt. Nam cum in ſenectute ad aliquas auiculas.i.ad aliqua bona intenderint, tãdẽ.ſ. in ſenectute prius luxuria defædati, fame auaritiæ moriuntur. ad Galath.3. Cum ſpiritu cęperitis carne conſummamini. Iſti habent vocẽ rapinæ querelam: quia ſicut omnibus patet, noſtri pręlati cũ rapere non audeant violenter, tamen a pauperibus ſacerdotibus non verecundantur viliſsimè mendicare, & quando eſuriunt.ſ.diuitias ſubditorum, voce mẽdicabili cibum quærunt. Nam quãdo pullos proprios.i.ſubditos vident diuitijs impinguari, eis nequiter inuidentes, cibos.i.bona temporalia eis ſubtrahunt, vt ita fiant pauperes & macilenti. Iob 39. Duratur ad filios ſuos ac ſi non ſint ſui. Et ideo non mirum ſi tales a niſo ſe minore.i.mundi principibus ſuperẽtur, qui de iure ſibi debẽt ſubijci & ſubeſſe. Figura de Achar qui per regulam aureã turbauit Iſrael, ſicut dicitur Ioſuæ 7. Sic iſti per auaritiam conturbant domum Iſrael.i.religionem & eccleſiam, & ideo viri hay.i.mundani præualent contra ipſos, & auxilium dei ceſſat.
¶ Miluus eſt auis rapax in minimis audax, & in maximis timo- 2
roſa. Nam ſerpentes & cadauera mortua deuorat, & pullos inuadere non formidat. Nam cum ſilueſtres aues inuadere non audeat, domeſticis inſidiatur. Nam pullos circa grana occupatos rapit, & ſemper ſunt in periculo ꝙ ab illo rapiant, niſi quãdiu ſub alis gallinæ ſecurius abſconduntur. Hic eſt diabolus, qui aues ſilueſtres.i.viros contemplatiuos, ſiluas religionũ & ſolitudinum frequentantes, inuadere timet per tẽtationes, ſed domeſticos qui circa hoſpitia.i. circa mundi negocia & fauores habitant, iſtos obſidet & inuadit, & ad peccata allicit & inducit. Vnde tantummodo pullos.i.timidos & ſimplices & imbecilles, ſerpentes tortuoſos.i.cupidos & auaros, qui in terra.i. in temporalibus ſemper repũt, & mortua cadauera .i. fœtidos luxurioſos deuorat in inferno, quia cum habeat dentes fractos non poteſt comedere niſi molles &c. Conterebam molas leonis &c. Iob 29. & ideo ſimplices pullos .i. qui circa mundi negotia occupantur, niſi ſub alas gallinæ refugiant.i.niſi Chriſti protectioni & cuſtodiæ ſe committant, per peccata deſtruit & occidit. Vel dic ꝙ iſti ſunt moderni iudices & balliui, qui magnos raptores non audet inuadere, pullos tamen .i. ſimplices ſubditos non ceſſant cõtinuẽ moleſtare, & eos niſi a gallina.i. a bonis prælatis & principibus defendantur, per rapinam cru-
deliter deuorare. Eſa.59. Qui receſsit a malo, pdæ patuit. ¶ Mi 3
luus eſt auis patiens dolorum & laboris, & eſt leuis volatus & mollis, & ideo miluus dicta eſt qa molliter volat, & circa rapinam vermium & pullorum quæriloſè cõtinuẽ ſemper vacat. Sic mundani molles & leuis ſunt volatus: quia in mollitie deliciarum continuẽ volutantur. Magni ſunt laboris: quia plus laborant vna die pro tẽporalibus, quam vnus bonus religioſus diebus pluribus pro Chriſto. Et pullos in humeris deferunt: quia pro diuitijs & honoribus ſuis filijs acquirendis corpus & humerum ſubijciunt, & anguſtias ſuſtinent & laborem, & circa pullos alia vilia.i.circa tẽporalia eſt cura ſua. ¶ Miluus vo-
lando cum cauda ſe regit, & ipſa pro gubernaculo vtitur. Vn- 4
de etiam ars gubernandi nauem videtur ab eo prouenisse, ſicut dicit Pli.li.10.c.10. Cauda ſignificat ſpem finalis pœnitentiæ, quæ pro certo eſt totum gubernaculum peccatorum: quia de malis quæ nunc perpetrant, in cauda.i.in fine penitere ſperant, & ſic cum iſta cauda.i.cũ iſta ſpe in ſuis nequitijs tuti volant. Vel dic ꝙ cauda eſt ſpes lõgæ vitæ &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ cauda eſt cõſideratio mortis, quæ eſt optimũ regimen vitæ noſtræ. Ideo bene dicitur Eccle.12. In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis.

De mergulo.

De Mergulo. Cap. 49.

1 MERGVLVS ſm Iſido. eſt auis quæ in aquis to
taliter ſe mergit pro ſuis cibarijs acquirendis,&
cognoſcens tempeſtatem in pelago affuturã cũ
clamore ſolet ad littus ſuper ſabulũ ſe transfer-
re.In hyeme autem impinguatur, ſed in æſtate
propter volatus libertatem pinguedine vel car-
nibus pauperat. Mergulus eſt pctõr, qui in aquis maris .i. mũ-
di delicijs vbi amaritudo peccati inuoluitur, multotiẽs impin
guatur:ibiq; moratur & habuat pro cibis bonorum tempora-
lium acquirendis, quibus miſera ſenſualitas recreatur. Sed qñ
cognoſcit tempeſtatem æternæ dãnationis pro huiuſmodi de-
licijs generandam, tũc debet exire de ꝯmaritudine peccati per
contritionem,debet clamare per confeſsionem,debet ſe ad lit-
tus pœnitentiæ ſuper ſabulum humilitatis ponere per ſatisfa-
ctionem,vt ſic iſte qui in æſtate proſperitatis fuerat pinguedi-
ne gratiæ ſpoliatus, in hyeme tribulationis & pœnitentiæ ſit
in ea plenariè reſtauratus. Figura de Moyſe, q occiſum ægy-
ptium ſub ſabulo ſepeliuit. Sic peccatum occiſum per contri-
tionem debet de domo cordis eijcere per confeſsionem,& ip-
ſum ſabulo pœnitentiæ & humilitatis abſcondere per ſatisfa-
2 ctionem.¶ Nota ꝙ mergulus eſt auis quæ in aquis ſe mergit,in
arundineto nidificat ſuper ligna pauca,& ſtatim ꝙ nati fuerint
pulli, matrem in pelago ſequuntur non obſtantibus fluctibus
& tormentis.& qñ ab auibus rapacibus impetũtur, in aquam
ſe immergunt,& ſic eius beneficio liberantur. Et eſt auis quæ
nunc in terra,nunc in aqua inhabitans & conuerſans, in hye-
me propter motus paucitatẽ impinguatur, ſed in æſtate pro-
pter motũ carnibus & pinguedine pauperatur. Mergulus iſte
charisſimi eſt prælatus,qui pro certo debet pullos .i. ſubditos
in arũdineto paupertatis nutrire.i.in paupertatis amore,ſuper
ligna diuitiarum pauca, vt.ſ.habeat ad ſuſtentationem non ad
ſuperfluum,& pulli ſui.i.ſubditi debent eũ ſequi per obedien-
tiæ promptitudinẽ,etiam in fluctibus maris.i. in fortibus acti-
bus pœnitentiæ & tribulationis:quia quando prælatus præce
dit dans exemplum,tunc ſubditi de facili conſequuntur. Figu
ra 1. Machab. 5. vbi dicitur ꝙ populus timuit intrare iordanẽ
& tranſire cõtra Timotheum,ſed tunc Iudas princeps eorum
primus tranſijt,& ſic alij ſunt ſecuti, & victoriam etiam ha-
buerunt. Sic populus pugnaturus contra diabolum & peccata
timet intrare fluuium pœnitentiæ,ſed quando princeps & præ
latus præcedit eos dans exemplum,tunc alij ipſum ſequuntur,
& ſic victoriam obtinent vitiorum. Figura etiam Ioſuæ 3. vbi
ſacerdotes qui portabant arcam,primo intrauerunt iordanem
& ibi tandiu ſteterunt,quouſq; populus tranſiiſſet. Sic &c.ex
pone. Et quãdo mergulus iſte videt auem rapacem .i. diabolũ
per tentationem inſidiantem, tunc debet tam ſe quam pullos
immergere in aqua pœnitentiæ & tribulationis, & periculum
euitabit. Aquæ.n.deuotionis,compunctionis, & tribulationis,
& compasſionis,ſunt defenſio deuotorum. Naum.3. Cuius di-
uitiæ mare,aquæ muri eius. Item iſti in hyeme aduerſitatis &
pœnitentiæ impinguantur virtutibus & gratijs, in æſtate autẽ
proſperitatis, quando liberè volant ad mundi delectamenta,
donis & gratijs ſpoliantur:quia verè bonis plus proficit aduer
ſitas quam proſperitas, & maximè religioſis: quia.ſ. in æſtate
proſperitatis attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eiꝰ
3 marceſcent,ſicut dicitur Eſa.17.¶ Mergulus eſt auis ſecũdum
Iſidorum ab aſsiduitate mergendi taliter nuncupatus. Nam in
aqs ſe mergit vt piſces rapiat & mãducet. In hyeme impingua
tur propter motus paucitatem,ſed in æſtate propter volatus li
bertatẽ carnibus & pinguedine pauperatur, & quando ab aue
rapace impetitur,tunc in aqua ſe mergit,& aquæ beneficio li-
beratur. Per aquas quæ fluũt & refluũt,diuitias intelligo. Per
hyemem,præſentem vitam,propter frigora tribulationũ. Per
æſtatem futura paradiſi lætitia deſignatur. Per aues rapaces,in
telligo principes & raptores. Mergulus ergo eſt diues, qui in
aquis diuitiarum per omnimodum affectum totaliter abſorbe
tur. Nam ibi ſe immergit & balneat, ibi piſciculos.i. pauperes
deuorat & manducat,& ideo in hyeme præſentis vitæ impin-
guatur delicijs diuitiarum & honorũ. Sed quando veniet æſtas
æternæ proſperitatis.ſ. poſt mortem, tunc propter volatus &
motus pluralitatẽ.i.ꝑ tribulationũ laborem & aduerſitatem
quos in inferno ſuſtinebit,æternæ calamitatis pauperiem ſuſti
nens,diuitiarum pinguedine nudus erit,quia diues cum mor-
tuus fuerit, nihil ſecum auferet. Iob 27. Et eum ab auibus rapa
cibus,& a mundi principibus & prælatis impetitur, tũc ſtatim
currit ad aquam id eſt,ad arcam, ſcilicet dando ſibi munera,
& ſic aquæ id eſt,diuitiarũ beneficio liberatur. Nau.3. Aquæ
muri eius,& eius diuitiæ mare.

De Mennonidibus Auibus. Cap. 50.

MENNONIDES ſicut ponit Plini.li.10.c.26.aues 1
ſunt æthiopiæ,quæ ſingulis annis de æthiopia Ilium
aduolant,& iuxta Mennonis regis ſepulchrum in-
ter ſe confligunt & pugnant. Compertũ etiam eſt
(vt dicit Cremutius) ꝙ iſtę aues de quinto in quintum annũ
in æthiopia regiam mẽnonis viſitant,& inter ſe fortiter ibi pu
gnant. Iſtas autem aues vocat idem Pli. peregrinas. Mennon
autem fuit rex æthiopiæ, q occiſus eſt in troia, quæ fuit in aſia
minori vel turquia,vbi venerat ad auxilium troianorum. Idẽ
autẽ dicit de meleagridibus auibus ꝙ ſunt gallinæ plumis va-
rijs ſparſæ, quæ omni anno circa ſepulchrũ Meleagri pugnãt
in beotia aphricæ. Iſta poſſunt applicari ad milites chriſtianos
qui ſcilicet ad regiam regis mennonis.i. Chriſti, ſcilicet ad ci-
uitatem Hieruſalem debent in peregrinationem ire,& ſepul-
chrum ipſius viſitare,& ibi contra infideles bella facere & mo
uere. Si.n.iſtę aues neſcio quo ſpiritu ductæ, hominum iſtorũ
ſepulchra honorant, & de longiſsimis partibus illuc vadunt,
multo fortius chriſtiani debent honorare & ſepulchrum dñi,
& de remotis partibus illuc ire, & ibi bella domini frequenta
re. Eſa.60. Filij tui de longè venient &c.& peregrinationis of-
ficium adimplere. Eſa. 11. Erit ſepulchrũ glorioſum. Vide de
fabulis infra.lib.15 c.13 § p.∴ ¶ Hic tamẽ aduerte ꝙ in quodã 2
lib. quo fabulæ poetarum rithmis gallicis exponuntur, fabula
mennonis ſic inueni. Aurora.n. Iouis filia, cuius officium erat
noctem a die diuidere,regis mennonis mater erat, qui quia in
auxilium Troianorũ venerat, & ibi gladio Achillis occubue-
rat,ideo mater eius videns ꝙ corpus eius ſepulturę & ignibus
tradebatur, rogauit Iouem ꝙ ipſum faceret immortalem. Sic
ergo factum eſt,vt dicit fabula,ꝙ ſcintillæ quæ de rogo ipſius
aſcendebant,in aues ſunt mutatæ,quæ inter ſe ſtatim tam for-
titer pugnauerũt,ꝙ in rogum mennonis mortuæ ceciderunt.
Primo.n.gemendo rogum tribus vicibus circuiuerunt,& tan
dem flebilem ſonum promentes,in partes varias ſe diuiſerunt,
& inter ſe grauiter dimicantes,in ignẽ vnde natę fuerant,mor
tuæ reuenerunt. Tandem verò poſtquam ſol per ſigna duode-
cim peragraſſet,de cineribus dictarum auium combuſtarum
illę aues naſcuntur. Vel ſicut ſupponit fabula,eædem aues ad
vitam reſtituuntur,& liberè per aera euolant, vt iterum mo-
riantur. Iſta poſſunt applicari contra hæreticos. Mennon.n.q
contra græcos pugnabat,aliquem magnum hęreſiarcham po-
teſt ſignificare,qui.ſ.impugnat catholicos atque iuſtos, qui.ſ.
finaliter comburitur,& ad incendium condemnatur. Iſte ta-
men de ſcintillis malæ doctrinæ quas euomit, ſolet aues.i.ſuc-
ceſſores hæreticos gignere, qui.ſ. poſt rogum & damnationẽ
ipſius ſolẽt in ſeculo remanere,& de morte eius gemere & do
lere, & per impiam cõpaſsionem ignem magiſtri ſui & ipſius
mortem & ſupplicium mentaliter circumire. Ezech.37. Pha-
raonem filiæ gentium. Finaliter tamen iſti mali hæreticorum
ſucceſſores abinuicem ſe ſolent diuidere, & inter ſe per diſcor
diã diſſentire,& diuerſas ſectas & hæreſes introducere,ita ꝙ fi
naliter in ignem a quo proceſſerant.i.in ſupplicium ignis ma-
terialis vel infernalis ſolent per ſua demerita cadere,& perire,
& eodem fine quo magiſter eorum perijt,interire. Ezech.15.
De igne egredientur,& ignis conſumet eos. Iſti tamen finali-
ter de ſuis cineribus iterum reſurgent, & quando ſol iuſtitiæ
Chriſtus duodecima ſigna zodiaci percurrerit.i.quando tem-
porum curricula compleuerint, iterum ad vitam reuenient,
& vt iterum moriantur.ſ. morte ſecunda in inferno,ꝓpria cor
pora rurſum ſument. Eccle.1. Ad locum vnde exeunt flumina
reuertuntur,vt iterum fluant. Vel ſi vis dic ꝙ iſta poſſunt alle-
gari de Lazaro,& alijs reſurgentibus,qui.ſ. de cineribus mor
tis ſurrexerunt,& mortem iterum guſtauerunt. Vel dic ꝙ ta-
les aues videntur eſſe ſancti quia.ſ.iſti qui ſpiritualiter de ſcin-
tillis doctrinæ ſuæ,vel de flama ſuæ charitatis, vel de fide ſuæ
paſsionis nati ſunt,ſepulchrum & ignem dolorem & anguſtiã
paſsionis regis ſui Chriſti debent vel peregrinando vel ſaltem
mentaliter cogitando circuire, & pro morte eius gemere &
dolere,& maximè qñ cogitant ꝙ græci qui interpretantur in-
colę ruminantes.i. Iudei vagi & deſperantes,ipſum pro ſalute
noſtra humani generis occidere. Iſti ergo debent ignem ſuæ

paſsionis intrare,& ibi per compaſsiõnis & dilectionis ardorē
ſecum eo concremare.ad Galath.3.Chriſto confixus ſum cru-
ci.& cum eodem commori & dolere. Sol verò iuſtitiæ deus ip
ſos finaliter quando mundum iudicabit, reſuſcitari de ſuis ci-
neribus faciet,& eos ſurſum ad cęli gloriam ſecum ducet. Vel
etiam dic q́ iſti cum Chriſto morientes ſpiritualiter,debent p
vitæ nouitatem cum ipſo reſurgere , & per contemplationem
ſuperius euolare.ad Col.3.Si conſurrexiſtis cum Chriſto,quę
ſurſum ſunt quęrite .

De Monedula. Cap. 51.

1 MONEDVLA dicitur quaſi monetam diligens
Iſta.n.teſte Iſido.& Plin.aurum furatur, & fura-
tum abſcondit. Vnde Cicero dicit. Non plus au
rum tibi quam monedulæ cõmittendum eſt. Ta
les ſunt auari , qui diligenter aurum & argentũ
alienum per fraudes ſubtrahunt,ipſumq; occul
2 tant & ſeruant,& aliquid expendere nunquam volunt.¶ Mo-
nedula docetur loqui , veruntamen mane in ortu ſolis melius
& tenacius addiſcit. Sic verè hõ in mane iuuẽtutis melius ad-
diſcit & retinet quicquid fuerit ſibi dictũ , & ideo in mane in-
uentutis debet ſcholas & ſtudia frequentare,vt detur paruulis
3 aſtutia,& adoleſcenti ſcientia.Prouerb.1. ¶ Iſta auis eſt nigra
& turpis coloris,eſt tamẽ propter modulamina quæ addiſcit,
hominibus valde grata. Sic multi defectus naturæ ſi quos ha-
bent,arte & gratia recompenſant & ſupplent.

De Merula. Cap. 52.

1 MERVLA ſicut dicitur in lib.de natura rerum,
eſt auicula nigra,dulciſsime modulans , libẽter
in aqua ſe balneans , & roſtro plumas ordinans
atq; purgans. Hæc auis plumas non exuit,ſicut
aliæ aues,ſed omni anno roſtrum mutat,& hoc
in ebur ſeu in candorem,veruntamen maſcula
ſolum ſm Pli.lib.10.c.29 Et quamuis ſit nigri coloris, tñ colo
ris turpitudinem cantus modulamine recõpenſat. Viſa eſt.n.
merula quæ nouem notas concordantiæ muſicalis ita benè di
cebat, q́ a nullo poterat muſico reprehendi . Addit tamẽ Plin.
vbi ſupra q́ merula æſtate canit,hyeme balbutit , circa ſolſti-
tium muteſcit.Tales debent prædicatores eſſe, quia iſti debẽt
ſe ſæpe balneare per compunctionem , nigri eſſe per humilem
conuerſationem,modulantes per altam prædicationem,roſtra
.i.verba renouare & mutare per multimoda bonam diſtinctio
nem,& maximè in candorem per caſtam & honeſtam loquu-
tionem.Plumas.i.exteriorem apparentiam debent purgare p
omnis ſuperfluitatis abſtinentiam,& ſi quid ſit in eis naturali-
ter defectiuum,debent recompẽſare per ſui ſpiritualis cantus
perfectionem.Pſallite deo noſtro,pſallite ſapiẽter. Igitur boni
dum ſunt in æſtate gratiæ,per laudem & gratiam canũt. Si ve
rò hyems.i.flatus peccati aduenerit, balbutiunt , nec cantum
debitum faciunt.Si verò ſolſtitium.i. totalis elongatio ſolis iu-
ſtitiæ ab ipſis abfuerit,tunc a dei laude & prædicatione peni-
tus muti fiunt.Eſa.46.Vniuerſi canes muti, non valentes latra
2 re,¶ Merula dũ eſt in ſilua cũ alijs auibus, loquitur ſicut auis,
qñ verò ponitur in cagia & homines audit loqui,tunc loqui in
cipit ſicut homo . Sic verè religioſi dũ ſunt in ſilua religionis
cum alijs ſanctis viris, ipſi loquuntur more auium.i. more vi-
rorum ſpiritualium.ſ.deum laudãdo,& vitia redarguẽdo &c.
Quando tamen accidit q́ iſti ponuntur in cagia.i.in domo ali
cuius principis vel prælati , tunc verè quia audiunt homines
ibi loqui more humano.ſ.adulando & detrahẽdo , & ideo ipſi
cantum ſpiritualem obliuiſcuntur, & ſicut alij homines adu-
lantur &c.¶ Secundum Solin. cum merula vbiq; ſit nigra ge-
3 neraliter , in Achaia tamen circa ciuitatem cyllenem inuenit
candida. Ego autem in domo cuiuſdam domini cardinalis me
rulam candidiſsimam vidi,quæ in caturcena galliæ prouincia
fuerat inuenta,& fortè de Achaia aduolando,vel ipſa vel eius
parẽs fuerat apportata . Sic verè licet ſit generale q́ merulę.i.
peccatores & ſeculares per incontinentiam & malam conuer
ſationem nigri ſunt,illi tamen qui ſunt in achaia,quæ interpre
tatur laborans.i.in labore pœnitentiæ & ęrumna,& per conti
nentiam albeſcunt. Non eſt.n.ita niger & infamis peccator , q́
per innocentiam & caſtitatem non poſsit albeſcere , ſi tamen
de achaia.i.de laborioſa pœnitentia velit eſſe.Ideo Apo.7.dici
tur.Iſti qui amicti ſunt ſtolis albis,qui ſunt & vnde venerunt?
Et reſpondet.Iſti ſunt qui venerunt ex magna tribulatione, &
lauerunt &c.Pli.lib.10.c.30.dicit omnia præmiſſa , hoc exce-
pto,quia loco Achaiæ ipſe ponit archadiæ ; & melius credo.

De Nycticorace. Cap. 53.

NYCTICORAX dicitur quaſi noctis coruus, 1
& eſt idẽ q́ noctua. Eſt.n. auis quæ de nocte cla-
mitat , & eſt eius ſonus odibilis & horribilis
auibus vniuerſis . Hæc cum columbis & mone-
dula pugnat, & earum oua deuorat & frangit,&
talis auis in inſula creta minimè reperitur . Sic
murmuratores roſtro ſuo.i. ſuis verbis detractorijs oua colum
bæ.i.bona opera bonorum virorũ comedunt , deſtruunt & ad
nihilant,& ideo ſonus & vox talium.i. verba eorum detracto-
ria alijs ſunt auibus.i. probis hominibus odioſa,& tam malis q̃
innocentibus ſunt nociua Eccle.9.Terribilis in ciuitate ſua ho
mo linguoſus,& temerarius in verbo odioſus erit . Et ideo ta-
les in inſula cretæ i.in paradiſo minimẽ reperiuntur: quia fo-
ris canes & venefici &c.dicit de paradiſo Apoc.22.&c.¶ Ny- 2
cticorax eſt auis nocturna:quia lucem ſolis odit & fugit, & de
nocte cum clamoribus cibum quærit,circa domos hominum
habitat,& in ſepulchris mortuorum nidificat & frequẽtat , &
eſt eius clamor ſm Iſido auibus cęteris odioſus & ſm eum in
cretenſi inſula minimè reperitur.Iſti ſunt luxurioſi : qui de no
ctẽ & caligine teuebreſcẽte die(Prouerb.7.) actus venereos
perficiunt & adimplent.Nam qui malè agit,odit lucem.Ioan.
3.Idcirco oculus adulteri obſeruat caliginem.Iob 24.Iſti lucẽ
claritatis & manifeſtationis fugiunt & deuitant , & in nocte.i.
in occulto cibum luxuriæ ſibi parant.ſepulchrum autem mor
tuorum.i.malas & fœtidas mulieres frequentant , & circa eas
abſorpti,quaſi in eis totaliter ſepulti iacent. Iſti tamen clamo
re cibum quærunt , nam cum prauis verbis & ſuggeſtionibus
cibum luxuriæ ſibi parant. Iſti circa domos habitant:quia ve-
rè iſti in delicijs & quiete,quæ per domos deſignãtur, iugiter
& continuẽ perſeuerant. Et clamor. i. verba inhoneſta talium
eſt cæteris auibus.ſ.deo & bonis hominibus odioſus,& ſine du
bio in inſula cretenſi .i. in paradiſo tales minimè ſunt reperti.
Nam cretæ interpretatur vocatio conſommata, per quã intel-
ligitur paradiſus,in quem ſi quis introierit , bene patet q́ eius
vocatio conſummat.¶ Noctua ſeu nycticorax eſt auis noctur- 3
nalis. Nycticorax hæc dicta,in ruinis & parietibus nidificat,&
dr̃ noctua : quaſi de nocte tuens q̃a de nocte acutè videt, ſed
adueniẽte ſplẽdore ſolis eius viſus mirabiliter hebetat . Hanc
inſula cretẽſis nõ habet,& ſi aliunde venerit,morit,& eſt auis
de nocte cibũ quærens,& clamitans in quærendo. Hi ſunt ad-
uocati:qui clamando per litigia,cibum diuitiarum acquirunt.
Hi in ruinoſis.i.in mundi proſperitate,quæ ſemper fluit & ruit
habitant & verſantur, & ibi pullos .i. filios & filias nutriunt &
educant. Illi de nocte .i. in negotijs ſecularibus acutè vident:
quia verè in talibus ita ſunt aſtuti,q́ via poſſunt ab aliquo re-
dargui vel concludi,ſed in die iudicij adueniente ſole iuſtitiæ
Ieſu Chriſto , tunc viſus ſapientiæ & diſcretio talium erit to-
taliter hebetata, & tunc verificabitur illud 1. ad Corinth. 1.ſ.
Perdam ſapientiam ſapientium , & intellectum prudentiũ re-
probabo. Tunc.n.adducet dominus conſiliarios in ſtultum fi-
nem. Iob 12.&c. Et ideo creteuſis inſula,quæ interpretatur vo
catio conſummata,i.paradiſus,tales aues non ſuſtinet,imo illi
qui ibi voluerunt litigare & contendere .ſ. angeli mali, ſtatim
exinde viliter ſunt eiecti . Sepultura aſini ſepelietur putrefa-
ctus & proiectus extra portam Hieruſalem. Hie.22.

De Niſo. Cap. 54.

NISVS eſt auis prædalis minor herodio, ſibi tñ 1
eſt ſimilis in colore , & tamen ſocialiter volare
recuſant. Niſus.n.non vult habere ſocium in ca
piendo auem,ſolus.n.habere honorem vult, vt
dicunt. Cauſa eſt,ne ſi haberet ſocium in vola-
tu,ipſum haberet poſtmodum in paſtu,ſicut di
citur in lib de natura rerum. Tales ſunt ſuperbi: qui ſi aliquid
laudabile facere debeant,ſoli volunt eſſe ſi poſsint, ne fortè al
teri gloria tribuatur,vel ne in lucro cum ipſis condiuidere te
neatur. Mouentur.n.ex inuidia,ex ſuperbia & ex auaritia . Ex
inuidia:quia nolunt habere parem. Ex ſuperbia : quia vellent
ſibi vendicare gloriam & honorem: Ex auaritia verò:quia ſolã
volunt habere emolumenti commodum & valorem. Eccle.6.
Nunc manducabo de bonis meis ſolus. Teſte Ariſto. Solus ni-
ſus inter aues p̄dales comedit aues ſui generis. Sic ſunt auari,
qui etiam

qni etiam illis de ſuo genere non parcũt. Vel etiam luxurioſi & inceſtuoſi, de quibus Hier. 9. Vir fratrem ſuum venatur ad mortem, & inimici hominis domeſtici eius.

De Onocratolo. *Cap. 55.*

1 ONOCROTALVS eſt auis quę ore ſuo horridum ſonum facit, & eſt duplex ſm Iſido. Eſt.n. quædam aquatilis, alia ſolitudinis, & roſtro ſuo in aqua vel luto immerſo horridè ſtridet. Hac maximè anguillis inſidiat, quas in ventre ſuo viuas deglutit, & poſtea ita ruminat ac ſi eas inter dentes proprios maſticaret, & dum in littore quieſcit, roſtrũ ſuum ſurſum erigens ab aquila vel accipitre roſtri ſui acumine ſe defendit. Illud autẽ genus quod in aqua verſatur, ſm Iſi. mirabiliter eſt guloſum. Habet onocrotalus duos vẽtres, & in primo ſine maſticatione cibus tranſglutit, & poſt in ſecundo ventre tranſmittit, vbi poſtmodum digeruntur. Primus tamen venter ſibi pro gutturis veſica reputatur, ſicut dicit Pli. lib. 10. c.47. Hic eſt detractor: qui ore ſuo ſonũ detractionis facit. Nã in luto & ſtercoribus.i. in malis operibus aliorum os ſuum immittit, quando detractoribus detractoria verba dicit, & ſic aſpirans per detractionem horribilem ſonum reddit. Apocal. 3. Loquebatur ſicut draco. Anguillis tamẽ.i. mollibus & delicioſis & etiam luxurioſis maximè tales aduerſantur. Iſtos.n. viuos degluttiunt, quando eos eorumq; facta per iugem memoriam ſibi incorporant, & poſt ita dentes mouent, & maſticant p detractionem, ac ſi eos proprijs dentibus lacerarent. Iſti habent duos ventres. primus venter eſt viſus: quia omnia volunt ſcire & videre, & in iſto ventre quicquid poſſunt reponunt. Sed ſecundus vẽter eſt os, in quo cibos.i. aliorum facta per viſum recepta detrahendo digerunt, lacerant & corrodunt. Habebant dentes ferreos, & comedebant & corrodebant, Dan. 7. Et ſunt duo genera talium onocrotalorũ: quia & in deſerto religionis, & in aqua mundanæ fluxibilitatis inueniuntur hodie detractores. Vnde Sopho. 2. Onocrotalus & hericius in liminibus eius morabuntur. Item roſtro ſuperius eleuato ab accipitre ſe defendunt: quia quando accipiter.i. prælatus vult eos corrigere, eleuant os.i. verba ſua verſus cœlum, loquendo & adulando prælatis, & ſic accipiter nõ lædit eos: qa per verba huiuſmodi a grauamine proteguntur, cum tamẽ prælati deberent dicere illud Iob 41. Non parcam ei verbis potentibus, nec ad deprecãdum compoſitis. Vel accipitres ſunt prædicatores, qui.ſ. non audent tales tangere vel corrigere, propter acumem roſtri ſui.i. ꝓpter verba ſua detractoria, timentes ne ab eis diffamentur. Et iſti procul dubio valde ſunt guloſi: quia vt cõmuniter detractores ſunt ciborum maximi voratores, quod potiſsimè patet inter religioſos &c. Nota ꝙ onocrotalus buthor eſt, auis .ſ. quæ roſtrum ponit in luto vel in aqua, & flando horribilem ſonum gignit. Sic illi os ſuum ponunt in aquis deliciarũ & proſperitatum, & in luto peccatorum ſuorum, & inde efficiunt ſonum iactantiæ, de peccatis ſuis ſcilicet & proſperitatibus gloriantes, qui quidem ſonus deo & hominibus eſt tędioſus. Prouer. 2. Lætantur cum malè fecerint. Et Eſai. 3. Peccatum ſuum ſicut Sodoma prædicauerunt. &c.

De Aureola. *Cap. 56.*

1 AVREOLA eſt auis crocei coloris, quæ nidũ ſuum in ramis arborum pendentem mira ſubtilitate facit, ac ſi in ſolo aere pendere videretur. Sic illi qui ſunt coloris aurei per auream conuerſationem, faciunt ſibi nidos ſurſum in ramis crucis per deuotionem, ibique ex toto pendere videntur per ſpem, fiduciam & affectionem. Iob 7. Elegit ſuſpendium anima mea.

De Oto. *Cap. 57.*

1 OTVS eſt illa auis quæ dicit hua gallicè, quę de nocte clamat hu, hu, vocem prætẽdens humanam, ita vt hominem deuiatum, a frigore congelatũ, in eo more clamare credas. Hæc auis bubone minor eſt, noctua maior, & eminentibus plumis aures habere videtur, & eſt odio alijs auibus vniuerſis. Iſtis ſunt ſimiles aliqui hypocritæ, & pauperes falſi, qui ſi audiuntur, propter eorum vlulatus & querimonias, rectè depreſsi vel moerni eſſe videntur, quãuis talis vlulatus nõ ſit bonæ neceſsitatis, ſed potius rõne truanicę fictionis. Et iſti aures.i. virtutẽ obedientiæ habere vident, veruntamen hæ non eſſe aures: imo plumæ vanitatis & hypocriſis dinoſcunt. Cornuti.n. ſunt ꝑ ſuperbiam, q̃uis videant habere aures per obedientiã. Aures.n. eorum ſunt de plumis inq̃tum obedientia talium ſemper habet plumas.i. vanitatem adiunctam. Iaco. 5. Plorate vlulantes in miſerijs veſtris.

De Pellicano. *Cap. 58.*

PELLICANVS qui idem eſt quod porphyrio ſm phiſiologum & ſm glo. ſuper pſal. eſt auis nimis amans filios ſuos. Iſti tñ filij cum incipiunt creſcere, parentes in faciem percutiunt, propter qđ ipſos parens repercutit & occidit: quos mortuos mater per triduum deflet, & ſe in coſta percutiens, & ſanguinem calidum ſuper pullos infundens, ipſos ad vitã reſtituit iterato. Pellicanus eſt deus, pulli eius ſunt humanum genus. Pellicanus ergo pullos ſuos diligit: quia deus diligit oĩa quæ ſunt, qm̃ ſua ſunt. Sapie. 11. Sed pullus patrem ſuum in facie percuſsit, qñ Adã per peccatum ſe oppoſuit cõtra deum, in facie ſibi dicens. Vxor quam mihi dediſti &c. Ge. 3. Nam peccatum in eum retorſit, & ſic eum velut iaculo in facie percuſsit. Sed pater pellicanus eum repercutiẽs occidit, qñ morti duplici ſubiectum de paradiſi viridario relegauit. Sed verè verus pellicanus.ſ. dei filius, ꝑ tres dies luxit pullos ſuos quia toto tempore legis naturæ, & toto tempore legis ſcriptæ humano generi condoluit. Doleo ſup te fili mi Abſalon. 2. Re. 18. Et ideo tertio die, videlicet tempore legis nouæ, tẽpore.ſ. paſsionis, in coſta ſe percuſsit, qñ ſine contradictione aliqua crucifixus, latus ſuum permiſit lancea perforari. Et tunc ſanguine ſuo pullos occiſos ꝑfudit, quando virtute ſanguinis & paſsionis ſanctos patres peccato originali mortuos, a peccati & inferni morte & carcere liberauit. Vel dic ꝙ pellican⁹ Chriſtus poſtquam in cruce pro pullis ſanguinem ſuum fudit, poſt tres dies ipſos reſurgẽdo ſpiritualiter ſuſcitauit & a morte ꝑpetua liberauit. Vnde Oſeæ 6. Venite reuertamur ad dñm, qm̃ ipſe cœpit, & ſaluabit nos. percutiet & curabit nos, viuificabit nos per duos dies, in die tertia ſuſcitabit nos. Vel pone ſm magiſtrum Iacobum de vitriaco lib. de mirabilibus orientaliũ regionum, ꝙ eſt quidam ſerpens in deſerto qui inimicatur pellicano, & ideo nidum ſuum intrat dum eſt ad paſcua, & pullos eius inuenenat & occidit & rediẽs pellicanus & eos mortuos inueniens, per triduum deflet, vt dictum eſt, & virtute ſanguinis ipſius ipſos ad vitam ſuſcitat & reducit. Sed ex illo ſanguine emiſſo multum infirmatur & debilitatur, & aliqui pullorũ naturali inſtinctu matris beneficia ſentientes, matrem debilitatam paſcunt. Alij autem degeneres, nullam eius penitus curã gerunt, & ideo mater ſanata & ad proſperitatẽ veniens paſcentes ſe refouet, & ſecum in nido recipit, degeneres autẽ deijcit & expellit. Sic verè chariſsimi ſerpẽs antiquus.ſ. diabolus, pullos pellicani.i. ipſos filios & creaturas dei.ſ. Adam cũ tota poſteritate interfecit. Sed pro certo iſtos ipſe verus pellicanus Chriſtus virtute ſanguinis a morte criminum ſuſcitauit. Sed verè chariſsimi multi ſunt peſsimi peccatores huius beneficij immemores, & de ipſo ſic debilitato & pro nobis mortuo & infirmato penitus non curantes, iuxta illud Amos 6. Nihil patiebantur ſuper contritionem Ioſeph. Boni tamen ei compatiuntur, & ſibi debilitato in perſona ſuorum pauperum beneficia largiuntur. Eſa. 28. Reficite laſſum, & ecce hoc eſt meum refrigeriũ. Et ideo Chriſtus inter vtroſq; diuidet in die iudicij, dicens malis, ite. bonis autem dicet, venite. bonoſq; ſecum in nido paradiſi recipiet, malos verò in infernum expellet. Math. 25. Venite benedicti patris mei &c. Ibidem. Ite maledicti &c. 2

¶ In ægypto ſunt duo genera pellicanorum. Nam cum in ægypto ſit quidam fluuius exiens de paradiſo, qui dicitur nilus, circa illum in ſolitudine verſatur vnum genus pellicanorum, cuius cibus ſunt lacertę & alia reptilia venenoſa, ſed quia habet naturam calidam, ideo digerit, & minimè ſibi nocent. Aliud genus verſatur in fluuio, cuius cibus ſunt piſciculi qui in flumine oriuntur. Et nihil comedit pellicanus, niſi illud cum pięda in aqua primitus intingatur. Ægyptus eſt mundus, vbi habitant duo genera pellicanorum.i. hominum.ſ. contemplatiui, qui circa mundi fluuium i. circa deuotionem morantur, vbi piſciculis.i. verbis delicioſis doctrinæ veſcuntur. Aliud autem genus habitat in ſolitudine mundi huius, vbi (ſi tamen calorẽ habuerint charitatis) lacertas & venena.i. mundi negotia quæ comedunt & perpetrant, poterunt digerere.i. debitè diuidere, & etiam diſpenſare. Apo. 3. Vtinam calidus eſſes. Figura Leui. 14. vbi dicitur ꝙ erant duo paſſeres cuius, vnus immolabatur

in aquis

in aquis, vnus alius intingebat in ſanguine immolati, & per-
mittebatur euolare in agrum, & ſic purificabat leproſus. Pri-
mus paſſer eſt contẽplatiuus, qui deo ſe immolat in vaſe fictili
humilitatis & religionis, ſup aquas viuas deuotionis. Sed paſ-
ſer alius eſt actiuus, qui traditus libertati, euolat ad mundana,
& in ſanguine alterius intingitur, quia actiui ſanguine & pœ-
nitentia religioſorum liniti & adiuti, a peccatis facilius liberã-
tur, & ſic leproſus mundatur quando peccator in aliqua iſta-
3 rum vitarum a ſuis iniquitatibus emendatur. ¶ Nota ꝙ pellica
nus ſiue porphyrio eſt auis quæ cibum non comedit niſi prius
in aqua intingatur. Vnde pede ſuo vtitur loco manus, quia pri
mo eius cibum in aqua intingit, & poſt ad os ſuum applicat &
manducat. Iſte autem a Pli. lib. 10. ca. 46. porphyrio dicitur. de
quo etiam dicit idem ꝙ ſolus inter volucres aquam morſu bi-
bit. Pellicanus eſt prædicator. Manus eius ſunt opera. Os eius
ſunt verba. Aqua eſt ſacra ſcriptura. Debet ergo prædicator
quicquid comedit. i. quodcunque opus ſibi incorporat per imi
tationem, vel alijs comedere tradit per prædicationẽ, in aqua
. i. in ſacra ſcriptura intingere, vt. ſ. ſecundũ ſacræ ſcripturæ di-
ctamentum oia ordinentur, & manum ad os debet applicare
inquantum cibum doctrinæ quem per os ſuum prædicando di
cit, primo manu per ipſius complementum palpare debet &
tangere. Vnde 2. Paral. 3. Ore locutus es, & opere perfeciſti. Et
ſicut pellicanus eſt auis ſolitaria, & valde ſicca, ſic & prædica
tores debent eſſe ſolitarij, mundi negotia fugiendo, & ſicci ab
ſtinentiam ſuſtinendo &c. Sed non ſic eſt de multis. Quæ di-
cunt facite, quæ autem faciunt nolite facere. Matt. 23. Morden
do autem debent bibere: quia. ſ. aquam ſacræ ſcripturæ debẽt
mordaciter. i. auidè recipere & ſtudere. Vel dic ꝙ talis eſt ma
lus auditor, qui. ſ. aquam quam bibit. i. prædicationem quã au-
dit, mordere dicitur, inquantum de ipſa libenter murmurat &
obloquitur. Vel dic ꝙ prædicatores moderni aquam mũdanæ
proſperitatis & deliciarũ reprehendendo mordent, & tamẽ ip
ſam quam mordere & contemnere videntur, bibunt libenter,
hauriunt & affectant. ad Ro. 2. Eadem. n. agis quæ tu iudicas.

De Perdice. *Cap. 59.*

PERDIX ſm Iſid. eſt auis fraudulẽta, & oua
1 rapit & furatur aliarum auium, & in nido ſuo
tanquam propria fouet, ſed tandem pulli ex-
cluſi vocem matris propriæ audientes, puta-
tiuam dimittunt matrem, & ad propriam re-
uertuntur. Nec multum laborat accubando
ſuper pullos, imo plusquã aues aliæ faciliter & leuiter eos fo-
uet, & ſtatim ꝙ pulli nati ſunt, ſequuntur matrem & quærunt
cibum. Et eſt paucæ penoſitatis & multæ carnis & ideo debi
lis eſt volatus, & ſi aliquando volet, parum volando in aere ſe
leuat, & ſtatim poſt modicum terram petit. Niſum timet & dũ
ipſum in aere viderit, a terra nullatenus ſe erigit vel ſuſtollit;
& dum ad ſonitum paruæ campanellæ fugit, ſin reti vel laqueo
ſubito ſe inuoluit, vbi eã auceps arripit & occidit. Talis eſt di-
ues auarus necnon vſurarij fradulenti, cauſidici & raptores, q
oua. i. bona temporalia aliorum per cautelas furantur, & in ni-
do arcarum ſuarum tanquam propria condunt ipſa. Et quãdo
exclusa fuerint i. per eos multiplicata, & credunt eis vti, tunc
ſine dubio occidũtur a morte, & pulli ad matrem propriam. i.
ad diabolum, qui eis ipſa genuerat, reuertũtur. Nam diabolus
diſpenſat bona & dignitates diuitũ, de vno ad aliũ. ſ. poſt mor-
tem. Vel mater eſt mundus, qui omnia tenet, & ad eum totum
poſt mortem reuertitur. Hie. 17. Perdix fouit, quæ non peperit
fecit diuitias, ſed non in iudicio, in medio dierum ſuorum de-
relinquet eas. Vel dic ꝙ perdix eſt fraudulentus diabolus, qui
nos de nido veræ matris noſtræ religionis vel Chriſti, per pec
catum ſubtrahit, & in nido ſuo. i. in mundo fouet & nutrit. Et
ideo ſtatim vocẽ ꝙ veræ matris noſtræ in ſcriptura vel in præ-
dicatione audimus, matrem putatiuam. i. diabolum vel mũdũ
dimittere debemus & ad matrem noſtram ſ. Chriſtum redire.
2 Ioan. 19. Fili ecce mater tua. ¶ Nota ꝙ perdix non multum la-
borat pullos fouẽdo. Sic vſurarij in filijs, bonis temporalibus
impinguandis, non multum laborant: quia ſine magno labore
diuitias ipſis accumulant & acquirunt. Nam dicitur Eccl. 51.
Modicũ laboraui, & inueni mihi multam requiem. Præterea
filij ſequuntur matrem, & cibum quærunt mox vt ſunt nati. i.
ſcientes aliquid intelligere. ſuos. n. parentes imitantur, eorum-
que exemplo per vſuras vel alias cibum diuitiarum acquirere
ſatagunt & congregare. Actuũ 7. Sicut patres veſtri, ita & vos.
Iudicum 5. Iſti in locũ ſurrexere patrũ ſuorum. Ezec. 15. Sicut
mater, ita & filia eius. ¶ Perdix paucas habet plumas, & multã 3
carnem: & ideo a terra non multum eleuatur, & ſi eleuata fue
rit, ſtatim ad terram reuertitur. Sic verè multi ſunt qui paucas
habent plumas ſ. virtutum, ſed multam habent carnem. i. car-
nalem affectionem, & ideo a terra i. ab amore temporalium nõ
ſe leuant, nec ad aera. i. ad bona ſpiritualia deferuntur, & ſi ali-
quando ad ſpiritualia, vtpote ſemel in paſchate eleuentur, ad
terram citò redeunt, ſpiritualia dimittentes. Præterea perdix
niſum & campanellam timet. Sic mali, prædicatores qui p ni-
ſum ſignificantur, & campanellam. i. verbum dei & ſonũ eius
fugiunt & abijciunt & abhorrent, & ideo videntes in eccleſia
prædicatorem, nunquam de terra. i. de domo ſua recedũt, nec
ad eius ſermonem vadunt, ne audiant quomodo debeant a tẽ-
poralibus ſe leuare. &c. Vel dic ꝙ campanellæ. i. prædicationis
ſonitum fugiunt, & in reti auaritiæ ſe inuoluunt, vbi a diabo-
lo capiuntur, & per mortem occiduntur, & plumis bonorum
temporalium vel amicorum carnalium ſpoliantur, & tandem
in ventu inferni coquuntur, & ab aucupe diabolo deuorantur,
& ſic fit ꝙ illi qui aliena ſurantur, tandem ab alijs affliguntur.
Vnde Eſa. 29. Væ qui prædaris, nõne & ipſe prædaberis? ¶ Per
dix eſt auis libidinoſa, intantum ꝙ linguis inuicem applicatis 4
præ deſiderio æſtuãt, maſculus etiam ſuper maſculum ſalit, ſe
xum totaliter obliuiſcens. Vnde etiã Solinus dicit ꝙ inter per
dices dimicatur circa cõnubium, victoſq; credunt fœminarũ
vice venerem ſuſtinere. Tantæ ſunt etiam libidinis pdices (vt
ait) ꝙ ſi ventus a maſculo flauerit, fiãt prægnãtes odore. Quod
etiam dicit Pli. li. 10. c. 33. & de nocte conuerſis poſterioribus
perdices ſedent. Et habent parum de plumis, ideo parum vo-
lant. &c. Timet niſum & campanellæ ſonitum, ideoq; frequẽ-
ter fugiẽs, in rete aucupis ſe inuoluit. ſic luxurioſus paucis plu
mis indutus virtutũ, multis carnalibus implicitus, ad ſpiritua-
lia parum volat. niſum. i. prædicatorẽ & cætera vt. §. præcedẽti
ac per hoc in rete luxuriæ ſe inuoluit. quandoque autem ſexũ
naturalem obliuiſcens propter libidinis ardorem, opera indicẽ
bilia peragit, & contra naturam turpiter & beſtialiter aliquo-
tiens multa facit. ad Ephe. 5. Quæ in occulto ab eis fiunt, turpe
eſt dicere. Et breuiter inter pdices. i. luxurioſos, flatus maſcu-
li. i. verbum & odor famæ ipſius a fœminis auditus & perce-
ptus, facit eas concipere libidinem & ardorem. Vel poteſt di-
ci de beata virgine: quæ ſolo odore. i. ſolo auditu concepit ver-
bum. Eſa. 7. Ecce virgo concipiet. ¶ Perdix eſt auis quæ pullos 5
ſuos multum diligit, & ideo circa venatorem, circũuolat, ſeq;
debilem & claudam ſimulat, vt dum eam venator credens ca-
pere ſequitur, a nido pullorum ſuorum elongetur, vt per hoc
pullis eius euadendi & euolandi libertas detur. Sic verè patres
ſpirituales pro filijs liberandis, debent volitare contra diabo-
lum, & ei taliter ſe opponere, vt ab ipſius inſidijs ipſos valeant
liberare. Perdix. n. fingit ſe non poſſe currere, vt auceps ipſam
tentans capere, filios euolare dimittat, poſt quos & ipſa deluſo
aucupe euolat. Quia veræ matres. ſ. prælati & perfectiores de-
bẽt ſe pro ſubditis, aduerſarijs opponere, & plus de ſalute gre
gis, quam de propria curare, & debilitati ſubditorum ſuam fir
mitatem, ſcutum & galeam exhibere, exemplo Chriſti, qui de
diſcipulis, aduerſarijs dixit. Si me quæritis, ſinite hos abire.
Vel allega quomodo debilitas & fragilitas aliquãdo eſt fingẽ-
da, ſecundum ꝙ negocium requirit, vt. ſ. inde ſequatur ſibi &
alijs vtilitas. De Chriſto. n. habemus ꝙ finxit ſe longius ire.
Et dauid aſtutè ſe fingendo furioſum, periculum euaſit 1. Re.
20. ¶ Perdicis ſm Pli. fel mixtum cum tantidem mellis, multũ 6
clarificat viſum, ſed oportet ꝙ in pyxide argentea conſeruet.
Fel eſt tribulatio propter eius amaritudinem. Argentum con
ſeruans eſt diuina ſcriptura. Mel dulce eſt ſpes de æterna glo-
ria. Quando igitur oculus intellectus alicuius eſt carnalitatis
vitijs obfuſcatus, tunc ſi fel tribulationis ei eueniat, multum ſi
bi prodeſt ad ſalutem: quia mala quæ nos hic premunt, ad deũ
citius ire compellunt. Gregorius. Si tamen cum melle. i. cum
ſpei æternæ dulcedine & quaſi tranquillitate ſuſcipiatur, & ſi
in argento inuoluatur. i. ſi homo tribulationẽ ſuſtineat eo mo-
do quo ſibi ſacra pagina dictat. Nam ſicut medicus amarã me
dicinam aliquo dulci inuoluit, ſic pater miſericordiarum cum
tentatione facit prouentum 1. ad Corint. 1. Figura Leui. 7. vbi
dicitur ꝙ cum hoſtia cõburenda libamina offerebant. ſ. oleũ
& farina. Farina eſt ſacra ſcriptura: quæ mola ſani intellectus
teritur & caſſatur. Oleum eſt cõſolatio ſpũalis: quia. ſ. deus qñ
aliquem cõburit per tribulationẽ, ſemper adhibet leniniam
conſo-

conſolatiooem , vnde dñs cũ panibus bordeaceis dedit piſces.
Mat.14.& 2.ad Corin.1.Cõſolatur nos in oĩ tribulatione nr̃a.
7 ¶ Perdices vna poſt aliã intrant rete, & ſic ꝑ primæ ſequelam,
aliæ periculo ſe exponunt.vbi.n. dux gregis quæ prima vadit
intrauerit,ſtatim ſecunda , deinde tertia mox intrabit ſm Pli,
vbi ſupra.l.c.33.Sic multotiens fit ꝙ dum malos ſocios ſequi-
mur,in rete diaboli inuoluimur,& ſic vna cum eis per eorum
ſequelã & imitationẽ & decipimur.Facile eſt.n. vt quo prima
intrat,aliæ ſequanẽ,& ꝙ illud quod a prælatis & prioribus effi
citur,ab alijs in exemplum trahatur:quia ſicut dr̃ Eze.1. Quo
8 cunq; declinabat quæ prima erat,ſequebãtur & cæteræ.¶ Per-
dicum filij dum aucupem volunt euadere, ſolent glebas terræ
in pedibus ponere & reſupini iacere, & ita fit ſm Solinũ ꝙ ẽt
deprehenſi ſæpe lateant . Sic & nos ad cœlum per deuotionẽ
nos ſupinemus,& glebam terream.i.mortis memoriã,præ ocu
9 lis habeamus,& ita diaboli inſidias euademus. ¶ Maſculi præ
oĩa libidine non volunt ꝙ fœminæ vacẽt ad pullos , & ideo
oua frangunt niſi caute a fœmina abſcondanẽ.&c. Vide ſupra
10 de cubeth,quod idem eſt quod perdix ſm innocentium.¶ Per
dix cum caput habet abſconditum,totum corpus ſuum abſcõ-
ſũ credit,& ita ſtulta eſt, vt cũ neminẽ videt, a nemine credat
videri,& inde fit ꝙ faciliter ab aucupe põt capi. Sic ſunt multi
qui ita ſunt per malitiam excæcati, ꝙ pro eo ipſi aliquid nõ vi
dent,quodq; vitia ſua non percipiunt nec cognoſcũt, ipſi vilia
facta & opera ſua a nemine ſciri vel videri credant,q̃uis oĩbus
nudi & manifeſti cõfuſibiliter appareant. Credũt.n. ꝙ alij nõ
videant in vita ſua malum,niſi quantum ipſi . Iſtud potiſsimè
verum eſt de hypocritis,qui quia caput intentionis ſuæ abſcõ
dunt,credunt ꝙ totum corpus.i.tota ſuperficies vitæ ſuæ oĩbus
intuentibus ſit ignota,cum tñ a plurimis cognoſcãtur. Nau.3.
Reuelabo pudenda tua,& oſtendam gentibus nuditatẽ tuã, &
regnis ignominiã tuam . Tales ergo diabolus faciliter decipit,
11 & ad inferni introitum ſecum trahit.¶ Solinus dicit ꝙ cũ per-
dices in toto orbe ſint liberæ, in beotia tñ ſunt ſeruituti ſubie-
ctæ. In ipſo.n.aere habent certos terminos,quos nõ audẽt trã-
ſgredi.In pictauia ẽt ꝓuincia galliæ(de qua natus ſum)eſt quę
dam modica inſula propè malliacũ , vbi nulla perdix dr̃ poſſe
viuere. Quod ex imprẽcatione beati Hilarij dr̃ factũ eſſe.Beo
tia iſta ſignificat religionẽ,quæ a boue quod eſt aĩal diſciplinę
deditũ,põt beotia nuncupari:q̃a ꝓcul dubio cũ ꝑdices.i.hoĩes
ſint naturaliter liberi,in religione tñ efficiũtur ſerui , habẽt.n.
clauſtra & diſciplinæ ſuæ terminos , & ſtatutorũ ſuorũ limites
aſsignatos,quos prætergredi non debent,ſed ibi in obedientia
viuere ſemꝑ habent. Hilarius.n.i.Chriſtus hilaris, ipſis inſula
mundi interdixit,& a ſolo Attico i.a ſeculo totaliter ſeparauit,
& in ſtatu ſuo viuere eos iuſsit.pſalm. Terminum poſuiſti eis,
quem non tranſgredientur, neq; cõuertentur operire terram.

De Paſſere. Cap. 60.

1 PASSER eſt auis clamoſa,garrula & inſtabilis
pullos in fęno & plumis fouens,muſcis,araneis,
& granis venenoſis ipſos nutrit, & pro nidis hi-
rundinũ occupandis eis roſtro & vnguibus re-
ſiſtit,& ſe quantum põt opponit. Sic auari vſura
rij,& maximè cauſidici & garruli,per litigia,in
ſtabiles etiã ſunt:quia de aſsiſia ad aſsiſiam,de mercato ad mer
catum tranſeunt & labunẽ.Dilexit mouere pedes ſuos, & dño
nõ placuit. Hie.14.In plumis & mollitijs nutriunt pullos ſuos,
& muſcis & araneis & ſeminibus venenoſis.i.diuitijs malè ac-
quiſitis,ſe & ſuos nutriunt & impinguant , pro nidis hirundi-
num.i.pro habitaculis & poſſeſsionibus pauperum occupan-
dis,totis viribus ſe opponunt,& roſtro eloquentiæ & cõmina-
tionis,viribus potentiæ & dñationis eos diripiunt & infeſtant.
2 Figura de Achab & vinea Naboth 3.Re.21. Applica bñ.¶ Paſ
ſer fœnum & plumas in nido ſuo ponit,& ſic fouet pullos:ſter
cora de nido eijcit,& eijcere pullos docet.pullos ab alijs dere
lictos tanq̃ ſuos recolligit atq; fouet.muſtelã timet,& eius prę
ſentiam clamando prodit. vxorem zelat,& pugnare conſueuit
pro nidis hirundinum occupandis,& roſtro & motu ſe oppo
nit.Sic prælatus in nido ſuo.i.eccleſia cui præſidet,debet plu-
mas virtutum ponere(vt eis mediãtibus ſubditi volitent ad ſu
prema)& fœnum inſuper viridę honeſtæ & gratę conuerſatio
nis,& exinde ſtercora debet eijcere.i.temporalia ſuperflua de-
bet ab eccleſia deijcere,& ad hoc ꝓprios pullos incitare. Mu-
ſtelam debet timere.i.demonem,cuius præſentiã clamore prę
dicationis debet alijs intimare. pullos ſubditos debet fouere,
& tam pro ſuis parentibus & notis,q̃ etiam alienis debet zela-
re,& pro eis ſe aduerſantibus opponere,ſeu pugnare , ꝓ nidis
hirundinum.i.ſubditorum conſcientijs ab hirundinibus.i.de-
monibus & vitijs habitatis,per prædicationem occupãdis, de
bet tota cura iugiter laborare. Ioan.4. Alij laborauerũt, & vos
in labores eorum introiſtis.¶ Paſſer eſt auis inſtabilis, & gar- 3
rula,iuxta hoĩum habitacula nidificans,multum libidinoſa, &
ideo ſm Conſtan.eſt libidinis excitatiua ſi frequẽter comeda-
tur.lepram etiam & morbũ caducum ſæpe incurrit . Sic hoĩes
leues inſtabiles & garruli,eorum verbis & motibus ad libidi-
nem incitant audientes,maximè ſi comedanẽ.i.ſi eorũ conuer
ſatio imitetur,& tãles ſic adulationibus expoſiti, leprã luxu
riæ patiunẽ,& morbum caducũ ſuperbiæ vel apoſtaſiæ ſortiũ-
tur.¶ Paſſer eſt auis quæ multũ diligit ſuã ſpeciem. Qñ.n.con
tingit aliquem eorũ laqueo capi, ſtatim ꝙ clamitãdo auxilium
quærit,cito currũt aliæ ad ipſam adiuuare,& circũueniũt paſſe 4
rũ multitudo,& captũ eripiunt & defendũt.Sic verè hõ debet
alterutrum diligere,& ſi vnus Chriſtianus capiaẽ laqueo pau
pertatis,ſtatim eo clamitante & ipſo auxiliũ petente, debẽt ei
alij miter ſubuenire,& ipſum ꝓ poſſe de tribulationũ laqueo
liberare. Iob 36.Si paupertatis funibus vinciatur,liberabit eũ.

De Platea. Cap. 61.

PLATEA eſt auis quæ cũ piſcari neſciat , piſces 1
tamen libenter comedit,& mãducat vnde ſicut
dicit Pl.li.10.c.40.Iſta auis ſolet auib⁹ ſub aqua
ſe mergentibus,& ibi piſces capiẽtibus inſidia-
ri,& eas ad caput accipere,& prædã quam acce
perunt compellit dimittere,q̃ ſolet poſtea manducare. Oſtreã
.n.integrã tranſglutit,ſed cũ ipſam digerit, & venter eius cale
fit,teſtam eijcit & expellit.Per iſtas aues poſſunt ꝓpriè intelli
gi quidam principes & reges ſeculares , qui.ſ. piſces.i.diuitias
aliorum non volunt rapere,, raptas tñ ab alijs benè ſolent acci
pere,& vorare:quia pro certo illi ſolent auibus quæ piſces fu
ranẽ ſub aqua.i.balliuis vſurarijs & raptoribus inſidiari ,,& cũ
viderint eos piſces & diuitias rapuiſſe , & indebitè acquiſiſſe,
impetunt eos,& dictas diuitias dimittere cogũt ipſos . verũm
ipſas illis a quibus iniuſtè raptę fuerant,non reſtituunt,ſed po
tius ipſas ſibi retinent,& cõfiſcãdo oĩa ſibi ſumũt. Et breuiter
de oĩbus quæ talibus ſolent auferre,nõ euomunt vel reſtituũt,
niſi teſtas.i.niſi illud quod penitus nihil valet,illud verò quod
bonum eſt,retinent ſibiipſis. Mat.13. Elegerunt bonos in vaſa
ſua,malos aũt foras miſerũt. Vel dic ꝙ iſta auis ſignificat, men
dicantes,qui dicũt ſe iniuſtè nihil velle acquirere de bonis tñ
quæ vſurarij & alij iniuſtè acquirunt,ſolent libenter elemoſy-
nas accipere,& pitantias manducare.dicunt.n.illis illud Lucæ
16.Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

De Pauone. Cap. 62.

PAVO habet carnẽ duriſsimã,quæ nec facile coqui 1
tur,nec de facili putreſcit. Sic auari non poſſunt co
qui,digeri,vel cõuerti igne tribulationis,correctio
nis,vel amoris,imo taliter indurantur per auaritiã,
ꝙ per compaſsiuus coctionẽ nullatenus remolleſcunt,nec pu
tredinem ſentiunt:quia.ſ.futuram ſuæ carnis putredinem non
aduertunt. Iob 40. Cor eius indurabitur quaſi lapis.¶ Pauo ha 2
bet caput criſtatum,debile & ſerpentinum, pectusq; aureũ &
ſapphiteum & decorum, inceſſum occultũ , caudã oculatã &
decoram,vocem terribilę & clamoſam. vnde cõiter dr̃ ꝙ pauo
habet plumam angeli, vocẽ diaboli,paſſumq; latronis. Sic ve-
rè multi ſunt in capite.i.in principio ſerpentini , per fallaciã.ſ.
deceptionum,& ideo habẽt pectus aureũ per fictionẽ amoris
& charitatis,vt ſic decipiant alios.caudam habent oculatã.i. fi
nem vitæ ſuæ ſperant habere oculatum per diſcretionẽ,inquã
tũ.ſ.ſperãt in fine pœnitere . Vel per caudam intelligo fraudũ
malitiam,& intentionem,quæ oculis malitiarũ plena eſt. Eze.
1.Totum corpus in circuitu erat plenum oculis. Paſſum.i.viã
& proceſſum in actibus ſuis habent ſimplicem & occultũ : q̃a
rapinas & vſuras verbis palliant atq; chartis,ſed in fine habẽt
vocem terribilem,qñ.ſ.pauperibus comminando,ipſos exhæ-
redãt. Habebat cornua ſicut agnus,& loquebatur ſicut draco.
Apo.13. Et ſic breuiter iſta habent in principio plumã angeli
per fictam dilectionem,tandem habẽt paſſum latronis ꝑ frau-
dis deceptionem, finaliter verò habent vocem diaboli ꝑ cru-
delem exhæredationẽ,ſicut patet ad litterã de vſurarijs & aua
tis.¶ Pauo maſculus inuidet fœmellæ ſuæ,& inſidiaẽ ouis eius 3

vt ea rapiat,atq; ſpærgat:quod timēs ipſa ſollicitè abſcōdit.Sic
impij prælati ſuis inuident ſubditis ſimplicibus,& ouis eorum
.i.diuitijs & bonis temporalibus.inſidiantur,vt ipſos per extor
tiones & excoriationes diripiant & conſumant, niſi ab alijs di
4 ſcretius tueantur.¶ Pauo ſm Plini.inuidet hominum vtilitati
& iō cum habeat ſtercus multū medicinale, ipſum abſcondit,
ne ab hominibus inueniatur . Sic multi prædicatores abſcondunt
ſermones ab ipſis editos & egeſtos,aīabus vtiles & medicina.
les,tanq̄ ipſis diabolicè inuidentes. Iob 20. Cum dulce fuerit
in ore eius,abſcondet illud ſub lingua ſua.Cōtra illud Sapi.7.
5 Sine fictione didici,& ſine inuidia cōico.¶ Pauo fœtū ſuū per-
ſequit̄. habet debile caput,infirmū,deformè, & ſerpentinum,
cōiter tñ criſtatum.inceſſum habet ſimplicē & occultum. col
lum modicum & erectū pectus ſapphireū,caudā oculatā, pe-
des deformes,vocē terribilē & clamoſam. ponit duodeci oua
ſm Ariſt.Sic diabolus caput.i. principium ſuggeſtionū habet
ſerpentinū p deceptiones,debile tñ & infirmum: qa cogitatio
quæ eſt caput & principiū pc̄ti,de facili diſsipat̄.Nō eſt caput
nequi⁹ ſup caput colubri.Ecc.25. Tñ criſtā pulchrā ibi habet:
qa iuxta malā cogitationē q̄ immittit pulchritudinē delectatio-
nis p̄rēdit. inceſſum habet ſimplicē: qa occulte& fraudulēter
pcedit in tētationibus,quas immittit. Pectus habet ſapphireū
& caudā oculatā: qa nūc vr̄ pc̄tōrē charitatiuē & pectoraliter
& diligere, & caudā pulchrā & oculatā i.ſioꝫ pſperū eis pro
mittere,quos tñ in inferno faciet ſuā vocē terribilē, obaudire.
Iſte aūt duodeci oua ponit,inq̄tū in corde duodecim gn̄ra ma
larū cogitationū immittit,de qbus dr̄ Marci.7. q de corde ex-
eūt adulteria,fornicationes,homicidia,furta,auaritiæ,neqtiæ,
dolus,impudicitia,oculus malus,blaſphemia.ſupbia,ſtultitia.
Iſta ſunt .n. duodecim oua quæ pauo diabolus ponit in corde
humano.¶ Pauo inſidiatur fęmellæ , & eius oua nititur pdere
6 & quaſſare,ſed pullis natis ſolet eos diligere & fouere . Pauo
maſculus eſt mundus,pauoniſſa religio . Qñ igitur pauoniſſa
oua ponit.i.religioſos generat & producit , aliquos filiorum.ſ.
mundanorum ad ſe trahens,tunc mundus eos perſequitur, &
eis inſidiatur,vt de religione eatrahat & educat,& ideo mater
religio primo abſcōdit eos,ſicut pauoniſſa oua, donec plumas
virtutū receperint & ſcientiarū,& tunc mundus.ſ. pauo videā
eos plumatos & diſcretos,eos diligit atq; nutrit . Vel pōt dici
de mūdanis,q hoiem q̄diu eſt in ouo.i.in paupere ſtatu frāgūt
& perſequuntur.qñ verò ouū auis fuerit effectū.i. qñ hō diues
factus fuerit,& ad proſperitatem reductus, tunc ſolet diligi &
foueri,& a cunctis alijs honorari.Prouer. 14. Etiam proximo
ſuo pauper odioſus erit,amici verò diuitum multi. ¶ Pauo vi-
7 dens plumarum ſuarum pulchritudinē ſuperbit, & caudā eri-
git & facit rotam , ſed quia habet pedes deformes & rugoſos
ac ēt pallidos,videns eos,ſubito rotā deijcit & dimittit . Sic ſi
ea pulchritudine corporis vel generis ſuperbias , & rotam &
pompam facias reſpice pedes. i. vitæ finem ſ. mortē pallidā &
deformē,& ſic ſine dubio ſuperbiam derelinques. Eccl.8. Me-
morare nouiſsima tua, & in æternum nō peccabis. Et Thre.1.
8 Sordes eius in pedibus eius,nec recordata eſt finis ſui. ¶ Pauo
eſt pulchris pennis indutus,pectore ſapphireo , cū cauda ocu
lata & pulchra.Secundum Ariſto.primæ arbori ſe conformat.
Nā cū primo arbor amittit folia ſua , ſic pauo amittit plumas
ſuas,& ecōtra,cū prima arbor ſua recuperat folia , ſic & pauo
plumas,& hoc in vere,& poſt tres annos pullificat,& tunc co
lorantur plumæ ſuæ,ſicut ēt dicit Pli.lib.20.c.59.& oua fouet
30.diebus,duodecim verò oua ponere conſueuit. Talis debet
eſſe religioſus,qui debet indui plumis honeſtæ cōuerſationis,
maximè in cauda.i.in fine vitæ ſuæ ſ.circa ſenectutem : quia.ſ.
tunc ſummè debet relucere per honeſtatem, & habere ſapphi
reum pectus per charitatem,debet etiam primæ arbori.i.Chri
ſto conformari.ſ.in plumarum.i.in diuitiarum ſpiritualium &
temporalium depoſitione,& recuperatione : qa.ſ. eius exēplo
plumas.i.diuitias quæ in altum faciunt volare per ſuperbiam,
debet omnino abijcere & deteſtari,& eas per elemoſynas in hye-
me caritiæ ſeu paupertatis emittere,& largiri, & ſic in vere.i.
in paradiſo aliās recipiet.ſ.diuitias æternales , & etiam in præ-
ſenti gratias & virtutes.ad Heb.12. Deponentes omne pōdus,
& circunſtans nos peccatū,aſpicientes auctorē fidei .Iſte poſt
tres annos pullificat:quia poſt tria vota religionis ſuæ potent
Chriſtum in ſeipſo per gratiam generare, & colorem honeſtę
conuerſationis præcipuæ vendicare.Ezec.16. Sumpſiſti veſti-
menta tua multicoloria.Debet etiam cubare ſuper oua 30.die
bus:quia bona opera,quæ per oua deſignantur , debet fouere
toto tempore vitæ ſuæ,quæ in triceſimo numero .i. in numero
decem mandatorum ſub obſeruantia trium votorum ſuorum
debet terminari.& 12.oua debet ponere : quia duodecim fidei
articulos vel duodecim ſolis Chriſti reuolutiones,ſeu 12.par-
ticulas vitæ Chriſti(quas vide infra de agno li.10.c.3.§ 14.)ſeu
etiā 12.fructus ſpiritus(quos vide ad Gal.5.)credendo implen-
do vel imitando debet gerere,& habere. Figura Apoca.12.de
muliere amicta ſole,& luna ſub pedibus eius, & in capite eius
duodecim ſtellarum corona.Sic religioſus debet eſſe amictus
ſole.i.ſplendore honeſtæ conuerſationis,& luna debet eſſe ſub
pedibus eius,quia mundanam proſperitatem quæ per lunam
deſignatur,debet habere per contēptum ſub pedibus affectio-
nis,& coronam ſtellarum 12.in capite: quia in eius intentione
ſemper debent duodecim Chriſti reuolutiones,.i. 12. fructus
ſpūs inueniri.vel pone figuram Ezec.47.& Apo.22. de arbore
quæ duodecim fructus apportabat,quæ plantata erat iuxta flu
uium.i.iuxta ſacrā ſcripturam,cuius folia.i.verba erant in me-
dicinam,& cuius fructus.i.opera erant in cibum.i. in imitatio
nem &c. Applica bene figuram:quia bona & ad multa propo-
ſita multum reducibilis, & fœcunda . Vide eam infra li.16.in
in loco ſuo.¶ Pauo cum habeat pulchras pēnas, delectatur qñ 9
ab hominibus ſecretæ aſpicitur & videtur,& etiam ſm.Pli.qñ
a circunſtantibus laudatur,& ideo ad plumarum pulchritudi
nem oſtēdēdā caudam erigere comprobatur, ipſamq; ad ſolē
dicit̄ vertere, vt color eius ſplendidior habeat ſm Pli.vbi ſu-
pra.De nocte verò quando ſubito euigilat,& præ tenebris nō
poteſt ſuas plumas videre,horrende clamare incipit, & totam
ſuam pulchritudinem amiſiſſe ſe credit,ſicut in libr.de natura
rerū dicit auctor.Tales ſunt vanigloriosi & curioſi : quia.ſ.pul
chritudinem ſuam tā moralē q̄ corporalē.i.pulchritudinē ope
rum & corporum gaudēt ab oibus intueri,& ipſam verbaliter
commendari,quinimo ad ipſam amplius oſtendendā , ſolēt in
pompam erigi & extolli,figurati in Aſſuero:qui vxorem ſuam
iuſsit corā oibus adeſſe,vt oſtenderet cunctis populis pulchri-
tudinē eius. Vxor.n.talium eſt hypocriſis,quam.ſ. volunt vide
ri ab oibus,vt pulchritudo conuerſationis ipſius videatur. Nā
qñ tales in tenebris.i. in abſcondito vbi a nemine poſſunt vide
ri,ſe eſſe cognoſcunt,valde dolent, conqueruntur, & gemunt.
Ioan. 7. Nemo in abſcondito facit opera ſua , & quærit ipſe in
palam eſſe. ¶ Pauo habet vocem terribilē oibus venenoſis, & 10
ideo in loco vbi vocem eius ſępe audiūt,habitare aliquatenus
non præſumunt,vt dr̄ ibidem.Sic verè oia venenoſa, & oēs de
mones,oēs hæretici & detractores timent & horrent vocē cu-
iuſlibet viri iuſti,videlicet vocē orationis, vocē confeſsionis,
vocē prædicationis,& vocē grãrum actionis & cuiuſlibet ve-
rę locutionis,qa procul dubio vbi ſolent voces huiuſmodi re-
ſonare,nunq̄ ſolent dicti venefici habitare:qa pro certo diabo
lus timet vocē cōfeſsionis,& orōnis,hæreticus aūt vocē verita
tis & pdicationis.Inuidus verò & detractor vocē laudis & grã
tiū actionis,& vocē lætitiæ & ſpiritualis iubilationis.Vñ Hier.
30.Vęcē terroris audiuimus,formido,& non eſt pax. ¶ Pauo 11
qñ aſcendit altè magis ſolito,pluuiam ſignificat. Sic hō qñ per
ſuperbiā ſe eleuat plus debito,pluuiā æternæ miſeriæ ſibi pro-
noſticat & deſignat. Qui altè ædificat domū ſuā,quærit ruinā.
¶ Dicit Ariſt. Vnus pauo quinis vxoribus ſufficit , ſi verò vnā 12
ſolā vxorē habeat, eorum perdit ſallacitate fœcūditas, put di
cit,& inde eſt q pauones & pauoniſſæ plus abundant in filijs
qñ ſunt plures q̄ ſi bini & bini eſſent,& ſinguli p ſe ſoli. Sic ve
rè dico q boni magis proficiunt in virtutibus, & plus fœcūdi
ſiunt in bonis operibus : qñ ſunt plures in eadē ſocietate q̄ qñ
ſoli habitant in ſingularitate.Magis eſt.n.fœcunda charitas ſo
cietatis q̄ ſolitudo ſingularitatis:qa magis fuit fęcūda Lya,quę
ſignificabat actiuā:q̄ Rachel quæ denotabat contēplatiuā. Bñ
ergo dicit qui dicit,Ecce q̄ bonū & q̄ iocūdū habitare fratres
in vnū.Vel pōt allegari de libidine mulieris,cui nō ſufficerent
quinq; viri,cū quiq; pauoniſsis ſufficiat vn⁹ pauo. Et iō bñ Sa
lomō os vuluę inter inſatiabilia cōputauit,ſicut dr̄ Prouer.30.
¶ Teſte palladio,pauonib⁹ vna eſt cura,vt fęminę ſuæ p agros 13
incubantes a vulpibus cuſtodiant̄. Sic verè p̄latis ineſſe vnica
debet cura,vt fœminæ ſuæ.i.ſimplices ſubditi a vulpib⁹.i. a de
monibus,hæreticis,vel tyrānis, vel ēt a qbuſuis malis hoibus
tueant̄. Tales.n.vulpes.i.tales deceptores ſunt præ cæteris præ
cauēdi 1.Re.18 Vidēs Saul q prudēs eſſet Dauid,cœpit caue
re eū.¶ Teſte Ariſ. Pauo ppriā plē ouuq̄ dignat recognoſce- 14
re quouſq; in criſta ſibi ſimilē viderit eſſe. Expone ſicut ſupra
de coruo.¶ Ad hoc vnū aduertēdū ē de pauone,q a.ſ.cū ſit auis
pulcherrima

8 pulcherrima,rariſsimè tñ venit ad bonum,de decem.n. pullis
pauonū via euadit vnus.vnde ēt aliquando audiui ꝙ de centū
quadraginta pullis vnicos ad vitā fuerat reſeruatus. Iſtud po-
teſt allegari contra illos qui corporali pulchritudine & curio-
ſæ conuerſationis gratitudine ſunt præ cæteris colorati, quia
pro certo facilius quā cæteri periclitantur,& per diuerſa vitia
moriuntur. Talis.n.ſua pulchritudo eſt eis occaſio ſuperbien-
di & luxuriādi,& ſic eſt cauſa ad bonū rarius attingendi. Ideo
26 bene dicitur Prouer.vltimo ꝙ fallax gr̄a,& vana eſt pulchritu
do.¶ Teſte Iſi.caro pauonis vix aut difficile putreſcit. Vnde di
cit Aug.li.de ciuitate dei a t.ꝙ caro pauonis cocta,& per annū
ſeruata,nihil putredinis habuit, niſi ꝙ corpulētiæ ſicciores &
cōtractioris fuit. Sic boni hoīes nunquā debent putreſieri per
peccatū,ſed magis in gr̄a perdurare, & maximè ſi igne ſancti-
ſpiritus ſunt excocti. Vel pōt dici de carne Chriſti,quę nullam
ſenſit corruptelā,& quæ in igne paſsionis fuit excocta. pſal. Nō
dabis ſanctum tuū videre corruptionē. Vel pōt dici de multis:
qui in ſua extimatione ſunt imputribiles & immortales,quan-
do nunquam cogitant ſe corrumpendos nec etiam morituros.

De Palumbis. *Cap. 63.*

1 PALVMBI ſicut credo,ſunt illæ columbæ quæ
in arboribus nidificant,& ſm Ariſt.binę cōiun-
gūtur,& ſi quis eorū parē ſuū amiſerit,vlterius
nunquā coit. Sic ſunt boni & caſti cōiuges, qui
bini in caſto cōiugio viuentes,cū vnus moritur,
alius in viduitate ſemper manet. Allega vt infra
2 de turture.¶ Palūbi inuicē ſe diligunt,ſtercus de nido eijciūt,
& eijcere pullos docent, terram ſalſam in ora pullorum euo-
munt &c. Vide omnia illa ſupra de columba.

De Pegaſo. *Cap. 64.*

1 PEGASVS ſicut dicitur in libro de natura re-
rum,eſt quoddā mirabile monſtrū, quod cor-
pus habet equi,alas aquilę,ſed longe maiores,
caput cornibus armatū, & adeo eſt mirabile ꝙ
cuncta aīalia terreāt. hoībus aūt & aīalibus eſt
infeſtus: potius aūt currit quā volet,& aere col
liſo virtute pennarū more turbinis ventos impellit. Vide ti. de
ethiopia,vbi inuenies de eodem. Sic verè ſunt in mundo multi
tyrāni,quia ipſi habent corpus equi per luxuriā. Equi amato-
res in fœminas &c. Hier.5. Itē habēt alas aquilæ per ſuperbiā.
Apo.12. Datę ſunt ei alæ duæ aquilæ,& volauit.&c. Itē habēt
caput cornutū per proteruiā & duritiā 3.Reg.22. Venit Sede-
chias portans cornua ferrea. Iſti ergo pp deteſtabilē vitā ſuā,
cunctis hominibus ſunt mirabiles,infeſti,nociui,& terribiles,
quia ſicut dicitur 1.Theſ.2. Deū non timent,& cūctis homini-
bus aduerſantur. Et aliis ſuperbiæ ſuę in aere huius mundi ſuſci
tant motus, turbines,tribulationes formidales. Matt.8. Motus
magnus factus eſt mari.

De Pica. *Cap. 65.*

1 PICA eſt auis valde garrula, q̄ ad modū hoīs loqui
docet. Hęc aūt inter cęteras cōditiones ſuas vnā ha
bet laudabilē,q̄a de indēnitate loci vel horti in quo
nidificat,curat,& inſidias latitantiū multis clamori
bus manifeſtat, ita vt ſæpe propter eius clamorē a nocēdi pro-
poſito reuocētur,vt dicunt Iſid. & Pli. Talis eſt prędicator, q̄
more humano.i.more prudētis & rationalis perſonę debet ad-
diſcere ſcire loqui. Iſte ergo horti vel loci,patriæ vel eccleſiæ
debet vtilitatibus prouidere,& clamoribus prædicationis de-
bet inſidias diaboli reuelare,vt ſic ipſos poſsit a nocēdi propo
ſito repellere & fugare. Eze.3. Fili hoīs,ſpeculatorē dedi te do
mui Iſrael &c. Et Eſa.58. Clama ne ceſſes,quaſi tuba exalta vo
2 cem.¶ Pica de terra & ſpinis facit nidū ſuū vndiq; clauſum p̄-
ter vnū foramē per quod intrat, & adhuc illud foramē ponit a
parte dumi magis ſpinoſa,vt ibi difficilior ſit acceſſus. Si aūt ni
dū ſuū ab homine viſum præſenſerit,trāsfert oua,& cū pedum
digitis ad locū aliū ipſa portat,vt dicitur in libro de natura re-
rum. Nidus,nr̄a eſt cōſcientia vbi oua bonorū operum cōcipi-
mus,& primitus procreamus. Iſta ergo eſt, terra & ſpinis.i.hu
militatis & pœnitētiæ aſperitate cōponēda,& per diſcretā cu-
ſtodiā ne pc̄tā ſubintrēt,vndiq; eſt claudēda,& a viſib⁹ hoīum
abſcōdēda. Si quis vero aliquid ſecretè facere voluerit,& nidū
cōſcientiæ ab inimicis & inſidiatoribus deprehēſum eſſe vide
rit,mutanda ſunt loca.i.alteranda ſunt conſilia & propoſita,&

aliter negocia facienda, ita vt docet Vegetius li.de re militari.
Si inquit negocia tua quæ facturus es, ab inimicis præuēta ſen
ſeris,muta cōſilium.¶ Cū putat ſe laqueo deprehēſam corpus 3
non mouet, ſed ſolū roſtrū, ne forte motu corporis ſe amplius
implicaret.ſolo.n.roſtro nititur laqueū aperire, & ſe de pericu
lo liberare. Sic homo cū ſe ſentit per pc̄tm̄ a diabolo laqueatū
non debet ad ſui expeditionē niſu & motu corporis laborare,
nec per propriā fortitudinē debet credere ſe poſſe a diabolo li
berari,cū reuera hoc ſit impoſsibile,quia quāto plus cōfidens
de proprijs viribus ſe expedire credet, tāto ſuperbia ipſum in
peccatū fortius implicaret. Cū ſolo ergo roſtro.i. cū ſolis ver-
bis debet ad hoc per orationē & cōfeſsionē labore, & peccati
laqueū aperire,& ſic nō per ſe,ſed per dei gratiā ſe poterit ex-
pedire. pſal. Laqueus contritus eſt,& nos liberati ſumus.

De Pico martio. *Cap. 66.*

PICVS martius ſm Plin.lib.10.c.18.auis eſt in 1
augurijs valde potēs, cuius eſt mira proprie-
tas, quia arbores roſtro ſuo duriſsimo cauat,
& ſub cortice aliquē cibū congruū ſibi latere
pnoſticat,& ēt in cauatura nidū ſuū ædificat,
& pullos ſuos educat, verū ſi quis foramen il-
lud cuneo vel lapide quāuis fortiſsimè obſtruxerit, veniet pi-
cus & ſm aliquos tactu vnius herbæ, ſm Trebiū vero,ſolo ta-
ctu ſeu inſeſsione ſui,cuneū vel clauū eijcit,& inde cum ſtrepi
tu exilit,& ſic nidū ſuū aperit. Picus eſt homo,qui pro certo in
arbore crucis,& in foramina plagarū Chriſti debet per deuo-
tionē nidificare & ibi pullos deſideriorū ſuorū nutrire,iuxta il
lud Can.2. In foraminib⁹ petrę & in cauernis macerię &c. Igi
tur ſi diabolus iſtud foramē.i.deuotionē ad Chriſti vulnera ti
bi clauſerit,& cuneū vel clauū obſtinationis tibi obiecerit de-
bes ipm̄ per orationē tollere, & ad Chriſti paſsionis memoriā
redire,& impeditū aditū aperire. Gen.7. Cataractę cœli aper-
tę ſunt. Vel dic ꝙ foramē noſtrū eſt cor,vbi pulli nr̄i.i.vitia nr̄a
latēt. Igitur ſi diabolus introitū huius foraminis.ſ.os per obſti
nationē vel verecundiā obſtruxerit, debet herbā cōtritionis af
ferre,& illā obſtructurā rūpere,& per cōfeſsionē oīa reſerare,
dicēs illud pſal. Os meū aperui,& attraxi ſpūm. Vel dic ꝙ pic⁹
eſt Chriſtus,qui pullos ſuos.i.ſanctos patres in foramine infer
ni collocauerat, vbi ſpe futuræ redēptionis ipſos dulciter nu-
triebat. Veruntñ diabolus iſtus taliter incluſerat & obſtruxe-
rat,ꝙ nemini exitus patebat,& ideo picus noſter Chriſt⁹ ſe ad
iſtud foramē applicuit, & feras & oſtia fregit, & ſic ad pullos
ſuos liberādos intrauit,iuxta illud Eſai.45. Aperia corā eo ia-
nuas,portas æreas cōterā,& vectes ferreos cōfringā.¶ Itē ibi 2
dē dr̄ ꝙ in capite p̄toris vrbani Lucij tuberonis dū in foro iura
ꝓ tribunali redderet,quidā picus cōſedit ita placide, vt manu
apprehenderet. Augures tñ interrogati quid hoc ſignificabat,
reſpōderūt ꝙ ſi auis dimittebat̄, procēdebat excidiū futurū im
perio. Si vero exanimaret̄, prætori futurū excidiū deſignabat.
Prætor vero magis diligēs vtilitatē publicā quā priuata, picū
ſtatim cōcerpſit & mox prodigiū ſecutū eſt.quod ēt dicit Va-
lerius maximus. Imperiū.n.nihil fuit paſſum,ipſe vero prætor
cito poſt peruenit ad ſummum infortuniū. Hoc pōt allegari ꝙ
magis eſt diligēda vtilitas publica q̄ priuata, & ꝙ ille q̄ eſt p̄-
tor.i.prælatus vel princeps, nō debet timere propriū danū in-
currere,vt poſsit damnū rei publicę præcauere. Vel dic ꝙ pi-
cus eſt dei filius. Prætor eſt populus iudaic⁹, apud quē.ſ.ille ꝑ
incarnationē conſedit. Hunc igitur iſte prætor.i. iudaicus po-
pulus exanimauit & occidit,& ſic toti imperio.i.toti mūdo vti
litatē fecit,ſe vero deſtruxit penit⁹ & ſubuertit. ad Ro. 11. Opta
bā ego anathema fieri ꝓ fratrib. vt ſic exponat̄ illud Io.11. Expe
dit vt vn⁹ (ſupple popul⁹ iudaic⁹) moriat̄,& nō tota gēs pereat.

De Pſitaco. *Cap. 67.*

PSITACVS eſt illa auis q̄ gallicè dicitur pau- 1
pegaudus,de qua dicit Iſidorus ꝙ ſola india pſi
tacū nutrit. Eſt aūt auis ſpecioſiſsima,viridis co
loris per totū corpus,p̄cincta torque crocea ſeu
aurea circa collū. Hæc auis lingua habet latiſsi-
ma,atq; gloſſam, & ideo verba articulatim proferre dicitur,
& ad modū hoīs loqui docetur,vt dicit idē. Secundū Pli. autē
iſta nullam locutionem pōt addiſcere præter humanam. Ta-
lis eſt vir iuſtus, qui debet habere viridem colorem honeſtæ
conuerſationis,torquem auream.i. vinculū charitatis & dile-
ctionis,linguā articulatā.i.verbum prudentis & diſcretę locu-

tionis.ad modū.n. hominum.i. ad modum perſonarū rationa-
bilių & nō aliarum debet loqui, & ad hoc ſpecialiter informa-
ri 1.ad Cor.13.Cū eſſem paruulus,loquebar vt paruulus,cum
2 aūt factus ſum vir,euacuaui quæ erāt paruuli.¶ Pſitacus os &
roſtrum habet ita forte ꝙ ipſum tanquā ſcutū pro reliquo cor
pore omni difficultati eaponit. vnde ēt ſi ab alto cœciderit ſu-
per lapidē,roſtrū ſuum anteponit, & ſuper ipſum tutū corpus
ſuum ſine lęſione ſuſtentat & recipit ſm Pli.li.10.c.42.Roſtro
ēt loco manus vtitur.qñ repit. Ramos etiam roſtro ſicut manu
apprehendit, qñ aliquando per ſuam cagiam ſurſum ſcandit.
Nunquam.n.vnum pedem ante alium ponit, quouſq; ante oīa
cagię virgulā ore vt ſurſum ſe eleuet,apprehendat.vnde nō in
pedibus ſed in ore virtus eius exiſtit. dum eſt.n.in cagia, nunq̄
volando ſurſum graditur, ſed pedibus tranſuerſaliter ambula-
do,& ad quemlibet paſſum tractu oris ſe iuuando,ſuperius ele
uatur.Talis eſt os.i.eloquētia viri iuſti.iſta.n. debet eſſe fortis,
cōſtans,ſolida atque firma, quia.ſ.ad virum iuſtum pertinet ꝙ
in verbis non ſit varius neque duplex. Eccl.32.Si bis interroga
tus fueris,habeat caput reſpōſum tuū,quia ſicut dicitur Eccle.
5.Peccator cognoſcitur in duplici lingua.Roſtrum ergo iſtud
.ſ.verbalis oratio, cōfeſsio,gratiarum actio,prædicatio ſunt ho
minibus iuſtis pro ſuſtentamento, & cōtra caſum peccati pro
firmamento, & contra lapſum tribulationis pro conſolationis
ſubleuamento, & etiam ad rependum ſurſum per deſiderium
ad æterna pro potiſsimo leuamento.vnde Prouer.12.Os iuſto
rum liberabit eos.Vel pōt dici de illis qui habent linguam om
nipotentem in eloquentia,in tantum ꝙ in omni culpa & infor
tunio ſuo per fortitudinem oris.i per virtutē ſuæ verbalis elo-
quentiæ ſe cuſtodiunt & defendunt.Eſa.49.Poſuit os meū dñs
3 quaſi gladium acutum.&c. ¶ Pſitacus habet caput duriſsimū,
& qñ homo vult ipſum docere loqui, neceſſe eſt ꝙ caput eius
cum feruſa vel virga ferrea verberetur,ſicut dicit Solinus.ali-
ter enim verba non addiſcit, vt dicit Plin. vbi ſupra. Sic verè
multi ſunt qui ad bene loquendum,dicendum,docendum.&c.
vel etiam ad benefaciendum difficiliter inſtruūtur, quia ſicut
dicitur Eccl.1.Peruerſi difficile corriguntur.Caput.n.habent
ita obſtinatum & durum ꝙ nihil boni volunt facere,niſi com-
pulſi.&c. Et ideo breuiter dico ꝙ tales ſunt ferula ferrea ferię
di, & atroci correctione caſtigandi,& ſeueriter puniendi.pſal.
Reges eos in virga ferrea, tanquam vas figuli conſtringes eos.
Sic.n. per violentiam bonum facere docentur, qui voluntariè
nihil boni agere dignabantur.ad Heb 2.Didicit ea his quę paſ
4 ſus eſt,obedientiam. ¶ Inter pſitacos ſunt quidam qui habent
in pedibus quinque digitos,& iſti ſunt nobiliores,& ad loquē-
dum etiam dociliores.Iſta etiā auis intra domum melius edo-
cetur,quanto vero plus ſeneſcit,tanto ad addiſcēdum amplius
indurat,vt dicit Pli.vbi ſupra Sic verè illi ſunt inter alios me-
liores,& ad diſcendū fidem & ſcientiam aptiores,qui quinque
digitis.i.diſcretione quinque ſenſuum ſunt dotati, ſi tñ in do-
mo eccleſiæ doceantur.Illi aūt qui ſolum tres digitos.i. illi qui
habent triplicem mundi concupiſcentiam.ſ.concupiſcentiam
oculorum,concupiſcentiam carnis, & ſuperbiam vitæ, rudes
ſunt ad bene addiſcendum,& faciendum,& maximè in tēpore
ſenectutis,quia iſtud verum eſt ꝙ quanto homo malus amplius
antiquatur,tanto in malo potius induratur,& bonū facere vel
diſcere dedignatur,quia ſicut dicitur Hiere. 17.Non poteritis
5 bonum facere,cum didiceritis malum. ¶ Pſitacus ſm Iſidorū
naturaliter homines ſalutat,dicens aue vel chere.Iſta.n.vox &
locutio eſt ipſius naturalis. Iſte etiam homines amat, & ideo
domeſticos & notos oſculari amicabiliter conſueuit. In aſpe-
ctu etiā virginio delectaē,ſicut dicit phiſologus.Sic verè mul-
ti ſunt ita naturaliter amicabiles & benigni, ꝙ alios volunt li-
benter & fauorabiliter ſalutare, & quod plus eſt,oſculum cha
ritatiuum alijs dare, & in aſpectu mundarū perſonarū etiā vir
ginum ſe mirabiliter delectare. Ideo dicit Apoſtolus. Saluta-
6 te inuicē in oſculo ſancto.¶ Pſitacus quando cibum ſiccum co
medit,ipſum primum & ante omnia aqua mergit, ſicut de quo
dam vidi qui nebulam in vaſe induſtrioſe mergebat,& quia,to
ta in paruo vaſe mergi non poterat,ideo illud quod in vna par
te immerſum fuerat,comedebat,& tandē ad immergendū par
7 tē reliquam redibebat.expone ſicut de pellicano §.4.¶ Item iſta
auis dum in ſpeculo ſe videt,multū lętaē,& ideo ſi offers ei ſpe
culum,lętificat ipſum,ſi vero ſpeculū ſibi abſtuleris,ipſum tur
bas.Iſtud pōt allegari contra iuuenes curioſos,qui in ſpeculan
do ſe delectat, & ſi ſpeculandi deficit copia,cōturbantur.Ia.1.
Cōparabitur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpe-
culo.Vel per ſpeculū intelligo ſcripturā,vbi iuſti ſicut in ſpe-
culo defectus proprios vident,& ideo ibi delectantur,& ſi au-
feratur ſpeculandi.i.ſtudendi copia, male dolent. Vel ſpeculū
ſignificat viros ſpeculatores,exemplares,& iuſtos,qui ſunt bo
nis in ſolatiū,& eorum carentia in tediū.¶ Pſitacus auis eſt lu- 8
xurioſa,quæ in aſpectu virgineo delectatur, & vinum libenter
bibit & eo etiam inebriatur,& libenter etiam domeſticos oſcu
latur, ſicut dicit phiſolog⁹,& eſt in libro de natura rerū.Sic ve
rè viri carnales non curant.niſi vinū lautè bibere, virgines im
pudicè aſpicere,oſcula domeſticis mulieribus dare,ipſiſq; ap
plaudere,& eas ſalutare, & ſe vino voluptatis & luxuriæ ine-
briare,cōtra illud ad Ephe.5. Nolite inebriari vino,in quo eſt
luxuria.¶ Pſitacus pede vtitur loco man⁹,quia quicquid ad os 9
ponit,primo & ante oīa manu tangit, & cum pede ſicut cū ma
nu cibum ſuum ad modum hois ad os gerit. Tales ſunt illi qui
pedem voluntatis & affectionis habent loco manus & opera-
tionis,ſicut ſunt illi quibus adeſt bona voluntas,ipſis tñ deficit
operandi poteſtas Vel dic de prædicatoribus,qui quicquid ad
os deferūt prædicando, primo manu tangūt & portant manua
liter operando, quia.ſ. quicquid alios ſolent verbaliter edoce-
re,debēt exemplariter adimplere.Act.1. Cępit Ieſus facere &
docere.vnde 3. Reg 8. Ore locutus es & manibus perfeciſti. 10
¶ Pſitacis nulla alia aqua nocet pręter pluuiam,ipſos.n.pluuia
occidit,& ideo ſicut dicitur in libro de natura rerum,in mon-
tibus gelboe nidificare feruntur, vbi nec ros nec pluuia naſcū
tur.Sic verè demonibus nulla aqua diſplicet.i. nulla voluptas
præter pluuiā.i.præter illā quæ de ſurſum eſt deſcendens a pa-
tre luminum. Pluuia.n. gratiæ vel etiam ſpiritualis voluptatis
talibus ſummè diſplicet,ipſoſque deſtruit atq; nocet. Vel po-
teſt dici contra carnales & peccatores,quibus alię aquę pręter
pluuiam non nocent,quia.ſ.iſti delectantur in aquis proſperi-
tatis,carnalitatis,& ſcientiæ mūdialis.Sed vera in aqua pluuia
li quæ venit de ſurſum.i. in aqua gratiæ & ſpiritualis ſcientiæ,
quæ a deo deſcendit,non gaudent,imo ac ſi eos interficeret, in
eius perceptione triſtantur & dolent,ſicut patet de illis qui de
prædicatione vel de ſalute aīæ nihil curant 2.Reg.1.Mōtes gel
boe,nec ros,nec pluuia veniant ſuper vos.Vel dic ꝙ pluuia eſt
aqua mundanæ proſperitatis, vel ſcientiæ ſecularis, quæ aiam
interficit,vbi.ſ.alia aqua deuotionis,compunctionis,cōpaſsio-
nis,& ſcripturæ,& grāæ eam nutrit.¶ Pſitacus ſummā ponit cu 11
ram in pectinatione plumarū ſuarum,& earū ordinatione.Po-
tiſsimè aūt ſummum ſtudium apponit in cuſtodia caudæ ſuæ.
Sic verè nos debemus plumas exterioris cōuerſationis noſtræ
per honeſtatem diligenter componere, & caudam.i.finē vitæ
noſtræ.ſ.ſenectutē a peccato ſummopere cuſtodire.pſal. Sene-
ctus mea in miſericordia vberi. vel expone contra curioſos &
pompoſos. &c.vide de columba.

De Seleucidibus auibus. Cap. 68.

1 SELEVCIDES ſm Pli.li.10.c.27.ſunt quædā
aues generationis occultæ, quæ.ſ.vnde veniant,
vel quo abeant ignorantur, nec (vt ait) earum
præſentia videbatur,quouſque a Ioue pręcibus
imperrabaē,& niſi quadiu ipſarū præſentia indi
gebatur.Vnde ait ꝙ incolæ montis caſij contra
locuſtas eorū fruges conſumentes iſtas aues præcibus impetra
bant,quæ ſtatim locuſtis cōſumptis iterū recedebant.Deus.n.
vel natura illi populo de iſtis auib⁹ prouidebat, cuius tñ error
a ioue fieri ęſtimabatur.Vel per iſtas aues poſſunt intelligi an-
geli,quorū.ſ conditio hominibus eſt ignota,neſcit.n.homo vn
de veniunt,aut quo vadunt, quinimo ad hoīes non accedunt,
niſi qñ a ioue.i.a deo miſſi ſunt,quia ſicut dicit ad Heb.1.Oēs
ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi. Et breuiter
qñ locuſtæ.i.carnis tentationes vel demones,vel etiā hęretici,
vel tyranni deuaſtant & diripiunt fruges noſtras.ſ. noſtras gra
tias & virtutes,vel etiam fidei vel eccleſię libertates,debemus
iſtas aues.ſ.Angelos a deo præcibus impetrare,vt locuſtas hu-
iuſmodi velint a nobis fugere,& in pace & cōcordia cōtra nos
locare.Sæpe ergo viſum eſt ꝙ angeli ſubito veniebant, & pro
hominibus debellantes ſubito data victoria recedebant, ſicut
apparet.2. Macha.11.& multis alijs locis. Vel dic ꝙ talis auis
Chriſtus a deo patre a ſanctis patribus pro tollēdis locuſtis.ſ.
demonibus & vicijs præcibus impetratur, & tandem ad locū
vnde venerat reuocatur. Ioan.3.Spiritus vbi vult ſpirat,ſed ne
ſcis vnde veniat,aut quo vadat.

De ſtru-

De Struthione. *Cap. 69.*

1 STRVTHIO ſm Iſidorum habet pennas ſicut
auis, ſed tanti eſt corporis, ꝙ alæ ipſius non poſ-
ſunt eum in aere leuare, maximè quia alæ ipſius
ſunt tenues ſicut pilus, nec ſunt habiles ad vola-
tū. In inferiori parte corporis plumas habet plu
res quā in ſuperiori, & ideo nunquā volat. pedes
habet duos, ſed fiſſi ſunt more quadrupedis. Tantæ eſt calidita
tis, & ferrum comeſtū conſumit, & ſm Greg. ſuper Iob 39. alas
ſæpe, ac ſi deberet volare, erigit, & hoc maximè qn̄ videt equū
quē naturaliter odit, ſed a terra propter hoc non ſurgit. Tales
ſunt aduocati, auari, vſurarij, & ſapientes mundi, quia multas
habent plumas ſcientiarum diſcretionis & ſapientiæ, per quas
poſſent ſe erigere a temporalibus, ipſa deteſtando, & ſe eleua-
re in ſpiritualibus, ea contemplando, ſed quia ſunt magni cor-
poris. i. maximę carnalitatis, ideo nunqnā a terra & amore tem
poralium ſubleuantur, & hoc quia alę eorū. i. ſciētia eſt tenuis
ad modū pili. Per pilū. n. intelliguntur diuitiæ, quæ ſuperfluæ
ſunt, ad quas regulatur ſcientia cupidorum, cū oia quæ ſciunt,
ad huiuſmodi tēporalia ordinentur, & ideo in inferiori parte
plures plumas habent, quia maior pars & quaſi tota ſciētia &
eorum affectio ad hæc inferiora miſera ordinātur. Vnde in par
te ſuperiori. ſ. reſpectu bonorū ęternorū paucas habēt plumas
ſcientiarū & virtutū, & ideo ab his temporalibus ad cœleſtia
non aſcendunt. Alas tn̄ ſæpe erigunt ad volatū, quia vere cau-
ſidici & vſurarij alas affectionū ſuarū bene erigunt aliquando
quia proponunt pœnitere, & in altū per pœnitentiā aſcēdere,
& hoc maximè qn̄ vident equū. i. prædicationē, quæ equus di-
citur in ſcriptura. Abacuch 3. Viā feciſ equis ſuis in mari. Quia
. ſ. aliquando audita prædicatione cogitant de ſalute ſed quia ta
lis ſtruthio odit equū. i. prædicatorē, ideo ipſum nō audiūt nec
eidē obediunt, imo contra eū ſe erigunt, & erectionē alarū. i.
circumuentione ſuarū fallaciarum & brocardorū ipſos lugere fa-
ciunt, & cōpellunt, iuxta illud. Conſiderat peccator iuſtum, &
quęrit mortificare eū. Vnde de ſtruthione dicit̄ Iob 39. Cū tē-
pus fuerit, in altum alas erigit, deridet equū, & aſcenſorē. ¶ Itē
2 ſtruthio ad ſtellas pleiades oculos leuat, & tūc oua ponit, & in
ſabulo abſcondit. Et quāuis ſtruthio in corpore ſit equo ſimi-
lis in multis, equū tn̄ naturaliter odit, vt dicit Pli. & Grego. in
moralibus ſuper Iob 30. Per pleiades iſtas quæ ſunt ſtellæ ſpe-
cioſę, ſitę inter genua tauri ſm Mart. q̄ in ortu ſuo cauſant plu-
uiā, & terrā fœcundāt & irrigant, intelligo proſperitatē mūda-
nā, quæ videtur ſtultis & peccatoribus gratioſa, quæ rectè ſita
eſt inter tauri genua. i. inter ambitus & ſubiectionē diaboli, q
more tauri aīal eſt ſuperbū. genu. n. dextrū iſtius tauri ſunt di-
uitiæ, genu ſiniſtrū delicię, & inter iſta duo genua labit̄ & vol
uitur tota proſperitas mundanorū. Ad iſtas igit̄ ſtellas. i. ad cla
ritatē mūdanę proſperitatis & ad gloriā diuitū ſtruthio oculos
erigit, qn̄ mens & voluntas taliū ad mundi proſpera ſolū erigi
tur & attēdit, & cū illas viderint, oua ponūt, qa dū mūdi dele-
ctabilia cōſiderāt, tūc oua & appetitus & deſideria de ipſis ba
beodis cōcipiunt & emittūt. Et oua ſua obliuiſcit̄ in ſabulo, qa
dū oua. i. deſideria ſua in ſabulo diuitiarū inuoluūt, ibi ea oblī
uiſcuntur, quia ad cogitandū de ſpiritualibus ipſa amplius nō
recuperant, nec inueniūt. Iob 39. Obliuiſcitur vbi poſuerit ea.
Et licet corpus eorū ſit equis ſimile. i. alijs hominibus, tn̄ equis
. i. hoibus maximè pauperibus ſunt nociui. Ideo de ſtruthione
dicitur Iob. 39. Durat̄ ad filios ſuos quaſi nō ſint ſui. Quia pro
certo iſti deo nō placēt, & cunctis aduerſant̄ 1. ad Theſſa. 2. vn
de Thren. 4. Filia populi mei crudelis ſicut Struthio in deſer-
to. Vel pōt dici de bonis, qui tūc oua. i. opera ſua faciūt, qn̄ ple
iades. i. exēpla ſanctorū rutilare cernūt. Equos vero. i. carnales
odiūt, & eos perſequuntur & inuadunt, quia. ſ. homo iuſtus ad
aſpectū claritatis & exēplaris luminis ſanctorū oua boni pro-
poſiti concepit, & per bona opera parit, equos vero. i. pctōres
fugit & odit. pſal. Iniquos odio habui. ¶ Struthio habet pedes
3 duos fiſſos ſicut quadrupes. tāta aūt eſt caliditatis ꝙ ferrū dige
rit ſicut cibū. Sic affectus malorū, qui per pedes deſignatur, fiſ
ſus eſt & diuiſus, qa ad vxorē & familiā ad diuitias delicias &
honores affectus taliū eſt diuiſus. Oſeæ 10. Diuiſum eſt cor eo-
rū, nūc interibunt. Per ferrū aūt quod eſt durū diuina iudicia
intelligo, quæ ſunt peccatoribus dura. ſed iſti ferrū iſtud dige
runt, quia diuina mia & ſpes finalis pœnitentię illud emolliūt.
Nā ſicut res vel cibus qui digeritur emollitur, ſic tales dū hu-
morē diuinæ miæ conſiderāt, ferrū & duritiā cōminationū di-
uinarū digerunt, & humectāt. Dicūt. n. ſic nō me fecit deus, vt
me damnet, &c. huiuſmodi. Et iſtis dicitur Eſa. 47. Sapiētia tua
& ſciētia hęc decepit te, cōtra quos dicitur Eccl 5. Noli inquit
eſſe ſine metu, nec adijciat pctm̄ ſuper pctm̄, nec dicas, mīa do
mini magna eſt, oīm peccatorū meorum nō recordabitur; qm̄
mia & ira ab ipſo. cito proximant. ¶ Struthio oua in ſabulo cō-
tēnit & obliuiſcit̄, ſed vbi pullū nō ſua virtute, ſed ſolis & are 4
na natū intelligit, & vbi plumis indutū, & quaſi iam ſibi ſimilē
in deſerto reperit, ipſum cōtinuo recognoſcit, & cū diligit atq;
nutrit. Sic verè mūdani amici & perſonarū acceptores filios. i.
conſanguineos, qui ſunt in ſabulo. i. in paupertate inuoluti, cō-
temnūt, ſed ſi educti fuerint de ſabulo paupertatis virtute ſo-
lis Chriſti, nō ſua, tunc eos appreciant & honorāt. Vel pone ꝙ
illos qui ad ſabulū pœnitētiæ & religionis ſunt impulſi, mun-
dus cōtemnit atq; fugit, ſed ipſos de huiuſmodi eductus diligit
atq; nutrit, quia. ſ. plus diligit mūdus & diabolus malos quā bo
nos, apoſtatas quā religioſos, iuxta illud ſaluatoris Apoſtolis
dicentis. Si de mundo fuiſſetis, mundus vtiq; quod ſuū eſt dili
geret, ſed quia de mūdo nō eſtis, iō odit vos mūdus. ¶ Struthio
eſt auis tāti feruoris & ita calidæ eſt naturæ, ꝙ ferrū digerit & 5
cōſumit, & ideo ſicut dicit Auicē. ne nimietas caloris eius ip-
ſam conſumat, dedit ei natura groſſa oua duriſſimæ teſtæ, vt
natura circa huiuſmodi oua occupata, feruor caloris ipſius re
mittat̄. Iſta ēt oua quādiu ſunt in teſta in ſabulo, negligit, ſed
edita diligit atq; fouet. Sic qn̄ aliquis prælatus zelo iuſtitiæ ac
cēſus vult ferrū. i. peccatores cōſumere, ſine aliqua pietate cor
rigendo, ſicut ſunt multi qui nō cōſiderant aliquid de huma-
na fragilitate, ſæpe fit ꝙ natura naturās. i. deus ad temperandū
iſtā naturā. i. illū calorē iuſtitiæ, dat ſibi oua groſſa. i. carnales
motus fortes, duros & rigidos, vel alias tribulationes. Vel dat
ei oua dura. i. pmittit eū facere enormia vitia, vt ex fragilitatis
proprię conſideratione diſcat alijs miſereri, & vt feruor ſuæ ri
goroſę iuſtitiæ tēperetur. Oua ēt in ſabulo negligit, quia ſubdi
tos & pullos qui in ſabulo tēporalitatis inuoluūtur, dēt cōtem
nere. Sed qn̄ de huiuſmodi ſabulo. i. de mundi vanitatibus vir-
tute ſolis iuſtitiæ, & eius inſpiratione, vel ſua ēt caſtigatione
exeunt, & ad ſtatū pœnitentiæ reuertuntur, ipſos cum pietatis
affectu debet colligere, vel nutrire reuertentes, vt dicat eis il-
lud Si ſeparaueris precioſum a vili, quaſi os meū eris. Hiere.
15. Exēplo Chriſti qui cū peccatoribus manducabat & bibe-
bat, eo ꝙ nō venerat vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœniten
tiā. Lucæ 5. Matt. 9. Mar. 3. Vbi. n. abundauit delictū, abūdabit
& gr̄a. ad Ro. 5. Vel pone cōtra malos prælatos, ſicut ſupra de
acceptione perſonarū. §. præcedēti. ¶ Struthio licet habeat plu
mas ſicut auis, & roſtrū, tn̄ corpus & pedes quadrupedi ſimi- 6
lantur. Nam duo pedes eius quadrupedi, & corpus eius equo
dicitur ſimilari, & ideo per pennas ſuas in aere non volat. Sic
hypocritę in plumis apparentiæ, in roſtro eloquentiæ, auibus
nobilibus. i. viris ſpiritualibus ſimulantur. Iob. 39. Penna ſtru-
thionis ſimilis eſt pēnę herodij & accipitris. Sed pedes eorū. i.
interiora affectus & conſcientia, caro eorū. i. corporis infectio
& petulantia quadrupedibus comparantur. Alia nota ſicut ſu
pra. ¶ Itē ſtruthio ſicut dicitur in natura rerū, eſt auis quaſi be
ſtialis, & alas habet ſicut auis, ipſis tn̄ nunquā vtitur in vola- 7
tu. Ipſas. n. habet de natura pili, ipſas tn̄ currendo erigit, & in
terra ita celeriter currit, ꝙ quandoque equos tranſcendit. pe
des habet biſulcos, quibus contra inſequentes iacit lapides,
quando currit. Sic verè mundi ſapiētes quamuis habeant alas
ſicut auis. i. intellectum ſubtilem & ratiodabilem ſicut homo,
ipſi tamen videntur in moribus beſtiales. nunquam. n. viden-
tur vti alis intellectus ſe prudenter & ſecundum deum regen-
do, imo videntur ſemper eſſe in terra & terrenis manendo, &
nihil de cœleſtibus cogitando. Iſti tn̄ quāuis non volent in ſpi
ritualibus, celeriter tn̄ currunt, & circa terrā & terrena aſtu-
te ſe regunt in temporalibus. Nā tales qui in ſpiritualibus ſunt
inepti, ſunt in temporalibus plus aſtuti, ita ꝙ etiam equos. i. vi
ros ſanctos domitos & diſciplinæ ſubditos in talibus antece-
dūt, quia breuiter mali qui in ſpiritualibus oibus ſunt peiores,
ſunt boni in regimine tēporalium, vt communiter potiores,
quia ſicut dicitur Luc. 16. Filij huius ſeculi prudentiores filijs
lucis in generatione ſua ſunt. Iſti tn̄ qn̄ inſequuntur. i. qn̄ a præ
lato ſuo corriguntur, vel qn̄ a prædicatoribus arguuntur, ſolēt
lapides. i. verba dura contra eos iacere, & eos ſi poſſunt, cōpel-
lere retroire, ſicut ad litteram videmus de obſtinatis peccato-
ribus & ēt de mūdi diuitibus, quos reprehēdere nullus audet,
qa ſicut Prou. 9. dr̄. Qui erudit deriſorē, ipſe ſibi iniuriā facit.

8 ¶ Struthio ſicut dicitor in libro de natura rerũ', habet duo oſ-
ſa, vnum in pectore, quo vtitur loco ſcuti, & aliud ſub alis quo
qñ prouocatur ad iram, vtitur loco calcarium, ita ꝙ primo oſ-
ſe ſolet defendere, alio vero ſe ſolet ad prælіũ ſtimulare. Sic ve-
rè chariſsimi nos debemus habere duo oſſa .i. duplicem virtu-
tem. ſ. ſpem quæ eſt ſcutum ſecuritatis, & timorem qui eſt ſti-
mulus voluntatis. Spe.n. homo ſicut ſcuto in aduerſitate defen
ditur, timore vero tanquam calcari in proſperitatibus ſtimula
tur. Eccl. 38. Stimulo boues agitat &c. pſal. Scuto circundabit
9 te veritas eius. ¶ Struthio tantæ eſt ſtoliditatis, ꝙ qñ caput ab-
ſconditum habuerit, totum corpus ſuum abſconditum credit,
10 vt dicitur ibidẽ. Expone ſicut ſupra de perdice. §. vltim. ¶ Stru
thio caluеſcere ſola inter aues dicitur, & plumas perdere cõ-
probatur, vt dicitur ibidem. Veruntamen cutis eius eſt ita du-
ra, ꝙ plumis deficientibus & tempeſtate & frigore defenſatur.
Sic vere homo plumas diuitiarum faciliter ſolet amittere, &
ideo cutem corporis .i. conſtantiam mentis debet ita fortem &
ſtabilem habere, ꝙ ea tali amiſsione nõ debet dolere, & ꝙ nul-
lũ frigus aduerſitans ipſum debet lædere, vel grauare. Iob 41.
11 In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę. ¶ Struthio eſt aial obli-
uioſum, & ideo oua ſua in factam foueam ſabulo ſolet ponere,
& operta fouea ſtatim recedere, & totũ obliuioni tradere, ſed
tũc quod calor matris ouis denegat, calor ſolis & aeris eis præ
ſtat, quia. ſ. oua ipſa pulli virtute ſolis efficiunt, ac ſi matris in-
cubitu continue fouerentur, vt dicit phiſologus. ad quod etiá
videtur facere illud dictũ Iob. 39. vbi dicitur ꝙ deus priuauit
eam ſapientia .i. memoria, & ꝙ obliuiſcitẽ in arena oua ſua. Sic
verè ſępe fit ꝙ vbi pater & mater .i. quicunq; amici corporales
relinquunt hoiem, & eum in paupertatis ſabulo poſitum de-
relinquunt, ſol .i. deus per ſuam occultam prouidentiã eos fo-
uet & nutrit, & ipſos in pullos .i. in prudentes & diuites com-
motat & vertit, & ſine humano adiutorio ipſos de paupertatis
ſabulo extrahit mirabiliter & educit. vnde ipſi deo poſſumus
dicere illud Iob 39. Quando ſtruthio ponit in arena oua ſua,
tu forſitan calefacies ea. Vel dic ꝙ ſabulum eſt ſtatus peccati,
ex quo ſol .i. deus peccatorem per ſuam occultam inſpirationẽ
educit, & eum pullum .i. virum perfectum facit. Vel expone ge
neraliter contra duros parentes & etiam prælatos, qui filijs &
ſubditis non ſolent prouidere, ſed eos oblitos contẽnere & hor
rere. pſal. Pater meus & mater mea dereliquerunt me. vnde ẽt
de ſtruthione dicitur Iob 39. ꝙ duratur ad filios ſuos, ac ſi non
12 ſint ſui. ¶ Teſte eodẽ ſtruthio ſeu aſida vno oculo cœlum aſpi-
cit, & alio terram cernit. Sic cum homo debeat habere dupli-
cem oculum diſcretionis. ſ. ſpiritualem, & temporalem, vnum
qui pertineat ad contemplatiuam, alium qui pertineat ad acti-
uam, vno debet cœlum reſpicere, & cœleſtia cogitare, altero
vero debet terram & terrena videre, ad ſe in eis debitẽ guber-
nandum, & ad ea præcauendum. Vnde Eſa. 33. Regem in de-
core ſuo videbit, oculi eius cernent terram. ¶ Secundum ali-
13 quos ſtruthio reſpiciendo oua ſua fouet, & ad perfectum de-
ducit. Sic deus oculo ſuæ miſericordiæ hominem reſpiciens, ip
ſum in moribus perficit, & eũ fouet per gratiã atq; nutrit. &c.
Vide ſimile de crocodilo. infra li. 13. c. 22. § 31. de Tinouoculis
ſupra de columba. §. penultimo & antepe.

De Turture. *Cap. 70.*

1 TVRTVR eſt auis ſimplex, ſicut colomba, ſed
longe diſpariter eſt pudica. Nam amiſſo compa-
te, alterius copulã non requirit, ſed ſolitariè in-
cedit, hominumque conſortia valde fugit, & in
deſertis habitans ſi ad hortos propter cibũ de-
ſcendit, ſtatim iterũ priſtina loca quærit. Sic ho-
mines caſti & maximè vxorati qñ cõparem amittũt .i. qñ alter
cõiungũ moritur, verè alius ſi caſtus fuerit, ad alterius copulã
non accedat, & ẽt hmõi quicunq; caſtus eſſe voluerit, dẽt eſſe
ſolitarius, & a conſortio hominũ & maximè mulierũ totaliter
ſegregatus, & licet oporteat ꝙ propter corporis neceſsitatem
ad hortos hominũ .i. ad bona mundi & hominũ conſortia mul
totiens ſe extendat, ſtatim tñ debet ab huiuſmodi conſortio ſe
parari, & ad locũ habitationis ſuæ .i. ad domum propriam ſi ſit
ſecularis, vel ad religionem ſi ſit religioſus, redire. Religioſi.n.
debent eſſe vidui a mundo, qui tñ ſm Apoſtolũ. 1. Tim. 5. Fre-
quentant domos, & cum fornicati fuerint, quærũt nubere. Vel
dic ꝙ turtur eſt aia, quæ de ſui natura ſimplex eſt & caſta, mul
tumq; diligit ſociã ſuã. ſ. corpus ſibi vnitũ, de cuius ſeparatio-
ne multum dolet & triſtatur, inquantũ. ſ. nunquã poſt ſepara-
tionẽ alteri corpori copulatur, imo pro ſocietate perdita ſem-
per gemit, quia ſm Aug. Aia etiã beata ſemper habet appetitũ
et inclinationem naturalem ad corpus ſuũ, qui quidẽ appetitus
non adimplebitur gloria vſque poſt reſurrectionẽ. Vel expone
ꝙ cõiunx aiæ eſt Chriſtus, cui ſponſata eſt in baptiſmo. Oſeæ.
2. Sponſabo te mihi in fidẽ. Illũ aũt ſociũ perdit, qñ mortaliter
peccat, & ideo ad pœnitentiã reuertens debet gemere per cõ-
tritionem, dum amiſsionem ſui comparis per peccatũ priſtinũ
recordatur, vt dicat illud Hierem. 2. Recordatus ſum tui, mi-
ſerans adoleſcentiam tuã, & charitatem deſponſationis tuę. De
vtraq; expoſitione dicitur ad Rom. 8. Nos ipſi intra nos gemi-
mus adoptionem filiorum dei expectantes, redemptionem cor
poris noſtri. Et ideo huiuſmodi pœnitens & gemens non ſe de-
bet alij corpori copulare .i. diabolo ſiue mundo, ſed cõparem
proprium. ſ. Chriſtum, vt ſibi in præſenti per gratiam, & in futu-
ro per gloriam coniungatur, debet cum pœnitentiæ gemitib⁹
expectare. Figura Oſeę 3. vbi Oſeę accepit mulierem adulterã
ex qua genuit filios & filias, & dixit ſibi, multis annis expecta-
bis me, nec ſequeris alios viros. Mulier adultera eſt aia per pec
catum adulterata poſt baptiſmũ. hanc Oſeæ .i. Chriſtus acci-
pit, qñ per pœnitentiam reuertitur ad eundem. Iſta ergo mul
tis annis debet eum per ſpem & patientiam expectare, & nul
li alij per peccatum ſe coniungerę vel ligare. Hæc in locis ſe-
cretis a conſortio hominũ ſegregatis habitat. ſ. in paradiſo per
affectũ & contemplationẽ. ad Philip. 3. Noſtra conuerſatio in
cœlis eſt. Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum.
Iob. 39. De ſummis ſilicibus videbo eum. Nume. 23. Et ſi pro-
pter cibum in hortum hominum deſcenderit .i. ſi ad mundi ne
gocia propter neceſsitatem ſe extẽderit, ſtatim obtento cibo ſo
litaria loca petit, quia obtentis bonis temporalibus debet ſe ꝑ
gratiarum actionẽ in ſuperius eleuare. ¶ Turtur in hyeme de- 2
plumis efficitur, & tunc in antris & cauernis abſconditur, in
nouo vero tempore de cauernis exit plumas reſumit, & ad pul
lificandum congrua loca petit, & in ramis duris & nodoſis ni-
dum conſtruit & facit. Sic verè chariſsimi aia in hyeme .i. in tẽ
pore peccati deplumatur a plumis. ſ. virtutis. & in cauernis .i.
in negotijs mundi & terrenis occupationibus habitat & mo-
ratur. Sed adueniente nouo tpe .i. qñ per gratiam & pœnitentiã
innouatur, tunc exit de iſtis cauernis, & plumas virtutum re-
ſumit, & ad pullificandum .i. ad bona opera faciendum cõgrua
loca petit. Vnde tunc inter denſos ramos .i. inter ligna crucis
per eius frequentẽ memoriam, de lignis nodoſis & duris .i. de
operibus aſperis & duris pœnitentiæ debet conſtruere nidum
ſuum, & ſic in nido talis diſciplinæ debet pullificare per bona
opera, & ibi iugiter cõmorari. ¶ Præterea turtur dicit bis pulli
ficare, tertio vero non, niſi primi pulli corrumpantur. Sic ho- 3
mo pullos .i. opera ſua bis producere .i. ad intentionem duplicẽ
debet facere. ſ. ad laudẽ dei, & vtilitatem proximi. Tertio vero
. ſ. ad laudem mundi, nunquã debet pullos bonorũ operũ pro-
creare. ¶ Præterea turtur. 15. annis cubat, ſuper cadauera nõ re
ſidet, ſed pro victu quærit grana pura. Sic vir perfectus ſuper 4
pullos .i. ſuper opera bona debet ſemper cubare, & hoc 15. an-
nis .i. in obſeruatione decem mandatorũ & in memoria quin-
que plagarũ Chriſti. Hic ſuper cadauera non reſidet, quia. ſ. in
amore vel delectatione proprij cadaueris .i. carnis fœtidę, non
debet aliqualiter reſidere, imo pro victu ſuo debet acquirere
grana pura, ſacrã ſcripturam, vel etiã grana .i. virtutes, quæ re-
ctæ ſunt animæ nutrimentũ. ¶ Turtur ſemper gemit dum con-
ſiderat ſocietatem quam amiſit, & alijs garrulantibus auibus, 5
hæc pro cantu gemitum reddere conſueuit, & ex tunc vt dicit
phiſologus, ſemper in ramis ſiccis, ꝙ nunquã in viridibus ſedere
conſueuit. Sic huiuſmodi pœnitens cõſiderans ꝙ propter pec-
catum amiſit conſortiũ Ieſu Chriſti, debet ſemper gemere per
contritionem, peccatum propriũ cogitando. Treno. 1. Ipſa aũt
gemens &c. pſal. Laboraui in gemitu meo. Et licet garrulẽt &
rideant mundani, ipſe tamen debet iugiter triſtis eſſe. ideo di-
citur Ezec 35. Lætãte vniuerſa terra, in ſolitudinem te redigã.
Ioan. 16. Gaudebit mundus, vos aũt cõtriſtabimini. Vel dic ꝙ
coniũx aię eſt Chriſtus, & ideo in morte & pro morte eius de-
bet gemere & dolere. ¶ Turtur non tangit cadauera immunda, 6
ſed pro ſe & pro pullis educandis quęrit & prouidet grana pu
ra. & pulli turturis ſm Conſtantinum in principio ſunt viſcoſi
& graues ad volatum, ſed paulatim aſſueſcunt ad volãdũ, quia
viſcoſitas tẽperatur. Sic nouitij etiã ſubditi & maximè religioſi
in principio qñ veniunt a ſeculo, ſunt viſcoſi per carnales af-
fectiones, & inhabiles ad volatũ contemplationis. Sed quan-
to plus

to plus ad volatum contemplationis intenderint, tanto carna-
litatis viſcoſitas melius temperatur, & ideo iſti grana pura ſa-
cræ ſcripturæ debent comedere, cadauera vero.i.mulieres non
debent per luxuriam tangere, nec earum conſortium frequẽ-
7 tare. ¶ Turtur tẽpore hyemis perdit plumas, & in cauernis ha-
bitat atq; antris, ſed tempore veris de antris exiens plumas re-
cuperat, quas amiſit. Sic boni & pij in tpe hyemis.i.pauperta-
tis & tribulationis aliorum, qñ.ſ. vident alios indigere, tunc ſi-
ne dubio debent plumas diuitiarum deponere, eis miſericordi-
ter largiendo, & in antris & ſpelũcis.i.in aliorum miſerijs per
compaſſionẽ debent iugiter reſidere. ſed qñ adueniet tempus
veris, quando.ſ.poſt mortem adueniet proſperitas ſempiterna,
tunc ſine dubio exiẽt de antris & cauernis. i. de miſerijs huius
mundi, & iterato in paradiſo recipient plumas, quia Chriſtus
centuplum retribuet illis qui plumas diuitiarum pauperibus
emiſerunt, quia beati miſericordes, qm ipſi miſericordiã con-
8 ſequentur. Matt.5. item 19. Centuplum accipiet. &c. ¶ Turtur
eſt auis nullum lędens, ſed erga oẽs patienter ſe habens, in lo-
cis tutis & delectabilibus habitans, & ſicut dicitur in libro de
natura rerum, hæc auis ſola de nocte pullos ſuos paſcit, & hæc
auis ſola teſte phiſologo in æſtate pingueſcit, cum generali-
ter oẽs aliæ aues in æſtate macreſcãt. Talis eſt vir bonus vel vir
perfectus, quia nullum debet lędere, ſed in aliorum lęſionibus
patientiã habere, loca vero tuta religionis, & loca amena æter
næ habitationis debet per contemplationẽ & deſiderium fre-
quentare. & talis in nocte aduerſitatis pullos ſuos debet per do
ctrinã paſcere, ipſoſq; in nocte & turbulentia paupertatis de-
bet per elemoſynam enutrire, quia.ſ. plus indigent ſubditi per
doctrinã nutriri ſpiritualiter qñ eſt nox tribulationis, ne forte
cadant in barathrũ deſperationis. vnde Matt. 13. dicitur q; me
dia nocte gall⁹ cãtauit. pſal. Tota nocte in illuminatione ignis.
Et iſti etiã in æſtate pingueſcũt, quia.ſ. viri iuſti in æſtate pro-
ſperitatis proficiunt, & per temperantiã ibidẽ virtutibus pin-
gueſcunt, & ſic iſti vbi oẽs alij generaliter conſueuerunt defi-
cere, conualeſcunt. Vel poteſt generaliter allegari de quibuſ-
dam, qui in hyeme tribulationis & paupertatis macreſcunt a
virtutibus ratione impatientiæ & deſperationis, qui tamen in
æſtate proſperitatis proficiunt ratione temperantiæ & gratia-
rum actionis, & inde eſt q; martyres in hyeme præualuerunt,
qui in proſperitatis æſtate forſitã defeciſſent. Et ecõuerſo mul
ti fuerunt ſancti confeſſores, qui in proſperitate ſanctè vixerũt,
qui forte in martyrio ſuccubuiſſent. & hoc eſt quod figuratur.
Numeri 31. vbi deus pręcipit q; illud quod ignem non põt ſu-
ſtinere, aqua expiationis purgetur. hoc eſt dictu, q; illi qui per
ignem aduerſitatis ad deum nequeunt venire, per aquã diuinę
miſericordiæ & mundanæ proſperitatis ad ipſum valeant ap-
9 plicare. ¶ Vt dicit philologus, turtures non bene volant flante
auſtro, quia ipſius vẽti humiditate pennæ ſuæ fiunt graues. Sic
verè chariſsimi qñ auſter vẽtus calidus.i.fauor fortunæ & mũ
dani ſucceſſus nos afflat, pennæ mentis nŕæ humidæ per pigri
tiã fiunt, ita tunc ad cœlũ per contemplationẽ & affectionẽ vo
10 lare nõ poſſumus. ¶ Vt dicit idẽ, qñ turtures volãt verſus aqui
lonẽ, nõ habent rectorẽ. E conuerſo vero ſi ab aquilone verſus
auſtrum volauerint, tunc habent rectorẽ quẽ ſequuntur, quod
ad hoc põt adduci, nam illi qui in aquilone.i. in frigore aduer
ſitatis habitãt atq; volant, rectore non indigent, quia.ſ. vexatio
dat intellectũ. vnde in illo ſtatu põt homo ſe ſufficiẽter regere
per ſeipſum, ſed verè illi qui ad auſtrum mũdanæ proſperitatis
volitant & anhelant, rectore prouido indigent, qui ipſos regat
& manuteneat ne delinquant, quia breuiter illi qui appetunt
proſpera, citius delinquunt, quã qui aſpera, & ideo rector ma-
gis eſt neceſſarius his quã illis. vnde pſal. Dominus regit me,
& nihil mihi deerit, in loco paſcui ibi me collocauit.

De Valello. *Cap. 71.*

1 VALELLVS eſt auis colũbino capite, & criſtato,
colloque viridi, & corpore varietate diſtincto. Hęc
auis cũ hominẽ a longe nido ſuo appropinquare vi
derit, egreſſa ſibi cum clamore occurrit, ſicq; fatua
auis quę clamore ſuo hoĩm a nido ſuo ſe fugare credit, ipſo cla
moris indicio nidũ prodit, ſicut dicitur in libro de natura re-
rum. Tales procul dubio ſunt multi, qui cum clamoribus ſuis,
iniurijs & detractionibus credunt de alijs triumphare, & ho-
mines nido ſuo inſidiantes.i.inimicos ſuos ſibi & ſuo ſtatui in-
uidentes, credunt a ſe hmõi clamoribus elongare, & tñ ex hoc
ſolẽt eos amplius in ſui pręiudiciũ aiare 2. Reg. 1. Os tuũ cõtra
te locutũ eſt. & Iudith.8. Nõ ſunt iſta verba quæ miam prouo-
cent, ſed potius quæ irã excitent & furorẽ. Vel ad litterã põt al
legari cõtra multos ſimplices, qui cum ſe multis verbis & iura
tionibus excuſare credũt, ſeipſos tñ magis ſuſpectos reddunt.
Vel põt allegari contra iactatores, qui ſi habent aliquod ſecre
tum, nõ ceſſant clamare, donec illud oĩbus cõtigerit reuelari.

De Veſpertilione. *Cap. 72.*

VESPERTILIO ſm gloſam Eſa.2. lucẽ odit, 1
& tenebras amat. Nã in die in parietũ foramini-
bus ſe abſcondit. Cęca eſt ad modũ talpæ, & pul
uerẽ lingit. Tales ſunt cupidi, maxime vſurarij,
quia cœci ſunt, & duces cęcorũ. Matt. 15. ad mo
dũ talpæ, quæ ſemper eſt in terra, vbi optimè ſe
regit, & ibi quærit victũ. Ideo tales lucẽ manifeſtationis odiũt
& abhorrẽt. Et ideo qñ contractus ſuos faciunt, nolunt q; ma-
nifeſtetur veritas, imo in cauernis.i.in occultis eos faciunt, in-
quantũ ipſos palliãt cautelosè, ne appareat falſitas vel vſura, &
ſic tenebras obſcuritatis diligũt, quia quæ in oculto ab eis fiũt,
turpe eſt dicere ad Ephe.5. Et lumẽ manifeſtationis fugiũt &
deuitant. Omne.n. quod manifeſtaŕ, lumẽ eſt. ad Ephe.5. Quia
ergo qui malè agit odit lucẽ, ideo in die in rimulis parietũ.i.
in ſecretis cauernis ſe abſcũdũt, vnde Iob. 24. in tenebris quaſi
in luce ambulãt. Prou.2. Relinquunt iter rectũ, & ambulãt per
vias tenebroſas. &c. Ideo Eze.9. Vide fili hoĩs qui filij Iſrael fa
ciũt in tenebris. Vel per noctẽ accipe bona tpalia, & per lucem
& diẽ ſpũalia, & applica ad propoſitũ. Dilexerunt hoĩes magis
tenebras quã lucem. Io.3. ¶ Veſpertilio quãuis propter alas & 2
propter volatum auis eſſe credatur, eſſe tñ heſtia ſex rationib⁹
cõprobatur. Primo quia nõ ouat, imo more beſtiarũ pullos cõ
cipit & procreat, quod tñ inter volucres non habetur. Secun-
do quia dẽtes habet. Tertio quia cauda caret. Quarto quia lac
& mamillas habet. Quinto qa per terrã currit, & quattuor pe
dibus graditur. Sexto quia muri in corpore ſimilatur, ſicut in
libro de natura rerum dicitur, & etiã Iſid. quorũ ẽt magnã par
tẽ dicit Pli.li. 10.c.61. Sic verè chariſsimi multi ſunt qui quã-
uis habeant nomen & famã q; ſint aues.i. viri ſpirituales & iu-
ſti, iſti tñ beſtiæ.i.viri beſtiales eſſe noſcuntur, & hoc quia iſti
non pariunt oua, ſed animalia i.non faciunt opera ſpũalia, ſed
carnalia. vnde ad Ro.8. Qui.n. ſm carnẽ ſunt, quæ ſunt carnis
faciunt. Itẽ iſti habẽt dentes.i.verba detractoria. Cauda carẽt
.i.mortis memoria. Lac & mamillas habẽt.i.verba fallacia, dul
cia, & deceptoria, cõtra illud Prou.24. Ne lactes quẽquã ver-
bis tuis. Itẽ iſti in terra cum quattuor pedibus.i.cum quattuor
affectibus per auaritiam gradiuntur, & per inhoneſtam cõuer
ſationem muribus ſimilantur. Iudith.14. Egreſsi mures de ca-
uernis ſuis. &c. ¶ Veſpertilio binos parit pullos, ipſoſque pedi 3
bus amplexa, aliquando de loco ad locum volando portat, vt
dicitur ibidem, & etiã Pli. vbi ſupra. Sic mali, nepotes & filios
vltra modũ carnaliter amplexantes, ipſos inter pedes affectio
nis ſuæ cõtinuè ſecũ portant. ¶ Caput veſpertilionis aridũ ad 4
collũ ſuſpẽſum, impedit ſomnum. caput hominum eſt Adam.
caput angelorum fuit lucifer. Qui ergo tale caput per pecca-
tum aridum, & ad mortis ariditatẽ damnatum per conſidera-
tionem portauerit, nunquam ſomno peccati & pigritiæ ſuccũ
bet, ſed ſemper per diligentiam vigilerit. Vel per caput aridũ
intelliges mundi capitaneos & potentes, quos quia deus ſæpe
facit aridos in inferno, conſideratio mortis ſuæ nos debet fa-
cere vigiles præ timore. Sicut dicitur in libro de natura rerũ,
in India ſunt veſpertiliones maiores, habentes dentes ſicut ho
mines, quæ ſi hominem in facie percutiunt. naſum aut aures
ei præſcindunt. Sic verè faciunt tyranni & homicidę, qui.ſ. co-
lumbinam ſimplicitatem excedunt, quia.ſ. tales homines cru-
deliter percutiunt, & eos turpiter mutilant atq; lædũt. Vel dic
q; iſti ſunt demones, qui hominibus auferunt naſum deuotio-
nis, & aures obediẽtiæ & auditionis. ¶ Veſpertilio eſt frigidiſsi
mæ naturæ ſm Conſtantinum, quia ſi ſanguine eius ſupercilia 5
liniantur, non ſinit ibi creſcere pilos. Sic prælatus auaritiæ fri-
gore conſtipatus, qñ ſanguis eius tangit aliquem.i. qñ ſua cru-
delitas (quæ per ſanguinem deſignatur) circa ſubditũ aliquẽ
applicatur per rapinã & excoriationem, pilos diuitiarũ inde
eradicat & ſubuertit. &c. Vel per ſanguinẽ intelligo affectionẽ
& amorẽ taliũ, qui ſine amiſsione diuitiarũ in ſumptibus, non
ſeruantur. Ideo cõſulitur Eccl.13. Ditiori te ne ſocius fueris, ſi
.n. largitus fueris, aſſumet te. ſi nihil habueris, derelinquet te.
¶ Teſte Aui. Vnguẽtũ veſpertilionis ꝓhibet mamillas puella- 6

eũ ne nimis creſcant. Sic vngoeotũ caroalis voluptatis vel tem
poralis proſperitatis atteouat & minuit mamillas clemētiæ &
7 pietatis vel doctrinę & veritatis.¶ Veſpertilio eſt auis muri ſi-
milis ſm Iſido. Volucris & quadrupedis formam gerit, & tam
voce quàm ſtridore ſoonum reddit, in die latet, in nocte patet.
Ideo veſpere a veſpere nominatur, eo ꝙ in veſpere circunuo-
lat ad rapinam. & ſcenodum glo. Eſa.2. oleum de lampadibus
bibit. de die in parietum rimulis ſe obſcondit. & licet auis eſſe
credatur, plumas tamen aliquas non acquirit, imo alæ eius car
neæ ſunt. Sic hypochritæ formam volucris habent & quadru-
pedis, quia licet eſſe volucres.i. contemplatiui videantur, qua-
drupedis tamen.i. carnalitatis formam non mutant, imo muri
ſunt ſimiles, qui ſtercora comedit, & qui in domo patrisfami-
lias nullum fructum facit, imo comedit pànem ſuum. quia ta-
les io eccleſia non proficiunt, ſed potius panem beneficiorum
comedunt ſine fructu. Iſti in die.i. in manifeſto apparentia ho-
minum latent, quia tunc videotur eſſe boni, ſed in veſpere pa-
teot & in nocte, quia qui ipſos videret in abſcondito vel in uo-
cte tunc paterent, quia.ſ. tunc faciunt opera ſuo peaus. Ideo
Ephe.5. Quæ autem in abſcondito ab eis fiuut, turpe eſt dice-
re. quia tunc temporis circunuolant ad prædandum.i. ad car-
ois ſuæ delectabilia perpetrãda. & tales de lampadibus bono-
rum ſuorum, quæ lampades ſecundũ Grego. nominantur, niſi
oleum vanæ gloriæ ooo quærunt. Eze.16. Similã.i. ſacram ſcri-
pturam, & mel.ſ. mundi proſperitatis, & oleum comediſti. &c.
Ideo Oſeæ 12. Fędus cum aſsyrijs ioij, & oleum in Ægyptum
ferebat. Et ideo tales in die.i. in manifeſto eſt apparentia, quæ
per parietes deſigoatur, latere dicuntur. Et ideo licet iſti cre-
dantur eſſe aues.i. viri contemplatiui & cœleſtes, plumas ta-
men virtutum aliquas oon acquirunt, imo alæ talium.i. perfe-
ctio virtutum quas videntur habere, ſunt carneæ i. ad carnis
delectabilia ordinata. Vel alæ eorum.i. ſapientia & induſtria
8 carnalis eſt, terrena, animalis, & diabolica. Iac.3.¶ Veſpertilio
habet alas carnoſas, & volat de nocte & habet debilem viſum,
ita ꝙ diem nequit ſuſtinere. Sic aliqui pręlati alas.i. affectus ha
bent carnoſos, quia omois amor talium ad carnem & ſaugui-
nem.i. ad parentes, & nepotulos, vel etiam delicias ordinatur,
quia qui ſecundum carnem ſunt, quæ carois ſunt ſapiuot. ad
Roma.8. Et ideo viſum habent debilem.i. ſpiritualium paucã
cognitionē, quia diem.i. bona ſpiritualia nequeunt ſpeculari,
ſed in nocte.i. in negocijs ſecularibus optimē volitãt & diſcue
ruot. pſal. Errauerunt, in teoebris ambulant. Vide 8.§. de aua-
ro, Et applica. Et ſicut veſpertilio non volitat niſi in uocte, ita
tales oon volitant nec aſcendunt ad ſtatum dignitatis & bo-
norum niſi in veſpera vitæ, quando.ſ. ſunt prope mortem. &c.
Et tunc cum habuerint quod cupierant, poſsidere ooo pote-
runt. Iob 20. Quia etiam ſubito dum non ſperatur, veniet cõtri
tio eius. Eſai.30. vel per volatum intelligo bona opera, quæ
iſti ante ſenectutem oon faciuot. Vel de nocte id eſt per oc-
cultas pactiones & promiſsiones aliqootiens volant ad ſecu-
li dignitates.

De Vlula. *Cap. 73.*

1 VLVLA quæ idem eſt qood dubo, qui de nocte
vlulat, ova monedularum roſtro frangit. Vlula-
tus eius ſecundum augures portendit aduerſi-
tatem, taciturnitas vero proſperitatē. Et eſt auis
plumis onuſta, templa frequētans, vt oleum bi-
bat. Alij autem volunt ꝙ Vlula idem eſt quod
onocrotalus. ſed tam de bubone quàm de onocrotalo ſofficiē-
ter dictum eſt. Tales ſunt murmuratores, qui plumis boneſtæ
apparentiæ induti, in templis & eccleſijs.i. religionibus cõuer-
ſantur, vt oleo lampadum.i. vanagloria ſatientur. Oleum.n.
vanam gloriã ſignificat. Lampades vero bona opera deſignãt.
Oleum igitur lampadum bibunt quando gloriam de ſuis ope-
ribus expectant. Iſti oua.i. bona opera.ſ. & fructus auium alia-
rum cum roſtro ſuo.i. cum verbis detractorijs frangunt, diſsi-
pant, & abſorbent, & vlulatum detractionis in nocte emittũt.i.
in occulto, & oon in præſentia perſonarum, & ideo talis vlula-
tus præſagit aduerſitatem, quia per huiuſmodi murmura, ad-
uerſitas inuidię & diſcordiæ in conuentionibus generatur. Ad
vncē loquelæ grãdis exarſit ignis. Hier. 11. Ideo Eſa. 18. Reſpõ
debunt vlulæ in ędibus ſuis &c. Eorum taciturnitas proſperi-
tas eſt & concordia aliorum. Ideo prudens in tempore illo ta-
cebit, quooiam dies mali ſunt. Amos.5.

De Vpupa. *Cap. 74.*

VPVPA eſt auis quę fimo & ſtercoribus hominũ 1
nutritur, criſtis tñ eſt a capite prodeuntibus ga-
leata. Sic detractores ſtercora & fimos aliorũ ho-
minũ.i. eorũ mala & vitia ore proprio comedunt
& corrodunt, dũ de ipſis murmurant & loquuo-
tur. Et tales in capite ſunt criſtati, quia cornibus ſuperbiæ præ
cæteris ſunt elati, ſe.ſ. præ alijs perfectos reputantes. ¶ Vpupa 2
eſt auis ſpurciſsima, ſemper io fimo reſidēs, vel ſepulchris. Vn-
de de ſtercoribus hominum nidum facit, & eis veſcitur & nu-
tritur, & quãuis ſit ſpurciſsima, tñ cum criſta eſt multum de-
cora. Et qui ſanguine eius ſe iounxerit, demooes in ſomnis ſe
ſuffocantes videbit. & eius cor in maleficijs valet, quia eo vtũ-
tur magi io maleficijs faciendis. Tales ſunt luxurioſi, qui ſe-
pulchra frequentant i. mulieres, in quibus per nimium affectũ
totaliter ſunt ſepulti. Mulieres dominatę ſunt eis. Eſa.3. Sterco
ea comedunt atque fimum, dum ſcilicet actus luxurię faciũt &
exercent, qua.ſ. ſicut ſtercora fœteot, ideo tales ſunt ſpurciſsi-
mi, & viliſsimi, quia io actibus ſpurciſsimis occupantur. & li-
cet ita ſit, tamē tales vigent criſtis & pulchritudine corporali.
Sanguis talium eſt peccatum. pſal. Virum ſanguinum & dolo-
ſum abominabitur dñs. &c. Quo ſi quis iunctus fuerit, eis ſ.
fauendo, complacendo, vel etiam imitando, procerto io ſom-
nis.i. poſt mortem videbit demooes ſuffocantes ſe.ſ. in inferno.
Iob.20. Vadent ſuper eum horribiles. ſequitur. Deuorabit eos
ignis qui noo ſuccenditur, Et cor vpupę maleficis eſt cõueniēs,
quia.ſ. amor voluntas & affectio luxurioſorũ, infernalibus ma-
leficis eſt complacens, inquantum per eorum geſtus, inſtiga-
tiones & ſuggeſtiones trahuntur alij ad peccatũ. Ideo propter
hæc omnia dr̃ Iob 21. ipſe.ſ. luxurioſus, ad ſepulchra ducetur,
& in cõgerie mortuorũ vigilabit, dulcis fuit glareis cocyti, &
poſt ſe omnẽ hominē trahet, & ante ſe innumerabiles. & Iacobi
5. Epulati eſtis ſup terrã & in luxurijs enutriſtis corda veſtra.

De Vulture. *Cap. 75.*

VLTVR ſm Ariſtotelem carnibus crudis veſci- 1
tur, & ideo pro ipſis pugnat, & ſi aliquid de cibis
eius remanet, alijs nõ diuidit, ſicut facit aquila, imo
in nido proprio reponit pro pullis ſuis fouēdis. Sic
luxurioſi carnibus crudis.i. mulieribus per luxuriam ſatiãtur,
& ſi de præda.i. de bonis ſuis temporalibus aliquid eis rema-
net, quod.ſ. non totum in actibus luxuriæ & ſuperbiæ, aut in
pompis & veſtibus expendatur, illud alijs auibus ad modum
aquilæ.i. more viri iuſti pauperibus minime largiũtur, imo in
nido arcarum ſuarum totum reponunt pro pullis ſuis.ſ. corpo
ralibus parentibus, vel baſtardis nutriendis, vel etiam pro vxo
re & filijs nutriendis. Vnde Naum.2. Leo cepit ſufficienter ca
tulis ſuis, & necauit leænis ſuis, & impleuit præda ſpeluncas
ſuas, & cubile ſuum rapina. &c.¶ Vultur licet aliquando aſcen 2
dat altē, tamen viſa in terra præda, ſeu cadauere, ſubito deſcen
dit ad prædandum. Sic ſunt multi qui de alta contemplatione
ad carnalia terrena deſcendunt, & ſicut etiam vultur, licet ci-
to deſcendãt, via tamen reaſcendunt. Vix.n. per contemplatio-
nem aſcendunt, faciliter vero deſcendunt, ſed tamen difficili-
ter reaſcendunt.¶ Vultur pugnat cum herodio, ſecũdum Ari- 3
ſtotelem. & eſt quædam auis fluuialis dictu almatar cui inſidia
tur, vt ſi aquam dimiſerit, ipſam rapiat & occidat, vel ſi exire
nõ audeat, ibidem ſuffocetur & pereat. Sic diabolus herodios,
qui boni dici poſſunt, impugnat, & religioſis fluuialibus inſi-
diatur, vt ſi fluuium religionis reliquerint, temporalibus in-
hęrentes, vel etiam ſi ibi remanſerint de ſpiritualibus præſu-
mentes, ab eo protinus occidantur. pſalm. Inſidiator vt ra-
piat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. ¶ Vul- 4
tur comedit carnes crudas, pro quibus pugnat. &c. ſicut ſu-
pra. Et nota quòd carnes eius duræ ſunt ad digerendum, gra-
uis fœtoris, & mali ſaporis. Sic luxurioſi duri ſunt & obſtina-
ti ad digerendum.i. ad corrigendum, quia peruerſi difficile
corriguntur. Eccleſ.1. Grauis etiam ſaporis & odoris id eſt ma
læ vitæ & famæ ad conuerſandum. ¶ Vultur videns pullos
impinguari eis inuidet, & eos percutit, ſicut miluus. Sic 5
inuidus bonis inuidet aliorum. Iaco.3. Ibi zelus & contentio
ibi inconſtantia, & omne opus prauum. ¶ Vultur frequentat
exercitum, vt de cadaueribus equorum & hominum ſatietur. 6
tarde volat, & diu viuit, ſcilicet centum annis. Sic cupidi
& ſuper domos principum & regum &c. Vel per exercitum
intelligo lites & contentiones. ¶ Item vultur ſequitur exerci- 7
tum

tum equorum & hominum, vt cadaueribus ſatietur. Sic & ma
li prælati domus principum, vt donis & honoribus exaltentur,
8 vt patet in curia franciæ, vbi omnes ſunt epiſcopi. ¶ Secũdum
philoſophum vultur habet optimum ſenſum olfactus, & ideo
cadauera longè ſentit. Sic tales habent ſagacitatem in tempo-
9 ralibus. ¶ Item ab ortu ſolis vſque ad meridiem vultur non ve
natur, ſed poſt meridiem circa occaſum vacat ad prædan-
dum. Sic iſti in principio boni ſunt, ſed in fine vitę fiunt rapa-
10 ces & cupidi. ¶ Item ſecundũ Ariſtotelem vultur circa nidum
ſuum & pullos non ſinit alios appropinquare, timens ne prę-
dę non ſufficerent vtrobique. Sic tales prohibent ſubditos ab
alienis, vt pinguiores eos reperiant ad prędandum, ſimiles ca-
ni qui pugnat cum alijs pro oſſe carnoſo, vt ſolus illud rodat,
11 ſicut etiam catus ſeruat caſeum. &c. ¶ Item dicit Pli. quòd cor
vulturis in pelle leonis inuolutum, liberat portantem a feris
& leonibus. Sic cor id eſt affectio circa perſonam aliam, licet
ſit crudelis, impia, & leonina, tamen eam fouet & ſuſtinet ab
alijs defendendo, ſi tamen habeat pellem leoninam id eſt tem
12 poralem ſubſtantiam leoninè congregatam. ¶ Item ſecũdum
Pli. penna vulturis alligata pedi ſiniſtro mulieris prægnantis,
facit eam parere, & ſi diutius teneatur ibidem educit inteſti-
na. Per mulierem prægnantem intelligo ſubditum diuitem,
per pedem ſiniſtrum temporalia. Prouerb. 3. In ſiniſtra illius
diuitiæ. Per pennam intelliguntur balliui & officiales præla-
torum, qui ſimplices ſubditos faciunt parere id eſt emendas
13 gagiare. ¶ Item ſecundum Plin. lingua vulturis appenſa collo
perſonę, facit eam gratioſam ad impetrandum quicquid vult.
Sic pręlati per verba & præces, malis ſuis familiaribus impe-
14 trant multa bona. ¶ Vultures ſecundum Iſidorum etiam vltra
mare cadauera ſentiunt, & ad ipſa comedenda volant & cur-
runt. Sic verè chariſſimi deuotus populus chriſtianus debet
carnem mortuam, id eſt carnis Chriſti mortem, quæ facta
fuit vltra mare, ſentire, & ad ipſam per deuotionem currere,
& per crucis aſſumptionem ad eam tranſfretare. Eſa. 23. Tran
ſi terram tuam filia maris. Vel per cadauera intelligo fœtidos
ſarracenos, quorum fœtorem & infidelitatem debemus vltra
mare ſentire, & ad eos perſonaliter currere, ipſoſque occide-
15 re & necare. ¶ Vultures ſecundum Iſidorum præſentiunt fu-
tura cadauera, & hominum & beſtiarum mortes, & ideo præ
gaudio futurorum cadauerum ſolent inſimul conuenire. Vn-
de etiam talium conuentus, ſolet futura prælia & mortes ho-
minum præſignare. Tales ſunt multi eccleſiaſtici, maxime ec-
cleſiarum curati, & religioſi etiam mendicantes. Illi enim di-
ligunt & præſentiunt cadauera & funera mortuorum, & ad ea
volant & diſcurrunt, iuxta illud Iob. 39. Vbicunque ſenſerit
cadauer, ſtatim adeſt. Vnde quando plures tales alicubi plus
ſolito conueniunt, iſtud communiter ſignum eſt futuri cada-
16 ueris vel præſentis. ¶ Teſte Ariſto. vultures in olfactu præcel-
lunt, ſicut aquilæ in viſu. Per vultures intelliguntur groſſi &
ponderoſi, ſimplices atque rudes. Per aquilam intelliguntur
prælati, clerici, eccleſiaſtici, & ſubtiles. Iſtud eſt ergo verum
ꝙ hodie quãuis aquilæ id eſt viri eccleſiaſtici præcellant alios
in viſu & diſcretione, vultures tamẽ. i. ſimplices eos præcel-
lunt in odoratu & deuotione. Auguſti. Simplices rapiunt cœ-
17 los. &c. ¶ Secundò Iſidorum nidos vulturum nemo attingit,
pro eo ꝙ in altiſſimis rupibus nidificant. Vnde etiam ſecun-
dum Ariſto. dicitur ꝙ vultur propter volatum altiſſimum ſola
dicitur auis dei. Sic nos debemus ita altè per contẽplationem
aſcendere, & ita altè nidũ ſpei noſtræ in deo & in paradiſo po-
nere, ꝙ nemo diabolus, ſeu quicunque ſpiritualis inimicus de
bet ad nos per tentationem attingere. Iob. 39. In præruptis ſi-
18 licibus commoratur in inacceſſis rupibus. ¶ Vultur antequã
volet, vt communiter facit tres ſaltus, ita. n. eſt auis ponderoſa
vt ſubito volare non poſſit, ita ꝙ quandoque agilitate canis ca
pitur, antequam a terra penitus eleuetur. In terra autem li-
benter graditur, niſi hominem viderit, & ideo gradipes ap-
pellatur, vt dicitur in libro de natura rerum. Sic vere ſunt mul
ti ita tardi, & ita pigri ad volatum bonorum operum exequen
dum, & ita libenter gradiuntur per terrena negocia, ꝙ nun-
quam celeriter volunt incipere aliquem volatum contempla-
tionis, vel bonæ operationis: imo ſemper conſueuerunt mul-
tos ſaltus. i. multas interceptiones & pigras deliberationes,
retardationeſque facere, antequam poſſint aliquem ſpiritua-
lem volatum bonorum operum exercere, & ita libenter gra-
diuntur per terrena negocia, quòd nunquam ſpiritualiter ce-
leriter volunt incipere, propter quod ſæpe contingit ipſos, an-
tequam bonum volatum quem propoſuerant impleant, canis
inferni tentationibus arripi, & per diuerſa peccata ab iſto pe-
nitus impediri. Illi ergo ſunt vultur, qui dicitur ſecundum Iſi-
dorum quaſi volans tarde. Contra illud Eccle. 6. Non tardes
conuerti ad dominum. Iſta videntur in multis peccatoribus,
qui quotidie proponunt pœnitere, & quotidie videntur velle
incipere, ſed dum procraſtinant, finaliter nihil faciunt, quinim
mo cane id eſt morte præuenti ſubito pereunt. Vel dic quòd
quicũque aliquem volatum boni operis alicuius facere vult,
debet prius deliberando ter vel amplius ſe mouere. Seneca.
Diu delibera, cito facito. ¶ Vultur indifferenter ad omne ca- 19
dauer volat, & ideo faciliter capitur ſecundum philoſophum,
& ſicut dicitur in libro de natura rerum. Vultur pugnat cum
herodio, herodius tamen cum ſit agilis, impetui vulturis ce-
dit, & ſic vultur impetu ruens, cum propter pondus ſe retine-
re non valeat, contra terram vel lapidem ſe occidit. Sic vere
chariſſimi illi qui ſine diſcretione indifferenter ad omnia ca-
dauera id eſt ad omnia mundi delectabilia per deſiderium vo
lant, faciliter per diuerſa peccata ſe illaqueant. Potiſſimè ve-
ro ſuperbi dum contra herodium id eſt contra ſuos aduerſa-
rios ſe minores ſine temperamento miſericordiæ cum toto
vindictę impetu debacchatur, ipſoſque totis viribus enerua-
re nituntur, ſæpe fit quòd alijs per diuinam prouidentiam li-
beratis, ipſi per iudicium diuinum impetu proprio deſtruun-
tur. Iſtud quotidie videtur in guerris & haſtiludijs. Iſtud ap-
paruit in Sennacherib qui toto impetu volebat deſtruere re-
gem & populum iuda, & tamen illis ſaluatis, ipſe in ſua ſuper-
bia eſt peremptus. Eſaiæ 51. Percuſſiſti ſuperbum, vulneraſti
draconem. ¶ Vultur pullos ſuos ſtatim quòd ſunt adulti, a ni- 20
do ſuo proijcit, ipſoſque nec circa nidum ſuum manere per-
mittit. &c. Expone ſicut ſupra de aquila. & ſicut de auibus in
generali. § 45. Vel ſi vis dic quòd ſic debent facere nobiles,
quia ſcilicet filios ſuos non debent ſecum in domo tenere, ſed
citerius ad videndum & experiẽdum mundum eijcere & mit
tere, & eos propriæ prouidentiæ exponere, vt neceſſitate du-
cti, diſcant de ſe & de ſalute propria cogitare. ¶ Item vultur 21
alios vultures, & proprios pullos adultos iuxta nidum ſuum
morari non permittit, timens ne prædæ non ſufficerent vtro-
bique. Magnum corpus enim habet vultur, & ideo magna pa-
tria pari vulturum neceſſaria eſt ad prædandũ. Tales ſunt pro
certo magni vſurarij, raptores & ambitioſi, & potiſſimè inui-
di, & aduocati. Iſti enim iuxta domum vel patriam ſuam nun
quam volunt alios ſibi ſimiles inuenire, quamuis etiam ſint eo
rum pulli id eſt conſanguinei vel amici, nec cũ iſtis habitare
volunt, & nunquã parẽ habere quærunt, dicẽtes illud Eccleſ.
6. Nunc manducabo de bonis meis ſolus. Timent enim ꝙ pa-
tria non ſufficiat prędę plurium rapinis eorum ſuis & vſuris eſt
magna patria neceſſaria, & ideo tales alios ſibi pares repu-
diant, vt ſoli patriam deuorent & corrodant. ¶ Vultur magnas 22
aues inuadit, ſed minimis parcit. Sic iudex plus debet irruere
contra malefacientes diuites, quam pauperes. Econtra de mil
uo. &c ¶ Vultur iuxta nidum ſuum non venatur, docente na- 23
tura pacis amica, ne vicinarum gentium odium contra ſe &
nidum ſuum excitet, ſicut dicitur in libro de natu. re. prędicto.
Expone illud ſicut infra de lupo, & ſicut ſupra de auibus in ge
nerali. ¶ Vultur cum adulta fuerit, matremque ſuam debilem 24
ad volandum viderit, eam impetere & occidere conſueuit, vt
dicitur ibidem. Sic vere religioſi & clerici videntes quòd ma-
ter ſua id eſt prelatus ſuus defectuoſus eſt & debilis ad vola
dum id eſt ad operandum, debet cõtra eum inſurgere, & eum
a ſtatu ſuo deponere. Teſte enim Ariſto. bonum eſt mactare
patrem in triballis, quia ſicut dicitur in euangelio. Qui non
odit patrem & matrem, nõ poteſt meus eſſe diſcipulus. Vel po
teſt allegari contra filios impios & iniquos, qui proprios prę-
latos & benefactores, amicos & parentes, quamuis ipſos quan
doq; fouiſſent tanquam matres, ſi videant eos in aliquo defecti
uos, vel præ paupertate, vel alias ad volandũ & ad eis amplius
benefaciendum debiles & infirmos, ſolent contra eos inſur-
gere. & ipſos accuſare, & ſpiritualiter occidere & grauare. Lu
cæ. 21. Exurgẽt filij in parẽtes, & eos morte afficient. ¶ Vultur 25
vt dicitur ibidem, pro eo ꝙ propter pondus corporis non po
teſt acquirere ſibi cibum faciliter, ideo reliquias cibi alijs non
diuidit, ſed pro ſe & pullis in nido ſuo reponit, quia pro certo
ꝙ difficilius acquiritur, diligẽtius cõſeruatur. Vel põt dici de
viris prouidis, qui oĩa non ſolẽt expendere, ſed pro tẽpore fu-
turo reponere & ſeruare. Prouerb. 10. Sapiẽs autẽ ſeruat in po

26 ſterũ. ¶ Itẽ vultur optimũ odoratum habet ad cadauera ſen-
tienda,& ideo ſequitur exercitũ. Vnde ſecundũ augures,quã-
do plurimi vultures circunuolant,ſignum eſt prælij futuri,qa
aliquo occulto ſenſu præſentiunt cadauera, quæ vultur in ſero
prædatur,& non in mane,& illa quæ de cibo ſuo remanẽt alijs
non largitur, ſed in nido recolligit pro ſe & pullis educandis,
vbi aliquoties putreſcunt. Sic auari optimum olfactum,i. di-
ſcretionem optimã habent pro cadaueribus bonorũ tẽporaliũ
ſentiendis,& ideo exercitum.i.lites & contentiones ſequũtur,
& ſpe cadauerum habendorum. i. temporalium acquirendo-
rum inſimul conueniunt,atq; volant. Quod quidem eſt ſignũ
futuri prælij. Nam propter lucra huiuſmodi, ſæpe vnos cõtra
alium præliatur. Iſti in ſero ſenectutis magis quàm in mane iu
uentutis prædantur,quoniam auaritia plus viget in ſenectute
ſecundum Senecam. Expone cætera ſicut infra. ¶ Vultur ſecũ
dum aliquos ſine concubitu naſcitur,& habet hanc proprieta
tem ꝙ os eius inuolutum in pelle leonis vel lupi,liberat ſe por
tantem a lupis & leonibus. Pes eius dexter ſecundum Plin. ſa-
nat dolorem pedis ſiniſtri hominis,& econuerſo pes ſiniſter,
hominis pedem dextrũ ſanat. Chariſsimi Chriſtus habet duos
pedes,dextrum.ſ.i. miſericordiam, ſiniſtrum. i.iuſtitiam. Sed
homo duos etiam habet,dextrũ.ſ.i. gaudiũ de ſua proſperita
te, & ſiniſtrũ.i.timorẽ de ſalute. Ergo ſi homo patitur in pede
dextro, nimis gaudẽs & ſe delectãs in proſpera fortuna huius
mundi,ſuper iſtum pedem apponat dei pedem ſiniſtrum,ſcili-
cet eius iuſtitiam cogitando,(Ideo dicitur ad Ro. 10. Noli al-
te ſapere)& tunc cito ſanabitur. Sed econtra ſi homo conſide-
rans ſua peccata patiatur in pede ſiniſtro nimis timendo,& quaſi
de ſalute deſperando, apponat de pede dextro dei id eſt cogi-
tando eius miſericordiam & cito ſaluabitur. Sic enim loqui-
tur pſal. Saluum me fecit dextera tua. Dicat ergo Canti.2. Leua
eius ſub capite meo,& dextra illius amplexabitur me.quaſi di
cat, leua iuſtitię diuinæ & dextra ſuę miſericordię me libera-
bunt. Vultur etiam qui ſine concubitu naſcitur, Chriſtum ſi-
gnificat, qui de virgine ſine virili ſemine de ſancto ſpiritu con
ceptus eſt. Os eius igitur in pelle leonis ſiue lupi inuolutum ſi
gnificat diuinitatem,quæ fuit inuoluta in pelle humanitatis in
incarnatione, & illa certe hominem hanc geſtantem per deuo
tionem, liberat ab incurſibus luporum infernaliũ & leonum.
Et de hoc ſcribitur Eccl.51. Liberaſti me ſecundum multitu-
dinem miſericordię nominis tui, a rugientibus pręparatis ad
27 eſcam. ¶ Dicit Pli ꝙ penna vulturis appoſita pedi ſiniſtro mu
lieris parturientis facit eam parere. Sic vere ſi imitatio vitæ
Chriſti,virtutum eius & perfectionum, apponatur pedi ſini-
ſtro.i.affectioni animę pręgnãtis,& dolores parturiẽtis, (illius
quidem animę de qua loquitur pſal. Concepit dolorem, & pe
perit iniquitatem.) ſi hæc inquam vitæ Chriſti perfectio tali
affecti inordinato alligetur, facit eam parere, non peccatum
quod ex carne conceperat,ſed virtutem quã eam ſpiritus ſan-
28 ctus docuerat. Eſa.60. Nunquid ego parturiam? ¶ Secundum
Pli.lingua vulturis ſine ferro auulſa facit portantem ſe gratio-
ſum. Sic verè chariſsimi lingua, locutio,oratio & interceſsio
virginis Mariæ glorioſæ quæ more vulturis ſine carnali copu
la peperit & concepit,quando ſine ferro id eſt ſine peccati du-
ritia imploratur, facit & in verbis & operibus gratioſum, &
ideo prædicator in principio ſermonis iſtam linguam vel gra-
tiam petit,& inde eſt quòd pro gratia impetranda dicitur Aue
29 maria petit.&c. ¶ Cinis vulturis ſerpentes fugat,& communi-
ter ſanguis eius lepram curat. Sic vere cinis.i memoria mortis
& ſanguinis Chriſti ſerpentes id eſt tentationes quę in nobis
ſerpunt,& etiam lepram luxurię & peccati curat ſpiritualiter
atque ſanat. Ad Heb.9 Omnia ferè in ſanguine mundantur,&
30 ſine ſanguine non fit remiſsio peccatorum. ¶ Vultur ſecũdum
Pli.eſt proprijs filijs impia & crudelis,qa ſi videat pullos ſuos
impinguari, percutit eos roſtro, vt fiant ex hoc vulnere maci-
lenti. Sic principes & prælati ſubditis ſuis ſunt crudeles, quia
ſi vident pauperes ſubditos,vtpote ſacerdotes & agricolas in-
feriores impinguari diuitijs, ſtatim inuident,& cum roſtro po
tentię per phas vel nephas,ſeu per falſas impoſitiones,rapinas
13 & excoriationes,ipſos faciunt macilentos. ¶ Vulturi aſsimilan
tur multi quantum ad eius malas conditiones. Vultur dicitur
quaſi tarde volãs,quia præ magnitudine carnis præcipitem vo-
latus non habet. Sic tales quia magnitudine & pondere affe-
ctionis carnalis detinentur & præmuntur,ideo per cõtempla
tionem ſuperius nũquam volant. Sapien.9. Corpus quod cor-
rumpitur,aggrauat animam.

LIBER OCTAVVS

De aquis & fluminibus, & primo de aqua in generali. Cap. 1.

AQVA ſecundum Iſidorum dicitur quã 1
ſi æqua. Semper eſt enim æqua niſi per
violentiã motus fuerit exęquata. Eſt aũt
aqua naturæ ſpecularis, quia rerum ſibi
obiectarum radios recipit, & per actio-
nem reflexi luminis earum imagines re
præſentat, & facies intuentium manife-
ſtat. Talis eſt conſcientia,quia qualem
cũque imaginem impreſſeris id eſt qua
lecumque peccatum feceris,ipſum per remorſum reflexiuum
(niſi deleatur per pœnitentiam)perpetuo reuidebis. Prouer.
27. Reſplendent vultus reſpicientium in aquis. Et ſicut aqua
mota & turbata non quieſcit a motu, quouſque eius ſuperfi-
cies adęquetur,ſic nec conſcientia quieſcit a dolore & remor-
ſu quouſq; pacificetur,& per pœnitentiam quietetur, Eſa. 57.
Impij ſicut mare feruens quiſcere non valent. Et ſicut in aqua
turbata imagines non apparent,& ſi apparent, videntur ima-
gines monſtruoſę,& deformes,ſic in corde & conſcientia tur-
bata deſiderijs & cogitationibus,vel etiã vitijs & criminibus,
imagines id eſt virtutum pulchritudines non apparent, quo-
uſque per gratiam fuerit adæquata, & a tribulatione huiuſmo-
di quietata. vnde Auguſtinus. Inquietum eſt cor meum bone
Ieſu, donec quieſcat in te. Veruntamen ſicut in aqua adæqua-
ta imagines quæ propter motum fuerant diſsipatę,iterum re-
ueniunt,ſic virtutes & opera quæ fuerant per peccatum mor-
tificata,cum ipſa conſcientia adęquata fuerit per pęnitentiam
& pacata, ibi iterum per gratiam reuiuiſcunt. Et tu reuerte-
ris ad antiquitatem tuam. Eze.16. ¶ Aqua quanto eſt profun- 2
dior & purior, tanto apparet obſcurior, niſi a ſolis radio ſub-
inretur, ſicut Baſilius dicit in hexameron. Sic anima quanto
eſt profundior per ſubtilitatẽ ingenij, quanto purior per naturę
nobilitatem, tãto per ignorantiam ſpiritualium eſt obſcurior,
niſi ſolis Chriſti gratia ſpiritualiter illuſtretur. Iſtud maxime
patet in ſapientibus huius mundi, qui licet ſenſu vigeant natu
rali, nihil tamen de dei iudicijs cognouerunt. Baruch.3. Ex-
quiſierunt ſcientiam quæ de terra eſt ſequitur. Viam autem
ſapientiæ neſcierunt. Vel dic ꝙ aqua profunda eſt humilitas,
quã.ſ. ſemper comitatur obſcuritas, eo.ſ. ꝙ vir humilis bona
ſua ſolet occultare,& non alijs propalare. Seneca de moribus.
Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorũ. Vel dic ꝙ iſta eſt
profunditas peccati, vel etiam proſperitatis, quæ ſemper ob-
ſcuritatem ignorantiæ geſtat. pſal. Obſcurentur oculi eorum.
&c. ¶ Aqua ſecundum Baſilium in hexameron,habet vim vni 3
tiuam ipſius terræ,quia niſi per humoroſitatẽ aquarum ſe per
interiorem partẽ terræ vndiq; diffundentium ipſæ partes ter
ræ iungerentur, ipſa terra præ nimia ſiccitate in puluerẽ ver-
teretur. Et aqua ſic naturæ ſpecularis, ideo radios rerum ſibi
obiectarum quas recepit, iterum refundit in maiorem latitu-
dinem & tranſmittit,& hinc eſt ꝙ res viſę in aqua maiores ap-
parent, quam in ſe ſint ſecundũ rei veritatem, ꝙ.ſ.fit propter
groſsitiem medij ſpiſsioris. Sic ipſa charitas, gratia,vel con-
cordiã, ſeu etiam aqua baptiſmalis, terram.i.eccleſiam, reli-
gionem,vel animã vnit,conglutinat,& cõiungit. Actu.4. Mul
titudinis credentium erat cor vnum. Nam niſi per aquã iſtam
ſtatus eccleſiæ vult religionis iungeretur, in moribus & in fi-
de ſtatim in diuerſos pulueres partialitatis & ſectarum diſſol-
ueretur,& ſic eius integritas rumperetur. Et eſt iſta aqua,ſci-
licet charitas naturæ ſpecularis. Res enim quas in ſe recipit,
ſcilicet beneficia quæ alijs percipit, per gratiarum actionem
maiora reddit,& ſemper in ampliorem latitudinem retribue-
re & refundere & commendare contendit. Vel dic quòd
aqua iſta eſt amor & affectio carnalis. Iſta enim illos quos in
ſe recipit, per affectuoſum amorem maiores repræſentat, &
credit, quia ſemper res quæ amatur, maioris bonitatis vide-
tur eſſe quàm ſit in rei veritate. Nam ſm Senecã, Solus amor
verũ iudicium neſcit. Vel dic ꝙ imaginem boni documenti
vel exempli quam ab alijs recipimus, per operis executionẽ
nõ ſolum tantã,imo etiã maiorem refundere debemus. Quod
etiã de beneficijs debet eſſe,quæ debemus,vice reciproca re-
fundere,& maiora etiã quàm recepimus cõpenſare. ¶ Aqua 4
de ſui

de ſui natura eſt ſine ſapore & colore, vt ſic eſſet indifferens ad omnes ſapores & colores rerum omnium aſſumendos. Ideo tranſiens per occultos meatus terræ, a locis per quæ tranſit, in colore & ſapore recipit mutationem, & inde eſt ꝙ nunc dulcis, nunc amara, nunc clara, nunc turbida, nunc ſubtilis, nunc groſſa, dinoſcitur apparere. Talis aqua debet eſſe omnis perſona publica, quia verè non debet eſſe determinata ad aliquem certum colorem ſeu ſaporem.i. ad aliquorum affectionem & dilectionem ſpecialem, per perſonam acceptionē, imo debet eſſe indifferens ad omnes, vt generaliter ſit ei cura de omnib᷒. Sap.6. quia non eſt perſonarum acceptio apud deum. Ad Ro. 2. Idem ſecundum qualitatem terræ per quam tranſit. i. ſecundum bonitatem vel malitiam perſonarum quibus præeſt, debet eius qualitas immutari, quia cum terra ſalſa per peccatum debet eſſe ſalſus per correctionem, cum dulcibus per deuotionem debet eſſe dulcis per compaſſionem, & beneficij largitionem, cum calidis per iram & tribulationem, debet eſſe calidus per ſeuerā punitionē, cum groſſis & rudibus debet eſſe groſſus & ſimplex, & cum ſubtilibus ſubtilis, vt ſic ſm exigentiam omnium indifferenter omnibus ſe conformet 1. ad Cor. 9. Omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerē. Vel iſta poſſunt de prædicatore dici, qui mores aliorum debet imitari & induere, vt eos poſſit ad viam ſalutis trahere & inducere. Exemplo Apoſtoli vbi ſupra, qui fiebat cum gentilibus gentilis, & cum iudęis iudęus. Vel dic ꝙ talis eſt anima, quæ ſecundum ꝙ in diuerſis fundis.i. in diuerſis conſiderationibus ſituatur, ſecundum hoc in ſuis conditionibus variatur. Vel expone de ſocie-
5 tate ſicut infra. c. de fonte. § 12. ¶ Aqua ſecundum Baſilium in hexameron, eſt valde vtile elementum inter omnia elementa. cœlum.n. temperat, terram irrigat & fœcundat, aerem ſuis vaporibus incorporat & condenſat, ſcandit in ſublime, & cœlum ſibi vendicat. Et ſunt aquę cauſa omnium terrę naſcentiū, quia fruges gignū, arbores & plantas producunt, ſordes detergunt, peccata abluunt. Et eſt aqua terræ coniunctiua, penetratiua, repletiua, caloris cœleſtis nutritiua, inferiorum temperatiua. Niſi.n. hæc inferiora ſuis exhalationibus temperaret, cœli motus & ignis conflagratio omnia inflammaret. Piſcibus etiam dat ſpiraculum, & animalibus nutrimentum. Talis eſt gratia, vel lachryma, vel doctrina, quia ſicut aqua.ſ. cœli cryſtallini, cœlum temperat.ſ. firmamentum, quantum ad calorem qui ex vi motus proprij oriretur, ſic iſtæ ſpirituales aquæ, quādo ſunt in homine, ipſum raptum cœli.i. ipſum cœleſtis iudicis rigorē temperant & refrenant. Ardorem refrigerabit ros. Eccl. 18. Et etiam aerem.i. ipſam animam ſuis vaporibus.i. diuerſis virtutibus incorporant & condenſant. Et ſic terram corporis bonis virtutibus irrigant & fœcundāt. Iſte igitur cauſa ſunt omniū terræ naſcentium.ſ. bonorum operum, quia in terra plantas & arbores.i. in corpore vniuerſos actus bonorū operum procreāt & producunt. Sordes etiam peccatorum abluunt & abſtergūt. Eze. 36. Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini. Hę terrę partes.i. affectiones animæ coniungunt per charitatem, penetrant per humilitatem, replent per bonorum operum fœcunditatem. Hę ſunt caloris cœleſtis.i. amoris charitatiui in noſtris cordibus nutritiuæ, inferiorum.i. motuum carnalium temperatiuæ, ardoris deſideriorum malorum refrigeratiuę, quia.ſ. niſi per aquæ gratiæ, lachrymæ & doctrinæ exhalationem, influentiam, & inſpirationem iſta inferiora, carnis.ſ. deſideria temperarentur, totum corpus in conflagrationem luxurię verteretur. Hę igitur piſcibus.i. deuotis hominibus dant ſpiraculum: animalibus vero.i. ſecularibus nutrimētum. Eze. 31. Aquæ nutrierunt illum, abiſſus exaltauit illum. Eadē per omnia poſſunt dici de confeſſione, & de baptiſmo. Vel omnia dic de elemoſyna & pietate, quia ſicut dicit Eccl. 3. ſicut aqua
6 extinguit ignem, ita elemoſyna peccatum. ¶ Aqua in nihilum deflueret, niſi termino alieno ſiſteretur. Sic peccator per deſperationem deueniret in nihilū, niſi eum alienus terminus.i. dei miſericordia retineret, quia.ſ. dei mia cauſa eſt quare impius non deſperat. Iob. 38. Circundedi illud terminis meis. ¶ Aqua eſt colorum & ſaporum oim ſuſceptiua, & de vno ad alterum mutatiua. ſemper deflueret niſi termino alieno ſiſteretur, male.n. eſt terminabilis propter defectum ſoliditatis, & ideo neceſſe eſt ꝙ ab extrinſeco teneatur, & alio ſolido termino limitetur. Sic homo leuis & inſtabilis vno ſtatu non eſt contentus, de colore ad colorem, de præbenda ad præbendam, de dignitate ad dignitatem, de ſtatu ad ſtatum, quotidie vult eſſe mutatus & tranſlatus. Eccl. 27. Stultus mutabitur vt luna. Mich. 7. Ad mare de mari, & ad montem de monte. Ideo motus & affectiones talium non quieſcunt, niſi per alienum terminum.i. per prælatum ſuorum reſiſtentiā, vel per ipſius dei gratiam, vel repreſſiuam iuſtitiam, & tribulationem violentiam ſiſtantur, & infra ſuos limites arceātur, & a ſuis vanis appetitibus compeſcātur. Dicat ergo talibus deus vel prælatus illud Oſeæ 2. Sepiam vias tuas ſpinis, & ſepiam eas maceria. & illud Iob 38. Huc uſque venies, & hic confringens tumentes fluctus tuos. ¶ Aqua 7
ſemper deflueret niſi termino alieno ſiſteretur. Et eſt aqua omnium colorum & ſaporū receptiua, & ad oēs ſuipſius tranſlatiua, & motus ſui eſt a centro ad circūferentiā eleuatiua. Sic verè aia vel aiæ voluntas ſemper fuit per diuerſas creaturas, vnā poſt aliam diligēdo, vel per diuerſa deſideria, vnum poſt aliud emittendo niſi per amorem dei & per eius ſolius appetitus, tāquam per alienum terminum terminetur. Aug. Inquietum eſt cor meum bone Ieſu, donec quieſcat in te. Et eſt aqua iſta motus ſui.ſ. affectus & deſiderij, a centro ad circunferentiā.i. a rebus creatis ad ipſam increatam eſſentiam eductiua, & rerum oīm colorum & ſaporum per amorem & deſiderium receptiua, quia.ſ. cor hoim eſt in potentia ad amorem oīm creaturarum, quia ſicut aqua eſt indifferens ad colorem & ſaporē, non habens terminum colorum & ſaporum, ſic aia eſt quaſi tabula in qua nihil depingitur, niſi poſtea color rerum in ea depingatur. Et eſt etiam aqua qualitatis proprię mutatiua, quia voluntas quotidiè de vna re ad aliam circunfertur. Iob 20. Cogitationes varię ſuccedunt ſibi. Et Prouer. 19. multæ &c. Et ſicut in aqua mota & turbata imagines non videntur, ſic nec in volūtate & corde turbato per triſtitiā naturę deſcribuntur, quia ſicut dicitur Eccl. 21. Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. ¶ Aqua 8
ſm Iſidorū dicitur quaſi æqua, eo ꝙ a motu nunquā quieſcat, donec eius fuerit ſuperficies adæquata. Et eſt aqua elemētum frigidū & humidum, & reſpectu terræ ſubtile & perſpicuum, proprio termino non contentum, deflueret n. niſi termino alieno ſiſteretur. Et habet ēt aqua motum ſuū a centro ad circunferentiā, & ſpecies in ſe receptas more ſpeculi oſtendit, & hoc in maiorē quantitatē quàm ſint ſm rei veritatē. Sic iuſtus nunquā quieſcit a motu bonorum operum, quouſque ſuperficies conſcientiæ ſuæ in pręſenti per gratiam & in futuro per glam quietetur. Deut. 12. Necdum veniſtis ad requiē quā dñs deus noſter daturus eſt vobis. Et eſt aqua iſta elementum frigidum per caſtitatē, humidū per pietatē, ſubtile per paupertatē, perſpicuum per ſubtilitatē & veritatē, imaginē bonorū exemplorum receptiuum per honeſtatē, & honeſtæ imitationis conformitatem 2. ad Cor. 3. in eandem imaginem transformamur. Et reſpectu terræ.i. hominū peccatorū habet multiplicē nobilitatem, quia terra erat inanis & vacua, ſed ſpūs dei ferebatur ſuper aquas Gen. 1. Iſta proprio termino non ſiſtitur, nec volūtate propria regitur, ſed alieno.ſ. dei vel prælati ordinationib᷒ regulatur. Iuſtus.n. non ſe pręſumit regere, imo nihil de ſua bonitate præſumens, diuinæ miæ & prouidentiæ ſe cōmittit, ſine cuius termino ſe timet in nihilū redigēdum. Circundedi illud terminis meis. Iob 38. & in pſa. Terminū poſuiſti eis, quem nō tranſgredientur. Quia.ſ. iſte ſm dei & prælati voluntatē, prouidentiā, & ordinationē, omnes motus ſuos terminat & cōcludit, & infra ambitum regularium ſtatutorū & diuinorum mādatorum ſe contineri permittit, & motum ſuum.i. naturalē appetitum a cētro ad circunferentiam.i. a creaturis in ipſum deū applicat & reducit. ſm omnia alia expone ſicut ſupra. Aqua & terra propter ſuam elongationem ab orbe non ſunt ita mobilia, nec orbi obedientia, ſicut ſunt alia elementa, & ideo terra quia ſummè diſtat, non mouetur, imo ſtat immobilis atq; firma. Sic illi qui propter peccata ſua ſunt ab orbe.i. a deo (qui ē orbis oia continens, non habens principium neque finem) remoti & elongati, non ſunt eius influentiæ participes, nec eiuſdem voluntati obedientes, vel ad motum ſuæ inſpirationis volubiles. Exod. 15. Fiant immobiles quaſi lapides. Et ideo illi qui ſunt duri vt terra per incompaſſionem, frigidi per indeuotionem, immobiles per accidiæ torporem, ſicci per auaritiæ ardorem, non mouentur per obedientiæ vigorem, imo ſunt fixi & immobiles per inobedientiæ & obſtinationis tenorem. pſalm. Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam non, inclinabitur in ſeculum ſeculi. Vel dic quòd ſeculares, qui magis ſunt a deo & a ſuo ſeruitio elongati, minus ſunt mobiles ad bona quàm clerici & religioſi, qui orbi deo ſunt proximi, & eius ſeruitio ſpecialiter dedicati. Allega vt ſupra. Vel dic econuerſo quod illa elementa id eſt illæ perſonæ quæ a cœlo.i.

lo id eſt a deo gradu & ſtatu amplius elongantur, ſtabilio-
res in bono reperiuntur, ſicut in ſecularibus reſpectu ma-
lorum eccleſiaſticorum quotidie comprobatur. Allega vt
11 ſupra. ¶ Aqua non habet determinatum colorem, ſapo-
rem, vel figuram, ſed ſecundum ſaporem, colorem, & figuram
locis in quo ponitur, & a quo clauditur, eius qualitas variatur.
Sic religioſus non debet habere motus, voluntates, & deſide-
ria propria & determinata, imo debet ſecundum exigentiã ſta
tutorum clauſtri, religionis, & loci a quo clauditur, & ſecun-
dum voluntatem prælati ſui accipere colorem, cõditionem, &
formam, quia. ſ. ipſe debet eſſe indifferens ad omnia quæ ſibi a
ſuperiori dicuntur & imponuntur, dicẽs illud euangelicũ. Ve-
runtamen non mea voluntas ſed tua fiat. ¶ Aqua ſecundum Iſi
12 dorum dicitur quaſi æqua, eo ꝙ nũquam quieſcat a motu, do-
nec eius ſuperficies adæquetur. Sic nec homo debet quieſcere
a motu bonorum operum, donec in paradiſo per gloriæ pul-
chritudinem eius ſuperficies. i. animę ſuę capacitas adęquetur.
Baruch. 5. Conſtituit deus replere valles in ęqualitatem terrę,
vt ambulet Iſrael diligẽter in honorem dei. ¶ Aquæ maris quę
13 naturaliter ſunt amarę, tumultuoſæ ſunt, & ſonoræ. Sic in mari
mundi huius, amari. ſ. peccatores multipliciter volũt loqui, &
præ cæteris tumultus & iurgia concitare. Semper enim iurgia
quærit malus. Prouer. 17. ¶ Aqua quæ ſurſum gignitur. ſ. plu-
14 uialis, cæteris aquis eſt melior, & ad terram fœcundandã vti-
lior, maxime quando cum tonitruo cadit, quia tonitruum ſuo
motu aquam & vaporem ſubtiliat & depurat, & ſic terram ma
gis penetrat & fœcundat. Aqua iſta eſt gratia, prædicatio, vel
doctrina, quæ ſurſum gignitur in excelcis, deſcendens a patre
luminum. quæ præ cęteris aquis melior eſt ad terrã animę bo-
nis operibus fœcundãdam, & maximè ſi cum tonitruo diuini
timoris ſit recepta quia tonitruum diuini timoris aquam gra-
tiæ & ſapientiæ reddit ſubtiliorem, & ad terram. i. animam pe-
netrandam penitus aptiorem. Eccl. 1. Timor dei, ſcientiæ reli-
gioſitas cuſtodiet & iuſtificabit cor. ¶ Aqua fluuialis ſecũdum
15 Conſtan. quæ ab altis rupibus deſcendit, ſana eſt, quando fluit
contra orientem, & tunc præualet illi quæ fluit contra occidẽ-
tem. Sic ſapientia dei & ſcientia catholica, quæ ab altis rupib⁹
paradiſi per reuelationem extitit deriuata, deſcendens de ſur-
ſum a patre luminum, (Iaco. 1.) ſana eſt, competens animæ ſa-
nitati, & maximè quando fluit contra orientem. i. quãdo ad or-
tum gratiæ & virtutũ totaliter ordinatur, quia quæ de ſurſum
eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt. Iac. 3. Sed illa quæ in
vallibus oritur. i. mundana ſapientia, quę in valle mundi huius
ortum habuit, vt ſunt leges quas fecerunt imperatores, & quæ
ad occidentem ad mundi negocia ſemper deficit & occidit, tẽ
dit, ordinatur & terminatur, animæ non eſt ſana, quia. ſ. infirmi
tates ſuperbiæ & præſumptionis & contẽptus aliorum produ-
cere conſueuit. Sciẽtia. n. inflat, charitas autem ædificat 1. Cor.
8. & Eccl. 1. In multa ſapientia multa eſt indignatio. Figura de
aqua fontis hierico, quæ faciebat ſterilem terram, quæ tamen
alias erat optima. 4. Reg. 2. Quia multi elati per ſcientiam, a bo
nis operibus ſteriles ſunt qui alias boni erant. Ideo eis dicitur.
Sapientia tua & ſcientia tua hæc te decipit. Eſa. 47. Hęc eſt ſa-
pientia terrena, animalis & diabolica. Iac. 3. Et ideo dicitur ad
Ro. 8. Prudentia carnis mors eſt, prudentia autem ſpiritus vita
& pax, Et ibidem. Sapientia huius mundi inimica eſt deo. ideo
16 1. ad Cor. 3. Sapientia mundi ſtultitia eſt apud deum. ¶ Nota
ꝙ ſecundum Iſidorum aqua dicitur quaſi æqua, pro eo ꝙ eius
ſuperficies ſemper eſt æqua & plana, niſi ab extrinſeco ventis
vel cauſis alijs exequetur. Eſt autem aqua ſicut dicit Seneca li
bro. 3. de naturalibus quæſtionibus, mundi primordium, quod
prius omnib⁹ fuit, & ea quo ſunt omnia Seneca. n. dicit ꝙ aqua
& ignis terrenis dominãtur, ex his ortus, & ex his interitus eſt.
Supponit. n. ꝙ ex aquis oĩa inceperunt, & per ignem omnia fi-
nientur. Vnde ait. Ignis exitus mũdi eſt, & humor primordiũ.
Quod etiam videtur fides innuere, quæ de aquis. i. de informi
materia quæ nomine aquarum intelligitur, cuncta facta fuiſſe
prædicat. Gen. 1. Spirit⁹ dñi ferebatur ſuper aquas. Et per ignis
conflagrationem cuncta elementaria ante iudicium immutan
da declarat pſal. ignis ante eum exardeſcet. Moraliter autẽ per
aquam poteſt intelligi dulcor & mollities pietatis, per ignem
vero feruor & acuties charitatis. Iſta. n. duo omnibus dominã-
tur, & ex iſtis duobus omnium virtutum congeries generatur.
Humor. n pietatis eſt materiale virtutum principium, & eorũ
debitum nutrimentum, ignis vero charitatis eſt ipſarum cau-
ſa, & earum finis & congruum complementum. Ideo Eccl. 39.

dicitur ꝙ initium vitæ hominis ignis & aqua. Vel dic ꝙ in re-
bus moralibus ſunt duo. ſ. vnum quo conſtruuntur, & vnum
quo deſtruuntur. Primum eſt humor deuotionis & gratiæ, a
qua virtutes originantur. Aliud eſt ignis cupiditatis & auari-
tiæ, vel etiam ignis cuiuslibet malæ concupiſcentiæ, a qua vir-
tutes exterminantur. Bene igitur dicitur Eccl. 15. Appoſui tibi
ignem & aquam, ad quod volueris, extende manum. Vel dic ꝙ
humor eſt carnalitas, a qua peccata ortũ accipiunt. Ignis ve-
ro eſt pœnitentia & aſperitas, a qua vitia diſſipantur. Sap. 19.
Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem. ¶ Senec. licet eſſet 17
infidelis, agit tamen diffusè de diluuio, quo omnia perierunt,
& reducit ipſum ad cauſas ſuperiores & inferiores, exteriores
& interiores. Cauſæ. n ſuperiores fuerunt ſtellę in capricorno
conuenientes. Vnde ſicut ait, Beroſus cauſam naturalẽ & cer-
tum tempus aſſignat tam diluuio quàm futuræ igneum confla
grationi. Arſura. n. (vt ait) terrena contẽdit. Cauſæ inferiores
fuerunt maria, quibus terra circũdatur, quæ (vt ait) ſuis flucti
bus naturaliter contra terram & littora pugnant, quaſi appe-
tant eam ſubmergere. Vnde etiam dicit ꝙ natura nos humore
. i. mari circundedit, vt vndique nos cum voluiſſet, aggredi poſ
ſet. Cauſæ etiam exteriores erant fluuij excreſcentes, imbres a
nubibus defluentes, torrentes de montibus irruentes, & fontes
de terra ſcaturientes, & infra terrã lacus & fluuij decurrẽtes,
quia (ſicut ait) aquæ quæ ſunt ſub terra, & qui ſunt ſicut terrã,
amnes amnibus iungent, paludibus ſtagna. Cauſæ vero inte-
riores ſũt ipſa naturę inſtituta, quib⁹ a principio natura ſtatuit
diluuium futurum vnde ait Sunt omnia facilia naturæ, vtique
a primo facere conſtituit, atque non ſubito, ſed ex denunciato
venit, & a principio quando mergerentur terrena, decretũ eſt,
& ne ſit quandoque velut in nouo opere dura molitio, olim ad
hæc maria ſe exercent. ¶ Dicit etiam ꝙ nihil difficile naturæ 18
eſt, vtique vbi in finem ſui properat. & ſequitur. Omnia adiu-
uabunt naturam vt ſua conſtituta peragantur. Et cõcludit. Er-
go quandoque erit terminus rebus humanis. Et poſt. Vn⁹ hu-
manum genus cõdet dies. Vnum tamen aduertendum eſt hic
ꝙ Seneca videtur ponere diluuium futurum ſecundum modũ
ſuum loquẽdi, & tamen credo ipſum intellexiſſe iam factum,
maximè quia Solinus & Ouidius ipſum factum iam antea po-
ſuerunt, qui forte Senecam tempore præceſſerunt. Et breuiter
ipſe ſupponit diluuium naturaliter factum. Vnde dicit ꝙ natu
ra non minus ordinauit res, quàm rerũ mutationes. Io his (io-
quit) inundatio fuit, quæ non ſecus quàm hyems & quã æſtas
lege mundi venit. Suppoſito ergo ꝙ iſtę quattuor cauſæ potue
runt conuenire in diluuio de quo facit mentionem ſcriptura,
dico chariſſimi ꝙ per diluuium poteſt intelligi profluuium la
chrymarum, quo procul dubio obruitur & ſubmergitur tota
congeries vitiorum. Sed procul dubio huiuſmodi diluuium,
inundatio vel purificatio quattuor habet cauſas. ſ. ſuperiores,
quæ ſunt influentiæ ſtellarum. i. bonorum induſtria pręlatorũ.
Inferiores, quæ ſunt affluẽtię marium. i. compunctio cordium
amarorũ. Exteriores, quæ ſunt torrentes tribulationum & tor
mentorũ, imbres bonorũ documẽtorũ, fontes & flumina bono
rũ ſociorum & vicinorũ, necnon lacus. i. horrores & infectio-
nes ipſorum criminum interiorum. Anteriores autẽ, quæ ſunt
prædeſtinatio & præordinatio dei & ſuorum conſiliorum. Ex
his. n. quattuor oritur diluuium lachrymoſæ compunctionis,
& mundificatio & lotio ſerioſę confeſſionis, & per conſequẽs
renouatio & mutatio moralis & virtuoſę conuerſationis. Om-
nia. n. adiuuant naturam. ſ. naturantem deum vt ſua conſtituta
peragantur, quia. ſ. ex quo hominem ſaluare decreuerit, mul-
tis adminiculis vtitur, & per multas vias, vitiorum ſuorum di-
luuium procurat & quærit, quia ſicut dicitur ad Ro. 8 Diligẽ-
tibus deum omnia cooperantur in bonũ. Vel poteſt dici ꝙ di-
luuium ſignificat diem iudicij, vbi. ſ. erit terminus rebus hu-
manis, & qui humanum genus a mundi viſibus condet. Tunc
. n. omnia & ſuperiora & inferiora naturam naturantem deũ
iuuabũt, & ſuum decretum & primordiale ſtatutum pro viri-
bus adimplebunt quia ſicut dicitur Sap 5. Pugnabit pro eo or-
bis terrarum contra inſenſatos. Vel dic ꝙ diluuiũ ſignificat hu
ius vitę tribulationes, quibus homines. i. iuſti diuerſimodè fati
gantur. Ad hoc. n. faciunt ſydera ſuperiora. i. mali prælati, Ma-
ria inferiora. i. circunſtantes nos mali officiales & balliui, fon
tes lacus torrentes, & flumina exteriora. i. mali vicini, & falſi
amici, ſtatuta naturæ anteriora. i. ordinationis ſtatuti diuini,
quo. ſ. a principio cautum eſt ꝙ homo naſcatur ad laborẽ, auis
vero ad volãdum. Iob 5. quia ſicut dicit Iſidorus, impoſſibile
eſt ꝙ

eſt ꝙ homo ſit,& tribulationes nō patiatur.¶Seneca vbi ſupra
dicit ꝙ conſumpto humano genere per diluuium dabitur ter
ris homo innocens, inſcius ſcelerum, & melioribus auſpicijs
natus.Iſtud poteſt exponi de Chriſto, qui procul dubio datus
eſt terris purus & innocens, & ſcelerum ignarus toto mundo
iam diluuio vitiorum præconſumpto, qui tamen melioribus
auſpicijs quàm alij fuit natus, quia.ſ.non per corruptionē car-
nis,ſicut alij, ſed per incarnationem diuinitatis. Ideo de ipſo
20 dicitur.Eſa.9.Puer natus eſt nobis,& filius datus eſt nobis.Et
Baruch.3.dicitur.ꝙ poſtea in terris viſus eſt.&c.¶ Dicit Sene-
ca ꝙ poſt diluuiū,dato ꝙ detur terris, homo inſcius ſcelerū;
tamen innocentia non durabit niſi dum noui ſunt. Cito inquit
nequitia ſurrepit,virtus difficilis inuētu eſt, rectorem ducem-
que deſiderat,etiā ſine magiſtro vitia addiſcūtur. Iſta poſſunt
allegari de nouiter promotis & introductis,qui innocentes,be
nigni & ſimplices inueniuntur, qui cum tractu temporis mali
efficiuntur, quia vitia naturaliter etiam ſine magiſtro diſcun-
tur. Vel poteſt dici de hominibus in quibus non durat inno-
centia, niſi dum noui & iuuenes ſunt.ſtatim enim ſurrepit ne-
quitia,& dum homo corporaliter creſcit,ſuccedentibus vitijs
21 innocentia retrocedit. ¶ Dicit Seneca ibidem ꝙ mundus diu
antea durans,ſubito per diluuium periet.Dicit enim ꝙ ad ori
ginem rerum natura parce vtitur viribus,& ſubito ad ruinam
toto impetu venit. Et exemplificat de homine, qui diu nutri-
tus cito moritur.& addit ꝙ vrbes conſtituit ætas,hora diſſol-
uit, momento fit cinis, diu ſilua. Sic verè moraliter loquendo
ſæpe fit ꝙ mundi proſperitas,quæ multis fuit interuallis confe
cta: ſubito per infortunium deſtruitur, & hō qui diu in gloria
ſteterat,fortunæ impetu modico diſsipatur.Quod etiam in vir
tutibus quandoque fit, quia ille qui diu in ſtatu ſalutis ſtetit,
ſubito deo permittente per tentationem perit.Vel ad litteram
expone de ruina mortis hominum,vrbium,& terrarum,quia
ſicut dicit idem, magna tutela ſtant aut vigent omnia, cito ac
22 repente diſsiliunt. ¶Item idem dicit quòd ſicut in corpore hu
mano non tātum eſt vnus humor,ſcilicet ſanguineus,ſed mul-
ti,ſic in terra non eſt tantummodo humor aqueus,imo ſulphu
reus,alumineus,aureus,& argenteus.&c.Quod ad eccleſiam
vel religionem applicari poteſt, in qua non tantū eſt vna ſpe-
cies humorum.i.vna conditio perſonarum, ſed plures, quia
ſcilicet aliqui ſunt ibi puri,mundi & aquei,alij vero mali,im-
mundi et ſulphurei. aliqui clari,aurei & argētei,alij vero duri,
crudeles, ærei atq; ferrei.quia breuiter ſicut dicit Apſus.2.Ti
mo.2.In magna domo non tantum ſunt vaſa aurea & argētea,
23 ſed etiam lignea & fictilia. ¶Item idem ibidē,ſcilicet de natu-
ralibus quæſtionibus libro tertio,ait quòd aliqua ſunt flumina
ſeu ſtagna in quibus res difficiliter merguntur.Vnde ait quòd
quidam ſunt lacus qui nandi imperitos ferunt,vt notum eſt in
ſicilia.Et adhuc eſt in Syria quoddam ſtagnum,in quo natant
lateres,& mergi proiecta non poſſunt, licet grauia ſint.Ad ꝙ
videtur facere quod infra dictum eſt de arethuſa lacu, qui oīa
ſolet onera ſuſtinere,& quod de lacu aſphaltite Iudææ dicunt
tam Ioſephus quàm Solinus,ꝙ nihil viuum in eo poteſt mer-
gi. Cuius etiam ſimile dicit Iſidorus lib.13. de ſtagno porci-
dami,in quo (vt ait) omnia fluitant, & nihil mergitur.Ratio-
nem autem huiuſmodi aſsignat idem Seneca ibidem. Dicit
enim quod grauiora deſcendunt, leuiora geſtantur,paria ve-
ro æqualiter ſtant.Vnde ait ꝙ ſi res impoſita ſit grauior & pon
deroſior ipſa aqua, ſtatim deſcendit.Si vero ſit leuior, ſuper-
natabit,& tanto altius quanto leuior. Si vero paris ſit ponde-
ris,ipſi aquæ erit æqualis.Supponit igitur ex præmiſsis ꝙ talis
aqua eſt grauiſsima,vbi grauia non deſcendūt ad infima,quia
(vt ait)illud a quo non vincitur aqua in pondere,non permit-
tit aqua grauiſsima deſcendere.Et inde eſt etiam ꝙ in quibuſ-
dam ſtagnis etiam lapides ſupernatant, ſicut etiam Iſidorus
ait.lib.13.de fonte marſya,qui etiam ſaxa portat.Et ſimilis ra-
tio poteſt reddi, ſicut videtur mihi quare argentum viuum
ſuſtinet omnia pondera præter aurum, quia ſcilicet excepto
auro, argentum viuum eſt grauius & ponderoſius vniuerſis.
Igitur concludit quòd de duobus grauibus minus graue emi
net magis graui,& magis graue ſuſtinet minus graue.Tales la
cus videntur eſſe mundani ſtatus, vel etiam mundani iudices
& magiſtri. Hodie.n.mali licet ſint graues peccatores & mali
gni,& deſcendere ad gradum ſubiectionis digni,& ſubmergi
etiam aliquotiens & puniri, ipſi tamen hodie non ſubmergun
tur, nec ſecundum grauium peccatorum ſuorum exigentiam
inferius deprimuntur, imo quod peius eſt ſuperius in dignita
tibus extolluntur, & ibidem vltra ſua demerita detinentur. Et
quæ eſt ratio? procul dubio, quia iſti ab aqua grauiſsima ſunt
geſtati.i.a malis prælatis & principibus ſe peioribus & grauio
ribus tolerati,& in ſtatibus & officijs ſublimati.Mali enim ſu
periores malos inferiores ſuſtinent, ipſoſque cadere non per-
mittunt,ſed in ſuis malitijs potius ipſos fouent. Quod pro cer
to ideo faciunt,quia ipſi grauiores & deteriores ſunt,& iniquā
tum eos indebite ſuſtinent, deteriores etiam illis fiunt, ſicut
de bacbide.1.Macha.9.dicitur ꝙ elegit viros impios,& conſti
tuit eos dominos regionis. Vel dic ꝙ homo debet ſuſtinere &
tolerare alios, quamuis ſint intollerabiles atque graues, & ma
xime quando bene cōſiderat ꝙ etiam ipſe grauior forte & in-
tolerabilior poteſt eſſe. Nam ſi defectus grauiſsimos noſtros,
qui neceſſe habent ab alijs aliquotiens ſupportari,bene atten
damus,alios minus graues cognoſcemus & videbimus, & ſic
eos tollerabimus,& in patientia ſufferemus.Eccle.31. Diſce
ex teipſo quæ ſunt proximi tui. Bene ergo dicitur ad Gala.6.
Conſiderans temetipſum,ne & tu tenteris.alter alterius onera
portate. Vel dic ꝙ aqua grauiſsima eſt vir iuſtus, qui procul
dubio per timorem diuinum eſt ponderoſus, & per humilita-
tem ſemper inferius deſcenſiuus.Iſtis igitur qui pondere pro-
priæ virtutis norunt inferius ſubiacere,facile eſt grauia tribu-
lationum & impoſitionum onera & quicquid a deo vel a præ-
lato ſibi imponitur,in patientia tolerare.pſal.Propter te ſuſti-
nui opprobrium,operuit confuſio faciem meam.Vel dic ꝙ ta-
lis aqua eſt peccator,qui pondere vitiorum grauatur.pſal. Ini
quitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meū, & ſicut onus graue
grauatæ ſunt ſup me. Iſte igitur quicquid graue ſibi a deo vel
prælato imponitur,tenetur ſuſtinere,cum oīs pœna impoſita,
grauitati vitiorum qua premitur,dignè non valeat reſponde-
re. Peccata enim noſtra ſemper ſunt pœnis impoſitis grauio-
ra,& ideo cuncta quæ nobis imponuntur, portanda ſunt, tan-
quam plus debito leuiora. vnde Prouer.27. Graue ſaxum &
onoroſa arena, ſed ira ſtulti.i.peccatum vtroq; grauior. ¶Ad 24
hæc prædicta addit Seneca ibidem ꝙ hæc quæ ſupra dixit, in-
telligit de ſolidis atq; duris, non de leuibus & pumicoſis. Di-
cit enim ꝙ in India ſunt inſulæ de materia pumicoſa, quæ vn-
diq; ſupernatant. Spuma enim aquæ calore ſolis in pumicem
mutatur, & per additionem continuam continuè augmenta-
tur,& in inſulam aggregatur. Pli.etiam lib.2. c.97. multas ta-
les inſulas nominat,ſcilicet in agro Cecubo & Reatino,Muti-
nenſi,Statonienſi, & in Vadimonis lacu, & ad cutylias aquas
opaca ſilua. Sicut etiam ponit idem de inſulis calaminis in Ly
dia,& de ſaltuaribus inſulis in Nympheo mari, quæ nō ſolum
vento,imo etiam in ſymphoniæ cantu pedibus modulantium
mouentur. Pomponius etiam vnam talem inſulam aſſerit in
ægypto, vbi natabat templum apollinis, ſicut patet infra li.14.
c.de ægypto,quod eſt.13. Cancellarius etiam pariſienſis ſole-
bat dicere ꝙ in mari circa brabantiam ſemel apparuit quædā
inſula cū populo & cum villis, quæ ibi ab alienis partibus fue
rat vento vecta, ibique aliquo ſteterit tempore, ſed vento flante
contrario diſparuit & receſsit.Secundū Senecam igitur lib.3.
de naturalib⁹ quæſtionibus,talis eſſe Cutilla inſula fertur quæ
per aquam natans modico vento huc atque illuc impellitur;
ita ꝙ nunquam per diem & noctem in eodem loco ſiſtitur,ſed
de loco ad locum cōtinuè agitatur. Cuius inquit duplex cau-
ſa eſſe poteſt, ſcilicet leuitas materiæ de qua conſtat, & graui-
tas aquæ quæ eam vectat. Dicit etiam quòd iſta inſula Cutilla
herbas & arbores nutrit, quia ſcilicet poſsibile eſt ꝙ pinguis
humor aquæ truncos & frondes arborum, pulueres etiam &
arenas illuc iniectas cōglutinet,& in herbas & in arbores mu-
tet. Per tales inſulas moraliter loquendo poſſunt intelligi ſan-
cti eccleſiæ primitiuæ, ſcilicet apoſtoli & alij, qui procul du-
bio terræ & terrenis nullatenus adhæſerunt, imo leues & pu-
micei per paupertatem voluntariam extiterunt, quapropter
nunquam ſe in aqua graui mundanæ proſperitatis & carnali-
tatis per malas complacentias immerſerunt, ſed eas calcando
& contemnendo deſuper natauerunt,& ad flatum & inſpira-
tionem ſpiritusſancti prædicando per mundum vndique cu-
currerunt,& ſicut peregrini & egeni in mundo vagati ſunt.&
vt Chriſti imitatores, nihil in rebus ſibi ciuiliter vendicaue-
runt vel appropriauerunt. ad Heb.11. Peregrini & hoſpites
ſunt ſuper terram. Iſti tamen licet fuerint vagi & pauperes
herbas tamen & arbores.i.alios fideles pinguedine charitatis
in ſimul compegerunt,& ſuis verbis & exemplis in fide & mo
ribus ſpiritualiter nutriuerunt,& eos ne in infernum caderēt,
ſuis ora-

ſuis orationibus portauerunt. Oſeæ 11. Ego nutritius effraim portabam eos. Iſta potiſsimè apparuerunt in Chriſto qui vagus per mundum in paupertate vixit, & nidum aut foueā vbi ſe reclinaret non habuit, ſed contempſit, imo ſicut colonus & peregrinus in alieno ſolo per aquas mortalis vitę vagatus eſt. Et ideo admirando dicebat Hieremias 14. Quare ſicut colonus futurus es in terra, et quaſi viator declinans ad manēdum? quare futurus es velut vagus? Vel dic quòd inſulæ firmæ & terræ adherentes, ſunt religiones reddituales, & in bonis temporalibus fundatæ. Inſulæ autem natantes ſunt religiones mendicantes, quæ terrenum fundamentum non habent, ſed in ſolo deo ſperare, & aquæ .i. mundi rebus fluxibilibus ſupernatare, & flatu ſpiritusſancti ad patriam nauigare, & herbas & arbores virtutum nutrire & portare debet, vt ſic quelibet talis ſit vna nauis ſpiritualis, quæ multos homines continens, ſoli flatui ſpiritusſancti expoſita, de tēporalibus nihil curet. Prouerb. 31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longè portans panē ſuū. Vel ea pone in malo ſignificat, & dic quòd tales inſulę ſunt ſuperbi, qui rectè de materia inani & pumicea videntur conſtare, quia ſcilicet nunquam ſolent ad ſundum per humilitatem deſcendere, nec in aquis fluxibilis fragilitatis per conſiderationem ſe immergere, ſed ſurſum per elationem mentis natare, & vento vanitatis mundanæ ſe exponere, & per ſeculum vndiq; diuagari. Eſaiæ 57. Abijt vagus in via cordis ſui. Vel dic quòd talis inſula generaliter eſt peccator, qui terrę id eſt deo, qui eſt immobilis & fertilis ſicut terra nō adhęret per charitatem, ſed in aquis mundanæ proſperitatis vagatur per mentis inſtabilitatem, & ſemper vult ſupernatare & pręminere per ſuperbiæ vanitatem, & flatu venti .i. tentatione tribulatione, vel inſpiratione diabolica, vel etiam vanitate mundana taliter vacillare per inconſtantię leuitatem, q nunquam in eodem ſtatu permanet per alicuius perſeuerantiæ firmitatem, nihilominus herbas & arbores id eſt terrenas poſſeſsiones portat & habet per auaritiam & cupiditatem. Quia breuiter iſtud eſt verū quòd ille qui deo non adhæret per amorem, nūquam ſtabilis poteſt eſſe, immo neceſſe eſt ipſum per multa deſideria fluctuare, & continuè mentaliter laborare. figuratus in Cain, qui interpretatur poſſeſsio, qui caput habuit tremulū, & fuit vagus & profugus ſuper terram, ſicut dicitur Ge. 3. Quia ſcilicet tales peccatores poſſeſsiones ſeculi diligentes, ab ipſo deo per peccata disiunguntur, & ſic inſtabiles & tremuli efficiuntur, & vagi & profugi quoad mentem in ſeculo conuerſantur, & ſic verificatur verbum Auguſtini qui dicit, Inquietum eſt cor meum bone Ieſu donec quieſcat in te. Bene ergo Dauid dicit in pſal. Mihi autem adhęrere deo bonum eſt, & ponere in domino deo ſpem meam. Vel dic quòd iſta inſula eſt cor, quod eſt in corpore, ſicut inſula in mari, & quòd more inſulę fluctibus cogitationum continuè laceſsitur. Iſtud ergo niſi cum terra .i. cum deo radicetur, fit inſtabile & mobile, & per res mundanas deſiderijs vagum & natabile. vnde illud prædictum. Abijt vagus in via cordis ſui. Eſa. 57. vnde Augu. in libro cōfeſsionum. Væ animę quæ putauit ſi receſsiſſet a te, ſe aliquid melius habituram, gira & regira, verſa & reuerſa in tergum & in latera & in ventrem, & ecce omnia dura, & tu ſolus requies. ¶ Item Oui-
25 dius dicit lib. 6. Metamor, quòd Delos inſula quæ nunc ortygia dicitur, ante diluuium vagabilis fuit, & ab aqua ſuſtentata vndique portabilis ſicut nauis, in diluuio vero facta eſt ſtabilis atque fixa. Cuius ratio poteſt eſſe, quia in diluuio limus, arena & terra, lapides & rupes illi inſulæ adiuncta fuerunt, ipſamque ita ponderoſam effecerunt, quòd eam terrę fundamēto, a qua disiuncta erat inferius, reiunxerunt, & ſic eam ſtabilem effecerunt. Aduerte tamen q vbi Ouidius & alij poetæ loquuntur de diluuio, intelligunt de diluuio quod factum eſt in theſſalia, vbi deucalion regnabat. Tria enim fuerūt diluuia ſicut dicit Iſidorus libro 13. Talis inſula ſignificat malos, qui in mari huius mundi incerti & inſtabiles vagantur, & nulla firmitate boni ꝓpoſiti radicati, fluctibus tentationū & tribulationū ꝑ diuerſas affectiones iactātur. Sed qd? Procul dubio ſępe fit q cū diluuium compunctionis, lachrymationis vel deuotionis circa eos abūdauerit, vel etiam cum deus diluuio fortis tribulationis ipſos ſubmerſerit & oppreſſerit, tunc verè ſtabilitas conſtantiæ, & boni propoſiti firmitas eis venit. adiungitur enim eis terra, limus & arena & lapides, quando .ſ. in ſtatu tribulationum compelluntur cogitare de limo .i. de ſua limoſa & vili conditione, & procreatione, de arena .i. de futurę mortis ſepultura & abſconſione, & in terram reſolutione, de lapidibus .i. de futuri iudicij duritia & percuſsione. Ex talium igitur conſideratione & adiectione talis inſula, ſ. vanus & inſtabilis peccator, terræ fundamento .i. deo coniungitur, & ſtabilis, conſtans. & firmus in fide, & moribus efficitur, & flatu tentationum vel cogitationum ad malum amplius non mouetur. Iob. 11. Leuare poteris ad deum faciem tuam, & eris ſtabilis, & non timebis. Vel pōt dici econuerſo de bonis religioſis, & clericis, qui per mundum debent eſſe pro Chriſto vagabundi, & nullo terrenorum affectu inferius alligati, ſed vbi flatus ſpiritus ſancti illos duxerit, illuc per obedientiam concitari. Veruntamen qū diluuium mundanę proſperitatis eis adiūgitur, & circa eos terra, & arena, & lapides .i. bonorum terrenorum copia aggregatur, tunc per pigritiam immobiles efficiuntur, & à motu bonorum operum quietantur. Exod. 15. Fiāt immobiles quaſi lapides. ¶ Gutta eſt minima pars aquæ, quæ ſm Iſi- 26
dorum quamuis ſit minima quātitate, molliſsima, & frigidiſsima, tamen maxima eſt virtute: quia ex frequenti caſu lapidē durum excauat & corrodit. Et eſt gutta in ſubſtantia humida, clara, & rotūda, & ea caſu ſuo terram irrigat & humectat, radices nutrit, viroren in herbis inducit, piſces in mari reficit, & in oſtreis margaritam gignit, maxime ſtilla roris, ſm Iſidorum. Gutta quæ vi caloris ea nube reſoluitur, ſignificat ſcientiam vel doctrinam, ſ. prædicationis, quę vi caloris ingenij, à corpore nubis .i. à corpore ſacræ doctrinæ eſt per ſtudium reſoluta. Et licet gutta prędicationis vel benignę monitionis ſit modica, tamen ea frequenti caſu lapidem .i. cor lapideum irrigat, & emollit, iuxta illud quo dicitur. Gutta cauat lapidē non vi, ſed ſæpe cadendo. Iſta igitur terram .i. terrenos irrigat per gratiam, & radices .i. incipientes, arbores .i. proficientes, piſces id eſt deuotos & perfectos irrigat & recreat per gratiam, & humectat, & in conchylijs .i. in duris peccatoribus gignit lapidem pręcioſi .i. boni propoſiti voluntatem. Vel dic q gutta eſt tentatio vel etiam peccatum veniale, quæ .ſ. paulatim rodit, lędit, & excauat cor lapideum atq; firmum. Iob. 14. Lapides excauans aquæ, & alluuione terra conſumitur.

De fontibus. *Cap. 2.*

FONS ſecundum Iſidorum dicitur à fouendo, vel à fundendo aquas. ſcaturiendo .n. aquas cōtinuè recipit, quas fluendo continuè refundit. Fons ſicut ſenſu probatur, calidior eſt in hyeme quàm in ęſtate: quia in hyemis tempore aerea frigiditas calorem intus repercutit & recludit, & ideo ibi congregatus calor fortius cōualeſcit, ſed in ęſtate propter cauſam contrariam calor interior diſpergitur, & ꝑ actionem caloris exterioris ſubtrahitur, & ſic in fonte frigiditas propter caloris abſentiam remanet & cauſatur. Sic verè in hyeme tribulationum, vel etiam ſenectutis, debet calor charitatis in fontibus .i. in hominibus plus vigere, q̄ in ęſtate proſperitatis, vel etiam iuuentutis: quia propter frigus naturæ in ſenectute, vel propter frigus aduerſitatum in tribulatione, calor interior charitatis recluditur, inquantum .ſ. homo ad ſeipſum redire, & ad deum recurrere compellitur, & ſic cumulata charitas plus augetur: quia .ſ. affectio exire ad res exteriores propter tribulamina prohibetur. Sed in ęſtate proſperitatis, quando aer circumiacens .i. ſtatus exterior caleſit, ſ. feruore fauorum & amicitiarum, & etiam deliciarum; tunc calor interior charitatis per diuerſa deſideria euaporat, & à rebus exterioribus attrahitur paulatim ad mundum, & ſic fit homo tepidior & frigidior quo ad deum. ſ. calor & affectus ſuæ mentis exterius occupatur, & ſic plus proficere aduerſitas quàm proſperitas comprobatur 3. Reg. 1. Cumq; operiretur veſtibus, non caleſiebat. Quia .ſ. quanto quis diuitiarum veſtibus amplius exterius operitur, tanto minus per deuotionem, & charitatem feruidus interius reperitur. Vel dic q fons ſignificat virum iuſtum, qui .ſ. in æſtate proſperitatis debet eſſe frigidus per diuinum timorem, in hyeme verò aduerſitatis debet eſſe feruidus per diuinum amorem, & ſic poterit dicere illud ad Philip. 4. Scio abundare, & ſcio penuriam pati. ¶ Fons terras ſibi vicinas ſolet facere herbis & floribus pręcęteris abundare. Sic homo terrens & ſimplex, quando fonti viuo .i. viro probo eſt ſocius & vicinus, per eius influentiam magis efficitur virtutibus & operibus fructuoſus. pſal. Et erit tanquàm lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Et ſicut aqua fontis ſecundū terram adiacentem & eius naturam variatur, ſic homo ſecundum

dum conditiones illorum quos frequentat, aliquando melior,
aliquando deterior reperitur. pſal. Cum ſancto ſanctus eris, &
3 cum viro, &c. ¶ Fons & aqua ſemper ſentit naturam fundi ſui,
quia ſi purus & petroſus fuerit, aqua ſapida & dulcis erit. Si ve
rò fundus ſit fœtidus & limoſus, aquæ ſapor erit terreus & im-
purus. Sic verè dico ꝙ opus ſentit naturam intentionis ſuper
quam iacet & fundatur: quia. ſ. ſi fundus intentionis purus fue
rit, opera erunt pura & bona, & econuerſo, ſi fuerit corruptus
opera erunt mala. Et ſic exponitur illud Matthe. 6. Si oculus
tuus fuerit ſimplex, totũ corpus tuum erit lucidum, &c. Vel
dic ꝙ fons eſt filius, qui. ſ. fundum ſuum. i. parentes ſuos facili
ter imitatur, & ad eorum conditiones faciliter inclinatur. Nu
meri. 32. Vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris. Vel ſi vis dic iſta
de ſocietate quam frequentat & per quam tranſit homo, cuius
4 ſcilicet conditionibus & moribus faciliter ſe cõformat. ¶ Fons
eſt caput & origo aquę viuæ, quæ manat continuè & effluit de
occultis & abditis terræ venis, & ideo dicitur fons, quaſi fo-
uens aquas ſm Iſidorum, ſiue fundens. Occultum. n. habet de
terra egreſſum, & de meatibus petrarum profundis conſequi-
tur ortum ſuum. Et eſt fons aquæ ſuæ multiplicatiuus, & ſui
communicatiuus, quia nulli ſe occultat, ſed indifferẽter ſe om
nibus exponit. ſuiq; renouatiuus: quia. ſ. aquæ fontis continuè
renouantur, & auibus in ſe balneantibus beneficij renouatio-
nis adminiſtratiuus, vt patet in accipitribus & aquilis, qui in
fontibus renouãtur, ſicut patet ſuperius locis ſuis. Eſt etiam
fons ſordium mũdatiuus. Et licet fons originaliter ſit paruus,
eſt tamen quandoq; multorum & magnorum fluuiorum cau-
ſatiuus. Et ſecundum ſitum ſuę originis eſt fons aquarum ſua-
rum ad æqualem altitudinem emiſsiuus, quia fons in montis
altitudine ſcaturiens, per conductus poteſt ad eandem altitu-
dinem peruenire. Eſt inſuper aqua fontis lacuum per quos tran-
ſit, à corruptione ſeruatiua, & piſcium ibidem degentium me-
lioratiua, arenularum verò & puluerum ſibi obiectorum reie
ctiua. Talis eſt Chriſtus pro omnis, qui (. ſ. Eccl. 1.) dicitur fons
ſapientiæ, verbum dei. Quia. ſ. iſtæ de occultis terræ venis ef-
fluit: quia videlicet continuè à patre emanat per æternam ge-
nerationem. Etiam de occultis terræ venis. i. de viſceribus vir
ginis emanauit per carnis aſſumptionem, & de profundis pe-
trarum. i. de ipſius dei patris vel virginis intimis conſequitur
ortum ſuum, quantum ad ſuam duplicem conditionem: quia
(Mich. 5.) egreſſus eius à diebus ęternitatis. Igitur aqua huius
fontis eſt gratiarum & bonorum omnium plenitudo: quia in
me omnis gratia vitæ & veritatis, vt dicitur de ſapientia Ec-
cleſ. 24. Iſtæ ergo fons aquæ ſuę eſt multiplicatiuus, & commu
nicatiuus: quia Chriſtus bona ſua malis & bonis diuidit & dif
fundit. Ego ſapientia effudi flumina. Eccleſ. 24. & Prouer. 5.
Deriuentur fontes tui foras. Quia Chriſtus per ſuam occul-
tam prouidentiam, aquam beneficiorum ſuorum tam infideli-
bus quàm fidelibus elargitur: quia ſicut dicitur Matthei. 5. So-
lem ſuũ oriri facit ſuper bonos & malos. & Iohelis. 3. dicitur.
Erit fons patens domui Iacob. in quo. ſ. quilibet habet ius ſer-
uitutis, ſ. bonus & malus: quia. ſ. cũ filius dei liber eſſet ex om-
nibus, ſe ſeruum omnium fecit. Item fons eſt ſui innouatiuus:
quia Chriſtus multipliciter ſe renouauit, & hoc quia de æter-
no factus temporalis & mortalis per incarnationem, & iterum
de temporali, & mortali factus eſt impaſsibilis & immortalis,
& ęternus per mortem & reſurrectionem. Iob. 29. Gloria mea
ſemper renouabitur. pſal. Renouabitur vt aquilæ iuuẽtus tua.
Renouationis etiam beneficij alijs eſt adminiſtratiuus, ſ. in die
vltimæ reſurrectionis, vbi finaliter boni renouantur, maximè
quia eius reſurrectio eſt exemplum & quodammodo cauſa no
ſtræ renouationis & reſurrectionis futuræ. Quia ſi Chriſtus
reſurrexit, ita & nos reſurgemus. 1. ad Corint. 15. Aqua igitur
iſtius fontis. i. gratia vel doctrina, vel etiã miſericordia ſordes
peccatorum mundat, ſitim auaritiæ temperat, ardorem luxu-
riæ refrigerat, arenas diuitiarum reijcit, terram adiacentem, i.
eccleſiam vel animam folijs honeſtatis, floribus puritatis,
fructibus probitatis fęcundat. Fons de domo dei de paradiſo
egredietur, & irrigabit torrentem ſpinarum. Iohel. 3. ideo Ge
ne. 3. Fons aſcendebat de terra, irrigans vniuerſam ſuperficiẽ
terræ. Et licet iſtæ fons originaliter fuerit paruus per humili-
tatem, tamen multorum magnorum fluuiorum. i. multarũ ma
gnarum virtutum & gratiarum eſt cauſatiuus, vel magnorum
fluminum. i. potentum principum & magnorum eſt in fide ec-
cleſiæ productiuus. Heſter. 10. Paruus fons creuit i fluuiũ ma-
gnum. Preterea fons ad æqualem altitudinem ortus ſui ſe ele-
uat: quia cum Chriſtus ab æterno & de cœlo natus & ortus
fuerit, ſ. in altitudine paradiſi, & per canalem & conductum
corporis ſui in vterum benedictæ virginis fabricatum, ad mun-
dum fuerit deſtinatus, iterato per conductum illum in die aſ-
cenſionis rediit ad eandem altitudinem ortus ſui. Ioan. 16. Exi
ui à patre & veni in mundũ. Iterum relinquo mũdum, & vado
ad patrem. Fons etiam lacũ meliorat: quia. ſ. lacus huius mun-
di per influentiam huius fontis à peccatorum putredine con-
ſeruatur, & piſces ibi degentes. i. homines donis & virtutibus
impinguantur. Figura Eze. 47. vbi aquæ quæ exibant de ſan-
ctuario, intrabant mare, & ſanabantur, &c. Vel poſſumus dice
re ꝙ fons eſt beata virgo, quę pro certo aquas miſericordiæ &
gratiæ per multos riuulos beneficiorum diffundit, & ſitientes
ideſt deuotos recreat, & ardorem tentationum & tribulationũ
tollit. Eccleſ. 18. Ardorem refrigerabit ros. Peccatores per
gratiam renouat, & virtutum & operum floribus & fructibus
omnia vegetat & fœcundat, & lacum. i. peccatorem per quem
tranſit ipſum miſericorditer viſitando, purificat, & eum à cor
ruptione mortis æternę præſeruat. vnde illud Zacha. 13. Erit
fons patẽs domui Iacobi in ablutionem peccatoris, &c. Et be-
ne dicit patens: quia pro certo iſte fons neſcit alicui ſe negare.
Vel dic ꝙ talis eſt iuſtus, qui ſe renouat per pœnitentiam, &
etiam alios per doctrinam & ſapientiam. 2. Corin. 4. Renoua-
tur de die in diem. Item iſte ſe communicat per clementiam,
alios irrigat per beneficentiam, & pauperes reficit & recreat,
& ardorem ſuarum tribulationum refrigerat per elemoſyna-
rum redundantiam, arenas diuitiarum reijcit & cõtemnit per
paupertatem voluntariam. Eſa 54. Excutere de puluere, con-
ſurge ſede Hyeruſalem. Vel dic ꝙ fons eſt lachrymarum flu-
xus, vel pœnitẽtia, vel etiam gratiarũ origo. Iſta ſunt quę men-
tem renouant quæ fęces & peccata mundant, ardorem tenta-
tionum temperant, & quæ hominem in cunctis bonis fęcun-
dant. ad Heb. 5. Factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cau
ſa ſalutis. ¶ Fons eſt in Epiro ſm Iſid. in quo faces accẽſæ ex- 5
tinguuntur, & extinctę accẽduntur. Secundum Augu. ſimilis
fons dicitur eſſe iuxta ciuitatẽ gratianopolitanam in delphi-
natu viennę. Similẽ etiam fontem dicit eſſe Plin. in dodone io
uis, qui. ſ. ardẽtes faces extinguit, extinctas verò ſi admoueantur
accendit. Pomponius etiam dicit idem & Soli. Sic verè in
Chriſto iudęi, qui erant ardentes per fidem, ſunt extincti per
infidelitatem, ſed gentes prius extinctę per peccatum, accenſę
ſunt & illuminatæ per fidem & charitatem. Ioan. 9. Ego in iu-
dicium in mundum veni, vt qui non vident videant, & qui vi-
dent cęci fiant. Vel dic ꝙ talis fons eſt fides & ſalus Chriſtia-
na, vbi. ſ. accenſi & illuminati, hoc eſt dictu mundi ſapientes,
& philoſophi extincti & repudiati ſunt, ignorantes & ſimpli-
ces ſunt electi, & fide alijs in errore manẽtibus illuſtrari. Mat.
11. Confitebor tibi pater quoniam abſcondiſti hæc à ſapienti-
bus, & reuelaſti ea paruulis. Iſtud etiam videmus quotidie,
quia. ſ. mundi ſapiẽtes extinguũtur in his quæ pertinent ad ſa-
lutẽ ſimplices verò potius accenduntur. Vel dic ꝙ fons epiri eſt
mors: quia pro certo in iſto fonte illi qui nũc p tribulationẽ sũt
accenſi, ſ. pauperes & egeni, extinguuntur, & ad paradiſi refri
gerium deducuntur. Illi verò qui nunc à tali igne extincti, &
refrigerati ſunt, ſ. diuites, qui in proſperitatis refrigerio viuũt
in iſto fonte, ſ. in morte igne tribulationum infernalium ſuc-
cenduntur. Vel dic econtra ꝙ in morte extincti à charitatis
igne accenduntur incendio infernali. Illi vero qui ardentes
igne charitatis extiterant, tunc ignem fontis, ſ. infernale incẽ-
dium non timebunt. ¶ Fons eſt in Aphrica qui canoras voces 6
facit. Et eſt fons tuberonis in Italia, qui medetur vulneribus
oculorum. Fons eſt in Epiro ſicut in prædicto. §. Talis eſt pœ
nitentia: quia facit vocem canoram per confeſsionem vel ora
tionem, ſanat oculos. ſ. intellectus per carnalium abſterſionẽ,
& faces extinctas. i. homines ſine igne charitatis accendit per
charitatem quando ibi immerguntur, & accenſos. ſ. igne cu-
piditatis ibi extinguitur per gratiam quando in fonte ipſius
balneantur. Ezech. 13. Interficiunt animas quæ non moriuntur,
& viuificant illos qui non viuunt. ¶ Sicut fons nulli ſe negat, 7
ſic pœnitentia bonis & malis communis efficitur. Zachar. 13.
Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, &
menſtruatę. Sic pœnitentia more fontis eſt ſordium abſterſi-
ua. Et ſicut in fonte aquila à caligine & ſenio renouatur, ita
animæ in fonte pœnitentiæ renouantur. Vide ſicut. §. 1. Vel
dic ꝙ iſtę fons aphricę ſignificat gratiam dei, quæ. ſ. prædica-
tori voces canoras & delectabiles, & audientibus placidas &
ſonoras

ſonoras ſolet dare quando ipſam à deo poteſt in principio ſer-
monis impetrare. ad Ephe. 5. Impleamini ſpiritu ſancto lo-
8 quentes. ¶ Fons circumiacentem terram facit fructiferam,
floridam & decoram, & etiam fructibus fluidam & fœcundã.
Sic quando terra.i. anima fonte lachrymarum & deuotionis
irrigatur tunc efficitur viridis per honeſtatem, florida per ca
ſtitatem, fructuoſa per charitatem. Hiere. 9. Quis dabit capi-
ti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? &c. Et ſi-
cut aqua fontis plus vno tempore quàm alio abũdat, ſic aqua
lachrymarum & deuotionis non ſemper æqualiter fluit. ideo
potuit figurari per quẽdam fontẽ Syloem ad radicem Syon,
qui ſecundum Iſidorum non ſemper ſed certis horis effluit &
ebullit. Sic fons deuotionis & lachrymarum non ſemper ef-
9 fluit, ſed ſecundum dei ordinationem. ¶ Fons eſt aquarum la-
cualium per quas tranſit, melioratiuus, depuratiuus, & à pu-
tredine ſeruatiuus, & piſcium ibi degentium nutritiuus. Sic
bonus prælatus aquas.i. populos, lacus.i. eccleſias vel religio-
nes in quam vel in quas influit per prędicationem, & quibus
præeſt per iuriſdictionem, meliorat & depurat, & à corruptio
ne peccati ſeruat, & piſces.i. deuotos reficit & educat. ad Heb.
10 5. Factus eſt omnibus obtemperantibus cauſa ſalutis. ¶ Item
Senec. li. 3. de q. naturali dicit ꝙ certi ſunt fluuij, qui certis ho-
ris & temporibus minorantur & creſcunt. Certi etiam fontes
omi ſenis horis pleni ſunt, ſeniſq; alijs niſnent ſicci. Ad quod
aliam rationem non aſsignat, niſi ꝙ naturaliter aquæ ſua inter
ualla habent, quibus ſe retrahant & redeant. Sicut enim (in-
quit) quartana ad horam venit, podagra ad tempus reſpondet,
purgatio ſi nihil obſtat, ſtatutum ſeruat diem, ęſtaſq; ſuo tem
pore incalet, ſic aquæ interualla habent quibus ſe retrahãt, &
quibus redeant. Nec hoc mirum (vt ait) cum videamus ordi-
nem rerum ſecundum conſtituta procedere. Et talis fons ſm
Iſid. eſt fons Syloe circa Hyeruſalẽ, qui.ſ. nõ continuè, ſed in-
terciſe & ſtatutis horis ebulliebat. Et forte iſte eſt fons callir-
hoc quem dicit Solinus eſſe propè hieruſalem medicinalem,
& probatiſsimum, ſicut ait ca. de Iudea. Ad quod etiã facit il-
lud quod dicit Iſidorus libr. 13. ꝙ in iudea ſolebat eſſe quidam
riuus, qui per ſex dies fluebat, ſed in ſabbato ſiccabatur, quod
etiam dicit Plin. lib. 31. c. 2. Iſta poſſunt applicari ad profluuiũ
gratiarum, & etiam lachrymarum vel ſcientiarum. Non.n. cõ-
tinuè fluunt, ſed aliquando ſiccantur, & aliquando redeunt.
Homo enim non ſemper abundat in pluuia gratię & deuotio-
nis, ſcientiæ vel diſcretionis, lachrymoſæ pœnitentiæ vel com
punctionis, quinimo aliquando inuenit ſe ita ſiccum, ꝙ nihil
ſibi occurrit ad propoſitum vel ad votũ. Aliquando verò iſto-
rum affluentia homini pro voto ſuccedit, & prout neceſſe eſt,
humor gratiæ, ſcientiæ & lachrymarum accedit. Bene ergo di
citur Eccleſ. 3. ꝙ omnia tempus habent, & ſuis ſpatijs tranſeũt
vniuerſa. Vel poteſt dici ꝙ deus ordinauit homini tẽpus, quo
debeat eſſe plenus & ſiccus: quia.ſ. illi qui modo ſunt pleni.ſ.
temporalibus, in alio ſeculo erunt ſicci, pauperes & depreſsi.
Et econtra illi qui modo per paupertatem ſiccantur, poſtea in
alio ſeculo bonis omnibus cumulantur. Luce. 1. Eſurientes im
pleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Vel dic ꝙ talis eſt fortu
na proſpera ſiue aduerſa, quæ.ſ. intercidenter videtur fluere,
& nunquàm in eodem ſtatu manere. Quod etiam de vita hu-
mana videmus, quæ nunquàm in eodem ſtatu permanet. Dato
enim ꝙ ſex diebus.i. ſex ætatibus durauerit & fluxerit, in ſep-
tima tñ totaliter ſiccatur & perit. Vel dic ꝙ eſt fluuius tribula-
tionum, quem per ſex dies.i. per ſex ætates vitæ fluere conſtat,
in ſabbato tñ.i. in requie paradiſi ſiccatur & ceſſat. Iob. 5. In
ſex tribulationibus, viſitabit te, & in ſeptima non tanget te ma
lum. Vel dic econuerſo ꝙ mali, qui per ſex dies ætatum vitæ
ſuæ aquam voluptatis & proſperitatis abundanter habent, in
ſabbato mortis vbi ceſſat labor humanus, & ſeptimanæ vitæ
curſus, penitus iſtis carent. Vel dic ꝙ ribaldi multi ſunt ſicut
iſte riuus, qui per totam ſeptimanã fluunt & laborant, lucran
tur & acquirunt, & tandem in ſabbato.i. in feſto ſequenti totũ
ſiccant & conſumunt & expẽdunt. Quod etiam moraliter po-
teſt dici de multis qui in diebus ferialibus, quando.ſ. laborant,
aquas gratiarum ſeruant, in ſabbato verò.i. in diebus feſtiuis
peccando pluſquàm alias oĩa ſiccant & vaſtant, & aquis gra-
tiarum priuantur & carent. Exodo. 23. Sex diebus opera-
beris, ſeptima die ceſſabis. Quod bene figuratur. 1. Macha. 2.
vbi dicitur, ꝙ gentiles conſtituerunt prælium filijs iſrael in
die ſabbati. Ad deuotandum ꝙ vt cõiter plura genera tenta-
11 tionũ in feſtis, & plures vitijs proſternuntur. ¶ Teſte Sene-
ca vbi ſupra. in cheroneſſo chodiorum fons eſt qui certis in-
teruallis ex intimo fœda quędam & turbida fundit, donec
liberatus eliquatuſq; eſt. Idem etiam dicit de mari ꝙ cuncta
ſordida ſolet ad littus eijcere, & maximè circa meſſenã & inu-
las fimum quidem Sylę turbulentę auis mare profert, feruetq;
& exæſtuat non ſine fędo colore. Sic debet facere quilibet chri
ſtianus: quia pro certo congruis interuallis debet de intimo
cordis ſui quicquid ibi eſt fędum & turbidum vitiorum, per
confeſsionem emittere, donec ſe ſenſerit penitus mundũ eſ-
ſe. Maximè aũt à mari cordis noſtri contriti & amari fimus &
ſtercora turbulentę auis diaboli.i. peccatã quæ per malam ſug
geſtionẽ egeſsit in medio cordis noſtri, ſunt cũ ęſtu & feruo-
re contritionis eijcienda, & cum fœdo colore crucis & palli-
de faciei per confeſsionem humilem expellenda. Matth. 7. De
corde exeunt furta, homicidia, &c. ¶ Secundum Senecam ibi- 12
dem, cauſa aquarum calentium vel fontium calidorum ſecun
dum Empedoclem eſt ignis ſubterraneus, qui terras circumia
centes calefacit & vrit, & ideo vena aquæ deſuper trãſiens ne
ceſſario incaleſcit. Idem verò Seneca dicit ſulphur eſſe cauſã
caloris. Aqua enim tranſiens per venas ſulphureas, ratione ca
lidæ materiæ calorem contrahit & ſaporem. Quod apparet:
quia omnis talis aqua calida ſaporem habet ſulphureũ & odo
rem, & ponit exemplum de calce viua, cui ſuperfuſa aqua ſta-
tim feruet. Iſta poſſunt applicari ad hominum ſocietatem. Si
enim aqua.i. aliqua ſimplex perſona tranſierit & habitauerit,
frequentauerit & tetigerit ignem.i. illos qui ardent auaritia,
ſulphur.i. illos qui fętent immunditia, calcẽ viuam.i. illos qui
alios dealbant adulatrice eloquentia, procul dubio eorum ma
lis verbis, inductionibus & exemplis ſtatim incipiet caleſcere
& malorum deſideriorũ feruoribus exardere. Vel dic ꝙ ignis
qui apertè ẽ calidus, ſignificat publicos luxurioſos. Sulphur
& calx quæ apparenter calida non videntur, ſignificat hypo-
critas carnales & immundos, qui quàmuis videantur eſſe ca-
ſti & frigidi, ſunt tñ realiter luxurioſi & fœtidi. Tales igitur lu
xurioſi ſiue ſint publici, ſiue occulti, ſolẽt alios per ſe tranſeũ-
tes calefacere, & verbis & exemplis ad immunditiam inflam-
mare, & ſaporem ſulphureum.i. fœtorem luxuriæ contrahere
& portare. pſal. Ignis ſulphur & ſpũs procellarum pars cali-
cis eorum. ¶ Item teſte eodem Sene. Aliquæ ſunt aquæ quæ fę 13
cundant ſteriles, vt aliquę in Lycia, quæ retentiuam virtutem
iuuantes nõ patiuntur fieri abortiuum, ſicut etiam exempli-
ficat Iſidorus lib. 13. de Lino fonte archadię. quod etiam dicit
Plin. lib. 31. c. 2. vbi etiam dicit ꝙ theſpiarum fons conceptus
mulieribus repreſentat. Talis eſt fons miſericordię, & pieta-
tis: quia proculdubio iſte ſteriles & pauperes, fęcundos & di-
uites quandoq; in hoc mundo & neceſſario in alio ſolet face-
re, ipſoſq; facit bonis tẽporalibus virtualibus & æternalibus
abundare. Eſa. 47. Non ſedebo vidua, & ſterilitatem ignora-
bo. Vel dic ꝙ talis eſt aqua lachrymarum, gratiæ, deuotionis,
& lectionis. Iſta enim ſolet per bona opera hominem fęcunda
re, & fœtum boni propoſiti in vtero conſcientiæ retinere, &
virtutem retentiuam perſeuerantiæ refouere, & abortiuũ pec
cati vel operis imperfecti fieri nullatenus ſuſtinere. Iſta igitur
aqua poteſt dicere homini illud Gen. 30. Quã diu fui tecum,
oues tuę & capręę tuæ ſteriles non fuerunt. ¶ Teſte Ouidio Sal 14
macis lacus vel fons eſt in lycia iuxta capreas, cuius aqua eſt
mirabilis: quia ſi quis de ea biberit vel in ea ſe balneauerit,
ſtatim effęminatur, & medietatem virium perdere comproba
tur, & in mollitiem fœmineam eneruatur. Et ideo fictum eſt à
poetis ꝙ qui ibi balneatus fuerit, in fęminam cõmutatur. Iſta
propriè dici poſſunt de proſperitate, vel de carnali voluptate.
Iſte enim ſunt quæ poſſeſſores & dilectores ſuos effęminãt, &
eneruant, & virtute virilis probitatis & conſtantiæ ipſos pri-
uant, & ſic loquendo ſpiritualiter, in fœminas eos mutant. de
quibus Hiere. 51. Deuoratũ eſt robur eorum, facti ſunt quaſi
mulieres. ¶ Ouidius ibidem, ſ. Meta. 15. vbi. dicit ꝙ eſt quidã 15
fons qui medio die alget vt gelidus, ortu verò & occaſu ſolis
caleſcit. Et fortè iſtæ ſunt aquæ de quibus dicit Iſido. lib. 13. ꝙ
apud Troglodytas eſt fons qui ita alget de die, vt non bibatur
de nocte verò ita feruet & ardet, vt ſine periculo non tanga-
tur. Quem tamen fontem ſolinus dicit eſſe circa debridem
opidum garamantum, quod etiam idem ſolinus reputat val-
de mirum. Plin. verò lib. 2. dicit idem, ſ. ꝙ iouis hammonis ſta
gnum interdiu frigidũ, noctibus feruet. Apud troglodytas ẽt
eſt fons ſolis circa meridiem frigidus & dulcis, mox paulatim
tepeſcens, nocte vero media feruore & amaritudine infeſta-
tur.

tur. Talis fons pôt illos ſignificare qui in ortu iuuentutis ſunt
per deuotionem feruidi, in meridie vero.i.in medio vitę, quã-
do iam ſunt in mundi negotijs inuoluti, tunc fiunt per indeuo
tionem gelidi, qui tandem in occaſu ſenectutis iterum ad con-
ſcientiam reuertentes, iterum fiunt feruidi & deuoti. Quod
potiſsimè de apoſtatis in religione videmus, qui in iuuentute
boni, in vitæ medio mali, tandem ad religionem reuertentes,
in vitæ termino iterum aliquotiens fiunt iuſti, iuxta illud con-
ſilium Apoc.2.quo dicitur. Memor eſto vnde excideris, & pri
ma opera fac. Reſiduum vero expone ꝙ illi qui in die præſen-
tis vitę per indeuotionem gelantur, & dulcedine proſperitatis
fruũtur, & calore charitatis taliter priuantur, ꝙ a nemine hi-
bantur, vel ꝙ eorum beneficia ab aliquo non guſtentur, in no
cte mortis.ſ.in inferno taliter cremabuntur & amaricabuntur
ꝙ nunquàm amplius extinguentur, dicentes illud Geneſi. 31.
Die noctuq; ęſtu vrebar & gelu. Vel dic ꝙ illos quos dies pro
ſperitatis per indeuotionem congelat, nox aduerſitatis per cõ-
ditionem amaricat, & per charitatem inflammat. Vel dic, ꝙ
iſte fons ſignificat infernum, qui.ſ.nunc ardet, & nunc alget p
16 pœnarum diuerſitatem. Ioh.24. Ad calorem nimium deſcen-
dent ab aquis niuium. ¶ Secundum Iſido. libr. 13. fons eſt in
aphrica qui virtutem habet mirabilem ad conglutinandum &
congelandum. Vnde etiam dicit ꝙ de cineribus & fauillis ce-
ſpitem facit, & in vnum corpus ipſos conſolidat & cõſtringit.
Iſtud idem dicit Soli.ca. de aphrica. Eſt autẽ (vt aiũ) ille fons
ſoli ſpecialiter dedicatus, & eſt Iouis iuxta templum hammo-
nis propè atenas ſyticum. Tales ſunt viri boni, dulces, aquei &
benigni, qui verè virtutem habent conſolidatiuam; concorda-
tiuam, & diſiunctorum & diſcordium ad concordiam reducti
uam. Non ceſſant enim laborare pro vicinis diſcordibus recõ-
ciliandis, & in charitate & vnitate tenaciter ſolidandis. Et ta-
les ſpecialiter debẽt eſſe mediatores & legati. Exemplo Chri
ſti qui fuit fons ſapientiæ, verbum dei, ſicut dicitur Eccleſ. 1.
Qui cineres & fauillas.i.peccatores incomunctibiles & diui-
ſos, & per vitia concrematos, & à virtutibus conſumptos, ho-
moreq; gratiæ denudatos, ſimul per fidem & charitatem reũ
xit, & pacem inter ſe inuicem, & etiam inter ſe & deum & an-
gelos reuniuit.ad Ephe.2. Euãgelizauit pacem vobis qui lon
17 ge eſtis, pacem his qui longe, & pacem his qui prope. ¶ Teſte
Iſid.lib.13.in inſula quæ Chius dicitur, quæ eſt propè turquiã
fons eſt quidã qui potatores ſuos ſenſu dicitur hebetare. Plin.
autẽ dicit in Cea inſula nõ in Chio, ſicut patet infra. Talis eſt
fons deliciarum carnaliũ, & maximè fons vinolentiæ, & ebrie
tatis. Qui enim ibi vltra debitũ impotatus fuerit, ſenſu & ani-
mo hebes erit: quia ſicut dicit Petrus rauennas, Vbi regnat
ebrietas ratio exulat, conſilia deuiant, intellectus obtunditur;
conſilia ſubuertuntur. Vel dic idem de mũdana proſperitate,
quæ.ſ.valde hebetat mentem. pſal. Turbati ſunt & moti ſunt
18 ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorũ deuorata eſt. ¶ Item Iſid.
ibidem ait ꝙ fons Cyzice tollit veneris appetitum. Dicit etiã
ꝙ in Campania fontes ſunt qui fęminis ſterilitatem, maſculis
verò inſaniam abolere dicuntur. Talis fons eſt mundi aduerſi
tas & paupertas. Iſta eſt enim quæ venerem mitigat, inſaniam
tentationum ſedat, & ſterilitatem ſeu carentiam virtutum tol-
lit, & bonorum operum vbertatẽ procurat. Idem dic de pœni
tentia vel de conſideratione vel timore, vel etiam de deuo-
tione, vel etiam de fonte ſacræ ſcripturæ. Prouerb.16. Timor
19 domini fons vitæ. ¶ Item idem Iſido.ibidem ait ꝙ in idumea
eſt quidam fons qui ab incolis dicitur fons Iob, qui quater in
anno mutat colorem. tribus enim menſibus eſt cinereus & co
loris terrei, tribus ceruleus ſeu viridis & coloris aquei, tribus
clarus & lympidus & coloris aeri, tribus verò rubeus & ſan-
guineus & coloris ignei. Talis fons videtur eſſe vita humana
vel etiam homo. Conſtat enim iſte continuè mutat vices: quia
ſicut dicitur Iob.14 Quaſi flos egreditur, & effugit velut vm-
bra, & nunquàm in eodẽ ſtatu permanet. Primo enim in pue-
ritia eſt mollis, fluxibilis & aqueus, & hic pro certo habet tres
menſes.i.tres pueritiæ defectus, quæ ſunt ignorantia, impoten
tia, immunditia. Tãdem in iuuentute ipſe eſt pulcher, clarus,
& aereus, & hic habet tres menſes, qui ſunt luxuria, ſtultitia,
curioſa apparentia. Poſtea in ſenectute iſte fit ſiccus rugoſus
atque igneus, & hic ſimiliter tres menſes habet defectuoſos:
quia, ſ.tunc fit homo iracundus, ſuperbus, & auarus. Finaliter
verò in ſenio iſte fit ponderoſus & terreus, & tandã per mortẽ
cinereus & puluereus, dicens illud Iob.7. Ecce nunc in pului
re dormio, & ſi mane me quæſieris, non ſubſiſtã. Et hæc ętas ſ.
tres menſes.i.tres defectus habet, ſ. debilitatem virium, hebi-
tudinem ſenſuum dolorem infirmitatum & incurſum. De tali
igitur defectuum quadruplici trinitate dicitur Prouerb. 30.
Per tria mouetur terra, & quartum non poteſt ſuſtinere: quia
ſcilicet vita humana per triplicitates prędictas variatur. Quar
tum autem eſt mors, quod ferrè non ſuſtinens neceſſario diſſi
patur. Vel dic ꝙ talis fons videtur eſſe vita mutabilis peccato-
ris. Iſte enim nunquàm eſt contentus vno vitio vel duobus,
imo continuè de vitio ad vitium mutatur, & color ſuæ male
conſeruationis continuè variatur. Eccleſ.27. Stultus autẽ mu
tabitur vel luna. Habet igitur quatuor principales mutatio-
nes: quia pro certo iſte aliquando eſt aereus & vẽtoſus per ſu
perbiam & vanitatem, quandoq; igneus & ſanguineus per ar
dentem auaritiam & cupiditatem, quandoque mollis & fluxi-
bilis & aqueus per luxuriæ voluptatem, quandoque pondero
ſus & terreus per torporis & accidię grauitatem, & etiam in
colore conuerſationis cinereus per inhoneſtę apparentiæ de-
formitatem. Sed quid? procul dubio quodlibet iſtorum vitio-
rum habet tres menſes.i tres potiſsimos defectus: quia mẽſis
dicitur à mene, quod eſt defectus, pro eo ꝙ menſes antiquitus
à defectu lunę incipiebantur, quod etiã adhoc apud hæbreos
obſeruatur. Tres ergo menſes.i tres defectus ſuperbiæ aereæ
ſunt, ſui nimia reputatio, mendax iactatio, ſtulta præſumptio,
& de hoc Eccleſ.25. Tres ſpecies odiuit anima mea, & aggra-
uor valde animæ illorum, pauperem ſuperbum, diuitem men
dacem; & ſenem fatuum & inſenſatum. Tres menſes & tres de
fectus auaritiæ igneæ ſunt, ardor in acquirẽdo timor in habẽ-
do, dolor in amittendo. Vt ſic auarus figuretur in illa beſtia
Dan.7.quæ erat ſimilis vrſo, & habebat tres ordines dentium
in ore ſuo. Auari enim ſunt voraces ad modum vrſi, & in ore
ſuæ rapacis & inſatiabilis voluntatis ſunt tres ordines dẽtium
ſcilicet ardor, timor, dolor. Tres mẽſes luxurię aqueę, ſunt bre
uis voluptatis, fœda vilitas, infamiæ deformitas. vt.ſ.de luxu-
rioſo dicatur illud. Ione. 2. Fuit ionas in ventre piſcis tribus
diebus. Ionas enim interpretatur columba, quæ eſt auis luxu-
rioſiſsima. Tres mẽſes.autem accidiæ terreę, ſunt membrorũ
eneruatio, ſenſuum hebetatio, virtutum omnium abſterſio &
perditio. Et de hoc Eſa.40. dicitur ꝙ deus appendit tribus di-
gitis molem terræ. Quater igitur i per quatuor vitia mutatur
peccator, & etiam quodlibet iſtorum vitiorum per tres durat
menſes.i.tribus particularibus vitijs commutatur. Eccleſ. 27.
A tribus timuit cor meum. Vel iſta poſſunt exponi in bono, ꝙ
iſte fons ſignificat virum iuſtum, qui ſcilicet ſemper in bono
mutat & variat mores ſuos: quia.ſ.aliquando iſte eſt aqueus p
pietatem, aliquãdo aereus per puritatem, aliquando igneus p
charitatem, aliquando terreus per humilitatem. Iſti ſunt qua-
tuor colores de veſtibus ſacerdotũ, ſcilicet purpura roſeæ pie
tatis, cocc⁹ igneæ charitatis, byſſus mundæ & aereæ puritatis,
hyacinthos terreæ & puluereę humilitatis, vt ſic de gratia di
catur illud Gen.2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis,
qui inde diuidatur in quatuor capita. ¶ Secundum eundem 20
Iſid. duo ſunt fontes in Beotia, quorum vnus obliuionem in-
ducit, alius retentionem & memoriam iuuat. Et forte iſti ſunt
fontes cadmi, de quibus loquitur Soli. qui dicuntur inſpiratio
nem litterrariam facere, quos.ſ.idem cadmus circa thebas in
beotia dicitur reperiſſe. Dicit etiam idem Soli. duos eſſe fon-
tes in Sicilia, quorum vnus ſteriles fęcundat, alter verò fœ-
cundas ſi inde biberint ſterilizat Plin.autem lib.31.c.2.ait idẽ
de fontibus obliuionis & retẽtionis, & ſubiungit ꝙ in Sicilia
apud opidum Iuſgum fuit riuus cuius potu dicunt ſubtilio-
res ſenſus fieri. Varro autem ſecũdum ipſum ponit in Cea in-
ſula eſſe fontem, cuius potu ſenſus dicuntur hebetari. Ponit
etiam Plin.ibidem in campania eſt aqua quæ ſterilitatem tol-
lit. In pyrrha verò flumen eſt dictum aphrodiſium, quod ſte-
rilitatem inducit. In vita etiam ſancti Brandani dicitur quòd
in quadam inſulam quendam fontem inuenit, qui potus ſom-
num inducebat, ita quòd pro quolibet ſcypho poto, homo per
diem vnum dormiebat, & vt ait Soli. in beotia ſunt duo ſlumi
na quorum vnius potus de ouibus albis facit nigras, alterius
autem de nigris facit albas. Sed de hoc vide infra. Per iſtas
aquas quarum quædam ſunt vtiles, alię ſunt nociuæ, poſſum
intelligere ſpiritualiter loquendo quædã quæ animæ vel pro-
ficiunt vel nocent. Aquæ enim nociuæ poſſunt ſignificare pro
ſperitatem mundi, voluptatem carnis, malam ſocietatem, ver
ba ſ.mellita adulatorum, & etiam vetularum mala conſilia, ma
lam ſcientiam & doctrinam, exceſſiuum amorem & affectio-
nem

corporatur,alia mutat, à nemine mutatur.ipſa ſtat, à aliis va
riantur.Ideo pſal.Mutabis eos & mutabũtur,tu aũt idem ipſe
es,& anni tui nõ deficiẽt.Et Deut.15. Fœneraberis nationib'
plurimis,& ipſe à nullo accipies mutuũ. ¶ Flumina ſm Iſid.
quæ currũt verſus orientẽ,& ipsũ mare orientale intrant, sũt
meliora & ſaniora:qa à ventis ibi generatis ſubtiliãtẽ.Sic ve-
rè boni currẽtes per affectionẽ ad orientẽ paradiſi,vbi eſt lux
gratiæ & virtutũ,a ventis.i.à prælatis debẽt depurari per de-
fenſionem, clarificari per inſtructionẽ, viuificari per cõpaſ-
ſionẽ,adiuuari per fraternalẽ dilectionẽ, & ſic boni fient per
ſanctitatẽ & perfectiuuẽ.¶ Amnis ſm Iſid.eſt fluuius amenus
4 frondibus & ramis vndiq; circumſeptus,iuxta,quẽ herbę me
dicinales abũdant, volucres ſilueſtres nidificant, & ea cuius
potu feræ æſtũ ſuũ refrigerant,& ea cuius vicinitate prata cir
cũiacentia & paſcua virorẽ ſuũ & vigorem diutius reſeruãt,
& in cuius paſcuis pecora nutriuntur,& ad laborandum for-
tificantur,& ad comedendũ etiam impinguantur. Rectè talis
eſt ſacra ſcriptura theologiæ:quia iſta ẽ ramis & frondibus.i.
Apoſtolorũ & prophetarũ auctoritatibus circunſepta Figu-
ra pe hortu Heſter.7.qui erat arboribus conſitus,in quem in-
trauit rex,&c.Heſter eſt eccleſia, Hortus eſt ſacra ſcriptura,
Rex Chriſtus,&c.Iuxta ergo iſtã, creſcunt herbæ medicina-
les.i.documenta,exẽpla,& præcepta, quæ ſunt infirmis pec-
catoribus medicina. Altiſsimus de terra creauit medicinam.
Eccle.38.Iuxta iſtam volucres ſilueſtres nidificant:quia.ſ.vi-
ri contẽplatiui & ſpũales,qui ſilueſtres dicuntur, pro eo q in
ſilua religionis ab hoĩbus ſeparantur,ſemper iuxta fluenta ſa-
cræ ſcripturæ per eius ſtudiũ conuerſantur, vbi cantum gra-
tiarũ actionis proferunt,& voces prędicationis emittunt.pſa.
Super ea volucres cęli habitabũt, de medio petrarũ.i.duorũ
teſtamentorũ,dabunt voces.Aqua iſtius amnis feras refrige-
rat:quia p potũ aquæ ſapiẽtiæ & intellectus qui in iſto fluuio
exhauritur,ardor concupiſcentię mitigatur, & ſitis auaritiæ
tẽperatur,dum.ſ.ſcripturę colloquia cogitantur.Prou.31. Bi
bant,& obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. Ea iſtius vicinitate prata
vireſcunt.i.boneſtæ perſonæ, quæ virorẽ honeſtatis retinent
ſicut pratũ, ex ſcripturæ ſanctæ vicinitate humorẽ gratiæ re-
ſeruant interius,& ẽt exterius apparẽtiæ venuſtatẽ.Prou.27.
Aperta ſunt prata, & apparuerunt herbæ virentes, & colle-
cta,&c.In hmõi etiã paſcuis pecora nutriũtẽ: quia in verbis
ſacræ ſcripturæ aĩæ humore gratiæ impinguantur, & ad labo
randũ per pœnitentiã roborantur, & ad mãducandũ.i.ad per
imitationẽ incorporandũ ab alijs diſponuntur. Ideo dr̃ Eze.
34.In paſcuis pinguibus paſcentur, & in mõtibus iſrl̃ erũt pa
ſcua earũ.Figura Gen. 16.De amne egreſſæ ſunt ſeptẽ vaccæ
pingues, & formoſę,q̃ i Ripa fluminis carecta carpebãt,quas
ſeptem aliæ macilentę deuorauerunt.Sic illi qui per gratiã &
virtutes in iſto flumine impinguantur, tandẽ ab alijs,ſ.à ma-
cris & peccatoribus comeduntur .i. vita eorũ & exempla ab
alijs aſſumuntur,& ſic eos ſibi incorporãt,dum eos imitãtur.
5 pſal.Comedit pingues eorũ. ¶ Amnis ſm Iſidorũ eſt fluuius
ſic ex amenitate vocatus,iuxta quẽ herbę medicinales abun-
dant,volucres Silueſtres nidificant,ex cuius decurſu ferę po
tantes ardorẽ refrigerant, ex cuius vicinitate paſcua & prata
ſuũ virorẽ diutius retinent & reſeruant.Talis fluuius eſt pœ-
nitentia,deuotio vel lachrymatio,vel etiam baptiſmus: quia
iuxta eũ herbæ medicinales,ſ.virtutes creſcũt, volucres etiã
Silueſtres.i.viri ſpũales nidificant & habitant,& in eo ſe bal-
neant.pſa.Super ea volucres cęli habitabunt.Et ex earũ potu
ferę.i.peccatores feri & hiſpidi ęſtũ concupiſcentiæ ſuæ miti
gant,qñ.ſ.ipſam ſibi incorporant Et per iſtum etiã fluuiũ pra
ta.i.viri iuſti ſuum virorem gratiæ & honeſtę apparentiæ diu
ſeruant.Figura Hie. 17.vbi de ligno plantato ſuper aquas di-
citur q erit foliũ eius viride, nec aliqñ deſinet facere fructũ.
Et ſicut fluuius nulli ſe denegat, ſed indifferenter paruis &
magnis,mundis & immũdis ſe exponit, ſic peccatores q̃tun-
cunq; ſordidi per peccatũ, dum tũ ſunt in vita iſta,ſem p poſ-
ſunt in iſtis aquis ſe balneare,& ab omnibus criminibus ſe la
uare.Zacha.13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem
peccatoris & menſtruatę. Vel ſi vis expone de ſacra ſcriptu-
6 ra,de qua &c.vide.§. præcedenti. ¶ Fluuius continuẽ fluit,
habens quo ad fluxum perennitatẽ, quo ad ſitum profundita
tem quo ad motũ circularitatẽ, quo ad ſubãm puritatẽ, quo
ad ſpeciem perſpicuitatem & ſpecularitatẽ, quo ad impetum
virtuoſitatẽ.Sic Chriſtus perenniter à diuina eſſentia eſt ema
natiuus, & per beneficiorũ largitionem ad nos cõtinuè deflu
xiuus,niſi.ſ.obſtaculum inueniat pctõrum. Et ẽt profundus.ſ.
quo ad diuinitatẽ,ita q nõ põt inueſtigari Eccle.1. Profundũ
abyſſi qs dimẽſus eſt? Itẽ hoc ẽ ẽt circularis:qa de mari exiẽs
& p Ripã mũdi tranſiẽs,iterũ aſcendẽdo ad cęlũ ad idẽ mare
paradiſi extitit reuolutus. Eccl.1.Ad mare vñ exeunt flumina
reuertunt,vt iterũ fluant,ſ.grãm conferendo. Ita eſt ẽt impe-
tuoſus,q nullus põt ſuæ reſiſtere voluntati. Cant.4. Sicut pu
teus aquarũ viuentiũ,quæ fluunt impetu de libano. Itẽ iſte ẽ
ſpecularis & purus,ſ.in pr̃ia, vbi.ſ.in ipſo bti continuè ſpecu
lãtur,refrigerãtur & recreantur Eze.32. Puriſsimas reddam
aquas eorũ & flumina.Iſte igitur eſt continuè emanãs quãtũ
ad paternã gñationem,inferius defluens q̃tum ad maternam
incarnationẽ,circulariter procedens q̃tum ad reſurrectionẽ,
& aſcenſionẽ,impetuosè incedens q̃tum ad futuri iudicij exe
cutionẽ,purus verò eſt & lympidus q̃tum ad æternã beatorũ
delectationẽ & conſolationẽ.Ideo bene dr̃ Apoc.21. Oſtẽdit
mihi Angelus fluuiũ aquæ viuę ſplendidũ q̃tum cryſtallum.
Vel dic q iſte fluuius eſt gloria æterna, quæ continuè à Deo
emanat profunda & ĩmẽſa,& de vno ad aliũ circulariter fluit
& oẽs reficit & delectat.Gen.2.Fluuius egrediebatur de loco
voluptatis.Vel ſi vis dic oĩa de ſpũ ſancto,cuius emanatio eſt
æternalis,cuius fluxus & influentia eſt ſalutaris,cuius motus
eſt impetuoſus,cuius aſpectus eſt lucidus & luminoſus,& ſic
dic ſicut ſupra §.3.Vnde Eſa.59.Veniet ſicut fluuius violen- 7
tus,quẽ ſpũs dñi cogit.¶ Fluuius ſuo impetu naues mouet,ro
tas voluit,ſordes in ſe recipit,loca p q̃ trãſit mũdificat,ſtagna
& lac' a corruptione pſeruat,eorũ piſces meliorat & impin-
guat,fętorẽ & malũ ſaporẽ ab eis abſtergit & abſtrahit & eli
minat,oĩbus fluuijs indifferẽter ſe cõicat,ſiccitates potat,ęſtu
antes refrigerat,circũiacentia ſuo humore irrigat & fęcũdat,
radices herbarũ impinguat & ingroſſat, ciuitates ſua circũfe
rentia munit & fortificat naues onuſtas mercimonijs ad por-
tũ ducit & applicat,terras & patrias victualibus & mercimo
nijs ditat & locupletat Fluuius ẽ Xp̃s,ſpũs ſanctus,vel ẽt bea
ta virgo.Sicut.n.fluuius a mari oritur, & tñ non amarus, ſed
dulcis reperit,& hoc qa dũ per terrã collat,ab oĩ amaritudi-
ne cauẽ & purgetur, ſic verè Xp̃s ab amaro Iudæorũ popu-
lo natus,nõ amarus,ſed dulciſsimus ẽ inuẽtus, & hoc quia in
incarnatione p venas marię terræ dulciſsimæ ẽ colatus, qñ.ſ.
ſm pſa.Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cęlo proſpexit.
Xp̃s eſt igitur q naues:i.viros virtuoſos oneratos virtutibus,
& gratijs mouet p inſpirationẽ, & ad portũ paradiſi adducit
p ſaluationẽ, vel naues.i.tribulationũ fluctibus vẽtilatos mo-
uet ad portũ quietis,ſ.paradiſi.Figura de Salamone,qui mit-
tebat naues in Ophir vbi erat aurũ 3.Reg. 10.Vel naues.i.di
uites mouet.ſ.de mũdi gloria ad miſeriã infernalẽ. Figura. 3.
Reg.vlt.vbi dr̃ q naues onuſtę auro,cõfractę ſunt pſal.In ſpũ
vehemẽti cõteres naues tharſis. Præterea iſto rotas voluit qa
Xp̃s illos qui ad modũ Rotæ ſunt mobiles per obedientiã, sũt
ſphærici p ſui in deũ reductionẽ, & mortis & natiuitatis iugẽ
meditationẽ,tales dico per bonarũ opationum voluit execu-
tionẽ, & de imo mũdi huius reducit ad altitudinẽ paradiſi p
ſui in deũ reuolutionẽ.Eze. 10.Ipſas rotas vocauit volubiles.
Præterea fluuius iſte ſordes in ſe recipit:qa Xp̃s ſordes huma
ni generis in ſe tulit, diſſoluit, potificauit & purgauit. Vnde
Eſa.54.Languores nr̃os ipſe portauit. Et Apoc. 1.Lauit nos à
peccatis noſtris in ſanguine ſuo.Præterea loca p que trãſit pu
rificat qa nullã fęcẽ peccati cõpatiẽs, aqua ſuæ gratiæ poſſeſ-
ſores ſuos facit puros. Purificati gratia ipſius hæredes ſumus
&c. ad Titum. 2. Præterea lacus aquas meliorat: quia lacum
mũdi huius,& piſces eius.i.delicioſos,cũ ipſum per incarna-
tionẽ fuerat ingreſſus,per gratiã ſuam meliorauit,& à corru-
ptione peccati ſaluauit.Ezech.47.De aquis de ſanctuario ex-
euntibus &c.vt ſupra. Nam totum humanum genus per irri-
gationem iſtius fluminis extitit depuratũ,& malus ſapor infi-
delitatis per eius aduẽtum extitit dulcoratus.Figura. 3. Reg.
2.de ſale in vaſe nouo.i.de filio dei in virgine, quæ fontem in
Hierico ſanauit.Prętereа fluuius aquam ſuam omnibus indiſ
ferenter cõicat:quia Chriſtus aquam gratiæ ſuæ iumentis &
hominibus.i. ſimplicibus & prudentibus exponit, diuidit &
diſpenſat:quia omnibus omnia factus eſt,vt omnes lucriface-
ret. 1. ad Corinth. 9. Figura Numeri 17.& 20. vbi de petra
aqua multa egreſſa eſt, ita vt biberent homines & iumenta.
Petra eſt diuina eſſentia, vel etiam Deus Pater, à quo nobis
Dei filius fuit miſericorditer deſtinatus,qui deſertũ mũdi hu
ius fœcũdauit,& aquas gratię & doctrinæ diuiſit & cõicauit.

Ideo Prou.5. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas diuide. Pręterea fluuius loca circumiacentia fœcundat, quia Xp̃s illos qui meritõ & profeſsione ſunt ſibi propinqui, facit donis & virtutibus fœcundari, vt eis dicat illud Eſa.58. Eritis ſicut hortus irriguus, cuius nõ deficiẽt aquæ. Pręterea iſte fluuius radices herbarũ nutrit: qa xp̃s per ſuã gratiam cor & voluntatẽ, quę radix eſt aīæ, nutrit per deuotionẽ & alit. Iob 14. Ad odorẽ aquæ mittit radicẽ. Itẽ iſte ſitientes potat: quia Ipſe dicit. Qui ſitit, veniat ad me & bibat. Ioã.7. & Eſa.45. Itẽ iſte ęſtuantes tentationibus, & fatigatos tribulationibus refrigerat: quia Xp̃s eſt tegimen ardoris, vmbraculum meridiani. Eccl.34. Præterea ciuitates munit: quia viros perfectos, qui ſunt ciuitas regis ſummi, ab aduerſarijs protegit & defendit. Naũ 3. Nunqd melior es Alexandria populorũ, quæ habitat in fluminibus, cuius diuitiæ mare, aquæ muri eius? Præterea ciuitates locupletat: qa per aduẽtũ huius fluminis ad ciuitatẽ eccleſiæ, ipſa abundauit in diuitijs gratiarũ: quia ſicut mediante fluuio naues & diuitiæ ad ciuitates veniunt, ſic mediante fluuio Xp̃o, ad ciuitates eccleſiæ, naues.i. ſancti hoies prouenerunt, qui eã moribus & ſcia ditauerunt. Ideo Ezec. 32. Flumina eius manebat in circuitu eius, & ramos ſuos emiſit. Pręterea fluuius herbas & arbores circa ſe nutrit & fœcũdat: quia Xp̃s ſanctos & ſanctas diuinæ gratiæ ſuæ humore nutrit, & fructibus bonorũ operũ fęcundat, & eos ita inaltat per virtutes ꝙ ad altitudinẽ paradiſi ꝑueniunt & pertingũt. Figura notabilis Ezec.3a. Ecce aſſur &c. Explica & applica figurã, quia bona eſt, vide eã ſi vis in loco ſuo infra.li.16. Vel dic ꝙ fluuius eſt prælatus, vel prædicator, vel etiã quiſq; iuſtus. iſte.ſ. naues.i. iuſtos mouet ad portũ ſalutis per deuotionem rotas.i. peccatores voluit per conuerſione, fœces peccatorũ recipit per confeſsionem, & oĩa mũdat & purgat per vitiorum abſterſionem, ciuitatem eccleſiæ munit per orationẽ, & per ipſius defenſionem, omnibus ſe cõicat per charitatem, & dilectionem, ſiccitates.i. pauperes potat & refrigerat per elemoſynarum diſtributionem, totam patriam ditat & locupletat per ſuam diſcretionem & ſapientiam, totam terram lętificat per Dei laudem & gratiarum actionem. pſal. Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei. Vel ſi vis dic omnia de beata virgine, vel dic omnia de ſpiritu ſancto, vel etiam de quolibet ſancto, vel etiam de lachrymoſa pęnitentia vel doctrina, vel etiam de impetu tribulationum, quæ.ſ. ſi patienter portentur, animam mouent ad bonum, & eam voluunt & purgent.

8 ¶ Fluuius licèt à paruo fonte oriantur, tñ anteqũ mare intret, propter aquarum collectionem in ipſo, aliquotiens maximus reperitur, & quanto à ſuo principio amplius elongatur, tanto propter aquarũ influentiam maioris efficitur quantitatis. Vnde narrat Iſidorus de Iſtro.i. danubio fluuio Germaniæ q cum in occidentalibus Germanicis partibus paruus oriatur tendẽs cõtra orientẽ 60. in ſe fluuios recipit, & finaliter per ſeptẽ oſtia i mare Põticũ terminat & exit, ſicut & Solin. dicit, addẽs ꝙ Danubius ſeu iſter tãto impetu in põtũ fluit, ꝙ ꝑ 40. milla paſſuũ aqs ponti impmiatus exiſtit. Et quãto fluuius a ciuitate ẽ remotior, tãto purior reperitur, quia a corruptione & fæcibus ciuitatis porius elõgat. Sic iuſtus licèt a fonte baptiſmatis paruus oriat ꝑ grãm baptiſmalẽ, tñ quia aquã gratiarũ & virtutũ recipit & ſibi incorporat & adiũgit ꝑ opa virtuoſa iõ qñ ad mare .i. ad Deũ a quo originaliter prodijt ꝑ creationẽ & recreationẽ, reuertit ꝑ mortis reſolutionẽ, tũc magnus quo ad gratia & merita reperitur. Heſter.11. Fons paruus creuit in fluuium magnũ. Et ideo quanto à principio ſuo, ſ. a natiuitate per ætatis proceſſum lõgior eſt, tanto debet maior in gratijs apparere. Exo. 19. Sonitus buccinæ paulatim creſcebat in maius, & prolixius tendebatur: qa iuſtorũ ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſq; ad perfectũ diẽ. Prou. 4 Et ideo ab occidente exiens.i. a peccato originaliter naſcẽs (quia.ſ. nos ſumus natura filij irę.ad Ephe. 2.) & ſemper verſus orientem gratiæ & virtutum tendens, tandẽ per ſeptem oſtia, ideſt per ſeptẽ opera miæ ſpiritualia vel corporalia, vel ſeptem dona ſpũs ſancti, debet in mare.i. in Deũ fluere, opera & appetitus ſuos in ipſum finaliter ordinando, vel in mare ideſt in paradiſum intrare, eius (quæ ibi eſt) abundantia perfruendo. Eccl.1. Omnia flumina intrant mare. Et Deuter. 28. Per vnam viam egredere contra eos, & per ſeptem fugias. Præterea fluuius purior eſt, quia gentibus remotior, quia homo quanto a ciuitate & mundi negotijs & tumultu eſt remotior per mundi contemptũ & abiectionẽ, tãto purioris cõſcientia & efficacia reperitur. Exẽplũ de Eremitis, qui in deſertis & nemoribus latitabant. Ideo Oſeæ.2. Ducam eam in ſolitudinẽ, & loquar ad cor eius. Nam flumina propè ciuitates fęces recipiũt: quia quaſi impoſſe eſt quin homo qui in ciuitate mundi.i. in mundi negotijs ſe implicat, fæcibus ſeculi, auaritiæ.ſ. & luxuriæ maculis ſe polluat. Eccl.13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Et pone de.§ præcedẽti: quia ſicut fluuius habet irrigare, fœcũdare, refrigerare, ſic iuſtus ſuis doctrinis & exemplis ſicut ſupra. Vel expone de eccleſia parua, deinde magna, ſicut ſupra.§. Vel expone de vſurarijs, qui in principio ſunt fontes.i. parui, pauperes, humiles & benigni, qui tandẽ per adunationẽ aquarũ diuitiarũ magni fluuij efficiuntur, a quibus tota patria circũiacens diſsipatur. Vel dic ꝙ fluuius carnalis tentationis à paruo fonte.i. à modica cogitatione oritur, & tandẽ per adiũctionẽ aquarũ.i. malarũ cogitationũ & delectationũ fluuius violẽtus efficit, quo mens ad conſenſum & ad opus rapitur, & ſibi non faciliter obuiat. Vel iſta ẽt põt dici de bona cõſideratione, quæ continuè cõfortatur & creſcit, & paulatim in fluuiũ lachrymarũ, & deuotionis inualeſcit, qui ędificia diabolica ſubuertit, rotas voluit, &c. ſicut ſupra §. ꝑcedenti.

¶ Fluuius ſemꝑ fluit, nec aliqñ quieſcit, piſces nutrit, fæces in ſe recipit, rotas molendinorũ voluit, arbores de terra eradicat & ſubuertit, & ad mare finaliter terminat & deſcendit. Et licet à mari originaliter ꝓdeat, aquę tñ eius dulces ſunt & in ipſo piſces maiores minores deuorãt & cõſumũt. Talis fluui⁹ ẽ mũdus, vel ẽt mũdi proſperitas. Iſta.n. ſemper fluit & nunq̃ in eodẽ ſtatu permanet. Iob 14. Piſces.i. delicioſos diuites & mũdanos nutrit, quorũ maiores, minores & pauperiores deuorãt & occidũt. Abac. 1. Facies hoĩs ſicut piſces maris, & ſicut reptilia nõ habentia ducẽ. Nã paſcua diuitũ ſunt pauperes. Eccl.13. Fęces ẽt i ſe recipit: q̃a tẽporalia q̃ fæces dicũtur ab apl̃o. ad Epheſ. 3. pro portione ſua amplectitur & aſſumit. Threno.3. Qui veſcebãtur voluptuosè, amplexati ſunt ſtercora. Hiere.48. Requieuit in fęcibus ſuis. Rotas molẽdinorũ.i. diuites mũdi, qui circa grana tẽporaliũ diuitiarũ molenda & aggreganda iugiter intẽdunt, facit volui.i. de alto.ſ. fortuna dũio, ad ima inferni declinari.1. Reg. 15. Impij rotabunt ſicut rota plauſtri. Et Iob 22. Fluuius ſubuertit fundamẽta ipſorũ.i. mundi proſperitas. Præterea arbores eradicat: q̃a ẽt illos qui in terra humilitatis, religionis & pęnitẽtiæ plantati, fructum bonorũ operum faciunt, mũdi quoq; proſperitas à firmitate boni propoſiti diruit & ſubuertit. Allega ſicut ſupra. Iob 22. Fluuius ſubuertit &c. Præterea ad mare.i. ad inferni amaritudinẽ finaliter terminatur: quia oĩa flumina intrãt mare. Eccl. 1. Et licet a mari originaliter veniat & in mare vadat.i. licet cũ laborũ amaritudine mũdi proſperitas acquiratur & veniat, & licet ad inferni vel tribulationũ amaritudinẽ terminet & intẽdat, dum tñ eſt in ripa huius mortalis vitæ, dulcis & ſapida bibentibus reperitur: quia aīę eſurienti ea quę amara ſunt, dulcia eſſe videntur. Iob 7. & Prouerb. 27. Et ſicut fluuius arbores bene radicatas non euellit, nec lapides ponderoſos euertit, ſic nec mundi proſperitas illos qui in profundum humilitatis ſunt radicati, non deſtruit, nec illos qui lapides ſpirituales ſunt, ſ. ponderoſi per humilitatem, licet per caſtitatem, frigidi per temperantiam & maturitatẽ, agitat vel offendit. Figura de domo ędificata ſuper petrã, ſuper quã venerunt flumina. Item Matth. & Lucę 6. de domo ędificata in arena ideſt in amore diuitiarum, quam fluuius mundi proſperitatis deſtruxit, vt dicitur ibidem. Ideo dicitur Naũ.1. Portę fluuiorũ apertę ſunt, & templum ad ſolum dirutum eſt.

¶ Fluuius eſt 10 qui continuè fluit omni tempore: quia cauſam habet indeficientem, ſ. fontem viuum, a quo emanat, ſed torrẽs eſt qui ex inundatione aquarum & etiam imbriũ colligitur. & licet iſte aliqñ maximus appareat, tñ ſtatim tranſit & areſcit: quia non procedit à cauſa indeficiente, immo a cauſa tranſitoria non durante. Vnde in æſtate talis fluuius totaliter deficit, & ideo illos qui de ipſo bibebant, niſi aliam aquã habuerint, ſitis penuria neceſſario tunc affligit. Et eſt occurſus torrentis impetuoſus & fortis: quia quęcunq; ſibi obuiant ſecũ rapit, terrã in qua fluit, concauat & corrodit, lapillos & paleas coaceruans, poſt ſe veſtigia derelinquit, vias deſtruit, vicina mergit, & in mare finaliter deſcẽdit. Primus fluuius eſt proſperitas paradiſi, quæ quia à fonte bonitatis ꝓcedit immediate, ſ. à deo, ideo inexauſtabilis & indeficiens reperitur. Eſaia. 58. Et erit ſicut hortus irriguus, cuius non deficient aquæ. Sed

recte mundi proſperitas eſt ſicut torrens, qui quãuq̃ magnus videatur in oculis mundanorũ tñ ſtatim labitur atq; tranſit. Et hoc quia non habet cauſam ſtabilem, ſed labilem.i.delicias & diuitias, eminentias, ſcias, amicitias, fortitudinẽ & pulchritudinẽ tpales & hmôi, quæ quia defectiua ſunt & tranſitoria, iò cito trãſit. Torrens iſte ẽt in mare. i. in inferni vel mortis vel tribulationis amaritudinẽ cõiter terminatur. Prou.14. Riſus dolore miſcebitur & extrema gaudij luctus occupat. Figura de ſeptem bobus qui aſcenderunt de flumine pingues & pulchri, quos alij ſeptem macri vorauerunt, quibus ẽt voratis nullum ſaturitatis dederunt veſtigiũ, ſicut dr̃ Gen.41. Sic illos qui in flumine mundanæ proſperitatis, delitijs & diuitijs impinguantur demones, qui ſunt macilẽti: quia nõ comedũt neq; bibunt, in inferno deuorant in æternũ, nec tñ im̃ poſſunt comedere, vt poſſint ad ſufficientiã ſe replere, imò ſemper cupiunt alios abſorbere. Vnde Abac.2. Ipſe quaſi mors, & non adimpletur, &c. Et Iob.41. Abſorbebit fluuius flumina, & nõ ſuum abitur, &c. Et ideo cum talis fluuius.i.mundi proſperitas in æſtate i.poſt hyemẽ huius vitæ totaliter deſtruatur: qa .ſ.poſt mortem nihil inuenitur de proſperitatibus huius vitæ (quia non eſt apud inferos inuenire cibũ. Eccl.14) vñ illi qui in hoc mũdo iſtam aquã bibebant, ſ.diuites, aliam aquam ſibi procurauerint dum viuebant, ſ.aquã abũdantiæ paradiſi per elemoſynam & opera virtuoſa, oportebit q̃ in inferni ardoribus ſiti pereant atq; fame. Exod.17. Cur nos feciſti de Ægypto, vt interficeres nos ſiti in deſerto. Præterea impetus huius fluminis, ſ.mundi proſperitas fortis: quia eſt ſibi obuiantia, ſ.mundi cõtemptores ſecũ rapit, & obluctatores ſuos, niſi forte ſint in bono propoſito optimè radicati, præterfluit & deſtruit & excauat quia aĩam quã proſperitas præterfluit, ſæpe per luxuriã & auaritiam & alia peccata excauat & corrodit. Iob.14. Lapides excauant aquæ, & paulatim alluuione terra conſumitur. Et iſte etiam torrens vicina deſtruens, palearũ & arenarum poſt ſe veſtigia relinquit: quia.ſ.malorum proſperitas loca vicina, ſ. habitacula & bona pauperũ ſibi propinqua diripit, & exinde paleam & arenam.i.temporalia, quæ arenæ, & paleæ pp vilitatem comparantur, in cumulos, ſ.in horreis ſibi congregat & adiungit. Et ideo poſt tranſitũ ſuũ.i.poſt vitam iſtam, qñ in mare inferni iam iuerint, poſt ſe veſtigiũ derelinquent: quia.ſ.cumuli bladi, vini, veſtiũ & pecuniarũ diuitiũ quę poſt mortẽ remanent, affluentiã denotant præcedentẽ. Vnde Iaco.5. Theſaurizaſtis vobis irã in nouiſſimis diebus. Mali portãt aquã iſtã turbidã, quæ irrigat Ægyptum, ſed boni
21 expectant aquã bonã paradiſi. ¶ Quanto curſus fluminis eſt rectior, tanto velocius ad mare fluit. Sic q̃to aĩa magis eſt rectificata per iuſtitiã, tãto ad mare paradiſi venit citius & attin
22 git. Vñ Prou.25. Qui aũt rectus eſt corrigit viam ſuam. ¶ Flumina quanto ſunt a ciuitate remotiora, tanto puriora ſunt & clariora, & ad piſces nutriẽdos ſimpliciter meliora. Nam a fęcibus ciuitatũ cõiter flumina cõtrahunt corruptelã. Sic quanto religio eſt à mundi ciuitate remotior, & per abdicationem temporalium & deliciarũ abſtractior, tanto purior eſt per caſtitatẽ, & clarior per intelligentię ſpũalium veritatẽ, & ad piſces.i.ad aĩas nutriendas per deuotionẽ magis apta. Nam flumina propè ciuitates.i.religioſi qui propè mundi ambitioſa ſituantur per ambitionẽ temporaliũ, & negotia mundana, limum luxuriæ & ſordes auaritiæ contrahunt, ex quibus aqua fluminis.i. gratiæ & virtutes, quæ in religioſis ſunt, multotiẽs corrumpuntur & piſces.i.ipſi religioſi, qui ſunt ibi, per diuerſa vitia moriuntur. Figura Apoc.8. vbi in aquis & fluminibus cecidit ſtella ardens ſicut facula, q̃ dr̃ abſynthiũ, & amarę factæ ſunt aquæ, & mortua eſt hoium multitudo. Figura etiam Exodi.7. vbi aquæ fluminis verſę ſunt in ſanguinẽ, & mortui ſunt piſces eius, &c. Nota hiſtoriã & vide expoſitionem infra
23 lib.16. in locis ſuis. ¶ Secundum Conſtan. aquæ fluminis ſunt laudabiles, cuius fluctus velox, fortis & currẽs ſuper lapillos, habens fundũ arenoſum, ſolidum, ſapidũ & mundũ. Nam ſm̃ colorẽ & ſaporẽ terræ, aquæ fluuiales colorem & ſaporẽ ſuũ immutant. Sic verè quando aquæ fluminis.i.perſonæ religioſæ ſunt veloces per obedientiã, fortes per patientiam currentes ſuper lapillos per bonorũ operũ executionem, & per aſperę pœnitentiæ tolerationẽ, tunc ſunt laudabiles & virtuoſi, ad potandũ alijs p imitationẽ multum apti. Et quando fluuius.i. religioſus habet fundum & fundamentũ ſolidũ per conſtantiæ firmitatẽ, mundũ per continentiæ puritatem, ſapidum per charitatem, arenoſum per paupertatem (arena.n.ſterilis paupertatẽ ſignificat) tunc dico q̃ hic fluuius eſt laudabilis apud deum, & ſm̃ loca i.familiaritates & ſocietates, per quæ tranſit & frequentat perſona religioſa, ſm̃ hęc dico ſaporẽ vel amaritudinem contrahit gratię vel peccati: quia quicquid tetigerit immũdus, immundũ faciet Nũeri.19. Quia cũ ſancto ſanctus eris. pſa.17. ¶ De ppetuitate aũt fluminũ antiquitus ſm̃ Sen.
14 lib.3. de naturalibus q̃onibus, fuerunt diuerſæ opiniones, ſed inter cæteras ipſe tres vel quatuor reddit cauſas. Dicit.n. vbi ſupra q̃ per aeris ſub terra continuã in aquã mutationem, per ipſius aquæ abundantẽ & labilem conditionẽ per ſtagnorum & lacuũ intra terrã exiſtentiũ inundationẽ, & per ipſius naturæ legẽ & conſtitutionẽ, flumina perpetuantur, & de terra ſine eius detrimento, perpetuo prolabuntur. Nam (vt ait) ſub terra ſunt cauernę p maximè, vbi aer perpetua vmbra & frigiditate denſat in aquã, & hoc in tãta abũdãtia q̃ exinde fontes & flumina cõtinuè poſſunt naſci. Aqua ẽt (vt dicit) quarta pars ẽ naturæ, & iõ nõ mirũ ſi rerũ naturæ magna portio põt ſemper ex ſe aliquid effundere. Et addit q̃ infra terrã ſunt lacus, & immẽſa aquarũ dulciũ receptacula, à quibus cõtinuè fluit aqua. Nec mirũ (vt ait) ſi terra detractus nõ ſentiat, cum adiectus maria nõ ſentiant. Natura inſup vt dicit, fluminibus à mundi principio curſũ dedit, & certũ ẽ (vt ait) flumina (quorũ inenarrabilis eſt natura) cũ ipſo mundo traxiſſe principia. Chariſſimi p flumina intelligo beneficia, q̃bus ad alios debemus fluere, & alios irrigare. Iſta igit̃ in nobis debẽt eſſe cõtinua, multiplici rõne. Primo quia quantũ effundimus, tm̃ de aere diuinæ miæ recipimus. Aer .n. diuinæ mię occultè aquã diuitiarũ ſolet illis ſtillare, quos videt flumina elemoſynarũ & beneficiorũ alijs erogare. Et quãto magis per beneficia effluimus, tanto per iuſtã dei prouidentiã fit q̃ amplius abundamus. Lucę 6. Date & dabit̃ vobis. Sc̃do qa quando aqua bonorũ tpalium abũdat, iuſtũ ẽ q̃ aliquẽ beneficiorũ fluuiũ ſemper fundat. Thob 4. Si multũ tibi fuerit abũdãter tribue. Tertio qa iſta ſunt inſtituta naturæ tã naturãtis q̃ naturatæ. Hoc em̃ deus & natura ordinauerũt, & fluuiũ beneficiorũ ad alios diſtillari à principio ſtatuerũt. Et ſic dico q̃ tã rõne ſtatuti diuinæ voluntatis, tã rõne abũdantiæ terrenæ facultatis q̃ rõne diuinæ reſarcitiuæ & continuatiuę pietatis, flumina elemoſynarum ſciarum & tpalium & ſp̃ualium beneficiorũ, debemus alijs effundere, & nulli homini nos negare. Geneſ.2. Fluuius egrediebat̃ de loco voluptatis, irrigans vniuerſam ſuperficiẽ terræ. Vel dic oĩa de fluuio ſapientię & doctrinę, qui quanto plus effundit̃, tanto magis auget̃, & qui potiſſimè ab illis qui abũdant in ſcĩa dẽt effundi, maximè cũ hoc à deo videat iuſſi tui & mandari. Vel dic cũ deus ſit maxima portio rerũ, non mirũ ſi flumina beneficiorũ ſuorũ tã ſpũaliũ q̃ terrenorũ q̃ ẽt
ęternorũ continuè nobis fundat. Eccl.24. Ego ſapiẽtia effudi
flumina. ¶ Teſte Sen. vbi ſupra: terra continua emittit flumi- 15
na, nec pp hoc ſiccatur, & mare ipſa continuè recipit, & non tñ pp hoc augmentatur. Sic verè boni continuè fundunt alijs flumina elemoſynarũ & beneficiorũ, nec ex hoc depauperantur, imo diuino munere ſicut ſupra dixi, q̃to plus alijs effundunt tãto ad effundendũ potẽtiores fiũt. Mali verò ecõtrario ad modum maris oĩa beneficia volunt ab alijs recipere, & tñ quanto plura habent & recipiunt, tanto minus ſolent abũdare, & tanto minus quod habẽt, ſolet ſibi ſufficere, & in eis apparere. Eccleſ.1. Omnia flumina intrant mare, & tñ non redundat. Iſtud patet de ambitioſis, qui nunq̃ ſatiantur recipere beneficia eccleſiaſtica, & tamen vt cõiter ſemper ſunt pauperes & egeni. Melius eſt ergo dare noſtra, vt abundemus, q̃ recipere aliena, ne ſemper pauperes perſeueramus: qa ſicut dr̃ Prou.11. Alij diuidunt propria, & ditiores ſunt alij rapiũt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. Bene ergo cõſulitur Eccl.
4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dandum 16
collecta. ¶ Senec. dicit q̃ terra natura regitur, & ideo ſicut in corpore humano natura venas & arterias inſtituit quibus humores continuè circunfundit, ſic per venas terræ natura flumina & fontes mittit. Dicit etiam q̃ mare in occulto vias ſuas habet, & pp hoc nunq̃ exhauritur (vt ait) quia ſolum quod ſibi ſuperfluũ eſt emittit. Sic verè homo debet in occulto conſcientiæ venas miæ habere, per quas debet ſaltem illud quod eſt ſuperfluum, diffundere & præbere Luc.6. Quod ſuper eſt date elemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Natura em̃.i pietatis affectu, qui naturaliter ineſt homini, debet iugi, propter quod ad effundendum cõtinuè debet agi. ¶ Sicut
dicit idem Seneca, Aliqui poſuerunt cauſas fluminum eſſe 17

imbres,& exinde eſt (vt ait) ꝙ Ethiopica deſerta, in quibus
ſunt horrendi feruores, ibiq; raro aut nullo tempore ſiũt imbres,
fluminibus dicuntur carere. Galliam vero & Germaniã quæ
imbribus affluunt, conſtat fluminibus abundare. Sic verè im
bres diuinæ gratiæ, fluuios deuotionis & lachrymoſæ com-
punctionis & eleemoſynariæ compaſsionis, ſcientiæ & lectio-
nis, in nobis generant. Illi verò qui talibus carent imbribus,
virtutum fluuios nunq̃ ſtillant. Idẽ dic de imbre diuinæ ſcien
tiæ & doctrinæ. Deſerta.n. Æthiopiæ.i.mundi peccatores ſu-
per quos imber diuinæ gratiæ & ſciæ nõ deſcẽdit, fluminibus
lachrymarum & ſciæ alios non infundunt. 2 Reg. 1. Montes
18 Gelboe, nec ros, nec pluuia veniat ſuper vos. ¶ Item idẽ dicit
ibidem ꝙ flumina aliqñ ſiccantur, & alio loco q̃ cõſueuerant
prorumpunt. Sepe.n. (vt ait) ex terræmotu venæ aquarum in-
terclauduntur, & per interiores rimas intercedũtur, & tunc
nouos exitus ſibi quærunt, & alibi q̃ fluxerant fluunt, & qñq;
longe alibi tranſlati viam quã perdiderant, vbi poſſunt ſibi fa
ciunt. Et inde eſt ꝙ fontes & flumina aliqñ ſiccantur, & noui
fontes & noua flumina vbi nunq̃ alias fuerunt, oriuntur, ſicut
Theophraſtus exẽplificat de Auctorico mõte, in quo terra-
rum tremore noua vis fontium emerſit. Chariſsimi per flumi
na quę cõtinuè fluunt, poſſum intelligere huiẽs, qui continuè
ſunt in fluxu & quatũ ad naturæ varietatẽ & q̃tum ad fortu
næ inſtabilem vanitatẽ. Quid igitur? pro certo iſti quandoq;
ſiccãtur, & pauperes & tenues efficiũtur, & per terręmotũ tri
bulationis vel mortis venæ & viæ ſui fluxus i.cãę ſuæ proſpe-
ritatis & ſtatus eiſdem intercludũtur, pp quod neceſſario de
ſtruuntur, & ad paupertatem & infortunium deducuntur, &
aquæ ſuæ ſubſtãtiæ temporalis ſuorũq; officiorũ & beneficiorum
alibi transferũtur, & de ipſis noui fontes & flumina cõſtituun
tur, hoc eſt dictu ꝙ loco eorũ alij ſubrogantur. ſicut.n. dicitur
Iob.34. Deus cõteret multos & innumerabiles, & faciet alios
pro eis ſtare: quia ſicut Eccl. 40. dicitur. Subſtantiæ impiorũ
ſicut fluuius ſiccabuntur. Iſta videmus temporaliter ad ocu-
lũ de officialibus & diuitibus, qui terręmotu tribulatiõis vel
mortis obruuntur, & aquæ ſuarum diuitiarum præbendarũ,
& ſtatuum ad alios deuoluuntur. Iſtud inſuper videmus na-
turaliter: quia.ſ.oẽs fluuij i.oẽs mortales hoĩes per terręmotũ
mortis ſiccantur, & de loco ad locũ transferuntur.ſ.de mũdo
ad ſepulchrũ, & loco eorum alij ſuſcitantur. Vnde Seneca.de
morte dicit q.natural.lib.2.in fine. Totum hunc quem cernis
populum, cito natura reuocabit & condet. Eodẽ citiuſue, tar
diuſue veniendũ eſt. De malis verò põt dici illud Baruch.3.
Exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt, & alij loco eo-
sũ ſurrexerunt. Vel põt dici ꝙ illi qui modo per terręmotum
mortis ſiccantur, non faciũt niſi locũ mutare: quia in iudicio
noui per reſurrectionem emergent, & de antiqua via morta-
litatis ſe ad nouam viam immortalitatis conuertent. Leui. 26.
Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. Vel poteſt dici de
ambitioſis & ballíuis, qui qñ à curſu ſtatu & officio præclu-
duntur, non ceſſant circuire, & viam ſibi quærere, quouſque
poſsint alibi emergere, & aliud officiũ acquirere, & qñq; ma
iores q̃ ante fuerant, in publicũ proſilire. iuxta illud Mat. 10.
Si vos perſequuti fuerint in ciuitate iſta fugite in aliam. Vel
dic ꝙ ſi terręmotus tentationis viam ſalutis, & fluxum lachry
marum, & alios bonos motus nobis impediat & præcludat,
ſtatim debemus aliam viam nobis quærere, & ſi neceſſe fue-
rit, locum mutare, & quouſq; fluamus per bona opa, non ceſ
ſare. Matth.2. Per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam
19 ¶ Teſte etiam Senec. vbi ſupra Theophraſtus ponit ꝙ incíſio
nemorum eſt quandoq; cauſa fluminũ & aquarum. Nam vt
ait, mons Eminus aliqñ fuit ſine aquis, ſed Gallorũ gẽs à Caſ
ſandro obſeſſa, ad illum montẽ fugiens, ſiluas excidit, & tunc
aquarũ copia apparuit: quia.ſ. ille humor quẽ arbores ad ſui
alimentũ trahebant, exterius diſtillauit. Sic procul dubio ſę-
pe fit ꝙ in Monte Emino.i.in eccleſia vel patria eſt ſiccitas &
paupertas & hoc fit: quia ibi inter alios ſunt aliquæ magnę ar
bores.i.aliqui diuites & eminentes, qui totũ humorẽ diuitia-
rũ patriæ ad ſe trahunt, & in alimentũ ſuũ & ſtatus ſui cõuer
tunt, & ſic per conſequens alij vt cõmuniter ſicci fiunt, quia iſti to
tam patriam ſiccant, depauperant & cõſumunt, & ſe ſolos aug-
mentant, nutriunt & extollunt. Patet de quibuſdã qui totum
bladum totius patriæ congregant, de alijs qui vineas & hæ-
reditates totius vicinitatis ſibi accumulãt, de alijs qui omnia
beneficia procurant, & ſic iſti ſoli impinguantur, & omnes
alij ſicci & pauperes perſeuerant. Nudos enim dimittunt ho
mines, veſtimẽta tollẽtes, ſicut dr̃ Iob.24. Quid ergo? pro cer
to Gallorũ gens quæ ab auctoribus ferociſsima eſſe dicitur.i.
deus, mors & Angeli, ſeueritate iuſtitiæ armati iſtas magnas
arbores qñq; ſuccidunt, & de medio tollũt, & ſic humor ſuæ
tpalis ſubſtantiæ diffunditur ad alios, & tunc ſaltẽ de bonis
eorũ alij pingues fiunt, & per taliũ ſucceſsionẽ & mortem, in
tota patria aquæ bonorũ tpalium abundant exterius & emer-
gunt: quia ſicut Prouc.11.dr̃. In ruina impiorũ erit laudatio.
Quia ſicut dr̃ Iob.20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de
ventre eius extrahet eas deus. ¶ Itẽ Sene. ibidẽ dicit ꝙ dictus 20
Theophraſtus aſſerebat culturam terrarũ qñq; eſſe cauſam
fluminum & aquarũ. Vnde ait ꝙ circa Arcadia in quadã in-
ſula vrbs quædam fuit diruta, & quia terra remãſit inculta, fon
tes & lacus ſunt ſiccati, tandẽ verò vrbe reędificata & terra
excolta, fuit ẽt aquarũ copia reſtituta. Vnde dicit ꝙ obdura-
uerat conſtricta tellus, nec potuerat imbres inagitata trãſmit
tere. Per culturã chariſsimi intelligitur pœnitentia, qua.ſ.ter
ra corpis foditur & aratur. Per aquas verò intelligitur pietas, &
clemẽtia, & lachrymarũ, necnõ gratiæ & deuotionis redun-
dantia. Quid igitur? procul dubio qñ vrbs aĩæ per peccatũ ca-
dit & perit, & cultura pœnitẽtię tribulationis & correctionis
in aliqua patria religione vel perſona deficit, ibi ẽt tũc aqua-
rũ gratiæ & cõpaſsionis, compunctionis & deuotionis copia
abundare deſiſtit. Si verò vrbs aĩę virtutibus reparatur, & ter
ra p pœnitentiã & correctionẽ foditur & aratur, & hõ prædicato
rũ & peccatorũ ſtimulationibus agitatur, tunc etiã prędictarũ
aquarũ profluuiũ generatur. Neceſſe eſt igitur cuilibet homini
vel ſtatui ꝙ tã à deo q̃ à prælato per tribulationem, correctio
nem vel pœnitentiã agitetur, vt aquis ſpũalibus vegetet. Vel
dic ꝙ terra iſta eſt Deus: quia pro certo ſi a nobis debitè nõ
colitur, nullũ ab eo nobis gratię & glorię profluuiũ diſtillat.
Si verò à nobis dignis ſeruitutibus excolatur, tunc aqua ſuæ
miæ, gratię & glorię nobis abundantiſsimè deriuatur. Quod ẽt
de aqua pluuiæ põt exponi, quã Deus incultus, & à nobis di
miſſus ſubtrahit, cultus verò & humiliter requiſitus infundit.
Bene ergo dr̃. 2.Mach.1. Det vobis cor oĩbus, vt colatis eum,
& faciatis eius voluntatẽ. quia ſicut dr̃ Deutero.11. Si ſeruie-
ritis dño ĩ toto corde veſtro, dabit terrę vrę pluuiã. Vel dic ꝙ
illi qui tribulationibus nõ agitantur aut coluntur, ſed in mundi
quiete & proſperitatis otio dimittũtur, per obſtinationẽ du-
rantur & aquis miæ & cõpũctionis nõ rigantur. Cũ verò incipiũt
tribulationibus agitari, tũc aqua deuotionis & cõpunctionis
incipiunt humectari. ¶ Item idẽ ibidẽ dicit ꝙ cauernę vacuæ 21
& inanes, humorẽ rõne vacuitatis attrahunt, & per fontes &
flumina illũ iterũ refundunt. Sic verè illi qui bonis tpalibus,
& vitiis & peccatis vacui ſunt, humorẽ ſciæ & deuotionis ſo
lent præ cęteris attrahere & ipſum per prędicationẽ alijs di-
ſtillare. Eccle.24. Ego ſapientia effudi flumina. ¶ Idem ibidẽ 22
dicit, ꝙ ſub terra ſunt amnes perpetuo decurrẽtes fœdorum
piſcium fertiles, qui quando erumpunt, immenſam turbam
animalium ſecum ferunt, horridam aſpectu, & noxiã guſtu.
Et exemplificat quòd in prouincia Cariæ circa vrbem dictã
Idimum erupit quidam fluuius de ſub terra, qui ſecũ piſces
alias non viſos adduxit, quos quicunque comedent, perie-
runt. Nec mirũ (vt ait) quia erãt pingues, & inexercitati, &
ex longo otio in tenebris ſaginati, lucis erant etiam inexperti
ex qua ſalubritas & ſanitas rebus datur. Chariſsimi per talem
fluuiũ intelligitur auaritia, q̃ ſub terra dicitur currere, inquã
tum res ſubterraneas, ſ.metalla, noſcitur quærere & dilige-
re, & inquantũ in occulto contractus ſuos ſolita eſt exercere.
Quid igitur? procul dubio iſte fluuius vbi erũpit, piſces ve-
nenoſos.i.peccatores nepharios ſecum trahit, ſ. vſurarios &
ambitioſos, raptores, crudeles & tyrannos. Iſti.n. aſpectu sũt
horridi per infamem conuerſationem, corpore ſunt pingues
& ſaginati per carnalium deliciarũ frequentationem. Otioſi 23
ſunt & inexercitati per nullorũ bonorũ operum executionẽ
luce etiam diuinæ gratię non ſunt illuſtrati nec purificati, ſed
potius ipſa priuati per longam mentis obtenebrationem. Et
ſic procul dubio illi ſunt ſe comedẽtibus & guſtantibus.i.vi-
cinis ſocietatem ſuam frequẽtantibus, & bona eorum ad vſu-
ram accipiẽtibus, mortifeꝛi, & venenoſi per finalẽ exhęreda-
tionem, & per vitæ ſuę & temporalis ſubſtantiæ ſublationẽ.
Iob.6. Poteſt aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem?
Vel iſta põt exponi de fluuio proſperitatis, q de terra proſilit
pro eo ꝙ in rebus terrenis conſiſtit. vel de fluuio carnalitatis
quia.ſ. vterque piſces venenoſos, ſ. peccatores & luxurioſos,
pingues

pingues, carnales, otioſos, & in nullo bono exercitatos, & à
luce diuinæ gratiæ, & ſcientiæ elongatos ſecum trahit, quo-
rum guſtus.i.quorum imitatio & moralis conformatio, & in-
corporatio, aſſociatio & frequentatio, alios per mala dicta &
exẽpla inueoenat & occidit. Eſa. 59. Qui comederit de ouis
eorum morietur, & quod confotum eſt, erumpet in regulum.
Vel dic ꝙ talis fluuius eſt peruerſa doctrina, quæ de abyſſo
diabolicę confictionis erumpens, piſces venenoſos, & longè
à lomine verę fidei nutritos ſecum portat, quorum guſtus, en
ditus & conſenſus alios per hereſes innenenat atq; necat. Et
ideo Leuit. 11. præcipitur ꝙ illa quę in aquis ſunt, quæ pinnu
lis.i. alis ſani intellectus carent, comedi & tangi.i. credi vel
imitari non debent. Deuter. 14. Non tangetis ea neq; come-
detis: quia immunda ſunt. Vel ſi vis dic oĩa contra illos qui
prædiligunt nouos & ignotos qui eos ſibi aſſociaot: quia ſępe
fit ꝙ veoenoſi ſunt & latrones, & magiſtros ſuos perimunt, &
intoxicant, vel ſaltem produnt, vel depredantur & moleſtant.
Deuter. 32. Noui recenteſq; veoerunt, qoos nõ coluerunt pa
23 tres eorum. ¶ Item Senec. ibidem de naturalibos q. lib. 3. dicit
ꝙ aquæ lacuum fontium, puteorum & fluminum, ſolent ſm
naturã fundi in quo ſunt, vel ſm conditionẽ venę terræ à qua
proueniunt, vel ſm ſpũs qui in aquas mutantur & tranſeunt,
vel etiam ſm corruptionem quam a caſu per iniuriam cõtra-
hunt, virtutem & ſaporem ſuum multipliciter variare, & ſm
hoc mortem vel ſanitatem bibeotibus apportare, & ſm hoc
aliquæ aquæ inueoiuntur leues, aliquæ graues, aliquæ frigi-
dæ, & aliquæ calidæ, aliquæ ſanatiuæ, aliquæ mortis & pericu
li inductiuæ. Sic procul dubio hoĩes cootrahunt vitia & vir-
tutes ea contactu fundi.i. ſocietatis quam frequentauerint. Ex
vena i. ex genere a quo ꝓueneruot. Ex aere.i. ex doctrina quã
perceperunt. Vel ex corruptione proprię voluntatis, quã mul
tipliciter incurrerunt. Ex his. n. cauſis ſiunt hoĩes leues ad be
nè operãdum vel graues & bona opera exequendũ, feruẽtes
per dilectionem, vel frigidi per indeuotionem, medicinales
alijs doctrinis & exemplis, vel eiſdẽ pernicioſi ſuis malis ope
ribus & documentis. Bonũ eſt igiĩ homini eſſe bene aſſociatũ
& informatũ, & à bonis venis.i. prælatis & parẽtibus trahere
originem & progreſſum. Iob. 28. Habet argẽtũ veoarũ ſuarũ
24 principia. ¶ Item multæ ſunt aquæ quæ oĩa cooiecta cõmo-
tant in lapides. Vñ ibidẽ dicit, & allegat Ouidiũ ꝙ Cicones.
i. ſiculi habent vnum fluuium in Sicilia, cuius tanta eſt perni-
cies ꝙ oĩa quæ tãgit, facit lapidea atq; dura. Et iõ ſi quis ea eo
biberit, viſcera lapidea poſsidebit. Vnde ait Ouidius. Flumẽ
habẽt Cicones, quod potũ ſaxea reddit. Viſcera, quod tactis
inducit marmora rebus. Et inde eſt (vt ait idem Senec.) ꝙ res
in eundẽ locũ proiectę lapideæ extrahuntur. Quod etiam (vt
ait) io Italia in quibuſdam locis inuenitor, in quibus ſi virgã
ſiue frondem immiſeris, poſt paucos dies lapidem extrahes.
Vnde tale eſt illud flumen de quo dicit Pli. li. 2. ꝙ vltra Sur-
rentom, in flumine Silari nõ ſolũ virgulata ſed & volatilia la
pideſcũt. In exitu ẽt paludis Reatinæ ſicut dicit, ſaxũ creſcit.
Idem aũt Plin. de multis talibus aquis meminit. lib. 31. c. 2. di-
cens ꝙ io Perperennis fons eſt qui quamcunq; rigat, terram
facit lapideã. In Eurymenis deiectæ coronæ in fontẽ, lapides
fiũt, Lateres lapideſcũt in Coloſſorum flumine. In Scyretico
metallo arbores quæcunq; riuo alluũtur, ſaxa fiunt cũ ramis.
Diſtillantes quoq; guttę lapideſcunt in antris corycijs, & cę-
tera ſimilia. Nec hoc mirum vedicit Seneca. ſi attendamus ꝙ
aqua in cipbis & canalibus ſuis diuturno curſu in fundo lapi-
des ex arenarũ reſidentia producit. Ad quod etiam facit ꝙ a
magiſtro Garino audiui, fontẽ eſſe in Lothoringia, q in hye-
me viuidus fluit, in æſtate verò tota aqua quæ remanet, efficiẽ
vous lapit, qui omni anno ab incolis extrahuur, vt ſic fons no
uus iterum oriatur. Talia flumina videntur eſſe iſta quæ con-
tinuè fluũt t palia mundi bona, ſ. diuitię, delicię, eminentiæ, &
ſcię mundiales. Iſtæ. n. ſunt aquæ, quæ potatores ideſt poſſeſ-
ſores & dilectores ſuos inficiunt, & viſcera cordium ipſorum
per indeuotionẽ refrigerant & conſtringuot, & per obſtina-
tionem indurant, lapidificant & compingunt. Quod etiã nõ
ſolũ de ipſis virgultis ideſt de ſimplicibus, & ſecularibus eſt
verum ſed etiam de ipſis volatilibus id eſt de Clericis & reli
gioſis, & contemplatiuis hominibus. Quia breuiter illi qui
talibus aquis potantor, & qui in eis per delectatiooes & com
placentias vltra debitum immerguntur, duri & lapidei effi-
ciuntor, & per mentis & morum duritiam, crudelitatem, &
obſtinatam malitiam, in lapides coouertuntur, Et hoc acci-
dit quandoque ſiue ſint virgę ideſt prælati alios regentes, ſiue
ſint coronæ ideſt religioſi tonſuram portantes, ſiue volatiles
ideſt clerici alta contemplantes. Vnde de quolibet ſic indura
to poteſt dici illud Iob. 40. Cor eius indurabitur quaſi lapis
Quod patet: quia tales efficiuntur duri ideſt dure per crude-
litatem alios vulnerantes, duri ideſt obſtinati & impęniten-
tes, duri etiam ideſt ſicci, indeuoti, parci, tenaces, & incompa
tientes. Deuteronomij. 15. Deſcenderũt in profundum quaſi
lapis. Vel ſi vis expone in bono, & dic ꝙ iſtę aquæ ſignificant
mundi tribulationes, diuinæ ſcripturæ ſcientiam & lectiones
deuotionis etiam & compunctionis lachrymoſas diſtillatio-
nes. Talibus enim aquis qui immerſus fuerit vel potatus. pro
cul dubio in viſceribus cordis ſui fiet per conſtantiam & for-
titudinem lapideus atque durus, & ad tolerandum aduerſa
fortis atque immobilis. Apocalypſis 21. Structura muri eius
ex lapide iaſpide. Vel dic de illo fõte Lothoringię, ĩ quo aqua
quandiu eſt multa, & eſt frigus, pura remanet, quando ve-
rò efficitur pauca, & eſt calor, lapidificatur. Poteſt allegari
quòd eſſe in ſocietate multorum proficit, maximè quando fri
gus & hyems diuini timoris vel tribulationis ibi perſiſtit,
paucitas verò aquarum ideſt ſociorum, & ſolitudo officit: q a
ſi calor concupiſcentiæ & æſtas proſperitatis vigeat, in lapi-
dem obſtinationis ſe vertit. Multi enim ſunt qui in ſocietate
manentes per gratiam viuunt, qui ſi ſint pauci & ſolitarij, in
vitijs indureſcunt vnde primo Regum 15. Emortuum eſt cor
eius, & factum eſt quaſi lapis. Vel dic quòd fons qui quan-
diu fluit & currit non lapidificatur, ſignificat hominem, qui
quandiu currit & laborat, per obſtinationem non induratur,
quod præſertim in hyeme ideſt in tempore tribulationis ac-
cidere cõſueuit, vbi ſcilicet homo amplius eſt in motu. Quã-
do verò ceſſat à motu laboris, ſcilicet in æſtate proſperitatis,
vbi homo per accidiam magis torpet, tũc dico quòd ſolet per
obſtinationem lapidificari, & per malam conſuetudinem in
durari. Allega vt ſupra. ¶ Item idem ibidem Seneca, ſcilicet
libro tertio de Naturalibus quæſtionibus, dicit quòd aliqua
ſunt flumina, quæ palam in aliquos ſpecus, aliqua quæ pau- 25
latim conſumuntur & intercidunt, & ſic ea oculis auferun-
tur, & ſub terra diu currunt, eademque ex interuallo longe
alibi oriuntur, & nomen & curſum recipiunt. Cuius cauſam
reddit ibidem. Nam (vt inquit) aqua naturaliter ad ima & ad
inane defertur, ſuumque ſub terra ſecretius facit curſum, ſed
cum primum aliquid ſolidi quod obſtat inuenit, prærupta
terræ parte, quæ debilior eſt, & quæ minus ad exitum repu-
gnat, exterius prorumpit & exilit, & ab incolis illis nomen &
originem ſuam primariam ignorantibus, nomen nouum re-
cipit & aſſumit. Vnde Ouidius. Sic vbi terreno Lycus eſt epo
tus hiatu, Exiſtit procul hinc, alioque renaſcitur, ore. Sic mo
do cum bibitur tacito modo gurgite lapſus, Redditur Argo-
licis ingens Eraſinus in vndis. Idem & in oriẽte Tigris facit.
abſorbetur, & deſideratos diu, tandem remoto loco purga-
menta eiectat. Talis eſt Arethuſa lacus vel fluuius ſiculorũ.
Et ſecundum Solinum, talis eſt Padus ſeu Eridanus fluuius
italorum. Talis eſt etiam Nilus fluuius ęgyptiorum. Iſti enim
fluuij ab ortu ſuo non continuè deſuper currunt ſed aliquan
do ab arena bibuntur, vel ab aliquo ſpecu ſorbentur, & tan-
dem alibi erumpunt, ſicut optimè exemplificat idem de ni-
lo, qui ſub Athlante monte videtur tranſire. & de Tigri, qui
ſub Tauro noſcitur penetrare, prout ponit in capitulo de ægy
pto & de Perſide, vbi etiam ponit quòd dicti fluuij diuerſis lo
cis diuerſimode nominantur., Et probatur quòd illi idẽ ſunt
per fęces & purgamẽta, quæ primo ante abſorptionem in eis
proiecta, tandem quãdo renaſcuntur, exterius ab eis deferun-
tur. Iſta charisſimi poſſunt applicari ad Chriſtum. Iſte
enim de fonte paradiſi ortum ſumens, tandem in ſpecum
corporis virginalis ſub terra humanitatis ſe recluſit, ibique
ſecretum curſum peragens, nouem menſibus latitauit, tan-
dem verò exinde parturitur & renaſcitur, & nouum ortum
in mundo conſequitur, & etiam nouo nomine nominatur.
Fuit enim tunc Ieſus nouiter nominatus, ſicut ab Ange-
lo fuerat appellatus. Eſaiæ. 62. Vocabitur ibi nomen no-
uum, quod os domini nominauit. Vel dic quòd iſte qui ſub
terra noſtræ humanitatis fuerat abſconditus, vel etiam in ſpe
cu & ſpelunca ſepulchri poſitus & abſorptus, poſtquàm ibi
curſus ſuos ſecretos vſque ad inferos feciſſet, iterum per re-
ſurrectionem renatus exiuit & exiuit, & purgamenta no-
ſtrorum criminum ſecum tulit. Eſaiæ. 53. Verè languores

noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Vel iſta
poſſunt applicari ad malitioſos, qui quãdoq; diu latẽt, & ſpe
luncas variarum palliationum intrãt, & diu in occultis cur-
ſus ſecretos.i.machinationes ſuas peragunt & frequentant, &
& tandem inuenta opportunitate naſcuntur exterius & ma-
nant, & malitias, ſuas quæ latuerant, ſubito & vbi non aduer-
tunt, manifeſtãt. Vel dic ꝙ fluuij ſunt homines fluxibiles &
mortales, qui procul dubio ſuper terram primo naſcuntur,
deinde a terra per mortem abſorbentur. Apocalyp. 12. Aper-
uit terra os ſuum, & abſorbuit fluuium. Sed poſtq̃ ijdem ſe-
cretè ad diem iudicij fecerint curſus ſuos, iterum per reſurre
ctionem naſcuntur, & ab ipſa quæ eos abſorbuerat terra euo-
muntur. Iob. 20. capite. Diuitias quas deuorauit euomet. Vel
iſtud expono de terra.i.de terrenis diuitibus, qui flumina di-
uitiarum abſorbent; ipſaq; dum viuunt, ſecretè tenent & cu-
ſtodiunt, finaliter tñ ſoliditate diuinæ iuſtitiæ & morte com-
pulſi, ipſas dimittunt, reijciunt atq; vomunt. Iob. 40. Abſorbe
bit fluuium, & non mirabitur. habet &c. Vel dic ꝙ boni diui-
tes flumina.i.diuitias recipiunt & ſeruant, vt tandem neceſſi-
tatis tẽpore per eleemoſynas ipſas refundãt. Vel dic ꝙ iſte eſt
pœnitẽs, qui flumina vitiorum, quæ abſorbuerat & diu tenue
rat, tandem per confeſſionem euomit & reuelat. Vel dic ꝙ ta
lis ſpecus eſt prædicator, qui flumina ſciarum recipit & cu-
ſtodit, & tandem prædicando & docendo, loco & tpe alijs ip
ſa vomit. Vel poteſt dici de viro iuſto, qui flumina gratiarum
& beneficiorum à deo non ceſſat recipere, quę tñ nouit per
per bona opera, vel per gratiarum actiones reddere. Vel dic
ꝙ fluuius eſt peccator, qui à terra.i.ab amore terrenorum per
auaritiam abſorbetur, ſed cum diu ibi ſteterit, ſępe fit ꝙ per
obſtaculum alicuius tribulationis vel infirmitatis, inde tandẽ
exire compelli per diuitiarum contemptum exterius compro
batur. Vel dic ꝙ iſti ſunt mali religioſi, qui in ſpecu religio-
nis, quem intrauerunt, & vbi aliquandiu cucurrerunt, alicu-
ius difficultatis obſtaculum inueniunt, & terrã regularis ob-
ſeruantiæ rumpunt, & per apoſtaſiã exeunt & recedunt. Gẽ.
2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. ¶ Item ibidem di
26 cit Seneca ꝙ puluis Puteolanus, ſi aquã attigerit, ipſam aquã
in lapidem conuertit. Prædictę enim aquæ de pulueribus &
rebus alijs lapides faciunt. Iſti vero pulueres aquas quas tan-
gunt in lapides conuertunt. Talis puluis videtur eſſe memo-
ria mortis noſtræ & noſtræ puluereitatis futurę. Iſtę.n.ſi benè
tangat aquã cordis humidi & deuoti, vel ſi in aqua lachryma
rum & compunctionis fuerit intermixtus, ipſam pro certo fa
cit lapideam atq; fortem, & contra aduerſa oĩa ſtabilem & du
ram. Iob. 39. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ. Nõ eſt
eñ aliqua perſona vel aliqua mens ita aquea, fragilis & carna
lis, quin contra tentationes & tribulationes fortis efficiatur, ſi
puluis humilitatis & memoria ſuæ mortis ipſi mentialiter mi
ſceatur. Ideo benè dicitur Michęę primo. In domo pulueris,
puluere nos conſpergite. Vel dic in malo ꝙ iſte puluis ſignifi
cat diuitias, & alia bona terrena. Iſte.n.puluis ſi aquæ.i.perſo
næ imperfectæ & fragili immixtus fuerit & conceſſus, vtpote
ſi ille qui vti diuitijs neſciat, ipſis abundauerit, ſtatim pro cer
to lapis.i.durus, incompatiens, crudelis, parcus, indeuotus, &
obſtinatus erit. Allega vt ſupra. In ſimilitudinẽ, &c. Iſtud pa-
tet de malis diuitibus, qui quanto plus habent de puluere di
uitiarum, tanto magis fiunt lapidei atq; duri, & ideo talis pul
uis eſt piculoſus. pp quod Chriſtus dicebat Apoſtolis. Mat.
27 10. Excutite puluerem de pedibus veſtris. ¶ Item idẽ ibidem
ait ꝙ ſunt quidam fluuij qui vellera ouium aquas eorum po-
tantium tingũt. Vnde ait ꝙ in Beotia ſunt duo amnes, qui am
bo de vno lacu exeunt, ca tamen diuerſa faciunt: quia.ſ. vnus
oues potãtes ſi albæ ſint facit nigras. Alius verò oues ſi nigræ
fuerint, facit albas. Et ideo vnus eorum melas grecæ, quod
niger latinæ dicitur, nuncupatur. Iſidorus autem lib. 13. Beo-
tia dicit ibidem per omnia. Vnum aliud talem fluuium dicit
Theophraſtus eſſe in Macedonia, in quo oues albæ nigræ fiũt
cum aliquandiu potauerint. Vnde etiã (vt ait) ſi indigent lana
nigra, gratuitum habent (qñ voluerint) infectorem ſeu tin-
ctorem. Dicit etiam idem Senec. in Galatia flumen eſt quod
idẽ in omnibus efficiat. Idem aũt videtur Soli. c. de Græcia,
de Beotia dicere de duobus fluminibus ſupradictis, quæ al-
bas oues nigras, & nigras faciunt eſſe albas. Plinius autem li-
bro. 31. c. 2. dicit per omnia quaſi idẽ. Vnde ait duos eſſe fon-
tes, ſcilicet Ceronem & Mellem, quorũ primus oues nigras
dealbat ſi biberint, alius autem albas denigrat, ex ſimul autẽ
mixtis varias eſſe conſtat. Theophraſtus etiam dicit fluuium
in thurijs Crathin candorẽ facere, ſybarim in bobus & peco
ribus nigritiã generare, quod etiam (vt ait) ſentiũt homines
quia qui primum biberint, fiunt cãdidiores, qui ẽm biberint,
nigriores. Idem etiam ait in Macedonia eſſe duo flumina.ſ.
Haliacmon, quem oues potãtes faciũt fœtus albos, & Axiũ
quo faciunt fuſcos aut nigros. Chariſsimi iſta flumina tã mi-
ra & tam varia, quorum quędã alba denigrant, & alia nigra
dealbant, poſſunt mihi ſignificare mundi proſperitatẽ & ad-
uerſitatem. Proſpera.n. & aduerſa, flumina dicuntur: quia.ſ.
in eodem ſtatu nunq̃ permanent, imo continuẽ variantur.
Quid igitur? Procul dubio, iſta flumina licet de vno lacu.ſ.
de mundo exeant & emanent, diuerſa tñ in moribus faciunt
atq; cauſant: quia procul dubio fluuius aduerſitatis & pau-
pertatis de nigris obſcuris & hiſpidis facit albos.i.de malis &
de peccatoribus facit iuſtos & de iniquis innocentes & mun
dos: quia conſtat ꝙ per aduerſitatem homines ad ſe redire cõ
pelluntur & vrgentur, & ſic timore dei concepto, innocentes
& candidi, qui nigri fuerant, efficiuntur, ita ꝙ tunc poteſt eis
dici illud Apocal. 14. Ambulabunt mecum in albis, quoniam
digni ſunt. ſicut de martyribus dicitur Apocalyp. 7. ꝙ ipſi de-
albauerunt ſtolas ſuas in ſanguine.i.tribulatione. E conuerſo
autem fluuius proſperitatis operatur. Illi.n.qui ad iſtum flu-
uium albi, innocẽtes & mundi acceſſerint, & iſto flumine po
tati, delectati, & repleti fuerint, ſucceſſu tẽporis per vitia de-
nigrantur, & mens & conuerſatio eorundem vitiorũ fuligine
maculantur. Baruch. 6. Nigræ fiunt facies eorũ de fumo qui
in domo fit. Iſta poſſunt figurari in canalibus laban, in quib'
per virgas nudas & decorticatas, oues naſcebantur candidæ,
per virgas verò indutas & cortice non priuatas, oues genera-
bantur nigræ, ſicut dicitur Gene. 30. Quia procerto canalia
huius mundi, ſi virgas diuini timoris cum nuditate pauper-
tatis habuerit, albos fœtus.i.hoĩs innocentes generari facit.
Si verò e conuerſo cortex diuitiarum affuerit, tunc homines
nigros, peccatores, & infames producit. Vel dic ꝙ fluuius al-
bificatiuus eſt pœnitentia lachrymoſa, confeſsio, vel bona ſo
cietas, vel etiam bona doctrina, vel etiam religio, quæ procul
dubio potatores, dilectores, & frequẽtatores ſuos de nigris
faciunt albos, & de peccatoribus innocentes & mundos. Flu-
uius vero denigratiuus & infamatiuus & obſcuratiuus, eſt
carnis voluptas, mala ſocietas, mala doctrina, vel etiam mun
dus. Iſta.n.albedinem innocentiæ & munditiæ tollunt, & ni-
gredinem vitiorum & luxuriæ introducunt. Apoca. 6. Sol fa-
ctus eſt niger quaſi ſaccus cilicinus. Ezec. 32. Nigreſcere fa-
ciam ſtellas cœli. Et breuiter quotiẽs diabolus indiget nigra
lana vitiorum & peccatorum, non oportet niſi ꝙ oues ſuas, ſ.
peccatores, ducat ad iſtas aquas in aliquo fluminum prædi-
ctorum, & ſtatim per ſe ſine inctore alio nigrabuntur, ita ꝙ
dici poterit illud. Naum. 2. Facies eorum ſicut nigredo ollę.
Vel dic, ꝙ duo vltimi fluuij, ſunt duæ ſcientiæ, ſ. diuina &
mundana. Vel duæ fortunæ, aduerſa.ſ. & ſecunda. Vel duo bo
na, ſpiritualia.ſ. & terrena. Vel duo ſtatus, religio ſcilicet at-
que mundus. Igitur quæcunque ouis vult fœtus albos, bonos
conceptus, vel munda opera facere, debet de primis flumini
bus bibere, & ſe in diuinis ſcientijs, tribulationibus, & bonis
ſpiritualibus ſolummodo delectare. E contra verò illi qui
alia flumina bibunt, & qui mundi ſcientijs, proſperitatibus
& diuitijs ſe imbuunt, nigros fœtus ideſt mala opera gene-
rant & producunt: quia ſicut dicitur Matthei. 7. Bona arbor
bonos fructus facit, & ſimiliter mala malos. Vel dic quòd
fœtus ſunt ſubditi, matres verò prælati: quia ſcilicet prælati
boni, & bonis prædictis fluminibus potati, ſolent albos &
bonos & innocentes ſubditos facere. Mali verò malos e con-
trario generare. Ezechielis. 16. Qualis mater, talis & fi-
lia eius. ¶ Secundum Senecam vbi ſupra, in cappadocia
dicitur eſſe flumẽ quod ſi equi biberint, ſpargitur in eis al- 28
ba cutis, quod tamen (vt ait) non accidit alicui alij anima-
li. Chariſsimi per equum poteſt intelligi bonus ſubditus,
& obediens, qui ſcilicet per diſciplinam permittit ſe frena-
ri, & per patientiam equitari, & conculcari. Per fluuium
igitur iſtum intelligo ſtatum religionis vel eccleſiæ, tribu-
lationis. pœnitentiæ, diuinæ ſcripturæ vel ſcientiæ. Iſta enim
ſunt flumina purificatiua, & conſcientiæ mundatiua. Sed
quid? Pro certo ſoli equi in talibus candidantur: quia da-
to quòd iſta flumina ſint bona de ſe, non tamen poſſunt proſi
cere niſi equis.i. niſi perſonis diſciplinatis patientibus, hu-
milibus

milibus & ſublectis. Tales enim ſoli in flumine pœnitentiæ,
ſcripturæ, & religionis dealbantur, & à vitiorum maculis de
purantur. Mali verò dato ꝙ in religione maneant, & flumine
ſacræ paginæ ſe imbuant, nunquàm propter hoc ſpiritualiter
dealbantur. Vnde Apocalypſis.6. Ecce equus albus, & qui ſe
debat ſuper eum, habebat arcum, & data eſt ei corona. Scri-
ptura.o.non videtur facere mentionem de aliquo aiali albo,
niſi de equo. Vel ſi vis potes dicere ꝙ proſperitas eſt fluuius
qui dealbat malos per curioſitatem, aduerſitas vero denigrat
bonos per humilitatem & ſqualentẽ auſteritatem. Vel dic ꝙ
fluuius dealbans eſt hypocriſis, quæ vellera conuerſationis
facit candida. Fluuius alba denigrans eſt veritas, quæ.ſ albe-
dinem hypocriſis finaliter denigrat & infamat, & quicquid
ſibi album aut floridum fuerat, pallificat & deſiccat. Bene igi-
tur dicit Apoſtolus Actuũ. 23. Percutiet te deus paries deal-
29 bate. ¶ Tigris fluuius, & Euphrates, ſicut Solinus affirmat, o-
riuntur ex eodẽ fonte, in Armenia. Et eſt Tigris fluuius rapi-
diſsimus, per lacum trãſiens Arethuſæ. Euphrates verò fru-
gifer interpretatur, eo ꝙ vberem & frugiferam reddit terrã,
& maximè in quibuſdam locis Meſopotaniæ in quibus inun-
dat certis temporibus, ſicut Nilus, prout refert Solinus & Io
ſephus. Eſt etiam (vt aiunt) gemmis varijs copioſus. Tigris
denotat ſapientiam mundanam, quæ ad modũ tigris cito de-
fluit atq; tranſit: quia defecit ſapientia in theman. Hieremiæ.
49. Et lacum mundi imbuit atque regæ. Euphrates autẽ dei
ſapientiam ſignificat & theologiam, quæ terram.i.animã per
quam tranſit, irrigat & fœcundat gratijs & virtutibus, & lapi
des præcioſos.i.merita apud deum præcioſa in ea generat at-
que cauſat. Iſti duo fluuij de vno fonte exeunt: quia omnis ſa
pientia à domino deo eſt. Eccleſiaſtici 1. De vna terra egre-
diuntur ambo. Ezechielis 21. Duæ mulieres matris vnius
filiæ erant. Ezechielis.23. Sed licèt ab eodem fonte prodeant,
tamen per eadem itinera non incedunt. Ideo Iacobi.3. Non-
quid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amaram
aquam? Præterea ibidem. Ex eodem ore procedit maledi-
30 ctio, & benedictio. ¶ Item Ouidius ibidem, ſcilicet vltimo
libro Metamorphoſeos, dicit ꝙ fluuij Athamãtis aquæ mira-
bilis ſunt naturæ. Si quis enim in fine lunationis iſtis aquis li-
gnum aſperſerit, vel in eis ipſum immerſerit, mox accendetur
& ardebit. Sic verè in fluuio infernali illi qui ſunt lignum ſine
fructu ſcilicet peccatores, in fine lunationis vitæ ſuæ ſcilicet
quando per mortem fuerit vitæ ſuæ lunatio diminuta accen-
dentur, & in ipſis aquis miſeriç perpetuo comburentur. Sa-
pien.19. Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem. Et ideo
Apocalyp.19. dicitur quòd mali miſsi ſunt in ſtagnum ignis.
Vel dic ꝙ iſte eſt fluuius deliciarum, qui dato ꝙ homo ſit li-
gnum aridum.i.perſona abſtinens atq; ſicca, ſi in hmõi aqua
fuerit delibutus, per concupiſcentiam carnalẽ faciliter accen
detur. Quod etiam de aquis diuitiarum dici põt, quæ mentẽ
31 ſolent contiguam per auaritiam inflammare. ¶ Item idẽ Oui-
dius ibidẽ dicit ꝙ Sybaris & Crathis fluuij ſvt Italiæ, qui ca-
pillos faciunt ſimiles auro, vel electro. Capilli ſignificant ex-
teriorẽ conuerſationẽ, quę pro certo aurea per honeſtã præ-
ſentiã efficit, ſi ſæpe in lachrymarũ vel deuotionis fluminibus
32 balneetur. ¶ Rhodanus eſt fluuius vnus de tribus maximis
Europę, ſm Solinum. tria.n.maxima flumina Europę ſunt
Rhenus, Rhodanus & Iſter.i.danubius. Eſt igitur Rhodanꝰ
fluuius valde impetuoſus; terrarum circumiacentium corro-
ſiuus, & ideo Rhodanus dicitur, quaſi Rodens amnis. De al-
pibus aũt præcipitatur, & per lacum Giennæ tranſiens, cum
aquis lacualibus non miſcetur, tandem mare mediterraneũ
Ipſo mari turbulentior ingreditur, niſi) vt ait Solinus & Sen.)
quando fretum ventis excitatur. Rhodanus verò etiam cum
ſerenum eſt, ſeuit & fluctibus agitatur. Iſta poſſunt applicari
contra illos qui de alpibus & de altis montibus ideſt de altis
parentibus & nobilibus oriuntur. Iſti enim per ſuperbiã in-
tumeſcunt, terras aliorum per rapinas corrodunt, lacui etiã
per quem tranſeunt ideſt ſocietati aliorum quos frequentant
ſe immiſcere dedignantur, & etiam cum ſerenum eſt ideſt tẽ-
pore pacis ſeuiunt per iracundiam & turbantur, & ſuperbia
& tumultibus effrenantur. Iob. 22. Fluuius ſubuertit funda-
menta ipſorum. Vel dic ꝙ tres maximi fluuij Europæ ideſt ec
cleſiæ ſunt pater, verbum, & ſpiritus ſanctus: quia ſicut dici-
tur Ioannis 5. Tres ſunt qui teſtimonium dant in cęlo. Vel
ſpes, fides, charitas: quia ſicut dicitur infra ad Corin. 13. Nũc
autem manent ſpes, fides, charitas. Hic expone ꝙ non com-

miſcet ſe alijs aquis, ſicut de Arethuſa lacu infra capitulo.7.
§. 11. ¶ Item Solinus capitulo de Sicilia dicit quod Diana 33
fluuius eſt qui iuxta Camarinam ciuitatem fluit, ex quo ſi ha-
bitus impudicè, aquam hauſerit, non coibunt in corpus vnũ
vinum & latex aquæ. Quod intelligo, ꝙ ſi aliquis impudicè
ſe habuerit in longe ante, & aquam illam de flumine hauſe-
ſerit, aqua illa cum vino miſceri non poterit, & ſic haurientis
Impudicitiam reuelabit. Per aquam poteſt intelligi doctrina,
& maximè per aquam Dianæ, quæ interpretatur clara. Per
vinum verò voluntas humana accipitur. Aqua enim doctri-
næ refrigerat, voluntas verò humana per deſideria feruet.
Aqua ergo bonæ doctrinæ vino feruentis voluntatis apponi-
tur, vt feruor ſui appetitus debitè temperetur. Igitur iſta poſ-
ſunt dici contra impudicos prædicatores. Tales enim impu-
dici, ſi aquam dianæ ideſt doctrinam ſacræ ſcripturæ vino.i.
voluntati auditorum immiſcuerint, vt ſcilicet ipſam tempe-
rent ab affectionibus inhoneſtis, ipſi procul dubio nunquàm
miſcebitur: quia ſecundum Gregorium, Cuius vita deſpici-
tur, reſtat vt eius prædicatio contemnatur. Vel dic ꝙ aqua
Dianę, quę dicitur à dian, quod eſt clarum, ſignificat clara &
bona opera & exempla. Vinum verò quod dulce ẽ & ſuaue,
ſignificat ſuauitatem gloriæ paradiſi. Quid ergo? pro certo ſi
impudici mente & corpore fuerimus, & ſi deo ſponſo noſtro
fidem ſpiritualis integritatis fregerimus, & adultero diabolo
per peccatum nos coniunxerimus, nunquàm aquam quã hau
rimus.i.bonum opus quod facimus, vino cœleſtis gloriæ cõ-
iungemus, vel per ipſam cęli dulcedinẽ acquiremus. Vel dic
ꝙ hauſtor impudicus eſt mala intentio, quæ dato ꝙ aquã cla-
ram hauſerit ideſt dato ꝙ bonum opus fecerit, ipſum vino di
uinæ gratiæ vel acceptionis vel beneuolentiæ, vel etiam dul-
cedini futuræ gloriæ non miſcebit: quia ſcilicet bona quæ in
peccato mortali, vel quæ mala intentione fiunt, diuinam gra
tiam non acquirunt, & etiam iocunditati perpetuę non ſeiun
gunt. Prouerbiorum. 13. Gaudio eius non miſcebitur extra-
neus. ¶ Item Solinus ibidem capitulo de Græcia, dicit ꝙ in
Beotia eſt vnus fluuius de quo oues quæ biberint, fœtus ſuos 34
facient coloris cuius fuerint. Sic verè ſi ouis.i.ſimplex & vti-
lis prædicator, fluuium ſcripturæ primo biberit.i impleuerit
& perfecerit, fœtus ideſt auditores ſibi in bono ſimiles gene-
rabit: quia ſcilicet faciliter homines illos imitantur, qui quod
docuerint operantur, & econuerſo. Teſte.n.Greg. Loquentis
auctoritas perditur, quando vna opere non iuuatur. Vel dic
in malo ꝙ illi qui fluuium mundanæ proſperitatis bibunt, fi-
lios ſibi ſimiles ſi poſſunt faciunt: quia ſ. filij libenter imitan-
tur, ſcilicet vſurando, mercando, &c. partes ſuos, quos bibiſ-
ſe proſpera attendunt & intuentur. Ioannis. 3. Quod natum
eſt ex carne, caro eſt. ¶ Item Solinus.c.de Beotia dicit ibi flu
men eſſe de quo ſi oues nigræ potauerint, albæ fient, &c. Vi- 35
de ſupra vbi factum eſt, ſcilicet.§. 27. ¶ Item Solinus cap. de
Sicilia, dicit ꝙ in Sicilia eſt quidam fluuius nomine Herbeſ- 36
ſus, qui in medio flumine ſubita exęſtuatione feruet. Tales
ſunt multi qui quamuis fluant per diuerſa vitia, & frigidi, &
indeuoti ſint, aliquando tñ venit eis ſubito deuotionis & con
tritionis feruor, & contra omnem, ſpem bonæ voluntatis ar-
dor. ſicut enim dicitur Ioã.3. Spiritus vbi volt ſpirat, vt de eo
exponatur illud Iob. 42. Feruеſcere faciet quaſi ollam, pro-
fundum maris. Vel dic econuerſo de feruore tentationis, qui
ſubito in medio.i.in corde, fluminum.i.iuſtorum erumpit, &
eos ad malum excitat & accendit. Allega vt ſupra. ¶ Itẽ idem
ibidem dicit ꝙ Himereus eſt fluuius in Sicilia, quẽ cœleſtes 37
mutant plagę: quia ſcilicet vbi ad aquilonem fluuit, amarus
eſt, vbi verò ad auſtrum flectitur, dulcis eſt. Aquilo eſt vita
præſens, vbi frigus tribulationum abundat. Auſter verò eſt
vita futura, vbi ſplendor æternæ claritatis corruſcat. Iſte flu-
uius igitur ſignificat deũ, qui procul dubio in aquilone præ-
ſentis vitæ ſuis inuenitur amarus, tribulationes immittendo.
Ad auſtrum verò vitæ futuræ ſuis erit dulcis, conſolationes
faciendo. Iudith. 5. Fontes amari obdulcati ſunt. Vel dic ꝙ
fluuius iſte eſt pœnitentia, quæ in aquilone præſentis vitæ eſt
amara, in auſtro verò paradiſi erit in dulcedinem verſa. Alle-
ga vt ſupra. Vel dic ꝙ aquilo eſt peccator, qui fluuium pęni
tentiæ vel religionis inuenit amarum. Auſter verò eſt iuſtus,
qui ipſum inuenit ſapidum & iocundum. Vel dic ꝙ fluuius
iſte eſt mũdus, qui aquilonaribus.i.iuſtis frigore diuini amo
ris gelatis videtur amarus & inſipidus, auſtralibus verò ideſt
peccatoribus auaris & feruẽtibus, luxurioſis & tumeſcẽtibꝰ

viderur dulcis & ſapidus Prooerb. 27. Aoima eſuriens ama-
38 rum pro dulci ſumet ¶ Item Solious dicit ꝙ Hypanis fluuius
eſt oobiliſsimus, qui à Scythia vſque ad Indiam proiecoſus
Aleaandri Magni iter terminauit, ſicut etiam aræ in ripa eius
poſitæ declarant, quas idem Aleaander conſtruxit ibi. Iſte igi
tur in principio dulciſsimus eſt, & hauſtu ſaluberrimus, ſed
vbi callipodū terminos attingit, quidam fons infamis & ama-
rus qui dicitur exampeus, ſibi adiungitur, cuius amaritudine
dulcedo aquæ ipſius viciatur, & io amaritudioem commuta-
tur. Et ſic fit ꝙ ille qui prius dulciſsimus fuerat, amariſsimus
in maria deuehatur, & ſic (vt ait) opininoes de hypane diſcor
daot: quia qui ipſum in principio noueroot, prædicant, qui ve
rò in fine, caecrantur & borrent. Et forte iſte eſt ille fluuius
quem Alexander cum exercitu ſitiens io arenis, nec aquā dul-
cem repericos, iouenit, qui helleboro erat amarior, quem cū
ducenti milites eraoſnataſſent, ab hippopotamis ſunt anſorpti,
ſicut dicitur in biſtoria Aleaandri. Iſta poſſunt applicari con-
tra multos, quorum fiois à principio diſordat, & qui iuueotu-
te quando primo currunt per muodum, dulces & deuoti in-
ueniuntur, qui tamen io fioe.i.io ſenectute, in peccati amaritu
dinem conuertuotur. Dato enim ꝙ aliquis ſit dulcis, bonus,
potabilis.i.imitabilis & ſamoſus, qoando tamen fons exam-
peus.i.infamis & amara mulier, vel etiam quæcnnque mala ſo
cietas, vel etiam malus conſiliarius, vel mala doctrina, vel etiā
mundana proſperitas io tales influit, ipſos procul dubio per
peccata variat, amaricat & corrumpit. Iob. 3. Occupet eum ca
ligo, & inuoluatur amaritudioe. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt vita
præſens, quæ in principio dulcis eſt homini: quia.ſ.dulce eſt
homini viuere, ſed tandem ſoos amarus .i. mors ei adiungi-
tur, ex quo in amaritudinem commutatur. Vel dic ꝙ iſta eſt
muodana proſperitatis vel voluptas, quæ ouoc eſt dulcis eam
bibentibus, ſed finaliter, quando perpetuæ vel temporali mor
ti admiata fuerit, mirabiliter erit amara. Idem autem dic de
mala muliere, quæ primo dulcis eſt & gratioſa, tandem eſt ei
amara & tedioſa, quando.ſ.per ipſam corpus, famam, bona &
animam perdidit. Prouer. 5. Fauus diſtillans labia meretricis,
nouiſsima autem eius amara velut abſyothium. Vel dic ꝙ iſte
fluuius eſt mors, vel etiam infernus. Iſta eſt enim iuſtis & bo-
nis dulcis & ſapida. Sapientiæ. 4. Sperat autem iuſtus in mor-
te ſua. Iniuſtis autem eſt amariſsima, iuxta illud Eccleſiaſtici.
41. O mors quàm amara eſt memoria tua homioi iniuſto. Ibi
enim ſunt Hyppopotami .i. dæmones, qui milites Alexaodri
ideſt diuites huius mundi, in arenis diuitiarum per auaritiam
ſitientes, deuorabunt, & ipſos perpetuo abſorbebunt. Iob. 26.
Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis. Vel
dic ꝙ iſte flouius eſt mundus, quem fons infamis peccati facit
eſſe amarum. In iſto ergo latent hippopotami.i.dæmones, qui
procul dubio milites & diuites, ſine naui gratiæ indiſcrete per
aquas bonorom temporalium tranſoatare volentes, per diuer
ſa peccata inuadunt, & tandem per diuerſa tormenta deuorāt
& abſorbent. Vel etiam in iſto lateot hippopotami.i.vſurarij,
& raptores, qui milites Alcandri .i. Chriſti ſeruitores deuo-
rant, & eos rapinis & exactionibus moleſtant. Hierem. 51. Ab
ſorbuit me quaſi draco, impleuit ventrem ſuom teneritudine
39 mea. ¶ Item Solinus dicit ꝙ Boryſthenes fluuius eſt Veuriæ,
quæ eſt Scythiæ prouiocis, in quo ſunt piſces egregij ſaporis,
qui oulla penitus habent oſſa, ſed carthilagines tenerrimas.
Talis eſt fluuius religionis & deuotionis, cuius piſces.i.habi-
tatores debent oſsibus.i.duritia & obſtioatione carere, & car-
tilagioes flexibiles.i.virtutum obedientiæ (quæ hominem fa-
cit plicabilem) habere, & ita poterunt alijs boni & ſapidi ap-
parere, ita ꝙ talis poterit dicere illud Eccl. 24. Spiritus meus
ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum. Vel
dic ꝙ talis per omoia fuit beata virgo. Vel dic ꝙ iſte fluuius ē
mundus vel proſperitas vel voluptas. Huius enim piſces.i.ho
mines, carent oſsibus conſtantiæ & firmitatis, & ſunt molles
40 & flexibiles per inconſtaotiam fragilitatis. ¶ Item Solinus ca
pitulo de Aphrica, dicit ꝙ in Aphrica propè ſyrtes ē Ciuitas
Berenicæ, vbi eſt fluuius dictus Lethon ſeu Lethe, qui (vt ait)
ex infernorum creditur eructatione prorumpere, & ſecundū
priſtinos vates potatoribus ſuis obliuiooem inferre. Talis flu-
uius poteſt dici tentatio, quam.ſ.ab infernali ſeu diabolica eru
ctatione prorumpere conſtat. Iſta eſt enim, quando fortis eſt,
quæ obliuionem propriæ ſalutis inducit, & dei, paradiſi, infer-
ni, & etiam ſui memoriam abolet atque tollit. Hierem. 2. Po-
pulus autem meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Vel dic
ꝙ iſte fluuius eſt mundi proſperitas, quæ potatores & poſſeſ-
ſores ſuos obliuioſos facit: quia vt communiter tales fiūt in-
grati, & obliuiſcuntur benefactorum. Tales ſunt ſuperbi, qui
obliuiſcuntur ſuijpſius & defectuum propriorum. Tales ſunt
elati, & delectationibus capti, qui obliuiſcuntur dei & ſuorū
iudiciorum. Geoeſis. 40. Succedentibus proſperis, oblitus eſt
interpretis ſui. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt mors, quæ ab inferno
ideſt à dyabolo originaliter dicitur proueniſſe, iuxta illud Sa-
pientiæ. 3. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrarum.
Iſta eſt ergo quæ obliuionē ſuis guſtatoribus paſſiuè tribuit,
inquantum lapſo temporis memoriam eorum deſtruit atque
tollit. pſal. Obliuiooi datus ſum tanquàm mortuus à corde.
¶ Item Solious dicit ꝙ Hidaſpes eſt fluuius currens per Perſi 41
dem tantę dulcedinis & ſaporis, ꝙ reges perſici de eo potum
ſumere ſoleant, & etiam quando ad loca peregrina pergunt,
pro potu aquas ipſius ſecum ferant. Hoc idem dicit de Euleo
flumine, qui à Media in arabiam tranſit. Talis fluoius eſt ſacra
Scriptura, iſta eſt enim dulciſſima deuotè contemplanti. pſal.
Quia dulcia faucibus meis eloquia tua. Et ideo reges Perſidis
ideſt viri religioſi & clerici (qui ſe & alios bene debent rege-
re, & deo ſeruiendo regnare, quia ſcilicet ſeruire deo regoare
eſt) non debent alios potus.i.alias ſcientias quærere, ſed in pe-
regrinatinne huius vitæ, iſta ſe reficere & fouere. pſal. Quo-
niam apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumē.
¶ Item Solious capitulo de india dicit ꝙ Gaoges fluuius eſt 42
orientis, cuius minor latitudo octo milia paſſum habet; maior
verò latitudo ipſius viginti milia, profunditas vero ipſius ten
ta eſt ꝙ io loco vbi eſt vadoſior, centum pedes habet profun-
ditatis. De hoc verò dicit Lucanus ꝙ ſolus inter fluuios currit
verſus orientem. Sicut tamē dicit Oroſius, iſte fluuius quam-
uis maximus, à Cyro tamen rege, pro eo ꝙ vnum de militi-
bus ſuis ſubmerſerat, in 1360. alueos fuit diuiſus, & ſic eum
vadoſum exercitui ſuo fecit. Iſta poſſunt applicari ꝙ nihil eſt
homini vel humanæ rationi & induſtriæ impoſsibile, cum au
diamus talem & tantum fluuium tamquàm profundum & al-
tum, per humanam induſtriam vadabilem factum eſſe. Vel p
iſtum fluuium intellige diuites huius mundi, contra orientem
id eſt contra deum currentes, & ſe ei vitijs opponentes. Iob.
15. Cucurrit aduerſus deum erecto collo. Quia verè dato,
ꝙ ſint profundiſsimi ſenſuum ſubtilitate, & latiſsimi diuitia-
rum & potentiæ diffuſa facultate, nihilominus Cyrus rex.i.
Chriſtus, quādo vult, ipſos per mortem diuidit & ſubuertit,
& ad nihilum pertrahit & dedocit. Magnus enim fluuius fuit
Alexander, qui tamen diuiſus eſt in partes: quia ſcilicet de re
gno eius facta ſunt multa regna. Matthei 12. Omne regnum
in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum ca-
det. ¶ Phiſon ſeu Gaoges eſt fluuius de paradiſo veniens, 43
& per terram Euilath. id eſt Indię defluens. Et interpretatur
phiſon caterua: quia ſecundum Iſidorum cateruam flumi-
num, ſcilicet decem flumina in ſe recipit. Interpretatur etiā
oris mutatio: quia ſecundum diuerſas ſui partes multiplici-
ter mutatur & in colore, & in quantitate, & ſm Magiſtrum
in hyſtoria, defert arenulas aureas, gemmas etiam precio-
ſas, & circa ſe herbas & arbores aromaticas nutrit. Sic ſacra
ſcriptura a paradiſo per reuelationē prodijt, & decē flumina
ideſt decē præcepta in ſe recipit. Figura. 3. Reg. 7. vbi in atrio
ante templum erant decem luteres, vbi ſacerdotes & ſacrificia
lauabantur &c. Templum paradiſus eſt, atriū ſacra ſcriptura,
decem luteres ſunt decem præcepta, &c. Item hic fluuius mu-
tatur i colore: quia alibi clarus & planus, alibi obſcurus & in
cognitus, alibi eſt turbidus.i.ſemiplenus: quia pro certo ſcri-
ptura quantum ad colorem ſuæ apparētiæ, modo obſcura eſt,
modo plana, modo mediocris. Figura Ezechielis. 47. vbi vi-
dit fluuium primo vſque ad talos, & ſecundo vſque ad genua,
tertio quem non potuit tranſuadare: quia.ſ. ſacra ſcriptura
aliquando eſt facilis, aliquando profunda. Item mutatur
quo ad quantitatem: quia alibi paruus, alibi diffuſus. Sic ſcri-
ptura in quibuſdam locis multum diffuſè, in alijs parcè tra-
ctat: quia infirmis & rudibus & ſubtilibus ſe coaptat iuxta ad
Corinth 9. Factus ſum infirmis. Item mutatur in ſenſu: quia
alibi eſt ſacra ſcriptura frigida per comminationes, alibi ca-
lida per promiſsiones gloriæ paradiſi. Itē arenulas auri, &c.
quia fluuius ſacræ ſcripturæ defert aurum ſapientiæ, argen-
tum eloquentiæ, medicinam pœnitentiæ, & aromata gratiæ,
& virtutū. In iſto fluuio continentur fęces penarū inferni, quæ
ſunt in fundo, flores gloriæ paradiſi, qui ſunt in ſummo, mun-
di etiam

di etiam pericula, & ſpiritualis pocula diſciplinæ. Et iſte fluuius ad mare tendit, quia ſacra ſcriptura ad ipſum deum qui eſt origo ipſius, ordinatur. Ideo Eccleſiaſt. 24. Factus eſt mihi trames abundans, & fluuius meus appropinquauit ad mare.

44 ¶ Abana & Farſar fluuij ſunt qui irrigant regionem Syriæ, & eam herbis & fructibus fœcũdant, & maxime Damaſcenam ciuitatem. Syria quæ interpretatur alta vel ſublimis, arida vel humecta, ſignificat mundum, qui aret per auaritiã, qui humectatur per luxuriam, & qui eſt ſublimis per ſuperbiam. In iſto eſt ciuitas Damaſci, quæ interpretatur ſanguinẽ bibẽs & mittens, & ſignificat ſtatũ diuitum, qui in ſanguine pauperum bibendo delectãtur. Numeri 32. Occiſorum ſanguinem bibit. In iſta regione ſunt iſti duo fluuij, qui iſtam præterfluunt ciuitatem. Primus dicitur farſas qui interpretatur talpa vel fodiens vel diſsipans, qui ſignificat ſcientiam legalem, ſcilicet cauſidicorum per quam ad modũ talpę, terrę & hęreditates pauperũ fodiuntur & diſsipantur. Alius dicitur Abana, qui interpretatur pater gratus, & ſciẽtiã ſignificat medicorũ, qui patres grati diuitũ nuncupantur, quia. ſ. plus in eis cõfidunt, quàm in deo. Iſti ergo duo fluuij damaſcum irrigant & fœcũdant, quia per iſtas duas ſciãs regitur in rebus & corporibus totus mundus, & fructibus tẽporalium irrigãtur diuitũ regiones, quia hodie videmus ꝙ diues non vult audire ſcientiam, niſi aliquam iſtarum, vt inde fructum temporalium recipiat & acquirat. Ideo Ezec. 31. Fluuij manabãt in circuitu eius. Et tñ finaliter iſti in mare inferni deſcendunt. Et ideo tales figurantur. 4. Regum 5. vbi Naamã venit de Syria ad Heliſeum, vt ſanaretur a lepra, qui pręcepit ei ꝙ ſe in iordanis fluuio ſepties lauaret, qui valde indignatus dixit. Nonne abana & farſar meliores ſunt? Et uolebat lauari, ſed potius recedebat, & tñ nunquam ſanatus fuit, quouſque balneatus extitit in iordane. Naaman qui interpretatur decorus vel pulcherrimus, ſignificat clericos noſtros beneficiatos, qui totam curam adhibent in pulchritudine corporali. Hi ſunt principes exercitus regis Syriæ, quia tales in eccleſia quæ eſt Chriſti exercitus, principantur. Hi tñ aliquotiens ſunt leproſi, & hoc quia per ſimoniam vt communiter in eccleſiam ingrediuntur, vel etiam quia lepra luxuriæ corrumpuntur. Hi apparent coram Heliſeo vt ſanentur, coram deo. i. in eccleſia. ſ. horas canonicas & officium faciendo, & beneficia eccleſiaſtica acquirendo, ſed ille præcipit eis vt in flumine Iordanis. i. in ſacrę ſcripturę ſtudio balneent, quia. ſ. Chriſtus vult vt eccleſiaſtici ſtudeant in theologica diſciplina. Sed pro certo illi declinant, & non curant, imo dicunt ꝙ abana & farſar meliora ſunt, quia hodie ſeculares ſcientias ſacræ ſcripturæ præponũt, nec de ea curant, ſed ad leges euolant audiendas. Aſpera. n. ſtulto via doctrinæ. Eccl. 5. Sed tñ nunquam lepra peccati mundabitur in Iordanis fluuio fuerint balneati. Ideo monet ſapiens, Stude ſapientiæ fili mi. Et Prouer. 18. Non recipit enim ſtultus verba doctrinæ, niſi ea dixeris quæ verſantur in corde

46 ſuo. ¶ Gozã eſt fluuius qui regionem Medorum irrigat, qui ab oriente in mare rubrum terminatur. Præterea Chobar eſt aliꝰ etiam fluuius qui Babiloniã irrigat, ab euphrate ſeu tigri oriẽs ſecundum Hyeronymum, circũſcriptus vndique ſalicibus & carectis. Babylonia vel Media ſignificat mundum, quia Babilonia idem eſt quod cõfuſio, Media idem eſt quod adęquatio, quia mundus confuſione eſt adequatus. Gozan qui interpretatur nux, ſignificat delicias, a quibus exprimitur oleũ vanę laudis. Chobar qui interpretatur iuxta electũ, ſignificat diuitias, quæ electæ reputãtur a malis. Iuxta iſta flumina ſunt ſalices & carecta, arbores. ſ. ſine fructu & floribus, hoc eſt dictu, homines mundani, qui vt communiter vel circa diuitias vel delicias commorantur. Hi fluuij figurati ſunt in ſcriptura, vbi dicitur ꝙ Salmanaſar & Nobuchodonoſor captiuauerũt filios Iſrael, & eiecerũt eos de terra promiſsionis, & Salmanaſar illos quos captiuauit, miſit ligatos in regionem Medorum, ſuper fluuium Gozan, ſicut patet 4. Reg. 18. Nabuchodoſor autem illos quos cepit, ſuper fluuiũ Chobar poſuit & ligauit. Salmanaſar enim rex medorum ſignificat luxuriam, quia Salmanaſar interpretatur pacificans anguſtiatos, quia. ſ. luxuria pacem promittit illis quos carnis ſtimulus anguſtiat & affligit. Nabuchodonoſor quo interpretatur ſedens in triſtitia, ſignificat auaritiam, quæ eſt in corde auarorum, quod mirabiliter eſt ſollicitum & triſte. Quos ergo Salmanaſar id eſt luxuria a terra promiſsionis. i. a ſtatu gratiæ captiuat, ſuper fluuium gozam. i. ſuper delitias alligat & exponit, quia delicioſus ſemper cupit delicijs inhærere. Sed illos quos Nabuchodonoſor. i. auaritia a ſtatu gratiæ relegat, ſuper fluuium Chobar. i. ſuper diuitias ſituat per amorẽ. Et ſicut (prout in ſcriptura dicitur) quandiu Iſrael fuit in terra babylonis, nunquam perfectè fuit lętus, & quouſque ad terram promiſsionis eſt reuerſus nõ eſt gauiſus, (quod etiam Dauid figurans dicebat in pſal. Super flumina babylonis illic ſedimus & fleuimus, dum recordaremur tui ſyon) ſic quandiu homo ſedet ſuper flumina diuitiarum & deliciarum in babylone mundi huius, nunquam perfectè poteſt gaudere quouſque ad terram promiſsionis. i. ad ſtatum gratiæ iterum reuertatur, quia Inquietum eſt cor noſtrum bone Ieſu donec quieſcat in te. Aug. Vel dic ꝙ Nabuchodonoſor eſt diabolus. Iſrael eſt humanum genus. Babylon mundus. Terra promiſſionis paradiſus. ſicut ſupra. ¶ Dorix eſt fluuius rapidiſsimus 47

exiens de paradiſo mediante tigri vel euphrate, quorum brachium videtur eſſe ſecundum gloſam Eccleſiaſtici 24. Et eſt fluuius gignens lapides præcioſos, qui etiam aromatica ligna nutrit, & ex eodem fonte quo tigris vel euphrates oritur & emanat. Sic Chriſtus eſt fluuius rapidus & fortiſsimus, & circa malos impetuoſiſsimus Figura Daniel. 7. vbi de ſede antiqui dierum. i. dei patris egrediebatur fluuiꝰ igneus rapidusq;. Et iſte igitur de paradiſo oritur, quando per incarnationẽ ad mundi ſpatia deſtinatur, ſed tamen mediantibus tigride & euphrate, qui ſunt duo fluuij maximi quorum creditur membrũ eſſe. i. mediante patre & ſpiritu ſancto, quorum membrũ Chriſtus eſt, quia diuina perſona eſt, & eius per omnia coęqualis. Ideo ea eodẽ fonte oritur, quia ex eadem eſſentia cum patre & ſpiritu ſancto filius derivatur. Eccl. 24. Ego ſicut fluuius dorix exiui de paradiſo &c. Et Ezechiel. 47. De terra vna egrediuntur ambo. Et in iſto fluuio ſunt lapides præcioſi. i. gratiæ & virtutes, quia omnis lapis præcioſus operimentum eius eſt. Ezec. 28. Et circa ipſum ligna aromatica. i. ſancti ſunt & ſanctę, q in hoc mundo virtutum aromata profuderunt, qui. ſ. circa Chriſtum per fidem charitatem & dilectionem habitauerunt. Figura Ezec. vbi dicitur ꝙ de ſanctuario egrediebatur fluuius qui intrabat mare, & ſanabat aquas, & circa ipſum ab vtraque parte erat lignum fructiferum & decorum, cuius fructus erat in cibum & folia ad ſanitatem, & in iſto fluuio erant piſces multi & ſatis. Sanctuarium eſt paradiſus, fluuius Chriſtus, vna ripa diuinitas, ligna eius angeli, altera ripa humanitas, ligna eius ſunt ſancti, mare eſt mundus, piſces vero Chriſti exempla, opera, documenta, fructus arborum ſunt ſanctorũ virtutes & opera, folia eorum verba, quia procul dubio eſt vtraque ripa Chriſti de paradiſi ſanctuario venientis Angeli & ſancti per fidem habitant, & angeli ripam diuinitatis, ſancti vero ripam humanitatis per deuotionem frequentant, qui procul dubio fructus & folia. i. opera & verba alijs ſana & vtilia portant. Apoca. 22. Erant fructus eius in cibum, & folia ad ſanitatem. Vel ſi vis pone figuram de fonte qui aſcendebat de terra Gen. 2. Ideo Ioh. 3. Fons de domo domini egredietur &c.

De Iordane. *Cap. 4.*

IORDANIS eſt fluuius a libano monte oriens ſm Hieronymũ a duobus fontibus, quorũ vnus 1

tor, alius dan dicitur. Et hic fluuius iuxta ciuitatem Hierico in mare mortuum terminatur, qđ ipſum fluuium abſorbet penitus & conſumit. Et hic fluuius tempore meſsis triticeæ ſolet plus ſolito abundare ſecundum gloſam Ioſuę. 3. Et etiam illud forte accidit ex imbrium inundatione, & ex niuium reſolutione. Iſte fluuius iudeorum & gentilium regionem. ſ. arabiam & iudęam dicitur ſeparare. Et de iſto legitur ꝙ coram filijs Iſrael de Ægipto & de deſerto venientibus, ſe aperuit, & ad ingreſſum terræ promiſsionis aditum eis dedit, & ad arcæ & populi præſentiam ſe diuiſit. In iſto fluuio Naaman ſyrus a lepra fuit ſanatus quando ibi ſepties eſt intinctus, ſicut dicitur 4. Reg. 5. Iſte fluuius teſtimoniũ ſanctitatis Heliæ & Heliſei perhibuit, dum ad tactũ pallij Heliæ ante eos ſe diuiſit 4. Reg. 2. Iſte fluuius ferrum quod in fundo aquę erat, ligno mediante ſubleuauit, prophetæ quod perdiderat reſtaurauit 4. Reg. 6. Præterea iſte fluuius ex tactu carnis Chriſti, vim regeneratiuam acquiſiuit. Item in iſto fluuio Ioanne baptizante Chriſtũ, cœli aperti ſunt & ſpiritusſanctus ibidem reuelatus, ſicut dicitur Matt. & Luc. 3. Talis fluuius eſt pœnitentia, quia originaliter a monte libani. i. a paradiſo oritur mediantibus duobus fontibus. ſ. fonte contritionis ex parte pœnitentis, & mediante fonte miſericordiæ & compaſsionis ex parte dei remittentis, quia quando mi-

do miſericordia & veritas obuiant ſibi.ſ.miſericordia ex parte diuinæ remiſsionis, & veritas ex parte humanæ confeſsionis, tunc iuſtitia & pax oſculantur ſe, quia ſ.homo per pœnitentiã iuſtificatus, paci reſtituitur angelorum. Eſai.27.pacem faciet mihi & 48. Facta fuiſſet velut fluuius pax tua. Ideo dicitur Cãtico.4. Quæ fluunt impetu de libano. ideo iordanis interpretatur riuus iudicij, quia in iſto riuo debet ſeipſum homo iudicare, taxando in pergameno rationis qualem pœnam meruerit pro peccatis & ſe ſecundum debitam exigentiam puniendo. 1. ad Corin. 11. Si noſmetipſos diiudicaremus, non vtique diiudicaremur. Prĕterea iſte fluuius iuxta Hierico in mari terminatur, quia pœnitentia quando eſt iuxta Hierico, quæ luna interpretatur. i. iuxta mũdi negotia expoſita, a mari mortuo. i. a delicijs & peccatis abſorbetur, quia difficile eſt hominẽ eſſe pœnitentẽ, qui in mundi ludibrijs perſeuerat: Apocalip. 12. Aperta eſt terra, & abſorbuit fluuium. pſal. Iordanis cõuerſus eſt retrorſum. Præterea iſte fluuius tempore meſsis triticeæ abũdat, quia proc erto quando verum granũ frumenti. i. corpus Chriſti debemus in horreis noſtrorum cordiũ ſuſcipere, maximè paſcatis tempore, tunc debet in nobis fluuius pœnitẽtiæ abundare. Ioſuæ. 3. Iordanis ripas alueí ſui tempore meſsis impleuerat. Et cauſa debet eſſe niuium reſolutio. i. peccatorum memoria & compunctio, & imbrium infuſio. i. beneficiorum dei recogitatio. Hiere. 2. Vide vias tuas in conualle, ſcito quid feceris. Præterea iſtum fluuium tranſijt Iudas, & vicit Timoth. 1. Machabeor. 5. quia confitens dum ſe in aquis pœnitentiæ balneat, diabolum iugulat, & de ipſo triumphat. Item iſte fideles iudeos. i. confitentes & pœnitentes bonos ab infidelibus diuidit. ſ. ab impęnitentibus atque duris. vel fidelis & infidelis per pœnitentiam diſtinguuntur, quia. ſ. fidelibus pœnitentia ad ſalutem datur, infidelibus vero in ſecta ſua nulla ſalutaris pœnitentia conceditur, & ſic per conſequẽs per iordanem pœnitẽtiæ fideles ab infidelibus diuiduntur. Iob. 28. Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrens a populo peregrinante. Iſte coram filijs Iſrael ſe aperuit, quia ad hoc ꝙ homo qui in Ægypto. i. in obſcuritate peccati manet, vel etiã in deſerto infidelitatis, ad terram promiſsionis paradiſi. i. ad ſtatum gratiæ tranſeat, neceſſe eſt ꝙ per iordanem pœnitentię ſe exponat. Ioſuæ. 1. Surge & tranſi iordanem iſtum tu &c. Deut. 4. Iordanẽ vos tranſibitis, & poſsidebitis terram egregiam. In iſto fluuio Naaman mundatur, quia peccator qui eſt commotio eorum. ſ. demonum per pœnitentiam capiatur, dum ibi ſepties. i. cũ executione ſeptem operum miſericordiæ balneatur. Vade lauare ſepties in iordane. 4. Reg. 5. In iſto fluuio ferrũ enatat, quia peccator qui ad modum ferri eſt frigidus per indeuotionem, durus per incompaſsionem, põderoſus per obſtinationẽ de profundo vitiorum ad libertatem gratiæ leuatur, dum in hoc fluuio abſtergitur & lauatur, mediante tñ ligno (Benedictum. n. eſt lignum per quod fit iuſtitia. Sapien. 14.) crucis & paſsionis Ieſu Chriſti ſuffragãte. Iſte fluuius ex tactu carnis Chriſti vim habet regeneratiuam, quia eo ꝙ Chriſtus in fluuio pęnitentiæ & pœnalitatis ſe balneauit, pœnitentiæ efficaciam & virtutem in remiſsionem peccatorum donauit. Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque. In iſto etiam fluuio Ioanni cœlum patefit, quia illis qui in fluuio pœnitentiæ lauantur, myſteria cœleſtia reuelantur, & ſpiritusſancti gratia inſpiratur. Ideo Eccl. 1. Fili concupiſcens ſapientiam ſta in iuſtitia, & deus dabit tibi illam. Ideo dicere poſſumus illud Ioſuæ. 1. Parate vobis cibaria, & poſt diem tertium tranſibitis iordanem. quaſi dicat, infra tres dies, qui. ſ. ſunt contritio, confeſsio, & ſatisfactio, Iordanis pœnitentiæ debet tranſiri, vt tibi gratiæ euchariſtiæ & gloriæ debitè valeant preparari. Vel ſi vis dic ꝙ iordanis eſt baptiſmus, qui a contactu Chriſti carnis habet virtutem, quæ. ſ. eſt fidelium & infidelium diſtinctiua. lepra peccati ſanatiua, ad terrã promiſsionis paradiſi perductiua, ſpiritusſancti procu
2 ratiua, & cœli aperitiua. ¶ Iordanis fluuius iudeæ magis abundat ſolito tempore meſsis triticeæ, ſed circa Hierico deficit & in mare mortuum abſorbetur. Sic iuſtus qui eſt fluuius iudeæ confitentis. i. eccleſiæ, debet in eſſe & in proſperitate & abundantia, bonis operibus abundare, & per gratiarum actionem merita cumulare. pſal. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Sed quando procedit circa Hierico, quæ luna interpretatur. i. iuxta mobilitatẽ mundi per deſideria & affectus, tũc ſępe a mari. i. a diabolo qui eſt amarus & mortuus, per peccatũ totaliter abſorbetur. Iob. 40. Abſorbebit fluuium & nõ mirabitur, & ha
3 bet fiduciam ꝙ influat iordanis in os eius. ¶ Iordanis eſt fluuius a libano oriens qui a duobus fontibus ortum ſumit, quorum nomina ſunt ior & dan. Et tempore meſsis triticeæ abundat, & venientibus de Ægypto & deſerto ad terram promiſsionis, ipſum neceſſe eſt tranſmeare. Mons libani qui candor interpretatur, eſt paradiſus, vbi eſt candor lucis æternæ, ſpeculũ ſine macula Sapien. 6. Ab iſto iordanis oritur, quia a Chriſti diuinitate & paradiſo. i. ab æterna dei diſpoſitione baptiſmus hominibus deriuatur. Fons hortorum &c. Cantico. 4. Iſte a duobus fontibus oritur, quia a Chriſti diuinitate & humanitate accipit efficaciam & vigorem. ad Roma. 6. Quotquot baptizati ſumus. Vnus de iſtis fontibus dicitur &c. Ior, qui interpretatur riuus vel fluuius, hoc eſt perſona diuina, quæ ſicut fluuius dorix exiuit de paradiſo. Eccl. 24. Alius dicitur dan, qui interpretatur iudicium. Hic eſt Chriſti humanitas, quæ in iudiciũ venit in mundum, vt videntes non videant, & audiẽtes nõ intelligant. Ioan. 9. Ipſe. n. fluuius eſt violentus, quem ſpiritus domini cogit. Eſa. 59. Et ab iſtis duobus fontibus oritur iordanis. i. fluuius baptiſmalis. Iſte tempore meſsis abundat, quia quando venit plenitudo temporis, quãdo. ſ. tempus ęſtatis gratiæ cępit in mundi machina celebrari, quando meſsis triticea, ſcilicet ipſe Chriſtus, qui eſt granum frumenti cadens in terram: (Ioan. 12.) qui eſt meſsis multa, licet operarij ſui pauci (Mat. 10.) quando dico meſsis iſta falce crudelis paſsionis de campo huius mundi fuit collecta, & in horreum paradiſi recondita, tunc dico cepit fluuius baptiſmi deſertum infidelitatis vndiq; irrigare. Et ſicut fluuius ſuo euentu quaſdam arbores de ſolo eradicat, & alias per terræ adiunctionem fortificat atque plantat, & inſulas ex arenarũ cumulis aggregat & componit, ſic fluuius baptiſmalis iudęos de ſolo fidelitatis auulſit, & paganos in fide ſtatuit & plãtauit. Hieremiæ 1. Vt euellas & deſtruas, & ædifices & plantes. Iob 22. Fluuius ſubuertit ipſorum fundamenta. i. iudęorum. Et ex arenarum collectione. i. ex diuerſarum gentium tribuum & linguarum collectione, inſulam eccleſiæ fabricauit, quę licet in primo parua fuerit, tñ mediante iſto fluuio creuit in vineam latiorem. Ezech. 17. Super aquas multas plãtata eſt in terra bona, vt faciat fructum, & ſit in vineam grandem.

De Nilo. Cap. 5.

NILVS eſt fluuius qui Ægyptum & Æthiopiã circũfluit, qui in tam remotis partibus oritur, ꝙ or- 1
tus eius quaſi ignoratur, vt dicit Solinus. c. de Ægypto. Iſte eſt Nilus quem Seneca li. 4. de naturalibus quæſtio. ſuper oẽs mũdi fluuios extollit, dicens ſic. Hunc nobiliſsimum amnem natura extulit ante humani generis oculos. Igitur in hoc cõueniũt tam Seneca quam Solinus. ꝙ iſte fluuius vltra æthiopiam oritur, & per immenſa terrarum & arenarum ſpatia ad æthiopiã & deinde ad Ægyptum veniens, tunc nilus primitus nuncupatur. Dicitur igitur Solinus ꝙ punicis libris & Iuba rege teſtãtibus, iſte fluuius a mõte inferioris Mauritaniæ naſcitur, lacum nilidem faciens, mox arenis ſorbetur, & deinde iterum renaſcens, iterũ ſubſidit, nec prius de ſub terra promeat, quouſque in æthiopiæ finibus iterum de ſub terra niger exeat & procedat. Et iſte lacus & flumen nilus eſſe deprehenduntur, pro eo ꝙ quilibet eorum tales herbas, arundines, piſces & beluas, ſicut nilus producere comprobantur. Iſta omnia poteos exponere ſicut ſupra vbi dictum eſt de fluminibus quæ certis locis oriuntur, & certis iterũ reconduntur. Vel dic ꝙ nilus, qui tũc primo niger oritur quãdo in æthiopiam deuehitur, & qui per vaſtas & cauſtas ſolitudines niger & aduſtus defertur, ſignificat quoſdam, quibus æthiopia cum populo nigro & exuſto. i. mundus & mundi negocia cum peccatoribus nigris & infamibus valde nocent. Nã etſi ante puri & innocentes fuerint, tunc tamen cum hos attigerint, nigri fiunt, & peccatorum nigredinem ex malorum ſocietate, vel ex mundi negotiorum adminiſtratione acquirũt faciliter & incurrunt. Malum eſt ergo in mala loca venire, & ad malorum ſocietates tranſire, quia ſicut dr̃ Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui cõmunicat ſuperbo, induet ſuperbiam. ¶ Nilus fluuius in duo ſe 2
diuidens, infra ſe inſulam Meroen facit, quæ quinq; dietarum ſpatio populis eſt referta. Tandem vero teſte Solino, ad quędã ultiſsima promontoria veniens, (quæ a Seneca Philæ inſulæ nominantur) occurſantibus ibidem ſcopulis aſperatur, & ab anguſtis rupibus cadens non manare ſed ruere cernitur, tantum clamorem in ipſo caſu faciens, ꝙ incolæ qui ex horribili ſono

ſurdi

ſurdi fiebant, illam regionem dimiſiſſe, & in quietiora loca ſe-
ceſsiſſe feruntur, ſecundum Senecã vbi ſupra. Iſtud poteſt ap-
plicari circa multos, qui qñ dimittuntur currere & facere pro
libito, patientes videntur, quia ſine tumultuatione feruntur.
Veruntamen qñ obicem inueniunt, & qñ deus per tribulatio-
nes, & prælatus per inhibitiones, in via ſua mala obſtaculũ eis
ponit, tunc per ſuperbiam intumeſcunt, præ impetuoſitate de-
ſeuiunt, & tantum fragorem horroris & diſcordiæ faciunt, ꝙ
auditores ſtupore deficiunt & ſurdeſcunt. i. more ſurdi faciũt,
inquantum præ horrore abeunt & recedunt. Iſtud eſt. n. vnum
remedium. In tumultu talium recedere & fugere, quia alias vi
detetur eſſe neceſſe clamore talium ſurdos eſſe. Iſti ergo poſ-
ſunt dicere illud 1. Reg. 3. Ecce ego facio verbũ in Iſrael, quod
quicunque audierit, tinnient ambæ aures eis. Vel põt de Chri-
ſto veniente ad iudicium intelligi, qui clamorem & ſtridorem
faciet, & circa obſtaculum peccatorum per ſeueritatem iuſti-
tiæ intumeſcet, & eos ſtupefaciet & ſubuertet. Eſai. 59. Veniet
3 quaſi fluuius violentus, quẽ ſpiritus domini cogit. ¶ Nilus ſm
Senecam & Solinum omni anno per quattuor mẽſes redũdat,
& ſuper terram Ægypti vndiq; ſe dilatat. & eam in æſtate per
quattuor menſes irrigat & humectat, & per quindecim pedes
ad minus ſuper agros hominũ ſe profundat, & ſic terras quas
tangit fœcundat. Quicquid vero non tetigerit, fructu vel ger
mine non abundat. Tunc etiam vt dicit Seneca ciuitas & opi-
da ſicut paruulę inſulę videntur, ita ꝙ de loco ad locum per na
uiculas papyreas nauigatur, & quanto quis de agris ſuis mi-
nus viderit, plus lætatur, quantoque aqua amplius fuerit, tanto
maior fœcunditas expectatur. Iſte. n. fluuius pro eo quod ſub
terra totiens abſorbet, turbidus eſt & limoſus, & ideo ad terrã
fœcundandam eſt amplius operuſus. Per iſtum fluuiũ poſſum
intelligere fluuium tribulationum. Iſte. n. eſt terreus & limo-
ſus, quia. ſ. per iſtum homo conſiderat ſe factum fuiſſe de limo,
& futurum terram. Et ideo iſte fluuius qñ ſuper terram corpo
ris inundat ipſam occaſionaliter virtutibus fœcũdat, quinimo
quanto iſte plus inundauerit, & quanto maior tribulatio, pau-
pertas & miſeria nobis a deo immiſſa fuerit, tanto fructus vir-
tutum in præſenti, & cœleſtis gloriæ in futuro vt communiter
maior erit, quia ſicut dicit Apoſtolus. Vnuſquiſque propriam
mercedem accipiet ſm laborem ſuum. Illi aũt quos iſte fluui⁹
non attigerit, & quos tribulationum inundatio non venerit,
rit, virtutibus non fœcundantur vt communiter, & ęternę glo
riæ fructibus non ditantur, quinimo ſterilitate perpetua de-
ſolantur. Eſa. 47. Venient tibi hæc duo ſimul, ſterilitas & vidui
tas. Boni igitur & ſapientes qñ vident eiuſmodi inũdationẽ, &
tribulationum occurſionẽ, non ſolent triſtari, imò quanto plus
de aquis tribulationum & minus de agris terrenarum diuitia-
rum viderint, debent in deo potius iocundari, & ampliorẽ glo
riæ fructum & copiam præſtolari. Et ſic de talibus aquis vide-
tur loqui ſcriptura Eze. 47. vbi dicitur. Intumuerũt aquæ pro-
fundi torrentis, qui non poteſt tranſnatari. ſequitur. Poſtquam
venerint illuc aquæ, ſanabuntur omnia ad quæ venerit torrẽs,
viuent & ſtabunt. Vel ſi vis expone de flumine gratiæ & ſcri-
pturæ. ¶ De inundatione Nili, quæ vt communiter omni anno
4 & in æſtate, quattuor menſes & certo tempore habet fieri, di-
uerſi diuerſa ſenſerunt. Ariſt. n. & Hieronymus videntur dice
re ꝙ iſtud ſit propter arenas, quæ in oſtijs fluminis aggregatæ
curſum eius ad mare impediunt, & ſic fluuium retrocedere &
exundare compellunt, quæ tandem in mare imprimuntur, &
ſic aquæ quæ retroceſſerant vacuantur, & fluuius ad ſolos li-
mites rediens, vſque ad determinata tempora non augetur. So
linus vero & Seneca omiſsis pluribus aliorũ opinionibus, ad
cauſas ſuperiores attendũt, & ſolẽ in locis vbi Nilus per æthio
piam & Ægyptum fluit, feruẽtiſsimè aquas. ſ. de ſuis canalibus
& cuniculis & de ſui fontis abditis attrahentẽ, huiuſmodi flu-
xus cauſam omnem eſſe dicunt. Et ponit exẽplum Seneca de
lucerna, vbi oleum, ſurſum vbi exuritur, attrahitur & fluit. &
ſic vult concludere ꝙ propter fortẽ ſolis attractionẽ huiuſmo
di fluxus venit. Dico igitur ꝙ huiuſmodi fluxus cauſæ ſunt are
næ curſum impediẽtes, vel radij ſolis aquas ſuperius eleuãtes.
Per iſtum fluuium poſſum intelligere virum iuſtum, qui. ſ. cer
tis horis ad deum per contemplationem erigitur, & eius do-
ctrinis & exemplis alij irrigantur, eius etiam beneficijs & ele-
moſinis tota patria circũiacens fœcundatur. Huiuſmodi igi-
tur eleuationis in deum duæ poſſunt eſſe cauſæ. ſ. calor ſolis. i.
amor & charitas quæ ſurſum eleuat, pondus etiam arena. i. ti-
mor & humilitas, quæ fluxum affectionum ad mare mundi &
peccati impedit & retardat. Iſtæ ergo cauſæ ſunt amor præmij
& timor ſupplicij. Amor. n. ad deum mentem erigit, timor ve-
ro mentẽ ne fluat ad mare peccati, impedit & recolligit, & ſic
pro certo fluuius. i. homo creſcit in bono, & virtutibus auge-
tur, & eius irrigatione temporali & ſpirituali eccleſia vel pa-
tria promouetur, vt ſic eccleſiæ poſsit dici illud. 4. Reg. 24. Pul
chra ſunt tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Iſrael, vt hor-
ti inata fluuios irrigui. Vel dic ꝙ aqua fluminis Nili. i. iuſti, eſt
interior affectio, quæ tunc temporis ad deum eleuatur & auge
tur, qñ arena. i. pondere diuini timoris & conſideratione mor-
tis & fluxu peccati retropellitur, & calore diuinæ gratiæ ſupe
rius ſublimatur & trahitur. Vel dic ꝙ ſolis ardor ſignificat mũ
di aduerſitatem, pondus vero arenæ ſignificat humilitatem &
ſubiectionem. Iſta ergo duo aquam gratiæ faciunt creſcere, &
hominem virtutibus abũdare. pſal. Abũdantia diligentibus te.
¶ Nilus fluuius eſt qui irrigat Ægyptum. Nam ſecundum Hie 5
ronymum, cumuli arenarum ſemel in anno ſe interponunt in
oſtijs eius, & ſic non ingreditur mare, ſed in tantum redun-
dat ꝙ totam terram Ægypti irrigat & fœcundat. Quattuor. n.
menſibus ſtat ſuper terram, ita ꝙ agricolæ tanto plus gaudẽt,
quanto minus de ſuis terris vidẽt. quicquid. n. aqua operitur,
mirabiliter fœcundatur, quicquid vero nilo non tegitur, ſteri-
litate & penuria laceſsitur, ſicut dicunt Sen. & Solinus. In iſto
aũt fluuio habitat quidam magnus ſerpens venenoſus, qui dici
tur crocodilus, qui homines quos circa ripam fluminis inue-
nit, deuorat & occidit. In iſto etiam fluuio habitat beſtia quæ
dicitur Ichneumon, quæ in luto ſe volutans, dum crocodilus
dormit, dilabitur in os eius, & omnia interiora ipſius lacerat
& deuaſtat, vt dicit Plinius. Iſte fluuius ſemper eſt turbidus &
limoſus, & ideo magis facit terram fructiferam & fęcundam.
Iſte fluuius a paradiſo oritur, tñ ibi nunquã reuertitur. Sic ve
re mundi ſapientia Ægyptũ tenebroſum. i. mundum gubernat,
& cum ad mare vñ originatur & venit, deberet redire. i. ad ip-
ſum deum (in quo & a quo omnis ſapientia eſt) per debitũ eius
vſum ordinari deberet, tñ cumuli arenarũ. i. abundantia bono-
rum tẽporalium ei ad deum introitum & ordinationẽ impe-
dit & excludit, quia qñ oſtium huius nili. ſ. huius ſapientiæ (qđ
eſt cor humanum, per quod hic fluuius deberet intrare ad ma
re. i. reduci & ordinari in deum) per arenas. i. diuitias, auaritiã
& earum amorem obſtruitur, tunc debita in deum ipſius redu
ctio impeditur, ſicut patet in aduocatis, qui per auaritiam im-
pediuntur ne ſua ſapientia ad deum ordinetur, imo tunc ſu-
perabundat huiuſmodi ſcientia, & ad ægyptum irrigandũ &
fœcundandũ. i. ad mundi negocia ſe dilatat. De hoc dicitur Io
ſuæ 13. Fluui⁹ turbidus qui irrigat ægyptũ. In iſto fluuio habi
tat crocodilus. i. aduocati & vſurarij, qui veneno ſuæ malitiæ
homines circa ſua habitacula commorantes intoxicant & oc-
cidũt, ideo beſtia Ichneumon. i. diabolus, dum crocodilus iſte
in fluuio ſapientię mundi dormit, ſe inuoluit in luto. i. in bonis
mundi, & in os crocodili labitur, qñ per peccatum auaritię, &
per amorem temporalium in eorum cõſcientiam ſe diffundit.
Et tunc interiora ipſorum. i. cor & affectionem lacerat per aua
ritiam & ambitionem, & ſic mortem perpetuam eis parat, vt
tales dicant illud. Venter meus. i. conſcientia, quaſi muſtũ abſ-
que ſpiraculo, quod lagũculas nouas diſrumpit. Iob 32. Et iſte
fluuius eſt turbidus, quia mundi ſapientia propter limum car
nalitatis & bonorum temporalium ad quæ ordinatur, turbida
eſt, non clara per veritatem, idcirco terrã quam irrigat. i. ter-
renos facit fontibus temporalium abundare. Et licet de para-
diſo. i. de deo originaliter veniat, ad ipſum tñ ꝑ gratiarũ actio-
nem ei debita nunquam reddit. Ideo dicitur Eſa. 55. Deſcẽdit
imber & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, ſed inebriat
terram, & germinare eam facit. & cætera. Vel per iſtum fluuiũ
intellige peccatorem, quẽ arenæ diuitiarum ad mare. i. ad deũ
fluere non permittunt, imo ad mundũ & ad mundi amorem ꝑ
auaritiã retrouerti cõpellunt. Vel dic ꝙ iſte eſt iuſtus, quẽ are
na. i. pœnitentiæ vel timoris dei duritia, vel ẽt paupertatis ſteri
litas, vel futuræ mortis memoria ad mare. i. ad peccatũ vel ad
mundum fluere nõ permittunt, imo per cõtritionem ipſum ad
deum retrouertunt, & ipſum irrigatorẽ terræ. i. doctorẽ & præ
dicatorem, faciũt & in ſciuum virũ aliquotiens eũ vertunt. pſal.
Iordanis conuerſus eſt retroſum. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt dei
gratia, deuotio vel lachrimatio, vel ẽt miſericordia, quæ. ſ. are-
na. i. pondere diuini timoris ſuper terrã cordis reijcitur, vt ſic
bonis operibus fœcundetur, quæ vero non tetigerit, a virtuti-
bus deſiccatur. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt tribulationis, qui pru
dentes

gratijs & virtutibus fertilibus & fœcundis, tunc non ſolum fa
cit eos relucere, imo etiam dat eis voces canoras laudis diuinæ
& gratiarum actionis, vel deuotæ orationis, quæ dulciter reſo
nat coram deo. Si autem fuerit in Italia. i. in cõtemplatiuis, qui
mentem excedunt, tunc ſaporem vini in eis efficit, inquãtum
vini æternæ dulcedinis aliquid percipiunt contemplando. Et
ibi iumentorum vngulę durantur, quia per huiuſmodi cõtem-
plationem & pęnitentiam, carnales & debiles in perſeuerantia
confirmantur. Eſa. 24. Congregabuntur in congregatione vni⁹
faſcis in lacũ. Vel dic q lacus Aethiopię qui facit niteſcere, eſt
pœnitentia, qua tota conuerſatio reniteſcit. Lacus Aphricę eſt
dei miſericordia, qua iuſtus ad ſuauiter cantandum, & Deo re
gratiandum incaleſcit. Lacus vero Italię eſt ſcripturæ ſcientia,
in qua vinum proſperitatis mundanæ non dulceſcit, & in qua
pes. i. affectus per perſeuerantiam dureſcit. Vel dic q lacus Ita
liæ eſt luxuria, quæ pro certo vinum & dulcedinem deuotio-
nis & gratię facit horrere, & vngulas. i. affectus equorum. i. lu-
xurioſorum per mentis obſtinationem & per malam conſuetu
4 dinem dureſcere facit. Eſa. 5. Vngulæ equorũ eius vt ſilex. ¶ In
regione Troglodytarũ eſt lacus in die ter amarus, & toties dul
cis, ſecundum Iſidorũ li. 14. & in nocte ſimiliter ſicut dicit Pli.
li. 31. c. 2. vbi ait iſtum lacum Inſanum vocari, qui albis ſerpen
tibus vicenorum cubitorũ eſt refertus. Troglodyta ſeruus ſuc
cinctus interpretatur, & ſignificat pęnitentẽ, qui debet ad bo-
na opera ſe ſuccingere & armare: Dies eſt vita præſens. In hoc
igitur peccatore debet eſſe lacus pœnitẽtiæ, qui in die vitæ ſuę
eſt ter amarus. ſ. amaritudine contritionis in corda, pudoris in
confeſsione, laboris in operatione, ſed iſte lacus totiens eſt dul
cis, quia p eadẽ amaritudinẽ acquiritur dulcedo reconcilia-
tionis Deo, per confeſsionem eccleſiæ, per ſatisfactionem recõ
ciliatur proximo, & ſic bene dicit Iudith. 5. Fontes amari ob-
dulcati ſunt. & illud pſal. Secundum multitudinem dolorum
meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt ani-
mam meam. Vel ſi vis dic q talis lacus vel fons ſignificat vitã
humanam, quæ. ſ. & in nocte aduerſitatis, & in die proſperita-
tis, tñ videtur habere de dulcedine conſolationis, ſicut de ama
ritudine deſolationis, & econuerſo. Si. n. bene attendatur nox
tribulationis inuenies triplicem amaritudinẽ. ſ. dolorẽ animi,
languorem corporis, amiſsionem rerum. Econtra vero ibi eſt
triplex dulcedo ſeu conſolatio, quia videlicet tunc homo co-
gnoſcit ſeipſum, tendit in Deum, contemnit mundum, & ſic ve
rificatur illud pſal. prædictum. Secundum multitudinem. &c.
Econtra autẽ in die proſperitatis fons humanæ vitæ triplicem
habet dulcedinem. ſ. diuitias, delicias, & eminentias. Sed pro
certo econtra iſtæ triplicem habet amaritudinem. ſ. ſollicitudi
nem quo ad diuitias, faſtidium quo ad delicias, timorem caſus
quo ad eminentias. Et breuiter age quicquid volueris, quia &
in die proſperitatis & in nocte aduerſitatis tot inuenies dulcia,
quot amara, ita q ſecundum Eſa. 9. Deus poſuit lucem in tene-
bras, & tenebras in lucem, amarum in dulce, & dulce in ama-
rum. Vel dic q lacus inſanus eſt mundi proſperitas, quæ facit
per mala deſideria inſanire, quæ ſicut dictũ eſt, tot habet ama-
ritudines, quot dulcores, quæ etiam ſerpentes. i. malos homi-
nes maximos & potentes nutrit, ipſoſque continet & cuſtodit.
5 ¶ Secundum Iſidorum lacus Tyberiadis eſt ſanior qui ſit in Iu
dæa. Sic lauacrum pœnitentiæ eſt melius & ſanius pro crimini
bus ſpiritualiter abluendis, qui in eccleſia poſsit reperiri. Ty-
berias. n. interpretatur bonitas teſtificationũ, & pęnitẽtiam &
confeſsionem ſignificat, in qua homo cõtra ſe teſtificatur. pſal.
6 Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meã domino. ¶ Sta-
gnũ Geneſareth eſt in Iudæa, quod propter ſui magnitudinẽ
ſæpe mare dicitur in ſcriptura. Hic ſuis fluctibus & vndis aurã
generat. Et ideo dicitur geneſareth quaſi auram generans. &
propter eius motum & agitationem efficitur ſanior, purior, &
ſubtilior ad potandum ſm Iſidorum. Iudęa confitens vel glori
ficans eſt eccleſia, quæ voũ deum glorificat confitendo. In iſta
eſt lacus Geneſareth. i. tormentum tribulationum & pœniten
tiæ, qui propter ſuã magnitudinem mare. i. amarus multotiens
iudicatur, quia ſecundum Apoſtolum ad Heb. 12. Omnis di-
ſciplina non videtur eſſe gaudij, ſed mœroris. Sed ſm rei verita
tem aquæ eius non ſunt amarę, imo ſanę ſunt bibentibus, atq;
dulces, quia fontes amari obdulcati ſunt. Iudith. 5. Et ideo di-
citur quaſi auram generans, quia tribulatio generat aurã læti-
tiæ ſempiternę. Dan. 3. Fecit medium fornacis, quaſi ventũ ro-
ris flantem. & Thob. 3. Poſt tempeſtatem trãquillũ facis. Figu-
ra. Matth. 14. & Mar. 6. vbi nauicula in ſtagno Geneſareth ia-
ctabatur fluctibus, & laborabant intus exiſtentes in remigãdo
contra ventum. Sed dum ſic laborarẽt, ſtatim aſſuit dominus,
qui omnem tempeſtatẽ ſedauit, & Petrũ ſuper aquas ire pręce
pit. Sic quando eccleſia vel perſona fluctibus tentationum in
mari vel in ſtagno tribulationum inuitur, dum tñ remigando,
& contra ventum mundanæ gloriæ reſiſtendo, homo debitum
ſuum faciat, ſtatim adeſt dñs per auxilium gratiæ ſuæ, & omnẽ
ventorum turbationem facit quieſcere vel ceſſare, quia. ſ. ſicut
dicitur 1. ad Corin. 10. Fidelis deus eſt, qui non permittet vos
tentari vltra quam poteſtis. Petrum etiam agnoſcentem. i. quẽ-
libet virum ſpiritualem iubet ire ſuper aquas mundanę proſpe
ritatis, ſuper aquas deliciarum & diuitiarum, ſuper aquas tri-
bulationum & miſeriarum, ipſas. ſ. calcando per contemptũ, &
ſe diuinæ prudentiæ cõmitendo. Eſa. 26. Conculcabit eã pes,
pes hominis pauperis, greſſus egenorum. & 1. Petri. 5. Omnẽ
ſolicitudinem proijcientes in eum, quoniã ipſi cura eſt de no-
bis. &c. ¶ Lacus Aſphalti mare mortuum nuncupatur. Dicitur 7
mare propter profunditatem & magnitudinem: mortuum di-
citur, quia nihil gignit, quia. ſ. nihil de genere viuentium ibi re
ſidet, imo ſi qua arte ibi aliqua viua merſa fuerint, ſtatim reſi-
liunt & excutiuntur. Vnde nulla auis eſt ibi, nec etiam piſces.
nulla etiam nauis, quia omne vita carens ibi ſubmergitur in
profundum. vnde candela accenſa ſupernatat, mortua & extin
cta ſubmergitur. Vnde ſecundum Ioſephũ Veſpaſianus quoſ-
dã ligatis membris in hunc lacum fecit proijci, qui ibi ſubmer
gi non potuerũt, ſed viui de profundo ſuperius emerſerũt. Ma
re etiam iſtud a ventis non mouetur, quia propter naturam bi
tuminis quaſi omnis aqua ſtagnatur. Naues autem bitumine
linitę ibi natãt, ſed nihil aliud ibi natat. Secũdum comeſtorem
poma exterius pulchra, intrinſecus ignea vel cinerea inueniũtur
circa mare illud (ſicut etiam dicit Solin. c. de Iudęa) quæ quã-
uis exterius decora appareant, ſi tamen manu prætantur, fu-
mus, cinis & fauillę interius eſſe probantur. Glebas etiam ni-
gras bituminis iſte lacus a ſe vomit & reijcit, quod ſecundum
eundem ita eſt tenax, q quicquid eo iungitur, citius rumpi-
tur quàm abinuicem diuidatur, niſi forte cum filo intincto in
ſanguine menſtruo diuidatur. Mare iſtud eſt infernus, qui ma
re magnum & ſpacioſum dicitur maxib⁹, vbi reptilia &c. quia
tanta eſt ipſius magnitudo q nunquam põt animabus hominũ
ſaturari. Abac. 2. Dilatauit quaſi infernus aiam ſuam. &c. & n õ
adimpletur. Infernus etiam dicitur mare mortuũ, quia ibi eſt
vmbra mortis. Iob 10. Dicitur etiã marę propter profundita-
tem, quia (Eccl. 1.) Profundum abyſsi quis dimenſus eſt? In illo
. n. nihil quod vitã gratię & charitatis habeat, ſubmergit, imo
ſi boni aliqua pmiſsione diuina ad inferos per demones duce-
rentur, ſtatim inde reſilirent & reuerterentur, ſicut patet per
plura exempla, Ideo ibi nulla eſt auis. i. nullus vir contẽplatí-
uus, nec piſcis. i. vir cũ patiens & deuotus, nulla nauis. i. nullus
bonus actiuus, ſed quicquid vita caret, videlicet tota cõgeries
peccatorum, totum ibi ſubmergitur in profundum. Iob. 17. In
profundum inferni deſcendent oia mea. Nihil. n. ibi ſuperna-
tat niſi vitam gratiæ habeat. Candela. n. i. homo, ardens. ſ. per
charitatem & dilectionem, lucens per honeſtatem & bonam
conuerſationem, ibi non ſubmergitur, ſed ſi his duobus priue
tur, ſtatim ibi inferius infundatur. Vnde Matt. 8. Deſcẽdit grex
porcorum in mare, & mortui ſunt in aquis. idẽ Mar. 4. Lucæ 8.
aquæ autem. i. populi (quia ſicut dicitur Apocaly. 17. Aquæ
multæ, populi multi.) quæ. ſ. in iſto mari ſunt, a ventis. i. ſan-
ctorum orationibus non mouentur, imo bitumine diuiuæ di-
ſpoſitionis & tenacis & durabilis damnationis, ibi taliter & tã
firmiter ſituantur, q nũquam ad miſericordiam perpetuo ad-
mittuntur. Eſa. 14. Veruntamen in infernũ detraheris, in pro-
fundum laci. Solus. n. ſanguis Chriſti iſtud bitumẽ fregit qñ in
filo. i. in miſericordiæ vinculo ſanctos patres extraxit, & de la-
cu iſto. i. de ſuę tenacitatis bitumine liberauit. Zacha. 10. Tu au
tem in ſanguine teſtamẽti tui duxiſti vinctos tuos de lacu. Po-
ma quæ ibi ſunt. i. damnati (ſicut per multa exẽpla probatur.)
licet exterius ſint pulchra, & appareãt, tñ interius cõtinuè ſunt
combuſti, & exinde glebę nigræ bituminis. i. demones nigri p
peccatum, bituminoſi & tenaces per obſtinationem, ad mun-
di ſuperficiem emittuntur, quo. ſ. in mundo iſto peccatores in
vitijs bituminantur & ligantur. Naum. 2. Facies eorũ ſicut ni-
gredo ollę. Vel dic q iſte lacus eſt mundus vel mundana pro-
ſperitas, in quo. ſ. ſubmergitur per affectum ſe eius negotijs im
plicando, quiſquis vita caret gratiæ, ſed pro certo illi qui vita
gratiæ viuificantur, in aquis huius maris. i. in delicijs & diui-
tijs,

qui pro mundo, & pro bonis mundi acquirendis non fatigatur
12 grauia ſuſtinere. ¶ Aliquæ ſunt aquæ ſecundum Senecá de na-
turalibus li. 3. quæ ſaporem vini prætendere videntur. Vnde di-
citur ꝙ aliquam cauſam illi habent lacus, quos quicunq; bibe
rit (vt inquit Ouidius.) Aut furit, aut patitur mirum grauitate
ſoporem. Inebriant. n. valde. Et ideo aut faciunt furere aut dor
mire. Eſt ét fluuius quē Seneca ibidē Mioniū vocat, Ouidius au
tem lynceſtium eum dicit, Quē quicúq; parū moderato guttu
re traxit: Haud aliter titubat quá ſi mera vina bibiſſet. Pli. etiá
li. 2. dicit ꝙ lynceſtis aqua quæ vocatur acidula, vini modo te-
mulentos facit. Idem ét ait li. 31. c. 2. ꝙ Eudoxus & Theopōpus
dicūt iſtos eſſe fontes quorū aqua ſuos inebriat potatores. Igi-
tur chariſſimi videtur ꝙ iſtę aquæ lacus & flumina ſignifica-
re poſſunt mundi delicias, adulatorum blanditias, malorū cō-
ſiliariorū fallacias, & hæreticorū ſcientias. Iſta ſunt. n. quę ine-
briant, hebetant & obtenebrant mētem ſuorum potatorum. i.
auditorum poſſeſſorum, & amatorum. Nam ipſos faciunt fure
re per malorum deſideriorum inflāmationē, dormire per ma-
læ cōſuetudinis inuolutionem, titubare per fidei dubitationē,
& per inconſtantiæ vacillationem, inebriari per ſenſus & ra-
tionis priuationem. Hiere. 25. Bibentur, & inebriabunt, & inſa
nient. Iſta. n. oia facit aqua deliciarum ſuis potatoribus. Iſta fa-
cit aqua proſperitatis ſuis poſſeſſoribus. Iſta facit aqua blandæ
locutionis ſuis auditoribus. Iſta etiá facit aqua hæreticæ præ-
dicationis ſuis creditoribus. Ideo de talibus dicit in pſal. Tur-
bati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius & oís ſapientia eorum deuo
13 rata eſt. ¶ Secundum Senecá ibidem de naturalibus quæſtioni
bus li. 3. Aliqui ſunt lacus in quos quicunq; reſpicit, moritur,
aues etiá quę deſuper volitát moriuntur, ſicut eſt Auernus ſm
Iſido. Lacus eſt in Italia inter Neapolim & Puteolos, ſm Ger-
uaſium apparet quaſi ſtagni ficta veſtigia, qui dicitur Auernus
ſm Luca. quaſi auibus contrarius, in quo quicquid viuū proij-
citur moritur, ſm Geruaſium. Pli. aūt li. 31. c. 2. de auibus dicit
ibidem, in quo etiam aues ſuperuolantes necantur. Quod Au
guſtus Cęſar propter denſas ſiluas, exhalationes aquæ retinen
tes fieri intelligens, ſiluis exciſis ſine periculo facit lacum. Ta-
lis. n. eſt aer vt dicit idem Seneca, talis eſt locus, ex quo letha-
lis aqua diſtillat. Et eſſe pōt ꝙ locus inficit aquam, aqua aerē,
aer vero & exhalatio aquę inficit perſonam vel volucrem. Ta-
lis vero lacus dicitur eſſe tiburtis. &c. Per tales lacꝰ poſſum
intelligere pulchras & malas mulieres, quę lacus dicuntur ꝓ-
pter immunditiam luxuriæ, & propter profunditatem malitię.
Iſtę. n. ſunt alijs venenoſæ, infectiuæ & pernicioſæ, tot. n. malas
exhalationes, tot nutus, geſtus, aſpectꝰ, & locutiones ea ſeipſis
producunt, ꝙ illos qui in eas aſpiciunt per deſideria carnalia
inficiunt & occidunt. ideo Eccleſ. 9. dicitur. Non circunſpicias
mulierem alienam, propter ſpeciem mulieris multi perierūt.
Ex hoc. n. concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. Et quod plus
eſt, ipſe aues. i. ipſi viri contemplatiui & ſpirituales talibus la-
cubus incautè appropinquantes, & iuxta eas volitantes, quan-
doque per luxuriá pereunt, & in lacum luxurię ſe immergunt,
& a volatu contemplationis deficiunt atque cadunt. Prouerb.
22. Fouea profunda os alienæ, cui iratus eſt dńs, incidet in eá.
Tales aues fuerunt Sanſon, Dauid, & Salomō, qui aſpectu mu
lierum ſunt decepti, & in lacū luxuriæ immerſi. Threno. 3. La-
pſa eſt in lacum vita mea, poſuerūt lapidem ſuper me. Quia. ſ.
qui in lacum luxuriæ labitur, lapis & pondus malę conſuetudi
nis ei ſuperponunt, de quo nō faciliter liberatur. Vel dic ꝙ ta-
lis lacus eſt mundus & mūdana proſperitas, cuius delectabilia
qui aſpicit per tentationes auaritiæ, luxuriæ, ſuperbiæ, quæ ex
diuitijs delicijs & eminentijs ſurgunt, perit. Etiā multæ aues. i.
multi religioſi & viri ſpirituales qui ad iſtum lacum. ſ. ad mun
dum & ad mundi negotia & delectabilia reſpiciunt, per diuer-
ſa peccata ruunt & deficiunt, quia ſicut dicitur Mar. 9. Nemo
mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno
Dei. Vel dic ꝙ iſte eſt lacus inferni, vbi aues. i. ſuperbi qui hic
deſuper volitant, labuntur, & ibi finaliter moriuntur: Eſai. 24.
Congregabuntur congregatione vnius faſcis in lacum, & clau
dentur ibi in carcere. Vel poteſt allegari ꝙ ſicut fundus corrū
pit aquam, aqua aerem, aer perſonam (quia ſicut dicit ibidem
Seneca. Nulla res eſt quę nō eius a quo naſcitur notas reddat)
ſic in moribus, vnus malus dictis & exemplis alium corrūpit,
ille vero alium, & alius alium ſimili modo inficit, & ſic vnū vi-
tium de vno ad alium cito currit ad Ro. 5. Per inobedientiam
vnius, peccatores cōſtituti ſunt multi. Quod etiam de infamia
vel de verbo infamatorio videmus, qđ de loco ad locū, de per-
ſona ad perſonam velociter tranſuolat, & ſic ab vno malo ori-
tur, ſed tandem alios plures turbat, & multorum mētes inficit
& immutat. Vel dic ꝙ qñ ſilua malarum excuſationum de la-
cu cordis peccatoris ſuccidit, & verecundiæ tenebroſitas
remouetur, tunc vapor corruptus. i. peccatum per confeſſionē
exhalat, & ſic lacus ille ſanus efficitur, a quo aues. i. bonę affe-
ctiones primitus necabantur. pſal. Super ea volucres cœli ha-
bitabunt. &c. ¶ Item idem ibidem ait ꝙ ſunt quædam aquæ fal 14
laces & proditioſę, quia. ſ. aſpectu quandoque inueniuntur lu-
cidę, & guſtu etiam ſapidę, & tñ effectu ſunt venenoſę & mor-
bidæ. Vnde dicit ꝙ circa Nonacriū ciuitatē Arcadiæ eſt aqua
quæ ſtyx ab incolis appellatur, quæ aduenas fallit, quia nec fa-
cie nec odore ſuſpecta eſt, quæ tñ ſumma celeritate corrūpit,
nec remedio locus eſt, quia protinus hauſta durat, & ad mo-
dum gypſi ſtatim alligans viſcera in ventro cōgelatur. vnde Pli.
li. 2. dicit ꝙ iuxta nonacrium arcadiæ ſtyx, nec colore nec odo-
re differens, epota ilico necat. Iſta poſſunt applicari contra hy
pocritas, hęreticos, & falſos & proditores homines. Iſti. n. in fa
cie & colore, in odore famæ & opinionis, videntur eſſe potabi-
les atque boni, ſed procul dubio ipſi ſunt dānabiles & peruer-
ſi. Illos. n. a quibus bibuntur. i. illos a quibus frequentantur, aſ-
ſociantur & incorporantur, audiuntur & imitantur, ſolent di-
ctis & exēplis, ſuggeſtionibus & inductionibus ſuis malis cor-
rumpere, & ipſos ſine remedio vita gratię ſpoliare. Bene ergo
docet Chriſtus Math. 7. dicens attendite vobis a falſis pro-
phetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouiū, intrinſecus aūt
ſunt lupi rapaces. Vel dic ꝙ talis aqua delectationem cogita-
tionem vel ſuggeſtionem ſignificat. Iſta. n. in principio non vi-
detur eſſe venenoſa, quia. ſ. homo ſperat vti rebꝰ licitē, & nullo
modo intendit conſentire peccato. Et ideo quandoque homo
iſtum aquam bibit, & delectationē peccati cogitationem vel
ſuggeſtionem in corde recipit & admittit, & tunc procul du-
bio ipſam non faciliter extrahit, imo ſubito induratur, & per
conſuetudinem inoleſcit, & ita in breui alligat viſcera affectio
nis ad conſenſum trahendo, ꝙ mortem inducit, peccare morta
liter faciendo, & finaliter ad mortē inferni perducendo. Apoc.
8. Multi homines mortui ſunt ex aquis, quia amarę factę ſunt.
Bonum igitur eſt aquas huiuſmodi fugere, & malas cogitatio-
nes, ſuggeſtiones & delectationes non recipere, ſed cauere. Su
bito. n. viſcera mentis rapiunt, & mortem criminum introdu-
cunt. Bene ergo dicitur. 1. ad Tim. 5. Noli iá aquā bibere. Vel
dic ꝙ illa eſt aqua mundanæ proſperitatis, vel aqua etiam deli
ciarum, quę a fatuis periculoſè non creduntur, licet tñ magno
periculo bibant & recipiantur, quia ſæpe fit ꝙ exinde multa vi
tia generantur. Vel dic ꝙ talis aqua eſt doctrina hæretica, vel
ét malum verbum dictum de aliquo, vel etiam mala inductio
ad peccatum. Tales. n. aquæ dum verè videntur, nō cauentur,
& ſic in corde recipiuntur, & auribus ebibuntur, et tandē per
tenacem memoriam & per firmam credulitatem indurantur,
& ſic mors & dānatio ſubſequuntur. Iſtas ergo aquas. ſ. mala
verba de alijs, malaq; & hęretica dogmata, malaſq; narratio-
nes non libenter per auditum bibamus ne forte poſtquā in cor
dibus indurata ſint, pro voto diſcutere non poſſumus, quia ſi-
cut dicitur Iob 38. In ſimilitudinē lapidis durantur aquæ. ¶ Itē 15
Sene. ibidem ait ꝙ in Theſſalia circa tempe eſt quædam aqua
noxia quá & ferę & pecora deuitent, quæ nec arbuſta alit, imo
etiam herbas necat. Iſta. n. eſt tantæ penetrabilitatis, & tanta
inest ei virtus etiam dura molliendi, ꝙ per ferrum & æs poteſt
exire. Illa videtur. Pli. libr. 30. c. vlti. in fine intelligere de aqua
ſtygis, quam non dicit poſſe teneri aliquo vaſe, niſi ſit de ſolea
ſiue vngulis mularum. vnde ait venenum aquæ ſtygis ab anti-
patro in tali vaſe ad occidendum Alexandrū eſſe miſſum, ma-
gna (inquit) Ariſto. infamia excogitatū. De tali vel ſimili aqua
audiui ꝙ in quadam inſula maris Caſpij, in imperio vsbec, eſt
quidam fons aquæ ſimilis oleo ſeu bitumini continue fluenti,
quæ tantę penetrabilitatis exiſtit, ꝙ nihil præter equi vngu-
lam ipſam tenere poſſit. Eſt etiam illud bitumen tantę calidi-
tatis, ꝙ hoíes inde vncti vel modico guſtu potati, non timent
frigus cuiuſlibet ſeptentrionalis aduerſitatis. Iſta poſſunt expo
ni in bono de veritate, quę procul dubio valde eſt penetrabi-
lis virtutis, ferrum. n. & æs. i. quodcunque forte obſtaculum ſo
let pœnetrare, & non obſtante quocunque operculo in publi-
cum promeare. Iſta eſt. n. quæ herbas & arbuſta. i. velamina &
opercula palliationum & excuſationum nō nutrit, quia. ſ. veri-
tas nō quærit angulos. Et ideo ſtatim omnis fera & pecus. i. oís
homo malus iſtam fugit, & quia nihil poteſt eá tenere vel ab-

ſcondere

damara,vſq; ad quam poteſt aliquis crurum tenus pedeſter p
aquam peruenire,tamen quod vltra aram eſt,nec explorari li
cet,nec attingi. Quantam.n.ſui partem quis gurgiti vltra aram
ingurgitauerit,tantam ſine remedio perdit. Vnde narrat φ q-
dam piſcator ibidem lineam iecit,ad quam recuperandam,dú
de merſo brachio vltra arę limitem ſe extendit,pro manu cada
uer reportauit. Iſte lacus poteſt mihi ſignificare ſacrá ſcriptu-
ram,in qua ara diuini cultus dilucidè cótinetur. Iſta igit' duas
habet partes,vnam.ſ.citra aram,& aliam vltra, vnam moralé,
& aliam ſcientialem. Prima ergo per quam peruenitur vſq; ad
aram diuini cultus,eſt ſcriptura moralis. Iſtam.n.ſine difficul-
tate peruadamus,iſtam ſine periculo pertráſimus. Secunda uo
té quæ vltra aram diuini cultus protenditur,eſt ſcriptura ſcié-
tialis,quæ iuxta verbum Senecæ,magis nos facit doctos,quam
bonos. Iſta igitur propter ſuam obſcuritatem,profunditaté, &
opinionum varietatem,ſi indiſcretè tangitur,nó faciliter p er
rores periclitatur. Et ideo vtile eſt ſimplicibus,vt iſta hmódi
lacus pericula ab eis non tangantur, & vt contenti his quæ ad
ſalutem pertinent,vltra aram diuini cultus nihil amplius per-
ſcrutentur. Quod benè figuratum eſt Exodi.19. vbi in monte
fuerunt certi termini conſtituti,vltra quos populus pro viden
do domino non tráſibat,alioquin interibat , ſicut dicitur Exo.
19. Quia pro certo mons ſacræ ſcripturæ & fidei certos habet
terminos & limites,vltra quos non licet ſimplicibus progredi
& ne per errores pereant,vlterius perſcrutari . vſq; ad ará.n.i.
vſque ad illa quæ ad fidem & mores pertinent,poſſunt quære-
re,ſed nullo modo vlterius pertranſire. Prouer.22. Ne tráſgre
diaris terminos antiquos quos poſuerunt patres tui.]Vel dic φ
iſte lacus ſignificat mundum,vel etiam mundi bona , qbus p-
cul dubio ſine periculo vti poſſumus , dum tamé limites a1ę.i.
ſacræ ſcripturæ vel fidei vel etiam terminos morum & eccle-
ſiæ,vel mandatorum Dei & prælatorum minimè tranſeamus.
Qui .n. vltra terminos a Deo præfixos ſe in lacú téporaliú im
miſerit,procul dubio mortis æternæ & internæ periculo ſubia
cebit. Figura vt ſupra,& allega vt ſupra. Et qui lineam volun-
tatis & manum operationis ibi miſerit, vitiorum putredinem
& damnationis periculum reportabit. pſal. Terminum poſui-
22 ſti eis,quem non tranſgredientur. ¶ Item Solinus ibidem dicit
φ in Sicilia eſt Gelonium ſtagnú,quod retro odore abigit pro
ximantes. Iſtud eſt infernus,qui pro certo ita eſt teter & hor-
ridus, φ qui benè ipſum aſpexerit,non libenter ad eum proxi-
mabit,imo per curſum bonorum operum ab ipſo fugiet & ca-
23 uebit. Na.3. Omnis qui viderit te,reſiliet a te. ¶ Item dicit φ ibi
eſt ſtagnum petrenſiú , cuius potus eſt hominibus vtilis & ſa-
lutaris,ſerpentibus perniciosus & malus . Tale ſtagnum videt
eſſe ſanguis Chriſti,& ſui perceptio ſacraméti . hominibus.n.
i.veris ratione vtentibus ſi ipſum biberint & perceperint, pro
ficit,ſerpentibus.i.venenoſis peccatoribus nocet & officit : qa
ſicut dicit Apoſtolus.1.Corint. 11. Quicunque biberit calicé
domini indigne,re' erit corporis & ſanguinis domini. Vel iſta
poſſunt dici de lacu diuitiarum & deliciarum , quia iſte hóies
& viros rationales,qui ipſis debitè ſciunt vti, ſolet iuuare,& p
gratiarum actionem in Deum eleuare,ſerpentibus verò.i. aua
ris,& circa terrena repentibus eſt venenoſus,& cum ipſo ma-
lè vtantur,malorum plurium operoſus: quia breuiter terrena
bona vtilia ſunt bonis,& etiam mala malis. ſicut.n.dicitur Ec-
cleſ.39. Hæc omnia ſanctis in bona , & impijs & peccatoribus
24 in mala conuertentur. ¶ Item Solinus ibidem dicit φ in Sicilia
ſtagnum eſt agrigentinum,in quo quædá pinguedo ſicut oleú
ſupernatat,quæ morbos armentorum ſanat. Talis lacus eſt ba-
ptiſmus,vbi ad litteram oleum vnctionis & criſmatis imponi-
tur,quo omnis peccatorum macula emundatur. Ezec.18. Laui
te aqua,& vnxi te oleo,& múdaui ſanguinem tuum ex te. Vel
dic φ iſte eſt mundus in quo oleum carnalitatis natat, qd mor
25 bos concupiſcentiarum beſtiarum.i.peccatorum ſanat. ¶ Item
ſm Senecam quanto aqua eſt purior & leuior , tanto minus ſu
ſtinet quodcunque pondus. Et ad hoc facit quod dicit Solinus
φ in Æthiopia lacus eſt, quo lota corpora velut oleo niteſcút.
Cuius potus ſaluberrimus,& cuius aqua ita eſt tenuis & liquí
da φ modicas arborum frondes ſuſtinere nequeat , ſed ſtatim
ad fundum reijciat & dimittat. Talis eſt pura & innocens con
ſcientia,iſta.n pondus tribulationum ſi imponitur , pódus etiá
iniuriarum ſi ſit,vel ſi dicitur,non ſuſtinet,nec infra per ranco
rem & iracundiam admixtum tenet , imo totum ad fundú per
obliuionem reponit,& infra ſe non retinet,nec cuſtodit, iuxta
illud Dimitte proximo tuo nocenti te.

De Puteis. *Cap. 8.*

PVTEVS eſt lacus in terra defoſſus ſm Iſido- 1
cuius qa aqua eſt cæteris groſſior & impurior
ſm Conſtan.ideo niſi hauriendo idem frequé
ter moueatur,faciliter contrahit corruptelam.
& quanto aquæ viuæ eſt vicinior,táto aqua pu
tealis frigidior & dulcior reperit . In hyemali
tépore nunq̃ vt cóſuet congelatur , imo túc téporis calidior q̃
in æſtiuo tempore perſeuerat. Aqua autem putealis ,pprer ſui
profunditatem difficiliter extrahitur. & habetur. Puteus ét iu
xta puteú poſitus ſi ſit profundior , aquam alterius attrahit &
aſſumit. Diues & maximè auarus,puteus dici pót, maximè qa
in terra.i.in terrena cupiditate totaliter eſt defoſſus, & ibi per
amoré & attétioné intimæ ,pfundatus. Aquæ huius putei ſunt
diuitiæ,quæ ibi p multas terræ exhalationes.i per diuerſas in-
duſtrias & labores inuicem congregantur. Hyems aút ſignifi-
cat pauperes,pp tribulationes & frigora tépeſtatú,& pp pau-
pertatis multiplicis nuditaté. Hyems.n.a fructibus eſt nudata.
Æſtas autem vbi ſunt fructus,ſtatum diuitum ſignificat & ma
gnorum,qui diuitiarum & deliciarú fructibus affluunt & ab-
undant. Eſt igit puteus diues,aquæ eius diuitiæ, quæ niſi conti-
tinuè ibi hauriendo p erogationem in pauperes moueantur,
q̃rum ad diuitis imputationé quo ad Deum faciliter, vel ét ad
litterá corrũpuntur: qa blada & veſtiméta diuitú tineis & ver
mibus corroduntur. Iac.5. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt &c. ló
ſicut in puteo frequenter hauritur,vt inde ſordes abluantur, ſi
tientes,potétur, ignis extinguatur, ſic diues in arcis ſuis debet
frequéter haurire,vt aqua diuitiarum ſuarú ſitientes pauperes
potet,ſordes pctórum ſuorum.ſ.propriorú abluat,ignéq; aua-
ritiæ extinguat. Eccl.3. Ignem ardentem extinguit aqua, & ele
moſyna reſiſtit pctis. Et ideo puteus iſte.ſ.diues, in hyeme.i in
tempore cariſtiæ & paupertatis , non debet per incópaſsionis
duritiam congelari,ſed tunc pluſq̃ in æſtate .i. pluſquá in tem-
pore opulentiæ ad pauperes p feruoré cópaſsionis calidior re-
periri. Iob 37. Veſtimenta tuæ calida ſunt cú perflata fuerit ter
ra auſtro. Et ſi puteus.i.diues iuxta fluuiú vel aquam viuá de-
uotionis & gratiæ ſituetur,tunc aqua eius.i.diuitię ſapidior &
dulcior reperitur,& frigidior pro igno auaritiæ extinguendo,
qa igné ardété extinguit aqua. Eccle. 3. quia Beatus diues qui
inuentus eſt ſine macula. &c. Eccl.31. ¶ Aqua putei ſi ſit ,pfun 2
dus,nó ſine difficultate extrahitur. Sic in auaritia, profundi.ſ.
mali diuites, in iſti ſunt auari φ more putei vix & cum maxi-
mo labore pót aqua elemoyſnarú inde extrahi, & haberi: quia
nec per prædicationem nec per pauperum clamorem volunt
aliquid erogare,dicentes illud. Tenui eum,nec dimiſiá. Cant.
3. Vel iſtud dic de aqua lachrymarum,quæ non faciliter extra
hitur ab hoíe in vitijs profundato Prouerb.18. Impius cum in
profundum peccatorum venerit contémit. ¶ Si fiat puteus p- 3
fundus iuxta minus profundum plenum,aquas eius ſibi attra-
het,& ſe repleudo plenum exhauriet. Aqua.n. ſm Senecá ſem
per fluit ad vacuum & inane. Sic verè puteus ,pfundus.i. diues
cautelosus & malitioſus , aquas.i.diuitias & poſſeſsiones alte-
rius putei.i.vicini ſui minus ,pfundi.i.minus malitioſi, p frau-
des & cautelas attrahit & furatur,& ipſum euacuat, vt ipſe de
bonis ipſius impleatur. Luc.1. Diuites dimiſit inanes . Iſta etiá
de mulieribus patent: quæ fatuos exhauriunt,& ſe replent. Il-
lud ſummè patet de iuuenibus & ſubtilibus cauſidicis , qui ét
alios diuites & antiquiores cauſidicos , quando de nouo ve-
niunt ſpoliant rebus ſuis , iuniores enim ſemper ſunt ſubtilio-
res & ob hoc alijs ſubtrahunt poſſeſsiones, lucra, & péſiones.
Quod etiam in ſtudijs videmus,vbi magiſtri ſubtiliores ſolent
antiquioribus ſcholares ſubtrahere,& eorum auditorium va-
cuare,iuxta illud Leu.26. Nouis ſuperueniétibus vetera proij-
cietis. ¶ Puteus ſecundum Iſidorum eſt lacus defoſſus in terra
profundus. Nam quando terræ vena ſubtrahitur,tunc interio- 4
res vapores quaſi fumando euaporant , ex quibus euaporatis
aqua gignitur putealis, vt dicit Iſidorus. Et quanto puteus p-
fundius foditur,tanto aqua exinde difficilius exhauritur. & ſi-
cut ſupra dictum eſt , quando puteus profundus eſt iuxta aliú
puteum vel fluuium , tunc aqua alterius putei in eo de facili
ſcaturit . Et in hyemali tempore propter calorem intraneum
vix aut nunquam aqua putei cógelatur. Puteus eſt humilis', q
ſui reputatione eſſe defoſſus & profundus .i. præ cæteris infi-
mus & depreſſus. Aqua huius putei eſt gratia, deuotio, lachry
ma,elemoſyna,vel compaſsio, quæ propter ſubtractionú ter-

tæ.i.propter abdicationem temporalium & contemptum, quibus iſte puteus cauatur per voluntariā paupertatem, ſibi abūdantius generatur. Nam qñ puteus.i. homo caſſatur per humilitatem, & terra ab ipſo aufertur per paupertatis amorem, tunc ex ipſis terræ interioribus.i. ea ipſa conſcientia fumus bonę cogitationis vel contritionis exhalat, ex quo in hoie. aquæ prædictæ cumulantur. Figura 3. Regum 18. vbi poſt aſcenſum nubeculæ, ſequuta eſt pluuia largiſsima. Et quāto puteus eſt ꝓfundior .i. quanto quis humilior eſt, tanto aqua gratiæ ſiue aqua deuotionis & virtutum ſibi per tētationem difficilius auferūtur, vt talis dicat diabolo tentatori illud Ioann.4. Puteus altus eſt, neq; cum quo hauriās habes. quia.ſ. ſoli humiles tētationes euadunt. Et quia puteus iſte iuxta puteum Chriſtum plenum, videlicet gratiæ & veritatis, foditur & verſatur: ideo aquarum abundantiam.i. gratum plenitudinem ſibi ſugit: quia de plenitudine eius oēs accipimus. Ioā.1. Et in hyemali tēpore.i. in tēpore tentationis & aduerſitatis nunq̄ frigore peccati mortalis congelatur, imo tunc tēporis ꝑ charitatis influentiam calet. Iuſti.n. in hyeme tribulationis ferueſcunt, qui in æſtate ꝓſperitatis tepeſcunt. ad Ro.12. Spiritu feruentes, tempori ſeruientes. Aduerte tamē ꝙ ſicut in puteo corruptio generatur, niſi aqua ſua ſæpiſsime hauriatur: ſic & in hoie corruptio pctī gignitur niſi per confeſsionem multotiens aqua groſſa maiorum cogitatuum extrahatur. Idem dic de aqua ſcientiæ, quæ quāto plus hauritur communicando, tanto amplior & melior reperitur.

De Piſcinis. Cap. 9.

1 PISCINA ſm Iſidorū eſt aqua ad nutriendum piſces recollecta, & ad hoc etiam coaptata. Et ſm eūdem ad bonitatem piſcinæ tria requirūtur.ſ. fundi ſoliditas, aquæ influentis puritas, influentię cōtinuitas. Et ideo ne aquæ ipſius putreſcant, ſolent ibi per canales aquæ viuæ influi & immitti, & ne aquæ de piſcina defluant, ſolent ibi valli & aggeres circūponi. Piſcina eſt anima Dei ſpōſa quæ ad continendum aquam gratiæ vel doctrinæ, & piſces bonorum operum nutriendos, eſt principaliter inſtituta. Ad cuius bonitatē neceſſe eſt ꝙ fundū habeat ſolidū .i. ꝙ ſup Chriſtum, qui eſt ſolidum fundamētum, per amorem immediatius ſolidetur, ipſum.ſ. & alios propter ipſum ſummopere diligendo. Item ꝙ aquam dulcem & recentem .i. doctrinam & grām recipiat, & ꝙ per canales .i. prædicatores ſibi ipſam continuè incorporet & aſſumat. Ioann.4. Mulier de Samaria venerat ad hauriendum aquam. quia.ſ. alias aquæ eius prædictæ cito putreſcerent & perirent. Ne ergo aquæ deuotionis gratiæ & doctrinæ de animo effluant, vallis & aggeribus.i. ſtudijs & diſciplinis, obſeruantijſq; regularibus ſe debet vndiq; cōuallere. Figura Ioā.5. de ꝓbatica piſcina. &c. Quinq; porticus ſunt quinque corporia ſenſus, ſicut quinq; portæ, & ibi deſcendebat Angelus.ſ. magni conſilij Chriſtus &c. Aqua piſcinæ.i. gratiæ & doctrinæ mouebatur per bonorum exercitium, quæ per inſpirationem iſtius Angeli cauſabatur, & ſic languentes ibidem a carnis affectione, quæ per diuerſa deſideria lāguet, in aqua huiuſmodi curabantur. Vel dic ꝙ iſta eſt piſcina pœnitētiæ, quæ .ſ. facta eſt & inuenta pro peccatoribus emundandis, vbi ne ꝑ impatientiam putreſcant aquæ tribulationum, neceſſe eſt ꝙ influat aqua recens diuinarum conſolationum, vt ſic piſces.i. ſtulti peccatores per gratiam impinguentur. Figura de probatica piſcina Ioan.5. vbi curabātur infirmi, & cęcus illuminatus eſt, cuius ſcilicet quinque porticus ſunt quinque opera ſatiſfactoria ſcilicet, ieiunium, oratio, elemoſyna, vigilia, & diſciplina.
2 ¶ Piſcina niſi cōtinuè aquas influētes recipiat, eius aqua immota de facili corrūpit. Sic niſi grām Dei cōtinuè a Deo recipiamus, illam aquam gratiarum quæ eſt in corde noſtro, in puritate diu conſeruare nequimus.
3 ¶ Piſcina ſm Iſid. eſt aqua ad nutriēdū piſces collecta, ad cuius perfectionem vt dictum eſt requiruntur fundi ſoliditas, aquæ influentis puritas, & fluxus continuitas: quia alias piſces ibi nutriti propter malum fundū efficerētur inſipidi, & aquæ ibi collectæ de facili putreſcerēt. Circa piſcinas etiam ſolent arbores fœcundius fructificare, & herbæ ſpecioſius viuere. &c. Sic ſacra doctrina eſt aqua in qua piſces.i. deuotæ, flebiles & humidæ animæ nutriuntur. Sed ne aqua ſapientię per vitia corrumpatur neceſſe eſt vt ſolidū habeat fundamentum.ſ. Ieſum Chriſtum, vt amore eius & non amore mundi ſcientia acquiratur. Si.n. loſoſitas proſperitatis mundanæ, vel amore terrenæ & inanis gloriæ ſit fundamētum & cauſa huius aquæ.i. acquiſitionis ſcientiæ theologicæ, tūc piſces.i. homines ibi conuerſantes inſipidi per indeuotionē ſiūt. 1. ad Corint.3. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter.i. quod poſitum eſt Ieſus Chriſtus. Aqua etiā dulcis & recens debet ibi influere.i. gratia & deuotio, alioquin nō poteſt diu aq̄ doctrinæ puritas præſeruari, quin aliquo vitio corrumpatur. Oportet etiam ꝙ fluxus grātiarum ibi continuè ꝑ perſeuerantiam reſeruetur. Arbores.i. hoies quæ iuxta piſcinā ſacræ doctrinæ habitant, virorē honeſtatis, & fructus ꝓbitatis abundantius faciunt atq; portant. Et ſicut valli & aggeres circa piſcinas aggregātur ne ex his aqua defluat, ſic & tu debes vallū diſciplinæ circa te aggregare, & ne aquas ſcientiæ perdas, debes ipſas intra ambitum memoriæ retinere. Omnibus.n. mobilibus mobilior eſt ſapiētia. Sap.7. Vel dic ꝙ piſcina cuius aqua & riuuli ad irrigandum terras deducuntur, & ad eius eſſe tria requiruntur, vt dictū eſt ſupra.§.1. eſt religio, de qua emanant riuuli.i. prædicatores, qui mediante aqua doctrinæ terrā.i. terrenos, & de terrenis ſolum viuentes irrigant & fœcundant, ac etiam fructus bonorum operum in eis inſerunt atq; plantant. Vel dic ꝙ piſcina eſt religio, quæ piſces.i. deuotos hoies nutrit & cōtinet, & aquas deuotionis infra aggeres clauſtri tenet &c. ſicut ſupra. Et dic ꝙ iſta eſt piſcina pꝛobatica, vbi Angelus teſtamenti deſcēdit, qui infirmos carne ſanat, & aquam deuotionis & lachrymarū mouet, excitat, & idducit. &c. Vide iſra Io.5.

De Gurgite. Cap. 10.

GVRGES ſm Iſid. eſt locus in flumine profundus, a gutture dictus, eo ꝙ aquas influentes recipiat, & iterū eas euomat & emittat. Vnde ꝓpter eius profunditatem motu circulari & reflexo circunfertur. Sic purgatorium eſt locus in medio fluminis huius mundi, vel in medio maris .ſ. circa centrum prope infernum, vbi aquæ influentes .i. aiæ pœnitentes per mortē de collibus huius mundi defluentes ꝑ aliqua pōdera pctōrū recipiuntur & puniuntur, ſed tñ inde ſm Dei voluntatem iterum euomunt, & ad paradiſi gaudia remittūtur, & ideo motu reflexo mouetur: quia.ſ. aiæ ibi depoſitæ rurſum ſurſum veniunt, & ad cœlorum gaudia traſferuntur. Ideo poſſunt dicere illud pſā. Deus redimet aiam meā de manu inferni cū acceperit me. & illud Abac.3. Fluuios ſcindes terræ, viderunt te aq̄, & doluerunt mōtes, gurges aquarū trāſijt. vide infra.c.ſe.§.19. de periculo maris quod dr̄ charybdis, vbi ſimiliꝗ exponit. 1
¶ Gurges eſt locus ꝓfundus in fluuio, 2 vbi aquæ plurimæ abſorbentur, in quo hoies natātes de facilē ſubmerguntur, vbi ēt piſces in imo ſe abſcōdunt ne faciliter capiantē. Sic in fluuio ecclę, & maximè in fine, gurges.i. ꝓfunditas tribulationū erit.ſ. in tpe antichriſti, vbi de facili ſubmergētur, qui exterius voluerint enatare, iō piſces.i. hoies deuoti tūc tēporis ſe abſcondent, ne a piſcatore diabolo capiantē. Eſa.26. Vade populus meꝰ intra i cubicula tua, & claude oſtia tua ſuper te, abſcōdere paululū ad momentū, donec pertrāſeat furor meus. Vel dic ꝙ gurges eſt profunditas humilitatis, vbi vt cōtes plus abundant aquæ grārū, lachrymarum, & ſciētiarū. In iſto igit nos abſcōdamus, ne a piſcatore diabolo capiamur Eſa.48. Iuſtitia tua quaſi gurgites maris. Vel dic ꝙ iſte eſt mūdus, vbi pro certo periculum eſt natare & viuere, ne fortè propter aquarum deliciarum & diuitiarum, ſeu tentationū copiā, ibi cōtingat ſubmergi ſpiritualiter & perire. Vel dic ꝙ iſte eſt auarus, qui omnes aquas diuitiarū ſolet inſatiabiliter deuorare. Hiere.46. Veluti fluuiorum intumeſcunt gurgites eius.

De Mari. Cap. 11.

MARE ſm Iſido. eſt cōgregatio aquarū, & dr̄ mare quaſi amarum. amarum .n. eſt verūtñ aquæ dulci eſt permixtum, vt dicit Ariſt. lib.8. de aialibus. Mare aūt arenis clauditur, inter quas q̄dq; reperiuntur lapides precioſi, qui attritu arenarū politi, per vndarū maris motū ad littora traſferūtur. Itē licet aqua maris ſit amara, tñ rōne venarū terræ ſuper quas trāſit, dulcorē & efficaciā cōtrahit, ſicut patet in fontibus, qui a terra calida oriūtur, q licet originaliter egrediantē amari & frigidi, tñ rōne venarū terræ ſulphureæ vel aliæ ꝑ q̄ tranſeūt, dulces & calidi ſcaturiunt. Sic ꝓcul dubio in mari huius mūdi inter aquas amaras.i. in pctōrū ſocietate ſunt aq̄ dulces.i. boni hoies & benigni, qui ſimul vſq; ad iudiciū ſunt permixti. Veruntamen ſicut mediante vaſe terreo nō cocto in mare proiecto, aqua dulcis ibidem ſubintrana ab amara ſeparatur, ſic

tur, ſic Chriſto mediante qui terreus & ſine coſtnta concupi
ſcentiæ fuit genitus, quando. ſ. in mare mundi ad iudicium ad-
ueniet, iſti abinuicem diuidentur, & dulces & boni ab eo reci
pietur, amari verò & impij in amaritudine inferni dimittent.
Matth. 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras mi
ſerunt. In mari ergo huius mūdi ſunt lapides precioſi. i. homi-
nes virtuoſi inter arenas. i. inter homines peccatores, vbi. ſ. per
aduerſitatem deſiccantur, & ſic per patientiam politi & aptati,
vſibus cœleſtibus præparantur: quia ſm Greg. vtilitati bono-
rum militat nequitia reproborum. Et ſicut aqua amara & frigi
da tranſiens per venam terræ calidam & dulcem, io dulcis &
calida efficitur, ſic peccator amarus per deſperationem, frigi-
dus per indeuotionem, quando tranſit ſuper venam dulcis ter
ræ & calidæ. i. quando manet & frequentat ſocietatem bonorū
hoīm, dulcium per compaſsionem, calidorum per dilectionē,
tunc eorum ſimilis efficitur, & tūc induit colorem honeſtatis,
& calorem charitatis, & dulcorem etiam pietatis, ac valorem
& efficaciam probitatis: quia. ſ. ſicut naturaliter aquæ maris va
lent contra multiplices paſsiones, ſic mali per bonorum ſocie-
tatē conuerſi exēplis, informationibus & doctrinis, valēt con-
tra diuerſa genera pctōrum. Vel pone ſi vis econuerſo, q̄ aqua
amara. i. bonus homo & iuſtus, amarus per pœnitentiā, trāſiens
per venam terræ dulcis & calidæ id eſt, per mundum, vbi eſt
dulcedo deliciarum, & ardor diuitiarum, ſimilis efficitur,
& ſecundum ſocietatem quam frequentat, ſua conditio varia-
tur. Eccleſi. 13. Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: qui
verò cum ſtultis ambulat, ſimilis efficiet. ¶ Mare eſt congrega
tio & locus oīum aquarum tam dulcium q̄ amararū. Et quāq̄
2 mare oīm fluuiorum & fontium aquarum multitudinem reci
piat, nunq̄ tñ implet, nec redundat, ſm Iſido. li. 13. Huius aūt
rei aſsignat ibi cauſas vel quia. ſ. propter ſuam magnitudinem
aquas ibi influentes non ſentiat. vel qa aqua eius amara aquas
dulces ibi influentes cōſumat. vel quia ipſa concauitas nubiū
multam aquoſitatem ad ſe attrahat. ſiue quia illas auferāt par-
tim vēti partim ēt ſol exſiccet. ſiue qa aqua dulcis p occulta
quædā foramina pcolata, ad capita fluuiorū vñ venit, iterū re-
deat. Mare eſt auarus, qui. ſ. eſt aquarum. i. diuitiarum tā ama-
rarum q̄ dulcium. i. tam benè q̄ malè acquiſitarum in ſuis ter-
minis. i. in ſuis arcis & ſcrinijs collectiuus, & oīum inexplebili
ter abſorptiuus. Et licet diuitiarū multitudinē recipiat, nunq̄
tñ eidem ſufficit aut abūdat. Proue. 27. Infernus non adimplet
ſic & oculi hoīm inſatiabiles. quia ſicut dicitur Eccl. 1. Oīa flu
mina intrant mare, & mare non redundat. Ratio aūt quare ma
re. i. auarus non impletur aquis diuitiarum, multiplex pōt eſſe.
Primo quia eius amplitudo eſt ita magna, q̄ influentes aquas
non ſentit: quia pro certo cor humanum eſt ita magnum, q̄ ip
ſum Deum infinitum pōt per intellectum capere, & per gratiā
continere, & iō quia aquæ & flumina huius mundi. i. bona tem
poralia, reſpectu maris. i. ipſius Dei valde ſunt pauca, & quaſi
nihil, hinc eſt q̄ locum ſuum. ſ. cor humanum replere nō poſ-
ſunt: quia ſm Aug. Animam Dei capacē nihil minus Deo re-
plere pōt. Minus eſt autem totus mundus reſpectu Dei, q̄ gut-
ta aquæ reſpectu maris. Et iō ſicut nō eſt mirū q̄ mare flumini
bus non impletur, ſic nec etiam ſi cor diuitijs nō ſatiatur. Alia
eſt ratio: quia aquæ maris aquas dulces conſumunt. Per aquas
. n. amaras, quæ ſunt propriè ipſius maris, intelligo vitia & pec
cata ipſorum auarorum, quæ ſunt propria eorum. Secundū. n.
Aug. Nihil habemus proprium niſi pctm̄. Et ab his ergo aquis
amaris. i. a vitijs & pctis aquæ dulces. i. mundi diuitiæ cōſumū-
tur, & ne abundent vel ſufficiant, impediuntur. Hie. 5. Peccata
noſtra prohibuerunt bonum a nobis. Et ſic mare. i. auarus diui
tijs vt dictum eſt non repletur. Prouerbior. 13. Eſt quaſi pau-
per, cum in multis diuitijs ſit. Et ideo Prouer. 15. Melius eſt pa
rū cum timore Dei q̄ theſauri inſatiabiles. Alia rō qa ipſę nu-
bes. i. mundi principes & prælati, ballini pariter & præpoſiti,
multam aquoſitatem. i. diuitias a mari. i. ab auaris ad ſe trahūt,
& quicquid poſſunt ab eis rapiunt & aſſumunt, & ſic ipſos ne
affluant, impediunt: quia quantum aliundè capiunt, tantum ab
eis iſti tollunt. Vnde Hiero. Quid. n. eſt auarus, niſi burſa prin
cipum, arca latronum, ſibilus oīm? & pp hoc dicitur Prou. 22.
Qui calumniaē pauperē vt augear diuitias, dabit ipſe ſuperio-
ri, & egebit. qa. ſ. & donis & exactionibus & mutuis & rapinis
auari a principibus ſpoliantur. Alia eſt autem ratio: qa partim
venti ſuperbiæ & vanitatis, partim ſol inuidiæ & alienæ pſpe-
ritatis, partim fluctus diſcordiæ & rixoſitatis, iſtas aquas fa-
ciunt exhalare, quia pro certo lites & contentiones, pompæ &
elationis, ſunt cauſæ quare nō poſſunt diuitiæ diuitum ad ſuf-
ficientiam abundare. Et ideo Eccleſ. 5. Vbi diuitiæ multæ, mul
ti ſunt qui comedunt eas. Alia eſt ratio: quia per occultos mea-
tus. i. ſm occulta Dei iudicia ad illum locū vnde originaliter
veniunt, reuertuntur. Quod maximè patet in balliuis & curia
libus, qui ſub vmbra dominorum ſuorū acquirunt multa, quę
tamen ad capita fluuiorum. i. ad principes dños ſuos iuſto Dei
iudicio reuertuntur & per modicam occaſionem ab ipſis prin
cipibus auferuntur. Eccleſ. 1. Ad locum vnde exeunt flumina 3
reuertuntur vt iterum fluant. ¶ Sic eſt de anima & corpore ſi-
cut de luna & mari: qa qñ luna plena eſt lumine in ſummo vel
a parte cœli, vt eſt in nouilunio qñ ſoli eſt coniuncta immedia
te, vel a parte terræ qñ a ſole eſt ſeparata. ſ. in plenilunio, tunc
in his duobus punctis mare totaliter eſt plenum vſq; ad ſum-
mum. In alijs aūt punctis ſicut luna vel reſpectu cęli vel terræ
lumine diminuitur, ſic mare abundantia aquarum creſcit, vel
ſpoliat. Luna eſt anima. Mare corpus. vtrunq; fluit & refluit. ſ.
anima per diuerſa deſideria & affectiones. Prouer. 19. Variæ co
gitationes verſantur in corde viri. & Iob 20. Cogitationes va-
riæ ſuccedūt ſibi. Corpus verò fluit a ſanitate ad ægritudinē,
de quiete ad motum, de vita ad mortem. Iob 13. Conteritur &
effugit velut vmbra, & nunq̄ in eodem ſtatu permanet. Quan
do ergo luna a parte terræ eſt plena. i. qñ anima exiſtens in ter
ra. i. in mundo gratijs & virtutibus plena eſt, qñ. ſ. a ſolis ſponſi
ſui Chriſti præſentia eſt ſeparata, tunc mare. i. corpus plenum
eſt. ſ. pœnitentia & operibus virtuoſis. Sed quando luna reno-
uatur, quando. ſ. anima in patria ſoli iuſtitiæ coniungitur, & ab
ipſo a parte cœli. i. a parte paradiſi plenitudinem luminis reci
pit, hoc eſt dictu plenitudinem gloriæ ſempiternæ, tunc p hu-
iuſmodi luminis influentiam mare. i. corpus per dotes glorio-
ſas perficitur & repletur: quia ſm Augu. tanta erit in luna. i. in
anima gloriæ plenitudo, q̄ in mare. i. in corpus exterius redun
dabit, & quatuor dotes glorioſas in eo generabit. Et ſic mare
per lunæ influentiam plenum efficitur, quādo corpus per ani-
mam glorioſis dotibus adornaē. Ioan. 2. Impleuerunt hydrias
aqua vſq; ad ſummum. &c. ¶ Macrobius dicit q̄ mare in prin- 4
cipio lunationis minuitur ſeptem diebus, iterum alijs ſeptē au
getur, iterum aūt per alios ſeptem minuitur: & tandem ſeptem
diebus alijs reimpleē. Et inde fit q̄ in nouilunio & plenilunio
mare pleniſsimum inuenitur, omni autē alio tempore variaē.
Dic q̄ mare ſignificat cor humanū, quod. ſ. per deſideria fluit
& refluit inceſſanter, ita q̄ in principio lunationis iſtius defe-
ctuoſæ vitæ, ſolet quandoq; per ſeptem dies. i. per ſeptem pec-
cata mortalia decreſcere, quandoq; verò per virtutū ſeptena-
rium ſe replere, quandoq; etiam per aliū ſeptenariū. i. p ſeptē
dierum curriculum lumine pſperitatis minuitur, in fine vero
per vltimum ſeptenarium. ſ. per ſeptem dotes corporis & ani-
mæ in gloria augmentatur. Igitur iſta eſt veritas q̄ quocunque
modo fluat & refluat cor humanum: nunq̄ habet plenitudinē,
nec ſufficientiam, niſi in duobus punctis. ſ. quando ipſum con-
tingit in præſenti renouari: & quando in fine ipſum continget
per gloriam illuſtrari. Cor. n. impletur & ſufficientiam acqui-
rit, ita q̄ nihil aliud appetit ſeu quærit, qñ per gratiam in præ-
ſenti, & finaliter per gloriam in futuro ſatiatur. pſal. Replebun
tur ab vbertate domus tuæ. Vel quicquid ſit de alijs tēporibus,
in nouilunio tamen. i. in ortu Chriſti vel virginis glorioſæ, vel
etiam in plenilunio. i. in Chriſti paſsione, quæ ſemper in pleni
lunio vel circa celebratur, mare. i. cor, amarum. i. humiliatum
& contritum debet aquis deuotionis compaſsionis cōpunctio
nis repleri. Thre. 3. Inundauerunt aquæ ſuper caput meū. Idē
potes dicere de quolibet feſto, vbi. ſ. ſanctus nobis oritur quaſi
nouus, inquantū feſtū eius annis ſingulis innouaē. ¶ Mare licet 5
oīa flumina dulcia recipiat nunq̄ tamē efficiē dulce, imo con-
tinuè eſt amarum Sic ſunt multi: qui quamuis oīa flumina bo
norum documentorum, beneficiorum, dulcorum & miſeratio
num a Deo vel a prælato vel a prædicatore recipiāt, ſuæ tamē
malę conditionis amaritudinem nunq̄ mutant. Patet de obſti-
natis, qui miſerationibus non emendantur, q̄ obſecrationibus
nō flectunē De Ingratis, qui beneficijs non inclinātur. De aua
rēs, qui multis a Deo receptis diuitijs, ad elemoſynas & miam
non vertuntur, imo amari & crudeles continuè dinoſcunē. Ta
libus ergo poteſt dici illud Act. 8. In felle amaritudinis, & in
obligatione iniquitatis video te eſſe. ¶ Mare rubrum ſm Iſido 6
rum eſt quidam ſinus maris oceani, circa quem Ægyptij &
Æthiopes cōuerſantur. Littora. n. & terra circumiacens eſt ru-
bea, iō aqua maris vndis roſeis eſt pfuſa, & iō de littoribus illis

excipiuntur colores rubei ad picturandum parietes, & ēt mi-
nium pro libris & codicibus illuminandis. Ibi etiam inueniun
tur lapides precioſi rubei. Sic verè paſſio Christi poteſt dici
mare rubrum, & propter pœnarum amaritudinem, & propter
16 ſanguinis rubedinem. Et eſt mare rubrum.i. ipſe Chriſtus per
paſſionis amaritudinem rubricatus, qui dicitur ſinus vel reſle
xus oceani.i. ipſius Dei patris, qui quia caret principio atq; fi-
ne ideo oceanus.i. circulus nuncupatur, & ab hoc oceano in-
finitur per ęternam generationem, vſq; ad Ægyptum.i. vſq; ad
mundum iſtum. Eſa. 19. Aſcendet dñs ſuper nubem leuem, &
ingredietur Ægyptum. Si igitur ſis liber.i. vir litteratus, & ve-
lis illuminari per diuerſarum virtutum decorem, vade ad ma-
re rubrũ .ſ. paſſionis, & ibi accipe miniũ bonorũ exẽplorũ.ſ.
patientiæ & humilitatis, & hmôi illumina librũ tuum. Si aũt
ſis paries.i. laicus durus & frigidus, accipe ibi colorem largita
tis, inquantum dedit latroni paradiſum, & colora parietem ter
renitatis & cupiditatis. Item colorem charitatis contra frigidi
tatem indeuotionis. Item colorẽ pietatis: qa crucifixoribus in-
dulſit, & colora duritiem incõpaſſionis, & ſic parietẽ conſcien
tiæ poteris picturare. Ibi etiã poteſt inueniri lapis rubeus pre
cioſus, maximè, quinq; vulnera rubicunda, quæ ſui precioſita
te deſtruunt & adnihilant oẽm potentiam inimici. ideo pſalm.
Fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra Chan, terribilia
in mari rubro. Item ſicut in mari rubro ſunt multi portus, ſic
in Chriſto paſſo multa vulnera. pſa. Qui diuiſit mare rubrum
in diuiſiones. Figura Exo. 14. Vbi mari rubro diuiſo, filij Iſrael
trãſierunt ad terram promiſsionis, Pharaone cũ exercitu ſub-
merſo. Si corpore Chriſti in paſſione diuiſo ab anima ꝑ mortẽ
& in ſe ꝑ vulnera, filij Iſrael.i. fideles animæ quæ ſub Pharao-
17 ne.i. luciferi dominio ſeruiebãt in luto luxuriæ, latere auaritiæ,
& palea ſuperbiæ in ægypto, vſq; ad terram promiſsionis para
diſi tranſierunt, & ipſe Pharao.i. lucifer cum demonum exer-
citu totaliter eſt contritus. Exo. 15. Qui ſubmerſit Pharaonẽ:
& exercitum eius in mari rubro. Vel dic ꝙ aqua de ſe lympida
ſignificat animam, de ſe puram & mundã, quæ reuera tunc vn
dis rubeis.i. carnalibus vitijs inficitur, quando terræ rubeæ.i.
carni, vnitate ſuppoſiti ſociatur, ſicut patet quia peccatum ori
ginale contrahit, & rubedinem carnalis cõcupiſcentiæ ſecum
gerit. Hoc etiam ad ſocietatem malorum applica: quia.ſ. nulla
eſt perſona ita munda quæ ſi terræ rubeæ.i. perſonis luxurioſis
& carnalibus iungitur, quin colore.i. vitio conſimili vitiet. Al
lega illud prædictũ Exo. 15. Submerſit Pharaonem. &c. ¶ Ma
7 re eſt receptaculum oĩm aquarum tam dulciũ ꝙ̃ amararum, &
ſm philoſophum mare in ſuis mutationibus ſequitur motũ lu-
næ, & ſm eius influentiam minuit vel augeť. Mare ēt inſpiſſať
ſm aſcenſum illius ſtellæ quæ canicula nuncupatur: quia tunc
mutat colorem, & efficitur nunc ceruleum, nunc viride, nunc
obſcurum. Mare inſup ex ſuorum brachiorũ colliſione vẽtos
& turbines generat & ꝓducit, ſicut dicit Beda. Sic eccleſia eſt
habitaculũ aquarum dulciũ & amararũ.i. bonorum & malorũ
& ēt ſequitur motum lunę.i. motum & influentiam diuinæ pro
uidentiæ, & volũtatis æternæ, quia.ſ. ſm lunę influẽtiam.i. ſm
diuinæ diſpoſitionis prouidentiã actiuè vel permiſsiuè diuer-
ſimodè operantem, mare.ſ. eccleſiæ militantis nunc eſt trãquil
lum per proſperitatem, nunc turbidũ per aduerſitatẽ, nunc au
getur numero credentium, nunc minuitur per incredulitatem
retrocedentium: quia.ſ. deo agente vel permittente numerus
diſcipulorũ creſcebat. Act. 6. Et multi diſcipulorum abierũt re
tro. Ioan. 6. Et qñ ſuper hemiſpherium huius mundi aſcendet
ſtella canicula.i. antichriſtus, in fine mundi, qui more canis ra
bidi multos inficiet per peccatum, tũc mare.i. eccleſia mutabit
colorem priſtinæ conuerſationis, & per errores fœdabitur ꝓ-
deodo calorem charitatis & dilectionis, quia.n. ibi calor & ar-
dor aduerſitatũ & tribulationum ab iſta ſtella ſuſcitabiť, ideo
aquæ huius maris.i. populi eccleſiæ multipliciter mutabũtur.
Figura Apoc. 8. vbi ſtella ardens quaſi facula, miſſa eſt in ter-
tiam partem fluminum, & factæ ſunt aquæ amarę, & multi ho
minum mortui ſunt. Tertia pars fluminũ eſt eccleſia, quæ ve-
lut quoddam tertiũ de gentilibus & Iudæis eſt collecta, inq̃tũ
cadens & veniens ſtella iſta.ſ. improbus antichriſtus conuertit
aquas.i. populos in abſynthium & moriũtur homines ꝑ pctm̃.
Vel ſi vis dic ꝙ canicula ſtella feruida ardorem auaritiæ ſigni
ficat: quæ.ſ. mare.i. mũdum multipliciter turbat. vel mare.i. cor
humanum qñ in ipſum aſcenderit, valde fœdat, ipſumq; ꝑ ma
la deſideria exagitat, & bonæ conuerſationis coloribus totum
8 priuat. Idem dic de cõcupiſcentia carnis. &c. ¶ A mari per oc-
cultos meatus prodeunt flumina & aquæ dulces, quæ terram
irrigant & fœcundant. Sic a deo inuiſibiliter procedit gratia:
quæ terram.i. animã irrigat, & ipſam facit herbas, arbores, flo-
res, fructus & folia.i. diuerſa virtutũ genera germinare. Eccle.
1. Ad mare vnde exeunt flumina reuertuntur. Vel dic ꝙ flumi
na.i. fluxus & ordo rerum, & etiam contingentiæ actuum hu-
manorum, a mari.i. a deo per occultos meatus ſuæ prouidẽtiæ
& ſuorum iudiciorũ dicuntur procedere, & ab ipſo tanq̃ a cã
primaria originaliter prouenire. vnde Thren. 3. Quis dicit vt
fieret dño non iubente? Et Amos. 3. Si erit malum in ciuitate ꝙ
non fecerit dñs ¶ Secũdũ Baſilium in Hexame. mare eſt hoſpi 9
tium oĩm fluuiorũ, & fons imbriũ & aquarũ. Et eſt mare quo
ſibi diſcrepãtes populi copulanť, & ipſo intermedio cõiungũ-
tur. Eſt ēt ſubſidium in neceſsitatibus, refugiũ in periculis, iti-
neris cõpendiũ, & laborãtibus lucrũ. Ratio autem quare mare
ſit amarum, eſt: quia calor ſolis ſubtiliores & aqueas partes
conſumit, vel facit exhalare, & remanent groſſę & fœculentę,
quæ calore ſolis plenius aduruntur, & ſic in amaritudinẽ & ſalſe
dinem cõuertunt: quia de aduſtione gñatur ſalſedo, ſicut pa-
tet in aqua colata per cinerẽ, quæ ſalſa reperitur. Eſt aũt aqua
maris groſsior ꝙ̃ dulcis, & ex hoc nauigationi vtilior, qa nauis
ꝓfundius mergitur in aqua dulci ꝙ̃ in ſalſa, & facilꝰ ibi perit.
Ouum ēt in aqua maris natat, qđ tñ ad fundũ deſcendit ſi fue-
rit in aqua dulci. Mare ēt eſt ſuſpſius purgatiuũ, mortuorum
corporũ eiectiuum, fluxus continui fluminum & fontium cau-
ſatiuum, præcioſorum lapidum generatiuũ, & licet ſit amarũ
& ſalſum ad potandum, tñ eſt plurium infirmitatũ curatiuũ, vt
eſt hydropiſis & vlcera. Sed econuerſo eſt capitis turbatiuũ,
vomitus & nauſeæ ꝓuocatiuum cibi & potus & appetitus ab-
latiuum, aquarũ dulciũ receptatũ in amaritudinẽ cõuerſiuũ.
Item rõne loci per quem tranſit, eſt ſui ſaporis amari in dulce-
dinem mutatiuum. Mare eſt pœnitentia, tribulatio, vel tempo
ralis afflictio, vel ēt religio vel eccleſia. Illud eſt.n. hoſpitiũ flu
uiorum.i. ſanctorum virorum, qui more fluuiorũ terram.i. ec-
cleſiam per doctrinam fœcundant & irrigant. Dicitur etiam
fons imbrium: quia ibi nubes.i. prædicatores imbrem doctri-
næ hauriunt & aſſumunt. Per mare populi copulantur, inquã-
tum per pœnitentiam mali bonorum collegio coniunguntur,
a quo diuiſi fuerant per peccatum. Eſai. 54. Aduena quondam
tuus adiungeť tibi. Et eſt mare illud in peccatorum neceſsitati
bus ſubſidium, in tentationum periculis refugium, itineris ad
cœlum compendium, laborantibus in mercimonijs virtutũ lu
crum. Naum. 3. Cuius diuitiæ mare, aquæ muri. Mare ēt pœni
tentiæ, religionis & tribulationis, nauigantibus ad portum pa-
radiſi eſt tutius ꝙ̃ aqua dulcis.i. ꝙ̃ ſtatus proſperitatis munda-
næ: quia nauis.i. bonus homo non tm̃ deprimitur verſus terrã
.i. ad amorem tẽporaliũ ſi ſit in mari pœnitentiæ, vel in tribula
tionis ſeu paupertatis amaritudine, ſicut ſi eſſet in aqua dulciſ-
ſima.i. in proſperitatibus & delicijs huius mũdi. Ouum etiam
fragile.i. imperfectus & peccator qui in mari pœnitẽtiæ & tri-
bulationis ad cœlum enatat, ſi in aqua dulci proſperitatis fue-
rit, ſubmergitur in infernum. Eſt etiam iſtud mare pœniten-
tiæ ſuſpſius purgatiuum per contritionem, mortuorum.ſ. pec
catorum eiectiuum per confeſsionem. Et eſt fluxus fontiũ cau
ſatiuum per lachrymarum redundationem. Precioſorum etiã
lapidum.i. virtutum generatiuum per omnem peccati abſter-
ſionem. Et licet mare illud potantibus ſit amarum, tamen infir
mitatum plurium peccatorum eſt ſanatiuum, & ratione vena-
rum terræ quas tranſit.i. ratione Chriſti & ſanctorum, quos ma
re pœnitentiæ & tribulationis prius tetigit: aqua eius.i. aduer-
ſitas in dulcedinem conſolationis tranſmutatur, inquantũ per
conſiderationem tribulationis Chriſti & ſanctorum, dolor no
ſtræ miſeriæ temperatur. Ideo Iudith 5. Fontes amari obdulca
ti ſunt. Dicit etiam ꝙ mare iſtud caput.i. mentem hominis tur
bat per contritionem 4. Regum 4. Caput meum doleo. Nau-
ſeam etiam motis humoribus peccatorum prouocat per con-
tritionem. Numeri 21. Anima noſtra nauſeat. Appetitum etiã
immutat per deliciarum & vitiorum deteſtationem, & per bo
norum ſpiritualium dilectionem. Iob 6. Animæ eſurienti.i. pœ
nitenti, quę amara ſunt.i. opera pœnitentiæ, dulcia eſſe viden-
tur, & quæ prius cum eſſet in delicijs, nolebat tangere aĩa mea,
modo prę amaritudine.ſ. pœnitentię, cibi mei ſunt. Ideo benè
dicitur quod mare aquas dulces amaricat: quia omnes mundi
dulcores & delicias facit amareſcere in corde pœnitẽtis. Thre
no. 1. Et ipſa repleta eſt amaritudine ¶ Secundum Ariſto. libr. 10
de elementis, mare ſecundũ motum lunę ſuas mutat & variat
qualita-

qualitates. vnde ſi aliquis fluuius ſm ſuum motum naturalem
fluit in mare, ſi tunc quando mare intrat, luna oriatur in illa re
gione, eadem hora diei, ac ſi eſſet fluuius per violentiā repreſ-
ſus, in ſeipſum reuoluitur verſus originem, & reflectitur cōtra
motum proprij ſui curſus. Sicut.n. ferrum relicta natura pro-
pria ſequitur adamantem, ſic mare ſequitur motum lunæ. Per
mare quod ſemper fluit & refluit, intelligo hominis voluntatē,
quæ de vno propoſito in aliud continuè fluctuat & mutatē, q̄a
Vult & non vult piger. Prouer.13. Per lunam quæ a ſole lumen
accipit, & q̄nq; totaliter obſcuratur, intelligo gratias & virtu-
tes, quæ a Chriſto immediate oriuntur, & nunc minuunt̄, nūc
augentur, & q̄nque per peccatum mortale totaliter obſcuran
tur. Vel per lunam accipe voluntatem diuinā, quæ nunc eſt no
bis lucida per proſperitatem qua nobis dat. Nunc verò obſcu-
ra dicitur per aduerſitatem quam immittit. Aliqñ etiā lux eius
nobis occultatur per æternam damnationem, qua percutit. Si-
cut igitur mare ſequitur motum lunæ, ſic etiam per motū & in
ſpirationem voluntatis diuinæ, gratiarum etiam & virtutū de-
bet voluntas humana totaliter regulari, ita vt dicat homo deo
illud Lu.22. Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Et iō
ſi aliquis fluui⁹.i. aliqua mollis fluxibilis & carnalis cogitatio,
in mare voluntatis noſtræ intrat, ſi in illa hora oriatur luna in
regione cordis noſtri.i. ſi perceperimus quid dictet dei volun-
tas faciendum, & ſi aliqua ſpūalis conſideratio præ oculis ha-
beatur, ſtatim per influentiā hmōi lunæ debet fluuius carnalis
delectationis & cogitationis repcuti, & ne mare voluntatis no
ſtræ introeat, impediri, & ſic debet mare.i. voluntas noſtra ſm
influentiam lunæ.i. voluntatis diuinæ attrahi & leuari. Et ſicut
aquæ maris ſunt ſalſæ & amaræ, aq̄ aūt fluminis repcuſſi dul-
ces: ſic in volūtate debent aquæ.i. affectiones & cogitatus ama
ri per pœnitentiā & cōtritionē, admitti aquæ vero dulces.i. co
gitationes carnales ſunt penitus repellendæ. pſal. Iordanis cō-
11 uerſus eſt retrorſum. ¶ Secundum Ariſt. in li. Meteo. Mare eſt
oim̄ fluuiorum & aquarum principiū & origo, & aquarū qui-
es & plenitudo. Et iō mare in nubes, fontes, & flumina diuidit̄,
& aqua eius occultè ad vegetationē oim̄ impartit̄. Mare iſtud
eſt beata virgo, in qua reperitur gratiarū oim̄ plenitudo, & iō
in nubes.i. in prædicatores & perfectos, in fluuios.i. in pctōres
& infectos, & in fontes.i. in proficientes & refectos. &c. a mari
iſto.i. a Maria diuiditur & mittit̄ copia grārū. Hiero. Cęteris p
partes, Mariæ aūt tota ſimul ſe infudit plenitudo gratiæ. Ioā 1.
De plenitudine eius omnes accepimus. Et ſicut in mare ponit̄
vas terreū crudum, vel ſine igne factum, ibi ſm Ariſt. lib.8 de
aīalibus, p diem & noctem ingredit̄ aqua dulcis, ſi tñ clauſum
fuerit, alias nunq̄, ſic verè in vaſe virgineo Mariæ, q̄.ſ. fuit cru
da & non cocta, ſine igne concupiſcentiæ carnalis, vndiq; clau
ſa per integritatem pudicitiæ virginalis, dū eſſet in mari mūdi
huius.i. in amaritudine pniæ, intrauit, in eā aqua dulcis.i. dei fi
lius Ieſus Chriſtus, qui in ea fuit inuiſibiliter & mirabiliter in
carnatus. Ioan.20. Venit Ieſus ianuis clauſis. Et ſicut mare eſt
hoſpitium fluuiorū. &c. ſic Maria &c. Expone ſicut ſupra. §.9.
¶ Secūdū Bedam ex colliſione brachiorum maris, qbus cingit̄
12 terrā, venti multotiens generant̄. Sic verè quādo brachia eccle
ſiæ.i. ſeculares & clerici, ſe per inuidiam & irā colliduntur, tunc
in eis diuerſi venti tribulationum & fluctuū generant̄. Iob 30.
Quaſi ſuper ventum ponens, colliſiſti me validę. ¶ Secundum
13 Ariſtotelem in lib. meteoror. in mari ſunt aquæ dulces, & ama
ræ, ſed amaræ & ſalſæ propter terrenitatis & grauitatis pōdus,
in terra remanent, dulces autem per ſolis inflammationem ſu-
perius euaporant, fiuntq; nubes, ex quibus imber reſoluitur, a
quo terra poſtmodum irrigatur. Sic verè in mari huius mundi
ſunt duo genera aquarum.i. hominum: quia aquæ multæ popu
li multi. Apocal.17. Amaræ & dulces.i. boni & mali. Sed aquæ
amaræ & ſalſæ.i. peccatores propter grauitatē accidiæ qua prę
muntur, & propter terrenitatem auaritiæ qua grauātur, in ter
ra remanent per affectum.i. in bonis terrenis & tpalibus mun-
di huius, in quibus.ſ. totam fiduciam ſuam ponunt. Sed aquæ
dulces.i. boni hoīes, per ſolis iuſtitiæ influentiā ſuperius ad bo
na cœleſtia eleuantur, & ibi per ſanas affectiones euaporāt, &
in nubes.i. in viros perfectos cōuertuntur, & maxime qñ fiunt
prædicatores, quia tunc ab ipſis tonitruum prædicationis, ful-
gor, honeſtæ conuerſationis, aqua bonæ doctrinæ, conſilij &
eruditionis, ad terram.i. ad terrenos inferius deriuātur. Exodi
14. Erat nubes tenebroſa illuminās noctem. Expone & applica
Vel dic q̄ iſtæ duæ ſpecies aquarum, ſunt duo genera animarū
.ſ. dulces & bonæ, quæ ſurſum ad paradiſum aſcendunt, amarę
& peccatrices, quæ inferius ad infernum deſcendunt. Eccle.3.
Quis nouit ſi ſpiritus hominum aſcēdat ſurſum, & ſpiritus iu
mentorum deſcēdat deorſum? Vel dic q̄ mare eſt cor, vbi ſunt
aquæ dulces & amaræ.i. cogitationes rationis & ſenſualitatis. Il
læ ergo naturaliter ſurſum tēdunt, iſtæ verò naturaliter ima pe
tunt. ¶ Mare Pōticum quod eſt ab aquilone, propter paucita- 14
tem caloris partium illarum &, propter aquarum dulcium ibi
influentium multitudinem, parum eſt amarum, imo quaſi dul
ce reperitur. Sic mundus propter aquarum dulcium.i. delecta
tionum quantitatem, & propter caloris charitatis paucitatem,
parum eſt amarus.ſ. malis ipſum bibentibus, imo dulcis & ſa-
pidus eſt eiſdem. Quia pro certo cauſa quare mundus videtur
eis dulcis, eſt defectus caloris charitatis, & abundantia dulce-
dinis carnalitatis. Iob 6. Animę eſurienti quæ amara ſunt, dul-
cia eſſe videtur. Vel iſtud eſt peccator, qui ex prædictis cauſis
per contritionē nō amaricatur. ¶ Mare eſt aquarum collectio, 15
quæ eſt in fluxu & refluxu cōtinuo, p motu lunæ. Et ſunt aquæ
iſtæ ſpumoſæ & fluctuoſæ, & eſt mare habitaculum oium flu-
uiorum. Eſt etiam maris aqua amara, quia per calorē cœleſtē
partes humidę & dulces exhalant, & remanent groſſę & fœcu
lentę, quæ magis ac magis adultæ, in amaritudinem conuertū-
tur. Præterea mare licet ſit amarum, eſt tamen dulcium piſciū
nutritiuum: quia.ſ. ibi eſt aliqua dulcedo, quam ſugūt & in cor-
porant ſibi piſces. Eſt etiam monſtrorum mirabilium produ-
ctiuum, & eſt etiam continuo fluxu & refluxu ſuiipſius cōmo-
tiuum. Talis eſt mundus, continuè.n. fluit & refluit de vno ſta
tu ad alium, & hoc ſm motum & influentiam lunariam, per q̄
intelligo fortunam ſeu prouidentiam, quæ occultè & inuiſibi
liter mare mouet.i. mundum, & ipſum facit p pſpera & aduer-
ſa nunc turbidum, nunc tranquillum, nunc minui, nunc auge-
ri, quia oēs motus & varietates ſeculi ſm dei prouidentiā or-
dinantur, & eius motus & tribulationes, variationes & muta-
tiones, vel actiuè vel paſſiuè per eius occultam ordinationem
& influentiam regulantur. Eſa.51. Conturbo mare, & intume-
ſcunt fluctus eius. vnde dicitur Amos 4. q̄ non eſt malum in ci
uitate quod nō faciat dñs. Aquæ hui⁹ maris ſunt populi, & tri-
bus, & linguæ. Aquæ multæ populi multi. Apoca.17. Iſtę ergo
aquæ.i. populi mūdiales ſunt ſonori per lites & cōtentiones, ſunt
ſpumoſi per peccatorum & malarum cogitationum emiſſio-
nes: quia impij ſicut mare feruens, quod quieſcere non valet.
Eſa 57. Sunt motiui & inſtabiles per diuerſorum negociorum
euagationes, ſunt amari per diuerſas triſtitias & turbationes.
Iō Apo 8. Multi hoim mortui ſunt ex aquis, quia amarę factæ
ſunt. Cauſa aūt quare hmōi aq̄.ſ. mūdani amaræ fiūt.i. triſtes
& turbulenti, eſt iſta: q̄a.ſ. calor auaritię facit euaporare aquas
dulces.i. dulcorē deuotionis, gratiæ, & cōpaſsionis, ita q̄ in cor
de eorum non remanent niſi fęces, & partes groſſę.i. Amor &
affectio temporalium. Et quia magis ac magis aduruntur calo
re auaritiæ, ideo per rancorem & triſtitiam, per horrorem &
inuidiam, in totalem amaritudinem conuertuntur, quia p cer
to fœces diuitum non cauſant in corde lætitiam, ſed timorē &
ſollicitudinem & dolorē. Iob 20. Panis eius in ventre eius con
uertetur in fel aſpidum intrinſecus. In iſto tamen mari mundi
ſunt piſces dulces.i. homines delicioſi, qui inter aquas amaras
.i. inter mundi amaritudines & dolores inueniunt aliquā dul-
cedinem.ſ. proſperitatis & deliciarum, quam.ſ. ſibi incorporāt,
attrahunt, atq; ſugunt, & ſic impinguantur, dilatantur, recalci
trantq; contra Deum. Mūdus.n. qui in ſe eſt amariſsimus, iſtis
videtur eſſe dulciſsimus & amenus. Iudith 5. Fontes amari ob
dulcati ſunt. Et ſicut piſces a mari cum ſagena extrahuntur, &
ſquamis & veſiculis ſpoliantur, & in calderia decocti, a lecca-
toribus comeduntur, ſic delicioſi cum ſagena mortis, quæ par
uos & magnos extrahit a mari mundi, extrahuntur. Capietur
in ſagena mea. Ezec. 12. Et ſquamis ſeſe prementibus (Iob 41.)
& veſiculis i. amicis & parentibus, diuitijs & honoribus ſpo-
liati, & in inferni calderia cocti, a demonibus comedūtur. Iō
dicitur Ezech. 38. Commouebūtur a facie mea piſces maris.i.
delicioſi & luxurioſi, beſtiæ terræ.i. auari, & volucres cœli.i.
ſuperbi. Et ideo iſtud mare dicitur origo & habitaculum flu-
uiorū: quia fluuij i. delicati in mari mūdi huius habitāt & quie
ſcunt. Eccle. 1. Oīa flumina intrant mare. Vel dic q̄ mors ſolet
a mari mundi aquas dulces.i. bonas pſonas tollere, & ſic in ma
ri ſolēt aq̄ amarę.i. pſonæ defectuoſæ & inutiles remanere Sap.
4. Raptus eſt iuſtus, ne malitia mutaret intellectū eius. Vel dic
q̄ in mari amaro ſunt piſces dulces: quia.ſ. in ipſo mūdo tēpe-
ſtuoſo & iniquo, inter ipſa mōlia.i. inter pctōres inueniuntur

piſces dulces.i.homines aliqui boni & benigni,dulces,viſcero
ſi,miſericordes & pij.Vel dic econuerſo ꝙ in amaritudine ſta
tus religionis inueniuntur multi dulces.i. delicioſæ conuerſa-
tionis.Eſa.5.Ponentes amarum in dulce,& dulce in amarum.
16 ¶ Amor mundi ſimilis eſt mari, quod eſt fluctuoſum, ſalſum
amarũ,& ſequit motũ lunæ.vñ creſcente luna creſcit,& decre
ſcente decreſcit.Sic mundi amor ſemper habet aliquam ſalſe-
dinem peccati:quia.ſ.auarus auarum, luxurioſus luxurioſum
diligit.Lu.6.Peccatores diligentes ſe diligunt.Iſte etiam amor
ſequitur motum lunæ proſperitatis & fortunæ,quia.ſ.quãto in
luna.i.in homine maior eſt lux ꝓſperitatis,tanto mare.i. amor
mundanorum amicorum ad eum plus abundat, & econtra ſi
lux proſperitatis deficit,etiam mare.i.amor mundanorũ ami-
corum circa eum tunc decreſcit.vnde de amico falſo dicit Ec-
cleſ.13.Si habueris,conuiuet tecum,ſi nihil habueris, derelin
quet te.Mare igitur.i.amor mundanus,vel etiam cor humanũ
& generaliter omnes illi in quibus luna.i. mundi ꝓſperitas do
minatur,& qui ad iſtam lunam(quæ de ſe eſt mutabilis & va-
ria)principaliter attendunt,& per eam regulantur,inquieti &
inconſtantes efficiuntur.Et iſta pro certo eſt ratio quare cor-
da ſunt inquieta & vaga mundanorum.Auguſtinus. Inquietũ
eſt cor meum bone Ieſu donec quieſcat in te. vnde illud præ-
dictum Eſa.57.Impij ſicut mare feruens, quod quieſcere non
valet.Vel dic ꝙ luna eſt anima,quæ.ſ.mare.i. corpus debet re-
gere,& non econuerſo.Vel dic ꝙ luna perfecta in æternum,&
teſtis in cœlo fidelis,eſt deus vel bonꝰ prælatus. Mare verò eſt
inferior ſubditus,qui.ſ.debet ſe iſti lunę.i.deo vel bono præla-
to conformare, & ſecundũ ꝙ plus viderit in eo de lumine bo-
norum exemplorũ,debet aquas ſuæ virtutis & gratiæ plus au-
gere,& ſe eis in omnibus conformare.Eſa.14.Similis ero altiſ-
ſimo.Vel dic econtra ꝙ luna eſt vanus & mutabilis prælatus,
cui.ſ.conformatur mare.i.malus & fluctuoſus ſubditus.Eccle.
17 27.Stultus autem mutabitur vt luna. ¶ Mare eſt tempeſtatũ &
fulgurum cauſatiuum,& nubium & turbinum productiuum,
tumultuum & fluctuum nutritiuum,radiorũ ſolarium interce
ptiuum,calorum etiam ſolarium repreſſiuum,& in aere cali-
ginis inductiuum. Sic rectè mundana proſperitas tempeſtatẽ
tribulationum alijs cauſat,nubes turbines & caliginem igno-
rantiæ & falſitatis generat,& lucẽ veritatis obnubilat, tumul-
tus diſcordiæ nutrit,& radios ſolis.i. diuinam gratiam obum-
brat & abijcit,& ſuis vaporibus.i.ſuis prauis amoribus mentẽ
refrigerat,& calorem feruidę charitatis ſubuertit.Sicut etiam
mare ſæpe colores ſuos mutat,ſeſe etiam cõtinuè mouet & agi
tat,ſic mundi proſperitas nunquam in vno perſeuerat,ſed con
tinuè fluctuat,& nunc creſcendo,nunc deficiendo variè ſe re-
18 tractat.pſal.Mirabiles elationes maris.¶ In mari ſm Iſido.ſunt
multa pericula. Eſt.n.ibi vnum periculũ quod dicitur Scylla
quod nihil eſt niſi eminens ſaxum vbi colliduntur fluctus,
& ſtrepitum faciunt, ad quod colliſæ naues vix a naufragio ſal
uæ fiũt.Eſt etiam ibi aliud periculũ quod dicitur Charybdis,
quod eſt mare voraginoſum, quod naues attrahit & deglutit.
Aquam.n.accipit vt iterum euomat,& econuerſo,ſm Iſido.li.
13.c.de æſtibus maris.Et eſt ibi aliud periculum quod dicitur
Syrtis,quod eſt inæqualitas fundi in mari vadoſo, ꝗa arena in
cumulos congregata,& ab inferiori per ventum continuè mo
ta & agitata,& ad modum quæ mota & ventilata, naues impe
dit tranſnatare.Eſt etiam ibi aliud periculum quod dicitur Bi
thalaſſus,quod eſt terra bituminoſa & glutinoſa,in qua ſic for
titer hæret nauis,ꝙ a vẽti impulſibus non mouetur. Hæc ſunt
quattuor notabilia pericula,maris mundi.Per primũ.n.ſ.ſcyl-
lam,intelligo eminentiam dignitatum, in qua omnes fluctus
maris.i.ambitioſorum mũdanorum deſideria reflectuntur, &
pro eis acquirendis cum eis continuè reluctantur. Et cum ibi
per immoderatum affectum nauicula mentis impingitur,mor
tis æternæ periculum reportatur. pſalm. In ſpiritu vehementi
conteres naues tharſis.Per charybdim intelligo amorẽ mun-
di,qui ſemper aquam attrahit,quia amor mũdi non eſt niſi ꝓ-
pter attractionem propriæ vtilitatis,& diuitiarũ lucrũ. Aquã
etiam diuitiarum euomit vt recipiat: quia peccatores peccato
ribus fęnerantur,vt recipiant æqualia.Lucæ 6. Per ſyrtim aua
ritia ſeu perſonarum acceptio deſignatur, quæ in mari mundi
inæqualem fundum facit:quia.ſ.vno loco.ſ.in pauperibus, ni-
hil ponit de arena diuitiarũ,ſed ſatis de aqua tribulationũ. In
alijs.ſ.in diuitibus ponit magnos cumulos arenarum.i. diuitia
rum abundantiam, & parũ de aqua tribulationis. Et ſic nauis
arenis diuitiarum impingens per amorem immoderatum, de

facili ſubuertitur in peccatũ. De iſta fundi inæqualitate dr.ff. de
ac.emp l.1.Quod vni(inquit)ſupereſt, plerunq; accidit vt al-
teri deſit.Et apoſtolus 1.ad Corin.11.Alius inquit eſurit, alius
quidem ebrius eſt.quia vt dr Mat.25. Habenti dabit,& abun-
dabit. Per quartum periculũ Bithalaſſum intelligo luxuriã,
quæ ita ligat fortiter & aſtringit, ꝙ nauem voluntatis vel ani-
mæ ibi per immoderatum affectum impingentem ea toto deti
net,& arreſtat.Prouer.7.Irretiuit eũ multis ſermonibus.& Ec-
cleſi.7. Inueni mulierem morte amariorẽ.vincula ſunt manus
eius.Bene ergo dicitur Eccl.43.Qui nauigant mare, enarrant
pericula eius.De alijs autem periculis maris ſicut de rupibus,
adamãtibus,& Syrenibus,& alijs monſtris,vide in titulis ſuis,
ſ.in libro de lapidibus,& in libro de piſcibus. ¶ Mare eſt finis
& habitatio omnium fluuiorum, quia ibi oẽs aquæ & flumina 19
terminantur,& ibi tãquam in finale hoſpitium hoſpitantur &
concluduntur.Talis eſt mors: quia in eam oẽs aquæ & flumina.i.
homines magni & parui finaliter tanquam in finale hoſpitium
concludũtur.Ideo dr Iob 30.Scio ꝙ morti trades,me vbi con-
ſtituta eſt domus oĩ viuenti.Sed ſicut dr Eccleſi.1.Omnia flu-
mina intrant mare, vt iterum fluant. Quia ois caro licet modo
a mari.i.morte neceſſario abſorbeatur,tñ in die reſurrectionis
vltimæ iterum fluet.ſ.de morte ad vitam.Figura Apoc.21.vbi
dicitur ꝙ prima terra abijt,& mare iam non eſt,quia abſorpta
eſt mors in victoria 1.ad Corin.15.quia mare.i.mortalis natu-
ra abijt.ſ.primo in morte,ſed facta reſurrectione iam non erit.
Præcipitabit.n.dñs mortem in ſempiternum,ſicut dicitur Eſa.
25.Et ſicut mare non impletur propter flumina,licet magis &
minus abundare videtur ſm influentiam lunarẽ,ſic mors non
impletur,Abac.2.Sed ſm lunarem influẽtiam.i. ſm occultam
dei prouiſionem, plures aquæ in mari.i. plurũ hominum vel
paucorum mortalitas efficitur in hoc mundo.Eſa.9. Nouiſſi-
mo aggrauata eſt via maris trans Iordanẽ. Et ſicut de mari pu
riores aquæ euaporant,& amaræ remanent,ſic in iudicio & in
morte,ſancti qui non ſunt mortui,ſurſum ad cœlum aſcendẽt,
peccatores verò cum ipſa morte perpetuam manſionẽ faciẽt.
Eſa.28.Pepigimus fœdus cum morte.Vel dic ꝙ mare amarũ,
eſt infernus,in quo pro certo aquæ dulces.ſ.mundi carnales &
delicioſi hoſpitantur,& in quo fluctus & tempeſtates tribula-
tionum inueniuntur,& in quo monſtra periculoſa.i. demones
commorantur,& in quo procul dubio flumina.i.mundi diuitię
in amaritudinem conuertuntur.pſa.Transferentur montes in
cor maris.Et iterum pſal.Inimicos eius operuit mare. ¶ Mare
Mediterraneum dicitur ſm Iſid. magnum mare, in quo ſunt 20
diuerſi ſinus & reflexiones,inter quos ſinus.Ponticus eſt cæte
ris dulcior,nebuloſior, & obſcurior propter aquarum dulciũ
influentium multitudinem,habens a tergo Meotides paludes.
Sic ſacra ſcientia per medium terræ.i.eccleſiam tranſit,habẽs
plures ſinus & reflexiones.i.plures libros,inter quos ſinus põ
ticus.i.liber euangelicus cæteris dulcior eſt guſtui intellectus
propter aquarum dulciorum.i.verborum actuum Chriſti de-
lectabilem multitudinem influentem. eſt tamen obſcurus &
nebuloſus per ænigmata & figuras,quia ſicut dicitur Mat.13.
Chriſtus ſine parabolis non loquebatur eis. Et habet a tergo
meotides paludes.i.ſcientias ſeculares, quæ.ſ. retro dicuntur
eſſe, tanquam diuinæ ſapientiæ inimicæ, quia ſapientia huius
mundi inimica eſt deo.ad Rom.8.Et rectè paludes huiuſmodi
ſcientiæ dicuntur:quia omnes ſunt luto carnalitatis & auaritię
terrenæ permixtæ,inquantum ad lucra temporalia ordinãtur.
¶ Secundum Ariſtotelem in libro de vegetabilibus, mare ha- 21
bet durum fundum,littus ſolidum,durum & arenoſum, ideo
terra mari propinqua arenoſa eſt,& ſine humore,ibi tamẽ ſę-
pe generantur lapides precioſi. Sic religio ſita prope mare
pœnitentiæ,& in amaritudine paupertatis, eſt arenoſa per hu
militatem,ſicca per caſtitatem,& ad modum arenæ infructife
ra per paupertatem,ibi tamen lapides generantur.i. bonę per-
ſonæ & ſanctæ virtutibus & moribus precioſæ.Per arenam.n.
& ſabulum quod parum appreciantur,& tamen vna cum cal-
ce in ædificijs ponitur, rectè humilitas deſignatur, quæ cum
calce feruentis charitatis coniuncta,cementum debet eſſe ędi
ficij mentis noſtræ.Figura Exodi 2.vbi Moyſes.i. bonus reli-
gioſus poſtquam ægyptium.i.diabolum iugulatum,vel pecca
tum ipſum ſub humilitatis ſabulo ſepeliuit, Pharaonis impe-
rium refugiens,Ægypti.i.mũdi habitacula prætermiſit. Sicut
enim in mari ſunt aquæ amaræ,in quibus tamen viuunt piſces
dulces,ſic in religione licet amaritudo tribulationum abũdet,
ibi tamen piſces dulces.i.viri deuoti viuunt,aquis amaris pre-
dictis

diƈtis.i.miſerijs & tribulationibus Aſſueti. Et ꝙ arena ſit ter-
22 minus maris, vide.c.de Arena.¶ Secundum Ariſtotelem mare
inſpiſſatur poſt aſcenſum ſtellæ quæ canicula nuncupatur, co-
loremque mutat, & nunc efficitur ceruleum, nunc viride, nūc
turbulentum. Plinius etiam lib.9.c.56.ait ꝙ hoc fit maximè in
boſphoro, vbi algæ & piſces ſuperferuntur, omnia ab imo ver-
ſa. Sic verè quando in mari religionis aſcendit canicula.i. aua-
ritia, quæ more canis habet appetitum inſatiabilē (quod.ſ.tunc
factum eſt quando religio & eccleſia bonis fuit temporalibus
impinguata) ſtatim pro certo per diuerſa vitia fuit turbata, &
colorem honeſtatis amittens, nunc in vnum peccatum, nūc in
aliud commutata eſt, ſicut patet ꝙ aliquando auari & cupidi
religioſi de officio ad officium, de ſtatu ad ſtatum anhelant, &
ſe quantum poſſunt erigunt, vt ad gradus altiores aſcendant,
& ipſi in ſe turbantur, & alios oēs turbant. Iſta.n. peſſima ſtel-
la.ſ.auaritia & ambitio, piſces maris.i.ipſos religioſos & cleri-
cos facit per elationem ſuperferri, & omnia contra ordinē ab
imo humilitatis inuerti. Sicut autē aqua maris fluit ſemꝑ & re-
fluit, ſic cor ambitioſi & auari ſemper fluit ad aliquid acquirē-
dum, & nunquam per ſufficientiam proprij ſtatus quieſcit, ſed
ſemper aliquid aliud appetit & requirit Prouer.13. Venter im-
23 piorum inſaturabilis.¶ Mundus ſimilis eſt mari, religio naui,
portus noſter eſt paradiſus, intra igitur nauem ne ſubmerga-
ris. Figura Ezech.12. Fili hominis vaſa tranſmigrationis facti-
bi in humeris portaberis, in caligine efferêris. Fode inquit pa-
rietem, faciem tuam velabis, ne videas oculo terram. Fode igi-
tur parietem corporis per pœnitentiam, noli videre terram &
terrena per auaritiam, intra caliginem tribulationum, & tranſ
24 migra in naui religionis in cœli portum.&c.¶ Nauis in maris
fluƈtibus multis cauſis mergitur. Quādoque propter ventos,
fluƈtus, & turbines quibus operitur. Quandoque propter ae-
rem turbulētiam & obſcuritatem, propter quam reƈtitudo iti-
neris impeditur. Item quando venti contrarij oriuntur, quia.ſ.
quanto per vnius venti impetum citius mouetur ad portū, tan
to per ventum cōtrarium impetuoſius fertur ad præcipitium.
Sic verè in mari huius mundi nauis.i. anima multis cauſis ſub
mergitur per peccatum.ſ.propter turbines inuidiæ, vel aduer
ſitatis & violentiæ. Propter caliginem erroris, hæreſis, & igno
rantiæ. Propter ventos cōtrarietatis, diſſenſionis, & diſcordiæ.
Et quanto nauis animæ per ventum tranquillum pacis & amo
ris, ad portum citius ducitur paradiſi, tanto per diſcordiam ab
eo retardatur. Mat.14. Nauicula in medio mari iaƈtabatur ma
gnis fluƈtibus. Dan.7. Quattuor venti pugnabāt in medio ma-
25 ri.¶ Pelagus eſt latitudo maris ſine littore, ſine portu, ſm Iſi-
dorum, ſummam habens profunditatem, inſtabilitatis & mo-
b tus continuitatem, monſtrorū & beluarum diuerſitatem, va-
poris & fumoſitatis generans denſitatem, obnubilationem, &
obſcuritatem, ventorum mutatione recipiens coloris mutabi-
litatem, ex ſua colliſione ſpumarum generans fœditatē, & tu-
multuoſam reddens ſonoritatem. Reƈtè talis eſt peccator, quia
propter appetitum ſuorum irrefrenabilitatem, ſine littore dici
poteſt. Littus.n.tenet & terminat fluƈtus maris. Peccator aūt a
nemine terminatur, nec a ratione ſiſtitur, nec a malo ſuus im-
petus refrenatur. Sine portu etiā dicitur: quia nunquā ad por-
tum gloriæ applicat Eſa.57. Impios ſicut mare feruens: qui igi-
tur portus eſt quo paradiſum intramus. Iſte dicitur profundus
propter peccatorum occultationem, quia ſicut res profundæ
non videntur, ſic nec iſti peccata ſua volūt videri. pſalm. Qui
conturbas profundum maris. Et dicitur inſtabilis & motiuus,
propter voluntatum & propoſitorum mutabilitatem: quia mo-
do vult vnum, modo aliud. Prouer.13. Vult & non vult piger.
Prouer.19. Multæ cogitationes verſantur in corde. Eſt etiam
monſtrorum inconſuetorum.i. malorum operū produƈtiuus
quia peccatores regulantur in rebus inconſuetis, quæ eis aſcri-
buntur. Hiere.50. Terra ſculptilium eſt, & in portentis gloria-
tur. Item vapores & fumoſitates.i.diuerſas ignorantias habet:
quia nihil videt niſi in terrenis. ideo pſal. Obſcurētur oculi eo
rum ne videāt. Item colorum mutationem recipit ꝓpter ven-
tum: quia.ſ.ſecundum ventum vanitatis mundanæ, peccatores
mundani de vno colore conuerſationis ad aliū ſe conuertunt.
Hoc patet in ritibus quotidianis, & in mutationibus veſtium
& geſtuum. Eccleſ.27. Stultus mutabitur vt luna. pſal. Moue-
tur mare & plenitudo eius. Item ex ſui colliſione & diſcuſſio-
ne, immunditiam cogitationum, & ſpumarum generat fœdita
tem, & per tumultum diſcordiæ vocum & iniuriarū detraƈtio
num & contumeliarum, efficit ſonoritatem. ideo Eſai.5. Sona-
bit in die illa ſuper eum ſicut ſonitus maris. Bene ergo dicitur
illud Eſa.57. Impius ſicut mare feruens quod quieſcere nō va-
let, & non eſt pax impijs, dicit dominus. Mare Caſpiū in hoc
eſt mirabile ſm Solinum: quia imbribus maciatur & decreſcit
æſtibus verò augmentat & creſcit. Huic ergo ſimiles ſunt qui-
dam quibus plus proficiūt æſtus aduerſitatis, ꝙ imbres proſpe-
ritatis: quia.ſ. quidam ſunt qui in æſtu aduerſitatis ſolent virtu
tibus augmentari, in imbre verò proſperitatis ſolent meritis
maciari. vel dic ꝙ æſtus ſignificat charitatem, imber verò car-
nalitatem: quia pro certo carnalitas aquas deuotionis in nobis
attenuat, quas tamen charitas augmentat.

De Abyſſo *Cap. 12.*

ABYSSVS eſt aquarum profunditas impenetra a
bilis, ad quam ſolis vel lucis effuſio nō attingit.
Ideo dicitur abyſſus, quaſi ſine baſe.i. ſine fun-
damento: quia eius fundus videri non pōt. Vel
dicitur quaſi ſine byſſo.i. ſine cādore, vt dicit Iſi
dorus. Habet igitur abyſſus profunditatē & ob-
ſcuritatem, omnium aquarum capacitatem, inſcrutabilis inex
hauribilitatis inſatiabilitatem: quia nunquam tot aquas ſuſci- b
pit, quin plures ſuſcipere poſſit. Talis eſt infernus, obſcurus ſi-
ne lucis cādore, impenetrabilis & inſcrutabilis: quia nemo po
teſt excogitare quanta ſit ibi profunditas tormentorum. Pro-
fundum abyſſi quis dimenſus eſt? Eccleſ.1. Eſt igitur infernus
inſcrutabilis propter pœnarum qualitatē, inexhauſtibilis pro-
pter pœnarum pluralitatem, inſatiabilis propter ſuam maxi-
mam capacitatem, quia nunquam tot aquas.i.tot animas recī-
pit: quin plures recipere paratus ſit. Ideo Prouer.27. Infernus
& perditio non implebuntur. Et ſicut abyſſus fluuios attrahit
& abſorbet, ſic infernus homines delicatos Eccleſi.1. Omnia
flumina intrant mare, & mare nō redundat. Vel dic ꝙ abyſſus
eſt peccator, qui candore & luce gratiæ, & fundamēto ſeu ba-
ſe.ſ.Chriſti, ſeu etiam ſpei & conſtantiæ, caret. Iſte eſt ergo in- c
ſatiabilis per auaritiam, inſcrutabilis per malitiam, obſcurus
per ignorantiam, ſine candore caſtitatis, & ſine baſe firmita-
tis. Gen.1. Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. Vel abyſſus eſt
deus, qui eſt inſcrutabilis & profundus, & infra ſe rerum om-
nium contentiuus. Eccle.1. Profundum abyſſi quis dimenſus
eſt? Vel abyſſus eſt vir iuſtus profundus humilitate, capax cha
ritate, inſcrutabilis ſubtilitate, ſonorus & clamoſus prædica-
tionis ſedulitate. pſal. Abyſſus abyſſum inuocat. Vel abyſſus
eſt mors, quæ omnia deuorat & abſorbet. pſal. De abyſſis ter-
ræ iterum reduxiſti me. Vel abyſſus eſt immenſa gloria para-
diſi, continens copiam inexhauſtibilium gratiarum. pſal. Ad-
aquauit eos velut in abyſſo multa.

De Fluƈtibus. *Cap. 13.*

FLVCTVS agitatione ventorum aquarum mo-
uentur, & ſe inuicem collidentes, ſpumam gene
rant, & fundi arenæ particulas eijciunt & emit-
tunt, quæ interius latitabant. Sic fluƈtus iræ &
triſtitiæ aquā conſcientiæ agitant & cōturbāt, &
ſpumam diuerſarum cogitationum faciunt ema
nare, & multa ſecreta quæ in fundo conſcientiæ latitabant, vo-
munt exterius & declarant: iuxta illud Hie.31. Turbat mare,
& ſonant fluƈtus eius. vnde Eccl.21. Nō eſt ſenſus vbi eſt ama a
ritudo. Vel dic ꝙ fluƈtus ſunt mundani peccatores, qui ventis
& vanitatibus agitati, ſeſe per lites & diſcordias impetunt &
conturbant, & ſpumam immūdorum verborum per iniurias,
detraƈtiones & inuaſiones emittunt, & lapillos voluntatum &
affeƈtionum ſuarum, ac etiam malorum propoſitorum quæ la-
tuerant, oſtendunt, declarant, & etiam manifeſtant: quia ſicut
dicitur Prouer 29. Totum ſpiritum profert ſtultus. Adiūge ſi
vis.§.ſequentem ¶ Fluƈtus intumeſcunt in mari ex venti ſub- b
intratione, & ſecundum venti impetum nunc deſcendūt, nūc
aſcendunt, & ex ſua colliſione aerem & ventum concitant &
producunt, naues eleuant, & ad ripas venire compellunt. Sic
quando in cordibus mundanorum ſubintrat ventus vanitatis,
tunc fluƈtus ſuperbiæ intumeſcit. pſal. Eleuauerūt flumina flu-
ƈtus ſuos. Et nunc aſcendunt vſq; ad cœlum per elationē, nūc
deſcendunt vſque ad inferos per deſperationem, vel aſcendūt
per ſuperbiam, deſcendunt per auaritiam, & ſic aerē ſibi con-
tiguum.i. vicinos ſuos concutiunt & conturbant, & in eis ven
tum, turbinem & tempeſtatem tribulationum & rapinarū ge-
nerant atq; cauſant. Naues.i.bonos & virtuoſos? quā ipſos con-
cutiunt per tribulationes, ad deū occaſionaliter eleuāt & exal-

tant, qoia.ſ. iuſti per malos infeſtati, compelluntur fortius ad
deum recurrere, & ſic ſolent ad portum ſalutis occaſione taliũ
fluctuum peruenire. pſal. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorũ,
3 poſtea accelerauerunt. ¶ Fluctus aquam agitantes ſpumã emit
tunt, piſces meliorant, propter motũ aqua a corruptione præ-
ſeruant, & diuerſas fundi particulas faciunt enatare. Sic qñ flu
ctus tribulationum aquam.i. aliquam perſonam agitant & im-
pellunt, ſpumam peccatorum per confeſſionẽ emittere faciõt,
& ipſam ne per vitia corrumpatur, cuſtodiunt, & piſces.i. inte
riores affectiones & ipſas cogitationes animæ meliores reddũt
& etiam lapides præcioſos virtutum, ſi qui in fundo conſcien-
tiæ latuerant, apparenter oſtendunt. pſal. Exaltati ſunt fluctus
eius, & læti ſunt: quia ſiluerunt, & deduxit eos in portum vo
4 luntatis eorum. ¶ Fluctus ſolent nauem agitare, & eam quan-
doque in profundum ſubmergere. Sic verè tentatio nauem
animæ in profundum peccati mergit, & finaliter fluctus tor-
mentorum ipſam in infernum ſubuertit. Exodi 14. Inuoluit
eos dominus in medijs fluctibus.

De Spuma Maris. *Cap. 14.*

1 SPVMA maris licet ſit fluxibilis & fragilis, ta-
men calore ſolis excocta, in ſpongiam & pumi-
cem induratur. Sic verè molles & fragiles, & ad
cadendum per tentationem faciles, per calorem
ſolis.i. charitatis incendium, vel tribulationum
infortunium ſolidantur. Iob 28. Lapis ſolutus ca
lore in æs vertitur. Vel dic q̃ ſpuma eſt pctm: qa pro certo pec
catum in principio qñ eſt in cogitatione, facile eſt ad medẽdũ,
ſed cum vſq; ad calorem conſenſus venerit, & ibi per longam
moram excoctum fuerit, tunc dico per illam malam conſuetu
dinem in obſtinationem totaliter induratur, ita q̃ faciliter non
diminuit vel caſſatur, eo q̃ difficile ſit aſſueta relinquere. Cõ-
ſuetudo.n. altera eſt natura. ideo Iob 41. Cor eius indurabitur
2 quaſi lapis. ¶ Spuma eſt aquæ immunditia, ex colliſione flu-
ctuum & aeris lubitratione exterius cõgregata, quæ modico
vento leuatur, & ꝓcella modica diſsipatur. Sic qñ aqua.i. cor
aqueum peccatorum fluctibus contritionis colliditur, tũc ſpu
mæ.i. peccatorum immunditiæ per confeſsionẽ exterius emit
tuntur, & ſic vento modico ſatisfactionis & pœnitentiæ leniã-
tur, & totaliter diſsipanẽ. Iob 27. Aer cogetur in nubes, & ven
tus trãſiens fugabit eas. Vel dic q̃ ſpuma eſt vita humana: quæ
ex ſordibus gignitur, debili ſubſtantia conſtituitur, & iõ vento
modico tribulationis vel mortis faciliter diſsipatur. Vel dic de
proſperitate malorum, & diuitijs: quę ex ſordibus.i. ex cauſis
malis colliguntẽ, & iõ faciliter deſtruuntur. Vel dic de amore
mũdi, q ex in honeſtis cauſis ꝓuenit, & iõ raræ ſoliditatis exi-
ſtit: quaꝑpter occaſione modica cito perit. Vnde de his oĩbus
dici poteſt illud Sap. 5. Spes impij quaſi lanugo quæ a vẽto tol
litur, & tanquam ſpuma gracilis, quæ a procella diſpergitur.

LIBER NONVS

De piſcibus. *Cap. 1.*

1 PISCES ſm Iſido. dicuntur a paſcẽdo,
eo q̃ in aquis herbas & alia quæ ibidem
inuenerint, depaſcuntur. Et ſm Ambro
ſium in Hexameron, tanta eſt inter pi-
ſces & aquam conuenientia, q̃ ſine aqua
non poſſunt viuere, in aqua verò & non
alibi poſſunt de poſteriori in anterius ſe
transferre, & ibi natando viuere, & ma-
nere. Ad quod facit ſcriptura Eſa. 50. vbi dicitur. Deficient pi-
ſces ſine aqua, & morientur in ſiti. Sic verè tanta eſt inter ani-
mam & aquas gratiæ & deuotionis comparitas & congruitas,
q̃ extra huiuſmodi aquas vitam vel eſſe propriũ nequeat con
ſeruare: quia nullum alibi ſufficiens ſpiraculum poterit reperi
re, ſed in aquis iſtis.ſ. doctrinæ & gratiæ inuenit cibũ ſcientiæ
quo nutritur, & ibi rependo & natando per profectum bono-
rum operum, de parte poſteriori.i. amore mundanorũ, ad par
tem anteriorem, bonorum.ſ. æternorum per deſideriũ ſe traſ-
fert. ad Phil. 3. Quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea verò quæ an-
te ſunt extendens me ipſum, ad deſtinatum proſequor brauiũ.
2 ¶ Piſces vniuerſaliter diuerſificantur quo ad locum vbi gene-
rantur, quo ad eſcam qua cibantur, quo ad colorem & formã
variam qua inuicem diſtinguuntur, quo ad ſubſtãtiam ex qua
componuntur, quo ad virtutem qua diuerſimodè operantur.
Nam ſm Iſido. quidam verſantur in aqua tantum, quidam in
terra tm̃, quidã in terra & aqua mixtim, qui amphibia.i. dubia
ab Iſidoro nuncupantur, vt ſunt hippopotami.i. equi fluuiales
crocodili, caſtores, & phocę, qui & in terris cum beſtijs, & in
aquis cum piſcibus conſueuerunt generaliter habitare. Alij ẽt
in aquis dulcibus, alij in mari, alij nunc in vno loco, alij autem
in alio conuerſantur. Et ſunt quidã piſces qui nominibus aĩa-
lium nuncupantur, propter rapacitatem conſimilem, vt eſt ca
nis & lupus. Sic homines maximè peccatores & viri iuſti va-
riantur: quia boni a malis differunt quo ad locũ manſionis &
attentionis: quia conuerſatio eorũ in cœlis eſt. ad Phil. 3. Quo
ad eſcam gratiæ & deuotionis. Tertio quo ad colorem honeſtę
conuerſationis. Quarto quo ad ſubſtantiã benignitatis & cõ-
paſsionis. Quinto quo ad virtutem probitatis & bonæ opera-
tionis, quia quantum ad hoc eſt maxima differentia inter bo-
nos & malos: quia non eſt conuentio iuſtitiæ cum iniquitate 2.
ad Corint. 6. Et iſtorum piſcium.i. hoĩm quidam verſantur in
aquis deliciarum & luxuriæ, quidam in terram auaritiæ ſe de-
flectunt: quia ſicut illi de aqua ad terram veniunt, ſic luxurio-
ſus auaritiam requirit, vt per eam nutriatur. Vel quidam in aqs
deuotionis habitant, quidam in terra pœnitẽtiæ & maceratio-
nis verſantur. Sap. vltimo. Quæque natantia in terram tranſi-
bant. Quidam etiam morantur in qua dulci.i. in ſcientia theo
logica. Quidam in mari.i. in ſcientia mundiali. Quidã partim
in vna parti, inalia occupanẽ. Inter iſtos ergo ſunt multi q ꝓꝑ
crudelitatem & rõne plurium criminum quæ committunt, na
turam animalium ſortiuntur, vt canes per auaritiam, lupi per
rapinam & ſæuitiam nominentur. Eſa. 56. Canes impudentiſsĩ
mi neſcierunt ſaturitatem. Baruc. 6. Beſtiæ meliores ſunt illis.
Vel dic q̃ quidam ſunt qui volunt quandoq; in aqua, quando-
que in terra morari, illi.ſ. qui omnia volunt tentare, ſed in nul-
lo ſtabiles eſſe, qui nunc in mari religionis, nunc in terra.i. in
temporalibus negocijs conuerſantur, & nunc in cœlo cum an
gelis, nunc verò in terra cum beſtijs occupantur, ita breuiter
q̃ iſti volunt paſcere vtranq; ripam, & hic volunt gaudere cũ
mundo, & illic regnare cum Chriſto. Iſti ergo ſunt qui turbã-
tur erga plurima, q̃uis vnum ſit neceſſarium. Lucæ 10. ¶ Oua 3
fœmellæ non fructificant, niſi in loco vbi ſemen piſcis maſculi
ſit aſperſum. Chariſsimi, oua piſcis.i. animæ, ſunt eius opera,
maſculus ſponſus & maritus eius Chriſtus eſt. Oua igitur pi-
ſcis non valent niſi ſemine maſculi imbuãtur: quia opera ani-
mæ non valent quãtum ad meritum, niſi gratia diuina fuerint
informata, niſi.ſ. in loco vbi effuſum eſt ſemẽ.i. in ſtatu gratiæ
fuerint perpetrata: quia alias ex ouis hmõdi nunq̃ pullus ęter
næ gloriæ procreatur. Ouum.n. eſt bonum opus. Nidus vel lo-
cus vbi ponitur, eſt ſtatus gratiæ. Pullus autem qui producit,
eſt vita æterna. Et ſic dicitur q̃ maxima pars ouorum damnaẽ
qñ fœmella ouat euagando: quia ibi non eſt præſens maſcu-
lus ad oua ipſius fœminæ infundenda. Sic quando anima facit
oua bonorum operum indiſtincta, vtpote non ad debitũ finẽ,
ſed euagando per temporalium amorem, eius opera pereunt:
quia ſuus maſculus Chriſtus illa non approbat, vbi ſuam gra-
tiam non infundit. Iob 39. Qui ponit in arena oua ſua. ¶ Præte 4
rea nota q̃ ſm Ariſt. omnes piſces fouẽt & diligũt pullos ſuos,
exceptis ranis. Sic debent prælati omnes ſubditos ſuos fouere
& diligere, niſi fuerint ranæ.ſ. de aquis deuotionis exeũtes, &
ad terram auaritiæ ſe vertentes, & clamorem diſcordiæ emit-
tentes: qa vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Pro-
uerb. 14. Secundum Auicen. capita piſciũ ſalita, congrua ſunt
medicinæ vſui: quia ſanãt morſum canis rabidi, & ſcorpionis,
carnem adulterinam eradicant, vlceribus ſanioſis conferunt,
contra venena iuuant. Sic prælati qui ſunt capita piſcium alio
rum, ſi ſale ſapientiæ & diſcretionis. vel pœnitentiæ & macera
tionis fuerint ſaliti, ſpũali congruunt medicinæ: quia de corpo
re eccleſiæ carnem adulterinam.i. carnalem parentelã, vel lu-
xurioſos eradicant, morſus canis rabidi.i. detractorum latratꝰ
ſanant, vlceribus ſanioſis.i. pctõribus & infectis, ab eis pecca-
torum ſaniem per correctionem abſtergendo, & eos vnguẽto
compaſsionis & miſericordiæ vngendo, ſanitatem cõferũt, &
contra venena malorum conſiliorum adiuuant atq; pro ſunt.
Ideo Mar. 9. Habete in vobis Sal, & pacem habete inter vos.
¶ Sicut dicit Ariſt. li. 4. Piſces in odoribus delectantur, & odo- 5
rem ſequuntur, & ſæpe per eum defraudantur. Vnde etiam pi
ſces libentius vadunt, & ſe capiunt in vaſis nouis, quã in alijs,

propter

propter odorem ipſius vaſis. Vaſa pro piſcibus capiendis ſunt
prædicatores. vnde de Paulo dicitur Actuum 9. Vas electionis
eſt mihi iſte. Quæ ſi fuerint odorifera per bonam famã, & per
pœnitentiam innouata, tunc in eis piſces. i. peccatores per con
uerſionem facilius capiuntur. & a mari. i. a peccati amaritudi-
ne extrahuntur 2. ad Corint. 2. Chriſti bonus odor ſumus. vn-
de Prouerb. 27. Vnguentis & varijs odoribus delectat cor. Sic
6 anima bonis amici conſilijs dulcoratur. Prouerb 27. ¶ Quũ pi-
ſcis fœmella ponit oua, maſculus ſuus ſequitur eam, & ſemine
ſuo oua infundit: quia alias non fructificarent, oua. n. illa per-
eunt, quæ in loco vbi effuſum eſt ſemen maſculi, non ponũtur.
Et ipſi piſces ſicut pulli conueniunt inſimul, & ſicut grex pari
ter conueniunt & vagantur. & multi cum pullificant infirman
tur. Et licet generent, nullus tamen piſcis habet teſticulos niſi
caſtor. Piſcis fœmella eſt prædicator, maſculus ſuus eſt Chriſtus,
ſperma eius eſt gratia, oua ſunt verba & documenta, quæ tunc
periclitantur & pereunt, quando in loco vbi ſperma non ceci-
derit, i. in auditoribus vbi gratia Chriſti non venerit ponũtur,
quia in vanum laborat lingua prædicatoris, niſi intus affuerit
gratia ſaluatoris. Illi igitur tempore pullificationis. i. prædica-
tionis conueniunt, & partes vndiq; circumeunt. & licet gene-
rent ſpiritualiter prædicando, tamẽ teſticulis. i. luxuriæ officio
7 ſunt priuati per ſanctimoniam caſtitatis. ¶ Secundum Ariſto.
piſces qui alios prædantur, habent plures dẽtes fortes, acutos,
& minutos. vñ dentex eſt piſcis, qui præ fortitudine dentium
oſtreis veſcitur & nutritur, ſicut dicit Iſido. Et ſm Ariſto. pi-
ſces pro maiori parte comedunt carnes, & ſunt guloſi & auidi
excepto ſuſtaleonte. Piſces ſunt principes, quorum dentes, qui
bus mediantibus pauperes deuorant & manducant, ſunt iudi
ces & balliui, qui ſunt acuti per cautelas & fallacias, fortes per
iniurias & rapacitates, minuti multum per infinitam falſitatũ
multiplicitatem, & iſtis dentibus mediantibus oſtreas. i. bonos
ſubditos & pauperes, dato q ſint clauſi per ſtudioſius cuſtodiã
diligentem, principes deuorant & denudant extortionibus
& rapinis. Figura Dan. 7. vbi in ore beſtiæ erant tres ordines
dentium, qui dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Sic
in ore. i. in familia principum, ſunt tres ordines dentium. i. ſer-
uientium. ſ. balliui, iudices, & conſiliarij, qui ſuggerẽdo & cõ-
ſulendo rapinas & extorſiones, dicunt principibus q ſurgant,
& carnes. i. pauperum ſubſtantias deuorent & cõſumant. Ideo
principibus benè conſulitur Prouerb. 23. Noli eſſe in conuiuijs
eorum: qui carnes afferunt ad veſcendum. Vel dic q iſti piſces
ſunt detractores, qui. ſ. alios quãquam fortes bonos & clauſos,
per detractionẽ deuorant atq; laniant, & ideo tres ordines ha-
bent dentium. i. tria genera malorum verborum. i. detractionẽ
quæ deuorat carnes proximi, blaſphemiã, quæ carnes dei, ia-
ctantiam, quæ carnes ſui. vide figuram infra Dan. 7. lib. 10. c. de
8 manticora. ¶ Piſces lacuales paluſtres & fluuiales, plus ouant
& citius quam marini: quia vt plurimum poſt quinq; menſes,
alij autem omnes poſt vnum tantum. Et ſunt piſces intus ple-
ni aculeis, & exterius pleni ſquamis. Illi ſunt peccatores, qui
in lacubus deliciarum, in paludibus diuitiarum, in fluminibus
ſuperbiæ & diſcordiarum, continuè conuerſantur. & illi plus
ouant, plus creſcunt, & ſe multiplicant in bonis temporalibus,
quam boni, qui in aquis amaris pœnitentiæ commorantur. Pi
ſces tamen. i. peccatores licet intus ſint pleni aculeis. i. remorſi
bus conſcientiæ, iſti tamen exterius habent ſquamas, quibus
proteguntur. i. peccatorum ſuorum palliationes, quibus ſe p-
tegunt & excuſant. Sepiam vias tuas ſpinis, & ſepiam eas ma-
ceria. Oſeæ. 2. Spinæ. n. ſunt interiores remorſiones. Maceria ve-
rò ſignificat exteriores excuſationes, quia generaliter quãuis
peccator ſpina conſcientiæ remordeat, ſe tamen contegit ſem-
9 per & excuſat ¶ Piſces in mari ſe mutuo deuorant, quia apud
illos minor eſt eſca maioris, & tandem qui alium deuorauerit,
a maiore ſe poſtmodum inueniet dẽuoratum ſe ipſum. Sic in
mari huius mundi piſces. i. diuites ſe deuorant mutuo: q2 qui-
libet minorem & reſpectu ſui pauperem deuorat & deuaſtat,
ſed qui alios deprædatus fuerit, deprædabitur eũ qui reliqui
fuerint de populis. Abacu. 2. Et hoc q2 excelſo excelſior alius
eſt. &c. Eccleſ. 5 Sicut ad literam videmus de vſurarijs & bal
liuis, qui inferiores deuorant, & tandem a ſuperioribus deuo-
rantur. Eſa. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis? qua
ſi dicat, ſic. ¶ Piſces ſm Ariſtotelem quidam ſunt qui mouẽt
10 ad conceptum & ortum ſm conſtellationes. vnde dicit Iorath
Iſidorus de auſtrali piſce, q piſces ipſius generis non apparẽt,
niſi quando pleiades oriuntur, & qñ pleiades occidunt. tunc
etiam illi piſces incipiunt diſparere. Sic homo dicitur appare-
re, quando pleiades. i. viros cœleſtes & bonos & iuſtos viderit
aduenisse, in eorum. n. ſocietate debet delectari, & eorũ influẽ-
tia ad bona opera fortius animari, ſed quando pleiades. i. bona
ſocietas diſceſſerit, & tu ſimiliter debes infra domum tuã, vel
conſcientiam, tandiu per diſcretionem recedere, quouſq; ite-
rum pleiades. i. bonorum ſocietatem, vbi poſsis proficere, ſen-
ſeris aduenisse. Figura Ezec. 1. Stantibus animalibus oculatis
rotę ſimiliter ſtabant, & eis eleuatis eleuabantur. Sic ſi ſis rota
volubilis per obedientiam iuuentutis, tunc cum bonis debes
ſtare, & eorum exemplo te eleuare vel etiam occultare. vel ſi
vis expone. ſ. iſtum ſicut ſupra lib. 7. c. de ſtruthione. §. 2. ¶ Pi- 11
ſces prægnantes tunc temporis pariunt, quando ventrem ſuũ
fricant ad arenam. Sic homines vitiis impregnati, tunc pariũt
per confeſsionem, quando ad arenam contritionis, vel ad con
ſiderationem mortis fricant ventrem ſuum. i. conſcientiam ag-
grauatam. Cant. 5. Venter meus intumuit ad tactum eius. ¶ Pi 12
ſces qui alios prædantur, ſm Iſido. dentes habent fortes. vnde
dicit q pagrus eſt piſcis, qui dentes habet ita fortes, q in mari
oſtreis nutriatur. Sic detractores qui alios deuorant detrahen
do & pungendo, dentes. i. verba, cæteris habent fortiores, ita
etiã q ipſas oſtreas duras & clauſas. i. bonos & iuſtos clauſos
per pœnitentiam, duros per contritionem & diſcretionẽ, fran
gunt, dilacerant, & deuaſtãt. Figura Dan. 7. vbi beſtia alijs diſ-
ſimilis, quæ habebat dentes ferreos, deuorabat & comminue-
bat. &c Nota figurã & expone ſicut infra Dan. 7. &c ¶ Piſces
ſm Ariſtotelem ſeruant in ſuo genere paritatem: quia vt dicit 13
ibidem, non inuenitur piſcis qui cum alterius generis miſceat,
& piſces longo tempore fœtus ſuos nutriunt, & educant, ſm
Ariſtote. Sic coniuges debent fidem alterutri conſeruare, nec
altera per adulterium commiſceri, & certe pullos & filios edu
candos ſollicitare, intẽdere, & eos diligere 2. ad Corin. 12. Nõ
debent filij parentibus theſaurizare, ſed parentes filijs. Vel dic
q maſculus & fœmella ſunt prælatus, maior, & minor, qui pa
ri cõſenſu debent pullos. i. ſubditos gubernare. ¶ Piſces in ma- 14
ri natantes ſquamas habent duras, & ſpinas infra carnis ſuæ
ſubſtantiam acutas. Piſces autem aquæ dulcis ſquamas habent
teneras atq; molles. Sic verè homines qui in mundi amaritudi
ne & negociorum fluctibus conuerſantur, ſquamas habent du
ras. i. verba exteriora & obſtinata, & pungitiua, infra carnis
tamen ſubſtantiam. i. in cõſcientia habent ſibi ſpinas acutas &
duras. i. remorſus conſcientiæ multum duros. Eſai. 62. Non eſt
pax impijs, dicit dominus. Sed piſces. i. homines q in aqua dul
ci deuotionis & religionis verſantur, habent ſquamas. i. opera
& verba exteriora mollia & manſueta: quia reſponſio mollis
frangit iram Prouerb 15. Et ſpinas. i. remorſus cõſcientiæ ha-
bent ſimiliter temperatos &c. Applica ad propoſitum: q2 ge-
neraliter religioſi ſunt vel debent eſſe in reſponſione & conuer-
ſatione. i. in moribus & verbis clementiores, molliores, & affa
biliores, & ipſis marinis. i. ſecularib9 dulciores. ¶ Piſces ſm
Auicen. lib. 2. qui herbis & radicibus nutriũtur, meliores ſunt 15
illis qui ſordibus, quæ de ciuitatibus effluunt, nutriuntur. Sic
theologi, qui herbis & radicibus. i. ſanctorum auctoritatibus
& doctrina nutriuntur per ſtudium, meliores ſunt quam legi
ſtę, qui ſordibus, quæ de ſuperfluitatibus. i. a legibus a ciuitate
Romana deuolutis, vel ſordibus ciuitatum. i. ſtudio doctrinæ
ue ciuitatum in hoc ſeculo nutriuntur. Threno. 1. Sordes eius
in pedibus eius, nec recordata eſt finis eius. Sordes. i. diuitiæ
vel ſcientiæ mundiales in pedibus. i. in affectionibus eius. ſ. ani
mæ, nec recordata eſt finis ſui. ſ. mortis, quia ſ. ſcientiæ vel diui
tiæ mundiales mortem faciunt obliuiſci. ¶ Piſcet plus laborat
de nocte quam de die, illi præſertim qui more animalium ra- 16
pacium ſunt crudeles, & plus ante mediam noctem, quã poſt,
quia ante ſolem aliquantulum dormiunt, & ideo tunc vt com
muniter malè vident, vnde & tunc faciliter capiuntur. Sic pi-
ſces. i. homines qui plus laborant de nocte. i. in operationibus
nocturnis & malis, quam de die. i. in operibus ſpiritualibus &
diuinis, ab inferni piſcatoribus faciliter p vitia capiuntur, ma
ximẽ cum aliquantulum dormiant per negligentiam & torpo
rem. Vel poteſt dici de illis qui plus laborant in malo ante me
diam noctem, quam poſt. i. ante mediũ ſuæ nocturnæ vitæ, hoc
eſt in tempore iuuentutis quam tẽpore ſenectutis. Eſa. 40. De-
ficient iuuenes & laborabunt. Qui autem in nocte peccatorũ
ambulant, & ibi per delicias quieſcunt, a piſcatoribus demoni
bus in tentationum periculis & ſportulis capiuntur Hiere. 6.
Mittam io vobis piſcatores. ¶ Secundum Ariſtotelem, piſces 17
fœmellæ

ſœmellæ ſunt maſculis lõgiores & duriores, maximè in poſte-
riori parte. Sic in mundo fœmellini .i. ſimplices ſunt maſculis
.i. ſapientibus & diſcretis longiores per perſeuerantiam, & in
poſteriori parte .i. in ſenectute duriores, ſ. tẽtationibus reſiſtẽ-
do, & in bono perſeuerãdo: quia .ſ. ſicut res dura benè ſe ſeruat,
nec de facili mordetur, ſic verè diabolus eos nõ poteſt per ten
tationes mordere. &c. Eſa. 48. Scio .n. quia durus es tu. Vel dic
ꝙ piſces fœmellæ .i. mali & imperfecti ſunt maſculis duriores,
longiores, & maiores .i. bonis hominibus duriores, crudeliores,
& potentiores. Quod patet de pauperibus quando ad dignita-
tem aliquam eriguntur, qui .ſ. cæteris maſculis .i. diuitibus & no
18 bilibus ſunt peiores. ¶ Secundum Ariſtotelem, piſces genera-
liter præter rapaces plus laborant de die quam de nocte, & ge
neraliter plus audiunt de nocte, & plus odorãt. Sic iuſti in die
vitæ præſentis per pœnitentiam plus laborant, ſed in nocte .ſ.
poſt vitam præſentem in gloria requieſcunt. Requieſces, & nõ
erit q̃ te exterreat. Iob 11. Vel dic ꝙ piſces .i. homines in nocte
tribulationis melius audiunt diurnam prædicationem, & me-
lius odorant æternam conſolationem, quam in die proſperita-
tis, & ideo gñraliter loquẽdo, vtilior eſt aduerſitas q̃ proſperi-
tas: quia ſicut dicitur Eſa. 28. Vexatio dat intellectum. Et ſicut
inter piſces duros, naturaliter melior eſt min⁹ durus, inter mol
les verò melior eſt minus mollis, ſic inter illos qui naturaliter
ſunt duri, rigidi & ſeueri, plus valent minus duri .i. illi qui ſciũt
iuſtitiam duritiæ cum clementia temperare, & inter molles &
remiſſos qui minus mollis, melior eſt: qui .ſ. nouit quandoque
ſe ad iuſtitiam ſuſcitare: quia ſicut dicitur Proue. 18. Qui mol
lis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipãtis.
19 ¶ Secundum Auicen. illi piſces inter cæteros ſunt meliores, q̃
ſunt nutriti in aquis diſcoopertis ventis, flatibus & motibus ex
poſitis. Et ſunt generaliter piſces meliores qui in mari, quã qui
in aquis dulcibus oriuntur. Nam illi qui ſunt in aquis vehemẽ
tis motus & laboris, ſunt præ cæteris meliores. Generaliter ẽt
piſces ſunt meliores in mari orientali vel aquilonari, quam me
ridionali, quia propter ventorum flatum plus illi mouentur &
exercitantur, & ſic magis a ſuis ſuperfluitatibus depurantur. Sic
quantum ad deum meliores ſunt illi qui in motibus laborũ &
occupationum, flatibus dolorum & tribulationũ in hoc ſecu-
lo nutriuntur, quia .ſ. ſicut in pſal. dicitur, Multæ tribulationes
iuſtorum. Nam huiuſmodi motibus, hi a ſuperfluitatibus & di
uitiarum & vitiorum multipliciter depurantur: quia ſm Aug.
quod lima ferro, fornax auro, flagellum equo, hoc facit tribula
tio viro iuſto. Qui igitur in mari tribulationum morantur, me
liores ſunt illis qui in aquis diuitiarum & deliciarum commo-
rantur. ¶ In piſcibus qui nimis ſunt mollis & fragilis naturæ,
20 neceſſariæ fuerunt ſpinæ, quibus ſuſtentaretur fluxibilis caro
ſua. Sic fragilibus & ſimplicibus neceſſariæ ſunt ſpinæ timoris
domini, vel remorſus conſcientiæ, vt ſic poſſint per gratiam ſu
ſtentari, ne .ſ. defluant ad peccata, quia .ſ. per timorem domini
21 declinat omnis a malo. Prouerb. 15. ¶ Secundum Ariſtot. ſunt
aliqui piſces ita paſſibilis naturæ, ꝙ non poſſunt pati exceſſua
frigoris vel caloris. Nam ad aſcenſum caniculæ propter calo-
rem moriuntur, & ſimiliter in hyeme propter intentionẽ fri-
goris multotiens pereunt, & maximè illi piſces qui habent la
pidem in capite, ſicut cancri: quia .ſ. lapide congelato ex frigo-
re, de facili periclitatur talis piſcis. Quod etiam dicit Pli. lib. 9.
c. 16. Sic rectè quidam ſimplices, vel alij, ſunt inquantũ ad pec
cata ita paſſibiles, ꝙ neſciunt tenere medium, imo vel propter
exceſſum caloris .i. propter inflammationẽ amoris, vel ꝓpter
exceſſum frigoris .i. propter depreſſionem timoris periclitanẽ
faciliter per peccatum. Nam quando ſuper hemiſpherium coe
õis ſui aſcẽdit canicula .i. amor alicuius perſonæ ſiue rei, ipſos
lumine ſuæ pulchritudinis vel ſapientiæ, & calore ſuæ ſocieta
tis & amicitiæ ardentius inflammantis, tũc propter amoris ex
ceſſum pereunt, inquantum .ſ. huiuſmodi amore prorumpunt
ad multa ſcelera perpetranda. Figura de ſtella ardente ſicut fa
cula quæ cecidit in aquas, & ex eis mortui ſunt homines. Apo.
8. Expone & applica. Illi autem piſces qui habẽt lapidẽ .i. pec-
catorum & inferni & tormentorum duritiam in capite & ima
ginatione, de facili periclitantur per deſperationem, & hoc q̃n
exceſſu frigoris .i. timoris nimij congelantur. & hi ſunt cancri,
piſces .ſ. retrogradi: quia cũ ad anteriora .ſ. ad bona paradiſi de-
berent principaliter tendere per ſpem & affectum, ipſi tamen
econtra retrocedunt, principaliter reſpiciẽdo ad pœnas & tor
menta. Ideo de iſtis poteſt dici illud Gen. 31. Die noctuq; æſtu
vrebar & gelu. Vel dic ꝙ calor proſperitatem, frigus verò ad-
uerſitatem deſignat: quia .ſ. quidam ſunt ita imperfecti, ꝙ ipſis
nocent tam proſpera quam aduerſa. Illi .n. qui in corde habent
lapidem obſtinationis, vel timoris pœnitẽtiæ .ſ. retrogradi pec
catores, qui modico frigore tribulationis & tentationis per de
ſperationem moriuntur, & per indeuotionem penitus conge-
lantur. Eccleſ. 43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit cry
ſtallus ab aquis. ¶ Piſces parui in aqua parua pullificant, & tẽ- 22
pore tranquillo deſcendunt ad fundum magis, magni autẽ tunc
temporis natant ſuperius, & paruos deuorant. Sed econtra in
tempore tempeſtatis magni ad fundum deſcẽdunt, & parui ſu
perius eleuantur. Sic parui piſces .i. homines humiles in tẽpo-
re tranquillo præſentis vitæ & proſperitatis mundanæ, ſunt in
fundo .i. in imo .ſ. vilipenſi & deſpecti. Maiores verò ſuperemi-
nent, in honoribus .ſ. huius mundi. Econtra tñ erit in tempore
tempeſtatis iudicij & mortis, quia .ſ. tunc magni erunt in fun-
do & imo inferni, & parui .i. pauperes ſuperius cũ angelis ena-
tabunt. Deut. 28. Aduena qui verſatur tecum, aſcendet ſup te,
& erit ſuperior, tu autẽ deſcendes, & eris inferior. ¶ Piſces nu- 23
triti in aqua dulci, mari guſtato vt plurimum moriuntur, tñ ali
qui piſces de aqua ſalſa maris ad aquam dulcem ſe vertentes,
ibi impinguantur & delectantur. Alij autem econtra de aqua
dulci veniunt ad aquam maris, vbi vt dictum eſt, quandoq; ſu-
bito moriunẽ. Aqua dulcis eſt diuina ſapientia, amara eſt mun
dana. Qñ igitur piſcis .i. ſapiens mundanus de aqua amara mũ-
danæ ſapientiæ, vel etiam proſperitatis ad aquam dulcẽ theo-
logiæ vel gratiæ & charitatis ſe conuertit impinguatur ibi do-
nis & virtutibus, & quam plurimum delectatur, q̃a nihil dul-
cius quam attendere in mandatis domini. Eccleſ. 23. Vnde legi
tur ꝙ ſalmo exiens a mari, & veniens ad aquam dulcẽ, ibi fon-
tem inueniens, & de eo bibens, nunquam ad mare redit. Fons
eſt Chriſtus, qui in aqua dulci ſcientiæ vel gratiæ reperitur, a
quo qui a mundo amaro veniens biberit, recedere non debet.
Econtra autem quãdo de aqua dulci theologiæ vel gratiæ ad
aquam amaram mundanæ proſperitatis vel etiã ſagacitatis q̃s
venerit, ſubito moritur per peccatum, quando ipſam guſta-
uerit per affectum. Apo. 8. Mortui ſunt ex aquis: quia amaræ fa
ctæ ſunt. Vel dic ꝙ aqua dulcis eſt proſperitas mundana, cuius
piſces vix volunt amaritudinem religionis guſtare. Marini ve
rò & religioſi delectantur proſperitatis dulcedinẽ intrare, q̃a
pro certo facilius declinant religioſi ad ſecularia, quam ſecula- 24
res ad regularia. ¶ Piſces ſm Auicen. ſunt meliores qui in ma
ri, quam qui in fluminibus degunt, & qui in fluminibus quam
illi qui in lacubus perſeuerant. Mare eſt ſacra ſcriptura, ꝓpter
obſcuritatem & profunditatem, & amaritudinem pœnitentiæ
& ſalſedinem, quam inducit. Fluuij a mari exeuntes ſunt ſciẽ-
tiæ philoſophicæ. Lacus ſunt ſcientiæ lucratiuæ, ꝓp limũ tem
poralium, & quietem deliciarũ. Dici ergo poteſt ꝙ piſces ma-
rini .i. theologi, ſunt meliores quã fluuiales .i. philoſophi, & iſti 25
quam lacuales .i. legiſtæ. ¶ Secundum Ambro. in Hexameron,
piſces habent dentes multos & minutos, vt cibos cito incidãt,
& facile deglutiãt ſine mora, ne aquæ alluuione paulatim cõ-
ſumantur, ſi in ore diutius teneantur. Sic etiã homo debet ha-
bere dentes plures .i. affectus & deſideria: quibus cibum .i. ver
bum dei vel bonum conſilium cito incidat diſcernẽdo, & trãſ-
glotiat adimplendo: quia ſi in ore cogitationis diutius teneatẽ,
deliberando .ſ. & proponẽdo, alluuione tentationis & diaboli-
cæ ſuggeſtionis paulatim conſumetur. Eſa. 28. Statim vt manu 26
tenuerit, deuorabit illud. ¶ Piſces in æſtatis tempore a calore
litoris & terræ timentes, fugiunt ad profundum maris, vt ibi
propter frigus, quod ibi eſt, ab huiuſmodi caloribus tueantur.
Profundum maris eſt timor dei propter inferni profunditatẽ,
& tormentorum frigiditatem. Terra eſt temporalis affluentia.
Æſtas proſperitas. Calor concupiſcẽtia. Si igitur circa terram
bonorum temporalium videris in æſtate præſentis proſperita
tis eſſe immoderatum calorem tentationis & concupiſcentię,
ſtatim debes exinde fugere per contemptum temporalium, &
te in profundo maris frigidiſſimo .ſ. timore tormentorũ infer-
nalium & obſcuſæ diuinæ, attentius balneare, & ſic calorẽ ten-
tationis poteris deuitare. Eſa. 23. Tranſi terram tuam quaſi flu
uium filia maris. &c. quia timẽti deũ non occurrent mala. Ec- 27
cleſ. 33. &c. ¶ Piſcis viuus habet in natando dorſum ſuperius,
ventrem inferius, ſi verò mortuus fit econuerſo venter pręemi
net, dorſum latet. Chariſſimi dorſum in ſcriptura ſignificare
poteſt virtutem conſtantiæ & patientiæ, quibus .ſ. ſuſtinent iu-
ſti omnia grauia onera quæ imponuntur. Venter verò ſignifi-
cat vitium laſciuiæ & luxuriæ: quia .ſ. omnia iſta verſantur ge-
neraliter

neraliter circa ventrem Quid igitur? Pro certo illi q ſunt viui
per gratiam atq; iuſti, dorſum ſuæ patientiæ præponunt, & ip-
ſum Deo & prælato ad imponendum quicquid voluerint ante
ponunt, ventremq; .i. appetitũ carnis ſpiritui ſubijciunt & ſup-
ponunt. Gen.4. Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis il
lius. Sed pro certo illi q ſunt mortui per peccatũ, faciunt ecõ-
uerſo, quia .ſ. ventrem præponunt dorſo, carnem ſpiritui, laſci-
uiam patientiæ, iniquitatem iuſtitiæ, & licentiam præferũt di-
ſciplinæ. de quibus in pſal. Obſcurentur oculi eorũ ne videãt,
28 & dorſum eorum ſemper incurua. ¶ Piſces aquilonares prçua-
lent auſtralibus, & hoc quia ventis vehementibus & frigidis
melius depurantur, quia aquæ quæ ſunt nutrimentum piſciũ,
motu ampliori agitantur, & per conſequens magis a quacunq;
putredine præſeruantur. Sic verè illi qui in aquilone aduerſita
tis, in frigore paupertatis generantur, præualent illis qui in au
ſtrali proſperitate fouẽtur. Aduerſitas.n. a ſuperfluitatibus pur
gat & liberat, proſperitas verò ſuperfluitates & vitia aggregat
& augmentat. ideo dicitur Iob 37. Ab aquilone aurum venit.
29 ¶ Piſces vt dicit Iſidorus, habere memoriam certum eſt, quod
ex eo probat quia in piſcina Bethleem ipſe vidit q piſces q pa
nem accipere ab aſtantibus ſoliti erant, poſt homines circa pi-
ſcinam euntes, turmatim incedebãt, & primi paſtus memores
30 alium expectabant. ¶ Teſte etiam Plinio & Amb. piſces noue-
runt tempus quo debent ad paſtum procedere, vel redire. Ha-
bent etiam domicilia, quæ a nullo eiuſdem generis inuadũtur,
ad quæ etiam redire facto paſtu comperiuntur. Hæc.n.oĩa pro
ut dicit idem Amb. impreſsit eis natura, quæ verè magiſtra eſt
pietatis. In hoc chariſsimi excitatur humana diſcretio, ne ob-
erret, quia multo fortius homo debet habere memoriã de præ
teritis & futuris. Debet.n. recordari & cogitare, q ſunt illi qui
proijciunt ei panem .i. qui ſunt benefactores, vt eiſdẽ regratiet.
Debet etiam ſcire & diſcernere, qñ debet paſtum bonorũ tem
poralium quærere, & qñ debet ad cõſcientiam ſuam redire, &
qñ debet per bona opera parere, & qñ debet ad propria domi-
cilia paradiſi a mundi fluctibus reuenire, quia ſi bruta hoc fa-
ciunt, peiores ſunt quam beſtiæ qui horum memoriam perdi-
derunt, contra quos dicitur in pſal. Obliti ſunt bñficiorũ, eius
non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ ſuæ. Ideo re-
prehendit dñs Apoſtolos Matt.15: dicẽs. Adhuc & vos ſine in
31 tellectu eſtis, ſupple qui videtis quomodo bruta faciunt facta
ſua. ¶ Ari. in lib. de vita & morte, dicit q aquatica ſunt breuio-
ris vitæ quam greſsibilia. Quod fit (vt ait) quia ſunt nimis flu-
xibilia & mollia, & quia etiam ſunt ſanguine carentia pro ma-
iori parte. Sic verè illi breuem habent vitam gratiæ & perſeue
rantiæ, qui in aquis .i. in delicijs conuerſantur: quia vt cõiter ta
les moriuntur faciliter per peccatum. vnde 1. ad Tim.5. dr̃ q vi
dua viuens in delicijs, mortua eſt. Quod potiſsime accidit qñ
ſanguine carent .i. qñ non habent memoriam mortis & ſangui
nis Ieſu Chriſti: quia ſicut dr̃ Leui. & Deute. 12. Anima omnis
carnis in ſanguine eſt. Anima dico .i. vita. Tales.n. vt cõiter ſunt
molles, inconſtantes, & luxurioſi, & ideo ſunt faciliter corru-
ptibiles & defectuoſi. Apoc.9. Multi hominum mortui ſunt de
aquis. Cuius tamen eſt contrarium in greſsibilibus, & in aſſue
tis laboribus atq; pœnis, & in paupertate viuentibus: quia .ſ. ta
32 les diutius in gratia & in bono perſeuerare noſcuntur. Danie.
5. Rex in æternum viue. ¶ Piſces debiliter vidẽt, maximè de no
cte: quod fit quia oculos habent ſemper apertos, cum careant
palpebris, & ideo viſus debilitatur in ipſis, ſpiritu viſibili con-
tionè exeunte. Sic multi ſunt qui viſum diſcretionis habent de
bilem, maximè de nocte .i. in rebus difficilioribus & obſcuris,
& in rebus ſpiritualibus & pfundis, & maximè in nocte mor-
tis: quia .ſ. de iſta nihil cogitant, ſicut potiſsimè ſunt mundani,
de quibus in pſal. dicitur. Oculos habent, & non videbunt. Et
hoc fit, quia oculos habent apertos & expoſitos ad mundana,
& ideo continuè ſpiritu .i. ſpirituali ſenſu ab eis dilabente, ne-
ceſſe eſt q viſus diſcretionis in eis tenuetur, & q vitiorum la-
queis & demonum tentationibus capiantur pſal. Obſcurentur
33 oculi eorum ne videant. ¶ Teſte Ariſto. quamuis piſces nõ ſint
naturaliter acuti viſus, vident tamen melius in parte dextera,
quam ſiniſtra. Sic verè homo quãuis ſit hebes inſcius & igna-
rus, ſemper tñ debet melius videre illa quæ ſunt ad dexterã .ſ.
bona ſpiritualia & æterna, quam illa quæ ſunt ad ſiniſtrã .ſ. bo-
na terrena. vnde ipſe debet dicere illud Gene. 12. Si tu ad ſini-
ſtram ieris, ego ad dexteram ibo. Vel dic q iſte eſt Chriſtus, q
oculo miſericordiæ ſuæ videt melius illos qui ambulant in dex
tera .i. in affectu bonorum ſpiritualium, quam illos qui ambu-
lant ad ſiniſtram terrenorum. Quod potiſsime fiet in iudicio,
quando dicet his qui ad dexteram erunt. Venite. alijs autẽ. Ite.
Mat.25. Vel poteſt dici de malis, qui libentius vidẽt proſpera
quam aduerſa, & dextera quã ſiniſtra. ¶ Teſte Ariſt. piſces quã 34
doque dormiunt, ſed communiter etiam dormiendo ſemp ſo-
lent caudam mouere. Dormiunt etiam aliqui ita fortiter vt di-
cit Pli. q etiam manibus poſsint capi. Tales ſunt multi qui in
aquis mundanæ proſperitatis ita ſopiuntur & delectant, q ibi
ſine difficultate a diabolo capiuntur. In nullo.n. per bona ope-
ra moueantur, nec ad aliquod exercitium agitãtur. caudam tñ
dicuntur mouere, inquantum motum bonorũ operum in cau-
da .i. in fine vitæ ſperant finaliter exercere: quia breuiter totum
corpus dormit & eſt immobile præter caudam .i. totam vitam
volunt voluptati dare præter finem, ſemper.n. ſperãt in cauda
.i. in fine vitæ pœnitere, & ibi motũ bonorum operũ adimple-
re. Apo.9. Poteſtas eorum in caudis eorũ. Vel dic q cauda quę
retro ſtat, conſcientiam ſignificat: quæ hodie poſt poni in mũ
danis. Talis tamen conditionis eſt iſta cauda, q nunquam ceſ-
ſat a motu .i. a remorſu, dato q homo dormiat in peccato. Vel
poteſt dici q dato q totum corpus .i. tota vita noſtra dormierit
in peccatis, cauda tamen .i. finis vitæ & ſenectus nõ debet dor-
mire, ſed emendando iuuentutis delicta, in bonis operibus ſe
mouere. ¶ Piſces ſm Ambr. in hoc ſunt diſsimiles animalibus
quia non delectantur in tactu ſeu in lenimento manuũ, vel ap 35
plauſu. Tales ſunt viri iuſti, & maximè tales debent eſſe boni
principes & prælati: quia verè iſti nõ delectantur in applauſu
adulatorum, nec in verbis commendatitijs deceptorum. A ta-
libus .n. piſces .i. deuoti & iuſti fugiunt, in quibus tamen beſtię
.i. peccatores delectantur & obdormiũt: quia .ſ. palpari cũ blã-
ditijs ſemper volunt, dicentes illud Eſai.30. Loquimini nobis
placentia. &c. ¶ Dicit Ariſto. vbi ſupra, q piſces qñ pullificãt, 36
cibantur pullis ſuis. Sic verè multi ſunt mali iudices & prælati
qui proprios pullos & ſubditos comedunt & deuorant per ra-
pinas. Ezec.5. Patres comederunt filios in medio tui. Sicut.n.
piſces maiores comedũt minores, ita q etiam illis qui ſunt de
propria ſpecie vel genere nunquam parcunt, ſic inter auaros
& crudeles maior & potẽtior minores deuorat, & quod peius
eſt etiam illis qui ſunt eiuſdem ſpeciei generis vel patriæ, etiã
ſi ſint proprij filij & ſubditi, nunquam parcunt. Hie.19. Vnuſ-
quiſq; carnes amici ſui comedet in obſidione. ¶ Omnes piſces
generaliter inuicem ſe comedũt, excepto quodam animali q 37
Ariſt. Fuſtaleon vocat, & hoc ideo q a carnes nõ comedit oĩno.
Piſces ſignificant mundanos, qui alter alterutrũ per litigia de
uorant & infeſtant. Fuſtaleon verò ſignificat religioſos & ma-
ximè prædicatores: q a .ſ. iſti carnes non debent comedere, nec
carnes etiam aliorum per detractionem vorare, & per conſe-
quẽs non debet alter alterum moleſtare. Vel dic q piſces ſunt
detractores, q carnes .i. vitas & mores comedunt aliorũ. Deut.
32. Gladius meus deuorabit carnes. Fuſtaleon verò ſignificat
iuſtos, qui .ſ. per detractionem carnes non comedunt aliorũ, di
centes illud pſal. Nunquid manducabo carnes Taurorum, aut
ſanguinem hircorum potabo? quaſi dicat non debeo. ¶ Pluuia 38
impinguat piſces. veruntñ multi ſunt piſces quos pluuia excæ
cat, nõ quia multa, ſed quia frigida, vt dicitur in libro de natu
ra rerum. Pluuia eſt proſperitas, qua mali impinguantur, & ſi
nimia fuerit, per obſtinationem & malignitatem excæcantur,
quia ſm Senecam, fortuna quem nimium fouet, ſtultum facit.
Hoc tamen nõ eſt ratione iſtius pluuiæ: quia proſperitas de ſe
bona eſt. vt .ſ. dicit Seneca. lib. de paupertate, non in rebus vi-
tium eſt, ſed in animo. Sed ratione frigoris indeuotionis quod
ſolet communiter in talibus abũdare, & talem pluuiam comi-
tari. Deute.28. Percutiat te dominus egeſtate fame & frigore.
¶ Piſces longi ſm Pli. impinguant vento aquilonari, ampli ve 39
rò auſtrali. Aquilo frigidus eſt aduerſitas, & iſta eſt quę gratijs
& virtutibus impinguat piſces longos .i. illos qui ſunt conſtan
tes & fortes, & diu in bono perſeuerantes. Prouer.3. Longitudo
dierum in dextera eius. Auſter autem ventus mollis eſt proſpe
ritas, & iſta eſt quæ impinguat amplos & latos .i. miſericordes
& charitatiuos, bona ſua alijs per elemoſynas extendentes, q a
breuiter proſperitas proficit pijs & liberalibus, aduerſitas ve-
rò proficit longis .i. diu perſeuerantibus & coſtantibus. Ideo
Chriſtus dicit de eccleſia. Cantic.4. Surge aquilo, veni auſter,
perfla hortum meum, & fluant aromata eius. ¶ Plinius lib. 10. 40
dicit q piſciũ omne genus mira celeritate adoleſcit & creſcit.
Sic procul dubio mali in mundo cito creſcunt, & per diuitias
cito & ſubito magni fiũt, & de paruo .i. de humili plebe & ſta-
tu ad

tu ad quantitatem ſtatus creſcunt. Heſter. 10. Fons paruus cre
41 uit in fluuium magnum. ¶ Secundũ Ambr. in Hexameron, ſi-
cut auibus ſic & piſcibus cauda pro gubernaculo eſt in natan-
do. Cauda animæ, eſt conſideratio finis: quia ꝓcul dubio in om
ni opere iſta cauda .ſ. conſideratio finis, eſt directio operantis.
Ideo dicebat verſificator ille. Quicquid agas, ſapienter agas,
& reſpice finem. Vel dic ꝙ iſta cauda, eſt conſideratio mortis,
quæ pro certo eſt cauſa qua benè operando natamus, & qua di
recte quod volumus ambulamus. Iuxta illud Eccleſ. 8. In om-
nibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & inæternũ non
42 peccabis. ¶ Secũdum Ambroſium vbi ſupra aqua bona mater
eſt piſcibus. Aquæ. n. reſpiraculum piſcibus tribuũt aquæ oua
ſua piſces committunt. Piſces etiam neq; nidos texũt, nec diu-
turni fœtus laborem ſentiunt, non cum ſui moleſtia nutriunt,
quin potius aqua quæ fœtum ipſum recipit, quodã naturæ gre
mio, velut nutrix blanda ſuſcipit, & animal celeri fotu reddit.
Aqua quæ dicitur quaſi æqua, ſignificat, ipſum Deũ, vel vir-
ginem glorioſam, religionem vel eccleſiam militantem. Piſces
verò ſunt homines deuoti & perfecti: quia pro certo illis deuo
tis & religioſis eſt aqua diuinæ gratiæ vel etiam ipſa religio bo
na mater. Sicut. n. videmus, non oportet ipſos nidificare, nec fo
uendo pullos ſuos ſeu filios laborare. Oua. n. ſua. i. vota & deſi
deria aquæ diuinæ prouidentiæ committunt, quæ cito & celeri
ter ipſis ignorantibus multotiens adimplentur, vel ſaltẽ in me
lius commutantur. Iſta eſt. n. blandiſsima nutrix ſua, quæ curã
habet de filijs pluſquam ipſi, vt ipſe dominus dicit illud Oſeæ
11. Ego quaſi nutritius Ephraim. Et illud pſa. Iacta cogitatum
tuum in dño, & ipſe te enutriet. vt etiam de eccleſia vel religio
ne dicatur illud Ezech. 31. Aquæ nutrierunt illum, abyſſus ex
altauit illũ. ¶ Nullus piſcis nidificat ſm Ariſto. quia. ſ. ab aqua
43 ſine labore recipit nutrimẽtũ, & pullos ſuos aquæ committit,
præter fucam ſiue phicin, qui eſt piſcis & alga nidum faciens,
& ibi pullos pariens & nutriens. Sic verè nullus religioſus de-
bet nidũ proprij ſtatus facere, ſed aquæ diuinæ gratiæ ſe & pul
los. i. parentes & deuotos per orationem cõmittere, & de nido
diuitiarum temporalium non curare. Cuius tñ quidam contra
rium faciũt, qui etiam in ipſo loco religionis de alga & herba
maris. i. de ipſis bonis religionis & eccleſiæ nidum ſibi conſti-
tuunt, vbi ſe & pullos. i parentes & nepotulos nutriunt atq; po
nunt, ſicut de quibuſdam mendicantibus inuenitur, qui cõtra
naturam aliorum piſcium. i. aliorum prædeceſſorum ſuorum ni-
dificant, diuitias acquirendo, vt ſic non piſces propriè dicanẽ,
ſed aues. Mat. 8. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos
filius autem hominis. i. bonus religioſus non habet vbi caput
44 ſuum reclinet. ¶ Piſces quandoq; infirmantur. Nam chalcides
piſces ſunt in quorum branchijs inueniuntur pediculi, a quib⁹
ſæpius occiduntur, vt dicit Ariſt. Sic verè vermes multorũ ma
lorum deſideriorum branchias amplexuum & affectuum no-
ſtrorum quandoq; taliter obſident ꝙ mortem diuerſorum pec
45 catorum pariant. Act. 12. Conſumptus vermibus interijt. ¶ In-
ter ipſos piſces multæ ſunt inimicitiæ. Nã vt dicit Plinius, mu-
gil, & lupus mutuo flagrant odio. Concha & murena inuicem
ſibi nocent. Locuſta polypum videre pauet, & ſi propè viderit
omnino moritur, & ſic de alijs pluribus. Sic verè chariſsimi in
ter homines inueniũtur inimicitiæ infinitæ. Mugiles. i. & Lu-
pi. i ipſi mali inuicem ſe odiunt Cõchæ etiam. i. velati hypocri
tæ, murenas. i. viros deuotos non diligunt. Locuſtæ inſu p. i. pau
peres, ipſos polypos. i. tyrannos metuunt, & ſic inter diuerſos
diuerſimodè lites & inimicitiæ ſemper ſiũt. Gen. 3. Inimicitias
ponam inter te & mulierem, & ſemen tuũ & ſemen illius &c.
46 ¶ Piſces ſi biberint oleum moriuntur, ſicut dicit Pli. Sic verè il
li qui oleum adulationis vel deliciarum bibunt, morti vitiorũ
ſuccumbũt. Dicat ergo homo illud pſa. Oleum peccatoris nõ
47 impinguet caput meum ¶ Secundum Ariſto. quidam ſunt pi-
ſces qui ſolum luto & cęno nutriuntur, ſicut carabos ſiue locu
ſta, qui luto viuet, ideo eſt lutoſus: quia cum capitur, in eius in
terioribus multum de luto inuenitur. Huic eſt auarus ſimilis,
qui in luto & cęno diuitiarum ſolum inuenit nutrimentum, &
ibi tantummodo delectatur, & ideo cum captus a demonibus
per mortẽ fuerit, in eius interiorib⁹. i. in arcis & abſcõditis mul
tum de luto. i. de congregatis diuitijs inuenitur. Abacuc. 2. Væ
ei qui congregata nõ ſua, vſquequo aggrauat ſuper ſe denſum
lutum? Vel poteſt dici contra detractores, qui luto & cęno. i. vi
libus aliorum defectibus nutriuntur, & ipſos per obloquutio-
47 nem in ore ſuo ponere delectantur. ¶ Plinius lib. 9. ca. 16. dicit
ꝙ ſunt quædam piſcium genera inter quos non ſunt mares, ſi-
cut (inqt) ſunt erythini & chromes, cuius inquit ſignũ eſt, q
oẽs inueniũtur cũ ouis. Ea pone ſicut infra li. 14. de amazonia.

De Halecibus. *Cap. 2.*

HALECES ſunt piſces marini parui & ſapidi, q 1
optimi ſunt tam recentes, q̃ ſicci, & hi certis tẽ-
poribus. ſ. ab auguſto vſq; ad finem Decembris
in mari apparẽt, vbi in maxima copia vſibus ho-
minum diuino munere capiendos ſe exhibent.
Alijs autem temporibus ita in ſecretis maris ab-
ſconduntur ꝙ vix aliqui inueniuntur, vt dicit Iſido. & ſenſu ẽt
experitur. Tales debemus eſſe: quia tam recentes quam ſicci. ſ.
tam iuuenes q̃ antiqui debemus apud deũ & homines eſſe bo-
ni. Certis verò temporibus debemus apparere, & maximè qñ
neceſſe eſt. ſ. in hyeme tribulationum, nos debemus aliorum
vſibus & vtilitatibus exhibere, & qñ non eſt neceſſe, iterum ad
ſecretum maris conſcientiæ recedere & abire. Iſtud potiſsimè
pertinet ad prædicatores, qui ad vtilitatem aliorum certis tẽ-
poribus debent ire, tandem facto officio ſe debent in maris ſe-
creta. i. in ſuum clauſtrum & cõuẽtum recedere & abire. Hie.
8. Turtur, hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus
ſui. Eccl. 3. Tempus loquendi & tempus tacendi. Vel poteſt di-
ci ꝙ haleces. i. religioſi dum ſunt in profundo maris. i. in clau-
ſtris & conuentibus ſuis, vbi a retibus ſecularium abſcondun-
tur, tuti ſunt, quando verò apparent, & quando ad publicũ ve-
niunt, & mundi negotijs ſe exponunt, tunc piſcatoribus. i.
demonibus prædæ ſiunt. Ideo conſulitur Eſai. 26. Vade popu-
lus meus, intra in cubicula tua, & abſcondere. ¶ Haleces ex ſo 2
la aqua dicuntur viuere. Quod patet: quia extra aquam nõ vi-
uunt etiam per momentum, imo etiam eodem momento quo
tangunt aerem, moriuntur. Et iſtę ſaltę diutius poſſunt ſerua-
ri, quam quicunq; alij piſces. Oculi earũ in aqua lucent vt can
delæ, ſed horum ſplẽdor moritur cum eiſdẽ: quia. ſ. extra aquã
perdunt non ſolum vitam, ſed etiã oculorum ſplẽdorem, vt di
cit Iſido. Chariſsimi. Mare eſt ſtatus pœnitentiæ. Aqua eſt di-
uina ſciẽtia vel gratia. Aer verò eſt mundi vanitas vel proſpe-
ritas. Sic eſt ergo ꝙ halec. i. iuſtus qui reuera diu ſine corru-
ptione pẽti ſeruari põt ſi ſale ſapiæ ſit cõditus, ex aqua deuotio
nis, ſciæ, grę & ſciẽtiæ totale recipit nutrimẽtũ, & ſpũalis vitæ
aiæ cõplementũ. In iſta n. nõ ſolũ habet ſpũalis vitæ pfectionẽ
imo ẽt oculorũ intellectus ſplendorẽ & diſcretionẽ: q. ſ. in ma
ri pniæ & ſcientiæ & deuotionis non ſolũ ſpũaliter deo viuit:
imo etiam ſplendor veritatis & ſapientiæ ibidem clarius intue
tur per quem ipſe dñs ſubtilius contemplatur. Apoca. 1. Oculi
eius ſicut ſol in virtute ſua lucẽt. Veruntñ ſtatim ꝙ homo ex-
terius ad aerem mundanæ proſperitatis & vanitatis exponi-
tur, & ab aquis eiuſmodi extrahitur, neceſſe eſt ꝙ ſpũaliter p
vitia moriatur, & ꝙ lux oculorum ipſius hebetetur. Iſta vide-
mus de illis qui a ſtatu perfectionis ad mundana tranſeunt, &
relicto deo & deuotione & religione vel eccleſia, ad ſecularia
ſe exponunt, qui. ſ. morte multorum vitiorum proſternuntur,
& lumine diſcretionis & ſapientiæ quantum ad illa quæ ad ſa-
lutem pertinent, ſpoliantur. Quod etiam in ſcientialibus appa
ret: quia pro certo oculus intellectus obtunditur, qñ aqua ſtu-
dij dimiſſa, ad negotia pertranſitur. pſal. Lumen oculorũ meo
rum & ipſum non eſt mecum. vnde Baru. 3. dicit ſcriptura. Di-
ſce vbi ſit virtus, vbi ſapientia, vbi ſit prudentia, vbi ſit longin
quitas vitæ, vbi ſit lumen oculorum & pax. quaſi dicat, ſolum-
modo in aqua religionis & deuotionis. ¶ Haleces ſm Iſid. vbi 3
cunque ſupra mare viderint lumen, gregatim ibidem conue-
niunt, & hac cautela ad retia deducuntur. Sic verè multi ſunt
qui lumine proſperitatis taliter delectantur, ꝙ dum ad aſpe-
ctum ipſius conueniunt, & dum ad eius pulchritudinem atten
dunt, retibus malarum complacentiarum inuoluuntur, & ſic
a diabolo capiuntur, & per diuerſa vitia occiduntur, & ſic vn-
de ſperauerãt lætitiam, miſeriã & periculũ conſequunẽ. Quod
etiam contra iuuenes dici poteſt qui videre lumen. i. pulchras
mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala deſideria
capiuntur. Eſa. 59. Expectauimus lucem, & ecce tenebræ.

De Anguillis. *Cap. 3.*

ANGVILLA ſecundum Iſido. ab anguis dicitur ſi 1
militudine, eſt. n. piſcis lubricoſus & flexuoſus vl-
tra modum, difficilis ad tenendum, difficilis etiam
ad excoriandum. Nam ſicut dicitur in li. de natura
rerum, excoriata adhuc ſolet viuere, & etiam ſciſſa aliqualiter
palpitare

palpitare Diutiſsimam.n.habet vitam. Aquis fluuialibus cla-
ris gaudet, ſemina & oua aliorum piſcium comedit & ex limo
generatur & venit. Tales ſunt viri falſi, cautelosi & iniqui: qa.ſ.
iſti ita ſunt fleauoſi & lubricoſi p diuerſas cautelas, q via aut
nūq̄ poſſunt in vno loco verbo teneri, nec in vno propoſito cu
ſtodiri. Anguillæ.n.i. diabolo ſont ſimiles & ideo lubricoſi ſunt
& variabiles & fallaces. Act.2. Impoſsibile erat teneri illum.
Iſti.n. naſcuntur in culpa, & generantur ex limo carnalitatis,
gaudeot aquis claris mundanæ proſperitatis, ſemina & oua.i.
diuitias aliorum deuorant rapacitate vſuræ & crodelitatis, du
ram & loogā habeot vitam malæ, & obſtinatæ voluntatis. In vi
ta.n. ſua mala ſunt radicati, & ibidem ad perſeuerandum diu-
tiſsime confirmati. Eccleſ.7. Impius longo viuit tempore ſup
terram io malitia ſua. Et ideo benè dicitur q iſti difficiliter ex
corianeur: quia pro certo difficile eſt q tales pelle ſuæ malæ
conſuetudinis per conuerſionē ſpolientur, iuxta illud Eccle.
a. Peruerſi difficile corriguntor. Nā ſi quis prædicator velit
tales excoriare & cōuertere, vix aor oūquā poterit ipſos ver-
bis & exēplis tatr ſcindere, qoin ipſos ſemper ſentiat palpita
re, & in contrariū allegare. Quod potiſsime verum eſt de hæ-
reticis, & etiam de obſtinatis, qui etiam excoriati & conuicti,
ſemper aliquid in contrariū murmurant & ſuſurraot. Radica-
ta eſt.n. illa mala vita in ipſis, & nō poſſunt recedere, nec a ma
lis ſuis opinionibus reſilire, figorati io piſce Thobiæ, quē poſt
quam de fluuio extraxiſſet io ſiccum, cepit ante pedes ipſius
palpitare, ſicur dicitur Thob.6. Vel iſta poſſunr dici contra ſu-
perbos, qoi etiam redocti ad ſtatum infœlicitatis, nudati, affli-
cti & tribulati, adbuc palpitant & rebellant, & cum aliud ne-
queanr, ſuſpirant, murmurant & reclamant. Figura io Saul 2.
Regum 1. qoi occiſus adhuc viuebat, dicens. Adbuc tota ani-
ma mea in me eſt, & tenent me anguſtiæ. Vel poteſt dici de bo
nis, qoi etiā excoriati tēporaliter & corporaliter nudati & ſciſ-
ſi per tyrannos, vitā gratiæ non perdiderunt, ſed ēt mortui cor
poraliter & diuiſi, vitam iſtam palpitando miraculis oſtende-
ruor, dicentes illud Apoſtoli ad Gal.2. Viuo ego iam non ego,
vioit aūt in me Chriſtus. Vel poteſt allegari de beato Bartho-
lomeo, qui etiā excoriatus viuebat, & viuens alijs prædicabat.
2 Leui.8. Detracta pelle hoſtiæ corpus io fruſta cōcident. ¶ An
guilla ad vocem tonitrui commouetur, in aquis turbidis paſci
tur, Pleiadibus occidentibus maximè capitur, aſſata melior in
uenitur, & eius pioguedo auribus medetur, ſicut dicitur in eo
dem lib. de oatura rerum. Tales fuerunt ſancti: quia pro certo
iſti tonitruum diuinarum cōminationū & prædicatioonum ti-
muerunt, in aqois turbidis tribulatioonū nutriti fuerunt & ſtel
lis Pleiadibus pluuialibus occidentibus.i. muodi cooſolatioo
bus eis deficientibus capti ſunt, & cōuerſi præcipuè extiterūt,
& ſic ſe aſſati & nudari pro Chriſto io martyrio permiſerunt
ita q pinguedo.i. ſanguis & martyrium ipſorum, vitia auriū.i.
duritiam auditorum efficaciter ſanauerunt, quia.ſ. omnis ob-
ſtinatio & duritia tollitur, & homo ad credeodū eorū exēplo
inducitur, quando ſangois & fides martyrum cogitatur, & ma
ximè beati Laurentij, qui ad litteram aſſatus extitit & crema-
tus. pſal. Sicut adipe & pinguedine repleatur aoima mea. ¶ Si-
3 cut dr in eodem lib. de natura rerum, anguilla mortua ſola in-
ter piſces oō fluctuat oec ſuper aquam ſicut alij mortui ſuper-
natat, niſi ſolū cū aquis putrefacta fuerit & diſſoluta. Iſtud pōt
applicari ad quoſdā peccatores, qui quāois peccatis ſint mor-
tui ouq̄ tō per ſuperbiam ſupernataot, imo ſemper vilitatem
proprij ſtatus cogitant, & ad fuodum per humilitatem deſceo
dūt. & ideo de talibus peccatoribus dicit beatus Greg. q nun-
quam deus mētem deſerit, quæ ſe eſſe in tenebris recognoſcit.
Et boc patet: quia pro certo quando tales putrefacti credūtur,
& ex toto aquis vitiorum corrupti, tūc de peccato eriguoē, &
qoaſi miraculoſe a deo conuertuntur. Non deſperet igitur pec
cator, qui ex morte culpæ quam ſecum habet, humilitatē con-
cipit, & ad funilum deſcendit: quia deus finaliter tales conuer
tere conſueuit. Iob 11. Com te cōſumptū putaueris, orieris vt
lucifer, & habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecu
rus dormies. Iſti.n. ſunt contra natoram aliorū piſcium.i. pec-
catorum: quia.ſ. qō mortui ſunt per peccatum, tūc magis ſunt
ſupernatantes & vagantes, ſuperbi, variabiles, inconſtantes, &
ſeipſos per iactantiam efferentes, & in ſuis vilitatibus glorian-
tes. Proue.18. Impius cum in profundum pctōrum venerit, cō
temnit. Vel pōt allegari contra obſtinatos, qui mortui p pctm̄
nūq̄ per pœnitentiam volunt reſurgere, ſed io cœno delicia-
rum infertus ſemper eſſe. Exo.15. Deſcenderunt in profundū
quaſi lapis. uſſi fortè qn ſunt putrefacti.i. ſenes & inueterati in
vitijs & corrupti. Vel poteſt dici de dānatis, qui mortui latent
inferius in inferno, & putrefacti finaliter reſurgent in iudicio.
Vel dici pōt gñraliter de mortuis vniuerſis, qui mortui iacent
inferius in ſepulchro, vnde per reſurrectionem nō ſupernata-
bunt nec reſurgent, niſi in die iudicij qn ex toto corrupti fue-
rint & cōſumpti. Vnde illud prædictū Iob 11. Cum te cunſum
ptum &c. ¶ Secundum Plin. plus viuit anguilla ſine aqua flāte 4
aquilone q̄ auſtro. Sic verè plus viuimus vita gratiæ. & melius
in aquilone aduerſitatis, q̄ in auſtro proſperitatis. Eze 27. Ven
tus auſter cōtriuit te. ¶ Anguilla nunq̄ hyemat in aqua parua, 5
ſed potius in profunda, timet.n. fortè q ſi gelaretur, moreretur.
Sic verè in hyeme tentationis non debemus eſſe contenti mo-
dica aqua gratiæ, deuotionis vel lachrymarum, ſed potius re-
currere ad pfuodam, quia alias gelu obſtinationis & indeuo-
tionis nos poſſet gelare, & vita gratiæ ſpoliare. Eccleſ.43. Fri-
gidus veotus Aquilo flauit, & gelauit cryſtalus.

De Abide. Cap. 4.

ABSDES ſm Alberti. aīal eſt Marinum quod
primo eſt aquoſum, & nutrimentum eius eſt
aqua, deinde verò mutatur eius forma condi-
tio & nomē, & vocatur aſtoyes, & efficit aīal
terreſtrè, in terra habitans nō in aqua, & huc
mirū q motata forma & diſpoſitione mēbro-
rum, morum, etiam condirio cōmutetur. Tales procul dubio
ſunt apoſtatæ, q.ſ. in principio ſunt anim. alia marina, & in ma-
rī religionis & fidei natantia, aqua diuinæ gratiæ viuentia, ſed
pro certo proceſſu temporis ipſi de piſce mutantur in beſtia:
.ſ. mare religionis dimittētes, & ad terram.i. ad mūdum ſe per
apoſtaſiam conuertentes, mutaur ſibi formam.ſ. io babitu ne
cognoſcantur, conditionem.ſ. in moribus, vt ſecolaribus cōfor
mentur, & etiam aliquotiens mutant nomen, vt.ſ. alij eſſe cre-
dantur. pſal. Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vitu-
li comedentis fœnum. Et breuiter iſti ex toto fiunt terrei, terre
nè & temporaliter viuentes & mare religionis præ cæteris ab
horrentes. Vel poteſt dici de religioſis, qui poſtmodū fiūt prę-
lati, & qui de contemplatiua veniunt ad actiuam: quia.ſ. qūq;
ex toto videntur conditiones mutare. Mutant.n. nomen ratio-
ne dignitatis & ſic iuxta commune Prouerbium, cum muta-
tione nominis mutant mores. Quod apparet quia primo erant
aquei, deuoti, marini, pœnitentes auari, qui tū quandoq; fiunt
terrei & amari, ita q in forma & coodirione ſicut in noie inue
niontur varij & diuerſi. Eſa.8. Voca nomen eius, accelera, ſpo
lia detrahe, feſtina prædari. Vel poteſt dici de religioſis, qui in
principio qn ſunt nouitij, ſont piſces.i. deuoti, flebiles & aquei
tandem verò mutata cōditione fiunt beſtiæ & crudi, indeuoti
& terrei. Sap.19. Quæcunq; natātia io terra trāſibant. Qd po
tiſſimè apparet de religioſis meodicantibus, qui terreis oego-
tijs ſe occupant indiſcretè. Vel poteſt dici in bono de illis q ad
dignitates nominantur & eliguntur, vtpote qui iam non cleri-
ci ſed epiſcopi nominantur, q.ſ. ipſi cum mutatione nois etiam
cōditiones & mores in bonū mutare tenenſ: quia ſi prius erāt
piſces.i. carnales & aquei, tn̄ extūc debēt eſſe aialia.i. iuſti, aiati
fortes & terrei. Figurati in Ioſeph, quē Pharao præficiēs ęgy-
pto mutauir nomē eius, & vocauit eum ſaluatorem, ſicut dicit
Gen.41. Vel poteſt dici de Chriſto, qui primo ante incarnatio
nem erat animal marinū .ſ. Deus per rigorem iuſtitiæ amarus,
ſicut exemplis pluribus comprobatur. Sed pcul dubio iſte tan
dē in incarnatione fuit mirabiliter trāſmutatus, qn̄ de deo bo-
mo, & de piſce aial eſt effectus, tunc.n. mutauit formam, carnē
veſtiendo, mutauit conditionem, pietatem & miſericordiam
induendo, mutauit nomen, oomē Ieſu ab Angelo vendicādo.
Mutatus eſt igitur de Deo in virū, de iuſto in pium, de Deo io
Ieſum. Mutatus eſt in forma per noui habitus aſſumptionē 3.
Reg.22. Rex Iſrael mutauit habitum, & ingreſſus eſt bellum.
Item mutauit ſe in conditione per pietatis oſtenſionem. Exod.
13. Primogenitum aſini mutabis oue. Mutatus etiam eſt in no
mine per noui nominis impoſitionē: quia.ſ. ſicut dicitur Lucæ
2. Vocatum eſt nomen eius Ieſus. Eſa.62. Vocabitur tibi nomē
nouum, quod os domini nominauit. Et breuiter iſte qui a prin
cipio in aqua æternæ voluptatis, & in profondo maris paradiſi
habitauerat, terreſtrè animal eſt effectus, ioquantum in terra
com bomioibos fuit perſonaliter conuerſatus. Baruc.3. Poſt-
ea in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.

Deaphora

De Alphora. Cap. 5.

1 ALPHORAS ſm Iſid. piſcis eſt modicus, & iſte ſine coitu, ea limo aquæ naſcitur, cito.n. diſſoluit & parum durat. prodiderunt tñ naturæ q̄ ſi piſcis iſte diſſoluatur, dum tamen remaneant caput & oculi eius, iterum renaſcens longo tempore durabit, ſicut dicit Ariſt. Talis piſcis fuit Chriſtus, iſte.n. nō ea ſemine virili, ſed diuino ſpiramine fuit natus, parū durauit in mundo .ſ. ſolum triginta duobus annis cū dimidio, poſt quos fuit morte terribili diſſolutus. In ipſo tñ remanſerūt caput & oculi.i. diuinitas & anima, quæ mori.ſ. nequiuerūt, & ideo renatus eſt reſurgēdo, & diu poſtea durabit & durat æternè perpetuè permanendo. ad Ro.6. Chriſtus reſurgēs ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra nō dominabitur. Vel pōt dici de peccatore, qui quamuis per peccata videatur penitus diſſolutus, non eſt tamen de eius conuerſione propter hoc deſperandū, dum tñ caput fidei & oculi diſcretionis remanſerint in eodem, ſemper.n. poteſt per gratiam renaſci, & per pœnitētiam ad ſtatum gratiæ reparari, & poſt etiā perſeuerando diutius & cautius immorari. Ioann. 11. Qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet, & ois qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Vel poteſt dici de vſurarijs & balliuis, qui quamuis quandoq; per aliqua infortunia diſſoluātur, & ad paupertatem, & miſeriam deducātur, dum tñ eis remaneat caput .i. corrupta ſua intētio, oculi.i. cautela & circunſpectio, ſemper ſolēt ad ſtatū priſtinū reparari, & ad maiores dignitates & diuitias eleuari. Heſter. 10. Fons paruus creuit in fluuiū magnū.

De Albirem. Cap. 6.

1 ALBIREM vt dicit Ariſto eſt piſcis marinus habens cutem fortiſsimā, adeo ſpiſſam & duram, vt ea milites vtantur pro galea, faciūt.n. ſibi quaſi pileum de cute piſcis huius, & ſub galeis ferreis ponunt illud, quadam.n. occulta virtute ictibus reſiſtit, & ſi accidit pcuſsio gladij, in illo dolorem non inducit. Piſcis iſte ſignificat Chriſtū ſanctos & bonos eccleſiaſticos & prælatos. Iſti.n. cutem.i. animæ & corporis conſtantiam duriſsimam habuerūt, inquantum pro Chriſto tribulationibus reſtiterunt. Iob 7. Cutis mea aruit, & cōtracta eſt. Nos igitur ſi milites Chriſti fuerimus, de cute iſta.i. de conſtantia ſanctorum per imitationem ipſorū nobis contra ictus aduerſitatum, patientiæ galeā faciemus, & ipſa taliter armabimur, q̄ dolores mūdi pœnarum minime ſentiemus. Si.n. cogitamus quanta Chriſtus & ſancti ſuſtinuerūt, & qualem cutem habuerunt, diſcrimina tolerando, pro certo virtutem patientiæ concipiemus, eorum exempla ſequēdo, & ſic galeati non ſentiemus nec reputabimus mundi pœnas. Prouer. 23. Verberauerūt me, & non dolui, traxerūt me, & nō ſenſi. Galeā ergo ſalutis aſſumite, & gladiū ſpūs, quod eſt verbum dei. Vel ſi vis per galeam iſtam intellige fidem: quæ de cute.i. de patientia martyrū roboratur, &c. ſicut ſupra. Vel dic q̄ milites fuerunt martyres, qui cute.i. cōuerſatione & patientia Chriſti ſe armauerūt, & ideo nulli ictus gladij ipſos vincere potuerūt.

De Ariete Maris. Cap. 7.

1 ARIES maris vt dicit Plinius lib. 9. ca. 44. eſt piſcis qui graſſatur ſicut latro. Nam in vmbra magnarū nauium in ſalo ſtantium occultatus, ſi quem natādi voluntas inuitat, expectat, erectoq; extra aquam capite, piſcantium cymbas ſpeculatur, vt occultus adnatans arripiat & ſubmergat. Tales arietes ſunt officiales vel balliui, q.ſ. in vmbra magnarum nauium.i. magnorum dominorū, & ſub velamento ſeruitij & officij ipſorū in ipſa aqua deliciarum manentes, & caput intentionis peruerſæ ad ſpeculādum quid fiat in partibus erigentes, inſidiantur natantibus & in ſubiecta patria manentibus, & ſi ipſos incautè pcedere viderint, vel ſi cōtra ipſos quancunq; minimam occaſionē inuenire potuerint, ſolent occulte, explorando, ad eos adnatare, & eos inuadere, & ad profundum tribulationum trahere & per exactiones accuſationes & inuaſiones ſubmergere & opprimere. Prouer. 23. Inſidiatur in vijs quaſi latro, & quos incautos viderit, interficiet. Vel dic q̄ iſte eſt diabolus, qui natantibus, & ſe in aquis mundanæ proſperitatis balneantibus, inſidiatur, & eos per diuerſa vitia ſubmergere nititur niſi præcaueant ne labantur. pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem. Vel poteſt generaliter dici cōtra latrones & homicidas, vel etiam cōtra vſurarios &c. ſicut ſupra.

De Aureo Vellere. Cap. 8.

1 AVREVM vellus eſt piſcis qui lanam in ſimilitudinem auri portat. Vnde dicit Ambr. Aureum vellus mare nutrit, & lanam ſtringendo, ſpeciem metalli gignit. cuius colorem (vt ait) nullus adhuc fullo potuit imitari. Et de hoc velleris genere credit fuiſſe illud, ppter quod multæ ciuitates in Troianorū partibus ſunt exuſtæ. Qđ .ſ. Iaſon in puincia Colchorū quæſiuit, ſicut Ouidius in Meta. recitat atq; ponit, & ſicut Dictys in Troiana hiſtoria aſſerit. Piſcis iſte chariſsimi Beatā virginem ſignificat, quæ in mari huius mundi aureō vellus.i. ipſum Chriſtum portauit, cuius colorem & perfectionem & virtutem nullus adhuc perfectè potuit imitari, nec aliqs fullo vel prædicator plene depingere vel deſcribere vel rimari. Eſa.4. Generationē eius q̄s ennarrabit? Iſte eſt.n. illud vellus in quo Gedeō habuit ſignū victoriæ, dū illud in area ſicca inuentū, rore madifico plenū fuit. Iudic. 6. Quia .ſ. per iſtud vellus, corpus.ſ. Chriſti, dum in area ſicca ſine virili ſemine vteri virginalis pnnit, ibiq; rore diuinitatis implet, Gedeon.i. humano generi ſignum ſalutis & victoriæ miniſtratur. Vnde de iſto rore in iſto vellere mirabiliter deſcendente.i. de Dei filio hoc vellus aureū habitante, dicitur in pſa. Deſcendet ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Vel dic q̄ iſtud vellus ſignificat exteriorem conuerſationem Chriſti, virginis, vel ſanctorum, quæ pro certo ita fuit aurea, præcioſa & alta, q̄ nullus eſt qui poſsit eam imitari, vel ad eius ſimilitudinem ſuum vellus.i. ſuam conuerſationem tingere, vel eorum ſanctitudini conformare. Eccleſ.44. Non eſt inuentus ſimilis illi, qui cōſeruaret legem excelſi. quia ſicut dicitur in pſal. Aſtitit regina a dextris tuis, in veſtitu deaurato.

De Acipenſere. Cap. 9.

ACIPENSER ſm Plinium li.9.c. 17. piſcis eſt apud antiquos valde nobilis, dictus ab aliquibus Elops, qui in hoc mirabilis reputatur: 1
quia contra naturam omnium aliorū ſquamæ eius ad caput & ad os ex aduerſo rendūt & ordinantur, contra etiam aquam natando meare fertur, vt ait idem ibidem. Per ſquamas iſtas in corpore piſcis, intelligo malos religioſos vel clericos in corpore eccleſiæ. Vñ etiam per ſquamas Behemoth intelliguntur reprobi, quæ diabolo adhærent per vitia ſicut ſquamę, & qui in corpore diaboli inter ſe concordes & coniūcti ſunt cōtra bonos Iob 41. Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia, cōpactum quaſi ſquamis ſeſe prementibus vna vni coniungitur. Quid ergo? procul dubio, iſti hodie omnes tendunt & eriguntur ſurſum contra caput, os & oculos.i. cōtra prælatos, adminiſtratores, & viros bonos & doctos. Prælatus.n. eſt caput. os quod paſcit omnia membra, temporalium adminiſtratores. oculi vero qui regunt, ſunt alij prudentes & diſcreti rectores. Contra iſtos ergo vadunt ſquamæ corporis religionis vel eccleſiæ.ſ. mali ſubditi, eis.ſ. contrariādo, de eis murmurando, & de eorum regimine conquerendo. Cant.1. Filij mei pugnauerunt contra me. Cū tamen iſti e cōuerſo deberent tendere, & iſti capiti ſubditi eſſe & obedire, & ſe ſub eo humiliter ordinare. Iſti enim retrogradi ſunt, & ſemper in oppoſitum, ſcilicet contra mandatum ſuperiorū, & contra regulam ſuam, & diuina mandata, ex aduerſo faciunt atq; tendunt. Iudicum 2. Mandata domini audientes, omnia fecerunt contraria. Vel poteſt generaliter dici de malis, qui contra deum caput & creatorem omnium, per obſtinationem tēdunt, & eidem per vitia contrariantur, & contra eum ſe erigunt & contendunt. pſalm. Fiant cōtra dominum ſemper. Vel dic quòd piſcis iſte eſt homo, caput intentio, oculus verò diſcretio, os verò quod membra paſcit, eſt pietas & deuotio, quę ſcilicet cibat mentem, ſquamæ verò ſunt carnalium deſideriorum machinatio: quia procul dubio ſemper tendunt ſquamæ noſtræ id eſt, carnis appetitus contra caput intentionis & conſcientiæ, contra oculos diſcretionis & ſapientiæ, & contra os deuotionis atque clementiæ: quia ſcilicet ſemper eriguntur carnis deſideria contra animam, & motus corporis cōtra mētem. ideo dicitur 1. Petr.2. Obſecro vos abſtinere a carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animā. Piſcis enim iſte ſemper in contrarium natat: quia ſcilicet ſenſualitas ſemper rationi repugnat: quia ſicut dicitur ad Galath. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

De Amio. *Cap. 10.*

1 AMIVS ſm Iſido. piſcis eſt ſaxatilis, qui lapidem portat interius, qui virgulas habet in lateribus puniceas, & totus ad modũ panni ſerici pulcherrimi eſt coloris. Talis eſt iuſtus, qui lapidẽ viuũ Chriſtũ per deuotionẽ cõtinet, & exterius virtutũ coloribus ꝑ cõuerſationẽ honeſtã ſplendet. Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.

De Afforo. *Cap. 11.*

1 AFFORVS ſm Iſido. piſcis eſt modicus, qui ꝑꝑ exiguitatem hamo capi non poteſt. Sic verè viri humiles ita paruificãt & exinaniunt ſemetipſos ꝙ hamo tentationis diabolicæ non læduntur. Cõſtat.n.ꝙ dum homo humiliter recognoſcit ſuam fragilitatem, & ſic recurrit ad diuinam protectionem & bonitatem, taliter a Deo adiuuatur, ꝙ nonquam tentationũ hamulis ineſcatur pſalm. Humiliatus ſum, & liberauit me. Vnde de Beato Antonio legitur in Vitiſpatrum, ꝙ videns mundum plenum laqueis dixit. O Deus quis euadet iſtos? & reſpondit vox de cœlo: Humilitas. Auſtralis. vide ſupra in generali. §. 10.

De Aranea. *Cap. 12.*

1 ARANEA ſecundum Iſid. genus eſt piſcis, qui in auribus ſuis aculeos (alijs ſtimulos) habet, & ideo auribus percutit appropinquãtes. Aures in ſcriptura deſignat auditum. Tales ergo araneæ videntur, eſſe quidam qui alijs audiendo iniuriantur, & qui reſpondere non dignantur, ſed quaſi indignos reſponſione alios reputantes, tacent & audiunt, nec loquuntur. Iſti ergo acrius alios lædunt, q̃ ſi eis loquerentur. Et ideo iſti auribus percutere dicuntur, inquantum.ſ. audiendo alijs iniuriari conãtur. de quibus dicitur Prouer. 29. Seruus verbis non poteſt erudiri: q audit quæ dicis, & reſpondere contemnit. Vel poteſt dici contra illos q oĩa volunt audire, & qui ſtimulos pruriginis de audiendis rumoribus in auribus habent: quia.ſ. ipſimet ſtimulantur ad audiendum, & alios ſtimulant ad loquendum, ſimiles Athenienſibus, de quibus dicitur Act. 17. ꝙ ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire aliq̃d noui. Vel poteſt dici de bonis diſcipulis, qui.ſ. aculeos diligentię debent habere in auribus, quibus ſcilicet ſtimulentur ad diſcere & audire, & quibus ſtimulẽt alios aliquid dicere vel docere. Et ſic iſta eſt auris audiens, de qua dicitur Iob 29. Auris audiens beatificabat me. Vel poteſt dici de bonis ſeruitoribus & religioſis, qui aculeum timoris in auribus debent habere, quo.ſ. ſtimulentur & ſollicitentur audire quid a magiſtris vel a prælatis vel a Deo præcipitur, vt ſtatim cum dictum fuerit, per obedientiam impleatur, exemplo Samuelis dicentis 1. Regum. 3. Loquere domine: quia audit ſeruus tuus. ¶ Pli lib. 9. c. 48. dicit ꝙ araneus maris habet aliquos
2 aculeos venenoſos, ſicut etiam dicit de radio Marino: quia ſi quis ipſos incaute calcauerit, pungitur, & veneni malitiam ſtatim ſentit. Sic ſunt multi qui pro certo aculeos malorum verborum venenoſos habent, intantum, q̃d ſi quis eos calcauerit vel contempſerit, ſtatim venenum & puncturam, detractionem, iniuriam & infamiam contra eũ mouent. Apocal. 9. Aculeus erat in caudis earum.

De Bochis. qui apud Alber. boce dicuntur. *Cap. 13.*

1 BOCHAE piſces ſunt fluuiales, lati & tenues, q cũ venantur ad fundum, deſcendunt, & aquã turbant, dorſum oſtendunt, vt non videantur & euadant. Talis eſt vir humilis, qui piſcatorem diabolum & rete ſuæ tẽtationis timẽs, debet ad profundum conſcientiæ deſcẽdere ꝑ ſuiipſius conſiderationem, debet ſe proſternere per humilitatem & ſubiectionem, debet aquã & fluorem cordis turbare ꝑ dolorem & contritionem, & debet dorſum oſtendere, fugiendo omnem malam occaſionem, & ſic procul dubio non rapietur per pctm̃, ſed euadet periculũ dãnationis. pſal. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meũ. Vel ſi vis dic cõtra malitioſos ſubditos, quos ſi piſcator.i. prælatus velit capere & corrigere, ſtatim per falſitates & cautelas ſolent negotium ita turbare, quòd homo non poteſt eos comprehendere vel punire.

De Barchora. *Cap. 14.*

BARCHORA (a Germanis & flandrẽſibus miles propter ſcutũ & galeam vocata, a Plinio (vt credimus) teſtudo) ſm Ariſto. Animal maximũ eſt in aqua, cuius orificium fortius eſt omni animali, frangit.n. lapidem quem mordet, cutẽ habet duriſſimam, & ideo oportet ꝙ in aqua ſæpiſſimè immergatur, quia alijs cutem eius ſol taliter induraret, ꝙ ſe flectere non valeret, & etiam propter læuitatem ad voluntatem ſuam in aquam nõ ſe profundaret, ſed neceſſario ſuperius enataret. Iſta videtur eſſe tortuca marina, & ideo vide in libro de animalibus. c. de tortuca, & infra littera t. Dic igit̃ hic ꝙ nos religioſi & clerici, & et̃ prælati, qui more iſtius aĩalis terrã & aquã habemus habitare, & tẽporalia & ſpũalia miniſtrare, qñ contingit nos exire ad terram. i. ad temporalia miniſtranda, nõ debemus ibi diu ſtare, quin ad aquã deuotionis, & ad mare religionis per contemplationẽ redeamus, & quin aquis lachrymarum compunctionis & deuotionis nos ſæpius balneemus, quia alias ſi nimis extra circa temporalia mãſerimus, cutis voluntatis noſtræ calore tentationum per indeuotionem deſiccabitur, & per obſtinationẽ taliter indurabitur, ꝙ ad bona ſpũalia nos flectere nequibimus, nec iuxta votũ in aquam deuotionis nos ꝓfundabim⁹, imo ſuperius circa tẽporalia vagabimus & per inanem gloriam ſupernatabimus & curremus, quia pro certo qui circa temporalia nimis intenderit, ita efficietur inde notus & durus, ꝙ vix ad ſpũalia plus redibit, & ꝙ nũquam in aquam deuotionis ſe amplius profundabit. ad Ro. 2. Secundũ duritiam cordis tui, & impœnitens cor tuum, multiplicas tibi iram. ¶ Barbotha autem alius eſt piſcis Marinus, qui in Tanai, 2
Danubio, & tiro fluminis dr̃ abũdare, cui⁹ ſola cauda ſeu pars poſterior comeditur. pars verò anterior proijcitur. qui reſpectu corporis habet oculos valde paruos, & maximè qñ fit magn⁹: q̃a tũc vr̃ quaſi oculos nõ habere, creſcẽte. n. corpore oculi ipſius nõ creſcũt. Illud poteſt applicari cõtra magnos hoĩes & potẽtes: q reuera oculos veræ intelligẽtiæ paruos habẽt: q̃a.ſ. iſti ſunt q præ cæteris minus ſciũt de pertinẽtibus ad ſalutẽ. Io. 12. Adhuc modicũ lumẽ in nobis eſt. Pars.n. taliũ anterior .i. iuuẽtus vt cõiter parũ valet, & ſi q̃d habent validũ & virtuoſũ, hoc cauda ſenectutis tenet. Multi.n. ſunt q in principio ſunt mali, in fine verò & in ſenio fiũt boni. Caput igit̃ & principiũ vitæ taliũ abijciamus, caudã verò.i. ſuæ ſenectutis exẽpla imitando ſumamus, exemplo Moyſi, Exod 3. qui caudam ſerpentis apprehendit, & ſic ſibi non nocuit, ſed in virgam mutatus fuit, quia.ſ. ſi cauda ſenectutis, & finis bonorum exẽplariter accipitur, accipientibus in virgam virtutis & directionis mutat̃.

De Balena. *Cap. 15.*

BALENA maxima beluarum ſm Iſido. dicitur a Balin græcè, quod eſt emittere latinè, eo.ſ. ꝙ aquas more fluminis de ore ſuo eijciat & emittat, quibus naues conuictinas quandoq; deijcit & ſubmergit. Vnde dicit Baſilius magnus ꝙ ipſe vidit Balenas incedentes per mare, tantos fluctus emittẽtes, ꝙ ante eas fluere torrẽs maximus videbatur. Et eſt balena fœmina, cœtus autem eſt maſculus, vt dicunt Iorath & Ambr. in Hexameron. Tales videntur tyrãni: quia pro certo iſti fluctus tribulationum, iactantiarum & comminationum, non ceſſant emittere, quibus naues.i. mercatores & circunſtantes vicinos ſolent ſubmergere, & ad profundum miſeriæ deducere. pſalm. Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. Et ſicut balena cũ quadam fiſtula dicitur ſpirare, & dormiens ſtertere & reſlare, ſic tales ſpirant ad ſæuitias & anhelant, & in delicijs dormiũt atq; cubãt 2. Mac. 9. Ignem ſpirans animo Antiochus &c. ¶ Quando balena ſeneſcit, arena more inſulæ dorſo ipſius aggregatur 2
quam nautæ in tempeſtate ſe reperiſſe gaudẽtes, miſsis anchoris de ſuper falſa quiete quieſcunt, & ibidẽ gratia victus ignes accendunt, quos dũ beſtia ſenſerit, ſubito ad profundũ deſcẽdit, & ſic nautas quos prius portabat, ſubmergit. vt ait Iſido. & Plin. Tales videnť eſſe vſurarij, qui pro certo arenam diuitiarum aggregant ſibi multam. Nautæ igitur.i. hoĩes mare huius vitæ tranſeuntes, qñ accidit paupertatis tempeſtas, gaudentes ſe tales inſulas inueniſſe, ſub ſpe quietis & ſalutis accedunt, & arenas diuitiarum ſuarum mutuant, & ad vſuram accipiũt, & ſic ibidem ad tempus ſine moleſtia quieſcunt, & ſe portari & ſuſtentari videntes, ad futurum periculum non attendũt. Sed

proceſſu

pro certo tandem iſta balena .i. vſurarius videns q; iſti ſecure
ſtant,& de ſoluendo non cogitant, & ſentiens q; naues.i. hæ-
reditates eorum cum anchoria bonorum inſtrumētorum ſibi
ſunt obligatæ & alligatæ,ſubito ſe ſolet mouere, & eos p lites
impetere,& finaliter in mare .i. in paupertatis amaritudinem
ſubmergere, & naues .i. hæreditates eorum ſecum trahere &
portare Figura 2.Para.20.vbi naues quæ ibât in Tharſis vt ha-
berent aurum,confractæ ſunt. Ideo dr Eze.26. Stupebunt na-
3 ues in die ruinæ tuæ.¶ Balena poſtquā peperit, ſi videt fœtus
ſuos eſſe infirmos,impotentes & paruos,& necdū benè formā
tos,& potiſſime qñ videt tempeſtatem imminere, ſolet eos in
ore recipere,& ſic eos a periculo ſaluare,& tandem cum per-
fecti fuerint,ipſos iterum euomere,& iterum parturire. Iſtud
poteſt applicari bonis prælatis,q ante clericos.i.ſubditos ſuos
per promotiones ad exteriora bñficia pepererunt. Nam ſi vi-
dent eos imbecilles & infirmos, & in tempeſtatem . fluctuū.i.
negotiorū ſeculi ſe tegere neſcites,debēt eos iterū in clauſtrū
recipere,& in ore proprio verbis & doctrinis eos inſtruere,&
formare: vt poſt cū perfecti fuerint & moribus cōpleti,poſſint
eos ſm merita ad promotiones & beneficia iterum parturire.
Ioan.3.Nunquid pōt homo intrare in vterū matris ſuæ, & re-
naſci? Vel dic de prædicatore: qui videns illos quos in fide &
moribus peperit prædicando,eſſe imperfectos,& tēpeſtati tē-
tationū nō ſufficere,cōtraire debet,& ipſos in ore p loquutio-
nē & inſtructionē iterū recipere,& tādiu ibi eos inſtruēdo te-
nere,donec eos in fide & moribus pfectos eſſe cognouerit, &
ſic dicet cū apl'o ad Gal.4. Filioli mei,quos iterū parturio,do-
nec formetur in vobis Chriſtus. Vide de cœto infra li. eod.c.21.

De Cancris. Cap. 16.

1 CANCRI ſm Iſido. vocati ſunt, quia ſunt con-
chæ cruribus. & ſunt cancri piſces teſtas haben-
tes,non directæ ante faciem,ſed lateraliter ince-
dentes. oſtrearum ſunt inimici, carnes earū cū
ipſas apertas inueniunt deuorantes. & in eis,qñ
ſe ad rorem aperiūt, vt deuorari poſſint, ne clau
danť,lapillū mittētes, ſanguine carentes, & in locis mollibus
viuētes,& cū pedibus arenas lapides fortiter retinentes, ſicut
dicit Pli.li.9.c.28.vbi tñ videť iſta dicere de polypis, & nō de
cancris.Ouidius aūt Meta.li.vlt.ponit q; cancer ſi demanť ſibi
brachia,& ſub terra ſepeliať,in ſcorpionē mutať,& de carnib⁹
ei⁹ ſcorpiones creanť. Vnde. Cōcaua littoreo ſi demas brachia
cancro, Cætera ſupponas terræ,de parte ſepulta Scorpius exi-
bit:caudaq; minabiť vnca. Chariſſimi cancer ſignificat pecca-
tores,& maximè illos qui in officijs & dignitatibus alios ante-
cellunt, balliuos.ſ.& præpoſitos & ſimiles. Tales n nunq̄ dire-
ctè ſed retrograde, nunq̄ veraciter ſed doloſè, nunq̄ iuſtè ſed
iniquè in ſuis actibus dicūtur incedere, & nunq̄ ad partē ante
riorē,ſ.ad bona æterna,ſed lateraliter ad bona temporalia vo-
lunt aliqualiter ſe transferre. Hie.6. Facti ſunt retrorſum,& nō
in ante. Cancer.n.ita currit ad partē dexterā,ſicut ſiniſtrā,nun
quam tñ ad partem anteriorem vel poſteriorem,quia pro cer-
to cauteloſi & falſi ad vtrāq; partē currūt,& modo ad dexterā
iuſtitiæ in apparentia, modo ad ſiniſtrā nequitiæ in abſentia ſe
variant & deflectunt,ſicut ad litterā de aduocatis videmus, q
nunq̄ volunt directè ad veritatem negotij tendere, ſed a dex-
tris & a ſiniſtris lateraliter currere. Qñq; etiā vtranq; ripā pa-
ſcunt,& ab vtraq; parte munera accipiūt, & ſic retrograde &
lateraliter ſemper vadunt. ſicut ēt de fallacibus & doloſis vr,
qui nunq̄ directè reſpōdent ad factum, ſed ſemper lateraliter
circumeunt ad falſum.de quibus dr Prouer. 2.q; ipſi relinquūt
iter rectum,& ambulant per vias tenebroſas. Tales igitur ha-
bent teſtas duræ & obſtinatæ voluntatis,carent ſanguine.i.dul-
cedine pietatis & benignitatis,viuunt in locis mollibus.i. in deli
cijs carnalitatis & voluptatis,& arenas diuitiarum cum pedi-
bus.i.cum affectibus amplectuntur per vitium auaritiæ & cu-
piditatis. Thren.4. Qui veſcebanť voluptuoſe, amplexati ſunt
ſtercora. Quid plura? procul dubio iſti ſunt inimici oſtrearū.i.
ſimplicium ſubditorum,groſſa teſta.i.diuitijs vel pannis rudi-
bus indutorum. Vidētes.n. iudices & balliui q; violenter non
poſſunt nec audent comedere carnes oſtrearum.i. ſimplicium
ſubditorū nec exigere tallias vel emendas, ſolent captare ſi in
aliqua parte viderint eos apertos eſſe,& ſi occaſionē poterunt
inuenire,& ſic illis ſolent inſidiari & obſiſtere,& lapillū alicu-
ius impoſitionis eis imittere & obijcere,vt ſic carnes ſuæ ſub-
ſtātiæ tēporalis poſſint exactionibus deuorare. Eccleſ.11. Mit-
tens lapides in volatilia,deijciet illa. Ideo de inſidijs illorū dr
in pſa. Sedet in inſidijs cum diuitibus in occultis,vt interficiat
innocētē.inſidiatur vt rapiat pauperem. Illi igitur qñ perdunt
brachia.i. virtutes bonæ operationis & ſepeliūtur ſub terra.i.
in amore terrenæ poſſeſsionis,efficiunť ſcorpio fallacis inten-
tionis & proditionis & minationis punctura & exactionis;q̄a p
certo illi q in amore terrenorū p auaritiā ſunt ſepulti, ſunt vt
cōiter ſicut ſcorpius fraudulēti. Vel pōt dici q; cācer eſt inobe-
diēs & rebellis, q nunq̄ directè obedit, ſed ſemp & in factis &
in dictis lateraliter circuit, quinimo ēt ſemp retrograde ince-
dit inquantū cōtrariū dictis facit. Iudic.2. Audientes mandata
domini, oīa fecerunt cōtraria. Vel cancer eſt diabolus, qui vi-
dens hoiem apertū per cogitationē ad rorē proſperitatis mun
danæ,ſubito ſolet lapidē malæ cōplacētiæ & delectationis im-
mittere,& hc claudi poſſit aut retrahi,impedire, & ſic tādē p
malū cōſenſum & opera ſolet eū deuorare. Idē dic de cogitan-
tibus in mulieribus,& in quibuſcunque malis delectabilibus.
Vel ēt dic de illis qui q̄uis ſe aperiant ad rorē .i. ad bona ſpūa-
lia haurienda,diabolus tñ lapidem.i. vanā gloriā vel præſum-
ptionem immittit,& ſic eos p pctm cōſumit. Vel etiā dic q; q̄-
uis hō credat ſe ad rorē.i.ad bonū aperire, & q̄uis intēdat ali-
quid ad bonum finem facere, diabolus tñ inſidians,lapidē ma-
læ cogitationis & obſtinatæ voluntatis immittit,& eū ne per ſe
ueret,impedit. Prouer.23. Inſidiatur in vijs quaſi latro,& quos
incautos viderit,interficiet.¶ Cancri vt dicit idē ibidem, hye- 2
me læduntur,autumno & verè impinguantur, ſed in plenilu-
nio magis. Sic verè multi ſunt quibus hyems ſortis tribulatio
nis eſt nociua, ſicut ſunt ſimplices,quibus tñ autumnus & ver,
quæ ſunt temperata, pficiunt: quia.ſ.ſi temperate tentanť,ſuſtī
nent,ſi violenter,ſuccumbūt. Tales igiť debet plenilunīū.i. p-
ſperitas impinguare,& gratia & virtutibus dilatare: q̄a p col
dubio multi ſunt qui proſperitate bñ vtentes proficiunt, q tñ
hyeme aduerſitatis deficiūt. Ideo dicebat ſponſus. Can.2. Iam
hyems trāſijt imber abijt & receſsit. Surge amica mea & veni,
flores apparuerunt in terra nſa.¶ Cācer octonos habet pedes.
in verè ſe renouat ſicut anguis. lacte potatus ſine aqua diu vi- 3
uit,longam.n.habet vitā,ſicut dr in libro de natura rerum. Ta
lis debet eſſe iuſtus. Octo.n.pedes.i.octo beatitudines,vel octo
pedes .ſ. quattuor cardinales virtutes & quattuor bonas affe-
ctiones debet habere,quibus poſſit ad bona opera circūquaq;
& lateraliter ambulare. Sic etiā debet per pniam renouare, &
pellem malæ conſuetudinis dimittere. Diu debet in gratia per
perſeuerantiam viuere,quod maximè poterit,ſi cibis corpora
libus & temporalibus,abſtinēs, lacte doctrinæ ſe voluerit nu-
trire ad Hebr.5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit,nō ſolido ci-
bo.¶ Inter cancros fœminæ habēt primos pedes duplices,ma 4
ſculi ſimplices. In quo notatur q; inter cācros i. inter ipſos ma
los,fœminæ ſunt deteriores viris,ſubditi prælatis. duplices.n.
habent pedes malorum affectuū,alij non: quia vt cōiter magis
cupiūt nocere q̄ illi,& magis ſunt raptores,cupidi & auari. vñ
mulieri malę dicitur Ezec.16. Diuiſiſti pedes tuos omni tran-
ſeunti. Vel poteſt dici de fœminis, quæ magis vt communi-
ter ſunt miſericordiores viris,& magis ad pauperes extēdūt &
diuidunt pedes ſuos & affectus. Vel dic in malo contra mulie-
res,quarum pedes anteriores i.manus diuiſæ ſunt & apertę ad
accipiendū,& ad auarè acquirendū præ maſculis magis aper-
tæ. Vel etiam poteſt dici de ſimplicibus & ſubditis,qui etiā vi-
ris.i.prælatis & ſuperioribus ſunt meliores, & ad diuiſionem
miæ promptiores.¶ Cancer cohabitare vxori ſuæ volēs,aſcen
dit ſuper dorſum,vxor verò abhorrens huiuſmodi coitum, ad 5
eum ſe vertit, & ſic fit copula inter eos. Iſta poſſunt applicari
contra concubitum Sodomiticum,qui eſt horribilis,& a quo-
cunq; fugiendus,quod tñ non faciebat ille impudicus Hoſtius
de quo narrat Seneca in li. de naturalibus q. e. vbi agit de ſpe-
culis.¶ Teſte Solino, in occidente ſunt cancri qui dorſa habēt
dura & oſſea ſicut crocodili, & hęc ita fortia habent brachia, 6
quòd homines apprehenſos ſubmergunt. Tales ſunt duri ty-
ranni,in dorſo.i.in exteriori apparentia obſtinati: quia ſcilicet
iſti ſolent homines apprehendere, & in mari .i. in paupertatis
amaritudine ſubmergere,& rapinis & iniurijs moleſtare. Eze.
19. Leo factus eſt,& didicit capere prædam, homineſq; deuo-
rare.¶ Cancer intra conchas,& alia loca vacua aliquando, vt
ibi ſe nutriat,& cum creuerit, mutat ſe ad teſtam ſeu cōcham 7
maiorem,ſm Pli.lib.9.c.31. Tales ſunt vſurarij & balliui dum
enim parui ſunt,ſufficit eis intrare aliquam paruam conchā.i.
aliquod paruum officium,ſeu ſtatum, cū verò cōchę carnes,i.
ſubſtan-

ſubſtantiā totius patriæ vel dñi ſui deuorauerint, & ipſi de bonis aliorū in diuitijs creuerint, ſolēt maiores cōchas & maiora officia, & ſolenniores dños quærere, vt ibi poſſint ſubintrare, vt carnes eius poſſint ſicut alterius deuorare, & ſe ſemper in amplius augmentare. Iſtud patet de aduocatis & officiatijs principū & prælatorū, q primo minoribus ſeruiunt, & carnes eorū deuorāt, inquantū de terris ipſorū totā vtilitatē recipiūt, & cū totū cōſumpſerint, ipſos dimittūt, & ſeruitia maiorū procurant & quærūt. Quod & verū eſt de adulatoribus & falſis amicis, q prioribus amicis & dñis vacuatis & conſumptis, alios pleniores & maiores quærunt, & ſimiliter eos vaſtent. Prouer. 13. Si habueris, cōuiuet tecum, ſi nihil habueris, derelinquet te. contra illud Eccl. 19. Propter mādatū Dei aſſume pauperē, & propter inopiam ne dimittas eum vacuum.

De Carpa. Cap. 17.

1 CARPERA ſeu carpa ſeu carpea ſeu carpio piſcis eſt fluuialis & ſtagnē, ſquamas habēs aureas & latas. huius mirabilis eſt cōditio, ſicut dicitur in libro de natura rerū. ſentiens. n. ſe eſſe propinquā partui, maſculū ſuū adit, qui lacteum ſemē in os eius immittit, virtute cuius carpea ſtatim parit, & plus ēt in futurū proficit. Chariſſimi maſcul' iſte ſignificat Xpm qui eſt vir & maritus noſter, fœmina aūt eius eſt aīa chriſtiana. Si igitur carpa. i. aīa chriſtiana ouis variorū propoſitorū bonorū & deſideriorū ſit plena, & timeat ne ipſa nō poſſit parere, vel ad opus per executionē debitā demādare, adeat Xpm virū ſuū per deuotionē, & partū ſuorū operū ei cōmittat p fiduciā & orationē, & tunc Xps ſemē lacteū ſuæ grāæ ſibi infundet, virtute cuius bona opera pariet et emittet. Leui. 12. Mulier ſuſcepto ſemine peperit maſculū. Vel pōt dici q iſte mariꝰ eſt prælatus, vel prędicator, fœmella eſt ſubditus vel auditor, quia pro certo dū ab iſto mare .i. confeſſore ſemē lacteū dulcis doctrinæ auditoribus in os cordis immittitur, partus bonorū operū, audiuuatur, & executioni debitē demādat. Eſai. 66. Parturiuit Syō filios ſuos. Vel expone de adulatore, q ſemē lacteū dulciū verborū infundit in auribus audirorū, & ſic facit eos parere, dicere & reuelare quicquid interius latitabat. Pone ſi vis ſi gſtā de Iahele, quæ Syzare offerens vitrē lactis, occidit eū. quia .f. tales ſuis lacteis verbis faciunt alios dicere dāna ſua. Vnde Prouer. 16. Vir iniquus lactat amicū ſuū, & ducit eū per viā nō bonā. Contra quos Prouer. 1. Si te lactauerint peccatores, non acquieſcas eis. Vel pone q confeſſor verbis lacteis cōſolationis facit peccatorē parere & dicere culpā ſuā, quod tñ alias nō volebat. Vnde Apls. Facti eſtis quibus lacte opus ſit. Vel pone q iſta carpa eſt imbecillis piſcatrix, quæ ſemper habet vnū maritū. i. vnū principalē conſiliariū, quē, qñ vult parere vel aliquid facere, ſolet adire, & ē meius lactea cōſilia mala opera parturit. pſal. Cōcepit dolorē, & peperit iniquitatē. Vel per partū intellige promotionē & emiſsionē ad exteriora beneficia, quā ho die faciunt multi indebitē per cōſiliū malignorū. Vel maſcul' eſt diabolus, lacteū ſemen eſt tentatio parturiēs malum opus.

2 ¶ Carpa ſcotiens retia piſcatorū, multis modis ipſa nititur euadere & exire. Primo ergo vt exeat, rete circuiens, foramē quærit, quod ſi non inuenit ſupra rete ſi pōt vt retro cadat ſalit, qd ſi nō proficit, herbā in ora tenet, vt rete deſuper trāſiens nihil agat. Si vero illud non valet, caput in limum fortiter infigit, vt ſic ſuper caudā rete trāſiens nihil trahat, ſicut dr in eodē li. Sic verè debemus facere quotiens videmus rete piſcatoris. i. tentationē diaboli paratā eſſe. Oibus. n. modis quibus poſſumus, vt euadamus capturā mali operis vel cōſenſus, debemus cū diligentia laborare. Quattuor igitur ſunt nobis neceſſaria. ſ. foramen quærere, herbā in ore tenere, ſaltare ſuperius, caput infigere inferius. Foramen quærit pro exitu ille qui vitat tentationis occaſiones. Herbam in ore gerit ille qui ore ſuo recurrit ad ſaciēdum Deo orationes. Superius ille ſaltat qui recurrit ad cōtemplādū cœli conſolationes. Inferius vero infigit caput ille qui recurrit ad meditandū mortis & inferni turbationes. Iſta .n. ſunt quattuor ad euadendū tentationes & peccata, neceſſaria. ſ. fuga malarū occaſionū, verbū deuotarū orationū, cōtemplatio cœleſtiū manſionū, & meditatio infernaliū paſsionū. Si .n. homo cogitauerit q peccatū inducunt occaſiones, & cōtra tentationē adiuuant orationes, q propter peccatū perduntur cœleſtes cōſolationes, & q pp peccatū acquiruntur infernales tribulationes, iſtud rete poterit euadere, & a diaboli tentationibus ſe ſaluare. Figura Lu. 7. vbi mortuus qui a quattuor portabatur, a Chriſto extitit ſuſcitatus. Quia. ſ. peccator qui prædictis quattuor vtitur, a Chriſto ſpūaliter ſuſcitatur. Ezec. 38. A quattuor vētis venit ſpūs. dicens cum pſ. Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. Adiutorium noſtrū in nomine domini

De Concha. Cap. 18.

CONCHA paruulus eſt piſcis totaliter incluſus in teſta, ſicut oſtrea, & habet ſimilitudinē nauis. Iſta igitur hoſpitiū eſt cancrorū. Paruuli. n. cācri teſtas eiꝰ intrāt, vbi ſe nutriūt, & de carnibus ſeu humorib' eiꝰ viuūt, ſicut dicit Pli. l. 9. c. 30. Sic verè multi ſunt q in domib' & familijs ſuis libētius recipiunt, extraneos q propinquos, a quibus tñ nulla eis vtilitas pcurat, imo humorē ſuæ ſubſtātiæ cōſumūt, deuorāt & pdantur. pſal. Diripiāt alieni labores eius. 1

De Conchylijs. Cap. 19.

CONCHYLIVM dr illa cōcha ſeu ille piſcis marinus qui de rore cœli cōcipit atq; parturit Margaritas ſm Iſidorū Plin. & Soli. Et iſta alio nomine Ceſloe nominat. Iſtę cōchę ſm Sol. in mari gregatim incedunt, maior autu ducit gregē, quæ ſi capta fuerit, fugiunt aliæ quæ ſequunt. Pli. vero ait. li. 9. c. 35. q ſinguli greges conchatū duces habent, ſicut apes, mire ad cauendū ſolertie. ſi vero dux ipſa capta fuerit aliæ faciliter capiūtur, & in retib' includunt. Sic verè chariſsimi viri iuſti, maximè religioſi & clerici, per mare pœnitentiæ ambulātes, & gregatim charitatiuè & ſocialiter habitātes, & Margaritas bonorū operū parientes, & infra teſtas humilitatis ſe clauſos & abſconſos tenētes, debēt maiorē natu. i. prudentiorē & in moribus ſeniorem ſibi in prælatū pponere, & ipſos alios in gradu & ſtatu facere pręcedere, & ipſum obediendo ſequi, & ſuper ſe regē cōſtituere, qui. ſ. ad præauēdū pericula mire ſullertie debet eſſe. Apo. 14. Hi ſequunt agnū quocunq; ierit. Eccl. 32. Loquere tu maior natu, decet. n. te primū verbū. Quod ſi iſte qui præcedit .ſ. iudex, per pctm̄ aliquod captus fuerit, ipſi pro certo eius exēplo nō debēt peccare, nec diaboli retibus ſe immittere, ſed potius retrocedere, & fugere, & a conſimili abſtinere r. Mach. 8. Iudas cecidit, & cæteri fugerunt. Vnde dicit Sen. 10 prouer. q optimū eſt maiorū ſequi veſtigia, ſi rectè præceſſerint. Ex vitio alterius ſapiens emēdat ſuū. Veruntamē (quod dolendū eſt) hodie ſit contrariū, quia pro certo ſi dux, iudex vel platus p peccata capiť, alij eius exēplo facile capiuntꝰ, & vitiorū retibus inuoluunť, exēplo Saulis, qui ſe interficiente, armiger eius exemplo ipſius ſe peremit, ſicut dr̄ a. Reg. s. Vel pōt dici q ſi nos viderimus pceſſores noſtros aliquo vitio & aliqua cauſa & modo a diabolo captos fuiſſe, vel in aliquo deliquiſſe, non debemus eos p imitationē ſequi, ſed ab eorū cōuerſatione ex timore caſus ipſorū fugere & auerti. Peccata. n. præcedentiū. ſ. Dauid Salomonis, Adę, Iociferi & Sanſonis, debēt nobis eſſe exēpla & ſpeculū ne cadamus, quia ſicut dicit idem. Sene. Ruina præcedentiū poſteros docet. ¶ Cōchæ margaritiferæ dum ſunt in aqua, reſtā habent flexibilē atq; mollē, extractę vero dūratur in lapidē, vt dicit idē. Iſtud expone ſicut exponit de corallio, quod dum eſt in mari, eſt radix mollis, extractū vero efficit lapis durus. vide infra. li. 11. c. 53. S. r. ¶ Piſces ſunt quidā in mari ſm Pli. (vt ſunt cōchylia) qui in teſtis duris degentes, quādiu ſunt in aqua maris amara, nunquā aperiunť, ſed de nocte ad littus, exeūt, vbi ad adueutū roris ſe aperiūt quo nutriunť & impinguant, & margaritis precioſis impregnātur, & ſtatim in ſeipſis iterū clauduntur, nec aperiuntur quouſq; rorē cœleſtē iterū ſenſerint aduenire. Sic verè debet facere quælibet perſona diligens cultos ſui, quia exiſtens in mari huius mundi, non ſe debet per deſideria aperire ad aquas amaras. i. ad bona delectabilia huius mundi, quæ in ſe rei aliter ſunt amara, imo pro certo affectus ſuos infra teſtam conſcientiæ debet recolligere, & ad littus pœnitentiæ peruenire, & ibi ad rorem cœleſtis gratiæ vel doctrinæ aperiri per amorem, vt ſic virtutibus impinguet, & Margarita, quæ Chriſtus eſt, per grām impręgnet, & tūc iterū debet ſe claudere p diſcretionē, quouſq; torem grę vel doctrinæ iterū ſenſerit aduenisse. Vñ Eſai. 26. Popule meus intra in cubicula tua, & claude oſtia tua ſup te. Quod eſt contra religioſos, qui ad mūdi negotia ſe exponūt, & q indiſcretè ſe aperiunt ſecularib'. &c. ¶ Secūdū Pli. piſces cœloæ. i. cōchylia, p nocte ad litt' egrediunť & ibi aperiunť, & adueniēte & deſcēdēte in eis rore cęli exinde paſcuntur & nutriunť, & virtute cęli & rore impręgnant, & ſic ſine coitu pariūt & cōcipiūt, & in eorum carne 2 3 4

carne margarita lapis pcioſiſſim' ſolidaẗ, & ſic ſm Sol. plus ha
bẽt partus de cœlo q̃ de mari. Sic beata virgo de mari hui' mũ
di ad littus pnīæ ſe cõuertens, & per cõſenſum ſeipſam ſancto
aperiens, dicẽs illud Lu. 1. Ecce ancilla dñi &c. rorẽ verbi ęter
ni infra beati ſua viſcera habuit & concepit, virtute cuius do-
nis & virtutib' extitit impinguata, & margarita corporis Chri
ſti impregnata, & ſic ſine virili ſemine peperit & cõcepit inta-
cta & immaculata. Can. 5. Aperui oſtiũ dilecto meo &c. Eſa. 7.
Ecce cõcipiet & pariet filium. Et ſic plus de cœlo quã de ma-
ri. i. plus de Dei gratia quam virtute humana extitit fœcũdata.
5 ¶ Conchylia in mari per motũ & influentiã lunarem regunẗ.
Vnde quanto in luna plus eſt de lumine, tanto ſunt pleniores,
& quãto luna lumine ſuo diminuitur, tanto plus conchylia va
cuantur. Sic in mari huius mundi per influentiam lunæ. i. iudi-
cum & ſuperiorum, conchylia. i. ſubditi gubernantur, & ideo
quanto lux grę & ſapientiæ maior in luna fuerit i. in ſuperiori-
bus, tanto in conchylijs. i. in ſubditis plenitudo grẽ & bonorũ
temporalium maior erit, quia. ſ. ſicut dr̃ Eccl. 10. Secundum iu
dicem ciuitatis, ita & hi qui habitant in ea. Et conuerſo qñ lu-
na. i. ſuperior Eclipſim. i. defectum ignorantiæ vel paupertatis
patitur, tunc conchylia. i. ſubditi per eorum malum regimẽ, bo
norum ſuorum plenitudine vacuantur, quia. ſ. paupetes princi
pes ſubditos ſpoliant & denudant, Prouerb. 28. Leo rugiens, &
vrſus eſuriens, principes impius ſuper populum pauperem. Et
etiam multotiens ignorantia prælatorum eſt cauſa vacuatio-
nis & criminum ſubditorum. Prouer. 28. Dux indigens prudẽ
tia, multos opprimet. Ber. Cauſa ſunt ruinæ populi, ſacerdotes
6 mali. & vide libro de lapidibus c. de margaritis. ¶ Conchę cer
to anni tpe luxuriante concepru, rorem velut maritum ſitiunt,
quo hauſto concipiunt grauidæq; fiunt, & de quãtitate roris
exhauſti Margaritas concipiunt, & ſm q̃ ros fuerit paucus vel
multus, turbidus vel clar', ſm hoc Margaritæ maiores vel mi
nores, clariores vel ruſſiores excreſcũt. Igitur regula eſt q̃ me
lior & clarior Margarita generatur mane quàm veſpere, & de
magno hauſtu roris, quàm de paruo, & tpe ſereno quã coruſca
tione vel tonitruo, ſicut dicit Soli. c. de taprobane. Coruſcatio
ne. n. (vt ait) ſubito claudũtur, & ſic hauſtus roris intercipitur,
& abortiuum generatur. Idem etiam dicit Pli. li. 9 c. 35. Sic ve-
rè nos debemus rorem. i. ſpiritum ſanctum vel diuinam gratiã
pro marito appetere, ipſumque recipere, & ab ipſo margaritã,
quæ Xp̃s eſt, vel etiã bona & precioſa opera generare. Regula
ergo eſt q̃ Margaritæ. i. bona opera quæ fiunt cum magno hau
ſtu roris diuinæ gratiæ, & quæ fiunt in mane iuuentutis. & quę
fiũt ſine corruſcatione vanę laudis, sũt ceteris meliora, & apud
Deum & hoĩes pulchriora. Corruſcatio. n. i. propalatio inanis
gloriæ, vanę laudis & iactantiæ, Margaritam boni operis impe
dit, ipſamq; abortiri, & fructo & merito carere facit, ſicut dici
tur Matth. 6. de illis qui coram populo orabant, & qui vt ieiu-
nantes apparerent exterminabant facies ſuas, & qui vt videren
tur, ab hoĩbus, oĩa ſua opera faciebant, & ſic coram alijs corru
ſcabant. de quibus dñs ait. Amen dico vobis, receperunt mer-
cedem ſuam. Sic ergo ſua Margarita abortiuum peperit pro eo
q̃ ibi corruſcatio interuenit. Vel dic q̃ Margarita. i. operatio
diſponit̃ ſm naturam roris. i. verbi vel cogitationis quo conci-
pitur, ita q̃ ſm q̃ ros conceptus. i. cogitatio vel verbi ſeu do-
ctrinę receptio, bonus eſt vel malus, ſm hoc Margarita ſequẽ-
7 tis operis variatur. ¶ Secundum Solin. vbi ſupra ipſis conchis
ineſt ſenſus partuſque ſuos maculari timent, & ideo ne radija
ſolis lapis eius fuſcetur, in profundũ maris in ipſis diei feruo-
ribus ſe abſcondunt. Sic verè homo qñ percipit ſe Margaritã
alicuius boni propoſiti concepiſſe, debet timere ne radios ſo-
lis. i. feruor concupiſcentiæ vel tentationis vel etiam ſua inanis
gloriæ & mendanę propalationis, ipſum maculet aut corrum
pat, & propter hoc ipſe debet ſe in profundum humilitatis ab-
ſcondere, viſus & aſpectos hoĩm fugere occaſiones vitare, &
ſe a tentationibus elongare. pſal. ecce elongaui fugiens &c. Vel
dic quod profundum maris eſt conſideratio mortis, iudicij &
8 inferni 2. ad Cor. 11. Nocte & die in pfundo maris fui. ¶ Mar-
garita in aqua mollis eſt, maximè dum eſt in viſcere matris, do
ratur autem euiſcerata nunquam duæ ſimul inueniunẗ, & ideo
dicta eſt vnio & appellatur, ſicut dicunt tam Pli. quã Soli. Ta-
les ſunt mali, quia pro certo dum ſunt in aqua tribulationum,
molles & benigni ſunt, ſi vero ex inde extracti fuerint, per ob-
ſtinationem protinus indureſcunt. Iob. 39. In ſimilitudinẽ lapi
dis durantur aquæ. Tales ergo vniones dicuntur, quia pro cer-
to nunquam ſimul per charitatem & concordiã inueniontur,

imo ſinguli, & diuiſi, ſingulares & particulares per irã, odiũ
& diſcordiam reperiuntur, & ſemper abinuicem ſeiunguntur.
Gen. 13. Diuiſi ſunt alterutrum a fratre ſuo. ¶ Conca timet ve-
nantium inſidias, & ideo aut inter ſcopulos habitat, aut inter
canes marinos moratur ſm Solinum vbi ſupra. Sic verè iuſti
timentes inſidias piſcatorum. i. demonum, debent ad ſcopulos
. i. ad aſperitatem pœnitentiæ fugere, & inter canes maris. i. in-
ter bonos prædicatores manere. Vel dic q̃ canes iſti ſunt prin-
cipes ſeculares, ad quorum auxilium ceſoe. i. religioſi fugiunt,
qñ piſcatorum & mundi tyrannorum fraudes & inſidias me-
tuunt. Vel dic q̃ mali qñ hoĩm. i. prælatorum correctiones ti-
ment, ad ſocietatem canũ marinorum. i. principum ſecularium
confugiunt, & ad eorum ſeruitia ſe tranſportant.

De Glaucio ſeu claucio ſeu glani. Cap. 20.

GLAVCIVS ſeu glanius piſcis eſt multũ inge- 1
nioſus, quia cibum in hamo appetẽs, ſed aculeũ
timens, non morſu, ſed ſuis pinnulis hamũ com
plectitur, nec prius dimittit quouſque circunro
ſerit totam eſcam. Chariſsimi, in mari huius mũ
di cibus delectabilium hamum peccati in ſe cõti
net, ſed diſcretus homo cibum appetens, cũ ore cordis & amo
ris non debet ipſum accipere, quia tunc peccati aculeo ſe ne-
caret, ſed ipſum peccati aculeum debet accipere. ſ. cum pinnu-
lis rationis & diſcretionis, eius punctionem præ oculis haben-
do & euitando, & ſic ſine periculo corrodere poterit iſtum ci-
bum, quia. ſ. comedere & acquirere diuitias, non eſt malum, ſi
peccati aculeus caueatur.

De Coruo. Cap. 21.

CORVVS eſt piſcis marinus ſm Iſidorum, qui
a voce dicitur coruus, quia pectoris voce ſem- 1
per grũnit, maximè dum pulliſicat, & ideo vo-
ce propria proditus capitur cũ audour. Sic ve
rè ſunt multi ſerui & etiam religioſi, qui quic-
quid faciunt, ſemper grũniunt, murmurant &
obiurgant, quapropter ſæpe fit q̃ magiſtri eorũ dum ipſos mur
murãtes audierint, eos capiunt & puniunt, qui ſi patienter obe
dirent & operarentur, nunq̃ plus ſolito grauarẽtur. Vel põt al-
legari contra quoſdã ruſticos qui videntes ſe habere pullos di
uitiarũ & terrenorũ, nõ poſſunt abſtinere ſe a grunnitu iactan
tiæ, & a ſono ſuperbiæ, quapropter voce propria proditi, ſæpe
fit q̃ a balliuis capiuntur & ſpoliantur. Vel põt dici contra in-
cautè loquentes, qui ex verbis q̃ confeſsionibus proprijs ca-
piuntur. Bene ergo dicit ſapiens Prouerb. 21. Qui cuſtodit os
ſuum, cuſtodit animam ſuam. mors. n. & vita in manu linguæ.
Vel põt dici contra querulolos ſeruitores, qui omnia cũ grun-
nitu & murmure ſolent facere, propter quod piſcatores. i. ma-
giſtri eorum audiẽtes ſolent eos plus grauare. His ergo poteſt
dici Act. 9. Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.

De Ceto. Cap. 22.

CETVS & balena ſm Iorath ſunt idẽ, ſed cetus 1
eſt maſculus, balena eſt fœmina. Et eſt cetus pi-
ſcis maximus, qñq; quattuor iugerũ latitudinẽ,
habens qui ſtantũ aliquotiẽs augmentaẗ, q̃ ma
gnus mons ad cœlũ erectus eſſe videtur. Iſte tñ
vltra modũ in cõcẽto & in fiſtulis delectaẗ, & id
ſicut dr̃ in li. de natura rerũ, taliter ſolet capi. Piſcatores. n. in na
uibus iuxta ipſum cõueniunt, & vt inſequentẽ alliciãt, tandiu
cãtibus & fiſtulis citarizãt, q̃ ipſum attonitũ & ſopitũ reddũt.
Quod videntes, inſtrumentũ ferreũ clã in ipſum infigunt, & ſta
tim fugiũt & recedũt. Cetus vero euigilãs & ſe vulneratũ ſen
tiẽs, fundũ maris petit, & fricãs ſe dorſo ad terrã vt ferrũ excu
tiat, ipſum magis ac magis infigit, & ſic perforata pinguedine,
aqua ſalſa intus ingreditur, & ſic beſtia moritur, & ſuper aquã
fluitãs inuenitur, & ad terrã funibus cũ gaudio trahiẗ, & mul-
tæ regiones ex eo in victualibus fœcundanẗ. Chariſsimi p iſtũ
cetũ poſſum intelligere Dei filiũ benedictũ, qui reuera eſt in
quãtitate maximus, cũ ſit & in potentia & in eſſentia infinitus.
p̃s. Magn' dñs & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nõ eſt
finis. Sed quid pro certo iſte cetus arte mirabili fuit captus, &
de profundo paradiſi ad mundũ per incarnationẽ attractus. Pi
ſcatores. n. i. antiqui patres veteris teſtamẽti corã ipſo pijs ora-
tionibus cecinerunt, & ipſum modulãtib' precib' vocauerũt.
Vnus. n. de piſcatorib' erat Dauid, q̃ dicebat. Veni ad liberã-
dum

dū nos dñe dans virtutū. Alius fuit Eſaias, qui dicebat. Vtinam
diſrūperes cœlos, & deſcenderes. Sed alius fuit Salomon, q di
cebat. Veniat dilectus meus in hortū ſuū. Cāt. 5. Et breuiter, &
iſti & alij taliter cecinerūt q ipſum aliqualiter ſopierunt, & q
ipſum delectatū eorū amore in carne obdormire fecerūt. pſal.
Excitatus eſt tanq̄ dormiēs dñs, tanq̄ potens & crapulatus a vi
no. Sed quid? pro certo iſte cetus ſic dormiēs ab iſtis nautis vel
a b eorū ſequacibus. ſ. iudęis, inſtrumento ferreo. ſ. clauis, ſpinis
& lancea, in cruce vulneratus & occiſus fuit, & exinde ad fun-
dū maris inferni, ad liberandū. ſ. ſanctos patres deſcēdit, & tā-
dem reſurgēs iterū ſupernatauit & aſcēdit, & ſic in vſus homi-
nū per fidē cōuerſus extitit, ita q tota regio eccleſię vtilitate ip
ſius plena fuit, & p ſacramentū altaris corpus eius in cibū ho-
minū venit, & ad ſalutē fideliū ſe diuiſit. Vnde ipſe eſt qui dicit
Ioā. 6. Caro mea verè eſt cibus. Vel pōt dici cōtra multos, qui
quāuis ſint fide & moribus valde magni: in fiſtulis tñ, ludis &
ſolatijs delectan̄, & maximè in cantib⁹ & choreis mulierū, &
ideo diabolus vidēs eos ſopitos & delectatos, ſolet ſtatim gla-
diū tentationis infigere, & ſic facit eos ad fundū maris. i. ad exe
cutionē operis deſcēdere, & tandē quaſi de peccato nō curan-
tes, iā in publicū & in ſuperficie ſine verecundia cōparere. Sic
igitur capiuntur, & ad litus inferni deducun̄. Ideo bene cōſu
litur Eccl. 9. Cum ſaltatrice ne aſsiduus ſis, nec audias illā, ne
forte pereas in efficacia ipſius. Vel pōt dici q iſtæ modulatio-
nes ſunt ſibili & tentationes demonū qui primo applaudūt, &
hoiem delectāt, & poſt gladiū mali propoſiti immittunt, & ſic
hoiem morti tradunt. Vel iſti modulatores ſunt adulatores, in
quorū verbis principes & magnates lętan̄, & ſic diuerſis pec-
catis pp eos occaſionaliter moriuntur. Iſti ergo debēt talibus
citharedis dicere illud Amos. 5. Aufer a me tumultum carmi-
2 num tuorū cantica lyræ tuæ, non audiā. ¶ Dentes ceti in iuuen
tute ſunt nigri, in ſenectute vero albi, ſicut dr ibidē. Chariſsi-
mi per dentes intelligunt verba, q̄ in ore debent eſſe ordinata.
& ſic dico q ſ̄quis dētes. i. ſermones nři in iuuētute ſint qñque
nigri infames & mali, ratione inſolentiæ iuuenilis, in ſenectute
tñ debēt eſſe mundi, honeſti & albi, ratione maturitatis & pru
3 dentiæ ſenilis. Thre. 4. Cādidi facti ſunt nazarei eius &c. ¶ Ce-
tus eſt piſcis ſm Iorath, in quo materia terreſtris dominatur,
pluſq̄ aquęa, & eſt mirę pinguedinis et magnitudinis. Vnde in
ſenectute p magnitudine corporis, in eius dorſo coadunat̄ pul
uis, & cōdenſat̄ arena, intantū q herbę & frutices ibi creſcant,
ita q belua monti ſimilis videatur, ad quē nautæ appropinquā
tes, ſine periculo via euadunt, quia aquā eijciens qñq; nauem
obruit & abſorbet. Tantæ ēt pinguedinis eſt, q qñ telis piſcato
rum impetitur, non ſentit, niſi prius pinguedo totaliter perfo-
retur. Sed qñ caro interior lęditur ferro, tunc aquæ maris ſalſe
dinē nō ſuſtinens, litus petit, vbi capitur, & pp eius magnitu-
dinē de captura ipſius tota patria emendat̄. Catulos aūt miro
diligit amore, & eos per pelagus longo tpe circunducit. Tales
rectè ſunt diuites & auari, quia. ſ. nō natura aquea mīæ & com-
paſsionis, imo terrea auaritiæ & indeuotionis in eis dñatur, &
ideo pro certo ſunt magni p potētias & dignitates, & pingues
per delicias & carnalitates. Nā circa eos adunatur arena bono
rū terrenorum, & maximè in ſenectute, qñ. ſ. in ipſis ardor aua
ritiæ innoteſcit, & herbæ & frutices. i. diuerſæ poſſeſsiones in
eis aggregantur, ita q quidā mons per ſuperbiā, & quædā inſu
la per apparentiā eſſe videntur. Quid tu mons magnę contra
Zorobabel, Zacha. 4. Et ideo qñ nautæ. i. pauperes fluctuantes,
iſtis inſulis appropinquāt, qñ. ſ. ſunt vicini taliū diuitum, tunc
vere ſine periculo. ſ. rapinarū & exhęredationum vix euadūt,
quia pp fluctus tribulationum quę ſibi ab eis immittuntur, na
uis eorum: i. ſua hereditas totaliter abſorbetur. Eſa. 13. Diſsipa
bo & abſorbebo ſimul. Quid plura, procul dubio iſti tñ habēt
de diuitiarū pinguedine exterius, q via in tēporalibus vt cōi-
ter poſsint lędi. Parū. n. eſt ſi pinguedo ſuarum diuitiarum ali-
quo infortunio in aliquo perforetur, ſed procul dubio qñ piſca
tor Chriſtus ipſos per mortē vſq; ad interiora perforauerit, &
ſalſedinē mortis æternæ immiſerit, tūc ad littus inferni veniēt
& de pinguedine diuitiarum & prębendarum quas tenebant,
ſaltem tunc alij læti fient, quia breuiter auari vt cōiter nihil va
lent, niſi qñ moriuntur, quia tunc (ſicut de behemot dr Iob 40.
concident eum amici, diuident eum negociatores. Vel dic q
iſti ſunt tantæ pinguedinis. i. tot & tantis delicijs carnalibus
impinguati, q venatorum. i. prædicatorum iacula, verba. ſ. pun
gitiua non ſentiunt nec verentur, ſed qñ tota deliciarum pin-
guedine perforata interior conſcientia deo inſpirante per com
punctionem læditur, tunc aquæ maris. i. peccatorum ſuorum
amaritudinem ferre non ſuſtinent, & ad littus pœnitentiæ ſe
conuertunt, & tunc pp magnitudinem ſuæ carnis & pinguedi
nis. i. pp bonorum & diuitiarum ſuarum multitudinem quæ
vndique pauperibus diſpergūtur, tota patria emendatur, quia
cōuerſio diuitum vt plurimum vtilis eſt. Sed ſicut captura ba-
lenę raro accidit, ita cōuerſio diuitum rariſsime inuenitur. Et
iſti fœtus ſuos. i. filios valde diligunt, & ad natandum & ſe gu-
bernandū per mare mundi erudiunt & informant. ¶ Secundū 4
Iorath cetus miro affectu diligit catulos ſuos, & pro eis contra
omnia nociua ſe opponit, & eos longo tpe per pelagus circun
ducit, & ſi ipſos cumulis arenarum contigerit arreſtari, timens
ne forte a piſcatoribus capiantur, vadit ad profundum maris,
& ibi ſumpta aqua in copia, ipſam tanquam fluuium ſupra ca-
tulum eijcit, & ſic ipſum ad mare retrahit & reducit, & a peri
culo liberat piſcatorum. Sic vere Chriſtus catulos ſuos. i. ho-
mines quos creauit, in iſta vita per mare pœnitentiæ & tribu-
lationum longo tpe circunducit, & pro eis oibus aduerſitati-
bus ſe opponit, & maximè in cruce & paſsione, quia dñs pu-
gnabit pro vobis, & vos tacebitis. Exo. 14. ipſos ēt mirabiliter
diligit & cuſtodit. Sed qñ ipſos pp arenarum. i. diuitiarum cu-
mulos in mari mundi per affectum viderit arreſtari, & a pro-
ceſſu bonorū operū retardari, timens ne ab inferni piſcatorib⁹
per peccatū mortale capiantur, & a mari pniæ extrahantur, &
p mortē occiſi in inferni calderia decoquātur, aſſumit magnū
fluuium tribulationū, quē ſuper eos euomit, & ſic ad ipſum re-
currere cōpulſi ad mare pniæ reuertūtur, quia deus illis quos
ſuos catulos eſſe nouit, & quos ab æterno ſuos futuros præui-
dit, qñ nimis circa tpalia occupant̄, multos fluct⁹ tribulationū
immittit, vt ab amore ſeculi retrahant̄. Fig. Apo. 12. Expone &
pone ſi vis de dracone fluuiū emittēte. vnde Greg. Dñs electis
ſuis iter aſperum facit, &c. Quia multæ tribulationes iuſtorū.
ps. Vel dic q cetus iſte eſt diabolus, mare uſt mundus, litt⁹ eſt
paradiſus, arena eſt pnia, piſcator eſt pdicator. Quia pro certo
qñ diabolus videt q pullus ſuus peccator eſt in promptu q ei p
pniam a piſcatoribus pdicatoribus ſubtrahat̄, & ad littus ſalu-
tis & religionis trahat̄, & q iā incipit hre ppoſitū ad pniæ are-
nā, ſuper eū fluctus tentationū & ēt tpaliū cōſolationū ſolet im
mittere, & fluct⁹ negociorū ei pcurare, & ſic ſolet eū ad ſe & ad
mare mūdi & pčti retrahere, & ne ad littus ſalutis veniat, im-
pedire. Fig. Apo. 12. vbi draco inſequēs mulierē q̄ in ſolitudi-
nē fugiebat, miſit de ore fluuiū poſt eā, vt ipſam attrahaʀet no
volaret. Sic diabol⁹ vidēs q hō vult ab ipſo fugere, & volare in
ſolitudinē religionis vel pniæ, flumē tentationū & cōſolationū
ei immittit, & ſic eū ne fugiat, ad ſe attrahit. Exod. 14. Inuolute
eos in medijs fluctib. Vel dic q fluctus ſignificat mortis tormē
ta, q̄ diabolus ſuper diuites arenis terrenorū herētes ſolet pij-
cere et ipſos ſecū ad pfundū maris, et amaritudinē infernı tra-
here & ſubmergere. Vel dic q cet⁹ eſt Xps, q vidēs Apłs ſuos
arenis tribulationū p timorē herere, & p mare bonus mundi
p timore iudæorū incudere nō valere. ſ. poſt paſsionē, iuit ad p
fundū paradiſi i aſcēſione, & exinde fluuium ſctiſpūs attulit in
pētecoſte, quē ſuper eos infundēs fecit audacter diſcurrere, &
cōfirmatos p mare mūdi miſit viriliter pdicare. Eccle. 24. Ego
ſapia effudi flumina. Vide Fig. ĩ. Apo. 12. in trac. vlt. ¶ Pugna ē 5
inter cetum & leuiathā, q eſt piſcis venenoſus & maximus ſm
Iorath, & tunc piſces alij ad caudā ceti ſe ponūt, vt cū piſcē il
lum venenoſum vicerit, p eius victoriā liberent̄, q ſi a leuiathā
victus fuerit, moriunt̄, ſed cū leuiathā cetū vincere nō pōt, fau
ces aperiēs fumū venenoſum emittit & fetētē, vt cat⁹ cū ſuis ſe
quacib⁹ veneneť, ſed ecōtra cetus fumū odoriferū de ore emit-
tēs, & dictū malū odorē repellēs, liberat ſe & ſuos. Sic verè cō-
tra Xpm & alios piſces. i. cōtra fideles pugnat ſerpēs veneno-
ſus. ſ. diabolus, cuius timētes impetū boni viri ad cetum. i. Xpi
auxilium refugiunt, & ſe in eius cuſtodia deuotis orationibus
cōmendantes, ptectioni ipſius ſe cōmittūt, & qa tunc non pōt
cōtra eos diabol⁹ per violētiā pualere, ideo per os ſuum. i. per
detractionē, hęreticos & falſos pdicatores fumū prauæ doctri-
næ, infamationis ac ēt erroris mittit, vt ſic veneno peccati ip-
ſos poſsit inficere & mordere, ſed ecōtra Xps per os ſuum. i. p
pdicatores & doctores fumū bonę doctrinę & bonę famę edu
cit & emittit, & ſic venenum diaboli repellit, & gratia fidelium
liberatur. Idō illi piſces dicunt illud Cāt. 1. In odorem vnguen-
torum &c. Vel dic q leuiathan eſt detractor, qui contra cetū
. i. contra bonos nō ceſſat fumum & fetorem infamiarum mit-
tere, videns q nequit aliter prævalere, de quo non debet cetus
. i. iuſtus curare, ſed econtra odorem bonæ famæ debet emitte-
re, & ſic poterit ſua bona fama totam infamiam effugare.

De Congro. Cap. 23.

CONGER ſic dr̄ in li.de na.re.piſcis eſt magn⁹ vt
anguilla, multo tñ maior. Carnes habet dulciſſi
mas atq; pingues. hęc in rupibus manet in ſpelū
cis maris. flāte vento, impinguat: & ita fortes ha
bet dētes, q polypū fortitudine lacerat. Talis de
bet eſſe vir iuſtus, q̄a debet habitare in mari pęnitētiæ & in ca-
uernis humilitatis. debet eſſe dulciſſimus rōne pietatis & be-
nignitatis, vento & flatu ſpiritusſancti debet impinguare. ſ. pin
guedine grē & bonitatis, & armatus eſſe dentibus fortibus iu
ſtitiæ & ſeueritatis, vt ſic laceret polypū. i. quēlibet virum ne-
quitiæ & malignitatis. Iob 41. Per gyrū dētium eius fortitudo.

De Crocodilo. Cap. 34.

1 CROCODILVS inter piſces nominat̄, pro eo q in
aqua viuere cōprobat̄. de eo tñ dictū eſt in lib. de
aiali. ſatis plene. Vnū, tñ aduerte qđ dicit Plin. q
crocodil⁹ amiſſo corde aliquādiu viuit. Sic verè
multi ſunt q ſine corde. i. ſine fide vel ſine diſcre-
tione viuūt, q̄a in nullis q̄ faciūt cor apponūt, ſi-
cut ſunt illi q nō ex corde obediūt vel diligunt vel ſeruiūt, cō-
tra quos Oſeæ. 7. Ephraim quaſi columba ſeducta, nō hñs cor.
2 ¶ Quāuis crocodil⁹ ſit belua hoībus horribilis & crudelis, eſt
tñ ſm Sol. ppl̄s tētyrorū iuxta nilū, gēs. ſ. parua corpore, audax
tñ aīo cōtra iſtos, q̄ ſola in fluuio habet audaciā balneādi. ſaltāt
.n. ſuper dorſa eorū, ipſoſq; more equorū equitāt, & hiantibus
beluis reſupinato capite, cū vtraq; manu clauā immittūt in ora
hiantiū loco freni, ipſoſq; in terrā captiuos adducūt, & voce ſo
la terrītos corpore recēter aſſumpta euomere cogūt. Hæc Soli.
li. de mirabilibus. Crocodilus eſt diabolus, q in flumine huius
mūdi nō ceſſauit a mūdi origine aīas deuorare, & i vētre ſuo. i.
in inferno recōdere & locare, ita q iā nō poterat aliquis tute p
flumē ſcħ trāsfretare. Gens vero iſta. ſ. tētyri ſignificat Xp̄m, q
ēt popul⁹ pōt dici pp naturarū pluralitatē in ipſo inuicē cōgre
gatā. Iſte ergo ppl̄s Xp̄s ſolus crocodilū nō timuit, & ſup ipm
p pdominantiā aſcēdit. Super aſpidē & baſiliſcū ambulabis, &
cōculcabis leonē & draconē. ps. Et mediāte claua crucis, ipm
euomere corpora q̄ comederat. i. reſtituere ſctōs quos in vētre
inferni collocauerat, cōpulit & coegit, qñ. ſ. ipſos de inferno li-
berās, & ad corp⁹ reſurgēdo rediēs, ſecū duxit. Fig. Iona 2. vbi
dr̄ q pcepit piſci, & euomuit Ionā in aridā. Vñ Iob 20. Diuitias
quas deuorauit euomet, & de vētre eius extrahet eas deus. Vel
dic q iſti tētiri ſunt ſctī, q quāuis fuerint humiles atq; parui, ip
ſi tñ crocodilū. i. diabolū ſuperauerūt, & mediāte claua crucis
& voce orōnis & pdicationis poteſtatē ei⁹ eneruauerūt, & mul
tos pctōres quos deuorauerat p pctm̄, ipm euomere & dimit-
tere cōpulerūt, inquātū eos ad Deū p pniam cōuerterūt. vt ſic
quilibet diceret illud Iob 29. Cōterebā molas iniqui, & dētib⁹
eius auferebā pdā. Vel dic q iſti ſignāt cōfeſſores, q ſuis indu
ctionib⁹ & cōminationibus, crocodilos. i. pctōres obſtinatos ſo
lēt ſubiectos ſibi & deo reddere, & pctā cōfitēdo facere eos vo
mere, & ipſos voce inductionis, & claua cōminationis ad ſitt⁹
pniç cogere & iuuare. Prou. 23. Cibos quos deuorauit euomet.
Vel dic q iſti tētyri ſunt boni plati, q q̄uis ſint parui in gñe vel
facultate, dñt tñ eſſe audaces fortitudine & virtute. crocodilos
.n. i. obſtinatos cū dura cute, vſurarios videlicet, rebelles ſubdi
tos & tyrānos dñt audacter inuadere, & ſibi cū fortitudine ſub
mittere, & mediante claua i. potētia regis paſtoralis ipſos tatr
infrenare, q ad euomendū i. ad reſtituēdū aliena ipſos poſſint
cōpellere, & eos inalis gratib⁹ in iuſtitia regere, & ſup ipſos po
tētialiter equitare. ps. Reges eos in virga ferrea et tanq̄ vas etc.
Vel dic q crocodili ſunt detractores, & maximè religioſi men
dicātes, qui ita inſidiant̄ hoībus, & maximè diuitibus, q ſi vi-
dēt eos ſe in flumine pſperitatis balneare, & aquis deliciarū ſe
aliqualiter recreare, ſtatim ſolēt eos verbia detractorijs impete
re, & terribiliter lacerare. boni tñ iſtos timere nō dñt, quinimo
(dū tñ qđ faciunt iuſte faciāt, vt i bonis tpalibus pp eos nunq̄
ceſſant, ipſoſq; cōtēnunt reprimūt & cōculcāt. De talib⁹ .n. de-
tractorib⁹ dr̄ apl̄s 1. ad Ti. 4. q iſti ſūt q cauterizatā hñt cōſciā,
& q phibēt nubere, & faciūt abſtinere a cibis quos de⁹ creauit
Tales igr̄ ſunt a ſuis verbia detractorijs cū claua iuſtitię coer
cēdi, & ad euomendū & tetractandū verba mala q̄ dixerāt cō-
pellēdi, & ad reſtituendū bonā famā q̄ alijs abſtulerāt ſunt co-
gēdi, & vt a talib⁹ abſtineāt infrenādi. ps. In chamo & freno ma
3 xillas eorū &c. ¶ Si vis cōtra inuidos & falſos machinatores po
tes hiſtorialiter allegare illud qđ dicit Iac. q. ſ. in quodā paleſti
ne fluuio fuerūt crocodili multiplicati, & erāt duo fratres no-
biles quorū vn⁹ alterū palā occidere verebatur, q̄a tñ in flumi
ne erat ſolit⁹ balneari, fecit inuidus fratrē in dictū fluuiū croco
dilos afferri, vt fratrū ea cōſuetudine balneantē in fluuio deuo
rarēt. labēte vero tpe cū idē inuid⁹ nō recordat⁹ de crocodilis
flumē balneādi grā introiſſet, fuit a dictis beluis deuoratus, &
ſic verificatū eſt qđ dr̄ Ecc. 19. Qui fodit foueā incidet in eā, q
ſtatuit lapidē proximo offendit in eo; & qui laqueū ponit, peri 4
bit in illo. ¶ Cætera de crocodilo vide li. de aīali. in ca. ſuo vbi
inuenies ſatis multa & infra li. 12. c. de ouis. vbi inuenies aliq̄d.

De Cabab. Cap. 35.

CAHAB aīal eſt maximū, marinū paruos tñ reſpectu 1
corporis habet pedes, vnū vero habet alio longiorē,
quo vtitur loco manus, q̄a ſ. cū ipſo cibū ad os trāſ-
mittit, herbas eradicat, & alia facta facit. Tales ſunt
multi qui pedes affectuū. i. amorē & amicitiā reſpectu corpo-
ris. i. reſpectu apparētiæ q̄ prætēdunt hñt paruos: ſicut ſunt fal
ſi amici, quorū affectio ē modica licet ſit amoris apparētia val
de magna. Quod aūt iſte pede vtatur loco manus, expone ſi-
cut li. 7. de auibus. c. de pellicano. §. 3. de quo ſcribit̄ ſimile. Ca
hab in aqua nō pōt ſpirare, & iō ſolet ſurſum ad ſupficiē aſcen
dere & aquā euomere, & aerē attrahere & ſpirare, ſignificans
bonos actiuos, q de aqua mundi aliqñ aſcēdunt, & aquā mun-
danorū negotiorū euomunt & dimittunt, & ſic aerē ſpiritusſan
cti attrahunt. pſal. Os meū aperui, & attraxi ſpiritū. Expone la-
ti⁹ ſicut de delphino. §. 5. infra eodē libro, vbi ſimile reperies.

De Crico. Cap. 26.

CRECOS ſm Ariſt. eſt aīal marinū duas fiſſuras habēs 1
in pedibus, faciētes tres digitos cū vngulis. Pedē aūt
dextrū paruū habet ſiniſtrū vero magnū, & iō cū am
bulat, totū corpus ſup pedē ſiniſtrū portat. Cuicūq;
vero rei adhęret, fortiter adhęret. Chariſſimi p pedes i ſcriptu
ra denotant̄ affectus. Aug. Pes me⁹, affect⁹ meus, eo feror quo-
cunq; feror. Per partē dextram aūt intelligunt̄ bona ſpūalia &
æterna, p ſiniſtrā vero denotant̄ bona tpalia & mūdana Prou.
3. Lōgitudo dierū in dextera eius & in ſiniſtra illius diuitiæ &
glīa. Dicamus ergo q cricos pōt ſignificare hoīes mūdanos, q
procul dubio pedē dextrū. i. affectū ad bona ſpūalia & æterna
habent vt cōiter tenuē atq; breuē. Parū .n. cogitant de ęternis,
& parū affectāt illa quę pertinēt ad ſalutē. Pedē vero ſiniſtrū. i.
amorē terrenorū habēt vt cōmuniter valde longū, quia. ſ. mul
tū diligūt tpalia & ſiniſtra. Ioan. 3. dilexerūt hoīes magis tene
bras q̄ lucē. Et inde eſt procul dubio q hodie quaſi ex toto ip-
ſi innituntur ſuper pedē ſiniſtrū. i. ſuper amorē terrenorū, parū
curātes de affectu ſpūaliū & æternorū. Quod potiſſime vide-
mus de prælatis qui habent in manu ſua ſpūalia & terrena, qui
pro certo magis ſunt diligentes de terrenis congregandis, q̄ de
ſpūalibus gubernandis, & minus caute miniſtrāt ſpūalia q̄ ter-
rena vel mundana. Quod patet in multis qui citius darēt qua-
draginta dies de indulgentijs, q̄ quadraginta denarios de bur-
ſa propria. Ideo dicitur Eccl. 10. Cor ſtulti in ſiniſtra illius. Vel
dic q duo pedes ſunt mīa dexter, iuſtitia ſiniſter. Multi ergo
prælati ſunt qui pedē dextrū mīæ paruū habent, pedē vero ſi-
niſtrū valde longū, & ideo quaſi ex toto innituntur iſti ſiniſtro
pedi per iuſtitiæ rigorem, & nunquā dextro pedi mīæ vel cle-
mentię per cōpaſſionis dulcorē. Quia pro certo iudices & prę
lati ſunt hodie valde prompti ad puniendū, tardi vero ad miſe
randum, & hoc procul dubio quia dum puniunt, ſemper ſolēt
aliquid exigere, & exinde cōfiſcationes, emendas vel vtilitatis
acquirere, qñ vero indulgent, nō ſolēt aliquid reportare. ¶ Cri 2
cos ſm Ariſt. fortiſſimè adhęret cuicumq; adhęreat. habet aūt
in pedibus duas fiſſuras & tres digitos. Tales ſunt luxurioſi, q
vltra debitū adhærēt alijs per amorē. Pes aūt. i. affectio eorum
duas habet fiſſuras. i. duas malas intētiones. ſ. decipiendi & de-
honeſtādi. Tres vero digitos. i. tria pcipua dāna. ſ. pditionē aię,
famę, ſubſtātię. Lu. 12. Duo in tres & tres in duo diuidētur. Vel
pōt dici cōtra illos q in opinionib⁹ ſuis vltra modū adhęrēt &
q ab obſtinato propoſito ſuo auelli nō pñt, maximè cōtra hęre
ticos pſal. Adhęſit pauimēto aīa mea. Vel pōt dici de bonis qui
in pedibus affectuū hñt duplicē fiſſurā. i. duplicē charitatē, &
tres digitos. i. tres virtutes theologicas. ſ. fidē, iuſtitiā & verita-
tē, & ideo iſti tā deo q̄ pximo fortiter adhęrēt per amoris cōti
nuitatē & firmitatē. ps. Mihi aūt adhęrere Deo bonū eſt, & po
nere in dño ſpē meā. ¶ Cricos ſm Ariſt. vidēs tempus turbidū 3
& ventoſum, efficitur debilis, & ideo tunc applicatur & adhę-
ret

ret lapidibus & quieſcit, qñ vero tps eſt ſerenum, tunc abſolute deambulat vndeqoaqs. Iſtod pôt applicari ad quoſdã quib⁹ magis proficit aduerſitas quã proſperitas, quia. ſ. qñ ventus & turbo tribulationum flauerit, iſti ſolent ad lapides. i. ad deũ ſãoctos & angelos recurrere per orationẽ, & eiſdẽ firmiter adhærere per ſpẽ fiduciã & dilectionẽ. Iob 5. Cũ lapidibus regionis pactũ tuũ. Et ideo quia cogitãt de ſui debilitate propria p ſuiipſios cõſiderationẽ, ideo iſti quieſcunt & liberaoſ pet dei auxiliũ & protectionẽ. Allega vt s. Si vero tps per proſperitatem clarũ & ſereoũ fuerit, tũc libere diuagãtur, & multa mala operanſ. & ſic bene dicit Greg. φ plus nocẽt pſpera q̃ aduerſa. Vel pôt dici cõtra multos q̃ tpe aduerſitatis torpent, timẽt, & ſuot debiles, tpe verò pſperitatis apparẽt fortes, læti, & vagabiles, ſicut potiſsimè patet de mundanis amicis, q̃ in aduerſitate torpent & timent, in proſperitate verò diſcurruot, obſequũtur & gaudeot. Vel dic contra affectuoſos prælatos, q̃ iotempore huius turbuleotę vitæ oullũ habẽt ſolatiũ, oiſi lapidibus. i. luia in ſenſibilibus oepotibus adhærere & eos diligere & fouere.

De Celione ſeu chylone ſecundum Alb. Cap. 27.

1 CELION vt dicit Ariſt. aïal eſt marinũ, qđ nunq̃ paſcitur eatraneo nutrimento. Sua. n. humiditate quæ de corpore ſuo eait, cibaſ, & inde fit φ iſtud aïal ſemp eſt ieiuoũ, & tñ eſt validũ & robuſtũ, cuius cãm aſsignat eſſe humiditatẽ huius aïalis, cũ ſit aïal mirabilr humidũ & viſcoſum. ſicut ẽt dicit φ mulieres eo φ ita ſunt frigidæ & humidę, pñt plusq̃ viri ieiunia ſuſtinere. Iſtud pôt dici de abſtinẽtib⁹ & ieiunis, quĩ de pprìa humiditate. de lachrymis accipiũt ſibi cibũ iuxta illud ps. Fuerũt mihi lachrymæ meę panes die ac nocte. Et q̃uia a cibis corpalib⁹ multũ abſtineãt, ſunt tñ ſpũalr validi & robuſti, q̃a iſtud eſt gñale, φ vñ fit caro debilior, ſpũs fit robuſtior, iuxta illud 2. ad Cor. 12. Cum infirmor, tũc fortis ſum. Vel pôt dici contra quoſdam inceſtuoſos, qui humiditate ſua veſcuntur, inquãtũ illis quæ ſunt de cõſanguinitate propria obutuoſ.

De Canibus maris. Cap. 28

1 CANES marini piſces ſunt, qui crudelitate & morſu ſuot horribiles, habẽtes brãchias clauotũ mõ formatas, & venanſ alios piſces, ſicut canes in terra aïalia venanſ. Nõ tñ latrãt, ſed latratus loco afflatũ horribilẽ hñt. Tales ſunt iniqui officiales & balliui, q̃a. ſ. cũ morſu detractiõis, cũ afflatu adulationis, cũ clauis rapinę & exactionis, alios pſequunſ, & ideo canes maris. i. canes amari dici propriè promerentur. pſal. Circundederuot me canes multi, conſilium malignãtium obſedit me. Vel per afflatũ intellige mala conſilia officialium, principum & paſtorum &c. ſicut ſupra.

De Ceruleo. Cap. 29.

1 CERVLEVS ſincerulcũ monſtrũ eſt nomine & colore, qđ Ganges fluuius gignit. Hoc fortia habet brachia, & adeo robuſtũ eſt viribus, vt elephantes ad flumen pro potu venientes, mordicus cõprehenſa maou detrahat, ſicut dicit Pli. l. 9. c. 15. Fluoios Ganges chariſsimi ſignificat fluxum deliciarũ vel ſtatũ mundanæ proſperitatis, qui ſemper fluitat ſicut flumen. Iſte ergo ceruleus, diabolum ſignificat, qui fortiſsimus eſt, quia ſicut dicitur Iob 40. Nõ eſt poteſtas ſuper terrã quæ cõparetur ei. Iſte igiř magois beſtijs. i. magnis & prudentibus viris ad fluniũ proſperuatis p affectũ deſcendẽtibus, & ibi aquas deliciarũ & diuitiarũ haurientibus, ſolet inſidiari, & ipſos per diuerſa vitia ſubmergere, & in pfundũ inferoi deijcere & grauare. Iſtud videm⁹ de multis, q̃ prius boni, dũ ad fluuiũ pſperitatis deſcendunt p multa tãcẽ vitia mali fiunt Iob 22. Sublati ſunt añ tps ſuũ, & fluuius ſubuertit fundamẽta ipſorũ. Iſte. n. habet duo fortiſsima brachia. ſ. tribulationẽ impellentẽ ſicut deatrũ, & tẽtationẽ attrahentẽ ſicut ſiniſtrũ. Iſtis ergo mediantib⁹ hoies in pctm̃ detrahit, & eos in fluuio mũdanę proſperitatis per pctm̃ ſubmergit. Exo. 15. Submerſi ſunt quaſi plumbũ in aquis vehementibus.

De Dentrice ſeu dentice. Cap. 30.

1 DENTRIX ſm Iſid. piſcis eſt a fortitudine dẽtiũ ſic vocatus. Ita. n. fortes habet dentes φ ẽt iſte dř viuere oſtreis & tortucis. Tales procul dubio ſunt multi qui dentes. i. mordacia verba tãtę hñt fortitudinis & virtutis, φ ẽt ipſę oſtreæ. i. ipſi iuſti qui duro pniæ palliis ſũt incluſi, ab ipſis detractoribus cõfringuoſ, ſicut patet de multis, q̃ ita ſunt verboſi & iniurioſi in publico, & ita detractores & linguoſi i occulto, φ nõ ẽ q̃ ſe eruat a verbis ſuis. ps. Filij hoim, dẽtes eorũ arma & ſagittę, & lingua eorũ gladi⁹ acutus

De Delphinis. Cap. 31.

DELPHINI ſunt beluę marinæ agiliſsimæ, ſm Iſi. quæ in dorſo ſunt criſtatę. Et ſm Ari. cõtra naturã piſciũ delphini ſpirant, non in aqua, ſed in ſuperficie in aere. Oſſa hñt & nõ ſpinas. et ſm Phi. oclos hñt a parte ſuperiori in capitis occipitio, os vero a parte inferiori. & inde eſt φ pdam ſuã nõ bñ capiuot a parte oculorũ, pp diſtorſionẽ oris, & iõ qñ pdã volũt capere ſolẽt os & roſtrũ ad cęlũ, oculos vero ad terrã vertere, & ſe totalr iouerſare, qđ ideo fecit natura φ captẽdo cibũ retardarenſ, q̃a alr pp ſuã præcipitẽ velocitatẽ nihil qđ vellẽt capere, ab eorũ dẽtibus ſaluareſ. Chariſsimi delphini q̃ in melodia delectanſ, ſignãt viros iuſtos q̃ libẽter audiũt melodiã verbi dei. Iſti n. ſunt valde agiles mãdata dei & plator ũ celeriter faciẽdo. Dorſum eorũ. i. patiẽtia qua ſuſtinent labores, eſt criſtatũ. i. ſurſum ad deũ erectũ per ſpẽ de futuro cęleſti pmio obtinẽdo. Spirãt & anhelãt nõ in aqua bonorũ tẽporaliũ, ſed in aere ſpũaliũ, ipſa deſiderãdo. Oſſa vero habent nõ pinnulas. i. fortitudinẽ & cõſtantiã, oĩa grauia pp deũ ſuſtinẽdo, & oĩa vtilia fortiter operãdo. Oculos mẽtis habent a parte ſuperiori, deũ & cœleſtia contẽplando. Os vero. i. gulã & ingluuiẽ a parte inferiori gule & carni viriliter dominãdo. Et qn volunt prædã. ſ. bonorũ temporaliũ capere, oculos mentales. ſ. intellectũ ad terrã deprimunt, mortẽ & infernũ cogitãdo, quia. ſ. natura naturans Deus ordinauit φ ad cęlũ & tẽporalia ſe cõuertant: oĩa in Deũ referendo, & eidẽ gratias eahibendo, & nihil facere vltra voluntatẽ ipſius volendo, ſed ſe cũ pda ſua ordinationi ipſius ſupponendo: quia procul dubio chariſsimi ad virũ iuſtũ pertinet melodiã verbi dei libẽter audire, quia ſicut dř Luc. 11. Beati qui audiũt verbũ dei, & cuſtodiuot illud. Itẽ voluntatẽ dei & prælati celeriter implere. Eccle. 32. In oĩbus operibus tuis eſto velox. Spẽ vero in aduerſis ad deũ eleuare, quia ſm pſal. Bonũ eſt ſperare in dño. Spiritũ deuotionis attrahere & haurire. pſal. Os meũ aperui & attraxi ſpiritũ. Oſſa vero firmitatis & cõſtantiæ in oĩbus habere. pſa. Dñs cuſtodit oĩa oſſa eorũ. Os vero & gulã rationi ſubiugare. Gen. 4. Sub te erit appetitus tuus. Terrena vero acquirẽdo & cupiendo, vultũ. i. mentẽ ſurſum leuare, & pœnas inferni cogitare, & nos ex toto ad deũ inuerſare. pſal. Cõuerſus ſum in ęrumna mea dũ cõfigitur ſpina. Vel pôt dici φ præda nr̃a eſt gloria æterna, quã ſi capere volumus, neceſſe eſt p ex toto ad deũ ſurſum cordis & affectus faciẽ eleuemus, & φ dorſum. i. contemptũ & obliuionem terrę. i. terrenis operibus cõuertamus. Cuius tñ quia multi contrarium faciunt, & modo faciẽ, deo dorſum obliuionis conuertunt ideo prædã gloriæ æternæ nõ accipiunt. de quibus dicit dñs. Hiere. 2. Verterũt ad me dorſũ & nõ faciẽ. Vel iſtud pôt allegari ad hoc φ ſemper deus cõtra inuaſibilia pericula de aliquo remedio prouidet. Et pôt allegari cõtra malos officiales, iudices & balliuos, qui ita ſunt ad malũ pręcipites & veloces, & ad nocẽdum agiles & crudeles, φ nullus malitias eorũ euaderet, niſi quia oporteret φ prædã accipiẽdo, ſe ſurſum ad cœlũ. i. ad ſuperiores conuertant, & φ nomine ſuperiorum iſta faciant & φ rationẽ finaliter eis reddãt. Nam qñ attendũt φ prædando pauperes & lędendo neceſſe habent ſe ad ſuperiores vertere, & rationẽ eis reddere, ſolent a talibus abſtinere, vel ſe ſaltẽ in aliquo retardare. Vel pôt dici φ illi qui ſunt ſteloces ad malũ, & vt prædã bonorũ tẽporalium acquirãt, ſeipſos quãtum ad mores inuerſant penitus & ſubuertuot. faciẽ. n. cordis & affectus cõuertunt ad prædã, oculos vero recti iudicij a deo auertunt, & ipſos conuertunt ad terrã. pſal. Obſcurentur oculi eorũ ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua. Et ſic totaliter inuerſanſ ad nequitiã, & a recto ordine peruertuntur per malitiã. ¶ Delphinis ineſt affectus pietatis, pro morte. n. ſociorũ dicũtur plorare. Secundũ. n. Pli. & ſm Ariſt. 1
qñ vident ſociũ mortuũ, ipſum in maris profundũ ſolent portare, & ne comedatur a beluis, ſepelire. Vnde narrat Pli. li. 9. c. 8. φ aſpecti ſũ ſuot defunctum ferẽtes ne laceraretur a beluis. dicit ẽt idẽ ibidẽ φ cũ rex Cariæ delphinũ cepiſſet, & circa littus ligaſſet, affuit delphinorũ a mari maxima multitudo, quibus plangentib⁹ & quaſi miſerationẽ p ſocio poſcẽtib⁹, rex miſertus ſolui eũ pcepit. In hoc ergo docet humana natura affe-

ctnm amoris & pietatis ad hoies habere,& pro eorum morte,
paupertate,& infortunijs dolere, & pro liberatione & ſubuē-
stone eorum apud reges & iudices implorare. Debet etiā mor
tuos plorare,& eos ſicut condecet ſepelire. Vnde Eccl.38. Fili
ſuper mortuū produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe
plorare,& ſecundum iudiciū contege eius corpus, & ne deſpi
cias ſepulturam illius. Vel dic ꝙ mortuus eſt peccator,cui pro
certo pij ſocij debent compati, & de eius culpa dolere, & pro
eius liberatione a rege Chriſto miam orationibus implora-
re,& eum a beluis inferni defendere,& eū in profundo maris
.i. in amaritudine contritionis,& in ſabulo pniæ, ne deuoretur
3 in inferis ſepelire, exemplo Thobiæ, de quo dicitur Thob.12.
ꝙ ipſe orabat cum lachrymis,& ſepeliebat mortuos. ¶ Delphi
nus captus plorat & lachrymatur, ſicut dicit Philoſo. & ſicut
dicitur in lib. de nat. rerum. Iſti pro voce habēt gemitū huma-
no ſimilem. Sic vere homo qñ ſe videt per pctm̄ a diabolo eſſe
captū debet gemere & plorare, & per cōpunctonē dolere, &
p contritionis ſuſpiria lachrymari. Eze.27. Plorabūt ſe in ama
ritudine aiæ.& in pſal. Laboraui in gemitu meo,lauabo per ſi
4 gulas noctes lectū meum, lachrymis meis ſtratum meū riga-
bo. ¶ Delphina pariente ſolet maſculus fœtū deuorare, qua-
propter mater ſe ſolet cū fœtibus occultare,ſicut dicitur in lib.
de natura rerum. Iſta expone ſicut de aue pauone ſupra lib.7.
5 c.62.§.5.& 6. vbi ſimile inuenies de pauone, qui deuorat oua
pauoniſſæ,& ideo ſe occultat. ¶ Secūdum Pli.& Soli. delphini
ſpirant,veruntamen quia in aqua ſpirare nequeunt, ideo ſur-
ſum ad aerē ſe eleuant vbi ſpirant. Vias ergo odoratus manife-
ſtas non habeat,& tñ odorant ſagaciſſime. Aculeatas habens
pinnas q̄ inhoreſcūt cum iraſcūtur,cū vero placati fuerūt de-
primunt,& inter ſe ēt cōplanant, & velut in quibuſdā vaginis
recondunt,vt dicit Sol. in li. ſuo. Tales ſunt iuſti,q ſpirāt,& ſpi
ritū ſanctum p deuotionē olfaciūt, & bona æterna p̄ſentiūt &
odorāt per contemplationē,& cōtra malos inhorreſcūt & ira-
ſcunt per iuſtitiæ executionē. Iſtud pōt præcipuè dici de bo-
nis prælatis, & ſecularibus actiuis qui quāuis nō videātur ſpi-
rare vel odorare per cōtēplationē vel deuotionem,pro eo.ſ.ꝙ
aquatici ſunt & ſeculares,ſciūt tñ qñq; de aqua ad aerē.i. de ter
renis ad ſpūalia ſe trāsferre,& ibi de ſalute aiæ cogitare. Spi-
6 nas ēt dorſuales in ira erectas.i. mot⁹ iracūdiæ ſciūt refrenare,
& in vagina tēperātiæ collocare. ¶ Delphinus habet ad hoiem
quādā amicitiā naturalē. vnde dicit Pli. li.9.c.8. Delphinus nō
expaueſcit hoiem vt alienum,imo exultās obuiam nauigijs ve
nit,& quaſi alludens vela præterit, & quaſi ex pari nauigando
certat,& iuxta nauē diſcurrit ſicut ēs a quibuſdā audiui. Vnde
dicit Phiſ. ꝙ delphini dicūtur naufragātibus ſubueniſſe. Ad q̄
facit exemplū ꝙ narrat Solinus qui dicit libro de mirabilibus,
ꝙ cū quidā nautę vellent Arionē quendā citharistam occidere
vel ſubmergere: ab eis obtinuit ꝙ cithara pri⁹ caneret,quo fa-
cto ad cantum delphinorum greges conuenerunt. Ille vero in
mare ſe proijciens, ab vno illorū exceptus & eſt ad littus per-
uectus,& ſic quem hoīes occidere voluerunt, beluæ ſaluaue-
runt. Arion.n. qui apud regē corinthiorū erat maximus, cū in
Sicilia pecuniā maximā aggregaſſet,timēs nautas ſiculos,ſe eis
noluit committere,ne forte pp ſuā peccuniā ab eis necaretur.
Corinthios ergo nautas cōpatriotas elegit, q in mare ab eis ꝓ-
iectus,cū prius cithara cecinīſſet p delphinū ad littus eſt deue
ctus. qui cū a rege nō crederet,nautis poſtea venientibus, cū ab
eis peteret ſi viderant Arionē, dixerūt ſe eū in Sicilia florentē
diuitijs dimiſiſſe,quo ſtatim cōparente, nautarū mendaciū,&
delphini miraculū probatū eſt. Quod ēt probat tēplū cū ima-
gine ærea,& deſcriptione ſpīs,qđ in tāti facti memoriā in pro-
mōtorio ppl̄s fabricauit. Sic procul dubio debet eſſe de nobis,
quia hoies.i. perſonas rōne vtētes debem⁹ diligere,& eorū me-
lodias.i. eorū verba & documenta libēter audire, & ad ea cōti-
ter audienda cōuenire. pſal. Venite filij,audite me, timorē dñi
docebo vos. Et ipſos ēt ſi indigeāt ſupportare, vel ēt naufragā-
tes,& diuerſis periculis pereūtes debemus ſuſcipere,& eos eri
pere & ſaluare,& maximè qñ videmus ipſos in oris auribus p
dulces præces flebiliter inſonare. Prouer.24. Erue eos qui du-
cuntur ad mortē,& eos qui trahunt ad interitū, liberare ne ceſ
ſes. Vel dic ꝙ delphini ſunt Chriſtus & Angeli & ſcti, qui vi-
dentes hoiem in mortis æternę periculo,& ꝙ nautę infernales
ipſum occidere volunt, ſi cithara flebilis cōfeſſionis ipſum re-
ſonare audiunt, ſtatim adſunt, ipſumq; in mare pniæ ſe cadere
permittentē ſuſtinēt & excipiūt,& ad litt⁹ paradiſi perducūt.
pſal. Ad dñm cū tribularer clamaui & exaudiuit me. Vel pōt al

legari cōtra crudelitatē humanā,cui p̄fertur pietas aialis. Vel
p nautas nobis ſiles intelligo ꝓpinquos, p delphinos diſpares
intelligo extraneos,q̄a ſepe fit ꝙ hō impugnat a ꝓximis,& ab
extraneis adiuuat. Vel pōt dici cōtra p̄latos hoies,q̄bus beſtię
.i. ſubditi ſunt meliores Baru.6. Belliæ meliores ſunt illis. Vel
ēt pōt allegari q̄ñ nihil occultū,qđ nō reueletur, & q̄ñ qđ ho-
minē malitia celare voluit, deus p beluā reuelauit. Vel dic ꝙ
delphinus eſt nouiti⁹ ſeu ſimplex,q.ſ. hoim & perſonarū rōna
biliū nō dēt ſocietatē expaueſcere,ſed potius diligere,& libēti
aio frequētare. Vel ēs dic de Xp̄o,qui hoim ſocietatē dilexit,et
cū eis pſonaliter habitauit. Prouer.8. Deliciæ meę eſſe cū filijs
hoim. ¶ Teſte Ariſt.& Pli. li.9.c.8. Fœtus delphinorū cito cre- 7
ſcūt,& vſq; ad decē annos cōtinuè adoleſcūt,& poſtquā in æta
tē peruenerūt, decimo menſe ſolent parere nouos fœtus. diutiſ
ſime aūt viuere dicūtur.ſ. circa centū.40. annos vt dicit experi
mentator, qui caudis amputatis aliquos delphinos in mari di-
miſit,qui poſt totidē tēpora ibidē ſunt inuenti. Plinius tñ vbi
ſupra,& ēt Solinus dicūt ſolūmodo de triginta, quod ēt magis
credo. Chariſſimi numer⁹ denarius in ſcriptura ſignificat de-
calogi cōplementū. Decem ergo menſes ſunt decē mandatorū
inchoatio,quæ pro certo neceſſaria eſt ad hoc vt prolē bono-
rū operū generemus. Decē vero anni ſunt decē mandatorum
adimpletio, quæ pro certo neceſſaria eſt ad hoc ꝙ ad perfectū
crementum virtutum ſpūaliū attingamus. Leuit.27. Quicquid
decimū veneris,ſanctificabitur. Si igitur ad tale cōplementum
peruenerimus,ſandē diutiſſimè per gratiā,& finaliter per glo-
riā perſeuerabimus & viuemus. Sap.3. Iuſti aūt in perpetuum
viuent. Igitur cito p merita debemus creſcere,vt ad tale cōple
mentū poſſim⁹ propere peruenire. Gen.21. Creuit puer & ab-
lactat⁹ eſt &c. ¶ Delphini paruuli vadunt per mare, ſicut gre- 8
ges,& habēt duos cuſtodes antiquos, & mutuo ſeſe diligūt mi
ro modo,vt dicit Ariſto. Plinius vero vbi ſupra dicit ꝙ paruos
ſemp aliquis grādior comitatur vt cuſtos. Sic verè chariſſimi
nos qui ſumus in mari huius mūdi, in grege religionis vel ec-
cleſiæ cōſtituti,debemus antiquos delphinos.i. prudētes & cir
cumſpectos cuſtodes & prælatos habere,qui nos poſſint pręce
dere & fouere,& ad ſalutem aiæ gubernare, qui ēt duo ſimul
debēt eſſe & nō ſoli,per copulā vnitatis,quia ſicut dicitur Ec-
cl.4. Melius eſt eſſe duo quā vnū. Nos vero debemus alter alte
rū diligere per vinculū charitatis. Ioan.13. Hoc eſt præceptū
meum,vt diligatis inuicē ¶ Secundū Solinum delphini flante
aquilone celerius audiūt flāte vero auſtro auditus obſtruun- 9
tur eorū. Sic verè chariſſimi,qñ erga nos flat frigidus ventus
aquilo tribulationis,tunc mādata dei & prælatorū & prædica
torum melius audimus, & promptius in omnibus obedim⁹,ſi
vero auſter mollis proſperitatis flauerit,tūc auditus obedientię
obſcuratus erit. quia dū proſperitate gaudemus, mandata dei
vilipendimus,nō audimus. Hiere.22. Locutus ſum tibi in abū
dantia tua dixiſti,non audiam. ¶ Delphinus ſm Ariſt. valde di 10
ligit filios ſuos,& longo tēpore paſcit eos. Iſtud tñ intelligo de
matribus quia patres filios deuorāt,cum naſcuntur,ſicut ſupe
rius iam dictū eſt. Tales ergo debēt eſſe boni prælati,qui filios
& ſubditos debēt diligere,& ipſos tā temporaliter quā ſpiritua
liter regere, circūducere,& nutrire 4. Reg.3. Meſa rex Moab
nutriebat pecora multa. ¶ Sicut dicunt tam Pli. quā Soli. del- 11
phini quēdā habēt benignitatis affectū,quo hoies videntur dili
gere,& maximè illos quos pueros gratos & innocētes ſibi ap-
plaudentes poterint inuenire, & inde eſt ꝙ Soli. lib. de mira-
bilibus.c. de Helleſponto,& Pli. lib.9.c.8. dicit ꝙ ſub Auguſto
principe in campania puer quidā fragmentis panis delphinū
quendam qui in lacum lucrinum a caſu intrauerat, illexit,de-
inde manibus eius ſe palpandum præbuit. Puer vero tandē au
dax effectus dorſo delphini inſiliens,ab eo vectatus fuit, ita ꝙ
aliquando a baiano littore vſque puteolos ab eo portabatur.
Delphinuſque quantumcunque eſſe occultus,quocunque diei
tempore inclamatus ad vocem pueri leuabatur. Quod tandiu
factum eſt ꝙ apud eos miraculum eſſe deſijt. Mortuo autem
puero cum ad ſolitam equitationem delphinus ipſum reuerti
non videret,in oculis vulgi publicè interijt,quod præ deſide-
rio & amore nullus accidiſſe (vt dicit idē Pli.) dubitauit. Hoc
idem etiam narrat ſenator Fabianus. Narrat etiam idem Soli-
nus ꝙ apud Hipponem vrbē Aphricę, in qua.ſ. fuit epiſcopus
beatus Auguſtinus, ad Hipponēſibus delphinus paſſus,tractā
dum & equitandum ſæpe ſe præbuit. Flauianus vero procon-
ſul Aphricæ cum eum deliniſſet vnguentis, odoris nouitate
ſopitus, ſuper fluctus velut mortuus iactabatur. qui tandem
euigilans

euigilans,a ſolita manſuetudine longo tpe abſtinuit. Hiſtoria
Perſarum habet quò apud Iaſum vrbem Babiloniæ puerū del
phinus adamauit,quē poſt colludia recedentē impatientius ſe
quens atenis inuectus heſit. Circa eādem vrbē etiā cum puer
delphino vectatus, in vndoſis fluctibus necaretur , ipſum del-
phinus ad terram reuexit,& vt(ac ſi confiteretur reatum ſuū)
dolens de puero propter ſe mortuo,ſeipſum morte mulctauit,
& ad mare amplius rediro noluit , ſed iuxta mortuum præ do-
lore deceſsit. His ergo exemplis pōt induci humana conditio
ad naturam humanam amandam,& ad fidelitatem & amicitiā
eidem conſeruandum , & potiſsime qñ videmus perſonas eſſe
beneficas, & pueros.i.puras innocentes & mundas.Ad tria er
go poſſunt exempla prædicta adduci, videlicet ꝙ humana na-
tura & homo inquantum homo,a quolibet debet diligi, quem
videt etiam a beluis adamari . Quod eſt contra crudeles , qui
contra humanam naturam debacchantur, & pro nihilo habēt
ſi occiderint hominem,imo in hoc multotiens gloriantur. De
quibus Eccl.28.Homo homini reſeruat iram , & a deo quærit
medelam.In hominem ſimilem ſui non habet miſericordiam,
& pro peccatis deprecatur. Talem ergo rationem.ſ.ꝙ ratione
humanitatis homini ſit parcēdum,allegabat Pilatus iudæis de
Chriſto,cum dicebat. Ecce homo. Item iſtud poteſt allegari
contra ingratos, quia.ſ.iſta animalia ratione paſſus et benefi-
cij ſuſcepti feritatem deponunt,& homini ſeruitium quod poſ
ſunt faciunt,& eidem applaudere volunt. Quod tñ non faciūt
ingrati,qui illos a quibus beneficia receperunt,perpetuo nol-
lent videre,quia ſm Senecam epiſtola 81.Ingratus quia tepu
tat turpe eſſe non reddere,non vult eſſe cui reddat. Pōt etiam
allegari de bonis amicis,qui amicos ſuos libenter vident,& cū
eis lætantur,ſolatiantur & gaudent , & ſi in mare tribulationū
ipſos intrare contingat,eos portant,ſuſtinent atq; fouent,& ēt
pro poſſe liberāt atq; ſaluant.Quod ſi mors vel infortuniū eis
accidat,& maximè pp eos, cum eiſdem mentaliter cōmoriun
tur,cōpatiuntur & dolent.ad Ro.12.Gaudete cum gaudenti-
bus,& flete cum flentibus.Vel poteſt vltimū exemplū exponi
de Chriſto qui cum a principio cum puero Adam amicitiam
cōtraxiſſet & cum fluctibus tentationum diaboli peremptum
vidiſſet,ipſum de manu inferni eripuit,& in littore iudeæ pro
eo mortuus fuit , & ſic mortē alterius morte propria puniuit,
a dicens illud Eccl.22.Amicum ſalutare non confundar,& a fa
cie illius non me abſcōdam, & ſi mala mihi euenerint proptec
illum,ſuſtinebo. Vel poteſt dici ꝙ iſte eſt Deus,qui pueros.i.
innocentes amat,& quacunque hora ab eis per orationem in-
clamatur, ipſos exaudit protinus atque iuuat.pſal. In quacūq;
die inuocauero te,velociter exaudi me. Vel dic quòd puer eſt
Chriſtus , quem nulla belua.i. nullus peccator debet expaue-
ſcere,ſed diligere, & ei in perſona pauperum paſtum dare , &
mortem quam pro nobis ſuſtinuit , compatiendo deflere & q.a
ipſum tempeſtate iudaicæ prauitatis videmus mortuum de-
bemus cum eo mori ſpiritualiter & dolere,dicendo illud Gen.
22 37.Puer nō comparet,& ego quo ibo? ¶ Delphini ſoli inter pi
ſces mãmas habent & lac, quo fœtus ſuos lactant & nutriunt,
dum ſunt parui.Vnde ēt dicit Pli.li.9.c.8.ꝙ delphini paruulos
ſuos diu comitantur, magna ergo partū charitate.Solinus ve-
ro ait ꝙ vberibus fœtus alunt, tenerosq; in faucibus recipiūt,
inualidosq; aliquandiu proſequuntur.Sic prælati & prædica-
tores fœtus ſuos.i ſubditos & auditores lacte doctrinæ & tē-
poralis ſubuentionis debent enutrire. Duplex aūt mãma præ-
lati eſt,tēporalis ſubuentio ſiniſtra,eruditio ſpūalit dextra,vel
dextra,mia ſiniſtra iuſtitia Prędicatores ēt debēt habere duas
mãmas,dextrā quārum ad nouum teſtamentum,ſiniſtram quā
sum ad antiquum teſtamentum.His igitur mamillis debent la
ctare ſubditos & egenos, & erga eos oſtendere affectus beniuo
los & paternos,& maximè circa pauperes iuuenes, impotētes
& egenos,quia.ſ.tales debent charitatiuè proſequi , & eos co-
mitari & defendere,& pro viribus auxiliari.Vnde 1.ad Theſſ.
5.Suſcipite infirmos &c.& 1.ad Cor. 3. Tanquam paruulis in
23 Chriſto lac dedi vobis.¶ Delphini ſimones a grēcis dicuntur.
quia ſimon interpretatur audiens , eo ꝙ audita ſymphonia in
mari inſimul congregantur, & ad ſonū melodiæ venientes,ibi
mirabiliter delectantur.Vnde etiā Pli.lib.9.c.8.ait ꝙ oēs miro
modo nomē ſimonis diligunt,& ita ēt appellari malunt,& mu
ſicè cantū volunt. Sic vetè ſtatim ꝙ plectrū linguæ tangit ſym
phonia prædicatorū,& ea ipſo ſonat ſonus melodiæ verbi dei,
ſimones.i. audientes debent inſimul cōgregari per huiuſmodi
melodia audienda.Et ſicut ſm Philoſophum,Iſid.& Soli.del-
phini proprio ſimonis vocati vocabulo,iſtud ſibi vēdicāt,quo
audito hoiem ſequunt,ſic iuſti vocati ad prædicationē vel cō-
uerſionē vel alicuius operis boni executionē,ſtatim debēt in-
telligere & audire,& obediendo ſequi,& operi demãdare Ba-
ruch.5.Vocatæ ſunt,& dixerunt,aſſumus.Et ſicut quandoque
propter huiuſmodi congregationem ſimones capiuntur, ſic ꝑ
prædicatorē auditores in rete diuinæ gratiæ inuoluūtur, & ſic
a mari.i.peccatorū amaritudine extrahuntur. Figura Iudic.2.
vbi apparuit Angelus dñi in galgalis,& congregati ſunt ad eū
de illis partibus , & improperauit eis defectus ſuos , & ſleue-
rūt &c. Sic in aduentu Angeli.i.prædicatoris, hoies ad lachry
mas commouentur.A voce Angeli fugerunt populi. Eſai.33.
¶ Delphinis ſm Soli.& Pli.in mari nihil eſt velocius, quia ſa- 24
liendo naues tranſuolant, quorū ludus ſignū eſt & præſagium
tēpeſtatis.vnde ēt Pli.li.9.c.8.ait ꝙ velociſsimū omniū aialium
nō ſolum marinorū eſt delphinus,eſt.n.ocyor volucre, acrior
telo , & niſi eos occultum ac pene in ventre haberet , celeri-
tatem eius nullus piſcium euaderet. Solinus etiā dicit & aure
omnia nihil velocius habent maria.Sic multi ſunt veloces per
inconſtantiam,& naues.i.religionem & ſtatū eccleſiæ, de vno
ad alium tranſeundo,tranſuolant & tranſnatant, quorum lud° b
& proſperitas & gaudium ſignum eſt futuræ tempeſtatis,quæ
eis finaliter reſeruatur.Nos igitur ludos & proſperitates illo-
rum videntes,naues aiæ cautius gubernemus,& a periculo ti-
meamus.Hi.n.ſolent lętari contra malum ſuum. Ideo prouer.
18.Antequā conteratur exaltaē cor hominis , & antequā exal-
tetur humiliatur.Vel dic de illis quorum affectus & appetitus
eſt valde velox ad mala opera facienda. Vnde pro certo ſi ita
poſſent malum facere ſicut vellēt,nulli eſſent qui eorum mali
tiam præcauerent,ſed quia non poſſunt ita capere,ſicut curre-
re,ideo non ſolent pro libito alios offendere vel nocere.Quod
potiſsime patet de iſtis officialibus & balliuis, qui ad oīa mala
ſunt veloces.pſal. Veloces pedes eorum ad effundendum ſan-
guinem.¶ Delphinus ſm Iorath. in mari hominem mortuum 25
reperiens,ſtatim ſentit vtrum de delphino comedit dum viue
bat,quod ſi fecerit,ipſum comedit, & ab alijs piſcibus deuora
ri permittit,ſed ſi non comedit ipſum ad littus pellit,& defen-
dit a morſibus aliorum. Sic qò Chriſtus in mari huius mundi
hominem mortuum per peccatum , vel ad literā mortuū poſt
hanc vitam reperit, ſtatim ſentit ſi aliquos delphinos ſibi ſimi
les.i.pauperes & ignorantes, qui ſunt de eadem ſpecie cum ip
ſo(quia ipſe in mundo voluit pauper eſſe) comederit & deuo-
rauerit per vſuras & rapinas , quod ſi fecerit tūc ipſum primo
impetit & deuorat, & per condēnationem æternam ab alijs pi
ſcibus.ſ.demonibus deuorari permittit in mari inferni. Hiere.
30.Prędatores tuos dabo in prædam.Sed ſi pauperes non co-
medit,imo ipſos per elemoſynas ſuſtentauerit,tunc verus del-
phinus Chriſtus ipſum a morſibus demonum liberat , & ad lit
tus paradiſi ipſum deducit,quia beati miſericordes,qm ipſi mi
ſericordiam conſequētur.Matth.5.Et etiam expone ꝙ deus vi
dens hominē in peccato , ſi tñ ſit naturaliter pius erga paupe- c
res, ipſum ad litus pœnitentiæ finaliter reducit.Si aūt ecōuer
ſo impi⁹ ſit,ipſum a vitijs deuorari permittit.Prædatores tuos
dabo in prædam.Hiere. 30. Vel id pōt exponi de bonis præla-
tis & iudicibus, qui qñ aliquis cadit in mari.i. in manibus eo-
rum.ſ.aliquid committendo,ſi alijs conſueuit parcere, debent
ei ſubuenire,ſinantem,iuxta illud Iac.2.Iudicium ſine mīa fiet
ei qui nō fecerit miam. ¶ Delphinis in mari nihil velocius,q.a 26
plurimi ſaliendo naues trāſuolant.Dicuntur etiam ſm Soli.nō
ſolū velocius volucri,imo etiam citius volare telo. Habent.n.
in dorſo aculeatas pinnas,quibus iuuantur ad ſaliendum.Vn-
de etiam Pli.li.9.c.8.ait ꝙ qñ pro reſpirando ſurſum promeāt,
ita ſubito proſiliunt , ꝙ vela nauium tranſuolant & tranſcen- d
dunt.Et habent dorſa ſerrata, quibus mollitiem ventrum ſecā
tes,interimunt crocodilos.Sic iuſti propter velocitatem bono
rum operum naues mercimonia continentes.i. mūdi ſtatus &
officia diuitijs onerata tranſiliunt & tranſuolant per contem-
ptum,& ad cœlum ſe eleuant per affectum.Eſa.40. Qui ſunt
iſti qui vt nubes volant?Et illi etiam habent dorſa.i.verba ſer-
rata.i.acuta & pungitiua,vt crocodilos.i. molles & delicioſos
corrigant & reprehendat,quia qui delinquunt legem &c. De
delphinis nota quomodo ſm aliquos ſunt milites qui in mari
habent habitationem ſuam ſibi a natura conceſſam,& quomo
do (vt videtur) quando de palatijs ſuis ſubterraneis in mare
intrant , tunc in piſces ſe transformant . Vnde infra libro 13.
in prologo de mirabilibus mundi , vbi exempla inuenies ,

ſed neſcio ſi ſunt vera. Vnū tñ ſcio ꝙ multa ſunt ſecreta rerum, quæ ignoramus, & multæ poſſunt eſſe rerum generationes occultę, quę nobis penitus ſunt ignotę. Vnde ſapiens poſtquā de mirabilibus dei dixiſſet Ecc. 43. de mari dicit ſic. Illic præclara & mirabilia opera, varia genera beſtiarum & omniū pecorū, & creatura beluarum. Sequitur. Benedicentes dñm, exaltate illum quātū poteſtis, maior eſt.n. omni laude. & poſt. Multa abſcōdita ſunt maiora, his pauca.n. vidimus operū eius. Sed quia illa quæ in dicto prologo recito non moralizo, dic ſi vis ꝙ tales milites videntur noſtri moderni, nobiles, quia tenera in palatijs ſuis ſub aquis deliciarū ipſis videtur milites eſſe, inquantum.ſ. ipſi de factis militaribus ſolent loqui, & de virtutibus & fortitudine diſputare, & de mirabilibus ſeſe iactare Ioh. 3. Infirmus dicat, quia ego fortis ſum. Sed vere in mari piſces ſiunt, quia qñ ad mare.i. ad fluctus & amaritudinem laborū venitur, tunc verè piſces.i. flexibilis, delicioſi, timoroſi & debiles inueniuntur, inquantum nullum actū militiæ exequuntur. Hier. 9. Erunt Ægyptij ſicut mulieres.

De Dracone. Cap. 32.

1 DRACO maris ſm Iſidorū eſt aial marinū & crudele, inſtar, draconis terreſtris in lōgitudine ꝓtenſum, ſed alis caret, & loco alarū pinnulas habet. & ſicut dicitur in libro de natura rerū, iſtud animal valde habet modicū caput reſpectu magnitudinis corporis, hiatum vero oris habet valde magnum, & cutem duriſsimam, tranſcurrit magna marium ſpatia vno impetu. Morſus eius eſt tam hominibus quàm piſcibus venenoſus. Tales videntur hodie eſſe multi peccatores, qa.ſ. ipſi ſunt crudeles per aliorum iniuſtam inuaſionē, longæ caudæ per longæ vitæ æſtimationem, duræ cutis per malæ cōſuetudinis obſtinationem, nullarum alarum per nullam cœleſtium affectionem & contemplationem, quia procul dubio nūquam volant ſurſum cœleſtia contemplando, quinimo per mare huius mundi impetuosè currunt, terrena negotia in ſuperbia gubernando. Dan. 8. Euulſæ ſunt alæ eius, & ſublata eſt de terra. Quid plura? pro certo iſti habent magnum corpus, & magnū os, & paruum caput, quia pro certo tale caput, vbi vigent ſenſus.i. rationem & ſapientiam habent paucam, corpus vero & os.i. carnalitatem, gulam & prudentiam beſtialem habent magnam, quia.ſ. tali multum habent de corpore, parum de capite, multum de carne, parum de ſpiritu, multum de cōditione carnali, parum de perfectione morali. Abundāt.n. in ſuperfluis, & deficiūt in neceſſarijs, & ſic figurari poſsūt in Holoferne mortuo, qui habebat corpus, carebat capite. Vnde Iudith. 13. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius nō eſt in eo. Et ideo breuiter homines & piſces.i. bonos & malos ſolēt rapinis, exactionibus, iniurijs, detractionibus, & falſis accuſationibus mordere, & veneno ſuæ malitiæ inficere & nocere, ita ꝙ breuiter talibus poteſt dici illud Ezec. 32. Leoni gentium aſsimilatus es,
2 & draconi qui eſt in mari. ¶ Secundum Plinium, draco maris in arenam deductus, mira celeritate cauernam ſibi parat. Sic pro certo ſunt multi officiales & alij qui poſiti in littore.i. aliquo ſtatu, officio vel gradu, ſi arenas diuitiarum habeant tangere & miniſtrare, mira celeritate cauernas, & hoſpitia, domos & palatia ſibi fabricant, & valde cito ad magnū ſtatū properant, & modico tpe magna parāt. Iſtud patet de vſurarijs & ballinis, qui in duobus annis vel tribus ſiunt diuites & potentes, & merito, quia ſicut dicitur Ioannis. 4. Alij laborauerunt, & vos ipſi in labores eorum introiſtis.

De Echino ſeu echeneide. Cap. 33.

1 ECHSNVS alio nomine ſm Pli dicitur echeneis. Eſt ergo Echinus ſm Iſid. & li. de natura rerum piſcis paruus, quaſi ſemipedalis, qui habet ſpinas pro pedibus, ſicut Cancer. Alas verū habet ſub ventre, quæ pedibus aſsimilantur, & in ore loco dentium habet aculeos valde fortes. Hic ergò piſcis mirabilis eſt virtutis. Nam vbi alicui parti alicuius quantuncunq; magnæ nauis adheret, ipſam a curſu velut anchora ſtare facit, ita vt nec impulſu modico moueatur. Quod intantum eſt mirabile vt incredibile videretur, niſi omnium magnorum auctorum in hoc ſententia conueniret, ſed in hoc conueniunt Ambroſius, Baſilius & Iſidorus, Ariſt. & Plin. Plinius autem addit exempla de naui Antonij prætoris. qui cum vellet circuire ſuos & exhortari, ſubito nauis ipſius eſt retenta. De naui etiam Caij principis dicit idē ꝙ arreſtata ea inuentus eſt in gubernaculo piſcis paruus, magnæ limaci ſimilis, qui hmōi retinentiæ cauſa erat. Iſta tñ exempla non ponit Pli. li. 9. c. 25. vbi agit de echeneide, ſed ibi ponit bene de naue portante Periandrum vt caſtrarentur nobiles pueri. ſed iſta ponit li. 32. c. 1. vbi diffuſe tractat de mirabilibus huius piſcis, dicens. Caiū indignatū fuiſſe ꝙ piſcis ſemipedalis ſola adherentia nauē retenuiſſe, quadringentorū remigum obſequio cōtra ſe renitēte. Sicut aūt dicit Pli. vbi ſupra, ſimilis potētiæ videtur eſſe apud gnidiā venerē cōchę. Hūc vero piſcē quidā ex latinis Remorā appellauerūt. Chariſsimi ꝑ iſtum piſcē pōt intelligi amor Dei vel ēt ipſe Chriſt⁹. ipſi.n. ad retinendū nauē aiæ, ne tentationū vel tribulationū fluctib⁹ moueatur, eximiæ ſunt virtutis. Cuicunq;.n. per grām adheſerit iſte piſces, ſibi.ſ. fauendo & piū auxiliū exhibēdo impoſsibile eſt ꝙ fluctibus tribulationis tētationis pulſetur, vel ꝙ a firmitate boni propoſiti & turę perſeuerātiæ cōputetur. Si.n. de⁹ pro nobis, quis cōtra nos. ad Ro. 8. Vnde Lu. 7. Illiſum eſt flumē domui illi, & nō potuit eā mouere. Vel dic ꝙ iſte piſcis eſt patiētia, vel ēt fides, vel charitas vel cōſtantia vel fidelitas, quæ ſi naui cordis fortiter hereant ipſam in firmitate perpetua ſtabiliūt & cōfirmāt. Apparuit hoc in martyribus, qui nulla tribulatione vel tentatione, fuerunt moti, ſed in Chriſto māſerunt perpetuo radicati, iuxta doctrinā Apli. 1. ad Cor. 15. dicētis. Stabiles eſtote & immobiles. Quod ēt de bonis amicis dici pōt quia.ſ. erga eos qui ſibi adhærent per cōſanguinitatē vel amicitiā & fidelitatē, debēt ita immobiliter ſe tenere, ꝙ nullo caſu debēt ab eis ſe mouere, nec in lege fidelitatis vel amicitiæ vacillare. ad Coll. 1. In fide fundati, ſtabiles & immobiles. Vel iſta poſſunt dici in malo, ꝙ piſcis iſte ſignificat aliquā creaturā nobis per affectum inordinatū vltra debitū adherentē, ſicut ſunt bona mūdi, mulieres, parētes, & dignitates, & talia. Iſta.n. quamuis ſunt modici valoris & virtutis, qñ tñ immoderate diligūtur, faciūt hoiem à motu bonorū operū quieſcere, & flatui ſpūſancti nō obedire, & ad portū paradiſi nō venire, ſed ſine profectu virtutū in mari mūdi in peccato ſiſtere & manere, ſicut ad litterā vidimus ꝙ multæ adherētiæ & ſocietates, mali affect⁹ nepotū & inutiliū ꝑſonarū, multos à magnis, bonis impedierūt, & qui ad portū ſalutis vel ad ſtatū maioris honoris tēderēt tardauerūt. Eſa. 40. Quęrit quō ſtatuat ſimulacrū quod nō moueat. ¶ Echi- 2
nus ſm Amb. Pli. & Baſi. index eſt futuræ tēpeſtatis, præſentit.n. qñ debet venire, & ideo tūc ſolet calculū arripere, & cū eo fortiter ſe tenere, & de eo quaſi anchorā facere, vt fluctus ſuperuenturus ipm nequeat de mari eijcere vel mouere. Hoc igitur videntes nautę ſibi præcauēt, & futurā tempeſtatē eius exēplo præuidēt atq; timēt, & nauē ſuā anchoris ſtatuunt atq; firmant. Idē aūt dicit Plinius li. 9. c. 31. Reuera chariſsimi, talis piſcis debet eſſe quilibet vir diſcretus. debet.n. futuras tempeſtates tribulationū vel tentationum ſagaciter præuidere, & cōtra ipſas cū eas imminere cōſpicit, de opportuno remedio pręuidere. Igitur lapidē angularem.ſ. Chriſtū per deuotionē quærat, & ei per fidem & dilectionem adhereat, ſeque & fragilitatē ſuā ſibi cōmittat, & in eo ex toto ſperet & confidat. & ſic fluctibus tentationū, afflatibus adulationum & ſuggeſtionū, tēpeſtatibus tribulationū, necnon motibus tēporaliū conſolationum vel elationum nō mouebitur, nec de mari pęnitentię, vel de aqua gratiæ amouebitur, ſed ſtabilitate perpetuę conſtātiæ fulcietur. Matt. 7. Deſcendit pluuia, venerunt flumina, flauerūt venti, & irruerunt ſuper domum illā, & nō cecidit, fundata.n. erat ſuper firmam petrā. Bene ergo dicit ille qui dicit. Mihi autem adherere deo bonum eſt, & ponere in dño deo ſpem meā. Vel pōt dici de nobis religioſis, qui adherendo prælato, & ſm motū voluntatis ipſius nos regendo, & nos ei penitus ſummittendo fluctibus tentationū non obruimur, qui ſi ſm voluntatē noſtram nos gubernauerimus, faciliter culparum fluctibus periremus, & extra aquam grē percurremus. Et quia ergo nos videmus ꝙ ſancti præceſſores noſtri tēpeſtates vitiorū & tormētorū taliter præuiderunt, & eas talibus remedijs præcauerūt, tempeſtates etiam huiuſmodi debemus eorū exemplo timere, & nauē aīæ nr̄æ anchora ſpei & dilectionis firmare, & ne periclitari contingat, mentem noſtrā in dño ſtabilire dicentes ipſi domino illud pſal. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueātur veſtigia mea ¶ Echin⁹ eſt piſcis ſpinoſus, habēs alas
ſub ventre ſimiles pedibus, dētes habet velut aculeos, venenoſus eſt comedēti, quia vſq; ad mortē diſſoluit. & ipſo vtunt aliqui ad inimicorū odiū cōcitandū, vt dr̄ in libro de natura rerum. 3

rum.Tales ſunt multi,maximè detractores.Iſti enim ſub ventre guloſitatis habent alas ſuperbiæ & vanitatis:quia vt communiter tales ſunt guloſi & pomposi,ideo iſti ſunt per totum corpus ſpinoſi propter ſuam aſperam conditionem. Dentes habent vt aculeos propter mordacem loquutionem. Veneſi ſunt alijs propter periculoſam conuerſationem, & ipſis demones vtuntur ad ſeminandum odium,inimicitiam,& diſſenſionem:quia.ſ.detractores cum ipſi inter ſe ſint inimici,cũ etiam cum omnibus inimicitias habeant,faciunt ꝙ etiam inter alios inimicitiæ multę fiant.;Eccleſ. 38. Homo iracundus ſuccendit litem, & in medio pacem habentium immittet inimicitiã. ¶ Echinus eſt piſcis ſemipedalis, cuius eſt virtus mirabilis ad omnia retinendum,& a cępto motu retardandum. Nam vt dicit Plin.lib.9.cap. 35. ſi iſte naui adhæret, tardius currit habitus & portatus iudicia & lites morari facit,partus in vtero prægnantis continet, & fluxus parientium ſiſtit,& fętum parere non permittit,& ſi ſalſus fuerit, & aurum in profundiſsimum puteum ceciderit,iſte admotus & applicatus ipſum aurum ſecum extrahit atque rapit. Talis piſcis videtur eſſe vitium negligentiæ: quia pro certo iſta eſt quæ cuncta negocia facit fieri magis tarda.Si quis enim iſtud vitium habuerit,curſum & nauigationem obedientiæ ſibi tollit,partum boni operis impedit, & conceptum boni propoſiti per executionem parturiri non ſinit,lites etiam & iudicia dirimi ab ipſis negligentibus iudicibus non permittit.Hoc ſolum habet, ꝙ aurum & munera attrahit & emergit,& quàmuis in omnibus ſit lenta, ad aurum tamen hauriendum & acquirendum ſollicite ſe extendit, non eſt enim ita negligens homo circa virtuoſa negotia quin bene ſit capax auri,& diligens in auaritia.Quod etiam poteſt dici de multis qui ſale mũdanæ ſapientiæ condiri, de ipſis profundis puteis.i.de ipſis iniquis auaris & vſurarijs abſconditis & celatis ſciunt aurum extrahere, & ſibiipſis per auaritiam vendicare. pſal. Viuet & dabitur ei de auro arabiæ.Vel dic contra munera,quæ portata ſolent iudicia retardare, & lites & iuſtitiam impedire, & omnem fluxũ iracundiæ mitigare. Idem etiam dic præcibus magnatum, & de affectione carnali, vel etiam de odio partis aduerſæ: quia ſicut dicitur Deut.16. Munera excęcant oculos etiã iuſtorũ.

De Ephemero piſce. *Cap. 34.*

EPHEMERON Secundum Iurath de animalibus, eſt piſcis qui ſine coitu naſcitur, & cum per tres horas vixerit,tunc moritur.Sic Chriſtus non ex virili ſemine generatus, poſtquàm in cruce per tres horas vixit,ſ.à ſexta vſque ad horam nonam,clamando emiſit ſpiritum,&c. Vel poteſt contra inconſtantes dici qui in vita gratiæ non perſeuerant, imo eadem die qua per conuerſionem & cõfeſsionem naſcuntur, eadem iterum per vitia moriuntur.Sapien.5. Sic nos nati cõtinuò deſinemus eſſe.

De Eſcaro ſeu ſcaro. *Cap. 35.*

ESCARVS, Plinio ſcarus,ſecundum Iſidorũ lib. 13. piſcis eſt qui ſolus inter piſces dicitur ruminare,& ſm Plin.iſte eſt ingenioſus.Si enim piſcatoris ſportulam intrauerit, non ea fronte erumpit, nec violenter contra vimina currit, ſcit enim ꝙ quanto plus violenter luctaretur, tanto inter vimina ſportulę ſe amplius implicaret. Conſueuit ergo retrocedere, & frequenti caude ictu ſportulę fores laxare,& ſic euadere & exire. Quod ſi forte alius eſcarus luctantem ad exeundum viderit, caudã eius dentibus arripit,& ipſum ad exeundum adiuuat, & pro viribus extrahit & educit.Iſtud dicit Plin.lib.32.c.2.allegãs Ouidium in lib. halieuticon.Reuera iſte piſcis videtur ſignificare viros prouidos & diſcretos, qui.ſ.facta, dicta & opera ſolent ruminare, & matura deliberatione præmiſſa de eis prouide cogitare.Seneca Diu delibera,cito facito.Ingenioſa autẽ prudentia ſumme debet apparere in exeundo de peccato, nam ſi quis in ſportulam diabolicæ tentationis per peccatum intrauerit, non ſtatim ea abrupto nitatur exire, ſicut faciunt quidam, qui vidẽtes ſe in aliquo vitio deliquiſſe,vtpote in ebrietate vel ſimilibus,iurant non perpetuo ſe facturos,& ſic indiſcrete volunt erumpere de ſportula quam intrarunt, quod tamen non faciunt,imo ex ipſo iuramento magis tentãtur,& citius reincidunt & delinquunt.ad Rom.7. Nam peccatum occaſione accepta per mandatum ſeducit me, & per illud occidit me.Quid ergo debet facere homo prudens? Pro certo ipſo debet paulatim retrocedere, occaſiones vitando, & cum cauda.i.cum memoria finis percutere, de morte, inferno & iudicio cogitando, & ſic fores obſtinatę voluntatis & diabolicę tentationis laxabit, contritionem habendo, & tũc exibit faciliter confitendo,& peccatum totaliter dimittendo, vt ſic de anima contrita dicatur illud. Threno.1.Ipſa gemens conuerſa eſt retrorſum. Alius verò eſcarus,ſ.prælatus vel prædicator,ſacerdos vel peccator, qñ videt ꝙ homo luctatur & laborat exire de peccato,& ꝙ pœnitens facit quod in ſe eſt,debet cum ore ſuo & verbis per orationem vel per correctionem,inductionem,& monitionem ipſum adiuuare, & pro ipſo de peccato extrahendo verbis & operibus laborare, iuxta illud Matth.18.Si peccauerit frater tuus, corripe eum. ſi em te audierit,lucratus eris fratrem tuum. Et ſicut ſm Pli. eſcarus non cedit prædæ alicuius piſcium dentatorum,ſic verè talis ſic diſcretus non capitur tentatione demonum malignorum. Vel iſta poſſunt dici generaliter de quocunque qui facit poſſe ſuum vt de peccato vel de infortunio exeat,quem ſocius Chriſtus ſtatim adiuuat, & ipſum liberat atque ſaluat. Vel poteſt etiam dici ꝙ quando videmus ꝙ aliquis diligenter & prudenter luctatur exire de ſportula & de periculis fortunæ,& de aliquo magno infortunio,procul dubio alij debẽt moueri ad eum miſericorditer adiuuandum, & ad ipſum de huiuſmodi infortunijs liberandum. Plus enim decet iuuare hominem qui diligenter ad bonum laborat,& qui facit quod in ſe eſt, vt fortunam ſuperet atque vincat, quàm illum qui totaliter in alienum auxilium ſperat, & qui torpens de ſe nõ cogitat neque penſat.Figura Matt.14.vbi dicitur quòd vidẽs Chriſtus Apoſtolos laborantes in remigando(erat enim ventus contrarius illis),ſtatim affuit, & ventum contrarium ceſſare fecit:quia pro certo qui contra ventũm contrarium tentationum vel tribulationum luctatur,a deo & à proximo adiuuari meretur.Vnde ad Roma.8.Spiritus adiuuat infirmitatem noſtram.

De Eſo *Cap. 36.*

ESOS piſcis eſt maximus in fluuio danubij,in tantum ꝙ vix vna quadriga ipſum poteſt portare, qui etiã quia cibus eſt delicatus,ad longinquas portatur partes.Eſt autẽ animal beniguiſsimum & timoroſiſsimum.Nam à pungitiuo minimo piſciculo.ſ.culpea ſiue aloſa ſępe perurgetur ad fugam,vt dicit Plin.lib.9.cap.15.vbi ait quod propter venam quandam quam habet in faucibus,ipſum auide appetit & occidit. Huic libenter affricat ſe ſturio iocandi cauſa.Cum autem captus fuerit,vino fortiſsimo & lacte potatur,& ſic inebriatus pluribus diebus viuit etiam extra aquã & ſic ad remotas partes portatur. Bibit tñ quãdoq; quattuor ſextaria vini antequàm inebrietur. Talis eſt iuſtus: quia licet quandoq; ſit & temporaliter & ſpiritualiter magnus, eſt tñ & timoroſus & humilis & benignus. Eccleſ.3.Quanto magnus es, humilia te. Minimis enim piſciculis cum ipſo brigã habentibus debet cædere, & eiſdem locum dimittere & abire, & maxime illis qui pungitiui dicuntur.i. illis qui verbis pungunt alios,& qui faciliter obloquuntur. Tales enim à iuſtis ſolent timeri,& ne pungantur ab eis præcaueri:quia terribilis in ciuitate ſua homo linguoſus. Eccleſ.9. Et ſic ſequitur ꝙ ſturiones delectantur cum eo iocari:quia pro certo ſicut videmus, talium humilium perſonarum ,ſocietatem cupiunt alij frequentare. pſal. Cum ſancto ſanctus eris. Iſti etiã lacte deuotionis,& vino ſcientiæ & lectionis inebriantur,adeo vt ſic diu viuant in ſtatu gratiæ, & longe lateq; ad vſus fidelium deportentur.Apparuit hoc in Paulo,qui per conuerſionem captus,lacte & vino gratiæ & doctrinæ a deo fuit inebriatus, & ideo per peccatum non fuit amplius mortuus, ſed late & longe prædicando fidelium vſibus applicatus. Eſa. 60. Filij tui de longe venient. Vnde talibus dicitur Eſaia. 55. Properate, emite abſque argento vinum & lac. Vel dic ꝙ piſcator diabolus poſtquàm iuuenes & imbecilles cepit & inuoluit in aliquo peccato,ſolet eos inebriare vino, in quo eſt luxuria, & lacte dulcedinis temporalis, & ſic portat eos vbi vult. Vel dic litteraliter contra ebrios, qui permittũt ſe parari & circumduci à diabolo ad omnia alia peccata. Vel dic ꝙ tales ſunt multi,qui magni ſunt in apparentia,timoroſi tñ & imbecilles in exiſtentia: quia etiam a paruulis piſcibus

idest

ab indignis hominibus & modicis tribulationibus vincũtur,
2 & ab ipſis fugere compelluntur. ¶ Eſos in fluuio fodit ſibi foueas, vt ſe abſcondat, cum ſit animal timoroſum, & ideo quando videt ſturionem qui vult cum eo ludere, ſolet ad foueam pro latitando fugere, & de ipſius ludis non curare. Sic verè religioſi qui timoroſi & humiles debẽt eſſe, in fluuio religionis debent foueas. i. cellas habere, quapropter ſi ſturio. i. ſecularis ipſos velit quandoq; ad ludos. i. ad mundi ſolatia inuitaſe, ſtatim debent ad cellam ſecedere, & ibi ne delinquant in aliquo, ſe abſcondere, & ſe a ſecularium vanis luſionibus & colloquijs elongare. pſal. Elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Vel poteſt dici ꝙ ſi diabolus vel quilibet homo malus ad ludum malorum ſolatiorum & colloquiorum nos inuitauerit, ad foueam cõſcientiæ vel ad foueam ſepulchri vel mortis memoriæ debemus fugere, & ibi nos à vanis gaudijs abſentare. Vel poteſt dici contra partiales, qui de bonorum ſolatiis & conſortijs non curant, ſed ad cauernas & domos ſuas ſoli fugiunt, vbi in triſtitia ſoli viuunt. Hiere. 15. Solus ſedebam,
3 quoniam amaritudine repleſti me. ¶ Sturio in danubio flumine intantum excitat eſon ad ludendum ꝙ dum ſimul ludendo per fluuium vagantur, aquam mouent, & ſic deprehẽduntur & capiuntur. Sic verè ſępe fit ꝙ ludus & ſolatium vanitatis eſt cauſa ꝙ non ſolum vnus ſed plures ſimul à diabolo capiuntur, & vnus propter alium decipitur, & diuerſis vitijs laqueatur. Sunt ergo vana ſolatia fugienda, & inutilia conſortia dimittenda: quia ſicut dicitur Prouer. 14. Riſus dolori miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Quod etiam de latronibus poteſt dici, qui inter ſe talia ducunt ſolatia, ꝙ iudices & balliui ipſos deprehendunt, & eos capiunt & ſuſpẽdũt.

De Hericio maris. *Cap. 37.*

1 HERICIVS Maris eſt piſcis ſm Ariſt. habẽs os & caput inferius, anum verò & ſuperfluitatis exitum ſuperius, & hic contra naturam omnium animalium ſpinis vtitur loco pedum. Spinoſus enim eſt & hiſpidus, & omnibus alijs piſcibus horridus, & carnes habet rubeas vltra modum, ſicut dicit Plin. Secundum Iſido. verò lib. 13. Hericius teſtulas habet moræ caſtaneæ, ex omni parte aculeatas. Chariſsimi per iſtum piſcem poſſum intelligere detractores, qui ex omni parte pungentes ſunt mordaces & aculeati, ita ꝙ de ſpinis faciunt ſibi pedes inquantum pedes. i. affectus eorũ ad pungendum & detrahendum totaliter ordinantur. Quid vltra? pro certo iſti anum & fæces habent ſuperius, inquantum. ſ. fæces infamiarum etiam ſuperius contra ſuperiores nõ ceſsãt proijcere, & eos ſuis verbis detractorijs diffamare. Caput verò & os per falſam humilitatem deprimunt inferius, inquantum. ſ. humiliter cum reuerentia videntur viuere, & verba ſua charitatiuè proferre: quia pro certo iſtud eſt planũ ꝙ detractores ad finem vt eis melius credatur, os deprimunt reuerenter loquendo, caput inclinant humiliter reuerendo, & hoc totum ad finem vt fæces ſurſum eijciant alios turpiter diffamando. Et ideo bene dicitur Eccle. 19. Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Sed quid? pro certo iſte piſcis omnibus alijs eſt horridus: quia. ſ. detractor ab omnibus abhorretur, & à cunctis vilipenditur & oditur. Eccleſ. 5. Suſurratori autem odia, inimicitia & contumelia, & Eccleſ. 9. Linguoſus & temerarius in verbo odioſus erit. Vel pone quòd ſpinæ ſunt diuitiæ, ſicut etiam Chriſtus dicit Luc. 8. Iſti ergo ſunt mali habentes ſpinas pro pedibus, inquantum ſcilicet ipſis mediantibus mouentur, & in ſuis malis operibus ſuſtinent, & diuerſimodè in mundi negotiis peruagãtur. Iſtud potiſsimè patet de vſurarijs & malis diuitib⁹, qui etiam ſpinis diuitiarum nodati, deo & hominibus ſunt odibiles, & maximè quia caput. i. animam deijciunt & contemnunt, dorſum vero & fæces. i. carnem perficiunt & præponũt. Dorſum enim. i. carnem ſuperius ponunt in honore, caput verò. i. animam habent inferius in horrore.

De Exoceto. *Cap. 38.*

1 EXOCETVS Piſcis eſt in Arcadia, vt dicit Plin. lib. 5. cap. 19. qui non poteſt viuere ſine ſomno, & ideo vt dormiat in ſiccum exit, & aquam dimittit, & ſic dormit ſuauiter & quieſcit. Tales ſunt viri deuoti, ſine ſomno enim contemplationis nequeunt viuere, & ideo aquam mũdanæ proſperitatis ſolent dimittere, & maremundanorum tumultuum relinquere, & ad ſiccum religionis vel pœnitentiæ ſe transferre, vt ſic in bonis æternis poſſint quieſcere & dormire, exemplo beati Ioannis, qui mundum dimiſit, & vt per contemplationem dormiret, ad ſiccitatem deſerti tranſiuit. Figuratũ in Helia, qui in deſerto legitur dormiuiſſe & ſub vmbra pungentis iuniperi quieuiſſet, ſicut dicitur 3. Reg. 19. vt ſic dicat quilibet talis illud Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio. Vel poteſt dici de malis, qui viuere ſine ſomno deliciarum non poſſunt, vel qui etiam ſine ſomno peccati eſſe nolunt, & ideo mare pœnitentiæ vel religionis & aquam deuotionis dimittunt, & ad ſiccum id eſt ad mundum vt quieſcãt in vitijs ſe deflectũt. pſa. Abierũt in ſicco flumina.

De Heracleodibus ſeu Heracleoticis piſcibus. *Cap. 39.*

HERACLEODES Secundum Theophraſtum 1 piſces ſunt circa heracleam (quæ. ſ. eſt ciuitas campaniæ) poſiti, qui in hoc ſunt valde mirabiles: quia extremas fluminũ aquas ſectari oriuntur, terras. n. quæ inter flumina ſunt mediæ cauare ſolẽt, & de flumine ad fluuium ſe transferre, & mirũ videtur (vt ait) ꝙ piſcis iſte tantos labores aſſumat, vt vitet aquas cõtrarias. Quod ſic poteſt intelligi, vt. ſ. ille piſcis abhorreat contrarium motum fluminis, vel ꝙ ipſe piſcis aquam fluminis in quo eſt faſtidiat & tãquam contrariã ipſam abhorreat & ꝙ pro veniendo ad aliud flumen, laborem penetrandi terras intermedias aſſumat. Dico ergo ꝙ iſte piſcis poteſt ſignificare quoſdam qui contrarietatem fluminis fortunæ, & aduerſitatem tribulationum, non poſſunt ſuſtinere, imo ſtatim ꝙ eam ſentiunt, volunt ad locũ alium ſe mutare, & labores infinitos non verentur ferre, vt poſsint alibi ſe trãſferre. Iſtud videmus de multis qui culpas ſuas attribuunt locis in quibus ſunt, & ideo de loco ad locum tranſeunt, & locum inuenire vbi contrarium non habeant, credunt. Contra quos dicit Seneca epiſtola. 28. Animum (inquit) debes mutare, non cœlum. Sequentur te quocunq; perueneris, vitia, nihil tibi peregrinationes proſunt, cũ te circũferas, quaſi dicat, melius eſt animum quàm locum mutare, & ſe contra fluminis impetum fortunæ firmare, & non propter contrarietates vel culparum vel pœnarum, aliũ locum quærere, ſed in eo in quo quis eſt, ſe potius emendare, & ſibi non 2 locis defectus ſuos imputare. Vnde Eccleſ. 10. Si ſpiritus hominis poteſtatem habentis ſuper te aſcenderit, locum tuũ ne dimiſeris. Vel poteſt dici contra ambitioſos, qui ſi ſint in aliquo flumine. i. in aliquo beneficio, ſtatim faſtidiunt illud, & ſtatim volunt ad aliud ſe transferre, & ideo magnos labores ſolent recipere, terras & patrias perfodere, vt poſsint ad fluuium optatum. i. ad optatum beneficium peruenire. Eſa. 57. In multitudine viæ tuæ laboraſti, nec dixiſti, quieſcam. Et ſicut ſecundum Theophraſtum iſte piſcis in aqua facit ſibi foueas ad habitandum, ſic iſti in flumine eccleſiæ non quærunt niſi foueas bonorum temporalium ad manendum. Eſa. 34. Ibi habuit foueam Hericius. Vel poteſt dici ad finem ꝙ de 3 fluuio mundanæ proſperitatis (qui velut nobis contrarius deuitari debet) ad flumen gratiæ & gloriæ (qui velut vtilis debet concupiſci) nos transferre poſsimus, neceſſe eſt magnos labores. ſ. pœnitentiæ ſumere, & per foueas humilitatis, per ipſam terram bonorum terrenorum, ipſa contemnendo tranſire. Eccle. 24. Penetrabo omnes inferiores partes terræ. ¶ Plinius lib. 9. cap. 57. Theophraſtum videtur alio modo intelligere. Dicit enim circa heracleam eſſe genus piſciũ, quod extremas aquas fluminũ ſectatur, vbi cauernas in terra ſibi facit, ibiq; etiam recedente flumine, & cauerna in ſicco remanente viuit, ibidemq; tales piſces poſtmodum effodiuntur, & quanquàm prima facie videantur mortui, motu tamen corporum viuere comprobantur. Iſta poſſunt applicari ad religioſos qui nimis volunt in ſecularibus occupari: quia. ſ. quidam ſunt qui in flumine deuotionis. i. in religione non ſe profundãt, ſed extrema fluminũ. i. ipſa ſecularia negotia ſectantur & amant, ibiq; foueas & cauernas, domos & poſſeſsiones ſibi ædificant, & infra ipſam terram. i. infra ipſum terrenorũ amorem, ſe per affectionem ſepeliunt & inhumant. Sic ergo fit ꝙ fluuius deuotionis ab ipſis ex toto recedit, & ipſi in ſicco ſine deuotionis humore remanent, & infra terram & terrena velut mortui in ipſis terrenis implicati reſident, & iam de aqua fluminis quę ręceſsit. i. de deuotione & gratia quę eis defecit,

penitus

penitus nihil curant. Hierem. 9. Cooſortati ſunt io terra de malo ad malum egreſsi ſunt. Tales ergo quando à Prælatis & prædicatoribus eſtodiuntur, quæruntur, & repræhenduntur, inneniuntur ſpiritualiter mortui. Motu autem cōſcientiæ vel motu aliquorum bonorum operum deprehēduntur aliquotiens eſſe viui, qui. ſ. multi ſuot qui dato, ꝙ propter implicationem io terrenis, & propter carentiam fluminis gratiæ ſpiritualiter mortui videantur, ipſi tñ habere motum bonę conſcientiæ & execucionem bonorum, operum comprobantur. 2. ad Corinth. 6. Quaſi morieotes, & ecce viuimus. ¶ Secuo-
3 dum Plin. ibidem idem Theoprallus aſſerit in Paphlagonia effodi de altis ſcrobibus piſces gratiſsimos, & de locis quidem vbi oullæ reſtagnent aquæ. Miratur aūt & ipſe ſine coitu piſces gigni, & ſioe aqua viuere ſubtus terram. Dicit tamen Plio. illam terram ſorte habere in hoc aquæ naturam, vel forte ipſos piſces habere naturam vermium terreoorum. Dicit etiā ex hoc minus mirabile eſſe ꝙ tale poſsint viuere ſubtus terram. Adducit etiam ad propoſitum quomodo Nilus poſt receſſum ſuum mures quaſi ſemiformatos relinquit, qui etiā pro parte ſunt mortui, & pro parte viui. De iſtis etiam videtur recordari Seneca lib. 3. de naturalibus quæſtionibus, vbi ait ꝙ Theophraſtus affirmat ꝙ piſces de quibuſdā locis eruūtur. Dic ſi vis ꝙ locus vbi aquæ deuotionis & compunctionis non reſtagnant nec abundant, eſt mundus & mundanorum ſtatus, & tamen conſtat ꝙ in ipſis foſsis & ſcrobibus. i. io ipſis terrenis negotijs piſces. i. aliqui viri deuoti inueniuntur ibiq; viuere vita gratiæ comprobantur. Ipſi enim mures & talpę. i. ipſi ſecolares licet viſu verę diſcretionis careant, vitam tamē gratiæ in ſe ſeruant, ita ꝙ deo & Angelis cibi gratiſsimi efficiuntur, qñ per mortem effodiuntur, & de ipſa terra. i. de ipſis terreois negotijs quæ debitè adminiſtrauerant, eruuntur. Iſti ergo videntur dicere illud. 1. ad Theſſa. 5. Siue vigilemus ſiue dormiamus, ſimul cum illo viuamus. Ac ſi dicat, ſiue vigilemus per actiuam, ſiue dormiamus per contemplationem, ſemper debemus gratiam viuere, & in ſtatu ſalutis perſiſtere.

De Equo marino. Cap. 40

1 EQVVS Marinus ſecuodum Iſidorum monſtrum eſt, ſic dictū eo ꝙ prima parte equus eſt: poſtrema vero ſoluuntur in piſcem. Tales ſūt multi, qui io principio ſcilicet in iuuentute ſunt equi. id eſt viri fortes, ſpirituales & firmi, poſtea vero io cauda, id eſt in fioe, & ſenectute ſunt piſces, ſcilicet fragiles, carnales, debiles atque vani. Iſta videmus de multis qui in principio cantant mirabilia, poſtea verò cantāt defecit. De quibus dicit Ariſt. ꝙ acres in principio, franguntur in fioe. Vel dic etiam de ipſis malis qui io capite. i. in principio ſuot equi, ſ. ſuperbi & crudeles, tandem verò qñ ſeneſcunt, io cauda. i. in fioe dierum efficiuntur piſces, delicioſi, ſ. & carnales. Ideo de talibus equis marinis dicitur Abacuc. 3. Viam feciſti io mari equis tuis io luto aquarum multarum. Quaſi dicat, iſti primo ſuot io mari. i. in amaritudine pœnitentiæ, finaliter verò ſuo in luto carnalitatis & immunditiæ.
2 ¶ Equus marinus ſm Ariſt. io aqua viuit, & oihil extra aquā poteſt, ſed ſtatim vt aquarum carebit natura, carebit & vita. Fortiſsimum tñ monſtrum eſt, dum eſt in aqua, comedit eñ alios piſces, & de eorum viuit carnibus, & in pugna mirabiliter eſt crudele. Tales ſunt tyranni, qui. ſ. equi ſuot. i. ſuperbi & elati. Iſti enim in aqua huius fluxibilis vitæ poſſunt, & multa faciunt & committunt, & contra pauperes crudeles ſunt, & de eorū carnibus & temporalibus ſubſtantiis paſcuntur & viuunt. Statim verò ꝙ aquam iſtam poſt mortem exierint, nil poterunt: quia cum vita corporis, vita gratiæ & gloriæ tunc carebunt: quia ſcilicet anima cum corpore ſpiritualiter morietur, & ſic eorum poteſtas cum ipſo corpore finietur, & ideo ad conſolationem pauperum loquitur ſcriptura dicens in pſal. Ne timeas cum diues fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniam eum interierit, oon ſumet omnia ſecum, neque tranſibit cum eo gloria domus eius, quoniam anima ipſius in vita ipſius benedicetur &c. Vel dic contra delicioſos milites, qui dum ſuot in aqua deliciarum. ſ. in conuiuiis iuxta ignem, multa poſſunt. ſ. quantum ad iactantiā & ad dicta, extra verò penitus nihil valent. Sap. 16. Ignis in
3 aqua valebat ſupra ſuam virtutem. ¶ Equus marinus eſt animal crudele contra alios piſces maris, hominem tamen dicitur timere, & cum ipſo bella gerere formidat, vt dicit Ariſto. Tales autem ſunt multi, & maximè balliui, vſurarij, & auari, iſti enim contra piſces. i. contra debiles, fluxibiles & pauperes ſunt audaces, contra hominem verò. i. contra rationales perſonas defendere ſe potentes, mirabiliter ſuot fugaces: qa ſcilicet iſti tales homines timent, formidant, atque verentur, piſces verò ideſt debiles & pauperes depredantur. de quibus 1. Re. 15. poteſt dici ꝙ pinguioribus Amalech pepercerunt, quicquid autem vile & reprobum fuit, demoliti ſunt. Vel poteſt dici de diabolo, qui contra piſces. i. contra delicioſas peccatores eſt fortis, contra homines verò. i contra iuſtos & rationabiles eſt debilis: quia illos ſolet metuere, & ipſos inuadere oon audere. Iacob. 5. Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis, & Prouerb. 29. Qui timet hominem, cito corruet.

De Equo fluuiali. Cap. 41.

EQVVS Fluuialis monſtrum eſt mirabile ſm Ariſto. habens ſublimē faciem, crines vt equus pedes fiſſos vt vacca, caudam vt porcus, coriū eius valde groſſum, & hinnit vt equus, magnus eſt vt aſinus. Sic verè mali ſunt ſublimis faciei per ſuperbiam, pedum. i. affectuum fiſſorum vt vacca per inconſtantiam & laſciuiam, caudam verò quæ retro ſtat. i. abſentiam habent vt porcus per immunditiam. Magni ſunt vt aſinos per imperitiam, hinniunt verò vt equos per detractionē, corium verò exterioris conuerſationis ſpiſſum habent & impenetrabile per obſtinationem. Ideo de talibus equis carnalibus & peccatoribus dr̄ Eſa. 31. Equi eorū caro & non ſpūs. 1

Non intellexit Auctor Plinium hoc loco. Tu vide Pli. lib. 9. cap. 5. Cap. 42.

EXPOSITA Secundum Plinium eſt bellua quæ in mare Iudeæ inuenitur, cuius dentes ſūt longiſsimi, pinguedo verò maxima, quādoq;. ſ. quinque cubitorū, ſicut narrat idem de quadā tali belua quæ à Scauro Romanorum Ædile in ædilitate ſua Romam fuit pro ſpectaculo adiata. Tales ſunt detractores, qui præcipuè in Iudea, quæ interpretatur confitens. i. in religione & eccleſia, in qua eſt vera confeſsio, inueniuntur. Iſti enim longiſsimos habent dentes: quia. ſ. vſque ad remotas partes mordent, detrahunt & diffamant. Maximę verò ſunt pinguedinis: quia vt communiter tales per carnales delicias præ cæteris ſe impinguant, & ideo tales finaliter in inferno ſpectaculum mundo fient, quando. ſ. in mundo de flumine deliciarum extracti, Romam ideſt ad Imperatoris Chriſti præſentiam venient & accedent. ¶ Vel poteſt dici de raptoribus, qui quia dentes habent longiſsimos propter rapinę crudelitatem, ideo vltra modum fiunt pingues per diuitiarum facultatem, finaliter tamen ſpectaculum cunctis fient, quando in iudicio recipient iuxta propriam iniquitatem, vnde 1. ad Corint. 10. Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis & hominibus. 1 2

De Elco. Cap. 43.

ELCVS Seu ſęlcus, idem eſt quod vitulus marinus. Sed de iſto vide ad plenum in libro de animalibus, in titulo de vitulo marino. 1

Puto mugilem eſſe de quo hic loquitur vide Ariſt. lib. de Hiſt. animalium 8. c. 2. Cap. 44.

FIME Belua eſt marina, guloſior vniuerſis, vnde fit ꝙ propter nimiam comeſtionem extenditur venter eius & vltra modum impinguatur. Veruntamen quando timet aliquem inſidiatorem, & in ſe contrahit ſemetipſam, ſicut Hericius, & infra ſeipſam ſe replicat, recolligit, & abſcondit, & ſi inſidiator perſeuerauerit, & fameſcat, ſolet belua carnes proprias deuorare, malens ſe in parte conſumere, quàm eum periculoſo ſuo ſe hoſtibus explicare, vt dicit Ariſtoteles. Sic verè quando homo videt ꝙ nimis guloſe viuens, ſuit vltra debitum impinguatus, etiam propter hoc videt diabolum ſibi per tentationem luxuriæ inſidiantē, 1

debet

neceſſe eſt q iterum in ventre.i. in domo prælatorum vt pueri foueãtur. Vel ea pone ſicut ſupra de balena.§.vltimo: vbi inuenies de balena quaſi idem.

De Glauco. Cap. 49.

1 GLAVCVS ſecundum Iſidorum piſcis eſt ſic dictus a colore albo, quo per totũ eſt tinctus. Greci.n.glaucõ album dicunt. Hic (vt ait) ęſtate raro apparet, niſi tãtum in nubilo. Talis eſt vir caſtus, candidus, innocens, atque purus, quia pro certo hic in æſtate proſperitatis non debet apparere, nec in ea ad publica negocia aſpirare, ſed potiꝰ in hyeme aduerſitatis &c.ſe delectare, & ſolum in nubilo humilitatis gaudere 2.Macha.1.Refulſit ſol, qui prius erat in nubilo. Proſperitas.n.eſt caſtitatis & innocentiæ inimica, paupertas vero, tribulatio, & humilitas eſt ipſius amica.

De Glano. Cap. 50.

1 GLANIA latine ſilurus, vt dicit Ariſto. monſtrum ẽ in aquis fluuialibus, cuius maſculus circa pullos fouendos valde eſt ſollicitus, ita q propter ipſos fouẽdos facit circa eos quaſi quoddam opus more domꝰ & tunc vociferatur fortiter, vt aduerſarij terreantur, & timeãt inuadere pullos ſuos: & ſi illo tempore contingat eum in aliquo reti capi, fortificatur & animatur amore pullorum ad euadendum: ita q tunc magis quàm alias cum dentibus ſcindit rete. Fœmina vero ſua de catulis nunquam curat, ſed circunquaque per aquam vagatur & ambulat, & de ipſis nõ cogitat neq; tractat. Chariſsimi generaliter ſcriptura per parentes vult intelligere prælatos, & ideo maſculi ſignificant prælatos bonos, virtuoſos, & fortes. Fœminæ vero ſignificant prælatos malos, fœmineos, atque molles. Quid ergo? Pro certo maſculi.i. iuſti & boni prælati ſunt ſolliciti circa pullos & circa ſubditos gubernandos, & circa eos a cunctis aduerſantibus tam ſpiritualibus quàm tẽporalibus protegendos. Fœminæ vero.i. prælati fęminei de pullis & de ſubditis nõ curant, & de ipſorum regimine, nutrimento & fomento tam ſpirituali quàm temporali pęnitus nunquã tractant. Iob 39. Duratur ad filios ſuos quaſi nõ ſint ſui. Boni.n.ſolent ſubditos aſſociare, & præſentialiter defendere & nutrire, & per prædicationem & orationem, pro eorũ tuitione ad terrendum aduerſarios clamare, & cum ipſis perſonaliter habitare, & etiam amore ipſorum ad exeundũ rete tentationum fortius conualere: & ne dent eis mala exempla tentationum, rete peccati diligentius præcauere, ipſumq́ue fortius rumpere & exire. Fœminei vero cum pullis præſentialiter nõ morantur, ſed dimiſſa cura pullorum, circunquaque in curijs regum & principum diuagantur. Ioann.10. Mercenarius & qui non eſt paſtor, fugit, & dimittit oues, quia non eſt ei cura de ouibus.

De Gladio. Cap. 51.

1 GLADIVS maris eſt mõſtrum marinum qđ Xiphie ſecũdum Pli.li.32.c.2.nomen habet. Habet.n.roſtrum acutum vt gladius, quo naues perforat & ſubmergit, & ſecundum Ariſto.iſte eſt ſimilis ſcorpioni. Tales ſunt detractores, & balliui, accuſatores & oblocutores, qui.ſ.retro in abſentia pungendo ſcorpioni ſunt ſimiles & conformes. Iſti.n.habent os ad modum gladij acutiſſimè pungendo & perforando. pſal. Lingua eorum gladius acutus. Et ideo quando vident aliquam nauem.i. aliquem ſimplicem diuitem & bonorum temporalium mercimonijs abundantem, ſtatim cogitant quomodo cum gladio oris ſui ipſum per falſas accuſationes & impoſitiones perforent atque lædãt, & ſic ipſum ad emendas indebitas trahunt, & ita eum ad paupertatem deducunt, & quandoque per mortem, paupertatem, vel infamiã ipſum penitus deſtruunt & ſubuertunt, & in profundum tribulationum detrahunt & ſubmergunt. Vnde breuiter de talibus ſic ſubmerſis dicitur in pſal. Tradentur in manus gladij: partes vulpium erunt. Vel dic q gladius eſt diabolus, cuius os.i. tentatio & ſuggeſtio naues.i. iuſtos quos per mare & amaritudinẽ pœnitentiæ, & per flatum ſancti ſpiritus videt ad patriam properare, ſolet quandoq; perforare & penetrare per tẽtationem, & aquam mundi delectabilium immittere per complacẽtiam & delectationem, & ſic ſolet eos ſubmergere in peccatum per malum conſenſum & operationem, & in profundum inferni detrahere per animæ & corporis damnationem. pſal. Gladium ſuum euaginauerunt peccatores. Vel dic q iſte piſcis eſt Chriſtus, qui in iudicio os habebit ſicut gladium per aſperę ſententiæ fulminationem. Vnde etiam Apocal.1. ipſe dicitur habere in ore gladium bis acutum. Nam naues.i. peccatores nunc per mare huius mundi vento vanæ laudis vagantes: tunc puniendo perforabit, & eas ſubmerget, ſtatuet & damnabit. Vnde ipſe eſt qui dicit Deutero.32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Vel dic quòd iſte piſcis eſt mors, quæ currens per mare huius mundi lædit & perforat, mergit & ſepelit vniuerſos. Hierem.50. Gladius ad fortes illius, gladius ad equos, gladius ad turres, gladius ad theſauros. quia ſcilicet iſte gladius.i. mors perforat oẽs, quia ſcilicet fortes ab ipſo nequeunt ſe defendere, equi.i. veloces ab ipſo non poſſunt fugere, turres.i. ſublimes ipſius inſultum nequeũt euadere, theſauri vero.i. diuites ab iſto nequeunt ſe ſaluare. Hieremia 46. Deuorabit gladius, & ſaturabitur. Vel dic q iſte piſcis debet eſſe prædicator, vel prælatus, cuius os debet eſſe gladius alios ſeueriter corrigendo & arguẽdo, & vſque ad intima perforando, & per contritionem immittam penetrando, & in mari lachrymarum & pœnitentiæ ſubmergendo. Vnde Eſaię 49. Poſuit os meum quaſi gladium acutum. ad Ephe.6. Gladium ſpiritus: quod eſt verbum dei.

De grano ſeu granio ſecundum Alber. Cap. 52.

GRANVS eſt piſcis marinus, qui contra naturã a omnium aliorum vnum habet oculũ ſuper caput, quo ſuperintendens cauet inſidias aduerſantiũ. Chariſſimi, oculus mentis eſt intellectus attentio, vel conſideratio cordis, & iſte debet eſſe vnus.i. ſimplex, & ad vnum finem.ſ. ad ſalutem animæ ſemper tendens, quia ſicut dicitur Matth.6. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. ſi oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Sed procul dubio iſte oculus ſemper debet ſurſum eſſe, & ſupra caput intentionis imminere, quia.ſ. oculꝰ mẽtis ſemper debet ſuperius intendere, & ſurſum ad deum & ad bona cęleſtia affectanda & contẽplanda vacare. Iob 16. Ad dominum ſtillat oculus meus. necnon ad preuidendas aduerſariorum temporalium & ſpiritualium malitias cogitare, quia ſicut dicitur Prouer.20. Aurem audientem & oculum videntem deus fecit. Quod eſt contra malos, qui non habent oculos cordis ſuperiꝰ, ſed inferius, nõ ad ſuperna, ſed ad terrena. Matth.20. An oculus tuus nequam eſt? Vel ſi vis dic q granus ſignificat ambitioſos & ſuperbos, quorũ oculus ſemper eſt ſurſum elatus ad concupiſcendũ ſeculi dignitates. Iob 41. Omne ſublime videt oculus eius.

Hericius maris. vide in littera e, vbi & aſpiratur.

De Hippopotamo. Cap. 53.

HIPPOPOTAMVS ſecundum Iſidorum eſt 1 equus fluuialis. non credo tamen q ſit idem qđ equus fluuialis ſicut dictum eſt, ſed credo q idẽ eſt quod equus nili, de quo agitur in libro de natura rerum. Nota ergo q Michael dicit equum nili immanem beluã eſſe, pedes & vnges vt crocoddus habẽtem, ſed multo maiores. Humanorum morſuum eſt cupidiſſimũ, nam (vt ait) cum nauim inuenerit, vnum pedẽ in terra figit, alterum ſupra nauem, quo ipſam facilime ſcindit vel ſaltem inclinatam demergit. Chariſſimi per nauem quę fluctuat, intelligo pauperes ſubditos, in mari huius ſeculi laborãtes. Per terram vero firmam & ſiccã, intelligo principes & prælatos in fortitudine & firmitate ſeculi permanentes, quorum .ſ. hippopotamos & fluuiales equos intelligo eſſe officiales & balliuos, flumini deliciarum deditos, & humanæ cedis & tribulationis cupidos, & ſubditorum peſtilentię ſitibundos. Quid igitur? Procul dubio iſti hippopotami, ſ. officiales & balliui, ita ſunt hodie crudeles & impij & iniqui, q omnes naues.i. omnes ſubditos, quos per mare.i. per patriam vident incedere, volũt & appetũt ſubmergere, & per exactiones deſtruere vel grauare, & ideo vnum pedem fundamenti & intentionis ſuæ ponunt ſuper terram.i. ſuper dominos ſuos vt eis placeant, alium autem ponunt ſuper nauem.i. ſuper ipſos ſubditos vt ipſis noceant, & vt eos falſo accuſando mergant & vrgeant, & ſic pro certo ſepe ſit q ipſos per tribulationes ſolent lędere, & ad terram.i. ad magiſtros ſuos inclinãdo & trahendo per exactiones mergere, & ad paupertatem & infortuniũ deſtinare. Figurati

Apoca.

Apoca.10.in illo angelo,qui tenens vnum pedem ſupra mare,
alium ſupra terram,iurauit per viuentem in ſecula,quia temp⁹
amplius non erit.Talibus ergo poteſt dici illud pſal.In ſpiritu
2 vehementi conteres naues Tharſis.¶ Equus nilsanimal eſt for
tiſsimum,in tantum q in loco vbi habitat, hominum multitu-
dinem magnam perdit:in hoc tamē prouidit natura ſaluti mor
taliū q iſtud animal rariſsimè inuenitur. Iſte equus nullis in-
ſtrumētis capitur,niſi reti ferreo ea cathenis, quod tātū apud
Damaſcenos in hoc opus fabricatum eſt vt dicit idē Michael.
Pellis eius cubitum habet in ſpiſsitudine prout dicit, quę tan-
tę eſt duritię,vt nullo iaculo penetretur.Captus vero cum fue
rit,neceſſe eſt vt cū malleis ferreis perimatur,quia vix aut nū-
quā aliter moreretur.Chariſsimi iſtud animal ſignificat tyran
nos & mundi huius crudeles dominos & magiſtros, qui.ſ.mul
titudinem hominum aliquando interimunt vel occidunt , vel
ſaltem vaſtant,depopulantur & conſumunt.Ezec. 19. Didicit
prædam capere,& homines comedere.Rete vero ferreū ſigni
ficat mortem,figuratam in craticula quæ facta erat in modum
retis ęrei ſuper altare holocauſti,pro animalibus comburēdis,
ſicut dicitur Exod.27.Iſta mors.n.eſt rete irrūpibile & inena-
ſibile,quæ concludit generaliter vniuerſos.Abac.1. Totum in
hamo ſuo ſubleuabit,traxit illud in ſagena ſua, congregauit in
rete ſuum.Quid ergo?Procul dubio multi ſunt hodie tyran-
ni in flumine huius mundi crudeles , & homines deuorantes,
quorum pellis. i.conuerſatio ina eſt per obſtinationem ſolida,
& ita in malo indurata,q nullo prędicationis, correctionis vel
tribulationis iaculo perforatur,& per contritionem penetra-
tur,vt ad pœnitentiam conuertantur.Iob 41. Nō fugabit eum
vir ſagittarius,in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ.Iſti ergo
capi non poſſunt dum viuunt,nec ab aliquo ſuperati vel con-
cludi:& ideo Damaſceni qui interpretantur ſanguinem biben
tes.i.demones qui in ſanguine noſtræ mortis & dānationis de-
lectantur,iſtos in reti ferreo mortis includunt & capiunt,& p
mortem captos malleis ęternę tribulationis & damnationis oc
cidunt,quia ſicut dicitur Pro.19. Parata ſunt deriſoribus iudi-
cia,vel ſupplicia,& mallei percutientes ſtultorum corporib⁹.
Niſi.n.eſſet rete ferreum mortis, quo iſti in fine concludūtur,
nullus ab eorū inuaſionibus ſaluaretur, quia ſicut dicitur Mat
th.24.Niſi abbreuiati fuiſſent dies illi, non fuiſſet ſalua omnis
3 caro.¶ Hippopotamus ſecundum Plin.lib.8.ca.25. in nilo flu-
mine belua eſt immanis,quæ quandoque quātitate ſuperat ele
phantes,dorſum habet hirſutum ſicut equus , caudam habet
tortuoſam,roſtrum reſimum,dentes aduncos,qui de nocte ſe-
getes in terra depaſcitur,de die vero in aquis latet. Et hui⁹ mi
rabilis eſt aſtutia,quando n.de nocte vadit ad ſegetes depaſcē
das,retrogradiens pergit,vt venatorē retrouerſo veſtigio de-
ludat,& vt venator ipſum reuertentem & non euntem eſtimet
atque credat.Tales poſſunt dici diuites vſurarij vel auari , qui
præ cæteris ſunt diuites & magni,iuba diuitiarum hirſuti , ro-
ſtro falſorum verborum reſimi , dentibus crudelitatis & rapa-
citatis vnci & curui,& in cauda malitiæ tortuoſi . Iſti.n.aliorū
ſegetes & poſſeſsiones vaſtantes , & per vſuras & rapinas om-
nia conſumentes,mirabilem habent artem venatorum. l. præ-
latorum correctionem,capturam,& punitionem euadendi.So
lent.n.per fallacias & cautelas,greſſus actus & cōtractus ſuos
malos retrouertere, & ſub ſpecie alicuius cauſæ legitimæ,om
nia mala ſua opera tranſuerſare, & ſic venator prælatus credit
eos ad vnam partem incedere,quamuis verum ſit in contrariū
eos ire.Quod etiam de proditoribus verum eſt,qui ita greſſus
& actus ſuos peruertunt , q cum vnum faciunt ſemper aliud
intendunt,& vt communiter nunquam faciunt quod præten-
dunt,imo ſemper prætendunt aliquid quod non agunt . Matt.
16.Vade retro ſathana,quia non ſapis ea quæ dei ſunt.Et ſic ne
deprehendantur,fugiunt & euadunt. Vel poteſt dici de diabo
lo,qui quando tentat aliquem,& quando ſegetes virtutū ſuarū
vult depaſcere,ſolet greſs⁹ ſuos vertere,& ſub ſpecie boni mul
ta ſuggerere,ne forte deprehēſus,min⁹ poſsit ad illam quā in-
tendit nequitiam peruenire. pſal. Conuertantur inimici mei
retrorſum.Vel poteſt dici de inobedientibus & rebellibus,qui
omnia quæ faciunt , retrogradiendo & contradicendo agunt.
Hiere.7.Facti ſunt retrorſum,& non in ante. Iuſti vero nō ſic:
quia.ſ.ſemper in ſuis actibus vadunt recte , & nunquam falsè,
retrogradè,vel iniuſtè.pſal.Non receſsit retro cor noſtrum. di
centes illud Eſa.50.Ego autem non contradico, retrorſum nō
4 abij.¶ Hippopotamus ſecundum Plin.cum nimia ſatietate re-
pletus fuerit,ſpinas vel arundines recenter inciſas quærit , &
tādiu deſuper volutatur,quouſque vena quædam in crure vul
neretur,& ſic defluente ſanguine maceretur. Sic verè chariſsi
mi cum nimia vitiorum ſatietate repleti fuerimus , neceſſe eſt
q nos ſuper ſpinas pungentis contritionis, vel ſuper arundinē
crucis & paſsionis diligentiſsimè volutemus , & q ibi per cō-
ſiderationem,& compunctionē,& compaſsionem aperiamur,
vt ſic ſanguine peccati fluente,ſatietas vitiorum minuatur , &
ſanitas animæ reportetur.pſal.Conuerſus ſum in ęrumna mea
dum configitur ſpina.Vel dic q ſpinę ſignificant coronam ſpi-
neam,arundines vero baculum arundineum et ſpōgiam, quæ
conſiderata peccatorem ſatiatum peccatis,per contritionē vel
per compaſsionem vulnerant, & ſic ſanguinem ſubſtantiæ tē-
poralis per elemoſynam , vel ſanguinem peccati mortalis per
confeſsionem diſtillant,& ſanitatem animæ,ſic reportant. Di-
ues.n.ſatiatus temporalibus,ſe debet ad iſtas ſpinas & arundi-
nes confi icare,vel etiam ad ſpinam æternæ punctionis & mor
tis per timorem & conſiderationem vrgere , & ſic vulneratus
compaſsione vel contritione,dimittet ſanguinem ſuum.i.diui-
tias quouſque ſit pauper et macilentus,per elemoſynas fluetē,
& ſic a morte culpæ & pœnæ poterit ſe ſaluare. Act.27. Saciati
cibo alleuiabant nauem,proijcientes triticum in mare.i.Dan-
tes elemoſynas amaris pauperibus.¶ Hippopotamus dorſo eſt 5
impenetrabilis ſecundum Pli.niſi tamen aqua madeat.Sic ob-
ſtinati penetrari timore,vel amore nequeunt, niſi aqua gratiæ
& compunctionis a Deo fuerint madefacti. Vel poteſt dici de
diuitibus,vel de quibuſlibet obſtinatis,qui nullo modo nec p-
dicatorum ſagittis,nec pauperum miſerijs penetrantur , vt ad
miſericordiam moueantur,niſi forte aqua diuinæ gratiæ madi
dentur.ſecundum.n.Grego.in vanum laborat lingua prædica
toris,niſi intus affuerit gratia ſaluatoris.¶ Hippopotamus ſecū 6
dum Iſidorum eſt equus fluuialis , quem nilus fluuius gignit,
& eſt piſcis in dorſo & iuba ſimilis equo , qui de die in aquis
latitat,& de nocte terram perambulās,ſegetes lacerat.Sic vſu
rarij in die.i. in apparentia hominum , in aquis miſericordiæ
& elemoſynarum ſe balneant, ac ſi eſſent miſericordes , ſed in
nocte.i.in abſconditis & occultis ſegetes et diuitias pauperum
cum vſuris & cæteris malis contractibus depaſcūtur. pſal. Po
ſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes be-
ſtiæ ſiluæ.¶ Hippopotamus equus fluuialis de nocte per terrā 7
ambulat,& ſegetes vaſtat , ſed de die recluditur infra aquam.
ſic diuites dum durat nox præſentis vitæ, vbi propter obſcuri
tatem ignorantiæ & erroris,lux veri luminis non refulget , in
terra.i. in mūdo ambulant,& ibi ſegetes aliorum.i.temporales
ſubſtantias vicinorum totis viribus depaſcuntur:ſed cum poſt
mortem dies domini amara venerit. i. iudicij dei manifeſtatio
luculenta , vbi omnes eorum cautelæ & malitiæ apparebunt,
tunc ſub aquis inferni perpetuo recludentur. Iob 26 Ecce gi-
gantes gemunt ſub aquis,& qui habitant cum eis. Vel iſti ſunt
hypocritæ:qui de die.i.in apparētia ſunt in aqua deuotionis &
compūctionis:de nocte vero.i.in occulto & in abſentia faciūt
multa mala.¶ Hippopotamū vnum cū quinq; crocodilis,ſcau 8
rus viſibus Romanis oſtendit(vt dicit idē Pli.)pro ſpectaculo.

De Hirundine piſce. Cap. 54.

HIRVNDO maris piſcis eſt vt dicit Pli. volucri 1
hirundini ſimilis.Habet.n.alas vt hirundo, con-
tinuas tamen vt veſpertilio,quibus ſubito in ae-
ra fertur,& quaſi per iactum lapidis volitans ite
rum in aquam cadit & immergit.Qui quidē pi-
ſces circa inſulam maioricarum ſunt in copia,ſi-
cut ab aliquibus inſularib⁹ intellexi.Chariſsimi , piſces iſti ſi-
gnificare poſſunt bonos actiuos,qui in mari.i.in mūdi fluctuo-
ſis negotijs habitantes,in aqua mundanæ proſperitatis nō ſem
per morantur , imo cum alis charitatis & ſpei aliquando ſur-
ſum ad aerem ſerenitatis æternæ mentaliter eleuantur, & cœ-
leſtia relictis temporalibus contemplantur, & ad mare mundi
negociorum,loco & tempore iterum reuertentes, ſic viciſsim
ſua opera alternant.Quod potiſsimè pertinet ad prælatus,qui
figurati in Moyſe,quandoque aſcendunt in montem ad domi
num , quandoque verò deſcendunt in vallem ad populum , &
quandoque aſcendunt ſuperius ad paradiſum per contempla-
tiuam,quandoque vero deſcendunt ad mundum & ad munda
na negocia inferius per actiuā.Et iſti poſſunt dici piſces & vo
lucres,pro eo q more volucrum volitant,contemplando,mo-
re vero piſcium in mari mundi natant , inferius de agibilibus
ordinando.pſal.Volucres cęli & piſces maris. Vel iſta poſſunt
dici

dici de multis, qui de mari mũdi & de aqua amari peccati qñque nituntur exurgere, & ſurſum ad altiorem perfectionem volare, quapropter quandoque ſolent ſubito volatum alicuius boni operis arripere, & ſe ſurſum ad Deũ eleuare, verũtamen iſti volando non perſeuerant, ſed ſtatim ad aquam mundanæ proſperitatis & ad mare peccati redeunt & declinant. pſal. In conſpectu eius cadent omnes qui deſcendunt in terra. Vel poteſt dici de peccatoribus qui per carnalitatem ſunt piſces, & p ſuperbiam volunt eſſe aues. Nam in aquis deliciarum vt piſces volunt natare, in aere vero mundi eminentiarum vt volueres quærũt ſe per ſuperbiam & ambitionem erigere & leuare. ps. Aſcendunt vſque ad cœlos, & deſcẽdunt vſque ad abyſſos, anima eorum in malis tabeſcebat. Vel poteſt dici de quibuſdam, qui naturaliter ſunt piſces .i. viles perſonæ & ruſticę, in mari .i. in laborum amaritudine manẽtes, & inferius natantes, qui qñque videntes ſe habere alas diuitiarum, vel ſuſtẽtamentũ amicorum, volũt aues .i. nobiles eſſe, & ſurſum cũ nobilibus ſe erigere, & ad ſtatum militiæ ſe leuare. Sed quid? Pro certo iſte volatus parum durat, quia vel in ſe, vel in hęredibus ſuis cito a tali volatu cadunt, & ad ſtatum præceſſorum ſuorum reueniũt, & iterum de nobilibus ruſtici, & de auibus piſces fiunt. Amos 9. Si aſcenderint vſque ad cœlos inde detraham eos.

Hoc habet Ariſt. de mugili capitone & murino. li. 8. c. 19. Cap. 15.

1 KALAON piſcis eſt marinus, & orientalis, cuius ſecundum quod dr̃ in libro de natura rerũ mirabilis eſt natura. Nã cum pluuia alios piſces iuuet & impinguet, iſti mirabiliter nocet, ſi. n. multa fuerit pluuia, cęcantur oculi eius, & ſame & inedia moritur. Chariſsimi per pluuiã intelligitur mundi proſperitas, quæ procul dubio oibus piſcibus .i. bonis oib⁹ ipſa vti ſcientibus eſt vtilis atqoe ſana. Sed procul dubio Kalion ſignificat peccatores, quibus .ſ. pp ſuum malum vſum, illa inueniũtur eſſe mala, quæ ſunt alijs valde bona, quia .ſ. pluuia iſta ſi circa eos abundet, ſolet eos per ſuperbiam eacœcare (quia .ſ. mali in proſperitate poſiti, nullum videre dignantur) & ẽt per malitiam & ignorantiam, viſum ſuæ mentis penitus obſcurare. Qđ patet, quia tunc non vident quid fuerunt, quid ſunt, vel quid erunt. Sap. 2. Eacœcauit eos malitia eorum. Et quod plus eſt iſti famæ auaritiæ tũc temporis cruciãtur, quia .ſ. quanto plus abundauerint, tanto inedia ſolicitudinum amplius moleſtantur, & ardore auaritiæ potius inflammantur. Ideo de tali pluuia dicitur Proue. 28. ꝙ ſimilis eſt imbri in quo paratur fames Vel kalaon ſignificat hæreticos, quos pluuia diuinæ ſciẽtiæ & ſcripturæ occidit & eacęcat, quæ fideles impinguat & ſaluat, ſicut patet de iudęis, qui per pluuiam ſacræ ſcripturæ amplius fiunt cęci. Vel ẽt pluuia eſt prædicatio vel doctrina. Deut. 32. Cõcreſcat in pluuiam doctrina mea. Iſta igitur malis eſt triſtabilis, & nociua, quæ bonis eſt amabilis, & iuuatiua, & virtutũ pinguedinis inductiua, quia .ſ. inde mali per obſtinationem moriuntur, vnde boni ſpũaliter augmentantur 2. Corin. 2. Chriſti bon⁹ odor ſumus, & alijs quidem odor mortis in mortem, alijs odor vitæ in vitam. Vel iſti ſignificant inuidos, qui a pluuia proſperitatis aliorum læduntur & cruciantur. Vnde cum vider ꝙ alij diuitijs & beneficijs impinguãtur, ipſi mentaliter cœcantur, & pręe triſtitia moriuntur. Pluuia. n. eadem quæ bonos impinguat, inuidos cruciat atque grauat, quia ſicut dicit Seneca: Quot ſunt bona fœlicium, tot ſunt tormenta inuidorum. Vel põt dici boni de pluuia proſperitatis alienę impinguãtur ꝑ cõplacentiã & lętãtur, inuidi occidũtur ꝑ diſplicentiã et triſtant.

De Kiloz. Cap. 17

1 KILOZ piſcis eſt marinus, qui ſecundum Ariſto. ita eſt ſenſus viuacis, ꝙ quicquid ei appropinquat, ſentit Quatuor habet pedes, & duobus poſterioribus adhęret lapidibus, duobus vero anterioribus vtit̃ loco manus, ita ꝙ quicquid per eũ tralit de piſcibus deprædatur. Quod ſi ꝑualere nequiuerit, torpet in ſeipſo, & tumeſcit, & lapidi ſuo cui adhęret, fortiter ſe cõiungit. Chariſsimi ꝑ iſtũ piſcem põt intelligi malus prælatus, iſte. n. habet duo genera pedũ .i. affectuũ, .ſ. poſteriorum & anteriorum. Affectus poſteriores qui ſunt magis abſcõditi & ſecreti, ſignificãt affectus quos habet ad nepotulos & parentes. Affectus vero anteriores qui ſunt magis aperti & poblici, ſignificat affectiones ad mũdi diuitias & honores, q̃a breuiter oẽs affect⁹ titorũ, aut ſunt anteriores, aut poſteriores, aut ſunt ad diuitiarum acquiſitionem, aut ad parẽtum promotionem. Et illud eſt quod ſequitur, quia pro certo iſti cum pedibus poſterioribus .i. cum affectibus carnalibus adhęrent lapidibus .i. lapideis nepotulis & ignorantibus, ipſos indebitè diligendo, & promotiones eorum vltra quam debeant procurando. Anteriores vero pedes, .ſ. affectus diuitiarum ſunt eis loco manuum, tranſeuntibus inſidiando, ſubditos deprædando, emendas & munera caigendo, & ſic diuitias aggregando. pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eũ. Et ſic ſequitur aliđ, quia quando nequeunt cõtra aliquem, quem moleſtare voluerant, præualere, ſolent procul dubio præ furore & ſuperbia tumeſcere, & torpere, & in ſeipſis præ triſticia deficere & lãguere, & circa lapides quibus adhęrent .i. circa parentulos & nepotes ſeipſos retrahere & manere. Ideo breuiter de talibus poteſt intelligi illud Iob 24. Non habentes velamen, amplexãtur lapides, vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem ſpoliauerunt.

2 ¶ Kiloz piſcis eſt ſecundum Ariſt. guros in medio ventris habet. Chariſsimi os quod loquitur, & quod comedit, ſignificat lectionem, & etiam gulam, & comeſtionem. Iſti ergo piſces ſignificant guloſos, quorum os in ventre videtur, inquantum de paſcendo ventre cõtinuè meditantur, & de ventris delicijs quaſi continuè loquuntur ad Phil. 3. Quorum deus venter eſt. &c.

De Kola, ſeu Koky ſecundum Alber. Cap. 17.

1 KOLA ſecundum Ariſtote. animal eſt marinum, in terra & mari habitans, in terra ſęrificans circa mare, & mamillis paruulos ſuos lactans, ipſoſque poſt dies duodecim ducens, ipſoſque ad natandum inducens, difficiliter, autem interimitur. &c. Breuiter iſtud animal videtur eſſe ſeleus ſeu vitulus marinos & ideo non expono. ſed vide libro de animalibus de vitulo marino.

De Kylione piſce: quem Alber. Kykon uocat. C. 58.

1 KYLION vt dicit Ariſt. animal eſt marinum, in quo natura erraſſe vel vſus ordinem mutaſſe videtur: ſed abſit vt erraſſe credatur natura. Omnia. n. bene diſponit, & vnicuique creauit quod iuſtum & rectum eſt, vt dicit idem. Iſtud igitur pro tanto dicit, quia cum natura omnibus animalib⁹ tam paruis quàm magis hepar in latere dextro, ſplenem vero poſuerit in ſiniſtro, in Kylione eſt cõtrarium, q̃a .ſ. ſplenem habet in patre dextera, hepar vero in parte ſiniſtra. Re vera multi ſunt in quibus ſic erraſſe vel mutaſſe ordinem videtur natura. In ſcriptura. n. per dexteram intelligitur æterna fęlicitas, per ſiniſtram vero mundana proſperitas. Prouerb. 3. Longitudo dierum in dextra eius, & in ſiniſtra illius diuitię & gloria. Item hepar vbi eſt ſedes ſanguinis ſecundum medicos ſignificat amorem. Splen vero qui eſt ſedes melancholiæ, ſignificat triſtitiam, & timorem. Sanguis vero facit hominem amoroſum. Melancholia. n. facit hominem timoroſum. Quid ergo? Procul dubio ad omnes pertinet ꝙ hephar amoris & affectionis ſit in dextera fœlicitatis æternæ. Splen vero timoris & turbationis ſit in ſiniſtra proſperitatis mundanę, quia .ſ. boni debent amare & deſiderare cœli fœlicitatẽ, timere vero & formidare mundi proſperitatem, iuxta illud ad Coloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite. vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum ſũt ſapite, non quæ ſuper terrã, quia ſicut dicitur Prouer. 4. Vias quæ a dextris ſunt nouit dominus, peruerſæ autem viæ quæ a ſiniſtris ſunt. Sed quid? Pro certo multi ſunt ſicut Kiliõ, quia .ſ. hepar ſui amoris eſt in mundanæ proſperitatis ſiniſtra. Splen vero ſui timoris eſt in æternæ fęlicitatis dextera, q̃a videlicet iſti amant proſperitatem mundanam, timent vero & fugiunt fœlicitatem æternam. Quod patet de multis, qui hic perpetuo vellent viuere, & nunquam curarent cœleſtem gloriam introire, quinimo in præſentibus ſolẽt lætari, vbi vero de futuris agitur, contriſtari, diligunt. n. bona terrena, fugiunt vero ſpiritualia & æterna, quia breuiter boni diligunt dexteram, mali ſiniſtram, iuxta illud Eccleſi. 10. Cor ſapientis in dextera illius ſtulti vero in ſiniſtra illius. Et econuerſo mali ſiniſtra & temporalia diligunt, æterna vero & cœleſtia odiunt & cõtemnunt. Figurati in angelo illo Apoca. 10. qui ſuper terram (quæ propter ſuam opulentiam paradiſum deſignat) poſuerat pedẽ ſiniſtrum,

ſiniſtrum, ſuper mare vero (quod propter fluctus mũdum denotat) poſuerat pedem dextrum, quia. ſ. vt dictum eſt, iſti terrã paradiſi reputant ſiniſtram & aduerſam, mare vero mundi ꝓſperum reputant atque dextrum. Si vis per dexteram intellige virtutes & bona ſpiritualia, per ſiniſtram vero vitia & peccata, quia. ſ. boni amant virtutes tanquam dexteras, odiunt vero vitia vt ſiniſtra. Econuerſo vero mali amant vitia, & odiunt virtutes & ſpiritualia. Vel dic econuerſo ꝙ pars dextera eſt mundi proſperitas, ſiniſtra vero eſt mundi aduerſitas. Generaliter piſces & alia aĩalia. i. mundani hepar affectionis habẽt in dextera proſperitatis, quia vt cõmuniter omnia appetunt proſperari. Splen vero timoris & triſtitiæ babent in ſiniſtra aduerſitatis, quia vt communiter omnia metuunt tribulari. Sed quid? Pro certo iuſti ſunt ſicut Kilion totaliter econuerſo, quia. ſ. pl' amãt in hoc ſeculo tribulari, quàm proſperari, & magis triſtari quã lętari. Hepar. n. affectionis habent in ſiniſtra tribulationis. Splenem vero timoris & diſplicentiæ habent in dextera mundanæ conſolationis, quia breuiter boni timet & triſtantur in proſperis, gaudent vero & tripudiant in aduerſis, & merito, quia teſte Auguſtino ſuper pſal. Aię periculoſiora ſunt proſpera, quã aduerſa. Ideo dicit Grego. 11. moraliũ, ꝙ iuſtis plus placet in aduerſitate mala perpeti, quàm inter mundi proſpera conſolari.

De Karabo. Tu vide Ariſto. hiſtor. animal. lib. 4. cap. 2. Cap. 59.

1 KARABVS ſecundum Ariſto. monſtrum eſt magnum in mari, quod alias gãmarus dicitur. Pugnant autem huius generis monſtra inter ſe fortiſsimè velut arietes. vnde vbi ſunt, aliquando videtur gregatim incedere, & adinuicẽ bella parturi. Tales ſunt ſuperbi, crudeles et iracundi, qui in pace nequeũt viuere, quia ſicut dicitur Eſa. 57. Non eſt pax impijs dicit dominus. imo & verbis & factis ſolent inuicẽ dimicare, & bella & litigia inter ſe velut arietes ſuſcitare. Thren. 1. Facti ſunt principes eius velut arietes. vnde Prouer. 13. Inter ſuperbos ſemꝑ
2 ſunt iurgia. ¶ Hic inſeritur in libro de natura rerũ ꝙ inter animantia fiunt prælia multis cauſis. Prima eſt propter innatã ipſis animantibus ſuperbiam. Secunda eſt propter habitationea ſuas, quas quõque volunt alter alterius vſurpare. Tertia eſt propter uxores, & propter earum cohabitationem. Quarta uero eſt propter cibum. Quinta autem eſt propter fœtus. Re uera iſtis quinque de cauſis fiunt hodie brigæ, lites, & controuerſiæ in hoc mundo. Fiunt. n. primo propter ſuperbiam, & crudelitatem, quia ſicut dicitur Prouer. 13. Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Item fiunt propter habitationum. i. terrenarum poſſeſſionum auaritiam & cupiditatem. vnde Gene. 13. dicitur ꝙ factum eſt iurgium inter Abraham & Loth. & redditur ibi cauſa, quia erat poſſeſsio eorum nimia, & nequibant habitare cõmuniter. Item fiunt propter vxorum & fœminarum carnalitatem. Conſtat. n. ꝙ propter mulieres fiunt quotidie multæ brigæ a. Eſdræ 4. Multi dementes facti ſunt propter vxores. Item fiunt propter ciborum. i. propter bonorum mobilium ambitionem, ſicut de Iacob & Eſau fratribus dicitur Gen. 36. ꝙ diuites erant valde, & ſimul habitare non poterant, & ſic dicuntur alter ab altero receſsiſſe. Item fiunt propter fętuum. i. propter filiorum & amicorũ affectionẽ. vnde 1. Re. 30. dr̃ ꝙ populus iudæus filios ſuos ductos captiuos plangẽs volebat Dauid lapidare, quia amara erat aĩa vniuſcuiuſq; ſuper filijs ſuis & filiabus.

De Luligine. Cap. 60.

1 LVLIGO ſecundum Andelinum, monſtrum eſt maris adeo mirabile, vt naturam in eo luſiſſe credas, quæ hoc creauit omnibus ferè beluis præferendum marinis. Hoc. n. animal ſquamatum eſt cute gregibus piſcium, & ſectatur profunda maris. Per quod intelligo ꝙ iſtud mõſtrum circa cutem loco ſquamarum, habet piſces more ſquamarum corio ipſius adhærentes. Habet autem iſtud monſtrum alas pennigeras, quibus cum aquas maris faſtidierit, cum auibus fertur in æthera, ſed flatus ventorum ferre non ſuſtinens, vbi flatus ſenſerit, cito relabitur in profunda. Chariſsimi per iſtam beluam poſſum intelligere mundi ſapientes, ſ. aduocatos, conſiliarios, & rectores. Iſti. n. videntur eſſe ſquamati gregibus piſcium. i. gregibus hominum. Conſtat. n. ꝙ quaſi totus populus iſtos ſequitur, iſtis adhęret, & pro conſilijs & negotijs hi ad ſe congregant vniuerſos. Ezechie. 29. Adglutinabo piſces fluminum tuorum ſquamis tuis. Iſti igitur alas habent ſicut aues, per quas quidem alas intelligo ſcientias ſeculares, diuitias temporales & dominorum ſuorum potentias magiſtrales, mediantibus. ſ. taſibus alis iſti ſurſum ad dignitates cum auib'. i. cum altis hominibus efferuntur, & in altis ſtatibus & officijs omnibus alijs præferuntur. Apoc. 12. Datę ſunt ei alę velut aquilę, vt volaret Sed quid? Pro certo iſte volatus non multum durat, quia. ſ. ventus & flatus mortis iſtos tandem proſequitur, & ſic in profundum inferni finaliter dilabuntur. Exodi. 15. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis, ſubmerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Vel iſta poſſunt dici de multis, qui ſecundum veritatem naturaliter ſunt piſces, id eſt ruſtici, viles, & pauperes, & in fundo maris, id eſt in ſtatu infimo conuerſantes. Veruntamen iſti multos habent piſces. i. multos nepotulos & parentes ſibi per conſanguinitatem contiguos & hærentes, & ſic ſit etiam ꝙ iſti habent alas. i. amicos ſcientias, & diuitias tẽporales, quibus. ſ. mediãtibus iſti ſurſum ad officia & ad dignitates tolluntur, & ſicut aues & nobiles quandoque ſurſum ad militiam efferuntur, & non ſolum ipſi, imo etiam piſces & parentes & adhęrentes ſui ad magnos ſtatus cum eis eleuantur. Sed finaliter per ventum mortis vel tribulationum ſæpe fit ꝙ iſti cadunt & labuntur a ſuis ſtatibus, & ſic ipſis cadentibus, piſces ſui prædicti via remanent in aſſumptis beneficijs, officijs, & honoribus. Vel ſi vis etiã per adhærentes intelligo quoſcũque imitatores, familiares, & ſequaces, qui etiam cũ magiſtris ſuis primo in altum tolluntur, & tandem profundum inferni cum eis dilabuntur. Figura ad præmiſſa valde notabilis Ezec. 29. vbi dicitur ſic. Ecce ego ad te Pharao draco magne, qui cubas in medio fluminum, & extraham te de medio fluminũ tuorum, & vniuerſi piſces tui ſquammis tuis adhęrebunt, & proijciam te in deſertum, & omnes piſces fluminis tui ſuper faciẽ terræ cadent. Sequitur. Beſtijs terræ dedi te, & volatilibus cœli ad deuorandum. Iſti. n. ſunt Pharao. i. diſcooperientes, ſ. alios ſpoliando per rapacitatem. Sunt dracones. ſ. inflammati per cupiditatem. Cubant in fluminibus. ſ. deliciarum per carnalitatẽ. Habent piſces adhærẽtes. i. ſequacium nepotũ, vel familiariũ, vel etiam imitatorum multiplicitatem. Sed quid? Pro certo ſequitur ꝙ iſti per mortem uel infortunia de fluminibus proſperitatis & deliciarum extrahuntur, & in deſertum paupertatis præſentis uel ſaltem æternæ damnationis ſequẽtis una cũ ſuis piſcibus adhærentibus proijciuntur, & a beſtijs terræ, ſ. a tyrãnis ſecularibus quantum ad bona, & a volucribus. i. a demonibus quantum ad animam deuorantur. Cõſtat. n. ꝙ deductis talibus in deſertum inferni, mortis vel aduerſitatis, amici & tyranni ſolent bona eorum rapere, & demones aĩas deuorare, & non ſolum ipſos in proprijs perſonis, imo etiam in nepotib' & filijs, ab ipſis dum viuerẽt indignè promotis, inuadere & punire. Deuteron. 32. Dentes beſtiarum immittam in eos. &c. Sicut ad litteram videmus de hæredibus aduocatorum, & de nepotibus prælatorum. Vel dic ꝙ illi ſignificant multos ſeculares, qui de mari mundi vbi habitant, & de fluctibus negociorũ ſecularium, cum alis ſpei & charitatis ſe quãq; eleuant ſurſum cũ auibus. i. cum viris ſpiritualibus, cogitãdo de ſuperioribus & æternis, & de pertinentibus ad ſalutem, ita ꝙ quandoque aggrediuntur aliquod opus bonum, & aliquem volatum operis virtuoſi. Sed quid? Pro certo iſti mirabiliter timent ventum. i. pœnitentiæ & tribulationis vel tentationis flatum, & ideo ſtatim ꝙ iſtum ſentiunt, ſolent a volatu incepti boni operis retro cedere, & iterum ad mare & ad mundana redire, & rurſum de aue in piſcem. i. de iuſto in impium ſe mutare. Figuratũ Matth. 14. in Petro, qui ex præcepto Chriſti ambulans ſuper aquas, cum vidiſſet ventum validũ, timuit & cępit mergi, & ideo ſibi redarguendo dictum eſt. Modicę fidei quare dubitaſti? Talibus igitur vtile eſſet ꝙ ipſi cum Petro dicerent, & domine ſaluum me fac. vt Chriſtus apprehenſa manu ſaluaret eos.

De Ludolotra. Cap. 61.

LVDOLOTRA ſecundum Ariſto. animal eſt marinum, quod pro eo uidetur mirabile, quia duas alas habet in facie, & duas in dorſo, quibus ubi uoluerit uelociſsimè ſe tranſportat. Chariſsimi iſte piſcia ſignificat animam, ſeu mentem. Quatuor alæ ſunt quattuor affectiones, ſ. dolor, & gaudium, ſpes, & timor, quibus procul dubio anima uertitur ubicunque: iuxta illud Auguſt. Pes me' affectus meus, eo feror quocunque feror. Facies autem ſecundum 1

dum Gregorium præſentiam ſignificat, pro eo ꝙ iſta eſt a parte ante conſtituta. Dorſum vero abſentiā deſignat. Dico igitur ꝙ aīa quattuor habet alas.i.quattuor cordis affectiones, quib⁹ .ſ.mediantibus de vna volitione ad aliā circūfertur. Sed ꝓ certo de iſtis quattuor duę ſunt in facie.i.in pręſenti, ſ.gaudium & dolor. duæ vero ſunt in dorſo.i.in futuro & in abſenti, ſ.ſpes & timor, quia.ſ.iſtę duę affectiones, ſ.gaudium de bono dolor de malo, verſantur circa res præſentes. Aliæ vero duæ.ſ. ſpes boni & timor mali, verſantur circa res futuras & abſentes. Iſtæ ſunt ergo quattuor alę, quibus mens noſtra in mari huius mundi diuerſimodè mouetur, & quibus de vno ad aliud agitatur. Dan. 7. Habebat alas quattuor ſuper ſe. Vel dic ꝙ ludolotra eſt ſapiens homo, qui.ſ.habet faciem & dorſum. faciem dico.i.audaciam, qua ſolet apparere, dorſum vero.i. fugam qua ſolet diſparere. in dorſo ergo & in facie habet alas, quia ſcilicet volādo.i. cito & velociter debet apparere & accedere ſi oportet, vel etiā fugere & ſe retrahere ſi decet. Eſa.45. Dorſa regum vertā. Vel dic contra illos qui ſicut habent alas in facie, ita in dorſo, hoc eſt dictu, quòd ſicut ſunt audaces ad accedendum, ita & ad fugiendum.

De Loligine. *Cap. 62.*

1 LOLIGINUS piſces marini ſunt, vt dicit Plin. qui capiūtur quinq; cubitorum, & vltra duos annos rara eſt eorum vita. Et duos habent pedes, qbus loco manus vtūtur, cibū ad os deferendo. Aſperi ſunt eorū pedes aliqui, quibus vtūtur in pugnādo, & ſe turmatim ad pugnā ſtabiliendo. Caput vero & ventrē habent inter pedes, & vtūtur pedibus loco manus. Et iſti extra aquam ſagittę modo volando, in tanta copia aliqñ ſe efferunt ſupra aquam, vt naues obuias mergant, & hi in Mauritania nō procul a flumine Lixo in magna copia abundant ſecundum Pli. Iſta poſſunt exponi de multis malis diuitibus, aduocatis, vſurarijs, & balliuis. Iſti.n. ſunt quinq; cubitorum.i. iſti habent quintupertitam ſenſuum incontinentiā duobus annis viuunt duplici vita, naturę.ſ.& culpæ. nam vita gratiæ vel gloriæ nunquam viuunt. Iſti autem habent duos pedes .i. duo genera portatorū, fautorum & ſuſtētatorum, principes .ſ.& prælatos, quia procul dubio iſti a principibus & prælatis tanquam quibuſdam pedibus ſuſtinētur, & in ſuis nequitijs cōfouentur, & ideo iſti pedes ſunt eis loco manuū, pro eo ꝙ iſtis mediantibus, cibus bonorum temporalium ab iſtis attrahitur & habetur, & pp hoc os & venter iſtorum inter ſuos pedes eſſe dr̄, pro eo ꝙ os iſtorum.i.locutio, & venter eorum.i. affectio tota vocat pedum.i.magiſtrorū ſuorū vtilitati & obſequio. Patet.n. quia iſti non vacant niſi vel ad dicendum vel ad cogitandum modū & viā faciendi voluntatē & vtilitatē magiſtrorum ſuorum, etiā in ſuarum præiudiciū animarum. Quid igitur? Pro certo iſti turmatim vadunt, quaſi faciēdo vnam ſocietatem & communitatem. Patet, quia vnus ſuſtinet aliū contra oēs. Surſum ſicut aues volant per ſuperbiā & pompoſitatē. More ſagittę incedunt per proteruiam & crudelitatē. Cōtra naues.i. contra ſubditos in mundo fluctuantes & laborantes pugnant ꝑ nequitiā & rapacitatē, & eas in profundum tribulationis demergūt ꝑ impoſitionū fallacitatem, & per excoriationū iniquitatē. pſ. Ibi dolores vt parturiētis, in ſpiritu vehemēti conteres naues tharſis. Timeo ꝙ loligo idē ē qđ luligo. & ideo vide ſupra.

De Locuſta. *Cap. 63.*

2 LOCUSTA maris ſecundum Pli. lib.9.c.31 hyeme læditur, autumno & verè pingueſcit, ſed plenilunio magis. Teſtam habet fragilem, ſanguine caret, cornua habet, quibus cōtra ſocias ſuas pugnat, & quod ſatis mirandum eſt, os ipſius & dētes non ſunt in parte anteriori, ſed in medio ventris, in ſtomacho interiori. Locuſta vero a polypo comeditur, & iden ipſum timet in tantum locuſta, ꝙ eo viſo moritur præ timore. Talis eſt peccator, quia pro certo iſte eſt cornutus per ſuperbiam fragilis entis per inconſtantiam, ſanguine pietatis caret per ſęuitiam, in plenilunio proſperitatis pingueſcit per luxuriā, pugnat cum alijs per diſcordiam, vere iuuentutis & autumno ſenectutis impinguatur per opulentiam, hyeme vero mortis lęditur per damnationis miſeriam. In ſtomacho vero habet dentes, ſemper cogitando circa gulę & ventris intemperantiā. Et ideo tales a polypo.i.a diabolo comedūtur ꝑ æternę mortis peſtilentiam, & ꝑ ipſum vſq; ad mortem terrentur ꝑ perpetuum timorem & triſtitiam. Iſtę ſunt ergo illæ locuſtæ quæ corroſerunt omnem virorem in terra ęgypti, & tandem dominus flare fecit ventum ad occidentem vehementiſſimum, & arreptas locuſtas proiecit in mare rubrum. Quia procul dubio chariſſimi tales a quibus alij vel per rapinam vel ꝑ detractionē rodūtur, tandē flante occidentali vēto, ſ.morte, in mare.i.in inferni amaritudinem deportantur. Vel oīa poſſunt dici contra detractores, qui etiam in ſtomacho.i.intus in cordis gremio dentes habent, inquantum in ſecreto detrahunt & mordent, & inquantum intus in ſeipſis de alijs triſtantur & dolēt. Et tales vt cōiter carent ſanguine.i.dominicę mortis cōpaſſione, vel etiā ſanguine gratiæ & deuotionis. Habent cornua elationis, fragilis ſunt teſtæ, quia per impatientiam cito franguntur, inuicem pugnant, quia facilimè inter ſe rixantur. &c. Allega vt ſupra.

¶ Locuſta maris tempore veris pellem antiquā de tergo exuit, 4
& ſe iterū renouat ſicut cancer. &c. Expone ſicut de cancro. §.
3. ¶ Locuſta maris hyeme læditur, vere & maximè plenilunio 2
impinguatur. &c. Expone ſicut de cancro. §.2. ¶ Locuſta maris 3
quando non timet aliquid, vtpotè quando non videt aliquem piſcem, vel aliquid aliud quod vereatur, ſolet cornua ad latera porrigere, & retrocedendo natare, quando vero timet, & cauſam videt pauendi, tūc cornua ſolet erigere, & obliquè in latera procedere, ſicut dicit Pli. lib.9.c.30. Chariſſimi iſta eadē facit in hoīe bonus timor. Quando.n. homo, & maximè iudex, prælatus, vel princeps, nihil timet.i.quādo homo non habet timorem dei præ oculis, & quando cauſas timendi, ſ.mortem, iudicium, & infernum, offenſam dei & culpā ſui non cogitat neque videt tunc procul dubio ſolet cornua affectionum ſuarum ad latera.i.ad lateralia mundi bona diuertere, vel cornua etiā .i.rigorem iuſtitiæ a ſua rectitudine flectere, & retrocedendo a via veritatis & iuſtitiæ per vitiorum deuia ambulare. Ioan.6. Multi diſcipulorum abierunt retro, & iam cum eo non ambulabant. Conſtat.n.ꝙ carentia timoris facit hominem a iuſtitia retrocedere, & corona iuſtitiæ relaxare. Qđ bene innuitur Lucæ 18. vbi de iudice iniquitatis dicitur ꝙ Deum non timebat, nec hominem reuerebatur. quia ſicut dicitur Eccl.1. Qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Quando vero timorē dei ex cauſis prædictis conceperit, tunc cornua iuſtitiæ eriget, & obliquè & lateraliter, hoc eſt dictu circūſpectè & ſagaciter ad veritatis inquiſitionē procedet. pſ. Exaltabuntur cornua iuſti. Bñ ergo dr̄ Prouer.15. ꝙ per timorem dñi declinat omnis a malo.

De Lepore. *Cap. 64.*

LEPUS marinus & leo marinus contrariantur. 1
teſte enim Iſid. leo terribilis eſt in terris, ſed dulcis in fluctibus. ſecundum vero Ambro. lepus eſt animal timidum in terris, in mari vero formidabile. Dicitur autem lepus vt dicit Iſid. pro eo ꝙ in ſimilitudinem leporis habet caput. Leo animal audax & regium, ſignificat mundi nobiles & potentes, qui procul dubio in terris mundani ſtatus ſunt alijs terribiles & tyrāni. Sed qđ? Pro certo iſti quando ad fluctus religionis, vel ad ſtatum pœnitentiæ veniunt, tunc præ cæteris dulces & humiles fiunt, qa vt communiter illi qui in ſeculo fuerant deteriores, fiunt in religione vel eccleſia meliores, exēplo Pauli, quia ſicut dicitur ad Ro.5. Vbi abūdauit delictū, ibi ſuperabūdauit & gratia. &c. Et etiam illi qui a nobiliori ſtatu ad aquas religionis & eccleſiæ veniunt, vt communiter videmus, benigni, dulces, & humiles magis fiunt, iuxta illud Eccl.3. Quanto magnus es, humilia te. Vnde Seneca lib. de clementia ad Nero. dicit ꝙ plerique q in domo ſua ſęuiſſimè erant tyranni, in alienis domib⁹ humillimi fiunt. Lepus vero ſignificat perſonas viles, humiles, & inertes, qui procul dubio dum ſunt in terra, id eſt in mundo vel in ſeculo, timidi ſunt, pauperes, atque viles, quando vero in aquis religionis vel eccleſiæ inueniuntur, tunc præ cæteris formidabiles, ſuperbi, crudeles, venenoſi, & detractores comperiuntur, quia quāto fuerant in terris ſtatus vilioris, & plebis humilioris, tanto in religione vel eccleſia poſiti, ſunt nequitiæ & ſuperbiæ amplioris, & ſic dicit Claudianus. Aſperius nihil eſt humili cum ſurgit in altum. Et breuiter illud videmus multotiens, quòd nobiles venientes ad religionem vel eccleſiam, fiunt humiles, lepores vero, id eſt viles & timidi, ſuperbi fiunt & crudeles. Vel poteſt dici de nobilibus lenibus, qui in terra, id eſt in ſiccitate & paupertate poſiti, crudeles & tyranni ſunt in aquis vero proſperitatis & diuitiarum ſi fuerint, dulces & liberales fiunt. Econtra vero de ruſticis,

ligio iſtna pro poſſe ſibi nititur (ne deuorentur) per prædicationé ſubtrahere & auferre, & ideo ipſos ab iſto pře ſolet per pœnitétiá elongare, & ad aquá fontis gřæ, deuotionis & ſcientiæ, ſecũ ſerre. Prædicator.n. vel prælatus qñ more piæ matris vult peccatores in gřam parturire, ſurſum contra aquá mundanæ proſperitatis debet aſcendere, & ad fonté gratiæ & gloriæ ipſos ducere, vt ſic eos poſsit a patris ſui mundi vel diaboli nequitia liberare. Religioſi etiam médicantes cum aliquem in religioné parere volunt, ipſum a patribus ſuis ſecularibus elongant & tollũt, & ne ab ipſis inueniatur, vt melius poſſunt diſpoſitũ, ducũt eũ ad fonté gratiæ, ſcientiæ & gloriæ, & ſic ſaluatur a furore paternæ nequitię, quæ.ſ. volebat ipſm in mũdo perdere per deuorationé iniquitatis & auaritię. Cõſtat.n. ꝙ iſti mũdani ad hoc volunt retinere filios ſuos, vt mundani efficiantur, & vt per conſequens diuerſis vitijs deuorentur, quapropter maximè quamdiu ſunt nouitij, ab eis ſunt elũgãdi, & in aqua dulcis fontis deuotionis continuè patiẽdi. Vel põt dici ꝙ qñ prædicator vult parere verbũ Dei, ante omnia debet ad fonté miſericordiæ, ſ. ad Chriſtum, vel ad beatam virginem per deuotionem aſcẽdere, & aquã dulcem ſuę gratiæ quęrere, vt ſemen verbi Dei quod parturiet, poſsit fructum meliorem proferre, & mediante iſta aqua magis proficere & valere. Recurramus igitur ad iſtum fontem humiliter orando vt nobis aquam ſuæ gratiæ infundat, nos ſalubriter inſpirando. Gene. 24. Ecce ego
5 ſto prope fontem aquæ. &c. ¶ Lucius qñ multũ antiquatur lapidẽ cryſtallo ſimilem in cerebro gerit. Sic verè quilibet dũ ad ſenectuté venerit, debet lapidem precioſum.i. Chriſtum, in capite per deuotionem habere, & ipſum ſemper ſecum gerere & portare. Quicquid.n. hõ iuuentute faciat, qñ tamen ſenuerit, ſi prudens eſt, Chriſto totaliter ſe coniungit & ipſum in capite intentionis per deuotionem & fiduciam ſemper gerit. ad Gal. 6. Stigmata domini Ieſu in corpore meo porto.

De Lupo. Cap. 66.

1 LVPVS marinus ſecundum Iſidorum ab auiditate appellatur. in aqua lupo terreſtri aſsimilatur. Et eſt lupus piſcis candidus & ſapid⁹, qui bis in anno dicitur parere, & ſecundum Ariſto. cũ magnus fuerit, aerem attrahendo ſpirare, & cum reti ſe circundatum ſenſerit, cauda arenam fodere & ſe in fouea abſcondere, & ſic a reti tranſeunte deſuper ſe ſaluare ſecundum Plin. lib. 32. cap. 2. Sic verè iuſti per caſtitatem candidi, & per benignitatem ſapidi ſunt. bis etiam in anno gratię pariunt, inquantum.ſ. non ſolum fętus bonorum deſideriorum, verũ etiam fętus bonorum operum producunt, & ſub arena humilitatis mediante cauda.i. mortis memoria ſe reponunt, & ſic rete diaboli fugiunt & euadunt.

De Mullo. Cap. 67.

1 MVLVS ſecundum Iſidorum fuit a mollitię ſic vocatus. Eſt.n. piſcis mollis, tener, ſapidus, atq; dulcis. Eſt aũt piſcis fęcundiſsim⁹, quia ter in anno dicitur parere, & ſecũdũ Alexãdrũ, ſe in fimo bouis dř delectare. Sic verè iuſtus in anno fidei Chriſtianę, qui.ſ. ex duodecim mẽſibus.i. ex duodecim articulis, conſtat, ter parit, inquantum corde ore & opere bonũ facit. Parit.n. contritioné in corde, confeſsioné in ore, ſatisfactionem in opere. Exo. 23. Ter in anno apparebit oẽ maſculinum coram domino. Iſte ergo in fimo bouis.i. in ſuæ vilitatis conſideratione delectatur, & ibidé virtutibus impinguatur, & ſic apud Deũ & hoĩes mollis, dulcis & mitis & ſapidus
2 inueniť, dicens Eccl. 24. Spirit⁹ meus ſuper mel dulcis. ¶ Mullum ſecundum Plin. li. 9. c. 17. concomitatur quidam piſcis ſargus nomine, & cum mullus foderit cęnum, ille piſcis pabulum deuorat excitatum. Sic verè fit de multis qui libenter ſequuntur alios, non ad iuuãdum, ſed ad cibos bonorum tẽporalium, cum eos foderint vel acquiſierint, manducãdum, quia.ſ. quod alij acquirere comprobatur, ſtatim iſti rapiũt vel ſurãtur. ꝑs. Inſidiatur vt rapiat pauperem. Vel poteſt dici de falſis amicis & adulatoribus, qui ad nihil aliud ſequuntur homines, niſi vt poſsint de eorum cibis ſaciari, & de eorum diuitijs impinguari. Eccleſ. 6. Eſt amicus ſocius menſæ. Vel põt dici de quibuſdã magiſtris in religione médicãtiũ, qui illud qđ ſimplices fratres cũ laboribus fodiunt & acquirunt, guloſè comedũt, diripiũt, & conſumũt. Io. 4. Alij laborauerũt, & vos in labores eorum intrauiſtis. Vel põt etiam dici de ſeruis & eorũ dominis, quia.ſ. illud quod ſerui ſolẽt fodere, dñi ſolent comedere. Deutero. 28. Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes.

De Miluo. Cap. 68.

1 MILVVS ſecundum Pli. li. 9. c. 27. piſcis eſt qui alio nomine appellatur lucerna, ſubit.n. (vt ait) in ſumma maria, vbi ſeſquipedalia cornua ex ipſo mari attolit. Habet autem linguam igneã, quę ꝑ os exertã trãquillis noctibus relucet, quapropter lucernę nomẽ accepit. Tales videnť eſſe aduocati, qa ꝓcul dubio illi ſunt q ꝑ mare huius mũdi erectis cornibus elationis & ꝓſumptionis incedunt, linguãq; & loquelã igneã ardẽtẽ & ſcindẽtẽ, & ꝑ eloquẽtiã & mũdi ſapiẽtiã ſplẽdorẽ habent, qua noctẽ huius vitæ ſe credũt illuminare, inquãtũ.ſ. mũdi negocia dirigũt atq; regũt. Talibus ergo præſumptuoſis videť loqui apoſtolus ad Ro. 2. Cõfidis teipſum ducẽ cęcorum, lumẽ his qui in tenebris ſunt eruditorẽ inſipientũ. Vel dic cõtra malos doctores & ꝑdicatores, q nihil habẽt lucidũ niſi linguã.i. niſi eloquẽtiã & doctrinã. Illã tñ videnť habere igneã, inquãtũ verba eorũ vidẽtur præ cæteris reſplendere, dicentes illud Eccl. vlti. Dedit mihi dñs linguam mercedẽ meã. Vel dic ꝙ tales ſunt boni doctores, & prędicatores, quorũ lingua & locutio dř ignea, ad alios inflãmandũ, & dř lucida, ad alios dirigendum. Eccl. 48. Surrexit Helias quaſi ignis, & verbũ eius ardebat vt facula. Iſti ergo poſſunt dici lucerna. vnde Matth. 5. Vos eſtis lux mundi.

De Mugili. Cap. 69.

1 MVGILIS ſecundum Iſido. ab agilitate ſic eſt dict⁹. Hic.n. vbi ꝑparatas piſcatorũ ſenſerit inſidias, ita cito rete retrocedẽs tranſilit, vt volaſſe ipſum credas poti⁹ q̃ ſaltaſſe. Sic vere hõ debet eſſe ſpũaliter agilis, & ad benefaciẽdũ facilis, q ſi ſportulã alicui⁹ tẽtationis nobis paratã videmus, ita cito retrocedere ab illo actu in quo tẽtamur, debem⁹, vt nõ ſolũ ſaltaſſe, ſed ẽt volaſſe potius videamur. Dan. 9. Ecce vir Gabriel cito volãs. ¶ Scđm Iorath Mugilis oſi piſcis quẽ
2 grauidũ ſi hõ viderit, viſum ſuũ obſtupefaciet & offuſcabit, & ipſum vidẽtẽ ad luxuriã incitabit. Sic verè mala mulier ſolent cõtẽplatores ſuos ad luxuriã inducere, viſum eorũ obſtupefacere, & mentis ẽt intuitũ a diſcretionis lumine offuſcare, & ad carnis luxuriã inclinare. Mũdũ eſt igitur tales reſpicere, & bonũ eſt a vilibus ſuis abſtinere. Ideo bñ dř Eccl. 9. Cũ ſaltatrice ne aſsiduus ſis, ne forte pereas in efficacia illius, virginẽ nõ cõſpicias, ne ſcãdalizeris in decore eius. ¶ Sicut dř in libro de na-
3 tura rerũ, Mugilis inter piſces fatuus dř, ꝓ eo ꝙ capite abſcõſo totũ corpus tutũ & abſcõditum arbitrať, qđ ẽt dicit Pli. li. 9. c. 17. Tales ſunt multi q cũ caput intẽtionis abſcõditũ habeat atque tutũ, vtpotẽ qa ex bona intẽtione faciũt aliquẽ actũ, totum reſiduũ.ſ. exteriorũ operũ credũt eſſe ſecutũ, qđ tñ falſum eſt, quia nõ ſolũ eſt neceſſariũ ꝙ intẽtio ſit bona, imo ẽt neceſſe eſt ꝙ exteriora opera bona ſint honeſta, qa.ſ. intentio & conſcientia poſſet eſſe erronea, & ſic nõ excuſarẽt exteriora. vñ dicit Se. Nõ refert qua intẽtione feceris, qđ vitioſum eſt feciſſe. Vel dic ꝙ ille habet caput abſcõditum, ſeipſum nõ videt, & ſic dico ꝓ per mugilẽ ſignificatur quidã qui caput mẽtis et rõnis abſcõditũ excęcatũ & offuſcatũ habẽtes, credũt (quia ipſi ſeipſos nõ vident) ꝙ a nemine videãtur, cũ tñ totũ corpus eorũ.i. tota mala vita ipſorum oĩbus ſit apparẽs. Contra quos dicit Seneca epſa 83. ꝙ hoc nos peſsimos facit ꝙ nemo vitã ſuã reſpicit. Iſta pręcipuè videmus de luxurioſis eccleſiaſticis vel prælatis, qui qa vilitatem ſtatus ſui non cõſiderãt, hinc eſt ꝙ videri a nemine ipſam putãt. Iob 24. Oculus adulteri obſeruat caliginẽ, dicẽs, nõ me videbit oculus. ¶ Inter mugilẽ & luciũ, ſm Iorath ſunt
4 inimicitiæ hyeme tñ, ęſtate vero concordes ſunt. Cuius credit
5 eſſe cauſa, qa hyeme rarus eſt cibus pro quo dimicãt, in æſtate vero abũdat, quare pacifice manẽt. Iſta poſſunt allegari contra paupertatẽ. Hyẽs.n. quæ caret cibis & fructibus, ſtatũ paupertatis deſignat quæ fructus diuitiarũ & cibos deliciarũ non habet. Æſtas vero quę vtrũq; hẽt, ſtatũ ſufficiẽtię & proſperitatis denotat, q.ſ. ſufficiẽtes diuitias & delicias ſecũ portat. Quid ergo? Procul dubio multi ſunt ſicut mugilis & lucius, q.ſ. tpũ hyemis.i. dũ ſunt in ſtatu paupertatis, inuicẽ ꝑ diſcordias ſolent pugnare, & pro rapiẽdis & acquirẽdis neceſſarijs, alter cõtra alterũ dimicare, & ſic paupertas ſolet inimicitiæ cauſa eſſe, & inter ꝑtes diſcordias gñare, necnõ rapinas & homicidia multotiẽs ꝑpetrare. Eccl. 28. Propter inopiã multi deliquerũt. In æſta-

re vero.i.in tempore proſperitatis eſt contrarium. Iſtud.n. tem
pus ſolet pacis & concordiæ eſſe,tunc.n. abũdant & cibi & ne-
ceſſaria,& ſic cuilibet ſufficiunt propria, propter quod nõ in-
uadit nec impetit aliena,nec pro alienis habẽdis mouet litigia
ſeu bella.& ſic dico φ tempus ſufficientiæ præſ:rendum eſt tẽ
pori miſeriæ,quapropter Salomon petebat Prouer.30.dicens.
Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum vi-
ctui meo neceſſaria. Vel poteſt dici φ mugilis eſt homo, luci°
rapax eſt diabolus.Iſti ergo tempore hyemis.i.tempore tribu
lationis & pœnitentiæ inimicantur,quia.ſ.tunc hõ efficitur iu
ſtus,& ſic p conſequens ipſe & diabolus ſibijnuicem contra-
riantur,cuius tñ eſt cõtrarium in æſtate proſperitatis, tũc.n.vt
cõiter hõ ſit peccator,& ſic obedit diabolo,& cũ ipſo concor-
dat,ſibiq; nõ cõtrariatur,nec ipſius tẽtationibus obuiat ſaut re
bellat,dicens Eſa.28.Pepigimus fœdus cũ morte, & cũ inferno
5 fecim° pactũ. ¶ Plinius tradit unũ mirabilẽ modũ piſcandi mu
giles. Dicit.n.φ in narbonẽſis prouinciæ ſtagno Laterna, del-
phini cũ hoĩbus mugiles piſcãtur. Populus.n.vidẽs certis tem
poribus mugilum multitudinem in ſtagnum introiſſe, vociſe-
rãdo e littore ſimonẽ clamat. Cui° vocẽ delphini audiũt, & ex
improuiſo veniunt aduocati, ac protinus aciem diſponunt,et
mugiles trepidos ad aliquẽ certũ locũ fugere cõpellunt, piſca-
tores vero tũc tẽdũt retia circa ipſos,& furcis ſuperius ipſos le
uãt & capiũt,ſi qui vero rete trãſiliũt,ipſos delphini ſuſcipiũt,
& apprehenſos,occidunt,& cõtẽti victoria, tibũ piſcatoribus
derelinquũt. Piſcatores vero nõ ſolũ piſces, imo ẽt panẽ & vi-
nũ ſuis coadiutoribus diſtribuũt.hæc.Pli.li.9.c.8. Iſti delphini
chariſsimi poſſunt mihi ſignificare ſtipẽdiarios milites,q voca
ti a piſcatoribus.i.a principibus ad prælium ſtatim adiunt, &
dato φ cõtra mugilẽ.i.cõtra aduerſarios pugnãtes, ipſos obti-
neant,de acquiſitis tñ nihil reportant, imo piſcatoribus.i. illis
qui ipſos aduocauerant cuncta reliquũt. Vel iſta poſſunt allega
rẽ cõtra quaſdã,qui dũ vnũ periculũ indiſcretẽ vitare volunt,
in peius incidũt,quia dum a retibus hominum volunt fugere,
ſolent ſe beluis cõmittere,& mortis ſtipẽdium reportare. Qđ
potiſsimẽ de apoſtatis verũ eſt,qui retia hoĩum.i. ſtatuta ſan-
ctorum,& diſciplinam religionis ſolita leuitate tranſilientes &
euadẽtes, beluis infernalibus & etiã beluis & tyrãnis ſeculatib°
ſe committũt,qui ipſos ſpũaliter vulnerant & occidunt, iuxta
illud Iob 20. Fugiet arma ferrea,& irruet in arcũ æreũ. Quod
etiam de oĩbus pctõribus põt dici, qui dũ rete dei & mandato-
rum fugiunt,in manus demonum tranſiliunt, qui ipſos in in-
ferno occidunt.vñ. Decidũ in ſcyllam qui vult vitare charyb-
6 dim. ¶ Mugil videns eſcam, ſed hamum ibi eſſe ſentientes, co-
medere non audet,verũtñ ſolet cibos cauda verberare, vt ip-
ſos ab hamo cadentes poſsit tutẽ comedere & vorare,ſecundũ
Pli.li.32.c.2. Sic ſi cibum diuitiarũ & deliciarũ appetimus, ab
hamo luxuriæ vel auaritiæ caueam°. Nã ſi delicias vel diuitias
ab iſtis hamis eacutimus,ipſa pro certo ſine periculo mandu-
camus. Bona.n.tpalia ſecurẽ & ſine periculo pfruuntur, dũ tñ
vitia caueantur. Eccl.8. Bona eſt ſubſtantia cui non eſt pecca-
7 tum. ¶ Piſces differũt ingenio & ſagacitate,qa vt dicit Iſid.mu
gil eſt piſcis agilis, qui ita cito φ ſenſerit inſidias piſcatoris, ita
cito a reti tranſilit,φ volaſſe ab aſtãtibus videatur. Sic ſtatim
φ piſcatoris diaboli inſidias videris eſſe paratas, vt in reti tẽta-
tionũ capiaris debes & ſtatim & velociter reſilire,de rebus cõ
trarijs cogitando,& ad partes reti oppoſitas euolãdo,vt ſi rete
luxuriæ tibi apponitur,retrocedere & euola ad abſtinentiam,
& huiuſmodi. Et ſicut rete multis anulis cõpingitur, ſic diabo-
li tentatio multis ſuggeſtionibus & inductionibus eſt cõpacta.
Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Prouer.1.

De Murenis. *Cap. 70.*

1 MVRENA piſcis eſt tortuoſus,flexuoſus & mol-
lis,qui a græcis dicitur myrena,pro eo φ cõpli-
cet ſe in circulos. Eſt aũt propriũ murenę φ ictu
fuſtis vix interimitur,modico vero guſtu feru-
lę protinus enecatur ſecũdũ Pli.l.32.c.2.& ſicut
dr̃ Iſid.teſte Plin.guſtu aceti in rabiẽ vertiẽ. Sic
verẽ ſunt multi ſtrenui & delicioſi qui ictus fuſtis.i. graues p
mũdo labores optime ſuſtinẽt, ferulã vero q̃ eſt herba medici
nalis, licet guſtu aſpa & amara, vel acetũ.i laborẽ tribulationũ
vel pniç p deo nequeũt, ſuſtinere, qa q̃uis iugũ Xp̃i ſit ſuaue
& on° dñi ſit leue, ipſos tñ lædit mirabiliter atq; grauat. Labor
vero mũdan° q̃uis ſit difficilis atq; dur°,ipſos non lædit,nec fa
tigat,vel moleſtat. Iſti ergo fortes ſunt ad ſuſtinẽdũ, pro mun-
do & pro carne grauia,debiles vero ad tolerãdũ p Chriſto ẽt
leuia, cũ tñ ipſi deberẽt dicere deo illđ ps. Fortitudinẽ meã ad
te cuſtodiã. ¶ Murenę fęt° velociſsimẽ creſcit. Vñ Pli.li.9.c.23. 2
dr̃ φ murena quocũq; mẽſe pit, cũ cæteri piſces ſtatuto pariãt
tpe. Sic filij diaboli in hoc mũdo celeriter in bonis tpalib° ma
gni fiũt.vide ſupra in gñali.§.40. Vel dic cõtra luxuriã hoĩum
q oĩ tpe vacãt libidini,cũ alia aĩalia certo tpe vacẽt. ¶ Murena 3
licet,ſm aliquos aliqđ in ſe cõtinet venenoſum, ſi tñ ſpẽbus &
aromatib° cõdiẽ,efficiẽ cib° dulcis. Sic verẽ licet hõ ſit veneno
ſus & pericoloſus per peccatum,quando tamen per pęnitentiã
decoquitur,& cum virtutum aromatibus conficitur, tunc deo
& angelis cib° dulciſsimus reperitur,quia ſicut dicitur Lu.15.
Gaudium eſt angelis dei ſuper vno peccatore pœnitentiam
agente. ¶ Murena ſecundum Iorath & ſecundum Ambroſium 4
nunquam concipit a ſuo ſimili,ſed a ſerpente quem ſibilo pro-
uocat & inducit. Licet ergo ſerpens de ſe ſit venenoſus, tamẽ
quia ante huiuſmodi coitum venenum euomit,ideo murena fę
tum concipit nõ venenoſum, ſerpẽti in nullo ſimilem, ſed ſibi.
Sed ſerpens completo coitu redit iterum ad venenũ. Murena
eſt beata virgo,quæ non concepit a ſuo ſimili,ſ.ab homine,ſed
potius ab ipſo deo & ſpiritu ſancto,qui tunc ſerpens dici pote
rat propter venenũ iuſtitiæ vel rigoris, ſed pro certo in iſta co
pula benedicta depoſuit iſte ſerpẽs,ſ.deus,totum iſtud venenũ
.i.omnem iuſtitiam & rigorem, & ſic murena.ſ.beata virgo fę
tum nullo modo concepit venenoſum aut malitioſum,ſed po-
tius manſuetiſsimum & benignum. Iſte autem ſerpens, ſ.deus
pater finaliter in die iudicij venenum ſui rigoris reſumet,quã-
do peccatores æternis ignibus tradet,ita φ ille qui nunc vide-
tur venenũ iuſtitiæ carere vitia diſsimulando, tunc apparebit
ipſis venenoſus vitia puniendo. Eſa.42. Tacui,ſemper ſilui, pa
tiens fui,quaſi parturiens loquar, diſsipabo, & abſorbebo ſi-
mul. Et ſicut ſerpens ſecundum Pli.lib.32.c.2. murenam ſibi-
lo prouocat ad copulam,ſic deus pater beatam Mariã ad Chri
ſti copulam prouocauit mediãte ſuo ſibilo Gabriele,qui illud.
Aue dulciſsimum ſuis auribus ſibilauit, quod bene figuratur
3. Regum 19. vbi dicitur quod poſt ignem venit ſibilus auræ te
nuis,& in ſibilo dominus,quia poſt ignem rigoris, venit ſibil°
Gabriel,quẽ aura.i. ſpiritusſanctus inſufflauit,qui nobis domi
num apportauit. Vel ſi vis dic φ murenæ inter quas non ſunt
maſculi, ſed omnes fœmellę, & quæ concipiunt a ſerpente.
ſignificant quoſdam homines imbecilles,in quorum collegijs
& conſortijs nullus inuenitur maſculus.i. perfectus, ſcientific°
aut virtuoſus,qua propter cum non habeant qui ipſos impręg-
gnet per doctrinam,ſolent a ſerpentibus.i.a diabolo & hæreti
cis conceptum quærere,legem & diſciplinam accipere, & ſe
ipſis ſubijcere,& in fide & morib° cõformare. Nau.3. Ecce po
pulus tuus mulieres in medio tui. Iſta autẽ omnia in ſchiſma-
tis apparent,qui propter carentiam bonorum doctorum hære
ticis crediderunt. Patet etiam in ignorãtibus, fœmineis, & in-
ſufficientibus religioſis, qui propter defectum & carẽtiam bo
ni viri, quandoque ſerpentem.i. aliquem peſtiferum, alienæ na
turæ.i. de alieno gremio in maritum.i. in prælatum ſolent elige
re,& ſe eius imperio ſubiugare, qui.ſ. in principio cũ aſſumi-
tur,ſolet venenum malitię deponere & ſe bonum & manſuetũ
fingere, loco tamẽ & tempore ſolet venenum ſuum reſumere,
& erga fœminas iſtas ſuam malitiam declarare. Iob 34. Re-
gnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Vĩ
de hoc ſatis plene infra libro.10.ca.vltimo de vipera. ¶ Mure- 5
na habet vitam in cauda,quia ibi percuſſa vel ea abſciſſa ſta-
tim moritur. Sic ſi caudam.i. mortis memoriã perdideris, diu
in ſtatu gratiæ viuere non valebis. Figura Leuiti.22. vbi ani-
mal ſine cauda in ſacrificijs non valebat. Eſaiæ 9. Auferet a te
dominus caput & caudam. Vel dic φ cauda iſta eſt perfectio,
quia ſcilicet vita & perfectio cuiuſlibet eſt in finali perſeueran
tia,quæ per caudam deſignatur. Quia qui perſeuerauerit vſ-
que in finem,hic ſaluus erit. Matth.10.& 24. vnde illud Exitus
acta probat. Vnde ſi caput.i. iuuentus & principium vitæ ho-
minis percutiatur multis vitijs & peccatis, nõ propter hoc mo
ritur,nec propter hoc mortuus aut damnatus debet dici, nam
Paulus malẽ incepit,qui tamen benẽ finiuit. Vnde Eccleſia-
ſticis 7. Melior eſt finis orationis quàm principium. Sed ſi mu
rena in cauda percutitur.i. ſi homo delinquat in ſenectute ſua
& in fine vitæ, vel ſi cauda ſpei finalis pœnitentiæ & perſeue-
rantiæ ab eo abſcinditur, tunc mortuus poterit iudicari. Figu-
ra Leuitic.22. vbi in ſacrificijs votiuis non ſufficiebat animal
quod aurem & caudam amiſerat. Sic ſuper altare paradiſi dñs
nunquam

nunquam offeretur, qui autem obedientiæ perdiderit, & eau-
6 dam finalis perſeuerantiæ non habuerit. vnde Apo.9 Poteſtas
eorum in cauda ipſorum eſt. ¶ Murena fluuialis.i.lampreda,
non habet in toto corpore os neq; ſpinā, excepto ore. Os.n.tan
tum habet lapideū, totū reſiduum eſt carneū. Verūtamen cū il
lo ore oſſeo ita fortiter adhæret lapidi ſeu ligno, q vix euelliē
vel aufertur. Sic ēt multi ſunt q in corpore vel in vita nō habēt
aliqđ os alicuius firmitatis & conſtātiæ vel aliquā ſpinā .i. ali-
quē remorſum cōſcientiæ, ore tn̄ excepto. os n.ipſorum eſt for
te & oſſeū, qa verba taliū ſunt fortia, notabilia, & ſeuera, ſed ꝓ
certo totum reſiduū, ſ.facta & mores, eſt carneum atq; molle.
ſolo.n.ore adhęrent lapidi.i.Chriſto, factis vero ab eo ſunt di-
ſiuncti.ad Titum.1.Cōfitentur quidā ſe noſſe deū, factis autem
negāt. Et tn̄ dicit Seneca q mirum eſt fortiter aliquid dici ab
7 hoīe mollitiē profeſſo. ¶ Secundum Pli.li.9.ca.23. in Gallia ſe-
ptentrionali murenis oībus in dextera maxilla ſunt ſeptē ma-
culæ ſeu notulæ, ad formā ſeptētrionis, aureo colore fulgētes,
& hoc duntaxat viuentibus, quia cū aīa pariter extinguūtur. Ta
les ſunt iuſti, quia.ſ.in ſeptentrione.i.in frigore tribulationum
poſiti, ſeptem notis ſeu ſtellis.i.ſeptē virtutibus ſeu donis inſi-
gniuntur, & ipſi dū vita gratiæ comes fuerit decorantur, figu-
rati in illo filio hoīs Apoc.1.qui habebat ſeptem ſtellas in dex-
tera ſua. Dextera.n.iuſti eſt interior conſcientia, quæ pro certo
ſeptē ſtellas.i.ſeptē dona ſeu virtutes cōtinet, quibus in mūdo
rutilat atq; ſplēdet. Aduerte tn̄ q ſi vita grā per peccatū mor
8 tale defecerit, ſtatim pro certo ſtellarum.i.donorum ſeu virtu-
tum ſeptenarius euaneſcit. ¶ Murenę atrociter ſugēdo, ſolēt ho
minem affligere. Vn̄ ēt Vedius Pollio damnata mancipia in
murenarū viuario poſuit, vt ea faceret miſerabiliter interire,
ſicut dicit Pli. vbi ſupra. Seneca ēt libro de clementia ad Nero
nem, iſtum Vędium valde vituperat, eo.ſ.q murenas humano
ſanguine ſaginabat. Tales ſunt balliui & alij inferiores tyran-
ni, qui rapinis & exactionibus ſugunt ſanguinem .i. temporalē
ſubſtantiam aliorum. Iſtis ergo qui traditur, acerbē moritur, et
ab eis atrociter laceratur. Vel expone de detractoribus, quo-
rum os oſſeū eſt & durum. Vel de demonibus quibus tradūtur
9 damnatę aīæ cruciandę. ¶ Pli.li.9.c.55.dicit.q. C. Hirrus fuit il
le qui primus excogitauit reſeruatoria ſeu viuaria murenarū,
& ideo ille in cœnis triumphalibus Iulij cęſaris obtulit ſex mi
lia murenarum, ſed de hoc nihil ad preſens.

De Megari. *Cap. 71.*

1 MEGARIS piſcis eſt vilis in partib⁹ vbi capī
tur, ſalſus tamen et ad lōginquas partes delatus
dulcis & ſapidus ꝑꝑ raritatem ab incolis repe-
ritur, ſicut dicit liber rerum. Et iſtud nō ſolum
de iſto, imo ēt de multis alijs piſcibus eſt verū.
Per iſtos piſces qui minus valent recentes, q̄ ſic
ci, ſignificant quidam qui parū in recētia iuuētutis proficiunt,
multum vero in ſiccitate.i.in ſenectutis tēpore boni fiūt. Pōt ēt
dici de quibuſdā qui in loco vbi nati ſunt, ſ.i patria ꝓpria nihil
valent, vileſq; vel ratione parentum, vel alias reputātur, qui ta
men in alienis & remotis partibus proficiunt ad maiora, & bo
ni atq; vtiles ęſtimantur. Luc.4. Non eſt propheta ſine honore
niſi in patria ſua. Vtile eſt igitur multis patriā dimittere, maxi-
mè cum dicat Sene. q omne ſolum patria eſt viro forti.

De Murice. *Cap. 72.*

MUREX eſt quoddā gen⁹ cōchyliorū, qđ inciſum
1 ferro lachrymas emittit purpureas. &c. Color mu
riceus ſeu purpure⁹ in ſola vena candida eſt ī muri
ce, reliquū vero corporis eius ſterile eſt. Chariſſi-
mi vena cādida ſignificat purā, mundam & innocē
tē conſcientiā, color vero iſte purpureus ſignificat verecūdiā.
Iſtud igr̄ eſt verū, q purpureitas & rubor verecundiæ, a pura
& bona cōſciētia procedit, qa ꝑter iſtā venā, ſ.conſcientiæ pu-
ritatē, nō eſt dare in hoīe verecūdię roſeitatē. Quod bn̄ patet,
qa ex quo qs cōſciētiā & innocētiā ꝑdit, eo ipſo verecūdiā amit
tit vn̄ aīæ peccatrici dr̄ Hiere.3. Frōs mulieris meretricis fa-
cta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. ¶ Murex ſolūmodo ſanguinem
purpureū ſemel emittit, nā in ipſa emiſſione vitā finit. Sic verè
Chriſtus ſemel ꝓ pc̄tis noſtris mortu⁹ eſt & ſemel ꝓ hoīe ſan-
guinē ſuū fudit. Qđ tn̄ de alijs reſuſcitatis nō ſic, q bis mortui
reperiūtur. Vel iſtud etiam pōt dici de martiribus, qui cū ſan-
guine vitam finierunt, & ideo ſemel pœnas ſoluerūt, quia poſt
mortem nunquā amplius doluerūt 2.ad Corin.22. Semel lapi-
datus ſum. Apoc.21. Abſterget deus oēm lachrymā ab oculis
eorum, & iam non erit amplius neque luct⁹, neq; clamor. &c.

De Muſculis. *Cap. 73.*

MUSCULI ſecundum Iſidorum ſunt conchę, 1
quæ cum balena amicitiā dicuntur habere, eo
q eius cuti inueniuntur adhærere. Qui ę dicū-
tur muſculi quaſi maſculi, eo q oſtreæ eorum
lacte impręgnantur. & dicuntur gallicè moul
les, & ſunt illę quæ ſupra dictæ ſunt conchæ, q̄
ad ſimilitudinem nauis ſunt factę. Tales ſunt iuſti qui cum ba-
lena.i.cum Chriſtum amicitiam noſcuntur habere, & et ꝑ cha
ritatem iugiter adhęrere, & oſtreas.i ſimplices ſeculares lacte 2
doctrinæ ſuę impregnare ſolent & replere. Cāt.4. Mel & lac ſub
lingua tua. Vide ſupra.ſ.de concha.

De Mure marino. *Cap. 74.*

MUS marinus ſm librū de natura rerum, ad ter-
rā exit, & fouea facta, ibidem oua ponit, ſicut 1
ēt dicit Plin.lib.9.c.19. qui.ſ.terra operiens, &
poſt triginta dies rediēs foueam aperit, & pul-
los genitos ſecum ad aquā ducit, qui aliquan-
diu viſu carēt, ſicut gñraliter pulli auium aqua
tilium, & poſtea viſum recipiunt, ſicut ponit Pli.ibidem. c 51.
in fine. Mus iſte chariſſimi pōt mihi ſignificare religioſē, vel
ēt prædicatorem. Iſti.n.fœtus ſuos.i. ſubditos ſolent primo qñ
pariuntur.i.quando conuertuntur, parere in terra.i. in pœnitē
tia & aſperitate, & ponere in fouea.i.fundare in reuerentia &
humilitate, includere infra terrā.i detinere in obedientiæ & di
ſciplinę capacitate, & ꝑ triginta dies qui conſtant ex denario
ter ducto, ipſos ibi dimittere.i.ipſos tenere in obſeruātia deca- 2
logi cū trinitatis credulitate, & ſic pro certo ibidem pulli iſti
formabūtur per morum & virtutum honeſtatem, ita q ad ma
re paradiſi poterunt duci, nunc per contemplationis ſubtilita-
tem, poſt mortē vero ꝑ præſentialis adeptionis fęlicitatē, & tūc
acquirent perfectum viſum, quando.ſ.oculo ad oculum vide-
bunt diuinæ eſſentiæ claritatem. Iſta enim ſe habent per ordi-
nem in nouiter conuerſis, quia.ſ. primo debēt in pœnitentia &
humilitate fundari, in fidei & mandatorum obedientia ſerua-
ri, & tandem recepta vita gratiæ, in mari deuotionis balneari,
& ad cōtemplationem cœleſtium informari, vt ſic eis dicatur
illud pſal. In mari via tua, et ſemitę tuę in aquis multis. Vel dic
q mus qui filios ſuos in terra parit, ſed ipſos ad mare ducit, ſi-
gnificat vſurarios, qui filios ſuos hic in terra huius mundi pa-
riunt, & ipſos per mala opera ſecū ad mare inferni ducūt. Oſeę
9. Effraim ducet ad interfectorem filios ſuos. Vel poteſt dici de
pręlato, qui debet filios & ſubditos ſuos de terra.i. de amore
terrenorum tollere, & ad mare pœnitentiæ inuitare. &c. Vide
de vitulo marino in libro de animalibus, vbi inuenies ſimile
expoſitum multis modis.

De Muſtella maris. *Cap. 75.*

MUSTELLA maris ſecundum Ambro. more del 1
phini, dicitur fętus viuos de ventre educere, ipſos
tamen fętus, qñ videt inſidiantiū periculum, ſolet
iterum in ventrem recipere, quouſq; ad reſiſten-
dū ipſos viderit fortes eſſe. Vide ſimiles ſupra de
balena, & ſupra de Galaga, & expone ſicut ibi.

De Molli ſeu mullo piſce. *Cap. 76.*

MOLLIS piſcis eſt propter teneritudinē ſic vo- 1
catus. Dicitur autem iſte piſcis oculorum aciem
hebetare, & q qui ipſo multum vſi fuerint, piſcē
olent. Talis eſt mollities deliciarum. Iſta enim
oculos intellectus hebetat, & ſe vltra debitū vten-
tes olere piſcem facit, inquantum ipſos piſces.i.carnales æſti-
mari procurat, & inquantum odorem ſuæ famæ in infamiam
commutat. Patet de multis religioſis, qui quia viuunt delicio-
ſe, carnales creduntur, & olent piſcem, inquantum morem car
nalium imitantur. Ideo bene dicit Seneca epiſtola 27. q debel
landę ſunt ante omnia voluptates, quæ etiam ſublimia ingenia
rapuerunt. ¶ Mollis piſcis comeſtus dicitur luxuriam minue- 2
re. ſecundum Iſidorum. Sic verè iuſti molles ſunt, miſericor-
des, & pij, & ſi per imitationē ſumuntur & comeduntur & in-
corporantur, certum eſt q eorum exemplo motus luxuriæ re-
frenantur. ¶ Mollis, qui ab Iſidoro mullus appellatur, ſm eiſ- 3

dem ſi in vino necatus fuerit, vinũ illud potatum tædium vini facit. Sic verè chariſsimi ſi vinum inquo ſubmerſi ſunt impij .i. voluptates propter quas necati ſunt, & temporaliter & ſpiritualiter & æternaliter tribulati per aures biberimus & audierimus, pro certo timore timoris & damnationis territi, vinum delitiarum & voluptatum temporalium odiemus, ipſumq; tanquam periculoſum abhorrebimus, & exemplo præcedentium fugiem⁹, q̃a ſicut dicit Sene. Ruina p̃cedentiũ poſteros docet.

De Millagine ſiu miluagine ſecundum Plin. Cap. 77.

2 MILVAGO ſecundum Iſidorum li. 12. piſcis eſt q̃ ſi ſup aquã ſaliat vel volare viſus fuerit, ſignificat tempeſtatem. Sic verè chariſsimi malorũ ſaltus, volatus & luxus, ſigna ſunt tempeſtatis æternæ. Iſti.n. ante tempeſtatem futuræ damnationis ſaltant in mundi proſperis & lętantur, ita ꝙ futurum ſuũ & aliorũ periculũ ſuis lætitijs proſequuntur. Prouer. 26. Ante ruinã, exaltatur ſpiritus. Et ſic loquitur Iob 21. vbi dicit, infantes eorum exultant luſibus, tenẽt tympanum & citharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. Quod ẽt pôt dici ad litteram, quia vt cõmuniter neſcio quo naturæ indicio fit ꝙ vbi tẽpeſtuoſior triſtitia ſequi debeat, eo lætior & iocundior mens p̃cedat. Solet.n. contra tempeſtatem futuri damni, cor eſſe ſolito magis iocondum, vt recte ſit futurę triſtitiæ certum ſignũ, iuxta illud Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Monacho marino. Cap. 78.

1 MONACHVS marinus monſtrum eſt in mari Britãnico, quod in prima parte corporis figuram mentitur humanam, hoc excepto ꝙ naſum non habet ab ore diſtinctum, ſed contiguum, pars vero extrema ſimilis eſt piſci. Hic igitur pro tanto monachus dr̃, quia caput ei⁹ cum quadã magna corona ad modum monachi nouiter raſi figuratur. Tales procul dubio ſunt monachi moderni, & qualibet religioſi mali. Iſti.n. monachi maris dicuntur, pro eo ꝙ in mari ſeculi, pluſquam in religionis flumine conuerſantur mentaliter. pſal. In mari via tua. Iſti ergo non ex toto ſunt homines .i. ratione vtentes, imo pro certo pro magna parte ſunt piſces .i. molles, fluxibiles & carnales, quia pro certo licet in prima parte, ſcilicet in corpore, quod homini primo apparet, iſti videanẽ homines eſſe, & coronam monachalem, in ſignum religionis gerere, in parte tamẽ poſteriori, .i. in moribus & in vita, quæ ab eis poſtponitur, ipſos poteris piſces .i. carnales inuenire. Abac. 1. Facies hominis ſicut piſces maris. Nam naſum & os habent contigua: quia ſcilicet naſus ſuæ diſcretionis videtur ex toto eſſe circa os ſuæ gulæ & comeſtionis, quia ſcilicet quaſi totus ipſorum appetitus & ſenſus videtur ad gulam ordinari, & ad carnis delicias terminari. de quo ad Roma. 8. Sapientia carnis inimica eſt deo. Vel poteſt dici de multis, qui in principio ſcilicet in iuuentute ſunt religioſi & monachi, in fine tamen & in cauda ſenectutis piſces ſunt .i. carnales delicioſi & mali. Et ſicut monachus marinus ſolet in mari ludere, & ludendo intuẽtes ad periculum trahere, ſic mali moderni monachi ſolent ſaltibus & luſibus choreare, & ſuis malis exemplis alios ad interitum inuitare. Contra quos Chryſoſtomus ſuper epiſtolam ad Hebręos dicit ſic. O monache qui debes lugere, quare rides? dic mihi vbi Chriſtus hoc fecit, bene enim fleuiſſe legitur, non riſiſſe. Vel ſi vis dic in bono ꝙ boni monachi & religioſi debẽt eſſe marini per amaram contritionem, homines per rationem & diſcretionem, piſces in aquis manẽtes per miſericordiam & deuotionem, læti & ludentes per ſpiritualem conſolationem, & per diuinæ laudis exultationem. Eſa. 61. Gaudens gaudebo

2 in domino. &c. ¶ Monachus marinus monſtrum eſt, quod ſuper aquam ſolet ſaltare & ludere, & cum videt hominem in littore ſe ſuis luſibus delectantem, & in eum intendentem, ſolet amplius ludere & ſaltare. quòd ſi homo appropinquat ad eũ, appropinquat & ipſe, & ſi datur facultas, hominem rapit & trahit in profundum & comedit. Sic verè chariſsimi facit diabol⁹ in hoc mundo, volens enim homines in profundum peccatorũ & tormentorum deducere, ſolet primo ante eum per tentationes ludere, & multos falſos applauſus & delectationes ſuggerere, & per multas vias de vno ad aliud ſe transferre, vt ſic poſſit hominem ad complacentiam inducere. ſi vero videt ꝙ homo ad eum appropinquet, in malis ſuggeſtionibus ſe delectando, & in malis cogitationibus immorando, tunc fortius inſiſtit & dulciores ſaltus mentitur & fingit. Sic ergo fit quòd vbi nõ aduertit, ſubito homo ad malum conſenſum rapitur, ad malũ opus trahitur, & tandem in profundum peccati per obſtinationem ſubmergitur, & ſic tandem in inferno crudeliter deuoratur. Ideo de diablo poteſt dici illud Prouer. 23. Ingreditur blãde, nouiſsimè autem mordebit vt coluber. Vel iſta poſſunt dici de iuuenibus ſaltantibus & ludentibus, tam viris quàm mulieribus, qui aſpicientes attrahunt ad peccatum, & qui quanto vident ꝙ ab alijs aſpiciuntur, tanto vt magis placeant, ludere & ſaltare nituntur, & ſic ſæpe fit ꝙ dato ꝙ inſpicientes in principio nullam malam habuerint voluntatem, ea poſt tamen facto ad propinquandum peccato inducuntur, & finaliter in vitijs ſubmerguntur. Bene ergo Conſulit qui dicit Eccle. 9. Cum ſaltatrice ne aſsiduus ſis, ne forte pereas in efficacia illius.

De Monocerote marino. Cap. 79

MONOCEROS maris, monſtrum eſt marinũ, quod in fronte cornu habet maximum, quo ſcilicet naues medias penetrat atque ſcindit, & hominum multitudinem deſtruit atque perdit. In hoc tamẽ humano generi prouidit natura, quia cum tardum animal creatum ſit, naues eos viſo poſſunt fugere, & a periculo ſe ſaluare, ſicut dicitur in libro de natura rerũ. Chariſsimi monoceros qui dicitur a monos quod eſt vnum, & ceras quod eſt cornu, quaſi habens vnicum cornu, poteſt mihi ſignificare Chriſtum, qui.ſ. habet cornu potentiæ ſingularis. Cornu.n. ſuæ potẽtiæ vnum dicitur pro eo ꝙ in genere ſuo ſingularis & vnica reperitur. Iſtud.n. ita magnum eſt ꝙ naues .i. peccatores in mari huius ſeculi fluctuantes, ſolet rigore iuſtitiæ ſcindere, & homines.ſ. peccatores & temporaliter & æternaliter perdere vel damnare. Quod vtique in iudicio potiſsimè apparebit, quando rigore ſuæ iuſtitiæ peccatorũ multitudo peribit. Iob 34. Perdet multos & innumerabiles, et regnare faciet alios pro eis. & in pſal. In ſpiritu vehementi conteret naues Tharſis. Et ſi vis dic quare peccator dicitẽ nauis. Sed quid? Pro certo in hoc prouidit humano generi natura naturans Deus, voluit enim ꝙ illud animal eſſet tardũ, quia.ſ. Chriſtus quantum ad executionem ſuæ iuſtitiæ valde eſt tardus, patiens & benignus, quia ſicut dicitur 2. Pe. 3. Patienter agit de⁹ nolẽs aliquem perire. quia ſicut dicitur Iob 35. Nunc aũt non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde. nunc.n. habet miſericordiam cũ iuſtitia, & ideo ſi iſtum monocerotem Chriſtum viderimus, fugiendi cornu iuſtitiæ ſuæ per pęnitẽtiam tẽpus habemus, & ſi voluerimus ipſum ꝑ pęnitẽtiã euadem⁹, & ꝙ ad nos veniat, non expectabimus, ſed dũ durat miſericordiæ & dilationis ſuæ tarditas, fugiemus. Iſte eſt.n. qui habet cornu cum tarditate .i. q̃ habet ſeueritatẽ iuſtitiæ cũ miſericordiæ pietate. pſal. Exaltabitẽ ſicut vnicornis cornu meũ, & ſenectus mea in miſericordia vberi. Vel iſta poſſunt dici cõtra modernos iudices, qui dato ꝙ habeãt cornu iudiciariæ poteſtatis, quo poſſit naues .i. male operantes ſcindere, corrigere, & punire, ita tñ ſunt hodie prolixi & tardi, ꝙ naues .i. malefactores bene poſſũt fugere & euadere, & in malo ẽt gloriari. Vel pôt dici de bonis iudicibus, qui dato ꝙ ſint armati cornu .i. fortitudine et zelo iuſtitiæ (iuxta illud pſal. Exaltabuntur cornua iuſti) ita ꝙ naues .i. peccatores ꝑ mare ſeculi vagantes, poſsint iuſtitia mediãte ſcindere, corrigere, & punire, non debent tñ vltra debitum p̃cipites eſſe, ſed tardè, deliberatè, põderoſè & maturè procedere contra partes. vnde Seneca 3. Prouer. Deliberare vtilia mora eſt tutiſsima, omnis mora odio eſt, ſed facit ſapientiam.

De Narce ſiue torpedine. Cap. 70.

1 NARCA ſecundum Ariſt. eſt piſcis qui tangentibus ſtuporem immittit, & mẽbra ẽt tãgentia ſtupefacit, in tantũ ꝙ q̃ñ piſcator, etiã mediante linea & calamo ſtupor & inſenſibilitas, primo brachio, deinde toti corpori accedit. ita ꝙ neceſſe ſit ꝙ piſcator calamũ eijciat & dimittat. Et inde ẽ ꝙ medicinæ ſtuporiferæ narcoticæ dicantur. Talis eſt mulier. iſta.n. eſt ſtuporifera, quia procul dubio omnem hoiem ipſam tangentem, & ſocietatẽ ipſius frequentãtem, & ſibi incautè appropinquantẽ, ſolet ſtupefacere, & per mala deſideria ſtupidũ & inſenſibilem reddere, ita ꝙ neceſſe eſt lineam .i. affinitatem qua media ſe contingunt, ſcilicet verba, colloquia, ioca, ſolacia

& alia

& alia ſimilia dimittere, alias ab iſto ſtupore & ab iſto inepto amore non poterit ſe ſaluare. Et ſic talis mala mulier pôt dicere illod Zach.12. Percutiam omnem equum in ſtuporé. Equũ inquit.i.luxurioſum. Vel dic idem de quacunq; mala ſocietate. Vel dic de morte ſicut infra de torpedine.

De Nereidibus. *Cap. 81.*

1 NEREIDES ſecundum Plinium beluę ſunt marinę, quę toto corpore ſunt hirſutę, & aliquam ſimilitudinem habet cum homine. harum cum aliqua emori deberet, vt imitatricis conditionis humanæ, gemitus eius & planctus longe ab incolis audit' eſt, & cõfeſſa eſt triſtitia (ſicut dicit) mortis neceſſitatem amarã eſſe mortalib'. Iſta belua pôt ſignificare malos diuites, qui procul dubio hirſuti ſunt diuitijs atq; pleni, & rerũ temporalium vellere præmuniti. Iſti.n. cum homine habent aliqualem imaginem, & non plenã, quia.ſ. non ex toto ſunt hoies.i. perſonæ rationabiles, imo pro patre ſunt beſtiæ .i. ſenſu & ratione carentes. pſal. Hõ cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſſe iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Quid igitur? Pro certo tales quando veniunt ad mortem, valde triſtantur, & præ deſperatione planctus gemit' emittentes, & mortis non ſolum corporis, imo etiã animæ amaritudinem proteſtantur. Impij.n. qui deſperant de paradiſi ſorte, præ cæteris triſtantur in morte, & vltra modum timent morituri, quando vident q post mortem non ſunt requiem habituri. Ideo bene dicitur Eccl.41. O mors quàm amara eſt memoria tua hoi iniuſto, & pace habenti in diuitijs ſuis. Quæ tamen viri boni non faciunt. in morte.n. nõ timẽt, ſed ipſam gaudenter expectant & recipiunt. Vnde Seneca. Mortem nunquã timeas, ſemper vero cogita. Vel iſta poſſunt dici de aia damnata, quæ morti æternæ ſe videns adiudicatam, merito triſtatur & gemit. Sap.5. Intra ſe pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes.&c. Videntes turbabuntur.&c. Vide infra libro quartodecimo capitulo 63. §.8.

De Nautili. *Cap. 82.*

2 NAVTILAVS ſeu nautiles, & ſecundum alios pompilos, ſm Plinium li.9.c.29. eſt monſtrũ marinum, inter præcipua miracula, quod.ſ. Pli. ibidem dicit eſſe de genere polyporum. Vbi.n. alicubi per equora nauigare voluerit, totã aquam per fiſtulas de corpore euomit, & cũ vacuatus fuerit, duo prima brachia ſurſum retorquens, membranã miræ tenuitatis, q̃ inter alas habet; loco veli ſurſum ad auras extendit, cum alijs aũt pedibus per mare natat, cum cauda vero media loco gubernaculi ſeſe regit, & ſic per mare velificat atq; tranſit. Si vero cauſam timendi inueniat, ſtatim hauſta aqua vt magis ponderet, vela ſua deponit, & in equora ſe immergit. Sic verè quando hõ de nullo dubitat neq; timet, tunc ſolet, iræ per mũdum, appetere & velle ad mundi negocia & delectabilia nauigare, & ideo tunc ſolet aquã deuotionis, gratiæ & compaſſionis euomere, & brachia laborum ſuorum ſurſum ad auras mundani fauoris extendere, & velum cordis ſurſum per inanẽ gloriam erigere, & ſe ad oẽm flatum diabolicæ tentationis exponere, & ſic dimiſſo pondere timoris diuini, ſolet per ſeculum remigare, & tunc de negocio ad negocium, de officio ad officium, de vitio ad vitium diuagari, ſicut ad litteram videm' de ſuperbis & vanigloriofis, de quibus Ezechiel.28. Eleuatum eſt cor tuũ in robore tuo. Sed quid? Pro certo contrarium eſt quando homo eſt in aduerſitate, & quando eſt in triſtitia & timore. tunc enim ſolet velum ſuperbiæ deponere, brachia & amplexus affectuum ſuorum ad ſeipſum recolligere, aquam deuotionis & compunctionis bibere, & iterum in mare.i. in pœnitentię amaritudinem ſe mergere, & ad profundum humilitatis redire, & ſic ſe a periculo liberare. Et ſic iſtud eſt verũ q magis (vt communiter) proficit aduerſitas quam proſperitas, quia homo in aduerſitate per timorem retrahitur & ſaluatur, qui in proſperitate per vanitatẽ erigitur & laxatur. Ideo bene dicitur Prouerbio.15. Per timorem domini declinant omnis a malo. Vel iſta poſſunt dici econuerſo de bonis. Iſti.n. volentes velificare per contemplationem ad æterna, debent primo aquam mundanæ proſperitatis & peccati de corde & affectione eijcere per contemptũ & abominationem, debẽt brachia amoris & amplexus ſurſum ad Deũ & bona paradiſi extẽdere per deſiderium & affectionem, debẽt velum cordis ad flatum ſpiritusſancti erigere per ſuperiorum contemplationẽ, & ſic procul dubio poterunt per mare huius mũdi diſcurrere per bonam operationẽ, & ad portũ paradiſi pertingere per finalis gloriæ aſſecutionẽ, Eze.11. Eleuauerunt cherubin alas ſuas. Si verò tunc aliquis 1 timor peccati, vel torẽ inanis gloriæ ſibi accidat, aquam amarã contritionis bibat, & inferius in profundum mortis & maris inferni per cõſiderationem & timorẽ ſe deflectat, quouſq; tentatione ſedata, iterũ ad contẽplanda cœleſtia reaſcendat pſ. Si aũpſero pẽnas meas diluculo, & habitauero i extremis maris.

De Orca. *Cap. 83.*

ORCA ſecundum Plin. monſtrũ eſt maris, cuius imago nulla repreſentatione exprimi pôt, niſi q eſt quædam moles carnis immenſę magnitudinis. Hę belue 1 balenas graui odio perſequuntur, & dentibus truculentis irrũpunt in ſecreta earum inuaduntq; & ferantes grauidas, & fœtus earũ. Illum vero proprio pondere preſſe, ad flexum inhabiles, & ad repugnandum inertes, nullum refugium nouerunt, niſi in aliũ mare refugere, & ſe toto oceano defendere. Quibus malitioſę beluæ obuiantes, nituntur incautes occidere, aut in vada concludere, aut ſaxis illidere, ſicut dicit idem naturalis hiſtoriæ. lib.9.c.6. vbi dicit ſe vidiſſe orcam in portu 2 hoſtiẽſi, ibiq; a Claudio principe cũ militibus & nauigijs oppugnatam & captã. vbi ẽt ait vnũ e nauigijs & flatu beluæ ſubmerſum, & aqua oppulẽtum. Iſta poſſunt hiſtorialiter allegari, q nõ eſt dare aliquem ita magnum, nec ita fęlicẽ, aut diuitem, quin aliquem habeat inimicum, quia ſicut dicit idem Pli. Rerum naturæ nihil eſſe placuit ſine pari. Balena enim beluarũ maxima orcã in mari inimicam inuenit a cuius impetu via euadit ad denotandum q fortes ſolent inimicos inuenire fortiſſimos, & q ſic ut dr̃ Eccl.5. Excelſo excelſior alius eſt. Et q ſecundum Seneca. Miſerrima eſt fortuna quę inimico caret. Vel pôt dici q natura naturans deus, ẽt ipſis balenis maximis.i. mundi huius regibus, diuitibus & tyrannis, orcam beluã crudelem.ſ. mortem inimicum creauit. Cuius procul dubio imago diſſimilis omni rei & in potẽtia & in modo, quia ſicut dicitur Iob 41. Nõ eſt poteſtas ſuper terrã quę comparetur ei. Iſta.n. iſtas beluas & magnas & paruulas, & pauperes & diuitijs grauidas, & iuuenes & antiquas ſolet inuadere, & contra eas ſecrerè & ſubito irrumpere, & eas in vada.i. in anguſtias ſeculi includere, & ipſas ibidem ſaxis ſepulchri illudere & tenere, & quòd plus eſt, ipſas facere vſque ad profunda maris inferni deſcẽdere, ipſaſq; ibidem occidere æternaliter & mordere. De iſtis ergo dicitur illud pſal. q ſicut oues in inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos. Eſa.27. Viſitabit dominus ſuper leuiathan ſerpentem 2 tortuoſum, & occidet cetum qui eſt in mari. Vel balena poteſt ſignificare ſimplices, diuites, pingues diuitijs & pugnatores, nulla tamen mũdi malitia ſagaces. Orca vero ſignificat malos balliuos, aduocatos & officiales, & malitioſos tyrannos & principes, qui.ſ. propter execrabilem vitam ſuã alijs ſunt diſſimiles & deformes, & more maſſę carneæ viles, & inſenſibiles, & carnales. Sap.2. Grauis eſt nobis etiam ad vidẽdum, qm̃ diſſimilis eſt alijs vita eius. Quid ergo? Iſti mali graui odio perſequuntur balenas.i. bonos ſimplices & inertes, & maximè quando vident ad defendendum debiles & imbecilles, & ad fugam & timorem faciles & veloces. Tales.n. ſolent inuadere, & ipſos in anguſtijs tribulationum & falſarum impoſitionum includere. Iob 7. Nunquid mare ſum ego, aut cetus, quia concluſiſti me carcere? Et carnes ſuæ temporalis ſubſtãtiæ rapinis & exactionibus deuorare, & eos ad mare paupertatis & miſeriæ effugare. vñ Proue.29. Viri ſanguinum oderũt ſimplicem. Sequitur. Abominantur impij eos qui in recta ſunt via. Vel pôt dici de diabolo, qui ſimplices de nouo ad religionem vel ad pœnitentiam conuerſos ſolet tentationibus impetere, & nunc in anguſtias paupertatis, nunc in vada luxuriæ, nunc in ſaxa.i. in duritiam cordis ipſos impellere, ita q ipſi miſeriæ inexpertes, qui ad alia refugia orationis & cõtemplationis neſciũt recurrere, qñq; deſperatione tracti, ad profundũ maris inferni ſeu pctĩ ſolent recedere, vbi orca diabolus eis finaliter obuiãs, ſolet eos in inferno deuorare crudeliter. Talibus ergo dicitur illud Sopho.2. Væ q habitatis funiculũ maris gens perditorũ. Vt ſic quilibet talis dicat diabolo illud Ionæ 2. Proiecisti me in profundũ in corde maris. Vel dic q ſimplices debẽt diabolũ & peccatũ & occaſionẽ fugere, & ad profundũ maris.i. ad amaritudinẽ cõſciẽtiæ ſecedere, & ſic ſe toto oceano defendere.&c. Vel dic q ocean' eſt infern', quẽ p cõſiderationẽ debem' intrare.&c.

De Oſtreis. *Cap. 84.*

1 OSTREA de genere conchyliorum ſunt, ſed ſupra de conchylijs & de cancris ſatis eſt dictum. Hoc ſolum attendendum eſt quod Seneca dicit ꝙ vt cõiter piſces teſta incluſi nullum habẽt ſenſum, ẽt vt ait, oſtreas nullos habent oculos. Sic verè illi q in teſta dure obſtinationis incluſi sũt vt cõiter oculis diſcretionis, ſenſu ẽt deuotionis & compaſſionis, priuantur, & in oĩb⁹ quæ ad ſalutem ptinẽt hebetãtur. Vel ſi vis p teſtã intellige exterioris ſubſtãtię, tẽporalis velamentũ, & diuitiarum rude & improbũ veſtimentũ, q̃ q habẽt, ſunt inſenſibiles, & ad bonum inhabiles & inertes. vñ iſti sũt q dicũt illđ Sa.5. Nos inſẽſati vitã illorũ.ſ.bonorũ, ęſtimabam⁹ inſaniã.

PHAGRVS secũdum Iſidorũ idem eſt qđ dentex, qui fortiſsimos dentes habet, quibus quaſſat oſtreas, & piſces innocuos. Vide ſupra de dentrice, & vide ſupra in generali.

PERCA ſeu percis piſcis eſt fluuialis, varij coloris, curſu velociſsimus, ſpinis dorſo armatus, quibus horrens ab alijs piſcibus ſe defendit. &c. Vide ſupra de lucio.

De Pectine. *Cap. 85.*

1 PECTEN ſm Pli.li.9.c.33. piſcis eſt qui in mari recõditur, & in magnis frigorib⁹, & in magnis feruorib⁹. aerẽ.n. vult tẽperatũ piſcis iſte. Tales ſunt multæ ſimplices & fragiles pſonæ, q̃ indigẽt ſtatu tẽperato, q.ſ. nõ excedat nec in frigore aduerſitatis, nec in feruore proſperitatis, cito.n. in aduerſitate pereũt p impatiẽtiã, & in proſperitate p ſuperbiã & luxuriã. Vtile eſt ergo talibus imperfectis, ꝙ talibus exceſsiuis tẽporibus abſcondantur, & ꝙ occaſiones fugiant, vt ſaluentur. bene ergo dicebat Salomõ Prouer.30. Nec diuitias nec mẽdicitatẽ dederis mihi, ſed victui neceſſaria. etc.

2 ¶ Pectines ſecundum Pli.li.9.c.33. ſunt piſces de genere cãcrorum, qui per ſumma equora veliſicant, ſaliuntq;, & extra volitant. Iſti igitur iam hyeme quàm ęſtate profundis maribus ſe abſcondunt, & magnos ęſtus & frigora fugiunt & dimitũt. Tales videntur eſſe ſuperbi, quia.ſ. ſolent diſcurrere, volare, & ſaltare, & ſe in mundi luſibus delectare. Iſti ergo non volunt ęſt⁹ aut frigora ſuſtinere, ſed in tẽpore & refrigerio viuere et manere. Iſti ergo videntur eſſe illi de quibus Iob 21. Gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.

De Pinna. *Cap. 86.*

1 PINNA piſcis eſt de genere concharum, corp⁹ rotundum habet. Mas & fęmina ſocialiter ambulãt. Hæc ad lunam ſe aperiens, parui piſcibus quaſi motrnã ſe exponit, qui protinus aſſultantes conculas eius intrant, quæ vbi ſe plenã piſciculis ſenſerit, ſubito ſe claudit, & apprehenſum quicquid intrauerat retinet & conſumit, cõiugiq; ſuo diuidit & exponit, ſicut dr̃ in libro de natura rerũ, ſicut etiã dicit Pli.li.9.c.42. Iſta poſſunt allegari de bono coniugali. Conſtat.n. ꝙ coniuges ſocialiter debent viuere, & illud qđ vnus acquirit, debet alij cõdiuidere, & oĩa alter alteri cõicare & diſtribuere. Qđ ẽt de bonis religioſis & de bonis ſocijs debet eſſe verũ. Exemplo Dauid, qui prædam Amalechitharum ſocijs ſuis æqualiter diſtribuit, & eã q̃ præſentibus & remanentibus ad ſarcinas diſpenſauit, ſicut dicitur 1.Reg.30. vñ Act.3. Erant eis oĩa communia, & diuidebatur vnicuiq; prout op⁹ erat. Vel iſta poſſunt dici cõtra fallaces & proditores, qui.ſ. ſimplicibus ſub ſpecie boni ſolent ſe & ſecreta ſua aperire, ſe eis offerre & exponere, & p falſas promiſſiones, familiares adiutores & amicos ſe ſuperficialiter exhibere. Quod totũ faciũt, vt alij cõcepta in ipſis fiducia poſſunt ſocietatem & familiaritatẽ eorũ intrare, vt per obligationes & falſos contractus, iſtos poſsint retinere, & carnes ſuæ hæreditatis, & ſubſtãtiæ deuorare, ſicut ad litterã videmus de vſurarijs, & aduocatis, & alijs fallacibus adulatorib⁹ & amicis. Quod ẽt de malis mulieribus videmus, quæ ad hoc ſe fauorabiles oſtẽdunt, & ſe & ſua in principio exponunt, vt fatuos attrahant, & ſpũaliter occidant. Exemplo Dalilę, quæ Sanſoni ſe expoſuit et apuit, & ſic eũ pdidit & decepit. Nã breuiter hoc eſt verũ ꝙ ſi quis ad tales deceptores & deceptrices intrauerit, & ſe eis commiſerit, ita ab ipſis illicietur & irritiet ꝙ cũ voluerit non exibit. Prouer 2. Oẽs qui ingrediuntur ad eã non reuertentur, nec apprehendent ſemitas vitæ. Vſurarij ẽt poſtquam pauperes incluſerint, & in ſuis cõtractibus inuoluerint, claudunt ſe, eis nihil amplius dando, & deuorant eos exhęredando, dicentes.ſ. illud Matthæi 5. Amen dico tibi, non exibis inde donec reddas nouiſsimum quadrantem. Vel generaliter iſta poſſunt dici de diabolica tentatione. Diabolus.n. in principio late ſe aperit & exponit, & viam latam diuerſorum delectabilium vniuerſis oſtendit. Cum vero quis intrauerit, ipſum per mentis obſtinationem, & per malam cõſuetudinem taliter retinet & includit, ꝙ viam exeundi per pœnitentiam ſibi tollit, & ipſum tãdem in inferno deuorat & cõſumit. Figura de Iahele Iudicum 4. quæ Siſare oſtium aperuit, & eum ad intrandum inuitauit, & ei lac vt dormiret propinauit, quē ſibi retinuit & occidit. Sic diabolus, mala mulier, vel vſurarius. &c. Allega vt ſupra, vide figurã de Iahele expoſitam libro de animalibus titu. de aranea.

De Porco marino. *Cap. 87.*

1 PORCVS marinus ſeu ſuillus, ſicut dicit liber rerum, eſt piſcis in magna parte porco ſimilis, habet enim carnes pingues, & linguam abſolutam, vt porcus, ſed voce deficiũt. Hic etiam more porci in fundo maris fodiendo arenam, cibum quęrit. Sic verè carnales & delicioſi porco ſunt ſimiles per vilitatẽ, ſicut porcus ſunt pingues per carnalitatem. Linguam habent vt porcus per immundam loquacitatem, & in terræ arena.i. bonis terrenis quærunt cibum diuitiarum vt porcus per auaritiam & cupiditatem, & hoc in profundo maris peccati per omnimodam iniquitatem. Matth.25. Abiens fodit in terram, & abſcõdit talentum. ¶ Porcus marinus ſecundum Plin habet ſpinas venenoſas in dorſo, quarum pũctura valde cruciat, ſed fel illius remedium eſt. Sic verè contra puncturas detractorum & iniuriantium iracundorum, remedium eſt ad patientiam fel triſtitiæ, quam in corde primo ſubſtinent ipſi mali, patientius.n. fertur huiuſmodi punctura, quãdo homo cogitat ꝙ ipſi primo dolore felleo crũciantur. vnde & Seneca dicit quòd huiuſmodi dolori remedium eſt patientia. 2

De Pungitiuo. *Cap. 88.*

PVNGITIVVS eſt omnium piſcium minimus habens pungẽtes pinnulas, propter quos dicitur pungitiuus. Eſt enim piſcis quibuſdam maculis variatus. Iſtum piſcem vulgus ſine coitu naſci dicit, & quod plus eſt, matrem aliorum piſcium ipſum vocat. Dicunt enim quòd ſi ſtagnum nouiter fiat, vbi nulli ponantur piſces, quòd primo anno ibi pungitiui inueniuntur, & ſecundo anno multorum piſcium genera ex ipſis propagabuntur. Chariſsimi piſcis iſte ſignificat Chriſtum, qui pcul dubio minimus fuit in incarnatione per humilitatẽ, dicens illud pſal. Ego autẽ ſum vermis, & nõ homo, opprobrium hoium, & obiectio plebis. Pũgitiuus vero erit in iudicio per ſe veritatẽ, quãdo.ſ. ſicut dicitur Apoca.1. In ore habebit gladiũ bis acutum. Quid ergo? Iſte ſine coitu virilis ſeminis fuit conceptus, & in ſtagno nouo vteri virginalis vel nouæ ſponſæ eccleſiæ fuit natus. Et ꝙ plus eſt, iſte mater aliorum dicitur pro eo ꝙ cętus fidelium ab ipſo fuit in eccleſia propagatus. Conſtat enim ꝙ Chriſtus ſine ſemine natus fuit, & ꝙ in ſtagno nouo eccleſię fideles genuit & concepit, dicens illud Eſa.66. Nunquid ego qui alios parere facio, ipſe nõ pariam? dicit dominus. quaſi dicat, ſic. Vel dic ꝙ pũgitiuus eſt vir humilis, qui in religione proprio motu ſine coitu laboris alterius naſcitur & cõuertitur, a quo poſtmodum multi alij in fide & moribus generãtur. vnde apoſtolus. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur in vobis Chriſtus. 1

De Purpuris. *Cap. 89.*

PVRPVRAE ſicut dicitur in libro de natura rerum, conchæ ſunt, quæ colorem purpureũ & roſeum ſaliuando emittunt. Iſtę autem intra annũ totam magnitudinem ſuam complent, et ſi amplius creuerint, nihil ad colorem emittendum amplius valent. & ideo teſtę eis franguntur, ne plus debito creſcant. Chariſsimi iſtæ conchæ poſſunt ſignificare prædicatores & doctores, qui de ore ſolent ſaliuare illum precioſum liquorem ſapientiæ & doctrinæ, quo peccator per verecundiam purpuratur, & quo iuſtus per honeſtam apparentiam colorat. Sed quid? Procul dubio ad hoc vnũ eſt neceſſariũ, ne.ſ. nimis creſcant in diuitijs & delicijs & honoribus hui⁹ mũdi. Sicut.n. 1

videmus

videmus ad oculū, quando aliquis in temporalibus augmenta
tur,in ſaliuando & purpurando.i.docendo & prędicando im-
peditur.Et ideo dominus Apoſtolis & ſanctis prædicatoribus,
teſtam corporis & tēporalis ſubſtātiæ per tribulationes fregit,
& eos ab huiuſmodi cremento impediuit, & ſic ipſos ad præ-
dictū officiū habiles reddidit,& effecit. Videmus.n.ad litterā
de iſtis mendicantibus,ꝙ dum ſunt in ſuo debito cōplemento,
docēt, prædicant,& per deuotionem & orationem ſaliuant. Si
vero per diuitias & platuras creuerint,ſtatim hæc oīa ſibi ceſ-
ſant.Igitur vtile eſt ꝙ Deus homines & deuotos & doctos a ta
libus crementis impediat, & ꝙ per tribulationes ipſos aliquo-
tiens frangat,vt ſic eos per orationem & per doctrinam ſaliua-
re doceat & inſtruat.vnde Eccle.32.Operatur in diſciplina,&
2 quærit requieſcere,laxa manus illi, & quæret libertatem.¶ Pur
purę conchę marinæ ſi in aqua dulci ponantur,necantur,ſemi
neces vero mari redditę reuiuiſcunt,vt dicit Pli.lib.9.c.37.Sic
verè eſt de multis religioſis, reſtcis, duris & groſsis & vilibus
pannis more concharum indutis,qui.ſ.in mari religionis & pę
nitentiæ viuunt per gratiam & deuotionē, inde vero ad aquas
dulces conſolationis mundanę extracti,& mūdi negotijs impli
cari,faciliter moriuntur per gratiæ amiſsionem, qui dato tñ ꝙ
nō ſint ſemineces.i.dato ꝙ aīa ſit iam mortua per peccatum,&
non reſtet niſi ꝙ corpus moriatur, hoc eſt dictu ꝙ non ſint in
peccato,dum tamen adhuc viuant in humanis, ſi mari pœnitē
tiæ reſtituantur, ſemper viuificantur per gratiam & ſanantur.
Sap.14.Tranſeuntes mare per ratem liberati ſunt. pſal. In via
tua viuifica me.¶ Pli.ibidē,purpurę conchę captę poſſunt ex-
3 tra mare quinquaginta diebus viuere ſola ſua propria ſaliua.
Iſtę autem malis odoribus faciliter ſolent mori, Chariſsimi ſa
liua quæ de ore emittitur,ſignificat orationem. Vel ſaliua iſta
quæ eſt lachryma purpurea, ſignificat verecundiam, com-
punctionem,& lachrymationem.Iuſti igitur ſunt iſtę purpurę
quibus ſua propria lachrimatio,ſaliuatio & oratio,eſt ſpiritua
lis vita,iuxta illud pſal.Fuerunt mihi lachrymę meę panes die
ac nocte.Iuſti.n.in vita,ſua tali ſaliua,dum ſunt capti in corpo-
re, poſſunt diu ſpiritualiter viuere, & vſque ad quinquageſi-
mum diem.i. vſque ad iubileum æternæ requiei perſeuerare,
dum tamen a fętore peccati, qui iuſtos occidit, ſciant legitime
4 præcauere.¶ Purpura ſm Pli.vbi ſupra,linguam habet magni
tudine digitali,ita acutam & duram, ꝙ reliquā conchilia per-
forando paſcitur. ſub lingua autem eſt illa vena. vnde liquor
precioſum euomitur.Talis eſt prędicator,quia.ſ.lingua eius et
loquutio debet eſſe ſeuera & dura, & ab penetrandū duros &
obſtinatos acuta.Vena aūt ſaliuę.i.bonæ doctrinæ ibi debet la-
tere,qua.ſ.prædicādo poſsit per virtutes alios purpurare.Cāt.
5.Mel & lac ſub lingua tua. Vel dic ꝙ talis eſt detractor,cuius
lingua eſt acuta & dura & eius ſaliua i.eius locutio carnalis &
aubea.pſal.Lingua eius gladius acutus.

De Pauo marino. *Cap. 90.*

1 PAVVS piſcis eſt ſecundum Iſidorum a pauo
ne aue ſic dictus, eo ꝙ ei ſit ſimilis in colore;
dorſo.n.& collo ſimili colore pictus eſt.Tales
ſunt ſancti,qui Chriſto pauoni volucri cęleſti
fuerunt in moribus conformati, iuxta illud
Math.5.Eſtote perfecti ſicut & pater veſter
perfectus eſt.In collo.n.eorū.i.in ſpe ſurſum erecta, in dorſo ēt
illorum.i.in patientia omnibus obiecta,colores virtutū & per-
fectionum apparuerunt quibus ipſi ſancti coram Deo & homi
nibus reluxerunt Eze.16.Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria.

De Perna generis concharum. *Cap. 91.*

1 PERNA ſm Andelinum eſt quod inter conchas
naſcitur oſtreorum more, & inter conchas veſci
tur, vellere nobiliſsimo fuluo nimis & rutilo, vn
de conficiuntur precioſę veſtes. ſ. pepla & orna-
menta tam virorum quàm mulierum, Charisſi-
mi conchę quarū veſtis eſt teſta dura,deformis & hiſpida, pōt
ſignificare religioſos, qui in colore habitus debent eſſe humi-
les & deformes.Pernę vero poſſunt ſignificare quoſdam diſſo-
lutos & curioſos,qui.ſ.inter conchas.i.inter alios religioſos de
bonis eccleſiæ viuentes, non eiſdem in habitu conformantur,
ſed precioſis veſtibus & in colore & precio ſtatum ſuum de-
decentibus,ab ipſis diuerſificantur, & lana fului coloris mul-
totiens induuntur,ita ꝙ iam non piſces,ſed beſtię,iam non re-
ligioſi,ſed milites eſſe videntur, Vnde Ber.in perſona taliū di-
cebat.Habitus noſter(quod dolens dico)non eſt hodie humi-
litatis ſed vanitatis.Miles.n.& monachus ſibi de eodem panno
chlamydem & cucullam partiuntur. Vel dic ꝙ inter conchas
.i.inter duros & reſteos peccatores inueniuntur qñq; aliqui ſe
culares ſingulariter boni,qui velleribus virtutum interius, &
velleribus diuitiarum exterius ſunt induti, & fulgore honeſtæ
apparentiæ variati.Pſal. Aſtitit regina a dextris tuis,in veſtitu
deaurato.Vel ſi vis vide ſupra in littera A.de vellere aureo pi
ſce,& expone ſicut ibi.

De Phyſetere. *Cap. 92.*

PISCIS ingens eſt quem ſm Solinum indi no- 1
minant phyſeterem,& vt dicit Pli.eſt in illa par
te oceani quæ galliam reſpicit.Et eſt piſcis tantæ
altitudinis,vt extollens ſe ſuper fluctus, ingentis
columnæ ſimilitudinem proferat, altiorque na-
uium velis diluuium aquarū euomit & eructat,
ita vt ſtupefaciat fluctuantes.Pli.autem li.9. ipſum vocat phy-
ſetera. Iſtud vidi applicatum ad beatum Auguſtinum & alios
excellentes doctores.Iſti.n.eccleſiæ columnæ & fortiſsimę fue
runt,intantum ꝙ vela in mari fluctuantium nautium.i. alta in-
genia Philoſophorum & mundi ſapientium præcelluerunt, &
ideo fluctus doctrinæ & ſcientiæ tantos ad irrigandum eccle-
ſiam emiſerunt, ꝙ fluctuantes Philoſophos paganos & hæreti
cos in ſtuporem & miraculum conuerterunt.pſal. Eleuauerūt
flumina vocem ſuam,eleuauerunt flumina fluctus ſuos.Mirabi
les eleuationes maris,mirabilis in altis dominus. Vel ſi vis illa
poſſunt dici de altis mundi diuitibus,officialibus,& pręſidib',
qui quāuis a natura ſint piſces.i.de humili plebe,ita ꝙ in mari
amaritudinis & laboris naturaliter in baſſo ſtatu debeant cur-
rere,ipſi tñ hodie per ſuperbiam eriguntur,& fauente fortuna
intantum extolluntur, ꝙ etiam ipſis altis velis.i. ipſis nobilib'
& principibus in honoribus adęquantur,ita ꝙ iam iſti eſſe co-
lūnæ patriæ videntur.Nume.16.Multum erigimini filij Leui.
Et quod plus eſt,ab illis tot fluctus tribulationum, cōminatio-
num & contrarietū,pomparum & iactātiarum,ſuper alios emit-
tuntur, ꝙ non mirum ſi iſti a cunctis nauigantibus.i.a cunctis
ſimpliciter viuentibus timeantur Matt.14.Nauicula in medio
mari iactabatur magnis fluctibus. Vel dic ꝙ iſte piſcis ſignifi-
cat diabolum,qui contra naues.i. contra iuſtos per ſuperbiam
erigitur, & ſicut columna contra ipſos taliter confirmatur,ꝙ
fluctibus tribulationum & tentationum ipſos ſubmergere in
profundum peccatorum molitur, propter quod iuſti non im-
merito conturbantur. Vel iſte ſignificat quemlibet virum iu-
ſtum,qui per contemplationem ſurſum erigitur,& ſicut colū-
na per conſtantiam firmatur,& fluctus orationis prędicationis
& deuotionis de ore eructat, quibus ipſos mundi nauigatores
demones ſtupefacit & turbat.Eſa.41. Aperiā in ſupremis mon
tibus flumina.& Io.7.Flumina de ventre eius fluēt aquæ viuæ.

De Plataniſtis & quibuſdā vermibus quos alij ſtachios, alij ſtacias, Albertus autem facias appellat, quanquam Pli.quem allegat, nullū eis nomen tribuat. *Cap. 93.*

PLATANISTAE ſm Pli.lib.9.c.15. beluæ ſunt
in Gange fluuio Indię,roſtrum habentes vt del- 1
phini, & caudam habentes quindecim cubito-
rum.His ſocię ſunt beluæ quas ſtachios vocant,
brachijs binis, quibus tantas vires eſſe dicunt,
vt elephantes ad potum venientes, morſibus infeſtent, & eo-
rum promuſcidas abſtrahant atque rumpant. Sic vere in flu-
mine deliciarum huius mundi latēt plataniſtæ,ideſt diaboli &
ſtachij.i. mali tyranni eorum ſocij,a quibus procul dubio ele-
phantes. i. iuſti diuerſimode grauantur, & per tentationes &
tribulationes multipliciter infeſtantur.Prouer.28.Viri ſangui
num oderunt ſimplicem.Vel poteſt dici de auaris,qui in flumi
ne deliciarum & diuitiarum manentes,quamuis ad ſuperflui-
tatem habeant, tamen dolent quando alij eis communicant
& participant, & quando aliquid de aqua ſui fluminis elephā-
tes.i. pauperes ſecum portant, quanquam ſuę diuitiæ pluribus
ſufficerent & valerent.Quod etiā de inuidis videmus,qui flu-
mina,i.bona communia ſibi volunt appropriare, & alios ſolet
inuadere & moleſtare,ſi ipſos viderint approximare,vt ſic ſo-
li tanquam domini poſsint gloriari in communibus & gaude-
re.Iſta

re. Iſta maximè patent in monaſterijs & collegijs, & etiam in
communitatibus villarum, in quibus ſemper eſt inuenire ali-
quas magnas beluas quæ ſe reputant dominos. Et ideo intrare
volentes in eorum collegium & congregationem, vel de aquis
ſuorum beneficiorum auctoritate apoſtolica, vel alias, iuſte ali
quid aſſumere volentes, mordent atrociter & impugnant. Cō-
tra quos dicitur Ezec. 29. Ecce ego ad te draco magne qui cu-
bas in medio fluminum tuorum, & dicis, meus eſt fluuius
& ego feci meipſum.

De Polypo. Cap. 94.

1 POLYPVS ſcdm Iſidorū li. 13. idem eſt qđ mul-
tipes. Et eſt piſcis quaſi de ſimilitudine ſepiarū,
habet. n. multos pedes. ſ. octo, quos habet ſquamo
ſos & poroſos, & inde eſt ꝙ ſcopulis & lapidib⁹
ſupinus & auerſus fortiter adhæret, ita ꝙ exin-
de vix amouetur, niſi cum aliquis fœtidus odor
ipſius naribus applicatur, ſicut etiam dicit Pli. li. 9. c. 29. Ta-
les ſunt mundi diuites, quia pro certo iſti pedes affectuum &
deſideriorum multiplices habent, quibus pro certo lapidibus
& ſcopulis. i. rebus inſenſibilibus omnis hærēt. Et ideo iſti auer
ſi dicuntur hęrere, quia pro certo conuertendo ſe ad diligen-
dum mundi bona, neceſſario a deo ſe auertūt. Nullus. n. ad vnū
extremum conuertitur, quin a reliquo ſe auertat. & iſtud eſt to
tum peccatum quod eſt in adhæſione & dilectione terrenorū,
quia. ſ. ibi auertitur mens a bono incommutabili, & conuerti-
tur ad bonum commutabile. Prouer. 1. Auerſio paruulorū in-
terficiet eos. Sola. n. iſta auerſio peccatum eſt 3. Reg. 11. Iratus
eſt dñs Salomoni, eo ꝙ auerſa eſſet mēs eius a dño. Quid vltra?
Procul dubio planum eſt ꝙ iſti ab iſta adhęſione & a terreno-
rum dilectione nequeunt ſeparari. Et ideo piſcator deus odo-
rem fętidum. ſ. mortem eorum naribus applicabit, & ſic iſtos
ab iſtis ſcopulis ſeparabit. Vel per lapides intellige nepotes in-
ſenſibiles & ignorantes prælatorum, quibus per nimium affe-
ctum adhęrent, intantum ꝙ a deo propter hos ſe auertūt. Alle
ga ſicut ſ. c. 58. da Chylone. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis vt a Deo
auerſus, & ſcopulis bonorum terrenorum & honorum & ad-
hęrens & conuerſus, ita ꝙ per aliquem prædicatorem nequeat
ſeparari, ſi tamen applicetur ei res fętida. ſ. mors & corruptibi-
lis carnis & mortis conſideratio, ſeparabitur, & ad Deum con
uertetur. Amos. 4. Aſcendere feci putredinem caſtrorum ve-
2 ſtrorum in nares veſtras. ¶ Polypus quicquid pedibus appre-
hendit, faciliter voluit, & habet brachia fortiſſima, intantum
ꝙ ſi hominem incautè ſuper nauem ſtātem viderit, ſi brachijs
ad collum eius iactis apprehenderit, ipſum faciliter detrahit, &
ſubmergit, nec ipſum dimittit donec velut gladio brachia ſibi
ſciderit. Vnde etiam Pli. lib. 9. c. 30. ait ꝙ negant vllum atrocius
eſſe animal ad conficiendum hominem in aqua. Talis eſt dia-
bolus, quia pro certo iſte tantæ eſt poteſtatis, ꝙ faciliter voluit
ad malum, & de bono propoſito diuellit omnem hominem cui
ſe applicauerit ad tentandū, niſi ſit dominus qui defendat. Nō
eſt. n. poteſtas ſuper terram quæ comparetur ei, ſicut dicitur
Iob 41. Iſte. n. fortiſſima habet brachia, quibus. ſ. homines am
plexatur. Et iſta procul dubio nihil aliud ſunt quàm malę ſug-
geſtiones, blandę delectationes, fallaces inductiones, & fortes
tentationes. Si quis enim incautè de naui eccleſiæ vel religio-
nis, vel de ſtatu gratiæ ad mare mundi & ad bona temporalia
deſcendens, brachijs iſtis ab iſto inſidiatore amplexatus fuerit,
niſi cito ipſa a ſe abſciderit, cito per malum conſenſum ad pec
catum trahetur, & per mala opera in profundum vitiorum irā
ſibit, & tandem ab eo in inferno deuorabitur, & peribit. pſalm.
Inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit
eum. Vel dic ꝙ polypus eſt mala mulier, quæ ad votum ducit
& voluit hominem cui adhęſit. Illum. n. quem prædictus bra-
chijs vel etiā corporalibus amplexibus & applauſibus ample-
xata fuerit, ſolet taliter detinere, ꝙ a ſtatu diuinæ gratiæ & mū
dani honoris ipſum ſolet detrahere & mouere, & in mari pec-
cati vel etiam in amaritudine paupertatis ipſum ſubmergere
vel necare, & carnes ſuæ temporalis ſubſtantiæ totaliter deuo-
rare, niſi forte a principio homo prompt⁹ fuerit ipſum a ſe rej
cere, & truncare. & ſic dicitur Eccl. 7. Inueni mulierem mor-
te amariorem, quæ laqueos venatorum eſt, & ſagena cor eius,
vincula ſunt manus eius. Et ideo bene conſulitur Eccleſiaſ. 25.
vbi de mala muliere dicitur. A carnibus eius abſcinde illā ne
te abutatur. ¶ Polypus quando natat, ſemper obliquus ince-
3 dit & habet caudam bifurcatam, cum quadam fiſtula in dorſo,
quam quandoque ad dexteram, quandoque ad ſiniſtram mo-
uet, quando natat. Sic ſunt fallaces & proditores, oblique. n. &
non rectè incedunt in actibus ſuis, cauda. n. ſuæ intentionis &
finis bifurcata eſt, quia. ſ. vnum prætendūt apparenter, & aliud
intendunt latenter. Fiſtulam etiam habent, quia. ſ. fiſtula dul-
cium verborum & attrahentium in talibus ſemper viget. Fi-
ſtulam ergo blandorum verborum & attrahentium ſolent di-
uerſimode vertere & flectere & nunc ad partem dexteram ap
parenter, nunc ad ſiniſtram latenter mutare, vt ſic nūc vnum
nunc aliud fingendo, poſſint ad executionē intenti operis trāſ-
natare. vt ſic de falſo & malitioſo homine intelligatur illud Ec
cle. 1. Girat ad meridiem, & flectitur ad aquilonē, luſtrans vni
uerſa, in circuitu pergit. ¶ Polypus caput habet duriſſimum, 4
ſcdm Pli. li. 9. c. 29. Inquit. n. ꝙ polypi natant obliqui in caput qđ
prædurum eſt. Carnes etiam cum ſenuerit habet duras, ita ꝙ
quando comeditur, neceſſe eſt ꝙ carnes eius vt teneriores fiāt,
fortiter verberentur. Sic verè mali & obſtinati ita ſunt in capi
te mentis in ſuis vitijs indurati, ꝙ nunquam ad Deum poſſunt
dirigi vel conuerti, nec per ſpiritualiam comeſtionem & præ-
dicationem in corpus ſuum myſticum commutari, niſi a Deo
per tribulationem, vel a prælato per correctionem fuerint ver
berati, quia ſicut dicitur Eſa. 28. Vexatio dat intellectum. ¶ Po 5
lypus carnibus cancrorum & conchyarū veſcitur, & in cauer-
na vbi iacet, de ipſis aggregat, & quicquid poteſt, ad ſuum cu-
bile comportat, & ideo locus eius per tales conchas deprehen
ditur, quaſi earum multitudo mortua alicubi reperitur. Dicit ta-
men Ariſto. ꝙ quando quicquid in ipſis idoneum eſt comede-
rit, teſtas extra cauernā eijcit, & cum ipſis piſciculos venatur,
& eos deuorat & conſumit, ſicut etiam dicit Pli. vbi ſupra. Iſta
poſſunt dici cōtra auaros, vſurarios, & raptores, qui pro certo
iſti cancros & conchas. i. pauperes & ſimplices deprædantur,
& ipſorum carnibus. i. eorum temporalibus ſubſtantijs ſatian-
tur, & cauernas ſuas & domos inde replentes, ſibijpſis de ipſis
bonis eorum lectum. i. quietem & ſolatium operantur. Nau. 2.
Leo cepit ſufficienter catulis ſuis, & mactauit leęnis ſuis, & im
pleuit pręda ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum rapina. Si igitur vis
ſcire vbi eſt cauerna polypi, vide vbi inuenies teſtas conchy-
liorum. i. bona & poſſeſſiones pauperum aggregatas, ſic. n. co-
gnoſces ꝙ illa eſt domus talium tyrannorum, ita ꝙ poteris di-
cerę illud Iob 18. Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, & iſte lo-
cus eius qui ignorat Deum. Quid ergo? Pro certo illi illud qđ
ſibi melius eſt, retinent, illud vero quod nihil valet. ſ. bladum
& vinum corruptum, piſciculis. i. pauperibus ſub ſpecie mutui
eijciunt, & ſic eos ſibi obligantes, ipſos tandem decipiunt, ca-
piunt, & cōſumunt. Patet ad ſenſum, quia iſti bonum vinum &
bladum nolunt mutuo dare, ſed potius retinere vel vendere: il
lud vero quod nihil valet, mutuo dant, & cū illo pauperes ca-
piunt, exhęredant, atq; grauāt. Vnde iſti ſunt qui dicūt Amos.
8. Poſſideamus in argento iuſtum, & pauperem pro calciamen
tis, & quiſquilias frumenti vendamus. ¶ Polypus ſolus inter pi 6
ſces molles in ſiccum exit, vt dicit liber rerum. Eſt. n. polypus
piſcis extra aquam diu viuens, & quādoque pro paſtu de aqua
ad ſiccum tranſiens, & multis malitijs & ingenijs cibum quæ-
rens, ſicut de quodam exemplificat Pli. li. 9. c. 30. qui per arbo-
rem vltra ſepem noctu tranſibat, & piſcatorum cibaria come-
debat, qui tandem a canibus deprehenſus, vix tridentibus eſt
confoſſus, cuius. ſ. tanta erat magnitudo, ꝙ caput ad ſimilitudi
nem dolij habebat, ita ꝙ amphoras quindecim capiebat. Ego
etiam ſemel audiui narrari ꝙ piſcatores in maris prouinciæ in
littore ſuper carbones locuſtas decoqui poſuerant, & cum cir
ca ignem dormirent, ecce vnus polypus odore locuſtæ tractus
de mari exit, & ad ignem veniens, ꝙ cum pede locuſtam acci-
pere volens, ſed calorem ignis timens ad mare redijt, & quan-
dam tunicam quam loco caputij habet ſuper caput, aqua im-
plēs, toties eundo & redeundo ſuper ignem proiecit, ꝙ ipſum
extinxit, & ſic locuſtam accipiens ſecum ad mare detuliſſet niſi
ſi vnus de piſcatoribus qui hoc videbat, ipſum accipiſſet, & lo-
co locuſtæ ſuper carbones comedendū poſuiſſet. Iſta poſſunt
allegari de balliuis, vſurarijs, & demonibus. Balliui. n. & offi-
ciales. qui naturaliter appetunt locuſtas. i. pauperes deuorare,
quaſi cōſiderant ꝙ aliqua locuſta. i. aliquis ſubditus a piſcatorib⁹
. i. a maioribus principibus ponitur ſuper carbones, vt comeda
tur. i. impetitur & tribulatur ſuper aliquibus impoſitis vt ad
emendā trahatur, tunc procul dubio vt & ipſi deuorent partē
ſuam, ſolent aquā amarā. i. accuſationes cōtra ipſum afferre. vt
ſic poſſunt iſtā locuſtā miſerā. i. iſtū pauperē in igne tribulatio-
tionum

tionum poſitũ deuorare. Sed quid? pro certo ſæpe diuino iudicio fit ꝙ ipſi piſcatores.ſ. prælati vel principes iſtorũ polyporũ vel balliuorum malitias aduertẽtes, in ipſos animaduertunt, & eos ſuper carbones deſolatorios cũ ipſis quos deuorare voluerant, ponunt ipſosq; reddere rationem facientes, cum non poſsint, depauperant & conſumũt & ſic fit ꝙ qui minores deuorare voluerant, maioribus prædecedũt. Eſa. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis? Vel dic ꝙ tales balliui quoque dum talium tribulatorũ ignem & miſeriã per excuſationes & patrocinia extinguere volũt, vt ſic lucrum & emolumentũ reportent, ſæpe fit ꝙ piſcatores.i. eorũ magiſtri, dum hoc percipiunt, in tribulatione cum alijs eos ponunt, & ſic dum alios iuuare voluerant, ſe occidunt, & dũ lucrari crediderant, magis perdunt. Vel dic ꝙ polypus eſt vſurarius, qui videns locuſtas.i. pauperes ſuper carbones.i. in arcto paupertatis vel tribulationis poſitos, ſolet eis aquam amaram.i. bona ſua temporalia .ſ. bladum, vinum, pecuniam, de mari.i. de propria domo tradere, & quaſi miſerando ignẽ ſuæ paupertatis & arſurã ſuæ tribulationis ad tempus extinguere, vt ipſos tandẽ poſsit vſuris & exactionibus deuorare. Piſcator vero deus iſta cõſiderãs, iſtos polypos per mortem arripit, & ipſos coquendos ſuper carbones æternæ tribulationis ponit, & ſic locuſtas.i. pauperes de eorum manibus liberat & educit. tunc.n. fit illud pſal.ſ. ꝙ ſagittæ potentis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic ꝙ polypus eſt diabolus, qui videns locuſtas.i. humiles in igne paupertatis vel charitatis decoqui, cum aqua voluptatis vel proſperitatis quam immittit, iſtum ignem nitunr extinguere, vt ſic poſſit ipſos in inferis deuorare.

7 ¶ Polypus cũ ſit aĩal fallaciſsimũ, & extra aquam diu viuens, ſolet ſe qñq; mortuũ fingere, ſi forte opportunitate capta poſsit euadere vel abire. Vnde audiui ꝙ ſemel in quadã villa prouinciæ, polypus qui videbatur mortuus fuit emptus a quodã, cuius vxor ipſum in pelui cũ aqua ponẽs decoquendũ cũ aliquantulũ diuertiſſet, non inuenit in pelui, ꝗ vndique cũ quærens nec inueniens, tãdẽ ſurſum reſpexit, & ſuper trabẽ domus polypũ vidit, qui ſentiẽs calorẽ aquæ, per cathenã qua peluis pẽdebat, ſurſum aſcenderat, vnde ipſum decoquendũ retraxit. Tales ſunt in religione multi falſi & ficti, ꝗ præ malitia fingunt ſe mortuos.i. ſimplices, humiles, & deuotos. Veruntamen qñ vident opportunitatem, bene ſciunt ſuper trabes dignitatũ aſcendere, & calefacti auaritia promotiones ſuas ad alta officia & beneficia procurare. Et ſic verificatur illud Eccl. 19. Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Vel iſta poſſunt dici de ſimplicibus, & de bonis actiuis, qui videntur eſſe mortui, inquantũ nihil videntur ſcire boni, ſed pro certo quando ſe vident eſſe in calore tentationis, & in periculo ꝙ in perpetuo bulliantur, ſolent ſibi remedium quærere, & altè per contemplationẽ aſcendere, & ſic a tentationis periculo ſe ſaluare, iuxta illud ad Colo. 3. Quæ ſurſum

8 ſunt ſapite, nõ quæ ſuper terrã. ¶ Polypus habet inimicitias cũ karabo, quod eſt mariuũ mõſtrum, & ipſum non per potentiã, ſed per malitiã occidit & vincit. Et iſtud ex hoc probatum eſt, quia vbicunq; in eodem reti capti inueniuntur, ſemper inuenitur karabus mortuus, vel letaliter vulneratus. malitioſus.n. eſt piſcis. vnde etiã in vmbra ſaxorũ ſe ſolet abſcõdere, & ſic cõtra piſces ſolet ſubito proſilire, ſicut dicit liber rerum. Iſta poſſunt dici de diabolo, qui contra hominẽ præualet, non per potentiã, ſed per fraudes. Scit.n. diabolus ꝙ voluntas quæ libera eſt, per potentiã non vincitur, & ideo ſub vmbra diuerſarũ palliationum & fictionum ſe occultãs tentationes ſuas contra hominem machinatur, & dum non aduertit, in ipſum inſiliens, & eum fortiter per aliquam tentationem impugnans, ipſum ſpiritualiter occidit, vulnerat, atq; vincit. Vel iſta poſſunt dici cõtra malitioſos, qui multo fortiores & potentiores ſolent vincere, & de ipſis non per potentiã, ſed per malitiã triumphare. Vel etiam poteſt dici in bono, quia iuſti qui per potentiam de inimicis ſuis.ſ. diabolo carne & mundo præualere nequeunt, ſæpe tñ per ſapientiam ipſos vincũt. Quod etiam generaliter de omnibus prudentibus põt dici, qui maiores per prudentiã ſolent vincere, quos nequirent per potentiam ſuperare. Sicut.n. dicitur Eccl. 9. Dicebam ego meliorem ſapientiam eſſe quàm fortitudinem. ¶ Polypi ſicut dicit liber de natura rerum, vultibus

9 inuicem coeunt, in hyeme concipiunt, & verè pariunt, & fœmina vnum ouum tñ ponit, in quo eſt innumerabilis multitudo ouorum paruorum, de quibus prolẽ infinitam deducunt. ſuper oua aũt ſua incubantes, cancellatis inuicẽ brachijs quaſi camerã faciũt. Iſta poſſunt dici de cõiugibus, qui per amorẽ mutuum debent alteri alter vultum vertere, & ſe per amorem amplexando, oua.i. filios defendere & fouere. Vel põt dici de prælatis bonis, maribus & fœmellis.i. ſuperioribus & inferioribus, qui ſe inuicem debent amplecti & diligere, & cõi aſſenſu oua.i. ſubditos tẽporaliter & ſpiritualiter gubernare. Vel dic ꝙ polypus eſt peccator, qui in hyeme tentationis, ouum mali propoſiti concipit, ex quo in verè proſperitatis, qñ.ſ. opportunitatem habuerit, filiorum.i. malorum operum multitudinem parit. de vno.n. ouo multa proles producitur, qñ ex vno ouo.i. ex vno malo propoſito multitudo malorũ operum procreatur. Eſa. 54. Multi filij deſerti magis quàm eius quæ habet virum. Vel dic ꝙ polypus eſt diabolus, qui vnũ ouum.i. vnũ hæreticũ vel peccatorẽ producit, qui tandem multum peſtiferũ ſemẽ gignit, & multos alios peſtiferos ſucceſſores in eccleſia derelinquit, ſicut fuit Arrius & alij ſimiles. Eccl. 9. Qui in vno peccauerit, multa bona perdet.

¶ Polypus mutat colorẽ ad ſimilitudinem loci in quo eſt, ſicut dicit Pli. li. 9. c. 29. Iſtud expone ſicut de tharando vel chameleonte. 10

¶ Item polypus inſidiatur cõchis, quas ſi apertas viderit, lapillũ inijcit ne claudant, & ſic ſecurè ipſarum carnibus ſatiatur, ſicut dicit Pli. li. 9. c. 30. Idem autem dicitur de cancro, & ideo vide ibi. 51. vbi exponitur. 11

De Rana. Cap. 95.

RANA marina ſm Ariſt. piſcis eſt qui habet caput ſpinoſum, habet aũt alas, & ſub oculis quædam cornua, quibus turbat aquas, vt non videntes piſces rapiat, ipſaq; mouens, quaſi ad vermiculos piſces allicit, & accedentes propius ipſos rapit, ſm Pli. li. 9. c. 42. Rana clamoſa aduocatos malos deſignat. Iſti.n. caput intentionis habens ſpinoſum per intentum punctionum rapinæ & exactionis, alas habent.ſ. ſuperbiæ & elationis, & ſub oculis ſuæ cautæ malitiæ & cauillationis habent cornua proteruiæ & duræ obſtinationis. Quid ergo? pro certo iſti aquã negotiorũ quæ habent præ manibus taliter turbant, & ſuis malitijs inuoluũt & ligant, ꝙ alij piſces.ſ. ſimplices nihil ibi vident, & ideo ſicut volũt ipſos capiunt, decipiunt atque fraudant. Iſtud etiam de quibuſdã malitioſis põt dici, qui.ſ. ante omnia ſolent negotia turbare, ne eorũ malitiæ poſsint apparere, vt ſic poſsint cõtra alios præualere. Hier. 31. Turbat mare, & conſonant fluctus eius. 1

¶ Teſte Pl. li. 9. c. 51. diuerſa genera piſcium ſimul non coeunt, præter ſquatinã & ranam, ex quibus naſcit̃ piſcis parte priori ranæ ſimilis, qui Rhinobatus appellatur, qui habens duo cornua prominentia, turbat aquam vt piſciculos rapiat. Sic verè licet nullum genus hominũ debeat alteri ſpeciei.i. alteri mulieri ſe coniungere, iſtud tñ fallit in rana & ſquatina.i. in adulteris & luxurioſis, qui.ſ. fidẽ alter alteri non ſeruant, imo cum alienis cohabitant, & inde ſpurios & adulterinos filios generant, qui cum cornibus ſuperbiæ patriã totã turbant, ita ꝙ piſciculos.i. pauperes depopulantur & deuaſtant. Iſtud patet de brodis ſeu ſpurijs qui in Gaſconia & alijs multis terris faciunt cuncta mala, quibus indignanter loquitur ſcriptura Eſa. 57. Accedite huc filij augurtatricis, ſemẽ adulteræ & fornicariæ. Vel dic ꝙ qñ mediãte ſymonia malus prælatus coniungitur cũ eccleſia vacante, quæ ſua.ſ. non deberet eſſe vxor, ſed potius aliena, tunc ibidem generantur & promouẽtur ab eo multi mali, qui piſcatores vocãtur ꝑ auaritiam, alas habent per ſuperbiã, cornua habent per proteruiã & duritiã, & ſic turbant totũ mare.i. totã patriã vel eccleſiã per crudelitatẽ & diſcordiã, & piſciculos.i. pauperes decipiũt per fallacitatẽ & malitiã. Ezec. 34. Cum lympidiſsimã aquã biberitis, reliquã pedibus veſtris turbabatis. 2

¶ Omnes piſces pullos ſuos nutriunt præter ranã. vide li. de animalibus. c. de rana. Secundũ Plin. li. 9. c. 57. Theophraſtus dicit eſſe in Babylonis irriguis quoſdam piſcis in capite ſimiles ranis marinis, qui cauernas, ſibi fodiũt, ita.ſ. profundas, ꝙ etiam deſiccato flumine, aquæ in illis cauernis perſiſtunt. Exinde ergo cauda & pinnulis ſe mouentes, ad ſiccum pro paſto exeunt & tandem reuertũtur ad cauernas, vbi obuerſi perſiſtunt. Sic verè debet bonus actiuus cauernã.i. memoriã mortis in ipſo mundi flumine ſibi fodere, ibiq; in aqua deuotionis & lachrymationis viuere, & ſi pro neceſsitate vitæ ipſum contingat ad terrã.i. ad terrena negotia tranſire, ſemper debet ad cauernam ſuã.i. ad mortis memoriam reuenire, vbi.ſ. obuerſus.i. contra diabolum & tentationes verſus & obuius debet perſiſtere & manere. Eſa. 26. Ingredere in cubicula tua, abſcondere &c. 3

De

De Raijs. *Cap. 96.*

1 RAIE ſeu rays gallicè piſces ſunt lati, & quaſi rotūdi, nam in longitudine & latitudine quaſi ſunt æquales. Iſti ergo oculos habēt horribiles. os habent non in loco vbi ſunt caput & oculi, ſed ipſe tius circa ventrem. caudam habent longā & gracilem more colubri, ſed aculeis plenā. Et iſti ſm Ariſt. omnes ſunt piſces lati. Si vis talis piſcis eſt eccleſia. Nam dato ꝙ iſta in longitudine perſeuerantiæ, & in latitudine charitatis Chriſto fuerit in ſuis membris per iuſtitiam adæquata (iuxta illud Apoc. 21. Latera ciuitatis erant æqualia, quanta latitudo eius, tanta & longitudo) nihilominus iſta eſt multipliciter variata, oculos. n. i. iudices habet horribiles per crudelitatem, caput i. prælatos habet ſine ore. i. ſine paſtu vitæ per tenacitatem, quia. ſ. iſti non videntur habere os, quo corpus eccleſiæ nutriatur. ſ. per clementiam & pietatem. os etiam quod ſpiritualiter corpus cibat. i. prædicatores ſunt iuxta ventrem per gulam & carnalitatem. Cauda. i. balliui & officiales pleni ſunt aculeis per exactionem & rapacitatem. Hæc oīa poſſunt dici de malo prælato, cuius. ſ. oīa mēbra. i. oēs familiares pleni ſunt aculeis rapinarum, & maximè caudæ. i. balliui. ſed ſolum dicas ꝙ caput. i. interio cater ore, &c. ſicut ſupra Apoc. 9. Aculei erāt
2 in caudis ipſarum. ¶ Rabas ſeu rabis ſm Iorath. habet virtutē ſtupefactiuā. Stupefacit. n. piſces qui eum vident ita ꝙ ſe mouere non poſſunt, & ſtupefactos capit. Pli. etiam li. 9. c. 42. quaſi videtur idē ſentire, ſed de torpedine. Sic diabolus procurat facere hoīes ſtupidos. i. immobiles & inſenſibiles, hoc eſt dictu ꝙ primo curat eos facere indeuotos, qui dolorem proximi per compaſsionem non ſentiant, & qui per bona opera ſe non moueant, & tunc procul dubio ipſos ad votum per diuerſa peccata rapit, & in æternum deuorat atque capit. Hiere. 25. Interficiā eos, & ponam eos in ſtuporem & ſibilum.

De Rhombo. *Cap. 97.*

1 RHOMBVS eſt piſcis fortis & magnus & aſtutus, ſed tardus. hic latus eſt ſicut pecten, & in limo latens turbat aquas ne videatur, quapropter in Francia dicitur turboth. Quicquid vero de piſcibus tūc ad eum appropinquat, rapit & corripit, & hmōi ſolertiæ argumentū eſt ꝙ mugil piſcis velociſsimus in ventre ipſius qui tardus eſt inuenitur, ſicut dicunt Phiſiologus & etiam Pli. li. 9. c. 42. Iſtud pōt allegari contra multos, qui videntur tardi, ſimplices & boni, & ꝙ nullo modo ſcirent malitioſum aliquid cogitare. ita etiam ꝙ in prouerbio de eis dicitur ꝙ neſcirent aquam turbare, qui tamen per falſa ſua conſilia omnia ſolent turbare, & inſidias ſuas ſub limo diuerſarū ꝑ aſtutiarū ſolent celare, & ita ſolent alios decipere, ꝙ mugiles. i. quoſcunq; ſubtiles & agiles inueniuntur ſuis fallacijs deuorare. Iſtud videmus quotidie ꝙ tales tardi qui videntur hebetes & ignaui, etiam ſubtiles & agiles decipiunt, ipſoſq; ſuperant atq; vincunt. Vel iſtud pōt dici de Chriſto, qui tardus eſt ad vindictam ſumendam, & ad diu cōuerſionem noſtram expectandum. nunc. n. abſconditus videtur, ſed pro certo non eſt aliquis ita agilis, quin ab ipſo (niſi conuerſus fuerit) deuoretur, potiſsimè in iudicio vel in morte, qñ ſ. iſte turbabit oīa elementa, iuxta illud Eſai. 13. Turbabo cœlū, & mouebitur de loco ſuo terra. Et de hoc dicitur Hie. 46. Terror vndiq; ait dñs, non fugiet velox, nec ſe ſaluari putet fortis. Ad aquilonem iuxta fluuiū Eufratē victi ſunt & ruerunt. Terror. n. iſte eſt dies iudicij, vbi pro certo eſt aquilo. i. frigus & aſperitas quantū ad malos, & Euphrates quod interpretatur frugifer. i. fœcunditas gloriæ & fœlicitas quantum ad bonos. Ad aquilonem ergo iuxta euphratem. i. ad ſiniſtram iuxta dexteram, ad pœnam iuxta gloriam ponentur fortes. i. illi qui præ cæteris cautelis & malitijs more mugilū ſunt veloces. Amos 2. Peribit fuga a veloce, & fortis non obtinebit virtutem.

De Salmone. *Cap. 98.*

1 SALMO piſcis eſt qui a Barbaris laſtos dicitur. Et eſt ſalmo dictus a ſaliendo. Iſte. n. in arcto poſitus ſolet caudā in aere ponere, & vt euadat, in altiſsima ſaltare, quod non facit corporis leuitate, ſed magis ea fortitudine & virtute. Iſte. n. cōtra fluuium currere & aſcendere delectatur, & a curſu tali non deſiſtit, quouſq; paſcatur, & reficiatur, & cum refectos fuerit, ad vada & domicilia ſua reuertitur, ibiq; reſidet & moratur. fit tñ qñq; ꝙ qñ ſic cōtra fluuiū aſcendit, ſcluſam ſeu aggerē in aqua factū pro piſcādo vel pro molēdinis vel aliud obſtaculū in flumine inuenit, & quia in interuallis ſeu apertutis illis ſcluſę eſt aquę trāſitus violentus, ideo vt trāſeat, cauda aure impoſita, vt dictum eſt, fortiſsimè vltra ſaltat, ita ꝙ aliquādo inuentū eſt ꝙ in aliquo palo ſcluſę acuto ſuper calciatā ſe infigit, & ſic vbi credit fortiter agere, magis perit. Violentia etiā aquę ipſum qñque inferius repercutiendo retrahit, & in ſportulā ibi præparatā includit. Iſta poſſent hiſtoricè allegari cōtra præſumptuoſos, qui in fortitudine cōfidentes cōtra impetum & curſum fluminis naturę, & cōtra dei ordinationē, vel contra potentiorū iuriſdictionem, & ſuper vires ſuas multa facere conantur, & ſaltare, & alios exceſſus exercere gloriantur, vnde ſæpe fit ꝙ inopinatę mortis diſpendio moriuntur. Talibꝰ igitur pōt dici illud Exod. 18. Stulto labore cōſumeris, vltra vires tuas eſt negotiū. Fatuum eſt. n. curſui fluminis, & ordini rerum, impulſui fortunę, & diſpoſitioni Dei ſe opponere, & ſuperiorum motibus per ſuperbiā contraire, multa. n. mala exinde ſequuntur, & mors & infortunia incurruntur. Ideo bene conſulit Sapiens Eccleſ. 4. Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec coneris contra ictū fluuij. Iſtud etiā videmus in moribus, vbi aliqui nō formidāt aggredi fortiora ſe, & incōſultè nituntur actus perfectos facere, & cōtra & ſupra naturā conari, quos pro certo ſæpe contingit ab incepto deficere, & in diaboli ſportulam ruere, ſicut de multis nouitijs videmus, qui in principio ardua aggrediuntur, ſed finaliter cadere & deficere comprobantur. Bene ergo dicitur Eccl. 3. Altiora te ne quæſieris. Vel ſi vis expone de Chriſto. qui proprium vadum. ſ. domicilium paradiſi exiuit, & vt paſceretur animabus, & eas per prædicationem & ſaluationem & de inferno liberationem piſcaretur, contra curſum fluuij. i. cōtra curſum naturę in mundum per incarnationem venit, & ſcluſam peccati & tentationum taliter trāſiliit, ꝙ in palo Crucis corporaliter ſe infixit. ad Galath. 2. Cōfixus ſum cruci. Et iterum per reſurrectionem & aſcenſionē ad proprium domiciliū remeauit. Reuertar in domum meam vnde exiui Luc. 11. & Matth. 12. & Numeri 10. Vel dic ꝙ ſalmo eſt perfectus, qui procul dubio pro paſtu virtutū acquirendo, debet domum parentes & patriam relinquere. Gen. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua. Et curſui fluminis huius mūdi. ſ. impetui fortunæ, ſiue quātum ad fluxum ſecūdarum rerū, ſiue quantum ad fluctus aduerſarum, cū mentis conſtantia cōtraire, ꝙ cum animi fortitudine tentationū & tribulationum violentiam tranſilire. Et hoc eſt quod dicit Seneca de naturalibus queſt. li. 3. vbi dicit ꝙ præcipuus eſt animus contra calamitates fortis & contumax, luxuriæ non aduerſus tm, ſed & infeſtus, nec cupidus periculi, nec fugax. Et ſi forte tātus ſit impetꝰ & obſtaculum huius contrarietatis & tentationis, vt liberè trāſire non poſſit, ponat caudam in aure. i. memoriam mortis & finis in corde. i. cogitet in cauda & in fine rerum. ſ. morte, iudicio, inferno & paradiſo, tunc. n. in ſeipſo reuertetur & complicabitur, & ad tranſiliendum difficilia animabitur, & ad prætereundum tam aduerſa quam proſpera munietur, & ſic iſte dicetur ſalmo, quaſi ſaliens montes. i. quaſi tranſiliens paſſus difficiles atque graues. Cant. 2. Ecce iſte venit ſaliens in montibus, & tranſiliens colles ſimilis eſt dilectus meus capreæ hinnuloq; ceruorum. ¶ Salmo fluuialis ſm Pli. li. 9. in aquitania omnibus 2
marinis piſcibus præfertur. Habet. n. carnes rubeas atq; dulces. Veruntamen ſuper omnes cibos iſti ſunt qui citius ſatietatem adducunt. Iſte eſt Chriſtus, qui pro certo omnibus antefertur in dulcedine & ſapore & in ſatiando. pſal. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, quā abſcōdiſti timentibus te. Et potiſsimè in gloria, vbi ipſe oēs guſtantes & fruentes perfectiſsime ſatiabit. pſal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Vel dic ꝙ carnes ſalmonis ſignificant delicias huius mundi, quæ pro certo non habentibus ſunt dulces, habentibus vero ſunt ſatiatiuę, faſtidioſæ & graues, quia ſm Greg. in homilijs. deliciæ mundi cum non habentur, ſunt in deſiderio, cum vero habentur, ſunt in faſtidio. ¶ Salmo ſicut dicitur in libro de rerum natura, non 3
bene viuit in ſtagno, vult. n. eſſe in loco vbi ad aquas viuas & fluuiales eidem liber ſit egreſſus. & ſicut dicunt quidā, iſte parum valet tā in colore quā in ſapore quouſq; de ſalſedine aquæ maris guſtauerit. Talis eſt iuſtus, quia pro certo ſine aqua viua fluminis deuotionis, ſcientiæ & grē, ſpiritualiter nō viuit, & ſi de aqua maris. i. de amaritudine mundi tribulationum nō guſtauerit, parū procul dubio proficiet aut valebit. homo. n. qui

mundi

mũdi amaritudines nõ eſt expertus, ſed ſemp in aquis dulcib⁹
mundanæ proſperitatis nutritus, parum poteſt valere, & do vti
libus modicum cogitare. Eccl. 34. Vir in multis expertus cogi-
tabit multa, qui autẽ non eſt expertus, pauca recognoſcit. Ideo
Sen. dicit, Miſerum te puto, quia nunquam fuiſti miſer, tranſi-
1 iſti vitam, & nõ inueniſti aduerſariom. Miſeri ſunt qui nimia
fœlicitate torpeſcunt.

De Sturione ſiue thyrſione. *Cap. 99.*

STVRIO, vel ſm Pli. torſio, ſicut dicit liber rerũ
1 a barbaris dicitur ſtorã. Eſt aũt piſcis in lacis &
magnis fluminib⁹ habitãs, & ſine aquis fluuiali-
bus diu viuere nõ valẽs. & ſicut dicit liber rerũ,
& ẽt Vincẽtius, iſte piſcis reſpectu corporis mo
dicũ habet ventrem, & valde modica inteſtina, nihil. n. aut pa-
2 rũ cibi admittit in corpore. Sola. n. aeris ſerena tranquilitas ſuf
ficit ſibi pro cibo, & inde eſt q̃ iſte ore caret. illa. n. pars capitis
clauſa eſt, quã os occupare ſolet, foramen tñ habet ſub gutture
clauſum, & cum voluerit apertũ ad aeris ſerenitatẽ. & hic in la
cte dicitur diu viuere ſicut in aqua. Auſtro aũt flante cõtra na-
turã piſciũ longorũ dicitur pingueſcere, & flante aquilone in
aquarũ profundis latere. Per ſturionem chariſsimi poſſunt in-
telligi viri ſancti, & maximè confeſſores. Iſti. n. nõ aquas lacua-
les mundi diuitiarũ, ſed aquas fluuiales Chriſti ſcientiarũ ſum
mopere dilexerũt, cibũ modicũ ſumpſerunt, & in abſtinẽtia vi
uentes, ventrẽ & inteſtina. i. carnis & ventris ingluuiẽ modicã
habuerunt. Iſti ẽt ore quod loquitur & comedit caruerunt in-
quantũ. ſ. a cibis abſtinuerunt, & inquantũ multũ verborũ ſilẽ
tiũ habuerunt. Quid plura? procul dubio quaſi pro maiori par
te cibi ſui aerẽ. i. ſpiritũſanctũ & contemplationẽ & deuotionẽ
habuerunt, & iſto ſpũali cibo cõtenti parũ de reliquo curauerunt
t. ad Cor. 10. Bibebant aũt de ſpũali, conſequente eos pe-
tra, petra aũt erat Chriſtus. Iſta. n. oĩs debent eſſe in religioſis,
quia pro certo iſti debent carere ore per taciturnitatẽ. Eccl. 5.
Sit digitus tuus ſuper os tuum, ne capiaris in verbo indiſcipli-
nato. Iſti debẽt vti paucis cibis per abſtinentiæ parcitatẽ Mat.
11. Venit Ioannes non manducans neq; bibens. Itẽ debent ha-
bere modicũ ventrẽ. i. deliciarũ carnaliũ paucitatẽ, & per caſti
mõniç reſtringentẽ puritatẽ. Cant. 5. Venter eius eburneus, di
ſtinctus ſapphiris. Itẽ debẽt diligere aquã fluminis. i. ſacrç ſcri-
pturæ ſcientiã & veritatẽ. pſal. flumen dei repletũ eſt aquis pa
ſti cibũ illorũ. Et præ omni cibo debent habere ſerenitatẽ ae-
ris. i. diuinæ grẽ ſinceritatẽ, & cœleſtis patriç trãquillitatẽ, q̃a
. ſ. iſti debent viuere contẽplando, poſt mortẽ vero adipiſcẽdo
per mentis plenã ſatietatẽ. ad Rom. 8. Si ſpiritu viuimus, & ſpi-
2 ritu ambulemus. ¶ Sturio habet hepar magnum, & ventrem
paruum. Sic verè iuſti debent habere parũ de ventre i. de car-
nis voluptate, multum vero de hepate, vbi eſt ſanguinis locus
. i. de charitate & pietate. Et ſicut ſturio ſm librũ rerũ cõtra na
turã piſciũ longorũ auſtro pingueſcit, & aquilone in profundo
langueſcit, ſic talibus proficit auſter proſperitatis, quia. ſ. ipſa
virtutibus pingueſcunt, ea bene vtendo, ipſos aũt turbat aqui-
lo tentationis fortis & aduerſitatis, quia. ſ. ipſos per timorẽ deij
3 cit a bonis operibus retardando. ¶ Sturio dulciſsimũ habet he
par, & ideo præ dulcedine quæ poſſet faſtidium facere come-
denti, vtile eſt q̃ ipſum hepar felle quod ei adiacet inungatur,
vt nimia eius dulcedo fellis amaritudine tẽperetur. Sturio eſt
Chriſtus, qui. ſ. oẽs cõditiones habuit ſupradictas. Hepar eius
ſignificat eius miam, quæ eſt dulciſsima. fel vero ipſius ſignifi-
cat ei⁹ iuſtitiã, quæ eſt amariſsima. Quid ergo? pro certo hepar
diuinæ miæ ita eſt dulce, q̃ ipſam comedentibus. i. in ea confi-
dentibus & eam cogitantibus, poſſet forte abominationẽ vir-
tutum & contemptum Dei generare, quia ſm innocentiũ. Ni-
mia familiaritas parit contemptum, & facilitas veniæ incenti-
uum tribuit delinquendi. Et propter hoc neceſſe eſt vt fel ſuæ
iuſtitiæ ſibi adiungatur, & q̃ cum hepate ſui dulcoris ẽt fel ſui
amari rigoris ponatur, vt ſic de ambobus temperamentũ de-
bitum cõponatur, vt ſic iuxta pſal. Miſericordia & veritas ob-
uient ſibi, iuſtitia & pax oſculentur ſe. Vel dic q̃ ſturio eſt bo-
nus prælatus, qui hepar cum felle debet habere. i. clementiam
cum iuſtitia exercere vt ſic hepar pietatis felle rigoris acuatẽ,
& amaritudo iuſtitiæ dulcedine clementiæ temperetur. Vnde
Greg. 20. moral. Regat rigor iuſtitiæ manſuetudinem præſi-
dentis, & alterum ab altero commendetur, vt nec vigor ſit ri-
gidos, nec clemẽtia diſſoluta. ¶ Sturio diu in lacte poteſt viue-
4 re &c. Eapone ſicut ſupra de eſo, de quo dicitur ſimile.

De Salpa. *Cap. 100.*

SALPA ſm Iſidorũ piſcis eſt obſcœnus & vilis. 1
Hic contra naturam natatibũ, ſui miraculũ pre-
bet, hic. n. nunquam decoqui põt, niſi prius fuſto
vel ferula fortiter verberetur, quod ẽt dicit Pli.
li. 9. c. 18. Tales ſunt multi, qui pro certo ita ſunt
in peccati vilitatibus inuoluti, & in malo tã for-
titer indurati, q̃ igne ſancti ſpiritus, vel diuinç charitatis amore
decoqui nequeũt, vel conuerti, niſi prius per fortes tribulatio
nes, infirmitates, vel afflictiones verberati fuerint vel attriti. ſi-
cut. n. dicitur Eccl. 1. peruerſi difficile corriguntur. Vel iſtud
dic contra naturam ſeruorum qui non niſi ſuplicijs emendan-
tur. Quod etiã de obſtinatis dicitur & proteruis. Vnde Prou.
29. Seruus verbis non poteſt erudiri. Et ideo dicitur Eccle. 34.
q̃ iugum & lorum curuant collum durum & ſeruum incli-
nant operationes aſsiduæ.
Scarus idem eſt quod eſcarus. vide ſupra in littera. E.

De Scorpione maris *Cap. 101.*

SCORPIO maris dicitur eo. q̃ manum tractan- 1
tis lædit, & ſicut dicit liber de natura rerũ, x phi
loſophis tradiens q̃ ſi decem cancri cum mani-
pulo ocy mi. i. baſiliconis in vno loco maris po-
nantur, oẽs ſcorpiones maris circumuicini ibidẽ
congregantur. Per iſtos chariſsimi poſſum intelligere quoſdã
ſubditos dyſcolos & proteruos. Iſti. n. illos qui eos manu tenẽt
. ſ. prælatos & ſuperiores, q̃ñ eos volũt palpare, viſitare & cor-
rigere, ſolẽt lædere, & appellationibus, infamijs, & iniurijs in-
feſtare, quia ſicut dicitur Prouer. 9. Qui erudit deriſorem, ipſe
ſibi iniuriam facit ſ. deriſor. & qui arguit impium, generat ma-
culam ſibi, ſupple ipſe impius. Et ratio, quia ſicut dicitur Pro-
uerb. 15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Et tales pro-
cul dubio vbi retrogrados. i. alios malos viderint cõgregatos,
ſolent conuenire, & vna cum alijs malis congregationes & cõ-
ſpirationes facere, & alter alterum in ſua malitia confouere.
pſal. Congregati ſunt, conuenerunt in vnum aduerſus dominũ
& aduerſus Chriſtum eius. Sicut ad litteram videmus de con-
ſpirantibus contra Abbates & Epiſcopos & Prælatos, qui con
gregant ſibi conuenticula de ſanguinibus. Vnde Eſa. 34. Ibi cõ
gregati ſunt milui alter ad alterũ. ¶ Scorpio maris ſm Dioſc. 2
fel habet medicinale, & præ cæteris animalibus valet eius fel
contra albuginẽ oculorũ. Scorpio eſt diabolus, fel vero eius ſi-
gnificat amaritudinem infernalem, vel ẽt malitiã vel tribula-
tionẽ temporalem. Tale. n. fel. ſ. præſens tribulatio ſentita, vel fu
tura damnatio conſiderata, ſolet oculum cordis clarificare, &
ad præcauendum nociua clarius illuſtrare, quia. ſ. ſicut dicitur
Eſa. 28. Vexatio dat intellectum.

De Sepia. *Cap. 102.*

SEPSA vt ait Iſidorus dicit ſic, pro eo q̃ interclusa 1
ſepibus capitur. habet autem atramentum nigrum,
quod ei pro ſanguine eſt, quod ſm quãdã lucernç
intermixtum, amoto priori lumine, æthiopes videri
facit. Laruas. n. facies repreſentat, & ſenſum viſus decipit at-
que turbat. Per ſepiam intelligo diabolum, per ventrem eius in-
telligo mundum. Sanguis vero & atramentum ſignificat deli-
cias & diuitias, quæ fœdant & inficiunt cor humanum, quia p-
cul dubio ſi iſtud atramentum lucernç cordis per nimium af-
fectum coniungitur, tota imaginatio hois perturbatur, intan-
tum q̃ qñ prior lucerna præſentis vitæ amota fuerit, æthio-
pes. i. tortores demones in inferno ſentiuntur & videntur. Sap.
17. Perſonç triſtes apparentes timorẽ incutiebant. Vel dic q̃
iſtud nigrum atramẽtum ſignificat infamias & diffamationes,
opinionẽ hois denigrantes. Si ergo ſepiç. i. detractores atramẽ
tum falſarum diffamationum lucernæ. i. cõſiderationi alicuius
adiunxerint, ipſum pro certo taliter corrumpent q̃ fœdabunt,
& ipſum contra alios taliter informabunt, q̃ iſti qui ſunt boĩes
albi ſibi æthiopes apparebunt. Homo. n. taliter infectus bonos
eſſe malos iudicat, & illos qui ſunt hoĩes albi. i. iuſti & rationa-
biles, nigros, infames, vt Æthiopes eſſe putat, dicens illud Hie.
13. Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, ſic & vos poteri-
tis bonũ facere, cum didiceritis malum. ¶ Sepia multos habet 2
pedes, molles, ſine oſsibus & carnoſos, quibus. ſ. in mari natat,
& quibus palis ſe colligat, ita q̃ piſcator extracto palo ſepiam
adhærentem ſecum leuat. Sic verè mali multos habent pedes
eſſe-

effectuum,qui tñ ſunt ſine aliqua firmitate. Prou.21.Deſideria
occidunt pigrum,tota die concupiſcit & deſiderat. Iſti.n cum
talibus mollibus pedibus & affectionib⁹ ſuis,palis ex induſtria
in mari fixis.i.mūdi bonis,quæ ſunt ſimilia baculis arundineis
Ægypti,per auaritiam & ineptam amicitiam adhęrēt, vnde fit
ꝙ ipſis mediantibus piſcatores demones, ipſos ad culpam &
miſeriam ſecum leuant. Amos 4.Eleuabunt vos in contis,& re
liquias veſtras in ollis feruentibus. Vel dic ꝙ iſti pali ſignificāt
malos, quos primo diabolus in terra & in mari.i. in diuitijs &
delicijs,vel in amaritudine hęreſis vel peccati ſtabiliter & for
titer infigit. Illis.n.dum ſepię.i. ſimplices per amicitiam & ſo-
cietatem inćaūtè colliguntur,cum eis,& ipſis mediantibus ab
iſtis piſcatoribus capiuntur,& mox ad diuerſa vitia,deinde ad
ſupplicia rapiuntur. Malum eſt ergo malis ſocialiter adhęrere
& bonum eſt ab eorū conſortijs abſtinere, iuxta illud Prouer.
24.Ne æmuleris viros malos,nec deſideres eſſe cum eis. ¶ Se-
3 pię cum ſe capiendas timuerint, ſolent atramentum ſuum ni-
grum in aquam effundere,& ſic aqua obſcurata & turbata, ſo-
lent ſe abſcondere,& ne videantur ab aduerſarijs ſe celare. Sic
mali ſubditi cum ſe a pręlatis capiendos & puniendos metuūt,
atramentū infamiarum contra ipſos proijciunt, & per lites,ap
pellationes,& conſpirationes negotium ita turbant & inficiūt,
ꝙ ipſi velut abſconditi,impuniti tranſeunt & recedūt. Vel per
illud atramentum intellige fictiones,palliationes, & allegatio
nes malorum,& maximè vſurariorum & ſimilium. Iſtis.n. ſo-
lent taliter ſe munire, & ſic mala facta ſua abſcondere & cela-
re,ꝙ oculos iudicij aliorum ſolent decipere & fallere, & illęſi
a correctoribus recedere & abire. Tales n. ſemper diligunt ob
ſcuritatem,nolentes ꝙ alij videant iniquitatem ſuam, quia ſi-
cut dicitur Ioan 3.Omnis qui male agit,odit lucem, & non ve
4 nit ad lucem,vt nō arguantur opera eius. ¶ Inter ſepias mas iu
uat fœminam cum parturit, tridente vero percuſſo mare,fœ-
mina fugit,ipſumque iuuare non curat, ſed inſurgit potius cō-
tra eum. Vide li. de animalibus.c.de fœmina vbi caponitur. Se
pia inter alios,duos habet longos pedes,quibus cibū ad os trāſ
mittit, & quibus in fluctibus velut quibuſdam anchoris ſe ſta-
bilit atque figit. Sic vere cum nos habeamus multos pedes.i.
multos affectus & deſideria, inter cæteros tñ debent eſſe duo
magni.ſ.affectus & amor dei & proximi,qui.ſ. per perſeueran-
tiam longi debent eſſe, vt iſtis mediantibus cibum diuinę gra-
tiæ & gloriæ poſsimus acquirere & habere, & nos in fluctibus
huius mundi contra motus tentationū fortiter ſtabilire. Amor
5 .n.dei & proximi anchoræ ſunt, quæ hominem contra fluctus
tentationum & tribulationum confirmant & ſtabiliunt,quia ꝓ
certo nullus firmus in fide & moribus efficitur, niſi in amore
dei & proximi ſolidetur. Ecc.5. Eſto firmus in via domini. ¶ Se
cundum plateariom,os ſepię valet ad dentes dealbandos, ſi cū
ſubtili panno lineo cum eo fricentur. Dentes ſunt verba,q
tunc nigri efficiuntur, quando per detractionem mala de alijs
obloquuntur. Oſſe ergo ſepię.i. Chriſto in panno veteri virginia
lis vel humanę carnis,vel ad litteram,pannis in præſepio inuo
luto,qui.ſ.fuit os de oſsibus noſtris, & caro de carne noſtra,ſi-
cut dicitur Gen.2.ſunt per imitationem iſti dentes fricandi,&
ſic eius exemplo albi eſſe poterunt atque mundi. ¶ Ad odoré
6 vſtę ſepię piſces conueniunt,& ideo in vaſe ponitur piſcatorū.
Sepia vſta igne luxuriæ eſt mala mulier,q.a.ſ piſces.i. delicioſi
ad eius odorem & infamiā conueniunt,& ipſa mediante in de-
monum retibus ſe immittunt,dicentes Can.1.In odore vnguē
torum tuorum curremus ſupple ad perditionē. Sepia ore cōci
pit ſicut vipera &c.expone ſicut de vipera.

De Siluro. Cap. 103.

SILVRVS piſcis eſt ſicut dicit liber rerū,cui circa
1 fœtus mira eſt ſollicitudo,poſtquam.n.fęmina oua
peperit, maſculus quinquaginta diebus ipſa cuſto-
dit,& ab aduerſarijs defendit. Talis eſt bonus præ-
latus,qui oua.i. ſubditos quos fœmina ſua.ſ. eccleſia ſibi pepe
rit & dedit, debet fouere, & contra aduerſarios ſpirituales &
temporales defendere & iuuare,& vt ad quinquageſimū diē.i.
ad iubileum æternæ requiei illæſi perueniant,totis debet viri-
bus laborare. ¶ Pli.li.9.c.15.dicit ꝙ ſilurus eſt piſcis qui graſſa
2 tur vbicunque eſt,omne animal appetens. Vnde ait ꝙ in meno
germaniæ flumine appetens equos innatantes ſæpe demergit.
& eſt piſcis ita magnus,ꝙ captus & exanimatus,iugis boū tra-
hatur ad littus. Sic vere mors & diabolus in flumine mundi ꝓ-
ſperitatis natantes equos.i.luxurioſos appetunt, ipſoſque dum
non aduertunt capiunt & ſubuertūt. Vel etiam dic quòd equi
ſunt ſuperbi,& cętera ſicut ſupra. Vnde Gen.49. Mordens vn-
gulas equi &c.

De Solari piſce. 104.

SOLARIS eſt piſcis q alio nomine dicitur bar- 1
botha qui pro eo ſolaris dicitur,quia libenter in
ripis ad ſolem manere perhibetur. Hic.n. anguil
lis eſt ſimilis & hepar habet dulciſsimū,& præ-
cipue eſibilitatis. Per iſtum poſſunt ſignificari
illi qui ſoli iuſtitiæ Chriſto per affectum & deſiderium ſe ex- 2
ponunt, & hepar interioris voluntatis dulce & beneuolum
ſemper gerunt.

De Squantina. Cap. 105.

SQANTINA ſeu ſquatos ſm Iſidorū li. 12. eſt 1
ille piſcis marinus, cum cuius cute aſpera ligna
quamquam duriſsima poliuntur. Iſta autem cu-
tis vocatur gallice pellis ruſtici. Et ſm Plin. iſte
eſt piſcis longitudinis quinque pedum, caudam
vero habet ſemipedalem, qui in limo abſcondi-
tus,piſces ſubito corripit. Cutis ergo eius eſt ita aſpera,ꝙ exin
de rodſitur & poliūtur ligna.& totus iſte piſcis ita durus eſt,ꝙ
via aliquo ferri vel calybis acumine poteſt abſcindi. Per iſtū
piſcem poſſunt ſignificari illi qui in limo fallaciarum abſcon-
diti,alijs inſidiantur,vt eos inuadant & rapiant, ſicut ſunt ty-
ranni, cauſidici & ballиui, qui ſub abſcondita palliatione inſi-
diantur ſimplicibus: vt inuenta occaſione,ipſos pęnis afficiant
atrocibus. Cutis ergo iſtorum.i.exterior conuerſatio eſt crude
lis & aſpera,& ad polimentum bonorum,& exercitium virtu-
tis eorum,& ad corroſionem & conſumptionem ſuperfluitatis
illorum valde apta,quia ſicut dicit Greg. Vtilitati bonorū mi-
litat vita reproborum. Iſti autem procul dubio ita ſunt duri &
obſtinati,ꝙ nullo gladio verbi dei per contritionem penetran
tur,nullo etiam tribulationis correctionis tormento ſcindun-
tur aut emendantur. Eccl.5.Peruerſi difficile corriguntur. Ta
les.n.tyranni qui alios fricant,rodunt,poliunt & affligunt,prę
ſuæ mentis obſtinatę duritia vix aut nunquam ſcindi pęnetra-
ri,aut corrigi poſſunt. Et hoc eſt quod de obſtinato dicitur
Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur velut
malleatoris incus. Sequitur. Quaſi ſtipulam æſtimabit malleū,
& deridebit vibrantem haſtam. Vel poteſt dici de detractori-
bus & obſtinatis & inſolentibus in eccleſia vel religione, qui
alios verbis detractorijs fricant & rodūt,qui ita indurati ſunt,
ꝙ nulla ſciſſura correctionis corrigi poſſunt. Allega vt ſupra.

De Scolopendris. Cap. 106.

SCOLOPENDRAE ſm Plin. piſces ſunt ſimiles 1
terreſtribus qui centipedes vocantur. Hi hamo
deuorato, omnia interanea euomunt, donec etiā
reijciant ipſum hamum,& tādem præter ipſum
hamum quicquid reiecerant,iterato recipiūt &
reſorbent. Sic debent facere iuſti, quia ſentien-
tes ſe cibos cum hamo comediſſe.i. diuitias cū peccato acqui-
ſiuiſſe totum reijciunt reſtituunt & dimittunt. Vbi vero vidēt
hamum peccati non eſſe in cibis,hoc eſt dictu, vbi vident ꝙ ci
bos diuitiarum ſine peccato & ſine conſcientiæ ſtimulo man-
ducari poteſt,tunc ipſum libenter ſorbent & acquirunt,& pro
neceſsitate ſui & aliorū ipſum libenter procurant & aſſumūt.
Sicut.n.cibus non eſt malus,ſed hamus, ſic temporalis ſubſtā-
tia non eſt mala,ſed vitium. Eccl.13. Bona eſt ſubſtātia cui nō
eſt peccatum in conſcientia. Vnde Seneca li.de paupertate di-
cit ꝙ non eſt in rebus vitium,ſed in animo. Vel dici pōt de ma-
lis diuitibus, qui ſentientes aculeum & hamum tribulationis
vel infirmitatis habere,& timētes periculū mortis, cibos quos
comederant.i.diuitias quas iniuſtè acquiſiuerant, quandoque
euomere & reſtituere curant,& ſic vomendo & reſtituēdo, &
hamum infirmitatis & mortis euadant, tandem vero quando
vident ꝙ hamum reiecerunt,tunc ſępe fit ꝙ iterum diuitias &
cibos recipiunt & reſorbent,quas antea vomuerāt. Vel etiam
generaliter iſta poſſent dici de malis religioſis, qui profitendo
religionem,ad finem ꝙ hamum peccati euadant, ſolent cibos
bonorum temporalium abdicare & eijcere. Iob 20. Diuitias
quas deuorabit euomet. Tandem rñ arctati auaritia,proprieta
rij fiunt.& diuitias quas reiecerant,reſumunt,& ſi poſſunt,di-
uites rurſum fiunt,ſicut patet de multis mendicantibus, q vbi
mundi

mondi negotia reiecerant, præ cæteris volunt reſumere, & diuitias nituntur acquirere & habere. 2. Petri. 2. Canis reuerſus ad vomitum, & ſus lota in volutabro luti.

De Spongijs. *Cap. 107.*

1 SPONGIAE ab Iſidoro li. 12. dicuntur fungiæ. & ſm Pli. iſtæ in mari naſcuntur in locis abruptis & petroſis, quibus quaſi incorporatę adhęrét, & aluntur conchis vel piſce vel limo. Sicut. n. dicit idem Iſidorus, Spongia docetur eſſe animal pro eo q abraſa de lapidibus ſanguiné emittit. Secundum etiam Pli. li. 9. c. 45. ſpongia habere intellectum videtur. quod apparet quia vbi auelli ſe ſenſerit, contracta in ſe, multo difficilius abſtrahitur. Quod quidem (vt ait) fluctu impulſę faciunt, & euulſę e radicibus iterum, creſcunt. Putreſcút in apertis locis, ſed in gurgite bene viuunt. ſicut. n. dicit Iſidorus ibidem, viuentium in aquis, alia diſcurrút, vt piſces & belluæ, alia vero ſtant fixa vt oſtreæ, icini, & ſpongiæ, & dicuntur fungiæ prout dicit, fingo fingis, qđ idem eſt quod abſtergo abſtergis. Chariſsimi per ſpógias intelligo humiles, pauperes & depreſſos, qui quáuis non cópu᷑entur inter piſces. i. quáuis ratione deformitatis, ſqualoris & paupertatis, in numero hoím & ęſtimatione múdanorú non habeantur (iuxta illud Eſa. 53.) Vidimus eum & nó erat aſpectus, virú dolorú & ſciéntė infirmitatem, & ſic a multis æſtimetur pp ſimplicitatē eorú, q ipſi careant vita tam gratiæ quá fortunæ, iſti tamé realiter viuere dinoſcuntur, & in mari. i. in amaritudine paupertatis & in gurgite humilitatis viuere per gratiam comprobantur. Iſti. n. ſcopulis & petris. i. Chriſto & ſanctis per fiduciá immobiliter adhęrent; & ſi diabolus ipſos per peccatum auellere voluerit, ſtatim ſe contrahunt ad ſeipſos, & cum Deo ſe fortius cóiungunt & tenét, dicentes illud pſal. Mihi adhęrere Deo bonú eſt, & ponere in dño Deo ſpé meá. Et ſic pro certo iſti probantur habere ſanguinem. i. humoré deuotionis & pietatis, intellectú. i. ſenſum diſcretionis, fidei & ſagacitatis, & crementú profectus virtuoſi operis & bonitatis. Iſti etiá, & maximè religioſi, in aperto poſiti. i. in mundo & aſpectibus hoim & mundi negotijs expoſiti, cito moriuntur per culpá, in gurgite tñ religionis & clauſtri ſepoſiti viuere poſſunt per gratiá. Quod ét de gurgite tribulationis dici pôt, vbi. ſ. melius viuit homo vita. ſ. gratiæ, quá ſi extra aquá miſeriæ exterius in mundi proſperis exponatur, quia. ſ. tunc ſolet ſanguis deuotionis ſiccari, & ipſe vita gŕæ ſpoliari. Ezec. 16. Dixi tibi cum eſſes in ſanguine tuo, viue. Vel ſi vis dic contra mundi dilectores, qui quáuis ſint aíalia. i. hoies ſenſu & intellectu dotati, ipſi tñ lapidibus. i. rebus inſenſibilibus & terrenis per affectum adhęrét, ita q rectè videtur q ſenſu & intellectu carent, inquantum per bona opera non ſe mo-
2 uent. Exo. 15. Fiant immobiles quaſi lapis. ¶ Spógia raræ & poroſę & bibulæ eſt naturæ, & ideo aquá attrahit, & eá ſibi incorporat atque bibit, ipſamqꝫ cum plena fuerit, niſi preſſa fuerit, non euomit vel emittit. Veruntamė ſi aliquátulum præmitur, tota aqua ab ipſa ſic exprimitur, & ſpongia inanis remanet, & penitus vacuatur. Talis eſt auarus, eſt. n. rarus per inconſtátiæ debilitatem, poroſus per malorum affectuum multiplicitaté, bibulus per bonorum terrenorum appetitum & cupiditatem, Iſti. n. aquá bonorum mundi, quæ ſunt fluxibilia ſicut aqua, nó ceſſant attrahere, & in concauitatibus. i. in arcis & abditis aggregare, ipſam vero cum ea pleni & diuites fuerint, nolút amplius largiri vel euomere, ſed per parcitaté oía retinere, iuxta illud Prouer. 5. vbi de aquis dicit. Habeto eas ſolus, & non ſint alieni participes tui. Sed quid⁹ pro certo Deus videns q iſti nolunt aliquid de iſtis aquis abſorptis & auarè acquiſitis per largitatem dimittere, ſolet eos per tribulationes vel per mortem præmere, & ſic pro certo quicquid biberant de diuitijs euomere & dimittere compelluntur, & ipſi nudi & vacui de iſto ſeculo emittútur. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre eius extrahet eas deus. Vel dic q ſpongia eſt peccator, qui ſicut dicitur Iob 15. Bibit quaſi aquá iniquitatem. quá. ſ. cú plenus fuerit, non libenter dimittit, quia ſicut dicitur Prouer. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnit. In fine tñ aquá iſtam. ſ. peccata per cóſeſsionem euomit, qñ Deus morte vel tribulationib⁹ ipſum pmit. ſæpe tñ fit q per recidiuum iterum hanc reſumit. obſtinati. n. nunquá volunt peccata dimittere, niſi preſſi. Vel dic q mali qui actus peccatorú modo dimittere nolunt, ſed continuè ea bibunt, in fine morte compulſi, ipſa dimittendo euomunt.

De Sparo & ſolea. *Cap. 108.*

1 SPARVS ſm Iſid. li. 12. eſt piſcis ſic dictus, eo q ſparo. i. lanceæ miſsili aſsimilatur, ſicut ſolea piſcis eſt, pro eo q ſoleæ ſotulariú aliqualiter cóformatur. In quibus notare poſſumus q illorum quibus nos aſsimilamus, & quorum nos morib⁹ conformamus nomen & famam acquirimus & habemus. Quod tam in bono ſignificato verum eſt quam in malo 1. Reg. 25. Rectè vocatum eſt nomen eius nabal:

De Stella. *Cap. 109.*

1 STELLA ſm Pli. li. 9. c. 40. piſcis eſt in mari Oceano, factus ad ſimilitudinem ſtellæ, carnem interius habens mollem, callum vero exterius valde durum & ſm Ariſt. & Plin. iſte piſcis igneum dicitur habere calorem, ita vt omnia in mari contacta adurat, & omne animal quod comederit, in ventre duriſsimum quaſi panis bis coctus inuenitur. Per iſtam ſtellam intelligo mulieres, quæ ratione ornatus ſuperflui lucent & rutilant ſicut ſtellæ. Iſtæ. n. habent virtutem vſtiuam & igneam. Quicquid. n. tágunt flamma faciút & incendunt, & per ardorem luxuriæ igne malorú deſideriorum comburunt, quia pro certo & tactus & nutus & aſpectus & verba & facta earum inflammant ad libidinem cor humanum. Vnde Eccl. 9. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis ardeſcit. Et ſic bene ſequitur q illa quæ iſte piſcis comedit indurantur, quia pro certo quicunqꝫ malæ mulieri per amorem incorporati fuerint, per obſtinationem in mentis duritiam commutantur, & ideo proprie pani bis cocto comparantur, quia. ſ. hic per luxuriam, in inferno vero per miſeriam decoquuntur. Et illud patet de luxurioſis, qui præ cæteris indurati & obſtinati videntur, quod. ſ. ex hoc patet, quia etiam in ſenectute nolunt pœnitere, & dato q perdant famam, animam & ſubſtantiam, neſciunt erubeſcere vel dolere, quia ſicut dicitur Ecc. 23. Homini fornicario oís panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediés vſque in finé. Et pone ſi vis figuram Apo 8. de ſtella ardente ſicut facula, qui cecidit in tertia partem aquarú, & amarę factæ ſunt, & multi hoíes mortui ſunt ex aquis, & nomen ſtellæ abſynthium. Aquæ fluxibiles ſignificant bona mundi, quorum tertia pars ſunt delicię. Stella ergo quæ ardens dicitur & amara velut abſynthium, eſt mala mulier. Eccle. 7. Inueni mulierem morte amariorem. Iſta. n. deducit hominem ad amaritudiné paupertatis, infamię peccati & tormenti. Iſta igitur in tertiam partem aquarú. i. in delicias mundi vult ſemper cadere, & ibi viuere & manere, quapropter homines aquas deliciarú ſuarum bibentes, per diuerſa peccata moriuntur, & iſtá eſſe abſynthium experiútur, quia ſicut de muliere dicit̃ Prouerb. 5. Nouiſsima eius amara velut abſynthium, & acuta velut gladius biceps.

De Serra maris. *Cap. 110.*

SERRA ſm Iſidorum eſt monſtrum maris a re nomen habens. Habet. n. ſerratam criſtam, qua ſubnatans occultè nauibus, eas occultė ſecat, & ſic aqua ſubintráte, de ſubmerſorum carnibus ſe ſatiat atqꝫ cibat. Talis eſt mors, quia pro certo iſta iam ſerra dicitur quá ſerratria. Nihil. n. eſt quin ab ipſa ſerretur, ſecetur aut pœnetretur. nauibus. i. corporibus in mari huius vitæ fluctuantibus ſubnatat occultè, ipſaque omni die paulatim ſecat inuiſibiliter & ſecretè 1. ad Cor. 15. Quotidie morior. Sic igitur naue corporis perforata, homines moriuntur, & in mortalitatis flumine ſubmerguntur, & ab iſta ſerra in ſepolchro comeduntur & conſumuntur. pſal. Mors depaſcet eos. Vel ſerra eſt diabolus, q occultè tentationem & delectationem ſuggerendo, nos ſecat, & ſic aqua malę complacentiæ vel conſenſus nauem voluntatis intrante, nos per peccatum ſubmergit & necat, & tandé in inferno deuorat atqꝫ grauat. Eſa. 44. Artifex lignarius extendit normam, formauit illud in runcina. i. in ſerra. ¶ Serra ſicut 2
dicit liber rerum, eſt monſtrum in mari, habés alas immanes, & pinnulas latiſsimas, quæ contra nauem velificantem in mari, in contrarium erectis alis velificare contendit. Quod cum ſtadijs 40. Aliquádo fecerit, labore victa, alas deponit, & ad ſe ſe retrahens laſſa ſubſiſtit, ipſam vero fluctus in profundum ad locum ſuum reportare tunc temporis conſueuit. Nauis quam ſpiritusſanctus docet ad portum, & quam gubernaculum prudentiæ regit per fretum eſt eccleſia. ſerra vero cum pinnulis excoria-

excoriationis & rapinæ, & cũ alis præſumptionis, elationis &
ſoperbia ,eſt tyrãnus. Quid igitur? pro certo ſæpe fit vt ſerra.i.
aliquis crudelis princeps & ſecularis imperator vel tyrannus
inuideat naui eccleſiæ per mare huius ſeculi velificãti, & quia
diſplicet ſibi ꝙ tot & tantis vtitur libertatibus , & ꝙ ita libere
& autenticè tẽdit ad portum,in contrariũ nititur velificare, &
eccleſiæ libertatibus obuiare , & ſic ſolet alas ſuperbiæ erige-
re,pinnulas aceuę crudelitatis extendere,& ſe iſti naui oppone
re.& eam in curſu ſui regiminis impedire. Sed quid? procul du
bio pro nihilo tentat hoc facere,quia neceſſe eſt nauem eccle-
ſiæ præualere. teſte.ſ.ſcriptura Eccl. 56. Pugnare contra dñm
non eſt facile. quia & ſicut dicitur Luc. 22. Chriſtus pro Petro
dr̃ rogaſſe,vt non deficiat fides ſua. Et etiã ipſa nauicula Petri
fluctuaſſe legitur,non periſſe. Quid plura ? pro certo finaliter
neceſſe eſt ꝙ talis tyrannus alas ſuperbiæ deponat , & ꝙ laſſus
& fatigatus ſe ad ſe contrahat, quouſq; laſſum & fatigatum flu
ctus mortis ad profundũ inferni pertrahat & deducat. Eſa.33.
Dum fatigatus deſieris contẽnere,contẽneris. Vel iſta poſſunt
dici de tyrannis paganis, qui fidem & eccleſiã extinguere vo-
luerunt.qui fatigati & victi nihil contra dñm potuerunt,ſed in
profundum inferni deſcenderunt. Eſa.14. Detracta eſt ad infe-
ros ſuperbia tua. Vel generaliter pôt dici de præſumptuoſis &
crudelibus,qui nituntur contra fortiores & ſuperiores, qui fi-
naliter laſſi remanent atq; victi. Vel poteſt dici de tyrannis &
balliuis, qui in principio faciunt contra naues.i. contra iuſtos
quicquid poſſunt ipſiſq; malitijs & iniurijs obuiant & reſiſtũt,
qui finaliter laſſi in morte ſubſiſtunt & fluctus mortis ipſos in
profundum inferni deducunt. Ezec. 32. Dederunt timorẽ ſuũ
in terra viuentiũ, & portauerunt ignorantiã ſuam cum his qui
deſcenderunt in lacum.¶ Si alio modo accipias textum, iſtũ.ſ.
3 ꝙ iſta ſerra non contra nauem,ſed potius cum naue velificare
contendat , & cum ea per mare ſe poſſe currere credat , donec
tandem labore victa & fatigata ſubſiſtat , pôt contra præſum-
ptuoſos allegari,qui ſe maioribus & melioribus nituntur ęqui
parare,& ex ęquo cum eis contendunt currere,& ſe eis in glo-
ria conformare. quod quia cõtinuare nequeunt , neceſſe habẽt
laſſi ſubſiſtere & ceſſare . Iſtud videmus in multis temporali-
ter,qui in expenſis & ſtrenuitatibus , ſupra vires patrimonio-
rum ſuorũ magnis nobilibus & diuitibus ſe cõformare nituntur,
& feſta continua & arma iucantè ſectantur, qui cum ſeipſos cõ
ſumpſerint,deſiſtere compelluntur. Contra quos Eſa. 16. Au-
diuimus ſuperbiã Moab,ſuperbꝰ eſt valde. Superbia eius & ar
rogantia eius pluſquã fortitudo eius. Videmus etiam iſta ſpũa-
liter in religione, vbi multi nouitij virium ſuarum ignari , ſu-
pra vires nituntur quandoque opera perfectionis facere, & na
uibus.i.ſanctis ſe credunt æquiparare, qui tñ victi ſolent finali-
ter deficere, & a cępto propoſito vacillare . Bene ergo dicitur
Eccl.3. Altiora te ne quęſieris.

De Syrenibus. *Cap. 111.*

1 SYRENES ſm Phiſologum & Andelinũ ſunt
quædã monſtra marina, quę faciẽ muliebrẽ, bra
chia & mamillas habentia, procerę magnitudi-
nis & faciei ſunt horrendæ, in reliquo corpore
aquilis ſunt ſimiles , cum alis & vnguibus ad la-
niandum aptis. In fine vero corporis ſquamoſas piſcium cau-
das habent, quibus oceanodo in fluctibus ſe gubernant. Viſæ au
tem ſunt pueros inter brachia portare , quibus viſis ſolẽt nau-
tæ quã plurimũ formidare,& ideo eis lagenã vacuã ſolẽt proij
cere vt dum cum illa luſerint , poſsint ſe ab eis elongare. Et ſi-
cut dicit liber rerum, hæc narrauerunt illi qui ſe vidiſſe aſſere-
bant. Tale monſtrũ videtur eſſe mala mulier. Iſta.n. habet mã-
mas blandientis delectationis, quibꝰ.ſ.catulos & ſequaces ſuos
lactat, delectat & nutrit. Thren.4. Lamię nudauerũt mãmas, &
lactauerunt catulos ſuos. Iſta ergo licet videatur eſſe fœmina
in prima parte.ſ.in principio.ſ.dulcis amicabilis & benigna, eſt
tñ aquila in ſequenti, habet.n. alas & vngues. alæ. n. ſignificant
ſuã volatilem voluntatem , vngues vero ſuã auaram cupidita-
tem & ſuam rapacem tenacitatem. Mulier.n. per varia deſide-
ria dicitur volare, & illos quos decipit, ſolet bonis fortunę, na-
turæ, & gratiæ rapaciter ſpoliare. Dan.7. Vngues habebat fer-
reos &c. Iſta tñ dicitur habere caudam piſceã , quia pro certo
cauda.i.finis & intentio iſtarũ principaliter quærit aquã deli-
ciarũ, & fluxũ luxuriç corporalis. Vel dic ꝙ iſtę ſyrenes poſſũt
ſignificare iudices præcipites & crudeles, qui volare dicuntur
& pungere, eo ꝙ ſine deliberatione ſolent rapinas & pũcturas
præcipitanter & cœleriter exercere. muliebrem tñ. i. dulcẽ fa-
ciem & apparentiam dicuntur habere, & mamillis dulciũ ver
borũ & fallaciũ in principio dicũtur lactare, vt ſic poſsint de-
ceptos melꝰ deuorare, & de ſpolijs aliorũ ſe & catulos. i. filios
& nepotulos enutrire. Eſa.34. Ibi habuit foueã hericius, & enu
triuit catulos. Quid igitur? Procul dubio nautæ. i. ſimplices ta- 1
les ſolent valde timere, & ne ab eis obruantur, præcipuè formi
dare. Neceſſe ergo ꝙ aliquid ad ludendum ipſis proijciant. i. ꝙ
aliquod munus vel enceniũ eis offerãt, vt ſic locũ fugiendi ha-
beant & euadant. alias.n. ſi ſe muneribus nõ redimunt, ſubmer
ſionem, rapinã & exhęredationẽ timere poſſunt, quia ſicut di-
citur Micheæ. Si quis non dederit in ore eorum quippiam, ſan
ctificant ſuper eum prælium.¶ Syrenes ſaltantes & ludentes ſi- 2
gnificant tempeſtatem ſm Phiſiolo. tunc.n. maiorem faciunt lę
titiam, qñ ſentiunt tempeſtatem in proximo futuram. Sic verè
multi ſunt qui tunc ſummè lętantur & gaudent, qñ tempeſtatẽ
tribulationum alijs venire vident, contra illud Prouer.24. Cũ
ceciderit inimicus tuus , ne gaudeas, quia ſicut dr̃ Prouer. 17.
Qui in ruina lętatur alterius, non erit impunitus. Vel pôt dici
contra prędones, quorum ſaltus, feſta & conuiuia, ſigna ſunt tẽ
peſtatis & rapinę ſubditorum. Conſtat.n. ꝙ cum multa expen-
derint feſtinando, magis & acrius ſolent rapere, ſuam pauperta
tẽ ſupplẽdo, dicunt.n. faciamus bonũ feſtum , quia ruſtici totũ
ſoluent. Nautæ ergo.i. ſimplices debẽt ſibi de futura tẽpeſtate
& rapina timere, qñ vidẽt tales ſyrenas feſta & cõuiuia & alias
lætitias celebrare. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.
Vel iſtud potes exponere ſicut ſupra de auibꝰ tit. de fulica.§.2.
¶ Syrenes dulciſſimè dicũtur cantare &c. vide libro de anima- 3
libus c. de ſyrenibus, & dic per omnia ſicut ibi.

De Scylla piſce. *Cap. 112.*

SCYLLA ſicut dicit li. de natura rerum, allegãs 1
Andelinũ, monſtrum eſt ſm rei veritatẽ habitãs
in illo mari quod Italiã & Siciliã ſecludit & ha-
bet pectus & caput vt virgo, ſicut ſyrenes, rictus
vero & hiatum oris & dentes habet horribiles.
Iſtud vero nautis & omni generi hoim inimicũ
eſt, & in eius ſanguine delectatur, in aqua difficiliter vincitur,
in terra vero quaſi penitus eſt imbelle. Vocem aũt habet quaſi
muſicã, & in melodia delectatur. Tale monſtrũ chariſsimi vi-
dentur eſſe multi, qui.ſ. ſimul ſunt crudeles & falſi, quia videli-
cet ipſi faciẽ. i. apparentiam habent virgineã & benignã , vocẽ
vero dulcẽ melodioſam & ſuauẽ, & tñ humani generis ſunt inĩ
mici, & ad deuorandũ, rapiendum, & tribulandũ nautas. i. ſim-
plices ſemper prompti. Nam cum ſua ſimplicitate virginea, &
cum ſua voce & locutione mellea quas ipſi prætendũt exteriꝰ,
iſti pro certo pleni ſunt crudelitate fellea, quã ſub falſitate pal
liata ſibi ſeruãt interius. dentes.n. crudelitatis & voracitatis no c
ſcuntur habere. quibus non ceſſant alios temporaliter & ver-
baliter rodere & mordere. Iſta patent de diabolo & hæreticis,
qui ſub ſpecie alicuius blandimẽti quã præferunt, hoiem ad dã
nationem pertrahunt atq; ferunt. Iſta patent de vſurarijs, &
alijs falſis iudicibus, officialibus & balliuis , qui vt decipiãt, in
principio virgines eſſe videntur, & tñ conſtat ꝙ mordere ſem
per & rapere machinantur. Iſtud patet de hypocritis, qui ſunt
virgines in apparentia, qui tñ ſunt animarũ inimici in exiſten-
tia. Iſtud etiam patet de detractoribus, qui.ſ. in prima parte.ſ.
in hoim apparẽtia, ſunt virgines, poſterius vero in eorum ab-
ſentia ſunt peſsimi. Iſti ergo dum ſunt in aqua mundanę fluxi-
bilis proſperitatis & vitæ, vix poſſunt ab hoie ſuperari, cum ve
ro ad terram. i. ad mortem venerint , tunc nullius ſunt valoris,
quia tunc vel in ſe quantum ad animam vel in filijs quantum
ad mundum ſuperantur, & eorum fortitudo ad nihilum dedu
citur. Ezech. 32. Dederunt fortitudinem ſuam in terra viuen-
tium, non dormierunt cum fortibus, qui deſcenderunt in infer
num. Iſti igitur potuerũt in locuſtis figurari, quę (ſicut dicitur
Apoc.9.) facies hominum, capillos mulierum, & tñ dentes leo
num, & caudas ſcorpionum habuerunt, quia.ſ. tales ſunt homi
nes & mulieres in facie. i. in apparentia blandiendo, ſunt tamũ
leones in exiſtentia deuaſtando, & ſcorpiones poſterius in ab-
ſentia detrahendo & pungendo mordaciter & vigendo. Pro-
uerb. 23. Ingreditur blandè, nouiſsimè autem mordebit vt co-
luber.¶ Et nota ꝙ ſcylla periculum eſt marinum, & ſecundum 2
poetas , ſcylla etiam dea eſt maris. Sed de hoc vide alibi ſcili-
cet libro.8. cap. 11.§.18. & infra libro. 15. vbi agitur de fabulis
poetarum.

De

De Scincis. *Cap. 113.*

SCINCI ſm Iſid. circa Nilum frequentiſſimæ ſunt beluæ, q̃ crocodilis ſunt ſimiles, ſed minores, & horũ carnes medicinales eſſe videnẽ, quia ſi quis io poculo ſuo carnes huius beluæ poluerit, inde veneoi potentiã expellit. Iſti ſcinci poſſunt mihi ſignificare aliqnos tam ſeculares q̃ religioſos, qoi rectè in appatẽtia vidẽtur eſſe ſimiles crocodilis, aatione.ſ. aliculus familiaris vel leuis vitæ quam prætendunt, veruntamen iſtis ſunt valde minores in malitia vel ertore. Dato.n. q eſſe videantur mali exterius in cõuerſatione, ſunt tñ boni & medicinales interius in intentione. & iſtud patet: qa etiã vioom doctrinæ quod per eos tranſit.i. illa docomẽta dicta vel verba quæ ipſi alijs dicunt & emittũt, procul dubio contra venenum peccati remedium ſuot, quia q̃uis multis inſolenter & leuiter videantur viuere, ſciunt tñ vtiliter & facere & docere. Noo oportet ergo de talibus iudicare ſm faciem, ſed ſm peccata, luata illud Ioan.7. Nolite iudicare ſm faciem, ſed rectũ iodicium iudicate. ¶ Sicut dicit liber rerum, ſcinci beluæ ſunt quæ præuident tẽpeſtates & veotos, cauda.n. ſua villoſa obtuaant foramen cauernæ, a qua parte debet flate ventus, oppoſitum verò apertum dimittunt &c. Eapone ſicut lib. ſequenti de animalibus titu. de taao. S. a. vbi inueoies ſimile.

De Tencha. *Cap. 114.*

TENCHA piſcis eſt lacualis, qui luto nutritur, & aliqñ pelle nigra, qñq; verò aurea coloratur. Piſcis eſt caterius valde viſcoſus rectè quaſi aoguilla, dulcis eſt cibus, ſed duræ digeſtionis, & ſm opinionem vulgi, iſte coire dr̃ cum buffooe. Talis eſt peccator qui luteus eſt per auaritiã, viſcoſus per luxuriam, niger per infamiam, aureus tamen per curioſam veſtitus apparentiam malæ digeſtionis & cõuerſionis per obſtinationem & malitiam, & cum buffone diabolo coiens p malam amicitiam, & ab ipſo concipieos peccatum & nequitiã pſalm. Concepit dolorem & peperit iniquitatem.

De Trutha. *Cap. 115.*

TRVTHA ſm librum rerum, & etiã ſicut ſeoſu patet, eſt piſcis qui in fluminibus inuenitur qui de altis montibus oriũtur & qoi lapideũ littus babeot. Eſt autem ſalmooi ſimilis in colore cutis etiã in tubore, & partim in ſapore carnis, ſed hoc ſolum io æſtate: qa.ſ. in hyeme carnes habet albas, ſicot alij piſces dulcedinisq; minoris. Tales ſunt boni religioſi, quia pro certo iſti in flomine religionis inueniuntur, quæ.ſ. fundũ & fundamentum habet lapideum.ſ. ipſum Chriſtũ, qui lapis & petra dr̃ in ſcriptura & ab altis montibus.i. a ſanctis & perfectis patribus noſcitur deriuata. Iſti.o. Salmoni:i. Chriſto pro viribus aſsimilantur, & quãtũ ad cutem honeſtæ conuerſationis, quantum etiam ad carnem interioris affectionis, ipſum pro viribus imitantur, quod tñ ſolum fit in æſtate.i. in tempore gratiæ, qñ.ſ. abondaot calor charitatis & ſplẽdor veritatis & fructus honitatis. Nam in hyeme.i. in ſtatu peccati, vbi frigus indeuotionis & ſterilitas virtutis & perfectionis abũdãt, iſta ſimilitudo deficere cõprobatr̃, qa.ſ. ſapore charitatis & colore honeſtatis ceſſantibus, iſti nõ Chriſto, ſed alijs piſcibus.ſ. peccatoribus & malis etiam ſecularibus conformantur. Tunc.o. poteſt de ipſis dici illud pſal. Noo eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua.

De Thymalo. *Cap. 116.*

THYMALVS ſm Iſido.li.12. ea flore q thymus dr̃, nomẽ habet. Nam (vt aii) com ſit colore gratus, & ſapore iocũdus, tñ ſicut iſte flos fragrat, & corpore odore aſpirat. Tales ſunt ſancti, q exemplo floris fragrantiſſimi Ieſu Chriſti colorẽ gratę cõuerſationis ioduũt, & odorẽ iocũdæ famæ in aliorũ naribus diffundũt. Can.4. Odor veſtimẽtorũ tuorũ ſup oĩa aromata.

De Teſtudinibus. *Cap. 117.*

TESTVDINES ſm Pli.li.9.c.10. mare Indicũ habet ita magnas, q de teſtis earũ hoies ſibi faciũt lata domicilia, atq; inter inſulas maris rubri de ſiogulis teſtis ſingulæ fiũt nauigis. Iſtud mõſtrum caret dentibus, acutum tñ habet roſtrũ & durum, nam tanta eſt ſibi oris duritia q lapides cõminuat atq; frãgat, & iſtud qua patit vſq; ad centena, q in terra foſſa & pectore panita incubat noctibus, fœtus verò edocat annuo ſpatio ſicut ait. Chariſſimi per teſtudines poſſunt intelligi prælati qoi cutem exteriotis apparentiæ debent per conſtantiæ & patientiæ firmitatem præ cæteris habere ſolidam, teſteam atq; duram. Exec.3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorũ, & faciem tuam valentiorem dentibus eorum, quaſi ſilicẽ & adamantem dedi faciem tuã. Quid ergo? pro certo iſti debent eſſe tales & tãti, q ipſi poſsint eſſe domus ad alios continendũ charitatiuè, & naues ad alios deferendũ ſuſtentatiuè: quia.ſ. iſti ſicut domus ſubditos debent contra frigora tribulationum, contra pluuiam tentationũ, contra latrones.i. cõtra impios mũdiales, & contra feras.i. cõtra demones infernales defendere, & ſicut naues ipſos in mari.i. io amaritudine paupertatis miſericorditer ſuſtinere, & pro ipſis ſpiritualiter & tẽporaliter nutriendis, merces virtutum, exemplorum, documẽtorum cõtinere. Proue.31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longè portans panem ſuum. Quia pcul dubio iſti oua & fœtus.i. ſubditos ſuos debent io grãm ſpiritualiter parere, & in terra.i. io luæ mortis memoria per humilitatem infoſſare, ipſoſq; pectoraliter pauitos fouere, & perſonaliter exẽplis, doctrinis & elemoſynis educare. Eſa.34. Ibi habuit fooeam hericius, & enutriuit catulos. Quid ergo? p certo iſti dentibus crudelitatis rapacis, & detractionis mordacis, debent carere, quia.ſ. oullum debent iniultè affligere vel mordere. Veruntñ quantũ ad impios puniendos, roſtrum oris debent per ſeueram locutionem ita fortè & durũ habere, q lapides.i. lapideos pctõres poſsint cõſtringere vel domare, & rigore iuſtitiæ caſtigare, vt ſic de ipſis dicatur illud 3. Reg.19. Ecce dñs tranſit, & ſpũs grandis & fortis, ſubuertens montes, & conterens petras ante dominũ. Vel per dentes poſſunt intelligi verba mordacia, qa p certo ſæpe fit q dato q hõ prælatus vel iudex careat hmõi dentibus.ſ. iniurioſis ſeromonibus, non eo minus ſolet pteruos corrigere & frãgere, & lapideos hoies caſtigare. Vel põt allegari q plus proficit qñq; roſtrũ durũ.i. dura & ſeuera reprehenſio q̃ dẽtes acuti.i. q̃ mordax & crudelis punitio, qa ſicut dr̃ Proue.17. Plus pficit correctio apud prodẽtes, q̃ cẽtum plagæ apud ſtultum. Et hoc qa prudens verborum correctionibus emendatur, ſtultus verò plagarũ ictibus induratr̃. Vel iſtud põt allegari de diuitibus q rectè apud mundanos domus & naues.i. magni & notabiles reputantur, qui pro certo fœtus & filios ſuos ſolent in terra.i. io amore terrenorũ ſepelire, & ipſos vltra debitũ diligere & fouere. ¶ Teſtudo cũ vxore ſua cohabitat carnaliter pecorũ more. Veruntñ vxor ſua nõ libenter patitur copulã, quouſq; maſculus ea auerſa ori eius feſtucã impooit. Illud poteſt intelligi de bonis mulieribus, quæ copulã carnis etiã cũ proprijs viris debent difficiliter & cum quadam diſplicentia ſuſtinere, maximè qñ vident eos beſtiarũ & pecudũ more eſtrenari, & carnaliter motos eſſe, & ſolum propter feſtucam quã habeot in ore.i. propter frenum legis diuinæ quæ hoc pcepit, ſe debeot bonæ mulieres in talibus exercere, vt.ſ. nõ ex libidine, ſed ex iuſtitia moueantur, iuxta illud 1. ad Corint.7. Vxori vir debitum reddat, ſimiliter & vxor viro. Aduertentes ad illa quæ dixit Angelus Thobiæ, Thobiæ.6. q.ſ. in illis qui coniugium ita ſuſcipiunt, q a ſe Deum excludant, & ſuæ libidini ita vacent ſicut equus, & mulus, poteſtatem habet demonium ſup illos. Vel põt dici cõtra malas mulieres, quę nõ patiuntur libidinẽ a procis ſuis, niſi etiã feſtucã donorũ & munerũ recipiãt ab eiſdem. ¶ Teſtudines marinę intm̃ diligunt liberè reſpirare, q ſurſum in aquæ ſupficiæ volũt quaſi cõtinuè ſupernatare, & ſic fit q dũ teſtudo nõ aduertit, & reſpirando aerẽ delectatur, teſta eius a ſole taliter ſiccatur & induratur, q ſe ſubmergere vel in aquã profundare impediti, & inuita ſupernatare cõpellitur, & ſic piſcatorũ manibus exponit deprędada, ſicut dicit Pli.lib.9.c.10. Reuera ſic vr̃ hodie de multis eccleſiaſticis & religioſis, cõſtat.n. q iſti ſunt poſiti in mari pœnitẽtiæ, vt in aquis deuotionis & gratiæ balneent, & per humilitatẽ inferius profundent. Sed quid? Pro certo hodie ita appetũt fatuæ teſtudines.i. fatui religioſi & clerici libere reſpirare, & ita gloriantur ſurſum ad auras mondani fauoris aſcendere, & ſe mundi negotijs implicare, & ita abhorrent in ſtatu religionis manere, & io pfundo ſtatu humilitatis iacere, q procul dubio ſurſum in patulo in ſtatu alicuius eminentiæ gloriantr̃ aſcendere, & in officijs & dignitatibus vel in mũdi fauoribus vel in curijs principũ vel in executionibus mortuorũ vel i alijs adminiſtrationib' terrenorũ delectant & appetũt pſidere, ſicut ad litterã patet ẽt de mẽdicãtibus, q qua ſi videntur mare religionis dimittere, & extra quaſi ex toto ad

ſeculi negotia ſe transferre. Eſai. 23. Ex i terram tuam filia maris, non eſt cingulum vltra tibi. Ac ſi diceret, iſti cingulũ obedientiæ dimittunt & rumpunt, & de mari religionis ad mũdũ exeunt & accedunt. Quid plura? Procul dubio ibi ſuiipſius taliter obliuiſcuntur, q a ſole mundanæ proſperitatis, & ardore concupiſcentiarum ibi a humore deuotionis ſiccantur & p obſtinationem & malam conſuetudinem taliter indurantur, q ſe in mari religionis profundare amplius impediuntur, imo quaſi ſeculares effecti, etiam contra voluntatem rationis ſurſum ſuper mundana ſupernatare & euagari & mentaliter & perſonaliter diſſoluuntur, & ſic per cõſequens ipſis piſcatoribus infernalibus exponuntur. Quod potiſſimè patet de apoſtatis, qui libere aſpirare volentes, libertatem plus debito diligentes, mare religionis abhorrentes, exterius ſicut ſeculares vagantur, ita in durati in malo, q amplius redire dedignantur. Marc. 13. Qui ſupra tectum eſt, non deſcendat in domum 4. Reg. 1. De lectu-
4 lo ſuper quẽ aſcendiſti nõ deſcendes, ſed morte morieris. ¶ Teſtudo maris faciliter capitur, quando primitus inuerſatur, ratione. n. duræ & latæ teſtæ nõ ſe poteſt faciliter releuare, ſeu iterum reuerſare. ſicut igitur dicit liber rerum, teſtudines de nocte exeundo ad terram depaſcuntur & ſatiantur, & tandem redeuntes ad aquam, ſuper aquam dormiunt fluctuando. Tũc ergo duo piſcatores natando ſeu nauigando accedunt, qui ipſam inuerſant, & qui etiam pedem ſuum firme ligant, & ſic eam inuerſam & ſupinã ad littus trahunt. Chariſſimi tunc homo ſpiritualiter inuerſantur quando errans in fide, contra Deum ſupinatur, & fidei eius repugnat, & ſibi mẽtaliter aduerſatur, vel quando per deſperationem a ſtatu ſpei retrouertitur & per obſtinationem contra dominum voluntarie aduerſatur. pſalm. Auertantur retrorſum & confundantur. Ex quo. n. homo a ſtatu fidei per hæreſim auerſus fuerit & euulſus, vix aut nunquã poteſt reſurgere, nec ſe a ſua perfidia releuare. Hie. 8. Qui auerſus eſt, nõ reuertetur. Quid igitur? Procul dubio quãdo homo in terra diuitijs ſatiatus fuerit, & in aqua deliciarum ſupernatando dormierit & quieuerit, tũc ad ſuos piſcatores, qui ipſum per hæreſim vel per deſperationem inuerſant, & ipſum contra Deum & paradiſum per obſtinationẽ ſupinant, & vinculo malæ conſuetudinis ipſum alligant, & ſic cum propter duritiẽ cutis. i. mentis reſurgere non valeãt, ad littus inferni pro libito ipſum portant, exemplo mortui, qui auerſus ad tumulum trahitur, & ſupinus in tumulo ſepelitur. Vnde de talibus poteſt dici illud Dan. 13. Euerterunt ſenſum ſuũ & declinauerunt oculos ſuos vt non viderent cœlum, neq; recordarentur iudiciorum iuſtorum. Vel dic q inuerſatio iſta eſt mors: quia etiã mortui inuerſi ſepeliuntur, quia pro certo mali qui modo vinci nequeunt, tunc ſaltem ſuperabuntur, quando per duos nautas. ſ. per Dei occultam ordinationem vitam limitãtẽ, & per caſum vel infirmitatem corpus affligẽtem, per mortem inuerſabuntur, & per alium nautam. i. diabolum ligabuntur, & ad littus inferni trahentur, & de mari fluctuoſæ vitæ & pſperitatis extrahentur. Ezec. 29. Extraham te de medio fluminum tuorum. Vide ad hoc figuram ſupra de luligine.

De Teſteo Piſce. *Cap. 118.*

1 TESTEVM ſm Ariſto. animal eſt in mari arabico, quod propter duritiam teſtæ ſuæ, pro eo q fumi euaporare non poſſunt, aliquotiens infirmatur, & calore intrinſeco inflãmatur. Vadit igitur ad aquam dulcem & potat, & in ipſa aliquãdiu habitat, & ſic cutis eius ſubtiliaẽ & ſudore exeunte ſanatur. Sic verè ſi propter duritiam mentis noſtræ, corporis, cordis & oris clauſi, mali vapores vitiorum a nobis per confeſſionem non exiuerunt competẽter, propter q calore concupiſcentiæ generato moraliter fuerimus infirmati. reſtat q aquam dulcem deuotionis & compaſſionis bibamus, & q in aqua lachrymoſæ cõfeſſionis & cõpunctionis nos corporaliter balneemus, vt ſic dura cute voluntatis noſtræ obſtinatę madefacta, ſanitatem animæ reportemus 4. Reg. 15. Vade lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua.

De Tortuca Maris. *Cap. 119.*

1 TORTVCA maris, barenra, teſtudo, & teſteum animal, videntur ſupponere pro eodem, & etiam magiſter de proprietatibus rerũ de prædictis nõ facit ſpeciales titulos. Veruntamen quia liber de natura rerũ ponit diuerſos titulos de eiſdẽ, ideo ego poſui ſub diuerſis. Dicit ergo q tortuca marina eſt bellua ingens ſimilis tortucæ terreſtri, ſed eius quantitatem in infinitum excedens. Octo. n. cubitos habet in longitudine, latitudo verò eius quatuor eſt cubitorum. ſcutum habet teſteum, triangulare, quinq; cubitorũ. Crura habet lõga, digitos magnos ſicut leo, fortitudine & audacia eſt mirabilis tres. n. homines inuadere non formidat. Iſta poſſunt exponi in bono, & ſic p tortucam intelligam virum iuſtum, mari pœnitentiæ deditum, & ad tolerandum aduerſa omnia induratum. Iſte. n. debet habere octo cubitos. i. octo beatitudines, ſcutum etiam teſteũ conſtantiæ & fortitudinis debet habere, qđ tres virtutes theologicæ. ſ. fides, ſpes, charitas, debent triangulare, & quod quinq; cubitorum debet eſſe, inquantum debet contra quinq; ſenſuum illecebras præualere ſic igitur armatus vnguibus iuſtæ correctionis, & ſcuto fortitudinis & perfectionis, tres viros. ſ. ſuperbos, auaros, & luxurioſos, vel tres viros. ſ. mundum, diabolũ & corpus proprium, non timebit inuadere, ipſoſq; poterit ſuperare. pſalm. Scuto circundabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno. & ad Ephe. 6. Sumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere, & galeam ſalutis aſſumite, & gladiũ ſpiritus quod eſt verbum Dei. Vel iſta poſſunt dici de fatuis & proteruis, qui quando ſcuto & armis alijs ſunt circumcincti, ad mala omnia ſunt audaces. Vel per ſcutũ intelligo obſtinationem mentis & duritiam volũtatis, quod. ſ. triãgulare dicitur, p eo q a tribus peſſimis vitijs fabricatur, quæ ſunt falſitas, crudelitas, cupiditas. Ex iſtis. n. tribus conſtat ſcutum iniquitatis malorum. iſti. n. habent falſitatem vt decipiant, crudelitatem vt diripiant, cupiditatem & accipiunt. Tali ergo ſcuto ſic triangulato armati ſolent audacter tres viros. i. vniuerſitatem bonorum (qui per tres viros, Noe, Daniel, Iob, intelliguntur Ezech. 14.) prælatos. ſ. continentes, & coniugatos ſolẽt inuadere, & eos multipliciter infeſtare. Vnde de talibus dicit Iob 41. in perſona Behemoth, q corpus eius quaſi ſcuta fuſilia &c Vel p iſtã beluã intelligo incorrigibiles & obſtinatos, qui ita duri ſunt contra veritatem, & contra iuſtitiam ſcutati, q nulla correctionis ſagitta poſſunt penetrari, qui primo alios verbis & iniurijs non timent inuadere, & eis temerariè cõtraire. Eſa. 48 Scio. n. q a durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea ¶ Tortuca maris ſi inuerſatur, vires perdit, ſe 1
. n. vix poteſt releuare. Sic tales cum mors eos inuerſauerit, nil valebunt, cũ amplius a vitijs nõ reſurgãnt. Vel expone ſicut ſupra de teſtudine, vbi eſt ſimile. Vide li. de aialib'. c. de tortuca.

De Thynno. *Cap. 120.*

THYNNVS monſtrum eſt marinum caudã habens latitudinis duorum cubitorũ, quod in mari fętificãt, & non alibi, & iſtud taliter impinguatur vt dehiſcat, & vltra bienonium raro viuit, vt dicit Pli. li. 9 c. 15. Secundum verò Alber. beſtiæ ſunt in Æthiopia quæ colore fuſco binas habent mamillas, quibus lactant catulos Pli. verò lib. 9. ca. 3. ait thynnorum tantam multitudinem in mari indico claſsi Alexandri magni obuiam fuiſſe, vt claſsis e contra aciem direxerit, cũ alias non eſſet ſparſis euadere, thynnorum multitudine obuiante. Tales ſunt multi qui caudam. i. ſpem futuræ vitæ habent latam, & hoc binorũ cubitorum: quia. ſ. bis credunt viuere, diu. ſ. in hoc ſeculo, & futuro, & inde eſt q duas mammas habere dicũtur, inquantum ſpe proſperitatis præſentis & futuræ lactantur & delectanẽ, & ideo pro certo fœtus ſuos. i. deſideria ſua, voluntatem & propoſitum, ſolent in mari. i. in mundo & mũdiali amore parere & nutrire, & ſe ibi taliter diuitijs & delicijs impinguate, q vitam gratiæ continuare nequeunt aut ſeruare. Quod etiam de temporali vita verum, eſt: quia pro certo qui vltra modum corporaliter delicijs impinguantur, & quorũ mentes carnalitatibus cumulantur, & quorum ſtatus proſperitatibus augmentatur, vita tam temporali quam ſpirituali & æterna faciliter ſpoliantur, figurati in Agag pinguiſsimo, qui a Samuele eſt occiſus 1. Regum 15. Quia p certo illi qui prædictis pinguedinibus impinguantur, mortem reportarẽ ſepius pmerentur. Ideo dicitur 1. ad Timothe. 5. Vidua in delicijs viuens mortua eſt. 1
Iſti etiam contra claſſem Alexandri id eſt, contra ſtatum bonorum ſe congregant, & eis obuiant & repugnãt, quare etiam neceſſe eſt vt e contra ipſi boni contra eos ſe colligant, conſędetent atque iurgant, vt eorum impetum ſecurius fugiant & euadant. 1 Machabe 5. Congregata ſunt gentes vt dimicent contra nos. ¶ Thynnus procedens ad terram, vt paſcatur, dextera ſolet

ſolet ripa intrare, & leua exire. Quod accidit ſm Plini. libr. 9. c. 15. quia dextero oculo melius creditur videre quam ſiniſtro, natura tamē vtroq; oculo hebete. Et ſic ergo ſupponitur quòd ſemper vult oculum imponere verſus partem illam ad quam tendit. Sic mali modo procedentes ad paſtus bonorum temporalium acquirendos, dextera proſperitatis ſolent ad terram id eſt ad terrena intrare, ſed procul dubio ſiniſtra aduerſitatis exinde per mortem ſolent recedere & exire: quia pro certo illi qui nunc ad terrena intrant proſperè & quietè, finaliter inde ſiniſtrè exient & moleſtè. quod benè figuratur Ezech. 46. vbi dicitur q̄ ille qui per portam meridionalem in ſolemnitatem ingrediebatur per portam aquilonarem egredi iubebatur. Meridies. n. proſperitatem, Aquilo frigidus aduerſitatem deſignat, ad denotandum quòd illi qui ad mundana proſperum habent ingreſſum. ſ. diuites, in fine ſiniſtrā aquilonarem & aduerſum habebunt egreſſum: quia ſicut dicitur Prouerbi. 14. Extrema

3 gaudij luctus occupat. ¶ Thynnus ſm Plini. beſtia eſt marina, quæ curioſitate videndi vela nauium agitari vento, naues perſequitur, & intantum ſtupore afficitur, vt tridente percutiatur abſque eo q̄ moueatur. Simile videmus multis accidere, & maximè curioſis & religioſis, & iuuenculis mulieribus. Iſti enim valde appetunt videre vela nauium volare id eſt, mundi ludos, ſolatia, ludibria, pompas, choreas, & ſimilia celebrari. Sed quãdo pro certo dato q̄ in principio non intēdant aliquid mali, ita tamen ſtupore, delectatione & admiratione & complacentia aſficiuntur & tenentur, q̄ vbi non aduertunt, a nauta diabolo tridente tentationis triplicis concupiſcentiæ. ſ. ſuperbiæ, luxuriæ, & auaritiæ, percutiuntur, & ſic per peccatum ſpiritualiter occiduntur. Cuius figuram habemus in Dina virgine, quę volēs videre mulieres regionis Sichimorū egreſſa, vbi a Sichem filio Emor eſt corrupta. quia verè mulier iuuenis curioſa facta, & mores aliorum videre ſollicita, corruptionem peccati ſolet faciliter reportare. ideo benè conſulitur Eccleſi. 3. vbi dicitur. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, & in pluribus operibus eius non eris curioſus. Sequitur. Multos enim ſupplantauit ſuſpitio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus eorū. ¶ Se-

4 cundum Solin. thynni ſunt beluæ quæ in ponto ſolum (qđ eſt mare cæteris dulcius) inueniuntur, qui flumina intrant dextera, & ea exeunt leua. Sic tales qui in dulcedine deliciarum volunt viuere, flumina ſtatuum & beneficiorum & diuitiarum mundialium, quæ dicuntur flumina, quia fluunt, dextera proſperitate adipiſcuntur, ſed ſiniſtra aduerſitatis per mortem exinde egredi compelluntur &c. dic vt ſupra eo. §. 2.

De Tomo ſeu Tonio. Cap. 121.

1 TOMVS ſeu tonius piſcis eſt magnus, ſicut porcus marinus, qui circa maſſiliam in abundantia reperitur. Iſte ſup omnes piſces magis iners & timidus fertur eſſe, non poteſt enim ita modicū obicem inuenire, quin cōtinuo retrocedat & inde eſt q̄ in reti captus, nullā prorſus adhibet diligentiam exeundi, ſolum obſtaculum retis timens. Vnde quandoq; inuoluuntur centum in vno reti, & ibi quandiu piſcatori placuerit, ſine alio vinculo detinentur, & in aqua exiſtentes ſicut in armento emptoribus diſtinguuntur. Veruntamē quãdo delphinus aliquando cum talibus in eodem reti capitur, tunc ſtatim ipſe rete rompit, & alij poſt ſequūtur, & ſic illi qui multi imbecillas exitum aggredi nō audebant, vnius delphini fortitudine & audacia liberantur. Iſta non inueni in libris, ſed audiui ab illis qui mare maſſilienſe frequētauerant. Iſta poſſunt allegari narratiuè, quomodo vna bona perſona proficit in communitate vna: ſæpe. n. fit q̄ vbi vna magna cōgregatio exire aliquod periculum neſciebat, vnus bonus & ſapiens exit, & dat exemplum & viam alijs exeundi. & iſta in temporalibus & politicis & moralibus & theologicis quotidie videmus, quia ſicut dicitur Eccleſ. 16. Ab vno ſenſato habitabitur ciuitas, & a multis fatuis derelinquetur. Iſta potiſſimè apparent in moralibus, vbi multi ſunt ita imbecilles, q̄ omnem obicem tētationis vel tribulationis ſolent timere, & ſtatim a via virtutum retrocedere, & infra rete diaboli ſe ligare, & ſine quocunque conatu pœnitentiæ in piſcatorum infernalium dominio totaliter remanere, niſi fortè ſit ibi aliquis delphinus. i. aliquis prudens homo, qui rupto reti diaboli exeat, vt eius exēplis & monitis poſſint alij ſe ſaluare. Eccleſ. 9. Rex magnus vallauit ciuitatem, & munitiones extruxit per girum, & inuentus eſt in ea vir pauper & ſapiens, qui liberauit vrbem per ſapientiam ſuam. Vel iſta poſſunt dici de bonis, qui in reti religionis & Dei mãdatorum, & in dominio prælatorum manent pacificè & quietè, & timent impingere in obicem peccatorum. Veruntamen quãdo eſt ibi vnus malus delphinus qui retè rumpit, mandata frãgit, vel religionem exit, tunc malo exemplo ſuo aliorum multitudinem ſecum trahit. Figuratus in dracone. Apoc. 12. cuius cauda. i. cuius exemplum ſequela trahebat poſt ſe tertiam partem ſtellarum. quia breuiter per vnum malum quandoq; damnantur multi, & econuerſo, per vnum bonum ſaluantur aliquotiens multi mali. Vnde ad Rom. 5. Sicut per inobediētiam vnius hominis peccatores conſtituti multi, ita & per vnius obedientiam iuſti conſtituentur multi. Vel illa poſſunt dici de ſanctis patribus, q in reti inferni deiecti, & a morte omnes ligati, nullam habebant potentiam euadendi, veruntamen delphinus Chriſtus, qui cū eiſdem fuit mortuus & captus, rete mortis & inferni reſurgendo rupit, & ſic alios miſeros ſecum duxit: quia breuiter ſicut omnes per vnum. ſ. Adam facti fuerunt tranſgreſſores, ita omnes per vnum. ſ. Chriſtum facti ſunt peccati & inferni egreſſores. vnde ad Rom. 5. Si. n. vnius hominis peccato multi mortui ſunt, multo magis vnius hominis Chriſti gratia in plures abūdauit. ¶ Tonij ita ſunt ſimplices piſces, q̄ vbi piſcator eorū congregationem inuenerit, ſtatim piſciculos qui ſarde dicūtur, ꝓ pabulo eis proijcit, & ſtatim more porcorū q cū glandibus trahuntur poſt paſtorem, ipſum piſcatorem ſequuntur, & eis ſequentibus etiam alij adiunguntur, & ſic quandoq; per duas leucas vſq; ad portus ſupercilia ducuntur, vbi cum reti tenui de ripa ad ripam vel de rupe ad oppoſitum protenſo capti, ineuaſibiliter retinentur, ibiq; ſicut in carcare quãdiu piſcatoribus placuerit reſeruantur. Tales ſunt mali, qui ſardella mundi delectabilium tracti, diabolum piſcatorem ſequuntur, & eorū exēplis etiam alij aggregantur, quouſq; in gurgitem inferni ab eis concludantur, vbi neceſſario & perpetuo pro rete mortis ineuaſibiliter detinentur. Prouer. 7. Statim eā ſequitur quaſi bos ductus ad victimā, & neſcit q̄ ad vincula ſtultus trahatur. Vel dic q̄ fatui tracti delectabilibus ſequuntur diabolum vel mundi ludibria, & non cauent quòd gurgitem peccati intrēt, & q̄ reti malę conſuetudinis ſe inuoluant, & quòd neceſſario ibi reſtent. Allega vt ſupra.

De Torpedine. Cap. 122.

TORPEDO ſecundum Iſidorum lib. 12. & Pli. lib. 9. c. 42. Piſcis eſt ſic dictus, eo q̄ quicquid tangit facit obſtupeſcere & torpere, & in ſenſu & motu deficare & languere, & hoc non ſolum cum tangitur imo etiam cum ei appropinquatur. Nã dato q̄ in luto lateat, piſces tamen deſuper ſecurè natantes ſolet ſtupefacere, & ſubito corripere & mordere. Si quis etiam mediante virga vel haſta torpedinem tetigerit, brachia tangētis quanquam fortiſſima ſubito obſtupeſcunt & torpent. Quid plura? tanta eſt vis torpedinis (vt aiunt) vt etiam aura deſuper eam tranſiens, torpore inficiat cor humanum, nec eſt ita velox animal (vt dicunt) quin pedes eius ſubito tactu torpedinis alligentur, ſicut dicit idem Plinius libro 32. cap. 1. Quod etiam a quodam abbate, qui ſe aſſerebat vidiſſe in pictauia, audiui. Chariſſimi pro certo talis torpedo videtur eſſe mors, ipſa enim torpedo dici poteſt, pro eo quòd torpidè & tardè videatur venire. Veruntamen iſta eſt tantæ fortitudinis & virtutis quòd omnem creaturam quam tangit facit obſtupeſcere & torpere, & motu & ſenſu deficere & carere. Non valent enim mundi deliciæ natantibus, non valet virga præſidibus, nō valet haſta militibus, non valet curſus velocibus, omnis enim tactus ab iſta immobilis efficitur, & inſenſibilis & ſtupidus congelatur, & ſua omnis velocitas alligatur. Amos 2. Peribit fuga a veloce. Nec mirum: quia etiam ipſa aura ab ipſa flans & veniens id eſt, ipſa fama ipſius mortis cum benè conſideratur & profundè, ſolet hominem turbare, & præ ſtupore & extaſi congelare. Deutero 28. Stupebis ad terrorem eorum quæ videbunt oculi tui. Vel ſi vis pone de muliere, cuius tactus & habitatio, fama auditus & conſideratio facit hominem ſtupidum, inſenſibilem, inaduertentem. & tutum, ſicut ſupra de narce, & ſicut ſecundum Plinium libro 9. capi. 42. vbi ſupra. Iecori torpedinis teneritas nulla præfert. Sic verè iecori & affectioni mulieris nulla dulcedo vel tepitudo coæquatur, quãdo ſcilicet fatuus animus ab ea decipitur & fraudatur. Quod bene patet in luxurioſis; qui auri mulierum nihil præferunt. Vnde Prouerb. 5. Fauus diſtillans labia meretricis &c.

De Trebio. Vide Pli. li. 9. c. 25. non enim intellexit auctor. *Cap. 123.*

1 TREATUS ſm Pli. piſcis eſt pedalis longitudinis, qui tamen inuenitur pinguedinis quinq; digitorum (vt ait.) Et iſtius tanta eſt virtus ſm ipſum, q pars eius aſſata, & certo ſale ſalita, quicquid in altiſsimos puteos ceciderit, fluctuare facit, & extrahit applicata. Tales ſunt viri humiles benigni, pingues, & dulces: qui maximæ ſunt virtutis. Nam qſi applicantur alicui puteo profundo .i. alicui obſtinato peccatori, quicquid procul dubio .i. quodcunq; peccatum in profundum ſuæ conſcientiæ per obſtinationem intrauerit, ſciunt facere enatare, & per confeſsionem caute extrahere, & facere cõfitendo exterius fluctuare. Quod quidem faciunt dum ipſum ſciunt dulciter tractare, & ſagaciter inducere & monere. Figura de Heliſeo 4. Re 6. vbi ferrum quod in fundo aquæ iacebat, ligno appoſito ſupernatare fecit, & exterius extraxit & eiecit. quia pro certo Heliſeus .i. prudens pdicator confeſſor vel corrector, ſcit lignum .i. exẽpla de ligno crucis & de paſsionis memoria apponere, & ſic facit ferrum .i. peccati duritiam a pfundis cordibus per confeſsionem ſupergredi & exire. Vel dic q iſte piſcis pinguis & aſſatus eſt Chriſtus, dulcis & benign⁹, & tñ in veru crucis poſitus & exuſtus. Iſte ergo conſideratus deuotæ, & mẽti obſtinatæ applicatus diſcretè facit p confeſsionẽ ſupernatare pctã, & ipſa emittere ppetrata. Figuratus in Heliſeo cũ ligno &c. ſicut ſupra: qa .ſ. Heliſeus cũ ligno .i. Chriſtus in cruce cõſideratus, facit natare de cordibus ferrũ culpæ. Vel dic q iſte applicatus profundo puteo inferni exinde fecit exire, & enatare & egredi ſanctos patres, q ibi a mũdi origine latitabãt. Quod petẽs Dauid dicebat in pſa. Nõ me demergat tẽpeſtas aquæ, neq; abſorbeat me pfundũ, & non vrgeat ſup me
2 puteus os ſuũ. ¶ Trebius piſcis eſt q in æſtate eſt niger, in hyeme verò candidus. Sic verè fit q hõ in æſtate mundanæ pſperitatis habitans, fit p pctã niger & vilis, qui tñ in hyeme aduerſitatis & paupertatis fit mũdus, candidus, impollutus. Thren. 4.
3 Cãdidi facti ſunt Nazarei eius. ¶ Solus trebius ſm Pli. ea alga
4 nidum facit &c. Videtur iſte piſcis eſſe phycis quantũ ad hoc, & quantum ad coloris mutationẽ. vide ſupra in littera F. ¶ Trebius dicitur a terendo. habet .n. roſtrum duriſsimum, cum quo naues terebrat & perforat, quod benè videtur innuere Plini. lib. 32. c. 2. & eſt piſcis in oceano, &c. Vide ſimile ſupra in littera G. de gladio & capone ſicut ibi.

De Tritone. *Cap. 124.*

1 TRITON dicitur eſſe piſcis qui in ore habet fiſtulam quaſi tubam, ita q per Maria tubicinando nauigat, propter quod populus maris tubicinem ipſum vocat. Iſte igiť antiquitus inter deos maris fuit computatus, & pictus cum tuba a gentibus veneratus. Vnde ẽt poetæ finxerunt miſenum tubicinẽ qui in mari ſubmerſus eſt, a tritone fuiſſe ſubmerſum pro eo q dũ tubicinabat, ipſius tritonis officium exercebat. Ad omnia autem iſta alludit Pli. lib. naturalis hiſtoriæ mundi 9. c. 5. vbi dicit q olypponenſium legatio propter hoc ex certa ſcientia ſibi miſſa, nũciauit Tiberio principi in quodam ſpecu auditum viſumq; tritonem, concha canentẽ, qua noſcitur forma .i. in illa figura qua antiquitus pingebatur. Tales debent eſſe prælati & prædicatores, quia p certo iſti debent in ore tubam prædicationis habere, & per mare huius ſeculi prædicationis tubicinũ exercere. Figurati in angelis habentibus tubas. Apoc. 9. &c. Iſti etiam per vitæ ſanctitatem, & excellentiam in iſto mari debent eſſe dii. pſal. Ego dixi, dij eſtis. Et illos qui ſuum vſurpant officium, .ſ. hæreticos & falſos prædicatores & hypocritas debent ſubmergere .i. deponere & deprimere, & prædicationis officium denegare. Iſtis ergo dicitur Oſeæ 8. In gutture tuo ſit tuba ſicut aquila ſuper domum domini. Vel dic q talis eſt Chriſtus, qui maris huius ſeculi prædicando fuit Tubicen, & eſt Deus. Tubam .n. prædicationis in ore habuit, qua peccatores de vitijs excitauit. Igitur iſte vidẽs alios tubicines .ſ. falſos & malos prædicatores, ſuum officiũ vſurpare, & turpis quæſtus vel vanæ laudis gratia prædicare, cõtra ipſos indignatur, & in profundum inferni eos demergit, & per damnationem æternam ipſos deſtruit & cõfundit. De iſtis ergo dicitur illud pſal. Peccatori autẽ dicit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meũ per os tuum. Tu verò odiſti diſciplinã, & proiecisti ſermones meos retrorſum? ſi videbas furem, currebas cũ eo &c. Vel dic q maris huius ſeculi tubicines ſunt magniloqui & adulatores, qui pro certo dij maris dicũtur: quia .ſ. in huius mundi pelago a prælatis & principibus tales ſicut dij adorantur, & tanquam dij in hoc ſeculo dominãtur. Iſti etiam alijs tubicinibus .i. alijs ſuis imitatoribus adulatoribus ſolent inuidere & eorum ſubmerſionẽ & caſum pro viribus procurare. Vel dic q tales ſunt ioculatores diuitum & regum, qui cum inſtrumentis muſicis vel cum verbis exclamatorijs ſolent in auribus diuitum tubicinare, facta eorũ cõmendare, & ſic ſolent eos diuites & ſatui nobiles ſicut deos adorare, & deos & conſolatores ſeculi reputare, dicentes eis illud pſa. Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes.

De Venth piſce vulgariter ſic dicto ſeu Verich ſecundum Alber. Venth autem Vincentio, ſiue de ariſta. *Cap. 125.*

VENTH piſcis eſt qui aliter dicitur Ariſtoſus, 1
eo q ariſtis innumerabilibus ſit repletus, quapropter pauperum cibus eſt & inter alios piſces vilis reputatur & ariſtoſus. Iſte verò ſic capitur. Super rete .n. arcus ligneus aquæ ſupereminens ponitur, vbi nola ſeu campanella ſuſpendiť, cuius ſonũ audientes iſti piſces, in magna quantitate ſolent illuc cõuenire, & in magna multitudine in retibus inſilire. Tali modo videntur capi a diabolo multi peccatores. Piſcator .n. diabolus volens capere & in reti vitiorum inuoluere viles & abominabiles peccatores, plenos ariſtis .i. conſcientiæ remorſibus & peccatis, adhibet ſuarum ſonum & ſibilum campanarũ, & iſte ſonus nihil aliud eſt q̃ mundi gaudiorum ludus, riſus cãtus & conſolationes mulierum, ſibili & incantationes mũdanorum, ad ſuperbiam, pompam, & auaritiam incitationes, & ipſius hoſtis occultè ſuggeſtiones & tentationes. Iſti .n. piſces .ſ. peccatores in talibus delectantur, & dum incaute ad talia appropinquant, dumq; in inſtrumẽtis muſicis, choreis & adulatoribus, & mulierum ſibilis ſe delectant, in reti diaboli .i. in peccato inuoluuntur & intrant, & in inferno capiuntur & dolent. Abac. 1. Traxit illud in ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum. Fatuũ eſt igitur in talibus nolis & ſonulis delectari, imo vtile eſt dicere illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminum tuorũ; cantica liræ tuæ non audiam. Vel poteſt dici illud in bono de illis qui delectantur in ſonitu .i. in auditu prædicationis: qa vix eſt quin aliqſ cadãt in rete diuinæ gratiæ & cõuerſionis. Eze. 12. Extendam ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea.

De Vipera. *Cap. 126.*

VIPERA maris piſcis eſt quaſi cubiti vnius, qui in 1
capite ſuper oculos cornu acutum habet, quod venenoſum & mortiferum eſt. Quicquid .n. ex eo vulnerat, ex eo inficitur, quod cauentes piſcatores, capto piſce amputant ei caput, & reliquum quod valde eſt eſibile, vſibus cedit humanis. Iſte piſcis q bonus eſt & eſibilis præter caput, ſignificat mihi quoſdam in religione & eccleſia, qui vt in pluribus, bonis ſunt eſibiles, imitabiles atq; iuſti. Veruntamen habent quandoq; caput cornu fatuitatis & præſumptionis ita armatum, q inter oculos .i. publicè & patenter habere & prætendere, & cũ eo alios impetere, moleſtare & verbis detractorijs venenare, frontosè, durè & procaciter non verẽtur, & ideo piſcatores .i. boni prælati talibus debent caput .i. capitoſitatem cum cornu proteruiæ per iuſtitiam amputare, & capitis eorum impetum refrenare, & ſic cũ ſine tali capite fuerint, poterunt omnibus boni eſſe. Iſtud patet de multis in omni hominum gradu & ſexu, qui in oĩbus boni inueniuntur, excepto q capitoſi & cornupeti, frõtoſi, & cholerici pl⁹ debito in alios efferũtur. Figurati in boue cornupeta. Exo. 21. qui debebat recludi, & ne noceret alijs coerceri, alijs eius dominus tenebať. Sic tales cornupeti, proterui & iniurioſi neceſſe eſt q a dominis ſuis .i. a prælatis & ſuperioribus arceãtur, & q eorũ caput & capitoſitas auferatur, alijs q ipſi domini & ſuperiores ile eorum fatuitatibus teneantur, & ſic de talibus correctis, humiliatis, decapitatis & ſubiugatis, poterit dici illud Iudith 14. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius nõ eſt in eo. Vel poteſt de multis dici qui ratione cornu ſui .i. potẽtiæ & iuriſdictionis & capitis .i. capitaneorum, dominorum & parentum quos habent, ſunt alijs nociui & venenoſi, & occaſione prædictorũ faciũt multa mala. Et iõ piſcator Deus (qa iſti alias eſſent boni)

ſolet eis vel per mortem vel ꝑ infortuoia capur id eſt, iſta omnia anferre, vt ſic poſsint ſpiritualiter boni eſſe. Eſa.9. Diſperdet dominus ab Iſrael caput & caudam.

De Vergilialibus piſcibus. Cap. 127.

VERGILSALES piſces dicti ſunt, eo ꝙ in ortu ſtellarum quæ vergiliæ nominantur, apparent, reliquo verò tempore abſconduntur, & ſicut Plinius dicit lib.9.c.58. in duobus lacubus Italiæ, qui larius & verbanus dicunt, inueniũtur, qui ſquamis crebris cõſpicui ſed præacutis inueniũtur. Vergiliæ quæ ſunt ſtellæ lucentes, diuitias & eminẽtias deſignãt, illi verò piſces mũdi parentes, cognatos, amicos ſignificant: quia pro certo quando, illæ ſtellæ circa nos incipiunt lucere, & quando mundi proſperis incipimus præfulgere, tunc ꝓcul dubio amici noſtri circa nos incipiunt apparere, & ſe familiares & obſequioſos erga nos exhibere. Cum autem iſtę ſtellæ.i. mundi proſpera aliquo caſu diſparuerint & ceſſauerint, tunc & illi pariter ceſſabunt, & ab iſtis frequentijs & obſequijs recedentes, vna cum eis diſparebunt. Eccle.6. Eſt amicus ſocius menſæ, & non comparebit in die tribulationis. Et ſic vis dic ꝙ iſti falſi amici conſpicui ſunt ad applicandum, acuti tamen ad rapiendum, & ad acquirendum, & vtilitatem propriam faciendum, qui.ſ. in principio, quando.ſ. homo non eſt pauper, parati ſunt ad obſequendum, & ad ſuum communicandum, tandem verò.ſ. quando vident hominem occidere & depauperari & cadere, parati ſunt ad diſparendum, & ad eum dimittendum. Allega vt ſupra.

De Vulpibus Marinis. Cap. 128.

VLPES maris ſm Plini.li.9.ca.43. piſces ſunt qui hamum glutiunt, attractumque vſq; ad infirma lineæ facile perrodunt, ſignificantes illos qui cum eſca delectationis hauriunt & glutiũt hamum peccati, & conſcientiæ remorſionis. Eccle.4. Piſces capiuntur hamo. Non intelligo benè textum, & ideo tranſeo.

De Vacca Maris. Cap. 129.

VACCA maris ſm Ariſto. monſtrum eſt magnũ & iracundum, & pronum ad iniurias. Quod nõ oua, ſed fœtum facit: quem tenere diligens, ducit, vbicunq; vadit, decem menſibus impręgnatur, & viuit hoc aĩal. 30. anois ſicut ait. Quod probatum eſt caudis earum amputatis, ſicut de delphinis dictum eſt qui viuunt annis 30. ſm Soli. Iſtud poteſt allegari contra nimis diligentes filios, & eos ſecum habere volentes, contra illud Eccleſ.30. Lacta filium tuum, & pauentem te faciet, lude cum illo, & cõtriſtabit te. Vel poteſt allegari cõtra malos, qui ſunt iracundi, & ad iniurias proni, & filiorũ carnaliter dilectiui, & decem menſibus.i. decem defectibus.ſ. per tranſgreſsionem decem mandatorum dicuntur parere, ſupple mala opera. Menſis autem dicitur a mene, quod eſt defectus, ꝑ eo ꝙ lunæ defectio menſes facere ſolebat, multum verò dicuntur viuere, & caudas.i. mortis memoriam dicuntur amputatã habere, & ea deficere & carere. Eccleſia.7. Impius longo viuit tempore ſuper terram.

De Vitulo Marino. Cap. 130.

VITVLVS marinus qui alio modo dicitur elcus, qui etiam idem videtur eſſe quod kola (quia per omnia eædem ſunt conditiones poſitæ de kola in lib. de natura rerum, ſicut de vitulo marino in libro de proprietatibus rerum) monſtrum eſt marinum, & fortè idem eſt quod vacca marina. Vide igitur de vitulo marino. libr. de animalibus titulo ſuo vbi ponitur. Credo etiam quòd idem eſt quod phoca.

De Vrtica Maris. Cap. 131.

VRTICA maris eſt quaſi de natura ſpongiarum. dicit.n. Pli.lib.9.c.45. ꝙ vrticæ & ſpongiæ non videntur eſſe nec frutex nec animal, ſed quædam media inter vtranq; naturam. Sunt ergo vrticæ maris quidam piſces ſimilitudinem fruticum præferentes, quibus eadẽ eſt vis pruritu mordax, quæ vrticis terreſtrib⁹. Noctu vagant, contrahuntq; ſe ꝙ maximè rigentes. Iſtæ ergo prænatantibus piſciculis frondem ſuam porrigunt, attractoſq; deuorant & cõſumunt. Iſtæ pectines & echinos noctu perquirunt, & attactu ſuo quicquid tangunt, vredine & pruritu lædunt. Si quis verò ipſos manu capere voluerit, colorem mutant & cõtrahuntur, & ſi tempus habuerint, abſconduntur. Tales videntur eſſe quidam mali ſimplices, tam in ſeculo quam in clauſtro: quia.ſ. non videntur eſſe aliquid, nec animal nec herba, inquantum.ſ. nihil de mundi malitia videntur ſapere vel ſentire. Veruntamen iſti habent virtutem vſtiuam: quia ſ. alios qui eos tãgunt.i. ſuos ſocios & vicinos ſolent verbis detractorijs vrere, & pruritum irę & diſplicentiæ in eis generare, piſciculos etiam.i. pauperes ſolent inuoluere & rapere, & eos vſuris & exactionibus deuorare, & ſic per mordacitatem ſuam tam verbalem quam realẽ, ſolent aliud ꝗ credebant ſe oſtendere, & ſuam malitiam quæ latuerat declarare. Iſta videntur ad literam de ruſticis vſurarijs in hoc ſeculo, & de quibuſdam rudibus malitioſis in clauſtro, qui nihil videntur ſcire, & tamen ſolẽt alios vrere & mordere. pſa. Sicut ignis q cõburit ſiluã, & ſicut flãma cõburẽs montes.

De Vngue Piſce. Cap. 132.

VNGVES eſt piſcis marinus, de genere concharum, qui alio modo dicitur dactylus, qui ad humanorum vnguium ſimilitudinem ſic vocatur. Iſte ergo quandam lucem innatam habere videtur, quia.ſ. relucere etiam inter ora manducantium comprobatur. In tenebris.n. ſiue in manibus, ſiue in veſte, ſiue in ore relucet, & vbicunq; ſuccus vel humor eius fuerit, nocte ſplendet, ſicut dicit Pli.li.9.c. pen. Tales vidẽtur eſſe viri ſcientifici & perfecti: quia.ſ. lumine clarę & honeſtæ vitæ, ſplendore etiam ſapientiæ & doctrinæ mirabiliter ſunt dotati. Lucent.n. in tenebris huius vitæ, & alios illuminant & dirigũt exemplis pariter & doctrinis. Matth.5. Vos eſtis lux mundi. Et hoc potiſsimè verum eſt de ſanctis, qui etiã adhuc in ore manducantium.i. in verbis & locutione prædicantium, & eoſdem laudantium, relucere videntur, inquantum eorũ verba & exẽpla nobis pro lumine offerũtur. Iſtis ergo & alijs ſimilibus dicitur ad Philip.2. Inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo verbum vitæ cõtinentes. Vel dic de hypocritis, qui ꝗuis regulariter nõ ſint niſi quidã piſces.i. carnales & delicioſi, ipſi tñ ꝑ honeſtã apparẽtiã lucent, & in ore manducantium.i. in verbis laudantium lucere deſiderant, inquantum famam & laudem cupiunt & affectant. Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita.

De Zedroſis ſeu gedroſis. Cap. 133.

ZEDROSS ſm Pliniũ beluæ marinæ ſunt in arabia, quæ tantæ ſunt magnitudinis, ꝙ oſſa earum qñq; quadraginta cubitorum inueniunt, & ideo de illis oſsibus paratis & ſectis, domus & alia ædificia cõmode cõſtruuntur. Talis eſt Chriſtus, qui maximus fuit in gloria & virtute. Oſſa.n. eius.i. apoſtoli, martyres atq; ſancti, q more oſsium fortiſsimi ad toleranda tormenta fuerunt, quadraginta cubitos habuerunt, qui.ſ. conſtant ex denario quater ducto.i. decẽ mandata legis in fide quatuor euangeliorum tenuerunt, & iõ ſecti martyrijs & tormentis, facti ſunt trabes pro eccleſia conſtruenda, & pro ſalutis noſtræ fabrica ſuſtinenda, Figurati in oſsibus Heliſei, de quibus dicitur 4. Regum 13. ꝙ ad eorum tactum reuixit homo mortuus. Quia ſcilicet cum illi, oſſa Chriſti, peccatores ſcilicet mortuos prædicando tetigerunt, eos a peccato reſurgere fecerunt, eccleſiam etiam mortuam & depreſſam ad vitam gratiæ reduxerunt. Iſti ergo Chriſto potuerunt dicere illud 1. Paralyp.1. Os tuum ſumus & caro tua. Vel dic & iſta oſſa fuerũt fundatores religionũ, &c. ſicut ſupra. Vel dic quòd iſti piſces ſunt viri perfecti & ſancti, quorum oſſa ſunt virtutes & ſcientiæ, & fortes actus animæ. vel etiam conſtantiæ & virtutes, maximè in martyribus. de iſtis enim eſt anima vel eccleſia fundata, & fidei noſtræ machina fabricata, & ſalutis noſtræ fabrica roborata. Prouerbiorum 16. Dulcedo animæ ſanitas oſsium.

De Zidrach. Cap. 134.

ZYDRACH ſm librum rerũ, monſtrum eſt marinum, quod licet videatur terribile in figura, eſt tamen innocuum. habet enim caput vt equus, ſed valde minus, totũ corpus vt draco, cũ cauda longa, gracili, ſerpẽtina. Corpus enim diuer-

ſis eſt maculatum coloribus, & pinnas habet vt piſcis, quibus natat. Sic verè plerique inueniuntur qui licet ipſorum caput .i. cor ſit equinum .i. elatum per ſuperbiam, corpus verò & caro ſunt draconina .i. inflammata per luxuriam, cauda verò .i. finis & intentio ſit ſerpentina & tortuoſa per malitiã, & longa per diuturnam in malo perſeuerantiam, cutis verò conuerſationis ſit colorata per curioſam apparentiam, habeant & pinnulas pungentes .i. diuitiarum abundantiam, & natẽt cum piſcibus .i. cum delicioſis per deliciarum affluentiam, & per conſequens tales prima facie videantur alijs terribiles & nociui, ipſi tamen nulli hominũ ſunt infeſti. Multi enim ſunt qui quamuis mali ſint in ſe, alicui tamen alij nũquam nocent, imo erga alios ſocialiter benigniter ſe habent. Eſa. 11. Super foramen aſpidis, & in cauerna reguli qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet, non nocebunt, & non occident in vniuerſo monte ſancto meo.

De Ziſtri. *Cap. 135.*

1 ZISTRIS vt dicit magnus Baſilius in Hexamerô, marina eſt belua, quæ excedẽs æſtimationem hominum, tanta eſt, vt prouida mater rerum natura in iſto mõſtro luſiſſe videatur. Iſta.n. belua nulli rerũ, nec piſcibus maris, nec beſtijs terræ, nec volatilibus cœli aſſimilatur, ſed in ſola & in ſingulari figura ipſa belua gloriatur vt rectè valde mirandum ſpectaculum cunctis videntibus videatur, vt ex hoc laus & potentia creatoris in omnibus extollatur. Si.n. inquit caput videris monſtruoſum, omnino velut abyſſum fugies, ſi oculos, horrebis, ſi reliqua corporis, te nihil ſimile vidiſſe fateberis. Tales poſſunt dici multi, qui rectè in nullo volunt alijs conſormari, imo gloriãtur ſoli & ſingulares videri, & in nullo alios imitari. Iſtud patet de quibuſdam, qui ita gloriãtur in malitia, & potentes ſunt iniquitate, & ita ſunt monſtruoſi per vitiorum enormitatem, quòd nec inter volucres cœli .ſ. ſuperbos nec inter beſtias terræ .ſ. auaros, nec inter piſces maris .ſ. luxurioſos eſt facile eis aliquem ſimilem reperire. Et ideo mores eorum ſunt ita mõſtruoſi, & diſpares vniuerſis, ꝙ merito omnibus ſunt horribiles ad videndum. Sapien. 2. Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſsimilis eſt alijs vita eius. Vel iſtud poteſt allegari de ſingularibus in religione, qui vitam communem nolunt tenere, imo vitam habere ſingularem & alijs diſsimilem gloriantur. Gaudent.n. aliſa diſpares apparere, & alijs per hypocriſim præpollere. Poteſt etiam allegari de fatuis iuuenibus, qui ita in habitu & geſtu transformantur, ꝙ nulli aſsimilari gloriantur: quia .ſ. iſti gaudent quando dicitur illis illud pſal. Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua.

De Zytiro. *Cap. 136.*

1 ZYTIRON .i. miles marinus, monſtrum eſt marinum ſicut dicit liber de natura rerum, ingens & fortiſsimum, cuius diſpoſitio talis dicitur eſſe In parte.n. prima formam militis armati præfert, habens caput quaſi caſſide galeatum, ea cute rugoſa, dura, & valde firma, a collo eius dependet ſcutũ latum, magnum, concauum atq; durum, vt pugnantium more poſsit monſtrum contra ictus defendi. Venæ autem & nerui fortiſsimi de collo & ſpondylibus eius protenduntur in humerum, quibus ſuſpenditur dictum ſcutum. Formæ triãgularis ipſum ſcutum eſt, ita fortè & ſolidum, ꝙ vix vllo iaculo perforatur. Brachia habet fortiſsima, manum bifurcam, cum qua duriſsimè percutit, fortiſsimæ eſt vitæ, ita ꝙ via poteſt interimi cum capitur, niſi malleis ferreis occidatur. Et iſtud monſtrum humanas diſcordias dicitur imitari, inter ſe.n. bella & turbationem maris tantam commouent in pugnando, vt in loco certaminis tempeſtas quædam exurgere videatur. In mari autẽ britannico hoc monſtrum dicitur reperiri. Hic libet mihi inſerere quod a religioſo viro ꝓpoſito ſancti Michaelis in eremo, in ſolo pictauico vnde oriundus ego ſum ſupra littus oceani aquitanici ſituato, me recolo audiuiſſe, vidiſſe .ſ. in mari iuxta monaſterium capi piſcem cũ facie & manibus humanis, ſquamis armato capite, ad modum loricati, ab vmbilico verò ad modum lati pectinis terminatum, qui vix a nautis capi potuit, in quodam rupis maris receſſu ſe retinens, & manibus proijciendo lapides ſe defendẽs. Ab altero verò audiui ſemel in eodem mari propè inſulam oiocam paruulum piſcem captum ad formam armati militis, ſignatum caſſide & ſcuto, & lorica armatum. Cuius ſimile audiui a venerabili viro magiſtro Philippo de vitriaco, aſſerente in normania ſimilem militem vidiſſe. Ego etiam ſcutum vnum ſemel vidi, latum & fortè, quod conſtabat de ſquama piſcis eſſe, & dicebatur a nonnullis marini militis fuiſſe. Tale verò ſcutum a quodam maximo mõſtro ſeu milite marino extorium apud Boloniam in gallijs fertur eſſe. Iſtud poteſt allegari & applicari, ꝙ militia a Deo eſt inuenta, quod patet: quia ab ipſo in natura extitit præſignata. Et ideo milites noſtri debent in domino gloriari, & militiam iuſtè & licitè exercere, & militares actus ſanctè & viriliter operari. Habent.n. a natura exemplar ſui ſtatus & gradus, & ideo non ad deſtruendum, ſed ad defendendũ naturam debent exercere & facere ſuos actus. ſicut.n. dicit Iob 7. Militia eſt vita hominis ſuper terrã. Et propter hoc cuilibet poteſt dici illud 2. ad Timoth. 2. Labora ſicut bonus miles Chriſti. Vel iſta poſſunt exponi de bonis & iuſtis, qui ſunt ſpirituales milites Ieſu Chriſti. Iſti enim debent in mari & in amaritudinibus huius vitæ milites Chriſti eſſe, & contra inimicos animæ, mundum ſcilicet, carnem, & hoſtem viriliter dimicare, & contra tentationes & tribulationes more humanæ diſcordiæ ſpiritualia litigia excitare. Habeant igitur ſcutum bonæ voluntatis, quod per tres virtutes theologicas triangoletur, & quod per cõtemplationem cum laqueis ſpei & conſiderationis, ſurſum ad caput & collum, ſcilicet ad Deum ſuſpendatur, quod etiam interius per humilitatem concauetur, & quod per patientiam & conſtantiam taliter infirmitate boni propoſiti ſolidetur, quòd nullo tentationis vel tribulationis iaculo vulneretur. pſalm. Scuto bonæ voluntatis coronaſti eum domine, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Voluntas enim ſi per ſpem, fidem & charitatem, fuerit triangulata, ſi per contemplationem ad collum id eſt, ad Deum fuerit ſuſpenſa, ligata & eleuata, ſi inſuper per humilitatem fuerit concauata, ſi nihilominus per conſtantiam & fortitudinem fuerit ſolidata, & ad ſuſtinendum omnia aduerſa per patientiam confirmata, ſcutum procul dubio tutum erit, quo armatus homo non facilè penetrabitur aut peribit. Sapient. 5. Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem. Item habeat talis miles galeam ſuper caput, & iſta pro certo eſt timor Dei, qui ſuper omnia debet eſſe, iuxta illud Eccleſiaſti. 15. Timor Dei ſuper omnia ſe ſuper poſuit. Iſte enim caput mẽtis debet tegere, & ipſam ne ſuperbiat vel in vana declinet continere, & ideo iſta galea de pelle rugoſa hoc eſt dictu de noſtræ mortis & fragilitatis & futuræ rugoſitatis memoria debet eſſe, quia ſcilicet homo debet caput intentionis & mentis timore Dei, qui ex conſideratione mortis & fragilitatis cõcipitur, galeare. ad Epheſ. 6. Galeam ſalutis aſſumite. Item habeat iſte miles manum id eſt, operationem bifurcatam, vt ſcilicet omnis operatio ad Laudem Dei, & vtilitatem proximi ordinetur, vt ſic ſpiritualis hoſtis quilibet bonorum operum ictibus vulneretur. pſal. Manus tua gentes diſperdidit. Sic igitur armatus miles Chriſti audacter contra vitia procedat, & bella ſpiritualia excitet, faciat & oſtendat, dicens illud 2. ad Corinthior. 10. Non ſecundum carnem militamus, ſed ſecũdum ſpiritum, arma enim noſtræ militiæ non ſunt carnalia. Vel iſta poſſunt exponi in malo, contra malos milites, & nobiles & proteruos, impios & crudeles, qui ſcilicet galeati & ſcutati in mari huius mundi tempeſtatem & brigas ſuſcitant atque cauſant, & manibus ſuis bifidis id eſt, a dextris & a ſiniſtris, hoc eſt dictu bonos & malos durè percutiunt atque grauant, & totum mare id eſt, totam patriam moleſtant atque turbant. vt ſic cuilibet tribulato per eos & afflicto dicatur illud Ezech. 23. Lorica & clypeo & galea armabuntur contra te. Vel iſta poſſunt dici contra ſtudentes, vel etiam contra monachos inſolentes, quia pro certo multi ſunt qui dato quòd piſces id eſt, deuoti, ſtudioſi, humiles, & diligentes eſſe debeãt, ipſi tamẽ milites maris eſſe volentes, ſcutum & galeam accipiũt, & mũdi id eſt, mundanorum diſcordias imitantes, inter ſe bella faciunt atque gerunt, ita quòd totum mare id eſt, totum ſtudium vel totam religionem turbant, deſtruunt & cõfundunt. Quod generaliter contra omnes eccleſiaſticos arma portantes poteſt dici. Matthæi. 8. Factus eſt motus magnus in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Vel poteſt dici contra diuites ruſticos, qui quamuis a natura habeant eſſe piſces id eſt, infimi, ſubditi atque viles, vtpote de infima plebe nati, ipſi tamen milites volũt eſſe, & galeã & ſcutũ habere, & mũdanæ diſcordiæ

actus

actus militares cupiunt exercere, & contra naturam propriã
gloriant guerras & torneamenta facere, & mouere & habere.
Vel poteſt dici de litigioſis & detractoribus religioſis, qui quã
uis naturaliter debeant eſſe piſces. ſ. benigni, deuoti, humiles
atq; mites, & in mari. i. in ſtatu amaritudinis & pœnitentiæ cõ
morantes, ipſi nihilominus mundi diſcordias volũt in mari re-
ligionis & eccleſiæ imitari, & cũ ſcuto obſtinationis, & galea
peruerſæ intentionis, tribulationes & litigia in eccleſia machi
nari, & contra naturam ſui ſtatus in brigis & litigijs occupari.
De quibus dicitur 2. Macha. 14. Bella nutriunt, ſeditiones mo
uent, nec patiuntur regnum eſſe quietũ. Vel ſi vis iſta dic con-
tra fatuos ſcholares, qui cum debeat eſſe piſces. i. vigiles & ſtu
dioſi, ipſi tamen more multum ſunt in ſtudio litigioſi & brigo-
ſi. & quamuis ſint de piſcibus. i. de ruſtica plebe nati, in ſtudijs
tamen diſcordias ſuſcitant vt milites bellicoſi.

LIBER DECIMVS reductorij moralis tractans de animalibus, vermibus, & ſerpentibus. Cap. I.

1 ANIMAL dicitur quicquid vitali ſpi-
ritu viuificatur. Et ſunt animalium tria
principalia genera. ſ. aerea. i. volatilia, a-
quea. i. natatilia, terrea id eſt, greſsibilia.
Sic verè in mundo ſunt hominũ tria ge-
nera. ſ. religioſi, clerici & ſeculares. Pri-
mi debent eſſe aerei per puram vitam &
conuerſationem, & volatiles per contẽ-
plationem. Secundi. ſ. clerici debent eſſe aquei per mollitiem
pietatis, & natatiles per exercitium ſcientificæ facultatis. Ter-
tij autem. ſ. ſeculares & actiui debent eſſe terrei. ſ. quantum ad
bonorum operum fœcunditatem, & greſsibiles quantũ ad pę-
nitentiæ laborem & mobilitatem. Sed hodie pro certo nõ ſic:
quia primi. ſ. religioſi, ſunt volatiles per ambitionem, aerei per
vanam gloriationem. Clerici autem ſunt aquei per luxuriam
& voluptatem, natatiles, quantum ad vagabilitatem & inſtabi-
bilem & læuitatem. Seculares autem ſunt terrei quantũ ad in-
deuotionem & auaritiam, greſsibiles autem quantum ad mun
dani laboris occupationem. Ideo Ezec. 38. Commouebuntur
2 a facie mea volucres cœli & piſces maris & beſtiæ agri. ¶ In
terra ſunt quattuor animalium genera. ſ. homines, reptilia, be-
ſtiæ, & iumenta. Sic verè in religione, mundo & eccleſia, ſunt
diuerſæ ſpecies perſonarum: quia quidã ſunt homines. i. ratio-
nales, iuſti & pij. Alij ſunt iumẽta in auxilium aliorum data. i.
ſimplices, laboribus expoſiti. Alij autem ſunt reptiles quãtum
ad auaritiam & cupiditatem: quia circa terras. i. terrena repũt.
Alij ſunt beſtiæ. i. ſenſuales & brutales homines quatum ad lu
xuriam & carnalitatem, mordaces per detractionem, crudeles
etiam & voraces: quia ſm Apoſtolum 2. ad Timo. 2. in magna
domo non tantum ſunt vaſa aurea & argẽtea, ſed etiam lignea
3 & fictilia. ¶ Secundum Baſilium in Hexametoo, quædam ani-
malia dicuntur iumenta. ſ. illa quæ in adiutoriũ huius vitæ ho-
minibus ſunt conceſſa. ſ. boues ad arandum, oues ad veſtiendũ
ſues ad manducãdum. Sic verè ad adiutorium vitæ ſpiritualis
nobis proficiunt & adiuuant, ſi volumus, omnes noſtri ſocij &
vicini. ſ. boues. i. viri perfecti ad nobiſcum laborandum per pę
nitentiam, oues. i. ſimplices ad nos veſtiendum per innocentiã,
porci. i. voluptuoſi peccatores, vel etiam viles & pauperes, ad
eos manducandum, & nobis incorporandum per compaſsio-
nem & clementiam. Et ſic patet q̃ diligentibus deum omnia
4 cooperantur in bonum ad Roma. 8. ¶ In terra ſunt tria genera
reptilium. ſ. quædam quæ dicuntur ſe trahentia, quæ ore ſe tra
hunt in anterius, ſicut vermes. Alia ſunt ſerpẽtia, quæ vi coſta-
ſtarũ, de loco ad locũ ſe transferunt, ſicut colubri & huiuſmo-
di. Alia ſunt reptilia, quæ pedibus ſe rapiunt, ſicut lacertæ, bo-
traces, & huiuſmodi. Sic verè in terra noſtra. ſ. in mundo, ſunt
tria genera reptilium. ſ. peccatorum ad partem anteriorem. i.
ad ſtatum dignitatis & excellentiæ, diuerſimodè promotorum
quia quidam ſe trahunt ad anterius. i. ad ſtatum potiorem & al
tiorem cum ore. i. cum verbis ſuis, vt ſunt vermes, ſcilicet adu-
latores & cauſidici. Alij cum vi coſtatũ lateralium id eſt, ami-
corum, & iſti ſunt colubri, qui colunt vmbras deliciarum, ſc-
licet religioſi & clerici: qui hodie ab amicis carnalibus promo
uentur. Alij cum pedibus proprijs. i. per proprios labores, eun
do ſcilicet & diſcurrẽdo, ſicut ſunt vſurarij, mercatores, & alij
laici. Vnumquodque ante faciem ſuam ambulabat. Ezech. 1.
Vel dic in bono, quòd in terra. i. eccleſia, ſunt qui diuerſimodè
ſe transferunt ad anterius. i. ad æterna bona, vel etiam ad pro-
motiones & ſpiritualia. Quidam ſcilicet per orationem domi-
num orando. Quidam collis, quæ ſunt circa cor. i. per bonam
affectionem Deum diligendo. Quidam pedibus. i. per bonam
occupationem ſeruiendo impetrando & laborando. ¶ Beſtiæ
dicuntur omnia animalia non mitia poteſtati hominum ſubie- 5
cta. Et dicuntur beſtiæ quaſi vaſtiæ, a vaſtando & ſæuiendo: q̃a
nunc ſæuiunt dente, vt aper, nunc vngue, vt Leones, nunc cor
nu, vt Cerui & Rhinocerotes & ſimilia, vt dicit Iſidorus. Ta-
les ſunt rectę mundi tyranni, qui alijs nocent diuerſimodè ſ.
cum cornibus ſuę poteſtatis & iuriſdictionis, cum dentibus mi
narum & ſuæ locutionis, cum vnguibus rapinæ & extorſio-
nis, vel cum cornibus ſuperbiæ & elationis, cum dentibus de-
tractionis & falſæ infamiæ, impoſitionis & accuſationis, cum
vnguibus rapacis & manualis inuaſionis, ſicut patet in balli-
uis & officialibus, qui alios accuſant, & ſub nomine iuriſdictio
nalis poteſtatis rapiunt & prædantur. Ideo dicitur Deuter. 32.
Dentes beſtiarum immittam in eos. ¶ Inter beſtias ſilueſtres, 6
ſunt quædam alijs mitiores, ſcilicet cerui, onagri & huiuſmo-
di, quæ licet ſint domeſticis animalibus ſæuiores, tamen ſunt
feris alijs, ſcilicet Leonibus & huiuſmodi, mitiores. Sic verè in
ter beſtias ſilueſtres. i. inter peccatores, & etiam infideles, ſem
per eſt reperire aliquos qui naturaliter ſunt alijs mitiores, &
ad miſericordiam promptiores. Barbari autem non modicam
humanitatem impendebant nobis, dicit Apoſtolus Actuum
28. Sunt etiam inter ſeculares aliqui alijs mitiores, ſcilicet bo-
ni, & iuſti, qui licet non ſint ita mites & boni ſicut domeſtici id
eſt, ſicut religioſi, tamen alijs feris id eſt, mũdi raptoribus ſunt
minores, & ad miſericordiam promptiores. ¶ Secundum Ba-
ſilium in Hexameron, & Ariſtote. de animalibus, ſecundum q̃ 7
complexio eſt in aliquibus purior & melior, ſecundum hoc
viuacioris ſunt ſenſus & ingenij & æſtimationis, & pluris ſaga
citatis, & hinc eſt quòd bos eſt tardus & ſtabilis, aſinus ſtoli-
dus, Vulpes doloſa, Lupus indomitus, equus feruens ad fœmi-
nas, canis gratificus, & amicitiæ memor. Nam vt dicunt illi,
omnis iſta diuerſitas venit ex diuerſitate virtutis agentis diuer
ſimodè in diuerſis. Sic verè chariſsimi, ſecundum prædomi-
nium interioris ſanguinis id eſt, interioris affectionis & natura
lis diſpoſitionis, & diuinæ gratiæ occultæ inſpirationis vel ſub
tractionis, mores animalium id eſt, hominum variantur: quia
pro certo quidam ſunt tardi per pigritiam ſicut bos, quidam
ſunt ſtolidi per ignorantiam ſicut aſinus: quidam ſunt doloſi p̃
malitiam ſicut vulpes: quidam ſunt indomiti per obſtinationẽ
& duritiam ſicut Lupus: quidam ſunt feruentes ad fœminas
per luxuriam ſicut equus: quidam autem ſunt gratifici & ami-
citiæ memores per bonitatem & iuſtitiam ſicut canis. Quia ſe-
cundum naturalem interiorem diſpoſitionem, & moralem aſ-
ſuefactionem, & diuinæ gratiæ inſpirationẽ, morum & actuũ
varietas generatur, ſiue in malo ſiue in bono. Ideo Eccleſ. 13.
Cor hominis immutat faciem eius, ſiue in bono ſiue in malo.
Nam ſecundum quòd virtus id eſt, Deus agit diuerſimodè per
ſuam occultam prouidentiam in diuerſis, ſecundum hoc mo-
rum & gratiarum diuerſitas variatur. Quia vnicuique data
eſt gratia ſecundum menſuram doni Chriſti ad Epheſ. 4. & 1.
ad Corinth. 12. ¶ Secundum quod dicit Ariſtote. li. 1. quædam 8
animalia habent ſanguinem, quædam non, ſed illa quæ habent
ſanguinem, ſunt maioris corporis & virtutis potioris, illa ta-
men quæ non habent ſanguinem, habent alium humorem lo-
co eius, ſicut patet in apibus, & cæteris anuloſis. Sic verè qui-
dam hominum habent ſanguinem id eſt, memoriam paſsio-
nis Chriſti, alij non. ſed pro certo illi qui habent ſecum huiuſ-
modi ſanguinem, ſunt alijs meliores & perfectiores quantum
ad gratias & virtutes, alijs dico indeuotis, qui non habent iſtũ
ſanguinem, ſed loco eius habent in corde ſuo alium humorem
ſcilicet carnalitatem & affectionem, & voluptatem mundi &
carnis. Sanguis enim iſte eſt vita animæ ſpiritualis. Leuiticor.
17. Anima omnis carnis in ſanguine eſt. ¶ Item vt dicit idem 9
Quædam animalia ſocietatem diligunt & ſectantur, vt Cer-
ui, onagri, boues & oues. Quædam autem fugiunt, vt aues
& beſtiæ quæ de carnibus viuere cõſueuerũt. Vnde dicit Aui-

cenna li.1. ꝙ quædam ſunt vrbana, quædam agreſtia, ſed inter
cætera homo non poſſet viuere ſolus. Formicæ autē & apes
in hoc communicant: quia. ſ. non ſolæ, ſed in conſortijs & ſocie
tatibus eſſe volunt. Sic verè inter homines eſt differentia talis:
quia quidē volūt viuere ſimul & in ſocietate, ſicut boni. Quia
volatilia ad ſibi ſimilia conueniunt. Eccl. 27. Nam illi qui ſunt
homines quantum ad ſagacitatē diſcretionis, cerui quo ad ve-
locitatem bonæ operationis, apes quantum ad melliſicationē
deuotionis, onagri quantum ad clamorem prædicationis, for-
micæ quantum ad laborē continuæ occupationis, non poſſunt
viuere ſoli per diſcordiam & partialitatem, imo cupiunt vnni-
rem eſſe per concordiam & vnitatem: quia, Ecce quam bonū
& quam iocundum habitare fratres in vnū. Sed pro certo qui-
dam ſunt qui ſocietatem ſuorum ſimilium non amant. ſ. illi qui
viuunt de ſanguine. i. de crudelitate & rapina: quia tales volūt
eſſe ſoli per partialitates, & ſocietatem alter alterius non affe-
ctant. Patet in cauſidicis vſurarijs, & falſis mercatoribus & cæ
teris raptoribus, quorum alter nollet ꝙ in ſua patria eſſet alius
ſibi compar, ne ſcilicet per eum ſibi rapinæ vel vſuræ vel lucri
portio minoretur, vnde non ſunt vniti per concordiam, ſed ꝑ
diſcordiam & inuidiam ſeparati. Inter ſuperbos ſemper iurgia
ſunt. Prouer. 13. ¶ Item animalia variantur quantum ad nutri
10 mentum: quia quædam nutriunt carnibus tantum, vt Leo &
Lupus. Quædam tantum graminibus, vt bos & Ceruus. Quæ
dam omnibus, vt Canis & Vrſus. Quædā ſuis ſuſtētabilibus li
quoribus, vt apes melle, araneæ humore muſcarū, vt dicit Ari.
li. 1. Sic verè ſpiritualiter inter homines ſunt quidam qui car-
nibus. i. rapinis & extorſionibus viuunt, ſicut Leones & Lupi. i.
crudeles principes & tyrāni. Alij veſcuntur humoribus. i. de-
licijs & carnalitatibus. Alij graminib'. i. diuitijs & terrenis fa-
cultatibus, ſicut boues. i. mercatores, & laboribus mūdanis oc
cupati, & cupidi. ſ. & auari. Alij autem omnibus: qui. ſ. nutriun
tur carnibus ꝑ crudelitatem, humoribus per carnalitatem, &
graminibus per cupiditatem, & iſti ſunt canes. i. aduocati, vrſi
. i. clerici ambitioſi, qui arbores dignitatum ſcandūt. Vnde Ec-
cleſ. 36. Omnem eſcam manducabit venter. Vel dic in bono ꝙ
quædam mentes nutriuntur carnibus. i. exemplis martyrū &
aliorum ſanctorum mortuorū. Aliæ graminibus. i. ſanctæ ſcri-
pturæ paſcuis & doctoritatibus. Aliæ liquoribus. i. guſtu deuo
tionis & huiuſmodi. Aliæ autem omnibus: quia. ſ. ſunt deuotæ
& ſcientes, & huiuſmodi ſunt canes. i. prædicatores, vrſi. i. hir-
ſuti religioſi. Alius autem credit ſe manducare omnia. ad Ro.
14. ¶ Secundum Ariſt. lib. 1. aliqua ſunt animalia quæ carnibus
11 aliorum veſcuntur, & ſuum non accumulant nutrimentum, vt
Leo & Aquila. Alia quæ ſuum accumulant nutrimentū, vt he-
ricius, & mus & formica. Sic verè inter malos quidam nō repo
nunt nec prouident in futurum, ſicut ſunt Leones & Aquilæ. i.
fatui nobiles principes & tyranni, qui propter nimias expēſas
& improuidentiam, ſiunt pauperes, ita ꝙ ad quotidianū victū
vtuntur carnibus. i extorſionibus, rapinis, & exactionibus ſub
ditorum. Rege lene & ſtulto qui neſcit prouidere &c. Eccle. 4.
Alij autem ſunt qui ſua accumulant nutrimenta. ſ. inuidi, cupi
di & auari, qui cū magnis laboribus cauernas ſuas. i. arcas &
cellaria replent victualibus. i. diuitijs huius mundi. Vel ꝑ iſtas
formicas intelligo ſapientes & prouidos, per alia ſtultos & im-
prouidos & prodigos. Vade ergo ad formicam o piger. Proue.
6. ¶ Secundum Auicennam, omne animal indiget nutrimēto.
12 Nam quia humor naturalis ſemper & continuè per actionem
calidi conſumitur, ideo neceſſe eſt ꝙ per nutrimentum reſtau
retur. Sic verè chariſſimi, quia in anima humor. i. gratia & de
uotio & compaſſio continuè conſumitur & diminuitur a calo
re. i. a feruore & concupiſcentia carnali & mūdiali, vel a calo-
re tribulationis & tentationis, ideo neceſſe eſt ꝙ continuè reci
piat ſpiritualium nutrimenta. ſ. doctrinā, ſacræ ſcripturæ prę-
dicationem, bona exempla, bonam informationem, vt ſic hu-
miditas deuotionis & gratiæ reſtituaē, & ne ꝑ pctm̄ depereat,
cōtinuè vegeretur. Comede ergo & bibe, grandis. n. tibi reſtat
via 3. Reg 19. ¶ Item quædam animalia quærūt victum de die,
13 ſicut oues & huiuſmodi. Quædam de nocte, ſicut lupi & aues
lucifugæ & huiuſmodi. Sic verè inter homines quidam vadūt
ad cibum. i. ad opera & negotia de die. i. patenter & manifeſte
. ſ. oues. i. perſonæ ſimplices & benignæ, quæ ſunt plane in acti-
bus & operibus. Sed verè quidā de nocte incedunt. i in obſcu-
ritate cauillationum & cautelarum, qui fugiunt lucem verita-
tis, & ſuos actus abſcōdunt. ſ. vſurarij & aduocati, qui ſuos cō-
tractus ſemper faciunt in occulto, & ita de luxurioſis & huiuſ
modi: quia Qui malè agit odit lucem. Ioan. 3. ¶ Secūdū Ariſ.
& Auicennam, quædam ſunt aīalia ſemper domeſtica, vt ouis 14
& capra & hmōdi. Alia ſemper ſilueſtria, vt leo & lupus & hu
iuſmodi. Alia autem quæ licet ſint naturaliter ſilueſtria, tñ cito
domeſticātur, vt elephas & ſimilia. Alia quæ licet ſint naturali
ter domeſtica, tñ qñq; ſilueſtria efficiuntur, vt patet in catis, &
huiuſmodi. Sic verè inter homines quidam ſunt omni tēpore
domeſtici. i. domus eccleſiæ aſſueti, & in ſtatu gratiæ perſeue-
rantes ſcilicet boni & perfecti. Alij autem omni tempore ſunt
ſilueſtres per vitia & peccata, & a domo eccleſiæ ſeparati ſci-
licet tyranni & crudeles, vel etiam infideles. Alij autem qui li
cet ſint aliquo tempore ſilueſtres id eſt: indomiti & peccato-
res, tamen per prædicationem & correctionem faciliter con-
uertuntur, & per gratiam domeſticantur, ſicut ſunt multi ſecu
lares & alij. Alij autem ſunt qui licet ſint domeſtici per gratiā,
& in domo eccleſiæ vel religionis conuerſantes, tamen aliqñ
efficiuntur ſilueſtres per apoſtaſiam vel peccatū, & a ſtatu ec-
cleſiæ ſegregati. Non. n. omnia omnibus expediunt, & non om
ni animæ omne genus placet. Eccle. 37. ¶ Secundum Ariſtote- 15
lem, de omnibus animalibus domeſticis inueniunt aliqua ſil-
ueſtria, ſicut ſilueſtris bos, bō ſilueſtris, equus & aſin' &c. Sic
verè de omnibus ſtatibus animalium. i. hominum inueniuntur
aliqui apoſtatæ & ſilueſtres, mali pariter & peruerſi, qui ſpreta
ſocietate bonorum, ſiluam incolunt huius mundi. Quod in ſo
cietate Chriſti apparuit, vbi Iudas ſilueſter & nephari' eſt in-
uentus. Apoſtata vir inutilis. Prouer. 6. ¶ Quædā animalia ſunt 16
magnæ iræ & impetuoſitatis, & maximè tempore coitus: quia
tunc, pugnant pro mulieribus & vxoribus, & certant, ſicut pa-
tet de apris. Et in cunctis animalibus ſm Auicennam, eſt appe
titus delectationis. Animalia ergo ſunt hoīes, & maximè cleri
ci. Vxores ſuæ ſunt beneficia, dignitates, officia, vel præbēdæ.
In cunctis ergo animalibus eſt appetitus delectationis. i. ꝑmo-
tionis: quia. ſ. omnes & boni & mali cupiunt promoueri, & cū
dictis vxoribus copulari, quia ſecundum Augu. nemo eſt quin
ſe gaudeat alijs dominari. Et ideo multi ſunt magnæ irę impe-
tuoſitatis per ambitionem: quia. ſ ſe ingerūt non vocati, & ma-
ximè tempore coitus. i. quando vident vxorem paratam, qñ. ſ.
aliquod officium vel beneficiū vacat: quia tunc vnus ſolet pu-
gnare cōtra alium per lites & diſcordias, vt vxorem obtineat
quam affectat. Collidebātur pueri in ventre matris. Gen. 25. i.
in clauſtro: quia. ſ. quilibet volebat primus exire, & ad exterio-
ra beneficia promoueri. ¶ Item animalia quædam ſunt magnæ 17
irę & furoris, ſicut leo. Quædam autem magnæ benignitatis, ſi
cut ouis, & quædā magnæ refrenationis, ſicut elephas. Sic ve-
rè ad litteram quidam ſunt multum iracundi, alij benigni, alij
autem ſciunt per diſcretionem ſuam cholerā refrenare, & ma-
ximè elephantes, qui inter omnia bruta plus vtuntur ratione,
ſm Plinium. i. viri iuſti & perfecti. ¶ Quædā animalia ſunt te- 18
nacis memoriæ, ſicut canis, qui eſt memor amicitiæ, & optimæ
recolit beneficia ſibi facta aſinus ēt & camelus. Quædam aūt
magnæ ſunt obliuionis, ſicut ſtruthio & Colūba. Solus autem
homo ſm Auicennam memorat oblita, vt etiam dicit Ariſt. li.
1. Nam ſm Auguſtinum, In ſolo homine eſt memoria, inquan
tum ſubiacet rationi. Sic verè inter homines quidam ſunt qui
ſunt magnæ obliuionis: quia verè beneficia ab alijs ſibi facta,
& maximè Chriſti beneficia ſtatim obliuiſcuntur, nec ea per
viciſſitudinē recordantur. Populus meus oblitus eſt mei. Hie.
2. Peccata etiam præterita non recordantur. ſ. ad cōfitendū, &
ideo dicuntur ſtruthio, de qua dicitur Iob 39. ꝙ cum in arena
poſuerit oua ſua, obliuiſcitur vbi poſuerit ea. Mala etiam præ
terita non recordantur, ad præcauendum ea, ideo dicuntur co
lumba, quæ. ſ. ibi pullificat vbi pullos ſuos ſemper ſe percipit
amiſiſſe. Sic iſti licet in mundo per multos caſus perdant diui-
tias, tamen ibi pullificare, & eas ibi acquirere nūquam ceſſant.
ideo Eſa. 46. Redite præuaricatores ad cor, recordamini prio-
ris ſeculi. Non recolunt etiam beneficia aliorum, ſignificati in
illo pincerna qui ſuccedentibus proſperis oblitus eſt interprę-
tis ſui. Gen. 40. Exemplifica cōtra ingratos. Sed ꝑ certo illi qui
ſunt homines. i. ratione vtentes, qui ſunt canes. i. gratifici & ſi-
deles: qui ſunt aſini. i. fortes & conſtantes, cameli. i. humiles &
obedientes, tales dico bonæ ſunt memoriæ & retentionis, q. ſ.
aliorum beneficia benè recolunt & habent in memoria, & ip-
ſa vice reciproca recompenſant, contra illos qui non fuerunt
memores beneficiorum ſuorum, quæ oſtendit eis. pſal. 77. ¶ Se 19
cundum Auicen. ſolus homo memorat oblita, bruta. n. illa quæ
obliuiſcuntur, nunquam amplius recordātur. Sic verè illi qui
ſunt pe-

ſunt pecudes & carnales peccatores, non recolũt oblita.i. pec-
cata ſeu beneficia ſeu mandata Dei, quæ poſtponunt & obliui
ſcuntur. Sed illi qui ſunt homines.i.iuſti & rationales, licet ali-
quando videant obliuiſci illa quæ viderunt.ſ.peccata quæ cõ-
miſerunt, beneficia quæ perceperunt, mãdata quæ audiuerũt,
tamen loco & tempore reminiſcuntur.ſ.peccata ad cõfitẽdũ,
beneficia ad remunerandum, diuina mandata ad implendum.
Memor eſto igitur vnde excideris, & prima opera fac. Apocal.
20 2.¶ Secundum Auguſtinum, admiranda eſt in brutis & anima
libus prudentia ſeu ſagacitas, & quædam ſimilitudo rationis,
quæ euidentem habent ſollertiã in educatione filiorũ, in ædi-
ficatione manſionum & latibulorum, in medicatione vulnerũ,
in fuga nociuorum, in præſagio mutationis temporum futuro-
rum, in cognitione & dilectione cõparum ſociorũ: quia vxo-
res proprias, filios & ſocios recognoſcunt, vt dicit Augu. 11. de
ciuitate Dei. Rectè tales debent eſſe boni & diſcreti & perfe-
cti viri, & maximè prælati & prædicatores: quia verè iſti debẽt
filios & alios ſibi ſubditos vel ſe minores educare ꝑ bonã eru-
ditionem & inſtructionem, manſiones.ſ.cœli, ſibi & ſuis para-
re per bonam vitam & operationem, vulnera.i.peccata medi-
cari per pœnitentiam & confeſſionem, nociua.i.mala exempla
& conſortia fugere per prudentiam & diſcretionem, mutatio-
nem præſentis tẽporis prouidere, per mortis & inferni & alio
rum futurorum recordationem. Cœpiſti cogitare quid futurũ
eſſet poſt hæc. Dan. 2. Nouit præterita, & de futuris cogitat. Sa
pien. 8. Suos autem compares & filios.i.ſuos ſocios, amicos &
ſubditos, debent diligere per charitatẽ, recognoſcere per ſub-
uentionem & pietatem, & cum eis pacificè conuerſari per cõ-
cordem amicitiam & vnitatem: quia qui ſuorum domeſticorũ
curam non habet, fidẽ negauit, & eſt infideli deterior 1. ad Ti-
21 mo. 5. ¶ Secũdum Ariſt. In omni animali eſt vnum radicale &
originale membrum, quod eſt principium omnium virtutum
naturalium, & per quod infunditur in mẽbris alijs vita & vir-
tus.ſ.cor & iſtud primo formatur & perficit in corpore anima-
lis. Sic verè in anima eſt vnum membrum.i. vna virtus princi-
palis & prima reſpectu omnium aliarum.ſ.fides, quæ eſt origo
& principium omnis virtutis moralis. Per hanc.n. habent vir-
tutem & efficaciam omnia opera noſtra: quia ſm Apoſtolũ ad
Rom. 14. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Et ideò iſta
debet primo & principaliter conſtrui & componi, & ſummo-
pere cuſtodiri: quia ſine fide impoſsibile eſt placere Deo. ad He
bre. 11. Vel dic ꝙ in corpore eccleſiæ iſte eſt Chriſtus, qui eſt
primus & primogenitus aliorum, a quo omnis virtus & gratia
deriuatur: quia ipſe eſt primogenitus in multis fratribus. ad Ro.
8. Vel expone ſi vis de charitate per omnia ſicut ſupra, vel de
22 prælato. ¶ Omne animal habet vultum naturaliter inclinatum
ad ſuum originale principiũ.ſ. ad terram, excepto homine, cui
ſoli tanquam nobilioris naturæ, eſt ſtaturæ erectio reſeruata,
ad denotandum.ſ. ſm Baſilium ꝙ homo nõ debet terrena, ſed
cœleſtia cõtemplari, & non de infimis cogitare. Sic verè inter
aĩalia.i. inter pctõres hoĩes oẽs naturaliter inclinant ad terrã.i.
ad amorem terrenorum bonorum, illi tamẽ qui ſunt homines
.i. iuſti, rationales & perfecti, habent faciem.i. intentionem ere
ctam per ſpem, affectionem & contemplationem, ſuperius ad
æterna, non inferius ad terrena, vt ſic videantur cæteris beſtijs.i.
pctõribus nobilioris eſſe naturæ. Iob 40. Circũda tibi decorẽ,
& in ſublimi erigere. Et 2. ad Cori. 4. Contẽplãtibus nobis nõ
23 quæ videntur, ſed quæ non videntur. ¶ Secundum Ariſto. Om
ne animal habens ſemen, generat ſibi ſimile, & ideo quia non
poteſt ſeruare ſpeciem ſuam per ſe, dedit ſibi natura per gene-
rationem ſpeciem propriam conſeruare. Sic verè boni cupiũt
alios facere & generare ſibi ſimiles in moribus & natura, ſicut
patet de religioſis, qui alios generant per prædicationẽ, & hoc
vt ſic ſua ſpecies, ordo.ſ. ſeu ſtatus eorum poſt ſe maneat, & ꝑ
ſucceſsionem & generationem aliorum ſeruetur. Illi in locum
ſurrexere patrum ſuorum. Ioſuæ 5. & Act. 26. Opto omnes qui
24 me audiunt, fieri tales qualis ego ſum. ¶ Ad generationem ani
malium neceſſario requiruntur vt cõmuniter maſculus & fœ
mella.ſ. maſculus qui ſemen emittat, fœmella quæ in matrice
ſemen recipiat, & ſic ibi fœtus generatur, qui poſtmodũ emit-
titur, perficitur & nutritur, & hoc diuerſimodè in diuerſis: quia
aliter in ouantibus, aliter in parientibus. Maſculus.n. ſe habet
per modũ formæ, fœmina per modum materiæ, & ideo omne
fœmininum habet matricem, vbi fœtum recipiat, vel aliquid
loco eius. Sic verè in generatione bonorum operũ, hæc omnia
requiruntur.ſ. maſculus.i. Chriſtus, ſemen.i. gratia vel bona ip
ſius inſpiratio, fœmina.i. anima matrix.i. voluntas & ſubiectio,
quia verè oportet ꝙ primo maſculus.i. Chriſtus immittat ſe-
men.i. bonam inſpirationem & gratiam præuenientẽ, & ꝙ fœ
mina.i. anima iſtud ſemẽ recipiat in matrice.ſ. volũtatis, & ſic
ꝙ fœtum boni propoſiti concipiat per bonũ conſenſum, & eũ
foueat per bonam dilectionem, emittat & pariat per bona ope
rationem, & eum nutriat per continuam frequẽtationem. Vel
dic econtra de generatione malorum operum: quia mas.i. dia-
bolus emittet ſemen malæ ſuggeſtionis & tentationis in matri-
cem fœminæ.i. in voluntatem animæ, & ſic concipit per malũ
propoſitum, parit per malam operationem, nutrit per conſue-
tudinem & iterationem. Exijt qui ſeminat ſeminare ſemẽ ſuũ.
Matt. 14. quia quæ ſeminauerit homo, hæc & metet. ad Galat.
6. Vel per maſculum intelligo bonos vel malos prædicatores,
per ſemen, bonam vel malam doctrinam, per fœminam, ſubdi
tos auditores, & expone de quolibet ſicut ſupra. ¶ Omnia ani- 25
malia ſm Auicennam, in aliquo differunt, & in aliquo conue-
niunt: quia omnia conueniunt in carne & neruo, differũt tñ in
multis: quia differunt in qualitate & habitudine membrorum,
tam ſimplicium quam compoſitorum: quia teſtudo habet te-
ſtas, hericius ſpinas, equus caudam, & tamen homo nõ. Sic ve
rè inter hoĩes & bruta.i. inter iuſtos & iniuſtos, bonos & ma-
los, eſt aliqua conuenientia, & aliqua differentia: quia pro cer-
to omnes conueniunt in neruis.i. in naturali ſenſu & diſcretio-
ne, & in carne.i. in naturali mollitie & compaſsione: quia om-
nis homo naturaliter eſt rationalis, & animal manſuetum. Ve
runtamen in aliquibus differunt: quia verè inter bruta.i. inter
peccatores, quidam ſunt qui habent ſpinas.i. diuitias & tempo
ralem poſſeſsionem ſicut hericius, quia ipſi peccatores in ſecu
lo abundauerunt diuitijs. Alij habent teſtas.i. duritiam & obſti
nationem: quia nolunt corrigi, nec audiunt prædicationẽ. Scio
quia durus es tu. Eſa. 48. Alij habent caudam.i. ſpem longæ vi-
tæ & durationis, quæ per caudã deſignatur. Sed verè hõ non,
quia pro certo ſunt homines.i. ratione & perfectione vtentes,
carent omnibus iſtis: quia non habent teſtam obſtinationis, ſpi
nas.i. ſollicitudinem temporalis poſſeſsionis, caudã longæ ſpei
& durationis: quia homo natus de muliere, breui viuens tem-
pore. Iob 13. ¶ Differunt etiam animalia in quantitate oculorũ 26
vnde noctua habet oculos multum apertos Aquila autẽ mul-
tum partios. & hoc eſt neceſſariũ: quia noctua obſcure videt,
& de nocte vadit, & ideo ſibi eſt neceſſariũ habere oculos aper
tos. Econtra autem in aquila: quia acute videt, & de die præda
tur, ideo bonũ fuit ꝙ oculus eius eſſet ſtrictus non apertus. Sic
verè differentia eſt inter mundi ſapientes & ſimplices: quia ſim-
plices ſunt ſicut noctua.ſ. obſcuri & nocturni per ignorantiam
& ideo pro certo talibus eſt neceſſarium ꝙ oculus intellectus
apertus ſit per vigiliam, vt poſsint.ſ. videre quicquid eis præci
pitur vel docetur. Sint oculi tui aperti. Neem. 1. Sed verè aqui-
læ.i. ſapientes & doctores, cũ habeãt oculos intellectus claros
& acutos per ſcientiam & cognitionem, vtile eſt ꝙ ſint cooper
ti & parum aperti.i. parum expoſiti ad vanas quæſtiones & opi
niones, ne fortè per nimiam ſubtilitatem in hæreſim dilabant.
Amictu oĩa velabis, vt oculo non videas terram. Ezec. 12. Vel
dic ꝙ noctuæ.i. ſeculares, habent oculos apertos & vagantes:
aquilæ autem.i. viri ſpirituales tenent eos clauſos: quia oculi ſa
pientis in capite eius, ſtultus autem ambulat in tenebris. Eccl.
2. Dicunt.n. ſapientes, Auerte oculos meos ne videant vanita-
tem. ¶ Differunt etiam animalia ſm Auicen. in numero pedũ: 27
quia quædam bipedia, quædam quadrupedia, quædam multi-
pedia ſunt ſicut patet in araneis & erucis. Sic verè differunt ho
mines in quantitate pedũ.i. affectionum: quia quidam ſunt bi-
pedes per duplicem charitatem.ſ. Dei & proximi: quidam qua
drupedes quantum ad quatuor virtutes, vel quatuor affectio
nes: quidam multipedes per multiuolas affectiones, ſicut ſunt
inſtabiles atq; leues: quia multæ cogitationes verſant in cor-
de viri. Prouer. 19. ¶ Differunt etiam animalia in qualitate pe-
dum: quia quidã habent eos valde teneros & molles, ſicut ho- 28
mo & camelus, quædã valde duros, ſicut equus & bos. Sic ve-
rè quidam ſunt qui habẽt pedes.i. affectiones multum teneras
& molles per benignitatẽ & compaſsionẽ, & hoc illi qui ſunt
homines per manſuetudinem & rationem: quia homo eſt aĩal
rationale & manſuetum. & illi qui ſunt cameli per patientiam
& humilitatem: quia camelus ſe inclinat dũ oneratur. Sed pro
certo alij habent eos multum duros per duritiam crudelitatis
& obſtinationis, & hoc illi qui ſunt boues quantum ad labores
terrenos.ſ. auari, equi quantum ad ſuperbiam.ſ. principes &
& tyranni,

& tyrāni: qa planta pedis eorū ſicut planta pedis vituli. Eze.
1. Vel dic φ pes eſt finis vitæ & ſenectus, qui in alijs eſt mollis
per miſericordiam & pietatem, vt ſit ſenectus ſua in miſericor
dia vberi, in alijs durus per partialitatem & auaritiam, quia ve
ſpere decidit, induratur & areſcit. Vel dic φ quidam habēt pe
des. i. affectos molles per delicias, quidam duros per cōſtantiā
29 & virtutem &c. ¶ Differunt animalia in ſitu mamillarum: qa
quædam habent eas in pectore, ſicut elephas, quædam in ven-
tre ſicut ſues, quædam inter crura, ſicut vaccæ. Sic verè prædi
catores differunt: quia verè quidam habent mammas i. prædi-
cationem & doctrinā in pectoribus. ſ. illi qui prædicant ex cor
de & ex charitate. Alij in ventre qui. ſ. prædicant cauſa ventris.
Alij inter crura, qui. ſ. prædicant cauſa luxuriæ. Alij. n. aliud cla
mabant. Act. 19 & patet ad Phi. 1. de diuerſitate annunciantiū
Christum. Vel dic φ vbera ſunt verba, quæ pro certo quidam
habent in pectore. ſ. illi qui ſemper volunt loqui de ſuis pecto-
ralibus & amicis, quos habent prope cor. Alij in ventre, ſicut
guloſi, qui nolunt niſi de ventre & de bonis cibis loqui. Alij in
ter crura, ſicut luxurioſi, qui ſemp volūt loq de mēbris & ope-
ribus impudicis. Illi ergo loquuntur varijs linguis magnalia
30 diaboli. Actu. 1. ¶ Item differunt animalia in actione, quia di-
uerſimodè cum alijs pugnant, & ab alijs ſe defendunt. quædā
.n. cum naribus & auribus, vt elephas, quædā cum naribus vt
ſus, quædam cum cornibus, vt ceruus, quædam cum dentibus,
vt ſerpentes, quædam cum vnguibus, vt leones, quædam cum
pedibus fugiendo, vt lepores, quia ſm Plinium & Auicennā,
Ingenioſa natura dedit cunctis animalibus contra nociua mu-
nimentum. Sic verè charißimi boni pugnant contra hoſtes ſpi
rituales, diabolum. ſ. carnem, & mundum, diuerſimodè, qa qui
dam cum auribus audiendo per obedientiam & ſubiectionē,
quidam cum naribus, olfaciendo. ſ. futuram ſuauitatem per de
uotionem, quidam cum dentibus. i. cum verbis per orationem
gratiarum actionem & cōfeſſionem, quidam cum cornibus. i.
cum virtutibus per cōſtantiam & perfectionem, quidam cum
pedibus fugiendo omnem malam occaſionem, alij vnguibus. i.
manibus benè operando, vel elemoſynam largiendo per cum-
paſſionem. Vnde de elemoſyna dicitur Eccleſ. 29. Super ſcutū
31 & lanceam propugnabit pro te. ¶ Item differunt oculorū vir-
tute, quia quædam habent oculos valde debiles, ſicut veſperti
lio, quædam multum fortes, ſicut hirundo. Sic verè quidam ha
bent oculos intellectus valde debiles. ſ. per ignorantiam & in-
credulitatem, quia. ſ. oculos animæ. i. fidem habent valde debi-
lem, quia ſ. faciliter titubant. Ideo talibus dicitur Ioan. 12. Ad
huc modicum lumen in vobis eſt. Alij autem habent huiuſmo
di oculos multum fortes, quia ſ. diſcretè vident ea quæ ſunt fi-
dei & doctrinæ, de quibus Apoc. 1. Oculi eius ſicut ſol. ¶ Diffe
32 runt animalia in appetitu coeundi, quia quædam ſunt multum
prona ad coitum, ſicut colūba & porcus, quædā magnæ refre-
nationis, ſicut elephas & turtur, quædam autem perpetuo con
tinent a coitu, ſicut apes. Sic verè inter homines, quidam ſunt
faciles & proni ad actus luxuriæ. ſ. ſoluti & luxurioſi, alij autē
ſe debent refrenare. ſ. boni actiui & coniugati. Alij autem per-
petuo debent continere. ſ. clerici & religioſi. Vnuſquiſq; .n. ꝓ-
33 prium habet donum, alius ſic & alius ſic 1. ad Corin. 7. ¶ Quæ
dam ſunt animalia quæ appetunt coire cum omni ſpecie, alia
tantum cum ſua, alia cum nolia. Primum patet de pardo cum
Leena. Secundum de elephantibus, inter quos ſunt coniugia
ſm Plinium. Tertiū de apibus. Sic verè in mundo iſto ſunt qui
dam qui appetunt coire cum omni ſpecie. ſ. cum ſolutis & con-
iugatis ſ. luxurioſi. Alij ſeruant coniugia, ſicut boni coniugati.
Alij autem perpetuo continent ſicut caſti clerici & religioſi,
quia non omnis caro eadem caro ſed alia volucrum & alia be-
34 ſtiarum 1. ad Corint. 15. ¶ Differunt autem animalia in come-
dēdo, quia quædam ſunt magnæ voracitatis, ſicut lupus, canis
& leo. Alia autem parci victus, ſicut ſerpētes. Sic multi ſunt vo
races per gaſtrimargiam, alij autem modici per abſtinentiam.
Vel dic φ quidam ſunt voraces per auaritiam & rapinam, qa
cibos diu tiarum indiſcretè deuorant & acquirunt. Alius cre-
dit ſe manducare omnia. Alij autem ſunt abſtinentes ab huiuſ
modi cibis per paupertatem. Primi ſunt ſimiles lupis &c. Vi-
35 de ibi. Sed qui abſtinens eſt, adijciet vitam. Eccle. 37. ¶ Diffe-
runt etiam beſtiæ in tempore venandi, quia quædā ſemper de
nocte venantur, vt lupus qui dicitur hala, quędam ſemper de
die, vt aquila & accipiter. Alia autem & die & nocte, ſicut ca-
tus. Charißimi nox ſignificat bona temporalia, dies bona ſpiri
tualia. Quidā ergo boni ſunt & iuſti, q in die. i. bonis ſpiritua-
libus vel in ſtatu gratiæ prædantur. ſ. merita & virtutes, de qui
bus viuunt. Alij autem in nocte. i. in bonis & negotijs mūdi ac
quirunt prædas ſuas, ſ. bona temporalia & diuitias. Alij autem
partim vtroq; vtuntur, quia. ſ. volunt temporalia ſimul & ſpiri
tualia exercere, & vtranq; ripam paſcere, & Chriſti & mundi
negotia miniſtrare. Sed pro certo. Nemo poteſt duobus domi 36
nis ſeruire. Matt. 6. ¶ In corpore humano neceſſaria ſunt diuer
ſa membra, ꝓpter eius diuerſas operationes. Vnde ibi ſunt oſſa
neceſſaria ad totius corporis ſuſtentamentum, cartilagines ad
defenſionem ab oſſium læſione. Sic in corpore eccleſiæ vel reli
gionis, neceſſaria ſunt plura & diuerſa membra, homines. ſ. &
perſonæ. Vnde neceſſe eſt ibi eſſe oſſa. i. viros iuſtos conſtantes
rigidos atq; fortes & maximè prælatos, vt ſic corpus eccleſiæ
ſuſtentetur per iuſtitiam, ne. ſ. defluat ad peccata, quia iuſtitia
eleuat gentem. Prouer. 14. Sed quia oſſa illa nimis conſueuerūt
eſſe dura per rigorem, & carnem. i. viros carnales lædere per
aſperam correctionē, ideo neceſſe eſt ibi eſſe cartilagines, quę
ſunt molles & flexibiles. i. viros pios, cōpatientes & miſericor-
des, vt ſic per eos oſſium iſtorum durities temperetur, ne caro
.i. carnales totaliter diſsipentur. Exemplum de Moyſe pio, qui
ſe opponebat Deo per orationem, ne carnalis populus necarēt
Numeri 16. ¶ Nerui in corpore ſunt neceſſarij ad membrorū 37
coniunctionem, & ſenſus & motus adminiſtrationem, & ideo
ſunt molles & flexibiles, concaui, & ſpiritu aereo pleni. Sic in
corpore eccleſiæ ſunt neceſſarii nerui. i. viri ſpirituales & per-
fecti, qui ſunt molles per benignitatem, flexibiles per pietatē,
concaui per humilitatem, ſpiritu ſancto pleni per virtutum &
gratiarum abundantißimam vbertatem, & ideo iſti p ſua bona
opera, exempla & verba, alia membra copulant & cōiungūt. ſ.
per charitatem, & per fidei & amicitiæ vnitatem, & in eis ſen-
ſum diſcretionis, deuotionis & compaſſionis, & motum bonæ
operationis cauſant, efficiunt & procurant. ¶ Caro in corpore 38
eſt neceſſaria propter vacui repletionem, & vitalis caloris cō-
ſeruationem. Cor autem neceſſarium eſt propter ſpirituum vi
talium generationem, & vitæ conſeruationem. Sic verè in ani-
ma debet eſſe caro. i. mollis & fluida cōpaſſio, quæ vacuum. i.
pauperes per elemoſynas repleat, & calorem vitalē. i. amorē
& charitatē cuſtodiat & conſeruet. vbi. n. ceſſat pietas, cito de-
ficit charitas, quia vbi nō ſunt ligna, extinguetur ignis Prouer.
26. Cor autem. i. fides eſt neceſſaria, vt exinde vita ſpiritualis. i.
gratia & charitas deriuet. Vel dic φ in corpore eccleſiæ opor
tet eſſe carnem. i. pios & compatientes, & cor. i. calidos & cha-
ritatiuos ſpiritu feruentes domino ſeruientes. ad Ro. 12. ¶ Pul 39
mo fuit neceſſarius propter frigidi aeris attractionem ad ca-
loris cordis mitigationem. Sic verè charißimi in anima eſt ne
ceſſarius pulmo. i. deuotio ſeu oratio: quia circa cor. i. circa co
gitationes noſtras, calor carnalis concupiſcentiæ æſtuat, & iō
neceſſe eſt φ cum pulmone deuotionis aſpiremus per oratio-
nem, & aerem. i. diuinam gratiam attrahamus, vt ſic. ſ. tempere
mus calorem cordis. i. carnalem inflammationem & diabolicā
tentationem & ſuggeſtionem. Os meum aperui, & attraxi ſpi- 40
ritum. ¶ Stomachus eſt neceſſarius propter primam digeſtio-
nem, quia cibos in ſe recipit, & puram ſubſtantiam ad corpo-
ris nutrimētum retinet, impuram autem & ſuperfluam per ſe-
ceſſum emittit. Sic verè in anima oportet eſſe ſtomachum. i. di
ſcretionem, quæ receptis cibis. i. rerum exteriorum notitia per
os. i. per cogitationē recepta, debet quicquid ibi deponitur de
bono, retinere ad animæ educationem, alia autem tanquā ſu-
perflua refutare. Vel ſtomachus eſt auditus, q debet bonos ci-
bos. i. bona verba retinere, alia autem prætermittere. Nonne
auris verba diiudicat? Iob 12. Vel dic φ ſtomachus eſt homo
pius, qui ſibi & corpori & domui retinet tantūmodo neceſſa-
ria, ſuperflua autē exterius pauperibus emittit. Vel dic φ iſte
eſt auarus, qui omnia pura & bona ſibi & membris ſuis. ſ. vxo-
ri & filijs retinet & reſeruat, illud autē quod eſt impurum, &
quod penitus nihil valet, exterius ad pauperes ꝑ elemoſynas
emittit, ſicut eſt vinum & bladum corruptum. ¶ Hepar in cor 41
pore eſt neceſſariū ad ſanguinis generationem, ꝓ corporis nu
trimento, venæ autem ſunt neceſſariæ ad iſtius ſanguinis per
corpus deportationem, vt corpus debitè nutriatur. Sic verè in
corpore eccleſiæ neceſſarij ſunt doctores, qui vicē hepatis por
tant, quia ſanguinē. i. doctrinā generant per ſuæ ſcientiæ actio-
nem, venę autem. i. prædicatores iſtum ſanguinem deferunt ꝑ
prædicationem, & ſic alia membra. ſ. ſeculares & alij mediante
diuina ſapientia vegetantur, & in eſſe gratiæ conſeruātur. ¶ Vel
hepar ſunt ſeculares, ſanguis eſt ſubſtātia tēporalis. Pulli ciuia 24

lambuna

42 lambunt ſanguinem . Iob 39. ¶ In corpore neceſſaria ſunt in-
teſtina,ad ſuperfluorũ depurationem & euacuationem , fel ad
digeſtionis conſortationem,ſplen ad humoris melãcholici re-
collectioné.ſic in anima opoꝛtet ꝙ ſit fel.i.amara & feruẽs cõ-
tritio.vt ſic.ſ.cibi.i.peccata digerantur & decoquantur ꝑ com
punctionem. Potum dabo eis aquam fellis. Hier.9. Inteſtina.i.
confeſsio,vt.ſ.fœces peccatorum emittantur per locutionem,
& venter.i.interior conſcientia depuretur.Splen etiam.i.mor-
tis memoria eſt neceſſaria,vt ſic melancholia.i.triſtitia ſpiritua
lis colligatur.Splen.n.eſt membrum terreum & melancholicũ
& ſignificat mortis & terræ recordationem,quæ triſtitiam ge-
nerat ſpiritualem,& lætitiam reprimit mundialem.Triſtitia.n.
43 quæ ſm Deum eſt,vitã operatur. ¶ In corpore neceſſarij ſunt
renes ad faciendum generationem,& ſpeciei conſeruationem.
Caput etiam cum ſuis cõtentis ad totius corporis ſenſificatio-
nem & gubernationem . Sic verè in corpore eccleſiaſtico ne-
ceſſarij ſunt renes.i.ſeculares & mundani , vt ſic per actus ge-
neratiuè humana ſpecies conſeruetur.Caput autem.i. prælati
ibi ſunt neceſſarij cũ contentis ſuis.i.cum diuerſis ſenſibus ocu
lis & auribus & huiuſmodi.i.cum diuerſis ſuis officialibus , vt
ſic totum corpus debitè gubernetur,& in ſuis actibus dirigat:
qa debet habere oculos diſcretionis, os prædicationis, naſum
deuotionis,aures miſericordiæ & compaſsionis,vel aures iudi
cij & æqualis exauditionis: quia ita paruũ audietis & magnũ.
Deut. 1. Vel per caput intelligo fidem,quæ eſt principium om-
44 nium virtutum,quæ neceſſaria eſt in anima. ¶ Collum in cor-
pore eſt neceſſarium ad capitis & corporis mutuam coniun-
ctionem,vocis formationem,ciborum & nutrimentorũ ad ſto
machum tranſductionem.Sic prædicatores in eccleſia:quia ve
rè alia membra.i.fideles habent cum capite Chriſto reunire ꝑ
gratiam & affectionem,quando ab eo ſunt ſeparati per pecca-
ti diuiſionem : quia iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos &
Deum veſtrum.Eſa.59. Vocem etiã prædicationis habẽt emit-
tere,& nutrimentum ſacræ doctrinæ ad ſtomachum.i. ad ſecu
lares & alios tranſmittere per ſuam ſpiritualem æducationem.
Collũ tuum ſicut turris eburnea,oculi tui ſicut piſcinæ in eſe-
45 bon Cant.7.¶ Pectus eſt neceſſarium ad cordis & ſpirituũ de-
fenſionem,coſtę & latera ad membrorum ſpiritualium & natu
ralium protectionem . Sic in corpore eccleſiæ neceſſaria ſunt
pectus & latera.i.exteriores principes,& mũdani milites & po
tentes,vt.ſ.per eos mẽbra ſpiritualia.i.clerici & religioſi,mem
bra etiam naturalia.i.ſeculares & mundani a nocumentis om-
nibus præſeruentur.Defendite qui inter vos eſt gregẽ . Actu.
46 20.¶ Manus etiam ſunt neceſſariæ ad operationem, & corpo-
ris defenſionem.Pedes autem & crura ad totius corporis ſuſtẽ
tationem,& voluntariam de loco ad locum motionem.Sic ve-
rè in eccleſia pedes qui terram immediate tangunt.i.viri agri-
colæ ſunt neceſſarij:vt.ſ.tota eccleſia ſuſtentetur in temporali
bus & victu. Manus etiam.i.milites ad eccleſiæ defenſioné ne-
ceſſarij ſunt, & ad totius corporis Chriſti myſtici munimen-
tum. Vel dic ꝙ in anima debent eſſe manus.i. bonæ operatio-
nes,& pedes.i.bonæ affectiones.Multa membra in corpore ha
47 bemus 1.ad Corint.12.¶In corpore eſt cutis neceſſaria ad in-
teriorum omnium munimentum & conſeruationem ab exte-
rioribus nocumentis.Pili autem neceſſarij ſunt ad cutis ipſius
munimentum. Sic in corpore morali.i. in viro iuſto debet eſſe
cutis.i.exterior apparentia & cõuerſatio honeſta, a qua omnia
interiora.ſ.opera & affectus defendantur & muniantur , abſcõ
dantur & velentur.Etiam pro iſta cute defendenda neceſſarij
ſunt pili.i.exteriora ornamenta & veſtimẽta.Econtra de mul-
48 tis dicitur Iob 7.Cutis mea aruit,& contracta eſt.¶ Vngulæ in
animalibus ſunt neceſſariæ ad pedum & manuum munimen-
tum, & ideo iſtæ ſolent eſſe duræ. Sic verè in anima debet eſſe
vngula,ꝙ eſt extremitas corporis.i.noſtræ extremitatis.i.mor-
tis & finis memoria,vt ſic pedes.i.affectiones,manus.i. opera-
tiones valeant præmuniri a nocumento.ſ.vitiorum.Eccle.7.In
omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua , & in æternũ
49 non peccabis . ¶ In corpore ergo ſunt diuerſa membra ſibi
inuicem ſubuenientia,& ideo nullum eſt in corpore ſuperfluũ
vel diminutũ.Sic verè in corpore eccleſiæ nihil eſt ſuperfluũ,
vel diminutum:quia.ſ.omnia mẽbra.ſ.pauperes & diuites,cle-
rici & religioſi,prælati & ſubditi ſunt neceſſarij,& ad comple-
mentum myſtici corporis opportuni,& ideo alter debet alteri
in ſuis neceſsitatibus ſubuenire,& defectus alter alterius ſup-
portare.ad Gala.6.Alter alterius onera portate.Nam ſicut di-
cit Apoſtolus 1.ad Corint.12.Si quid patitur vnum membrũ,
compatiũtur omnia membra.¶ Omne animal generans aliud, 50
habet oculos,præter talpã,quæ habet oculos opertos tela,quæ
data eſt ei propter debilitatem viſus.Sic verè omnis homo qui
generat alios.ſ.in fidem per prædicationem & doctrinam, de-
bet habere oculos.i intellectus diſcretioné,vt.ſ.videat & agno
ſcat quid debet facere vel vitare.Totum corpus in circuitu ple
num erat oculis:Ezec.1.Veruntamen aliqui ſunt ſicut talpa.ſ.
carnales,prædicatores,quorum oculus intellectus eſt opertus
& velatus modica tela.i.amore carnis & mundi,& ideo iſti in
ſpiritualibus ſunt cęci. Oculos tuos velabis.Eze.12.& Eſa.42.
Quis cœcus niſi ſeruus meus¶ Omne animal habẽs aures mo
uet eas,præter hominem ſm Auicen. idem.Sic verè illi qui ha 51
bent aures .i. virtutem & promptitudinem audiendi verbum
Dei,vel obediendi,mouent eas.ſ.per bonam operationem.ſ.im
plendo quæ audierunt,& faciendo.Iſtud tamen fallit in homi
nibus:quia verè illi qui ſunt homines.i. rationales & ſapientes
mundi,non mouent aures:quia licet habeant aures i. licet au-
diant verbum Dei & mandata Chriſti,tamen non exercẽt mo
tũ bonæ operationis.Audiunt verba tua,& non faciunt ea, ſed
in canticum oris ſui vertunt illa.Ezec.33.¶ Secundum Auicẽ.
Omne animal ſpirat,ſed quædam per vias honeſtas, vel mani- 52
feſtas,vt per os,& per nares:quædã per nõ manifeſtas , vt apes
& cætera anuloſa.Sic verè omnis homo debet ſpirare.ſ. emittẽ
do ſpiritum orationis,& attrahendo ſpiritum gratiæ & conſo-
lationis. Et hoc quidam occultè per meditationem, quidã ma
nifeſtè per bonam operationem:quia qui conſeruat legẽ, mul
tiplicat orationẽ.Eccle.35.¶ Omne animal quadrupes habens
ſanguinem,habet medullam,& maximè homo multum habet 53
de medulla,reſpectu corporis ſui,quod eſt ei neceſſarium pro
pter multiplices eius operationes . Sic verè illi qui habent ſe-
cum.ſ.in memoria & compaſsione,ſanguinem .i. Chriſti mor-
tem & paſsionem,habent medullam.i.vnctuoſitatem charita-
tis & compaſsionis,& pietatis & benignitatis , & hoc maximè
apparet in hominibus.i.in viris perfectis & rationabilibus,qui
præ cæteris debent abundare in medulla charitatis & pietatis.
¶ Item idem Auicen.dicit ꝙ omne animal habens ſanguinem 54
habet cor,carens autem ſanguine,caret corde, licet loco cor-
dis habeat aliquid quod eſt ſedes vitæ. Omne etiam animal ha
bens ſanguinem ambulat,vigilat,& dormit,ſm Ariſto. Sic ve
rè illi qui habent ſanguinem .i. memoriam ſanguinis Chriſti,
habent cor.i.conſtãtiam & virtutem & perſeuerantiam firmi-
tatis in bono.Cor eius datum eſt ei,& ſuper pedes quaſi homo
ſtetit.Dan.7.Quia tales ſunt magis fortes ad reſiſtendum tri-
bulationibus & vitijs & peccatis quam alij.Et tales etiam am-
bulant per bonam operationem,vigilãt per diſcretionem, dor
miunt per deuotionem & contemplationem.Illi autem qui ca
rent iſto ſanguine,pro certo carent corde.i.conſtantia, fortitu
dine,& virtute.Columba.n.ſeducta nõ habet cor. Oſeæ 7.Vel
per ſanguinem intelligo pietatem, & dic ꝑ omnia ſicut ſupra.
¶ Omne animal habens cornu,habet vngulas pedum fiſſas, ex
cepto vnicornĩ & aſino indico,qui in frõte habet cornu, & vn 55
gulam non fiſſam.Sic verè illi qui habent cornua dignitatum,
debent vngulam.i.operationem findere per diſcretionem. qui
dam ſunt tamen fatui prælati , ſimiles vnicorni quo ad ſuper-
biam & crudelitatem,aſino indico quo ad ſtultitiam & ſtolidi
ditatem,& ideo tales non fiodunt vngulam per prudentiã vel
ſagacitatem.&c.vide de aſino. ¶ Omne animal cornutum ha- 56
bet cornua vacua,præter ceruum & vnicornem.Sic verè om-
nes illi qui habent cornua.i.iuriſdictionem & poteſtatem tem-
poralem,debent ea habere vacua per humilitatem, & per do-
norum abdicationem, quia.ſ.nõ debent accipere munera pro-
pter iudicaturã,& debent manus ſuas a talibus vacuare. Exod.
23.Non accipies munera &c. Illi tamẽ qui ſunt ſicut ceruus ti
midi,& indociles ſicut vnicornis.i.crudeles & effrenati,habẽt
cornua plena.i.iuriſdictioné donis & muneribus repletã Eſ.5.
Væ qui iuſtificatis impiũ pro muneribus, & iuſtitiã iuſti aufer
tis ab eo.Iſti.n.audiunt illud Exod.34.Non apparebis in cõſpe
ctu meo vacuus.¶ Itẽ omne animal cornutum eſt quadrupes, 57
præter ceraſtem & præter teſtudines & limaces,quæ carẽt pe-
dibus.Sic verè omnis iudex & prælatus debent habere quat-
tuor pedes.i quattuor virtutes vel affectiones quibus.ſ.in acti-
bus ſuis moueantur. Illi tamen qui ſunt ſerpentes & ceraſtæ.i.
fraudulenti,malitioſi,& cupidi & ambitioſi,illi etiam qui ſunt
limaces.i.carnales & delicioſi,carent huiuſmodi pedibus. Vi-
de conditiones ceraſtæ.vnde pſalm. Pedes habent & non am-
bulabunt.¶ Item omne animal cornutum habet cornua dura 58
& oſſea,

& oſſea, præter limacē, & cætera ſimilia. Sic verè omnis iudex
qui habet cornua.i.conſtantiam & virtutem, debet habere cor
nua iuriſdictionis & poteſtatis dura & rigida per iuſtitiā & ri-
gorem, præter limaces .i. præter molles & imbecilles prælatos
& carnales.i.delicioſos, qui non audēt corrigere delinquētes.
59 Vnde Eſa 48. Scio.n.quia durus es. ¶ Item ſm Auicen. Quædā
animalia habent dentes in vtraq; mandibula, ſicut homo: quæ
dam in inferiori mādibula tātum, & talia vt communiter ſunt
cornuta: quia illa materia tranſit in cornua. Nulla autem ani-
malia habent dentes in ſuperiori mandibula tantum. Dentes
qui maſticant & ruminant, ſignificant diſcretionem, qui habet
omnes cogitatus & opera ruminare per examinationem & di
ſcuſsionem. Sed pro certo quidam habent dentes diſcretionis
ſuperius & inferius.i.quantum ad æterna, ſuperna & ſpiritua-
lia & cœleſtia, & quantum ad inferiora.ſ.mundana & terrena.
Et tales ſunt homines.i.viri iuſti & perfecti, qui in terrenis &
ſpiritualibus ſunt diſcreti: quia dedit eis dominus irriguum ſu
perius & irriguum inferius. Iudic. 1. Sed verè alij ſunt qui non
ſic: quia in inferiori mandibula.i.quātum ad infima negocia &
terrena, habent dentes.i.diſcretionem & ſapientiam: quia.ſ.nō
ſunt diſcreti in ſpiritualibus, ſed in temporalibus, quia ſapien-
tes ſunt vt faciant mala. Hie.4 ſicut patet in aduocatis & mul-
tis alijs vbicunque. Sed pro certo tales ſunt cōter cornuti.ſ.
per ſuperbiam & elationem: quia iſtud eſt regulare, qđ illi qui
minus ſciunt & valent, plus alijs ſunt elati. Nullū.n.animal eſt
.i.nullus eſt homo ita perfectus, qui tantum dentes habeat ſu-
perius.i.qui de ſuperioribus & cœleſtibus tantummodo ſe in
tromittat, quia multi ſunt merè terreni, ſed nullus merè ſpiri-
tualis, contra illud Apoſtoli ad Coloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt ſa-
pite &c. Vel per dētes ſi vis intellige loquutionem &c. Expone
pere ordinem ſicut ſupra. Vnde Ioā 3. Qui de terra eſt, de ter-
ra loquitur. Et 1. Ioan. 4. Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo lo
60 quuntur. ¶ Nullum animal habens dentes acutos ſeu culmos
recuruos, ſicut aper, habet cornua: quia materia illa tranſit in
culmos. Culmus.n. & cornua ſimul non conueniunt. Sic verè
charisſimi illi qui habent dentes acutos.i.verba pungitiua, de
tractoria & diffamatoria, & culmos curuos.i.verba curua, fal-
lacia & deceptoria, non debent habere cornua dignitatum: quia
tales non debent promoueri ad officium prælationis: quia non
decet ſeruum dominari principibus. Prou. 19. Vel ſi vis p cor
nua intellige virtutes, quibus.ſ. carēt detractores & loquaces,
quia vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter eſt egeſtas. Proue.
14 Quia verè materia cornuum & virtutum.ſ.cogitationes &
affectiones trāſit in colmos.i.in verba vana, detractiones, & af-
fectionis loquutiones. Vel dic q̄ dentes acuti & culmi, ſignifi-
cant crudelitatem & rapacitatem, quam habētes, & exercen-
tes, non ſunt promouendi. Dentes eorum arma & ſagittę &c. ſi
61 cut ſupra ¶ Omne animal habens cornua, habet dentes clau-
ſos, reſecatos & coniunctos. Sic verè omnis prælatus vel vir-
tuoſus, debet habere dentes.i. verba ordinata per diſcretionē,
coniuncta per identitudinem, reſecata per benignitatem: quia
.ſ.non debet habere verba diuiſa: quia ſi bis interrogatus fue-
ris, habeat caput reſponſum tuum. Eccleſ. 32. Non debent etiā
eſſe nimis acuta per punctionem, & aſperam correctionem, quia
verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Eccleſ.
62 6. ¶ Omne animal domeſticum vt vacca, equus, & domeſtica-
bile vt elephas, habet dentes coniunctos, ordinatos & hebeta-
tos, vt ſic melius ſcindat herbam. Sic verè illi qui ſunt domeſti
ci, ſimplices & benigni, debent habere dētes.i.verba & ſermo-
nes planos & ordinatos, & coniunctos, non varios vel diuiſos,
63 & cætera ſicut ſupra. § præcedēti. ¶ Omne animal deputatum
prædæ, & carnibus deuorandis, habet dentes ſeparatos, acutos
& diuiſos, vt ſic meli⁹ carnes diuidat atq; ſcindat. Patet in Leo
nibus, canibus atq; lupis. Sic verè homines q̄ ſunt deputati ad
prædam, vſurarij.ſ. & raptores, habent dentes.i.ſermones acu-
tos per crudelitatem, diuiſos per cautelarum varietatem & fal
ſitatem, & ideo carnes aliorum.i. ſubſtātias pauperum melius
deuorant & prædanť, ſicut patet in lupis & Leonibus.i.in mun
di principibus & auaris. Violenter tollitis pelles eorum deſuper
eis, & carnes eorum deſuper oſsibus eorum. Michææ 3. Vel dic
de detractoribus, qui conſumunt carnem aliorum per diffama
tionem, qui habent dentes verborum acutos per mordacē de-
tractionem, diuiſos per fallacem palliationem. Vel dic de præ-
dicatoribus, qui habent carnes.i.peccatores carnales ſcindere
per contritionem, & ideo debent habere dentes.i. verba acuta
& pungitiua p correctionem, diuiſa autem per diſcretionem,
& multimodam variationem: quia.ſ.nunc debēt attrahere, nūc
terrere, nunc de inferno, nunc de paradiſo loquendo, vt ſic prę
dam.i.animas accipiant & cōuertant. Didicit capere prædam.
Ezech. 19 ¶ Omne animal ouās, ſicut ſunt reptilia, natatilia, & 64
volatilia, carēt renibus & veſica, & hoc quia ſuperfluitas taliū
cedit in plumas quantum ad volatilia, & in ſquamas & pinnu-
las quantum ad natatilia. Sic verè illi qui volant per ſuperbiam
& elationem, qui repunt per auaritiam & ambitionem, qui na
tant per carnalem delectationem, carent renibus.i. feruore de
uotionis & dilectionis, & veſica.i.euacuatione confeſsionis, &
largitione pietatis & compaſsionis, quæ ad modum veſicæ ſu-
perflua diuitiarum congregat, vt ea pauperibus eijciat & emit
tat, & hoc quia omnia ſuperflua ſua.i. omnes diuitiæ tēporales
quæ deberent euacuari per elemoſynam, tranſeunt, in plumas
& ſquamas.i.in vanitatem & pompoſitatem veſtiū & ſumptuū
mundanorum. ¶ Omne animal habens cornua, & carens denti 65
bus ſuperiorib⁹, ruminat & remaſticat cibos ſuos. Sic verè cha
risſimi illi qui habent cornua.i. virtutem conſtantiæ & perfe-
ctionis, vel cornua.i. poteſtatem iuriſdictionis & prælationis,
qui carent dentibus.i.vanitate locutionis, vel mordacitate de-
tractionis, tales dico ruminant per examinationem cuiuſlibet
ſuæ operationis, ruminant dico per virtutē diſcretionis & con
tritionis: quia omne quod ruminat & non findit vngulam, im-
mundum erit. Leui. 11. Et ſicut ſm Pli. li. 10. c. 73. animalia ru-
minantia ſolent magis ruminare iacendo quam ſtādo, & plus
hyeme quam æſtate, ſic verè homo magis vacat ruminationi,
diſcoſsioni & diſcretioni, quandiu iacet per humilitatē & pau
pertatem, quam quādo ſtat per vanitatem & proſperitatem, &
quandiu hyems tribulationis ipſum affligit, quam quādo æſtas
mundanæ conſolationis ipſum allicit atq; cingit. ideò benè di-
citur Eſa. 28. Vexatio dabit intellectum. Vel dic q̄ homo dum
eſt iacendo in ſtatu ſuo, quandoq; melius vacat ad ſua nego-
cia ruminandum, quam quando ſtat ad aliquid aliud peragen
dum. ¶ Omne animal ruminans habet duos ventres, vnū ma- 66
gnum, alium paruum: quia de paruo extrahit cibos vſq; ad os,
deinde tranſmittit eos vſq; ad ſm, & ibi perfectè digeruntur.
Nam propter guloſitatem & auiditatem comedendi, cib⁹ ſuus
in principio eſt multum ſiccos, & nō benè maſticatus, & ideo
oportet q̄ iterum maſticetur, & talis ſecunda maſticatio voca
tur ruminatio ſm Auicennam. Vide infra de camelo. Sic verè
charisſimi illi qui ruminant per contritionem, debent habere
plures ventres.i.plura receptacula peccatorum ſuorū. Primus
venter eſt cōſcientia, quæ pro certo in peccatoribus eſt magna
& lata. Secūdus eſt memoria peccatorum. Quia ergo propter
auiditatem concupiſcentiæ & carnalitatis mūdialis, cibi ſui.i.
peccata quæ faciunt & comedunt, non ſunt bene maſticati per
diſcuſsionem vel examinationem, ideo neceſſe eſt q̄ de ventre
primo.i.de conſcientia extrahantur ad os per confeſsionem, &
iterum in ſecundo ventre.i.in memoria ponantur per iugē de
eis memoriam & recordationem, vt ibi perfectè coquantur &
digerantur per contritionem. Omne.n. quod in os intrat, in
ventrem vadit. Mat. 15. & Marc. 10. ¶ Omne animal habens ce 67
rebrum pingue, habet medullam vnctuoſam, & ecōuerſo. Sic
verè quorum cerebrum.i.ſenſus & diſcretio eſt pinguis per
gratiam & deuotionem, habent medullam.ſ.charitatis vnctuo
ſam per compaſsionem, & econtra illi quorum ſapientia eſt in-
deuota, eorū ſimiliter charitas eſt impia & crudelis. ¶ Omne 68
animal ſpirans habet pulmonem vel aliquid loco eius ſm Aui
cennam ibidem, ſicut patet in piſcibus: qui habent branchias
mediantibus quibus aerem & aquam attrahunt & expellunt.
Sic verè illi qui ſpirant per deuotionem, neceſſe eſt q̄ habeant
pulmonem.i.bonam & ſanctam affectionem, per quā aquam
gratiæ, & aerem ſpiritus ſancti attrahant per deuotionem, & ip
ſum emittant per bonam operationem. Os meū aperui & at-
traxi ſpiritum &c. ¶ Omne animal generans & ſpirans habet 69
fel, vel occultè, ſicut mulus & ceruus, vel manifeſtè, ſicut bos
& alia. Aues etiam & ſerpentes habent fel, vel paruum vel ma
gnum, ſm Ariſtotelem. Solus autem delphinus caret felle, li-
cet generet & ſpiret. Sic verè illi qui generant per propagatio
nem.i.ſeculares, & illi qui ſpirant per deuotionem.i.regulares,
habent fel.i.zelum & iracundiam naturalem, vel etiam ſpiri-
tualem, ſed quidam manifeſtè, qui.ſ. neſciunt in loquendo co-
hibere ſpiritum ſuum, quia totum ſpiritum ſuum profert ſtul-
tus. Prouer. 29. Alij autem occultè, qui.ſ.ſciunt motus iracun-
diæ refrenare. Et generaliter aues.i. contemplatiui, reptilia.i.
actiui, piſces.i. delicioſi habent fel iracundiæ naturaliter ſm
magis &

magis & minus.Solus autẽ delphinus .i. ſolus Chriſtus caruit
iſto felle. In felle amaritudinis video te eſſe.Actuũ 8. Vel dic
ꝙ quidam habent fel.i. iram & correctionem manifeſtè, ſicut
boni & aperti,alij autem occultè, qui.ſ.in corde ſuo ſeruãt irã
& odium,ſicut ſunt viri malitioſi,qui expectant locum & tem
pus vindicandi & nocendi,cõtra illud Leui. 19. Ne oderis fra
trem tuum in corde tuo,ſed publicè argue eũ, ne habeas con-
70 tra eum peccatum.¶ Omne animal ſpirans & generans habet
fel,& habet ſanguinem generaliter. Sic verè illi qui generãt p
prædicationem,ſpirant per deuotionem & orationem, debent
habere fel.i.amaram & aſperã correctionem.Argue,obſecra,
increpa 2.ad Timo.4.& ſanguinem.i.benignam monitionẽ,qa
.ſ.debent pungere & vngere ſicut decet.Vel ſi vis per fel intel-
71 lige contritionem.¶ Omne animal generans habet quinq; ſen
ſus,præter talpam,quæ habet oculos opertos. Omne,etiã aĩal
habens ſanguinẽ,habet ſemen,vt dicit Auicenna.Sic verè oẽs
illi qui generant per prædicationem,vel etiam per bonã ope-
rationem,neceſſe eſt ꝙ habeant quinq; ſenſus.i.omnimodã ſa-
pientiam & diſcretionem. Vnde tales debẽt habere ſanguinẽ
.i.memoriam paſsionis,vt ſic habeant ſemen.ſ.gratiæ,ſcientię,
& diſcretionis.Veruntamen aliqui ſunt ſicut talpæ,quorum.ſ.
oculus intellectus eſt opertus corio carnalis infectionis, ita ꝙ
nihil vidẽt,ſicut patet in luxurioſis curatis,& religioſis & cle-
ricis,qui non vident propriam infamiam.&c. Oculos habẽtes
non videtis.Mar.8.Vel dic ꝙ illi qui habent ſanguinem.i.Chri
ſti paſsionem benignitatem & compaſsionem, ſemper habent
ſemen.i.gratiam & deuotionem, vel bonum propoſitũ & affe-
ctionem ad bonorũ operum productionem. Semen cecidit in
72 terram bonam.Matth.13.¶ Viæ ſenſuum in quibuſdam anima
libus ſunt occultæ,vt aures & nares in piſcibus, quibus viden
tur carere,& tamen audiunt & odorant. Quod patet: quia fu-
giunt ſtrepitum,& odorem ſentiunt nouorum retiũ. Vnde cã-
cri intrant retia piſcatorum:quando ibi ſentiunt lac & carnes
aſſas.Sic verè in mari huius mundi ſunt piſces:i.fluxibiles ſecu
lares,qui licet videantur carere auribus.i. auditu obediẽtiæ &
ſubiectionis,naribus.i.odoratu deuotionis,ipſi tamen audiunt
quandoq; per obedientiam,& odorãt per deuotionem: qa pro
certo boni ſeculares fugiunt ſtrepitum negociorum ſeculariũ,
& etiam ipſi cancri retrogradi.i.peccatores ad odorem carnis
aſſæ.i.ad memoriam diuinæ paſsionis,ad odorẽ etiam lactis.i.
ad ſpem futuræ dulcedinis & conſolationis intrant retia prędi
cationis.ſ. implendo & faciendo quæ dicuntur a piſcatore.i.a
prædicatore.Iob 18.Immiſit in reta pedem ſuum.i. affectũ, &
tenebit planta eius laqueo.i.bono concepto propoſito.Vel dic
ꝙ rete piſcatorum diaboli eſt mũdus,vbi eſt lac & carnes.i. de
lectabilia mundi huius, quæ quando ſentit & odorat cancer.i.
peccator retrogradus,ſtatim intrat rete mũdi per affectum, vt
huiuſmodi lacte & carnibus ſatietur.Iob 39.Vbicunq; fuerit
cadauer,ſtatim adeſt.Et ſic a piſcatore diabolo capitur p pec-
catum,& in inferno comeditur per tormentũ,ſed prius in cal-
daria cupiditatis coquitur, & ſquamis.i.diuitijs in mortis ter-
mino ſpoliatur.Ideo dicit diabolus.Ezec. 12. Extendam ſuper
73 te rete meum,& capietis in ſagena mea. ¶ Secundum Ariſt.vt
dicit Auicen.Delphini & vnum aliud genus piſcium,ad toni-
truum vel alium motum magnum cadũt in fundũ, ac ſi eſſent
epileptici,& tunc a piſcatoribus velut ſi eſſent ebrij, capiũtur.
Sic verè boni & iuſti quando audiunt tonitruum.i.terrorẽ di-
uinorum iudiciorum,tunc verè deſcendunt ad fundum.i.infe-
rius ad infernum per conſiderationem tormentorum inferna-
lium,& ita cadũt per humilitatem,ac ſi eſſent ebrij.ſ.vino gra
tiæ & deuotionis.Inebriabo te lachryma mea.Eſa.16. Et ideo
tunc a piſcatoribus.i. prædicatoribus facillime capiunt & con
uertuntur.Vox tonitrui eius verberat terram.Eccl.43.Vel dic
ꝙ quidam inconſtantes habent debile cerebrum ſpirituale,qa
ſtatim ꝙ audiunt & ſentiunt tonitruum.i.aliquam fortem ten-
tationem,ipſi cadunt.ſ.in pctm̃, & a diabolo ſicut ebrij vino.ſ.
delectationis capiũtur. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius.
74 ¶ Piſces ſm Auicennam,& maximè delphini,fugiunt tria.ſ. lo
cum ablutionis alterius piſcis interfecti,ſanguinem etiam alte
rius piſcis,& ſportulas ſordidas & immundas,& libenter ſub-
intrant nouas.Sic nos debemus timere & fugere & cauere lo-
cum interfectionis & ſanguinis aliorũ.i.cauſas & peccata, pp
quas vicini noſtri ſpiritualiter vel tẽporaliter vel æternaliter
occiduntur,& malas mortes diuitum mundanorum. Vnde qa
videmus diuitem mortuum propter gulam,luciferum propter
ſuperbiam,& cætera huiuſmodi,ideo talia debemus fugere &
cauere.Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.Peſtilẽte n.
flagellato ſtultus ſapientior erit.Prouer.19 Sportulas etiã ſor-
didas.i.ſocietates immundas & per peccatum infectas, debe-
mus fugere.ſ.luxurioſorum & mundanorum,& in ſportis no-
uis.i. in ſocietate bona & noua per gratiam nos transferre. In
nouitate vitæ ambulem⁹.¶ Animalia anuloſi corporis .ſ. apes,
75 araneæ,& formicæ,& cætera ſimilia,habent ſenſus acutos,ſed 75
occultos & audiũt & olfaciunt a remotis,& in bonis odoribus
delectantur,in fœtidis autem interficiunt,vt in odore ſulphu-
ris,vel pellis,vel cornu combuſti.vnde ſm Auicen. Apes non
morantur in loco mali odoris.Sic verè illi qui ſunt anuloſi per
perfectionem & virtuoſitatem, & rotundi, habent & debent
habere acutos ſenſus ſpirituales:quia.ſ.debent acutè videre p
diſcretionem,audire per obedientiam & ſubiectionem, odora
re per deuotionem.Veruntamen iſti ſenſus debent eſſe occul-
ti,quia.ſ.non debent ſe exponere per vanitatem, ſed bona ſua
occultare per humilitatem. Intra in cubiculũ tuum & clauſo
oſtio &c.Matt.6.Contra illos qui deuotionem & orationẽ ſuã
in conſpectu hominum magnificant, vt inani gloria nutriãtur.
In bonis etiam odoribus.i.in bona fama aliorum delectari de-
bent,& in malis triſtari,& ideo boni ad modum apum nõ ma
nent in locis & in ſocietatibus fœtidis & infamibus, & fœtore
luxuriæ maculatis.De cadaueribus eorum aſcẽdet fœtor. Eſa.
34. Quia in locis odoriferis.i. in bonis bonorum ſocietatibus
vbi fragrat odor bonæ famæ & vitæ,debent iugiter conuerſa-
ri,vt dicant,Cant.1.In odore vnguentorum curremus & Pro
uerb.27.Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor.¶ Diffe- 76
runt etiam animalia ſm Auicennam in modo vociferandi: qa
quædam habent vocem fortem & acutam,quædam tenuem &
remiſſam,quædam autem valde modicam ſeu nullam.Et om-
ne animal habens vocem habet pulmonem,& tracheam arte-
riam,& reſpirat.illa autem quæ non reſpirant,non faciunt vo-
cem,ſed ſibilum ſeu ſonum.Sic verè homines differunt in voci
ferando.ſ.per orationem,confeſsionem, gratiarum actionem,
& prædicationem:quia alij altè, alij baſſè,alij feruẽter, alij re-
miſſè,vnuſquiſq; ſm propriam virtutem & perfectionem & di
uinam gratiam & inſpirationem differenter vociferat atq; cla
mat.Alij autem aliud clamabant. Act.19. Et illi pro certo ſo-
lummodo qui ſpirant per deuotionem,habent huiuſmodi vo
ces,qui.ſ.ſpiritum gratiæ attrahunt a Deo. Illi autem qui non
ſic ſpirant.ſ.peccatores,carent voce huiuſmodi:quia.ſ non lo-
quuntur per orationem,confeſsionem,eruditionẽ, & Dei Lau
dationem.Os.n.habent,& non loquentur. Sed pro certo loco
iſtarum vocum faciunt ſibilum malarum ſuggeſtionum, & ſo
nitum vel ſtrepitum iactantiæ & comminationum, & tempo-
ralis lætitiæ & conſolationum. Vox phitonis vox tua,de humo
audietur eloquiũ tuum.Eſa.29.Vel per vocem intellige adula
tionem,vel iactantiam, quam peccatores mundi diuerſimodè
participant, vt apparet, quia quidam ſe iactant altè, vt ſuper-
bi & vanigloriosi,quidam remiſsè vt luxurioſi & auari, quidã
nunquam,vt vſurarij.&c.Omnia vocem ſuam habent.Sap.vlt.
¶ Omnia animalia vociferantia & reſpirantia,faciunt tonos,&
maximè tempore coitus & amoris vociferant atq; clamant, & 77
per voces ſe cognoſcunt, & ad amplexus mutuos ſe inuitant.
Sic verè illi qui emittunt ſonos prædicationis, & ſpiritum ora-
tionis,debent facere tonos.i. vocum varietatem: quia.ſ.nũc de
bent loqui altè.ſ.de Paradiſo,nunc baſsè de inferno, nunc me
diocriter de mundo,nunc dulciter attrahendo, nũc fortiter.ſ.
comminando,& hoc maximè tempore cõuenienti,in quadra-
geſima,ſ.vbi animæ debent cum Chriſto cõiungi per charita-
tem & vxorari,quia verè tunc debet alter alterũ ad amplexus
charitatis incitare.Vel dic ꝙ tempora amoris.i.gratiæ,debent
fideles vociferare per orationem,& copulam Chriſti quærere
per gratiam & charitatis vnionem. Chriſtus etiam per ſe & p
ſuos clamat per prædicationem,& per bonam inſpirationem,
vt ſic charitatiuè coniungatur. Ad vocem loquelæ grandis ex-
arſit ignis Hie.11.¶ Omne animal habens palpebras, claudit 78
eas cum dormit,& omne animal ouans facit ſomnum tenuem,
patet in auibus,ſerpentibus,& piſcibus, qui leuiter excitantur
ſm Auicen.ibidem. Sic verè quando homo vult quieſcere &
dormire per deuotionem & cõtemplationem,ipſe debet clau-
dere palpebras.i.ſenſus & motus exteriores, & vagos affectus
reprimere.Claude oſtia ſup te.Eſa.26.Illi tamen qui ſunt aues
.ſ.volantes per ſuperbiam,ſerpentes.ſ.repentes in diuitijs, pi-
ſces.ſ.natantes in delicijs, ab hmõi ſomno faciliter excitant,
quia verè qui habent cor ad diuitias,delicias,& honores, non
dormiunt

dormiunt contemplando. Eccle. 5. Dulcis eſt ſomnus laboran
79 ti, ſaturitas autem diuitis non ſinit dormire eum. ¶ Omne aial
indiget nutriméto, vel propter indiuidui conſeruationem, vel
propter eius conſeruationem, vel propter augmentationẽ, vel
propter deperditorum reſtaurationem. Sic verè omnis anima
indiget nutrimento doctrinæ gr̃æ & deuotionis, & hoc vt poſ-
ſit in ſtatu gratiæ conſeruari, meritis & virtutibus augmentari,
& vt deperdita .ſ. gratia & virtutes quæ p peccatum perdunt,
gl'ria etiam paradiſi, quam per peccatum Adæ perdidimus,
nobis valeat reſtaurari. Comedite ergo pinguia, & bibite mul
80 ſum. ¶ Animalia diuerſimode bibunt, quia quædam ſugendo,
quædam lambendo. ſed ratio diuerſitatis eſt: quia quædam ani
malia ſunt æqualis labij, & dentium coniunctorum, vt homo,
equus, mulus, bos, ouis, & ſimilia, & talia ſugendo & ſorbendo
bibunt. Alia autem habent inæqualia labia & dentes ſerratos
& diuiſos, vt ſunt porci, & canes, cati, Leones, & huiuſmodi, &
iſta bibunt lambendo, vt dicit Auicen. & Pli li. 10. c. 73. Aqua
ſignificat ſcientiam & doctrinam, dentes autem & labia ſigni
ficant verba. Sed verè iſta aqua & iſta ſcientia diuerſimode ac
cipiuntur & acquiruntur a diuerſis: quia quidam acquirunt &
bibunt ſcientiam ſugendo. ſ. per aſpirationem & deuotionem,
& hoc pro certo faciunt tantùmodo boni. iuſti & perfecti, ſim-
plices & deuoti, quorum labia & dentes. i quorum verba & di
cta ſunt æqualia per veritatem non inæqualia per mendacium
& falſitatem, quia lex veritatis fuit in ore eius, in pace & æqui
tate. &c. Malac. 2. Et ſunt coniuncta per identitatem, non diui-
ſa per varietatem, cautelas & malitioſitatem. Alij autem iſtam
aquam bibunt & acquirunt lambendo. i. laborando, ſtudendo,
& vigilando, & hoc illi faciunt, quorum dentes & labia. i. ver-
ba ſunt diſiuncta per varietatem & inæqualia per médacium
& falſitatem. ſ. leues, indeuoti, loquaces, inſtabiles, & médaces,
quia tales non acquirunt ſcientiam per aſpirationem, ſed per
laborem, & loquelã, & occupationẽ: quia diſperdet d̃ns oĩa la-
bia doloſa & linguam magniloquam. i. labia inæqualia, dentes
81 diuiſos. ¶ Animalia aquam lambendo bibentia, habent linguã
tenuem, longam, & flexibilem, vt ſic melius aquam recipiant
& aſſumant. Sic verè illi qui lambendo. i adulando & applau-
dendo, acquirunt aquam i. bona temporalia, ſicut ſunt truttani,
mimi, & cæteri adulatores, habent labia & dentes linguã. i. ver
ba ſua & dicta inæqualia & diuiſa, mendacia, falſa & diuerſa:
qa verè eorũ lingua. i. ſua verboſitas eſt flexibilis & lõga: qa. ſ.
ſua verba ſe deflectunt ad ſuam partem, pro & contra. ſ. amicos
commendando, inimicos diffamando, & ſic aquam. i. bona tem
poralia a diuitibus recipiunt & acquirunt. Figura Iudic. 7. de
illis qui lambendo biberunt, qui electi ſunt a Gedeone. Sic ve
rè illi qui lambunt per adulationem, hodie a principibus eligũ
82 tur. Loquimini nobis placẽtia. Eſa 30. ¶ Quædã animalia mul-
tum bibunt quædam parum, vel nihil, & ratio diuerſitatis eſt:
quia quædam vtuntur cibo ſicco, ſicut columbæ, & equi, & ſi-
milia, & ideo talia bibunt aquam vt nutrimentorum, temperẽt
ſiccitatem. Alia autem vtuntur cibis multum humidis, vt cuni
culi & lepores, qui vtuntur herbis virentibus. Aues etiam ra-
paces: quæ vtuntur crudis carnibus, & ideo tales non bibunt,
quia ciborum ſuorum humiditas eſt eis loco potus, & ſufficit
vt per membra deferat nutrimentum. Aliquãdo tamen bibũt,
quando ſ. infirmantur, & tunc eſt ſignum excedẽtis caloris, vt
dicit Ariſto. & Auicen. Sic verè chariſsimi inter homines ſunt
quidam qui bibunt aquam. i. doctrinam & prædicationem, ſeu
deuotionem, quidam de iſta aqua non curant. Vnde pro certo
illi qui vtuntur cibo ſicco. i. cibarijs non delicatis, vt ſunt ſim-
plices & columbini, videlicet ruſtici agricolæ ſeculares, tales
dico libenter bibunt & audiunt per prædicationem & doctri-
nam. Sed verè illi qui comedunt cibos humidos, & qui vtũtur
cibarijs delicatis. ſ. lepores. i. diuites, qui herbas diuitiarũ co-
medunt, aues prædæ. i. principes & raptores, qui carnibus. i. ex
coriationibus & rapinis viuunt, tales dico non curant bibere
aquam doctrinæ & prædicationis, gratiæ & deuotionis, niſi for
tè infirmentur, quia. ſ. quando timent mori, tunc audiunt aliqñ
bona documenta, & huiuſmodi, ſed alias non, cum tamen dica
83 tur, Initium vitæ hoĩs aqua & panis. Eccleſi. 29. ¶ Animalia par
ui corporis plus cæteris ſunt ingenioſa, vt patet in apibus, ara-
neis, & formicis, quarũ opera ſunt ita ſubtilia, quòd ad ſimilia
ſenſus hominis non attingit, ſupplet enim in eis natura in ſen-
ſus ſagacitate quod eis videtur deficere in virtutis & corporis
quantitate, vt dicit Auicẽna. Sic verè illi qui ſunt parui per hu
militatem, aliquando ſunt ita ſagaces per prudentiam & ſpiri-
tualem ſubtilitatem, q̃ ad ſimilia non attingit ſenſus & opera-
tio ipſorum hominum. i. virorum rationabilium diſcretorum:
vnde Eccleſ 37. Anima viri iuſti annũciat aliquando vera, ma
gis quam ſeptem viri ſedentes ad ſpectaculum in excelſo vrbis
loco: quia vbi humilitas, ibi ſapientia Prouer. 11. ¶ Item ſm̃ So 84
linum de mirabilibus mundi: Omne animal guloſum filios ge-
nerat imperfectos, ſicut patet in cane, & vulpe, & lupo, qui cę
cos generant filios, in vrſa & ſimilibus, qui habent dentes acu-
tos & ſerratos Nam quia filij talium ſunt guloſi & auidi, ideo
ventres matris corroderent, & ſugerent humorem, & morden
do matrem interficerent, ſi vſq; ad tempus debiti partus & ſnę
perfectionis debitæ expectarent, & ideo oportet q̃ tales imp-
fectos expellat natura ante tempus, ne eorũ mora in vtero ſit
matri propriæ nocumentum. Rectè ſic eſt in religione & eccle
ſia, vel prælato: quia verè hodie compellitur parere. i. emittere
& promouere extra ventres clauſtri ſui. ſ. ad exteriora officia &
beneficia, filios impfectos. i. ſubditos indignos. cæcos & igno-
rantes, & ratio eſt: quia verè ita ſunt hodie filij guloſi per aua-
ritiam, & ambitioſi, q̃ niſi emittantur & promoueãtur, matrẽ
ſuam. ſ. prælatum vel eccleſiam corroderent & morderent, &
eam diuerſis appellationibus, rixis & contentionibus vulnera
rent, & ideo oportet q̃ ante tempus debitum emittantur, & q̃
imperfecti & indigni promoueantur. Eſa 42. Quis cæcus niſi
ſeruus meus? ¶ Omne animal guloſum, rapax & bellicoſum, ge 85
nerat filios incõpletos, ſicut patet in leone qui mortuos, vrſus
maſſam carneam, canis cæcos, ſimiliter lupus, vulpes, panthe-
ra, pardus. Sic verè illi qui ſunt guloſi, carnales & raptores, bel
licoſi & diſcordes i. ſeculares mundani, faciunt filios ſuos im-
perfectos. ſ. malè informando & corrigendo, ſicut patet in vſu
rarijs, qui filios ſuos ſibi ſimiles eſſe volunt. Vnde breuiter illi
qui ſunt leones per ſuperbiam, vrſi per luxuriam, lupi per rapi-
nam, canes per auaritiam, vulpes per malitiam, pãtheræ & par
di. i. varij per fallaciam, tales dico imperfectam faciunt prolem
ſuam: quia patrem ſequitur ſua proles. quæcunq; .n. viderit fi-
lius patrem facere, hæc faciet & filius ſimiliter Ioan. 5. Vel dic
de malis & carnalibus prælatis, ſuperbis & malitioſis: q̃ filios
& ſubditos malis ſuis exemplis faciunt imperfectos, & eos im-
perfectos generant, quia. ſ. illos qui ſunt imperfecti. ſ. mortui p
infamiam, carnales per luxuriã, cæci per ignorantiam, pmo-
uendo pariunt & emittunt. ¶ Omne animal faciens multos fi- 86
lios primo naſcentem magis diligit: & magis ſibi reputat natu
ralem, & ideo quædam animalia filios ſuos deuorãt præter pri
mũ, ſicut quædã porcæ facere ſunt conſuetæ. Filij iſti ſunt duo
genera ſubditorum. Primi ſignant affines & familiares, poſte-
riores autem ſignant alios remotos, ad quos non habetur affe-
ctus ſpecialis. Prælati ergo moderni qui multos filios & ſubdi
tos faciunt & acquirunt, plus diligunt & melius beneficiant il
los qui ſunt primi & naturales. i. ſuos carnales compatriotas
& affines, primo etiam eos faciunt & promouent, cæteros autẽ
deuorant & manducant exactionibus, afflictionibus, laqueis &
ſtatutis. Comedent patres filios in medio tui Eze. 5. Vide infra
de ſue. Vel dic ſi vis de parentibus. q̃ primogenitos plus amãt
& eos plus promouent, & maximè iuxta conſuetudinem bri-
tanniæ, vbi primogeniti habent totam hæreditatem, alij autem
nihil. ¶ Item ſm̃ Solinũ ibidem, Omne animal bellicoſum ge- 87
nerat multos filios. Nam quia ſm̃ Auicen. talia animalia habẽt
ꝓpter victum ſepius dimicare, ideo neceſſe fuit multos naſci,
vt ſi in bello perirent multi, tñ in paucis remanẽtibus ſpecies
ſeruarentur. Et ideo lupi, canes, & Leones & cætera, multos fi
lios generant & producunt. Animalia autẽ pacifica paucos fi-
lios producũt, patet in ouibus, & equabus. Chariſsimi anima-
lia bellicoſa ſunt diabolus, & mundus, & caro, qui contra bo-
nos quotidie præliantur. Animalia autem pacifica ſunt Chri-
ſtus, & religio, qui pacem & concordiam faciunt & ſectãtur. Sed
ꝓ certo iſta animalia bellicoſa. ſ. diabolus caro & mũdus, mul-
tos generãt ſubditos & filios pctõres, quia ſtultorum infinitus
eſt numerus. Eccle. 1. Nam diabolus generat ſuperbos, caro lu
xurioſos, mundus generat auaros. Et iſti filij pro certo propter
victum. i. propter bona temporalia multum habent pugnare,
litigare, & rixari. Et ideo multi & temporaliter & ſpiritualiter
& æternaliter habent mori. Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia.
Prouerb. 13. Sed verè animalia pacifica. ſ. Chriſtus & eccleſia
habent hodie paucos filios: quia pauci ſunt hodie boni & iuſti
pacifici & quieti. Multi. n. ſunt filij deſertæ magis q̃ eius quę ha
bet virum. Eſa. 54. Nam plures ſunt hodie mali q̃ boni, plures
obediunt mundo & diabolo quam Chriſto. Figura 3. Reg. 20.

vbi cum rege Syriæ erat innumerabilis eaercitus, cũ rege aũt
Iſrael non imo exercitus ſuus erat ſicut duo parui greges ca-
prarum. Sic verè rex Syriæ diabolus habet hodie ſecum mul-
tos, rex autem Iſrael Chriſtus multũ paucos. Vel dic q̃ illi qui
ſunt bellicoſi. ſ. mundi auari & ſuperbi, habent multos filios. i.
88 multos imitatores, illi autẽ qui ſunt pacifici, paucos ¶ Anima-
lia quæ generant filios guloſos, citò ſterileſcunt, & hoc quia fi
lij ſugunt multum de humiditate matris, & ſic eam debilitant,
vt patet in Leena, quæ ſexto anno ſterileſcit ſm Plinium. Ali-
quando etiam matrem occidunt nimis auidè ſugẽdo, vt patet
in vipera, quæ propter guloſitatem filiorum moritur pariẽdo,
ſm Iſido. & Solinum. Sic verè hodie parentes multi qui habẽt
filios guloſos. i. auaros, auidos, & ambitioſos, cito ſterileſcunt
per paupertatem. Nam quia tales mali filij ſugunt & attrahũt,
rapiunt & furantur humorem parentum. i. temporales diuitias
quas propter eorum promotionẽ expendunt, tenendo eos ad
ſcholas & huiuſmodi, idcirco cito deueniunt ad ſterilitatem. i.
ad ſtatum paupertatis: quia multi propter expenſas filiorũ pau
peres fiunt. Filij. n. comedẽt patres ſuos. Ezec. 5. Vel pater eſt
prælatus. Filij ſunt ſubditi ambitioſi, & cætera per omnia vt ſu
89 pra. ¶ Animalia quæ habent pedes multæ fiſſuræ, & dẽtes acu-
tos & diuiſos, ſunt multorum filiorum, & multa habẽt vbera.
Patet in canibus, & in porcis, & in ſimilibus. Aĩalia verò quæ
habent dentes coniũctos, nõ acutos, & pedes in pauca diuiſos,
ſunt paucorum filiorũ, & pauca habent vbera, vt patet in oui-
bus, & in capris, & cæteris ſimilibus, vt dicit Ariſt. & etiã Aui
cen. Sic verè chariſſimi inter homines illi qui habent pedes di
uiſos per multiplices affectiones, dẽtes. i. ſermones acutos per
detractionem, diſiunctos per fallaces variationes, tales dico fa
ciũt hodie multos filios. i. multas diuitias & poſſeſſiones: quia
multi filij deſertæ. Eſa. 54. Et habent etiam multa vbera. i. mul
tas carnales cõſolationes: q̃a tales pc̃tõres tam in delicijs q̃ in
diuitijs præ cæteris affluunt & abundant. Iſtud maximè patet
in canibus. i. in mundi ſapientibus & cauſidicis, qui latrãdo va
riant & palliant verba ſua. Sed verè boni & iuſti & pacifici &
quieti, quorũ pedes. i. affectus, dentes. i. verba ſunt coniuncti p
ſimplicitatem & veritatem, non abundant in filijs & vberibus
. i. in mundi fructibus, diuitijs & delicijs: quia ipſi tñ pc̃tõres
in ſeculo obtinuerunt diuitias. Vel ſi vis per filios intellige pec
cata, & dic ſicut ſupra, vel etiam imitatores. Vel dic q̃ illi q̃ ha
bent plura vbera per adulationem(qui. ſ. benè ſciunt alios la-
ctare) dentes acutos per detractionem, tales dico abundant in
filijs. i. diuitijs vel in peccatis, vel imitatoribus. Vel dic q̃ illi q̃
habent plura vbera. i. plura bñficia, diuitias & præbendas, plu
res habẽt filios. i. plures ſequẽtes & ſubditos, familiares. ſ. atq;
notos: quia multi colunt perſonam potẽtis, & amici ſunt dona
tribuentis. Prouerb. 19. Vel multos filios. i. multam familiã, q̃a
vt dicitur Eccle. 5. Vbi multæ diuitiæ, multi qui comedũt eas.
Et econuerſo illi qui habent pauca vbera diuitiarum, paucos
inueniunt filios & ſequaces. Patet in ouibus. i. in mundi paupe
ribus: quia a paupere & hi quos habuerat receſſerunt. Prouer.
19. ¶ Animalia quæ habent paruum corpus, ſunt pluris genera
90 tionis quam animalia magni corporis Sic verè illi qui ſunt par
ui corporis per humilitatem vel etiam paupertatem, ſunt mul
tæ generationis. i. multæ bonæ operationis: q̃a plura bona ope
ra generant & producũt. Illi autem qui ſunt magni corporis. i.
magni faſtus & diuitiarum, parum de bonis operibus pariunt
91 & emittunt. ¶ Secundum Ariſto. Auicen. & etiam Gale. anima
lia caſta, & quæ raro libidini vacant, vt elephas, longioris ſunt
vitæ, quam quæ ſuperflui ſunt coitus. Et rationẽ aſſignat Auic.
lib. de animalibus, quia ſperma eſt de bono ſanguine & dige-
ſto, apto ad tranſeundum in nutrimentum membrorũ, & ideo
plus debilitatur corpus in emittendo ſperma, quam ſi quadra-
geſies exiret de corpore tantus ſanguis. Et ideo eunuchi: quia
nunquam coeunt, vitæ ſunt longioris. Sic verè homines qui ra
ro vel nunquam libidini vacant, ad litteram diutius viuunt &
tẽporaliter in hac vita, & æternaliter in futura. ſ. boni religioſi
& caſti. quia dabo eunuchis locum in domo mea & c. Eſa. 56. Il
li autem qui multum vacant huic operi, breuioris ſunt vitæ tẽ-
poralis, ſpiritualis & æternalis: quia verè luxuria vitam corpo
ris & animæ exterminat & eneruat. Huc vſq; Ariſt. & Auicen.
92 & Solinus. ¶ Secundum Iſaac in dietis, animalia diuerſimodè
conſiderantur quãtum ad homines, quia quædam ſunt naturæ
humanæ cõgrua & vicina ſ. oues, porci, boues, cerui, volatilia,
& huiuſmodi. Alia autẽ ſunt penitus contraria, & hoc propter
nimiam caliditatem, vt tigrides & dracones. Alia autem ꝓpter
nimiam frigiditatem, vt araneæ & ſcorpiones. Alia autem ſunt
non ex toto contraria, ſed multipliciter nociua, vt ſunt vulpes
& hericij & cætera graui odoris, quæ peſſima præſtant corpo
ribus nutrimenta. Sic verè hoĩes diuerſimodè variantur quan-
tum ad nutrimentum aliorum. i. quantum ad exẽmpla & bonã
vitam: quæ verè eſt alijs videntibus ſpũale nutrimentum: quia
quidam ſunt alijs congrui & temperati. ſ. boni & iuſti, oues &
boues & cætera. i. ſimplices & perfecti Caro. n. i. vita taliũ vti-
lis eſt ad eſum. i. ad imitationem. Dedi vobis carnem eorum in
cibum. Gen 9 Alij autem ſunt penitus cõtrarij animæ nutriẽn
dæ. ſ. ſerpentes. i. auari, ſcorpiones. i. detractores & cæteri pecca
tores venenoſi. Nam quia tales excedunt in frigore indeuotio
nis, vel in calore auaritiæ, luxuriæ & infectionis, & ideo caro
& vita talium ſumentibus & imitantibus eſt venenum, quia. ſ.
ſuis malis exemplis alios inficiunt & corrumpunt. Qui come-
derit de ouis eorum morietur. Eſa. 59. Alij autem ſunt qui non
ſunt penitus contrarij. ſ. ſeculares & mundani, qui licet nõ ſint
ex toto venenoſi per peccata, tamen non ſunt cõiter in ſuis acti
bus imitandi, quia carnes eorum. i. vita ſua grauis aliquotiens
eſt odoris. i. malæ famæ, & maxime illorũ qui ſunt hericij. ſ. ve
ſtiti ſpinis diuitiarum, & illorum qui ſunt vulpes. ſ. cautelosi, &
mundi ſapientes. Iſti. n. mala dant animæ nutrimenta, ſi per imi
tationem ſibi incorporet vitam ſuam. Nolite comedere de car
nibus eorum, & cadauera eorũ ne tangatis, quæ immũda ſunt
Leuiti. 11 ¶ Animalia ſilueſtria ſunt calidiora, ſicciora & maci 93
lentiora, q̃ domeſtica, & hoc propter ſui nutrimenti ſiccitatẽ,
& propter inhabitati aeris caliditatem, & propter motus & la-
boris continuitatem, & ideo eorum carnes ſunt duriores & in
digeſtibiliores: quod patet: quia non ita pro certo putreſiũt. &
minus ſapidæ & nutribiles quã domeſticæ, præter paucas ſm
Iſaac in dietis. Chariſſimi aĩalia domeſtica ſunt religioſi, ſilue
ſtria verò ſeculares, qui in ſilua huius mundi vagantur ſine iu-
go diſciplinæ, & iſti pro certo ſunt cæteris ſicciores per incom
paſſionem, macilentiores per indeuotionem, calidiores p̃ aua
ritiam, luxuriam, iracundiam, & ambitionem. Nam caro taliũ.
i. vita eſt indigeſtibilis per obſtinationem, quia vix poſſunt di-
geri, corrigi, vel cõuerti, & eſt dura per crudelitatem inſipida
& non nutritiua per malorum exemplorum & operum multi-
tudinem. ideo talibus dicitur Eſa. 48. Scio. n. quia durus es tu,
& neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Nam ꝓpter mo
tum & laborem & ſollicitudinem mũdanorum negociorum,
propter aeris. i. ſocietatis in qua habitant cupiditatẽ, propter
etiam ciborum quos comedũt. i. rerum quas adminiſtrãt, vel
exemplorum quæ accipiũt, ſiccitatem, & humoris gratiæ pau-
citatem humor cõpaſſionis & deuotionis in eis deſiccatur, &
duritia obſtinationis & ſiccitas incompaſſionis generatur. Vel
expone in bono de religioſis, qui in ſilua religionis habitant, q̃
propter motum bonæ exercitationis, pœnitentiæ, & tribulatio
nis, propter cibum ſiccum parcæ ſuſtẽtationis, & propter aerẽ
calidum bonæ & feruentis aſſociationis, habent eſſe ſicci p̃ ca
ſtitatem, macilenti per paupertatem, vel pœnitentiæ auſterita
tem, calidi per charitatem, duri per conſtantiæ firmitatem, in-
corruptibiles per perſeuerãtiæ longanimitatẽ. ¶ Vt cõiter aĩa- 94
lia domeſtica ſunt meliora, & nutribiliora, quã ſilueſtria. Iſtud
tñ fallit in aliquibus. ſ. in capreolis ſiluaticis, quia propter mo-
tus continuitatem, rarificatur & purificatur caro, aperiuntur
pori, & euaporant groſsi humores, & odoris grauitas amputa
tur, & ratione ſiccitatis caro a mẽbris tardius diſſoluitur. Sic
verè licet cõiter domeſtici. i. viri religioſi & cõtemplatiui ſint
ſilueſtribus. i. actiuis & ſecularibus meliores, iſtud tñ aliqũ fal
lit, quia multi ſeculares eccleſiaſticis præcellunt. Nam pro-
pter motus tribulationum & exercitationũ, caro. i. carnalis vi-
ta digeritur per cõtritionem, & pori. ſ. cordis & oris aperiunt
per confeſsionem, & ſic exeunt groſsi humores, vitia & pec-
cata, & ceſſat grauitas odoris & infamiæ, & ſic efficiuntur bo-
ni & digeſtibiles, & apti vt ab alijs per imitationem comedan
tur. Et tales etiam membris & corpori eccleſiæ tenacius adhæ
rent per charitatem & perſeuerantiæ firmitatem. Adheſit os
meũ carni meæ. Vide infra de capreolo. ¶ Item ſm Iſaac, quæ- 95
dam animalia nutriũtur in locis humidis & aquoſis, quædam
autem in locis altis & mõtoſis. Sed verè iſta ſunt alijs meliora,
& nutrimento corporis aptiora, & in regenda ſanitate conue-
nientiora. Sic verè quidam hoĩes nutriuntur, viuunt & cõuer-
ſant in locis humidis. i. in delicijs & voluptatibus huius mũdi,
quidam aũt in mõtoſis. i. in altitudine cõtẽplationis, pñiæ, & p
fectionis. Sed p̃ certo iſti ſunt alijs meliores, & ad nutrimẽtum
ſpirituale

ſpiritual aliorum, ſ. ad bonorum exemplorũ datiõnẽ penitus
aptiores. ideo de bonis dicitur Ezechiæ. 34. In excelſis monti-
96 bus Iſrael erũt paſcua eorũ. ¶ Aĩalia ſm Iſaac quæ in domibus
nutriuntur, vnctuoſiores habent carnes & groſsiores, pp mul
tas comeſtiones, & cibi ſui corruptiones, & ideo durioris ſunt
nutrimẽti, & ad digerendum in ſtomacho tardioris. Sic verè il
li qui in domibus. i. in mũdi curijs & familijs prælatorũ & prin
cipum nutriuntur, ſunt cæteris vnctuoſiores quo ad delicias
& carnalitatem, groſsiores & pinguiores quo ad diuitias & tẽ-
poralitatem, duriores quo ad duritiam & crudelitatẽ, & ad di-
gerendum. i. ad conuertendum & corrigendũ tardiores per ob
97 ſtinationẽ & peruerſitatẽ. Hie. 5. Impinguati &c. ¶ Sicut dicit
Hippocrates, ad cognitionẽ bonitatis aĩalium prodeſt ſcire lo-
ca & paſcua vbi nutriuntur, aerẽ ſiccũ vel humidũ in quo con
uerſanẽ, quantitatẽ & qualitatẽ exercitij vel otij quo diuerſi-
modè diſponuntur. Sic verè ad cognitionẽ bonitatis vitæ alio-
rũ, confert ſcire quibus paſcuis nutriunẽ, verũ. ſ. diuitijs aut de-
licijs, vel ſcientijs & doctrinis. Itẽ aerẽ. i. ſocietatẽ in qua cõuer
ſanẽ, motũ, opus, & exercitiũ, quo & qbus & qualiter occupã-
tur. Ideo Ionæ. 1. Quod eſt opus tuũ, quæ terra tua, vel ex quo
populo es tu? Hæc. n. oĩa debet medicus. i. ꝓlatus diſcretè con-
98 ſiderare, vt cõditiones ſciat ſubditorũ. ¶ Aĩalia domeſtica ſunt
ſiluaticis caliditatis minoris, & humiditatis maioris, ex multa
. n. quiete pori claudũtur, & per incluſum calorẽ humores diſ-
ſoluuntur, & ſic carnes eorũ mollificanẽ, & quia multũ come-
dunt, iõ humorũ ſuperfluitas & pinguedo in talibus gñiaẽ, &
ideo corruptioni ſunt carnes talium vicinæ, & humoris ſuper-
flui emiſsiuæ. Verè tales ſunt domeſtici, ſeculares & mundani,
qa pro certo ſunt magnæ humiditatis & carnalitatis, paucæ au
tem caliditatis. i. charitatis, & ideo propter quietẽ pigritiæ &
tepiditatis pori ſui. i. affectus boni & appetitus claudunẽ & opi
lantur, & ſic humor carnalitatis, generaẽ, & caro interior. i. cõ-
ſcientia per praua deſideria diſſoluitur & molliẽ. Et quia ad lic
teram multũ comedũt atq; bibunt, iõ corporaliter impinguan
tur, & ſic caro taliũ. i. vita per luxuriã corrumpitur & fœdaẽ, &
in emittendo humorẽ fœtidum occupantur: quia verè gula &
luxuria ſunt vicinæ, & de vna ad aliam faciliter deueniẽ. Hie. 5.
99 Saturaui eos, & mœchati ſunt. ¶ Aĩalia quæ habẽt carnes humi
das, & vt ſunt aĩalia domeſtica, facilius digeruntur, & in nutri-
mentum corporis faciliter conuertunẽ, plusq̃ ſilueſtria quorũ
carnes ſunt duræ, ſiccæ, & indigeſtibiles, & ideo parum natu-
raliter nutritiuæ. Accidentaliter tñ carnes humidæ minus nu-
triunt, q̃ ſiluaticæ, ſiue ſiccæ, quia licet faciliter conuertanẽ, tñ
propter ſuam lubricitatẽ, de mẽbris faciliter diſſoluuntur, car-
nes autẽ duræ licet tardius digerãtur, tñ digeſtæ in mẽbris diu
tius perſeuerant, & tenacius eis adhærent, & ſic accidentaliter
melius nutriunt. Sic verè chariſsimi in mundo ſunt duo gene-
ra carnium. i. hoĩm. Quidã molles, humidi, flexibiles & facile
conuertibiles. Alij aũt duri, obſtinati, & in ſua malitia confir-
mati. Primi ſunt illi qui ad grãm, religionem, vel ad fidem faci
liter dettahuntur & conuertunẽ, ſed exinde per pctm̃ vel apo-
ſtaſiam faciliter cadunt & euelluntur. Figura de ſemine q̃ ſta-
tim natum aruit, quia radicem (inquit) non habuit. Matt. 13. &
Luc. 8. Exemplũ de Petro, qui ad Chriſti vocationem ſtatim ſe
cutus eſt eũ. Alij aũt qui ſunt duri & obſtinati, licet tardius cõ
uertantur, digerantur, & mutenẽ, tñ diutius perſeuerant in cor
pore religionis vel eccleſiæ. Exemplum de Paulo. vnde ipſe di
cit ad Ro. 5. Vbi abundat delictum, ibi magis abundauit & gra
100 tia. Tñ difficiliter eſt cõuerſus, vt patet Act. 8. & 9. ¶ In oĩ gene
re aĩaliũ maſculi ſunt fœminis cõiter meliores & fortiores, ma-
ioris caloris, & minoris humiditatis, & ideo magis laudabilis
nutrimẽti. Fallit tñ inter capras: qa fœminæ ſunt maſculis me-
liores, ſm Iſaac ibidẽ. Chariſsimi mas eſt prælatus, vel ẽt vir
ſapiens & diſcretus, fœmina eſt ſubditus. Sed verè iſti maſculi
. ſ. prælati debẽt eſſe cæteris ſubditis meliores, virtuoſiores, per
fectiores, & virtute & cõſtantia fortiores, maioris caloris. i. cha
ritatis, minoris humoris i. carnalitatis: quia ſm vegetiũ, tũc bñ
res publica regebatur quando non poterat eſſe maior, niſi me-
lior. Iſtud tamen fallit in capris. i. inter ſeculares: quia verè illi
qui ſunt maſculi. i. in ſcientia & potentia alijs elegantiores, ſunt
cæteris deteriores, & ad nutriendum animam exemplis & ope
ribus ſunt peiores. ¶ Inter capras fœminæ ſunt maſculis melio
101 res, & nutrimento corporis aptiores: quia cum humore fœmi-
nitatis naturalis ſiccitas temperatur, quæ per calorẽm maſculi
ni ſexus intenditur & augetur, & potiſsimè quando lacti ſunt
adhuc vicinæ: qa ratione duplicis humiditatis, ſiccitas melius
tẽperatur. Sic verè inter homines, illi qui ſunt fœminei & hu-
midi & lactei per pietatẽ, prevalent illis qui ſunt maſculi ſic-
ci & calidi per rigorem & auſteritatem: quia ſicut dicitur Iac.
a. Super exaltat mia iudicium. ¶ Animalia caſtrata ſunt medio 102
cris complexionis & temperatæ, inter naturam maſculi & fœ-
mellæ: quia fœminis ſunt calidiora, maſculis autem frigidiora.
Sic verè illi qui ſunt caſtrati per votũ caſtitatis. ſ. boni religio-
ſi & clerici, ſunt quaſi medij inter maſculos & fœminas. i. inter
Angelos & hoĩes, inter perfectos & pctõres. Et iõ licet iſti ſint
angelis tepidiores per indeuotionem, tñ fœminis. i. alijs homi-
nibus ſunt calidiores per charitatem, & in oĩbus vt cõiter me-
liores. Ideo Sap. 4. O quam pulchra eſt caſta generatio cũ cla-
ritate. Nam ſm Hiero. Semper eſt Angelis cognata virginitas.
¶ Item animalium quædam ſunt naturaliter humidæ comple- 103
xionis, & in eis magis valent maſculi quam fœmellæ, & magis
valent in ætate perfecta quam imperfecta. Inter autẽ illa quæ
ſunt naturaliter ſicca, plus valent fœminæ quã maſculi, & plus
illa quæ ſunt ætatis imperfectæ, quã prouectæ. Sic verè in mun
do ſunt aliqui qui ſunt humidi per naturalem pietatem & cõ-
paſsionem. Alij autem ſunt ſicci per naturalem rigorem, iuſti-
tiam, & incompaſsionem. Sed verè inter humidos & pios, plus
valẽt illi qui ſunt maſculi, & ætatis perfectæ. i. qui ſunt perfecti
diſcreti, & ſapientes, q̃ alij: quia. ſ. ſciunt cui debent, quando &
qualiter miſereri. Inter autem illos qui ſunt naturaliter ſicci. i.
duri, rigidi & auſteri, pro certo plus valent fœminæ & ſimpli-
ces, & ætatis imperfectæ. i. illiterati & ignorantes, & illi q plus
accedunt ad mollitiem pietatis: quia. ſ. per ſimplicitatem, imbe
cillitatem, & pietatẽ, rigor ſuæ iuſtitiæ temperatur. Eſt. n. filia
filio melior. Eccleſ. 36. ¶ Animalia lacti vicina ſunt magnæ hu 104
miditatis & viſcoſitatis naturaliter, & ideo carnes & humores
phlegmaticos generant, niſi fortè quando ſiccæ ſunt naturæ, vt
ſunt bouinæ & caprinæ, quia humiditas ætatis per ſiccitatem
naturalem temperatur. Sic verè illi qui ſunt propinqui lacti. i.
iuuenili ætati, ſunt multum humidi & viſcoſi naturaliter p lu-
xuriam, voluptatem, & carnalitatem, & phlegmatici per pigri
tiam & tepiditatem, niſi fortè illi qui ſunt naturæ ſiccæ. i. boni
religioſi & alij perfecti viri, qui ſunt locati & fundati in pœ-
nitentiæ & abſtinentiæ ſiccitate, quia maceratio pœnitentiæ &
abſtinentiæ iuuenilem minuit voluptatem. Omnis. n. qui lactis
eſt particeps, imperfectus eſt. ad Heb. 5. ¶ Inter animalia ſicca 105
meliora ſunt illa quæ ſunt lacti vicina & ꝓpinqua, & maximè
quando lacte congruo ſunt nutrita. Sic verè inter ſiccos & in-
deuotos peccatores, meliores debent eſſe illi qui lacti. i. ſacræ
prædicationis ſcientiæ & doctrinæ dediti ſunt & vicini. i. cleri-
ci, & maximè ſi lacte congruo. i. ſi bona doctrina fuerint enu-
triti. Quaſi ergo modo geniti infantes rationabiles lac concu-
piſcite. 1. Pet. 2. ¶ Inter animalia humida meliora ſunt illa quę 106
a lacte ſunt ſeparata, qa minoris ſunt humiditatis & viſcoſita-
tis. Sic verè inter hoĩes qui ſunt humidi & fluidi, molles & in-
ſtabiles, leues & inſolẽtes, meliores & minus mali ſunt illi quĩ
a lacte. i. a carnalitatibus & voluptatibus p tribulationẽ, pœni
tentiam, vel abſtinentiam ſeparantur, quia viſcoſitas. i. carnali
tas & humiditas carnalium affectionũ in talibus temperatur.
In cauernã. n. reguli, qui ablactatus fuerit, manũ ſuam mittet.
Eſa. 11. ¶ Quando animalia ſunt iuuenilia, tunc ſunt magis hu 107
mida, & ideo facilius digeruntur, quando autem ſunt in ſtatu
ætatis perfectæ, tunc ſunt carnes taliũ magis durę, & ideo tar-
dius digeruntur, verum digeſtæ in corpore diutius perſeuerãt,
& a mẽbris tardius reſoluuntur. Sic verè hoĩes qui ſunt adhuc
iuuẽculi, ſunt naturaliter magis molles, humidi, & benigni, &
iõ facilius digerunẽ, & conuertunẽ. ſ. ad pœnitentiã & religio-
nem, vel ad omnem aliam informationẽ, vel emendationẽ. Illi
aũt qui iam ſunt in ſtatu vel ætate prouecta: quia iam ſunt duri
& indurati per malas conſuetudines, ideo tarde & difficiliter
digeruntur & conuertuntur, emendãtur, & corriguntur: qa ſi
cut dicitur Eſ. 48. Durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, et
frons tua ęrea. Verũtñ qñ digerunẽ emẽdanẽ & corrigunẽ me-
lius pſeuerãt in corpore eccleſiæ, vel religionis, & in ſtatu grę,
& mẽbris & pſonis p charitatẽ tenacius coadhærẽt, q̃ alij q iu
uenes cõuertunẽ, iuxta illud, Eſto firmus in via dñi. Ec. 5. ¶ Aĩa 108
lia q̃ ſunt in ſenili & decrepita ætate, naturaliter ſunt peſsima
quo ad nutrimẽtũ hoĩm, & maximè qñ ſiccæ ſunt cõplexionis.
Nã et tũc ſunt vicina caloris naturalis extinctioni, et humoris
ſubſtãtialis cõſumptioni, iõ carnes taliũ ſunt duriſsimæ et ad di
gerẽdũ penitus iportunę, et peſsima ꝓbẽt corporib⁹ nutrimẽta
Sic verè illi q ſunt ſenes & decrepiti ſpũaliter & corporaliter.

Fin

ſ.in peccatis & vitijs antiquati & indurati per malas conſuetu
dines, ſunt cæteris mundi peccatoribus peiores, quia verè ma
li ſenes ad litteram ſunt malis iuuenibus nequiores, & maxi-
mè quando ſunt ſiccæ naturæ. ſ. ſiccitate nequitiæ & crudeli-
tatis infecti. Nam quia in talibus calor naturalis, ſcilicet amor
& charitas extinguitur, humor etiam ſubſtantialis.i.cõpaſsio,
pietas & benignitas minuitur & conſumitur, idcirco tales ſunt
duri & per obſtinationem, incompaſsionem & crudelitatem
ſicci, & per indeuotionem ad digerendum, id eſt conuerten-
dum & corrigendum penitus importuni, ideo propter malam
vitam & operationem peſsima dant alijs nutrimenta. i. exem-
pla & documenta. Ideo bene dicit Sapiens Eccleſi.25. vbi in-
ter tria quæ odit, numerat ſenem fatuum & inſenſatum 2. Ma-
chabe.4. Ætate inquit & malitia prouecto. Et Idem Prouerb.
22. Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non re-
109 cedet ab ea. ¶ Generale eſt ſecundum Iſaac inter cuncta ani-
mantia, quòd dum ſunt in cremento, meliora ſunt ad nutrien-
dum corpus, quàm quando ſunt in decremento, quia qñ decre
ſcunt & declinant ad ſenium, tũc magis ac magis indurantur,
& onerosa efficiuntur. Sic verè chariſsimi illi hoies qui ſunt in
cremento bonorum operum, & in progreſſu, profectu & con-
tinuatione virtutum, ſunt meliores quàm illi qui ſunt in decre
mento, quia. ſ. ceſſant a continuatione bonorum operum & vir
tutum, & decreſcunt a ſtatu grãe p vitia & pctã, & ad mortem
temporalé properãt & æternam, quia tales indurantur p malã
conſuetudinem & obſtinationẽ, & ponderoſi efficiuntur p pi-
gritiam & tepiditatẽ. Ideo de bonis dr Gen.21. Creuit puer, &
confortatus eſt, & mãſit in ſolitudine. Vel dic q illi qui ſunt in
incremento & profectu gratiæ plus valẽt quam illi qui ceſſant
ad huiuſmodi incremento. Vel allega ioculatoriæ q meliores
110 ſunt iuuenes, qui adhuc ſunt in incremento q̃ ſenes. ¶ Anima-
lia quæ in montibus nutriuntur melioris ſunt ſanguinis, & pin
guedinis minoris. Illa autem quæ in paluſtribus viuunt, ſunt
ſanguinis groſsioris, & pinguedinis amplioris. Sic verè illi qui
nutriuntur in locis montoſis. i. in religione & ſtatu perfectio-
nis, habẽt ſanguinem. i. affectionem puriorem, & minoris ſunt
pinguedinis, debcia tum. ſ. & carnalitatis, vel ẽt diuitiarum &
temporalitatis. Illi autẽ qui ſunt & qui nutriuntur in locis in-
fimis & paluſtribus. i. in mundi delicijs & diuitijs & operibus,
ſunt ſanguinis groſsioris. i. affectionis impurioris, & pinguedi-
nis. i. carnalitatis & libidinis amplioris. Ideo bene conſulitur
Gen.19. Ne maneas in oĩ circa regione, ſed in mõte ſaluum te
111 fac. ¶ Duo ſunt genera aĩalium, quædam quæ herbis & grami-
nibus nutriuntur, ſ. oues & boues, & ſimilia. Et iſta in hyeme
macreſcunt pp paucitatem nutrimẽti, in vere aũt & æſtate qñ
ſuum abundat nutrimentum vel alimentum, impinguãtur, in-
groſſantur, & augmẽtantur. Alia aũt ſunt animalia quæ nutriũ
tur cibis humidis, vt ſunt porci, qui in domibus nutriuntur, &
tales in hyeme melius impinguantur pp paucitatem motus. In
vere autẽ macreſcunt, & in æſtate ſimiliter. Sic verè duo ſunt
genera hoium in hoc mũdo, quidam qui viuunt herbis & gra-
minibus. i. ſacris doctrinis, exemplis & operibus, ſ. viri iuſti &
perfecti. Alij qui viuunt & nutriuntur in humidis. i. in mundi
delicijs, diuitijs, & carnalib⁹. Sed verè primi. ſ. boni in hyeme
præſentis vitæ ſunt macri pauperes. ſ. & depreſsi. Sed verò qñ
veniet ver & æſtas æternę beatitudinis, ſ. quãdo ceſſabit hyẽs
vitæ pręſentis in tempore poſt mortem, tunc verè impinguabũ
tur. ſ. voluptate gloriæ paradiſi, & groſſabuntur & augmenta-
buntur. Pingueſcẽt. n. ſpecioſa deſerti, & exultatione colles ac-
cingentur. pſal.64. Sed pro certo totum eſt contrarium de illis
qui mundi delicijs nutriuntur, ſ. de mundi diuitibus, quia verè
ipſi impinguantur & dilatãtur in hyeme præſentis vitæ per tẽ
porales diuitias, delicias, & honores. Impinguatus eſt dilect⁹,
& recalcitrauit. Deut.32. Sed pro certo quando veniet æſtas. i.
tempus poſt mortem, tunc ceſſabit pinguedo proſperitatis, &
introducetur macredo perpetuæ aduerſitatis & paupertatis. ſ.
in inferno. Attenuabitur. n. gloria Iacob, & pingues carnes ei⁹
112 marceſcent. Eſai. 17. ¶ Quædam ſunt animalia quæ veſcuntur
extremitatibus arborum & ramorũ, & iſta ſunt meliora & pin
guiora in æſtate quàm in hyeme, quia tunc huiuſmodi rami
ſunt magis teneri quàm alias, & potius impinguantur. Extre-
mitas arborum eſt ſenſus hiſtorialis, & exterior apparẽtia ſcri-
pturarum, quibus nutriũtur, ſcilicet ſimplices et rudes, qui pro
certo plus valent in æſtate proſperitatis quam in hyeme aduer
ſitatis, quia tales qui profundũ ſcripturæ non penetrant, via in
aduerſitatis tempore perſeuerant. Et hi radicem non habẽt, ſed
ſunt tẽporales. Matth.13. Et ſicut animalia quæ herbis minutis
nutriuntur, meliora ſunt illis quæ ramis & frõdibus paſcũtur,
& illa meliora ſunt illis quę fructibus in domibus nutriũtur, vt
dicit idẽ Iſaac in dietis, ita illi qui herbis minutis. i. ſubtilibus
ſcripturæ intellectibus nutriuntur & paſcuntur, meliores ſunt
illis qui extremitatibus ramorũ. i. qui hiſtoriali & exteriori pa
ſcuntur. Et illi qui in hmõi delectantur, pro certo plus valent
quã illi qui in domibus. i. in mundi dignitatibus & officijs, fru
ctibus diuitiarum & deliciarũ nutriuntur, quia verè boni me
113 lius inueniuntur. Eccleſ.30. ¶ Secũdum Iſaac in dietis, Animalia
quæ parui ſunt cibi & potus, ſunt cunctis cæteris meliora, &
multum comedentibus aptiora. Sic verè illi homines qui viũ-
tur paruo cibo per abſtinentiam, ſunt multum comedentibus
& ſe lautè impinguantibus proponendi, & in nutrimentũ alio-
rum. i. in boni exẽpli dationem cęteris pręcellunt. Vel dic q
illi qui de cibis diuitiarum parum comedũt & acquirunt. ſ. pau
peres, ſunt multũ comedentibus, id eſt mundi diuitibus melio-
114 res. Ideo pauperes elegit Deus, Iacob.2. ¶ Animalia ſilueſtria
& campeſtria ſaniora ſunt & meliora illis quæ in domibus nu
triuntur, & hoc propter cibi parcitatem, motus cõtinuitatem
& propter aeris attracti puritatem, a quibus humorum ſuper-
fluitas deſiccatur. Illa autem quæ in domibus paſcuntur, pro-
pter paruitatẽ puri aeris, & defectionem motus, & multitudi
nẽ cibi, minus laudabilia ſunt. Sic verè chariſsimi illi qui ſunt
campeſtres. ſ. eccleſiaſtici & religioſi, propter motum laboris
& tribulationis, propter parcitatem cibi abſtinentiæ & mace-
rationis, propter puritatẽ aeris ſacræ ſcripturæ & deuotionis,
meliores debent eſſe illis qui in domibus. i. in mũdi delicijs &
carnalibus nutriuntur, quia pro certo tales mundani & ſecula
res propter multos cibos & gaſtrimargiam, pp impurum aerẽ
malæ doctrinæ & ſuggeſtionem quam attrahunt, propter quie
tem pigritiæ & tepiditatis, magnæ ſunt & ſuperfluę humidita-
115 tis & voluptatis. Requieuit in fœcibus ſuis. &c. ¶ Carnes ani-
malium quæ ſunt pingues, peſsimæ ſunt quo ad eſum, quia no
cent digeſtioni, ventrem inflant, ſuper cibum natant, lubricita
tem & viſcoſitatem inducunt, quia nimia pinguedo ſtomachũ
accendit & conſumit, & ſic digeſtionem deſtruit, deficiente
contentiua, & confortatiua & expulſiua. vt dicit idem Iſaac.
Et ideo vtile eſt vt comedatur macredo ratium, nõ pinguedo.
Chariſsimi iſtę carnes ſunt diuitiæ huius mundi, quæ pingue-
dini comparantur, quia re vera nõ ſunt nobis vtiles ad acquirẽ
dum & comedendum. Nã quia pinguedo diuitiarũ verè ima-
ginationis affectus & conſcientiæ inflat p ſuperbiã & tumorẽ,
accendit p auaritiam & ardorem, diſſoluit per inconſtantiam
& liuorem ideo vis digeſtiua contritionis, vis expulſiua cõfeſ-
ſionis, vis contentiua pſeuerantiæ & durationis a talibus impe
ditur, & ſic viſcoſitas deliciarum, & carnalitas generantur.
116 ¶ Carnes pingues in ſtomacho ſemper volunt cibis alijs ſu-
pernatare, & ideo vix poſſunt bene digeri, quia inferi⁹ ad fun-
dum vbi eſt locus digeſtionis faciliter non deſcendunt. Sic ve
rè homines qui diuitiarum & deliciarum repleti ſunt pingue
dine, per ſuperbiam & pręſumptionem volunt alijs præeſſe, &
ſuper alios enatare, ad prælationis & ſuperioritatis apicem am
biendo, quia ſicut ad ſenſum patet, diuitiæ generant lubricita
tem luxuriæ, & tumorem ſuperbiæ. Et iſti vix conuertũtur ad
bonum, quia. ſ. ad infimitatem humilitatis nolunt deſcendere,
vbi locus conuerſionis, digeſtionis & emẽdationis dinoſcitur
principaliter eſſe. Vnde Auguſt. Difficile eſt vt ſuperbus non
ſit qui diues eſt. Et ideo carnes macrę. i. pauperes diuitib⁹ pin-
117 guibus pręferendi ſunt. ¶ Carnes aĩaliũ quę ſunt exceſsiuẽ ma
cræ et neruoſa, et parum ſanguinis habẽtia, et parum ſunt cor-
poris nutritiuę. Sic verè mali pauperes et inuoluntarij, ab om
ni diuitiarum pinguedine denudati et macerati, parum habẽt
de ſanguine et humore. i. de benignitate compaſsionis, gratiæ
et deuotionis, quia verè ſi poteſtas afforet, ſe crudeliſsimos de
mõſtrarent, q̃a vellẽt oẽs diuitias diuitũ ſuſtuliſſe. Et iõ tales p
exẽpla ſua et opa nõ dãt alijs ſpũalia nutrimẽta, nec eis cõfert
118 ſua pauperta aliqd bonitatis, q̃a nequiſsima paupertas in ore
impij. Eccl.13. ¶ Aĩalia quæ ſunt inter pinguedinem et macre-
dinem, tẽperata, laudabilia ſunt ad eſum, q̃a. ſ. non habent tm̃
de pinguedine, qđ ſtomachũ inflãmet, et lubricitatẽ faciat, nec
ita ſunt macra q naturã infrigidẽt, et eam ſanguine depaupe-
rent atq; priuẽt. Sic verè chariſsimi illi q tenẽt medium inter
pinguedinem diuitiarũ et macredinem paupertatis, qui. ſ. ha-
bent ſufficientiã ad neceſsitatẽ, nõ ad ſuperfluitatẽ, tales dico
ſunt alijs ex toto pinguib⁹ et macris. i. pauperib⁹ et diuitib. me

lores,quia.ſ.nõ habẽt tñ de pinguedine diuitiarum,q̃ ſtoma-
chus voluntatis inflametur ꝑ auaritiã & cupiditatẽ, & lubri-
cetur ꝑ luxuriã & carnalitatẽ,nec tñ ſunt macri per exceſſum
paupertatis,ꝙ infrigidentur ꝑ indeuotionem impatiẽtiã, & de
ſperationẽ,& q̃ a ſanguine.i.ab humore grẽ ſpolientur. Ideo
119 bñ petebat ille Prouer.30. Diuitias & paupertates ne dederis
mihi, ſed tñ victui meo tribue neceſſaria. ¶ Aĩalia variãtur ſe
cundũ tẽporũ mutationẽ,quia.ſ.alio tpe inueniuntur plena
medulla & ſanguine,in alio aũt a talibus penitus vacuantur,ſi-
cut patet ſenſibiliter in conchylijs maris,& in cerebro aĩaliũ,
& medullis,quę creſcente luna creſcũt,decreſcente decreſcũt.
Sic verè inter hoĩes eſt mutatio ſm tẽpus,ſ.aduerſitatis & pro
ſperitatis,quia pro certo falſi amici alio tempore inueniuntur
pleni ſanguine cõpaſsionis,& medulla amoris et dilectionis,et
hoc in tẽpore proſperitatis,quia verè qñ in luna.i.in aliquibus
amicis ſuis & alijs pſonis abundat lumen proſperitatis & gr̃æ
temporalis,tunc verè apparent eis aĩalia.i.falſi amici tempora
les & mundani, pleni ſanguine & medulla , quia videntur eis
eſſe compatientes & amici, ſed verè in tempore oppoſito , ſ.in
tempore aduerſitatis,qñ in iſta lumina minuitur lux affluẽtiæ
temporalis,tunc verè in aĩalibus iſtis deficit ſanguis cõpaſ-
ſionis,& medulla amoris & affectionis,quia eſt amicus ſm tẽ
pus ſed non ꝑmanebit in tẽpore neceſsitatis.Ecclei.6. Et bre-
uiter diuitiæ addunt amicos plurimos,a paupere aũt & ij quos
habuerat receſſerunt Prouer. 19. Et illud maximè patet in ce-
rebro.i.in mundi ſapientibus & aduocatis , in cõchylijs maris
.i.in diuitibus & auaris,quia verè iſti nõ amant aliquẽ , nec ei
ſubueniũt,nec erga ipſum diuiditur ſanguis & humor affectio
nis ſuæ,niſi quãdiu ipſe eſt diues,& de eo poſſunt facere lucrũ
ſuum,ſed ſtatim q̃ amicus ſuus venit ad paupertatẽ, amiſſo lu
120 mine proſperitatis, ipſum impiè deſerunt & omittunt. ¶ Mul-
ti ſunt qui in vno tempore ſunt ſani,in alio aũt ſunt infirmi, ſi-
cut patet de lunaticis,maniacis, & caducis, q̃ ſm lunã ſani vel
egri efficiuntur.Simia ẽt ſecundum Auicen. ſecũdum curſum
lunę triſtis efficitur ſeu lęta.Sic verè leues & mundani, vno tẽ
pore ſunt infirmi per peccatum , alio tempore ſani per gratiã ,
alio tempore pleni medulla & ſanguine charitatis & compaſ-
ſionis,alio tempore vacui,alio tempore læti ſpũaliter,alio tem
pore triſtes,& hoc verũ totum ſm curſum & influentiã lunę.i.
per influẽtia miſerię & mutabilis proſperitatis & fortunę mun
danę,quia verè ſecundum euentũ rerum fortunæ mundanæ in
ſuis actibus variantur,nec habent aliquem ſtatus ſeu propoſi-
ti firmitatẽm.Quia vere quidã ſunt ſicut caduci, quia pro cer
to licet aliqñ ſtent per gratiam, tñ ſępe cadũt per recidiuũ pec
catorum.Alij ſicut maniaci licet vno tempore habeãt vſum ra
tionis & diſcretionis,alio tempore iſto videntur penitus care-
re.Ideo bene dicitur Eccl.27.Stultus aũtẽ vt luna mutabitur.
¶ Quędam aĩalia in vno tempore macerantur , quantumcũq;
121 victualia abundent,quæ alio tẽpore impinguantur,ſicut patet
de gliribus & vrſis,qui dormiendo in hyeme impinguantur,q
tamen in æſtate euigilant,& exeunt de cauernis.Sic verè cha-
riſsimi cupidi,& auari licet abundent ꝑ cibaria diuitiarũ,nun
quam tamen eſt in eis pinguedo pietatis,deuotionis, & gratia
rum,& hoc tempore æſtatis & proſperitatis mundanæ, quan-
do ardor auaritiæ magis viget,ſed in tẽpore oppoſito.ſ. in hye
me paupertatis & tribulationis tunc magis abundat pinguedo
pietatis & compaſsionis,& ſomnus deuotionis & contempla-
tionis,licet minus abundent cibaria temporalis poſſeſsionis,
quia ſicut videtur,illi qui in proſperitate & in diuitijs ſunt du
ri,ſicci & incompatientes,in tempore infirmitatis,paupertatis
& aduerſitatis ſunt pij,benigni,& miſericordes, quia omni ne
gocio tempus eſt & opportunitas. Eccl.8.Et ideo Deus dat ali
quando paupertates & infirmitates,vt homines ad eleemoſynã
moneantur.¶ Aues etiã ſeruant tempus. Vnde narratur de hi-
122 rundinibus q̃ in hyeme dormiunt , & quaſi mortuæ in arborũ
concauitatibus inueniuntur , quæ tamẽ tempore æſtiuo exeũt
& volitant vndequaq;,& fortes & agiles ſe oſtendunt.Sic verè
inter aues.i.viros ſpirituales & prædicatores & religioſos,ſunt
quidam qui in hyeme.i.in tempore tribulationis latent & dor
miunt,& quieſcunt,nec exeunt nec volitant vſq; prædicando.
Sed verè quando venit æſtas proſperitatis,quando.ſ.ſciunt vel
ſperant fauorem hominum acquirere, lautè & ſplẽdidè come
dere,tunc verè ad opus prædicationis volitant & diſcurrunt.
Quia breuiter ficti homines ſe oſtendũt dormientes,mortuos
& debiles ad aſpera & aduerſa,ſed fortes & valentes ad proſpe
ra huius mundi.Turtur & hirundo cuſtodierunt tempus ad-
uentus ſui. Cum tamen econuerſo deberent cum apoſtolo in
tribulationibus gloriari.Expone ſi vis de falſis amicis , qui in
aduerſitate nõ videntur,in proſperitate ſic. ¶ Piſces vno tem- 123
pore impinguantur,& ſtatim ſequenti tpe macerantur.Sic ve-
rè inter hoĩes quidam ſunt qui licet vno tpe.ſ.tempore prædi-
cationis vel quadrageſsimæ impinguẽt per gratiã & virtutes,
charitatẽ.ſ.& paſsione,ſtatim tamẽ in ſequẽti tpe.ſ.poſt paſcha
vel prædicationẽ, iterum macerantur ꝑ vitia & peccata , quia
non habẽt iſti radicem,ſed ſunt tpales,qui cum audierint ver-
bum credunt,ſed in tpe tẽtationis recedũt. Mat.13.¶ Piſces di- 124
uerſimodè ſm qualitatẽ temporis impinguãtur , quia quidam
ſm Ariſto.impinguatur in vento ſeptentrionali.i.piſces longi.
Alij in vento auſtrali.ſ.piſces ampli.Sic verè inter hoĩes quidã
impinguantur per gratiã & virtutes, qñ flat frigid⁹ ventus aq-
lo.i.tpe aduerſitatis,paupertatis,& tribulationis,qui tamen in
vẽto auſtrali.i.in tpe proſperitatis macerantur ꝑ vitia & pctã.
Et tales ſunt piſces longi.i.illi qui credunt habere longam vi-
ta,& diu durare.ſ.mundi diuites,quia verè plus prodeſt talib⁹
aduerſitas,quàm proſperitas: q̃a proſperitas facit eos multa fa
cere,a qbus tñ aduerſitas eos cõpeſcit . Alij aũt ſunt ecõuerſo,
q tpe auſtrali & proſperitatis impinguatur ꝑ grãs virtutes , &
hoc illi q ſunt ampli per latitudinẽ charitatis,& curti ꝑ conſi-
deratione vitæ & humanæ breuitatis,q̃a tales q ſũt benigni &
cõpatientes & charitatiui,& q habẽt mortẽ ꝑ oculis , ſciunt bñ
vti proſperitate.ſ.deo grãs agẽdo & eleemoſynas erogando.Flo
rebit.n.amygdalus,impinguabitur locuſta.&c.Eccl.12. ¶ Se- 125
cundum Ariſt.qua ſunt piſces qui impinguant tpe pluuiali, q
dam non,quia pluuia conuenit oĩbus teſtei corij pręter purpu
ram,q̃ ſi de aqua pluuiæ biberit,ipſa die morit. Nocet ẽt aliq-
bus alijs pluuia,q̃a ipſos excęcat ſi ſit magna. Pluuia eſt mũdi
proſperitas,a qua pro certo q̃dã impinguantur per grãs & vir
tutes.i.boni & iuſti,q ea ſciũt bñ vti,& maximè illi q habẽt te
ſtã durã.i.q in duritia pęnitẽtię ſunt incluſi.Sed pro certo mul
tis alijs nocet.ſ.mũdi pctõribus,q̃a verè ipſos excęcat ꝑ igno-
rantiã,quia.ſ.impedit ne fragilitatẽ propriã,mortẽ, interitũ &
iudicium ꝓuideat & cognoſcãt, & eos ẽt occidit, hic.ſ.per cul
pã,in fine ꝑ pœnã, quia proſperitas ſtultorũ perdet eos.Prou.
1.Vel pluuia eſt ſacra doctrina,a qua quidam impinguãtur per
grãm,alij excęcantur per inuidiam,& malitiã , alij moriuntur
per deſperationẽ,quia oĩa bonis in bona , malis aũt in mala cõ
uertũtur. Eccl.39.¶ Variantur iterũ aĩalia q̃tũ ad ſui mutatio- 126
nẽ,quia q̃dã ſe immutãt,& renouant,q̃dã nõ. Vñ ceruus mutat
cornua,coluber ſpoliũ,accipiter & aquila plumas,equ⁹ dẽtes,
hyena ſexum, muſtela colorẽ, & cancri teſtas. Sic verè chariſ
ſimi inter aĩalia.i.inter pctõres,ſunt multi ita duri & obſtinati
in malo,q̃ nullo modo poſſunt corrigi vel mutari.Sunt tñ ali-
qui boni qui a malo ſtatu in bonũ ſe immutãt per pœnitentiã,
& hoc quia deponunt cornua ſuperbiæ & elationis, ſicut cer-
uus , ſpoliũ tẽporalis poſſeſsionis ſicut ſerpentes , plumas tu-
moris & præſumptionis, ſicut aquila,dẽtes inhoneſtæ locutio-
nis,ſexũ carnalis dilectionis,teſtas duras obſtinationis,colorẽ
veteris conuerſationis,& ſic cum Saule mutantur in virũ alte
rum 1.Reg.10.Mutabo ergo habitũ,& ſic ad pugnã vadã.2.Pa
rali.18.Renouamini in ſpiritu &c.ad Ephe.4. ¶ Scdm Iſaac in 127
dietis , Carnes humidæ & pingues in æſtate ſunt laudabiles,
ſed in hyeme peſsimæ.Animalia autẽ quæ macræ & ſiccæ ſunt
naturę,in æſtate ſunt illaudabilia,in hyeme magis valent . Sic
verè homines pingues quantũ ad diuitias, honores & delicias
huius mundi,in æſtate vitæ præſentis ſunt boni.ſ. quãtũ ad re-
putationẽ aliorum , quia qui melior eſt inter eos, quaſi paliu-
rus.Micheæ 7.Sed in hyeme vitæ futurę.i.in tẽpore poſt mor-
tem in aduerſitate.ſ.inferni,tunc inuenientur peſsimi , quando
.ſ.a dæmonibus comedentur. Exemplum de porco. vide infra.
Sed verè econuerſo illi qui ſunt macri per paupertatẽ,licet in
æſtate vitæ huius illaudabiles reputentur,& nihil apprecien-
tur,tñ in hyeme.i.in ſtatu poſt mortẽ optimi apparebunt,corã
deo & angelis reputati. Sap.5. Hi ſunt quos aliquando habui-
mus in deriſum.&c.Ecce quõ.&c. ¶ Carnes quæ ſunt calidæ 128
& ſiccæ naturæ,in hyeme magis valent,quam illæ quæ humi-
dæ ſunt & frigidę,ſecundũ Iſaac.Sic verè illi qui ſunt ſicci per
pœnitentiæ macerationem calidi per feruorem & dilectionẽ,
in hyeme i.in tempore tribulationis & tentationis magis va-
lẽnt,quia.ſ.melius reſiſtunt aduerſis,q̃ illi qui ſunt humidi ꝑ
carnalitatẽ,& frigidi per indeuotionem. ¶ Quædam aĩalia in
vere ſunt bona ad edẽdum,alia in autumno, quædã in ęſtate, 129
alia in hyeme.Sic verè ſunt quidam qui pręcellunt in vere iu-
uentutis,

nectutis, alij in autumno ſenectutis, alij in æſtate proſperitatis,
alij in hyeme paupertatis & aduerſitatis, qui tamen in oppoſi-
tis temporibus deteriorantur per peccatum, vel min' boni in-
230 ueniuntur, quia Oia tempus habent Eccl. 3. ¶ Item variantur
aĩalia ſecũdum diuerſam præparationem, quia aliqñ aſſantur,
aliquando frixantur, aliqñ cum ſale & aqua elixantur, & ſic ad
humanos vſus diuerſimode præparantur. Sic verè hoies fide-
les ad vſus diuinos diuerſimode præparantur, quia quidã ſunt
aſſati.ſ. per martyrij tolerationẽ, quædam frixantur per pœnitẽ
tiæ macerationem, quidã elixãtur.ſ. in aquis deuotionis vel ſa-
cræ ſcripturæ & cũ ſale ſapiæ & diſcretionis. Primi fuerũt mar
tyres, ſecundi confeſſores, tertij doctores. Et iſta ſunt tria fun-
damenta, & tres ordines atrij Salomonis.i. eccleſiæ 3. Regũ 7.
Ideo Ioan. 4. Tres ſunt qui teſtimoniũ dant in cęlo. Et iſtis tri-
bus modis præparãtur fideles, vt in menſa domini ſuperius col
locentur. ¶ Carnes aſſæ ſunt duriores & ſicciores, quia dato ꝙ
231 naturaliter eſſent humidæ, tamen ardor ignis humorem elicit,
& ideo ſm Iſaac, carnes multum pingues non ſunt comeden-
dę niſi aſſæ. Sic verè ſancti qui ad igne martyrij ſunt aſſati fue-
runt ſicci.i. ab oĩ humore deliciarum & carnalitatis depurati,
& duri.ſ. per conſtantiæ firmitatem, & ideo dato ꝙ naturaliter
eſſent humidi & carnales, tamen ignis tribulationis omnem ſu-
perfluum humorem carnalitatis deſiccauit, & ſic puri effecti
ſunt atq; ſani. Patet in Boniſacio. &c. Vapor ignis vret carnes
eius. Eccl. 38. Vel ſi vis per ignem intellige paupertatem & trĩ
bulationem, quæ carnalitatẽ deſtruit et conſumit. Et ideo illi q
ſunt pingues & delicioſi, carnales.ſ. & luxurioſi non ponuntur
a Deo in menſa paradiſi, niſi primit' tribulationis ignibus ſint
232 aſſati. Comedetis carnes aſſas igni. Exo. 12. ¶ Carnes elixæ ſunt
humidiores & digeſtibiliores, quia aqua eas tẽperat, & hume-
ctat, aliqñ etiã apponũtur in aqua diuerſę ſpẽs, vt ſic carnes ſa-
pore & odore efficiant meliores. Sic verè illi qui in aqua ſacræ
ſcripturæ & deuotionis elixantur humidiores ſunt per cõpaſ-
ſionẽ, quia verè huiuſmodi aqua ipſo efficit teneros & hume-
ctos, & maximè qñ ſpecies aromaticæ.i. bona exempla ſancto-
rum talibus adiungũtur, quia tunc ſapore bonæ vitæ aliorũ, &
odore bonæ famæ, fiunt huiuſmodi meliores, & ad expellẽdos
morbos vitiorũ penitus aptiores, quia ſuper aquas multas plan
233 tata eſt, vt faciat fructũ. Eze. 17. ¶ Carnes ſiccæ in aqua ſunt eli
xandæ, humidæ autem ad ignem fortiter ſunt aſſandæ, quia per
aquã ſiccitatis, per ignẽ aũt humiditas tẽperatur. Carnes autẽ
mediocres condimentis ſunt varijs præparẽdæ. Sic verè Deus
diuerſos diuerſimode ſibi parat. Nam p ignẽ tribulationis hu-
miditas carnalitatis conſumitur, per aquam diuinæ miſericor-
diæ ſiccitas indeuotionis & duritię temperatur, & ideo pin-
gues & diuites ſunt aſſandi per tribulationes, macri & paupe-
res in aqua ponendi p conſolationes & maximè in prędicatio
ne, vbi macri & pauperes ſunt cõſolandi ne deſperent pingues
aũt & diuites igne correctionis & terroris & comminationis
ſunt vrẽdi, ne prę ſumãt, qa talibus non eſt p̃dicandum de Dei
mia, ne forte magis ac magis alliciãtur ad peccãdũ, ſed magnis
& duris increpationibus deterrendi, qa ſeruo maliuolo ſangui
nare latus. Eccl. 42. Alij aũt ecõuerſo eſt cã cõtraria. Ideo bene
dr̃, Argue obſecra increpa 2. ad Tim. 4. Et breuiter nullus trã
ſit ad mẽſam paradiſi, niſi aliquo iſtorũ duorũ modorũ a dño p̃
paret, aut p miſericordiã aut p iuſtitiã. Figura Num. 31. de il-
lis quę purgata ſunt p ignẽ & aquã expiationis. ps. Trãſiuim'
234 p ignem & aq̃ & deduxiſti nos. &c. ¶ Scd̃m Ioã. da. Aĩaliũ quæ
dã creata ſunt ad humanũ adiutorium & nutrimẽtũ, vt boues
& cerui, quædã ad hoĩs punitionẽ, vt leones & pardi, quędam
ad excitationẽ vt pediculi & hmõi, quędã ad iocunditatẽ.ſ. me
rulę, ſimię, & cętera hmõi, vt.ſ. hõ territ' ab iſtis ſuã cognoſcat
fragilitatẽ, & ad diuinum auxiliũ recurrens, æternã timeat ma
ieſtatẽ & auctoritatẽ. Sic verè ſpũaliter qdã hoĩum ſunt alija
nutrimẽtum & adiutoriũ.ſ. quantũ ad eleemoſynarũ ſubſidiũ,
& bona exempla.ſ. boni & iuſti, clerici & laici. Alij ad punitio-
nem aliorum.ſ. crudeles principes & tyranni, leones & tygres.
Sunt ſpũs q in vindictã creati ſunt. Eccl. 39. Iſti.n. non ſunt niſi
virga furoris dñi in filios peſtilentes, quia ſicut pater virgã in
ignẽ mittit, vt pcuſſus filius pacificetur, ſic iſti finaliter in ignẽ
ęternũ proijciunt. Exẽplũ de Nabuchodonoſor. Alij aũt ad bo
norum exercitium.ſ. latrones, vſurarij, & hmõi, balliui & offi-
ciarij, qui more pulicis oĩa inquietãt, & ſanguinẽ bonorũ tpa-
liũ ſugere nõ ceſſant, & hoc patit̃ De', vt.ſ. hõ cognoſcat ꝓpriã
fragilitatẽ, & ad auxiliũ fugiat diuinæ maieſtatis, & ſuã p orõ-
nẽ inuocet poteſtatẽ, & futurã quærat fœlicitatẽ, dũ in mundo
non inuenit voluptatẽ, quia. Seruietis ibi dijs alienis, q nõ da-
bũt vobis requiẽ die ac nocte. Hiere 16. Alij aũt ordinati ſunt
ad iocunditatẽ aliorum.ſ. mimi, hydraule & ioculatores. Et ſic
patet ꝙ tã boni q̃ mali ad vſum corporis eccleſiæ ſunt dicati,
qa corpus nõ vnũ eſt membrũ, ſed multa s ad Cori. 12. Diligẽ-
tibus.n. deũ, oĩa cooperantur in bonũ. ad Ro. 8. ¶ Aĩalia ẽt tam 235
ſilueſtria q̃ domeſtica ad vſum cõpetunt medicinæ. Vñ carnes
viperę valent ad thariacã, fel cancrorũ & auium ad caliginem
oculorũ, pellis colubri ĩ oleo cocta ad aurium ſurditatẽ. Sic verè
mali hoies ſunt alijs medicina, qa verè carnes eorũ.i. vita &
operatio, fel ipſorum.i. ira & inuaſio, pellis talium.i. mala ſua
cõuerſatio bonis proficiunt dũ eis bñ vtuntur, & ſunt eis therix
ca cõtra diuerſa vitia & pctã, qa exinde ad audiẽdũ.ſ. Dei pro-
miſsiones diſponuntur, & ad videndum p diſcretionẽ.ſ. ea quę
videnda ſunt illuſtrãtur, dũ p eorũ euaſiones ad Deũ & ad bo
na æterna currere cõpelluntur. Collyrio ergo inunge oculos
tuos vt videas. Apoc. 3. ¶ Scd̃m eſculapiũ libro de occultis vi- 136
ribus mẽbrorũ, ſi patiẽs hemorrhoidas ſederit ſup pellẽ leonis,
recedent, & ſi ſepo vel ſimo leonis corpus alicuius inunctũ fue
rit, ab eo lupi fugient. Leo eſt Xp̃s, pellis eius eſt bona cõuerſa-
tio, ſepũ eius charitas & cõpaſsio, ſimus eius ab eo digeſtus &
egeſtus doctrina & prędicatio. Si ergo ſup pellẽ cõuerſationis
Chriſti per eius imitationem ſederimus, ſi ſimo doctrinæ ſuæ
per eius adimpletionẽ nos linierimus, ſi ſepo ſuæ benignitatis',
compaſsionis, & charitatis nos iniunxerimus, tũc vere hemor
rhoides.i. vitia & peccata a nobis recedẽt, & lupi.i. demones &
tentationes & mũdanæ tribulationes a nobis repellentur, quia
nouit dñs ſuos de tentatione eripere 2. Pet. 2. ¶ Itẽ idem ibidẽ,
ſi quis ſuſpenderit caudam Zenet.i. lupi ad præſepe vacarũ, nõ 137
appropinquant alij lupi. Lupus iſte ſignificat mũdi tyrannos,
vel ẽt ipſum luciferum, quorũ ſi caudam.i. finẽ vitæ ſuæ & me
moriam mortis eorũ appenderis in p̃ſepio cordis tui.i. ſi mortẽ
& dãnationẽ malorũ iugiter fueris recordatus, tũc verè lupi.i.
demones, & tentationes a te fugient & recedẽt, quia vix audẽt
tentare hoĩem quẽ in mortis memoria vidẽt fixũ. Videte ergo
canes, videte veneficos. ad Phil. 3. & ps. Donec cõſiderẽ in no- 138
uiſsimis eorũ. &c. ¶ Scd̃m eundẽ & ẽt ſm Pythagorã & Pli. dẽ
tes canini lupi ſanant eos q in principio lunaticã ſuſtinent paſ
ſionẽ. Sic vere illi q ſunt lunatici.i. leues & mutabiles, & nõ p-
ſeuerantes in vno propoſito, expedit eis quòd a principio.ſ. iu
uentutis ſentiant dentes lupi.i. tentationes & tribulationes dia
boli, vt ſic a leuitate & fatuitate pręcaueant in futurũ. Et iſta
eſt ratio quare Deus permittit multos inſolentes & leues cade
re p apoſtaſiam & alias, vt melius corrigantur, qa ſm Senecã,
Cautio eſt in reliquũ lapſus anterior. Ideo 1. ad Cori. 5. Quos
tradidi inqt ſathanę in interitũ carnis ſuæ, vt ſpũs ſalu' fiat. Vł
p dentes intellige durã correctionẽ & increpationẽ p̃latorum
qua tales hoĩes ſunt mordendi. Dentes habebat ferreos. Dan.
7. ¶ Itẽ idẽ ibidẽ dicit ꝙ oĩa aĩalia quadrupedia timẽt oculum 139
lupi erutũ, & ab ipſo fugiunt atq; cauent. qñ.ſ. eũ vidẽt. Sic ve
rè hoies qñ vident & ꝑcipiunt oculũ lupi.i. cautelas & inſidias
diaboli, ipſi pro certo timent, fugiũt atq; cauẽt. Lupus inſidiãs
ſup ciuitates eorum. Hiere. 5. Vel p oculũ lupi intellige caute
las & malitias vſurariorũ & aduocatorũ rapaciũ, & luporũ prĩ
cipũ, & crudeliũ p̃latorũ, quę a quadrupedib'.i. ſimplicib' me
rito ſunt timẽdę & fugiendę. Leo rugiet, quis nõ timebit? ¶ Se- 140
cundũ Cõſtanti. in viatico, pili canis albi nullã maculã haben
tis, ſi fuerint ſuſpenſi ad collũ epileptici, iuuant & prohibẽt ei'
caſum. Canis latrãs & cuſtos gregis, eſt prælatus vel prædica-
tor, qui pro certo ſi fuerit albus p caſtitatem, nõ habẽs aliquã
maculã.i. aliquã prauitatem, pili eius.i. exteriora opera & exẽ
pla iuuant epilepticos.i. peccatores labiles & debiles & cadu-
cos, & eos a caſu vitiorum ꝓtegũt & tuẽtur, qa verè bona vita
p̃latorũ ẽ in refugiũ ſubditorũ. Nõ cadẽt de manu ſua. &c. ¶ Si 141
mile dicit Pytagoras in libro romanorũ, fiat inqt anul' ex vn
gula zamur.i. aſini nigredinẽ nõ habentis, & induat eũ epile-
pticus, & prohibet eius caſum. Aſinus albus eſt vir iuſtus, ſim
plex & perfectus, laboribus pœnitentiæ deputat', nullã habẽs
nigredinem pctõrũ, cuius vngula (q̃ eſt extremitas corporis)
ſignificat pſeuerantiã, mortẽ, atq; finẽ, quam pro certo ſi epile
pticus.i. peccator ſecum portauerit p memoriã & recordatio-
nẽ, & induerit p boni exẽpli acceptionem, a caſu vitiorũ ſine
dubio liberat, qa verè q vngulã.i. pſeuerãtiã ſanctorũ p imita
tionẽ induit, nõ cadit p vitia & pctã.i. a ſtatu gratiæ q̃q̃ a diabolo
diuerſis tẽtationib' impellat. Pugnabũt aduerſum te, & nõ p̃-
ualebunt. Hierem. 1. Vel dic ꝙ vngula, quæ eſt extremitas, eſt

mors & paſsio Chriſti puri,candidi,& immaculati , ex qoa p
certo ſi annulũ feceris.i ſi annulo fidei dñicę paſsionis te ſubar
raueris p ipſius memoriam , deuotionem & compaſsionẽ, ca-
ſum peccatorum ſeu ẽt caſus damnationis æternæ pęnitus nõ
142 timebis.¶ Secundum eundem fel Tauri,qui quis ſub vmbilico
eo inunctus fuerit,ſoluit ventrem.Item ſm eundem, dens ſer-
pentis erutus dũ viuit, ſuſpenſus ſup patientẽ ſoluit quartanã
ei⁹. Charisſimi per ſerpentẽ & p tm intelligo Chriſtũ in die iu
dicij,qui dr̃ ſerpens pp prudentiã, & dr̃ Taurus pp iuſtitiam,
quia.ſ.ibi apparebit durus & ceruicoſus. Dentes hui⁹ ſerpẽtis
ſignificat aſperã eius verborũ correctionẽ & Increpationẽ. Fel ei⁹
ſignificat iram,vindictam,& temporalem cõdemnationem,in
qua eſt amaritudo æternæ damnationis. Sed pro certo illi qui
habẽt ventrem durum.i.conſcientiã obſtinatam,item q habẽt
quartanam.i.affectionem infrigidatam,ſi inungant ſe iſto felle
p iugem eius recordationem,hoc eſt dictu , ſi aſperitatẽ iudi-
cij conſiderent,ſtatim ſoluentur p contritionẽ,& a prauis hu-
moribus vitiorũ vacuabuntur p confeſsionẽ , & ſic euitabunt
mortẽ & dãnationẽ.Vel ſi vis p ſel intellige fel qđ in cruce po
tauit Chriſtus,qđ conſideratũ ſoluit & liqueſacit ventrẽ con-
ſcientiæ p compaſsionem.Ideo dr̃ de vtroq; Threo.3. Memor
143 eſto paupertatis meæ.ſ.quantũ ad primũ aduentũ , abſynthij &
fellis,quantum ad ſm.¶ Dens ſerpentes erutus dũ viuit ſuſpen
ſus ſuper patientẽ ſoluit quartanã eius , vt dicit idẽ Pythago-
ras.Serpens eſt Chriſtus,prælatus vel pdicator. Eſtote prudẽ
tes ſicut ſerpentes. Matth. 10. Dens iſtius ſerpentis eſt eloquen
tia & prædicatio,quam pro certo ſi circa nos p eius adimple-
tionẽ ſuſpẽdimus,a quartana.i.a frigore indeuotiones & pec-
catorũ liberamur,quia viuus eſt ſermo dei & efficax . ad Heb.
144 4.¶ Si domum cũ pulmone aſini ſubſumigaueris , mundas eã
ab ni reptili ſm eundem. Aſinus eſt Chriſtus , cuius pulmo q
aerẽ attrahit & emittit, ẽ benignitas & cõpaſsio , a qua ille aer
vel illa orõ emanauit in cruce dicẽs, Pater dimitte eis q.a. &c.
Si ergo in domũ mẽtis tuæ fumũ illum pulmonis.i.memoriam
Chriſti benignæ cõpaſsionis detuleris,ipſam pro certo a repti
145 libus.i.a malis tentationibus reddis tutã. Impleta eſt domus fu
mo. Eſa.6.vel aſinus.&c. Vide infra de aſino.¶ Secundum ergo
Pli.Multę virtutes latitant in mẽbris aĩalium,ſicut in particu-
lari de quolibet apparebit,quia ſicut dicit, non eſt mẽbrum in
corpore quod occulta vel aperta careat medicina, q.a pellis &
pilus,cornu & vnguis,caro & ſanguis,non carent remedio,ef-
ficacia,vel valore.Sic verẽ charisſimi in aĩalibus.i. in fidelibus
Chriſti ſpũ gratiæ aĩatis,non eſt aliquod membrũ. i. aliqua p-
ſona,quæ nõ habeat aliquã virtutẽ medicinã,vel bonitatẽ, oc-
cultẽ.ſ. aperte,quia ſicut dr̃,non eſt ita malus hõ in mundo q.n
quantũ ad aliquam bonã conditionem præ polleat melioribus de
mũdo. Vñ breuiter in bonis & malis ſemper inuenitur aliquid
boni,vel in pelle ſuæ conuerſationis, vel in vngue ſuæ perſeue
rantiæ,ſinis ſenectutis,& durationis,vel in cornu ſuæ poteſta-
tis & iuriſdictionis,vel in carne ſuæ cõpaſsionis,vel in ſangui-
ne ſuæ affectionis, vel in pilis ſuorum exẽplorum & operatio-
nis, quia Vnuſquiſque propriũ habet donũ,alius ſic, alius aũt
146 ſic 1.ad Corin.7.¶ Aĩalia habentia ſanguinem non tot indigẽt
pedibus ad ambulandũ vel alis ad volandũ ſicut non habẽtia,
& ideo oĩa quæ habent ſanguinem , quattuor tm̃ habẽt pedes,
ſicut quadrupedia , vel duas alas vel duos pedes , & duas ma-
nus,ſicut eſt in humana natura. Aĩalia vero quæ carent ſangui
ne,multis alis aut pedibus ſunt munita ſicut patet de araneis,q̃
habẽt multos pedes,& de papilionibus qui habẽs multas alas,
ſicut dicit auct. Charisſimi per alas,quibus auis volat intelligo
virtutem conſiderationis , cogitationis , & meditationis . Per
pedes aũt quibus graditur homo,intelligo laborem pœniten-
tiæ & occupationis. Eſt ergo generale & regulare , q animalia
.i.hoĩes qui habent ſanguinem.i.conſiderationem & memoriã
ſanguinis Chriſti,& deuotionẽ ad ſuam paſsionẽ,vel ſanguinẽ
.i.dulcorem compaſsionis & pietatis, paucioribus alis.i pau-
cioribus meritis & virtutibus,& paucioribus pedib⁹.i. paucio
ribus pœnis & laboribus indigent ad volandũ & gradiendũ in
cęlũ & ad gloriã ſempiternã,q̃ alij qui iſto ſanguine carent , &
facilius et cũ minoribus laboribus tranſeunt ad æterna,q̃ illi q
per feruorem deuotionis & cõpaſsionis nõ habent iſtũ ſangui-
nẽ in ſeipſis. Sit ergo ſanguis eius ſuper nos & ſuper filios no-
147 ſtros.¶ Mẽbra q̃ ſunt prope cor,magis participant ſanguinẽ,q̃
illa quæ longẽ ſunt a corde,& per conſequens ſunt magis le-
uia,fortia,& mobilia,ſicut patet de mebris anterioribus reſpe
cto poſteriorũ,vt in manib⁹ reſpectu pedũ.Sic verẽ quãto ma-
gis quis eſt propinquus cordi.i.Chriſto,& quanto magis eſt a
parte anteriori. i. in ſtatu virtuoſo per gratia & charitatẽ,tãto
ſanguinẽ dñicę paſsionis vel ẽt ſanguinẽ pietatis & cõpaſsio-
nis magis participat atq; tenet,& per cõſequẽs magis eſt mo-
bilis ad bona opera exequẽda. Vel dic q illa mẽbra.i.illi hoĩes
qui in corpore religionis vel ecclę ſunt magis ppinqui cordi
.i.plato,magis habẽt de ſanguine ipſi⁹ corporis.i.de bonis illi⁹
religionis,ſicut patet de cõpatriotis,nepotibus & familiarib⁹,
q a corde.i.a plato ſibi propinquo recipiũt maiorẽ promotio-
nẽ & affluentiã q̃ illi qui ſunt logẽ.iſti.n.in parte prima & ante
riori.i.in bonis & pinguib. bñficijs & officijs collocant,alij aũt
in pte poſteriori.i. in ſtatu vili & depreſſo ſine promotione &
ſanguine dimittũtur,& p cõſequens tales ſunt hodie leuiores, 148
inſolẽtiores,iocundiores,& tpali potentia fortiores. ¶ Aĩal di
uerſimode bibũt aquã,q̃dam lambendo ſicut canis,alia ſugendo
& ſorbendo ſicut porcus,alia mordẽdo ſicut vrſus. Sic verẽ ho
mines diuerſimode bibũt & acquirunt,aq̃ bonorũ tpalium, qui
dam lambendo p adulationem,alij ſugẽdo p mercaturę laborio
ſam operationẽ,alij mordendo p rapinã & exactionẽ. Talibus
ergo loqtur diabolus, Omnes ſitiẽtes venite ad aquas. Eſa.55.

De Ariete. *Cap. 2.*

ARIES dr̃ ab ares qđ eſt virt⁹,vel ab aris ſm Iſi 1
dorũ,eo q ſit præ alijs ouib. virtuoſus , & in aris
deorũ ſacrificijs deputatus , & pro pctis offerri
aptus. Sic martyres q in virtutibus cæteros pcel
lebant,in aris deorũ.i.in fide Xpi & eccleſiæ oc
ciſi ſunt imolati. Occidere vitulos,iugulare arie
tes. Eſa.22.¶ Aries aliter veruex dr̃,quaſi vermẽ habens, q.a in 2
capite h.bet vermẽ,quo excitatur ad alios impetẽdũ,& ad du
rũ nẽ qđ obuiat feriendũ. ſolet aũt aries primo retrocedere, vt
poſt poſsit durius pcutere. Sic verẽ qdã habẽt in capite vermẽ
.i.fatuitatẽ & iracũdiã,q̃ excitãtur,& mouẽtur ad alios verbis
& verberibus feriẽdũ. Aliq tñ ſunt malitioſi & fallaces,qui diſ
ſimulãdo amicitiã,videtur retrocedere,vt inuẽta opportunita
te acrius feriãt atq; ledãt. Eccl.12. In oculis ſuis lachrymatur
inimicus,& ſi inuenerit tps,nõ ſatiabitur ſanguine. Vel dic q
iſte eſt platus,vel iudex iniquus,q vermẽ auaritię excitatur,vt
ſubditos p rapinã pcutiat & affligat, qđ vt melius ad nutũ fa- 1
ciat,ſępe p fictitias ſimulationes & p fraudes & malitias retro
cedit. Io.6. Multi aũt diſcipulorũ abierũt retro.¶ Scđm Pli.l.8. 3
c.47.aries habet ppriũ agnos faſtidire,& oniũ ſenectã cõſecta
ri,& earũ cõſortium frequẽtare.& Ipſe in ſenectute melior re-
peritur. Sic verẽ hõ & maximẽ platus,nõ debet ſeq ſocietatem
agnorũ.i.iuuenũ laſciuorũ,ſed ouiũ ſenectã.i.virorũ maturorũ
& iuſtorũ debet cõſortia frequẽtare. In medio ſenſatorũ aſsi-
du⁹ eſto. Eccl 6.¶ Aries ſtante aqlone gñat mares,ſtãte auſtro 4
fęminas. Similiter teſte ſiniſtro pligato gñat mares,dextro au
tem ligato gñat fęminas,vt dicit Pli. ibidẽ. Sic verẽ qñ ſtat a-
quilo tribulationis,& teſtis noſter mundanæ proſperitatis eſt
ligatus & pciſus,tunc mares.i.bona & perfecta opera gñram⁹.
Si autẽ econuerſo auſter mundanę proſperitatis ſtauerit, & dex
ter teſtis.i.affectus & deſideriũ ad bona æterna aſtrict⁹ fuerit,
tunc fęminas.i.vitioſa opera producimus & patramus.¶ Arie- 5
tes naturaliter ſequunt capros,& nõ ſe abſcõdũt a frigore vel
a pluuia,& a loco calido ad locũ frigidũ ſe cõuertũt . Sic verẽ
qñ in ſocietate arietũ & bonorũ eſt caper.i.vir luxurioſus,bo-
ni ipm ſequuntur , & ei ſe cõformãt,& a bono ſtatu in malũ ſe
mutãt,& a pluuia voluptatis,& a frigore cupiditatis pereunt,
niſi a paſtore Chriſto prouidẽ verbo vel verbere reducantur,
q.a qui cum ſtultis graditur ſimilis efficit. Prouer.13.¶ Arietes 6
timẽt tonitruũ,& qñ dormiũt,caput tenent erectũ & ſemper
ducunt ruminare,niſi qñ ſunt infirmi. Sic verẽ iuſti & boni de
bent timere tonitruũ diuinarũ cõminationũ & iudiciorũ,& li
cet dormiãt delectẽtur et qeſcãt.ſ.in delicijs hui⁹ mũdi, ſemp
tñ habent caput erectũ.i.intentionẽ ad cęleſtia eleuatam. Re
ſpicite et leuate capita vrã. Luc.21. Et ſemper ẽt debent verba
ſacræ ſcripturæ ad propriã cõſciẽtiã ruminare,quia ſicut dr̃ Le
ui.11. Aĩalia q nõ ruminãt,immũda ſunt.¶ Aries in iuuentute 6
carnes habet teneras et digeſtibiles,et maximẽ ſi ſit caſtratus.
In ſenectute aũt carnes habet duras et indigeſtibiles atq; ſic-
cas,ſm Auicen. et Iſaac. Sic verẽ hõ in iuuẽtute habet volun-
tatem teneram, digeſtibilẽ atq; mollem,et ad conuertendum
ad bonũ facilẽ atq; aptã . Sed verẽ ſi tps ſenectutis aduenerit,
tunc quia iam homo eſt ſiccus per inueutionẽ,et in malis cõ
ſuetudinib⁹ induratꝰ,ideo via põt digeri,corrigi,vel cõuerti.

vnde

vnde Eſai.48. Scio quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix
8 tua.¶ Aries cum habeat caput debile,& plenũ ſpiritibus atque
neruis,iõ dedit ſibi natura in ſui capitis armaturã duo cornua,
dua fortia,plicata,& inuoluta, vt his caput proprium muniat,
& vt ſic armatus dux & defenſor appareat aliorum.Et ſic con-
tra naturam propriam aries ſit ferox,perſoretur iuxta auriculã
dextrum cornu, & ſic ſua ferocitas temperatur, vt dicit Plin
ibidem. Re vera chariſsimi talis debet eſſe prælatus vel ẽt præ
dicator.Cum.n.aries.i.homo naturaliter habeat caput.i.imagi
nationem debilem atq; vanã,& neruis & ſpiritibus.i.hæſitatio
nibus & quæſtionibus et opinionib⁹ valde plenã neceſſe eſt ſibi
pro certo q̃ duo habeat cornua.ſ.duo teſtamenta,& eorũ ſciẽ-
tiam & doctrinã vt ſic munitum caput ſuæ imaginationis & in
tellectionis defendatur a nocumentis hæreſum & errorum.Et
in ſignum huius prælati deferunt mitram cornutam,ad deno-
tandum q̃ cornua duorum teſtamentorum debent in pectore
retinere.Aba.3.Cornua in manibus eius.Iſta aũt cornua ſunt
duo.ſ.dextrum,quod eſt nouum,et ſiniſtrũ quod eſt vetus.Iſta
cornua ſunt inuoluta per figuram & difficultatem, ſunt dura
p comminationum auſteritatem, ſunt plicata per promiſsio-
num cõſolabilẽ benignitatẽ,ſunt rudis apparentiæ & coloris p
ſenſus hiſtorici litteralẽ ruditatẽ.Quia ſi forte aliquis ferocita
tem habuerit,iracundiam,ſæuitiã, vel furorẽ, debet cũ gladio
intellectus dextrum cornu.i.nouũ teſtamẽtũ,vbi cõtinent ope
ra Chriſti,pforare,hoc eſt dictu,debet videre,cõtẽplari,& cõ
ſiderare qđ interius eſt cõtentũ,& ſic pro certo ſi bene aduer-
tat exempla & documẽta Chriſti q̃ ibi ſunt cõtenta,ipſe p cer
to in manſuetudinẽ conuertet.vñ ad Gal.6.Vos q̃ ſpũales eſtis
inſtruite in ſpũ lenitatis.ſup quo Bern.Prælatus ſuſpendat ver
bera, producat vbera.Vel dic q̃ aries dux gregis eſt Chriſt⁹,
qui.ſ.in principio, tpe.ſ.veteris legis erat valde pentiosus & ſe-
uerus,qđ patet in hoc q̃ tũc delinquẽtes duriſsimè puniebat.
Verum ex quo cornua ſua.i.manus in cruce extenſæ clauis pfo
ratę fuerunt,miſericors & manſuetus eſt factus.Hier.11.Ego
aũt quaſi agnus mãſuetus qui dr̃ ad victimã.¶ Aries duris cor
9 nibus eſt munitus,& habet aries vermẽ in capite, cuius motu
excitatur ad alios feriendum.Nã ad motum illius vermis ſolet
aries quicquid obuium habuerit, duriſsimè percutere & ferire.
Vñ etiam viſus eſt aries q̃ & leonem & vrſum pcutere pſume-
bat,& ideo ſm Iſidorũ aries dr̃ veruex, quaſi vermen vehens.
Qñ aũt aries ſolet percutere,primo ſolet retrocedere,ſed tan-
dem cũ impetu veniens,quanto magis retroceſſerit, tanto for-
tius & durius percutit atq; lædit,pueros aũt præcipuè odit, &
eos pluſquã alios impetit & inuadit.Re vera chariſsimi talis ẽ
Chriſtus,q̃uis.n.iſte ſit naturaliter manſuetus,habet tñ in ca-
pite cordis ſui quendã vermen.ſ.rigorẽ iuſtitiæ interclutũ,quo
quidẽ mouetur & excitatur ad percutiendũ.ſ.finaliter per tor-
menta tẽporalia & æterna,quicquid obuiũ habuerit.i.illos quĩ
per obſtinationẽ & rectã ſuę cõtradicũt & obuiant volũtati.Iõ
dicit Leui.26.Si ambulaueritis cõtra me, & ego incedã aduer
ſum vos in furore cõtrario.Veruntñ iſte aries aliquotiẽs retro
cedit per patiẽtiæ longanimitatẽ,& maximè p tẽpore vitæ hu
ius,quia ſicut dr̃ Iob 35.Nunc.n.non infert furorẽ ſuũ,nec vl-
ciſcitur ſcel⁹ valde.Sed verè qñ ſatis expectauerit conuerſionẽ
pctõrũ, cõtra ipſos ſubito prumpet ad iudiciũ, & q̃to diutius
in vita iſta eorũ cõuerſionẽ expectauerit,tãto p rigorẽ iuſtitię
acri⁹ pperabit,& eos duri⁹ cõdẽnabit.Zelus.n.& furor viri nõ
parcet in die vindictę,nec acquieſcet cuius q̃ pcibus,nec reci-
piet p redẽptione dona plurima.Prouer.6.Qđ ẽt deus tpali-
ter ſeruare videtur,q̃a verè poſtq̃ diu expectauerit & ſuſtinue
rit aliquẽ pctõrẽ in ſuis iniquitatibus & delictis, q̃nque ſubito
pcutit eũ p mortẽ ſubitã & improuiſã, & ad infernũ detrahit
& deuoluit.Potẽtiſsimè aũt iſte aries pugnabit in iudicio con-
tra leones.i.contra impios & ſupbos. Itẽ cõtra vrſos i.cõtra di
uites & auaros.Itẽ contra pueros.i.contra carnales & luxurio
ſos,quia breuiter nõ parcet ſexui vel perſonæ, nec alicuius po
tentiã formidabit.Eſa.11.Percutiet terrã virga oris ſui & ſpũ la
biorũ ſuorũ interficiet impiũ.Vel dic q̃ aries eſt plarus,corni-
bus.i.poteſtate iudicaria præmunitus, qui q̃uis naturaliter de-
beat eſſe pius & benignus, vermẽ tñ.i.feruorẽ, zelũ & rigorẽ
iuſtitiæ debet continere, quo.ſ.debet excitari ad malefactores
pcutiendum & puniendũ.Qđ vtiq; debet cautè facere & ma
ture,ſæpe.n.debet retrocedere.i.fingere & diſsimulare, & mul
ta ſub diſsimulatione trãſire, & tandẽ loco & tempore percu-
tere ſeueriter & punire,vt ſic dicat illud Eze.7. Scietis q̃a ego
10 ſum dñs percutiens.¶ Secundum Auicen.li.8.ſi in grege fuerit
hircus,aries ſequitur eũ,& ſic fit q̃ aries q̃ naturaliter eſt dux
gregis,facit de hirco ſcã tũc ducẽ ſuũ. Sic verè multi ſunt qui
q̃uis ſint duces & magiſtri,& in grege eccleſiæ iudices & præ-
lati ſæpe accidit q̃ hircus fœtens.i.peccatum luxuriæ eos ſup-
peditat & ſupplantat,ita q̃ ipſi qui aliorum duces erãt, & qui
oues gregis Chriſti ducere & regere debuerant, ab hirco.i.a
vitio carnis & a luxuria ducuntur, & eidẽ obediũt & obſequũ
tur.Figura Dan.7.vbi dr̃ q̃ quidam aries qui habebat duo cor
nua,vnum maius altero,ſtabat ante portam vlai.& dr̃ q̃ quidã
hircus veniebat ad occidente,cui nihil poterat reſiſtere, qui ef
feratus eſt in arietẽ,& cornua eius diminuit,ipſumq; ſubiuga
uit & diſsipauit.Sic re vera ſæpe accidit q̃ hircus fœtẽs cui ni-
hil põt reſiſtere.i.peccatum luxurię,quod quaſi totum mundũ
ſubiugauit,efferatur in arietẽ.i.in aliquem eccleſiaſticũ, iudi-
cem, vel prælatum, qui duobus cornibus.i.ſcientia duorum
teſtamentorũ,quorũ vnũ.ſ.nouum,eſt altero ſublimius,eſt mu
nitus,ſibiq; totaliter pualet hircus iſte,ita q̃ ipſum ad terrã.i.
ad vilitatem reputationis detrahit & proſternit.Patet de mul-
tis,qui per pctm̃ luxuriæ perdunt honorẽ,famã,ſubſtãtia & va
lorẽ,& qui per ipſum tpaliter & æternaliter deſtruuntur:pctm̃
.n.luxuriæ deſtruit illos,& non ædificabit eos.Vide ſi vis figu-
rã iſta in opuſculo qđ feci per Danielẽ,vbi quadrupliciter ex-
11 poſui.¶ Aries dr̃ ab ares quod eſt virtus ſm Iſidorũ &c Aries
aial eſt laniferum & lana pluſquam oues fœcundum,pellem ha
bet ouibus fortiorẽ,& ad tingendũ, tincturaſq; ſuſtinendũ, pe
nitus aptiorem.Eſt.n.princeps oiũ & defenſor, & ideo præ-
cellit eas viriũ fortitudine,et corporis quãtitate.& ſm Pli. pro
priũ eſt arietibus oues impregnare,cuſtodire & fœcundare,et
pro eis pugnare.pugnat.n.fortiter aries cõtra alios,& vt forti⁹
percutiat, primitus ſicut dictũ eſt,retrocedit.Talis eſt præla-
tus,quia verè iſte qui dux & magiſter eſt oium aliorũ debet eſ
ſe aial laniferũ,lana virtutum & bonorũ operũ debet eſſe præ
cæteris indutus.Veſtimẽtũ tibi eſt,eſto princeps noſter Eſa 3.
Pellis ẽt ſui corporis debet eſſe fortior alijs per patiẽtiã, alios
dẽt pcellere per vitæ & morũ eminentia,oues.i.ſubditos duce
re & regere per prudentia,ipſoſq; defendere a dæmonibus per
orõnis inſtantiã,& eos cuſtodire per paſtoralẽ diligentiã,& ẽt
bonis operibus fœcundare per bonę doctrinæ influẽtiã, & per
bonorum exẽplorũ redundantiã.& ſic de talibus prælatis dice
12 tur Threnor.1.Facti ſunt principes eius velut arietes. ¶ Scd̃m
Auicẽ.Arietes ante media noctẽ ſtãt,ſicut & oues,ſed poſt me
diã noctẽ ſparſim dormiunt cũ ouibus. Chariſsimi nox ſignifi
cat tribulẽtam & miſerã vitam illã,de qua Iob 3 Noctem illã
tenebroſus turbo poſsideat.Dico ergo q̃ multi ſũt hodie ſicut
arietes,q̃a re vera ante mediam noctẽ.i in tẽpore iuuẽtutis iſti
ſtant,& in ſtatu grãæ perſeuerant, ſed verè qñ mediam noctẽ.i.
medium vitæ ſuæ tranſierint,& qñ ad ſtatũ ſenectutis peruene
rint,tũc verè ſæpe accidit q̃ in priſtina bonitate nõ perſeuerã
tes,ſtatim dormire incipiũt,& in mundi proſperitatibus con-
ſopiti.Nã multi ſunt q̃ in ſua iuuẽtute ſunt ſpũales,in ſenectu-
tis vero tpe ſunt carnales,& qui in iuuẽtute ſunt vigiles, in ſe-
nectute ſunt deſides & torpẽtes.figurati in ſtatua Nabuchodo-
noſor, cuius caput erat aureũ,pedes vero ferrei & terrei, quia
ſ.caput et principiũ.i.iuuẽtus taliũ eſt aurea reſpectu pedum.i.
reſpectu improbę ſenectutis.ad Gal.3.Sic ſtulti eſtis & inſẽſati
13 Galathę,et cũ ſpũ cœperit,nũc carne cõſummemini? ¶ Arietes
bis in anno mutãt latus ad dormiẽdũ.Nã ſuper latus quo dor-
miũt in hyeme,dormiũt in æſtate,imo ſi in æſtatis tẽpore dor-
mierint ſuper lat⁹ dextrũ,adueniẽte hyeme dormiũt ſuper la
tus ſiniſtrũ,et ecõuerſo ſi ſup latus ſiniſtrũ dormierint in æſta
te,ſuper latus dextrũ dormiẽt in hyeme. Bis.n. ſm eũ,mutãt la
tus in anno,in vere.ſ.et autũno.Chariſsimi per partẽ dextram
in ſacra ſcriptura intelligitũr pſperitas,per ſiniſtrã aduerſitas
denotat,iuxta illud 2 ad Cor.6.A dextris et a ſiniſtris per ar-
ma iuſtitiæ Per æſtatẽ aũt intelligit tẽp⁹ pſens,p hyemẽ intel-
ligit tẽpus futurũ.In æſtate.n pſentis tpis lux humanæ vitæ re
fulges,in hyeme aũt futuri tpis mortis turbulenta obſcuritas
ſubſeqt.Dico igit chariſsimi,q̃ arietes.i.hoies i dormiẽdo mu
tãt latus,q̃a re vera illud ẽ regulare,q̃ illi q̃ in æſtate hui⁹ tpis
dormiũt & q̃eſcũt in latere dextro.i.in ſtatu iocũditatis & p-
ſperitatis,qñ tps hyemis.i.mortis aduenerit,ipſi p certo dor-
miẽt in latere oppoſito,q̃a.ſ.oportebit illos dormire in latere
ſiniſtro æternæ aduerſitatis. Et Ecõuerſo ſi in æſtate hui⁹ vitæ
ſup lat⁹ ſiniſtrũ paupertatis & aduerſitatis ſteterimus, qñ p cer
to hyẽs futuri tpis & mortis aduenerit, tũc in latere dextro p
ſperitatis æternæ ſupi⁹ cũ angelis dormiem⁹.Nã ſicut videm⁹

ſicut dicitur Matth.5.Beati mites,quõ ipſi poſſidebunt terram.
9 ¶ Agni colorem velleris talem habent,qualem in venis linguę
habuerint patres ſui,quia ſi nigras venas habuerint,nigri colo
ris ſunt,ſi aũt albas,albedinẽ retinent in colore.Patres agnorũ
ſunt prælati, qui ſi verba caſta habuerint inſtruendo,tunc per
caſtam conuerſationem alba fiunt vellera ſubditorum.& ecõ-
uerſo a nigredine peccatorum prælatorum, ſubditorum nigre
dines generantur.Ideo dicitur Eccle.10.Qualis rector ciuita-
10 tis,ita & populus qui habitat in ea. ¶ Agnus ſocietatem maxi-
mè ſimilium ſibi diligit,& de eius amiſſione triſtatur & dolet,
ſolitarius.n.eſſe non vult. Sic verè nos debemus diligere ſocie
tatem bonorum & iuſtorum , & maximè illorum qui nobis in
conditione & moribus ſunt ſimiles & conformes , & de eius
amiſſione quocunque infortunio nobis accidat,debemus dole
re,& ſummopere contriſtari.1.ad Cor.16. Gaudeo inquit am-
plius in præſentia Fortunati. Stephane & Achaici. Vel dic ꝙ
agnus ſignificat hoiem iuuenem & ignarũ , qui non diligit ſo-
cietatem niſi ſibi ſimilium.ſ.aliorum iuuenũ laſciuorum,& nõ
ſe conformantium prudentiæ perfectorũ,quorum typum Ro-
boam gerebat,qui adhętens conſilio iuuenũ & non ſenũ,perdi
11 dit monarchiã regni ſui.3.Reg.12. ¶ Agnus naturaliter toni-
truũ timet,& ideo vtile eſt ei eſſe in ſocietate,quia ſi ſolus fue-
rit,aliquando timore tonitrui moritur atque perit. Habet.n.ſe-
cundum Pliniũ caput debile,& ideo remediũ eſt eos ſimul ag-
gregare,vt ex ſocietate mutua contra periculũ animentur. Sic
verè ſimplices & imperfecti timent vltra modum tonitruũ ten
tationum & diuinarum comminationũ , ſm illud quod dicitur
Eze.18.Anima quæ peccauerit,ipſa morietur. Et ideo ſæpe ac
cadit ꝙ per deſperationem faciliter morerentur,niſi bonorũ ſo
ciorum conſolationibus,eruditionibus & orationibus iuuarẽ-
tur.Et ideo vtile eſt talibus in bonorum ſocietate viuere, & ſo
litudinem abhorrere,iuxta illud pſal.Confitebor tibi dñe in to
12 to corde meo,in conſilio iuſtorum & congregatione.¶ Agnus
eſt aial carnale,humidum & viſcoſum,imbecille , impotens &
defectuoſum,qui nec dentibus nec vnguibus eſt armatus , ſed
ignorantia & ſimplicitate eſt præ cæteris aialibus hebetatus.
Reuera tales ſunt multi eccleſiaſtici & prælati,quia verè viſco
ſitate deliciarum & carnalitatũ præ cæteris ſunt infecti , & de-
bilitate impotentiæ & tepiditatis prę cęteris ſunt affecti.Iſti.n.
non ſunt armati nec dẽtibus locutionis aut prædicationis , nec
vnguibus correctionis, nec cornibus fortis iuſtitiæ & iuriſdi-
ctionis , & ideo nec ſe nec ſubditos ſuos poſſunt defendere vel
tueri, & maximè quia tales ſunt cõiter præ cęteris ignorantes,
imbecilles pariter & imbelles.De talibus ignorãtib' eccleſia-
ſticis & prælatis dr̃ Apo.14. Vidi ſupra montem ſyon agnũ ſtã
tem , & cũ eo centũ quadraginta quattuor milia habentia no-
men eius & nomen patris eius ſcriptũ in frontibus eorũ . Nã ꝓ
certo chariſſimi in monte ſyon.i. in eccleſiaſtico ſtatu hodie
ſunt multi agni ignorãtes & carnales eccleſiaſtici & prælati, q
reuera ſecũ habent maximã multitudinẽ illorũ qui portant no
men patris ſui.i.ſuorũ familiarũ & parentũ , qui eadẽ natione,
ſanguine & noie ſunt vocati, quos.ſ. promouent in eccleſiaſti-
cos officiarios, beneficiarios & præbendarios.Patet de multis
prælatis qui nullos volunt promouere, vel ſecũ habere, niſi il-
los de patribus ſuis,de ſamilia,vel de parentela,alios aũt quoſ-
cunq; q̃q̃ prouidos & diſcretos,dimittũt penitus impromotos.
Et ideo de talibus illud ibidẽ. Hi ſequunt agnũ quocũq; ierit.
Vide plene figurã iſtã in opuſculo ſuper apocalypſim, vbi qua
druplicitet exponitur. Vnde ibi nota cõtra adulatores præla-
torũ,qui ſunt ſimiles citharędis qui ante agnũ citharizabant.
13 ¶ Dicit Pli.li. 8.c. 47. ꝙ in aliquibus regionibus meliores ſunt
agni q naſcũtur in hyeme,q̃ illi qui naſcunt in verè.Dicitur.n.
homo aial,vt dicit idẽ,ſolũ vtiliter in bruma.i.in hyeme naſci.
Hyems eſt ſtatus aduerſitatis,quia ibi ſunt pluuię,turbines &
tonitrua.Ver aũt eſt ſtatus proſperitatis,vbi ſunt flores & her-
bę,& vbi oia incipiũt virere.Dico igit ꝙ in regione & religio-
ne fidei chriſtianæ meliores reputatur apud Deũ illi agni.i.illi
hoies quorũ generatio.i. quorũ ſtat' & vita tpalis magis eſt in
hyeme,q̃ in vere.i. in ſtatu tribulationis q̃ in ſtatu ꝓſperitatis.
Eſt.n.ſummè vtile agnis.i.hoibus iuuenibus,carnalib' & laſci-
uis,ꝙ vernali ꝓſperitate careãt. & ꝙ hyemalis aduerſitatis &
correctionis frigoribus cõſtringantur.Bonũ.n. eſt viro cũ por
tauerit iugũ ab adoleſcẽtia ſua.Thre.3. Vel dic ꝙ ſæpe accidit
ꝙ illi q naſcũtur & cõuertuntur in hyeme.i.in tpe ſenectutis,
meliores ſunt illis q cõuertunt in vere iuuentutis.Exemplũ de
Petro & Paulo,q fuerũt multis alijs meliores. ¶ Agnus anni-
14 culus eſt ille agnus q adhuc eſt infra annũ, qui tãto eſt melior
& ſapidior,quanto ad lacte eſt remotior,dũ tñ ſit infra annũ , &
ideo talis agnus ꝑ cæteris erat ſacrificijs magis aptus.Ille agn'
ſignificat virũ ꝑfectũ , & maximè eccleſiaſticũ vel religioſum,
q pro certo quanto eſt a lacte carnalitatis vel a dulcedine ꝓſpe-
ritatis magis remotus,tãto moraliter eſt melior, & Deo & An
gelis acceptio põt dici, dũ tñ ſit infra annũ, hoc eſt dictu,infra
fidẽ veritatis,vel infra ſtatũ gr̃æ,vel infra ambitũ ecclæ ſanctæ
m̃ris,qui per annũ moraliter deſignat. ſicut. n. annus eſt illud
ſpatiũ tpis in quo ſol duodecim ſigna perambulat, ſic fides ec-
cleſiæ eſt ille ambitus & circuitus infra quẽ duodecim ſpũales
reuolutiones, cõditiones & cõſiderationes ſolis iuſtitiæ Chri-
ſti poſſunt, videri & cognoſci,& inueniri.Nã ſicut dr̃ Ioan.11.
Duodecim horæ ſunt diei.Illæ aũt ſunt reuolutiones iſtius ſo-
lis.i.duodecim ſtatus quos Chriſtus habuit dũ in mũdo conuer-
ſaretur,ſ.Incarnatio cõtra ſuperbiã. Natiuitas cõtra auaritiã,
quia pauꝑ nat' eſt.Circũciſio cõtra inobedictiã,quia nõ aſtri-
ctus obediuit legi.Apparitio cõtra inuidiã,quia gentibus effulſit
ſe cõicando Sap.7.Oblatio in tẽplo cõtra ingratitudinẽ, qa
in hoc docuit gr̃as agere & adorare.Baptizatio cõtra vetuſta-
tis immunditia.Ieiuniũ & in deſerto tẽtatio cõtra luxuriã. Ei'
paſſio cõtra iracundiã Ad inferos deſcenſio cõtra duritia , qa
cõpatiens ad vinctos deſcendit. In ſepulchro requietio contra
mũdi tumultũ & diſcordiã,qa in pace factus eſt locus eius.Re
ſurrectio contra pcti vetuſtatẽ.Aſcẽſio cõtra terrenorũ amorẽ
& cupiditatẽ.Ille ergo agnus qui in illo anno.i. in iſtorũ ſtatuũ
Chriſti conſideratione,affectione & deuotione verſãt, cæteris
laudabilior põt dici.Exo.12.Erit aũt agnus ſine macula maſcu
lus anniculus.Talis agnus fuit figuratus Leuiti. 1. vbi dr̃ ꝙ de
agno anniculo offerebãt holocauſta,detracta pelle beſtiæ,mẽ-
bris cõciſis pedibuſq; lauatis,ſi tñ eſſet immaculatus, nec eum
reprobabat macula velleris,ſed carnis. Sic de viro perfecto fit
holocauſtũ qñ ſe totũ deo dedicat & accendit. Pellis extrahit,
qñ cõuerſatio ſeculi ſpoliatur.Mẽbra cõciduntur, qñ mẽbra ei'
in bonis operibus occupanẽ. Pedes lauãtur , qñ de carnis affe-
ctionibus cõfitetur . & dato ꝙ maculã aliquã in cõuerſationis
vellere patiatur,niſi caro interior.i.cõſciẽtia vitijs maculetur,
nunquã a deo pp hoc reprobatur .¶ Secundũ Ariſto.li.3.c.17. 15
Agni ſi circa renes impinguentur infirmatur pp paucitatẽ ca
loris,q ſuperfluũ humidi nõ digerit vt oportet,& ideo ab vbe-
tibus paſcuis ſunt arcẽdi ne creſcẽte pinguedine moriañ. Sic
qa ſimplices imperfecti parũ habẽt de calore charitatis ſi pin-
guedo deliciarũ in eis augeat,tũc faciliter circa renes per luxu
riã infirmanẽ,& ideo ab vbertate deliciarũ ſunt arcẽdi , & pa-
ſcuis ſterilib' pœnitẽtiæ recreandi , ne huiuſmodi pinguedine
moriañ.Nõ ſic aũt in magnis & perfectis, qa calor charitatis
hmõi pinguedinẽ põt digerere , & ei' ſuperfluitatib' obuiare.

De Angue. *Cap. 4.*

1 ANGVIS eſt omne ſerpentũ gen', & dr̃ anguis
quaſi anguloſus,quia angulariter & tortuosè in-
cedit,& non rectè. Dicitur ſerpens a ſerpendo,
& reptilie a rependo.Dicitur coluber,eo ꝙ co-
lit vmbras,vel eo ꝙ collabitur dum tenetur. Et
ſunt ſerpẽtũ diuerſa genera.Sed quot genera tot
venena,quot ſpecie tot pernicies, quot colores tot dolores , vt
dicit Iſid.li. 12.Rectè ſic eſt de peccatoribus mundanis,qa pro
certo ipſi ſunt angues anguloſi per falſitatẽ, quia ſicut in angu
lo minus eſt de luce & plus de ſordibus,ſic in iſtis minus eſt de
luce veritatis,& magis de ſordibus peccatorũ & iniquitatis,ve
ritas.n.nõ quærit angulos.Iſti ẽt in actibus & negocijs nunquã
incedunt rectè vel iuſtè ſm regulam cõſcientiæ,imo ſemꝑ tor-
tuosè,angulosè,malitiosè,& fallaciter. Dicũtur ẽt ſerpẽtes,qa
ſemper ſerpũt & circũeunt circa terrã.i.circa tẽporalia & mũ-
dana,in quib' tm̃ vacãt.ideo ſerpenti dictũ eſt Gen.3.Terrã co
medes.i.in tẽporalib' tãtũmodo delectaberis. ſō Eſa.63.Serpẽ-
ti puluis panis eius.Dicunt ẽt colubri , qa pro certo ipſi colũt
vmbras,hoc ẽ dictu tenebras & loca ſecreta,ſicut patet in vſu
rarijs,qui in cauernis.i. in locis ſecretis & abſcõditis faciũt cõ-
tractus ſuos. Patet in luxurioſis &c.Quia qui male agit odit lu
cẽ Io.3.Vel dicunt colubri a collabẽdo, qa vere dũ aliquis cre
dit eos tenere.i.amicos habere,ipſi collabunẽ & fugiũt, nec te-
nẽtur. Vel expone ꝙ qñ aliquis credit eos tenere ꝑ aliquas cõ-
uentiones & ꝓmiſſiones,ipſi de manu eius ꝑ cautelas & mali-
tias dilabũtur.Obſtetricãte manu eius educt' eſt coluber tor-
tuoſus. Iob 26.Iſtorũ aũt peccatorũ multa ſunt genera,qa ſtul-

torum infinitus eſt numerus. Eccleſ. 1. Alij .n. cauſidici, alij falſi
mercatores alij vſurarij. &c. Sed ꝓ certo quot ſunt genera tot
ſunt venena, quia quodlibet genus habet propriũ venenũ pro-
priç malitiæ vel cautelç, &. propriũ genus nocẽdi. Quot ẽt co-
lores, tot dolores, q̃a verè quot habent exteriores colores. i. blã
ditias & fictiones, tot habẽt interius malitias & prauas affectio
nes, q̃a veſt. giũ cordis boni, & faciẽ bonã difficile inuenies. Ec
cle. 13. Vel ſi vis expone de demonib⁹, q̃ ceu lũt vmbras, occulte
ſuggerẽdo, ſerpũt terrã videlicet. i. bonos calcãdo & moleſtã-
do, anguloſè & tortuoſè incedũt malitioſè pctã procurãdo,
multa eorũ ſunt gñã, & rẽtamnũ ſuaiũ multiplicia ſunt vene-
2 na. ¶ Quidã ſunt maximi ſerpẽtes. vt dicit Pli. li. 8. c. 14. q̃ Mega
ſthenes tradit i India ſerpẽtes eſſe tãtç magnitudinis q̃ ceruos
& tauros integros hauriãt. Vnde dicit q̃ in punico bello iuxta
flumẽ Bagradã fuit quidã ſerpẽs interfectus a Regulo impera
tore cũ machinis & baliſtis, qui habebat centũ viginti pedes lõ
gitudinis, cuius pellis & maxillç fuerũt ſuſpẽſç ante quoddã tẽ
plũ Romç, & durauerũt vſq; ad bellũ numãtinũ. Sic verè cha-
riſsimi quidã ſunt maximè demones & fortiſsimi, intãtũ q̃ cer-
uos. i. veloces per obedientiã, tauros. i. fortes ad pœnitentiã in-
uadãt per tẽtationes, lædãt per delectationes, occidãt per con-
ſum & operationes, & ſic eos comedãt & ſibi incorporẽt, & de
corpore ſuo eos faciãt, & tandẽ in cloacã inferni eos egerãt &
emittãt. In ventrẽ vadit, & per ſeceſſum emittitur. Mat. 14. Vn-
de vnus erat inter eos maximus. ſ. lucifer, q̃a non eſt poteſtas ſu
per terrã q̃ cõparetur ei, q̃ factus eſt vt nullũ timeret. Iob 41. Et
iſte ꝓ certo in Xp̃i aduẽtu & maximè in bello punico. i. in ꝑlio
crucis occiſus eſt & deuict⁹. Nã ab imperatore Xp̃o armis hu-
manitatis induto mediantibus machinis & baliſtis. i. prædica-
tionibus & ſcripturis, occiſus & vict⁹, & in inferni carcare eſt
detruſus, & ſic pellis eius. i. ſui falſi prophetæ & hypocritæ &
defenſores q̃ ipſum tegebãt & defendebãt ad modũ pellis, ma-
xillç ẽt ei⁹. i. oratores, Philoſophi, & eloquẽtes. apud Rom. i ad
romanã eccleſiã ante tẽplũ fidei Chriſtianæ ſunt delati, inquã-
tũ mediãtibus ꝑdicatoribus crediderũt, & fidẽ eccleſiaſticã ſu
ſceperũt. Exẽplũ de btõ Dionyſio. Act. 17. & de Paulo Act. 9. q̃
primo fuerũt maxillç diaboli ꝑ eloquentiã & doctrinã, & facti
ſunt maxillç Xp̃i per ꝑdicationẽ. Idem Iob 40. Implebis gurgu
ſtiũ pelle eius. &c. ¶ Itẽ ſub claudio Cçſare in Italia fuit quidã
3 ſerpẽs occiſus in cui⁹ aluo puer integer eſt repert⁹, vt dicit Pli.
ibidẽ, & hũc ſerpẽtem vocat idẽ Pli. boã. Iſtud fuit rectè in paſ
ſione Xp̃i, quia in Italia q̃ interpretat̃ mẽtis exceſſus. ſ. in Xp̃i
paſsione, quæ omnẽ mẽtẽ & cognitionẽ excedit, fuit victus &
occiſus ſerpẽs maximus lucifer, in cuius vẽtre. i. in cuius abſcõ
ditis & cauernis. ſ. inferius in inferno, & maximè in limbo erat
puer. i humanũ genus & ſancti patres, quos a mundi principio
abſorbuerat ille draco. iſte. n. erat fera peſsima q̃ deuorauerat
filiũ Dei Ioſeph Gen. 37. ¶ Secundũ Pli. in India ſunt ſerpẽtes
4 maximi, in tm̃ q̃ ẽt tauros deuorant atq; ceruos, & tales inquit
Pli maximè lçdũt, quia nũc viſu, nũc flatu, nũc caudç ictu, nũc
morſu alios interficiũt & occidũt. Sic verè tales ſunt demones,
quia per ſe & per mẽbra ſua alios. ſ. bonos lædunt, quia verè tã
tæ ſunt quãtitatis & virtutis, q̃ ceruos. i. veloces per obediẽtiã,
tauros. i. fortes ad laborandũ per pçnitentiã ſpiritualiter occi-
dũt. & ſummè docẽt, quia nũc flatu ſuggeſtionis, nũc morſu tẽ
tationis, nunc ictu tribulationis, nunc viſu ſubtilitatis & falla-
cis diſcretionis alios inficiunt & corrũpunt. Deut. 32. Dẽtes be
ſtiarũ immittã in eos cũ furore trahentiũ, ſuper terrã atq; ſer-
pentiũ. Vel dic q̃ tales ſerpentes ſunt magni tyrãni, mali balli-
ui, iudices & prælati, qui tauros. i. agricolas, & ceruos qui vn-
dequaq; mouentur. i. mercatores rapinis & exactionibus occi-
dunt. Tales ẽt ſerpentes, hoc eſt dictu, mundi peruerſi peccato
res, multipliciter nocẽt bonis, quia nunc viſu & aſpectu vene-
noſo inuidiæ, caudç ictu malitiç, flatu adulationis, morſu detra
ctionis. Allega vt ſupra. ¶ Sunt quidã ſerpẽtes minimi corpo-
5 re, ſed maximi nocẽdi poteſtate, qui dipſades dicuntur, vt dicit
Iſidorus, & allegat poetã. Et eſt ſerpẽs tãtæ exiguitatis, q̃ cum
calcatur vix videtur, & ideo eius venenũ citius interficit, q̃ ab
illo qui percutit ſentiatur. Sic verè Chariſsime quidã ſunt ita
parui. ſ. fictitiè humiles & deuoti, vt ſunt hipocritæ & hæretici
et malitioſi, q̃ vix videntur & cognoſcunt, imo eos q̃ ſuper eos
calcant. i qui eorũ fallacijs credunt, & circa eos habitãt & mo-
rantur, prius interficiunt per aliquod vitiũ ſuggeſtũ eos citius
corrũpendo, quã ſentiãt, quia dum credũt eſſe bonũ quod ſug-
gerunt, non percipiunt nocumentũ qđ ingerit. Verberauerũt
me & non dolui, vulnerauerunt me, & nõ ſenſi. Prouer. 23. Eſt

.n. qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo.
Eccl. 19. ¶ Tyrus eſt quidã ſerpens minimus, ſed tñ contra eius 6
venenũ vix remediũ inuenitur, vt dicit Auſt. li. 7. Sic verè qui-
dam pauperes viles & deſpecti inueniũtur in ſeculo & in clau
ſtro, qui licet ſint minimi quantũ ad vires & quantum ad pote
ſtatẽ, tñ ſunt veneno ſiſsimi quantum ad malitioſam voluntatẽ,
ita q̃ contra multorum ruſticorum & pauperum malitias vix
poſſunt prælati & principes ſui remedium inuenire. Eccle. 13.
Nequiſsima paupertas in ore impij. ¶ Amphisbena eſt ſerpens 7
duorũ capitum, quorũ vnum habet in cauda, & aliud in prin-
cipio, & vtroque capite currit, ſm̃ Iſidorũ li. 12. Pli. lib. 8. c. 23.
Habet inquit amphisbena duo capita, quaſi parũ eſſet vno ore
venena fundere, ſicut etiã alij ſerpentes plures, habẽtes duo ca
pita, tria vel quattuor, vt dicit Iſidorus ibidem. Rectè ſic eſt in
eccleſia Dei, quia multi ſunt qui habent plura capita. i. plures
dignitates, beneficia & præbendas, vnum. ſ. in principio, duo
vel tria vel quattuor in fine vel in cauda, quia pro certo in prin
cipio. i. in iuuentute contenti ſunt vno beneficio, vel præben-
da, ſed quia tandem ſemper creſcit cupiditas, ita fit q̃ in fine. i.
in ſenectute acquirũt capita. i. præbẽdas vel beneficia, duo tria
vel quattuor, vel iniuſtè loca plurima occupantes. Vel expo-
ne contra illos qui habent duo capita. i. duplicem intentionem
in actibus ſuis, & vtraq; currunt. i. vtraque ſe iuuant, ac ſi eſſet
parum q̃ vno modo venenum malitiç ſuç diffunderẽt in alios.
Eccl. 2. Vç ingredienti terrã duabus vijs. & Iaco. 1. Vir duplex
animo inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. Iſti etiam q̃ñ faciũt
aliquod bonum opus habent duo capita. ſ. ſpiritualem & tem-
poralem intẽtionem, quia iuxta honorem & laudem diuinam
ſemper intẽdunt laudem propriam. ¶ Hydra a quibuſdã fingi- 8
tur ſerpens quinq; capitum, qualis in prouincia Arcadiæ appa-
ruit in palude lerna, & dicit̃ latine excetra, q̃ vno ceſo tria ca-
pita ſurgebant. Dicitur etiam ſm̃ eundem Iſidorum q̃ hydra
erat quidam locus euomens aquas vaſtantes proximam ciuita
tem, & q̃ñ vnus meatus claudebatur, tres vel quattuor conſur
gebant. Quod videns Hercules totum meatum illum obſtru-
xit, & ſic fingitur ſerpentem quinque capitum occidiſſe. Rectè
ſic eſt in eccleſia dei & in mundo, quia pro certo multi ſerpen-
tes. i. multi clerici, mali officiales, aduocati & ballini, qui ha-
bent plura capita. i plures dignitates, beneficia, officia, & præ-
bendas, q̃ñ vnum præſcinditur. i. q̃ñ vnum beneficium dimit-
tunt, tunc loco eius ſurgunt tria vel quattuor ; quia loco illius
dimiſsi, ipſi per ambitionem conãtur plura alia rehabere. Sed
Hercules. i. bonus prælatus debet oẽs tales fontes, & oẽs tales
ſerpentes excludere de eccleſia, & eis ſua capita detruncare.
Quod vtiq; in fine faciet Chriſtus, qui tales hydras obſtruet
& occidet finaliter in inferno. Figura Apoc. 12. vbi Ioannes vi-
dit beſtiam aſcendentẽ de mari habentem capita ſeptẽ, cui de-
dit draco tantam virtutem, q̃ nihil poterat ei reſiſtere, & erat
ſimilis pardo, & habebat pedes ſicut pedes vrſi, & os leonis,
ſed ſicut dicitur. 14 c. ibidẽ, beſtia & ſibi adhçrentes miſsi ſunt
in ſtagnum ſulphuris & ignis. Sic vere de mari. i. de ſtatu pau-
pertatis, aſcendit beſtialis clericus, aduocatus, vel balliuus vi-
uens ſimilis pardo quantum ad auaritiam & parcitatem, quia
non audet comedere ad ſaturitatem, os habens leonis, quod. ſ.
mordet q̃ fçtet quantum ad detractionem. Item ſimilis vrſo
quantum ad luxuriam & infectionem, habens capita ſeptem. i.
plura beneficia & dignitates, & propter virtutem ſibi datam a
dracone. i. a diabolo, vel a dracone. i. principibus & prælatis,
quibus tales ſeruiunt, nullus põt eis reſiſtere, quia prælati & re
ges aliquando tales ſuſtinent, & ſic oportet q̃ omnes eos ho-
norent & adorent, & ipſos & beſtiam aliã quç ſecum eſt. i. eorũ
familiares & parentes, veruntamen in fine apprehendetur be-
ſtia per mortẽ, & in ſtagnũ ignis & ſulphuris. i. in infernũ mit-
tetur. Ideo Dan. 7. Ecce alia beſtia quaſi pardus, & alas habe-
bat quattuor quaſi auis, & quattuor capita habebat, & pote-
ſtas data eſt ei. Vel pone figuram Dan. 8. vbi vno cornu fracto
quattuor ſurrexerunt. ¶ Serpentes ſm̃ Iſidorũ li. 12. differunt 9
in colore. Vnde ſcytale eſt quidã ſerpẽs maculis varijs inſigni-
tus, in tm̃ q̃ propter tergi pulchritudinem, ad ſui mirationem
attrahit intuentes, & dum circa eum intuendũ occupãtur, eos
ſæpe interficit & occidit. Sed quãto colorãſior, tãto magis ve-
nenũ ipſius eſt nociuum, quia calidiſsimũ et acutiſsimũ eſſe di
citur. Vñ exuuie eius. i. pellis eius depoſita, ſm̃ Lucanũ dicitur
feruẽſcere ẽt in ipſe frigoria hyemalis. Rectè ſic eſt de mulie-
ribus, quia cum ſint pulcherrimi & varij coloris & apparatus
quantum ad exteriora, ideo attrahunt ad ſui ſpeculationem
tranſcun-

tranſeuntes.ſ.fatuos iuuenes & laſcioos,& ſic ab eis capiuntur
per praua deſideria,& occiduntur per malos conſenſus & ope
ra.Prouerb.23.Iuſidiatur in vijs quaſi latro, & quos incautos
viderit,interficiet.Nam iſti ſerpentes.i.mulieres ſunt calidiſsi
mę quantum ad feruorem luxuriæ & cupiditatis, & ideo vene
num earum.i.verba ſunt acutiſsima,quia penetrant vſq; ad in
tima cordis.Item calidiſsima,quia alios inflammant igne luxu
riæ. Eccle.9.Eloquium eius tanquam ignis exardeſcit. Vnde & tempore hyemis.i.in tempore tribolationis,et paupertatis,vel
infirmitatis,vel in tempore pœnitentiæ,vel quadrageſimæ,fer
uor ſuæ luxuriæ non quieſcit,quia pellis eius & exterior appa
ratus ita eſt feruens & luxurioſus tūc temporis ſicut alias,ideo
Iob 41.Ferueſcere faciet quaſi ollam profundum maris. Vel p
iſtum ſerpentem intellige hypocritas,vel hæreticos, qui exte
rioris conuerſationis apparētia lucente ornati,ſimplices attra
hunt,quos per errores & hæreſes occidunt,dum ſub ſpecie bo
ni eiſdem mala ſuggerunt & immittunt. Periculum.n.in falſis
10 fratribus 2.ad Corint.11.¶ Item ibidem.ophites eſt ſerpēs ma
culis diſtinctus,qui tot habet nocendi modos,quot habet colo
res varios & diſtinctos. Sic verè multi ſunt exterius coloribus
bonæ conuerſationis depicti, vt ſunt falſi hæretici,& hypocri
tæ, & malitioſi,& fallaces etiam vſurarij. Sed vere quot habēt
exterius colores.i.blanditias & fictiones , tot habēt nocēdi mo
dos.ſ.cautelas,fallacias,& deceptiones.Ideo 2.ad Timo.3. Spe
11 ciem pietatis habentes,veritatem eius abnegantes. ¶ Differūt
ſerpentes quantum ad habitationem , quia quidam habitāt in
cauernis,& puluerem comedunt,& terrę humiditatem ſugūt.
Alij verſantur in aquis,& alij in ſiluis. Sic verè differentia eſt
inter peccatores,quia quidam morantur in terra,vt auari , qui
puluerem diuitiarum ſugunt,diligunt,& affectant. Alij verſan
tur in aquis.i.in delicijs,vt luxurioſi.alij in ſiluis.i. ī officijs,ho
noribus,& eminentijs,vt ſuperbi.& ſic patet ꝙ omne quod eſt
in mundo,aut eſt concupiſcentia carnis,aut eſt concupiſcentia
12 oculorum,aut ſuperbia vitæ.Ioan.2. ¶ Hydrus eſt ſerpēs aqua
tilis,a quo percuſsi inturgeſcunt,& efficiuntur hydropici ſecū
dum Iſidorum,ſed fimus bouis remedium eſt.Talis eſt cupidi
tas,quæ in aquis proſperitatis mundanę hodie conuerſatur,quia
illos quos percuſſerit.ſ.cupidos diuites facit hydropicos.ſ.tur
gidos per ſuperbiam,& ſitibundos per inſatiabilem appetitū,
quia venter impiorum inſaturabilis. Prouer. 13. Fimus tamen
bouis.i.conſideratio vilitatis putredinis & mortis bouis.i. car
nis,euacuatur,& ſanat,quia ſm Hiero.Facile contēnit omnia,
qui ſe ſemper cogitat moriturū ¶ Natrix eſt ſerpens aquarum,
qui omnes aquas in quibus fuerit,veneno inficit & corrumpit
ſm Iſidorum & Lucanum . vnde Lucanus. Et natrix violator
13 aquæ. Sic verè ſunt luxurioſi , q̃a ſi ſunt in aliquibus aquis.i.in
aliqua ſocietate,(quia aquæ multæ populi multi. Apoc. 17.) ip
ſas veneno malorum verborum & ſuggeſtionum per luxuriā
inficiūt & corrumpūt.Figura Apoc.16. vbi dicitur ꝙ erant ſe
ptem angeli habentes ſeptem phialas plenas ira Dei. Sed dici
tur ꝙ tertius angelus effudit phialam ſuam in aquas , & factus
eſt ſanguis.Sic verè in mūdo ſunt ſeptem mali angeli.i.vniuer
ſitas hominum peccatorum , qui ſeptem peccatis mortalibus
ſunt imbuti.Iſtorum quilibet habet phialam ſuam.i.ſuum ge
nus delectationis,quia in omni genere peccati eſt ſemper inue
nire aliquid delectabile. Et ideo talis phiala dicitur ira Dei,q̃a
ſummè deo diſplicet. Et inter iſtos primus angelus eſt ſuper
bus,ſecundus auarus,tertius luxurioſus. Iſte igitur tertius ef
fundit phialam.i.verba & actus luxuriæ,ſ.iactando & ſuggeren
do,in aquas.i.inter ſuos ſocios,& ſic exemplo ſuo alij vertun
tur in ſanguinem carnalitatis,& efficiūtur carnales , luxurioſi,
& peccatores.Ideo Exodi.7. Percuſsit aquam fluminis,& ver
ſa eſt in ſanguinem.¶ Quidam ſerpentes habitant in ſpecub9,
14 vmbris,vel ſiluis,& venantur auiculas,quas deuorant,& earū
ſugunt humiditatem ſecundum Ariſto.Et quando inueniūt os
alicuius animalis apertum, ipſum ſubintrant,ſed contra eos la
certa quę dicitur ſaura pugnat,& animal excitant quādo dor
mit,& ſuper faciem eius ſalit, & pedibus aurem ſcalpit,ſecundū
Auic. anguis inſidias manifeſtās. Sic verè in ſiluis conuētuum
& religioſorū ſunt quidā ſerpētes.ſ.detractores, qui auiculas.i.ip
ſos & contēplatiuos ſuis verbis detractorijs inficiunt & inua
dunt,& eorū humiditatē.i. eorū bona & gratias deglutiūt de
trahendo. Inſidiantur ēt dormiētibus.i abſentibus vel dormiē
tibus.i.illis qui per aliquas tpales conſolationes dormiūt & læ
tantur,& quando inueniunt os & verba alicuius aperta .i.ali
quantulum diſſoluta,tunc ea ſubintrant,de eis detrahendo, &
eos vilipendendo.Sed pro certo lacertula.i.quilibet bonus de
bet eos defendere vel excuſare,& iuuare , & maximè quando
dormiunt.i. quando ſunt abſentes , vel etiam debet eos excita
re.i.eos præmunire,& reuelare inſidias & verba talium detra
ctorum.Vel pone ꝙ quando ſerpens.i.diabolus vult ſubintra
re hominem per peccatum & tentationes , & ipſe dormit per
ignorantiam & negligentiam,lacerta.i.prædicator vel prælat9
debet eum excitare per prædicationem , & contra hoſtis inſi
dias præmunire.Proue.6. Vade & ſuſcita amicum tuum. Et no
ta ꝙ Auicenna & Iſidorus vocant eum ſauram.¶ Saura ſecun 15
dum Iſidorum.li.12.& etiam ſtellio ſunt duo genera lacertarū
quorum ſaura quando ſentit viſus obſcuritatem , in verè exit
de cauerna,& mutat locum,& quærit ſibi cauernam ad orien
tem,& ſolem iugiter reſpicit donec conſumatur humor q oculorum caliginem inducebat,& ſic viſus ſui claritas reſtaura
tur.Sic verè chariſsimi quando nos videmus ꝙ propter vetu
ſtatem vitiorum in nobis deficiat lux diſcretionis, gratiæ vel
virtutis,debemus mutare locum & malam ſocietatem , dimit
tere cauernam noſtram.i.mundanam cupiditatem , reſpicere
ad oriētem.i ad noſtram vilem natiuitatem,aperire oculos ad
ſolem.i. ad Chriſtum per fidem & charitatem, & ſic ipſe con
ſumet humores oculorum.i. cordis vitium & carnalitatē,& lu
men nobis reſtituet.i. gratiam & veritatem. Ideo Mar. 8. Re
ſtitutus eſt ita vt videret clare omnia. Et ſic debet illuminari
oculus cordis. Surge ergo qui dormis & exurge a mortuis ,
& illuminabit te Chriſtus.ad Epheſ 5. ¶ Item ſecundum Iſi 16
dorum differunt ſerpentes in inceſſus qualitate. Nam quidam
tortuosè,alij rectè incedunt,ſicut cēchris qui ſemper ſecundū
Lucanum incedit rectus,nec ſe poteſt flectere, & ſemper facit
rectū iter. Alij proni verſus terrā ambulāt ſuper pectus.alij aūt
in pectore,qui.ſ vadunt & erecti & directi,ſicut chelidrus, qui
incidit erectos & directus,qui ſi dū currit ſe torſerit ſtatim cre
pat. Venenum autem ſemper ſpirat,& ideo loca per quæ tran
ſit videntur fumare,ſecundum Iſidorum lib. 12. & ſecundum
Lucanum. Sic verè in mundo eſt multorum diuerſitas pecca
torum,quia quidam vadunt tortuosè & flexuosè,vt fallaces et
malitioſi. Alij autem vadunt rectè per nimiā auſteritatē,vt du
ri iudices,& crudelitate furioſi,qui.ſ.ſe nolunt flectere p miſe
ricordiam & dulcorem. Alij ſerpunt,toti tangentes terram, vt
cupidi & ambitioſi.alij vadunt erecti per ſuperbiam, ſicut chelidri,qui nō poſſunt flectere vel curuare per humilitatē,& ve
nenum malorum verborum.ſ.iactantiæ & comminationū quā
tum ad pauperes ſemper ſpirant,& ideo ab eis fum9 ſuperbię,
vanitatis & iactantiæ,ſemper manat. Figura Apoca. 9. de equis
ſpirantibus fumum,ignem,& ſulphur,qui habebant capita ſi
cut leones,& caudas ſicut ſerpentes. Sic verè ab ore iſtorum
non procedunt niſi verba fumoſa per ſuperbiam, ignea p cru
delitatem vel auaritiam,ſulphurea per luxuriam, detractionē
& infamiam,& habēt caput leonis per ſuperbiam & pompoſi
tatem,caudam ſerpentis per malitiam & calliditatem . Iſti er
go ſic erecti ſunt ita rigidi,ꝙ ſe non poſſunt flectere ad humi
litatem aliqualem,imo potius creparent quàm ſe per humili
tatem aliquam inclinarēt. Ideo talibus dicit diabolus. Leui.26.
Confregi iugum veſtrum,vt incederetis erecti. Vide figuram
præcedentem ad planum in operē ſuper Apoc 9. ¶ Serpentes 17
differunt quantum ad motum,quia quidam tardiſsimè ſe mo
uent,vt ſcytale de qua ſupra dictum eſt. Alij ita velociter ꝙ vo
lare videntur, vt iaculus,qui ſalit in arboribus, & magnas be
ſtias ſibi obuias inuadit,& ſuper eas ſalit,& eas occidit , vt di
cit Iſidorus,& ideo tales a velocitate iaculi ſunt dicti. Sic pro
certo peccatores huius mundi differre videntur,quia quidam
ſunt tardi motus per pigritiam & otioſitatem,quia non ſe mo
uent per exercitium & labores,& maximè ſcytale corpore pi
cta,hoc eſt dictu,viri delicioſi,iuuenes & mulieres, pictura.i.
pulchritudine corporis pollentes. Malæ beſtiæ ventris pigri.
ad Ti. 1. Alij ſunt velociſsimi motus per furorem, iracundiam,
& rapinam,ſicut ſunt praui iudices,principes,& balliui,qui ſi
ne deliberatione ſunt præcipites iudicando,& etiam vindicā
do,& idō iaculus.i.diabolica iacula poſſunt dici. Iſti.n.volant p
ſuperbiam ad arbores.i.ad alta culmina dignitatum , ad quas
ſemper ambiunt & anhelant,& ſi quam beſtiam obuiā habue
rint.i. ſi aliquis eis fuerit obuius & contrarius in actibus ſuis,
ipſum ſtatim inuadunt eū cauſando,& cum ſuis dominis accu
ſando,& ſic ueneno ſuę malitiæ eos ſæpe ad litteram faciūt in
terfici uel occidi.uel etiam ipſum inuadunt per detractionem,
lædunt per rapinam & excoriationem,eū interficiunt per fa
me abla-

me ablationem & deſtructionem. Iſtud patet in cauſidicis, qui
occaſione modica ſe applegiant ſuper bona aliorum. Ideo Sa.
2. Venite circumueniamus iuſtum, quoniam contrarius eſt ope
ribus noſtris. Et ſic patet φ quidam ſe mouent citra debitum,
18 alij extra debitum. ¶ In Arabia ſunt quidam ſerpẽtes qui a mul
tis ſyrenæ dicuntur, habentes alas, qui ita cito currunt, φ quaſi
volantes equos traſcendunt, quarum virus ita eſt perniciosum
φ ante interficiat quàm dolorem inferat patiẽti. Et tales viden
tur ſerpentes qui de Arabia volant in Ægyptũ, de quibus vide
tr. de ibidibus. Sic verè in mundo ſunt quidam tales ſerpentes,
qui alis ſuperbię, præſumptionis & elationis erecti, vel alis. i.
amicis carnalibus collateralibus & fauorabilib⁹ directi equos
.i. bonos homines præueniunt ad honores, quorum tamen ve-
nenum. i. macula vitæ prauitas & iniquitas tanta eſt, φ alios in-
terficit antequam ſentiatur vel aduertatur. Et nota φ iſti dicun
tur ſyrenę, quia ſyrenis monſtris marinis propter dulcedinem
cantus. i. propter mulcedinem verborum ſuorum ſunt ſimiles
& conſormes. Ideo de iſtis dicitur Eccl. 12. Verbis. n. ſuis ob-
dulcat inimicus, & cum inuenerit tempus non ſatiabitur ſan-
19 guine. Vide infra de ſyrene, vbi ad plenum inuenies. ¶ Boa ſe-
cundum Iſidorum eſt quidam ſerpens immẽſæ malitiæ, qui in
Italia boum & bubalorum vberibus lacte irriguis ſe innectit,
& ſugendo ipſos interficit & occidit, & ideo a boum depopula
tione boa ſecundum Iſidorum nuncupatur. Sic verè quidam
malitioſi ſubintrant ſocietatem boum. i. religioſorum & cleri-
corum cautelosè humiliter atque ficte. Sed hoc pro certo non
pro Deo ſeruiendo, ſed vt lac beneficiorum temporalium at-
trahant atque ſugant, & ideo ſuauiter per fictam humilitatem
vſque ad vbera lacte irrigua, id eſt vſque ad bonas præbendas,
officia & dignitates ſe transferunt & vſq; ad ſtatum prælatio-
nis, vel huiuſmodi, & tunc lac tẽporalis ſubuẽtionis quod pau
peribus debebatur, ſibi & ſuæ carnali parentelæ ſugũt & attra-
hunt, & ſic corpus eccleſiæ depauperant & denudant, & totũ
deſtruunt & diſſipant, ſpoliant. n. eccleſias, accipientes ſtipen-
dium 2. ad Corint. 11. Ideo ad Hebre. 5. Omnis. n. qui lactis eſt
particeps, expers eſt ſermonum iuſtitiæ. Exemplum de Saule
& Abimelech, qui in regnum humiliter intrauerũt, ſed tãdem
per crudelitatem omnia deſtruxerunt. Vnde Prouer. 23. Ingre
20 ditur blande, ſed in fine mordebit vt coluber. ¶ Secundũ Iſido
rum lib. 12. Diuerſa ſunt genera ſerpentum, ſ. angues, aſpides,
& dracones, ſed tantus eſt numerus morſuum vt nominũ. Ge-
neraliter autem omnes ſerpentes ſunt frigidę naturę, nec de fa
cili percutiunt, niſi cum caleſcũt. Vnde in nocte vel in hyeme
minus nocẽt, quàm de die vel æſtate, in hyeme ſe conuoluũt &
torpent, in æſtate autem ſe diſſoluunt, & in malitia multum vi
gent. Sic verè in mundo ſunt multa genera peccatorum mali-
tioſorum. ſunt. n. ibi angues & anguioſi per malitiã, aſpides ve-
nenum aſpergentes per inuidiam, dracones dentibus cedentes
per detractionẽ & infamiã. Et generaliter oĩs ſerpens. i. omnis
peccator eſt frigidus per indeuotionẽ & incõpaſſionem. Hi aũt
ſummè nocent atq; lędunt alios qñ caleſcunt per tentationem,
iracundiã, auaritia, & ambitionẽ, & hoc in ęſtate proſperitatis,
pluſq̃ in hyeme aduerſitatis. Nã in hyeme vel in nocte. i. in tpe
paupertatis & aduerſitatis, parum poſſunt nocere quia licet ve
nenum malę voluntatis habeãt, tñ propter tempus & ſtatũ in
eis conſopitur, & ideo tunc temporis ſe complicant, hoc eſt di
ctu, ſe abſcondũt & inuoluũt per fictam humilitatem, quia eſt
qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Ec-
cleſ. 19 Sed pro certo in tempore æſtatis, vbi eſt fructuum abũ
dantia, hoc eſt dictu, in proſperitate tunc ſe explicant & dilatãt
per iactantiam & ſuperbiam, et ideo tunc ſummè viget malitia
ſua quia circunſtantes pauperes calcę redant, percutiunt & in-
uadunt. ideo Prouer. 23. Ingreditur blande, ſed in fine morde-
bit vt coluber, & tanquam regulus venena diffundent. Vel po
ne φ diabolus nõ põt tantum nocere in aduerſitate ſicut in pro-
ſperitate, quia frigus timoris dei reprimit vires ſuas. Vel dic φ
illi qui nocent in die & in æſtate huius vitæ, vbi ſunt in proſpe
ritate & iocũditate, & vbi diuerſis inflammationibus caleſcũt,
quando ſaltem tempus hyemis & noctis venerit. i. temp⁹ mor-
tis & aduerſitatis, quando. ſ. in ſepulchro fuerint cõputati, tunc
ſaltem omittẽt nocere, & bonos lædere, & venenis ſuæ malitiæ
21 infeſtare. ¶ Secundum etiam Lucanum percuſſus a ſerpente,
primo obſtupeſcit quaſi inſenſibilis, ppter veneni frigiditatẽ,
deinde cum venenum in corde exarſerit, ſubito perimit & oc-
cidit. Venenum. n. non nocet niſi ſanguinem tangat, ſed tunc p
venas vſq; ad cor rapitur, & vitam luberahit, animã expellẽdo.
Sic verè qñ aliquis eſt percuſſus a ſerpente diabolo per tenta
tionem, & veneno delectationis fuerit intoxicatus, tunc effici-
tur primo inſenſibilis, quia pro certo peccatores non ſentiunt
quanta eſt criminum ęgritudo, non ſentiunt etiam per compũ
ctionem & contritionem, imo venenum tentationis & delecta
tionis ita rapit & occupat voluntatem, & recte obſtupeſcit &
fit inſenſibilis, non aduertens, nec ſentiens, nec conſiderãs, qđ
patet in peccato carnis, ſed tandem cum calor & inflammatio
tentationis inualuerit, & ſanguinem affectionis tetigerit, tunc
per venas. i. per diuerſas cogitationes aſcendit vſq; ad cor. i. vſ
que ad voluntatem, & eam inficit per cõſenſum & vitam gra-
tię ſibi ſubtrahit, & ſic mortuus efficitur homo per peccatum.
Soporem morti ſocians defecit, & mortuus eſt. Iudic. 4. ¶ Ser- 22
pens ſm Iſidorum & Pli. cum ſumma diligentia caput cuſto-
dit, vnde pro capite obijcit totum corpus ferienti. Sic verè bo-
ni viri & ſancti caput ſuum, ſ. Chriſtum, debẽt cum ſumma di
ligentia cuſtodire, & corpus proprium ad martyrium & ver-
bera exponere ipſius eccleſiæ impugnatoribus & tyrãnis pro
capite Chriſto defendendo, ſicut fecerunt martyres. Act. 20.
& 21. Mori paratus ſum pro Chriſto, nec facio animam meam
precioſiorem quàm me. ¶ Secundum Pli. pars coniuncta capi 23
ti viuit, abſciſſa autem moritur, pars tamen abſciſſa aliquãdiu
ſe mouet, & fortiter recalcitrat moriẽdo. Sic illi qui fide et cha
ritate ſunt coniuncti capiti Chriſto, viuunt per gratiam. Alij
autem abſciſſi per peccatum æternaliter moriuntur. bene ta-
men apparet aliquando aliquis motus & recalcitratio in pec-
catoribus, quia. ſ. ſemper eſt in eis ſtimulus conſcientiæ vel re-
morſus, & turbatio timoris pariter & laboris, quia ſecundum
Grego. Mẽs impij ſemper in labore eſt, quia aut mala molitur
quæ inferat, aut trepidat ne ſibi ab alijs inferantur. ¶ Idem Iſi- 24
dor⁹ dicit φ nullum aĩal tanta celeritate mouet linguam ſicut
anguis, quia cum non habeat niſi vnam, triplicẽ tñ videtur ha
bere, propter motus velocitatem. Sic verè peccatores hui⁹ mũ
di, & maximè leues & inſtabiles, ſine diſcretione mutant & va
riant verba ſua, & triplicem linguam videtur habere, quia nũc
adulando vel detrahendo, nunc iurando vel blaſphemando,
nunc iactando vel gloriando triplicant & multiplicant linguã
ſuam, quia in ore fatui verba inenarrabilia. Eccl. 21. Figura ſi
vis de beſtia quæ habebat tres ordines dentium in ore. ſic ali-
qui, cum tamen non debeant habere niſi vnam linguam. i. ver-
borum vnitatem. Sit ſermo veſter eſt eſt: non non. Mat. 5. Ideo
1. ad Ti. vltit. Prophanas vocum nouitates deuita. ¶ Item idem 25
ibidem. Oĩa ſerpentium genera habent corpus humidũ & mol
le, & ideo ſerpens poſt ſe cuiuſdam viſcoſi humoris veſtigium
derelinquit. & ſunt ſerpentes a principio gutturis pleni coſtis
& ſpinis, quibus vtuntur pro cruribus & ſquamis pro pedib⁹
incedendo. Sic verè peccatores quia ſunt molles. i. carnales, lu
xurioſi, ideo vbicunq; fuerint, veſtigium viſcoſum. i. malũ exẽ
plum de carnalitate vel luxuria derelinquũt, quia verbis aut fa-
ctis ſuis dant & derelinquũt alijs exemplum de peccato. Ideo
Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita. Sunt etiam pleni ſpinis & co-
ſtis. i. malis affectionibus, quæ ipſos pungunt & inquietant tan
quam ſpinę. Item ſquamis. i. malis cogitationibus, quibus tan-
quam pedibus & cruribus ad perpetrandum crimina deferun
tur. & ſicut vna ſquama cũ alia connectitur, & incipit vbi alia
finitur, ſic plures malę cogitationes in eis coadunãtur, & vna
ab alia progreditur & ſuccedit alia deſinente, quia multę co-
gitationes verſantur in corde viri. Prouerb. 19. & Iob 41. Vna
vni coniunguntur, & nec ſpiraculum quidem incedit per eas.
¶ Serpẽs quando lęditur & percutitur, debilitatur ad motum 26
& circuitum peragendum, & maximè ſi percutiatur in princi
pio circa caput. Sic verè qñ homo percutitur per mortale pec
catum debilis efficitur ad motum bonorum operum peragen
dũ, & maximè ſi in principio circa caput. i. tempore iuuẽtutis,
quia peccatum quod tunc committitur, dum in conſuetudinẽ
vertitur, totam vitam debilitat & corrumpit. Prouer. 22. Ado
leſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab
ea. & Hierem. 30. Plaga inimici deſtruxit te caſtigatione cru-
deli. ¶ Item ut dicit idem: Serpentes diu viuunt, etiam ſine ci-
bo, & quando ſenectute ſe ſentiunt eſſe grauatos, pellem depo 27
nunt veterem, & reſumptis viribus iuueneſcunt. Sic verè ſi ſi-
ne cibo diuinæ grãæ vel doctrinæ diu quis vixerit in hoc mũ-
do, tamẽ in ſenectute qñ ſe videt diuerſis vitijs aggrauatũ, de-
bet ſe renouare per pœnitentiam, & pellem veteris conuerſa-
tionis deponere, & ſic reſumptis viribus gratiæ & uirtutum, p
nouitatem vitæ iterum iuueneſcet. Deponite ergo veterẽ ho-
minem,

minem.& induite nouum, qui ſm deum creatus eſt.ad Eph.4.
Vel dic de bonis qui debêt eſſe magnę abſtinentię, vt vitã gra-
tiæ habeant longiorẽ, quia pp crapulam multi perierunt qui
28 autem abſtinens eſt, adijciet vitam. Eccl.37.¶ Anguis ſm Phi-
ſiologum taliter renouatur, quia qñ ſentit ſe ſenio prægrauari,
ſuarumque viriũ defectum, primo diu ieiunat, vt ſic p carnis
conſumptionem pellis a carne leuius relaxetur, tandem come
dit quandam herbam amaram per quam ad vomitum prouo-
cetur, & ſic euomit virulentum humorem, qui erat cauſa ſuæ
infirmitatis, tandem vt cutem duram mollificet, in aqua ſe bal-
neat, & humectat, & tandem anguſtã rimã alicuius petræ quę-
rit, vel cauernam, vbi cum violẽtia intrat. & tranſeundo à pelle
veteri ſe decorticat & denudat, & incipiens a capite ſucceſsiuè
ſe expoliat ex toto per diem naturalem, & tãdem ſoli expoſitus
ſe deſiccat, & in carnis ſuperficie nouã cutem recuperat, & ſic
reſumptis viribus videt clarius, incedit fortius, repit velocius,
viuit longius, comedit auidius, quam prius faciebat. Hæc ea-
dem dicit Iſid.li.12.& Ariſto. & Auicen. Rectè chariſsimi tali
modo ſe debet peccator renouare, quia dum videt ſe grauatũ
prauis humoribus peccatorum, & ſenio malæ conſuetudinis,
debet primo ieiunare, & maximè tempore quadrageſimæ, &
potiſsimè a peccato ceſſando, vt ſic per conſumptionem car-
nis.i.carnalis voluptatis, pellis.i. exterior mala conuerſatio fa-
cilius relaxetur, & leuius deponatur. deinde comedere herbã
amaram.i.ſibi incorporare amaram contritionem, & humorẽ
virulentum.i.ipſa vitia ſibi nocentia debet vomere per confeſ-
ſionẽ, deinde pellem videlicet prauę conſuetudines debet mol
lificare in aqua per deuotam lachrymationem, tandem debet
quærere arctum foramen.i.arctam viam pœnitentiæ & aſperi-
tatis, quia arcta eſt via quæ ducit ad vitã. Matthei.7. Et ibi ſuc-
ceſsiuè & paulatim ſe aſſuefaciendo tranſire, & a capite.i.a iu-
uentute incipere, & vſque ad caudam.i. ad mortem continua-
re, & ſic veterem pellem.i. antiquam conſuetudinẽ ex toto di-
mittere, & tandem ſoli iuſtitiæ Chriſto per deuotionem amo-
rem & contemplationem ſe exponere, & per carnis deſiccatio
nem.i.carnalitatis totalem abdicationem, pellem nouæ vitæ &
conuerſationis acquirere, & ſic vires virtutum & gratiæ recu-
perabit, clarius etiam videbit per fidem & cognitionem, aui
dius comedet per amorem & deuotionem, fortius incedet per
bonam operationem, altius repet per contemplationem, velo-
cius ſe mouebit per obedientiã & ſubiectionem, & ſic oĩa de-
perdita per pœnitentiam reſtaurabit. Ideo renouamini ſpiritu
mentis veſtrę, & induite nouum hominem &c. Ephe.4. Et Le-
uiti.26. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. & Hebre.
10. Aufert primum, vt ſequens ſtatuat. Vel expone q boni per
mortem & reſurrectionem renouantur, quia tranſeundo per
arctum foramen mortis, dimittunt tunicam mortalitatis, & per
virtutem ſolis iuſtitiæ recuperant nouam immortalitatem, &
ſic in die iudicij renouati videbunt clarius per cognitionẽ, co-
medent auidius per fruitionem, ibunt velocius per agilitatem,
incedent fortius per cõpaſsionem, & viuent longius per du-
rabilitatẽ & æternitatem. Mortui.n. tũc reſurgent incorrupti,
29 & nos immutabimur 1.ad Cor.15.¶ Item ſm Iſid.li.12.c.3. Py
thagoras & Ouidius aſſerebãt de medulla ſpinę hominis mor-
tui naſci anguem. Vnde Pli.li.10.c.66. Anguem inquit de me-
dulla ſpinę homini naſci accepimus. Et hoc quia (vt dicit Iſido
rus) rationale eſt ſicut per anguem moritur homo, ita per mor
tem hominis viuat anguis. Anguis ſignificat humanũ genus,
quod ad modum anguis de ſui natura eſt tortuoſum & defe-
ctuoſum. Homo mortuus eſt Chriſtus paſſus. Medulla autem
eius eſt mĩa, vel etiam gratia. Anguis ergo.i. humanum genus,
de Chriſti mortui clementia & gratiæ medulla eſt genitus.ſ.
per regenerationem ſpiritualem, quia mors Chriſti eſt cauſa
regenerationis humanæ. Nã quia per anguem.i. per ipſum ge-
nus humanum, homini Chriſto mors extitit propinata, ideo
Deo diſponente factum eſt q per mortem huius hominis an-
guis.i.humana natura a morte fuit ſuſcitata, quia breuiter lo-
quẽdo, ſicut anguis occidit hominem, & de homine occiſo na-
ſcitur anguis, ſic humanum genus fuit cauſa occiſionis Chri-
ſti, qui occiſus fuit cauſa natiuitatis & viuificationis humani
generis. Ideo dicitur 1.ad Cor.15. Sicut per hominem mors,
30 ita & per hominem reſurrectio mortuorũ.¶ Secundum Iſido.
li.12. Serpens timet hominem nudum, nec eum audet contin-
gere, quamuis inſiliat in veſtitum. ſm Pli. autem ieiuni homi-
nis ſputum ſerpentibus eſt venenum, ſi de eo guſtauerit. tactũ
etiam eius ſicut aquam feruentem fugiunt, ſicut ait idem li.7.c.
2. Sic verè ſerpens diabolus timet hominem nudum.i. volunta
riæ pauperem, & a veſtibus diuitiarum & negociorum tempo
ralium quantum ad affectum totaliter denudatum. & licet ip-
ſos veſtitos.i. diuites inuadat per diuerſas tẽtationes, tñ nudos
& pauperes non poteſt nec audet taliter infeſtare. Nudi ergo
cum nudo lucrari debemus, dicit Grego. Sputum etiam quod
ab ore exit.i. orationem, laudem, & confeſsionem hominis ie-
iuni & abſtinentis timet diabolus & horret, quia pro certo qñ
homo eſt ieiunus per abſtinentiam corporalem, & ipſe ſpurci-
tiam peccatorum ſpuit per confeſsionem, & maximè ieiunus
a vitijs & peccatis, tunc in tantum diſplicet diabolo, ac ſi vene
num & ſupplicium ſibi daret. Simus ergo ſpuẽtes & nudi. Iob
1. Nudus egreſſus ſum de ventre matris meæ, nudus reuertar
illuc.¶ Dicit Dioſc. q ſerpentes in hyeme latitant in cauernis. 31
Vnde propter diuturnitatem obſcuritatis & tenebrarũ, hebe-
tatur viſus eorum, & ideo vernali tpe qñ de cauernis exeunt,
comedũt fęniculum, vt eius virtute viſus recipiant claritatem.
Sic verè peccator qui tempore hyemis.i. peccati mortalis la-
titat in cauerna.i. in amore terrenorum, tempore veris.i. tem-
pore gratiæ debet inde exire per mundi cõtemptum, & cõtra
obſcuritatem viſus.i. contra ignorantiam intellectus, vel etiã
contra peccatum debet comedere fęniculum, hoc eſt dictu, ſa
cram ſcripturam vel pœnitentiã, & ſic virtute eius, ſcientiæ &
gratiæ recipiet claritatẽ. Figura 1. Reg. 14. de Ionatha qui co-
medit mel, & illuminati ſunt oculi eius. Sic verè ſi mel ſacræ
ſcripturæ comederis, lumen & viſum intellectus recuperabis.
Ideo pſal. Declaratio ſermonum tuorum illuminat &c.¶ Secũ 32
dum Pli. Dioſco. & Auicen. Anguis aliquando mordet tortu-
cam, ſed qñ ipſa ſentit venenum ſerpere, quærit cunilam, & cã
comedens, remedium inuenit cõtra anguẽ. Sic verè ſi anguis
diabolus nos momorderit per tentationes, ſtatim q ſentimus
venenum peccati mortalis, debemus quærere cunilam.i. pœni
tentiæ medicinã, & eam nobis incorporare, & ſic mortis æter-
næ periculum euademus. Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſi-
mul peribitis. Luc.13.¶ Auicẽna li.2. ſic ait q ſerpens odit rutã 33
& odorem eius, & ideo muſtelam fugit qñ ſentit eam ruta pa-
ſtam. Comedit autem ſerpens libenter carnẽ, & fugit eius hu-
miditatem, & tranſglutit oua auium, & pullos viuos, & quãdo
tranſglutit expellit ea per poſteriora, & non permittit q in vẽ-
tre eius morentur. Serpens eſt diabolus, venter eius mundus,
vbi igne luxurię & cupiditatis coquit cibaria ſua.ſ. peccatores.
Iſte ergo ſerpens diabolus odit rutam.i. amaram pęnitentiã, &
muſtelam ea paſtam.i. bonos & iuſtos viros in pœnitẽtiæ ama
ritudine conuerſantes fugit, nec eos audet tentare, vel appro-
pinquare. Iob 4. Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis. Sed pro cer
to carnem & pullos auium, hoc eſt dictu, carnales & delicio-
ſos inuadit per tentationes, & eos ſibi incorporat per peccatũ,
& in ventrem ſuum, hoc eſt dictu. in amorem mundanum eos
traijcit & inducit. Sed pro certo ibi non ſinit eos morari, quia
vt communiter magni peccatores nõ dimidiant dies ſuos, imo
ſtatim expellit eos per poſteriora.i. per mortem, & in cloacam
deijcit infernalem. Ideo de eis dicitur Deut.28. Ibi quoq; nõ
quieſces, nec erit requies veſtigio tuo. Nam poſtquam ſuxerit
eorum humiditatem.i. gratias & virtutem, de eis non amplius
curat, ſed quam citius poteſt per mortem eos eijcit & expellit.
Heri veniſti & hodie compelleris exire. 2. Reg.15. Vel pone q
ſerpẽs eſt mulier quæ attrahit carnales & luxurioſos, ſed poſt-
quam ſuxerit eorum humiditatem.i. ſubſtantiam temporalem,
nõ curat amplius de eiſdẽ, ſed eos refugit & expellit. Exemplũ
de Dalila, quæ poſtquam totondit Sanſonem, expulit eum &c.
Eccl.13. Si habueris conuiuet tecum, & ſi nihil habueris, dere
linquet te.¶ Item Auicen. dicit q interiora inteſtina ſerpentũ 34
ſunt ſimilia interioribus auium ouantium, & habent matrices
longas ſm longitudinem corporis ſui, & habent vias ad mo-
dum piſcium interius diſpoſitas. Per aues ſuperius volãtes in-
telligo naturam angelicam. Per ſerpẽtes in terra verſantes in-
telligo humanam naturam. Per piſces autem naturã brutã. In-
teriora ergo ſerpentum, hoc eſt dictu, ratio & intellectus, qui
interius latet in homine, ſimilis eſt interioribus auium.i. Ange
lorũ, quia eiuſdem ſpeciei eſt Angelorum ratio & intellectus
hominum, in exterioribus autem.i. quãtum ad corpus piſcibus
.i. brutis beſtijs ſimilatur. & ideo põt dici Dani.7. Erat inquit
quaſi pardus, & alas habebat quaſi auis.¶ Lingua ſerpentũ ſm
Auicen. li.2. eſt longa & nigra, tenuis & in duo diuiſa, leuis & 35
facilis ad mouendum, & habet cor paruum iuxta collum pro-
pe linguam. Rectè ſic eſt de vaniloquis huius mundi, qui ha-

bent linguam longam, intantum q; ſe extendit ad oīa verborũ
genera proferenda, & ideo ſurcata habent linguam, quia pro-
fecto verba eorum ſunt in duo diuiſa, quia vnum dicunt ante,
& aliud retro. Et eodẽ ore procedit benedictio et maledictio.
Iaco.3. Diuiſum eſt cor eorũ, nunc interibũt. Oſeæ. 10. Et ideo
lingua eorum eſt nigra & leuis, quia pro certo verba ſua ſunt
nigra.i. difformia & turpia per inſolentiæ leuitatem, & ideo fa
cilis eſt ad mouendum, quia tales de vna materia ad aliam ſine
diſcretione leuiter ſe conuertunt. In multiloquio non deerit
peccatum, Prouer. 10. Et ideo bene ſequitur q; cor habẽt pro-
pe guttur, quia quicquid in corde ſuo verſatur, totum ſtatim
guttur tranſmittunt, vt dicatur illud Eccl.21. In ore ſatuorum
cor ipſorum, ſed in corde ſapientum os ipſorum. Acutæ etiam
ſunt linguæ ſerpentum prout dicit, quia pro certo verba eorũ
ſunt dura, pungitiua & acuta pſal. Lingua eorum gladius acu-
36 tus. ¶ Idem Auicen. dicit q; ſerpentes habent ventrem longũ et
iecur & inteſtina longa, & ſuper iecur eſt fel. Sic verè pecca-
tores habent ventrem.i. conſcientiã et cognitionem, inteſtina.i.
affectionem, iecur.i. peccati amorem & delectationum lõga &
extenſa, ſed pro certo ſuper iecur eſt fel, quia fel æternæ amari-
tudinis, vel etiam laboris exterioris, vel remorſus conſcientiæ
iecur ſuum.i. peccati complacentiam comitatur. Hier.9. Ciba
37 bo eos abſynthio, & potum dabo eis aquam fellis. ¶ Dentes ſer
pentum ſcdm Auicen. ſunt multi & acuti, recurui aliquantulum
& coniuncti, diſtincti tñ ſunt & diuiſi. Serpens eſt diabolus, cu
ius dẽtes ſunt peccatores, & maximè cauſidici, & raptores, me
diantibus quib' diabolus deuorat, lædit & lacerat innocentes.
Iſti ergo ſunt multi, quia ſtultorum infinitus eſt numerus. Ecc.
1. Sunt recurui per cautelam & falſitatem, ſunt acuti per rapi-
nam & crudelitatem, ſunt coniuncti per multam defenſionem
& ſocietatem, quia iſti vnus alium ſuſtinet. Iob 41. vna vni cõ-
iungitur. Sunt tñ inter ſe diuiſi & diſtincti per iram, inuidiam,
& partialitatem. Et de his dentibus diaboli dicitur. Iob 41. In
circuitu dentium eius terror. Iſti.n. dicuntur dentes, quaſi de-
mentes, quia iſti demunt de ſubſtantijs aliorum. Dan. 7. Dẽtes
ferreos habebat, comedens atque comminuens. Vel per iſtum
ſerpentem intellige falſos principes. Figura de beſtia quæ ha-
bebat tres ordines dentium. i. tria genera malorum ſeruorum
.ſ. cauſidicos, præpoſitos, & balliuos, &c. vel conſiliarios. ſcuti-
38 feros, & ſeruientes. ¶ Serpentes habent triginta coſtas ſcdm nu-
merum dierum mẽſis. & ſi quis eorum oculos cæcauerit, ad
viſum dicuntur iterum reuenire, ſicut pulli hirundinum. Per
numerum triginta qui cauſatur ex numero ter ducto, intelligo
obſeruantiam decalogi in fide trinitatis, qñ ſi quis pœnitẽs ha
buerit viſum diſcretionis & gratiæ, quem per peccatum perdi
derat, rehabebit. Reſtitutus eſt vt videret clare omnia. Marci.
39 8. ¶ Secundum eundem, cauda ſerpẽtis abſciſſa iterum creſcit,
ſicut & cauda lacerti. Sic vere licet cauda.i. perſeuerãtia abſcio
datur aliquando per peccatum, tñ dicitur iterum creſcere per
virtutem, qñ.ſ. homo per pœnitentiam reuertitur. Quod eſt
contra deſperatos, qui ſi ſemel exciderint, nolunt amplius cre
ſcere, nec conuerti, de quibus dicitur Heſter. 10. Fons paruus
creuit in fluuium magnũ. Vel per caudam quæ eſt retro, in-
telligo retroacta peccata, quæ aliquando creſcunt, quando.ſ.
homo ad ea reuertitur iterando. Canis reuerſus ad vomitum
40 &c. Prouer. 26. ¶ Serpentes ſcdm Ariſt. non generant animal in-
tus, ſed oua, quæ cum emiſſa ſunt, in animal trãsformantur, ſi-
cut aues, excepta tñ tyro & vipera, qui interius faciunt oua, &
ex illis pullus interius generatur. ſed habet ſerpens matricem
in duo diuiſa, habens quaſi parietem intermedium & ibi ſunt
oua per acies ordinata, & quando ouat, non emittit ea ſimul,
ſed potius ſucceſſiuè. Serpens eſt peccator, matrix eſt cor ſeu
voluntas, quod diuiſum eſt per diuerſas affectiones. Oſeæ. 10.
Diuiſum eſt cor eorum. Oua ſunt malæ affectiones & cogita-
tiones, pulli ſunt mali actus & operationes.ſ. vitia & peccata.
In matrice ergo ſerpentis.i. in corde ſunt oua per acies.i. malæ
affectiones & cogitationes. Sed iſti pariuntur per conſenſum,
& ſic generatur pullus.i. peccatum mortale per operationem.
Vnde ex ouis interius non fit pullus, quia pro certo cogitatio
dum tñ non exeat fines ſuos, pullus.i. peccatũ mortale non effi
citur. Iſta etiam oua ſucceſſiuè emittuntur, quia.ſ. duæ cogita-
tiones non poſſunt eſſe ſimul, imo veniunt ſucceſſiuè, quia ſcdm
Iob.20. Variæ cogitationes ſuccedunt ſibi. & ab vna mala vo-
41 luntate ad aliam homo tranſit. ¶ Secundum Ariſt. li.5.c 4. tem
pore coitus ita ſe applicant & inuoluunt q; videntur eſſe vnũ
corpus, habens duo capita. quod etiam dicit Pli. 10.c.62. Ser-
pens etiam ſcdm Ariſt. li.8. de animalibus capite.4. & maximè qñ
tranſglutit auem, primo ſe erigit, deinde ſe ſtringit, & hoc fa-
cit propter ſtomachi paruitatem. Sic verè mali ita in mundo
iſto ſe vniunt & coniungunt per malam concordiam & ſocie-
tatem, q; videntur eſſe vnum, ita q; qui lædit vnum, lædit oẽs,
ſicut patet in aduocatis & balliuis, quia. Qui adhæret meretri-
ci, vnum corpus efficitur cum illa. 1. ad Cor.6. Ad tranſglutiẽ-
dum autem aues.i. ad deuorandum pauperes, vel ad aues.i. ad
diuitias acquirendas ipſi ſe erigunt per ſuperbiam & elationẽ,
& qñ eas tranſglutierunt.ſ. per rapinas, ipſi ſe ſtringunt per aua
ritiam & parcitatem. Iob 20. Cum ſatiatus fuerit, arctabitur, et
oĩs dolor irruet in eũ. Et hoc eis accidit propter ſtomachi par
uitatem.i. propter cordis cupidi parcitatem. Vel pone ſi vis de
bonis, quomodo debẽt vnum fieri per amorem. Sint vnum ſi-
cut & nos. Ioan. 17. Ad quod 1. Cor. 12. multa cum ſint, vnũ eſt
corpus. Vnde de fideli amico dicit Seneca q; ipſe eſt quaſi alter
idem. Vel pone de cõiugio, vbi vir & mulier debẽt effici quaſi
idem, & duo capita in vno corpore, vt ſint duo in carne vna.
Gen.2. Ita q; iam non ſint duo, ſed vna caro Matth.19. ¶ Secũ- 42
dum Ariſto. de animalibus li.9. capite.6. Muſtela pugnat con-
tra ſerpentes, maximè comedentes mures, & hoc quia mures
comedit, & ideo ei diſplicet quando inuenit alios comeſtores.
Sic verè præpoſiti & balliui venantur.i. rapiunt & excoriãt mu
res.i. pauperes & innocentes, & ideo pugnant contra ſerpẽtes
murium inuaſores.i. contra vſurarios & latrones, & cõtra pro-
curatores & clericos, non amore murium.i. ſubditorum ſuo-
rum, ſed vt ſoli valeant eos deuorare. Eccl. 11. Nunc manduca
bo de bonis meis ſolus. Vel pone q; muſtella eſt prædicator, qui
comedit & ſibi incorporat per amorem mures.i. miſeros pecca
tores, & ideo ſerpentes.i. demones qñ volunt eos comedere, &
ſibi incorporare per peccatum, debet repugnare prædicando,
& rutam amaram pœnitentiæ comedendo. ¶ Serpens inueniẽs 43
os hominis apertum, illud ingreditur, vt in calore quem dili-
git foueatur, & ſugendo humorem ipſius nutriatur. Serpens
tñ naturaliter diligit lac, & ideo ad odorem lactis exterius exit
qñ ipſum ſentit, & de corpore egreditur quod intrauit. Serpẽs
eſt homo peccator, homo dormiens eſt Chriſtus, qui nunc dor
mire dicitur per patientiam & dulcorem. Iſtum autem ſerpẽs
peccator ingreditur, qñ per fidem & charitatẽ de eius corpore
myſtico efficitur. Nam cum ſit frigidus per indeuotionẽ, ideo
calorem diuinæ dilectionis & humorem cõpaſsionis diligens,
debet ad eum ſe transferre, vt ſic per virtutes & gratias fouea
tur. Sed pro certo diabolus volens ipſum extrahere, oſtendit
ei lac.i. voluptates & delicias huius mundi, & ſic exit pecca-
tor de corpore Chriſti, & in lac delectationum ingreditur per
affectum, & ſic a diabolo capitur & occiditur ſpiritualiter, cor
poraliter & æternaliter. Figura ſi vis de Iahele, qui oſtendit Si
ſare vtrem lactis, &c. ſicut inſi a de aſpide. ideo Iudic.5. Aquã
petẽti lac dedit. Vel pone q; qñ ſerpens.i. peccator intrauit cor
pus diaboli per peccatum, debet ei oſtendi lac diuinæ miſeri-
cordiæ, quod eum extrahat a peccato. vel lac etiam ſacræ ſcri-
pturæ, cuius odore homo attrahitur ad virtutem. ideo ad He-
breos.5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit. ¶ Secundum Ariſt. li. 44
4. de partibus animalium.c.11. Hoc habet ſerpens proprium,
q; poteſt reſpicere retro, & hoc quia ſpondyles dorſi eius ſunt
cartilaginoſæ & bonæ inflectionis, & hoc neceſſe fuit vt reſpi-
ceret caudam, vt corpus ſuum longum poſſet regere, & contra
pericula toti corpori præcauere. Serpens eſt homo, caput eius
intellectus vel intentio, cauda eſt finis & mors, vel pars retro
eſt vita præterita. Debet igitur homo caput intentionis ad par
tem retro.i. ad vitã præteritam flectere, & ad caudam.i. ad ſinẽ
operis, vt.ſ. conſideret principium atque finem in omni tem-
pore, & maximè in vita, vt ſic poſsit corpus.i. vitam & perſonã
ſuam fœliciter gobernare, & cõtra peccatorum pericula præ-
cauere. Nam ſi fuerit bonæ flexionis i. debitæ diligentiæ & di-
ſcretionis, tunc ſe regere poterit vel tueri. Eccl.36. Feſtina tẽ-
pus, & memẽto finis. Econtra de incircunſpectis dicitur Thre
no.1. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis ſui. &
Eſa.47. Nec recordata eſt nouiſsimi ſui. ¶ Serpentes natant in 45
aqua per corporis flexionem, ſicut repunt in terra, carẽt.n. alis
vt volent ſicut aues, & nõ habent pinnulas ſicut piſces, & ideo
quod aues faciunt alis, piſces pinnulis, hoc faciunt ſerpentes
corporis flectione, vt dicit idem. li.1.c.5. Sic verè mali in aqua
.i. in delicijs, in terra.i. in diuitijs vndique ſe deflectunt, & licet
careant alis & pinnulis.i. bonis affectionibus, tamẽ per flectio
nes corporis.i. per carnales cordis ſui affectiones motum ſuo-
rum

rum prauorum operum exequuntur. Nam ſe vndique circum
flectendo.i. per cautelas & malitias & carnales affectiones ſe
voluendo, ſe regunt ſuis huiuſmodi flexionibus ad mala ope-
ra, ſicut iuſti alis & pedibus.i. ſanis affectionibus ad bona ope-
46 ra perpetranda. ¶ Serpentes non habẽt pedes vel alas propter
corporis longitudinem, quia ſi haberent multas propter plu-
ralitatem eſſent tardi motus, ſi haberent paucas, corpus longũ
recte regere non valerent. &c. Sunt aqua quidam piſces ſimiles
ſerpentibus in corporis longitudine, & ideo natant in aqua cor
poris flexione, adiutorio duarum pinnularum quas habent.
In terra etiam aliquandiu viuunt ſine aqua ſicut ſerpentes ſi-
ne cibo ſm Ariſt. li. 8. c. 4. Sic verè in mundo iſto ſunt quidam
ſimiles ſerpentibus, hoc eſt dictu boni actiui, qui quãtum ad la
bores exteriores ſimiles ſunt ſerpentibus.i. peccatoribus & cu
pidis. Nam in aquis ſluxibilitatis humanę flexuosè & tortuosè
.ſ. de vno negocio ad aliud, de vna re ad aliam ſe conuertunt.
In hoc tamen differunt a ſerpentibus & malis, quia.ſ. habent
duas pinnulas.i. duo præcepta charitatis.ſ. dei & proximi, a q̃-
bus ſuſtinentur & reguntur, ne.ſ. in aqua mundanæ proſperita
47 tis per vitia ſubmergantur. ¶ Quidam piſces ſimiles ſerpenti-
bus aliquando ad terram tranſlati ſine aqua aliquandiu viuũt,
ſicut murenę vel anguillæ, ſed tñ diu propter defectum aquæ
viuere nequeunt ſine aqua. Serpentes etiam diu poſſunt viue-
re ſine cibo, tñ oportet ꝙ propter defectum cibi finaliter mo-
rerẽtur ſm eundem ibidem. Sic verè homo qui eſt in terra.i. in
religione vel etiam in vita iſta, non poteſt diu viuere ſpiritua-
liter per gratiam ſine aqua gratiæ, compaſsionis vel deuotio-
nis, & ſine cibo doctrinæ & eruditionis. Et licet homo aliquan
diu viuere & perſeuerare in ſtatu gratiæ ſine iſtis poſſet, tamẽ
oporteret ꝙ finaliter moreretur niſi tali aqua & tali cibo ali-
quotiens nutriretur. Eſa. 40. Putreſcent piſces ſine aqua, & mo
rientur in ſiti. ideo Iob 8. Nunquid viuere poteſt ſcyrpus ſine
48 aqua? ¶ Secundum Ariſt. li. de generatione animalium 4. ca. 4.
Generationi ſerpentium raro accidit error vel monſtruoſitas,
& hoc fit propter matricem quæ eſt longa & recta, & ſtricta, &
in duo diuiſa & diſtincta. Vnde & oua ſerpentum ſunt oblõga.
Sic verè in generatione noſtra.i. in productione operũ noſtro-
rum, non debet eſſe monſtruoſitas per peccatum, & hoc ꝓ cer
to quia matrix vnde proueniunt iſta opera, hoc eſt conſciẽtia
noſtra, debet eſſe longa per fortitudinem.ſ. in perſeuerando, re
cta per iuſtitiam, ſtricta per temperantiam, diſtincta per prudẽ
tiam, & ideo in ouis & pullis.i. in operibus exinde procedenti-
bus non debet eſſe ſuperfluitas prauitatis, quia bonus homo
49 de theſauro ſuo profert bona. Matth. 12. ¶ Ceraſtes ſm Iſid. eſt
ſerpẽs aſtutiſsimus, quia cum habeat cornua ſicut aries, abſcõ
dit totum corpus ſub arena, exceptis cornibus quæ tantũmodo
exterius apparẽt. Ad quæ dum volucris vel animal acceſſerit,
non arietem ſed anguem nequiſsimum comperit. Nam dum
aues credentes de ſuis cornibus ꝙ ſint vermes, deſcendunt ad
eum, ab eo capiuntur. Vias obſidet & ſemitas, & tam equos q̃
homines ſibi indiſcretè appropinquantes inficit lubrico & occi
dit. Ceraſtes eſt Antichriſtus, cuꝰ duo cornua ſunt duplex po
teſtas, quam ſe finget habere.ſ. temporalis & ſpiritualis, quia
finget ſe regem & ſacerdotẽ, & ſic in vijs publice ſe oſtendens,
& arena pœnitentiæ ſe cooperiens & occultans, & cornua arie
tina.i. fictam manſuetudinem præ ſe ferens, & poteſtatem du-
plicem vſurpans, & ſe eſſe verum arietem.i. Chriſtum fingens,
aues id eſt homines ad ſe attrahet, & eos per errores inficiet &
occidet. Inſidiatur in via quaſi latro, & quos viderit incautos
interficiet. Prouer. 23. Vel per iſtum ſerpentem intelligo hypo
critam in religione, qui corpus ſuum.i. interiorem malitiã oc-
cultat ſub arena.i. ſub aſperitate pœnitentiæ, qua velatur. Cor-
nua autem duo, hoc eſt dictu, conuerſationem honeſtam, & elo
quentiam rectam exterius tantum monſtrat, quæ arietis dicun
tur, quia ad modum arietis ſe fingit humilẽ & benignum. Sed
pro certo dũ ad eum acceditur, & in aliquo officio vel dignita-
te eligitur & ponitur, tunc per crudelitatẽ aues.i. ſubditos in-
nocentes deuorat & occidit. Vnde tunc ipſum percipiunt non
arietem ſed ceraſtem. Exemplum de Saule, qui primo fuit hu
milis, deinde factus eſt rex crudeliſsimus. Eſt.n. qui nequiter ſe
humiliat. Eccl. 19. Figura de beſtia quæ habebat cornua ſicut
agnus. Apoc. 13. Quæ totũ mundũ decepit, & ideo finaliter miſ
ſa eſt in ſtagnum ignis. Sic verè tales qui prætextu arietinę hu-
militatis decipiunt mundum, finaliter in igne inferni cremabũ
50 tur. ¶ Ceraſtes ſm gloſam Geneſ. 49. Tantę eſt venenoſitatis ꝙ
mordens vngulam & pedem equi, ipſum equum & equitem
ſimul necat. Sic diabolus per morſum peccati in ſolo pede.i. in
affectione, equum.i. corpus & equitem.i. animam occidit. Per
pedẽ intelligo finẽ vitæ, in quo ſi diabolus momorderit equũ
.i. animam, ipſam enecabit. Gen. 49 Fiat Dan coluber in via, ce
raſtes in ſemita, mordens vngulas equi vt cadat aſcenſor eius
retro. ¶ Behemoth ſecundum Iorath eſt ſerpens qui animali 51
bus ſe innectens, ipſa circuit atque ligat, & cum fortiter liga-
uerit, ipſa mordet, vulnerat atque necat. Tales ſunt vſurarij,
qui primo ligant hominem per contractus & obligationes, de-
inde mordent & occidunt eos per exhæredationes & exactio-
nes. Prouer. 11. illaqueatus es verbis oris tui, & captus es pro- 52
prijs ſermonibus. ¶ Leuiathan ſm Hieronymum hebraicè di
citur draco. Vnde ſm Grego. draco in terra ſerpit, in aqua na-
tant, & in aere volat. Vnde Eſaias in ſpiritu loquens de diabo-
lo, vocat eum ſerpentem, cetum, leuiathan. Eſai. 27. Viſitabit
dominus ſuper leuiathan ſerpentem vectẽ, & occidet cetũ qui
eſt in mari. Illum autem ſerpentem vocat Iorath leui vel le-
uiathan, ſed de hoc vide ſupra li. 9. c. de ceto. §. vltimo. ¶ Sicut 53
ponit Vincẽtius in ſuo ſpeculo naturali (ſed nõ inueni allega-
tum vnde accipit) Draconcopedes eſt ſerpens qui habet faciẽ
virgineam, corpus tñ eius terminatur in draconẽ. Vt forte (vt
ait) talis erat ſerpẽs qui decepit Euam, quia faciem virgineam
dicitur habuiſſe. Tales ſunt deceptores, quia.ſ. iſti faciem.i. prin
cipium & ingreſſum habent virgineum atque blandum, verũ-
tamen corpus & cauda eorum.i. proceſſus & finis taliũ in dra-
conem finitur inquantum draconinam malitiam exercere rea
liter comprobantur. Iſta apparẽt de proditoribus & vſurarijs,
qui primo blandiuntur, poſtea nocent & prædant. Vnde Prou.
23. Ingreditur blandè, nouiſsimè autem mordebit vt coluber,
& ſicut regulus venena diffundet. Illud patet de hypocritis lu-
xurioſis, qui in facie.i. in apparẽtia apparent virginei & caſti, q̃
tñ in cauda.i. in occulto inueniuntur beſtiales & ſerpẽtini. Vel
dic ꝙ talis ſerpẽs ſignificat vetulã ruffianã, quę ſub ſpecie boni
loquitur, ita ꝙ in principio virgineam faciem habere videtur,
tandem vero incipit loqui de materia, & ſic apparet eſſe dra-
co, inquantum agit de venenoſa malitia. Allega vt ſupra. Vel
dic ꝙ iſte eſt diabolus, vel peccatum, quorum principiũ.ſ. cogi
tatio & ſuggeſtio eſt virginea & delectabilis, finis vero draco-
ninus & dãnabilis. Vel dic ꝙ talis eſt mala mulier, quæ in prin
cipio blanditur, in fine vero draco aĩa deuorans, & vitam, famã
& ſubſtantiam adnihilans inuenitur. Prouer. 5. Fauus diſtillãs
labia meretricis &c. Vel dic ꝙ tales ſunt multi, quorum facies
.i. ingreſſus in eccleſiam, religionem vel prælaturam, eſt virgi-
neus, humilis.ſ. & benignus, corpus autem & cauda.i. proceſ-
ſus vitę eorum & finis eſt venenoſus & draconinus, ſicut patet
de multis prælatis, qui in principio ſunt optimi, tandem vero
fiunt raptores & peſsimi. Exemplum de Saule & Abimelech,
qui primo beniguiſsimè, tandem crudeliſsimè regnauerunt. Iu
dic. 9. & 1. Reg. 10. & 22. ¶ Padera ſerpens eſt germaniæ groſ- 54
ſus & curtus, cuius eſt tantum venenum, ꝙ gladium flatu deni
grat & inficit, virgam vero virentem veſicis & puſtulis replet,
ſi ori ipſius applicetur. Igneę.n. eſt naturę, & ideo venenũ eius
ſemper tendit ſurſum. Vnde ſi in pede morſus homo fuerit, nõ
ceſſabit quouſque occupauerit corpus totum. Eſt ergo reme-
dium ꝙ eleuatis pedibus illico ſuſpendatur, vt vis ignea vene-
ni ſurſum aſcendens ad pedum extremitates eleuetur, & ſic il
la extremitas vbi eſt venenum, debet abſcindi, & ſic poteſt ho
mo curari. Serpens iſte ſignificat ſuperbos, quia.ſ. venenũ, ip-
ſorum, quod eſt ſuperbia, ſemper ſurſum aſcendit, & dum mo-
re ignis per ambitionẽ accenditur, ſemper loca, officia, gradus
& ſtatus ſuperiores quærit. Igitur iſtud venenum ſuperbiæ nõ
ſanatur, niſi homo per contemplationem cœleſtium ſuſpenda
tur, & niſi pedes.i. finis & mors præponantur, & per conſide-
rationem præ oculis habeantur, ita ꝙ ipſum venenum ſuper-
biæ ad pedes.i. ad conſiderationem mortis retrocedere cõpel-
latur, & ſic concepta humilitate, ſanetur immenſa ſuperbiæ va
nitas, & pars in qua venenum reſederit.i. mens per contritionẽ
& ferro linguæ per confeſsionem ſcindatur. ¶ Spuens ſm Aui 55
cen. dicitur quidam ſerpens inter genera aſpidum, ptyas a Ga
leno dictus, qui ſputum mittit, quod illum ſuper quem ceciderit
occidit, odor etiam ſputi necat, quem vero momorderit, ſi-
ne ſenſu & motu & ſine dolore interioram deficit atque perit.
Talis eſt perſona luxurioſa, quia.ſ. ſputum.i. mala verba & ve-
nenoſa ſolet emittere, quibus ſolet alios inuenenare per dele-
ctationes, & occidere per conſenſus. Sic ergo fit ꝙ tales ſine do
lore moriuntur, inquantum vitia eorum eis placent, & ſic cum

peccati

peccati complacentia ad mortem inferni deducuntur. Vel dic
ꝙ tales ſunt hæretici, quorum ſputum .i. quorum venenoſa do-
ctrina inficit, & cum eorum ſequaces bene credant facere, ip-
ſos ſine dolore ad inferos deducunt. Prouer. 23. Verberauerũt
36 me, ſed non dolui, vulnerauerunt me, & nõ ſenſi. ¶ Lacerta ſm
Pli. li. 10. c. 65. ore parit. ſed Ariſt. negat. Iſtud tñ verum eſt ꝙ la
certa nunquã incubat, oblita ſtatim vbi ipſa eniaa fuerit. Huic
.n. aĩali nulla eſt memoria. Itaque inquit per ſe catuli erum-
punt. &c. Expone iſta ſicut titulo de ſtruthione. §. 18. vbi inue-
37 nies ſimile. ¶ Secundum Pli. li. 10. c. 72. Aĩalia venenoſa ſine po
tu & cibo diutiſsimè viuunt, ſicut patet inquit in ſerpentibus,
qui incluſi ſeruantur, corpora .n. eorum nec ſudore nec ſangui
ne reſoluuntur. Et inde eſt (vt ait) ꝙ nunquã interit fame aĩal
venenatũ. Per animalia venenoſa intelligo peccatores, & ma-
ximè enormes impios & tyrannos, quia pro certo tales qui ve-
neno iniquitatum pleni ſunt, nunquam fame aut ſiti .i. quocun-
que mundi tribulatione pereunt aut ſuccumbunt, imo vt com
muniter tales ſine infirmitate ſudore & labore viuunt, & præ
cæteris diuitijs & proſperitate lęti ſunt. Hier. 12. Impij proſpe
rantur, bene eſt omnibus qui præuaricantur, & iniquè agunt.
Vel dic ꝙ ſerpentes ſunt viri prudentes, frigore diuini timoris
algentes, quos licet ieiunium & abſtinentia affligant, fames ta-
men & extrema inopia ipſos vt communiter nunquam interi-
munt atque grauant. Prouer. 10. Non affliget dñs fame animã
iuſti. Vel dic de venenatis damnatis qui incluſi in inferno, nun
quam comedunt, & tñ mori nequeunt, imo in ipſo famis lan-
guore ſine morte perſiſtunt. pſal. Laborabit inæternum, & vi-
38 uet adhuc in finem. ¶ Lacertæ quandoque inueniuntur habere
duas linguas, & etiam duas caudas ſm Pli. li. 11. c. 37. & 50. Sic
verè multi ſunt ita varij & duplices. ꝙ cauda .i. ipſorum finis &
intentio & lingua .i. eorum verbum & loquutio ſemper inue-
niuntur gemina & biſurca. In fine .n. apparet in eis fuiſſe du-
plicitas & proditio, in lingua vero varietas & deceptio, vnũ .n.
intendunt, & aliud prætendunt, vnum loquuntur publicè & in
præſentia, aliud autem occultè & in abſentia, cõtra illud Eccl.
5. Non ventiles te in omnem ventum, neq; eas in omni via. ſic
.n. peccator cognoſcitur in duplici lingua.

De Apro. Cap. 6.

1 APER apud græcos dicitur ſyagros propter
ſuam ſummam reſpectu parui corporis feri-
tatem, apud latinos dicitur verres, eo ꝙ ma-
gnas habeat vires. Eſt .n. animal ſæuiſsimum,
& indomabile, quia etiam amotis teſticulis,
vix aut nũquam ſe exhibet manſuetum, cum
tamen alia animalia ablatis teſtibus mãſueſcant. Culmis duo-
bus magnis vtitur pro gladio ad pugnandum. Eſt etiam tantæ
feritatis ꝙ contra venatoris venabulum intrepidè ſe infigit, &
ardore vindictę, mortis periculum non timeſcit, vt dicit Plin.
li. 8. & Auicen. Rectè talis erit antichriſtus, quia ſummę erit ſe
uitię et crudelitatis. Verres etiã dicetur propter magnas vires,
quia nõ erit poteſtas ſuper terram quæ comparetur ei. Iob 40.
Quia licet ſit caſtratus. i. licet ſe caſtum & pudicum eſſe ſin-
gat, tñ manſuetudinem non acquiret, imo cõtra ſanctos impiè
& crudeliter militabit. Figura Dan. 7. vbi dicitur ꝙ illi cornu
modico datum eſt os loquens grandia, & ꝙ bellum faceret cõ-
tra ſanctos vſque ad tempus & tempora & dimidium tempo-
ris. Sic verè iſte habebit os loquens grandia. ſ. Deum blaſphe-
mando, bonos terrendo, mala indicendo. bellum etiã faciet cõ-
tra ſanctos, quia per cõminationes & iactantias, omnes audiẽ-
tes impiè deterrebit, & ideo ad modum apri dentes. i. verba ha
bebit fortia & comminatoria, & eos qui obedire noluerint, im-
piè cruciabit, quia ſm Dan. 7. Dentes habebat ferreos, & deuo
rabat & comminuebat, & reliqua pedibus cõculcabat. Et ideo
dicitur aper duos culmos habere, quia iſte duplicia verba ha-
bebit. ſ. iactantiam & comminationem. Iactantiam dico, quia
dicet ſe eſſe Deum & promiſſum in lege meſsiam. Commina-
tionem, quia quos non poterit habere blanditijs, comminatio-
nibus deterrebit. Vel duo culmi ſunt duplex poteſtas, quam ſe
finget habere, quia dicet ſe regem & ſacerdotem. Item aper
venatorum iacula vilipendit, quia pro certo licet ipſe antichri
ſtus ſciat ſibi mortis æternæ iaculum præparatũ, tñ quaſi mor-
tem vilipendens, contra Deum & ſanctos pugnabit, & ſic in
Dei iaculum & mortis æternæ ſententiam ſe infiget, quia teſtã-
te Chryſoſtomo, Obſtinata malitia impoſsibilia aggredi non
formidat. Vel pone ſi vis de diabolo, qui cum ſit crudeliſsimus
cum duobus culmis .i. duplici tentatione, aperta & priuata, nõ
ceſſat contra ſanctos pugnare, licet mortis æternę iaculo ſe in-
de nouerit vulnerandũ. Vel dic ꝙ aper ſignificat aliquos præ-
latos, qui quamuis ſine caſtrati per votum caſtitatis, vel per
cõtinentiam carnis feritatem tamen detractionis, rapinarum,
inuidiæ, & fallaciarum non amittunt. Similes dæmonibus qui
ſunt caſtiſsimi, & tñ nequiſsimi. Vel dic de quibuſdã malis, qui
licet caſtrentur, puniantur, & depauperentur, nunquam tamẽ
propter hoc domantur, vel a feritate crudelitate & rapina tẽ-
2 perantur, ſicut patet de vſurarijs & balliuis. ¶ Aper culmos ha
bet fortiſsimos, quibus vtitur pro gladio ad pugnandum. Et ſi
hebetati fuerint, contra arborem vt acui valeant eos fricat. Na-
ſcuntur autem apri dentati, vt dicit Nigidius ſm Pli. li. 8. c. 52.
Sic detractores habent maximam poteſtatem in dentibus ſuis
.i. in verbis detractorijs, & eis pro gladio vtuntur ad alios de-
uorandum, occidendum & mortificãdum Prouer. 30. Iſta eſt
generatio quæ pro dentibus gladios habet. Iſti etiam quãque
iracundia furibundi facti, contra arborem, hoc eſt dictu, con-
tra crucem dentes ſuos acuunt, inquantum ipſam per blaſphe
mias & detractiones perſequuntur. Tales videntur dentati na-
ſci, quia. ſ. ab ipſa natiuitate & iuuentute dentibus detractio-
nis vtuntur. Vel pone de prædicatoribus, qui debent dentes. i.
verba acuere per feruorem ad memoriã dominicæ paſsionis.
Vel pone de antichriſto, qui verbis malignis vtetur, & contra
Crucem domini impiè proloquetur. Eſa. 36. Lignũ ſaltus eius
ego ſuccidi. ¶ Aper in latere dextro habet vnum os duriſsi- 3
mum & fortiſsimũ quod ſemper opponit venabulo perſequẽ-
tis, & ipſo eſſe vtitur pro clypeo contra impetũ venatoris ſm
eundem Pli. Per dexteram intelligitur ſtatus proſperitatis, &
in iſto latere ſummè eſt neceſſarium ꝙ habeamus os duriſsi-
mum. i. virtutem conſtantiæ, fidei, fortitudinis & perſeuerã-
tiæ, & ideo ſi venator diabolus iacula tentationum nobis inge
rat, pro certo ſtatim debemus ſibi opponere ſcutum illud, &
eidem per firmitatem, & fortitudinem reſiſtere, & tẽtationum
iaculis obuiare. ad Ephe. 6. Sumentes ſcutum fidei, in quo poſ
ſitis omnia tela inimici ignea extinguere. Vel dic ꝙ os illud eſt
patientia & etiam fortitudo, quam in aduerſitatibus & tribula
tionibus debemus ſemper opponere ferienti. Iob 41. Oſſa eius
quaſi ſcuta fuſilia. ¶ Aper eſt ita ferum animal, ꝙ venatoris gla 4
dium vilipendes, intrepidè contra eum prorumpit, & ſic in eius
gladium ſe infigit. Habet etiam vnum os ita durum in latere ꝙ
vix poteſt gladio penetrari, & ideo iſtud ſolet ſemper oppone-
re iaculis venatorum, vt dicit Pli. & Auicen. Tales ſunt obſti-
nati, qui gladium .i. correctionem venatoris .i. ſuperioris, vel ẽt
gladium diuinæ ſententię contemnunt per obſtinationem, imo
contra eum & eius mãdata prorumpunt. Os etiam quod ha-
bẽt in latere .i. cor ſuum quod eſt durum & obſtinatum, ei obij
ciunt, & ſic quaſi ex certa ſcientia in gladium huiuſmodi ſe in-
figunt, & ſic per temporalem & æternam damnationem ſeip-
ſos vulnerant & occidunt. Ideo de talibus obſtinatis dicit Iob
15. Cucurrit aduerſus eum extento collo. Et Iob 41. Cor eius
indurabitur quaſi lapis. ¶ Aper intantũ grauatur ex vrina ſua, 5
ꝙ niſi eam egerat, fugere non valebit. Nã ſm Pli. ex vrina cõ-
buritur non egeſta. Iſta autem vrina medicinalis eſt. Nam cũ
egeſta fuerit, multarum eſt ęgritudinum curatiua. Per vrinam
quod eſt ſuperfluum alimenti, intelligo ſuperfluum diuitiarũ,
quod niſi ab apro .i. a diuitibus expellatur & egeratur, paupe-
ribus largiendo, a diabolo & a morte æterna fugere non vole-
bunt, quia ab huiuſmodi vrina per auaritiam comburuntur, ſo-
li .n. nudi poſſunt fugere dum fugantur. Amos 2. Inter for-
tes nudus effugiet, ſi tamen iſta vrina egeratur. i. ſi diuitiæ hu-
iuſmodi per elymoſinas diſpergantur, tunc infirmitates pau-
perum. ſ. eorum miſerię releuantur, iuxta illud. Diſperſit dedit
pauperibus. Infirmitates peccatorum ab iſtis diuitibus abſter-
guntur. Peccata ergo tua eleemoſynis redime, & iniquitates
tuas miſericordijs pauperum, dictum eſt Nabuchodonoſor,
Dan. 4. rectè fuerat ſicut aper, quia ad litteram ſm aliquos ip-
ſe fuerat ille de quo dicit Dauid, Singularis ferus depaſtus eſt
eam. ¶ Aper vt dicit Pli. li. 10. c. 73. Radices comedit, & vt eas 6
inueniat terram fodit. Et eſt aper fœmella debilior quàm ma-
ſculus, & lædit fœmina fodiendo & mordẽdo, & maſculus ſur
ſum erigendo, & ideo nec maſculus poteſt lædere iacentẽ, nec
fœmina ſtantem. Sic rectè diabolus multum appetit radices. i.
ſanctos & humiles, qui ſunt radix & fundamẽtum oĩum ope-
rum & virtutum. Et differunt dæmones ſicut maſculus & fœ-
mella, quia quidam ſunt alijs fortiores & peiores, veruntamen
ne

nec maſculus i. quantumcunque fortis demon poteſt lædere
eum qui iacet per humilitatem, quia.ſ. non poteſt eum erigere
per ſuperbiam vel leuare. nec ēt fęmella. hoc eſt dictu debilior
diabolus poteſt nocere ei qui ſtat per conſtantiæ firmitatem
ideo, State ſuccincti lumbos veſtros. ad Ephe. 6. Diabol⁹. n. ſm
Chryſoſtomum ſuggerere poteſt, cogere non poteſt. Bene igi-
tur conſulit Eccl. 2. Sta in iuſtitia & timore, & præpara animā
7 tuam ad tentationem. ¶ Duo modi ſunt quibus poteſt apri ſę-
uitia deuitari. ſ. q̃ homo proſternat ſe ad terram, vel ad arborē
aſcendat. Sic ſi demonis tentationes vis euadere, neceſſe eſt vt
te proſternas per humilitatem, vel vt aſcendas crucis arborē,
per paſſionis memoriam & pietatem. Aſcendit in arborē ſy-
comorum. Luc. 18. Sycomorus autem eſt ficus fatua, & ſignifi-
cat crucem, quia verbum crucis pereuntibus ſtultitia eſt 1. ad
8 Cor. 1. ¶ Aper impinguatur quando per ſeptem dies quieſcit,
& maximè quando parum potat, ſicut dicit Plin. li. 8. c. 51. Sic
verè homo quando quieſcit per ſeptem dies. i. a ſeptem pecca-
tis mortalibus, vel quando quieſcit per ſeptem dies. i. quando
ſe exercitat in ſeptem operibus miſericordiæ, vel in ſeptē do-
nis ſpiritusſancti, tunc dico impinguatur per gratias & virtu-
tes, & maximè ſi parum potat. hoc eſt dictu, ſi a potu deliciarū
& proſperitatis abſtineat huius mundi. In pace in idipſum dor
9 miā & requieſcā. ¶ Pugna eſt inter lupum & aprū, quia lupus
inſidiatur paruulis eius, & ideo aper contra eum pugnat. Di-
cit etiam Pli. lib. 8. q̃ contra venatorum inſultus aper pro filijs
ſe opponit, & quando non eſt ei locus fugere, mortis pro eis
periculo ſe exponit. Nam vt dicit idem libr. 17. Natura dedit
culmos apro, vt fœminas & filios ſuos qui debiliores ſunt de-
fenderet & iuuaret. Sic rectè inter prælatum & lupū infernalē
debet eſſe pugna, quia cum lupus diabolus filijs ſuis. i. ſubditis
inſidiatur, prælatus debet ſe opponere pro eiſdem, compatien-
do, orando, & eos monendo & inſtruendo, contra etiam vena-
tores alios, hoc eſt dictu, contra mundi principes & tyrannos,
pro fęmina. i. pro eccleſia, & pro filiis. i. pro ſalute ſubditorum
debet ſe exponere, & mortis periculum pro ouibus non time-
re, quia bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Ioā.
10. Vel pone q̃ Chriſtus contra diabolū ſe opponit q̃ pro vxo
re & filijs. i. pro fide eccleſiæ & fidelibus Chriſtianis venato-
rum. i. diaboli & iudeorum ſe oppoſuit iaculis & tormentis.
Eſa. 53. Vere languores noſtros ipſe portauit. Et ſicut ſecūdum
librum de natura rerum, omnia animalia præcedit auditu, ſic
prælatus vel iuſtus debet audire verbum Dei, & ſuperiorum
obedire mādatis. Seneca in prouer. Magis audias quàm loqua-
10 ris. ¶ Ineſt ſecundum Plin. apris maxima feritas quando ſunt
in amore, quia tunc ſetas erigunt, culmos vibrant, terram fo-
diunt, atrociter pugnant, parum comedunt, attenuantur & ma
creſcunt, & horrendo gemitu furiam pectoris oſtendunt, &
in locis & vallibus horrendis commorantur, vbi de radicibus
arborum victum quęrunt. Sic verè quando ſancti & ſanctę in
principio eccleſiæ, vbi ſummè fuerant incenſi amore feruidæ
charitatis, facti ſunt per zelum fidei ſpiritualiter furibundi,
tunc certe ſetas i. affectus erexerunt ad æternorum deſiderium
& contemplationem, culmos. i. verba vibrauerunt per oratio-
nem & prædicationem, terram. i. temporalia foderunt & erece
runt per mundanorum contemptum & abominationem, parū
comederunt per abſtinentiam & maecrationem, atrociter pu-
gnauerunt per martiriorum tolerationem, & contra etiam dia
boli tentationē, verbis ſuis & gemitibus ardorem pectoris oſtē
derunt per prædicationem, in locis vmbroſis & horrendis ha-
bitauerunt, ſicut patet de eremitis per ſolitudinem & elonga-
tionem, vbi de radicibus arborum vixerunt ad litterā. vel per
ſanctorum exemplum & imitationē, ſicut per omnia patet ad
Hebre. 11. Circuierunt in melotis, &c. tentati ſunt ſecti ſunt, in
occiſione gladij mortui ſunt. Expone ſi vis in malum contra lu
xurioſos, qui tempore amoris & ardoris, pectoris ſui malitiā &
voluntatem horrendo gemitu. i. verbis & ſuggeſtionibus manē
feſtant, ſetas. i. capillos erigunt, pectinār, & componūt, & ad lit
teram poſt fœminas diſcurrunt, parum comedunt & attenuan
tur, & in locis vmbroſis & occultis diligunt facere actus ſuos,
quia oculus adulteri obſeruat caliginem. Iob 24 Attenuabatur
dico exemplo Ammon. 2. Reg. 13. Quare, ſic attenuaris fili re-
11 gis? & ſequitur, Amo Thamar ſororem meam. ¶ Aper tēpore pu-
gnę & coitus ſpumat. Sic homo qui eſt in pugna iracundiæ &
detractionis, in coitu luxuriæ & infectionis, tūc maximè ſpumē
malorum verborū emittit. Nam iracundi & iniurioſi, carnales
etiā & luxurioſi ſpuma malorum verborum ex ore proprio ſę-
pe promunt, quia malus homo de malo theſauro ſuo profert
mala. 12. ¶ Aper vt dicit Ariſto. li. 6. c. 18. contra uenatorum in 12
ſultus utitur hac cautela, quia coſtas ſuas fricando ad aliquam
arborem indurat, & luto ſe inuoluit, & tandem calori ſolis ex-
ponit, & ſic ſiccatus & luto ſicco taliter induratus, uenatorum
iacula minus timet. Sic uere quando tu ſentis inſultum diabo-
li per tētationem, debes ad arborem crucis te fricare per paſ-
ſionis memoriam & compaſſionem, debes te in luto inuolue-
re per mortis tuæ recordationem, & per humilitatem & ſubie-
ctionem, deinde te debes ſoli Chriſto exponere per feruētem
orationem, & eius calore te ſiccare per ardētem dilectionem,
& ſic iacula & tentationes diaboli non timebis. His enim mo-
dis omnibus induratur, & ſtabilitatur & firmatur latus id eſt
conſcientia noſtra, & ſic tentatio deuitatur, ſcilicet per mortis
Chriſti cōpaſſionem, per mortis proprię recordationem, per
dei dilectionem, & per feruētem orationem, homo enim ſi illa
faciat, taliter per conſtantiam induratur, q̃ diaboli iaculo non
perforatur. Ideo de talibus conſtantibus & duratis dicitur Ec
cleſ. 5. Eſto firmus in uia domini ideo Iob. 41. Non fugabit eū
vir ſagittarius, in ſtipulam uerſi ſunt ei lapides fundę ¶ Fęmi- 13
næ aprorum ſecundū Ariſt. lib. 6. poſt partum ſunt crudeles &
aſperę, & amore filiorum, crudeli morſu impetunt filiorum in
uaſores. Apri etiam quando uident uenatores ut dicit Ariſt. fi-
lios præcedunt, ut ſic eos a uenatore tutius tueantur. Sic rigo-
roſi pręlati amore filiorū & ſubditorum quos per Chriſti euā
gelium genuerunt, debent contra inuaſores diabolum & prin
cipes ſcilicet ſeculares pugnare, & ipſos per bonum exemplū
pręcedere, ut eos poſſint melius defendere uel tueri. ¶ Secudū 14
Iſaac in dietis, caro apri eſt durior & purior & delicatior ad
edendum q̃ porci domeſtici, & magis eſt frigida, quia propter
motus continuationem, uictus ſui ſiccitatem, aeris cui exponi
tur caliditatem, melioratur, & ſuperflua pinguedo & uiſcoſi-
tas conſumitur, & ideo uerres domeſtici uehementer agitan-
tur & uerberantur, anteq̃ occidantur, ut caro tenerior & deli
catior habeatur. Sic uere illi qui per bonum exercitiū mouen
tur, & per laborem diſciplinæ continuæ agitantur, aeri calido
id eſt bonæ ſocietati exponūtur, cibo ſicco id eſt ſobrietate nu
triuntur, tales dico ſunt puriores per innocentiā, duriores per
conſtantiam, & ipſi deo & angelis delicatiores & amabiliores,
quia omnia mala docuit ocioſitas. Eccleſ. 33. Sic econuerſo la-
bor, & occupatio docuit omne bonum. ideo taliter exercitati
& tribulati ſunt ſicci per ſobrietatem, & frigidi per caſtitatē,
quia Reddebat caſtas humilis fortuna ſabinas. dicit poeta. Et
ideo quando deus vult aliquem uerrem domeſticum, hoc eſt
dictu, aliquem peccatorem ab æterno electum & prædeſtina-
tum conuertere & comedere id eſt ſibi incorporare, & in car
nario paradiſi reponere, ſolet ipſum primo in hoc mundo agi-
tare per tribulationes & canibus id eſt mundi principibus uel
etiam demonibus ad mordēdum & occidendum uel alias affi
ciendum exponere, ut ſic tenerior fiat per compaſſionem, di-
ſcens ex ſeipſo aliorum fragilitatem. Eccleſ. 31. Diſce ex teipſo
quæ ſunt proximi tui. & ſic deo eſt delicatior & acceptior, ſi-
cut omnia patēt in Paulo, qui primo fuit uerres crudeliſſimus
contra Chriſti diſcipulos, & ideo tribulationibus expoſitus, te
ner & compatiens eſt effectus. Act 9. quia Vbi abundauit deli-
ctum, ibi ſuperabūdauit & gratia. ad Roma. 6. Didicit enim ex
his quę paſſus eſt, obedientiam. ad Heb. 5. Vel expone q̃ quan
do aliquis verres nimis eſt ferus per zelum immoderatum iu-
ſtitiæ, nimittit eum dominus in manu canū infernalium & ten
tationum, ut ſic ex cōſideratione propriæ fragilitatis diſcat aliis
condolere, ſicut patuit in beato Petro. ¶ Fimus apri deſiccatus 15
ualet ſummè eiicientibus ſanguinem, ſi cum vino vel aqua bi-
bitus fuerit, dolores lateris ſanat cum acero, fracta oſſa conſo-
lidat & confirmat. Expone ſi uis ut dicit Dioſc. li. 2.

De Apibus. *Cap. 6.*

A P a s ſecundum Iſido. dictæ ſunt eo q̃ ſine pedi- 1
bus naſcantur, uel pedibus ſe ligent inuicem &
connectant. Sollertes ſunt ingenerādi mellis offi
cio, quod miro artificio ex floribus cōficiunt, &
ad hoc proprias incolunt māſiones. Tales debēt
eſſe religioſi, quia pro certo ſine pedibus id eſt ſi
ne propriis affectionibus debēt eſſe, quia ipſos debent per obe
dientiam reſecare. Vel quia etiam ſeipſos inuicem debent con
nectere & coniungere per amorem, & cum affectionum pedi-
bus colligare, & in propriis ſuis ſedibus, hoc eſt dictu, in colle-
gijs

gis & conuentibus, mel deuotionis & compaſsionis debent cō
ficere, & ipſum de floribus.i. de ſanctorum exemplis & mori-
bus accipere & cōgregare. Eccl.11. Breuis in volatilibus apis,
2 & initium dulcoris fructus eius. ¶ Apes ſm Iſido. in proprijs
domicilijs habitant, & quælibet eſt in loco ſuo, & aliena domi
cilia non inuadit. Sic uiri eccleſiaſtici & ēt ſeculares debent eſ
ſe contenti locis ſuis, hoc eſt dictu ſtatibus ſuis, officijs & præ-
bendis, nec debēt per ambitionem inuadere aliena. 4. Regum.
13. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco tuo. Item Ioelis.
2. Viri in vijs ſuis gradientur, vnuſquiſq; in ſemitis ſuis ambu-
labit. Eccl. 16. Vnuſquiſque proximum ſuum non anguſtiabit.
Quod eſt contra ambitioſos & clericos & auaros, inquietātes
loca pauperum proximorum, quibus non ſufficit quicquid ha
3 bent. ¶ Apes caſtra ſua nimia prole replent, exercitum & regi-
men habent, bella mouent, fumum & vētum fugiunt & tumul
tum. Sic prædicatores caſtra.i. eccleſiam replent prole nimia,
hoc eſt dictu, fidelibus quos cōuertunt. 2. Parali. 11. Filios mul
tos dedit mihi dominus. Iſti dicuntur habere regimen, quia re
gunt alios per doctrinam, dicuntur exercitum & bella moue-
re, quia contra dæmones & vitia continuæ præliantur, & exer-
citum fidelium docent & incitant præliari, & ideo iſti debēt fu
gere fumum infamiæ denigrantem, ventum ſuperbiæ commo
uentem, tumultum litis & diſcordiæ concitantem, iuxta illud:
Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens q; generant
4 lites. 2. ad Tim. 2. ¶ Item ſm Iſido. multi experti ſunt apes naſci
de cadaueribus boum. Vnde vitulorum occiſorum carnes opti
mę verberantur, & ſic de putrefacto ſanguine generantur ver
mes, qui alijs receptis apes efficiuntur. Sic deus volens in aluea
ri eccleſiæ apes.i. fideles generare & producere: primo occidit
tauros ſuos, ſcilicet ſanctos martyres, qui fuerunt verberati, la
niati & occiſi, & ſic ex eorum ſanguine & paſsione prouene-
runt apes.i. fideles, quia dū uidemus q; martyres pro fide Chri
ſti mortui ſunt, in fide ſolidamur & firmamur. Vnde iſtud eſt
primum fundamētum eccleſię, ſcilicet ſanguis Chriſti & mar
tyrum. Et ideo poteſt dici illud Zach. 9. Tu autem in ſanguine
teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo non erat a-
qua. Chriſtus enim emiſit in ſanguine martyrum vinctos.i. in-
fideles de lacu peccati & infidelitatis, in quo non erat aqua gra
tiæ & charitatis. Figura Matthæi. 22. ubi Chriſtus dicit: Tauri
mei & altilia occiſa ſunt, dicite inuitatis, uenite ad nuptias.
Quia vere poſt occiſionē Chriſti & martyrum, fuit facta ma-
5 xima conuocatio fidelium ad cōuiuium fidei Chriſtianæ. ¶ Se
cundum Ambro. in hexameron: Mirabiles ſunt proprietates
apum. Nam apes communem habent ſobolem, vnam incolunt
māſionem, vnius portę clauduntur limine. Omnibus commu-
nis eſt labor, communis cibus, cōmunis vſus, cōmunis opera-
tio, cōmunis fructus, cōmunis uolatus, cōmunis corporis inte
gritas virginalis, & cōmunis generatio. Nullius enim concubi
tu miſcentur, nulla libidine reſoluuntur, & tamen maximum
examen generant filiorū. Sic uere debet eſſe de religioſis, quia
eandem manſionē, cōuentū & habitationem debēt incolere, &
eadē porta claudi, quia nō debent in diuerſis cauernis iacere,
ſed in uno dormitorio quietari. Illi debēt habere omnia cōia,
quia labor pœnitētiæ & operationis, cibus doctrinæ & deuotio
nis, vſus diligentiæ & exercitationis, fructus perfectionis, uola
tus contemplationis, debent eſſe cōmunes omnibus. Act. 2. Ha
bebant oia cōmunia, & diuidebatur unicuiq; prout opus erat,
nec quiſq; illud quod habebat, ſuum eſſe dicebat. Iſti etiam per
caſtitatem & uirginitatem debent ab omni carnali copula ab-
ſtinere, ſteriles tamen propter hoc non dicentur, quia filiorum
ſpiritualiū maximā generāt quātitatē.ſ. illos quos ad religionē
attrahūt, uel per prædicationē, uel per bona exempla ad pœni
tentiā conuertunt, uel ad fidē per euāgeliū. Ego vos genui. 1. ad
6 Corin. 4. 1. Regū. 2. Sterilis peperit plurimos &c. ¶ Apes ſecun
dū Auicē. licet ſine libidine & uirgines perpetuo perſeue
rent, tamē præ alijs auibus ſunt fœcūdæ, quia nō ſolū unū fœ-
tū, immo gemellos generāt omni anno. Sic licet beata virgo li-
bidinē neſciuerit corporalē, tñ partū peperit duplicē, hoc ē di
ctu, illū qui duplicē naturā cōtinet in ſeipſo, diuinā.ſ. & huma-
nā, uel duplicē habet partum, hoc eſt dictu, populū Iudaicū &
gētilem. uel etiam bonos & malos, qui ab ipſa tanq̃ partus pro
prius diliguntur, defenduntur & protegūtur. Et ideo ſibi pōt
dici illud Eſa. 54. Lætare ſterilis quæ non paris, quia multi filij
7 deſertæ &c. ¶ Apes ſm eundē pro defenſione regis ſui certant
& pugnant, & pro eo perire pulchrū putant. Sic martyres pro
rege ſuo Chriſto, & eius fide & nomine defendendo, certaue-
runt uſque ad mortem, & pro eo mori gloriam putauerunt. &
ideo de eis poteſt dici illud. 3. Eſdre. 4. Iugulantur & iugulant,
& regis uerbum non prætereunt. Vel pone hic ſi uis de fideli-
bus uaſſallis, qui moriuntur pro dominis ſuis, quia fidelis ho-
mo non debet timere mortem pro illo cui ſe uidet obligatum.
¶ Apes ſm Ambroſium tantam reuerētiam exhibent regi ſuo, 8
q; de domibus ſuis exire non audent, nec ad quoſcunq; paſtus
prodire, donec ipſe exierit primus, & ſibi uolatus uendicaue-
rit principatum. Sic uerē boni & iuſti tantam reuerentiam de
bent regi Chriſto, q; ad aliquem paſtum, hoc eſt dictu, ad ali-
qua delectabilia non debēt egredi uel exire, niſi ad illa ad quæ
uiderint ipſum primitus exiuiſſe.ſ. ad omnia illa opera perfe-
ctionis ad quæ ipſe dum uiueret eſt egreſſus. Vbicunque decli
nabat quæ prima erat ſequebantur & cæte. Exe. 1. Vel pone ſi
uis q; religioſi ſe debent ſuis regibus prælatis & maioribus con
formare, & eos pręficere & præferre. ¶ Apes ſm eundem, regē 9
ſibi eligunt magnitudine & ſpecie inſigniorē, & māſuetudine
animi clariorem, quia ſi habet aculeum, eo non vtitur ad uin-
dictam. Sic uerē prælatus maior virtute & perfectione, & ſpe-
cioſior honeſtate & conuerſatione benignior māſuetudine &
compaſsione pre cæteris debet eſſe, quia aculeo vindicatiuæ
poteſtatis non debet uti ad uindictam, ſed tantum ad correctio
nem. ideo ad Titū. 1. Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine, non
uinolentum, iracundum &c. ¶ Apes generaliter q̃to ſunt cor- 10
pore maiores, tanto ſunt animo mitiores. Sic homo q̃to eſt ma
ior dignitate, nobilitate, officio vel fortuna, tāto benignior de-
bet eſſe. Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te &c. ¶ Apes ſecun 11
dum Ambro. in hexameron, obediunt regi ſuo, & ſi qua inobe-
diens fuerit, ſeipſam puniēs proprio aculeo ſe occidit. Sic ſub
diti debent obedire prælatis ſuis, alioquin inobedientiæ ſuæ ia
culo mortem propriam incurrunt. Vel pone ſi vis q; ipſa ani-
ma quę non obedit regi Chriſto, & mandatis eius, proprio ſuo
aculeo, hoc eſt dictu, remorſu conſcientiæ vulneratur. 1. Regū
ultimo. Irruit ſuper gladium ſuum, & mortuus eſt. Vel dic q;
homo qui uidet q; regi ſuo Chriſto uel prælatis, aut eorū man
datis, vt debet nō obedit, debet ſeipſum punire, iaculari & pœ
nitentia caſtigare. 1. ad Corin. 9. Caſtigo corpus meū & in ſer-
uitutem redigo. ¶ Secundū eundem, in amplum examine nul- 12
la eſt ocioſa. Nā alię certant quaſi in bello cāpeſtri contra alias
apes, aliæ vigilāt circa victū, aliæ futuros explorant imbres, &
ſpeculantur cōcurſus, aliæ ceras floribus & mella componūt,
aliæ cellulas, nunc rotundas, nunc quadras mira cōnexione fa-
ciunt, & tñ inter tam diuerſa opera, nulla alienis laboribus in-
ſidiatur, nulla raptu victum quærit, ſed proprio volatu & labo
re inter herbas & flores congrua cibaria recolligit & requirit.
Recte ſic debet eſſe in examine apū ſpiritualiū, hoc eſt dictu in
in collegio eccleſiæ. Nullus. n. debet vacare ocio vel torpori,
ſed omnes ſecundū exigentiā ſtatus proprij laborare. Ibi. n. alij
debent certare. Iſti ſunt milites & principes, qui contra alias
apes.i. contra malos chriſtianos, vel etiam infideles, debent to-
tis viſceribus dimicare, de malis iuſtitiā faciendo, & pro fide
contra incredulos propugnādo. 2. ad Ti. 2. Labora ſicut bonus
miles Chriſti. Itē alij circa victum inuigilant, & iſti ſunt agri-
colæ & mercatores per quos cunctis fidelibus de victualibus
prouidetur. Eccleſi. 38. Eſt qui tenet aratrum, & qui gloriatur
in iaculo. Itē alij futuros explorant imbres & concurſus, & iſti
ſunt doctores & prædicatores & ſpeculatiui, qui futurum im
brem venturæ fęlicitatis quo ad bonos, & concurſum futuræ
aduerſitatis quo ad damnatos, continuē meditantur, & ipſam
præuidētes, alijs ipſam ſuis ſermonibus manifeſtant. Vel per
iſtas apes intellige diſpēſatores & officiales, qui debēt de futu
ris præuidere, & ea prouidere. Sapien. 8. Nouit præterita, & de
futuris æſtimat. Alij mel & cerā componunt, iſti ſunt religioſi
vel alij perfecti viri qui mel deuotionis, & cerā compaſsionis,
in qua nutritur ignis dilectionis cordium vel conuentuū ſuo-
rum, conficiunt & componunt. Cant. 4. Mel & lac ſub lingua
tua. Item alij cellulas rotundas vel quadras faciunt. Iſti ſunt
prædicatores, qui alios ædificant ſuis doctrinis, & ipſos faciūt
domos Dei, nunc rotundas per velocitatem & obedię̄tiā, nūc
quadras per firmitatem & conſtantiā. Eſa. 9. Quadris lapidib9
ædificabimus. Itē nullus alij inuidet, quia pro certo nullus de-
bet in eccleſia alij inuidere, nec victū quærere per rapinā, ſed
labore & exercitio neceſſaria procurare, nec alter alterius de-
bet laboribus inſidiari. Quod eſt cōtra ambitioſos & auaros,
qui aliorum laboribus & diuitijs inſidiantur, nec ſunt conten-
ti quolibet loco ſuo, immo alter alteri inſidiatur, vt ſuum offi-
cium

ſuo,imo alter alteri inſidiatur , vt ſuum officium vel beneficiũ fraude vel violẽtia ſibi tollat. Ge.3. Et tu inſidiaberis calcaneo eius. Vel pone ſi vis ꝙ clerici non debẽt vſurpare officiũ militum, vel ecõuerſo &c. ſicut fecit Ioſias rex, qui ſacerdotij offi-
13 cium vſurpauit,& ideo factus eſt leproſus. ¶ Apes habent ſpicula ſua,quibus ſe defendunt,& morti ſe exponunt pro domiciliorũ ſuorum defenſione,& licet ſint infirmę corpore,non tamen ſapientia vel vigore, vt dicit idem Ambro.in hexameron. ſic boni religioſi vel etiam prælati debẽt habere ſpicula zeli iuſtitiæ correctionis & rigoris, vt domum ſuã ſcilicet religionẽ vel eccleſiam ab alijs ſcilicet detractoribus & inuaſoribus tueãtur,& pro tuitione & defenſione huiuſmodi domus vel communitatis debet quilibet vſque ad mortem certare. Eccle.4. Vſque ad mortẽ certa pro iuſtitia. Et licet ſit homo infirmus corpore ad litteram, vel potentia, debet tamen ſapientia præpollere 2. ad Corint. 11. Si imperitus ſum ſermone, non tamen ſcien-
14 tia. Hucuſque Ambroſius in hexameron. ¶ Secundum Ariſtotelẽ lib.9. cap.40. Apes adducunt ex herbis & floribꝰ in ſuis aluearibus illa quibus indigent ad præparationem mellis, et pręcipuè in quibus eſt glutinoſitas, quibus illinunt ſuperficiem aluearis, ne intrent animalia venenoſa, & ſi nimis amplius fuerit introitus, ſtrictificant eum. Sic verè boni debent aggregare in alueari cordis ſui flores & herbas.i.exempla ſanctorum, vel dicta ſacræ ſcripturæ, ad faciendum & generãdum mel deuotionis & gratiæ,& ſuperficiem ſui cordis debent illis exemplis illinere, ne ſubintrent animalia venenata.i. tentationes diaboli & peccata,& ſi introitus.i.ſenſus exteriores, vel cogitatio, vel etiam conſcientia, fuerint nimis ampli, aperti & expoſiti, ſcilicet ad delectabilia huius mundi debent ipſa ſtrictificare per arctitudinem conſcientiæ,& diligentiæ clauſuram , ne ſcilicet aliquod delectabile ſubintret. Eſaiæ 26. Claude oſtia tua ſuper te & 1. Macb.5. Obſtruxerunt portas lapidibus. Nam ſicut dicitur Matthei 7. Arcta eſt via ad vitam. Vel dic quòd apes, quę ſunt alijs animalibus ſapientiores, ſignificant bonos prædicatores, qui ſcilicet mel ſuauis eloquentiæ ſecum portant , quod bene dicit Pli.li.11.c.17. vbi ait ꝙ examen apum ſuper os Platonis, dum erat infans, ſedit, in ſignum eloquentiæ & ſapientiæ futurę, quod etiam de beato Ambroſio audiui. Tales ergo de floribus. i. de ſanctorum autoritatibus debent conficere mel doctrinæ, vt ſic poſsint alios prædicando ſuauiter enutrire , & ſic eis dicatur illud Cantic.1. Fauus diſtillans labia tua mel & lac ſub lingua tua. Et ſicut apes primo ædificãt domos regum ſuorum, deinde aliorum qui cuſtodiunt alueare ſecundũ Ariſto. ibidem, ſic in alueari eccleſiæ prædicator primo debet certare de ędificanda domo regi Chriſto cordibus auditorum, deinde alijs, ſcilicet angelis atque ſanctis. Vel dic quòd reges, hoc eſt dictu, prælati & epiſcopi debent eſſe primi , & deinde illi qui ad cuſtodiam aluearum deputantur, hoc eſt dictu, milites & barones , qui habent eccleſiam defendere vel tueri 1. ad The.4. Qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi. Gen.49. Prior in donis, maior in imperio . Vel pone ꝙ illi qui ſunt reges, ſe & alios bene regendo, habebũt in paradiſo primam ſedem. Figura de Ioſeph & fratribus ſuis ſedẽtibus ordinate. Ge.43. quia ſcilicet ipſe fecit eos ſedere ſecundum quòd erant priores ętate, in priori loco. Sic Chriſtus ſeniores.i.meliores in priori dignitate per aliquid promouet atque locat. Vel pone quòd prælati debent regibus.i.melioribus qui ſe ſciunt debite regere, dare primam ſedem.i.meliorem præbendam. Vel dic quòd in alueari cordis noſtri nos debemus primo & principaliter facere ſedem Chriſto regi noſtro, & deinde ſuis familiaribus & propinquis, ſcilicet angelis atque ſanctis, ipſoſque per iugem memoriam eorum debemus collocare in aula cordis noſtri.
15 ¶ Apes primo recolligunt mel in pedibus anterioribus, deinde ad medios pedes tranſmittunt, deinde ad poſteriores, & ſic volant ad alueare, & tunc manifeſtatur in eis ponderoſitas. Sic fideles debent mel gratiæ & deuotionis recolligere in primis pedibus, hoc eſt dictu, in prima ætate & pueritia. & ipſum remittere ad medios pedes, hoc eſt dictu , ad medium vitæ ad iuuentutem, & deinde ad poſteriores, ſcilicet ad ſenectutem, vt ſcilicet ab ipſis annis puerilibus incipientes, vſque ad mortem in gratia perſeuerent, & ſic erunt põderoſi.i. maturi & honeſti, & volare poterunt ad aluearia paradiſi. Contra multos qui in iuuentute non incipiunt, vel ibidẽ deficiunt. Cõtra quos Eccleſi. 11. Mane ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet ma-
16 nus tua. ¶ Apis ſecundum Ariſto. Propter paſtum & mel acquirendum, aliquando dimittit alueare, vadẽs ad campos pro floribus inueniendis , veruntamen de vno flore ad alium non diſcurrit, imo florem primum non dimittit, quandiu ibi inuenerit neceſſarium nutrimentum, & poſt cũ onerata fuerit, ad locum reuertitur vnde venit. Talis debet eſſe clericus, qui ſi alueare ſuum.i.eccleſiam vel officium aliquando dimittat, vt ad campos, hoc eſt dictu, ad ſtudium vadat pro melle doctrinę & ſcientiæ acquirendo, non debet de vno flore, hoc eſt dictu , de vna facultate & ſcientia ad aliam euagari, vtpotè de theologia ad ſcientiam ſecularem, ſed cum oneratus fuerit.i. ſufficientem ſciẽtiam acquiſierit, debet ad alueare proprium, hoc eſt dictu, ad ſuam eccleſiam reuenire, vt ibi Deo ſeruiat, & ſubditos ſuos doceat, vt tenetur, vt dicat illud Lucæ 12. Reuertar in domum meam vnde exiui. Et Prouerbio.25. Mel inueniſti, comede quod
tibi ſufficit. ¶ Apes ſecundum eundem libenter frequentant fo- 17
lia & flores oliuę, & manent ſuper ipſam longo tempore, & ibi accipiunt materiam vnde tãdẽ conficiũt mella ſua. Sic debent boni Chriſtiani iugiter commorari ſuper oliuã , hoc eſt dictu, ſuper opera miſericordiæ, quæ per oliuam (cuius oleũ recreat feſſa membra) deſignantur, & exinde colligere materiam, hoc eſt dictu, merita & virtutem, vnde mel æternæ dulcedinis conficiant & acquirant. Beati enim miſericordes, quoniã ipſi miſe-
ricordiam conſequentur. Matthei 5 ¶ Quãdo rex apum nõ po- 18
teſt volare, ſequuntur eum turba apum , & ſi recto fuerit viuus, tunc mares ſunt in vna parte, & fœminæ in alia. Si autem mortuus, tunc fœminæ cum maribus conuerſantur . Sic verè quando prælatus eſt defectuoſus, nec poteſt volare ad opera actiuæ vel contemplatiuæ, apes aliæ, videlicet ſubditi, debẽt ipſum totis affectionibus ſupportare. ad Galat. 6. Alter alterius onera portate. ad Roman. 15. debemus nos firmiores. &c. Et ſi rector fuerit viuus hoc eſt dictu, ſi prælatus ſit bonus diligens & circũſpectus, tunc facit mares a fœminis ſeparari , quia bene cauet quòd ſacerdotes non habeãt concubinas . Sed ſi rector iſte fuerit mortuus, hoc eſt dictu, ſi fuerit prælatus negligens & vitioſus, tunc mares habitant cum fęmellis, quia tunc quilibet ſacerdos & clericus habet ſuam vt ſit ſicut populꝰ ſic ſacerdos. Eſa.24. & Oſeæ 4. Figura 1. Eſdræ 9. vbi populus Iſraeliticus, id eſt ſacerdotes in abſentia Eſdræ. i. boni prælati , duxerunt alienigenas.i.concubinas, quas fecit poſtmodum ſeparari. Vel pone ꝙ prælatus bonus dicitur diſtinguere inter mares.i inter virtuoſos, & fęminas, id eſt viles & vitioſos, vt ſcilicet illos promoueat, hos repellat. Sed econtra prælatus mortuus nõ diſcernit, & ideo fœminæ ſunt in domibus maſculorum, hoc eſt dictu quòd pueri & peccatores ſunt in dignitatibus & officijs, quę tantum maribus.i.bonis hominibus debebantur . Vel pone ꝙ rector eſt Chriſtus, ante cuius mortem mares & fœminæ ſcilicet fideles & infideles iudęi & pagani diſtinguebantur, ſed poſt mortem ipſius inuicem ſunt vniti, & facti ſunt vnum ouile, & vnus paſtor. Ioann.10. Ideo Eſa 11. Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hędo accubabit. & Eſa.65. Leo & bos pa-
ſcentur ſimul. ¶ Inter apes fœminæ habent acutiorem aculeũ, 19
quàm maſculi. Et multi marium carent aculeo, & fœmina rectoris eſt dupla. Sic verè inter homines, fęminæ habent acutiorem aculeum.i. aſtutiorem malitiam, quàm maſculi, quia breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Eccleſ.25. Acutius enim pungunt per verba & improperia quàm mares. Multi etiam marium carent aculeo detractionis & huiuſmodi. Vel pone ꝙ mares ſunt boni prælati, fœminæ ſunt mali, tepidi & imbecilles. Sed pro certo fœminę acutius pungunt quàm maſculi, quia mali pręlati aculeo ſeuitię & rapinę acrius corrigũt, excoriant
& puniunt , quàm benigni. Aculei carent in caudis earum. 20
Apoca.9. ¶ Secundum eundem fœmina rectoris eſt dupla reſpectu aliarum apum. Sic verè charisſimi fœminæ.i. prębendę rectorum.i. maiorum & prælatorum ſunt duplæ , quia ſcilicet
iſti pro parte ſua accipiunt non ſolum duplum, imo totũ ¶ Ali- 21
quæ apes carent aculeo, & volunt quaſi pungere & non poſſunt. Et ſunt rectores apum duorum modorum , quia quidam ſunt rubri, & hi ſunt meliores, alij ſunt nigri, qui ſunt deteriores. Sic inter prælatos aliqui ſunt imbecilles, ſine aculeo debitę correctionis , iuſtitiæ & punitionis , qui libenter punirent & pungerent, ſed non audent. Et ſunt duo genera prælatorum, boni.ſ. & mali. Primi qui ſunt rubri per charitatem . Alij nigri per peccatorum deformitatem. Denigrata eſt facies eorũ ſuper carbones. Threnorũ 4. Quod etiam poteſt dici de malis pauperibus, qui ſcilicet libenter pungerent & nocerent, ſi aculeum poteſtatis haberent. Eccleſi. 13. Nequisſima paupertas in ore
impij. ¶ Conditio bonę apis eſt quòd ſit parua, rotunda , in ſe 22

conſtricta,in medio eura mediocriter villoſa. Talis eſſe debet
vir certè perfectus,quia debet eſſe paruus per humilitatem,cô
ſtrictus per conſcientiæ arctitudinem,villoſus per apparentiæ
ſanctitudinem. Villus enim exterius paret, & ſignificat hone-
ſtatem,quia in iſto debet eſſe villoſitas & hirſuties per habitus
humilitatem,& debet eſſe rotundus per obedientiam, & boni
exercitij velocitatem, curuus in medio.i.in corde per compaſ-
ſionis & clementiæ pietatem. Eſa.51. Incurnare vt tranſeamus.
23 ¶ Aliquę apes paſcuntur floribus montanis,& aliquę hortula-
nis. Sed primæ ſunt minores & fortiores,& magis patientes la-
boris,& ſecundum Plinium libro.10.c.18.horribilioris aſpe-
ctus,& in concauitatibus arborum vel in ſpecu commorantur.
Per primas intelligo religioſos,qui in montibus contemplatio
nis & perfectionis accipiunt victû ſuum, ſcilicet gratias & vir
tutes,& iſti debent eſſe horribilis aſpectus per habitus vilita-
tem,& abſtinentiæ ſqualiditatẽ,& in concauitate arboris cru-
cis Chriſti,& in ſpecu ſepulchri ſui debent commorari per cô
ſiderationis ſagacitatem,iuxta illud Apoſtoli, Abſconderût ſe
in ſpeluncis. Per alios intelligio ſeculares,qui in hortis & ciui
tatibus commorantur & côuerſantur. Sed primi ſunt minores
per humilitatem , & fortiores per patientiam & firmitatem,
& maiorem laborẽ pœnitentiæ ſuſtinentes,quia qui veraciter
pęnitet,laborem pœnitentiæ non abhorret, dicit Auguſtinus.
Vel ſi vis expone de angelis & hominibus,quia angeli in mon
tibus paradiſi morantur, homines autem in hortis & ſpecub⁹
24 huius mundi. ¶ Apes ſedent ſuper aluearia ſua,& ſugunt quod
ſuperfluum eſt in fauis,& dicitur φ ſi hoc non facerẽt, eainde
naſcerentur araneæ,& apes morerentur. Sic vere homo debet
ſedere ſuper alueare proprium.i.ſuper conſcientiam ſuam per
eius ſugem diſcuſſionem,et ſi viderit ibi aliquid eſſe ſuperfluû
vel nociuum , debet illud ſugere , hoc eſt dictu , extrahere
vel expellere per confeſſionem,vel alias,alioquin ibi genera-
bitur aranea.i.peccatum mortale,& ſic apis.i.anima ſpiritua-
liter morietur. Vel pone φ diuites debent ſuperflua fauorum
.i.diuitiarum ſuarum expellere,pauperibus erogando,aliqn
vermes ibi ad litteram generâtur,vt patet in blado & vino vſu
rariorum,& ſic homo moritur per peccatum. Figura de mau
na quod ſeruatum computruit. Exodi.16. Ideo Iaco.5. Diuitiæ
25 veſtræ putrefactæ ſunt. ¶ Apes quando parum eſt de melle in
domibus earû,deſerunt eas,& pugnant cû illis quę volunt ex-
trahere mel, & ideo ſæpe videntur ſedere ſuper aluearia quaſi
paratę ad reſiſtendum. Sic verè quando in domibus conſcien-
tiarum noſtrarum parum eſt de melle deuotionis, debem⁹ eas
deſerere.i.deletas reputare, & deſuper debem⁹ ſedere per ea
cum diſcuſſionem continuam , & contra eos qui mel deuotio-
nis nobis volunt auferri.i. contra demones & eorum inſultus
& tentationes , debemus per perſeuerantiam & per virtutum
militiam fortiter dimicare , & ſemper eſſe parati eorum mali-
tijs contraire. ad Eph.6. Induite armaturam Dei,vt poſſitis re
ſiſtere. Vel pone quòd quando mundani vident quòd in domo
ſua.i.in mundo deficit mel gratiæ & deuotionis,debẽt eam re-
linquere quantum ad deſiderium & affectum , & ad paradi-
ſum,quæ eſt terra lacte & melle fluens,euolare. Hiere.12 Re-
liqui domum meam,& dimiſi hęreditatem meam. Vel dic quo
modo iuuenes debent relinquere mundum , & ad religionem
volare. Exi de terra tua & de cognatione tua , & veni in ter-
26 ram.&c. Gene.12. ¶ Inter apes ſunt quædam longiores , quæ
nimis comedunt de melle,nec tamen mellificant, nec laborat,
& ideo aliæ apes breuiores pugnant contra eas pugna forti, &
nituntur eas expellere de aluear i. Sic verè in religione vel cô-
uentu vel etiam in eccleſia ſeculari aliquando ſunt aliqui lon-
gitudine.i.ſtatu & eminentia alios præcellentes, qui tamẽ mel
deuotionis & gratiæ etiam mel temporalis ſubuentionis nô cô
ficiunt vel acquirunt,vnde non faciunt niſi comedere labores
aliorum,quia labores ſpirituales comedunt per detractionem
temporales autem comedût per iniuſtam promotionem , quia
volunt habere primas cathedras in ſynagogis , & primos re-
cubitus in menſis. Matt.23. Vt communiter enim tales qui de
nullo ſeruiunt in eccleſia,habent beneficia pinguiora , & ideo
aliæ apes breuiores,hoc eſt dictu,fratres & clerici boni & re-
ligioſi & humiliores,debent ad eorum expulſionem prout po
terunt laborare,quia ſecundum Apoſto.2.ad Theſ.2. Qui non
laborat,non manducet. ¶ Rex apum ſecundum Ariſto.non ap-
27 paret extra alueare,niſi ſit magno apum ſtrepitu circunſeptus.
& quando rex vnus apum volat cû agmine ſuo , aliquâdo apes
alterius examinis aſſociant eum,& dimittunt primum regem,
& illi qui plures habet,aliæ ſe adiungunt. Quod ſi rex ſuus velit
eas ſequi,vt ipſas ad imperium ſuum retrahat , occidunt eum,
& ſequuntur de nouo electum. Talis eſt Chriſtus, quia quan-
do alueare paradiſi exiuit,ipſum concomitata fuit apum.i. an-
gelorum cœleſtiû multitudo. Luc.2. Facta eſt cum angelo mul
titudo. Lu.2. Facta eſt cum angelo cœleſtis exercitus. In mun-
do etiam habuit alias apes ſecum,ſcilicet apoſtolos & diſcipu-
los,in quorum medio ſemper fuit. Ioan.20. Et quando iſte rex
cum examine ſuo.i.cum captiuis quos redemerat volauit, ſcili
cet ad cœlum in aſcenſione,tunc apes alterius examinis,vide-
licet peccatores,& maximè gentiles,qui erant de examine dia
bolo per infidelitatem , reliquerunt ipſum diabolum regem
ſuum,& iſtum regem Chriſtum per fidem & dilectionem tunc
ſecuti. Et ideo ſi primus rex tuus diabolus,cui obediſti in ſtatu
peccati, te inſequitur per tẽtationes , vt ſuo imperio iterum te
ſupponat,tu debes ipſum occidere.i.contra eum inquâtum po
teris repugnare,& cum rege Chriſto electo fortiter te tenere.
Leuiti.26. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. Gen.29.
Amorem ſequentis priori prætulit. Heb.10. Auffert primum vt
ſequens ſtatuat. Iſte enim habet plures ex parte ſua,quia ſcili-
cet angelos & homines,& ideo magis eſt eligendus. Figura 3.
Regum 12.vbi ſeparatę ſunt decem tribus a Roboâ,& ſecutę
ſunt Hieroboam , & principem tributorû à Roboam miſſum
pro eorum reuocatione,lapidauerunt. Roboam diſſipans plu-
rimos,ſignificant diabolum. Hieroboam ſuperius iudicans,ſi-
gnificat Chriſtum. Iſte ergo eligitur,alius repellitur,princeps
etiam tributorum ſuorum,ſcilicet ſuperbia,a nobis penitus de
ſtruatur. Vel pone ſi vis figuram de arbore Dan.4. qua inciſa
fugerunt beſtiæ de ſub ea. Vel pone figuram de controuerſia
domus Isboſech,& domus Dauid 2. Regum 3.finaliter autem
domus Dauid obtinuit.&c. Vel pone φ rex primus eſt Chri-
ſtus,qui examen generis humani perdiderat,& maximè popu
lum iudæorum,qui alium.ſ.diabolum ſequebantur,& ideo ad
eos reducendos præſentialiter venit,& ab eis eſt occiſus. Figu
ra de Hieroboam.i.de patre qui principem ſuum miſit pro po
pulo ſuo reducendo,qui ab eis occiſus eſt Thob.1. Occiderût 28
regem filij eius. ¶ Apes ſecundum Ariſto.per diuerſas partes
ſe diuidunt,& vna pars ſequitur vnum regem,alia aliû & quâ
do ſunt diuiſæ , tunc faciliter ſequuntur illum regem qui plu-
res habet. Sic in alueari religionis vel eccleſiæ fit ſæpe diſſen-
ſio,diuiſio & partialitas,& maximè in electione noui prælati,
quia tunc vna pars ſe tenet cum vno,alia cum alio , & faciliter
ad illum qui habet plures fautores & adiutores,aliæ ſe conuer
tunt. Figura.3.Regum 16.vbi vna pars ſequebatur ambri , al-
tera autem ſecuta eſt zambri. ¶ Inter apes accidit quòd quan- 29
do apes vnius regis , alteri ſe coniungunt, & iſte primus vult
eas ſequi,& reducere,occidunt eum apes. Sic verè quando ali
qui coniungunt ſe diabolo per peccatum,& ipſum faciunt re-
gem ſuum,tunc ſi rex proprius.i.prælatus vel prædicator vult
ipſus reducere per correctionem,ipſum ſæpe occidunt per in-
famiam & detractionem. Mali enim ſuos prædicatores & cor-
rectores occidunt & diffamant,quando prædicant veritatem,
vt eos reducant ad ſtatum ſalutis. Figura vt ſupra de Hiero-
boam & Roboam,quia ſicut dicitur Prouerbio.9. Qui erudit
deriſorem,ipſe ſibi iniuriam facit,ſcilicet deriſor. ¶ Apes ſecû 30
dum Ariſto.quando pungunt,cito moriuntur,ſi totum infixe-
runt aculeum,quia tunc exit cum aculeo inteſtinum. Recto-
res etiam apum raro pungunt etiam incitati . Sic verè illi qui
totum aculeum correctionis volunt infigere ſine aliqua pieta
te per immoderatum zelum vindictę , cito moriûtur per cru-
delitatẽ,quia ipſi ſic ſe euiſcerant,φ interius inteſtinum.i.con
ſcientia vulneratur, quia teſtante Seneca, Culpa eſt totam cul
pam perſequi. Rectores etiã.i.prælati raro & inuiti debẽt pun
gere per excommunicationẽ. Ideo dicit Seneca & Hugo, Al-
teri ſemper ignoſcito, tibi autem nunquam. Quod eſt contra
multos,qui nimis ſunt ſeui ad puniẽdum,& nimis prompti ad
excômunicâdum. ¶ Qñ in alueari apû eſt aliqua mortua , aliæ 31
apes feſtinãt eã expellere,ſunt.n.aialia munda , & ideo res fę-
tidę grauant eas. Sic vere qñ in alueari eccleſiæ vel religionis
eſt aliqua perſona mortua per hæreſim vel per obſtinationẽ,
aliæ apes,.i.boni & fideles debent eam expellere , nec debent
cum ea conuerſari,ne forte per eam corrumpantur, quia quâ
tetigerit picem,inquinabitur ab ea. Eccleſi.13. Ideo Prouerb.
22. Eijce deriſorẽ.&c. Numeri.16. Separate vos de tabernacu
lis hominum peccatorû. Figura de leproſo qui expellebatur
extra caſtra. Leuiti.13. ¶ Fœtor,vt dicit Ariſto. grauat apes, 32
& ideo

& ideo volãdo eijciunt ſtercus ſuum antequam in alueare intrent. Ventus etiam eis nocet, & ideo tempore ventoſo debet tegi alueare, & ea fœtore ſepius infirmantur. Sic religioſi ante quam intrent alueare religionis, debet relinquere ſtercus ſuũ .i.diuitias temporales, ſaltem quantum ad affectum, & debent fugere fœtorẽ luxuriæ, alioquin infirmari poterunt per delectationem, conſenſum, & cogitationem. Ventum etiam inanis gloriæ debent fugere, & contra eum diſcretionis operculo ſe velare, & per humilitatem ſe ab hominibus occultare. Seneca.
33 Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. ¶ Apes infirmantur quando nimis quieſcunt, & ideo non amant otium vel quietem, imo otioſas a ſe eijciunt & expellunt. Sic verè quando homines & maximè religioſi quieſcunt in delicijs & otio, nec ſe exercitant per pœnitentiam & laborem, tunc faciliter infirmãtur per delectationem, & tandem moriuntur per cõſenſum & operationem, & ideo non debent eſſe otioſi, ſed otioſos de ſuis conſortijs effugare. Eijce ancillam .i. otioſitatem, & filium eius .i.otioſum. Gen.21. Ideo 1. ad Tim.4. Exerce teipſum ad pie
34 tatem. ¶ Apibus in æſtate cõuenit locus frigidus, in hyeme autem locus calidus. Sic verè in æſtate proſperitatis mundanæ neceſſe eſt ꝙ in loco frigido, hoc eſt dictu, in timore domini, qui ad modum frigoris comprimit & conſtringit, habitemus. In hyeme autem aduerſitatis debemus calorem ſpei & charitatis quærere, vel ſcilicet ſperemus ꝙ ſicut abũdant paſsiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abundabit conſolatio 2. ad Corin. 1. Ideo Iob 24 Ad calorem nimium tranſiet ab aquis niuium.
35 ¶ Si homo dimiſerit apibus nimis de melle, parum poſt modũ operabuntur, & ſi nimis parum dimiſerit, tunc ſegneſcent ad operandũ, & ideo ſecundum quantitatem apum debet eis mel relinqui. ꝙ ſi mel nõ habuerit, ficubus & alijs dulcibus nutriãtur. Sic verè ſi homines & maximè religioſi habeant multũ de melle hoc eſt dictu, de ſcientia & doctrina, tunc parum operãtur per pœnitentiam & laborem, ſicut patet in mundanis, quia ſcientia ad modum mellis inflat, charitas autem ædificat 1. ad Corint. 8. In multa enim ſapientia multa eſt indignatio. Eccle. 1. Si autem nimis parum habuerint de hoc melle, tunc ſimiliter neſciunt laborare, & ideo cuſtos aluearis. i. prælatus debet ad ſufficientiam in alueari eccleſiæ relinquere & introducere mel doctrinæ. ꝙ ſi mel ſcientiæ & doctrinæ eis deficiat, debet apes.i. ſubditos ſuos ficubus dulcibus, hoc eſt dictu, ſanctorum patrum exemplis & imitationibus enutrire. Micheæ 7. Præcoquas ficus dilexit anima mea. Vel dic quòd abundantia mellis.i. bonorum temporalium facit homines inhabiles ad laborem. Ideo Prouerbio. 25. Qui mel multum comedit, non eſt ei bonum. Nimia etiam paupertas & indigentia aliquando impedit bonum opus, ſed mediocritas in omnibus prodeſt. Ideo Prouer. 30. Nec diuitias nec paupertates dederis mihi domi-
36 ne, tribue tantum victus meo neceſſaria. ¶ Quando apes contendunt in alueari, ſignum eſt quòd volũt illud relinquere, & ideo cuſtos earum debet irrorare vino dulci, & ſic manebunt. Sic verè quando in alueari eccleſiæ vel religionis contendunt ipſæ apes.i. clerici vel religioſi per cõſpirationes ac diſcordias atque lites, tunc ne forte dimittant alueare ſuum per appellationes vel apoſtaſias, cuſtos ſuus prælatus debet eis infundere vinum dulce, hoc eſt dictu, dulcem & benignam conſolationem & monitionem, & ſic ſedari poterit briga ſua, & in alueari proprio remanebunt. Exemplũ de Gedeone qui ſedauit Effraim. Iudic 8. Reſponſio enim mollis frangit iram. Prouerb. 15. ſupra dicta dicit Ariſtoteles lib. 8. & 9. ¶ Apes non faciunt
37 ſtrepitum niſi volando. Sic nec homo facit ſtrepitum iactantiæ vel detractionis, niſi quando volat per ſuperbiam & vanitatem. Strepitus alarum ipſarum. &c. Apocal. 9. ¶ Dicit Ariſt.
38 lib 4. & etiam ſenſus patet, quòd pedes apum poſteriores ſunt anterioribus lõgiores, & hoc propter ambulationẽ, & vt a terra facilius eleuentur. Primi pedes ſunt affectiones ad temporalia, poſteriores affectus ad ſpiritualia 1. ad Corint. 15. Prius quod animale eſt, deinde quod ſpirituale eſt. Quia pro certo affectus ſpirituales debent in nobis eſſe longiores per longanimitatem, altiores per contemplationem, quàm ipſa para anterior.i. quàm affectus carnales, vt ſemper proficiamus de bono in melius. Ideo Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Iob 8. Priora tua fuerint parua, & nouiſsima tua multiplicentur nimis. Iob 42. Dominus autem benedixit nouiſsimis Iob. Et hoc vt a terra.i. ab amore terrenorum citius valeat nos leuare per deſiderium æternorum. Figura Leuit. 11. Nam animal volatile quadrupes erat immũdum, niſi haberet pedes poſteriores anterioribus longiores. Sic ille qui non habẽt affectus ſpirituales maiores & longiores i. durabiliores carnalibus, immundus quo ad Deũ iudicatur. Vel ſi vis pars anterior eſt iuuentus, poſterior eſt ſenectus, quæ pro certo debet habere pedes lõgiores .i. virtutes durabiliores, & affectiones permanentiores, & a terra.i. a temporalibus per contẽptum eleuatiores. Quod eſt contra multos, ſenes qui iuuenibus ſunt peiores & auariores. ¶ Se 39
cundum Ariſto. lib. 9. quando in alueari corrumpitur mel tunc ex inde generantur vermes, qui faciunt texturam ſicut aranea, & ſic infirmantur apes vel moriuntur. Sic verè quando in alueari eccleſiæ corrumpitur mel.i. doctrina eccleſiaſtica per hęreſim & errores, tunc multi vermes diuerſorum peccatorum exinde generantur, & ſic apes, id eſt fideles aut infirmantur in fide titubando, aut totaliter moriuntur per hęreſim & errorẽ, & ideo Amos 8. Multi morientur, in omni loco proijcietur ſilentium. ¶ Ariſtote. li. 3. de generatione animalium dicit quòd
apes multiplicantur tempore pluuioſo, propter humiditatem, 40
econtra autem tempore ſicco minuuntur propter defectũ humoris. Sic pro certo amici mundani tempore pluuiæ, hoc eſt dictu tempore proſperitatis & conſolationis temporalis multiplicantur, ſed verè quando humiditas temporalis proſperitatis & conſolationis deficit & ſiccitas aduerſitatis & paupertatis abundat, etiam carnales amici minuuntur. Ideo Prouerb. 14. Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit, amici vero diuitum multi Prouerb. 19. Diuitiæ addunt amicos plurimos. ¶ Secundũ Iſaac in dietis particul. duplex inuenitur mel. apes
enim paſcentes iuxta flores amygdalarum faciunt mel magis 41
temperatum & ſaporoſum, & membrorum ſpiritualium maximè mundificatiuum. Apes autem quę paſcuntur ſuper herbas amaras, vt eſt abſynthium, faciunt mel amarum, id eſt minus dulce, eſt tamen ſumme mundificatiuum, opilationis hepatis apertiuum, hydropicorum iuuatiuum, morſus canis rabidi curatiuum. Rectè talis eſt ſcriptura ſacra, quæ a floribus tam dulcibus quàm amaris, id eſt ea auctoribus & verbis tam dulcib⁹ per promiſsiones, quàm amaris per comminationes eſt confecta, & ab ipſis apibus.i. ab ipſis patriarchis, prophetis & apoſtolis eſt conſcripta, & ideo iſtud mel conſcientiæ mundificatiuum, opilationis verecundiæ per confeſsionem apertiuum, hydropiſis inſatiabilis auaritiæ curatiuum, contra morſum canis rabidi.i. detractionis iuuatiuum. Iſta enim omnia per mel ſacræ ſcripturę ſanantur, inquantum ibi dantur remedia contra cuncta. Verbum tuum dulce, quod ſanat omnia. Sapiẽ. 16.
¶ Secundum Plin. lib. 11. ca. 6. Apes in hyeme latent & abſcondumur, quia vires non habent vt reſiſtant niuibus & pruinis, 42
& flatibus aquilonis. In vere autem faba florente exeunt ad labores. vnde tunc nulli licet inter eas vacare otio vel quieti, & primo faciunt de cera cellas ſuas, deinde vacant ſoboli, poſtea mella parant. Hyems eſt tempus ante incarnationem, vbi abũdabat frigus infidelitatis, apes ſunt ſancti & ſanctę, vel tempus gratiæ, faba virgo, flos eſt Chriſtus. In tempore ergo hyemis, hoc eſt dictu, ante Chriſti incarnationem vbi abundabat frigus infidelitatis, pluuia carnalitatis, gelu incompaſsionis, venti & turbines tribulationis, apes.i. ſancti & ſanctæ, latitabant, ſcilicet in cauernis mundialis amoris & temporalis proſperitatis, quia tunc nullus erat ita ſanctus, qui in temporali ſubſtantia non gauderet abũdare, ſicut patet de Abraam, Iob & alijs, qui fuerunt ditiſsimi, & ratio eſt quia non poterant reſiſtere flatibus aquilonis, hæc eſt dictu, tentationibus luciferi, qui tunc flabat in perſona propria, quia ab aquilone pandetur omne malum ſuper faciem terræ. Hierem. 1. At vbi venit plenitudo temporis, videlicet tempus gratiæ, quando faba, id eſt beata virgo Maria florem ſuum Dei filium nobis emiſit, tunc exierunt apes, id eſt ſancti de alueari ſuo.i. de amore temporalium per voluntariam paupertatẽ, dicentes. Matt. 19. Ecce nos reliquimus omnia. Tunc cęperunt laborare per pœnitentiam & ſedulitatem, vacare ſoboli per prædicationem, domos ſuas in cœlo facere per meritorum acquiſitionem, ceram mollem componere.i. eleemoſynam & compaſsionem, mella conſtruere.i. æternæ dulcedinis contemplationem & deuotionem. Et ideo potuerunt dicere. Cantic. 7. Mane ſurgamus ad vineam, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt. Vel pone quòd boni tempore hyemis.i. tribulationis latitant, ne ſuccumbant, tempore autem veris & proſperitatis exeũt ad laborem, ſicut patet in martyrib⁹, qui ſępe in tribulatione latebãt, & in cõfeſſoribus, qui tandem data pace eccleſiæ, labori pœnitentiæ ſe dederunt, vt eis diceretur Canticorum 2. Iam hyems

43 tranſijt. &c. ¶ Apes triplici munimine muniunt fauos ſuos,
quia primo faciunt vnam cruſtulam amaram, ſecundo aliam
dulciorem, tertio aliam groſsiorem, quæ fauorum eſt funda-
mentum & initium, vt dicit Pli.li.11.c.7. Sic boni & pœnitẽtes
ad munimentum fauorum ſuorum.i. bonorum operum & vir-
tutum, debent habere tres cruſtulas, primam amaram, hæc eſt
dolor contritionis, ſecundam dulcem, hæc eſt clamor cõfeſsio
nis, tertiam duram & groſſam, hæc eſt labor ſatisfactionis. Iſta
.n. tria ſunt fauorum.i. virtutum & gratiarum & melleæ deuo-
tionis primarium fundamentum, & contra beſtias venenoſas.i. cõ
tra dæmones & vitia ne ſubintrent præſidium & munimen. Fu
niculus.n. triplex difficile rumpitur. Eccl.4. Conſideratio etiã
mortis peccatorum, iudicij, & paſsionis Chriſti, eſt fundamen
tum perfectionis, ex quibus ſurgit dulcis cruſtula ſpei & deuo
tionis & conſolationis, & tandem alia durior.i. virtus conſtan-
tiæ & lõganimitatis. Memor eſto ergo paupertatis meæ, abſyn
44 thij & fellis. ¶ Apes lachrymis & guttis gummoſis liniunt al-
ueare, vt cõtra beſtiolarũ auiditates ſuccis huiuſmodi munian
tur, ſecundum Pli. ibidem.c.6. Chariſsimi iſti ſucci ſignificãt
liquorẽ pietatis, quo pro certo alueare cordis debemus vnge-
re, ſi beſtiolarum.i. dæmonum morſus & tentationes volumus
euitare 1. ad Timo.4. Exerce teipſum ad pietatem, pietas enim
45 ad omnia valet. ¶ Apes ſecundum Plinium. ibidem.c.8. nõ inſi
dent ſuper flores marcidos, ſed recentes, & inde accipiũt mate
riam ad faciendum mel. Et quando flores proximi conſumpti
ſunt, mittunt ſpeculatores ad vberiora pabula requirẽda. Cha
riſsimi flores marcidi ſunt peccatores, æſtu concupiſcentię ma
cerati, flores recẽtes ſunt boni, humore gratiæ reuirẽtes. Apes
igitur.i. boni non debent ſedere per imitationem meditationẽ
& exempli acceptionem & aſſociationem, ſuper flores marci-
dos.i. peccatores, ſed ſuper recentes.i. ſuper bonos virtutib⁹ re
uirentes, vt per eorum imitationem & exemplum ex ipſis ac-
cipiant mellis & deuotionis materiam. Sed ſi prope ſe nõ inue-
niant flores tales, ſ. perfectos viros, certe ipſi debent ſpeculato-
res ſuos.i. intellectum & voluntatem vſq; in paradiſum per cõ
templationem mittere, vt ibi vbera paſcua requirant, ſcilicet
conſiderando quales flores ibi ſunt, & qualem vitam duxerũt
illi qui in illis paſcuis nunc morantur, vt eorum exemplo diri-
gat quilibet vitam ſuam. Figura Numeri 13. vbi exiſtentes in
deſerto, miſerunt exploratores qualis erat terra promiſsionis.
Sic de deſerto huius mundi debemus mittere exploratorẽ no
ſtrum, ſcilicet contemplationem & cõſiderationem, vſque ad
terram promiſsionis paradiſi pro floribus qui ibi ſunt contem-
plandis, vt ſic ſpeculatores renuncient, dicentes. Canti. 2. Flo-
res apparuerunt in terra noſtra. Vel ſi vis per flores marcidos
intellige bona temporalia, per recentes bona æterna. &c. Per
46 omnia ſicut ſupra. ¶ Apes dum ſunt in expeditione, ſi nox eas
apprehenderit antequam ad alueare proprium reuertantur,
excubant ſupinæ, verſa facie verſus cœlum, vt ſic alas ſuas a ro
re & pluuia cuſtodiant, & vt alas habẽtes ſiccas volent liberi⁹
in craſtino ad opus ſuum, ſecundum Plin. ibidem.c.8. Sic verè
dum nos ſumus in expeditione, in guerra, & in labore hui⁹ mũ
di, ſi nos alicuius tribulationis huius mundi nox apprehendat
antequam ad alueare paradiſi veniamus, debemus ſupini iace
re per ſpem & æternorum contemplationem, quia faciem cor
dis.i. intellectum & voluntatem debemus erigere verſus cœ-
lum, exinde contra tribulationis impetum auxilium imploran
do. Et nunc clamemus in cœlum, & miſerebitur noſtri de⁹ no
ſter. 1. Macha.4. Et per tribulationes & patientiam præmiũ ſpe
rando. Ideo pſal. In noctibus extollite manus veſtras in ſancta
& benedicite dominum. Et hoc ne alæ noſtræ.i. intellect⁹ & af
fectus, quibus debemus volare per cõtemplationem, rore præ
ſentis proſperitatis, vel pluuia carnalis voluptatis madefiãt, ſed
vt in ſiccitate & puritate conſcientiæ puræ & mundę altius &
liberius ad actus exeant operandi, quia beati mũdo corde, quo
niam ipſi deum videbunt. Matt.5. Contra multos qui dormiũt
verſa facie.i. mente verſus terram, & dorſum ad cœlum & cœ
leſtia vertunt, qua ſi ipſa contemptui habentes, vilipendentes,
& de eis non curantes. Hierem.2. Dorſum & non faciem verte
runt mihi 2. Paral.29 Auerterunt faciem, & præbuerunt dor-
ſa. Vel pone quòd licet dormiamus in delicijs huius mundi, ta
men ſemper debemus habere faciem cordis ad cœlum & cœ-
leſtia appetenda. Ideo dicit Chriſtus. Canti.2. Oſtẽde mihi fa-
ciem tuam. Vel pone quomodo boni quãdo aduenit eis nox ali
cuius tribulationis, debent ſuperſedere vſque ad tempus, & tã
dem inuenta opportunitate ad volatum bonorum operum re-
meare, quia Vſque ad tempus expectabit patiens, & poſtea
redditio iocunditatis. Eccleſi.1. ¶ Apes dum ſunt in expeditio 47
ne, ſi aliquando nox eas apprehendat, ordinant excubias ſuas,
& in mane vna earum eas excitat ad volandum triplici ſonitu
ſeu bombo, & tunc ad vocem ipſius aliæ ſurgunt & volant, ſe-
cundum Pli. ibidem.c.10. Sic verè ſi nox peccati mortalis ap-
prehendat apes.i. homines dum ſunt in expeditione.i. in labo-
re & militia vitæ huius, ita quòd tunc incipiant dormire in de-
licijs mundi huius, facto tamen mane.i. oriente ſole iuſtitiæ in
cordibus eorum & per gratiã & amorem, vna earum, videlicet
bonus prædicator, prælatus, vel ductor, ipſos debet excitare
ad volandum, & ad ſurgendum de peccato, & ad volãdum, ad
æterna per affectum, & hoc triplici ſonitu.i. ſuppliciorum cõ-
minatione, terrenorum contemptu & vilipenſione, æternorũ
promiſsione & declaratione, & ſic alij debẽt ſurgere, & ad vo-
latum pœnitentiæ & contemplationis celeriter ſe parare. Iſte
enim triplex ſonitus prædicatoris, ſignificat tres lanceas quib⁹
Ioab Abſalon occidit 2. Regum 18. Tres ſagittas quas præce-
pit Heliſeus iaci ad Syriam deſtruendam 4. Regum 13. Tria
ſata farinæ mulieris euangelicę. Matthei 13. &c. Applica ſi vis
figuras. Ideo Prouerb.30. Per tria mouetur terra. &c. ¶ Apes 48
prædiuinant imbres & ventos, quia ſi dies ſerenus ſit futurus,
ad opera ſua exeunt, ſi autem eſſe debeat turbulẽtus, de aluea-
ri proprio non exibunt, ſm Plin. ibidem. cap.10. Sic verè quan-
do dies proſperitatis eſt turbulentus per vitia & peccata, nos
non debemus de alueari noſtro, id eſt de ſecreto conſcientiæ,
vel de conuentu, vel de religione, vel de diuinorum mandato-
rum clauſura exire, res mundanas ſcilicet appetendo, & mun-
di negocia miniſtrando, ne fortè vento ſuperbiæ, aut pluuia lu
xuriæ, aut turbine auaritiæ ſubruamur, quia Dies illa dies irę,
dies tribulationis & anguſtiæ. Sopho. 1. Sed in die clara hoc
eſt dictu, in bonis ſpiritualibus, quæ ſunt clara & ſerena, de-
bemus volare ad laborem pœnitentiæ & contemplationis, q̃a
In illa die ſtillabunt montes dulcedinem. &c. Iohelis 1. Sed
econtra multi exeunt in die proſperitatis mundanæ, & ideo di
uerſis vitijs moriuntur. Figura de Eſau Exeunte ad venatio-
nem, & benedictionem perdente, & Iacob in domo manente,
& eam aquirente, quia verè multo dum exeunt ad mundi dele-
ctabilia & negocia, benedictionem dei perdũt. Alij autem qui
in domo clauſtri, vel in ſecreto cordis ſui per humilitatem ſe
abſcondunt, benedictionem æternam reportant. De alio autẽ
exitu dicit pſalm. Exibit homo ad opus ſuum. &c. Vel pone ꝙ
in tempore tribulationis, tutius eſt vſq; ad tempus latere, quã
ſe periculis exponere, & temere apparere. ad Eph.5. Redimen
tes tempus, quia dies mali ſunt. ¶ Item inter apes eſt ordo, q̃a 49
iuuenes exeunt ad opera & laborem, ſenes autem intus rema-
nent, vbi mel & cibos & domos parant, ſecundum Pliniũ ibi-
dem. Sic verè in alueari eccleſiæ, illi qui ſunt iuniores, hoc eſt
dictu, imperfectiores, debent onera ſeculi & temporalia nego-
cia miniſtrare 1. ad Corint.6. Si habetis contemptibiles in ec-
cleſia, eos conſtituite ad iudicandum, ſeniores autem.i. ſapien-
tiores & perfectiores (quia cani ſunt ſenſus hominis. Sap. 4.)
debent in domo remanere.i. ad regimen domus eccleſię inſti-
tui, vt ſunt prælati & prædicatores, qui mel deuotionis, & cibũ
lectionis & prædicationis debẽt componere tam pro ſe quàm
pro laborãtibus. Vel pone melius quòd iuuenes.i. ſeculares qui
exeunt ad exteriora negocia, debent prouidere de temporali-
bus, religioſis & clericis ſenibus.i. perfectis & ſapientibus &
maturis, qui in alueari eccleſiæ remanent.i. qui melle doctrinę
& gratiæ, lectionis & prædicationis, eos cibant, quia ſi ſpiritua
lia ſeminauimus vobis, non magnũ eſt ſi veſtra carnalia meta
mus 1. ad Corinthio.9 ¶ Quando ad alueare apum veniunt ali-
quæ apes de foris floribus oneratæ, ſtatim adſunt tres vel quat 50
tuor ſeniorum aliarum, quæ ad eas recipiendum & exoneran-
dum ſunt paratę, ſecundum Pli. lib.11.c.10. Sic verè apes ſenio-
res.i. religioſi perfecti, qui mel conficiunt.i. qui ſolis ſpirituali
bus habent vacare, licet non videantur curare de temporalib⁹,
tamen quando ad alueare ſuum.i. ad conuentum vel religionẽ
venit aliqua perſona bene onerata, ſcilicet diuitijs & tempo-
ralitate ſtatim ſunt parati plures ad ipſum recipiendum, alli-
ciendum, & exonerandum, ſicut patet in mendicantibus, qui
ſummè gaudent quando aliquis diues ingreditur ſtatum ſuũ,
vel qñ apud eos eligit ſepulturam. Vel pone ꝙ qñ aliqui vidẽt
alium oneratum diuerſis curis, laboribus & negotijs, debẽt eũ
ſupportare, & in ſuis oneribus adiuuare. ad Gala.6. Alter al-
terius onera portate. ad Romano.15. Nos qui ſuperiores ſu-
mus.

mus.&c.Vel allega de iuuentute ad litteram, ꝙ in oī eccleſia
vel conuentu,iuniores debent in exterioribus laborare, ſenes
autem in domo quieſcere,& mellificationi deuotionis vacare.
51 ¶ In examine apum faui ordinatiſsimè ſunt locati, ſed vt com-
muniter in ſuperioribus fauis parum eſt de melle,in inferiori-
bus autem multum,ſecundum Pli.li.11.c.10. Sic verè in eccle
ſia dignitates & officia optimè ſunt ordinata,quia alius eſt epi
ſcopus,alius eſt archiepiſcopus.&c.Ibant cautè & ordinatè 1.
Macha.6.Sed iſtud eſt regulare,ꝙ in ſuperioribus & prælatis
minus eſt de melle deuotionis & cōpaſsionis, quàm in minori
bus & ſubditis. Vel pone ꝙ apes.i. Deꝰ & angeli magis implēt
melle gratiæ & deuotionis illos qui ſunt inferius per humilita
tem,quàm illos qui ſunt ſuperius per præſumptionis & ſuper-
biæ vanitatem. Eſa.40.Omnis vallis implebitur,& omnis mōs
& collis humiliabitur. Vel pone ꝙ illi qui ſunt ſuperiores in
gradu & in eccleſiaſtica dignitate, debēt minus habere de mel
le carnalis voluptatis.vnde Leuitici.2. præcipitur in altari Dei
mel non offerri. Vel dic ꝙ ſuperiores ſunt eccleſiaſtici & cleri-
ci,inferiores autem ſimplices & laici, quia verè tales inferio-
res plus habent hodie de melle gratiæ & deuotionis, ꝙ illi qui
in dignitate ſcientia ſunt maiores. Vel pone ꝙ pars ſuperior eſt
anima,inferior autem eſt corpus, quia verè plus debemus de
melle conſolationis dare parti ſuperiori,ſ.animæ & rationi, q̄
52 inferiori.i.quàm corpori,ſeu carni. ¶ Apes fauos ſuos ſuſpen-
dunt,& cadentes fulciunt.ibidem.Sic verè bonus prælatus de
bet fauos.i.ſubditos ſuos ſuſpendere per contemplationem &
æternorum deſiderium & amorē,& ad hoc eos incitare, & ca-
dētes per peccatum vel deſperationē vel tribulationem,debet
fulcire per prædicationem,& monitionem, & conſolationem.
Idō de bono prælato dicitur Eccl.50.In vita ſua ſuffulſit domū.
53 ¶ Item dicit idem ibidem ꝙ apes gerulæ ſecundos flatus ca-
ptant,timentq; aſperum venti flatum ne forte ab eo deijciātur
& mel quod portant deficcetur,& ideo volant circa terram.Il
læ autem quę nihil portāt,ſolent ſe lapillis onerare vt eorū one
re ſint contra venti impetum magis fixę.Sic verè chariſsimi il
li qui portāt mel deuotionis & gratiæ.ſ.boni & virtuoſi, debēt
timere ventum inanis gloriæ præſumptionis & ſuperbiæ, quia
ſecundum Gregorium, Valde timendum eſt vitium quod ex
victoria naſcitur vitiorum. Et ideo debent volare circa ter-
ram, id eſt circa mortis memoriam, & circa conſiderationem
propriæ vilitatis per humilitatem, quia ſuperbia non facilis
eleuat hominem, quanquam bonum, ſi circa mortis memo-
riam occupetur. Illi autem qui vacui ſunt melle gratiæ & de-
uotionis,vt ſunt pœnitētes & incipiētes & imperfecti,iſti ne fla
tu ſuperbiæ euellantur debēt accipere lapillum.i. Chriſtum
(qui eſt lapis angularis)per deſiderium & affectum,in eius mi
ſericordia confidendo.Vel per lapillum intelligo timorem di-
uinum,qui aggrauat & ponderat & deprimit mentem noſtrā.
vel etiam lapidem Chriſti ſepulchri.ſ.quæ omnia ſi iugiter me-
ditentur,nunquā ventus ſuperbiæ te mouebit. Si.n.ventus tri-
bulationis vel tentationis timetur,duplex eſt remedium, baſsē
volare per humilitatem, & lapidē Chriſtum accipere per ſpē
& deuotionem,vel etiam lapidem timoris portare per mortis
& damnationis conſideratam aduerſitatem. Figura de Petro.
Matt.14 qui videns ventum validū venientē timuit, & ideo ap
prehendit Chriſtū,qui eſt lapis angularis,qui.ſ.debet apprehē
54 di per fidem deuotionem & charitatem.¶ Item dicit idem ibi-
dem ꝙ mira eſt inter apes obſeruantia diſciplinæ. Nam nullas
inter ſe otioſas permittunt,imo otioſas puniunt, vel occidunt.
Mira etiam inter eas eſt mūditia,quia nullam ſpurcitiam in al-
neari ſuo permittunt, imo ſtercora omnium in vno loco con-
gregant,poſtea eijciunt.Sic verè debet eſſe inter fideles, quia
nullus debet otioſus ab exercitio diſciplinę,imo otioſi ſunt pu
niendi,& per correctiones ſpiritualiter occidēdi. Vacatis otio
& idcirco dicitis.&c.Exod.5.Mundi etiam debēt eſſe per con
ſcientiæ puritatem, quia omnem ſpurcitiam peccatorum ſuo-
rum debent in vnum recolligere per diſcuſsionem,& expelle-
re per confeſsionem,& ſic alueare cordis purificare ſpirituali
55 ter & mūdare.Iaco.4.Purificate corda duplices animo. ¶ Qñ
adueſperaſcit,intrant apes in domibus ſuis,& ſtrepunt, donec
vna earum,illa.ſ. eadem quæ eas excitauit, eodem bombo vel
ſonitu eas inuicem moneat ad quieſcendum,& tunc omnes ſu-
bito conticeſcunt,ſecundum Plin.ibidem.Sic verè chariſsimè
quando adueſperaſcit.i.quando dies vitæ noſtræ iam declinat,
ſcilicet in ſenectute, tunc debemus intrare cameras noſtras.i.
conſcientias,ad eas examinandum & diſcutiendum,& tunc ad
ſonitum monitionis & prędicationis illius qui nos excitauit ad
labores & opera,ſcilicet prælati vel prędicatoris,debemus om
nes tacere & quieſcere per cōtemplationem,ſ.a ſtrepitu mun-
danorum negociorum,& in ſola conſcientiæ camera mundan
da ſcilicet & purificanda de extero cogitare, quia in veſpere
ſenectutis maximè debemus cogitare ſpiritualia, & tempora-
lia litigia cōtēnere:Ideo Iudicum 19.Veſpera eſt,iam declina-
uit dies,oro te quieſce vſque in mane. Sed ecōtra multi magis
vacant ad labores mundanos & ad auaritiam, in tempore ſene
ctutis,quàm iuuentutis,ſimiles vulturi, qui poſt meridiē vena
tur.Ideo Hiere.6.Væ nobis,quia declinauit dies, & factæ ſunt
longiores vmbrę veſperi. Longiores inquit vmbræ.i. maiora
peccata.&c.Vel ſi vis expone de ſilentio,quod in ſero debēt re
ligioſi ſeruare,quando a ſuperiore innuitur.¶ Item Pli. li.11. 56
c.16.dicit ꝙ inter apes maxima eſt æquitas,quia feriunt omnes
pacem ſuam diſſoluere cupientes, vel mella ſua comedere con
tendentes.& ſecundum eundem ibidem.ca.17. Regem habent
apes non armatū aculeo,ſed potius maieſtate,quia & ſi habeat
aculeum,non eo vtitur. Vnde reges apum habere aculeum in-
certum eſt ipſos tamen aculeo non vti certum eſt. Sic rectè de
bet eſſe inter prælatos,quia detractores qui mel virtutū & me
ritorum ſuorum verbis ſuis inuidioſis adnihilant & cōſumūt,
& ſic pacem inter alios diſsipant & ſubuertunt,debent acriter
caſtigare,& eos fortiter impugnare.Reges autem.i. prælati eo
rum debent plus armari maieſtate & auctoritate, quàm acu-
leo vel correctionis aſperitate. Mitiſsimi enim debent eſſe, &
ideo quamuis habeant aculeum.i. poteſtatem iudiciariā, non
propter hoc punire debent vel in iram exaſperari, nec ad vn-
guem punire,ſed quanto plus poſſunt,ſaluo rigore iuſtitiæ, ex
benignitate procedere. Benignitas.n.regis in ſuos,gladius eſt
in hoſtes,vt dicitur Seneca libro de clementia ad Neronem.
¶ Quando apes ſunt in labore,tunc reges ſunt intus, vbi circū 57
eunt vndequaque,& in circunſtant eos quædam apes haben-
tes aculeum,quaſi lictores regem defendere paratę,ſecundum
Plin.lib.11.c.17. Sic vero quando apes.i. ſancti patres erant in
labore & ærumna,ſcilicet ante aduētum Chriſti,tūc rex Chri-
ſtus erāt intra alueare.i.in cœlo,vbi a quibuſdam apibus acu-
leatis,ſcilicet ab angelis aculeum diuini rigoris deferentibus,
cingebatur,qui paratī erat tanquam diuini lictores regis Dei
iniurias vindicare,& ad huius regis imperium ſuas acres ſen-
tentias executioni debite demandare. Exemplū de angelo cū
gladio Ioſuæ 5.& 2.Regum 24. pſalm. Qui facit angelos ſuos
ſpiritus,& miniſtros ſuos flammam ignis.Vel pone quòd bo-
ni prælati debent habere circa ſe in ſocietate ſua illos qui ha-
bent aculeum conſcientiæ ſtrictę,vt eorum conſilio & auxilio
alios bene regant.Rex enim apum. i. prælatus non debet ſine
talium apum multitudine eſſe Exemplum de Salomone cui aſ
ſiſtebant ſapientes & ſenes,ſ.& ideo bene rexit populum. Econ
tra de Roboam,qui vſus iuuenum conſilio,populum diſsipa-
uit.Ideo Eccle.9.Viri iuſti ſint tibi conuiuę.& Eccl.27.In me-
dio cogitantium legē Dei aſſiduus eſto. ¶ Rex apum raro exit
extra alueare,ſ.niſi quando apes exeunt cum eo, ſemper.n. vult 58
habere ſecum exercitum,circunſtantem,vt dicitur ibidem. Sic
verè nec Chriſtus apparebit publicè extra paradiſum, niſi in
iudicio,quando cum eo oēs apes ſuæ.ſ.ſancti & angeli exibūt,
quorum exercitu circundatus orbem iudicabit. ¶ Secundū eū 59
dem Plinium ibidē.c.17.in alueari longe ante per tres dies nū
ciatur per ſtrepitū & clamorem ſ& pronoſticatur huiuſmodi
exitus regis,& exercitus ſui,ita ꝙ quælibet ſe tunc parat ad exi
tum Sic verè exitus Chriſti ad iudiciū fuit a principio per ſan
ctos & prophetas in alueari eccleſię nunciatus,& hoc per tres
dies.i.tempore naturæ,tempore legis,& tempore grīæ, & ma-
ximè in fine ſcietur,& hoc per ſtrepitu buccinarum toto apū
exercitu murmurante.i.oī creatura turbata, & ideo quilibet ſe
debet parare ꝑ virtutes & grās ad eiuſmodi exitū & aduentū
Eſa.3.Ecce dōs veniet, & oēs ſancti eius cum eo. Et Luc. 12.
Sic & vos eſtote parati, quia qua hora nō putatis filius hoīs ve
niet.¶ Apes videntes imminere exitū de alueari, ſtrepūt quaſi
ad exitū ſe parantes.ibidē.Sic qa de alueari corporis debemus 60
exire,& neſcimus diē neq; horā,ideo debemus ſtrepere per ti
morē,& conſciētiæ diſcuſsionē & ad mortis exitū nos parare,
vt qñ res noſter Chriſtus nos vocauerit, exeamus ad eū extra
caſtra.ad Hebr 13.vñ Seneca,Nō me pigebit deſinere vel tra
ſire,hac.n conditione intraui,vt exirem ¶ Secūm Plinium ibi- 61
dem,qñ murmurāt & volunt exire qui regi præſcinderet ala,
non exirent.Sic quando regi.i.prælato aufertur ala.i.virtus cō

templationis & affectionis, tunc apes.i.ſubditi de aluearii.i. de
62 nido carnalitatis exire nõ curant, nec de clauſtro diaboli euo-
lare, quia cum caput infirmum, cętera membra dolent. ¶ Regẽ
ſuũ volantem extra alueare apes ſequuntur, & eidem mirabi-
liter obſequuntur, quia quilibet eius obſequio ſe offert, & ei ꝓ
xima cupit eſſe. & ſi qua earum defecerit vel errauerit ab acie,
odore ſocias proſequitur, & ſentit vbicunque regem contigerit
præceſſiſſe. vbicunq; ẽt rex præceſſerit, ibi cæterę caſtra figũt.
Regem ẽt fatigatũ portã ipſumq; a labore immunẽ ſolum red
dunt. Rege viſo totus exercitus aĩatur, & eo ꝑdito totus dila-
bitur, & ad alium regẽ fugit, quia ſine rege eſſe non poſſunt ſe
cundum Pli. li. 11. c. 17. Chriſt⁹ eſt rex, alueare eccleſia militãs,
apes aũt ſunt ſubditi Chriſtiani, qui regem ſuum Chriſtũ de-
bent ſequi ꝑ imitationem, & ei obſequi ꝑ deuotionem, & ei eſ-
ſe proximi per dilectionem, quia dilectio facit eſſe proximum
deo. Ideo Lu. 22. Sequimini eũ quocũq; ierit. Quilibet.n. Chri
ſtianus dẽt ſe eius obſequio & ſeruitio offerre. Gloria.n. magna
eſt ſequi dominũ. Ecc. 23. Et ſi aliqua apis.i. Chriſtian⁹, ab acie
fidelium ceciderit ꝑ peccatum, & deuiauerit per errorem, de-
bet ſequi regem & exercitum ꝑ odorem, hoc eſt dictũ. ꝑ ſpem
ſuæ miſericordiæ & benignitatis, & eidem iterum ꝑ charitatẽ
& ꝑ gratiam reuniri. Canti. 1. In odorem vnguentorum tuorũ
curremus. Et vbicunq; rex præceſſerit.i. vbicunq; Chriſtus ſe
inclinauerit, & ad quæcunq; opa & virtutes ſe appoſuerit, ibi
debent aliæ apes.i. alij Chriſtiani caſtra figere, & ad eadem lo-
ca & opera ipſum ſequi, vt.ſ. exemplo eius pietatem & pauper
tatem & alias virtutes et opera complectantur. Figura de rotis
volubilibus quæ erant intra alteram, quarum vbicunq; decli-
nabat quæ prima erat, ſequebantur & cęterę. Ezec. 1. Sic verè
nos qui debemus eſſe rotę per perfectionem, volubiles per mo
tum & bonam operationem, alter intra alterum per mutuam
charitatem & compaſſionem, vbicũq; declinauerit ille qui eſt
primus inter nos, ſ. Chriſtus (qui eſt primogenit⁹ in multis fra
tribus. ad Ro. 8. Et oĩs creaturæ Dei. ad Col. 1. & mortuorum.
ibidem) debemus per imitationem ſimiliter eum ſequi, vt quilibet
dicat illud Iob 23. Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus. Vel
expone ꝑ oĩa de angelis quomodo Deo obediunt & iunguntur.
Iſtum ẽt regem Chriſtum ſi ſit laſſus & feſſus in membris ſuis
.ſ. pauperibus & egenis, debemus eos ſupportare, ſubueniẽdo,
quia ſicut dr̃ Eſaiæ 28 Reficite laſſum, & hoc eſt refrigerium
meum. Viſo etiam iſto rege Chriſto, & conſiderato per contẽ-
plationem qualiter natus eſt & paſſus pro peccatoribus & con
uerſatus, totus exercitus fidelium debet aĩari, ſ. ad laborem bo
norum operum exequendum. Si autem illum regem perdide-
rimus ꝑ peccatum, tunc deficit amor & vnitas & exercitus fi-
delium laniatur, et alius rex.ſ. diabolus & mundus eligitur, cui
de cętero obeditur. Ideo monetur Cantic. 3. Egredimini filiæ
ſyon, & videte regem. &c. Sine.n. rege vel bono vel malo nõ po
teſt aliquis ꝑmanere, quia a quo quis ſuperatus eſt eius ſeruus
efficitur 2. Pet. 2. Vel pone q religioſi & alij ſequunt per imita
tionem reges & prælatos ſuos, & eos debent ſupportare, eis ob
ſequi & obedire, eis coniungi, & eos amare, & eis viſis lætari,
& ad eorum obſequia præſtitari. Vel pone de adulatoribus, &
falſis accuſatoribus, & detractoribus, qui ſemper cupiunt eſſe
proximi principibus & prælatis. Figura de rotis ſicut ſupra
quæ ſequebantur aĩalia oculata.i. prælatos circunſpectos, ante
63 & retro, ad præterita & futura. Sequebantur ducem. Iudic. 9.
¶ Apes non poſſunt eſſe ſine rege, & ideo ſi regem ſuum perdi
derint, ſtatim alteri ſe coniungunt. vbi ſupra. Sic verè animæ q̃
regem ſuum per peccatum perdunt, alteri regi, ſ. mundo, car-
ni vel diabolo ſe coniungunt. Vel dic q ſi contingat q regẽ no
ſtrum. ſ. prælatum per mortem perdamus, neceſſe eſt vt alium
per electionem quæramus. Conſtituerunt eum regem pro Da
64 uid patre ſuo. ¶ Rege viſo apes conſolantur, aggregãtur, & ani
mãtur, eo aũt perdito, apum exercitus dilabitur. vbi ſupra. Sic
verè præſentia boni prælati lætificat ſubditos ſuos, ſiue ſint in
aduerſitate, ſiue in proſperitate. Si autem bonus prælatus eis ꝑ
mortem corporis ſubtrahatur, vel etiam ſi rex vel prælatus hu
iuſmodi ꝑ diuerſa peccata moriatur, tunc ſubditorum exerci-
tus & communitas, corporaliter & ſpũaliter diſsipatur. Zacha.
13. Percutiã paſtorem, & diſpergentur oues gregis. Vel expo-
ne de Chriſto, quo mortuo, diſcipuli ſunt turbati & diſperſi,
Eo aũt viſo, ſ. in reſurrectione, gauiſi ſunt & aĩati. Gauiſi ſunt
diſcipuli viſo domino. Vel dic contra abſentiam prælatorũ &
curatorum, quia pro certo iſta eſt cauſa lapſus & criminũ ſub-
ditorum, præſentia vero eſt gaudium & gloria ipſorum, & cau

ſa ſtatus & perſeuerantiæ eorundem. Et breuiter præſentia bo
ni ꝑlati & curati lætificat, & abſentia aũt triſtificat. Allega vt ſu
pra. ¶ Ad apes intrant quędam falſæ apes, quæ nuncupantur fu- 65
ci & fures, habentes magnum ventrem, quæ mella furtiuè co-
medunt, ſed qñ apprehenduntur, ab apibus occiduntur, ſecun
dum Plin. 11. ca. 17. Sic verè in alueari eccleſiæ ſubintrant ali-
quando ſymoniacę vel aliæ falſæ apes.i. hypocritæ, vel hæreti
ci, & ambitioſi, qui comedunt mella apum.i. acquirunt benefi
cia & dignitates eccleſiaſticas, quæ apibus.i. bonis perſonis de
bentur. Tales ergo debent de alueari eccleſiæ eijci vel expelli,
quia periculum in falſis fratribus 2. Corin. 11. Ideo dicitur Ga
la. 2. Subintrauerunt quidam falſi fratres. &c. Iſti dicuntur ha
bere magnum ventrem, quia pro certo falſi clerici ita habent
magnũ ventrem.i. magnũ appetitum, q non poſſunt ſatiari, ſ. of
ficijs beneficijs, & præbendis, imo ab vno loco plurium occu-
pantur. Eccl. 36. Omnem eſcã manducabit venter. & ad Titũ. 1.
Cretenſes ſemper mẽdaces, malę beſtiæ, vẽtres pigri. Vel ſi vis
dic q tam in ſeculo quàm in clauſtro ſunt ſemper aliqui otioſi
qui nõ faciunt niſi comedere & vaſtare labores aliorum, ſicut
ſunt delicioſi & carnales. Cõtra quos Prouer. 31. Panem otio-
ſa non comedit. Vel ſi vis expone de detractorib⁹, qui mella.i.
aliorum bona opera deuorare non ceſſant, qui tñ nullum mel
boni opis operantur. ¶ Quando ver eſt humidum multiplicã 66
tur filij apum, ſed mella depauperantur. Qñ aũt eſt ſiccũ, tunc
minuuntur filij apũ, & mella plus abundat ſm Pli. li. 11. ca. 17.
Ver humidũ eſt tẽpus proſperitatis, vbi humor diuitiarũ & de-
liciarum abundat. Ver autem ſiccũ tp̃s eſt paupertatis, vbi hu-
mor conſolationis deficit. Filij ſunt parentes et amici carnales,
mella aũt ſunt bona ſpũalia. ſ. gratiæ & virtutes. Qñ ergo ver ẽ
humidum.i. qñ temporalis proſperitas abundat, tunc verè mul
tiplicantur filij apũ, hoc eſt dictu, familiares & amici munda-
ni. Diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere aũt & ij quos
habuerat, ſeparantur. Prouer. 19. Sed pro certo tũc depauperã-
tur & minuuntur mella.i. bona ſpũalia, gratia, & virtutes, quia
mundana proſperitas ſuggerit facere multa mala, vtporè gulã
& luxuriam, quia prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum. Ideo
Eze 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſaturitas panis
& ſuperbia vitæ. Et Deuter. 32. Impinguatus eſt dilectus, & re
calcitrauit. Quando aũt ver præſentis vitæ eſt ſiccum per pau
pertatem tunc verè deficiunt & ceſſat filij apum. ſ. amici carna
les, mella aũt.i. bona ſpũalia tunc temporis plus abundãt. Ideo
Eccl. 13. Si habueris conuiuet tecum, ſi aũt nihil habueris de-
relinquet te. Exemplum 2. Reg. 15. vbi tempore aduerſitatis ſe
paratus eſt omnis Iſrael a Dauid. Ideo dicit Seneca & Hiero-
nymus, Ob hoc ſolum amanda eſt paupertas, q a quibus ame
ris oſtendit. ¶ In alueribus ſi cibus defecerit, impetum faciũt
in apes proximas, propoſito rapiendi, & contra eas aliæ aciem 67
dirigunt ſi regem habent, & quando inueniunt alias apes ſibi
fauentes parcunt eis, nec eas inuadunt ſed eas ſibi aſſociant, &
pro eis pugnant, ſicut dicitur vbi ſupra. Sic verè eſt de malis
principibus huius mundi, quia qñ deficit eis cibus in aluearibus
& domibus ſuis, ipſi inuadunt alios.i. ſuos ſubditos per ra
pinas, alias q excoriationes, ſed pro certo illos qui eis fauent,
non inuadunt, quia ſunt ballíuos & ſeneſchalos & cauſidicos,
qui eis in ſuis rapinis fauent & obſequuntur, non inuadũt, ſed
ab oĩbus protegunt & defendunt, & ipſos ſibi aſſociant, ad ꝑ-
dandum. Exẽplifica bene. Iudith. 12. Ego nunq̃ noui virũ qui
vellet obedire Nabuchodonoſor. Alios aũt exceptis fautorib⁹
expoliant & denudant, vt cibos & alia neceſſaria ſibi parent,
quia leo rugiens, & vrſus eſuriẽs, princeps impius ſuper popu
lum pauperem. Prouer. 28. Nudos.n. dimittunt hoĩes, veſtimẽ-
ta tollẽtes. Iob 24. ¶ Itẽ idem dicit ibidem, q ex pluribus cau-
ſis pugnant ſępe & certant apum imperatores, ſed eorũ bri- 68
ga modico iactu pulueris vel lapidis diſsipatur. Sic verè in mũ
do reges & principes ex cauſis & varijs alter contra alterũ cõ
citantur, & ẽt alij inferiores, lites & diſcordias inuicẽ nutrien
tes. Sed quando ſuꝑ eos lapis vel puluis iacetur. ſ. in morte, qñ
ſub terra & ſub tumulo locabuntur, tunc eorũ iriæ, et diſcor-
diæ diſſoluentur. Memento ergo nouiſsimorum, et deſine ini-
micari. Eccl. 28. Vel per puluerem intellige conſiderationẽ ꝓ-
priæ fragilitatis & vilitatis, quæ ſi in alueari cordis recipiatur
ceſſare faciet oẽm brigã. Facile.n. cõtemnit oĩa q ſe ſemper co
gitat moriturũ. ¶ Apes ꝑdentes aculeũ nõ diu viuũt, et mellifi
care nõ poſſunt, & velut caſtrati viribus nocere nõ poſſunt nec 69
ꝓdeſſe, ſm Pli. li. 11. c. 18. Aculeus pũgitiu⁹ ſignificat remorſũ
cõſciẽtiæ, vel dei timorẽ, et ẽt ſtimulũ diſciplinę, quæ ſi bõ di-
miſerit,

miſerit,iuſtitiam & conſcientiam propriam relaxando,mellifi
care ceſſabit per bona opera,& per pſeuerantiam vitæ gratiæ
diutius viuere non valebit,imo tūc totaliter ceſſabit nocere &
prodeſſe,nocere.ſ.demonibus,& prodeſſe ſibi quia niſi in timo
re domini tenueris te inſtanter,cito ſubuertetur dom⁹ tua. Ec
70 cleſ.27.¶ Fętor malus occidit apes ſecūdum Pli.li.eodē ibidē.
Vñ ſi cancer coquatur iuxta aluearia,ex eius odore moriūtur,
ſm Pli. Sic verè religioſi ſæpe ex fętore aliorū.i.ex infamia ma
lorum ſecularium p eorum imitationē moriuntur ſpūaliter. Nā
ſi iuxta alueare.i.aliquē conuentū vel collegiū bonorū coquat
aliquis cancer.i. ſi aliqua pſona luxurioſa, & reti ogiada igne
luxuriæ decoquatur,tūc apes propinque.i. religioſi vel alij bo
ni ab eo corrumpuntur. Figura 2.Mach.9.de Antiocho, cui⁹ fę
tor grauabat exercitum. Sic &c. Fętet.n. peccatum luxuriæ,&
ideo fętoribus cōparatur. Eſa.34. De cadaueribus eorum aſcen
71 det fętor.¶ Item idem li.11.c.18.qñ rex apum moritur, triſtitia
torpent,funerantiūq; more dolore maximè conglomerantur,
cibos tunc nō conuehunt,ad paſcua nō procedunt,ſed rege pe
ſte cōſumpto, luctu ſe conficiunt,& niſi de medio mortuus tol
latur,fame pereunt dolore. Hilaritas ergo apum, ſui regis de-
notat ſanitatem. Sic verè in alueari eccleſię vel religionis, qñ
rex.i.prælatus eſt mortuus per vitia & pctā tūc apes.i.boni ſub
diti debent eum condolendo & conſolando lugere.hilaritas er
go ſpūalis ſubditorum ſanitatē pſlatorum denotat & virtutū.
Quādiu aūt prælatus taliter mortu⁹ eſt in medio & in officio,
non pōt eſſe in collegio lętitia ſpūalis,& ideo neceſſe eſt q ta-
lis mortu⁹ de medio tollatur p depoſitionē,alioquin apes aliæ
.ſ.ſubditi moriuntur.ſ.eū imitādo,vel pp eius negligentiā de-
linquendo,caput.n.mortuum non pōt habere ſub ſe mēbra vi-
ua. Exēplum de Saule mortuo,& ſe occidēte, ad cuius exēplū
ſtatim armiger eius occidit ſe 1.Reg.vlt.Figura 4.Reg.23. vbi
Ioſias occiſus eſt a necatione regis Ægypti, & luxit eū Iſrael,
& poſt ſtatim deliquerunt contra Deum, & tandem captiuati
ſunt a Nabuchodonoſor. Sic mortuo principe p peccatum, de
linquunt ſubditi,& a diabolo captiuātur. Vel pone ſi vis iſta p
modum exempli,qūo filij debent eſſe prōpti ad exequēdas exe
quias mortuorū parentum. Exemplū de Ioſeph & filijs Iacob.
Ge.50. Ideo dr̄ Eccl.38. Fili ſup mortuū produc lachrymas.&
Eccl.7. Non deſis męrentibus in cōſolatione. Vel pone ſi vis p
modum exēpli quomodo debem⁹ cōpati morti regis vel prin-
cipis Ieſu Chriſti,ſignūq; doloris oſtēdere, & famē & ieiuniū
72 in die ſui obitus celebrare.¶ Item dicit idem Pli.lib.11.c.19.q
multas incurrunt paſsiones,ęgrotant.n.pp otium, quando nō
perficiunt fętū ſuum,ſimiliter ipſis inimicatur ſubitus et immo
deratus ſonitus echo,terrēs eas. Itē araneæ quæ aluearis ſubin
trāt,q eas corrūpunt. Itē papiliones quidā q mel earū deuorāt.
Itē corrupta nebula,quæ corrumpit flores quos paſcuntur. Itē
auiditas paſtus,qñ immoderate comedere appetūt. Item oleū
qđ eas necat,ſed acetum ſuperinfuſum viuificat. Itē nocet eis
ventus,fumus,& fętor,& pluuia. Verè oīa iſta incommoda in-
currūt religioſi,& ēt quilibet viri pfecti. Primum ergo incom
modum eſt pigritia, quia verè qñ ceſſant ab opere diſciplinæ,
& vacant otio & deſidiæ,tūc p multa vitia infirmant, quia oīa
mala docuit otioſitas. Eccl.33. Et hoc eſt primū incōmodum.ſ.
pigritia. Scđm eſt terror & ſonitus, & ſignificat duritiā & cru-
delitatem prælatorū,qui ſubito & ſine deliberatione ſubditos
puniunt,verberant & conturbāt,vñ ēt proueniunt diuerſa vi-
tia.ſ.apoſtaſiæ,diſſenſiones,& hmōi. Deutero.1. Nunc ij terrue
runt nos. Tertiū incommodū eſt aranea,& ſignificat prauos ſo
cios,qui ſunt inter alios in religione,q ſuis prauis nutibus, ver
bis & ſuggeſtionibus alios incitant ad pctā,& ſic eos inficiunt
& corrūpūt,quia vnus malus vellet q oēs alij eſſent ſibi ſimi-
les. Volo oēs eſſe ſicut meipſum 1.ad Corin.7. Quartū incom
modū eſt papilio,& iſte ſignificat detractores & ſuſurratores,
qui mella aliorū.i.bona opera contēnendo & cōtrahendo adni
chilāt & cōſumūt,quia verba ſuſurratoris quaſi ſupplicia. Pro
uer.26. Quintū incommodū eſt corrupta nebula, & ſignificat
prauitatē in maioribus.ſ.ſenioribus & prælatis,qui debent eſ-
ſe quaſi flores vbi alij debent depaſci p imitationē,& boni exē
pli acceptionē,et ideo qñ ſunt corrupti p luxuriā vel aliud pec
catū,malū ſuis imitatorib⁹ tribuūt nutrimētū,quia hodie ex ſic
catū eſt fęnum & cecidit flos. Eſa.40. Sextū incōmodū eſt auidi
tas paſtus,hoc ē dictu,nimius appetitus ſciæ,quia qñ immode-
rato appetunt ſcire, ita q propter hoc horas canonicas vel alia
mortalia dimittūt,tunc infirmātur p inflationem ſuperbiæ & p-
ſumptionis,quia ſcientia inflat,charitas aūt ędificat 1.ad Corin.
8. Ideo nō plus ſapere quàm oportet ſapere ad Ro.12. ſicut pa
tet de multis monachis,qui dimittunt habitū, vt audiāt leges.
Itē nocet eis oleū ſuperfuſum,& ſignificat temporalē proſperita
tē,quæ rectè facit eos exanimes.ſ.luxurioſos,cupidos,& ſuper
bos,quia ſm Senecam, Fortuna quē nimiū fouet, ſtultū facit.
Acetum tñ correctionis,ſi a prælatis ſuperfundatur,ipſos viui
ficat per grām & conſeruat, quia mandatū lucerna eſt, & lex
lux,& via vitæ increpatio diſciplinæ. Prou.6. Itē nocet eis vē-
tus ſupbiæ,fumus infamiæ,fœtor luxuriæ, & immoderata plu
uia deliciarum & gulæ & Gaſtrimargiæ. Ab his.n.nocumentis
debet cuſtos apum.i. prælatus ipſas ſollicitè cuſtodire 3. Regū
20. Cuſtodi virū iſtum.&c. Et hoc vſq; huc dicit Plin.¶ Aui-
cenna autem dicit lib.9.c.4.q apes comedunt mel quādo ſunt 73
infirmæ,& non exeunt domus ſuas,ſed ibi melle paſcūtur. Sic
verè clerici & religioſi debent comedere mel doctrinæ,& ſcię
tiæ,& deuotionis. Illi autem qui ſunt infirmi, fragiles & imper
fecti,qui de facili cadunt in peccatum,debent remanere in do
mo ſua.i.in conuentu ſuo,& a mundi negocijs abſtinere, & in
proprijs conuentibus reſidere. Non.n.debent circuire vnde-
quaque per mūdum,ſed vitare occaſiones peccati,& melle do
ctrinæ & maximè ſacræ ſcripturæ inguer enutriri,vt ſic ſanen
tur & fortificentur per gratias & virtutes. Deutero.32. Conſti
tuit eum ſuper excelſam terrā,vt ſugeret mel de petra. ¶ Apis 74
quando inuenit vas mundum libēter ibi mellificat, & facit ibi
domos ſextiles & ſi os aluearis ſit nimis amplum, ſtrictificabit
cum ſuccis amaris & nigris,vt dicit idem Auicēna ibidem. Sic
verè quando Chriſtus vas mundum.i.conſcientiam puram &
innocētem & caſtā inuenit libenter habitat ibi, & ibidem mel
lificat per gratiā,quia.ſ.ibi mel deuotionis & gratię introducit.
Quia qui diligit cordis munditiam, pp gratiam labiorum ha
bebit amicum regem. Prouer.22. Et ideo os aluearis.i.ipſa vo-
luntas debet ſtrictificari per conſcientiam & timorē, & maxi-
mè cum ſucco nigro & amaro.i.cū mortis memoria,quæ cor-
pus amarificat & denigrat. Ad quem.n. reſpiciet ſpiritus meus
niſi ad humilem & contritum corde? Eſa.66. Et in huiuſmodi
domo munda & corde puro facit apis Chriſtus domum ſcati-
lem.i.habitaculum ſuum,ſex angulis quadratum. Illi ſex angu
li ſunt ſpes,fides,charitas,humilitas,patientia,timor. Vel dic
q homo valde debet attendere q in vaſe mundo.i.in religio-
ne vel ſocietate pura & ſancta eligat ſibi locum. Eccleſi.24. In
habitatione ſancta coram ipſo miniſtraui.¶ Apes primo ędifi- 75
cant domos,deinde mella. Apes autem maſculi domos ędificāt
ſoli,aliæ autem occupantur exterius in labore. Sic verè nos
primo debemus ędificare domos noſtras,ſcilicet æterna habi-
tacula in paradiſo,quia in domo patris mei manſiones multæ
ſunt. Ioan.14. Et deinde ad mella componenda.ſ.ad tempora-
lia poterimus vacare. Quia quærite primum regnum dei & iu
ſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Matth.6. Et ita fa
ciunt maſculi.i.viri perfecti & iuſti. Fęminę autē,hoc eſt dictu
peccatores molles & delicioſi,exterius circa labores munda-
nos ſe occupant,& de æternis domibus parum curant. Vel ma
ſculi ſunt contemplatiui,fœminæ ſunt actiui.& cętera ſicut ſu
pra.¶ Apes ſecundum Auicen. morantur in fauis ſuis,& quā- 76
do eſt tempus exeundi,exeūt in altum ad modum Pyramidis,
& comedunt mel. Sic pro certo boni in mundo hoc conuerſan
tur in fauis ſuis.i.in ſuis bonis operibus,vbi melle gratiæ im-
pinguantur,ſed quando erit tempus exeundi,ſ.de mundo per
mortem,tunc volabunt Pyramidaliter vſque ad altitudinem
paradiſi,vbi mel æternæ dulcedinis perpetuo guſtabunt,& ſic
mel gratiæ in mel gloriæ conuertetur,quia gloria nihil eſt niſi
gratia conſummata. Aperti ſunt theſauri,& euolauerunt nebu
lę quaſi aues. Eccleſi.43. Maſculi apum non habent aculeum,
niſi pauci,& cum nituntur pungere,non poſſunt. Sic multi li-
cet non habeant aculeum.i.poteſtatem nocendi, tamen quia
malam habent voluntatem,hoc nituntur facere, & non poſ-
ſunt. Quod patet in malis pauperibus, qui ſe ſi poſſent crude-
liter vindicarent. Ideo Eſa.16. Superbia eius & arrogantia et⁹
pluſquam fortitudo eius. Et ideo Eccleſ.19. Si ab imbecillita-
te vitium vetetur peccare, ſi inuenerit tempus malefaciet.
¶ Rex apum in duplo maior eſt quàm aliæ,& vtūtur apes acu 77
leo duplici cauſa,ad humiditatis.ſ. ſuperfluę conſumptionem,
& ad mellis ſui defenſionem. Vis enim ignea eſt in aculeo,&
ideo operatur valde ad ſuperflui cōſumptionem, & mellis de-
purationem & cōſeruationem ſecundum Auicen. ibidem. Sic
verè prælati debent eſſe maiores quantum ad merita, & melio
res q ſubditi. Aculeo autē.i.iudiciaria poteſtate debent vti ad

duo,ſ. ad ſuperfluorum.i. maiorum & vitiorum deſtructionē
& conſumptionem,& mellis.i.bonorum ſubditorum deſenſio
nem & tuitionem. Vit.n.ignea charitatis debet eſſe in aculeo
correctionis,vt.ſ.ex charitate corrigant delinquentes. Omnia
opera veſtra ea charitate fiant 1.ad Corinth.15.Et ideo debēt
ſuperflua reſecare,bona autem & proficua conſeruare. Nō er-
go fruſtra gladium portat dei.n.miniſter eſt,vindex in irā.&c.
78 ¶ Item idem. Alueare ſubintrant quædam muſcę malę,quæ ge
nerant ibi alias muſcas,& alas perforant aliarū. Sed verę apes
pungunt ipſas,nec permittūt ſecum morari. Sic verè quando
in alueari apum.i.in ſocietate bonorum ſubintrat mala muſca
.i.aliqua mala perſona,debet pungi & corrigi & puniri, & ab
alijs eijci & expelli,alioquin alas apum.i.virtutes & affect' bo
norum perforaret & corrumperet per malas ſuggeſtiones &
exempla,& ſic muſcas alias ſibi ſimiles generaret,quia alios ſi
bi ſimiles faceret per peccatum. Genuit Adam filium ad ima-
79 ginem & ſimilitudinem ſuam. Gen.4. ¶ Apes mellificantes ſe-
cundum eundem Auicen. interficiunt maſculos quando ſunt
ſibi nocentes,reges etiam earum qui eas nō bene regūt interfi
ciunt,& quia nimis comedunt de melle.pugnant ēt cōtra apes
longas,& eas eijciunt,quia non mellificant,ſed comedūt, & p
talem eiectionem melioratur mel & augetur. Sic pro certo bo
ni ſubditi,qui mel deuotionis & gratiæ, mel etiam temporalis
ſuſtentationis conficiunt,& ad hoc pro ſe & alijs laborant, in-
terficiūt maſculos nocētes.i.prauos & peruerſos, & eis in via
morum obſiſtētes,ſicut ſunt hæretici,& principes peccatores.
vtile eſt.n.tales occidere,quia ſecundum Senecam, Genus cle
mentiæ eſt malos cito occidere. Reges autem ſuos,ſ.malos prę
latos,qui eos malè regunt,debent impugnare,eos deponendo,
& apes longas.i.carnales & ocioſos,qui non faciunt niſi come
dere labores aliorum,nec laborare curant,debent a ſe expelle
re & fugare. Quia qui non laborat non manducet 2.ad Theſ.
3. Nam per eorum expulſionem de conuētu vel collegio. me-
80 lioratur mel.i.temporalis & ſpiritualis proſperitas aliorū. Eij
ce eam,& claude oſtium poſt eam 2.Reg.13. ¶ Eſt quoddā ge-
nus apum quod dicitur labion,quod interficit apes mellifican
tes,& earum domos deſtruit,odit.n.eas,quia ſunt vigiles & bo
nę cuſtodię. Sic verè in eccleſia Dei ſunt peruerſi canonici vel
religioſi,qui odiunt mellificantes.i.bonas perſonas,& maximè
prælatos ſuos, eo ſunt vigiles ſuper gregem dominicum, &
bonæ cuſtodiæ,quia.ſ.ipſos cuſtodiunt ne delinquant, per cor
rectiones & documenta. Amos 5. Oderunt in porta corripien-
tem.& ideo eos occidunt per infamias,ſi poſſunt, & eorum do
mos deſtruunt.i.dignitates & officia, inquantum nituntur eos
deponere,quia non amat peſtilēs eum qui ſe corripit. Prouer.
15. Mali.n.vt cōmuniter non diligunt bonos nec ſubditos nec
prælatos,imo eos perſequuntur & odiunt,& eorum ſpiritualē
vigiliam per detractionem deſtituunt & contemnunt. Vnde
81 Prouerb.29. Deteſtantur impij eos qui in recta ſunt via. ¶ La-
bion eſt quædam apes,ſic dicta,quæ intrat alnearia ad come-
dendū mella,& quando ibi intrat,ita auidè ſe ingerit in mel ve
deuoret, non pōt exire,imo ibi inuenitur, & a veris apibus
enecatur. Sic verè in alueari huius mundi ſunt cupidi & auari,
qui tanto ardore appetunt mel.i.mundi diuitias,delicias & ho
nores, ibi taliter ſe infigunt per deſiderium & affectum,
non poſſunt exire nec eas dimittere per contemptum, imo ibi
infixi toto vitæ ſuæ tempore per malas conſuetudines perſeue-
rant,ita in morte inueniuntur ab apibus veris.i.a deo & ſan
ctis angelis,& per mortis æternæ ſupplicium occiduntur. Nu
82 meri.35. Statim apprehenderit eum interficiet. ¶ Quilibet
rex apum habet vnam cateruam,& illa caterua non vult habe
re alium niſi illum quem primo eligit,imo ſi alius vult eſſe rex
illius caterę, contra eum pugnant, & eum occidunt, & nec
eum admittunt ſecundum Auicen. Sic verè eſt in eccleſia Dei
quia quilibet prælatus habet ſuam cateruam,ſ.ſubditos,& qui-
libet abbas monachos ſuos,& ideo pro certo illi qui primo ele
gerunt vnum regem.i.vnum prælatum, ſtatum vel religionē,
debent eo eſſe contenti toto tempore vitæ ſuæ,nec debent cur
rere ad regem alium.i.ad alium ſtatum vel ordinem declinare
Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos. Prouerb.27. Vel po-
ne ſi vis ſcholares vel ſubditi,ex quo primo eligūt vnum bo
num magiſtrum vel prælatum,non debent illum immutare.&
tanquam inſtabiles de vno ad alium ſe transferre, quia ſecun-
dum Senecam, Non conualeſcit planta quæ ſæpe transfertur.
Vel pone rex quem primo eligimus in baptiſmo eſt Chriſt'
qui eſt rex & princeps cateruę chriſtianę,& ideo pro certo nō

debemus eum dimittere per peccatum,nec alij regi.ſ.diabolo
(qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Iob 41.)nos vnire, imo
ſi ſuper nos regnare voluerit,& nos poteſtati ſuæ per vitia
ſubiugare,debemus contra eum pugnare,ſuis tentationib' fur
titer reſiſtendo,& eum occidere.i.occiſum vel mortuum dice
re,vel putare. Reſiſtite ergo diabolo,& fugiet a vobis. Iaco.4.
Figura de Roboam & Ieroboam,ſicut habes ſupra. ¶ Quan- 83
do apes volunt volare ſi fuerint paucę, expectant ſocietatem
alterius examinis,vt ſic ſecurius pariter proficiſcātur. Sic verè
nos qui habemus de hoc mundo volare ad patrem, debemus
bonam ſocietatē perquirere,& eidem nos adiungere & vnire,
vt ſic alter alterius auxilio per vitę huius pericula ſecurius etiā
ſeamus,quia frater qui adiuuatur a fratre,tanquam ciuitas fir
ma. Prouerb.18. ¶ Nulla creatura eſt ardentior ad vindictam, 84
quàm ſint apes. Vnde ſepes magnas proſternit ſui exercit' ma
gnitudo,quando ad iracundiam concitantur,quando.ſ.contra
diripientes mella reſiſtere compelluntur. Sic verè boni pręlati
& ſubditi,qui per zelum iuſtitiæ ad iracūdiā cōcitantur, cōtra
inuadantes iniuſtè iura & poſſeſsiones ſuas & eccleſiā ſuarū
debent eſſe iracundiſsimi & rigidiſsimi,vt ea.ſ.a cunctis inua-
ſoribus tueantur, & ſepes etiam fortes.i.mūdi principes & po
tentes debēt proſternere & corrigere exercitus apum, hoc eſt
dictu,pręlati eccleſię & collegia conſtituta. Pugnem' pro aīa-
bus noſtris & pro ſanctis noſtris. 1.Macb.3. ¶ Apes iuuenes & 85
virgines melius operantur mel quàm ſenes, & melius mel fa-
ciunt,& non tantum nocet earum percuſsio ſicut ſenū. Sic verè
chariſsimi mel fit in iuuentute.i.bona opera meliora ſunt &
magis Deo accepta,quā illud quod fit in ſenectute, & maximè
ſi apes huiuſmodi ſint virgines.i.ſi ſeruant pudicitiam corpo-
ralem. Iuuenes etiam non debēt ita pungere vel percutere, ſi-
cut ſenes.i.corrigere, vel arguere. Seniorē ne increpaueris 1.ad
Timot.5. Ictus etiam eorum non tantum lædit.ſ.verbum & in-
crepatio,audientes per compunctionem, ſicut ictus & corre-
ctio ſenum, quia ſenum auctoritas ſermonibus dat valorem,
quā quàm pulchrum eſt ſenioribus iudicium. Eccleſ.25. Vel
dic quòd percuſsio vel iniuria facta, peccatum etiam vel deli-
ctum factum a iuuenibus, non tātum debet nos lędere, nec ita
grauis debet reputari, nō etiam ita offendit Deum ſicut ſenū,
qui.ſ. maiori maturitate & prudentia debent vti. ideo dicebat
Dauid, Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memi-
neris. ¶ Mellificant etiam apes ſecundum Auicen. in vere, & 86
in autumno. Illud tamen mel quod fit in verè,melius eſt pro-
pter florum puritatem & nouitatem. Sic vere chariſsimi in ve
re.i.in tempore iuuentutis quod eſt principium anni.i.vitę no
ſtræ,& in autumno.i.in fine vitæ,ſ.in ſenectute debet quilibet
mellificare bona opera & virtutes,& mel deuotionis & gratiæ
mel etiam lectionis & ſcientiæ procurare. Filia iuuentute exci
pe doctrinam,& vſque ad canos inuenies eam. Eccl.6. & Eccl.
11. Mane ſemina ſemen tuum,& veſpere non ceſſet man' tua.
Mel tamen factum in vere.i.bona opera facta in iuuētute,me-
lius placent Deo,& meliora ſunt,& hoc quia flores.i.ipſi iuue
nes ſunt magis puri per innocentiam,ſunt magis noui per gra
tiæ pulchritudinem & decorem, quia non ſunt antiquati die-
rum maiorum. Ideo Cantic.7. Omnia poma mea ſeruaui tibi
noua & vetera. ¶ Item ſicut dicit idem Auicenna,apes potant, 87
ſed tantum aquam claram, nec bibunt aquam vbi proiecerunt
fęces ſuas. Sic pro certo Chriſtiani & maximè religioſi, debēt
bibere,addiſcere.ſ.et haurire aquam claram, hoc eſt dictu, ſciē
tiam theologicam,vbi eſt claritas veritatis ſine turbulentia,fal
ſitatis aquam autem turbidam.i.ipſas ſcientias ſeculares, vbi
omnia ſunt confuſa et obſcura,et cautelarum velamine obum
brata,non debent bibere vel audire. Ideo Hiere. 2. Quid tibi
vis ſuper viam Ægypti, vt bibas aquam turbulā? Aquam etiā
vbi' proiecerunt fæces,hoc eſt dictu mundi delicias et carnali
tates,& huius mundi proſperitatem,in quibus proiecerunt fę
ces ſuas.i.vbi commiſerunt peccata diuerſa & vitia dū eſſent
in mundo,vel quas cōtempſerunt, & coinquinatas oſtenderūt
non debent iterum bibere vel guſtare. Numeri.20. Non bibe-
mus de ciſternis tuis. ¶ Item idem ibidem dicit,& etiam Plin.
lib.11.c.20. apes diligunt harmoniam,ſonitū atq; plauſum. 88
Vnde quando ſunt extra alueare,ad vocem tinnitus & ſonitus
reuocantur. Sic verè boni diligunt ſonitum prædicationis, tin
nitum eruditionis & motionis, cantum laudis diuinę & gratia
rum actionis,& ideo ſi de alueari ſuo.i.de ſtatu gratiæ receſſe
rint per peccatum,tunc ad ſonitū prædicationis & inſtructio-
nis ibidem iterum reuocantur,& iterum per pœnitentiam re-
uertuntur

uertuntur.2.Regû. 2. Ioab ceeinit buccina. & etiam.j. ad Co-
rio. 15. Clangent enim tuba, & mortui ceſurgent incorrupti.
Hæc Auicenna, qui in multis aliis concordat cum Ariſtotele,
Plinio, & Ambroſio, quorum dicta ſuperius ſunt expreſſa.
Vel dic contra hypocritas, qui plauſum iactantię & laudis ua-
næ diligunt, & in loco ubi laudantur, libenter remanẽt atq; ſi-
ſtunt. Vnde uerſus. Delectant caſtas etiam præconia formæ.

De Aranea. *Cap.* 7.

1 ARANEA ſecundum Iſidorum lib.12.vermis eſt
ab aeris nutrimento dicta, quæ exiguo tempore
longa fila deducit, & ſemper telæ intenta, nunq̃
ceſſat a labore, perpetuumq; ſuſtinet in ſuo ope
re diſpendium, quia quod multo tempore confi
cit, modico uento vel ſtilla rumpitur, & ſic la-
bor eius caſſus efficitur & inanis. Tales ſunt ſeculum diligen-
tes, diuites ſcilicet mundani, quia nunq̃ quieſcunt ab anguſtia
vel labore, vt patet generaliter in omnibus ſtatibus. Eſa.57. In
multitudine viæ tuæ laboraſti, non dixiſti, quieſcam. Et licet
modico tempore faciant telam magnam, hoc eſt dictu, acqui-
rant multas diuitias & poſſeſſiones, tamen modico vento tri-
bulationis totum eis ſubripitur quicquid habent, vt patet in
morte, vel etiam a uẽto id eſt ab ipſis raptoribus & mũdi prin-
cipibus quicquid de diuitiis aggregauerant, eis ſubito aufer-
tur, vt patet de cupidis & mercatoribus, qui a principibus &
balliuis ſpoliantur, & ſic efficitur caſſus labor ſuus Sap. 3. La-
2 bores eorum ſine ſtuctu Eſa 59. Telas araneę texuerũt. ¶ Ara
nea teſte Auicen. multos habet pedes, impares ſemper & inę-
quales. quod neceſſarium eſt ei propter multiplices eius ope-
rationes, quia cum quibuſdam fila nectit, cum aliis ipſa ſubti-
liat & prolongat, cum aliis cepit, & quando vult, in telę ſuper
ficie immobiliter ſe ſuſpẽdit. ſup omnia animalia annuloſa vi
get in ea ſenſus tactus, quia ſtatim ſentit quando muſca aliqua
in tela ſua fuerit inuoluta, quã ſtatim aggreditur, ipſam inuo-
luens fortius ne euadat, deinde humiditatem eius bibit, interio
ra eius euacuat ab humore, & ſic eam interficit & occidit. Ip-
ſam autem primo inuadit a parte capitis, vt dicit idem. Iſta ara
nea eſt vſurarius, vel cauſidicus, vel auarus. Fila ſua & laquei
ſui ſunt cautelæ, fallaciæ, & contractus. Pedes eius qui corpus
ſequuntur, & ipſum portant, ſunt praua familia, filij, famuli, &
vxores. Muſcę autem quas capit, ſunt circumiacentes paupe-
res & egeni. Aranea ergo habet multos pedes, quia tales cupi
di habent multos ſubminiſtrantes, vxorem, filios, proxenetas,
quibus mediantibus telam cautelarũ conficiunt & connectũt,
& ad actus ſuos vndiq; ſe deferunt. Conſtat enim ꝙ vxor eos
incitat acquirere, famuli contractus perquirunt, & ad domi-
nos ſuos pauperes adducunt, & ſic ſibi ſubſeruiunt vniuerſi.
Prouer.j. Pedes eorum ad malum currunt. Itẽ iſti habent opti
mum ſenſum tactus, hoc eſt dictu, optimam ſapientiam de ter-
renis, quæ ſunt tangibilia & viſibilia, dicunt enim illud Gen.
27. Accede ad me fili, vt tangam te. Et ideo quando muſcæ id
eſt quãdo pauperes capti ſunt & inuoluti in tela ſua id eſt ſuis
falſis contractibus & cautelis, optime ſentiunt, quia optime vi
dent modum, & ideo ſtatim ipſos inuadunt per citationes &
exactiones, & tunc eos ne euadant, fortius inuoluũt. Ipſi enim
conſiderant tempus cariſtiæ, vbi pauperes non poſſunt redde-
re quod debent, & tunc ipſos moleſtãt & infeſtant. Et quia mi
ſeri non poſſunt reddere, ideo per nouos contractus inuolui
fortius ſe permittunt. Irretiuit eum multis ſermonibus. Pro-
uerb.7. & Iob.18. Immiſit in rete pedem ſuum, tenebunt plan
ta eius laqueo. Et tunc quando vident ꝙ bene ſunt ligati & in-
uoluti per litteras & contractus, & ꝙ nullo modo poſſunt eua
dere manus ſuas, occidunt eos, quia vitam ſuam id eſt poſſeſ-
ſionem temporalem de qua viuebant, eis auferunt, & humidi-
tatem ſuam id eſt bona ſua temporalia ſibi ſugunt, & ſic ipſos
dimittunt vacuos & inanes. Eze. 32. Extendam ſuper te rete
meum. &c. & Ioſue. 10. Non reliquit in eo vllas reliquias, ſed
vniuerſa vſq; ad conſumptionem deuaſtauit. Et de talium mu-
ſcarum venatione viuunt. Vel araneę ſunt principes & præla-
ti, qui habent multos pedes id eſt multos officiales & balliuos,
diuerſos & impares quantum ad officia ſibi data, quibus me-
diantibus muſcas id eſt pauperes occidunt, & eorum ſubſtan-
tiam totam & humiditatem bibunt. Deutero. 32. Occiſorum
ſanguinem bibetis. Vel aranea eſt diabolus, pedes ſui diuerſi
multa ſunt genera & diuerſa tentationum, tela ſua eſt peccatũ,
quæ ex multis filis id eſt ex multis conditionibus aggregatur,
ſcilicet ſuggeſtione, cogitatione, conſenſu, operatione, compla
centia, conſuetudine, obſtinatione, defenſione, gloriatione, de
ſperatione, & tunc ſugit diabolus humorem gratiæ & deuotio
nis, & ſic homo moritur in æternum. Et ideo dicitur beelze-
bub. id eſt deus muſcarum. Ipſam autem muſcam peccatorem
a parte capitis id eſt quantum ad fidem, quæ caput eſt animæ,
ſummè nititur infeſtare. Figura de ancilla quæ percuſſit Abi-
meleth in capite. Iudicum.9. ¶ Teſte Ariſto. Aranea ſugit hu- 3
miditatem muſcarum, & ibi delectatur, ſicut apes ſugẽdo mel
la. Muſcæ ſunt demones, deliciæ mundi ſunt humiditas ſua, in
quibus delectantur araneę id eſt peccatores & mali. Sicut igi-
tur apes id eſt boni ſugendo mel. id eſt deuotionis dulcedinẽ
guſtando delectantur, ſic araneæ id eſt peccatores in humore
muſcarum id eſt in deliciis carnalibus & bonis temporalibus
conſolantur. Iob.24 Dulcedo illius vermes. ¶ Dicit Ariſto. ꝙ 4
inter araneas eſt diuerſitas ſexus, & eſt fęmina maioris corpo
ris q̃ maſculus, pedes habet longiores & flexibiliores & mobi
liores & habiliores ad texturam. telam facit pro muſcis capiẽ-
dis, quarum humiditatem ſugit, & eas vacuas derelinquit, &
reſiduum eiicit & expellit, reuertẽs alibi vt venetur. Sic recte
in genere hominum fęminæ ſunt maioris corporis id eſt maio
ris cupiditatis & voluptatis q̃ maſculi, pedes etiam id eſt affe-
ctus habent longiores, quia plura & maiora deſiderant & af-
fectant, & ideo ſunt habiles ad texturam id eſt ad telam cauto
larum & malitię perpetrandam, & ad muſcas id eſt ad luxurio
ſos capiendos & inuoluendos & attrahendos, ut ſic ſua humi-
ditate id eſt ſua temporali ſubſtantia ſatientur, quia ſicut vide
mus, luxurioſos inuolutos vacuant bonis ſuis, & ipſos interfi-
ciunt per famæ, gratiæ & ſcientiæ detrimẽtum. Habent etiam
flexibiliores pedes & molliores id eſt affectus, quia affectus &
volũtas mulieris de facili flectitur ad peccatum, & ad vana &
vaga deſideria mobiliter circunfertur. Ideo Prouer.7. de mala
muliere dicitur, Garrula & vaga, quietis impatiẽs. Et prouer.
5. Vagi ſunt greſſus eius, & inueſtigabiles. ¶ Secundum Ariſt. 5
lib.5.c.7. Aranea fęmina attrahit maſculum per fila telę ſuę, &
maſculus fœminam, & non ceſſabit attractio donec inuicem
coniungantur & carnaliter copulẽtur. Quod maxime accidit
in fine veris, & principio æſtatis, & quãdoq; in fine autumni,
& in principio hyemis, & tunc maxime ſunt nociuę, & earum
puncturæ venenoſæ. Sic vere luxurioſi & luxurioſæ attrahunt
ſe inuicẽ per telas ſuas id eſt per mutuas ſollicitationes & ver
ba, ad cõiunctionem & copulam carnalem. Quod maxime ac
cidit in uere & æſtate, hoc eſt dictu, in tempore infantiæ & iu
uentutis, quia tunc libidinis deſiderium fortius inardeſcit. Ac
cidit etiam aliquando in hyeme vel in autumno quæ ſunt finis
anni, hoc eſt dictu, in tempore ſenectutis, quia multi ſunt qui
etiam tempore ſenectutis nolunt dimittere actus illos, & ideo
tunc temporis ſunt araneę magis venenoſæ, quia vere peccatũ
luxoriæ magis nocet & ſpiritualiter & temporaliter in tempo
re ſenectutis. Deus enim ſummè odit ſenem fatuum & inſen-
ſatum id eſt luxurioſum, diuitem mendacem, pauperem ſuper
bum. Eccl.25. ¶ Secundum Ariſto. lib.9.ca.39. Diuerſa ſunt ge 6
nera aranearum, quia quædam ſunt paruæ & maſculis reſper
ſæ, alię autem ſunt magnæ & nigræ, ſed primæ magis ſunt acu
tæ q̃ aliæ quæ ſunt magnæ & nigræ cum pedibus longis, quia
tales vt communiter ſunt minoris motus, niſi quando coitu ſti
mulantur. Sic uere in genere vſurariorum & balliuorum, qui
ſunt parui id eſt pauperes & ex humili plebe nati, ſunt velo-
ciores per ſollicitudinem, & acutiores per rapinam, q̃ illi qui
ſunt maiores ad diuitias, & ad generis dignitatem. ¶ Aranea 7
nigra circa terram laqueos ſuos facit, ubi cum aliquam muſcã
reperit, ipſam defert & reponit ad locum ſuum, & ibi ſugit
humiditatem vnde viuit, & conſumpta tota muſcæ humidita-
te eam expellit, & iterum reuertitur ad venandum. Talis eſt
mulier mala, quia cum aliquem infra laqueos ſuos inuoluerit,
ſugit quicquid poteſt attrahere de humiditate temporalis ſub
ſtantiæ, & cum uidet ꝙ muſca non habet amplius de humore
diuitiarum, ſtatim pro certo dimittit eam, & de eo amplius
nihil curat. Figura de Dalila, quæ poſtq̃ totondit Sanſonem,
qui ſupra genua dormierat, & poſtq̃ fortitudo receſſit, expu-
lit eum, & tradidit philiſteis. Dalila interpretatur ſitula, quæ
tandiu uertit faciem ad aquam q̃diu hauriat & impleatur, &
tunc vertit ei dorſum, & ſignificat malam mulierem, quæ pri-
mo faciem id eſt fauorem, & fictum amorem & apparentiam
uertit ad hominem, ut impleatur uenter eius diuitiis atque lu
cris, quod cum factum fuerit, nihil amplius de eo curat, imo

uertit

vertit ei dorſum, & nõ faciem. Dum igitur Sanſon.i.aliquis ho
mo dormit & delectatur ſuper genua Dalilæ.i.in carnali amo-
re alicuius malę mulieris, ipſa pro certo ſtatim conuertitur ad
tondendum, & vellus diuitiarum ab eo exuẽdum. Sed pro cer
to ſtatim q̃ iſtud vellus.i. ſua temporalis ſubſtantia fuerit auul
ſa, fatuuſq; homo fortitudinem proſperitatis amiſerit, & vene-
rit ad infortuniũ paupertatis ipſum procul dubio derelinquit.
Vnde Iudith.1. Remiſerunt eos vacuos, & ſine honore abiece-
runt. Tales autem luxurioſi a philiſteis.i.a dæmonibus capiun-
tur, per ignorantiam excæcantur, per malas conſuetudines al-
ligantur, tandem vna cum eis in templo inferni occiduntur &
extinguũtur. Vel dic q̃ aranea eſt diabolus, qui in laqueis ſug
geſtionum, delectationum & tentationum, & in amore mundã
nę proſperitatis ligat & inuoluit muſcam.i.peccatorem, ipſum
que per complacẽtias fortius, & fortius quotidie ſemper ſtrin
git, & cum viderit q̃ ita eſt ligatus, inclinatus & deditus mun
do & mundanis, q̃ non contendit reſilire, tunc diabolus paula
tim ſugit, euacuat & euellit ab iſta muſca quicquid hẽt de hu-
more.i.de dei gratia, & de deuotione & compaſſione. Et cũ be
ne per diuerſa peccata fuerit vacuatus, tũc ipſum aranea.i.dia
bolus, de cauerna ſua.i. de mũdo eiicit & expellit, p̃ mortẽ.ſ.tẽ
poralẽ. Vnde de hoc poteſt dici illud.2.Regũ.13. Eiice eam &
claude oſtiũ poſt eã. Homo enim per mortẽ eiicitur, & poſt ip
ſum oſtium clauditur, quando ſibi redeundi potentia denega-
tur. Figura de Dalila ſicut ſupra. Dalila enim eſt diabolus, ge-
nua eius ſunt mundi proſperitas, quæ.ſ.ſunt duo, quia.ſ.mundi
proſperitas in duobus conſiſtit.ſ.in diuitiis & deliciis. Quãdo
ergo Sãſon.i.homo dormit & quieſcit ſuper genua Dalilæ.i.ſu
per mũdanã proſperitatẽ, tunc vere Dalila quæ interpretatur
ſitula.i.diabolus, qui ſemper ſitit dãnationẽ noſtrã, & haurire
cupit quicquid habemus de aqua gratię & virtutis ſtatim con-
uertitur ad eum tondendum, & capillis gratiarũ & virtutum,
velleteq; bonæ conuerſationis exuendũ & ſpoliandũ, quod cũ
factũ fuerit, & miſerũ peccatorẽ in mundi proſperitatibus be-
ne conſopierit, & ab omnibus bonis ſpiritualibus exuerit, tũc
vere ipſum expellere cõſueuit, & philiſteis tradere.i.mundi &
inferorum tribulationibus & tormentis, vbi alligatur per ęternam
damnationem, & vbi etiam excęcatur per vtriuſq; lucis priua
tionem. Matth.21.25. Eiice eum in tenebras exteriores. Vel dic
q̃ aranea eſt vſurarius vel auarus, qui cũ laqueis ſuis.i.cũ mul
tis inductionibus & cautelis ligat & inuoluit muſcas.i. paupe-
res & vicinos. Quãdo aũt videt eos cõtractibus, obligationib.
& pactionibus irretitos, ita q̃ nõ poſſunt ſoluere, nec a ſuis la-
queis reſilire, tunc vere fraudulẽta aranea.i.vſurarius ſolet iſtã
muſcã.i.pauperẽ inuadere per citationes, mordere & lędere p̃
diuerſas impugnationes, & eos humore tẽporalis ſubſtãtiæ va
cuare per exhæredationes. Et quando videt eos vacuos & ina-
nes, ſolet eos expellere, & a ſua domo ſocietate & amicitia pe-
nitus abdicare, quia reuera tales primo fraudulenter pauperes
attrahunt, deinde eos in ſuis contractibus inuoluũt, tandẽ eos
exhęredant, poſt expellunt. Ideo de talibus dicitur Eccl. 13. Si
habueris, conuiuet tecũ, ſi aũt nihil habueris, derelinquet te.
Iſti ergo ſunt figurati in dalila quæ interpretatur ſitula, quia ſi
tiunt & cupiunt diuitias vicinorũ, quia vere illos qui dormiũt
ſuper genua ſua.i. illos qui in ſuis adiutoriis & mutuis & auxi
liis confidunt, & qui eis innituntur, ipſi tondunt, ſpoliãt, depau
perant & confundunt, eoſq; philiſteis.i. balliuis patiuntur, &
exactoribus tradunt multoties cruciandos, de eis amplius non
curantes poſtq̃ eos totõderũt, ſed eos ſine ſpe alicuius iuuami-
nis expellẽtes. Vel dic q̃ aranea eſt falſus amicus, qui amicum
ſuũ laqueis adulationũ alligat, vt humorẽ.i. lucrũ tẽporalẽ ab
eo attrahat atq; ſugat, ſed ſi ipſum vacuatũ viderit, ipſum pro
certo q̃ cito derelinquit. Figuratus in Dalila, quæ rãdiu Sanſo-
nem ſecũ dormire permiſit, quouſq; capillos ſibi radit, ſed eũ
ſtatim expulit & dimiſit. Diuitię enim addunt amicos pluri-
mos, a paupere autem & hi quos habuerat, receſſerunt. Pro-
8 uer.19. ¶ Aranea poſtq̃ cępit muſcam, ipſam reponit & donec
iterum eſuriat ſeruat, & illud quod reſiduum eſt & nihil valet
ad bibendum, eiicit de cauerna, & iterum reuertitur ad venan
dum. Sic auarus muſcas.i. diuitias recolligit pro ſuæ auaritiæ
fame & eſurie temperanda, & illud quod nihil valet.ſ.bladum
vel vinum corruptum eiicit, quãdo ſcilicet amplius ſeruari nõ
poteſt, & ad venationem auaritiæ, vſuræ, fraudis & rapinæ, ite
9 rum reuertitur. ¶ Aranea nõ venatur q̃diu habet muſcam qua
nutriatur. Sic vere nos non debemus eſſe ſolliciti de acquiſitio
ne temporalium, quæ ad modum muſcarum pungunt & ſolli-
citant cor humanum, q̃diu de eis ad victus ſufficientiam habe
mus.1.ad Timo.6. Habẽtes alimẽta, & quibus tegamur, his cõ-
tẽti ſumus. ¶ Teſte Ariſtotele libro.9.c.38.qñ tela araneę eſt ro 10
pta, nõ vacat venationi, donec iterũ reparet, & ipſam ſummè
reparat circa ſolis ortũ & occaſum. Et ſm̃ Pli. in reparatione
huius ſemp̃ incipit a medio, q̃a nihil iudicat i corpore telæ eſ-
ſe integrũ, q̃diu mediũ nõ eſt firmũ. Aranea eſt homo, tela ſua
eſt congeries virtutũ & morũ, muſcæ ſunt bona tẽporalia, quæ
infeſtãt & ſollicitãt cor humanũ. Si ergo tela tua.i.cõgeries vir
tutũ & morũ & velamẽ fuerint aliquo caſu diruta p̃ aliqđ pec
catũ mortale, pro certo nõ debes vacare venationi muſcarũ id
eſt acquiſitioni bonorũ tẽporaliũ, niſi prius p̃ pœnitẽtiã tela iſta
fuerit integrata. Et hæc reparatio maxime hẽt fieri circa ſolis
ortũ & occaſum, hoc eſt dictu, per conſiderationes ortus & na
tiuitatis, occaſus & mortis ipſius ſolis iuſtitiæ Ieſu Chriſti, q̃a
circa natiuitatẽ & mortem Chriſti inuenies doctrinã & exem
plum omnium virtutum, & ad eorum regulam reparare pote
ris telam tuam. A ſolis ortu & occaſu, ex ſyon ſpecies decoris
eius. Vel etiam in ſolis ortu.i.in ipſo ſtatu iuuentutis, & etiam
in occaſu ſenectutis, quia.ſ.& iuuentus & ſenectus ſunt tempo
ra bonis operibus opportuna. ideo dicitur Eccleſ.11. Mane ſe-
mina ſemen tuum, & veſpere non ceſſet manus tua. Et in hac
reparatione tu debes incipere à medio.i.à corde, & à conſcien
tiæ puritate. quia nihil poteſt eſſe integrum in moribus vel ſe-
curum, niſi cor ſit tutum & firmum per conſcientiæ puritatem,
& per cõſtãtiæ firmitatem. ideo Omni cuſtodia ſerua cor tuũ,
quoniam ab ipſo vita procedit. Prouer.4. ¶ Secundum Ariſto. 11
fœmina Aranea parit & venatur, & maſculus iuuat eam. Sic ẽ
de vſurariis, & auaris, quia pro certo fœminæ vacant venatio-
ni i.vſurę & lucro, ſicut & ipſi, & mares earum, ipſas adiuuant
ad lucrandum, quia ſicut videmus ad oculum, fœminæ auaro-
rum magis ſunt ardentes & cupidæ quam auari, quia breuis
omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Eccleſ.25. ¶ Secũdum 12
Ariſt. Aranea quando vult capere muſcas, abſcondit ſe in fora
mine, vel ſub tela, ne à beſtiolis videatur. Sic vere vſurarij ab-
ſcondunt ſe ſub tela ſua, hoc eſt dictu, ſub pallio cautelarum
ſuarum, quia contractus ſuos palliant aliquo bono, vtpote mu
tuo vel vendito &c. Et hoc faciunt ne videãtur.i. ne eorum ma
litia cognoſcatur. Dicunt. n. Non me videbit oculus. Iob 24.
Nam ſub ſpecie mutui vſuras contrahunt & rapinas. Figura
Gene.38. de Thamar, quæ volens decipere Iudam, inuoluit ſe
pallio, & cum ab eo perſequeretur, oſtendit ſibi arrabonẽ quẽ
ceperat, & liberata eſt. Sic quando vſurarij volũt euadere per-
ſequutionem iudæ.i.iudicum & principum & prælatorum, in-
uoluunt ſe pallio cautelarum, & oſtendunt arrabonem.i.char-
tas & litteras ſimulatas & fictas, & ſic liberantur, ita quòd iu-
das, i. prælatus compellitur dicere: Iuſtior me es. Ideo eis po-
teſt dici illud.3.Regum 14. Commuta habitum, ne cognoſca-
ris. ¶ Paruulæ araneę ſtatim q̃ natæ ſunt, incipiunt telas face- 13
re, & venationi vacare, & ac ſi in materno vtero eſſent edoctę,
ſtatim incipiunt facere inſtrumenta competentia prædæ ſuæ.
Sic pro certo filij vſurariorum ſtatim q̃ poſſunt ire, ab eis in-
formantur & docentur ad telas cautelarum faciendas, & ad ve
nationem vſurarum exercẽdam. Et ideo ſicut videmus ſtatim
q̃ poſſunt loqui, incipiunt vſurare, & ad parẽtum officia ſe do-
nare, & telam cautelarum ordiri, ut muſcas capiant & diuitias
& ut fraudes exerceant & vſuras. Iſtud enim eſt regulare q̃
in omni ſtatu parentes volunt filios ad propria opera erudire
& informare, vt patet de mercatoribus, & cauſidicis, & opera-
riis vniuerſis. Ideo Hierem.7. Patres colligunt ligna, filij ſuc-
cẽdunt ignem, mulieres conſpergunt adipem ad faciendũ pla-
centas reginæ cœli. Quia breuiter inter vſurarios, & pater, &
mater, & filij, ibidem aliquid operantur. ¶ Eſt quædam ſpecies 14
aranearum quæ vocatur paruum lacertum, quia filis ſuis cir-
cumligat os, & tunc ſaltat ſuper ipſum & ipſum interficit &
occidit. Iſta autem dicit Plin. non ſolum de lacerto, imo etiam
de ſerpente, lib.10.c.74. circa finem. Lacertulus eſt pauper ho
mo & ſimplex, aranea eſt cauſidicus, qui filis ſuis, i. fallaciis &
cautelis ita circumligat os & verba pauperis, quòd non poteſt
aliquid dicere quin capiatur, & ita claudit ei os, quòd non au-
det, nec poteſt ſuis fallaciis reſpõdere, & ſic eum interficit, tem
poralem ſubſtantiam ſubtrahendo. Irretiuit eum ſuis ſermo-
nibus &c. Prouerb. 7. Ceperunt conculcare os eius &c. Luc.
11. Vel pone quomodo vſurarij & cauſidici ligant alios per os
.i. per verba & obligationes, deinde inuadunt per citationes,
& occidunt per exactiones. ¶ Item dicit Ariſtot. quòd aranea
aliquando

aliquando inuenitur in examine apum, quę corrompit mel,&
ſugit liquorem, & facit texturam circa fauos, & corrũpit eos.
Sic verè in examine bonorum virorum, clericorum & religio
ſorum,aliquando eſt aranea.i. aliquis malus ambitioſus & cu-
pidus,qui a conuentu ſuo ſugit & attrahit ſibi mel temporalis
beneficij & ſubuentionis, & circa fauos.i.circa ipſos bonos ui
ros(qui ceram compaſſionis melq; deuotionis continent) fa-
cit & inducit telam auaritiæ, fraudis & deceptionis,& ſic per
eius exemplum alij corrumpũtur.¶Per aranean enim corrum
pitur apis,quando per ſocietatem malæ perſonæ corrumpitur
bona,quia qui tetigerit picẽ,inquinabitur ab ea. Eccl.13.Ideo
numeri.19.Quicquid tetigerit immundus,immundum faciet.
16 ¶Sicut dicit Plin.& Auicen.Tria ſunt genera aranearũ.quod
dam dictum phalãgiũ, cuius corpus exiguũ, varium & velox,
noxiũ habẽs morſum,aliud quod nigri eſt corporis,cruris lon
gioris,cauernas ſibi texẽs & faciens circa terrã, aliud quod in
altis locis mirabiles facit telas. Sic rectè tria genera ſunt malo
rum.Primi ſunt mali balliui, qui dicuntur parui corporis per
primariam paupertatem, vel per fictam humilitatẽ,varij ſunt
per cautelas & falſitatẽ, veloces ſunt per iram & aſperitatem.
Noxij morſus per rapinam & crudelitatem.ideo Eccl. 13. Ne
quiſſima paupertas in ore impij. Aliæ araneæ ſunt mali agri-
colæ uel mercatores, qui circa terram.i. circa terræ culturam
exercent vires ſuas, & ibi ſuas faciunt manſiones, & iſti ſunt
magni corporis per temporalium quantitatem, coloris nigri
per laborem & aſperitatem,cruris longioris per malorum affe
ctuum pluralitatem,quia crura.i.affectiones habent ita longas,
ꝙ vellent omnia bona diuitum, ſi tamen eis impune cederet,
furaſſe.Deſideria occidunt pigrum.Prouer.21. Alię autem ſu
periores ſunt prælati & principes, qui in altis locis eminentia
rum dignitatum & honorum domos & habitacula ſibi parãt.
ideo dicitur Iob. 34. In altis manet. & pſal. Aſcendunt enim
17 vſque ad cœlos,& deſcendunt vſque ad abyſſum.¶Sicut dicit
Pli.& ad ſenſum patet,quod admirandum eſt,nunꝙ poteſt cor
pus araneę tantum vacuari, quin ſemper ſufficientem materiã
habeat ad telam exterius ordinandam. Vnde quanto exterius cre
ſcit tela,tanto interius creſcit eius materia venenoſa. Sic pro
certo in corde auarorum nunꝙ deficit cupiditas,quæ rectè eſt
quaſi fundamentum, origo, materia & cauſa exterioris auari-
tię, & exterioris ſubſtantiæ temporalis. Vnde quanto magis cre-
ſcit tela ſua id eſt temporalis poſſeſſio, tanto interior materia
id eſt ardor habendi & cupiditas magis creſcit, quia ſecũdum
ligna ſiluę,ſic exardeſcet ignis. Eccl.28. Vel expone de elemo
18 ſyna,ſicut infra.lib.11.de enidro.¶Aranea teſte.Pli. miro mo
do & ęquiſſimo fila necto,& ipſa inuicem ordinat & compo-
nit, & a centro pari diſtantia iſta colligat & coniungit.Sic re-
ctè hæretici, miro modo fila ſua id eſt argumenta falſa colli-
gant,& ipſa circa centrum id eſt circa deum collocant ordina
te,vt ſic eis facilius a ſimplicibus credatur. Videntur enim ver
ba ſua eſſe defenſiua veritatis, cum tamen ſint ipſius deſtructi
ua.j.Macha.6. Ibant cautè & ordinatè. Et ſicut fila araneę ita
ſunt ſubtilia,ꝙ via poſſunt videri,ſic argumenta talium,ꝙ vix
19 poſſunt ſolui.¶Fila telę araneę quanto magis centro vel me-
dio cõiunguntur,tanto arctius conſtringuntur, & quanto ma
gis extremo appropinquãt, tanto vnum ab alio remotius elon
gatur.Chariſſimi medium & cẽtrum eſt deus,qui ad modum
centri eſt immobilis,quia teſte Boetbio, Stans immobilis,dat
cuncta moueri. Extremum ſeu circunferentia ſunt creaturę,
quę mouentur circulariter & procedunt.Aranea eſt adam,fi-
la eius ſunt homines, qui quanto ſunt propinquiores medio,
hoc eſt dictu, ipſi Deo & Chriſto per gratiam & charitatem,
tanto inuicem magis ſtringuntur per concordiam & voiatẽ.
Sed quanto circunferentię,hoc eſt dictu,rebus mundi & crea
turis magis ſunt propinqui per auaritiam & cupiditatem, tan
to ab inuicem plus ſunt elongati per diſcordiam & partialita-
tem.Iſtud patet in iſtis diuitibus qui per lites & iurgia ab vni-
tate concordiæ ſeparantur.Figura Gene.13.vbi propter tem-
poralem poſſeſſionem Loth & Abraam ſunt diuiſi. Et Gen.
26. Iſaac et Abimelech. Gen. 36. Iacob et Eſau. ideo dicitur
Gene. 13 Erat poſſeſſio eorum nimia, et nequibant habitare
communiter. De bonis autem poteſt dici illud Iob. 41. Vna
20 vni coniungitur &c.¶Secundum Pli. inter araneas ſunt augu
ria, quia ſecundum ꝙ tempus eſt futurum, altius vel ſubmiſ-
ſius componunt & conficiunt telas ſuas. Si enim tempus ſere
num expectant,alte faciunt telas ſuas, ſi autem tempus ſit tur-
bidum affuturum, tunc inferius faciunt telas ſuas, & quando
plures araneæ inſimul conueniunt, ſignum eſt ꝙ annus erit
pluuioſus.Araneę ſunt adulatores, fila eorum ſunt verba ſua,
et ideo ſecundum ꝙ ſperant tempus futurum id eſt ſecundum
ꝙ ſperant ſatis vel parum impetrare,altius vel ſubmiſſius fila
ſua id eſt verba ſua adulatoria depromunt vel extollunt. &
quando plures araneę id eſt adulatores inſimul conueniunt, ſi
gnum eſt pluuię.i.tẽporalis proſperitatis,quia adulatores non
ꝙ inueniũtur,niſi quantum durat tempus proſperitatis, quia mul
ti colunt perſonam potentis. Prouer. 19. Vbicunque fuerit
cadauer,ſtatim adeſt. Iob.39. Illud patet de hiſtrionibus, quo
rum congregatio ſignificat conuiuia ſeu feſta, & ꝙ ſecundum ꝙ plus
vel minus lucrari ſperãt, extollũt vel diminuũt cãtus ſuos.Vel
dic ꝙ illæ araneæ.i. illi hoĩes ꝙ ſerenitatẽ ęternæ proſperitatis
expectat & ſperat,ſurſum, ſcilicet in cęlo ædificãt & laborant.
ad Philip.3. Noſtra conuerſatio in cęlis eſt.Illi aũt ꝙ inferius in
mũdanis circa terrã operari & lucrari non ceſſant, ſignũ eſt ꝙ
tẽpus turbulẽtũ ęternæ aduerſitatis eos finaliter ſubſequetur.
Ideo de iſtis duobus generibus hominũ dicitur Deut 28.Ipſe
aſcẽdet ſuper te, & erit ſuperior,tu aũt deſcẽdes,& eris inferior.
¶Secũdũ Pli.li.17.c.24.qñ circa flores arborũ tenelles faciunt 21
araneæ fila ſua, aliquoties corrũpũtur.Sic qñ circa flores.i.iu-
uenes tenellos cõponunt araneę.i.peruerſi hoĩes fila ſua.i.opera
& verba & exẽpla eos mouẽdo, & ad malũ informãdo,& ma-
xime hæretici,de facili tales iuuenes corrũpũtur per hæreſim &
errorẽ,quia corrũpũt bonos mores colloquia praua.j.ad Corin.
15.¶Perſonæ etiam luxurioſæ cũ laqueis verborũ ſuorũ alias per
ſonas iuuenes per luxuriã inficiũt & corrumpũt, vt patet in iſtis
araneis.i.in vetulis venenoſis.Lingua enim tertia multos com
mouit,& vtilis potius infernus ꝙ illa.Ecc.28.¶Sicut dicit Pli. 22
Morſus Phalãgij eſt mortiferus & venenoſus, ſed cõtra eũ va-
let ſuccus plantaginis,& ideo lacertę & botraces & alij vermes
morſus araneę formidãtes,ſucco plantaginis ſe tuẽtur.vt dicit
Pli.Dioſco.& Auic. Phalagius iſte eſt diabolus,cuius morſus
id eſt tẽtatio eſt animæ venenoſus,& iõ ſucco plantaginis frigi-
do & amaro.i. amaritudine pniæ, & frigore diuini timoris dẽt
quilibet ſe munire cõtra morſum huiuſmodi venenoſum.Ecc.
18.Ante lãguorẽ adhibe medicinã ¶Secũdũ Pli. & Ariſt.Te- 23
la araneę miro naturę artificio de araneę viſceribus cõtexitur,
miro & ſubtiliſſimo ordine cõponitur, more retis conficitur,
magno labore & lõgo tẽpore perficitur,ſed miro modo facili-
ter diſſipatur,& ab igne,vento, vel pluuia ſubito rumpitur &
caſſatur. Talis eſt tela mũdanę proſperitatis, quæ ex multis fi-
lis.i. multis rebus cõſiſtit,ſcilicet ex diuitiis ex delicijs,ex emi-
nẽtiis,ex ſciẽtiis,ex cautelis,ex fallaciis. Hæc enim oĩa ad mo-
dũ retis,ſcilicet paulatim & ſucceſſiue laborioſe & tedioſe cõ-
ficiũtur.Sed pro certo faciliter talis tela diſſipatur, & per ſubi
tã mortẽ & inſperatã aduerſitatẽ totus iſte labor deſtruitur &
caſſatur. Exemplum de diuite Lucæ 12. cui lætãti & in diuitijs
confidenti dictum eſt. Stultè hac nocte repetent animã tuam à
te. Vel dic ꝙ iſta tela ſignificat humanam vitam, & expone per
omnia ſicut ſupra. Iob 8. Araneærũ tela fiducia eius.¶Licet te- 24
la araneæ a venenoſa beſtia generetur, ipſa tamen non eſt ve-
nenoſa,immo plurimũ vtilis medicinæ,quia ſecundum Dioſc.ſi a ſor
dibus & pulueribus fuerit ſeparata, virtutem habet conſtrin-
gentem & cõglutinantem & refrigerantẽ,quia ſanguinem re-
ſtringit de vulnere fluentem, ſaniem vulnerum deſiccat, & ſi
ſuperpoſita fuerit,plagæ tumorẽ ſedat, & plagã recentem cu-
rat.Sic verè licet diuitiæ ſint ab aliqua beſtia venenoſa.i.ab ali
quo cupido & auaro aggregatæ & acquiſitæ, ipſæ tamen non
ſunt venenoſæ,ſi quis eis debitè ſciat vti,quia ſecundum Hieronymũ.
Non eſt in opibus vitium,ſed in vſu. Immo ſi per elemoſynas
pauperibus fuerint erogatę,& modo debito diſpenſatæ, tunc
ſunt contra diuerſorum vitiorũ genera medicinæ,quia ſangui
nẽ luxuriæ,ſaniẽ gulæ,vulnus inuidiæ,inflaturã ſuperbiæ tem
perabũt. Elemoſyna.n.ab omni peccato liberat.Thob.12. ideo
Eccl.3.Sicut aqua extinguit ignẽ ita elemoſyna extinguit pec
catum.Vel pone ꝙ licet ſit malus prædicator, tamen doctrina
ſua eſt animæ medicina,quia alios ſaluos faciũt,ſeipſos autem
non poſſunt ſaluos facere. Luce.23. Ideo eis põt dici, Medice
cura teipſum. Luce.14.¶Eſt genus araneę dictum phanlagium 25
ſecundum Pli.li.29.c.4.ſimile formicę,ſed longę maius,caput
habet ruffum, corpus nigrum maculis reſperſum albis, cuius
ictus acerbior eſt ꝙ veſparum,& habitat cõmuniter circa fur-
nos & molendina. Tales rectè ſunt vſurarij cauſidici & auari,
& cęteri raptores, quia iſti licet ſint formicis id eſt aliis homi-
nibus ſimiles,tamen ipſis quantum ad poteſtatem & diuitias ſunt
maiores.

maiores. Prior in donis, maior in imperio. Gen. 49. Iſti habent
caput id eſt introitum & ingreſſum ruſum, id eſt maliſioſum
& falſaa. Teſte enim Ariſt. in phyſonomia, color ruſus ſignifi-
cat malitiam naturalem. Io principio enim malitioſe blandiũ-
tur, ſed pro ceſio corpos eorum. i. proceſſus vitæ ſuæ eſt nigrũ
id eſt pranum & viclolum, a candore Innocentię longe diſtãs.
Apoca. 6. Ecce æquut niger &c. Nam ſicut nigredo ex calore
inducitur, ſic prauitas & turpitudo vitæ ſuæ ex calore auaritiæ
generatur. Habent tamẽ aliquaa maculas albas, quæ ſignificãt
aliqua bona quæ faciunt, vtpote aliquas elemoſynas, ne ea to-
to peſſimi reputẽtur. Ictus iſtorum. i. eorum malitia & rapina
eſt pernicioſior q̃ veſpæ, quia verè aliquando minus eſt dolo
roſum pauperibus a veſpa percuti, q̃ ab iſtis crudelibus rapa-
citer lauiari. Et ratio eſt, quia cõtra venenum veſpæ inuenitur
remedium, per eius contrariũ, ſed contra ipſos non inuenitur,
& hoc quia iſti non habent contrarium in natura, quia prælatĩ
& principes ipſos fouent, & vnus alterum ſuſtinet, & ſic cõtra
eos nullum remedium inuenitur. Ioab enim id eſt principes,
& Abiathar ſacerdos. i. prælati erant ea parte Adoniæ 3. Reg.
j. id eſt talium raptorum. Iſti verſantur iuxta furnus & molen-
dina, hoc eſt dictu, iuxta diuites & ſimplices agricolas, qui gra
num in abundantia ſibi ſeruant. Circa iſtos enim morantur,
eis applaudendo, vel eos defraudando, vt acquirant grana &
diuitias ſibiipſis. Vel per molendina & furnos intelligo curiaa
principum & magnatum, vbi eſt clamor litium, & tumultua
diſcordiarum, & fornaa omnia ligna conſumens auaritiæ &
crudelitatis. Figura Dã. 3. vbi dicitur ꝙ in Babylonia erat for
nax in curia regis Nabuchodonoſor, vbi tres pueri miſſi ſuot
qui ſtatuam noluerant adorare. Sic verè in curia Nabuchodo-
noſor id eſt mali principis, eſt fornaa crudelitatis, quæ quoti-
die incenditur, quia quilibet detractor & adulator ibi ſufflat.
Et quando poeri id eſt pauperes Innocentes nolunt adorare
ſtatuam quam erexit Nabuchonodoſor rea id eſt balliuos, of-
ficiales & cauſidicos, indigne a prælatis & principibus promo
tos, eis ſcilicet munera largiendo, vel huiuſmodi, proiiciuntur
in fornacem ignis, & crudelitatis per falſas accuſationes ta-
lium balliuorum. ipſe enim Nabuchodonoſor ipſos præcipie
ſpoliari. Circa huiuſmodi ergo fornacem & molendinum cu-
riæ principis morantur phalangia id eſt impij cauſidici & bal-
liui, vt inueniant victum ſuum. Hiere. 46. Super tumultus Ale
26 xandrię viſitabo. ¶ Phalangium ſecundum Pli. eſt genus ara-
neæ ita venenoſum, ꝙ ictus eius acerbior eſt q̃ veſpę. Sed con-
tra eius morſum remedium eſt alterum mortuum oſtendere
ſic percuſſo, & ad hoc etiam reſeruantur cum mortui inueniũ
tur. Cortex etiam ipſorum eſt remedium contra morſum mu-
ſtelæ, vt dicit. Sic verè mali ſunt hodie ita iniqui, malitioſi &
venenoſi, ꝙ pauperes qui ab eis percutiuntur, prędantur & ex
hæredantur, nullum habent remedium niſi ꝙ reſpiciant ali-
quem alium eiuſdem ſpeciei mortuum, quia verè quando con
ſideramus mortem aliorum malorum cauſidicorum & balli-
uorum, raptorum & iniquorum qui prædeceſſerunt (quia ve
communiter malè & peſſimè moriuntur) eſt nobis remedium
aliquale, quia ſic cogitamus ꝙ deus nos vindicabit de ipſis, ſi-
cut de illis, & ꝙ ſicut illi mortui nõ dimidiauerunt dies ſuos,
ſic nec iſti. Mors enim peccatorum peſſima. Ideo videbunt iu
ſti & timebunt, & ſuper eum ridebunt &c. Et ideo tales ara-
neæ mortuæ reſeruantur, inquantum mortes talium aliquan-
do in ſcriptis ponuntur, vt ſic ad conſolationem & remedium
afflictorum eis in tribulationibus poſitis oſtendantur, narren-
tur pariter & dicantur. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictã.
Cortea etiam talium id eſt memoria malæ mortis ſuæ, contra
morſum muſtelæ id eſt contra tentationes diaboli ſolet eſſe re
medium & iuuamen, quia in quantum iudicium dei & vindi-
cta reſpicitur, morſus diaboli declinatur. ideo Eccle. 38. Me-
mor eſto iudicij. &c. ¶ Eſt aliud genus araneæ lanuginoſum,
27 ex cuius morſu accidit caligo, & vomitus & genuum defe-
ctus. Sic ea morſu & tentatione diaboli accidit caligo ignoran
tiæ, defectus inconſtantiæ, vomitus diſplicentiæ, quando ſcili-
cet bona ſpiritualia ſibi diſplicent, & ipſa reiicit & abhorret.
Pſal. Omnem eſcam abominata eſt anima eorum. ¶ Eſt aliud
28 genus dictum formicaleon vel myrmecion ſecundum Pli. For
micæ ſimilis capite, habet album & corpus nigrum, diſtin-
ctum maculis, cuius morſus vt veſparum torquet. & dicitur
formicaleon, quia formicas venatur vt leo, & ipſas rapit, & ea-
rum ſugit humiditatem & inde viuit, ſed a paſſeribus & aliis
auiculis poſtmodum rapitur, & ab eis deuoratur. Et ſicut dici
tur in lib. de natura rerum. Iſte dum eſt paruus, cum aliis for-
micis viuit, & benignitatem ſimulat, cum autem creuerit, ipſa
rum conſortia ſugit & declinat. Et quia nihil in ęſtate congre-
gat, aliarũ grana deuaſtat. Iſti ſunt mali prælati & hypocritę,
qui in capite. i. in principio ſunt albi. i. boni, Innocentes & ca-
ſti, ſed in corpore. i. in progreſſu vitæ efficiuntur nigri. i. praui,
inſolentes & auari, maculis diſtincti. i. fallaciis & cautelis va-
riati. mordent vt veſpæ, quia vere ipſi excoriant & rapiunt vt
tyranni, & formicas. i. pauperes ſocios inuadunt, & eorum hu
miditatẽ. i. bona temporalia ſugunt, & ſibi attrahunt, & inde vi
uunt. Sed pro certo ab ipſis paſſeribus. i. a mundanis princip-
bus, quorum depredati ſunt ſubditos, non tuentur, ſed magis
ab ipſis inuaduntur. Vel pone ꝙ iſti balliui in principio albi id
eſt ſimplices & humilitatem fingentes & in principio pacificè
conuerſantes, tandem cũ in diuitiis & poteſtate creuerint, fiũt
ſuperbi, priſtinorum amicorum ſocietatem cõtẽnentes, bono-
rumq; excoriatores, & formicas. i. pauperes exactionibus de-
uorantes. Sed a paſſeribus. i. a ſuis dominis & principibus poſt-
modũ deuorãtur, quãdo ipſorũ nequitiæ cognoſcũtur. Eſa. 33.
Vę qui prædaris, nõne & ipſe prædaberis? cũ defeceris deprędа
ri, deprędaberis. Vnde Seneca, Ab altero expecta, alteri quod
feceris. ¶ Cõtra morſum oim aranearũ eſt remediũ, cerebrum 29
gallinaceũ cũ pipere, & cũ vino dulci bibitũ, coagulũ agni cũ
vino, vngula arietis cum melle, muſcæ cõtritæ & ſuperpoſitæ.
Sic verè cõtra morſus aranearũ. i. demonũ valet cerebrũ. i. di-
ſcretio & doctrina galli. i. prædicatoris, ſi cũ pipere correctio-
nis, & cũ vino cõſolationis adhibeatur. Itẽ coagulũ. i. benigni-
tas & dilectio, vnguis. i. aſperitas & diſtinctio ipſi agni & arie
tis, ſcilicet Ieſu Chriſti, qui modo eſt agnus propter manſuetu-
dinẽ peccatores tolerãdo, & eis indulgẽdo, ſed in iudicio erit
aries eos feriẽdo. Dan. 8. Ecce ante portam Vlai aries vnus. Itẽ
ad hoc valent muſcæ cõtritæ. i. cõſideratio cõtritionis & puni-
tionis demonũ & malorũ. Si ergo mordearis per tẽtationẽ ab
aranea diabolo, accipe & cõſidera cerebrũ galli. i. doctrinã prę
dicatoris, coagulum agni. i. benignitatem diuinę dilectionis, &
humanæ redẽptionis, vngulã arietis. i. aſperitatẽ ſuę correctio-
nis, muſcas mortuas. i. exemplũ malorum & ſuæ perditionis &
dãnationis, & ſi hæc oia conſideras, propter morſum tentatio-
nis mortis periculum non incurres. In omnibus operibus tuis
memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Eccl. 7.
Nam per cerebrũ, a quo procedit ſenſus & motus, ſignifica-
tur prædicatio, a qua oritur ſenſus cõpaſſionis, & motus bonę
operationis. per coagulum vnctuoſum intelligitur dulcedo,
per vngulam duram ſeueritas, & duities iudicij &c. ¶ Item 30
Pli. li. 29. c. 6. dicit ꝙ aranea longos & tenues habens pedes, &
candida, ſi cõtrita veteri oleo ſit admixta, dicitur ſoluere albu
ginem oculorum. Sic vere illi qui ſunt longi per perſeueran-
tiam & longanimitatem, tenues per humilitatem, candidi per
caſtitatem, contriti per patientiam & aduerſitatem, oleo mixti
per pietatem, iſti dico per documenta & exempla ſoluunt tam
a ſe q̃ ab aliis albuginem oculorum id eſt peccata & vitia intel
lectus. Iſto ergo collyrio. i. iſtorum exemplo, doctrina & imita
tione, inunge oculos tuos, vt videas. Apoca. 3. ¶ Tela araneæ 31
ſtringit ſanguinem fluentem a vulnere, & prohibet fieri ſaniẽ
& inflaturam. Sic tela vitæ humanæ & eius fragilitas & breui-
tas cõſiderata ſtringit fluxum vitiorum, & tollit ſaniem carna-
litatis, & inflaturam ſuperbiæ & vanitatis. ¶ Secundum Pli. li. 32
11. 24 quidam dicunt inter araneas fœminam fila texere, ma-
ſculum uero uenationi intendere, & ſic labores coniugales in
uicem cõdiuidere. Sic vere inter coniuges maſculi debent ve-
nationi & acquiſitioni neceſſariorum vacare, fœminæ vero fi
lationi & domi domeſtico labori ſe dare, ut ſic uir faciat opera
uirilia & fortiora, fœmina vero fœminalia & debiliora. Quod
tamen eſt contra multos coniuges, qui videntur ſua opera per
mutaſſe, quia ſcilicet uiri faciunt opera ſęminarum, & fœmi-
næ totum volunt regere, & facere officia maritorum. Hiere.
32. Mulier circundabit uirum. Contra illud Deutero. 22. Non
induetur uir ueſte fęminea &c.

De Aſino. *Cap. 8.*

ASINVS ſecũdum Iſidorum dicitur quaſi aſedus, a a
ſedendo, quia ante vſum equorum illis homines
inſidebant. Vel dicitur ab a, quod eſt ſine, & ſinos
quod eſt ſenſus, quaſi ſine ſenſu. & eſt animal ſim-
plex, & tardum humanis uiribus obediens & ſubiectum, obli-
uioſum, omniferum, & patiens oneris & laboris, vili & modi-
co

eu vtena cibo, inter ſpinas & tribulos quærens victum.Sic ve-
re verua obediens vel religioſus, aſinus poteſt dici, quia ſi alij
ſedeant ſuper ipſum.i. ſi alij ſint eminentes, & ipſe inſerior &
ſubiectus,non conqueritur, ſed aſſentit,reſpectu oim ſe humi-
lians & proſternens. Hic debet eſſe ſine ſenſu terrenæ ſapien-
tiæ,quę ſtultitia eſt apud deum.j.ad Corin.3.Stultus fiat,vt ſit
ſapiens. Debet eſſe ſimplex per innocentiã, ſine plica malitiæ.
Iub.j.Erat ſimplex & rectus, ac timẽs deum, & recedens a ma
lo.Item debet eſſe tardus per maturitatem & deliberationem,
vt nemini cito manus imponat.j.ad Tim.5. Debet eſſe obliuio
ſus per benignitatem & iniuriæ dimiſſionem.humanis viribus
id eſt ſuis maioribus obediẽs & ſubiectus.j.ad Hebre.13.Obe
dite pręſectis ueſtris &c.Hic debet vti,modico cibo per ſobrie
tatem, inter ſpinas mirari per pœnitentiam & auſteritatem,
omniferũ & laborioſum animal debet eſſe per patiẽtiam & lõ
2 ganimitatem. Gene.49. Iſacbar aſinus fortis &c. ¶ Aſellus eſt
iuuenis aſinus, qui pulchrioris eſt formæ quando ætate eſt te-
nellus q̃ quãdo ſenea efficitur & antiquus,& q̃to magis ſenue-
rit, tanto hiſpidior & deformior inuenitur. Eſt autem animal
melãcholicũ,frigidũ & ſiccũ,pigrum & obliuioſum, inter ſpi-
nas quarens cibũ, laboribus aſſuetum. Recte tales ſunt multi
qui in ipſa iuuentute pulchriores & honeſtiorẽs, meliores &
ſcientiores ſunt, q̃ tempore ſenectutis, & quanto plus viuunt,
tanto peiores continuę efficiuntur.2.Pet.2. Facta ſunt eis po-
ſteriora deteriora prioribus. Iſti ſunt frigidi per indeuotionẽ,
ſicci per incõpaſſionẽ,pigri & melancholici per obſtinationẽ,
obliuioſi beneficiorum & mãdatorum Dei per poſtpoſitionẽ,
inter ſpinas & inter mundi diuitias victũ quærunt per terreno
rũ appetitũ & ambitionẽ, quia ad nihil aliud vacant niſi ad ſpi
nas diuitiatum aggregandas, quę ipſos ſuis ſollicitudinibus
cruciabunt.ideo Hiere.50.Nolite ſerere ſuper ſpinas.Laborio
ſi etiam ſunt,quia ſicut ſenſui patet, plus laborãt cupidi huius
mundi ad ſuam damnationem, q̃ boni ad ſuã ſaluationem. Do
cuerunt linguam ſuam loqui mẽdacium, vt inique agerent, la
borauerunt. Hiere.4.ideo Eſa.57. In multitudine viæ tuæ labo
3 raſti,nõ dixiſti, quieſcam. ¶ Aſinus minutis auibus eſt cauſus,
quia ſpinas vbi nidificant,corrodit,& eas horribili vocę ſua di
ſcutit & deterret, & de nido ſuo fugere eas facit. & habet aſi-
nus multas miſeras conditiones, quia ſupra vires laboribus ex
ponitur,fuſtæ & aculeo pungitur, chamo os eius ligatur,hinc
inde circunducitur, ab vberibus paſcuis per quæ trãſit,chami
ſui refrę̃naculo coercetur, poſt labores caſſus in fine moritur,
curis et adimitur, cadauer eius ſine ſepultura lupis & canibus
cõmendatur,a quibus acriter deuoratur. Rectè tales ſunt aua-
ri & diuites huius mundi, quia minutis auibus, hoc eſt dictu,
pauperibus ſunt infeſti, quia ipſos horrendo ſonitu cõminatio
nũ ſuarũ deterrẽt,& ſpinas vbi nidificant, hoc eſt dictu,paupe
res & paruas domos & poſſeſſiones ſuas eis auferunt fraudulẽ
ter eorũque bona vel per fraudes vel per rapinas eiſdem ſub-
trahunt & inuadunt. Iob. 24. Agrum non ſuum demetunt. Et
ideo habent miſeras cõditiones,quia pro certo laboribus infi-
nitis exponũtur.Laborabit inæternum.pſal.48.Aculeo remor
ſus conſcientię cruciantur,chamo prauæ conſuetudinis aſtrin
guntur, intantum q; de manu domini ſui diaboli euadere non
poſſunt.In chamo & freno maxillas eorũ &c. Vndiq; circũdu-
cũtur,ſcilicet ad aſſiſias,nundinas,& mercata. pſal.Circunda
xit eum & docuit.ſcilicet diabolus. Vento ſuperbiæ,pluuiæ lu
xuriæ exponuntur, & ab ipſis ſuis paſcuis,hoc eſt dictu,ab ip-
ſis ſuis diuitiis quas habent, capiſtro auaritiæ colligãtur,& ab
ipſo diabolo per parcitatem nimiam reſrenantur,quia ſicut vi
demus, iſti auari non audent comedere, nec expendere bona
ſua. Eccl.6.Non tribuit ei Deus poteſtatem q; comedat ea bo-
nis ſuis.& 4.Regũ. 7. Videbis eas oculis tuis, & non comedes
ex eis.Et poſtquàm in mundo laborauerunt,& ſine cauſa & in
caſſum tempus ſuum conſumpſerunt, moriuntur in corpore
& anima, & ideo tunc ab amicis pelle temporalis poſſeſſionis
ſpoliantur: quia vxor & pueri ſurãtur & rapiũt quicquid poſ-
ſunt,ne aliquid pauperibus erogetur,& tandem cadauer.i.ipſa
anima fœtida ſepulturę paradiſi non traditur, ſed lupis & ca-
nibus infernalibus perpetuo committitur deuoranda.Ideo Sa
pi.3.Labores eorum ſine fructu. Ad quod Eſa.49. In vacuum
laboraui. & Eccl. 33. Cibaria & virga & onus aſino. Iſti enim
habent cibaria temporalis ſubuentionis, virgam laboris & aſ-
flictionis,onus æterni męroris & damnationis.Et ideo conclu
ditur Hiere.22.Sepultura aſini ſepelietur, putrefactus & pro-
4 iectus extra portas Hieruſalem. ¶ Teſte Auiceo. Coruus natu
raliter odit aſinum,paruulę etiam aues & paſſerculi oderunt aſi
num,eo q; ſpinas comedit vbi nidificant,& eorum oua cadere
facit, & ſuo rugitu eos terret, & ideo ſi habet aliquod vulnus
in dorſo,ipſum pungunt, & contra eum pugnant, vt ſic ab eis
fugiat & recedat. Sic verè mali vt communiter oderunt bonos
prælatos. Nam quando aliquis prælatus vult rodere & annul-
lare ſpinas id eſt vitia, & peccata vbi nidificant paſſeres id eſt
ſui ſubditi inſtabiles & inſolentes, hoc eſt dictu, quando vult
eos corrigere, & ſuæ monitionis rugitu eos terrere,tunc con-
tra ipſum pugnant,& eum mordent per detractiones, & ſi ali-
quod vulnus habuerit, hoc eſt dictu, ſi aliquod vitium occul-
tum cõmiſerit, tunc eum ibi mordent per diffamationem, ut
ſic ipſos ceſſet perſequi & corrigere, quia non amat peſtilens
eum qui ſe corripit.Prouer.15.Qui enim erudit,deriſorem,ip
ſe ſibi iniuriam facit.Prouer. 9. ¶ Coruus pugnat cõtra aſinũ, 5
& inſidiatur oculis eius,vt ipſos perforet roſtro ſuo.Sed iuuat
aſinum profunditas viſus, ſpiſſitudo corij, & aurium proceri-
tas vel mobilitas, & hoc quia contra morſus auium claudit &
obſtruit viſum ſuum.Sic verè coruus.i.diabolus multum odit
& infeſtat aſinum, hoc eſt, virum ſimplicem & benignum,&
ideo viſui eius.i. intellectui & fidei inſidiatur, ut ipſum per er
rores inficiat & corrumpat,ſed contra huiuſmodi tentationes
& malas diaboli ſuggeſtiones debet claudere viſum ſuum per
diligentem cuſtodiam, ne a roſtro corui, hoc eſt dictu, a pra-
uis vetulis & hæreticis excęcetur. Contra enim hmõi morſus
debent ſimplices ſe abſcõdere, & eos prout poterunt euitare.
Claude oſtia tua ſuper te.Eſa.26. Iuuat etiam contra tentatio
nem diaboli ſpiſſitudo corij.i. patientiæ fortitudo, proceritas
aurium.i.modeſtię mititudo,quia multa debet audire,& parũ
loqui,& profunditas uiſus.i.fidei firmitas, & ſcientiæ lympitu
do, quia oculus cordis ſui debet eſſe in fide ꝓfunde radicatus.
Profundũ abyſſi quis dimenſus eſt?Ecc.j.¶ Vrſus vt dicit Pli. 6
li.8.c.31. pugnat cũ aſino & tauro. Nam quia comedit carnes
crudas,eorũ cupit carnibus ſaturari.Per vrſum intelligo offi-
ciales, vſurarios,balliuus,& cauſidicos,& raptores.Per taurũ
qui terram colit,intelligo agricolas. Per aſinum qui onera por
tat,intelligo mercatores. Vrſus ergo pugnat cum aſino & tau
ro,quando agricola vel mercator ab ipſis raptoribus impetun
tur, vt eorum caro.i. eorum temporalis ſubſtantia ab eis deuo
retur. Violẽter tollitis pellem eorum deſuper eis, & carnes eo
rum deſuper oſſibus eorum.¶ Dicit Pli.li.28.c.10 q; fumus vn 7
gulę aſini fœtum mortuũ educit, & partum accelerat ſine mo
ra. Aſinus ſimplex eſt Chriſtus, cuius vngula eſt correctio &
diſtrictio.Fumus ergo compunctionis ex huiuſmodi vngue id
eſt ex Chriſti diſtrictione,& ſui rigoris conſideratione proue
niens,fœtum mortuum.i.peccatum mortale vel diabolum de
vtero conſcientiæ educit per confeſſionem, & partum cõfeſ-
ſionis accelerat & inducit. Cum dolore paries.Gen.3. ¶ Sicut 8
dicit idem Pli.li.28. Iecur aſini valet contra morbos caducos
paruulorum, & lac & ſanguis contra morſum ſcorpionis. Sic
iecur.i. amor & affectio Chriſti, maxime ille quem habuit in
incarnatione & paſſione,ſi a paruulis & debilibus deuotę con
ſiderãtur,ipſos a caſu releuat peccatorum,& lac ſuæ benignæ
doctrinæ & charitatis quo ſuos paſcit paruulos & deuotos, a
morſibus ſcorpionis.i. a tentationibus diaboli liberat & præ-
ſeruat. Tãquàm paruulis in Chriſto lac dedi vobis edere &c.
j.Corin. 3. Sanguis etiam ſuæ paſſionis venenum & malitiam
Scorpionis diaboli mirè pellit, & ſicut dicit ibidem,lac aſini-
num.i.doctrina Chriſti valet contra argentum viuum,hoc eſt
dictu,contra amorem diuitiarum,quę ardent gentem, inquan-
tum ſcilicet ibi docetur paupertas voluntaria, per quam diui
tiarum cupiditas declinatur.Argentum tuum & aurum tuum
conſla.Eccl.28. & Eſa. 30. Contaminabis laminas argenti tui.
¶ Sicut dicit Plin.li 28. ſi quis dixerit aſino in aure, ſe percuſ- 9
ſum a Scorpione, ſtatim tranſit malitia veneni, prout dicunt
aliqui.Sic ſi aſino id eſt ſacerdoti (qui debet eſſe ad onus pęni
tentiæ aſſuetus)in aure dixeris per confeſſionem,quomodo a
Scorpione diabolo percuſſus fueris per peccatum, ſtatim,ſcili
cet facta abſolutione,ceſſat malitia huius mali.Nã virtute con
feſſionis & abſolutiõis a peccati veneno anima liberatur.ideo
Narra ſi quid habes ut iuſtificeris.Eſa.43.Vel aſinus eſt Chri
ſtus, cui debes in oratione dicere a Scorpione diabolo te per-
cuſſum,ut per eius gratiam libereris. Hiere.33. Clama ad me
&c.¶ A facie ſuffumigatiõis aſini fugiunt venenoſa,urina eius 10
cum nardo capillos multiplicat & conſeruat, oſſa eius trita &
bibita liberant a veneno,vt dicit idem Pli.li.28.ca.10.ubi etiã
dicit

dicit ꝙ aqua quæ remanet aſino potata, dolorem capitis ſedat.
Renes vero eius triti & bibiti incontinentiam cohibēt. Sed de
11 iſtis nihil ad præſens, eapone ſi vis. ¶ Dicit Plin. li. 8. c. 43. & ēt
Ariſt. li. 8. c. 25. ꝙ aſinus eſt animal frigoris impatiens, & ideo
in frigidis regionibus, vt in Pōto non generatur, & licet ſit fri-
gidum, tamen multę eſt luxuriæ, & quando eſt fœmina paritu
ra, tenebras quærit, & lucē fugit, ne ab hoīe videatur, ſm Pli.
ibidem. Sic ſunt multi qui frigus timoris Dei, frigus pœniten-
tiæ & aſperitatis nequeunt ſuſtinere, & ideo in regionibus fri-
gidis, hoc eſt dictu, in religionibus aſperis nequeunt inueniri,
ſunt tamen multum luxurioſi, & ideo vmbram & obſcuritatē
diligunt ne ſciantur. Vel dic omnia contra pauperes luxurio-
ſos, qui quamuis frigore paupertatis ſtringantur, luxuria tamē
continuē maculantur. Quando autem aſina. i. peccator vult pa
rere. i. aliquod malum opus emittere & facere, tunc ſolet tene-
bras. i. locum obſcurum & abſconditum quærere, vt. ſ. ſuam poſ
ſit malitiam occultare, quia qui male agit, odit lucem. Ioā. 3.
12 ¶ Aſina tanto amore diligit fœtum ſuum, & ad eum tranſire ēt
per ignis medium non timeſcit, vt dicit idem ibidem. Sic pro
certo Chriſtus intantum dilexit hoīem, fœtum ſuum, ꝙ ad ip-
ſum in hunc mundum veniens, per ignem tribulationum nō ti
muit pertranſire. Vel pone ꝙ prælatus debet currere ad auxi-
lium ſubditorum non obſtante igne alicuius tribulationis tem
poralis. pſalm. Tranſiuimus per ignem & aquam &c. Eſa. 43. Si
tranſieris per ignem, flamma nō nocebit te. Numeri 31. Quic-
13 quid tranſire poteſt per ignem, igne purgabitur. ¶ Aſinus mi-
rabiliter horret aquas intrare, & in eis intingere pedes ſuos, &
quādo tranſire cogitur, tunc in eis mingit. Super pontes etiā
non trāſit libenter, quia cum habeat debile cerebrum, in aquā
quam ſubtus videt, cadere ſemper timet, ſm Plin. vbi ſupra.
Aſinus eſt homo infirmus, aquæ ſunt deliciæ vel diuitiæ, pon-
tes ſunt eminentiæ vel honores. Debet igitur timere aſinus. i.
vir infirmus in aqua deliciarum ponere pedem ſuum. i. affectū,
ſuper pontes etiam alicuius dignitatis nō debet infirmus aſcē-
dere, ne forte, propter debilitatem cerebri. i. propter defectum
ſenſus & diſcretionis ad profundū inferni ruere compellatur.
Vel per aſinum intelligo peccatorem, qui timet intrare aquā
deuotionis, lachrymarum & contritionis, elemoſynarū & cō-
paſsionis, timet etiam aſcendere pontem, hoc eſt dictu, crucis
memoriā, quia timet ne exinde oporteret eum cadere in huiuſ
modi aquas, quia. ſ. ex crucis & paſsionis memoria aqua deuo-
14 tionis ſequitur, quam abhorret. ¶ Aſini raro volunt bibere niſi
ad aſſuetos fontes, & vbi poſſunt ire ſicco pede, & quod mirū
eſt dictu, ſi mutentur eis aquæ, tn̄ licet multum ſitiant, raro bi-
bunt, niſi ſint eis ſimiles quas frequentant. Vnde etiam dicit ꝙ
tunc cogendi, eannerandi ve ſunt. Plin. vbi ſupra. ſcilicet. libr.
8. cap. 43. Sic multi quando ſunt aſſueti ad aliquos fontes,
hoc eſt dictu, ad aliquas delicias ſeu ſcientias temporales,
ad alios bibere raro volunt, videlicet ad ſcientiam theolo-
gicam, vel ad delicias ſpirituales, quia difficile eſt relinquere
conſueta. Oſeæ. 10. Vitula docta diligit trituram. ideo Hiere. 2.
Onager aſſuetus in ſolitudine. Dato etiam ꝙ multum ſitiant &
ꝙ multum appetant ſalutem, ſi tamē eis aliæ aquæ offerātur. i.
ſi loco aquarum deliciarū & diuitiarū huius mundi aliæ aquæ
. i. deuotionis & contritionis & cōpaſsionis eis offerantur, quia
alijs nō ſunt ſimiles, vere bibere vilipendunt, niſi forſan a Deo
per tribulationes cogantur, vel niſi exonerati oneribus diſci-
plinæ ſuauiter manuducantur. Vel expone contrario modo, ꝙ
illi qui ſunt aſſueti bibere ad fontem ſacræ ſcripturæ vel deuo
tionis, vbi ſine pedis. i. affectus intinctione vel intentione poſ-
ſunt bibere, non debent aquā deliciarū huius mundi appetere,
imo ſi eis a diabolo offeratur fons aliquis. i. aliqua voluptas, nō
debēt tn̄ exinde guſtare, niſi ſit ſimilis alijs aſſuetis licet multū
quoad ſenſualitatē appetāt et requirant. Non poterant bibere
aquā fluminis &c. Exo. 7. Diabolus tn̄ ipſos exonerat oneribus
Dei mandatorū, & eos cogit ſtimulo tentationū & ſic facit eos
15 bibere aquas mūdanarū delectationū. ¶ Sicut dicit Ariſt. aſina
tot annis nō concipiet, quot grana hordei intincta in muli ſan-
guine madefecerit Mulus ē luxurioſus grana ſunt verba, quæ
ſi intincta fuerint in ſanguine peccati & luxuriæ ſuę, & aſinę. i.
infirmæ perſonę alicui offerantur, vt. ſ. ſi coram infirmis de pec
cato luxuriæ colloquantur, ſm quantitatem verborum, conce
16 ptus boni propoſiti ab ea impeditur. ¶ Ad generationē mulo-
rum non debet eligi equa quæ ſit quadrima minor, vel decen-
ni maior, vt dicit idem. Sic illi qui ad generationem ſpiritualē
eliguntur. ſ. prædicatores debent eſſe quadriēnes per quattuor

virtutum quadraturam, & decennes per decalogi complemen
tum. ¶ Nullum animal coit libenter cum alia ſpecie, & ideo pa 17
ſtores qui volunt ꝙ mulus generetur ab aſino & equa, hoc
vtuntur artificio, quia pulluni aſini nutriunt lacte equæ, & eū
ſibi dum paruulus eſt, in tenebris ſubijciunt vt lactetur, & tūc
ille pullus cum creuerit, quaſi adulter iam effectus, tempore
coitus ad equarum libidinē inardeſcit, & cōtrario pullus equi
nutritus lacte aſinæ, cum aſinabus poſtmodum commiſcetur,
& ſic talia animalia generantur. ſ. mulus ex aſino & equa, hinu
lus ex equo & aſina, ſicut dicit Pli. lib. 8. c. 44. Sic pro certo ho-
mines non debent cum altera ſpecie. i. cum aliorum vxoribus
commiſceri. Sed verè paſtor peccatorum diabolus ipſos deci-
pit iſto modo, quia quando vult quòd mulus id eſt ſpurius ge-
neretur, primo a iuuentute pullum aſini. i. ipſum luxurioſum
nutrit lacte equæ. i. delicijs luxuriæ & carnalitatis, & verbis &
oblectationibus mulierum in tenebris & luſtbulis, & in abſcō-
ditis & occultis, & ideo qn̄ talis pullus factus eſt adultus, tunc
tempore coitus. i. tentationis & ardoris, ad aſinarum amplexū
. i. alienarum vxorum copulā inardeſcit, & ſic multi pp lac lu-
xuriæ quo a iuuentute nutriuntur, in ſenectute adulteri efficiū
tur, quia adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non
recedet ab ea. Prouer. 22. Vſque in hodiernum diem morē ſe-
quuntur antiquum. 4. Reg. 17. Nam breuiter illi qui ſunt nutri
ti lacte aſinarum. i. verbis mulierum, maxime in iuuentute, ad
earum copulam faciliter inardeſcunt. Iudic. 5. Aquam petēti,
lac dedit. Pone ſi vis figuram ſupra de Iahele. Iudic. 4. ¶ Si aūt 18
aſinus coeat cum equa impregnata, corrumpitur partus ratio-
ne frigiditatis ſpermatis aſini, vt dicit Ariſt. li. 2. de generatio.
ani. c. 6. Dicit etiā ꝙ ſi aſina concipit ab equo, tunc ſequens aſi-
ni coitus propter ſpermatis frigiditatem totum corrumpit, &
cogit facere abortū. Aſinus eſt diabolus, equus Chriſtus, equa
bona aīa, aſina aīa peccatrix. Si ergo equa. i. bona aīa equo. i. ſpi
ritu ſancto fuerit impregnata, tunc ſi cum ipſa miſceatur aſi-
nus. i. diabolus per peccatum, tunc dico conceptus bonorum
operū impeditur. Nam pp frigiditatem indeuotionis quæ cau
ſatur a ſpermate aſini. i. a ſuggeſtione diabolica, totū corrum-
pitur quod concepit. Si etiam aīa peccatrix, ipſa. ſ. aſina quæ ſe
c̄tè eſt quaſi eiuſdem ſpeciei cum aſino diabolo, cōceperit bo-
num propoſitū & contritionē ab ipſo equo Chriſto, vt ſic pa-
riat aliquod bonū opus, tunc aſinus diabolus cum ipſa coiēs. i.
ipſam de vitio tentans, & ad peccatum inclinans, partū & con-
ceptum bonorū operū diſsipabit. Figura eſt ad hoc Matt. 13.
de inimico qui in agro ſeminato, iterato ſuperſeminauit ziza-
nia. quia verè inimicus diabolus quando zizaniam malę ſugge
ſtionis ſeminat in conſcientia alicuius, tunc triticum quod ibi
ſeminatum fuerat. i. bonum propoſitum maculatur. Ideo Hie.
12. Seminauerunt triticum, & meſſuerunt ſpinas. ¶ Mulus qui 19
ex aſino & equa gignitur, non poteſt generare, & ratio eſt ſm
Ariſt. li. 2. de generatione aīal. c. 6. quia ſperma aſini eſt natura-
liter frigidum, ſperma etiam equæ eſt complexionabiliter ra-
tione ſexus frigidum, & ideo pp frigiditatem vtriuſq; ſperma-
tis exinde genitum ita eſt frigidū ꝙ non pōt aliud aīal genera-
re. Dicit tn̄ Pli. lib. 8. c. 44. Eſt in annalibus noſtris mulam ſæpe
peperiſſe, verum (inquit) prodigij loco habitum. Theophraſt⁹
vero ait mulam in Cappadocia vulgo parere. Sic pp frigidita-
tem, prauitatem & infectionem peccati aſini. i. Adam & Æuæ,
tanta eſt frigiditas indeuotionis in mulis. i. filijs ſuis, ꝙ ad ge-
nerationem bonorum operum totaliter ſunt inertes. Nā pro-
pter frigiditatem. i. propter peccatum originale quod ab ipſis
ſuis parentibus contraxerunt, generationē bonorū operū per-
diderunt, niſi forte prodigioſè aut miraculoſè per Dei gratiam
illud fiat, quia. ſ. generatio bonorum operum non a natura, ſed
a gratia manat. Et ſicut muli frigiditas parentum ſuorum fri-
giditatē oſtendit, ſic filiorum prauitas patrum ſuorū prauitatē
concludit quia In filijs ſuis agnoſcitur vir. Eccl. 11. Et idem dr̄
Eccl. 41. De patre impio queruntur filij &c. Vel pone ſi vis ꝙ
parentes carnales, vel etiam prælati frigidi & indeuoti, vt ſunt
vſurarij generant filios indeuotos. Semper. n. vellet vſurarius
ꝙ ei filij ſui ſimularentur, & eos ad hoc edocet quātum poteſt.
Adam. n. genuit filium ad imaginem & ſimilitudinē ſuā Gen.
5. qm̄ patrem ſequitur ſua proles. Act. 7. Ioſuæ. 5. Numeri 32.
Ezech. 16. ¶ Frigiditas prædominans in mulo eſt cauſa ſteri- 20
litatis, vt dicit Ariſto. libr. eodem. Sic verè quando frigiditas
indeuotionis, timoris ſeruilis, vel incompaſsionis, in aliquo
abundat, tunc a fructu bonorum operum ſterileſcit. Eccleſ. 43.
Frigidus ventus aquilo flabit, & gelabit chriſtallus ab aquis.

¶ Eſt

21 ¶ Eſt in India quoddam genus aſini teſte Ariſto. quod habet
vnum ſolũ cornu in frõte, vngulam tñ non findit. Omne.n.aial
habens duo cornua, habet vngulam ſciſſam, & ideo aſinus nõ
habet vngulam ſciſſam, quia non habet niſi vnum cornu, non
eſt tñ verum ecõuerſo, quia multa aialia findunt vngulam, quæ
non habent cornua, vt patet in porco & ſimilibus. Chariſsimi
per aſinum quod eſt animal ſtolidum, intelligo peccatorẽ, per
cornu ſolum in fronte, intelligo obſtinationem, per pedẽ intel-
ligo affectionem, per vngulã quæ eſt finis pedis, intelligo ope-
rationem, ad quã oĩs affectio ordinatur & terminatur, per di-
uiſionem intelligo diſcretionem & diſtinctionem operationis.
Dico igitur ꝙ in India.i.in mundo ſunt multi aſini.i. multi ec-
cleſiaſtici vel religioſi, mali prælati, vel etiam alij peccatores,
qui habent vnum cornu in fronte, hoc eſt dictu, qui ſunt obſti-
nati & frontoſi apertè & ſine verecundia, & iſti pro certo non
findunt vngulã.i.non diſcernunt inter opera ſua ſicut deberẽt,
quæ bona ſunt.ſ.& quæ mala. Figura. Leui. 11. vbi aial non fin-
dens vngulam eſt immundum, nec debet manducari. Sic apud
Deum immundi ſunt qui vngulam.i. opera ſua non diuidũt di-
ſcernendo, nec debent ab alijs manducari.i.imitari. Nõ come-
detis ea, nec tangetis &c. Et nota ꝙ iſtud cornu ſolet eſſe in frõ
te, quia pro certo tales peccatores effrenati & obſtinati, ſine ve
recundia omnibus apertè ſe opponũt. Frons.n.eſt pars corpo-
ris patens magis. Et ideo tales ſunt figurati Dan. 8. in hirco cũ
vnico cornu, qui ventilabat vndiq; nõ tangens terram, qui cõ-
minuit arietem. Sic tales, & maximè prælati fert & obſtinati,
qui rectè ſunt vt hircus, luxurioſi.ſ.fœtidi & immundi, nõ tan-
gentes terrã.i.non cognoſcentes nec cogitantes in ſua vilitate,
proſequuntur arietem.i quãlibet bonam perſonam. Frons mu-
lieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Hiere. 3. Ad
quod Eze. 3. & Eſa. 48. Et pone ſi vis totum de prælatis indi-
ſcretis, cornutis.i.elatis, obſtinatis & ſuperbis. ¶ Omne aial ha-
22 bens duo cornua, habet vngulam fiſſam, vt paret in boue & ſi-
milibus. Animal iſtud eſt prælatus, qui debet habere duo cor
nua, id eſt ſcientiam duorum teſtamentorum, vel duo cornua
id eſt duplicem poteſtatem, duos.ſ.gladios petri temporalem,
& ſpiritualem. Et ideo talis debent habere vngulam fiſſam.i.
operationem diſcretam, quia nis prælatus debet eſſe ſapiens &
diſcretus. Non tñ verum conuerſo, quia multi habent vngulã
diuiſam.i.multi ſunt ſapientes & diſcreti, qui tñ cornua nõ ha
bent.i.aliquã dignitatem, quia ſicut videmus, dignitates & be-
neficia non dantur hodie qñque ſapientibus, ſed ignaris, con-
tra conſilium Ietro Exo. 18. Elige viros ſapientes & timentes
Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam. Figura
Leuitic. 11. vbi non offerebatur in altari Deo &c. ſicut ſupra.
23 ¶ Ariſt. dicit li 8.c.8. ꝙ aſinus & mulus comedunt frugẽ & her
bam, & impinguantur ab aqua, & plus amant aquam turbidã,
quàm claram, vacca aũt econuerſo. Tales ſunt cauſidici & mũ-
dani ſapientes, quia vt videmus, fruges & hæreditates paupe-
rum comedunt & corrodunt. vel oẽs fructus.i. oẽs mundi diui
tias ſibi vendicant & acquirunt. impinguantur.n. & dilatãtur
& incraſſantur ab ipſa ſua ſapientia ſeculari, & ideo magis
amant aquam turbidam, hoc eſt dictu, legalem ſcientiã & mũ-
danam, quæ turbida eſt propter falſitates & cautelas admix-
tas, quã faciant aquã clarã i diuinam ſcientiã & theologiam ip
ſam, imo vilipendunt reſpectu ſui. Vacca autem.i.bona & ſim
plex perſona, plus amat claram ſcientiam quã turbidã.i. theo-
logicam quàm legalem. Hier. 2. Quid tibi vis in via Ægypti. vt
24 bibas aquam turbidam? &c. ¶ Aſino ſm Ariſt. ibidem c. 25. ac-
cidit infirmitas dicta malida, quia qñque plegma calidum fluit
a capite, & ſi deſcendat vſq; ad pulmonem, moritur aſinus. Sic
verè in corpore eccleſiæ qñ a capite.i.a plato deſcendit phleg
ma.i.malum exemplum vſque ad pulmonem.i. vſq; ad ſubdi-
tos, tunc per malam imitationem vnus ab altero corrumpitur,
& ſic occiditur, deſtruitur & perimitur corpus veri aſini Chri
ſti.i.eccleſia ſancta Dei. Hier. 23. A Prophetis Hieruſalẽ egreſ
25 ſa eſt pollutio ſuper omnem terram. ¶ Aſinus eſt fortior a par-
te poſteriori, quã a parte anteriori vbi eſt crux, & ideo ibi fre-
quentius oneratur. Chariſsimi pars poſterior hoĩs ſunt bona
temporalia, quæ poſt nos remanent. Pars aũt anterior ſunt bo.
ſpiritualia & æterna, quæ a Cruce Chriſti accipiunt efficaciã
& vigorẽ. Sunt ergo mundani fortiores & ad aĩa prõptiores a
parte poſteriori.i.in bonis mũdanis q̃ anteriori.i.q̃ in bonis ſpi
ritualibus, q̃a ſicut videmus ad oculũ, multũ laborãt ꝓ mũdõ,
nihil ꝓ Deo, multõ ꝓ corpore nihil ꝓ aĩa. Io Apo. 2. Poſteriora
tua plura priorib⁹. Vel pone ꝙ ſemꝑ debem⁹ eſſe in poſteriori
parte.i.in ſenectute fortiores ad bonũ operãdũ, q̃ in iuuẽtute, q̃
eſt pars anterior vitæ. Io Apoſtolus. 2. Cor. 12. Cũ aũt infirmor
tũc, fortis ſum. ¶ Aſinus poſt æquinoctiũ vernale mouet ad coi 26
tum, & terribili ſonitu fœminam excitat ad amorem. Nam qñ
ventum odorem fœminæ ipſius naribus deferentem attrahit,
tunc ad libidinẽ fortius inardeſcit. Sic verè homo in tempore
veris.i.deliciarũ magis accenditur ad luxurię fœditatem, & ar-
dorẽ ſuum terribili ſonitu.i.verbis & geſtibus luxuriæ prænũ-
cijs manifeſtat, & maximè qñ ventus.i. qñ aliqua maquerella
vetula odorem & famam alicuius fœminæ ſibi repręſentat, &
ſi ipſe talis eſt ꝙ huiuſmodi ventum attrahat.i. ꝙ perſonam hu
iuſmodi de facili audiat & recipiat, tunc præcipuè ad libidinẽ
inardeſcit. Ideo dicitur Hier. 2. In deſiderio aiæ ſuę attraxit vẽ-
tum. Et hoc de aſino ſufficiat. ¶ In lib. de natura rerum dicitur 27
ꝙ ſi aſinam tecum duxeris, & pullum ſuũ ab eius ſequela cohi
bueris, pullus de loco vbi mater ipſum dimiſerit, per quinque
paſſus circiter nõ recedet, ſed matrẽ ſuã ibidem expectabit. Sic
ſi mater tua Deus te in aliqua tribulatione vel tentatione dimi
ſerit, non dimittas ꝓꝑ hoc locum tuum, ſed cum eo in ſtatu gra
tiæ perſeuera, & conſolationem eius patienter expecta. Iudi. 8.
Expectemus humiles conſolationem eius.

De Aſpidibus. Cap. 9.

ASPIS eſt ſerpens venenoſiſsimus, dictus ab 1
aſpergendo venenum. quarũ ſunt plures ſpe-
cies, adectu & effectu diſpares ad nocẽdũ, vt
dicit Iſid. li. 12. c. 4. Tales ſunt demones, quia
ore ſuo.i.malis ſuggeſtionibus ſpargunt vene
nũ tentationũ, & ſunt tã malitia q̃ potentia in-
æquales, q̃a in nobilitatẽ naturaliũ ineſt eis peruerſitas aĩorũ.
Oĩa.n.mebra corporis non eundẽ actũ habent. ad Ro. 12. Vel ꝑ
os aſpidis intellige detractores, malorum ſuggeſtores, & vetu-
las maquerellas, quibus mediãtibus demones inuenenat alie-
nos. Os tuum abũdauit malitia &c. ¶ Situla eſt aſpis quę gręcè
dicitur dipſas, quæ qñ momordit aliquem, facit eum ſitire vſq; 2
ad mortẽ, & ſitiendo moritur ſic percuſſus. Talis eſt auaritia,
quia qñ momordit hominem & infecit, facit eum ſitire per im
moderatũ appetitum diuitiarum in tantum quod nulla bona
mundi poſſunt extinguere ſitim eius, ita ꝙ finaliter moritur ſi-
tiendo, q̃a vſq; ad mortẽ ſitis ſuæ auaritiæ nõ quieſcit, imo q̃to
magis ſenuerit, plus augetur. Induxiſti nos in deſertum, vt in-
terficeres nos ſiti, & paruulos noſtros. Exo. 16. Nume. 20. Nos
(inquit) & paruulos noſtros, quia deſertum auaritiæ facit aua-
rorum filios, exemplo parentum, habendi & acquirendi ſitibũ
dos. Figura de Agar & filio eius, qui eiecti ab Abraã cum pa-
ne & vtre aquæ ſitiebant in deſerto vſq; ad mortem. Geneſ. 21.
Sic illi qui ab Abraam Deo eiecti & reprobati pro portione &
ſalario accipiunt vtrem aquæ.i.bona temporalia, in deſerto hu
ius mundi, vna cum filijs ſuis ſiti auaritiæ infeſtantur. ideo Eſa.
5. Nobiles interierunt fame, multitudo eorum ſiti exaruit &c.
¶ Hypnalis eſt genus aſpidis, quæ ſomno necat quem momor
dit, quia morſus ab illa ſtatim ſomnum petit, & dormiendo mo 3
ritur. Vnde de Cleopatra dicitur ꝙ venenũ ipſius bibit, & dor
miendo mortis amaritudinem non ſentiret. Rectè talis eſt dia-
bolus, quia qñ momordit aliquem per peccatum mortale, &
dentes ſuarum tentationum in eum fixit, facit eum delectari
ſomno, hoc eſt dictu, facit eum requieſcere & dormire in deli
cijs huius mundi, quia vere peccatores omnes rectè videntur
dormire, quia ſicut dormiens non ſe mouet, non videt, nõ odo-
ratur, non audit, non verecundatur ſi verenda eius apparent,
non recolit, nec loquitur, ſic peccator delicijs delibutus nõ vi-
det propriam fragilitatem & iniquitatem, mortis propinquita-
tem, iudicis auſteritatem, demonum crudelitatem, non odora-
tur æternam ſuauitatem, non audit prædicationem nec corre-
ctionem, non loquitur per confeſsionem, non ſe mouet per bo
nam operationẽm, non verecũdatur ſuam imperfectionem, &
ſic dum ita dormit in peccato, venenum diaboli ipſum interi-
mit & occidit. Vigilate ergo, qĩa ſi ſciret paterfamilias qua ho-
ra fur veniret, vigilaret vtiq; Mat. 24. Figura Iudi. 4. de Iahele
quæ Siſaræ æſtuãti obtulit vtrem lactis, vt ſic facilius dormiret,
& ſic occidit eum dormientem, quia dum dormiret, clauum ta
bernaculi infixit temporibus eius. Sic diabolus æſtuanti in ten
tationibus, fugienti a prælio.i. a tribulationibus offert vtrẽ la-
ctis.i.mundi delicias, vtpote quia vſurarijs oſtendit vineas &
prata aliena, luxurioſis pulchras dominas &c. vt bibãt & ſom-
nientur, & dormiant ſomnum ſempiternum. Hier. 51. Et dum
ſic

ſic delectantur, in ſigie clauũ tabernaculi.i.morte, & ſic interi-
mit dormiendo. Iſtud patet iu illis cauſidicis, qui qñ volũt dor
mire & quieſcere in bonis & diuitijs acquiſitis, ſubito moriũ-
tur. Ideo Amos.6. Vę q dormitis io lectulis eburneis &c. Vel
pone hic de muliere quæ offert primo lac & venenum.i.verba
ſua venenoſa, & ſic facit hoiem ſopire & dormire, & delectari,
& eum occidit deſtruendo famam, bona temporalia, & perſo-
4 nam. ¶ Hemorrhois eſt aſpis ſic dicta, eo ꝙ eius quẽ percutit,
diſſoluit omnes venas, ita ꝙ fluxu ſanguinis vitam finit, & il-
lius ſugit ſanguinem quem percuſsit, quia vt dicit Iſid. lib.12.
hema græce ſanguis eſt latinè, & rhoo idem eſt quod fluuo. Ta
les ſunt mulieres, quia ſtatim ꝙ percuſſerunt aliquẽ iaculo ver
borum ſuorum, emittẽdo ſanguinem ad litteram, per luxuriã,
ipſum faciunt ſpiritualiter interire, vel ſtatim faciunt eũ emit-
tere & perdere totum ſanguinẽ ſuum.i.totam ſubſtantiam ſuã
temporalem, & fatue expendere quicquid habet, & ſic eum ad
mortem.i.ad defectũ paupertatis faciunt peruenire, & qñ ali-
quem ſic percuſſum & tentatum per luxuriam occiderũt, ſta-
tim incipiunt ſugere, attrahere & bibere ſanguinẽ eius.i. ſub-
ſtantiam temporalẽ. Non accubabit leo donec rapuerit prędã,
& occiſorum ſanguinẽ bibat. Numeri.23. Vel iſte ſerpens eſt
diabolus, qui ab hoie ſugit ſanguinẽ in quo eſt vita.i gratiã &
deuotionem &c. Sanguinem dediſti eis bibere, qm̃ digni ſunt.
5 Apo.16. ¶ Præſter eſt ſerpẽs horribilis, ſemper ore patente ve-
nena diffundens, & ab eo percuſſus diſtenditur, & infectione
corporis enecatur, ſicut dicit Iſid. ibidem li.12 & Lucanus. Ta
les ſunt blaſphemi, iracundi, iniurioſi, & detractores, quia ſem
per habent os apertũ ad virus detractionis, blaſphemiæ & in-
iuriæ diffundendũ, & ideo ab eis morſus, iniuriatus & infama-
tus diſtenditur per iracundiam, inficitur per infamiam vel per
odium, & tandem moritur per infamiam temporaliter per pec
catum mortale ſpiritualiter. Apertio oris inflammatio. Ecc.20.
6 ¶ Sęps genus eſt aſpidis, qui teſte poeta qñ mordet, non ſolum
carnem, ſed etiam oſſa deſtruit & diſſoluit, ita vt homo in ore
ſerpentis totaliter liqueſiat. Oſſaque (inquit) diſſoluens cũ cor-
pore tabificus ſæps &c. ſicut dicit Iſi.li.12. Talis eſt detractor,
quia qñ mordet aliquem per detractionẽ, non ſolum carnem.i.
ipſa opera carnalia & peccata, imo etiam oſſa.i. bona opera &
virtuoſa nititur verbis veneficis diſsipare. Vel carnem.i. pecca
tores carnales, ſed etiã oſſa corporis eccleſię. Confregit ad nu-
merum dentes meos. Threno.3. ¶ Dicit etiam Iſid.li.12. ꝙ ge-
7 neraliter aſpis cum aſpexerit paratum incantatorem, qui eam
quibuſdam proprijs carminibus euocat de cauerna, vnam au-
rem in terra premit, alteram vero cauda obturat, vt illas magi
cas nõ audiat. nec eiuſdem voci obediat exeundo. Aſpis iſta ſi-
gnificat ſapientes & diuites mundanos, qui dicuntur aſpis ab
aſpiciendo, quia clare vident & aſpiciunt iura ſua. Incantator
eſt prædicator, quia ad modum incantatoris ſufflando & prędi
cando facit videri aliquid vbi nihil erat. ſ. in peccatore gratias
& virtutes & facit diſparere quod ibi erat. ſ. vitia & peccata.
Quando ergo aſpis.i. cupidus & ſapiens huius mũdi, videt in-
cantatorem.i. prædicatorem paratum ad incantandũ & prædi-
candum, & timet ꝙ eum educat de cauerna.i. de amore mundi
huius, tunc obturat aures animæ. ſ. intellectum & voluntatem.
Aurem.n. voluntatis obturat terra.i. amore terrenorum, tunc
.n. incipit cogitare quàm dulce eſt talia velle & diligere. Aurẽ
autem cordis vel intellectus obturat cũ cauda.i. cum fine ſuo,
quia. ſ. ſperat diu viuere, & in fine pœnitere, & ſic per pœnitẽ-
tiam caudæ.i. finis quam ſperat habere, & per cupiditatem &
amorem terrenorum obdurat & indurat cor ſuum, vt non fa-
ciat nec audiat quod iubetur. Ideo Hiere.17. Indurauerunt cer
uices ſuas ne audirent legem, & ne ſuſciperent diſciplinam. &
pſal. Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpi-
dis ſurdę et obturantis aures ſuas. Vel dic ꝙ incantator eſt dia-
bolus, qui ſi per incantationem ſuggeſtionum ſuarum velit de
cauerna.i. de ſtatu fidei & grãæ te extrahere, obtura aures tuas,
& adhibe terram.i. memoriam tuæ vilitatis, & caudã.i. memo-
riam tui finis & mortis, & ſic incantationes eius poteris decli-
nare, dicens: Amos.5. Aufer a me tumultum carminum tuorũ,
cantica lyræ tuæ non audiam. Vel per incantatorẽ intelligo lu-
xurioſum, hęreticum, vel quencunque mala ſuggerentem, &c.
8 ſicut ſupra. ¶ Secundũ Pli.li.8.c.23. Membra percuſſa ab aſpi-
de intumeſcunt, & niſi pars contacta abſcindatur, via aliquo
remedio conualeſcunt. Sic verè quando aliqua membra cor-
poris eccleſiæ ſunt infecta ab aſpide diabolo per hęreſim & er
rorem, tunc vix corpus eccleſiæ conualeſcit, niſi tales de me-
dio abſcindantur per brachium ſeculare. Quia oĩs arbor quæ
non facit fructum bonum, excidetur. Matth.3. Figura Leuitic.
14. vbi ſi plaga leprę orireturin domo, lapis vbi erat, debet ex-
cidi, & extra proijci, & domus alieno luto liniri. Sic verè ſi in
domo eccleſiæ in aliquo lapide.i. in aliqua perſona orta fuerit
plaga lepræ.i. hæreſis, debet excidi, & extra proijci de cõſortio
aliorum, & domus eccleſiæ abradi & abſtergi per correctio-
nem & alieno luto.i. alia doctrina liniri per prædicationẽ, quia
ſm Ber. Melius eſt ꝙ pereat vnus, quàm vnitas. Et Matth.5.
Bonum eſt tibi ꝙ pereat vnum de membris tuis, quàm totum
corpus. Vel pone ſi vis idem contra obſtinatos religioſos & in
corrigibiles &c. ¶ Item ibidẽ dicit ꝙ aſpis mirabili ſenſu & af- 9
fectu vxorem ſuam diligit, & ſi quis comparẽ ſuam interficit,
ipſum maximo zelo vindictę perſequitur inuadit, & in quocũ-
que populo vel agmine fuerit, ipſum nititur inſeſtare, & non
niſi veloci fuga vel fluuio intermedio deſinit ipſum ſequi. Sed
contra malitiam eius dedit natura remedium, quia debilẽ ha-
bet viſum, & cum habeat oculos in temporibus, non poteſt be
ne ante ſe videre, ſed magis a latere, & ideo nõ bene poteſt in-
ſequi fugientem. Vnde eum inſequendo, plus ſe iuuat auditu
vel odoratu, quàm vſu. Per iſtam aſpidem intelligo mundanos
peccatores, qui aliquando ſunt coniugati, hoc eſt dictu, con-
fęderati & conglobati per malitioſam concordiam & amorẽ,
quia ſicut dicitur Lucæ.6. Peccatores diligentes ſe diligunt. Et
ideo quando aliquis inuadit aliquem ipſorum, omnes alij pa-
rati ſunt pro eo pugnare, & eius aduerſariũ impugnare. Iſtud
patet in cauſidicis, quorum vnus alium ſuſtinet & tuetur, & in
quocunque agmine vel populo.i. in quocunq; ſtatu fuerit vel
religione, de eo ſe nititur vindicare. Remedium tamen contra
eorum malitiam eſt velociter fugere, & eorum brigas & liti-
gia deuitare, & ad partem anteriorem.i. ad religionem & bo-
na ſpiritualia rectius ſe transferre, quia cum iſti habeant ocu-
los mentis in temporibus & a latere.i. ad res laterales circun-
ſtantes & mundanas, & non in fronte.i. ad res anteriores & ſpi
rituales, ideo non bene vidẽt rectè iudicãdo, nec poſſunt per-
ſequi illum qui directè fugit & euolat ad æterna &c. Vel pone
ſi vis per modum exempli quomodo viri debent vxores dilige
re, & de earum morte dolere, & econuerſo. ad Ephe.5. Vir vxo
rem ſuam diligat, ſimiliter & vxor virum. Idẽ Colo.3. ¶ Aſpis o1
non habet oculos in fronte ſed in temporibus, & ideo non be-
ne videt quę ſunt ante ſe, ſed magis ea quę ſunt circa latera nec
cito poteſt currere. Aſpis eſt auarus, qui oculos non videtur
habere in fronte, quia ſcilicet ad partem anteriorem id eſt ad
bona ſpiritualia & æterna nunquam reſpicit nec attendit, ſed
verè oculos videtur habere in temporibus, quia. ſ. ad latera.i.
ad bona mundi circunſtantia ſemper aſpirat oculus mẽtis ſuę.
¶ Dicit Martianus & etiam Pli. libr.8.c. vltimo ꝙ aſpides non 11
nocent aphris & mauris. Vnde pueros ſuos quos dubitant de
ſe natos, aſpidi obijciunt, ꝙ ſi fuerint de eorum progenie, non
nocebunt, ſi autem adulterini fuerint, eos occidunt. Iſtud di-
cit Solinus de pſillis, ſicut inuenies.c. de aphrica. Per aſpidẽ in-
tellligo malos principes & prælatos, per aphros & mauros co-
lore nigros & vſtos, intelligo peccatores, cupidos & auaros,
& maximẽ cauſidicos & balliuos, qui pp ęſtum auaritiæ, pec-
catorum fuligine denigrantur. Iſtis ergo non nocent aſpides.i.
principes & prælati, imo certe eos ſuſtinent & tuentur per ac-
ceptionem perſonarum, & filios eorum.i. familiares & notos
ſibi recommendatos & traditos non ledunt, imo amora paren
tum ipſos eleuant & exaltant. Sed quando iſti Aphri tradunt
ſuis aſpidibus.i. principibus prælatis & iudicibus per falſas ac
cuſationes, alienos. ſ. pauperes agricolas, quos eis tradunt de-
trahendo, falſo accuſando, & adulando, ipſos dico deuorant
per rapinas & excoriationes. Ideo Micheæ 7. Princeps poſtu-
lat, & iudex in reddendo eſt. Et ideo talibus dicit pſal. Super
aſpidẽ & baſiliſcum ambulabis. Vel aſpis eſt diabolus, aphee
ſiccus & niger, homo ſanctus & pęnitens, & maximè ſancti q
fundauerunt religiones, pueri eorum ſunt religioſi ſuorum or
dinum, qui ſi recte per imitationem filij matrum fuerint, non
lædentur a diabolo, ſi autem adulterini ſint vt quia hypocritæ
vel mali, tanquàm alieni, & non ſanctorum filij, a diabolo oc-
cabuntur. Ideo Eſai.11. In foramine aſpidis, & in cauerna re-
guli, qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet. quia breuiter
diabolus non habet poteſtatem nocendi bonis, ſed tantũ adul
terinis, impijs & peruerſis, legitimis vero filijs eccleſiæ benè
vt iuſtè genitis & promotis non nocet diabolus adulteri-
nos autem.i. iniuſtè affectuoſè & ſimoniacè genitos & introdu
ctos,

ctos,finaliter pūget in inferno,lædet pariter & damnabit. ideo
dicitur Eccleſ.10. Qui diſsipat ſepem,mordebit eum coluber.
12 ¶ Dicit Pli.lib.8.c. vltimo ꝙ ſunt quædā aïalia quæ incolis ſunt
innoxia,quæ interimūt alienos. Vnde dicit ꝙ angues circa Eu-
phratem incolas terræ non lædunt,ſed extraneos lacerāt & oc
cidunt,qñ ipſos inueniunt dormientes. Dicit ét econtra ꝙ Ari
ſto.tradit a ſcorpionibus in Aletenio mōte Cariæ hoſpites nō
lædi,ſed alios indigenas enecari. Per iſtos angues intellign ma
los iudices prælatos,acceptores perſonarū , quia incolis terræ
ſuæ.i. illis qui ſunt nati de partibus vel de parentela ſeu de fa-
milia ſua,& ad quos hēnt affectionē ſpecialē,nō nocēt,nec eos
pungunt vel infeſtant,quanq̄ eos inueniāt criminoſos,ſed qui-
buſcūq; alienis moleſti ſunt atq; duri,ſicut patet in abbatibus
& prælatis,q ſolos illos de partibus ſuis ꝑmouent & extollūt,
alios aūt q̄q̄ meliores dimittunt. Patet etiam in principibus,q
ſolos illos de familia ſua ſuſtinent,alios aūt excoriant & denu-
dant. Mali etiam iudices ſuis familiaribus ſunt benigni, cūctis
autem alijs ſunt iniqui,contra illud Deut.1. Ita paruum audie
tis vt magnū,ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus, nulla erit diſtan
tia perſonarum. Et econtra quidam ſe habent more ſcorpionū,
q plus diligūt extraneos q̄ cōpatriotas in ſeruitio ſuo, & alias,
& ſic fit ꝙ indigenis & vicinis & ſubditis ſunt infeſti , alijs aūt
ſunt beniuoli & amici,ſicut ad litteram patet de illis qui exco-
13 riant ſubditos,& ſtipendiāt alienos. ¶ Salamādra eſt genus ſer
pentis ſimile lacertę,& ad modum lacertę ſtellatum,ſm Iſido.
& Pli.lib.10.c.67. Occultam habet gñationem , neſcitur.n.vbi
habitet,cum ſolum pluuiæ tempore videatur. in his etiam non
eſt maſculus aut fęmella. venenoſiſsimę etiam eſt naturæ, quia
ſi arbori irrepſerit,oïa poma inficit & corrumpit, & exinde co
medentes occidit. ſi in aquas cæciderit,ipſas bibentibus efficit
venenoſas,contra incendia repugnat,& ea ſicut glacies extin-
guit,& ſemꝑ ſaniem ſpumat , quæ ſi corpus hominis tetigerit
ipſum inficit,& pilos defluere facit,& dato ꝙ ſolum pedem te
tigerit,tñ totū corpus inficit & deturpat. In igne viuit ſine con
ſumptione,& licet ita ſit venenoſus, tñ a quibuſdā animalibus
comedit̃ loco cibi. Talis rectè eſt diabolus,quia pro certo eius
natura & conditio eſt occulta, & etiam inter eos non eſt ſexua
lis differentia. Iſte igitur ſi alicui arbori.i.alicui pſonæ irrepſe-
rit & inhęſerit per pctm̃,& maximè circa pedem.i.circa iuuen
tutem,totā arborem & oïa poma eius.i.totā ſequentem vitā,&
oïa opera eius inficiet & corrūpet,quia corrupto pede arboris
.i.initio iuuentutis,tota vita quæ ſequitur maculatur , in tantū
ꝙ per malum exemplum homo alijs fit venenū,q a adoleſcens
iuxta viam ſuam,etiam cum ſenuerit,non recedet ab ea. Pro-
uer.22. Aquas etiam.i.mundi delicias inficit,inquantum.ſ.facit
eis alios malè vti. Saniem malarum ſuggeſtionum ſpumat,quę
ſi ſolum etiam pedem .i. ſolam volūtatem & affectum tetigerit
per cōſenſum,totum corpus reſiduum.i.totam animam macu-
lat per pctm̃,& per malam conuerſationē. Hic ergo igni i. cha
ritati vel ſpiritui ſancto repugnat,& in igne.ſ. infernali ſine cō
ſumptione.i.ſine ceſſatione perpetuo & ſemꝑ durat. Luet quæ
fecit,nec tamē conſumetur. Iob 20. Vel expone oïa de antichri
ſto,qui arborem.i.totam eccleſiam per hæreſes corrūpet,aquā
.i.ſacram ſcripturam peruertendo inuenenabit, igni ſpūſſancti
repugnabit,ipſumq; extinguet,deſtruet,& priuabit, ſaniē cō-
minationum blaſphemiæ in Chriſtū ſpumabit, & ſic totū cor-
pus eccleſiæ diſsipabit & deturpabit,& pilis virtutum denuda
bit. Extolletur.n.ſuper omne quod dicitur Deus 2. ad Theſſ.2.
Ab ipſis autem demonibus,tanquam a cruentis beſtijs deuo-
rabitur,& in igne inferni ſemꝑ viuet, quia ſicut dicitur Apoc.
19. Apprehenſa eſt beſtia,& pſeudo prophetæ.i.eius cōplices,
& viui miſsi ſunt in ſtagnum ignis & ſulphuris. ¶ Salamandra
14 ſm Pli.li.10.c.68. occultā habet gñrationē,nihil.n.gignit,cum
ſexu careat,nec ſcit̃ etiam q̄uo gignat̃,nunq̄.n.vr̃ niſi tm̃ in tpe
pluuioſo,& vix aut nūq̄ tpe ſicco,ſaniē ſemꝑ ſpumat, q̄ corpꝰ
inficit & decolorat ꝙ cōtingit , & licet ſit venenoſiſsima,tñ ab
aliqbus aïalibus comedit̃ loco cibi. In igne viuit,nec ab eo cō-
ſumit̃,ſed inter medios ignes durat. Sic verū pctōres non appa
rent hoïbus,niſi tempore pluuioſo.i.tempore proſperitatis,q a
tunc apparent blandiendo,& vidētur eſſe amici, ſed tempore
ſicco aduerſitatis,qñ pluuia proſperitatis deficit,tunc tales pe-
nitus euaneſcunt. Eſt.n.amicus,ſed non permanebit in tempo-
re tribulationis. Eccl.6. ita ꝙ eorum generatio & habitatio ab
homine non inuenitur ,ſtatim ꝙ proſperitatis pluuia deficca-
tur. Iſti etiam per bona opera nihil gignunt,quia ſemen virtu-
tis non habēt. Iſti etiam ſaniem malorum verborum ſpumāt.ſ.
adulando,blaſphemando,& iniuriādo,& detrahendo, & ideo
corpus quod contingunt.i.ipſum de quo detrahunt , per infa-
miam faciunt decolorem & deformē. Obſcuratus eſt ſol de fu-
mo putei. Apo.9. Iſti ergo licet ſint venenoſiſsimi & malitioſiſ-
ſimi,tñ ab aliquibus animalibus.i. ab ipſis demonibus ꝑpetuo
vorabuntur. Nam quia alios comedunt per detractionem & ex
coriationem,iuſtum eſt ꝙ ab alijs finaliter deuorentur . Cū cæ
teros deuoraueris,deprædabuntur te qui reliqui fuerint ex po
pulis. Abac.2. Iſti etiam in igne viuunt,quia in mūdo iſto ſunt
in igne cupiditatis & luxuriæ,& in futuro erūt in igne gehēnę.
De igne egredientur,& ignis conſumet eos. Ezec.15. Et in iſto
igne non conſumuntur: quia in igne pctī non conſumunt̃ per
contritionem , nec in igne inferni conſumuntur per finitionē,
quia ignis infernalis affligit corpus & aïam,ſed tñ non adnihi
lat,nec conſumit. Ideo Eſai. 66. Vermis eorum non morietur,
& ignis eorum non extinguetur. ¶ Salamandra in igne viuit ſi
ne dolore & læſione. vnde dicit Pli.li.29.c.4 ꝙ ex quodam ge- 15
nere Salamandræ piloſo ſiunt cingula regum, & ellychnia lu-
cernarum,quæ poſt nimiam vetuſtatem in ignem proijciunē,
& ibi inflammata purgātur, & poſt diuturnam inflammationē
purgata,illæſa & renouata recipiuntur. Alexāder Papa de tali
aïali veſtem habuiſſe dr̃,quæ mundanda non aliter q̄ in incen-
dio purgabat̃. Plinius aūt li.19.c.1. in India genus eſſe lini aſbe-
ſti,de quo ſordidas Mappas in igne ſine conſumptione purga-
tas vidit. Salamandra eſt Adam,qui in igne tribulationum vi-
xit in mūdo. Gen.3. In labore & erumna comedes panem tuū.
Pellis eius de corpore præciſa,ſunt hoïes , & maximè ſancti &
iuſti. Papa ſeu rex eſt Chriſtus, cuius cingulū ſunt oēs fideles,
a quibus per fidem cingitur & vallatur. Iob 29. Cum ſederem
quaſi rex circunſtante exercitu . De pelle ergo Salamandræ.i.
de hoïbus ab Adam procreatis,fit regi Chriſto veſtis & cingu
lum fidelium per fidem & charitatem , quia fides cinctorium
renum eius. Eſ.11. Quia.ſ. cingulum & veſtis Chriſti quilibet
efficitur,qñ fidem eius ſuſcipit in baptiſmo . Sed pro certo qñ
iſta veſtis & cingulū.ſ. fidelis & prædeſtinatus eſt inueteratus
per vitia & pctā & malas cōſuetudines,tūc Deus ſolet eū mit-
tere in ignē tribulationis,paupertatis & aduerſitatis , vbi pur-
gatur & mūdatur a vitijs & pctis,& vbi iterū ꝑ grām renouat̃,
& dignus ab eo portari & indui per pnïam efficitur. Eccl.2. In
igne purgabit̃ aurū & argētū,hoïes verò receptibiles in cami-
no humiliationis. Figura Numeri 31. vbi prædam q̄ a Madia-
nitis Iſraelitę tulerunt,igne purgauerūt,quicquid aūt ignē nō
poterat ſuſtinere,aqua expiationis purgatū eſt. Sic verè Chri-
ſtus illos quos a Madianitis.i.a demonibus tollit & prædat.ſ. ꝑ
ꝓdicatorē,grāæ inſpirationem,& occultā ꝓdeſtinationē, ſi ſint
fortes & virtuoſi, purgat eos a vitijs & pctis ꝑ ignē tribulatio
nis,ſi aūt debiles & infirmi,aqua ſola ſuæ miæ mūdat eos & ex
piat a pctis. Quicqd(inquit) ignē nō poterit ſuſtinere,aqua ex
piationis purgabit̃. De iſtis etiam fiunt lucernæ incōſumptibi
les,quia iſti ꝑ bona exēpla ſua alios illumināt & illuſtrāt, & in
obſcuritate vitæ præſentis dirigūt ad ſalutē,& ſunt inconſum-
ptibiles,q a alios illuminādo,ſeipſos per vitia nō cōſumunt, ſi
cut faciūt hypocritæ,q ad modū cādelæ alijs ꝓſunt,& ſibi ob-
ſunt. Hie.6. Defecit ſufflatoriū in igne , cōſumptum eſt plūbū.
Vel dic ꝙ Salamandra eſt vir ꝑfectus,cuius nutrimentū & vi-
ta eſt ignis.i. grā ſpūſſancti & charitas , vel ét tribulatio & ad-
uerſitas,q a.ſ ita perfecti ſunt,ꝙ ardor & afflictio tribulationis
& tētationis ipſos nō diminuit,nec cōſumit. Exemplū de Lau-
rentio & Vincentio. Eſa.43. Cū trāſieris ꝑ ignē, flamma nō no
cebit te. Veſtis aūt & pellis eſt bona cōuerſatio taliū , quæ alijs
incōſumptibilis fit lucerna. Matt.5. Vos eſtis lux mundi. ¶ Val
de notabile exemplū dicit hic Plin.ſ.li.10.c.74. de aſpide.ait.n. 16
ꝙ ſm Philarchū dudum in ægypto aſpis ad mēſam cuiuſdam
veniens,ibidē diebus ſingulis alebat̃. Enixa igitur catulos ſecū
adduxit,quorū vnus filium hoſpitis ꝑcuſsit & occidit. Reuer-
ſa ergo aſpis in præſentia hoſpitis catulū qui filium occiderat
peremit,& abiens nequaq̄ amplius viſa fuit. Iſta poſſunt appli
cari ad gratitudinem:quia.ſ.ſi iſte ſerpēs doluit & de alūno ſuo
ꝑ ſuum catulū offenſo,multo magis & nos de infortunijs ami-
corū & benefactorū noſtrorū debemus dolere,& vicē eorū iu
ſtè & licitè vindicare. Vel pōt dici de verecundia,quomodo.ſ.
hō debet verecūdus apparere coram illis quibus per ſe vel per
ſuos malefecit,& maximè ſi beneficia receperit ab eiſdē . Vel
pōt applicari de iuſtitia : quia.ſ. bonus iudex proprio catulo.i.
proprio filio non debet parcere,quē videt homicidiū commi-
ſiſſe, exēplo illius regis q ſibi & filio adultero , cuilibet vnum

oculum eruit, ne videretur a iuſtitia deſeciſſe, qua ſ. cantũ erat
vt adulteri duobus oculis priuarẽtur, ſicut ponit Valerius ma
xi. Ideo bene dicitur quod Deus proprio filio non pepercit.

De Boue. Cap. 10.

1 BOs græcè vocatur bootes, & habet bos ſub gut-
ture quandã pellẽ, quæ paleariũ dr̃, quod eſt ſi-
gnum gñroſitatis in boue, ſicut dicit Iſid.li. ca.
boũ ergo (vt dicit) erga ſocios maxima eſt pie
tas. Nã alter alterũ inquirit, cũ quo ducere ara
trũ cõſueuit, & frequẽti mugitu piũ teſtatur affe-
ctũ, ipſum lãbit, & eius ſocietatẽ diligere cõſueuit. Sic verè io
nobis & maximè ꝓlatis vel religioſis ſpũaliter debet eſſe. Nam
paleariũ, mollẽ ſ. & flexibilem pellẽ, hoc eſt, verba dulcia & be
nigna debemus habere in gutture & in ore, vt dicatur. Nitidius
oleo guttur eius. Proue. 5. Et ſocios noſtros .i. alios chriſtianos,
& maximè illos qui ſunt eiuſdẽ nobiſcũ ſtatus, eccleſiæ vel re-
ligionis, cũ quibus aratrũ fidei vel religionis trahimus, debe-
mus ſummè diligere, & frequenti mugitu .i. pijs ſermonibus,
amoris & pietatis affectũ exterius declarare, & alter alterũ lã-
bere & amare. Mugiet bos cũ non habuerit herba. Iob 6. ¶ Se-
2 cundum Pli. li. 8. c. 45. Boues in India ſunt ita alti ſicut cameli,
quorũ cornua quatuor pedes habent latitudinis. Boues ẽt cõ-
iuncti per cornua fortius & melius laborãt, q̃ qñ ceruice ſunt
ligati vel coniuncti. Boues ẽt qui habent laxa cornua, in labo-
re ſunt præcellentes. Boues ſunt prælati, cornua eorũ quibus per
cutiunt, eſt iudiciaria poteſtas, iuſtitia ſeu rigor. In India ergo
.i. in eccleſia debent eſſe boues alti & eleuati per perfectionẽ,
quorũ cornua .i. poteſtas iudiciaria debet habere quattuor pe-
des .i. obſeruantiã quattuor euangeliorũ, vt ſ. mãdata Dei non
prætereant per crudelitatẽ, nec omittãt per vanæ gloriæ tepidi
tatem. Iſti aũt boues ſemper debent eſſe iugo diſciplinæ ſubdi
ti, & eorum cornua .i. iudiciaria ptãs, iuſtitiæ & æquitatis vin-
culis alligari, vt ſic bonis laboribus eſſe valeant dedicati, vt di
3 cat quilibet, Act. 20. Alligatus ſpiritu vado in Hieruſalẽ. ¶ Bo-
ues bini inuicem ligantur, & vt cõiter in parte anteriori .ſ. in ca
pite & cornibus, quia ſ. fortius laborant, & melius operãtur. Sic
verè qñ plures boni, & maximè prælati ſunt inuicem confœde
rati & ligati, & maximè in capite, & in parte anteriori .i. ab ip-
ſa infantia ſeu primaria iuuentute, tunc verè fortiores ſunt ad
benè operandum, & vtiliter in eccleſia laborãdũ, quia ſicut dr̃
4 Prou. 18. Frater qui adiuuatur a fratre, tanq̃ ciuitas firma. ¶ So
li boues inter aialia ſm̃ Pli. retro ambulantes paſcunt, & aquæ
calidæ ablutione dicũtur pingueſcere. Et ſunt boues in Syria,
qui non habent palearium, ſed gibbum habent ſupra dorſum.
Sic verè mali & mũdani, & ẽt mali prælati ſemper retrocedũt
.ſ. ad vitia & pctã, quia cum deberent ſumere pabulũ doctrinæ
& grãæ & virtutũ, ꝓcedẽdo ad anteriora .i. ad ipſa bona æterna
per bona opera, ipſi tñ ecõuerſo ad partẽ retro .i. ad bona mun
di (quæ debẽt retro nos remanere per cõtẽptũ, & retro nos fi-
naliter remanebũt) ſe cõuertunt per affectũ. Et breuiter loquẽ
do multi ſunt q dũ paſcunt retrocedũt: quia dũ a Deo vel a præ-
latis vel a ꝓdicatoribus pabulo doctrinæ bñficiorũ vel ꝓſperi-
tatis paſcunt, ipſi magis retrocedere ꝑ vitia non verent, vel re-
trocedere .i. ad bona mũdi vel ad dimiſſa pctã ꝑ recidiuũ reſpi
cere. Exẽplo vxoris Loth quæ retro reſpexit. Vel ẽt mali retro
cedendo paſci dicunt, quia ſ. dũ retrocedunt per pctñi, & maxi
mẽ per auaritiã, mũdi diuitijs & honoribus paſcunt. Facti ſunt
retrorſum, & non in ante Baruch. 3. Illi ẽt paleariũ, hoc eſt di-
ctu, maturitatẽ vel benignitatẽ verborũ nõ habẽt, ſed gibbum
ſuperbia ſupra dorſum cordis continuẽ ſecũ portant. Verũtã
qñ aqua calida .i. feruẽti doctrina vel correctione rigida ꝑfun-
dunt, tunc aliquotiens ꝑ grãm impinguant. Vel per aquã intel
ligo adulationẽ, quæ impinguat caput mũdanorũ, & maximẽ
ꝓlatorũ, quia ſicut aqua calida ſpoliat & depilat, ſic ꝑ adulatio-
nẽ prælati & principes diuitijs ſpoliant Deut. 31. Impinguatus
5 eſt dilect⁹, & recalcitrauit. ¶ Boues nigri coloris parua habẽtes
cornua, nimis reputãt vtiles ad laborẽ. Et qñ bos eſt caſtratus,
tunc creſcũt cornua eius, corpus ẽt atq; vires, minuit audacia,
& fit patiẽs oneris & laboris, maturus, domitus, & quietus. Sic
verè illi qui ſunt nigri per pñiam & auſteritatẽ, parua habẽtes
cornua ſuperbiæ per humilitatẽ, efficiunt promptiores ad la-
borandũ ꝑ bona opera & virtutes. Si ẽt ſint caſtrati ꝑ cõtinẽtiã
& caſtitatẽ, creſcũt in eis cornua rigoris & correctionis, vires
valoris & perfectionis, & minuitur audacia tumoris & elatio-
nis, & ad litterã efficiũtur maturi, domiti, & quieti: & ad labo-
rẽ bonorũ operũ magis fortes quod maximè debet eſſe in præ
latis, quia debẽt eſſe caſti & maturi & rigoroſi, vt dr̃ Prouer. 14.
Ibi manifeſta eſt fortitudo bouis. Sed ecõtra multi ſicut tauri,
indomiti, incaſti, immaturi, & iõ parua habẽt cornua correctio
nis & rigoris, quia cũ vitijs ſint ligati, alios corrigere nõ auderẽt
6 ne forte diceret eis, Medice cura teipſum. Lu. 4. ¶ Boues debẽt
domari a iuuentute, quia ſi ſenectus expectaret, iugo nõ leuiter
ſubderent. vnde ſm̃ Pl. in trimatu debẽt domari. Sic verè hõ a
iuuẽtute debet tauro .i. corpori ſuo iugũ imponere diſciplinæ,
& ipſum aratro religionis & pñiæ ſubiugare, quia ſi ſenectutem
expectauerit anteq̃ tauro ſuo .i. corpori mãdatorũ Dei iugũ im
ponat, tunc fortè induratus recipere nollet ipſum. Ideo Thre.
7 3. Bonũ eſt viro cũ portauerit iugũ ab adoleſcentia ſua. ¶ Tau-
rus ſm̃ Pli. tunc melius edomat, qñ boui ſeni in aratro ſociat,
& ſimul cũ eo copulat. Sic verè taurus .i. iuuenis indomitus &
laſciu⁹, ſi cũ boue ſene .i. ſi in ſocietate hoim ſenũ & maturorũ
inceſſerit, tũc ab eis informabitur, & eorũ exẽplis & doctrinis
ad bona opera facilius imbuet, quia cum ſctõ ſctũs eris. Et Pro-
uer. 13. Qui cũ ſapientibus gradit, ſapiens erit. Et iõ cũ talibus
8 debet ligari, & eorum conſortijs copulari ¶ Boues ſm̃ Iſid. ha
bem⁹ ſocios laboris & agriculturæ. Tãta ẽt fuit apud antiquos
cura de boue, vt qui ꝓcaci aio bouem occideret, ſicut de homi
cidio puniret. Sic verè boues .i. prælati, debẽt eſſe ſocij & parti
cipes cũ ſubditis in tribulatione, pñia, & labore, & iõ ab alijs
procaciter & malitioſè non debent lædi per detractionẽ, non
debent occidi per diffamationem aliquam, quia qui hoc facit,
ſpũalis dr̃ homicida, imo etiam parricida, & ideo morte perpe
tua punietur 1. Ioan. 3. Qui odit fratrẽ ſuum, homicida eſt. Er-
go multo fortius qui odit patrem, quia qui percuſſerit patrẽ ſuũ,
morte morietur. Exo. 21. Leu. 20. ¶ Bos nõ tm̃ vtilis eſt hoibus
9 imo ẽt in aris deorũ ad occidendũ & immolandũ, & ad eos pla
candũ fuit a principio cõgruus & acceptus. Sic verè ſancti apo
ſtoli & martyres non tm̃ fuerunt hoibus vtiles .ſ. ꝓdicãdo, imo
etiã ad immolandũ Deo per martyriũ fuerunt apti, & ꝓ eo &
coram eo fuerunt occiſi. Figura de Heliſeo 3. Reg. 19. qui bo-
ues ſuos immolauit. quia ſ. Chriſtus ſuos boues .i. ꝓdicatores &
10 apoſtolos ordinauit per martyrium immolari. ¶ Bos terrã vo-
mere aperit, arua colit, & ea fructificare facit. Caro eius bona
eſt ad comedendũ, pellis ad diuerſa opera faciẽdum, fimus ad
terram aridam fœcundandũ. Sic prædicator vel cõfeſſor debet
cũ vomere .i. cũ lingua terram .i. terreum pctõrem aperire per
cõfeſſionẽ ſ. monendo, ſuggerendo, & inquirendo per diſcuſ-
ſionẽ, & ſic eũ per virtutes & merita fœcundabit. Caro .i. tẽpo
ralis ſubſtãtia vtilis eſt alijs ꝑ eleemoſynã & ſubuẽtionẽ, pellis
.i. cõuerſatio ad exẽplũ & imitationẽ, fimus ab eis egeſtus .i. eo
rũ doctrina ad aliorũ fœcundationem, & ſpũalẽ impinguatio-
nẽ, & maximè ad aridorũ .i. ad pctõrũ vel tribulatorũ cõſolatio
nẽ. breuiter & bñ dr̃ Prou. 14. Vbi nõ ſunt boues, ꝓſepe vacuũ
eſt. Quia vbi nõ ſunt prædicatores vel boni prælati, præſepe .i.
11 ſubditi vacui ſunt & depreſſi. ¶ Ex cornibus boũ fiunt diuerſa
inſtrumenta, qñ igne fuerint calefacta. exinde .n. fiunt arcus ad
iacula iaciendũ, arma ad corpus a iaculis defendendũ, lucernę
ad tenebras effugandũ, pectines ad caput mũdificandũ. Corni
bus etiam vtuntur venatores ad canes incitandũ, & ad beſtias
terrendum. Pictores & ſcriptores ad colores ſeruandum, bel-
latores ad ſocios contra hoſtes commouendum, & eos ſi fuge-
rint reuocãdũ, paſtores ad beſtias cuſtodiẽdũ, ſpeculatores ad
alios vigiliã exhortandũ. Chariſſimi per bouẽ intelligo Chri-
ſtũ, per duo eius cornua intelligo duo teſtamẽta, ſiniſtrũ vetus
& dextrũ nouum, & dr̃ vetus ſiniſtrũ & dextrũ nouũ, quia in il-
lo auſteritas, in iſto benignitas inuenit. Qñ ergo ſacra ſcriptu-
ra & duo teſtamenta fuerũt igni a ſancto ſpũ liquefacta .i. mani
feſtata & reuelata, tũc ad diuerſos vſus ſpũales fuerũt coapta-
ta. Sunt .n. arcus, inquantum ex eis contra pctã & vitia & cõtra
demones iacula auctoritatũ a prædicatoribus iaciunt. Sunt ar-
ma, inquãtũ aiæ per ea a tentationũ iaculis defendunt. Sunt pe
ctines, inquãtũ caput intẽtionis a ſordibus malarũ affectionũ ꝑ
ea purgat Ioan. 15. Iã vos mũdi eſtis ꝑꝑ ſermonẽ. &c. Sunt lu
cernæ ad lumẽ mãdatorũ oſtendẽdũ, & tenebras ignorãtiæ fu
gãdum, & animas ad gloriã dirigẽdũ, quia mandatũ lucerna eſt.
Proue. 6 pſa. Declaratio ſermonũ tuorum illuminat. Iſtis ergo
cornibus vtunt venatores .i. prædicatores ad incitãdũ canes .i.
bonos & fideles vt currãt ad gloriã, & ad terrẽdũ beſtias .i. pec
catores ne vadãt ad pœnã. pſal. Viã mandatorũ tuorũ cucurri.
His etiã vtuntur pictores .i. ſctĩ & boni viri, qui ſuis exẽplis &
doctrinis animas pictuſãt & colorãt per virtutes. His vtũ ſunt
bellatores

bellatores.i.martyres ad ſe ad martyrium cõmouendum. His vtunt paſtores.i.prælati ad pecudes.i.ſubditos gubernandum. His vtunt ſpeculatores.i.doctores ad pctõres vt vigilēt per bona opera exhortandum. Ideo Sap.7. Præponenda eſt regnis & ſedibus, qm oim bonorum mater eſt. Nã ſacra ſcriptura ad oĩa bona opera coaptatur, quia vniuſcuiuſq; voluntati deſeruiens, ad quod quiſq; volebat conuertebatur. Sap.16. Vel per cornua dura intelligo pctõres, qui igne tribulationis vel ſpũs per contritionem calefacti, conuertuntur in pectines & arma, tubas & arcus & laternas.i.in viros ſpũales & pfectos, & maximè prædicatores, qui per prædicationē ſuã ſunt pectines, animas mundificando, arma fideles contra vitia muniendo, tubæ, pctõres ad virtutum prælium excitãdo, & eos ſi fugerint reuocãdo, arcus diabolum & vitia impugnando, laterna, lumen bonorũ exẽplorũ alijs oſtẽdẽdo. Hæc oĩa patẽt in beato Paulo, quia lapis ſolutus calore & in æs vertitur.i.in virũ æreũ reſonãtē.i. prædicato
12 rē. Iob 28 ¶ Fimus bouis ſm Plin. iuuat ſummè hydropicos ſi inde ad ſolē vngantur, & ēt arteticos, quia humorem intercutaneũ corrodit & cõſumit. Per fimũ intelligo vilitatē cõditionis humanæ, & ipſam carnē poſt mortē fœtidã atq; vilē, quæ ſi hõ p cõſiderationē ſumat, ipſos hydropicos inflatos & ſuperbos, ſitibundos.i.auaros, arteticos etiã.i.accidioſos iuuat, qa humorē intercutaneum.i.carnales interiores affectiones exterminat & deſiccat, quia ſm Greg. Nihil tam valet ad domanda carnis
13 vitia, ſicut cogitare qualis futura ſit caro moritura ¶ Secundũ Pli. eſt quoddam paruum aĩal ſimile ſcarabeo, quod dr̃ bupreſtis, quod inter herbas latitat, quas cum bos incaute carpit, bupreſtis ab eo cũ herbis deuoratus vẽtrē eius intrat, & iecur petit, & illud taliter inflammat, q̧ bouē cruciatu maximo tãdem necat. Sic bos exterius iugo prēmit, ſtimulo pungit, & interius a bupreſtis malitia enecatur. Per bouē intelligo hoiem, p herbas intelligo diuitias mundiq; delicias, quas comedit & acquiſit, p bupreſtim intelligo pctm auaritiæ. Quia p certo qñ bos .i. hõ credit ad ſufficientiam herbas.i. mũdi bona acquirere & carpere, tũc ſubito bupreſtis.i. cupiditas & auaritia collabitur in ventrē eius.i.cor, & ſic iecur.i.voluntatē per ardorē habẽdi & acquirẽdi inflãmat, & cũ per ſollicitudinem.i.per laborē in acquirendo, timorē in ſeruãdo, dolorē in pdendo anguſtiat & affligit, quia cum ſatiatus fuerit, arctabit, & nis dolor irruet in eũ. Iob 20. Saturitas.n. diuitis nõ ſinit eũ dormire. Eccl.5. Et tãdem iugo pœnæ & laboris bos.i.auarus præmitur, ſtimulo.i.remorſu conſcientiæ pungitur, & interius in iecore.i. in voluntate a bupreſte.i. a peccato auaritiæ corrodit, & ſic miſer auarus miſerabiliter morit in corpore & aĩa ſine fine. Fecit diuitias, & non in iudicio, morietur, & non in ſapientia. &c. Hiere.17. Vel dic quòd bupreſtis eſt peccatum luxuriæ, & expone vt ſupra.

De Bubulco. *Cap. 11.*

1 BVBVLCVS eſt boum cuſtos, eorũ cuſtodię ex officio deputatus, q ad paſcua eos ducit, cornua eorũ ligat, eos iugo ſubijcit, aratro eos iungit, ſtimulo pigritantes vrget & pũgit, ſibilo & cãtilena eos mulcet, bos.n. ſicut ceruus ſm Auicen. in melodia delectatur. Sic bonus prælatus qui ex officio cuſtodiæ boum.i.ſubditorũ deputatur, debet eos in paſcuis prædicationis & doctrinæ impinguare, cornua eorũ .i. proteruitatē & ſuperbiã vinculo præceptorũ & ſtatutorũ ligare, iugo mãdatorum Dei ſeu regulæ ſuæ ſubijcere, & eos ad aratrũ.i. ad onus laboris & pniæ cũ charitatis funiculis cõiũgere, pigritãtes.i.carnales ſubditos debet correctionis ſtimulo pũgere, laborãtes aũt & feſſos & deſolatos debet cõſolationis ſibilo demulcere, qa bos.i. bonus ſubditus in melodijs.ſ. dulcis cõſolationis & dulcis monitionis magis delectatur & conſolat & melius caſtigat q̄ ſtimulo duræ correctionis & punitionis, qa ſm Senecam, Generoſus eſt animus hoĩs, & facilius ducitur q̄ trahitur. Ideo 1. Theſ.5. Corripite inquietos, & cõſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos. Plus.n. pficit correctio apud pru
2 dentē q̄ centum plagæ apud ſtultũ. Prou.17. ¶ Bubulcus vtit ſibilo & ſtimulo. Sic prædicator debet ſibilo conſolationis vti, attrahendo ad æterna, & ſtimulo correctionis, durè pungendo
3 & arguendo 2. Timo.4. Argue, obſecra, increpa. &c. ¶ Bubulcus poſtquam per totam diem boues ſub iugo tenuit, & nunc ſibilo, nunc ſtimulo compulerit ad laborem, tandem in ſero a iugo ſoluit, & ad præſepe vt nutriantur & reficiantur, eos ponit. Sic verè Chriſtus poſtquam per totam diē vitæ præſentis, boues ſuos electos ad aratrũ pœnæ ſub iugo mãdatorũ cõpulerit per bona opera laborare, & eos ſibilo pdicationis vel conſolationis, ſtimulo tribulationis & correctionis incitauerit, tãdē i ſero mortis eos ſoluit, & ad pſepe paradiſi eos ducit, & pabulo æternæ beatitudinis eos paſcit. Bonorũ.n. laborũ glorioſ⁹ eſt fruct⁹, qa nõ mugiet bos cũ ante pſepe plenũ fuerit. Sap.3.

De Bubalo. *Cap. 12.*

BVBALVS eſt aĩal boui ſimile, quod ita indomitũ eſt, q̧ præ feritate iugũ non recipit, niſi cũ naribus eius circulus ferreus infigit, per quē circũducitur vndequaq;. Et habet bubalus nigrũ vel fuluũ colorē paucos & raros pilos, frõtē validiſsimis cornibus circũſeptã, cui⁹ caro nõ mĩ eſt vtilis ad edẽdũ, imo & cõpetit (ſm Pli. multiplici medicinæ. Nã caro eius, ſoleæ, lac, fel, & fim⁹, cõtra multas adiuuat paſsiones. Sic verè quidã ſunt ita duri & obſtinati, incorrigibiles & indomiti, q̧ iugũ nolũt recipere diſciplinæ, & iõ Deus vel prælatus aliqñ immittit eis circulũ ferreũ.i. durã & auſterã pœnã & tribulationem, per quas eos circunducit & affligit, & ſic domiti fiunt & mãſueti, & tunc efficiuntur nigri coloris per pniam & aſperitatem, & fului coloris p amicitiã & charitatem, paucorum pilorũ .i. paucarũ diuitiarum p voluntariam paupertatē, inquãtum.ſ. conuerſi eas pauperibus diſtribuunt per elemoſy oã & pietatē. Hæc oĩa patent ad literã in beato Paulo, qui prius ferus & indomitus, poſtea factus eſt vtilis & quietus. Hie.31. Poſtq̄ conuertiſti me, egi pniam. &c. Cornua ēt habēt validiſsima.i. cõſtantiã & firmitatē, qa in diebus eius non pertimuit ducē Eccl.48 Et ſic fit q̧ caro.i. vita talium fit alijs medicina, per doctrinã.ſ. & exempla. Nã ſoleæ ſuę laboris, cõſtantiæ & durationis, lac ſuæ doctrinæ vel prædicationis, cõpaſsionis vel deuotionis, fel ſuæ rigoroſæ correctionis, fimus ſuæ humilitatis vel ſubiectionis, ſunt contra vitia remedium & iuuamē, qñ per imitationē recipiũtur. Et in talibus põt dicere dñs illud Eſai.37. Ponam ergo circulum in naribus
tuis, & ferrum in maxillis tuis ¶ In germania ſunt boues agreſtes habẽtes cornua ita pxtenſa, q̧ regijs mẽſis pp eorũ capacitatē i eis pocula ppinent, & ſunt maximi & agiliſsimi & oditę nē rubeũ. vnde venatores hoc ſciẽtes, induunt ſe veſte rubea, vt eos puocent ad ſe inſequendũ, & tũc venator in veſte rubea retro arborē ſe ponit, bos verò ita fortiter impingit in arborē, vt pprijs cornibus detineat, & ſic ibi a venatore capitur & occidit, vt dicit phiſologus. Per iſtos boues agreſtes intelligo demones. Per eorũ cornua intelligo ſupbiã & obſtinationē. Per venatorē intelligo Chriſtũ, q qñ voluit capere & deſtruere boues agreſtes.i.demones & eorum ptãtē, venit in foreſtã huius mundi & induit veſtē noſtræ mortalitatis, & tũc dũ in foreſta huius mũdi circuibat & pdicabat, ille beſtiæ.ſ.dæmones cęperũt eũ pſequi, tã per ſe q̄ per mēbra ſua, ſicut patet Mat & Lu. 4. vbi diabolus tẽtauit eũ. &c. Et ideo venator iſte Chriſtus poſuit ſe retro magnã arborem, hoc eſt dictu, in arbore crucis in paſsione in veſte rubea.i. i carne ſanguine rubefacta, & ſic illas beſtias in arborē crucis cum cornibus ſuperbiæ impingẽtes & blaſphemãtes, mediãte iſta arbore pſtrauit & deiecit, & earũ potentiã diminuit & caſſauit. ¶ Secũdũ phiſologũ eſt quædam beſtia ſimilis boui agreſti, ſed minor corpore, maxima habens cornua, quæ dr̃ Aptaleõ vel aptalapos, quæ cornibus ſuis altis & acutis arbores deijcit & pſternit, quæ grã paſtus cornua ſua quæ habet ad modũ ferrę ſecãtia, ſubmittit inter frutices & vimina, quorũ cõplexione & cõnexione cornua paulatim circũligant, & tunc beſtia diu luctans, magis ac magis in viminibus ſe inuoluit, & ſe captã ſentiens, præ indignatione mugit, cuius vocē horribilē audiens venator, eã ſecurè aggredit, & occidit, Et qđ mirabile eſt, illam in paruis frutetis capit & occidit, q̄ in magnis ſiluis inuadere nõ eſt auſus. Per iſtã beſtiam intelligo hoiem mũdanũ. Per cornua eius intelligo ptãtem temporalē, quæ eſt alta per ſuperbiã, acuta p rapinã. Per herbas intelligo mũdi diuitias, bona, & honores. Per vimina intelligo vitia & pctã, malas delectationes & conſuetudines in eiſdē. Per venatorē intelligo diabolũ. Eſt igit in foreſta huius mũdi aptaleõ.i. hõ mundanus & luxurioſus, cupidus & auarus, q rectè ſimilis eſt boui agreſti.i.ipſi diabolo p obſtinationē & crudelitatē, minor tñ cõditione naturæ, & ſagacitate & malitia, qa natura angelica ſuperior eſt q̄ humana. Iſte habet duo cornua.i.potẽtiã tẽporalē, quæ duplex dr̃, inquãtũ a duobus.i.a platis & principibus deriuat. Habebat duo cornua magna, & vnũ excelſius altero. Dan.8. Et iõ iſta beſtia.ſ. cauſidici vel balliui vel ſimiles, cũ cornib⁹ potẽtiæ ſuæ arbores.i.mũdi diuites deijciũt & proſternunt.

ſteinunt. Sed pro certo tales deſcendunt ad paſcua.i. ad mūdi
delectabilia acquirenda, a quibus ſua concupiſcentia paſcit &
notritur & iden vt paſcantur.i. vt diuitias acquirant, inuoluūt
ſe infra vimina, hoc eſt dictu, infra vincula pctōrū, auaritiæ.ſ.
& cupiditatis, luxuriæ & carnalitatis, & ibi per malas affectio-
nes & delectationes ſe inuoluunt, ita q licet luctent per con-
ſcientiæ remorſum, tñ magis ac magis ſe inuoluunt per malas
conſuetudines, ita q ſe nequeunt de pctōrū vinculis & de mun
danis cupiditatibus liberare. Et tunc mugiunt horribiliter per
deſperationem, blaſphemiam, & obſtinationē, quia impius cū
in profundū pctōrū venerit, cōtemnit. Prouer. 18. Quod vidēs
etiam venator diabolus ſtatim adeſt.ſ. ſuggerendo q impoſſi-
bile eſt eū ſaluari, & q bonis præſentibus fruatur, & in vincu-
lis remaneat pctōrum, & tādē p mortē corporalē eū interficit,
& in inferno deuorat & corrodit. Ideo Iob 18. Immiſit in retē
pedē ſuū, tenebitur plāta eius laqueo. Et ſic fit q iſti q magnas
arbores.i. pſonas diuites deuallabant, a paruis viminibus ma-
larum affectionum vincunt, & a venatore diabolo occidūtur.
Figura Dan. 8. de ariete qui cū duobus cornibus oīa ſuperabat
quē tādem hircus fœtidus cū vno cornu pſtrauit. Sic iſti finali
ter ab hirco diabolo occidentur, quia Interficia interſectores.
4 Eze. 25. & Hiere. 30. Oēs prædatores tuos dabo in prædā. ¶ Eſt
quædam ſpecies bouis agreſtis, quē Ariſt. li. 9. in fine vocat bo-
naſum, ſimilis tauro in quantitate, crines colli habet ad vtraſq;
partes pendentes ſicut equus venientes vſq; ad oculos, cornua
aliquātulū curua, vngulam fiſſam habet, & duos in pede quo-
libet ſotulares, & caudam habet breuem reſpectu corporis, ter
ram cauat, & in cauādo erigit ſicut taurus, pilos habet molles,
cutem duram, & ictuū patientem, qui qñ a canibus & venatori
bus inſequitur & timet capi, ſtercus frequēter pijcit, circa cu
ius odorē canes occupantur, & ſic beſtia ab eis elongat & eua
dit ne capiat. Carnem aūt habet dulcē pp q venatur. Chariſſi
mi per beſtiam iſtam intelligo diuites huius mūdi, qui ſimiles
ſunt tauro.i. diabolo per ſuperbiā & proteruitatē, carnes eorū
diuitiæ, pedes ſunt affectus, cauda eſt finis vitæ, cutis eſt exte-
rior apparētia, ſtercora ſunt diuitiæ vel munera, venatores au
tem ſunt principes, & prælati, canes eorum ſunt iudices & bal
liui. Diuites ergo ſunt ſimiles tauro, quantū ad ſuperbiā & ob-
ſtinationem, capillos.i. diuitias habent vſq; ad oculos.i. ad cor
& volūtatē per carū nimiū amorē & affectionē, cornua.i. tem
poralē ptātem, habent curua per cautelam & palliationem, vn
gulam habent fiſſam per ſuorum affectuum multiplicē diuiſio
nem, qa ad plura.ſ. diuitias, delicias, & honores, affectus & pe-
des talium ſunt diuiſi. Ezec. 16. Diuiſiſti pedes tuos. Et iō plu-
res ſotulares habent in pedibus p diuerſorū pctōrū multiplici
tatem. Terrā.i. pauperes cauāt & denudant per crudelitatē, &
in cauando & depopulando ſe erigūt p ſuperbiam & impie
tatem. Caudā ēt.i. finē vitæ habent breuem, per mortis veloci-
tatem: quia tales non dimidiant dies ſuos. Oīs.n. potētatus bre
uis vita. Eccl. 10. Anni impiorū breuiabunt. Proue. 10. Pilos ha
bent molles per exteriorem fictā benignitatē, cutē habēt durā
per effrenatā malitiā & proteruitatē, quia nullum iaculum cor
rectionis vel prædicationis pōt eos penetrare. Cor eius indura
bitur quaſi lapis. Iob 4. Qñ aūt a venatoribus.i. a mundi prin-
cipibus & prælatis, & ab eorum canibus.i. a iudicibus & balli
uis perſequuntur pp vſuras & forefacta, vt capiantur & corri-
gantur & puniantur, tunc proijciunt canibus.i. iudicibus ſter-
cora.i. dona & munera, quæ ſtercus ab Apoſtolo nominantur.
ad Phil. 3. Et ſic iſti canes circa iſta ſtercora occupantur, quaſi
eis contenti, & alios dimittunt effugere & euadere, & ſic nūq
ab eis puniuntur, nec pōt contra huiuſmodi diuites pauper a lī
quis præualere, quia ab oībus propter munera ſuſtinētur. Do-
num.n. hoīs dilatat viam eius. Proue. 18. Ideo Eſa. 5. Væ qui iu-
ſtificatis impiū pro muneribus, & iuſtitiā iuſti auſertis ab eo.
Vel pone q qñ aliqui ſequuntur bonaſum.i. aliquem diuitē &
potentem (quia multi colunt perſonam potentis. Prouer. 19.)
vtpote, familia, vxor, filij, & parentes, qñ tandem ab eis elonga
tur per mortem, ipſi de eo non curantes, circa eius ſtercora.i.
circa diuitias ab eo congregatas, quas poſt ſe in mundo relin-
quit, occupantur. quod patet ad oculum, quia tūc quilibet cur-
rit ad arcam. &c. Ideo videns hoc quidā laborans in extremis,
dixit illis qui detrahebant & rumpebant arcas, Feſtinetis in-
quit feſtinetis, quia nundina diſcedit. pſal. Et relinquunt alienis
diuitias ſuas. &c ſequitur, Introibit vſq; in pgenies patrū &c.
5 Expone auctoritatem. ¶ Vt dicit Ariſtoteles ibidē.ſ. li. 9. ca. 45.
quando vacca agreſtis habet parere, congregantur aliæ multę,
& adiuuant & congregant ſtercus multum, & ipſum vndique
ordinant tanquam murum. Per vaccam iſtam intelligo perſo-
nam publicam vel prælatum, qui tunc temporis quando habet
parere.i. quando habet aliquem ad dignitatem vel beneficium
promouere, adunantur multi circa eum, quia quilibet ſperat
obtinere, & ideo circūdant eum ſtercoribus, hoc eſt dictu, mu
neribus quæ offerunt, vt ſic obtineāt quod intendunt. Ideo tali
bus poteſt dici. Circondate Syon & complectimini eam, nar-
rate in tur. eius. ¶ Inueni ſcriptum, neſcio ſi eſt verum q buba 6
lus poſtquam aliquem occidit, auſcultat & odorat ſi bene eſt
mortuus ipſumque cum cornibus percutit, nolēs ipſum dimit-
tere quandiu ſentiat eſſe viuum. Sic verè multi ſunt ita crude-
les, quòd quamuis aliquem proſtrauerint, & ad paupertatē de
iecerint, ipſum tamen dimittere, & a perſecutione ceſſare no-
lunt, niſi ex toto ipſum eradicent & ſubuertant. Contra quos
Seneca. Culpa eſt totam culpam perſequi.

De Baſiliſco. *Cap. 13.*

BASILISCVS latinè dicitur regulus, qa rex
eſt ſerpentum, & tanquam rex in capite macula 1
cādida in ſignum diadematis decoratur. Ipſum
oīa timent, quia flatu & aſpectu interimit. Aues
etiam ſibi appropinquantes flatu vel ſolo ſibilo
deſtruit & comburit. Vix habet duodecim digi
tos in longitudine, herbas exurit, frutices & omnia circonia-
centia deſtruit, tangentem ſe etiam cum haſta, interficit & con
ſumit. Celſus & erectus incedit, aquas quas tangit inuenenat,
herbas flatu ſuo exurit, lapides quoq; rumpit. Iſtum tamen ho
ſtem naturæ muſtela ruta munita inuadit, & victoriam de eo
obtinens ipſum necat, ſicut dicit Iſidorus lib. 12. c. 4. & Pli. lib.
8. c. 21. Iſte ſerpens ſignificat diabolum, vel eius vicarium an-
tichriſtum, qui erit rex ſerpētum.i. princeps & caput omnium
peccatorum. Iob 41. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.
Et ideo diademate candido.i. regia maieſtate cum ficta candi-
da calliditate decorabitur, quia antichriſtus ſe finget caſtum &
regem. Adonias eleuabatur, dicens, ego regnabo 3. Reg. 1. Ip-
ſum omnia timebunt, etiam ſerpentes.i. ipſi mali, quia tam ſer-
pentes quam aues, hoc eſt dictu, tam bonos quam malos flatu
malę ſuggeſtionis, & aſpectu toruo deſpectus & comminatio-
nis interficiet & occidet, inquantum eos per errores a vera vi-
ta quæ Chriſtus eſt, ſeparabit, ſibilus.n. eius.i. peruerſa doctri-
na & ſuggeſtio, in errorē inducet etiam electos, ſi fieri poteſt,
ſicut dicitur Matth. 24. Et ideo dicitur quòd herbas, frutices,
& circoniacentia deſtruit, quia ſequaces ſuos fructibus bono-
rum operum, & herbis.i. virore bonæ conuerſationis denuda-
bit. Celſus & erectus, hoc eſt dictu, elatus & ſuperbus, mani-
feſtus & apertus incedet, & aquas ſacræ ſcripturæ malæ inter-
prætando inficiet & corrumpet, & bibentes.i. ſuis interpræta-
tionibus credentes inuenenabit.ſ. per errorem, tangentes eum
cum haſta, hoc eſt dictu, contra eum prælianteſ occidet tem-
poraliter & necabit. Et breuiter, nihil temporale vel corpora-
le ſuæ malitiæ vel ſæuitiæ poterit contraire, quia non eſt pote-
ſtas ſuper terram quæ comparetur ei. Iob 41. Pone & expone
figurā de dracone.i. de diabolo, de prima beſtia.i. de antichri-
ſto, de ſecunda.i. de falſis prophetis, ſicut ponitur Apocal. 13.
in opuſculo quod feci. Et ideo quid faciet vera muſtela Chri-
ſtus? verè armabit ſe ruta amara.i. amaritudine & diſcretione
iuſtitiæ & rigoris, & procedet contra baſiliſcum antichriſtū,
& ſecundum Apoſtolum 2. Theſſal. 2. Ipſum interficiet ſpiritu
oris ſui, & poſt dies quadraginta quinque procedet contra dia
bolum & luciferum, & iudicando publice ipſum cum corpo-
re ſuo condemnabit, quia videntibus cunctis præcipitabitur.
Iob 41. Figura de antichriſto Ezec. 38. vbi dicitur de Gog ve-
niente ſuper terram Iſrael, quia tunc commouebuntur a facie
eius.ſ. Gog, piſces maris, beſtiæ terræ, & volucres cœli, & ca-
dent montes, & corruent ſepes, ſed tandem, dicit dominus, Pe
ſte & ſanguine eum iudicabo, ignem & ſulphur pluā ſuper eū.
Sic verè tēpore antichriſti, a facie domini.i. a fide eccleſiæ cō-
mouebuntur volucres.i. contemplatiui & ſpūales, beſtiæ terrę
.i. actiui & ſeculares, piſces maris.i. voluptuoſi & peccatores,
ſed tandē igne & ſulphure in monte oliueti, ubi ſe finget uelle
aſcendere, peribit: quia audietur vox in aere dicens, morere.ſ.
ſm glo. 2. Theſſ. 2. Vel dic q ſi vis baſiliſco.i. diabolo & eius ſi-
bilis præualere, neceſſe eſt q ſis muſtela p humilitatē, habens
rutā.i. contritionis vel pœnitentiæ amaram pœnalitatē. Vel po
nę q baſiliſcus eſt caro, uel etiam mala mulier, cuius uiſus eſt
alijs

alijs venenoſus, quæ aues.i. ipſos viros ſpirituales per luxuriā
cōburit, petras etiā.i. viros fortes & ſtabiles frāgit, & herbas.i.
virorē conuerſationis, frutices.i. fructum bonæ operationis ad-
nihilat & in eis conſumit, q̄ ſi vit vincere, neceſſe eſt ꝙ ad mo
dum muſtelæ ruta amara.i. amaritudine pœnitentiæ ſis armā-
tus. Ideo Hie.31. Statue tibi ſpeculam, pone tibi amaritudines
dirige pedes tuos in viam rectam. &c. Vel per rutam intelligo
conſiderationem amaritudinis mortis, quæ debet cogitari qñ
tentamur. Vel dic ꝙ iſte eſt ſuperbus, qui erectus incedit. &c.
ſicut ſupra. Vel dic ꝙ iſte ſignificat pctōres, q alijs nocēt aſpi-
ciendo per inuidiam, & ſibilādo per ſuggeſtionē, adulationē,
2 detractionem, vel infamiā &c. ¶ Iſid. ibidē dicit ꝙ apud heſpe
rios Æthiopes fons eſt qui dr̄ Nigris, q a multis dr̄ caput nili,
vbi eſt catoblepas modica beſtia, pigra, & mēbris cæteris in-
ers, quæ graue caput gerens, ſemper habet vultū in terram de
iectū, alias internecio eſſet humani generis, quia oēs qui eius
viderent oculos, expirarēt. Sic apud Æthiopes nigros.i. demo-
nes, eſt lucifer detruſus in fundo abyſsi, ne humanum genus
ſuis prauis tētationibus corrūperet vel necaret. &c. ſicut alibi.
3 ca. de Aegypto ¶ Licet baſiliſcus viuens ſit venenoſiſsimus, tñ
mortuus & cōbuſtus pdit vim veneni, & operibus Alchimiæ
& metallorum tranſmutationibus vtilis reputatur. Sic verè li-
cet dum peccator viuit.ſ. mundo & peccato, ſit nociuus, tō qñ
conuertit ad pniam, & mūdo moritē, & Chriſto viuit, efficitur
vtilis, ſicut patet in Paulo, qui dicit ad Gal.2. Viuo ego iam nō
ego, viuit aūt in me Chriſtus, Qui per maximè fuit per cōuer
ſionē & incineratione humilitatis & tribulationis, vtilis ad trāſ-
mutationē metallorū.i. ad cōuerſionē pctōrū, p prædicationē
4 & doctrinā. ps. Mutabis eos, & mutabunt. ¶ De baſiliſco dr̄ ꝙ
ſi primus videt hoīem, ſtatim viſu interficit ipſum, ſi verò præ
uiſus fuerit ab hoīe, ſtatim & ipſe baſiliſcus perimitē. Vnde in-
ueni in vitiſpatrū ꝙ cū quidā pater in deſerto iret ad fontē, ba-
ſiliſcū vidit, dicēs ſic. O Deus, aut mihi moriendum eſt aut iſti
ſtatim autem baſiliſcus crepuit. Expone ſicut de lupo. §.2.

De Botrace ſiue Rubeta ſiue Bufone. Cap. 14.

1 BOTRAX, qui & rubeta dr̄, eſt genus ranæ ha-
bitans in terra pariter & in aqua, q̄ a ſm Pli. li.
8.c.31. deponit ſenectutē.i. veterem pellem, ve
nenum tñ ſibi reſeruat, nam paſtu quarundam
herbarum vitam prolongat, & veneni malitiā
non deponit, & contra morſum phalāgij & ara
neæ, ſucco plantaginis ſe præmunit, cuius venenū eſt frigidiſsi
mum, & ideo membrum quod tangit, efficit inſenſibile, ſtupi-
dum, & congelatū. Iſte bufo ſignificat peccatores, qui in aquis
deliciarum & voluptatis, in terra diuitiarum & cupiditatis pa
riter conuerſantur. Iſti ad litterā qñ ſeneſcunt, deponunt ſene-
ctam.i. veterem & inſolentē conuerſationē & leuitatē, & licet
videatur ſic quo ad mores totaliter renouari, tñ venenum ſuū,
malitiam.ſ. & auaritiā nō deponūt, quia ſicut patet ſenſuis, plus
ſunt ſenes q̄ iuuenes malitioſi, & præ auaritia venenoſi. Ducæ
ætate & dementia prouecti. 2. Mac.4. Sap.12. Erat naturalis ma
litia ipſorū, & nō poterat mutari cogitatio eorū. Iſti etiam ſunt
frigidiſsimi p indeuotionē: qa calore cōpaſsionis & dilectio-
nis nullatenus caleſiunt, & ideo mēbra quæ tangūt, hoc eſt di-
ctu, filios & filias quos inſtruūt, efficiunt inſenſibiles per incō-
paſsionē, & ſtupidos per obſtinationē, & cōgelatos p auaritiā
& ambitionē. ipſos.n. inſtruunt ad auaritiā, & ſic eos efficiūt ſi
bi ſimiles.ſ. frigidos & indeuotos. Vel dic ꝙ bufo.i. pctōr vene
noſus facilitet illos quos tangit.i. qui ſocietatē eius frequētāt,
ſuis dictis & exēplis facit frigidos.i. indeuotos & malos. Prou.
2 6. Non erit mūdus cū tetigerit eā. ¶ Bufo eſt vermis frigidiſsi-
mæ naturæ, & virulētus. ad oēm tactū ſe aiat & inflat, & quāto
plus tangit̄, plus inflat̄. Vnde ēr ſm phiſologū, aranea qñq; bu
fonē dr̄ interficere, aſcendit.n. ſuper eum, & crebris ictibus eū
pūgit. Ille aūt vidēs ſe non poſſe vindicare, nec de aranea expe
dire, intantum magis ac magis inflatur, ꝙ præ inflatura rum-
pitē & crepat. Secundum etiam librum de natura rerum, bufo-
nes vbiq. præterq̄ in gallijs muti ſunt. Sic rectè mūdi peccato
res cum ſint frigidi per indeuotionem, virulenti per malitiam
& infectionem, qñ tanguntur per prædicationem & correctio
nem, inflantur per ſuperbiam & elationem, irantur per duritiā
& obſtinationem, & quanto magis prædicatorū vel prælatorū
iaculis ſunt percuſsi, tanto per obſtinationē & duritiam potius
ſunt inflati. Iob 41. Non fugabit eū vir ſagittarius. &c. Indura-
uerūt ceruicē. &c. Hie.17. De ſuperbis.n. videmus ꝙ qñ ab ali-
qua aranea.i. ab aliquo malitioſo impetuntur & moleſtanē, ita
ꝙ ſe vindicare vel nequeunt vel non audent, imo quaſi muti
cum dolore ulcāt, ita indignantur & inflanē, ꝙ aliquotiens tē-
poraliter, ſemper autem ſpūaliter moriūtur. Sap.4. Contume-
lia inter mortuos dirumpet illos inflatus ſine voce, & commo-
uebit illos a fundamentis. Iſti.n. inflati ſine voce dicūtur eo ꝙ
dum loqui vel reſpondere non audent, amplius cruciant. ¶ bu 3
fo quanto maior eſt, tanto peior, & quanto magis ſub vētre ma
culis eſt reſperſus, tanto pluribus efficit nocumentis. Et habet
bufo oculos ardentes & lucentes, ſed tanto perniciōſior, quāto
aſpectus ei' eſt ardētior, & q̄uis habeat oculos, odit tñ lucē ſo-
lis, & adueniēte ſole latebras terræ quærit, & in cauernis ſe ab
ſcondit. Loca fimoſa & lutoſa bufo diligit, loca aūt odorifera
multū odit. Vnde dr̄ ꝙ florentibus vineis odorem ferre non ſu
ſtinens, ipſas exit. Hæc Iſido. & Pli. Sic verè eſt de malis diuiti
bus, & de ſapientibus huius mundi: quia quanto ſunt maiores
diuitijs, ſcientijs & honoribus, tanto quo ad vitia ſunt peiores,
quia quanto plus luxurioſi & raptores efficiuntur, & quanto
plus ſunt maculis.i. cautelis & cauillationibus diſtincti, tanto
plus ſunt venenis.i. vitijs inuoluti. claros tamen & lucidos ha-
bent oculos intellectus, quia certe ipſi pollent ingenio natura-
li. Sap.11. Horrendas ab oculis ſcintillas emittentes. Sed verè
nihilominus lucem ſolis, hoc eſt dictu, bona ſpiritualia.ſ. gra-
tias & virtutes & ſcientiam & prædicationem odiunt, fugiunt
& deuitant, & in cauernis terræ, hoc eſt dictu, in amore bono-
rum terrenorum per affectum & deſiderium ſe abſcondunt. &
quanto ſunt oculi eorum lucidiores.i. quanto maior eſt eorum
ſcientia & ſapientia mundialis, tāto per diuerſa vitia ſunt peio
res. Explica. Hiere.4. Sapientes ſunt vt faciant mala. &c. Et ad
Ro.8. Sapientia carnis mors eſt. Iſti ad litteram latebras quæ-
runt, quia in occultis & abſconditis faciunt cōtractus ſuos, ne
videantur, & alia facta ſua. Patet de auaris & luxurioſis, quia
qui malè agit, odit lucem. Ioan.3. Iſti etiam loca lutoſa per aua
ritiam, fimoſa per luxuriam diligunt & ſectantur.i. malas ſo-
cietates. Sed loca odorifera.i. ſocietatem bonorum virorum ſpi
ritualium negligunt & deuitāt, ſicut patet ad litteram: quia ta-
les vix aut nunquam volunt bonos religioſos & Chriſti paupe
res ad ſuum hoſpitium receptare, imo certe qñ ſunt in vinea.i.
in eccleſia, & vident florem.i. prædicatorem dare odorem ſuū
prædicando, tunc ſtatim exeunt iſtam vineam, quia odorē præ
dicationis nequeūt expectare. Ideo Iob 24. Nō ambulet p viā
vineatū. & 2. Corint.2. Chriſti bonus odor ſumus. &c. Vel po-
ne contra inuidos, quia pro certo odorē vineæ.i. bonam famā
alterius perſonæ nequeunt ſuſtinere. &c ¶ Bufo p pter frigidi- 4
tatem veneni membra quæ tangit efficit inſenſibilia & cōgela-
ta, & habet bufo oculos lucentes, loca fimoſa diligit, odorifera
fugit. Et ſm Pli. herbas dulces ſibi incorporat, & eas comedit,
ſed comedendo eas inuenenat & corrūpit, & ideo ruta amara,
quæ eſt venenoſis oībus inimica, in hortis in circuitu herbarū
dulcium debet plātari, vt eius efficacia bufo ab ipſis dulcibus
cōpeſcatur. Rectè talis eſt diabolus, quia verè propter venenū
tētationū, ꝙ infundit, hoīes efficit inſenſibiles p incōpaſsionē
& obſtinationē, cōgelatos per auaritiā, parcitate & indeuotio-
nē, oculos.ſ. intellectos habet lucidiſsimos p ſcientiā naturalē,
& ſubtiliſsimā cognitionē. Illi.n. dr̄ Eze.28. Tu cherub plenus
ſapientia &c. Iſte ergo herbas dulces.i. viros delicioſos deuo-
rat & ſibi incorporat p peccatum. Et ideo neceſſe eſt vt iuxta
ſe rutā amaram pœnitentiæ & mortis memoriæ hoīes habeāt,
vt eius viribus muniātur, & dicat Pone tibi amaritudines. &c.
Hie.31. ¶ Bufo ſm Pli. li.32.c.4. habet duo iecora, vnum vene- 5
noſum, & aliud medicinale cōtra venenum, quæ ſic abinuicē
diſtinguuntur: quia quādo bufo in nido formicarū proijcitur,
partem medicinalē formicæ comedunt, & aliam dimittūt. Illā
ergo q̄ formicæ appetunt, oportet accipere, & illā quā fugiūt,
dimittere. Bufo eſt diabolus, vēter eius eſt mūdus, vbi cibi ſūt
.ſ. mali coquuntur per cupiditatē, deinde in cloacā inferni ege-
runtur. Duo ventris iecora ſunt duo mūdi bona.ſ. ſpūalia & tē
poralia, aduerſa & proſpera, bona & mala virtutes & peccata,
quia in operibus altiſsimi vnū cōtra vnum, duo contra duo. Ec
cleſ.33. & Eccl.42. Oia duplicia, vnū contra vnum. &c. Formi-
cæ quæ in æſtate vitæ præſentis præparāt meſſem ſibi, ſunt viri
ſpūales & ſctī. Formica.n. inter quattuor ſapiētia nominaē Pro
uer.30. In vētre ergo bufonis.i. diaboli.i. in mundo, ſunt duo ie
cora.i. duo genera bonorū.ſ. temporalia & ſpūalia. Verū ſi vnū
iſtorum eſt venenoſiſsimū.ſ. bona tēporalia, quæ venenū luxu
riæ, auaritiæ & ſuperbiæ in ſe ſeruant. Aliud aūt.ſ. bona ſpūa-

ia ſunt medicina contra venenū peccati, vtpote paupertas cō-
tra ſuperbiam, largitas contra auaritiam, & ſic de alijs. Et ideo
ſi velimus ſcire quæ iſtorum ſunt eligēda, & quæ medicinalia,
& quæ nociua, reſpiciamus formicā. i. ſanctos & ſanctas, & vi-
deamus qualia eligāt certe nos inueniemus ꝙ bona ſpiritualia
non terrena, non proſpera ſed aduerſa, nō delicias ſed pœnitē-
tias, non diuitias ſed penurias elegerūt. Iſtam ergo partē exē-
plo eorum eligamus, & contra venenum diaboli reſeruemus.
Ideo Prouer. 6. Vade ad formicā o piger & conſidera vias eius
6 & diſce. ¶ Buſo ſēm Pli. ibidem, habet in dextro latere os vnū
occultum, quod proiectum in aquam feruētem, facit eā ſubito
refrigerari, nec poterit vas feruere quouſq; os illud fuerit ex-
tractum. Illo autem oſſe vtuntur magi ad amorē vel odiū con-
citādum. Sic verè buſo .i. diabolus habet oſſa ſua. ſ. detractores
occultos, qui proiecti in aquam feruentem. i. in aliqua bona ſo
cietate vel collegio feruido charitate, facit eos ab hmōi feruo-
re refrigerari, inquantum inter eos ſeminat diſcordiam & litē
& liuorem, & ideo magi. i. diaboli talibus vtuntur ad odium di
ſcordiæ ſuſcitandum. Proue. 6. Omni tpe iurgia ſeminat. Et ni-
ſi de aqua. i. de cōitate vel ſocietate, collegio vel conuentu hu-
iuſmodi oſſa expellantur, nunq̄ ibi inueniri poterit feruor ami
7 citiæ vel amoris. Iob 41. Oſſa eius ſicut ſcuta fuſilia. ¶ Licet
buſo ſit venenoſus, tū incineratus & cōbuſtus, amittit vim ve-
neni, & virtutē recipit medicinæ: quia mirabiliter valet ad car
nis & cutis reparationem, & neruorum conſolidationē, & vul-
nerum deſiccationem. Sic verè quantuncunq; homo ſit vene-
noſus & peccator, ſi tū incineretur per pœnitentiam & humili
tatem in igne tribulationis, contritionis, & dilectionis, tūc vim
veneni. i. peccati deponet, & per grās & virtutes alijs eſſe pote
rit medicina, ſicut patet in beato Paulo, qui de buſone factus
eſt medicina vel medicus aīarum. & ſic valebit ad carnē & cu
tem. i. ad vitam & apparentiā per pctm̄ deperditā recuperādā,
& ad neruorū. i. virtū ſpūalium cōfirmationē, & ad vulnerū. i.
pctōrum deſiccationē valere poterit & iuuare, exēplis. ſ. ac do
ctrinis: quia vbi abūdauit delictum, ibi ſuperabundauit & grā.
ad Ro. 5. Vnde Paulus ſe dicit 1. ad Tim. 1. Ego q prius fui bla-
8 ſphemus, perſecutor, & contumelioſus, ſed miam. &c. ¶ Bufo-
nes ſēm librum de natura rerum, in gallia vociferant, & more
tubarum ſibiinuicem correſpōdent, in alijs autem regionibus
muti ſunt, & illuc illati a gallijs muti fiunt. Secundum aliquos
aūt iſtud aīal dr̄ habere cor in gutture, & ideo difficiliter occi
ditur, niſi palus in gutture infigatur. Iſtud poteſt allegari cōtra
ſuperbiam & ferocitatem gallorum. vbicūq;. n. antiqui aucto-
res de gallis loquuntur, ſemper ipſos prædicant ingenio acres,
& animo ſuperbos, & feroces. Igitur bufones. i. hoīes ſuperbi
& inflati qui ſūt in gallia, præ cæteris hoībus ſunt loquaces, &
loquendo, iactando, & inuicem cōgaudendo, ſine cauſa ſæpiſ-
ſimè ſunt verbales. hoc tū verū eſt dū in gallia ſunt. i. in ſua pa-
tria: quia. ſ. multi ſunt in ea loquaciſsimi, qui tū in alijs regioni
bus muti & humiles ſiunt. Iſti igitur cor in gutture habere di-
cunt, inquantum. ſ. ſtomachoſi & ſuperbi, & ad cordialiter lo-
quendum parati eſſe præ cæteris dinoſcuntur. ſuperbi. n. & fa-
tui cor habent in gutture vel in ore, inquantum. ſ. illa corde co
gitant, ſtatim volunt ore vel gutture propalare. Ideo dr̄ Eccle.
21. Verba inquit prudētiū ſtatera ponderabunt, & in ore fatuo
rum cor illorū: In corde verò ſapientiū os illorū. Nō indignet
aūt contra me quicunq; gallicus iſta legens, nā & ego ſum gal-
licus, ſicut ipſe. Actu. 23. Ego Phariſeus ſum filius Phariſeorū.
9 ¶ Item ſicut dr̄ ibidem buſo terra veſcitur, hoc tū prouidè &
cum menſura, timet. n. ꝙ terra ſibi deficiat, & ideo quantū pōt
in pede anteriori de terra cōcludere, tm̄ in die mādurat. Iſtud
ponit Vincentius ſed neſcio ſi eſt verum. Tales certe ſunt mul
ti auari: quia. ſ. ipſi timent ꝙ terra. i. bona terrena eis deficiant,
& ideo pro libito comedere vel expendere nō audētes, in men
ſura & pondere, & in parcitate, & miſeria, tam pro ſe q̄ ꝓ fami
liaribus cibos librant. Eze. 4. Cibus tuus quo veſceris, erit in
pondere. Vel ſi vis dic de abſtinētibus, qui in menſura & tēpe-
10 rantia cibū ſumunt. ¶ Item ibidem dr̄ ꝙ ſi buſo comburat, &
puluis ſibiipſi dimittatur, plures bufones viui exinde gn̄rant.
Buſo ſignificat malam mulierē, oculis ardētibus venenoſam,
quia procul dubio, qn̄ talis igne luxuriæ enmhoſta tandem per
ſenectutem conſumitur, & cinis. i. vilis & cinerea efficitur, tūc
ex ipſa aliæ plurimæ generantur, inquantum. ſ. lena & ruffiana
efficitur, & inquantum verbis & exēplis eius aliæ plurimæ iu-
uenculæ corrumpuntur, & in buffones. i. in malas mulieres lu-
xurioſas & veneficas conuertunt. Iſta et poſſunt dici de hæreti

cis, quia ſæpe fit operante diabolo ꝙ etiā cōbuſti & mortui in
inferno. diſcipulos gn̄rāt in hoc mundo, & ſequaces inueniūt,
qui poſt vadant. Quod et dici pōt de illis q̄ ignibus cōcupiſcē-
tiarū vrunt: q a. ſ. ſuis malis dictis & exemplis multi alij ſimiles
efficiunt, & in malitia gn̄rant. Numeri 32. Vos ſurrexiſtis ꝓ ꝑa
tribus veſtris, nutrimenta & alumni hominum peccatorum.

De Bombyce. Cap. 15.

BOMBYX eſt vermis de cuius textura fit bōby- 1
cinum, & naſcitur in frondibus fraxini atq; tere
binthi & mori, fila exterius facit, atq; ita ſe eua-
cuat, ꝙ non remanet in eo niſi aer, ſēm Iſidorū &
Pli. Vermis iſte eſt Chriſtus. pſal. Ego ſum ver-
mis & nō hō. Fila vel laquei ſunt diuitiæ 1. Tim.
6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum. Fraxinus cu-
ius vmbra ſerpētes fugat, morus cuius fructus ſoluit ſquinan-
ciam, & cuius vinum ad prælium animat elephantes, terebin-
thus cuius gummi vulnera ſanat, ſignificant crucem, quæ ſer-
pētibus. i. dæmonibus & motibus carnalibus cōtrariatur, cōtra
ſquinanciam quæ guttur claudit. i. contra confeſsionis verecū
diam auxiliatur, & per cuius ſuccū & liquorē i. Chriſti ſangui
nē ex ea defluētem, elephas. i. bonus chriſtianus ad prælīandū
contra vitia animatur, & cuius liquore. i. influentia & deuotio
ne pctōrum vulnera medicantur. In arboribus iſtis igitur inne
nitur bombyx: quia pro certo Chriſtus pōt in crucis arbore re
periri, ibi. n. pependit, & ibi tentorium ſuum ædificauit. Aſcen
dam in palmam. &c. Iſte etiam de ventre ſuo. i. de corde & con
ſcientia emiſit fila. i. diuitias & voluptates mundi, quæ per con
temptū emiſit & reiecit, ita ꝙ ab oībus remāſit vacuus & ege-
nus per voluntariam paupertatem, ſed tū aere. i. ſpiritu ſancto
ſemper fuit locuples & replerns. Michæ 3. Repletus ſum for-
titudine ſpiritus dn̄i. ¶ Bombyx eſt vermis ſimilis erucæ, quæ 2
flores & folia comedit vinearū. Hic exterius fila nectit, ſed ne-
ctēdo ſe euacuat, ita ꝙ in eo nihil remanet niſi aer, & frigoris
eſt impatiens, vnde de filis ſuis habitaculum ſibi parat contra
frigoris hyemis nocumenta. Tales ſunt diuites & auari, qui ad
modum erucæ fructus & flores olerū & vinearum. i. poſſeſſio-
nes & diuitias aliorū deuorant & corrodunt per auaritiam &
vſuras, & ideo iſti exterius faciunt telas ſuas, hoc eſt dictu, redi
tus & poſſeſsiones quas acquirūt. Telas araneæ texuerūt. Eſai.
59. Et ideo cū frigora pœnitētiæ & aduerſitatis nolint vel ne-
queāt ſuſtinere, infra telā ſuam. i. in amore diuitiarum penitus
ſe inuoluunt. Vel ad litteram in tela ſua. i. in bonis veſtibus &
foraturis contra pœnitentiæ frigora vel tormenta. Veruntamē
dum fila diuitiarum huiuſmodi taliter acquirunt & cōnectūt,
ſeipſos vacuant omni bono, quia quanto plus de diuitijs acqui
runt, tanto minus replentur, imo tanto fortius vacuantur per
auaritiam & ardorem: & ſicut res ſpiritualis non replet locum
corporalem. ſ. Angelus vel anima, ſic nec res corporalis. ſ. diui-
tiæ poſſunt replere cor humanum. Ideo Eccleſ. 5. Auarus non
implebitur pecunia. Vnde in corde talium nihil penitus rema
net, niſi aer, qui. ſ. eſt mobilis & ventoſus. i. niſi ventoſitas ſuper
biæ, & mobilitas inconſtantiæ. Ideo Hiere. 14. Reportauerunt
vaſa ſua vacua. et Sapien. 15. Superuacua eſt ſpes eorum, & la-
bores ſine fructu. Vel pone ꝙ illi qui ſe euacuant filis. i. diuitijs
per contemptum, ſcilicet boni viri, qui eas pauperibus largiū-
tur, remanent pleni aere. i. bonis affectionibus, & ſpiritusſancti
inſpirationibus. & de eiſdem filis ſuis ſibi faciunt munimenta
contra frigus tribulationum & tormētorum, quæ in hyeme. i.
in tempore poſt mortem ipſus oporteret ſuſtinere: quia de di-
uitijs datis pauperibus cœleſtis habitatio præparatur, & æter-
na damnatio declinatur. Thob. 12. Elemoſyna a morte liberat.
Mat. 6. Theſaurizate vobis theſauros in cœlo. Figura Luc. 16.
de villico iniquitatis. &c. Ideo dicitur ibidē Facite vobis ami-
cos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, ſuſcipiant vos
in æterna tabernacula. Vide melius de borbace titulo de pro-
uincia infra libro de mirabilibus mundi. c. 14.

De Bonaſo. Cap. 16.

BONTACON dicitur eſſe beſtia in Pennia, corni-
bus ita retortis & plicatis, ꝙ in ea impingens, non
læditur, ſed quod ſibi in defendēdo caput denegar,
aluus præſtat. Nam quando a venatoribus inſequi-
tur, ſtercus a poſterioribus emittit, & contra venatores per
ſpatium trium iugerum proijcit, ita vrens & fœtidum, quòd
ipſi venatores fugere & ipſam dimittere neceſſario cōpellun-
tur ſēm

tur ſm Iſidorú . quod etiam dicit Pli.li.8.c.15 & Solinus.c.de
Phrigia. Alij tamen vocant bonaſum; alij verò bonachum. Sic
verè ſunt multi mali qui contra venatores.i.contra quoſcunq;
inuaſores & punitores, cú ſe vident non poſſe defendere, emit
tunt fimum malorum verborum, quæ ſunt vrentia & fœtentia
per detractionem & infamationé. ita q ſæpe accidit q per hu-
iuſmodi verba detractoria & iniurioſa ipſi compellút alios fu
gere, & a ſua correctione vel obiurgatione ceſſare. Eccleſi an.
Apertio oris illius inflammatio. Vel dic q ſi diabolus te inſe-
quitur proijce & contemne ſtercora. i. bona temporalia, & fu
giet. ad Philip.3. Omnia arbitratus ſum tanquam ſtercora.

De Camelo. *Cap. 17.*

1 CAMELVS ſecundum Iſido. & Pli. eſt animal one
riferum, velox, & prælijs & oneribus mácipatum,
& dicitur a chame græcè quod eſt humile, vel a ca
mur quod idem eſt quod curuum: quia dum onera
tur, ſuper anteriora genua ſe humiliat & incuruat. ſed licet ſit
ita patiens itineris & laboris, tamen non vadit vltra ſpatiú con
ſuetum, nec plus ſolito ſuſcipit oneris ad portandum, ſicut di-
cit Pli. lib.8.c.18. Sic pro certo veri patientes debent eſſe agi-
les per obedientiæ velocitaté, onera pœnitentiæ & prælia ad-
uerſitatis ſuſtinere per patientiam & firmitatem. vnde ad Gal.
6. Vnuſquiſq; onus ſuú portabit. Et ideo quando magiſter ca-
meli.i. prælatus vel ſacerdos, vel etiam quádo Deus indicit, in
iungit & immittit aliquod opus pœnitentiæ, laboris, vel aduer
ſitatis, ſtatim nos debemus incuruari per humilitaté, obedien
tiam & ſubiectioné, & genua flectere per gratiarum actioné.
Ideo Gen.49. Vidit requiem q eſſet bona, & ſuppoſuit hume-
rum ad portandum. & Eccle.6. Subijce humerum & porta eá.
Veruntamen magiſter cameli i. prælatus non debet plus debi-
to imponere vel iniungere, alioquin camelus i. ſubditus forſi-
tan non impleret, imo totum reijceret, & nihil de impoſitis fi
ceret, & ſic grauius delinqueret & peccaret, Contra illos q im
ponunt onera grauia & importabilia in humeros hominú, di-
gito autem ſuo nolunt ea mouere. Matt.23. Vel pone ſi vis con
tra impatientes, qui nolunt aliquod onus pœnitentiæ ſuſtine-
re, nec aliud facere niſi aſſueta. i. res leues, alioquin totum reij
ciunt transgrediendo, vel aliquotiens apoſtatádo. Ideo Hie.2.
A ſeculo confregiſti iugum, rupiſti vincula, dixiſti, nó ſeruiam
2 quia ſm Senecam, Moleſtum eſt carere aſſuetis. ¶ Secúdú Pli.
li.8.c.18. Duo ſunt genera camelorum, quidam in Arabia, qui
habent vnum tantum gibbum in dorſo, alij in Bactria, qui ha-
bent duos, vnum in pectore, alium in dorſo. Sic in mundo ſunt
duo genera ſuperborum: quia alij habét gibbum & tumorem
ſuperbiæ exterius per iactantiam, & verbum & modum tátú,
alij autem non tm in dorſo.i. in exteriori conuerſatione, imo et
in pectore.i. in corde & cogitatione. Vel per gibbum intelligo
diuitias, quæ ſunt quidá gibbus & quoddam onus. Eſa.30. Su-
per gibbos camelorum theſauros ſuos. Quidam igitur habét
ipſas ſupra dorſum. i. exterius, non circa cor. ſ. boni diuites, qui
in ipſis non ponunt affectionem, qui ſunt tanquá nihil haben-
tes, & omnia poſsidentes 2. ad Corint.6. Sed alij pro certo ha-
bent duplex onus. ſ. in pectore cordis & affectionis, & in dorſo
exterioris poſſeſsionis. Et iö impoſsibile eſt q tales cameli in-
troeant per foramen acus. ſ. diuites cum duplici gibbo. i. cú di
uitijs in corpore & pectore, & iö docet pſa. Diuitiæ ſi affluant,
3 nolite cor apponere. ¶ Camelus ruminat ſicut bos, & dentibus
ſuperioribus caret, & non findit vngulam, & tamen cornibus
caret. Et ſm Ariſtotelem li.3. de par. animal.c.14. Camelus ha
bet quattuor vétres, qui talis ſunt diſpoſitionis ſicut animaliú
ruminantium cornutorum. Et hoc fuit neceſſarium ſm Ariſt.
quia cibus talium animalium non bené maſticatur, & ideo ne
ceſſarij ſunt plures ventres, vt tranſeundo de vno ad alium, di
geratur, quia de primo ventre extrahitur ad os vt ruminetur,
deinde ad alios ventres tranſmittitur, vnde amplius non exit.
Sic verè chariſsimi nos debemus ruminare diuina mandata
per ſtudium & meditationem, & noſtra peccata per contritio-
nem & compunctionem, non findere vngulam. i. affectionem
per multiplicem occupationem & diſtinctionem. Carere den-
tibus. i. blaſphemia & detractione, & maximè a parte ſuperio-
ri. i. quantum ad ipſum Deum, & prælatos, vel parentes. Care-
re etiam cornibus. i. ſuperbia & elatione. Threno.3. Confregit
ad numerum dentes meos. Reuera in interioribus noſtris de-
bent eſſe quattuor ventres. i. in interioribus cóſcientiæ noſtræ
quattuor diſtinctiones. Primus venter eſt cótritio de peccato,
& de iſto debet cibus. i. peccatum tanquam non bene maſtica-
tum nec cum maturitate receptú, extrahi vſq; ad os. ſ. per con
feſsionem. Secundus venter eſt compunctio, quam. ſ. homo de
bet habere de culpa præcedente, & iſta eſt pars ſatisfactionis.
Tertius eſt timor recidiui, iuxta illud Eccleſi.5. De propitiatu
peccatorum noli eſſe ſine metu. Quartus autem venter eſt gra
tiarum actio. ſ. de culpa abolita, de venia data, & gratia reſtitu-
ta. & ſic in iſtis quattuor ventribus. i. in iſtis quattuor conditio
nibus debent peccata noſtra digeri, & ad animę nutrimentum
commutari. Ideo de iſtis quattuor ventribus dicitur Eccle.37.
Ex corde partes quattuor oriútur. Vel pone ſi vis contra illos
qui habent plures conſcientias. Vnam de diebus ferialibus, in
quam mittunt & extrahunt, facientes de codé facto modo con
ſcientiam modo non, & aliam de diebus feſtiuis, in quá intrant
cibi boni & digeſti, de qua non eſt licitum quid exire. Vel po-
ne contra illos qui partialiter confitentur de quibuſdam angu
lis conſcientiæ aliqd, de alijs nihil. Vel pone q camelus eſt dia
bolus, gibboſus p ſuperbiá & elationé, ruminas p irá & deſpe-
rationé, nó findés vngulá p diſcretioné, ſed carés cornibus p
potétiæ ſuæ reſecationé. pſa. Cornua pctórum confringá. Et in
vétre eius. i. in inferno ſunt vétres plures ſm diſtinctioné. Pri-
mus de quo pôt aliqd extrahi. i. venter purgatorij. ſed alij ſunt
de qbus nullus extrahit. ſ. lĭbus puerorú, & infernus, q nó eſt
agnit' q reuerſus ſit ab inferis. Vel accipe quattuor vétres dia
boli, quattuor quæ concurrunt in peccatum. ſ. cogitatio delc-
ctatio, conſenſus, operatio. i. de duobus primis pôt herba. i. ho-
mo exire, niſi in alios transferatur. Vnde poteſt dicere anima
peccatrix illud Hiere.51. Abſorbuit me quaſi draco, impleuit
ventrem ſuum teneritudine mea. ¶ Camelus ſecundum Pli li. 4
8.c.18. eſt inimicus equi, & diutiſsimè viuit. i. per quinquagin
ta annos, diu tolerat ſitim. ſ. per quattuor dies, nec bibit aquam
niſi turbidam: quam, ſi non eſt turbida, pede calcat, vt dicunt
tam Plin. quam Solinus. Plinius autem addit dicto capitulo, q
poſt quatriduum tantum bibit, q ſatiat deſideria præterita, &
prodeſt etiam ad futura. Caſtratur camelus, vt aptior & velo-
cior ſit ad bellum, fortior. n. fit & velocior coitu penitus dene-
gato. Talis debet eſſe vir perfectus, & maximè religioſus, quia
equos. i. religioſos luxurioſos debet fugere & odire. Iniquos
odio habui. ſm illud quod dicitur Eccleſ.19. Qui ſe iungit for
nicarijs, erit nequá. Diu etiam debet viuere per perſeuerantiá
in bono opere & longitudinem. Rex in æternú viue. &c. Dan 5.
Sitim debet tolerare per abſtinentiam, & carnis macerationé,
& bibere aquam turbidam, nó claram. i. præamare turbidam,
pœnitentiá & tribulationem, quam clará proſperitaté & múda
nam cóſolationem. Hie.2. Vt bibas aquam turbidam. Et debet
eſſe caſtratus per continentiam & luxuriæ reſecationem, vt ſit
velocior, aptior & promptior ad curſum & ad bellum. i. ad bo
nam operationem, quia homo fortior eſt ſpiritualiter quando
per cótinentiam eſt caſtratus. vnde Apoſtolus. 2. Corin.12. Cú
. n. infirmor, tunc fortior ſum. Sap.4. O quam pulchra eſt caſta
generatio cum charitate. Vel ſi vis dic contra illos qui occaſio
ne ieiunij tá præteriti q futuri bibunt & comedút magis lauté.
¶ Camelus ſm Auicen. primo mouet pedú dextrum, ſicut leo, 5
& habet fiſſos pedes ſicut vrſus, & inter ſciſſuras eſt pellis, ſi-
cut in pede anſeris, & ſunt pedes, & eius debiles & carnoſi &,
ideo lauantur eis pedes, & fiunt eis calciamenta ſicut homini-
bus, ne laſſeſcant, vt dicit Auicenna. Camelus eſt homo, cuius
pedes ſunt affectus, qui ſunt fiſsi naturaliter per appetituum di
uerſitatem, carnoſi per carnalitaté & voluptatem, & iö oportet
q eos ſæpe lauet per confeſsioné, & q eos calciet. ſ. exéplis ſan
ctorú per eorú imitationé. Nam per calciamenta quæ fiunt de
mortuis aialibus, intelligo exempla ſanctorú, per quæ debent
affectus noſtri indui, & ab inquinamentis luxuriæ conſeruari.
Eze.16. Cinxi te byſſo, calciaui te hyacintho. Et cú homo ha-
beat duos pedes. ſ. dextrum & ſiniſtrum, hoc eſt dictu, affectus
ſpúales & carnales, ſemper tamen debet præponere dextrú pe
dem. ſ. bonum affectum vel bonam intentioné & deſideriú ęter
norum. Figura ſi vis Apoc.10. de angelo qui poſuit pedé dex-
trum ſupra mare. &c. Vide eá in opuſculo ſup Apocalypſim.
Et ſm eúdé, in corde cameli aliqñ inuenitur os, ſicut in corde
cerui, quia ſcilicet in corde viri iuſti, os. i. Chriſtus inuenitur
qui ipſum roborat & confirmat & ſuſtentat. ideo Hoc nunc os 6
ex oſsibus meis. ¶ Camela ſm Auicen. eſt feruens ad coitú, ita
q præ deſiderio inclinat ſe, & vadit ſuper genua quádo appetit
maſculo copulari, & iuxta locú vbi prius coiuit, appetit ſemp
coire, & portat per duodecim méſes, & nó coit ante triénnú, &

poſt coitum quieſcit per annum. Sic anima debet eſſe feruens
per charitatem ad coeundum & commiſcẽdum cum Chriſto
per concordiæ vnitatem, & ideo debet flectere genua per hu-
militatem, & locum iuxta quem primo cũ Chriſto ſuo maſcu-
lo fuit iuncta. ſ. innocentiam baptiſmalem ſummè debet appe-
tere & amare, vt ad eã reducatur. Hæc debet fœtum ſuum. i. bõ
num propoſitum concipere, & portare per duodecim mẽſes. i.
per duodecim articulos fidei, & cum maſculo ſuo Chriſto nõ
copulatur per dilectionem, quouſq; tres annos. i. trinitatis fidẽ
habeat, & cognitionẽ, quia ſm Apoſt. ad Heb. 11. Sine fide im
7 poſsibile eſt placere Deo. ¶ Vt dicit idem, camela habet duas
mammas, in quibus quattuor ſunt papillæ. Sic verè anima ha-
bet duas mammas. ſ. fidem & charitatem, a quibus oriunẽ quat
tuor papillæ. i. quattuor virtutes cardinales. Orta ſunt quat-
8 tuor cornua. &c. Dan. 8. ¶ Secundum Ariſt. lib. 5. c. 2. Camelus
tempore amoris eſt ſolitarius in mõtibus, & habet tempus de-
terminatum ad coitum. Sic Chriſtus tẽpore amoris. i. incarna-
tionis fuit ſolitarius per vitæ ſingularitatem, quia ſedebat ſoli-
tarius, & tacebat. Thren. 3. & Hie. 2. Onager aſſueta in ſolitu-
dine. Et ad huiuſmodi coitum & cõiunctionem cum humana
natura faciendum, habuit certum tempus. ſ. tempus gratiæ. vn-
de, Turtur miluus ciconia & hirundo cognouerũt tempus ad-
uentus ſui. Hie. 8. & Apoſtolus ad Gala. 4. Quando venit pleni
9 tudo temporis. &c. ¶ Camelus non coit cum matre. vnde dicit
Ariſt. li. 9. c. 47. ꝙ camelus quidam cuius mater fuit operta pal
lio, ſaliuit ſuper eam, & cognoſcens eſſe matrem, deſcendit, &
ingeniatorem occidit. Quanto magis ergo homo nõ debet ad
conſanguineas accedere. Exemplũ de quodã philoſopho. Ideo
Leuit. 18. Vnuſquiſq; ad proximam ſui ſanguinis non accedat.
Ecõtra dicit Oſeæ 4. Sanguis ſanguinem tetigit. ꝙ ſi forte in-
geniator. i. caro operiens nos pallio prauæ excuſationis, quæ. ſ.
per cõſanguinitatem facilius habetur, nos fecerit cum talibus
coniungi, occidamus eum per pœnitẽtiã & laborem. Quid. n.
nequius quam quod caro & ſanguis cogitauit? Eccl. 17. q. d. ni-
10 bil. ¶ Secundum Plinium lib. 11. c. 37. Camelus inter quadru-
peda ſolus caluescit ſicut ſtruthio inter aues, & aſsimilatur bo
bus in ventre & in dentibus, non tamen in cornibus. Sic debe-
mus caluescere. i. pilos diuitiarum deponere per eleemoſynã &
largitatem. Mundus & caluus eſt. Leuit. 13. & bobus. i. ſanctis
apoſtolis & martyribus debemus eſſe ſimiles in ventre. i. quan
tum ad abſtinentiam & continentiam, & in dentibus quantum
ad prædicationem & eloquentiam, licet nõ ſimus eis ſimiles in
cornibus. i. quãtum ad virtutes & conſtantiam: quia iſti boues
tantæ fuerunt fortitudinis, conſtantiæ & virtutis, ꝙ pœnas &
martyria ſuſtulerunt. vnde Proue. 14. Ibi manifeſta eſt fortitu
do bouis. quod vtiq; nos alij miſeri non habemus. Nam ſicut
dicit idem Pli. quia camelus habet dentes ſicut animal rumi-
nans, ideo neceſſe eſt ꝙ venter ſuus ſimilis ſit diſpoſitionis. Sic
pro certo ea quo prædicator ſimilis eſt animalibus ruminanti
bus. i. ſanctis Apoſtolis & prædicatoribus quantum ad dẽtes. i.
quantum ad eloquentiam, ideo debet eis eſſe ſimilis quantum
ad ventrem. i. quantum ad interiorem affectionem, vel quantũ
ad abſtinentiam, & carnis macerationem, vt. ſ. non defluat ven
ter eius per gulam & luxuriam, niſi quantum illi. Ideo Cant. 7.
Vmbilicus tuus ſicut crater tornatilis nunquam indigens po-
culis. & Cant. 4. Dentes tui ſicut greges tonſarum quæ aſcende
11 runt de lauacro. ¶ Camelus non habet fel diſtinctum ſicut ele
phas, & ideo dicit Anaxagoras ꝙ iſta eſt cauſa quare ita diu vi
uit, quia animalia parum habentia de felle diu viuũt, ſicut cer-
uus, qui poteſt viuere centum annis, elephas trecẽtis, camelus
quinquaginta. Nã vt dicit idem, fel eſt cauſa omnium infirmita
tum. Fel autem non habet camelus: quia hepar & ſanguinẽ ha
bet valde ſanũ, ſm Pli. lib. 11. c. 37. Chariſsimi per fel intellign
iram: quia eſt de materia cholerica, quæ in homine cauſat irã.
Si ergo volumus habere longam vitam, hoc eſt dictu illã quæ
ſemper durat gloriam vitæ æternæ, verè dico ꝙ debemus care
re felle. i. prauitate & facilitate ad iraſcendum & vindicandũ,
quia verè carentia fellis & iracundiæ, crudelitatis pariter vin-
dictæ, cauſat in homine vitam longam, gratiæ. ſ. in præſenti, &
gloriæ in futuro, & in elephante & ceruo. i. in Chriſto & ſan-
ctis. Econtra autem abundantia fellis & iracundiæ mortẽ acce
lerat ſempiternam, & infirmitates cauſat multiplicium pctõrũ.
Eccleſ. 30. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus ſe-
nectam adducunt cogitatus. Ideo Eccle. 38. Non dederis. &c.
& Prouerb. 29. Qui n. ad indignandum facilis eſt, erit ad pec-
12 cata procliuior. ¶ Camelus licet ſit animal mãſuetum, tñ aliqñ
incurrit rabiem & podagram, ſm Ariſt. Et eſt camelus animal
ſiccum & macilentum, ferueñs & calidum, velox ad motum, &
hoc propter amplitudinem paſſus. Sic verè licet homo ſit ani-
mal manſuetum natura, tamen aliquãdo efficitur rabidus per
crudelitatem, quia peccatores mundani ſunt calidi per auari-
tiam & cupiditatem, ſicci & pallidi per hypocriſim & callidi-
tatem. Ideo efficiuntur rabidi per crudelitatem, & podagrici
per pigritiam & ſtoliditatem, calor. n. auaritiæ & crudelitatis
rabiem cauſat in ipſis. Illud patet in multis malis prælatis & iu
dicibus, q ſub ſpecie hypocriſiæ & fictitiæ bonitatis, exactio-
nes & crudelitates exercent. Eccleſ. 23. Aĩa calida quaſi ignis
ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat. ¶ Camelus eſt 13
animal calidum & ſiccum & macilẽtum, cuius lac eſt acutum
ſubtile, diureticum & diuſiuum, & groſſorum humorum inci
ſiuum. Sic Chriſtus fuit calidus per charitatem, ſiccus per cõ-
tinentiæ puritatem, macilentus per pœnitentiam & auſterita-
tem, & lac ipſius. i. doctrina euangelica quando in ventre con-
ſcientiæ incorporatur per meditationem, tunc valet contra vi
tia & peccata: quia. ſ. iſtud lac. i. iſta Chriſti doctrina eſt inciſi-
ua. ſ. cordis per contritionem, apertiua. ſ. oris per confeſsionẽ,
acuta per correctionem. Ideo ad Heb. 4. Viuus eſt ſermo Dei
& efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. ¶ Nota quod 14
dicit Petrus alphonſi de camelis. ait. n. ꝙ tantam habent in ſe
communitatem, ꝙ oẽs illi qui ſunt eiuſdẽ ſocietatis, ſemper vo
lunt ſimul comedere, & ſi vnus comedere nolit aut non poſsit,
ſolent ſimiliter oẽs alij ieiunare, quapropter ſi vnus infirmus
exiſtat, neceſſe eſt ꝙ de ſocietate tollatur, qa propter eius ieiu-
nium alij ieiunio perimerentur. Iſta poſſunt allegari de chari-
tate & communitate, quia. ſ. illi qui ſunt eiuſdem ſocietatis, de
bent eſſe maximæ charitatis & mutuæ cõformitatis, & nullius
ſingularitatis: quia. ſ. cum comedentibus debent comedere, &
cum abſtinentibus abſtinere, cum ſanis ſani fieri, & cum infir-
mantibus infirmari 2. Corin. 11. Quis infirmatur, & ego nõ in-
firmor? & 1. Corint. 9. Omnibus omnia factus ſum. Vel dic ꝙ
vnus malus eſt quandoque ruina multorum, & ideo mali & in
firmi ſpirituales de medio tollantur, ne boni per eos & eorum
exempla & dicta ſpiritualiter moriantur. Vnde illud 1. ad Co-
rint. 6. Auferte malum a vobis.

De Camelopardali. *Cap. 18.*

CAMALOPARDALES vel camelopardus 1
eſt animal Æthiopicum, manſuetum, ad modũ
ouis ruminans, & findens vngulã, & habet ca-
put ſicut camelus, collum ſicut equus, pedes &
crura ſicut bubalus, maculas ſicut pardus, &
ideo dicitur camelopardus, a capite cameli, &
maculis pardi, vt dicit Iſido. lib. 12. & Ph. li. 8. c. 18. Et iſtud ani
mal vulgariter dicitur seraffa, quod eſt animal habens collũ &
pedes anteriores longiſsimos, reſpectu poſteriorum. Animal
erat mundum ſm legem. Deut. 12. Sic verè vir perfectus & ma
ximè religioſus debet eſſe ſimilis oui quantum ad mititudinẽ
vel ad manſuetudinem & benignitatem, findendo vngulã per
diſcretionem, & ruminando per ſacræ ſcripturæ meditationẽ.
Iſte debet habere caput ſicut camelus, qui. ſ. ſe inclinat quãdo
oneratur. Sic iſte debet caput propriũ inclinare ſuperioribus
per humilitatem. Eccleſ. 4. Magnato humilia caput tuum. Col
lum. i. intentionem debet habere ſicut equus, qui ipſum vt cõti-
ter habet eleuatũ, quia intentio eius debet eſſe ad cœleſtia ele-
uata. Collum tuum ſicut turris eburnea. Cant. 4. Vel collum &
guttur ſicut equus per hinnitum prædicationis. Iob 39. Num-
quid circundabis collo equi hinnitum? Pedes etiam eius. i. affe
ctua debent eſſe ſimiles bubalo boui ſilueſtri. i. Chriſto: quia ſi
cut bos habet fortes tibias, ſic affectus noſtri debent eſſe fortes
& ſtabiles in bono. Cant. 5. Crura ipſius columnæ marmoreæ.
Debet etiam habere maculas albas, ſicut Pardus, qa pro certo
ſua pellis & cõuerſatio exterior debet eſſe diuerſis maculis vir
tutũ diſtincta. Ideo põt dici illud Dan. 7. Ecce alia beſtia quaſi
pardus, & alas habebat vt auis. & ſic erit munda vt ab alijs
comedatur per imitationẽ. Vel expone de malis, qui ſunt ſimi-
les in capite. i. quantum ad intentionem, camelo per auaritiã,
quia. ſ. ipſi portant gibbum temporalium per affectionem, etiã
in collo. i. in voce & gutture ſunt ſimiles equo quantum ad ia-
ctantiam & malam locutionem. Equus. n. libenter hinnit. In
pedibus. i. voluntate & affectione ſimiles ſunt bubalo quãtum
ad obſtinationem: quia bubalus eſt animal indomitum & cer-
uicoſum. In pelle. i. in exteriori regimine ſunt ſimiles pardo
quantum

quãtum ad crudelitatem, & iniquam operationẽ, quia ſm Pli. pardus eſt animal præceps ad ſanguinem. Et quia tales quantum ad aliqua ſimiles ſunt equis, ideo fuerunt figurati. Apoca. 9. vbi Ioannes vidit equos de quorũ ore procedebat ignis, ſulphur & fumus, & habebant capita ſicut leones, caudas autem ſicut ſcorpiones, habentes capita, & in his nocẽt. Sic verè múlti mali ſunt ſimiles equis quo ad luxuriam, iactãtiam, & ſuperbiam. Vnde de ore eorum non procedit aliquod verbũ, niſi ſit igneum quãtum ad auaritiã, fumeum quãtum ad ſuperbiam, vel ſulphureum quãtum ad luxuriam: quia vt cõmuniter verba omnium mundanorum circa iſta tria verſantur. Iſti habent caput ſicut leones per crudelitatem, quia eorũ caput & intentio crudelis & leonina eſt, & ideo dicitur q̃ habent caudas ſicut ſcorpiones: quia eorum cauda & finis per rapinam pungit, licet eorum facies primo vngat. & dicitur q̃ in cauda eorũ eſt caput: quia pro certo caput intentionis ſuæ dicitur eſſe in cauda ſcorpionina. i. in finali venenoſa rapacitate: quia. ſ. tota eorũ intentio reſpicit ad caudam. i. ad finem: vt. ſ. aliquid in fine ſcorpionicè rapiant & acquirant. Ideo dicitur ibidem, Habebant caudas vt ſcorpiones, & aculei erant in caudis earum loquitur de locuſtis putei abyſſi.

De Chameleonte. Cap. 19.

1 CHAMELEON ſm Iſido. eſt animal paruũ, diuerſa varietate coloratum. Vnde ſm Auicen. idem eſt quod ſtellio. Eſt iſtud animal multũ timidũ, & pauci ſanguinis, & ideo facillima conuerſione, colorem mutat: quia ad colores quos exterius apprehendit per interiorem imaginationem, facillimè ſe conuertit. Vnde etiã Solinus dicit q̃ color eius eſt per momenta mutabilis, ita q̃ cuicunque rei ſe commiſcuerit, concolor ei fiat. & ſm Auicen. habet faciẽ lacertę, vngues acutos, corpus aſperum, pellem durã ſicut crocodilus, oculos habet profundos & ſemper apertos, quos ſæpe girat & mouet, parum habet de carne, & ſplene caret. Sic verè bonus & perfectus homo debet eſſe diuerſimodè coloratus ꝑ apparentiam & honeſtatem, pauci ſanguinis & voluptatis per cõtinentiam & parcitatem, corpus debet habere aſperum per pœnitentiæ auſteritatem, cutem duram per patientiæ firmitatem, & vngues acutos per verborum & correctionis rigiditatem, & ſe debet faciliter cõuertere ad obiectos colores per bonorum exemplorum imitationem. Sap. 16. Ad quod quiſq; volebat, conuertebatur. Faciem tamen lacertę debet habere per benignitatem & fidelitatem. Nam lacerta prodit inſidias ſerpẽtis. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Prouerb. 28. Oculus cordis eius debet eſſe profundus per firmitatem fidei & diſtrictionem, apertus per cœleſtium meditationem & affectionẽ, cito girans per circumſpectionem, & carne. i. luxuria, ſplene. i. temporali lætitia debet carere per mortis conſiderationẽ. Vel expone econuerſo de malis, qui ſunt parui per defectum virtutum: quia non habent debitam dimenſionem. ſ. altum fidei, lõgum ſpei, latum charitatis, & profundum humilitatis. Paruulum occidit inuidia. Iob 4. Iſti ſunt ſtellati per proſperitatis claritatem & ornamentorum multiplicitatem. Ezech. 16. Veſtiui te multicoloribus. Iſti parum habẽt de ſanguine, in quo eſt vita. i. de charitate, vel de ſanguine benignitatis & cõpaſſionis, & maximè de ſanguine Chriſti in corde nihil habent per ſuæ paſſionis recordationẽ, & ideo timidi ſunt. ſ. ad bonum aggrediendum: quia diues ſm Senecam, ſi videt regem, æſtimat prædatorẽ, ſi videt pauperem, æſtimat furem: quia ſonitus terroris in auribus impij. &c. Iob 15 ideo Seneca. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum acceſſimus ad metum. Iſta autem timiditas prouenit ex defecto ſanguinis. &c Iſti habent pellẽ per obſtinationem & incorrigibilitatem: quia. ſ. nullum iaculũ prædicationis vel correctionis poteſt eos penetrare. Iob 41. In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ. Cor eius indurabit quaſi lapis. Iſti habent vngues. i. manus acutas per rapinam & auaritiam. Nã ſicut res vnca & acuta bene retinet quod habet, & faciliter arripit quod non habet, ſic iſti ſua tenẽt per auaritiam, aliena autem accipiunt per rapinam. Tene quod habes. Apoc. 3. ideo Hie 50 Omnes qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. Iſti ſunt ſimiles lacertæ quantum ad venenoſitates falſitatis, crocodilo quantum ad inſatiabilitatem cupiditatis. Crocodilus. n. ſemper creſcit quandiu viuit. Sic iſti ſemper quærũt per diuitias augeri in infinitum. Et habent corpus aſperũ quãtum ad exteriorem ſuperbiam & auſteritatem. Et iſti ſm quod vident exterius, colorem ſuũ mutant, quia. ſ. omnia mala exempla quæ in alijs vident, in ſe mutant & regulant & diſponunt. Quod benè verum eſt de adulatoribus, qui omnium aliorum coloribus & conditionibus pro viribus ſe cõformant. Leues. n. ſunt & inſtabiles, & ideo de vno ſtatu ad alium ſe trãsformãt. Nullus. n. eſt contentus proprio colore. i. proprio ſtatu: quia de canonia ad decanatum, & inde ad epiſcopatum &c. ideo Prouer. 13. Vult & non vult piger. & Eccl. 27. Stultus autem vt luna mutabitur. Vel expone de corpore glorificato, in quo apparebunt diuerſi colores. i. diuerſæ dotes per virtutem interioris imaginationis. i. per interiorem influentiã animæ, quia per gloriam animæ deriuabitur gloria in corpus, vt ſic eis dicat. Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria. ¶ Stellio mutat colorem exterius quando vult, ſm interiores cõceptus, ſm Aug. de ciui. Dei. Sic iuſtus conuerſationem mutat ſm locum & tẽpus: quia nunc lætus, nunc triſtis &c. Cõmuta habitum, ne cognoſcaris. Vel expone de hypocritis, qui ſtudent pellẽ ſuæ cõuerſationis exterius colore ſanctitatis pingere & ornare, & in varias virtutũ ſpecies ſe mutare. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus Eccl. 43. Attende tamen q̃ ſm Pli. lib. 8. c. 33. & ſm Solinum duo ſunt colores quos nunquam poteſt mentiri Chameleon, candidus. ſ. & rubeus. Sic verè hypocrita nunquam poteſt in duas virtutũ ſpecies propriè ſe mutare ſ. in albedinem innocentiæ, & in rubedinem charitatis. Acquirere. n. poteſt hypocrita & etiam quicunq; peccator caſtitatẽ, patientiam, pœnitentiam, & alias morales virtutes, ſed pro certo innocentiam & charitatem nunquam ¶ Secundum Ariſt. li. 2. c. 3
11. chameleon eſt corpore ſimilis lacerto, & medium eius prominet ſicut piſcis, & cauda eius eſt lõga, & facies eius habet ſimilitudinem porci & ſimiæ, corpus totũ habet aſperũ, vngues habet in manibus, ſicut aues, man⁹ habet diuiſas in duo, cuius proportio diuiſionis eſt ſicut pollicis ad manus hominis. Chariſſimi per chameleontem intelligo diuites huius mundi, qui ſunt rectè ſimiles lacerto, qui tantum apparet tempore ſereno, & non pluuioſo, quia verè tempore ſereno proſperitatis apparent alijs. ſ. eſſe amici & fideles, ſed quando venit pluuia aduerſitatis, tunc fugiunt nec videntur. Eccl. 6. Eſt amicus ſm tempus. Medium eorũ. ſ. cor, per ſuperbiam prominet & tumeſcit, quia ſm Aug. Difficile eſt vt ſuperbus non ſit, q̃ diues eſt. Cauda autem. i. perſeuerantia in malo eſt multum longa: quia optimè perſeuerant in labore acquirẽdi &c. Facies autem eorũ. i. introitus fauor & apparentia iſtorum eſt ſimilis ſimiæ quantũ ad calliditatem & falſitatem, quia ſicut ſimia ſimilitudinẽ habet hominis, non naturã, ſic iſti in principio vidẽtur eſſe aliud quam ſint homines. n. i. rationabiles & benigni eſſe credũtur, qui tamen finaliter eſſe beſtiæ comprobantur. Vnum. n. ꝓmittunt pauperibus, ſed aliud eis reddũt. Exemplifica. Similis eſt etiam porco, qui non ſomniat niſi ſtercora, quia tota taliũ affectio eſt ad diuitiarum ſtercora congreganda. Qui veſcebãtur voluptuosè, amplexati ſunt ſtercora. Iſti etiam habent corpus aſperum per auſteritatem, vngues acutos per crudelitatẽ. Nã in manibus habent vngues. i. rapinam & peruerſitatem, & pũcturam & iniquitatem. Eccl. 7. Vincula ſunt manus eius, ſagena cor eius. ¶ Chameleon ſm Ariſto. ibidem habet oculos ꝓfundatos, magnos & rotundos, & nunquam eos cooperit, & girat eos frequenter, & color eius mutatur quando coriũ ipſius inſufflatur, & habet colorem ſubnigrum, in morte autem turpiſſimi eſt coloris, maculas habet in toto corpore nigras, & maximè in oculis & cauda, parum habet carnis, niſi in capite & cauda vbi parum habet ſanguinis, in ſcauerois manet, ſciſſus & diuiſus adhuc palpitat, ſplenem autem non habet. Sic ꝓ certo chariſſimi tales ſunt cauſidici & ſapientes huius mũdi, mũdiq; diuites & potentes, quia pro certo oculos intellectus habent profundos per malitiæ ſubtilitatem, magnos & rotundos per ſapientiæ magnitudinem, veruntamen ipſos mouent & girant. ſ. de vna cautela ad aliam, & vno propoſito ad aliud, quia allegant pro & contra, per fallaciam & malignitatem. Eccl. 20. Oculi eius ſeptemplices ſunt. vndiq; n. circunſpiciunt, vias & cautelas & litium circunſtantias præuidendo. Iſti tamen oculi nunquã clauduntur: quia verè eorũ malitiæ ſemper ſunt apertę, & non dormiunt, nec quieſcunt, quia nocte & die cogitant in cautelis. Prouer. 4. Nec capitur ſomnus ab oculis eorum donec ſupplantauerint Vel dic q̃ oculi eorum ſunt ſemper aperti ad omnia concupiſcibilia mundi: quia non ſatiatur oculus viſu &c. Non poſſunt. n. claudi i. ſatiari vel impleri: q̃a oculi hominum inſatiabiles. Prouer. 27. Iſti etiam colorem mutant: q̃a quando videntur eſſe vnius coloris. i. ex parte vna ſi tamen inſufflentur

ſuſſleotur per promiſsiones & dona, ſtatim ad colorem oppoſi
tum ſe conuertunt. i. ad partem contrariam conuertuntur: quia
ſemper ſe conuertunt cum illo qui magis offert, & quandoque
accipiunt ab vtraq; parte. Eccle. 33. Præcordia fatui quaſi rota
carri, & quaſi axis verſatilis cogitatus illius. ideo dicit Petrus
Raueo. Si nares eorum afflauerit eruda robiginoſi aura marſu
pij, ſtatim videbis oculos Argi, verſutias Vlyſsis, Achitoſelis
côſilia, & Abſalonis obſcura. Iſti ſunt ſubnigri, & maculis ni-
gris pleni: quia pro certo anima eorû eſt vitiorum fuligine de
nigrata. Facies eorum ſicut nigredo ollæ. Nau. 2. Parum habêt
de carne. i. de fluida compaſsione, niſi forrè aliquãtulû in cau
da. i. in fine circa mortem, vbi faciunt ſua fictitia teſtamenta, &
quãdoq; aliquas elemoſynas largiuntur. Vnde Numeri 12. Ca
ro eius deuorata eſt a lepra. i. compaſsio ab auaritia, Iſti in ca-
ueruis habitant per terrenam affectionem, parum ſe mouent p
bonam operationem, ſed ſunt nigri coloris per malam conuer
ſationem. Nô habent etiam ſplenem qui facit ridere i. ſpiritua
lem lætitiam aut conſolationem. Vnde Prouer. 13. Lucerna im
piorum extinguetur, quia non habent futurorum ſpê mali, quia
tales nunquam ſunt perfectè læti, imo ſemper habent ſtimulû
conſcientiæ, & timorem mortis &c. Et iſti in morte habent co
lorem turpiſsimum, quia vt côiter peſsime moriûtur, ita q eo
rum mors eſt horribilis ad videndum. pſal. Mors peccatorum
5 peſsima. ¶ Chameleon colorem ad modicû flatum mutat, ocu-
los vndiq; faciliter & velociter girat, & ſemp eos habet aper-
tos. Sic verè leues colorem. i. apparentiã ſæpe mutant, ſicut pa
tet in mundanis, qui nouas conſuetudines veſtium & geſtuum
ſemper inducunt. Ezec. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multico-
ria. Oculos etiam vndiq; vertût per vagabilitatem: quia oculi
ſtultorum in fines terræ. Eccl. 7. Nec eos claudunt per vanorû
aſpectuum reſecationem & maturitatê. Baruc. 2. Aperi oculos
6 tuos & vide. ¶ Chameleon ſm Pli. lib. 28. ca. 8. talis eſt virtutis
côtra accipitres, q eos a volatu detrahit, & præbet cæteris ani
malibus voluntarie lacerãdos. Et ſm Democritum (licet hoc
Plinius derideat) caput eius & guttur cum lignis roboreis cô-
buſtum, imbres & tonitrua facere perhibetur. Et ſm Glo. ſup
Leui. 11. quando infirmatur, manſuetum ſe fingit, cum ſit cru-
delis. Tales rectè ſunt praui ſocij: quia pro certo ſi accipitribus
volantibus. i. viris ſpiritualibus & contemplatiuis ſocientur, ip
ſos per mala ſua exêpla & verba, ſuggeſtiones & inductiones
detrahunt in peccatum a volatu côtêplationis, & ipſos ad ſe. i.
in ſui imitationem trahût, & ſic beſtijs terræ. i. demonibus ex-
ponunt perpetuo lacerandos. Vnde tales poſſunt dicere illud
Amos 9 Si aſcêderint vſq; ad cœlum, inde detraham eos, & ſi
in mari ſe abſcôderint, ibi mãdabo ſerpêti, & mordebit eos. Et
quando caput. i. imaginatio talium incenditur per iram vel per
auaritiam, tunc imbres & tonitrua i. lites & contentiones com
mouent & procurant, ſicut ſummè patet in religione, quia per
malorum iram & auaritiam boni ſæpe côcutiuntur. Et tales qñ
infirmi ſunt. i. quãdo ſunt in aliqua depreſsione vel tribulatio-
ne fingût ſe eſſe manſuetos & benignos, licet ſint impij & cru-
deles. Iſtud ſumme verum eſt de hypocritis, qui etiam ſunt ſi-
miles ſtellioni eo, q de vento. i. de vanitate viuunt, & eo q exte
rioris conuerſationis pulchritudine colorantur. Vnde Eccleſ.
19 Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt do
lo. Vel dic q chameleon eſt diabolus, qui tentationibus ſuis &
ſuggeſtionibus ſuis accipitres i. viros contêplatiuos quibus ini
micatur, detrahit ad peccatum, tradês eos alijs beſtijs. i. demo-
7 nibus finaliter in inferis cruciandos. ¶ Chameleon dicitur vi-
uere de cœlo & aere ſicut talpa de terra, halec de aqua, Sala-
mandra de igne. Vnde verſus. Terra cibat talpam, flammæ pa-
ſcunt Salamãdram. Vnda fit halecibus cibus, aer chameleôti.
Solinus autem dicit q iſte habet hiatum oris valde magnû, &
tamen ſine alicuius vſus miniſterio, vtpote cum neque cibo
neque potu alatur, ſed tantum aeris hauſtu viuat. Sic verè in
mundo ſunt quattuor genera hominum, qui quattuor elemen
tis, id eſt quattuor principalibus vitijs nutriuntur. ſ. chameleô
ſtellarus, qui ſignificat ſuperbos & curioſos in veſtibus, quia ae-
re vanæ laudis ab hiſtrionibus & adulatoribus nutriuntur. Ef-
fraim paſcit ventum Oſeæ 12. Alij ſunt talpa. i. auari, q ad mo-
dum talpæ cœci terram comedunt. i. bona terrena comedût &
ſectantur. Terrã comedes cunctis diebus vitæ tuæ. Gen. 4. Alij
ſunt Salamãdra. i. inuidi, qui igne tribulationis & aduerſitatis
aliorum paſcuntur & nutriuntur, quia aliorum nocumêta ſunt
talium nutrimenta. De igne egredietur, & ignis côſumet eos.
Ezec. 15. Alij ſunt halec. i. delicioſi, qui aqua deliciarum & lu-
xuriæ impinguantur. Ezec. 31. Aquæ nutriuerunt illum. Vel ex
pone in bono, quia quidam viuût aqua compaſsionis, alij igne
dilectionis, alij aere contemplationis, alij terra humilitatis, &
mortis recordationis. Vel dic q multi ſunt q pro omnibus vide-
tur habere os magnum. i. capacitatem intellectus, cum cibû do
ctrinæ, euchariſtiæ vel gratiæ nunquam ſumant, ſed vento in-
anis gloriæ ſolum viuant. ¶ Secundum Solinû, Corax. i. coruus
odit & occidit chameleontem, a quo cum interfectus eſt, victo
rem ſuum perimit interemptus, quia. ſ. ſi de carnibus eius gu-
ſtauerit, moritur, niſi ramo lauri comeſto ſibi ptinus medeat.
Sic verè ſæpe fit q dum coruus, i. homo per pœnitentiam deni
gratus, de chameleôte. i. de venenoſa carne triumphat, ipſam-
que mortificat atq; domat, ab ipſa ſic interfecta occiditur, qñ
ſ. de habita victoria inaniter gloriatur, & ad contemptum ſo-
ciorum per ſuperbiam eleuatur, & ſic fit q niſi ad laurum. i. ad
Chriſtum per orationem recurrat, caro quam per pœnitentiã
occiderat, per ſuperbiam & inanem gloriam ipſum necat. Et
ideo benè dicit Gregorius q valde timendum eſt vitium quod
ex victoria naſcitur vitiorum. Vel dic q quamuis coruus. i. præ
latus vel iudex cameleontê. i. peccatorê occiderit & punierit,
ipſe tamen per auaritiã moritur ſi de carnibus ſuæ temporalis
ſubſtantiæ guſtauerit, quia. ſ. ipſe non debet bona quærere, qñ
de corpore iudicauit. Quod eſt tamê hodie côtra multos. Vel
dic quòd laurus eſt crux, cuius. ſ. guſtus & deuotio illum libe-
rat, quem chameleon id eſt, caro vel diabolus inueneat.

De Caprea ſiue Dorcade. Cap. 20.

CAPREA eſt ſilueſtris capra, a carpêdo herbas
dicta. Moratur autem in excelſis rupibus, vbi ſi
coarctata fuerit a venatoribus, in præceps cade
re ſe permittit, & illæſam ſup cornua quæ habet
fortiſsima & duriſsima, ſe recipit, & habet cla-
riſsimum viſum, quia de longè proſpicit venato
rem. & eſt caprea idem quod ibia vel damula ſm Iſido. & Pa-
piam. Sic verè vir iuſtus debet carpere. ſ. ſacrã doctrinam per
ſtudiû & meditationê, in qua debet iugiter meditari. Exo. 2. In
carecto ripæ fluminis virecta carpebant. Hic debet morari in
excelſis rupibus per contêplationem. In montibus Iſrael erût
paſcua eorum. Ezec. 34. Debet etiam clare videre per diſcretio
nem. Sed quando a venatoribus. i. a têtationibus impetitur, de
bet ſe præcipitare per humilitatê, & inferius cadere & deſcê-
dere per mortis & inferni conſiderationem, & ſi habeat cor-
nua fortia. i. fortem côſtantiam & perfectionem, ſuper ea ſe re-
tinebit per ſpem & deuotionem, ita q non lædetur per triſtitiã
& deſperationem, nec a venatore diabolo occidetur per æter
nam damnationem. Aſcendunt vſque ad cœlus, & deſcendunt
vſq; ad abyſſos. Vel expone de prælatis: qui in altis habitãt mô
tibus dignitatum, quia debent eſſe diſcreti humiles & contem
platiui &c. Abrupta quæq; ibicibus peruia ſunt 1. Re. 24. Vel
expone contra ſuperbos, qui modo ſunt in montibus dignita-
tum, ſed quando venator. i. mors venerit, tunc præcipitabûtur
inferius in inferno, & tamen nunquam morientur, quia labora
bunt in æternum, & viuent adhuc in finem. Mors. o. ab eis fu-
giet expectata. Hie. 8 Nec cornua etiam ſuæ ſuperbiæ confrin
gentur, quia ſuperbia eorum qui te oderunt, aſcendit ſemper,
Animus. n. damnatorum nunquam ceſſat præ deſperatione tu
meſcere contra Deum. ¶ Caprea, capra ſilueſtris, damula vel
ibix eſt velociſsima in curſu, leuiſsima in ſaltu, acutiſsima in 2
aſpectu, dulciſsima quo ad guſtum & teneriſsima, & auidiſsima
quo ad eſum, ſagaciſsima quo ad paſtum: quia in altis môtibus
longè a venatoribus paſcitur, & inter herbas odore diſcernit.
Talis debet eſſe contemplatiuus & religioſus, & quilibet vir per
fectus, quia velox debet eſſe ad curſum obedientiæ & bonæ ope
rationis. Eccl. 32. In omnibus operibus tuis eſto velox. Et Phi
loſophus in æthicis. Oportet quidem conſiliari tarde, ſed ope-
rari velociter. Leuis debet eſſe ad ſaltû obedientiæ & ſubiectio
ctionis. Tranſiliens montes. Cant. 2. Acutus quo ad aſpectum
ſcientiæ & diſcretionis. Oculi eius ſicut ſol. Apo. 1. Dulcis quo
ad benignã loquutionem. Verbum dulce multiplicat amicos,
& mitigat inimicos. Eccleſ. 6. Tener quantum ad compaſsionê
& ſanus quantum ad bonam conuerſationem, aptus. ſ. ab alijs
comedatur per imitationem, ſagax quantum ad paſtum doctri
næ & eruditionis, quia in altis montibus paradiſi debet paſci p
orationem & contemplationem. Can. 8. Fuge dilecte mi, aſsi-
milare capreæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes Bethel. Et
inter herbas. i. doctrinas. ſ. diuinas & mundanas diſcernere per
diſcretionem.

diſcretionem.Sciat quid ſit inter mundum & immundũ. Le-
3 uit.11.¶ Caprea ſiue damula ſm Pli.lib.28 c.10. habet ſangui
nem medicinalem:quia neruos contractos remollit,dolorẽ ar
ticulorum ſoluit,& venenum expellit,damulam.n. ſerpẽtes fu
giunt,& eius anhelitum ſuſtinere non poſſunt. Leopardus etiã
quando ægrotat,bibit ſanguinem capreæ,& vim lãguoris eui-
tat.Et eſt acuti viſus,velocis curſus,& leuis ſaltus.Per capreã
intelligo Chriſtũ,qui fuit acuti viſus per diſcretionem, veloci
per bonam operationem,& leuis per paupertatem & terreno-
rum abdicationem.concordia vt ſupra.§ præcedenti. Iſta ca-
prea fuit in ſilua huius mundi ſuper montes Iudeæ a canibus
venata.i.a Iudæis & occiſa,& ideo ſanguis eius præcioſiſſimus
eſt medicinalis animæ peccatricis: qa neruos.i. viros perfectos
in quibus debet eſſe motus bonæ operationis & ſenſus deuotio
nis,quando cõtrahuntur per auaritiam, remollit per compaſ-
ſionẽ,venenum etiam peccatorum ſoluit & expellit per indul
gentiam & remiſſionem:quia ſm Apoſt.ad Heb.9. Omnia pę
næ in ſanguine mundantur.Iſtam etiam ſerpentes fugiunt, qa
pro certo ſerpentes.i.demones & motus carnales,qui in carne
ſerpunt,ſugiunt damulam i Chriſtum & eius ſanguinẽ & paſ-
ſionem,quia pro certo ſi Chriſtus in corde noſtro fuerit p ſuę
mortis memoriam & compaſſionẽ,nunq̃ ibi ſerpens diabolus
habitabit per peccatum & tentationem,quia flatum eius ideſt
Chriſti inſpirationem nequit ſpiritus diabolicus ſuſtinere , &
ideo pro certo leopardus.i. homo quando ægrotat per vitia &
peccata,debet bibere & ſibi incorporare per ſuæ paſſionis re-
cordationem & compaſſionem,ſanguinem capreæ Ieſu Chri
ſti,& ſic ab ęgritudine peccatorum per virtutes & gratias con
ualeſcit.ideo Iob 16.Terra ne operias ſanguinẽ meũ.Ezec. 39.
Sanguinem fortium bibetis.Numeri 23. Occiſorum ſanguinẽ
4 bibat &c.dicitur de Leone.¶ Caprea vel damula eſt animal,ti-
midum & imbelle,non habens aliquod munimentum quando
perſequitur.niſi fugam,loca alta habitat,& herbas aromaticas
comedit,& quando vulneratur, dictamum comedit, vt telum
extrahat de corpore,ſm Iſido.li.5. Sic pro certo homo eſt aĩal
naturaliter imbelle,& ſine aliquo præſidio virtuali . Vnde nec
mundanis tribulationibus,nec hoſtis ſuggeſtionibus, nec car-
nis paſſionibus & tentationibus poteſt reſiſtere quoquo modo
niſi tantum fugendo ad diuini adiutorij & nominis inuocatio-
nem per deuotionem & orationem,& malarum occaſionũ de-
uitationem. Prouer. 18.Turris fortiſſima nomen domini,ad eã
fugit iuſtus,& ſaluabitur.Iſte etiam debet in montibus altis pa
radiſi morari per contemplationem,herbas aromaticas.i.alio-
rum bona opera & exempla depaſci per imitationẽ. ideo Can.
8.Fuge dilecte mi,ſimilis eſto capreæ ſuper montes aromatũ.
Et quando ſagitta alicuius peccati mortalis eſt infixa in corde
ſuo,tunc pro certo debet comedere dictamum id eſt, herbam
ſacræ ſcripturæ,& eam incorporare cõſiderando quid & qua-
liter loquatur,vel etiam herbam timoris domini , & ſic ſagittã
excutiet per confeſſionem:quia ſicut dicitur Eccleſi.1. Timor
domini expellit peccatum.

De Capreolo. Cap. 21.

1 CAPREOLVS eſt animal ſimile filio cerui,
& mutat dentes,& quando ſunt magni, ſignifi
cant vitæ diuturnitatem,ſed ſm Ariſt. li.8. qñ
ſagitta in eo eſt infixa , comedit pulegium , &
eam excutit. Sic verè boni q ſunt ſimiles filio
cerui.i.Chriſto filio Dei,mutant dentes.i.ver-
ba ſua , ſm.ſ. conditionem loci & temporis & perſonæ ,cui lo-
quuntur s.Figura 1.Reg.21.de Dauid coram Achis,qui muta
uit linguã & geſtũ &c. Et quando ſagitta alicuius improperij
in corde eorum ab alijs infigitur,tunc pulegio.i.Chriſti patien-
tia muniuntur & ſanantur,inquantum ipſa reijciunt p patien-
tiam atq; fugant.E contra de impatiẽtibus dicitur Eccl. 19.Sa-
2 gitta infixa fœmori canis,ſic verbum in corde ſtulti.¶ Capreo
lus propter continuum curſum & motum a ſuperfluo humido
exoneratur,& caro eius ſapidior & digeſtibilior efficitur, & odo
ris ſui grauitas amputatur, ſm Conſtant. Sic pro certo boni &
iuſti qui per occupationem & exercitium mouẽtur, ab humo
ribus vitiorum ſuperfluis,& maximè a carnalitate & volupta-
te depurantur,& oĩs mali odoris.i.oĩs infamiæ & ſuauitæ gra-
uitas per motum boni laboris & occupationis ab eis amputatur,
& melior in omnibus efficitur ſua caro.i.vita:quia Vidua in de
licijs viuens,mortua eſt 1.Tim.5.& Hie.2.Curſor leuis expli-
3 cans vias ſuas.¶ Capreolus de locis altis ad altiora aſcendit,&
qñ in campeſtribus perſequitur , alta petit , & inter herbas ſa-
lubres & noxias odore diſcernit. Nõ cornu,nõ vngue,nõ dẽte:
ſed fugæ ſolius beneficio ſe defendit.Sic certo qñ homo in de-
ſerto huius mundi vel campeſtribus.i in ſeculari vita & nego
tijs mundanis videt ſe perſequi per diuerſas hoſtis tentationes,
fugere debet ad montem .i. ad ſtatum pfectionis & religionis
& ad altitudinem contẽplationis,& de vno loco alto perfectio
nis debet ſemper ad altiorem procedere,vt ſic vadat de virtu-
te in virtutem,donec videatur Deus deorũ in Syon. ideo Hie.
50.Tranſierunt de monte in collem obliti ſunt cubilis ſui.i.mũ
di.Vnde ſi ab aliquo impetatur vel proſequatur , non debet ſe
defendere cornu ſuperbiæ vel elationis, vngue inuidiæ vel in-
uaſionis,dẽte blaſphemiæ vel detractionis, ſed ſolius fugæ pręſ
ſidio.ſ.diuinæ inuocationis,& loco tempore ceſſionis, quia de
bet cedere perſequutoribus,& & fugere ad diuini auxilij mu-
nimenta. Vnde Apoſtolus ad Ro.12. Nõ voſmetipſos defendẽ-
tes chariſſimi,ſed dare locũ iræ. Inter herbas aurẽ.i.inter alio-
rum opera debet diſcernere per diſcretionẽ , quæ.ſ. ſint bona,
& quæ mala,vt bona ſibi retinear,alia derelinquat. ¶ Secundũ 4
Dioſc.& Pli.in mõtibus Indiæ vbi ſunt herbæ aromaticæ,ſunt
quidam capreoli in quorum pedibus generãtur quæda apoſte
mata,quæ per motum & confricationẽ ad arbores extrahunt,
& ille humor qui inde defluit,ſummẽ eſt aromaticus,& dr mu
ſcus,& eſt in medicina ſummẽ virtuoſus.Verẽ chariſſimi Chri
ſtus eſt iſte capreolus,qui in montibus paradiſi ab æterno fuit
nutritus,vbi ſunt herbæ aromaticæ.ſ.gratiæ & virtutes. Seu p
certo in iſto fuerunt congregati quidã humores.ſ. caro & ſan-
guis,quæ aſſumpſit in incarnatione,& iõ ſe mouit p pœniten-
tiam & laborem,& ad arborem ſe fricauit.i ad crucis anguſtiã
& dolorẽ,& ſic per fricationem duræ paſſionis,de apoſtemate
ſuo.i.de carne aſſumpta emanauit liquor præcioſiſſimus i. ſan
guis eius,qui eſt aromaticus & ſuauis,& cõtra morbos pctõrũ
vitioſus,& pctõrum oĩum medicina, quia præcioſiſſimo ſan
guine quaſi agni incõtaminati redẽpti eſtis 1. Petri 1. Vel dic
ꝙ illi qui habent apoſtemata & humores.i.abundantiã diuitia
rũ,debẽt ſe fricare ad arborẽ crucis p memoriã & cõpaſſionẽ,
& pellem corporis rũpere per corporalem macerationem , &
humores diuitiarũ effundere per elemoſynã & erogationem,
& ſic erunt illi humores diuitiarũ odoriferi coram Deo & an-
gelis,& virtuoſi cõtra infirmitates pctõrũ:quia elemoſyna ex-
tinguit pctm.Eccle. 3.& Thob.12.Elemoſyna a morte liberat.
Eſt.n.huiuſmodi humor diſperſus per largitatẽ,infirmitatis &
calamitatis pauperũ medicina.ideo Dan 4 Peccata tua elemo
ſynis redime,& iniquitates tuas elemoſynis pauperum . Vel
dic quòd humor peccati debet fluere per confeſſionem.

De Capra. Cap. 22.

CAPRA ſm Iſido.a carpendo virgulta eſt dicta, al- 1
ta.n.loca ſemper petit, vt ſummitates comedat vir-
gultorum parit aũt capra fœtus plures ſm Pli. Sed
qñ impinguatur,faciliter ſterileſcit. portat in vtero
per quinq; menſes,& concipit in nouẽbri , vt pariat in martio
vel aprili.Sic verẽ iuſtus poteſt dici capra , quia ſemper debet
petere loca alta.ſ.cœleſtia & æterna,vt ibi paſcatur virgultis glo
riæ ſempiternæ.ideo Eze.34.In montibus excelſis Iſrael erunt
paſcua earum,ibi requieſcẽt in herbis virentibus, quæ.ſ.nunq̃
marceſcent.Iſti debent parere plures fœtus per bonorum ope
rum fœcunditatem,quia plura bona debent producere.Vnde
Cant.4.Omnes gemellis fœtibus,& ſterilis non eſt in eis.Fœ-
tus autem boni operis in eis formatur per quinq; menſes.i.per
ſanam cogitationem,affectionem,locutionem , operationẽ,&
conuerſationem.Iſti ſunt quinq; gradus & quinq; cubiti quos
debebat habere locus vbi fiebat oratio. Ezec.41. In nouembri
autem huius mundi vbi fiunt imbres tribulationũ,debent con
cipere.ſ.bonum propoſitum & voluntatem , vt in martio & in
verẽ perpetuæ nouitatis poſſint fructu æternæ gloriæ fœcun-
dari.conceptio.ſ.i.acquiſitio meritorum,partum debet præce
dere præmiorum. Ecce inquit concipies & paries.Lucę.1. Qñ
autem nimis impinguantur capræ,tunc ſterileſcunt, quia verẽ
homines qui impinguantur per carnales voluptates , faciliter
ſterileſcunt ſpiritualiter , & a fructu bonorum operum retar-
dantur. Impinguatus eſt dilectus,& recalcitrauit . Deuter. 32.
Conſtat.n.ꝙ pinguedo proſperitatis mundanæ fructus impe-
dit virtutum,& ſterilitatem & paucitatem introducit & efficit
meritorum.Figura ad hoc 4.Reg.2.de aqua hierico, quæ facie
bat ſterilem terram,ſed Heliſeus ponens ibi ſal & vas terreum
nouum,

nonum, ſanauit ſterilitatem. Talis pro certo eſt aqua volupta-
tis, proſperitatis, & carnalitatis: quia verè iſta facit ſterilem ter
eam volũtatis humanæ, & ideo debet ibi poni ſal.i. diſcretio &
ſapientia, vt ea.ſ. diſcretè vtamur, & ad neceſsitatem. Ponẽt ſa
cerdotes ſuper eos ſal. Ezec. 43. inſuper & vas nouum fictilè.i.
noſtræ fragilitatis & mortis memoriã, quæ maximè debet con
ſiderari tempore proſperitatis, ne ſuperbiamus. ideo Eccle. 18.
Memor eſto paupertatis in die abundantiæ. & Eccleſi. 7. In die
bona fruere bonis, & diem malũ præcaue. Et ideo dedit Deus
parum de pinguedine proſperitatis ſanctis ſuis, ne.ſ. ſteriles fie
rent per peccatum. Eſai. 15. Mitte in pinguibus eius tenuitatẽ.
Vel expone de ambitioſis, qui ſemper volunt ad alta dignitatũ
aſcendere, vt carpant virgulta diuitiarum: quia ſunt nimis im-
pinguati p diuitias & delicias, & ideo ſteriles ſunt ab omni bo-
no opere. Venerũt tibi hæc duo ſimul, ſterilitas & viduitas. Eſ.
47. ideo Eſa. 49. Ego ſterilis & non pariens, tranſmigrata & ca-
2 ptiua. ¶ Non omnes capræ habent cornua, ſed quæ habẽt, ſunt
in eis ſigna annorum.ſ. incrementa nodorum. Vt dicit Arche-
laus, capræ auribus ſpirant. & ita de nocte vt de die vidẽt, & ra
ro ſunt ſine febre. Sic verè non omnes iuſti habent cornua di-
gnitatum, in illis tñ qui habent, debent eſſe iudicia ætatis.i. vir-
tutis & perfectionis, nam quia nullus debet admitti ad dignita
tem, niſi ſit maturus & prouectus, ideo bene dr ꝙ cornua indi-
cia ſunt ætatis, quia ſm ꝙ plures annos.i. plures perfectiones
& virtutes habuerit, plura internodia & plura beneficia & offi
cia debet habere. Aures illorum debẽt ſpirare.i. prorire.ſ. præ
deſiderio audiendi verbum Dei, bona dicta & documenta, &
tam de nocte q̃ de die debent clare videre per diſcretionem &
circũſpectionem .i. tempore aduerſitatis & proſperitatis, quid
.ſ. quolibet in tempore ſit agendum. Et raro ſunt ſine febre: qa
pro certo non eſt aliquis ita iuſtus, quin aliquem defectum pa-
tiatur in carne ſua, & qui non habeat febrem alienius concupi
ſcentiæ vel peccati. Non eſt.n. iuſtus qui non peccet 3. Re. 8. &
& Iac. 3. In multis offendimus omnes. Et hoc permittit Deus,
vt cauſam habeant ſe humiliandi, quando propriam fragilita-
tem conſiderant in ſeipſis Micheæ 6. Humiliatio tua in medio
tui 2. ad Corint. 12. Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ ange-
lus ſathanæ, qui me colaphizet. Vel dic contra illos quibus au
res pruriunt pru rumoribus audiendis 2. Timo. 4. Coacerua-
bunt ſibi magiſtros prurientes auribus. Act. 37. Athenienſes &c.
3 ¶ Omnibus capris dependet villus de mẽto, per quẽ ſi qs vnã
ex grege trahat, cæteræ ſtupentes ſpectant. Idem etiam dicunt
euenire cum quandam herbam aliqua ex his momorderit.
Sic verè in morte diuitum quando diabolus extrahit aliquem
de grege aliorum, ipſumq; per barbam & per ſuperfluitatem
malorum actuum poſt ſe trahit in infernum, ſtupent alij & tri-
ſtantur, quando.ſ. cogitant ꝙ ita finaliter extrahentur. Expone
4 melius ſi potes. ¶ Morſus capræ maximè eſt oliuæ nociuus &
exitialis, quia dum eam mordet & lambit, oliua ſterileſcit. Sic
pro certo qñ capra .i. adulator lambit & lactat aliquã oliuã.i.
aliquem bonum virũ, ipſum.ſ. cõmendando & extollendo, tũc
ipſum facit ſteriléſcere a fructu bonorum operum. Ipſi linie-
bant eos abſq; temperamento. Eze. 13. 16 Eſa 3. Popule meus,
5 qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt. ¶ Sicut dicit idẽ Pli. lib.
8. c. 50. Sole decliui ad occaſum, Capræ ſimul nõ vidẽt inter ſe,
ſed in auerſum ſe conuertunt, & diuidũtur, & poſt in alijs ho-
ris verſis vultibus adinuicem depaſcũtur. Sic verè adulatores
& falſi amici qñ ſol proſperitatis deficit circa aliquã perſonã,
tunc non vident inter ſeſe ſimul circa eam, imo abinuicem di-
uiduntur, cuius contrarium eſt quandiu vident ſolem proſpe-
ritatis relucere circa eam. Vel dic ꝙ quãdiu ſol.i. diuina grã in
nobis durat, nos ſimul ſumus verſi adinuicem per amorem, ſed
ſi nobis defecerit, tũc auerſis vultibus per detractionẽ, inuidiã
6 & diſcordiã, ambulamus. ¶ Ariſt dicit li. 3. ca. 2. ꝙ in aliquibus
regionibus capræ habent lac ſine imprægnatione. Nam ſi acci-
piatur vrtica, & confricetur mamilla, primo exibit ſanguis, de
inde ſanies, poſtea bonum lac. Sic pro certo multi ſunt hypo-
critæ qui licet nõ ſint imprægnati per gratias & virtutes tñ ha
bent lac bonæ & mellifluæ doctrinæ Mel & lac ſub lingua tua.
Cant. 4. Nam quia cum vrtica.i. cum dura pœnitentia ſe cõfri
cant, & ſanguinem & ſaniem.i. verba ſanguinea & carnalia de
ponunt, ideo tandem lac bonæ doctrina diffundũt. ideo Thre.
4. Lamiæ nudauerunt mãmas lactauerunt catulos ſuos. Vel po
ne de bonis prædicatoribus qui ſine carnali habitatione debẽt
eſſe, & lactæ doctrinæ Chriſti paruulos enutrire, & maximè ſi
vrtica tribulationis fricentur, ſicut patet in Paulo, qui dimiſit
ſanguinem & ſaniem.i. verba puerilia & leuia, aliorum infecti
ua, & diffudit bonum lac.i. ſanam doctrinam aliorum nutriti-
uam. 1. Corin 13. Cum eſſem paruulus, loquebar vt paruulus,
cum autem factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli. ¶ Ca- 7
præ ſm Ariſt. li. 6. c. 9 frequentant coitum vſq; ad ſenectutem,
maximè ſi habuerint cibum ſufficientem. Sic verè multi ad lit
teram ſunt luxurioſi etiã in ipſa ſenectute, & hoc magis qñ ha-
bent cibum ſufficientem deliciarum & diuitiarũ in abondan-
tia, quia Saturaui eos, & mœchati ſunt. Hie. 5. Eccl. 23. Homini
fornicario oĩs panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſq;
in finem. ¶ Capræ ſi imprægnatæ fuerint õtra impetum venti 8
ſeptentrionalis, pariunt mares, ſi autem meridionalis, pariunt
fœminas, & ideo vt dicit idẽ, dicitur ꝙ capræ dum coeunt, ver
tunt faciem verſus ſeptentrionem. Capra eſt bonus homo, fœ-
tus maſculus ſignificat bona opera, fœmella autẽ mala, auſter
vẽtus mollis & nebuloſus ſignificat proſperitatem, aquilo ven
tus frigidus aduerſitatem. Si igitur nos ſumus in vento aquilo-
nari.i. in aduerſitate & paupertate, tũc verè mares.i. bona ope
ra emittemus, qa ab aquilone aurum venit. Iob 37. Si.n. homo
concipit bonum propoſitum ſtãte aquilone.i. timore diuino.ſ.
conſiderando frigus æternæ aduerſitatis & mortis, tunc fœtus
bonorum operum ſubſequetur. ideo Per timorem dñi declinat
oĩs a malo Prouer. 15. Sed ſi fuerimus in vento auſtri.i. in pro-
ſperitate mũdi & voluptate, tunc verè fœminas.i. mollia & de
licata opera faciemus, ideo Eze. 27. Ventus auſter contriuit te.
Et ideo facies noſtras.i. cor & affectionẽ debemus vertere ad
aquilonem.i. ad aduerſitatem præſentẽ, & vertere dorſum ad
auſtrum.i. ad mundanas voluptates & proſperitates, & ſic pro
certo fœtus maſculus.i. opus perfectũ a nobis poterit parturi-
ri. Figura Numeri 8. vbi candelabrũ reſpiciebat ad auſtrum.
ꝙ tunc poterimus dicere illud Eſ. 26. Cõcepimus & quaſi par-
turiuimus ſpiritum ſalutis. ¶ Capræ & oues comedunt herbas, 9
ſed vſq; ad radicem oues, quæ & remanent ſtabiles in paſcuis,
capræ autem cito ſe mouent de loco ad locum, & non carpunt
niſi herbarum extremitatem. Sic verè duo ſunt genera ſtuden
tium, quidam boni ſicut oues, qui faciunt in ſcholis reſidentiã
expetentẽ, & herbam ſcientiæ carpunt & inquirũt vſq; ad fun
damentum & radicem. Radix ſapientiæ cui reuelata eſt? Eccl.
1. Alij autẽ ſunt leues ꝙ inſtabiles ſicut capræ, qui de loco ad
locum.i. de facultate ad facultatem, de ſtudio ad ſtudium, de li
bro ad librum faciliter & vagabiliter ſe conuertunt, & ideo nõ
carpunt niſi extremitatem herbarum.i. ſcientiarum, nõ.n. per
tingunt ad radicem ſcientiæ, quia vt communiter tales in ſcien
tia non profundantur. ideo Seneca. Non conualeſcit plãta quę
ſæpe transfertur, non proſunt remedia niſi remorentur. Et ta-
les ſunt figurati per mulierem illam garrulã, quietis impatien-
tem, quæ non poterat quieſcere in vno loco pedibus ſuis Pro-
uer. 7. De alijs autem perſeuerantibus dicitur Hie. 48. Fertilis
fuit Moab ab adoleſcẽtia ſua, non eſt transfuſus de vaſe in vas,
ideo permanſit guſtus eius in eo. ¶ Capra ſi aquam ſalſam bi- 10
berit, melius imprægnatur, & ſi ante partũ ſal comederit, abũ-
dantius lac habebit, vt dicit Ariſ. Capra autem poſt meridiem
bibit aquam, & viuit decem annis. Sic verè homo & maximè
prædicator ſi ſalſedinem pœnitentiæ guſtauerit, melius imprę
gnabitur per gratias & virtutes, etiam per ſcientiam & doctri
nam. Nam ſi ſal pœnitentiæ vel diſcretionis & ſapientiæ ſibi in
corporauerit, tũc lac doctrinæ & ſciẽtiæ in prædicatione vbe-
rius propinabit. ideo ad Colo 4 Sit ſermo veſter ſale conditus.
Et ideo cum tales vixerint per decem annos.i. in decem man-
datorum obſeruantia, tunc poſt meridiem.i. poſt ardorem vitę
huius potabunt aquas ſ. beatitudinis. pſal. Potabunt omnes be
ſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua. Beſtiæ inquit agri.i. bo
ni. &c. Sed onagri.i. mali, in agro inferni ſitim ſuã perpetuo ſu-
ſtinebunt. iuxta illud Eſ. 44. Deficiet & eſuriet, nõ bibet aquã,
& laſſeſcet. ¶ Secundum Pli. in capra eſt priuatio intellectus ſi 11
cut in oue: quia neſcit exire ad paſcua, nec ad domũ redire, ni
ſi a paſtore dirigatur. Sic pro certo ſimplices non habent debi
tum intellectum.i. ſcientiam & diſcretionem, quia ignorantes
ſunt & imbecilles. Adhuc & vos ſine intellectu eſtis. Matt. 15.
Nam ad paſcua æternæ beatitudinis vel refectionis, vel merito
riæ & bonæ operationis neſciunt exire, niſi a paſtore & præla-
to, vel a prædicatore prouido dirigantur, per exempla.ſ. & do-
ctrinam. Et qñ ſunt extra domum eccleſiæ.i. in ſtatu pcti mor-
talis, tunc verè neſciunt reuerti ad pœnitentiam, niſi ſimiliter
per prædicationem & correctionem reducantur. Et ideo ſicut
videmus ꝙ capra remanens extra domum a lupo comeditur,
& damnum

& damnum a paſtore requiritur, ſic ſimplices ignorãtes qñ nõ
reuertuntur ad veritatem eccleſiæ per pœnitẽtiã, a lupo dia-
bolo deuorantur, qa Populus non intelligens vapulabit. Oſeę.
4 & dominus requirit eos de manu paſtorum.i. prælatorũ. iõ
Hie. 13. Vbi eſt grex qui datus eſt tibi, & pecus inclytum tuũ?
& Ezec. 3. Sanguinem aũt eius de manu tua requirã. & 34. Re-
12 quiram gregẽ meũ de manu eius. ¶ Secundum Pli. ſi quis acce
perit manu caprã vnam de grege & eã erexerit, ſubito ſurgunt
& leuantur oẽs aliæ, & reſpiciunt ſolido cõſpectu. Sic verè qñ
paſtor abbas vel epiſcopus erigit vnam de capris gregis ſui.i.
vnum de ſubditis ſuis, promouendo eum ad aliquod officiũ be
neficium, vel præbendam, tunc oẽs alij ſurgunt & eriguntur p
ſuperbiam, & reſpiciunt per inuidiam, quia quilibet vult præ-
poni, & ideo murmurant & obloquũtur, qñ ſibi alij præponun
tur. Figura de Dathan & Abyrõ & Chore. Numeri 16. qui in-
uidebant promotioni Moyſi, & ſuſcitauerunt ſeditionẽ, ſed quo
ſdã eorũ abſorbuit ignis, quoſdam deuorauit terra. Sic quia iſti
inuident promotioni aliorũ, ideo in eccleſia ſuſcitãt lites & con-
tẽtiones, appellationes & ſeditiones, & ideo finaliter a terra in
ferius abſorbentur, vbi igne perpetuo deuorabuntur. Et ideo
illis dicitur Numeri 16. Multũ erigimini filij. & 3. Re. 1. Ado-
nias eleuabatur dicẽs, ego regnabo. Vel expone q qñ vnus eri-
gitur per gratias & virtutes, tunc alij boni exemplo ipſius ter-
rena dimittentes, ad cœleſtia eriguntur. Cum eleuarent a ter-
13 ra, pariter eleuabãtur. Eze. 1. ¶ Capra in omnibus eſt vtilis, qa
caro & lac paſcit famelicum, pellis & pilus veſtit nudũ, fimus
& vrina impinguat agrum. Sic verè quicquid eſt in iuſto, to-
tum eſt vtile, quia. ſ. lac doctrinæ & prædicationis, caro dulce-
dinis & cõpaſſionis, pellis bonæ conuerſationis, pilus exterio-
ris operationis, ſtercus & vrina ſuæ tẽporalis poſſeſſionis, oĩa
iſta aliorũ vtilitatibus neceſſaria ſunt & ordinata. Eccl. 3. Cun
cta fecit bona in tempore ſuo. Nã ex iſtis famelici ſpũaliter nu
triũtur, nudi. ſ. gratijs & virtutibus induũtur, humus macra. i.
pauperes elemoſynis & beneficijs imbuũtur, & ſic ex capra. i.
14 ex bona perſona multa commoda ſubſequuntur. ¶ Quãdo cor
nu & pilus capræ accenditur & puluerizatur, fumo & odore ſer
pentes fugantur, & etiam carnes ſuperfluæ puluere corrodun-
tur, & nouæ generantur, fluxus humorum reſtringitur, & vul-
nera putrida medicantur. Per cornu intelligo fortitudinẽ cor-
poralem, per pilum qui eſt indumentũ corporis, intelligo ſub-
ſtantiam temporalem, quia ſm Greg. nihil aliud ſunt hæc om
nia niſi quædam corporis indumenta. Quando igitur per ignẽ
.i. per feruentem Dei dilectionẽ, & fortitudo & diuitiæ impul-
uerãtur, hoc eſt dictũ, puluis & nihilum reputantur (qa hæc
omnia ſunt ſicut puluis raptus ex area, & ſicut fumus de fuma
rio. Oſeæ 13.) tunc dico ab hoĩe ſerpentes. i. demones fugãtur,
caro ſuperflua. i. voluptas & carnalitas deſiccatur, & noua caro. i.
vitæ & cõuerſationis nouitas generatur, fluxus humorũ. i. vitio
rũ reſtringitur, & vulnera putrida. i. pctã mortalia medicant,
quia qñ hõ p humilitatẽ ſe & ſua puluerizat, & mortis impul-
uerationem conſiderat, inde remedium cõſequit. id prædicta.
ideo Eſa. 47. Deſcende, ſede in puluere filia babylonis. & Eſa.
15 65. Serpenti puluis panis eius. ¶ Pellis capræ recenter extracta
vulnera ſanat, ſanguis eius venena expellit, & contra morſum
ſcorpionis & cuiuſlibet reptilis ſuffumigatur, fel eius viſum cla-
rificat & acuit, & pulmo ſupra morſum venenoſum poſitus ve
nenum extrahit atq; tollit. Capra iſta eſt Chriſtus, qui ad mo-
dum capræ ſuſtinuit febrem. i. pctã mũdi, quæ ipſe portauit, ſi-
cut dicitur Eſa. 54. Pellis huius eſt caro, quæ p paſſionem fuit
excoriata & lacerata in paſſione ſua, ſanguis eius effuſus exti-
tit & extractus, pulmo eius ſignificat latus, qđ in paſſione eius
perforatum fuit, & fel eius ſignificat fel ſibi porrectum in paſ-
ſione, quia pro certo & pellis laniata, & ſanguis effuſus, & fel po
tatum, & pulmo perforatus valent contra vulnera pctõrum &
morſus reptiliũ. i. carnaliũ delectationum, & contra ictus ſcor-
pionum. i. hoſtiliũ ſuggeſtionũ. ideo Thre. 3. Memor eſto pau-
pertatis meæ, abſynthij & fellis. Vel pone q ſicut capra conti-
nuè patitur febrẽ, ſicut ſupradictum eſt, ſic Chriſtus pctã no-
ſtra portauit. Qñ aũt iſte pro iſta febre tollenda & ſananda fe-
cit ſibi minui venam in paſſione, tunc ſanguis eius virtutem ha
16 buit ſupradictam. ¶ Iecur capræ aſſatum & comeſtũ leprã &
elephãtiam curat. Fimus etiam eius podagricos iuuat, & ſi cũ
ſepo hircino & ſucco hederæ miſceatur, vrina eius calida auri-
bus inſtillata ſurditatem tollit, prout dicit Pli. li. 28. c. 10. Mille
.n. remedia nobis per caprã præſtita ſunt a natura, prout dicit.
Sic pro certo chariſſimi ſi iecur noſtrum. i. voluntas quæ ama-
re cogit, fuerit poſitum & aſſatũ in igne diuinæ & fraternæ cha
ritatis & cœleſtium deſideriorum, lepram ſ. pro certo luxuriæ a
nobis auferet & curabit. fimus etiam noſter & vrina quæ ſunt
corporis ſuperfluitas, hoc eſt dictu, diuitiæ corporales pedibus
podagricis. i. infirmioribus pauperibus, & auribus. i. Dei man
data audientibus debent valere, quia. ſ. ipſas eis debemus p ele
moſynas erogare, & cum ſepo hirci. i. cum Chriſti benignitate
& ſucco hederæ. i. cum crucis ſanguine per compaſſionẽ eis ap
plicare, vt. ſ. faciamus elemoſynas, Chriſti paſſionem & beni-
gnitatem conſiderando, non mundi gloriam attendendo.

De Cane. Cap. 22.

CANIS ſm Iſido. a canẽdo. i. latrando dictus eſt 1
& ſm ipſum, cane nihil eſt ſagacius, qa canes no
mina ſua recognoſcunt, domos dñorũ ſuorũ cu-
ſtodiũt, dños ſuos diligunt, & pro eis morti ſe ſu-
bijciunt, eorũq; corpora mortua nõ derelinquũt
ad prædam cum dño ſuo vadunt odoris ſagacitate prædæ ve-
ſtigia deprehendunt, humanũ cõſortiũ diligunt, & ſine hoibus
viuere nunq̃ poſſunt. Rectè talis debet eſſe bonus prælatus, &
quilibet vir perfectus, quia ipſe debet canere per ſ̃rarũ actio-
nem, latrare per prædicationem, nomen ſuũ cognoſcere p ſui
ſtatus debitam conſiderationem, quia debet cõſiderare quid ſi
gnificat nomen ſuum, quia prælatus, quaſi præ alijs electus dr̃,
vt. ſ. non faciat aliquid quod non deceat nomẽ, officiũ, & digni
tatem. ideo 1. ad Corint. 1. Videte fratres vocationẽ veſtrã. Iſte
debet domum dñi. ſ. eccleſiam ſibi cõmiſſam cuſtodire a latro-
nibus. i. ab hæreticis & a demonibus p diſcretionẽ & correctio
nem. iõ dat ſibi baculus paſtoralis. contra lupos. i. contra pctõ-
res & demones debet latrare per prædicationem. illos qui non
ſunt de domo eccleſiæ. i. pctõres debet mordere per caſtigatio
nem. dñm ſuum. ſ. Chriſtum debet diligere per feruentem affe
ctionem, & pro eo ſi neceſſe eſt, morti ſe ſubdere per fidei de-
fenſionem, vt ſic dicat. Etiam ſi oportuerit me mori tecum, nõ
te negabo 1. Matt. 26. Dominum etiam mortuum, Chriſtum. ſ.
pro nobis occiſum, nõ debet derelinquere, ſed cum eo iugiter
vigilare per mortis ſuæ conſiderationem, & eum cuſtodire per
deuotionem, perſeuerantiam, & durationem. Cuſtodi virum
iſtum &c. 3. Reg. 20. Dominum ſuum Chriſtum debet ſequi p
imitationem vbicunq; vadat. i. ad quæcunq; opera iuerit dum
viuebat. Thob. 6. Canis ſequutus eſt eum. & Luc. 22. Sequimi-
ni eum quocunq; ierit. Odoris aũt ſagacitate debet canis. i. præ
latus & quilibet chriſtianus inueſtigare prædam ſuã Chriſtũ,
& hoim. i. virorum rationabilium debet ſocietates diligere, nõ
puerorũ vel fatuorum, quia ſine viris ſapientibus & diſcretis
non debet eſſe conſortium prælatorum, alioquin per gratiam
diu non viuerent, imo ſi fatuos adulatores & iuuenes ſecũ dili-
gerent & haberent, ſeniorum conſortio derelicto, ſæpe per di-
uerſa vitia morerentur, ſicut patet in prælatis modernis. Exem
plo Roboam, qui credidit iuuenibus, non ſenibus, & ideo per-
didit regnum ſuum 3. Reg. 12. ideo dicitur Prouerb. 8. Deliciæ
meæ eſſe cũ filijs hoim. Eccl. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuæ. Vel
expone oĩa de prædicatoribus, vel de chriſtianis fidelibus, qui
pro Chriſto dño ſuo debẽt mori, & eius mortem recordari, &
ſocietatem hoim. i. bonorũ chriſtianorũ ſectari, & per odoris
Chriſti ſagacitatem, ad currendum ad prædam bonorum ope
rum animari, & nomẽ chriſtianitatis ſuæ non obliuiſci, quia ſi
patiatur chriſtianus, glorificet Deum in iſto nomine 1. Petri 4.
Vel expone de Chriſto, qui per prædicationem latrauit, domũ
Dei patris cuſtodiuit, & cũ hoibus in mundo cõuerſatus fuit
Baruch. 3. Et eorum ſocietatem dilexit, quia tabernacula Dei
cũ hoibus. Apo. 21. Cum dño ſuo. i. Deo patre perſeuerauit, qa
nunq̃ ab eo diſceſſit, & cum etiam eſt ſequutus, quia ſicut ma-
datum dedit mihi pater, ſic facio. Ioan. 14. & Ioan. 8. Qui miſit
me, non reliquit me ſolum. & Luc. 15. Fili tu ſemper mecum es.
¶ Secundum Iſid. lib. 12. ſolent Indi dimittere caniculas in ne- 2
moribus de nocte, vt cum tigribus coeant, vel cum lupis, & de
tali coitu canes fortiſſimi generantur & ferociſſimi, quia Leo-
nes & elephantes lacerant & occidunt. Sic verè qñq; de patre
tigri. i. de populo malo & infideli generatur canis prædicator,
vt patet in Paulo, qui de tigriũ. i. Iudæorũ progenie extitit ge-
neratus. Iſte tñ fuit fortiſſimus ad demones & vitia oppugnan
dum, ferociſſimus & audaciſſimus ad prædicandum, quia leo
nem. i. Symonem magum occidit, & elephantem, i. Neronẽ im
peratorem inuaſit. Prædicator. n. non debet leones. i. reges &
principes, elephãtes villoſos. i. diuites qui habẽt magnũ vellus
diuitiarum,

diuitiarum,formidare,ſed eos per prædicationé inuadere vel
mordere. Et ſicut canis feras odore ſentit & prodit, & ipſas in
aqua & in terra pſequitur & inuadit, ſic debet prædicator qñ
ſentit in aliquibus perſonis eſſe feras.i.vitia & pctã debet latra
re per prædicationem,& eorum latibula declarare, & eas per
aquam miſericordiæ & deuotionis, per terram pœnitentiæ &
afflictionis perſequi,vel fugare.Sed modo põt dici illud Eſ.56.
3 Vniuerſi canes muti,non valentes latrare.¶ Secundum Pli lib.
8.c.40.Canis pro dño ſuo pugnat , corpus eius mortuum non
dimittit,volucres & feras a corpore abijcere comprobatur,ho
micidã dñi ſui latratu & morſu prodit & inuadit . Vnde narrat
idem ibidem, & etiam Solinus ꝙ quẽdam regem Garamantũ,
facto agmine,de exercitu vbi captus erat ab hoſtibus , ducenti
canes reduxerunt,qui tãdem pro dño ſuo fortiter pugnauerũt.
Canis etiam Iaſonis lycij noluit capere cibum dño ſuo interfe
cto,& ſic cum eo inedia mortuus eſt.Celius etiam ſenator pla-
centiæ inuaſus ab armatis,nõ prius potuit vulnerari, ꝙ̃ canem
ipſius occidiſſent.Addit etiam idem ꝙ caſtabalenſes, canũ co-
hortes in acie habuere,primum pugnantes,& non retrocedẽ-
tes.Hæc inquit erãt fidiſsima animalia,nec ſtipendiorũ indigna.
Sic verè debet eſſe de fideli christiano , quia verè pro dño ſuo
Chriſto debet pugnare.ſ.contra hæreticos & blaſphemos, eos
arguendo,& fidẽ defendendo.Et quia iſte dñs pro eo mortuus
fuit in cruce,ideo non debet ipſum dimittere per peccatũ, ſed
ipſum ſemper per gratiam imitari , & ſi corpus eius mortuum
in corde ſuo ſepultum fuerit.ſ.per ſuæ mortis & paſsionis fer-
uentem compaſsionem & recordationem, debet ipſum a volu
cribus & feris.i.a tentationibus & prauis cogitationibus defen
ſare,& homicidam dñi ſui.i.diabolum , & etiam illos q ipſum
hodie iterum & iterum per blaſphemias & iuramenta crucifi-
gunt,debet inuadere arguendo & nõ audiẽdo,& ipſum & dia-
bolum per bona opera impugnando. Aduerſus inimicum tuũ
pugnabit pro te.29.Et maximẽ : quia iſte rex noſter pro nobis
captus fuit ab hoſtibus in paſsione , & etiam quotidie capit in
malorum blaſphemis & detractione,ideo contra hoſtes eius.ſ.
cõtra demones & hæreticos & blaſphemos debemus viriliter
dimicare.Et quia mortuus eſt pro nobis,ideo modo cibum nõ
debemus capere, imo per ieiuniũ & abſtinentiam corpus ma-
cerare.Figura 2.Paralip.35.vbi mortuo Ioſia in prælio contra
nechrao,flenit populus Iſrael.&c.Et cum eo debemus mori p
carnis noſtræ mortificationem, quia Chriſtus ſemel pro pctĩs
noſtris mortuus eſt,vt nos offerret Deo,mortificatos qdẽ car-
ne,viuificatos aũt ſpũ 1. Petri.3. Vel allega ſi vis de fidelibus
vaſallis quomodo ſe debent habere cum dominis ſuis. ideo Ec
cleſ.22.Fidem poſside cũ amico tuo, & in tempore tribulatio-
nis permane ei fidelis.Vel pone de prædicatoribus, qui homi-
cidã diabolum debent prodere.vel de prælatis,qui de corpore
Chriſti i eccleſia debent abijcere feras id eſt,raptores & inuaſo
res &c.hmõdi.Allega oĩa de martyribus pro Chriſto occiſis,
4 vel de ſubditis reſpectu bonorum prælatorum.¶ Narrat Pli.&
etiam Solinus lib.eodem de fidelitate canum, ꝙ canis titij Sa-
bini ipſum nec in carcere nec in morte dereliquit,imo mortuo
cadauere,mẹſtos edens vlulatus,cum eo manſit, & cum quidã
ei panem obiecisſet,panem ad os dñi ſui mortui portauit,& ca
dauere in tiberim proiecto,ad corpus dñi ſui ſuſtentandum,in
tra fluuium innatauit , acurrente multitudine ad ſpectaculum
fidei animalis.De cane ẽt Lyſimachi regis addit Pli.lib.8.c 40.
ꝙ in rogum dñi ſui flammis medijs ſe iniecit.De multis ẽt alijs
fidelitatibus canum exemplificat ibidem.Chariſsimi Chriſtus
dñs noſter mortuus eſt ꝓ nobis , & idõ ꝓ certo ſi ſumus fideles
canes ſui,& ipſum perfectẽ diligimus, cum eo eſſe debemus p
feruentem & deuotam confeſsionem & cõpaſsionẽ,& in mor-
te crucis & paſsionis,& in carcere ſepulchri & inferni aſſocia-
tionem.Quia.n.videmus ꝙ ipſe fuit poſitus in morte crucis,in
carcere ſepulchri & inferni.ſ.in triduo, & in fluuio etiã tribu-
lationis,hæc oĩs debemus conſiderare.Vnde Luc.22 .Paratus
ſum tecum in carcerem & in mortẽ ire. Nec ipſum debemus
dimittere quouis modo , ſed per paſsionis iugẽ memoriã cum
vlulatu & planctu cõpunctionis,contritionis & orationis, cor
pus ipſius comitari. Figura 2. Reg.21.de reſpha,quæ ſuſpenſis
fratribus ſuis in patibulo crucis,nolebat recedere,ſed lamenta
batur,& aues ab eorum corporibus abigebat. Quod audiens
rex Dauid,remunerauit,& commendauit eam . Sic verẽ quia
frater noſter Chriſtus,vel etiam fratres & amici noſtri.ſ. Chri
ſtus,Petrus & Andreas fuerunt ſuſpenſi & crucifixi, debemus
eos plangere,& eos in corde noſtro per iugem memoriam cu-
ſtodire , & eaſdem aues.i. malas cogitationes abijcere , & ſic a
Dauid.i.a Deo patre remunerationem æternam poterimus re
portare.Ideo de Magdalena dicitur.Recedentibus alijs nõ re-
cedebat.Et nos poſſumus dicere illud Eccleſ.2. Sapientia per-
ſeuerauit mecum.Si aũt panis.i.aliqua ꝓſperitas mundi nobis
data fuerit,debemus ad dñm noſtrũ portare per gratiarũ actio
nem,ſuæ miſericordiæ oĩa adſcribendo,vel ad os dñi.i.ad pau-
peres per elemoſynarum largitionem.ipſi.n. pauperes ſunt os
per quod Chriſtus a miſericordibus enutritur. Eſa.28.Reficite
laſſum,& hoc eſt meum refrigerium.¶ Canis eſt bonæ memo- 5
riæ & retentionis,quia benefactorem recognoſcit, item a lõgẽ
ad memoriam reducit,& ad domum dñi ſuo mortuo ſolus re-
dire conſueuit.Sic verè nos debemus eſſe memores Chriſti &
beneficiorum eius,per iugem eorũ recordationẽ,& ipſum be-
nefactorem recognoſcere per grarũ actionẽ.quod eſt cõtra in-
gratos.ſ.diuites & alios pctõres,de qbus Hie.2.Populus meus
oblitus eſt mei diebus innumeris.Seneca , Hæc bñficij lex eſt,
vt alter ſtatim obliuiſcatur dati,alter nunq̃ accepti. Et ſi a pa-
tria noſtra.i.ab vnitate eccleſiæ receſſerimus per pctm̃ , debe-
mus omnes vias noſtras,proceſſus & circũſtantias vitæ noſtræ
recordari per conſiderationem,contritionẽ,& conſcientiæ di-
ſcuſsionem,& ad domum eccleſiæ redire per pœnitentiam &
& confeſsionẽ.ideo Hie.2.Vide vias tuas in conualli, ſcito quid
feceris.Curſor leuis explicans vias ſuas.& Eſa.45. Redite præ
uaricatores ad cor &c.¶ Canis ſæuitia mitigatur, qñ ab homi- 6
ne benigniter & humiliter aduocatur , ſed quanto magis dure
impellitur,tanto ad iram amplius incitatur vt cõiter , veruntñ
aliqui canes a latratu ſuo nõ deſinũt , niſi qñ fortiter repellunt
& percutiuntur.Sic verè duo ſunt genera hoim , Quidam per
verba dulcia & benigna corriguntur, & oẽm deponunt mali-
tiam & furorem,quia reſponſio mollis frangit iram.Prouer.15.
Alij tñ ſunt qui non poſſunt corrigi per verba , imo neceſſe eſt
ꝙ adhibeãtur verbera.i.fortis & dura correctio.Seruus.n.ver-
bis non põt erudiri.Prouer.29.ideo Eccle.33.Seruo maliuolo
tortura & cõpedes.& ibidem,Collum durum &c. ¶ Qñ tigris 7
& canicula inuicem copulantur,eainde fortiſsimos canes gñra
tur.Vnde narrat Iſido.li.12.& etiam Sol li. ſuo. ꝙ rex Albaniæ
miſit vnum talem canem ad Alexandrum,qui viſa ſue & vrſo,
vſq; adeo ſpreuit,vt otioſus degeneri præda,diu tanquã iners
accubaret,ita vt velut ignauũ rex imperaret extingui . Secũdũ
Pli. aũt rex Albaniæ alium miſit, & mãdauit Alexandro ne in
modicis eum experiri faceret.Igitur iſte ſtatim adductum leo
nem interfecit.Tandẽ adducto elephante,canis viſa belua hor
rentibus villis & pendentibus ꝑ totum corpus,primo incẹpit
alte latrare,& deinde artificialiter dimicando,elephantem fe-
cit cadere vel proſterni.Chariſsimi per tigrim velox & ſilueſtre
animal,intelligo naturam diuinam in perſona filij,per canẽ ſu
tem qui eſt animal domeſticum, intelligo naturã humanã , qa
hõ eſt animal manſuetum naturæ.Qñ ergo tigris & canicula.i.
diuina & humana natura fuerunt inſimul copulatẹ ꝑ incarna-
tionem,tunc exinde generatus fuit canis fortiſsimus & fideliſ-
ſimus.ſ.Chriſtus Deus noſter,cuius fortitudo ſimilis eſt Rhi-
nocerotis.Numeri 23.Iſte.n.leonem qui rugiens circuit quẹrẽs
quem deuoret.i.mũdi principes & imperatores vicit,& eos ad
ſe conuertit per prædicationem . elephantem aũt maximũ be-
ſtiarum.i.ipſum luciferum(quia non eſt poteſtas ſuper terram
quæ comparetur ei.Iob 41.)primo incitat latratu prædicatio-
nis,quia diu per mundum circuiuit prædicando & diabolum
impugnando.Sed deinde in paſsione contra eum artificialiter
dimicauit in prælio crucis,ita ꝙ eum proſtrauit,& vſq; ad in-
ferni foueam cadere cõpulit & coegit. Et ſicut cadens elephas
non põt ſurgere,ſed barrit & clamat,ſic hoſtis lucifer in infer-
no fuit in Chriſti paſsione ligatus,a quo non põt exire , ſed ibi
barrit & clamat per deſperationem.In Chriſti.n.paſsione fuit
lucifer incarceratus,ſicut dr̃ Apoc.20.Ligauit eum in carcere.
& Ioan 12.Nunc princeps huius mundi eijcietur foras . Et idõ
iſte canis & illa beſtia fuerunt optimẽ figurati Apoc.19.vbi il
le qui ſedebat in equo albo, præualuit cõtra beſtiam & pſeudo
prophetas,& eos in ſtagnũ ignis & ſulphuris detruſit, qa pro
certo Chriſtus q in equo humanitatis albiſsime & puriſsimẽ
ſedit,luciferũ & eius membra deuicit.Eſa.51.Nonne tu pcuſ-
ſiſti ſuperbum,vulneraſti draconem? Vel expone oĩa de bonis
prælatis a rege Albaniæ.i. a Chriſto datis, q debẽt impugnare
leonẽ.i.diabolum,& elephantem cum villis ſuis.i.mundũ cum
diuitijs.Allega figuram,& expone oĩs de prælato,q debet ha-
bere equum album.i.corpus caſtũ,& alij.ſ.ſubditi , debẽt eum
ſequi

ſeqoi per imitationem , quia qoocunq; declinabat,quæ prima
erat,ſequebanẽ & cæteræ, Eze.1. Vel dic ꝙ primus canis ſigni-
ficat viros uobilis cordis & iuſtos , qui.ſ.ad prædam degeneɾẽ
& indignam.ſ.ad aliquem actum inboneſtum & vilem , vel ad
prædā ẽt bonoɾum tẽporalium currere nõ dignãtur , pp quod
ſæpe fit ꝙ a mundanis ignaui & nihil valere putantur. Vel dic
ꝙ multi ſunt q̃ ſatis valent in arduis,nihil,aũt in minimis, & iõ
8 in talibus debent eaperiri,& nõ in paruis.¶ Canicula cœcos fi
lios paſcens,quanto eos vberiori lacte & pinguiori nutrit, rãto
tardius viſum recipiunt,ſimiliter quanto citius naſcũtur,& mi
nus in materno vtero morantur,ſimiliter quanto plures ſimul
geoerat, quia ſm aliquos,ſi vnus ſolus naſcitur , videt 9.die,ſi
duo.10.ſi tres 11.& ſi q̃to plures primo aſſocianẽ , rãto tardius
vident,nunq̃ aũt poſt 21.diem,uec aute 7. Portat canicula 60.
diebus. Hæc eſt tibi triplex cauſa cœcitatis catulorum.ſ.velox
partus,ſociorũ cœtus,& pinguis victus,ſm Pli.li.8.c.40.Sic ꝓ
certo tria ſunt quæ faciunt hoĩem cœcum,ne videat.ſ.& conſi
deret ea quæ ſpũaliter ſunt videnda.ſ.propriam conditionẽ, &
inferni ꝑditionẽ. Primũ aũt eſt velox partus,qñ.ſ.hoĩes pariun
tur,emittuntur & promouentur ad dignitates & officia nimis
cito.ſ.in iuuentute,quia tunc eacœcãtur per ſuperbiam. Iſtud
patet in iuuenibus canonicis & religioſis & prælatis, Quia cœ
cus niſi ſeruus meus? Eſa.42. Secũdo impedit catulũ ne videat,
aliorum ſocietas Sic verè hõ per malam ſocietatem eacœcatur
per auaritiã, quia quãto plures habet malus ſocios & carnales
amicos ad mundi auaritiam inducentes,tãto minus conſiderat
illa ad quæ tenetur. Tertio aũt eacæcatur hõ per pinguedinem
lactis,hoc eſt dictu, per abundãtiam deliciarum & voluptatũ,
tunc.n.eacœcatur hõ per luxuriam,quia hæc fuit iniquitas So
domæ,abundantia panis &c.Ezec.16. Eacæcatur igitur hõ per
ſuperbiam,q̃ inducit cita promotio,per auaritiam,q̃ procurat
ſociorum & amicorum falſa ſuggeſtio,per luxuriam,q̃ addu-
cit voluptatis & proſperitatis impinguatio.& hoc fuit figuratũ
Iob 28.vbi dicit ꝙ tria ſunt in quibus non inuenitur ſapientia
vel diſcretio.ſ.Vultur q̃ cadauer comedit,ecce luxurioſi. Ma-
re quod turbines & fluctus mouet,ecce ſupbi . Abyſſus q̃ oia
abſorbet,ecce auari. Vel dic contra malam ſocietatem , ꝙ q̃to
in aliquo collegio vel cõitate plures ſunt mali,tãto viſus diſcre
tionis ſapientiæ fidei & cognitionis in ipſis tardius ſequuntur.
9 ¶ Canes primo nati(vt dicunt qoidã) cæteris vt cõiter minus
valent , & hoc põt eſſe quia tales pinguiori vbere nutriuntur,
eo ꝙ a matre plus diligũtur. Solinus etiam dicit ꝙ in Albania
caniculas in ſiluis alligatas dimittunt,vt venientes tigrides cũ
eis coeant , & fortes eaiude canes habeant. veruntñ primos &
ſecundos inutiles iudicant præ nimia feritate , tertios aũt tanq̃
vtiles reſeruant. Hoc etiam dicit Pli. vbi ſupra, ꝙ faciunt Indi,
& etiam idem faciunt de lupis galli, vt ait. Sic verè illi qui ſunt
in boc mũdo primogeniti & pricipales.i. diuites reſpectu pau
perũ, religioſi reſpectu clericorum, clerici reſpecto laicorum,
prælati reſpectu ſubditorum, cæteris ſunt aliquotiens peiores,
& boc quia pinguiori lacte ꝓſperitatis educantur. Vnde Gen.
38. Fuit aũt Her primogenitus Iodæ,nequã corã domino. Vel
etiam poteſt dici ad literam de primogenitis filijs nobiliom,q̃
vt cõiter minus valẽt q̃ ſecũdo geniti. quia.o. pinguiori lacte.i.
pingoiori hæreditatis parte nutriuntur,ideo crudeliores & ne
quiores efficiũtur. Vtile eſt ergo qſiq; poſtremo natos eligere,
& ipſos primogenitis anteferre. Quod vt cõiter faciũt nobiles
galliæ Narbonen.qoi filios vltimo natos ſolẽt hæredes ſuos in
ſtituere,& ipſos primogenitos refutare. Exemplo Iſaac,qoi hę
reditatem ſuam.ſ.terram ꝓmiſsionis, dimiſit Iacob filio iunio-
ri,non Eſau ſeniori. Mala.1. Iacob dilexi, Eſau autem odio ha-
bui. Vel dic ꝙ primogeniti ſunt mundi diuites & potentes,qui
q̃a ſoot pingues carnalitate,& feroces crodelitate,a Deo con-
temnuntur, vltimo verò nati.ſ.paoperes, ab eo eligũtur,& hę-
redes promiſſæ gloriæ ſtatuuntur. ad Galat.4. Qood ſi filios,&
hæres. & loquiẽ ibi de Iſaac,q̃ vltimo natus hæres fuit Abrahæ,
10 non Iſmael.¶ Catulus qoi vltimo naſcitur, & qui primo a ma-
tre io cubile reponitur, optimus eſt,ſm eundẽ Pli. ibidem. Sic
certe aliq̃n accidit ꝙ illi qui vltimo naſcuntur.i qui vltimo ad
fidem vel pniam conuertuntur,optimi efficiuntur per doctri-
nam & grãm,ſicut patet in Paulo,quia vbi abundauit delictũ,
ibi ſuperabũdauit & gratia. ad Ro.5. Patet etiam in gẽtilibus,
qui vltimi rectam fidem acceperunt , & tñ primo naſceotibus
.i.ipſis Iudæis a principio credẽtibus, fide & moribus ſunt prę
lati. Et eruot nouiſsimi primi. Mat.20. Illi etiam qui a canicula
Chriſto primo fuerunt portati ad cubile eccleſiæ.i.q̃ poſt paſ-
ſionẽ primo fuerunt conuerſi, optimi ſimiliter fuerunt , vt pa-
tet in apoſtolis & martyribus, quia priora tempora fuerũt me
liora q̃ nũc ſunt. Ecc.7. Vel dic ꝙ ſæpe accidit & in ſeculo & in
clauſtro, ꝙ vltimo nati.i minus reputati & vltimi, alijs ſunt me
liores , & ad cubile dignitatis & promotionis iam tẽporalis q̃
æternæ citius deferuntur, ita ꝙ quilibet talis poteſt dicere illud
Eſa.41. Primus & nouiſsimus ego ſum ¶ Secundum Ariſt.lib. 11
2.c.2 Canis nõ ejicit dentes niſi forſan duos quanto aũt eſt iu-
nior tanto dentes ipſius ſunt albiores & acutiores, & econuer-
ſo quanto ſenior , nigriores & citius mouentur ad generatio-
nem maſculi q̃ ſœmellæ, & leporarij quam maſtini. Sic pro cer
to duo ſunt genera canum.i. prædicantium in ouili dñi.ſ lepo-
rarij & maſculi.i. viri perfecti & virtuoſi , qui propter Deum
tantummodo prædicant. Maſtini & fœmellæ.i. mali hypocritę
& luxurioſi, qui ſæpe prædicant propter lucrum temporale, &
propter gloriam & ſauorem mundi. Sed verè maſculi & lepo-
rarij.i. boni & iuſti citius & ardentius mouẽtur ad ſpũalẽ aĩa-
rum gñationem, q̃ alij.ſ.hypocritæ & indeuoti. Et quanto canis
.i. prædicator vel ẽt quilibet bonus chriſtianus eſt iunior per
gratiæ nouitatem, tãto dentes eius.i. ſermones ſunt albiores &
caſtiores & honeſtiores. Si autem ſenex fuerit.i. malis conſue-
tudinibus & vitijs antiquatus, tunc dentes ipſius erunt nigri.i.
verba impudica & inhoneſta. Iuuenes etiam.i. boni babẽt den
tes acutos.i. verba penetrabilia, audacia & acuta. Lingua eorũ
gladius acutus. quia conſtanter arguunt, obſecrãt, & increpãt,
ſm Apoſt.2.Timo 4. Inueterati aũt dierũ malorum habẽt den-
tes hebetatos, hoc eſt dictu, verba mollia reſecata, quia neſciũt
niſi palpare & adulari Loquimini nobis placentia &c. Eſa.30. 12
¶ Secundum Ariſto.lib.6 de animalibus.c.40. quidã canes diu
tius manẽt in vterõ, q̃ alij,& quidam velocius vident q̃ alij, &
ratio eſt, ſicut patet ibi, quia quãto in materno vtero citius per
ficiuntur, tanto riecti de vtero in mũdum citius gaudent viſu.
Et ſic patet ꝙ perfectio naturalis eſt cauſa luminis viſualis. Sic
pro certo in ventre religionis vel eccleſiæ, aliqui citius ꝑficiun
tur per gratias & virtutes q̃ alij,& aliqui etiam citius vident ꝑ
ſcientias & doctrinas q̃ alij, quia vnuſquiſque proprium habet
donum, aliquis ſic, alius autẽ ſic 1.Corin.7. Ad quod 12.Cor-
pus vnum eſt 15. Non omnis caro.& ad Ro.12. Nõ oia mẽbra.
& ad Ephe.4. Vnicuiq; data eſt gratia &c. Sed iſtud eſt regula
re ꝙ quanto aliquis citius perficitur per virtutes & mores, tan
to citius videt per cõtemplationẽ & diſcretionem ſpiritualem
& tanto etiam citius videbit lumen gloriæ ſempiternę. Vel al-
lega ꝙ illi qui ſunt perfectiores, debent ad lumen proſperitatis
beneficiorum & etiam præbendarum citius emitti & admitti.
Tunc videbis & afflues &c Eſa 60. Delectabile eſt.n.oculis vi
dere ſolem. Eccl.11.¶ Leporarij ſm Ariſt.ibidem, habent hoc 13
proprium ꝙ plus poſſunt gñrare qñ ſunt in labore, q̃ qñ in quie-
te, & poſſunt viuere decem annis, & leuãt crus ſicut alij canes
qñ mingunt. Sic verè boni plura bona opera poſſunt generare
qñ ſunt in labore pœnitentiæ & tribulationis, q̃ in quiete abun
dantiæ proſperitatis. ideo 2.Timot. 2. Labora ſicut bonus miles
Chriſti. Et per decem annos.i. per obſeruantiam decem man-
datorum debent viuere, & qñ vrinã ſuperfluam.i. diuitias dan
do & erogando eas pauperibus volũt emittere , debent crus.i.
affectum & voluntatem leuare.ſ.ad Deum, oĩa ad eius gloriam
& honorem referendo. Vnde non debent tangere cũ pede vo-
luntatis terram, quia.ſ. hnc non debent facere, aliquod terrenũ
conſiderando. Vnde Eccl.29. Pone theſaurum tuum in præce-
ptis altiſsimi, & proderit tibi magis quã aurum.¶ Leporarij in 14
genere ſuo minus viuunt q̃ canes alij maſtini in ſuo, & hoc ac
cidit propter maiorem laborem ſm Ariſto. ibidem. Sic verè le
porarij qui lepores.i. pauperes venantur.ſ. cauſidici & raptores
& vſurarij & nobiles , minus viuunt vita corporali ſpirituali,
quam cæteri ſimplices ſeculares. Nam propter laborem conti-
nuum quem exercent in venationibus & rapinis (quia docue-
runt linguam ſuam loqui mendacium, vt inique agerent, labo
rauerunt. Hie.9.) vt cõiter non dimidiant dies ſuos, imo ſepius
ſubito moriuntur. Vel pone ſi vis ꝙ leporarij.i. boni aliq̃n mi-
nus viuũt q̃ maſtini.i. peccatores. Iuſtus.n. præoccupatur mor
te, vt ſit in refrigerio, quia raptus eſt iuſtus, ne malitia mutaret
animum eius. Sap.4 & Eſ.57. Iuſtus perit &c. ſequitur, A facie
malitiæ collectus eſt iuſtus. & Eccleſ.7. Iuſtus perit in iuſtitia
ſua, & impius longo viuit tpe in iniuſtitia ſua. ¶ Canis ſm Pl. 15
lib.29.c.4. fuit ille qui primo oſtendit vomitionem, quia reple
tus cibo noxio, herbam vorauit & venenum effudit: & ſic per
vomitum liberatus fuit. Sic verè charisſimi quando homo eſt

repletus cibo noxio.ſ.vitijs & peccatis, quæ animæ ſunt vene-
nū,debet comedere & incorporare herbam.i. ſacram ſcriptu-
ram,& verba Chriſti,quibus anima nutritur,ea.ſ.conſideran-
do (quia ſacrā ſcripturam Chriſtus fecit in vitiorū remediū)
& ſic comminuebuntur humores & vitia per contritionem , &
eos euomet per cōfeſsionem,& ſic ſanabitur per ſacerdotis ab
ſolutionem.Eccl.31.Si coactus fueris in edēdo multum,ſurge
16 & vome &c.¶ Canicula mater canum plura habet vbera inui-
cem ordinata,& parit plures filios,ſed ſemper cœcos, quos ta
men tenerrime nutrit, & latratu & morſu defendit , & ſi extra
latibulum fuerint,eos interius introducit, & formoſiori & præ
dilecto mamillam primo porrigit & extēdit, & eum primo re-
portat ad latibulum & reducit,vt dicit Ariſto.lib.5. Per iſtam
caniculam intelligo malos,molles & puſillanimes prælatos, q
debent plura vbera.i. plura beneficia & præbendas & officia,
vbi eſt lac temporalis proſperitatis . Sed pro certo iſti non pa-
riunt niſi catulos cœcos,quia extra ventrem clauſtri vel eccle
ſiæ non emittunt.ſ.ad exteriores promotiones,niſi perſonas cę
cas,imbecilles, ignorantes & indignas , quas ad hoc emittunt
de clauſtro,vt vbera lactifera.i.pinguia beneficia ſibi prędent,
quia vix aut nunq̄ pariunt aut promouent aliquam perſonam
videntem.i.aliquem bonum clericum & diſcretum . Cęci ſunt
& duces cœcorum.Mat. 15. Et quādo tales catuli ſui.ſ.pupilli
& iuuenes de parentela ſua vel de patria,ſunt extra cubile.i.ex
tra religionem vel eccleſiam , vt quia non ſunt de gremio ſuo,
tunc eos per carnalem affectionem interius introducunt, ſicut
videmus q̄ epiſcopi & abbates replent totam diœceſim vel re-
ligionem de illis de partibus ſuis vel de parentela, & tandē eis
vbera beneficiorum & præbendarū porrigunt,& maximè præ
dilectis,vtpote fratribus,nepotibus vel amicis,& eos ſic intro-
ductos & lactatos a cūctis inuaſoribus protegunt & defendūt.
Hie.6.Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua ſunt. Thre.3.La
miæ nudauerunt mammas,lactauerunt catulos ſuos. Vel expo
ne ſi vis de bonis prælatis, qui cœcos filios ſuos.i.ſimplices &
ignorantes debēt ſummè diligere,& eis vbera doctrinæ & prę
dicationis porrigere,& ſi extra cubile eccleſiæ poſiti fuerint p
peccatum,debent eos reducere per pœnitentiam & doctrina,
& eum dentibus correctionis & prædicationis eos leniter por
tare,& formoſiori.i.meliori & ſapientiori debent vbera.i.præ-
bendas & beneficia prima dare,& eos ab inuaſoribus.ſ.dæmo-
nibus,hæreticis & tyrannis defendere.ſ.latrando per prædica-
tionem,& mordendo per correctionem. Vel expone de Chri-
ſto,vel de eccleſia , qui etiam cœcos filios diligit.i. peccatores
quia diligit omnia quæ ſunt.Sap.11. Et meliores ad vbera para
diſi citius admittit &c.ſicut infra.§.eod.¶ Canicula antequam
17 concipiat,emittit a ſe multum humorem mēſtruoſum purgan
do & mundificando matricem,& tunc melius concipit atq; pa
rit.Sic verè charisſimi ad hoc q̄ Chriſtū in corde noſtro poſsi
mus cōcipere per fidem,gratiam & dilectionem,& partum bo
norum operum producere,neceſſe eſt q̄ matricem cōſcientiæ
mundificemus per contritionem , & q̄ humores mēſtruoſos.i.
18 vitia & peccata emittamus per confeſsionē,& ſic concipiemus
per bonas cogitationes,& pariemus p̄ bonas operationes.Eſa.
26.Cōcepimus & peperimus ſpiritū ſaluris iuſtitiam &c. ¶ In
canicula ſm̄ Ariſ.inuenitur lac ante partum per plures dies,q̄
primo eſt ſpiſſum,deinde ſubtiliatur, & poſtmodum eſt conue
niens poſt partum.Sic verè quidam ſunt prædicatores qui ha-
bent lac conſcientiæ & doctrinæ, & non partum bonæ opera-
tionis & vitæ,ſicut ſunt hypocritæ & quęſtuarij. Veruntamen
tale lac eſt nimis ſpiſſum & groſſum,quia ſua verba ſemper ha
bent admixtam groſsitiem luxuriæ vel leuitatis,nec poteſt eſſe
vtile lac doctrinæ , niſi præueniat partus bonæ vitæ , quia ſm̄
Grego.Loquentis auctoritas perdiur, quando vna opere non
19 iuuatur.¶ Canicula eſt mare minor,corpore agilior, debilior,
& flexibilior, in curſu tamen minus durat propter neruorum
debilitatem,ad inſtruendum autem eſt habilior , animo man-
ſuetior,niſi quando nutrit fœtus,circa nutriendos fœtus ſolli-
citior,& quando mingit canicula,crus non leuat. Per canes in
telligo viros perfectos & virtuoſos & antiquos prouectos &
religioſos,& maximè prælatos. Per caniculam intelligo ſimpli
ces ignorātes.ſ. iuuenes nouitios,qui ſm̄ rei veritatem ſunt ho
die prælatis ſuis agiliores per voluntariam paupertatem,flexi-
biliores per obedientiam & humilitatem,animo manſuetiores
per benignitatem,& ad inſtruendum & docēdum habiliores,
& circa fœtus ſuos.i.circa actus & opera magis ſolliciti per di
ligentiam,& velociores ad curſum bonorum operū exequen-
dum. Nam nouitij in omnibus ſunt magis feruentes quā alij
prouecti,veruntamen propter debilitatem fundamēti.i. humi
militatis(quæ eſt fundamentum ſpirituale)non poſſunt conti-
nuare curſum ſuum . Tales n.non bene conſiderant propriam
fragilitatem . Vnde multum zeloſi & feruentes, & nimis de ſe
præſumentes,alios reputant imperfectos, & ideo non perſeue
rant in curſu bonorum operum,ſicut alij , quia ſæpe accidit q̄
Deus permittit eos cadere,vt propriam ſcientes fragilitatem,
ſint humiles & benigni.Ideo Prouc.20.Hæreditas ad quam fe
ſtinatur in principio,in fine benedictione carebit. Acres.n.in
principio,franguntur in fine,ſm̄ Ariſto.Ideo Eſ.57. Vias eius
vidi,& diuiſi eum.¶ Canis nobilis carnis eſt paucioris,pili bre 19
nioris & rarioris,caudę gracilioris & curtioris,pectoris latio-
ris,ventris & vnguis ſtrictioris,pedis flexibilioris,faciei lōgio-
ris quam alij canes maſtini,auris etiam extēſioris & acutioris.
Rectè talis eſt differentia inter bonos & malos chriſtianos , &
maximè religioſos.Leporarij n.i.viri nobiles & virtuoſi,habēt
carnem.i. voluptatem pauciorem per abſtinentiam , pilum.i.
diuitias breuiorem per paupertatem voluntariam, pedes.i.af-
fectus flexibilioris per obedientiam & boni operis velocitatē,
caudam.i.finem vitæ breuiorem per ſuæ mortis conſideratam
velocitatem,& curtiorem per humilitatem, faciem lōgiorem
per honeſtatem & maturitatem,os apertum per prædicationē
& gratiarum actionem,aures maiores per obedientiā & ſobie
ctionem quam cæteri maſtini.i.quam immundi ſeculi peccato
res. ¶ Leporarius pilos habet breuiores & rariores,quam ma- 21
ſtinus,caudam breuiorem,pedes flexibiliores, carnem paucio
rem,& hoc eis ineſt,quia ſi haberent carnem magnam , mole
eius præſsi minus currerent,ſi villos magnos,per eos nimis ca-
leſcerent,ſi caudam longam,timiditatem oſtenderent, ſi pedes
rigidos,ſe leuiter non mouerent . Sic verè nos debemus habe-
re pilos.i.diuitias breues,paucas & raras per paupertatem , ne
fortè ſi earum multitudo affuerit,per auaritia caleſcamus , q̄a
ſm̄ ligna ſiluę exardeſcet ignis.Eccleſ.28.Item debemus habe
re carnem.i.voluptatem carnalem paucam per abſtinentiam,
ne.ſ.eius pondere a curſu bonorum operum retardemur. Ab-
ſtinete vos a carnalibus deſiderijs 1. Petri. 2. Pingues carnes
eius marceſcent.Caudam autem.i.finem vitæ debemus habe-
re breuem quantum ad noſtram conſiderationem,vt.ſ. repute
mus eam eſſe citam & velocem:quia ſi eſſet longa.i.ſi vitā lon-
gam habere ſperaremus,impediremur a curſu bonorum ope-
rum,& timidi & puſillanimes per pigritiam diceremur.Pedes
autem.i.affectus debent eſſe flexibiles per benignitatem & obe
dientiam,vt.ſ.cito ad motum bonorū operum deferamur.Am
bulauit pes meus iter rectum.Eccl.51. ¶ Canis nobilis circa fe 22
ras accipiendas eſt ferox,circa hoiem eſt valde manſuetus, q̄a
ſi contra hoiem extraneū inſilierit , ſtatim a ſuo impetu ſe cō-
peſcit,ceruum aūt & prædam acceptam nō deuorat,ſed potius
ſuo dño derelinquit & pro viliori parte ipſius eſt cōtētus , imo
etiam ſi nihil inde penitus habuerit,ad aliam prædam pp̄ hoc
currere nō omittit. Sic verè bonus homo, maximè prædicator
& prælatus,debet eſſe ferox & audax erga beſtias.i.pctōres, ar
guendos.ſ.& corrigendos,ſed erga homines.i. viros rationabi
les & iuſtos debet eſſe manſuetus & pius,& circa eorum corre
ctionem debet motum iræ ſuæ & zeli impetum refrenare.Præ
das aūt noſtras.i.bona opera nō debemus ſoli comedere,nobis
ſolis attribuendo,ſed dño noſtro relinquere,ſibi totū aſcribē-
do.Vel expone de bonis temporalibus, quæ non debemus ſoli
comedere,ſed dño noſtro ea relinquere.ſ.ſuis pauperibus ero-
gando.Iob 31.Si comedi buccellam meam ſolus.Et ſi iſtā præ
dam temporaliū nobis dñs noſter abſtulerit,ex hoc non debe-
mus triſtari,ſed ad aliam prædam.i.ad bona ſpūalia anhelare,
quia ad hoc auſert Deus ſæpe tēporalia,vt ad quærēdū ſpūalia
conuertamur. Eze. 24. Ecce tollo a te deſiderabile oculorum
tuorū. ¶ Canis multas habet illaudabiles proprietates. Nā ca- 23
nes buliſmū habēt cōtinuū.i.inſatiabilem appetitum.vnde pp̄
famem nimiam,aliqñ in rabiem conuertuntur.Canibus.n. ac-
cidunt infirmitates.ſ.rabies,ſquinantia,& canities.Rectè tales
ſunt auari,quia pro certo fames & appetitus eorum.i. amor di
uitiarum eſt inſatiabilis : quia non poſſunt tm̄ habere quod eis
ſufficiat.Ignis.n.nunquam dicit,ſufficit. Prouer.30.& Prouc.
13.Venter impiorum inſaturabilis.Vnde ,ppter famem auari-
tiæ ſuæ aliquando cōuertuntur in rabiem crudelitatis,rapinę,
vſuræ,& excoriationis.Eſa.56. Canes impudentisſimi neſcie-
runt ſaturitatem . Nam talibus accidit rabies crudelitatis, ca-
nities hypocriſis & caliditatis,ſquinantia obſtinationis obtu-
rate volun-

ratæ voluntatis,quia ſicut ſquinantia claudit guttur, ita q̄ ho-
mo ipſum non poteſt mouere vel loqui,ſic vere auaritia claudit
eis & obturat & oſſirmat propoſitum & voluntatem,quia non
poteſt aliquid mouere per reſtitutionem ,nec loqui per confeſ
ſionem,quia ſemp procraſtinat confiteri & pœnitere.A mortuo
24 ai.quaſi nihil perit confeſsio.Eccleſ.17.¶ Secundum Conſtan
ti.& macro.li.vltimo.Cani cholera nigra dn̄atur, & ideo quan
do corrumpitur efficitur rabid⁹ & furioſus. Quod maximè ac
cidit in autūno,quia tunc magis hm̄ōi cholera dn̄atur . Sic ve-
rè qn̄ in hoīe dn̄atur interius humor corruptus.i.intētio corru
pta,& cholera nigra.i.interior affectio corrumpitur. ſ. per aua
ritiam, tūc efficitur hō rabidus p crudelitatē.Qđ patet in pla-
tis malis & iudicibus,quorū intentio eſt tantūmodo ad lucrū,
qui efficiuntur rabidi excoriando.&c.Et hoc maximè in autū-
no in fine anni.i.in tpe ſenectutis , quia tunc auaritia dn̄atur,q̄
25 ſm Senecā ſenectutis tempore iuueneſcit . ¶ Canis rabidus ab
alijs tanq̄ peſtis metuitur & cauetur,profugus & ſoliuagus ve-
dit,nutando & cancellando incedit,os habet apertum, vnde ſa
liua profluit venenoſa,ſeu erſos oculos,aures retractas , caudā
inter coxas,& quāuis oculos habeat apertos, tñ non videt , q̄a
pedes eius ad oīa obiecta oſtenduntur , quālibet rē impugnat,
alios canes & beſtias mordet,& rabidos facit,aquam & potum
odit, & contra eum canes alij latrant , & ipſe contra vmbram
propriam ſæpe latrat.Recte tales ſunt raptores, vſurarij, diui-
tes,& cauſidici & potentes, quia cum tales ſint rabidi per cru-
delitatem,& alias beſtias , videlicet tā pauperes quàm diuites
per rapinas mordeant & infeſtent,ideo ab omnibus abhorren-
tur,metuuntur & cauentur, & ab oībus allatrātur & diſfaman
tur. Iſtud patet ad litteram de omnibus huiuſmodi. Hiere.15.
Omnes maledicunt mihi. Et iſti ſunt ſoliuagi , quia vnus non
vellet aliquem ſocium prope ſe habere,vt ſic ſolus plura lucra
retur,& plura haberet.Pauperes etiā vicinos ſuos exhæredant,
& de domib⁹ ſuis fugant,vt ſic ſolitarij poſsint eſſe.vnde. Nūc
manducabo de bonis meis ſolus Eccl.11. Ideo Eccleſia. 4. Væ
ſoli.Iſti vadunt cancellando , & ab vtraque parte offendendo,
quia verè tales non tenent rectum iter veritatis,imo ſemper ti-
tubant per falſitatem , & per verborum & cautelarum dupli-
citatem.Iſtud patet in cauſidicis , qui quandoque relinquūt iter
rectum,& ad vtranq; partem cancellant , accipientes munera
pro & contra.Ideo dr̄ Eccl.3.Cor ingrediens terrā duab⁹ vijs
nō inueniet requiem.Pſal. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebri⁹.
Terribilis in ciuitate ſua hō bilinguis.Ecc.5.Iſti habēt ſemper
os apertum,non ad deum laudandū,& pro pauperibus allegā-
dum,ſed magis ad ſaliuam venenoſam fallaciū verborū vndi-
que diffundēdum,ad alios infamādū, ſicut detractores, ad ſeip
ſos iactandū,ſicut ſuperbi, & ad pauperes in ſuis contractibus
inuoluendum,ſicut cauſidici & auari . Verba oris eius iniqui-
tas & dolus.Iſti habent oculos reuerſos:quia verè eorū intelle
ctus(q̄ eſt oculus aīæ)eſt reuerſatus,quia cū deberēt videre &
attendere æterna,non conſiderāt,niſi tpalia,& cum deberēt at
tendere ante ſe.i.ad bona paradiſi,ad q̄ oportet ire , ipſi tñ non
reſpiciunt niſi poſt ſe.i.a bona mūdi,q̄ poſt ſe neceſſe eſt rema-
nere.Oculi ſtulti in fines terræ.Eccl.7.Et licet habeant oculos
apertos.i.intellectum clarū & diſcretum ipſi tñ nō vidēt , quia
vere pedes eorū.i.affectus offenduntur p deſideriū & appetitū
ad oīa quæ inueniūtur,q̄a oīa bona q̄ vidēt in alijs,cōcupiſcūt.
Vineā paratā.&c.Oculos habētes non videtis. Mar.8.quia quā
ambulat de nocte.i.in pctō luxuriæ vel auaritiæ,offenditur.Io.
11. Iſti etiā alios quos mordēt.i. ſuis verbis & iniurijs, rapinis
& violentijs moleſtāt,rabidos & furibundos faciūt p impatien
tias & rancores.Mœrere feciſtis cor iuſti.Ezec. 13. quia paupe
res faciunt impatientes & dolētes.Iob 24.De ciuitatibus fece-
rūt viros gemere.Et iſti caudā ſuā,hoc eſt dictu,ſinē vitę tenēt
inter coxas.i. in delicijs carnalibus, aures aūt eorū ſunt retra-
ctę,quia vere ſtrictiſſimatę ſunt,q̄ nō poſſunt audire verbū cor-
rectionis vel monitionis,quia nō ſuſcipit ſtult⁹ verba prudētię,
niſi ea dixerit q̄ verſantur in corde ſuo.Prouer.18. Ideo Hier.
6.Ecce incircūciſę aures eorū,& audire nō poſſunt . Iſti latrāt
contra vmbrā ſuā,quia verè illi cōtra ſtatū ſuū eminentiā et di
uitias(q̄ oīa transeūt velut vmbra)latrāt.ſ.cōquerēdo q̄ magis
nō habet,dicēdo q̄ nihil poſſunt,nihil valent,nihil adhuc ha-
bēt nec ſunt cōtenti vmbra ſua ,ppria.Iſti ēt aq̄ miæ & pietatis
abhorrēt,& potū doctrinę & p̄dicationis fugiūt & declināt,q̄a
ſtatim q̄ p̄dicator incipit p̄dicare,eccleſiā euacuāt et recedunt.
Locutus ſum tibi in abūdantia tua dixiſti,nō audiā. Hier.22.Et
ideo nō mirum ſi alij canes.ſ. prædicatores, & ēt quicūq; boni
latrant & prædicāt & obloquunt̄ contra iſtos, & ipſos ēt odiūt
& deuitant,iuxta illud pſal.Iniquos odio habui.¶ Qn̄ canis ra 62
bidus mordet aliquā beſtiā, in rabiem conuertitur, præter ho-
minē,cui aliqn̄ medicinę beneficio ſubuenitur , quis niſi citius
ſuccurratur,inualeſcēte paſsione efficitur rabidus. Vō tales be
ſtiæ quæ ſic mordētur,abhorrent aq̄,& potū timēt ſine cauſa,
& circunſpiciūt vndiq; nolētes videri,latrāt ſicut canes,& ter
ribilia ſomniant atq; vident.Sic verè beſtia.i.peccatores quos
canis rabidus.i.diabolus mordet p tentationem,efficiuntur ra
bidi per iram,diſcordiam & contentionem,niſi forte ſint hoīes
rationabiles,qui medicinā patientiæ & modeſtiæ nouerint ad-
hibere. Cum.n.ipſe diabolus ſit iracundia & deſperatione ra-
bidus,ideo alios cupit rabidos efficere,iuxta illud 1. ad Corin.
7.Volo oēs hoīes fieri ſicut meipſum . quia quicquid tetigerit
immundus, immūdū erit.Vel ſi vis,allega hoc de malis ſocijs,
quorū vn⁹ alium rabificat & corrūpit. Illi igiť generaliter qui
ſunt rabidi per morſum canis i. illi qui per tentationem dia-
boli ſunt rabidi.i.crudeles,auari & raptores,vel ēt cæteri pec-
catores,ſunt pro certo timidi per conſcientiæ titubationē(ſem
per.n.timet auarus q̄ diuitiæ ſibi auferētur)& ideo circunſpi-
ciunt vndiq;.ſ.cogitando qūo cuſtodiāt q̄ habent,quia ſonitus
terroris in auribus impij. &c. Iob 15.Iſti ēt timent videri,quia
qn̄ faciunt cōtractus ſuos nollēt q̄ aliquis eos videret,quia qui
male agit,odit lucem.Ioan.3.Aquam ēt doctrinæ & potū gra
tiæ fugiunt. Iſti etiam detrahendo,& iactando & murmuran-
do,ſicut canes latrant,& ſocietatem boīum.i. perſonarum ra-
tionabiliū fugiunt & declinant . Terribilia ēt ſomniant,quia ſ.
ſemper ſomniant & imaginantur qūo vicini & pauperes p eos
terreantur.Somniare ēt dicunt alio modo,quia.ſ.videtur eis q̄
ſint in honoribus mūdi & diuitijs,cum tñ ſint famelici per aua
ritiam & inanes.Eſa.29.Somniat eſuriens q̄ comedit,& cum
expergefact⁹ fuerit,eſt aīa eius vacua.&c.Expone.¶ Dicit Pli. 27
li.30 q̄ ſub lingua canis latet aliqn̄ vermiculus, qui dicitur græ
cæ lyſſa,quia facit eos verti in rabiē,qui ſi extractus fuerit,reſ-
ſat morbus.Canis eſt malus aduocatus , quia pro certo qn̄ ſub
eius lingua eſt vermis corruptę intentionis vel auaritiæ & cu-
piditatis,tunc efficitur rabidus per crudelitatem , titubans ab
vtraq; parte per proditionē & falſitatē,& per iniquā duplicita
tē.Et pone ſi vis cōditiones alias,ſicut ſupra. Et iō ſi de lingua
eorum extractus fuerit vermis malæ & falſæ intentionis , tunc
ceſſabit in eis rabies & peccatum.¶ Scđm Pli.ibidem vrina ca 28
nis rabidi calcata nocet,& maximè vlceroſo,& ſi quis ſuper eā
minxerit,dolorem ſtatim ſentiet iliorum . Canis iſte ſignificat
pctōrem,cuius vrina eiecta ſignificat exemplū vel doctrinam
quod poſt ſe relinquit,quod pro certo ſi vlceroſus & infirmus
.i.imperfectus hō calcauerit vel tetigerit per cōſiderationē, &
ſimili more minxerit per imitationem, nocumentum culpæ &
pœnæ percipiet & cognoſcet.Nā pro certo vrina talium.i.eo-
rū mala doctrina & exemplū,poſt ſe eiecta & derelicta,calcāti
bus & tangentibus.i. imitantibus & aſſociantibus ſemmè no-
cet.Ideo Prouer.6.Nō pōt hō ambulare ſuper prunas,quin cō
burantur plāntę eius . ¶ Canis eſt aīal iracundū & malitioſum, 29
quia vt ſe vindicet,lapidē proiectū tanto furore aliqn̄ mordet,
q̄ dētes proprios frangit,et tñ lapidi nihil nocet.Sic rectè ſunt
quidā iracundi,qui de oībus ſibi factis ſe volūt vindicare,& iō
lapides ſibi proiectos.i. iniurioſa opera vel verba ſibi dicta &
facta, cū dentibus detractionis retinent fortiter atq; mordent,
ſed in hoc lapidem.i.iniuriā ſibi factā non minuunt,neque frā-
gūt,ſed magis & magis per irā & cordis dolorē & odiū ſpūali
ter ſe vulnerāt atq; lędūt.¶ Canis fallax eſt & doloſus,nā ſæpe 30
blādiendo cū cauda arridet,& retro qn̄ hō non cauet mordet.
Sic verè multi qn̄ ſunt in præſentia alicuius, ſibi arridēt & col
loquuntur adulando,& eum laudando,& ſecretum ipſius in-
ueſtigando,ſed qn̄ ſunt retro in abſentia,tunc mordent eū diſ
famando,detrahēdo & eū perſequēdo. Ideo Eccl. 13. Subridēs
interrogabit te de abſconditis tuis, immitis aūt animus eius,&
non parcet de malitia & vinculis.Hoc patet in falſis vſurarijs,
qui primo promittunt multa pauperibus , quos poſtea exhæra
dant.Similiter patet in cauſidicis et balliuis, et falſis amicis 16
Seneca, Venit ad me ,p amico blandus inimicus.pſ.Cum receſ
ſiſſem ab eis,detrahebant mihi.¶ Canis gn̄aliter odit baculum 31
atq; virgam,& inter notos audax eſt & animoſus,& oēs lędere
nitiť,inter extraneos aūt nihil audet. Sic pro certo mundi pctō
res mō nō curāt de virga correctionis & pniæ & p̄dicationis,
imo ipſā fugiūt & odiūt,inquātū poſſunt,q̄a nolūt argui,corri
gi vel rephendi nec in p̄dicatione nec alias. Oderūt.n. in por-

ta corripientes. Amos 5. quia non amat peſtilens eũ ꝙ ſe corri-
pit. Prouer. 15. Et dũ ſunt inter notos ſuos, ſ. in mundo iſto, vbi
ſunt cum parentibus & amicis, multũ tũc ſunt audaces, ſuper-
bi, iracundi & raptores, & ideo omnes tranſeuntes. i. pauperes
& extraneos inuadunt ꝑ lites, cõtentiones & rapinas. &c. ſicut
patet ad litterã de raptoribus & exactoribus. Erat. n. ſ. qui nimis
ita vt nullus auderet trãſire ꝑ eos. Matthei 8. Sed pro certo qñ
erunt inter extraneos. i. inter demones in inferno, tunc verè ali
quid non poterunt nec audebũt. Nemo veſtrum inimicis aude
32 bit reſiſtere. Leu. 26. ¶ Canis auidus eſt & guloſus, quia ſemper
cadauera in tanta quantitate comedit, ꝙ ea vomitu reijcit, & ꝙ
propterea infirmatur, ſed poſtquam eſurit, ad vomitum reuer-
titur, & comedit iterũq; reijcit. Sic verè diuites & auari cadaue
ra mundi huius. i. bona temporalia comedũt, acquirunt & ac-
cumulant in ventre. i. in hoſpitio vel in arca, vel tamen quã-
do infirmantur & timent mori, iſta euomunt, q2 ea reſtituunt,
& faciunt teſtamenta. Sed pro certo qñ ſanantur corporaliter,
& fames auaritię rurſum in eis creſcit, tũc verè ad ea bona quę
vomuerant, & pauperibus reſtituerant, iterũ reuertuntur, & ip
ſa iterum rapiunt & furantur. Ideo Prouer. 26. Sicut canis qui
reuertitur ad vomitũ, ſic ſtultus qui iterat ſtultitiã ſuã. ¶ Canis
33 malignus eſt & inuidioſus. Nam ſecundum Auicẽ. herbas qui-
bus ſe purgat occultè recolligit, dolens ſi herbę efficaciam q̃s
cognoſcat. Dolet etiam canis ſi aliquis ignotus canis hoſpitium
domini ſui introeat, timens ne propter eũ ſibi depereat, et ideo
cõtra eum pugnat, & eum pro poſſe ſuo effugat. Sic verè multi
ita ſunt cupidi & inuidi, ꝙ herbas virtuoſas quas cognoſcunt. i.
ſcias & res vtiles ſi quas præ cæteris ſciunt alijs nõ reuelãt, ſed
occultãt, quia nolunt ꝙ in alicuius commodum tranſeant, niſi
ſuũ, ſicut patet in doctoribus, & maximè legiſtis & cauſidicis,
qui non reuelant alijs ſubtilitates & cautelas ſuas, & in multis
et artificibus & magiſtris, iuxta illud Prouer. 5. Habeto eas ſo-
lus, & non ſint alieni participes tui. Et quando aliquis talis eſt
in hoſpito ſui domini. i. in officio vel familia alicui' pręlati, prin
cipis vel baronis, quando videt alios ſibi ſibiles ibi introire, &
ad dignitates & officia promoueri, tunc dolent & inuident, ti-
mentes ne eos ſupplantẽt, & ne per eos amittant beneficia ſua
vel officia vel ad minus ne in conuentu eorum minus apprecié
tur, & ne ſibi ſint ſimiles in gloria & honore, & ideo latrãt cõ-
tra eos ipſos diffamando, & vitæ, ſcientiæ & famæ eorum detra
hendo, & contra eos pugnant, & eos de officijs ſuis ſi poſſunt
expelli procurando. Iſtud patet quotidie in curijs prælatorum
principum, & baronum. Exemplum de Ioſeph & de fratibus
ſuis. Gen. 37. quia prope modum naturale eſt ciues ciuibus in-
34 uidere. Chryſoſtomus. ¶ Canis parcus eſt & auarus, quia oſſa
& alia quæ comedere non poteſt, alijs non communicat, ſed in
occulto ſtudioſè ea reponit, & ea quando eſurit ſolus deuorat.
Sic verè cupidi et auari oſſa ſua, panem et carnes, hoc eſt dictu
diuitias temporales alijs non communicant per elemoſynam
& largitatem, imo ipſa ſoli deuorant, ſ. inter ſe vxorem & filios
& ea accumulant & aggregant in occultis ſuis. i. in arcis & gra
narijs abſcondunt, & cum eſuriunt, ſoli comedunt, putrefacta
ſolum pauperibus largientes. Ideo de illis dicitur Eccleſia. 11.
Manducabo de bonis meis ſolus. & Eccle. 4. Vnus eſt & ſecun
35 dum non habet. ¶ Canis immundus eſt & libidinoſus. Nam ſe
cundum Ariſto. lib. 6. Canis frequentat copulam carnis quan-
diu viuit. Vnde inter matrem & ſororem non diſcernit. Sic ve-
rè multi ad litteram ſunt luxurioſi quandiu viuunt, ſ. vſque ad
ſenectutem, & quod horrendum eſt de multis, inter conſangui
neas non diſcernunt, quia ſanguinis ſanguinem tetigit. Oſeę 4.
Et hoc fuit figuratum Deutero. 23. vbi ita reputabatur immũ-
dum precium canis & meretricis, quia ſicut canis indifferẽter
omnibus ſe exponit, ſic meretrices & ribaldi. Ideo Eſa. 56. Ca-
36 nes impudentiſſimi neſcietũt ſaturitatem. ¶ Canis incurrit po
dagram in ſenectute, & ideo tota die dormitat ſuper fimarium,
vbi a muſcis & a vermibus infeſtatur, & maximè circa oculos
lippientes, & aures, quas hẽnt vlceroſas, quas fugare via captã-
do attentat. tandem canis vlceroſus fune in collo ei' ligato, de
fimario violenter extrahitur, & in flumẽ ſubmergitur, caro ei'
ſepulturę nõ traditur, ſed a muſcis & vermibus comeditur, &
ſic finitur miſerè vita eius. Tales rectè ſunt diuites & peccato-
res huius mundi, quia pro certo ipſi ſunt podagrici per pigri-
tiã, quia nõ poſſunt ſe mouere ad greſſum vel curſum boni ope
ris peragendum. Sap. 5. Pedes eorum pigri ſunt ad ambulãdũ.
& ideo ꝑ totam diẽ vitæ ſuæ morantur ſuper fimariũ mũdi hu
ius, in amore. ſ. ſtercorum, diuitiarum & deliciarũ, vbi a vermi
bus. i. a malis cogitationibus, a muſcis. i. a demonibus & tenta-
tionibus infeſtantur, & maximè circa oculos. i. circa fidem, &
circa aures. i. circa auditũ verbi Dei, quia demones ſummè ni
tuntur facere ꝙ homo inueteratus dierum malorum non au-
diat prædicationem, nec videat per fidem & diſcretionem, ne
forte ipſum perdat per contritionem & confeſſionem. Vñ Eſa.
6. Excæca cor populi huius, & oculos eius claude, ne forte vi
deat. &c. Vix. n. in ſenectute tales per cõfeſſionem ſe excutiunt
ab his muſcis, & ideo ligantur funibus malę conſuetudinis, &
a fimario. i. a mundo fętido finaliter extrahuntur per mortẽ cor
poralem, & muſcis. i. demonibus deuorandi perpetuo commit
tuntur, nec in cimiterio paradiſi ſepeliuntur, ſed magis in in-
fernali fluuio demerguntur. Hiere. 22. Sepultura aſini ſepelie-
tur, putrefactus & proiectus extra Hieruſalem.

De Catulo. Cap. 24.

CATVLVS eſt canis filius ſecundum Iſidorũ, li- 1
cet abuſiue filij oium beſtiarum catuli nominẽ-
tur, & regulariter ois catulus ſemper naſcitur cę
cus a matre, veruntamen dentes habet dum na-
ſcitur, licet paruos ſm Pli. Oẽ. n. aial quod habet
dentes & vngues ſeratos, filios generat imperfectos. Sic verè
eſt de homine, quia pro certo nos oẽs naſcimur imperfecti, ſ. cũ
imperfectione peccati originalis, quia nos ſumus naturaliter fi
lij irę. ad Ephe. 4. Cęci etiam ſumus per ignorantiam, quia lu-
men fidei non habemus. Ideo Matth. 15. Cęci ſunt & duces cę
corum. Ideo 2. Reg. 5. Cœcus & claudus non intrabunt in tem
plum. Pone ſi vis ꝙ canicula. i. religio cogitur parere ꝑ promo
tiones filios cœcos. i. perſonas indignas, quia alias ipſam inter fi
cerent & corroderẽt ꝑ appellationes & lite. &c. ſicut ſupra de
aĩalib' in generali. §. 84. Vel dic ꝙ multi ſunt qui quauis careat
viſu gratiæ & diſcretionis, habent tamen dentes verboſitatis
& locutionis, mordacitatis & detractionis, iactantiæ & elatio-
nis, quia ſicut dicitur Eccleſi. 21. Inſenſati verba inenarrabilia.
¶ Secundum Solin. Antiqui dudũ catulos in maxima reueren 2
tia habuerũt, & eos mũdiſſimos quo ad eſum putauerũt, & ſan
guinem catulorum contra venenum efficaciſſimum credide-
runt. Apud etiam auctores modernos, catulus apertus, ictibus
& morſibus venenoſis appoſitus, venenum extrahit, & mem-
brum a periculo tutum reddit. Sic verè apud antiquos. i. apud
ſapientes & maturos illi qui ſunt catuli. i. innocentes & ſimpli-
ces, qui. ſ. non ſunt inueterati dierum malorum, puri & ſant &
optimi reputantur, & maximè apud Deum, quia ſecũdum Au
guſt. Simplices & idiotę rapiunt cœlos. Et ſanguis catulorum,
id eſt Chriſti martyrum, & maximè innocentiũ, qui pro Chri
ſto fuerunt occiſi, laniati, ſecti & diuiſi, contra toxicum pecca
torum, & contra morſus tentationum optimus & efficaciſſim'
inuenitur, ſcilicet ijs qui ipſos cum deuotione & reuerẽtia ve-
nerantur. ¶ Catuli matrem adhuc cœci diligunt voce & odo- 3
re eam recognoſcunt, mammas eius requirunt, & ſi lac aliquo
caſu retraxit, dente conſtringente papillam illam lac vberius
effundere cogunt. Catulus eſt homo, cuius mater eſt Chriſt'.
Catuli ergo cœci, id eſt homines ſimplices & ignorantes de-
bent Chriſtum matrem ſuam diligere, & eius mammas. i. ip-
ſius pietatem & miſericordiam requirere, cum dentibus feruẽ
tis orationis lac ſuę cõſolationis & gratię poſtulare, & cum ad
odorem ſuæ famoſæ conuerſationis, & ad vocem ſuæ dulcis ꝑ-
dicationis debent cognoſcere atque ſequi, & ipſum cogere per
orationem lac ſuæ gratiæ ſibi dare. Vel dic quòd quando ma-
ter noſtra Deus retrahit lac. i. conſolationem temporalem, bo-
na ſcilicet terrena vel per pluuias vel per iſtum, tunc papillam
ſuæ miſericordię cum dentibus. i. cum orationibus debemus
ſtringere, & eam quaſi cogere, vt nobis conferat quod oram',
Eſaiæ 40. Suges (inquit) lac gentium, & mamilla regum la-
ctaberis. Vel pone cõtra cõtentioſos clericos & religioſos, qui
cum dentibus detractionum, appellationum & contentionum
cogunt matrem ſuam, id eſt prælatum vel eccleſiam quòd lac
alicuius beneficijs ſibi donet, & hoc maximè quando eſuriũt,
ſcilicet quando famẽ ambitionis & auaritiæ patiunt, quia tũc
concitant lites & contentiones, & huiuſmodi. Ideo Eſaiæ 8.
Cum eſurierit, iraſcetur, & maledicet regi ſuo. Et talibus
poteſt dici illud Bar. 4. Conturbaſtis enim qui nutriuit vos, &
contriſtatis Hieruſalem nutricem veſtram, id eſt religionem,
¶ Catuli eodem ordine dicuntur ſugere mammas quo in ma- 4
tris vtero iacebant, & ille qui eſt melior & formoſior, citius
ad lac admittitur a matre, & hoc non ſolum eſt verum de ca-
tulis

tulis canum, imo etiam de catulis omnium animalium, quia. ſ.
ſecundum ordinem quo naſcuntur, ad mamillas per ordinem
admittuntur, ita q̃ quilibet ſuum cognoſcit qua alitur, & nul-
la alia educatur, quinimo ſi ipſe alumn⁹ de medio tollitur, ma
milla ſterileſcit, & tãquam vacanau nemine occupatur, cũ alij
ſuis contenti ſint, nec in alijs delectentur, ſicut dicit Pli. lib. 11.
c. 40. Sic verè charisſimi eſt in eccleſia tam militante quã triũ-
phante, quia pro certo apud triumphantem eccleſiam ordo in
ter eos ſeruatur, quia illi qui in vtero matris. i. in Chriſti affe-
ctione, prædeſtinatione & dilectione & approbatione ſunt pri
mi & ab eo prædilecti, illi, dico ab vbere æternę beatitudinis ꝑ-
mittuntur: quia ſecundum q̃ fideles a Deo prædiliguntur ſecũ
dum ſuam occultam prædeſtinationem (quæ quidem prædeſti
natio nihil aliud eſt quàm venter & latibulum diuinæ ordina-
tionis) & ſecundum meritorum exigentiam, id eſt ſecũdum q̃
in ventre ſuæ occultæ prouidentiæ ab æterno ſunt ordinati, ſe
cundũ hoc ad vbera diuoꝝ & æteroꝝ glorię diuerſimode ſunt
admisſi. Figura Gen. 44. vbi Ioſeph fecit ſedere fratres ſuos or
dinate ſecundum primogenita ſua. Sic verè Chriſtus fratres
ſuos Chriſtianos ſecundum primogenita ſua. i. ſecũdum boni-
tatem & valorem ipſorum facit eos ſedere ordinate ad mẽſam
paradiſi, & illum qui eſt formoſior quantum ad gratias & vir-
tutes, & ei prædilectus, ad lac æternę dulcedinis copioſius reci
pit & admittit. Figura Ge. 43. vbi Ioſeph dedit Beniamin quin
que portiones præ alijs, eo q̃ eſſet frater ſuus vterinus, dato q̃
ulij eſſent primogeniti. Sic verè Chriſtus illis qui ſunt fratres
ſui vterini, intimi & charitatiui, & ſibi prædilecti quantum ad
gratias & virtutes partem beatitudinis tribuit pleniorem, di-
cens, Prou. 9. Comedite amici mei, & bibite. &c. Vel expone
primum de bonis prælatis, qui ſubditos ſuos ordinate ſecundũ
q̃ ſunt primogeniti & antiqui in ventre. i. in clauſtro, hoc eſt, ſe
cũdum eorũ ętatem & bonitatem, debent admittere ad melio-
ra & priora vbera præbendarum & beneficiorum, niſi ſit aliud
canonicum quod obſiſtat. Quod etiam de ętate ſpirituali. i. de
morum bonitate poteſt intelligi, in qua quanto quis præualet,
tãto ad vbera beneficiorum eccleſiæ primus ſedet. Contentus
etiam debet eſſe quilibet mãmma ſua. i. ſibi dato beneficio vel
præbenda, nec debet inuadere vel appetere aliena 4. Reg. 14.
Contẽtus eſto gloria tua, & ſede in loco tuo. Figura de Ioſeph
vt ſupra, quia. ſ. iſti debent fratres ſuos ad menſam eccleſiæ re-
cipere, & ſecundum ętatem ſuam moralem vel naturalem ip-
ſos primos vel vltimos collocare. Cuius tamen contrarium fa
ciunt hodie multi prælati, qui in prioribus & melioribus bene
ficijs collocant iuniores, & virtute & ætate defectiores, ita q̃
iam verificatur illud Matthei 20. Erũt nouisſimi primi, & pri-
mi nouisſimi. Secundum autem expone de malis prælatis, quę
filium prædilectũ. i. illum quem affectione carnali diligunt, pri
mo admittũt ad vbera. i. ad beneficia & præbẽdas, ipſumq; pri
mo beneficiant & exaltat. Figura de Ioſeph, qui Beniamin fra-
tri ſuo vterino, dato q̃ alij eſſent primogeniti, meliorẽ præbuit
portionem. Sic verè affectuoſi prælati illis qui ſunt vterini, id
eſt conſanguinei, compatriotæ vel amici de bonis eccleſiæ tri-
buunt abundantius quàm primogenitis. i. bonis & beneme ri-
tis & perfectis. Ideo tales eis poſſunt dicere illud Ruth. 3. Extẽ
5 de pallium tuum ſuper me quia propinquus es. ¶ Catulis vena
ticis cibus ex induſtria ſubtrahitur, quia ſi nimis impinguarẽt,
ad curſum fierent tardiores. Sic verè Chriſt⁹ catulis ſuis. i. ami
cis ſuis fidelibus Chriſtianis non dat in hoc mũdo multum de
cibis bonorum tẽporalium, imo eos ſibi ſubtrahit, ne delicijs
impinguati, ad curſum bonorum operum ſint inertes. Iſta. n.
eſt ratio quare Deus ſubtrahit tẽporalia ſanctis ſuis, ne exinde
ſicut de adipe prodeat iniquitas, quia hæc fuit iniquitas Sodo-
6 me, ſaturitas panis. &c. Ezechiel. 16. ¶ Catuli quando ſunt la-
cte ſeparabiles tunc ſunt inſtruendi tam ad venãdum quàm ad
ludendum, quàm ad gregem a lupis & beſtijs defendendum.
Sic verè homo, quando a lacte matris, i. a mundiali volupta-
te ſeparatur, vtpotè quia accipit ſtatum perfectionis, vel huiuſ
modi, tunc eſt habilis quòd inſtruatur ad ludendum corã deo
per bonam operationem, ſicut Dauid 2. Regum 6. Ludam co-
ram domino, & vilior fiam. & ad venandum ſcilicet animas p
prædicationem, & ad cuſtodiendum domum eccleſiæ per do-
ctrinam & eruditionem, & per prælationem & correctionem.
quàmdiu. n. canis. i. homo ſit in lacte deliciarum, vix aut nun-
quam poteſt informari ad aliquod bonum opus, nec ad aliquã
promotionem vel inſtructionem põt faciliter adaptari, & ideo
neceſſe eſt q̃ homo ab huiuſmodi lacte citius quàm poterit ſe-
paretur. Figura 1. Reg. 1. de Samuele, qui poſt ablactationem,
& non ante, poſitus eſt in templo. & Ge. 21. vbi ablactato Iſaac
poſitus eſt ad menſam patris. Sic verè nullus debet in templo
eccleſiæ præfici, nec ad menſam patris. i. ad ſacram ſcripturam
per prælationem vel prædicationem, vel ad menſam. i. ad pin-
guia beneficia admitti, quouſq; a lacte deliciarum carnaliũ ſit
extractus, nec etiam ad templum vel ad menſam Dei patris in
paradiſo admittetur, niſi prius a lacte deliciarum carnalium,
& dulcore mundanæ proſperitatis, quanto plus poterit, ſe ab-
ſentauerit, quia ſicut dr̃ ad Heb. 5. Oĩs qui lactis eſt particeps,
expers eſt ſermonũ iuſtitiæ. Ad cauernã reguli qui ablactatus
fuerit, manũ ſuam mittet. Eſa. 11. ¶ Canis ad domus cuſtodiam 7
inſtitutus, debet de die in loco obſcuro ligari vt de nocte con-
tra fures appareat magis ſæuus. Tales enim canes de die de-
bent dormire & quieſcere, de nocte autem cutiam circuire.
Vituperabilis autem eſt canis qui de die vigilat latrat circuit,
de nocte aũt dormitat & muteſcit, & qui de die ſeruat oues dũ
ſunt in paſcuis, de nocte vero eas deuorat dũ ſunt in caulis. Ta
les canes ſunt prælati & prædicatores, qui ad cuſtodiã domus
eccleſiæ deſtinantur, contra lupos. i. cõtra demones, & cõtra fu
res. i. cõtra hæreticos. Tempore aũt diei. i. tẽpore proſperitatis
tales debẽt dormire per æternorũ contemplationem, ligari. ſ.
vinculis mandatorum, per eorum adimpletionem, eſſe in loco
obſcuro, ſ. in inferno per tormẽtorum iugem conſiderationẽ,
vel in loco obſcuro. i. in tenebroſa conſcientia p compunctio-
nem & contritionẽ. In nocte aũt. i. in tempore tribulationis &
aduerſitatis debẽt domum eccleſiæ circuire, vigilando atq; cu
ſtodiendo p diſcretionem, latrando per prædicationẽ & moni
tionem & oues. i. ſubditos defendẽdo p omniũ aduerſorum ro
ſecationem. Tu vero vigila in oĩbus, labora 2. Timo. 4. Canis. n.
i. prælatus vel prædicator eſt vituperabilis, qui tantum de die
. i. in proſperitate latrat & circuit, de nocte autem. i. in aduerſi-
tate & paupertate latrat & muteſcit, & a latratu prædicationis
& diſcretionis vigilia ſe compeſcit. Ille etiã canis. i. prælatus eſt
vituperabilis, qui tãtum cuſtodit oues ſuas in die proſperitatis
qñ habent paſcua diuitiarum & tẽporalitatis, de nocte autem
in tempore paupertatis & tribulationis eorum eas per rapinas
& excoriationes ſtrangulat & occidit. Dicat ergo prælatus il-
lud Eſa. 27. Die & nocte ſeruo eam. & 21. Cuſtos qui de nocte, 8
cuſtos quid de nocte? ¶ Vnum notandum dicit Solinus de ca-
nibus Ægypciacis. Nam quia in Nilo fluuio Ægypti ſunt hip-
popotami & crocodili beluæ feroces, ideo canes timẽtes ne ab
eis deuorentur, ſolet currendo & fugiendo quando ſitiunt aq̃
lambere, non audentes ibi diutius remanere. Sic verè cum in
fluuio huius mundi lateant beluæ infernales, ſemper paratæ ca
nes. i. iuſtos viros tentationibus deuorare, aquam bonorum tẽ
poralium non debemus quiete bibere: ſed quando neceſſe eſt
eis vti, rapti m, curſim & cum timore debemus neceſsitatẽ no-
ſtram ſumere, et nunquam ibi per complacentiam diutius ad-
hærere. Cant. 8. Fuge dilecte mi, ſimilis eſto capreæ hinnuloq;
ceruorum. Vide figuram infra lib. 16. Iudi. 7. de illis qui more
canum aquam lambuerunt.

De Caſtore. *Cap. 25.*

1 CASTOR eſt beſtia mirabilis, quia cum beſtijs
in terra graditur, in aquis autem cum piſcibus
natat. & dicitur caſtor a caſtrando, quia quãdo
ſentit venatorem ipſum propter genitalia inſe-
quentem, ſeipſum cum dentibus caſtrat, & illã
partẽ corporis pp quam eſt in periculo, trũcat
cum dentibus, vt euadat, vt dicit Iſido. li. 12. allegans Iuuena-
lem & Ciceronẽ. Tales ſunt religioſi & clerici, quia cum piſci
bus. i. cũ angelis in aquis deuotionis habent innatare mentali-
ter, cum beſtijs vero. i. cum alijs hoĩbus & pctõribus per terrã
. i. per temporalia vadunt corporaliter, quia cũ angelis vadunt
p contemplatiuam, cum hoĩbus vadunt per actiuam. Iſti dicũ
tur a caſtrando, quia verè ſeipſos debẽt caſtrare p caſtitatem,
qñ vident q̃ venator diabolus eos inſequitur pp teſtes, hoc eſt
dictu, propter actum carnis, vt eos per luxuriam capiat & occi
dat, cum dentibus. i. cum verbis. ſ. emittendo votum caſtitatis,
& membra genitalia. i. actus carnales totaliter abdicare. Vnde
Matth. 19. Sunt eunuchi qui caſtrauerunt ſeipſos propter re-
gnum cęlorum. Vel expone de malis, qui natant in aqua volu
ptatis cum piſcibus. i. cum luxurioſis, gradiuntur per terrã &
per terrena cum cupidis & auaris, qui teſticulos. i. vim genera
tiuam bonorũ operum ſibi tollunt. ¶ Secũ Pli. lib. 8. c. 30. Ca- 2

ſtores ſibri ſeu mures pontici (quod idē eſt) nunc terrenā, nūc
aquaticam ducunt vitam, circa flumina domos ſibi faciūt & ca
uernas gregatim viuunt, ſpeciem ſuam diligunt, & eum denti-
bus ligna ſcindunt pro ſuis latibulis pręparandis. Tales ſunt re
ligioſi, quia debēt ducere vitam aquatilem per deuotionē, ter
renam quantum ad humilitatem, & mortis cōſiderationē, gre-
gatim viuere p communem vitā & habitationem, ſeipſos dili-
gere p charitatem et affectionē, ligna .i. peccatores de ſilua mū
di præſcindere cū dentibus .i. cum verbis p prædicationem, &
de eis latibulum ęcleſtis Hieruſalem ædificare p fidem & con
uerſationē. Vel dic q ligna ſunt gratiæ & virtutes, quæ boni
cum dētibus .i. cū orationibus debent ſibi pſcindere & acquire
re, & exinde cœleſtem facere manſionē. Deuter. 19. Vadamus
3 ad ſiluā vt ſcindamus ligna. Et nota q caſtor ſe caſtrat ſecundū
Iſid. &c. ſicut ſupra de caſtore ¶ Caſtores miro modo faciunt
habitacula ſua circa ripas fluminū & aquarū. Ibi .n. faciūt plu-
res diſtinctiones & caueroas, vnā ſupra alterā ordinatas, vt .ſ.
creſcente aqua de inferiori ad ſuperiorē valeāt ſe mutare. Qñ
aūt volunt ędificare manſiones ſuas vadūt ad ſiluam, & vnum
eorum proſternunt, & inter eius coxas, pedes & crura, ligna q
de ſilua eciderunt, ponūt, & ſic de eo faciunt quadrigā, & eū
vna cum lignis ad habitacula ſua deferunt atq; trahunt, ſecun
dum Pli. ibidem. c. 37. Caſtores iſti ſunt tres perſonæ trinitatis
beatę, quę ab æterno habitāt in fluuio beatitudinis ſempiternę.
Iuxta ēt fluuiū iſtum a principio mundi fecerunt diuerſas ma-
ſiones & habitacula, hoc ē dictu, diuerſas diſtinctiones & mā
ſiones ordinū bonorum hoium & angelorū, quia in domo pa-
tris mei manſiones multæ ſunt. Ioan. 14. Verumtamen per pec
catum primi parentis, & per ruinam angelicam iſtę manſiones
& habitacula fuerunt in principio incōpleta & imperfecta, &
ideo iſti caſtores, .ſ. tota trinitas venerunt ad ſiluam mūndi hu-
ius, quādo .ſ. filius fuit incarnatus, quia pater dicitur veniſſe fi-
liū mittēdo ſpirituſſanctus corpus dñi fabricādo, & filius ſe in
humanam naturam ſuppoſitando & ſubſtantificando. Vnū tñ
eorū, .ſ. filium, proſtrauerunt & humiliauerunt, inquātum eum
hoiem eſſe fecerunt, qa minuiſti eū paulo minus ab angelis. I p
ſe .n. poſuit vt terram corpus ſuū, & quaſi viam tranſeuntibus.
Eſa. 51. Et inter eius pedes & brachia. i. inter ipſius charitati-
uos amplexus, ligna q de ſilua mūdi huius præſciderant; pec
catores quos ab infidelitate retraxerāt, poſuerūt, & ſic de eo fe
cerunt quadrigā ad deferendū ligna .i. hoies ad habitaculū pa-
radiſi, & ſic mediāte eo ſibi fecerunt habitacula reformata, qa
cum iſte fuit retractus ad habitaculū paradiſi p aſcēſionem, li
gna .i. hoies quos redemerat, ſecū tulit. Cū exaltatus fuero a ter
ra. &c. Ioan. 12. Oſeę 11. Ego nutritius Effraim portabā eum in
brachijs meis. Iſte eſt .n. currus Iſrael, & auriga eius. Vel dic q
iſtæ diuerſæ māſiones ſunt diuerſæ cōſiderationes. Inferior eſt
infernus, alia purgatoriū, alia mūdana mors, alia paradiſus. De
vna .n. ad aliā debemus nos cōuertere, vt fluctib' proſperitatis
& aduerſitatis non poſsimus perire. Vel pone q caſtor .i. Deus
iuxta fluuiū humanę fluxibilitatis ædificauit domū ſuā .i. eccle
ſiam, fecit manſiones .i. diuerſos ſtat' & eccleſias & religiones,
vt .ſ. dum in vno videt ſibi hō imminere periculū, quis .ſ. pp re-
dundantiam aquæ proſperitatis vel aduerſitatis timet ſubmer
gi p vitia & peccata, abeat, & quærat aliud habitaculum .i. aliā
religionem pfectiorem & altiorē, vel alium ſtatum ſibi melius
proportionatum, vt ibi tutus moretur, & vbi minus ſit de aqua
proſperitatis vel aduerſitatis, ita q ibi valeat ſe transferre. Cū
vos perſequentur in vna ciuitate, fugite in aliam. Matt. 10. Eze.
41. De inferiori aſcendebatur ad ſuperiora. Vbicunq; tñ ſe trāſ
ferat, caueat q cauda .i. intentio ſua ſemper in aqua deuotionis
iaceat, ne forſitan per vitia putrefiat. Vel dic q aqua eſt mūda-
na tribulatio, quæ ſi in domibus & ſtatibus noſtris abūdet, tūc
ad loca ſuperiora requirenda. i. ad paradiſum & bona æterna
compellimur anhelare. Si autem iſta aqua minoretur, tūc in-
ferius deſcendimus ad mortem terrenorum, quia .ſ. tribulatio
compellit nos inferiora vilipendere, & quærere ſuperna. Vel
per aquam intellige deuotionem, vel ſacram ſcripturam, & ea-
pone ſicut ſupra. Ideo Gen. 7. Multiplicatæ ſunt aquæ, & leua-
4 uerunt arcam. &c ¶ Secundum Pli n. lib. ibidem. Caſtor habet
caudam de natura piſcis, totum reſiduum corporis naturā ob-
tinet animalis, & ideo cauda ipſius non poteſt durare quin pu-
trefiat, niſi iugiter in aqua maneat, vel frequenter, & ideo habi
tacula ſua de lignis ad modum ſolarij ædificat iuxta aquas, ita
quòd per quoddam foramen in aquam ponit iugiter caudam
ſuam. Caſtor eſt homo, cuius finis & cauda perſeuerantia dici
debet, ſed verè iſta cauda in homine de natura eſt piſcea, quia
ſine aqua .i. eſt ſine deuotione non poteſt durare, quin per di-
uerſa vitia putrefiat, quia computreſcent piſces ſine aqua. &c.
Eſaiæ 50. Et ideo p certo ipſe debet iuxta fluuium deuotionis
& ſacræ ſcripturæ habitare, & in domicilijs quæ ſunt iuxta illū
fluuium, id eſt in ſocietate virorum litteratorum & perfectio-
rum (qui flumina deuotionis & ſcientiæ frequentant) debet fa-
cere manſionem, vt ſic poſsit in aqua deuotionis & lectionis
caudam ſuam .i. perſeuerātiam in bono fęliciter emittere. pſal.
Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus
aquarum. Vel dic quòd mali ſunt iſte caſtor, qui corpus .i. prin
cipium & medium vitæ habent ſicut beſtia, quia ſunt beſtiales
quantum ad luxuriam, cupiditatem & crudelitatem, cauda au
tem eorum .i. finis vitæ eſt naturæ piſcis, quo ad mollitiē & de-
licias & fluxibilitatē, & ideo iſtam caudam .i. finem ſuæ vitę vo
lunt ſemper tenere in aqua .i. delicijs & conſolationibus huius
mundi, & habitacula ad hoc apta .i. domos & loca ſibi pro poſſe
pręparant & acquirunt. Et ſicut per aquas cauda caſtoris quan-
doque ita gelatur quòd non poteſt recedere, ſed a venatore ibi
deprehenditur, & necatur, ſic verè tales q nimis volūt in aqua
deliciarum morari, ibi conſtringuntur & congelantur per ma
lam conſuetudinem & obſtinationem, ita q vſque ad mortem
ibi perſeuerant, & venit venator diabolus qui ipſos ibi reperit,
& morti æternæ iaculis eos ferit. Frigidus aquilo ventus .i. ſug
geſtio diabolica flauit, & gelauit cryſtallus ab aquis. Eccleſia.
43. Vel dic quòd dato quòd aliqui ſint in principio beſtiales,
habent tamen caudam .i. ſenectutem piſceam .i. flexibilem et de
uotam, & aquis deuotionis & compunctionis, ſcientię & cōpaſ
ſionis aſſuetam. ¶ Caſtor ſecundum Pli. eſt animal monſtruo- 5
ſum, quia habet corpus ſicut paruus canis, caudam autem ſi-
cut piſcis, natat vt piſcis, graditur vt beſtia, pedes eius anterio-
res ſicut anſer, quibus principaliter natat, pedes autem poſte-
riores ſicut pedes canis; quibus principaliter graditur. Non eſt
velocis motus quia tibias habet valde breues dentes habet ſer
ratos & acutos, ſicut canis, pellem habet pretioſam, propter
quam venatur. Rectè tales ſunt peccatores & auari, quia pro
certo ipſi ſunt canes quantum ad morſum detractionis, quan-
tum ad buliſmū auaritiæ & ambitionis, & quantum ad latratū
infamiæ & murmurationis. cauda tamen eorum .i. finis vitæ, .ſ.
ſenectus, eſt de natura piſcis, quia .ſ. in ipſa ſenectute ipſi ſunt
molles & auidi & delicioſi. Iſti .n. in terra .i. in diuitijs, in aqua,
id eſt in delicijs morantur. Pedes iſtorum ſunt affectus, ſed an-
teriores affectio .ſ. iuuentutis ſunt ad modum anſeris, quæ eſt
auis immunda, quæ diligit ſemper luſum & aquam, hoc eſt di
ctu, luxurioſi & immundi. Poſteriores autem pedes .i. illi affe-
ctus de ſenectute ſunt ad modum canis per auaritiam, quia vo
re mundi peccatores ſunt vt communiter in iuuētute luxurio
ſi, in ſenectute autem ſunt cupidi & auari & ambitioſi. Illi non
ſunt velocis motus per bonam operationem, quia tibias .i. affe-
ctus habent valde breues. non enim ſe poſſunt extendere vſq;
ad cœleſtia; ſed tātum vſq; ad iſta terrena, quę ſunt prope nos.
Vel pone contra illos qui habent pedes priores .i. affectus iuue
niles anſerinos .i. ad modum auis per contemplationem, ſcili-
cet non diuiſos, quibus in aquis deuotionis natant, poſteriores
autem caninos. in ſenectute enim ſunt beſtiæ .i. peccatores, qa 6
ſiunt nouiſsima eorum peiora prioribus. Matthei. 12. ¶ Caſtor
ſecundum Soli. eſt aīal dentibus potentiſsimum: habet .n. den-
tes rubeos ſicut ſanguis, ita fortes q quodcūq; lignum poteſt
arripere in os, immediate ſcindit ſicut ſerra, & ſtatim laniat ac
que truncat: membrum etiam hois ſi momorderit, non ſolum
carne exterius, imo etiam oſſa interius lacerat atq; frangit. Sic
verè multi ſunt quorum dentes, id eſt verba ſunt ſanguinea,
carnalia, vel crudelia, & maximè dentes detractorum, quia ve
rè iſti non ſolum mordent per detractionem carnem .i. mundos
& carnales, imo etiam oſſa, id eſt viros perfectos, validos & cō
ſtantes. Vel dic quòd caſtor eſt raptor & crudelis inuaſor, cui
non ſufficit carnem .i. exteriorem ſubſtantiam rapere & mor-
dere, imo in interioribus oſsibus, id eſt in perſona vſq; ad in-
ternecionē nititur debacchari. Vel dic q ille eſt diabolus, qui
non ſolum carnem, imo etiam interiora oſſa .i. animam nititur
deuorare, carnem enim mordet per delectationem, & animā
per conſenſum & volitionem. Ideo de omnib' iſtis dicitur Mi
cheæ 3. Comederunt carnem populi mei: & pellem eorum de
ſuper excoriauerunt, oſſa eorum confregerūt. ¶ Caſtor habet 7
pellem precioſam, & ideo venatores eū inſequuntur, vt pellē
hmōi ſibi tollāt. Sic vere venatores raptores nō ceſſāt paupea
inſequi,

inſequi, vt pellem ſuæ ꝯpalis ſubſtantiæ ſibi tollant. Micheæ 3.
8 Violenter tollitis pelles eorum deſuper eis &c. ¶ Caſtoreum eſt
quædam precioſa medicina, quæ nihil aliud eſt niſi teſticuli ca
ſtoris, qui ab vno neruo dependent, niſi ſint ſophiſticati, ꝙ quá
to recentiores, tanto meliores, & maximè ſi de animali non ni
mis ſene vel iuuene fuerint, pleni pinguedine bene vnctuoſa,
acuta & aromatica. & valent contra multiplices paſsiones. Iſta
medicina ſignificat caſtitatem, quæ dicitur caſtoreum, quaſi ca
ſtitas aurea, quia iſta facit hominem aureum. i. rutilátē & hone
ſtum. Iſta quanto recentior eſt per iuuentutem, tanto melior,
quia plus valet caſtitas recens. i. in iuuētute quá antiqua, & ma
ximè ſi fuerit plena pinguedine vnctuoſa charitatis & pietatis
& compaſsionis, & non ſophiſticata per hypocriſim & ſimula
tionem, ſed acuta per feruentem orationem, & odorifera per
bonam conuerſationem. vnde Sicut balſamum nō mixtū odor
meus. Eccleſi. 24. Et talis valet contra multas paſsiones. i. con-
9 tra multa vitia & peccata, quæ ſolent ex luxuria generari. ¶ Ca
ſtoreum valet epilepticis, lethargicos excitat, ſomnū prouocat
ſi oleo roſaceo ſit admixtum, omnibus venenis obuiat, mēſtrua
mouet, conceptionem iuuat, paralyſim linguæ ſoluit, loquelā
ſubito ablatam reddit, ſi ſubtus linguam reſoluatur, ſternuta-
tionem efficit, caput iuuat. Caſtoreū eſt caſtitas aurea, vita ca-
ſta, quia per eius bonum exemplum caduci. i. ſuperbi vel per
reciduum luxurioſi liberantur, lethargi. i. pigri ad bona opera
excitantur. Per iſtā ſomnus æternę beatitudinis procuratur, ve
nenū æternæ prauitatis reſecatur, menſtrua carnalis ſpurcitiæ
depurantur, conceptio boni propoſiti adiuuatur, paralyſis. i.
vitium impudicę linguæ diſſoluitur, & loquela honeſtæ locu-
tionis per eam redditur, & ſternutatio. i. conſcientiæ purgatio
nobis datur. Nota quòd Platearius & Dioſcorides negāt illud
quod dicunt ſupra Iſidorus & Phiſologus de caſtratione caſto
ris, ſed de quibuſdam intelligendum eſt, non omnibus.

De Ceruo. Cap. 26.

1 CERVVS a ceras græcè quod eſt cornu latinè dr.
Cerui quando infirmantur, ſerpētes flatu nariū
extrahunt de cauernis, & ſeparata pernicie ve-
neni, eorum pabulo renouantur. Vnde dicit Iſi-
dorus ꝙ cerui inimici ſunt ſerpentibus. Ceruus
cornutus & ſuperbus eſt diabolus, qui ſerpentes
. i. auaros (qui in terra & temporalibus ſemper ſerpunt) de ca-
uernis vbi latitant. i. domibus & delicijs huius mundi per mor
tē extrahit & educit, & eos in inferno deuorat & corrodit. Ab
ſorbebit fluuium & non mirabitur. Iob 40. Figura de dracone
Eze. 29. ſicut ſupra Apoc. 12. Vel dic ꝙ ceruus eſt ſuperbus &
crudelis iudex vel balliuus, qui quando infirmatur per auari-
tiam, tunc ſerpentes. i. pauperes de proprijs cauernis. i. de pro-
prijs domibus & poſſeſſionibus extrahit atqꝫ fugat. Micheę 2.
Mulieres populi mei eiecíſtis de domo deliciarum ſuarū. mu-
2 lieres. i. pauperes impotentes. ¶ Cerui vulnerati ſagittis, dicta
mum herbam comedunt, & ſic de corpore ſagittas extrahunt,
& ſanantur. Vnde cerui virtutem iſtius herbę primitus prodi-
derunt, ſecundum Iſido. lib. 12. & Plin. etiam lib. 8. cap. 27. Et
miratur ceruus auditum cāpanarum & ſibilum, & in eo quàm
plurimum delectatur, vt dicitur ibidem. Vere talis debet eſſe
bonus Chriſtianus, quia campanam, hoc dictu, prædicatores,
ſibilum verbi Dei emittētes debet diligere, & audire, & in eo-
rum verbis delectari. Si dilexeris audire, ſapiens eris Eccl. 7.
Et ſi vulneratus fuerit per peccatum, & dolorem vulneris in
conſcientia ſenſerit per remorſum, debent quærere herbam di
ctamnum, quæ venena curat. i. timorem Dei, pœnitentiam, & cō
tritionem, & eā debet comedere. i. in corpore ſuo ſuſcipere, &
ſic ſagittam quæ cauſabat dolorem. i. peccatum quod facie-
bat in conſcientia remorſum extrahet per confeſsionem, & ſic
ſanitatem recipiet p ſatisfactionē, quia ſicut dr Eccle. 1. Timor
3 domini expellit peccatum. ¶ Cerui transfretant maria & flu-
mina magna, ſed in natando fortiores præcedunt, quorum clu-
nibus debiliores capita imponunt, & ſic ſibi inuicem ſucceden
tes, leuius laboris pondus ferūt, vt dicit Iſido. & Solinus. & ſe-
cundū Pli. li. 8. c. 32. qū tranſnatāt, gregatī porrecto ordine in-
cedunt, & ope vicaria ſuſtinendo laſſus & debiles, ſe iuuantes,
non viſu ſed odore terras petunt. Chariſsimi mare & flumina
fluctuoſa & tumultuoſa ſignificāt mūdū, vbi eſt tumultus litiū
& diſcordiarū, & fluct⁹ tribulationū & tentationū. Nos igitur
qui ad terrā firmam & ſtabilē. i. ad paradiſum volumus prope-
rare, debemus iſta maria transfretare, & de eorum tumultib⁹
& fluctibus quāto plus poterimus fugere & abire, & ideo gre
gatim debemus incedere, & gregem & ſocietatem bonorum
& pfectorum ſapientium & diſcretorum cōtinuè frequētare.
Eccl 6. In multitudine presbyterorum ſapientiū ſta. In grege
ēt ſocietatis debemus rectē & ordinatē incedere, vt ſ. quilibet
ſit cōtētus ſtatu & ordine proprio ꝗ̄ꝗ̄ humili, iuxta illud 1. Ma
cha. 6. Per loca humilia ibant cautē & ordinatē. Et nos ēt debe
mus ope vicaria ſupportare. Alter alteri⁹ onera portare. ad Ga
la. 6. quia. ſ. quilibet debet ſupportare defectus quos in alijs vi-
det, ſicut ſuos vicíſsim vellet portari. Et ideo illi qui ſunt fortio
res & maiores, meliores. ſ. & pfectiores, debēt alios præcedere
per boni exēpli dationē. Alij autē debiliores, ſ. infirmi & iunio
res debent eis inniti, & eos ſequi per bonorum ſuorū operum
imitationē, iuxta illud 1. Mach. 5. Transfretauit Iudas prior, &
omnis populus poſt eum. Et ſic ſe inuicem adiuuantes, fluctus
& tribulationes mundi huius & laborem pœnitentiæ melius
ſuſtinebunt. Ideo ad Rom. 15. Debemus nos firmiores, imbecil
litates infirmorum ſuſtinere. Figura Ezech. 1. de rotis & anima
libus, quæ ad quem locum declinabat quæ prima erat, ſeque-
bantur & cæteræ. Ad quod Gene. 33. &c. ſicut de ape. §. 62. Et
breuiter in quocunque tranſitu fluminis, vel tribulationis, vel
aduerſitatis, ſemper debēt fortes debiles, diuites pauperes, ſa-
pientes inſcios, iuſti impios ſupportare, & eoſdem præcedere
& iuuare, quia frater qui adiuuatur a fratre, tanquam ciuitas
firma Prouerb. 18 ¶ Ceruus licet terram quæ eſt iuxta vlterio 4
rem ripam non videat, ipſam tamen odore ſentit, & ad eam
transfretat, ſecūdum Plin. vbi ſupra. Sic verè quamuis terram
paradiſi non videamus ſenſibiliter, tamen odore deuotionis eā
debemus quærere, & ad eā per bona opera ambulare. Cantico
rum 1. In odorem vnguētorum tuorum curremus. ¶ Plinius li 5
bro 8. cap. 32. dicit quòd ceruus eſt animal placidiſsimum, vn-
de a canibus inſtigatus, ad hominem vltro fugit, ſciēs eum in-
ſtinctu naturæ animal manſuetum. Cerua ēt quando vult pa-
rere, minus cauet ſemitas hominum, quàm ferarum, quia iuxta
ra vias hominum parit, & ſemitas fugit lupis & leonib⁹ cogni-
tas, & ſecretas. Chariſsimi homo eſt animal māſuetum natura,
& ideo per hominem intelligo Chriſtum qui eſt manſuetíſsi-
mus & pijſſimus. Per ceruum intelligo hominem, qui debet eſ
ſe placidus & benignus, per ceruam vero intelligo ſimplices
& imbecilles. Quando igitur canes, id eſt mundus, caro, de-
monia per tentationes & tribulationes varias nos infeſtāt, tūc
verè ad hominem, id eſt ad Chriſtum debemus per orationē
& deuotionem fugere, eius auxilium implorando, vt per ip-
ſum miſericorditer liberemur. Heſter quoque regina fugit ad
dominum. Heſter 14. Cerua etiam parturа, id eſt ſimplices ꝙ
fœtum boni propoſiti conceperunt, & ipſum per bonam ope-
rationem cupiunt parturire, debent fugere & declinare ſemi-
tas ferarum, hoc eſt dictu, vitam & ſocietatem crudelium pec
catorum, iuxta illud. Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec
tibi placeat malorum via. Prouerbio. 4. Sed ſemitas truas ab
hominibus, hoc eſt dictu, ſocietatem & vitam virorum ratio-
nabilium debent diligere vel ſectari. Bona enim ſocietas ſum-
mè eſt ab infirmis & ſimplicibus eligenda. Eccleſiaſt 9. Viri
iuſti ſint tibi conuiuæ. Vel dic quòd cerua ſimplex, id eſt ho-
mo debet fugere ſemitas ferarum. i. mundi, vbi ferę. i. demones
inſidiantur, & ad ſemitas hominum. i. ad religionem vel ad ſta
ſum eccleſiæ debet fugere toto corde. ¶ Cerua ad ortum ſe- 6
ptentrionis vel arcturi concipit, interdum geminos, octo au-
tem menſibus portat in ventre, ante partum autem purgatur
& quibuſdam herbis vtitur, quibus fœtus melius in vētre reti
netur, & facilius emittitur tempore pariēdi, vt dicit idem. Cer
ua ſignificat hominem ſimplicem & imbecillem. per ſeptem-
trionem (quæ ſunt ſeptem ſtellæ dictę a terendo cœlum) intel-
ligo ſeptem genera tribulationum, quæ nos in hoc mūdo terūt
& premunt, quæ ſunt fames & ſitis, frigus & ęſtus, dolor & la
bor. & mors. Quando ergo iſtę ſtellæ in nobis oriuntur. i. quā-
do tribulationes mundi nobis inferuntur, verè per dei timorē
debemus concipere boni propoſiti fętum, & ipſum parere per
bonam operationem. Tribulationes enim cogunt nos benefa-
cere, quia a timore tuo concepimus. Eſa. 26. Fœtus tamen bo-
ni propoſiti noſtri in ventre. i. in voluntate & conſcientia octo
menſibus continetur, quia. ſ. per octo gradus ſolet bonum pro
poſitum interius perfici, & exterius parturiri. Primus menſis
eſt timor dei, ſecundus conſideratio ſupplicij, tertius diſcuſsio
ſui ſtatus, quartus diſplicentia peccati, quintus contritio, ſext⁹
venię poſtulatio. ſeptimus cōfeſsio, octau⁹ ſatisfactio. Iſti ſunt

octo gradus ꝑ quos aſcẽdebãt in tẽplũ Eze.40. Et ante partũ.i.
ante operationem & executiones neceſſe eſt herbã quandã.i.ſa
cram ſcripturã comedere & audire, vt melius retineatur ꝑ per
ſeuerantiam, & emittatur ꝑ bonam operationem. &c. Eſa.26.
7 Concepimus & quaſi parturiuimus ſpiritũ ſalutis. ¶ Ceruę tẽ-
pore conceptus a maribus ſe ſeparant, & diſcedunt, mares au-
tem tunc libidinis rabie ſęuiunt, & glebas vnguibus fodiũt &
ſubuertunt, ſecundum Pli. ibidem. Sic verè quãdo cerua.i. ani
ma concipit Chriſtum in corde ſuo, ꝑ bonum propoſitũ emẽ-
dandi ſe tunc debet maſculum ſuũ.i.diabolum qui vir ſuus fue
rat, relinquere, & ſe ꝑ pęnitentiã ab eo ſeparare, & reſilire, &
ſic faciet eũ conuerti in rabiem & furorem. Vel dic ꝙ cerua eſt
pauper agricola, maſculus eius qui eũ impregnat, eſt vſurarius
qui ei fęneratur. Cum igitur accidit ꝙ iſta cerua concipit.i.di-
uitias acquirit, debet vſurarium deſerere, & ab eo & a ſuis ob-
ligationibus reſilire, & ſic faciet eum conuerti in rabiem & fu
rorem. Tales enim rabie libidinis auaritiæ inflammati nun-
quam vellẽt ꝙ aliquis pauper ditaretur, vt ſic cum eis mora-
ret, & ab eis vſuras accipere cogeretur. dolẽt.n.ſi vident aliquẽ
8 a laqueis ſuis reſilire. ¶ Cerui quoq; libidine inardeſcunt, & tũc
eorum roſtra nigreſcunt, donec imbribus abluãtur, ſm Pli. ibi
dem. Sic verè qñ homines inardeſcunt ꝑ luxuriæ fętiditatem,
tunc roſtra eorum.i. verba nigreſcunt per ignobilitatem & in-
ſolentiam, & ideo oportet ꝙ imbribus & lauacro confeſsionis
9 penitus abluantur. ¶ Cerua poſt partum herbis medicinalib⁹
nutritur, et ſic paruulis ſuis lac ſalubrius adminiſtrat. Ceruę ẽt
partus editos ad curſum exercent, ad fugam ducent, & ad prę
rupta eos ducunt, & modum ſaltandi eis indicant, & ad ſaltan-
dum eos inducunt, vt dicit idem ibidem. Sic verè quando præ-
dicator vel prælatus in Chriſto aliquem parturiuit, herbã me-
dicinalem ſacræ ſcripturæ debet comedere & incorporare, vt
ſic paruulis peccatoribus & nouiter pęnitentibus lac & nutri-
mentum ſalubre, ſacram.ſ.eruditionem & doctrinã valeat mi-
niſtrare. Iſtos etiam fętus & ſubditos ſuos debet ad fugam vi-
tiorum docere, ad curſum bonorum operum inſtruere, præru
pta vitiorum & infernalium tormentorum, oſtendere, & modũ
ſaltandi & euadendi declarare. Eſa.15. Ad torrentem ſalicum
10 ducent eos. ¶ Ceruus pinguis timẽs pondus corporis, latebras
quærit, & a venatorum & a ferarum ſequentia ſe abſcondit. qñ
autẽ ceruus fugit, curſum non continuat, ſed ſtatim reſpicit, &
quando canes vel venatores appropinquauerunt, rurſus præſi
dia fugę quærit. Erectis auribus vocem canum audit. Si autem
eas ſubmittat, periculum non præſentit. erectis.n. auribus acu
tè audit, ſi vero ipſas ſubmiſerit, ſurdus fit, ſicut dicitur per om
nia a Plin. lib.8 de naturali mundi hiſtoria c.35. Sic verè quan
do homo eſt impinguatus per gratias & virtutes, non debet ſe
exponere per iactantiam & oſtentationem, ſed ſe per humilita
tem abſcondere vel celare, iuxta illud Eccl.5. Non te ventiles
in omnem ventum. Eſa.26. Abſcondere modicum ad momen
tum. Quando autem fugit, ſ.demones & peccata, quia curſum
bonorum operum, pœnitentiæ.ſ.labores cõtinuare actualiter
eſt difficile, ideo aliquando debet deſiſtere, ſ. aliquas conſola-
tiones temporales accipiendo, ne nimium fatigetur, & quando
videt ꝙ venatores.i.peccata propinquant per tentationes, tũc
debet iterum fugam bonorum operũ vendicare. Vnde Iob 19.
Fugite a facie gladij, qm̃ vltor iniquitatũ gladius eſt. Aures au
tem intellectus debet erigere, ſ. cupiendo & deſiderando ver-
bũ Dei, & ſic latratus canum.i. inſultus tẽtationũ intelliget &
cauebit. Si autẽ aures.i.auditũ verbi Dei dimiſerit, tunc inſul-
tus huiuſmõdi nõ aduertit & incurrere poterit mortis periculum
ſempiternæ. Et ideo talibus dicitur. Neemiæ 1. Fiant aures tuę
attentæ, & oculi tui videntes. Vel pone ꝙ illi qui ſunt pin-
gues per carnalitatẽ, abſcondunt ſe in latebris, ſcilicet ad exe-
quendum luxuriæ fętiditatem, quia oculus adulteri obſeruat
caliginem. Iob 24. Multi etiam ſunt qui proponunt fugere &
vitare vitia & peccata, ſed quia non continuant iter ſuum per
profectum bonorum operum, nec bonum propoſitum, ſed in
latratu canum.i.in inſultu tentationum delectantur, & multo-
tiens ad peccata præterita reſpiciunt per delectationem, ideo
ſæpe pereunt & necantur per malum conſenſum & operatio-
nem. Noli reſpicere poſt tergum. Gen.19. Ideo Lucæ 9. Nemo
mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno
dei. Bonum eſt ergo procedere, & non per latratus malarũ ſug
geſtionũ ſiſtere vel tardare, quia ſicut dicitur Prou.4. Iuſtorũ
ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſq; ad perfectũ
11 diẽ. ¶ Ceruus eſt animal ita ſimplex, ꝙ nẽm, miratur volupta-
tem. vnde videns equum vel bubalũ, ita viſum in eum attẽtẽ fi
git, ꝙ venatorem cum ſagitta accedentem non aduertit, & ſic
ſæpe ab eo capitur & necatur, vt dicitur ibidem. Sic rectè ſunt
ſimplices huius mundi qui quando bubalos & equos.i.diuites
& ſuperbos vident in claritate & proſperitate huius mũdi, mi
rantur, & eos reſpiciunt & attendunt, ſimilem gloriam cupiẽ-
tes, & ſæpe intantum vacant circa ſtatus & diuitias aliorum, ꝙ
venator diabolus tentationum ſagittas eis iniicit, & ſic per di-
uerſas concupiſcentias eos necat. & ideo conſulitur Eccleſ. 3.
Ne zeles gloriã & opes peccatoris, neſcis.n. quæ futura ſit ei⁹
ſubuerſio. Patet in pauperibus & agricolis, qui vellent omnes
diuitias diuitum furaſſe, ſi impune poſſet eis cedere. ¶ Ceruus 12
inter animalia hoc habet propriũ, quia ſingulis annis cornua
ſua mutat, & tunc inermis fit, de die latibula quærit, & latet,
donec nouam recuperet armaturam, quandiu etiam caret cor
nibus, de nocte procedit ad paſcua, non de die, ſecundum Pli.
vbi ſupra. Sed cum cornua ſua creſcere cęperint, tunc vt indu-
rentur & fortificent, ea ad ſolẽ exſiccat, & ad arbores ea fricat.
Ceruus eſt hõ, cuius armaturæ ſeu cornua, gratiæ ſunt & vir-
tutes. Sed pro certo iſta cornua ſępe perdit, quia homo ꝑ pec-
catum ſæpe perdit gratias & virtutes. Septies in die cadit iuſt⁹
Prouerb.24. Et ideo quando eſt inermis. i. quando perdiderit
gratias & virtutes, & quando viderit ſe debilem & infirmũ, &
ad cadendum in peccatum facilem & procliuem, tunc non de-
bet exponere ſe tentationibus, quia faciliter caderet et periret,
imo debet ſe abſcondere, fugiendo occaſiones peccatorũ, quo-
uſque virtutum recuperauerit armaturã, & tunc nocte de de-
bet quærere paſcua, quia ſcilicet homo pęnitens ſemper debet
eſſe in nocte.i.in obſcuritate & turbulentia contritionis, amari
tudinis & compunctionis, pœnitentię & afflictionis. pſal. Deũ
exquiſiui nocte contra eum, & non ſum deceptus. Sed quando
cornua virtutum creſcere cęperint & renaſci, tunc vere debet
ea exponere ad calorem.i.ad diuinam charitatem, vt per ſolis
iuſtitiæ influentiam fortificentur, & per perſeuerantiam indu-
rentur, & ad arborem.ſ. crucis debet ſe fricare, per paſsionis
Chriſti iugem memoriam & compaſsionem, & ſic reſumptis
viribus, cornibus & virtutibus, ſecurus contra diabolum mili-
tabit, & ad ardua opera.i. apparenter & publicè properabit.
Amos 6. Nunquid in fortitudine noſtra aſſumpſim⁹ nobis cor-
nua? ¶ Ceruus cornua ſua mutat quolibet anno vſque ad ſeptẽ 13
annos & ſemper creſcit in cornu quolibet vnus ramus, poſt an
nos autem ſeptem non creſcit alius ramus, ſed cornua renoua
ta ſemper in diſpoſitione ſeptenarij perſeuerant, & ideo vltra
ſeptennium non diſcernitur in eis ætas per cornua, ſed tan-
tum per dentes, vt dicit Solinus & etiam Plini⁹ vbi ſupra. Sic
verè bonus homo ſemp debet cornua.i. virtutes, ſpirituales.ſ.
armaturas mutare, ſemper in melius renouando. Iſta etiã cor-
nua ſingulis annis.i. cõtinuè debẽt creſcere & rameſcere quo-
uſque ad ſeptenarium.i.ad perfectionem omnimodam attinga
mus. pſal. Exaltabuntur cornua iuſti. Debet etiam creſcere in
cornibus virtutum noſtrarum ramus vnus quolibet anno vſ-
que ad ſeptem, quia ſemper debent eſſe plures & plures vſque
ad ꝑfectionem completã. Vniuerſitas.n. perfectionis per ſepte
narium deſignatur, ſecundum Grego. in homil. Et tunc in ſe-
ptenario huiuſmodi debemus cornua noſtra, ſ. mũdi negocia
pertractando & frequentãdo, ſine mutatione, ꝑ virtutem per-
ſeuerantiæ in ſtatu debito conſeruare. ¶ Senectus ceruorũ co- 14
gnoſcitur ꝑ dentes, vt dicit Pli. Sic verè ſenectus noſtra ſpiri-
tualis.i. maturitas & honeſtas ad dentes.i.ad verba debet ma
ximè apparere. Vel pone de illis quorum cornua & dignitates
& officia ſemper creſcunt, ſicut ſunt clerici ambitioſi, & qui
non poſſunt beneficijs ſatiari. ¶ Quando ceruus ſentit pruritũ 15
in cornibus, ipſa fricat ad arborem, ſed aliquando propter he-
deram quæ ibi eſt, ita illaqueatur, ꝙ non poteſt ſe eximere, &
ſic aliquotiens eũ venator inuenit & occidit. Sic verè quando
homo ſentiens pruritum malorum deſideriorum, fricat cor-
nua ſuperbię ſuę & pręſumptionis ad arborẽ.i.ad ſtatus & emi
nentias mũdiales, tunc inuenit ibi laqueos auaritiæ & malarũ
voluptatum, a quibus non poteſt ſe eximere, ſed ibi vſque ad
mortem remanet implicatus, & ſic a venatore diabolo capitur
& mortis æternæ iaculis vulneratur. Figura de ariete hærente
cornibus, & vellere Gedeonis. Gene.22. ſicut alibi. Prouer. 5.
Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuo-
rum conſtringitur. ¶ Cerui ſi fuerint caſtrati antequã habeant 16
cornua, nunq̃ eis naſcuntur, & ſi poſtea caſtrati fuerint, nunq̃
eis cadũt ſm Pli. vbi ſupra. Cornua ſignificãt ſuꝑbiam, caſtra-
tio

tio aũt ſignificat ingreſſum religionis, vel emiſsionẽ voti caſti-
tatis. Quia pro certo ſi iuuenis aliquis fuerit caſtratus per vo-
tum caſtitatis & abdicationem oĩs carnalis voluptatis, tunc ei
cornua ſuperbiæ non naſcuntur, ſed ſi poſt adeptam ſuperbiã
caſtratus fuerit.i.ingreſſus religionem, vix aut nunquam ſta-
tũ ſuperbiæ derelinquit, quia adoleſcens iuxta viã ſuã. &c. Pro
uer. 22. Illud patet de iſtis mẽdicantibus religioſis, qui quia de
caſtitate (quam multi eorum violenter ſeruant) gloriãtur, ideo
cornua ſupbiæ & præſumptionis ita ſeruant, ꝙ oẽs alios vilipẽ
dunt, & ideo tales præſumptuoſos ſæpe Deus dimittit cadere,
vt ex fragilitate propria diſcant alios non horrere, nec de vir-
tute propria ſuperbire. pſal. Cornua peccatorum confringam.
17 ¶ Ceruus ſerpentes odit, diutiſsimè viuit, febres non ſentit, qa
ſibi medetur hoc aĩal. Sic bonus homo debet odire ſerpentes
.i. detractores, qui dentibus ſuis.i.verbis mordacibus inueue-
nant quicquid tangunt. Suſurro & bilinguis coinquinabit anĩ
mam ſuam, & ab oĩbus odietur. Eccl. 2. Febres autem.i.carna-
lem concupiſcentiam non patitur, quia ſibi per pœnitentiam
medicatur. Hora ſexta dimiſit eum febris. Ioan. 4. Viuere autẽ
debet in ſtatu gratiæ & permanere diutiſsimè, ſ. per perſeueran
tiam & conſtantiæ firmitatem, quia ſ. nunquam dẽt mortem alĩ
cuius peccati mortalis incurrere vel ſentire. Et ideo videtur ꝙ
ſic debet eſſe de quolibet Chriſtiano, ſicut de ceruis quibuſdã
quos Alexander fecit capi, & torquibus aureis circa collum li
gari, qui poſt mortem eius poſt cẽtum annos viui ſunt inuen-
ti, vt dicit Plin. l. 8. c. 32. Sic verè Alexãder rex regum Chriſtus
fecit capi per prædicationem Apoſtolorum & ſuam & cer-
uos.i. homines Chriſtianos, iuxta illud. Mittam vobis venato-
res multos. Hierem. 16. Iſtos etiam ligauit torque aurea, ſ. fide
catholica & ſtatutis eccleſiaſticę diſciplinę, & ideo per cẽtum
annos.i.perpetuo ſine fine debent viuere, ſ. per gratiam in prę-
ſenti, & per gloriam in futuro. Rex æternum viue. nam per
18 centenarium qui eſt perfectus numerus, vitæ perpetuitas deſi-
gnatur. ¶ Ceruus ſecundum Ariſt. & Auic. non habet fel niſi
in inteſtinis, & ideo eius inteſtina ſunt fętida, & ideo nõ come-
dunt ea canes. Et ſecundum eos, illi mentiuntur qui dicunt cer
uos in auribus fel habere, ſed habet ibi quandam humiditatẽ
ſimilem humiditati ſplenis. Ceruus eſt hõ ſanctus cuius fel eſt
odium vel diſplicentia ſeu ira. Iſti ergo ſancti non habent fel,
iram. ſ. vel diſplicentiam, niſi in inteſtinis.i.niſi in uitijs & pec-
catis, quia nihil eis diſplicet niſi peccatum. In auribus autem
.i. in auditu verbi Dei non habent fel.i.diſplicentiam aliqualẽ,
quia ſcilicet boni viri in eo plurimum delectantur. Et quia ca-
nes.i.cæteri homines vident ꝙ ceruus.i.vir iuſtus habet fel in
inteſtinis.i.ꝙ fętorem peccatorum odit & fugit, ideo ipſa inte-
ſtina.i.vitia & peccata debent deſerere & horrere, & exemplo
ipſius ipſa non comedere nec amare, iuxta illud Eccleſiaſt. 21.
19 Quaſi a facie colubri fuge peccata. ¶ Sanguis cerui, ſicut &
leporis, nunquam coagulatur, contra naturam omnium beſtia
rum, ſed ſemper liquidus manet. Nullum animal abijcit cor-
nua niſi ceruus, ſed quia nimis ſunt ponderoſa, ideo anno quo
libet mutat ea, & habet quatuor dentes in mandibula. & ma-
ſculus maiores quàm fœmella. Ceruus eſt vir perfectus, cuius
ſanguis.i.benignitas & affectio nunquam coagulatur & indu-
ratur per auaritiam & crudelitatem, imo ſemper liquidus ma-
net & benignus, & iſti ſoli, ſcilicet viri perfecti, cornua, dignita
tum. ſ. & honorũ mundanorum, iudicaturas & officia ſecularium
poteſtatum, eo ſcilicet quòd nimis ſunt ponderoſa.i. periculo-
ſa & difficilia ad regendum, ea abijciunt & contemnunt. Soli
enim viri perfecti refugiunt dignitates, quia ſecundum Augu
ſti. Via aliquis inuenitur, qui in alijs præfici glorietur, & cui il
li placeat dominari. Dentes autem eius.i.diſcretio debent eſſe
quatuor per virtutum cardinalium numerum quaternalem.
In maſculis autem.i.in prælatis requiruntur maiores dentes.i.
20 vna maior diſcretio, quàm in fęmellis.i.imperfectis. ¶ Ariſtot.
li. 9. c. 5. dicit quòd inter omnia animalia ceruus eſt ſapiẽtiſsi-
mus, quia iuxta vias hominum paſcit, timens feras, lumen ſolis
cum filijs fugit, timet autem ſuper omnia vocem vulpis. Per
ceruum cornutũ & ſimplicem & placidum, intelligo prę́latos,
epiſcopos & abbates cornutos & mitratos, qui ſimplices de-
bent eſſe & benigni, & ſine plica alicuius falſitatis, qui vias ho
minum.i.ſocietatem virorum rationabilium debent diligere,
& vias ferarum.i.peruerſorum peccatorum declinare. Prouer.
8. Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum. Lumen autem ſolis
.i. proſperitatem mundanam debent fugere, & filios ſuos.i.ſub
ditos ad contemptum huius luminis per exempla & doctrinã
inuitare. Vocem autem vulpis.i.prædicationem & doctrinam
hęreticorum ſemper debent ſummopere declinare. Et vox eiꝰ
horribilis. Apoc. 14. Vel pone ꝙ Chriſtianus debet horrere &
fugere vocem vulpis.i.ſuggeſtionem diabolicam, vel prædica
tionem hæreticam. Vnde figura Deuter. 13. vbi falſus prophe-
ta non erat audiendus, ſed continuo repellendus. Ea pone. Nõ
audies inquit vocem illius prophetæ aut ſomniatoris. Quod
etiam poteſt applicari quòd iuuenes mulieres vocem vulpium
.i. falſorum luxurioſorum & vetularum debent fugere & non
audire, dicentes. Amos 5. Cantica lyræ tuæ non audiam. ¶ Cer- 21
uus ſecundum Ariſto. cauernas denſas & ſtrictas quærit, vbi
tutius maneat, & quæ vnum ſolum habeant introitum, vt cum
feris melius prælietur. Quando autem inſecutus à venatori-
bus inuenit fluuium, ſi poteſt tranſnatare, per aquæ frigidita-
tem reſumptis viribꝰ, euadit venatorẽ. Ceruus eſt bonus chri
ſtianus, qui ad illum finem vt poſsit melius pugnare cũ beſtijs
& cũ feris.i.cũ demonibus & tentationibus & peccatis, debet
eligere cauernas fortes & denſas.i.perfectionem & aſperitatẽ
pœnitentiæ & diſciplinæ. & quando a venatore diabolo & ca-
nibus ſuis.i.tentationibus inſequitur & fugatur, vt ſcilicet per
peccata mortalia capiatur, tunc dico ꝙ debet currere vſq; ad
fluuium deuotionis vel compaſsionis, vel ſacræ ſcripturæ, &
ibidem per feruorem & ſtudium ſe immergere, vel etiam vſq;
ad fontem paradiſi per conſiderationem & affectionem, & ſic
a feruore tentationum refrigerabitur, & ad fugam reſumptis
viribus & virtutibus fortificabitur, & ſic per iſtum fluuiũ vir-
tutes proprias reparabit, & mortis æternæ periculum deuita-
bit. pſal. Quemadmodũ deſiderat ceruꝰ ad fontes aquarũ. &c. 22
¶ Ceruus quando inuenit duas vias, & a venatore inſequitur,
ſolet nũc vnam, nunc aliam eligere, vt per varias & ambiguas
vias canes poſſunt eius odorem perdere, vt ſic poſsit eorũ ma
litiam euitare, ſecundum Ariſtote. li. 8. Sic verè cũ in ſilua mũ
di huius ſint duæ viæ. ſ. contemplatiua & actiua, lectio & de-
uotio, non debemus vnam tantum eligere, ſed de vna ad aliã
nos transferre, vt nunc aggrediamur opus actiuè prædicando
& legendo, & opera miſericordiæ faciendo, nunc opera contẽ
platiuè, ſcilicet noſtram fragilitatem, inferni acerbitatem, cœ-
lorum & beatorum fœlicitatem deuotius attendendo, vt nũc
ſimus Enoch, nunc Helias, nunc Eſiaim, nunc Manaſſes, nũc
habeamus Lyan, nunc Rachelẽ, nunc ſimus Marthæ hoſpites,
nunc Mariæ, & ſic inſultus canum & demonũ non timebimus,
quia cũ in nobis non ſenſerint aliquem odorem vitij vel pecca
ti, ſequi & perſequi noſtra veſtigia non valebunt. Vnde breui-
ter ſi perſequuti ſumus in vna ſemita ſeu via, ad aliã fugiamus.
Matth. 10. Cum perſequẽtur vos in vna ciuitate, fugite ad aliã.
Vel pone ioculatoriæ ꝙ ſi in ſemita vnius religionis canes.i.
detractores vel mali prælati nos perſequũtur, fugiamus ad aliã
ſemitã.i.ad aliã religionem, vt ſic poſsimus tranquilitatẽ animi 23
reperire. Allega vt ſupra. ¶ Ceruus fugiẽs canes & calefactus,
intrat aliquando in fluuium, vbi ita rigeſcit & frigeſcit, ꝙ poſt
modum non poteſt fugere, ſed a canibus capitur & necatur.
Sic homo calefactus tentationibus quandoq; currit ad fluuiũ
deliciarum mundi, & ibi intantum frigeſcit per indeuotionem
& rigeſcit ꝑ obſtinationem, ꝙ non põt currere vel fugere, vel
per bona opera amplius ambulare, ſed adueniente venatore.i.
a demonibus occiditur & necatur. Fluuius ſubuertit fundamẽ 24
ta eorum Iob 22. ¶ Secundum Ariſt. lib. 9. c. 5. & Auicen. Ve-
natio cerui ſic habet fieri, quia duo venatores vadunt ad ſiluã,
vnus autem eorum incipit ſibilare & canere, alius autẽ ſe ab-
ſcondit, ceruus aũt ad cantum delectatus, venit ad venatorẽ,
& dum vacat ad cantũ & delectatur, alius occultus iacit vena
bulum, & eum occidit. Ceruus iſte eſt hõ, qui in ſilua huius
mundi rectè taliter capitur & venatur. Venator cantãs eſt mũ
dus, qui ꝑ falſas ſuggeſtiones amicorum carnalium, fallaces ꝑ
miſsiones, multa promittendo cantat & ſibilat, quæ non red-
dit. In promiſsionibus humiliat vocẽ. Eccl. 29. Venator occul-
tus eſt diabolus, qui non videtur, ſagitta autem eſt mors. Qñ
ergo ceruꝰ.i.miſer homo audit in ſilua iſta ſibilum venatoris,
hoc eſt dictu, verba & incitamenta & oblectamenta amicorũ
& ſecularium mundanorum, tunc vadit ad ipſum venatorem,
.ſ. ad mundum, vtpotẽ quia implicat ſe in actibus & negocijs
mundanis, & dum delectatur in ſibilo.i.in fauore & laude mũ
di, venator occultus diabolus mittit ei ſagittam mortis, & ſic
occiditur temporaliter & æternaliter. Sibilum auræ lenis au-
diuit auris mea. Iob 4. Ideo debemus dicere, Amos 5. Aufer a
me tumultũ &c. Vel dic ꝙ ceruus eſt Chriſtus, qui quãdo ve-

oit ad ſibilum.i.ad oratioñe ſanctorum patrum, venator alius
25 .i.populus iudaicus ipſum interfecit. ¶ Licet ceruus in nemo-
re ſaltet & currat, tamen quando a venatorib' capitur, lachry
matur & mugit, ſm Ariſto. Sic licet ſuperbi & potentes modo
gaudeant & lætentur, capti ñ a demonibus perpetuo mugient
26 & plorabunt. Agite nunc diuites, plorate, &c. Iaco.5. ¶ Cerua
difficiliter parit, quod patet per incuruationẽ & mugitum, &
ideo comedit dracuntium, vt a partu facilius liberetur. Sic ve
rè quia difficile eſt parere.i.bonum facere vel mereri, ideo dra
contium debemus edere.i.memoriã paſsionis Chriſti aſſume-
re, vt faciliter pariamus, & incuruari ꝑ humilitatẽ, & mugitũ
emittere ꝑ orationẽ. Eſa.2. Incuruabitur hõ. & Iob 39. Incur-
27 uantur ad partũ & pariũt. loquitur de ceruabus. ¶ Cerua ſecũ-
dinã ſuam quæ ſm aliquos eſt venenum, comedit antequ ad ter
ram perueniat & deſcendat. Iſta ſecundina ſignificat carnalẽ
affectionem & cogitationẽ quæ quia venenoſa eſt, antequã ad
opus emiſſa fuerit debemus eã deuorare.i. reſtringere cõſume
28 re & adnihilare. ¶ Cerua ſentiens grauiditatem, lapidem præ
cioſum deuorat, cuius beneficio adiuuatur, ꝗ multum valere
dr̃ mulieribus parituris. Sic ſi ſumus grauidati & impregnati
per vitia & peccata, debemus incorporare nobis lapidem præ
cioſum Chriſtum, vel lapidẽ præcioſum.i. duritiam contritio-
nis, & pondus æternorũ tormentorũ vel laborẽ pœnitentiæ,
vel lapidẽ noſtri futuri ſepulchri, vel lapidẽ & pondus diuini
timoris, & ipſum in ventre conſcientiæ ꝑ conſiderationẽ tranſ-
glutire, quia iſta eſt quæ fętũ peccati facit ꝑ confeſsionẽ pare-
re & expellere, & per confeſsionẽ exterius effugare. Timor.n.
29 dñi expellit peccatum. Eccl.1. ¶ In corde cerui ſm Conſtan. &
Dioſc. inuenitur os vnum, quod valere creditur ad partũ acce
lerandum, & contra multiplices paſsiones, ideo in cunctis no
bilibus cõfectionibus admiſcetur. Iſtud os eſt Chriſtus, vel ti
mor Dei, qui in corde cerui.i. viri iuſti inuenitur per amorem
& dilectionem, qui facit mulieres.i. ſimplices parere bonũ op'
& contra infirmitates ſubuenit peccatorum. Hoc nũc os ex oſ-
30 ſibus meis. Gen.2. ¶ Secundum Plin. Auicẽ. & Ariſto. Coagu-
lum cerui vel eius cornua vſta, valent contra ſerpentes & ve-
nena. Sic verè coagulum.i. pietas & benignitas cerui Chriſti,
eius ẽt cornua.i. timor, rigor & auſteritas qñ conſiderantur, li-
berant hoiem a peccato. Ipſe eſt.o. mons coagulatus, mons pin
guis. ¶ Ceruus odit ſerpentes, ideo eos a cauernis extrahit, &
31 qñ ſe ſentit infirmum, ipſos deuorat & conſumit, & ſic ab infir
mitate priſtina conualeſcit, ſicut dicit Iſido. Sic verè hõ debet
odire & abominari ſerpentes.i. peccata, quæ in conſcientia no
ſtra ſerpunt, quia ſicut dr̃ Prouerb.5. Qui odit peccata, vincet.
Qñ ergo homo ſe ſentit infirmum ſpiritualiter & ad bona ope
ra difficilem atq; grauem, ipſe pro certo debet ſerpentes.i. pec
cata de cauernis cordis ſui extrahere per confeſsionem, & ea
deuorare & deglutire per ſatisfactionem, & ſic recuperabit ſa
nitatem moralẽ & pfectionẽ. Vñ ipſe debet dicere de iſtis ſer-
pentibus.i. peccatis illud Amos 9 Si abſconditi fuerint in ver
tice carmeli, inde ſcrutans auferam eos. ¶ Lachryma cerui re-
32 collecta iuuat cardiacos.i. illos qui habent cor tremuloſum, ſe
cũdum Plin. Sic vere lachryma pro peccatis emiſſa iuuat pec
catorẽ, & tremorẽ cordis.i. ſtimulũ conſcientiæ & tribulatio-
nem deſperationis pacificat & quietat. Eſa.16. Inebriabo te la
chryma mea. ¶ Cerui filios ſuos adhuc teneros occultãt, ſi au-
33 tem latere noluerint, ipſos pedum verbere ad latendum caſti-
gant, vt dicit Solinus. Sic verè religioſi debent iuuenes ſuos
in clauſtris abſcondere & a mundo abſtrahere, & ad hoc ipſos
verbo vel verbere compellere & vrgere. Quod bene faciunt
mẽdicãtes, qui paruulos filios diuitũ quouſq; profeſsi ſint, ab-
34 ſcõdunt. Eſa.16. Abſconde fugiẽtes, & vagos ne prodas. ¶ Cer
uus vt dr̃ in libro de natura rerum, & omne animal, & etiam
homo vermẽ habet ſub lingua. Sic verè multi ſunt qui ſub lin-
gua vermem videntur.i. pruritum & appetitum loquendi ha-
bere & hoc quia vix poſſunt tacere, & ſemper appetunt loqui,
contra illud Iaco.1. Sit oĩs homo velox ad audiendum, tardus
35 autem ad loquendum. ¶ Ceruus delectatur in ſonitu & cantu
fiſtularum, fugit tamen & timet latratum. Sic verè nos debe-
mus ſonum diuinæ laudis & bona bonorum verba diligere, la-
tratus autem canum.i. verba detractorum fugere & horrere.
36 ¶ Cerui audito canum latratu, ſm ventum ambulant & fugiũt
vt.ſ. odor cum vento recedat, ne ſequentes canes ipſos poſsint
inuenire. Sic ergo & tu non curras contra ventum.i. contra fla
tum & inſpirationem ſpiritusſancti, ſed potius ipſum ſequere,
& ſecundum ipſum ordina vias tuas, et ſic canes infernimnus
te poterunt inuenire. Vel dic ꝙ ventus eſt diabolica tentatio,
antè cuius conſpectum tu debes fugere, te nõ ſibi proterue op
ponere, vel de viribus tuis præſumere, & ſic poteris canes infe-
ri non timere. Vel dic ꝙ ventus qui portat odorẽ infamiæ alio
rũ, ſunt mali relatores, balliui & accuſatores, qui.ſ. canib'.i. ma
lis prælatis principibus & iudicibus portant infamias aliorũ.
Iſtos igitur debet homo fugere, vel ſm ventum currere.i. vo-
luntatẽ eorum iacere, vt odor ſuæ infamiæ non poſsit ad iudi-
ces peruenire. Matth.5. Eſto conſentiens aduerſario tuo, dum
es in via cum eo ne aduerſarius tradat te iudici &c. Vel dic ꝙ
ventus qui portat odorem virtutum noſtrarum ad alios, eſt fa
ma vel inanis gloria, quam.ſ. debes fugere, ſi tẽtationes & mor
ſus canum.i. demonum & malorũ volueris vitare. ¶ Ceru' in- 37
ueteratus haurit venenum, quo caleſcens currit ad fontẽ, ibi-
que ſatiatus cornua mutat, & reſumptis viribus iuueneſcit, vi-
ſum quoq; ſeneſcentem reſumit, vt dicit glo. ſuper cantica &
ſuper pſal.41. Sic ſi ſenectus male cõſuetudinis te turbet, & ob
ſcuritas ignorantiæ te cęcet & pondus. &c.

De Cornu. *Cap.* 27

CORNV ſm Ariſt li.3.ca.9. eſt de natura oſsis 1
ſed oſſe mollius, vngue & carne durius, & oĩa ta
lia poſſunt mollificari ad ignem, vt dicit idẽ. Pli
nius ẽt libro.11.c.28. dicit ꝙ ſi cera calida corni
bus infundatur, ita mollificantur ꝙ incidi facili-
ter poſſunt, & in diuerſas partes torquenr̃, ita ꝙ aĩal quaterna
vel ſena cornua habere videbitur. Et eſt cornu talis coloris ſi-
cut ſolet, ſm.ſ. colorem pilorum corporis aĩalis. Vnde ſecũdũ
colorem cornuũ variatur color corij vel pilorum. Per cornua
quæ ſunt corporis munimenta, intelligo prælatos, qui corpus
eccleſiæ habent protegere vel munire. Illi debẽt eſſe oſſei, per
conſcientiæ firmitatem, duri per rigorẽ & auſteritatẽ, mollio-
res tñ per pietatem & benignitatem ꝗ oſſa.i.ꝗ mũdi duri prin
cipes & tyranni, & duriores ꝗ caro.i. rigidiores ꝑ correctio-
nem, fortiores & perfectiores, quàm peccatores fluidi & car-
nales, vel ꝗ ſeculares imperfecti & imbecilles. Michææ 4. Cor
nu tuũ ponã ferreum & vngues tuos ponã æreos. Qñ aũt iſta
cornua.i. iſti prælati nimis ſunt duri ꝑ crudelitatem, tunc arti
fex deus ponit eos in igne infirmitatis vel tribulationis, vel ad-
hibet ceram liquæfactæ contritionis, vel ignem concupiſcen-
tiæ carnalis & cupiditatis, quia.ſ. permittit eos cadere, vt.ſ. per
conſiderationem fragilitatis proprię mollificentur per pieta-
tem & benignitatem, & diſcant alijs miſereri. & iſta ratione ſe
cundum Grego. dimiſit dñs cadere beatũ Petrum, vt.ſ. diſce-
ret ꝑ ſeipſum quæ ſunt proximi ſui. Eccl.31. Intellige quę ſunt
proximi tui ex teipſo. Et ſic quando per ſuæ conſiderationis &
vilitatis conſiderationem fuerint bene reſoluti, meli' in viſus
& vtilitates hominum conuertuntur. Secundum autem colo
rem cornuum.i. ſm honeſtatem, virtutem & pulchritudinem
prælatorum, color totius corporis eccleſiæ variatur, quia vir-
tutes vel vitia prælatorũ faciliter ad alios deferuntur. ideo Ec
cl.10. Secundum iudicem ciuitatis, ſic & hi qui habitant in ea.
& Eſa.24. & Oſeæ 4. Sicut populus, ſic & ſacerdos. ¶ Aliquib' 2
animalibus dantur cornua ad ſui defenſionem, & ideo in capi
te ponuntur, vt ad reſiſtendum promptius ſint parata. Et ſunt
cornua vt cõmuniter rotũda & concaua, præter cerui & vni-
cornis, qui ſunt ſolida & dura. Sic verè ad defenſionem ſpũalẽ
ab hoſtib' ſpũalibus.i.a demonibus & peccatis, dedit deus ho
mini cornua.i. gratias & virtutes, quibus mediantibus hoſtis
diabolus per bona opera impugnatur, & anima protegitur &
tuetur, & ideo hõ debet habere iſta cornua in capite, hoc eſt
dictu, in principio & iuuentute, quia ab ipſa iuuenili ętate de-
bet virtutibus præmuniri. Danielis 7. Habebat cornu inſigne
inter oculos. Iſta tamen cornua dicuntur concaua, quia.ſ. vir-
tutes noſtrę ſunt concauę.i. fragiles atque caſſę, & de facili de-
ficiunt & franguntur. Hiere.48. Abſciſſum eſt cornu Moab, &
brachium eius contritum eſt. Niſi forte fuerimus cerui vel vni
cornes.i. viri facti, ſtabiles & perfecti, quorum virtutes ſunt
ſolidę, durabiles, atque fortes. ¶ Aliqua aĩalia abſcondunt cor 3
nua ſua. Vnde dicit Auicẽ. ꝙ ceruus eſt animal inuidum, quia
quando mutat cornua, dextrum ita abſcondit ꝙ vix inuenitur,
& hoc ſm Auicen. ne exinde aliquis accipiat medicinam. Sic
verè multi ſunt qui bene habent aliqđ bonũ, nolunt tñ ipſum
alijs reuelare vel communicare, ſed celant & abſcondunt,
ne.ſ. ſua ſciẽtia alijs ſit medela. Hoc patet de multi doctorib',
ꝗ nolunt publicare opera ſua, ſicut de diuitibus, qui diuitias
ſuas

ſuas non communicant ſed abſcondunt, quaſi inuidentes ſa-
4 luti animarum, & vtilitatibus aliorum. ¶ Cornua ſecundum
Ariſto. libr.3.c.9. maiorem habent continuationem cum cutu,
quàm cum oſſe, quia quædam ſunt animalia quæ mouent cor-
nua ſicut auriculas, ſicut in terra quæ dicitur Phrygia, ſm Ari-
ſto.& Auicen.& talia habent Æale & tauri Indici. Vide in tito
lis ſuis. Chariſsimi per oſſa interius intelligo animam, quæ ha-
bet ſubſtantiam durabilem atq; fortem, per cutem autem quæ
eſt exterius, intelligo carnem fluaibilem atq; mobilẽ, per cor-
nua autem, quæ de capite exeũt, intelligo deſideria & affectus,
quæ de corde exeũt & emanant. Dico igitur ꝙ cornua & affe
ctiones cordis humani magis participant cum cute, quàm cum
oſſe.i. magis naturaliter inclinantur ad carnem quàm ad ſpiri-
tum, & potiſsime in multis, qui ita ſunt fragiles ꝙ cornua ſui
capitis.i. deſideria cordis ſui continuè ſunt in motu, quia præ-
5 cordia fatui quaſi rota plauſtri eccl.23. ¶ Secundum Ariſt.li.3.
c.9.& Aui. eadem eſt materia cornuum, vnguium, dentum, &
ſolearum.ſ. fumus a corde reſolutus, & hinc eſt ꝙ quanto ani-
mal eſt fortioris & calidioris naturæ interius, tanto plures fu-
mi reſoluuntur a corde, & ſic habet fortiora et maiora, dentes,
ſoleas, cornua, & vngues. Chariſsimi fumus iſte eſt mala cogi-
tatio, quæ de corde exit, quæ re uera cauſat in hoĩe multa vitia
& peccata. Eſt.n. materia & cauſa cornuum ſuperbiæ & vani-
tatis, vnguium ſæuitiæ & crudelitatis, dentium iactantiæ & de-
tractionis, ſolearum (quæ terram tangunt).i. auaritiæ & ambi-
tionis, plumarum vanitatis & elationis, & pilorum inhoneſtæ
conuerſationis, quia breuiter quicquid eſt de malo exterius in
apparentia, venit ab interiori fumo.i. ab affectione & conſcien-
tia. vnde Marci.7. De corde exeunt furta, homicidia, adulte-
6 ria, &c. ¶ Secundum Ariſt. ibidem nullum animal habens cul-
mos.i. dentes magnos, habet cornua, vt patet in elephantibus
& in apris. Sic procerto illi qui habent culmos.i. verba q̃ ſunt
dentes ſpirituales, magnos per iactantiam & magniloquium,
tales dico carent cornibus, hoc eſt dictu, poteſtate & virtute,
quia vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Prouerbi.
14. Vt communiter enim illi qui plus loquuntur minus poſ-
ſunt. Vel dic quòd illi qui habent dentes acutos & magnos id
eſt verba detractoria & pungitiua, carẽt cornibus virtutum &
gratiarum, quæ ſunt animæ munimenta & ornatus. Vir.n. lin-
guoſus non dirigetur.

De Crocodilo. Cap. 28.

1 CROCODILVS ſm Iſidorum lib.12. eſt aĩal
quadrupes, a croceo colore dictũ, in aquis & ter
ris valens, quia de die in terra, de nocte autem
in aqua habitat & quieſcit. Longitudinis eſt fe-
re viginti cubitorum, dentium & vnguium im-
manitate armatum, cutem habet ita duram, ꝙ
de percuſsionibus & ictibus lapidum nihil curat, oua in terra
fouet, quæ maſculus & fœmina viciſsim fouent, ſicut etiam di
cit Plin.& Solinus. Chariſsimi illud poteſt exponi de mundi
auaris, vſurarijs & peccatoribus, quia vere iſti ſunt hodie ruſi
per malitiam, in aquis deliciarum de nocte per luxuriam, in
terris diuitiarum de die per auaritiam cõmorantes, quia de die
.i. in publico & in aperto circumeunt nundinas, & mercantur,
de nocte vero.i. in ſecreto & occulto in actibus luxuriæ, dele-
ctantur. Aĩa eorum in abominationibus ſuis delectata eſt. Eſa.
vltimo. Iſti habent arma dentium.i. cautelarum & malæ loqua
citatis, vnguium.i. rapinæ & crudelitatis. Patet in aduocatis &
ballinis, qui verbis & rapinis alios infeſtant. Item longitudinẽ
habent magnam, quantum ad ſuam reputationem, quia.ſ. in lõ
gum & diu ſemper credunt viuere & durare. Ibi fuit vir lon-
giſsimus.2.Reg.21. Duram habent cutem.i. faciem & volunta
tem per obſtinationem, intantum ꝙ non poſſunt molliri, con-
uerti vel penetrari per prædicationem. Hiere.5. Indurauerunt
facies ſuam ſuprà petram, & noluerunt reuerti. In terra etiam
nutriunt oua ſua, quia.ſ. mundi peccatores in terra.i. in amore
terrenorum, & in bonis temporalibus nutriunt & educant oua
ſua.i. filios & filias, & eos exemplo ſuo docent eſſe vſurarios &
auaros. & hoc tam maſculus quàm fœmina operantur, quia.ſ.
& vir & vxor ſumme intuntur ꝙ filij ſui & filiæ ad terrena lu-
cra & opera doceantur. In vmbra eius enutriuit catulos. Eſai.
2 34. ¶ Quidã piſces habentes pinnam ſerratam, & cum ea ven
tris mollitiem ſecantes, interimunt crocodilos.ſ. delphini, ſm
Pli.li.8.c.25. quod etiam ſm Senecam in naturali. quæſt. Babil
lus præfectus Ægypti ſe ſemel in oſtio Nili vidiſſe aſſeræ, pu-
gnam.ſ. crocodilorum & delphinorum, & crocodilos victos &
lectos fugiſſe. Sic vere ſancti qui habent pinnas ſerratas.i. ope-
ra pœnitentiæ aſpera, quibus mollitiem ventris.i. actus luxu-
riæ & guloſitatis impugnant crocodilum.i. carnẽ interimũt &
occidunt, & per huiuſmodi ſpinas & pinnulas contra carnem
præualent & triumphant. Eſa.51. nunquid non percuſsiſti ſu-
perbum, vulneraſti draconem? ¶ Secundum Ariſt. & Pli.li.8, 3
c.25. Nullum animal ex tam paruo principio venit ad tantã ma
gnitudinem ſicut crocodilus, quia ex ouo quaſi anſerino cre-
ſcit in lõgitudinem 20. cubitorum. Per illum crocodilum intel
ligo balliuos, cauſidicos & vſurarios, quia verè vt communi-
ter tales veniunt de paruo genere, hoc eſt dictu, de paupere &
humili ſtatu, tñ per ſuas exactiones, fraudes & rapinas, ad ma-
ximam magnitudinem.i. ad magnum ſtatum diuitiarum & ho
norum creſcunt. Iſtud patet ad ſenſum, ideo iſti ſunt figurati p
granum ſinapis quod minus omnibus ſeminibus creſcit in ar-
boram magnam, & fit maius omnibus oleribus, ſicut dicitur
Marci.4. Sic verè iſti ſunt ſicut ſinapis, quia faciunt ruſticos fle
re per excoriationes, qui cum ſint naturaliter minimi.i. de vilíſ
ſima plebe, tamen creſcunt & fiunt maiores cunctis oleribus
.i. cunctis vicinis circunſtantibus, ita ꝙ quandoque ſub vmbra
eorum.i. ſub eminentia ſui ſtatus habitant aues.i. nobiles vel
potentes, inquantum.ſ. dominia & iuriſdictiones acquirunt.
poſſeſsio eorum creuit in terra. Iob 1. ¶ Crocodili habent qua- 4
tuor pedes, & voce carent, dentes habent horribiles ſicut pe-
ctem, culmos habent etiam ſicut aper, vt dicit idem. Sic verè
peccatores habent quattuor pedes.i. quadruplices affectiones.
Lingua etiam & voce laudis diuinæ carent, quia pro certo nec
Deum laudant, nec regratiantur de beneficijs ſibi datis. Præ-
cepit abſcindi linguam eius.2.Macha.7. Dentes.n. eorum.i. cru
delitas & rapina cum quibus deuorant circunſtantes, magni
ſunt & horribiles, quia verè horribile eſt videre crudelitatem
talium & rapinas. ideo Dan.7. Ecce inquit beſtia quarta hor-
ribilis & mirabilis, dentes habebat, & reliqua pedibus concul
cabat. ¶ Secundum Pli. Crocodilus multum comedit, & tan- 5
dem incipit dormire, & cum dormit, venit quædam auicula
dicta ibi trochilos, in Italia rex auium, quæ habet pennas ſcin-
dentes, quæ in ventrem eius illabitur, & ipſum ſicut telũ perfo
rat & corrodit. Aduerte tamen hic ꝙ magiſter de proprietati-
bus rerum non videtur Plinium intellexiſſe, quia.ſ. Pli. ipſe di-
cit ꝙ illa auis ſcalpẽdo facit crocodilum dormire, quod vidẽs
beſtia dicta ichneumon in ventrem eius illabitur, & perforat
ventrem eius, quod etiam Solinus dicere comprobatur. Sic ve
re in mundo ſunt aliqui qui vltra menſuram volunt comede-
re & bibere. Vel iſti multum comedunt, quia verè multos ci-
bos.i. multas diuitias accipiunt & acquirunt, quia omnẽ eſcã
manducabit venter. Eccl.36. Verumtamen quãdo ſunt bene ſa-
turati, & pleni diuitijs, officijs & præbendis, tunc dico inci-
piunt dormire & requieſcere iuxta fluuium.i. deliciarum, quia
tunc efficiuntur guloſi & luxurioſi, & ad modum dormientis
non cogitant de futuris & dum taliter delectantur, auicula ve
nit.ſ. mors, quæ ſubito in fauces eorum illabitur, & eos deuo-
rat & corrodit. Vel auicula.i. diabolus, qui ipſos per mortem
corporalem interimit & æternam. Figura de Iahele ſicut.c. du
aſpidu. Tales enim dum credunt dormire & delectari in deli-
cijs acquiſitis ſubito moriuntur. Qui cum habuerit quod cu-
pierat, poſsidere non poterit. Iob 20. Vel dic per alium modũ
ꝙ.ſ. vbi auis ſcalpendo.i. diabolus male ſuggerendo, vel adula-
tor dulciter blandiendo, diuitem in delicijs et diuitijs dormire
fecerit, venit ichneumon.i. mors, quæ in ipſum illabitur, & oc-
cidit. Iudi.4. Soporem morti ſocians defecit &c. ¶ Crocodilus 6
ſolus inter animalia maxillam ſuperiorem mouet, inferiori im
mobili remanente, ſecundum Iſid.li.12. Sic verè multi a partu
ſuperiori.i. quantum ad Deum & cęleſtia mouent maxillam.i.
verba, quia de Deo & diuinis altè prædicant & loquũtur, ma-
xillam autem inferiorem.i. bonam operationem hic inferius
exercendo non mouent, quia.ſ. ipſi habent verba, & non ope-
ra. Dicunt.n.& non faciunt. Matthei 23. ¶ Quando crocodilus 7
ſatiatus iacet iuxta fluuium Nili, quædam auicula quæ dicitur
latinè rex auium, græcè autem ſecundum Plin. dicitur trochi-
los, ſecundum Soli. volat ante os eius, quam aliquandiu a ſe re
pellens, tandem fauces ipſi aperit, quæ in os eius illapſa, eum
primo dulciter & delectabiliter vnguibus ſcalpit, ita ꝙ mox
obdormit, & tunc auicula vẽtrem eius ingreditur, & eum vt
telum perforat & corrodit, ventrem.n. habet mollem, & ideo
de facili vulneratur. Crocodilus eſt homo diues ſatiatus diui-
tijs &

tijs & præbendis, fluuius Ægypti ſignificat delicias huius mūdi, qui more Ægypti ardore concupiſcentię eſt aduſtus. Auicula eſt diabolus vel peccatum. Quando igitur crocodilus diues iacet, quieſcit & delectatur iuxta fluuium Ægypti. i. iuxta delicias et proſpera huius mundi, tunc auis iſta ſ. peccatum et diabolus volitat ante eum per cogitationem, quam aliquādiu a ſe repellit, quia. ſ. ſtatim non conſentit peccato, ſed tandem aperit ei os cordis. ſ. affectionē, & in deliberatione cogitat & delectatur, & tunc iſta auicula delectabiliter eum ſcalpit, quia. ſ. diabolus per falſas ſuggeſtiones proponit ei delectabilia quæ ſunt in peccato, & ſtatim miſer crocodilus homo obdormit. ſ. per conſenſum, & ſic intrat auis diabolus in ventrem eius. i. conſcientiam, per mali operis complementum, ita ꝙ cum finaliter perpetuo deuorat & corrodit, quia etiam in damnatis remanet corroſio & remorſus conſcientiæ. Quia. n. homo habet mollē ventrem. i. mollem & teneram voluntatem, & fragilem ad reſiſtēdum, ideo de facili moritur per peccatum. Figuram pone de Siſare & Iahele & lacte, vt ſupra de aſpide, quia dum miſer peccator dormit delectatur & quietatur in peccato, temporaliter & æternaliter laniatur. Cum. n. dixerint homines, pax & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperueniet interitus, & erit dolor quaſi in vtero habentis 1. ad Theſſa. 5. Vel dic ꝙ crocodilus eſt princeps, auis eſt adulator, quia. ſ. ſuauiter ſcalpit & loquitur, vt in ventrem. i. hoſpitium eius introducatur, vbi tandem introductus omnia inteſtina. i. omnem poſſeſsionem rodit, ſurripit, & furatur, et ſic fit ꝙ iſti diuites carent, ipſi vero principes corroſi & depauperati remanent & ſuccumbunt. Vel ſi vis dic ꝙ inteſtina familiam interiorē ſignificant, quā. ſ. tales ſolent infeſtādo corrodere. qſi ſe vident in domo vel in curia ingreſſos, & pacificè introductos fuiſſe. fiunt. n. accuſatores & detractores, & ſic fiunt domus totius turbatores. Vel dic de ambitioſis, qui in ventrem eccleſiæ. i. beneficium & officium blandè & adulatoriè intrant, & ſcalpendo ſuperiorem gradū in eccleſia obtinent, quo cum ſe receptos & introductos viderint, ſtatim totum ventrem. i. totum collegium tribulant, & conturbant, ipſumque receptorem ſuum. i. ipſum promotorem quem primo dormire fecerant, exaſperant aliquotiens, & moleſtant. Vnde Prouer. 23. Ingreditur blandè, nouiſsimè autem mordebit vt coluber, & tanquā regulus venena diffundet. Vel per crocodilum intelligo infernum, qui ſatiatus ſunt & repletus multis cibis. i. ſanctis patribus & prophetis, quos a principio mūdi vorauerat, quia dilatauit infernus animā ſuam, & aperuit os ſuū abſque termino, & deſcendent fortes & ſublimes glorioſiq; ad eum. Eſa. 5. Sed pro certo rex auium. i. angelorum. ſ. Chriſtus, in ipſum fuit illapſus poſt paſsionē, & ipſum perforauit, & dirupit inteſtina eius, quia. ſ. ſanctos patres extraxit de eius vtero. ſ. de limbo, vel de purgatorio, & ibi reliquit aperturā & fracturam. i. introitum ad purgatorium & egreſſum. ideo Oſeæ 13.

8 Ero mors tua o mors, morſus tuus ero inferne. ¶ Secundū Pli. & Solinum iſta belua perſequitur fugientes, fugax tñ eſt cōtra inſequentes. In hyeme abſconditur, in vere apparet. & quamdiu viuit ſemper creſcit. in aqua poſitus oculos habet hebetes, in terra autem acutè videt ſecundū eoſdem. Rectè talis eſt diabolus, quia verè illos qui eum fugiunt & declinant, eius. ſ. potētiam timentis magis perſequitur, illos tñ qui ei reſiſtunt ſibi nō conſentiendo, fugit, quia ſicut dicitur Iaco. 4. Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis. Iſte in hyeme. i. in tēpore tribulationis latet. ſ. a tentationibus ceſſando, quia bene ſcit ꝙ nihil faceret. Sed in vere. i. in tempore proſperitatis, tunc apparet. ſ. tentādo de luxuria, gula &c. Et hic quamdiu viuit. i. vſque ad diem iudicij ſemper creſcit, quia. ſ. corpus miſticum. i. collegiū reproborum vſque ad diem iudicij augmentatur. ¶ Crocodilus in

9 vere apparet, & in hyeme non videtur, & ſecundum Plin. in hyeme ſemper ieiunat. Per crocodilum intelligo homines diuites & mundanos, qui in vere. i. in tempore proſperitatis apparent & videntur eſſe amici promittentes magna & mirabilia. Sed verè quando venit hyems. i. tēpus tribulationis & paupertatis, pro certo non inueniuntur, quia falſi amici & mundani apparent & blandiuntur hominibus in eorum proſperitate, & fugiunt in aduerſitate. ideo Eccl. 6. Eſt amicus ſecundū tempus, & non permanebit in tempore aduerſitatis. Vel dic ꝙ diuites in vere præſentis vitæ apparent, in hyeme vero futuræ mortis non videbuntur, quia tunc in inferno latebunt vbi ꝑpetuo ieiunabunt. ¶ Crocodilus quamdiu viuit, ſemper creſcit

10 ſecundum Pli. Non. n. habet limitatum augmentum, & iſte in aquis habet viſum hebetatum, in terra autem acute videt. Sic verè iſti mundani vſurarij & auari quādiu viuunt, ſemper creſcunt. ſ. quātum ad diuitias & honores, quæ ſemper eis adduntur. Non. n. ponunt terminum finem, vel limitem in diuitijs & in ſtatu ſuo, quia ſemper vellent magis ac magis vſque in infinitum creſcere. In aqua autem. i. in bonis ſpiritualibus paruo vident per diſcretionem, ſed in terra. i. in diuitijs acutè vidēt per mundanam ſapientiam & conſiderationem, quia filij huius ſeculi ſapientiores filijs lucis. Lucæ. 16. Vel in vita præſenti ſunt videntes & ſapientes, vt patet in cauſidicis, qñ autem in aqua erunt. i. in miſeria infernali, tunc obſcurabitur per ignorantiam intellectus ſui claritas. Mortui. n. nihil nouerunt amplius. Eccle 9. Vel pone ꝙ boni ſemper debent creſcere quamdiu viuūt, ſecundum. ſ. proceſſum & cumulum meritorum. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Heſter. 10. Vel pone etiam ꝙ mali ſemper creſcunt in malitia, quia mali homines proficiūt in peius. 2. Timo. 3. Vel pone ſi vis ꝙ crocodilus in aqua obſcure videt in terra clarè, quia. ſ. illi qui ſunt in aqua. i. in delicijs, non clarè vident per diſcretionem, ſed qñ ſunt in terra. i. in aſperitate & pœnitentia, tunc bene vident clarè, quid fugiendum. ſ. & agendum, quia ſecundum Grego. Aduerſitas oculos aperit, quos proſperitas claudit. ¶ Crocodil⁹ fugit inſequētes, & per- 11
ſequitur fugientes ſm Plin. Senecam & Soli. Sic verè mūdus fugit inſequentes. ſ. diuites fieri cupientes, quia ſi ſequutus fueris, non apprehēdes. Eccl. 13. Fugientes autem eum & contemnentes inſequitur, eius dignitates offerendo & officia. Præoccupat. n. quærentes ſe. Sapien. 6. Hucuſque Plinius. ¶ Secundū 12
Phiſologum Crocodilus ſi iuxta fluuium inuenerit hominem, occidit eum ſi poteſt, cum occiderit, plorat ipſum, & finaliter ipſum deuorat poſt ploratum. Sic vſurarij & cauſidici qui per cautelas & malitias pugnant contra homines. i. contra pauperes iuxta fluuium mundi huius, quādo præualent contra eos. ſ. per fallacias & verba ſua, tunc occidūt eos. ſ. ligando & inuoluēdo eos in ſuis cōtractibus, & tunc plorant per fictā cōpaſsionem, vt ſenſus magis extrahant & inuoluant. Sed pro certo finaliter eos deuorant per exhęredationē. Figura de Iſmaele Hier. 41. qui egreſſus in occurſum virorū, incedens & plorans ibat, & duxit eos in ciuitatem, & occidit eos. Sic verè tales videntur eſſe flentes per compaſsionem, ſed per ficta verba ſua occidunt & exhęredant & defraudant. Eſt. n. qui nequiter ſe humiliat. Ecc. 19. Vel pone ꝙ crocodilus eſt populus iudeorum, qui occidit hominem. i. Chriſtum, ſed in fine temporū flebit eum per cōtritionem, & vorabit ipſum & ſibi incorporabit per ſuæ fidei ſuſceptionem, quia in fine iudei ſalui fient, ſicut dicitur Leu. 26. Deu. 30. Eze. 16. Eſa. 10. & 11. per totū, & ſm Apoſtolū Roma. 11. Cum ſubintrauerit plenitudo gentium tunc omnis Iſrael ſaluus fiet. Vel crocodilus eſt diabolus qui in fine habebit lugere de hoc ꝙ homines deuorat & ſeducit. Vel dic ꝙ quādo homo occidit animam ſuam per peccatum, debet eam lugere per contritionem, & deuorare & ſibi incorporare per peccatorum iugem recordationem. Deuora librum, & amaricabi- 13
tur venter tuus. Apoca. 10. ¶ Dicit idem Phiſologus ꝙ de fimo crocodili fit vnguentum quo mulierum ſenum facies ſophiſticatur, vt ad tempus iuuenes & pulchræ videātur, & earum rugoſitas palliatur. Crocodilus eſt diabolus, qui fimum ſuum. i. hypocriſim & fictionem emittit, & ideo mulieres rugoſę & ſenes, hoc eſt dictu, perſonæ fragiles & viles in peccatis & vitijs antiquatæ, iſto fimo. i. hypocriſi & fictione illinunt vultus ſuos . i. apparentiam exteriorem, ita ꝙ propter pulchritudinem morum & conuerſationis ipſe videntur eſſe iuuenes. i. fortes ad bona opera exequenda, ſed hoc eſt tantum vſque ad tempus, quia verè fictio hypocritarum de facili percipitur, & eorū rugoſitas declaratur. Gaudiū n. hypocritæ ad inſtar puncti. Iob 20. quia ſecundum Senecam. Nihil quod ſimulatum & fictum 14
eſt, poteſt eſſe diuturnum. ¶ Dicit idem Phiſologus ꝙ enydros in herbis quas crocodilus comedit, ſe inuoluit. &c. Vide de fluuio Nili. c. de flumine, vel de Ægypto. Entydros eſt quidam ſerpens, qui duobus modis intrat in crocodilum. ſ. inuoluendo ſe in herbis quas crocodilus comedit ſm Phiſologum. vel in luto, & per dentes collabendo, ſecundum Iſidor. lib. 12. Et forte iſte eſt ichneumon de quo dicunt Plin. & Solinus ꝙ tunc in ventrem crocodili illabitur, quādo ipſum dormire per ſcalptionem auiculę videt. Sic vere duobus modis intrat diabolus cor humanum. ſ. cum herbis quas homo comedit. i. cum diuitijs per peccatū auaritiæ. Item cum luto. i. cum carnis delicijs per luxuriam, & ſic occidit hominē quem ſubintrat &c. Vide de nilo. ¶ Secundum Pli. & Sol. crocodilus quando videt 15
vermi-

vermibus ventrem ſuum plenum, & eainde infirmatur, ape-
rit os quibuſdam auiculis quæ in Nili littoribus habitant, quæ
in tempore æſtiuo ſubintrant eius ventrem, & vermes ibi exi-
ſtentes comedunt, & ſic a vermibus belua liberatur. Iſte croco
dilus magnus, horribilis & crudelis ſignificat crudeles tyran-
nos & principes huius mundi, qui propter mala ſua opera mul
tos habent vermes, id eſt multos remorſus in conſcientia.
Per iſtas auiculas intellige adulatores & hiſtriones, qui in flu-
mine mundi huius in æſtiuo tempore, id eſt in tempore pro-
ſperitatis volitant & diſcurrunt. Quando igitur crocodilus,
id eſt princeps & tyrannus vult extrahere vermes & remorſus
de ventre conſcientiæ. ſ. quando vult ꝙ conſcientia ſua non re-
mordeat eū, tunc verè admittit & alloquitur auiculas iſtas. ſ. hi
ſtriones & adulatores, qui cum roſtris ſuis. i. cum verbis adula
torijs extrahunt vermes de conſcientia eius, quia eius actus iu-
ſtificant, & ſic faciunt ꝙ principes non faciant conſcientiā in il
lis de quibus primitus faciebant, quia breuiter principes ho-
die largas habent conſcientias, propter verba adulatorum, qui
ſunt iuxta ipſos. Eſai. 30. Loquimini nobis placentia &c. Ideo
Eſa. 9. Erunt qui beatificant, ſeducentes, & qui beatificantur,
præcipitati. Vel dic ꝙ nos debemus aperire os per confeſſio-
nem ſacerdotibus auibus Chriſti, vt inde extrahant vermes
26 conſcientiæ. i. peccata. ¶ Crocodilus ſm Solinum non habet
linguam ad vociferandum. ſed habet linguam modicam, ſicut
piſces. ſ. tantummodo ad guſtandum. Sic pro certo multi ſunt
qui non habent linguam ad vociferandum per Dei laudem &
gratiarū actionem, ſed bene habēt linguam ad guſtādum & ad
comedendum per gulam & carnalem delectationem. Adhære
27 re faciam linguā tuam palato tuo, & eris mutus. Eze. 3. ¶ Cro-
codilus ſm Solinū in aqua habitans retinet radios ſolis, & agi
tat ſe, & ſic fit aqua calida. Sic diabolus qui in aquis. i. vitiis de-
licioſis habitat &c. non intelligo quid eſt hoc dictu, ideo non
28 expoſui. Iob 41. Sub ipſo erunt radij ſolis. ¶ Crocodilus ſecun
dum Pli. & Solinum ibi, facit nidum ſuum circa Nilum, & ibi
oua ſua parit, vbi quodam naturæ præſagio cognoſcit nilum an
no illo nullatenus aſcenſurum, & ſic vt ait Pli. vbi ſupra, nidus
crocodili præſagium eſt vſq; ad quem locum ſit aſcenſurus ni
lus anno illo. Sic verè viri iuſti & ſancti nunquam ſtabiliuerūt
ſibi manſionem aut nidum in loco vel ſtatu vbi aquæ fluxibilis
proſperitatis mundanæ attingere potuiſſent. Oua. n. affectuum
ſuorum nunquam poſuerunt, niſi in ſtatu pœnitentiæ, vbi flu-
29 uius proſperitatis fluxibilis nō attingit. ¶ Sicut ponitur in li. de
natura rerum, crocodilus etiam corde ſublato aliquandiu vi-
uit, quod in animalibus quæ a corde vitam habent, rariſſimum
inuenitur. Sic verè ſi cor. i. propriam voluntatem amiſerimus,
vitam gratiæ pp hoc nullatenus amittemus. Vel dic ꝙ mali qui
cor ſuū perdiderunt, inquantū ipſum per mundi volutabra di-
ſtraxerunt, nihilominus viuūt, vita. ſ. temporali. pſal. Cor meū
dereliquit me. Vel dic ꝙ cor ſignificat cōſtantiā etc. ſicut ſupra.
Vide in tractatu de piſcibus, vbi inuenies alia. Etiā vide in titu.
de ouis. c. vlt. vbi ſimilr inuenies quædā dicta. ſ. infra li. 13. c. 5.

De Colubro. Cap. 29.

1 COLVBER dicitur quaſi colens vmbras, vel
quaſi collabens, quia labitur dum mouetur, vt
ait Papias. Coluber rutam odit, pellē deponit,
lac diligētiſſimè bibit, carnes fugit, muſcas co
medit, puluerem lingit. Tales rectè ſunt pecca
tores mundi, quia vmbras. i. loca obſcura dili-
gunt & frequentant, quia vſurarius falſum contractum, luxu-
rioſus carnis actum in tenebris operantur. i. in locis ſecretis,
quia qui malè agit, odit lucem Io. 3. Iſti etiam collabuntur per
diuerſa vitia & peccata, rutam. i. pœnitentiam amaram odiūt,
pellem. i. bonam conuerſationem deponunt, lac. i. mundi deli-
cias diligentiſſimè bibunt, & carnes. i. voluptates carnales, mu
ſcas & puluerem. i. mundi bona & diuitias nihil valētia fugūt,
lingunt, diligunt & ſectantur. pſal. Inimici eius terram lingēt.
2 ¶ Coluber ceruum fugit, leonem interimit, arbores & cauer-
nas inhabitat, rutam odit, lac etiam diligētiſſimè bibit. Sic dia
bolus ceruos. i. ſimplices & perfectos cornua virtutum deferē
tes, & curſum bonorum operum exercentes, odit & fugit. Sed
verè leones. i. ſuperbos & crudeles interimit & occidit, arbo-
res & cauernas. i. homines concauos per fraudem & malitiam
inhabitat, rutam. i. homines amaros per contritionem odit, lac
autem. i. homines delicioſos bibit, ſugit & attrahit in infernū.
3 Mel & lac ſub lingua tua Can. 4. ¶ Pinguedo colubri aquatici
valet contra morſum crocodili, & ſi quis ſecum habuerit fel
colubri, a crocodilo non læditur, contra ipſum belua nil audē
te. Iſte coluber eſt Chriſtus, qui in aqua deuotionis vel etiam
tribulationis fuit nutritus, pinguedo eius eſt pietas & dulce-
do, fel autem eſt eius auſteritas ſeu rigor. Pinguedo igitur co-
lubri aquatici. i. pietas Ieſu Chriſti valet contra morſum cro-
codili. i. contra tentationem diaboli, quia per Chriſti pietatem
a tentationum & vitiorum morſibus liberamur, quia pietas ad
omnia valet. 1. ad Timo. 4. Si autem fel eius. i. ſuum rigorem &
auſteritatem nobiſcum habuerimus per iuſtorum iudiciorū iu-
gem conſiderationem, tunc a crocodilo diabolo per peccata &
& vitia non lædemur, quia ſic per Dei timorem qui exinde cō-
cipietur, vitia declinabimus & peccata. Bene ergo conſulitur
Thren. 3. Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis. Vel
per pinguedinem intellige ſanguinem Chriſti. & per eius fel
intellige fel quod in Cruce potauit, quæ omnia ſunt contra
peccata medicinæ. Figura de ſerpente æneo ſuſpenſo &c. Nu-
meri 21. Applica de Chriſti paſſione.
Damula. vide ſupra de caprea, quod idem eſt.
Dipſas. vide ſupra. c. de aſpide & angue.

De Dromedario genere cameli. Cap. 30.

DROMEDARIVS eſt quoddam genus came- a
li, ſm Iſid. li. 12. Minoris tū eſt ſtaturę quàm camelus,
longe autem velocioris motus & curſus.
Vnde dromos gręcè idem eſt quod curſus vel na
latinè, centum. n. miliaria pergit vna die in Ma-
dia & Eila, quæ ſunt regiones trans Arabiam, vbi abūdant. Et
caſtrātur in iuuētute, vt velociores ad curſum fiant, & ne pro-
pter fœminarum ardorem à curſu ſui itineris retardentur. Sic
verè duo ſunt genera camelorum. i. hominum. ſ. cameli com-
munes. i. ſeculares, & dromedarij. i. religioſi. Et iſti ſunt vel de-
bent eſſe minores alijs per humilitatem, velocioris curſus per
bonorum operum multiplicitatem, & ideo in iuuentute debēt
caſtrari per votum caſtitatis, ne. ſ. præ ardore fœminarum mo-
ueantur per luxuriam, & a curſu bonorum operum retarden-
tur, & vt ſicut caſtrati & caſtificati curſu bonorum exæquan-
tur. Curſor læuis explicās vias &c. Hier. 2. ¶ Dromedarius eſt 2
animal leue, velox & mobile ſupra modum, ſed huiuſmodi ve
locitatis plures ſunt cauſę ſm Pli. Vna eſt latitudo paſſus, quia
tibias habet lōgas. Alia eſt diſpoſitio membrorum, quia tibias
habent graciles & neruoſas. Alia eſt parcitas victus, quia parci
ſunt cibi, quia fęno vel cortice vel dactylorū oſſibus poſt lon-
giſſimos terrę circuitus ſunt contenti, & ſic quia non impin-
guantur, ſunt leues ad motum & curſum. Alia eſt magnitudo
caloris, quia cum ſit animal calidiſſimū natura, ideo calor cō-
ſumit in eo ventoſitatem & pinguedinem, & non ſinit eos mo-
le carnea onerari. Alia eſt quia caſtrantur in iuuentute, & ſic
propter libidinis abſentiam minus impediūtur a curſu. Sic ve
rè chariſſimi ſancti & perfecti viri fuerunt, & ſunt veloces ad
curſum bonorum operum exercendum, et nos ſimiliter debe-
mus eſſe, ſed ad hoc debent cōcurrere plures cauſę. Prima eſt
latitudo paſſus. i. amoris, quia verè tibias. i. affectus longos de-
bemus habere, vt. ſ. non tantum tangamus per dilectionem illa
quæ ſunt prope nos. ſ. parentes & amicos, imo etiam illa quæ
ſunt longe. ſ. inimicos, & etiam non tantum illa quæ tangunt tē
poralia, ſed etiam cœleſtia. Attingit a fine vſque ad finem. Sa-
pien. 8. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Sapien. 18. Se
cunda cauſa eſt membrorum habitudo, quia verè crura noſtra
. i. affectiones debent eſſe graciles per humilitatem, & neruoſę
per ſenſum compaſſionis & per pietatē. Item parcitas victus,
quia verè nos non debemus quærere delicias in deſerto mun-
di huius, ſed poſt circuitus & labores pœnitentiæ debemus co
medere cibaria ſacræ doctrinæ. ſ. corticem ſenſus hiſtorialis, fę
num ſenſus moralis, & oſſa dactylorū. i. ſenſus myſticos & ſpi-
rituales, quia qui bene vult currere & laborare per pœniten-
tiam, non debet impinguari delicijs, ſed ſcientijs. ideo 2. Timo.
4. Miniſterium tuum imple, ſobrius eſto. Alia cauſa eſt calor. i.
feruor charitatis, quia ſi fuerimus feruentes per charitatem,
tunc conſumetur ventoſitas ſuperbiæ, & ſuperflua pinguedo
gulæ & luxuriæ, & ſic ponderoſitas auaritiæ non impediet cur
ſum noſtrum. Alia autem ratio eſt caſtratura. i. emiſſio voti ca-
ſtitatis, quia breuiter loquendo ſi fuerimus caſtrati per caſti-
tatē, erimus feruentes per charitatem, parci per cibi abſtinen-
tiam, lati paſſus per amicitiam, & tūc curſum laboris & bono-
rum operum velociter exequemur Et ſi neruoſi fuerimus per
deuotio-

deuotionem & compaſsionem, tunc laborem noſtrũ continuabimus per perſeuerantiam & durationem 2. Tim. 4. Bonũ certamen certaui, curſum conſumaui, fidem ſeruaui.

De Dracone. Cap. 31.

1 DRACO ſm Iſid. li. 12. rex & maximus eſt ſerpétum. Hic in æthiopia in ipſis incendijs iugis æſtus habitat, de cauernis ſuis aliquando exit, & in aerem fertur, & aer propter eius impetũ concitatur, & mare propter eius venenum intumeſcit. Dentes habet magnos & ſerratos, morſu & ictu interficit, quia cauda ſua durisſimè percutit atq; ligat. Vnde nec ab illo eſt tutus elephas corporis magnitudine, quia ſemitas obſidet per quas elephas ambulat, & ligãdo pedes eius cum cauda ſua ipſum compellit cadere, ſed hoc non impune facit, quia dum detrahit elephantem, ſuper eum elephas cadit, & ſuo pódere ipſum necat. Rectè talis eſt diabolus, quia in æthiopia, ideſt in inferno vbi ſunt incendia iugis æſtus, habitat & moratur. Sed pro certo de cauernis illis aliquando exit. ſ. ad bonos tentandos, & ideo in aere & in mari. i. in eccleſia & in mundo ſicut leo circuit et diſcurrit, & ibi tempeſtatem ſuperbiæ, et feruorem iracundiæ, luxuriæ & auaritiæ introducit. Iob 41. Ferueſcere faciet quaſi ollam profundum maris. Et iſte pro certo elephantem fortisſimum. i. ipſos ſanctos & perfectos inuadere præſumit, ſicut patuit de Dauid, Sanſone, & Salomone. Viri. n. ſancti & perfecti ab eo non ſunt tuti, quia ſemitas religionis & pœnitentiæ & perfectionis circuit, & eorum pedes. i. affectiones inuoluit. ſ. per malas ſuggeſtiones, & ſic ad terrã. i. ad amorem temporalium eos detrahit, & a ſtatu perfectionis eos cadere facit, & ſic per peccata mortalia eos occidit. Sed hoc non impune, quia dum eos tentat, ſeipſum occidit, quia. ſ. de hoc finaliter acerbiter punietur. Eſa. 51. Percusſiſti ſuperbum, vulneraſti draconem. Vel dic ꝙ draco eſt caro &c. ſicut ſupra.

2 ¶ Draco ſm Pli. li. 8. c. 13. cum ſit maximè magnitudinis, tamé per flumina & mare velificat, & transfretat ad pabula meliora. Iſti etiam aliquando decem vel vndecim per caudas ſe mutuo complectuntur, vt ſic tutius per mare circumeant & tráſeant. Sunt autem dracones ſecundum Iſid. criſtati quibuſdã fiſtulis, quibus ventum attrahunt. Linguam habent venenoſam, & ideo morſu & ictu vulnerant quos inuadunt. Tales ſunt rectè vſurarij & auari & balliui, & generaliter omnes mali, quia iſti ad modum draconis ſunt ſitibundi per auaritiam, criſtati ſeu mitrati per dignitates & eminentiam, quia. ſ. multi mali occupant hodie mitras. i. officia & dignitates. Tolle cydarim, & pone coronam. Ezec. 21. Et ſic attrahunt ventum. ſ. vanę laudis per ſuperbiam. Hiere. 14. Attraxerunt ventum quaſi dracones. Iſti habent linguam venenoſam, quia verè eorũ lingua et verba per palliationes et blanditias inuenenãt pauperes & defraudant, quia eis multa promittunt, vt eos attrahãt ad cótractus, ſicut patet in aduocatis, quorum linguę alijs ſunt venena, & ideo morſu ſuggeſtionis & ictu inuaſionis pauperes ab eis infeſtantur. pſalm. Venenum aſpidum ſub labijs eorum. Iſti etiam per caudas mutuo ſe coniungunt, quia verè tales peruerſi hodie ſunt cõiuncti, cófœderati & conglobati, quia vnus aliũ ſuſtinet & tuetur. Iſtud patet in cauſidicis & balliuis, qui vidétur omnes eſſe vnum, & in vnum per malam ſocietatem & cócordiam contra omnes alios ſunt coniuncti. Congregati ſunt, conuenerunt in vnum. Ideo Iob 41. Vna vni coniungitur. Et ad hoc iſti auari & tyranni ſunt coniuncti, vt ſic per mare diuiciarum & per fluuium deliciarum tranſeant ad pabula meliora. i. ad bona téporalia & beneficia & officia pinguiora. Vnde videntur dicere illud Prouerb. 1. Marſupium ſit vnum omnium noſtrum. ideo de tali connexione malorum poſſunt dicere pauperes. Congregatę ſunt aduerſum nos gentes, vt auferãt nos. Vel pone de demonibus qui in mari huius mundi contra

3 bonos inuicem ſunt coniuncti. ¶ Secundum Pli. ibidem, inter elephantem & draconem perpetua eſt dimicatio. Nam Draco cum cauda ſua ligat pedes elephantis, & facit eum cadere, & occidit. Sic verè inter dracones ſitibundos, ſuperbos. ſ. & auaros, vſurarios & aduocatos, et elephantem hirſutũ & villoſum. i. diuites agricolas qui habent magnum vellus diuitiarum, eſt perpetua pugna, nam iſtos per falſitates ſuas & per fraudes & cautelas in ſuis malis contractibus alligant & inuoluunt, & ſic eos ad terram. i. ad paupertatem deprimunt, detrahunt & deducunt. Nam cum cauda malitioſæ calliditatis tales inuoluũt pauperes vicinos. Sed ſicut draco interficitur propter caſum elephantis, ſic propter caſum & depreſsionem pauperum pereunt ſpiritualiter oppreſſores. Allega vt ſupra. Figura Apoca. 12. vbi draco inſidiabatur mulieri in partu eius &c. ¶ Cauſa 4
quare draco inuadit elephantem, eſt ſecundum Plin. & Iſido. quia draco habet maximum calorem innatum, & ideo cũ ſanguis elephantis ſit frigidus, cupit draco eum bibere ad ardorem ſuum tẽperandum, & ideo cótra eum pugnat. Vnde dicit Pli. li. eodem c. 12. ꝙ aliquando draco aſcendit ſuper magnam arborem, & ſubito ſalit ſuper elephãtem, & ipſum mordet, & ſanguinem eius ſugit, & ſic debilitatus elephas propter defectum ſanguinis cadit, & draconem ſub ſe opprimit, & ſic dum a dracone occiditur, ſuum interficit occiſorem. Per draconem qui ſecundum Iſidorum eſt maximus ſerpẽtum, intelligo prælatos, per elephantem autem, quod eſt animal ſimplex & benignum, intelligo ſubditos eorũdé. ſed verè inter iſtos eſt perpetua pugna, quia dracones. i. ſuperiores per rapinas & exactiones pugnant contra ſubditos, & elephantes. i. ſubditi pugnant ſimiliter contra eos murmurando, conquerendo, & maledicẽdo. Manaſſes vorabit Effraim, & Effraim Manaſſen. Eſaia. 9. & Eſa. 19. Concurrere faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios. Secundum. n. Senecam iſta duo ſimul Deus poſuit, odium & regnum. Sed pro certo cauſa quare iſti dracones impetunt elephantem, eſt: quia cum ipſi ſint feruentisſimi per auaritiam & crudelitatem, ideo ſanguinem elephantis. i. ſubſtantias temporales pauperum ſubditorum cupiunt. ideo Numeri 23. Non accubabit leo donec rapuerit prædam, & occiſorum ſanguiné bibat. Et ideo quãdo iſti dracones ſunt in aliqua arbore alta. i. in eminentia dignitatis, officio & iudicatura vel prælatione, tunc inſiliunt in elephantem. i. in ſubditos, mordent eos crudeliter impetendo, & ſugunt ſanguinem eorum. i. ſubſtantiam tẽporalem, quæ data eſt eis ad ſubſidium vitæ & neceſsitatis. ſ. per exactiones & rapinas, emendas & vexationes, & ſic debilitantur per paupertatem, & cadunt. ſ. a ſtatu ſuo vſque ad terram. i. ad ſtatus vilitatem, & moriuntur per famę & honoris perditionem. Eſa. 3. Populum meum exactores ſui ſpoliauerũt. & Eſa. 59. Qui receſsit a malo, prædæ patuit. Verũtamen dum iſti dracones ſubditos ſuos opprimunt depauperando & excoriando, ipſi ſimiliter opprimuntur etiam temporaliter, quia nõ poſſunt eſſe diuites, ſi ſubditi ſint pauperes, & ſpiritualiter, quia exinde perdunt gratias & virtutes, & æternaliter, quia exinde mortem accipiunt ſempiternam. ideo Ezec. 25. Interficiam interfectores tuos. & Hiere. 20. Omnes prædatores tuos dabo in prædam. Et ſicut draco habitat in fluminibus, & ab æthiopibus manducatur, ſic iſti in fluuiis diuitiarum & deliciarum habitant, & a demonibus comedentur. Et ideo tales dracones bene fuerunt figurati Ezec. 38. vbi dicitur. Draco inquit magne qui cubas in medio fluminum, ecce ego ponã frenum in maxillis tuis, & adhęrere faciam omnes piſces tuos ſquamis tuis, & extraham te de fluminibus tuis, & proijciam te in deſertum beſtijs terræ, & auibus cœli, & dabo te ad deuorãdum, & piſces tuos qui tecum ſunt. Sic verè iſti qui in fluminibus deliciarum habitant, & piſces eorum. i. balliui & officiales in deſertum inferni proijcientur, & a beſtijs & auibus. i. demonibus vorabũtur. vide de Nilo vbi ponitur hæc figura. Vel dic ꝙ cauſa quare demon impetit hominem, eſt vt auferat ſibi ſanguinem. i. deuotionem & compaſsioné Chriſti. Vel dic ꝙ draco qui occidens elephãtem occidit ſeipſum, eſt demon, qui dũ occidit. i. occidi procurauit elephantem. i. Chriſtũ, & eius ſanguinem extrahi per paſsionem, ab eo cadente per mortem fuit oppreſſus, quia Chriſtus mortuus draconem diabolum interfecit. Figura. 1. Mach. 6. vbi Eleazar occidens elephantem vbi erat rex, caſu eius occiſus eſt. Sic demon occidendo humanitaté vbi erat rex. i. filius Dei, occiſus eſt introrſus caſu eius &c. & de hoc Eccle. 27. Facienti nequisſimum conſilium ſuper eũ deuoluetur, & neſciet vnde adueniet ei. Tales etiam fuerunt iudei, qui dum Chriſtum fecerunt cadere per mortem ne regnũ perderent, exinde fuerunt perditi & deſtructi. Ideo de lapide reprobato dicitur Matt. 21. Super quẽ vero ceciderit, conteret eum. ¶ Secundum Hiero. in glo. Hiere. 14. Draco propter ma- 5
ximum calorem eſt animal ſitibundum, intantum ꝙ vix poteſt aqua ſatiari, & ideo aperit os vento, vt ſic extinguat ardorem ſitis. Vnde cum videt naues in mari, volat ad velum nauis, vt ſic ardor ſuus per ventum qui ibi flat, temperetur, ita ꝙ propter impetum ſuum & propter eius pondus nauem quandoq; detrahit & ſubuertit, quod videntes nautæ, & hoc ex tumore aquę cognoſcentes, deponunt velum, & ſic periculũ euadunt.

Cha-

Chariſsimi per nauem in mari intelligo religionem vel eccle-
ſiam in mundo fluctuantem, per velum altum intelligo officiũ
dignitatis, vbi ventus vanæ laudis & ſuperbiæ ſolet flare. per
draconem intelligo religioſum vel clericum ambitioſum, qui
calore cupiditatis æſtuãs, ſitim auaritiæ patitur & ardorẽ. Dra
co igitur .i. clericus ambitioſus, cuius eſt tanta ſitis auaritiæ, q̃
aquis .i. diuitijs & delicijs nõ poteſt refrigerari vel ſatiari, os .ſ.
cordis ſui aperit vẽto .i. vanæ gloriæ, vt .ſ. per eam recreetur, eũ
.ſ. appetendo & deſiderando. Vnde dicitur illud Hier. 22. Om-
nes paſtores tuos paſcet ventus. Et ideo in naui eccleſiæ poſi-
tus vel religionis, volat ad velum, ambit .ſ. ad principatũ & di-
gnitatem, appetit & quærit eſſe epiſcopus, abbas & prælatus, et
hoc non vt proficiat eccleſiæ, ſed vt vento inanis gloriæ ſatie-
tur, q̃a ſicut videmus, clerici et religioſi nõ poſſũt ſatiari aquis
.i. diuitijs, officijs, beneficijs & præbẽdis, niſi etiam velum obti
nuerint prælaturę, vt ventum attrahant vanę laudis. Ideo Hie.
14. Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt ventũ quaſi dra-
cones. Et ideo pro certo ſæpe accidit q̃ impetu ſuę ſuperbię na
uem Eccleſię vel religionis deſtruunt & ſubuertunt, quia ſicut
videmus, per malum prælatum tota eccleſia & quãtum ad tem
poralia & quãtum ad ſpiritualia diſsipatur, qui regnãtibus im-
pijs ruinæ hominum. Prouerb. 28. Vel pone q̃ velum ſignificat
malum prælatum, qui ſuper malum .i. in altitudine dignitatis in
naui eccleſiæ poſitus, flatu ventorum .ſ. iactantiæ & ſuperbiæ fa
tigatur, contra illud Eccl. 5. Non te extollas in omnem vẽtum.
Quando ergo draco .i. diabolus videt huiuſmodi velum venti-
latum & elatum, volat ad eum per malas ſuggeſtiones .ſ. incitã-
do ad rapinas, pompas, & crudelitates, & ſic malus ſubuertitur
& temporaliter & ſpiritualiter, niſi tale velum .i. talis prælatus
ab his qui in naui ſunt deponatur, & a malo .i. a ſtatu dignitatis
inferius deprimatur. Quomodo erigitur, ita & deponetur. Nu
6 meri. 2. ¶ Secundum Solinum Æthiopes vtuntur ſanguine dra
conis contra feruorem æſtus, ipſum autem draconem mandu-
cant, quia eum non habeat venenum niſi in felle & in lingua,
fel & linguã ei amputant, & ſic ſeparato veneno, corpore reli-
quo vtuntur in cibo & medicina. Draco eſt peccator, ſanguis
eius mors & vindicta facta de eo, fel eius eſt peccatũ occultũ,
lingua eius ſignificat peccata aperta, & maximè in loquutio-
ne. Æthiopes ergo .i. viri iuſti feruore tribulationum denigra-
ti, contra feruorem concupiſcentiæ & auaritiæ debent vti ſan-
guine draconis .i. morte diuitum peccatorũ, conſiderando eo-
rum mortem, quæ communiter mala eſt. pſal. Manus ſuas laua
bit iuſtus in ſanguine peccatoris. Ipſos autem dracones debẽt
comedere & ſibi incorporare per dilectionẽ, felle iñ & lingua
venenoſis amotis .i. eorum culpis & vitijs prætermiſsis, quia na
turam debemus diligere, non peccata, & odire vitia non natu-
ram. & hoc eſt perfectum odium, de quo dicit Dauid: Perfecto
odio oderam illos. vbi Caſsiodorus, Perfectum odium eſt odi-
re vitium, non perſonam. Vel pone q̃ æthiopes .i. dæmones co-
medunt dracones .i. peccatores. pſal. Contribulaſti capita dra-
7 conis, dediſti eum eſcam. &c. ¶ Draco ſm̃ Solinum & Plin. ha-
bet tantum fel & linguam venenoſam, & ideo dicit Pli. q̃ lin-
gua eius ſemper erigitur in venenum, ita q̃ quandoque vene-
num ex calore inflammat aerem, intantum q̃ videtur ſpirare
ignem, ſpirando autem quandoque flatum contagioſum emit-
tit, ex quo aer corrumpitur, & morbus inde peſtilens genera-
tur. Sic verè ſunt multi qui ſunt venenoſi in felle .i. quãtum ad
iracundiam, in lingua quãtum ad detractionem & adulationẽ.
vnde propter venenum malitiæ ſuæ lingua eorum ſemper eri-
gitur & mouetur .ſ. loquendo, detrahendo, infamando, commi
nando & iniuriando, & ideo ſæpe accidit q̃ aer .i. bona ſocietas
propter venenum huiuſmodi malę linguę inflamatur per irã,
contentionem & diſcordiam & furorem. Lingua .n. tertia mul-
tos commouit. Eccl. 28. Ideo Hier. 11. Ad vocem loquelæ gran
dis exarſit ignis. Eccl. 20. Apertio oris eius inflammatio. Tales
.n. ab ore ſuo emittunt flatum venenoſum .i. verba detractionis
& murmurationis, quæ alijs ſunt venena .ſ. illis de quibus lo-
quuntur, & ſic exinde corrumpitur aer .i. tota vicinia & tota
ſocietas .ſ. credendo verbis iſtis, & inde morbus peſtilens .i. ira
& odium, diuiſio & diſſenſio generantur. Iaco. 3. Lingua ignis
eſt, & vniuerſitas iniquitatis, conſtituitur in membris veſtris.
Vel per draconẽ intellige luxurioſos, & maximè vetulas mac-
querellas, quorum verba & ſuggeſtiones tanquam flammea &
venenoſa aerem .i. bonas perſonas per ſuggeſtionem luxuriæ
inuenenant & inflammant. Eloquium eius quaſi ignis exarde-
ſcit. Figura Apoc. 12. de dracone qui emiſit fluuiũ vt extrahe-
ret mulierem. Sic tales emittunt fluuium .i. dulcia verba, vt mu
lieres attrahant ad peccatum. Vel draco eſt diabolus, cuius fla
tus & lingua .i. falſa ſuggeſtio aerem .i. bonas perſonas inflam
mant per tentationes, inuenenant per conſenſum, & occidunt
per operationem, & inde morbus peſtilens .i. peccatorum mul
tiplicitas generatur. Figura Apo. 9. vbi apertus eſt puteus abyſ
ſi, & exiuit fumus ſicut fornacis magnę, & obſcuratus eſt ſol &
aer de fumo putei. Sic verè q̃n os talis putei vel draconis .ſ. lu-
xurioſi, detractoris vel lenonis aperitur per loquutionem, exit
inde fumus infamiæ, luxuriæ & ſuggeſtionis, ſicut fornacis, &
ſic obſcuratur .i. inflammatur ipſe ſol .i. bona perſona, & aer .i. to
ta audiens ſocietas depriuatur .ſ. de eo male iudicando & æſti-
mando. ideo Iac. 3. Lingua modicum membrum eſt, & magna
commouet. Nigrę ſunt facies eorum de fumo qui in domo. pe.
Baruch 6. ¶ Draco eſt animal ſitibundum, ita q̃ propter maxi- 8
mum feruorem, aerem dicitur inflammare. In mari, in flumini-
bus, in terra .i. in ſpeluncis habitat & antris, raro dormit, immo
fere ſemper vigilat, aues & beſtias comedit, acutiſsimum ha-
bet viſum, quia a remotiſsimis rupibus videt prædam, morſu
& ictu pugnat. Reuera chariſsimi talis draco eſt raptor, vſura-
rius vel auarus, quia verè tales ſunt hodie ita feruidi per aua-
ritiam & rapinam & ſæuitiam, quod totus aer .i. tota circũiacẽs
patria ab eis inflammatur, cõturbatur & depauperatur. Iſti igi
tur habitant in mari .i. in diuitijs, & in fluminibus .i. in delicijs,
acutè vident in malitijs, ſemper vigilant in auaritijs, aues & be
ſtias .i. bonos & malos deuorant per crudelitates, a longe con-
templantur prædam per falſas ſubtilitates dico igitur q̃ iſti ha
bitant in flumine deliciarum. Vnde Eze. 29. Draco magne qui
cubas in medio fluminum. Itẽ dico q̃ iſti raro dormiunt .ſ. pro-
pter nimiam ſollicitudinem. Eccl. 5. Saturitas diuitis non ſinit
eum dormire. Item videre acutè dicuntur, quia .ſ. optimè ſciũt
cognoſcere lucrum & commodũ ſuum. pſal. Oculi eius in pau
perem reſpiciunt, inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelun-
ca ſua. ¶ Draco in mari & in fluminibus habitat & in antris, & 9
iſte etiã morſu & ictu lædit, & quod momorderit, occidit, ocu
lis, auribus & naribus animalium ſummè cupit nocere. Aures
.n. ſolet ab elephante cum promuſcide defendi non poſſunt. Vñ
de dicit Pli. q̃ ita lædit elephantem in oculis & in ore, q̃ quan-
doq; inueniuntur elephantes cęci, & non poſſunt manducare,
& ideo moriuntur. Sicut etiam dicit Pli. li. 8. dracones in Pon-
to exiſtentes ſuperuolantes aues quãuis altè & celeriter, hau-
ſto detrahunt, & detractas abſorbent & conſumũt. Rectè cha-
riſsimi iſte draco eſt diabolus, qui in mari tumultuoſo .i. in ſu-
perbis, in fluminibus .i. in luxurioſis vel delicioſis, in terras .i. in
cupidis & auaris habitat & paſcit. Draco magne q̃ cubas &c.
vt ſupra. ideo Iob 40. Sub vmbra dormit in ſecreto calami, in
locis humentibus. Iſte etiam morſu .i. tentatione & ſuggeſtio-
ne, ictu, hoc eſt dictu, inuaſione & tribulatione pugnat .ſ. cõtra
homines, & ſummè cupit lędere oculum .i. fidem & nares .i. de
uotionem, per quæ videmus & odoramus ſpiritualia & æter-
na. Et ideo multi ſunt hodie elephantes .i. diuites peccatores,
qui cęci ſunt & oculis carentes .i. debita fide & diſcretione, læſi
ſunt etiam in aure .i. in auditu, ita q̃ cibum animæ .ſ. verbũ Dei
nolunt recipere vel audire, & ideo propter defectum cibi mo-
riuntur ſpiritualiter. Iſtud patet, quia cœci ſunt in ſpiritualí-
bus, & nolunt audire ſermones. Hier. 22. Dixiſti, non audiam.
& 6 c. Incircumciſę ſunt aures tuæ &c. Piſces certè .i. homines
delicioſi qui a dracone diabolo per tentationem mordẽtur, per
peccata & vitia moriuntur. Aues vero .i. ſuperbi ab ipſo finali-
ter in mare inferni detrahuntur, & ab eo deuorantur. Eſai. 14.
Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Vel dic q̃ draco eſt dia-
bolus ſiue caro, quia pro certo nullus eſt hodie itã auis volans,
id eſt ita vir contemplatiuus vel ſcientificus, quin hauſtu .i. ſug
geſtione huius draconis poſsit ad peccatum detrahi, & ad amo
rem mundi, & ad negocia ſecularia & etiam ad infernum fina-
liter inclinari. Eſa. 14. Quomodo cecidiſti lucifer? &c. detracta
eſt ad inferos ſuperbia tua. Vide ibi. ¶ Secundum Ariſt. lib. 8. c. 10
29 Illi dracones ſunt maximè venenoſi, qui cibos comedũt ve-
nenoſos, vtpote ſcorpiones, quia contra eorum venenũ vix re-
medium inuenitur. Sic verè detractores qui comedunt cibos
venenoſos .i. quis in aliorũ vitijs & peccatis delectatur, inquiri-
tum ea per detractionem ſibi incorporant & manducant, tales
dico peſsimi ſunt & venenoſi, quia contra eorum percuſsionẽs
.i. detractiones & infamationes via remedium inuenitur, quia
via aut nunquam poteſt fama aliorum quã auferunt, integrari.
Inſanabilis fractura tua, peſsima plaga tua. Hier. 30. & Hiere.
46. Fru-

& ad inquirẽdam ea quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem & cogitá-
dum cauſarum veritatem. Ita patuſi audietis, vt magnű Deut.
1 s. Audi tacens ſimul & quæreas. Eccl. 32. Item debet habere
aia vel prælatus oculos magnos per diſcretionem, nares patu-
las per deuotionem, ceruicem. i. intentionem erectam per æter
norum contemplationem Reſpicite. ſ. per diſcretionem, leuate
capita veſtra per æternorum affectionem. Luc. 21. Debet etiam
habere capillos. i. virtutes, & hoc in collo, l. in principio iu-
uẽtutis, & in cauda. i. in fine ſenectutis. Ipſe erit in caput, & nõ
7 in caudam. Deute. 28. ¶ Meritum. i. valor equorum attenditur
vt ſit animo audax, & alacer, trementibus membris, quod eſt ſi
gnum fortitudinis, & ꝙ ex ſumma quiete facile excitetur, exci
tatus non facile retardetur. Sic vere prælatus debet eſſe audax
& alacer. Audax. ſ. contra malos & tyrannos, benignus & ala-
cer erga bonos, quia clementia in ſuos, gladius eſt in hoſtes ſe-
cundũ Senecam. Iſte debet eſſe tremebundus per diuinorũ iu-
diciorum conſiderationem, quia timor & tremor venerunt ſu-
per me & hoc eſt ſignũ fortitudinis ſpiritualis, quia vere timor
facit hominem fortem & conſtantem, quia qui timet Deum, ni
hil trepidat. Eccl. 34. Sed non in timore domini &c. Si etiã dor
miat in delicijs & conſolationibus huius mundi, ad modicum
impulſum prædicationis vel monitionis debet excitari, & poſt
a curſu bonorum operum per tentationes diaboli non debet fa
cile retardari. Excitauit eum, dicens, ſurge velociter. Act. 12.
Et ſicut in equis inueniũtur multi colores, quia alij ſunt rubei,
alij albi, alij nigri, alij varij, alij ruffi, alij pallidi, ſic prælati de-
bent eſſe rubei per charitatem, albi per caſtitatẽ, nigri per pœ
nitentiam & auſteritatem, varij per virtutum multiplicitatem,
ruffi per cautelam & ſagacitatem, pallidi per honeſtatẽ & ma-
turitatem. Veſtiui te multi coloribus. Ezec. 16. Omnia ſi vis po
8 tes exponere de aĩa vel de viro iuſto & perfecto. ¶ Secundum
Pli. li. 8. c. 42. Inter equos Scythicos. i. de Scythia eſt quædã co
gnatio, quę copulam maternam refugiunt. Vnde narrat Ariſt.
lib. 9. c. 47. ꝙ rex quidam ſcytharum habuit equam pulchrã, &
filium eius pulchrum, & volens habere filium de vtroq;, coo-
peruit faciem matris, & cum filius ſaltaſſet ſuper eam, tandem
diſcooperta facie eius, cognouit eam, & pre dolore fugiẽs prę-
cipitauit ſe filius equę, eo ꝙ vidit tem ſe habuiſſe cũ matre ſua,
& mortuus eſt, ſm Pli. Equus etiam in grege libentius cum ſo
rore graditur, quàm cum matre, ſm Pli. lib. 8. c. 42. Si igitur in-
ter equos irrationales eſt cognatio, multo magis inter homi-
nes debet eſſe, vt a conſanguineis abſtineamus. Turpitudinem
matris tuæ non diſcooperies. Leuit. 18. Vnuſquiſq; ad proximã
ſanguinis ſui non accedat. ibidẽ. Vel dic ꝙ mater noſtra eſt cõ-
cupiſcentia, ſoror noſtra eſt charitas vel ſapientia. Illius ergo
coitum & confœderationem fugiamus, iſtius vero conſortium
9 eligamus. Prouer. 7. Dic ſapientiæ, ſoror mea es. ¶ Plinius di-
cit ꝙ equi ſcythici pugnant pro dominis ſuis, & pro morte eo-
rum plorant, & ad vocem ſymphonię delectati ſaltãt in hoſtẽ.
Vnde etiam ait ꝙ cum Regulus occiſus fuiſſet, & hoſtis ad ſpo
liandum veniſſet, equus eius interfecit eum. Dicit etiam ꝙ re-
ge Nicomede interfecto, equus eius inedia vitam finiuit. Alia
multa exempla ponit idem Pli. & etiam Soli. Et ſicut dicit Pli-
nius, illi equi ſunt meliores ad pugnam, qui bibendo in aquam
profundius mergũt nares. Sic verè boni & iuſti fideles debẽt
pro Chriſto domino ſuo pugnare, fidem eius ſuſtinendo & cõ-
tra infideles præliando: Vſq; ad mortem certa pro iuſtitia. Ecc.
4. Et de eius morte per compaſſionem plorare, & ſe præ com-
paſſione in edia macerare, & ſpoliatores eius. ſ. infideles vel ty-
rannos corrigere & mordere, & ad auditũ ſymphonię, i. prædi
cationis in hoſtem diabolum vel infidelem populum ſaltare. ſ.
eum aggrediendo per bonam operationem vel corporalem im
pugnationem, vel etiam transfretando contra Serracenorum
congregationem. Illi etiam qui in aqua ſacræ ſcripturæ vel de-
uotionis vel compaſſionis naret aiæ. i. affectum & voluntatem
profundius immergunt, meliores ſunt ad prælium bonorũ ope
rum exercẽdum, & ad diabolum & vitia impugnandũ, quia. ſ.
quãto homo in his aquis profundius ſe immergit, tanto contra
hoſtes facilius prę ualeſcit. Et breuiter, ſicut equus aliquotiens
nullum ſeſſorem præter dominum propriũ vult admittere, ſic
equus. i. chriſtianus nõ debet admittere alium ſeſſorem quàm
Chriſtum, quia nullam fidem & credentiam niſi ſuam debet ſu
ſcipere, & motus morte ipſius, contra Sarracenos debet dimi-
care. Eſto vir fortis, & prœliemur pro ciuitate noſtra. 2. Re. 10.
Vel ſi vis dic de bonis ſubditis & vaſſallis, quomodo ſe debent
10 habere erga proprios dominos & prælatos. &c. ¶ Secundũ Pli.
lib. 28. c. 9. Fel equi computatur inter venena, & ideo ſacrorum
flamini. i. ſacerdoti paganorũ equum tangere non licebat. San-
guis. n. equi recens & crudus, pernicioſus eſt ſicut taurinus. Sic
verè chariſſimi equi quadrigę dominicę. ſ. mali eccleſiaſtici &
religioſi, qñ in eis eſt fel iracundiæ & crudelitatis, ſanguis luxu
riæ & fœtiditatis, tũc iſti ſunt peſſimi & venenoſi, quia alij quẽ
eorum malo exẽplo ad conſimilia trahuntur, inuenenantur &
moriuntur, & ideo ille qui eſt ſacratus Deo. i. vir perfectus, &
etiam quilibet Chriſtianus non debet tangere per imitationẽ
tales equos. i. crudeles & luxurioſos. Leuiti. 11. Non tangetis &
non manducabitis, quia immunda ſunt. ¶ Secũdum Pli. ſpuma 11
equi cum lacte aſinę vermes in ventre perimit venenoſos. Sic
verè ſi nos ſumamus per deuotionem & compaſſionem ſpumã
. i. ſudorem Chriſti, & lac quod ipſe ſuxit. i. ſi cõſideremus eius
natiuitatem & paſſionẽ, tunc vermes. i. vitia & peccata occidũ
tur, deſtruũtur & adnihilantur. ¶ Equus ſm Aui. Proijcit den 12
tes, & quãto antiquior, tãto hẽt dẽtes albiores, & a tertio anno
vſq; ad 30. generat, & qñ incipit generare, tunc hẽt fortiorẽ vo
cem. Sic verè chariſſimi homo iuſtus & maximè prælatus vel
religioſus, debet mutare dentes veteres. i. verba inhoneſta de-
bet proijcere & dimittere, & quanto ſenior & antiquior ętate
& dignitate, tanto dentes eius. i. verba debent eſſe albiora. i. mũ
diora & honeſtiora, iuxta illud Eccl. 23. Loquelę indiſciplina-
tę non aſſueſcat os tuum. Iſte etiam per bona opera debet gene
rare. i. pullos virtutum producere vſque ad 30. annos, qui con-
ſtant ex denario ter ducto. i. vſque ad perfectionem decalogi
in fide trinitatis. Et qñ homo generat per bona opera, vocem. ſ.
gratiarum actionis vel prædicationis debet emittere fortiorẽ.
Eſa. 40. Exalta in fortitudine vocem tuam. ¶ Secundum Auic. 13
Inter equos fœminæ diutius viuũt quam maſculi. Sic vere in-
ter homines illi qui ſunt fœmelli. i. molles per pietatem, & fra-
giles ſe reputant melius vt communiter perſeuerant, quia ſm
Bernar. Magnum eſt apud dominum infirmitatem propriã co
gitare. ¶ Secundum Auicen li. 8. Equis paſcentibus accidit po- 14
dagra, & eijciunt ſotulares, & veniunt eis noui, eius ſignum eſt
tremor teſticuli dextri. Sic verè in eccleſia Dei multis accidit
podagra pigritiæ vel tepiditatis, ita ꝙ ſotulares. i. bona exẽpla
ſanctorum proijciunt & contẽnunt, & recipiunt nouos. i. ſubſti
tuunt exempla mala iuuenum & ſtultorum. Leui. 26. Nouis ſu
peruenientibus vetera proijcietis. Contra illud Eccl. 9 Ne de-
relinquas amicum antiquum. ¶ Equi aliquando patiuntur do- 15
lorem iliorum, & conſtringuntur per partes poſteriores, ſed iu
uat eos ſi minuantur. Accidit etiam eis contractio neruorũ, ita
ꝙ grauat eos ambulare. Sic verè quidam patiuntur dolorem
iliorum & renum. i. pruritum libidinis & luxuriæ. & ideo con-
ſtringuntur per ligamentum malę cõſuetudinis, & maximè in
parte poſteriori. i. in fine vitæ, & ideo talibus proficit minui. i.
a carnalibus delicijs per abſtinentiam refrenari. Nerui etiã eo
rum. i. affectiones deuotionis & bonę operationis conſtringun
tur & coarctantur per accidiã, ita ꝙ ambulare & procedere ꝑ
bonorum operum exercitiũ multiplicitet ipſos grauat. Pedes
eorum pigri ſunt ad ambulandum. Sapien. 15. ¶ Nota ꝙ dicit 16
Auicen. li. 5. ꝙ equi ſuper omnia animalia feruent ad coitũ. Sic
luxurioſi nõ poſſunt ſatiari. Hie. 5. Equi amatores in fœminas,
vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. ¶ Equis accidit 17
infirmitas in ore, & cadit eis palatum, & fit anhelitus calidus.
Item accidit eis rabies. Item congregatio veneni. Item infir-
mitas vrinæ, & non poſſunt mingere. Item morſus reptilis ve-
nenoſi, quod chalcida vocatur, per quod vlcerantur, & ali-
quando moriuntur. Sic equis luxurioſis, id eſt carnalibus pec
catoribus accidit infirmitas in ore, ſcilicet ſtultiloquij & nu-
gacitatis, rabies furoris & crudelitatis, venenũ malitiæ & fal-
ſitatis. Tales habent anhelitum calidum per malam ſuggeſtio
nem, retinent vrinam. i. peccatorum fęditatem per verecundiã
confitendi, & per ſuorum criminum excuſationẽ, morſus etiã
reptilium patiuntur. i. detractionem & diffamationem. Omnia
. n. iſta accidunt equis. i. peccatoribus & maximè carnalibus &
iniquis, quia ſicut dicitur Ro. 8 Si ſm carnem vixeritis, morie-
mini. ¶ Equus cognoſcit hinnitum illius qui contra eum vult 18
præliari, & delectatur ſtare in pratis, & natare in aqua, & po-
tat aquam turbidam, & ſi clara fuerit, cum pede turbat eã. Hu
cuſque Ariſt. li. 8. c. 24. Sic verè viri iuſti cognoſcũt hinnitũ i.
ſuggeſtiones & verba illius qui contra eos pugnat cum ten-
tatione. ſ. diaboli. Non. n. ignoramus cogitationes eius 2. Co-
rint. 2. ideo. 1. Mach. 5. Cognouit Timotheus quia Machabeus
eſt. Boni etiam delectantur eſſe in pratis. i. in ſocietatibus ho-
neſtis,

neſtis, iuxta illud Eccle. 37. Cum viro ſancto aſsiduus eſto. Vel
etiam in aqua ſcientiarum & lachrimarũ, compaſsionis & de-
uotionis gloriatur natare, & ſe in eis iugiter balneare. Hier. 31.
Adducam eos per torrẽtes aquarum in viam rectam. ¶ Equus
plus diligit aquam turbidam quàm clarã, & ſi clara fuerit, ali-
quotiens cum pede turbat eam. Sic verè multi ſunt qui plus
amant aquam turbidam i. ſcientias mundiales, quàm claram. i.
ſcientiam theologicam, quæ clara dicitur per veritatem. Ideo
Hiere. 2. Quid tibi vis ſuper viam Ægypti, vt bibas aquam tur-
bidam? Multi etiam ſunt qui aquam claram i. ipſam theologiã
quam habent præ manibus, turbant per falſas & ſubtiles & ſini
ſtras expoſitiones, quia breuiter hodie dilexerunt hoïes magis
tenebras quàm lucem. Io. 3. Vel expone de bonis, qui plus de-
lectantur in aqua turbida tribulationis, quã in aqua clara pro-
ſperitatis & mundanæ conſolationis. ad Roma. 5. Gloriamur
in tribulationibus. Vel dic de aduocatis, qui magis diligunt
aquam turbidam falſitatis, quàm claram id eſt quam lympitu-
dinem veritatis.

De Equa. Cap. 34.

1 EQVA ſm Ariſt. li. 8. c. 24. ſi impregnata olfece-
rit candelam extinctam, facit abortum. Sic verè
charisſimi, quando candela. i. perſona eccleſia-
ſtica, & maximè prælatus vel religioſus, extin-
guitur per peccatum, tunc ſi fumus infamiæ ſuæ
veniat ad nares. i. ad auditum equæ impregnatæ
. i. alicuius perſonę ſimplicis, per bonum propoſitum fœcunda
tæ, ipſa pro certo facere cogitur abortum, quia per malum
exemplum alterius, & malam ipſius imitationem, fœtus boni
propoſiti ſui moritur, & ſic part⁹ mortuus. i. malũ opus & pec-
2 catum mortale ab ea parturitur. ¶ Equæ ſm Ariſt. li. 6. c. 22. &
Pli. li. 8. c. 42. ſtantes pariunt, & ſuper omnia animalia diligunt
ſpeciem ſuam, & maximè fœtus ſuos. Et ideo ſi vna equa mor-
tua fuerit, & pullum ſuum orphanum reliquerit, altera tãquã
proprium nutrit ipſum, & in filium ipſum recipit & adoptat.
Sic verè charisſimi, quia mater noſtra Adam veneno ſerpentis
interijt, ideo altera equa. ſ. ſecundus Adam Chriſtus nos tãquã
orphanos & pupillos in filios adoptauit, & vbera gratiæ & do-
ctrinę in præſenti, & glorię in futuro nobis miſericorditer elar
gitur. Miſit. n. Deus filium ſuum, vt adoptionem filiorum reci-
peremus. ad Gala. 4. Ideo Hiere. 49. Relinque pupillos tuos, &
viduæ tuæ in me ſperabunt. Vel dic ꝙ prædicatores ſtando. ſ.
in ſtatu gratiæ, pariunt alios prædicando. Vel dic de prælatis,
qui alter alterius filios & ſubditos debent recipere, & ſpiritua
liter refouere, potisſimè de curatis parochiarum &c. Idem
ad Galat. 6. Alter alterius onera portate. Vel pone ꝙ homines
debent diligere ſpeciem ſuam. i. alterutrum, quia omne animal
diligit ſibi ſimile. Eccl. 13. Et ideo ſi vnus moritur, alij debent
pupillũ eius temporaliter nutrire & docere. Pupilli ſumus abſ
que patre &c. Thren. 5. Homines. n. debent ad compaſsionẽ &
miſericordiam prę cunctis animantibus inclinari. ideo Omnia
quæ vultis vt faciant vobis homines, ea & vos facite illis. Mat-
3 thei 7. ¶ Equæ filius quando naſcitur habet in fronte quendam
folliculum nigrum, quem ei mater morſu abcidit, nec eum ad
vbera admittit, quouſque folliculus auferatur, & eum Pli. vbi
ſupra & Ariſt. lib. 8. c. 24. vocant hippomanes, quod eſt benefi
cium amoris, quia mulieres incantatrices eo vtuntur ad ſtimu
landum homines ad amorem. Pullus vero primo triduo quo
natus eſt, nunquam ore poteſt terram attingere, vt dicit Pli. li.
8. c. 42. Per iſtum folliculum intelligo peccatũ originale, quod
nobiſcum naſcitur ab vtero, & nos ad amorem. i. ad libidinem
incitat & inflammat, & eo vtuntur demones incãtando & nos
ad libidinem incitando. Sed pro certo mater noſtra Chriſtus
ipſum a nobis abſtrahit per baptiſmum, & quouſque abſciſſus
fuerit & amotus, nos ad vbera ſua. i. ad æternam beatitudinẽ
non admittit, quia propter ſolum peccatũ originale caret ho-
mo beatifica viſione. Igitur in illo triduo quo natus eſt. i. in illa
triplici concupiſcentia cum qua naſcitur. ſ. auaritiæ, luxurię, &
ſuperbiæ, terram. i. ipſum Deum (de quo Eccle. 1. Terra autem
in æternum ſtat) nũquam poteſt per gratiam attingere, niſi per
baptiſmum & pœnitentiam iſtud triduum valeat pertranſire.
Vel dic ꝙ triduum malum quod nos impedit tangere Deum,
eſt peccatum cordis, oris & operis. Vel dic ꝙ terra eſt conſide
ratio noſtræ terreitatis, quam. ſ. dicta tridua nobis tollunt. Vel
pone ꝙ equa. i. pręlatus non debet admittere ad vbera. i. ad pin
guia beneficia, pullum ſuum. i. ſubditũ quamdiu habuerit fol-
liculum nigrum & veneficium amoris. i. carnalis libidinis cor
ruptelam, quæ nobiſcum ab vtero parturitur. Apo. 22. Foris ca
nes & venefici. Vel pone etiam ꝙ equa parentes ſignificat, qui
debent abſcindere a filijs ſuis veneficia. i. peccata carnalia &
alia, eos cum lingua lambendo. i. faciliter & benigne erudiẽ
do. Erudi filium tuum, & curua ceruicem eius dum infans eſt.
4 Eccl. 30. ¶ Equæ ſm Ariſt. li. 6. c. 18. gloriant in iubis ſuis & do
lent qñ ſibi abſcinduntur, & qñ ſibi auferantur, extinguitur li-
bido earum, ac ſi in eis nõ eſſet vis amoris. Sic rectè faciũt mu-
lieres, quia vere in iubis ſuis. i. in capillis & crinibus gloriãtur, c
& ſimiliter domicelli, & ideo quando eis auferuntur. i. quando
a prælatis & prędicatoribus auferri iubentur & inciduntur, do
lent & triſtantur. Non in capillatura & crinibus tortis. 1. Pet. 3.
Et quando talia auferuntur, deficit libido, quia vere talia nihil
aliud ſunt quam quædam luxurię incitamenta. Ideo Nume. 6.
Radet omnes pilos capitis ſui, & ſanctus erit. Vel pone ꝙ iubæ
quę eſt abundantia capillorum, ſignificant abundantiam diui-
tiarum, in qua diuites gloriantur, & de earum amisſione triſtã
tur, licet ex hoc ardor ſuæ libidinis & auaritiæ temperetur, iux
ta illud Eccl. 10. Qui gloriatur in diuitijs, paupertatem verea-
5 tur. ¶ Item ſm eundem, pugna eſt inter equas & quaſdam aui-
culas quæ dicuntur anthi, & hoc quia vtraq; beſtia herbis nu-
tritur, & ideo vna cupit aliam paſcuis abdicare, eijcere vel fu-
gare. Sic verè pugna eſt & inuidia & diſcordia inter diuites
huius mundi. Nam quia quilibet comedit herbas. i. diuitias,
ideo vnuſquiſque nititur alium eijcere a paſcuis. i. ab officijs &
promotionibus huius mundi. Figura Gene. 13. vbi propter pa
ſcua facta eſt rixa inter paſtores gregum Abraam & Loth, quia
vt dicitur ibi: Erat poſſesſio eorum nimia, & non quibant ha-
bitare communiter.

De Polledro ſiue Pullo equino Cap. 35.

1 POLEDRVS eſt equi filius, vel pullus equin⁹,
qui ſic dicitur quãdiu matris vberib⁹ eſt ſubie-
ctus. Poſterior pars etiam pulli eſt maior ante-
riori. Et quando creſcit & antiquatur, tunc cre
ſcit pars anterior, & alteratur. Et inde eſt ꝙ in
iuuentute poſſunt cũ pede anteriori tangere ca
put ſuum, quod tñ non poſſunt in ſenectute. Poledrus eſt vir iu
uenis, & maximè nouitius in religione, pars eius anterior eſt af
fectus carnalis, & poſterior affectus ſpiritualis. Vnde dicitur. 1.
Cor. 15. Prius quod animale eſt, deinde quod ſpirituale eſt. Iſti
igitur pulli qui vberibus matris ſuæ. i. doctrina religionis pa-
ſcuntur, & eidem per humilitatem ſubijciuntur, habẽt partem
poſteriorem. i. actus & opera ſpiritualia, maiorem quàm ante-
riorem, quia vere plus abundant nouitij in feruore ſpirituali q̃
carnali, iuxta illud Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Vn
de cum pedibus poſterioribus. i. cum affectionibus ſpirituali-
bus tangunt caput ſuum. i. Chriſtum per deuotionem & amo-
rem, ſed qñ antiquantur & ſeneſcunt, tunc vere vertitur res in
contrarium, quia tunc pars anterior. i. affectus & deſideria car
nalia incipiunt augmentari, pars vero poſterior. i. deſideria ſpi
ritualia paulatim incipiunt aggrauari. Tales enim primo ſunt
feruentes, deinde deficientes primo cantant. Mirabilia, ſecun-
do Defecit tertio Eſt contrarium, Legem pone. Ideo ad Galat.
3. Cum ſpiritu cęperitis, carne conſummamini. Vel dic ꝙ ante
rius eſt ſpirituale, poſterius vero eſt carnale. ad Phil. 3. Quæ re
tro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ ſunt priora, extendens me
ipſum, ad deſtinatum proſequor brauium. Et expone de iuue-
nibus, qui plus abundant in poſterioribus. i. in carnalibus & tẽ
poralibus, quàm anterioribus. i. æternis & ſpiritualibus. Et eſt
eorum nouisſimum peius priore. 2. Pet. 2. Pullus etiam quàm-
diu eſt cum matre, ipſam miro affectu diligit, & hinnitu per-
ditam quærit, ipſamque ſequitur quocunq; vadit. Sic verè bo-
ni & iuſti ſequuntur per orationem matrem ſuam. i. Chriſtum
vel prælatum vbicunque ierit, ſe in omnibus ei conformando.
Sequimini eum quocunque introierit. Luc. 22. ¶ Pullus equi- 2
nus dum eſt cum matre, ipſam mire diliget, vbera eius ſugit,
ſtramentis non ſternitur, cingulo non cingitur, phaleris non
ornatur, calcaribus nõ pungitur, ſellæ non ſubijcitur, freno nõ
domatur, matrem libere ſequitur, vbicunque diſcurrere per-
mittitur, graminibus paſcitur, clauis in pedibus nõ cauatur,
ſed in fine a matris vberibus abſtrahitur, & ea ſugere non per-
mittitur, labori exponitur, quadrigis ſubijcitur, capiſtris coar-
ctatur, equeſtri militię deputatur, et ſic caſibus miſeria pauper
equi filius propagatur. Charisſimi, per iſtum pullum intelligo
virum

vitum carnalẽ, mundanum, & peccatorem, qui quãdiu eſt cũ
matre ſua. i. in mundo & in vita præſenti, mire eam diligit, vbe
ra eius, id eſt mundi delicias & ſeculares ſcientias ſugit, & ſtra
mentis pœnitentiæ non ſternitur, cingulo obedientiæ nõ ſtrin
gitur, phaleris i. virtutibus non ornatur, calcaribus diuini ti-
moris non pungitur, ſellæ diſciplinæ non ſubijcitur, freno ſilen
tij non domatur, matrem ſuam mundum ſequi, & poſt eã vbi-
cunque voluerit ire libere permittitur. ſ. ad nundinas, ad mer
cata & negocia ſecularia pertractanda. Quocunque volueris
vade Hiere. 40. Gramina etiam mũdi. i. diuitias & delicias de-
paſcitur, & clauis. i. conſciẽtiæ aculeis non cauatur, & ſic quaſi
naturali libertate in hoc ſeculo iocundatur. Illa etiam patent
de mundi peccatoribus, ſecularibus & diuitib' iniquis. Expli-
ca & exemplifica q vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tanquã
pullum onagri ſe liberum natum putat. Iob 11. Sed in fine poſt
miſeram vitam iſtã, a matris vberibus. i. a mundi delicijs ablta
hitur per mortẽ temporalem, & eã amplius ſugere nõ ſinitur,
ſed labori infernali ſubijcitur, quia laborabit in æternũ, & vi-
uet adhuc in finem. quadrigis. i. oneribus tormentorum expo-
nitur, chamo indiſſolubili æterni carceris ſtringitur, quia per-
petuo nequit exire, & equeſtri militiæ. i. ipſorũ demonũ infer-
nalium militum vſibus deputatur, & ſic finiuntur gaudia & li-
bertates miſeræ mundanorum. Extrema enim gaudij luctus oc
cupat. Prouerb. 14. Vel expone de religioſis, qui in fine quãdo
exeunt de ſeculo & conuertuntur ad religionem, ſtringuntur
cingulo obedientiæ, punguntur calcaribus diuini timoris &c.
ſicut ſupra. Labori pœnitentiæ exponuntur, quadrigis. i. regu-
læ & religionis oneribus ſupponũtur, equeſtri militiæ. i. ad bel
landum contra vitia diſponuntur, & eis onera mandatorũ dei
imponuntur. Ideo Abacuch 3. Viam feciſti in mari equis tuis,
3 id eſt in amaritudine religionis. ¶ Secundum Iſid. equi fuerunt
quibuſdam diuerſis deorum ritibus cõſecrati. Nam in quadri-
ga ſolis fuerunt quattuor equi conſecrati, & hoc propter eius
in anno multiplicem immutationem, ſ. veris, hyemis, æſtatis et
autumni. Sic verè ſoli. i. Chriſto dedicãtur equi. i. viri iuſti, &
in quadriga eius. i. in ſancta eccleſia ſunt quattuor genera ho-
minum ſeu ſtatuum, prælati, religioſi, principes, & ſeculares.
Et illi equi debent eſſe iũcti et vniti per cõcordiæ vnitatẽ. Vel
per quattuor equos intelligo diuerſos ſtatus eccleſiæ & religio
nis, potiſsimè monachos, canonicos, mendicantes, & ſeculares
Figura Zach. 6. vbi vidit quattuor quadrigas. & in prima equi
rufi, in ſecunda equi nigri, in tertia equi albi, in quarta equi va
rij & fortes, qui currebant diſcurrẽtes per omnẽ terram. & iſti
exibant de medio duorum montium. Sic verè in eccleſia ſunt
quattuor quadrigæ. i. quattuor ſtatus, qui de medio duorũ mõ-
tium. i. duorum populorum, iudaici. ſ. & gentilis primitus pro
dierunt. Sed in quibuſdã ſunt equi rufi. Iſti ſunt monachi Ci-
ſtercienſes veteris ordinis, & minores. Alij ſunt nigri. ſ. mona-
chi nigri prædicatores &c. alij albi, ſ. canonici. alij varij, ſci-
licet ſeculares, qui non habent aliquem colorem determina-
tum, qui dicuntur currere, per omnẽ terram, quia ſcilicet iſto-
rum alij ſunt liberi, alij ſunt ſerui. Quis dimiſit onagrum libe-
4 rum? Iob 39. ¶ Lunæ dedicabantur duo equi, ſcilicet vnus alb',
alius niger, eo quod nocte & die appareat & luceſcat. Sic ve-
rè beatæ virginis debent dedicari albi & nigri. i. boni & mali, &
hoc quia nocte & die. i. circa peccatores & iuſtos ſolet appare
re per ſuorum beneficiorum impenſionem, quia ſecundũ Ber
nar. in ea inuenit iuſtus gratiam, peccator veniam, angelus læ-
5 titiam. Ideo Eſa. 34. Nocte & die non extinguetur. ¶ Equi tri-
iugales etiam dijs inferis conſecrabantur. Vltra autem ſeptem
equos de facili non iungebant, referentes ad ſeptẽ dies & pla
netas. Sic verè chariſsimi dijs inferis. i. demonibus conſecran-
tur tres equi. i. tria genera peccatorum, ſcilicet luxurioſi, cupi
di & ſuperbi, planetis autem. i. ſanctis conſecrantur ſeptem. i. ſe
6 ptem donis & virtutibus pollentes. ¶ Item ibidem Iſido. dicit
q antiqui dedicãbant equos rubeos igni, albos aeri, fuſcos ter-
ræ, varios mari. Sic verè illi qui ſunt rubei per carnalitatem, va
rij per falſitatem, tales dico mari & igni. i. amaritudini & igni
infernali a Deo dedicantur. Illi autem qui ſunt albi per caſtita
tem & pallidi per maturitatem, terræ ſcilicet viuentium, & ae-
7 ri. i. cœleſti claritati debent præcipuè dedicari. ¶ Item in æſta
te equitabant rubeos, quia tunc omnia caleſcunt, in hyeme al-
bos, quia propter niues omnia caneſcunt, in vere varios, quia
tunc omnia vireſcunt, in autumno fuſcos & nigros, quia tunc
oia deſiccantur & palleſcũt, & a prima pulchritudine deficiũt
& lateſcunt. Equi illi ſignificant diuerſa genera peccatorum.
varij ſunt curioſi, rubei luxurioſi, pallidi ſunt triſtes & ſeditio-
ſi, albi ſunt hypocritæ & ficti. Iſtos igitur equitat diabol' in di-
uerſis ſtatibus & ætatibus vitæ ſuæ. Varij enim & curioſi diabo
lo famulantur in vere adoleſcẽtiæ, & rubei & luxurioſi in æſta
te & in feruore iuuentutis, pallidi. i. triſtes & inuidioſi in autũ
no ſenectutis, albi. i. hypocritæ in hyeme ſenij. Ideo cõtra iſtãs
equitaturas dicebat Dauid, Vſque in ſenectam & ſenium deus
ne derelinquas me. ¶ Equi pallidi ſolebant dedicari terræ, & 8
in autumno equitabantur, ſecundum Iſido. Sic verè auari, qui
terræ. i. bonis terrenis potiſsimè dedicantur, in autũno. i. in tẽ-
pore ſenectutis ab auaritia potiſsimè equitantur, quia ſcilicet
auari magis famulantur auaritiæ in tempore ſenectutis q̃ in iu-
uentute Figura Apoca. 6. vbi Ioannes vidit equum pallidum,
& qui ſedebat ſuper eum, nomen illi mors, & infernus ſeque-
batur eũ. Sic ſuper iſtos pallidos, terreos & auaros ſedet mors,
id eſt peccatum auaritiæ, quæ animam mortificat atque dam-
nat, & ideo infern' ſequitur talem equum, quia ſcilicet hoc eſt
proprium ſtabulum huius equi. ſicut enim dicitur 1. ad Corin.
6. Iniqui regnum dei non videbunt, nec poſsidebunt, neque fu
res, neque auari, neq; ebrioſi &c. ¶ Antiqui dedicabant equos 9
rufos Marti deo belli, quia mars ſanguine gaudet. Sic verè il-
li qui ſunt rubei & rufi per malitiam, marti deo belli, hoc eſt
dictu, iræ, rixæ & diſcordiæ (quæ bella concitat, & furore & ſan
guine & occiſione hominum gaudet) ſpecialiter dedicãtur, quia
pro certo per tales iracundos omnis diſcordia & ſanguinis ef-
fuſio generatur. Figura Apoc. 6. vbi Ioannes vidit equum ruf-
fum, & illi qui ſedebat ſuper eum, datus eſt gladius magnus, &
datum eſt ei vt tolleret pacem de terra, & vt homines ſe interfi
ciant. Sic verè ſuper tales malitioſos & iracundos ſolet diabo-
lus equitare, & ipſos vbi vult ducit tanquam dominus & magi
ſter. Et ideo iſtis datus eſt gladi'. i. lingua ſcilicet malitiæ, quæ
dicitur gladius acutus, quia ſcindit & diuidit concordiam vni
tatis. Et ideo ſeſſor iſte diabolus mediantibus equis ſuis iracun
dis, & gladio ſuo, id eſt mala lingua talium tollit pacem de ter
ra, & facit homines interfici ſpiritualiter per infamias & odiũ,
& etiam quandoque temporaliter per homicidia. Non eſt pax
vniuerſæ carni, dicit dominus Hierem. 12. ¶ Homines ſecun- 10
dum Iſido. ibidem, equos albos dedicabant aeri & eos in hye-
me equitabant. Sic vere chariſsimi homo Chriſt' (qui in hye
me, id eſt in tempore infidelitatis voluit equitare per mundum
iſtũ) elegit ſibi equum album, id eſt corpus virginis glorioſæ,
quæ fuit alba quantum ad continentiæ caſtitatem, aeri depu-
tata quantum ad conſcientiæ puritatem, & ideo in iſto ſedit p
beatam incarnationem. Vel ſi vis intellige corpus Chriſti per
equum album, ſuper quem Dei filius equitauit. Figura Apoca
lip. 6. vbi Ioannes vidit equum album & qui ſedebat ſuper eũ
data eſt ei corona, & habebat arcũ, & exiit vincẽs vt vinceret.
Sic verè Dei filius, qui ſedit in equo albo proprij corporis, vel
virginis benedictæ, data eſt corona, id eſt regis maieſtas, quia
Data eſt mihi omnis poteſtas &c. Ideo Apocalip. 19. Habe-
bat diademata multa. Arcum etiam ſacræ ſcripturæ habuit, vn
de ſagittas ſacrorum eloquiorum emiſit ad feras capiendas, id
eſt ad peccatores ad pœnitẽtiam conuertẽdos. Et ideo exiuit,
ſcilicet a patre, & venit in mundum, vt vinceret, ſcilicet dæ-
mones & peccata. Ideo Apocalip. 19. Ecce equus albus, &
qui ſedebat ſuper eum, vocabatur fidelis. ¶ Antiqui equos va- 11
rios dedicabant Iridi, eo quod ipſa ſit varijs coloribus diſtin-
cta. Sic verè illi qui ſunt varij per diuerſarum virtutum
& perfectionum colorem, dedicantur ipſi arcui cœleſti, id eſt
Chriſto qui omnes colores virtutum & perfectionum conti-
net in ſeipſo. omnes enim boni eum ſequuntur per imitatio-
nem, & eius vſibus deputantur per ſuorum mandatorum exe-
cutionem. Figura Zacha. 1. vbi dicitur. Vide per noctem, & ec
ce vir aſcendens ſuper equum ruſum, & ipſe ſtabat ſuper myr-
teta, quæ erat in profundo, & ſecuti ſunt eum alij equi rufi, va
rij & albi. Sic verè chariſsimi, Chriſtus vir, id eſt virtuoſus,
qui in profundo humilitatis poſitus, primo fuit inter myrteta,
id eſt inter viros iuſtos, odoriferos & ſanctos, ſcilicet in ſocie-
tate apoſtolorum, aſcendit equum ruſum, id eſt corpus ſuum
ſanguine paſsionis rubefactũ, & tunc ſecuti ſunt eum per imi-
tationem equi rufi, id eſt martyres, equi varij, id eſt confeſſo-
res diuerſis virtutibus variati, & equi albi, id eſt virgines ca-
ſtitatis lilio candidati. Et ſic patet quòd equi varij Iridi variæ
conſecrantur. Zacha. 6. In quadriga quarta equi varij & for-
tes. ¶ Pullus equinus ſuauem paſſum quem in iuuentute 12
didicit, in ſenectutis tempore non dimittit. Sic verè illum paſ-

ſum ſeu curſum,id eſt illud opus & exercitium quod in iuuen-
tute aſſueſacimus,in ſenectutis tempore frequẽtamus, ſiue bo
num fuerit,ſiue malum,quia adoleſcens iuxta viam ſuam &c.
23 Prouerb.22.¶ Equus ſecundum Ariſto. libentius vadit in gre
ge cum ſorore,quàm cum matre. Chariſsimi, mater noſtra eſt
concupiſcentia carnis,quæ omnes parturit in hoc mundo. Eze
ch. 16. Pater tuus amorreus.i.mundus,mater tua cethea.i.car-
nis concupiſcentia. Soror autem noſtra eſt ſapientia. Prouerb.
7. Dic ſapientiæ,ſoror mea es. Matrem igitur noſtram.i. concu
piſcentiam relinquamus,& ſororem noſtram.i.diuinam ſapiẽ-
tiam frequentemus.ad Roma.13. Curam carnis ne feceritis.
24 ¶ Secundum Plin.lib.8.c.42.equi videntur ſenſu & imagina-
tione pollere.intelligũt enim adhortationem gloriæ, & viſum
eſt equus tela collecta equitantibus ſuis tradere, & etiam quo-
dam naturæ ſenſu dicuntur ſeſſoris ſui victoriam præſcire &
præſentire,ſicut de currentibus in circo exemplificant tã Pli.
quàm Soli. Dicit autem Plin. quòd Sarmatę ieiunio & inedia
præcedente equos ad curſum habilitant,atque ita per centena
& quinquaginta miliaria continuo curſu ipſos equitant. Igi-
tur in his docetur homo intellectum & diſcretionem habere,
& de futura victoria contra vitia gaudere , & ieiunio carnem
macerare,& ſic ad bona opera celeriter curſitare. Sic faciebat
Apoſtolus,vt dicit 1.ad Corint.9. Sic curro, non quaſi in incer
tum,ſed caſtigo corpus meum,& in ſeruiturem redigo. Vel
dic quòd ſeſſor eſt prælatus,qui equum,id eſt ſubditum debet
per abſtinentiam macerare, vt poſsit currere ad opera virtuo-
ſa. Ipſe vero equus & ſubditus debet de victoria ſeſſoris, id eſt
domini regis vel prælati ſui gaudere,& de ea quàm plurimum
exultare.

De Elephante. *Cap. 37.*

1 ELEPHAS apud Indos barrus dicitur , & inde
vox eius berritus nuncupatur,cuius dẽtes ebur
ſunt,& roſtrum promuſcis appellatur. Hic in-
ter omnia animalia maior eſt corpore & virtu-
te. Nam Medi & Perſe eis turres ligneas impo
nunt,e quibus dimicant & bellant. Et ſunt boni
intellectus & memorię,gregatim incedũt, in aquis & ſiluis pa
riunt,& vbi pariunt,ibi dimittunt fœtus ſuos,ne a draconibus
rapiantur. Biennio fœtus portant,& trecentis annis viuunt, vt
dicit Iſidorus lib.12. Tales rectè debent eſſe prælati , quia ma-
gnitudine auctoritatis,virtute perfectionis & bonitatis debẽt
alijs præpollere. Grandis auctoritatis es & bene regis regnum
Iſrael 3.Regum 21. Et ideo vox eorum.i.comminatio debet eſ
ſe barritus,fortis ſcilicet & terribilis peccatoribus comminan
do. Dentes eorum.i.prędicatio & verba debent eſſe eburnei,ſ.
rubicundi per charitatem,vt ſint eloquia eorum caſta, argen-
tum igne examinatum. Et ideo turres ligneas.i.religiones, con
uentus & eccleſias debent portare per debitum regimen & di
ſcretũ,vt homines ibi exiſtentes,ſcilicet religioſi & clerici poſ
ſint contra vitia & peccata dimicare. Figura 1.Micha. 6. vbi in
prælio regis exercitu erant elephantes cum turribus ligneis ,
& intus homines armati. Sic in exercitu Chriſti Chriſti debent eſ-
ſe boni intellectus per diſcretionem,gregatim incedere p ſub-
ditorum concordiam & delectationem , & debent parere per
bonam operationem,in aquis debent habitare per deuotionẽ
& dilectionem & lachrymationem,& in ſiluis pęnitentiæ per
corporalem macerationem,& ibi fœtus ſuos,id eſt ſubditos re
linquere,dimittere & nutrire,ne a dracone diabolo deuoren-
tur. Iſti debent diu viuere per perſeuerantiam & longanimita
tem,fœtus.i.ſubditos duobus annis portare.i.per fidem & cha
ritatẽ,quia iſtis duobus debet prælatos pręcipue ſubditos enu
trire,quia in his duobus mandatis tota lex pendet & prophe-
2 tę. Matth.22.¶ Secundum Plin.lib.8.ca.1.elephas inter omnia
animalia maximę eſt virtutis & perfectionis , quia elephantes
in noua luna conueniunt gregatim,& in flumine ſe abluunt,&
nouo ſyderi communiter plus ſe inclinant, & ſic redeunt ad lo
cum ſuũ. Elephas eſt bonus Chriſtianus , luna eſt perſona filij
Dei,quæ renouata fuit in incarnatione, quia Dei filius qui ab
æterno eſt,factus eſt quaſi nouus & temporalis , & ideo in re-
nouatione iſtius,id eſt in ortu vel incarnatione iſtius Chriſti,
nos elephantes chriſtiani ſui debemus inuicem conuenire &
congregari,ſcilicet per fidei & concordiæ vnitatem , & ad ec-
cleſiam & officij diuini ſolennitatem conuenire. Ideo Apoca.
19. Venite,& congregamini ad cœnam magnam dei. In flumi-
ne etiam deuotionis,compaſsionis,lachrymarum & ſacræ ſcri
pturæ nos debemus modo balneare & lauare , & iſti nouo ſy-
deri Chriſto nouiter renouato debemus nos communiter in-
clinare per gratiarum actionem,& ſui auxilij implorationem,
& ita purificati & lauati,ad locum noſtrum,ſcilicet paradiſum
poterimus redire finaliter per æternæ gloriæ acquiſitionẽ. Vel
pone de natiuitate virginis vel Ioannis . Vel poteſt exponi de
trib⁹ Magis,qui viſa ſtella materiali,& cognito ortu ſtellæ ſpi
ritualis,conuenerũt, & Deum adorauerunt & honorauerunt,
& ſic per fidem purificati fuerunt,& tandem ad propria redie
runt. Matth.2. Per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam.
Vel pone ꝙ orto iſto nouo ſydere congregati ſunt , ſcilicet ad
fidei veritatem,elephãtes.i.homines,et in flumine baptiſmi pu
rificati,ipſi Chriſto ſe inclinauerunt per obedientiam & ſubie
ctionem & ſuæ fidei ſuſceptionem,& ſic ad locum ſuum, ſcili-
cet paradiſum(vnde in Adam ceciderant)redierunt. Ideo im
pletum videtur illud Eſa.17. In Die illa inclinabitur homo ad
factorem ſuum & non inclinabitur ad altaria. ¶ Elephãtes iu-
uenes ſuos diligenti cura cuſtodiunt,& quando vadunt ad flu 3
uium vt lauentur,eundo & redeundo eos præcedere faciũt,&
quando luna eſt renouata,inclinant ſe ei, & filios ſuos ad incli
nandum ſyderi inſtruunt & informant. Sic verè debent facere
parentes,quia verè filios ſuos iuuenes debent ſummè cuſtodi
re,& maximè a vitijs & peccatis,& eos ad fluuium deuotionis
& cõfeſsionis,elemoſynę et compaſsionis ſecum ducere,vt ibi
lauentur & expientur per peccatorum condonationem , quia
elemoſyna extinguit peccatum. Eccl.3. Et ad adorãdum Chri
ſtum vel beatam virginem ipſos exemplo & verbo inſtruere et
docere. Eccl.30. Duce filium,& operare in illo. Exemplum de
Thobia,qui filium ſuum Deum timere docuit,& abſtinere ab
oĩ peccato Tho.1. Vel ſi vis expone de prælatis & ſubditis per
omnia ſicut ſupra.¶ Elephantes ſecundum eũdem ibidem. quõ 4
infirmantur,quaſdam herbas ſalubres congregant , ſed anteq̃
eis vtantur,ſupino capite eas ad cœlum leuant, & quadam re-
ligione a numinibus adiutorium poſtulant. Sic verè quãdo bõ
infirmatur,& herbas & medicinas quærit vt iuuetur, non de-
bet in eis tantum confidere , imo ipſas ad cęlum leuare per di-
uinæ potentiæ conſiderationem, & ſui auxilij implorationem.
Eccl.38. Fili,in infirmitate tua ne deſpicias teipſum , ſed ora
dominum,& ipſe curabit te. Altiſsimus.n. de terra creauit me-
dicinam,& vir prudens non abhorrebit eam. Ibidem. Vel dic
ꝙ illi qui infirmantur ſpũaliter per ignorãtiam & peccatũ,de-
bent herbam ſacræ ſcripturæ vel pœnitentiæ comedere & ſibi
incorporare,& cum hoc Dei auxilium implorare, quia in va-
num laborat humanum ſtudium,vbi dei nõ quæritur auxiliũ.
Nam ſecundum Hiero. ſtudium debet ſæpe interrumpere ora
tio.¶ Item ibidem Plin. Elephantes ſunt boni intellectus,quia 5
docentur cognoſcere regẽ,& eum adorare,& ob reuerentiam
coram eo genua incuruare. Sic verè boni Chriſtiani & ſancti,
regẽ ſuum Chriſtum vel prælatum debent cognoſcere per fi-
dem & diſcretionem,coram eo genua flectere cum benignita
te & ſubiectione,& eũ adorare p gratiæ implorationem & re
uerentiam & gratiarum actionem. Ideo Canti. 3. Egredimini
filiæ Sion,& videte regẽ Salomonẽ.¶ Item idem ibidẽ. c. 4. di- 6
cit ꝙ elephantes qñ inueniunt hoiem in nemore errãtem , pri
mo(ne ipſum terreant)aliquantulum de via ſe elongant, & ip
ſum paulatim præcedentes,viã ei oſtendunt, & ſi draco obui⁹
fuerit,contra eũ pro defendendo hoĩe ſe opponunt,& hoc ma
ximè faciunt quando habent fętus iuuenes , quia timent ꝙ hõ
quærat fętus ſuos,& ideo de eo ſe volunt expedire, vt eos poſ-
ſint ſecurius & cautius cuſtodire. Et ſi grex pecorum occurre
rit,itinera ſibi blanda & placida faciunt , & ne qđ aĩal interfi-
ciant præcauent & attendunt,ſicut dicunt tã Plin.ꝙ̃ Soli. Ele-
phas eſt Chriſtus,draco diabolus,ſolitudo mundus,terminus
paradiſus,recta via eſt pœnitẽtia. Elephas ergo.i. filius dei,qñ
vidit in ſolitudine huius mũdi hoiem.i.humanum genus erra
re & deuiare, tũc ne ipſum terreret ab itinere mundi vel pœni-
tentię,primo ſe elõgauit,ſ.a principio vſq; ad incarnationẽ,quia
tunc non fuit in via pęnitentiæ per præſentiam corporalẽ, ſed
tãdẽ in via ſe poſuit,& p bonum exemplũ hoiem præceſsit,quia
Cępit Ieſus facere & docere. Actuum 1. Pręcedat dñs meus ſer
uum ſuum. Gene.33. Et ei rectam viam eundi ad terminũ pa-
radiſi,videlicet pęnitentiã oſtendit,& a leſione quacunq; præ
cauit,& in oĩb⁹ placide viã ſalutis oſtẽdit,& pro eo cõtra dra
conem diabolum in crucis prælio dimicauit,& ipſum de eius
manibus liberauit,& ad veritatis ſemitã reuocauit. Inuenit eã

in biuio,& non in via.Gen.38.Ideo Sopho.3. Nugas quæ a le-
ge receſſerant,reuocabo. Vel expone de prælatis & viris iu-
ſtis,qui ſubditos & alios qoando errant in fide vel in moribus,
debent eos præcedere per bona exempla, & viam veritatis eis
per prædicatiooem oſtendere, & pro ipſis contra draconem.i.
contra tyrãnos & diabolum pugnare, & pecudes & pauperes
7 non lædere,ſed iuuare.¶ Elephas quando habet fœtus,& inue
nit hominem in nemore,præcedit eum, ipſique rectam viam
oſtendit. & hæc ratio eſt ſecundum Plin. quia timet quòd ho-
mo quærat fœtus ſuos,& ideo primo vult de eo ſe expedire, vt
fœtum ſuum poſsit tutius cuſtodire. Et in hoc habemus exem
plum quòd homo ſe debet prius de maiori periculo liberare,
& poſtea ſe & ſuos poterit melius gubernare.¶ Idem lib. 8. ca.
8 5.& Soli.etiam dicunt ꝙ elephantes gregatim incedunt, mini
me ex omnibus ſoliuagi,& ducit agmen maior natu, alius au-
tem ætate proximus ſequentes cogit,innat enim eum, & ei co-
operatur. Iuuenes autem ſuos quando debent vadum tranſna
tare,faciunt præcedere,ne maiorum ingreſſu impediãtur. Sic
verè chariſsimi in congregatione elephantum.i. religioſorum
vel clericorum,ille qui eſt maior natu,ideſt ętate ſpirituali,i.il
le perfectior quantum ad gratiam vel virtutes,debet alios du-
cere per pręlationem,& primatum in eis obtinere.Loquere to
maior natu,decet enim te primum verbum.Eccleſiaſt. 32. Illi
etiam qui ſunt poſt eos ſeniores,id eſt virtutibus perfectiores,
debent eos in prælationis officio adiuuare,conſulendo & ſup-
portando,vt per ſapientium & ſeniorum conſilium poſsint ꝓ-
lati rem publicam gubernare,& per eorum iuuamen alios ele
phantes ſequentes, id eſt ſubditos prouide regere & ſaluare,
quia breuiter loquendo, poſt prælatos illi qui ſunt ſapientio-
res & ſeniores,debent in dignitatibus & officijs in honoribus
& conſilijs eſſe primi.vnde 1.ad Theſſalo.4.Illi qui in Chriſto
mortui ſunt reſurgent primi.Itaque prælat' debet ſubditos du
cere,alij vero debent compellere. Quod maximè de prælatis
qui ſunt primi,& de principibus qui ſunt ſecundi, poteſt intel
ligi,quia ſcilicet ad pręlatos pertinet ductio paſtoralis,ad prin
9 cipes autem compulſio manualis. ¶ Elephantes faciunt præce
dere infantes ſuos,& quando debent per vadum aliquod trãſ-
natare,ipſos faciunt præire,ſecundum Plin.ibidem. & hoc ne
maiorum ingreſſu in natando impediantur. Tales ſunt multi
carnales & affectuoſi prælati, qui iuuenes ſuos,id eſt nepotes
& compatriotas & familiares faciũt præcedere, ipſos præ alijs
indebite promouendo, quamuis ipſi ſint iuuenes & infantes,
nec patiuntur quòd aliquis magnus & ſcientificus fluuium ꝓ-
ſperitatis introeat ante ipſos. Eſaiæ 3. Dabo pueros principes
eorum &c. Vel dic quòd ſtulti religioſi vel clerici vel ſuperio
res prælati,iuuenes, id eſt imperfectos & inſtabiles ſæpiſsimè
faciunt præcedere,ſcilicet eos præficiendo in pręlationibus &
officijs.Eccleſiaſtici 10. Vidi ſtultũ in dignitate ſublimi. Vel
per iuuenes intelligo fortes ſpirituales & perfectos, qui debẽt
alios præcedere,& in prælatione alijs præpollere. Iuuenis &
10 acutus inueniar in iudicio.Sap. 8. ¶ In elephantibus maximus
eſt pudor,ſm eundẽ. Nam quando vnus ab alio vincitur, vi-
ctus vocem fugit victoris,& eius nequit conſortium ſuſtinere.
Sic verè chariſsimi quoniam inter duos elephantes, id eſt in-
ter Deum & diabolum diabolus victus fuit & proſtratus,ideo
in loco, id eſt in corde vbi eſt Chriſtus victor per gratiam &
charitatem,vel vox eius,i.prædicatio & doctrina reſonat, non
audet victus diabolus comparere. Vel pone ſi vis quòd quan-
do dæmon ſuperatur ab homine tunc eius vocem,id eſt oratio
nem timet nec coram eo ad ipſum iterum de eodem vitio ten-
tandum audet amplius comparere. Confunditur fur quando
11 depręhenditur.Hierem.2.& Gene.3. Vocem tuam audiui, &
timui.¶ Elephantes quando ſunt in calore & luxuria, ſunt ni-
mis mali & periculoſi,& maximè agreſtes.Nam domus & ſta
bula diruunt & ſubuertunt,vt dicit idem. Sic vere chariſsimi
ex luxuria & libidine prouenĩũt hodie multa pericula in hoc
mundo, quia domus, id eſt ſtatus eccleſiaſticus (quæ eſt do-
mus dei.ad Heb.3.) & ſtabula, id eſt ſtatus mundanus ex hoc
deſtruuntur,& per luxurioſos ſæpius diſsipantur quantum ad
famam & quantum ad bona temporalia,naturalia, ſpiritualia
& æterna.A muliere enim initium factum eſt peccati.Eccleſi.
25.quia homini fornicario omnis dulcis, non fatigabitur trãſ
12 grediens.Eccleſiaſtici 23.¶ Elephantes domiti (ſecundum qđ
dicit idem ibidem.) turres ligneas portant,acies deſtruunt, cõ
entiuntque armatos, & optimi ſunt in militia, ſed quod mirũ
eſt dictu,qui armatas acies non timent, vocem minimè ſuis ſi-
ne porcæ fugiunt,ſicut dicit idem. Chariſsimi iſti elephantes
ſunt iuſti & perfecti,qui per diſciplinam & pœnitentiam ſunt
domiti,qui per conſtantiæ fortitudinem ipſos hoſtes ſpiritua-
les,mundum ſcilicet & dæmones infinitis malitijs armatos nõ
timent,ſed turres ligneas,id eſt onus mandatorum Dei,& ſta-
tutorum eccleſiæ & religionis deferunt atque portant.ad Ga-
la.6.Vnuſquiſque onus ſuum portabit. Et tanta conſtantia &
patientia ſunt firmati, quòd nullas aduerſas tribulationes vel
tentationes trepidant vel formidant, quia leo fortiſsimus be-
ſtiarum ad nullius pauebit occurſum. Prouerb. 30. Veruntra-
men vocem ſuis,id eſt carnis proprię ſuggeſtionem mirabili-
ter metuunt,quia verè nullus eſt ita conſtans vel perfectus,qui
ad vocem ſuis, id eſt ad ſuggeſtionem propriæ carnis multum
debeat trepidare,maximè quando conſiderat quòd Dauid ſan
ctiſsimus,Salomon ſapientiſsimus,Sanſon fortiſsimus, ab iſta
ſue, ſcilicet a carne fuerunt per luxuriam ſuperati, quia ſicut
dicitur Prouer.7.Multos vulneratos deiecit,& fortiſsimi qui-
que ab ea vulnerati ſunt.Figura Geneſ. 33. vbi Iacob qui non
timuerat Laban perſequentem, ſuper omnia timuit Eſau fra-
trem ſuũ,& ideo ne ab eo occideretur,ſepties adorauit.Sic ve-
rè iuſti qui conſtantię firmitate ſuffulti non timẽt laban, id eſt
mundum vel diabolum,fratrem ſuum Eſau rufum, id eſt car-
nem propriam, ſuemq; luxuriæ debent ſumme formidare, &
ne ab ea vincantur,dominum ſeptis depręcati.pſalm. Septies
in Die laudem dixi tibi. Vel pone quòd illi qui timent mini- 13
ma,fortes ſunt poſtmodum ad maxima.¶ Idem Plin.lib.eodẽ.
c 10.dicit quòd elephas altas proſternit palmas & ſic comedit
fructum earum.Sic verè diabolus quando videt altam palmã,
id eſt virum iuſtum in perfectionis altitudine ſublimatum, &
fructibus bonorum operum fœcundatum, ipſum proſternit
aliquotiens per peccatum,& ſic fructus eius,id eſt bona ipſius
opera deuorat & conſumit.Figura Dan.4.vbi agitur de alta ar
bore ſubuerſa.Vel dic quòd elephas eſt deus, qui palmas fru-
ctiferas,id eſt ſuperbos & diuites peccatores ſubuertit,ſcilicet
per mortem,vt ſic fructus & diuitiæ eorum diſtribuantur alijs
& diſpenſentur.Eſaiæ 2.Dies domini ſuper omnem arrogan-
tem,& humiliabitur, & ſuper cedros libani ſublimes & ere-
ctas. Vel per elephantem ſi vis alter exponere potes accipere
Deum,qui palmam altam,id eſt ſuperbum diabolum proſtra-
uit,& fructus,id eſt peccatores quos ſibi ſubiecerat, comedit,
ſcilicet eos ad ſuam fidem conuertendo. Ideo Canticorum 7.
Aſcendam in palmam,& apprehendã fructus eius.¶ Cauſa pu 14
gnæ perpetuæ quæ eſt inter elephantes & draconem, aſsigna-
tur a Plinio,quia propter corporis magnitudinem & virtutem
vnus alter inuidet, & contra eum militat & bellat. Sic verè
in mundo cauſa inuidiæ, malitiæ & diſcordiæ eſt poteſtatis
& glorię magnitudo,quia diuites diuitibus inuident,& ex hoc
contra ſe inuicem militant ſæpius & certant,quia ſecũdũ Chry
ſoſt. Propemodum naturale eſt ciues ciuibus inuidere. hu-
cuſque Plin. ¶ Secundum Ariſt.lib.2.cap.11. & Auicen. naſus 15
elephantis eſt longus & fortis, & eo vtitur loco manus, & cũ
ipſo accipit cibum & portat ad os,quod nullum aliud animal
facit,& habet mamillas in pectore, & dentes & culmos ma-
gnos in ore. Elephas eſt homo perfectus, & maximè prælatus
vel religioſus, cuius naſus eſt deuotio, quæ debet odorare
æternam ſuauitatem. Vbera eius ſignificant miſericordiam &
compaſsionem,vel doctrinam & prædicationem. Dentes eius
ſignificant eloquentiam & verbalem correctionem. Debet
igitur naſus deuotionis noſtrę eſſe longus per perſeuerantiam,
fortis per conſtantiam. vnde Canticor.7. Naſus tuus ſicut tur
ris libani.Et eo loco manus debemus vti,ſcilicet ad accipien-
dum & acquirẽdum cibum gratiæ & virtutum, vel cibum glo
riæ ſempiternæ,& cui non ſufficit manus, id eſt operatio, de-
bet ei ſufficere naſus,i.deuotio, quia vnguentis & varijs odo-
ribus delectatur cor. Prouerbio. 27. Vbera autem lactis ſiue
prædicationis vel dulcis miſericordiæ & compaſsionis debet
habere circa cor in pectore, vt ſcilicet ex corde & ex charita-
te prædicet & doceat,& pauperibus ſubueniat & ſuccurrat. &
in ore debet habere culmos, id eſt dentes magnos, & verba
dura,fortia & correctoria,veruntamen alba & eburnea, id eſt
pudica pariter & honeſta.ad Eph. 4. Omnis ſermo malus non
procedat ex ore veſtro, ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem
audientium. ¶ Item dicit idem quòd lingua elephantis eſt 16
valde modica reſpectu corporis ſui, & ſemper in ore latitat,
& raro videtur extra,niſi quando lambit labia ſua poſt cibum
& potum &c. Sic verè in Chriſtiano debet eſſe parua lingua,

id eſt paucitas verborum, quia in multiloquio non deeſt
peccatum. Prouerbiorum. 10. Et in ore debet ſemper la-
tere, ſcilicet per modeſtiam & ſilentium, & raro debet
exterius apparere per verboſitatem, iuxta illud. Ori tuo faci-
cito oſtia, & verbis tuis facito ſtateram. Eccleſiaſtici 28. Verú-
tamen quando accipit cibum & potum, id eſt quando recipit
aliquod beneficium a Deo, tunc verè debet apparere lingua
verborum ſuorum, ſcilicet per gratiarum actionem. Vnde de
talibus poteſt dici illud 2. Machab. 7. Linguam poſtulatus cito
17 protulit. ¶ Elephas non habet niſi vnum inteſtinum, quod eſt
ei pro ſtomacho, & aliud per quod fęces eijcit, & hic habet he
par magnum, & ſplenem valde paruum, & hoc quia melácho
lia ſecundum Auicen. tranſit in ipſius nutrimentum. Sic verè
ſtomachus noſter, id eſt cogitatio quæ cibos recipit, debet eſſe
vnus per affectionum concordiam in Deum, & hepar. i. amor
Dei, debet eſſe magnum, ſplen autē qui ridere facit, i. gaudiú
& lætitia mundi, debet eſſe paruus, & hoc, quia meláchólicus
humor triſtitiam generans & dans, id eſt mortis memoria, de-
bet eſſe noſtrum proprium nutrimentum, & ideo ſplen mun-
danæ lætitiæ debemus modicum poſsidere. Melior eſt enim
ira riſu. Eccleſiaſticia 7. Mœror enim in corde viri humilia-
18 bit eum. Prouerbio. 12. ¶ Secundom Ariſto. libr. 2. cap. 5. Ele-
phas quando naſcitur, apparent in eo dentes, & cū roſtro ſuo
eradicat arbores, & cum natat, ſpirat & eijcit aquam, & quan-
do ſedet, flectit pedes poſteriores ſicut homo, & dormit ſtan-
te corpore, & ſuper latus vnum ſe fulcit ſuper arborem dor-
miendo, ſecundum Plin. Ad palmam autem libenter ſe appo-
diat, quam ei venator ex certa ſcientia debilitat, vt ſic ei inni-
tendo deficiat atque cadat. Elephas nouiter natus eſt homo ad
prælationem nouiter ſublimatus, dens eius eſt diſcretio, ro-
ſtrum eſt prædicatio, pes eius affectio, arbor autem eſt terra,
aqua eſt deliciæ. Elephas ergo quando naſcitur, id eſt homo
quando ad prælationem eligitur, debet habere dentes diſcre-
tionis, ſcilicet ad maſticandum & examinandum cibos, id eſt
opera ſua. debet etiam habere roſtrum eloquentiæ & prædica
tionis, cum quo debet arbores, id eſt peccatores, de terra, id eſt
de amore mundi eradicare & abſtrahere. In aquis autem deli-
ciarum poſitus, debet ſpirare per orationem & gratiarū actio-
nem, & reſpirare per æternorum deſiderium & affectionem,
& aquam deliciarū debet eijcere & ſpernere per earum con-
temptum & abominationem, iuxta illud pſalm. Diuitiæ ſi af-
fluant, nolite cor apponere. Quādo autem ſedet, ſcilicet in thro
no iudiciariæ poteſtatis, debet pedes affectuum ſuorum flecte
re per pietatem, non tamen tantum quin ſemper ſtet per iuſti-
tiæ rectam æquitatem & auſteritatem. & ad arborem, id eſt ad
crucis memoriam debet ſe appodiare per compaſsionem, &
maximè quando vult dormire per contemplationem, ne ſcili-
cet cadat ad terram per auaritiam et terrenorum affectionem.
Zacha. 8. Viri baculus in manu eius. Vel dic quòd ad arborem
crucis per deſiderium & affectum prælatus debet ſe appodia-
re, quam ſi venator diabolus homini ſubtrahat, ſcilicet appo-
diationem & affectionem crucis vel paradiſi, vel fiduciam au-
xilij diuini de corde ipſius auferendo, faciliter cadit primitus
per peccata, & finaliter per tormenta. Eccleſiaſti. 27. Niſi in
timore domini tenueris te inſtanter, cito ſubuertetur domus
tua. Vel elephas eſt diues, arbor eſt mundus, vita vel proſperi-
tas, ſcientiæ vel diuitiæ. Iſta enim arbor, ſcilicet proſperitas hu
ius mundi continet fructus deliciarum, fructum ſcientiarum,
folia diuitiarum, ramos eminentiarum, ad quam elephas, id-
eſt diues cupiēs dormire & delectari & conſolati, ſe appodiat
per fiduciam & amorem, vtpotè quia confidit de lōga vita, vel
præſumit de diuitijs vel de ſcientijs, contra illud Prouerbio 3.
Ne innitaris prudentiæ tuæ. Iſti igitur ſignificantur in illo qui
innititur ſuper baculum arundineum Ægypti, cui ſi inniaus
fuerit homo, confringetur. Eſaiæ 36. Et tunc venit ſubito ve-
nator diabolus, & aufert & ſcindit ſibi arborem iſtam p mor-
tem, & ſic cadit elephas, videlicet in infernum, nec reſurgit.
19 Vomite & cadite, neque ſurgatis &c. Hierem. 25. ¶ Fœmina
portat duobus annis, & poſt partum quieſcit per triennium,
& tempore impregnationis omnino a maſculo non tangitur,
& quando parit, ſimile quid vitulò duorum vel trium menſiū
parit. Allega ſi vis de continentia coniugali. Vel expone mora-
liter quòd fœmina. i. ſimplex homo debet fœtum boni propo-
ſiti per duos annos, id eſt in fide & charitate in ventre conſciē
tiæ perficere & formare, & tūc eum parere & emittere per bo
nam operationem, & deinde quieſcere triennio. i. in fide trini-
tatis. ¶ Quando elephas dolet iūcturas, iuuat eum potus aquæ 20
calidę, & herbę verſæ in mellę, & quando non poteſt dormire,
debent iungi ſcapulę aqua & oleo, vel caro porci aſſata de-
bet deſuper poni. Sic verè ſi homo dolet iuncturas per labo-
rem & pœnitētiæ fatigationem, debet habere aquam deuotio
nis, calidam feruore contritionis, cum melle pietatis & com-
paſsionis. & ſi non poteſt dormire per contemplationem, ſuper
ponat carnem aſſatam diuinæ paſsionis &c. ¶ Si habuerit ele- 21
phas ferrum in corpore, datur ei oleum bibere, & ſanatur. Sic
ſi ferrum crudelitatis ſit in corde, bibat oleum pietatis, & ſpi-
ritualem recipiet ſanitatem. Tollite reſinam ad dolorem eius
Hierem. 51. ¶ Item idem lib. 8. dicit quòd elephas maſcul⁹ ma 22
ioria eſt corporis & animoſitatis, quàm ſit fęmina. Sic verè prę
latus debet eſſe maior virtute & perfectione, quam ſit fœmi-
na. i. quàm ſubditi, & audacior ad bona aggredienda, & mala
toleranda, & ad peruerſos corrigendos. ¶ Elephas per verbera 23
domeſticatur. Vnde quando percutitur & fameſcit, & feſſus
eſt & incluſus in fouea, aſcendit venator ſuper eum, & non ſe-
cus quàm alios domitos regit, ſecundum Pli. li. 8 c. 8. & 9. Obe
dit autem quamdiu ſedet venator ſuper eum, quando autem
deſcenderit, ligantur pedes eius donec domeſticetur. Sic verè
multi ſunt ita duri, ita ſilueſtres & agreſtes, q non poſſunt do-
meſticari. i. corrigi niſi per verbera. i. afflictiones, & tribula-
tiones quia ſeruo maliuolo tortura & compedes. Eccleſiaſ. 33.
Nam quandiu venator, id eſt Deus vel prælat⁹ ſedet ſuper eos
per diligentem eorum correctionem, & eos percutit per infir
mitatem & tribulationem, & tandiu obediunt per humilitatē
& ſubiectionem, & ideo affectus talium debet ligari vinculis
obedientiæ & ſtatutorum & diuinorum mandatorum, quouſ-
que plene fuerint edomiti. Pedes eorum ſtrinxit ligno. Actuū
16 & Iob 18 Tenebitur planta eius laqueo. ¶ Elephas ſm eun 24
dem ibidem, eſt domeſticabilior & obedientior omnibus ani-
malibus, & habet ſenſum meliorē, quia ſentit frigus in hyeme
& frigidum ventum. & eſt animal valde fluuiale, quia habitat
iuxta fluuios, & mergit ſe in aqua vſque ad mentum, ſed nō po
teſt diu natare propter corporis quantitatem. Sic verè debet
eſſe religioſus, debet enim eſſe obediens domitus, maturus ſci-
licet & quietus. & debet habere ſenſum bonum & diſcretio-
nem, quia frigus infernalium tormentorum, vel frigus indeuo
tionis debet optime cogitare. Dan. 2. Cœpiſti cogitare quid fu-
turū eſſet poſt hæc. Fluuialis etiam debet eſſe, quia iuxta fluen
ta ſacræ ſcripturæ & deuotionis, lachrimarum & compaſsio-
nis debet iugiter reſidere, & ibidem debet ſe immergere & na
tare, licet corporis ſui grauitas. i. carnis ſuæ pōderoſitas ipſum
impediat in natādo, & deuotionis opera peragendo. Extendit
natans ad natandum manus ſuas. Eſa. 25. ¶ Licet elephas ſit ani 25
mal manſuetiſsimum ex natura, quia ſcilicet caret felle ſecun-
dum Ariſto. tamen aliquando iraſcitur, quando ſcilicet nimis
prouocatur, vel quando inebriatur vino vt ad prælium acua-
tur. Viuit autem diutiſsimè propter temperamentum comple-
xionis, & propter caſtitatem. Et propter corporis magnitudi-
nem, fœtus non poteſt in ventre niſi ſpacio duorum annorum
perfici vel compleri. Sic verè licet iuſti careant felle. i. iracun
dia, ſint manſueti & pij, tamen quandoque iraſcuntur, ſ. contra
peccatores ex zelo iuſtitiæ & rigoris, & hoc maximè quando
ſunt inebriati vino dilectionis diuinæ & imbuti, quia tūc ex ze
lo Dei ad bellandum contra peccatores fortius animātur. Diu
autem debent viuere. i. in gratia perdurare & perſeuerare, ad
quod multum cooperatur temperamentum honeſtatis & con
tinentia caſtitatis, quia iuſti in perpetuum viuent. Sap. 5. Et q
abſtinens fuerit, adijciet vitā. Eccl. 37. Vel ſi vis allega illud qd
ſupra ponitur, q. ſ. elephas quamuis ſit naturaliter manſuetus,
quando tamen inebriatur vino vel prouocatur, efficitur valde
ferox. quod optimè pōt applicari contra ebrietatem, quia verè
licet ho ſit animal māſuetum natura, tñ ebrietas vel nimia pro-
uocatio facit eum iraſcibilem & diſcordem, quia ſicut dicitur
Prouer. 20. luxurioſa res vinum, & tumultuoſa ebrietas, ¶ Ele 26
phas quando videt ſe a venatore perſequi propter ebur, ſtan-
git & proijcit dētes ſuos, vt ſic depoſito ebore, ipſum venator
amplius non ſequatur, ſecundum Soli. Sic verè illi qui habent
ebur. i. diuitias mundanas, & propter eas vident ſe perſequi &
infeſtari. ſ. a diabolo p auaritiæ tentationem, a prędonibus &
balliuis per rapinam & exactionem, debēt eas frāgere & eijce
re, pauperibus erogādo per elemoſynarum largitionem, ne. ſ.
poſsint ſibi periculi eſſe cauſa. Cōfregit ad numerū dētes meos.
Thren. 3. ¶ Elephātes ſecundum eundem ibidem, raro carna-
liter

liter copulantur, quia nō niſi per quinq; dies lo dunbus annis,
& tunc quanto plus poſſunt, in occultis & abditis ſe abſcōdūt
Poſt autem actum illum aquis viuis ſe abluunt, nec ante ablu-
tionem ad gregem reuertuntur. Pro fœminis nonquā pugnāt,
& nulla nouerunt adulteria. Sic verè boni Chriſtiani actū car
nis raro aut nunquàm debent exercere. Quod ſi in actu coniu
gali ipſos oporteat circa illum actum vacare, rarius, ſecretius,
occultius & verecundius quàm poſsint debēt illum facere vel
complere. Quod eſt contra multos, qui conſueuerunt per ia-
ctantias in illis operibus gloriari, ſicut multi luxurioſi, qui letā
tur cū male fecerint, & exultāt in rebus peſsimis. Prouer. 2. Et
poſt illum actum in aqua deuotionis vel compaſsionis vel con
feſsionis debent ſe lauare, vt ſic ad gregē.i. ad cōitatē eccleſiæ
purificati & mundati valeant reuenire. Itē inter ipſos non de-
bēt eſſe adulteria, quia verè quilibet debet eſſe contentus pro
pria vxore, nec debet concupiſcere alienam. Deut. 5. Non con
cupiſces vxorem proximi tui. Mares etiam pro fœminis nō de-
bent pugnare, nec pro eis habēdis lites & iurgia ſuſcitare. Qđ
eſt contra luxurioſos & illos qui pro mulieribus pugnis & pe-
28 riculis ſe exponunt, qui dicunt illud Iudith. 10. Quis pro tā for
moſis mulieribus pugnare nō debeat? ¶ Secundum Soli. ibidē,
inter elephantes maxima eſt cura alteri de altero, nam equita-
tu circunuenti, feſſos & vulneratos inter ſe recipiūt, & eos pluſ
quam ſe protegunt & defendunt. Qñ aūt vnus eorum cadit p
caſu irrecuperabili, miro modo barrit, ad cuius vocē multitu-
do iuuenum ſubito accedit, qui paulatim ſeniorem eleuant, &
ad hoc totis viribus & affectibus ſe inclinant, quem ſi eleuare
nequeunt, cum eo barriunt & deplangunt, vt dicit idem Sol. &
Phiſol. Sic verè inter chriſtianos, & maximè religioſos, debet
eſſe ſocietas & amicitia & pietas, quia quando vnus vulnera-
tur tentationibus, & fatigatur tribulationibus, tunc alij debēt
eum recipere per compaſsionem, & doctrinis, exemplis & ora
tionibus, cōſolationibus & ſubuentionibus cōtra hoſtes & vi-
cia defenſare. Infirmū in fide ſuſcipite. ad Rom. 14. Ro. 15. Nos
q firmiores ſumus debemus imbecillitatē infirmorum ſuppor
tare. Et quando vnus cadit, ſ. peccatum, & barrit per confeſsio
nem, tunc alij iuniores. i. fortiores & virtuoſiores debent con-
uenire per amorem, ſe inclinare per compaſsionem, & cum eo
barire per orationem, & eum per pietatem releuare a caſu pec
cati per eius monitionem & correctionē. Venerunt amici Iob
viſitare eum &c. Iob 2. Vel pone quòd quādo venit ad pauper
tatem, & cadit a ſtatu proſperitatis, alij (ſi poſſunt) debent eum
releuare, & ei in tēporalibus ſubuenire, quod ſi nequeāt, tamē
baritum piæ affectionis & conſolationis debent emittere. Con
ſolamini eum vniuerſi qui ſcitis nomen eius. Hierem. 48. Figu-
ra de amicis Iob, qui primo cum eo fleuerunt, & pro eius reue
latione ſinguli ouem vnam & inaurem auream eidem dede-
runt. Iob vlti. Feſſos enim & depauperatos debent alij adiuua-
re, reficere & fouere, & alter pro altero in neceſsitatibus labo
29 rare. ad Gala. 6. Alter alterius onera portare, & ſic adimplebi-
tis legem Chriſti. ¶ Soli. ibidem dicit quòd quando elephātes
capiuntur, paſta hordei domeſticātur. Fit autem fouea profun
da in via elephantis, ad quam veniens incidit ignoranter, ita q
propter profunditatem exinde exire non poteſt, & tunc vnus
venator percutit & pungit ipſum, & veniens alius venator p-
cutit primum, & admonet ipſum ne percutiat elephantem, ip-
ſumque de fouea extrahit, & dat ei comedere hordeum, quod
cum ter vel quater fecerit, elephas domeſticatur, & diligit ſe li
berantem, & ei deinceps obediens manſueſcit. Elephas eſt ho-
mo, fouea peccatum, primus venator diabolus, ſecundus Chri
ſtus, hordeum ſacra ſcriptura, vel corpus Chriſti. Quia igitur
elephas, id eſt humanum genus in foueam peccati ceciderat,
vnde ſeſurgere non valebat, & a venatore diabolo punctus &
percuſſus tentationibus & tribulationibus, morte etiam tem-
porali ibi fuerat, ideo venit ſecūdus venator Dei filius per in-
carnationem, & diabolū fugauit & proſtrauit in infernum p
ſuam paſsionem, & ſic elephantem, id eſt humanū genus edu-
xit de fouea inferni & peccati per ſuam reſurrectionem, & eū
hordeum æternæ beatitudinis dedit per ſuam aſcenſionem, &
ſic eum domeſticauit in domo, ſcilicet paradiſi. Vel dedit no-
bis hordeum ſui corporis vel ſacræ ſcripturæ, & ideo debem᾽
eum ſequi per imitationem, & ei obedire per humilitatem &
ſubiectionem. Figura 1. Reg 17. vbi Dauid in domo remanēs,
tandem fuit miſſus ad exercitum regis, vt fratribus victualia
portaret, & occidit ibi Goliam, & Iſrael de manu Philiſtijm
liberauit. Sic Chriſtus qui ab æterno cum patre in domo pa-
radiſi manſerat, tandem ad nos venit, & luciferum proſtra-
uit, & nos liberauit, & ideo ei debemus obedire, & eum ſequi
& imitari. Eſaiæ 19. Clamabunt ad dominum a facie tribulan
tis, & mittet eis liberatorem. ¶ Elephas pilos habet paucos & 30
pendentes, aures habet longas & tenues atque inferius de-
pendentes, veruntamen ipſas erigit quando pugnat contra dra
conem. Sic verè iuſti pilos diuitiarum habent tenues atq; pau
cos. Thobiæ 4. Pauperem vitam gerimus. Et tamē iſti ſui pili,
id eſt diuitiæ quas habent, ſunt depēdentes inferius verſus ter
ram, id eſt ad pauperes per eleemoſynam & largitatem. Iſtorū
autem exemplo aures noſtræ, id eſt auditus debet eſſe longus
per patientiam, quia ſcilicet homo debet audire diu antequam
loquatur. Audi tacens ſimul & quære nu. Eccleſiaſtici 32. Et
inferius debent pendere per verecundiam. ad auditum tamen
verbi Dei debet eas homo erigere, vt contra draconem dia-
bolum valeat dimicare. ¶ Elephas ſi quando chamæleontē ver
men venenoſum vorauerit, oleam comedit & ſanatur. Sic ve- 31
rè, ſi quis vermem venenoſum, id eſt peccatum vorauit, cum
olea, id eſt cum operibus miſericordiæ debet ſibi ne pereat ſub
uenire. Peccata tua eleemoſynis redime. Dan. 4. ¶ Elephas quū- 32
do vnicornis contra eum pugnat, non ei opponit ventrem, quē
habet valde mollem, ſed dorſum, quod habet durum. Sic verè
quando vnicornis diabolus pugnat contra hominem per ten-
tationes, multum debet timere de mollitie & fragilitate ven-
tris & carnis, & ideo debet ei oſtendere tergum, ſcilicet fugien
do, quia debet occaſiones fugere, & a via eius quanto plus po-
terit declinare, & ei dorſum durum opponere, id eſt cum for-
titudine conſtantiæ obuiare. Vel per tergum accipe patiētiam,
cui onera imponuntur. Verterunt ad me tergum, & non faciē.
Hierem. 32. & 2. Paralip. 29. Auerterunt faciem, & præbuerūt 33
dorſa. ¶ Draco vt communiter ſecundum Solinum non inua-
dit elephantem, niſi quādo ſcit eum grauatum eſſe potu, vt ma
iorem ſumat ſatietatem de eius ſanguine interempti. Sic dia-
bolus quādo videt hominem iuſtum eſſe ebrium & potū, tunc
eum libenter obſidet tentationibus & inuadit, vt ſic eius ca-
ſu in peccatum, ſanguinem ſuum, id eſt gratiam & deuotionē
detrahat atque ſugat, vel vt ſic de ſanguine ipſius, id eſt de vin
dicta & damnatione ipſius ſatietur. & ideo docet Apoſtolus 1.
ad Theſſa. 5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſo-
brij ſimus. ¶ Secundum Phiſologum, elephas nunquam dor- 34
miendo ſe inclinat totaliter, imo ſtans dormit, ad arborem pal
mæ innixus. Sic homo licet dormiat in delicijs, nunquam ta-
men debet ex toto ſe ad terram, id eſt ad temporalia per affectū
inclinare, imo ſemper per gratiam debet ſtare, & ſe ad arbo-
rem palmę, id eſt ad crucem per paſsionis memoriam appodia
re 1. ad Corinth. 15. Eſtote ſtabiles & immobiles. ¶ Elephan- 35
tes vt dicit idem, actum carnis abhorrent, niſi pro ſola prole,
& tunc vadit fœmina verſus orientem, & maſculus eam ſequi
tur, quouſque inueniant mandragoram, cuius fructum primo
fœmina comedit, deinde maſculus, & ſic conueniūt, & imprę-
gnatur. Sic verè homines non niſi prolis gratia in actu carnis
debent conuenire, & tunc ad ortum ſolis, id eſt Dei laudem de
bent intentionem ſuam conuertere quantum poſſunt, & ſic po
terunt ſine peccato aliquo generare, maximè ſi mandragoram
pœnitentiæ manducauerint, quæ facit concipere gratiā & vir
tutem. Vel dic quòd maſculus & fœmina, id eſt Adam & Eua
iuerunt ad mandragoram, id eſt ad arborem vetitam, & primo
comedit fœmina, & deinde vir, & ſic conceperunt dolorem,
& pepererūt iniquitatem. A muliere enim prodit iniquitas vi-
ri. Eccleſiaſtici 25. quia à muliere factum eſt initium peccati.
¶ Qñ fęmina parit maſculus eā defendit. Sic verè qñ fęminæ. i.
ſubditi pariunt & perficiunt fœtus ſuos, i. bona opera, maſcu- 36
li. i. pręlati debent eos defendere orationibus & exemplis 1. Ma
cha. 3. Pugnemus pro vxoribus noſtris. ¶ Elephas fœtū ſuum
dum adhuc eſt iuuenis & tenellus, paſcit & nutrit iuxta flu- 37
mina, ne forte draco ipſum abſorbeat aut ſeducat, ſecundum
Plini. & Soli. Sic verè prælati debent filios & ſubditos ſuos de
nouo genitos & conuerſos, circa flumina ſacræ ſcripturæ &
deuotionis & compaſsionis nutrire, ne a dracone diabolo ſe-
ducātur. ¶ Item idem dicit vnum valde mirandum. quòd ſci-
licet in quibuſdā regionibus Æthiopiæ elephas ſic venatur 38
quia duæ puellæ omnino nudæ adeunt deſertum vbi elephas
habitat, & vna portat vaſculum, alia gladium, & incipiunt aliæ
cantare, quod audiens belua venit, & lambit mammas earum,
& præ dulcedine cātus obdormit, & tunc vna pcutit eū cū gla
dio, & occidit, & alia parat vaſculum, & ſanguinem eius reci-

pit, ex quo pannus qui dicitur purpura, intingitur. Elephas eſt Dei filius, deſertũ mundus, duæ puellæ gentilitas & ſynagoga, quæ fuerũt nudę, ſ. a virtutibus & gratijs in deſerto mundi huius. Ezech. 33. Duæ mulieres filiæ matris vnius fornicatæ ſunt in Ægypto. Iſtę autem duæ a principio cantauerunt, rogauerunt & ſupplicauerunt, vt attraherẽt elephãtem. i. Dei filium, quia ſynagoga cantabat illud Eſaiæ 64. Vtinam diſrumperes cœlos, & deſcenderes. Gentilitas autem ſeu eccleſia de gentilibus congregata, dicebat, Veniat dilectus meus in hortũ ſuũ. Canti. 5. Et ideo Elepbas. i. Dei filius, precibus & cantibu shu iuſmodi inclinatus, venit ad deſertum huius mũdi, ad eas deſcendendo per incarnationem, & cœpit eas lambere per prædicationem, & in cantum earum obdormire per ſuarum precum exauditionem. Sed pro certo dum eas lambendo, inſtruẽdo & erudiendo, prędicando & informãdo delectaretur, vna puellarum. ſ. ſynagoga & populus iudęorum arripiens gladiũ, . ſ. clauos & lanceam & crucem, eum occidit per paſsionẽ. Altera autem puella, ſ. gentilitas & eccleſiam iam conuerſa, præparauit vaſculum cordis ſui, & ſanguinem elephãtis. i. fidẽ ſanguinis & paſsionis Chriſti credendo & obediendo ſuſcipit, & exinde purpuram i. purpuratos martyres & aĩas p fidẽ & deuotionem colorauit et purpurauit. Gen. 37. Intinxerunt tunicã in ſanguine hædi. Sanguiſugæ. n. duæ ſunt filiæ. Prouer. 30. Pulli eius lambunt ſanguinem. Iob 39. Vel dic ꝙ Elephas eſt homo, duę puellę diabolus & mundus, deſertum eſt vita pręſens. Coram igitur elephante. i. corã hoĩe in deſerto vitę huius cantant duæ puellæ, ſ. mundus & diabolus qui ambo cantãt & ſuggerunt peccata & vitia. Diabolus cantat de ſuperbia, dicens, Ecce quomodo tales honorantur propter diuitias, circui, diſcurre, ſis cauſidicus & mercator, eſto ſimoniacus vel ambitioſus. Similiter mũdus vt potẽ vxor filij & amici cantãt de auaritia, dicentes. Dñe, nihil habetis, filij veſtri, nepotes & parẽtes erunt pauperes poſt vos, quare nõ lucramini? Et ſic iſti obdormiunt, vnam. ſ. iſtarum lambendo & diligendo. ſ. mundum, & ei conſentiendo, & in diuitijs & delicijs requieſcẽdo; quod videns alia puella, ſ. diabolus infigit in eum ſubito dum non aduertit, gladium mortis, & alia quam lambebat. i. parentela quã diligebat, ſtatim recipit ſanguinem. i. ſubſtãtiam tpalem, quia mortuo diuite, parentes non curãt niſi rapere & furari. Figura Zacha. 5. vbi duæ mulieres quæ habebant alas milui, portauerunt amphoram vbi erat incluſa impietas cum talẽto plumbi; quæ quidẽ amphora oculus vniuerſæ terræ dicebatur, & portabant eam in terram Sennaar. Sic verẽ duæ mulieres, diabol⁹ . ſ. & auaritia, per ſuos tractatus & cãtus portãt hodie amphoram. i. auarum, in quo cum talento plumbi. i. cum pondere malę conſuetudinis, impietas eſt incluſa. Portant dico eum in terram Sennaar, quod interpretatur fętor. i. in infernũ, vbi eſt fœtor horribilis & immenſus. Hiere. 19. In Thophet ſepelientur, eo ꝙ non ſit alius locus ad ſepeliendum.

De Edo. Cap. 27.

1 EDvs ab edendo eſt dictus, eo ꝙ ſit iocundi ſa
poris. Nam ſiccitas eius naturalis ex ętatis hu-
miditate temperatur, & ideo nutribilis & dige
ſtibilis reperitur, & bonum ſanguinẽ generat,
& calorẽ continet & humorẽ. Sic verẽ illi qui
ſunt digeſtibiles p obedientiam, calidi p chari
tatẽ, humidi p benignitatẽ, ſunt Chriſto iocũdi ſaporis, vt eos
edat & ſibi incorporet p charitatis et fidei vnitatem. Et hircos
2 cum medulla tritici. Deut. 32. ¶ Edus habet viſum valde acu-
tum, aſpectum toruũ & obliquum, pellẽ habet hirſutã, carnẽ
aũt dulcem & pinguẽ, exterius eſt ſiccus & macilentus, inter⁹
aũt pinguis & carnoſus, & p p eius caliditatem & humiditatẽ
temperata digeſtioni conuenit, & ideo de nouo conualeſcen-
tibus, cunctiſq; delicatẽ viuentibus eſt opportunus. Tales ſunt
ſancti, qui ſunt acuti viſus per diſcretionem, torui aſpectus per
circunſpectionem, pellis hirſutę p habitus aſperitatem & abie
ctionẽ, carnis dulcis p compaſsionẽ, exterius ſicci per pęniten
tiã & carnis macerationẽ, inter ius pingues p deuotionẽ & cõ-
paſsionẽ. Et quia calidi ſunt p charitatẽ, humidi p benignita-
tem, ideo temperatę ſunt naturæ p modeſtiam & tranquillita-
tem, & ideo illi qui cõualeſcunt de infirmitatibus peccatorum
p pęnitentiã, debent tales comedere & ſibi incorporare p imi
tationem, vt ſic ad præfatã deueniant ſanitatem. Iuxta quem
ritum tolletis & edũ. Exod. 12. Et ſicut edus balatu matrẽ quæ
3 rit, ſic ſancti Chriſtum quærunt cũ oratione. ¶ Scdm Plin. li. 8.
edus eſt aĩal imbelle, innocuum, petulans & laſciuũ, ruminans
& mundum, ramos comedens & virgulta. Etiam ſecundũ Pli.
li. 28. ca. 10. ſanguis edi valet contra venena, pellis eius contra
morſus reptiliũ, & ad plagas. Talis fuit Chriſtus, quia in mun
do iſto imbellis fuit & innocuus per innocuam pietatem, be-
nignus & iocundus per ſpiritualem alacritatem, mundus per
puritatem, ruminans p diſcretionem, virgulta carpens per ſa-
cræ ſcripturæ prædicationem. Sanguis aũt ipſius paſsionis, &
pellis ſuæ bonæ cõuerſationis, & ſi ipſam habuerimus per de
uotionem, cõpaſsionem & imitationem, ſanabunt & curabunt
morſus reptiliũ. i. malitioſorũ detractionem, & tpalium tribu
lationem, & venenum tentationum & delectationum, necnon
vulnera peccatorum & vitiorum. Obducam cicatricem tibi, et
vulneribus tuis ſanabo te. Hiere. 30.

De Eruca. Cap. 38.

ERVCA ſecundum Iſidorum eſt vermis multi
pes, creſcens in frondibus olerum & arborũ. 2
Et dr̃ eruca ab erodendo, quia flores & folia
arborum quibus inſidet & in quibus naſcitur,
comedit & corrodit. Vñ ipſis pampinis eſt ma
lefica, licet ab eis inuoluatur, vt dicit Iſid. lib.
12. Rectẽ tales ſunt hypocritæ, & falſi clerici & religioſi, qui cũ
ſint vermes multipedes per multiplices affectiones, qui in arbo
ribus dignitatũ & officiorũ ſedent illis ſunt damnabiles & no-
ciui, nã fructus & flores arboris in qua ſedent. i. diuitias tpalea
illius ſtatus vel religionis in quo ſunt, corrodunt & cõſumũt,
. ſ. dando eas perſonis immeritis, vel ipſas pompaticẽ cõſumen
do, vel aliter indebitẽ diſpenſando & expendendo. Prælati. n.
clerici & religioſi mali non quærũt proficere ſuis eccleſijs, ſed
tantum ſibi & ſuis, quia omnes quæ ſua ſunt, quærunt, non quę
Ieſu Chriſti. ¶ Eruca gallicẽ dicitur chenille. & ſecundũ Pli.
eſt vermis lanuginoſus & villoſus, qui in frondibus arborũ te- 2
xit quaſdam telas, in quibus ſe inuoluit, & in quibus in hyeme
ſeruat & nutrit peſtiferum genus ſuum. Egerit autem quædam
oua, de quibus in vere erumpit & naſcitur multa proles, cuius
ingluuie roduntur viror & flores arborum & herbarũ. Tales
ſunt diuites & auari, quia cũ ſint lanuginoſi per diuitias (quia
lanugine diuitiarum ſunt veſtiti) ideo in arbore huius mundi
ædificant telas ſuas, ſ. temporales poſſeſsiones, & ibi in hyeme
vitæ præſentis ſe inuoluunt per affectum & ibi nutriunt filios
ſuos, quia non ſolum pro ſe, ſed etiam pro filijs illa quærũt. Ec
ce ego & filij mei. Eſa. 8. Multos autem filios & familias gene
rant, quia multi filij deſertæ. Eſai. 54. A quibus corroditur per
vſuras fructus arborum & herbarũ. i. omnium adiacentium vi
cinorum, pauperum. ſ. & diuitum aliorum. Vel dic ꝙ mali præ
lati in arboribus. i. in eccleſijs in quibus habitant, generant &
producunt multos filios, ſ. nepotulos, cognatos & affines, quos
ibidem beneficiant & exaltant, & ideo flores & fructus. i. diui-
tiæ & præbendæ arboris illius. i. eccleſiæ, a talibus deuoran-
tur, & ab eis hodie occupãtur, diſsipantur pariter & vaſtãtur.
Figurati Dan. 14. vbi ſacerdotes & eorum filij & vxores ſacri-
ficia Bel deuorabant &c. Contra illud Ezech. 46. Nõ accipiet
princeps de hæreditate populi mei per violentiam, ſed de poſ-
ſeſsione ſua dabit hæreditatem filijs ſuis. Vel pone ꝙ eruca eſt
diabolus, qui ponit in nido ſuo. i. in cordu peccatoris, multa
oua. i. multa mala propoſita & affectiones et cogitationes, ex
quibus tandem multa proles malorum operũ generatur, a qui
bus flores & fructus virtutum et folia bonæ conuerſationis de
uorãtur. Dedit erugini fructus eorum, et labores eorum locu
ſtę. ¶ Eruca eſt vermis mollis et ſanioſus, diuerſis coloribus di
ſtinctus. Et eſt quædam ſpecies erucæ quæ de nocte aliquando 3
lucet vt ſtella, de die autem deformis colorũ reperitur, cũ au-
tem ſuper mẽbrum aliquod ponitur, illud exurit, et poſt ſe pu-
ſtulas delinquit. Tales verẽ ſunt hypocritæ, qui licet ſint mol-
les et ſanioſi per luxuriam, tamen diuerſis coloribus. i. diuerſis
apparentibus virtutibus ſunt ſtellati; quia in nocte vitæ præ-
ſentis vbi eſt obſcuritas ignorantiæ, lucent per conuerſationẽ
exteriorem ſicut ſtellæ. i. ſicut viri iuſti, quia. ſ. angelus Satha-
nę transfigurat ſe in angelum lucis. Sed in die, quando omnia
erunt clara, ſcilicet poſt mortem, tunc verẽ apparebunt eſſe de
formes per vitia et peccata, quia tunc a filia Syõ auferetur om
nis decor eius. Threno. 1. Tales autem in illis membris in qui
bus ſerpunt. i. in illis perſonis circa quas habitant, derelinquũt
finaliter puſtulas malorum exemplorũ; quia via põt eſſe quin
aliũ prauitas innoteſcat, ſi aliquandiu videãtur. vnde Iob 41.

Poſt eum lucebit ſemita. ¶ Eruca ſecundum Plin. lib. 11. cap.
32. de beſtia in volucrem ſe transformat, quia cũ ſit vermis vi-
lis & ſanioſus, & herbas & arbores corrodat & comedat, tamẽ
tandem alas recipit, & papilio efficitur, & libere per aerem vo-
litat & diſcurrit, & quot colores prius in corte habebat, tot in
alis poſtmodum repræſentat. Et ſecundum Iſido. lib. 11. de ſter
coribus ſeu de ouis papilionũ ſuper folia derelictis erucæ ite-
rum generantur. Vnde de eruca efficitur papilio, & de papilio
ne iterum efficitur eruca. Plus tamen nocet rodendo dum eſt
eruca, & circa terrã repit, quàm facit quando volat. Rectè cha
riſsimi per iſtas erucas intelligo multos ballivos, cauſidicos &
vſurarios. Iſti. n. communiter a natura ſunt vermes viles & ſa-
nioſi. i. de vili plebe & paupere procreati, & ideo primo ſerpũt
circa terram, ſ. in infimo ſtatu, & ibi folia & flores arborũ. i. di-
uitias & bona temporalia aliorum paulatim corrodunt, & ſibi
attrahunt & incorporant, adnihilant & cõſumunt, per rapinas
ſ. & vſuras: ſed quando ſatis creuerunt, & in diuitijs & in pote
ſtate inualuerunt, tunc verè nolunt plus eſſe erucæ. i. nolũt plus
dici ruſtici imo volunt eſſe volucres & volantes, & ideo faciũt
ſe milites, & ſic de eruca in papiliones, de ruſticis in nobiles, de
beſtijs in volucres transformantur. Ideo talibus dicitur Hier.
49. Superbia cordis tui extollit te, qui habitas in cauernis pe-
træ, & apprehendere niteris altitudinẽ collis. Superbi enim vn
diq; ſicut aues. i. ſicut nobiles volitant, ſcilicet ad tyrocinia &
ad feſta, & habent alas coloratas. i. exteriorem apparatum ſtel-
latum pulchritudine curioſa. Sumpſiſti veſtimenta tua multi-
coloria. Ezec. 16. Iſti tamen dum volãt. i. dum ſunt nobiles, mi-
nus lædunt, minus corrodunt & rapiunt quam ante militiam
ſuam, quia extunc non audent eſſe publici mercatores vel vſu
rarij vel etiam cauſidici, nec alia multa facere propter honori
ficentiam ſui ſtatus. Sed pro certo licet ſint papiliones, id eſt li
cet ſint milites, tñ filii quos generant ſunt erucæ, quia paternã
primam ruſticitatem non deſerunt, quia rodunt & rapiunt ſi-
cut ipſi, vt ſint poſtmodum papiliones. i. nobiles & milites ſi-
cut ſui patres. Peius operati ſunt quàm patres eorum. Hierem.
7. & 11. Reuerſi ſunt ad iniquitates patrum ſuorum priores.
Vel pone de diabolo, qui ſe transfigurat in angelum lucis 2. ad
Corinthio. 11. Vel dic de hypocritis, qui cum ſint famoſi &c. ſi-
cut ſupra, tamẽ in aues, id eſt in viros ſpirituales fictitiæ ſe trãſ
formant, vt ſic poſsint volare, ſcilicet ad officia & dignitates,
qui poſtea in eccleſia generant erucas, id eſt malos imitato-
5 res. ¶ De eruca ſecundum Iſid. efficitur papilio, qui ſcilicet vt
communiter in alis multos colores habet, ſed ſecundum Pa-
piam, papilio tantum delectatur in lumine lampadarum, quòd
ibi tantum circumuolat, quòd comburantur alæ ſuæ, & ſic cadit in
oleum, & ibi ſubmergitur & necatur, vltra modum. n. diligit
ignem. Vñ Plin. lib. 25. ca. 14. dicit quòd papiliones quorum copia
quandoque mella apum corrumpit, de aluearibus apum poſſunt
extrahi per hũc modum, vt ſcilicet nocturno tempore ſereno iux-
ta aluearia accendatur magnus ignis & clarus, quia. ſ. viſo ſplẽ
dore, iſti ſtatim ad ignem currunt, intuſq; ſe inijcient & com-
burent. Sic verè de eruca. i. de homine ſeculari & luxurioſo &
auaro quandoq; efficitur papilio. i. vir religioſus, habens alas
virtutum, & ſurſum volans per contemplationem, multos co-
lores habens per coloratam perfectionem & conuerſationem,
ſed iſte quandoq; delectatur in lumine lampadarum. i. in pul-
chritudine mulierum, in quibus eſt oleum voluptatis, & ignis
cupiditatis, & ideo licet non intendat ſe comburere per pecca
tum, tamen aliquã tantum circumuolat per mala conſortia, oc-
caſiones & verba, quòd alæ virtutum ſuarum comburuntur, & in
oleum voluptatis cadit, & ſic per luxuriam ſubmergitur atque
perit. Ignis conſumpſit ſpecioſa deſerti. Iohelis 1. Vel per lam-
padem intellige mundum, vbi eſt ignis auaritiæ, cuius lumẽ eſt
proſperitas mundana &c. Expone ſicut ſupra. Vel ſi vis dic quòd
papiliones ſunt hæretici, quia. ſ. iſti videntur ignem diligere, &
quaſi ex induſtria videntur ad ignem currere, inquantum ſe cõ-
burendos ſciunt, & tamen nolunt a ſuis erroribus reſilire. ¶ Se-
6 cundum lib. de natura rerum, papiliones ſunt vermes volãtes,
florum tempore venientes. Iſti igitur inter ſe coeũt, ſed maſcu
li generando pereunt, fœminæ vero oua ſua pariunt, & tũc
etiam mortem incurrunt, oua vero vſque ad æſtatem ſequen-
tem ſic remanent, & tandem calore ſolis in papiliones ſe mu-
tant. Sic ergo ſit quòd maſculus moritur generando, & fœmina pa
riendo. Iſta expone ſicut in libro de mirabilibus, ſ. lib. 14. vbi
agitur de bombyce in fine. Vel etiam expone de relictis ouis
ſicut ſupra. § 4.

De Faunis & Satyris. *Cap. 39.*

FAVNI & Satyri idem ſunt, & ſunt ſecundũ Iſi- 2
do. lib. 12. aialia monſtruoſa, humanam effigiem
habentia, ſed humanæ non participia rationis,
quia nec arte nec natura ſunt dociles ad loquen
dum, tñ imitantur vocem, & aliquos actus ho-
minum, & ſunt luxuriæ præcipuè dediti. Plin. au
tem lib. 25. ca. 4. videtur ſentire faunos eſſe phantaſias noctur
nas, quia ibi dicit peoniam herbam valere contra faunorum lu
dibria quæ accidunt in quiete. Tales ſunt hypocritæ, qui homi
nes, id eſt viros ſanctos imitantur quantum ad effigiem. i. quan-
tum ad apparentiam honeſtatis, non tamen quantum ad ratio-
nem. i. quantũ ad virtutem & efficaciã bonitatis, quia licet actus
& opera, vocem & verba hoium. i. iuſtorũ in multis imitentur,
tamen luxurioſi ſunt & peruerſi, & ad loquendum ſ. Deo per de-
notam orationem nullatenus poſſunt edoceri. Neſciebant loqui
iudaicè, ſed azoticè. Neemiæ vlti. Nam vt dicitur 2. ad Tim. 3.
Speciem quidem pietatis habentes, & virtutem eius abnegan
tes. Et breuiter, iſti non ſunt niſi quædam phantaſiæ hoibus il-
ludentes, & eos ſuis fictionibus ſeducentes. ¶ Satyri ſm Iſid. li.
12. c. de portentis, ſunt homines ſilueſtres, pedes equinos habẽ
tes, & cornua in frontibus deferentes, quos antiquorum error
tãquam Deos coluit. Vnde beatus Antonius vnum talem inue
nit in deſerto, a quo cum petiſſet quis eſſet, reſpondit. Morta-
lis ego ſum, vnus ex accolis eremi. Sic rectè in eccleſia ſunt q-
dam prælati qui rectè ſilueſtres ſunt per crudelitatem & autho
ritatem. Vnde in ipſa fronte. i. in prima facie & in principio. i.
in ipſo introitu, habent ſuperbiam, inuaſionem & elationem,
quia ſtatim prima facie volunt alios cornibus ſuæ potentiæ vẽ
tilare, & eos ſine deliberatione percutiunt prima fronte. Ideo
de talibus dicitur Eſa. 48. Scio enim quia durus es tu, & neruus
ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Sed pro certo pedes eorũ,
id eſt affectus ſunt equini, quia ſunt ad modum equi petulan-
tes & ſuperbi, & ideo licet in deſerto huius mundi ſint morta-
les, tamen a fatuis gentilibus, id eſt ab adulatoribus tanquam
dii coluntur, magnificantur, & laudantur. Dii ſimiles facti ho-
minibus deſcenderunt ad nos Act. 14. ¶ Quædam ſunt genera 3
hominum ſilueſtrium, ſecundum Iſido. lib. 12. ibidem. & Plin.
lib. 7. cap. 2. qui habent capita canina, & latrant vt canes. Sic ve-
rè multi habent caput, id eſt intentionem caninam, vorax at-
que rapax, quia, ſcilicet per auaritiam ſunt inſatiabiles ſicut ca-
nes. Eſa. 56. Canes impudentiſsimi neſcierunt ſaturitatem. Et
ideo tales conſueuerunt latrare, id eſt diffamare & detrahere
mendaciter & mordere. ¶ Item ſunt alii ibi qui vnum tantum 4
habent oculũ in fronte. Sic in mundo ſunt quidam qui cum de
berent habere duos oculos, id eſt duplicem diſcretionem, ſci-
licet in ſpiritualibus & temporalibus, tamen non habent niſi
vnum, ſcilicet mundi ſapientes, qui tantũ ſunt ſapientes in mũ
do & mundialibus, ſed carent alio, ſcilicet diſcretione in ſpiri-
tualibus, quia tales ſapientes in temporalibus, cæci ſunt in
ſpiritualibus. quia ſapientia huius mũdi, ſtultitia eſt apud Deũ
1. ad Corint. 3. & Hiere. 4. Sapientes ſunt vt faciant mala, bene
autem facere neſcierunt. ¶ Quidam ſunt homines ſilueſtres in 5
Æthiopia, ſecundum Pli. lib. 7. & ſecundum Iſidorum, caren-
tes capite, ſed oculos habent in humeris, & alii planam habẽt
faciem, & ſunt ſine naribus, & labium inferius eorum ita pro-
minet quòd exinde tota facies dũ in ſolis ardoribus dormiũt,
operitur. Sic verè multi ſunt qui non habent caput, id eſt re-
ctam intentionem, faciem, id eſt cor habent planum per indi-
ſcretam ſui cordis manifeſtationem, contra illud Eccl. 8. Non
omni homini cor tuum manifeſtes. Sine naribus & ſine odora
tu ſunt, quia ſcilicet non habent deuotionem. Labium inferius
habent longiſsimum per ineptam loqutionem, & per malo-
rum verborum multiplicitatem. & ideo dicitur labium inferius,
quia ſcilicet non de rebus ſuperioribus, ſed tantum de inferio-
ribus, non de cœleſtibus, ſed de terreſtribus proloquuntur.
Vnde 1. Ioann. 4. Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo loquun-
tur. quia pro certo multi ſunt qui labium inferius habent ma-
gnum, labium autem ſuperius valde paruum, quia, ſcilicet de
inferioribus terrenis & carnalibus multum loquuntur, de
ſuperioribus autem & cœleſtibus valde parum. Quia qui de
terra eſt, de terra loquitur. Ioã. 3. ¶ Item in Æthiopia ſunt qui- 6
dem fauni, ſatyri vel piloſi, qui habent ora ita parua & conſtri
cta in pectore, quòd calamus auenarum hauriũt ſibi victum,

& iſti dicuntur eſſe ſine linguis & ſine voce, & loco ſermonis
vtuntur nutu, ſecundum Iſido. Soli. & Plin. Re vera tales ſunt
hodie multi, qui propriè habent os in pectore, quia ſcilicet nō
loquuntur niſi de illis hominibus quos habent cordi, & qui etiā
per amorem ſunt impectorati. os enim habent valde ſtrictum,
ſcilicet quantum ad bonam loquutionem, quia de paucis poſ-
ſunt bonum dicere, quia pro certo multi ſunt qui videntur ca-
rere lingua, quia ſcilicet nullum bonum verbum poteſt de eis
exire. Ezechiel. 3. Adhærere faciam linguam tuam palato tuo,
& eris tacens, & quaſi non loquens. Vel dic quòd per iſtos intel-
liguntur quidam qui ſunt in religione vel in mundo, qui con-
tecta habent ora, & ſunt ſine lingua, quia multi præ indigna-
tione nolunt loqui, ita quòd videntur habere os contectum, &
carere lingua. Eſt enim odibilis qui procax eſt ad loquendū, &
eſt tacens, non habēs ſenſum loquelę. Vel pone de Ciſtercienſi
bus, qui vtuntur ſignis, & non loquuntur, quia Eſt tacens qui
nouit tempus apti temporis. Eccleſi. 20. Vel pone de bonis re-
ligioſis, & etiam de ſapientibus hominibus & modeſtis, qui ſci
licet parum loquuntur, ita quòd propter ſilentium videtur ca
7 rere lingua, quia ſicut dicitur Amos 5. Prudens in tempore il-
lo tacebit, quoniam tempus malum eſt. ¶ Item in Scythia ſunt
quidam homines habentes ita prolixas & protenſas aures, quòd
totum corpus inde cooperiunt, quos phaniſios Solinus vocat.
Sic verè in Scythia, quæ eſt regio frigida & aquilonaris, id eſt
in religione vbi viget frigus pœnitentiæ & timoris, ſunt quidā
habentes magnas aures, i. magnum affectū & habitudinē ad
audiendū, rumores ſcilicet & fabulas, ita quòd totum corp^9 ec
cleſiæ contegunt & inuoluunt, quia ſcilicet vbique ſe diffun-
8 dunt ad rumuſculos audiendum. Actuum 17. Ad nihil aliud
vacabāt, niſi aut dicere aut audire aliquid noui. ¶ In Æthiopia
ſecundum Iſido. ſunt homines, qui ad modum quadrupedum
vadunt proni & curui verſus terram, nunquam erigere ſe va-
lentes, dicti arthabathitę, qui etiam ſecūdum Solinum ſicut fe-
ræ ſine certis ſedibus per deſerta vagantur. Sic verè chariſsimi
in Æthiopia, id eſt mundo (qui feruore auaritiæ comburitur)
ſunt aliqui homines, ſcilicet auari, qui ſemper ſunt curui, pro-
ni & inclinati ad terram, id eſt ad temporalia per amorem. pſ.
Et dorſum eorū ſemper incurua. Dan. 10. Vultus meus hære-
bat terræ. Et iſti etiam non ſunt contenti vna ſede, id eſt certa
poſſeſsione, imo ſemper per inquieta deſideria de vna ad aliā
vagantur. Quod etiam de ambitioſis clericis cernimus, quorū
nunquam in vno beneficio quieſcit animus. Vel dic quòd ta-
les fuerunt apoſtoli, quia ſcilicet nullam ſedem temporalis poſ-
ſeſsionis ſibi appropriauerūt. Sic etiā boni religioſi nō debent
ſibi clauſtrum vel locum appropriare, ſed ad mandatum præ-
lati in certis Sedibus, vbi placuerit ſuperioribus, ſe trāsferre.
9 Ad Hebr. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem. ¶ Sunt
alij in Æthiopia qui Sciopodes dicuntur, qui vnum tantum ha
bent pedem, ita magnum, quòd eo adumbrantur contra æſtum,
qui ita veloces ſunt, quòd canibus comparentur. Sic verè cha-
riſsimi, illi qui ſunt in Æthiopia, id eſt in religione non de-
bent habere niſi vnum pedem, id eſt vnum affectum, ſcilicet
amorem Chriſti & æternorum, quia ad nihil debent vacare,
niſi ad ſpiritualia, & ſic poterunt eſſe velociſsimi, ſcilicet ad
curſum bonorum operum exequēdum. Ad Heb. 12. Curramus
ad propoſitum nobis certamē. Vel dic quòd iſti ſunt auari, qui
cum deberent habere duos pedes, id eſt duos affectus, ſcilicet
ad temporalia & cęleſtia, ipſi tamen non habent niſi vnum. ſci
licet affectum ad temporalia qui ita magnus eſt; quòd contra
æſtum, ſcilicet auaritiæ, eo ſe obumbrent. Iſti etiam ſunt cele-
res more canum, ſcilicet ad mala opera, & actua auaritiæ exe-
quendos. Pedes enim eorum ad malum currunt. Prouerbio. 1.
10 ¶ Item in deſertis Lybię ſunt quidam homines qui plantas ha-
bent auerſas, & iſti ſenos digitos in pedibus dicuntur habere.
Tales autem dicit Plin. in Scythia eſſe, ſicut infra de mirabili-
bus expoſui. Sic verè in exuſta Lybia mundi huius ſunt multi
homines fictitij, ſcilicet peccatores, quorum pedes, id eſt affe-
ctus ſunt auerſi, quia cum deberent eſſe a parte ante, ſcilicet ad
bona ſpiritualia & æterna, ipſi tamen a parte retro ſunt, ſcilicet
ad bona temporalia & terrena, quæ retro nos neceſſario rema
nebunt. Facti ſunt quaſi retrorſum, & non in ante. Hiere. 7. Pe-
des autem affectuum ſuorum in ſex digitos diuidūtur, & in ſex
particulas. Vnus digitus eſt amor & affectio ſui, ſecūdus amor
amicorum, tertius amor deliciarum, quartus amor diuitia-
rum, quintus amor honorum, ſextus amor potentiæ tempo-
11 ralis. Ezechiel. 16. Diuiſiſti pedes tuos. ¶ Secundum Paſca-
ſium, ſuper terram ſunt quædam monſtra in Scythia quæ La-
miæ nuncupantur, formam humanam mentientia, quæ pedes
habent equinos, quod etiam dicit Solinus. ſed de hoc vide de
Scythia. cap. vlt. Plinius autem libr. 11. cap. 41. dicit Lamias eſ-
ſe animalia cum mamillis, dicens quòd quædam animalia ha-
bent in ventre medio quaternas mamillas, vt panthere, alia au
tem duas, vt lamiæ. & ad hoc alludit ſcriptura Threnor. 4. vbi
dicitur quòd Lamię nudauerunt mammas, lactauerunt catu-
los ſuos. Sic in hoc mundo ſunt quidam peccatores, qui licet
habeant formam humanam, id eſt apparentiam exteriorem ra
tionabilem ſicut homo, tamen pedes eorum, id eſt affectus &
voluntates ſunt equini per ſuperbiam & luxuriam, ſicut patet
in hypocritis, qui videntur eſſe homines, id eſt rationabiles, ta-
men ſunt ſuperbi & luxurioſi. Hierem. 5. Equi amatores in fœ
minas, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Hucuſ-
que Iſidorus libro. 12. vbi multa alia ponit monſtra, quæ om-
nia accipit a Plinio libro. 7. & etiam a Solino. Vel dic quòd
iſti ſunt adulatores, qui duplici mamma deceptionum, ſcilicet
geſtibus & verbis ſolent alios lactare, & ipſos decipere & frau
dare. Ideo Prouerb. 1. Fili ne te lactauerint peccatores.

De Fœmina. Cap. 40.

FOEMINA ſecundum Iſidorum eſt ſic dicta 1
a phos, quod eſt ignis, eo quòd habet vim igneam,
vehementer concupiſcendo. Et ſecūdum Ari-
ſtot. lib. 9. cap. 1. Fœmina generaliter eſt maio-
ris ſollicitudinis circa fœtus, & maioris pieta-
tis quàm maſculus. Sic verò boni ſimplices pl^9
valent hodie quàm maſculi ſiue religioſi eccleſiaſtici, clerici
vel prælati. Nam hodie maiorem habent vim igneam charita
tis, maioris ſunt pietatis & benignitatis, & magis ſunt ſolliciti
circa fœtum bonorum operum producendum. Vel pone de
beata virgine, quæ cum ſit piiſsima & benigniſsima, fœtus ſuos
peccatores feruenter diligit atque nutrit. Eſaiæ 49. Nunquid
obliuiſci poteſt mater filij vteri ſui? ¶ Fœmina ſecundum Ari- 2
ſto. ē generaliter maſculo infirmior, debilior, & ad miſeriora
pronior, quod accidit ex paucitate caloris, & abundantia hu-
moris. Vnde fœmina inter homines eſt animal monſtruoſum.
Sic verè chariſsimi, fœminæ, id eſt ſubditi, quia calor charita-
tis in eis deficit, & humor carnalitatis abundat, ideo ſunt
communiter maſculis, id eſt prælatis vel viris perfectis debi-
liores ad bene operandum, & infirmiores & proniores ad ca-
dendum. Vnde apoſtolus. Infirmi facti eſtis in hac parte. ¶ Li- 3
cet generaliter inter omnia animalia maſculi habeāt eſſe fœmi-
nis fortiores, hoc tamen fallit inter vrſos & leopardos, vbi fœ-
minæ ſunt maſculis fortiores. Sic verè licet in omni commu-
nitate, & maximè inter ſanctos & angelos, illi qui ſunt maſculi
ad litterā, ſint fortiores & perfectiores, & in omni bono cnoſtā
tiores, fallit tamen inter vrſos, id eſt inter diuites hirſutos, &
inter leopardos, id eſt inter principes & raptores, quia re vera
in talibus mulieres præualēt viris, quia ſcilicet minus ſunt cru
deles, & magis pię, & vt communiter plus deuotę & ad omnia
bona opera magis fortes. Mulierem fortem quis inueniet? Pro
uerbiorum 31. ¶ Fœmina generaliter eſt iracundioris naturæ 4
quàm maſculus. Nam faciliter pugnat cum maſculo. Vnde
dicit Ariſtote. libro. 9. cap. 1. quòd inter phocas per rixam con
tinuam aliquando fœmina virum perimit & occidit. Sic verè
inter homines ad litteram fœminæ leuius iraſcuntur, & rixan
do & contradicendo pugnant cum maſculis ſuis, ipſos etiam
quandoque perimunt atque necant, quia mulier ſi primatum
habuerint contraria eſt viro ſuo. Eccleſiaſt. 25. Vel dic quòd
illi qui ſunt fœminæ, id eſt luxurioſi & cupidi, ad bene agen-
dum debiles & imperfecti, leuius iraſcūtur & ſuperbiūt quam
maſculi, id eſt quàm boni viri & perfecti, & ideo pugnant con
tra eos, volentes ſcilicet eis dominari & præfici, & eos quan-
doque per infamias perimunt & occidunt detrahendo & mur
murando, & eis præfici cupiendo. Illud patet in religione, vbi
illi qui minus valent, alios plus infeſtant, & plus cupiunt exal
tari. Eſaiæ 3. Mulieres dominatę ſunt eis. ¶ Fœmina minoris 5
eſt conſtantiæ & virtutis & minoris fidelitatis quàm maſcu-
lus. Vnde recitat Ariſto. ibi de ſepia quòd maſculus pugnat
pro fœmina quando videt eam percuti vel inuadi, ipſa tamen
non pugnat pro eo, imo cōtra eum, & ipſum perſequitur & in-
feſtat. Sic verè licet Chriſtus, vir, prælatus & maſculus no-
ſter pugnauerit pro nobis, ſcilicet contra vitia & dæmones,

nos tamē non pro ipſo, ſed contra ipſum inſurgimus, iurando, blaſphemando, & vitia committendo. Rurſum crucifigentes filium Dei. Ad Heb. 6. Vel dic contra ruſticos, qui licet maſculus ſuus. i. prælatus, princeps vel curatus bonus pro eis pugnet tempore neceſsitatis ſuæ, ſi tñ veniat ei aliqua tribulatio, vtpote ꝙ a ſuis maioribus impetatur, ipſi ruſtici pugnant cōtra eū, accuſando & litigando. Eccl. 12. Oculis ſuis lachrymatur. &c. Et Ecc. 29 Reddet ei pro honore contumeliam. Gen. 44. Quare malum pro bono redditis? Vel pone hiſtorialiter de mulieribus malis & infidelibus, quæ prodont dominos ſuos, quia nō eſt malitia ſuper malitiam mulieris. Eccl. 25. Vel poteſt dici de
6 infidelibus vaſſallis. ¶ Fœmina ſm Ariſt. in generatione ſe habet per modū materię, maſculus aūt per modū formę, ita ꝙ ex commixtione duorum ſeminum fœtus in vtero generatur. Sic verè Chriſtus ſe habet per modum formæ & cauſæ efficientis, aīa autem per modū materiæ in generatione ſpūali. i. in productione bonorum operum. & ex illorum cōiunctione & vnione gratifica, fœtus bonorum operum procreatur.

De Fœtante. Cap. 41.

1 FOETANS eſt pariens, & generans in quolibet genere, & ſic dicitur a fęcunditate. Et habet ōis fœtans membrum proprium aptū ad cōceptionē & ad hanc cooperatur ſm Ariſt. li. 8. reuolutio & influētia orbium & ſtellarum. Sed de hoc quęre li. 6. c. 3. de muliere pariente. Sic verè talis eſt omnis bonus homo, quia fœtum bonorū operum primo in loco apto & debita matrice concipit, videlicet in voluntate, & deinde eum per bonā operationē emittit. Veruntamen ad hoc operatur & iuuat reuolutio & influentia ſtellarum. i. interceſſio, exempla, doctrina & oratio orbium & ſtellarū ſpiritualiū .i. ſanctorum & bonorū operum, & angelorū. ad bona. n. opera procreanda a ſanctorum exemplis & orationibus adiuuamur. Stellæ. n. manentes in ordine ſuo &c. Iudicum. 5.

De Fœtu. Quod hic ſecundum vocat, alij ſecundas pluralis tantum numero, ſeu inuolucrū dicunt. Cap. 42.

1 FOETVS eſt partus animalis, ſic dictus dum in ventre fouetur. Pellis autem quæ fœtum continet, dicitur ſecundina, quia cū fœtu naſcitur, & niſi cum fœtu expellatur, mater eadem moritur & necatur. Dum autē fœtus a matre partus eſt, neceſſe eſt vt a ſecundina illa primitus ſpolietur. Sic verè chariſsimi cum homo in vtero matris. i. in amore & ſtatu mūdi ſit inuolutus ſecūdina. i. carnalibus voluptatib9 & peccatis, quando tādem de ventre mundi eijcitur, neceſſe eſt vt voluptatum deſerat ſecundinam, vtpote quando intrat religionē, vel ad dignitatem eccleſię promouetur. Similiter quando eccleſia emittit aliquem ad dignitatē, neceſſe eſt ꝙ carnali tunica exuatur. Ideo dicat talis illud. 2. ad Corinth. 10. In carne ambulātes nō ſm carnem militamus. arma. n. militiæ noſtræ non ſunt carnalia. Vel expone ſi vis de peccato originali, vel de complacentia peccati, quæ poſt partum fœtus. i. poſt confeſsionem peccati remanens in matrice. i. in voluntate, ipſam interficit per peccatum. Allega &c. ¶ De fœtibus animalium aliqui ſunt maſcu-
2 li, aliqui fœminę, aliqui hermaphroditi, vbi vtrunque habent ſexum, ſed tamen ſemper imperfectum ſm Iſido. li. 15. Quære reliqua li. 6. de creatione hominis. Sic inter homines quidam ſunt maſculi. i. boni, alij fœminæ. i. mali, alij hermaphroditi. i. mediocres, quia. ſ. volunt Deo ſeruire & mundo, et vtroque ſexu gaudere. Sed vere neceſſario oportet ꝙ vterq; ſit imperfectus, quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire, quia aut vnū diliget &c Matt. 6. Non. n. poteſtis bibere calicē domini, & dæmoniorum 1. ad Corinth. 10. exemplifica de religioſis ſeculum ſectantibus &c.

De Fatuis ficarijs. Cap. 43.

1 FICARIVS fatuus dicitur homo ſilueſtris, ficubus viuens, & ſic ſumitur Hieremi. 50. Dracones inquit cum fatuis ficarijs. Gloſa id eſt cum hominibus ſiluaticis. Vnde male dicunt qui dicunt ficarius, quia ficarius eſt latro vtēs ſica. i. gladio breui, ſicut Aioth Iudi. 2. Ficarius etiam poteſt dici cuſtos & venditor ficuū &c. vide ſupra de fatuis.

De Formica. Cap. 44.

FORMICA dicitur quaſi ferens micas, quia micas & farris grana congregat in æſtate, vnde viuat in hyeme. extrema autem grani ſui præſcindit, ne valeat germinare, vt dicit Iſi. li. 12. Rectè 1
talis eſt diabol9, quia micas. i. animas fert & portat per vitia & peccata ad ſuam formicariam. i. in infernū, quia in æſtate proſperitatis congregat & adunat aīas peccatorum, vnde viuat in hyeme aduerſitatis. i. inferius in inferno, vbi ipſas deuorat & manducat, quia congregat in æſtate meſſem ſibi. Prouerb. 6. Quādo autem formica. i. diabolus cępit aliquod granum. i. aliquem peccatorem per tentationem & delectationem, tunc vere ne germinet per bona opera & per pœnitentiā præſcindit ſibi extrema. i. memoriā natiuitatis & mortis, principij & finis, quia non vult ꝙ cogitemus natiuitatis vilitatem, vel mortis acerbitatem, ne forte ad pœnitentiam conuerſi, per bona opera germinemos. Auferet a te caput & caudam. Eſai 9. Vel dic ꝙ boni & iuſti in æſtate. i. in vita præſenti acquirunt & accumulāt grana. i. gratias & virtutes, de quibus viuunt. ſ. perpetuo in hyeme. i. in ſtatu poſt mortem. Congregat. n. in meſſe quod comedat. Prou. 6. ¶ Secundum Solinum formicę inter 2
cætera animalia ſollicitę ſunt diſciplinę. Nam ſibi in poſterum prouident vnde viuant. Gregatim viuunt, de granis ſuis cortices auferunt, & in ſecretis domorum ſuarū latibulis ea abſcondunt, ne a vento diſpergantur, vel ab auibus comedantur, occultas vias faciūt rectas, per quas incedās, & ſapientiores ſunt ſemper in vijs illis, ne ſtultè deuientes aberrent. cumulos autem faciunt in quibus habitant & morātur, & in quibus cōmuniter vitam ducunt. Rectè Chariſsimi tales ſunt iuſti & religioſi, quia inter alios homines ſunt ſollicitæ diſciplinæ, quia ſibi prouident per diſcretionem in poſterum. ſ. contra futuras tentationes & tribulationes, quia ſapiens reſeruat in poſterum. Prouer. 29. & Seneca dicit. Futura præuide, præſentia ordina, præterita meditare. Iſti habent gregatim viuere per concordiā & amorē. Lu. 11. Pueri mei mecū ſunt in cubili. De granis, i. in operibus ſuis cortices. i. ſuperfluitates auferunt per pœnitentiā & dolorē. Ficū meā decorticauit. Iohel. 1. Grana etiā ſua. i. opera & virtutes debens abſcondere & celare per humilitatē, & non ea exponere per iactantiam & vanitatē, & hoc ne a vēto ſuperbiæ diſsipentur, vel ab auibus. i. malis cogitationibus & tentationibus vel a dæmonibus rapiantur. Figura Matt. 13. vbi granum quod poſitū erat iuxta viam. i. in aperto & publico, a cœli volucribus eſt voratum, quia volucres cœli comederūt illud. Et ideo talia grana bonorum operum ſunt ab alijs viſibus occultanda. Mat. 6. Attendite ne iuſtitiam veſtrā faciatis coram hominibus. Via autem iſtorum qua tendunt ad patriam. i. eorum vita præſens (quia. ſ. modo ſunt viatores) debet eſſe occulta per diſcretionem & humilitatem, vt dictū eſt, mūda per pudicitiam & caſtitatem, recta per iuſtitiam & æquitatem. Et illi qui ſunt ſapientiores & docti. ſ. perfecti & doctores, debēt in tali via iugiter permanere, vt ſint. ſ. alijs in exemplum ne a via veritatis valeant deuiare, quia via iuſti recta, rectus callis iuſti. Eſa. 26. Iſti etiam in cumulis. i. in conuentibus & religionibus habitant & morantur, quia boni conſueuerunt ſemper inſimul commorari & cōuerſari, quia omne animal diligit ſibi ſimile. Eccl. 13. ideo Eſa. 48. Ego vocabo eos, & ſtabūt ſimul. ¶ Secundum Solinum formicæ quando arctantur, infun- 3
dunt ſuper manus quandam aquam venenoſam, quæ manus exurit, quæ data eſt eis in armaturam a natura. Sic boni & iuſti aliquando zelo iuſtitiæ iraſcuntur contra malos, & eos per correctionem & punitionē exurunt & corrodunt, & maximè prælati, ſicut patet in Paulo, qui tradidit fornicariū diabolo in interitum carnis ſuæ, vt ſpiritus ſaluus fieret 1. ad Cor. 5. ¶ Secū-
dum Pli. li. 10. c. 30. formicæ labores ſuos ordinant, & grana ſi- 4
bi inuicem cōmunicāt, & maiora onera quàm ipſæ ſint ferunt. de re ſua publica eſt eis multa cura. ratio & memoria, & paruitate corporis virtutis magnitudine recompenſant. Verè tales debent eſſe boni & iuſti, quia per virtutem pietatis & largitatis omnia grana ſua. i. diuitiæ & ſcientiæ & alia ſua bona debent eſſe communia, quia ſine inuidia cōmunico. Sap. 7. Act. 2. Habebant omnia communia. Quod vtiq; eſt cōtra auaros, qui bona ſua nolunt alijs impartiri. Non ſint alieni participes tui. Proue. 5. Iſti etiam debent portare & ſupportare onera. i. onus tribulationis & pœnitentiæ, vel onera. i. viros oneroſos, dato ꝙ ſint plus oneroſi quàm ipſi. Supportate infirmos. Gala. 6. Alter

alterius

alterius onera portare &c. Debet etiam eis eſſe cura de re po-
blica.ſ.de regimine ſtatus ſecularis & eccleſiaſtici, de vtilitate
cōmunitatis, quod maximè pertinet ad prælatos. Nemo quod
ſuum eſt quærat. Contra proprietarios, qui non curant de com-
munitate, quia omnes quæ ſua ſunt quærunt, nō quæ Ieſu Chri
ſti. ad Philip. 2. corporis autem. i. ſtatus & eminentiæ paruitatē
debent per virtutū & bonorum operum magnitudinem com-
5 penſare. Vt virtus de negocijs iudicaret. 2. Macha. vlti. ¶ Idem
dicit ꝙ quando formicæ habent aliquid quod morſu & ore nō
poſſunt portare, tunc vertunt ſe, & pedibus poſterioribus ante
poſitis poſt ſe trahere moliuntur, & ſi onus ſuum ſit ita graue,
ꝙ portari ab eis nequeat, ſolēt illud diuidere vt ſic facilius de-
feratur, & in cauernam ſuā leuius inducatur. Formica eſt præ-
latus, onus ſuum eſt ſubditus, quem debet portare ad paradi-
ſum, ſed ſi ſit ita grauis & obſtinatus, ꝙ ipſum deferre nequeat
ad paradiſum nec ore doctrinæ vel prædicationis, nec morſu
punitionis aut correctionis, tunc debet eum præcedere per bo
num exemplum, & ſic poſt ſe trahet eum per imitationem, iux
ta illud Oſeæ. 11. In funiculis Adā traham eos, in vinculis cha
ritatis. Si autem ita fuerit grauis & obſtinatus, & per malas cō-
ſuetudines aggrauatus, ꝙ nec ore monitionis vel prædicatio-
nis, nec exemplo bonę cōuerſationis vel operationis trahi poſ-
ſit, tunc debet eum diuidere & ſcindere per ſortem correctio-
nem vt eum introducat ad gloriam ſempiternam in formica-
riam paradiſi, vt qui verbis non corrigitur, verberibus corriga
tur. ſm Eccl. 33. Vel dic ꝙ diabolus diuidit grana ſua. i. auaros
& reprobos per multa deſideria & negocia, vt ſic in formica-
riam ſuam. i. in infernum eos facilius introducat. Et ideo Oſeæ
10. Diuiſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Pone etiam ꝙ gra
na iſta decorticat, ne germinent, quia corticem bonę conuerſa
6 tionis eis aufert. Ficum meam decorticauit. ¶ Iohelis 1. Itē for
micæ operantur in plenilunio noctibus, interlunio autem ceſ-
ſant a labore. Nam quia de pluribus partibus cibos euehunt,
ideo tempus certum datum eſt eis ad laborem, ſecundum Pli.
li. 11. c. 30. Plenilunium chariſſimi ſignificat tempus gratiæ, in
quo nox præſentis ignorantię lumine. i. gratia Chriſti ſuit per-
fectius illuſtrata. Et ideo pro certo formicæ. i. boni viri in iſto
plenilunio. i. in tempore gratiæ debent bonis laboribus vaca-
re, & operibus virtuoſis inſtare, vt poſt iſtud pleniluniū. i. poſt
diem iudicij ceſſent & requieſcant a laboribus ſuis, & opera eo
rum ſequantur eos. Apoc. 14. ſ. in paradiſo. Ideo Ioā. 9. Opera-
7 mini, donec dies eſt. ¶ Formicæ ſm Plin. li. 11. c. 30. In plenilu-
nio operātur, gregatim viuunt, grana ſua communicāt, et cum
ſibi obuiis fit colloquutio, & diligens percontatio. Nam altera
cum altera moram contrahit, ac ſi inuicem haberent conſilia
& contractus. vadunt & redeunt per ſemitas tritas, certas & re
ctas, quas ſibi etiam ſuper ſilices elegerunt. Sunt autem formi-
cæ paruulę, ſtrictæ circa ventrem, quæ quando ſeneſcunt, cre-
ſcūt eis alæ, & in aere volitant ſicut aues. Et ſicut dicit Pli. lib.
7. c. 15. Formica menſtruum ſanguinem ſentit, & inde tactum
granū proijcit, & ipſum poſtea non reſumit. Sic verè religioſi
debent gregatim per collegia viuere, in plenilunio vitæ huius
laborare, bona ſua inuicem communicare, & in capitulis ſuis
colloqui & tractare, & illos quibus obuiant pacificè ſalutare,
& inuicem conſilia facere & habere, quia ſalus erit vbi mul-
ta conſilia. Prouer. 11. Per ſemitas tritas. i. per viam pœniten-
tiæ, quę multis tribulationibus trita eſſe debet, debent incede-
re, & rectam viam iuſtitiæ iugiter obſeruare. Hac via ambula-
te, in ea non declinetis &c. Debent eſſe paruuli per humilita-
tem, ſtricti vel cincti per ventrem & caſtitatem. Renes veſtros
accingetis. &c. Exodi. 12. Et licet iſti in iuuentute ſint anima-
lia. i. voluptuoſi per carnalitatem, circūeuntes circa terrā per
auaritiam & cupiditatem, tamen quando ſeneſcunt per ętatem
& maturitatem, & creſcunt per gratiam & virtutem, tunc ve-
re debent fieri volucres. i. viri perfecti & contemplatiui, quia
alas duplicis charitatis debent accipere, & ſurſum ad cœleſtia
per contemplationis ſtudium eleuari, ſanguinem. i. peccatum
luxuriæ debent fugere, & eos qui inde tacti & infecti ſunt di-
mittere, & eorum conſortium abhorrere. Facient ſibi alas, &
volabunt in cœlum. Prouer. 23. Datæ ſunt mulieri alæ duæ, vt
volaret. Vel pone de balliuis & cauſidicis, qui primo ſunt par-
ui & depreſſi & pauperes, circa terram in ſtatu infimo ambu-
lantes, ſed tandem cum creuerint per diuitias, & ſenuerint per
ſcientiam ſecularem, tunc efficiuntur alati per ſuperbiā, & vo-
lant ſuperius ad officia & dignitates, & inter aues habitant. i.
inter nobiles & potentes, vtpote quia efficiuntur milites, licet
naturaliter ſint ruſtici, & ſic de beſtia in volucrem transfor-
mantur. Figura Danie. 7. vbi vidit beſtiam in mari quaſi leenā,
& habebat alas quaſi aquila, ſed tandem auulſæ ſunt alæ eius,
& ſublata eſt de terra. Sic verè quando iſti ſunt in mari. i. in ſta-
tu paupertatis & amaritudinis, ipſi ſunt rectè ſicut leena. ſ. cru-
deles & raptores, ſed tandem acquirunt alas. i. diuitias & præ-
bendas & officia, mediantibus quibus per ſuperbiam extollun
tur, & ſicut aquilæ ad rapinam vndique deferuntur, ſed tandē
per mortem alæ ſuæ huiuſmodi auelluntur. & illi a terra. i. a vi
ta præſenti pariter auferuntur. Prouer. 10. Impij autem de ter-
ra tollētur. Iob 22. Nunquid ſemitam ſeculorum cuſtodire cu-
pis quam calcauerunt viri iniqui, qui ſublati ſunt ante tempus
ſuum? ¶ Item idem ibidem c. 31. dicit ꝙ in India ſunt formicæ 8
maximę & cornutę, quæ mira cupiditate aurum & arenas au-
reas & gemmas cuſtodiunt, quo licet eis non proficiant, tamē
exinde accipere volentes perſequuntur, vulnerant volādo &
occidunt, ſed hæc Indi furantur ęſtiuo tempore, quando. ſ. præ
feruore nimio iſtę formicæ in cauernis & in tumulis abſcondū
tur. Iſtę autem formicæ (vt ait) magnę ſunt ad quantitatē lupo-
rum Ægyptiorum. Vnde ait ꝙ in templo herculis Romę fue-
runt longo tempore duo cornua formicæ indicæ ſuſpenſa pro
miraculo. Sic verè in mundo ſunt formicæ. i. diuites, cauſidici,
vſurarij & auari, qui ſunt maximi quantum ad ſubſtantiā tem-
poralem, cornuti quantum ad potentiam ſecularem, & quan-
tum ad elationem & ſuperbiam popularē, ſed iſti ſunt cupidiſ-
ſimi, quia aurum & gemmas. i. diuitias temporales cuſtodiunt,
. ſ. in ſuis arcis & abditis, & licet tanta auaritiæ parcitate con-
ſtringantur, ꝙ eis non proficiant, nec eis vtantur, (quia. ſ. non
audent vti, nec etiam comedere ad ſufficientiam, ſicut dicitur
Eccl. 4. Vnus eſt, & ſecundum non habet &c.) tamen non ſinūt,
ꝙ inde alij accipiāt quoquo modo, imò rerū ſuarū inuaſores &
detentores crudeliter perſequuntur, vt patet, quia debitores
ſuos in cariori tempore quo poſſunt per lites impetunt & inua
dunt, & ſic eos occidunt & affligunt, quia vitam ſuam. i. tempo
ralem ſubſtantiam eis tollūt. Eſa. 58. Omnes debitores veſtros
repetitis, & percutitis pugno impie. Veruntamen quando poſt
mortem erunt in tumulis & cauernis, & quando æſtas. i. feruor
& ardor ignis æterni & etiam pœna mortis eos affixerit, tunc
vere aurum & gemmæ. i. diuitiæ temporales quas nunc cuſto-
diunt, ab alijs poterunt occupari, quia relinquent alienis diui-
tias ſuas, & ſepulchra eorum domus illorum in æternum. Vel
dic de bonis ꝙ aurum & gemmas. i. virtutes & gratias debent
ſummè cuſtodire & demones volentes ea rapere, operibus im
pugnare. Veruntamen qn̄ in æſtate proſperitatis, vel ardore tē
tationis includuntur in cauernis terræ. i. in amore temporaliū,
tunc eis a demonibus ſubtrahuntur & furantur &c. ¶ Itē dicit 9
Iſid. li. 12. ꝙ in Æthiopia ſunt formicæ ſicut canes, quæ cuſto-
diunt arenas aureas, ſicut dictum eſt. Sic ſunt auari, qui more
canum habent inſatiabilem appetitum. Eſa. 56. Canes impudē
tiſſimi neſcierunt ſaturitatem &c. expone ſicut ſupra, quia idē.
¶ Formicę ſicut apes ſm Ariſto. lib. 4. c. 8. habent ſenſum olfa- 10
ctus, quia ſi quis malo odore ſubfumigauerit domos ſuas ipſas
fugiunt & dimittunt. Sic verè boni bono odore bonæ famæ
aliorum delectantur, & ideo domos. i. religiones & collegia in
quibus eſt malus odor luxuriæ & infamiæ, debēt dimittere, &
ad alia odorifera. i. ad bonas ſocietates & famoſas pro viribus
ſe transferre. Vnde de mundo vbi eſt malus odor infamię & lu
xuriæ, debent ſe transferre ad religionis ſtatum, & ſocietates
puras & caſtas. Vnguento & varijs odoribus delectatur cor.
Prouerb. 27. Vel dic ꝙ diabolus volens expellere formicam. i.
Chriſtum de domo ſua. i. de corde hominis, facit ibi odorē fœ
tidum. i. malas & impudicas affectiones & cogitationes, qui-
bus homo trahitur ad peccatum, & ſic Chriſtus deſerit locū
ſuum. Reliqui domum meam, dimiſi hęreditatem &c. Hie. 12.
¶ Item idem li. 8. Formicæ flores & germina corrodendo vio- 11
lant, fructus & ſemina concauant & manducant. Et licet ho-
minibus noceant, vrſos tamen adiuuant atq; ſanant. quia eorū
oua vrſis ſunt medicina. Vide infra de vrſo & de ouis. Sic verè
praui principes & prælati & iudices corrodunt & conſumunt
per crudelitatem & rapinam, exactionem & excoriationē, flo-
res & fructus arborū. i. diuitias alienas, & ideo hominibus, qui
ſunt beſtiæ nudę naturaliter. ſ. pauperibus, qui non habent vel
lus diuitiarum, ſunt infeſti, nociui & moleſti, quia nudos dimit
tunt homines veſtimenta tollentes. Iob 24. Illos tamē qui ſunt
vrſi. i. qui ſunt piloſi, & vellere diuitiarum veſtiti, adiuuant, ſu
ſtinent atq; fouent, quia vere mali iudices & raptores ſuſtinēt
diuite-

diuites & potentes,& deprędantur pauperes & egentes. Diui-
tiæ.n.addunt amicos plurimos,a paupere autem & ij quos ha-
buerat receſſerunt. Prouerbio. 19. Applica bene contra acce-
12 ptores perſonarum. ¶ Secundum Plin. lib. 11. capit. 30. tanta
ineſt formicis naturalis induſtria, quod ad earum diligentiam hu
mana ratio vix attingit. Eſt.n.his ratio,memoria, cura, com-
munitas,& ſapientia. Apparet autem earum ſapientia in mul-
tis,quia.ſ.grana ne germinent, abrodunt, magna vt ſubintrent
diuidunt, madefacta deſiccant, & ſuper ſemitas tritas & cer-
tas ambulant, de futuro cogitant, ſimul viuunt, & grana con-
tra hyemem congregant,certo tempore laborant,& certum e-
tiam tempus ad quieſcendum eligũt, & ad recognitionem mu
tuam quaſi nundinas ſibi vendicant, & ſolæ animaliũ, præter
hominem, ſocias mortuas ſepeliunt & tumulãt,& eum ſibi ob
uiæ ſunt quaſi, quoſdam contractus & conſilia ſimul tractant.
Hæc Plinius vbi ſupra. Iſta omnia dic de viris perfectis, qui
pro certo debent habere rationem intelligenderum, memo-
riam beneficiorum ſuſceptorum,curam & diligẽtiam operum
agendorum. Iſti ergo debent grana.i. corpora ſua ne germinẽt
.ſ.peccata,per pœnitentiam rodere, corda etiam ſua ſi ſint per
ſuperbiam nimis groſſa, debent per humilitatẽ diuidere & mi
nuere,& ſi ſint nimis per carnalitatem humida, debent ea per
abſtinentiam deſiccare. Per ſemitas certas. ſ. per vias per quas
ſancti ambulauerunt,debent incedere. De futuro tẽpore mor-
tis debent cogitare,& ſibi pro illo tempore grana.i.virtutes &
merita congregare. Simul concorditer & ſocialiter debent vi-
uere,& certum etiam tempus ad labores tam mentales quàm
corporales eligere, & certum etiam tempus ad quieſcendũ &
ad recreandum accipere, & de ſuis negocijs inuicem tractare
& conſulere. Igitur bene conſulit ſapiens Prouerbio.6.dicens.
Vade ad formicam o piger, & conſidera viam eius,& diſce ſa-
pientiam. Iſti etiam debent mortuos ſocios ſepelire,& opera
pietatis alter alteri exhibere. Vel etiam mortuos.i.defectuoſos
debent ſepelire & abſcondere, & eos in publicũ non mittere,ſi
cut faciunt religioſi. Geneſ.35. Sepeli mortuum tuum. Et ſicut
formicæ triticum eligunt,hordeum vero dimittunt,ſic iuſti ac-
cipiunt triticum ſenſus ſpiritualis, & dimittunt hordeum cum
cortice litterę hiſtorialis. Vel accipiunt frumentum ſpiritua-
lium,& dimittunt hordeum temporalium.dicũt.n.illud Matt.
13 3. Triticum congregate in horreum meum. ¶ Secundùm Plin.
formica eſt fortius animal quod ſit in mũdo, quia.ſ.nullum eſt
quod reſpectu ſui corporis tantum onus portare valeat, vt for-
mica. Sic verè humiles & ſimplices ſolent in ſupportandis tri-
bulationum oneribus alijs eſſe fortiores. Iohelis 3. Infirmus di-
cat,quia ego fortis ſum.
Formicaleon.vide ſupra titulo de aranea vbi ponitur

De Fuco. *Cap. 45.*

1 FVCVS eſt apis magna,carens aculeo,tanquam
imperfecta,& dicitur a Phagein,quod eſt come
dere,quia licet non mellificet nec laboret,mella
tamen comedit aliarum,ſecundum Iſido.lib.12.
Sic vere in mundo ſunt diuites & potentes, qui
non laborant ad mellificandum.i.ad diuitias acquirendum,ta-
men mella aliorum & labores.i. diuitias pauperum agricolarũ
& ſubditorum,quas per extorſiones ſuas acquirunt, deuorant
& comedunt. Ioan.4. Alij laborauerunt,& vos in labores eo-
rum introiſtis. Aug. Eſt qui ſeminat,& alius q metit. & pſal.in
labore hominum non ſunt &c. Vel allega contra malos præla-
tos vel burgandos qui ſunt in religione, qui non faciunt niſi
alios infeſtare,& lautè de eorum laboribus comedere & man-
ducare, quia verè multi ſunt hodie in eccleſia qui nihil ſciunt
mellificare nec aggregare, nec vtilitatem aliquam procurare,
de bonis tamen quæ ſancti prædeceſſores ſui ſanctis meritis &
laboribus quæſierunt,volunt viuere valde lautè.allega ſicut ſu
2 pra. ¶ Fuci ſecundum Pli.li.11.c.11.cooperantur alijs apibus ad
mella præparanda,& domos ędificandas.vnde ſunt quaſi apes
imperfectæ,ſeruæ & mancipia aliarum, & ideo aliæ eis impe-
rant, & primos ad opera compellunt,tardantes autem puniũt
atque pungunt: quando autem mella ſunt perfecta & matura,
expellunt eos aliæ apes, & quamuis multos labores ſuſtinue-
rint circa mel,tamen exinde comedere non ſinuntur,niſi quod
rapiunt & furantur,& ideo in vere ab aluearibus expelluntur.
Tales rectè ſunt pauperes atque ſerui,qui alijs apibus.ſ.diuiti-
bus obediunt,& eos adiuuant ad mel diuitiarum pręparandũ,
& ad domos etiam fabricandas. aliæ enim apes.ſ.diuites, con-
ſueuerunt talibus imperare, quia diues pauperibus imperat.
Prouerbio.22.& ideo ad opera & labores tales primi compel-
luntur,& ſi tardauerint id eſt non faciant quod præcipitur,ver
bis atque verberibus affliguntur, quia ſeruo miſera eſt condi-
tio ſeruitutis,quia ſeruus cogitur pati,& nemo ſinitur compa-
ti,ſeruus cogitur dolere,& nemo ſinitur condolere. Licet ta-
men fuci id eſt pauperes agricolæ circa mel diuitiarum labo-
rauerint,tamen quando mella id eſt diuitiæ ſunt paratę,quan-
do ver id eſt tempus proſperitatis aduenerit,tunc verè diuites
eos prohibent ne de diuitijs comedant acquiſitis, & eos a ſe
proijciunt & expellunt. vnde breuiter de bonis diuitum nihil
portant,niſi quod poſſunt rapere vel furari. Contra illud. Di-
gnus eſt operarius mercede ſua. Vel pone ſi vis de falſo amore
diuitum,qui alios ſibi adiungunt ad laborandum, ſed non ad
conuiuandum,quos licet habeant ſocios in aduerſis, tamẽ eos
deſeruoti in proſperis, Quia ſi habueris, conuiuet tecum &c.
Eccleſiaſti.13. Vel pone de malis prælatis,qui pauperes ſubdi
tos cogunt ad labores,ſed tamen a melle conſolationis tempo-
ralis præbendarum & officiorum eos arcent. Figura de præ-
fectis operum Pharaonis, qui filios Iſrael cogebant facere la-
teres,& tamen paleas non dabant eis, quia verè multi ſunt qui
bene recipiunt beneficia aliorum, ſed nihil penitus volunt re-
compenſare,contra illud Eccleſiaſt.4. Non ſit porrecta manus
tua ad accipiendum,& ad dandum collecta. ¶ Fuci ſunt apes 3
imperfectæ, quæ non mellificant, ſed imperatoribus apum &
alijs apibus mellificantibus ædificant regias manſiones, am-
plas,magnificas,ſeparatas, cooperculo clauſas. Sic verè licet
ſeculares mel deuotionis & gratiæ vix producant,apibus tamẽ
mellificantibus id eſt religioſis,domos & habitacula id eſt col
legia & conuentus ędificant & producant,quę ſcilicet ſunt am
plę per charitatem, magnificæ per dignitatẽ, ſeparatæ ſcilicet
a mundiali ſtatu per perfectionis eminentiam, & cooperculo
clauſæ per votorũ & ſtatutorum cuſtodiam. Sexangulæ autem
debent eſſe per paupertatem,obedientiam, caſtitatem,humi-
litatem,charitatem,& pietatem. Figura 3. Reg.5.de tyrijs qui
ędificauerunt filijs Iſrael templum. Sic ſeculares templa & ec-
cleſias ædificant viris ſanctis.

De Gryphibus. *Cap. 46.*

GRYPHES ſunt animalia crudelia, quæ caput 1
& pedes anteriores habent vt aquilæ, reliquũ
autem corpus poſterius ſimile eſt leoni. Iſti au
tem maximè infeſtant equos,homines etiã de-
uorant & occidunt, ſecundum Iſido.lib.12.in-
tantum ſecundum Hug. quòd equum & equi-
tem rapiunt in ſublime. Arenas aureas cuſtodiunt in mõtibus
hyperboreis, & omnes volentes tollere interficiũt & occidũt.
Tales rectè ſunt tyranni.i. mali principes & prælati, quia pri-
mo in iuuentute ſunt aquilæ, quia ſcilicet clarè vident per di-
ſcretionem, altè volant per contemplationem, acutè rapiunt
per correctionem,altè clamant per prædicationem,iuxta illud
Oſeæ 8. In gutture tuo ſit tuba quaſi aquila. Sed verè in parte
poſteriori, hoc eſt dictu, in ſenectute & extremitate vitæ, ipſi
ſunt ſimiles leonibus,ſcilicet crudeles raptores, excoriatores,
& ſuperbi, & more leonum innocentes beſtias id eſt iuſtos &
bonos ſubditos inuadentes. Et ideo bene dicitur quòd equos
& homines id eſt bonos & malos,luxurioſos & caſtos impetũt
excoriationibus & inuadunt. Ezec.21. Occide in te iuſtum &
impium. ¶ Gryphes qui ſunt ſecundum Solinum alites feroci- 2
ſimæ,vel potius feræ volantes,in montibus hyperboreis cuſto
diunt aurũ & gemmas,& licet eis non vtantur, illa tamen exin
de non ſinũt quempiam ſumere quoquo modo ſecũdum Iſid.
ſicut idem dicitur ſupra de formicis Æthiopiæ. Sic verè mali
prælati in montibus dignitatum exiſtentes, cuſtodiunt arenas
& gemmas id eſt animas peccatorum, quarum ſunt cuſtodes
& prælati. Nam per mala ſua exempla iſtas cuſtodiunt in mõ-
tibus hyberboreis, qui ſunt frigidiſſimi id eſt in ſtatu peccati,
vbi eſt frigiditas indeuotionis, ita quòd ſi aliquis homo, ſcili-
cet prædicator,velit exinde eas tollere per prædicationem,ip-
ſi eum impetunt & inuadunt, & ipſum ſæpe prohibent prædi-
care,contra illud Prouerb. 3. Noli prohibere benefacere eum
qui poteſt,ſi potes & ipſe benefac. Vel pone de diabolo vel de
magiſtris ſcholarum, vel de parentibus mundanis,qui nolunt
quòd aliquis deferat, ſcilicet ad ſtatum religionis & ſalutis il-
los iuuenes vel animas quæ ſuæ cuſtodiæ committuntur. Ideo
Hierem.12. Paſtores multi demoliti ſunt vineam meam. Vel
pone

pone de auaris,qui licet non vtantur auro & gemmis id eſt di-
uitijs temporalibus quas cuſtodiunt, tamen non ſinunt alios
3 eis vti,imo fures & alios crudeliter perſequuntur. ¶ Gryphes
ita ſunt magni, q de eorum vnguibus in menſis regum pocu-
la propinētur.Sic verè Gryphs id eſt diabolus habet maximos
vngues id eſt maximam crudelitatē, ita q in mēſa regis æterni
id eſt in ſacra ſcriptura poculum ſcilicet doctrinæ de huiuſmo-
di vnguibus propinatur, quia ſcilicet de crudelitate ipſius ibi
mentio fieri conſueuit. Hierem. 6. Crudelis eſt,& non miſe-
rebitur &c. Vel dic quòd vngues gryphis eſt rigor iuſtitiæ ip-
ſius Chriſti, qui ſunt in ſacra pagina in reuerentia & honore.
4 Vngues habebat ferreos. Dan.7.¶ Gryphs odit equum, ipſum
vnguibus pungit, & ipſum in aere ſubleuat & extollit.Sic ve-
rè tyranni ſanctos martyres oderūt, & eos impugnauerūt. Sed
vere ex hoc in altum. i. ad altitudinem perfectionis & æternæ
prælationis ipſos mirabiliter exaltauerunt.vnde Vincentius di
cebat Daciano.In ſublimis agro &c.

De Glıribus. *Cap. 47.*

1 GLIRES ſunt beſtiolæ quaſi maiores mures,
ſic dictæ eo quòd ſomnus faciat eos pingues,
gliſcere enim idem eſt quod creſcere. Nam to
ta hyeme immobiles & quaſi mortui requie-
ſcunt,in vere autem euigilant, & iterum reui-
uiſcunt,vt dicit Iſido.lib.12. Sic verè peccato-
res dum ſunt in hyeme. i. in ſtatu peccati, ipſi pro certo dor-
miunt in delicijs & in luxuria,& in carnalibus requieſcunt, &
ideo rectè tunc efficiuntur quaſi mortui,quia ſcilicet ipſi ſiunt
immobiles & ſopiti quantum ad motum bonorum operū exe-
quendum.Sic eſt tamen quòd tunc temporis per carnalitates,
diuitias & delicias mirabiliter impinguantur,quia peccatores
magis abundāt diuitijs & delicijs quàm alij. Et ideo de hoc di-
citur Hiere.48. Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua,requie-
uit in fæcibus ſuis,non eſt transfuſus de vaſe in vas. Verunta-
men quando venit ver id eſt tempus gratiæ & pœnitentiæ,tūc
vere iſti debent reuiuiſcere per gratiam & charitatem, & ad
omnem bonam operationem euigilare. Ingreſſus eſt in eas ſpi-
ritus,& reuixerunt.Eze.37.1.ad Theſſa.5. Non dormiamus ſi-
cut cęteri,ſed vigilemus,& ſobrij ſimus. Vel expone de patri-
bus,& de tempore legis,& tempore gratiæ, quia illi qui prius
dormiebant in peccatis, tandem in vere.i.in aduētu ſolis iuſti-
tiæ Chriſti id eſt in tempore gratiæ reuixerunt. Vel dic de fal-
ſis amicis ſeu adulatoribus,qui in hyeme id eſt in tempore tri-
bulationis & paupertatis alijs non apparent,imo dormiunt at-
que latent,ſed vere in tempore proſperitatis tunc euigilāt,alijs
applaudendo, & ſe dicendo amicus alienum quia ſodalis ami-
co coniocundabitur in oblectationem,& in aduerſitate aduer-
2 ſarius erit. Eccleſiaſti.37.¶ Glires in ſiluis habitant, ſocios ſibi
notos diligunt,contra alios vero pugnant, inſigni pietate parē
tes ſuos in ſenectute nutriunt, & eis alimenta cum ſenuerint,
iuuenes adminiſtrant,ſicut dicit Plin.lib.8.cap.57.Sic verè illi
qui in ſilua religionis habitant, ſocios ſuos debent diligere &
tueri,& contra alios, ſcilicet contra mundum per prædicatio-
nem & mundi contemptum iugiter dimicare. Diligite alteru-
trum ad Roma.13.Diliges amicum tuum, & odio habebis ini
micum.Matt.5.Iacob dilexi &c.Malachiæ 1. & parentes id eſt
prælatos & viros antiquos debent pie nutrire & fouere, & eis
in alimentis & alijs neceſſarijs ſubuenire.Quod eſt cōtra mul-
tos irreuerētes & obſtinatos, de quibus dicitur Threnorum.4.
Facies ſenum non erubuerunt. Vel pone de pietate in paren-
tes carnales,quibus debet quilibet in neceſſarijs, ſubuenire,
quia qui ſuorum,& maximè domeſticorum curam non habet,
fidem negauit, & eſt infideli deterior. vel pone de acceptione
perſonarum,quia mali iudices ſuos diligunt,alios impugnant,
ſocios ſuſtinent,remotos affligunt.

De Grillo. *Cap. 48.*

1 GRILLVS ſicut & chirogrillus eſt animal par
uum,rapax,mortiferum,& ſpinoſum,minus he-
ricio,& a ſono nomen cępit,terram terebrat,no
ctibus ſtridet,retro ambulat. Rectè ſic peccato-
res & diuites ſunt parui per puſillanimitatē, ra-
paces per crudelitatem,mortiferi per detractio-
nis veneноſitatem,ſpinoſi per diuitiarum multiplicitatem. Be
niamin lupus rapax.Geneſ.49. Iſti in nocte præſentis vitæ ſtri-
dent per detractionem, terram.i.terrena terebrant per ambi-
tionem,retro ambulant per fallaciam & cauillationem. Multi
2 autem abierunt retro. Ioan.6.¶ Grillus venatur cum formica.
formica.n.in capillo ligatur, & in cauernā eius mittitur, & ſic
formicæ amplexibus educitur, vt dicit Iſido.lib.12. Sic re uera
chariſſimi,peccatores in cauerna bonorum temporaliū a prin
cipio fuerunt conuerſati,& ideo Deus pater volens eos trahe-
re de cauerna id eſt de amore mundi, in capillo ſuo.i.in perſo-
na filij ſui alligauit formicam id eſt humanam naturā & ſic iſte
grillus, ſcilicet homo vel humanum genus ſtatim amplexatus
eſt eum per fidem & charitatem,& ita mediāte eo eductus eſt,
ſcilicet de cauerna iſta,& de ſtatu peccati,& ad Deum patrem
ſuperius eſt eductus. Nunquid capies Leuiathā homo Iob 40.
Vel dic q grillus.i.humanum genus de cauerna inferni eſt edu
ctum & reductum mediāte formica.i. Chriſto quādo in iſtam
cauernam ad captiuos in inferis ſubintrauit. pſal. eduxiſti me
de lacu miſeriæ,& de luto fecis.

De Hicneumone. *Cap. 49.*

HICHNEVMON ſecundum Plin.li.8.ca.24.eſt 1
quædam beſtia in Ægypto naſcens,quæ natura-
liter odit ſerpentes. Vnde iſta contra aſpidem
præliatur & ſe pluries in luto inuoluens, & plu-
ries ad ſolem ſiccans, aſpidem aggreditur,ſeque
ſuper caudam erigens, auerſa irritos ictus ſerpē
tis recipit,& replicato capite,fauces ſerpentis inuadit. Item et
(vt dicitur in. c. ſequenti) videns crocodilum dormientem in
uentrem eius intrat,& eum corrodit & necat. Talis eſt Chri-
ſtus,qui luto noſtræ mortalitatis loricatus, aſpidem.i.diabolū
ſuperauit, crocodilum autem id eſt infernū ſubintrauit, & eū
perforauit, quando inteſtina eius, ſcilicet ſanctos patres quos
ipſe abſorbuerat, liberauit. Oſeæ. 13. Ero mors tua o mors,
morſus tuus ero inferne. Vel dic q qui de ſerpēte.i. de diabolo
vel carne triumphare voluerit, debet ſe per mortis conſidera-
tionē in lutum inuoluere, & ſe luto contra diabolum loricare.

De Hyena. *Cap. 50.*

HYENA ſecundum Iſidorum ab hiando dicitur,
eo quòd patulis naribus inhiat ad prædam ſua. 2
eſt enim ſimilis lupo in gula & voracitate. Nam
mortuos comedit,& eos extrahit de tumulis &
corrodit. homines etiam perſequitur & mādu-
cat,ſecundum Ariſt.lib.8.c.5. Canes odit & co-
medit ſicut homines,& cauat ſepulchra &c.& ideo vocem hu
manam ſolet fingere, & domorum & paſtorum ſtabula circuī
re,vt ſic homines & canes ad ſe trahat,& eos deuoret & conſu
mat,ſicut dicit Plin. & Iſido. Talis eſt detractor,quia vere ca-
nibus. i. prælatis & prædicatoribus, hominibus id eſt viris iu
ſtis & rationabilibus,mortuis.i.malis & peccatoribus eſt noci-
uus. Tales.n. tam bonos quàm malos,tam ſuperiores quàm in-
feriores conſueuerunt dentibus. i. ſuis verbis detractorijs inſe
ſtare.Deum enim non timent,& cunctis hominibus aduerſan-
tur. 1.ad Theſſa.2. Et ideo in gula & voracitate.i. in malis ſuis
loquacitatibus, lupo ſunt ſimiles, alios ſcilicet diffamando &
deuorando, quia etiam ipſos intumulatos.i. peccatores qui
ſunt intumulati per ſuorum malorum actuum occultationem,
detumulant per diffamationem,& cum dentibus.i.cum verbis
ſuis quales, ſint exterius alijs manifeſtant per ſuorum actuum
prædicationem & reuelationem. Ideo tales poſſunt dicere il-
lud Ezec.37. Aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſe-
pulchris veſtris. Aliquando etiam humanam fingunt vocem,
quia aliquando loquuntur vt homines, ſcilicet piè & charita-
tiuè,vt.ſ.eis melius in alijs verbis credatur. ſed hoc totum eſt
vt poſtea poſſint apertius per detractionē alios deuorare. Ta-
les enim ſunt ſubiugale mutum animal, hominis voce loquēs.
2.Pet.2.Primo.n.vngunt.poſtea pungunt. Prouerb.26.Verba
ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniūt ad interiora ven-
tris.Quid ergo faciunt vltra? Pro certo iſti circūeunt domos
& tabernacula.i. ſtatus & conſuetudines & collegia aliorū per
iugem inquiſitionem & explorationem vitę & ſtatus aliorum,
vt.ſ.aliquam inueniant occaſionem quomodo poſſint aliquid
de aliquo male loqui,detrahendo ſcilicet & diffamando. Cir-
cumeunt enim tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret,
1.Pet.5.& 1.ad Timo.5.Ocioſè diſcunt circumire domos,quia
pro certo tales ſumme gaudent quando aliquid mali poſſunt
dicere de aliquo.Vel expone de diabolo,qui fingit vocem hu-
manam per falſam ſuggeſtionem, & domos & ſtabula, ſtatus

ſcilicet

ſcilicet & conuentus circumit, vt aliquos ibi deuoret per tentationem, nunc ſcilicet per culpam in fine per pœnam, & ideo mortuos.i.peccatores de tumulis ſuis id eſt de mundo & diuitijs extrahit.ſ.per mortem, vt eos deuoret in inferno. Vel dic de fallacibus vſuratijs, vel etiam raptoribus, qui loquendo voce humili.i. fraudulenter & applauſiuè ſimplicis exhæredant, & de proprijs tumulis & domibus eos eijciunt & expellunt.

2 ¶ Secundum Iſid. lib. 12. hyæna mutat ſexum, quia nunc fœmina nunc maſculus reperitur. vnde dicit Plin. lib. 8. cap. 30. quòd ſecundum vulgus vtranque habet naturam, & parere dicitur ſine mare, ſed Ariſto. negat, vt dicit idem. Oculos etiam habet valde in diuerſos colores mobiles. Chariſſimi per ſtatum fœminæ intelligitur ſtatus mollitię, & peccati & imperfectionis. Quidam ſunt ergo ſicut hyæna, ſcilicet leues & inſtabiles, & in virtute non perſeuerantes, quia licet ſint aliquando maſculi id eſt perfecti & iuſti ipſi tamen ad naturam fœmineam id eſt ad ſtatum peccatorum per inconſtantiam læuiter cõuertuntur, quia alio tempore ſunt boni, alio mali, contra illud Eccleſiaſti. 5. Eſto firmus in via domini. Et ideo oculi talium ad litteram ſunt mobiles, quia ſcilicet indiſcretè circunſpiciunt, vndequaque ad concupiſcentias & deſideria cordis ſui. Ideo Eccleſi. 20. Oculi eius ſeptemplices ſunt. Vel oculi id eſt propoſitum & intentio ſunt mobiles, quia ſcilicet leuiter de vna quæſtione ad aliam permutantur. Vnde vtranque naturam, ſcilicet perfectionis & imperfectionis videntur habere. pſal. Mutabis eos, & mutabuntur. Et ſine mare id eſt ſine Chriſti influẽtia concipiunt & faciunt actus ſuos. Vel dic quòd hyena eſt Chriſtus, qui primo, ſcilicet ante incarnationem, erat maſculus id eſt rigoroſus, fortis & auſterus, quia ſi fortitudo quæritur fortiſsimus & robuſtiſsimus eſt. Iob 9. Sed pro certo tandem factus eſt fœmellus, mollis, benignus & manſuetus, ſcilicet poſt incarnationem. Exemplifica de iudicijs Dei ante & poſt, ſcilicet Numeri 15. de cedente ligna, qui fuit lapidatus in veteri teſtamento Ioan. 8. de adultera, quæ in nouo teſtamento fuit liberata. Et ideo modo videtur habere duplicem naturam, diuinã ſcilicet & humanam. Oculi tamen eius ſunt multum mobiles per diſcretionem & circunſpectionẽ, quia ſcilicet omnes vias hominum circunſpicit vndequaq;. Ecc. 14. Vel dic quòd hyena quæ concipit ſine mare (quod Ariſtote. negat) & beata virgo quæ concepit Chriſtum ſine mare, licet Ariſtoteles id eſt Iudæi & mundi ſapientes hoc negent. Ecce virgo concipiet &

3 pariet filium &c. Eſa. 7. ¶ Hyena ſecundum Ariſt. lib. 8. cap. 5. iubas habet ſuper totum dorſum ſicut equus & porrectas ſuper collum, vocem humanam fingit, vt canes & homines quos odit & comedit, attrahat & alliciat & conſumat. Vnde etiam Plin. lib. 8. cap. 30. dicit quòd circa tabernacula paſtorum ambulans, nomen alicuius eddiſcere conſueuit, vt eum tandẽ euocet & occidat, & eius vmbra canes quos tãgit, obmuteſcere facit, vt dicit ibidem Plin. Chariſsimi hyena eſt vſurarius, cauſidicus vel princeps, raptor vel balliuus, iubę eius quę ſunt corporis indumentum, & de ſuperfluo naturæ, ſunt diuitiæ, vox eius eſt fallax promiſsio & attractio, canes ſunt prælati vel prędicatores, qui latrant prędicando, & mordent corrigendo, homines autem ſunt ſimplices & pauperes vicini, quia homo eſt animal manſuetum & nudum, quod vtique ſimplicitatem & paupertatem ſignificat. Vmbra autem eſt poſſeſsio ſua temporalis, quæ naturaliter fluit & refluit ſicut vmbra. Sap. 5. Tranſierunt omnia velut vmbra. Dicitur ergo quòd hyena habet iubas per totum corpus, quia vere tales ſunt infra pilos diuitiarum totaliter inuoluti & affecti. Eſai. 49. His omnibus velut ornamento veſtieris. Et ideo iſti pro certo vt attrahant & alliciãt homines id eſt ſimplices vicinos & huiuſmodi, ipſi ſe fingunt habere vocem hominis id eſt vocem piam & humanam, ſcilicet multa falſo repromittẽdo. Exemplifica bene. Sed vere hoc non faciunt niſi vt ipſos poſsint attrahere, comedere & deuorare, obligare, decipere & exhæredare. In promiſsionibus humiliant vocem ſuam. Eccleſiaſti. 29. Iſti etiam odiunt canes id eſt prædicatores & prælatos, & ideo quando ab huiuſmodi canibus prælatis ſcilicet & iudicibus perſequuntur, ipſi pro certo proponunt vmbram ſuam id eſt dona ſubſtantiæ temporalis, & ſic faciunt eos obmuteſcere & ceſſare ab huiuſmodi. inſequutione, quia hodie dona vſurariorum & diuitum faciunt canes id eſt prædicatores, prælatos & iudices eſſe mutos. Obmutui & ſilui a bonis. pſal.

4 ¶ Hyena habet collum immobile, non enim poteſt illud flectere, niſi totum corpus flectatur. Sic verè chariſsimi loquẽdo ſpiritualiter, collum id eſt intentio ſuperborum eſt inflexibilis, quia vere diuites & ſuperbi non poſſunt flecti per compaſsionem, pietatem vel humilitatem, niſi forte quando totum corpus flectitur, ſcilicet per mortem, quia tunc neceſſario ad inferos deflectunt. Iob 10. Erecto collo &c.

¶ Hyena ſecundum Plin. lib. 8. eſt de genere lupi, & ideo collũ habet inflexibile, multorum habet varietatem colorum, oculos habet valde mobiles, ſcilicet in diuerſos colores, quia ſecundum Plin. lib. 11. c. 37. oculi vituli marini & hyenę in mille colores de nocte tranſeunt, & omne animal quod ter luſtrauerit, neceſſario gradum figit. Sic verè chariſsimi faciunt cauteloſi & malitioſi aduocati, vſurarij & auari, quia vere ipſi habent multas colorum varietates.i. multas fictiones, cautelas & falſitates, quia ſcilicet de vna fallacia ad aliã, de vno verbo ad aliud ſe conuertunt. Vagi ſunt greſſus eius & inueſtigabiles. Prouerb. 5. Et ideo oculos ſcilicet diſcretionis & ſapientiæ habẽt mobiles id eſt circunſpectos & vertibiles vndequaque. Oculi eius ſeptemplices ſunt. Eccl. 20. Vel oculi id eſt cupiditas oculorum eſt mobilis, quia ſcilicet ad omnia circuniacẽtia. ad prata ſcilicet vineas & alia bona circumiacentium, vicinorum ſe extendunt, vt ſcilicet omnia concupiſcant. Oculi eius ſeptemplices &c. Et ideo quando aliquem luſtrant & circumeunt, ſcilicet per falſos contractus, verba & cautelas, pro certo neceſſe eſt quòd figat gradum, quia pro certo ſimplices ſuis cautelis, verbis & contractibus taliter inuoluuntur quòd non poſſunt fugere, vel eorum malitiam declinare. Irretiuit eum multis ſermonibus. Prouerbi. 7.

¶ Hyena vocem fingit humanam, 6 & ſic canes aduocat, quos occidit, crines habet prolixos, motus inſtabiles, oculos immobiles, collum inflexibile, quia nõ flectit collum niſi totũ corpus vertat. vmbra eius canes obmuteſcere facit, mortuos de ſepulchris eijcit, & animal quod ter luſtrauerit, gradum figit vt dicit Plin. li. 8. Licet enim oculi hyenę de nocte mutentur in mille colores ſecundum Plin. lib. 11. c. 37. ſunt tamen in ſuo orbe immobiles ſicut dicit Solinus. Re uera chariſsimi hæc omnia poſſunt dici de mala muliere. Hæc enim vt attrahat, vocem fingit humanam id eſt dulcem & fallacem, & ſic attractos deuorat & cõſumit, ſcilicet quantum ad famam gratiam ſubſtantiam & virtutem. Prouerbio. 5. Fauus diſtillans labia meretricis. nouiſsima autem eius amara velut abſynthium. Crines etiam habet prolixos, motus inſtabiles, oculos quoque immobiles per elationem & ſuperbiam portat, ipſoſque ad vnam partem vel etiam nunquam vibrat, collum eius ad litteram rigidum eſt & erectũ. Eſai. 3. Ambulauerunt filiæ Syon erecto collo &c. Quia muliæ ſunt quæ ratione ornatuum non poſſunt flectere colla ſua niſi ſimul vertantur. Et pulchritudo & tẽtatio talium facit canes.i. viros ſpirituales obmuteſcere, & a latratu prędicationis & orationis ceſſare. Iſtæ etiam homines.i. viros iuſtos mortuos & religioſos de ſuis ſepulchris id eſt de ſuis clauſtris ſæpe eijciunt & educunt, & eos quos ter luſtrant & cingunt, ſcilicet per ſuos tactus, geſtus, & affatus, reddunt immobiles, ſcilicet quantum ad motus bonorum operum, quia ſcilicet ab eis tentati, ceſſant motum bonorum operum exercere. Exod. 15. Fiant immobiles quaſi lapis. Et breuiter bene concludit ſapiens Eccleſiaſti. 25. Breuis malitia omnis ſuper malitiam mulieris. Vel dic quòd hyena eſt ſuperbus cuius ſcilicet collum eſt inflexibile, & oculi immobiles eſſe noſcuntur, in quantum ad humilitatũ nullatenus deflectuntur. Iob 15. Cucurrit contra eum erecto

7 collo. ¶ Vmbra hyenæ facit canes quos tãgit obmuteſcere a latratu, ſecundum Plin. Sic reuera mundi proſperitas, quæ ad modum vmbrę mutari non ceſſat, facit illos quos tangit, ab omnibus bonis loquutionibus eſſe mutos. Eſai. 56. Vniuerſi canes muti, non valẽtes latrare.

8 ¶ Hyena copulatur carnaliter cum leæna æthiopica, & generat animal crudeliſsimum dictum crocutam, voces beſtiarum & hominum imitantem, plures dentes eſſe continuo, & ordines dentium in vtraque mandibula habentem, vt dicit Plin. lib. 8. cap. 30. Dicit etiam idem crocutam eſſe animal ex cane & lupo conceptum omnia dentibus frangentem, & fracta protinus ventre conficientem. Et forte iſta eſt leucrocuta, de qua idem facit mentionem lib. 8. ca. 21. Chariſsimi leęna quæ eſt vxor leonis id eſt Chriſti vel viri iuſti, eſt eccleſia vel religio, quæ bene dicitur æthiopica, quia ſcilicet quotidie per tribulationes varias denigratur, iuxta illud Cantico. 1. Nigra ſum, ſed formoſa. Sed vere cum iſta aliquãdo fornicatur hyena id eſt aliqua iniqua perſona, quæ ſcilicet prece vel precio ſtatum prælationis occupat & acquirit. Sed pro certo tunc temporis iſta hyena id eſt iſte malus pręlatus in

iſta

habet toruum. ſeruens eſt ad actum generationis. eius ſanguis adamantem remollit. Sic prælatus qui carpit arborum ſummitates, id eſt emienentias dignitatum, poſtquã annum. i. lac carnalitatis tranſierit & dimiſerit, debet generare per prædicationem, cornua habere fortia per correctionem, & illos qui ſunt primogeniti per vitæ melioritatẽ, debet facere pinguiores per
3 beneficiorum collationẽ. &c. ſicut ſupra. ¶ Secundũ Ariſt. li. 8. c. 28. Quidam hirci habent notabilem magnitudinem in auriculis, ſicut quidã arietes in caudis. Nã quidã auriculas habẽt ad magnitudinẽ palmę manus. Hircus eſt ſubditus, aries eſt prælatus. Igitur arietes & prælati debẽt præcellere alios in cauda longa. i. in perſeuerãtia & longanimitate Sed vere hirci. i. ſubditi debent pręcellere in auriculis. i. in obediẽtia & humilitate quia debent eſſe multũ audientes & obedientes. Auris audiẽs
4 beatificabat me. Iob 29. Audita cẽs &c. Eccl. 31. ¶ Hircus habet aſpectũ toruũ, barbã prolixã, caudã breuẽ, cornua dura, pilũ hiſpidũ. Et eſt hircus grauis & fœdi odoris, magnę pinguedinis, & maximè circa renes. Et idẽ ꝓpter eius pinguedinẽ faciliter moritur, niſi attenuetur. Sic verè mundani, & maximè ſapientes, diuites & auari habẽt oculos intellectus toruos per malitiã, inuidiã & peruerſitatẽ, barbã quæ ſignificat ſapientiã ſecularem, habent prolixam per ſapientiæ ſubtilitatẽ. Cauda iſtorũ. i. perſeuerãtia eſt breuis, quia vere non perſeuerãt in bono propoſito per cõſtantiæ lõganimitatẽ. Cornua eorũ. i. ſuperbia & obſtinatio ſunt dura ꝑ crudelitatẽ, quia ipſi feriũt & vulnerant pauperes innocentes. Hæc ſunt cornua quæ ventilauerũt Iudã. Zach. 1. Pili iſtorũ ſunt hiſpidi, quia habẽt vellus diuitiarũ magnũ & longũ per tẽporalẽ facultatẽ. Iſti ſunt grauis odoris per luxuriã & infamiæ fœditatẽ. Magnę ſunt pinguedinis ꝑ carnalitatẽ & gulositatẽ, & maximè circa renes. i. quantũ ad renũ luxuriã exercendã, quia pinguedo & deliciæ taliũ ſemper ad luxuriã ordinãtur, quia longè eſt Deus a renibus ipſorũ Hier. 12. Et ideo tales deliciosi faciliter moriuntur per diuerſa peccata, niſi pinguedo deliciarũ talibus ſubtrahatur, quia prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ. Vel dic de hypocritis, q ſunt hirſuti pili per habitus aſperitatẽ, prolixæ barbę per vtilitatis & probitatis ſimulationẽ, caudæ breuis per mortis futuræ recordationẽ & perſeuerantiæ perditionẽ. Et tñ interius ſ. in corde ſunt pingues per delicias & carnalitates, fętidi odoris per luxuriam & fętiditatẽ. Et ideo iſti moriuntur per mortis æternæ damnationẽ. Iſti. n. circa renes ſunt pingues. i. quantũ ad affectus luxuriæ delicati. Hiere. 12. Prope es tu ori ipſorum, longe aũt a
5 renibus eorum. ¶ Hirci qñ ſunt nimis pingues, faciliter moriũtur, & a generatione impediuntur, quia quanto pinguedinis ſunt maioris, generationis ſunt paucioris, & ideo ſapientes paſtores tales occidunt, vel eos macrificantes ad vitã ſeruant. Sic verè illi qui ſunt multum impinguati diuitijs & delicijs huius mundi, faciliter moriuntur per peccatũ, quia vere mundi proſperitas (qñ homo neſcit ea vti) cauſa eſt multorum malorum. ſ. ſuperbiæ, luxuriæ, & huiuſmodi, quia impinguatus eſt dilectus, & recalcitrauit. Deut. 32. Tales. n. ſunt paucæ generationis, quia pro certo mundi diuites parũ aut nihil de fructu bonorum operum generãt & producunt, imo rectè ſunt ſteriles omni bono, quia proſperitas eſt aqua hierico, quæ facit ſterilẽ terram. Vnde Eſai 47. venerunt tibi duo hæc ſterilitas atq; viduitas. Et ideo paſtor bonus. ſ. Chriſtus tales aut occidit per mortem æternam, aut eos macrificat per diuitiarũ & proſperitatis ſublationem, vt ſic ad vitam. ſ. perpetuam reſeruẽtur, quia impoſsibile eſt diuitẽ intrare in regnũ cęlorũ. Mat. 19. Et illud patet, quia Deus oẽs amicos ſuos macrificauit ꝑ tribulationẽ & paupertatẽ, vt vitã gloriæ eis daret. Quia qui non renunciauerit oĩbus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Lu. 14.
6 ¶ Licet hircus aliquando ſit macer exterius, tamẽ interius inuenitur multum pinguis. Quanto autem eſt pinguior, tãto minus poteſt generare. Sic verè hypocritę licet ſint exterius macri per pœnitentiam & auſteritatem, tamen interius ſunt pingues per luxuriam & carnalitatẽ, quia in aperto ſunt boni in occulto luxurioſi, & ideo tales ad generandum aĩas. i. ad prædicandum & peccatores conuertendum nihil valẽt. Et eſt hircus feruens ad coitum, ſic iſti Figura Leu. 10. vbi dr̃ ꝙ hircus licet eſſet oblatus ſuper altare Dei, tñ exuſtus inuentus eſt, cum deberet ab alijs manducari, Sic verè multi licet in altari Dei. ſ. in religione vel eccleſia ſint oblati per luxuriam & auaritiã cõbu
7 runtur. Hie. 6. In igne conſumptũ eſt plumbũ. ¶ Secũdũ Ariſt. li. 4. de generatione animalium. c. 4. hircus eſt animal mõſtruoſum, quia aliquãdo viſus eſt habere cornua in cruribꝰ. Carnes aũt hircinę ſunt duriores & indigeſtibiliores, & peius generãt nutrimentum, quã pecorinę, & maximè ſi ſit ſenex. Hircus eſt diues, crura eius ſunt diuitiæ & amici, qui ipſum ſuſtinent atq; fouent. Cornua aũt ſignificant ſuperbiam & elationẽ, quia pro certo multi habent cornua in cruribus, quia. ſ. de ipſis ſuis amicis & fautoribus accipiunt cornua inquantum propter eos in ſuperbiam extolluntur. Et tales etiam qñ ſunt ſenes. i. in vitijs antiquati, pro certo ſunt duri per incõpaſsionẽ, indigeſtibiles, ſeu inconuertibiles per obſtinationem, peſsimi nutrimẽti per malorum exemplorũ exhibitionem, fętidi odoris per famæ & virtutũ perditionẽ. Ecce hircus ab occidẽte. &c. Dan. 8. Quia vere hircus. i. peccator in malis conſuetudinibus antiquatus, nihil valet ad ſpũale nutrimẽtum. i. ad bona exẽpla & documẽ
ta alijs conferendum. ¶ In hircis decrepitis, ſm Iſaac, cutis eſt 8
melior, odor aũt grauior, caro peior. Si aũt caſtratus ſit, tũc caro efficitur humidior, melior & ſuauior ad edendũ. Hircus eſt peccator, & maximè luxurioſus, qui qñ eſt decrepitus. i. ſenex, tunc vere licet cutis. i. exterior apparentia aliquoties ſit bona tñ odor. i. infamia luxuriæ, & caro. i. eorũ vita ſunt peſsimè atque graues, quia ſunt duri per incompaſsionẽ, indigeſtibiles per obſtinationẽ. Veruntamen hircus ſi caſtratus fuerit, caro eius efficitur melior humidior & ſapidior ad edendum. Sic verè hoĩes ſi caſtrati fuerint per caſtitatẽ, tunc caro eorũ. i. vita efficitur humida per pietatẽ, ſuauis per benignitatẽ, & alijs vtilis
atq; ſana. ¶ Secundũ Pli. li. 28. c. 4. Sanguis hirci hędera nutriti 9
miro modo calculum diſſoluit in veſica, cornu eius exuſtum fugat ſerpentes, & vlcera corrodit, fel eius viſum clarificat, & pannum & telã tollit. Iecur cõtra morſum rabidi canis iuuat, vrina cũ felle leproſis confertur, & lentigines tollit. Hircus eſt bonus prælatus, qui hedera ſacræ ſcripturæ fuit nutritus. Sanguis igitũ ipſius. i. benignitas ſeu cõpaſsio, cornu eius. i. poteſtas & dominatio, fel ipſius. i. auſteritas & correctio, iecur eius. i. charitas & affectio, veina eius. i. doctrina & prædicatio, valent contra multiplicia genera peccatorum, quia hoĩes liberant a calculo obſtinationis, a ſerpentibus detractionis, ab vlceribus luxurię & infectionis. Ex his. n. viſus diſcretionis & intellectus clarificatur tela carnalitatis eradicatur, lepra cupiditatis mundificatur, & lentigo malæ conuerſationis abſtergitur & lauatur. Vel dic ꝙ ſanguis hirci eſt ſanguis Chriſti, qui ꝟe uera ſanat & mundat aĩas peccatorũ, & adamantẽ. i. corda dura pęnetrat atq; frangit. Ideo ad hoc facit figura Leuit. 4. vbi pro pctõ multitudinis vel principis hircꝰ offerebatur. & ſic princeps & populus ſanctificabatur & purificabatur. Sic verè pro pctõ, principis. i. Adę, & ſynagogę. i. oĩum populorũ, Chriſtus fuit oblatus. & ſic eius ſanguine fuit hõ purificatus, quia omnia in ſanguine mundantur ad Hebr. 9. Pone locis ſuis figuras de hircis Leo. 16. de capro emiſſario, & Dan. 8. de hirco & ariete.

De Hericio. *Cap. 13.*

HERECIVS ſm Iſid. li. 12. eſt aĩal paruum, ſpinis 1
vndiq; circũtectũ, quę ſunt ei loco armaturę quãſtatim ꝙ ab aliquo pſequit, intra ſpinarũ ſuarũ ambitũ ſe inuoluit, & ſic ab alijs defenſat. Nã per eiꝰ inuolutionẽ & ſpinarũ punctionẽ tangi ab alijs nõ audetur. Iſte. n. ſm Ariſt. li. 1. c. 6. loco pilorũ habet ſpinas, & ſicut idẽ dicit, debilis eſt auditus pluſquã alia quadrupeda, & ineſt ſibi paruũ corpꝰ, & ſpinarũ multitudo, & hoc quia nutrimentũ ſuũ nõ conuertit in corpus, ſed in ſpinas. Rectè chariſsimi tales ſunt diuites & mundani, quia pro certo tales habent paruũ corpus quantũ ad grãs & virtutes. Non. n. habent ſufficientes dimẽſiones. ſ. longũ fidei, altũ ſpei, latũ charitatis, & profundũ humilitatis, quia forſitã paruuli ſunt & ignorantes. Hie. 5. Spinarũ tñ. i. diuitiarũ pungentiũ, & cor & mentẽ inquietantiũ, vndiq; multitudine ſunt vallati. Vnde parui ſunt corpore. i. quantũ ad virtutes, magni tamen ſunt quãtum ad ſpinas. i. quantum ad diuitias & mundi facultates. Et ratio eſt, quia pro certo humor eorũ & nutrimentũ. i. interior affectio nõ tranſit in corpus, ſed in ſpinas, quia verè ſuæ affectiones ad diuitias, nõ ad virtutes ordinãtur, & ideo ipſi peccatores in ſeculo obtinuerũt diuitias. Sed ꝓ certo illæ ſpinæ & diuitię ſũt eorũ armatura, quia vere qñ ꝓpter falſos cõtractus vel alia crimina a principibꝰ, iudicibus & ꝑlatis perſequuntur, & in cãm trahuntur, tũc vere inuoluũt ſe & includũt per ſuorũ actuũ excuſationẽ, & ſpinas ſuas. i. diuitias eis obijciũt & opponũt per munerum largitionẽ, & ſic ab eis nõ tãgũtur per punitionẽ, ſed immunes & liberi fugere dimittuntur. Donũ. n. hominis dilatat viã eius, &

aute

ante principes ſpatium ei facit. Prouer. 18. Et ſic patet ꝙ ſpinę diuitiarũ ſunt diuitibus armatura, quia ſubſtantia diuitis vrbs fortitudinis eius. Prouer. 10. Eccl. 7. Sicut liberat ſapientia, ſic & diuitiæ. Iſtis etiã ſpinis .ſ. diuitijs ſunt induti loco pilorũ .i. loco exteriorum gratiarum & virtutũ, quia nihil aliud ſunt hæc omnia niſi quædã corporis indumenta, ſm Greg. Et ideo pro certo tales ſunt debilis auditus, quia vere meli diuites & procuratores nõ poſſunt hodie audire ſibi vtilia .ſ. verbi Dei prædicationem, iuſtorum & prædicatorum correctionẽ, pauperũ & egenorum ſupplicationẽ, ſapientũ doctrina & monitionem vel eruditionem. Ideo dicitur eis illud Hie. 22. Locutus ſum tibi in abundantia tua, dixiſti, non audiã. Et Hie. 6. Incircuncisę aures eorũ, & audire non poſſunt. Vel dic de malis & incorrigibilibus, qui nolunt audire .ſ. correctionẽ prælatorũ vel aliorũ, & qñ inſequuntur ab alijs vt corrigantur, tunc vero inuoluunt ſe per excuſationes, ita ꝙ nihil de eis apparet, quia nõ poſſunt videri quales ſunt, & tangentes ſe .i. corrigẽtes, ſpinis ſuis .i. ma-
2 lis verbis & pũgitiuis lacerant atq; pũgũt, quia qui erguit deriſorẽ, ipſe ſibi iniuriã facit. Prouer. 9 .ſ. deriſor. ¶ Hericius ſm Iſid. ibidẽ, in vites & arbores aſcẽdit, poma vel vuas deijcit, & cum in terrã ceciderit, in eis ſe inuoluit, ita ꝙ ſpinis ipſius infigitur, & ſic eas portat in cauernã pro filijs educãdis. Sic verè ſunt mali prælati, qui aſcendunt in arbores .i. in ſtatũ prælationum & dignitatũ, & poma quæ ſunt ibi .i. diuitias temporales congregant, colligunt, accumulant & acquirũt, quia hodie nõ attendunt vtilitatẽ ſubditorum, ſed proprium lucrũ: quia Oẽs quæ ſua ſunt quærunt, nõ quæ Ieſu Chriſti. ad Phili. 2. Et ideo in iſtis pomis ſe inuoluunt per auaritiã, & nimiũ affectũ, & ſic ad filios ſuos .i. ad parentes, cognatos & affines nutriẽdos & ditandos eas ordinant, & ad cauernam ſuã .i. in patres ſuas & patriam eas ferunt, quia hodie ditant parentes ſuos de matrimonio crucifixi. Leo enim cepit ſufficienter ſibi, & mactenit filijs ſuis. &c. Naum. 2. Ideo Eſaiæ 34. Ibi habuit foueã hericius, &
3 enutriuit catulos. ¶ Aliqui ſunt hæricij ſiluestres, alij aquatici, ſed hoc eſt generale, ꝙ omnes hericij faciũt multa oua, quæ non comeduntur. Et habet omnis hericius parum de carne, & multũ de ſpinis, & hericius habet os & caput a parte inferiori, exitum autem ſuperfluitatis a parte ſuperiori, quia peſcitur a parte inferiori, & ideo officiũ ſuperfluitatis habet a parte oppoſita .ſ. in dorſo ſuperius, quod tñ eſt contrarium in alijs animalibus vt cõmuniter. Sic verè chariſsimi, hericij .i. homines habentes diuitias, conſueuerunt inueniri tam in aquã religionis, quàm in ſinus eccleſiæ & prælationis, & quàm in terra ſtatus ſecularis. Sed vbicunq; ſint diuites, faciũt multa oua .i. multa opera vel effectus quæ non comeduntur .i. quæ non ſunt digna comedi .i. imitari vel acceptari per exempli acceptionem, quia qui comederit de ouis eorum morietur. Eſai. 59. Et generaliter omnes habent parum de carne .i. de pietate & compaſsione, multum de ſpinis .i. de temporali poſſeſsione, quia tales ſunt duri per auaritiam & crudeles. Ideo Numeri. 11. Caro eius a lepra deuorata eſt. Item os .i. verba & locutio, caput .i. voluntas & intentio eſt inferius .ſ. ad res inferiores & mundanas, quia nihil aliud diligunt vel intendunt. Sed verè emiſsio ſuperfluitatis .i. dona & largitas talium, per quam ſuperfluas diuitias a ſe emittunt, eſt a parte ſuperiori .i. quantum ad ſuperiores & diuites, non e parte inferiori .i. quantum ad inferiores & pauperes vel egenos nihil emittunt eleemoſinarum, quia hodie ipſi non dant pauperibus, ſed diuitibus, quia habẽti dabitur, & abundabit. &c. Mat. 4. Cũ tamen deberet eſſe cõtrarium, quia os & caput .i. intentio & locutio eorum deberet eſſe ſuperius ad cœleſtia & diuina, & ſuperfluitas diuitiarum ſuarum deberet emitti inferius verſus terram .i. ad pauperes, & non ſuperius ad prælatos, principes, diuites & potentes. ſed cõtrarium fit, quia peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia. Contra illud Lucæ 14. Cum facis conuiuium, voca pauperes &c. ¶ Hericius tot habet dentes, quot ventres .ſ. quinq;, &
4 inter dentes habet partes carnoſas loco linguæ. Et ſunt hericij quidem albæ cutis & ſpinarum albarum, & generant oua multa. Sic verè chariſsimi, inter homines ſm qualitatem vẽtrum .i. interiorum cogitationum & affectionum, dentes .i. verba ordinantur & diſponuntur, quia ex abundantia cordis os loquitur. Mat. 12. Et ideo illi qui ſunt hericij .i. viri iuſti, aculeis timoris diuini conuallati, habent quinq; ventres .i. quinq; rerũ cogitationes per quas neceſſaria meditãtur, videlicet quid amandũ, quia Deus & proximus, quid timendum, quia infernus & diabolus, quid fugiendum, quia peccatũ & mũdus, quid deſiderandum, quia cœlum & paradiſus, quid faciendum, quia .ſ. bona opera & virtutes & bonus actus. Et ideo dẽtes talium .i. verba debent ſm hæc quinque diuidi, vt .ſ. verba ſua omnia quæ dicunt, ad aliquid iſtorum pertineant. Et iſta ſunt quinq; verba de quibus loquitur Apoſtolus. 1. ad Cor. 14. Volo inquit quinque verba in eccleſia loqui. Veruntamen inter iſta verba debet eſſe carnoſitas benignitatis & compaſsionis, vt .ſ. quicquid dicimus, ſit benignũ, quia verbum dulce multiplicat amicos. Eccl. 6. Et debent eſſe cutis albæ interius per caſtitatem & albarum ſpinarum exterius per honeſtatem, & debent producere oua multa .i. bonorum operum multiplicitatem. Eccl. 9. Om-
ni tempore ſint veſtimenta tua candida. ¶ Alij ſunt hericij mi- 5
nores alijs, & minora producunt oua, & molliores ſunt, & hoc fit ſm ꝙ minus vel fortius digeruntur. Præſentiunt enĩ ventos ſeptentrionales & meridionales, & tunc ſtatim fugiunt ad cauernam. Vnde narrat Ariſt. li. 9. c. 6. ꝙ Byzantij fuit quidam qui habebat hericium, per quem præcognoſcebat & prædicebat ventos futuros. Sic verè chariſsimi inter hericios .i. inter viros iuſtos eſt differentia, quia quidã ſunt alijs maiores vel minores .ſ. quantum ad gratias & virtutes, oua etiam eorum .i. opera ſunt minora vel maiora. Sed generaliter oẽs hericij .i. nos boni præſentiunt & præuident ventos & ſeptentrionales & auſtrales. Septentrionales ſunt tribulationes & paupertates futuræ .ſ. pœna infernalis, & tunc in cauernis pœnitentiæ & humilitatis ſe debent abſcondere vel celare ne lædantur frigoribus huius venti. Ventos etiã auſtrales .i. proſperitatem æternã debent ſimiliter præuidere, quia boni præuidẽt futura proſpera vel aduerſa Ecc. 7. In die bona fruere bonis, & diem malam præcaue. Ad quod Eccl. 14. 7. & 8. Reſiduum allega contra iactantiã. & de illis qui ſibi attribuunt illud quod habẽt ab alijs. 6
¶ Bizantij fuit quidã qui habebat quendã hericium, quẽ cũ videbat ad cauernã fugere, cognoſcebat ꝙ ventus ſeptentrionalis debebat flare, & iactabat ſe illud ſcire, ac ſi ex propria ſciẽtia illud ſciret, ſm Ariſt. ibidẽ. Sic verè ſunt multi qui illa ſciẽtiã & illa bona quæ habent ab alijs, iactãt ſe habere a ſeipſis, contra quos Apoſtolus. 1. ad Cor. 4. Quid habes quod non accepiſti? ꝙ ſi accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?

De Herinaceis. Cap. 34.

HERINACEVS idem eſt quod chirogrillus, 1 aial paruum & ſpinoſum habitans in cauernis, ſimile hericio, ſed dicitur eſſe maior, & ſm Pli. li. 8. c. 37. Herinacei ſuper ſe poma ſpinis infixa deferunt ad cauernas. ſed præter illa quæ habẽt in dorſo, ſemper vnum portant in ore. Sic verè boni & iuſti ſunt parui per humilitatem, ſpinoſi per pœnitẽtię & diuini timoris aſperitatem, & habitãt in cauernis terræ per mortis & inferni recordationẽ. Vel in cauernis arborum .i. cœli per ſpẽ & contemplationem. Iſti ergo ſecum ad cauernam paradiſi deferunt poma .i. bonorum operum multitudinẽ, meritorum .ſ. & virtutũ, de quibus viuant in hyeme, .i. in tpe mortis. In ore autẽ deferunt vnum pomũ, videlicet gratiarũ actionem, quia licet ſint gratijs & virtutibus onerati, Deo tamẽ de hoc gratias agũt, & cõfitentur ſe ab eo oĩa recepiſſe. Quid habes homo quod non accepiſti? 1. Cori. 4. Vel dic ꝙ poma ſunt peccatores, quos boni ſecum deferunt ad cauernam paradiſi. Nam quia in ſpinis ſuis .i. in duris pœnitentiæ operibus infigũtur, & cum ore ſuo .i. prædicatione & informatione ad pœnitẽtiam inducuntur, ideo & ſpinis & ore .i. exẽplis & verbis deferunt alios ad paradiſum, & inde viuunt poſt hanc vitam, inquantum inde accipiunt gloriã & mercedem. Vel expone de malis exemplis & verbis prælatorum malorum, quibus ſubditi infiguntur, & cum eis in cauernam inferni deferuntur. Vel dic de diuitibus, qui onerati bonis temporalibus, ſemper ha-
bent ea in ore per iactãtiam. ¶ Herinaceus ſm Pli. vrinam ta- 2
bificam & venenoſam habet, & quando coarctatur, eã amittit, vt inficiat perſequentes, ſed ipſe ex hoc magis læditur, quia ſpinę eius per eam auelluntur, & ſic armis ipſius amiſsis, inde facilius capitur, vnde euadere cupiebat. Sic vere multi in corde interius habẽt vrinam venenoſam .i. malitiã & falſitatẽ, & ideo quando inſequuntur ab alijs vt .ſ. corrigantur vel puniantur, tunc emittunt venenũ ſuum .ſ. malitias & cautelas, detractiones & infamias, quia tam in religione quã in mundo mali ſuos correctores inuenenant & diffamant, & ideo hodie prędicatores non audent prædicare vel corrigere ſeu arguere peccatores, quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Prouerbi. 15.
Verun-

Veruntamen ſæpe accidit q exinde magis læduntur, quia .ſ. car-
ma ſua & ſpinas ſuas .i. diuitias eaſdem perdũt, inquãtũ .ſ. opor
tet eos emendam facere de iniurijs quas dixerunt. Læditur &
ex hoc: quia famam ſuam ex hoc amittunt, inquantum ex tunc
detractores & iniurioſi ab alijs reputantur, & ſic magis ſibi q̃
alijs nocent: quia qui proijcit in altum lapidẽ, ſuper caput eius
cadet. Eccleſ. 27. & Prouerbio. 12. Impius confundit & cõfun-
3 ditur. ¶ Herinaceus vrinam habet venenoſam, ꝑ quã ab alijs
animalibus ſe defendit, & ideo vrinæ ſuæ parcit, ne ſuam viru-
lentiam a ſe moueat, vt ſic ſemper habeat vnde poſſit alios ve-
nenare. vnde eam non expellit niſi quando neceſsitas cogit eũ,
ſcilicet quando a venatore fuerit inſecutus: quia tũc eam emit
tit, vt ſuos inueneret perſequentes. Sic verè multi ſeruant in
corde ſuo venenum inalitiæ, iræ & falſitatis & cautelarum, &
mala & defectus alienos, vt ſic ſemper habeant vnde poſſint
alijs nocere, contra illud Eccleſ. 19. Audiſti verbum de proxi-
mo tuo, commoriatur tecum. Et ideo quando poſtmodum inſe
quuntur ab alijs, quando .ſ. aliquis eis facit aliquid quod diſpli
ceat eis, tunc verè ſtatim recurrunt ad vrinam venenoſam quã
habent in vẽtre .i. ad illa mala quæ ſciunt de ipſis, & quæ reſer
nauerunt in corde, & ea dicunt & emittunt, & ſic inuenenant
& diffamant eos, contra illud Leui. 19. Non oderis fratrem tuũ
in corde tuo, ſed in publice arguo eum. Iſtud patet in multis
malitioſis, q potiſsimè abundant in religione, qui in corde ſuo
ſeruant defectus aliorum, & poſt quando irati fuerint, illos re-
uelant, licet ante viderentur eſſe amici. Ideo Eccleſi. 12. Labijs
ſuis oſculabitur inimicus, & ſi inuenerit tempus, non ſatiabit
4 ſanguine. ¶ Herinaceus quandiu eſt in terra, aliquãdo ſe ita in-
uoluit intra ſpinas ſuas, q via põt aperiri, ita q nec pedes nec
os videntur, & ideo in aqua calida ponitur vel ea aſpergitur, &
tunc ſubito aperitur, & ligatis pedibus poſterioribus ſuſpendi
tur, & ſic ſuſpenſus fame interficitur, vt aculeata pellicula quæ
eſt pro pannis apparandis neceſſaria, apportetur & extrahat.
Sic verè ſunt multi boni: qui poſiti in terra .i. in duritia tribula-
tionum, ita fortiter ſe conſtringunt per patientiam & boni pro
poſiti firmitatem, & ita ſe inuoluũt per ſui recollectionẽ & hu
militatem, q licet impetantur & perſequantur tribulationibus
& tormentis, nunquam poſſunt vinci, vel a Deo ſeparari, & ad
bona tẽporalia aperiri ſine cutis laniatione, quia .ſ. cutẽ .i. car-
nem pro Chriſto tradere ſunt parati. Hie. 13. Ciuitates. Auſtri
clauſæ ſunt, & non eſt qui aperiat. Et ideo diabolus videns iſto-
rum fortitudinem & valorem, ponit eos in aqua calida .i. in de-
licijs & proſperitate mundana, vtpote quia procurat eis præla-
tiones, officia, & fauores ſeculares, & tunc aſperſi aqua iſta, pau
latim aperiuntur ad delectabilia mundana, vitia & peccata. Fi-
gura Exo. 1. vbi Pharao præcepit maſculos in flumine ſubmer
gi, & fœminas reſeruari. &c. quia .ſ. Pharao .i. diabolus procu-
rat maſculos .i. viros perfectos poni in aqua proſperitatis mun
danæ, vt ibidem per vitia ſubmergantur, & ſic pedes .i. affectus
eorum alligantur, .ſ. vinculo malę conſuetudinis, & per iactan-
tiam & elationem ſuſpẽduntur, & fame .i. auaritia cruciantur,
& ſic per diuerſa crimina moriuntur, & pellis aculeata .i. acu-
leus timoris Dei, & aſperitas pœnitentiæ eis adimitur & auſer
tur: quia ſicut videtur ad oculum, multi qui ante ſtatum præla
tionis vel alterius ꝓſperitatis erant magnæ pœnitentiæ & hu-
militatis, tandem efficiuntur, ſuperbi, elati & auari & delicio-
ſi, ſicut patet in Saul, qui ante regnũ fuit bonus, humilis & be-
nignus, poſt regnũ autem crudelis, impius & ſuperbus. Et ſic
diabolus quos non poteſt vincere per tribulationes, conſueuit
vincere per delectationes, & quos non vincit per aſpera, ſupe-
rat per proſpera. Vel per herinaceum intelligo diuites, qui pel
le aculeata .i. ſubſtantia temporali & diuitijs ſunt induti. Iſti er
go dum ſunt in terra .i. in vita præſenti, ita ſunt incluſi & inuo-
luti per cautelas & falſitates, & ſuorum falſorum contractuum
palliationes & excuſationes, q via poſſunt videri. Exemplifica
de vſurarijs & aduocatis: quia pro certo pedes & manus iſto-
rũ .i. intentio & affectio alijs ſunt ignotæ. Eſa. 24. Clauſa eſt om
nis domus nullo introeunte. Sed pro certo quando poſt mor-
tem tales ponentur in aqua miſeriæ & tribulationis inferius &
in inferno, tunc aperientur & reuelabuntur iniquitates eorũ,
& apparebunt & caput & pedes .i. peruerſæ intentiones & affe
ctiones: quia quilibet leget in conſcientia alterius omnia ſua vi
tia & peccata. Dñe qui aperis librum, & ſoluis ſignacula eius.
Apoc. 5. Et tunc ibi ſuſpendent, & aqua feruentiſsima bullien
tur, ſicut dr Amos 4. Leuabũt vos in contis, & reliquias veſtras
in ollis feruentibus. Vinculis etiam æternæ ſententiæ ligabun-
tur, & fame perpetua dãnabuntur, & pelle aculeata .i. bonis tẽ-
poralibus & diuitijs priuabũtur. Animam ſuam non ſaturabũt.
Ezec. 7. & Eſa. 5. Nobiles eius interierunt fame, & multitudo
eorum ſiti exaruit. Leuiti. 1. Detracta pelle hoſtiæ membra per
fruſta concident. ¶ Licet herinaceus parum aut nihil de ſe va 5
leat, aculei tamen pellis ſuæ vtiles ſunt: quia panni ea eis leniſi-
cantur & præparantur. Sic verè peccatores de ſe nihil valent
quo ad Deum, ſpinæ tamen ſuæ .i. tribulationes & punitiones
Deo ſunt neceſſariæ, quia .ſ. pannos ſuos .i. bonos & iuſtos homi
nes leniſicat & corrigit cum eiſdem, & ipſos præparat, vt fiant
apti ad hoc q efficiantur ipſius indumentum, & ſpirituale etiã
ornamẽtum, in die .ſ. ſolemnitatis æternæ. vnde Sumpſiſti veſti
menta tua multicoloria, & ornata es eis. Ezec. 16. Deus .n. ſpi-
nis & tribulationibus malorum vtitur ad bonorum correctio-
nem & punitionem, qm̃ ſm Gregorium, vtilitati bonorum mi
litat iniquitas reproborum. ¶ Secundum Pliniũ, herinaceus 6
hoc habet propriũ, q qñ oneratus pomis vadit ad cauernam, ſi
vnum pomũ ceciderit, præ indignatione oia alia dimittit & de
ponit, & iterum ad arborem reuertitur, vt iterum oneretur. Sic
verè multi ſunt qui onerati pomis .i. virtutibus, tendunt ad ca-
uernam paradiſi, ſed aliqñ cadit eis vnũ pomũ .i. vna virtus, vt
quia delinquunt in vno peccato, quia fortè perdunt caſtitatẽ,
tũc verè ſæpe accidit q præ indignatione & deſperatione oẽs
alias deponunt, quia .ſ. quandoq; per deſperationem cũctis vir
tutibus ſe denudant, & cunctis vitijs ſe exponunt qñ vident ſe
in vno crimine cecidiſſe: quia qui in vno peccauerit multa bo-
na perdet. Eccleſiaſt. 9. Et tunc vadunt ad arborẽ .i. ad munda-
nam proſperitatem, & nouis pomis .i. diuitijs & delicijs, pecca-
tis etiam & vitijs ſe onerant atq; tegunt. Poma tua deſiderabi-
lia receſſerunt a te. Apoc. 18. Vel dic q homo qui aliquo caſu
poma ſua .i. virtutes & gratias perdiderit, debet ad arborem .i. 7
ad Chriſtum iterum reuerti per gratiam & amorem, & ſe ite-
rum pomis & virtutibus onerare per pniam, & ad cauernam
paradiſi quanto citius poterit properare, & ſummè cauere ne
iterum ſibi cadant, quia ſm Senecã, Caſus eſt in reliquum la
pſus anterior. Figura Numeri 6. de Nazareo, q pollutus debe-
bat capillos ſuos radere .i. abraſos reputare, & iterum ſanctifi-
cationem ſuam ſicut prius recipere. Sic verè ſi homo pollu-
tus fuerit per pctm̃, radat pilos ſuos .i. ſuperfluitatem per cõfeſ-
ſionem, & reincipiat ſanctificationem ſuam per pœnitentiã &
macerationem, & ſic purificabitur per virtutum reſtitutionẽ.
Vel dic de diuitibus q qñ cadunt poma quæ afferunt .i. mundi
diuitiæ per aliquas tribulationes, debent indignari, .ſ. contra ꝓ
ſperitatem mundanam, & ideo reſiduum debent deponere, .ſ.
pauperibus largiendo, & ad Chriſtum (qui eſt arbor vitæ) re-
currere, & ibi pomis nouis, .ſ. virtutibus ſe onerare, & ſic ad ca
uernam paradiſi properare, vt ſic dicant illud Eſa. 63. Indigna
tio mea auxiliata eſt mihi: & Canti. 7. Omnia poma mea ſerua
ui tibi, noua & vetera. Figura Deutero. 24. vbi vir viſa fœdita-
te in vxore, eã dimittit, & aliam ducit. Sic quia mundus eſt fœ-
dus, ideo detur ei libellus repudij, & cum gloria æterna vel cũ
Chriſto nubamus per gratiam & amorem.

De Juuenca. *Cap. 55.*

IVVENCA eſt vacca iuuenis, quæ ad terram ex
colendam iugo ſubijci eſt apta, & inde dr̃ iuuen- 1
ca, vel dr̃ a Ioue, cui ſolebat antiquitus immola-
ri, & eſt aial petulcũ & laſciuũ, & ideo iugo ſubij
citur, ſtimulo pungit, & ſequi bouẽ rectius coar-
cet. Tauri ẽt copulæ tũc eſt apta, vt cũ eo cõiun-
gat, & impregnetur, & habet carnes ſicciores q̃ vituli lactãtes,
ſed molliores & humidiores q̃ boues decrepiti ſiue vaccę. Ta-
les ſunt nouitij .i. nouiter ad religionem vel ad pniam cõuerſi,
quia tunc .ſ. in iuuentute, ad terrã ſui corporis per pniam exco
lendam, iugo ſtatutorum diſciplinæ & præceptorum ſubijciun
tur, & Ioui .i. Chriſto dedicant̃ & immolant̃. Et qa ꝓpter ætatẽ iu
uenilẽ petulci ſunt & laſciui, iõ ſtimulo correctionis pũgunt̃, et
iugo diſciplinæ a prælatis ſubijciunt̃, & bouẽ .i. perſonas matu
ras ſequi ꝑ imitationẽ cõpelluntur & docẽtur. Eſt q tenet manũ
& aratrum, & qui gloriat̃ in ſtimulo Eccl. 38. Tauro ẽt .i. Chri-
ſto copulantur per amorẽ & charitatẽ, & per merita gratias &
virtutes ab eo impregnant̃. Cõcepimus, & quaſi parturiuimus
ſpiritum ſalutis. Eſa. 26. Vel dic de anima, quæ Ioui debet per
charitatis incendium immolari, terram .i. corpus per pœniten
tiam colere, iugo mandatorum ſubijci, ſtimulo timoris diuini
pũgi, bouem .i. bonos ſequi & imitari, tauro .i. Chriſto ꝑ fidem

& charitatem copolari, deſponſari & coniungi & ab eo bonis
2 operibus imprægnari. Deſponſabo te mihi in fide Oſeæ 2. ¶ Iu
uenca, bos ſiue vacca aliquãdo perdit cornua, & quia nihil va
let ad arandum, ſolet impinguari, & tandem occidi, excoriari
& mãducari. Illa aũt quæ habet cornua. & põt laborare & ara
re, in domo patrisfamilias retinetur. Sic verè quidam ſunt ho-
mines, qui perdiderunt cornua. i. virtutes, quæ ſunt ſpũalia mu
nimenta, & ideo non poſſunt terrã corporis excolere ꝑ pniam
nec per bona opera laborare Et propter hoc Deus iſtos impin
guat, ſ. diuitijs & delicijs mundi: quia tales dimittit Deus in ſe-
culo proſperari. Impij. n. proſperantur, & bñ eſt oĩbus qui præ
uaricantur, & iniquè agunt. Hie. 12. & Deut. 32. Impinguatus
eſt dilectus, & recalcitrauit. Sed ꝑ certo iſtud fit ad malũ ſuũ
& ad dãnationem ſuam, quia poſtea occidũtur per mortẽ tem
poralem, & pellis. i. poſſeſsio temporalis eis detrahitur, & in in
ferno perpetuo comedũtur. Succeſſus. n. temporalium, perpe-
tuæ damnationis eſt iudicium, ſm Ambr. Illi tñ qui habẽt cor
nua virtutum, & laborant per pœnitentiam, ad vitã æternã ſer
uantur in hoſpitio paradiſi. Ezec. 18. Vita viuet, & non morieẽ.
Vel dic ecõuerſo ꝙ ſancti & martyres primo cornua ſuperbiæ
perdiderunt per humilitatem, terram. i. tẽporalia negocia ara-
re ceſſauerunt per volũtariam paupertatem, & ideo a Chriſto
ſunt impinguati per gratiarum multiplicitatem, & tãdem ſunt
occiſi, ſ. pro Chriſto, per martyrium & aduerſitatem, & ſic pel
lis. i. ſua bona conuerſatio, caro occiſa. i. ſua mors & paſsio, in
vſum aliorum fidelium eſt conuerſa, & ad eorum vtilitatẽ. Tau
ri mei & altilia occiſa ſunt. Matth. 22.

De Lamia. Cap. 56.

LAMIA ſm Ariſtotelem eſt animal magnum &
1 crudeliſsimũ, quod nocte ſiluas exit, & hortos
intrãs, arbores frangit, hoĩes autem mordet, &
ſi ipſam impugnare voluerint, eos lædit. Vnũ au
tem mirabile dicit idẽ, ꝙ. ſ. hõ ab ea morſus, nõ
ſanatur, niſi primo rugientis beſtiæ vocẽ audie-
rit. Sic ergo fit ꝙ iſta beſtia quę lædit hoĩem mordẽdo, ſanat eũ
& liberat rugiendo, & vocem & anhelitũ emittendo. Iſta poſ-
ſunt applicari ad Chriſtũ: quia. ſ. ipſe de ſilua paradiſi exiuit,
in hortum mundi intrauit, arbores. i. ſuperbos confregit, hoĩes
charitate & contritione vulnerauit. Iſte eſt ergo q quandoq;
hoĩem per tribulationem mordet, & plagam impatientiæ ad-
uerſitatumq; miſeriam ſibi præbet, ita ꝙ hõ dolorem miſeria-
rum ſuſtinet. De iſtis ergo impatientiæ doloribus nõ ſanaẽ, niſi
huius feræ, ſ. Chriſti, vox & rugitus (quẽ in ſcriptura facit) pri-
mitus audiatur, & diligentius attendatur. Matt. 5. Beati q per-
ſecutionem patiũtur ꝑꝑ iuſtitiam, qm ipſorum eſt regnũ cęlo
rum. Dicit ẽt alibi, Patiẽtiam habe in me, & oĩa reddã tibi. Di-
cit ẽt in Pſal. Multæ tribulationes iuſtorũ. & Act. 14. Per mul-
tas tribulationes oportet intrare regnum Dei. Qui igitur iſtũ
clamorẽ audierit, procul dubio a dolore impatiẽtiæ ſanus erit,
nec ipſum morſus tribulationum affliget, qui iſta Chriſti ver-
ba bñ audierit & attenderit. dicet. n. illud Luc. 1. Ex quo facta
eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis exultauit infans ꝑ gau
2 dio in vtero meo. Infans inquit. i. mens. ¶ Secundũ gloſam ſu-
per Threo. 4. Lamia dr̃ quaſi lania: quia. ſ. dr̃ catulos laniare, &
tñ eos dr̃ lactare. Secũdum glo. autem ſuper Eſa. 34. Lamia eſt
beſtia pedes habens equinos, cætera aũt fœminea. Pli. aũt. libr.
21. c. 40. dicit lamiam eſſe beſtiam quæ in medio veneris duas
habet mamillas. Dic ſi vis ꝙ tales ſunt multi, qui ſimul latrant
& laniant, latrant. ſ. adulãdo, & hoĩem in principio cõmmedan-
do, ipſum verò laniant poſtea detrahendo, & famã & vitam ip
ſius lacerando. quod etiam ad vſurarios applicari poteſt, qui. ſ.
primo lactant hoĩes, mutuum eis dando, tandẽ verò eos laniãt
exhæredando. Threno. 4. Lamiæ nudauerunt mammas, nutri-
uerunt catulos ſuos. vide ſupra de faunis. §. vltimo.

De Leone. Cap. 67.

LEO græcè idem eſt quod rex latinè, eo ꝙ rex ſit om
1 nium animalium. Frons & cauda indicat leonis au-
daciam & virtutem, virtus eius apparet in pectore,
firmitas in capite, dormit apertis oculis, ignẽ timet
& ſtrepitum rotarum, & cum ambulat, veſtigia ſua cum cauda
delet, ne venatores inueniant locum ſuum, vt dicit Iſido. li. 12.
Reuera chariſsimi tales debent eſſe leones. i. viri cauteloſi, re-
ligioſi & perfecti, & clerici, qui alios habent exẽplis & doctri-
nis regere & gubernare: quia iſti pro certo debent habere vir-
tutem in pectore per dilectionem & charitatem, firmitatem in
capite. i. in intentione per firmam & bonam ad Deum volunta
tem. Dormire debent apertis oculis per diſcretionem & ſagaci
tatem, iuxta illud Cant. 5. Ego dormio, & cor meũ vigilat. Ve-
ſtigia. i. peccata præterita delere per confeſsionem, & ſtrepitũ
rotarum. i. comminationes ſacræ ſcripturæ, & ignem infernalẽ
debent timere per iugem eius conſiderationem, & ſic a venato
ribus demonibus non poterũt reperiri per damnationem. Vel
expone de bono religioſo vel viro iuſto, qui ſi dormiat in deli-
cijs & proſperitate, tñ oculus cordis ſemper debet eſſe aper-
tus per diſcretionem, vt. ſ. videat quid faciendũ, quid omitten-
dum, & huiuſmodi. Numeri 24 Cadens apertos oculos habet.
Firmum debet habere caput intentionis per conſtantiã & per
ſeuerãtiam Eccle. 5. Eſto firmus in via dñi. Et cum cauda. i. cũ
mortis memoria debet delere veſtigia peccatorum, ne a vena-
toribus. i. dæmonibus capiatur, vt ſic homo tanquam nauis quæ
pertranſit fluctuantem aquam, cuius cum præterierit, non eſt
veſtigium inuenire. ¶ Quando leo videt inſtare venatores nec 2
poteſt eos euitare, non reſpicit ad arma eorũ & gladios, ne for
tè terreatur, imo reſpicit terrã, & cum cauda ſe percutit, & in
venatores prorumpit. Sic verè qñ dæmon, mũdus & caro con-
tra nos pugnant per tentationes, non debemus aſpicere arma
eorum. i. delectabilia mundi: quia fortè ſuccumberemus quaſi
timore deſperati, eo ꝙ non poſſe reſiſtere crederemus, ſed pro
certo nos debemus reſpicere terram. i. vilitatem cõditionis no
ſtræ, & mortem, & cum cauda perſeuerantiæ debemus nos ꝑ-
cutere per pœnitẽtiam, & in venatores prorumpere per bonã
operationem, & ſic mortis æternæ periculũ euademus. A facie
inimicorum ne timueritis. 1. Mac. 2. Qñ. n. cauda noſtra tangit
terram. i. qñ perſeuerantia noſtra ſe extendit vſq; ad terram. i.
ad mortem tunc hoſtibus ſpũalibus & vitijs melius repugna-
mus. Ideo Eccl. 7. In oĩbus operibus memorare nouiſsima tua
& in æternum nõ peccabis. ¶ Leonis filius recẽs natus, dormit 3
quaſi mortuus per tres dies, & tunc leo rugit & fremit, ita ꝙ to
tus cubilis locus tremit, & ſic rugiẽdo ſuſcitare dr̃ catulũ dor-
mientem, vt dicit Iſidorus lib. 12. Leo eſt Deus, catulus eſt hu
manum genus, tres dies ſignificant tria tempora huius vitæ, ſ.
tempus naturæ, tempus legis, & tempus gratiæ. Sic eſt igiẽ cha
riſsimi ꝙ catulus leonis. i. humanum genus per tres dies. i. tem
pore naturæ, tempore legis, & tempore gratiæ dormit. ſ. in pul
uere mortalitatis: quia ſcilicet ſtatim ꝙ natus eſt homo, dictũ
eſt ei: Quacunq; die comederis, morte morieris. Geneſ. 3. Sed
poſt iſtos tres dies, ſcilicet in die iudicij, tũc leo de tribu Iuda
Chriſtus rugiet altiſsimè per tubas & miniſterium Angelorũ,
dicens ſecundum Hieronymũ, Surgite mortui, venite ad iudi
cium. & ſic tremet locus cubilis ſcilicet mundus & infernus:
quia leo rugiet, & formidabunt filij maris. Oſeæ 11. Et ideo
tũc catulus ſuus, ſcilicet totum humanum genus, reſuſcitabi-
tur & reſurget, alij quidem in morte, alij in vitam. Ideo Gene.
41. Tres adhuc dies ſunt, & reſtituet te Pharao in gradum pri-
ſtinum. Quia ſcilicet rex Pharao. i. Deus poſt iſtos tres dies re
ſtituet humanam naturam in gradum priſtinum. i. in ſtatũ im
mortalitatis, & ſic a ſomno corporis ſuſcitabitur. Vel dic quòd
catulus iſte mortuus eſt anima peccatrix, vel etiam humanum
genus mortuum per peccatum, quod pro certo tũc temporis
fuit ſuſcitatum, quando Chriſtus clamauit in cruce, Hely he-
ly &c. Tunc enim terra tremuit, & catulus. i. humanum genus
quod in inferno dormiebat fuit per gratiam & gloriam ſuſcita
tum, potiſsimè quando in triduo de inferis eſt extractum. Et
ideò dicit Oſeæ 6. Poſt duos dies viuificabit nos, die tertia ſu-
ſcitabit nos. Vel expone de Chriſto, qui poſtquam dormiuit in
ſepulchro per tres dies, tandem a Deo patre ſuo excitatus, die
tertia eſt ſuſcitatus: quia tertia die reſurrexit a mortuis. ¶ Na- 4
tura leonis circa hominem eſt benigna: quia hominem nõ læ-
dit niſi iratus, & niſi magnam famem habuerit eum non come
dit nec occidit. Mulieribus, proſtratis, pueris & captiuis par-
cere conſueuit, vt dicit Iſidor. libro 12. Quod Solinus. capi de
Aphrica, & Plin. libr. 8. exemplificant de captiua Getula mu-
liere, quæ obuians in ſilua leonibus, ipſos placauit eloquio,
dicens ſe captiuam mulierem, infirmam, ſupplicem, indignam
prædam ipſũ generoſiſsimo beſtiarum. Aiunt enim (vt dicit
idem Plinius) preces ad eos peruenire, & ideo (prout Iuba
in libris ſuis reliquit) huic fœminæ peperciſſe. Sic verè boni re
ges animalium, prælati, iudices & principes huius mundi, non
lædũt homines. i. viros rationabiles atq; iuſtos: quia pro certo
mulieribus. i. ſimplicibus, pueris. i. innocẽtibus ꝓſtratis. i. pau-
peribus

peribus,captiuis.i.ſuis captis malefactorib⁹ debẽt parcere ſm
magis & min⁹ & ſm debitã diſcretionẽ, & oĩbus ſubuenire,ſ.
alijs dimittendo,alijs largiendo,alios relaxando. Eſa.1. Subue
nite oppreſſo,defendite viduam. Nullum.n.hoĩem.i.nullũ bo-
num virũ debent comedere nec lædere,nec alicui pauperi dã-
num aliquod ꝓcurare. Preces.n.hoium debẽt exaudire,& ma
ximè qñ audiunt eos infirmitatem propriam allegare,& miam
implorare.Figura 3.Re. 13. vbi dr̃ ꝙ quidam leo ſedebat iuxta
cadauer hoĩs mortui,& ſeruabat illud,& iuxta vnum aſinũ, &
dr̃ ibi ꝙ non comedit leo de cadauere,nec læſit aſinũ. Quia ve
rè chariſsimi tales non debẽt comedere per rapinã,nec lædere
eos q̃ ſunt aſinus & cadauer.i. pauperes ſubditos & depreſſos,
ſed eos potius cuſtodire. Vel dic oĩa de Deo, qui reuera prædi
ctis parcit,& maximè qñ hõ fragilitatem ſuam, & Dei potẽtiã
5 recognoſcit.¶ Leo qñ eſt irat⁹,& qñ acerbiter fameſcit,ſolet ali
quotiens hoĩes deuorare:q̃uis vt cõiter hoc ſit contra ꝓpriam
naturam.Sic verè leones,q̃ ſunt reges aĩaliũ,prælati.ſ. & prin-
cipes, aliqñ ſunt fame auaritiæ cruciati, iõ tũc cõtra naturã &
exigentiam ſui ſtatus in crudelitatẽ & furorẽ vertũtur,& ideo
hoĩes.i.bonos & iuſtos per excoriationes & rapinas afficiũt &
inuadunt.Leo factus eſt,& didicit capere prædam,hoĩeſq; de-
uorare.Eze.19.Et pro certo tunc nõ parcunt mulieribus pue-
ris & proſtratis(ſicut ſolet facere leo nõ fameſcẽs).i. viduis &
pauperibus & pupillis:q̃a oẽs indifferenter ſpoliant & prædan
tur.Vim fecerunt deprędantes.&c.Iob 24.¶ Secundũ Pli.leo-
6 nes ſunt maximè generoſi, tũc qñ collũ & humeri iubis pẽdẽti
bus adornantur.Per iſtas iubas intelligo diuitias, quæ ſunt cor
poris indumẽta. Qñ igitur aliqui habent iſtas iubas,ſ. diuitias
temporales,tunc vere ipſi debent eſſe generoſi & liberales,ele
moſynas largiendo.Pendere tñ debent iſtę iubæ diuitiarum.i.
7 inferius ad pauperes deriuari.¶ Secundũ Pli lib.8.c.16. Leęna
adulteratur aliquotiens cũ pardo, & exinde gñrãtur leones ca
rentes iuba.Leo aũt ſentit adulteriũ vxoris, & ſtatim ipſam la-
niat & occidit.Veruntñ ſi talis leęna antequã coram leone ſuo
cõpareat,lota fuerit in flumine,tegit̃ eius culpa,& a leona non
percipitur,nec ab eo vulneratur.Chariſsimi,leo de Tribu Iu-
da eſt Chriſtus.Apo.5.Leęna ipſius vxor eſt aĩa chriſtiana,ſibi
per fidem deſponſata. Qñ ergo illa fornicatur & adulterat cũ
pardo.i. diabolo, qñ.ſ.ſuis prauis ſuggeſtionibus tentationi-
bus conſentiens ſibi per diuerſa vitia copulatur, viro ſuo pro-
prio,ſ.Chriſto derelicto penitus & cõtẽpto,niſi prius lota fue-
rit in flumine pniæ & confeſsionis,tunc verè qñ cõparebit co-
ram viro ſuo Chriſto,ſ.poſt mortem in iudicio particulari vel
gñrali,ipſe ſuũ adulteriũ & pctm̃ ſentiens , ipſam mortis æter-
næ iaculis laniabit:quia zelus & furor viri non parcet.&c.Pro
uer.6.Sed ſi lota fuerit per confeſsionẽ,tunc tegetur culpa ſua,
nec ab eo punietur,imo tanq̃ ſponſa in paradiſi thalamo repo
netur.Vnde Aug.Si tegis,ipſe deteget,ſi detegis,ipſe teget.Bñ
ergo dr̃ aiæ.Hie.4.Laua a malitia cor tuum,& munda ſtas.Vel
allega hiſtorialiter de mulieribus adulteris,quarũ filij.i.geniti
ex adulterio carent iuba.i.honeſtate morum:quia vt cõiter ta-
les malè inſtruuntur.Ideo Sap.4.Adulterinę plantationes non
dabunt radices altas.&c.Vel dic ꝙ pardus.i. crudelis prælatus
gñrat & introducit in leæna vxore veri leonis Chriſti.i. in ec-
cleſia leones carentes iuba.i.malas perſonas,quæ iuba.i. morũ
generoſitate carent.Patet in malis prælatis per diabolũ promo
tis,qui malos promouẽt & indignos,& ipſos in leęna.i.in eccle
ſia cum qua adulterantur,generant & inducũt.Ideo talibus dr̃
Eſa.57.Accedite huc filij auguratricis,ſemen adulterę & for-
8 nicariæ.¶ Leo ad terram reſpicit,& non ad iacula,& ſic qñque
præualet & euadit.Sic verè Chriſtus qñ ad terrã noſtrę mor-
talitatis per beatam incarnationem aſpexit, & ſe ad eam incli-
nauit,tũc per humilitatem venatores demones ſuperauit. Poſt
9 hæc Deus in terram aſpexit.Eccl.36.¶ Ariſto.dicit ſm Plin.ꝙ
leęna primo anno parit catulos quinq;,ſecundo quatuor, ter-
tio tres,quarto duos,quinto vnum,ſexto ſterileſcit & ceſſat pa
rere,& ſic quanto plus viuit, tãto minus fructificat atq; parit.
Et ratio eſt : q̃a ꝓꝓ guloſitatẽ & rapacitatẽ filiorũ matrix eius
corroditur,& eorũ vnguibus perforatur,& ſic ſemꝑ minus ha
bilis efficitur ad conceptum,ita ꝙ finaliter ſterileſcit. Chariſsi
mi,per filios iſtos intelligo ſubditos & cõuerſos, vel bona ope
ra, vel bona tẽporalia,quæ oĩa ab eccleſia diuerſimodè produ-
cũtur.Rectè igit̃ ſic eſt de religione vel eccleſia ſicut de leęna:
quia pro certo in principio produxit multos filios,ſ. ad fidem
vel religionẽ:quia in principio fuerunt multi cõuerſi.Vel mul
tos filios.i.multa opera,ſ.deuotionem & pietatem.&c.in q̃bus
religio in principio abũdauit. Vel multos filios.i.multitudinẽ
bonorum tẽporalium , quibus eccleſia & religio primitus fuit
opulenter ditata.Sed verè quotidie quanto magis ſeneſcit, tãto
ſterileſcit:quia modo quaſi non acquirit aliqua bona tempora
lia, & quaſi non parit aliquod bonum opus . Ego ſterilis & nõ
pariens,& transmigrata,& captiua.Eſa. 49. Et iõ huius eſt:q̃a
verè filij ſui,ſ.religioſi & clerici,ſunt hodie mirabiliter guloſi
.i.cupidi & auari & ambitioſi,& iõ humorẽ matris ſuę,hoc eſt
dictu,ſubſtantiam temporalẽ,bñficia & prębendas ſugunt per
ambitionem & acquirunt,& ipſam lacerant & corrodũt,ſ.per
diſſenſiones & appellationes, diſcordias atq; lites,& ſic faciũt
ipſam ſterilem.i.pauperem & egenam,& a diuitijs temporali-
bus & a bonis operibus infœcundam.Non eſt.n.qui cõſoletur
eam ex oĩbus filijs eius quos genuit.Thren 1.& Baruc.4 Con-
triſtatis Hieruſalem nutricem veſtrã.Vel allega cõtra illos qui
non perſeuerant in bono:quia multi ſunt qui primo ſunt mul-
tum fœcundi in bonis operibus, ſed verè quanto plus viuunt,
tanto magis a bonis operibus ſterileſcũt, ſicut patet in nouitijs
qui in principio feruentes,poſtmodũ efficiuntur inſolentes, &
in fine ex toto deficiũt atq; ceſſant:quia cum ſpũ ceperitis,car-
ne conſummamini.ad Gala.3.Nõ laudo ꝙ in melius, ſed in de
terius cõuenitis.1.ad Corint.11.Iſte hõ cœpit ædificare , & nõ
potuit cõſummare.Subſtantia.n.ad q̃ feſtinat, in fine bñdictio
ne carebit.Prouerb.20.¶ Leęna parit catulos informes & par- 10
uos,magnitudine muſtelarum. & hoc eſt gñale in oĩbus acuti
vnguis:quia ꝓꝓ guloſitatem tm̃ ſugũt,ꝙ matrẽ interficerẽt, ſi
vſq; ad tempus expectaret debitum.&c. Eapone ſicut ſupra de
canicula,vel ſicut ſupra de aĩalibus in gñali,quõ religio, eccle
ſia vel prælatus cogit̃ parere & emittere paruulos & indignos 11
ꝓꝓ eorum ambitionem & guloſitatem. ¶ Leo vrinam eijcit le-
uato crure,more canis,& vrina eiecta valde fœtet, & qñ ſemel
ſatiat̃,poſtea ꝑ tres dies ieiunat & caret cibo , vt dicit Pli.& ẽt
Auicen. Sic verè chariſsimi quia vrina quæ eſt in corpore no-
ſtro.i.vitia & pctã quæ ſunt in corde & cõſcientia nr̃a,valde fę
tẽt,ſ.corã Deo & angelis,iõ debemus crus.i. affectũ & volũta-
tem ad Deum eleuare ꝑ dilectionẽ, & iſtã vrinã eijcere ꝑ con-
feſsionem.Et q̃a retroacto tẽpore fuimus ſatiati.i. delicijs car-
nalibus impinguati,iõ mõ debemus carere cibo per abſtinen-
tiã & carnis macerationem, ne fortè ꝓꝓ nimiã repletionẽ mor
tis periculum incurramus.Vnde Greg.Qui per cibum a para
diſo occidimus,per abſtinẽtiã reſurgamus.¶ Secũdum Pli. ibi 12
dem & Auicẽ.li.8 c.1.Leo eſt aĩal guloſum, & ſine maſticatio
ne deuorat cibum ſuum, & comedit multũ:ita ꝙ de omnia co-
meſtione efficitur ponderoſus, & tũc ieiunat per duos vel tres
dies,& qñ ſatiatus a venatoribus perſequit̃,tunc vt fugere va-
leat,cibos ad fauces reijcit,& cũ vnguibus eos extrahit & ex-
pellit,ſed poſtmodum qñ eſurit,ipſos iterum comedit & reſo-
mit,ſm Auicen.ibidem.Cibos autem ſuos accipit de carne be
ſtiarum innocentiũ,quas cõſumit.Rectè tales ſunt vſurarij &
cauſidici & raptores:q̃a verè tales ſunt guloſi & auidi per aua
ritiam & rapinã,& iõ carnes beſtiarũ innocẽtiũ.i.tẽporalẽ ſub
ſtãtiã pauperũ & ſimpliciũ ſine maſticatione.i.ſine deliberatio
ne,iuſtitia vel examinatione deuorãt & recipiunt ꝑ rapinã, &
vẽtrẽ ſuũ.i.domos ſuas exinde reficiũt atq; replẽt.Nau. 2. Leo
cœpit ſufficiẽter catulis ſuis,& mactauit leęnis ſuis , & impleuit
ſpelũcas ſuas præda,& cubile ſuum rapina.Iſti.n.pro leęnis &
pro catulis ſuis.i.pro filijs & mulieribus veſtiendis & laute nu
triendis & ditandis rapiunt aliena.Veruntñ qñ multũ comede
runt,qñ.ſ.de carnibus.i.de diuitijs pauperũ multũ rapuerunt,
tunc verè q̃a multũ ſe ſentiunt exinde grauatos ꝑ vitia & pctã,
aliqñ eos pœnitet, & ceſſant vſurare & rapere , vtpote q̃a effi-
ciuntur milites,& ad lucra noua anhelare non audent . Et qñ
vrgentur a venatoribus.i qñ ab infirmitatibus & tribulationi-
bus coarctantur,tunc quia timẽt capi per mortem temporalẽ,
& occidi per æternalem,iõ cibos.i. diuitias quas comederunt,
euomũt ꝑ reſtitutionẽ,& cũ vnguibus.i.cũ manibus ipſas ali-
qñ reijciũt per elemoſynarum largitionem. Sed pro certo hoc
faciunt non amore Dei,vel pauperum pietate,ſed timore mor
tis,& ſpũaliũ venatorũ.Diuitias quas deuorauit euomet,& de
vẽtre eius extrahet eas.Iob 20.Sed pro certo(qđ eſt vilius) qñ
venatores receſſerunt qñ ſ.mors & infirmitas ceſſauerunt , &
qñ accidit ꝙ Deo propitio iſti ad ſanitatem redeunt vel pro-
ſperitatem,tunc quia fames auaritiæ iterum vrgeat eos, & ideo
ad cibos reiectos i. ad diuitias alijs reſtitutas reuertuntur , &
eas per rapinam & auaritiam iterum reaſſumunt.Ideo 2. Petr.
2.Canis reuerſus ad vomitũ , & ſus lota in volutabro luti. Fi-

gura Hie.34.vbi Iudæi ſeruos ſuos,quos liberos dimiſerant ti
more Dei & Nabuchodonoſor regis Babyloniæ,q eos actua-
liter impugnabat,in ſeruitutem priſtinã redegerunt:pp ꝙ re-
prehenſi fuerũt.Sic verè iſti q timore Dei,ſeruili.ſ.non filiali,
& timore Nabuchodonoſor.i. diaboli regis babylonis.i. infer
ni,ſeruos ſuos.i.alienas diuitias,q̃ ſibi ſeruierant,liberãt & di-
mittunt,ſæpe accidit ꝙ ipſas iterũ per rapinam in priſtinã redi
gunt ſeruitutem.Exẽplifica hñ qũo diuites qñ ſunt infirmi, fa-
ciunt teſtamenta,& oĩa præcipiunt reſtitui,ſed ſanantur , totũ
credit in nihilum. Vel dic ꝙ illi qui multum comederũt.i. qui
multa pctã & vitia ſibi incorporauerũt ſine maſticatione.i.de-
liberatione,qñ ſentiunt ſe ponderoſos & graues ad bonum fa-
ciẽdum,& maximè qñ venator.i.mors inſtat & infirmitas , tũc
ieiunãt & ceſſant ab hmõi comeſtione pctõrum , & ea reijciũt
& euomunt per confeſsionem. Sed verè qñ venator.ſ. mors &
infirmitas ceſſant , tunc ad eadem vitia iterum reuertuntur:
quia ita efficiuntur luxurioſi & auari,ſicut ante. Ideo Prouer.
26.Sicut canis reuerſus ad vomitum,ſic ſtultus qui iterat ſtulti
tiam ſuam.Exemplifica qũo hñ timore mortis cõfitentur & fa-
13 ciunt teſtamenta,& qũo talia non valent.&c. ¶ Leo diutiſsimè
viuit:quod declarat conſumptio dentiũ,ſed quanto ſenior, tan
to periculoſior & deterior , nã cum in ſenectute deficit virtus
ſua,ita ꝙ non põt alias beſtias deprædari & venari, ideo ſtat in
nemoribus propè ciuitates,& hoĩes tunc deuorat & mãducat,
& ideo incolæ ſolent eos in vijs publicis ſuſpẽdere, vt terreant
cæteri metu pœnæ. Vnde Polybius Emiliani comes refert iſta
de cauſa ſe vidiſſe in Aphrica crucifixos,ſm Pli.lib.8.c.16. Sic
verè mali & peruerſi prælati & tyranni, hodie multum viuũt:
quia impius multo viuit tempore in ſua malitia. Eccle.7. Quia
pro certo vita talium nõ poſſet eſſe nimis breuis, imo q̃q̃ bre-
uis,ſemper eſt nimis longa,& ſenectutem ſuã.i. vitiorũ & die-
rum malorum inueterationem indicat conſumptio dentium.i.
defectus & inhoneſtas verborũ : quia ex abundantia cordis os
loquitur.Matt.12. Iſti ergo in iuuentute & in principio aliqñ
rapiunt,premunt & deprædant beſtias.i. pctõres & delinquẽ-
tes,quos corrigunt & inuadunt,hoĩes aũt.i.bonas perſonas nõ
tangũt nec infeſtant.Sed pro certo ſæpe accidit ꝙ qñ ſeneſcũt
& ſpũaliter q̃tum ad vitia,& temporaliter quantum ad ætatẽ,
tunc verè qñq; deficit virtus ſua,ſ.conſtantia,bonitas atq; va-
lor,ita ꝙ non audent beſtias.i.pctõres aggredi puniendo,& iõ
quia fames auaritiæ eos arctat,ipſi inſurgunt cõtra hoĩes.i.con
tra bonos hoĩes,pauperes & innocentes,& eos per exactiones
ſuas rapiũt,excoriãt & deuorãt.Leo factus eſt,& didicit cape-
re prædã,& hoĩes deuorare. Eze.19. Iſtud patet de auaris prin
cipibus & prælatis,qui non nocent malis ſed bonis, nõ beſtijs,
ſed hoĩbus,& ideo pro certo qñ tales apprehendunt per mor-
tem,ipſi ſuſpenduntur ad patibulum infernale,vt.ſ.cæteri ter-
reantur,iuxta illud Numeri 25. Accipe principes populi,& ſu
ſpẽde eos in patibulis contra ſolem. quia peſtilente flagellato,
ſapientior erit paruulus. Prouer.21. Vel dic contra auaros ſim
pliciter,qui quia infeſtãt bonos,& maximè in ſenectute qñ cre
ſcit auaritia,ideo ſuſpenduntur in inferno . Vel dic de latroni-
bus,qui quia in nemoribus infeſtant hoĩes & occidunt; ideo in
vijs publicis ad terrorem aliorũ ſuſpenduntur,vt pœna vnius
ſit metus multorum. Vel dic ꝙ qa leones.i.demones infeſtabãt
ciuitates huius mundi : ideo leo de tribu Iuda Chriſtus ſuſpẽ-
ſus eſt,ſ.in cruce,vt leones & demones terrerẽtur. Figura Nu-
meri 21.de ſerpente æneo ſuſpenſo in ligno, per quem morſus
ſanatus extitit aliorum. Vel dic ꝙ leo ſignificat multos incon-
ſtantes,qui qñq; in iuuentute ſua impugnant beſtias.i. carnem
& ſenſualitatem & motus irrationabiles per pñiam & virtutẽ,
ſed verè qñq; accidit ꝙ in ſenectute ſua virtus deficit, & cõtra
14 hoĩes.i.contra opera rationis per pctã & vitia præliãtur. ¶ Leo
qñ iratus eſt ſm Iſido.cum cauda terram percutit , & ſeipſum,
cum ira creuerit,cum cauda verberat & flagellat.Nam vt di-
cit Ariſt.& Auicenna,animal eſt furibundum,& fremit denti
bus,& maximè qñ eſurit. Ex oĩ autem plaga quam infligit,ſiue
dentibus ſiue lingua,profluit ater ſanguis,vt dicit Iſido. Item
vt dicit Plinius,Leo ſæuit tm̃ in beſtias viuas, & mulieribus &
paruulis parcit. Iſtud ergo eſt contra tyrannos,vſurarios & ra
ptores:qui non faciunt ad modum leonis:quia verè non tm̃ læ
dunt viuos.i.diuites alios:ſed verè mortuos.i.pauperes & de-
preſſos,mulieres etiã & infantes.i.viduas & pupillos occidunt
& excoriant & infeſtant.Et ideo patet ꝙ leonibus ſunt crude-
liores:quia leo talibus parcere cõſueuit.Et tales ſunt mali prin
cipes & tyranni,qui præ crudelitate ſunt furibundi, & pr̃g fer
nore vindictæ dentibus ſuis frendunt,& ideo qñ ſunt irati,tũc
cum cauda ſua.i. cum rapaci familia,quæ eos ſequitur , terram
percutiunt,ſ.per tallias & rapinas , & maximè qñ eſuriũt.i. qñ
paupertatis eſuriem patiuntur. Nam qñ reges & principes in-
uicem ſunt irati,tunc terras ſuas percutiunt & infeſtãt : qa leo
rugiens & vrſus eſuriens, princeps impius ſuper populũ pau-
perem. Proue.28. Et iõ cauda talium.i.familia & exercitus eos
ſequens,ſuam iram indicat & furorem. Habebant caudas ſicut
ſcorpiones. Apoc.9. Et ideo ſanguis de ſuis plagis dr̃ exire : qa
ſanguis.i.infamia maculans, de plagis ſuarum rapinarum ma-
nare cõtinuè nunq̃ ceſſat. ¶ Virtus leonis apparet in cauda,ſi-
cut virtus equorũ in auribus,ſm Pli. Sic verè chariſsimi cau- 15
da leonis.i. perſeuerantiam prelatorũ,oſtendit ſpũalẽ fortitudi
nem eorum,ſicut auris.i.obedientia oſtendit fortitudinẽ & bo
nitatẽ equorũ.i.ſubditorũ. ¶ Leo eſt aĩal audaciſsimũ. vnde qñ
a canibus & venatoribus pſequit,nec latitat, nec ſe celat , imo 16
in cãpis ſedet in aperto : & qa deputat turpitudine abſcõſionẽ
ideò qñ ſiluas præterit,acerrimo fertur curſu. Vnde non ſe ab-
ſcondit eo ꝙ timeat,ſed tm̃ ne timeatur, & iõ qñ aliquem per-
ſequitur,ſaltu eum tãſequitur,quo tñ non vtitur qñ fugit, vt di
cit Pli.ibidem.& etiam Solinus.c.de aphrica. Sic verè chariſsi
mi nos debemus eſſe audaces,ſ.ad bona aggredienda , & mala
toleranda,& iõ nos non debemus abſcondere p actuũ noſtro-
rum & criminũ occultationem , ſed venatoribus & canibus.i.
prælatis & prædicatoribus nos perſequentibus ad prædicatio-
nẽ & emendationem debemus nos exponere,& ad tolerationẽ
pñiæ promptos eſſe oſtendere , & per cõfeſsionem humilẽ nos
coram alijs offerre,ac etiam declarare,quia Qui abſcõdit pctã
ſua,non dirigetur. Proue.28. Siluas etiam.i. mundi vmbracula
& proſperitates debemus celeriter præterire,ſ. contemnendo
& vilipendendo,& abſconſionem & celationẽ noſtrorũ actuũ
debemus verecundiã reputare. Quod eſt contra auaros & cau
ſidicos,q contractus ſuos faciunt in occulto,& qui ita ſunt ab-
ſconditi & inuoluti,ꝙ ſuæ cautelæ ab alijs nõ videntur . Eſt ẽt
contra luxurioſos,qui ſemper in abſcõdito quærunt eſſe : quia
Qui malè agit,odit lucem. Ioan.3. Non ſic ergo, ſed pro ſalute
non confundaris dicere verum. Eccl.4. ¶ Leo non abſcondit ſe
a venatoribus & canibus,nec latitat,nec ſe abſcõdit qa timeat, 17
ſed tm̃ ne timeatur,ſm Pli lib.8.c.16. Sic verè bonus prælatus
non debet timere aliqd aduerſi , imo pro defenſione gregis &
fidei debet ſe opponere venatoribus & tyrannis. Vnde non ſe
debet abſcondere quia timeat,ſed tm̃ ne ab ipſis timeatur:quia
prælatus debet multa quæ videt diſsimulare,& quaſi nõ vidiſ-
ſet fingere , & ſe abſcondere , ne fortè timore eius in aliquod
peius decidant,quam fecerunt. Ideo Prouerbio.30. Leo fortiſ-
ſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum. ¶ Item idem
ibidem . Leo miro modo quando vulneratur , nouit primo ſe 18
tangentem, & ipſum in multitudine hominum primo impetit
inuadit , & ſi quis telum miſerit , ſed tamen eum non læſerit,
tunc eum rotatum corripit & proſternit , ſed tamen eum non
vulnerat neque lædit. Si autem ipſum læſerit , tunc pro qualita
te vulneris eum lędit,& ſic licet ſit animal furibundum,tamen
nunquam ſe vindicat vltra modum. Sic verè prælatus vel prin
ceps non debet excedere vindicando, puniendo vel corrigen
do,ſed ſm mẽſuram delicti,erit & plagarum modus. Deut.25.
Illum etiam qui primus fuit in crimine,& exemplum alijs de-
dit,debet primo & principaliter punire,& præter alios infeſta
re. Exemplũ Numeri 16.de illis exploratoribus,q primi mur-
murauerunt,& fecerunt alios murmurare,qui primi corã dño
fuerunt interfecti. Allega de Chriſto,qũo non punit vltra con
dignũ,ſed citra. Vel allega ꝙ quantũcunq; ſimus iracundi vel
irati,tñ nunquam debemus occidere aliquem,etiam ſi nos læ-
ſerit,ſed modo debito caſtigare:quia qualem intulerit maculã
talem ſuſtinere cogetur. Leui.24. ¶ Leo Simias comedit qñ in- 19
firmatur,& ſic earum ſanguine medicatur.galli criſtam & can
tũ mirabiliter timet,ſicut dicunt Ariſto.& Auicen. Rectè cha
riſsimi talis eſt diabolus:quia verè ſimias.i. hypocritas religio
ſos,qui videntur eſſe hoĩes & nõ ſunt,ſimias etiam piloſas.i.di-
uites qui diuitiarum vellere ſunt induti,deuorat & mãducat,ſ.
in hac vita per vitia & pctã,in inferno aũt per ſupplicia & tor
menta,& ſic eorum ſanguine.i.vindicta & pœna ſuæ crudelita
tis infirmitas ſanatur. Iſte ẽt timet gallum.i.virum iuſtũ & præ
dicatorem:qui habet criſtam rubeam.i. feruentem charitatẽ,
cantũ ẽt.i.prædicationẽ ipſius timet diabolus atq; fugit. ¶ Leo 20
ſm Ariſtot.& Auicen.vt inſidians beſtias rapiat,in antris & in
abditis ſe abſcondit , & in deſuper incedentes beſtias ex im-
prouiſo

prouiſo inſilit, & eas crudeliter dẽte & vnguæ deuntat & occi-
dit, carnem & oſſa & pellem fruſtatim laniat & confringit. Re
ctè chariſsimi talis eſt diabolus: quia verè in cauernis terræ. i.
in bonis tẽporalibus & diuitijs ſe abſcõdit, & qñ aliquis deſu-
per eas ambulat per complacentiam & delectationem, vtpote
quia diuitiæ ſibi placent, tunc ſtatim eum inuadit per tentatio
nes: quia ſtatim ſuggerit ſibi auaritiam, vſuram vel falſam mer
caturam, & ipſum obſidet per delectationes, capit & vulnerat
per conſenſum, occidit per malas operationes, & tandem eum
deuorat, & per diuerſa peccata diuidit & confringit: quia. ſ. eũ
facit raptorem, ſuperbum, mendacem. &c. Et carnẽ eius. i. cle-
mentiam & pietatem, oſſa ipſius. i. conſtantiam & firmitatem,
pellem. i. conuerſationem & honeſtatem impiè diſsipat & cor-
rodit: quia verè tales ſic capti a diabolo nec ſunt iuſti, nec pij,
nec firmi, nec honeſti. Ideo Hier. 4. Aſcendit leo de cubili ſuo,
& prædo gentium ſe leuauit. Vel dic de auaris & vſuratijs, qui
21 ſe abſcondunt per palliationes, vt decipiãt pauperes. &c. ¶ Leo
qñ prædam cœpit, ſi videt aliquem qui eam ſibi velit auferre,
ſtatim prędam amplexatur, & dentibus frendẽs in eum inſilit,
& eo deuicto, ad prædam vorandum iterum ſe conuertit, ſan-
guinem animalis. ſ. occiſi bibit, & reſiduũ frangit, laniat & con
ſumit, vt dicit Ariſto. & Auicen. lib. 8. c. 1. Sic verè chariſsimi
quando diabolus cępit aliquem per peccatum, tunc ſtatim ſan
guinem ſuum. i. gratiam & virtutes ſugit & bibit, & eum diui-
dit & laniat per diuerſas ſollicitudines & peccata, quia non ac
cubabit leo donec rapuerit prædam, & occiſorum ſanguinem
bibat. Numeri 23. Et ſi viderit aliquem. ſ. prælatum vel prædi-
catorem, qui ſibi velit eruere prædam ſuam. i. peccatorem. ſ. eũ
corrigendo vel docẽdo, tunc verè ſtatim eum amplexatur per
falſas ſuggeſtiones & mundi delectationes, vt ſic eum detineat
in peccato. Et de hoc Eſa. 5. Frendet, & tenebit prædam, & am
plexabitur, & non erit qui eruat. Contra alios autem. ſ. prædi-
catores vel prælatos, inſurgit per tentationes & tribulationes:
& quando de ipſis poteſt triumphare, & eos in peccatũ deijce-
re, tunc verè libere reuertitur ad peccatores alios deuorãdos,
quia qñ diabolus poteſt prædicatores vel prælatos in pctĩs in-
22 uoluere, tunc benè de ſubditis victorizat. ¶ Leo ſm Ariſto. qñ
beſtiæ appropinquant ad cauernam ſuam, eas rapit, & ſangui-
nem earum bibit, & ne ei præda auferatur, eam cum pedibus
amplexatur, & deinde eius carnem comedit atq; pellem, & ſm
Plinium cantum galli timet, ſtercus & vrinam rariſsimè eijcit,
& qñ ea eijcit, valde fętent. Anhelitum habet fœtidum & infe
ctiuum, mortiferũ & venenoſum, & maximè qũ eſt rabioſus.
Et qñ moritur, terram mordet, & lachrymas fundit, & qñ mor
tuus ſcinditur, ex inde fœtidus exit vapor, ſicut dicit Auicen. li.
8. c. 1. Rectè tales ſunt peccatores, & maximè auari & mali di-
uites huius mũdi: quia verè illas beſtias. i. illos hoĩes qui appro
pinquant ad cauernas ſuas. i. ad domos & habitacula. ſ. vicinos
ſuos rapiunt, excoriant & deprædãtur, & ſanguinem eorum. i.
ſubſtantiam temporalem ſugunt attrahunt atq; bibunt, & eos
exhæredant & occidunt. Occiſorum ſanguinem bibat. Nume
ri 23. Et qñ timent q̃ eis auferuntur, & q̃ pauperes euadant ali
quo caſu manus ſuas, tunc verè eos amplexantur per falſas pro
miſsiones, & ſic eos in ſuis laqueis detinẽt irretitos, ſicut ſupra
in præcedenti. §. & carnes & pellem. i. tẽporales ſubſtantias ſi-
bi tollunt. Percuſsit eos leo de ſilua. Hie. 5. Iſti timent cantum
galli. i. bonorum prædicationem & eruditionem: quia verè ta-
les non vadunt libenter ad ſermonem, imo eccleſiam exeũt qñ
ſiunt, & ſtercus ſuum. i. vitia & peccata rariſsime egerunt per
confeſsionem: quia vix ſemel in anno confitentur. Vtinam etiã
ſuam non eijciunt. i. bona temporalia ſ. pauperibus largiendo
per elemoſynam & compaſsionem: qñq; tñ neceſsitate cõpulſi
eas eijciunt. ſ. qñ fœtent per putrefactionem: quia antequam ve-
lint iſtas ſuperfluitates i. diuitias diſpergere & eijcere p elemo
ſynas, verè oportet q̃ fœteãt. i. q̃ ſint mala & corrupta; quia vi
num corruptum & bladum putridum dãtur pro Deo. Diuitiæ
veſtræ putrefactæ ſunt. Iac. 5. Item iſti habent anhelitum fœti-
dum & infectiuum per malã ſuggeſtionem. Et pro certo iſtud
eſt verum: quia verè anhelitus ſuus. i. verba & fallaciæ paupe-
res inficiunt & corrumpunt, inquantum per ea ipſos irretiunt
in ſuis contractibus & inuoluũt. Et hoc eſt maximè qñ ſunt ra-
bioſi, ſ. per auaritiam & rapinam. quod etiam patet in luxurio-
ſis, quorum verba ſunt fœtida & infectiua, quia corrũpunt bo
nos mores colloquia praua 1. ad Corin. 15. Iſti etiã circa mor-
tem ſeniores dicuntur. quia verè tunc efficiuntur hoĩes magis
auari: q̃a auaritia creſcit in ſenectute. Verũtñ qñ iſti ſcindũtur.

i. qñ corpus ab anima diuiditur, ſ. qñ tales moriuntur, tunc pp
malã mortẽ eorũ fœtor infamiæ inde exit, quia vt cõiter peſsi-
mè moriuntur, & morte infami ad inferos deferuntur, & ibi la
chrymari perpetuo compelluntur. Thren. 1. Plorans plorauit
in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ Secundũ Auicen. 23
& Ariſt. lib. 2. ca. 1. leo rex animalium collum habet immobile
& valde rigidum, interiora ad modũ canis, fiſſuras habet mul-
tas in pedibus, ideo filios generat imperfectos & cęcos, & oſſa
habet ita dura, q̃ ex eorũ colliſione exit ignis, ſm eundẽ Ariſt.
lib. 3. c. 7. Rectè tales ſunt ſuperbi: quia verè ipſi volunt eſſe re-
ges & præſides aliorum. i. maiores & honorabiliores: q̃a amãt
primas cathedras in Synagogis. Matt. 23. Et iñ collũ habẽt im
mobile: q̃a verè ad litterã ipſi vadunt extento collo, ſe magnifi
cando, & alios cõtemnendo: q̃a ſe non poſſunt flectere per hu
militatẽ. Cucurrit aduerſus eũ extẽto collo, & pingui ceruice
armatus eſt. Iob 15. Sed pro certo interiora ſua. ſ. cor & volũtas
ſunt ad modũ canis, ſ. inſatiabilia per auaritiã, malitioſa per in-
uidiã & liuorẽ. Et ideo pedes eorũ. i. affectus ſunt fiſſi & diuiſi
ad delectabilia huius mũdi. Diuiſiſti pedes tuos. Ezec. 16. Filij
ẽt eorũ. i. ſubditi, imitatores, & ẽt filij naturales ſunt imperfecti:
quia. ſ. a talibus malè inſtruuntur & informantur, & corrigũtur.
Libentius. n. docent venari & rapere, q̃ Deo ſeruire. Vnde iſti
ſunt ſemẽ nequã, filij ſcelerati. De oſsibus aũt ſuis. i. de balliuis
& officialibus, qui ipſos ſuſtinent & ſupportant, cũ ſint duri p
auſteritatẽ, qñ inuicem confricantur, ſ. per conſilia & collatio-
nes, tunc ex inde exit ignis, ſ. crudelitatis & rapinæ: quia. ſ. tales
per ſua mala conſilia inueniunt modos quõ principes rapiant
aliena. Pſal. Exarſit ignis in ſynagoga eorũ. Vel dic q̃ bonus p-
latus debet habere oſſa. i. interiores affectiones duras per con-
ſtantiæ firmitatẽ, ſiccas per continentiæ puritatem, ignitas per
amicitiæ charitatem. Thren. 1. De excelſo miſit ignem in oſsi-
bus meis. Et collũ debet habere rigidum. i. propoſitum firmũ
ad ſuſtinẽdum in aduerſitate. Collum tuũ ſicut turris. Vel per
collum intelligit intentio firma & eleuata ad Deũ, quæ non de
bet flecti ad terrena. Vel leo eſt Chriſtus, oſſa eius myſtica apo
ſtoli, quæ qñ fuerunt colliſa per tribulationes, ignis exinde pro
duxit. ſ. charitatis, vnde totus mũdus extitit inflãmatus, vel ignis
etiam ſpũsſancti in pentecoſte: quia de excelſo miſit ignẽ. &c.
Vel allega contra impatiẽtes. Nam qñ homines oſſei & duri &
obſtinati, qui rectè ſunt oſſa diaboli, inuicem irritantur & colli-
dũtur, qñq; exinde exit ignis, vnde tota vicinia inflammatur. i.
turbatio vel occaſio vnde oẽs alii conturbantur: quia a ſcintilla
augetur ignis, & ab impio fundet ſanguis. Eccleſ. 11. ¶ Solinus 24
dicit q̃ leo caſtigatur, qñ videt catulum uerberari. Sic verè qñ
videmus q̃ catoli. i. mali hoĩes verberantur & caſtigantur pp
pctã ſua, nos debemus timere, & eorum exemplo a vitiis caſti-
gari: quia qñ videmus mortẽ vel aduerſitatẽ malorũ, debemus
timere. ſ. Deũ, & a vitiis cauere: q̃a peſtilente flagellato ſtultus
ſapientior erit. Prouer. 19 & Zach. 9. Videbit Aſcalon, & time-
bit. ¶ Item ſm Auicen. leo in altiſsimis rupibus ſe occultat, & 25
inde contemplat prædam ſuam: q̃ videns, altè rugit, ad cuius
vocẽ timent oĩa aĩalia & terrent, & figũt gradum: circa quę cũ
cauda in orbẽ tracta lineã ducit, & illius circulũ trãſire quod-
libet aĩal pertimeſcit, & ſtant aĩalia ſtupida, eductũ expectãtia
regis ſui, & ſic illud quod voluerit, in prædã accipit atq; rapit.
Sic rectè chariſsimi Chriſtus ab altis rupibus paradiſi ab ęter-
no cõtẽplatus fuit prædam ſuam. ſ. aĩam chriſtianam & genus
humanũ, & altè rugiit cõminando & promittẽdo, ſ. per legẽ &
pphetas, & circa nos fecit circulũ, ſ. ambitũ præceptorũ & mã
datorũ, & iõ ad vocẽ eius debemus timere: quia leo rugiet, q̃s
nõ timebit? Amos. 3. Et circulũ ſuũ, ſ. mandata nõ debemus ali
qualiter ptergredi, ſed in eis pmanere, & ſic ipſe nos accipiet
ad partẽ ſuã. Vel dic q̃ leo Chriſtus, qui in principio rugiebat
per pphetas, dicens. Ecce venio cito, tandẽ deſcẽdit p incarna
tionem, & circa hoĩes circuiuit, ſ. prædicãdo, & ſic prædã ſuã. i.
animam chriſtianã ſibi accepit, cõiunxit & copulauit. Ego ve-
niã & accipiam vos ad meipſum. Ioan. 14. Vel Chriſtus primo
altè aſcendit, ſ. in cruce, & altè clamauit, Hely hely, & tunc ti-
muit oĩs creatura, terraq; tremuit, petrę ſciſſę ſunt, ſol obſcura
tus eſt, & maximè demones timuerũt: q̃a leo rugiet, & formi-
dabũt filii maris. Oſeę 11. Et ſic Chriſtus deſcẽdit, ſ. ad infernũ,
& accepit pdã ſuã, ſ. humanũ genus, q̃ erat in limbo. Iõ Iudicũ
5. Surge Barach, apprehende captiuos tuos. Vel dic q̃ leo eſt
Deus, q̃ reuera circa hoĩes fecit quẽdã circulũ, i. certos limi-
tes vitæ, quos cuilibet limitauit, intra quẽ quilibet continet, &
vltra quẽ nullus põt tranſire, iuxta illud, Cõſtituiſti terminos

ei' q̃ præteriri nõ poterũt. Iob 14. Et ideo qñ vult, ipſe accipit
per mortem illum quẽ voluerit de hac vita. pſal. Miſit de ſum-
mo, & accepit me. Vel dic q̃ leo eſt homo vel ratio, qui ꝑ ntã-
tionem debet rugire, & beſtijs. i. motibus carnalibus circulum
& legem præfinire, & maximè cũ cauda. i. habito reſpectu ad
finem vitæ, & ad memoriam noſtræ mortis, quã non debet prę
tergredi quoquo modo. Iob 38. Circũdedi illud terminis meis
& poſui vectem & oſtia. Et pſal. Terminum poſuiſti, quem non
26 tranſgredientur. ¶ Leo vnguibus vtitur pro mucrone, & iõ qñ
per loca aſpera incedit, eis parcit, & eos intra carnem pedis ab
ſcondit, timens ne fortè hebetẽtur, vt dicit Solinus. Leo eſt dia
bolus, vngues eius ſunt tyranni, quibus mediantibus alios de-
uorat & infeſtat. Sed ꝓ certo optimè cauet ne tales hebetẽtur,
imo ſemper eos acuit ad iram & crudelitatem, & ideo nõ ſinit
q̃ viam pœnitentiæ aſperam iãgant, imo intra carnem. i. intra
mundi delicias eos inuuluit & includit, vt ſic crudelitatis acu-
tiem non amittãt. Vngues eius vngues ferrei. Dan. 7. Vel dic q̃
leo eſt bonus prælatus, qui vngnibus correctionis qñq; parcit,
& quouſq; tẽpus opportunũ habeat, eos abſcondit. vnde Pro-
uer. 12. Qui diſſimulat iniuriam, callidus eſt. ¶ Leo eſt animal
27 liberaliſſimum, quia de præda ſua alijs beſtijs a longè ſequenti
bus liberalitatis gr̃a aliq̃d dimittere cõſueuit, vt dicit Solinus.
Eſt etiam ſm Pli. animal multum gratum, quia benefaciẽtem
ſibi optimè recognoſcit, ſicut patet per multa exempla ibidem
lib. 8. c. 16. Sic verè nos non debemus comedere ſoli prædã no
ſtrã. i. bona tẽporalia, imo alijs beſtijs. i. pauperibus debemus
liberaliter imparturi, & benefactores noſtros. ſ. Deum & hoies
recognoſcere, & per gr̃arũ actiones nos oſtendere gratos eſſe:
quia ſm Senecam, Nihil honeſtius quam de beneficijs eſſe gra
28 tum. ¶ Item ſm Pli. lib. 18. Leo tantæ eſt caliditatis, q̃ ſemꝑ fe-
bres quartanas patitur, vt feritas edometur. Sic vere quia mul
ti boni ſunt nimis feri per rigiditatem, auſteritatem, zelum &
rigorem iuſtitiæ, ita q̃ non cogitant propriam fragilitatem, ſed
auſterè contra alios efferuntur, qñ. ſ. peccant, ideo ſæpe accidit
q̃ ad iſtum feruorem temperandum, natura naturans. ſ. Deus,
facit eos iugiter febreſcere. ſ. per carnales motus & tẽtationes
vel etiam per aliquas tribulationes, vt ſic ex cõſideratione ꝓ-
priæ fragilitatis diſcant alijs miſereri, ſicut patuit in Petro ſm
Gregorium. Socrus. n. Petri tenebatur magnis febribus. Lu 4.
29 Socrus Petri eſt caro. ¶ Caro leonis, quia excedit in calore, iõ
ſm Dioſco. ad eſum eſt nociua. Sic verè caro. i. vita illorum qui
excedunt in calore. i. in concupiſcentia carnali vel mũdiali, vel
in calore. i. in nimio rigore iuſtitiæ, non debet manducari. i. ab
alijs imitari & incorporari. Non comedetis de carnibus eorũ,
30 quia immundæ ſunt. Leuiti. 11. ¶ Adeps leonis ſm Plinium lib.
28. c. 8. ſi quis eo inunctus fuerit, morſus reptilium nõ timebit,
& a venenoſis omnibus eo tempore tutus erit. Adeps etiã eius
faciem mundificat, & candorem ibi ſeruat, & maximè cũ oleo
roſaceo, tumores oculorũ ſanat. Chriſtus eſt leo, cuius adeps
eſt benignitas & pietas, vel ſanguis ſuus, & iõ ſi iſto adipe in-
uncti fuerimus per paſſionis ſuæ memoriam & compaſſionẽ,
tunc facies. i. mens depurabitur, & in candore innocẽtiæ ſerua
bitur, & tumor. i. ſuperbia oculorũ ſedabitur, & a morſu repti-
lium. i. a carnalibus tentationibus poterimus eſſe tuti: q̃a quã-
diu homo eſt inunctus cõpaſſione & Chriſti ſanguine & paſ-
ſione, tandio verè tentationibus non ſuccũbet: quia ſm Hiero.
Vix mala morte moritur pius homo. Iouge ergo caput tuum,
31 & faciem tuam laua. Matth. 6. ¶ Fel leonis acuit claritatem ocu
lorũ, & valet cõtra morbos caducos, & cor ipſius in cibo ſum-
ptum ſoluit quartanam, vt dicit idem. Sic verè cor Chriſti i. di
lectio, fel ipſius. i. correctio liberant a morbo caduco ſuperbię,
32 & a quartana auaritiæ, quæ facit hominẽ tremuloſum. ¶ Pellis
leonis ſi deſuper quis ſederit, ſanat hemorrhoides. i. fluxũ ſan-
guinis & de quinq; venis. Sic cõuerſatio Chriſti vel ſanctorũ,
quæ per pellem deſignatur, ſi ſuper eam per imitationẽ ſedea-
mos, fluxum quinq; venarum. i. deſideria quinque ſenſuum re
33 ſtringet. ¶ Secundum Hiero. in glo. ſuper Ezec. 19. Leo ſic capi
tur & venatur: quia fit duplex fouea, vna cõtigue iuxta aliã, &
in ſecũda ponitur vna ciſta, quæ faciliter clauditur cum intra-
tor. in prima autem fouea ponitur agnus vel ouis, in quam ſta-
tim ſalit leo qñ eſurit, pro ouicula capienda, & tunc videns ſe
non poſſe de fouea erumpere, percipiens ſe deceptũ, intrat ſe-
cũdam foueam, vt lateat, & ſic incidit in ciſtam, quæ poſt eius
introitum ſubito ſe claudit & eum exire vlterius nõ permittit,
& ſic in cauea extra foueam extrahitur & in illa catheuatus te
netur, donec penitus edometur. Leo eſt homo, fouea prima eſt
peccatum, ſecunda eſt verecundia confitendi, ciſta vel cauea
eſt mala conſuetudo. Quando igitur leo. i. homo eſurit. ſ. diui-
tias & delicias huius mundi, tunc verè venator diabolus præ-
parat ſibi vnam ouiculam. i. aliquid delectabile: quia per malã
ſuggeſtionem oſtendit ei aliquam mulierem vel pecuniam vel
huiuſmodi, veruntamen bene oſtendit ei q̃ non poteſt habere
niſi intret foueam. i. niſi conſentiat ad peccatum. ſ. ad luxuriam
& auaritiam. Et tunc fatuus leo non prouidens de egreſſu ſta-
tim in foueam inſilit. i. ſtatim conſentit peccato, vt habeat illud
delectabile. Eſa. 24. Formido & fouea & laqueus ſuper te, qui
habitatis es terræ. Et tunc quando videt profunditatem foueę
& exitum de peccato difficilem eſſe vtpote quia cogitat ſe non
poſſe abſtinere, vel pœnitentiam facere, tunc verè intrat in ſe-
cundã foueam. i. in verecundiã cõfitendi, q̃a proponit non con
fiteri, vel non abſtinere: quia impius cum in profundum pecca
torum venerit, contemnit. Prouer. 18. Et ſic intrat in ciſtã ma-
læ conſuetudinis & deſperationis, & a venatore diabolo capit,
de terra. i. de vita præſenti tollitur, & ſic vinculis damnationis
ꝑpetuæ alligatur, & perpetuis verberibus edomatur. Iõ Ezec.
19. dicitur de eo. Miſerunt eum in caueam, & in cathenis addu
xerunt eum ad regem babylonis, vt non audiret amplius vox
ipſius ſuper mõtes. Rex babylonis eſt diabolus rex inferni, ad
quem pro certo tales quorũ vox non auditur per confeſſionẽ,
finaliter adducuntur. Vel ſi vis prima fouea eſt mundus, in quã
homo ſe implicat, vt ſuis delectationibus perfruatur, ita q̃ ex-
inde non poteſt exire. Secunda fouea eſt mala cõſuetudo, ciſta
quæ ipſum claudit. ſ. ne ad pœnitentiam reuertatur, eſt deſpera
tio, in qua capitur & ligatur, quia immiſit in rete pedem ſuum.
Iob 18. &c. dic vt ſupra. Pone ſi vis per modum figuræ Eze. 19.
de leone q̃ homines deuorabat, quomodo captus eſt &c. vide
ibi. ¶ Leo timet multa, ſ. gallum album, cantum eius, & criſtam 34
eius, & quendam lapidem qui in gallo albo inuenitur, qui dici
tur alectorius. Item timet ignem, ſtrepitum rotarum, & quan-
dam beſtiam quæ dicitur leontophonus, cuius morſus eſt ei ve
nenoſus, & quando videt catulum coram ſe verberari, vt dicit
Pli. lib. 8. c. 16. & Solinus. Reuera hæc omnia debemus timere;
& primo quidem gallum album. i. Chriſtum vel prælatum, ma
ximè ſi albus fuerit atq; caſtus: quia tunc debet potiſſimè reue
reri, & cantus quem cãtat. i. monitio prædicationis & eruditio
nis, criſta etiam eius. i. auctoritas iuriſdictionis, lapis precioſus
quẽ habet. i. duritia correctionis. Hæc. n. omnia quæ ad gallos
albos. i. ad bonos prælatos & prædicatores pertinent, in reue-
rentia ſunt habenda. Debemus inſuper timere ignem inferna-
lis afflictionis ſtrepitum rotarum ſacræ ſcripturæ & diuinæ cõ
minationis, beſtiam venenoſam. i. carnem propriam & vene-
num ſuæ delectationis, & verberationem catulorum. i. damna-
tiones & malas mortes peccatorũ, & pœnas ſuæ tribulationis.
ideo dicitur benè Proue. 28. Beatus homo qui ſemper eſt pauĩ
dus ideo cõſulit apoſtolus ad Rom. 11. Noli altum ſapere, ſed
time. ¶ Secundum Iſido. lib. 12. eſt quædam beſtiola quæ dicit 35
leontophonus, quã miro modo timent leo & leena, quia quod-
dam portat venenum quod leonem interficit & leenam. vnde
beſtiola capta exuritur, & puluis eius ſuper carnes in leonum
ſemitis ponitur, & ſic eſo illarum carnium occiduntur. Leo igi
tur iſtam beſtiam lætali odio proſequitur, ſed non audet eam
mordere, ſed ſolũ pedibus exanimare. Sic verè quia diabolus
vel mala mulier & vetula portant venenum tentationum, ideo
leo. i. quilibet iuſtus debet eam ſummopere formidare, & vene
na ſuæ malitiæ ꝓcauere. Per iſtã. n. beſtiã intelligo malã mulie-
rẽ, cuius venenũ. i. verba & fallacia victorizant cõtra leonẽ. i.
bonã perſonã per pc̃m luxuriæ: quia qñ venator diabolus vult
capere leones. i. bonas ꝑſonas & religioſas, tunc primo cõburit
igne luxuriæ beſtiolam. i. malã mulierẽ, & qñ incinerata eſt i.
deturpata & deſiccata, tunc facit eam macquerellam, & de ea
incinerat carnes alias. i. iuuẽculas mulieres, vt ſic per eas inue-
nenatas poſſit leones. i. viros perfectos per luxuriam venenare,
& ideo talis beſtia. ſ. vetula, & caro ab ea intoxicata. i. mala mu
lier, a leonibus. i. a viris iuſtis potiſſimè eſt cauenda, q̃a a mu-
liere initium factum eſt peccati. Eccl. 26. ita q̃ per complacen
tiam non eſt mordenda, ſed fugienda potius & contemnenda,
& conculcanda. ¶ Leo dormit oculis apertis, dextrũ pedẽ præ- 36
mouet, gratificus eſt & liberalis, & ſeipſum cũ cauda verberat
Sic vere chariſſimi vir perfectus ſemper habet apertos oculos
per diſcretionem, etiam qñ dormit per mũdanã conſolationẽ.
pedem etiam dextrum. i. affectũ ſpiritualem prius mouet q̃ ſi-
niſtrum. i. q̃ temporalem vel carnalem, quia. ſ. ſpiritualia præ-
ponit

ponit temporalibus, æterna caducis. Gratus debet eſſe per gra
tiarum actionem, liberalis per eleemoſynã & cõpaſsionẽ, & ſe-
ipſum debet verberare per propriæ carnis macerationẽ, iuxta
illud, Caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutẽ redigo. 1. ad Corin. 9.

De Leena. Cap. 58.

1 LEENA eſt animal luxurioſum, & ſemper geſtit
in coitũ, & ideo leone crudelior eſt, & maximè
quã habet fœtum, & ideo cum pardo adulteratur,
& ſterilis efficit, & filios parturit imperfectos.
Sic verè mulier luxurioſa ſemper geſtit in copu-
lam carnalem, & ideo ſæpe adultera efficitur re-
licto leone. i. viro ſuo, & ſic filios imperfectos generat. ſ. adulte
rinos & non legitimos, & a productione bonorum operum ſte
rilis efficitur, & crudelis. ſ. per malitiam & cautelam: quia non
eſt malitia ſuper malitiam mulieris. Eccl. 25. Ideo de mala mu
liere poteſt dici ſuis filijs ſpurijs imperfectis. Mater tua leena
cubauit inter leones. Ezec. 19. vel dic de anima ſicut ſupra de
2 leone. ¶ Leena filios ſuos diligit, & pro eis ſe opponit contra in
ſidias venatorum, vt dicit Iſid. Sic beata virgo pro ſibi deuotis
contra diabolum pugnat, & eos valde diligit atque fouet. Vel
expone de eccleſia vel prælatis: qui pro ſubditis aduerſantibus
omnibus ſe exponunt.

De Leopardo. Cap. 59.

1 LEOPARDVS eſt animal ex leonis & pardi adul
terio generatum, & eſt præceps ad ſanguinẽ, & na-
rium habet colorẽ ſicut pardus, & fœmina crude-
lior eſt quam maſculus, atq; maior vt dicit Ariſtot.
Tales ſunt impij prælati, q in parda. i. in eccleſia a leone. i. diabo-
lo generantur, quia. ſ. per operationem diabolicam promouen
tur. Tales. n. ſunt præcipites ad ſanguinem. i. ad crudelitatem,
læuitiam & rapinam. Varij etiam ſunt coloris per varias falla-
cias & cautelas. Et pro certo inter iſtos fœmina dicitur eſſe ma
ior: quia inter malos hodie illi qui ſunt fœminæ. i. q minus ſunt
virtuoſi & valentes quantum ad ſcientiam & virtutes, poteſta-
te & dignitate ſunt maiores: quia. ſ. inter malos, peiores aliquo
tiens plus cõiter promouẽtur quam alij. Pardus ad veſperam
2 vaſtauit eos. Hie. 5. ¶ Leopardus prædam ſuam ſaltu inſequit,
& non curſu, & ſi in tertio ſaltu non arripuerit prædã ſuã, ſiſtit
& præ indignatione reuertit, & quaſi victus retrocedit. Sic dia
bolus præceps fertur ad prædam. i. animam capiẽdam: qa pro
ea capienda facit plures ſaltus. primum, qui eſt cogitatio, ſcdm,
qui eſt delectatio, ſed ſi deficit ad imprimendũ tertium. ſ. con-
ſenſum vel operationem, tũc præ ſuperbia reſilit quaſi victus,
quia ſcdm ſanctos, quando diabolus tentans vincitur ab aliquo,
nunquam de eodem crimine amplius tentat eum. Vel pone de
multis qui cum maximo ardore ſequũtur mundana, qui viden
tes ſe non poſſe mundi bona acquirere, nec mundi negotia ſibi
proſpere cedere, præ indignatione ceſſant, & ad dõm reuertũ-
tur. Iſta. n. eſt indignatio ſpiritualis de qua Eſai. 63. Indignatio
3 mea & ipſa auxiliata eſt mihi. ¶ Leopardus mirabiliter leonẽ
odit, & ideo de eo aſtutia non viribus victorizat. Facit. n. foueã
duo habentem orificia multum larga, medium autẽ foueæ eſt
multum ſtrictum. Leone ergo eum perſequente, in foueam ſu-
bito ſe immergit, quem perſequens leo foueã cum impetu ſub
intrat, vbi credit de illo triumphare. Sed leopardus cũ ſit gra-
cilis, trãſit per ſtrictum medium foueæ, & per aliud orificium
exit. Leo autem cum groſsioris ſit corporis, non poteſt tranſire
libere, quod percipiens leopardus leonem ibi in ſtrictura eſſe
impeditum, foueam a parte oppoſita ingreditur, & ipſum vul-
nerat & occidit, & ſic per aſtutiã non per vires de leone victo
riam obtinet leopardus, & in antro poſitũ libere inuadit, quẽ
in publico poſitum inuadere nõ auderet, vt dicit Homerus 3.
lib. de pugnis & aſtutijs beſtiarũ. Leo eſt homo, qui ita eſt for-
tis, q nullus poteſt eum ad peccatum inclinare inuitũ. Leo for
tiſsimus beſtiarum. Prouer. 30. Leopardus eſt diabolus, q mul
tis varietatibus. i. multis cautelis & falſitatibus eſt velatus, ſed
pro certo iſte odit naturaliter leonem. i. virum iuſtum, & ei na
turaliter inuidet, & ipſum perſequitur & inuadit, & qa ipſum
non poteſt vincere violẽter. i. ad peccatum inducere inuitum,
ideo parat ei foueam. i. procurat ſibi aliquod officium vel aliq̃
mundanam proſperitatẽ, vbi licet ſit introitus & exitus, tamẽ
via eſt multum ſtricta: quia proſperitas mundi ita per auaritiã
& malam conſuetudinem conſtringit, q via egrediuntur qui ſub
intrat. Vnde Proue. 23. Fouea profunda os alienæ. & Proue. 2.
Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec appre-
hendent ſemitas vitæ. Quid ergo? Pro certo leo. i. homo vidẽs
huiuſmodi foueam. i. mundi proſperitatem, officium vel nego-
cium, ibi ſubintrat, & in foueã mundanæ proſperitatis ſe impli
cat & inuoluit, vtpote quia efficit mercator vel hmõdi, & eſt
intentio ſua, vt cõiter, q habendo diuitias contra pardum dia-
bolum per eleemoſynas & pietatis opera prælietur, ſed quanto
plus in foueam mũdanæ proſperitatis ſe ingerit, tanto plus ſtri
ctura auaritiæ & malæ conſuetudinis ipſum ligat, ita q de iſta
fouea non poteſt amplius exire, nec a mundi negocijs reſilire,
& ideo diabolus ipſum videns irretitum & inuolutũ, audacter
in eum inſilit per tentationes, & eum vulnerat per delectatio-
nes, occidit per conſenſum & per mortem temporalẽ, ipſumq;
iaculat per æternam, & ſic qui violenter hominem vincere non
valet, per cautelã ſub ſpecie boni de eo victorizat, quia qui ſe
explicuerit de laqueo, cadet in foueã. Eſa. 24. ¶ Leopardus ca- 4
put habet ſimile pardo ſimiliter & colorẽ corporis, pedes aũt
& cauda ſimilia ſunt leoni, ſcdm Ariſto. Leopardus ſcdm Auicen.
qñ eſt inuenenatus quærit ſtercus hois, & iõ venatores ſtercus
in alta arbore ſuſpendunt, ad quod dũ ille ſaltat, ipſum capiũt
& occidũt. Et idẽ dicit Ariſt. lib. 9. c. 6. de pardo & panthera. Re
ctè tales ſunt hypocritæ religioſi & clerici: quia verè caput &
pellis. i. intentio & conuerſatio iploꝶ ſimilis eſt pardo. ſ. q̃tum
ad varietatem malitiarũ & cautelarũ, pedes vero. i. affectus ta-
liũ, & cauda. i. finis vitæ ſuæ ſimiles ſunt leoni. ſ. quantũ ad ſu-
perbiã & crudelitatem, quia licet habeãt pellẽ variã. i. cõuer-
ſationem pulchrã, tñ pedes. i. affectus ſunt leonini. Et iſti pro cer
to qñ ſunt inuenenati p auaritiã & hypocriſim, diligũt ſterco-
ra. i. mundi diuitias, quæ ab apoſtolo ad Phi. 3. ſtercora dicunt,
qa qui veſcebant voluptuosè, amplexati ſunt ſtercora. Thre. 4.
Et iõ iſti ſaltãt per ambitionẽ ad arbores dignitatũ, vt ſtercora
diuitiarũ quæ ibi ſunt, acquirant, & ſic a venatore diabolo tẽ-
poraliter & ſpũaliter & æternaliter capiuntur per vitia & pctã.

De Lepore. Cap. 60.

LEPVS dicitur quaſi lenipes, a pedũ leuitate & 1
velocitate, ſcdm Iſido. Animal eſt leue, timidũ &
imbelle, nullum habens armorum genus præter
ſuorũ mẽbrorũ leuitatem. debilis eſt viſus, ſicut
oia animalia palpebras in dormiendo non clau-
dentia. boni eſt auditus, & maximè qñ aures ipſius ſunt erectę.
aures habet lõgas & flexibiles, q fuit ei neceſſarium vt eis ocu
los defenderet a muſcis & cæteris nocumẽtis. Nã vt dicit Aui-
cen. contra oẽ nociuũ, dedit natura remediũ creaturæ. Et con-
tra canes & alios perſequentes data eſt ei leuitas mẽbrorũ, cõ-
tra muſcas aũt eius oculos debiles infeſtantes, fuit proceritas au
riũ ſibi data, vt dicit Iſido. lib. 12. Rectè tales ſunt pauperes &
egeni, & ſimplices ſeculares, quia ad litterã tales ſunt timidi &
imbelles: quia nec poſſunt nec audent nec volũt cõtra alios bel
lare per diſcordias ſeu lites, quia ẽt læſi ſe non audent defende
re. Vnde Iac. 5. Occidiſtis iuſtũ, & nõ teſtitit vobis. Et Eccl. 13.
Pauper aũt læſus tacebit. Vnde tales nõ habẽt. ſ. diuitias & de-
licias tẽporales, vt per eas a canibus. i. mundi raptoribus & põ
tentibus tueant. Debilis ẽt ſunt viſus. i. intellectus per ignoran
tiã. A muſcis. i. a malis cogitationibus, hæreſibus & erroribus
nõ modicũ infeſtantur. Veruntñ Deus cõtra iſta duo nocumen
ta dedit illis duo remedia, quia cõtra canes. i. cõtra mũdi rapto
res data eſt eis leuitas mẽbrorũ. i. paupertas, quia non ſunt one
rati pondere terrenorũ: & iõ a mundi principibus nõ infeſtan
tur: qa ſcdm Senecã, Sola miſeria caret inuidia. iõ dicit idẽ in li-
bro de remedijs fortuitorũ, Pauper es, quare doles? gaude oia
gis: qa fortuna ad talẽ ſtatũ te deucait, quẽ violenter nemo au
ferre põt. Contra aũt viſus debilitatẽ. i. ignorãtiã, & cõtra in-
feſtationẽ muſcarũ. i. errorũ, data eſt eis auriũ proceritas. i. audit'
verbi Dei magnitudo, & flexibilitas: qa tales libẽter audiũt ſer
mones, & ſic cõtra ignorãtiã inſtruũtur, & cõtra muſcas tutus
reddit oculus intellectus eorũ. Fiãt aures tuæ intẽdẽtes, & ocu
li tui vidẽtes. Dan. 9. Quod eſt contra illos q nõ libẽter audiũt
ſermones: quia videtur q non habeant aures, & ideo nõ mirũ
ſi muſcis malarũ cogitationũ abundãt. Ezec. 23. Nares tuas &
aures præcident. ¶ Lepus neceſſe habet multũ currere & fuge 2
re, ne a beſtijs alijs capiatur, & ideo pedes eius ſubtus ſunt vil
loſi, vt pilorum lenitate, pedũ carnoſitas tueatur, quod in alijs
animalibus rarius inueniuntur ſcdm Ariſto. Et habet pedes ante-
res poſterioribus curtiores, quod ei neceſſarium erat vt cor-
pus ſolus a terra leuius & facilius moueretur, & ideo verſus

mootem optimè currit, ſi autem verſus vallem deſcenderit, facilitet cadere conſoeuit, propter anteriorum crurum breuitatem. Rectè tales ſunt muodi diuites, quia verè pedes eorum .i.affectus ſuut piloſi.i.pilis & vellere diuitiarum indutı, qoia ꝑ certo tota eorum affectio eſt ad diuitias, ita ꝙ carnoſitas ſua.i. carnalitas & voluptas iſtis pilis tegnur & fouetur, & ıō pedes anteriores.i. affectus ſpūales ſunt poſterioribus.i. tēporalibus breuiores, quia multum afficiootur ad temporalia, & parō ad ſpiritualia, quia poſteriora ſua plura prioribus. Apo.2. Et ideo pro certo optimè currunt contra montes.i. ad mundi honores & dignitates, ad quas ſemper ambiunt & anbelant. Leuaui oculos meos io montes. Sed verè verſus vallem.i.ad opera humilitatis neſciuot currere, qa cadunt per vitia & peccata, & ſic curſum humilitatis vel pietatis non perficiunt quoquo modo. Vel dic in booo ꝙ pedes anteriores ſunt affectus carnales, pes poſterior amor eſt ſpiritualis: qa prius quod animale eſt, deinde qđ ſpirituale eſt 1.ad Corint.15. Debemus igitur pedes.i.affectiones naturales habere piloſas & forratas, ſ. forratura gratuitæ charitatis, ne.ſ.in curſu bonorum operū laboremus, & ne carnoſitas.i.fragilitas carnis noſtræ nimium fatigetur, quia charitas oīa ſuſtinet 1.ad Corint.13. Iſta.n.ſola neſcit laborem.nā vt dicit Aug. Solus amor nomen difficultatis erubeſcit. Pedes ēt noſtri poſteriores.i.amor ſpūalis debet eſſe longior & extēſior anterioribus.i.ipſis affectionibus temporalibus & carnalibus, qoia plus debemus currere per booa opera, & nos a terra i.a temporalibus faciliter eleuare per diuitiarum contemptū. contra vallē autem mundi non debemus currere, eius negocia miniſtrando, quia pro certo faciliter caderemus per vitia & pctā, quia impoſsibile eſt ꝙ homo tēporalibus implicetur, quin fa-
3 ciliter in vitia dilabat. Cadat aſcenſor eius retro. Gen.49. ¶ Lepus non poteſt currere verſus vallem, quin facillime cadat, & ideo quando cogitur verſus vallem ire, nō deſcendit cōtra vallem directè, imo obliquè circuit circa montem, & quantū pōt, ſemper ad montis altitudinē ſe conuertit. Vnde & curſum ſuū non continuat, imo obliquè graditur huc atq; illuc, & ſic multotiens canibus illudit. Sic verè chariſsimi, homo non poteſt faciliter currere contra vallem.i.ad mūdi negotia, quin cadat.ſ. in multa pctā, & ıō non debet libenter illuc incedere, ſed ſemꝑ verſus montem cœli per contemplationem & bona opera currere vel volare. Aſcende in montem iſtum Abarim, & contemplare inde terram. Numeri 27. Veruntamen qñ cogitur currere verſus vallem, qñ.ſ.pro neceſsitate huius vitæ, vel ex officio prælationis ſibi iniuncto habet neceſſe ad mūdana negocia declinare, tunc ad illum finem ne cadat in peccatum, & ne a canibus demonibus & teotationibus occidatur, ipſe non debet directè currere contra vallem, qoia non ſe debet ex toto exponere ad mundana, nec curſum huiuſmodi debet continuare, imo ſemper debet ire circa mōtem perfectionis & contēplationis, vt.ſ.ſemper cogitet de cœlo & cœleſtibus per orationē & deuotionem, & ſic canes.i.demones illudentur, nec ab eis per vitia capietur, quia dato ꝙ homo mundi adminiſtret negotia, tñ ſi habeat mentem ad Deum & ad cœleſtia, ita ꝙ aliqñ a curſu mundi ceſſet, & ad bona ſpiritualia ſe conuertat, nunꝗ ſuccumbet in peccato. Sic curro, non quaſi in incertum 1.ad Corin.9. Vnde bene conſulitur. Gen.19 Nō ſtes in omni circa regione,
4 ſed in monte ſaluum te fac. ¶ Secūdum Pli.lib.8 c.55. duo ſunt genera leporum.ſ.magni, qui multum ſunt veloces, & parui, q. cuniculi dicuntur, qui foueas ſubterraneas ſibi fodiūt, & tales in aliquibus inſulis & ſiluis in tantum abūdant, ꝙ omnes ſegetes depaſcunt, & famem faciūt regionis. Rectè ſic ſunt duo genera mundanorum, quidam magni.ſ principes & potētes, qui veloces ſunt ad effundendum ſanguinem. Alij parui.ſ.mercatores, vſurarij, balliui & aduocati, & tales pro certo in terra.i. in bonis terrenis ſibi cauernas faciunt, quia ita videntur in eis inuoluti per amorem, ꝙ ibi quaſi ſunt ſepulti. Quid ergo? Pro certo iſti lepores & parui & magni, & raptores & vſurarij, ſegetes hoīum.i. ſubditorū & vicinorum pauperum depaſcunt, .ſ.per vſuras & rapinas, & ſic in regione huius mundi famem & eſuriem paupertatis introducunt, dum.ſ.alios depauperant
5 & deuaſtant. Pſalm. Singularis ferus depaſtus eſt eam. ¶ Fœtus cuniculorū in aliquibus regionibus & inſulis ita ſunt accepti, ꝙ ab incolis via purgatis interioribus comeduntur.ſ. in Balearibus inſulis. Sic verè multi hodie accipiunt in cibum.i.in exēplum, fœtus cuniculorum.i.perſonas iuuenes atq; leues, licet eorum interiora.ſ.cor & affectio, non ſint depurata a fœcibus
6 luxuriæ & carnalitatis. ¶ Secundum Pli.lib.8.c.55. Archelaus auctor eſt ꝙ lepores quot habent annos ætatis, tot foramina habent in poſterioribus & in ano, & quanto plus viuunt, tāto plures anos & foramina pro eijciendis excremētis & ſtercoribus a natura recipiunt, & quanto plus abundant in anis, tanto plures introitus faciunt in antris ſuis, & quanto plus ſenuerint, tāto plures introitus faciunt in cauernam. Rectè tales ſunt boni & iuſti, quia quanto magis in mundo viuunt, tanto ad cauernā paradiſi plures introitus ſibi parant, & ſemper nouas vias ſalutis inueniunt & procurant. Eſa 57. Viam facite, auferte offendicula, præbete iter. Quanto etiam ſunt ætate vel moribus ſeniores, tanto plures anos habere debent.i.tanto debent eſſe promptiores ad expellenda ſtercora.i.vitia remouenda. Vel expone de auaris & peccatoribus, qui quanto plus viuunt, tanto ꝑ peccata faciunt ſibi plures introitus ad cauernā inferni, quia ſemper noua crimina nouis addunt contra illud Eccle.5. Ne adijcias peccatum ſuper peccatum. Vel dic de auaris, qui quanto plus viuunt, tanto faciūt & inueniūt plures modos & vias ſtercorizandi per luxuriam, & intrandi terram per auaritiam.i. acquirendi bona terrena, quia plus ſunt cupidi in ſenectute, ꝗ̄ in iuuentute. Et ideo Eccl.2. Væ homini qui ingreditur terrā duo-
plici via. ¶ Secundum Pli.ibidem, lepores & cuniculi dicūtur 7
habere vtrunq; ſexum, & ideo dicuntur gigni & gignere ſine mare. Expone de Chriſto, qui duplicem habuit naturam.ſ.maſculinam.i.diuinam, fœmininam.i.humanam, & hoc quia ſine mare.i.ſine virili ſemine fuit genitus.ſ.in virgine, & ſine mare .i.carnali copula genuit.ſ.peccatores ad gratiā & ad fidem, qa voluntariè genuit nos verbo veritatis. Iaco.1. Vel ſi vis, allega contra nepharios Sodomitas, qui vicem vtriuſq; perſonæ in ſe videntur habere. ¶ Cuniculi & lepores mirabiliter ſunt fœcun-
di, quia quādo vnum pariunt, ſemper nouo fœtu altero vterūs 8
grauidatur. Vnde dum vnū pariunt, alium concipiunt, & ideo talia animalia vtilia ſunt & quo ad eſum, & quo ad veſtitum, & quo ad multiplicem medicinam, vt dicit idem, ibidem. Rectè ſic debet eſſe de bono chriſtiano, quia verè ipſe debet eſſe fœcundus per bona opera, quia qñ vnum fœtum.i.vnum bonum opus ꝑducit & emittit, ſtatim vterus voluntatis ſuæ debet impregnari per bonum propoſitum alio bono opere, quia ſemꝑ debet cōcipere & proponere noua bona opera parturire, & ſic talis erit vtilis ſibi.ſ.& alijs & ad cibandum per pietatem, & ad eos veſtiendum per exemplarem honeſtatem, & ad eos medicandum per doctrinam & ſagacitatem. Eze.47. Erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinam gentium. ¶ Coagulū
leporis valet contra venenum, & vētris fluxum reſtringit. San- 9
guis etiam leporis dolorem mitigat oculorum, nec inuenit aliquod animal quod habeat dentes in vtraq; mandibula, qđ habeat coagulum, præter leporem, vt dicit Ariſt. Et quanto eius coagulum vetuſtius, tanto melius, ſm Ph. Sic verè ſi haberemus coagulū & pinguedinem charitatis, & pietatis veri leporis Chriſti in corde noſtro per imitationē & recordationē, & etiam ſanguinem ſuæ dulciſsimæ paſsionis, tūc verè venenum inuidiæ ſiccabitur, fluxus luxuriæ ſtringetur, dolor iracundiæ mitigabitur & ceſſabit. Tale tamen coagulū.ſ.charitatis & benignitatis, non habent illi qui habent dentes.i. verba detractoria in vtraq; mandibula i.ſuperius & inferius, ſuperius quātū ad prælatos, inferius quantum ad ſubditos. tales.n. talem adipē non habent: quia verè tales detractores carēt vt communiter pietate, charitate, & mititate. Sed verè charitas & amor quāto vetuſtior, tanto perfectior melior, quia vinum nouum, amicus nouus, veteraſcet, & cum iocunditate bibes illud. Eccleſi.9 Ideo Luc 5. Dicit enim vetus melius eſt.

De Lynce. *Cap. 61.*

LYNX eſt animal ſimile lupo, & in luporum nu- 1
mero computatur, ſm Iſido. habens dorſum diſtinctū maculis, ſicut pardus. Vrina autem eius cōuertitur in gemmam, quæ lyncorium appellatur. Sed hoc præſenſit beſtia, & dolens ꝙ tranſire debeat in humanos vſus, vrinam abſcōdit ſub humo, ſed ibi citius in lapidem trāſmutatur, & ſic beſtia vnde nocere crediderat, magis iuuat, vt dicit Plinius li.8 c.38. & Iſido.li.12. Lynx ſignificat Deum patrem, qui prius fuit lupus.i. quantum ad rigorem & auſteritatem. Vrina eius eſt filius, qui in ipſo fuit æternaliter generatus. Terra eſt beata virgo. Quia pro certo lynx.i. Deus pater emiſit per æternam generationē vrinam.i.filium benedictum, ſed tandem in beata incarnatione ipſum abſcondit in terra.i.in beata virgine, ſed ꝑ certo ibi fuit mutatus

mutatus in lapidem precioſum.i. in hoīem.ſ.in Chriſtum. Nā
Chriſtus qui rectè ſimilis eſt lyncurio paleas.ſ.attrabēdo.i. pec
catores,ea tali vrina extitit procreatus,quia homo iacit ſemen
tem in terram,& germinat. Mar.4. Vel dic de inuidiæ doctori-
bus,qui nullatenus publicant facta ſua,argumenta ſua,& ſcri-
pta ſua,quaſi inuidentes ſaluti animarum. Vel dic ꝙ lynx eſt
auarus,rapax & lupinus,verſipellis & varius,qui re uera in ar
cis & abditis ſuis vrinam.i.bona temporalia habet quæ abſcon
dit,nolens ꝙ in vſus hominum conuertantur. Vel allega ꝙ in-
uidi vnde magis credunt nocere homini,inde ei proficiunt,qa
ſæpe accidit ꝙ illi qui ab inuidis in terra abſconduntur.i.ad ſta
tum infirmitatis & aduerſitatis deducuntur, Dei prouidentia
operante precioſi lapides efficiuntur. Exemplū de Ioſeph,quē
fratres in foueam poſuerunt,& Ægyptijs vēdiderunt, & ſic eū
perdere ſe crediderunt, quem tamē occaſionaliter ad Ægypti
regimen promouerūt. Ideo Sapiens loquens de Dei prouiden
tia.Sap.10.dicit. Hæc vēditum iuſtum non dereliquit. Vel dic
ꝙ viam per quam inuidus credit vtilitatem hoī impedire,ſolet
eam melius procurare. Homo.n.proponit, & Deus diſponit.

De Limace. Cap. 62.

1 LIMAX eſt vermis,ſic dict° eo ꝙ de limo naſca
tur,ſm Iſido.li.12. Nam quia ex limo naſcitur,
ideo ſemper eſt ſordidus & immūdus,& eſt val
de tardi motus,ſemper gerens concham durā,
intra quam ſe recludit quando ab aliquo tangi-
tur quoquo modo,loca quæ tangit, maculat, &
poſt ſe veſtigia derelinquit. Rectè talis eſt luxurioſus, qa verè
talis cum de limo.i.de vili materia & ſpermate immundo con-
cupiſcentiaq; carnali naſcatur,ideo per gulam & luxuriam ef-
ficitur ſordidus & immundus,& quicquid tāgit per verba ſua
impudica,fœdat & maculat & inficit. Quicquid.n.tetigerit im
mundus, Immundum faciet. Numeri 19. Poſt ſe etiam veſtigia
derelinquit,quia ſicut dicitur Sap.2. Non ſit pratum quod non
pertranſeat luxuria noſtra,vbiq; relinquamus ſigna lætitiæ no
ſtræ. Et Iob 41. Poſt eū lucebit ſemita. Iſti ſunt lēti gradus per
pigritiam, quia non mouētur faciliter per bonam operationē.
Pedes eorum pigri ſunt ad ambulādum. Sap.15. Tales ſemper
volunt eſſe in delicijs & quiete,& ſecum concham malæ excu
ſationis deferunt atq; portant. Nam quando tanguntur.i.corri
guntur vel arguuntur de peccato ſuo,pro certo ſtatim ſe inclu
dunt & ſe celant per excuſationem, & peccati ſui defenſionē.
Claude oſtia tua ſuper te. Eſa.26. Et ſicut ſm Iſido.tales habēt
naſci in imbre & aere corrupto, ſic verè luxurioſi generantur
in imbre corrupto.i.in proſperitate & delicijs mūdi, & in aere
infecto.i.in mala ſocietate, quia vna mala perſona & luxurioſa
aliam inficit & corrumpit,quia modicum fermēti totā maſſam
2 corrumpit 1.ad Corint.5. ¶ Limax licet ſit vilis conditionis,de
limo genitus,& ad limum tēdat, tamen animal eſt cornutum,
quia quædam habet additamēta cornea, cum quibus ſibi viam
quærit, quæ cum obſtaculum inuenerint, ſe retrahit, & in
concham ſe recludit. Et quamuis lenti ſit gradus,tamen arbo-
rum ſcandit aliquotiens ſummitates,& germina comedit atq;
flores. Sic verè licet miſer homo de limo.i.de terra & vili ſper-
mate naſcatur, & licet ad litterā ad limum.i.ad terram iterum
per mortē tēdat, tamē animal eſt cornutum per ſuperbiam &
elationem.& licet ſit tardi gradus quātū ad motum bonæ ope-
rationis, tamen aliquādo ſcandit ad ſummitates.i.ad altarū of-
ficia dignitatum,vbi per excoriationes & rapinas vorat & ro-
dit germina & flores.i.diuitias circumiacentium vicinorū. Nā
ſicut ad oculum hodie videtur,tales qui nihil valēt, & ſunt de
vili plebe nati,aliquando præ cæteris promouentur,quia inſu-
ſpicabilis portauit diadema. Eccleſi.11.& Eccleſ.10. Vidi ſtul
tū in dignitate ſublimi. ¶ Limax vermis eſt viliſſimus,& tamē
3 eſt cornutus,quando tamen aliquod obſtaculum inuenit,cor-
nua ſua ad ſe retrahit,& infra ſuam cōcham ſe recludit. Sic ve
rè homo quamuis ſit naturaliter viliſſimus,tamen aliquotiens
per ſuperbiam fit cornutus. Veruntamen quando iſte limax.ſ.
homo inuenit in mundo aliqua obſtacula.i. fortes tribulatio-
nes & oppreſſiones,tunc aliquādo cornua ſuæ ſuperbiæ retra
hit,& humilis efficitur & benignus,& in agnitionem ſuæ fra-
gilitatis propriè ſe recolligit & recludit 2.Machabeorum 9. In
agnitionem ſui ductus eſt,percuſſus a domino plaga. Nam ſe-
cundum Grego. Mala quæ hic nos premunt, ad Deum citius
ire compellunt.

De Lupo. Cap. 63.

LVPVS dicitur quaſi leonis pes, quia ad modū leo 1
nis virtutē habet in pedibus,quicquid.n.pede preſ-
ſerit,nō viuit. Beſtia eſt rapax,& cruoris appetens,
quæ rabiæ rapacitatis quācunq; beſtiolam inuene-
rit trucidat,vt dicit Iſido.li.12. Rectè tales ſunt raptores huius
mundi & principes, quia pedes ſui.i. manus & vngues ſunt ad
modum leonis.ſ.acuti per rapinam, & curui per parcitatem.ſ.
apti ad aliena attrahenda per acuitatem,& auare retinenda p
tenacitatem. Cruorem.n.i.ſubſtantiam temporalem beſtiarum
innocentium.i.pauperum multum appetunt, & ideo ſæpe eos
per lites & exactiones impetunt & inuadunt,& ad littera qñq;
perimunt & occidunt,vt cruore.i.temporali eorum ſubſtantia
ſatientur,ſicut patet in malis latronibus & principibus & iudi
cibus. Ideo Sopho.3. Principes eius ſicut lupi rapaces. ¶ Lu- 2
pus ſm Iſido.(vt dicunt ruſtici) ſi hominem præuiderit tollit
ei vocem,quia ſuo anhelitu aerem inficit,qui infectus hominē
contiguum voce priuat,& ideo ſubito tacenti dicitur, Lupus
eſt in fabula. Si autem ab homine primo viſus fuerit, tūc quaſi
totam deſerit feritatem,vt dicit Iſido.lib. 12. & etiam Pli. Re-
ctè ſic facit diabolus,quia quando videt aliquem hominem bū
loquentem & clamantem per gratam prædicationem,vel gra-
tiarum actionem,tunc volens ſibi tollere talem vocem,primo
inficit aerem ſibi contiguum,quia.ſ.aliquam malam perſonam
vel ſocietatem quam frequentat, per luxuriam vel alias anhel:
tu ſuo.i.ſuis malis ſuggeſtionibus inficit & corrumpit,& ſic il-
le aer corruptus tangit hominem.ſ.iuſtum ſacerdotem,prædi-
catorem,vel alium,per mala verba,tactum & opera, & eum ſi
militer inficit per malas delectationes,& corrumpit per cōſen
ſus & operationes,quia Corrumpunt bonos mores colloquia
praua 1.ad Corin.15. Et ſic talis perdit vocē prædicationis vel
orationis,vel gratiarum actionis, quia pro certo homo taliter
per luxuriam vel alias infectus,ſtatim ceſſat emittere tales vo-
ces Eris quaſi mutus,nec quaſi vir obiurgans. Ezec.3. Patet in
ſacerdotibus luxurioſis, qui alios repræh non audet ēdere de-
linquentes,nec contra lupum diabolum clamare. Raucæ factę
ſunt fauces meæ. Si autem ſua malitia præuiſa fuerit per caute
lam tunc ſi homo voluerit,non nocebit 2.ad Corin.2. Nō igno
ramus cogitationes eius. ¶ Lupi ſm Iſido.ibidem, non niſi per 3
duodecim dies in anno coeunt, famem diu ſuſtinent, ſed poſt
longa ieiunia multum comedunt. Et ſunt in Æthiopia lupi iu-
bati,qui ita varij ſunt,vt nullus color eis deſit. Rectè tales ſunt
cupidi & auari, cauſidici & raptores.qa verè tales raro copu-
lantur.i.raro per ſocietatem, amorem & concordiam ſe cōiun
gunt:quia vnus in patria ſua nollet alium ſibi ſimilem reperi-
re. Alter alterum non quæſiuit. Eſa.34. Iſti etiam famem auari
tiæ multum ſuſtinent,quia nūquam ab eis diſcedit. Et tales q.
uis in principio.ſ.iuuentutis,multum ieiunant:quia.ſ.cibos di
uitiarum ad voluntatem non acquirunt,tamen finaliter multā
de diuitijs deuorant & māducant,quia licet primo ſint paupe-
res,tamen poſtea diuites cito fiunt. Omnem eſcam manduca-
bit venter. Eccl.36. Vel dic ꝙ tales debemus eſſe, primo.n.ſ.in
hac vita debemus parum comedere per abſtinētiam, & ſic in
altera vita ſatis poterimus comedere in paradiſi affluētia. De-
bemus etiam raro copulari per luxuriam, vel nūquam, niſi in
coniugio,& tunc raro. Colorati etiam debemus eſſe per bonā
apparentiam. ¶ In Æthiopia ſunt lupi qui ita varij ſunt,ꝙ nul- 4
lus color eis deſit,& iſti ſunt(ſicut credo)quos Pli.lib. 8.c. 20.
chaos vocat,quos dicit habere effigiem lupi, & pardorum ma
culas. Tales ſunt curioſi domicelli,qui iubas & crines nutriūt,
contra cōſilium apoſtoli 1 ad Corin.11. Vir ſi comam nutriat,
ignominia eſt illi. Iſti autem omnes colores dicuntur habere,
quia.ſ.per curioſitatem veſtiū varijs coloribus ſunt ornati. Vel
dic de fraudulentis,qui reuera multimodi ſunt coloris per fal-
ſitatem, cautelā & duplicitatem:quia omnes colores.i. omnes
fallaciæ & apparētiæ falſę poſſunt in eis reperiri. Veſtiui te di-
ſcoloribus. Ezec.16. Ideo Hie.13. Si mutare poteſt Æthiops pel
lem ſuam,& pardus varietates ſuas &c. Vel dic de hypocritis,
qui ad litterā multū ieiunat.ſ.in aperto,ſed tādem multum co-
medunt in occulto. Raro coeunt per fictam caſtitatem. Multo
rum ſunt colorum per bonæ apparentiæ venuſtatem. Sumpſi- 5
ſti veſtimenta tua multicoloria. Eze.16. ¶ Secundum Pli.lib.8.
c.22. Lupi in Aphrica & alijs calidis regionibus ſunt parui,tar
di & inertes. Illi verò qui in frigidis regionibus gignūtur,cor-
pore ſunt maiores,& animo ſeuiores. Aphrica regio calida ſi-
gnificat

gnificat delicias & diuitias hoius mundi,& ſtatum proſperita-
tis, vbi feruor concupiſcentiarum abūdat. Regio frigida eſt ti-
mor Dei,pœnitētia & tribulatio & paupertas,quia reuera cha
riſsimi illi qui in regione calida proſperitatis morantur,ſ. diui-
tes & delicioſi,ſunt minores in virtutibus & moribus,& imper-
fectiores quam illi qui in regionibus frigidis.i.in ſtatu tribula
tionis, & pœnitentiæ commorantur Actu.28.Reficiebant nos
6 omnes propter imbrem & propter frigus.¶ Secundum Ariſto.
lib.2.c.3.in India eſt quidam lupus habens tres ordines dentiū
in ore,faciem hominis,pedes leonis,caudam,ſcorpionis, vocē
ſicut homo,terribilē vt tuba,velox eſt ſicut ceruus,valde cru-
delis,& homines comedit. Vide ſupra de in aialibus generali,
vbi inuenies de manticora vel barrito, quia idem eſt ſicut pa-
tet.vide vbi fit mentio de manticora infra.¶ Lupi ſm Ariſt. &
7 etiam omnia animalia carnem comedentia ſunt magis ſeua qñ
habent catulos,quam ante,& (vt dicit idē) lupi quando fugiūt,
ferunt filios ſuos ſecum.Sic verè auari & raptores mundi ma-
gis ſunt ſeui per rapinam, vſuram & excoriationem qñ habent
catulos.i.filios & filias,quam alias,quia.ſ.tunc nituntur pro fi-
lijs acquirere vel prædari,& ideo vtile eſſet hominibus talibus
ꝙ carerent filijs:quia multa mala faciūt patres pro filijs per de
ſiderium & affectum.ſ.de eis iugiter cogitando,& pro eis ditā-
dis ſollicitudinem habēdo,quia in fortitudine manus ſuæ præ-
parant panē liberis.Iob 24.Vel dic de prælatis,qui magis ſunt
ſeui & crudeles quando filios habent.i. quando circa ſe habēt
ſuam carnalem parentelam, quam quidem ſemper ſerūt ſecū,
& ſemper ſecum habere volūt,ſicut patet de multis,qui de ſuis
nepotulis,parentibus & cōpatriotis & familiaribus replent to
8 tam eccleſiam cui præſunt.¶ Lupus comedit carnes crudas, &
raro comedit herbam niſi infirmetur , quia tunc ſentiens ſe re-
pletum,quærit & comedit quandam herbam, vt euomat quod
comedit,vt dicit Ariſto.lib.8.c.5.Sic verè raptores & auari, q
comedunt carnes.i. temporales ſubſtantias pauperum vicino-
rum rariſsime comedunt & ſibi incorporant herbam.i.pabulū
ſacræ ſcripturæ,quia nunquam volunt audire ſermones & præ
dicationem. Veruntamen aliquotiens quando infirmantur, &
timent mortem , quia vident ꝙ cibis malis ſunt repleti.i. diui-
tijs male acquiſitis,vel alijs vitijs & peccatis,tunc ſibi incorpo
rant herbam iſtam.ſ.pœnitētiam,vel ſacram ſcripturam, & ſic
aliquando euomunt per reſtitutionem vel per confeſsionē, di-
uitias & peccata.Diuitias quas deuorauit,euomet, & de vētre
eius extrahet eas Deus.Iob 20.Quia verè mundani principes,
diuites & raptores nolunt hodie nec aliena reſtituere, nec pec
cata confiteri , niſi quando per infirmitates & tribulationes a
domino compelluntur,quia multiplicatę ſunt infirmitates eo-
9 rum,poſtea accelerauerunt. ¶ Lupus quando dentes ipſius ſunt
hebetati,exit de cauerna,& ſolet maſticare origanum,vt acuat
dentes ſuos,vt dicit idem lib.8.Sic verè prædicator quādo fuit
in cauerna.i.in adminiſtratione bonorum mundi,ita ꝙ dentes
.i. verba ſunt reſecata & hebetata per ignorantiam & ruditatē,
& ad carnes.i.carnales ſcindendos per argutionē & correctio-
nem inhabiles, debet origanū.i. ſacrā ſcripturā maſticare audi
re.ſ.& ſtudere,& ſic poterunt acui verba ſua,quia verba ſapiē-
10 tum tanquam ſtimuli.Eccl.12.¶ Item idem ibidem. Quādo lu
pus primo eſuriens ſatis comedit,ita ꝙ non eſurit, tunc eſt val
de malus,& quieſcit multum,& multū appetit ludere poſt ſa-
turitatem & quietē.Rectè chariſsimi tales ſunt diuites, & ma-
ximè cauſidici,vſurarij & balliui, quia pro certo quādo fames
& eſuries ſuæ paupertatis ceſſauit , & quando multos cibos.i.
multas diuitias ſibi incorporauerunt & acquiſierunt, tūc verè
ſunt valde mali.i.alijs intolerabiles,ſ.per rapinam & ſuperbiā,
quia illi diuites ſunt hodie deteriores , q de maiori penuria ad
diuitias peruenerūt.Et ideo tales ſic ſatiati & ditati volūt quie
ſcere in delicijs & dormire , & multum etiam appetunt ludere
ad litteram per inanem lætitiam temporalem.Iſta.n. ſe habent
conſequenter,diuitiæ,luxuria vel deliciæ, & deinde lætitia tē-
poralis.Exod.32.Sedit populus manducare & bibere, & ſurre
11 xerunt ludere.¶ Lupus ſm Iſido.multum appetit ludere, & iō
aliquotiens rapit puerum,& primo cum eo diu ludit, ſed in fi-
ne occidit eum.Et ſm Homerum,lupus eſt valde, vigil,& mi-
rabiliter timet ignē.Sic verè chariſsimi,auari & raptores ſunt
multum hodie vigiles.i.multum cauti & malitioſi.ſ. ad acqui-
rendum & decipiendum,& ideo aliquando rapiunt & irretiūt
& inuoluunt puerum.i.aliquam ſimplicem perſonam, paupe-
res.ſ.& vicinos ſuos,& quādo eum acceperunt per cautelas &
contractus ſuos,tunc ludunt cum eo.ſ.ei applaudēdo , bona &
meliora promittendo, vt ſic eum magis inuoluant & obligent
in contractibus ſuis.Exēplificā benè quomodo vſurarij & cau
ſidici primo applaudunt pauperibus, veruntamen poſtea quā-
do ſatis luſerunt.i.quando ipſos benè obligauerunt & inuolue
runt tunc occidunt eos , & ſubtrahunt ſibi vitam.i. bona tem-
poralia per exhæredationem,quæ ſunt ſibi ad vitam neceſſaria
& non ſuperflua.& ideo dicitur Prouerb. 10.Per riſum ſtultus
operatur ſcelus.& 26.Eſt qui fraudulenter nocet amico ſuo,&
cum depræhenſus fuerit,dicet:ludens feci. Tales etiam timēt
ignem.i.aſperitatem pœnitentiæ, quia vt communiter tales no
lunt pro Deo aliquam aſperitatem pœnitentiæ vel dolorem ſu
ſtinere. Vel dic de guloſis, qui ſatiati volunt quieſcere & dor-
mire,& deinde ludere vel lætari , & ignem pœnitentiæ multū
timent.Allega vt ſupra.Vel dic de diabolo,qui multum eſt vi-
gil per cautelas,qui modo cum pueris quos rapuit.i. cum pec-
catoribus mundi ludit.ſ.eis applaudendo,& mundi delectabi-
lia offerendo,ſed verè ipſos finaliter.ſ. poſt mortem percutiet
& occidet,ſ per mortem æternam . Interficiet pueros de foris,
& iuuenes de plateis.Hie.9.Vel dic de falſis amicis, q fraudu-
lenter primo applaudunt,ſed in fine econuerſo . Vel allega de
mundo & de mundi proſperitate,qui primo cauſat applauſum
ſed finaliter occiſionem mortis æternæ. ¶ Secundum Humerū 12
in lib.de pugnis & aſtutijs beſtiarū,lupus quando lapides con
tra eum iaciuntur,miro modo obſeruat primum iacientem la-
pidem,& ſi ille lapis nocuerit, ſi poteſt interficiet iactorē,ſi aūt
non nocuerit,ipſum parum lædet,& quaſi parum iraſcendo ip
ſum corriget & dimittet. Sic verè prælatus vel quicunqꝫ alius
non debet alios magis lædere quam ſit læſus,imo ſm ꝙ a lapi-
dibus.i.a verbis vel iniurijs aliorū læſus fuerit plus vel minus,
ſm hoc debet portionem vindictam & correctionem debitè
moderari,quia qualem inflixerit maculam, talem ſuſtinere co
getur.Leui 24. Quod eſt contra iracundos & tyrannos, qui ne
ſciunt habere modum nec in vindicta,nec in correctione alio-
rum.Vide ſupra de leone, vbi ponitur idem.¶ Lupi ſm eundē, 13
quanto ſunt ſeniores,tanto ſunt deteriores. Nam propter defe
ctum virtutis tunc non poſſunt beſtias venari, & ideo tunc ho
minibus inſidiantur, vt eos rapiant & infeſtent,quia eorū cul-
mi iam ſunt debilitati.Et viuunt lupi multo tempore. Rectè ta
les ſunt peccatores,& maximè auari , quia verè quanto magis
ſenuerunt temporaliter,& etiam ſpiritualiter per additionē vi
tiorum,tanto ſunt deteriores.ſ. per iniquitatem , crudelitatem
& rapinam,quia ſemper efficiuntur plus auari . Nam quia tūc
propter defectum virtutis .i. ſenſus & diſcretionis & ſecularis
poteſtatis non poſſunt inuadere beſtias.i.alios diuites & rapto
res,ideo inſidiantur hominibus,qui naturaliter ſunt animalia
nuda.i.ſimplicibus innocentibus & egenis,& eos per excoria-
tiones,rapinas & extorſiones & torſuras impetunt & inuadūt.
Iſtud maximè patet in cauſidicis antiquis:quia cum culmi ſui
.i.verba crudelia,acuta & fallacia ſint reſecata , quia.ſ.illi ſunt
antici,ideo quia contra diuites nihil poſſunt,nituntur paupe-
res infeſtare.Didicit capere prædam,& hoies deuorare. Ezec.
19.Vnde Hie.5.Lupus ad veſperam vaſtauit eos. Quia.ſ.tales
ad veſperam ſenectutis magis ſolent alios vaſtare.Et tales mul
to tempore viuunt,quia.ſ.vita talium eſt alijs onmia & tedioſa,
quia vt dicitur gallicè, stop viſt qui namande. Impius.n.longo
viuit tempore in malitia ſua Eccle.7.¶ Senectus lupi cognoſci 14
tur ad dentes, quia in ſenectute ſtringuntur ſm Solinū.Sic cha
riſsimi,pro certo ſenectus eorum, & maximè ſenectus ſpiritua
lis.i.proceſſus vitiorum cognoſcitur ad dētes.i.ad verba, q.ſ.
ſunt nimis conſtricta per auaritiam & parcitatem, quia verba
ſenum auarorum non ſunt laxa per pietatem,ſed ſtricta per im
pietatem:quia.ſ nullum verbum pium poteſt de ore ſuo exire.
Stringetur velut malleatoris incus.Iob 41. ¶ Inter lupos gene 15
raliter illi q ſunt pili aſperioris,ſunt animi audacioris & ſeuio-
ris.Sic vere generaliter illi qui ſunt pili aſperioris.i.habitus &
conuerſationis rudioris,& pœnitentiæ maioris, ſunt animi au
dacioris,ſ.contra vitia & peccata,& ad bona aggredienda.Vel
dic de ruſticis,qui ſub veſte rudi & aſpera animum habēt cru
delem & lupinum.Vel dic de hypocritis, qui ſub aſperitate pi
lorum.i.veſtimentorum,crudelitatem malitiæ ſemper portat.
Vnde, Veniunt ad vos in veſtimentis ouium , intrinſecus autē
ſunt lupi rapaces.¶ Interiora lupi ſunt valde debilia, & cito re 16
cipiūt corruptionem,exteriora autem eorum ſunt valde dura,
& ſuſtinent multos ictus . Sic rectè eſt de peccatoribus huius
mundi:quia ſua interiora.i.affectus & cōſcientia ſunt multum
debilia,q̄a p praua deſideria de facili corrūpunt. Veruntamen
eateriora

exteriora ſua.ſ.obſtinatio, verba & effrenatio,ſuſtinent multos
ictus:quia nullus prædicator quantuocunq; feriat arguẽdo &
pungendo,poteſt eos penetrare,imo ſemper duri permanẽt &
peruerſi,& in vitijs indurati,& multos etiam ictus.i.multus la
bores ſuſtineot temporales pro diuitijs acquirendis.In multi-
tudine viæ tuæ laboraſti,nec dixiſti,quieſcã.Eſa.57.Quia plus
17 patiuntur mali pro mundo quam boni pro Chriſto.¶ Secũdũ
Auicen.lib.8.ſunt quidam lupi qui naturaliter appetunt come
dere piſces,& ideò comedunt vilia quæ de ſuis retibus ejciũt
piſcatores,& quando nihil tale inueniunt,ad comedenda retia
ſe conuertunt.Pli.verò lib.10.ca.8.dicit ꝙ lupi circa Meaotio
lacum,a piſcatoribus ꝙ eis aliquid projciatur expectãt, quod
ſi non fecerint,expaoſa retia nocte lacerant.Charisſimi, piſca-
tores qui in mari huius mundi piſcantur animas peccatorum,
ſunt prædicatores.Mat.4.Faciam vos fieri piſcatores hominũ.
Rete eorum eſt prædicatio vel doctrina, per quam attrahũtur
ad littus pœoitentiæ piſces.i peccatores.Laxate retia in captu-
ram.Luc.5.Lupi iſti ſunt detractores , qui verbis ſuis malis &
ioiquis ſolent piſces.i.homines deuorare,diffamando & detra
hendo,& ideo qñ piſcatores iſti.i.prædicatores de reti.i.de ver
bis ſuis ejciunt aliqua ſuperflua,vtpote quando dicunt aliqua
verba leuia & ioculatoria,tunc verè iſti lupi ea comedont,de-
uorant & diffamant,quia multi ſunt qui nihil aliud retinẽt de
ſermone,niſi quod reprehenſibiliter audiont eſſe dictũ . Et qñ
non inueniunt talia ſuperflua quæ poſsint detrahere vel diffa-
mare,tunc verè retẽ eorum.i.verba vtilia prædicationis deuo
raot & corrodunt,quia quando oon inueniũt in ipſis mala, tũc
præ furore inuidiæ detrahũt ipſorum boois.Ideo benè dicitur
Prouer.23.Auribus inſipientium ne loquaris , qoia deſpicient
doctrinam eloquij tui.Vel dic contra hiſtriooes, qui quãdo nõ
inueniũt in retibus piſcatorom.i.in domibus diuitum aliquid
ad comedẽdum.i.dona & munera , vtpote quia diuites nõ ejj-
ciunt nec dant eis aliquid,tũc verè retia ſua.i. domos & ſtatus
eorum deuorant diffamando & detrahẽdo.Eſa.8.Cum eſurie-
rit,iraſcet,& maledicet regi ſuo . Et audacter dicamus hoc de
noſtris modernis prædicatoribus, qui.ſ.ſemper habẽt oculum
ꝙ eis aliquid detur ab ipſis piſcatoribus.i.a malis principibus
& tyranois,quod ſi oon fiat,ſolent cootra eos prædicare &c.,ſi
cut ſupra.Micheæ 3.Si quis non dederit in ore eorum quippiã
18 ſanctificant ſuper eum prælium.¶ Secuodum phiſiologum,lu-
pus fortis & virtooſus eſt io parte anteriori,io capite.ſ.collo &
io pectore,ſed debilis eſt in parte poſteriori circa dorſum.nul-
lo menſe poteſt collum flectere,niſi io maio,quando fiuot toni
trua.Sic rectè ſunt mali,qui io parte anteriori.i.qoãtum ad bo-
na mundana(quæ primo veniunt.ſ.in hac vita)ſunt multũ for-
tes,ſ.ad laboraodum,& ea adminiſtraodum,ſed quantũ ad po
ſteriora i.qoantum ad laborandum pro boois futuris & æter-
nis,pro certo ipſi ſunt multom debiles : qa multum poſſunt &
volunt laborare pro terrenis,nihil vero pro æterois.Vt iniquè
19 agereot laborauerunt.Hie.9.¶ Lupus nullo tempore præterꝗ̃
in maio flectit collum,quaodo fiuot tonitrua vt dicit Phiſiolo-
gus.Sic verè collum.ſ.ſuperbia,elatio & duritia vel obſtinatio
malorum,nũquam flectitur per pietatem vel humilitatem,oiſi
quando fiunt tooitrua.i.quando audiunt & percipiunt tribula
tiooes & tormeota ſui vel aliorum,vel quando audiũt tooitrua
diuinarum comminationum & prædicationũ: quia tunc qoao
doq; terrentur & humiliãtur. A facie furoris eius pauebit Aſ-
ſur virga percuſſos. Eſaiæ.30.Tales.o.noo corrigit proſperi-
tas,ſed aduerſitas.Vel dic ꝙ lupus qui fortior eſt a parte aote-
riori quam poſteriori, ſignificat multos qui fortes ſunt in prin
cipio.i.io iuuentute,debiles autem in ſenectute.Priora tempo-
20 ta meliora ſunt.¶ Lupus ſm Phiſologum, oon prædatur iuxta
locum vbi catulos nutrit,ſed in remotis locis . Noctu aurẽ va-
dit ad prædam,& ne a canibus ſentiatur , vadit cõtra ventom.
Oculi eius lucent vt lucernæ de nocte.Lapides multum timet.
vnde quaodo duo lapides colliduntur inuicem, lupus audiens
ſtatim fugit,& audaciam perdit.Filios geoerat cæcos, terram
comedit quando eſurit,& vt capras & oues capiat, ſub frutici-
bus ſe abſcondit,& ſic non potẽtia ſed aſtutia præualet contra
oues,& ſi dimittitur,totum gregem ſtrangulat & occidit. Ta-
lis eſt diabolus,quia illos qui ſont propè ipſum.ſ.peccatores &
iofideles,ooo inuadit per tentationes & tribulationes:ſed verè
eos qoi lõgè ſunt ab eo.ſ bonos & iuſtos pro poſſe ſuo impetit
& infeſtat:quia qui receſsit a malo prædæ patuit.Eſai.59.Talis
etiam in nocte ignorãtiæ vadit ad prædam: quia ſemper vellet
inuenire obſcuritatem ignoraotiæ , ne ſuæ malitiæ viderentur
vel perciperentur.Oculi adulteri &c. Iob 24. Oculi eius.ſ.in-
tellectus,ſunt lucẽtes per diſcretionem:quia ipſe eſt plenus ſa-
pientia,& perfectus.Ezec.28.Et contra ventum.i.contra inſpi
ratiooem ſpiritusſancti ſemper vadit per obſtinationem, & la-
pides.i.viros ſanctos valde timet, imo etiam quando duo lapi-
des.i.duo viri iuſti inuicem colliduntur per bona colloquia &
honeſta,tunc lupus iſte non poteſt ſuſtinere,ſed fugit.Ille ter-
ram.i.terrenos comedit,hic.ſ.per culpam, in fine verò per pœ
nam Et filios cęcos generat.i. peccatores filios ſuos ſemp vult
eſſe cœcos & ignorãtes.Et ſub fruticib⁹.i. ſub mũdi delectabi
libus ſe abſcondit,vt ſimplices & ignorantes capiat & rapiat p
peccatum.Totum etiam gregem eccleſiæ occidit per errores,
ſi a paſtoribus & canibus.i.a prælatis & prædicatoribus dimit
tatur,& ſic contra oues.i.contra ſimplices præualet aſtutia nõ
virtute.Vel allega contra hæreticos , qui filios ſuos.i. ſequaces
ſuos generant cœcos,& in cæcitate erroris eos diligont , nu-
triunt,atq; fouent &c ſicut ſupra ¶ Lupus de nocte prædatur. 21
iuxta cubile ſuum nõ rapit vt communiter ſm Phiſologũ , ſed
lõgè vadit prædari,ne.ſ.contra ſe & catulos ſuos excitet odium
vicinorũ.Sic verè eſt de diuitibus & aduocatis, & de accepto-
ribus perſonarum,qui vicinis ſuis.i. parentibus & amicis non
nocent,ſed omnes alios longinquos infeſtãt,& de nocte vadũt
ad prædam : quia verè prædas ſuas.i. falſos ſuos contractus fa-
ciunt de nocte.i.in priuato & occulto loco & tempore:qa quę
in occulto ab eis fiunt,turpe eſt dicere.ad Eph.5. ¶ Lupus cõ- 22
tra ventum tendit,ne canes odore percipiant viã ſua, ſm Phi-
ſiologũ.Sic verè charisſimi,quia vſurarij nolunt ꝙ canes i.prę-
lati & iudices ſentiaot odorẽ ſuæ malæ famæ, ideo fictitiè pro-
cedunt verſus ventum ſpiritus ſancti,vtpote quia faciunt frau
des ſuas ſub ſpecie boni,& pauperes decipiuot ſub ſpecie mu
tui,vt ſic non percipiantur fraudes ſuæ. ¶ Lupus contra ventũ 23
vadit,ne.ſ.canes ipſum præſentiant venientem. Lapidum colli
ſionem timet,oculos lucentes habet,terram comedit,filios cœ
cos generat,quos tamẽ valde diligit.& vt beſtias rapiat, in fru
ticibus ſe abſcõdit,ſm Phiſologum.Sic verè charisſimi, mun-
di,peccatores,maximè auari,contra ventum vadunt: quia ven
to.i.ſpiritui ſancto iugiter per peccatum ſe opponunt . Iſti etiã
timent lapides.i.verba prædicatorum, & ideo quando iſti lapi
des ſonant & colliduntur in eccleſia.i.aliquis bonus incipit præ-
dicare,tunc lupi.i.tales raptores cauent, fugiunt & declinant,
quia qui mittit lapidem inter volatilia,dejciet ea.Eccl.22.Iſti
habent de nocte oculos lucentes: quia verè multum acute vi-
dent in nocte negociorum huius mundi,ſicut patet in cauſidi-
cis,quia filij huius ſeculi in generatione ſua prudentiores ſunt
filijs lucis.Lucæ 16.Sapientes.n.ſunt vt faciãt mala.Hie.4.Ta-
les generant filios cœcos : quia verè filij iſtorum ad modũ pa-
tris per auaritiam excœcantur : quia patres eorum faciuot ip-
ſos cauſidicos & vſurarios , ſicut ipſi : quia ſicut patres veſtri,
ita & vos.Actuom.7. & Ioan. 5. Non poteſt filius facere quic-
quam niſi quod patrem viderit facientem.Iſti etiam terram co
medunt:quia verè diuitias quæ terra & de terra ſunt,comedũt
.i.ſibi iocorporant per affectum.Gen.3.Terram comedes om-
nibus diebus vitæ tuæ.Et vt capras.i.ſimplices homines, pau-
peres & innocentes rapiant & excorient & denudẽt,ſub arbo-
ribus & fruticibus ſe abſcondunt.i.ſub palliatioaibus & fictio
nibus alicuius boni:quia ſub ſpecie pietatis & accommodãt eis
blada & vina corrupta,quæ tandem tempore cariſtiæ repetũt,
& cum non poſſunt ſoluere,ipſos exhæredaot per rapinam , &
ſic aſtutia & malitia præualent contra ipſos.Ideo Matth.7. In- 24
trinſecus ſuot lupi rapaces.¶ Lupus ſi dimittatur,totum gregẽ
ſtrangulat & occidit,non.n.ſufficit ei pro neceſsitate ſua occi-
dere,niſi etiam totum gregem reſiduum occidat. Sic verè aua
ri & vſurarij totum gregem.i.,totam patriam occidunt ſi præ-
ualeot,& ſi a Deo viuere permittantur. Nam ſi Deus permit-
teret malos diu,viuere, totũ gregem.i. totam terram & patriã
diſsiparent.Vnde Marc.13.Niſi abbreuiati fuiſſent dies illi,nõ
fieret ſalua omnis caro.¦Vel allega contra hæreticos , qui totũ
gregem eccleſiæ occideteot per errores,niſi eis obſiſterẽt pa- 25
ſtores & canes.i.prælati & prædicatores.¶ Lupus quãdo vadit
ad prædam,ſi pes ſuus ſtrepitom fecerit,mordet eum,quaſi cũ
puniens pro delicto,vt dicit Phiſologus.Et ſm Solinum,villũ
amoris excitatiuum in cauda portat,quem cum dentibos euel
lit,quãdo timet propter eum ſe inſequi atq. capi Sic verè cha-
risſimi ſi pes noſter.i.affectus alludat ſe per deſiderium & amo
rem ad res mundi,ita ꝙ in corde noſtro faciat ſtrepitum malo
rum cogitatiooum & delectationum,& a præda noſtra.i.a bo-
opert-

nis operibus nos impediat, ſtatim debemus eum mordere per
compunctionem, noſmetipſos redarguendo & puniendo. Si ét
in cauda noſtra.i.in fine vitæ ſit villos amoris excitatiuus.i. af-
fectus vel pruritus luxuriæ, cum dentibus.i cum verbis & ora
tionibus ipſum debem' extinguere, ne a demonib' capiamur.
Vel dic q lupus eſt prælatus, qui debet habere oculos ardētes
per diſcretionem. Oculi eius ſicut ſol. Apoc. 1. Cauda eius eſt
familia, quæ eum ſequitur, pedes eius ſunt ſubditi qui eū por-
tāt. Si igitur pes ſuus.i. aliquis ſubditus faciat in eccleſia vel in
religione ſtrepitum litium & diſcordiarū, vel in cauda.i. in fa-
milia ſit aliquis villus luxuriæ excitatiuus idest aliqua perſona
luxurioſa, tunc verè tales debet mordere per correctionē, ar-
guere & caſtigare, & de familia ſua relegare: quia ambulans in
via immaculata debet ei miniſtrare. Vel ad litterā dic de mul-
tis ſanctis, qui puniuerunt & truncauerunt membra quæ ipſis
erant occaſio delinquendi, ſicut de illa ſancta muliere Angliæ
patet, quæ oculos ſuos regi miſit, eo q rex ipſam ob oculorum
pulchritudinem ad luxuriam ſtimulabat. Sicut etiā de illo ſum
mo pontifice legitur: qui dexteram ſibi abſcidit, eo q mulier
eam oſculās ipſum excitauerat ad peccatum. Membrum.n. q
delinquit, vel quod eſt occaſio delicti, eſt merito puniendū, ſi-
cut narrat Valerius de Mutio ſcæuola q quia credens occide-
re Porſenā occidit alium, manū ſuam in igne poſuit, & eā ibi
diu tenuit & puniuit. benè ergo dicitur Mat. 5. Si pes tuus ſcan
26 dalizat te, erue eum & proijce eum abs te. ¶ Lupus timēs capi
& inſequi propter villum amoris quem in cauda portat, denti-
bus euellit eū, ſm Solinum. Caſtor etiam timens capi propter
teſticulos, truncat eos. Elephas etiam timens perſequi propter
dentes eburneos, frangit eos. Et ſic patet q animalia non timēt
minus damnū ſuſtinere, vt maius valeant euitare. Sic verè cha
riſsimi nec nos debemus: quia verè ſi videmus propter ebur.i.
propter diuitias nobis imminere periculum auaritiæ, item pp
villum amoris.i. propter curioſum veſtitum periculū laſciuię,
item propter genitalia periculum luxuriæ, debemus pro certo
iſta abdicare, ſ. diuitias per largitatem, genitalia per caſtitatē,
curioſum veſtitum per humilitatem, vt ſic venatorum.i. dæmo-
num periculum euadamus: quia melius eſt q pereat vnum de
membris noſtris, q̄ totum corpus mittatur in gehennam ignis.
27 Matth. 5. ¶ Lupus animal eſt guloſum, quia illam partem præ-
dæ quam comedere non præualet, alijs animalibus nō diuidit,
ſed in terram eam fodit & abſcondit, vbi multotiens putreſcit,
taliter q ab eo non comeditur, nec ab alio. Sic rectè cupidi hu
ius modi prædam ſuam.i. bona temporalia alijs animalibus.ſ.
pauperibus non expandūt per eleemoſynarum largitionē, imo
in cauernis & arcis & cellarijs reponunt, vbi ad litteram mul-
totiens putreſcunt, ſicut patet de blado & vino talium, quæ tan
tum ab eis auare ſeruantur, q neceſſario computreſcunt, ita q
nec ab eis, nec a pauperibus comeduntur. Diuitiæ veſtræ pu-
trefactæ ſunt. Iaco. 5. Vel dic de diabolo, qui quando nō poteſt
homines deuorare & occidere per mortem corporalē ſaltem
effodit eos in terra.i. in amore terrenorū, putreſcere facit eos p
luxuriam. Congregauerunt eas per cumulos, & cōputruit ter
ra. Exod. 8. Vel allega contra guloſos, qui ita ſunt voraces q ci
bos ſuos volunt ſoli comedere, & nihil alijs impartiri. Eccl. 11.
28 Nunc manducabo de bonis meis ſolus. ¶ Secundum Iſidor. Si
de lana ouis a lupo occiſę veſtis fiat, vel cum lana alia miſceat,
veſtis huiuſmodi pediculoſa efficit. Sic verè quando diabolus
occidit ouem.i. aliquam perſonam per hæreſim & errorē, tunc
lana.i. doctrina talis ouis ſi in aliqua veſte.i. in aliqua ſecta vel
patria miſceat, pediculos.i. errores ſolet & hæreſes generare.
Vel dic q lana.i. perſona a lupo diabolo infecta p aliquod cri-
men, ſi cum alijs bonis ponatur, tunc per ſua mala exempla &
colloquia pediculos.i. malas affectiones & deſideria inter eos
generabit, ſicut patet de luxurioſis: quia corrūpunt bonos mo
29 res colloquia praua 1. ad Corint. 15. ¶ Secūdum Ariſt. Natura
luporū naturæ ouium totaliter aduerſatur. Vnde legitur q ſi
chorda facta de inteſtinis lupi chordæ factæ de inteſtinis ouiū
in cithara miſceat, ipſam paulatim deſtruit & corrodit, ſicut
pluma aquilæ adiūcta plumæ columbæ. Sic verè chariſsimi na
tura luporum.i. crudelium tyrannorum naturæ ouiū.i. ſimpli-
cium & pauperum aduerſatur: quia contra bonum malum eſt,
& contra vitam mors, ſic & contra virum iuſtū peccator. Eccl.
33. Nam ſicut dicitur Eccleſ. 12. Abominabilis ſuperbo humi-
litas & abominatio diuitū pauper. Et ideo ſi chorda lupina.i.
aliqs auarus vel raptor in aliqua cithara.i. in aliqua patria, col
legio vel ſocietate coniūgatur cum chorda ouina.i. cum bo-
na & ſimplici perſona, tūc verè ipſam paulatim corrodit.ſ. per
detractiones rapinas & excoriationes: quia cōſiderat peccator
iuſtum, & quærit mortificare eum. Iſtud patet in auaris, qui vi
cinos ſuos & ſocios excoriant & corrodunt per vſuram & ra-
pinam. Patet etiam in detractoribus, qui ſimplices ſuos corro-
dere nunquam ceſſant. Vel per lupum intelligo diabolum: per
chordulam eius intelligo malos, qui ſunt de corpore ſuo myſti
co. Per ouem autem intelligo Chriſtum, per chordulā eius in-
telligo bonos & ſimplices, qui ſunt de corpore ſuo, quod eſt ec
cleſia, qui reuera ſibiinuicem aduerſantur, q a boni a malis cō-
tinuè corroduntur. ¶ Secundum Pli. lib. 8. c. 34. Lycaon eſt ge- 30
nus lupi in India, qui mutat colorem, ſicut charadus, de quo ſ.
Ouidius fingit q fuit homo, qui in lupum fuit mutatus. Expo-
ne ergo de illo ſicut de parandro infra littera p. ¶ Item idē ibi- 31
dem dicit q thoes genus eſt luporum, ſed corpore longiori, &
crure breuiori, quod non mutat colorem, ſed habitum: quia ſ.
in hyeme eſt hirſutum, in æſtate verò nudum. Eſt autem homi
ni innocuū, ſicut ait. Tales ſunt diuites: quia.ſ. dū durat hyems
.i. nebuloſa vita præſens, velleris per diuitias ſunt hirſuti. cū ve
rò æſtas.i. feruor mortis vel iudicij aduenerit, tūc hirſuta ſub
ſtātia deficiet, & in ipſis nuditas & paupertas virtutum appare
bit. Vnde animæ peccatrici dicitur Ezechi 23. Denudabunt te
veſtimentis tuis, & auferent a te vaſa decoris tui, & dimittent
nudam, & confuſione plenam.

De Manticora. Cap. 64

MANTICORA, barritus, lupus Indicus, idem 1
ſunt. Nā Pli. lib. 8. c. 30. vocat eum manticoram.
Auicēna autem vocat eum ſm græcos barritū.
Ariſt. autem lib. 2. c. 1. vocat eum lupum ſm In-
dos. Nam licet diuerſimodè ab eis nominetur, ta
men ſm conditiones & proprietates eius quas
quilibet ponit idē animal eſſe videtur. Et eſt animal monſtruo
ſum, ſimile vrſo in corpore, in extremitatibus leoni, in auribus
& crinibus & facie homini, in cauda ſcorpioni, & habet acu-
leum in cauda, & percutit pilis ſuis, ſicut porcus ſylueſtris ſe-
tis ſuis, vocem habet horribilem ſimilē tubę, color eius eſt ru-
beus ſicut minium vel ſanguis. Os eius eſt magnum & horrē-
dum, & dentium habet tres ordines in vtraq; mandibula, cum
quibus deuorat hoies, & eſt valde velocis curſus, & nulla be-
ſtia crudelior reperitur, vt dicunt Plinius Ariſtoteles & Aui-
cenna. ¶ Primo māticora eſt ſimilis vrſo in pelle, & in pedibus 2
ſimilis eſt leoni. Tales ſunt multi diuites & raptores, quia verè
pedes eorum.i. manus & vngues ſunt ſimiles leoni quātum ad
rapinam & crudelitatem: quia.ſ. ſunt acuti. Item quantum ad
parcitatem & tenacitatem: quia.ſ. ſunt curui. Leoni gentiū aſſi
milaui te. Eze. 32. Item facies manticoræ ſimilis eſt homini, &
aures & crines, ſed in cauda ſimilis eſt ſcorpioni, aculeū.n. ha-
bet in cauda. Tales ſunt falſi homines: q a verè facies.i. ingreſ-
ſus & principium talium (qui per faciem denotatur) videt eſſe
ſimilis homini: quia.ſ. in principio applaudunt pauperibus, vt
ipſos decipiant, ita q videntur eſſe homines.i. benigni & miſe-
ricordes. Patet de vſurarijs & aduocatis. Facies hominis vul-
tus eorum. Ezec. 1. Sed verè cauda.i. finis ſimilis eſt ſcorpioni;
quia pro certo in fine inueniuntur pungētes per excoriationē,
exhæredationē & rapinam: quia ad hoc in principio blandiū-
tur per falſas promiſsiones, vt in cauda & in fine pungere va-
leant & vrgere. Ideo Apoc. 9. Caudæ corū ſimiles ſerpētibus.
Quod etiam poteſt allegari de detractoribus, qui in facie &
in principio blandiuntur, in cauda & in abſentia pūgunt. Ideo
dicuntur habere faciem hominis, & caudam ſcorpionis. Apo.
9. Aculei erant in caudis earum. vel allega ſi vis per modum fi-
guræ. Item manticora ſm eundem, pilis ſuis percutit ſicut por
cus ſylueſtris ſetis ſuis. Per pilos.n. intelliguntur diuitiæ, q a ve
rè mediantibus iſtis mundi tyranni percutiunt per tribulatio-
nes & exactiones pauperes vicinos. Sagittis.n. interficiunt par
uulos. Eſai. 14. Item ſm eundem, vox manticoræ & ſicut tuba.
Sic verè vox diuitum & potentum eſt hodie autentica & tuba
lis: quia ſicut per tubam excitantur quidā ad præliū, & alij de-
terrentur, ſic verè per voces horrendas talium pauperēs deter
rentur, & ſui balliui & famuli, filij & alij ad prælium.i. ad rapi-
næ exercitiū prouocantur. Loquebatur ſicut draco. Apoca. 14.
Item dicū q color manticoræ eſt rubeus ſicut minium vel ſan
guis, per quod denotantur viri pleni malitia. Secundum.n. Ari
ſto. 2. de phiſonomia, color rufus & rubeus malitiā ſignificat
ita coloratj: quia verè ſunt ita cauteloſi & malitioſi, quòd præ
malitia

malitia fallacia,proditione & deceptione vidētur eſſe ruſi. Ec-
3 ce equus rufus Apoc.6. &c. ¶ Manticora os habet maximū &
horrendum,& tres ordines,dentium in qualibet mādibula, &
iſta homines deuorat,& nulla eſt beſtia crudelior illa,ſm eundem.
Reuera chariſsimi tales videntur eſſe mundi magniloqui
& oblocutores:quia verè os talium.i.ſua verboſitas magna eſt
& horrenda:quia verè in ore ipſorum ſunt tres ordines dentiū
.i.tria genera verborum.ſ.detractio vel infamia, elatio vel iactantia,
iuratio vel blaſphemia:quia ad litteram iſta tria inueniuntur
in ore peccatorum:quia in ore fatui verba inenarrabilia.
Eccle.21.Et ideo tales deuorant homines non ſolum realiter
per rapinam & crudelitatem,ſed etiam verbaliter per infamiam
& detractionem,& per iram & ferocitatem. Leo factus
eſt,& didicit capere prædam,hominesq; deuorare.Eze.19. Et
ideo benè dicitur q iſta beſtia eſt alijs crudelior:quia pro certo
iſti ſunt cunctis alijs hominibus ſæuiores.Adducam crudeliſsimos
de gentibus.Eſa.4.Dabo Ægyptum in manu dominorum
crudelium.Eſa.19.Allega hic figuram de beſtia ſimili, verſo,
quæ habebat tres ordines dentium in ore. Dan.7. vide eam
ſupra c.de Angue.Vel figuram de locuſta.Apo.9. quia optimè
ad hāc rem facit, vide eā in opuſculo ſuper Apocalypſim. Vel
allega totum cōtra detractores, qui in facie.i.in præſentia ſunt
hoīes blandiendo & adulando, in cauda verò.i.retro in abſentia
ſunt ſcorpiones.ſ.pungendo & detrahendo,& habēt tres ordines
dētium &c.ſicut ſupra.& allega figuram Dan.8.&c.Vel
poteſt exponi de diabolo,qui in principio eſt homini ſimilis p
fallaciam bladiendo,ſed in cauda.i.in fine poſt mortem ſimilis
eſt ſcorpioni,ſ.aculeo mortis perpetuæ vulnerando. Rufus eſt
etiam per malitiam, & habet tres ordines dentium.i. tres genera
tentationum & ſuggeſtionum,ſ. ad luxuriam, auaritiam,
& ſuperbiam,& ideò homines deuorat & ſibi incorporat, hic
per culpam,in fine per pœnam. Nota quòd iſtud poteſt allegari
contra principes vel vſurarios vel aduocatos, vel quoſlibet
raptores vel mūdanos.

De Migale beſtia, quæ ſecundum Hebreos (vt dicit Nicolaus de lira Leuit. 11.) Idem eſt quod hericius. Cap. 65.

1 MIGALE eſt animal paruū, rapax & guloſum,
eum dolo.n.rapit,& poſtea vētri committit, &
equos multū odit, & equæ prægnanti maximè
inſidiatur,ſm glo.Leui. 11. & contra ſerpentes
pugnat,ſed tunc ſe armat. Rectè tales ſunt pauperes
balliui & raptores: quia iſti ſunt parui p
paupertatem,guloſi per carnalitatem,rapaces & doloſi p crudelitatem
& falſitatem,quia Beniamin lupus rapax.Geneſ.49.
Nam illa quæ per rapinam acquirunt, ventri committunt, inquantum.
ſ.de rapinis pauperum faciunt lauta conuiuia,& pinguia
feſta:quod patet in multis nobilibus pauperibus & iudicibus,
qui excoriant ſubditos ſuos, vt faciant magna feſta, & vt
ſequantur torneamenta,& ſimilia. Et eden tales inſellāt equos
& mulos,hoc eſt dictu, mercatores & agricolas ſibi ſubditos,
& equæ prægnanti, id eſt ſimplicibus diuitibus, qui ſunt diuitijs
impregnati,inſidiantur, ſcilicet quomodo eos per rapinas
& exactiones valeant ſpoliare. Vnde in Pſalm. Inſidiatur vt rapiat
pauperem. Contra ſerpentes,id eſt contra mundi cupidos
vſurarios & auaros pugnant,ipſos per lites vexando, falſo accuſando,
& crimina imponendo,vt ſcilicet extorqueant pecunias
ab eiſdem. Exēplifica benè quomodo volentes extorquere
2 imponunt alijs falſa crimina, vt habeant vineam ſuam &c.
4.Regū 21.¶ Migale ſecundum glo.Leuit.41. eſt paruum animal:
quod manſuetum ſe fingit ex timore, quando aliquis ei appropinquat,
ſed ſtatim mordet,& venenum diffundit. Rectè tales
ſunt ruſtici & pauperes: quia verè quando aliquis appropinquat
eis, id eſt quando ſunt in præſentia dominorum ſuorum,
tunc verè præ timore fingunt ſe manſuetos & benignos,
quia qui videret eos, crederet quod neſcirent aliquam malitiam,
ſed verè ipſi ſunt contrariæ conditionis quam videantur,
quia verè iſti mordent per detractiones & infamias,& inueniantur
quando poſſunt per alia nocumenta. Eſt enim qui nequiter
ſe humiliat. Eccleſiaſti.13.Quia nequiſsima pauper in ore
impij. Et ideo ſicut dicitur Leuiti. 11. talia animalia immunda
iudicabantur:quia ſcilicet mali pauperes apud dominum ſunt
immundi.

De Mulo. Cap. 66.

MVLVS a molendo eſt dictus, eo q molarum 1
trahendarū laboribus eſt ſubiectus. Et eſt mulus
animal ſterile,& optimum ad labores, ſm
Iſidorum. Et ſm Ariſto lib.8 c.8.Quanto mulus
plus potat de aqua,tāto plus proficit cibus
ſuus. Tales ſunt pauperes,qui molarum & pœnarum
laboribus exponuntur,qui licet ſint ſteriles quo ad fructum
diuitiarum,tamen optimi ſunt ad labores. Cibus etiam
ſuus.i.temporalis ſubſtantia vel ſpiritualis gratia, tāto plus eis
proficit,quanto de aqua ſacræ ſcripturæ plus biberint,ſ. prædicationes
audiendo. Vel dic q cibus hominis tunc ſummè proficit,
ſ.quantum ad animam,quando aqua pietatis & miſericordiæ
intinguitur. Bibe aquam de ciſterna tua.Prou.5.¶ Aſinus 2
aliquando miſcetur cum equa,& proles quæ ſic ex ea generatur,
dicitur mulus: quod eſt animal ſterile,indomitum & velox, qd
non imitatur patris paruitatem,ſed matris quantitatē: quia cæteris
aſinis eſt pulchrior & velocior, equis tñ deformior atque
minor. Et quia contra naturam generatur, & frigidiſsimæ eſt
naturæ,ideo noluit natura talem beſtiam generare,ſm Ariſto.
lib.2.de generatione animalium.c.6.quia ſicut dicit ibidē: Muli
vel mule non generant,niſi fortè rariſsime. Vide cauſam ſupra
de aſino. Chariſsimi, per equam intelligo religionem vel
eccleſiā,cuius proprius maritus debet eſſe equus.i. bonus prælatus,
qui debet hinnire per prædicationem,onera portare per
patientiæ tolerationē. Sed procerto per inſpirationem diabolicam
aliquando ſibi iungitur & coniungitur aſinus.i.aliqua rodis
& mala pſona,ſtolida & inſcia,& de vili plebe. Et iſta coniunctio.
i.iſta promotio eſt rectè cōtra naturam: quia nō decet
ſeruum dominari in principibus. Prouer.19.Et ideo pro certo talis
in equa.i.in eccleſia generat.i.promouet & producit mulos
.i.malas perſonas & luxurioſas,veloces per inconſtantiā & leuitatem,
indomitas per duritiam & auſteritatem, & ſteriles q̄tum
ad fructum bonorum operum producendum: quia ſicut
videmus,illi quos hodie mali prælati promouent, virtutū fructibus
non fœcundantur,ſed peccatis & vitiis ſterileſcunt. Figurati
per Michol filiam Saul, quæ fuit ſterilis 2. Reg.6. ideo
Eſa.47. Venient tibi duo hæc,ſterilitas & viduitas. Nam reue- r
ra chariſsimi,tales contra naturam generantur & promouentur,
i.contra voluntatem diuinam.ſ.per promiſsiones, dona &
affectiones. ideo natura naturans Deus eis non dat potentiam
generandi.i.bona opera producēdi,niſi fortè rariſsimè,& hoc
quia tales ſunt frigidæ naturæ per indeuotionē & incompaſſionem.
Et benè dicitur q iſti nō ſunt ſimiles patri ſuo.i. aſino:
quia verè tales nō ſunt ſimiles parentibus ſuis carnalibus, aſinis,
vilibus & depreſsis: quia quantum ad honores & diuitias,
maiores ſunt & potentiores:quod quidē accidit eis ratione matris.
i.ratione eccleſiæ in qua ſunt promoti: quia quātum ad beneficia
eccleſiaſtica,cæteros de parentela ſua præcellunt. Veruntamen
equis.i.bonis prælatis & clericis,qui in equa.i.in eccleſia
deberent produci, ſunt minores & turpiores quantū ad
efficaciam & virtutem. Illi igitur ſunt ſicut equus & mulus,q-
bus non eſt intellectus. Et idcò benè prohibentur diuerſi generis
animalia inuicem copulari. Leuit.19.¶ Onager aliqñ coit cū 3
equa,& tunc generatur mulus leuis,& rugoſi corporis, habēs
pedes duros,& aptos ad curſum,ſm Plin. Et vt dicit Ariſt. Mulus
non habet diſtinctum fel. Sic verè quando onager.i. bonus
prælatus coniungitur cum equa.i. cū eccleſia, tunc muli quos
producit.i.illi quos in eccleſia ꝓmouet, ſunt leues per obediētiam
& agilitatem,rugoſi per pœnitentiam & auſteritatē,duri
pedis per perſeuerantiam & ſtabilitatem,ſine felle per clementiam
& benignitatem,apti ad curſum bonæ operationis & prædicationis
per laboris velocitatem. Curſor leuis explicans vias 4
ſuas. Hie.2.¶ Muli ſm Ariſt.non conueniunt generationi propter
naturalem frigiditatem in eis dominantem. Sic verè illi q
ſunt muli per luxuriā & obſtinationem, frigidi per indeuotionem,
non conueniunt generationi: quia.ſ.nō poſſunt generare
alios per prædicationem.¶ Mulæ quia non concipiunt, id eo men- 5
ſtruoſa materia tranſit in crementum corporis, & ſic maioris
ſunt quātitatis quam ipſi aſini ſeu muli. Et eſt generale ſecūdū
Ariſto.q quanto mulus plus bibit de aqua, tanto ei plus proficit
cibus ſuus. Sic pro certo mali mundi diuites,quia non concipiunt
bonum propoſitum & operationem, ideo ſunt magni
corporis.i.magnæ ſubſtantiæ & potentiæ temporalis. Mēſtrua
enim ſua,i.ſuperfluæ diuitiæ ab eis non emittuntur per eleemo-
ſynas,

ſynas,imo eis cedunt in nutrimentum.i.in acquiſitionem & ad
ditionem nouarũ diuitiarum , & in ſtatus ſui augmentationẽ,
quia ſicut videmus,diuites de diuitijs ſuis non faciunt elemo-
ſynas:imo ſemper ex eis acquirunt nouas poſſeſsiones,& ideo
non mirum ſi magni in diuitijs præ alijs inueniantur . Erat vir
ille magnus inter omnes orientales.Iob 1.Cibus tamen ſuus.i.
diuitiæ ſuæ tunc eis aliquando proficiũt, ſi aqua dulcedinis &
pietatis fuerint ſaturari,vt dicant illud pſal.Super aquam refe-
ctionis educauit me. Alias.n.diuitiæ nihil valent, niſi aqua pie
6 tatis & miſericordiæ erga pauperes habeat . ¶ Cũ vrina mulæ
exit ſua ſuperfluitas menſtruoſa, & ideo muli non faciunt vri-
nam mularum,ſicut faciunt aliæ beſtiæ,quæ ſoleas habent,ſm
Ariſto.Sic verè chariſsimi nos non debemus facere vrinã mu
lierum per carnalem delectationem, ſed per veram continen-
7 tiam debemus ab eis abſtinere.¶Secundum Iſaac,carnes mu-
li peiores ſunt quam carnes aſini ad nutriẽdum & digerendũ.
fimus autem eius combuſtus & tritus cum aceto,reſtringit ſan
guinem,& valet cõtra ictus ſcorpionum,ſm Dioſc. Tales ſunt
mali prædicatores: quia licet caro.i. vita eorum non valeat ad
nutriendos alios per exemplum,veruntamen fimus.i.prædica
tio quam egerunt,ſtringit ſanguinem luxuriæ,& ſanat morſus
8 detractionis & inuidiæ & cætera vitia & peccata. ¶ Muli con-
tra naturam naſcuntur de diuerſis ſpeciebus.Et ſunt muli com
muniter malè domiti,& ad bella nihil valent,& vt communi-
ter vitio nunquam carent.Tales verè ſunt ſpurij & adulterini,
qui de contrariis ſpeciebus generantur,ſ.non ex legitimo tho-
ro:quia verè tales vt communiter malè ſunt cõditionati & do
miti,& vitijs nunquam carent.Tales etiam ſunt ſteriles:quia.ſ.
tales filij adulterorum fructum vt communiter nõ faciunt,nec
eorum progenies in poſterum prolongatur: quia filiorum pec
catorum hæreditas deperiet. Sapientia.4. Spuria vitulamina
non dabunt radices altas. Vide multa alia de mulo ſupra de
aſino.¶Secundum Hebreos, Annaa Abnepos Eſau primus fe
cit equabus aſinos commiſceri , teſte Iſido.libro 12. cap.1. Sic
diabolus &c.

De Mure. *Cap. 67.*

1 MVs ſecundum Iſido.eſt animal puſillum, ſic di-
ctum eo q ex humore naſcatur, ſm Iſido.Huius
in plenilunio iecur creſcit,ſicut & quædam con
chylia marina:quæ decreſcente lunæ lumine.ite
rum minuuntur.Et dicuntur ſorices,eo q admo
dum ſerræ rodunt,vt dicit Iſid.libr.12.Sicut etiã
Pli.dicit,inuenti ſunt Lauini roſiſſe ſcuta argentea, & ſic bellũ
Marſicum portendiſſe . Theophraſtus etiam auctor eſt cum a
Gyaro inſula mures fugaſſent incolas,ferrũ quoque roſiſſe.Et
ſm Ariſto. lib.8.c.28.Mures non potant,q ſi potauerint, mo-
riuntur.Et eſt mus animal guloſum,quod modica eſca decipi-
tur,quando ad guſtum ipſius peruenit odor eius. Vrina autem
eius eſt cõtagioſa,& morſus venenoſus,& cauda venenoſa. Re
ctè tales ſunt homines:quia pro certo ex humo & humore ge-
nerantur.i.ex vili ſpermate,& ideo iecur eorum.i.amor & affe
ctio talium ſemper creſcit in plenilunio.i.in proſperitate mun-
dana:quia ſi luna.i.perſona quam diligunt, eſt plena lumine.i.
mundi gloria & proſperitate,tunc verè creſcit amor eorum. Si
autẽ lumen huius lunæ decreuerit.i.ſi mundi proſperitas ceſ-
ſauerit , vtpote quia deuenit ad paupertatem & aduerſitatem,
tunc verè iecur eorum.i.amor & dilectio ceſſat ſimiliter & de
creſcit:quia diuitiæ addunt amicos plurimos,a paupere autem
& ij quos habebat,receſſerunt.Prouerbio.19.Quia ſicut dicit
Eccleſia.6. Eſt amicus ſecundum tempus , & non permanebit
in die tribulationis.Et tales dicuntur ſorices: quia pro certo p
rapinas & excoriationes,p infamias & detractiones alios cor-
rodunt & deuorant more ſerræ,ita q ferrum & argentum.i.ip
ſorum metalla & diuitias diminuunt,paupereſque de inſula.i.
2 de patria & de poſſeſsionibus ſuis eijciunt, & bellum conten-
tionis & violentiæ ipſis ſignificant & portendunt.¶ Mus ſecun
dum Ariſtot. rariſsime potat aquam,q ſi biberit moritur. Ad-
uerte tamẽ q fortè iſtud intelligitur de muribus libycis. dicit
enim Pli.li.10.c.73. quòd in Aphrica fere non bibunt in æſta-
te,propter inopiam imbrium. Vnde ait q capti mures libyci ſi
biberint moriuntur.Sic verè peccatores aquam ſacræ ſcriptu-
ræ raro potant,vel aquam etiam pietatis : quia rariſsime volũt
audire ſermones,vel facere pietatem, niſi fortè quãdo moriũ-
tur.i.quando ſunt in lecto mortis: quia tunc faciunt ſua ſictitia
teſtamenta,& aliquas elemoſynas.ideo Eſaię.50.Deficient pi-
ſces ſine aqua,& morientur in ſiti. ¶ Mus eſt animal guloſum, 3
& pro modico cibo quando odorem eius ſentit mortis pericu-
lo ſe exponit.Reuera chariſsimi tales ſunt guloſi , auidi.ſ.deli-
ciarum huius mundi, quia a diabolo pro modica eſca delicia-
rum decipiuntur,& ſpiritualiter & æternaliter occiduntur,ſi-
miles Eſau,qui pro lenticula vendidit primogenita.Geneſ.25.
¶ Mus habet vrinã venenoſam,morſum venenoſum , caudam 4
venenoſam.Sic verè chariſsimi peccatores ſunt quaſi in omni
bus venenoſi,nam vrina talium.i.mala iſtorum doctrina,vel &
mala eorum opera & exempla, morſus etiam iſtorum.i. detra-
ctio & infamia,vel & exactio & rapina, ſunt venenoſa , & alijs
contagioſa,quia alios diuerſimodè inficiunt & corrumpũt . Et
ideo benè ſequitur q cauda eorum.i. finis vitæ meritò dicitur
venenoſus:quia verè tales malè moriuntur multotiẽs. Vel cau
da.i.ſenectus talium eſt venenoſa:quia tunc per mala exempla
& per auaritiam alios inuenenant & occidunt. Vel dic de hæ-
reticis & malitioſis,quorum vrina & morſus.i.prædicatio,cau
da.i.finis & intentio ſunt alijs in venenum:quia habebant cau-
das ſicut ſcorpiones,& poteſtas eorum in caudis eorum. Apo.
9 ¶ Secundum Plin.lib.8.cap.37. Mures optimum habent gu- 5
ſtum , ſimiliter & olfactum , & in æſtate præparant ſibi grana
contra hyemis tempeſtatem.Nam(vt dicit)eſt quoddam ge-
nus murium quod in autumno taliter ſibi præuidet , q maſcu-
lus fœmellam reuerſam ſupra dorſum ſpicis onerat inter cru-
ra,& ſic oneratam per caudam pertrahit ad cauernam,& tunc
vice verſa maſculus ſe inuerſat,& eum fœmina inter crura ſpi
cis onerat , & ſic oneratum per caudam pertrahit ad cauernã,
vbi latitant tempore hyemali, & ſic vicibus verſis alter alteri ſi
poſt ſe trahunt,& huius rei ſignum eſt (vt ait idem) quia illo
tempore inueniuntur ipſis dorſum excoriatum,& tales ſunt mu-
res alpium,quorum magnitudo melium eſt, vt ait.Magni ſunt
.n.iſti mures ſicut melis ſiue taxus,& propriè iſti ſunt illi quos
in Auinione vocamus marmotas,qui de Sabaudia deferuntur.
Maſculus iſte eſt prælatus , vxor eius eſt ſubditus , cui præeſt,
cum quo debet vxorari per affectum & amorem. Cauerna iſto
rum eſt paradiſus,in qua debent requieſcere tempore hyema
li.i.poſt æſtatem præſentis vitæ.Fœmina ergo.i.ſubditi debent
ſe ad terram proſternere per humiliationem & mortis recor- a
dationem:debent etiam pedes & caput.i.affectum & intentio-
nem ad cœlum eleuare & vertere per cœleſtium appetitũ &
contemplationem , & ſic prælatus debet eos onerare granis.i.
virtutibus & gratijs & meritis p prædicationem,vel onere di-
uinorum mandatorum per pœnitentiæ impoſitionem , & ad
cauernam paradiſi trahere & poſt ſe ducere per boni exempli
oſtenſionem,& per bonum regimen & directionem. Econuer
ſo autem ſubditi debent prælatos adiuuare,& ſi ipſos viderint
oneratos laboribus & curis officii paſtoralis, debent cum ore
.i.cum verbis & orationibus pro eis intercedere,& quãtum in
ſe eſt,ad cauernam paradiſi trahere vel leuare & portare. Be-
ne ergo dicit ad Galat.6. Alter alterius onera portare . Vel dic
quòd maſculus eſt Chriſtus,qui fœminam ſuam.i.animam bo
nis meritis oneratam per caudam finalis perſeuerantiæ trahit
ad cœlum. Vel dic hiſtorialiter de fœneratoribus & vxoribus
eorum,quomodo alter alterum iuuat ad congregandum gra-
na.i.diuitias in cauernam.i.in domum ſuam,& quomodo alter
trahit alterum ad lucrandum per caudã.i. per ſpem finalis pœ
nitentiæ,quia.ſ.alter alteri ſuggerit vt nunc lucrentur & acqui
rant,& quòd in fine pœnitebunt. Vel allega de bonis coniugi-
bus,quorum debet alter alterum in ſuis laboribus ſupportare.
Ad Galat.6. Alter alterius onera portate. Vel maſculus eſt vir
ſpiritualis,fœmina ſecularis . Iſti igitur debent inuicem ſe iu- x
uare,nam maſculi.i.ſpirituales debent fœminas.i.ſimplices ſe-
culares onerare, ſcilicet bonis doctrinis & exemplis. Econ-
uerſo autem ſeculares debent ſpiritualibus de bonis tempora
libus prouidere:quia ſicut dicitur ad Roma.15. Si ſpiritualiũ
participes facti ſunt,debent & in temporalibus miniſtrare eis.
¶ Item ſecundum Plini. ibidem , Murium plures ſunt ſpecies 6
quidam habitant in domibus,alii in aquis & fluminibus, qui-
dam dormiunt per dimidium annum ſicut glires,quidam ſunt
lata fronte,alii acuta, alii ſunt de herinaceorum genere pũgen
tibus pilis.Et licet mures pauperum panes rodant,& ſint inuti
les vt communiter,tamẽ in pluribus ſunt vtiles. Nam vt dicit
Plini.libro 29.capit.6.cinis murium cum melle auribus inſtil-
latus,aurium ſedat dolorem.Rectè ſic ſunt plures ſpecies ho-
minum peccatorum : quia quidam habitãt in fluminibus deli-
ciarum,

ciarum, vt luxurioſi quidam in domibus eminentiarum, vt ſu-
berbi: quidã in campeſtribus diuitiarum, vt auari: quia nõ om-
nibus omnia placent. Eccleſ.37. Et tales dormiunt per pigritiã
& tepiditatem, panes.i. diuitias pauperum rodunt per auaritiã
& cupiditatem, licet ſint eis inutiles ſicut patet, ſunt tamen in
pluribus vtiles: quia ſicut dicitur ad Ro. 8. Diligentibus Deũ,
omnia cooperãtur in bonum. Cinis.n. eorum.i. memoria mor-
tis ſuæ, dat eis medicinam. Nam quando pauperes cogitant &
conſiderant mortem malorum (quæ vt communiter mala eſt)
& vindictam iuſtitiæ diuinæ, ipſi lætantur & cõſolantur, & ma
ximè quando medicus.i. prædicator eam infert eorum auribus
prædicando cum melle dulcis conſolationis: quia tunc dolor
quem propter eorum inuaſiones ſuſtinent, mitigatur. pſal. Læ-
tabitur iuſtus cum viderit vindictam &c. ¶ Secundum Pli. ibi
7 dem, fel murium cum aceto tritum, & tepidum auribus inſtil-
latum, optimum remedium eſt contra beſtiolas ſubintrantes.
Fimus eorum cum aceto tritus, purgat caput, & caſum probi-
bet capillorum, cum vino autem potatus, ventrem miro modo
ſoluit, cinis eorum cum melle inſtillatus, dolorem aurium ſa-
nat, pellis eorum recens calcaneo ſuperducta eius vulnera ſa-
nat. Rectè tales ſunt ſancti: quia verè fel eorum.i. zelus & cor-
rectio, fimus ab eis egeſtus.i. doctrina eorum & prædicatio, ci-
nis eorum.i. vitæ ſuæ memoria & recordatio, pellis ipſorum.i.
ſua bona exempla & cõuerſatio, ſi cũ melle deuotionis, ſi cum
aceto mortis memoriæ & recordationis, ſi cũ vino dulcis con-
ſolationis ſumantur, multiplicem conferunt medicinam, quia
ventrem conſcientiæ ſoluunt per contritionem, caput intentio
nis purgant per cõfeſsionem, caſum capillorum.i. virtutũ pro-
hibent per perſeuerantiam & durationem, & auditum læſum
per impatientiam, curant per benignitatem & conſolationem.
8 ¶ Secundum Plin. lib. 11. ca. 65. ſummus eſt & maximus muriũ
fœtus, nam (vt ipſe dicit) Alexãdri milites tradiderũt. 120. mu-
res ex vna genitus, & apud Perſas prægnantes in vtero paren
tis repertas, vnde non mirum etiam eſt vnde tanta muriũ agre
ſtium vis meſſes agricolarum populetur, ſed neſcitur quomo-
do illa multitudo tam repente occidat, nam nec exanimes qui-
dem vſque reperiuntur. Sic verè chariſsimi maximus eſt malo
rum prouentus, nam ſæpe ab vna mure, id eſt ab vno malo præ
lato & furace promouentur 120. mures hoc eſt, maxima malo
rum multitudo, qui meſſes pauperum agricolarum ad litterã
ſæpe depopulantur, & ſubſtantiam etiam tẽporalem bonorum
ſuorum vicinorum. Regnantibus.n. impijs, ruinę hominũ. Pro
uerb.28. Sed verè tandẽ multitudo illũ repente occidit, & nuſ-
quam reperitur, quia vidi impium ſuperexaltatum & elenatũ
ſicut cedros libani, & tranſiui, & ecce non erat, & quæſiui eũ,
& non eſt inuentus locus eius pſal. 36.

De Muſimono. *Cap. 68.*

1 MVSIMONVM eſt animal abundans in Cur-
ſyca, pecori ſimile, cũ villo caprino, quaſi me-
diũ inter oues & capras. Habet autem hoc ani
mal caput debiliſsimũ, quamobrem auerſum
a ſole paſci cogitur, vt dicit Plin. lib.8. capi.49.
Sic verè multi ſunt quaſi medij inter capras &
oues.i. inter malos & bonos, qui videlicet caput rationis habẽt
multum debile, ſcilicet multi ſimplices ſeculares, quorum ſen-
ſus & imaginatio non ſufficit ad vertendum ſe ad ſolẽ, id eſt ad
conſiderandum diuinitatem, vel ad meditandum æternæ glo-
riæ claritatẽ. Iſtus ergo oportet ſe ab iſto ſole auertere, & a cu-
rioſa inueſtigatione cœleſtium deſiſtere, & ad partem oppoſi-
tam, ſcilicet ad manuducibilia exempla conuertere, & ſic cibũ
doctrinæ ſumere & paſcere: quia pro certo multi ſunt qui præ
debilitate capitis, id eſt præ defectu rationis hæretici fierent ſi
curioſè ad ſolem, id eſt ad diuinitatis ſecreta aſpicerẽt. Et ideo
vtile eſt q̃ a talibus ſe auertant, & magis ad factiua ſe conuer-
tant. Ideo Eccleſi.3. Altiora te ne quæſieris. Vel dic q̃ fatui pec
catores pro eo quòd carent debita diſcretione, ad ſolem, id eſt
ad Deum & ad bona ſpiritualia & æterna non reſpiciunt, imo
ab ipſis oculos auertunt, & dorſum contemptus & oblinionis
eis vertunt, & ad mundi delectabilia ſe conuertunt. Hierem.2.
Verterunt ad me dorſum, & non faciem. Sic igitur diuitijs &
delicijs paſcuntur, & paſcua ſpiritualia dedignantur. Vel dic
quod qui non eſt ſufficiens pro contemplatiua, remaneat in
actiua.

De Muſtela. *Cap. 69.*

MVSTELA dicitur a telon, quod eſt longum, 1
quaſi mus longus. Hæc ingenioſa eſt, quia ca-
tulos ſuos de loco ad locum transfert, ne locus
ſuus deprehendatur. Hæc armata ruta contra
baſiliſcum pugnat, ſerpentes odit, ſi ſuos
caſu aliquo læſos, etiam mortuos (vt dicitur)
ſucco cuiuſdam herbæ ſuſcitat atq; curat, vt dicit Iſidorus li.
12. Talis eſt bonus prælatus: quia debet eſſe longus per perſe-
uerãtiam, catulos ſuos.i. ſubditos debet de loco ad locum.i. de
amore mundi ad amorem cœli, de peccato ad virtutem, de vir
tute ad virtutem, de gratia in gloriam tranſlatare, per exẽplum
ſcilicet & doctrinam, & hoc ne venator diabolus ipſos valeat
inuenire. Ibunt de virtute in virtutem &c. Tranſierunt de gen
te in gentem, & de regno ad populum alterum, nõ reliquit ho-
minem nocere eis &c. Et ſi filij iſti, id eſt ſubditi ſint læſi per
tentationem, & mortui per peccatum, cum ſucco herbæ, id eſt
cum verbis ſacræ ſcripturæ debent eos ſuſcitare, docendo ſcili-
cet & ſanando. Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis
ſanabo te. Hiere.30. Armati etiam ſucco rutę.i. ſanguine Chri-
ſti, & ſuæ amaræ memoria paſsionis, debent contra baſiliſcum
diabolum dimicare, & ſerpentes.i. detractores ſummopere in-
feſtare, dicendo cũ Pſal. Iniquos odio habui &c. Vel dic quòd
muſtela eſt Chriſtus, qui reuera filios ſuos.i. homines per pec-
catum Adę mortuos atq; læſos, ſuſcitauit & ſanauit, & ſerpen
tes.i. demones impugnauit. Vnde Oſeæ.6. Viuificabit nos per
duos dies, die tertia ſuſcitabit nos. Vel expone de mendicanti-
bus, q̃ religio vel prælatus mutat ſubditos ſuos de cõuentu ad
cõuentum, de loco ad locum, ne. ſ. nidus eorum.i. aliquis carna
lis defectus, ſi eum habent, a ſecularibus cognoſcatur, vel ne
parentes ſui ipſos inueniant, & de nido religionis extrahant &
educant, quod maximè ſolet de nouitijs apparere. ¶ Muſtela mu- 2
res comedit, ſerpentes odit, paſſeribus inſidiatur, & eorũ oua
trãſglutit, ſecundum Iſidorum lib. 12. Falſum autem eſt (vt di-
cit) eas ore concipere, & aure parere. Et ſm Plini. muſtela mul
tum dormit, & dormiendo impinguatur. Et ſunt duo genera,
.ſ. domeſticum & ſilueſtre. Et eſt odore ſagax. Tales ſunt multi
peccatores, maximè autem detractores, ſiue ſint ſilueſtres.i. re
ligioſi, ſiue domeſtici.i. mundani: quia pro certo tales odiunt
ſerpentes.i. prudentes perſonas, mures.i. detractores, & auicu-
las paſſeres.i. bonos & contemplatiuos odiunt & infeſtant, &
eorum oua.i. eorum opera per detractionem deuorant atque
frangunt. Tales.n. odiunt bonos & malos, quia Deo non placẽt
& cunctis hominibus aduerſantur 1. ad Theſſalonic.2. Et idem
tales non concipiunt bonum propoſitum & meritum per os.i.
per orationem: quia raro vel nunquam orant, nec pariunt. ſ. bo
num opus per aurem.i. per obedientiam & ſubiectionem, quia
.ſ. tales nullum bonũ verbum poſſunt audire. Tales etiam ſunt
odore ſagaces: quia optimè ſentiunt brodia & leccaturas, & li
bentiſsimè vadunt ad conuiuia & ad feſta. Iob 39. Vbicunque
ſenſerit cadauer, ſtatim adeſt. Multum etiam volũt dormire &
quieſcere in delicijs & peccatis, contra illud 1. ad Theſſalo.5.
Non dormiamus, ſed vigilemus, & ſobrij ſimus. ¶ Muſtela eſt 3
animal leue & inſtabile & flexibile, & eſt muſtela variabilis:
quia colorem mutat, nã vno tempore inuenitur eſſe vnius co-
loris, & in alio alterius. Cõmuniter autem habet muſtela ven-
trem album, & dorſum rubeum. Vrina autem eius & morſus
eius ſunt venenoſa, vt dicit. Tales ſunt multi, qui colorem exte
rioris cõuerſationis non ceſſant mutare, ſicut ſunt leues & in-
ſtabiles & inſolentes, ſicut etiam ſunt curioſi, qui non ceſſant
geſtus & veſtimenta mutare. Communiter autem tales in dor
ſo ſunt rubei, & in ventre albi.i. curioſi. Morſus etiam talium
& vrina, id eſt verba eorum & ſtultiloquia ſunt venenoſa per
detractionem, & fœtida per luxuriam & infectionem, quia ta-
les vt communiter loquuntur vel detrahendo famæ aliorum,
vel fœtida verba luxuriæ proferendo. Vel muſtela eſt bonus
religioſus, qui debet eſſe flexibilis per obediẽtiam & ſubiectio-
nem, mobilis per bonam operationem, odore ſagax per deuo-
tionem, dormiendo impinguari per cõtemplationem, dorſum
habere rubeum per charitatem, ventrem album per caſtita-
tem, colorem etiam candidum per floridam honeſtatem. Can
ticorum 5. Dilectus meus candidus & rubicundus. Iſti debent
eſſe domeſtici per benignitatem, ſilueſtres per vitæ auſterita-
tem, mures, id eſt pauperes debent comedere & ſibi incorpo-
rare per compaſsionem & pietatem, & ſerpentes, id eſt detra-
ctores

ctores odire,& paſſeribus,id eſt demooibus inſidiari , vt ſcili-
cet eorum oua,id eſt filios ipſorum , videlicet peccatores ra-
piant attrahendo ad perfectionem & ſanctitatem. Ipſum ra-
piet armatus &c. Iob 5. Vel dic de auaris, qui inſidiantur paſſe
ribus , id eſt pauperibus, vt eorum ooa , id eſt diuitias rapiant
4 & furentur per vſuras,& alias.¶ Muſtela aliquando inuenitur
tota alba præter caudam.Sic verè multi ſunt qui quãuis in toto
corpore , id eſt io tota vita ſint albi per caſtitatem & per con-
ſcientiæ puritatem,in cauda tamen, id eſt in fine vitæ fiunt ni-
5 gri per luxuriam & aliorum criminum fœditatem. ¶ Secun-
dum Pliniũ libro 29. capitulo.4. Natura nihil reliquit ſine in-
gentibus remedijs atque cauſis. Vnde dicit quòd fel muſtelæ
valet contra aſpides, caro eius valet contra venenum. Sic ve-
rè Deus nihil reliquit in mundo ſine aliqua vtilitate; quia &
in bonis & in malis ſemper bonum aliquod inuenitur , & ideo
fel muſtelarum,id eſt zelus & correctio prælatorum; & etiam
iuſtorum aliorum,caro etiam eorum,id eſt ſua bona vita , vel
etiam ſua compaſsio , ſunt alijs medicina. Vel muſtela eſt
Deus , cuius procerto fel & caro , id eſt iuſtitia & miſericor-
dia,rigor & dulcedo, ſunt medicina peccatoribus : quia ſcili-
cet alios ſanat per correctionem , alios per miſericordiam &
conſolationem , alios ſanat miſericorditer inſpirando, ſicut
Paulum,alios fortiter tribulando,ſicut Amaſiam. Ideò benè
dicitur in Pſalm. Miſericordia & veritas præcedent faciem
6 tuam. ¶ Pudenda muſtelæ multum fœtent , & tamen ſerpen-
tibus fœtidis contrariantur. Sic ſunt quidam mali in ſeculo &
in clauſtro, qui licet ſint fœtidi per infamiam & luxuriam,
alijs tamen fœtidis ſerpentibus,i.alijs luxurioſis miro modo
contrariantur , eos puniendo & corrigendo , & hoc ad ſeipſos
iuſtificandum,& ad fœtorem ſuæ luxuriæ contegendum.Ideo
eis poſſunt alij dicere illud Iob 40. Nunquid condemnabis
me, vt tu iuſtificeris ? & illud ad Roma. 2. Qui alium doces,
teipſum non doces: qui prædicas non furandum, furaris.
7 ¶ Quando aſpis mordet hominem , ſtatim vertitur in ſopo-
rem , & efficitur læthargicus , nec ſe mouet. Veruntamen ſi
muſtela comburatur , & cinis eius cum aqua bibatur, excitat
hominem a ſopore , vt dicit Plinius.ibidem. Rectè chariſsimi
muſtela quæ mures comedit,ſignificat diuites peccatores,qui
muribus,id eſt pauperibus ſunt infeſti , & illi quando capiun-
tur per mortem temporalem , comburuntur in inferno per
mortem æternalem . Exemplum de diuite epulone. Lucæ 16.
qui cruciabatur in flamma. Quando igitur aſpis, id eſt diabo-
lus mordet aliquem peccatorem per tentationes , & facit eum
dormire ſcilicet in mundi delicijs per delectationes ; tunc ve-
rè cum aqua ſacræ ſcripturæ debet bibere & ſibi incorpora-
re cinerem muſtelæ combuſtæ , id eſt memoriam mortis diui-
tum damnatorum , & ſic per timorem pœnæ conſimilis a tali
ſomno delectabilium huius mundi poterit excitari : quia per
timorem pœnarum infernalium debet homo a talibus abſti-
nere.Zachar.9. Videbit aſcalon, & timebit. Cinis enim, id eſt
memoria mortis talium peccatorum retrahit hominem a pec-
cato.Surge ergo qui dormis. Ad Ephe.5. Vide de muſtela ſu-
pra de baſiliſco,& ſupra de anguibus.

De Murilego. *Cap. 70.*

MVRILEGVS, muſio,& catus dicitur. Et di-
1 citur murilegus , quaſi legens mures , eo quòd
muribus ſit infeſtus.ſimiliter & muſio quaſi cir
ca mures ſtudioſus. Catus autem dicitur a ca-
piendo ſcilicet ipſos mures,vel a catando , id eſt
a videndo. Vnde & a greco venit catus,id eſt in-
genioſus,vt dicit Iſido.libro 12. Nam ita acute videt,quòd te-
nebras noctis ſuperat fulgor eius. Rectè tales ſunt cupidi,cau-
ſidici & auari:quia verè mures , id eſt pauperes & egenos de-
prædantur & infeſtant per rapinas,cautelas & vſuras: quia pa
ſcua diuitum ſunt pauperes. Eccleſiaſtic. 13. Et ideo tales di-
cuntur cati,a capiendo: quia verè optime capiunt , ſcilicet mu
nera & diuitias , & quandoque ab vtraque parte. Leo cœpit
ſufficienter ſibi. Naum.2. Vel dicuntur a catando , id eſt a cla-
re videndo : quia verè tales habent clarum viſum diſcretio-
nis ſapientiæ & intellectus,ſcilicet quantum ad adminiſtratio
nem bonorum temporalium: quia ſapientes ſunt vt faciant ma
la . Hieremiæ 4. Nam tota nox præſentis vitę a lumine oculo-
rum intellectos ſui , id eſt ab eorum ſapientia ſeculari videtur
hodie coruſcare : quia filij huius ſeculi ſapientiores ſunt filijs
lucis in generatione ſua. Lucæ 16. Ideo de quolibet tali poteſt
dici illud Apocalyp. 1. Oculi eius vt lampas ardens. ¶ Catus 2
eſt animal indeterminati coloris : quia alius flauus , alius ni-
ger, alius varius , alius in facie & pedibus & auribus maculo-
ſus . Sic rectè inter homines ſunt diuerſi colores diuerſarum
conuerſationum, honeſtatum & perfectionum : quia quidam
ſunt albi & floridi per innocentiam & caſtitatem , quidam ni-
gri per pœnitentiam & auſteritatem , quidam flaui vel burelli
per ſapientiam & maturitatem : quidam varij per circunſpe-
ctionem & ſagacitatem. Figura Zacharię 6, vbi vidit equos al-
bos, varios, & nigros &c. vide ſupra de equo, Vel dic de malis,
quorum quidam ſunt nigri per cupiditatem, quæ hominem ſic
cat & denigrat. Facies eorum ſicut nigredo ollæ . Naum.2. A-
lij albi per curioſitatem, alij varij per falſitatem, alij habent di
uerſas maculas per pluralitatem peccatorum : quia quidam
ſunt maculoſi in facie intentionis per duplicitatem: alij in pe-
dibus affectionis per voluptatem , alij in auribus obedientiæ
per obſtinationem & induratam voluntatem &c. Vel expone
de diuerſis ſtatibus, quorum alij ſunt varij, alij nigri &c. ſicut
patet de monachis nigris & rufis. ¶ Catus orificium habet 3
magnum , dentes magnos & ſerratos, linguam tenuem flexi-
bilem & ſubtilem, cum qua bibendo lambit. Sic verè muo-
dani peccatores habent os magnum quantum ad voracitatem
& gulam, dentes, id eſt verba detractoria habent longa, acu-
ta & pungitiua per infamiam. Dentes eius ferrei. Daniel 8.
Linguam, id eſt verba adulatoria habet longa, id eſt multa, fle-
xibilia & variabilia , fallacia, mollia & deceptoria: quia mol-
liti ſunt ſermones eius ſuper oleum , & ipſi ſunt iacula. Nam
ad vtranque partem flectunt verba ſua : quia ante adulantur,
& retro detrahunt. Et ideo illi lambendo bibunt & attrahunt
ſibi aquam , id eſt adulando cum aliqua molli & aquea perſo-
na , ipſam attrahunt ſcilicet ad amorem ſui. Pulli eius lam-
bunt ſanguinem . Iob 39. Vide cauſam quare catus lambit
ſupra de animalibus in generali. ¶ Catus eſt animal in iuuen- 4
tute laſciuum , hilare & iocundum , impetum faciens ad om-
ne quod coram ipſo mouetur , & ludit cum calamo ante eum
proiecto. In ſenectute autem eſt animal multum ponderoſum
graue & ſomnolentum. Sic rectè iuuenes noſtri ſunt laſciui, hi
lares & iocoſi & leues: & cum omnibus qui coram ſe tranſeũt,
impetum faciunt atq; ludunt, cum omnibus volunt ludere tan
gere & garrulare, & maximè cum mulieribus. Sed pro certo
in ſenectute non ſic: quia ad litteram fiunt ſomnulenti, & tunc
ſunt graues & pigri. Et ideò benè dicit ſapiens, Eccleſiaſti. 11.
Adoleſcentia & voluptas vana ſunt. Vel per iuuenes accipe
bonos , qui ſunt læti in ſpiritualibus & leuiter mobiles ad bo-
num. Per ſenes intelligo prauos inueteratos dierum malorum
pigros &c ¶ Catus muribus cautiſsimè inſidiatur, & eos odo-
re & viſu præſentiens , in ipſos ſubito inſilit & inuadit , capto 5
mure cum eo ludit, ſed finito ludo ab eo deuoratur. Tales ſunt
vſurarij , qui muribus , id eſt pauperibus inſidiantur ſcilicet
quomodo eos inuoluant in laqueis contractuum ſuorum &c.
Vide ſupra de lupo, qui ludit cum puero quem poſtea occidit,
& capone ſicut ibi. Vel catus eſt diabolus mus eſt pecca-
tor &c. ſicut ibi. ¶ Catus tempore coitus quaſi ſilueſtris effici- 6
tur, & tunc inter catos pro mulieribus pugna grauiſsima exci
tatur , vox horrenda emittitur, & dentibus & vnguibus alter
ab altero laniatur. Catus eſt religioſus vel clericus litigioſus,
vxor niusquam cupit habere , eſt præbenda vel beneficium,
ſeu prælatio . Quando igitur inſtat tempus amoris & copula,
id eſt quando vacat aliqua præbenda, cui cupit quilibet copu-
lari, tunc verè tales efficiuntur ſilueſtres, quia a domo religio-
nis vel eccleſiæ ſe abſentant per appellationes , inter ſe rixan-
tur & brigant per controuerſias , diſcordias & diuiſiones , &
tunc vox horrenda infamiarum emittitur , & dentibus & vn-
guibus , id eſt verbis & inuaſionibus alter ab altero laniatur.
Figura 3. Regum 16. vbi eſt ortum prælium inter Amri & Zam
bri, quia quilibet volebat eſſe rex. Vel Geneſ.25. vbi in ventre
matris collidebant pueri: quia q libet volebat primus naſci, &
tũc Eſau piloſus primo natus eſt. Sic verè in ventre religionis
vel eccleſiæ collidũtur inuicé ambitioſi, quia quilibet vult eſſe
rex , id eſt prælatus , & quilibet vult primus naſci & promo-
ueri . Veruntamen ſæpe accidit quòd peior Eſau , id eſt malè
primi naſcuntur & promouentur , & maximè quando ſunt
piloſi

piloſi, id eſt quando diuitiarum vellere ſunt obſiti, quia hodie
impius præualet aduerſus iuſtum. Abacuch 1. Vnde Iaco. 4.
Vnde bella & lites in vobis? nonne ex concupiſcentiis, quæ
militant in membris veſtris? Vel allega hiſtorialiter de luxu-
rioſis, qui pro vxoribus pugnant, & ſemnicem occidunt, quod
nonquam faciunt elephantes. ¶ Catus ſæua beſtia efficitur
7 quando fit ſilueſtris, quod maximè accidit tempore libidinis,
quia tunc ſcilicet quando ſilueſtris eſt, cuniculos & alias be-
ſtias venatur, & in nemoribus commoratur. Catus qui mu-
ribus inſidiatur, ſignificat ballinos & vſurarios, qui paupe-
rum ſubſtantijs inſidiantur. Tales enim aliquando de dome-
ſticis fiunt ſilueſtres, de ruſticis fiunt nobiles, de pauperibus
fiunt diuites, de ruralibus iudices. Quando ergo tales efficiun
tur ſilueſtres, hoc eſt dictu, quando a domo. i. a ſtatu paternæ
conditionis recedunt per aliquam fortunam, & in fortuna mũ
danorum delectabilium ſe inuoluunt per amorem, tunc vere
efficiuntur ſæui per rapinam & crudelitatem, & cuniculos &
alias beſtiolas. i. vicinos ſuos pauperes excoriant & denudant.
Vulgum pauperem denudauerunt. Iob 24. quia verè ſecundũ
Senecam, Nihil eſt hodie illis crudelius, qui non nati ſunt no-
biles, ſed facti. Vnde Claudianus poeta, Aſperius nihil eſt hu-
mili cum ſurgit in altũ. Vel dic de apoſtatis religionis, qui do-
mum eccleſiæ vel religionis deſerunt, & ſilueſtres per apoſta-
ſiam efficiuntur, quia tales ſunt ſæui, crudeles & iniqui, & hoc
maximè accidit tempore libidinis, id eſt quãdo ſunt luxurioſi
& carnales. Vel pone de latronibus, qui in ſiluis ad litteram ha
bitant, & beſtiolas, id eſt mercatores & alios tranſeuntes ſpo-
8 liant & occidunt. ¶ Quando catus cadit ab alto, ſuper pedes
excipitur, & ſic vix cadendo læditur. Sic verè charißimi, diui-
tes quando ab alto, id eſt ab aliquo eminenti officio deijciun-
tur & expelluntur, vel etiam ab alto, id eſt a ſtatu proſperitatis
mũdanæ, tunc vere pedes ſui, id eſt amici & fautores ipſos ſu-
ſtinent atque fouent, & ideo nec læduntur nec corriguntur. Ec
9 cleſiaſtici 13. Diuiti decepto multi ſunt recuperatores. ¶ Fimus
cati multũ fœtet, & ideo poſtquam eum egerit, ſtatim eum ab-
ſcondit ſub terra cum pedibus & occultat. Sic verè faciũt pec-
catores. Nam quia fæces eorum, hoc eſt dictu, eorum mala ope
ra, vſuræ & contractus, & cætera eorum vitia multum fœtent
per infamiam, ideo ea abſcondunt, ſcilicet celando & excuſan
do, & per palliationes & cautelas vndiq; contegendo, quia ta-
les via aut nunquam ſua crimina confitentur, quia cum dulce
fuerit in ore eius malum, abſcondet illud ſub lingua ſua. parcet
illi &c. Iob 20. Vel allega quòd ſi quid fœtidum commiſeri-
mus, quod turpe ſit & infame, ſaltem illud debemus celare, nõ
per iactantiam propalare. Quod eſt contra illos de quibus
Eſaiæ 3. Peccata ſua ſicut ſodoma prædicauerunt, nec abſcõde
runt. ¶ Catus quando pulchram habet pellem, vagus effici-
10 tur, & de ea quaſi glorians extra domum vndique diuagatur,
& quandoque propter pellis pulchritudinem occiditur & ne-
catur. Veruntamen quando pellis aduritur ei, tunc in domo pa
cificè commoratur. Sic verè perſonæ iuuenes, & maximè iuuẽ
culæ mulieres, quando vident ſe habere pulchram pellem, id
eſt pulchritudinem corporalem, vel habitum curioſum, tunc
in domo ſua nõ remanent, imo ad ludos & choreas p vicos &
plateas vndique diuagantur, de ſua pulchritudine glorìantes,
& eam coram alijs oſtendẽtes. Et ideo propter huiuſmodi pel
lem & pulchritudinem multotiens rapiuntur per violentiam,
vel alias opprimuntur, & meretrices efficiuntur, & ſic quantũ
ad famam & gratiam occiduntur. Exemplum de Dina. Geneſi
34. rapta & oppreſſa, q̃ iuerat videre mulieres regionis. Ideo
de talibus vagis mulieribus dicitur 1. ad Timo. 5. Diſcunt cir-
cuire domos, non ſolum ocioſæ, ſed & verboſæ & curioſæ lo-
quentes quod non oportet. Fallax enim gratia, & vana eſt pul-
chritudo Prouerbio. 31. Veruntamen quando pellis exuri-
tur, quando, ſcilicet ſpecies & facies deſiccatur, & pulchritu-
do deficit & iuuentus, tunc ſaltem debent ceſſare vagari & ſe
oſtentare, & in domibus ſuis debent pacificè remanere. Nam
quicquid de laſciuia iuuentus adduxerit, debet ſenectus dele-
re. Quod tamen eſt contra multas mulieres, quæ etiam in ip-
ſa ſenectute nũquam ceſſant vagari & diſcurrere, nec laſciuiæ
opera exercere. Ideo Threno. 3. Vetuſtam fecit pellem meam,
& carnem meam &c. Vel allega de hypocritis, qui propter
pulchram conuerſationem vndique ſe oſtentant ad conuiuia
& ad feſta.

De Noctiluca. *Cap. 71.*

NOCTILVCA ſecundum Iſidor. lib. 12. capit 1
de minutis animalibus, eſt parua beſtiola multi-
pes & alata, quæ in tenebris lucet vt candela, et
maximè circa poſteriora in luce aũt plena defor
mis eſt & obſcura, manus tangentis inficit, & li-
cet in tenebris luceat, tamẽ lucem odit, & de die
ſe abſcondit, & ideo muſcæ cõtrariatur, quæ eſt lucipeta, vt di-
cit ibidem. Plin. autem lib. 11. c. 28. dicit eſſe certum genus ſca
rabeorum, qui de nocte lucent cum alas extendunt, refulgent
que ignitũ modo. & forte iſti ſunt vermes in Italia de nocte lu-
centes, ita quod ſcintillatũ modo ipſos videas refulgentes, ſi-
cut dicitur in libro de natura rerum. Rectè tales ſunt mundi
ſapiẽtes & cauſidici, quia vere tales ſunt multipedes, per mul-
tiplices affectiones tales ſunt alati per ſuperbias & elationes,
tales in tenebris huius vitæ lucent, ſcilicet inter alios peccato-
res, per ſeculares ſcientias & diſcretiones, vel per temporales
affluentias & reputationes & maximè circa poſteriora, id eſt
in ſenectute quæ eſt poſterius vitæ tunc enim lumine ſapiẽtiæ
ſecularis, lumiue affluentiæ temporalis, inter alios rutilant &
coruſcant. Inter quos lucetis ſicut luminaria. ad Philip. 2. Sed
pro certo licet modo videantur rutilantes & florentes, tamen
quando nox præſentis vitæ ceſſauerit, & dies futuræ manifeſta
tionis, ſcilicet poſt mortem aduenerit, tunc apparebunt viles
& deformes per vitia & peccata: quia quando erunt in infer-
no, eorum vilitas & iniquitas apparebunt, iuxta illud Hieremi.
13. Nudaui femora tua ante faciem tuam, & apparuit ignomi-
nia tua. Iſti etiam tangentes ipſos, id eſt eos imitantes & com-
municantes & diligentes, per mala ſua verba & exempla inſi-
ciunt & corrumpunt, quia quicquid tetigerit immundus, im-
mundum faciet. Numeri. 19. Et licet tales luceant in tenebris,
& licet iſti videantur eſſe lucernæ huius tenebroſæ vitæ, lucem
tũ veritatis odiunt atq; timent, quod patet, quia qñ volunt fa-
cere falſos contractus ſuos vel actus luxuriæ nepharios, abſcõ-
dunt ſe in ſuis cauernis & locis abſcõditis & priuatis, quia no-
lunt q; ſua iniquitas & falſitas declaretur. Iter. n. impiorũ tenẽ
broſum. Prou. 4. Quorũ ſunt in tenebris opera. Eſa. 29. Quia
qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, id eſt ad publi
cũ, ne manifeſtentur opera eius. Ioã. 3. Vel dic de hypocritis
qui lucent per bonam conuerſationem, qui tamen (ſi lux die-
rum fulgeret, id eſt ſi clarè poſſent videri & cognoſci) appare-
rent viles & deformes per diuerſa peccata, & ideo fugiunt lu-
cem iſtam, ſcilicet manifeſtationem & veritatem, quia per hy-
pocriſim ſe abſcondunt. Vel dic de ornatu & pulchritudine ex
teriori, ſub quo quandoque latitat vilitas horribilis & defor-
mis. Vel ſi vis applica ad vermes, id eſt ad pauperes & humiles
qui exemplis & bonis operibus lucent, noctemque huius vitæ
illuminant, ſicut apparuit de apoſtolis, & etiam ſicut apparet
de pauperibus prædicatoribus, quibus dicitur Matthei 5. Vos
eſtis lux mundi.

De Onagro. *Cap. 72.*

ONAGER eſt aſinus ſilueſtris, & aſinus interpre- 1
tatur ſecundum Iſido. & eſt animal valde velox,
quod cum ſit imbelle & innocuum, ſolus tamen
fugæ beneficio leonem ſuperat perſequẽtem. In
montibus altis & paſcuoſis victum quærit; quem
cum inuenerit, ſtatim rudit, & niſi perſecut' fue-
rit, a talibus paſcuis non recedit, hominum aũt frequentiã val
de fugit, loca ẽt ſolitaria valde circuit & frequentat, ſecũdum
Philol. Rectè talis eſt bonus religioſus, quia verè iſte debet eſ-
ſe aſinus per patientiam & ſimplicitatem, ſilueſtris per pœni- 2
tentiam & auſteritatem, velox per obedientiam & agilitatem,
imbellis & innocuus per innocẽtiam & benignitatem. Iſte de-
bet fugere hominum, ſ. ſecularium, frequentiam & communi-
tatem, ſicut fecerunt eremitæ, & in locis ſolitarijs. ſ. in conuen-
tibus a ſeculo ſequeſtratis habitare, quia curſor leuis explicãs
vias ſuas, onager aſſuetus in ſolitudine. Hiere. 2. Et ſic ſi bene
fugerit. i. ſi mundi ſolatia & negocia declinauerit, leonis, id eſt
diaboli perſecutionem & tentationes poterit declinare, dicẽs
cum pſal. Ecce elõgaui fugiẽs, & manſi in ſolitudine. Quia ve-
natio leonis onager in eremo. Eccleſi. 13. In montibus autem
altis. i. in cœlo & in paradiſo (vbi ſunt paſcua æternæ beatitu-
dinis) debet conuerſari per deſiderium & affectum, & ibi per
cõtemplationem iugiter commorari, & virorem cœleſtis bea-

titudinis deguſtare, nec exinde debet recedere, ſed in ſtatu &
ſo actu contemplationis, quanto diutius poterit, remanere, &
ibi Deo perſeueranter inhærere. Ideo de Onagro dicitur Iob
39. Circunſpicit mótes paſcuæ ſuæ, & virentia quæque perqui
2 tit. ¶ Onager maſculus, quando fœmina ſua peperit, inſidiatur
paruulo ſuo maſculo, & teſticulos ſibi abſtrahit & præſcindit
quod forte facit quaſi zelotypus de vxore, quod cognoſcens
mater paruulum abſcondit, ne a maſculo valeat inueniri ſecú-
dum Iſido. Chariſsimi, maſculus ſignificat religioſum vel per-
fectum virum, fœmina autem ſignificat mundum vel munda-
nos, qui per inconſtantiam ſunt fœminei, fluxibiles atque mol
les. Quando igitur habent aliquem paruulú.i. aliquem clericú
gratioſum iuuenem, tunc veré maſculus.i. religioſi inſidiantur
.ſ. vt eú rapiant & attrahant ad religionem, & vt teſticulos.i. ſta
tum coniugalem & potentiam generandi ſibi abſcindant per
votum.i. caſtitatis. Veruntamen mater.i. mundus & parentes
eos abſcondunt.ſ. in amore ſuo ne a maſculis huiuſmodi inue-
niantur, quia ſeculares optimè cauent ne minores vel alij mé-
dicantes filios ſuos inueniant, & ne eos religioſos faciant ſicut
ipſi. Vel dic ꝙ mater eſt diabolꝰ, qui filios ſuos.i. peccatores ab
ſcondit.ſ. in amore mundi, ne maſculus.i. prælatus vel Chriſtꝰ
cum dentibus ſuæ prædicationis vel eruditionis, auferat eis te
ſticulos.i. actum luxuriæ & fœditatis, quia optimè cauet ne ta-
les vadát ad ſermones, ne forte luxuriam deſerant & dimitiát.
Mater enim eius impulit eum vt impiè ageret 2. Paralip. 22.
3 ¶ Onager eſt animal valde patiens ſitis, quia bibere dedigna-
tur, quouſque potum inueniat ſibi aptum. vnde (ſicut dicitur)
aquam turbidam nó bibit, ſed diu expectat donec inueniat cla
ram aquam, ſecúdum Pli. li. 8. In locis altis paſcua ſibi quærit,
quæ eum inuenerit, ſtatim rudit, & exinde nó recedit, niſi coa-
ctus fuerit vel compulſus. Chariſsimi, potus inconueniens ani
mæ Chriſtianæ eſt ſapientia ſecularis, ſiue proſperitas tempo-
ralis, & hæc eſt aqua turbida per fœculentiá vitiorum, quæ eá
comitantur. Iſte eſt fluuius turbidus, qui irrigat Ægyptum. Io
ſuæ 13. Potus autem conueniens & aqua clara eſt ſapientia di
uina, ſeu proſperitas æternalis. Onager igitur.i. vir iuſtus, qui
in hoc mundo inuenit aquam turbidam.i. mundi proſperitaté
& ſecularem ſagacitatem, nó debet eam potare, acquirere vel
ſibi incorporare per affectionem, ſed in ſiti & penuria.i. in vo-
luntaria paupertate, vel eum ſiti.i. cum deſiderio & amore de-
bet expectare quouſq; inueniat aptum potum.ſ. poſt hanc vi-
tam, quando aquam æternæ fœlicitatis poterit inuenire, &
ſcientia Dei & lumine veritatis poterit illuſtrari. Ideo dicit ps.
Potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt onagri in ſiti ſua.
Quaſi diceret, beſtiæ agri huius mundi.i. cauſidici & alij diui
tes & ſapientes potabunt.ſ. in vita præſenti, aquam turbidá pro
ſperitatis & ſcientiæ mundanæ, ſed onagri.i. viri iuſti in ſiti.i. in
feruore & deſiderio expectabunt quouſq; habeant aliam aquá
.i. æternam voluptatem. Iſti ergo in locis altis.i. in ſtatu perfe-
ctionis vel in paradiſo paſcua.ſ. orationis & contemplationis,
doctrinæ & deuotionis debent ſibi quærere, & ea nullo modo
relinquere, ſed per confeſsioné & gratiarum actionem clama-
re iugiter & rudere. Iob 6. Rugiet onager cú habuerit herbá.
4 ¶ Onager eſt animal liberum, indomitum & in laſciuum, leue
& velox, & circa montes & nemora aſſuetum, vbi paſcua ſibi
quærit, vt dicit Pli. Talis eſt vir mundanus, quia tales ſunt libe
ri.ſ. ſine iugo diſciplinę vel obedientiæ, & indomiti per obli-
nationem, & ad literá inſtabiles & laſciui. Oſeę 7. Reuerſi ſunt
vt eſſent ſine iugo. Circa montes.i. circa mundi dignitates cir-
cueunt per ſuperbiam & ambitionem, & ibi diuitiarum pa-
ſcua ſibi quærunt. Ideo dicitur Iob 11. Vir vanus in ſuperbiam
erigitur, & quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat. &
Iob 39. Quis dimiſit onagrum liberum? &c. ¶ Secundum Iſid.
5 onagri ſinguli fœminarum gregibus præſunt & vt dicit Phiſo
lo. onager qualibet hora diei & noctis rudit. Vnde in æquino-
ctio duodecies de die, & duodecies de nocte clamat.ſ. 15. die
Martij, & ſic per eius clamorem dinoſcitur ęquinoctium apud
aphros. Rectè chariſsimi talis debet eſſe prælatus vel prædica
tor, quia pro certo gregibus fœminarú.i. ſimplicium ſecularium
& ſubditorum, debet præeſſe ꝑ regimen & doctriná & præla-
tionem. Iſti ét apud aphros.i. apud mundanos feruore auaritię
deſiccatos, debent rudere & clamare ꝑ prædicationem, & ho
ras diei & noctis.i. puncta, ſtatus & conditiones peccatorú, mú
di & inferni, gratiæ & paradiſi, pœnæ & gloriæ, debet homi-
nibus intimare, vt ſic horę noctis.i. conditiones peccati, múdi
& inferni, horę ét diei.i. conditiones gr̄ę & glorię paradiſi per
prædicationem ipſius innoteſcant, & æquinoctiú diuinæ æqua
litatis iuſtitiæ vel iudicij eluceſcat. Eſa. 58. Clama, ne ceſſes,
quaſi tuba exalta vocé tuam. Vel ſi vis per onagrum intellige
Chriſtum, qui clamauit &c. ſicut ſupra, dicens. Duodecim ho
rę ſunt diei. Ioan. 11. Vel per iſtos intelligo bonos prædicatores
qui die & nocte.i. tempore proſperitatis & aduerſitatis debent
clamare & prædicare. Eſa. 62. Die & nocte non tacebunt, & na
rabunt populis fortitudinem meam. ¶ Item idem dicit ꝙ ona- 6
ger eſt odore ſagax, & mundus in olfactu. Vnde quando amo-
re feruet, & neſcit vbi ſit vxor eius, montem aſcendit, & aper-
tis naribus ventú attrahit, & ſic odore diſcernit vbi degat eius
vxor, & ſic eam inquirit & inuenit. Chariſsimi, onager eſt hó,
vxor aút eius cui debet per affectú copulari & coniungi, eſt vi
ta æterna, vel Chriſtus, vel beata virgo: ſi igitur hó feruet amo
re & deſiderio charitatis, ipſe debet aſcédere monté cótépla
tionis.ſ. de Deo & de cœleſtibus contemplando, meditando &
cogitando, & nares cordis ſui aperire per affectionem, ventum
ſpiritusſancti attrahere per orationem, & ſic iſtam vxorem ſuá
odore ſentiet per deuotionem, & eam quæret per bonam ope-
rationem, & eam inueniet per æternæ vitæ acquiſitioné & ade
ptionem. Hier. 14. Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt vé
tum quaſi dracones. Vel ſi vis expone de Chriſto, qui in mun-
do iſto rudit per prædicationem, deinde volens inuenire vxo-
res ſuas.i. animas Chriſtianas in limbo detentas, mótem.i. cru-
cem aſcendit, & eas quæſiuit, & deſcendit ad infernum ad ea-
rum liberationem. Vel dic de prælatis, qui debent aſcendere
in montem per contemplationem, & vbi ſit fœmina.i. ſubditi
ſui, diſcernere per diſcretionem, & ventum eorum & odoré.i.
ſui ſtatus conditionem, famam & conuerſationem debent at-
trahere per inquiſitionem. Hier. 2. Onager aſſuetus in ſolitudi
ne, in deſiderio animæ attraxit ventum.

De Onocentauro. *Cap. 73.*

ONOCENTAVRVS ſecundum glo. Eſai. 34. 1
eſt animal mixtum ex tauro & aſino. Onos enim
dicitur aſinus. vnde eſt animal laſciuum ad mo-
dum aſini, ceruicoſum ad modum Tauri. Rectè
tales ſunt multi homines aſinini.ſ. quantum ad
pigritiæ tarditatem, & quantum ad laſciuiæ ſeu
luxuriæ fœditatem, taurini autem quantum ad ſuperbiá & ela-
tionem, & quantum ad obſtinationem, quia tales nolunt corri
gi vel argui, quod potiſsime patet de diuitibus ſuperbis. Et ió
dicitur Eccl. 6. Ne te extollas in cogitatione tua, ſicut Taurus.
¶ Secundum Phiſo. Onocentaurus eſt animal monſtruoſum, 2
quod humanam naturam continet & aſsimilat. Nam in prin-
cipio a parte capitis formam habet hoíes, in fine aút ab vmbi-
lico, & infra formam obtinet animalis. Centaurus enim græcè
homo dicitur latinè. Ad quod etiam concordat Pli. li. 7. c. 2. di-
cens eſſe multa beſtiarú genera quæ ex natura humana & alia
ſunt permixta, ſicut exéplificat ibi. Rectè tales ſunt multi, qui
in parte ſunt homines, in parte ſunt beſtiæ, quia pro certo in fa
cie & capite.i. circa principiú & iuuétutem quidam ſunt homi
nes.i. viri rationabiles & benigni, ſed vere circa finé vitæ ſuæ,
circa pedes.i. in ſenectute inueniuntur aſini.i. viles, pigri, ſtoli-
di & luxurioſi, quia multi bene incipiunt, ſed male finiunt. Ió
Gal. 3. Cum ſpiritu cœperitis, carne cóſummamini. & Lu. 14.
Iſte homo cępit ædificare, & non potuit conſummare. Vel ta-
lis eſt hypocrita, qui habet faciem.i. exteriorem apparentiam
ſicut homo.i. ſicut vir iuſtus & rationabilis, ſed pro certo vmbi
licus ſuus.i. eius interiora, affectus ſcilicet & deſideria (quæ nó
patent) ſunt ad modum aſini, ſcilicet luxurioſi & immundi.
Et ideo dicitur Eſaiæ 34. Onocentaurus & piloſus clamabunt 3
ibi, ſcilicet in religione. ¶ Hippocentaurus eſt animal mix-
tum ex equo & homine, quia primam partem habet ſicut ho-
mo, reliquam autem ſicut equus. Sed Iſidorus dicit hoc eſſe
falſum, quia centauros dicit fuiſſe equites Theſſalorum, qui ꝓ
eo quòd in equis velociter diſcurrebant, quidam vnum corpus
hominum & equorum iudicabant, & inde centauros iſtos fi-
ctos fuiſſe dicit, vt patet libro 11. cap. de portentis. Tales ſunt
luxurioſi, quia licet in parte ſint homines quantum ad actum
ſcientiæ & diſcretionis, in parte tamen ſunt equi quantum
ad actus ſuperbiæ, luxuriæ & infectionis. Iſtud patet in ſa-
pientibus, mundi qui quia probauerunt deum non habere in
notitia, tradidit eos Deus in reprobum ſenſum, ſecundum apo
ſtolum Ro. 1. quod maximè patet, quia licet in principio ſint
homines, ſ. quantum ad ſapientiam, veruntamen circa mortem
in fine

in fine & ſenectute ſunt beſtiæ quantum ad furoré & indiſcre-
tionem,quia tunc circa mortem efficiuntur phrenetici, & defi
cit ſibi ſenſus.Doctrinam ſenum auferens.Iob 12. Corpora ét
eorum & corpus equorum videtur eſſe vnũ,quia.ſ.ſicut equus
eſt animal luxurioſum & ſuperbum,ſic & iſti.Eſa.31.Equi eo-
rum caro,& non ſpiritus.quia veré quantum ad multas condi
tiones pauca eſt differentia inter iſtos & equos.

De Orige. Cap. 74.

2
ORIX ſecundum glo.Eſa.51.eſt animal paruum,
ſimile muri,immundum,nec ſacrificijs aptũ,quod
ad modum glitis tota hyeme dormit, & in æſta-
tis initio ſuſcitatur.vnde dicit Pli. quod oricem ægy
ptus vocat,quæ in ortu caniculæ qñ incipit æſtas
.i.8.kal.Iunij,de longo ſomno conſurgit, & ſtel-
lam intuetur,ac ſi eam vellet adorare. Et declinatur orix ori-
cis,ſicut ſorix ſoricis, & hoc etiá videtur tágere littera Eſa.51.
Tales ſunt mali prædicatores,qui ad ſacrificandum Deo per pœ-
nitentiam minime ſe coaptant,imo immundi per luxuriam in
dicantur.Iſti igitur in hyeme.i.in tépore aduerſitatis dormiũt
.ſ.ceſſando a prædicatione, in æſtate autem.i.in tempore pro-
ſperitatis euigilant.ſ.prædicationi vacando,quia iſti non curát
prædicare,niſi qñ ſibi ſperant proſpere ſucceſſurum,ſicut pa-
tet de multis médicantibus, qui optimé viſitant parochias in
quibus bene recreari conſueuerunt,alias autem nunquam, &
iſti pro certo quádo ad opus prędicationis eaeũt,caniculã ſtel
lam calidam.i.mundi diuites proſperitatis lumine coruſcantes
& ardore auaritiæ æſtuantes reſpiciunt & adorant.ſ.eis applau
dendo,adulando,& fauendo, & palpando ipſos,quia reprehé-
dere nunquam audent. Vel dic quod orix ſignificat humanum ge
nus,quod per totam hyemem.i.per totum tempus vitæ mundanæ
dormit.ſ.per mortem corporalem,ſed quádo incipiet æſtas vi-
tæ futuræ,quando.ſ.feruens ſtella canicula.i.Chriſtus feruore
iuſtitiæ æſtuans,apparuerit, in die.ſ.iudicij iudicaturus, tunc
oria iſta.ſ.genus humanum,excitabitur a ſomno mortis per re
ſurrectionem generalem,& corá ſtella iſta perſonaliter com-
parebit,& eam etiam adorabit,quia ſicut dicitur 2. ad Corint.
5.Oés nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti &c. Nam
ſicut dr̃ Matt.24.Sicut fulgur apparet i oriéte &c. Vel expone
de falſo amore,quia falſi amici in hyeme.ſ. aduerſitatis dormiũt,
in æſtate vero proſperitatis apparent &c. ſicut ſupra de mure.
Vel dic quod illi qui in hyeme.i.in tempore peccati,vel in tempo
re antichriſti ante aduentum dormiunt.ſ.in delicijs huius mũ-
di,in ortũ tamen nouę ſtellæ Chriſti vel beatę virginis debent
cõſurgere a ſomno peccati,& eam intueri per deuotionem, &
adorare per gratiarum actionem,ſicut fecerunt reges viſa ſtel
2 la.¶ Oria ſecundum Iuuenalem Saty. 11. eſt auis pinguiſsima.
ita quod ſua pinguedine hebetat cultellum,ſimilis gallinæ Aphri
canę.Sic veré quando homo eſt pinguis per diuitias tempora-
les,tũc pro certo dicitur hebetare ferrum, quia veré vix eſt ali
quis prælatus ita rigidus,ferreus atque durus,ſi inuenit in ho-
mine huiuſmodi pinguedinem,quin acies ſuæ iuſtitiæ hebete-
tur,quia.ſ.propter dona diuitum & eorum ſubſtantiam tempo
ralem,eis a ſuperioribus parcitur, nec ſua demerita puniũtur,
ſed ab eis contra iuſtitiam ſuſtinentur. Vel pone quod diuitiæ &
deliciæ hebetant ferrum.i.intellectum quamuis frigidũ & acu
3 tum. ¶ Secundum Britonem,oria origis, eſt animal mundum
ſecundum legem.ſ.quo ad eſum,non tamen ad ſacrificium. vn
de dicitur Deuter.14.Comedetis origem.& ſecundum Pli.ori
gem dicunt eſſe genus capreæ,quod villos habet verſos a dor-
ſo verſus,caput cõtra naturam omnium beſtiarum. Tales ſunt
boni diuites & actiui,quia villi & pili ſui.i.diuitiæ & poſſeſſio
temporalis tédunt verſus caput.i. verſus Chriſtum,& ad eum
ordinantur,inquantum.ſ.ſecundum eius beneplacitũ expendũ
tur,& per eleemoſynas pauperibus diſperguntur. Quod tamẽ
eſt contra naturam beſtiarum.i.diuitum peccatorum,quorum
villi.i.diuitiæ non tendunt vt communiter ad caput.i.Chriſtũ,
ſed magis ad dorſum.i.ad carnalem parentelam. Et ideo tales
origes ſunt mundi & puri, vt.ſ.ab alijs comedãtur.i.vt ab alijs
per imitationé incorporentur. Comedetis origem & camelo-
4 pardum.Deuter.14.¶ Omnia capra naturaliter eſt vigil, & pa
rum dormit,& de facili excitatur,ſecũdum Ariſt. Sic vere nos
debemus eſſe vigiles per diſcretionem,& non dormire per de
lectationem,& faciliter excitari.ſ.ad bonum per prędicationem.
Excitauit eum dicens, ſurge velociter & exciderunt cathe-
5 næ &c.Actu.12.¶ Secundum glo.Eſa.51.Orix eſt genus muris
vel glitis,qui in hyeme ita dormit quod videtur mortuus licet vi
uat.Sic veré mundi diuites in hyeme præſentis vitæ dormiunt
in delicijs & peccatis, ita quod videntur eſſe mortui, licet viuant
temporaliter,quia ſicut mortuus non videt,non odoratur &c.
ſic nec iſti.Nomen habes quod viuas,& mortuus es. Apo.3.In hye
me etiam.i.in aduerſitate poſt morté dormiũt, & mortui ſunt,
.ſ.in inferno,vnde perpetuo non reſurgẽt. Ideo dicitur Eſa.51.
Dormierunt in capite omnium viarum ſicut oria illaqueatus. ¶ Se
cundum Pli.li.10.c.73.Orix eſt aial perpetuo ſitiens ex natu-
rali loco Aphricę vbi oritur vbi eſt quaſi perpetua aquarũ ca- 6
rentia,& tamen(quod mirum eſt)iſtud ad remedia ſitientium
ſummé prodeſt.In corpore n.eius inueniuntur veſicæ liquore
ſaluberrimo plenæ, quibus ét ipſi latrones getuli contra ſitim
vtuntur,qñ per deſertorum auia diuagantur. Tales origes ſunt
auari,qui.ſ.in aphrica huius mundi perpetua auaritiæ ſiti labo
rant,quamuis veſicas plenas liquore ſaluberrimo contra ſitim
.i.quamuis burſas pecunijs plenas habeant, quibus ſitim aua-
ritiæ extinxiſſe debuerant.Iſti igitur quãdiu viuunt de ſuis ve
ſicis & liquoribus. i. de ſuis pecunijs & opibus non ſolent ſa-
tiari,latrones vero .i. balliui rapentes & alij tales poſt eorum
mortem ſolẽt de ipſorum diuitijs recreari. Eccl.14.Iniuſte alijs
congregat,& in bonis eius alius luxuriabitur.Et Iob 19.Simul
venerunt latrones, & fecerunt ſibi viam per me.

De Oue. Cap. 75.

OVIS eſt pecus laniferum,animo placidum, corpo
re inerme,ſacrificijs aptum,& dicitur bidens ſecũ-
dum Iſido.& Bedam,a duobus dentibus eminenti-
bus,cum quibus dicitur naſci. Talis eſt anima vel
religioſus,quia dicitur eſſe animo placido per benignitatem,
lanam ét virtutum portare per ſpũalem fœcũditatem, inermis
corpore per patientiam & humilitatem,ſacrificijs Dei aptus poſt
pœnitentiam,duos habent dentes.i.duo genera verborũ,ſ.ora
tionem & gratiarum actionem. ¶ Ouis ſi impregnetur in vẽto a
ſeptẽtrionali,maſculum parit,ſi in auſtrali, fœminam gignit vt
dicit Ariſt.li.6.c.19.Sic veré qñ hõ concipit.ſ.bonum propoſi-
tum vel voluntatem,ſi ſit in vento ſeptẽtrionali frigido.i.in ti-
more Dei vel in ſtatu aduerſitatis,pariet, faciet & emittet ma
ſculum i bonum opus & perfectũ,quod maximé patet ad ſim
plices,quia magis bonum faciunt timore quám amore.Illę aũt
oues.i.illi hoĩes qui in vento calido & nebuloſo auſtrali.i. in proſ-
peritate mundana impręgnantur per conceptũ boni propoſi-
ti,vt ſunt illi quibus infunditur ſemen prędicationis in ſtatu proſ-
peritatis,tales non pariunt nec faciũt niſi fœmellas.i. opera va
na & defectuoſa.A timore concepimus ſpiritum ſalutis. Eſai.
26.¶ Ouis ſecundum Ariſt.vſq; ad 8.annos parit, & impręgna
tur qñ bibit aquam ſalſam,& ideo dant eis paſtores comedere 3
ſal,vt magis bibentes melius impręgnẽtur.Sic veré chariſsimi
nos ſemper debemus parere & producere bona opera vſq; ad
8.annos.hoc eſt,quádiu viuerimus,quouſq; ſimus ibi. Et ideo
vt melius imprægnemur, debemus aquam deuotionis & com
paſsionis bibere,& ſic fętus bonorum operum pietatis melius
producemus.Et ideo paſtores noſtri.i.prælati & prædicatores
debent nobis miniſtrare ſal.ſ.ſapientiæ & doctrinæ per prædi-
cationem,vt ſic magis de illa aqua bibentes,plus de bonis ope
ribus producamus & pariamus, vt ſic dicamus illud Marci.9.
Habete in vobis ſal ¶ Ouis quales ſub lingua habet venas ta-
lis coloris parit fętus ſuos,ſimiliter & aries, ſicut ſupra de arie 4
te.Sic pro certo fętus.i.opera quæ homo parit, ſunt talis colo-
ris, talis naturæ, efficaciæ vel valoris,quales venas habet ſub
lingua i.qualia ſunt verba ſua,quia vt communiter homines re
gulant linguam ſuam ſecundum ſuorum operum qualitatem,
ſiue bona fuerint ſiue mala.Quomodo enim poteſtis bene lo-
qui,cum ſitis mali?Mat.12.Nam & loquela tua manifeſtum te
facit.Mat.26.Vel dic quod tales cõcipit fętus cogitationum.i. tali
ter cogitat interius, ſicut profert exterius in loquendo. Ex
abundantia enim cordis os loquitur.Mat.12.¶ Ouis impingua
tur qũ per triduum a cibo abſtinens,poſtea multũ comedit, & 5
ad eam impinguandã valet lenticula cõ ſale, & valet ei paſtus
in fine diei,& datur ei cucurbita cum ſale, vt lac ei multiplice
tur.Per oues intelliguntur ſimplices ſeculares.Nã licet iſti diu
abſtinent a cibo ſacræ ſcripturæ & prædicationis(quia.ſ.non ſtu
dent neque legunt,& etiam parũ audiunt ſermones)tñ qñ po-
ſtea multum comedunt.i.quando inueniũt prædicatorem, me
lius impinguantur per gratiam & deuotionem, quia tales vt
communiter magis proficiũt quám illi qui cõmoniter ſermo-

nes audiunt, & maximè ſi in ſermone detur eis comedenda cucurbita quæ in ligno ſuſpenditur, & lenticula quæ melancholiam & triſtitiam gignit, hoc eſt dictu, ſi eis fiat mentio de ſuſpenſione & paſsione Chriſti, & de triſtitia & tribulatione inferni, quia hæc duo maximè mouent ſimplices, & eis pinguedinem, gratiæ, & lac deuotionis adminiſtrant, & maximè quando cum ſale diuinæ ſapientiæ ſibi dantur, vt. ſ. moderate & diſcrete talibus prædicetur, iuxta illud. Sit omnis ſermo veſter ſale conditus. ad Colo. 4. In fine autẽ diei. i. in ſenectute proficit eis ſumere paſtum ſuum. i. audire prædicationem, vt ſic. ſ. magis præcaueant contra mortem. Veſpere comedetis illud. Exo.
6 16. ¶ Secundum Ariſt. li. 5. ouibus in æſtate valet aqua frigida ſeptentrionalis, tempore autem autumni valet eis aqua tepida meridionalis. Sic verè chariſsimi, illis ouibus. i. illis hominibus qui ſunt in æſtate. i. in ſtatu proſperitatis, ſ. diuitibus huius mundi, proficit aqua frigida. i. doctrina & prædicatio, frigus diuini timoris continens, quæ. ſ. veniat a ſeptentrione. i. ab inferno, vt. ſ. tales cogitent & eis etiam prædicetur de aſperitate iudicij, & de tormentis inferni. Sed pro certo illis qui ſunt in autũno. i. in ſtatu aduerſitatis & paupertatis debet dari aqua calida. i. doctrina dulcis & conſolatoria, quæ veniat a meridie. i. a paradiſo, quia tales debent conſolari, moueri & eleuari ad gaudia paradiſi. Vnde generaliter, illis qui ſunt in proſperis, neceſſe eſt prædicare de inferno, ad comminandum, illis autem qui ſunt in aduerſitatibus, eſt prædicandum de paradiſo, ad cõſolandum, vt deducantur in nube diei, & nocte in illuminatione ignis. Figura de nube Exo. 13. quæ. ſ. de nocte erat clara cõtra obſcuritatem, de die autem obſcura cõtra calorem. Sed verè nubes doctrinę quando applicatur ad illos qui ſunt in nocte aduerſitatis, debet eſſe clara. i. conſolatoria, ſi autem illis applicetur qui ſunt in die proſperitatis, debet eſſe obſcura. i. commi
7 natoria. ¶ Oues quando de nocte deſcẽdunt nix & glacies ſup eas, aliquę excutiunt niuem deſuper ſe, aliæ non, ſed illę quæ nõ excutiunt niuem (ſicut dictum eſt) nihil valent ad tranſeundũ hyemem, imo ibi communiter moriuntur. aliæ autem quæ niuem excutiunt, viuere perhibentur. Chariſsimi, per niuem & glaciem intelligũtur diuitiæ temporales, quæ faciũt illos quos contegunt, floridos per proſperitatem, & frigidos per indeuotionem & incompaſsionem. Si igitur nix illa deſcendat. i. ſi veniat proſperitas temporalis, & diuitiæ affluant, tunc verè illæ oues. i. illę perſonæ quę iſtam niuem a ſe excutiunt per contemptũ, & eam per elemoſynas pauperibus largiuntur, in hyeme. i. in tempore poſt mortem viuunt, ſ. in paradiſo, quia elemoſyna a morte liberat. Tho. 12. Sed verè illi qui non excutiunt iſtam niuem, ſ. diuites auari, qui diuitias non deſerunt nec diſtribuũt, ſed eas pro ſe reſeruant quãdo veniet hyems tribulationis infernalis, tunc ibi perpetuo morientur, quia nihil proderunt di
8 uitiæ in die vltionis. Prouerbi. 11. ¶ Oues quæ in locis aquoſis paſcuntur, deteriores habent carnes, & illæ quæ habent caudam longam, minus patiuntur hyemem. Illæ autem quæ habẽt caudam breuem, & maximè quãdo habent paucos pilos & reflexos, melius ſuſtinent frigoris hyemis tempeſtates. Sic verè chariſsimi illi qui in locis aquoſis & voluptuoſis. i. in proſperitate & delicijs mundanis viuunt, deteriores ſunt, ſ. quantum ad vitia & peccata, & maximè quia tales habent caudam longam. i. finem ſuum & mortem a ſe elongatam, quia ſemper credunt viuere nec de morte cogitant vllo modo. Et ideo tales hyemẽ mortis æternæ non bene tranſeunt vel euadunt, imo ibi perpetuo moriuntur. Ibi morieris, & ibi ſepelieris. Hierem. 20. Sed verè illi qui habẽt caudam breuẽ. i. qui finem ſuum cito & breuiter cogitant affuturum, & qui paucis pilis. i. paucis diuitijs ſunt veſtiti, videlicet pauperes & egeni, hyemem iſtam meli' tranſeunt & euadunt, quia beati pauperes &c. Matt. 5. quia cõculcabit eam pes pauperis, greſſus egenorum. Eſa. 26. Bonum eſt ergo diuitias ſuperfluas non habere, & mortem cogitatare, finemque noſtrum breuem & celerem æſtimare. Ideo bene monetur Eccleſia. 14. Memor eſto quoniam mors non tar-
9 dabit &c. ¶ Tonitruũ ſecundum Ariſto. & Plin. ouibus ſummè nocet, quia ſi ſola fuerit, & imprægnata, abortiet præ timore, & ideo vtile eſt talibus eſſe ſimul. Sic vere tonitruum tribulationum huius mundi, tonitruum etiam tentationum carnalium, tonitruum etiam hæreticę prædicationis vel hoſtilis ſuggeſtionis, facit oues impręgnatas. i. perſonas ſimplices, qui per bonum propoſitum diuinam gratiã perceperunt vel conceperunt, abortire, & talem conceptum perdere, & fructum bonorum impedire, quando. ſ. ſunt ſole. i. quando ſunt a ſocietate bonorum operum ſeparatæ, quia ſecundum Senecam, Omnia mala docuit ſolitudo. Et ĩo talibus vtile eſt ſemper eſſe in congregatione. i. in bonorum ſocietate, qui ſuis verbis & exemplis ipſos contra tonitruum præmuniant & ſupportẽt. Eccl. 37. Cũ viro ſancto aſsiduus eſto. & Eccl. 6. In medio præsbyterorum prudentium ſta, vt omnem narrationẽ poſsis audire, & prouer
bia laudis. ¶ Ouis in ſero auidius comedit quàm in mane, & ei 10
eſt multum vtile in ſero pabula miniſtrare. Sic boni in ſero. i. in ſenectute ſunt auidiores ad cibum doctrinæ & prædicationis ſumendum & audiendum, qui ipſos tunc temporis ſumme iuuat. vide ſupra. Vel dic de auaris, qui in veſpere ſenectutis auidius comedunt, ſ. mundi bona, quia tunc ſunt magis auari, & plus cupiunt acquirere, quàm in mane iuuentutis, quia ſecũdum Senecam, Alijs vitijs ſeneſcentibus, ſola auaritia iuueneſcit ¶ Ouis nunquam plene ſatiatur in paſcuis et ideo in domo 11
comedit auidius plus quàm ante, & hoc quia habet duos ventres. in paſcuis vero non implet niſi primum, & ideo alius vacuus remanet, ſed poſt dum eſt in domo, ipſa ruminat, et ſecundum ventrem implet, & ſic ibi perfectius ſatiatur. Chariſsimi, ouis eſt homo, duo ventres ſunt burſa & conſcientia, prim' bene repletur in hoc mundo, ſ. diuitijs & temporalibus, ſed vere ſecundus venter, ſ. conſcientia, in paſcuis huius vitæ vix poteſt ſatiari ſiue repleri, quia ſcilicet temporalia non attingunt ad iſtum ventrem, non. n. replent cor ſed burſam, & ideo breuiter, niſi in domo paradiſi ouis comedat & ruminet æternam voluptatem, nunquam poteſt habere ſatietatẽ æternam. Illud patet in mundi diuitibus, qui nunquam diuitijs ſatiantur. vide Aggei 1. Comediſtis, & non eſtis ſatiati. Vel dic ꝙ ouis eſt homo, qui cum habeat duos ventres, ſ. corpus & anima, pro certo iſti taliter ſe habent ꝙ vno pleno ſemper eſt alius vacuus, Nam ſi primus venter. i. corpus diuitijs impleatur, tũc pro certo ſecundus venter. i. anima, vacuus remanebit, & ẽ cõuerſo, ſi ruminando per contritionem homo impleat ſecũdum ventrẽ, ſ. animam virtutibus & gratijs, tũc verè neceſſe eſt primum, ſ. corpus ſuis cibarijs. i. mũdi diuitijs & delicijs vacuari, quia vere iſta duo inuicem ſe non compatiũtur, ſ. ꝙ hõ impleatur quã
tum ad affectũ tẽpalibus & ſpũalibus, quia nõ poteſtis Deo ſer 12
uire & mammonę. Mat. 6. ¶ Ouis in æſtate tondetur, ne forte propter æſtum ipſam ſuffocari contingat. Sic verè chariſsimi neceſſe eſt ꝙ diuites qui vellere diuitiarum ſunt induti, per elemoſynas tõdeantur, alioquin tantus calor auaritiæ in ipſis poterit generari, ꝙ mortis æternæ periculum patientur. Eſa. 15. Omnis barba radetur in terminis ei'. Figura de nazareis, qui ad ſanctificationem ſuam perficiendam tondebant crines capitis ſui, quia vere illi qui ſanctitatem habere deſiderant, neceſſe eſt
ꝙ a ſuperfluis diuitijs tondeantur. ¶ Ouis habet ſeptem condi- 13
tiones. Primo, quia eſt aĩal timidum, animal fructuoſum, quietum, patientiſsimum, ruminans, & vngulã findens, cognoſcẽs, & lambens, & ſal comedens. Re vera chariſsimi talis debet eſſe homo, quia vere iſtas ſeptem conditiones debet habere ſpiritualiter per ſeptem dona ſpiritus ſancti. Dico ergo ꝙ ouis eſt aĩal timoroſum. timet. n. mirabiliter lupũ & leonem, & etiam ſtrepitum pedũ ſuorum, vt dicunt quidam, quia ſm aliquos, multum curreret niſi quia ſtrepitum pedũ ſuorũ audiens valde timet. Sic verè chariſsimi nos debemus eſſe timidi per donum timoris, quia leonem & lupum. i. diabolum, & ſtrepitũ pedum noſtrum. i. carnalium deſideriorum impetum debem' iugiter formidare. Sapiens. n. in oĩbus metuit. Eccl. 18. quia beatus homo qui ſemꝑ eſt pauidus. Prou. 28. Itẽ ſcdo ouis eſt animal fructuoſum. omnia. n. quæ ſunt in ipſa ſunt vtilia, ſ. lana pellis, fimus, lac, & caro. Sic verè chariſsimi nos debemus eſſe vtiles & nobis & alijs per donum pietatis, nihil. n. debet eſſe in nobis quin vtilitatem aliquã ſortiatur. Nam caro ſignificat mollitiem fluidam compaſsionis. Ezec. 36. Auferã cor lapideũ de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum. Pellis de qua fit liber, ſignificat exemplum cœleſtis & honeſtæ conuerſationis. Extendes cœlum ſicut pellem. Lac ſignificat verbum dulcis conſolationis. Canticor. 4. Mel & lac ſub lingua eius. Fimus a quo terra fit pinguior, ſignificat conſiderationem noſtrę vilis conditionis. Lucæ 13. Fodiam circa ipſam, & mittam ſtercora. Pilus ſignificat indumentum temporalis poſſeſsionis. vnde Eſaiæ 49. His omnibus indueris. Quia breuiter loquendo chariſsimi, & pilus noſtræ temporalis poſſeſsionis, & fimus conſiderationis noſtræ vilis conditionis, & pellis noſtræ exemplaris conuerſationis, & lac noſtræ dulcis conſolationis, & caro noſtræ pietatis & compaſsionis debent eſſe

talia,

talia, quæ & nobis & alijs ſint vtilia, & tunc erimus animal fru-
ctuoſum, ſicut dictum eſt, per donum pietatis. Item tertio eſt
animal pacificum & quietum, quia nullum lędit nec dente, nec
cornu, nec vngue, quia verè nos debemus eſſe quieti, pacifici
& modeſti, & hoc facit donum ſcientiæ, quod. ſ. docet hominē
maturè agere in agibilibus exterioribus. vnde dicitur Mat. 10.
Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. eſtote er-
go prudentes &c. Item quarto ouis eſt animal patientiſſimum.
Omnia enim tormēta ſine rebellione ſuſtinet. Sic verè & nos
debemus propter Deum & ſalutem animæ, omnia aduerſa ſu
ſtinere per donū fortitudinis, vt de quolibet dicatur illud Iob
9. Si fortitudo quæritur robuſtiſſimus eſt. Item quinto ouis eſt
8 animal findens vngulam & ruminans, quia verè nos debemus
ruminare, findere, examinare & diſcutere vngulas (quę ſunt ex
tremitates pedum). i. operationes noſtras, quæ ſunt illa extre-
ma ad quæ pedes affectuum terminantur, & hoc debemus fa-
cere per donum conſilij. Ideo dicitur Prouerb. 24. Salus vbi
multa cōſilia. Item ſexto ouis eſt animal agnitiuum, cognoſcit
enim paſcentem ſe, & etiam agnum ſuum inter alios, & ei plus
quam alter vbera ſua præbet. Sic verè & nos debem⁹ eſſe agni
tiui per donum intellectus, quia ſcilicet per donum intellectus
debemus agnoſcere paſcentes nos, ſcilicet benefactores videli
cet Deum, prælatum, prædicatorem, & tēporalia beneficia mi
niſtrantem. Agnos etiam noſtros. i. ſubditos debem⁹ cognoſce
re, vt. ſ. ſingulis reddamus viciſſitudinem ſi poſſimus, ſaltem
amorem & gratiarum actionem, ſi alias non poſſumus, quia ſi-
cut dicitur Prouer. 14. Acceptus eſt regi miniſter intelligens.
Septimo ouis diligit ſal, & ſal ei datur vt impregnetur, ſecundū
Ariſt. Sic verè chariſſimi nos debemus diligere ſal prudentiæ
& diſcretionis, & hoc per donum ſapientiæ, quia per ſal, virtus
& donum ſapientiæ intelligitur in ſcriptura. Et eſt ſapientia
quantum ad æternalia, intellectus quantum ad internalia, ſciē
tia quantum ad tēporalia & agibilia. Et ſic chariſſimi ſi nos ha
beamus iſtas ſeptem conditiones, nos erimus veræ oues, viri. ſ.
ſimplices & perfecti, & ſic de quolibet dicetur illud Zacha. 3.
Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.

De Panthera. Cap. 76.

2 PANTHERA græcè idem eſt quod totum la-
tinè. Et eſt beſtia ſic dicta, eo quòd omniū ani
malium ſit amica, præter draconem, quem val
de odit, ſeu eo quòd totum quicquid accipit,
ad alias de ſuo genere diſtribuit atque reddit.
Et eſt beſtia varijs maſculis atq; coloribus ſu-
perpicta, quia maſculis albis, flauis & varijs coloratur. Et iſtud
eſt ſibi proprium, quòd nunquam parturit, niſi ſemel, vt dicit
Iſido. Et ſecundum phiſologum, hæc de ore ſuo odorē ſuauiſ-
ſimum emittit, propter quem omnes beſtię ipſam ſequuntur,
& ad vocem ipſius poſt eam vadunt, pręter draconem, qui odo
rem ipſius reputat pro veneno, & in cauernis victus & territus
ſe abſcondit, & in ſemetipſo deficit & torpeſcit. Rectè chariſ-
ſimi iſta panthera eſt beata virgo, quæ pro certo multorum eſt
colorum, quia varijs coloribus, id eſt varijs virtutibus eſt de-
picta. Habet enim maculas nigras, id eſt pœnitentiam & hu-
militatem, quæ hominem vilificant & denigrant. Albas, id eſt
pudicitiam & caſtitatem, quæ hominem mundificant & deal-
bant. Varias et flauas, id eſt ſapientiam & ſagacitatem, quę ho
minem pulchrificant & honeſtant, & ideo ſibi poteſt dici illud
Ezech. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria, & ornata es
eis. Iſta etiam omnium animalium, id eſt omnium hominum
eſt amica, iuſtorum ſcilicet & malorum, potiſſimè tamen illis
qui ſunt de ſua ſpecie. i. hominibus ſibi deuotis ſua bona di-
uidit & partitur. ſ. intercesſionem ſuam & orationem, auxiliū
& iuuamen. Omnibus omnia factus ſum 1. ad Corint. 9. Et ad
litteram iſta non peperit, niſi ſemel, ſ. corpus domini precio-
ſum, quem tantummodo parturiuit. Iob 33. Semel loquetur
Deus, & ſecundo idipſum non repetet. Hæc etiam de ore ſuo
emittit vocem odoriferam. ſ. orationem aromaticam & deuo-
tam, & ideo draco. i. diabolus, quem ipſa perſequitur atque
fugat, quando audit iſtam vocem odoriferam. i. quando audit
quòd beata virgo ad filium pro peccatoribus intercedit, verè ip-
ſa fugit ad cauernam, & à tētationibus hominum deſiſtit, & in
ſeipſo deficit & terretur. Et ideo illi dicitur Eſa. 51. Percuſſiſti
ſuperbum, vulneraſti draconem. Quid ergo? Pro certo oīa ani
malia. i. oēs hoīes & iuſti & peccatores propter odorem ſuæ bonæ
famæ, propter vocem ſuæ orationis, propter colorem ſuæ perfectionis,
propter amorem ſuæ benignitatis & compaſſionis, debent eā
ſequi per affectionem & deuotionem. Omnis exercitus cęlorum
ſequebatur eū. Apoc. 19. Soli n. dracones i. ſoli obſtinati & deſpe
rati ipſam ſequi & ipſam requirere nolunt. Vel expone ſi vis
de Chriſto qui oīa diligit, quoniam ſua ſunt, & vocem prædi-
cationis & odorem bonæ famæ emiſit, & draconem luciferum
in cauernam inferni recluſit &c. ſicut ſupra. ¶ Panthera anima 2
lia ſuæ ſpeciei valde diligit, & eis prædam ſuam communicat
& diſpenſat, ſecundum eundē. Sic verè boni & iuſti oēs debēt
diligere, ſed potiſſimè illos qui ſunt de ſua ſpecie. i. de ſuo ge-
nere, & eis bona ſua debent diuidere, & in neceſſitatibus miſe
ricorditer ſubuenire, quia ſicut dicit apoſtolus 1. ad Timo. 5.
Qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidē
negauit, & eſt infideli deterior. ¶ Secūdum Iſido. Panthera nō 3
parturit niſi ſemel & filios generat imperfectos. & cauſa eſt,
quia guloſitas filiorum matricem deſtruit & corrumpit &c. Ex-
pone ſicut ſupra de leone & leena & de canicula, vel ſicut i ge
nerali, vbi dicitur quòd oīa aīalia acuti vnguis filios pariunt imp-
fectos. ¶ Secundū Philologum, panthera draconem odit, et cū 4
fugat, & draco eam fugit. Iſta quando ſaturata fuerit, deſcēdit
in ſpeluncam, & quaſi per triduum dormit, & poſt triduum de
ſomno ſurgens emittit vocem, & de voce eius exit odor aroma
ticus ſupra modum, propter cuius ſuauitatem oīa animalia eā
ſequuntur, præter draconem, qui odorem eius reputat pro ve-
neno, & eius vocem non ſuſtinens fugit ad cauernam, & in ſe-
ipſo deficit & torpeſcit. Et eſt panthera oībus coloribus picturata,
& amica eſſe dr omnium beſtiarū, ſm Iſido. li. 12. Re vera
chariſſimi talis eſt Chriſtus, qui in ſe habet oēs colores & oēs
virtutes & perfectiones, & oēs pulchritudines honeſtatis. Ve-
ſtiui te multicoloribus. Ezec. 16. Iſte etiam diligit oīa aīalia,
quia oēs homines iuſtos & pctōres diligit & gubernat. Sap. 11.
Diligit omnia quæ ſunt, quoniam ſua ſunt. Iſte igitur draconē
. i. diabolum perſequutus eſt & fugauit, ſ. per mundū corporali
ter prędicando, & contra eius inſidias alios muniendo. Poſtea
tamen in paſſione iſta panthera ſaturata eſt cibis ſuis i. iniurijs
& tribulationib⁹ paſſionis. Thre. 3. Saturabitur opprobrijs. Et
ideo poſt iſtam ſaturitatem. i. poſt ſuā paſſionē recluſit ſe in ca
uerna ſua, videlicet in ſepulchro, & ibi dormiuit mortu⁹ per
tres dies, quia ſicut Ionas fuit tribus diebus in vētre piſcis. Sic
fuit filius hominis in ventre terræ. Matt. 12. Sed pro certo
die tertia reſurrexit, ſcilicet a ſomno mortis, & tunc temporis
emiſit vocem ſuam, id eſt prædicatores & apoſtolos ſuos, qui
vox Chriſti dicuntur, quos emiſit vndiq; prædicare, & ſic cum
iſta voce exiuit odor aromatis, id eſt nomen ipſius celebre, &
gloria nominis Chriſtiani, & fides catholica q̄ prius erat igno
ta, & ſic omnes beſtiæ. i. oēs gentes & homines. i. de omnib⁹ ali
qui ſequuti ſunt iſtum, fidem ipſius recipiendo. Ecce totus mū
dus poſt eum abijt. Ioan. 12. Draco autem diabolus. i. lucifer in
cauerna inferni fuit incluſus, & virtute odoris Chriſti & no-
minis ſui fuit deuictus, territus & fugatus. vel draco. i. popul⁹
iudaicus ipſum fugit, nec eius fidē accepit, nec vocem audiuit
pſal. Contribulaſti capita draconum in aquis. Vel dic quòd quan
do panthera. i. homo intrat cauernam ſepulchri per mortem,
& ibi dormit, tunc quia ipſe clamat requirēdo ſuffragia, nos de
bemus conuenire, & ei fauere. Draco tamen. i. mali de hoc nō
curant, quia. ſ. falſi amici nunquam volunt hominem mortuū
iuuare, nec eleemoſynis vel ſuffragijs ad eum cōuenire. Vel dic
quòd panthera eſt vir perfectus, qui odorem famoſę conuerſatio-
nis, vocem dulcedinē benignę loquutionis & eruditionis emit
tit, & qui colores varios multiplicis pfectionis portat, quia pro-
certo tales debem⁹ diligere, eorum ſocietatem ſequi, & ad eos
conuenire, & in voce eorum. i. in doctrina & prædicatione, in
odorē. i. in famoſa reputatione, in colore. i. in honeſta conuer-
ſatione quàm plurimū delectari. Sed verè multi ſunt ſicut dra
co. ſ. inuidi detractores & maligni, qui nullam vocem eruditio
nis poſſunt audire, nec odorē alicuius famoſæ conuerſationis,
imo ſi aliquid de talibus dicatur ipſi pro certo ſtatim fugiūt &
recedūt. Dicāt ergo boni illud Can. 1. In odorem vnguentorū
tuorum curremus. ¶ Secūdum Sol. & Pli. li. 8. c. 17. Panthera & 5
Tigris varietate colorum ſuorum, animalia alia ad ſuū aſpectū
inuitāt, & propter earum varietatem, omnes aliæ beſtiæ ipſas
ſequuntur, & in earum aſpectibus delectantur, veruntamē tor
uitate ſuæ faciei terrētur, & ideo faciem occultant, & reliquū
corporis oſtendunt, & ſic cęteras beſtias rapiunt & prædantur.
Odorem etiam ſuauem panthera emittit, quē ſolet draco fu-
gere. Et eſt beſtia q̄ cæteris ſibi ſocijs cōicat bona ſua, & nunq̄

parturit niſi ſemel, ſicut dicit Ariſt. Rectè tal.s eſt Deus pater,
quia iſte habet varietatem omnium colorum.i.omnium virtu
tutum & perfectionum. quia omnes colores & virtutes creatu
rarum in eo reſultant per ideas increatas, & ideo pro certo om
nes beſtiæ ſiluæ.i.oẽs ſancti ipſum ſequuntur, & eius pulchritu
dinem admirantur, quia Pulchritudinẽ candoris admirabitur
oculus. Eccl.43. Et in iſtũ deſiderant aſpicere & continuè con-
templari 1.Pet.1. Toruitate tamẽ ſuæ faciei, hoc eſt dictu, aſpe
ritate & rigore ſuæ iuſtitiæ, quam vident in reprobis exerceri,
terrentur, & dicunt Hiere.10. Quis non timebit te, o rex gen-
tium? Et ideo talis toruitas vel rigor eis non oſtenditur, quia.ſ.
erga eos non exercetur. vnde Exod.33. Faciem autem meã nõ
videbis. Et ſic in amorem & admirationem ipſius rapiũtur &
conuertuntur, dicẽtes Heſter.15. Valde admirabiles es domi-
ne, & facies tua plena eſt gratiarum. Iſte etiam nõ parturit niſi
ſemel, quia ſolum filium ſibi ſimilẽ & æqualem genuit ab æter
no. Et bona ſua alijs communicat, ſ.naturalia, tẽporalia & æter
na, quia Deus pater (ſicut dicitur Matth.5.) Solem ſuum ori-
ri facit ſuper bonos & malos. Vel dic ꝙ panthera ſignificat hy
pocritas & hæreticos, qui pulchritudine ſuæ pellis, id eſt ſuæ
exterioris conuerſationis, odore etiam ſuæ famæ, & fallaci dul
cedine ſuæ vocis, alios (& maximè mulieres) ad ſequẽdum, ho
norandũ & diligendum inuitant & inducunt, & ne toruitate
ſuæ nequitiæ ſi eam viderent terreãtur, ideo faciem ſuã.i.prauã
intentionem ſuam abſcondunt, & ſolam exteriorem conuerſa
tionem oſtendunt, & ſic tales ſe ſequentes & honorantes deci-
piunt & occidunt, inquantum ſub boni palliatione eis ſugge-
rũt vitia & peccata, ſcilicet luxuriam vel errorem. ideo Atten-
dite a falſis prophetis. Vel dic de pulchris mulierib⁹, quę alios
attrahunt per exteriorem pulchritudinem, & per verborũ ſuo
rum dulcedinem, & ſic eos decipiunt, & per diuerſas concupi
ſcentias perimunt & occidunt. Fauus enim diſtillans labia me
retricis, nouiſsima autem eius amara velut abſynthium. Pro-
uerb.5. ¶ Secundum Plin. pantheram omnes aliæ beſtiæ ſequũ
tur & admirantur propter colorem varium & pulchritudinẽ
ſuæ pellis, & maximè quando toruitatem ſui vultus abſcondit.
& ſecundum Phiſolog. quando clamat, de ore eius exit odor
aromaticus, quem aliæ beſtiæ diligunt & ſequuntur, præter ta-
men draconem, qui & vocem ipſius & odorem reputat pro ve
neno, & ideo tunc temporis fugit ad cauernam, vbi victus &
territus ſe abſcõdit. Sic verè chariſsimi quia Chriſtus habuit
in ſe (ſicut etiam nos debemus habere) variam colorem hone-
ſtæ conuerſationis, ſuauem odorem famæ & operationis, beni-
gnum clamorem feruẽtis prædicationis, & ideo cæteræ beſtiæ
.i.peccatores ipſum ſunt ſecuti per imitationem, & admirati p
contemplationem. Matt.14. Secutæ ſunt eum turbæ pedites in
deſertum. Et ratio eſt pro certo, quia toruitatem ſui vult⁹, hoc
eſt dictu, rigorem ſuæ iuſtitiæ eis non oſtendit, quia omnia ope
ra ſua fuerunt in benignitate & dulcore. Patet Ioan.8. de adul
tera. & Lu.19. de Zacheo. Et ideo ipſum debemus ſequi per ſuę
vitæ imitationem. Canti.1. In odorem vnguentorum tuorum
curremus. Sed verè illi qui ſunt dracones, ſcilicet ſitibundi p
auaritiam, inflammati per iracundiam effrenati per crudelita-
tem, tortuoſi per caliditatem, iſtum non ſequuntur, ſed fugiũt
& perſequuntur per vitia & peccata, quia verè tales non imitã
tur vitã ſuam, ſcilicet pœnitentiam, caſtitatem & huiuſmodi,
imo verè in cauernam ſuam.i.in amorem bonorum tempora-
lium ſe recludunt. Eſa.2. Introibunt in ſpeluncas petrarum, &
in voragines terræ. Vel dic de bonis ꝙ ipſi debent imitari & aſ
ſociare pantheram.i.uiros qui habent colorem, odorem & cla
morem bonum & ſanum. Vnde quando panthera.i. iuſtus vel
prædicator clamat per prædicationem vel bonam eruditionẽ,
ipſi debent conuenire, & eum audire. Sed pro certo dracones
.i.perſonæ malę, & maxime cupidi & crudeles, non diligũt ſo-
cietatem pantheræ.i.bonorum hominum & religioſorum, imo
vere eam odiunt, fugiunt & declinant, quia Contra virum iu-
ſtum peccator. Eccl.33. & quando clamorem ſuæ vocis, prædi
cationis vel eruditionis audiunt, quando odorem ſuæ bonæ
famæ ſentiunt, ſtatim fugiunt & recedunt, quia non amat peſti
lens eum qui ſe corripit. Prouer.15. Iſtud patet in diuitib⁹, qui
ſtatim ꝙ aliquis prædicator incipit clamare & prædicare, ec-
cleſiam exeunt, & diſcedunt. Dederunt humerum recedentẽ.
Neemiæ 9. & Act. num vlt. Cumq; non eſſent conſentientes, re
7 cedebant. ¶ Phanthera, licet ſit ſæua & crudelis, eſt tamẽ ſuis
benefactoribus multum grata. Vnde ſecundum Plin. ibidem.
quidam liberauit catulos ei⁹ de fouea, quem mater blandien-
do & quaſi gratias agendo, extra ſolitudinem conduxit. Sic ve
rè quantumcunq; prælatus vel alius ſit ſæuus & auſterus, ta-
men debet ſuis benefactoribus, ſ.prædicatoribus eſſe grat⁹. Vñ
quando catuli.i.ſubditi ſui ceciderunt in aliquam foueam ali-
cuius peccati, vel in cauernam & in amorem terrenorum, &
exinde ab aliquo prædicatore verbis & exemplis extrahuntur,
tunc ipſum debent regratiari, diligere & amare. Quod eſt con
tra multos ſacerdotes, qui prædicatoribus inuident qñ vident
eos in ſuis parochijs prędicare. Vel dic hiſtorialiter qũo quali
ter quãtũcunq; ſęuus debet de beneficijs receptis eſſe gratus,
quia qui ſuorum domeſticorum curã non habet, fidẽ negauit,
& eſt infideli deterior 1.ad Timo.5. ¶ Secundum Solin. Hyrca
ni volentes pantheras capere, quodam gramine venenoſo qđ 8
dicitur pardalianches, carnes illiniunt, quas inuentas in ſemi-
tis pantherę comedunt, & comeſto veneno pereunt, hinc tamen
peſti medentur, quando ſtercus humanum inuenire & come-
dere poſſunt. Per ſtercus humanum intelligo conſiderationẽ
vilitatis humanæ. Igitur ſi hyrcani.i.demones carnibus vene-
natis.i.delicijs carnis te cupiunt intoxicare, adhibe ſtercus hu
manum.i.conſidera carnis fœtorem & vilitatem, & ſic procul
dubio ſanaberis, & veneno luxuriæ non peribis. Teſte enim
Hiero. nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, quàm cogi
tare qualis futura eſt caro moritura. Figura Ezech.4. vbi ſibi
præceptum eſt ꝙ ſtercore quod egreditur de homine, operiat
panem ſuum. Ad denotandum ꝙ conſiderationem ſuæ ſterco-
reæ vilitatis debet q̃libet ſuis delicijs immiſcere. Thre.4. Qui
veſcebantur voluptuoſę, amplexati ſunt ſtercora.

De Tharando, quem per errorem Parandrum vocat. *Cap. 77.*

PARANDRVS eſt beſtia quæ villos habet ſicut 1
vrſus, caput & cornua ſicut ceruus, caudã ſicut
ſcorpio, quæ ſecundum Soli. in Æthiopia naſci-
tur, quę timore habitum vertit. Nam ad omnem
colorem rei ſibi præſentatę, ſiue ſit paries albus,
vel arbor viridis, vel pannus rubeus, proprium
colorem mutat. Cuius ſimile faciunt in mari polypi, & in ter-
ra cameleontes. Plin. autem li.8.c.34. mirum eſſe dicit ipſi cor
pori tam faciliter nouum colorem dari, ſed mirabilius dari vil
lo, & ideo (vt ait) difficiliter capitur, quia.ſ.nõ cognoſcitur, dũ
cuilibet rei ſub qua latet, concolor reperitur. Tales pro certo
ſunt multi inſtabiles & imperfecti, quia verè iſti ſunt villoſi ſi-
cut vrſus per temporalem poſſeſsionem, cornuti ſicut ceruus
per ſuperbiam & elationem, caudati ſicut ſcorpio per falla-
ciam & deceptionem, & habitum conuerſationis ſuæ ſæpe ver
tunt per leuitatẽ, inconſtantiam & mutationem, quia.ſ.in vna
conditione minime perſeuerãt. Nam tales inconſtantes ad co
lorem cuiuſlibet perſonę ſibi præſentatę vel aſſociatę, per imi-
tationem ſe conformant, de quibus poteſt dici illud pſal. Muta
uerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli &c. Vel expone
de bono religioſo, qui bonis ſe debet cõformare, & corpus in-
terioris intentionis & affectionis, & ẽt villum exterioris con-
uerſationis bonis moribus immutare, & ſic diabolus eum nõ
cognoſcet, nec per peccatũ capiet aut ſubuertet 3.Reg.14. Cũ
muta habitum, ne cognoſcaris. Vel vide de cameleonte, & ex-
pone per omnia ſicut ibi.

De Pardo. *Cap. 78.*

PARDVS eſt animal velociſsimum, præceps ad ſan 1
guinem & crudele, more pantherę diuerſis macu-
lis picturatum, quas tamen habet nigriores quàm
panthera. Chariſsimi per pardum intelligo diuites
& tyrannos, qui ſecundum rei veritatem ſunt veloces & præ-
cipites ad ſanguinem & vindictam, ſ.in cauſis ſuis & negotijs,
quia ſine deliberatione multos ad ſanguinem & ad mortem iu
dicant et inuadũt, quia veloces pedes eorũ ad effundendũ ſan
guinem. Illud patet in malis iudicibus & aduocatis, qui mul-
tos ad mortẽ ſine deliberatione condemnant, contra illud, Oĩa
cum diligentia facite. 2.Para.19. Iſti etiam ſunt diuerſis macu-
lis picturati, hoc eſt dictu, diuerſis fallacijs & cautelis, quia to-
tum corpus in circuitu plenum erat oculis. Figura Ezechel.1.
de animalibus quæ habebant quattuor facies, & erant oculata
per totum, & habebant in principio faciem hominis, in ſiniſtra
faciem bouis, in dextera faciem leonis, & deſuper faciem aqui
læ. Sic pro certo illi mundi ſapientes ſunt pleni oculis & ma-
culis

culis.i.circunſpectione & diſcretione,malitia & cautela, quia in mundi negotijs optimè ſciunt quomodo poſsint pauperes irretire. Iſti etiam plures habent facies,hoc eſt dictu,plures conditiones,quia verè a parte ante.i.in principio & ingreſſu inueniuntur homines.i. benigni, affabiles, & compatientes, quia in principio applaudunt pauperibus, multa promittando. Itẽ a parte ſiniſtra.i.quantum ad laborem & aduerſitatẽ huius mũdi,ipſi ſunt boues,ſ.fortes ad laborandum pro mũdo & pro diuitijs. Vt inique agerent,laborauarunt.Hier.9.quia plus laborant pro mundo,circumeundo nundinas & aſsiſias,quã boni ꝑ Chriſto. Et ideo ſicut bos poſtquam ſatis laborauit impinguatur,& poſt occiditur,ei pellis detrahitur,& caro ipſius manducatur,ſic tales poſt multos labores impinguantur per diuitias, contra illud, Noli laborare vt diteris. Prouerb. 23. Sed tãdem occiduntur per mortẽ,& pellis.i.temporalis ſubſtantia eis detrahitur,& caro.i.interior anima a demonibus deuoratur. Occidit vitulum ſaginatum. Lucæ 15. Item a parte dextra habent faciem leonis,quia verè in parte dextra.i.in ſtatu proſperitatis mũdanæ iſti ſunt rectè ſicut leones,crudeles.ſ. & ſuperbi. Leoni gentium aſsimilatus es.Eze.32. Sed verè in parte ſuperiori.i. quando ipſi ponuntur in ſtatu eminentiæ & dignitatis & iudiciariæ poteſtatis,ipſi ſunt aquilæ,ſ.raptores auium innocentiũ .i.pauperum & ſimplicium ſubditorum,quorum ſanguinem.i. ſubſtantiam temporalem appetunt atque bibunt per excoriationem & rapinam. Vnde iſti regnant ſuper alios,ſicut aquila ſuper aues,ſ.ad eorum dãnum & grauamen, non ad eorum ſolatium & iuuamẽ. Et ſic patet bene ꝙ iſti ſunt pardi,ſ. varijs vitijs maculati,& ſanguinem ſitientes. Ideo Hiere.13. Non poteſt æthiops mutare pellem ſuam, nec pardus varietates ſuas.

2 ¶ Pardus quando catuli ſui ſibi ſubtrahuntur, tunc ſummè dolet,& crudelis efficitur vltra modum. Et aſt pardus animal luxurioſum,quia cum vxore leonis fornicatur. Sic verè chariſsimi,mundi diuites & auari quando filij ſui.i.temporales diuitiæ (quas tanquam filios diligunt) ſibi ſubtrahuntur aliquo caſu, tunc verè quaſi in rabiem conuertuntur, quia perdendo diuitias maxime cruciantur,nam ſecundũ Grego. Sine dolore non perditur,quod cum tanto amore poſsidetur. Tales etiam ad litteram ſunt luxurioſi,quia ad vxores inhiant aliorum. Vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Hierem.5. Vel dic quòd quando filij diuitum ſecularium a religioſis rapiuntur vel ſurãtur,& ad religionẽ cõuertuntur,tunc patres quaſi in furorẽ & rabiẽ cõuertunt. Quaſi pardus raptis catulis occurrã eis. Oſeæ 13. Vel dic de diabolo,qui tũc tẽporis ſummè dolet,qñ filii ſui .ſ.peccatores ſibi per pœnitentiam ſubtrahuntur. ¶ Pardus eſt

3 animal libidinoſum,& ideo cum leana vxore leonis adulteratur,& generat leopardum. Quando autem infirmatur, ſtercora humana comedit.& ideo venatores ipſa in alta arbore ſuſpẽdunt, & dum ſalit ſuperius vt ſtercus comedat, ipſum occidũt & capiunt,vt dicit Ariſto.lib.9.cap.6. Talis eſt rectè malus prælatus,quia cum leena,id eſt cum eccleſia vel religione vel prælatione (quæ rectè debet eſſe tãtummodo vxor leonis, id eſt boni & iuſti prælati) fornicatur & commiſcetur,ſcilicet cum libidine dominandi,prælationis officium exercendo.& in tali vxore,id eſt in eccleſia cui ſic indebitè præſidet, generat leopardos,i. malos ſubditos, verſipelles & crudeles,quos ibi generat .ſ.beneficiat & inducit,quia mali ſemper malos promouent & exaltant. Genuit filium ad ſimilitudinem ſuam. Gen.5. Iſtud videmus da impijs iudicibus & prælatis,qui totam eccleſiam vel patriã cui præſunt replẽt leopardis.i.viris iniquis,crudelib' & peruarſis, quos in beneficiis & officijs conſtituũt & exaltãt.vnde 1.Mach.9. Elegit bachides viros impios, & cõſtituit eos dominos regionis. Tales etiam ſtercora.i.mũdi diuitias diligũt & appetunt,& vt eas acquirant, ad alias arbores dignitatum ſcilicet & officiorũ,per ambitionem ſaliunt & anhelãt, & ſic per diuerſa peccata, & maximè per auaritiam à venatoribus demonibus capiuntur. Amplexati ſunt ſtercora. Tren.4. Vide ſupra de Leopardo.

De Piloſo. Cap. 79.

PILOSVS ſecũdum Iſidorum eſt hõ ſilueſtris, idem quod ſatyrus,& tales gręcè dicuntur paniſci ſeu incubi,eo ꝙ multum ſunt luxurioſi,& mulierib' improbi,& circa actus luxuriæ pluſquam cæteræ beſtiæ occupantur. Et quãuis eſſe homines videantur tamen beſtiæ ſunt carentes ſenſu & vſu rationis,& ideo fauni ficarii a Romanis appellãtur. Plin. vero lib.7.c.2. dicit ſatyros eſſe homines ſilueſtres in regione Cartadulorum in India, quia ita ſunt pernices & veloces,ꝙ niſi egri vel ſenes capi nequeunt vllo modo. Rectè tales ſunt luxurioſi,quia licet videantur eſſe homines.i.rationẽ habentes tamen beſtiæ poſſunt dici,quia non ratione ſed brutali ſenſualitate vtuntur,motibus carnalibus obedientes,circa mulieres & actus luxuriæ quàm plurimum occupati,contra illud Apoſtoli ad Roma.13. Curam carnis ne feceritis in deſideriis. Et ideo iſti poſſunt dici homines ſilueſtres,qui in ſilua delectationum huius mundi volunt iugiter conuerſari Eſa.13. Piloſi ſaltabunt ibi. Difficiliter etiam capiuntur.i.cõuertũtur, & hoc ſolum quando ſeneſcunt, vel quando corporaliter infirmãtur, vel tribulationibus affliguntur.pſal. Ipſi infirmati ſunt, & ceci-

2 derunt. ¶ Secundum Papiam,piloſus eſt animal monſtruoſum quod ab effigie humana incipit, ſed in extremitatem animalis terminatur. Sic verè chariſsimi, quidam in initio habent formam hominis.i.in principio & in iuuentute, in introitu & ingreſſu ſuo,quia tunc videntur eſſe homines.i.iuſti & rationabiles,in extremitate autem ſua.i.in ſenectute inueniũtur beſtiæ .i.luxurioſi,auari,& ſenſu debitę rationis priuati Baruch 6. Beſtiæ meliores ſunt illis. ad Gala.3. Cum ſpiritu cęperitis, carne conſummani. Vel allega de hypocritis, qui licet videantur eſſe homines.i.iuſti & rationabiles,ſunt tamen beſtiæ .i.mali peccatores. pſal. Homo vanitati ſimilis, factus eſt, comparatus eſt iumentis inſipientibus,& ſimilis factus eſt illis. ¶ Secundũ glo.

3 ſuper Eſa.34. Piloſus idem eſt quod ſimia,quæ licet humanam prætendat effigiem, pilis tamen more pecudis eſt velata. vide infra de Simia. Sic verè diuites huius mundi,licet debeant eſſe homines ſecundũ naturam,ſ. rationabiles & benigni, & nudi quantum ad affectũ diuitiarum,ipſi tamen pilis & vellere diuitiarũ conteguntur & inuoluunt more pecudis.i.ſicut peccator inſenſatus &c. pſal. Induti ſunt arietes ouium &c.

De Pygargo. Cap. 80.

1 PYGARGVS animal eſt de genere caprearum ſilueſtrium,non multum diſsimile damis, barbatum ſicut hircus, valoa & findens vngulã ſicut ceruus,& inhabitat nemora & deſerta, & idẽ mundum quo ad eſum reputabatur Deut.14. Tales debent eſſe religioſi & viri perfecti,quia verè tales debẽt eſſe barbati ſicut hircus per conſtantiæ virilitatem,& per prudentiæ maturitatẽ.barba.n.ſignificat prudentiã atq; vires,quia hæc non inſunt infantibus,debilibus, & ignaris, ſed magis viris perfectis,fortib' & diſcretis. Debẽt etiã ad modum cerui eſſe veloces per obedientiam & bonam operationẽ findentes vngulam per diſcretionem. Mundi etiam debent eſſe per puritatem & continentiam deſerta & nemora habitare per aſperitatem & pœnitentiam,& ſic erunt habiles vt ab alijs comedantur.i.imitentur. Dan.13. Mũdus ego ſum a ſanguine. Vel allega hiſtorialiter de Ciſtercienſibus,qui ſunt barbari, & nemora inhabitant & deſerta. ¶ Secundum Hug.pygargus eſt

2 auis parua & depreſſa,dicta a pyga,quod ẽ depreſsio, ſed hoc non ſupponitur Deuter.14. & ideo nihil ad præſens,niſi ꝙ tales ſunt pauperes,q in mũdo ſunt parui quo ad diuitias,& depreſſi per tribulationes.

De Pygmeis ſeu Pomilionibus. Cap. 81.

1 PYGMEI ſũt homines parui,ſtatura cubitali, quos greci a cubito pygmeos vocant,& in montibus Indiæ circa oceanum habitant,ſecũdum Papiam. Vt autem dicit Agu.tales ſæpe armati ferro,a gruibus occidunt,a quibus iugiter infeſtantur. Tales rectè ſunt peccatores & ſeculares quia tales ſunt parui,carẽtes.ſ.debitis dimẽſionibus,videlicet longo fidei, lato charitatis,alto ſpei,profundo humilitatis. Iſti etiam in montibus Indiæ.i. in dignitatibus & officijs huius mundi circa oceanum.i. circa mundanæ proſperitatis fluxum hodie commorantur,vbi a gruibus i.a demonibus vel tentationibus continuè infeſtantur,& ab eis per peccata & vitia multotiens occiduntur ſpiritualiter & necantur. Paruulum occidit inuidia. Iob 5. ¶ Pygmeis ſecundum Augu.

2 ſunt homines parui,qui tertio anno perfecte ſunt ętatis,in ſeptimo anno ſeneſcunt. Et iſti ſecundum Plin.lib.7.c.2. coelo ſemper vernante in regione habitant temparata, in montibus aquilonis,vbi a gruibus quam multipliciter infeſtantur,& aliquoties occiduntur. Rectè tales ſunt viri iuſti,quia iſti debent eſſe parui

ſe parui per humilitatem,& tribus annis debent fieri perfectæ
ætatis per bonam cogitationem, locutionem & operationem,
vel per contritionem,confeſsionem & ſatisfactionem, vel per
fidem ſanctæ Trinitatis,quæ bonos facit ſtrenuos & perfectos,
quia Funiculus triplex difficile rumpitur.Eccl.4.Quando aũt
habent ſeptem annos.i.perfectionem ſeptem virtutum vel do-
norum,tunc pro certo debent potiſsimè eſſe ſenes,ſ.ſapientes,
iuſti & maturi.Iſti etiam in temperata regione.i. in bono colle
gio & ſocietate debẽt ſemper morari,quæ.ſ. ſit ſub vernãte cœ
lo.i.in bonis cœleſtibus occupata per deſiderium & affectum.
In montibus etiam perfectionis & contemplationis habitare
debent,& maximè in parte aquilonis.i.in ſtatu mundanæ pœ-
nitentiæ & tribulationis,vbi a gruibus.i.tẽtationibus & demo
nibus infeſtantur,quia Multæ tribulationes iuſtorum. vt tales
dicant.Eſa 14.Aſcendam ſuper altitudinem nubium,ſedebo in
3 monte teſtamenti in lateribus aquilonis. ¶ Pygmei ſecundum
Augu.a gruibus infeſtantur,a quibus etiam armati ferro mul-
toties ſuperantur.Sic verè multi ſunt qui quamuis ferro.i.pę
nitentia dura ſint armati,tamen aliquando a gruibus.i.a demo
nibus vel carnalibus motibus ſuperantur, ſicut patet de mul-
tis,qui poſt longas pœnitentias fiunt mali,quod potiſsimè ac
cidit quando de proprijs virtutibus gloriantes, alios vilipen-
dunt,quia tũc Deus dimittit eos ſecundum deſideria cordis eo-
4 rum,vt vadant in adinuentionibus ſuis.¶ Secundũ Plin.grues
infeſtant Pygmeos,homines paruos, & ideo cõgregato agmi
ne,Pygmei verno tempore ad mare deſcẽdunt,& oua & pul-
los gruum pro viribus deſtruunt & conſumunt, & ſuper dor-
ſum arietum inſident,armati iaculis & ſagittis. Illã autem ex-
peditionem faciunt tribus menſibus,quam ſi non facerent, fu
turis auium gregibus reſiſtere non valerẽt.de ouorum autem
teſtis & putaminibus faciunt ſibi caſas,& (vt ipſe dicit) Pyg-
meos in cauernis viuere Ariſtoteles tradit. Chariſsimi,p Pyg
meos intelligo,homines qui ſunt parui naturaliter quãtum ad
gratias & virtutes.Iſti enim infeſtantur a gruibus.i.a demoni-
bus & tentationibus,& ideo illi ſe debent inuicem congrega-
re per concordiam & amorem,& ad mare pęnitentiæ deſcen-
dere,& ſagittis pungentis contritionis ſe armare, & ſuper dor
ſa arietum, id eſt ſuper exempla iuſtorum & perfectorum ho-
minum inſidere, & ſic oua gruum, id eſt ſuggeſtiones & cogi-
tationes demonum penitus extirpare, quia niſi oua & vitia
malæ ſuggeſtionis caſſent per contritionem, tot & tanti ho-
ſtes & tentationes multiplicarentur contra nos, quod reſiſtere nõ
poſſumus, quia niſi præueneris eos, paulatim maiora facient,
& non poteris obtinere eos 1.Macha 6.& Grego. dicit. Si ten
tationi ſurgenti bono reſiſtitur, vix cum creuerit ſuperatur.
Tales autẽ expeditio facienda eſt in vere.i. in tempore gratiæ,
vel in quadrageſima. & hoc per tres menſes. i. per tres partes
pęnitentiæ,quæ ſunt contritio,confeſsio & ſatisfactio. Viã triũ
dierum ibimus,vt ſacrificemus Deo in ſolitudine. Exod.8.Et
ſic contra grues,id eſt demones præualebimus, & maximè ſi
in cauernis humilitatis voluerimus habitare Ingredientur in
ſpeluncas.Eſa.2.De teſtis autem ouorum iſtorum.i. de memo-
ria peccatorum quæ per pœnitentiam conſumpſimus, debe-
mus facere domum noſtram, ſ. humilitatem, in qua debemus
verſari,quia.ſ.peccata præterita ſemper debemus recordari,&
exinde ad humilitatis officium inclinari.Eccl.5 De propitiatu
peccatorum noli eſſe ſine metu.& Hierem.2.Vide vias tuas in
conualli, ſcito quid feceris.

De Porco. *Cap.* 82.

PORCVS ſecundũ Iſidorum dr̃ quaſi ſpurcus,
1 a ſpurcitia,vel a luto vbi ſe inuoluit,et inde di
citur ſpurius perſona vilis. Et eſt porcus aial
immundum, & in locis immundis & fœtidis
requieſcit.Secundum Pli. li.8. c.51.porci na-
ſcuntur dentati,& ſecundũ Ariſto.porcus nũ-
quam eijcet dentes omnino. Rectè chariſsimi tales ſunt luxu-
rioſi,quia verè tales ſunt ſpurcitia & vilitate pleni, & in locis
fœtidis & immũdis,hoc eſt dictu,in actibus carnis requieſcũt
& delectantur. Hiere.48.Requieuit in fęcibus ſuis.Et pro cer-
to iſti ſunt dentati, quia vere luxurioſi ſemper habent dẽtes.i.
ſtultiloquij leuitatem,detractionis crudalitatẽ,gulę & gaſtri-
margiæ voracitatem, quia pro certo tales leuiter loquũtur &
detrahunt, & gulæ diligunt voluntatem. Iaco.5.Epulati eſtis
2 ſuper terram,& luxurijs veſtris enutriuiſtis cor. ¶ Secundum
Pli.porcus ſi perdiderit oculum, de facili extinguitur,vltra tri
matum non generat,vſque ad quindecim annos vel viginti vi
uere poteſt, multis infirmitatibus ſubiacet,& quando infirma
tur,caput tenet obliquum.Sic pro certo quando peccator per
dit oculum fidei,& diſcretionis & ſapientiæ, cito extinguitur,
.ſ.per vitia & errores,quia populus nõ intelligens vapulabit.
Oſeæ 4.quia pro certo vltra trimatum.i.extra fidem ſanctę tri-
nitatis impoſsibile eſt generare,& bona opera procreare,quia
Omne quod nõ eſt ex fide, peccatũ eſt.ad Rom.14.Sine fide n.
impoſsibile eſt placere Deo. Et ideo tales ſubiacẽt multis in-
firmitatibus peccatorum, ſ.auaritiæ & luxuriæ & huiuſmodi,
& tunc pro certo quando per peccata & vitia infirmantur,ca-
put eorum obliquũ efficitur,quia verè caput talium.i. intentio
non eſt recta,ſed obliqua,quia cũ deberet eſſe erecta & dire-
cta ad Deum obliquè tamen reſpicit ad terrena. Cor aũt eorũ
non erat rectum cũ eo,nec fideles habiti ſunt in teſtamẽto eius.
¶ Quñ porcus iacet in luto (dicit Pli.) plus iacet in latere dex- 3
tro quàm in ſiniſtro. Pingueſcunt autem porci in diebus 40.&
illi qui in principio ſaginationis per triduum ieiunauerint, me-
lius impinguantur. Rectè tales ſunt mũdi peccatores, quia ve
re ſunt infixi in luto profundi,vbi nõ eſt ſubſtantia.i.in carnali
bus & delicijs huius mũdi,& cæteris peccatis, vbi ipſi iacẽt in
latere dextro, hoc eſt dictu, in conſideratione diuinæ miſeri-
cordiæ,quæ per dextrum latus deſignat. In latere autem ſini-
ſtro diuinæ iuſtitiæ nunquam iacent,quia vere tales non conſi
derant Dei iuſtitiam & rigorem, infernaliaque tormenta, imo
ſemper in Dei miſericordia confidunt,ſperantes in fine vitæ pę
nitare.contra illud Eccl.5.Nec dixeris miſericordia Dei ma-
gna eſt qa miſericordia Dei & ita ab ipſo cito properãt. Tales
etiã mundi peccatores in 40.diebus.i.in vita pñti (quæ per 40.
annos deſerti deſignatur) pingueſcunt.ſ.p diuitias & delicias
mundiales, quia ecce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt di
uitias Et hoc maximè illi qui in principio ieiunauerũt, vt ſunt
cauſidici, vſurarij & ballini, quia tales cõiter qui ſunt de vili
plebe,præ cæteris impinguantur ſubſtantia tẽporali, & ad ma
iorem pinguedinem diuitiarum ſolent aliquotiens peruenire.
vnde Iob 15.Pingui ceruice armatus eſt. Vel expone ſi vis in
bono quod illi qui ſunt in luto.i.in aduerſitatibus & depreſsioni-
nibus huius mundi,ſemper debent iacere in dextero latere. i.
in conſideratione diuinæ miſericordię,& in ſpe futuræ glorię,
non in ſiniſtro i.in conſideratione infernalium tormentorum,
ne forte in deſperationem vertantur.Eccleſi.10. Cor ſapientis
in dextera eius, cor autem ſtulti in ſiniſtra illius. Vel dic quod
illi qui primo ieiunant,ſ.abſtinendo a delicijs & diuitijs & pec
catis melius impinguantur per gratias & virtutes Vel dic quod fi
deles poſſunt per 40.dies.i.in tempore quadrageſimè virtuti-
bus impinguãri, ſed verè ad hoc multum operatur ſi primo
per tres dies ieiunauerint & abſtinuerint a peccatis. Iſti autẽ
tres dies ſunt contritio,confeſsio & ſatisfactio. vnde Exodi. 8.
Viam tuam dierum ibimus, & ſacrificemus Deo noſtro in ſoli
tudine.¶ Porci mutuo ſe diligunt,quia ſi vnus clamat, omnes 4
alij occurrunt & ſuccurrũt.ſi vnus occiditur,omnes alij dolẽt
& grũniunt. Veruntamen ſi offeratur eis furfur vel ſtercus,ſta
tim obliuioni tradunt mortem ſocij,& ad comedenda ſterco-
ra conuertũtur. Rectè tales ſunt mũdi peccatores, ſocij & ami-
ci,quia vere dum viuunt,inuicem ſe diligunt & tuentur, & ad
vnius clamorem,petitionem,iuuamen & auxiliũ alij multi ve
niunt & occurrunt & ſuccurrunt, quia peccatores diligentes
ſe diligunt. Luc. 6.Nam ſi vnus diues habet aliquod negociũ,
omnes alij ſunt ex parte eius,& maximè cõtra pauperes. Quã
do etiam ſocij ſui & amici moriuntur, ipſi conueniunt, grun-
niunt atque dolent,& aliquantulum in morte cogitant,ſed ve
re ſtatim quòd diabolus offert eis per ſuggeſtionem ſtercus &
furfur,id eſt mũdi diuitias & delicias, ipſi ceſſant cogitare de
morte, & dolere de amico perdito, & ad priſtina vitia reuer-
tuntur. Iſtud patet in diuitibus, qui licet videant alios male
mori,mortem tamen non cogitant, nec attendunt. Threnor. 1.
Sordes eius in pedibus eius,nec recordata eſt finis ſui. Vel dic
de bonis & pijs, qui quando vident alios in aliqua tribula-
tione & paupertate, & clamant ad eos auxilium imploran-
do ſtatim debent occurrere, & eiſdem ſuccurrere ſicut poſ-
ſunt,quia Qui obturat aurem ſuam ne audiat pauperem, cla-
mabit ipſe,& non exaudietur. Prouerbiorum 21.¶ Porci do- 5
mos ſuas cognoſcere diſcunt, & ſine duce ad eas veſpere re-
uenire, eundo & redeundo grunniunt,& etiam dormiendo
& iacendo, & maximè ſi ſint bene pingues. Secundum Aui-
cenn. autem porcus non eijcit dentes, & plures dentes ha-
bet ma-

bet maſculus quàm fœmine.¶Rectè chariſsimi tales ſunt car-
nales religioſi, quia verè licet cognoſcant & diligant domum
ſuam.i. conuentum & religionē, tamen eundo & redeundo.i.
ſua opera & onere perferendo, & cū alijs conuerſando, ſemper
grunniunt murmurando, & de ſtatu ſuo & ſocijs detrahen-
do, & impatientiam oſtendendo, & hoc ſiue iaceant ſiue am-
bulent.i. ſiue laborent, ſiue quieſcant, & maximè illi qui ſunt
pingues per carnalitatem. Vnde breuiter tales nunquam eij-
ciunt dentes.i. nunquam dimittunt verba detractoria & pungi
tiue, imo illi qui ſunt maſculi.i. qui ſe reputant perfectiores &
meliores, plus abundant in hmôi dentibus quàm fœmellæ.i.
quàm alij ſimplices minores, quia ſenes & alij qui debent eſſe
perfecti, præ cæteris murmurant & obloquuntur, & detractio
nis vitio ſunt infecti. Vel dic in bono ꝙ domum noſtram.ſ.pa-
radiſum debemus cognoſcere, & ad eam in veſpere mortis re-
dire, & ſemper grunnire per gratiarum actionem, & dentes.i.
honeſta verba non mittere, imo illi qui ſunt maſculi & perfe-
cti, qui etiam ſunt pingues & deuoti, debent in huiuſmodi grū
nitu & dentibus præ cæteris abundare, quia ambulando & dor
miendo.i. laborando & contemplando debent per orationem,
confeſsionem, laudem & gratiarū actionem continuè aliquid
6 ſuſurrare.¶ Porcus plus dormit in maio quàm in aliquo alio tē
pore, anni & hoc accidit propter fumos calore vernali reſolu-
tos, in æſtate autem propter calorem conſumentem humores,
in hyeme vel autumno propter frigus humores conſtringens
non fit tāta vaporum & fumorum reſolutio ſicut in vere, quia
tunc propter ſufficientiam humoris in hyeme generati, & ca-
loris temperati naturalis, multa fit fumorum reſolutio, & ner-
uorum opilatio, & ſic neceſſario dormit porcus. In Æſtate aūt
et ſi abundet calor, tamē non humor, quia conſumitur à calido
exteriori. In hyeme autem etſi abundet humor tamen non ca-
lor, & ſic non reſoluitur, vt dicit Ariſt. Chariſsimi per tempus
veris intelligitur proſperitas huius mundi quæ more verna-
lis temporis rutilat atque floret. Per tempus hyemis vbi non
ſunt fructus ſed frigus, intelligo ſtatum paupertatis, vbi defi-
ciunt fructus diuitiarum & frigus timoris diuini abundat. Per
tempus æſtatis vbi eſt æſtus & feruor, intelligo tempus aduer
ſitatis, vbi æſtus tribulationum abundat. Dic ergo pro certo ꝙ
porci.i. peccatores maximè dormiunt per vitia & peccata, car
nalitatem & voluptatem, in vere & in maio.i. in ſtatu munda-
næ proſperitatis. Nam quia tunc ab humoribus.i. a carnali vo-
luptate vel etiam a diuitijs exeūt multiplices fumi.i. multę ma
læ affectiones & delectationes, quæ ſenſus.i. debitam diſcretio
nem opilant, & vſum impediunt debitæ rationis, ideo dormiūt
in vitijs & quieſcunt Figura Iudic. 4. de Siſara qui poſtquam
potauit lac ſtatim obdormiuit, & occiſus fuit. Sic verè qui lac
mundanæ proſperitatis bibunt præ cæteris dormiunt in deli-
ctis. Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil &c. Non ſic autem in
hyeme.i. in ſtatu paupertatis, quia verè frigus timoris diuini,
non ſinit fluuios malarum affectionum reſolui. Et ideo paupe-
res vt communiter in vitijs non quieſcunt. Non ſic etiam in
æſtate.i. in ſtatu aduerſitatis, quia vere calor & feruor tribula-
tionum omnes huiuſmodi fumus delectationum & affectionū
carnalium conſumit, deſtruit & abſorbet. Et ideo vtile eſſet
peccatoribus ꝙ ſemper eſſent in paupertate vel in aduerſitate,
ne.ſ. in vitijs dormirent. Nam de delicioſis peccatoribus dici-
tur Iob 40. In lecto dormit, in ſecreto calami, in locis humenti
7 bus. ¶ Porci pingues pluſquam cæteri dormiunt & grūniunt,
& minus habent de lacte & omni tempore.ſ. die & nocte poſ-
ſunt coitum frequentare, & dicit Ariſt. li. 5. c. 8. Sic vere homi-
nes deliciarum pinguedine circumfulti pluſquam cæteri dor-
miunt per pigritiam & torporem, & grunniunt per detractio-
nem & horrorem, & minus habent de lacte deuotionis & cō-
paſsionis, & pluſquam cæteri frequentant copulam carnalis li
bidinis & infectionis, quia.ſ. carnales homines omni tempore
.ſ. ieiunijs feſtis, & ferijs, nocte & die actus luxuriæ exequun-
tur. Ideo Hie. 5. Magnificati ſunt & ditati, incraſſati ſunt & im
8 pinguati, & prӕterierunt ſermones meos.¶ Secundum Ariſt. li.
5. ca. 14. porcus poſt octo menſes generat, & fœmina concipit
poſt annum, ſed quod generatur a maſculo ante vnum annū,
valde eſt debile, quia filij parentum ſenum prævalent filijs pa-
rentum iuuenum. Illi etiam filij qui generantur in hyeme, me
liores ſunt quàm geniti in æſtate. Chariſsimi, porcus ſignificat
prædicatores vel prælatos, qui debent alios in fidem & gratiā
generare prædicādo, ſed vere qñ iſti ſunt nimis iuuenes.ſ. laici
gi & igneri, tunc non poſſunt perfectè generare, imo fœtus de
biles faciūt.i. ſubditos imperfectos. Illi autem qui ſunt ſenes.i.
ſapientes & maturi, ſuis verbis & exemplis faciūt ſuos filios
.i. ſubditos meliores, quia generaliter boni prælati habent bo-
nos ſubditos, & mali malos, quia Secundum iudicem ciuita-
tis, ſic & hi qui habitant in ea. Eccl. 10. ¶ Porcus meliores filios 9
generat in ſenectute quam in iuuentute, meliores etiam ſunt
geniti in hyeme quàm in æſtate. Sic verè illi filij.i. illæ perſonæ
quæ generantur & a Deo inducuntur in hyeme.i. in ſtatu tri-
bulationis, timoris diuini & paupertatis, meliores ſunt quā ge
niti in æſtate proſperitatis, quia vt communiter meliores ſunt
pauperes quàm diuites, quamuis aliquando regula fallat. Vel
dic ꝙ illos quos nobis acquirimus filios & amicos in hyeme.i.
in tempore paupertatis noſtræ, meliores debemus reputare ꝙ̄
illos quos acquirimus in æſtate.i. in tempore noſtræ proſperi-
tatis. Vel expone ꝙ meliores ſunt filij in ſenectute quàm in iu-
uentute, & in hyeme quàm in æſtate, quia vere homo in ſene-
ctute & maturitate, in hyeme & aduerſitate meliorem fru-
ctum bonorum operum generare & facere cōſueuit, quàm in
tēpore iuuentutis & proſperitatis, quia vere iuuētus & proſpe
rites impediunt bonum opus. Adoleſcentia.n. & iuuentus va-
na ſunt Eec. 11. Et nota ꝙ porco qñ generat, optimus cibus eſt
hordeū coctum. ſic ſacra ſcripture expoſita. Et nota quare hor
deum dicitur. ¶ Porcus eſt animal voraciſsimum & guloſum, 10
& quando eſurit, horribiliter grūnit, & domos inuadit vt ſub-
intret, & comedat. Sic verè multi ſunt ita guloſi, ꝙ nullam ab-
ſtinentiā poſſunt facere, imo importune niſi cibos inuenerint,
conquerunt Eccl. 36. Omnē eſcam manducabit venter.¶ Por- 11
ca filio primo nato dat primam mamillam, & ſic ſm ordinem
natiuitatis, dat eis ordinem mamillarum. Et porca quanto eſt
pinguior, tāto minus habet de lacte. Chariſsimi, porca eſt præ
latus, filij eius ſunt ſubditi, mamillæ eius ſunt beneficia & prę-
bendę Bonus igitur prælatus debet filio primo nato.i. ſubdito
ſaniori, meliori & ſapientiori primam mamillam.i. primum &
dignius & etiam melius officium, præbendam vel beneficium
aſsignare. Et ſic ſm ordinem ſpiritualis ætatis.i. ſapientiæ, ma-
turitatis & bonitatis, debet ordo procedere dignitatis. Figura
Gen. 43. de Ioſeph, qui fecit fratres ſuos ſedere ſm ordinē eo-
rum ad menſam ſuam. Sic bonus prælatus ad menſam benefi-
ciorū eccleſiæ ſuæ debet facere ſedere fratres & ſubditos ſuos,
ſm ordinem natiuitatis.i. ſm ꝙ fuerint ſpiritualiter ſeniores.ſ.
vita ſcientia & moribus clariores. Miſcui vinum, & poſui men
ſam. Prouerbi. 9. Tales etiam prælati quando ſunt pingues per
gratiam & deuotionem, tunc lac mundanæ proſperitatis pau-
cius habent, quia.ſ. a lacte deliciarum & diuitiarum attrahunt
mentem ſuam. Vel ſi vis pone de Chriſto, qui in paradiſo me-
lius beneficiat meliores. Et pone figuram ſicut ſupra vide de
cane vel canicule, vbi ponitur.¶ Porca non recipit porcum ad 12
generationis officium faciēdum, niſi prius viderit aures ipſius
inclinatas, ſm Ariſt. li. 6. c. 18. Sic vere religio vel eccleſia non
debet aliquem ad officium generationis ſpiritualis.i. prælatio-
nis vel prædicationis admittere, niſi aures per obedientiā ſibi
viderit inclinari, quia ſecundum Greg. Præeſſe non meretur,
qui ſubeſſe non didicerit.¶ Porci quadruplicem incurrūt infir 13
mitatem.ſ. carnis corruptionem, capitis grauitatem, corporis
inflaturam, & fluxum ventris. Sed contra carnem corruptam
quæ dicitur branchos, oportet carnem iſtā abſcindere, & con-
tra inflaturam vtile eſt ſub lingua minuere. ſm Ariſt. li. 8. c. 21.
Sic verè chariſsimi, porcis.i. peccatoribus huius mundi iſte
quadruplex infirmitas accidit videlicet carnis corruptio.i. ga-
ſtrimargia, quæ carnem corrūpit per luxuriā, capitis grauitas,
hæc eſt cupiditas, quæ caput.i. intentionem deprimit ad terre-
na, corporis inflature, hæc eſt ſuperbia, quæ facit hominem tu
midum & inflatū, ventris fluxus, hæc eſt luxuria, quæ facit ho
minem fluidum atque mollem, quia verè iſtis quattuor vitijs
quaſi totum genus humanum infirmatur. pſal. Infirmati ſunt
& ceciderunt. Sed contra carnis corruptionem.ſ. gulę, valet ꝙ
talis caro abſcindatur.i. ꝙ a gulæ ingluuie ceſſetur. Contra in-
flaturam autem ſuperbiæ valet ꝙ ſanguis.i. temporalis ſubſtan
tia minuatur, quia ſæpe diuitiæ ſunt ſuperbiæ cauſa, quia ſm
Augu. Difficile eſt ꝙ ſuperbus non ſit, qui diues eſt Ideo Leu.
17. Caue vt non comedes ſanguinem.¶ Porci & porcę delectā 14
tur comedendo glēdes, ſed ſi forte multum comederint de eis,
ſicut & oues faciunt abortum, & ideo vtile eſt talia ſubtrahere
fœminab', vt dicit Ariſt. Vide ſi vis ſupra de Apro, & infra de
Sue. Chariſsimi per glandes intelligo diuitias, quæ creſcunt
in arbore huius vitę, per porcos autē intelligo viros iuſtos, per

porcas

porcas intelligo ſimplices & ignaros. Porci ergo & porcæ.i.ſa-
pientes & inſipientes delectantur comedendo glandes, i. diui-
tias acquirendo. ſed pro certo ſi porcæ. i. perſonæ ſimplices &
ignaræ multas glandes.i.multas diuitias acquiſierint, comede-
rint & ſibi incorporauerint, ipſi faciũt abortum. Nam quia ta-
les neſciunt debitè eis vti, ipſi efficiũtur auari & ſuperbi, & ſic
fœtum mortuum. i. opera mortua & vitioſa faciunt & produ-
25 cunt. ¶ Porci ſubtus arborem libenter glandes comedunt, ſur-
ſum tamen ad eum qui glandes mittit, nunquam attendũt. Sic
verè ſunt multi, qui glandes.i.diuitias & temporalia beneficia
bene recipiunt, ſurſum tamen ad Deum a quo veniunt, non at-
tendunt quia licet ſubtus arborem circa terram.i.in mũdo iſto
glandibus & diuitijs impinguentur, non tamen reſpiciunt vn-
de veniunt, quia ad Deũ qui eas ſibi donat, nõ attendũt per gra
tiarum actionem. Non reſpexiſ ad dominum qui fecit illũ Eſa.
26 22. ¶ Diuerſi cibi impinguant porcos.i.malos, quia quidam ge-
nerãt carnẽ, hę ſunt delicię, alię pinguedinẽ luxurię, hę ſunt di-
uitiæ, aliæ inflant per ſuperbiam, hę ſunt eminentię. De ſiliquis
quas porci manducabant. Luc.15.

De Pediculo. Cap. 83.

1 PEDICVLVS eſt vermis cutis, dictus ſic, eo q
cum pedibus noceat, ſm Iſid. Et generatur pedi
culus ex humoribus intercutaneis corruptis, poſ-
ſeſſorem autem ſuum pediculus inquietat & mo
leſtat, & vbi eſt multitudo pediculorum, ſignum
eſt corruptionis generalis.ſ.lepræ vel morpheæ. Rectè talis ver
mis eſt peccatum, quia vere ex corruptis humoribus.i. de pra-
uis mentis & carnis affectionibus generatur, & poſſeſſorem
ſuum.i.conſcientiam in qua habitat, inquietat, ſtimulat & re-
mordet, quia ſicut ſagitta infixa fœmori canis, ſic verbũ in cor
de ſtulti. Ecc.19. Et vbi apparet pediculorum talium multitu-
do, vere ſignum eſt interioris corruptionis, quia ſignum eſt q
interior conſcientia eſt corrupta, quãdo multis criminibus eſt
2 repleta. Corrumpetur putredine peſſima. Micheæ.2. ¶ Secun-
dum Commen. ſuper viaticum Conſtant. quidam pediculi ge
nerantur, de ſanguine, & hi ſunt rubei & groſſi, quidam de ma
teria phlegmatica, & iſti ſunt albi & molles, alij de cholerica,
& iſti ſunt nigri, ſicci molles & pungentes, alij de melancholi
ca, & iſti ſunt terrei, maculenti & tardi. Sic verè chariſſimi, ſin
corpore eccleſiæ ſunt plura genera hominum peccatorũ, quia
quidam ſunt rubei & ſanguinei, iſti ſunt luxurioſi, quidam al-
bi & molles, iſti ſunt molles & delicioſi, quidam nigri choleri
ci & leues iſti ſunt cupidi & auari qui pungunt & excoriãt per
rapinam in quibus cholera.i. ardor auaritiæ dominatur, quidã
ponderoſi & terrei, iſti ſunt pigri & deſidioſi, qui non poſſunt
ad bonum aliquod ſe mouere. Pedes eorum pigri ſunt ad am-
3 bulandũ. Sap.15. ¶ Omnis pediculus tanto acrius pungit, quã-
to magis eſurit & macreſcit. Pediculus etiam poteſt vrina di-
ci, ab vrendo, quia vbi mordet, adeo ardet vt ibi veſicæ fiãt. Re
ctè tales ſunt balliui & raptores, quia vere tales quãto ſunt ma
criores per paupertatem, tanto plus pungunt per rapinam &
crudelitatem. Vnde tales poſſunt dici vrina, ab vrendo quia
alios per rapinã exurunt & corrodunt, quia iſti ſunt ſicut ignis
4 qui comburit ſiluam, & ſicut flãma comburens montes. ¶ Cõ-
tra pediculos ſm Conſtan. valet frequens ablutio capitis, pe-
ctinatio, medicinę purgatio. Nam argentum viuum cum cine
re ſalicis eos necat. Item lithargyrus. i. plumbum vſtum cum
oleo & aceto, & maximè quando ea cauſa calida generantur.
Sic verè chariſsimi contra vitia & tentationes & conſcientiæ
remorſus valet ablutio lachrymarum, pectinatio confeſsionis,
& pœnitentiæ medicina. Nam argentum viuum.i. eloquium
Dei, quod eſt argentum igne examinatum, & cinis ſalicis.i.me
moria mortis, ſunt remedium peccati. Similiter ſi plumbũ gra
ue.i.ſi corpus noſtrum (quod eſt graue & corruptibile) vratur
igne pœnitentiæ & macerationis, & ſi adhibeatur oleum pie-
tatis & compaſsionis, & acetum mortis recordationis, tunc a
capite intentionis & a carne affectionis poterũt pediculi.i. pec
cata & vitia relegari, & maximè quando de calida materia.i.
5 de proſperitate mundi vel carnali voluptate naſcũtur. ¶ Aqua
ſalnacida cũ aceto, vel auri pigmentum cum ſtaphide agria &
cum aceto valet contra pediculos ſi ſint ex humore frigido. Et
ſecundum diuerſitatem animalium, eſt diuerſitas pediculorũ,
quia alios porcus alios anſeres, alios homines in ſe habent. Sic
ſecundum diuerſitatem hominum variatur diuerſitas malarũ
affectionum, quæ rectè ſunt pediculi in anima, qui faciunt pru
ritum delectationis, quia alias habẽt porci.i. delicioſi, alias an-
ſeres.i. detractores, iracundi & clamoſi, alias hoĩes.i. mundi ſa-
pientes, & molles religioſi. Nam delicioſi habent pediculos &
affectiones luxuriæ, iracundi diſcordiæ, mũdi ſapiẽtes inanis
gloriæ. Sed contra hmõi pediculos valet auri pigmentũ.i. Dei
ſapientia quæ eſt quaſi pigmentum aureum, acetum.i. mortis
amarę memoria, aqua ſalſa.i. pœnitentia. hęc.n. omnia liberant
homines a peccatis.

De Pulice. Cap. 84.

PVLEX eſt modicus vermis, moleſtus homini- 1
bus & infeſtus. & dicitur a puluere, quia tpe fri-
gido & hyemali in puluere abſconditur & nutri
tur, & tunc in ſeipſo deficit & pigreſcit, in æſtiuo
tamen tempore inſoleſcit, & cum ſit miræ leuita-
tis, vndique circuit atque ſalit. Rectè tales ſunt balliui princi-
pum & prælatorum, quia tales ſunt modici.ſ. quantum ad di-
uitias & temporalem facultatẽ, hominibus tñ.i. pauperibus &
ſubditis ſunt moleſti, quia ſicut pulex homines pungit & infe-
ſtat vt ſanguinem eorum ſugat, & ſugendo poſt ſe veſtigium
derelinquit ſic vere tales alios pungunt per rapinas & exactio
nes, vt ſanguinem eorum ſibi attrahant.i. eorũ ſubſtantia tem-
poralem quod quidem faciendo, veſtigium malorũ exemplo-
rum poſt ſe alijs derelinquunt. Non accubabit donec rapuerit
prædam, & occiſorum ſanguinem bibat. Nume.23. Et ſicut vi
demus q pulex non parcit alicui perſonę, nec pauperi nec diui
ti, nec regi, principi vel prælato, ſic pro certo iſti balliui in iu-
riſdictione ſua non dubitãt perſonas bonas & notabiles infeſta
re. Exemplifica bene contra balliuos regum, qui nihil reputãt
principes vel nobiles, quia Deũ non timent, & cunctis aduer-
ſantur 1. ad Theſſa.2. Exemplum de iudice iniquitatis, Luc.18.
qui Deum non timebat nec, homines reuerebatur. ſic nec ta-
les oſſa tales. ¶ Pulex in hyeme & frigore in puluere abſcondi- 2
tur & nutritur, & tunc homines non moleſtat, ſed tandem in
æſtate de puluere exit & ſalit & inſoleſcit, & acriter circuit at-
que pungit, & maximè in tempore pluuioſo. Rectè chariſſimi,
ſic faciunt vſurarij & balliui. Iſti.n. in puluere nutriuntur, q
pro certo tales a ſtatu vili & paupere communiter veniũt. Vn
de dum ſunt in hyeme.i. in paupertate & aduerſitate, ipſi tunc
temporis nõ nocẽt, quia.ſ. non poſſunt, ſed in ſeipſis deficiũt &
pigreſcunt. ſed vere qñ exeũt de hmõi puluere vel hyeme qñ.ſ.
veniũt ad ſtatũ pſperitatis, vtpote q a ſunt iudices vel balliui
vel diuites quoquo, tũc p certo ipſi inſoleſcũt p laſciuiã & leui
tatẽ, & vndiq; circũeunt.ſ. pauperes pungendo, excoriando &
infeſtando. Ortus eſt ſol, & auolauerunt. Naum.3. In tempore
autem pluuioſo. i. quando apud agricolas ſentiunt eſſe pluuiã
diuitiarum, tunc vere per rapinam pungunt acrius atque mor
dent. Vel in tempore pluuioſo.i. in tempore aduerſitatis, quia
.ſ. peruerſi tunc magis nituntur nocere, quando vident homi-
nem neceſsitatibus implicatum. Eccleſ.12. Si occurrerint tibi
mala, inuenies eum primum. ¶ Pulex eſt animal leuiſsimum, 3
quod leuiſsime ſalit & diſcurrit, et ideo vix poteſt capi propter
ſuam maximam leuitatem. Re uera tales ſunt multi ſalſi & cau
teloſi, quia vere iſti ſaltus faciunt multos, quia de cautela ad
cautelam ſaliunt atque volant.ſ. ſe excuſando, & ſuam nequi-
tiam palliando, ſicut patet de vſurarijs & balliuis, & ideo pro
certo a nemine poſſunt capi vel concludi, quia.ſ. taliter ſalien-
do, manus perſequentium & corrigere ſe volentium fugiunt
& euadunt, quia ſicut quilibet videt, nullus poteſt de talibus
triumphare. Peruerſi.n. difficile corriguntur. Eccle.1. Iſtud ẽt
poteſt allegari contra cauſidicos, vſurarios & iudices. Vel dic
contra detractores, qui bibunt & commedunt ſanguinem
ſicut pulex. i. vitam aliorum, & non parcunt regi vel principi
.i. iuſto vel peccatori. Allega vt ſupra. Et ideo tales ſaliendo va-
dunt quia vere iſti ſemper bona aliorum tranſiliunt & omit-
tunt. Inuenies homines ſalientes foueas 1. Reg.10. ¶ Pulex car 4
nem incidit & terebrat, & ſanguinẽ ſugit, & poſt ſe veſtigium
derelinquit, & dormire volentes impetit acri morſu. Nulli etiã
generi hominum parcere conſueuit. ſed illis abſynthium eſt
venenum, ſicut dicit Conſtan. in viatico, ſi cum aqua teratur,
quia odore ipſius perimuntur. Rectè talis eſt caro noſtra, vel
etiam diabolus, quia per malas ſuggeſtiones fodit & perforat
mentem noſtram, & ſanguinem noſtrum.i. gratiam & virtutes
euacuat & exhaurit. Et ideo iſta pulex.ſ. caro, poſt ſe dicitur
derelinquere veſtigium, quia.ſ. poſt concupiſcentias carnales
ſemper ſolet veſtigium luxuriæ derelinqui. Et illos qui volunt
dormire

dormire per contemplationē.ſ.bonos & iuſtos mordet per ten
tationem, inquietat atque turbat, & nulli generi hominum par
cit, quia omnibus viuentibus per tentationes officit & obſiſtit,
quia manus eius contra omnes. Gene 16. Abſynthiū id.i.ama
ritudo pœnitentiæ, ſi cūm aqua contritionis & lachrymarum
miſceatur. huius pulicis.i. noſtræ carnis virtutem ſuperat & vi
gorem. Memor igitur eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis.
Thren.4. Vel dic ꝙ pulex eſt mors, quæ carnem noſtram infe-
ſtat, & illos qui volunt dormire.i. in mundi delicijs quieſcere,
impetit atque mordet, & nulli generi hominum parcere con-
ſueuit. Dan.11. Nec quēquam deorū curabit, ſed aduerſus vni-
5 uerſa conſurget. ¶ Pulex multa oua generat, de quibus progre
dit multa proles. Et eſt pulex albus in ortu & in principio ſuo,
ſed ſtatim nigreſcit ſubito. Sic verè pulices.i. perſonę malę mul
ta oua hodie faciunt.i. multos ſuperuacuos cogitatus. Et quan-
doq; in principio.i. in iuuentute ſunt albi.i. floridi & caſti & ho
neſti, ſed vere ſtatim nigreſcunt per vitia & peccata, quia ſm
Lu.14. Homo cępit edificare, & non potuit conſummare, quia
ſm Ariſt. acres in principio, franguntur in fine. Multi.n. ſunt q
in principio ſunt boni, ſed finaliter fiunt mali, ſicut legitur de
6 Ioas rege Iſrael.4. Regum.14. ¶ Vnus pulex ex ſe multos gene
rat. Nam per ouationem multiplicat vltra modum peſtiferum
genus ſuum. Sic verè vnus malus per ſui imitationem multos
alios malos conſtituit, generat pariter & indocit, quia ſicut di-
citur ad Romano.5. Per vnius inobedientiam prævaricatores
conſtituti ſunt multi.

De Rhinoceronte. *Cap. 85.*

1 RHINOCERON vel Monoceron idē eſt ſm
Iſidorū quod vnicornis, beſtia ferox, quæ in frō
te vnicū habet cornu, cum quo ventilat elephā-
tem, vt dicit Iſid.li.12. Nam ſm Plin. Rhinoce-
ros vnicum cornu ſuum acuit ad ſaxa. & quia vē
trem elephantis ſcit partem eſſe corporis mol-
liorem, ideo ipſum cum cornu acuto in ventre percutit, & ſæ-
pe ipſum interimit & occidit. Rectè chariſsimi iſta beſtia eſt
diabolus, qui habet vnum cornu.i. vnicam & ſingularem potē
tiam inter creaturas inferiores, quia Nō eſt poteſtas ſuper ter
ram quæ comparetur ei. Iob 41. Cum quo quidem cornu potē
tiæ ventilat & percutit elephantem.i. quemlibet virum iuſtum
per diuerſas tentationes & tribulationes, quia vere cornu ſuæ
potentiæ eſt acutum quantum ad inuaſionē & tribulationē, eſt
forte quantum ad perſeuerantiam & durationem, quia non ſta
tim vincitur, licet reſiſtatur, imo quia ſcit elephantem.i. homi-
nem eſſe debiliorem in ventre.i. quantum ad carnem tentatio-
nem, ideo ipſum erga ventrem.i. quantum ad carnis tentatio-
nes fortius impetit & impugnat, & ipſum ſæpe interimit per
peccatum luxuriæ ſic percuſſum. vnde Deut.33. Cornua rhi-
nocerontis cornua eius ad ventilandas gentes. Iſta.n. eſt hoſtis
aſtutia, ꝙ in illa parte in quā videt eſſe debiliorem hominē ip-
ſum magis tentat, vt citius præualeat contra ipſum. Vel dic de
Paulo vel Chriſto, qui cum cornu ſuæ audaciæ & conſtantiæ,
quod limauit ad ſaxa.i. ad verba Chriſti & exēmpla ſanctorū,
impetiuit prædicando elephantem.i. iudæos & gentiles, & cō-
tra eos victoriam obtinuit, inquantum eos ad fidē eccleſiæ re-
2 uocauit. Allega vt ſupra. ¶ Vnicornis ſecundum Iſido.li.12. eſt
beſtia fortiſsima, quæ nullo ingenio poteſt capi, veruntamen
puella virgo in deſerti venienti vnicorni proponitur, & ei ſi-
num aperit, & tunc beſtia omni feritate depoſita, in eius gre-
mium ſe inclinat ac ſi ibi vellet dormire, & ibi a venatoribus
deprehēditur & occiditur & necatur, & lanceis & iaculis vul-
neratur. Et eſt rhinoceros ſimilis elephāto in longitudine, ſed
crura habet mirabiliter breuiora, vt dicit Pli.lib.8.c.20. Rectè
chariſsimi per iſtam beſtiam intelligitur Dei filius, qui fortiſ-
ſimus Deus ſpirituum nuncupatur Nume.16. Vnde pro certo
venatores, hoc eſt dictu, iudei vel ſancti patres ipſum non po-
terant capere, & ad mundum attrahere aliqua arte vel inge-
genio, veruntamen quando virgo & puella.i. beata virgo Ma-
ria fuit in deſerto huius mundi poſita, & virtute ſancti ſpiritus
præparata, & ei ſinum.i. cor aperuit, & per amoris deſiderium
dilatauit (iuxta illud pſal. Ædificauit ſicut vnicornis ędificium
ſuum.) tunc pro certo Dei filius depoſuit omnem feritatē ſuā
.i. omnem rigorem iuſtitiæ qua primitus præpollebat, & in ſi-
num.i. in ventrem huius virginis ſe recluſit, vbi carnem huma
nam aſſumpſit, & ſic a iudeis venatoribus crudelibus eſt oc-
ciſus per lanceam & per clauos. vnde Nume.23. Deus ea Ægy
pto vocauit eum, cuius fortitudo eſt ſimilis rhinoceroti, & re-
quieſcēs accubuit vt leo. Si vis pone figuram de Sunamite, in
cuius ſinu Dauid dormiebat &c. Vide infra lib.16.c.1.§.1. Et
iſte ſimilis elephāte.i. cæteris peccatoribus in corpore.i. in ex-
teriori apparentia humanitatis. Similis alijs hominibus. Sapiē
tiæ.7. Sed vere crura.i. affectiones & deſideria ipſius ſunt bre-
uiora, quia vere deſideria eius non ſe extenderunt ad tot & tā-
ta ſicut noſtra, quia iſta mundana nunquā concupiuit vllo mo
do. ¶ Secundum Pli.li.8.c.21. vnicornium multæ ſunt ſpecies 3
.ſ. monoceron, egoceron, & rhinoceron. Et eſt monoceron be-
ſtia aſperrima, ſimilis equo in corpore, ceruo in capite, in pedi
bus elephanti, in cauda apro, cum cornu nigro in fronte duorū
cubitorum, et hanc feram (vt dicit) viuam negant capi, nam (vt
dicit) qn̄ aliquo caſu capitur, ſtatim præ indignatione morit.
Sic verè tales ſunt multi principes & prælati, & multi alij pec
catores, quia vere caput eorū.i. principium & introitus vel iu
uentus ſimile eſt ceruo, quod eſt animal timidum, ſimplex &
benignum, quia iſti in principio ſunt iuſti & boni, ſed vere in
corpore.i. in progreſſu vitæ ſuæ ſimiles ſunt equo, quod eſt ani
mal luxurioſum ſuper cætera animalia, ſm Ariſt. quia vere ta-
les efficiuntur luxurioſi & inuidi, ſed vere quantum ad pedes,
id eſt quantum ad affectus & voluntatem ipſi ſunt ſimiles ele-
phanti qui habet pedes inflexibiles, quia.ſ. eorum affectiones
non poſſunt flecti ad compaſsionem & humilitatē. Non flecte
ris ſuper eā vlla miſericordia. Deu.25. Cauda eorū.i. finis vitæ
& ſenectus ſimilis eſt apro, quod eſt animal crudele, quia vere
tales in ſenectute ſunt raptores crudeles per auaritiam & tirā-
nidem. Vnde tales in principio ſunt boni, ſecundo autem ſunt
delicati & luxurioſi, poſtea duri ſunt & auſteri, in fine aūt ra-
ptores efficiuntur & tyranni. Apo.9 Aculei erant in caudis ip-
ſarū. Et ideo iſti habent cornu crudelitatis & poteſtatis iudi-
ciariæ, & hoc in frōte.i. aperto & publico, quia.ſ. ſtatim ſine de-
liberatione frontuſe & ceruicoſe volunt cum cornu iudiciariæ
poteſtatis alios impetere & ferire, ſicut patet de multis qui ſi-
ne deliberatione excōmunicant vel puniunt. Ideo dicebat Da-
uid. A cornibus vnicornium ſalua me. Tales etiam viui non ca
piuntur, quia vere dum viuunt in hoc mundo, nunquā poſſunt
capi, corrigi vel conuerti, quia nolunt audire correctores &
p̄dicatores, ſed eos potius perſequuntur, quia Oderunt in porta
corripientem. Amos.5. Vel allega contra obſtinatos vel mali-
tioſos, qui non poſſunt capi vel concludi, ꝙ ſi per violentiam
capiuntur, præ indignatione & deſperatione ſpiritualiter mo-
riuntur, inquantum.ſ. impatienter ſuſtinent qn̄ corriguntur, &
inquantum ex hoc deteriores efficiuntur, & ad multa alia vi-
tia conuertuntur. vnde ad Eph.4. Deſperantes ſemetipſos tra-
diderunt impudicitiæ, in operationem auaritiæ. Vel allega cō-
tra non perſeuerātes, qui habent caput cerui, & caudam apri,
quia in principio boni in fine ſunt mali. ad Gal.3. Cum ſpiritu
cęperitis, carne cōſummamini. ¶ Egoceros dicitur ab aiga, qđ 4
eſt capra, & ceras, quod eſt cornu, quia eſt animal puſillum &
velox, ſimile caprę vel hedo, cum vno cornu in fronte. Sic ve-
rè in mundo iſto ſunt tales capræ vel vnicornes.ſ. luxurioſi, qa
iſti ſunt capræ quantum ad fœtorem infamiæ malæ vitæ, ſunt
etiam puſillanimes & teneri quantum ad pœnitentiam tolerā-
dam, veloces aūt ſunt & acres quantū ad laſciuiam & leuitatē,
& in fronte.i. in apparentia, in introitu & prima facie habent
cornu.i. obſtinationem, inuerecundiā & incorrigibilitatē, quia
tales ſunt obſtinati, inuerecundi & incorrigibiles. Ideo Hie.3.
Frōs mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Vel
Hędus ille eſt peccatum luxuriæ, in quo eſt cornu inuerecun-
diæ & obſtinationis, quod eſt in frōte ſuprà oculos, qa.ſ. oculos
intellectus excęcat &c. Figura de hirco cū vnico cornu. Dan.
8. vide ſupra vbi agitur de ariete. ¶ Secūdum Pli. in India ſunt 5
vnicornes boues, habētes vngulas ſolidas, ſicut equi, & habēt
maculas candidas. Sunt etiam ibi aſini ſm Auicen. Ariſto. &
Plin. qui vnum habēt cornu inter aures. Sic rectè chariſsimi,
in India.i. in eccleſia illi qui ſunt prælati &c. vide ſupra de aſi-
no. Et nota ꝙ rhinoceron græcè, latinæ dicitur cornu in nare
.i. in fronte ſecundum Iſid.

De Rana. *Cap. 86.*

RANA a garrolitate ſic dicitur, quia importunis cla 1
moribus ſemper coaxat, & maximè in aqua vel in
paludibus, vbi.ſ. gignitur & nutritur, & ſunt plures
ſpecies & genera earundem ſecundum Iſid. lib.12.
quia aliæ in nemoribus, quæ ſunt ſine voce, aliæ in aqua, quæ
ſemper

ſemper clamitant, aliæ in terra. ſ. rubetæ vel buſones, quæ parum clamant, & ſunt præ cæteris venenoſæ. Sic verè chariſsimi, in mundo ſunt diuerſa genera peccatorũ, quia vere aliqui ſunt in paludibus deliciarum, vt ſunt luxurioſi, alij in terra diuitiarum. ſ. auari venenoſi & malitioſi, alij in arboribus eminentiarum, vt ſunt ſuperbi & ambitioſi, & iſti nunquam clamant per gratiarum actionem, vel orationẽ. Sed pro certo illæ ranæ quæ verſantur in aqua deliciarum. ſ. luxurioſi, per ſtultiloquia garruli ſunt & loquaces. Garrula inquit & vaga, quietis impatiẽs. Prouerb. 7. Luxurioſi. n. præ cæteris abundant ſtultiloquijs &
2 querelis. ¶ Ranarum aliæ ſunt penitus ſine voce, quæ. ſ. circa frutices abundant, aliæ autem nimis ſunt clamoſæ, quæ in aquis verſantur. Nam quãdo mittunt inferiorem mãdibulam in aquã, & ſuperiorem tenent ſuperius, tunc fortius clamant, vt dicit Ariſt. li. 4. c. 9. Maximè autẽ clamat tempore coitus omnis rana ſm Iſido. li. 12. Sic vere in mundo iſto ſunt duo genera principalia hominum peccatorum, quidam qui habitant circa frutices. i. circa mundi fructus & diuitias. ſ. diuites & auari, & pro certo tales videntur carere voce. ſ. bona voce orationis, confeſſionis, laudis & gratiarum actionis, carent etiam voce mala. ſ. iactantiæ & elationis, quia auari non ſe iactant de diuitijs, imo eas abſcondunt atque celant. Eris mutus, nec quaſi vir obiurgans. Ezech. 3. Alij autem ſunt qui verſantur in aquis. i. in mũdi delicijs. ſ. guloſi & luxurioſi, & pro certo tales ſunt garruli & loquaces, cantando. ſ. & iactando, & maximè quando ſunt in aqua. i. in ciborum et potuũ ſuauibilitate, videlicet in taberna, & ſimiliter tempore coitus. i. cum circa actus luxuriæ occupẽtur, quia tunc ſunt maximè garruloſi. Ideo mala mulier dicitur Prouerb. 7. garrula & vaga &c. Vel dic ꝙ quidam ſunt qui nunquam loquuntur, alij qui nimis tacent. Nam quidam excedunt in taciturnitate. Eccl. 20. Eſt tacens nõ habens ſenſum loquelæ, & eſt procax ad loquendum. Alij autem excedunt in lo
3 quacitate. In ore fatui verba inenarrabilia. Eccl. 21. ¶ Rana mirabiliter eſt clamoſa, oculos habet lucentes, & maximè de nocte, & ſaliendo fugit omnis rana præter buſonem. Et ſm Iſidorum eſt quædam rana quæ in os canis proiecta facit eum obmuteſcere. Et eſt rana aquoſa, lutoſa, clamoſa, venenoſa, timoroſa, ſub ventre maculoſa, & ideo cunctis abominabilis eſt & odioſa. Timoroſa autem dicitur, quia ſi ab aliquo perſequitur, ſtatim ad aquam fugere conſueuit. Rectè chariſsimi, tales ſunt cauſidici & aduocati, quia vere iſti ſunt clamoſi, quia clamando litigãt adinuicem, & oculi eorum. i. intellectus & ſapientia lucet per diſcretionem nocte. i. in negotijs huius mundi. Iſti etiã ſaliendo fugiunt & loquuntur, quia vere iſti ſemper tranſiliũt veritatem, & ſaliendo clamant. i. de cautela ad cautelam ſe cõuertẽdo, quia cauſidici tranſiliunt vera, detractores bona, adulatores mala. Et iſti etiam canes. i. bonos prælatos & iudices faciunt obmuteſcere, & a morſu executionis ceſſare, inquãtum. ſ. malas cauſas excuſant, & bonas accuſant. Iſti etiã ſunt timoroſi, quia vere tales multum timent mori, contra illud? Noli timere iudicium mortis. Eccl. 42. Sonitus terroris in auribus impij. Iob 15. Et quando perſequuntur. i. quando ab aliquo prædicatore arguuntur, ipſi fugiunt ad aquam. i. ad dulcorem diuinæ miſerationis dicentes ꝙ Deus dabit eis pœnitentiam & miſericordiam, contra illud Eccleſ. 5. Ne dicas, miſericordia domini magna eſt. Iſti igitur ſunt aquoſi per gaſtrimargiam, lutoſi per auaritiam, clamoſi per diſcordiam & eloquentiã, venenoſi per malitiam, maculoſi per fallaciam, timoroſi per ignauiam, & ideo cunctis hominibus cæteris odioſi. Et ſicut rana non habet caudam, ſic iſti non habent memoriam mortis quæ per caudam ſignificatur. Eſai. 9. Auferet dominus a te caput & caudã. Quia iſti non habent caput debitæ intentionis, nec cau
4 dam memoriæ ſuæ finis. ¶ Eſt quædam rana quæ dicitur muta, quæ ſm Iſid. proiecta in os canis, facit eum muteſcere. Chariſſimi iſta rana ſignificat mũdi dona, quæ proiecta in os canũ. i. iudicum & ſuperiorum faciunt eos muteſcere, & a latratu correctionis ceſſare. vnde Ecc. 20. Quaſi mutus auertet correctio
5 nẽ. ¶ Rana primo eſt paruus piſcis, qui gallice dicitur chabot, qui quaſi totus videtur eſſe caput, habens modicam extremitatem pro cauda, ſed tandem illud caput dilatatur, & veniunt ei pedes & cauda ſibi cadit, & ſic de piſce beſtia quadrupes efficitur, & tunc circa aquas manens, iugiter clamat & coaxat. ſm Iſidorum. Vnde Plin. lib. 9. c. 51. dicit ꝙ rana parit minimas carnes nigras, quas gyrinos vocãt, oculis tm̃ & cauda inſignes, mox pedes figurantur, cauda findente ſe in poſteriores. Sic verè ſunt multi mali, qui in perfectione nõ perſeuerãt, quia in principio ſunt piſces. i. pij, fluidi & deuoti. Vnde in eis non videtur niſi caput, oculi & cauda, hoc eſt dictu, debita et recta intentio, quæ eſt caput, debita diſcretio, quæ eſt oculus, & mortis ſuæ memoria & recordatio, quæ eſt cauda. Sed pro certo proceſſu temporis ipſi mutantur de piſce in beſtiam. i. de bono in malum, quia vere caput ſuum. i. intentio & conſcientia dilatatur. ſ. ad amorem terrenorum per auaritiam, & veniunt eis pedes diuerſarum affectionum & deſideriorum malorum; & cauda. i. mortis memoria ſibi cadit, & ſic efficiuntur beſtia quadrupes per quattuor affectiones ſenſualitatis, quibus reguntur atque viuunt, & extunc pro certo iſti amant habitare in terra. i. in diuitijs per auaritiã in aqua. i. in delicijs per luxuriã, & incipiunt coaxare per detractionem & aliorum infamiam, vanitatem & iactantiam. Illud maximè videtur in religioſis, qui primo in iuuentute ſunt piſces. i. deuoti, in ſenectute autẽ ſunt ranæ. i. detractores, quia pro certo chariſsimi ex quo homo perdit caudam. i. mortis memoriam, ſtatim efficitur auarus, luxurioſus & clamoſus. Eſa. 9. Auferet dominus a te caput & caudã. Vel etiam poteſt exponi de cauſidicis, qui primo boni, in fine ſiunt ranæ, quando perdunt caudam, & acquirunt vocem &c.
ſicut ſupra. Ideo dicitur in pſalm. Dedit terras eorum ranas in 5
penetralibus regum ipſorum. Vnde tales detractores vel cauſidici figurãtur per illas ranas quæ infeſtauerũt Ægyptios. Exo. 8 quæ poſtea congregatæ ſunt inſimul, & computruerunt. Sic verè tales ſuis clamoribus detractorijs vel deceptorijs infeſtant Ægyptios, id eſt pauperes denigratos per pœnitentiam & aduerſitatem, ſed pro certo finaliter congregabuntur. ſ. in inferno, vbi perpetuo computreſcent. Ideo Eſa. 24. Congre-
gabuntur in congregatione vnius faſcis in lacum &c. ¶ Secun 6
dum Ariſtot omnes piſces & beſtiæ nutriunt pullos ſuos præter ranam, quæ. ſ. caret cauda. Sic verè omnes boni prælati nutriunt. ſ. per doctrinam exemplum & temporale ſubſidiũ, fœtus ſuos. i. ſubditos, præter ranam. i. præter illos qui carent cauda. i. memoria mortis, & qui in aquis deliciarum habitãt per luxuriam, & ſunt clamoſi per iactãtiam, diſcordiam & furorem, quia tales omnino videntur de ſubditis non curare, ſed magis eos rapinis & exactionibus infeſtare. Paſcet vnuſquiſq; eos qui
ſub manu ſua ſunt. Hiere. 6. ¶ Rana qñ nihil videt, clamitat & 7
coaxat, ſed ſtatim ꝙ aliquis venit, ceſſat clamare, & eum fugiẽdo trãſilit atque ſaltat. Tales rectè ſunt detractores, qui in abſentia hominum loquuntur & detrahunt, & in eorum præſentia nihil dicunt, quia ſi ſuperuenerint, ſubito obmuteſcunt. Non fuit qui moueret pennam, & qui aperiret os, & gãniret. Eſa. 10. Saliendo etiam loquuntur, quia vere tales ſemper detrahendo tranſiliunt, bona videlicet aliorum, quia nunquam loquuntur niſi de malis. Et ſi vis dic quomodo generatur rana
i. quomodo quis efficitur detractor, ſicut ſupra. ¶ Rana ſalien- 8
do clamat. Sic verè adulator qui tranſilit mala aliorum, detractor qui tranſilit bona, hæreticus vel mendax, qui tranſilit vera, vel etiam aduocatus. 1. Reg. 10. Inuenies duos homines ſalientes magnas foueas &c.

Salamandra. vide ſupra. capitulo de Aſpide in fine.

De Sanguiſuga. Cap. 87.

SANGVISVGA eſt vermis aquatilis ſic dict⁹, 1
eo ꝙ qñ alicui inhæſerit, ſanguinem eius ſugit, quo cum ſatiatus fuerit & repletus, ipſum reijcit & euomit, vt recẽtiore iterum repleatur, ſm Iſid. li. 12. Sic verè chariſsimi, tales ſunt diuites, cupidi & auari, qui exiſtentes in aquis deliciarum & diuitiarum huius mundi, ſanguinem. i. ſubſtantiam temporalem illorum quibus adhærent. i. ſuarum pauperum vicinorum per rapinam vel vſuram, cauſidicam vel falſam mercaturam ſibi paulatim attrahunt atq; ſugunt. Prouer. 30. Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicentes, affer affer. Auarus. n. eſt ſanguiſuga, cuius duæ filiæ ſunt, auaritia & ambitio, quæ ſ. ſemper clamant in corde ſuo, affer affer. Vel duæ filiæ ſignificant vxorem & liberos auarorum, qui ſemper incitãt ad aliquid apportandum. Et ſicut (ſm Iſido.) iſte vermis habet fiſtulam in ore, cũ qua ſanguinẽ ſugit, ſic vere in ore iſtorũ eſt fiſtula. i. verborum fallacia & deceptio & dulcedo, cum qua ſanguinem. i. diuitias attrahunt aliorum. Pulli eius lambunt ſanguinem. Iob 39. cum autem ſunt iſto ſanguine bene pleni. i. qñ ſunt ſatiati diuitijs aliorum, tunc vere eas euomunt, ſcilicet dando & largiendo non pauperibus ſed diuitibus. ſ. principibus & prælatis, maioribus, quibus auari & cauſidici quãdoque faciunt plurata do-

ſa dona, & hoc pro impetrandis officijs & beneficijs, ac etiam
præbendis vt ſic poſsint recenti ſanguine .i. vbertoribus diui
tijs impinguari, quia peccatores peccatoribus fœnerantur, vt
recipiant æqualia. Luc. 6. Et ſicut videmus ꝙ ſanguiſuga nun-
quam euomit ſanguinem niſi quando fortiter præmitur, ſic
vere auari nunq̃ volunt aliquid reſtituere de diuitijs male ac-
quiſitis, vel aliquid confitendo vomere de peccatis comiſsis,
niſi quando a Deo vel a prælatis fortiter præmuntur infirmi-
tatibus, tribulationibus & tormentis, quia. ſ. tunc aliquid ſo-
lent reſtituere de diuitijs & aliquid confiteri de vitijs. Iob 20.
Diuitias quas deuorauit euomet, & de vẽtre eius extrahet eas
2 Deus. ¶ Sanguiſuga ſm Iſido. eſt vermis mollis, ſubniger, ru-
beis lineis diſtinctus, oblongus & flexuoſus, os habet triangu-
lum, & in ore fiſtulam cum qua ſanguinem ſugit, venenoſis ſæ-
pe inſidet, vt eorum humorem ſugat, & in aqua calida & tem-
pore calido citius ſe applicat ad ſugendũ. Rectè tales ſunt adu-
latores, vtpote hyraudi & mimi & huiuſmodi, quia tales ſunt
molles quantum ad delicias, nigri coloris per malam conuer-
ſationem, rubei quantũ ad luxuriam & infectionem, longi quã
tum ad longæ durationis extimationem, flexuoſi quantum ad
falſitatem & deceptionem, quia. ſ. ad omnem partem ſe flectũt.
Iſti etiam habent os triangulũ, quia vere tres anguli .i. tria ver
borum genera in ore eorum poſſunt inueniri, videlicet detra-
ctio, mendacium & adulatio. Nam quando adulantur, neceſſe
eſt vt de eorum inimicis mendaciter proloquantur. Tres ordi-
nes dentium erant in ore eius. Dan. 7. Pone figuram ſicut ſupra
de angue. Fiſtulam etiam habent in ore .i. dulcedinem verborũ
falſorum & attrahentium. Vel fiſtulam ad litteram (vt patet de
ioculatoribus) .i. cantus muſicos & inſtrumenta, mediantibus
quibus ſanguinem .i. dona & diuitias attrahunt aliorum. Et iſti
venenoſis .i. malis & raptoribus hominibus inſident & princi-
pibus adulando & applaudendo, & eorum mala iuſtificando,
vt ſic ſuis humoribus .i. donis & diuitijs ſatientur. Et in tempo-
re calido .i. in tempore proſperitatis, & in aqua calida etiam .i.
in delicijs voluptatis libentius ſe applicant ad ſugendum .i.
ad adulandum. Prophetę eorum liniebant eos abſque tempe-
ramento. Ezech. 13. Vel omnia potes exponere de cauſidicis,
qui cum fiſtula fallaciũ verborum & ſugunt acquirunt diuitias
infinitas, ſicut ſupra. Vel dic ꝙ diabolus quando inſidet alicui
membro .i. alicui peccatori, ſugit ſanguinem .i. compaſsionem
& memoriam paſsionis Chriſti & ſanguinis, & hoc potiſsime
in calido tempore .i. in tempore proſperitatis, quia tunc liben-
tius ſugit & tentat. Vt ſugeret mel de petra. ¶ Sanguiſuga ali-
3 quando bibit ſanguinem venenoſum inſidendo alicui rei vene
noſę, & ideo antequam apponatur ad aliquod membrum ſugẽ
dum propter medicinã, debet fricari cum vrtica & ſale vt ſic
compellatur euomere ſi quid forte biberit venenoſum. Chariſ
ſimi, ſanguiſuga eſt homo, qui aliquando inſidet rebus veneno
ſis .i. mundi delectationibus per amorem, quę rectè animę ſunt
venenum, & ideo ſæpe bibit & ſibi incorporat multum de ſan
guine venenoſo .i. de carnalitatibus, diuitijs & delicijs luxurio
ſis, & voluptatibus huius mundi. Sed pro certo quãdo talis de-
bet fieri medicina aliorum .ſ. prædicator vel prælatus, & in ali-
quo membro eccleſiæ .i. in aliquo officio vel præbenda debet
poni, pro certo ipſe debet primo fricari in ſale & vrtica pœni-
tentiæ fortis & amarę, vt ſic euomat per reſtitutionem ſangui-
nem venenoſum .i. delicias & peccata, ſeu diuitias male acqui-
ſitas, iuxta illud Eccl. 31. Si coactus fueris in edendo multum,
ſurge de medio, & euome, & refrigerabit te. Vel dic ꝙ ſangui-
ſuga .i. homo, qui venenoſis .i. malis & peruerſis perſonis fuit ſo
cius & adhęrẽs, primo debet purgari quàm ad aliorum ſocie-
tatem admittatur.

De Stellione. Cap. 88.

1 STELLIO eſt beſtiola ſic dicta, eo ꝙ guttis mo
re ſtellæ lucentibus eſt depicta, ſcorpionibus au
tem intantum contrariatur, vt eo viſo pauorem
eis inferat, vt dicit Iſido. li. 12. Et ſm Plin. ſtellio
maxime de cruore viuit. Rectè tales ſunt ſancti
& perfecti, q̃a vere diuerſis guttis .i. diuerſis vir-
tutibus & moribus ſunt ſtellati, Apoca. 1. Habebat in dextera
ſua ſtellas ſeptem .i. ſeptem virtutes. Et iſti contrariantur ſcor-
pionibus, quia vere tales ſunt contrarij ſcorpionibus .i. demoni
bus & peccatis, vel etiam malis hominibus & detractoribus,
quia propter ſuam bonitatem malis terrorem incutiunt & pa-
uorem. A voce Angeli populi fugerunt. Eſaiæ 33. Boni .n. ſunt
peccatoribus terribiles & odibiles, nec libenter ab ipſis fre-
quentant, quia ſicut dicitur Prouerb. 29. Abominantur impij
eos qui in recta ſunt via. Et hoc maxime quia pro certo iſti
viuunt de cruore .i. de Chriſti ſanguine, quo per ſuæ compaſ-
ſionem paſsionis iugiter nutriuntur. Vel de ſanguine .i. de gra
tia & deuotione, quia aĩa oĩs carnis in ſanguine illius eſt. Leui.
17. Aduerte tñ ꝙ inueni magiſtrum de proprietatibus rerũ er-
raſſe & poſuiſſe cruore loco rore, quia. ſ. Plin. libr. 11. cap. 26.
dicit ꝙ cameleon⁹, ſtellio & cicada rore viuunt, quod etiam in
duobus libris inuenitur. Vincentius etiam in ſuo ſpeculo na-
turali dicit Plin. dicere ꝙ ſtellio rore viuit. Dicit ergo ita ꝙ ſe-
cundum Plin. vbi ſupra, ſtellio, qui eſt beſtia guttis ſtelleis in-
ſignita, rore viuit. Veruntamen circa hoc poſſumus aduertere
ꝙ dato ꝙ rore viuat, non propter hoc omittit quin ſemper ve
nenoſus exiſtat, quinimo ipſe ros quẽ haurit, in venenoſos hu-
mores conuertitur, & ſic propter rorem nunquam ſua condi-
tio immutatur. Tales procul dubio ſunt hęretici, quia. ſ. iſti ro
rem ſacræ ſcripturæ legunt, ſtudent & hauriunt, verontamen
exinde nunquam meliores fiunt, quin per corruptas expoſitio-
nes ipſum rorem diuinæ ſcripturæ in venenum ſuæ hereticæ
opinionis conuertant, quod etiam de iudeis poteſt dici. Tales
ergo ſolent guttis ſtelleis .i. ſtellea conuerſatione indui, & bo-
nis exterioribus virtutibus picturari, licet ſint intus in conſciẽ
tia venenoſi. quod etiam de hypocritis dici poteſt, vel ad litte-
ram de malis religioſis illa expone, qui licet rorem ſcientiæ &
doctrinę continuè hauriant, licet etiam rorem deuotionis &
gratiæ pro libito habere valeant, & licet pelle conuerſationis
quandoque per hypocriſim ſtellata fulgeant, venenum tñ ſuæ
malitiæ nunquam mutant. Vnde Sap. 12. Iniqua eſt natio illo-
rum, & naturalis malitia, & quæ non poterat mutari cogitatio.
Vel ſi vis dic de quibuſdam malis auditoribus, qui quamuis ro-
rem cęleſtem .i. ſanam & bonam doctrinam pro ſua ſpirituali
vita recipiant, ipſi tñ per malas interpretationes ipſum corrũ
punt, & exinde venenum ſibi faciunt, inquantum .ſ. deteriores
inde fiunt. Eze. 33. Audiunt verba tua, & non faciunt ea, quia
in canticum oris ſui vertũt illa. Vel dic ꝙ ſtellio eſt vir iuſtus,
qui ſtellatus eſt per bonam conuerſationem, rore viuit per gra
tiam, doctrinam & deuotionem, ſcorpiones .i. demones terret
per ſanctitatem & perfectionem, & manibus ad ſumma repit .i.
bonis operibus aſcendit ad cœleſtem habitationem. Prouer.
30. Stellio manibus nititur, & in domibus regum cõmoratur.
¶ Licet ſtellio pulcherimis coloribus ſit depictus, ſummè ta- 2
men eſt venenoſus, & de cruore viuit, & q̃n in vino extingui-
tur, faciem illius qui vinum bibit lentigine obducit, & ob hoc
eum in vino necant, qui formę inuident mulierũ, vt dicit Plin.
lib. 29. c. 4. contra quod valet oui luteum mel, & nitrum. Rectè
tales ſunt hypocritę, quia vere licet habeãt pulchram pellẽ .i.
honeſtam & ſtellatam conuerſationem, ipſi tamen ſunt inte-
rius venenoſi .ſ. per vitia & peccata, & de cruore .i. de luxuria
& carnalitate, vel de cruore .i. detractione & mordacitate viue
re dinoſcuntur. Dixi tibi in ſanguine tuo, viue. Eze. 16. Et ideo
quando in vino .i. in aliqua carnali voluptate ſunt per peccatũ
mortui & extincti tunc vere illi qui iſtud vinum bibunt .i. qui
iſtud malum exemplum ſibi per imitationem incorporant, len
tigine diuerſorum peccatorum offuſcantur. Et ideo demones
qui inuident formę mulierum .i. ſpirituali pulchritudini ani-
marum, iſtos hypocritas ſic extinguunt, vt eorum deceptioni-
bus mulieres .i. animæ deformentur, contra quod tamen valet
vitellus charitatis, vel clementiæ & pietatis, nitrum pœniten-
tiæ & aſperitatis, vt .ſ. animę formoſitas reparetur. Vel dic ꝙ ta
lis eſt prælatus, qui q̃ñ in vino (in quo eſt luxuria) per peccatũ
extinguitur tunc mulieribus .i. ſubditis ſimplicibus eſt vene-
num. Ideo monet Apoſtolus Ephe. 5. Nolite inebriari vino, in
quo eſt luxuria. ¶ Secundum Pli. ibidem fel ſtellionum tritum 3
in aqua muſtelas dicitur congregare. & habet ſtellio pedes la-
tos ad modum manus hominis, & mutat ſpolium ſicut ſerpen-
tes q̃ñ ſeneſcit. Et eſt ſtellio genus lacertę, guttis ſtellatis pictu
ratum. In hyeme iſte latitat in cauernis, vbi obſcuratur viſus
ei⁹; & ideo in vere exit cauernã, & mutat locũ, & quęrit ſibi lo
cũ & cauernam ad orientem, & oculis apertis ſolem reſpicit, do
nec humor ſuperfluus deſiccetur, qui oculis caliginem indu-
cebat, vt dicit idem. Rectè talis eſt Chriſtus, prælatus, vel vir
iuſtus, quia vere ipſe debet eſſe ſtellatus per rutilantem hone-
ſtatem, pedes .i. affectus habere latos per excedentem & exten
ſam charitatem, & vetus ſpolium .i. conuerſationem veteris ho
minis debet mutare per pœnitentiam & aſperitatem, & ideo
fel .i.

ſel.i.zelus iuſtitiæ & rigor & correctio talium qñ cũ aqua cõpaſsionis & pietatis miſcetur, tunc muſtelas.i.peccatores congregat ſ.ad charitatem, pacis & fidei vnitatem. Et congregabit ad ſe omnes gentes. Abac.2.

4 ¶ Secundum glo. Prouerb.30. Stellio eſt animal paruum & velociſsimum, & tñ non pennatum, ſed tñ velocitate pedum repit ad ſublimitatem domorũ vel murorum. Rectè tales ſunt ſimplices, quia pro certo dato ꝙ non habeant pennas.i.altitudinem ſcientiæ, ipſi tñ ſunt velociſsimi quantum ad motum bonorum operum exequendum; & ideo ad altitudinem domorum & murorum.i.ad ędificiũ paradiſi aſcendere præ cæteris dinoſcuntur. Ideo Prouer.30. Stellio manibus nititur, & in regum domibus commoratur. Illi.n. manibus.i.bonis operibus præ cæteris innituntur hominibus. Vel ſi vis dic de ambitioſis, qui quamuis ſint venenoſi & viles, ad altas tamen aſcendunt ſeculi dignitates.

De Serpente. Cap. 89.

1 SERPENS ſm Iſid. ſic dicitur eo ꝙ non rectè, ſed occultis acceſsibus, incedat, cuius proprietates ſupra de angue ſunt clarius explicatæ. Hic tamen ponuntur generales & omnibus ferè notę. Vnde ſm Ioan. ſancto Ægidio, ſerpens formidat hominem nudum, & inſilit in veſtitũ, & ſputum hominis ieiuni reputat pro veneno, & loca muſcida.i.putrida lingit, & vmbras & abdita ſemper quærit, & occulte incedit, venatur & ſibilat, & eſt hoſtis auiũ, & nõ ceſſat vertere linguã ſuã. Rectè chariſsimi talis eſt diabolus, quia verè ipſe ad tentationes incedit nõ publicè, ſed occultè, quia ſm Ambr. Nos occulta dæmonum infeſtatio, velut quædam latronum obſidet multitudo. Iſte ẽt formidat nudum & ieiunum, hoc eſt dictu, viros voluntariæ pauperes, & per contemptũ a diuitijs denudatos, & viros ẽt ieiunos.i.abſtinentes, quia eorum ſputum.i.orationem, vel doctrinam talium ieiunorum ſibi reputat pro veneno. Deijcient eũ pauperes gregis. Zach.11. Iſte etiam loca putrida.i.conſcientias per vitia corruptas habitat, & in vmbra.i.in perſonis ignorantibus ſe abſcondit, quia nunquã quærit ꝙ videatur vel percipiatur. Et eſt hoſtis auium.i.virorum ſpiritualium, quos perſequitur atque tentat. Linguam etiam ſuæ malæ ſuggeſtionis non ceſſat vertere, quia ſemper ſibilat per ſuggeſtionem, inuenenat per conſenſum, occidit per operationem. Tortuosè etiã & cautelosè incedit in ſuis tentationibus, quia aliquando ſub ſpecie boni tentat & intendit malum. Serpens mordet in ſilentio Eccle.10. Vel dic de luxurioſis & loquacibus, qui ſemper vertunt linguam, & ſibilant in loquẽdo, loca putrida.i.carnales actus diligunt, & vmbram.i. abſconſionem ſuorum peccatorũ quęrunt, & aues.i.viros ſpirituales odiunt. Oculus.n.adulteri obſeruat caliginem. Iob 24.

2 ¶ Serpens habet carnem ſtigidam, quę comeſta lepram occultat, ſuper pectus & vẽtrem in terra graditur, tortuosè incedit, vmbram diligit, venatur, & ſibilat, & eſt hoſtis auium, & earum oua vorat, iacta autẽ & euomita iterum reſumere conſueuit, vt dicit idem Ioan. Obliquè etiam reſpicit, quia non ante ſe, ſed circa latera intuetur. Tales ſunt auari, quia iſti ſunt frigidi per indeuotionem & incompaſſionem, lepram.i. peccata ſua abſcondunt per detentionẽ & excuſationem, & ſuorum contractuum palliationem, ſuper pectus & ventrem terram tangunt per terrenorum indebitã affectionem, tortuosè incedunt per malitiam & cauillationem, vmbrã diligunt.i.ſuorum malorum actuum occultationẽ, aues.i.pauperes odiunt & corrodunt, oua.i. diuitias comedunt per vſurã & excoriationem, ſibilant & venantur per fallacem ſuggeſtionem & promiſsionem, & iacta vel euomita.i. ea quæ alijs reſtituerant, vel peccata quæ dimiſerant, reſumunt per ſuorum malorum actuum iterationem. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Hier.2. Obliquè reſpiciunt.ſ.ad bona mũdi, quę lateraliter adiacent, per eorum appetitum & miniſtrationem, quia.ſ.iſti nõ reſpiciunt ante ſe.ſ. ad æterna, ſed lateraliter.ſ.ad terrena. Oculi ſtulti in fines terræ. Prouer.17. Vel dic de detractoribus, qui aues.i.viros ſpirituales odiũt, & eorum oua.i.ſua bona opera per detractionem deuorant & conſumunt, ſibilant primo applaudendo, mordent poſtea detrahendo, inuenenant diffamando, & obliquè reſpiciunt.ſ. inuide odiendo, quia non

3 rectis oculis aſpiciebat Saul Dauid 1.Reg.18. ¶ Serpens ſe renouat, pellem veterem deponendo, & pro tuitionẽ capitis totum corpus exponit morti. Vide alias conditiones ſupra. Sic verè boni & iuſti debent ſe per pœnitentiam renouare, dimittendo veterem pellem.i.veterem conuerſationem, & pro capite.i. Chriſto ſe morti debent exponere per ſuæ fidei defenſionem, & ſi neceſſe eſt, per martyrij tolerationem. Illi debẽt obliquè reſpicere per circunſpectionem. Matt.10. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Sibilare per orationem, mordere per correctionem, linguam vertere per prædicationem, eruditionem & fraternam conſolationem, vmbram diligere per humilitatem, & virtutum ſuarum abſconſionem. Seneca: Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Vnde Iob 40. In vmbra dormit. Tortuosè incedere per operum pietatis circularem executionem, venena eiecta.i.cõfeſſa peccata reſumere per eorum iugem recordationem, iuxta illud Hiere. 2. Vide vias tuas in conualli, ſcito quid feceris.

De Simia. Cap. 90.

SIMIA ſm Iſidorum (vt dicunt) a ſimilitudine rationis eſt dicta, eo ꝙ in multis ſuis actibus hominibus ſit conformis. Vel dicitur a naribus ſimis & ſuppreſsis. Eſt etiam ſimia elementorũ ſagax ſm Iſidorum. Talis eſt.n.naturæ ꝙ in noua luna exultat, media & caua triſtatur. Chariſsimi per ſimiam pſ[illegible] ſolam intelligo diuites & mũdi ſapientes, qui in multis ſuis actibus vſum diſcretionis & rationis habent, & pilis diuitiarũ ſunt operti. & nares.i.odoratũ deuotionis valde habet modicũ & ſuppreſſum. Per lunam autẽ quæ fluit & refluit, intelligo vitam vel proſperitatem quæ ſemper eſt in fluxu. Tales ergo mũdi diuites in luna noua.i.in tempore iuuentutis, vel in principio mundanę proſperitatis exultant.ſ.lętitia temporali, quando.ſ.in principio vident ꝙ proſpere ſibi incipit ſuccedere. Sed verè quando talis luna efficitur media.i.plena, quãdo.ſ.homo venit ad medium vitæ, vel ad plenitudinem proſperitatis, tunc triſtatur per curas & ſollicitudines ampliores, & potiſsime quãdo humana vita vel mundana proſperitas declinat & venit ad ſenium, tunc verè mirabiliter ſiunt triſtes, quia verè quanto plus talis luna.i.vita vel proſperitas ſenuerit, & ad occaſum mortis vel paupertatis appropinquauerit, tanto amplius cõtriſtantur, quia ad literam iuuenes & de nouo diuites, ſunt in lætitia, ſenes vero & pauperes & etiam multum diuites ſunt in triſtitia, & maxime poſt mortem triſtabuntur. Vbique relinquamus ſigna lętitiæ noſtræ. Sap.2.

¶ Secundum Iſido.lib.12.quando ſimia habet duos filios, & oportet eam fugere, illum quem plus amat, inter brachia ſua portat, alium autem ad collum retro dorſum ponit, ſed quando ab inſequente arctatur, primum dimittit prædilectum, alium autem qui pẽdet ad dorſum, nequit dimittere, & adeo pondere eius preſſa, a venatore capitur & ligatur. Simia eſt homo, duo filij ſui ſunt mundus & peccatum.i. mala delectatio & mala operatio, venator eſt mors vel diabolus, qui ab ipſo ortu natiuitatis hominem inſequitur & impugnat. Simia igitur.i.homo qui per viam vitæ huius fugit mortẽ ad hoſtem, filium prædilectum.ſ.mundum, delectationem & proſperitatem ponit inter brachia & amplexus, quia habet eũ in affectionem, ſed alium filium.ſ.peccata & mala opera ponit retro.i.in obliuione, de eis non curando, quia non habet ea ante faciem per memoriam & recordationem & dolorem. Facti ſunt retrorſum, & non in ante. Hiere.7. Sed vere quando venatores, mors.ſ.& diabolus inſtant, tunc prædilectum filiũ.ſ.mundana proſperitatem & delectationem dimittit, quia.ſ. ſecũ neſcit portare, ſed vere alium filium.ſ. peccatum vel mala opera non poteſt dimittere, quia fortiter hęrent ſibi, ſed oneribus eorum preſſus, in inferno capitur & ligatur. Eſa.24. Grauabit eam iniquitas ſua.

¶ Plura ſunt genera ſimiarũ.ſ. quinq; ſm Iſidorum. Vnde inter cæteras ſunt quædam quæ habent caudã, ſed 3
(prout dicit Ariſt.& Auicen.) tales ſunt alijs peiores, & in malitia potiores. Sic verè chariſsimi multa ſunt genera ſimiarum .i.hominum peccatorum, ſed ibi ſunt quidam qui longam habent caudam.i.ſpem habendi longam vitam, quia caudam .i.poſterius ſuę vitæ credunt eſſe longũ, vt ſunt diuites & mun 1
di ſapientes, qui nihil de morte cogitant, ſed longo tempore viuere ſemper ſperant, contra illud Eccleſi. 14. Memor eſto qm̃ mors non tardabit. Et pro certo iſti ſunt alijs hominibus deteriores, & in cautelis, malitijs & fallacijs potiores.

¶ Sũt quędam ſimiæ quæ habent caput canis, & totum corpus ſicut ſi- 4
mia & dicuntur cynocephali, dẽtes etiam habent ſicut canis. Sic verè multæ ſunt ſimiæ.i.multi hypocritę, qui rectè ſunt homines ficti, & habent caput.ſ.intentionis ſicut canis, quantum .ſ.ad morſum & latratum detractionis, habentes ſimilitudinẽ rationis, & non veritatem. Tales.n. hypocritæ conſueuerũt vecommu-

communiter eſſe detractores & murmuratores, & ideo cani-
num caput videtur habere, quia non eſt caput nequius ſuper
5 caput colubri. ¶ Sunt quædam ſimię ſm Iſid. ibidem. quæ ad-
modum ſunt villoſę, & comas habent prominentes, & magnas
mammas & pendentes. Rectè tales ſunt adulatores, qui mam-
mis. i. ſuis verbis dulcibus & fallacibus inebriant audiẽtes, qui
etiam villoſi & comati dicuntur per diuitias & ornatus. Vel
iſti diuites ſunt iuuenes luxurioſi & curioſi, qui habent mam-
mas. i. verba deceptoria & allicientia alienos. Ezech. 16. Vbe-
ra tua intumuerunt & pilus tuus germinauit. Vel dic ſi vis de
6 hypocritis. ¶ Sunt quædam ſimiæ dictæ ſatyri quæ faciem ha-
bent mirabiliter gratam, geſticulantibus motibus inquie-
tam. Sunt etiam aliæ dictæ Callitriches, quæ barbam habent
prolixam, & caudam latam. Sic verè in mũdo iſto ſunt tales ſi-
miæ, quia ibi ſunt iuuenes & iuuenculæ, quorum facies eſt pul
chra & grata, & ideo tales ſunt inquieti per laſciuiam & moti-
ui. Vnde Hiere. 14. Dilexit mouere pedes ſuos, & domino non
placuit. Sunt etiam ibi aliæ ſimię. i. ficti homines. ſ. mundi ſapiẽ-
tes, qui habent barbam. i. mundi ſapientiam prominentem, cau
da vero & ſenectus & finis talium eſt lata per amplitudinem
poſſeſsionum & diuitiarum, quia ipſi peccatores in ſeculo ob-
tinuerunt diuitias. Vel etiam cauda. i. ſequela ſuorum fami-
liarium valde eſt lata & magna, quia. ſ. mundi ſapientes abun-
7 dant hodie & in familijs & in diuitijs. ¶ Secundum Plin. libr.
8. c. 54. Simiarum ergo fętus ſuos maxima eſt affectio. Nam ca
tulos quos pariunt iuxta domos, omnibus demonſtrant, tracta
rique ab hominibus gaudent, gratulantes & applaudẽtes, q̃d
eſt contra naturam omnium beſtiarum, quia aliæ de hoc non
gaudent, ſed triſtantur. Chariſsimi ſimia quæ homini in ali-
quibus conformatur, non tamen in ratione, ſignificat hypo-
chritas, qui boni ſunt ſimiles in apparentia, non tamen in boni
tate, quia vere tales iuxta domos hominum. i. in publico & pa-
lam pariunt ſuos catulos. i. opera ſua bona, vt. ſ. ab hominibus
videantur. Omnia. n. opera ſua faciunt vt videantur ab homi-
nibus. Matth. 23. Et ideo quando aliqui tractant iſtos catulos. i.
quando aliqui faciunt mentionem de ſuis bonis operibus. ſ. ip
ſa cõmendando, pro certo ipſi gratulantur, gaudent & applau
dunt, quod eſt contra naturam omnium beſtiarum. i. bonarum
perſonarum, quia bonæ perſonæ abſcondunt catulos & opera
ſua bona, ne forte ſibi per inanem gloriam auferantur. Matt. 6.
Attẽdite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, quia
ſm Gregoriũ, deprędari deſiderat qui theſaurũ publice in via
portat. Vel dic de vanglorioſis, qui omnia opera ſua volunt vi
deri vt videantur & cõmendentur, & hoc quia tales fętus ſuos
. i. talia ſua opera diligunt & appreciant vltra modum. Diligit
8 mortuæ imaginis effigiem ſine aĩa. Sap. 5. ¶ Secundum eundẽ
li. 8. c. 21. In India ſunt quædam ſimiæ toto corpore candentes,
& iſtas Indi orſei comedunt & venantur. Rectè tales ſunt hy-
pocritę qui in India. i. in mundo iſto ſunt candidi per fictam ca
ſtitatem, & tamen ab orſeis. i. a demonibus comedũtur & per-
petuo deuorantur. Candidi facti ſunt nazarei eius. Thre. 4. Vel
pone q̃ illi qui hic ſunt candidi & floridi per mundanam pro-
ſperitatem, a demonibus finaliter deuorantur. Cibus eius ele-
9 ctus. Abac. 1. ¶ Secundum Pli. Ibidem, ſimiæ maximè ſunt ſol-
lercię, & viſa ſingula facere nituntur. Et ideo calciare ſe ſolent
calceis venatorum, & tunc a venatoribus non poſſunt ſe expe-
dire, & ſic multotiens capiuntur, & tunc capta ſimia tronco al
ligatur, ad ſaltãdum & ludendum inſtruitur, & a magiſtro ſuo
ſepiſsime verberatur. Simiæ ſunt homines, venatores ſunt de-
mones, calceamenta ſunt bona mundi, vincula eorũ ſunt malæ
delectationes, complacentiæ & conſuetudines, pedes ſimiarũ
ſunt affectiones. Coram ergo ſimijs. i. coram hominibus ponũt
& exponunt demones venatores per malas. ſ. ſuggeſtiones, cal
ceamenta ſua. i. mundi bona, quæ etiam ipſe princeps demonũ
ſua vocat. Lu. 4. Mihi inquit tradita ſunt, & cui volo do ea. Et
ideo fatuæ ſimiæ homines ponunt pedes ſuos, id eſt affectio-
nes & deſideria in talibus calceamentis. i. in bonis mundi & in
eis cum vinculis malarũ delectationum & conſuetudinum for
titer ſe conſtringunt, & per malas conſuetudines ſe alligant cũ
calceis ſupradictis, & tunc venator diabolus eos inuadit per tẽ
tationes, & eos capit per malos conſenſus & operationes, &
tunc trunco. i. mundi ponderoſis negocijs apponuntur, & ad
ludendum coram magiſtro ſuo diabolo, videlicet ad ſaltandũ
de peccato in peccatum inſtruuntur, & ab eo diuerſis labori-
bus & tribulationibus multotiens verberantur. Ideo præcipi-
tur Exo. Solue calceamenta de pedibus tuis. & Luc. 10. Nolite
portare ſacculum, neque pecuniam, neque calciamenta. ¶ Si- 10
mia ſm Auicen. communicat in forma cum homine, in villoſi
tate cum lupo, dentes habet ſicut canis, & eius morſus eſt ma-
litioſus, & maximè illius quæ habet caudam. Tales ſunt diui-
tes, quia licet habeant formam hominis & naturam: tamen cõ
tra naturam hominis ſunt villoſi. i. pleni diuitiarum vellere &
contecti. Homo. i. inter animalia nudus naſcitur, ad deſignan-
dum q̃ pilos diuitiarum non debet quærere vel amare, & ideo
contra naturam hominis eſt q̃ diuitiarum vellere ſit veſtitus,
& tales ſimiæ ſunt diuites mali & ficti. Dan. 7. Dentes eius dẽ-
tes ferrei. Et habent dentes. i. verba more canis. ſ. pungitiua
per detractionem, mordacia per rapinam, & hoc maximè qui
habent caudam. i. qui habent ſpem longæ vitæ, quia tales ſunt
præ cæteris malitioſi & praui. ¶ Secundum Auicen. libr. 2. ſunt 11
aliquæ ſimiæ villoſæ pręter faciem, quam habent nudam ſicut
homo, dentes etiam habent ſicut homo, & omnia alia, oculos
habent ſubrufos, aſperos & acutos, & mammas habent in pe-
ctore, manus pedes, & digitos ſicut homo, & poſſunt incedere
erectè ſuper duos pedes, quia habent calcaneum ſicut homo,
quod raro in animalibus, & maximè quadrupedibus inueni-
tur, vt dicit Ariſto. Rectè chariſsimi talis debet eſſe per omnia
bonus diues, quia vere licet ſit per totum corpus villoſus. i. li-
cet habeat multas diuitias, facies tamen eius. i. intentio & con-
ſcientia debet eſſe ſine hmôi villis, quia non debet ibi ponere
cor vel intentionem. pſal. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor oppone
re. Et ideo tales ad modum hominis. i. ad modum virorum ra-
tionabilium & ſpiritualium debent habere faciem. i. intentio-
nem, vbera. ſ. compaſsionem, pedes. i. affectionẽ, manus. i. ope-
rationem, & ideo iſti debent ſe erigere. ſ. ad æterna per con-
templationem, oculos. ſ. intellectus debent habere acutos per
diſcretionem, & ſuper duos pedes. i. ſuper amorem Dei & pro-
ximi debent incedere per dilectionẽ, & calcaneum. i. finem vi-
tæ & ſenectutem ad modum hominis. i. ad modum rationabi-
lium perſonarum habere per boni finis conſummationem, &
per ſapientiam, maturitatem & perfectionem. Eze. 1. Plãta pe-
dis eorum quaſi planta pedis vituli. Neceſſarium eſt. n. q̃ cal-
caneus finis vitæ noſtræ ſit bonus & humanus, quia tunc ſolet
diabolus nobis magis inſidiari, ſicut dictum eſt ſerpenti. Gen.
Tu inſidiaberis calcaneo eius. quod tamen raro in beſtijs in-
uenitur, quia. ſ. diuites raro habent bonum finem, & raro etiã
bene moriuntur, quia mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in in-
ferno. Luc. 16. ¶ Simia eſt beſtia monſtruoſa, hominis naturæ 12
repręſentatiua, cibis omnibus veſcens, & immunditijs delecta
tur. vnde caput hominis ſcrutatur, & vermes quos ibi reperit,
in os ſuum ponere non abhorret. Rectè tales ſunt detractores
& hypocritę, iſti. n. ſunt monſtruoſi, quia licet ſint beſtiæ. i. ho-
mines beſtiales & carnales, videntur tamen eſſe homines. i. vi-
ri rationabiles atque iuſti. Iſti etiam omnibus cibis vtuntur,
quia vere omnia opera quæ vident in alijs, ſiue bona fuerint ſi-
ue mala, volunt comedere, & in ore ſuo ponere, de eis loquen
do, & ea deuorare & conſumere detrahendo. Omnem eſcam
manducabit venter. Eccl. 36. & ad Ro. 14. Alius credit ſe om-
nia mandocare. Et ideo inter capillos. i. inter opera hominum
aliorum quærunt & ſcrutantur pediculos. i. vitia & opera per-
uerſa & defectuoſa, vt ea in ore ſuo ponant, detrahendo ſ. &
loquendo, quia vere multi mali ſcrutantur vitã & mores alio-
rum, vt ſemper inueniant qualiter detrahant de eiſdem. pſalmi
ſta. Scrutetur fęnerator omnem ſubſtantiam eius. contra illud
Prouer. 24. Ne inſidieris & quæras impietatem in domo iuſti,
neq; vaſtes requiem eius. ¶ Simia naturaliter eſt indomita, & 13
ideo cathenis & verberibus per violentiam edomatur, trunco
alligatur. & libere diſcurrere non permittitur, vt eius inſolen-
tia reprimatur. Sic vere leues & inſolẽtes qui ſunt indomiti &
incorrigibiles, debent a magiſtris ſuis. i. prælatis vel etiã a Deo
duris verberibus. i. caſtigationibus & correctionibus edoma-
ri. Trunco etiam. i. oneri religionis quilibet talis eſt ſubdẽdus,
vinculis mandatorum & ſtatutorum eſt ligandus, ludere per
bona opera eſt docendus, & diſcurrere & vagari ſecundũ pra
ua deſideria non eſt permittendus, ſed a vanis diſcurſibus re-
primendus. Ideo Eccle. 33. Seruo maleuolo tortura & compe-
des, mitte illum in operationem ne vacet. vbi dicit glo. vt qui
verbis non corrigitur, verberibus corrigatur. ¶ Leo infirmus 14
comedit ſimiam. &c. ſicut ſupra de leone. ¶ Simia vult omnia 15
facere quæ videt ab alijs fieri. Vnde quædam volens facere ad
modum ſutoris, ſotulares eius diſsipabat, & tandem ſutor ille
cum nouacula acuta verſo dorſo fricabat guttur ſuũ, quod vi-
dens

dens ſimia poſt eius receſſum voluit guttur ſuum fricare, ſed
non vertit dorſum nouaculæ, & ideo cum acie guttur ſibi
ſcindit. Iſtud poteſt allegari cõtra præſumptuoſos, qui oĩa at-
tentant facere, ſicut vident alios facere, & de aliorum officijs
ſe intromittunt, & cum hoc facere neſciant, totum deſtruũt &
corrumpunt, ſicut potiſsime ſunt multi qui officiũ prælati vel
prędicatoris accipiunt, & ſeipſos nouacula propria interimũt,
decipiũt, vulnerãt & occidunt, ſimiles armigero Saul, qui pro-
26 prio gladio ſe occidit. ¶ Simia alligata trũco videtur eum ſer-
uare, ſed econtra ipſa ab eo ſeruatur. Sic diuites a diuitijs tenẽ
tur. Vide ſupra de auaritia. Et dic ꝙ quando diabolus cepit ſi-
miam. i. mundanũ, alligat eum trunco. i. diuitijs, vt. ſ. ab eis cu-
ſtodiatur. Diuitiæ. n. ſunt ſicut præpoſitus diaboli, quæ in carce
re auaritię ſeruãt captiuos ſuos. i. diuites ab eo captiuatos. Sap.
17. Cuſtodiebatur in carcere ſine ferro recluſus. 3. Reg. 20. Cu
ſtodi virum iſtum. &c.

De Sirenibus. Cap. 91.

1 SIRENES ſm Phiſologum, ſunt monſtra ma-
rina, quæ in mari dulciſsime cantant, ita ꝙ naui-
gantes faciunt obdormire, & tunc nauem ingre
diuntur, & dictos dormientes aggrediũtur. Ho-
minem. n. dormientem rapiũt, & eum ad ſiccã
terram deferũt, & ſecum ipſum cohabitare car-
naliter faciunt, quod ſi facere nequeat, ipſum deuorant & occi
dunt, & carnes ipſius comedunt atq; rodunt, & ideo ſm Hug.
ſiren dicitur a ſirao, quod eſt traho, eo. ſ. ꝙ ſuo cantu trahat ad
interitum nauigantes. Tales ſirenes ſunt falſi amici, demones,
ambitioſi, & mulieres, falſus. n. amicus ſuis fallacijs amicũ ſuũ
incantat, & hoc totum facit vt ex eius copula, ſocietate & ami-
citia poſsit habere aliquod emolumentum, & vt finaliter car-
nibus eius. i. temporali ſubſtantia per acquiſitionẽ proprij cõ-
modi valeat ſatiari. De talibus inquitur Apoſt. Philip. 2. Om-
nes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Illud fuit fi-
guratum in Dalila, quæ Sanſonem primo fecit obdormire, vt
ipſum poſſet tõdere. Sic verè falſi amici per adulationis & blã-
ditias conſupiunt auditores, vt vellus eorum. i. temporalẽ ſub-
ſtantiã eiſdem ſubtrahant atq; tollant. Vel dic ꝙ ſirena eſt dia
bolus vel hæreticus, qui ſuis cantibus. i. ſuis malis & fallacibus
ſuggeſtionibus & tentationibus illos qui ſunt in naui fidei. re-
ligionis & eccleſiæ, & qui per mare. i. per amaritudinem pœni
tentiæ debent nauigare ad æterna, facit obdormire, & in mun
di proſperis delectari, & ſic eos a naui. i. a ſtatu fidei per hære-
ſim, vel a naui. i. a ſtatu religionis per apoſtaſiam, vel a naui. i. a
ſtatu gratiæ per peccatum & nequitiam extrahit & educit, &
ad littus huius mundi, & ad ſiccitatem indeuotionis ipſos per
auaritiam attrahit & perducit, & eos ad ſui coniunctionem &
copulam (quę fit per plura vitia & peccata) extũc ſollicitat &
inducit. Sed vere finaliter poſtquam eos ad ſui nephariam co-
pulam admiſerit, & poſtquam eis ſatis in hac vita arriſerit,
ipſos ꝑ mortẽ corporis & aĩæ atrociter deuorabit. Et ideo de
hęreticis dicitur ad Ro. 16. Per dulces ſermones & benedictio
nes decipiunt mentes innocentium. Vel dic ꝙ ſirena eſt ambi-
tioſus, qui ſuis cantibus, applauſibus, adulationibus & nuti-
bus ita decipit illos qui ſunt in naui eccleſiæ, religionis vel col
legij, ꝙ recte facit eos obdormire. i. in ſuis conditionibus dele-
ctari, & ad eius fallacias non aduertere, & hoc totum facit vt
in nauem iſtam. i. in collegium vel conuentum ad aliquã præ-
bendam vel dignitatem ſeu officium ipſum recipiãt & admit-
tant. Sed vere ſæpe accidit ꝙ quando iſta ſirena. i. iſte ambitio-
ſus tñ poteſt ſuis fallacijs facere ꝙ nauem iſtam poſsit intra-
re, ſtatim pro certo conuertitur ad alios impugnandum, ita ꝙ
qñque ipſos de naui. i. de ſtatu proprio, de officijs. ſ. & bene-
ficijs. ſ. & beneficijs ſuis expellit, & ad ſiccũ. i. ſterilitatẽ pau-
pertatis deducit, & eos per rapinas, fraudes exactiones & tur-
bationes deuorat & conſumit. Nam ſæpe accidit ꝙ mali & am
bitioſi cum ſe in naui alicuius officij vel beneficij viderint in-
troductos, totam nauem cũ nauigantibus. i. totum collegiũ cũ
ſuis ſubditis ad paupertatam pertrahunt & perducũt. Exẽplũ
Iud. 9. de Abimelech ſpurio filio Gedeonis, qui fallaciter fact⁹
eſt rex, & ſtatim. 70. fratres quos habebat occidit. Sic verè cha
riſsimi ambitioſi & ſimoniaci, qui de vera Gedeonis. i. Chriſti
non ſunt legitimi filij, ſed baſtardi, qñ contingit ꝙ ad prælatu-
ram, officiũ vel iudicaturam aſſumũtur vel promouentur, ſta
tim incipiũt fratres ſuos. i. ſubditos & vicinos occidere, hoc
eſt dictu ꝑſequi & tribulare, & eos per rapinas & exactiones
multipliciter infeſtare. Prouer. 29. Cum impij ſumpſerint prin
cipatũ, gemet popul⁹. Vel dic ꝙ ſirene ſunt mulieres, quæ ſuis
cantibus. actibus geſtibus, tactibus & nutibus faciunt iuue-
nes obdormire. ſ. in delicijs & carnalitatibus, & maximè illos
qui in naui. i. in ſtatu eccleſiæ nauigant ad æterna, ipſoſq; de-
ducunt ad ſiccum. i. ad ſtatum ſterilitatis & paupertatis, & oc
cidunt eos & priuant vita, vita dico. ſ. gratiæ & bonæ famæ, &
finaliter vita gloriæ, & eorum carnes. i. ſubſtantiam tempora-
lem furando & rapiendo deuorant & manducant. Ideo ſicut
Vlyſſes tranſiens per locum Sirenarum obturatis auribus ſi-
ne periculo pertranſiuit, vt narratur in quadam hiſtoria: ſic
vere aures noſtras debemus talium cantibus obturare, ne per
eas ad inferni periculum pertrahamur. & ideo talibus debet
dici illud Amos 5. aufer a me tumultum carminum tuorũ, can
tica liræ tuæ non audiam. Vnde Hieron. in prologo. Nos au-
tem ad patriam properantes, mortiferos ſirenarum cantus ſur
dis auribus tranſeamus. Vel allega contra mundanas, quæ iuue
nes de naui religionis ſuis ſuggeſtionibus extrahunt & edu-
cunt. ¶ Sirene ſm gloſam Eſa. 13 ſunt ſerpentes criſtati & ala- 2
ti. Papias etiam dicit ꝙ ſirene ſunt dracones magni & alati, &
hi in Arabia inueniũtur: ſecundũ Iſidorum. vide. c. de Angue.
¶ Secundum Iſid. li. 11. vbi agit de portentis, ſirene fuerunt tres 3
ex parte virgines & ex parte volucres, quarum vna tibia, alia
voce, alia lira canebant, & ſic homines ad paupertatem & pe-
nuriam pertrahebant, & ideo fictę ſunt eſſe volucres & virgi-
nes ſub ſpecie cantus nauigantes ad periculum pertrahentes.
Chariſsimi per iſtas tres virgines intelligo triplicem concupi
ſcẽtiam, videlicet mundum, carnem, & hoſtem. Cãtus iſtarum
ſunt earum ſuggeſtiones. Inſtrumenta autem earum ſunt mun
di delitiæ diuitiæ & honores. Cãtat ergo prima puella demõ
& aſſumit inſtrumentum ſuum. ſ. eminentias huius mundi, &
ſic ſonat & reſonat cantum ſuum, videlicet ſuggeſtiones de ſu
perbia. Erit Tyro canticum meretrices. Eſa. 23. Secundo venit
ſecunda meretrix. ſ. caro, & arripit inſtrumentum ſuum. ſ. mũ-
di delectabilia, potus & comeſſationes, quietem & oblectatio-
nes, & emittit ſonum ſuum, videlicet ſuggeſtionem ad luxuriã
& ad gulam, dicẽs Eſa. 22. Comedamus et bibamus, cras. n. mo
riemur. Tertio cantat alia puella. ſ. mundus, & aſſumit inſtru-
mentum ſuum. ſ. diuitias, & emittit vocem ſuam. ſ. ſuggeſtio-
nem ad auaritiam & rapinam, dicens. Eſai. 8. Accelera, ſpolia
detrahe, feſtina prædari. Et tũc pro certo per huiuſmodi can-
tus miſeri peccatores mare huius fluctuoſæ vitę nauigãtes ob-
dormiunt & delectantur in ſomno multiplicium peccatorum,
& ad paupertatem & penuriam virtutũ ducuntur, hoc eſt di-
ctu ꝙ ſic a virtutibus depauperantur, ꝙ ad periculum mortis
perpetuæ deducunt. Et iõ cuilibet iſtarũ dr̃ Eſai. 23. Circui ci
uitatẽ meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequẽta canticũ.

De Scorpione. Cap. 92.

SCORPIO eſt vermis terrenus, habens in can- 1
da aculeum armatum, & dicitur a ſcorte, quod
eſt dulce & pio pis quod eſt fingere, eo ꝙ in par
te anteriori blanditias fingit, in poſteriori autẽ
aculeo dure pungit, vt dicit Iſidorus. Rectè ta-
les ſunt fallaces, doloſi & adulatores, quia vere
ſunt vermes terrę. i. in terrena cupiditate totaliter implicati. &
tales in parte anteriori. i. in principio & in ingreſſu & in appa-
rentia & in manifeſto fingunt blãditias per fallacia ſua verba,
ſed vere a parte poſteriori, in aliorum. ſ. abſentia, vel in fine ha
bent aculeum. ſ. rapinæ vel detractionis. Iſtud patet in detra-
ctoribus, qui in præſentia hominibus blandiuntur per adula-
tionem, ſed in abſentia quando ſunt retro eos, ipſi inuenenant
per detractionem. vel etiam in principio quando incipiunt lo-
qui de aliquo blandiuntur, ipſum cõmendando, ſed in fine pun
gunt ipſum diffamãdo. Patet etiam in doloſis vſurarijs et alijs,
qui in parte anteriori. i. in principio blandiũtur. ſ. pauperibus,
vt eos attrahant ad peccatum, cõtractum & obligationes ſuas,
ſed in cauda. i. in fine faciunt eos ſentire aculeum ſuæ fraudis,
quia eos exhæredant & prædantur. Apocali. 9. Caudæ earum
ſimiles ſcorpionibus, & aculei erant in caudis earum. No-
ta etiam de falſis fratribus, qui in facie & apparentia blandiũ-
tur, vt ſecreta hominum inueſtigent, & in fine pungunt eos &
accẽdunt. Eccl. 12. Labijs ſuis indulcat inimicus. ¶ Proprium 2
eſt ſcorpioni ſm Iſidorum ꝙ vulam manus ſeu palmam non
ledat. Sic verè chariſsimi ſcorpio. ſ. diabolus nullo modo po-
teſt ſuperare vel lędere illos qui ſunt ſicut palma manus. ſ. qui
ſunt

ſunt oſſei per fortitudinem, carnoſi per pietatem, et qui in ſeip-
ſos plicantur & inuoluuntur per humilitatem, & per conſide-
ratam ſuæ conditionis vilitatem. Claude ergo oſtia tua ſuper
3 te. Eſa. 26. ¶ Venenum ſcorpionis ſecundum Pli. li. u. c. 25. mul-
tum affligit per tres dies, ſicut & ſerpentis, & tandem perimit
lenta morte niſi citius occurratur, & eſt venenũ eius album, &
occulto ictu & inflexo perimit & tranſigit. Sic verè caro vel
diabolus qñ percutit aliquem per tẽtationem, pro certo ipſum
mirabiliter ſollicitat & affligit, & hoc eſt per tres dies, hoc eſt
dictu, per malã ſuggeſtionẽ cogitationẽ & delectationẽ, & tan
dem occidit eum ꝑ cõſenſum, niſi citius occurratur, ſ. rumpen
do huiuſmodi tentationem per orationem, & eius malitiam re
primendo. Eſt aũt eius venenũ album. i. alicuius bonitatis ſpe-
cie dealbatum, quia ſub boni ſpecie infigit tentationis venenũ,
& inflexuoſe. i. per diuerſas circunſtantias circũeundo exequi
tur opus iſtud. Apoc. 9. Cruciatus eorum ſicut cruciatus ſcor-
pionis, cum percotit hominem. Vel dic ꝙ iſti ſunt hæretici, qui
ſub ſpecie ſanctitatis alios inuenenant, & niſi caueatur mortis
æternæ periculum adducunt 2. ad Timo. 3. Habentes ſpeciem
pietatis, virtutem autem eius abnegantes. ¶ Scorpiones letali
4 ictu percutiunt virgine, ſimiliter fœminas, ſed non tantum, vi-
ros autem maximè lædunt in matutino tempore cum exeũt de
cauernis, vt dicit idem. Rectè talis ſcorpio eſt caro noſtra, quia
vere virginis irrecuperabiliter percutit, inquantum. ſ. facit eas
perdere caſtitatem, quæ eſt irrecuperabilis. tales enim plus cõ
muniter tentantur de carne, quam aliæ, quia ſecundum Hiero
ny. dulcius putant eſſe quod neſciunt. Fœminas autem. i. ſecu-
lares actiuos infeſtat, ſed non tantum, quia viros etiam. i. ſpiri-
tuales & contemplatiuos obſidet & inuadit, & hoc ſumme qñ
exit de cauerna. i. de ſtatu paupertatis, pœnitentiæ vel aduerſi
tatis, exterius. ſ. ad mundi proſperitatem & delicias, & maximè
in mane. i. in tẽpore iuuentutis, quia in iuuentute & in proſpe
ritate magis nos percotit caro noſtra & magis maſculos quàm
fœminas. i. magis ſpirituales quàm carnales, magiſque virgines
quàm corruptos. Ideo Eze. 9 non miſereamini, ſenem, iuuenẽ
& virginem interficite. & 2. Cum ſcorpionibus habitas. ¶ Itẽ
5 ibidem ſcorpio ſumme nocet in mane quando exit de cauer-
na & eſt ieiunus, quia tunc licet facie blandiatur, cauda ta-
men eius ſemper eſt parata percutere, ſi ſibi detur occaſio fe
riendi. Rectè tales ſunt balliui, quia vere in mane i. in princi-
pio vel in iuuentute quando ſunt ieiuni. i. pauperes & a diui-
tijs vacui tunc ſumme. nocent & pungunt & lædunt per rapi-
nam & excoriationem, quia tunc licet blandiantur alijs facie
. i. vultu & verbis parati tamen ſolẽt pungere per rapinã in cau
da, id eſt a parte poſt in abſentia, quia in facie & præſentia
aliis blandiuntur in abſentia autem eos cum principibus accu
ſant. Quaſi arridens interrogabit te de abſcõditis tuis, & ſi in-
uenerit cauſam, non parcet a malitia & a vinculis. Eccleſi. 13.
Vel pone contra malitioſos, qui ſemper ſunt parati venenum
ſuæ malitiæ infundere, ſi detur occaſio licet arrideant alijs &
applaudant. Vel dic de diabolo, qui ſemper præſto eſt nocere
6 per tentationem. ¶ Inter ſcorpiones nouem ſunt genera, ſecun
dum Plin. vt dicit Appollodorus, quia ſunt quidam qui gemi-
nos habent aculeos, & inter iſtos mares ſunt alijs ſeniores &
crudeliores, & maximè nocet venenum ſuum tempore coitus
& in meridie, quando ſolis ardoribus inſoleſcũt, & quando ſiti
afficiuntur. Sic verè in mundo ſunt quidam qui geminos ha-
bẽt aculeos, ſcilicet adulationis & detractionis, ſicut balliui &
officiales, qui aliis in præſentia blandiuntur & eos in abſcen-
tia cum ſuis magiſtris accuſant. Væ duplici corde. Eccleſiaſti
2. Iſti enim maximè nocent aliis per rapinam, malitiam & cau
telam in tempore coitus. i. quando primo ad vxorem. i. ad bal-
liuiam promouentur. Item in ſiti & eſurie paupertatis quando
ſcilicet adhuc paupertate & eſurie macerantur. Item in meri-
7 diæ proſperitatis quando ſcilicet temporali poteſtate iocundã
tur, quia tunc ſitis auaritiæ magis creſcit, ideo tunc magis in-
ueneoant & cruciant alios per rapinam. Iſtud etiam patet in
cauſidicis, iudicibus, raptoribus & auaris, qui ſiti auaritiæ cre-
ſcente in meridie proſperitatis ſolent alios amplius infeſtare.
Illi etiam inter iſtos qui ſunt mares, id eſt virtuoſiores & potẽ
tiores, ſunt aliis crudeliores. Crudelis eſt, & non miſerebitur.
Hiere. 6. Vel dic de detractoribus religionum, qui duplici acu
leo. i. duplici detractione, ſ. quantum ad bonos & malos vtun-
tur, & illi qui ſunt mares. i. qui deberent eſſe perfectiores, ſcili
cet antiquiores, ſunt in hoc opere ſeniores, quia ſicut ſecundũ
Plin. ſcorpio infeſtat virgines, fœminas, & viros, ſic verè iſti pũ
gunt iuuenes, peccatores, & perfectos Lactantẽ quoq; cũ vir- 7
gine, iuuenem ſimul cum hoie ſene. ¶ Secundum Pli. vbi ſupra
. ſ. li. 11. c. 25. ſcorpiones habent plura internodia, ſena. ſ. vel ſe-
ptena, ſed quanto plura, tanto plus noxia ſunt venena. Per iſta
internodia corporis ſcorpionis intelligo internodia diſtractio
nis & multiplicis poſſeſſionis hoïum reproborum, quæ hodie
multa ſunt, quia quãto iſta magis creſcũt, & quãto mali de di-
uitiis plus habuerint, tãto plus ſunt venenoſi vitiꝑ & pctã, &
tanto ſunt plus malitioſi, auari pariter & iniqui. pſalm. Prodiit
quaſi ex adipe iniquitas eorum. & 2. Macha. 4 Ætate pariter &
8 malitia prouecto. ¶ Secundum Pli. Apollodorus tradit ſcor-
piones quoſdam in Aphrica habere pẽnas, et iſti ſunt maximè
nociui. Et quidã portare conati ſunt tales in regionem. Siciliæ,
ſed ibi uiuere nequiuerũt, in Italia aũt qñ’ gratia deportati, ibi
viuere comprobantur, & ibi aliquotiens vidẽtur, q tñ ſunt in
nocui, quia veneni malitiam ꝑdiderunt. Tales ſunt ſupbi & ad
uocati, qui in Aphrica. i. in mundo iſto ardoribus auaritiæ dediti
grato verſantur. Iſti. n. habent duas alas, ſ. ſcientiam ſecularẽ,
& potentiam vel affluẽtiam temporalẽ. Et ideo pro certo ſum
me aliis ſunt nociui, quia. ſ. per excoriationes, fraudes & rapi-
nas, alios cruciant & infeſtant. Sed verè ſi tales ad regionẽ Ita
liæ. i. ad inſulam & ad ſtatum religionis (vbi. ſ. per contempla-
tionẽ hõ eſt in mẽtis exceſſu) vel ꝑfectionis cõuertãtur, extunc
non debent eſſe aliis nociui ſed potius proficui atq; boni. vn-
de Eſa. 11. Non nocebunt in vniuerſo monte ſancto meo. Vel
iſti ſuperbi & nobiles aliis vanæ gloriæ eleuati, in regione Ita-
liæ. i. in ſtatu religionis non poſſunt pœnitentiam ſuſtinere, &
ideo pauci tales ſolent religionem intrare, veruntamẽ ſi ibi de
ferantur. i. ſi religionem intrauerint, oportet ꝙ ibi ſint aliis in-
nocui, quia. ſ propter ſuam nobilitatem vel ſcientiam non de-
bent alios infeſtare 1. ad Corin. 1. Videte fratres vocationẽ ve
ſtram, quia non multi nobiles ſecundum carnem. Vel dic quã-
do mali ad fidem vel religionem adducũtur, neceſſe eſt ꝙ mo-
riantur, ſ. apoſtatando, vel ꝙ malitiam deſerãt & peccata. Illud
notoriũ eſt apud aliquos religioſos, vbi opportet ꝙ mali exeãt
vel ꝙ emendẽtur. ¶ Quando ſcorpio pungit aliquem, ille citi’
moritur ſi poſt puncturã in aqua immergatur, ſecundum Pli.
ibidem. Sic verè quando hõ pungitur a demonibus & tẽtatur,
ſi ipſe tentatus aquã deliciarum carnalium frequẽtauerit, & ibi
ſe immiſerit, pro certo citius moritur ꝑ conſenſum, quia carna
les citius conſentiunt peccatis & tentationibus, maximè lu-
xuriæ, q̃ alii. Figura Leui. 11. vbi ſi aliquid immundum tangeret
ſemen aliquod, non polluebatur. Sic verè quãdo demon immũ
dus nos tãgebit per tẽtationes, nos nõ polluimur ꝑ cõſenſum,
ſi ab aqua carnalium delectationum liberi fuerimus & immu-
nes. Nam vt dicit idem Plinius, Scorpio nullum aïal lædit qđ
careat ſanguine. Sic verè diabolus non põt aliquem lædere per
tentationes, qui ſanguine carnalium affectionum eſt priuatus.
Vel per ſanguinem (qui iracibilem inflammat, intelligo crude
litatem, qua carentes a demone non læduntur. Ideo Deutero.
12. Caue vt ſanguinem non comedas. ¶ Quando ſcorpio pun-
git aliquem, remedium eſt ꝙ cinis vnius combuſti cum vino 10
epotetur, vel ꝙ viuus in oleo extinguatur, & deſuper appona-
tur, ſecundum Pli. Sic verè ſi aliquis raptor vel diues aliquem
pupugit per rapinam, multum prodeſt homini percuſſo ad do
lorem ipſius mitigandum, ꝙ accipiat cinerem alterius combu
ſti. i. ꝙ audiat & conſideret qualiter alij ſcorpiones. i. alii diui-
tes vel raptores ſunt incinerati per mortem, & combuſti per
damnationem æternam, & maximè ſi iſta bibat & ſibi incor-
poret cũ vino. i. cum ſpe æternæ retributionis & conſolationis
quia verè magna eſt conſolatio pauperibus malã mortem diui
tum intueri. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam. Eſt etiam
eis remedium quando tales ſcorpiones. i. diuites immerguntur
in oleo compaſſionis & pietatis per diuinam inſpirationem,
quia tunc eis reſtituunt, & ſe emendant. pſal. Intingatur pes
tuus in ſanguine. Vel dic ꝙ quando diabolus pungit aliquẽ per
tentationem, vtile eſt ꝙ cinis & combuſtio. i. mors & damna-
tio hominum vel demonum attendatur. Qui in mari operãtur
longe ſteterunt, & fleuerunt videntes locum incendii eius. Apo
cal. 18. Sicut ẽt ſecundum Auicena. ſputum hominis ieiuni in-
terficit ſcorpionem, contra puncturam etiam eius valet rapha
nus, vel abſynthium in vino potatum vel radix albæ ſpinæ ma-
ſticata, & ſuper omnia herba quæ dicitur gẽtiana, ſic verè con
tra diabolum, carnem & mundum, & contra eorum tentatio-
nes valet ieiunium & abſtinentia, abſynthium & raphanus, id
eſt amaritudo contritionis & pœnitentia, radix ẽt albæ ſpinæ. i.

cooſiderata dioina pnnctura & iuſtitia, gentiana etiam. i. di-
uina ſcriptura & ſapientia. Cnilibet.n.tali dicitur illud Lu. 10.
Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcor-
11 piones. ¶ Item idem ibidem dicit, quòd qnidam ſcorpiones
pariunt vndenos fœtus, ſed mater eorum ipſos nititur deuo-
rare, ſed vnus eorum magis ſollers ſuper clunes matris aſcen
dit, vbi tutus eſt à morſu ipſius & cauda, & matrem ſuam in-
terficit, fraterneq; cædis vltro extitit, & hoc facit natura, ne pe
ſtifera proles nimiũ propagetur. Et nota ꝙ ſcorpio parit vermi
culos ouorum ſpecie. Mater illa ſignificat mundum vel mor-
tem, filij 11. ſignificant homines mortales, qui intelliguntur ꝑ
numerum 11. qui eſt primus numerus qui tranſgreditur dena-
rium, quia. ſ. naturaliter ſunt denarij. i. decalogi tranſgreſſores.
Iſta ergo mater, ſ. mors omnes filios ſuos deuorat & conſumit,
veruntamen vnus de filijs ſuis ſibi præualuit, ſ. Chriſtus, qui
frater fuit aliorum quantum ad naturam humanam, quia quã-
do ab iſta matre, ſ. a morte debuit deuorari, tunc verè ab ea nõ
fuit deuoratus, ſ. in inferno per pœnam nec in ſepulchro ꝑ cor-
ruptionem, imo ſuper eam aſcendit quantum ad præſidentiam
poteſtatis ſibi datam a patre, & eam occidit & deſtruxit. vnde
ipſe dicit, Oſeæ 13. Ero mors tua o mors, morſus tuus ero infer
ne. Et ſic mortem fratrum ſuorum, ſ. patriarcharum & aliorũ
vindicauit, quod pleniuſ in die iudicij exequetur. Vel dic ꝙ
iſta mater ſignificat malum prælatum, qui re vera omnes filios
.i. ſubditos excoriat, deuorat & infeſtat. Thren. 2. Matres come
dent paruulos ſuos ad menſuram palmæ. Veruntamen quan-
doque reperitur ibi vnus de filijs ſuis. ſ. aliquis bonus ſubditus
& aſtutus, qui contra iſtam matrem militat, ipſamq; facit qñ-
que deponi, & præualet contra ipſam, & ſic vltor eſt omnium
aliorum. Figura 4. Reg. 11. vbi Athalia occidit omne ſemen re-
gium in Iſrael, libidine dominandi, paruus tamen filius Ioas q
fuit abſconditus, tandem medio Ioiade ſacerdotis fuit occaſio
mortis ſuæ. Sic verè iſtæ iniquę matres, ſ. mali ſuperiores, poſt-
quam ſubditos deuorauerunt & moleſtauerunt, ſæpe Dei iudi
cio fit ꝙ aliquis ſubditus abſconditus, de quo nõ cauerant, eos
punit. Marc. 13. Conſurgent filij in parentes, & morte eos affi-
cient. Ad hoc tamen debet comperari Ioiada ſacerdos. i. epiſco
pus ſiue papa. Vel mater iſta eſt mundus, qui filios ſcilicet ho-
mines occidit per diuerſa peccata, & etiam per mortem tem-
poralem, ſed vnus illorum, ſcilicet Chriſtus, in mundo natus,
ſuper matrem. i. ſuper mundum aſcendit per contemptum ip-
ſius, & maximè ſuper eum aſcendet in die iudicij, & ſic mortẽ
fratrum ſuorum. i. damnationem hominum, a mundo & a mũ-
danis deceptorum vindicabit, mundum perpetuo condemnã-
nando, dicens. Væ mundo a ſcandalis. Matth. 18. Nota etiam
quòd tales a diabolo parti & emiſsi ſunt ſicut vermes, quia ſci-
licet more vermium moriuntur. Iob 17. Putredini dixi, pater
12 meus es, mater mea & ſoror mea vermibus. ¶ Secundum Ari-
ſtotelem, quidam ſunt ſcorpiones qui comedunt venenoſa, &
tales ſunt peſsimi. Sic verè detractores qui venena. i. peccata
aliorum comedunt & ſibi incorporant detrahendo, peſsimi de
bent dici. Et nota quare detractor ſcorpioni comparatur, quia
ſcilicet lambit, & pungit, primo hominem commendando, &
in cauda. i. in fine eum per infamiam venenando. infleauoſe ẽt
vulnerat cum aculeo ſuo curuo, nunquam. ſ. directe diffaman-
do, ſed flexuoſe & lateraliter adhibitis circunſtantiis vulnerã-
13 do, & de alijs obloquendo. &c. ſicut ſupra. ¶ Secũdum Ariſto-
te. quidam ſunt dracones qui comedunt ſcorpiones, & iſti peſ-
ſimi ſunt veneni. Sic verè quidam ſunt principes qui comedũt
& ſibi incorporant per complacentiam ſcorpiones. i. detracto-
res & falſis accuſatores, ſcilicet ipſos libenter audiendo, &
in ſuis domibus nutriendo, & tales pro certo peſsimi ſunt ſci-
licet ſuis ſubditis & nocui, quia princeps qui libenter audit
verba mendacij, omnes miniſtros habebit impios. Prouer. 29.
14 ¶ Secundum Iſidorũ lib. 12. Scorpius eſt ſignum in cœlo, ſcor
pius eſt rubus aculeatus, ſcorpius eſt ſagitta venenata, ſcorpius
eſt vermis venenatus. Vnde Aratus. Scorpiꝰ eſt vermis, ſignũ,
ſagitta, flagellum. Rectè tales ſunt peccatores, quia iſti ſunt ru
bi aculeati per peccatorum remorſionem, ſunt flagella ad bo-
nos flagellandos per illatam tribulationem, & maximè contra
pauperes ſunt ſagitta venenata per puncturam & detractionẽ,
ſunt vermis in terra per auaritiam & ambitionem. Iſtud ſum-
me patet in detractoribus, qui habent aculeos malorum ver-
borum & pungentiũ, qui in cœlo. i. in ſtatu prælationis ſunt ſi-
gnum & effigies, non realitas prælatorum. Ideo de talibus po-
teſt dici illud Ezech. 2. Impij & ſubuerſores ſunt tecum, & cũ
ſcorpionibus habitas. ¶ Scorpiones timent ſtellionem & cæte 15
ra ſicut ſupra de ſtillione.

De Sue. Cap. 93.

SVs ſecundum Iſidorum ad ſubigendo dr̃, eo ꝙ 1
cum roſtro terram ſubigit, propter cibum, & ter
ram ſulcat dentibus, vt ſic perueniat ad radices.
Sic ſunt multi peccatores, ſ. cauſidici & mali præ
dicatores, qui roſtro. i. cum eloquentia ſua terrã
& radices. i. terrenas diuitias ſibi quærunt. ¶ Sus
animal eſt immundum, in luto & ſtercore delectatur, & ibi ſe
volutat, balneat & inuoluit, & ibi impinguatũ, & maximè qua
do quieſcit, & filios ſuos ſumme diligit, & pugnat pro eis con-
tra lupum. Tales ſunt diuites huius mundi, quia vere in ſterco
ribus diuitiarum, in luto deliciarum hodie quietantur, & ibi
ꝑ affectionem delectantur & inuoluuntur, & ideo per carnalia
deſideria impinguantur, & maximè quando per pigritiã quie
ſcunt, quia tunc magis carnalia deſideria inſoleſcunt. Impin-
guantur etiam et replentur diuitiis et beneficiis, quia oẽs ſui ci
bi i. omnes ſui temporales redditus et prouentus tranſeunt in
pilos et in carnem. i. ſubſtantiam temporalem acquirendam
et multiplicandam. Hier. 47. Fertilis fuit moab, requieuit in fę
cibus ſuis. Et iſti filios ſuos mire diligũt, et pro eis ditandis et
tuendis contra Deum & homines ſe opponunt. Vel capone de
bonis prælatis ſicut de apro. ¶ Sus quando concipit, macreſcit, 2
& hoc quia nutrimentum ſuum nõ tranſit in pinguedinem ſed
in lac, vnde filij nutriuntur, ſecundum Ariſtote. Sic verè ſunt
aliqui qui quando concipiunt bonum propoſitum. i. quando a
Deo conuertuntur, tunc macreſcũt. ſ. quantum ad diuitias tem
porales. Et hoc quia pro certo pinguedo ſua & nutrimẽtũ. i. di
uitiæ, redditus & prouentus extunc tranſeunt in lac. i. in eleemo
ſynas & pietatis opera, quibus nutriunt filios, ſ. Chriſti & eccle
ſiæ pauperes & egenus, pro quibus etiam extunc pugnant con-
tra lupos. i. contra impios & raptores. Omnia iſta patent de bo
nis diuitibus. Ideo Iob 29. Oculus fui cęco, pes claudo, bene-
dictio perituri veniebat ſuper me conterebam molas leonũ. &c.
¶ Sus in vere concipit, quattuor menſibus ventrem portat, bis
aliquando in anno parit. Sic anima in vere. i. in ſtatu gratiæ cõ-
cipit per bonam voluntatem, & fętum boni propoſiti in ventre
.i. in cõſcientia nutrit per quattuor menſes, qui ſunt cogitatio,
delectatio, complacentia, & conſenſus, & deinde eum parit &
emittit per bonam operationem, & hoc bis in anno. i. per dupli
cis charitatis frequentationem. ¶ Sus aliquando multos filios 4
parit, ſ. 20. & quando non poteſt eos nutrire propter multitudi
nem, idcirco quandoque omnes deuorat præter primum, quẽ
nutrit diligit & impinguat, vt dicit Pli. Ariſto. & Solinus. Re-
ctè tales ſunt hodie multę religiones, quæ primo in ventre ſuo
.i. in clauſtro concipiunt multos filios. i. multos iuuenes quia. ſ.
vellent ꝙ omnes ingrederentur ventrem ſuum, & ꝙ omnes ac
ciperent ſtatum illum, & ideo vere tot & tanti ſunt hodie ꝙ ta
les matres tales non poſſunt nutrire, quia vere non poſſunt eis
prouidere nec de temporalibus, nec de ſpiritualibus, ſicut pa-
tet apud mẽdicantes, & ideo pro certo ipſos hodie deuorant ꝑ
tribulationes, anguſtias & tormenta, pręter primos, id eſt præ
ter principales & prælatos, quos nutriunt in delicijs & impin-
guant. Figura Leuitic. 26. vbi comminatur dominus mulieri-
bus delicatis quòd ad tantam deuenient paupertatem, quòd
cogẽtur proprios filios deuorare. Sic verè tales religiones quę
primo ſolebãt delicijs ſpiritualibus abũdare, hodie filios ſuos
deuorant perſequendo. Ideo Numeri 13. Terra quam vidimꝰ,
deuorat habitatores ſuos. Vel capone de malis prælatis, q ſub-
ditos perſequuntur præter primos. i. præter autenticos & prin
cipales, quibus contradicere non audent, vel eos caſtigare, ſed
eos impinguant, ſcilicet beneficijs & præbendis, vt eos adiuto
res habeant & fautores. ¶ Porca aliquãdo omnes filios ſuos de 5
uorat præter primum, quem ſibi magis reputat naturalem, &
ideo hunc deuoret alios, hunc non, iſti ſemper porrigit primam
mammam. Sic verè mali prælati ſubditos ſuos deuorant & per
ſequuntur iniquè perſequendo, & huiuſmodi, præter illos qui
ſibi ſunt connaturales. i. præter ſuos cognatos & affines, & præ
ter primos, autenticos & principales, quibus primas mãmas. i.
prima beneficia & meliora donant. Cito proferte ſtolam pri-
mam, & induite eum. Lu. 15. Cum tamen iſti deberent talibus
dicere illud Marci 10. Sedere ad dexteram meam non eſt meũ
dare vobis, ſed quibus paratum eſt a patre meo. Figura de Io-
ſeph & Beniamin, ſupra de cane. vide alia ſupra de por-
co, &

7 co,& ſupta de apro.¶ Quædam ſunt ſues quæ primnm fœtum
qnem pariunt,ſolent penitus deuorare. Sic vere diabolus &
mundus illos qui apud eos ſunt primogeniti, ſeu primi, ſ. di-
uites & maiores,morti æternæ exponunt. Fignra de Moab 4.
Reg.3.qui primogenitum filium interficiens,demonib' immo
lauit. Patres immolauerũt filios & filias ſuas demonijs.ps.105.

De Tauro. Cap. 94.

1 TAVRVS ſecundum Iſidorũ li.12.eſt bos non
caſtrarus,aial.ſ.ceruicoſum, ſuperbũ, indomi-
tum,& elatum.Vñ Pli.li.8.ca.21.dicit q̄ in In-
dia ſunt tauri fului coloris, velocis curſus, ca-
put habentes flexibile circunquaq;, & dorſum
ita habent durum q̄ muniti quaſi firmitate ſili
cea,reſpuunt omne telum.Veruntamen qñ ſub ficu alligantur,
ſubito manſueſcũt.Vide ficu.Chariſsimi ficus ſignificat arbo-
rem crucis,quę fructum dulciſsimum protulit Ieſum Chriſtũ.
Per Taurum ergo intelligo principes & tyrannos,& mundi di
uites ſuperbos,& etiam cæteros peccatores.Licet.n.ante Chri
ſti aduentum iſti fuerint & etiam nunc ſint non caſtrati per ca
ſtitatem,ſed ceruicoſi per crudelitatem,ſuperbi & elati per va
nitatem,velocis curſus per inſtabilitatem,& animi leuitatem,
fului coloris per veſtium curioſitatem, capitis flexibilis p intẽ
tionis mutabilitatem,dorſi duri per incorrigibilitatem(quia.ſ.
omne telum.i.omne verbum correctionis per duritiam obſti-
nationis reſpuunt & cõtemnunt) veruntñ quia huiuſmodi tau
ri modo ſunt ſub ficu.i.ſub fide crucis Chriſti alligati.ſ.vincu-
lus diuinorum mandatorum, & maximè quãdo eis de Chriſti
crucifixione fit mentio ſpecialis,ideo pro certo debent dimit-
tere omnem ſuam feritatẽ,rapinã.ſ.crudelitatem & pro crucis
& Chriſti crucifixi compaſsione manſueſcere p benignitatẽ.Li
gauerunt eũ ad arborem. Iudith 6.& Cant.8.Sub arbore ma-
lo ſuſcitaui te. Quod eſt contra principes & tyrannos,qui pl'
ſunt crudeles quàm infideles.¶ Secundum Pli. inter Tauros il
2 le debet dici generoſus,qui frõtem habet cornutam, aſpectum
ferocem,aures acutas,& qui dimicationem alijs prœoffert,& q
in altum ſpargit arenam,quia præ cunctis aialibus in huiuſmo
di delectatur.Fortitudo aũt Tauri maxima eſt in cornibus, &
in collo,vt idem dicit li.8.c.45.Sic verè hodie illi dicuntur ge-
neroſi & nobiles,& magis etiã inter nobiles generoſi, qui ſunt
frontis duræ p obſtinationem,cornuti p elationem,aſpect' ſe-
ri per aliorum cõtemptũ & abominationem & dedignationẽ,
acutę auris.ſ.ad audiendum adulationẽ,& detractionem, & q
dimicationem.i.litẽ luctã & iurgia alijs prœofferunt per fatuã
audaciam & præſumptionẽ,& qui arenam.i.diuitias ſuas ſpar
gunt in altũ.ſ.faciendo conuiuia & feſta pp vanam gloriatio-
nem.Tales.n.qui ſpargunt diuitias & abundanter non in imũ,
.ſ.pauperibus,ſed in altum.i.diuitibus non indigentibus, ſ.mi-
mis,ſcutiferis & aduocatis,& qui parati ſunt luctare in tornea-
mentis & hmõi,vel alios impetere per rapinã, generoſi & no-
biles appellantur, & ideo pauperes poſſunt dicere illud pſal.
Tauri pingues obſederunt me contra illud Eccl.6.Ne te extol
las in cogitatione tua velut Taurus. Item Hier. 50. Effuſi eſtis
ſicut vituli ſuper terrã.Vel dic ſi vis de bonis prælatis, qui ha-
bent frontem duram per conſtantiam & firmitatem,aſpectum
ferocẽ per maieſtatem & iudicij auctoritatem,arenam.i.diui-
tias debent ſpargere per elemoſynã & largitatẽ, aures acutas
habere.ſ.ad audiendum cauſarum oium veritatem, cornuti do
bent eſſe per duorum teſtamẽtorum notitiam & ſagacitatem,
alios debent impetere per pctõrum correctionem,punitionem
& ſeueritatem,quia.ſ.per timorem mortis nõ debent iuſtitiam
& fidem omittere.Tauri mei & altilia occiſa ſunt Matth.22.ga
ſicut dr̃ Prouer.20.Rex qui ſedet in ſolio iudicij,vultu ſuo om
ne malum diſsipat.Talis.n.Taurus fuit Chriſtus, & etiã ſancti
& perfecti viri.Vñ Deu.33. Quaſi primogeniti tauri pulchri-
3 tudo eius,cornua rinocerotis cornua illius.¶ Item ibidẽ.Tau-
rus cum maribus paſcitur ante tempus coitus,ſed tunc vaccis
ſe aſſociat,& pro eis contra alios durè pugnat,& qui vincit,ſal
tat ſuper fœminam.Sed quando debilitatur, venit victus,& ip
ſum impetit atq; vincit,& ſaltat ſuper fœminam,quaſi gloriãs
de triumpho,vt dicit Ariſt.li.6.c.18.Sic verè inter mundi ſup-
bos accidit q̄ ſemper fortior vincit debiliorẽ, ſed ſępe accidit
q̄ ille qui prius vicerat,debilior efficitur,& alius obtinet con-
tra ipſum.Deus.n.perdet multos & innumerabiles, & regna-
4 re faciet alios pro eis Iob 34.¶ Taurus ſm Ariſt.lib.8. c. 7.im-
pinguatur a cibis qui generant ventoſitatẽ.ſ.de fabarũ ſummi-
tatibus,& huiuſmodi, & ſi quis eius cutẽ inciderit,& cũ fiſtu-
la ſufflauerit,& poſtea ei ad manducãdum dederit impingua-
bitur,& maximè ſi ſibi dederit cibos dulces, vtpotè ficus vel
vuas paſſas.Tales ſunt ſuperbi & hypocritę, quia verè iſti im-
pinguantur.i.delectantur & recreãtur a cibis.i. verbis quæ vẽ
toſitatem generant & inducunt,ſ.ſuperbiæ & vanæ gloriæ,vi-
delicet verbis adulatorijs.Nã qñ fiſtula.i.adulator ſufflat adu-
laudo,tunc ſua cutis.i.faſtus ſuus exterior eleuatur a carne.i.a
carnis fragilitate,& a ſuæ vilitatis conſideratione ſeparatur,&
ſic miſer hõ Taurus ſuperbus impinguatur & recreatur,& ma
ximè ſi cibis dulcibus i. carnalib' delicijs educatur. ¶ Bos,vac 5
ca & Taurus ſunt talis cõditionis q̄ plus diligunt aquam clarã
quàm turbidam,& citius eam bibunt,equus aũt & camelus cõ
trariæ ſunt naturæ. Chariſsimi, per bouem quæ iugo ſubijcit;
intelligo prælatos & religioſos & contemplatiuos,per vaccam
& Taurũ intelligo ſeculares & actiuos,quia verè iſti plus dili-
gunt aquam claram.i.gratiæ venuſtatem,gloriæ voluptatẽ, &
diuinæ ſcientiæ claritatem,quàm turbida.i.q̃ mundi proſperi-
tatem,pcti fęditatem,ſecularis ſcientiæ falſitatẽ. Sed pro certo
equi binniẽtes.i.luxurioſi,cameli gibbũ poteſtatis & caput ere
ctum habentes.i.ſuperbi & ambitioſi contrariũ diligunt & af-
fectant,quia bona terrena appetunt,ſpũalia contemnentes. Vñ
Hiere.2. Quid tibi vis in via Ægypti,vt bibas aquam turbidã?
¶ Secundum Ariſtote.Tauri quandiu non caſtrantur, elati ſunt 6
& ſuperbi,ſed qñ caſtrantur,pigri & maturi redduntur,imbel
les & manſueti,creſcũt in corpore & virtute, & ſub iugo & ara
tro manſueſcunt. Sic verè Tauri. i. homines qui propter re-
gnum cęlorum non caſtrantur, ſcilicet actus luxuriæ abdican
do ſuperbi ſunt & elati, ſed verè quando ſunt caſtrati, ſcilicet
per emiſsionem voti caſtitatis, tunc efficiuntur domiti & ma-
turi,imbelles, benigni & mãſueti,creſcẽtes,ſcilicet meritis &
virtutibus,& iugo pœnitentię melius ſe ſupponũt. Pulchra eſt
ergo generatio,caſta cum charitate. Sap.4.¶ Taurus audacior 7
eſt & fortior quàm bos caſtratus. Nam omnes beſtiæ propter
amotionem teſtium emolleſcunt. Vnde in corde Tauri aliquã
do inuenitur os,ſicut in corde cerui. Tales ſunt martyres, qui p̃
cæteris fuerunt conſtantes & audaces quãtum ad martyrium
tolerandum,quia pro certo os forte & inſtabile.i.Chriſtus vel
Chriſti amor in eorum cordibus latitabat. Charitas Dei diffu
ſa eſt in cordibus noſtris ad Roma.5. ¶ Taurus poſt annum ge
nerat,propter coitum vaccis ſe aſſociat,& pro eis contra alios 8
ſæpe pugnat.Sic verè luxurioſi poſt annum.i.ab ipſo tempore
iuuentutis in actibus luxuriæ ſe exercent, & vaccarum.i.fœ-
minarũ ſocietati ſe coniungunt, & alter cõtra alterum ſæpe pu
gnant.Pulchras habent mulieres, & ideo pro eis debemus pu
gnare. Iudith 10.¶ Secundum Plin.lib. 8. ſunt in India Tauri
atrociſsimi agreſtes,cæteris maiores & velociores, colore fu- 9
lui,oculis cerulei,pilo in contrarium verſo, linguam vſque ad
aures extendunt, cornua habent mobilia, quæ alternatim in
pugna mouent,dorſum habent ita durum,quòd nullo poſſunt
iaculo vulnerari,feras omnes venantur, nec aliter poſſunt ca-
pi,quàm in foueis,vbi quãdo cęciderint, præ indignatione mo
riuntur. Taurus iſte ſignificat principes & tirannos, ſui pili
ſunt diuitiæ, cornua ſua ſunt officiales, iudices & balliui,me-
diantibus quibus per eos pauperes impugnantur. Iſti igitur
ſunt Tauri agreſtes & ſilueſtres, quia in ſilua & agro mundi
huius habitant & morantur,& ſunt atroces per crudelitatem,
cæteris hoibus maiores.ſ.quantum ad potentiam & dignitatẽ,
& velociores,ſ.quantum ad præcipitem inſtabilitatem,colore
fului,ſ.per veſtium curioſitatem,oculus ſuus.i.intellect' eſt ce
ruleus quãtum ad malitiã et cauteloſitatẽ,dorſum eorum.i.cor
eſt durũ per obſtinationẽ, ita q̄ a nullo venatore poſſũt capi.i.
a nullo pręlato vel prædicatore poſſunt vulnerari per contri-
tionẽ, penetrari per cõpaſsionẽ, licet ab eis feriantur per prę-
dicationem. Cor eius indurabitur quaſi lapis. Iob 41.¶ Tauri 11
indici ſm Pli. habent pilos in contrarium verſos,quia,ſcilicet
non tẽdunt inferius verſus terram, ſed ſuperius verſus caput.
Tales ſunt diuites, quia vere pili eorum. i. diuitiæ tẽporales in
contrarium ſunt verſę,quia.ſ.non tendunt verſus terram, ſ.ad
pauperes per elemoſynas, ſed verſus partem ſuperiorem, &
verſus caput.i. ad alios diuites & ſuperbos,quia eas non expẽ-
dunt in pauperũ ſuſtẽtationẽ,ſed in feſtorũ & donorũ multitu
dinẽ. ¶ Scd̃m Pli.Tauri indici habent linguas ita lõgas,q̄ vſq; 12
ad aures protẽdũt eas.Sic verè multi ſunt ita verboſi,q̄ lingua
.i.eloquẽtia & verba eorũ tãgũt aures.i.illa q̄ audierũt,q.d.ni-
hil poſſũt audire de alijs de eo quin velint loq, & detrahere,

12 & referre, contra illud Eccl.28. Sepi aures tuas ſpinis.¶ Tauri
indici ſecundum Pli. habẽt cornua mobilia, & ipſa alteroarim
pugnando moueni. Sic verè mundi tyrãni habent cornua.i.of-
ficiales cum quibus alios impugnant, mobilia quia ipſis alter-
natim vtuntur ad alios impugnandos. Vel dic ꝙ cornua.i.eo-
rum officiales ſunt mobilia, ſ. de officio & in officium, de loco
ad locum, quia quaodo per rapinas contra rapinas pugnant, il
los ſæpe mutant & transferunt, ne ſ. eorum nequitiæ oĩmis ap-
13 pareant eminentes.¶ Tauri indici ſunt fortiſsimi, omnes feras
venantur, & capi nequeunt, niſi in foueis, & tunc etiam qñ ſe
vident captos, præ indignatione moriuntur. Sic verè mũdi ty-
ranni omnes feras venantur.i.omnes homines perſequuntur,
quia deo nõ placent, & cũctis hominibus aduerſantur. Et ideo
capi in mundo iſto vel caſtigari non poſſunt, niſi quando in fo
ueam ſepulchri vel inferni ceciderint, vbi præ indignatione &
deſperatione perpetuo moriuntur. Ibi morieris, & ibi ſepelie-
ris. Hierem.20. Vide ſupra de beſtia quæ dicitur tale quæ vide
tur eſſe talis Taurus.

De Tragelapho. Cap. 91.

1 TRAGELAPHVS ſecũdum Iſidorum li.12. eſt aĩal
ſimile ceruo in corpore, caput u. habet barbatũ,
ſcapulas habet hirſutas ſicut hircus, & ſecundũ
Ariſt. facies ſua declinat ad terrã, & creſcunt ſua
corona ſicut ceruis, & ſua cornua ſunt ſicut cor
nua hinnuli. Et dr̃ a tragos quod eſt hirc⁹, & ela-
phos, quod eſt ceruus, quaſi habens ſimilitudinem hirci & cer
ui, vt dicit Iſid. Sic verè quidam ſunt in mũdo, qui ſunt ex par-
te cerui, & ea parte hirci.i. ea parte iuſti, & ea parte iniuſti,
quia corpus.i. vita ſua ſimilis eſt ceruis.i.iuſtis, veruntamẽ vil
loſi ſunt i. pleni diuitijs ſicut hircus.i. ſicut peccatores, & bar-
bam.i. ſecularem ſapientiam habent ſicut hirci. i. ſicut munda
ni, & ideo facies.i. intentio iſtorum declinat ad terram.i. ad tẽ-
poralia & terrena, quia multi ſunt qui licet ſint boni quantum
ad vitam, ipſi tamen volunt vilis diuitiarum abundare, barba
ſecularis ſcientiæ ornari, & intentionem ad temporalia decli-
nare, contra illud Leui.19. Nec radetis barbam. &c.

De Talpa. Cap. 96.

1 TALPA ſecundum Iſid. li.12. eſt beſtiola ſimilis mu
ri in corpore, porco in roſtro, cum quo radices ſub
terra quærit, & terram fodit & egerit, ſub terra mo
ratur, nec põt diu viuere ſuper terra, & eſt talpa cę-
ca naturaliter, & non videt. Tales ſunt auari, quia verè ſub ter
ra.i. in amore terrenorum habitant, vbi radices.i. mundi diui-
tias ſibi quærunt, & cęcitate ignorantiæ perpetuæ ſunt damna
ti, roſtrum.i. verba ſua, ſimile eſt porco, quantum ſ. ad grunni-
tum detractionis, & quantum ad appetitum ſtercorum.i. diui-
tiarum. Et ideo finaliter poſt mortem ſub terra.i. in inferno vi
uent, vbi cęcitate & tenebris damnabuntur, & ſup terram.i. in
præſenti diu viuere non valebunt, quia ſicut ait pſalmiſta. Viri
ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos. Vel ſi vis, dic de hæreti
cis, qui oculum fidei habent per errorem penitus excęcatum.
2 ¶ Talpa pellem habet nigram, mollẽ & villoſam, pedes & cru
ra habet breuiſsima, & pedes eius more man⁹ hominis per di-
gitos ſunt diſtincti. Et ſecundum Ariſt. li.1.c.9. talpa habet ocu
los ſub corio, & ſi coriũ ſcindatur, apparebunt ibi veſtigia ocu
lorum. Et ſicut dicunt aliqui, qñ moritur, per anguſtia corium
ſcinditur, & ſic aperit oculos moriẽdo, quos clauſos habuit in
viuendo. Sub terra aũt manet, & raro ſupra. Tales ſunt mundi
diuites & ſapientes, quia vere pellis eorum.i. apparentia & cõ-
uerſatio nigra eſt per peccatorum offuſcationẽ, mollis quo ad
delicias, villoſa quo ad diuitias, crura eorum.i. affect⁹ ſunt val-
de breues, quia nihil diligunt niſi innata ſe. ſ. tẽporalia, nõ æter-
na, terrena non cœleſtia, amicos non inimicos, & pedes eorum
.i. affectiones per multos digitos.i. per multa deſideria ſunt di-
uiſi. Diuiſiſti pedes tuos oĩ tranſeũti. Ezec.16. Iſti ẽt habẽt ocu
los.i. ſapientiam & diſcretionem naturalem & ſecularem, ſed
qa iſti oculi modica pelle.i. mundi & carnis affectione & ;amo
re ſunt incluſi, ideo vere iſti non vident per debitam diſcretio
nem, ſ. ea quæ videre tenentur, videlicet propriam vilitatẽ, in-
ferni tormenta, Dei iudicia. &c. huiuſmodi, quia quãtum ad il
la quæ ad ſalutem pertinent aĩarum, cęcitate perpetua ;ſunt dã
nati, ſed pro certo qñ iſti morientur, & corium mundanæ pro-
ſperitatis ſcindetur, tũc oculus ſui intellectus aperietur, ſ. ad vi
dendum & cognoſcendum ea quæ primitus non videbant, qa
leuauit oculos diues cum eſſet in tormentis, & vidit Abrahã.
Luc.16. Vel dic ꝙ illi quorum oculi a pelle.i.a carne, peccato
vel proſperitate; velantur, qñ corium huiuſmodi ſcinditur ꝑ
tribulationes & pęnitentiam temporalem, tunc incipiunt vide
re, & ſtat⁹ ſui cognoſcere vilitatem. Exemplum de Antiocho.
2. Machab.9. qui in agnitionem ſui ductus eſt, percuſſus a do-
mino plaga. Ideo Eſa.28. Vexatio dabit intellectũ. ¶ Talpa eo 3
ꝙ oculi eius ſunt aperti, neſcit ſe regere extra terrã, quia lucẽ
non videt, & ſolẽ odit & fugit: in terra aũt optimè ſe regit, quia
tot habet foueas & diuerticula, ꝙ vix in terra capit̃ à quocũq;.
Rectè tales ſunt auari & mundi ſapientes, qui non vident nec
habent lucem gratiæ & veritatis, quia. ſ. ipſi ſunt per auaritiam
excæcati, & ideo ſolem.i. Chriſtum odiunt & declinant, vel ſo
lem.i. manifeſtationem veritatis quod patet, quia cõtract⁹ ſuos
non faciunt palã ſed occultè, quia qui male agit, odit lucẽ. Io.
3. Et ideo propter defectum lucis gratiæ & diſcretionis, extra
terram & terrena.i. quantum ad bona ſpũalia & æterna neſciũt
ſe aliqualiter gubernare. Veruntamen in terra.i. in terrenis ne-
gocijs optimè ſe regunt, quia tot habent diuerticula diuerſarũ
cautelarum, ꝙ vix poſſunt concludi, ſicut patet in cauſidicis,
quia ſapientes ſunt vt faciant mala. &c. Hier.4.¶ Secundũ Plin. 4
talpa eo ꝙ viſu caret, melioris eſt auditus, quia ſi hominem lo
quentem audierit, ſtatim a remotis ad terram fugit, & intra ter
ræ viſcera ſe abſcondit. Sic verè hodie illi qui carent viſu, id
eſt ſimplices, qui carent mundi diſcretione, bonum habent au
ditum, quia. ſ. libenter audiunt verbum Dei, & ideo quando
hominẽ.i. prædicatorem loqui audiunt, mundi pericula & pec
cata fugiunt, & intra terram.i. in mortis vel inferni memoriam
ſe recludunt, & ſic per terram.i. per humilitatem, pęnitentiam
mortis vel inferni memoriam liberantur. Ideo Naũ.3. Intra in
lutũ, & calca.i. in cõſiderationẽ proprię vilitatis, mortis, & in-
ferni. &c. Prouer.1. Audiens ſapiens ſapientior erit. &c. ¶ Tal- 5
pa dum viuit prata hoium fodit, & ideo a venatoribus capitur,
& ꝑ caudam ſuſpenditur, & fame cruciatur, & ſic famis inopia
euacuatur. Sic verè mundi diuites, & auari, qui dum viuunt,
prata hoium.i. temporales ſubſtantias pauperum per rapinas
& vſuras effodiunt & ſubuertũt, a venatore diabolo per diuer
ſa vitia rapiuntur, in altum etiam ſuſpẽduntur. ſ. per caudam.i.
per ſpem longæ vitæ, & fame auaritiæ cruciantur, & ſic ꝑ aua
ritiam fameſcendo morte temporali & æterna damnantur. In-
terierunt fame, multitudo ſiti exaruit. Eſa.5.

De Taxo ſiue mele & vulgo fouina. Cap. 97.

TAXVS idẽ eſt quod melis, cui⁹ pellis eſt mul 1
tum hiſpida, & dicitur melota, ſicut dicitur in
glo. ad Hebr.11. Et eſt animal paruum, ſimile
vulpi in quantitate, vt dicit Iſidorus li.12. Co
ius ſolertia eſt ſecundum Pli. li.8.c.38. ꝙ quã-
do a canibus vel hominibus inſequitur, anhe
litum in flatum retinet, & cutem extẽdit, & ſic morſus canum
& ictus hominum minus timet. Sic verè chariſsimi, nos debe-
mus habere pellem.i. habitum hiſpidum, aſperum. ſ. et incultũ,
ſicut habuerunt ſancti & ęremitę, de quibus dr̃ ad Heb.11. Cir
cuierunt in melotis & in pellibus caprinis. quia habentes ali-
menta & quibus tegamur, his contenti ſumus 1. ad Tim.6. Qđ
eſt cõtra religioſos curioſos in veſtibus. Et qñ homines.i. iuſti
& boni, canes.i. detractores & mali, nos perſequũtur, ſ. morſib⁹
detractionũ, ictib⁹ tribulationũ, latratibus iniuriarum, pro cer
to nos debemus anhelitũ noſtrũ.i. appetitũ vindictæ & furorẽ
& iracundiam retinere, & cutem per patientiam extendere, ſ.
iniurijs fortiter obſiſtendo, & ſic poterimus morſus detractio-
nis & ictus tribulationis & correctionis lenius ſuſtinere. Patiẽ
tia enim nobis neceſſaria eſt. ad Heb.11. Et circuierunt in me-
lotis &c. vt ſupra.¶ Taxi ſecundum Plin. ibidem, futuram præ- 2
uident tempeſtatem, & ideo cauernas ſubterraneas ſibi faciũt
ingreſſum duplicem continentes, & quando flat tempeſtas au
ſtralis, tunc foramen meridionale caudarum villoſitate obtu-
rant, & aquilonare dimittunt apertum, & econuerſo quando
flat ventus aquilonaris. & ſic contra vtranque tempeſtatem ſi-
bi præuident prout poſſunt. Chariſsimi, per auſtrum ventum
nebuloſum & calidum intelligitur proſperitas, per ventum
aquilonarem intelligitur aduerſitas. Cauerna noſtra eſt ſe-
cretum conſcientiæ, foramina ipſius ſunt affectiones & appe-
titus. Nos igitur chariſsimi debemus nobis prouidere & prę
cauere contra mundi tempeſtatem ſcilicet contra auſtralẽ pro
ſperitatem, ne ſcilicet alliciat vel attrahat, & contra aquilona-
rem fri-

rem frigiditatem & aduerſitatem, ne. ſ. per deſiderationem nos
deiiciant vel detrahat, quia ſecundum Grego. Omnis fortuna
timenda eſt proſpera vel aduerſa. Et ideo quando videmus hu
iuſmodi tempeſtatem imminere, in cauernam noſtram. i. in ſe-
cretum conſcientiæ noſtræ debemus intrare, per eius. ſ. iugem
examinationem, & ſi auſter proſperitatis flauerit, claudamus
introitum illius partis. i. affectum & appetitum qui naturaliter
attrahitur ad proſpera, & eum cum cauda. i. cum memoria fi-
nis & mortis obſtruamus, & introitũ qui reſpicit ad aquilonẽ
.i. conſiderationem aduerſitatis, ſ. huius vitæ, mortis iudicii &
inferni, dimittam⁹ apertũ, quia vere vtile eſt proſperis de mor
te, inferno & iudicio cogitare. Eccleſ. 7. In omnibus operibus
tuis memorare nouiſsima tua. &c. Si autem viderimus vẽtum
aquilonarem imminere. i. mũdi tribulationes & aduerſitates,
tunc vere ad obſtruendum introitum & conſiderationem iſti⁹
partis, debemus caudam. i. mortis memoriam apponere, & in-
troitum auſtri. i. deſt conſiderationem æternæ futuræ proſperi-
tatis aperire, & ſic poterimus omne periculum euitare. Quia
breuiter in mundi proſperis debemus conſiderare futuram ad
3 uerſitatem, & in mundi aduerſis futuram proſperitatem. Cœpi
ſti cogitare quid futurum eſſet poſt hæc. Dan. 2. ¶ Taxus in ca-
uernis ſuis præparat contra hyemem ſibi cibos, & quando de-
ficit ſibi cibus, eſt ei ſomnus pro cibo. Eſt. n. de illis animali-
bus quę ſomno impinguantur, & in hyeme abſconduntur. Sic
pro certo nos debemus in cauernis & domibus noſtris cibos. i.
temporales diuitias ad ſuſtentationem huius vitæ cõgregare.
Sed pro certo qñ huiuſmodi cibi deficiunt. i. qñ tẽpalis ceſſat af
fluentia, tunc ſomnus contemplationis debet nos nutrire, quia
.ſ. per contẽplationem debemus cibos æternæ beatitudinis de-
guſtare, & ſic in hyeme præſentis vitæ donis & gratiis impin-
guari Ecc 5. Dulcis eſt ſomnus laborãti. Vel dic ꝙ in cauerna
conſciẽtię debemus cibos. i. virtutes & gratias aggregare, vt in
hyeme. i. in tẽpe poſt mortẽ poſsimus nutriri, & ſomno æternæ
4 beatitudinis impinguari. ¶ Eſt ſpecies taxi ſm Philoſoꝑhũ, qui
vna cũ vxore cibos contra hyemẽ recolligit & reponit, ſed ve-
niente algore hyemis, timens maſculus ne cibi collecti nimis
cito deficiant, fœminam reprimit, & eã ad ſaturitatẽ comede-
re nõ permittit, & ideo illa quaſi pacem ſimulans, & quaſi ma-
ſculo cedens, per partem oppoſitã cauernam ingreditur, & diu
congregatos cibos deuorat & conſumit. Sic eſt rectè de vſura-
riis & auaris, quia illi & vxores ſuę congregant & accumulant
ſibi cibos. i. diuitias temporales, vt in hyeme vitæ præſentis va
leant enutriri, ſed vere qñ illi maſculi, ſ. auari vident immine-
re algorem hyemis. i. tempus cariſtiæ, tunc timentes ꝙ cibi tẽ-
poralium deficiant, fœminam ſuam vna. ſ. cum filiis & familia
ab eſu reprimunt, & eos ad litteram ſaturari non permittũt. i.
laute comedere vel abunde, & ideo ſæpe accidit ꝙ vxor iſta, ſ.
familia, per aliquem locum occultum ad cibos huiuſmodi in-
greditur. ſ. ad cellarium & ad bladum, & ibi plus qñq; vna die
furatur & expendit, quàm iſte auarus maſculus aggregare po
tuit vno anno. Ideo Eccleſi. 34. In bonis ipſius alius luxuriabi
tur. Vel dic de inſidiis lociis, qui bene recipiũt alios ad ſe adiu-
uandum, ſed non ad comedendum. Figura 4. Regum 6. de mu-
liere quæ de filio alterius bene comederat, ſed in caſtrinum cũ
deberent comedere filium ſuum, ipſum abſcondebat, & com-
municare non valebat, quia. ſ. ingrati bene volunt aliena parti-
cipare, ſua tamen nolunt communicare, contra illud Eccle. 4.
Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandũ col
5 lecta. ¶ Tax⁹ (vt dicit idem) naturaliter odit vulpem, & vulpes
contra eum pugnat, ſed quia non poteſt de eo viribus præuale
re, ideo ad malitiã conuertitur, nam quando ad prædam ſuam
iuerit taxus, tunc vulpes cauernam ipſius intrat, ibi ſtercori-
zat, & fęces proiicit & vrinam, & tunc taxus veniens & locum
ſuum inueniens defędatũ, ipſum abhorret, & ſic neceſſario cõ
pellitur ꝙ locũ aliũ ſibi quærat, & ita contra eum malitia prę-
ualet nõ virtute. Chariſsimi, taxus eſt bona pſona vel prælat⁹,
vulpes aũt eſt malus ſubditus, inter quos eſt perpetua pugna,
quia contra malũ bonũ eſt, & cõtra vitã mors. Eccl. 33. Et ideo
qñ talis tax⁹. i. bona perſona eſt in ſua cauerna. i. in ſuo officio,
beneficio vel præbenda, tũc vulpes. i. malitioſus & malus ſuus
ſubditus vel ſoci⁹ nititur eũ expellere, & locũ ipſius extirpare.
Iſtud patet inter officiales & ballinos, inter canonicos & cleri
cos, quia vnus ſæpe pugnat & laborat vt alteri⁹ vẽdicet ſibi lo-
cum. Exemplum de Zambri, qui occidit dñm ſuũ, & regnauit
pro eo 3. Reg. 16. Sed verè quia iſti non poſſunt pręualere con-
tra taxos, i. cõtra bonos ſocios vel pręlatos virtute. i. iuſtitia, ſuc
iure, ideo vtũtur malitiis quibus poſſunt, & iõ ſtercus infamiæ
& detractionis in nido ſuo ponunt. vtporè quia eis aliqua falſa
crimina imponũt, & ſic propter infamiã, & ꝑ ꝑ fętorẽ illius in-
famiæ neceſſe habent aliquando taxi. i. tales bonæ perſonæ di-
mittere & perdere locum ſuum, & ſic ab aliis impiis vulpibus
occupatur, quia impius præualet aduerſus iuſtum Abacuch 1.
Vel dic ꝙ taxus eſt Chriſt⁹, cauerna eius eſt cor hominis, in
qua quando vulpes. i. diabolus ſtercus diuitiarum, vrinam de-
liciarum, & fętorem vitiorum imponit, taxus. i. Chriſtus hor-
ret & deſerit locum iſtum, & ſic a diabolo neceſſario occupa-
tur. Iſte. n. taxus Chriſtus diligit locum mundum, & ideo libẽ-
ter non habitat cor immundum. Dicamus ergo Cor mũdum
crea in me Deus, quia ſicut dicitur Prouer 22. Qui diligit cor
dis munditiam, propter gratiã labiorum, habebit amicũ regẽ

De Tigride. Cap. 98.

TIGRIS tigridis, beſtia eſt velociſsima, & ſe- 1
cundum Iſid. a tigri. i. a ſagitta Perſicè eſt dicta,
& ab ea fluuius tigris dicitur, eo ꝙ ſit rapidiſsi-
mus. Et eſt beſtia variis maculis diſtincta, virtu-
te & varietate mirabilis, quã hyrcania regio gi
gnit, vt dicit Iſid. li. 12. Tales ſunt impii iudices
& tyranni, qui ſunt veloces & præcipites ad rapinam exercen
dam, & ad ſententias promulgandas, & tales multis varietati-
bus. i. multis cautelis & falſitatibus colorantur, & in hyrcania
(vbi ſecundum Iſid. homines viui ſolebant homines mortuos
deuorare). i. in mundo iſto verſantur, vbi pauperes a diuitibus
deuorãtur, quia venatio leonis onager in ſolitudine, & paſcua
diuitum ſunt pauperes Eccl 13 ¶ Scdm Pli. li. 8. c. 18. Tigris eſt 2
beſtia tremendæ velocitatis, quæ dum in paſcuis commoratur
venator aliquotiens vadit ad cubiculũ ſuum & catulos eius ra
pit, & in equo velociſsimo fugit, at vbi beſtia cubile ſuum va-
cuum reperit, fertur præceps odorem ferentis catulos intelli-
gans, qui audiens fremitum beſtiæ perſequentis, vnum de catu
lis ſibi eiicit, quem illa ſtatim ad cauernam portat, & interim
ille nauem conſcendens cum reſiduis recedit. Et dum illa re-
uertit, pro nihilo vltra furit. Beſtia iſta eſt diabolus, cubile ei⁹
eſt infernus, catuli ſui ſunt ſancti patres, venator eſt Chriſtus.
Cũ ergo tigris diabolus eẽt occupatus circa paſtũ. i. circa fide
les & gentiles vitiis & tentationibus deuorandos, venator Xp̃s
aſcẽdit equũ. i. corpus humanũ per beatam incarnationẽ, & ve
nit ad cubile ſuum. i. ad infernum per beatam paſsionem, & ibi
rapuit catulos, ſ. ſanctos patres, & equum iſtum, ſ. corpus ſuum
iterum aſcendit per beatam reſurrectionem, & ſic eos ad nauẽ
.ſ. paradiſi detulit per beatam aſcẽſsionem, aliquos tamen ſibi
dimiſit, videlicet damnatos in inferno, & peccatores in mũdo,
quos pro certo iſta tigris diabolus toto affectu ad cubile infer
ni detrahit & reportat. Sed contra alios. ſ. contra ſanctos libe-
ratos pro nihilo vltra furit. In medio catulorum leonum enu-
triuit catulos ſuos. Eze. 19 Vel dic ꝙ cubile eſt mũdus, in quo
Chriſtus rapuit catulos, videlicet apoſtolos & cęteros pecca-
tores, & ideo dum beſtia diabolus fureret contra eum median
tibus membris ſuis. ſ. iudęis perſequendo in paſsione, vnum de
catulis raptis ſibi dimiſit, ſ. iudã, cæteros ſuper aũt nauem. i. cro
cem aſcendens, ad portum detulit paradiſi. Pone ſi vis figuram
de equo albo Apoc. 19. ¶ Aliquando etiam accidit (vt dicit idẽ) 3
ꝙ venator occultè rapit catulos tigridis, quod illa percipiens,
venatorem perſequitur furibunda, ſed venator ſpecula in via
dimittit, in quibus dum beſtia ſuam videt effigiem, credit ſuos
eſſe catulos, & ea lambendo delectatur, & dũ taliter circa ſpe-
cula occupatur, venator catulos importat, & nauem ingrediẽs
ſic euadit Chariſsimi, beſtia eſt mundus, venator eſt religio, ca
tuli ſunt mũdani, ſpecula verba ſacræ ſcripturę, in quibus oſtẽ
ditur ipſis vmbra propria. Accidit ergo chariſsimi aliquando
ꝙ religio quæ eſt Chriſti venatrix, furatur & ad ſe trahit catu-
los tigridis. i. filios mundanorum, ſicut patet in mẽdicantibus,
qui vellent omnes filios diuitum ſuſtuliſſe, & cum iſtis effu-
git, ſcilicet eos transferendo de conuentu, de loco ad locum,
quod quando tigris. i. parentes percipiunt, vertuntur in furo-
rem, & eos ſequuntur, vt retrahant & reportent, veruntamen
venator. i. religio & religioſi oſtendunt eis ſpecula. i. verba ſa-
cræ ſcripturæ, in quibus ipſis oſtenditur vmbra propria. i. cõſi
deratio propriç fragilitatis & vanitatis, & vmbra mundanę va
nitatis, & ſic dum circa hæc intendunt, dimittunt catulos & ve
nantes Mittam vobis multos venatores &c. Hierem. 16. ideo
dicit Chriſtus, Dimitte mihi paruulos tuos. Hierem. 49. Vel

dic ꝙ tigris eſt bõ, filij eis ſunt opera bona, & venator eſt diabolus, ſpecula ſunt alij diuites homines, vmbra ibi apparẽs eſt ſtatus & eminentia ſecularis. Quando ergo venator diabolꝰ rapuit, ſ. per peccatum, filios tigris. i. opera bona noſtra tunc vere quando ipſa ſequi & recuperare volumus per pœnitentiam, ꝓ certo diabolus oſtendit nobis in ſuggeſtione ſpecula & exempla diuitum & aliorum, in quibus relucet vmbra ſtatus & eminentiæ ſecularis, in quibus nos miſeri delectamur, lambẽdo ea per affectionem & deſideria, & circa vmbram huiuſmodi fatuè occupamur, & ſic curſum pœnitentiæ & boni propoſiti relinquimus, nec filios noſtros, ideſt bona opera per peccatum perdita reſtauramus. Quaſi qui apprehendit vmbram, & perſequitur vẽtum. Eccl. 34. Vel per ſpecula intelligo creaturas, in quibus videtur vmbra diuitiarum & deliciarum, quæ fluunt & refluunt, quia tranſeũt omnia velut vmbra, circa quæ occupamur, nec tamen acquirimus quod optamus, quia quod quærebat Iſrael, non eſt aſſequutus. ad Ro. 11. Vel dic ꝙ diabolus eſt venator, catulus eſt gloria paradiſi, quã. ſ. perdimus dũ in mundi ſpeculis occupamur. Vel dic ꝙ raptor eſt diabolus, catulus anima, opus virtus vel paradiſus, vmbra autem & imago ſunt filij, ſpecula ſignificant vxores. quia vere dum homo delectatur in ſpeculis. i. in vxoribus ſuis, & in imaginibus ſuis. i. in filiis, qui ex iſtis ſpeculis videntur emanare, ſæpe accidit ꝙ diabolus prædictos catulos ei tollit, ſ. animam vel bona opera & virtutes, vel etiam gloriam paradiſi, quia ſępiſſimè accidit ꝙ per amorem vxorem & filiorum perdunt homines paradiſum, animam & virtutes. Proprius. n. filius noſter eſt paradiſus, vel anima, quam diabolus rapit. Filij autem qui ſunt in hoc mundo, ſunt filii imaginarii ſeu picti, quia. ſ. non habẽt durabilem qualitatem. pſal. Veruntamen in imagine pertranſit homo, ſed & fruſtra cõturbatur. ¶ Tigris maſculꝰ (vt dicit idẽ)
4 nihil penitus curat de filiis ſuis. Sic verè prælati mali maſculi & luxurioſi nihil curant hodie de ſuorum vtilitate & regimine ſubditorum. Vnde, Iob 39. Duratur ad filios ſuos, quaſi non ſint ſui. ¶ De tigride & canicula generantᷣ fortiſſimi canes &c.
5 vide ſupra de cane. ¶ Tigris tante eſt velocitatis, ſecundum So
6 linum, ꝙ nihil tam longum eſt, quod non breui penetret, nihil adeò antecedit, quod non ilico aſſequatur. Talis eſt mors, quæ celerrime nos ſequitur, nulluſque eſt ita longe ab ea, quin faciliime conſequatur, nulluſque poteſt fugere, quin ilico comprehendatur.

De Tinea. *Cap. 99.*

TINEA eſt veſtimentorum vermis, ſic dictus ſe-
1 cundum Iſido. a tenendo, eo. ſ. ꝙ teneat ſe cũ veſte, & eo ꝙ veſtibus ea quarũ corruptione gignitur, inſidet & inſiſtat. Nam quiq; ea corruptione veſtis tinea gignitur, q̃ inuiſibiliter & quaſi inſenſibiliter panni ſuperficiem deuorat & corrodit. Veſtis eſt caro, qua anima eſt veſtita, tinea eſt peccatũ originale. Quia ergo veſtis noſtra, ſ. caro, fugit ab Adam corrupta. i. corruptibilis facta & mortalis per eſum pomi vetiti, idcirco fuit ibi tinea peccati originalis generata, quæ veſtẽ carnis inſenſibiliter & inuiſibiliter per carnalem concupiſcentiã corrodit, & pilis. i. moribus & virtutibus eam priuat. Eccleſ. 42. A veſtimento procedit tinea, & a muliere iniquitas. Et ideo a tenendo põt dici, quia veſti noſtræ. i. carni ſe tenet immobiliter
2 & innate. ¶ Quãdo veſtis diu in groſſo aere dimittitur, nec vẽto vel puro aeri explicatur, tunc ibi tinea generatur, quæ veſtẽ inſenſibiliter corrodit. Et cũ ſit animal ſenſibile, tñ via permittit ſe videri. Rectè charisſimi ſic eſt de anima, quia vere q̃ñ aĩa diu in corrupto aere. i. in mundi deliciis dimittitur, & per laborem & pœnitentiã non explicatur, nec vẽto tribulationũ exponitur, nec puro aere. i. diuina ſcĩa exſufflatur, tunc vere in ipſa, tinea. i. peccatum ſeu malũ propoſitũ generatur, a quo ipſa veſtis. i. anima per remorſum corroditur & vexatur, & pilis. i. virtutibus ſpoliatur. Et tamen iſta tinea, ſ. peccatum, licet ſenſibiliter noceat & affligat, non tamen ſe permittit videri. ſ. ab oculis peccatorum, quia peccator non videt peccatum ſuum per contritionem, licet ei maximum inferat nocumentum. Oculos habentes non videtis Mar. 8. & Eſa. 6. Exceca cor populi huiꝰ. Et ideo ſicut veſtis tineis corroſa nihil valet, & inutilis reputatur, ſic verè nec aĩa perforata tineis peccatorũ. Figura Leu. 13. vbi veſtis in qua oriebatur lepra, debebat igne comburi, & maximè ſi abraſa iterum oriretur. Sic verè aĩa in qua oritur lepra peccati, igne perpetuo cõburetur, & maximè ſi abraſa per pœnitentiam, iterato reiteret vias mala. Hier. 5. Quàm vilis facta es iterans vias tuas. ¶ Quando veſtis ponitur in loco vbi ſunt 3
ſpecies odoriferæ, tunc ibi non gignitur progenies tinearũ, & ideo folia lauri, cypreſſi, & huiuſmodi in ciſtulis reponuntur, vt libri & veſtes a tineis non lędãtur, quia oĩa odorifera tineis opponuntur. Sic verè veſtes. i. hoĩes non corrumpuntur quando cum ſpeciebus odoriferis. i. in ſocietate virorum ſpiritualiũ vel cum ſpeciebus ſacræ ſcripturæ adiunguntur. Et ideo in ciſtis. i. in conuentibus & religionibus ſolẽt folia lauri & cypreſſi. i. verba Chriſti & ſanctorum poni & exponi, vt libri. i. hoĩes litterati, veſtes. i. ſimplices & ignari non corrumpantur tineis peccatorum. Vel per ſpecies odoriferas intelligo gratias & virtutes, quæ in ciſta cordis poſita ſeruant conſcientiam a peccato. Cantico. 4. Odor vnguentorum eius ſuper omnia aromata.

De Teredine. *Cap. 100.*

TEREDO teredinis eſt ligni vermiculus, in ligni in- 1
terioribus ex humore ſuperfluo generatus, ſic dictꝰ, eo ꝙ terẽdo edat, vt dicit Iſid. Et cum ſit vermis iſte molliſſimus cũ tãgitur, licet etiã faciliter occidatur, tamen cum paulatim ipſe tangit, eſt duriſſimus, & ligna etiam duriſſima puluerizat. Rectè talis eſt mala affectio, quæ ĩ ligno. i. intra cor humanum gignitur, quãdo humor ſuperfluꝰ. i. carnales deliciæ merito plus abũdãt. Et huiuſmodi vermes. ſ. prauę affectionis & deſideria, a terendo poſſunt dici, quia vere licet ſint mollis & vilis, naturæ, tamen ligna duriſſima. i. fortes & conſtantes conſcientias aliquando deterunt & corrodunt, in puluerem. i. in vanam naturam conuertunt, ita vt vento modicę tentationis decidant in peccatum. Fugit enim tanquã pul
uis ante faciem venti. pſal. ¶ Quando lignum non plãtatur vel 2
colligitur tempore opportuno, tunc ex humore ſuperfluo teredo in eo ſolet gigni. Vnde ſi in plenilunio plantetur, cum tunc omnia magis humida abundent, na ꝙ regi nequeãt a natura, ideo ex ſuperfluo gignitur talis vermis. Sic verè chariſſimi, Omnia tempus habent. Eccl. 3. quia ſi aliquid plãtetur vel radicetur in plenilunio. i. in amore mundanæ proſperitatis, tũc vere quia plus abundat humidũ. i. carnalitas vel diuitiæ, delectatio vel affectus, quàm neceſſe ſit, ita ꝙ a natura & a debita diſcretione vel a gratia nequeat gubernari, oportet ꝙ ibi generentur teredines. i. praua deſideria vel peccata, a quibus lignũ. i. conſcientia diſſipetur. ideo bene dicitur Proue. 1. Proſperitas ſtultorum perdet eos.

De Teſtudine. *Cap. 101.*

TESTVDO eſt animal ſecum ferens propriũ do- 1
micilium, more teſte. Et ſunt quattuor genera teſtudinum, ſ. marinę, terreſtres, fluuiales, & paludales. Et creditur a quibuſdam ꝙ tardius nauigium incedat ſi ſecum ferat teſtudinia pedẽ dextrum, licet incredibile videatur, vt dicit Iſid. li. 12. Vide ſupra de limace. Tales ſunt hypocritę, & etiam cæteri peccatores, q in teſta malarum excuſationum & occultationum iugiter inuoluuntur, quorum quidam ſunt marini. i. mari per detractionem, alii fluuiales. i. delicioſi per carnalem infectionem & per luxuriam, alii terreſtres per auaritiã, alii paludales per carnales delicias ſeu gulam. Et ſi nauigium aliquod. i. conuentus vel religio ſecum tales deferat, tardius properat ad æterna.

De Tortuca. *Cap. 102.*

TORTVCA ſecundum Iſido. inter teſtudines cõ 1
putatur, & ſic dicit, eo ꝙ inter teſtas duriſſimas ſit contenta, intra quas ſe recolligit quando ab aliquo moleſtatur. Et eſt animal quadrupes, habens pedes paruos ſicut rana, caput paruum ſicut ſerpens, deformis eſt & horribilis ad videndum propter hiſpiditatem teſtę ſuæ, ſapida tamẽ & comeſtibilis reperitur, & oua bona & comeſtibilia ponit vt gallina, quæ ſunt aliis nutrimenta, & ſunt carnes eius medicinales, & virtutis reſumptiuæ, & ideo valent pthiſicis & ethicis & cõſumptis, hoc eſt verum de illis tortucis quæ habitant in domibus & in ſiluis, quia quædã ſunt quæ habitant in fluminibus, quæ aliis ſunt venena. Verè chariſſimi talis ẽ religioſus, qui intrat teſtudinea duras. i. inter opera dura pęnitentiæ & afflictionis ſe debet iugiter continere, & in eis ſe inuoluere, & per ſui conſiderationem ſe in ſeipſum recolligere, quoties ab aliquo obſtaculo. i. ab aliquibus tẽtationibus moleſtatur. Ingredimini in cauernas. Eſaiæ 2. Iſte debet quattuor pedes habere, id eſt quattuor cardinales virtutes,

tutes', quibus ad paradiſum proficiſcatur, qui tamen de-
bent ſimiles eſſe ranæ, ſ. quantum ad ſaltum bonæ operationis,
& quantum ad immerſationem in aqua lachrymarum & deuo
tionis. Caput autem eius. i. intẽtio debet eſſe ſimilis ſerpenti. ſ.
quantum ad actus ſapientiæ & diſcretionis. Eſtote prudentes
ſicut ſerpentes. Matth. 10. Et eſt iſte horribilis ad videndum. ſ.
ſecularibus hominibus propter teſtæ ſuæ horribilitatem. i. pro-
pter habitus vilitatem. Intrauit pauper in ſordido habitu. Iaco.
2 2. ¶ Carne tortucæ ſunt medicinales & reſumptiuæ, ſed hoc eſt
verum de illis tortucis quæ habitant in domibus et in ſiluis, q a
illæ quæ habitant in fluminibus & in aqua non ſunt alijs medi
cina, ſed venenum. Re vera tales ſunt boni & religioſi viri, quia
vere carnes iſtorum. i. bona vita, oua eorũ. i. bona opera & ver
ba quæ interius concipiuntur et exterius emittuntur, ſunt alijs
. ſ. ſecularibus medicina, & etiam ſpirituale nutrimentum, quia
. ſ. pthiſici & ethici conſumptiq́; . i. ab humore gratiæ & deuotio
nis pauperati, ſi oua & carnes. i. vitam & operationem iſtorum
accipiant per imitationem, inuenient ſpiritualem medicinã, &
reſumere poterunt humorem perditum & virtutes. Erunt fru
ctus eius in cibum, & ſolia ad medicinam. Ezech. 47. Iſtud ta-
mẽ eſt verũ de illis tortucis. i. religioſis, qui in terra & in ſiluis
. i. in aſperitate pœnitentiæ conuerſantur, quia pro certo illi q
habitant in fluminibus. i. in delicijs & carnalitatibus, non ſunt
alijs medicina, ſed venenũ, quia per ſuã malam vitã & exẽpla,
alios. ſ. ſeculares intoxicant & occidunt. Eſa. 59. Qui comede-
3 rit de ouis eorum, morietur. ¶ Tortuca marina teſte Ariſto. li.
8. ca. 2. habet fortius orificium omni alio animali, & comedit
omnia, quia etiam ſi acceperit cum ore lapidem, ipſum fran-
git. Vnde etiam Plin. li. 11. c. 37. dicit q̃ tortuca, caret dẽtibus &
lingua, & tamen oris ſui fortitudine frangit & diſsipat vniuer-
ſa. Iſta etiam ſecundum Ariſto. exit ad ripam, & ibi herbis pa-
ſcitur, & quando eſt in mari, non ſe profundat in aqua amara,
ſed in ſuperficie ſemper natat, ita quod teſta eius ſolis ardori-
bus exſiccatur. Chariſsimi, mare eſt religio, vbi amaritudo pę
nitentiæ dẽt eſſe, ripa eſt mundus, herbę ſunt mundi deliciæ &
diuitię, tortuca eſt detractor. Illę igitur tortucę quę ſunt in ma
ri. i. illi detractores, qui ſunt in religione, habent os cęteris for
tius. i. verba, quia vere cum ore ſuo. i. cum verbis ſuis detracto
rijs omnia deuorant & conſumunt, ſ. bonos & malos, religio-
ſos & ſeculares. De omnibus. n. detrahunt & loquuntur. Pote-
ſtas eorum in ore ipſorum & in caudis. Apoca. 9. quia etiam il-
los qui ſunt lapides ſanctuarii. i. viros perfectos, ſtabiles atque
firmos frangunt & diſsipant detrahendo. Deuorabat & com-
minuebat. Dan. 7. Carere enim videntur lingua. i. blãda loqu
tione, dente. i. ſeuera correctione, ſed ſolum pollent ore. i. dura
& detractoria obloquutione. Lingua. n. ſignificat dulcem moni
tionem, Deus vero ſeueram correctionem, quorum vtroq; iſti
carent. Duritia aũt oris ſignificat detractionẽ, qua procul du-
bio iſti valẽt. Eſa 49. Poſuit os meum dominus quaſi gladium
acutum. Et ideo de mari ad ripam tales exeũt, quia vere iſti ni
hil aliud petunt, niſi in ripa mundi paſci, & ſatiari herbis. i.
diuitiis & delicijs honoribuſq́; mundanis, et ad dignitates ſecu
li promoueri. Eze. 47. Aquæ eius exiliẽt de ſanctuario, & intra
bunt mare. In mari autem vbi ſunt. i. in religione non ſe profun
dant in aqua amara pœnitentiæ per humilitatem, imo ſemper
volunt ſuperius in ſuperficie. i. in ſtatu prælationis ſuper alios
enatare, & alios ſibi ſuppeditare, vt ſic calore ſolis. i. mundi p-
ſperitate fruantur. Iſte patent ad oculum, quia tales ſemper vo
lunt aliis dominari 3. Reg. 1. Adonias eleuabatur dicẽs, ego re
gnabo. Vel dic etiam de detractoribus, vel de diuitibus, qui in
amara penitentia non ſe inuoluũt, ſed natant ſurſum per ſuper
biam, & herbas. i. mundi diuitias depaſcuntur. In circuitu. n. i.
4 in ſuperficie impii ambulant. ¶ Secundum Ariſto. li. 3. de par-
tibus aialium. c. 8. Nullum aial habens ſquama, teſtas vel plu-
mas, habet veſicam, propter potus paucitatem, pręter tortucã,
quia ſuperfluitas potus tranſit in talium pellium nutrimẽtum.
Veruntamẽ quia tortuca duriſsimè eſt teſte, & pulmonem ha-
bet ſanguineũ & carnoſum, ideo data eſt ſibi veſica ad euacua
tionem ſuperflui humoris. Sic verè illi qui habent plumas ſu-
perbiæ & elationis, teſtam duritię & obſtinationis, ſquamas di
uitiarum & temporalis poſſeſsionis, non habent veſicam con-
feſsionis, vel pietatis & compaſsionis, qua. ſ. veſica ſuperfluitas
peccatorum & diuitiarum euacuetur. Nã quia parum potant,
. ſ. de aqua ſacræ ſcripturæ & prædicationis, ideo non habẽt ve
ſicam ſpiritualis euacuationis, præter tortucam. i. præter ali-
quos raros bonos diuites, qui quia habent pulmonẽ & ſangui-
nem Chriſti & dominicę paſsioni, ideo dedit eis natura. i. De⁹
q̃ ſe per veſicam pœnitentiæ de peccatis, & p veſicã elemoſy-
nę de diuitiis vacuarẽt. Vide de teſtudine tractatu de piſcibus.

De Vacca. *Cap. 103.*

VACCA fœmina Tauri dicta eſt quaſi boacca ſe- 1
cundum Iſid. li. 12. Et eſt aial luxurioſum petul-
cum & laſciuum, & ſtatim poſt annũ mouetur ad
coitum, & forte ante, tempore aũt coit⁹ efficitur
ſilueſtris, ita q̃ nõ poſſunt eas edomare paſtores,
& per frequentes mugitus ardorem ſuæ libidinis manifeſtant,
vt dicit Ariſt. Talis eſt mulier mala, quæ ad litteram petulans
eſt & laſciua, & ſtatim poſt annum. i. ab ipſo tpe iuuentutis mo
uetur ad coitum. i. ad luxuriem exercendã, & ardorẽ ſuæ libi-
dinis oſtendit per mugitus ſuorum cãtuum & verborũ, & per
ſaltus ſuorũ geſtuũ laſciuorum; quia ſicut ſm Ariſt. vacca tpe
coitus ſalit aliquotiens ſup taurum, deſiderans cum eo copula
ri, ſic vere iſtæ ſaliunt ad colla iuuenum, quaſi eos rapientes &
cogentes ad actus luxuriæ perpetrandos 1. Regũ 20. Fili mu-
lieris vltro virum rapientis. Et ideo pro certo tales nõ poſſunt
a paſtoribus. i. a parentibus & amicis cuſtodiri, quia mala mu-
lier ſeruari non põt, nec etiam caſtigari. Ideo dicit Theophra-
ſtus li. de nuptiis. Stultum eſt erga mulierem cuſtodiam adhi-
bere, cum bona ſeruari non debeat mala nequeat. Et ideo pro-
uer. 7. Ecce mulier &c. Et ideo quandoq; ſilueſtres fiunt. i. tota
liter publicę meretrices. Vel dic de malis ſubditis religioſis, q
non poſſunt domari a paſtoribus & prælatis, imo quãque fiunt
ſilueſtres apoſtatando & per mugitus ſuos. i. per ſua luxurioſa
verba libidinẽ manifeſtant. Ideo prælatis dr̃ Eccl. 42. Super fi-
liam luxurioſam firma cuſtodiam. ¶ Vacca portat 9. menſibus 2
vel 10. ſecundum vulgum, & in 10. parit, & ſi ante pepererit, fę
tus non viuet, nec ſuæ vngulę complebũtur. Et viuit vacca 15.
annis & bos ſimiliter, ſed ſi caſtrati fuerint, magis viuũt. i. 20.
Sic verè aĩa debet fœtus ſuos, ſ. bona opera portare & nutrire
10. menſibus. i. in obſeruantia 10. mandatorum, & illa quæ alias
parit & facit, non viuunt. ſ. per gratiam, quia quicquid fit extra
ambitum 10. mandatorum, principaliter vel acceſſoriæ, nõ eſt
acceptabile coram Deo. Quindecim etiam annis. i. in quinario
ter ducto, hoc eſt dictu, in obſeruantia quinq; ſenſuum, in fide
Trinitatis habet per gratiã viuere, & maximè ſi caſta fuerit &
caſtrata, ſ. quantum ad munditiam cogitat⁹ & operationis & lo
quelę, quia vere illi qui ſunt caſtrati per votum & actum caſti
tatis, diutius viuunt. i. diutius in gratia perſeuerẽt. ideo Sap. 4.
O q̃ pulchra eſt generatio cum caſtitate. ¶ Vaccã vt cõiter pa- 3
rit vnum fœtũ, & aliqñ duos, & qñ vaccę plures fętus conci-
piunt & pariunt, ſignum eſt (vt dicũt homines) in hyeme mul
tam pluuiam affuturam, ſicut dicit Ariſt. ibidem. Sic verè quã
do vaccæ. i. boni Chriſtiani iugo domini ſubacti pariunt & fa-
ciunt plures fętus. i. plura bona opera, ſignũ eſt q̃ in hyeme. i.
in ſtatu poſt mortem pluuia ęternę beatitudinis maior erit, q a
Deus (ſecũdum pſal.) reddit vnicuiq; ſecũdum opera ſua. Idẽ.
Torrente voluptatis tuæ potabis eos. & iterum. Pluuiam volũ
tariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ. ¶ Vacca non habet lac 4
vt communiter antequam imprægnetur, quod ſi habuerit, ni-
hil valet, & lac vaccę aliquotiens induratur ſicut lapis, & coa-
gulatur, & hoc qñ ſibi miſcetur aqua, vt dicit idem ibidem. Sic
verè hõ niſi per bonũ propoſitũ imprægnetur, & niſi pariat p
bonum opus, non poteſt habere lac doctrinæ & prędicationis,
gratiæ & deuotionis q̃ ſi lac doctrinæ vel ſciẽtiæ alias habue-
rit, nihil valet, ſicut patet in quæſtuarijs prædicatoribus & hy
pocritis. Lac etiam vaccæ, id eſt prædicatio & doctrina bono-
rum coagulari debet ſicut lapis, ſcilicet per duritiã correctio-
nis, ad percutiendum duros peccatores & obſtinatos. Hierem.
23. Verba mea quaſi ignis, & quaſi malleus conterens petram.
quia verè ſicut dicitur Iob 41. talibus in ſtipulam vertũtur la-
pides fundæ ¶ Vacca in ſocietate viuit & ſi a grege receſſerit, 5
ſæpe a beſtiis deuoratur. Sic verè homo quandiu eſt in grege
. i. in ſocietate bonorum vel in religione, poteſt viuere per gra
tiam. Si autem ab huieſmodi grege ſe ſeparauerit per partiali
tatem, diuiſionem & apoſtaſiam, & appellationem, tunc a be-
ſtiis. i. a demonibus & vitiis enecatur. Actu. 27. Nõ poteſtis ſal
ui fieri, niſi in naui manſeritis. ¶ Vacca habet vocem groſsiorẽ 6
quàm bos, quod eſt contrarium omnium animalium. cornua
et habet duriora & nodoſa, quę tñ poſſunt mollificari p ignẽ &
ſi vacca infirmetur in pedibus p podagrã, vel alias, vtile eſt q̃
inter cornua ſibi medicine vel oleũ apponat, vt dicit Ariſt. Sic

verè in oī genere hominū illi qui ſunt vaccę.i. imbecilles & im
perfecti,ſunt groſsioris mugitus per iactantiam & loquacita-
tem,durioris cornu per obſtinationem & auſteritatem, q̄ bo-
ues.i.q̄ illi qui ſunt boni,iuſti & perfecti,quia ſicut dr̄ Eccl.21.
In ore fatui verba inenarrabilia.Et quia ſæpe tales in pedibus
per pigritiam ægrotant, quia etiam cornua ſuæ obſtinationis
multum ſunt dura.i.p malas conſuetudines indurata,ideo vti-
le eſt q̄ eis ignis correctionis & oleum compaſsionis appona-
tur,vt ſic cornua ſuæ duræ ſuperbiæ molliantur, & pedes ſua-
rum affectionū ad greſſum bonorū operum reducantur. Oleū
de capite tuo non deficiat.Eccl.9. Ea pone ſi vis aliter ſicut ſu-
pra de cornu vel de boue. Vel dic q̄ vaccæ.i.pauperes balliuē
& mali iudices duriora habent cornua.i.duriorē punitionē &
correctionem q̄ boues.i.q̄ autentici & maturi,quia ſm Poetā,
7 Aſperius nihil eſt humili cū ſurgit in altū. ¶ Vacca habet cor-
nua fortiora,& vocem acutiorē q̄ bos,& ēt groſsiorē. Sic ve
rè ſæpe inueniuntur multæ mulieres quæ ſunt bobus.i. multis
hoibus meliores,elatius.n.& apertius vociferant confitēdo,&
deū laudando,& fortius operantur vitijs reſiſtēdo. Prouer.31.
8 Mulierē fortem q̄s inueniet? ¶ Vacca diligit bibere aquā cla-
9 ram &c.vide ſupra de Tauro,& expone ſicut ibi. ¶ Vacca ali-
qñ in pedibus patitur podagrā, cuius ſignum eſt qñ ſubmittit
aures,& comedere ceſſat.In fimo iacēs proprio impingueſcit,
& quanto plus ei a labore parcitur,tanto torpet amplius & pi
greſcit.Impinguata ēt iugum abijcit,ſed minus ſolito paſſa,iu-
go ad vltimū ſe ſupponit.Recte tales ſunt mali ſubditi, vel cla-
ro noſtra,quia aliqñ ſiunt podagrici per accidiam,& tunc ſub-
mittunt aures.i.auditum per inobedientiam,quia.ſ.non liben-
ter audiunt quæ mandantur,& ceſſant comedere,ſ. cibum gra
tiæ & doctrinæ,ſicut patet,quia tales non vadūt ad miſſam, ne
que ad ſermones.Pedes eorum pigri ſunt ad ambulandum.Sa
piē.15.Et in fimo.i.in lecto & in delicijs carnalibus requieſcūt
Requieuit in fęcib' ſuis.Hier.48.Et ibi per carnis deſideria im
pingueſcunt.Et quanto plus Deus vel prælatus iſtis parcit a la
bore.ſ.& tribulatione & pęnitentia & correctione & baptiſmo
di,tanto magis ac magis impingueſcunt, & a labore bonorum
operum retardant,ita quòd per impinguationem deliciarum,
iugū Chriſti & mandatorum reijciunt & contemnunt. A ſecu-
lo confregiſti iugū. Hier.2. Deut.32.Impinguatus eſt dilectus,
& recalcitrauit.Et ideo neceſſe eſt q̄ paſſus deliciarum & diui
tiarum a Deo vel a prælatis vel ab aīa talibus ſubtrahatur, vt
ad iugum mandatorū Dei iterum reducant. Et ideo qñ Deus
videt diuites p̄p impinguationem bonorū temporalium inſo-
leſcere & pigreſcere, ſæpius ſubtrahit ea ſibi per pluuiā vel p̄
gelu.Iniquitates.n.noſtræ prohibuerunt bonum a nobis.Hie.
10 5.¶ Qñ vacca eſtro.i.muſca vacina pūgitur,caudam erigit, &
miro modo inſaniens p̄ campos currit & diſcurrit ſine paſto-
ris licentia & mandato.Sic verè qñ muſca.i.diabolus cum acu
leo deſperationis vel tētationis pungit vaccam.i. religioſum,
tunc per apoſtaſiam extra gregem religionis fugit, & per cam
pos.i.per mundū diſcurrit ſine paſtoris ſui Chriſti vel prælati
conſilio vel mādato,& hoc,quia caudam.i.finem vitę erigit ad
paradiſum.ſ.ſua reputatione, & quia in fine ſperat pęnitere, &
ad eum reuerti.Vel poteſt dici de homine auaro vel diuite,qui
per campos.i. per mundi diuitias currunt extra Chriſti volun
tatem, qñ.ſ.a diabolo p̄ aculeum auaritiæ ſtimulantur. Vitula
formoſa Ægyptus, ſtimulator ab aquilone veniet ei. Hier.46.
Vel expone de mulieribus, quæ aculeo malorum verborum
& ſuggeſtionum a luxurioſis vel a diabolo punctæ vndique
diſcurrunt, & meretrices fiunt, & hoc maximè in æſtate.i.in
ſtatu proſperitatis, ſine licentia paſtoris.i.viri ſui &c. Ideo
Amos 4. Vaccę pingues quæ eſtis in monte Samariæ.

De Vacca agreſti, quam nihil aliud eſſe putem quàm bonaſum. Cap. 104.

VACCA agreſtis ſecundum Ariſto. & Auicennā
1 inuenitur in terra Parthorum, & habet crines in
collo ſicut equus,& ideo a multis dr̄ equiceruus.
in montanis habitat,cornib' caret,ſtercus eijcit,
& canes perſequentes vrit. Nam quia ſibi natura
defenſionem a cornibus denegauit, dedit ſibi eijcere ſtercora
vrentia,vt a canibus minime ſequeretur.Aliquando tamen ha
bent cornua tales vaccæ,ſed ſunt parua, contra dorſum verſa.
Re vera tales ſunt viri perfecti,& maximè tales ſunt boni cle-
rici & religioſi,qui in ſiluis pœnitentiæ vel in ſacræ ſcripturę,
& in montibus perfectionis habitant & verſantur,qui cornib'
ſuperbiæ vel temporalis potentiæ carentes,crinibus.i. virtuti-
bus decorantur,& oculos intellectus habent pulchros per di-
ſcretionem, & ne a canibus.i.a mundi raptoribus perſequatur
debent ſtercus diuitiarum eijcere per contemptū, & ſic a cani
bus iſtis ſe tueri,quia vere contra mundi raptores tutiſsimum
eſt remedium nil habere,ſecundum Senecā. Veruntamen ali-
quando(ſicut patet)habent cornua potentiæ ſecularis, ſed q̄a
non ſufficiunt vt ſe a canibus.i.a principibus tueantur,ideo nō
eſt melius remedium niſi q̄ diuitiarum ſtercora vilipendant.
quod quia non faciunt,ideo a cunctis principibus infeſtantur,
vt dicant illud pſal.Circundederunt me canes multi. &c. Vel
dic q̄ iſta vacca ſignificat diuites,qui qñ a canibus.i.a iudicib'
perſequuntur,vt de exceſsibus puniantur, ſtatim proijciūt cō
tra eos ſtercora.i.dona & munera,& mundi diuitias,quæ dicū
tur ſtercora ab apoſtolo.Ad Phil.3. Et ſic eos per auaritiā vrūt
& excæcāt & inflammant,& ita ipſos compellunt retrocedere
& a punitione ceſſare.Prouer.22. Victoriam & honorem acq-
rit qui dat munera,animas vero accipientium rapiet. ¶ In cor 2
de vaccę aliqñ accipitur os,ſicut ī corde cerui vel cameli & tau
ri,& illud os quando incaleſcit ſanguis,titillando mouet cor-
dis ſubſtantiam,& ex tali titillatione vacca quaſi ſubito ſe eri-
git,& exultando & lętando ſalit velociùs & diſcurrit. Sic verè
charisſimi quando in corde noſtro eſt os ſcilicet Chriſtus(qui
eſt os de oſsibus noſtris,& caro de carne noſtra Gene.2.) tunc
quando ſanguis.i.affectio noſtra incaleſcit per diuinum amorē
os illud mouet ſubſtantiam cordis noſtri per bonam inſpiratio
nem & tunc exſurgit in nobis lætitia ſpiritualis, & ſubito nos
erigimur ad æterna per contemplationem, ſaltamus per affe-
ctionem,diſcurrimus per bonam operationem.pſal. Exultatio
nes Dei in gutture eorum.

De Vitulo. Cap. 105.

VITULUS ſecundum Iſidor. a virtute nomen ſum- 1
pſit, eo q̄ ſtatim q̄ naſcitur, virtute p̄pria ad quæ-
renda matris vbera erigitur & leuatur, matris vberi-
bus reficitur & lactatur,& a matre lambitur & pur
gatur, vitulus matrem & ei' vocem ſequitur & cognoſcit,vbe
ra fronte excutit, & ſic vberiorem lactis abundantiam a ma-
tre ſibi quærit,ante & circa matrē ſuam ſalit & diſcurrit,ſed ſa
liendo a matris veſtigijs non diſcedit.vt dicunt Ariſto. Iſid.&
Auicen. Vitulus eſt homo,mater eſt Chriſtus,eccleſia,vel p̄-
latus. Quia igitur nos ab vberibus Chriſti & eccleſiæ.i.ab ei'
pietate reficimur & nutrimur & ſpiritualiter & temporaliter,
ab ipſo etiā per baptiſmum ab omni culpa abſtergimur & laua
mur,ideo ab ipſa natiuitate.i.a tempore iuuentutis debemus
caput intentionis per contemplationem & affectionem erige-
re,& ab vberibus miſericordiam Chriſti lac ſuæ gratię exqui-
rere,& iſtud lac quaſi violenter per orationem excutere, & il-
lum totis viſceribus diligere,vocem eius & prædicationem co
gnoſcere & implere,& eum per bonam operationem & imita
tionem ſequi,& ab eius veſtigijs nullatenus elongari. ideo Ioā.
10.Vocat proprias oues nominatim, & vocē eius audiūt, alie-
num autem non ſequuntur. Et coram iſto,(.ſ.in cōſcientia vbi
ipſe videt)debem' ſpiritualiter exultare, & per bona opera di
ſcurrere,& de virtute in virtutem coram eo ludere vel ſalire.
Ludens coram eo,ludens in orbe terrarum. Prouer.8. Vel per
lac intelligo temporalia,quæ qñ deficiunt,a deo per proceſsio
nem & orationē ſunt quærenda. Vel dic contra ambitioſos &
carnales vitulos.i.clericos & religioſos,q ab ipſa iuuentute hę
rent ad vbera matris. i.ad præbendas & beneficia eccleſiæ, &
cum fronte.i.cū duritia & auſteritate,ſ.ſuæ appellationis,rixæ
& diuiſionis,& hmōi,excutiunt ſibi lac iſtud & matrem ſuā.i.
carnalē prælatū eos affectuoſè promouentē diligunt & ſequū-
tur,& ab eius conſortio vix diſcedūt, ſicut patet ad litterā de
aliquibus carnalibus prælatis,& de ſua carnali familia & parē
tela,a qua tota die circundantur,& vberibus ſuis.i.t̄palibus be
neficijs impinguātur. Nā vt dr̄ Prouer.19.Multi colunt perſo
nā potentis,& amici ſunt dona tribuentis. Vel dic q̄ mater eſt
eccleſia vel prælatus,a quib' nos qui ſumus vituli ſui, lacte do
ctrinæ & t̄palium beneficiorum continuè educamur,& ab eis
per correctionem & p̄ baptiſmū & confeſsionē a cūctis immū
ditijs ſpūalib' abſtergimur & lauamur, & ideo iſtam matrem
debemus diligere et defendere,et lac ipſius.i.doctrinam quæ-
rere & amare. ¶ In fronte vituli (ſicut Iſido. dicit) naſcitur 2
quædam

quædam caruncula quæ a magis amoris aſſeritur incentiuum,
quam ſtatim ſcindit ei mater cum dentibus, nec ipſum dimit-
tit ab vbere, quouſq; ablatum fuerit tale virus. Idem dicit Ari.
& Auicen. de pullo equi, & ideo vide ſupra de equa, & expone
ſicut ibi. ſ. de originali peccato, vel de prælatis, vel de vitulis.
3 ¶ Si vitulus in iuuentute non caſtretur, erit paruus, ſicut dicit
Ariſto. lib. 9. de animalibus. c. vltimo. Caſtratio. n. animalibus
dat crementum. Sic verè chariſſimi illi qui non ſunt caſtrati
per continentiam vel virginalem, vel coniugalem, vel vidua-
lem, vt communiter non ſunt magni. ſ. in virtutibus meritis &
gratijs, imo parui. vel magni etiam nõ ſunt in temporalibus &
diuitijs, ſicut patet de luxurioſis, qui vt cõiter in diuitijs & in
moribus non ſunt magni. Luc. 19. Non poterat videre Ieſum,
quia ſtatura puſillus erat.

De Vitulo marino. Cap. 106.

1 VITVLVS marinus eſt belua in terra & in mari
commorans, in terra parit, & nunquã pluſquam
duos, & fœtum mãmis educat, ſed poſt. 12. diem
ducit eum ad mare, & eum aſſueſacit de cætero
ad natãdum, vt dicit Pli. li. 9. c. 13. Vitulus iſte eſt
prælatus, filij eius ſunt ſubditi, terra eſt ſtatus pœ
nitentiæ, mare eſt mundus. Prælatus ergo vel religio in prin-
cipio ſolebat filios ſuos. ſ. ſubditos, in terra i. in aſperitate pœ-
nitẽtiæ parere vel locare, & hoc quãdiu in ſpatio 10. dierũ. i. in
adimpletione decalogi & perfectione perdurauit, ſed quia (iã
diu eſt) ipſa venit ad vndenariũ, qui eſt primus numerus trãſ-
greſſionis denarij. i. ad tranſgreſſionem 10. mandatorũ, & mul
titudinem omnium vitiorum, ideo nunc filios ſuos non ducit
per terram. i. per pœnitentiam & laborem, imo vere ad mare
fluctuoſum huius mundi. i. ad mundi negocia exercenda ipſos
attrahit & inducit, quia ſicut patet, hodie defecit in religione
pœnitentia & afflictio, decẽ mandatorũ obſeruatio, & ibi abun
dat fluctus litium & obiurgatio. Figura. Eze. 47. vbi Ezechiel
vidit aquas quæ egrediebantur de ſanctuario, & intrabant ma
re. Sic verè religioſi receſſerunt a ſanctuario. i. a ſanctitate &
perfectione vitæ, & iam intrauerunt mare. i. amorem mundi,
vbi eſt fluctuatio iurgiorum. ideo eis põt hodie dici illud pſal.
In mari viæ tuæ, & ſemitæ tuę in aquis multis. Vel dic de diui
tibus, qui filios ſuos in terra. i. ad temporales diuitias acquiren-
das, in mari. i. ad mundi fluctuoſa litigia exequenda inſtituunt
& informant. Vel dic ꝙ prælatus filios ſuos qui in terra. i. in
amore terrenorum diu ſteterunt, debet ad mare. i. ad contritio
nem & lachrymas inuitare. Vel dic ꝙ Chriſtus filios ſuos qui
erant in terra. i. in pœnitentia & humilitate, vel ſubtus terram
. ſ. in inferno duxit ad mare. i. ad affluentiam opulentiæ paradi-
ſi, vbi perpetuo ſecum natant. Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, qui
poſtquam in terra. i. in vita iſta concepit per ſuggeſtiones & tẽ
tationes, nutriuit per delectationes filios ſuos. ſ. peccatores, tã-
dem facit eos tranſgredi denariũ decalogi per malos conſen-
ſus & operationes, & ſic in vndecimo die. i. in plenitudine om-
nium peccatorum ducit eos ad mare. i. amaritudinem inferna-
lem, vbi in fluctibus tormentorum, & in aquis miſeriæ perpe-
tuo ſecum natant, vt dicant tales illud Pſal. Super aquam refe
ctionis educauit me. & Eſai. 25. Extendit natans ad natandum
2 manus ſuas. ¶ Vitulus marinus eſt animal ſummè diſciplinabi
le, quia voce & viſu dicitur populum ſalutare, quia tranſiens
coram aliquo, vel ei obuians, vultum ſibi inclinat aliquantulũ
mugiendo, Pli. ibidem. Sic verè chariſſimi multo magis homo
rationabilis debet alios benigniter & affabiliter ſalutare, & de-
bitam reuerẽtiam exhibere, & maximè maioribus & prælatis:
ideo Eccle. 4. Congregationi pauperum affabilem te facito, &
magnato humilia caput tuũ. Debet etiã diſciplinabilis eſſe, &
diſciplinã ſuſcipere. & ſub diſciplina viuere & manere, quia ſi
cut dicitur Sap. 3. Diſciplinam qui abijcit, infęlix eſt. ¶ Vitulus
3 marinus ſuper omnia animalia graui ſomno opprimitur, vt a
aut nunquam interimitur vel vulneratur, niſi forte caput ip-
ſius illidatur. In aqua antẽ & mari habitat & verſatur, & quaſ-
dam habet pinnulas quibus vtitur in natãdo, vt dicit idem. Sic
vere peccator graui ſomno delectationis & vitiorum opprimi
tur, in aqua & in terra. i. in delicijs & vitijs conuerſatur, & in
mari deliciatum cum ſuis pinnulis. i. cum ſuis malis affectioni
bus voluptuatur, vix etiam aut nunquã poteſt vulnerari. i. per
contritionem, niſi forte caput eius. i. intẽtio interior a Deo per
inſpirationem primitus vulneretur, licet prædicator ſibi faciat
multos ictus correctionis. ideo Iob 41. Non fugabit eũ vir ſa-
gittarius, in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę. Vel dic de vi
ro iuſto, qui deberet eſſe ſomnolentus per contemplationem &
deuotionem, fortis & patiens. ſ. contra tribulationem, in ter-
ra incedere per pœnitentiã & macerationem, in aqua natare
per lachrymas & deuotionẽ, potiſſimè in aqua maris per ama
ritudinem & contritionem, & ibi cum pinnulis. i. cum bonis af-
fectionibus & delectationibus ſe immergere vel lauare. Lauare
re ergo & vngere. Ruth. 3. ¶ Vitulus marinus habet duas pin- 4
nulas, cum quibus in mari regitur ad natandũ, ſed ſi quis dex-
teram ſuam pinnulam capiti ſuo ſuppoſuerit, ſtatim vehemen
tiſſimo ſomno ſopietur, vt dicit Plinius ibidem. Chariſſimi vi
tulus iſte eſt Chriſtus, duæ pinnulæ ſuæ cum quibus mare hu-
ius mundi peragrat atque regit, ſunt miſericordia & iuſtitia,
dextra miſericordia, ſiniſtra iuſtitia, vel ęterna proſperitas dex
tra, & æterna aduerſitas ſiniſtra. Si igitur dextra pinnula iſtius
vituli. i. paradiſi gloria & Chriſti miſericordia noſtro capiti. i.
intentioni noſtræ fuerit ſuppoſita, pro certo ſomnum contem-
plationis & ſpiritualis delectationis in nobis faciet & cauſa-
bit, quia vere ad contemplationem & deſiderium æternorum
mirabiliter homo mouetur, quando Chriſti miſericordiam &
æternam affluentiam intuetur. Iob 11. Requieſces, & non erit
qui te exterreat. ¶ Vitulus marinus talis eſt naturę, quòd pellis 5
eius ſemper ſequitur motum maris. Vnde vbicunq; pellis illa
fuerit, ſemper ſecundum motum maris regulatur, quia ſi ma-
re plenum & pacatum fuerit, tunc pili eius ſunt pacati, ſi autẽ
ęſtus maris receſſerit, tunc pellis huius vituli inhorreſcit, vt di-
cit Pli. Ibidem. ſ. li. 9. c. 13. Chariſſimi, vitulus iſte eſt diabolus,
pellis eius ſunt omnes reprobi quibus circundatur & veſtitur,
mare eſt mundus, aquæ eius ſunt diuitiæ & deliciæ, quæ fluunt
& variantur vt aqua. Pellis igitur vituli. i. reprobi huius mun-
di ſequuntur motum maris. i. ſecundum motus & regulas, ſta-
tus & conſuetudines huius mundi ſeipſos regulant & confor-
mant. Vnde ſi mare. i. mundus fuerit plenum. ſ. aquis proſperi-
tatis, diuitiarum & deliciarum, tũc vere iſta pellis pacificatur,
gaudet. i. & lętatur, quia mali in proſperitate ſua valde gaudẽt
quando ipſam ſtare & non defluere vident, ſed vere quando
ęſtus & abundantia aquarum huiuſmodi recedit. quãdo. ſ. mũ-
di proſperitas deficit, vtpote qñ ad ſtatum deueniunt pauper-
tatis, & quando per aliquod infortunium eis proſpere non ſuc-
cedit, tunc vere pellis huiuſmodi inhorreſcit, quia. ſ. tunc defi-
ciunt & triſtantur. Inhorruerunt pili carnis meæ &c. Iob 4.
¶ Vitulus marinus ſecundum Plin. libr. 11. c. 37. habet oculos 6
in mille colores vertibiles, duplicem habet linguam, & in me-
dio renunculorum non habet pinguedinem, auribus caret, &
in oſſibus ſpinę ſolus inter aquatica habet medullam. ſicut di-
cit Pli. in diuerſis locis capituli ſupradicti. Tales videntur eſſe
mundani, quia pro certo iſti ſunt qui oculos intentionis & mẽ
tis multipliciter variant, linguam etiam ſuæ locutionis diuer-
ſimode. ſ. adulando & detrahendo duplicant, aures obedientię
non habent, pinguedinem deuotionis abdicant, et medulla car
nalitatis abondant. Ideo breuiter Eccl. 20. dicitur ꝙ oculi inſi-
pientis ſeptemplices ſunt. Eccl. etiam 5. dicitur ꝙ peccator co
gnoſcitur in duplici lingua.

De vncia. Cap. 107.

1 VNCIA (ſicut dicitur in libro de natura rerũ)
eſt animal non altius cane, ſed longius, cuius
mirabilis eſt natura, quia ſi dum eſt in calore
coitus hominem vulnerauerit, ſtatim venient
mures & mingent ſuper eũ, & morietur. Vnde
de quodam legitur ꝙ ab ea vulneratus, ad ma
re ſe portari fecit, vt cum mures ad mare veniſſet, ipſum pro-
pter mare attingere non valerent, ſed cũ ad mare fugeret, mu-
res innumerabiles cum eo nauem intrauerunt, & dum nauem
roderent, & nautæ mergi timerent, ipſum militem ad terram
reduxerunt, quem mures protinus corroſerunt & occiderunt,
ſicut ponitur in chronica martiniana, & etiã Vincentius ponit
li. 26. c. 117. vbi addit ꝙ in aſiaticis regionibus ſi leopardus ho
minem morderet, mures contra eum congregantur. Vnde ponit
vnum mirabile, ꝙ cum quidam taliter eſſet vulneratus, & ab
infinitis muribus inuaderetur, ab amicis portatus eſt in mare,
mures vero pluſquam mille venientes ad littus, & cortices ma
lorum granatorum inuenientes, & eos in mari ponentes, in ip
ſis nauigare cęperunt, ad nauemque & ad hominem venientes
perueniſſet, niſi nautæ eos in fluctibus ſubmerſiſſent. Nam (vt
ait) ſi mures per nouem dies arcentur ne homini leſo noceant,

nocere

nocere amplius non attentant. Per vncias & leopardos intelligo mundi principes & potētes, per mures vero intelligo balliuos & oſſiciales & alios inferiores maliuolos & mordaces, quia pro certo ſi contingat ꝙ aliquis potens momorderit aliquem hominem.i.geſſerit aliquod odium contra aliquem, ſtatim inſurgent contra eum mures.i. ipſorum potentum balliui, familiares & detractores, qui.ſ. non ceſſant vrina fœtentiū infamationum ipſum accuſare & fedare, & eum etiam rapinis & iniurijs corrodere & mordere, ita ꝙ neceſſe habet ſugere vel perire. Timēdus eſt ergo morſus et indignatio malorum, quia ex hoc ſequitur morſus & rapina, detractio & diffamatio malorum inferiorum, & malorum relatorum & adulatorū. Iſtud etiam videmus in religione, quia ſi quis a prælato ſuo oditur, omnes alij contra eum prouocantur. Iſtud etiam videmus in illis qui fuerunt in officijs regum & magnatum, quia ſi magiſtri ipſorum mordeant, deponant vel affligant eos, ſtatim ſolet omnes mures.i.omnes qui habēt aliquam poteſtatem rodēdi, obloquendi, & nocendi, eos inuadere, & eos diffamare, & lætaliter infeſtare, contra illud Naum.1. Non conſurget duplex tribulatio, & Eſa.42 Calamum quaſſatum non conteret. Vel dic ꝙ tales beſtię ſignificant Chriſtum & angelos, qui ſtatim ꝙ aliquem peccatorem per dānationis ſententiam momorderint, præſto ſunt mures.i.demones ad eum rodendum, & æternaliter affligendum, & ſic duplicem habent tribulationem.ſ. morſum Chriſti.i.exclusionem a regno, & morſum murium.i. afflictionem in inferno. Vel dic ꝙ morſus & tentatio murium id eſt demonum non vitatur niſi nauis Crucis Chriſti auailietur & mare pœnitentiæ ſubintretur, vel niſi nouenarius.i.angelorum auxilium ſuffragetur.

De Vrſo. *Cap. 108.*

1 VRſus ſēm Iſido. dicitur ab vrgendo, eo ꝙ illud quod apprehendit, fortiter ſtringit, quandoque incedit erectus, & eius maxima eſt fortitudo in manibus & lumbis, & ſēm Ariſto. Vrſus comedit omnia indifferenter, & pugnat cum canibus & cum tauro, caput autem vrſi ſumme eſt debile. Talis eſt diabolus, quia vere quando diabolus aliquem apprehendit per vitia & peccata, ſtringit eum fortiter atque ligat per malas conſuetudines & complacentias peccatorum. Tyrāni etiā illud quod rapuerunt, ita fortiter tenent, ꝙ reſtituere perpetuo nihil volunt. Canti.3. Tenui eum, nec dimittam. Iſte etiam incedit erectus per ſuperbiam, & comedit omnia & ſibi incorporat per rapinam & auaritiā. Nam ipſe impugnat canes.i.fideles viros & prælatos, tauros.i.ſimplices & ignaros. Manus.n.ipſius contra omnes, Gen.16. Et iſti habent fortes manus, & fortitudinē in lumbis, quia vere fortes ſunt ad libidinem lumborum, & ad mala opera manuum, tamen in capite ſunt debiles.i. in bonis ſpiritualis, & in fide vel oratione, quæ caput morū ſunt & principia. Iſtud patet de diuitibus, qui ſunt erecti per ſuperbiam, et alios fortiter ſtringunt ſuis contractibus & cautelis.ſ. tauros.i. agricolas & vicinos, canes.i. pauperes & famelicos. Vel pone de detractoribus, qui oia comedunt, & pugnant cū tauro &c.

2 ſicut ſupra. ¶ Vrſa catulis imprægnata parit & emittit eos informes.ſ.quandam maſſam carneam ſēm Iſido. Vnde ſēm Pli.li.8. c.36. naſcuntur parui ſicut mures, ſine oculis, & ſine pilo, vngues tamen prominent, ſed poſtquam nati ſunt, mater eos lambendo format, & cum lingua lineat & figurat, & ipſos in ventre perfici non dimittit, ne forte propter guloſitatem ab eis enecetur, & ideo quia.30.diē parit, præcipitata fecunditas filios parturit imperfectos, vt dicit Iſid.li.12. Chariſsimi, vrſa eſt religio vel prælatus, filij eius ſunt ſubditi & affines carnales, venter eius eſt clauſtrum, partus vel emiſſio eſt promotio ad aliquā dignitatem, beneficium vel præbēdam. Vrſa igitur.i. mollis & affectuoſus prælatus parit & emittit per promotionē, & extra ventrem ſuum ponit.i.extra clauſtrum, filios informes, hoc eſt dictu, ſuos carnales nepotulos, inſcios & indignos, qui rectè ſunt maſſa carnea per luxuriam & carnalitatem, ſunt etiam ſine oculis ſcientiæ & diſcretionis per ignorantiam & imbecillitatem, ſunt ſine pilis.i. ſine virtutibus per bonorum operū paucitatem. Ezec.16. In die ortus tui non eſt præciſus vmbilicus a te.i.carnalitas, eris ergo nuda, & confuſione plena. Ecce capillorum nuditas. Nā quia nimis cito iſti pariuntur & promouentur, ita ꝙ in ventre.i. in clauſtro perfici non dimittuntur, ideo (vt dictum eſt) exeunt imperfecti. Nā quia ſunt guloſi per auiditatem ambitionis, ideo timent prælati vngues ſuæ diſcordiæ & diſſenſionis, & ſic eos pariunt ante tempus. Non parturiui & non peperi, & non enutriui iuuenes, nec ad incrementū perduxi virgines. Eſa.23. Veruntamen quādo tales affectuoſe pepererunt & promouerunt, tūc nituntur eos formare & perficere.ſ.mittendo eos ad ſcholas, & eos lambendo per affectiones, & ſic quandoq; accidit ꝙ eos quantum ad mores lineent & figurent, & ſic eſt ordo præpoſterus, quia primo deberent perfici, & poſtea promoueri; ſed iſti faciunt econuerſo. Omne.n.animal non guloſum primo format in vētre, poſt parit. Vel dic ꝙ iſta mater eſt eccleſia, quæ omnes filios parit imperfectos.ſ.quātum ad imperfectionem originalis peccati. Vnde ab ortu & a natura homo eſt carnalis, cęcus & ignarus, & a pilis & a virtutibus nudus, veruntamen mediante lingua.i. prædicatoribus, iſti fœtus formantur, & per mores & ſcientias paulatim figurantur. Vel dic de religione contra ambitioſos, ſicut ſupra de animalibus in generali. 2

3 ¶ Vrſus & vrſa coeunt nō more aliorum animalium, ſed more hominum.ſ.cum amplexibus alternatis, & tūc alter ab altero ſeparatur, & ſeparati dormiūt in ſpeluncis, vbi maſculus triginta diebus, & fœmina quatuor menſibus latitare perhibentur. Nam fœmina vſq; ad filiorum informationem, ad maſculū nō accedit, & ei partus gratia tūc maſculus parcere ab amplexibus conſueuit. Vnde etiam Solinus dicit ꝙ tunc ſecreti honore reuerentur mares fœminas, procreatos autem informes filios mater lambit, & cum lingua ipſos perficere debet & formare, ſēm Pli.lib.8.c.36. Rectè talis dēt eſſe regula inter cōiuges & actiuos, quia verè iſti non debēt cōiungi carnaliter more pecudū.ſ. ardenter & libidinosè, ſed more hominum.i. perſonarum rationabilium.ſ.propter bonum prolis, vel propter aliam iuſtam cauſam. Nolite fieri ſicut equus & mulus. Exemplum de demonio Aſmodeo. Thobiæ 8. Et iſti tempore amoris debent ſe occultare, non ſuum ſomitem publicè demonſtrare, contra illos qui peccata ſua ſicut Sodoma prædicant. Eſa.3. Et contra illos qui de huiuſmodi actibus gloriantur. Et nota ad hoc exemplum de quodam vrſo, ſicut narrat Iacobus de Loſanna, qui cum vidiſſet ꝙ quidam homo inuenerat ipſum cum vrſa in actu carnis, voluit eum occidere, quod feciſſet, niſi homo fortiter ſe defendiſſet, & arborē aſcendiſſet. Et tunc ad literam debent alter ab alterius amplexibus abſtinere, & in ſeparatis cubiculis dormitare. Separemini abinuicem, vt vacetis orationi. 1.ad Cor.7. Nec debēt alter ad alterum accedere, niſi forte tentatus timęat incurrere maius malum. Filios autem ſuos informes inſcios & ignaros, debent cum diligentia figurare, & cum verbis benignis ipſos inſtruere & docere, & ipſos virtuoſos & moroſos facere & perfectos. Doce filium tuum, & curua ceruicem eius dum infans eſt. Eccleſiaſt.30. Vel dic quòd vrſa eſt eccleſia vel religio, cum qua non debet coire vel coniungi vrſus, id eſt prælatus more pecudum, id eſt more virorum beſtialium peccatorum.ſ.cum ardore vel libidine dominandi, ſed more hominum.i.ratione vtentium, vt.ſ.omnia ordinatè faciat & diſcretè. Fętus autē ſuos informes.i.ſubditos ignorantes, carnales & imperfectos debet cum lingua.i. cum verbis & prædicationibus formare & perficere.ſ. quo ad gratias & virtutes dicens illud Eſai.50. Dedit mihi dominus linguam eruditam, vt ſciam conſortare eum qui laſſus eſt verbo. Vel dic quòd vrſa quæ parit 30.die & quæ pariendo ſe ſumme occultat, ita ꝙ Pli. li.8.c.36. dicit ꝙ nihil rarius eſt quàm videre vrſam parientem, ſignificat viros iuſtos, qui bona opera die triceſimo (q conſtāt ex denario ter ducto) .i. in fide trinitatis & obſeruātia decalogi debēt parere, & ad hoc debent ſe occultare, & viſus & laudē hominum fugere & vitare. Matt.6. Attendite ne iuſtitiam veſtrā faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Vel dic ꝙ nihil eſt rarius quàm ꝙ vrſa.i. peccator videatur parere bonū opus.

4 ¶ Vrſus mirabiliter delectatur in lambendo pedes ſuos, ſicut ad ſenſum patet. Iſtud etiam eſt ei pro cibo dum eſt in caterna, vt dicit Plin. Chariſsimi, pedes qui ſequuntur hominem, ſunt filij & familiares, quia vere mundi diuites lambendo & fouendo pedes huiuſmodi.i.familiares & liberos delectantur.

5 ¶ Vrſus & vrſa in initio hyemis generant, & tempore illo a cūctis aliorum animalium viſibus ſe abſcondunt, & cubicula ſua herbis & frondibus circumponunt, & ne imbrem percipiant, ſumme cauent, & tunc per quindecim dies ſomno taliter opprimuntur, ꝙ vix poſſunt etiam vulneribus excitari, & tunc mirabiliter impinguantur, ſecundum Pli. ibidem. Sic pro certo ſunt luxurioſi, quia vere in occulto volunt exercere actum

illum,

illum, quia oculus adulteri obſeruat caliginem, dicens, nõ me
videbit oculus. Iob 24. Cubicula etiã ſua, domos. ſ. & loca ſua
frondibus, herbis & floribus ædificant & componunt, quia ta-
les in talibus delectantur. Prouer. 17. Myrrha & aloe & cinna-
momo aſperſi cubile meum. Et Sap. 2. Nõ prætereat nos flos tẽ
poris. Et ideo imbrẽ diuinę gratię non recipiunt, imo miro mo
do dormiunt & delectantur in vitijs & peccatis, ita ꝙ per vul-
nera tribulationum & correctionum quas eis Deus ingerit &
pręlati, a ſomno iſto nequeunt excitari, ſed ibi per carnales de-
licias impinguantur. Dormi mecum ſoror mea. 2. Reg. 13. Et
hoc ſumme accidit in principio hyemis. i. in tempore deuo-
tionis & compaſsionis, quando calor diuinę dilectionis in ipſis
6 deficit & recedit. ¶ Vrſi ſm Plin. ibidem, in principio hyemis
taliter per dies. 15. dormiunt, ꝙ vix poſſunt vulneribus excita-
ri, & tunc miro mõ pingueſcunt, & tamen ſi tunc aperirentur,
nihil inueniretur in ventre niſi aliquantulũ de humore, & cir-
ca cor de ſanguine paucæ guttæ, & tunc hebetantur oculi eo-
rum, & conſtringitur venter ſuus. Chariſsimi, vrſus eſt homo,
hyems eſt peccatum, vel indeuotio, ſomnus peccati complacẽ
tia & delectatio, vulnus tribulatio vel correctio, ſanguis me-
moria Chriſti paſsionis, & humor gratia & deuotio. Quando
igitur venit tempus hyemis. i. peccati & indeuotionis, tunc ve-
re vrſi diuites & peccatores incipiunt dormire. i. delectari &
quieſcere in delectationibus & complacentijs peccatorum &
voluptatum huius mundi. ſ. in luxuria & alijs, ita ꝙ a tali ſom-
no. i. a talibus delectationibus & peccatis non poſſunt excitari
vel extrahi aliquibus vulneribus. i. tribulationibus, prælato-
rum correctionibus, & prædicatorum iaculis & ſermonibus.
Hier. 2. Fruſtra percuſsi filios veſtros, diſciplinam non recepe
runt. Et Hiere. 5. Domine percuſſiſti eos, & non doluerunt. Et
ratio tantę obſtinationis & ſomnolentiæ eſt, quia pro certo pa
rum habent de humore. ſ. gratiæ & deuotionis & clementiæ &
compaſsionis, & quaſi nihil habent de ſanguine. i. de memoria
diuini ſanguinis & cõpaſsionis, & ideo tunc impinguantur per
luxuriæ voluptatem, tunc oculi intellectus ſui hebetantur per
ignorantiæ cæcitatẽ, tunc conſtringitur venter ſuus. i. conſcié-
tia & voluntas per auaritiæ parcitatem vel obſtinationem &
propoſitum malum, & per non confitendi voluntatem. Vnde
Iob 20. cum ſatiatus fuerit, arctabitur, vel dic ꝙ vrſus eſt ho-
mo iuſtus, qui in tempore hyemis. i. aduerſitatis debet dormire
. ſ. per contemplationem, & à tali ſomno non excitari per vulne
ra. i. per aliquam tribulationem, ſed ibi debet impinguari per
deuotionem & venter eius. i. conſcientia ſtringi, nõ aperiri per
peccatorum excluſionem. Et hoc quia debet paruum habere
de ſanguine vel humore. i. paucam vel nullam carnalem affe-
ctionem & delectationem. In pace in idipſum dormiam & re
quieſcam. Et Iob 11. Requieſces, & nõ erit qui te exterreat, &
7 habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe. ¶ Quando vrſus in hye-
me diu dormiuit. ſ. poſtquam filios genuit vel concepit, ita ꝙ
venter eius ſtrictus eſt, & oculi hebetati, in vere exit de ſpelũ-
ca, & herbam Aron laxatiuam ſibi quærit, vt venter eius laxe-
tur, & fauos apũ comedit, & ab ipſis pungi ſe permittit, vt ſan-
guine defluente, oculorum obſcuritas illuſtretur, & tunc fru-
ctibus & alijs neceſſarijs viuit, & ſuper filios volucris more cu
bat, vt Dicit Plin. ibidem. Sic vere chariſsimi homo qui in hye
me. i. in ſtatu peccatorum dormiuit. ſ. per malas complacentias
& delectationis, & filios ſuos. ſ. vitia & peccata, procreauit, qñ
venit tempus veris. ſ. in quadrageſima, vel in tempore gratiæ,
ipſe debet ſurgere a ſomno peccati per ſui ſtatus conſiderationem,
& a ſpelunca. i. ab amore mundi exire per delectabilium
abominationem. Et quia venter conſcientiæ ſuæ eſt ſtrictus in
vitijs, & malis conſuetudinibus induratus, ideo debet herbam
laxatiuam. ſ. contritionem comedere & ſibi incorporare, vt ſic
expellat vitia & peccata, & ideo debet appetere mella apum id
eſt verba doctorum & prædicatorum, vt iſtorum apum pun-
ctionibus, correctionibus & arguitionibus vulneretur, & ſan-
guis. i. ſuperflua carnalitas defluat per carnis macerationem,
vel vt ſanguis. i. peccatum exeat per confeſsionem, & ſic clari-
ficetur oculus intellectus ſui per ſcientiam & diſcretionem.
Tunc etiam debet pœnitens ſuper filios ſuos iacere. i. ſuper ma
la præterita opera, per peccatorũ iugem memoriam & recor-
dationem, & fructibus. ſ. gratiæ & deuotionis vel æternæ glo-
riæ & conſolationis enutriri per contemplationem & deuo-
tionem. Ideo talibus dicitur Hiere. 2. Vide vias tuas in conual-
li, ſcito quid feceris. ¶ Vrſus ſecundum Plin. ibidem, habet ce-
8 rebrum venenoſum, & ideo quando apprehenditur, caput cũ
ſcapulis comburitur ne ſi quis inde comederet, in vrſinam ra-
biem conuerteretur. Vrſus eſt diabolus, cerebrum eius (quod
eſt ſedes fantaſię & imaginationis) ſicut hęretici, ſcapulę eius
ſunt hęreticorum defenſores, qui pro certo ſunt venenoſi pro-
pter hęreſim et errores & ideo ne alij ſimplices iſtorum pereãt
fallacijs & venenis, ipſi quando deprehenduntur, merito com
buruntur, quia melius eſt vt vnum membrum pereat, quàm to
tum corpus mittatur in gehennam ignis. Matth. 5. Et bene di
citur ꝙ melius eſt ꝙ pereat vnus quam vniuerſitas. ¶ Vrſus ſecun- 9
dum Plin. ibidem habet caput debile. Vnde ſi ab aliquo vrgea-
tur præcipitari, de facili propter debilitatem capitis enecatur.
Vnde etiam ibidem Plin. ait ꝙ præcipitari manus capiti ſolent
impouere, vt ſic debile caput poſsint defendere. Sic verè mul-
ti ſunt qui caput morum. i. fidem habent debilem, & ideo quã-
do a diabolo præcipitantur. ſ. a ſtatu gratiæ in peccatum, tũc ne
cidantur & moriuntur. ſ. per deſperationem & errorem. Ca-
put meum doleo. 4. Regum 4. Niſi forte manus ſuas præpo-
nant, ipſas ad Deum per orationem eleuando, vel per bona
opera occupando. Sic enim per manus fractionem capitis pro-
hibẽt, & ſic orationes & bonæ operationes animæ ſtatum ſal-
uant. 2. Regum. 13. Impoſitiſque manibus ſuper caput, ibat
egrediens & clamans. Vel dic ꝙ quando quis præcipitatur a
ſtatu proſperitatis, ſtatim debet manus ſurſum ad Deum per
orationem & gratiarum actionem adhibere & extollere, & ſic
poterit a deſperationis & doloris periculo liberari. Vel dic ꝙ
quando aliquis ad infortunium & paupertatem præcipitatur,
eſt neceſſarium ꝙ manus apponat, & manualiter laboret, vt ca
put vitæ manuteneat. Vel dic ꝙ caput eſt intentio, quæ quia
debilis eſt multum, ideo præcipitatur faciliter in peccatum.
¶ Vrſus ſecundum Plin. eſt fortiſsimus quando ſol in leone, 10
& pugnat cum ceruis, tauris & canibus, & ſæpe eos vincit. Sic
verè diabolus erit fortiſsimus & ſæuiſsimus quando ſol id eſt,
Chriſtus erit in leone. i. in ſtatu & rigore & crudelitate iudi-
cij, quia tunc aduerſus tauros. i. pęnitentes, ceruos. i. viros per-
fectos, canes. i. peccatores conſurget, ſcilicet accuſando eos, &
impellendo, & contra eos per crudelitatem & ſuperbiam eri-
getur. Daniel. 11. Nec quemquam deorum curabit, ſed aduer-
ſus vniuerſa conſurget. Vel poteſt exponi de antichriſto, qui
omnes infeſtabit, & canes. i. carnales deuorabit ad ſe attrahen-
do. Iſtũ. S. inueni aliter in Plinio, ſcilicet ꝙ vrſus habet caput
debiliſsimum, quod leoni eſt fortiſsimum. Et ſic dic quòd vr-
ſus eſt peccator qui caput intentionis habet debile & inuali-
dum. Leo autem. i. iuſtus ipſum habet conſtans & ſolidũ. Pro-
uerb. 30. Leo fortiſsimus beſtiarum ad nullius pauebit occur-
ſus. Dimitte ſi vis alium reatum, quia timeo ꝙ falſus eſt. ¶ Vr- 11
ſus pugnat contra tauros & ceruos, apros & canes & vadit cõ-
tra eos erectus, & tenet cornua eorum, & eos in terram deij-
cit, & carnes eorum deuorat, & manducat, vt dicit Plin. & eſt
ſolers ad maleficia plus cunctis animalibus, ſicut dicit. Et ſe-
cundum Ariſto. libr. 8. c. 5. vrſus comedit omnia, fructus ſcili-
cet atque carnes, & aluearia apum frangit, & non obſtante ꝙ
eum pungant & lacerent, mella tamen earum comedit, deuo-
rat & conſumit, licet pungat os ipſius atque linguam. Rectè ta-
les ſunt officiales & balliui & mali principes & tyranni, quia
verè iſti pugnant per lites & controuerſias contra ceruos &
apros qui ſiluas habitant. i. contra religioſos. item contra tau-
ros, qui terram colunt, i. contra agricolas, & contra famelicos
canes. i. contra cupidos vſurarios & auaros. Nam contra om-
nes iſtos pugnant, vt extorqueant munera ſiue dona, & ideo
contra iſtos eriguntur per ſuperbiam & crudelitatem, & cor-
nua eorum. i. potẽtiam temporalem talium tenent & accipiũt,
ſicut patet, quia tales iudices prohibent vſum & expletum in
redditibus & iuriſdictionibus religioſorum, clericorũ, & alio-
rum inferiorum, vt aliquid extorqueant per rapinam, & hoc
quia ſunt ſolertiſsimi & cautiſsimi ad maleficia per malitiam
& falſitatem, & ideo ſępe ipſos ad terram. i. ad ſtatum pauper-
tatis deijciunt, & carnes ipſorum. i. temporalem ſubſtantiam
per exactiones deuorant & conſumunt. Gladius meus deuo-
rabit carnes. dixit Pharao. Exo. 15. Quia rectè illi ſunt gladius
diaboli Pharaonis. Apes etiam. i. viros iuſtos & pauperes ſub-
ditos infeſtant, & eorum aluearia. i. domos & habitacula ſępe
frangunt, vt ſic mella ipſorum. i. diuitias temporales rapiant
& deuaſtent licet ab ipſis apibus pungantur. i. licet ab eis ſuę
crudelitati (inquantum eſt eis poſsibile) reſiſtatur. Impius. n.
præualet aduerſus iuſtum. Abac. 1. Vel expone omnia de de-
tractore, qui infeſtat detrahendo tauros. i. diuites, canes la-
trantes

trátes.i.peccatores,& ceruus cornutos.i.prælatos,apros ſilue-
ſtres.i. mundi principes & tyrannos, apes mellificantes i. bo-
nos & iuſtos viros, quia vere tales per infamiam & detractio-
nem omnes alios impetunt & inuadunt,& carnes,i.vitam eo-
rum,mella.i.bona opera ſua per detractionem deſtruunt. Et li
cet lingua eorum.i.peſsima ſua verba ſæpe pungantur, arguá-
tur & reprehendátur ab apibus.i.a viris bonis & iuſtis, tamen
ab huiuſmodi detractionis officio nó deſiſtunt, quia licet ſciát
ſe diffamatos propter huiuſmodi detractionem, nunquam ta-
men ca hoc ceſſant,& ideo bene dicitur ꝙ ipſe comedit omnia
quia vere de omnibus & bonis & malis detrahunt & loquun
tur. Manus eius contra omnes. Geneſ. 16. Vel poſſunt omnia
22 exponi de diabolo.vide ſupra.§.1. ¶ Carnes vrſi dicuntur cre-
ſcere quando dormit. Vnde ſecundum Plin. dicit Theophra-
ſtus quòd ſi tunc occideretur, carnes ipſius coctæ & mortuæ
creſcerent,vbicumque ponerentur,quod eſt mirabile, ſicut di
cit. Vrſus eſt Chriſtus, carnes eius myſticæ ſunt fideles, ſed
pro certo quando Chriſtus fuit occiſus per paſsionem,& dor-
miuit per ſepulturam,tunc de cætero cœperunt creſcere car
nes ſuæ. i. fideles multiplicari, quia plures crediderunt poſt
mortem quá ante.Figura Iudic.16.de Sanſone, qui plures oc-
cidit moriens,quàm viuens.vbi dicit Gloſ.quòd Sanſon ſigni-
ficat Chriſtum, qui moriédo aduerſus plures præualuit quàm
viuendo.Et ſicut ſecundum Ariſto.Vrſus quando eſt infirmus
comedit formicas & cancros, vt ſanetur, ſic vere Chriſtus
quando infirmitates & languores noſtros. ſ. in paſsione porta-
uit,tunc formicas & cancros.i. pauperes & retrogrados pecca
tores comedit, & ſibi per fidem incorporauit, & corpori ſuo
myſtico adiunxit, quia pauperes elegit Deus &c. Iacobi.2.
23 ¶ Vrſus eſt animal impatiens & de omnibus qui tangunt eum
vult ſe vindicare,& ideo ſi quis tangit eum, ſtatim eum ſequi-
tur,vt inde ſumat vindictam,ſed ſi alius ſuperueniens eum te-
tigerit, dimittit primum, & ſequitur ſecundum, ꝙ ſi tertius
eum tetigerit,omiſsis alijs poſt eum currit,& ſic de alijs vt di-
cit Ariſtoteles. Rectè tales ſunt iracundi ꝙ impatientes, quia
de omnibus volunt ſumere vindictam, noluntqꝫ alicui indul-
gere,contra illud:Dimittite,& dimittetur vobis.Lucæ 6.& Ec
cleſiaſt.28.Dimitte proximo tuo nocenti te. Quiſquis autem
eos tetigerit. i. quiſquis aliquam iniuriam fecerit vel irrogaue
rit,ſtatim volunt de eo vindicare,contra illud. Mihi vindictá,
& ego retribuam eis dicit dominus.ad Rom.12.Et illco timeát
illud Eccl.28.Qui vindictam vult,inueniet vindictam a domi
no.¶ Vrſus quando a venatore capitur,peluis ardentis aſpectu
24 excæcatur deinde verberibus edomatur, cathenis & vinculis
colligatur, ludere compellitur & docetur & ad truncum vel
ſtipitem conſtringitur & arcetur, & cum ſit animal multum
inſtabile,tota die circa eum circuit & mouetur. Per vrſum vil
loſum & piloſum intelligo diuites huius mundi, qui diuitiarú
pilis & velleribus ſunt veſtiti. Per peluim ardentem intelligo
diuitias mundi.ſ.vaſa aurea,& huiuſmodi,quæ effectiuè ardé-
tia poſsint dici,quia per ardorem auaritiæ faciunt homines in-
flammari. Cathenę ſunt malę delectationes & conſuetudines,
quæ hominem vinciunt atque ligant. ſtipes autem eſt ſua poſ-
ſeſsio & ſubſtantia temporalis. Quando ergo vrſus.i.diues ca-
pitur a venatore diabolo per peccatum,tunc vere quando aſpi
cit peluim candentem.i.diuitias huius mundi, ipſe per auari-
tiam excæcatur,& tunc a magiſtro ſuo diabolo verberibus. i.
mundi laboribus,vinculis.i. malis complacentijs & conſuetu-
dinibus cóſtringitur, & ab eo ſaltare.ſ.de vno peccato in aliud
compellitur,& ad trúcum.i. ad temporalem ſuam poſſeſsioné
cathenis malę affectionis & complacentiæ cóſtringitur,& cir-
ca eú quotidie circuit & mouetur. ſ. ad ferias & mercata quo-
tidie diuertendo. Pſalm. In circuitu impij ambulant. Vel po-
ne quomodo iudices excæcantur, & a viſu recti iudicij impe-
diuntur, quando pelues ardentes.i.cyphi argentei & dona alia
præſentantur. Munera.n.excæcant oculos iudicum ſapientum.
Deutero. 16. Vel pone ꝙ peluis eſt mala mulier,in qua ardor
luxuriæ oculos & mentem excæcat intuentis. ¶ Vrſus licet ſit
25 animal ponderoſum,tamen miro modo ſcit ſcandere vſque ad
arborum ſummitates, vbi ſperat mellis abundantiam inueni-
re. Nam quandoque in arboribus altis & concauis mellificant
apes,quod odore deprehendens aſcendit arborem,& cum vn-
guibus aperturam ſibi facit,& fauos extrahit,quos manducat,
& ad eum locum quando fameſcit, ex conſuetudine redire ſæ-
pius conſueuit,quod attendens venator circa pedé arboris ſu
des & palos acutiſsimos vndique circunfigit, ante aperturam
vero malleum valde ponderoſum cum reſte ſuſpendit. Veniés
aút vrſus valde eſuriens,& malleú ante introitum inueniés,ip
ſum cum pede reijcit, ſed malleus rediens ipſum ad aures tan-
git,qui indignatus fortius malleum repellit, qui impetuoſius
rediens eum ferit,et tandiu contra malleum ſit contentio quá-
diu caput quod habet debile,ex frequenti ictu deficit,& cadés
ſuper palus inferius propria ſtultitia ſe occidit. Iſtum modum
venandi vrſos tradit Theophraſtus,& idem a venatoribus ger
manicis intellexit. Vrſus eſt diues,vel clericus,vel mundanus,
arbor eſt mundus,mel quod ibidem reperitur, ſignificat mun
di delicias & diuitias & honores, malleus ſignificat huius mú
di tribulationes, pali acuti ſunt tormenta inferni, reſtis quæ
tenet malleum,eſt iuſtitia & prouidentia occulta & æquitas di-
uina.venator eſt Deus. Quia igitur vrſi.i.ambitioſi vident ꝙ
in arboribus.i.in dignitatibus tam eccleſiaſticis quàm mun-
danis eſt mel diuitiarum & deliciarum temporalium pro api-
bus.i.pro mundi pauperibus congregatum, ideo totis affecti-
bus illuc ſcandunt,quia.ſ.procurant ꝙ promoueantur ad offi-
cia dignitatum, & ſic fit ꝙ mella pauperum deuorent & con-
ſumant, ſcilicet in ſuis pompis & expenſis exceſsiuis, ſicut ad
litteram patet de malis eccleſiaſticis & pomposis. Prouerbio-
rum 24.Comede fili mel, quia bonum eſt. Quia igitur Deus
videt quòd vrſi. i. mundi diuites & auari mirabiliter & immo
deratè diligunt mella mundanæ proſperitatis, & ꝙ propter
ipſa in huius mundi arbore non ceſſant apes. i. vicinos & pau-
peres moleſtare, appoſuit ibi malleum temporalium tribula-
tionum, vt ſic.ſ.ab huiuſmodi delicijs indebitis homines retra
hantur, vtpotè quia facit eos infirmari vel tribulari, & tunc
ceſſant aliquantulum, & ad Deum per pœnitentiam ſe conuer
tunt, & ſic malleum tribulationum a ſe reijciunt & elongant,
inquantum diuina bonitas ſibi parcit. Sed quia ſtatim ad mel
iterato id eſt ad mundi delicias & diuitias ſe conuertunt ſcili-
cet quando ſanantur, & quando tribulatio recedit, ideo redit
malleus diuinæ iuſtitia, & eos per tribulationem & infirmita-
tem durius percutit atque ferit, ita ꝙ iterum promittunt emé-
dare, & pęnitent ſicut prius, & ideo ſæpe accidit ꝙ iterum li-
berentur,& ſic frequenter Dei pietas eis parcit.Sed quia ſem-
per reiterant vias malas, nec propter Dei percuſsionem ceſ-
ſant a mundi delectabilibus & a vitijs & a peccatis, ideo vlti-
mo percutit grauius,quia ſcilicet dat eis mortem,& ſic cadunt
ſuper palos acutos.i.inferius in inferno ſuper acutiem tormen
torum, vbi perpetuo vulnerantur, moriuntur & occiduntur.
Et ideo talibus dicitur Hieremi. 2. Fruſtra percuſsi filios ve-
ſtros,diſciplinam non receperunt.Et 2.Pet.3. Patienter enim
expectat Deus, nolens aliquem perire. ¶ Vrſus ſecundum So- 26
linus,ſi mandragoram comederit,moritur, veruntamen ſi for
micas poſtea comedat,liberatur. Mandragora quæ facit dor-
mire, ſignificat mundi proſperitatem, quæ ſoporat hominem
in peccatis: Vrſus autem ſignificat peccatorem, vel hominem
imperfectum, cuius caput.i. ratio valde debilis eſt & infirma.
Formicæ autem ſignificant viros iuſtos, & bonos & diligen-
tes actiuos. Prouerbiorum 6. Vade ad formicam o piger &c.
Dico ergo ꝙ mandragora herba id eſt bona proſperitas vrſis
id eſt imperfectis hominibus.& diſcretione carentibus eſt lęta
lis,quia ſcilicet eum ipſa vti neſciant, ſolet ipſis multorum cri-
minum eſſe cauſa.Prouerbio.1. Proſperitas ſtultorum perdet
eos.Veruntamen ſi comedunt id eſt ſi ſibi incorporant formi-
cas id eſt viros iuſtos & bonos actiuos,ipſos ſcilicet imitando,
& circa vitam actiuam cum diligentia laborando, tunc reci-
piunt medicinam, & tunc mundi proſperitas nunquam nocet.
Igitur iuxta illud prædictum. Vade ad formicam o piger, &
conſidera vias eius,& diſce ſapientiam. Vel ſi vis per formicá
intellige virtutem diligentiæ, vel prudentiæ, vel vitam acti-
uam &c. ¶ Vrſus caput habet debiliſsimum ſecundum Plin.
vbi ſupra,& ideo ſi in capite percutitur, faciliter ſuperatur. Vn 27
de audiui modum venandi vrſos ſatis notabilem in partibus
Aruernorum.Ibat enim puer cum paruula claua & ſaculo ci-
nere plena ad locum vbi ſciebat vrſum latere,quem videns vr
ſus ſtatim veniebat vt luderet cum eodem, valde enim appe-
tit ludere, potiſsime cú pueris igitur cum ludédo puerum am
plexatur,proijcit puer ciueré in oculos eius, ad ipſum interfi-
ciendum ſine mora. Vrſus eſt diabolus vel peccatum, cuius
procul dubio caput id eſt ingreſſus, ſcilicet ſuggeſtio & cogi-
tatio quam immittit,debilis eſt,& ideo ſi ibidem percutitur id
eſt ſi peccato vel diabolo in principio obuietur, faciliter ſupe
ratur. Igitur ſi iſte credens ſe puerú. i. ſimplicem & ignarum,

nitatur

nitatur tecum ludere, tibiq; applaudere, & te decipere, ſtatim
percute eum in capite, ſuggeſtioni primariæ fortiter reſiſtẽdo.
Exemplo illius ancillæ quæ cum fragmento molę percuſsit
Abimelech in capite, & occidit &c. Iudi. 9. Eapone. Obijce ei
cinerem pœnitentiæ vel memoriam mortis tuæ, & ſic ipſum
poteris ſuperare. Figura de puero Dauid, qui dicit de ſeipſo 1.
Reg. 17. Nam leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus.

De Vrſa. *Cap. 109.*

1 VRSA eſt beſtia ſæuiſsima, & maximè quando
catuli rapiuntur. Nam catulos miro modo dili-
git, nutrit diligentius atque lambit, & contra
perſequentes pro viribus ſe exponit. Sic eccle-
ſia vel prælatus debet ſubditos diligere, & eos
doctis verbis & exemplis enutrire, & cõtra mũ
di tyrannos & eorum perſecutores totis viribus contraire. Vel
vrſa eſt diues, qui filios ſuos. i. diuitias quas genuit acquiren-
do, multum diligit & cuſtodit, ipſaſque nutrit multiplicando,
& ideo quando ei rapiuntur, furantur vel extorquentur, qua-
ſi rabidus efficitur per triſtitiam & furorem, quia teſte Grego.
ſine dolore non perditur, quod cum tanto amoris deſiderio
poſsidetur. Et ſicut patet, pro huiuſmodi filijs pugnant & liti-
2 gant & debellant ¶ Vrſa amoris tempore ſe occultat, & ibi cũ
maſculo videri ab alijs amoris tempore erubeſcit, ibique fœ-
tus perficit atque nutrit, ſecundum Plin. libr. 8. Sic verè anima
quando cum maſculo Chriſto coniungitur per fidem & dile-
ctionem, ſi ab ipſo vult concipere per gratiam & deuotionem,
& parere per bonam operationem, ipſa ſe debet occultare per
humilitatem, & nulli præterquam iſti viro ſuo Chriſto ſe oſtẽ
dere per vanitatem. vnde Matth. 6. Intra in cubiculum tuum,
3 & claude oſtia tua ſuper te. vide alias ſupra de Vrſo. ¶ Secun-
dum Plin. libr. 11. ca. 73. vrſus & vrſa non bibunt ſicut alia ani
malia quæ habent ſerratos dẽtes, ſcilicet lambendo, nec ſorbẽt
ſicut habentia continuos, ſed aquam mordendo vorant. Ta-
les rectè ſunt detractores, qui aquam ſacræ ſcripturæ, prædica
tionis & doctrinæ non bibunt, ſcilicet recipiendo vel ſibi in-
corporando, ſed vere illam mordent, & deuorant, de prędica-
toribus & eorum ſermonibus detrahendo. Expone ſi vis aliter
ſicut ſupra de animalibus in generali, & dic quod aquæ ſunt diui-
tiæ, quas auari & tyranni mordendo & rapiendo rapiũt & ac-
quirunt. Iſti enim ſunt ſicut ceraſtes, qui mordet vngulas equi
vt cadat aſcenſor eius retro. Gen. 49.

De Vulpe. *Cap. 110.*

1 VULPES dicitur quaſi volipes, eſt. n. volubi-
lis pedibus, & nunquam rectis itineribus, ſed
tortuoſis anfractibus inceſsiua, ſemper etiam
claudicat propter dextrorum crurum breuita
tem. Nam eius crura dextra ſunt alijs breuio-
ra, pellẽ habet mirabiliter villoſam, & caudã,
quam in ore canũ ab eis arctata proijcit, qui inuenientes pilos
reputãtes ſe deluſos, ſibi ſpatium tribuunt fugiendi. Loca ſub-
terranea habitat, & beſtias domeſticas plus infeſtat, quàm ſil-
ueſtres. Eſt autem amica corui, & ideo coruus pugnat pro ea
contra taxum, ſecundum Iſido. libr. 21. Rectè chariſsimi tales
ſunt vſurarij, & viri fraudulenti, malitioſi & auari, quia in ſuis
contractibus & actibus non rectè, ſed tortuosè, fallaciter ſci-
licet & cautelosè incedere dinoſcũtur. Dexter enim pes id eſt
intentio ſemper claudicat, ſemper enim claudicant per falſita-
tem, quia loquendo & operando ſemper vnum oſtendunt, &
aliud intendunt. Exemplifica de pauperibus, quomodo ab eis
decipiuntur per falſas promiſsiones. Ideo illis dicitur illud 3.
Regum 18. Vſquequo claudicatis in duas partes? Pellis autem
iſtorum id eſt ſubſtantia temporalis eſt multum villoſa id eſt
pilis & villis diuitiarum vndique circunſepta, & maximè cau-
da id eſt finis vitæ ſuæ, & ideo quando a canibus id eſt mundi
principibus perſequuntur, replent os eorum pilis id eſt mune
ribus atque donis, quæ prauis iudicibus offerunt, quibus inuẽ
tis ſtatim eos deſerunt & dimittunt, quia Munera excęcãt ocu-
los ſapientum, & mutant verba iuſtorum. Deut. 16. ſed talibus
munerum acceptoribus per prophetam dominus commina-
tur dicens: Vę qui iuſtificatis impium pro muneribus. Eſaiæ 5.
Iſti loca ſubterranea inhabitãt, quia vere in terra id eſt in amo
re terrenorum totaliter ſe inuoluunt, & beſtias domeſticas ſci-
licet pauperes & agricolas pluſquam ſilueſtres. i. pluſquam
alios raptores oderunt & infeſtant, quia viri impij oderunt ſim-
plicem. Prouerbio. 29. Corui autem. i. mundi clamoſi, cauſi-
dici & aduocati talium ſunt amici, ſcilicet propter dona quæ
percipiunt ab eiſdem, & pro iſtis pugnant contra taxum. i. cõ-
tra pauperes, & ideo eorum auxilio præualent contra omnes.
Impius præualet aduerſus iuſtum. Abac. 1. Exemplifica bene
quomodo tales aduocati, & iudices fouent tales. Vel per vul-
pem intelligo aduocatos, & dic ſicut ſupra. Per coruum autem
intelligo mundi principes, & prælatos &c. Vel iſta vulpes eſt
diabolus, qui tortuosè incedit per diuerſas circunſtantias ten-
tando, & ideo dicitur coluber tortuoſus. Iob 26. Et iſte loca
ſubterranea inhabitat. i. corda auarorum, quæ ſemper ſunt ſub
terra per terrenorum amorem, & plus infeſtat in mundo iſto
per tribulationes domeſtica animalia. i. bonos, quàm ſilueſtria
. i. peccatores. ¶ Naturale eſt odium inter vulpem & taxum, ſi- 2
cut ſupra patuit de taxo. Et ſi vis per iſtos intellige malos, quo-
rum alter alteri inuidet, & locum eius occupat, ſicut pater, &
cætera vide ibi. quia Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. Pro-
uerbio. 13. ¶ Item ſecundum Iſidorum ibidem, vulpes eſt ani- 3
mal fraudulentum, ſemper tortuosè incedens, & ſemper clau-
dicans pede dextro, quia crus dextrum habet breuius quàm
ſiniſtrum. Et iſta aliquãdo mortuam ſe fingit, & ideo cum aui-
culę deſcendunt ad eam ſicut ad cadauer, ipſas ſtatim deuorat
atque rapit. Vulpes eſt hypocrita, pes dexter eſt interior inten
tio, ſiniſter exterior ficta perfectio. Iſti igitur tortuosè. i. caute-
losè & malitiosè in actibus ſuis ſemper incedunt, quia nunquã
aut raro rectè vadunt ſcilicet per veritatem. Ambulauitque
non rectè 2. Paralipomenon 21. Pes. n. eorum dexter. i. inten-
tio ſemper claudicat, quia ſcilicet quicquid dicãt vel quicquid
faciant exterius, tamen aliud intendunt vel excogitant inte-
rius. & ideo cum tales ſint fraudulenti, cauteloſi & malitioſi,
fingunt ſe mortuos id eſt per pœnitentiam mortificatos, & ſic
auiculæ id eſt alij homines ſimplices qui ſunt in eccleſia vel in
religione, iſtos frequentant & honorant, & ipſos quandoque
ad ſtatum prælationis promouent & exaltant, quod cum factũ
fuerit pro certo illos deuorant & moleſtant, & ſic ſe viuos ma
nifeſtant. Ideo fabuloſe dicitur quòd ruſtici qui in quadriga
pullos portabant, inuenientes vulpem quam mortuam eſſe cre
debant, proiecerunt eam cum pullis in quadriga, quæ ſtatim
incępit pullos deuorare. Sic verè multi hypocritę fingunt ſe
mortuos id eſt humiles & deuotos, vt in quadriga prælationis
ponantur, quo facto, ſtatim pullis id eſt ſubditis incipiunt eſſe
intolerabiles & peruerſi, quod vtique patet de religioſis ad
pręlationem ſublimatis. Nam vt dicitur Eccleſiaſti. 19. Eſt qui
nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Vel dic
quòd auiculæ ſignificãt iuuenculas mulieres, quæ dum ad fal-
ſos religioſos accedunt, ſcilicet pro confeſsione vel alio reme-
dio ſalutari, ſtatim eas capere nituntur per verba & ſuggeſtio-
nes, & eas occidunt per malos conſenſus & operationes. Ideo
bene dicitur. Attendite a falſis Prophetis. Matth. 6 & Ezech.
13. Prophetę tui ſicut vulpes in deſerto erant. ¶ Vulpes eſt ani 4
mal guloſum, & ideo filios generat cæcos. & nota rationem
quare omne animal guloſum generat filios imperfectos, ſicut
ſupra de animalibus in generali, & expone ſicut ibi. ¶ Vulpes 5
ſecundum Iſidorum, eſt animal fœtidum & corruptum, &
ideo loca quæ habitat, reddit ſterilia & corrupta, guttur &
ventrem habet album & delicatum, caudam autem & ter-
gum habet ruſum, anhelitum habet fœtidum, & morſum
aliquantulum venenoſum, vt dicit Plin. Tales etiam ſunt de-
tractores & luxurioſi, & hypocritæ & hæretici, qui quamuis
ſint ruſi in dorſo id eſt in exteriori apparentia, & burelli ſcili-
cet quantum ad habitus aſperitatem, ſunt tamen delicati &
molles in gutture quantum ad gaſtrimargiam & voluptatem,
in ventre quantum ad luxuriam, & quia ſunt corrupti & fœti-
di per vitia & peccata, ideo alios per mala verba ſua & exem-
pla inficiunt & corrumpunt, & hoc quia anhelitus ſuus. i. ver-
bum & mala ſuggeſtio fętet, quantum ſcilicet ad infamiã alio-
rum quæ ab ore ſuo egreditur, & morſus id eſt mala detractio
alijs ſimiliter eſt venenum. pſalm. Corrupti ſunt & abomina-
biles facti ſunt &c. Ideo 1. ad Corinthio. 5. Modicum fermen-
tum totam maſſam corrumpit. Vbi dicit Chryſo. Fermentum
in paſta eſt hęreticus in eccleſia. Vel poteſt dici de diabolo, cu
ius morſus id eſt tẽtatio, & anhelitus id eſt ſuggeſtio alijs ſunt
venena. Nam quia corruptus eſt per malitiam & peccatum,
ideo

ideo alios per quos tranſit, inficit & corrumpit ſimiliter per
peccatum,& ipſos facit ſteriles, & a fructu bonorum operum
6 vacuos & inanes &c. ¶ Vulpes quando a canibus perſequitur
& arctatur, mingit in cauda ſua villoſa, & vrinam fœtentem
contra canes proijcit, quod abhorrens multitudo canum, ab
ea aliquantulum ſe elongat,& fugiendi ſpatium ſibi præſtat, ſe
cundum Plin. Sic verè quando canes id eſt prælati & prædi-
catores perſequuntur vulpes. i. mundi peccatores, ſcilicet pu-
niendo & corrigendo & arguendo,& contra eos prædicando,
tunc pro certo contra eos proijciunt vrinam ſuam, ſcilicet ma
la verba & detractoria, fœtida & diffamatoria, & ſic aliquan-
do canis, id eſt prædicator vel prælatus timens fœtorem vri-
næ ſuæ, id eſt infamiam verborum ſuorum, dimittit eos, ſci-
licet incorrectos & impunitos. Nulli enim dubium quin ma-
li ſæpe ſuos infament correctores, quia non amat peſtilẽs eum
qui ſe corripit. Prouerbio. 15. Vel per vrinam intellige dona &
munera, quæ proiecta in oculis canum, id eſt iudicum, faciunt
eos ceſſare, ne vulpes. i. vſuratios & diuites perſequantur. Mu-
7 nera enim excœcant oculos ſapientum. Deu. 16. ¶ Licet vulpes
ſit in pluribus inutilis, in multis tamẽ vtilis reperitur, ſecundũ
exercitium medicinæ, quia adeps ipſius & medulla valent cõ-
tra profluuium capillorum, ſanguis eius eſt diereticus, & ideo
valet ad frangendum lapidem in veſica. Lingua eius in annulo
vel armilla portata facit quòd qui portat eam, non patiatur, ca
liginem oculorum, ſecundum quod dicunt magi, vt dicit Plin.
libr. 28. c. 10. vbi ponit de vulpe alias magorum plures opinio-
nes, quas hic inſerere non curaui. Eapone ſicut vis. Et ad hoc
poteſt allegari, quia nõ eſt dare aliquem iam peruerſum, qui in
in pluribus ſit vtilis atque bonus. ¶ Vulpes (ſicut dicit Pli. li. 8.
8 cap. 28. vbi agit de prænoſticis animalium, cautiſsimum eſt ani
mal ad pericula præcauenda. Vnde ſi ſuper glaciem ſit tranſi-
tura, ſolet autem ad glaciem applicare, & verum audiri poſſit
tumultus aquæ ſubterlabentis, attendere, & ſic de glaciei for-
titudine iudicare. ſi igitur glacies fortis eſt, tranſit, ſi vero debi
lis, retrocedit. Glacies ſignificat mũdi ſtatus & proſperitatem
vitæ, quæ pro certo facile frangitur. Igitur ſi ſis glaciei te com-
miſſurus, & alicui ſtatui, officio vel proſperitati te crediturus,
vtpotè quia ad dignitatem vel officium vocaris, adhibe antẽ,
& audi quomodo tumultus aquæ ſacræ ſcripturæ clamat tibi
iſtam eſſe debilem atque vanam, igitur ab ingrediẽdo caueas,
ne forte fracta glacie mundanæ proſperitatis, ſuccumbas, illi
ergo glaciei id eſt illi ſtatui te committe, de quo potes perpen-
dere & ſentire ꝙ te poterit ſubſtinere, & quòd deſuper pote-
ris tute & ſtabiliter viam huius vitæ tranſire, ſcilicet ſtatu reli-
gionis vel paupertatis, vel etiam affectui cęleſtis gloriæ & æter
næ refectionis, necnon fiducię Dei, & auxilio ſuę protectionis.
Iſta. n. ſunt fundamenta ſolida & non ficta. Idem poſſumus di-
cere de amicis familiaribus & coniunctis, quia ſcilicet ante-
quam nos eis committamus, debemus attendere ſi ſunt ſolidi et
fideles. Eccl. 6. Si eſt tibi amicus in tentatione, poſside eum, &
non facile credas teipſum ei.

De Verme. *Cap. 111.*

VERMIS dicitur a vertendo vel a vere, eo ſcili-
1 cet quòd hincinde ambulãdo ſe vertat, eo quòd
in vere exeat de latetibus & de antris. Et gene-
ratur vermis aliquando ex ſola humorum corru
ptione, aliquando ex ſexuum commixtione, ali-
quando ex ouatione, vt patet in ſerpentibus, ſcorpionibus &
tortucis, vt dicit Iſido. li. 12. Talis eſt peccator, qui in vere pro-
ſperitatis exit, inſoleſcit & diſcurrit, & vndique ſe vertit per vi
tia & peccata, & efficitur homo talis vermis aliquando ex hu-
morum corruptione id eſt ex proprijs corruptis malis affectio
nibus & carnalitatibus, aliquando ex ſexuum commixtione id
eſt ex aliorum mala ſocietate, aliquando ex aliorum ouatione
id eſt ex malis ouis id eſt exemplis & operibus aliorum, iuxta
illud Eſai. 59. Quod confotum eſt, erumpet in regulum. ¶ Di-
2 uerſa ſunt genera vermium, quia quidam in herbis, vt erucæ,
quidam in arboribus, vt teredines, quidã in carnibus, vt man-
dones, quidam in veſtibus, vt tineæ, quidam in animalibus, ſci-
licet in viſceribus, vt lumbrici, alij in manibus, vt chirones,
alij in capitibus, vt pediculi, pulices ſeu lendes, quidam in fru-
ctibus, vt gurguliones, quidam in arboribus, vt cantharides,
quia ſcilicet ſunt vermes virides et aurei, in fraxinis naſcentes,
qui ita corroſiuæ ſunt naturæ, quòd ſtatim ſunt puſtulas gene
rantes, & corrodendo cauteria facientes, qui omnes ex corru-
ptis humoribus in animalium corporibus interius vel exte-
rius generantur. Sic verè ſecundum diuerſitatem hominum
producitur diuerſa quantitas ſeu qualitas peccatorum, quia in
herbis id eſt in pauperibus & depreſsis generatur eruca cor-
rodens id eſt impatientia. In arboribus id eſt in altis & eleua-
tis prælatis & principibus generatur teredo deterens id eſt ſu-
perbia. In carnibus id eſt in carnalibus & delicioſis produci-
tur mando ipſas carnes attenuans, hoc eſt luxuria. In veſtibus
id eſt in religioſis & clericis generatur tinea conſumens, hoc
eſt inuidia. In animalibus id eſt in perſonis beſtialibus generã
tur in ventre lubrici gulæ & voluptatis, hoc eſt gaſtrimargia.
In capite id eſt in intentione generantur pediculi peruerſita-
tis & falſitatis. In manibus id eſt in operibus generatur chiro
hypocriſis & vanitatis. Vel in capite id eſt in prælatis generan
tur pediculi iræ & ſuperbiæ. In manibus id eſt in militibus chi
ro vanę gloriæ, qui facit eos prurire. In vẽtre id eſt in alijs ſub-
ditis lumbrici inuidiæ, qui habent eos interius torquere 2. Ma
chabe. 9. Apprehendit eum dolor viſcerum. Circa etiam altas
arbores id eſt homines ſuperbos, ſcilicet circa prælatos & prin
cipes generantur cantharides id eſt balliui corroſiui, & alios
cauterizantes per puncturam rapinæ & ſæuitiæ, vel etiam cir-
ca eos fiunt corroſiones iræ & diſcordiæ. Vel etiam dic ꝙ ſunt
vt communiter detractores & inuidi corroſores. Et generali-
ter omnia talia generantur de prauis & corruptis humoribus
id eſt affectionibus ſuperfluis atque vanis. Ideo de talibus di-
citur Actuum 12. Conſumptus a vermibus expirauit. ¶ Sunt 3
alij dicti terelongi, qui vocantur vermes terræ, ſcilicet albeni,
molles & lubrici, quos venantur talpę, & quibus piſces capiun
tur quando eis ineſcantur. & ſecundum Conſtan. tales ſunt vti
les medicinæ. Vermes iſti terrenæ ſunt diuitiæ, quæ ſicut ver-
mes cor per ſollicitudinem corrodunt, quæ rectè ſunt quaſi
ineſcatio demonum pro piſcibus id eſt pro hominibus capiẽ-
dis, quæ tamen bene vtentibus poſſunt eſſe remedium & iuua
men. vnde Eccl. 13. Bona eſt ſubſtantia cui non eſt peccatum
¶ Sũt quidã vermes annuloſi corporis, in quibus non ſunt oſſa 4
vel cartilagines, ſpinę vel ſanguis, & oẽs tales ſẽm Ariſt. in oleo
moriũtur, & in aceto reuiuiſcũt, & ſunt aliqui qui generãtur
& generãt, alij qui generãtur & nõ generãt, vt ſalamãdra & ta
les carent ſexu. Et ſic patet ꝙ diuerſimodæ naturæ vermiũ ge
nerãtur. Sic verè inter homines ſunt quidam annuloſi & rotũ
di, ſcilicet mobiles, inſtabiles & inſolentes, qui carent oſsibus
fortitudinis & perfectionis, ſpinis id eſt conſcientiæ remorſi-
bus & cartilagine flexibiles obedientiæ & ſubiectionis, & ſan-
guine pietatis & compaſsionis, vel memoria diuinæ paſsio-
nis, & ideo tales quando ſunt in oleo deliciarum, faciliter per
peccatum, & maximè per luxuriam moriuntur, & tunc neceſ-
ſe eſt ꝙ per acetum, id eſt per acrem pœnitentiam reuiui-
ſcant. Quidam etiam generantur per prædicationem, & gene- 5
rant per boni operis productionem, ſcilicet boni actiui & pœ-
nitentes. Alij autem licet generentur per conuerſionẽ ad pœ-
nitentiam, non tamen generant per bonorum operum fœcũ-
ditatem, & hoc maximè Salamandræ id eſt cupidi, in igne aua-
ritiæ viuentes & conuerſantes, quid vere tales cupidi & auari
parum de bonis operibus generant & producunt. Ignis enim
conſumpſit ſpecioſa deſerti, ſicut dicitur Iohel. 1. ¶ Sunt mul- 5
tæ ſpecies vermium aliorum, ſcilicet muſcæ ſanguinem & dul
cia diligentes, in æſtate apparentes, & in hyeme morientes, lu
cem amantes, & tenebras fugientes, & caput & alas ſuas cum
pedibus diligentiſsimè pectinantes. Sic vere ſunt malę mulie-
res, quæ dulcedinem deliciarum diligunt, & in æſtate proſpe-
ritatis homini apparent, ſi vero hyems id eſt ſtatus aduerſita-
tis & paupertatis ingruerit, tunc recedũt, lucem id eſt apparẽ-
tiam & publicum amant, & ibi apparere & ſe oſtendere ſem-
per volunt, & ad ſe pectinandum & ornandum vacant conti-
nue & intendunt. Quæ etiam omnia de noſtris iuuenibus do-
micellis poſſumus dicere, qui in publico ſemper quærunt ſe
oſtendere, & ſe pectinare & depingere, & in tenebris & ab-
ſcondito nõ manere. Quod etiam dic de hypocritis, qui in pu-
blico videri volunt, delicias amant, & conuerſationem ſuam
depingunt, & more muſcarum alios per detractionem mole-
ſtant & pungunt. Matth. 23. Omnia opera ſua faciunt vt videã
tur ab hominibus. ¶ Alij ſunt vermes dicti multipedes, paruu- 6
li, in locis humidis habitantes, qui tamen extenſi multos pe-
des habere noſcuntur, qui quando volunt ita complicantur,
quòd vnum granũ piſi in rotunditate videntur. Tales ſunt hy-
pocri-

pocritæ, quia vere cum pedes affectionum habeor plurimos &
immenſos, ita tamen ſciunt ſe per hypocriſim cumplicare, quod
nullos pedes. i. nullas affectiones videntur habere, nec aliquid
7 terrenum diligere vel amare. ¶ Aliqui ſunt vermes qui ſcara-
bei dicunt, qui corio nigro veſtiti, & quandoq; cornuti, & alati
volare noſcuntur. hi circa ſtercora conuerſantes, ſolent ſterco
rum pilas cum pedibus voluere, volando mugitum facere, re-
gem vt apes non ſolent habere, propter quod ſolent multis pe-
riculis ſubiacere, ſecundum Pli. Iſtis negatus eſt aculeus ficut
ait, & quando aliquis non poteſt ſtercora voluere, ipſe retroce
dens poſt ſe trahit. Applica iſta contra diuites & auaros, qui. ſ.
per malam conuerſationem ſunt nigri, per ſuperbiam alati, &
per proteruiam ſunt cornuti, per iactantiam ſunt cubantes, &
per auaritiam ſunt ſtercora. i. mundi diuitias amplexantes, ip-
ſaſque ſecum & poſt ſe trahentes, & in cumulis aggregãtes, &
rege. i. rationis regimine ſunt carentes. Thre. 4. Qui veſceban-
8 tur voluptuoſe, amplexati ſunt ſtercora. ¶ Alij ſunt vermes qui
ſpoliatores dicuntur, parui admodũ, qui contra ſerpentes præ-
ualere noſcuntur, quapropter nomen iſtud ſortiuntur. Videns
.n. ſpoliator ſerpentem dormire, ſolet quaſi eum ſcalpẽdo, per
ſpinam vſque ad caput aſcendere, & ibi mordendo eum inua-
dere, & vſque ad interiora cerebri perforare. Serpens autẽ ip-
ſum deſuper ſedentem non poteſt expellere, & ideo neceſſe eſt
ipſum ſuccumbere & perire. Per ſerpentes intellige iniquos
vſurarios, aduocatos, & malitioſos, per ſpoliatores autem intel
lige alios iuniores ſubtiliores, & maliuolos, quia. ſ. ſæpe fit quod
contra tales ſerpentes & diuites malos quando ad ſenectutem
veniunt, alij iuniores cauſidici vel balliui quamquã ſint iuue-
nes & pauperes, inſurgunt qui ipſos litibus & exactionibus im
petunt, & eos & eorum ſtatum excerebrant & ſubuertunt. Vel
dic de diabolo qui quaſi ſcalpẽndo & delectando ſerpentem. i.
hominem inuadit, & cerebrum. i. rationem ei tollit, ipſumque
per peccatum confundit. Vel dic etiam de adulatoribus, qui
ſcalpendo homini ſe adiungunt, & poſtea ipſum ad peccata tra
hentes, & cerebro. i. debita diſcretione priuantes, morti æter-
næ ſubmittunt. Eſa. 9. Erunt qui beatificant, ſeducentes, & qui
beatificantur, præcipitati. Vel dic quod iſte eſt Chriſtus, qui per
humanitatem vermis. i. mortalis affectus, de ſerpente, id eſt de
diabolo triomphauit. Vel dic de ambitioſo, qui adulando in-
greditur, & cum ſe videt non poſſe deponi, non ſolum cõtra ip
9 ſum ſuſtentatorem, ſed contra prælatos inſurgit. ¶ Alius eſt ver
mis qui dicitur rupula, qui ſecũdum librum de natura rerum,
quadrupes eſt, & in terris & aquis habitat, in quo illud eſt mi-
rabile, quia ſuper aquas ſicco veſtigio graditur, ſi etiam ſub
aqua detinetur inuitus, non propter hoc ſuffocatur. Si vis ap-
plica iſta ad Chriſtum, qui ſuper aquas ſiccis pedibus ambula-
uit, & in terra perſonaliter habitauit. Baruch. 3. Poſtea in ter-
ris viſus eſt. Vel dic quod talis eſt vir perfectus, qui ſcilicet ſuper
aquas diuitiarum ſicco veſtigio ambulat, ipſas contemnendo,
nec in eis immerſus ſuffocatur, ipſas plus debito diligendo.
Exemplo Petri Apoſtoli: Matth. 14. qui ex præcepto domini
10 ſuper aquas ſine periculo ambulauit. ¶ Alius eſt vermis qui di
citur veſpa, qui quamuis videatur apibus ſimilis, facit tamen
ceras inutiles, & hoc quia non de floribus ipſas facit, diligit. n.
cadauera, quod nõ faciunt apes, acriter autem pungit &c. Sic
mali religioſi licet apibus, id eſt bonis religioſis ſint in habitu
ſimiles, in ceris tamen & in operibus ſunt diſsimiles, & hoc
quia ceræ ſuorum operum ſunt inutiles. Iſti enim cadauera
carnalitatis diligunt flores autem bonorum documentorum,
virtutum & exemplorum contemnunt. Non poſſunt er-
go bonas ceras, id eſt bona opera facere, qui nolũt flores, id eſt
viros ſanctos et eorum documenta et opera frequentare. Apes
autem, id eſt boni religioſi bonas ceras & bona opera faciunt,
quia bonos flores, id eſt bona bonorum exempla colligunt &
aſſumunt. Matth. 7. Arbor bona bonos fructos facit, ſimiliter
11 & mala malos. Sequitur. A fructibus eorum cognoſcetis eos.
Sap. 3. Opera eorum opera inutilia. ¶ Eſt alius vermis dictus
tabanus, gallicæ taon, & eſt illa groſſa muſca quæ boues infe-
ſtat, de qua dic ſicut ſupra de muſca. Thamar eſt ille vermis cũ
cuius ſanguine Salomon lapides ſcidit, de quo vide infra de
mundi mirabilibus. De alijs autem vermibus, ſcilicet cyniſi-
bus qui idem ſunt quod culices, tineis, cynomyis, erucis, & de
papilionibus, bombycibus, pediculis, & alijs, vide in ſuis titu-
lis ſpecialibus in hoc libro.

De Vermiculis. *Cap. 112.*

VERMICVLVS a verme diminutiuè dicitur, 1
qui in lignis & fructibus generatur, & alias te-
rebuntia appellatur, & ſecundum glo. 2. Reg. 23.
nihil eo mollius dum tangitur, nihil autem du-
rius dum tangit, quia ligna duriſsima perforat.
Ex ligno & fructibus, ex humo & humoribus
generatur, & finita hyeme exterius progreditur, omnia amara
fugit, in dulcibus delectatur, ſalſa & aromatica non lædit. Vilis
eſt vermis flexibilis, & exanguis, & vt dicit Plin. eius extrema
ſunt gracilia, media groſsiora. Talis eſt Chriſtus per omnia:
qui in lignis & fructibus, id eſt in virginis viſceribus fuit ex
ſuis humoribus, & ex puriſsimis ſanguinibus generatus. Et fi-
nita hyeme infidelitatis, vel aſperæ legis ſcriptæ, & aduenien-
te vere, id eſt tempore gratiæ, de latebris ſuis, id eſt de ven-
tre virginis egreſſus, & cũ hominibus eſt conuerſatus. Et ideo
molliſsimus per benignitatem & miſericordiam reperitur, quñ
per orationem & veniæ implorationem ab aliquo tangitur
& palpatur. Vnde 2. Regum 23. Et ipſe tanquam teneriſsimus
ligni vermiculus. Veruntamen quando tangit ſcilicet in die iu
dicij, quando reprobus puniet, tunc erit duriſsimus & ſeueriſ-
ſimus per iuſtitiam & ſeueritatem, quia tunc ore ſuo ſententiæ
perforabit omnia ligna dura, id eſt omnes illos qui duri ſunt
per crudelitatem & indeuotionem & incompaſsionem. Iudi-
cium ſine miſericordia fiet illi qui non fecerit miſericordiam.
Iaco. 2. Ille igitur omnia amara, id eſt omnes qui ſunt amari
per vitia & peccata, deſerit atque fugit, in dulcibus autem, id
eſt in habentibus dulcem conſcientiam delectatur, & illos qui
ſunt ſalſi per pœnitentiam, qui ſunt aromatici per caſtitatem,
& per bonam famam, non percutit ſcilicet æternis iaculis, ne-
que lædit. Extrema autem eius, ſcilicet natiuitas & mors fue-
runt valde gracilia, ſcilicet per humilitatem & per pauperta-
tem, quia pro certo tunc fuit vilis & ſine ſanguine, ſcilicet in
paſsione. Vidimus eum, & non erat aſpectus. Eſaiæ. 53. Ideo ip
ſe dicebat illud pſalm. Ego autem ſum vermis, & nõ homo, op
probrium hominum, & abiectio plebis. Vel dic econuerſo de
diabolo, qui licet ſit mollis & vilis, tamen ligna dura, id eſt cõ-
ſtantes & perfectos tentationibus perforat, & in vere, id eſt in
proſperitate magis tentat, flexibilis eſt per falſitatem, dulcia,
id eſt delicioſos diligit, amara autem, id eſt contritos, ſalſi, id
eſt pœnitentes vel ſapientes, aromatica, id eſt caſtos non po-
teſt lædere. Et eſt ſine ſanguine, id eſt ſine pietate, & occultè
mordet arborem, id eſt bonam perſonam per tentationem &
conſumit, audito autem ſonitu, id eſt prædicatione laterſcit, nã
inter vermes eſt ſenſus guſtus & auditus, ſecundum Pli. ¶ In-
ter vermes eſt differentia, quia alij vnguibus & roſtris rapiũt, 2
alij acumine cauant, alij ſorbent, alij ſugũt, alij vomunt, alij
mandunt, alij etiam quotidie non ceſſant diſtrahere & rapere,
terram fodere vel ſulcare, vt dicit Plin. libr. 10. cap. 71. Sic ve-
re inter peccatores eſt differentia, quia vere alij ore, id eſt ver
bis rapiunt, vt ſunt cauſidici, alij vnguibus, id eſt manibus, vt
principes & balliui, alij ſugunt, vt adulatores, alij ſorbent, vt
publici raptores, alij terram, id eſt terrena fodiunt, vt auari &
mercatores. Et ſic patet quod diuerſimode quærunt tẽporalia pec
catores. Vnuſquiſque. n. proprium habet donum, alius ſic alius
autem ſic 1. ad Cor. 7. Vide ſupra de Teredine.

De Vipera. *Cap. 113.*

VIPERA ſecundum Iſidorum libr. 12. ſic eſt di- 1
cta, eo quod vi pariat, nam (vt dicit Auicen.) hæc in
ſeipſa concipit multitudinem filiorum, ſcilicet vi-
ginti, qui propter guloſitatem totum humorem
& nutrimentum matris ſugunt & bibunt, & quia
eis non ſufficit paucus humor, ideo partum debitum & naturę
ſolutionem non expectantes, corroſis matris lateribus vi erum
punt, vt dicit Iſidorus ibidem, & etiam Auicen. & Solin. Plin.
vero libr. 10. cap. 62. dicit quòd vipera oua in vtero concipit,
quæ intra ventrem infra triduum excludit, catuloſque ſingu-
los diebus ſingulis parturit & emittit, alij autem tarditatis im-
patientes, prorumpunt per latera occiſa parente. Vipera eſt re
ligio vel eccleſia, venter eius eſt clauſtrum, humor iſtius ven-
tris eſt deuotio, lectio & temporalium ſuſtẽtatio, filij eius ſub-
diti ſunt ambitioſi. Vipera ergo, id eſt eccleſia vel religio in
ventre, id eſt in ſuo clauſtro recipit & concipit multos filios. i.
multos

multos malos ſubditos & ambitioſos,quia ſtultorum infinitus
eſt oumero1.Eccleſiaſt.1. Sed pro certo iſtis malis filijs nõ ſuf-
ficit bodie humor vẽtria, id eſt humor deuotionis & ſeuitii di-
uioi , & victoi ſufficientis , imo vere ſunt ita guloſi per auari-
tiam & ambitionem, quòd ipſi ſumme cupiunt exite veotrem
& eaire clauſtrũ,habere ſcilicet aliquod beneficium extra , &
ideo ipſi oon expectant qnòd mater ſua, id eſt religio eos emit
tat & pariat,id eſt quòd eos promoueat ad aliquod exterius be
neficium vel præbendam ſecundum merita perſonarum , imo
pro certo aote tempos debitum volunt exire , & propter hoc
ventrem matris.i. clauſtrales obſeruaotias corrodũt & eaeune
per appellationem & turbationem , & ſic matrem , id eſt reli-
gionem vel eccleſiam per lites & per expenſas diſsipant & cõ-
ſumont,ſicut patet ad ſenſum,qoia per lites ambitioſorũ multę
religiones ſunt pauperes & conſumpte. Ideo. Baruch.4. Ea a-
cerbaſtis eum qui oottiuit vos , & contriſtatis nurricem veſtrã
Hieruſalem. Actuum 7.Genimina viperarũ , qnem propheta-
rum oon ſont perſecuti patres veſtri?Figura de Iacob & Eſau.
2 io vtero pugnaotibus &c.¶ Dicitur(prout dicit idem Iſidor.)
ꝙ vipera maſculus generando,per os ſuum ſemen io os fœmi-
næ proijcit,illa autem voluptate libidinis in rabiem eonuerti-
tur,& caput matis dentibus truncat,ſicut dicit Plin. libr. 10.c.
62.ſed hoc oon impune , quia filij concepti vẽtrem matris cor
rodunt & eaeunt, & ſic neceſſario mater moritur patieodo,ſi-
cut maſculus perierat generaodo, vt dicit Iſido ibidem. libro.
12. Et hoc(vt dicunt Solin.& Plin.) facit natora, ne peſtife-
rum ſemen nimis multipliciter. Maſculus eſt malus ſuggeſtor,
ſcilicet diabolus,hæreticus,vel malus doctor vel prædicator,
fœmioa autem anima vel ſimplex ſubditus. Iſti igitur maſculi
cum ore ſuo , id eſt cum malis verbis & ſuggeſtionibus ponũt
io ore fęmellæ,id eſt in corde anditornm ſemeo ſuũ,id eſt ma-
lam doctrinam vel tentationem , & ſic ipſi concipiunt fœtus
ſuos, ſcilicet mala opera & mala propoſita per cogitationẽ , &
ipſa in veotre fouent per delectationem, ſed vere dum iſta pa-
riuntur & emittuntur per conſenſum & operationem,ipſi mo
riuntur.ſ.per peccatum mortale , & vita gratiæ ſpoliantur , &
ſic parentes , id eſt mali ſuggeſtores moriuntor per peccatom
mortale taliter generaudo, iſti autem moriunrur fœtus malo-
rum operum emittendo.pſalm. Conceperunt dolorem,& pe-
pererunt iniquitatem.¶ Eſt quædam ſpecies viperæ,quæ dici-
3 tur tyrus,ea qua fit tyriaca,quæ eſt remedium cootra venenũ.
Nam ſerpens primo apprehenditur, & cum virga diutiua ver-
beratur , & tunc venenum totom deſcendit ad caudam , qoæ
tunc ei præſcinditur, & ſic de reliquo tyriaca præparatur,& ſe
cuodum Plin.tyrus in India reperitur.Sic verè charisſimi qũ-
que accidit, qnòd quidam ſunt ſicut tyrus , ſcilicet veoenoſi
per vitia & peccata , qui habent caudam longam , id eſt ſpem
longæ vitæ in futuro , ſed pro certo Deus volens facere tyria-
cam,& contra peccata & vicia medicinam qnãdo,ſcilicet vult
eos coouertere,verberat,eos ſcilicet cum virga tribulationum
& correctionom,& poſtea caudam, id eſt ſpem longæ vitæ eis
abſcindit,qoia ſcilicet facit eos cogitare de morte,& ſic ceſſao
te veoeno peccatorom, vita ſua exemplis & doctrina alijs effi-
citur medicina. Iſtud maximè patuit in tyro Iudeæ , id eſt in
beato Paolo,qui fuit de geoere iudeorum , qoi primo fuit ve-
nenoſus per peccatum,ſicut ipſe dicit 1.ad Timo 1.Primo fui
perſecutor & blaſphemus &c. ſed percuſſus a domioo virga
tribolatiooom , ſcilicet cæcitate (Actuum.9.) factus eſt alija
medicina per doctrinam & exempla,ſicut ipſe dicit 1. ad Cor.
4.Spectacolum facti ſumus mundo &c.¶ Secundum Plin. lib.
4 8.cap. 39. vipera ſola inter ſerpentes io terrę cauernis latitat ,
cæteræ autem in ſaxorum & arborum cooeauitatibus ſe abſcõ
dunt. Nam vipera adueniente hyeme venenum eoomit,& io
terra ſe occultat,ſed vere adoeniente & æſtate terram exit , &
venenom io ea geoeratur,& peruicioſior fit quàm ante. Sic ve
rè multi ſuut viperei peccatores , qui qoando venit hyems, id
eſt aliqna tribulatio vel ioſirmitas , tooc vere qoãdoque acci-
dit qood ipſi euomũt venenom peccatorum ſoorum, & in ter
ra , id eſt io pœnitentia & humilitate & in memoria mortis ſe
abſconduot , ceſſando ſcilicet a vitijs & a peccatis , confiteo-
tur , & facioot teſtamentum , & propooont ſe emendare, ſed
vere quando ceſſat hyems illius ioſirmitatis , quando ſcilicet
venit ver,id eſt tempus proſperitatis & ſanitatis , tunc iterum
creſcit in eis veoenum peccatorum,& exeũt de terra, id eſt de
ſtatu pęnitentiæ & humilitatis , & de mortis memoria, & ſic
efficiũtur peiores quàm ante, id eſt magis peccatores & rapto
res & auari.Ideo dicitur Eccleſ.20.Eſt qui præ ioopia vetatur
peccare,& ſi inueoerit tempus,malefaciet.¶ Secundum Pioi. 5
vipera qoaodo in hyeme dormiuit io terra,& videt viſum ſoũ
hebetatum,exit in vere cauernam , & fœniculum comedens,
illinit oculos ſuos ſucco eius , & ſic viſum recuperat & vigo-
rem. Sic verè anima Chriſtiana quando dormit & delectatur
in terra,id eſt io negocijs terrenis in hyeme , id eſt in tempore
peccati & indeuotionis , ipſa pro certo bebetatur per indeuo-
tiooem & iodiſcretiooem,quia vere mondi negotia,et ſomnus
deliciarum et peccatorum hebetant oculos intellectus.Et ideo
in vere,id eſt in tempore gratiæ debet exire per confeſsionem,
& fœoiculum comedere, id eſt ſacram doctrinam & prædica-
tionem, & ſic poterit oculos intellectus clarificare per ſcientiã
& diſcretionem.Collyrio inunge oculos tuos,vt videas. Apo.
3.¶ Vipera ſecundũ Ariſto.lib.8.cap.17. pellem mutat ſucceſ- 6
ſiue,totam in vna die, & ſe ita renouat , ꝙ eſt quaſi exitus em-
brionis,& incipit a capite.Sic verè anima quando habet pellẽ
veterem. i. malam conuerſationem , ipſa debet eaoi depooere
per coofeſsionem,& ſe per pœnitentiam renouare, ſed iſta re-
nouatio debet fieri a capite.i.a principio vitæ , qoia.ſ quando
homo confitetur,debet incipere a capite.i.a tempore iuuentu-
tis,& omnia reſidua totaliter explicare. vnde pſalm. Renoua-
bitur vt aquilæ iuuentus tua.¶Vide ſupra de Angue , vbi inue-
nies modum renouationis ſecundum Phyſol.¶ Item Ariſtote. 7
libr.8.cap.29 dicit quòd inuenitur paruus ſerpens,quem om-
nes ſerpentes fugiũt quamquam magni,qui quãdo aliquẽ mor
det,ſtatim in circuitu morſus omnia alia putreſcunt . In India
etiam(vt dicit)eſt ſerpens modicus , contra cuius morſum nõ
reperit aliquis medicinam . Tales ſunt malitioſi , qui licet ſint
parui quantum ad potentiam ſecularem,tamen a magois per-
ſoois timentur & verentur,ſicut patet in cauſidicis , detracto-
ribus & peruerſis hominibus,qui ab omnibus timẽtur,& hoc
quia quando aliquem mordent per detractionem , ſtatim fa-
ciunt eum putreſcere per infamiam et vilem reputationem.Et
illi ſerpentes qui ſunt de India(quæ interpretatur confeſsio),
id eſt illi qui ſub ſpecie confeſsionis diffamant alios coofiten-
tes,peſsimi ſont.Si mordeat ſerpens in ſileotio &c. Eccleſiaſti.
10.¶ Secuodum Ambro.in hexameron,eſt quoddam genus vi 8
peræ, quæ cum voluntatem coeuodi habet, morenæ copulam
requirit , progrediturque ad littus aquæ vbi credit mureoulã
latitare, & ipſam ſibilo euocat & prouocat ad amplexum , ſed
poſt expleto coitu , iterato reuertitur ad venenum , & ipſo re-
ſumpto reuertitur ad cauernam , & ſic mureoa concipit, non
tamen fœtum venenoſum ad moduoi ſerpentis,ſed bonum at-
que congruum, ſicut ipſa. Vipera eſt malus & hypocrita,vel
qoæſtuarius prædicator, veoenom ſunt mala & inhoneſta ver
ba ſua,murena eſt ſimplex & deuota perſona. Iſti ergo vipereі
& hypocritæ prædicatores volentes ꝙ murena, id eſt boni ſe-
culares eis copulentur & cooiungantur per affectum , hoc eſt
dictu quando volunt acquirere eorum beniuolentiam & fauo
rem,ſibilant per prædicationem,bonam & honeſtam locutio-
oem,& dimittunt venenum , id eſt peſsima verba ſua , & ideo
murenę,id eſt ſimplices ſeculares audito ſibilo ſuæ prædicatio
ois,ſtatim aſſoot, & eiſdem per amorem coniunguntur & co-
pulãtur.Sed vere iſta vipera , id eſt iſte hypocrita ſtatim poſt
illum coitum.i.poſt actum prędicationis,quando ſcilicet receſ
ſit murena.i.qnando eſt in abſentia aliorom,tuoc vere veneoũ
ſuom. i. ſtatum & verba infamiæ & peccata iterum recipit &
reſumit.Canis reuerſus ad vomitum.Prouerb.26.Veruntamẽ
murena,id eſt ſimplices,qui ab iſtis viperis fœtũ boni propoſi
ti conceperunt,non facioot propter hoc fœtos venenoſos , id
eſt opera mala,ſed bona,congrua & honeſta, & hoc quia oon
cõceperũt ex prędicatorũ malorũ operibus,ſed ex ſuis verbis
bonis,iuxta illud: Quæ dicunt vobis,ſeruate & facite,quę au
tem faciunt,nolitere facere.Matt.23.Vel dic ꝙ ſerpens eſt pec
cator,murena eſt corpus Chriſti in ſacramento. Ad iſtam igi-
tur murenam attraheodam in paſchate,vipera,id eſt peccator
ſibilat per orationem, & venenum , id eſt peccatũ euomit per
confeſsionem,& ſic ad copulam eius admittitur per ſacramen
talem communionem,ſed vere quando ceſſat iſta copula,ſcili
cet ſtatim poſt paſcha , tunc ad venenum euomitum, id eſt ad
peccata confeſſa & dimiſſa iterũ reuertuntur.Iudi.10. Filij Iſrel
peccatis veteribus iungentes oooa &c. Eccl.34.Qui baptiza-
tur a mortuo & iterum tangit eum,quid prodeſt ei niſi labor ?
Iſtud patet,quia ſtatim poſt paſcha efficiuntur luxurioſi & cu
pidi ſicut ante.Vel dic ꝙ vipera eſt diabolus,qoi ſibilo ſuo,id
eſt ſuis

eſt ſuis malis ſuggeſtionibus & tentationibus prouocat mure-
nam.i.animā, quæ eſt in aqua.i.in ſtatu gratiæ, vt exinde extra
ſibi per peccatum mortale coniungatur, & cum ea fornicetur:
quod ſæpe miſera murena.i.anima facit, & ipſum ſequitur, &
ei obedit. Prouer.7. Statim eā ſequitur: quaſi bos ductus ad vi-
ctimam. Vel vipera eſt luxurioſus, murena mulier &c. ſicut ſu
pra de diabolo. Vel expone de Dei filio & beata virgine, ſicut
habes in titulo de Murena. Vel expone de apoſtatis: quos ſuis
ſuggeſtionibus diabolus extrahit de aqua deuotionis, & de flu
mine religionis, vt cū eis in terra.i. in bonis terrenis coeat per
peccatum. Vel expone de coniugio: quia verè coniuges quan-
do inſimul conueniunt, debent omne venenum libidinis euo-
mere: quia ſcilicet ad bonum finem debent illud opus non ad
9 libidinem ordinare. ¶ Secundum Plin. libro 29. capit. 4. vipera
quendam precioſum lapidem deglutit territa, quem diligen-
ter extrahunt Scythę, & eo vtuntur contra venenum. Sic verè
diabolus aliquando deglutit & ſibi incorporat lapides precio
ſos, ſcilicet viros iuſtos & bonos, tamen Scythę, id eſt viri iuſti
& prælati diligenter ſe extrahunt & retrahunt de ventre dia-
boli, id eſt de peccato, & ſic efficiuntur per bonam vitam re-
medium contra venenum, id eſt contra vitia & peccata. Exem
plum de Paulo: quia lapis reſolutus calore in æs vertitur. Iob
28. Ideo ipſe de ſeipſo dicit ad Galat. 1. Cum autem placuit ei,
qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit me per gra
10 tiam ſuam &c. ¶ Item idem ibidem dicit, ſi quē draco momor-
derit vel aſpis, caput viperæ appoſitum vulnus ſanat, & econ-
trario caro aſpidis attrahendo venenum viperę, morſum ſanat
& ſic vix inuenies ita magnum malum, quin ad aliquid ſit bo-
num. Eccleſiaſt. 33. Vnum contra vnū, duo contra duo. Cun-
cta enim fecit bona in tempore ſuo. Eccleſiaſt. 39. Nam etiam
ipſi mali ſunt quandoque remedium contra alios malos: quia
ſicut dicitur ad Roma. 8. diligentibus Deum, omnia cooperan-
tur in bonum. Vel poteſt allegari quòd contraria cōtrarijs cu-
rantur. Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus
11 aduerſus carnem. ¶ In libro de agricultura chaldea. capit. 50.
dicitur quòd ſi vipera Smaragdum vnum reſpicia, oculis ex-
euntibus viſum perdit. Iſtud autem de illa vipera intelligitur
quæ caput ad glandis ſimilitudinem gerit. Talis vipera vide-
tur eſſe mundus, non poteſt enim Smaragdum, id eſt hominē
fœlicem, precioſum & virtuoſum reſpicere, quin oculi ſui per
inuidiam lædantur, & quin cæcus, id eſt deſolatus & triſtis ef-
ficiatur. vnde Seneca: Vtinam oculi inuidorum eſſent in omni
bus ciuitatibus, vt de fęlicitatibus omnium torquerentur. Vel
dic quòd Smaragdus eſt beata virgo, cuius ſcilicet præſentia
viperam, id eſt diabolum excæcat, inquantum vires eius atte-
nuat & eneruat.

LIBER VNDECIMVS

De terra & eius partibus, necnon de gemmis & lapidibus precioſis, & primo de terra in generali. Cap. 1.

1 TERRA ſecundum Iſidorum in mundo
eſt poſita, & a centro cœli interuallis
æqualibus ſeparata. Et dicitur terra, quia
teritur, & humus, quia humore maris,
cui coniungitur, humectatur. Tellus
etiam dicitur, eo quòd fructus eius tol-
limus. Arida autem dicitur, eo quòd na-
tura propria arida ſit & ſicca, vel quia
araturæ & culturæ ſit dedicata. Et dici-
tur ops, eo quod opem conferat mortalibus & creaturis, quas nu-
trit & ſuſtentat, ſecundum Iſidor. lib. 14. capi. 1. Rectè per om-
nia talis eſt beata virgo Maria: quia verè ſemper eſt in medio
per ſui interuentionem: quia ſemper ſe ponit mediam & con-
cordiam Dei & hominum faciat & componit. Ezechi. 5. Iſta
eſt Hieruſalem in medio gentium poſui eam. Eſt etiam ſemp
in medio: quia eſt virtus, vel quia eſt æqualitas. Et iſta dicitur
terra: quia verè ipſa fuit paupertate & tribulationibus ſemper
trita. Humus etiam dicitur: quia verè ſemper fuit per deuotio
nem & gratiam humectata, & hoc quia cum mari.i. cum Deo,
vel cum amaritudine pœnitentiæ fuit per charitatis vinculum
colligata. Qui fundauit terram ſuper aquas. Dicitur etiam tel-
lus: quia pro certo fructus eius, ſ. gratiam & miſericordiā tolli
mus & recipimus ab ea: quia terra dedit fructum ſuum. pſal.
66. Et ideo dicitur ops: quia opem & auxilium fert & confert
omnibus deſolatis. Arida etiam dicitur: quia verè illa fuit ſicca
ſine humore voluptatis per caſtitatem, & arata per pœnitētiæ
auſteritatem. Vocauitq; aridam terram. Gen. 1. Vel pone de ec
cleſia: quæ eſt in medio mundi, multis tribulationibus tritura-
ta, cariſmatum humoribus irrigata, donis ac virtutibus fœcū-
data: & ad opem cūctorum hominum dedicata. Vel poteſt ex-
poni de prælato, qui debet eſſe medius per æquitatem: quia per
acceptationem perſonarum nō debet plus ad vnam partem quàm
ad alteram declinare. Vel etiam de anima vel iuſto: qui debet
eſſe in medio virtuoſitatis &c. ſicut ſupra. ¶ Secundum Baſiliū a
in Hexameron, terra eſt corpus fructiferum & fœcundū, ſphe
ricum, elementorum infimum & medium, & ideo dicitur ſca-
bellum a ſcriptura, & mundi centrum a ſapientibus eſt vocata,
quia ſic in terra impreſſum apparet veſtigiū Dei.i. ſua ſapiētia, ſ.
in creaturarum ipſius productione, ſicut in ſcabello pedū, &
more centri a circumferentia vndiq; eſt æqualiter diſtincta, &
mundi ſtabile fundamentū. Eſt.n. naturaliter quieta & immo-
bilis quo ad ſui totum, frigida, ſicca & corpulenta, licet in ſuis
partibus recipiat ſæpe motum. Sic verè prælatus, vel vir perfe-
ctus, vel etiam beata virgo fuit infima per humilitatem, media
per cōcordantiæ vnitatem, fructifera & fœcunda per gratiarum
& virtutum multiplicitatem, per quam pctōres aluntur & nutriun
tur, centrū & fundamētū ſtabile & immobile per fidei firmita-
tem, & ſpei lōganimitatē, frigida per diuinū timorē reprimētē,
ſicca per caſtitatis rigorem, corpulenta per perſeuerātiæ & fir
mitatis vigorē. pſal. Qui fundaſti terrā ſuper ſtabilitatē ſuā. Et
iō ipſa fuit ſcabellū: quia verè Deus pater in ipſa impreſſit ve-
ſtigium & imaginem ſuā.i. ipſum filiū bndictum: q.ſ. eſt imago
& ſapientia Dei patris: quia Terra ſcabellū pedum meorū, dicit
dńs Eſa. 66. Et ſic ēt dico quod ipſa fuit quieta per pacē, cōcordiā
& amorē, & ſpherica per obediētiā & timorē. Et hæc fuit opti-
mē figurata in quadam imagine quā antiqui terræ fecerunt &
dedicauerunt: quam almam matrem vocauerunt. Nam quia eā dice-
bant matrem eſſe deorum, iō ſummis honoribus coluerunt, at
tendentes maximam terræ fœcunditatem & virtutem, & vnā
imaginem fœminā ſibi fecerūt: quam almam matrem dixerūt: quæ
corona turrium decorabat, & ei leones domiti ſubijciebant, ip
ſam galli ſequebant, & ipſa in curru ſedere fingebat, & in ma-
nibus clauem & tympanū portare videbat, cuius aurigæ vibra
bant gladios, quos portabant, vt dicit Iſid. li. 8. c. 15. de dijs gen
tium. Iſtam almā matrē dicebant, eo quod oīm aīalium ſit mater
principium & origo, & quod oia alat & nutriat. Coronā habet tur
ritā, eo quod turribus & ciuitatibus ſuperpoſitis decoratā, leones
ſibi ſubijciuntur, eo quod nullum ſit tam fętox aīal, quin in morte
ei finaliter ſubmittat, ipſam galli ſequebantur, quia ēt volucres
cœli, terræ ſeminibus indigent, & ad eā deſcendunt gia nutri-
menti. Sedere etiā dr: quia fixa & immobilis perſeuerat. in cur
ru vehibili trahitur & vehitur: quia in medio aliorū elemento
rum quæ ſunt mobilia, ſituatur, cunctis ēt ſe mouentibus, terra
penitus fixa manet. Iſta clauē habere dr: quia in hyeme ſe clau
dit, in verē aūt ſe aperit, & fructū emittit. Tympanum etiā ha-
bet, ad ſignificādum quod dum ferramentis & ligonibus colitur,
ſonus & ſtrepitus obaudit. Aurigæ aūt eius gladios portant, ad
ſignificandum quod pro terra acquirēda bella ſæpe concitant, in
quibus gladij extrahunt. ¶ Talis per oia beata virgo dicit, quia
mater filij Dei nūcupat Alma redemptoris mater. Mater etiā
eſt & nutrix oīm pctōrū, & iō leones tyrāni & pctōres, galli.i.
ſpirituales viri & angeli & ſancti ipſam ſequuntur, honorāt &
venerant, & fructibus lux gr̄æ & miæ recreant. Bernar. Maria
oibus oia eſt facta, & in ea peccator veniam, iuſtus grām, ange
lus lętitiam inuenit &c. Et iſta clauem habere dr: quia verē ſe-
ipſam, vel terram paradiſi cuicūq; voluerit aperit ſeu claudit.
Habet.n. clauem Dauid, qua claudit & nemo aperit, aperit &
nemo claudit &c. Apocal. 3. Tympanum etiam portat: quia ve
rē ſonus laudis & iubili & orationis in ſuis auribus continuò
eſt promendus. Laudate eam in tympano & choro. Et iſta co-
rona turrita inſignitur, quia verè ciuitates & caſtra, religiones
& cōuentus ſuper ipſius ſpem & fiduciam ſunt fundata, & om-
nia ſuis precibus ſuſtinet & ſupportat. Et iſta etiā cæteris mo-
ris ſedere dicitur: quia verè dum Apoſtoli voluerētur & dubi
tarent in morte Chriſti per incredulitatem, iſta tn̄ in fide fixa
& ſtabilis ſtetit & permanſit. Et ideo aurigæ ipſius.i. ipſius cul
tores & deuoti, debent habere gladios in manibus.i. opera vir
tuoſa, vt ſuam acquirant gratiam & conſeruent. Gladij an-

cipiter in manibus eorom, vt faciant vindictam in oationibus. Iſti etiam debent pugnare cōtra demones, vitia & peccata. Et poteſt de Deo dici, qui eſt pater & outritor omnium, & torres .i. modi ciuitates & ſtatus per ſuam prouidentiā dirigit & gubernat. Leones .i. demones & peccatores, galli .i. Angeli & boni eidem ſunt ſubiecti, & cū omnia ſint mobilia & variabilia, tamen inuariabilis & immutabilis perſenerat. Dic de cæteris ſicut ſupra. Vel capone ſi vis de bono prælato: q debet eſſe aliorum marer & nutrix, ſtabilis, ęquus, medius, habens clauem iuriſdictionis, & ei etiā tyrāni debent ſubijci. Vel de eccleſia mi
3 litāte, quæ eſt veſtigium Dei & ſcabellum &c. ¶ Terra eſt corpos infimum ſummè a cœlo diſtans, immobile, opacum & obſcurum, durum, groſſum & corpulentum, frigidum & ſiccum, ſerpentum & animalium contentiuum, diuitiarum & fructuū præ elementis cæteris productiuum, aratri & culturę præ cæteris ſuſtentatiuum, in maris medio permanſiuum. Rectè talis eſt peccator: quia verè ab ipſo cœlo, ſ. Deo, ſummè diuidit atq; diſtat. Eſa. 59. Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos & Deum veſtrum. Et tamen iſtius cœli influētiam, ſ. beneficia Dei temporalia & naturalia participat atq; ſumit, quia ſ. Deus facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos, ſicut dicitur Mat. 5. Iſte eſt ergo immobilis per pigritiam & tepiditatem, obſcurus per ignorantiam & ſtoliditatem, durus per incompaſſionem, frigidus per indeuotionē, ſiccus per humoris gratiæ priuationē, groſſus per ſuperbiam & inflationem, corpulentus per pigritię & auaritiæ ponderationem, & etiam tales ſunt pleni beſtijs & ſerpentibus, id eſt carnalibus affectionibus & motibus, quæ in carne ſua ſerpunt, & culturę & labori .i. mundi tribulationibus ſunt dediti: quia non eſt pax impijs, dicit dominus. Eſaiæ 48. Et in medio maris, id eſt in medio amaritudinis peccatorum ſunt locati, vel in medio fluctuum huius mundi. Ideo dicitur ibidē. Impij tanquam mare feruens: quod quieſcere non valet. Sic iſti a cunctis raptoribus conculcantur & contemnuntur. vnde Tranſierunt beſtiæ ſaltus, & conculcauerunt carduum 4. Reg. 14. Sed pro certo licet iſti ſint tot & tantis vitijs pleni, tamen præ cæteris hominibus, fructibus & diuitijs ſunt repleti. pſalm. Impleta eſt terra poſſeſſione tua. Sunt etiam immobiles & ſtabiles: quia verè nō poſſunt moueri, ſcilicet de malo ſtatu in bonum, per quamcunque correctionem, monitionem vel prædicationem, imo ſemper plus ſtabiliſitur per obſtinationem. pſal. Fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam, nō inclinabitur &c.
4 ¶ Terra in medio mari eſt ſita, & frigidæ & ſiccæ eſt naturæ, aratrorum culturis ſcinditur & colitur, vt fructificet, a cęlo eſt remota & infima, & viliſſima omnium elementorum. Sic verè homo pœnitens eſt in medio maris, id eſt amaræ contritionis, frigidus per diuinum timorem, ſiccus per pœnitentiæ auſteritatem, & infimus per humilitatem, & ſui reputatione a cœlo .i. a Deo remotus & viliſſimus reputatus, & ideo diuerſis culturis, id eſt bonis operibus excolitur, vt ſic p gratiam fructibus, id eſt meritis fœcundetur, & a ſterilitate vitiorum penitus liberetur. quia Qui operatur terram, ſaturabitur panibus. Prouer. 12. Et ſic ipſe poteſt dicere illud Ezechiel 27. Perfecti decoris
5 ego ſum, & in corde maris ſita. ¶ Terra eſt corpus ſphericum, reſpectu cœli minimum, & tamen in ſe maximum, & licet ſit a cœlo remotū, & infimū, tū eſt influētiarū cœleſtiū receptiuū; & ideo fœcundiſſimum inter cætera elementa reperitur. Nam cum ſit in cœli medio, ideo ab eo recipit influentiam a qualibet ſui parte, & ſic multis & diuerſis ſpeciebus ſenſibilibus eſt ornata. Veruntamen ad hoc quòd fructificet, neceſſe eſt vt culturis & laboribus exponatur. Sic verè boni & iuſti, infimi & humiles a cæteris calcati & contempti, licet ſint minimi reſpectu cœli, id eſt reſpectu Chriſti per humilitatem tamen in ſe ſunt maximi per virtutum multiplicitatem. Nam licet a cœlo & a paradiſo & a conſortio Chriſti ſint remoti in vita iſta, tamen iſtius influentiam, ſcilicet Chriſti & ſanctorum, per gratiam & deuotionem recipiunt & percipiunt vndequaque: quia verè quælibet pars cœli, id eſt quilibet ſanctus qui eſt in paradiſo, in iuſtos influit per orationem & gratiæ impetrationem. 1. Regum 18. Ecce (inquit) places regi, & omnes ſerui eius diligunt te. Et ideo tales ſunt fœcundi per bonorum operum productionem, & multiplicibus ſpeciebus, id eſt gratijs & virtutibus ſunt ornati. Et maximè quando culturis & laboribus pœnitentiæ ſunt exculti. Et ideo dicitur Eſaiæ 55. Deſcendit imber & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, ſed inebriat terram, & germinare eam facit. Et iſti ſunt infimi per humilitatem: quia ſcilicet ſe cunctis reputāt baſsiores, & ſpherici per obedientiæ velocitatem, & ſolidi per conſtantiæ firmitatem.
vnde Eccleſ. 1. Terra autem in æternum ſtat. ¶ Licet cœlum a 6
terra videatur ſummè diſtare, tamen in eam occulte influit, & eſt cauſa quare ibi lapides & fructus generātur & arbores. Sic verè licet aperte non videatur, tamen cœlum .i. ipſe Deus per ſuam occultam prouidentiā influit in homines terrenos, & eſt cauſa omnium quæ in eis ſpiritualiter producuntur, quia ſm
Hiero. omnia prouidentia Dei aguntur. ¶ Licet cœlum ſit pul 7
cherrimum, ſupremum & luminoſum, tamen terra, quæ eſt infima, ſm quid eſt nobilior, q̃a ſ. rebus ſenſibilibus & fructibus eſt ornata. Sic verè licet prælati & ſuperiores ſint clari p ſcientias & honores, tamē a fructo bonorum operum ſunt ſteriles, & ideo terra .i. ſubditi ſunt hodie talibus meliores: quia licet careant lumine diſcretionis & ſapientiæ, tamē fructibus bonorū operum ſunt fœcundi. Vel allega ſi vis de clericis & laicis, vel
de religioſis & ſecularibus. ¶ Terra eſt immobilis atque firma. 8
Nam ſm Ariſ. Terra eſt proprijs equilibrata ponderibus. Cū .n. ſit frigida & ſicca, ideo omnes partes eius tendūt & mouētur naturaliter verſus centrum, ideo motu iſtarum partium circa centrum æquilibrata ſuſpēditur, & ſic ſtabilis & immobilis perſeuerat. Et cum (ſecūdū Iſido.) ſit corpus ſolidum, ideo omnia ponderoſa ſine flexione ſuſtinet & ſuſtētat. Rectè ſic eſt de anima perfecta: quia ipſa verè debet eſſe immobilis & ſtabilis per perſeuerantiam & conſtantiæ fortitudinem & virtutē. Nā
quia ſecum debet habere ſiccitatem diuini timoris, quod omnia ſu 22
perflua reprimit & deſiccat, ideo oēs partes eius .i. omnes affectus & voluntates debent tendere naturaliter & ordinari ad centrum .i. ad Deum, & circa eum ſuſpendi per contemplationem & delectationem, & ſic ſuis ponderibus adæquabitur, & perſeuerans & ſtabilis ſtabit. Quia verè homo q perfectè coniungitur cum centro Deo per charitatem, ſtabilis efficitur per conſtantiam & firmitatē. Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? neq; mors &c. ad Rom. 8. Ideo Pſal. Fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam. Iſtud patet in beata virgine: quæ ita fuit ſtabilis per perſeuerantiæ & fidei firmitatem, q in morte filij cūctis apoſtolis per infidelitatem vacillantibus, nullatenus fuit mota. Et ideo ſabbato in honorē ipſius a carnibus alicubi ieiunatur: quia in ſabbato paſchę Chriſto mortuo ipſa fuit ſola fidei fundamentum. Et ideo perſona quæ taliter eſt firmata, omne pōdus tribulationis & tentationis potens eſt ſuſtinere. Oia ſuffert, omnia ſuſtinet 1. ad Corint. 13. Vel dic de eccleſia: quæ quia circa centrum Deum eſt fundata per charitatem, ideo in fide firma & ſtabilis perſeuerat, licet quantū ad aliquas ſui partes & perſonas, per errores & hæreſes patiatur multotiens ter-
ræmotum. Terra mota eſt. ¶ Terra eſt fundamentum omnium 9
grauium, & omnia quæ ſunt, mouētur præter terram, & quæcunque grauia mota quando ad terram peruenerint, quietantur. Et ideo propter eius notabiles effectus, gentiles ipſam antiquitus tanquam deam coluerūt, eo. ſ. quòd omnia nutrit, omnia cibat, & in ea omnia vegetabilia radicantur & nutriuntur, & ſuis occultis humoribus vegetantur. Vnde nullum vegetabile poteſt viuere, niſi in terra interius infigatur. Rectè talis eſt Deus, qui pro certo eſt rerum omnium fundamentum, principium & origo: quia verè omnia alia ſunt naturaliter mobilia & mutabilia præter ipſum: quia Ecce inter ſanctos eius nemo immutabilis. Iob 15. Ipſe autem eſt immobilis, immutabilis & incorruptibilis. Ego dominus, & non Mutor. mala. 3. Ideo Numeri 23. Non eſt Deus vt homo, vt mentiatur, neq; vt filius hominis, vt mutetur. Et ideo omnia ponderoſa .i. omnes homines virtuoſi & maturi ad eum mouentur per affectum, & in eo tanquam modo quietantur, quando. ſ. ei per gratiam in præſenti, & in futuro per gloriam copulantur. Et ideo iſte honorādus eſt; quia verè omnia cibat & nutrit & tēporaliter & ſpiritualiter, q̃a ſuis occultis humoribus .i. p occultos modos ſuæ prouidentiæ, ipſe nutrit & vegetat vniuerſa: q̃a Ipſe dat ſemen ſeminātī, & panem comedēti 2. ad Corint. 9. Vnde verè nullus poteſt viuere per gratiam vel gloriam, niſi in eo per fidem & charitatē fuerit radicatus. Ad odorem aquæ mittit radicem. Iob 14. Et ſicut terrę leones & alia animalia in fine ſubijciuntur, & ad terram reuertuntur in morte, ſic mundi principes eccleſiæ fidei & poteſtati Dei. Vel dic de eccleſia, in qua inuenitur nutrimentum ſpiritualium gratiarum, & in qua homines radicantur, & niſi in fide ipſius ſint plantati, nunquam vita gratiæ vel gloriæ viuunt. Vel dic de paradiſo, ad quem omnia tendunt, & in eo a motu tribulationum omnium, quietantur, & ibi cibātur & nutriuntur, & per ſpē radicantur, & tamen inuariabilis & immutabilis

tabilis eſt. Et ſicut pro acquirenda terra homines pugnant, ſic
pro acquirenda gloria paradiſi, homines debent contra vitia
& peccata dimicare. vnde 1. Machabeo. 3. Pugnemus pro hæ-
reditate noſtra. Ideo de tali terra dicitur Deuter. 4. Vos tranſi-
10 bitis, & poſsidebitis terram egregiá. ¶ Terra in hyeme frigo-
re & gelu cóſtringitur, niue & glacie operit̃, a fructibus & flo-
ribus denudatur, & ideo decore & decentia ſpoliatur, ſed adue-
niente ſole iterum innouatur, & virorem florum & arborũ re-
cuperat & decorem. Sic verè aĩa in tempore hyemis. i. in ſtatu
peccati frigore indeuotionis gelatur, induratur & ſtringit̃ per
obſtinationem & incompaſsioné, & ideo fructibus & floribus,
id eſt gratijs & virtutibus ſpoliatur, & a decore perfectionis,
honeſtatis & gratiæ ſpoliatur, niue tamen. i. bonis temporali-
bus adornatur: quia ſcilicet mali plus quam boni diuitijs fœ-
cundantur. Iob 12. Abundant tabernacula prædonum. Sed pro
certo quando ver gratiæ reuertitur, & ſol Chriſtus ei per cha-
ritatem appropinquat, tunc recuperat virorem honeſtatis, flo-
res bonarum cogitationum, & fructus bonarũ operationum.
Producat terra herbam virentem, & facienté ſemen &c. Gen.
11 1. ¶ Licet terra ſit fixa & ſtabilis ſecundum ſitum, ſummè tamé
eſt paſsibilis per effectum. Terra etiam licet exterius vilia ap-
pareat & deformis, intus tamen latitát multa precioſa, ſcilicet
lapides & metalla, quæ ibi per ſolis influentiam generãtur. Sic
verè boni & iuſti & humiles, qui fixi ſunt & ſtabiles per gratiæ
firmitatem, multa in hoc mundo patiunt̃: quia more terræ cal-
cantur ab alijs per contemptum, & teruntur per tribulationé:
quia Multæ ſunt tribulationes iuſtorũ. pſal. 33. Fructibus. i. bo-
nis temporalibus ſpoliantur per rapinas & excoriationes. Sed
pro certo licet iſti exterius videantur viles & depreſsi, interius
tamen in conſcientia precioſis lapidibus, id eſt gratijs & virtu-
tibus ſunt repleti, quæ per Chriſti influentiam in talibus pro-
ducuntur, & in eis ſub deformitate humilitatis occultantur.
Matth. 25. Abſcondit talentum in terra. Vel dic de inſoléntibus
vel ſecularibus: qui licet habeant turpem colorem, id eſt leué
conuerſationem: & licet quandoque exterius quátum ad exte-
riorem apparentiam nullius ſint momenti, tamen quandoque
interius diuinis chariſmatibus ſunt repleti. Vel dic de ruſticis,
qui occultant diuitias ſuas, quibus interius in domibus pleni
12 ſunt, licet colore deformi, i. burellis veſtibus ſint induti. ¶ Li-
cet terra exterius frigida videatur, intus tamen aliquotiens ma
gnis & igneis ardoribus inflãmatur, ſicut paret in móte Ethna
in Sicilia: qui perpetuis incendijs ſemper ſpirat. Sic verè licet
aliquando aliquis videatur exterius eſſe frigidus per indeuo-
tionem, ſicut ſunt leues & loquaces, aliquando tamen interius
totus feruet & ardet per dilectionem, & ab eo exit ignis per bo
nam operationem. Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. Vel
dic de illis qui videntur exterius eſſe humiles & benigni, &
pauperes ſpiritu: qui tamen interius ardore auaritiæ, malitia
iræ & diſcordiæ ſunt accenſi. Eccleſiaſt. 19. Eſt qui nequiter ſe
13 humiliat. Vel allega hiſtorialiter de inferno. ¶ Terra licet natu
raliter ſit ſicca, tamen vndique mari cingitur, & ſuis brachijs
percutitur & vallatur, & per occultos meatus eius aquis & hu
moribus homectatur, & ne præ ſiccitate in puluerem reduca-
tur, præſeruatur. Chariſsimi, per mare intelligo Deum, pro-
pter plenitudinem omnium bonorum: qui fluctibus tribulatio
num terram, id eſt bonos percutit, ſed per ſuam occultam pro
uidentiam humoribus conſolationum ipſos interius irrigat &
homectat, quia ſemper facit eum tentatione prouentum 1. ad
Corint. 10. Et quanto tales huiuſmodi fluctibus amplius vapu
14 lant, tanto in bono per virtutem conſtantiæ ſolidantur. ¶ Licet
terra ſit naturaliter ſtabilis atque firma, aliquando tamé diſcu-
titur vehementer & mouetur. Nam quádo in ventre terræ va-
por ſiccus & frigidus incluſus per adiunctionem igneam agita
tur, tunc ipſam terram commouet, & generat terræmotum, &
vapore exeunte, ſonus atq; tonitruum auditur, vt dicit Ariſt. li.
Meteororum 3. c. 5. Sic verè chariſsimi ſpiritualiter quando in
terra. i. in corde terreno peccatoris includitur vapor ſeu vẽtus,
hoc eſt dictu, diuina inſpiratio ſpiritusſancti, & quádo ignis fer
uentis contritionis ibi adiungitur, tunc verè licet iſta terra ſit
fixa & ſtabilis, hoc eſt dictu, licet peccator ſit durus, incorrigi-
bilis & obſtinatus in malo propoſito, tamen per Dei gratiam
mouetur per ſui ſtatus diſcuſsionem, auditur tonitruum per
confeſsionem, exit vapor & fumus. i. vitia & peccata, & terra,
id eſt corpus ſcinditur & aperitur per pœnitétiam & afflictio-
nem. Ideo Prouerbiorum 30. Per tria, id eſt per contritionem
confeſsionem & ſatisfactionem, mouetur terra. i. peccator, ſ. a
ſtatu peccati in ſtatum gratiæ. Pſalm. Terra mota eſt, etenim
cœli diſtillauerunt. Vel dic aliter q. i. quádo in ventre & corde
terræ, id eſt peccatoris generatur vapor ſuperbiæ, tunc verè ip
ſum mouet per irã & præſumptionem & elationem, & ſic ape-
ritur per iactantiam & ſuorum actuum manifeſtationem, & to
nitruum tribulationum & comminationum ab eo commouet̃.
Vox tonitrui eius verberauit terram. Eccl. 43. Vel dic q quádo
terra. i. corpus ſuperborum in morte finditur, tunc verè vẽtus
ſuperbiæ euaporat & tonitruum æternæ condemnationis & di
uinæ ſententiæ in eis generatur. Aperta eſt terra, & deglutiuit
Dathan. ¶ Quádo diuerſi vapores & venti in ventre terræ có- 15
cluſi inuicem concutiuntur, tunc ibidem ex tali colliſione ſo-
nus tonitrui generatur, & tandem per violentiam vaporũ terra
illa ſcinditur, & ſic vapor ille exit. Et dicit Ariſtot. ibidem q in
locis multarum cauernarum, & vbi eſt refluxus maris, genera
tur de facili terræmotus. Vnde dicit q tépore Herculis in qui-
buſdam inſulis incępit eleuari terra ad ſimilitudinem collis, &
poſtea ſciſſus eſt mons ille, & exiuit vapor fortis, qui deſtruxit
proximam ciuitatem. Terra eſt religio vel eccleſia, vapores
ventoſi ſunt ſuperbi religioſi & clerici, qui verè quando ſunt
in ventre terræ. i. in clauſtro religionis, tunc non ſunt contenti
loco & ſtatu proprio, imo volũt exire, ſ. ad exteriora beneficia
& officia, ad quæ cupiunt promoueri, & ideo alter contra alte
rum commouetur, ſ. per iras & diſcordias atq; lites, diuiſiones
& odia, & ſic tonitruum. i. vox appellationum emittitur & au-
ditur, vel etiam vox infamiæ & detractionum, & ſic terra & ci
uitas. i. illa eccleſia vel religio coram rixis & diſcordijs diſsipa
tur, & ipſi vapores. i. ipſi mali quaſi violenter exeunt, ſ. prælatio
nis officia occupando, & per lites & diſcordias beneficia acqui
rendo. Cóſtat. n. q per lites malorũ, religiones hodie deſtruũ-
tur, vt talibus dicatur, Tu terram tuam diſperdidiſti, tu popu-
lum tuum occidiſti. Eſa. 14. Et hoc ſummè accidit in illis parti
bus vbi eſt refluxus maris. i. affluentia diuitiarum, ſ. in religio-
nibus diuitibus & rendatis. ¶ Quando efficitur terræmotus, 16
ſemper accidit tenebroſitas tegens ſolem, & ante eum appa-
ret eius ſignum, ſ. nubes lõga in cœlo, quæ videtur ad modum
lineæ ante ſolis ortum, ſecundum Ariſtot. ibidé. Sic verè quan
do terra, id eſt peccator mouetur per iram vel ſuperbiam, tũc
verè in eo oritur tenebroſitas ignorantiæ, quæ tegit ſolem, id
eſt claritatem ſui intellectus: quia verè tales non videntur ha-
bere oculos: quia. ſ. non vident fragilitaté propriã, infernũ &c.
Excœca cor populi huius. Eſai. 6. Vel dic q quando terræmo-
tus contritionis accidit, tunc ignorantia generatur, quia. ſ. Ho-
mo neſcit vtrum amore vel odio dignus ſit. Eccleſ. 9 ¶ Accidit 17
quandoq; terræmotus in eclipſi: quia quando per lunæ inter-
poſitionem ſolaris radios impeditur ne perueniat ad aeré, tũc
vapor qui eſt cauſa terræmotus, non conſumitur, & ſic neceſ-
ſario generatur terræmotus, vt dicit idem. Sic verè quando in-
ter nos & ſolem iuſtitiæ Chriſtum interponitur luna, i. mun-
di proſperitas per eius affectionem, tunc verè radius ſuæ gra-
tiæ impeditur ne ad aerem conſcientiæ noſtræ perueniat & at-
tingat, & ſic vapor ſuperbiæ, in corde noſtro non conſumitur,
ſed per eius augmẽtationem terræmotus tribulationis & ira-
cundiæ, tonitruum comminationis & iactantiæ generatur.
Vel vapor eſt tentatio vel mala affectio, tonitruum eſt detra-
ctio, vel infamia, vel mala operatio &c. ſicut ſupra. Vel terræ-
motus eſt mors temporalis & æterna. ¶ Secundum Ariſtotel. 18
in libro vegetabilium, terræmotus non fit in locis exterius po-
roſis & raris: quia vapor interior qui eſt cauſa terræmotus, có-
tinué egreditur & exhalat, quanquam ibi generatur, & ſic non
fit tanta vaporis congregatio, quod poſsit facere terræmotum.
Sic verè licet multi vapores, id eſt multa peccata congregen-
tur in ventre & conſcientia peccatoris, tamen ſi ſit poroſus &
ſabuloſus per pœnitentiam & confeſsionem: vt quia continuè
vapores emittit confitendo, nec in corde ſuo manere permit-
tit, pro certo nunquam patietur mortis æternæ terræmotum,
quia homo pronus ad confeſsionem, nunquam patitur damna
tionem. Exemplifica bene &c. ¶ In locis ſummè ſolidis atque 19
firmis non accidit terræmotus, & hoc quia propter ſubſtantiæ
ſoliditatem vapor nullus poteſt interius generari, cum non ſit
ibi concauitas in qua poſsit contineri, ſecundum Ariſto. ibidé.
Sic verè aliqui ſunt firmi & ſtabiles per conſtantiæ & perſeue
rantiæ & fortitudinis firmitatem, & hoc tantum q in ſuis inte-
rioribus. i. in conſcientia & voluntate non generatur aliq s ma-
lus vapor. i. mala affectio, ſuperbia & peccatum, & pro certo ta
libus non accidit terręmotus. i. damnatio ſempiterna: quę ter-

ram.i.peccatorem cõcutit & deterret. Fũdauit terrã ſuper ſta
bilitatem ſuã,& non inclioabitur &c.Et hoc qñ interius io cõ-
ſcientia,& exterius in apparentia fortes ſunt, ſtabiles & ratio-
nabiles. ecootra de hypocritis, qui ſimiles ſunt montibus &c.
20 ¶ In locis montuoſis ſm Ariſtot. ibidem,ſepius accidit terrę-
motus, & hoc maaimè in his q exterius ſunt firmi & ſolidi, in-
terius autem ſunt cauernoſi & ſpongioſi: quia tunc in concaui
tate aggregatur multusvapor:qui propter ſoliditatem ſuperfi
ciei vetatur exire,& ſic fit coagitatio,& terra ſcinditur & mo-
uetur.Tales ſunt hypocritæ,qui videotur eſſe montes.i.eleua-
ti per contemplationem,& terrenorum contemptum, qui etiã
ſunt mõtes per ſuperbiam & elationem. Nam licet exterius in
apparentia videantur eſſe firmi & ſtabiles,fortes.ſ.& iuſti , ta-
men interius io cooſcientia ſunt cauernoſi , falſi.ſ.& curui, &
a virtutibus ioanes & vacui , & ideo pro certo tales patiuotur
faciliter terræmotum.i.damnationem æternam,& hoc quia va
por malus incluſus.i.interiora vitia & peccata nõ eahalaot per
confeſsionem,nec exterius videntur propter ſoliditatem eare-
riorem.i.propter apparentẽ perfectionẽ, & ideo ipſi ſunt cau-
ſa q terra iſta monetur & finaliter ſcinditur per coocuſsionem
mortis æternæ. Amos.3.Circuietur , agitabitur & tribulabitur
21 terra &c.¶ Patet ergo vt communiter q terræmotus non acci-
dit in locis qui ſnot tales in exiſtentia,qnales in apparentia : vt
quia ſuut ea toto rari & poroſi, vel ex toto exterius & interius
ſolidi atq; firmi, ſed in locis eaterius ſolidis, interius autẽ con-
cauis conſueuit aecidere terræmotus. Sic verè motus apoſta-
ſiæ non accidit communiter in illis pſonis quæ ſuot tales qua-
les ſe oſtendunt,ſ.in locis raris.i.in perſonis lenibus,dũ tamen
ſæpe euaporentur per confeſsionem,nec in locis ſolidis atque
firmis.i.in iuſtis & perfectis:quia io iſtis non oritur vapor ten-
tationis,ſed in mõtuoſis & cauernoſis.i.in hypocritis qui ſunt
extra fortes & boni,interius concaui & inanes. Io talibus dico
conſueuit accidere motus apoſtaſiæ:quia tales facilius quã alij
moueutur & cadont a ſtatu proprio:quia Deus oolẽs amplius
ſuſtinere huiuſmodi fictiones,reſpicit terram,& facit eam tre-
mere &c.In alijs autem oon accidit niſi per violentiam:quia ſi
cut terra licet ſtabilis aliquando mouetur per fortem motũ to-
nitrui a ſuperioribus ventis,ſic aliquando quantũcunq; fortis
ſit perſona,motus tamen tonitrui & tribulationum qui venit a
ſuperioribus & prælatis,ipſos facit moueri per apoſtaſiam , &
a ſtatu proprio vacillare.¶ Terra diuerſimodè variatur : q ali
22 bi alta,alibi depreſſa,alibi calida,alibi frigida , ſed tamen hoc
regulare eſt & generale q terra depreſſa calidior eſt & fœcun
dior,q̃ alta, & hoc ſm Macrobium : quia in vallibus fit maior
radiorum ſolis aggregatio quam in montibus,quæ eſt cauſa fœ
cunditatis & caloris. Radij.n.ſemper vadunt ad centrum,& in
locis anguloſis & valloſis magis comprimuntur & multiplicã-
tur. Sic verè chariſsimi,in terra.i.in eccleſia vel religione ſunt
aliquæ partes.i. aliquæ perſonæ altæ per dignitatem,ſ. prælati,
alij ſunt infirmi & depreſsi,ſ.ſubditi. Vel die q quidã ſunt ele-
nati per proſperitatem & honores,alij depreſsi per triſtitias &
dolores,miſerias & tribulationes,ſed verè tales ſunt cæteris ca
lidiores per charitatem, & fœcũdiores per bonorum operum
fertilitatem,& hoc quia tales radiorum diuinæ gratiæ maiorẽ
percipiunt quantitatem:quia pro certo radius diuinæ grãæ ſem
p tẽdit ad valles & angulos.i. ad pſonas humiles & depreſſas.
Ad quem.n. reſpiciam(dicit dñs)niſi ad humilem trementem
verba mea?Eſa.66. Vel ſi vis per montes intellige religioſos &
23 clericos,per valles laicos & ſeculares &c.ſicut ſupra. ¶ Variat
etiam terra ſm ſolis propioquitatem vel longinquitatem:quia
illa eſt fertilior,quæ ad ſuſceptionem radiorum ſolariũ magis
diſponitur per culturam vel naturam,& quæ eſt ſoli magis p-
pinqua,illa autem quæ eſt a ſole remota & indiſpoſita ſicut eſt
Noruuegia &c.huiuſmodi,paucam vel nullam habet fertilita
tem. Sic verè illa terra , religio vel anima quæ eſt propè ſolẽ.i.
propè diuinam ſcripturam & ſapientiam,vel etiam propè diui
nam gratiam per charitatem,fœcunda per bona opera reperi-
tur,& maaimè quaodo per pœnitentiã & laborem,tribulatio-
nem & paupertatem excolitur,diſponitur & purgatur . Illi aũt
ſtatus vel perſonæ q longè ſunt a ſole diuinæ ſapientiæ vel gra
tiæ,ſ.peccatores & huiuſmodi , a fructu bonorũ operum ſunt
ſteriles: & maximè quando per pœnitentiã non coluntur. Qui.n.
appropinquant pedibus eius,ſument de doctrina ipſius. Deut.
33. ¶ Item variatur terra ſm ventos: quia terra quam ventus
24 orientalis perflat,temperata eſt inter quattuor qualitates,& iõ
fructibus & floribus,ſpeciebus & aromatibus eſt magis apta,
& habitaculis hominum opportuna. Illa autẽ quæ a vento oc
cidentali perflatur,magis eſt humida & frigida,& ideo minus
eſt fœcunda. Ventus eſt diuina ſcientia vel gratia,quæ ab oriẽ-
te,id eſt a Deo defluit & emanat. Occidentalis autem eſt ſcien
tia ſecularis,vel proſperitas mundana , quæ ſemper occidit &
declinat. Illa ergo terra.i.ille ſtatus qui vento orietali,id eſt di-
uina ſcientia vel gratia perflatur , pro certo magis eſt alijs rem-
perata(per diſcretionem.ſ.& maturitatem)inter quattuor qua
litates quattuor affectionum , & ideo aromatibus bonæ famæ,
fructibus bonæ operationis, floribus bonæ conuerſationis præ
cæteris ſtatibus & religionibus eſt completa, vt patet in religio
nibus mendicantibus. Et ideo ſanum & congruum ſunt habita
culum animarum & etiam perſonarum. Sed verè illa terra quę
vento occidentali & pluuioſo.i.mundanis ſcientijs & proſperi
tatibus eſt ſufflata , vt eſt mundus cum ſuis ſapientibus , plus
abundat in frigore indeuotionis, & humore carnalis infectio-
nis,& ideo plus eſt ſterilis a fructu bonæ operationis. Fecit fla
re ventum ab occidente : qui arreptas locuſtas proiecit in ma-
re rubrum. Exod. 10. Sic verè ventus iſte facit peccatores de-
ſcendere vſque ad mare,id eſt vſque ad amaritudinem inferni.
Vel ſi vis accipe animam vel hominem per terram &c.ſicut ſu
pra. Vel terra orientalis quæ abundat in fructibus æternæ vo-
luptatis,in floribus æternæ venuſtatis,in lumine æternæ clari-
tatis,eſt paradiſus,terra autem occidentalis eſt mundus &c.vt
ſupra. Geneſ 2. Plantauerat autem dominus Deus paradiſum
voluptatis ad orientalem plagam Edom. Vel ventus orientalis
eſt ætas iuuenilis,occidentalis eſt ætas ſenilis : quia quidã ſunt
boni in iuuẽtute,mali in ſenectute &c.ſicut ſupra. ¶ Terra aqui 25
lonari vento perflata licet ſit infœcundior, tamen populos ge-
nerat & nutrit nobiliores , maiores , meliores , pulchriores &
audaciores,ſicut patet in Alemannis . Sic verè illi homines &
perſonæ qui ſunt in vento frigido aquilonis, id eſt in ſtatu tri-
bulationis & paupertatis,ſunt cæteris nobiliores & meliores,
ſcilicet quãtum ad gratias,licet circa eos fructus,id eſt diuitiæ
& deliciæ non abundent. Iſti autem qui ſunt in vento auſtrali,
id eſt io ſtatu proſperitatis mundanæ , cæteris ſunt minores &
viliores ſcilicet per vitia & peccata,licet fructibus diuitiarum
& deliciarum temporalium plus abundent . ¶ Variatur item 26
terra per appropinquationem vel elongationem ad mare . Nã
terra vicina mari meridionali calidior eſt & humidior quam
cæteræ,quia vapor ſalſus a mari reſolutus,eã calefacit. Vapor
autem maris aquilonaris propter frigoris prædominium terrã
propinquam infrigidat & conſtringit. Mare ſignificat tribula-
tionem,pars meridionalis ſignificat paradiſum & bona ſpiri-
tualia, aquilonaris autem ſignificat mundum vel bona tempo
ralia,terra autem eſt anima vel homo. Quando ergo mare mu
ridionale,id eſt tribulatio quæ ſuſtinetur pro Deo & bonis ſpi
ritualibus & pro meridie æternæ lucis paradiſi, tangit terram
id eſt animam,tunc verè vapore diuinæ gratiæ qui inde peoue
nit,iſta terra calore dilectionis inardeſcit, & humore pietatis,
& deuotionis humectatur. Sed pro certo quando a mari aqui-
lonari , id eſt a tribulationibus quæ pro mundo & mundanis
negocijs ſuſtinentur,tangitur,tunc verè non caleſcit per dile-
ctionem,ſed frigeſcit per indeuotionem, non humectatur per
compaſsionem, ſed ſtringitur per parcitatem , non mollifica-
tur per contritionem,ſed duratur per obſtinationem. Frigidus
enim ventus aquilo flabit,& gelabit cryſtallus ab aquis. Eccl.
43. Vel per meridiem intellige ſtatum gratiæ , per aquilonem
ſtatum peccati:quia verè mare tribulationis quod in meridie,
id eſt in ſtatu gratiæ ſuſtinetur,animam calefacit &c. ſicut ſu-
pra. Illa autem terra,id eſt anima quæ eſt in aquilone, id eſt in
ſtatu mortalis peccati,ſuffocatur ipſam indurans.&c.¶ Varia- 27
tur terra ſecundum diuerſam culturam:quia quanto plus fodi
tur,euertitur & aratur , tanto magis diſponitur ad receptionẽ
cœleſtis influentiæ,& ſic fructus amplior generatur , quando
autem ocioſa ſine cultura permittitur, tunc a ſuſceptione cœ-
leſtis influentiæ indiſponitur, & ſic fructibus minimè fœcun-
datur , ſed ſpinis & vepribus & herbis inutilibus adimpletur.
Sic verè caro noſtra vel anima,eccleſia vel religio quando per
tribulationem,pœnitẽtiam,exercitium & laborem teritur,fo-
ditur & aratur,tunc diſponitur ad ſuſceptionem luminis gra-
tiæ,ſcientiæ & virtutis,& ſic per bona opera fœcũdatur : quia
qui operatur terram ſuam,ſaturabitur panibus . Prouerbiorũ
28. Sed verè quãdo ocioſa dimittitur, & labor tribulationis &
pœnitentiæ omittitur,tũc lux diuinæ gratiæ ibi non influit, &
p conſequens fructu bonorũ operũ non ornatur,ſed p diuerſa
peccata

peccata ſterilis redditur, & ſpinis & vepribus, id eſt diuerſis vitijs & peccatis oppletur. Eſaiæ 8. Montes qui ſarculo ſarrientur, non aſcendent ſuper eos ſpinæ & vepres.

28 ¶ Terra bona ſi rore fuerit perfuſa & compluta, mollitur & perfunditur, & ad vltimum fœcundatur. Si autem arenoſa vel lapidoſa fuerit, tunc ex hoc magis induratur, nec per rorem vel pluuiam fœcundatur vel mollitur. Sic verè bona perſona ſtatim quod perfunditur rore vel pluuia diuinæ ſcientiæ vel prædicationis, ipſa pro certo ſtatim remollitur per contritionem, & fœcundatur per bonam operationem. Sed verè illi qui ſunt arenoſi & ſabuloſi per auaritiam, qui ſ. habent arenam diuitiarum, & illi qui ſunt lapidoſi per obſtinationem: tales dico non molliuntur nec fœcundantur per rorem prædicationis ſed ex hoc magis & magis indurantur & obſtinantur, & deteriorantur. Quia cui vult miſeretur, & quem vult indurat. ad Roma. 9. Ideo Ezec. 22. Tu es terra immunda, & non compluta.

29 ¶ Terra in medio cœli eſt ſita, fixa & ſtabilis frigida & ſicca, & naturaliter a mari vndique circumſepta, & ſuis fluctibus verberata, omnium grauium & omnium viuentium eſt ſuſtentatiua, fructibus & floribus, metallis & lapidibus eſt fœcundata, & ideo cibum cunctis mortalibus adminiſtrat, & interius humoribus humectata, fructum & cibum procreat omni carni, & quanto magis teritur, tanto fœcundior reperitur. Sic verè religio vel eccleſia in medio cœli ſita eſt per contemplationem & ſpem, fixa eſt per fidei firmitatem, frigida per caſtitatem, ſicca per pœnitentiæ auſteritatem, & a mari. i. a mundo circundatur, & tribulationum fluctibus verberatur, & ideo locus eſt & habitaculum grauium perſonarum per maturitatem, & omnium viuentium per gratiam & charitatem, & quia humoribus compaſſionis gratiæ & deuotionis irrigatur, ideo fructibus & lapidibus. i. gratijs & virtutibus adornatur, & cibum prædicationis & doctrinæ cunctis viuentibus adminiſtrat, & quanto plus teritur per tribulationes, tanto plus fœcundatur per bonas operationes. Dabit ergo dominus vobis terram, in qua nullius rei ſit penuria. Iudicum 18.

De Montibus in generali. Cap. 2.

1 MONS eſt tumor terræ, ſolo pede tangens terram verſus cœlum ſuperius eleuatus, & ideo dicuntur montes, quaſi eminentes, ſecundum Iſidor. Et ſunt montes ſolidi, compacti, verſus cœlum erecti, cum terra coniuncti: quandoque interius ſunt concaui & cauernoſi, & ideo ratione vacuitatis aquas ſibi attrahunt atque ſugunt, quas tandem emittentes efficiuntur ſempiternorum fontium & fluminum principium & origo. Et ſunt montes metallorum & lapidum contentiui, aromatum & fructuum productiui, radiorum ſolarium præ cæteris ſuſceptiui, & ſolaris illuminationis diutius retentiui. Tales ſunt viri ſancti & perfecti: quia verè verſus cœlum eriguntur per contemplationem, ſpem & affectionem, terram tamen. i. infernum tangunt inferius per timorem & conſiderationem. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Sap. 18. Vel terram. i. propriam vilitatem tangunt per humilitatem. Iſti ſunt concaui per humilitatem, vacui per paupertatem, & ideo aquas deuotionis & gratiæ, ſcientiæ, lachrymarum & compaſſionis attrahunt a Deo & acquirunt, & ſic flumina ſacræ doctrinæ alijs defluunt & emittunt, ſicut patet de Auguſtino & alijs doctoribus. Fluuius igneus rapiduſque egrediebatur &c. Dan. 7. Iſti etiam ſunt ſolidi per conſtantiæ firmitatem, per vitæ & doctrinæ ſanctitatem. Eſa. 40. Super montem excelſum aſcende. Currentium aquarum & metallorum & precioſorum lapidum. i. virtutum & meritorum ſunt interius contentiui. Deute. 8. De montibus eius æris metalla fodiuntur. Aromatum autem & fructuum. i. bonæ famæ & bonarum operationum ſunt exterius poſſeſsiui. Cant. 4. Vadam ad montem myrrhæ. Illuminationis & claritatis, diſcretionis & ſapientiæ, & radiorum ſolis. i. gratiæ & influentiæ Dei ſunt præ cæteris ſuſceptiui & diutius per perſeuerantiam contentiui. Sol irradians illuminans montes. Eccl. 43. ¶ Montes fumorum & vaporum ſunt ſepius emiſsiui, & nubium & pluuiarum in aere productiui. Et ſunt montes ventis & fulminibus nebulis & turbinibus expoſiti, & ideo vt communiter ſunt frigidi pluſquam valles, & hinc eſt quod in quibuſdam alijs montibus niues perpetuo perſeuerant, vt eſt Caucaſus & Libanus. Sic verè chariſsimi, ſancti & boni fumum & vaporem deuotæ orationis ſæpe emittunt, & ideo in aere i. ſocietate contigua vel in eccleſia cauſant nubes bonorum exemplorum, & pluuiam bonorum documentorum, & ſic ardorem concupiſcentiæ refrigerant & temperant. Exo. 19. Totus mons Sinai fumabat. Iſti fulmina & ventos. i. mundi impetus & tribulationes ſuſtinent, & ab eis ſæpius feriuntur: quia multæ tribulationes iuſtorum. Et ideo frigidi ſunt per Dei timorem, & niue i. florida caſtitate præ cæteris candidati. Candidi facti ſunt Nazaræi eius. Threno. 4.

¶ Montes ſunt ſolidi, duri, ſicci, alti & eleuati, lumine & niuibus præ cæteris candidati, frigidi, & ventis & turbinibus & fulminibus & ardoribus expoſiti, & ſæpius nebuloſi. Tales ſunt mundi diuites & potentes, quia alti ſunt per ſuperbiam & elati, ſ. ſuper mundi honores & ſeculi dignitates pſalm. Montes excelſi ceruis. Duri ſunt per crudelitatem, duritiam & paruitatem, lumine autem. i. mundi ſapientia, & niue. i. mundi candore & proſperitate præ cæteris ſunt repleti. Nebuloſi tamen ſunt. i. obſcuri & ignorantes, ſcilicet quantum ad Deum, & quantum ad illa quæ pertinent ad ſalutem: quia ſapientia huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum 1. ad Corinth. 3. Iſti igitur ſunt frigidi per indeuotionem, ſicci per incompaſsionem, compacti & ſolidi per obſtinationem, & ventis. i. adulatorum flatibus expoſiti, & mundi vanitatibus ventilati, pluuijs autem, id eſt mundi delicijs ſunt imbuti, quia ros Hermon deſcendit in montem Sion. Metallis. i. mundi diuitijs ſunt repleti, fulminibus tamen. i. mundi tribulationibus, & diuini iudicij tremendis ſententijs & ictibus ſepius quam cæteri ſunt percuſsi. Et licet ſint ſurſum eleuati in ſtatu prælationis vel dignitatis, terræ tamen inferius. i. mundi terrenis bonis per affectionem & auaritiam ſunt coniuncti. Et ſicut a montibus veniunt & turbines, ſic verè a maioribus deriuantur hodie turbines tribulationum, excoriationum, rapinarum &c. quibus alij feriuntur. Hiere. 51. Ecce ego ad te mons peſtifer, qui conturbas vniuerſam terram.

¶ Secundum Ariſt. mons accidentaliter ſolet fieri tribus modis: quandoque. n. aqua fluens cauat molles partes terræ duræ, aut non poſſunt cauari, ſed remanent, & fiunt mons: quandoque mare quando terram cooperit, magnos aggregat cumulos arenarum, recedenteque mari remanent, & fiunt mons: quandoque etiam ex forti terræmotu aggregatur terra, & fit mons. Mons eſt vir perfectus: qui pro certo poteſt fieri mons tribus modis, ſcilicet per terræmotum diuini timoris, & ſui diſcuſsionis, per mare, i. per amaritudinem pœnitentiæ & contritionis, per flumina lachrymarum & deuotionis, ſcientiæ vel compaſsionis. Nam per iſta terra mollis, id eſt corpus & carnalis voluptas conſumitur, & arena & terra id eſt pœnitentia & humilitas in eo aggregatur, & ſic mons, id eſt altus efficitur, iuſtus & perfectus. Vel dic quòd mons eſt ſuperbus: qui tunc efficitur mons, quando mare, id eſt mundus arenas. i. diuitias ſibi adiungit, & quando fluctus. i. mundi tribulationes terram propinquam, id eſt ſuos ſocios & vicinos conſumunt, deprimunt atque rodunt: quia ex ſuis diuitijs & ex aliorum depreſsionibus ſolent mali ſuperbire. Superbia tua extulit te, qui habitas in cauernis petræ, & apprehendere niteris altitudinem collis. Hierem. 49.

¶ Mons eſt locus tutior, roratione humectior, paſcuoſior, altior, & ſpeculationi aptior, quam ſit vallis. In monte enim lux eſt clarior, & ideo hoſtes vndique ibi melius contemplantur. Item ros eſt ibi dulcior, & aer purior, & ibi meliora paſcua pro nutriendis animalibus generantur. Item ibi locus eſt altior, & ad ſtandum difficilior, & ideo fortalitia, caſtra & munitiones ibi contra hoſtium impetus fortiſsima fabricantur. Ibi etiam maior eſt ſiccitas, & ideo illa quæ ibi ſunt facilius deſiccantur. Ibi frutecta ſunt depreſsiora, & cauernæ plures, & ideo tam aues quam feræ ibi ſolent refugere quando a venatoribus infeſtantur. Mons iſte eſt religio, vel ſtatus perfectionis, qui pro certo eſt ſecurior, & lumine ſcientiæ clarior, cœlo & cœleſtibus propior, quam ſit vallis, id eſt mundus. In iſto. n. plus abundat lux diuinæ ſapientiæ & ſcientiæ, & ideo locus eſt aptior illis qui volunt ſpeculari & prouidere, ſcilicet loca remota, id eſt terram paradiſi ad deſiderandum, & ad illuc eundum. Figura Numeri 27. vbi præcipitur Moyſi quod aſcendat in montem Abarim, ad contemplandum terram promiſsionis. Abarim interpretatur montes tranſeuntium, & ſignificat religionem vel perfectionem, vbi ſunt illi qui mundum contemnunt, & ad terram promiſsionis paradiſum properant atque tendunt. Deutero 32. Aſcende in montem iſtum Abarim &c. Item ibi ſpeculantur & prouidentur hoſtes, ſcilicet mundus, caro, dæmonia, vt præcaueantur, & vacorum vlulatus alijs intimentur. Eſaiæ 40. Super montem excelſum aſcende. In monte etiam religionis & ſtatu perfectionis abundat aer purus, id eſt bona, pura & ſancta ſocietas, & viri ſpiri-

tuales. Itē ros dulcis, id eſt bona & ſana doctrina & etiam ros deuotionis gratiæ & cōpaſsionis, & ideo ibi bona ſunt paſcua, & fœcunditas herbarum. i. virtutum, documentorum & exemplorum, & ideo animalia, id eſt Chriſti fideles ibi apte nutriuntur, & donis & virtutibus impinguantur. Mons Dei mons pinguis. Figuratus per montem Hermon, qui ſitus ſuper Iordanem in paſcuis abundabat, & ideo ibi animalia impinguabātur, quæ poſt in monte Sion in templo offerebantur. Sic in monte iſto qui ſitus eſt ſuper Iordanem, id eſt ſuper fluuium deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, abundant paſcua, id eſt fœcūditas meritorum & virtutum, & ideo boni ibi nutriuntur & paſcuntur, vt tandem in tēplo paradiſi præſententur. Ros Hermon deſcendit in montem Sion. Item mons religionis vel ſtatus perfectionis eſt locus tutior: quia hoſtes ſpirituales, ſcilicet diuitiæ & deliciæ ibi non aſcendunt. Sunt etiam ibi caſtra fortia, id eſt ſcientiæ & virtutes, ſcilicet lectio, humilitas, pœnitentia & cætera ſimilia, quæ omnia ſunt animæ munimenta, & ideo homo ibi eſt tutus contra omnia criminum nocumenta. Qui confidit in domino ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum &c. Et ideo homines, id eſt viri rationabiles, aues id eſt mundi ſapientes, beſtiæ, id eſt ſimplices qui ſe vident in valle mundi infeſtari ab hoſtibus venatoribus & aucupibus, & a demonibus & tentationibus, ad refugium iſtud debent venire, & ibi a ſpiritualibus hoſtibus ſe ſaluare. Figura Gene. 19. vbi dictum eſt Loth quòd ſi vellet periculum Sodomę euitare, vrbem exiret, & in montem conſcenderet, iuxta illud: Ne ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. Sed inuehe contra illos qui retro reſpiciunt ad bona mundi per affectum, ſicut vxor Loth, & ideo deſtruuntur. Luc. 17. Memores eſtote vxoris Loth. Vel dic quòd mons eſt paradiſus, vbi eſt lux æterni ſplendoris, & perfectæ cognitionis, & ibi delectabiliter ſpeculatur curſus cœli, id eſt eſſentia Dei: quia claritas Dei illuminat ciuitatem. Apocal. 21. Item hic eſt locus tutus, quia nullus hoſtis, ſcilicet tribulatio vel tentatio, ibi poteſt aſcendere, & ideo ibi poſſunt (& non alibi) mentes hominum perfectè io quieſcere. Pſalm. Requieſcet in monte ſancto tuo. Item locus eſt paſcuoſus, quia ſcilicet ibi abundant paſcua æternæ voluptatis, & ideo ibi debemus aſcendere per ſpem & affectionem, & finaliter per præſentialem poſſeſsionem, vt ſecuri requieſcamus, vt ibi Deum videamus, & vt bonis & delicijs æternis affluamus. Ezech. 34. In montibus Iſrael paſcam eas, ibi requieſcent in herbis virentibus. & Eſa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta. In iſtum autem montem difficiliter aſcenditur, & cum labore: quia per multas tribulationes &c. Act. 14 ¶ Montes alti licet metallis & lapidibus ſæpius ſint repleti, multis tamen ſubiacent incommodis: quia ventis & flatibus, nebulis & turbinibus, ignibus & fulminibus præ cæteris terræ partibus exponūtur. Sunt tamen aliqui montes ita alti, quod a nullis malis impreſsionibus talibus impetuntur, ſicut eſt Olympus & inſulæ fortunatæ. Montes ſunt dignitates, alta & nobilia mundi officia, quæ pro certo licet abundent in metallis & lapidibus, id eſt in diuitijs & delicijs, multis tamen incommodis ſubiacent. Ibi enim flat ventus elationis, vanitatis & præſumptionis, & adulationis. Ibi ſunt turbines temporalis tribulationis. Ibi eſt ignis auaritiæ & ambitionis. Ibi flumina voluptatis & carnalis affectionis, & tandem ibi cadit fulmen, id eſt ictus cœleſtis vindictæ & damnationis. Sol triplex exurens montes. Eccleſiaſt. 42. Chriſtus dicitur ſol triplex, propter triplicem naturam in vna perſona: qui montes, id eſt mundi dignitates euacuat & conſumit. Et ibi difficiliter aſcenditur & cum labore, licet inde faciliter homo cadat. Eſt tamen mons vnus, id eſt vna dignitas vbi non aſcendunt talia nocumenta, ſcilicet paradiſus, vbi nullum eſt malum, quia ſcilicet eſt ſuper omnia elementa eleuatus. Ideo Eſaiæ 14. Aſcendam in montem teſtamenti ſupra aſtra cœli &c.

De Monte Marath. *Cap. 3.*

MARATH eſt mons Armeniæ, vbi arca poſt diluuium requieuit, & ideo Armenii locum hunc egreſſorium dicunt. Hic eſt paradiſus, vbi arca, id eſt anima vel eccleſia poſt diluuium tranſacto fluctu vitæ præſentis & tribulationum, perpetuo requieſcit. Requieuit arca ſuper montes Armeniæ. Geneſis 8.

De Montibus Bethel. *Cape 4.*

BETHEL mōtes ſunt germinoſi, herbis & aromatibus pleni, vicini Hieruſalem, & ideo ab hinnulis, ceruis & capreis frequentantur. Talis eſt religio vel ſtatus perfectionis, qui vicinus eſt Hieruſalem. i. paradiſo, & herbis & aromatibus. i. virtutibus & gratijs eſt fœcundus, & ideo a ceruis & hinnulis. i. a bonis viris & perfectis colitur & frequentatur. Ideo præcipitur Canticor. 8. Similis eſto capreæ hinnuloque ceruorum ſuper montes Bethel. Vel expone de ſacra ſcriptura.

De Monte Caucaſo. *Cap. 5.*

CAVCASVS eſt mons ab India vſque ad Taurū, dictus a candore, quia eſt perpetuis niuibus candidatus, ſecundum Iſidorū. Expone ſi vis vt ſupra de montibus in generali, vide ibi.

De Monte Ebal. *Cap. 6.*

EBal eſt mons trans Iordanem, vbi ſteterūt ſex tribus ignobiliores, ſcilicet filij ancillarum, ad maledicendum tranſgreſſoribus legis. Expone vt poteris.

¶ Hermon. vide ſupra de montibus in generali.

De Monte Ebron. *Cap. 7.*

EBRON mons & ciuitas eſt in Iudæa, vbi quōdā viri fortiſsimi habitauerunt, ſcilicet gigantes, filij Enach, & ibi ſanctorum Adam, Abraam, Iſaac & Iacob corpora ſunt ſepulta, & ibi Dauid primitus regnauit ſuper Iudam, tādem ad totius regni Iſraelis faſtigium eſt perductus, vt dicitur 2. Regum 2. & 5. Hic eſt religio vel ſtatus perfectionis, vbi gigantes. i. viri perfecti & ſancti habitauerunt a principio. Ibi fuerunt gigantes &c. Baruc. 3. vbi Dauid. i. Chriſtus regnum eccleſiæ primo tenuit, & deinde ad regnum triūphantis eccleſiæ eſt promotus. Vel Dauid. i. quilibet bonus homo &c. quia de pœnitentia venitur ad paradiſum.

De Monte Ethna. *Cap. 8.*

ETHNA mons eſt Siciliæ: qui perpetuis incendijs ſemper ſpirat. Sunt. n. ibi cauernæ plenæ ſulphure, ideo ratione fluctuum maris propinqui ventus ibi recolligitur, & ſic aer præ agitatione & præ caliditate ſulphuris inflammatur, ſecundum Iſidorum. Sic verè mundus perpetuo videtur ſpirare ignem luxuriæ & auaritiæ & iracundiæ. Nam ibi ſunt multę cauernę. i. multi homines qui per vitia ſunt cauati, qui ſulphure. i. ardore concupiſcentiæ & malis affectionibus ſunt repleti, & ideo ad flatum venti. i. ad motū & ad agitationem tentationis vel exterioris occaſionis faciliter his ignibus inflammantur: quia luxurioſi ignem luxuriæ, diuites ignem auaritiæ, potentes ignem crudelitatis & ſæuitiæ ſemper ſpirant: quo alij per iniurias rerum & corporum comburuntur. Apertio oris eius inflamatio. Eccleſ. 20. Figura Dan. 3. vbi de fornace Babylonis erupit ignis qui circunſtantes deuorauit, bonis tamen qui intus erant, non nocuit, ſed eorum vincula diſsipauit. Sic verè de fornace mundi exit iſte triplex ignis, quo circunſtantes. i. mundani diſsipātur & ſpiritualiter & temporaliter, boni tamen inde purgantur, & eorum vincula, id eſt peccata dirumpuntur, & ibi nullum ſpirituale nocumentum patiuntur. Pſalm. Dirupiſti vincula mea &c. Et ſicut ſecūdum Iſidorum, circa montem hunc audiuntur ſæpe planctus & voces quærulosæ, & ideo ab aliquibus locus locus purgatorij fertur eſſe, ſic verè in mundo boni qui ibi purgantur, plangunt & gemunt & hoc quia aut temporalibus aut ſpiritualibus tentationibus deprimuntur. Hierem. 3. Vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus. Vel ſimpliciter per iſtum mōtem intelligo principes & potentes: qui quia cauerna ſuæ conſcientiæ &c. ſicut ſupra. Et ideo ſubditi eorū vel vicini dolent & gemunt. Figura vt ſupra. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Et ſicut ſm Solinū, iſte mōs cum ſuis perpetuis incēdijs niues pfert, ita in vtroq; inuicta violentia, q nec calor frigore mitigat, nec frigus calore diſſoluitur, ſic verè iſti cū prædictis incendijs iræ, auaritiæ, & luxuriæ, niuē & frigus indeuotionis proferunt,

proferũt, & vnum cum alio ſecum gerunt. Iob 24. Ad calorem nimium deſcendũt ab aqs niuium. Vel dic ꝙ iſte mons eſt infernus, vbi ſunt incendia ardentium, & vocca quærulæ deſperantium: quia pro certo ibi ſimul ſunt frigus intolerabile, & incendium inextinguibile. Allega vt ſupra.

De Monte Effraim. Cap. 9.

MONS Effraim eſt mons fœcũdus, pulcher & gratioſus, vbi Ioſuæ hæreditatem accepit, & vbi cultros lapideos quibus populus circuncisus eſt in deſerto, repoſuit, & vt dicitur Iudicum 7. ibi principes Madian a Gedeone ſunt occiſi, & eſt prope. Sichen, quæ erat locus & ciuitas refugij. Ibi moratus fuit Samuel, vt dicitur 1. Regum 7. Ibi fuit Delbora propheteſſa ſub palma, vt dicitur Iudicum 4. Talis eſt religio vel pœnitentia vel ſtatus perfectionis, vbi ꝓ certo Ieſus Chriſtus filius Mariæ, filius ſcilicet Dei patris fuit, & ibi quandiu vixit, moratus eſt, & ibi cultros, id eſt prædicatores fortes & firmos, quibus in deſerto huius mũdi alij a ſuis ſuperfluitatibus circunciduntur, vult abſcondi. Ibi etiam principes Madian, id eſt demones mundi rectores impugnati ſunt & deuicti. Ibi Samuel, id eſt viri iuſti & ſancti a principio ſunt morari. Ibi delbora, id eſt ſancta anima ſub palma id eſt ſub crucis memoria debet quieſcere, & hoc quia iſte locus eſt prope. Sichen, id eſt propè paradiſum: q̃ eſt refugij & ſecuritatis &c.

De Monte Seir. Cap. 10.

MONS Seir vel Eſau eſt in Idumea, vbi filij Eſau pulſis gigantibus habitauerunt, ſicut dicitur Deuter. 2. Et ſunt illi montes ita feruẽtes in æſtate ꝙ incolę in cauernis & terræ foueis ſe abſcondunt. Talis eſt mundus, vbi filij Eſau. i. diaboli & peccatores habitãt & morantur. Nã quia in æſtate, id eſt in tempore proſperitatis abundat ibi ęſtus & ardor cupiditatis, carnalitatis, & crudelitatis, idcirco illi qui ab iſto æſtu cupiũt ſe ſaluare, neceſſe eſt quòd in cauernis terræ, id eſt in memoria mortis & inferni abſcondantur. Ingredere in cauernas petræ. Eſa. 2.

De Monte Phaſga. Cap. 11.

PHASGA eſt mons in quem aſcendit. Moyſes mortes, & terram promiſsionis viſurus, ſicut patet Deuterõ. vltim. Mons eſt in quo Balaam ductus a Balach populo benedixit. Continet enim multos montes particulares, ſcilicet Nebo & Abarim &c.

De Monte Galaad. Cap. 12.

GALAAD eſt mons trans Iordanem, vbi habitauit tribus Gad, & Ruben, & media pars tribus Manaſſes. & eſt mõs medicaminis quia ibi multum abundat reſina medicinalis, mons reconciliationis, quia ibi Laban & Iacob ſunt reciliati. Geneſ. 31. Item mons eſt lucri & negociationis: quia ibi mercatores propter aromata cõfluunt vndequaque, vt patet Gene. 37. Talis eſt eccleſia vel pœnitentia vel paradiſus: quia ibi homo Deo reconciliatur, & a vulneribus ſuis medelã recipit & reſinam, & ideo a negociatoribus & medicis. i. a bonis viris debet frequentari. Nunquid reſina non eſt Galaad, aut medicus non eſt ibi? Hiere. 8.

De Montibus Iſrael. Cap. 13.

MONTES Iſrael ſunt generaliter montes totius terræ promiſsionis, qui oliuis, balſamis & ſpeciebus & fructibus exteriꝰ ſunt referti. metallis autem & lapidibus interius ſunt opulenti, & ideo terra lacte & melle manans antiquitus dicebatur, eo. ſ. quòd ibi copia apum & pecudum abundabat. Tales ſunt viri ſancti: qui oliuis pietatis, balſamo odoroſo famoſitatis, fructibus bonorum operum & ſanctitatis ſunt repleti, ſcilicet exterius in conuerſatione, interius autem in conſciẽtia metallis, id eſt gratijs & virtutibus ſunt referti, & ideo lacte ſacræ doctrinæ, & melle deuotionis affluunt atq; manãt. Et colles fluent lac & mel. Iohel 3. Vel dic quòd montes Iſrael ſunt boni ſtatus & religiones &c. per omnia ſicut ſupra. Et iõ ab apibus. i. a viris ſanctis & ſpũalibus, & a pecudibus. i. a bonis ſimplicibus frequentantur. ¶ Hyperborei montes, vide de Gryphibus in libro de animalibus.

De Monte Carmeli. Cap. 14.

CArmelus eſt mons duplex in Iudæa, fertilis in fructibus, frugibus & herbis.

De Monte Moria. Cap. 15.

MORIA eſt mons in Hieruſalem, vbi ędificatum fuit templum. 2. Paralip. 3. Ibi etiam obtulit Dauid holocauſtum ceſſante plaga 1. Paralip. 21. Ibi immolauit Abraam pro filio, ſecundum Hebreos. Ibi vidit Iacob ſcalam, ſecundum glo. Gen. 28.

De Monte Thabor. Cap. 16.

THABOR eſt mõs pulcherrimus, fertiliſsimus, fontibus & fluminibus irriguus, auibus modulantibus iocundus, fructibus & arboribus fœcundus, & hic eſt ſecũdum Hieronymum, vbi Chriſtus docuit, & ſe trãsfigurauit, a multis ea venatoribus propter aues & feras quę ibi ſunt, frequentatur, ſicut dicit Gloſſ. ſuper Oſeæ 5. ibi. Laqueus facti eſtis ſpeculationi, & retè expanſum ſuper Thabor. Expone ſi vis de religione, vel de pœnitentia.

De Monte Libano. Cap. 17.

LIBANVS eſt mons altiſsimus in phœnicia, & interpretatur candidatio, eo. ſ. ꝙ perpetuis niuibus candidatur, & hyeme & æſtatę. Et eſt mons opulentiæ & fœcunditatis: quia herbis & paſcuis abundat. Item redolentiæ & aromaticitatis: quia thus & herbæ odoriferę ibi generantur. Item mons eſt eminentiæ & ſublimitatis, ſm̃ Rabanũ, quia a nauigantibus a remotiſsimis partibus videtur. Item eſt mons humiditatis: quia fluminibus & fontibus irrigatur, & ab eo fontes & flumina emittuntur. Item eſt mons fiduciæ & ſecuritatis: quia cedri & aliæ arbores aromaticæ fugant omnia venenoſa, ſecundum Hierony. Item mons eſt pulchritudinis & amenitatis, quia herbarum & arborum perpetua viriditas, fructuum ſuauitas, fluctuum viuacitas, auiũ garrulitas, ipſum faciunt decorum & iocundum. Item mons eſt medicinæ & ſanitatis: quia ibi arbores abundant medicinales, ſcilicet cedri, cypreſsi, palmæ, & oliuæ. Item mons eſt lætitiæ & iocunditatis: quia. ſ. in eius lateribus creſcũt vina optima, & ibi abundant aues dulcifluæ modulantes, quæ lætitiam generãt & amorem, vt dicunt Hieronymus, & Ioſephus. Mons iſte eſt vir iuſtus & perfectus, & maximè beata virgo Maria: quæ niue. i. cãdore caſtitatis candidatur, nec in hyeme aduerſitatis, nec æſtate proſperitatis eam perdidit quoquo modo. Ideo de virgine dicitur Cant. 4. Ferculum fecit ſibi (. i. corpus) rex Salomon (. i. Dei filius) de lignis libani. i. de puriſsimis ſanguinibus virginis. Mõs eſt ergo hæc fœcunditatis: quia gratijs & virtutibus & bonis operibus extitit opulenta. Hæc eſt mõs redolentiæ ratione bonæ famæ, mons eminentiæ ratione ſublimis vitæ, mons humiditatis, quia in ea abundat aqua lachrymarum & deuotionis, miſericordiæ & compaſsionis, mõs fiduciæ, quia odor ſuæ virtutis deprimit venenoſa. i. demones & tentationes, & ſic tutum eſt in ea per deuotionem quieſcere. Iſta eſt ſicut turris libani, quæ reſpicit contra Damaſcum. Can. 7. Item mons eſt pulchritudinis quo ad conſcientię & apparẽtiæ venuſtatem. Ipſam. n. facit decoram fluuius miſericordiæ vel ſciẽtiæ, qui ab ea fluit. Puteus aquarum viuentium, quæ fluũt impetu de libano. Can. 4. Honeſtatis viriditas, laudis diuinæ garrulitas, fructuum bonorum operum ſuauitas & dulcedo. Eſt etiam mõs medicinæ, quia in ea ſunt exempla & documenta, quæ ſunt aliorum medicina. Eſt. n. in ea Cedrus contemplationis, cypreſſus firmitatis, palma virentis honeſtatis, oliua fluentis pietatis. Dedi in ſolitudine cedrum &c. Eſa. 41. Item mons eſt iocunditatis, quia vinum ſpiritualis conſolationis in ea abundat, & aues. i. Angeli circa eam ſuis laudibus modulantur. Vel aues. i. gratiarũ actiones, laus, confeſsio, oratio, & ſimilia in ea ſunt reperta. Expone ſi vis de Chriſto, vel de quolibet ſancto vel iuſto. Vel dic quòd mõs iſte eſt religio vel eccleſia, vbi niues, id eſt frigus pœnitentiæ & candor caſtitatis debent eſſe perpetuo. Et hic eſt mons opulentiæ quia in herbis virtutum exemplorum & documentorum

tórum debet abundare, vt ſic ſeculares in ea poſsint paſci. Vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Cant 1. Hic etiam debet eſſe aromaticitas & redolentia bonæ famæ: quia ibi debet eſſe thus.i. viri ſancti & ſamoſi, cedrus.i. viri alti & cōtemplatiui, cypreſſus.i. viri fortes & conſtantes, oliua.i. viri pij & miſericordes: qui omnes odorem bonę famæ debent emittere, & ſerpentes.i. demones & vitia fugare. Et ſic benè ſequitur aliud, ſ. ꝙ hic eſt locus ſecuritatis, q.a.ſ. ratione bonæ ſocietatis homo ibi poteſt tutius viuere quam in mundo. Item ibi eſt altitudo & ſublimitas eminentiſsimę ſanctitatis, pulchritudo & viriditas gratioſiſsimæ honeſtatis. Ibi debet eſſe perpetua humiditas lachrymarum, deuotionis, ſcientiæ & pietatis: quia fontes miſericordiæ, flumine ſcientiarum, a religione debent diſtillare. Allega vt ſupra. Puteus &c. Itē mons eſt lætitiæ quia ibi ſunt vina ſpei, ſcripturæ, & conſolationis. Ibi ſunt aues.i. viri contemplatiui, qui diuerſos cantus promunt.ſ. orationem, confeſsionem, gratiarum actionem, doctrinam, & prædicationem. Super ea volucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt voces. Petrarum.i. duorum teſtamentorum. Eſt etiam locus ſanitatis: q̃a ibi abūdant viri ſancti: qui ſunt alijs medicinales doctrina, moribus & exemplis. Debet ergo homo dicere illud Deute. 3. Vadam & videbo terram hanc optimam, & montem iſtum egregium & libanum. Vel dic ꝙ mōs iſte eſt paradiſus, vbi pro certo perpetua eſt iocunditas, fœcunditas, amenitas, aromaticitas, ſublimitas, & dignitas, & ſaturitas. Ibi eſt.n. fluuius æternæ voluptatis, eminētia ęternæ dignitatis, candor & niueitas æternæ ſcientiæ & claritatis, vinum æternæ iocunditatis & ebrietatis. Vinum lætificat cor hominis. Arbores & herbæ.i. ſancti & ſanctæ ſemper in virore charitatis virentes, aues ſemper modulantes.i. Angeli Deum ſemper laudantes, perpetuus viror, ſumma inceſsibilis gloria ſeu decor, ibi nullum venenoſum.i. nulla tentatio vel tribulatio moratur, & ideo eſt tutiſsimū ibi eſſe. Eſa. 35. Ibi non erit leo, nec mala beſtia. Et ideo nos qui nauigamus per mare mundi huius, debemos montem iſtum videre per contemplationem, & ad eum accedere per ſpem & affectionem & bonam operationem. Eleuans Abraam oculos, vidit procul locum &c. Gen. 22. Vel dic ꝙ hic eſt mundus, qui in niuibus.i. in diuitijs (quæ mentē infrigidant per indeuotionē) in fluuijs.i. in delicijs (quæ mentē imbuūt per carnis infectionem) in rupibus.i. in eminentiis, & in herbis.i. in ſcientijs abundat. Ibi ſunt aues.i. ſuperbi & garruli. Ibi eſt arborum & herbarum.i. hominum & mulierum copia. Ibi beſtiarum crudelium.i. raptorum abundantia commoratur, & interpretatur candidatio: quia candore proſperitatis ſtatus mundanorum hodie candidatur ſeu etiam decoratur.

De Monte Oliueti. Cap. 18.

OLIVETVM mons iuxta Hieruſalē: qui ita fuit propè templum, ꝙ nocte templi luminaribus illuſtrabatur. Abondat autem in oliuis & ideo ſm Aug ſuper Ioannem, mons eſt luminis, refectionis, & curationis: quia.ſ. ex oliuis diſtillat oleum quod eſt vulnerum medicamentum, ciborū condimentum, ignis & luminis nutrimentū, ſm Iſido. Hæc eſt eccleſia vel religio, quæ propè templum paradiſi per ſpem & deuotionem eſt ſita, & iſta eſt mons luminis, ſcientiæ & diſcretionis, fidei & doctrinæ: quia a templo paradiſi per reuelationes Angelorum quotidie illuſtratur. Eſt etiā locus refectionis: q̃a ibi bonæ animæ doctrina & gratia nutriuntur & impinguantur. Et eſt mons curationis, quia ibi peccatores per pœnitentiam emēdantur, & oliuæ.i. viri ſancti & miſericordes, ſ. Chriſtus & ſancti & iuſti ibi affluunt, quorum ſuccos.i. opera, doctrina & exempla ſunt alijs nutrimenta, condimenta & medicamenta.

De Monte Olympo. Cap. 19.

OLYMPVS eſt mons altiſsimus in Macedonia qui nubes tranſcendit, in tantum, quòd nec ventus, nec pluuia, nec grādo, nec aliæ aeris impreſsiones illuc poſſunt attingere, & ideo ibi aſcendebant philoſophi, vt curſus ſyderum cōtemplarentur, & in tantum eſt locus ille quietus, ꝙ litteræ impreſſæ pulueri, ſine deletione ꝑ annū integrum perdurarēt, vt dicit magiſter in hiſtorijs. Solinus ēt dicit ꝙ in ſummitate olympi fuit ara Ioui dicata, vbi quicquid ſacrificabatur, incorruptum poſt annum inueniebatur. Extra ēt.i. viſcera animalium, talia ibi reuoluto anno inueniebant, qualia ibi dimittebantur. Talis eſt paradiſus: quia verè nubes tranſcendit ad litteram: & ibi non eſt ventus alicuius tentationis, grando & tonitruum alicuius tribulationis, pluuia carnalis infectionis, nec aliqua impræſsio.i. aliquod vitium vel peccatū. Neq; mors erit vltra &c. Apocal. 21. Et ideo philoſophi.i. viri ſancti, & Angeli & beati ibi ſine perturbatione aliqua cœlum & eius curſum.i. Deum & proprietates ipſius & naturam continuè ſpeculātur, & litterę in eis ſcriptæ.i. ſuæ ſcientiæ, merita, virtutes & grāæ quæ in eis ſunt inſertæ, perpetuo non delentur, nec pc̄tō aliquo amplius deſtruuntur. Locus eſt.n. Ioui.i. Chriſto dicatus, & ideo illa quæ ibi domino conſecrantur, incorruptionis perpetuo munere lætantur, ſm Grego. Vnde pſa. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Vel dic ꝙ hic mōs ſignificat viros ſanctos: qui ita ſunt alti per contemplationē, ꝙ impreſsiones aeris.i. tentationes carnis ad eos nō attingūt, nec eos inquietant, & ideo litterę ibi ſcriptæ.i. virtutes eorū & merita ab eis non perduntur &c.

De Monte Sinai. Cap. 20.

SINAI eſt mons cuius pars eſt Oreb in Arabia in prouincia Madian, paſcuis & herbis optimis fertilis ſm Ioſephū. In hoc habitabat Deus ſpiritualiter. Hinc appropinquans Moyſes prodigiū vidit. In hoc apparuit Deus in igne & nube. Circa hunc Hebrei fixerunt tentoria ſua. Ibi legem a Domino receperunt. Ibi lumen & caliginem viderunt. Ibi Deum promittentem bona, & comminantem mala audierunt. Ibi clangorem tubæ timorem incutientē viderunt. Ibi Deo orationes & ſacrificia obtulerunt. Mons autem eſt altiſsimus, & quaſi inacceſsibilis, vt omnia patent Exodi. 3. & 19. Exponuntur oīa de ſacra ſcriptura, vel de religione vel eccleſia, vbi Deꝰ habitat & videtur, & circa eum Moyſes & hebrei.i. Chriſtus & ſancti morantur, ibi ignis & lumen ſcientiæ & ſapientiæ, ibi tamen nebula obſcuritatis & ignorantiæ, ibi tonitrua diuinarū comminationum, ibi coruſcationes miraculorum, ibi ꝓmiſsiones æternorum gaudiorum, ibi timor tormentorum, ibi lex ſtatutorum, ibi oportet orare, & Deo ſacrificare. Eſt tamen tantæ altitudinis & difficultatis, ꝙ quaſi eſt inacceſsibilis & impenetrabilis, & ideo rarus eſt ibidem hominum acceſſus: quia pauci difficultates ſcripturę vel religionis penetrāt atq; ſubintrāt. Cacumina.n. montium ſoli ibicibus petrra ſunt 3 Reg. 24.

De Monte Sion. Cap. 21.

SION eſt mons in Hieroſalem, in quo fuit turris & arx Dauid. Et quia tēplum (quod erat in decliui latere mōtis) ciuitas etiā inferior (quæ erat in valle) ex illa turre poterat defendi, ideo Hieruſalē in ſcriptura filia Sion ſepius nuncupatur, q.a.ſ. a Sion & eius arce ſicut a matre filia defendebatur. vt dicit Hiero. Talis eſt Deus vel prælatus, vel etiam curia paradiſi, a quibus templum eccleſię & ciuitas.i. fidelium vnitas debet protegi & defendiꝰ. Vel dic ꝙ Sion eſt aīa ſancta, in qua debet eſſe turris contemplationis, & templum orationis, & ibi debet Deus cōtinuè ſpeculari. Et ſicut Sion fuit mōs altitudinis, pulchritudinis, ſecuritatis & fœcunditatis, ſic paradiſus vel eccleſia, deus, prælatus vel anima debet habere altitudinem contemplationis, pulchritudinem conuerſationis, fortitudinem conſtantiæ. perſeuerantię, & durationis, ſecuritatē ſpei & conſolationis, fœcunditatem virtutū & bonę operationis. Eccl. 24. Et ſic in ſion firmata ſum.

De Agris. Cap. 22.

AGER, rus, campus, nonalis, alluuius, pro eodem ſupponunt, ſed differenter. Et eſt ager locus laboris & ſudoris: quia ligone percutitur, vomere aperitur, euertitur, foditur, ſemine ſeritur, rore & imbre perfunditur, ſpinis circūdatur, gelu conſtringitur, ęſtu exuritur, & ſic fructum facere quaſi violenter compellitur, & ideo dicitur ager ab agendo, ſm Iſidorum Ager eſt conſcientia, quæ debet percuti per correptionem, ſcindi per contritionem, & cum vomere.i. cum lingua propria aperiri per confeſsionem, ſemine bonæ doctrinæ ſeri per prædicationem, rore cœleſtis gratiæ rigari, ſpinis diſplinæ & pœnitētiæ ambiri, gelu diuini timoris conſtringi, ęſtu diuini amoris exuri, & ſic bonis operibus & ſpiritualibus fructibus poterit fœcundari. Et ſicut ager in vere colitur, vt in autumno fructibus fœcunderur, ſic homo debet in vere Iuuētutis coli, corrigi, caſtigari: vt fructū bonorum operum,

rum,doctrinæ & ſapientiæ in autumno fœcuudetur.i. in tempore ſcnectutis. Vel per ver intelligo vitam præſentem, p autumnum futuram &c.Diligenter exerce agrum tuum. Prouer. 24.Sed ibidem dicitur.Per agrum hominis pigri tráſiui,& ec-
a ce totú operuerát ſpinæ & vepres &c.¶ Ager eſt locus planus, qui arboribus vndique eſt vallatus, intus autem ſegetibus repletus, ibique colliguntur ſegetes ad hominum nutrimentum &c. Talis eſt mundus vel religio vel ſacra ſcriptura, vbi ſunt ſegetes.i.diuitiæ,deliciæ,vel ſcientiæ,& arbores.i. dignitates & eminentiæ inueniútur,quæ ſunt diuerſimodè hominum nutrimentum &c. Exierat Iſaac ad meditádú in agro.Gen.24.

ANtrum ab atro dictum eſt,eo q atris tenebris & horridis eſt ſuffuſum.vt dicit Iſido.vide vbi ſpelunca.

De Campo. Cap. 23.

CAMPVS eſt terra plana inculta,iuxta ciuitates, ad pugnandum vel ſpatiandum pro vſibus publicis deputata. Talis eſt mundus,qui iuxta ciuitaté paradiſi vel eccleſiæ ad vſus vel vtilitatem publicam deputatur. Ibi.n.mali ſpatiátur & delectantur:quia.ſ.ibi ſuum accipiút paradiſum, & ibi ét boni pugnant & præliantur.ſ.contra mundi tentationes & tribulationes,quibus quotidie affliguntur,& ideo ibi ſuum recipiunt purgamentum.Et iſte locus pro certo non eſt cultus,ſ. p pœnitentiam & diſciplinam,imo incultus eſt & deſertus.Eze. 37.Ecce campus plenus oſsibus mortuorum.

De Cauerna. Cap. 24.

CAVERNA eſt terra perforata & cauata:quia .ſ.ſub terra mures & reptilia ſuas faciunt manſiones,& ad cauernas terrarum & arborum refugiunt cuniculi,hericij,columbæ,turtures & mures,ſerpentes & cætera ſimilia quando exterius percipiunt venatorem,vel aliud nocumẽtum.In cauernis etiam arborum vel petrarum apes nidificant. Latitant tamen ſepius in cauernis reptilia vel ſerpentes:qui ſæpe pungunt,mordent & inuenenant propinquántes. Cauerna eſt religio vel ſtatus humilitatis & perfectionis, vel memoria mortis & inferni:in qua reptilia.i.viri iuſti,qui per bonas affectiones repunt,ſibi faciunt manſiones,& terram.i.terrenas diuitias eijciendo,cauernas.i.ſtatus perfectionum a principio fabricarunt,ſicut ſunt ſancti qui religiones fundauerunt, & ideo volucres.i.viri ſpirituales,beſtiæ.i. ſimplices & rurales ſtatim q vident venatorem.i.diabolum inſidiantem, debent ad cauernam.i.ad ſtatum religionis, pniæ & humilitatis, vel ad mortis vel inferni recordationem refugere, ſicq; ab eius inſultibus & tentationibus eruentur. Apes etiá.i.viri ſancti in talibus cauernis debent mel.i.dulcedinem compaſsionis & deuotionis facere,& ibi per affectum & deſiderium cómorari. Ideo Eſa.2. Ingredientur fiſſúras petrarum,& cauernas ſaxorum a facie formidinis domini &c. Verútamen in talibus cauernis aliqñ ſunt ſerpentes & reptilia.i.detractores & hypocritæ:qui oés appropinquantes.i.oés ſocios ſuos pungunt ſuis detractionibus & infeſtant.In foraminibus aſpidis & in cauerna reguli &c.Eſa.11.

De Colle. Cap. 25.

COLLIS eſt latus vel decline montis. & eſt locus illuſtratior,altior bonis fructibus fœcúdior, quam ſit vallis,minus tamen quam ſint montes, nam collis inter mótes & valles videtur medium obtinere. Tales ſunt viri ſancti & iuſti,qui inter montes.i.ſanctos, & valles.i.infimos peccatores tenent medium:quia licet minus montibus,tñ plus vallibus ſunt luminoſi per diſcretionem, alij per contemplationem,fœcundi per bonam operationem. & illud maximé dic de prælatis vel prędicatoribus,q ſunt mediú inter Deum & mundum. Vel dic q colles ſunt religiones,quæ inter montem paradiſi & vallem mundi ſunt mediæ &c.ſicut ſupra.

De Deſerto. Cap. 26.

2 DESERTVM, ſolitudo,hæremus eſt terra inculta & ab hominibus nullatenus frequentata,& ió dicitur ſolitudo,quaſi ſola,deſertum,quaſi terra derelicta,hæremus ab hærendo,eo q terra ſicca ſolida fit & hærens. Ná aliquando contingit propter terræ ſoliditatem, vel pp aquarum & fontium,defectibilitatem,aliquando propter aeris intemperié,aliquando propter hoſtium vaſtitaté q terra eſt ſterilis & inculta,ſpinis & ſentibus occupata.Et eſt deſertum terra ſitis & ariditatis,caloris & vaſtitatis. Talis eſt peccator:qa ſolus ſine conſortio Dei & ſanctorum,deſertus eſt a Deo & contemptus, & hærens obſtinatus & compactus.Sed veré aliquando fit homo deſertum & peccator duplici ratione,ſ. aliquando propter terræ.i.conſcientiæ ſuæ ſterilitatem & prauitatem: quia quidam ſunt ita peruerſi,q nolunt aliquod bonum facere. Aliquando propter aquarú.i.doctrinæ & prædicationis defectum: quia.ſ. non habent q eis prædicet,dicentes.Nemo nos códuxit.Matt. 20.Item aliquando propter aeris circunſtantis.i. propter ſocietatis adiacentis prauitatem.Aliquando propter hoſtium.i. demonum & tentationum vaſtitatem,Conſtat.n. q homo fit peccator & deſertum iſtis quatuor cauſis,ſ.ex conſcientiæ prauitate,ex doctrinæ raritate,ex mala ſocietate,& ex tentatione & aduerſitate.Ideo de hoſte dicitur Iohel.2. Ante facié eius vorans,& poſt eum ſolitudo deſerti. Iſte eſt ergo terra ſterilis ab omni fructu bonæ operationis,incultus quo ad pœnitétiam,& ideo ſpinis & ſentibus.i. vitijs & peccatis cóſcientiam mordétibus eſt repletus. Per agrum hominis pigri tranſiui,& ecce totum operuerant ſpinæ & vepres.Prouer.24.Et hic eſt terra arida per incompaſsionem,terra ſitis & auaritiæ, terra ardoris & luxuriæ,terra vaſtitatis & omnis boni carétiæ. Inuenit eum in terra deſerta,in loco horroris & vaſtę ſolitudinis.¶ Deſertú eſt 2
locus incultus,vbi paucæ ſunt vel nullæ bonæ arbores, multæ autem malæ,ſ.ſpinæ myricæ & cætera ſimilia,terra eſt ſitis,ardoris,ſiccitatis,ſterilitatis,& vaſtitatis, & eſt latronum habitaculum & ferarum,ſunt etiam ibi viæ incertę,& idcirco ibi faciliter erratur. Talis eſt mundus,quia per pœnitentiam & diſciplină non colitur, ideo ab omni bono eſt ſterilis & inanis. Ibi etiam paucæ ſunt bonæ arbores.i.hoíes boni valde pauci,multi autem mali:quia ſtultorum infinitus eſt numerus. Eccleſi.1. Ibi.n.ſunt ſpinæ.i.púgétes detractores vel raptores & alij peccatores fructum bonorum operum non portantes. Ibi eſt ſiccitas indeuotionis & incompaſsionis,ſitis & ardor auaritiæ, luxuriæ,iracundiæ,& malæ inflammationis,& ideo ibi ſunt latrones.i.fallaces vſurarij & auari,feræ.i.crudeles raptores & iniuſti,qui tranſeuntes.i.bonos ſimplices nudant & ſpoliant bonis ſuis. Nudos dimittunt homines, veſtimenta tollentes. Iob 24. Eſt etiá locus deuij & erroris: quia veré propter viarum.i. ſtatuum diuerſitatem ibi faciliter erratur & decipitur: quia.ſ.ſæpe credit homo accipere bonum ſtatum & ſanctum,& bonam viam euodi ad paradiſum: qui tamen aliquando ducitur ad infernum. Inuenit eam Angelus domini errantem in ſolitudine. Gen.16.Vel dic q deſertum eſt ſtatus pœnitentiæ vel religionis, vbi eſt ſterilitas paupertatis,ardor & ſiccitas pœnitétiæ & aduerſitatis,ibi tamen quandoq; ſunt latrones.i.detractores,q famam aliorum furantur,& ferę.i.crudeles & mali prælati,qui alios deuorant & conſumunt &c.¶ Hæremus dicitur,ab hęrendo,quia pauci ibi hærent,ſolitudo etiá dicitur, quia ab hoibus 3
non frequentantur,& quaſi ſola relinquit, & ideo propter hominum raritatem & nemorum denſitatem in ferę tutius cómorantur. Ibi etiam auium cantorias modulatur,& ibi aues quietius commorantur. Illic tamen habitantes multis laboribus exponuntur,quia nunc æſtu,nunc gelu,nunc vento,nunc pluuia feriuntur,& ibi ét ſæpe circúeunt venatores, qui laqueos tendunt pro auibus decipiendis. Talis eſt religio vel ſtatus perfectionis,vbi pro certo pauci hęrent,& eum ſolum derelinquút, nec hodie a pluribus frequentatur. Hie.2.Sequuta es me in terra deſerta,vbi nullus hominum vadit. Et ideo feræ.i.ſimplices boni ibi tutius habitant,aues etiam.i.viri ſpirituales & cótemplatiui ibi quietius conuerſantur,& ibi per orationem, cóſeſſionem, Dei laudem,& gratiarum actionem gratioſius modulantur. Æſtate perpetua requieſcent volucres ſuper eum.Eſai. 28.Veruntamen illi qui habitant, multis incommodis temporalib⁹ exponunt,qa ęſtu tétationú,gelu tribulationú affligunt & pluuia ſacræ doctrinæ & prædicationis, vento ſpiritusſancti & ſuæ inſpirationis riganeur & ventilantur. ibi tamen ſunt aucupes & venatores.i.demones,qui laqueos tétationú ponút,vt ſic decipiát bonos viros. Hie.5. Inuéti ſunt in populo meo impij inſidiátes velut aucupes, laqos ponétes ad capiédú viros.

De Prato. Cap. 27.

PRATVM eſt locus vbi fęna colliguntur, & eſt locus riuis & fontibus irrigat⁹, herbis & floribus venuſtatus, & ideo virore ſuo delectat viſum, odore florum recreat olfactú, ſapore herbarú allicietium delectat

delectat guſtum . flores.n. pro melle conficiendo apibus mini-
ſtrat,& lactis abundantiam animalibus ibi paſcentibus tribuit
atq; præſtat,medicina etiã vtentibus, herbas ſalutiferas . Talis
eſt vir perfectus:quia fęna.i.virtutes & doctrinæ in eo creſcũt,
quibus animalia.i.alij ſimplices nutriuntur per bona eius exẽ-
pla,& verba,& in lacte.i.in operibus miſericordiæ fœcundan
tur,& apes.i.viri ſpirituales, flores.i.bona exempla in eo acci-
piunt,ex quibus mel deuotionis componãt. Infirmi etiã & vul
nerati.i.peccatores in eo.i.in documẽtis ſuis & exemplis inue
niunt medicinam.Eſt.n.locus fontibus deuotionis, fluuijs do-
ctrinæ & eruditionis irrigatus,& iõ herbis.i. virtutibus & gra
tijs,floribus.i.ſcientijs eſt fœcundus,& ſic tam odore bonæ fa
mæ quam virore & decore honeſtatis alios recreat & delectat.
Ideo Proue.27.Aperta ſunt prata,& apparuerunt herbæ virẽ
tes,& collecta ſunt fęna de montibus.Vel dic q̃ pratum eſt re-
ligio vel eccleſia vbi ſunt herbæ.i.viri ſancti,qui florẽt per do-
ctrinam & exempla.Vel pratũ eſt paradiſus, vbi perfectæ ani-
mæ nutriuntur & impinguantur per æternam voluptatem .

De Rupe. Cap. 28.

1 RVPES ſunt altiſsimi montes & ſolidiſsimi,tem
peſtatum impetus & fluxus imbriũ continuè re
cipientes.duri ſunt exterius,interius tamẽ cauer
noſi & ſpongioſi,& ideo ſæpe ſunt aquarum fno
tium & fluminum emiſsiui. Sunt etiam q̃q; me
tallorum & lapidum contentiui.Rupibus etiam
fluxus maris ſiſtuntur,& ibi aquarum impetus collidũtur. Ta-
lis eſt bonus prælatus & quicunq; perfectus:quia ſolidus eſt p
conſtantiam & firmitatem,altus per cõtẽplationem & tempo-
ralem dignitatem,durus exterius per correptionem & auſteri
tatem,intus tamen debet eſſe cauernoſus per humilitatẽ,aquo
ſus & fluidus per pietatem,& ideo fontes lachrymarum,deuo
tionis & cõpaſsionis & doctrinæ debet cõtinuè diſtillare , qui-
bus debet tam ſe quam alios irrigare. Ego ſapientia effudi flu-
mina.Eccleſ. 24. Intus etiam in conſcientia debet habere me-
talla & lapides precioſos.i.gratias,merita & virtutes, & fluxus
maris.i.motus & tentationes proprię carnis,vel motus & irra-
tionabiles diſſenſiones & affectiones ſubditorum debet ſiſtere
& refrenare,& per debitam correptionem & regimen oĩa tem
2 perare.Ibi confringes tumẽtes fluctus tuos. Iob 38.¶ In cauer-
na rupium quandoq; includitur ventus,& eſt cauſa terręmo-
tus. Sic in cordibus prælatorum(qui ſunt rupes præ alijs emi-
nentes)ſæpe intrat ventus ſuperbiæ & vanitatis , & ſic per eo-
rum impetus ſunt cauſa quare terra.i. eccleſia vel religio mo-
uetur.ſ.de bono ſtatu ad malũ,& quare per diſſenſiones & di-
ſcordias concitatur,& quare ciuitates.i. conuentus cadũt.ſ. ad
paupertatem & diſsipantur.Ideo malo prælato vel principi di
citur Eſa. 14.Tu terram tuam diſperdidiſti , tu populum tuum
3 occidiſti.¶ Rupes ſunt loca alta,& ad aſcendendum difficilia,
& ideo ſæpe ſolis auibus ſunt peruia.Sunt autem loca tuta, ra-
dijs ſolaribus illuſtrata,imbribus expoſita , & ad ædificationẽ
caſtrorum & munitionum valde apta. Et dicuntur ſuprema ru
pium ſcopuli,a ſcopein,quod eſt ſpeculari:q̃a de illis locis lo-
ca remota euentuſq; hoſtium ſpeculãtur, ſ̃m Iſido. Per rupes
intelligo ſtatus perfectionis:quæ ſunt loca alta per eminẽtiam
ſanctitatis.Sunt etiam loca tuta: quia.ſ.ibi nõ poſſunt aſcende-
re hoſtes.ſ.carnales deliciæ & diuitiæ,& ideo tutum eſt q̃ ho-
mo ibi ponat & caſtrum & habitaculum ſuum,vt a pc̃tis, ten-
tationibus & vitijs ſit ſecurus. Io arduis ponet nidum ſuũ. Iob
39.Difficile tamen eſt ibi aſcendere, & ad ſtatum perfectionis
vel religionis attingere,& ideo ſolis auib⁹.i. viris ſpiritualibus
ſunt peruia loca iſta,& ſunt lumine ſapientiæ diuinę illuſtrata,
rore diuinæ gratiæ irrigata, & ad ſpeculandum.i. ad Deum &
cœleſtia contemplandũ ſunt apta.ſterilia tñ ſunt,& mundi fru
ctibus & delicijs carentia, ventiſq; & turbinibus.i.mũdi tribu-
lationibus exponunt̃. Vel expone de mundi dignitatibus ſicut
ſupra de monte,vel de paradiſo,ſicut ibidem.

De Foſſa vel Fouea. Cap. 29.

1 FOSSA vel fouea a fodiendo eſt dicta, eo q̃ ter-
ram fodiendo & cauando efficit̃ , & tanto eſt ꝓ-
fundior inferius , quanto circa ſe plus habet de
terra ſuperius. In foueam autem faciliter cadit̃,
ſed inde difficiliter releuatur. Foſſa eſt peccatũ,
in quod procerto faciliter cadit homo, licet in-
de difficiliter releuetur . Et quanto plus de terra.i. de terrenis
diuitijs habet homo,tanto maiorem in cõſcientia habet foueã
pc̃torum. Hæc ẽt difficiliter & cũ periculo pertrãſitur : q̃a qui
ſe explicuerit de laqueo,cadet in foueam. Eſaiæ.24. Nota ſi vis
quomodo leo in fouea capitur,ſicut ſupra de leone. vel dic q̃d
fouea eſt mundi proſperitas,vel etiam auaritia: quæ quãto hõ c
plus abundat in diuitiis maior eſt &c.vt ſupra. ¶ Foueæ vtiles 2
ſunt ad ciuitates,& caſtra vndiq;(ne hoſtibus pateant) muniẽ
da. Item ad piſces nutriendo,quando.ſ.aquis ſunt repletæ . Itẽ
ad terras diuidendas. In foueis autem ſolent aquæ indefectibi-
les ſcaturire . In foueis habent flumina loca ſua & tranſitus,&
meatus. Fouea terra infima & depreſſa eſt humilitas,quæ facit
hominem ſe cæteris infimiorem reputare,& iſta eſt caſtri.i.ani
mæ tutiſsimum munimentum , & maximè quãdo aqua lachry-
marum & deuotionis eſt repleta : quia tunc hoſtes.i. demones
ad animam non poſſunt accedere. Ibi etiam piſces.i.virtutes &
merita nutriũtur. Ibi etiam fluuius & fons.i. ſpiritus ſancti gra
tia habet proprium habitaculum,tranſitum atque loca.Eſ.66.
Super quem requieſcet ſpiritus meus,niſi ſuper humilem?&c.

De Spelunca. Cap. 30.

SPELVNCA eſt locus ſubterraneus,clar⁹ & aper 1
tus in ingreſſu , hiſpidus & obſcurus in progreſſu,
fuſcus & turbidus in egreſſu, ſi tamen egreſſus va-
leat inueniri. Eſt.n.locus habẽs ingreſſum,ſed nul-
lum vt communiter egreſſum,& dicitur a ſpeculãdo , quia ibi
beſtiæ inſidiantur & ſpeculantur qualiter rapiãt prædas ſuas:
& ideo eſt locus periculoſus,obſcurus,incertus, ad occultatio
nem reptilium animalium,& ad congregationem immunditia
rum valde aptus. Talis eſt mũdus : quia verè licet in principio
in iuuentute & in ingreſſu videatur pulcher, delectabilis atq;
clarus,tamen quando homo eſt ingreſſus , videtur turbidus &
obſcurus:quia obſcuritas ignorantiæ ibi viget,in tantum, q̃ in
fine & egreſſu & in morte non apparet ibi lux ſcientiæ vel di-
ſcretionis,imo obſcuritas ignorantiæ, ſicut patet de mundi ſa-
pientibus,qui in fine perdunt ſenſum & rationem , in tãtum q̃
de mundo & mundanis ſe neſciunt explicare, & de mundo ne
ſciunt egredi vel exire. Moti ſunt ſicut ebrius,& omnis ſapien-
tia eorum deuorata eſt. Ideo Iob.54. Quaſi in tenebris ſic pal-
pabunt in meridie. Et hic locus eſt periculoſus:q̃a ibi ſunt im
munditiæ.i.vitia & peccata, ibi etiam ſunt reptilia.i. demones
venenoſi,ibi ẽt beſtię.i.cupidi & auari & carnales huius mun-
di ſedent & quieſcunt,ſpeculantur & inſidiantur, vt prædas.i.
aliorum bona rapiant & furentur. Pſal. Inſidiatur quaſi leo in
ſpelunca ſua vt rapiat pauperem & inopem. Figura 1.Reg.24.
vbi Saul rex Iſrael ingreſſus ſpeluncam fuit in periculo ne ab
inimicis ſuis occideretur. Sic homo in mundo ſemper eſt in pe
riculo vt occidatur a demonibus & peccatis. ¶ In locis vbi ef- 2
fodiuntur lapides & metalla,maximè ſunt ſpeluncæ: quæ quia
remanent vacuæ ratione ſubtractionis lapidum,ideo ſolent co
lumnis ne corruant appodiari & fulciri,quando tamen colũnę
ſunt putridę,tunc faciliter inde ſpeluncæ premũtur,& ſic ſpe
lunca cadente omnes qui intus fuerant opprimũtur . Similiter
etiam fit quando volunt minare & diruere caſtrum.cauernam
.n.ſub caſtro faciunt,& ne moles ſuper eos cadat,columnas li-
gneas ibi ponunt,tandem verò ignem colũnis adhibent, & ſic
columnis combuſtis cadit ædificium quod ſuſtentant. Spelun-
ca eſt eccleſia vel religio , vbi metalla & lapides.i. viri ſancti
fortes & ſtabiles a principio ſunt inuẽti,ſed verè iſti hodie in-
de ſunt ſubtracti:quia pauci ſunt ibi hodie tales, & ideo hodie
ibi ponuntur columnæ.i.prælati,ne corruat, & ne per vitia de-
ſtituatur. Sed pro certo quia multæ ſunt hodie colũnæ putridę
.i.multi prælati mali & corrupti , quia etiam diabolus adhibet
ignem cupiditatis & auaritiæ,in tantum q̃ omnes pro maiorẽ
parte ſunt accenſi & inflammati,ideo iſtæ columnæ frangunt̃
per diuerſa vitia & peccata,& ſic per defectum eorum cadit &
perit eccleſia Dei ſancta,& illi qui intus erant.i.ſubditi pereũt
& necantur per eorum mala exempla & documenta.

De Valle. Cap. 31.

VALLIS eſt locus terræ infimus & depreſſus , in
medio montium ſituatus,& imbrium qui a monti- 1
bus defluunt receptiuus,& ideo propter montium
irrigationem ſunt valles fœcũdæ frugibus & her-
bis & floribus adornatæ. Sunt etiam valles calidiores,pinguio
res & fœcundiores,& ideo oues in eis leuius & facilius reſol
uũtur,vt dicit Nicolaus. Vallis eſt vir humilis,qui ſe infimum,
vilem

vilem reputat & depreſſum,& hic circa montes.i.circa paradiſum vel circa Chriſtum & ſanctos eſt ſitus per deuotioné. vel per montes intellige duo teſtamenta.Zach.6.Montes, montes ærei.Et ideo ab eis recipit aquas & imbrē grãæ & doctrinæ, & ſic fœcūdať & in fructibus & in frugibus bonæ operationis,& in floribus honeſtæ conuerſationis.Eſt.n.pinguis ꝑ deuotioné vel benignitaté,calidus per charitaté,fertilis per bonorū operum fœcunditatem,& niues.i.diuitiæ in eo cito reſoluuntur &
2 diſperguntť per elemoſynæ largitatem.¶ Vallis eſt locus ſecurior & tutior quam ſint montes: quia domus ibi ſitę non tãtum a ventis & turbinibus infeſtantur.Sunt etiã valles ſolidę & cōpreſſę,& minus cauernoſæ quam mōtes,& ideo terremotu incolæ vallium raro concutiuntur. vt dicit Ariſtot.quia.ſ.ventus nullam ibi inuenit cauernam,vt ibi intrãs faciat terręmotum. Vallis eſt ſtat⁹ depreſſionis,humilitatis & ſubiectionis, q̧ pro certo ſecurior eſt quam mons.i.quam ſtatus dignitatis, prælationis & ſublimitatis,& hoc quia ibi non ſtat ventus vanitatis vel adulationis: quia nemo pauperibus adulať, & ideo domus .n.homines ibi ſiti non faciliter corruunt per ſuperbiæ impulſionem,terręmotus etiam.i.turbatio vel iracūdia vel motio tētationis ibi tam faciliter ſunt accidit. Vel dic q̧ vallis eſt vir humilis:qui pro certo ſolidior,fortior & conſtantior eſt q̄ montes.i.quam mundi maiores vel ſuperbi,& ideo quia ventus vanitatis nō inuenit eum cauernoſum & perforatū per mala deſideria,ideo non poteſt in eo creare terræmotū fortis tentatio-
3 nis,qui eum diſſipet & ſubuertat.¶ Vallis plus eſt vt communiter turbulenta,aquoſa,lutoſa,nebuloſa,& ideo ſm Cōſtan. habitantes in vallibus ſæpe cōtrahunt humidas paſſiones. Aer.n. eſt ibi groſſior,& ideo mons eſt locus ſanior quã ſit vallis. Propter ſuperfluam etiam humiditaté ſæpe abundat in herbis infructuoſis,& in valle ſordes faciliime congregantur, ibiq; diutius reſeruantur,& valles plus quam montes a cœlo elongant, & inferno propius appropinquant. Vallis eſt mundus, mōs eſt religio vel paradiſus.Sed verè iſta vallis eſt lutoſa per diuitias, aquoſa per delicias,turbulēta per diſcordias, obſcura & nebuloſa per ignorantias,& ideo illi qui ibi habitant.ſ. mundani ſæpe contrahunt paſſiones humidas.ſ.vitia gulæ & luxuriæ. Aer .n.i,mūdi proſperitas vel exterior ſocietas eſt ibi groſſa & corrupta per diuerſa peccata,& ideo non eſt ibi locus ſanus ꝑ anima,ſed inſanus.Mōs autem.i.religio vel etiam paradiſus locus eſt clarus,purus & ſanus,& ideo ibi debet anima manere ꝑ affectum.Non maneas in omni circa regione,ſed in monte ſaluū te fac.Gen.19.Nam quia ibi abundat lutum diuitiarum, aqua deliciarum,idcirco creſcunt ibi herbæ & arbores infructuoſæ. .i.mundi peccatores,fructum,bonorum operum non portãtes Sordes etiam.i.viles luxurioſi & alij peccatores ad vallē mundi confluunt & accedunt.Vel dic q̧ vallis eſt peccator : qui eſt obſcurus per ignorantiam,vbi ſordes & peccata confluunt,&c. aqua & lutum.i.diuitiæ & deliciæ in eo plus abūdant. Aer aũt .i.ſua conſcientia,groſſus eſt & corruptus per diuerſa pctã, & ipſe a cœlo.i.a paradiſo & Deo eſt multū diſtãs:quia longè eſt dña ab impijs.Prouer.15.Inferno autem & diabolo eſt multum propinquus:quia anima eorum inferno appropinquauit.

De Arena. *Cap. 32.*

1 ARENA ſm Iſidorū. ab ariditate eſt dicta.eſt .n.terra dura & ſicca, & ideo ſtridoré quãdo tangitur facere conſueuit, & propter defectū humoris ſemper arena ſterilis reperitur. Talis eſt peccator : quia verè ſiccus eſt per indeuotionem & incompaſsionem, durus eſt per crudelitatem & obſtinationē, & ideo talis ſtridorem murmurationis,impatientiæ & detractionis emittit,quando ab aliquo corrigitur,tangitur & arguitur: quia nō amat peſtilens eū qui ſe corripit.Prouer.15.Patet de detractoribus & obſtinatis. Et ideo tales propter defectum humoris deuotionis & cōpaſsionis & caloris dilectionis & affectionis a fructu bonorū operū vacui ſunt & inanes. Et ſicut arena frigida eſt & ſicca & ponderoſa, ſic iſti ſunt ponderoſi, & alijs importabiles, vel etiam ponderoſi per pigritiam, & frigidi per odium & torporem. Arenã & ſalem & maſſam plumbi facilius eſt portare quam virū ſtultum.Eccleſ.22.Grauis eſt nobis etiam ad videndū Sap.2.Are-
2 na cōpluta magis ſolidatur, & vide de terra.§ pe.¶ Ille locus in quo arena multa ſparguur, vt littus maris, ſolet eſſe ſterilis ſine fructu.Arena etiam faciliter diſpergitur, ſed non faciliter congregatur.Dicit tamen Iſidorus q̧ quãdo arena ſuper veſté albam ponitur,nullum poſt ſe fœditatis ſeu ſordis veſtigium derelinquit. Rectè tales ſunt diuitiæ, quæ ꝑ certo loca in quibus ſunt.i.ipſos diuites q̧ circa mare.i.mundi negotia fluctuſque proſperitatis verſantes ſunt ſicci, faciunt ſteriles.i. a fructu bonorum operum virtutū,& licet difficiliter & laborioſè congregentur vel acquirantur,tamen faciliime ad modicū flatum,alicuius aduerſitatis vel mortis diſperguntur & perduntur. Eſa.40.Subito flauit in eos & aruerunt. veruntamē quãdo ſuper veſtem albam ponuntur.i.quando alicui bonæ perſonæ, quæ eis benè ſcit vti,committuntur,tunc verè nullū relinquũt veſtigium fœditatis,ſordis.ſ.vel peccati,quia vitium nō eſt in opibus,ſed in vſu,ſm Hieronymum:quia verè diuitiæ nō polluunt niſi malos. Ideo benè dicitur Eccl.31. Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula,& qui poſt aurum non abijt.¶ Arena 3
in aquis marinis ab oĩ limoſitate & viſcoſitate abluiť,& ꝑpter vincentem ſiccitatem in lapidem durari nō permittitur : quia propter exceſſum ſiccitatis,& paucitatem humiditatis inuicē non coniungitur,vt in lapidis ſubſtantiã induretur,& ideo arena eſt terra durior , ſed lapide mollior & tenerior, & in partes innumerabiles diuiſibilior . Arena q̃ eſt ſterilis , ſignificat humilem pauperem pœnitentem,qui pro certo ab aquis maris.i. ab amaritudine pœnitentiæ & contritionis, vel ab amaritudine paupertatis & tribulationis,& ab omni viſcoſitate carnalitatis abſtergitur,& mundatur,& quia parum habet de humore temporalis delectationis vel conſolationis , & multū de ſiccitate paupertatis & depreſsionis & corporalis macerationis, ideo non cōuertitur in lapideam duritiam obſtinationis . Et iō licet tales ſint terra bona.i.viris iuſtis duriores & ſicciores per indeuotioné & ruditatem,ſunt tamen lapidibus.i. frigidis peccatoribus molliores per compaſsionem & benignitatem.Et iō de talibus dicitur Sap.7.In cōparatione eius arena eſt exigua. Vel dic q̧ peccator q̧ eſt ſterilis a bonis operibus vt arena , qñ a mari.i.a mūdana proſperitate tangitur, tūc eius viſcoſitas & limoſitas.i.memoria ſuæ vilis cōditionis ab eo tollitur, & quia nō eſt humidus per gratiam & deuotionem , ſed ſiccus per incompaſsionem & obſtinationem, ideo non efficitur lapis.i.vir
iuſtus & ꝑfectus,ſtabilis atq; fortis. ¶ Arena eſt terra minuta, 4
frigida & ſicca,depreſſa & ponderoſa , quæ quanto plus aquæ mergitur,tanto amplius comprimitur,& inuicem ſolidatur,& propter defectum caloris & humoris,ſterilis reperitur. Aqua etiam per arenam tranſiens,ſapidior efficitur,& metalla arena fricata clariora redduntur.Sic verè vir paruus & humilis atq; iuſtus frigidus eſt per caſtitatem,ſiccus per pœnitentiæ auſteritatem,ſterilis per paupertaté,& hoc quia caret humore carnalis voluptatis,& calore mētalis cupiditatis, & ideo ſi fructum diuitiarum non acquirit,imo pauper & ſterilis inuenitur . Eſt etiam ponderoſus per diuinū timorem,quia.ſ.continuè deſcendit vſq; ad infernum per tormentorum conſiderationem. Pſa. Deſcendant in infernum viuentes. Aquæ etiam.i.peccatores q̧ per ipſos tranſeunt,& eorum ſocietatem frequentant,ſapidiores & meliores efficiuntur,& metalla etiam.i.viri perfecti claritatem ampliorem per eos conſequũtur. Et licet talis arena.i. vir perfectus ab aqua vel pluuia.i. a mundana proſperitate rigetur & mergatur,eandem tñ non diſſoluitur per vitia & pctã, ſed magis & magis per humilitatem comprimitur , & per Dei timorem deprimitur,& per firmitatem & conſtantiam ſolidať.
Conſolidatę ſunt baſes eius.Act.3.¶ Arenarū multitudine ma 5
ris impetus ſiſtitur,& ad eius cumulos ſe refringens, ne tranſcēdat aſsignatos a Deo terminos, impeditur. Aqua etiam per arenã colata,dulcior,clarior & ſapidior reperitur,vt dicit Hieronymus ſuper Hie.5. Et habet arena virtutem metallorū purgatiuam,& ſuæ rubiginis conſumptiuam : quia qñ cum arena fricantur,lucidiora efficiuntur.Habet virtutem repercuſsiuã, infrigidatiuam,opilatiuam,tumoris ſedatiuam , vt dicit Conſtant.de quodã genere arenæ quæ ab eo cimolia ponderoſa nominatur. Rectè chariſsimi per arenam duram & aſperam pœna vel tribulatio,paupertas vel mortis conſideratio deſignať:quę pro certo ſiſtit & terminat fluxū maris.i. fluxum vitiorum vel proſperitatis mundanæ : quia tales fluxus & fluctus per pœnam reſtringuntur,& ne ſubmergant terram.i. corpus & animã per peccata coarctantur & retardantur, & ne terminos debitę neceſsitatis excedant,per arenam huiuſmodi repelluntur, Poſui terminum mari arenam,præceptum ſempiternū &c. quod nō præteribit. Hie.5.Et ideo pro certo iſta arena,ſ. tribulatio vel pœnitentia,paupertas vel mortis memoria habet virtuté purgatiuam,quia verè aqua.i.anima vel perſona quæ per eam eſt

colta,

colata,dulcis eſt per benignitatem & pietatem . Didicit ea his
quæ paſſus eſt,obedientiam.ad Hebr.5.Metalla etiam.i. viri iu
ſti & perfecti qui arena iſta ſunt fricati,a rubigine omniũ pec-
catorum purgantur,& per diſcretionem & gratiam clarifican
tur,& per honeſtatem lucidi efficiuntur. Vel per aquam intel-
ligo animam,per metallum intelligo corpus: quæ oĩa per pœ-
nitentiam emundantur.Itẽ arena iſta,ſ. mortis cõſideratio vel
tribulatio habet virtutem repercuſſiuam: quia verè omnes va
nos cogitatus vel affectus repercutit & refrenat . Item infrigi-
datiuam:quia verè frigus diuini timoris inducit. Item opilati-
uam:quia affectus & ſenſus exteriores vel etiam ipſos fluxus vẽ
triorum opilat & reſtringit , & ideo ſequitur ꝙ virtutem habet
tumoris ſedatiuam : quia pro certo tumorem ſuperbiæ & præ-
ſumptionis tribulatio reprimit atq; ſedat.Et ideo de arena dici
tur & de mari.Iob 38.Circundedi illud terminis meis, & dixi,
huc vſq; venies,& hic cõfringes tumẽtes fluctus tuos . Vel dic
ꝙ arena eſt aſperitas mortis, quia.ſ.homo ponitur ſub arena.i.
ſub terra,& ideo pro iſta eſt quæ terminat,finit,caſſat & limi-
tat fluctus maris.i.curſum iſtius amarę vitæ,vel mũdanæ pro-
ſperitatis,& ideo virtutem habet purgatiuã &c.quia verè me-
moria mortis ad omnia iſta valet.& dic ꝑ omnia vt ſupra. Vel
6 per arenam ſterilem intelligo paupertatẽ.&c.ſicut ſupra.¶ In-
ter arenas maris & fluminum quandoque inueniũtur lapides
precioſi,qui arenarum attritu politi,meliores & clariores effi-
ciuntur . Sic verè in ſocietate arenarum.i. ſterilium peccatorũ
innueniũtur lapides precioſi.i.viri iuſti & perfecti:quia vix eſt
aliqua tam nequã ſocietas,quin ibi ſint aliqui boni. Exemplũ
de Loth in Sodomis . Gen.19.quinimo attritu arenarum.i.tri-
bulationibus ipſorum malorum,per virtutes & gratias poliun
tur,& exinde meliores & ſanctiores efficiuntur,quia omnes q
pie volunt viuere in Chriſto,tribulationes patiuntur 2. ad Ti-
7 mo.3.¶ Arena quando in oſtijs fluminum interponitur, impe-
dit ne fluant aquæ ad mare,ſicut patet in Nilo,ſicut dicit Hie-
ronymos ſuper Amos 8.Sic verè mortis memoria vel tribula-
tio vel pœnitentia impedit ne homo cadat in mare peccati vel
inferni.Sed pro certo ſicut(ſm Hieronymum ibidem,ſ.ſuper
Amos 8.)quando arena de oſtio fluminis tollitur,tunc aqua re
tenta in mare impetuoſius profundatur , ſic pro certo ſi arena
tribulationis,pœnitẽtiæ,paupertatis vel mortis memoriæ ceſ-
ſauerit,& a nobis elongata fuerit,tunc a mari peccati per inte-
riorem cogitationem,ad mare voluptabilium mundi per pro-
ſperitatis affectionem , ad mare inferni per mortem & vitæ
terminationem profundius deſcendemus : quia verè quanto
quis aliquando per virtutes melior efficitur , tanto per pecca-
ta(ſi ad ea poſtea deuenerit)deterior inuenitur , ſicut patet in
apoſtatis,qui ſunt cæteris nequiores.Vnde Eze.47.Aquæ quæ
egrediuntur de ſanctuario , intrabunt mare.¶Vide de Nilo vbi
8 ponitur.¶ Quandoq; in ventre terræ generantur vapor fortis,
qui rumpit terram,& exit,& exterius euaporat.quandoq; etiã
accidit ꝙ in ventre nubis vapor igneus generatur, qui rumpit
nubem,& exit.Filij etiam viperæ ventrem matris dilacerãt, vt
exterius ꝓcedant.Sic mali religioſi vel chriſtiani lacerant ven
tre , id eſt fide vel clauſtro vel regulari obſeruantia religionis
vel eccleſiæ matris ſuæ,exterius apoſtatant & recedũt.&c.Vi-
de de vipera,de terra,& de nube.

De Argilla. · *Cap. 33.*

1 ARGILLA eſt terra tenax, glutinoſa & viſcoſa, &
ad ſuſceptionem impreſsionis & ſigillorum magis
apta. Sed tñ quãdoq; in lapidem induratur, nã per
actionem caloris qui humorem conſumit,in laterẽ
conuertitur,per actionem autem frigoris quod humorem con
gelat & conſtringit,in lapidis duritiam commutatur,ſicut pa-
tet 4.Meteororum.5.& 6.& 7.Argilla ſignificat perſonam mol
lem,fragilẽ & carnalem:in qua eſt viſcoſitas carnalis volupta-
tis:quia verè tales ſunt apti ad quancunq; vitiorum impreſsio
nem faciẽdam,quia vere quicquid diabolus vult eis ſuggere-
re per tentationem,totum in corde eorũ imprimitur per dele-
ctationem,conſenſum & operationem.Iſti.n.ſunt qui ſuſcipiũt
characterem beſtiæ.Apoc.14.Et ideo quando iſti calore auatẽ
tiæ vel luxuriæ incaleſcunt,qñ frigore indeuotionis tepeſcunt,
tunc verè quia humor gratiæ in eis conſumitur vel congelat,
ideo nunc in lapidem,nunc in laterem indurantur, hoc eſt di-
ctu ꝙ per obſtinationem,inuerecundiam, crudelitatem & ma
lam conſuetudinem & incorrigibilitatẽ duri & ſolidi efficiunt.
Cor eius indurabitur quaſi lapis.Iob 41.Vel dic in bono ꝙ ta-
les carnales perſonæ qñq; per Dei gratiam recipiunt diuinum
calorẽ charitatis & dilectionis, & frigus diuini timoris , & ſic
humor carnalitatis in eis conſumitur , & ſic ipſi delicati, per
pñiam duri,fortes & ſtabiles efficiuntur. Vel ſi vis,per calorẽ
& frigus intelligo mũdi tribulationes,in quibus boni induran
tur per cõſtantiam & perfectionem,mali aũt per deſperationẽ
& obſtinationem.Exemplum de Pharaone.Ex.7.Induratum
eſt cor Pharaonis & Hie.19.Indurauerunt ceruicem ſuam ne
audirent ſermones meos.¶ Argilla ſeu lutum viſcoſum ꝑ actio 2
nem caloris duratur & efficitur ſicut lapis,ſicut dicitur 4.Me-
teororum.vbi ſupra.Sic verè peccator & carnalis qñ in calore
mundi tribulationum ponitur , tunc per obſtinationem & de-
ſperationem fortius induratur.Vnde Hie.5.Indurauerũt faciẽ
ſuam ſupra petrã,noluerunt reuerti.Vel dic ꝙ homo in iuuen
tute eſt ſicut argilla,ſ.mollis & cõuertibilis & corrigibilis, ſed
verè qñ per calorem naturalem humidum radicale in eo con-
ſumitur,ſ.in ſenectute,tunc verè per malas cõſuetudines indu
ratur,& impreſsiones correptionis non recipit, ſed potius per
mortem frangitur ꝙ̃ per correctionem aliqualiter immutetur.
Cor durum malè habebit in nouiſsimo.Eccl.3.¶ Secundũ Cõ 3
ment.ibidẽ,argilla frigiditate ſua eſt ſanguinis reſtrictiua. Vn
de dicit Conſtantinus in Viat.ꝙ argilla cũ forti aceto diſtem-
perata,& fronti & tẽporibus applicata, ſanguinis a naribus flo
xum reſtringit.Argilla iſta eſt charitas,quæ more argillæ ſtrin
git & ligat.diuerſa corda inuicem,& ideo ſi cũ iſta acetum for
tẽ.i.mortis amaram memoriam miſcuerimos , tũc verè fluent
ſanguinis,id eſt fluxus vitiorum a nobis deficiet & ceſſabit.Vn
de Eccl.7.In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua
& in æternum non peccabis.

De Alabaſtro. *Cap. 34.*

ALABASTRVM eſt lapis candidus,tinctus va- a
rijs coloribus,firmus & ſolidus,& frigidus, qui
vnguenta cuſtodit peroptimè incorrupta , qñ
de eo fit vas pro vnguentis aromaticis reſeruan-
dis . Sic verè qñ aliquis eſt firmus & ſolidus per
conſtantiæ & perſeuerantiæ & patientiæ firmita
tem,candidus per caſtitatem,tinctus varijs coloribus & virtu-
tibus per exteriorem pulchritudinem & honeſtatem,tunc ve-
rè efficitur optimum vas ad cuſtodiendum vnguentũ aromati
cum.i.deuotionem,compaſsionem , charitatem & pietatẽ. vel
vnguentum.i.bona temporalia,quibus pauperes iunguntur,
quia.ſ.boni & perfecti meliores ſunt ad temporalia conſeruan
da,quam alij:quia.ſ.vngunt ea ipſis pauperes & egenos. Vnde
Marci.14.Accepto alabaſtro vnguenti effudit ſuper caput Ie-
ſu. ¶ Secũdum Dioſcori.alabaſtrum dicitur valere ad victoriã 2
obtinendam, & conſeruat amicitiam, & eã etiam generat atq;
nutrit.Chariſsimi per alabaſtrum qui eſt lapis durus & candi-
dus,intelligo duritiam & firmitatem patientiæ,& candorẽ ca-
ſtitatis:quam pro certo ſi nobiſcum portauerimus & habuerĩ-
mus, pctã & vitia, tentationes & tribulationes vincemus, nec
eis ſuccumbemus,quod principaliter facit patientia:quia me-
lior eſt patiens viro forti.Prouer.17.Amicitiam etiam genera-
bit & ſeruabit,ſ.Dei & aliorum hominum & ſanctorum,quod
principaliter facit cãdor & ſpecies caſtitatis. Ex lapide precio
ſo omnis circuitus murorum eius,ex lapide candido & mũdo a
omnes plateæ eius ſternentur,& per vicos eius alleluia canta-
bitur.Thobiæ 14.

De Auro. *Cap. 35.*

AVRVM dicitur ab aura, eo ꝙ in aura ſeu in aere 1
plus luceat, obryzum autem dicitur aurum lu-
cens,ſplendens, rutilans bractea autem dr̃ lamĩ-
na auri tenuiſsima,de qua inciduntur fila,vt di-
cit Alber.de metallis lib.26.Secundum Ariſto.
autem ad compoſitionem auri concurrit ſulphur rubeũ,& ar-
gentum viuũ album.Talis eſt iuſtus rutilans & honeſtus:quia
verè in aura.i.in publico & aperto coram alijs ſulget & rutilat
atq; ſplendet ꝑ ſpeciem honeſtatis.Sed verè ad hoc requirit ꝙ
concurrat ſulphur rubeum.i. rubedo & ardor charitatis, quæ
ſit viua,ſ.per virãgĩæ & veritatis,hoc eſt dictu , ꝙ nõ ſit ſicca,
ſicut caſtitas hypocritarũ:quæ vita dr̃ carere: quia caret effica
cia & virtute,& ſic poteſt dici aurum mũdũ Eſa.13. Precio
ſior auro erit vir,& hõ mũdo obryſo . Nam ſicut color aureus
eſt cæteris nobilior & clarior,& magis delectat viſum,ſic verè
color honeſtatis & ꝙ̃tum ad ſe & quantũ ad alios in viſo & re-
præſen-

præſentatione pulcherrimus debet dici. Et ſicut aurū lepram
palliat ne cognoſcat, ſic verè honeſtas vitia & peccata coope-
rit, palliat atq; cœlat. Pulchritudinem candoris admirabitur
2 oculus.&c. Eccl.43.¶ Auro (ſicut dicit Richardus) quo ad ſub
ſtantiam nihil inter metalla ſolidius, & ideo in igne poſitū nō
euaporat, nec in pondere minoratur, ſed ibi virtute caloris li-
queſit, & ab omni ſorde ſi quā habuerat depuratur, & clarius
& lucidius reperit. Verè ſic de viro iuſto & de quolibet debet
eſſe: qa verè quilibet debet eſſe per fortitudinē, patiētiā & pſe
uerantiam ſolidus & cōpactus. Iuſtus.n. qñ in igne & in aſperi
tate tribulationum ponit, tunc verè non euaporat per deſpera
tionē, impatientiā, murmurationē, nec in pondere.ſ. motum &
virtutum minuitur, ſed liqueſit p contritionē, deuotionē, com
paſſionem, & ab oi ſorde vitiorum & pctōrū depuratur, & ſic
clarior & purior & ſanctior efficitur dū purgatur: qm in igne
probatur aurū, hoies verò receptibiles in camino humiliatio-
nis. Eccl.2.¶ Et ſicut (ſm Platearium) aurum dum malleat, nō
3 rumpitur nec ſcinditur, nec emittit ſonitum vel ſtridorem, ſed
potius in laminas tenuiſsimas dilatatur, ſic vir iuſtus & patiēs
qñ a Deo percutitur & malleatur p tribulationes, tentationes
& iniurias & paupertates, nō ſcinditur vel rumpitur per pctā
vel per impatientiam, ſed magis p charitatē & per ſpūale gau-
dium dilatatur 2.ad Corint.6 Cor noſtrū dilatatū eſt. & ſoni-
tum vel clamorem irrationis, ſtridorē detractionis & murmu
rationis penitus nō emittit. Vnde ipſe eſt tanq̄ vas auri ſolidū,
ornatum oī lapide precioſo. Eccl.50. Exemplū de Iob & Tho.
Quod eſt contra iurantes & impaciētes, qui ſunt ſimiles æri &
non auro.&c.¶ Auro inter metalla nihil ductilius. Nam aurū
4 ſub malleo non finditur, ſed inter malleum & incudem ſine ru
ptione vel diſcōtinuatione in bracteas tenuiſsimas ſm votū ar
tificis æqualiter dilatatur, niſi forte æs vel aliud metallum inte
rius fuerit mixtum ſibi: quia tūc rumpitur & finditur, & for-
mæ imprimendæ inobediens inuenitur, & ideo tūc neceſſe eſt
vt poſt decoctionē ignis illa impuritas auferatur, vt ſic efficiat
ductile, & exinde forma debita producatur. Rectè talis debet
eſſe ois verus obediens, ſubditus vel religioſus: qa verè ad vo-
luntatem artificis, ſ. Dei vel prælati, debet eſſe ductilis per obe
dientiam & ſubiectionem, vt ſm eius imperium ducatur & re
gatur circunquaq; per bonam operationem, & æqualiter, ſ. ad
oēs amicos & inimicos dilatetur per charitatem & dilectionē.
Et ideo licet ſit inter malleum & incudem in conflatu tribula-
tionum, & licet ab artificē.i. a Deo vel prælato per correptio-
nes & aduerſitates malleētur, tñ non debet rumpi per diſconti
nuationem, ſ. ceſſando a bono opere, vel apoſtatando, nec reſo
nare per impatientiam & murmurationem, ſed in oībus prout
poterit obedire. Prouer.3. Non deficias cum a Deo corriperis,
quia quem Deus diligit, corripit.&c. Verumtamē aliqñ adiun
gitur ſibi interius in corde aurichalcū.i. intentio mala vel hy-
pocriſis, & tunc verè non eſt ductilis per obedientiam, ſed ru-
dis & inobediens, & ſtatim qꝫ percutitur modica tribulatione,
frangitur per impatientiam, & rumpitur per bonorū operum
diſcontinuationem, & ſic ad votum artificis, Dei.ſ. vel prælati,
non regitur, imo aliqñ ex toto frangitur per deſperationem &
apoſtaſiam & obſtinationem. Vnde Eze.22. Oēs iſti vt ferrū &
ſtannū & æs in medio fornacis conſumpti ſunt. Et ideo neceſſe
eſt qꝫ prius per ignem diuinæ charitatis & internæ cōtritionis
& per virtutem ſpiritusſancti huiuſmodi interior impuritas ex
trahatur, vt ſic bonus, iuſtus & obediēs eſſe poſſit, & in eo for-
ma debita, ſ. gloria paradiſi finaliter inducat. Auro.n. locus eſt
in quo conflat. Iob 28. Fac ſi vis duos.§.¶ Auro nihil inter me-
5 talla pulchrius in colore, nihil efficacius in valore, & ideo om-
nium colorum & metallorum pulchritudo dicitur atq; decor.
Nam inter colores & inter metalla primum & præcipuum ha
bet locum. Et ſm Platearium, aurum virtutem habet conforta
tiuam, ſuperfluitatum coaduuatarum in corpore abſterſiuam,
ſyncopis curatiuam, a lepra præſeruatiuā, vel ipſius curatiuā,
vel ad minus ipſius occultatiuam, ſi.ſ. limatura auri in cibo ip-
ſius aſſumatur. Chariſsimi, aurum quod ſplendet, eſt diuina ſa
pientia ſeu charitas, a quibus ſplendor honeſtatis progreditur
& emanat: quia pro certo iſta eſt principalior & efficacior in-
ter cæteros colores & metalla.i. inter cæteras gratias & virtu-
tes, quia a charitate tanquā a principaliori oēs virtutes cæteræ
fluunt & exeūt, ſicut a radice, & oēs ēt colores exteriorū exem
plorum, & ideo per virtutem ſapientiæ vel charitatis deſolati
confortantur, ſuperfluæ.i. diuitiæ per elemoſynas educuntur
quia.ſ. facit hoiem miſericordem & largum, & ſyncopis.i. re-
morſus conſcientiæ ſedatur, & lepra.i. pctā curantur, vel etiam
præſeruantur. Charitas.n. operit multitudinem pctōrum 1.
Petri.4. & ſicut ignem ardentem extinguit aqua, ita elemoſy-
na reſiſtit pctis. Eccleſ.3. Vel expone de ſapientia vel doctrina:
quæ ſi in eſu.i. p prædicationem aſſumatur, efficit oia ſupradi-
cta.¶ Laminæ aureæ candentes in vino extinctæ faciunt vinum 6
vtile contra vitia ſplenis, & multas alias paſsiones, ſm Platea
rium. Vinū quod lætificat cor hoīs, ſignificat ſpūalem conſola-
tionem, doctrinam & eruditionem, quæ pro certo ſi a laminis
auri.i. a viris perfectis cādentibus & ardentibus per charitatē,
tacta fuerit ſeu facta, tunc contra vitia ſplenis.i. contra melan-
choliā & mundanā triſtitiam adiuuat & confortat, & cōtra vi-
tia & pctā, quæ ſunt animæ paſsiones. Iō viris perfectis dr 1. ad
Theſſa.5. Conſolamini puſillanimes.&c. Mœror.n. in corde vi-
ri humiliabit eum, & ſermone bono lætificabitur. Prouer.12.
Et iō perfectus vir & affabilis dicit: Eſa.50. Dedit mihi domi-
nus linguam eruditam, vt ſciam conſolari eum qui laſſus eſt,
verbo.¶ Inſtrumentū aureū melius eſt ad faciendū vſturam in 7
aliquo membro, q̄ alterius metalli: quia ſm Platearium, virtu
te eius cuſtoditur locus vulneris a fœtore. Sic verè qñ aliquod
membrum.i. aliqua perſona, eſt vrendum & cicatrizādum per
correctionē, tunc verè iſta vſtūra eſt melior & perfectior ſi in-
ſtrumentum.i. ille qui vrit & perforat corrigendo, ſ. prælatus,
fuerit aureus, ſ. q̄tum ad ſplendorem ſciētiæ & veritatis, quan-
tum ad ruborem amicitiæ & charitatis, quantum ad ſoliditatē
conſtantiæ & firmitatis, quantum ad pondus prudentiæ & ma
turitatis, quantum ad colorem decentiæ & honeſtatis, & quan
tum ad valorem virtutis & grē & bonitatis: quia verè oēs illæ
virtutes debēt in prælato & quolibet correctore vel iudice re
lucere. Aurum.n. & rubeum, ſplendens, ſolidum, ductile, pul-
chrum, & ponderoſum. Nā quia prælatus perfectus & virtuo-
ſus qñ facit vſturam correctionis, per diſcretionem ſcit nō ex-
cedere, iō fœtor infamiæ ibidem minimè gñatur. Vnde Pſal.
Corripiet me iuſtus in mīa, & increpabit me, oleum aūt pecca
toris non impinguet caput meum.¶ Puluis auri oculorum ma 8
culas corrodit, & licet membris non incorporetur nec ea nu-
triat, ipſa tñ cōfortat, & a ſuperfluitate exonerat, ſm Plateariū.
Sic puluis ſacræ ſcripturæ.i. doctrina & p̄dicatio ab oculo cor
dis abſtergit maculas pctōrum, & membra.i. peccatores cōfor
tat, & eos facit a ſuperfluis.i. a diuitijs exonerari per elemoſy-
nas, licet eos non nutriat per gratiā & deuotionem, nec eis in-
corporetur per retentionem: quia verè licet peccator audiēdo
prædicationem vel ſcripturam, ex toto non emendetur, tñ ali-
qualiter in ſpūalibus conſolatur, & ad elemoſynas elargat. Vel
aurum pulueriżatum intelligo malū prædicatorem.&c.¶ Au- 9
rum calefactum ſi aliquod membrum eo inde tangatur & frice
tur vel vratur, pilos aufert, & eos amplius creſcere nō permit-
tit. Sic verè qñ prælatus vel p̄dicator calore charitatis æſtuans
tangit, ſ. corrigēdo & prædicādo, carnē.i. carnales pctōres, tūc
p certo exinde facit cadere pilos.i. exteriores diuitias, & pau-
peribus elargiri, vel ēt exteriorē malam conuerſationē facit
cadere & ceſſare, & pro poſſe ſuo amplius ibi creſcere non per-
mittit. Vel dic qꝫ qñ aurum.i. prælatus, calefit in igne auaritiæ,
tunc verè a ſubditis abſtergit per rapinam & exactionē pilos
diuitiarū & exterioris ſubſtantiæ tēporalis. Aia.n. calida quaſi
ignis ardens nō requieſcet donec aliqd glutiat. Eccl.23.¶ Qñ 10
lamina argentea eſt cum aurea aliqua de cauſa coniungenda,
tunc ab humore, vento vel puluere ſummopere eſt cauendū:
qa ſi aliquid iſtorū inter argentū & aurum ſe poſuerit, nequaq̄
vnum cū altero ſe tenebit, & iō in loco valde mundo eſt hmōi
coniunctio facienda quod ſi fiat, ita pōt vnum cū altero copu-
lari, vniri & coniungi, qꝫ nunq̄ poſſunt vlterius ſeparari. Aurū
eſt Deus, argentum eſt aīa: quæ pro certo ſi inuicem volūt cō-
iungi & vniri per charitatem & grām in præſenti, & gloria in
futuro, ſummè cauendū eſt a vēto vanitatis & ſuperbiæ & ela
tionis, item ab humore deliciarum & luxuriæ & carnalis infe-
ctionis, item a puluere cupiditatis & auaritiæ, vel ab amore tē-
poralis poſſeſsionis: quia verè ſi aliquod iſtorum inter Deū &
aīam interponatur, vt quia aīa eſt ſuperba, auara & luxurioſa,
nunq̄ per charitatis vinculum cum Deo perfectè poterit con-
iungi, & iō in loco mūdo.i. in perfecto ſtatu vel religione ſe de
bet quilibet ponere, vt hmōi copulam valeat colligare. Re-
ponetis cineres ad orientem in loco mūdo extra caſtra. Leui.6.
Quia verè aīa quæ debet eſſe cinis perfectæ & amaræ contritio-
nis, debet poni in loco mundo.i. in ſtatu grē & deuotionis, vel
in ſtatu eccleſiæ vel pfectæ religionis, extra caſtra.i. extra tu-
multum

multum mondanæ cooturbatioois, & ſic perfectè cũ Deo con
iuogetur per charitatem, oec ab eo amplius diuidet. Qnis nos
11 ſeparabit a charitate Chriſti? ad Ro. 8. ¶ Aurum ergo eſt metal
lum ſolidum, ductile, ſplẽdens, rubeum, pulchrum, ſuper me-
talla oĩa ponderoſum, noo ſonãs, medicinale, & virtuoſum. Sic
verè iuſtus vel religioſus prædicator vel plarus debet eſſe ſoli
dus per cooſtantiam & perſeueraotiam, ductilis per obedien-
tiam, ſplendens per ſapientiam & prudentiam, non ſonãs per
impatientiam, rubeus per charitatem, polcher per honeſtatẽ,
pooderoſus per ſapientiam & maturitatem & bonorum exem
plorum exhibitionem, virtuoſus per grãm & perfectionẽ. Vn-
de 2. Paralyp. 9. Vaſa domus ſaltus Libani erant ex auro puriſſi
mo. Talis potiſſimè fuit Chriſtus & etiam ſancti. Pone ſi vis fi-
guram de candelabro aureo ductili cũ lucernis, & applica de
prælato ſicot vis. Et nota φ aurũ malleatũ dilatatur æqualiter.
Sic bonus prælatus debet æqualiter dilatari per affectionẽ ad
12 oẽs ſubditos. quod eſt contra acceptores perſonarũ. ¶ Aurum
tũc ſuper oĩa metalla rutilat, qñ a ſole repercutitur, & iotm̃ ẽt
tunc refulget, φ in proximos parietes diffuodit fulgor eius. Sic
verè beata virgo tunc ſummè rutilauit per oĩmodam honeſta
tem & virtotum luciditatem, qñ ſol. i. Dei filius io eam eſt infu
ſus. Nam tunc & extunc fulgor ſuæ grãæ & virtutis per oẽs par
tes mundi mirabiliter ſe diffudit 1. Mach. 6. Refulſit ſol in cly-
peos aureos, & reſplenderũt mõtes ab eis. Clypei. n. aurei ſunt
pura viſcera virginis glorioſæ, in qua ſol. i. Dei filius carnẽ aſſu
mendo refulſit, & in mõtes. i. viros iuſtos & perfectos ſplendor
ſuæ gratiæ redundauit. &c. Adiũge ſicut ſupra de perfectiooe.

De Aurichalco. Cap. 36.

1 AVRICHALCVM ſm Iſid. ſic dicitur, eo φ cũ
in veritate ſit æs ſeu cuprum, rutilans, tñ eſt ſicut
aurum. vnde habet auri ſpeciem, non valorẽ: oã
cum auripigmẽto & alijs ſpeciebus efficitur ru-
tilans ſicut aurum, ſed verè iſte color nõ diu per
ſeuerat. Vaſa. n. exinde facta in ſua nouitate pol-
chra videntur, & lucentia quaſi aurum, ſed verè paulatim defi
cit color eius, & robiginantur vaſa huiuſmodi & offuſcãtur, &
ſuam originalem materiam ꝓteſtantur. Illa aũt quæ in iſtis va-
ſis diu ſeruata fuerint, horribilẽ odorem cõttahũt & ſaporem.
Rectè tales ſunt hypocritæ: quia verè licet ſint cuprum & æs. i.
viri duri, indeuoti & pctõres, tñ propter fulgorem & colorem
exterioris boneſtatis videotur eſſe aurũ. i. viri iuſti & perfecti.
Vnde iſti habent colorem aureũ, non valorẽ. Nã tales ꝓp ſpe-
ciẽ fictæ honeſtatis, ita ſophiſticanẽ φ videnẽ eſſe aliud q̃ ſunt,
contra quos Chryſoſt. Hypocrita, aut appare quod es, aut eſto
quod appares. Sed verè talis fulgor fictæ boneſtatis cito trãſit:
quia licet in nouitate & io principio videantur pulchri & ho-
neſti, tñ in fine rubiginatur color ſuæ conuerſationis, & natu-
ram ſuæ iniquitatis & malitiæ proteſtatur. Nã vt dicit Seneca,
nihil quod ſimulatum & fictũ eſt põt eſſe diuturnũ. Vnde Eſa.
54. Ego vocaui interfectorem ad diſperdendum oẽ vas quod fi
ctũ eſt. Illa ẽt quæ io iſtis vaſis contiocnẽ, ſ. eorũ verba & ope-
ra, finaliter inueniuntur & percipiuntur horrida per prauitatẽ,
& fœtida per infamiæ fœditatem. De cadaueribus eorũ aſcen-
det fœtor. Eſ. 34. Vel dic de nouitijs & alijs qui in nouitate ſua
.i. io iouentute videntur aurei per virtutẽ & honeſtatẽ, ſed con
tinuè paulatim deficiunt, ita φ qñq; in fine rubiginanẽ per vi-
tia & pctã, & perdunt pulchritudinem & honeſtatem, per inſo
lentiæ læuitatem. Beſtia quã vidiſti, fuit & nõ eſt. Apoca. 17. Ita
φ quicquid in eis cootinet. i. verba & opera, ſunt horida & fœ
2 tiſa. ¶ Aurichalcum ad modũ auri rutilat, & ad modũ æris ſo-
nat, & ſm Platear. collyria & oculorũ medicinæ in vaſis de au
richalco optimè ſeruantur, & æris fortitudine acuũtur. Rectè
tales ſunt boni prædicatores. Nã quia ſplendent per aureã bo-
neſtatẽ, ſonãt ſicut æs ꝑ canorã eloquẽtiã & loquacitatẽ, iõ col
lyria & medicinæ oculorũ. i. verba & doctrina ſacræ ſcripturæ
a quibus oculus intellectus acuitur & clarificatur per diſcre-
tionem, in talibus optimè reſeruantur: quia verè tales debent
eſſe apotbeca & cuſtodia ſcripturarum. pſal. In corde meo ab-
ſcondi eloquia tua, ut peccem tibi.

De Auripigmento. Cap. 37.

1 AVRIPIGMENTVM eſt genus lapidis fragilis
ſeu vena prætẽdens auri ſpeciẽ in colore. Et eſt du-
plex, rubeus & citrinus, & habet virtutem ſulphu-
ris in calefaciendo, & ſi ſulphur ei additur, conti-
nuo virtute ſulphuris dealbatur. Et eſt auripigmentũ ita corro
ſiuum, φ oĩa metalla rodit & exurit, præter aurũ. Nã virtutem
habet attrahendi & diſſoluẽdi, & ad vltimum corrodẽdi. Alio
aũt nomine lapis arſenicus nominatur. Rectè talis eſt caro hu-
mana: quia verè iſta nihil eſt niſi terra fragilis. ſ. ad reſiſtẽdum
vitijs & pctĩs, licet exterius in colore. i. in apparentia videatur
eſſe aurea, ſ. per ſpeciẽ & pulchritudinem corporalẽ. Et iſta qñ
ſibi adiungitur ſulphur fœtens, hoc eſt dictu pctm̃ luxuriæ, ca-
lefacit per tentationes, diſſoluit per delectationes, corrodit &
diſſipat per conſenſus & operationes, & in albũ colorẽ mutaẽ
per exteriores curioſas veſtes & cõuerſationes. Vnde breuiter
nullũ eſt metallũ, nullus. ſ. hõ, quin a carne ꝓpria corrodaẽ &
tenteẽ præter aurũ. i. præter ſanctos viros atq; firmos. Quis po
terit pugnare cum beſtia? Apoc. 13. Caro. n. concupiſcit aduer
ſus ſpiritũ, ſicut dr̃ ad Gala. 5. Vel dic ꝓ oĩa de mulieribus: quę
ſunt aureæ per corporis pulchritudinẽ, citrinę & rubicundæ,
& qñ ſulphur luxuriæ eis adiungiẽ tũc fiunt albæ. i. curioſæ q̃-
tum ad ornatus & veſtimẽta, & ſic alios calefaciũt ꝑ deſideria
& tentationes, diſſoluũt ꝑ delectationes, attrahũt per mala ver
ba & ſuggeſtiones, & ſic in fine corrodunt per rapinã & exco-
riationes: quia verè bona naturæ, fortunæ, & gratiæ, luxurioſi
auferunt atq; tollunt, & iõ oẽ metallũ quod tangunt. i. oẽm per
ſonam cuius ſocietatẽ frequẽtant, diſſipãt & ſubuertũt, niſi for
tè fuerit aurũ. i. vir ſanctiſſimus & perfectus. Exẽplũ de Adã,
Sanſone, & Dauid & Petro, qui per mulieres ſunt decepti. Fi-
gura de beſtia Apoca. 13. &c. Quis. n. poterit ex vobis habitare
cum ardoribus ſempiternis? Eſa. 33. ¶ Auripigmentũ ſm Pla- 2
tearium, habet virtutem calefaciendi, diſſoluendi, mundifican
di, corrodendi. vnde valet cõtra multas corporis paſſiones. Ve
rè talis eſt pnĩa: quia verè pctõrem calefacit per dilectionem,
diſſoluit per delectationem, mundificat per confeſſionem, cor
rodit per corporis afflictionem & macerationem, & iõ pro cer
to valet contra multas paſſiones & contra vitia & pctã, a qui-
bus liberat pctõrem. ¶ De auripigmẽto mixto cum calce viua 3
& aqua fit vnguẽtum depilatorium, φ pſilotrũ dr̃, quo ſi quis
imbutus fuerit, pilos ſine dolore faciliter amouebit. Chariſſi-
mi, per iſtud auripigmentũ quod eſt corroſiuũ, intelligo mor-
tem, quæ oĩa deſtruit & corrodit. Per calcẽ aũt viuã intelligo
charitatem, quæ calefacit, & vitã grãæ præſtat. Si ergo iſta duo
ſimul iungantur, ſ. dilectio Dei & proximi, & mortis memoria
& aqua pietatis eis admiſceatur, tunc verè pili diuitiarum ſine
dolore dimittuntur & ſpernuntur, & pauperibus eroganẽ, qa
ſm Hiero. in prologo ſuper Ioſuæ, Facile cõtemnit oĩa, qui ſe
cogitat moriturum. Nam iſtis duobus maximè mouetur hõ ad
pietatem & largitatẽ, ſ. ex charitate, & memoria mortis ſuæ, iu-
xta illud Eccl. 14. Ante mortẽ exporrigẽs da pauperibus. ¶ Au 4
ripigmentũ valet cõtra impetiginem & ſerpiginem, ſi locus cũ
auripigmento & ſapone leuiter vngat, veruntñ ſtatim abluen
dus eſt locus ille: qa ſi diu ibi maneret, bonas carnes corrode-
ret ſicut malas. Virtutem. n. habet corroſiuam & inciſiuã, ſm
Platearium. Per auripigmentum quod rutilat ſicut aurũ, intelli-
go detractores, qui ꝓ certo fingunt ſe eſſe aureos q̃tũ ad ſplen
dorem honeſtatis, & quantum ad ruborem charitatis: quia. ſ. ſe
fingunt oĩa dicere ex charitate, ſed pro certo iſti habẽt virtutẽ
corroſiuam: quia verè oĩa alia rodunt & deuorant linguis ſuis.
Et ideo qñ aliquis habet ſerpiginem ſeu pruritũ inanis gloriæ,
tunc vtile eſt φ auripigmẽto vtatur. i. φ ei detractorum corro-
ſio admittatur, vt ſic ille pruritus tranſeat & deſiſtat. Non ſunt
aũt tales diu ſuſtinendi in corpore eccleſiæ vel religionis, vel
in auditu cuiuſlibet perſonæ: quia verè carnes bonas corrode
rent ſicut malas: quia ſi delectabiliter audiantur, de bonis de-
trahunt & de malis, & iõ non ſunt audiẽdi. Proue. 4. Amoue a
te os prauum, & detrahentia labia procul fac a te. ¶ Secũdum 5
Plat. Auripigmẽtum vngues deformes, & turpes facit cadere,
& creſcere meliores. Sic ardor pnĩæ vetera opera deſtruit &
peccata, & facit creſcere noua, ſ. gratias & virtutes. Aufert pri
mum vt ſequens ſtatuat. ad Heb. 10. Vngula. n. quæ eſt pedis ex
tremitas, finem ſignificat, ad quem cuiuſlibet operis effectus
terminatur, quem ſcilicet per pedem deſigno.

De Argento. Cap. 38.

ARGENTVM latinè, argyros græcè dicitur, & eſt 1
metallum album & ſonorum, veruntñ (quod mirũ
eſt) impreſſum corpori, lineas nigras facit, & i eius
compoſitione (ſm Ariſt.) cõcurrũ argentũ viuum
& ſulphur. Nullum autẽ aliud metallũ dulcius reſonat quam
argentum,

ârgentum,vt dicit Iſidorus.Talis eſt hypocrita,quo pro certo
oullus dulcius reſonat,ſ.quo ad fictam eloquentiam vel prædi
catinoem,qui licet ſit albi coloris & honeſtæ & pulchræ appa
aentiæ,lineas tamen nigras.i. opera mala & iuiqua generat,&
producit:quia uou pôt arbor mala bonos fructus facere.Matt.
7.& Luc.6.Et verè ideo ſulphur.i.fœtens ardor luauriæ,& ar-
gentum viuum.i.leuitas iuconſtantiæ in eius ſubſtantia & con
ſcientia dominatur,& ideo non mirum ſi opera nigra & vitio-
ſa ab eo producontur.Vel dic ꝙ argentum(quod dicitur quaſi
ardens gentem(ſignificat diuitias vel mundi proſperitatẽ:quę
pro certo iu ſe contineor ſulphur.i.auaritiæ ardorem & cupidi
tatis,& ideo licet alba,pulchra.ſ.& delectabilis videatur,tamẽ
corpori cui imprimitur.i. mẽti quæ ei per affectum innititur,
lineas facit nigras.i.multa nigra vitia & peccata,a quibus con-
ſcientia denigratur. Nigræ ſuut facies eorum de fumo qui in
2 domo fit.Baruc.6.¶ Argẽtum eſt metallum albû & ſonorum,
clarum,purum,ductile,balſami potiſsimè ſeruatiuum,virtutis
in aſpide iuuatiuum,quia plus valet iaſpis in argento quam au
ro,in igne reſolutiuum,& multarum ęgritudinum curatiuum,
nã ſm Plateariũ,ſpuma eius vulnera ſanat,& carnes ſupfluas
in eis creſcere non permittit,matricem educit,fluaibilia mem
bra fortificat,& corpus mundificat atq; purgat. Verè talis de-
bet eſſe prælatus vel prædicator, quia debet eſſe albus per ca-
ſtitatem,clarus per honeſtatem,purus per innocẽtiã,ſonorus
per eloquentiam,ductilis per obedientiã,balſamũ.i.odorẽ bo-
næ famæ debet ſeruare per bonam conuerſationẽ,in igne.ſ.tri-
bulationis & dilectionis debet liquefieri per compaſsionẽ,&
ſic erit infirmitatum.i.peccatorum curatiuus per bonũ exem-
plum & per bonam informationem.Nã ſpuma.i.eloquentia &
doctrina taliũ,vulnera.i.pctõres vlceroſos ſanat,& in eis carnẽ
ſuperfluam.i.carnales delicias & voluptates creſcere non per-
mittit:qa ab iſtis mundai bõ per bonam eruditionem. Et ideo
iſte dr̃ matricem.i.interiora vitia educere:quia.ſ.ea facit educi
per confeſsionẽ,debilia mẽbra.i. leues & fluaibiles & inferio-
res conſolidat per cõſolationẽ & inſtructionẽ. Corpus ẽt mun
dificat,inquantum.ſ.introduci facit mundam & pulchrã con-
uerſationem.Ideo de talibus dr̃ in Pſal.Argentum igne exami
natum,probatũ terræ,purgatũ ſeptulũ. Vel ſi vis per argẽtum
album intelligo cãdorẽ caſtitatis:quæ eſt ſine dubio virtus pu
ra,munda & honeſta,& balſamũ.i.bonam & odoriferã famam
ſeruat,& corporis.i.exterioris cõuerſationis honeſtatẽ & mun
ditiam ſeu decentiã introducit,& carnes ſuperfluas.i.volupta-
tes carnales prorſus adnihilat & cõſumit.Pſal. Eloquia iuquit
3 dñi,eloquia caſta,argentum igne.&c.vt ſupra.¶ Argentum in
igne poſitum rubet,& liqueſcit, ſed infrigidatũ ſoliditatẽ pri-
ſtinam recipit & candorem.Sic verè ſunt aliqui qñ in igne tri-
bulationis ponuntur,tunc liquefiunt ꝑ contritionẽ & compaſ-
ſionem,& rubẽt per charitatẽ & dilectionẽ:qñ aũt ceſſat ignis
tribulationis,tunc infrigidantur per indeuotionem, ſolidãtur
& indurantur per obſtinationem,candidantur & dealbanť per
curioſam conuerſationem,& iõ vtile eſſet talibus ꝙ ſemper du
raret ignis tribulationis.Vnde Eccle.2.In igne.n.ꝓbatur aurũ
& argẽtum,ſic & hoĩes receptibiles in camino humiliationis.
pſal.Imple facies eorũ ignominia,& quærẽt nomen tuum dñe.
Vel dic ꝙ iuſtus qñ ceſſat hmõi ignis & refrigerať, tũc ſolidať
per conſtantiæ firmitatẽ & albatur per cõtinentiæ caſtitatẽ, &
ſic bñ ſe habet in igne.i.ꝓſperitate,& nõ iu aduerſitate.Vel dic
ꝙ pctõr in igne cupiditatis vel tentationis vel proſperitatis li-
queſcit ꝑ mala deſideria & delectationes: q̃ tñ in frigore puiæ
& tribulationis ſolidatur & albeſcit per conſtantiam & caſtita
4 tẽ.&c.¶ Argentum qñ cũ terra cõiungiť,exinde rubiginẽ con-
trahit, ſed ſi cũ arena fricatum fuerit, tunc priſtinã recuperat
claritatem.Sic verè qñ terra.i. amor terrenorum cõiũgitur cũ
argento.i.cum aĩa vel aliquo viro iuſto,tũc verè exinde cõtra-
hit rubiginẽ auaritiæ & pctĩ.Veruntñ ſi cum arena.i.cũ aſpera
puĩa fuerit confricatus,tunc claritatem perfectionis & hone-
ſtatis q̃ amiſerat,recuperat,& rubigo q̃ acquiſierat, euaporat.
¶ Iaſpis in argẽto plus valet q̃ in auro, & ibi ſua virtus melius
5 eluceſcit. Iaſpis eſt ſacra ſcriptura,quæ viſum & intellectum
acuit & confortat.Sed pro certo iſta plus valet & proficit, ſcili
cet quantum ad vtilitatem mundi,quãdo eſt in argento.i.in vi-
ro iuſto & perfecto,ſonitum tamen eloquentiæ,ſuauem haben
te.Eſt.n.tacens non habens ſenſum loquelæ.Eccl.20. ¶ Argen
6 tum eſt ſonorum,ſed aurum penitus nihil ſonat,& tamen aurũ
prævalet.Sic verè illi qui quando percutiuntur & corrigũtur,
non murmurãt nec clamant, ſunt alijs vt cõmuniter meliores.

De Argento viuo. Cap. 39.

ARGENTVM viuum eſt argẽtum ſimplex & 1
incompoſitum, & habet argentũ viuum ſicci-
tatem,ſubtilitatem,puritatẽ,& albedinẽ.Nam
in ipſo eſt ſiccitas ex ſubſtantia terræ, ſublimi-
tas & mobilitas,& fluxibilitate aquæ, & albe-
do ex aeris corporatione.Nã aer, aqua, terra,
ad eius compoſitionem conueniunt,& indiſſolubiliter coniuo
guntur,& ideo propter vincẽtem ſiccitatẽ, in ſuperficie plana
non liqueſcit,nec adhæret tãgenti,ſicut id quod eſt aquoſum,
vt dicit Ariſto. Talis debet eſſe vir perfectus: quia verè debet
eſſe albus per caſtitatem,lucẽs per proſperitatem, ſubtilis per
diſcretionem,ſiccus per pœnitentiam & macerationem, mobi
lis per obediẽtiam & ſubiectionem,vel etiam per bonam ope-
rationem,& hoc quia verè in ipſo debet eſſe aqua fluida pieta-
tis,terra ſolida conſtantiæ & firmitatis,& aer lucidus.i.claritas
ſcientiæ,& puritas ſubtilitatis,quæ indiſſolubiliter debẽt in eo
inuicem colligari.Et ideo tales viri perfecti quando ponuntur
in terra vel in loco plano.i.in adminiſtratione rerum & nego-
ciorum terrenorũ,non liquefiunt nec defluunt per vitia & pec
cata,ſed intra debitos terminos diſcretionis & prudentiæ iugi
ter continentur.quod eſt cõtra mũdi diuites & prælatos, quos
terrena proſperitas facit ſtatim defluere,nã permittit ꝙ de vno
officio ad aliud faciliter ꝓmoueantur,in nullo cõtentata inex-
plebilis auaritiæ cupiditate,& hoc cum nullius vſquam aduer
ſitatis incurſu.Pſal.Folium eius non defluet,& omnia quæcun
que faciet,proſperabuntur.¶ Argentum viuum hoc habet pro
prium,ꝙ per ſe nõ coagulatur,ſed qñ ſulphuri & plumbo con- 2
iungitur,tunc facile congelatur.Sic verè multi ſunt qui non co
agulantur & indurantur per peccatum & obſtinationem quan
do ſunt ſoli & ꝑ ſe,ſed pro certo quando aſſociantur cũ ſulphu
re.i.cum perſonis luxurioſis & fœtẽtibus,cũ plũbo pondero-
ſo.i.cum importabilibus & inſolentibus,tunc paulatim coagu
lantur & indurantur per obſtinationem, & etiã per malã con-
ſuetudinem & peccata:quia qui cũ ſtultis ambulat, ſimilis effi
cietur.Prouer.13.¶ Argẽtum viuum eſt ſimplex reſpectu om- 3
nium metallorum:quia ſm Ariſto.10 libris Meteororum, vna
cum ſulphure eſt elementum & materia omnium aliorũ me-
tallorum.Chariſsimi,argentum viuum & album ſignificat in
nocentiæ puritatem:quæ pro certo eſt origo & principiũ om-
nium bonorum,gratiarum.ſ.& virtutum.Vel dic ꝙ argentum
viuum eſt bona vita,quæ fluit & decurrit, & habet candorẽ in
nocentiæ & caſtitatis,& calorem amicitiæ & charitatis.&c.ſi-
cut ſupra.¶ Secũdum medicos & Plateariũ, argentũ viuum 4
quia tactu inuenitur frigidum, ideo naturæ frigidæ eſſe dicit à
quibuſdam,ſed hoc nõ eſt verum, imo eſt calidum & humidũ
in tertio gradu,quod patet ex effectibus:quia vrit, perforat &
incidit,& ſic eſt fluaibile,intelligo pſonas affabiles atq; lætas,
quæ propter ſuam mobilitatem videntur eſſe leues & inſolẽtes,
ſed pro certo licet exterius videantur eſſe frigidi.i.tepidi & in-
deuoti,tñ aliqñ eſt contrarium:quia verè calorem habent fer-
uoris & charitatis,& candorem munditiæ & caſtitatis, & hu-
morem deuotionis & pietatis,& probatur hoc ex effectibus &
operibus aliquibus exterius exercitatis.Veſtimenta tua calida
ſunt cum perflata fuerit terra auſtro.Iob 37.Nolite ergo iudi-
care ſecundum faciem,ſed iuſtum iudicium iudicate. Ioan.7.
¶ Argentum viuum in terra gignitur, & quaſi aqua profluens 5
proiicitur,in vaſe ſolido & frigido diuturniſsimè reſeruatur, tantæ
eſt ſiccitatis,ꝙ niſi extinctum fuerit,rei alteri non miſcetur,&
in igne poſitum in fumũ faciliter reſoluitur & mutatur,nec po
teſt ignis violẽtiam ſuſtinere.Rectè talis eſt hypocrita vel aua
rus:quia in terra.i.in amore terrenorũ ſemper inuenitur, & in
vaſe frigido.i.in mundo vbi eſt frigus indeuotionis, diu perſe-
uerat & viuit:quia impius longo viuit tẽpore ſuper terram.Ec
cleſ.7.Et quia tales ſunt maioris ſiccitatis,hoc eſt dictu,ſine hu
more deuotionis vel cõpaſsionis, ideo rebus alijs,ſ.ſuis vicinis
non miſcentur per coniunctionem amicitiæ & charitatis, imo
tales ſingulariter eſſe quærunt.Vnde Eccleſ.11.Manducabo de
bonis meis ſolus.Et quando in igne tribulationis ponũtur, tũc
verè ipſum nequeunt ſuſtinere,imo per impatientiam,iuratio
nem & deſperationem continuo in fumum & nihilum euapo-
rant.In igne conſumptum eſt plumbum.Hie.6.Vel poteſt dici
ad totũ de hypocritis, qui ſunt albi per exteriorem honeſtatẽ,
fluidi per delicias & carnalitatem,calidi per auaritiam & cupi
ditatem,vrentes & incidentes per detractionem & loquacita-
tem,ſoli

tem ſoli per impatientiam, & ideo in igne tribulationis poſiti
euaporant,ſ.per apoſtaſiam,vel per ſuperbiæ vanitatẽ,& exin
de exit fumus ſ.infamiæ & mali exempli,qui alios ſcandalizat.
Vnde Hie.6. Argentũ reprobũ vocate eos, quia dñs proiecit il
los. Et dic ſicut ſupra de diuite & auaro q̄ eſt calidus per cupi
ditatem, viẽs per rapacitatem, fluidus per carnalitatem, albus
6 per veſtium curioſitatẽ. ¶ Argẽtum viuum tantæ eſt adhærẽn-
tiæ & fortitudinis q̄ nulli rei põt admiſceri, niſi primitꝰ ſit ex-
tinctũ,& niſi cũ diuerſis ſpeciebꝰ ſua viuacitas ſit repreſſa Ex-
tinguitur aũt ſi cum ſaliua,& cinere ſaluiæ, & puluere viſis ſe
piæ confricet,ſm̃ Platea. Sic verè in mundo multi ſunt ita par
tiales, q̄ nulli rei,nulli perſonæ,nec Deo nec hoi poſſunt admi
ſceri vel coniungi per ſocietatis & cõcordiæ vnitatem, vel per
amicitiam & charitatem,imo ab oĩ ſocietate aliorum reſiliunt
& recedũt,& hoc maximè qñ præſumũt de ſuis meritis & gra-
tijs,vel honoribus & diuitijs,& ex hoc alios contẽnentes, eos
habere ſocios dedignantur. Et ideo Deus aliqñ extinguit eos.i.
extingui permittit p̄ vitia & pctã, vel per paupertatem & ad-
uerſitatem,& tunc per cõſiderationẽ propriæ fragilitatis plus
efficiuntur alijs ſociales. Et iſta fortè eſt rõ quare Deus multos
ſuperbos diuites in paupertatem cadere permittit, vt.ſ.diſcant
quanta ſit fortuitorum inſtabilitas, ne alios vilipendant. Vnde
dicit Iſido.li.2.de ſummo bono.c.33. Vtiliter qñq; peccatur in
minimis, vt a maioribus vtilius caueaſ. Iob 18. Lux impij extin
guetur. Lux dico.i.proſperitas & grã. Vel dic q̄ bona & perfe-
cta perſona nunquam rebus mundi,ſ. diuitijs & hmõi cõmi-
7 ſcetur per amorem,niſi fortè extincta fuerint pctã. ¶ Argẽtum
viuum qñ eſt per ſe,non diſſoluitur,ſed pulchrum & lucens &
mundum videtur, veruntñ qñ in igne ponitur,tũc ſtatim defi-
cit & euaneſcit,& exinde exit fumus qui alios ledit,& paralyti
cos efficit quos contingit, vt dicit Plate. Sic verè multi qũ ſunt
ſine igne tentationis,ipſi ſtant,ſ.in ſtatu gratiæ, & ſunt pulchri
& lucidi per honeſtatẽ,ſed verè qñ diabolus applicat eis ignẽ
tentationis vel temporalis tribulationis,tunc per conſtantiam
tentationibus non reſiſtunt,ſed per conſenſus & delectationes
in vitia euaneſcunt,exinde fumus infamiæ & malorum exẽplo
rum emanat,qui alios ad quos peruenit,inficit & corrũpit. Iſti
.n.ad tempus credunt,& in tẽpore tentationis recedunt. Lu.8.
8 Vel dic ſicut de hypocrita ſupra. ¶ Argentum viuum ore bibi
tum vel auri immiſſum occidit & interficit patiẽtem, interiora
oĩa corrodendo. contra quod ſummè valet (ſm̃ Plat.) lac capri
num in magna quantitate potatum cum continuo motu patien
tis. Ad idem ẽt valet vinũ in quo abſynthiũ & Hyſſopũ eſt de-
coctum. Talis eſt mala & hæretica doctrina, vel ẽt tentatio dia
bolica: quia verè bibentem.i.recipientẽ & credẽtẽ, vel auribus
infundentem.i. audientem interficit & cõſumit per culpam in
præſenti,& per pœnã in futuro, & iõ oportet q̄ talibus deẽ ad
bibẽdum lac ſanæ doctrinæ & prædicationis,& vinum diuinæ
conſolationis & confeſſionis,& ſic liberabunt a periculo mor-
tis æternæ, dum tñ ſe moneant iugiter per laborẽ piç operatio-
nis & bonæ occupationis. Accipite ergo ſine argẽto vinum &
lac. Eſa.55. Et illud argẽtum habet virtutem inciſiuã. Sic verè
mala doctrina vel tentatio diabolica rodit & incidit corda fi-
9 mx. ¶ Argentum viuum eſt albũ, liquidũ, fluxibile, mobile, ca-
lidũ & humidũ, oẽs ferè materias penetrans & corrodens, ſm̃.
Iſido. Talis eſt mala mulier: quia alba eſt per pulchritudinẽ &
curioſitatẽ, fluxibilis per mollitiem & fragilitatẽ, & appetituũ
variabilitatẽ, mobilis per inconſtantiã, læuitatẽ, & vagabilita-
tẽ: qa ſicut dr̃ Proue.7. Nunc in foris, nunc in plateis. &c. Exẽ-
plifica quõ diſcurrunt. Iſtæ ſunt calidæ per luxuriæ & cõcupi-
ſcentiæ ardorem,& humidæ per voluptatis humorẽ, & iõ oẽs
materias quantũcñq; fortes.i. oẽs viros quantũcũq; perfectos
corrodunt per tentationes luxuriæ,& deſtruũt & ſubuertunt,
dũ tñ eis cõmiſceantẽ per ſocietatẽ continuã. Exẽplũ de Dauid
2.Reg.11. quõ adulteriũ cũ Bethſabea cõmiſit. Mulieres dñatæ
ſunt eis. Eſai.3. Vel dic uia ſi vis de carne. ¶ Inuenit argentum
10 viuum (ſm̃ Iſid.li.16.) in vetuſtiſſimo ſtercore cloacarũ,& in
fornacibus argentarijs. Sic verè mali & pctõres alios p̄ detra-
ctionẽ corrodẽtes, vel p̄ exhæredationẽ & rapinam vel tẽtatio
nẽ, finaliter inuenient in cloaca & fornace incendij infernalis.
Iſtud põt adiũgi ad.§.de diuite vel de planitate, vel de mulie-
re.&c. ¶ Argẽtũ viuũ talis eſt naturæ, q̄ ſi ſuper ipſum maius
11 ſaxũ in centuplũ ſupponas, ſtatim reſiſtit, ſi aũt aliquantulũ au
ri poſueris, ſtatim oneri cedit. ex quo patet nõ põdus eſſe, cãm
ſed naturã occultã. Saxũ eſt põdus & tribulatio quæ ſuſtinetur
p̄ mundo: quæ admodũ ſaxi parũ hẽt meriti vel valoris. Aurũ
s ũt eſt tribulatio quæ ſuſtinetur p̄ Chriſto, quæ eſt aurea, me-
ritoria & precioſa. Sunt ergo q̄ optimè ſuſtinẽt ſaxa põderoſa,
hoc eſt, magnos labores & tribulationes p̄ mũdo & pro terre-
nis, ſed p̄ certo ſi minimũ aurũ.i.minima tribulatio vel pnĩa p̄
Chriſto eis imponit vel iniungit, ſtatim verè cedunt, & totũ ca
dere permittũt, quia.ſ. nolũt p̄ Deo vel p̄ ſalute aĩæ quippiam
aduerſitatis ſuſtinere, cũ tñ dicat Iaco.5. Beatificamus eos qui
ſuſtinuerũt. dicaẽ ẽt de labore mundi, Prou.27. Graue eſt ſaxũ,
& ponderoſa arena. ¶ Aliqñ cõponitur argentum viuum artifi 12
cialiter. ponitur.n. miniũ in patella ferrea, & teſta terrea ope-
ritur, & tunc ad latera carbones apponũtur, & ſic argẽtũ viuũ
incipit diſtillare. Sic verè qñ in patella ferrea.i. in corde duro
obſtinato imponitur rubeũ miniũ.i. memoria ſanguinis Chri-
ſti, & rubeus ardor charitatis, & deſup ponit̃ teſta terrea.i. me-
moria mortis & fragilitatis humanæ, a latere autem adhibent
carbones ardentes.i.feruens cõtritio & exterior tribulatio, vel
ignis infernalis recordatio, tunc verè exinde diſtillat argẽtum
viuũ.i. pietas & compaſſio & lachrymarũ emiſſio, ſicut patuit
in Magdalena, quæ inuenit ſagittas potentis acutas, cũ carbo-
nibus deſolatorijs. Nullus.n. eſt tã durus, quin cõſiderata mor-
te Chriſti, & morte propria, & adhibitis carbonibus.i. igne &
tormentis inferni, efficiatur pius, fluidus & diſtillans, ſ. eleemo-
ſynarũ largitatem, vel lachrymarũ quantitatẽ. Manus meæ di-
ſtillauerunt myrrham. Cant.5. ¶ Nullum metallum põt deau- 13
rari ſine argento viuo, & in vaſe vitreo iſtud melius q̄ in alijs
conſeruat. Sic verè ad hoc q̄ hõ efficiatur aureus per perfectã
honeſtatẽ, oportet q̄ habeat argentum viuum.i. gratiã & cha-
ritatẽ & caſtitatem & pietatẽ, quæ per argentũ viuũ ſignificao
tur, quod eſt calidum, humidũ & albũ. Et notanter in vaſe vi-
treo.i. in hoie qui ſe reputat vitreũ & fragilem, melius hmõi ar
gentum.i. gratia conſeruatur: quia Deus tales humiles cuſto-
dit a peccato, & in eis gratiam ſeruat, quia ſm̃ Bernar. Magna
eſt firmitas apud Deum, infirmitatem propriam cogitare.

De Adamante. Cap. 40.

ADAMAS eſt lapis paruus ad quantitatẽ auella- 1
næ, & nunquam plus, ferri habens colorem, cry
ſtalli ſplendorem. Hic ita eſt durus, q̄ nulli peni
tus cedit materiæ, quia nec ferro frangitur, nec
igne caleſcit. Sed licet ſit ferri & ignis cõtẽptor,
ſanguine tñ calido rumpitur & caſſatur, & eius fragmẽtis ſcul
ptores in ſignandis & perforandis lapidibus vtunẽ, vt dicit Iſi
do.li.16.c.de cryſtallis. Iſte lapis ſignificat peccatorem, qui ve
rè colorem dr̃ habere ferreum per turpem & infamẽ conuer-
ſationem. Iſte aliqñ eſt ita durus per malam conſuetudinem &
obſtinationem, q̄ nõ põt vinci, caſtigari & domari nec p̄ ignẽ
nec per ferrum.i. per quancunq; tribulationẽ vel correctionẽ.
In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ. Iob 41. Et iõ qñ hõ indu
ratur, non eſt per aſperitatem a prælato contra eũ procedẽdũ,
imo verè debet adhibere ſanguinem.i. dulcẽ, mitẽ & benignã
monitionem, vt ſic ſcindatur per cõtritionẽ, & domet p̄ corre-
ctionem. Et ita etiam facit Deus qñ vult pctõres & obſtinatos
conuertere, ſicut patuit in beato Paulo: qui fuit adamas, attra-
hens.ſ.ad fidem ferrum.i. pctõres, quem Chriſtus ab obſtina-
tione tam dulciter reuocauit. Act.9. Et iõ fragmẽta iſtius lapis
.i. memoria & exemplum conuerſionis & fractionis iſtius bea
ti Pauli valent modo ad perforandos & conuertendos alios la
pides.i. peccatores duros & obſtinatos. Deus.n. qñq; vult pec-
catorem obſtinatum cõuertere, & ideo interius ipſum linit ſan
guine ſuæ paſſionis, & humore ſuæ gratiæ, & ſic ſcinditur per
contritionẽ, & aperit̃ per cõfeſſionẽ, diuidit̃ per eleemoſynarũ
largitionẽ, & rumpitur per pniæ macerationẽ. Lapides.n. exca
uant aquæ, & alluuione terra conſumit̃. Iob 14. Vel dic q̄ licet
adamas.i. vir iuſtus ſit paruus per humilitatẽ, ferrugineus per
pniæ auſteritatem, cryſtallinus per ſplendentem honeſtatẽ, &
ita durus per cõſtantiæ firmitatẽ q̄ igne tentationis interioris,
ferro tribulationis exterioris non vincatur, ſ. a diabolo, tñ ſan-
guine calido.i. infectione luxuriæ, & mollitiæ mundanæ pro-
ſperitatis aliquando vincitur & mollit̃, ſicut patuit in Dauid 2.
Reg.11. Vide ſupra de hirco.§ 1. Sæpe.n. accidit q̄ qui tribula-
tionibus non frangitur, proſperitatibus emollitur. ¶ Adamas 2
habet virtutem attrahendi ferrum quod tangit, & ſimiliter ma
gnes, veruntñ qñ adamas ferro coniungitur, tunc licet magnes
ipſum ferrum tetigerit, ab eo tamen non attrahitur, imo virtu-
te adamantis a magnete violenter retrahit̃ & aufertur, vt dicit
idem Iſidor. Adamas eſt Chriſtus vel beata virgo, magnes eſt
diabolus

diabol⁹ ſeu mũdos, q̃a vere vterq; habet virtutẽ attrahẽdi ferrũ i. pctõres, q̃a beata virgo attrahit ad gratiã, Xp̃s ad gloriam, mũdus attrahit ad delectamentũ, diabolus aũt ad infernũ & ad tormentũ. Sed verè licet ferrũ. i. pctõr, coniunctũ fuerit cũ magnete. i. cũ mundo vel diabolo p peccatũ, tñ vere ſi verus adamas, Chriſtus. ſ. vel beata virgo, eidẽ ferro ſe apponat p ſuã gratiã & miam, & ſuæ auailiationis impenſionẽ, tũc vere a magnete. i. a poteſtate diabolica & affectione mũdi ipſũ violẽter retrahit, & educit, q̃a. ſ. ipſum nũc p gratiã, & in fine p glĩam ad ſe trahit, & non ecõuerſo, q̃a non obſtãte poteſtate diabolica ipſum ferrũ. i. pctõrem q̃ cum adamante. i. Chriſto coniungitur p gratiã & charitatẽ, vel cũ beata virgine p fiduciã & deuotionẽ, nõ põt magnes. i. mũdus vel ẽt diabolus ab eo ſeparare, nec ad ſe trahere p pctã, ſuggeſtionẽ, & delectationẽ. Ideo dicit Chriſt⁹ Ioã. 10. Nemo tollet eos de manu mea. Et nota cõditiones adamãtis ſicut ſupra. §. præcedẽti, & applica de Chriſto vel de beata virgine. Vel ſi vis, p ferrũ intelligitur genus humanũ, quod magnes. i. diabolus detinebat, ſed ipſum Chriſt⁹ verus adamas
b liberauit. &c. ſicut ſupra. ¶ Virtus adamantis ſm Iſidorũ ibidẽ eſt venena deprehẽdere, met⁹ expellere, maleficis artibus obuiare, & ſm Dioſc. gẽma eſt recõciliationis, amicitiæ & amoris, quia ſi mulier a viro ſuo digreſſa fuerit, p virtutẽ huius lapidis ad ſpõſi grãm facilius reuocatur. In brachio ẽt ſiniſtro portat⁹ valet contra hoſtes, contra inſaniam, contra rixas & iurgia, cõtra incubos & pantaſmata, cõtra vana ſomnia & venena. Talis ẽ beata virgo, quę fuit parua, firma & ſtabilis atq; fortis. Nã qñ iſta geſtatur, ſ. in corde per fiduciam & deuotionẽ, tũc vere iſta facit venena. i. pctã corrigi & dep̃hendi & emẽdari, vanos ẽt metus hoſtiũ excutit, & maleficorũ artibus. i. demonũ tentationibus obuiat & reſiſtit. Et ideo iſta iuuat hoĩem ſibi deuotum contra hoſtes & cõtra venena. i. contra demones, tentationes & pctã. Valet ẽt cõtra inſaniã & iurgia. Itẽ valet cõtra incubos. i. cõtra luxoriã, & cõtra phantaſmata & ſomnia. i. cõtra mũdi vanã proſperitatem, quia pro certo beata virgo adiuuat & ſupportat hoĩem ſibi deuotum, ne lædatur a vitijs ſupradictis. Et iſta pro certo dr̃ lapis recõciliationis, q̃a vere qñ aliqua aĩa eſt ſeiuncta a ſponſo Chriſto p pctm̃, tunc vere ſi iſtũ lapidẽ ſecum p deuotionem portauerit, in ſponſi ſui grãm reuertetur. Vñ iſta fuit Heſter, quę reconciliauit Iudeos Aſſuero. Hęſter 8. Pone ſi vis p modũ figuræ, q̃a ſm Bern. Iſta dedit cęlis gloriã, angelis lętitiã, pctõribus veniam, pacem hoĩbus, terris Deum. Vel per oĩa expone de influẽtia boni prædicatoris. Vel dic de Chriſto, qui reconciliauit patri pctõres. & pone de quolibet cõditionis viri pfecti ſicut ſupra. §. a. Vel p oĩa expone de pęnitentia, vel ẽt de charitate, quæ ſunt virtutes reconciliatiuæ & virtuoſæ. ¶ Scd̃m Dioſco. ſi adamas caute ſupponatur a marito capiti vxoris ſuæ dormienti, ipſa ſi in caſta fuerit maritũ dormiẽdo virtute lapidis amplexatur, ſi aũt luxurioſa fuerit & incaſta, tunc tanquam indigna præſentia lapidis, ab ipſo reſilit, & extra lectũ decidit atq; fugit. Chariſſimi, ſponſus eſt Chriſtus, ſpõſa eſt aĩa, quæ ſibi matrimonialiter coniũgitur in baptiſmo. Oſeæ 2. Sponſabo te mihi in fide. Lectus iſtorũ eſt fides eccleſiæ, carnalis aũt copula ſignificat charitatẽ, quę aĩam cũ Chriſto copulat atq; vnit. Adamas aũt qui eſt lapis duriſſim⁹, ſignificat tribulationem huius mundi. Qñ ergo aĩa ſponſa Chriſti iuxta ſponſum ſuum Chriſtũ in lecto. i. in fide eccleſiæ dormit, & qñ pace & quiete lætatur, tunc vere maritus iſte Chriſtus volens eam probare, qñq; apponit ſibi iſtum adamãtẽ. i. tribulationes & aduerſitates, & tũc pro certo ſi aĩa caſta fuerit & iuſta, & cũ diabolo p pctã fornicata non fuerit, verũ ſpõſum ſuũ Chriſtũ amplecti, ſ. ei regratiando de tribulatione, cogitur per amorẽ, ſi aũt incaſta fuerit & peccatrix, & cũ mundo vel diabolo fornicata & cõiũcta per diuerſa genera peccatorũ tunc ſi tribulatio ei imponitur vt caſtigeẽ, ipſa caſtigari & corrigi ab iſto lapide tribulationis & a marito Chriſto refugit & contemnit, & lecto fidei & eccleſię, qñq; per deſperationẽ cadit atq; fugit, contra illud, Non deficias cũ a Deo corriperis, quia quẽ diligit dñs, corripit. Prouer. 3. Aĩa aũt iuſta tribulata dicit Deo regratiando illud Micheæ 7. Iram dñi portabo, quia peccaui ei. Quia re vera chariſſimi pctõres non digni præſentia iſtius lapidis, ſ. tribulationis, nõ merentur a Deo corrigi vel puniri, ſ. in præſenti. Figura in legibus vbi vxor quæ publice proſtituebatur, non erat digna q̃ a legibus puniretur, & ideo adulterii rea nõ puniebatur, aliæ aũt ſic. Sic verè qñ aĩa ex toto proſtituitur, & ad amorem mũdi & ſubiectionẽ diaboli totaliter inclinatur qñ. ſ. ſe exponit ad mũdi voluptibilia & pctã, tunc nõ eſt digna q̃ a ſponſo ſuo Chriſto puniatur & corrigatur, ſ. in pręſenti, q̃a non viſitabo ſup filias veſtras cũ fuerint fornicatæ Oſeæ 4. Veruntamen pœna ſibi æterna ſeruaẽ. Et iſta eſt ratio quare mundi diuitibus & peccatoribus proſpere ſuccedũt omnia, quia. ſ. Deus non dignatur eos reſpicere vel punire, ſed ad diem iudicij eos reſeruat perpetuæ condemnandos. Iob 21. Ad diem vltionis ſeruatur malus. Iob 35. Nunc autem non infert Deus furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde.

De Lapide Amethyſto. *Cap. 41.*

AMETHYSTVS eſt gẽma rubẽs, cuius ſunt quinq; ſpecies, purpureo & violaceo colore punices. q̃ ſi a
roſa virens, quaſdam flãmulas ſcintillãdo fundit, & inter cunctos lapides rubeos obtinet principatum. Nã ſm Dioſ. iſte facit hoĩem vigilem, bonũ confert intellectũ, valet cõtra ebrietatẽ, malã cogitationẽ repellit, & ineſt ei mollities ad ſculpẽdũ. Iſte lapis ſignificat charitatẽ, quæ flãmas bonorum exemplorũ emittit, & inter virtutes obtinet principatũ. Et coloris eſt rubei p p igneũ feruorẽ deſideriorũ cęleſtiũ, quẽ procurat. Et ideo pro certo ſi quis iſtũ lapidẽ habuerit, ſ. feruorẽ charitatis, ipſum efficiet vigilẽ per bonorũ operũ diligentiã, & boni intellectus p diſcretionem & prudentiã, & ipſum non permittet inebriari (. ſ. vino in quo eſt luxuria) ſed ipm̃ faciet oẽs malas cogitationes penit⁹ reſecare. Scd̃m. n. Grego. Nunq̃ eſt amor Dei otioſus. &c. Vel põt dici de abſtinentia & ſobrietate, q̃ ebrietati & gulæ reſiſtere cõprobatur, & hoiem ẽt vigilẽ efficit, & ſomnolẽtiã repellit. Vel dic de timore & cõſideratione, q̃ ad oĩa iſta valet. ¶ Ame- b
thyſtus eſt gemma rubea & roſea, flãmulas emittens, cui⁹ ſunt multę ſpecies, illa tñ eſt melior, qui rubicundior reperitur. habet aũt mollitiem vt facile poſſit ſculpi. Vere talis debet eſſe p̃latus, prædicator vel religioſus, vel ẽt quilibet iuſtus, quia iſte debet eſſe rubeus & roſeus per ardentẽ charitatem, flammeus per bonorum exemplorum lucíditatem & honeſtatem, mobilis per compaſſionẽ, ſculptibilis per obedientiã & ſubiectionẽ, & ideo Apoc. 21. iſte lapis numeraẽ in ædificio nouę hieruſalẽ, q̃a vere boni habẽt eſſe de ciuitate ſuperna paradiſi. Dabo oẽs muros tuos in lapides ſculptos. Eſa. 54. Vel dic de beata virgine. & adiuoge. ſ. q̃ facit hominem vigilem. & c. ſicut ibi.

De Achate. *Cap. 42.*

ACHATES eſt lapis ſic dictus, eo q̃ iuxta achatem
fluuiũ Sicilię primitus eſt repertus, & eſt nigri co a
loris, albas habens venas, cuius tres ſunt ſpecies, ſm Iſidorum, ſm hoc q̃ in varijs regionibus inueniunẽ, in efficacia differẽtes. Nã ille de Sicilia (de quo ſupradictũ eſt) valet magicis artibus. Nã cũ ipſo tempeſtates auertũt, & ſiſtunt flumina, ſicut dicũt. Et ſm dioſ. iſte valet ad regũ formas & ſimulacra monſtrãda ſomniorum. Iſte lapis ſignificat malã mulierẽ, q̃ cũ ſit nigri coloris. i. malę & deformis conuerſationis, tñ albas habet venas. i. maculas, inquantũ p corporalẽ pulchritudinẽ dealbatur, & per curioſitatẽ veſtiũ tingitur & ornatur. Et ideo talibus vtũtur magi. i. demones in ſuis maleficijs & tẽtationib⁹, q̃a rectę iſtę nõ ſunt niſi demonũ inſtrumẽta. Nã mediãtibus iſtis tẽpeſtates tribulationis & diuini timoris auertunẽ, & flumina lachrymarũ, deuotionis & cõpaſſionis ſiſtuntur, & a corde hoium auferũtur, & ibi pro certo ſomnia & phãtaſmata. i. amor deliciarũ & mũdanæ pſperitatis introducũtur. Nã ipſarũ allocutio, ſocietas & tẽtatio, fluuiũ diuinæ miæ, & tẽpeſtatẽ diuini timoris faciũt perdere, & p vanos affect⁹ ſemper pſpera ſomniare. Sicut ſomniator & hariolus eaiſtimat qd̃ ignorat. Prouer. 23. Vel dic q̃ flumina ſunt hoĩes, q̃ per malas mulieres & per alia pctã ſiſtũtur, ne per pfectũ bonorũ operũ ad mare paradiſi diſcurrãt. Vel dic q̃ iſte lapis eſt timor Dei, q̃ nigredinẽ humilitatis portat, & zonã candidã caſtitatis generat atq; nutrit. Iſta. n. tẽpeſtatem futuræ damnationis a nobis auertit, flumina ẽt carnalis infectionis repellit & ne in animam diſcurrant, ipſa ſiſtere facit. In ſomno etiam. i. in tempore mortis figuras regũ & imagines. i. viſionem Dei & angelorum & ſanctorum oſtẽdit. Vel dic q̃ iſte lapis eſt humilitas vel mortis conſideratio, q̃ flumina. i. hoĩes ne fluendo per pctã in mare inferni & peccati deſcendant, facit ſiſtere & ceſſare. Vel dic totũ de pęnitẽtia. Sap. 10. Oſtendit illi regnũ Dei. Et pſalm. Iordanis conuerſus eſt retrorſum. ¶ In Creta eſt ge-
n⁹ achatis coloris nigri, maculis ceruleis, q̃ ſm Dioſ. mutat pe- b
ricula, gratũq; facit hoĩem & placentem, affabilẽ & facũdũ, &

vires cõſert. Rectè talem virtutẽ habet diuina ſcia vel ſcriptura, q̃a ꝓ certo licet ſit nigri coloris, & licet vilis a ſtultis reputetur, tñ facit hoiem placentẽ, ſ. Deo angelis & hoib⁹; & ſibi vires præſtar, ſ. cõſtantiam & virtutes, & ſic pericula ſ. culpæ & pœnæ ab eo tollit, & eũ litterã facit gratũ, amabilẽ & eloquentem.
3 Stude ergo ſapiẽtiæ filmi, & lætifica cor meũ, vt poſsis exprobranti reſpondere ſermonẽ. Prou. 27. ¶ Achates indiens viſum fouet, ſitim tollit, venenũ reprimit, in igne poſitus odorẽ emittit, & eſt lapis guttis ſanguineis diſtinctus, ſm Dioſc. Talis eſt vir pfectus & pdicator, q̃a vere ſua vita & doctrina in alijs viſum diſcretionis & fidei nutrit & fouet, ab ardore ſitis. i. auaritiæ eoa reprimit, venena pctõrum & delectationũ cõpeſcit, guttas ſanguinis. i. memoriã paſsionis Chriſti in ſeipſo continet, & in igne charitatis vel tribulationis poſitus, odorẽ bonę famę & exẽpli hoi fundit & emittit, vt ſibi dicatur illud Cant. 1. In odorẽ vngentorũ tuorũ curremus. &c. Vel dic q̃ iſte lapis ſignificat ſcientiã diuinã, quæ oĩa ſupradicta facit, vel contẽptũ mun-
4 di, q̃ ſitim auaritiæ tollit, vel cõſiderationẽ mortis. &c. ¶ Achates ab aquila in nido ſuo ponitur contra tonitruũ, ne oua eius
5 lędantur, & contra reptilia. &c. Vide de aquila. ¶ Secundũ Solinũ, in annolo Pyrrhi regis inuẽtus ẽ achates mirabilis, in quo nouẽ Muſę cũ proprijs inſignijs erãt pictę, & Apollo cũ cithara, nõ impreſsis figuris ſed ingenitis. Rex iſte eſt Chriſtus, annul⁹ quo ſubarrat aiam, eſt fides, quæ pro certo cõtinet Apollinẽ cum cithara. i. Chriſtũ cum ſacra ſcriptura. cõtinet ẽt nouẽ muſas. i. nouem angelorũ ordines, & credulitatẽ de ipſis, cum proprietatibus eorundem. Vel dic q̃ iſte annulus eſt gloria paradiſi, quæ conſiſtit in Chriſto cum cithara gaudiorum, & io nouem ordinibus cum gratitudine ſociorum.

De Lapide Asbesto. *Cap.* 43.

ASBESTOS eſt lapis Arcadiæ ſm Iſidorũ, ab igne ſic vocatus, eo ſ. quia ſi ſemel igne ſuccenſus fuerit, extingui perpetuo non valebit. Et ideo facta fuit de eo quædam lucerna in quodã tẽplo idolorum, quæ nulla tẽpeſtate vel imbre poterat deſtrui et extingui, vt dicit Iſidor⁹ li. 16. c. 4. de lapidibus inſigniorıbus. Rectè talis eſt aia dãnata, q̃a vere ex quo ſemel eſt accẽſa, ſ. in igne infernali pro certo extingui perpetuo non valebit. Vñ Eſa. 1. Succendetur vtrũque ſimul, & non erit qui extinguat. Nã in ipſo tẽplo idolorum & demonũ, ſ. in inferno (qui locus eſt demonum atq; templũ) ſunt talia candelabra. i. aiæ damnatæ, quæ nec vẽto. i. inſpiratione & flatu ſancti ſpiritus, nec imbre miſericordiæ diuinæ imppetuum extinguentur. Ideo Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternũ, quia ſicut dr̃ Eſa. 56. Vermis eorũ nõ morietur, & ignis eorum non extinguetur. Vel dic q̃ iſte lapis ſignificat bonã pſonam, quæ pro certo ſi ab igne charitatis & diuini amoris ſemel accẽſa fuerit, ita firma & perſeuerans deinceps debet eſſe, q̃ non amplius per peccatum deſtruatur vel extinguatur, quia charitas nunquã excidit 1. ad Corint. 13. quia in præſenti inciditur, in futuro cõſummatur. Vñ in templo Chriſti & eccleſiæ debent eſſe tales lucernæ viri ſancti, & prælati perfecti, quorũ lux. i. virtus & perfectio & bonum exemplũ reſpectu aliorum nec imbre mundanę proſperitatis, nec vento tribulationis, tentationis vel aduerſitatis debet deſtrui vel extingui, imo debet ardorem dilectionis, & ſplendorem diſcretionis perpetuo conſeruare. Eccl. 50. Effulſit ſicut ſol in conſpectu Dei. & Leuiti. 6. Ignis in altari meo ſemper ardebit. Vel dic contra auaros obſtinatos, qui ſemel accenſi igne cupiditatis, nunquam pl⁹ extinguuntur nec vento tribulationis, nec imbre doctrinæ vel prædicationis. Ignis nunquã dicit ſufficit. Prouc. 30. Et ideo in templo huius mundi iſti ſunt candelabra & lucernæ mali exempli oĩbus alijs, quia. ſ. eis oſtendunt viam iniquitatis, cuius nouiſsima ducunt ad mortem. Prouerb. 14. Ignis. n. auaritiæ in talibus non extinguitur, ſed magis iugiter augmentatur, quia ſecundũ ligna ſiluę exardeſcit ignis. Eccl. 28. Vel per ignem intelligo luxuriam. Et dic aliquid de auro.

De lapide Absito quem Pli. Apiston vocat. *C.* 44.

ABSITUS eſt gemma nigra põderoſa, rubeis diſtincta venis, quæ ſemel calefacta, ſeptem diebus calorem ſeruat, vt dicit Iſidorus. li. 16. c. de nigris gemmis. Sic verè nos demus eſſe nigri per humilitatem, quia nigredo eſt color humilis & deſpectus rubri per charitatem, ponderoſi ꝑ prudẽtiã & maturitatẽ, & ſi ſemel accenſi & calefacti fuerimus per charitatis incendiũ & amoris, pro certo ꝑ ſeptẽ dies. i. ꝑ totum curriculum huius vitæ nunq̃ debet deficere calor iſte. Vñ Eſaiæ vlti. Ignis eorum non extinguetur. Vel dic de auaris & pctõribus, qui ſunt nigri per malam cõuerſationem, ponderoſi per pigritiam, rubri per luxuriam, ſemper calefacti per auaritiam & concupiſcentiam, crudelitatẽ & ſęuitiam. Vnde Oſeæ 7. Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus.

De Lapide alabandico, quem ſuos imitatus auctores, alabaudiam vocat. *Cap.* 45.

ALABAUDIA eſt lapis clarus & ſubrufus, ſimilis carchedonio, ſed rarior, cuius virtus eſt ſanguinẽ augmẽtare ſm Iſidorũ. Sic vere ſi volumus in corde nr̃o augmẽtare ſanguinẽ. i. benignitatẽ & cõpaſsionẽ, vel ſanguinẽ. i. gratiã & deuotionẽ (quæ ſunt aię nutrimenta, q̃a vita omnis carnis in ſanguine eſt Leui. 17.) vel ſanguinẽ. i. memoriã ſanguinis Chriſti oportet q̃ habeamus lapidẽ iſtũ alabaudiã. i. beatam virginẽ, vel ẽt Chriſtum, q̃ põt dici alabaudia, quaſi alauda audiẽs, quia ipſa eſt alauda quantũ ad hilaritatem laudis diuinę, & annunciationem diei æternæ proſperitatis, & fuit audiẽs ꝑ obedientiam, fuit clara per honeſtatẽ, ſubrufa per pœnitẽtiã & humilitatẽ, vel ad litterã (ſicut dr̃) ruſa fuit. Vel põt dici de Chriſto, vel dic de beato Ioanne, vel etiam de charitate, vel poteſt allegari de deuotione ad quemlibet ſtatum, per quam ſanguis prædictus in cordibus noſtris generatur.

De lapide argyrite ſecũdum Iſidorum, qui forte nihil eſt aliud, quã argyrodamas, et quãquã argyritis ſpuma ſit argẽti, teſtibus Dioſ. & Pli. C. 46.

ARGYRITES eſt lapis argẽto ſimilis in colore, hãbẽs ſtigmata aurea, & eſt fortis vt adamas, figurę quadrãgularis, & valet ad motus iracũdiæ refrenãdos, vt dicit Iſidorus. Eſt aũt ali⁹ lapis dict⁹ androdamas, q̃ eidẽ ẽ ſimilis in colore. Talis debet eſſe vir pfectus & iuſtus, & maximẽ prælatus & prædicator, q̃a debet eſſe argẽteus quantũ ad eloquentiã laudis diuinæ & pdicationis, adamãtib⁹ ſimilis quãtũ ad fortitudinẽ cõſtãtiæ, patientię & durationis, quadrãgularis quãtũ ad q̃dratura virtutũ cardinaliũ & pfectionis, & ſic poterit ſuis verbis cõſolatorijs & orõnib⁹ iracũdorũ iurgia refrenare, & maximẽ ſi ſtigmata aurea. i. memoriã ſtigmatũ & paſsionis Chriſti ſecũ habuerit & portauerit ꝑ feruorem cõpaſsionis. Vir. n. iracũdus ſuſcitat rixas, q̃ aũt patiẽs eſt, mitigat ſuſcitatas. Prouer. 15. Vel expone ꝑ oĩa de beato Franciſco, q̃ ſecum tulit ſtigmata paſsionis Chriſti. Vñ Paulus ad Gala. 6. Ego ſtigmata dñi Ieſu in corpore meo porto. Et ideo alij lapidi precioſo (ad Romanos 1.) ipſi. ſ. Chriſto fuit ſimilis in colore. i. in exteriori apparẽtia carnis ſuæ. Similis ero altiſsimo. Eſa. 14.

De Lapide Astrio, qui Iſido. aſtriõ dicitur. Ca. 47.

ASTRION eſt gemma indica, cryſtallo propinqua in colore in cẽtro aũt eius lucet ſtella fulgore lunæ plene, & ideo dr̃ ab aſtris, eo q̃ eis oppoſita, fulgorẽ rapit & regerit, vt dicit Iſidorus li. 16. c. 13. de cryſtallis. Luna ſignificat tpa. pſal. Fecit lunã in tpa. Iſta gemma ſignificat glorioſam virginẽ, quæ ꝑ certo quantũ ad fulgorẽ honeſtatis & exẽplorũ, cryſtallo ſimilis põt dici. Qñ ergo luna fuit plena. i. qñ venit plenitudo temporis, tunc vere in centro. i. in vtero iſtius gemmę apparuit ſtella Iacob Dei filius per incarnationem, qui per miracula & ſanctã vitã ſplenduit ſicut ſtella, q̃a tunc miſit Deus filiũ ſuũ factum ex muliere. &c. ad Gala. 4. Et ideo qñ iſta fuit oppoſita & coniuncta ipſis ſtellis, ſ. Deo, ſctis & angelis, in aſſumptione. ſ. tũc vere ſplendorem æternæ gloriæ ſibi ipſi rapuit & aſſumpſit. Figura Apo. 12. de muliere amicta ſole, & luna. &c. Vel dic q̃ iſte lapis eſt aia glorificata, quæ propter fulgorem gloriæ quẽ acquirit quando coniungitur alijs ſtellis. i. ſanctis, poteſt dici cryſtallo ſimilis in fulgore, quia pro certo ſtatim q̃ ipſa venit vſq; ad lunam plenam. i. vſq; ad plenitudinem gloriæ paradiſi, tunc in medio eius reſultat ſtella. i. Deus, ſ. tãquam in ſpeculo, quia in beatis tanquam in ſpeculis ſpiritualibus videbitur Deus ſicut dicit Apoſtolus 1. ad Corin. 15. Erit Deus omnia in omnibus. Ideo Eccleſia. 50. Sicut luna perfecta in diebus ſuis lucet. Vel

dic q̃

dic ꝙ talis ſtella debet quilibet eſſe, quia.ſ.lucem debet habere
ſicut cryſtallū ꝑ morum honeſtatem, & in centro cordis noſtri
debet eſſe ſtella Iacob Chriſtus ꝑ gratiam & charitatem, vel
ſtella.i.diuina ſcientia ꝑ ſagacitatem. Et ſi ſtellis.i.ſanctis, ſapiē
tibus & diſcretis adiungimur per ſocietatē, eorum fulgorē de-
bemus rapere, ſ.eorum vitam & ſanctitatem addiſcendo, & eo
rum ſapientiam & bonitatem. Vñ Eccl.50. Quaſi ſtella matuti
na in medio nebulæ, & quaſi luna perfecta in dieb⁹ ſuis lucet.

De Gemma Alectoria. *Cap. 48.*

ALECTORIA ſeu alectorius lapis eſt qui inue
nit in uentriculis gallinaceis, ſimilis obſcuro cry
ſtallo ad quantitatē fabæ ad plus, & ſecundū ma
gos, facit certantem inuictum & inſuperabilem.
Secūdum Dioſ.aūt iſte lapis excitat venerē gra-
tum facit & conſtantē, victorem, diſcretum & oratorē, & ami-
cos recōciliat, & reprimit in ore ſitim. Iſte lapis ſignificat quā-
tum vel ēt diuinam ſcientiā & ſcripturam, quæ pro certo in vē
tre gallorum.i. virorum ſpiritualium perfectorum vel cantan-
tium, & laudem gloriæ deo annuntiātiū.i.prædicatorū debet iu
giter reperiri, quia vere iſte lapis.ſ.ſacra ſcriptura ſi ꝑfecte ma
moretur, facit hoīem inuictum per perſeuerantiā, & victorē.ſ.
contra hoſtis tribulationes & tentationes, & ad litteram gratū
eloquentem & diſcretum, & ad venerem.i.ad ſpūalem gratiam
prædicationis excitat, ſitim ēt auaritiæ reprimit, & ſi ab amico
noſtro Chriſto ſegregati fuerim⁹ per peccatū, nos eidē reuniet
& coniunget. Et iſta ſcriptura dicitur cryſtallus obſcura, quia
vere in iſta eſt claritas ſapientiæ, & tñ cū hoc difficultas & ob-
ſcuritas inuenitur. Vel expone de charitate, q̄ facit inuictū.&c.
ſicut ſupra, & amicos reconciliat, quia.ſ.facit iniurias faciliter
indulgere &c. Charitas.n.omnia ſuffert, oīa ſuſtinet 1. ad Co-
rin. 13. Vel dic de patientia vel perſeuerantia, quæ vincere fa-
cit & obtinere, ſ.gloriam finaliter, & facit hominē gratioſum,
& eiſ reconciliat inimicos. Vnde Prouerb.16. Melior eſt patiens
viro forti. vel expone totum de viro perfecto & prædicatore,
vel etiam de Chriſto vel beata virgine, qui fuerūt cryſtallini, ſ.
ſplendentes per honeſtatem, & tamen obſcuri per humilita-
tem &c. ſicut ſupra. Nā ſuis verbis & orationibus homo re con
ciliatur amico ſuo Deo &c. ſicut ſupra.

De Aſterite gemma, quam Plin.lib.37.c. 9. aſteriam vocat. *Cap. 49.*

ASTERITES eſt gemma cādida, incluſam cō-
tinens lucē, ſicut ſtellā ambulantē, quę reddit ſo
lis radios cādicātis, vt dicit Iſid.li.16.ca.10. Talis
eſt beata virgo, quia pro certo ipſa fuit candida
per florentē caſtitatē, & ideo lux & ſtella Iacob
.ſ.Dei filius, intra eius vterū ſe incluſit, ſ.per in-
carnationē, qa orta eſt ſtella ex Iacob. Numeri.24. Et ideo iſta
reddit ſolis radios cādicātis, hoc eſt dictu ꝙ qñ aliquis eſt ei de
uotus, pro certo ipſa ſibi impetrat ꝙ per ſolis radios.i.per virtu
tem & gratiā Ieſu Chriſti candidetur & dealbetur per caſtita-
tem & honeſtatē. Ecce nubes candida operuit eū. Mat. 17. Vel
expone de aīa vel perſona caſta, q̄ in ſe continet lucē boni exē-
pli, & ſic alios cādidat & illuſtrat quātū in ſe eſt, ſ.ꝑ boni exē
pli dationem. Oī tempore ſint veſtimenta tua candida. Eccl.9.

Amanton dicitur hic lapis Iſido.li.16.c.4. Plinio vero & Dioſcoridi amianthus. *Cap. 50.*

AMARITES ſecundum Iſid. eſt lapis quo ſi ve-
2 ſtis cōtacta fuerit, nō ardebit, vt dicit Iſi. Hic oī-
bus magorū maleficijs reſiſtit. Rectè talis eſt vir-
tus patiētiæ, conſtantiæ & perſeuerantiæ, qa vere
ſi veſtis.i.aīa fuerit iſta virtute bene tacta, & ei ꝑ-
fecte coniuncta, tunc non ardebit nec conſumetur per pctm̄, li
cet ignem tētationis vel tribulationis fuerit ęſtuās. Nā magorū
maleficijs.i.demonū tētationibus hęc obuiat & reſiſtit. Vel dic
ꝙ iſta eſt charitas, vel timor Dei, vel ēt ipſe De⁹. Timor.n. Dei
expellit peccatum. Eccl.1. Et Deus de ſe dicit Eſa 43. Si ambu
laueris per ignem, non cōbureris, quia ego tecum ſum. Eſt igiē
iſte lapis Deus habendus.ſ.per charitatē & gratiā. Vel expone
ſi vis de gratia aſsiſtēte martyribus in tormētis, & cęteris ſan-
ctis in tribulationibus & in pęnis, vel de humilitate vel tribula
3 tione. ¶ Item ſecūdum Iſi. ibidē, ſ.li.16. Amatites ſi in igne po-
nator nunquam comburitur, ſed accepto ſplēdore nitidior re-
peritur. Et eſt lapis ſimilis alumini. veſtis ēt ab eo contacta nō
cōburitur igne. Vere chariſsimi tales debemus eſſe quia vere
nos debem⁹ more aluminis trāſlucere per honeſtatem, & ſi in
igne tribulationū ponimur, tantā debemus habere cōſtātiæ &
patientiæ firmitatem, ꝙ non debemus comburi, ſ.ꝑ impatiētiā,
iracundiā vel concupiſcentiam, vel ꝑ peccata. Oībus.n. ignibus
.ſ.tentationum tribulationū, iracundiæ, crudelitatis, cupiditatis
& carnalitatis debemus viriliter repugnare, nec ab ipſis debe-
mus per aliquod vitiū permittere nos cōburi, quinimo ſemper
debemus in ignibus meliorem. i.maiorē recipere claritatem, ſ.
gratiæ & virtutis. Exemplū de Iob & Tobia & Laurētio. Igne
me examinaſti &c. Exo. 3. Rubus ardebat, & non combureba-
tur. Et talis per omnia fuit Chriſtus & ideo illi qui ab eo ſunt
tacti per ſuam gratiā & amorē, huiuſmodi ignibus non lędunt.

De Berillo lapide. *Cap. 51.*

BERYLLVS eſt lapis indicus, ſmaragdo ſimilis in 1
viride, pallidus eſt, & quanto pallidior, tāto melior
ſecundum Dioſc. & hic fulgorem nō habet niſi ſcin
datur, & ideo ab indis in ſex angulos ꝑparatur. Et
eſt quædam ſpecies berylli ſm Iſido. cuius pallida viriditas in
colorem aureum reſplendet, oculos aūt miro modo confortat.
Sic vere ſunt hodie multi qui nullū habent fulgorē honeſtatis
vel bonę cōuerſationis, ſ. pctōres, donec ſcindatur.i. donec mul
tis tribulationibus a Deo vel prælato percutiantur, & ideo in
ſex angulos a Deo ſcinduntur, quia.ſ. Deus adhibet pctōribus
ſex genera tribulationū, ſ. famē, ſitim, dolorē, laborem, amiſsio
nes rerū & amiſsiones amicorum. Iſtę.n. ſunt ſex ſagittę quibus
ſagittat Deus pctōres, & tunc hō correctos efficitur ſplendid⁹
per honeſtatem, pallidus per humilitatē, vel per timorē & pę-
nitentiæ aſperitatē, quæ hoīem pallificant & deſiccant. Viridis
eſt per honeſtam & bonā conuerſationē, & ſic qñq; reſplendet
vt aurū per ſapientiam & diſcretionē, quia ſicut color viridis
ſomme recreat viſum & delectat, ſic bona conuerſatio bonorū
aliorum viſum dr̄ confortare, quia pulchrum eſt videre hone-
ſtū hoīem & maturum. Ideo dr̄ Iob 5. In ſex tribulationibus vi
ſitabit te, & in ſeptima non tanget te malum. ſ. in morte, quę
eſt ſeptima tribulatio, quia ſ. illi qui modo a Deo corrigūtur &
viſitantur, in morte finaliter non lędētur. Vñ Pſal. Viſitatio tua
cuſtodiuit ſpiritum meum. Hæc oīa apparent in beato Paulo,
dicentes ad Hebreos 12. Flagellat Deus omnem filium quem
recipit (quia ſicut ipſe dicit Act.14.) per multas tribulationes
oportet nos intrare in regnum cęlorū. ¶ Beryllus ſecundū Dio 2
ſco. facit hoīem mitem, inuictum, & adhibet bonum ingeniū,
valet contra hoſtes & lites, & contra vitia hepatis, & contra vi
tia oculorum, & hoīem magnificat & exaltat. Chariſsimi, be-
rillus, qui coloris eſt pallidi, ſignificat virtutem humilitatis, qa
pro certo ſeipſam reputat ſemper pallidam & deformē, & hæc
facit hoīem mitem & benignum, & valet contra hoſtes, ſ. con-
tra demones & tentationes inuictum efficit hoīem ab eiſdem,
quia vere ſoli hoīes humiles & infirmitatem & vilitatē ꝓpriā
cōſiderātes, tētationib⁹ reſiſtūt ne ab eis vincātur, & hoc qa ta
les a dño pię cęteris adiuuant. Ad quē.n. reſpiciā, niſi ad humi
lē corde? Eſa.56. Et facit ēt hoīem ingenioſum, quia ſicut dicitē
Prouer.11. Vbi fuerit humilitas, ibi & ſapientia. Et vitijs hepa
tis (vbi eſt ſanguis).i. voluptati & luxuriæ, vitijs ēt oculorū.i.
inuidiæ iſta virtus reſiſtere cōprobatur. Humilis.n. nulli inui-
det, qa ſe reputat alijs viliorē. Quā ſine inuidia cōico. ſ. ſapien-
tiā. Sap.7. Et ideo ſequitur hoc vltimū, ſ.ꝙ hoīem magnificat,
qa vere ſola humilitas extollit, ſ. ad magnificentiam paradiſi.
Qui ſe exaltat humiliabitur. Matth 23. Lucæ 18. Et ideo Iob 5.
Ponit humiles in ſublime. & Prouer.15. Gloriā pręcedit humi
litas. ¶ Beryllus ſolis radijs oppoſitus, manum tenentis caurit. 3
Sic verè ſunt multi qui opponantur ad ſolem.i.ad proſperitatē
mundanam, ſtatim volunt alios comburere per detractionem
vel rapinam vel tribulationē. Vel dic ꝙ iſte beryllus ſignificat
ſpem quæ tacta radijs ſolis.i. per influentiam & gratiæ ſpūalis,
per feruorem & deſiderium æternorum ſuum caurit poſſeſſo-
rem, & ideo ſicut ſecūdū Dioſc. Beryllus tollit ſuſpiria, & amo
rem coniugalē dirigit, ſic vere ſpes æternorum tollit ſuſpiria
& triſtitiā quæ ex mundi tribulationibos cōcipitur, & cōiuga-
lē amorē.i. cōiugiū & copulā charitatis dirigit & cōſeruat. ¶ Itē 4
Beryllus q pallidior eſt melior eſt. Sic inter hoīes ille q ē palli
dior ꝑ pęnitētiā corpalē, vel ꝑ mortis conſiderationē triſtior,
apđ Deū melior indicat. pſa. Poſteriora dorſi eius pallore auri.

De Bitumine. Cap. 52.

1 BITVMEN eſt terra tenax, viſcoſa & limoſa, in
locis paluſtrib⁹ præcipuè inuenitur, vt dicit Iſi
do. Tale eſt peccatum luxuriæ, quia vere iſtud
eſt tenax & glutinoſum, quia hoīem luxurio-
ſum ita tenaciter inuoluit, ꝙ via ſe pōt de hoc
vitio liberare ſi ſemel fuerit irretitus. Eccl. 24.
Homini fornicario oīs panis dulcis, non fatigabitur tranſgre-
diens vſq; ad finē. Eſt ēt limoſa ꝑ carnalem affectionē & dele-
ctationē, & in locis paluſtribus. i. in delicioſis & carnalibus in-
uenitur. Et iō iſta eſt ſimilis bitumini de Iudea quod circa ma
re mortuū inuenitur, cuius natura eſt ardēs, igniū cognata, quod
tātę eſt tenacitatis, ꝙ nec aqua nec ferro ꝯrūpatur, & eſt nigrum
& fœtidū & pōderoſum, & virtutē habet attrahēdi & conſumē
di, ſm Plat. Sic verè luxuria eſt ardēs & inflāmans, & fortiter
ligat & tenet ꝑ infamiā, & hoīem attrahit, ꝑ delectationē, & ſic
eū conſumit. ſ. corporaliter vitā abbreuiādo, & corpus deſtruē
do, & tēpaliter & æternaliter ꝑ peccatum, & ideo in mari mor-
tuo. i. in pctōribus qui carent vita gratię, inuenitur tale bitumē
. i. luxuriæ tenaciſſimæ ligamētum. Ideo de iſtis pōt intelligi il-
lud Matth. 22. Ligatis manibus & pedibus, mittite eum in tene
bras exteriores. Iſti. n. vidēt præ cęteris pctōribus magis eſſe
in tenebris, & viſum penitus amiſiſſe. Vel dic ꝙ talis eſt mala
mulier & luxurioſa, & ēt quicūq; luxurioſus, quia vere limoſa
eſt ꝑ carnalitatem & voluptatē, & in paluſtribus. i. in mūdi de-
licijs inuenitur, & ideo iſta eſt ſicut bitumen maris mortui, q̃a
pro certo ardens eſt in ſe per deſideriū & libidinem, & igniū. ſ.
infernaliū eſt cognata, quia finaliter ad eos deuoluetur. Ardet
ēt & inflāmat alios ꝑ tentationes, quia eloquiū eius ſicut ignis
exardeſcit, & ideo dr̃ attrahens, q̃a vere attrahit, allicit & ſedu
cit. Prouer. 7. Statim eā ſequitur. &c. Et dr̃ eſſe tenax, quia vere
hoīem ita fortiter tenet, ꝙ via ſe pōt de ea liberare, & hæc ne ꝑ
aquā doctrinæ, monitionis vel ꝑdicationis, nec ferro tēpalis tri
bulationis ſeparari pōt, ſicut ad ſenſū patet. Ideo dr̃ Eccl. 8. In-
ueni mulierē morte amariorē vincula ſunt manus eius. Et ꝓp
hoc bene ſequitur aliud, ſ. ꝙ habet virtutē conſumēdi, quia ve-
re mala mulier conſumit hoīem & quātum ad corpus, & quan
tum ad aīam, & quantū ad ſubſtantiā tēpalem, quia nūquam hō
luxurioſus diues eſt. Exēplifica bene. Et ideo dicuntur eſſe fœ-
tidę, ꝓp earū infamiam, pōderoſę ꝓp ſuam pigritiam, & nigræ
& deformes ꝓp malam conuerſationē & inſolentiā, vt Baruch
2 6. dr̃. Nigræ ſunt facies eorum de fumo qui in domo fit. ¶ Fu-
mus cōbuſti bituminis Iudaici valet ad eductionem menſtruo
rum, & ſomnolentis & phlegmaticis prodeſt, quia phlegmata
educit, & ſomnolētos excitat. Bitumen eſt pctōr luxurioſus, q
in inferno comburitur, & ideo fumus talium. i. memoriā mor-
tis malorum valet. ſ. ad educēda mēſtrua & phelgmata. i. ad di
mittendū luxuriā & carnalitatem, & ad ſomnolentos excitan-
dum, & ad deponendum omnem pigritiam & tepiditatē. ¶ Bi-
3 tumen & ſpāliter illud quod eſt in Iudea, hēt naturā ardētē, &
tātę eſt tenacitatis, ꝙ nec aqua nec ferro pōt diſſolui, ſed tm̃ ſan
guine menſtruali, & ideo valet ad naues inungendas & linien
das, & iſtud virtutē habet attrahēdi, conſolidandi, & cōſumen
di, multō valet ad vulnera conſolidanda, qn̄ puluerizatū ſuper
ponitur, ſicut dicit Pla. §. de aſphaltite. Rectè talis eſt charitas,
quia vere naturam habet ardentē, quia oēm hoīem accēdit &
inflammat, & naturam habet tenacem, quia vere nihil fortius
ſtringit aut ligat per concordiā & vnitatem q̃ amor, quia illi q
iſto bitumine ſunt perfecte liniti, & qui perfecte ſe diligunt, nū
quam poſſunt ſeparari nec per aquā proſperitatis, nec per fer-
rū & duritiā cuiuſcūq; aduerſitatis, & ideo vtile eſt ꝙ in naui-
bus. i. in religionibus & eccleſiaſticis ſtatibus bitumen amoris
ponatur, vt ſic ibi vnitas & concordia conſeruetur. Iſtud. n. bi-
tumē habet virtutē attrahendi, quia vere nullos diligit alium,
quin ſtatim alter naturaliter attrahatur ad eius dilectionē. Vñ
Seneca dicit, Ama ſi vis amari. & Prouer. 8. dicit Deus. Ego di-
ligentes me diligo. Virtutem ēt habet conſolidandi, quia vere
oīa vulnera. i. mundi tribulationes conſolidat atque ſanat, quia
amor oīa aduerſa facit leuia. Vñ alius dicit ꝙ ſolus amor diffi-
cultatem neſcit. Et ideo bene ſequitur ꝙ habet virtutem con-
ſumēdi, quia vere oīa peccata, iniurias ēt factas annihilat & cō
ſumit. Charitas operit multitudinē peccatorū 1. Pet. 4. & Pro-
uer. 10. Et hoc maximè bitumen de Iudea hoc eſt dictu, amor
charitatis, qui in Iudea. i. in eccleſia reperitur. Veruntamen ſan
guis mēſtrualis, hoc eſt dictu, infectio luxuriæ & violatio ſan-
guinis & cōſanguinitatis, ſ. inceſtus, iſtud bitumen deſtruit &
corrūpit, quia vere amorē & cōcordiā Dei & hoīum amor iſte
ſeu furor potiꝰ rūpit. Sępe. n. accidit ꝙ ſub ſpecie amoris & ſan
guinis luxuria cōmittit̃, & ſic amoris veritas corrūpit̃. Ideo bñ
dr̃ Leuit. 18. Vnuſquiſq; ad proximā ſuis ſanguinis nō accedet.
Vel dic ꝙ bitumē eſt terra tenaciſſima, & ſignificat ꝑſeuerantiā &c. ¶ In mari mortuo inuenit̃ bitumē ita tenax ꝙ nec ferro
nec aq̃ ſoluit̃. Sic verè in inferno ē tāta tenacitas, ꝙ nullus pec 4
cator pōt exinde liberari vel exire &c. Vide de lacu aſphaltite.

De Calculo. Cap. 53.

CALCVLVS eſt lapillus rotūdus & leuis, dictꝰ 1
a calcādo, eo ꝙ ſine moleſtia ꝓpter eius leuita-
tē pōt conculcari. Iſte. n. eſt purus, planus & le-
uis ex oī parte, ſm Iſid. Talis eſt vir perfectꝰ, q̃a
vere rotundus eſt ꝑ obediētiā & perfectionem,
leuis eſt ꝑ benignitatē, purus ꝑ caſtitatem, planꝰ
per veritatem, & ideo ſine moleſtia poteſt talis calcari & vili-
pendi. Humiles enim & perfecti non lędunt alios ſe calcantes
contemnētes vel caſtigantes. Et ideo tales fuerūt figurati. Eſa.
6. vbi Eſaias vidit calculum ignitū. & Apoc. 2. vbi Ioānes vidit
calculum candidū vbi erat nomē Chriſti ſcriptum. Sic verè ta
les pfecti ſunt igniti per charitatem, & candidi per caſtitatē, &
ideo in eis ſcribitur nomē Chriſti. i. Chriſti imitatio per perfe
ctionē & ſctitatem. Vel ꝑ calculū intelligo gloriā æternā, vbi ē
rotūditas motus & agilitatis, & claritas & lenitas ſubtilitatis, &
duritia impaſſibilitatis. Figura Apoc. 2. Qui vicerit, ego dabo
ei calculū cādidū. i. gloriā æternā. ¶ In calculo non videtur eſ- 2
ſe ignis & tñ qñ tangitur & alliditur ferro, tūc ignis exinde pro
rumpit. Sic verè chariſſimi in aliquibus non videtur eſſe ignis
diſcordiæ & iracundiæ, q̃a videntur eſſe lenes & benigni, pon-
deroſi & maturi frigidi. i. humiles & timoroſi, tñ qñ tāguntur
. ſ. aliquo verbo vel iniuria, tunc vere ſtatim exilit ignis iracun
diæ & impatientiæ, q alios deuorat & corrodit, vel ēt ignis cru
delitatis & rapinę, quia vere multi ſunt principes & prælati, q
quamuis videantur eſſe boni & ſancti, tñ inuēta occaſione cru
deliter puniūt & inflammant. Figura Iudic. 6. vbi ad tactū vir-
gæ angeli aſcendit ignis de petra, qui omnia deuorauit. Sic
verè ad modicum tactum occaſionis vel modicæ iniuriæ, vel
ad tactum virgæ angelicę. i. correctionis pręlati & ſuperioris,
de petra i. de malis egreditur faciliter ignis rixæ, diſcordiæ, im
patientiæ & clamoris, a quo circumiacentia deuorantur, ſicut
patet de malis qui correctiones prælatorum nolūt in patientia
ſuſtinere, ſed ꝑ rixas & appellationes ſtatim nituntur alios de-
uorare. Amos 5. Oderunt in porta corripientē. Vel ſi vis pone
figurā de rāno Iudic. 9. applica. Vel dic de viris pfectis a quibꝰ
exit ignis diuini amoris, qñ ꝑcutiunt ꝑ tribulationes. ¶ Scru- 3
pulus eſt paruulus lapillus aſperrimus, qui tangētē qñq; perfo
rat & corrodit. Sic falſi humiles & detractores ſunt aſperrimi
quia vere nō poſſunt tāgi vel corrigi, quin ſtatim lędant alios
& diffamēt. Calculus aliquando generatur in corporibus ani-
malium &c. vide ſupra li. de paſſione rerum. §. de calculo.

De Lapide coticula, nam eſt & cotes ſeu lapis naxius, quem aliud eſſe putant a coticula, teſte Hermolao. Cap. 54.

COS græcè, inciſio dicitur latinè, eo. ſ. ꝙ gladios 1
acuit ad ſcindendū, ſed cos alia indiget oleo, alia
aqua, ſed oleum lenē facit gladium, aqua acutū.
Talis ē doctor vel prædicator, quia vere gladios
. i. intellectus humanos acuit ꝑ ſubtilitatē, & cos 2
ad ſcindendum, ſ. carnem propriam. i. ad eam macerandā præ
parat & diſponit. Exacuere o mucro dñi. Eze. 21. Et quidā vtū
tur ad hoc aqua miſeriæ & tribulationis, ſ. illi qui prædicāt cō
minando, alij oleo diuinæ mīæ, vel quidam aqua ſacræ ſcriptu
ræ, alij oleo adulationis &c. Et ſicut cos gladios acuendo ſeip-
ſam conſumit, ſic mali prædicatores alios exhortantur, ſed ipſi
ꝑ vitia cōſumūtur, dicūt. n. & non faciūt. Mat. 23. ¶ Cos in hoc 3
ꝙ ſeruit, ſeipſam conſumit. puluis aūt ab eius ſubſtantia reſolu
tus, virtutem habet deſiccatiuam, repercuſſiuam, et ſanguinis
reſtrictiuam. Talis eſt malus prædicator, qui verè alijs prædi-
cando et docendo ſeipſum conſumit per vitia et peccata ſicut
patet in hypocritis. Puluis iſte eſt doctrina, q̃ a cote. i. a docto-
ribus reſoluit̃, q̃ valet alios, ſ. ad repercutiendū malas affectio-
nes, ad reſtringendū ſanguinē & luxuriā & carnales infectio-
nes, &

nes,& ad deſiccandū voluptates & delectationes. Fac. §.& dic
ꝙ puluis qui reſoluit a cote.i.a doctorib⁹ & prædicatorib⁹ &c.

De Calce. Cap. 55.

1 CALX eſt lapis aduſtus, ex cuius cōmiſtione cū
arena & cū aqua, fit cemētum aptū in ædificijs &
ſtructuris. Lapis.n.non pōt melius lapidi copula
ri, q̄ calce coniunctus. Calx aūt quæ de duro la-
pide fit, melior eſt ſtructuris. Illa aūt quæ fit de
molli lapide, vtilior eſt in tectis, ſm Iſid.li. 16.c.
3. Calx quæ calidæ eſt naturæ, ſignificat charitatē, & ideo ſi in
ædificio religionis vel eccleſię deficiat cemētū cōcordię & vni
tatis, tūc debēt accipere calcē charitatis, aq̄ pietatis, arenā.i.pō
dus pœnitētiæ vel humilitatis,& ſic poterit fieri cementū con-
cordiæ, quo alter alteri vniat, ſicut dr̄ de turre Babylonis. Ge-
ne.11. vbi habuerūt bitumē pro cemento. Vel p calcē quæ eſt
acutæ naturæ, intelligo correctionē, q̄ vitia corrodit, ex qua cū
aqua pietatis & arena humilitatis fit cementū cōcordię vel cha
ritatis, quæ ſi de lapide duro.i.a prælato rigoroſo elicitur, vti-
2 lis eſt ad ſtructuram fidei atq; morū. ¶ Calx eſt naturæ calidæ
& ſiccæ in quarto gradu, & ideo virtutē habet corroſiuā. vul-
nera.n. putrida ſanat, ſupflua carnē corrodit & conſumit, mix-
ta cū aqua & auripigmēto pilos cadere facit, ſm Plat. Talis eſt
cōtritio corroſiua, quia vere carnes ſupfluas.i. carnalē volupta
tem cōſumit, & vulnera.i.ipſa pctā ſanat, & ſi cū auripigmento
.i.cū aſpera pœnitentia, ſi cū aqua.i.cū Dei mīa miſceatur, tūc
pilos i.mundi diuitias facit cadere, hoc eſt dictu, contēni & vili
pendi, & erogari pauperibus, vlcera ēt.i.læſiones & remorſus
3 conſcientiæ mitigat atq; ſanat ¶ Calx viua exterius videtur eſ-
ſe frigida, quæ tñ eſt interius multū feruens, & hoc patet, quia
pfuſa aqua, ſtatim apparet ibi ignis incēdiū, ſ.per calorē & fu-
mū, & diſſoluitur & aperitur, & calor & fumus emanant, & ex
terius euaporant. Talis eſt vir humilis, qui ſcit ſuas virtutes oc
cultare, quia vere licet exterius quantū ad apparētiā videatur
eſſe frigidus.i.tepidus & indeuotus, intus tñ in corde eſt multū
feruidus per charitatem. Nam qñ aqua deuotionis & diuinæ
gratiæ vel ēt prædicationis vel doctrinæ, vel ēt aqua exterioris
tribulationis, vel aqua ēt temporalis conſolationis propēſius
irrigatur, tunc diſſoluitur per contritionē, aperitur p confeſſio-
nem, rumpitur & diuiditur p miſericordiam & ſatisfactionē,
& tunc exinde exit fumus orationis, & calor feruoris & dile-
ctionis, & ſic apparet eſſe calidus, licet frigidus videretur. Qđ
ēt pōt applicari de perſonis leuibus, quæ videntur eſſe exteri⁹
malæ quantū ad leuē conuerſationē, quæ tñ qñq; ſunt interius
valde bonæ. Ideo talib⁹ pōt dici illud Pſal. Probaui te apud aq̄
cōtradictionis. Bonū.n. quanto talibus aquis magis ſpargūtur,
tanto feruores ſui charitatis melius oſtenduntur, & tanto per
laudē orationē & gratiarū actionē aperiūtur & dilatātur. Sap.
19. Ignis in aqua valebat ſupra ſuā virtutē, & aqua extinguētis
4 naturę obdulcebatur. ¶ Calx cū ſit igneæ naturæ, tñ p aq̄ accē
ditur, & p oleum extinguitur. Sic vere calor charitatis qui per
calcē deſignatur, in aqua.i.in fluctibus tribulationū & pauper
tatum accenditur & augetur, in oleo aūt.i.in mūdanis delicijs
extinguitur & necatur, cum tñ alij ignes, ſ.auaritia & luxuria
in aqua tribulationis extinguantur & deficiant, & in oleo pro-
ſperitatis conualeſcant. Ideo de charitate dr̄ Sap. 16. In aqua q̄
5 oīa extinguit, plus ignis valebat. ¶ Calx ita conſueuit fieri, q̄a
lapis durus accipitur, & in forti igne ponitur, vbi excitur &
coquitur, & tunc ab igne extrahitur, & aqua aſpergitur, & ſic
ſtatim diſſoluitur & aperitur, tabeſcit & fumeſcit, & exinde fit
cementum & etiam medicina. Sic vere qñ Deus vult conuer-
tere lapidem durum.i.peccatorem obſtinatum, primo coquit
ipſum in igne fortis tribulationis, deinde irrorat eum aqua ſuæ
gratiæ & internæ inſpirationis, quia alias non valeret tribula-
tio, & ſic diſſoluitur per contritionem, & aperitur per confeſ-
ſionem, diuiditur per largitatem & elemoſynarum largitionē,
caleſcit p dilectionē, & fumat per orationē, & ſic efficitur vir
iuſtus & perfectus, & quo ad verba & exempla fit alijs medici
na, & etiam cemētum concordiæ & amoris, ſicut patet in Pau
lo. Lapis ſolutus calore in æs vertitur. Iob 28.

De Cemento. Cap. 56.

CEMENTVM eſt illud cū quo iunguntur lapides in
pariete, & eſt colorum principiū & fundamentū, q̄a
niſi primo ponatur cementum, nunquam pōt perfe-
cte paries colorari. Melius autem adhæret parieti qñ
primo paries eſt humidus & maximè cementū quod dr̄ gyp-
ſum ſiue plaſtrū. Chariſsimi, tale cementum eſt charitas, quæ
pro certo eſt illud mediante quo in ędificatione eccleſiæ vel re
ligionis lapides ſanctuarij.i.bonæ perſonæ inuicem coniungū
tur per cōcordiæ vnitatē, quia vere qñ deficit cementum cha-
ritatis, alter ab altero per diſcordias et partialitates diuidi-
tur. Ideo docet Apoſtolus. Coloſ. 3. Super oīa aūt charitatē ha-
bete quæ eſt vinculus perfectionis. Et iſtud cementum eſt colo
rū fundamentū, quia vere omnis color perfectionis & virtutis
& honeſtę conuerſationis parum aut nihil proficit, niſi ſit fun
datus ſuper cementum interioris charitatis. Pater.n. familias
ædificat domum ſuam ſupra petram. Matth.7. Iſtud ēt cemen-
tū melius inhæret parieti i.perſonę quæ humore pietatis natu-
raliter humectatur, quia inter homines pios & benignos meli⁹
charitas præſeruatur. Vide quomodo fit cementum, ſ.de calce
.§.1.& de plaſtro infra vbi agitur de francia.

De Carbunculo. Cap. 57.

CARBVNCVLVS eſt lapis preciosiſsimus, ignei 1
coloris, qui ita fulget, ꝙ nec nocte vincitur ful
gor eius. Lucet.n.de nocte ita ꝙ vſq; ad oculos
radios vibrat. Et cū ſint multę eius ſpecies, ſ.12.
ille tñ eſt potior qui plus fulget & rutilat more
ignis vt dicit Iſid. Talis eſt vir perfect⁹, quia ve
re eſt igneus per feruentē charitatē, fulgidus per lucida hone-
ſtatem, & maximè talis debet eſſe prælatus, prædicator vel re-
ligioſus, quia vere vſq; ad oculos aliorum debet radios ſuos.i.
exēpla ſua & bona opera deriuare. Vñ nulla nox.i.nulla igno-
rantia vel aduerſitas debet eū extinguere per peccatū. Nō ex-
tinguetur in nocte lucerna eius Prou.31. quia vere luce ſuæ ſā
pietiæ & diſcretionis, ſplēdore ſuæ bonæ vitæ & cōuerſationis
debet noctē aduerſitatis vel ignorātiæ aliorū efficaciter illu-
ſtrare, exēpla & documēta ſuis dādo. Ioan.1. Lux in tenebris lu
cet &c. Et quāto rubicundior eſt & ſplēdidior.i. quāto in cha-
ritate & honeſtate feruētior, tāto melior dici debet. Luceat er-
go lux veſtra corā hoīb⁹, vt videāt opera veſtra bona &c. Mat-
th.5 Vel ſi vis per carbūculum intellige virtutē charitatis, quę
perficitur in aduerſis, & radios bonorū operū & exēplorū ex
ſe pducit. ¶ Eſt q̄dam ſpecies carbūculi cæteris nobilior, ignei
coloris, zona cādida circumcincti, cuius eſt propriū ꝙ in igne 2
poſitus velut inter carbones mortuos extinguitur, ſed aqua ſu-
perfuſus iterū inardeſcit, vt dicit Iſid.li.16 c.13. Talis fuit Chri
ſtus, quia colorē habuit igneū p feruorē charitatis, cinctus fuit
zona candida caſtitatis, in igne paſsionis poſitus extinctus fuit
per mortem, ſed tādem per aquæ infuſionem.i. per cęleſtis gra
tiæ infuſionē iterū reuixit. Vñ Eccle.48. Surrexit Helias quaſi
ignis cōſtans. Vel dic ꝙ ille eſt bonus religioſus, qui habet cha
ritatē, & caſtitatem, qui ſi aliqñ in igne tribulationis & tētatio-
nis poſitus extinguatur p vitia et pctā, qñ tñ ipſum iterum De⁹
pfundit aqua ſuæ miſericordiæ & gratiæ, contritionis & cōfeſ
ſionis, vel ēt deuotionis, tūc vere iterum exardeſcit, & iterū re-
uiuiſcit. Ignis in aqua valebat &c. Sap. 19. quia tunc recipit pri
ſtinā virtutem, pulchritudinem & honeſtatem. Vel expone ſi
vis de malis, quorum fulgor.i.ardor concupiſcentiæ in igne tri
bulationis & aduerſitatis extinguitur atq; ceſſat, et in aqua mū
danę proſperitatis iterū inualeſcit. Vel expone de multis imp-
fectis, qui ignē tribulationis nequeūt ſuſtinere, ſed ibidē poſiti,
p deſperationē, impatientiā, & per alia diuerſa vitia extinguū-
tur, qui tñ in aqua proſperitatis viui & ardentes p charitatem
& gratiā inueniunt. Allega ſicut ſupra de calce § 4. ¶ Eſt quædā 3
ſpecies carbunculi in India, dicta ſandaſeros, in cuius ſpecie ve
lut inter lucidos ignes apparent guttæ aureæ relucentes, & eſt
precij incomparabilis. Eſt ēt quædam carbunculi ſpecies cęte
ris nobilior, quæ zona candida eſt præcincta. Oīs aūt carbun-
culus nocte & die rutilat atq; fulget, & more ignis iugiter inar
deſcit. Et eſt quædam alia ſpecies quę folia librorū & paleas at
trahit, cum a ſole vel attritu digitorum fuerit calefacta, ſm Iſi.
Talis fuit beata virgo, q̄ pro certo habuit ſplēdorē honeſtatis,
ruborem charitatis, zonā cādidam floridæ caſtitatis, & ideo p̄-
cij incomparabilis & ineſtimabilis fuit, q̄a vere nec in nocte
aduerſitatis, nec in die proſperitatis ceſſat radios ſuæ gratiæ &
miæ emittere, & folia librorū.i clericos & litteratos, paleas.i.
laicos & peccatores ad ſe attrahere vel leuare, & hoc qñ a di-
gitis noſtris.i.a noſtris bonis operibus & orationibus fuerit in-
ſtigata ſicut dicitur Cant. 1. Trahe me poſt te, in odorem vn-
guentorum tuorum curremus. Iſta aūt in ſe repręſentauit gue-

tas aureas.i. vniuerſitatẽ bonorũ operũ virtutum & exẽplorũ,
quæ poſſunt in ea reperiri. Vñ Sap.7. Cognoui qm̃ oium bono
4 rum mater eſt. ¶ Eſt quædã ſpecies carbũculi q̃ lychnites dr̃, &
remiſſus carbunculus nũcupaẽ, eo q̃ a rubore aliorũ declinat,
quæ ita dura eſt, q̃ ſculpturę reſiſtit, & ſi aliqñ ſculpatur, & ei
cera apponatur, velut aiali morſu ſemp ceræ partem ſecum re
tinet atq; rapit, calefectus ẽt a ſole vel a tritu digitorũ, paleas
& folia librorũ eleuat atq; trahit. Sic verè inter carbunculos.i.
inter viros iuſtos & religioſos ſunt aliqñ tales lychnites.i.per-
ſonæ pigræ & remiſſæ, quæ a rubore charitatis deficiunt & de-
clinant, qui ita ſunt duri & obſtinati, q̃ ſculpturæ.i.impreſsio-
ni monitionis vel doctrinæ vel gratiæ ſpũſſancti reſiſtunt, & lõ
ſi, cera vel palea.i.aliqua mundi bona vel aliqua adminiſtratio
temporalis eis apponatur vel cõcedatur, tunc verè calore aua-
ritiæ calefacti, ſemp aliquid ad ſe trahunt, & partẽ retinent cõ
miſſorum, more Ananiæ defraudantis de precio agri. Actu.5.
Iſtud patet in malis prælatis & diſpenſatoribus, qui bona ſibi
cõmiſſa non diſpenſant pauperibus, ſe accumulant in turrib⁹,
& ſuis parentibus diſtribuunt patrimonium crucifixi. Ioã. 20.
5 Cũ exaltatus fuero a terra, oĩa traham ad meipſum. ¶ Baladi⁹
eſt ſpecies carbunculi quæ in vena ſapphiri inuenitur, vbi vir-
tute cœleſti generatur, ſecundũ Iſid. Sic verè Chriſtus in ve-
na.i.in ventre virginis (quæ ſapphirus dr̃) eſt inuentus, vbi ex
myſtico ſpiramine ſine virili ſemine eſt genitus & productus.
Vnde Iob 38. Quis poſuit in viſceribus hominis ſapientiam?

De Chryſopaſſo lapide. Cap. 58.

1 CHRYSOPASSVS eſt lapis æthiopicus, quem lux
celat & prodit obſcuritas. Nã de die videtur au-
re⁹, de noctè ignei ẽ coloris. Nã de die quaſi ſplẽ
dorẽ amittẽs, in auri ſpeciẽ expalleſcit. Sic verè
boni & iuſti debẽt de die.i. in manifeſto & in pu
blico & in aliorũ apparentia ſe occultare, & ſuas
virtutes celare p humilitatẽ, in nocte aũt.i.in occulto & abſcõ
dito debẽt ſuũ ruborẽ.i.ardorẽ ſuæ charitatis p bona opera de
clarare, q̃a pater tuus q̃ videt in abſcõdito reddet tibi. Matt.6.
Et ideo Seneca. Eſto occultator virtutũ, ſicut alij vitiorũ. Vel
dic q̃ iſte lapis eſt charitas, quæ pro certo in die.i. in proſperi-
tate mũdana deficit & palleſcit, in nocte aũt.i.in tpe tribulatio
nis proficit & rubeſcit, quia vere multi ſunt q̃ in proſperitate
deteriorantur, in aduerſitate iterũ emendantur. Caſtigaſti me
dñe, & eruditus ſum. Hier. 31. Vel dic q̃ iſte eſt vir pfectus, qui
in die proſperitatis debet eſſe aureus p ſplendentẽ honeſtatẽ,
in nocte aũt aduerſitatis debet eſſe igneus p feruentem chari-
tatem, & ſic in vtroq; tempore debet ſe debite regulare. Nocte
3 & die non extinguetur. Eſa.34. ¶ Eſt in India ſpecies chryſopaſ
ſi viridis coloris ſicut praſius ſeu porrum, guttas habens au-
reas &c. Sic verè nos debemus eſſe virides per honeſtatem, &
habere guttas aureas.i. virtutum vniuerſitatem.

Apud Plinium legitur carchedonius, item venerabilis Beda ſuper Apo. 21. ita legit. Cap. 59.

1 CALCEDONIVS eſt lapis pallidus, & hebetis
coloris, q̃ diuino imbre gignitur, & repercuſſu
lunæ plenę inuenitur, q̃ perforatus & portat⁹ fa
cit vincere cauſas, & reſiſtit illuſionibus demo-
nũ, & virtutes conſeruat, ſm Iſid. et dioſc. Et iſte
nunq̃ niſi tricolor reperiẽ, vt dr̃ in lapidario. Iſte recte eſt Chri
ſtus, qui pro certo ex rore cęleſti.i. p ſupernalẽ virtutẽ in cor-
de terræ.i. in vtero virginis extitit procreatus, quia nõ ex virili
ſemine &c. Et ideo in iſta terra in luna plena.i.in plenitudine
tẽporis & in principio tẽporis gratiæ eſt inuẽtus, q̃a Vbi venit
plenitudo tẽporis miſit Deus filium ſuũ. ad Galathas 4. Et iſte
fuit pforatus, ſ. quantũ ad perpeſſa vulnera tempore paſsionis,
& tunc factus eſt ad litterã coloris pallidi & hebetis, ſ. pp defe
ctũ ſanguinis. ideo Eſa.53. Vidimus eũ, & non erat aſpect⁹, vi-
rũ deſpectũ, & ſcientẽ infirmitatẽ. Et ideo pro certo ſi ſic con-
ceptus & pforatus portetur in corde.i. ſi memoria ſuæ natiui-
tatis & paſsionis habeatur, tunc pro certo p eius influentiã hõ
in cauſa ſuæ ſalutis obtinet contra hoſtes, & demonum illuſio-
nibus & tẽtationibus reſiſtit, & virtutes & gratias ſeruat & cu
ſtodit, quia vere memoria paſsionis & natiuitatis ſummũ eſt re
fugiũ pctõris. Et ſicut ſm, eundẽ iſte lapis calefactus paleas at
trahit, ſic verè Chriſt⁹ qñ fuit calefactus iſto igne.i. amore quo
ſic mundũ dilexit vt hõ fieret, tũc attraxit, ſ. ſecũ ad paradiſum,
paleas.i. vanos & miſeros pctõres. Et iſte tricolor eſt.i. habens
tres ſtatus & circunſtantias & conſiderationes, ſ. ſtatum natiui
tatis, vbi apparuit color humilitatis. Item ſtatum paſsionis,
vbi apparuit color patientiæ & firmitatis. Item ſtatum iudicij,
vbi pro certo apparebit color iuſtitiæ & æquitatis. Veſtiui te
multis coloribus. Eze. 16. Vel tricolor dicitur Chriſt⁹, propter
tres naturas quæ in ipſo conueniunt, ſ. natura deitatis, natura
aiæ, natura corporis, quę quidem in Chriſto in vna perſona cõ
ueniunt, & ſunt vnum. Vel dic q̃ iſte lapis ſignificat humilita-
tem, quæ ſe pallidã & vilẽ reputat, & cũ rore diuinæ gratiæ gi-
gnitur, & p eius influentiam demonibus & tentationibus reſi-
ſtitur & peccatis. Et iſta habet tres colores.i. tres ſpecies, quæ
ſunt ſpernere mundum, ſpernere nullum, ſpernere ſeſe.

De Lapide Chryſolito. Cap. 60.

CHRYSOLITVS eſt lapis decimus in rationa
li, ſicut dr̃ Exo.28. qui erat quartus (ſicut dr̃ Eze. 1
28.) in operimẽto primi angeli, qui erat ſeptimus
in fundamẽto ciuitatis Hieruſalem, ſicut dicitur
Apoc.21. Et eſt lapis æthiopicus, vt aurum lucẽs,
vt ignis ſcintillãs, in colore mari ſimilis, declinãs ad viriorem.
In auro poſitus & in ſiniſtro latere geſtatus valet cõtra melan
choliã & timores nocturnos, & cõfortat intellectũ & dr̃ demo
nes terrere & fugare, ſm Iſid. li.16. Talis eſt vir pfectæ ſpei, q̃a
verè lucet & ſcintillat p ſctã deſideria, & ideo ſi auro diuinæ ſa
pientiæ adiungatur, vt ſi.ſ. hõ ſapienter ſe habeat in ſperando,
tunc ſi habeatur hæc ſpes in latere ſiniſtro.i.in tẽpore aduerſi-
tatis (quæ per ſiniſtram deſignatur) pro certo ſumme valet &
iuuat, quia vere melancholia & timor.i. triſtitia & deſperatio 2
depellit, intellect⁹.i. ſapiẽtia & diſcretio confortaẽ, & demones
ſine dubio deterrenẽ, quia vere qñ demõ videt hoiem q̃ in ad-
uerſitate ſperat de ęternis, & ibi figit cor ſuũ, ipſum deſerit &
dimittit. Spes aũt non cõfundit. Ad Ro.5. Vel dic q̃ iſte eſt vir
pfectus, qui eſt coloris viridis p honeſtã apparentiam, ſplẽdes
vt aurũ per ſapientiã, rutilat vt ignis per charitatẽ & amicitia,
& ideo talis valet contra triſtitiam & timorem, ſ. alios confor-
tando, & cõtra intellectus ignorantiam, alios inſtruẽdo, & ſic
demones ipſum fugiũt atq; timẽt. Iaco.4. Reſiſtite diabolo, &
fugiet a vobis. ¶ Eſt ſpecies chryſoliti dicta chryſolectrus, quæ
de mane pulchrior eſt, ſed poſt color ipſius hebetaẽ, et ignis eſt 2
rapaciſsim⁹, quia iuxta ignẽ poſitus, ipſum cõtinue in ſe rapit,
vt dicit Iſid. li.16. de gemmis aureis. Sic verè ſunt quidã qui in
mane.i.in iuuentute videntur ſplẽdidi p virtutem & perfectio
nem. ſed tñ poſtea deficiunt & palleſcunt per vitia & pecc[illegible]
& hoc q̃a ignis.ſ. tentationis ſunt multum rapaces, quia qñ iux
ta ignẽ tentationis ponuntur, tunc vere ipſum ſtatim rapiunt,
.ſ. conſentiendo huiuſmodi tentationibus, & ab ipſis ſe permit
tunt protinus inflammari. Vel dic q̃ iſta eſt caro, in iuuentute
pulchra, poſt pallida, quę igni luxuriæ eſt peruia, quia.ſ. ab eo
faciliter inflãmatur, ſi carboni ardenti.i. ſi alicui perſonæ luxu
rioſæ fuerit ſociata. Vnde Prou.6. Nunquid poteſt hõ abſcon-
dere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta eius non ardeant? &c.
Ignis conſumpſit ſpecioſa deſerti. Iohelis 1.

De Cholidonio lapidem, quem Chelidoniam Pli. vocat. Cap. 61.

CHELIDONEVS ſecundũ Iſido. & Dioſc. eſt
lapis paruus q̃ de ventre hirundinũ extrahitur, q̃ 1
licet ſit in corpore modic⁹ & deſpectus, tñ virtu-
tibus eſt inſignis. Duæ eius ſunt ſpecies, ſ. niger
& rufus. Niger cõtra febres & malos humores
valet, & lotus aqua, ſanat oculos. Rufus autem valet contra
lunaticam paſsionẽ & inſaniam, & antiquum ſanat languorem,
& facit hoiem gratũ, facũdũ & eloquentẽ & placentẽ. Talis eſt
vir humilis, q̃a vere licet ſit rufus vel niger.i. exteri⁹ deſpecti
coloris & apparentiæ (quia hodie pęnitẽtia & humilitas nõ ap
preciãtur) tñ p certo nõ modicę ſunt virtutis, quia verè valent
cõtra febres & ardores auaritiæ, contra humores ẽt luxuriæ, &
cõtra vitia oculorũ.i. cõtra peccatũ inuidię. Inuidia.n. eſt vitiũ
oculorum, quia inuidi non poſſunt videre bonum aliorũ. Valet
ẽt contra lunaticã paſsionem, & contra leuitatẽ inconſtantiæ,
cõtra inſaniã iracũdiæ, & cõtra antiquũ dolorẽ inueterati odij
& malitiæ, & ſic facit hoiem eloquentem & placentem, ſ. Deo
& angelis & hominibus. Exemplũ de Paulo, qui docebat pla-
cere omnibus per omnia 1. ad Corin.10.

De La-

De Lapide Ceraunio. Cap. 62.

1 CERAVNIVS ſecundum Iſid.& Dioſc.eſt lapis germanicus vel hiſpanicus,rutilans vt flamma,qui in locis tonitrui generatur, & exinde inferius deriuatur, cuius virtus eſt ꝙ perſonam, domũ & locum in quo fuerit,a fulmine tutum reddit.facit ẽt vincere cauſas & dulciter dormire.Iſte lapis ſignificat patientiam vel perſeuerantiã, quæ pro certo in loco tonitrui.i.in conflictu & tribulationibus huius mũdi generatur,quia iſta valet contra fulmẽ aduerſitatis æternæ,quæ omnia penetrat,vel contra fulmen.i.contra ſententiam ruditatis,vel contra tentationes hoſtis,quia vere ſi patientiæ conſtantiam habuerimus & perſeuerãtiam,huiuſmodi fulminibus lędemur,& cauſam ſalutis noſtræ lucrabimur & vincemus,& per contemplationem in præſenti, & per gloriam in futuro per eius virtutem dulciter dormiemus, quia ſola perſeuerantia facit vincere,& ſomnum æternæ beatitudinis obtinere. Requieſces,& non erit qui te exterreat &c.Iob 11.Vel ſi vis expone de timore vł de charitate vel de humilitate,vel dic ꝙ illi qui primo fuerunt in tonitruo.i.in ſtatu peccatorum,& exinde deriuantur,extunc per conuerſionem efficiuntur optimi cõtra huiuſmodi tonitruum, fulgur & tempeſtates.i.contra vitia & peccata,ſicut patuit in Paulo. Vel expone de Chriſto veniẽte de ventre virginis,qui valet &c.vt ſupra,quia virginis thalamus eſt locus vbi ceraunius iſte extitit generatus.

De Cryſtallo. Cap. 63.

2 CRYSTALLVS eſt lapis frigidus,ſplendidus,lucidus,ſolidus & pur⁹,quia litteras & alia quæ in eo ponuntur,manifeſtat,& aliquãdo ex fortiſsimo frigore,aliquãdo ex calore feruentiſsimo generatur, ſecundum Iſido.Talis eſt per omnia vir perfectus, quia vere in eo eſt ſplendor atq; luciditas honeſtatis,frigiditas caſtitatis,ſoliditas conſtantiæ & firmitatis,puritas veritatis vel ſenſus & ſagacitatis,quia vere quilibet vir iuſtus eſt pur⁹.i.ſimplex & tranſparens,quia eius intima alijs innoteſcũt, quod eſt contra falſos & opertos,quorum conditiones & voluntates nõ poteſt aliquis cogitare vel videre,litteras etiam ſuas.i.ſcientiã quæ in eis ponitur,alijs non manifeſtant, ſ.docendo & prædicando,quia ſecundum ſapientem Eccleſ.20.Melior eſt ſtultus qui abſcondit ſtultitiam ſuam,quàm ſapiens qui abſcondit ſapientiã ſuam.¶ Cryſtallus ita rapit ignẽ & flãmam,ꝙ radijs ſo-
2 lis oppoſitus,ignem in propinquis aridis materijs aſcendit. Sic iuſti in ſe rapiunt ignem, ſ.diuinæ charitatis,& amoris ,& ideo quando radijs ſolis.i.diuinis inſpirationibus incaleſcunt, tunc alios propinquos inflammãt per ſuum exemplum & doctrinã, & eos accendunt ſ.ad Dei amorem,dicentes.Luc.12.Ignem veni mittere in terram.Et tales generãtur & fiunt cryſtalli.i.viri perfecti in frigore & calore.i.in mundanis tribulationibus & tormentis.boni.n.in mundi tribulationibus emendantur. Vnde Gen.31.Gelu & æſtu vrebar.Pone ſi via per diuerſos.§.ſ.de
3 puritate & ignẽ &c.¶ Cryſtallus ſecundum Greg.aliquãdo ſit ex aqua quia licet aqua ſit naturæ fluxibilis, quandoque tamẽ per fortitudinem frigoris ita induratur & gelatur ꝙ Cryſtallus firma lucẽs & fulgida inuenitur.Sic verè licet homo ſit aliquando aqueus.i.mollis & carnalis & fluxibilis ad peccata,tamen quando frigore pœnitentiæ,tribulationum & aduerſitatũ & diuini timoris eſt percuſſus paulatim induratur per conſtãtiam & firmitatem,ita ꝙ ad vltimum efficitur lucidæ honeſtatis.Ideo Eccl.43.Frigidus ventus aquilo flabit,& gelabit cryſtallus ab aquis. Vel dic ꝙ licet caro humana ſit aquea mollis .ſ.& fluxibilis,tamen per virtutẽ Dei in vltima reſurrectione efficietur in beatis cryſtall⁹.i.ſolida,lucida & glorificata.¶ Cry-
4 ſtallus ſecundum Dioſc.virtutem habet infrigidandi, & tollendi ſitim,& ſi trita melli mixta fuerit, tunc potata lacte replet vbera,& maximè ſi lac ex cauſa calida ſit ablatum, & valet ẽt contra colicam paſsionem,& contra viſcerum paſsiones. Cryſtallus ſignificat gloriam æternam,vbi eſt claritas, ſoliditas & firmitas æternalis: quia pro certo iſta habet virtutem infrigidãdi,quia vere ſi ipſam perfecte attendimus,tũc omnis ſitis i.omnis ardor & appetitus bonorum temporalium & auaritia mitigatur,& ſi cum melle deuotionis ipſam nobis incorporauerimus,tũc vere vbera miſericordiæ noſtræ lacte.i.dulcedine pietatis & compaſsionis replebit, & elemoſynis temporalis ſubuentionis,& maximè ſi ex cauſa calida.i.ex ardore auaritiæ lac elemoſynæ ſit ablatum.Valet etiam contra dolorem viſcerum .i.contra mentis ſollicitudines triſtitias & mœrores. Conſtat.n. ꝙ ex conſideratione gloriæ paradiſi auaritia dimittitur, & elemoſyna elargitur,& mũdi ſollicitudo penitus abdicatur,& oĩs dolor viſcerum.i.omnis deſperatio & impatientia ſubmouetur, ideo Grego.Si conſideremus quæ nobis promittuntur in cœlis,viléſcunt oĩa quæ habentur in terris. Vel dic ꝙ cryſtall⁹ eſt ſacra ſcriptura,quæ facit deponi ſitim auaritiæ,& mundi ſollicitudines,& vbera prædicatoris.i.labia ſua facit affluere lacte doctrinæ & ſcientię & ſpiritualis eruditionis & maximè ſi mel deuotionis & gratiæ ſecũ portet. Mel & lac ſub lingua tua.Cãti.4.Et iſta eſt dura per fidei immutabilem firmitatem, clara & manifeſta per infallibilem veritatem,hominum inflammatiua per inextinguibilem charitatẽ.ideo dicitur Apo.4.ꝙ in circuitu ſedis erat mare vitreũ ſimile cryſtallo. Nam circa ſedem eccleſiæ vbi Chriſtus ſedet,eſt mare ſacræ ſcripturæ, quod vtique cõtinet vitreã claritatem & cryſtallinã firmitatem. ¶ Cry- 5
ſtallus pura & peruia ſi ſolis radijs tangatur,ſtatim rapit ignẽ, & ſic materias propinquas inflammat.Sic verè conſcientia pura & viridis ſi radijs diuinæ gratiæ,vel ſi radiis.i.verbis prædicatoris tangatur, ſtatim in ſe rapit & concipit ignem charitatis & diuini amoris. Hierem. 11.Ad vocem loquelæ grandis exarſit ignis in ea.

De Lapide corallio. Cap. 64.

CORALLIVS quãdiu tegitur aquis, lignũ eſt, 1
ſed ſtatim ꝙ eſt extra aquam, lapis efficitur præcioſus.In mari rubro naſcitur,& exinde extract⁹ cum retibus,in lapidem induratur, & ſunt rami eius ſub aqua albi & molles, qui exinde extracti rubeſiunt & dureſcunt.ſecundum Iſido.Sic verè chariſsimi,in mari rubro.i.in mundo per carnalitatem rubificato,inueniuntur multi peccatores,qui quãdiu ſunt ſub aquis deliciarum & voluptatum & proſperitatis mundanæ,ſunt molles & fluxibiles & carnales,lignei & fragiles tamen cum reti prædicationis ſibi exinde extrahuntur, & ad littus pœnitentiæ vel religionis deducuntur & conuertuntur,tunc efficiuntur optimi, & quo ad virtutes lapides præcioſi, quia tunc rubeſiunt per charitatem,& dureſcunt per conſtantiam & firmitatem. ideo Iob 38. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſsi conſtringitur.Iſta omnia patent in Paulo & Magdalena. Vel dic quod multi quandiu ſunt in mari,id eſt in amaritudine paupertatis & tribulationis, & in aqua ſacræ ſcripturæ & deuotionis, ipſi ſunt lignei & molles, id eſt benigni & compatientes, quia ſicut dicitur Prouer.19.Vir indigens miſericors eſt. Sed verè ceſſante iſta amaritudine & tribulatione, quando exeunt mare pœnitentiæ,paupertatis & infirmitatis,tũc ad ſimilitudinem lapidis Indurantur per auaritiam & obſtinationem, & rubeſcunt per luxuriam & infectionem.Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis. Patet in diuitibus, qui dum ſunt infirmi.i.in aduerſitate,& timent mori,faciunt teſtamenta, dant elemoſynas,reſtituunt alienum,ſed verè quando de aquis iſtis extrahũtur,quando.ſ.ſanantur & proſperãtur,tunc duriores quàm ante & magis lapidei efficiuntur. Hiere. 5. Indurauerunt faciem ſuam ſupra petram,et noluerunt reuerti.¶ Virtus corallij ſecũ- 2
dum Iſido.& ſecundum Lap.eſt quia ſi ab aliquo geſtetur, vel in naui vel in domo habeatur,tempeſtates & fulmina repellũtur & rufus corallius ſumme valet ad ſiſtendum quemcunque fluxum ſanguinis,& contra epilepſiam,& contra etiam diabolica figmenta & monſtra dicitur valere multiplicat fructus,& expedit fines & negociorũ principia.Per corallium qui eſt rubei coloris,intelligo ſanguinẽ Chriſti Ieſu, qui ſi in domo vel in naui cordis noſtri fuerit per memoriam & compaſsionẽ,pro certo a tempeſtate vitiorum & peccatorum, a fulmine æternę damnationis nos ſaluabit,& contra diabolica figmenta & tentationes iuuabit, fluxum ſanguinis luxuriæ reſtringet,caſum epilepſię.i.ſuperbiam impediet & negocium ſalutis noſtrę expediet,& ipſum faciet terminari, & ad finem debitum applicari.Quod bene figuratum eſt Exo.12.vbi domus ſignatæ ſanguine agni,ab angelo non ſunt leſæ,aliæ autem ſic, quia vere corda quæ ſanguine agni immaculati Chriſti ꝑ ſuæ paſsionis memoriam tinguntur,a morte æterna & a fulmine ſui futuri iudicij ſeruabuntur. Vel dic ꝙ corallius ſignificat charitatem, quę in naui religionis vel eccleſiæ vel etiam cordis operatur & perficit ſupradicta &c. ſicut ſupra.¶ Corallius in mari rubro inue- 3
nitur.Sic ſanguis Chriſti vel charitas ĩ amaritudine paſsionis.

De Lapide Corneolo ſeu Cornelio, utroque enim modo legi teſtatur Vincentius. *Cap. 65.*

1 CORNEOLVS eſt lapis rufus precioſus, qui
in digito portatus mitigat iras ſurgentes in di-
ſceptando, & ſiſtit quęcunq; fluxum ſanguinis,
& maximè mulierũ vt dicitur in lapydario. Ta-
lis eſt rufedo pęnitentię, quia vere ſanguinis flu
xum.i.fluxum luxuriæ refrenat & reſtringit, &
maximè in mulierib⁹.i.in perſonis piis & miſericordibus. Vel
dic q̃ hic eſt Chriſtus qui per benignitatẽ oẽm irã aliorũ miti
gabat, & fluxum peccatorum a peccatorib⁹ abſtergebat. Figu-
ra Matth.9. Marci 5. & Luc.8. vbi ad tactum Chriſti ſanata eſt
mulier hemorrhoiſſa.i.aĩa peccatrix &c. Vel dic q̃ iſte ſignifi-
cat benignitatem, quæ vilis hodie videtur coloris.i. apprecia-
tionis, quia inter ſeculares nihil appreciatur, imo idiotiſſis ap-
pellatur. Hæc.n. valet ſummè ad ſiſtendum aliorum iracundiã
& furorem. Vnde Prouer.15. Reſponſio mollis frangit irã. Ser
mo dulcis multos amicos. &c. Eccleſia.6.

De Gemma Dionyſia. *Cap. 66.*

1 DIONYSIAS eſt lapis fuſcus cum rubentibus
venis, qui cum aqua tritus, vinũ fragrat, & (qđ
mirum eſt) ſm Iſid. ebrietati reſiſtit. Tales ſunt
hypocritæ, qui fuſci exterius videntur quantum
ad maciem corporalem. quidã ſunt in aqua deli
ciarũ mundi, qui fragrare videntur & redolere
& ſapere vinũ ęternę voluptatis quantũ ad dicta & ficta facta,
ſed pro certo propter ſua vitia & peccata illi ebrietati.i.æter-
næ voluptati obuiant & reſiſtunt. Bibiſtis multum, & nõ eſtis
inebriati. Aggei 1. Vel dic q̃ multę leues perſonæ, quãdo ſunt
in aquis deliciarũ, videntur ſapere & deſiderare vinũ & ebrie
tatem carnalis voluptatis, qui tamen aliquando melius quam
cæteri maturi ebrietati iſti reſiſtent, & a carnalibus iſtis cauẽt.
Nos autem ebrii non ſimus 1.ad Theſſa 5.

Vincentius in ſpeculo ſuo naturali lib. 8.c.65. lapidem hunc dyacodon appellat. *Cap. 67.*

1 DIADOCHOS eſt lapis pallidus, lucens vt be-
ryllus, & eſt aptus ad reſpõſa a demonibus obti
nenda. Excitat.n. demones & fantaſmata. Sed ſi
quis eũ ad aliquem mortuũ applicauerit, & eũ
cum lapide tetigerit, ſtatim lapis vires perdit, ſi
cut dicitur in lapidario. Nam lapis hic ſacer eſt, & quod mors
ſternit, abhorret. Chariſſimi, per demones damnatos intelligo
peccatores in vitiis induratos, per corpus mortuum & fętens,
intelligo perſonam infamem & luxurioſam, corruptam & infe
ctã, per iſtum lapidẽ intelligo virum iuſtũ & perfectum. Licet
igitur aliquis ſit pallidus per pęnitentiam & macerationem li-
cet ſit lucidus per bonam conuerſationem, licet excitet, ſ. per
bonam prædicationem & eruditionem, demones.i. peccatores
ad bonam operationem, & licet eos compellat reſpondere.i.
peccata ſua dicere p confeſsionem, tñ qñ alicui mortuo appli-
catur & adiungitur, & ab eo tangitur.i. quando alicui malæ p
ſonæ aſſociatur, & ſuam malam ſocietatem ſectatur, tunc verè
perdit vires & gratias & virtutes, quia non eſt aliquis ita bo-
nus, quin mala ſocietas ipſum ſtatim inficiat & corrumpat, q̃a
qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Eccl.13. ideo Leui.21. pręcipitur q̃ ſacerdos ad mortuum nõ accedat, q̃q̃ ſibi ſit cogna
ta vel affinis. Quia verè chariſſimi nos potiſsimè ſacerdotes
& eccleſiaſtici non debemus mortuorum.i. perſonarum mala
rũ conſortiũ frequentare, ẽt ſi propinqui fuerimus earundem.

Cap. 68.

1 ÆS eſt metallum rubeum & ſonorum, & ex lapi-
de duro p fortes flagrationes ignis excoquitur &
generatur & ſic ductile efficitur, & in tubas vel
tympana fabricatur, cum quibus hoies ad præliũ
animantur, & ad eccleſiam appellantur, vt dicit
Iſid. Tales ſunt multi boni, qui pro certo ante cõuerſionem ad
pœnitentiam, fidem vel religionẽ, ſunt lapides duriſſimi.i. pec
catores per obſtinationem & malam conſuetudinem indurati.
Veruntamen qñ deponit eos in forti igne tribulationis vel
contritionis, tunc vere ibi purgantur & decoquuntur, & in na
turam æris.i. in bonam perſonam mutantur, & efficiuntur ru-
bei per charitatem, ductiles per obedientiã, ſonori per eloquẽ
tiam, & ſic fiũt tubę & tympana hoc eſt dictu, viri perfecti & p̃
dicatores, p quos peccatores ad eccleſiã.i. ad ſtatum gratiæ ad-
uocantur, & ad p̃liandum cõtra vitia & demones excitãtur, ſi-
cut oĩa patuerunt in beato Paulo. ideo Iob 28. Lapis ſolutus ca
lore in æs vertitur. ¶ Scdm Iſid. li.16. Antiqui eñ ære terrã pri- 2
mitus coluerunt, antequã ferri vſus haberetur & ex eo ipſum
ęs p̃ cunctis metallis habuerũt. vñ tũc aurũ & argẽtũ nõ appre
ciabantur, modo aũt ex quo venit ferrũ, eius appreciatio defe-
cit, q̃a (ſicut dicit) voluẽdo ętas commutat pręcia rerum. Cha
riſsimi ęs qđ rubet & reſonat, ſignificat iuſtos & prędicatores,
ferrum aũt qđ eſt durũ & frigidum, ſignificat obſtinatos & te-
pidos pctõres. Antiqui ergo prælati terrã.i. in eccleſiã cũ ęre.i.
cũ viris perfectis & bonis clericis & prædicatorib⁹ coluerũt. ſ.
eos ad dignitates eccleſiaſticas promouendo, & eos in ſummis
honoribus habuerunt. Et iſtud fuit in primo tpe qñ ferrũ non
inueniebat.i. qñ viri obſtinati, & pctõres in eccleſia nõ promo
uebant, & qñ aurũ & argentũ.i. tpales diuitiæ ibi nõ apprecia
bātur, nec in eccleſia.i. a viris eccleſiaſticis diligebantur vel q̃
rebantur, hoc eſt dictu in principio religionis vel eccleſiæ,
ſed vere ex quo ferrum fuit inuentũ.i. ex quo mali fuerunt in
eccleſia poſiti & promoti, & ex quo aurũ & argentum fuit di-
lectũ & reputatũ, pro certo æs.i. viri perfecti, ſcientifici & reſo
nantes, cęperunt vilipendi, abhorreri, nec honore ſolito vena-
ri, ſicut hodie patet ad ſenſum. Ideo Iaco.2. Vos aũt exhonora-
ſtis pauperem. ¶ Itẽ ſm Iſid. æs ſi fuerit admixtũ aliis metallis,
vincet colore pariter & virtute, & inde eſt q̃ eius plura genera 3
ſunt. ſ. aliud albũ, aliud rubeũ, aliud fuluũ, aliud ductile, aliud
fuſile, aliud cuprũ, aliud aurichalcum. Rectè talis eſt quælibet
leuis perſona, quia verè cito & faciliter conuertitˀ ad conditio
nes illorum quibus adiungitur & aſſociatur, & inde eſt q̃ qui-
dam p ſocietatẽ cui admiſcentur efficiũtur albi p curioſitatẽ,
fului & rufi p malitia & falſitatẽ, quia color fuluus & rufus
ſignificat malitiam & cautelam, ſm Ariſtote. in phiſionomia.
Alii efficiuntur rubei per luxuriã & carnalitatem. Qui.n. cũ
ſtultis graditur, ſimilis efficietur. Prouer.13. Vel dic econuer-
ſo q̃ per bonã ſocietatẽ alii ſunt fului per honeſtatem, alii ru-
bei per charitatẽ, alii albi p caſtitatem, alii ductiles per obediẽ
tiã & humilitatem, quia cũ ſancto ſanct⁹ eris. &c. ¶ Æs ſm Ari
ſto. cõponitur ex ſulphure rubeo & argento viuo, & vaſa æris 4
guſtu & odore ſunt horribilia, niſi ſtagno ſint pmixta & linita,
& cito rubiginem cõtrahũt, licet ſplendida videantur. Per
iſtud ęs quod ſonat durũ qñ percutitur, intelligo iracũdos, cla
moſos & detractores, qui pro certo cõponuntur in mente ſua
ex ſulphure qđ eſt naturæ ardentis.i. ex ardore auaritiæ, iracũ
diæ vel luxuriæ, & ex argento viuo quod eſt fluxibile & mobi-
le.i. ex leuitate inconſtantiæ. Et ideo pro certo tales iracũdi &
detractores licet videãtur ſplendidi p honeſtatem, tñ guſtu &
odore.i. vita & fama ſunt aliis horribiles & abominabiles, q̃a
abominatio hoĩum detractor. Prouer.24. Et cito rubiginantur
p malam conuerſationẽ, niſi forte cũ ſtãno albo.i. cũ caſtitatis
albedine ſint liniti. Vel expone ſi vis de hypocritis & detracto
rib⁹. ¶ Eſt quoddã genus æris qđ dr̃ coronariũ, quod in tenues
laminas ſubtiliat, & felle Tauri inficit, & ſic in colorem aureũ 5
cõmutatur, & inde fiunt coronæ, quibus hiſtriones & fatui co
ronatur. Sic vere ſunt hypocritę, quia vere qñ felle Tauri.i. ma
litia diaboli ſunt infecti, ita fiunt aurati per honeſtã cõuerſatio
nem, vt de talibus fiant aliorũ coronæ, ſ. prælati, ita q̃ in capite
.i. in dignitate ponũtur per promotionẽ ad pręlationẽ. Eſa.22.
Coronans coronabit te tribulatione. Et ſicut percuſſus ſonat,
& faciliter rubiginatur, ſic iſti percuſsi modica iniuria, ſtatim
ſonant per impatientiã, & faciliter rubiginantur per malam cõ
uerſationẽ. ideo dicitur Eze.24. Multo labore ſudatũ eſt, & nõ
exiuit de ea nimia rubigo eius. ¶ Æs quod faciliter funditur, et
ad ignẽ liqueſcit, fragile eſt ſub malleo, et percuſſum faciliter 6
diſsipatur, et econuerſo illud qđ nõ eſt fuſile, nõ eſt ſub malleo
fragile, ſed ductile. Sic verè illi qui ſunt ita molles et infirmi q̃
ſtatim ad ignẽ tẽtationis liqueſcũt p delectationes, et diſſoluun
tur per affectiones, tales dico percuſſuras et malleos tribulatio
nũ nõ ſuſtinẽt, imo ſtatim frãguntur per impatiẽtiã, clamãt p
blaſphemiã, iurationẽ et iniurias, et hmõi, diſsipantur per vi-
tia, et rumpuntur per peccata. Econuerſo illi qui ſunt duri et
perfecti, ſtabiles et conſtantes, qui in igne tentationum non li-
queſcunt nec diſſoluuntur, tales dico non franguntur nec pe-
reunt per peccata, nec malleis et mundi tribulationibus fran-
guntur, ſed ex hoc ductiles et obedientes efficiuntur, ita q̃ a
prælatis vel Deo quolibet ducuntur. Ideo de talibus dr̃ Hie-
re.1. De-

re 1.Dedi te io murum æreũ, & præliabuntur aduerſum te, &
nõ præualebunt. Imo tales per malleos tribulationum efficiun
tur ductiles per obedientiam, qoia ſic ducuntur a domino per
7 ſemitas æquitatis. ¶ Æs ad hoc ꝙ ductile fiat, oportet ꝙ in igne
pluries decoquai, & ab omni ſpurcitia depuretur. Sic verè ad
hoc ꝙ aliqua ſit ductilis per obedientiã, & ꝙ poſsit duci a Deo
vel a prælato per viam iuſtitiæ, neceſſe eſt ꝙ in igne ſortis tri-
bulationis vel cõtritionis ſeu dilectionis primitus decoquatur
Vnde Eſa.48. Eacoxi te, ſed non quaſi argentum, elegi te in ca
8 mino paupertatis. ¶ Vas æreũ cito rubiginatur, niſi oleo inun-
gatur, vel niſi cum arena ſepius confricetur. Æs etiã ſi ſine ſtan
no fuerit, faciliter comburitur & crematur. Sic vere anima ci-
to & faciliter contrahit rubiginem peccatorum, niſi oleo com
paſsionis & elemoſynę vngatur, vel arena duræ pœnitentię cõ
fricetur, de facili vritur. ſ. per luxuriæ ardorem, niſi ei ſtannum
.i. cãdor caſtimoniæ ſit adiunctum. Ideo bene pręcipitur Eccl.
9. Omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de ca-
9 pite tuo non deficiat. ¶ Vas æreum rubiginoſum horribilis eſt
odoris & ſaporis, niſi ſit linitum ſtanno. Sic verè peccator luxu
rioſus, impatiens & clamoſus, alijs eſt horribilis & fętidus per
infamiam, & maximè luxurioſus, qui ſtanno albo caſtimoniæ
10 non linitur. ¶ Lapis de quo fit ęs vel cuprum, eſt duriſsimæ na-
turę, & ideo oportet ꝙ in igne fortiſsimo octies ſeu nouies de-
coquatur antequam in metalli ſpeciem conuertatur. Sic verè
quidam ſunt ita indurati per malas conſuetudines & obſtina-
ti, quòd quando Deus vult eos liquefacere per contritionẽ, &
eos per pœnitentiam conuertere in aliam naturam, oportet ꝙ
in forti igne tribulationis non ſemel, ſed pluries decoquantur.
Vnde Dan.3. Fecit ſuccẽdi fornacem ſepties. Et ſic quandoq;
efficiuntur æs.i. viri boni & perfecti 1. Reg.10. Mutaberis in vi
11 rum alterum. ¶ Æs melius funditur & liquefit in tempore frigi
gido quàm calido. Sic verè homo melius liquefit per contritio
nem & dilectionem in tempore frigido. i. in ſtatu aduerſitatis
& paupertatis, quã quando eſt in tempore calido.i. in ſtatu pro
ſperitatis. Patet de diuitibus, qui via conteruntur vel conuer-
tuntur vel emendantur quando ſunt in proſperitate. ideo dici-
tur Ezec.24. Pone eam ſuper prunas vacuã (.ſ. a diuitijs) vt in-
12 caleſcat æs eius, & liquefiet. ¶ Æs quando bene eſt purgatũ, ſo
nore & durabilis eſt naturæ, & quando percutitur, altè ſonat,
& vtilis eſt pro tubis & timpanis componẽdis. Sic verè illi quĩ
habent duritiam conſtantiæ & ſtabilitatis, durabilitatem per-
ſeuerantiæ & longanimitatis, ſonoritatem eloquentiæ & affabi
litatis, tales dico vtiles ſunt vt fiant tubæ & tympana.i. prædi-
catores & clamatores catholicæ veritatis, & maximè quando
ſunt purgati.ſ. a cunctis fęcibus carnalis voluptatis. vide ſupra.
13 §.1. Excoquam ad purum ſcoriam tuam. Eſa.1. ¶ Æs ſi percu-
tiatur, ſtatim reſonat. Sic verè viri perfecti quando percutiun-
tur a Deo.ſ. tribulationibus huius mundi, ſtatim reſonant per
gratiarum actionem, dicentes cum Iob a. Si bona ſuſcepimus
de manu Dei, mala autem quare non ſuſtineamus? Econtra au
tem mali percuſsi ſtatim reſonant per impatientiam, blaſphe-
miã & murmurationem, quando a Deo vel a quocunque alio
iuſtè vel iniuſtè percutiuntur modica tribulatione vel iniuria
vel correctione, ſicut ille qui arguitus a Moyſe: Exod.2. ſtatim
dixit: Nũquid occidere me vis ſicut heri occidiſti Ægyptium?
14 ¶ Æs vſtum (ſm Plat.) habet virtutem diſſoluendi, conſumen-
di, vulnera purgandi, oculos abſtergendi, & carnes ſuperfluas
corrodendi, & eas creſcere non permittendi. Talis eſt pœnitẽ
tia, quia diſſoluit per contritionem, purgat per confeſsionem,
conſumit per ſatisfactionem, carnales etiã voluptates deſtruit,
& eas creſcere non permittit, & caliginem oculorum.i. ignorã
tiam adnullat & ſubuertit. Vel expone de viro perfecto, qui eſt
aduſtus per pœnitentiam vel charitatem.

De Electro. *Cap. 69.*

1 ELECTVM eſt metallum cæteris nobilius, ſm
Iſidor. & argento lucidius & fulgentius. Nam
electrum naturale in conuiuio ad lumina cęte-
ris metallis omnibus clarius fulget, vt dicit Iſi.
& venenum dicitur prodere, quia ſi vaſi ex ele
cto infundatur venenum, ſtatim ſtridorẽ emit-
tit, & in colores varios ad modum arcus cœleſtis ſe mutare
conſueuit. Rectè talis eſt prædicator & vir perfectus, quia vbi-
cunque ſit, ſi ſint ibi lumina.i. ſi ſint ibi qui eum debeant reſpi
cere & videre, & ad eius cõuerſationem exemplum accipere,
tunc præ cæteris cõſueuit per honeſtatem clarius relucere, ſi-
cut de beato Ioanne, Ioan.5. dicitur, Erat lucerna ardens & lu
cens. Et ideo quando eſt in conuiuio.i. in aliqua ſocietate, tunc
verè venenum detractionis quo alij per infamiam occidũtur,
prodit & manifeſtat: quia verè vir iuſtus ſtatim ꝙ videt tale ve
nenum in menſa apportari, ipſe debet mutare colorem vultus
& faciei, oſtendendo ꝙ ſibi diſplicet quod auditur, & ſtridorẽ
reprehenſionis emittere & ſonare. Prouerb.25. Ventus aquilo
diſsipat pluuias, & facies triſtis linguam detrahentẽ. Quia ſm
Gl. ibidem, Diſcit detractor non faciliter dicere, quod re ſciue
rit non libenter audire. ¶ Tria ſunt genera electri. Eſt.n. vnum 2
principale & naturale: qđ ſuccinũ dicitur, & de arbore pino
(ſm Iſid. & Solinum) in inſulis germaniæ emanat: quod in ſuo
exitu eſt liquidum ſicut gummi, ſed poſt induratur calore vel
frigore, & in lapidis conuertitur duritiã vel cryſtalli, ſm Iſid.
& eſt perſpicuum atque ſplendens. Talis eſt caro noſtra, quia
licet primo oriatur liquida & fluſibilis, licet ſit primo vilis,
mollis & fragilis, tamen in reſurrectione vltima fortis atq; du
rabilis, ſplendens atque rutilans apparebit quando.ſ. per calo-
rem ignis fuerit indurata, ad ſtatum glorioſum Dei omnipo-
tentis reducta. Tunc.n. erit dura per impaſsibilitatem, perſpi-
cua per claritatem & ſubtilitatem, quia in ſimilitudinem lapi-
dis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic ꝙ licet in iuuentute & in or
tu ſuo ſit homo mollis, fluxibilis & decliuus ad vitia & pecca-
ta, tamen quando ſuſtinuit frigus diuini timoris, & ęſtum mun
danæ tribulationis, tunc vere quandoque efficitur fortis & du
rus per conſtantiæ & perſeuerãtiæ firmitatem, & lucidus per
apparentiæ venuſtatem. Frigidus ventus aquilo &c. Eccleſ.43.
Vide eam ſupra de cryſtallo. Ideo inter tria ignota ponebat ſa
piens (Prouer.30.) viam viri in iuuentute ſua, quia.ſ. quandoq;
ſenectus eſt tota contraria iuuentuti. ¶ Electrum innaturale fit 3
ſecundum Greg. ſuper Ezec. de duabus partibus auri, & vna
argenti, quia aurum ſuam virtutem in tali mixtione non per-
dit, argentum autem auri virtute rutilat & ſplendeſcit. Sic ve-
rè eſt de bona ſocietate, quia ibi debet eſſe vna pars auri. viro-
rum perfectorum, qui aliorum adiunctione non peiorantur,
imo argẽtum.i. minus boni per eos fiunt meliores &c. Vel dic
ꝙ aurum ſapientiæ & argentum eloquentiæ habent conueni-
re in homine perfecto, & ſimul conflari.i. virum iuſtum faciũt
ſimul iuncta. Eze.1. Vidi quaſi ſpeciem electri, velut ſpeciem
ignis intrinſecus. ¶ Electrũ eſt naturę mirabilis, quia de facili 4
tincturam recipit & colorẽ ſiue deformis fuerit ſiue pulchra,
attritu etiam digitorũ calefactũ, paleas & cætera leuia ad ſe
trahit. Sic vere perſonæ leues ſunt mutabiles, quia ſtult⁹ muta
tur vt luna. Eccl.27. Nã de facili recipiunt aliũ colorem.i. bo-
nam vel malam conuerſationem, & cum calefacti fuerint per
auaritiã, tunc paleas.i. mundi bona nihil valẽtia volunt acqui-
rere, attrahere & habere. Vnde Exo.5. Diſperſus eſt populus
per oẽm terram Ægypti ad congregãdas paleas. Vel dic ꝙ iſte
eſt Chriſtus qui calefactus.ſ. ardore nimie charitatis, ad ſe tra
hit per ſuã miſericordiã paleas.i. vanos peccatores. Ozeæ.11.
In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis.

De Etite lapide. *Cap. 70.*

ETITES eſt lapis in nido aquilarum repertus,
& eſt duplex.ſ. maſculus, & fœmella. Nam ſine 1
iſtis lapidibus aquila parere nõ poteſt, & ideo in
nido ſuo ponit eos, & inde eſt ꝙ ſemper duo in-
ueniũtur in nido eius, maſculus maior & durior
quàm fœmella. Iſti duo lapides ſignificant duo
præcepta charitatis.ſ. Dei & proximi, qui pro certo faciunt pa
rere.i. fructum bonorum operum emittere ipſam aquilam.i. vi
rum iuſtum & perfectum, & ideo in nido cordis ſui debet iſtos
duos lapides iugiter enutrire. Expone ſi vis de prælatis ſicut de
aquila, vel dic aliter ꝙ aquila eſt bonus & iuſtus prælatus, quĩ
ſemper debet habere in nido cordis duos lapides etites, vnũ.ſ.
maſculinum, hoc eſt iuſtitiam, alium fœmininum, hoc eſt mi-
ſericordiam, vt ſic dicat illud Pſal. Miſericordiam & iuſtitiam
cantabo tibi domine. Vel dic ꝙ nidus prælati eſt ſuũ collegiũ
vel conuentus, in quo pro certo prælatus ſemper debet ſerua-
re lapides duplicis charitatis, vt ſic filij ſui & ſubditi a ſerpen-
tibus.i. a demonibus non lędantur. ſine iſtis.n. lapidibus.i. ſine
virtute duplicis charitatis non poteſt partus boni operis partu
riri, quia in iſtis duobus tota lex pendet & prophetæ. Matthei.
22. ¶ Etites iuuat mulierem parituram, & partum accelerat ſi
bi alligetur, veruntamen quandoque facit fieri abortiuum, & 2
lædit matricem ſi ibi nimium teneatur, ſm Iſid. lib.16. Talis eſt
iuſti-

iuſtitia, quia vere fœtus bonorum operum accelerat & eos fa-
cit fieri & emitti, veruntamen ſi nimis teneatur.i. ſi homo ni-
mis iuſtus & rigidus efficiatur, tunc vere matricem.ſ. volunta-
tem & conſcientiam lædit per crudelitatem, & fœtum mor-
tuum.i. mala opera facit naſci quia.ſ. quandoque facit homines
deſperare, & in vitijs obſtinari. ideo bene dicitur Eccleſiaſt. 7.
Noli eſſe iuſtus multũ &c. Vel expone ſi vis de meditatione
mortis vel inferni, vel de conſideratione & timore diuinæ iu-
ſtitiæ, quæ facit bona opera parturire, ſi tamen indiſcretè con-
ſideret, facit hominem deſperare, & ideo bonũ eſt ſimul Dei
3 iuſtitiam cum diuina clementia cogitare. ¶ Etites ſm Dioſco.
eſt lapis qui prægnans eſt alio lapide, qui virtute cœleſti in eius
medio incluſus generatur, & ibidem ſine fractura lapidis intro
ducitur & creatur, & cõfert ſobrietatem, diuitias & amorem,
facit victorem & effabilem, & caducorum prohibet caſum, &
iuuat mulierem parituram. Talis eſt beata virgo, quia vere ip-
ſa fuit lapis præcioſus, plena.ſ. gratijs & virtutibus, & virtute
cœleſti.ſ. ſpiritusſancti generata.i. in ipſa generatione a labe ori
ginalis criminis depurata vel etiam præſeruata, quia vere iſta
fuit prægnãs & prægnata alio lapide præcioſo ſcilicet Dei fi-
lio Chriſto, qui per beatam incarnationem ſine fractione ſuæ
virginitatis, in eius vtero virtute ſancti ſpũs eſt incluſus. Vnde
Eſaiæ 7. Ecce virgo concipiet & pariet filium. Et iſta pro cer-
to facit hominẽ ſobrium & maturum, & diuitem.ſ. quantum
ad gratias & virtutes, victorem.ſ. contra demones & tentatio-
nes, effabilem.ſ. quantum ad laudem diuinam, & caſum in pec
catum impedit, quia.ſ. eum tenet in ſtatu gratiæ, & fœtum bo-
norum operum eum facit velociter parturire. Vnde Eſaia. 66.
Nunquid ego qui alios parere facio, ipſe non parturiam? Vel
4 etiam iſta ad litteram mulieres in partu iuuat. ¶ Hic lapis pro-
dit venenatorem, quia ſi aliquis de veneni fraude ſuſpectus fue
rit, & iſte lapis ſub cibo caute poſitus fuerit ipſum cibum de-
glutire non poterit, ſi autem reus non fuerit, ſtatim ſine diffi-
cultate aliqua mãducabit, vt dicit Iſid. & Dioſ. Iſte lapis ſigni
ficet diuinam iuſtitiam, vel etiã ipſum Chriſtum iuſtiſsime iu
dicantem, quæ quidẽ iuſtitia in nido aquilæ.i. in pectore Chri
ſti inuenitur. Cibus iſte ſignificat refectionem æternæ beatitu
dinis. Quando ergo iſte cibus erit paratus.ſ. poſt mortem, tũc
vere ſi homo non fuerit reus veneni.i. peccati mortalis iſtũ ſta
tim percipiet & manducabit. Pſalm. Paraſti in conſpectu meo
menſam. Si aũt reus fuerit, tũc vere per virtutem iſtius lapidis
.i. per rigorem diuinæ iuſtitiæ qui in cibo iſto inuenitur, impe
dietur ne cibum æternæ percipiat voluptatis. Vnde 4. Reg. 7.
Videbis oculis tuis, & non comedes ex eo. Vel dic ꝙ iſte lapis
eſt prælatus, qui cibis.i. bonis tẽporalibus eccleſiæ præficiuur,
adiungitur & donatur. Quia vere chariſsimi iſte debet arcere
e talibus cibis.i. a dignitatibus & beneficijs eccleſiæ, illos qui
rei ſunt veneni.i. qui veneno peccati mortalis proprias animas
inficiunt & corrumpunt, quia vere cibus eccleſię debet eſſe ta
lis, ꝙ nulli denegetur digno, & ꝙ nulli conferatur indigno, ſi-
cut dicit Aug. de gloria paradiſi.

De Lapide hematite. *Cap. 71.*

1 HEMATITES eſt lapis ferrugineus, qui reſolu-
tus, in colorem ſanguineum mox erumpit. Hic
valet contra dolorem oculorum, ventris & ve-
ſicæ, & contra fluxum ſanguinis eſt remedium
ſingulare, vt dicit Iſid. & Plat. Frigidę.n. & ſic-
cę eſt complexionis, & ideo multum reſtringit.
Et dicitur ab hema quod eſt ſanguis, & ſtatein, quod eſt ſiſte-
re, quaſi ſiſtens ſanguinem. Vere chariſsimi iſte lapis eſt Chri
ſtus, qui pro certo in igne paſsionis apparuit ſanguineus atq;
rubeus, quia factus eſt ſudor eius ſicut guttę ſanguinis decurrẽ
tis in terram. Lucæ 22. Et ideo modo valet (ſi.ſ. deuotè conſide
retur) contra fluxum ventris, hoc eſt luxuriæ, contra dolorem
oculorum hoc eſt inuidiæ, contra venenũ & morſum ſerpẽtis,
hoc eſt detractionis vel malitiæ, & omnem fluxum ſanguinis
.i. omnem carnalem delectationem habet penitus eliminare.
Et quia frigidę & ſiccæ naturæ eſt, ideo omnem ardorem luxu
riæ & concupiſcentiæ refrigerat, & omnem humorẽ gulæ vel
luxuriæ deſiccat. Pſal. Tu ſiccaſti fluuios ethan. Vel dic ꝙ iſte
lapis eſt conſideratio & timor mortis iudicij & finalium tor-
mentorum, quæ pro certo poteſt dici hematites, quaſi ſiſtens
ſanguinem, quia vere ſanguis carnalis voluptatis & mundanæ
proſperitatis, vel fluxus cuiuſcunque iniquitatis per eam arre
ſtatur. Marci. 5. Siccatus eſt fons ſanguinis eius. Vel dic ꝙ iſte
lapis eſt pœnitentia vel abſtinentie &c. ſicut ſupra. Figura de
hemorrhoiſſa, quę ad tactũ veſtimẽti Chriſti a fluxu ſanguinis
eſt ſanata. Veſtimentum Chriſti eſt abſtinentia, quæ re vera ſa
nat ab iſtis fluxibus animam peccatricem.

Lapis hic heliotropium Plinio dicitur *Cap. 72.*

HELITROPIA gemma eſt viridis, guttis & ve 1
nis ſanguineis ſuperfuſe. hæc in effectu eſt mi-
rabilis quia ſi in aque ponat, & ſolis radijs per-
fundatur, ſtatim aerem ita immutat, ꝙ ſol ſan-
guineus eſſe videtur, eiuſq; radios obnubilat,
ita ꝙ ſol pati videtur ecclipſim, vt dicit Iſid. Vn
de dicitur in lapidario: Sanguineum reddit mutato lumine ſo-
lem: Eclipſimque nouam terris effundere cogit. Talis pro cer-
to fuit beata virgo, quæ pro certo fuit viridis per honeſtatem,
ſanguine reſperſa per benignitatem, quia ſanguineus humor
qui eſt mollis & dulcis, benignitatẽ & pietatem deſignat. Hæc
fuit poſita in aqua.ſ. deuotionis, gratiæ & compaſsionis, fuit ẽt
illuſtrata radijs ſolis.i. influentia Dei.ſ. lumine ſapientiæ & di-
ſcretionis, & maximè qñ fuit ab Angelo ſalutata. Et ideo pro
certo ſolem facit eſſe ſanguineum, quia vere ſolem iuſtitię Dei
filium fecit accipere colorem ſanguinis.i. carnem ſanguineam
& humanam, & ſic per ipſam & in ipſa ipſe fuit quaſi eclipſa-
tus, & quaſi a claritate æterni luminis obſcuratus & priuatus,
inquantum creator factus eſt homo, quia ſicut dicitur Iohel.
3. Sol fuit ibi conuerſus in tenebras, & luna in ſanguinem. hoc
eſt dictu ꝙ filius Dei (qui dici poterat ſol & luna propter æter
nitatẽ) fuit conuerſus & incluſus.ſ. in tenebras.i. intra latebras
ſanguineæ carnis noſtrę, quia Verbum caro factum eſt. Ioan. 1.
Et ideo bene poteſt dici beata virgo elitropia.i. ſolis cõuerſio,
quia per eam fuit ſol Chriſtus conuerſus & inclinatus ad car-
nem aſſumendam. Figura Apoca 8. vbi tertia pars maris facta
eſt ſanguis. Sic verè mare.i. Chriſtus per paupertatem emari-
catus, habet tres partes.ſ. diuinitatẽ, animam, & corpus, & ter
tia eius pars.ſ. caro, facta eſt ſanguis.i. compoſita de puriſsimis
ſanguinibus virginis benedictę. Vnde Pſalm. Conuertit aquas
eorum in ſanguinem. Vel dic ꝙ iſte lapis eſt crux, quæ guttis
ſanguineis.ſ. ipſius Chriſti fuit ad litteram conſperſa, quia vere
per ipſam ipſe ſol iuſtitiæ Chriſt' factus eſt rubei coloris, quã-
tum ad ſanguinem quem emiſit, & per eius etiam virtutem.i.
per crucis ſupplicium eclipſari fuit viſus, quia.ſ. per mortem
quam ibi ſubijt, lumen ſuum.i. vitam corporalem perdidit &
amiſit, lumen etiam deitatis viſus fuit quantum ad apparen-
tiam non habere. Figura Apoc. 16. vbi Angelus effudit phialẽ
irę Dei in ſolem, & factus eſt ſanguis. Sic verè angelus.ſ. diabo
lus cum iudeis effudit phialam irę Dei.i. tormenta paſsionis, in
ſolem.i. in Chriſtũ, & ſic factus eſt ſanguis.i. ſanguineus & ru-
bicundus, & ideo dicitur elitropia.i. ſolis cõuerſio, ſicut ſupra.
Vel dic ꝙ iſte lapis eſt Chriſtus qui pro certo quando fuit gut
tis ſanguineis ſuperſparſus.ſ. in paſsione, & quãdo in aqua.i. in
miſeria paſsionis & tribulationis fuit poſitus, tunc vere ad lit-
teram fecit eclipſari ſolem, quia tunc tenebræ factæ ſunt ſuper
vniuerſam terram. Luc. 23. ideo Eze. 32. Solem nube tegem, &
luna non dabit lumen ſuum. Quia vere quando luna.i. huma-
na Chriſti natura non dedit lumen ſuum.ſ. in morte, tunc ſol
nube & tenebris fuit tectus. Amos. 8. Nigreſcere faciam ſolem
in die luminis &c. ¶ Elitropia eſt talis naturæ ꝙ poſita in aqua 2
in pelui ad ſolis radios, ſtatim facit aquam bullire, & in nebu-
lam facit eam euaporare, tandem in guttas pluuiales ſoluitur
illa nebula ſeu nubes, ſecundum Iſid. Talis eſt contritio, quia
vere ſi in pelui cordis noſtri fuerit impoſita, & ibi aquam pie-
tatis inuenerit, & radijs ſolis.i. diuina gratia percuſſa fuerit,
cor noſtrum tunc vere ſtatim ebulliet per feruorẽ & dilectio-
nem, & faciet nebulam aſcendere.i. vaporem peccatorũ emit-
tere & euaneſcere per cõfeſsionem, & ſic generabitur pluuia
.i. irrigatio lacbrimarum, ſeu deuotio ſalutaris. Vnde 3. Reg. 18.
Ecce nubecula parua aſcendebat de mari. Et ſequitur ibidem
ꝙ ſequuta eſt pluuia largiſsima. Vel per aquam (& melius) in-
tellige carnalia peccata, quæ euaporant per confeſsionem vir
tute contritionis. Vel ſi vis per elitropiam intellige paſsionem
Chriſti, quæ facit cor ebullire per compaſsionem, & peccata
euaporare, & pluuiam inducit lachrymarum per confeſsio-
nẽ. & adiunge ad. §. de Chriſti paſsione, vel de cruce ſi vis. Vel
dic ꝙ qñ aliqui volunt habere pluuiam in tempore ſiccitatis,
ipſi debent ponere in pelui cordis ſui elitropiam.i. Chriſtum
per deuotionem et amorem, debent etiam ibi habere aquam.i.

pietatis & compaſsionis & elemoſynæ dulcorem, & debet tūc ebullire per contritionem, & ſurſum ad Deum vaporem emittere. i. orationem, & ſic deſcendet pluuia requiſita. Pſal. Pluuiā voluntariam ſegregabit Deus &c. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignificat iracundiam, quæ in pelui cordis poſita, ſtatim facit ipſum per appetitum vindictæ bullire. Vel dic de malo amore, qui radiante ſole mundanæ proſperitatis, facit cor in quo eſt per malas concupiſcentias ebullire, & ipſum per auaritiam & luxuriam æſtuare. Vnde Iob 41. Feruēſcere faciet quaſi olam pro-
3 fundū maris, & ponet quaſi cum vnguenta bulliunt. ¶ Elitropia ſm Iſidorum eſt lapis qui ita illudit oculos hominum, ꝙ ſol videtur eis eſſe ſanguineus ſicut & elitropia. Iſte lapis ſignificat odium, quia vere quando in corde alicuius ponitur, ita illudit oculos eius. i. rectum iudicium, ꝙ ſol. i. bona perſona quā ipſe odit, videtur eſſe ſanguinea. i. peccator & carnalis dicitur & elitropia. i. ſolis auerſio, quia vere tales auertunt & peruertunt quātum ad ſuum falſum iudicium, ſolem. i. homines virtuoſos.
4 Fac. §. de reliquo. ¶ Elitropia. i. ſponſa ſolis, eſt quædam herba quæ ſm Iſidorum cum quibuſdam carminibus dicitur hominem inuiſibilem facere. Talis eſt nimia affectio ſeu amor, quia vere ſi amor alicuius circa perſonam aliquam applicat, ſtatim facit eam inuiſibilem, quia. ſ. talis amans alium non videt per rectum iudicium, quia ſemper exiſtimat bona ſua eſſe maiora quàm ſint. Ideo dicit Seneca ꝙ amor verum iudicium tollit. Et hoc maximè quando incantatores. i. adulatores ibidem ſua carmina congeſſerunt. ſ. commendando & laudando in conſpectu aliorum huiuſmodi perſonas, patet de prælatis acceptoribus perſonarum, qui per nimiam ſuorum parentum vel familiarium affectionem videre ipſos nequeunt, inquantum. ſ. ipſos vltra quàm requirunt merita, promouent & extollunt. Et ideo iſta dicitur ſponſa ſolis. i. ſuperiorum, quia carnalis affectio cū ſuperioribus eſt hodie deſpōſata. Vel dic ꝙ qñ aliquis ſecū portat elitropiam. i. dona & munera, & quando adhibet incantationes. i. adulationes, tunc vere efficitur inuiſibilis. i. incognoſcibilis, quia tales ab alijs non videntur vt corrigantur. Nam prælati & iudices qui ſibi ſponſant hodie munera, alios non vidēt per rectum iudicium, quia munera excæcant oculos iudicum.
5 Exod. 23. & Deut. 16. ¶ Elitropia eſt gemma valens ad multa, quia ſanguinem ſtringit, venena pellit, nec falli poterit qui eā ſecum portat, ſm Dioſco. Talis eſt prudentia, quia pro certo ſi diſcretionem & prudentiam habuerimus, tunc ſanguinem. i. ſuperfluitatem deliciarum & voluptatem (ne in nobis fluant vltra quam debeant) reſtringemus, & venena i. peccata & vitia repellemus, nec per tentationes diaboli decipiemur. ſ. quantū ad hæreſes & errores. ad Rom. 8. Prudētia ſpiritus vita & pax. Vel ſi vis expone de paſsione Chriſti vel de beata virgine, & adiunge ad. §. ſupradictum.

De Lapide enydro. Cap. 73.

1 ENYDROS eſt lapis paruus, qui ſemper ſine diſcontinuatione lachrymas emittit, nec tamen liqueſcit omnino, nec efficitur alio modo minor. Vnde dicitur in lapidario: Perpetuis fletus lachrymis diſtillat enydros: Qui velut ex pleni fontis ſcaturigine manat. Talis eſt beata virgo, vel etiam ipſe Deus, quia vere ab iſtis ſine aliqua diminutione & diſcontinuatione ſemper emanat & exit ſtillicidiū ſuæ perpetuæ miſericordiæ & largitatis, & ſuorum beneficiorum irrigatio vel medela, a quibus miſeræ animæ continue irrigantur &c. Nam ſicut ex quodam pleno fonte ſemper ſtillat ea virgine affluentiæ gratiarum. Eſa. 58. & Hiere. 31. Erit quaſi hortus irriguus, cuius non deficient aquæ. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignificat animam damnatam, quæ perpetuis lachrymis habet lugere in inferno, nec tamen conſumetur, nec deficiet in æternum. Ibi. n. erit fletus & ſtridor dentium. Matth. 13. Ideo dici-
2 tur Iob 20. Luet quæ fecit, nec tamen conſumetur. ¶ Enydros per ſuam occultam virtutem aerem contiguum congelat & cōdenſat in aquam, & ſic videtur ſemper aquam emittere & guttatim deſtillare, & ſine ſui diminutione aquam & ſtillas perpetuo generare, ſm Iſidorum & lapida. Sic vere ſi nos ſimus enydri. i. lapides precioſi. ſ. iuſti & boni & pij, totum aerem contiguum. i. temporalem exteriorem noſtram ſubſtantiam debemus conuertere in aquam & pluuiam. i. elemoſinas, quibus debemus alios irrigare, & ſic licet iſtam aquā continuè emittamus, tamen non diminuemur per paupertatem, quia ſicut dicitur Luc. 6. Date & dabitur vobis. quia qui dat pauperi, non indigebit. Prouerbiorum 28. Quia ſicut circa illum lapidem nouus ſemper aer introducit & ſic ſtillæ ſemper cōtinuantur: ſic vere Deus ſemper introducit per ſuam occultam prouidentiam, nouum aerem. i. nouas diuitias circa illos qui affluūt pietate, & ita poſſunt ſemper emittere ſtillas elemoſynarum ſine ceſſatione. Vnde dicitur de Ioanne elemoſynario quòd quanto plus dabat, tanto plus abundabat. Vel ſi vis per aerem intelligo ſcientiam, per ſtillas prædicationem vel doctrinam &c. per omnia ſicut ſupra. Vnde Iohe. 3. In illa die ſtillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel.

De Epiſtite lapide. Cap. 74.

Has Epiſtitis proprietates apud Iſidorum non comperio, vbi ſaltem illi de gemmis eſt ſermo, ſed meminit efeſticis lapidis (qui Plinio hepheſtites dicitur, ſicut & Hermolaus legendum docet, cum prius hepiſtites legeretur) quem naturā dicit habere ſpeculi in reddendis imaginibus, quamquam rutilet, cuius & experimentū eſſe dicitur ſi feruenti aquæ additus ſtatim refrigeret, aut ſoli oppoſitus, aridam materiam accendat.

EPISTITES eſt lapis rutilās & rubicūdus, qui ex parte cordis geſtatus, tutum hominem reddit, compeſcit ſeditiones, & a fructibus terræ coercet locuſtas & volucres, & ſteriles nebulas & grādines, vt dicit Iſidorus. Iſte eſt Chriſtus, quia ipſe fuit rubicundus & ſanguineus quo ad paſsionem. Et fuit rutilās & ſplendidus quantum ad reſurrectionem & aſcenſionē, quia vere ſi ipſum in corde noſtro habuerimus per gratiam & affectionem, tunc a cunctis aduerſantibus tuti ſumus, iuxta illud Eſai. 43. Noli timere, quia ego tecum ſum, dicit dominus. quia vere ſi in terra conſcientiæ noſtræ fuerint fructus. i. gratiæ & virtutes, tūc per virtutem eius exinde fugabuntur volucres. i. demones & tentationes, & nebulæ ſteriles. i. malæ affectiones & delectationes, & ſeditiones iracundiæ compeſcentur. Vel ſi vis per iſtum lapidem intelligo feruorem charitatis, & expone ſicut ſupra, quia ipſa rutilat atque ſplendet. Vel dic ad litteram de fructibus terræ, quia ſi in corde noſtro Chriſtus per deuotionem fuerit, exinde omnia mala fugat, & nebulas & pluuias noxias expellit, & etiam ſeditiones guerras & lites ſedat, quia ſicut dicitur Prouer. 21. Cum placuerint Deo viæ, hominis inimicos eius conuertet ad pacem &c. ¶ Epiſtites eſt lapis qui proiectus in aquam feruentem, facit eam a bullitione ceſſare, & poſt modicum frigeſcere, & ſeditiones dicitur reprimere, ſm Iſid. Talis eſt memoria mortis, vel etiam virtus benignitatis, quia vere ſi aliquis ſit feruens per iracundiam & appetitum vindictæ, ſi iſte lapis. i. memoria mortis vel etiam virtus benignitatis in eo ponatur, & per diuinam inſpirationem immittatur, tunc ſtatim ceſſabit ebullire per iracūdiam & furorem. Ideo dicitur Eccl. 28. Memento nouiſsimorum, & deſine inimicari. Et ideo ſeditiones dicitur mitigare. Vel ſi vis expone per omnia de benignitate & patientia, quia qui patiens eſt, iras mitigat ſuſcitatas. Prouerbiorum 15.

De Excolicero. Cap. 75.

Hexecontalithos forſitan legendum eſt, de quo Pli. libr. 37. c. 10. Nam & eaſdem ei tribuit proprietates Arnoldus apud Vincentium, quas hic noſter autor excolicero.

EXCOLSCEROS eſt lapis paruus. 60. coloribus decoratus, qui diligenter reſpectus, oculos intuentis efficit tremulos, vt dicit Iſido. Rectè talis eſt Deus, quia vere habet in ſe 60. colores, hoc eſt dictu, vniuerſitatem virtutum & perfectionum, & ideo qui bene reſpicit eum attente. i. qui bene cōſiderat virtutes eius & perfectiones, iuſtitiam. ſ. & maieſtatem, ipſe pro certo ſtatim habet oculos intellectus tremuloſos & timoroſos. Quis enim nō timebit te o rex gentium? Hieremi. 10. quia vere ex conſideratione diuinæ maieſtatis, ſuæque occultè prouidentiæ, prædeſtinationis & poteſtatis, intellectus tremuloſus efficitur vacillans & timoroſus. Ideo dicitur Eccleſiaſti. 43. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus &c. Vel dic per omnia de beata virgine.

De Ferro. *Cap. 76.*

1 FERRVM eſt metallum duriſsimum, & ad
remolliendum & diſſoluendum difficillimũ,
& ideo dicitur ferrum a feriendo, eo q; ſua
duritiæ omnia feriat, côcutiat atque domet,
quia licet de terra oriatur, tamen durius cœ-
teris metallis terreis inuenitur, vt dicit Iſido.
Frigidę n. & ſiccę eſt naturę, duræ pariter & compactę. Rectè
tales ſunt mundani tyranni & peccatores, quia vere licet otiã
tur ea terra & carne terrea, tamen ſunt duri & obſtinati, & in
malis conſuetodinibus indurati, vnde non poſſunt remolliri
vel diſſolui per contritionem vel compaſsionem, quamquam
a prælatis & prædicatoribus verbis & reprehenſionibus mal-
leentur, niſi forte a Deo in igne forti. i. in aſperis tribulationi-
bus decoquantur. Et ratio eſt, quia verè frigidæ & ſiccæ ſunt
naturę, quia pro certo iſti ſunt frigidi per indeuotionẽ, & ſicci
per crudelitatem & incõpaſsionem, & ideo inueniũtur duri. i.
crudeles & obſtinati, parci pariter & auari, & omnia alia me-
ralla. i. omnes alios homines, ſubditos. ſ. vel vicinos duritiæ ſuę
crudelitatis feriunt, malleant & comprimunt per tribulatio
nes & exactiones. Ideo dicitur Danielis. 2. Ferrum omnia do-
mat & vincit. Ideo tales mundi principes & tyranni fuerunt
optimè figurati Dan. 7. vbi vidit beſtiam quartã, quæ habebat
dentes & vngues ferreos, & deuorabat & comminuebat, & re
liqua pedibus conculcabat. Sic verè ſunt iſti, quia habent
dentes. i. verba, & vngues. i. verbera ferrea. i. dura & crudelia,
ideo omnes alios ſuis crudelibus rapinis & exactionibus con-
cutiunt & deterrent, conculcant & vilipenduur. Ezech. 34. Re
liqua pedibus conculcabatis. Eſai. 45. Scio quia durus es tu, &
2 neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶ Ferramenta de-
bent cum oleo temperari, ne aquę frigiditate nimium indurẽ-
tur. Oleum quod ſanat laſſa membra, ſignificat pietatem, quæ
pauperes laſſos & languidos confortat. Per aquam autem in
qua homines ſubmerguntur, intelligo mundi proſperitatem.
Ne ergo ferramenta. i. mundi diuites nimis indurẽtur per par
citatem mundanam, ideo ſæpe debent vngi cum oleo miſeri-
cordiæ & pietatis, hoc eſt dictu q; ſæpe debet eis prædicari de
elemoſyna & pietate, & in iſtis ſe debent iugiter exercere. Vn-
3 de Deut. 33. Tingat in oleo pedem ſuum ferreum. ¶ Ferrũ ex
contactu ſanguinis citius quàm alias inficitur, cõſumitur & ru
biginatur, & maximè ſanguine humano, quia ſm Iſidorũ, ſan-
guis humanus ſe de ferro vleiſcit, quia ſicut ſanguis per ferrũ
effunditur ſic nulla re ferrum ita cito conſumitur, ſicut eũ hu-
mano ſanguine infędatur. Sanguis ſignificat crudelitatem. Nã
licet ferrum. i. duri & ferrei tyranni effundant ſanguinẽ. i. mul
tas faciant crudelitates, tamen ab hmôi ſanguine & crudelita
tibus rubiginantur, conſumuntur & peiorantur & temporali-
ter & ſpiritualiter, & maximè ſanguine humano. i. cũ ſanguinẽ
humanum fuderint. i. cum bonis & iuſtis crudelitatem fece-
rint, quia. ſ. tunc neceſſe eſt ipſos perire vel temporaliter vel
æternaliter & conſumi. Vnde Pſal. Viri ſanguineum & doloſi
non dimidiabunt dięs ſuos. Ideo dicitur Eze. 35. Cum ſanguis
nem oderis, ſanguis te perſequetur. quia vere ad litteram pa-
tet q; multorũ crudelitas cauſa eſt mortis ſuæ & temporalis &
4 æternæ. ¶ Ferrum ſm Iſid. habet concordiam cum adamante,
ipſumque attrahit adamas, etiam ſi in vaſe ligneo vel argẽteo
ſit incluſus. Adamas lapis duriſsimus & nulli cedẽs eſt diabo-
lus q; nulli parcit, ferrũ aũt frigidum & durũ ſunt mundi pec-
catores & obſtinati & indeuoti, quia pro certo iſti videntur ha
bere côcordiam cum adamante, i. cum diabolo, quia quamuis
ipſi ſint in vaſe ligneo vel argenteo. i. in ſtatu religionis vel ec-
cleſiæ, ipſos tñ attrahit, ſ. per vitia & peccata ad infernũ, & ipſi
ſibi obediunt atq; parent. Vnde Eſai. 28. Pepigimus fœdus cũ
morte, & cum inferno fecimus pactum. Vel dic q; adamas ſi-
gnificat duros & crudeles ſuperiores, ferrum autem crudeles
balliuos, ſuperiores & inferiores, qui vere inter ſe habent cô-
cordiam, quia. ſ. ad nocendum alijs inuicem ſunt concordes.
5 Pſal. Conuenerunt in vnum aduerſus dominum. ¶ Etiam prę-
ſente auro vel argento, ferrum ſequitur adamantem. Sic verè
magis debemus ſequi diligere & eligere adamantem. i. Chri-
ſtum vel duritiam pœnitentiæ, quàm aurum vel argentũ. Pro-
uerb. 8. Melior eſt fructus meus auro & lapide precioſo. Ioan.
6 8. Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris. ¶ Ferrum bene
politum ſi aceto & alumine linitum fuerit, erit ſimillimũ æri,
vt dicit Iſidorus. Sic verè ſi ferrum. i. peccator primo poliatur,
& ab omni rubigine peccati purgetur per pœnitentiam, tunc
ſi aceto. i. amara mortis memoria, & alumine claro. i. diſcretio-
ne & ſapientia liniatur, tunc vere efficitur ſimilis æri. i. viro io
ſto & perfecto, hoc eſt dictu q; efficitur ſonorus per prædica-
tionem, rubicundus per dilectionem, ſplendidus per honeſtã
conuerſationem. Eſa. 14. Similis ero altiſsimo ¶ Ferrum (vt di- 7
cit Iſidorus) rubiginem non attrahit, ſi ceruſſa vel medolla
cerui fuerit ſuperlinitum. Sic verè homo limatus & fulgidus
per conuerſationem & conſcientiæ puritatem, rubiginem ma
læ conuerſationis vel peccatorũ non contrahit, quãdiu medul
la. i. dulcore gratiæ vel deuotionis, pietatis vel conuerſationis
fuerit perlinitus. Iob 21. Medulla oſſa ipſius irrigantur. ¶ Fer- 8
rum candens in lacte vel vino extinctum, facit ipſum medici-
nale ſpleneticis, ſm Conſtã. Sic verè homo charitatiuus & fer
uens facit lac ſacræ doctrinæ, vel vinum conuerſationis & ver
borum, vtile & medicinale illis qui patiuntur melancholiã tri
ſtitiæ vel deſperationis. Vel dic q; ſplen (qui ridere facit) ſigni
ficat proſperitatem mundi. Ferrum ergo. i. peccator damnatus
& accenſus in inferno, qui in lacte & vino. i. in mundi delicijs
fuit extinctus & ſubmerſus facit huiuſmodi delicias medicina
les. ſ. ad eas præcauendum, ſpleneticis. i. illis quos mundi pro-
ſperitas allicit, & quibus arridet, quia damnatio reproborum
eſt caſtigatio peruerſorum. Pſal. Manus ſuas lauabit in ſangui
ne peccatoris. ¶ Item ferrum accenſum cito corrumpitur, niſi 9
malleis induretur. Sic verè peccator qui eſt accenſus & inflam
matus per tentationes & concupiſcentias & malas affectiones,
cito corrumpitur. ſ. per malos conſenſus et operationes, niſi cũ
malleis tribulationum vel correctionum, vel cum malleis. i. cõ
conſideratione tormentorum infernalium percuſſus fuerit &
duratus. Cor eius indurabitur quaſi lapis Iob 41. ¶ Ferrum ru- 10
bens in igne non eſt vtile ad tundendum, niſi donec incipiat
albeſcere. Sic verè illi qui in igne tentationum rubent per car-
nales & ſanguineas affectiones & delectationes, non ſunt apti
vt a Deo malleentur per tribulationes, quia. ſ. nimis ſunt infir-
mi. Sed illi qui in igne iſto apparent albi per caſtitatem, quam-
quam eſtuent & caleſcant, apti tamen ſunt ad tribulationes
pro domino ſuſtinendas, & vt diuinis vſibus deputentur Cãdi
di facti ſunt nazarei eius. Thren. 4. Vel dic q; quamdiu homo
rubet. i. quamdiu eſt in furore ſuo & feruore, non eſt percutiẽ-
dus aut corrigendus, quia ſ. tunc non reciperet correctionem.
debet ergo expectari q; albeſcat. i. quòd a furore ſuo tepeſcat.
¶ Ferrum in multis vtilius eſt hominibus, quàm ſit aurum, li- 11
cet plus diligatur auri ſpẽs ab auaris. Nam ferro res publica
gubernatur, malorum audacia coercetur, bonorum ſecuritas
etiam cuſtoditur. Ferrum iſtud ſignificat iudiciariam poteſta
tem, Dei. ſ. & hominum, quę dura & auſtera inuenitur, quia
vere iſta eſt in mundo plus neceſſaria quàm aurum & argen-
tum, vel quæcunque diuitiæ temporales, & hoc ad litteram, vt
bonorum ſimplicitas tueatur, & vt ſic res publica. i. commu-
nis ſtatus hominum debitè gubernetur. Ideo Sap. 1. Diligite 1
iuſtitiam omnes qui iudicatis orbem. ¶ Sine ferro ędificia nõ 12
fabricantur, agriculturam non exercetur, panis non acquiri-
tur, & acquiſitus, ſine ferro non diuiditur, ſcinditur vel parti-
tur. Per ferrum durum intelligo pœnitentiam & mundi tribu
lationes, quæ durę ſunt, quis (vt eſt ad Hebreos. 12.) Diſcipli-
na omnis non videtur in præſenti eſſe gaudij, ſed męroris. Iſte
ergo volunt vt agriculturam bonorum operum exerceamus;
vt terram carnis noſtrę ſcindamus debitè & maturemus, vt ſic
inde fructus meritorum & virtutũ reportemus, vt panes æter-
næ refectionis acquiramus, & vt in cœlo ædificia manſionis
perpetuę præparemus, quia per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnum Dei. Act. 14. ¶ Ferrum licet ſit durum, 13
tamen cum ferro alio acuitur, vt ſcindere valeat & truncare.
Sic verè licet aliquis ſit ferrum. i. durus & obſtinatus, obſcu-
rus per ignorantiam, hebetatus per negligẽtiam, frigidus per
indeuotionem, ponderoſus per pigritiam, tamen quando alio
ferro. i. duris mundi tribulationibus purgatur, aliquando acui
tur & politur per gratias & virtutes, & diſponitur vt ſcindat
carnes. ſ. proprias per pœnitentiæ macerationem, & vt ſcindat
panẽ. i. diuitias temporales, eas diuidendo per elemoſynarum
largitionem. Prouerb. 27. Ferrum ferro acuitur. Vel dic q; fer-
rum. i. durus & ferreus intellectus acuitur & ſubtiliatur ferro
. i. per laborem ſtudij & exercitationis, quia ſicut dicitur Eccl.
10. Si hebetatum fuerit ferrum, multo labore exacuetur. ¶ Fer 14
rum quando igne excoquitur, tunc mollitur & reſoluitur, &
ſcoria ſiue immunditia ex eius ſubſtantia ſeparatur. Sic quan-
do du-

do durus peccator in igné contritionis vel tribulationis ponitur, tunc mollitur per pietatem, reſoluitur per deuotionem, & a ſcoria.i.a peccatorum ſuorum ſporcitia depuratur. ſ. per cō-
25 feſsionem. Eſa. 1. Excoquam ad purum ſcoriam tuam. ¶ Ferrū durante igne eſt rubeum & molle & ductile, ceſſante autem eo iterum nigreſcit & induratur. Sic diuites dum ſunt in igne infirmitatis vel tribulationis, molleſcunt per pietatem, rubeſcunt per charitem, ſed quando ſanantur vel proſperantur, ad priſtinam duritiam, frigiditatem & malitiā reuertuntur. Prouer. 26. Sicut canis qui reuertitur ad vomitum, ita ſtultus qui iterat ſtultitiam ſuam.

De Ferrugine. *Cap. 77.*

1 FERRVGO ſm Iſidorum eſt illud quod a ferro quando percutitur decidit, vel ferrugo dicitur ferri rubigo, quæ ferrum quamquam durū rodit, maculat & inficit, & etiā fœdat alios contingentes, & quāto ferrum fuerit plus politum, tanto rubigo ei facilius inhęret, & difficilius remouetur. Ferrum durum & ſtabile eſt vir perfectus, qui quantum ad animam durabilis eſt ſine morte. Rubigo autem quæ ſibi generatur & inhæret, eſt peccatum, quod in anima gignitur & nutritur. Licet ergo anima ſit dura per conſtantiæ firmitatem, licet ſit polita per honeſtæ apparentiæ venuſtatem, tamen rubigo peccati ei de facili adhęret, & nō de facili remouetur, quia vere ferrum. i. animam conſumit & corrodit per cōſciētiæ remorſum, & eam fœdat & inficit per malæ conuerſationis fœditatem, intantum, ꝙ etiam alij contingentes aſtātes & aſſociantes per malum exemplum corrumpuntur & inficiū-
2 tur. ¶ Ferrum quanto clarius eſt, & melius politum, tanto facilius rubiginatur, & exinde rubigo difficilius extirpatur. Sic verè quanto quis clarior eſt quantum ad ſcientiam vel parentelam, vel nobilitatem, tātu rubigo peccatorum ſibi facilius adhæret, & per eā deformius maculatur, & ab ea difficilius per pœnitentiam remouetur, quia ad ſenſum patet ꝙ nobiliores et ſapientiores qñ peccatorum rubigine maculantur, difficilius emendantur. Ezec. 24. Non exiuit de ea nimia rubigo eius. Ta-
les.n. difficilius quā alij corriguntur. ¶ Rubigo de ferro nō tol-
3 litur, niſi tripliciter. ſ. per ignis excoctionem, per ferreæ limæ dentatæ corroſionem, vel per arenæ vel lapidis ſeu metalli cōfricationem vel percuſsionem. Sic verè peccatum ab aïa non tollitur, niſi per excoctionem contritionis, vel per limam dentatam.i. cum lingua & dentibus confeſsionis, & per fricationē
4 vel percuſsionē pœnitentiæ ſatisfactionis. ¶ Ferrugo ſm Platea. habet virtutem attenuandi, fluxum ſtringendi & conſumendi, & vomitum prouocandi. Talis eſt contritio, quia fluxum vitiorum reprimit, ipſa etiam peccata deſtruit & conſumit, & vomitum confeſsionis procurat atq; facit.

De Gleba. *Cap. 78.*

1 GLEBA eſt terra coniuncta & globata, quæ ſm Greg. dum ſic eſt compacta, ſeminum & fructuum impedit productionem, confracta vero tegit ſemina atque fructus. Tales ſunt diuitiæ, quia dum ſunt inuicem compactæ & ligatæ in ſcrinijs cupidorum impediunt germina gratiarum, & ſemina virtutum, vel ſemina bonarum cogitationū, fructus etiam bonarum operationum, quando vero franguntur, tunc germina & ſemina & fructus virtutum & gratiarum perficiunt & procurant, & maximè qñ pluuia doctrinę vel gratiæ irrigantur. Et tunc de tali gleba dicetur illud Iob. 28. Locus ſapphiri lapides eius, & glebę ipſius aurū. Sicut.n. ſm Ari. gleba quandoque eſt aurea, ſic verè talis gleba diuitiarum qñ per elemoſynas confringitur, tunc aurea debet dici. Vnde Iob 28. Locus ſapphiri &c.

De Gemmis in generali. *Cap. 79.*

1 GEMMAE dicuntur eo ꝙ luceant ſicut gummi, precioſæ etiam dicūtur, eo ꝙ raræ ſint & paucæ, quia omne rarum precioſum. Gemmę autem qñ iunguntur, decorem maximum ſibi conferunt & miniſtrant, vt dicit Iſidorus. Tales ſunt virtutes, quia ſi ſint in aliqua bona perſona, ſemper lucem boni exempli vel boni operis emittūt, & auri.i. ipſius animæ ſunt nobiliſsimum ornamentum, & ad litteram ſunt raræ atq; paucæ. Ideo de anima poteſt dici illud Eccl. 50. Tanquam vas auri ſolidum, ornatū omni lapide pre-
cioſo. ¶ Gēmę in diuerſis locis inueniuntur, quia aliquando de 2
terra cum metallis effodiuntur, aliquando in maris littoribus, aliquando in fluuiorum glareis inueniūtur, aliquando in animalium vel volucrum corporibus procreantur. Qualitercūque tñ ſit, virtus lapidum a Deo ſingulariter deriuatur, & eis a Deo virtus & efficacia ſpecialiter dedicatur, quia dicitur in lapidario Ingens eſt herbis virtus data, maxima gemmis; vt dicit Iſidorus. Rectè ſic eſt de virtutibus, quia aliquādo inueniuntur in terra.i. in ſimplicibus & humilibus, aliquādo in littore maris.i. in viris amaris, contritis & pœnitentibus, aliquādo in glareis fluuiorum.i. in viris deuotis & ſapientibus, aliquādo in corporibus auium.i. in viris contemplatiuis & ſpiritualibus, aliquando in corporibus animalium. i. in bonis actiuis & ſecularibus. Nam in omni ſtatu & conditione hominum inueniuntur gemmæ.i. gratiæ & virtutes, & in eis occultè per Dei influentiam procreantur. earumq; virtus & efficacia.i. virtutū valor & meritum a Deo principaliter & immediate, diſponitur, inſtituitur & diſpenſatur, quia ſicut dicitur. 1. ad Corin. 7. Deus.n. dat vnicuique donum ſm virtutem ſuam. ipſe.n. ſolus nouit qualiter & quomodo eſt virtus quælibet acceptanda.
¶ Gemmæ quādo nobiles ſunt & verę, virtute incredibili, ſunt 3
a Deo inſignitæ, ſed quandoque artificialiter fiunt falſæ gemmę, ita veris gemmis in apparentia ſimiles, ꝙ vix inter eas poteſt diſtingui quātum ad exteriorem ſpeciem & decorem, virtus tamen & efficacia iſtarum differentiam manifeſtat, ſm Iſidorum. Rectè ſic eſt loquēdo ſpiritualiter, quia illi qui ſunt veræ gemmæ.i. viri iuſti & perfecti, pro certo ſunt virtutū plenitudine decorati, & ideo diligendi ſunt & honorandi. Verum tamen inueniūtur multæ falſæ gemmæ.i. multi hypocritæ & ficti homines, qui in colore & exteriori apparentia ſunt bonis ſimiles & conformes, & ideo difficile eſt cogitare & iudicare qui ſint veri, & qui falſi, qui boni, & qui mali. Veruntamen ſi virtus & efficacia quorūlibet attendatur, hoc eſt dictu, ſi opera conſideremus, tunc bonorum & malorum differentiam dilucide cognoſcemus, quia ex fructu arbor cognoſcitur. Luc. 6.
A fructibus.n. eorum cognoſcetis eos. Matth. 7. ¶ Inter gem- 4
mas difficile eſt iudicare, quia multæ ſunt ſplendidæ & lucidę, quæ tamen ſunt modicę virtutis. Quædam etiam vilis & hiſpidi coloris, quæ tñ ſunt maximæ virtutis. Nam plus quandoque latet de virtute in vno paruulo & ferrugineo adamante, quam in Sardio lucidiſsimo vel beryllo, ſm Iſi. Sic verè inter homines eſt hodie difficile iudicare, quis. ſ. bonus ſit, & quis malus, quia vere multi ſunt ſplendidi per honeſtam conuerſationem, qui vere modicæ ſunt virtutis, ſicut ſunt hypocritę. Sunt etiam multi qui licet, ſint (more adamantis) vilis coloris.i. paruæ apparentię, vel etiam leuis cōuerſationis, interius tñ in corde & in occulto ſunt bonæ & magnæ pfectionis. Vel dic ꝙ multi ſunt lucidi quantum ad ſcientiam, qui paucæ ſunt virtutis, & econuerſo multi ſunt obſcuri & ignorantes & ſimplices, qui tamen præcellunt alios in virtute. ideo nolite iudicare ſm faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate. Ioan. 5. Vel per claros intellige diuites, per obſcuros pauperes, quia multi ſunt viles & humiles pauperes, qui in ſcientijs & moribus, claris & diuitibus ſunt meliores, quia melior eſt pauper ſufficiens ſibi, quā diues glorioſus & indigens pane. Prouerb. 12. Vel dic quòd multi clari ſunt & maximę apparentiæ, qui tñ modicę ſunt virtutis. ſ. quātum ad diuitias temporales, & econuerſo multi ſunt ruſtici minoris apparentiæ, virtutis tñ ſunt maximæ quoad diuitias, licet ſub obſcuro burello lateat ſua virtus.

De Lapide gagate. *Cap. 80.*

GAGATES eſt lapis viridis, glaucus vel ni- 2
ger, & eſt de facili cōbuſtibilis ferè ſicut thus. fumus aūt eius ſerpentes fugat, demuniacos prodit & demonibus contrariatur, ſm Iſidorum. Sic verè quando aliquis eſt rudis per exterioris habitus vilitatem, niger per humilitatem, glaucus per pœnitentiæ auſteritatem, quæ. ſ. hominem facit hiſpidum & pallentem, de facili combuſtibilis per amoris incēdium & per charitatem, tunc vere fumus.i. oratio quæ ab iſto emanat, & ad Deum eleuatur habet fugare ſerpentes.i. venenoſas carnis delectationes, & demones.i. demonum ſuggeſtiones & tentationes. Vnde Thob. 3. Fumus.n. eius fugat om-
nia genera demoniorum. ¶ Gagates ſm Dioſ. virginitatē pro- 2
dit, quia ſi quis aquam eius biberit, ſi ſit virgo, non vrinabit, ſi

mundi

autem virgo non fuerit, ſtatim etiam contra volontatem vri-
nam emittet, & ſic veritas per lapidem experitur. Tales ſunt
muędi deliciæ vel diuitiæ, quia vero ſi aliquis homo virgo &
caſtus.i.purus & iuſtus eas biberit & acquiſierit, aqua huiuſ-
modi ſibi procul dubio non nocebit, quia proſperitas bonos
nō nocet, imo iuuat. Si autem homo non ſit caſtus, ſed impius
& iniuſtus, tunc vere ſi aquam mundanę proſperitatis biberit,
ſtatim incipiet vrinam.i. vitiorum & peccatorum fœditatem
producere, facere & emittere, & ſic ſuæ mētis corruptio pate-
fiet. Figura Numeri.5. vbi ſi mulier ſuſpecta de aliquo adulte-
rio non eſſet rea, non nocebat ei aquæ maledictionis, ſi autem
eſſet adultera, ſinus vterus tumeſcebat, femur ipſius putreſce-
bat, & ſic ipſa adulterio deperibat. Sic verè ſi mulier.i.anima
adulterata non fuerit per vitia & peccata, tūc licet bibat aquá
maledictam mundanæ proſperitatis, tñ ab ea non læditur nec
inficitur quoquo modo, ſi autem fuerit adultera, vt quia cum
diabolo & rebus mundanis per diuerſa mala deſideria fornica
tur, tunc vere ſi aquam mundanæ proſperitatis biberit, ſtatim
intumeſcit per ſuperbiam, cōputreſcit per luxuriā, & adulte-
rio moritur per mortem temporalem pariter & æternam. Apo
calyp.8. Multi homines mortui ſunt ex aquis, quia amarę factę
3 ſunt. ¶ Gagates calefactus paleas attrahit & eleuat, puluis eius
dentes laxatos roborat & confirmat, doloris ventris ſedat, &
carmina & maleficia irrita facit & eneruat. Sic verè vir perfe-
ctus per bona ſua exempla paleas.i.peccatores attrahit.ſ.ad bo
num & maximè quando calefactus eſt per charitatem. dentes
etiam vacillantes.i. deſperatos & timoroſos confortat & robo-
rat per conſolationem, maximè ſi tritus & puluerizatus fue-
rit per humilitatem. Vnde Iob 4. Vacillantes confirmauerunt
manus tuæ. Dolores etiam ventris.i. miſeriam & triſtitiā alio-
rum iſti per verba & opera ſua conſolatoria atque per elemo-
ſynarum liberalitatem auferunt, & carminibus.i. deceptioni-
bus malorum & hæreticorum obuiant & reſiſtunt per ſcien-
4 tiæ veritatem, & per fidei firmitatem. ¶ Gagates noxios humo
res conſumit, hepar confortat, menſtrua prouocat, & partum
valde accelerat, doloréq; ſtomachi ſedat, ſm Dioſco. Talis eſt
contritio, quia vere per eam conſumitur noxius humor carna
lis delectationis, confortatur hepar ſpiritualis affectionis (quia
hepar amare cogit) prouocatur menſtruum.i.peccatorum co-
fectio, ſ.ad exitum confeſsionis, partus etiam.i. bonorum ope-
rum procreatio per eam acceleratur, & dolor ſtomachi.i.con-
ſcientiæ remorſus & corroſio per eam ſedatur. ¶ Gagates va-
5 let contra nocturnas demonum vexationes, contra carmina
& incātationes, & dentes laſſos roborat puluis eius, ſm Dioſc.
Sic diuina ſcientia vel ſcriptura valet contra incantationes hę
reticorum, contra vexationes demonum & tentationū, & den
tes.i. homines in fide vacillantes roborat & confirmat. Iob 4.
6 Genua trementia roboraſti. ¶ Gagates in aqua accenditur,
in oleo autem extinguitur, ſm Iſidorum. Sic charitas &c. ſicut
7 ſupra de calce.§.charitas, de charitate. ¶ Patet ergo ꝙ gagates
licet ſit lapis rudiſsimus, tamen precioſiſsimus eſt, & ideo pp
ruditates exteriorem nullatenus condemnandus. Sic vere mul
ti licet ſint rudes & ſimplices, & incompoſiti, tñ quandoq; ſub
exteriori humilitate latitat copia gratiarum. Non ergo ſper-
nas hominem in viſu ſuo. Eccl.11.

De lapide galactite. Cap. 81.

1 GALACTITES eſt lapis colore cinereus, gu-
ſtu ſuauis, qui attritus, lacteum emittit humoré,
qui clauſus in ore, mentem turbat, circundatus
collo, vbera lacte replet, alligatus etiam femori,
facilem facit partum, ſm Iſidorum & Dioſ. Ta-
lis eſt ſacra ſcriptura, quia vere licet color eius
& apparentia ſit cinereus.i. vilis & deſpectus quantum ad re-
putationem fatuorum (quia ſapientiam atq; doctrinam ſtulti
deſpiciunt. Prouerb.1.) tñ his qui guſtant eam, & ibi ſtudent,
inuenitur ſapida ſeu dulcis. Eccle.24. Spiritus meus ſuper mel
dulcis. Et licet ad litteram mentem habeat turbare propter
ſui difficultatem, & comminationem futurorum tormentorū,
tñ vbera.i. labia replet lacte doctrinæ & affluentia verbali, &
partum bonorum operū facit ab anima parturiri. Figura Apo.
10. vbi liber dulcis in ore facit amaricari ventrem. Sic verè ſcri
ptura quæ dulcis eſt in ore facit in loquutione ventrem.i. con-
ſcientiam amaram per contritionem, & ſui diſcuſsionem. Eze.
2 3. Factum eſt in ore meo dulce tanquam mel. ¶ Galactites ſm
Dioſc. ſi cum aqua teratur, & exinde ouile ouium aſpergatur,
replet oues lacte, & ſcabiem ab eis fugat. Iſte etiam lapis hu-
morem emittit lacteum, & vbera lacte replet, & clauſus in ore
mentem turbat, ſm Iſidorum & Dioſc. Iſta eſt cōſideratio no-
ſtræ incinerationis & mortis, quia vere iſta facit vbera noſtræ
miſericordiæ lacte elemoſynarum redundare mentem etiam
per diuinum timorem turbat & concutit, & ouibus.i.ſimplici-
bus lac deuotionis & gratiæ tribuit, & ab eis ſerpiginem vitio-
rum tollit & maximè ſi in aqua lachrymarum & compunctio
nis fuerit temperata. Vel dic ꝙ talis eſt doctrina vel prædica-
tio, quia vere ſi teratur vel exponatur, & exinde oues.i.ſim-
plices aſpergantur, ipſi pro certo lacte deuotionis compaſsio-
nis & gratiæ replebuntur, & a ſcabie.i.a prurigine luxuriæ li-
berabuntur. Effundam ſuper vos aquam mundam &c. Ezech.
36 ¶ Solinus cap. de Græcia, dicit ꝙ galactites lapis eſt qui cir 3
ca flumina Nilum & Acheolum tantummodo reperitur, cuius
color ater ſi teratur, lacteū emittit humorem & ſaporem, qui
intra os receptus liqueſcit, verumtamen cum ſoluitur, memo-
rię bonorum perimit, ſicut dicit. Talis eſt mala mulier, quæ quā-
uis ſit atra per malam cōuerſationem, ſolet tñ lacteum ſaporé
emittere per verborum fallacem deceptionem. Prouerb.5. Fa
uus diſtillans labia meretricis. Si ergo talem lapidem.ſ.malam
mulierem in ore receperis, & ſecum colloquia & familiaritaté
habueris, ſolet per fictum amorem tota liqueſcere, dicēs illud
Cantí.5. Aïa mea liquefacta eſt, vt dilectus meus loquutus eſt.
& ſic bonum memoriæ ſuo fatuo dilectori ſolet auferre, inquā
tum & Dei & ſuæ ſalutis obliuioné ſolet inducere vel inferre.

De Gemma galacia ſeu gallaxia: quæ Plin. Chalazias dicitur. Cap. 82.

GALATIAS gemma eſt cādida, habens ſpe 1
ciem grandinis in figura, quæ tantę eſt frigi-
ditatis, ꝙ nunquā ab igne caleſit, vt dicit Iſi-
dorus & Dioſco. Sic verè multi ſunt ita frigi-
di per indeuotionem, ꝙ licet in igne tribula-
tionum ponantur, ipſi tñ nunquam caleſiunt
in Dei amore, ſed ſemper frigidi & obſtinati & indeuoti rema
nent & iniqui, & hoc maximè illi qui ſunt candidi.ſ. illi qui cā
dore mundanæ proſperitatis ſunt veſtiti.ſ. diuites, qui etiā grā
dini ſunt ſimiles, quia.ſ. ad modum grandinis bona vicinorum
ſuorum par rapinas deuorant & conſumunt. Grando magna
ſicut talentum deſcendit de cœlo. Apo.16. Vel dic ꝙ iſte ſigni
ficat bonos & iuſtos, qui ſunt candidi per caſtitatem, grandini
ſimiles per lúcentem honeſtatem, & tanto frigore pleni.i.tan-
to diuino timore compreſsi, ꝙ licet ponantur in igne tentatio-
num, ipſi tñ non caleſcunt per ardorem concupiſcentiæ, ſiue
carnalis ſiue mundialis, quia.ſ. boni diuites quamuis ſint in ſta
tu proſperitatis nunquam propter hoc per auaritiam aut luxu
riam incaleſcunt. Vnde 3. Reg.1. dicitur de Dauid: Cumque
operiretur veſtibus, non caleſiebat.

Capitulum. 83.

*Lapis hic Alberto dicitur garatidem, quem hieratitem eſſe pu-
tẽ aut non multum ab eo differre: nam & Ariſtoteles in li. de ani
mali. (vt eſt videre in horto ſanitatis) hieratites inquit ſi ab homi-
ne geſtetur, a muſcis vel apibus non mordetur.*

GRATITEN eſt lapis niger, ſed virtute ſupe- 1
rat colorem. Quem prius ablutum ſi quis geſta
uent ore Dicere non poterit quid de ſe cogitat
alter, vt dicitur in lapidario. Iſte lapis ſignificat
paupertatem, quæ pro certo licet nigra & vilis
& deſpecta videatur, tñ non modici eſt valoris, quia ſi quis eā
portauerit & ad litterā pauper fuerit, ſtatim cognoſcet & ſciet
quid de ſe cogitent circunſtantes, hoc eſt dictu, quia ipſe co-
gnoſcet quale cor & qualem affectionem alij habeant ad eun-
dem, quia vere in tempore paupertatis et aduerſitatis veri ami
ci nō derelinquunt hominem, mali autem amici & falſi ipſum
deſerunt & dimittunt. & ideo dicit Hiero. & Sen. Ob hoc ſolū
amanda eſt paupertas, quia a quibus quis ametur oſtendit.
¶ Gratiten facit portantem ſe amabilem. Vnde ſic probatur,
nam ſi inunctum fuerit corpus alicuius melle, & muſcis expo- 2
ſitum, relinquunt eum muſcę ſi præſens fuerit lapis ille, ſed ſi
lapidem aliquis ſubtraxerit, ſtatim a muſcis pungitur & valla
tur, vt dicitur ibidem. Talis eſt naturę humilitas vel memoria
mortis, & timor Dei, quia vere iſta faciunt hominem amabi-
lem.ſ.

lem.ſ.apud Deum & homines,[illegible] intinctus fuerit
dulcore deuotionis vel gratiæ,[illegible] carnalis cogitatio-
nibus & tentationibus infeſtetur, ſi lapide[illegible]um habuerit.ſ.
humilitatem vel timorem Dei, & huiuſmodi[illegible]ſtatim a muſcis
huiuſmodi liberatur,q̃ ſi eum a ſe ſubtraxerit[illegible] cis infeſtabi-
tur,& melle deuotionis & gratiæ paulatim p[illegible]abitur & care
bit,quia ſicut dicitur Ecc.27.Niſi in timore d[illegible] tenueris te in-
ſtanter,cito ſubuertetur domus tua.Ideo Ie[illegible]2.Scito quàm
amarum ſit te reliquiſſe dominum Deum[illegible] & non eſſe ti-
moré eius apud té.Vel dic q̃ iſte eſt amor Dei vel deuotio &c.
Vel dic q̃ iſte lapis ſignificat affectionem vel adulationem,vel
etiam diuitias ſeu dona,quæ pro certo faciunt hominē ab alijs
diligi & amari,quia diuitiæ addunt amicos plurimos. Prouer.
18.Nam ſi quis melle.i.carnali voluptate [illegible]ctus fuerit, & a
muſcis.i.a balliuis & iudicibus inſequatur vt puniatur & corri
gatur , pro certo ſi lapidem iſtum portauerit.i.ſi dona & mu-
nera eis abtulerit,vel bene adulari ſciuerit,vel cum eis carna-
li affectione coniunctus fuerit,tunc ab omnibus tutus erit.ſi au
tem dona ſubtraxerit , tunc eum ſine dubio crudeliter perſe-
quentur,quia ſicut dicitur Prouerb.18. Donum hominis dila
tat viam eius,& ante principes ſpatium ei facit. Vel dic q̃ per
mel intelligo diuitias,propter quas homines a muſcis.i.ab vſu
rarijs latronibus & balliuis & a cæteris impijs infeſtantur.Per
lapidem autem intelligo bonum principem vel prælatum,per
quem ſubditi a muſcis talibus liberantur, quia vere muſcæ iſtę
in præſentia boni prælati non poſſunt nocere,quia.ſ.per ipſum
eorum iniquitas coercetur , alias ſi lapis iſte precioſus abſens
fuerit, & ſi bonus princeps vel prælatus defuerit , tunc talium
muſcarum malitia exardeſcit , & ad bonorum nocumentum
fortius conualeſcit,quia ſicut dicitur Prouerb.11.Vbi non eſt
gubernator,populus corruet.

De Iaſpide. *Cap. 84.*

1 IASPIS eſt lapis viridis ſicut ſmaragdus , ſed
groſſioris eſt coloris . hic inter pericula tutum
facit hominem, maleficijs & incantationibus re
ſiſtit,oculos acuit,efficacior eſt in argēto quàm
a auro,fantaſmata fugat, & ardorem interiorē re-
frigerat.ſm Iſidorum.Recte talis eſt fides, quia
vere iſta facit hominem tutum inter omnia aduerſa & malefi-
cijs. i.demonum & hæreticorum tentationibus & deceptioni-
bus obuiat,viſum intellectus acuis per diſcretionem, ardorem
etiam auaritiæ vel luxuriæ refrigerat , & vtilior eſt in argento
.i.in viro ſonoſo & eloquente , quàm in auro.i.quàm in homi-
ne aureo & perfecto,quia.ſ.iſtorū fides valet plus alijs, inquā-
tum loquuntur & prædicant.Es ideo bene dicitur Apocal.21.
2 Fundamentum primum iaſpis. ¶ Iaſpis quando caſte geſtatur,
interiorem ardorem temperat,febres & hydropyſim reprimit
fluentem ſanguinem & ſudorem compeſcit, luxuriam cohi-
bet menſtrua ſtringit,vlcera & hemorrhoidas ſanat . Talis eſt
pœnitentia, quia vere ſi caſte & a perſona bona & caſta portc-
tur, ardorem interiorem & mentis concupiſcentias reprimit,
quia per eam ſanatur febris luxuriæ, hydropiſis & ſitis auari-
tiæ,& per eam compeſcitur ſudor malarum cogitationum,ſan
guis malarum delectationum & affectionum, menſtruum infe-
ctæ conuerſationis,vlcera infamis operationis. Vel per iaſpidē
intelligo mortis memoriam,vel etiam paupertatem , quæ hæc
omnia operatur. Vel dic q̃ hæc eſt largitas reprimens hydro-
piſim auaritiæ,vel caſtitas reſtringens ſanguinem & febres lu-
3 xuriæ &c. ¶ In capite aſpidis inuenitur quidam iaſpis paruus,
& multis coloribus coloratis , qui præcioſiſſimus reputatus,
quia ſole habere tot valores quot colores. Sic verè illi qui ex-
trahuntur de capite aſpidis diaboli. i. de ſtatu damnationis &
peccati,optimi ſunt & precioſi,ſicut patet in Paulo . Nam iſti
ſunt colorati per bonam conſuetudinem , & virtuoſi per ſan-
ctitatem & perfectionem.

De Hyacinto. *Cap. 85*

1 IACINTHVS eſt lapis ceruleus,nec nimis
clarus,nec nimis obſcurus, ſed inter duo tē-
peratus,in tempore nebuloſo obſcurus.Nam
ſm temporis qualitatem,diuerſimode varia-
tur color eius,ſm Iſid. Talis eſt vir iuſtus &
perfectus,quia vere ipſe debet eſſe tempera-
tus inter claritatem ſubtilitatis rationis,& obſcuritatem igno-
rantiæ,quia.ſ.non debet plus ſapere quàm oportet , ſed ſapere
ad ſobrietatem.ad Roma.12.& Eccle.7.Ideo Prouer 23.Pru-
dentiæ tuæ pone modum. Debet etiā ſecūdum diuerſa loca &
tempora,colorem ſuum.i.apparentiā mutare,quia ſi ſit in tem
pore ſereno.i.ſi habeat ipſe & ſui proſperitatē , tunc debet ap-
parere lætus & clarus,.i.congratulando & Deum regratiando.
Si autem tēpus.i. ſtatus ſuus vel aliorū , fuerit obſcurū per ad-
uerſitatem,tunc ſimiliter debet oſtendere colorem & apparen
tiam obſcurā per cōpaſſionē,vt ſic gaudeat cum gaudētibus ,
fleat cum flentibus. ad Roman.12. Quia vere iuſti & boni in
proſperis aliorum debent congaudere , in aduerſis autem eo-
rum debent compati & triſtari. Quod eſt contra inuidos, qui
faciunt econuerſo. Vel applica contra mundanos, qui ſm tem
pus.i.ſm curſum proſperitatis mundanæ,lætantur vel triſtan-
tur,quia eos ſerenum.i.proſperitas importune facit lætari,ad-
uerſitas autem triſtari,quia ſtultus mutatur vt luna.Eccleſ.26.
¶ Iacinthus eſt lapis duriſſimus ad ſculpendum,ab adamante a
tñ vincitur & ſignatur,in ore miſſus, ſentitur frigidus,virtutē
habet confortatiuam , & triſtitiæ ſeu melancholiæ fugatiuam,
& ſuſpitiones vanas pellit , & contra aeris peſtilentias ſumme
valet. Talis eſt vir perfectus,quia ipſe debet eſſe durus per cō-
ſtantiæ firmitatem , non debet ſculpi vel pœnetrari vel terre-
ri quacunque duritie mundanæ tribulationis, ſed ſolo adamā-
te.i.ſolo timore diuino.Qui.n.timet Deū,nihil trepidat. Eccl.
34.Iſte etiam debet eſſe frigidus per caſtitatem,vel per mode-
ſtiam & maturitatem, non feruēs per luxuriam vel leuitatem.
Et ideo talis habet virtutem confortatiuam , quia vere boni
& iuſti ſciunt ſuis ſermonibus meſtos confortare,eorum triſti
tiam temperare, & malas ſuſpectiones & timores de eorū cor
dibus remouere,quia ſicut dicitur Prouerb.12. Mœror in cor
de viri deijciet eum,& ſermone bono lætificabitur. Vel dic q̃
iſte lapis eſt lætitia ſpiritualis vel etiam cōſolatio verbalis &c.
Vel per iacinthum intelligitur ſpes firma, quæ tribulationibus
non cedit,& omnem triſtitiam & deſperationem tollit. Spes
.n.non confunditur.ad Roma.5.Nam iſta contra aeris peſtilē-
ſias.i.contra mundi tribulationes & aduerſitates valet,neruos
etiam affectionum vegetat & confortat , quia vere per ſpem
bonorum æternorum voluntas interior roboratur & cōforta-
tur per deuotionem,& per gratiam vegetatur. Et ſicut iſte la-
pis dulcem efficit ſaporem ſic ſpes facit in rebus cœleſtibus et
etiam in mundi tribulationibus ſaporem & delectationem in-
ueniri.Habemus anchoram.&c.ad Hebr.6. ¶ Iacinthus ner- 3
uos vegetat,& membris dat vigorem,& ſaluriferum dat ſapo-
rem,ſecundum Dioſc.Sic deuotio vel contemplatio dat vigo-
rem & fortitudinem contra peccata , & vegetat animam per
gratiam , & ſaporem æternæ voluptatis iam in præſenti facis
ſentiri. ¶ Iacinthus tanto eſt melior,quanto in colore & ſub- 4
ſtantia ſapphiro eſt propinquior & ſimilior. Sic verè anima tā
to eſt melior & ſanctior,quanto ſapphiro.i. Chriſto per virtu-
ſes & gratias eſt ſimilior. Similis ero altiſſimo.Eſai.14. ¶ Ia- 5
cinthus ſecundum Dioſcoridem,veneno obuiat,& toxico cō-
trariatur. Talis eſt gratia Dei , quæ veneno peccatorum ob-
uiat , & eis ſine dubio opponitur. & adiunge.§.de deuotione.
¶ Iacinthus eſt lapis precioſiſſimus, & eſt ſecundum Dioſco- 6
ridem quædam herba einſdem nominis & coloris , & in mul-
tis ei ſimilis,licet non per omnia ſit æqualis. Iſta eſt Chriſtus,
qui ſanctiſſimus debet dici,in terra tamen.i.inter homines ter
renos fuit ei quædam herba ſimilis.ſ.beatus Franciſcus , qui
in colore.i.in exteriori apparentia & ſtigmatibus fuit ei ſimi-
lis,& etiam in valore.i.quantum ad humanitatem & benigni-
tatem,licet non per omnia,cum ſit impoſſibile creaturæ.Figu
ra Dan.3.vbi inter cæteros vidit vnum ſimilem filio Dei. Sic
iſte in fornace paupertatis vel feruentis charitatis eſt quantū
ad ſtigmata factus filio Dei ſimilis & conformis.Vel expone ſi
vis de anima iuſta,quæ Deo eſt ſimilis & conformis. Vel ex-
pone ſi vis de anima humana ſimpliciter , quæ Deo eſt ſimilis
quo ad imaginem trinitatis.Geneſ.1. Faciamus hominem &c.
¶ Iacinthorum plures ſunt ſpecies colores & apparentiæ diffe 7
rentes,tamen omnes ſunt precioſi,ſecundum Iſidorum.Sic ve
rè bonorum hominum plures ſunt ſpecies & differentiæ,quia
ſcilicet alij clerici , alij laici &c. qui colore & habitu abinui-
cem ſunt diſtincti,quia non omnis caro eadem caro. 1.ad Co-
rinthiorum 15. Omnes tamen ſunt precioſi quocunque nomi
ne cenſeantur. Stella enim differt a ſtella in claritate. ibidem.
Vel ſi vis expone de virtutibus , quarum ſunt plures diffe-
rentiæ &c.

De

De Margarita. *Cap. 93.*

1 MARGARITA ſecundum Iſidorum li.16.eſt la
pis candidus,inter oēs lapides candidos præci-
puus, qui alio nomine vnio dr̄, eo ꝙ vnꝰ & nun-
quam duo inſimul reperiuntur, & eſt clarus, ꝑ-
ſpicuus & rotundus,virtutem habet confortati-
uā,& ſyncopis & cardiacę curatiuā,vt dicit Pla-
Telis aſt ꝑ oīa beata virgo,quia vere ipſa fuit candida per puri
tatē & virginitatem,clara per honeſtatē, perſpicua per plani-
tiē & varitatē,quia.ſ.eius intima poterant videri, rotunda per
obedientiæ & boni operis volubilitatem,vna fuit & præ cæte-
ris præcipua,quantū.ſ.ad ſanctitatis ſingularitatē.Ideo dr̄ Vir
go ſingularis.& Canti.6.Vna eſt columba mea. Et virtutē ha-
bet cōfortandi,ſ.omnes miſeros peccatores, & ſyncopim.i.tre
morem cordis triſtitiam.ſ & deſperationem ſanandi & curan-
di,& fluxum ventris.i.luxuriam reſtringēdi. Sapiens ergo fuit
ille qui inuenta iſta precioſa Margarita, vendidit omnia bona
ſua & comparauit eam.Matt. 13. Vel ea pone ſi vis de qualibet
2 virgine,& de quolibet viro perfecto.¶ Margarita ex rore cœ-
leſti in maris conchylibus generatur.Sic Chriſtus &c.vide de
conchylibus,& adiunge conditionas Margaritę ſicut ſupra. §.
3 1.¶ Item ſecundum Iſidorum ibidem inter Margaritas quæ-
dam inueniuntur mere candidę,quædā flauę,ſed illæ quæ ſunt
ex toto candidę,ſunt alijs meliores.Sic verè inter perſonas ca-
ſtas quædam ſunt mere candidę & caſtę,ſ.virgines, quædā fla-
uę,& non ex toto albę,ſ.coniuges,quę licet coniugium caſtè ſer
uent,tamen virginitatis candorem non habent, ſed pro certo
meliores & perfectiores ſunt ex toto cādidæ,quàm aliæ, hoc ē
dictu,ꝙ melior eſt ſtatus virginalis.Bono.n.melius inuenitur.
4 Eccl.36.¶ Margarita quæ in mane concipitur,melior eſt, pul-
chrior & candidior,quàm illa quę veſpertino tempore genera
tur,vt dicūt Iſidorus & Dioſc.& ét Plinius & Solinus, qui ait
ꝙ candor ſenecta diſperit,& grandeſcentibus cōchis flaueſcūt
Margaritæ.Sic verè illi qui mane.i.in tempore iuuentutis effi-
ciuntur Margaritę.i.viri iuſti & perfecti & religioſi, meliores
ſunt alijs qui in veſpere.i.in ſenectutis tempore conuertuntur.
Nam iſti ſunt meliores quo ad vitæ ſanctitatem,& vitæ bonita
tem,pulchriores quo ad honeſtatem,candidiores quo ad caſti
tatem.Ideo bene dicitur Eccle.11. Mane ſemina ſemen tuum.
Vel dic quòd Margaritæ.i.opera bona quæ in mane iuuentu-
tis fiunt præferūtur alijs quæ fiunt in veſpere ſenectutis, ſunt-
qua apud Deū lucidiora & precioſiora & virtute maxima po-
5 tiora.Eſaiæ 58.Tunc erumpet quaſi mane lumen tuum. ¶ Mar
garita virtutem habet ſpiritus confortandi, & fluxum ventris
reſtringendi,& ſuperfluos humores abſtergēdi,ſecūdum Pla-
te.Talis eſt candor caſtitatis,quia mentem confortat & robo-
rat,ſpiritum etiam contemplationis ſummè iuuat, fluxum lu-
xuriæ reſtringit,humores carnalitatis abſtergit. Vel idem dic
6 de pęnitētia,vel ſacra ſcriptura. ¶ Quando corpus eſt debilita
tum,an potiſſimè ex ſolutione medicinæ, tunc ſumme confor-
tat & roborat Margarita,& ſummè iuuat cōtra cardiacam paſ
ſionem & ſyncopim,& contra tremorem cordis, ſecūdum Pla
te.Margarita cādida eſt gloria æterna,vbi eſt cādor lucis æter-
næ,& ſpeculum ſine macula,ſcilicet ipſe Deus. Medicinę ſunt
mundi tribulationes, quę pro certo (ſecundum Hierony-
mum) ſunt animæ medicinæ.Quando igitur ea iſta medicina,
id eſt ex mundi tribulationibus aliquis eſt debilitatus & deſo-
latus, ita quòd cor eius eſt tremuloſum & timidum, accipiat
Margaritam,id eſt conſideret gloriam æternam, & ſic pro cer
to ſtatim per ſpem confortabitur & roborabitur, & ab his tri-
bulationibus conualeſcet, quia ſcilicet videbit quòd non ſunt
condignæ paſsiones huius temporis ad æternam gloriam ad
Roman.8.Iſtam ergo Margaritam bene inuenerat ille qui pro
ea cōparanda vendidit vniuerſa,ſicut dicitur Matth. 13.¶ Mar
7 garita aliquando inuenitur naturaliter perforata, aliquando
etiam artificialiter perforatur, & ſic vſibus hominum coapta-
tur.Sic verè ſunt qui quaſi a natura ſunt perforati, hoc eſt di-
ctu,correcti & inſtructi,& per diuinam gratiam penetrati, ali-
quando etiam artificialiter & actualiter a prælatis & prædica-
toribus perforantur & diſponuntur,ſ.doctrinis & correctioni-
bus,& ſic diuerſimode ad vſus Chriſti & eccleſiæ præparant,
iuxta illud.Parauerunt lapides in ædificium domus 3. Reg. 5.
8 ¶ Margarita virtute cœleſti,ex rore cœli in ventre cōchylis cō
cipitur,ſed quanto maior fuerit hauſtus roris,tanto Margarita
generabitur ibi maior,ſecundum lapidarium, ſecundum Pli-
nium libro 9 c.35.& ſecundum Solinum ca.de Taprobane in-
ſula.Margarita ſignificat gratiam vel virtutem. Per aerem in-
telligo prædicatorem,qui debet eſſe vir ſpiritualis. Par rorem
qui inde venit,intelligo ſcientiam & doctrinam. Quanto ergo
maior ros recipitur.i.quanto quis plus percipit & recipit de ro
re doctrinæ & prædicationis,tanto vere in eo maior Margari-
ta.i.maior gratiarum & virtutū copia generatur. Vel ſi vis per
rorem intelligo Dei gratiam,per Margaritam intelligo meri-
tum & virtutes, vel etiam bona opera, quia quāto homo de ro
re diuinæ gratiæ magis hauſerit, tanto Margaritam boni ope-
ris maiorem concipit & producit.Gen 27.Det tibi Deus de ro
re cœli abundantiam.¶ Quando conchyle eſt apertum ad ro 9
ris receptionem,& Margaritę generationem,tunc (ſecundum
Plin.vbi ſupra,& ſecūdum lapidarium) ſi fiat forte tonitruum
vel coruſcatio,cōchyle præ timore clauditur,& ſic lapidis ge-
neratio impeditur.Sic verè qñ aliquis aperuit cor ſuum ad re-
ceptionem roris.i.diuinæ gratiæ vel doctrinæ, vt ſic Margari-
tam.i.bona & precioſa opera generet & producat,tunc quo-
que fit coruſcatio tentationis, vel tonitruū tribulationis, & ſic ſe
claudit & retrahit ab huiuſmodi roris receptione, & ſic cōceptio &
productio bonorū operū impeditur.Hiere.13. Ciuitates auſtri
clauſę ſunt,& nō eſt qui aperiat. ¶ Scdm Pli.li.9. c.35. concha 10
quæ Margaritam portat,ſtatim ꝙ videt aliquam manū appona
re cōprimit ſe,operitque opes ſuas,ſciēs ꝑꝑ eas ſe peti,fitque quoque
ꝙ ſi manū præueniat in claudēdo,ipſam acutiæ ſua lamina & ab
ſcindit,nulla (inquit) iuſtiore pœna &c.Sic faciunt mundi diui
tes, quia.ſ.ſeipſos claudunt & præmuniunt qñ aliquē ſuis Mar
garitis.i.ſuis diuitijs inſidiari cernunt,& quia propter eas ſe pe
ti & moleſtari a latronibus ſciunt, quandoque ita ꝙ taliter ſe de
fendunt ꝙ etiam ipſis raptoribus manus & mēbra præſcindūt,
quod etiam de diuitijs ſpiritualibus debemꝰ facere, quia.ſ.nos
debemus claudere per humilitatem, & per diligentem custo-
diam nos ſeruare, quando manum diabolicæ tētationis propter
eas tollendas cōſpicimus mittas dare.Thre.1.Manum ſuā miſit
hoſtis ad omnia deſiderabilia eius.

De Magnete. *Capi 94.*

MAGNES eſt lapis ferruginei coloris,& attrahit 1
ferrum ét mediante alio ferro, ita vt cathenam
faciat annulorum, & ideo ferrū viuum a vulgo
nūcupatur,vt dicit Iſidorus, & habet virtutem
reconciliandi mulierem cū marito, & valet con
tra hydropiſim,ſpleonem,alopeciam,& arſuram ſm Dioſ. Ta-
lis eſt prædicator & quilibet vir perfectus, quia vere ipſe debet
eſſe ferruginei coloris ꝑ pœnitentiam & macerationē,ferrum
.i.ferreos peccatores debet attrahere,ſ.per doctrinam & exem
plum & prædicationem,mulierē etiam.i.animam peccatricē cum
Chriſto ſponſo ſuo reconciliat & reiungit, & hydropiſim aua
ritiæ,ſplenem melancholiæ & ſecularis triſtitiæ,alopeciam in-
ſolentiæ (quæ.ſ.capillos exterioris honeſtatis facit cadere) ſa-
nat & tollit,arſurā luxurię facit perduci ad ſanitatem,ſ.docen-
do & prædicando,& ad bona opera alios informando, & ideo
ferrum viuum,viuum.ſ.vita gratiæ, dici poteſt. Vita viuet,&
non morietur.Ezech.18.Vel dic ꝙ iſta eſt Chriſtus ſimilis fer
ro.i.peccatoribus in colore & in carne & apparentia humani-
tatis.In ſimilitudinē carnis peccati.ad Ro.8.Et ideo iſte attra-
xit ad ſe in paradiſum ferrum.i.peccatores, mediāte alio.i.me
diātibus peccatoribus primo conuerſis,ſicut patet de Paulo,&
Apoſtolis,quos primo attraxit & conuertit,& deinde per illos
alios ad ſe traxit,ſicut ſupra,peccatores etiam Deo patri recō-
ciliauit ad Roman.5.Reconciliati ſumus Deo per mortem fi-
lij eius.Hierem.15.Fœderabitur ferrum ferro. Vel dic quòd
iſte eſt diabolus,qui attrahit peccatores ſecum ad damnatio-
nem,& vnum mediante alio per mala exempla, verba & con-
uerſationem. Figura de dracone qui cum cauda ſua trahe-
bat tertiam partem ſtellarum. Apocal. 12. Quia vere draco
diabolus mediante cauda ſua, id eſt ſuis malis ſequentibus in
interitum trahit multos. ¶ Magnes lapis eſt reconcilia-
tionis,& attrahit ferrum,vnde dicit Auguſt.quòd ſi etiam fue 2
rit ſubtus aliquod vas æreum vel argenteum, & ferrum deſu-
per fuerit, ſi lapis ſubtus vas motus fuerit, ſtatim ferrum
quod ſupra eſt mouebit, Vnde ſecundum eum, factum fuit
quoddam ſimulachrum in quodam templo quod videbatur
in aere pendere,& hoc propter virtutem iſtius lapidis de quo
erant parietes circunſtantes,qui ferrum medium æqualiter at
trahebant, & quia nō erat plus de influētia in vna parte quàm
alia,

aiia, ideo ferrũ quaſi ſuſpenſum in medio ſtabat, ſicut dr de caſ
ſa machometi vbi eſt corpus ſuum. Talis virtus eſt bonũ exem
plũ, vel bona cõuerſatio, quia vere vir iuſtus & honeſtus p ſuã
bonam conuerſationẽ, ferrũ.i.ferreos pctõres attrahit, ſ.ad bo-
nũ, quia ſi ſit in quodam vaſe æneo vel argenteo, hoc eſt dictu,
in argento.i.in albedine caſtitatis, in ære.i.robedine charitatis,
& motus fuerit per bonum exercitium & operationem, tunc
vere ad exẽplum eius ferrũ quod eſt extra iſta vaſa.i. pctõr qui
eſt extra ſtatum gratiæ, mouebitur, ſ.per contritionẽ & bonam
operationem. Vnde pro certo ſi in aliquo templo.i.in aliqua re
ligione vel ſocietate ſint multi tales lapides circunſtantes, &
multi viri iuſti & perfecti, ad bonum alios attrahentes, tunc li-
cet ſit ibi ſimulachrum ferreũ.i.aliqua perſona importabilis &
grauis, dura & obſtinata, virtute bonorum monitionis & ora-
tionis & exempli dationis, ipſe efficietur ſuſpenſus per contẽ-
plationem, eleuatus a terra per terrenorum abdicationem, &
ſic per influẽtiam aliorũ impedietur ne cadat per apoſtaſiam,
pctũ vel deſperationem. Vos ergo qui ſpũales eſtis, huiuſce-
modi inſtruite. ad Gala.6. quia ſicut dicit Auguſtin⁹ de verbis
Apoſtoli, Suauitas te trahit. Nonne ouis trahæur cui eſurienti
herba monſtratur? & puto quia corpore non pellitur, ſed deſi
derio colligatur. Vel dic q lapis hic eſt beata virgo, quæ pctõ-
3 res attrahæ, & eos Deo reconciliat, & prohibet ne ipſi cadant
per deſperationẽ. ¶ Eſt quædam ſpecies magnetis in æthiopia
quæ ferrũ reſpuit, & a ſe fugat. Inuenitur ẽt magnes q vno ſui
angulo ferrum attrahit, & alio ferrum a ſe reijcit & repellit,
vt dicit Iſid. Sic verè inueniuntur aliqui in æthiopia hui⁹ mũ-
di, qui ferrum.i.pctõres ferreos tangere dedignantur, & eorum
ſocietatem ſectari, & eos attrahere ad bonum verbis & exem-
plis, imo eos contemnendo reijciunt & repellunt, dicẽtes illud
Eſa.65. Recede a me, non propinques mihi, quia immũdus es.
Aliqui etiam ſunt qui vno angulo eos attrahunt, ſ.quãtum ad
verba, & alio angulo ſui.i.ſuis malis operibus eos reijciunt &
repellunt, ſicut ſunt *hypocrytę*, qui prædicant verbis, & de-
ſtruunt exemplis. Neemiæ 4. Vna manu faciebat opus, & alte-
ra manu tenebat gladium. Vel dic contra falſos amicos, qui in
vno angulo.i.in vno tempore attrahunt alios, ſ.eis applauden-
do, præſertim quando eis indigent, & alio tempore eos repel-
lunt, ſ.quando ſunt in paupertate vel aduerſitate, nec poſſunt
eis aliquid valere, quia ſi habueris, conuiuet tecum, ſi nihil ha
bueris, derelinquet te. Eccl.13. Vel dic contra detractores, qui
in vno angulo & loco attrahunt adulando, in alio autem angu
lo repellunt detrahendo. Iſti.n.ſunt (ſicut dicitur Michea 3.)
qui prædicant pacem, & ſi quis non dederit in ore eorum quip
piam, ſanctificant ſuper eum prælium. Vel dic q iſta eſt Deus,
ſecundum diuerſos angulos ſuæ occultæ prouidentiæ, vnum
ferrum.i.vnum hominem attrahit conuertit & ſaluat, aliũ re-
pellit, dimittit & damnat, qa ſicut dicitur ad Rom.9. Cui vult
4 miſeretur Deus, & quem vult indurat. ¶ Magnes dicitur con-
ferre gratiam in ſermone. Sic bona conuerſatio facit verbum
hominis eſſe virtuoſum, quia ſecundum Gregorium, loquen-
tis auctoritas perditur, quando vox opere non iuuatur. Vel dic
q iſte lapis eſt gratia Dei quæ reconciliat animam Deo, & gra
5 tiam confert nobis, & trahit hominem ad paradiſum. ¶ Puluis
magnetis commouet cerebrum. vnde ſi ſuper carbones in qua
tuor angulis domus ponatur, ſtatim videbitur tota domus rue
re, deſtrui & caſſari, propter vertiginem cerebri, vt dicit Iſido
rus. Iſta eſt caro, puluis eius ſignificat memoriam mortis, quia
ſ.in morte caro in puluerem reducetur. domus eſt cor, anguli
quatuor ſunt quatuor affectiones. ſ.amor & odium, & timor &
gaudium, ſeu dolor & gaudium, timor & ſpes. Si igitur in quat
tuor angulis noſtris.i. in quocũq; amore & timore, odio & gau
dio, poſuerimus puluerem.i.memoriam noſtræ mortis & pul-
uerizationis, & maximè ſi ibi ſint carbones ardentes.i.memo-
ria ignis infernalis, pro certo ſtatim commouebitur cerebrum
æſtimationis, ſcilicet præ timore, & ſtatim videbitur nobis do-
mus noſtra, ſcilicet corpus & mundi proſperitas, ruere & cado
re hoc eſt dictu, quòd ſtatim æſtimabimus nos morituros, quia
de morte cogitantes, vitam iſtam ſtatim reputant finiendam.
6 Vnde Eſa.19. Miſcuit nobis dominus ſpiritum vertiginis. ¶ Ma
gnes mulierem caſtam prodit, quia ſuppoſitus capiti mu
lieris dormientis, ſi caſta eſt, maritum amplexatur, ſi autem
incaſta, ab eo refugit, & extra lectum cadit. Sic tribulatio &c.
7 vide per omnia ſicut de adamante. ¶ In aliquibus partibus ma
ris ſunt montes & ſcopuli de lapidibus magnetis, & ideo tan-
to impetu naues attrahunt propter ferrum quod ibi eſt, quòd
contra eos franguntur, & penitus diſſoluuntur, ſecundum Iſi-
do. & Dioſc. mare eſt mundus, naues ſunt conuentus & religio
nes, ferrum frigidum & durum ſunt mali peccatores & inde-
uoti, duri & obſtinati, montes ſunt mundi officia & dignita-
tes, quæ pro certo ſunt de natura magnetis, quia vere ad ſe tra
hunt, inclinant & alliciunt ferrum.i. ferreos peccatores, quia
mali ſemper appetunt mundi officia & proſperitatem, & ſem-
per volunt alijs dominari, & ideo naues in quibus eſt tale fer-
rum.i.religiones vel eccleſiæ quibus ſunt mali & ambitioſi, p-
pter attractionem huiuſmodi diſſipantur, quia cum tales fer-
rei cupiunt ſe trahere ad iſtos montes, tunc per eorum lites, di
ſcordias & appellationes nauis eccleſiæ diſſipatur. pſal. In ſpi-
ritu vehementi conteres naues Tharſis. Vel per montes intelli
go mundi proſperitatem, quæ malos religioſos attrahit & de-
lectat, & ibi deſtruitur nauis religionis &c. ſicut ſupra Naues
Ioſaphat regis iuda quæ vadebãt in Tharſis quærere aurum,
confractę ſunt 3.Re.vlt. Sic verè illæ perſonæ & illi ſtatus reli
gionis qui deſiderant ire in tharſis.i. in mundum, & in mundi
dignitatibus exaltari, vt ſic auro poſſint ditari, per diuerſa vi-
tia confringuntur. Vel dic de auaris, qui ſunt mundi naues dia-
bolicæ, quia vere dum iſti immoderato affectu volunt acquire
re aurum per auaritiam, ſubito, quandoq; confringũtur p mor
tem temporalem & æternam. Eſaiæ 30. Subito dum nõ ſperan-
tur, veniet contritio eius. ¶ Secundum Dioſc. magnes pulueri 8
zatus calidus eſt & ſiccus, & virtutẽ habet attrahendi ferrum,
& ideo illis qui vulnerati habẽt ferrum in corpore, ſumme eſt
vtile apponere puluerem eius. Talis eſt contritio, quia quando
aliquis eſt vulneratus per tẽtationem & peccata, ita q ferrum
.i.peccatum mortale eſt in corpore eius.id eſt in interiori con-
ſcientia, ipſum pro certo attrahit, ſ.vſq; ad os, vt ſic expellatur
per confeſſionem. Figura 4.Reg.6. vbi ferrum quod ceciderat
ad profundum aquæ, ſtatim per virtutem ligni ſuperius enata
uit. Sic verè virtute contritionis ferrum peccati mortalis ena-
tat & euomitur per virtutem confeſſionis &c. Vel per magne-
tem intelligo carnem, quæ eſt calida per luxuriam, & ſicca per
auaritiam, puluis aũt eius eſt memoria mortis, quæ pro certo
(ſi eã nobis appoſuerimus) ferrũ pcti mortalis per confeſſionẽ
protinus extrahet. Figura ſicut ſupra, qua verè ſi lignum.i.fra
gilitatem carnis noſtræ cõſiderauerimus, ſtatim ferrum pecca
torum mortalium per confeſſionem euomemus. Iob 20. Diui-
tias quas deuorauit, euomet, & de ventre eius extrahet eas
Deus. ¶ Magnes eſt talis virtutis ſicut polus arcticus ſtella ma 9
ris, quia.ſ.ferrum attrahit. Nam ſi acus in feſtuca figatur, &
cuſpis eius magnete fuerit tacta, ſemper ſe vertit vel ad lapi-
dem, vel ad ſtellam, & ideo cum eo nautæ in maris periculis di
riguntur, & verſus quam partem ire debebat, inſtruuntur, ſi-
cut ſenſu percipitur & videtur. Chariſſimi, per hanc ſtellam q
eſt immutabilis, intelligo immutabilem gloriam paradiſi, per
iſtum lapidem durum & rudem intelligo duritiem mortis, vel
influẽtiam tormentorum. Iſta ergo ſunt virtutis attractiuæ, qa
vere gloria æterna attrahit ferrum.i.peccatorẽ ad bonum alli-
ciendo, pęna autem æterna vel mors ipſum ad bonum attrahit
deterrendo. Acus aũt ferrea ſignificat animam peccatricem, in
qua eſt foramen.i. voluntas, quæ omnia recipit quæ ſubintrãt,
& acuties.i.intellectus qui oĩa peccata cognoſcere poteſt & pe
netrare. Per feſtucam aũt in qua ac⁹ figitur, intelligo fragilem
carnem noſtram, in qua anima deportatur. Per aquam autem
intelligo gratiam & deuotionem. Quando ergo acus.i.anima
bene tangitur iſto magnete.i.memoria mortis temporalis vel
æternæ, quando.ſ.bene cogitat de tormentis inferni, vel de p-
pinquitate & duritia mortis, item quando figitur in parua fe-
ſtuca.i.quando conſiderat ſe infixam in fragili & vili carne, tũc
vere ſi ſit in aqua.i.in ſtatu gratiæ, ſtatim vertet ſe & reſpiciet,
anhelabit & ambiet ad polum arcticum.i.ad immobilem glo-
riam paradiſi. vnde anima iuſta quæ eſt in ſtatu gratiæ, ſemper
debet habere oculum ad gloriã paradiſi, vel ad tormenta mor
tis & inferni, vt per illa ad bona attrahatur, vel vt per hæc a
malo retrahatur. Suſpice cœlum, & numera ſtellas ſi potes.
Gen.15. Vel dic quòd aqua eſt mundana proſperitas, in qua ſi
anima iuſta fuerit, ſemper pro certo debet reſpicere vel para-
diſum vel infernum. Vel dic quòd ſtella eſt beata virgo, vel
etiam Deus, ad quem pro certo ſemper reſpicit vir deuotus
per gratiarum actionem, & per ſui auxilij implorationem, quo
tiens videt ſe tactum duritia magnetis, id eſt a iuſtitia diuina
per tribulationem, vel duritia diaboli per tẽtationem. Quod
eſt contra multos, qui etiam percuſſi tentationibus vel
tribulatio-

tribulationibus, ꝓ deuotionẽ vel auxilij implorationẽ ad virginẽ & ad Deũ nõ recurrũt, cõtra quos pſal. Ad te leuaui oculos meos, q habitas in cęlis. Vide in tractatu de cęlo & ei⁹ partib⁹,
10 titulo de Polo. ¶ Sicut ponit Albert⁹ ſcdo mineraliũ. c. 21. q̃dã ſunt magnetes q trahũt hoĩes. Vñ ét ego audiui q cũ q̃dã rex legatos ſuos ad aliũ regẽ mitteret, contigit q ꝑ quędã loca vbi erãt magnetes hmõi trãſierunt, q ſtatim violenter a rupib⁹ tracti, ibi ꝑpetuo remãſerũt. Idẽ frr Albert⁹ in tertio tractatu ſcdi libri. c. vlt. allegãs lapidariũ, dicit q q̃dã ſunt magnetes q trahũt plumbũ, q̃dã æs, q̃dã oleum, q̃dã vinũ, q̃dã & fœces vini. Audio ét q nũc hic Pariſijs inueniũtur cultelli tali paramẽto fabricati, q more magnetis ferrũ trahũt. Rectè videt̃ q talis magnes eſt diabol⁹, caro, mũdus. Iſti. n. ad ſe trahunt hoĩes, & eos ad ſua delectabilia alliciũt & inducũt, ita, q re vera iã nos (qui ſm Apl̃m, ꝓ Xp̃o legatione fulgimur) in hac vita ab iſtis tanto impetu trahimur ad pct̃m, & ad mũdi bonorũ deſideriũ & amplexũ, q ad ipſum ꝑ grãm nõ redimus, ſed ibi vſq; ad mortem potius remanem⁹, qđ ét videm⁹ de legatis ſpũalib⁹ regis Chriſti, ſ. de ꝑdicatoribus & ꝑlatis. Iob 21. Poſt ſe oẽm hoĩem trahit. Et bene oẽm hoĩem, q̃a. ſ. iſti tractores trahunt ſecũ oleũ. i. pingues & luxurioſos, plumbũ. i. graues & deſidioſos, vinum. i. gaſtrimargos & ebrioſos, fęces vini. i. auaros & terreorũ affectuoſos, q. ſ. ſunt fęces oĩum pctõrũ. Quid plura? Pro certo iſti ſunt ſicut gladij vel cultelli, q hoĩes primo attrahunt delectando, vt eos in inferno ſcindant perpetuo cõdẽnando. Prouer. 7. Neſcit q ad vincula ſtultus trahat. Vel dic q talis eſt mala mulier, quia ꝓ certo primo & ante oĩa trahit hoĩes ad ſui amorem & delectationẽ, tandẽ vero trahit ad ſe plũbum, æs, vinum & oleũ. i. totã aliorũ pecuniã & tpalem poſſeſſionẽ. Abac. 1. Totũ in hamo ſublevauit, traxit illud in ſagena ſua. Vel dic q talis ẽ vſurarius, qui. ſ. hoĩes attrahit per contractus, & tandẽ ęs, vinũ & oleum. i. ipſorum diuitias ſecũ tollit. Idem aũt facit adulator & falſos amicus. non curant. n. homines trahere, niſi quia ſperãt lucrum & cõmodum reportare. Vel dic q talis eſt Deus, q hoĩes valde diligit, & eos documẽtis & bñficijs ad ſe trahit. Vñ ipſe trahit hoĩes. i. rõnabiles, & diſcretos, oleũ. i. pios, vinũ. i. conſolatores, æs qđ ſonat. i. ꝑdicatores, q̃nq; ét attrahit fęces vini. i. ipſos putridos peccatores. Ioan. 12. Oĩa traham ad meipſum.

De Lapide Memphite. Cap. 95.

MEMPHITES ſm Iſidorũ li. 16. eſt lapis Ægyptiacus, q cum aqua vel aceto tritus, & ſup loca vel mẽbra vrenda vel ſecãda linit⁹, facit mẽbra iſta obſtupeſcere, ita q nõ ſentiatur corporis cruciatus. Talis pęna æterna, q̃ in ęgypto (vbi eſt regio feruida) i. in inferno reperitur. Nã ſi iſtũ lapidẽ. i. memoriã pęnę æternæ cũ aceto. i. cũ memoria amaræ mortis miſceam⁹, & eã nobis ꝑ iugẽ recordationẽ apponamus, tũc vere licet vramur & ſecemur ꝑ mundanas tribulationes, nos non ſentiem⁹ nec ledemur, quia vere oĩs mũdana tribulatio dulcis ſentitur & leuis, cum æterna cruciato memoratur. Verberauerunt me, & non dolui, vulnerauerunt me, & non ſenſi. Prouer. 23. Vel dic q hic lapis ſignificat paſſionẽ, Chriſti quia vere ſi paſſionẽ Chriſti & acetũ qđ bibit in cruce, memoremus, tunc cruciatum mundanarũ tribulationum & pęnitẽtiæ facilem reputamus, & eum ſine lęſione & diſplicentia ſuſtinemus, quia ſecundum Chryſo. parua ſunt quę toleramus, ſi conſideremus quod bibit ad patibulum, qui nos inuitat ad cęlum.

De lapide Melanite, qui forſitan is eſt quem Pli. Melicholoron appellat. Cap. 96.

MELANITES ſm Iſid. eſt lapis bicolor, q in vna parte eſt viridis, in alia aũt ẽ mellei coloris. Succũ aũt emittit melleũ atq; dulcẽ. Talis eſt bon⁹ prędicator, quia color eius. i. conuerſatio debet eſſe viridis per honeſtatẽ, & melleus per dulcorem & benignitatem, quia. ſ. ſe debet oſtendere honeſtum & benignũ, & ſic poterit emittere prædicare. ſ. & dicere ſuccũ dulcem. i. doctrinam melliſluam & ſuauem. Cant. 2. Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora.

De Myrmetica lapide. Cap. 97.

MYRMETICES eſt lapis myricę ſimilis in colore, & inde ſecundum Iſido. ſic eſt dictus, qui compreſſus ſpirat odorem ſicut nardus. Sic vere illi qui more myricę ſunt amari per contritionem, quando terruntur per aliquã temporalem tribulationem, tũc per bonam patientiam quã habent, ipſi emittunt odorem bonæ famæ. Guttur eius ſuauiſsimum. Canti. 5.

De Medo lapide, quem Medeam Plin. vocat, Vincent. autem Mediam. Cap. 98.

MEDVS eſt lapis de Media regione, nigri vel viridis coloris, q valet contra aliquas paſsiones, ſed ſi aqua calida reſolut⁹ in potu aſſumatur, interficit vomitu ſic potantem, ſtomachumq; ſubuertit, ſi vero frõs inde lauetur, mirabiliter excoriat & viſum tollit & lędit, inducentes penitus cęcitatem. vt dr̃ in Lapidario, & ſm Dioſc. Iſte lapis ſignificat malam mulierem, vel ꝑſonam luxurioſam, quæ re vera quando in aqua carnalis voluptatis reſoluitur, tunc alijs venenoſa efficitur, ſ. ꝑp ſua mala verba & exempla. Nã q eam biberint & ſibi incorporauerint eã imitando, & frontẽ. i. exteriorẽ apparentiam & conuerſationẽ ex ea lauerint ſe ei cõformãdo, & iucunditatẽ eius ſectãdo, ſtatim pro certo ſtomachus. i. conſcientia ſubuertitur per inordinatam affectionẽ vel cogitationẽ, frons. i. exterior apparentia lędit & excoriatur per malã conuerſationẽ, & ſic iſti excęcantur per ignorantiã & obſtinationẽ, & vſq; ad mortem. i. quamdiu viuunt, ſemper vomunt per bonorum documentorũ reiectionẽ, quia vere per malam mulierẽ multi alij pereunt & excœcantur, obſtinantur & diffamãtur. Idẽ talibus dr̃ Hiere. 3. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Vel dic totum de peccato luxuriæ.

De Melchite. Cap. 99.

Lapidem hunc Plinius Melocitem vocat Vincentius verò Melchitem.

MELCHITES ẽ lapis viridis, ſimilis ſmaragdo in colore multũ eſt mollis, & valet ad cuſtodiendum infantiũ cunas, & prohibet a nociuis caſibus, ſecundũ Dioſc. Talis eſt mollities pietatis & cõpaſsionis, q̃a vere prohibet a nociuo caſu pctĩ & inferni, & infantes. i. hoĩes pios & humiles cuſtodit. ſ. ab oĩbus nocumentis. Vel dic q hoc eſt & debet eſſe bonus ꝑlatus, quia vere ipſe debet eſſe ſimilis ſmaragdo. i. Chriſto, colore. i. exterius quarum ad ſtigmata, debet eſſe mollis per pietatem, viridis per honeſtatẽ, & ideo cunabula infantium ſuorũ. i. eccleſiã vel religionẽ ſibi commiſſam debet illæſam cuſtodire, & a caſu etiam pctõrum ipſam ſuis precib⁹ ſemper ſeruare, vel ẽt a caſu temporalis aduerſitatis. Ideo ipſe debet cuilibet dicere illud Hiere 49 Relinque mihi paruulos &c. & viduæ tuæ in me ſperabunt.

De Marmore in generali. Cap. 100.

MARMOR eſt in lapis eximius, q maculis & coloribus cõmendat, & quorũ multa ſunt gña, alia alba, 1
alia nigra, alia virida, alia purpurea, quæ non tm̃ a rupibus excidũtur, verũetiam in locis planis ſæpius inueniuntur, vt dicit Iſid. Sic verè boni & iuſti diuerſimode ſunt variati, q̃a alij ſunt nigri ꝑ humilitatẽ, alij albi per caſtitatẽ, alij virides ꝑ honeſtatẽ, alij purpurei ꝑ charitatem, vel per ſanguineam martyrij acerbitatem, alij ét coloris aurei ꝑ ſapiẽtiæ claritatẽ, alij ſunt duri ꝑ cõſtantiæ firmitatẽ, aliũ molles ꝑ clemẽtiæ pietatẽ, & ſic in ædificio domos eccleſiæ, diuerſimode ſituantur, q̃a ſm illud Eccl. 37. Nõ oĩbus oĩa cõueniũt, q̃a ſm Apl̃m 1. ad Corint. 12. Diuiſiones gratiarũ ſunt &c. Et iſti nõ ſolũ inueniũtur in rupibus. i. in ſtatib⁹ ꝑfectis & religionibus, imo ét in locis planis. i. in mũdo & in ſtatibus ſecularibus. ¶ Marmor eſt lapis cæteris lapidibus fortior & ſolidior, pulchrior & lucidior, & ét frigidior, & ideo exinde fiunt colũnę fortiſsimę ad ſuſtinendũ ędificia. Fiũt ét ex inde vaſa ad continendũ & ſeruandum aromata Fiunt ét inde altaria ad celebrandum tumbę ad mortuos tangendum, menſæ pulchræ ad conuiuandũ. Et in venis marmorum ſecundum Iſido. inueniuntur multoties lapides precioſi. Talis eſt vir ꝑfectus quia fortis eſt & ſolidus ꝑ perſeuerantię lõganimitatem, & patientiæ vel conſtantiæ firmitatẽ, lucidus ꝑ ſcientiæ claritatem, frigidus ꝑ caſtitatẽ, pulcher ꝑ honeſtatẽ, & in eius venis interius. ſ. in corde debet habere lapides precioſos. i. virtutũ multiplicitatem. Et ideo ex talibus marmoribus & perfectis debent cõſtrui colũnæ ędificij eccleſiæ. i. prælati, q more colũnæ habẽt eccleſiã ſuſtẽtare. Eccl. 26. Colũnæ aureæ ſup bases argenteas,

fundamenta æterna ſup petrã ſolidã. Nã iſti ſunt colũnæ ad eccleſiã ſuſtinendũ, altaria ad celebrãdũ. ſ. eccleſiaſtica ſacramenta. Iſti ẽt ſunt vaſa ad aromata virtutũ continendũ, tũbę ad peccatores & pauperes ſubditos ſpũaliter & tpaliter tegendum & defendendũ, menſę ad pauperes reficiendũ, qa vere talis debet qlibet vir pfect⁹ & maximè ꝑlatus eſſe. ¶ Marmor eſt lapis du
3 rus & frigidus, q pp ſui duritiẽ de facili nõ ſculpitur nec celatur. Sic multi ſunt ita duri p obſtinationẽ, & frigidi p indeuonẽ, ꝙ nõ poſſunt de facili ſculpi vel celari per correctionẽ. Eſa. 48. Sciui. n. qa dur⁹ es tu. ¶ Marmorei lapides nõ ferro ſed plũ
4 bo ſecantur. Nã pp ſui duritiẽ nec calybe, nec ferro, nec ſerra, nec malleo ſerrant aut ſecant, ſed qđ mirũ eſt, p laminã plumbeã molliſsimis aſſeribus interſertã, ab artificibus ſcindunt & ſecantur, ſm Iſidorũ. Sic vetè ita ſunt qdam duri & frigidi per obſtinationem & indeuotionem, ꝙ non poſſunt ſcindi, corrigi. ſ. vel domari ab ipſis artificibus & prælatis ferro aut chalybe. i. duris & aſperis verbis & correctionibus, & ideo tunc debet adhiberi plumbum molle. i. dulcis & benigna monitio, & ſic melius ſcindentur & corrigentur, quia ſæpiſsimè accidit ꝙ ille qui per auſteritatem non corrigitur, per benignitatem facilius emendatur, quia ſecũdum Greg. Plerīq; inter tormenta remanẽt incorrecti, qui dulci monitione adhibita corrigũtur.

De Nitro. *Cap. 101.*

2 NITRVM eſt lapis ſubalbidus & lucidus, ſali ſimilis in ſapore & valore. Virtutem. n. habet attractiuã, diſſolutiuam, & conſumptiuam & abſterſiuam, & ideo de eo fiunt mdicinæ, & exinde veſtium ſordes abſtergunt, ſm Iſid. li. 16. c. 2. Per iſtud nitrũ chariſsimi qđ eſt amarũ, intelligo pœnitẽtiã & correctionẽ, q̃ ſm Apĩm ad Hab. 12. nõ videt in pñti eſſe gaudij, ſed mœroris. Quia vere iſta eſt aĩæ medicina. Nãq; iſta vitia & pctã diſſoluit p cõtritionẽ, abſtergit p cõfeſsionem cõſumit p ſatisfactionẽ & ſordes veſtiũ. i. maculas malę exterioris cõuerſationis (q̃ p veſtes denotat) eluit atq; lauat. Leuit. 15. Lauabit veſtimenta ſua, & immũdus erit vſq; ad veſperã. ¶ Ni
3 trũ eſt vena terræ, q̃ licet ſit ſalſa & amara, tñ multũ eſt medicinalis, eſt. n. leuis & alba vel rubea, viſcoſitatẽ conſumit, faciem clarificat, pediculos de capite tollit, vermes auriũ necat, caliginẽ oculorũ detergit, hydropiſim & paralyſim linguæ ſanat, venenũ mortificat atq; fugat, ſm Dioſc. & Pla. talis debet eſſe ꝑlatus & qlibet vir pfectus, qa vere debet eſſe leuis p voluntariã paupertatẽ, albus p caſtitatẽ, rubeus p charitatẽ, molis per pietatẽ, ſalſus & amarus p correctionis auſteritatem, & ſic erit alijs medicinalis p doctrinę & virę ſctitatẽ. Nã bonus prælatus caliginẽ ignorantię tollit, quia. ſ. ſubditos inſtruit pdicando, paralytim pigritiæ & hydropiſim auaritiæ tollit, & pediculos. i. malos affectus de capite intẽtionis aufert, vermes auriũ. i. adulatores exterminat, viſcoſitatẽ carnalitatis & luxuriæ eliminat & abſtergit. Vel expone de contritione vel correctione, q̃ licet amara, tñ medicinalis eſt, qa faciẽ cõſcientiæ mũdificat, pediculos malarũ affectionũ necat, viſcoſitatẽ luxuriæ cõſumit, hydropoſim auaritiæ tollit, & paralyſim linguæ. i. verecũdiã confitendi ſanat. Vel expone de memoria mortis, vel de correctione. Hier. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris. ¶ Nitrum de
3 aqua maris in ęgypto calore ſolis coagulatur, ſicut & ſal. Et eſt nitrũ, albũ, leue & tenerũ, mundificatiuũ & medicinale. Sic verè aqua maris. i. vir amar⁹ & pctõr qñ calore tribulationũ ſiccat, & ſolis Chriſti influẽtia & inſpiratione tangit, tũc cõuertit in nitrũ. i. i virũ pfectũ & iuſtũ & fit alb⁹ p caſtitatẽ leuis p paupertatẽ, tener p pietatẽ, amar⁹ p cõtritionẽ, ſordiũ & pctõrũ mũdificatiuus per prædicationẽ, & ſic fit aliis medicina p ſuam bonam doctrinam & conuerſationem, ſicut omnia patet in Paulo, quia altiſsimus de terra creauit medicinam &c. Eccl. 38.

De lapide Noſeth, ſeu Noſe ſecundũ Vincentiũ, ſeu alias Botrace, quem Alb. Niſum vocat, vt eſt in horto ſanitatis. Nec aliã eſſe putẽ hanc gemmã quã Batrachitã, de qua Pli. li. 37. c. 10. C. 102.

NOSETH. i. capraldina, lapis eſt ſubalbidus vel vari⁹, qui in bufonis capite reperitur, & inde extrahitur, & forti vino mũdificat, & in eo qñq; forma bufonis & figura apparet, & valet contra venenũ, quia ſi venenũ præſens fuerit, iſte lapis (& maximè varius) manum tangentis adurit, ſm Dioſ. Buffo eſt diabolus, cuius corpus eſt inuidus, lapis hic eſt hõ q pro certo in corpore buffonis diaboli. i. in ſtatu pctĩ, vel in amore mundi multoties inuenitur, ſed qñ exinde extrahitur, & ad pœnitentiã vel religionẽ cõuertitur p prædicationem vel Dei inſpirationẽ, & a veneno pctõrum mundificat p confeſsionẽ, tũc vere efficit optimus cõtra venenũ pctõrum, qa ſicut dr ad Rom. 5. vbi abundauit delictũ, ibi ſuperabundauit & gra. In ipſo tñ ſemper debet apparere forma buffonis. i. cognitio & recordatio ſui mali ſtat⁹ pręcedentis per amarã contritionẽ. Recordamini prioris ſeculi. Eſa. 46. Vel dic ꝙ multi licet de buffone. i. de mundo extrahant, & ad religionẽ conuertantur, ipſi tñ ſemper repręſentant per ſuam malã conuerſationem formã buffonis. i. vitam & apparentiã ſecularẽ, ſicut patet de multis religioſis & clericis, qui ſunt mercatores & vſurarij, ita ꝙ in ipſis primæ cõuerſationis ſigna ſemp apparẽt.

De Onyce lapide. *Cap. 103.*

ONYCHINVS lapis eſt rubens vel niger, ſemper ta- 1
men eſt Zonis candidis circũcinctus, vt dicit Iſid. Sic verè ſiue ſimus nigri per pœnitentiam & humilitatem, ſiue rubei per feruorem & charitatẽ, tñ ſemper debemus eſſe cincti Zona candida caſtitatis. Zonã habebat auream ſup renes. Apoc. 1. ¶ Onychinus ſm Dioſc. multas habet 2
malas conditiones, qa in portante ſe excitat triſtitiã & timorẽ, nutrit iracundiã & furorẽ, generat diſcordiã & lites, & de ore infantium facit cadere ſuperfluam ſalinã. Talis eſt mũdana proſperitas, quia vere ad literam hæc excitat triſtitiã & timorem, ſp. n. timet diues ꝙ ſua ſibi pecunia ſubtrahatur. Eccl. 5. Saturitas diuitis nõ ſinit eũ dormire. Exemplum de Cain, qui in tempore poſſeſsionis ſemper habuit caput tremulum. Saliuam ẽt malorum verborũ & impudicorũ facit emitti, ſ. ab infantibus. i. ab immundis luxurioſis. Matt. 17. Quotiẽs apprehẽdit eum, allidit eũ, & ſpumat & ſtridet. Lu. 9. Marci. 9. Et ſicut ad oculũ videtur, iſta generat diſcordias & lites, qa propter talem poſſeſſionẽ & mundi proſperitatẽ oẽs mũdanorũ diſcordię generant. Figura Gen. 13. vbi Loth & Abrahã nequibant habitare communiter, eo ꝙ eſſet poſſeſsio eorũ nimia. Vel per onychinam qui eſt ardentis coloris intelligo amorẽ mundanũ, & dic oĩa ſicut ſupra. Vel dic ꝙ onychynus q erat vnus de lapidib⁹ in veſte Aarõ ſignificat cõſiderationẽ mortis iudicij & inferni, quæ re vera timorẽ & mœrorẽ inducit, triſtitiã & dolorem de pctis generat per contritionẽ, & ſpumam pctõrum facit de ore emitti per confeſsionẽ, & Aarõ. i. quilibet eccleſiaſticus vel ſacerdos ſemper debet iſtũ lapidẽ. ſ. conſiderationem in ſeipſo portare, dicẽs cum ꝑs. Timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebrę. Et iſte lapis dicitur niger per mortis conſideratã pallorem, rubeus per ignis inferni cõſiderati ardorem.
¶ Onychinus naturæ ſpecularis eſt polite, & ideo more ſpecu 3
li imagines & repræſentat, obſcure tamen, vt dicit Dioſco. Talis eſt ſcientia ſecularis, quia vere licet repręſentet imagines. i. rerum veritatem, non tamen dulcidè neq; planè, ſed inuolutè & obſcurè, & iſta lites & iras ſuſcitat. Vel illa eſt ſcriptura vel fides &c. ſicut ſupra. Vnde 1. Corint. 13. Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate &c.

De Orite lapide, quem Plin. a quibuſdam & Syderitem vocari dicit. li. 37. c. 10. *Ca. 104.*

ORITES eſt lapis niger, vel viridis, vel varius, cuius ſubſtãtia eſt quaſi ferrum, geſtatuſq; cuſtodit a morſibus reptilium, & mulierem ſe portãtem prohibet imprægnari, & ſi imprægnata fuerit, facit abortiuũ. Tales eſt malus prælat⁹ vel princeps, quia eſt niger per malam cõuerſationem, varius per falſitatem & cauillationem, ferreus per indeuotionem, crudelitatem & obſtinationem. Iſte. n. ſubditos ſuos ſupra quos portatur, & quib⁹ præeſt, licet eos ſeruet a reptilium. i. a raptorum aliorum morſibus & rapinis, tamen quia ipſe eos rodit & deuorat per rapinam, ideo prohibet ne imprægnentur per diuitias, imo ſi ſint prægnantes. i. pleni & diuites, ipſos facit abortire, & fructum diuitiarum perdere & exire, quia regnãtibus impijs ruinæ hominum. Prouer. 28. Ipſi. n. ſeruant eos ab alijs, vt eos ſoli rodant. Vel dic ꝙ hic lapis eſt peccatum mortale, quod non ſinit animam imprægnari gratia & virtute, imo fœtum bonæ voluntatis & cõparationis necat, interficit & occidit. Vel expone de tentatione.

De

De Optalio lapide, quem Plin. li. 37. c. 6. Opalum vocat. Cap. 105.

1 OPTALIVS eſt gemma diuerſarum gemmarũ coloribus fulgens. Nam in ea carbunculi ignis, purpura amethyſti, viriditas ſmaragdi, & ſinguli colores ſub quadam diuerſitate ſplendent, & quot colores tot creditur habere virtutes, ſecundum Iſido. Sic vere vir perfectus debet habere colores. i. apparentias & imitationes diuerſorum lapidum & ſanctorum. Nam hic debet habere ignem feruentis charitatis, purpuram ridentis alacritatis, virorem fulgentis honeſtatis, q. ſ. viſum recreat & confortat, & quot habet colores apparentiæ et cõuerſationis exterius, tot dẽt habere valores & virtutes ſanctitatis & caſtitatis interius. Iſta parent in beato Martino, qui in ſtatu militari fuit purpureus & affabilis & gratioſus, in ſtatu clauſtrali fuit igneus & charitatiu⁹, in ſtatu pontificali fuit honeſtus, viridis & delectabilis. Eze. 16. Veſtiui te multis colo-

2 ribus. ¶ Optalius oculos ſe geſtantis acuit & clarificat, ſed oculos circunſtantium obnubilat & offuſcat, intantum q̃ nec percipiunt nec audiunt vel vident quæ circa ſe fiunt, & ideo ſecundum Lapidarium, Aſſeritur furtis tutiſsimus eſſe patronus. Talis eſt ſcientia mundana, quia vere licet acuat oculos & intellectus eorum qui eam habent, tamen oculos eorum qui eam nõ habent, ſ. ſimplicium, obnubilat & offuſcat. Nam iſti fures calidiſsimi qui iſtum lapidem habent, ſ. ſcientiam mundanam, ita incantant & obnubilant ſuos pauperes vicinos & alios circunſtantes, ſuis. ſ. fallacijs & cautelis, q̃ pro certo ipſi neſciunt qđ circa ſe agatur, ſ. de negocijs quæ tractantur, & ideo iſte lapis. i. iſta ſcientia, tutiſsimus eſt patronus ipſis furibus. i. fallacibus & iniquis, quia. ſ. mediante ea faciunt de alijs quicquid volunt, quia & principes & alios ducunt ad ſuæ beneplacitum voluntatis. ad Roman. 16. Per dulces. n. ſermones decipiunt mentes innocentium.

De Petra in generali. Cap. 106.

1 PETRA dicitur ſolida ratiõe, & dr̃ petra, quaſi pę netrans pedes, lapis, quaſi lędens pedem, ſilex dr̃ ab excudendo ignem quando percutitur, ſaxũ ẽt dr̃, eo q̃ de rupibus excidatur. Talis debet eſſe vir pfectus, quia vere debet eſſe ſolidus p conſtãtiæ firmitatẽ & pedes affectuũ ſuorum debet penetrare per diſcuſsionem, & lędere per eorum reſtrictionem, & ex eo debet egredi ignis, ſ. diuini amoris, qñ. ſ. percutitur p tribulationem. Ex eis

2 egredietur ignis in oẽm domum Iſrael. Eze. 5. ¶ Silex eſt lapis durus & frigidus, & tamen qñ ferro vel alio lapide percutitur, ignis exinde videtur egredi vel exire, quia pp duorum corporum colliſionẽ, aer intermedius inflammatur, ſm Iſid. Sic verè licet hõ ſit frigidus per indeuotionẽ, & durus per obſtinationẽ, tamen qñ Deus eum percutit, ſ. interi⁹ p inſpirationẽ, exterius per tribulationẽ, tũc ignis diuini amoris in eo generatur. Ignẽ veni mittere in terram. Luc. 12. Vel dic, qñ ferrũ & lapis. i. duo mali principes & tyranni colliduntur inuicem, ſ. pp terras & tributa, tunc vere exinde generatur ignis rapinæ & crudelitatis, ex quo & per quem aer intermedius. i. ſui propinqui ſubditi & vicini comburuntur & igniuntur, & p rapinam & excoriationem penitus deuaſtãtur, quia vere guerrę tyrãnorũ ſemper ſunt in pręiudicium aliorũ. Egrediatur ignis de Ramno, & deuoret cedros libani. Iudicum 9. Vel dic de imparietibus, ſicut ſupra de calculo. ¶ Lapis fit ex terra quæ p fortem congluti

3 nationem pp ſiccitatẽ &c. Itẽ lapis ex luto viſcoſo &c. ſicut ſu

4 pra de argilla. ¶ Lapis igitur fit ex terra quæ p fortem conglutinationem, & commixtionẽ humoris, conuertitur in lapidem, qui ex diuerſitate terræ, diuerſorum colorũ recipit qualitatẽ. Sic verè qñ in aliquo eſt terra. i. memoria ſuæ terreſtreitatis, & mortis, & humor. i. gr̃a & deuotio, tunc vere in eo generatur

5 lapis. i. conſtantia & pfectio. ¶ Scd̃m Ariſto. Aliqñ fit lapis ex aqua. Nam aliqua ſunt loca & aliquę venę terræ in quibus pp quandã vim mineralẽ aquæ ibi cadentes, ſtatim in lapidẽ conuertuntur. Chariſsimi p iſta loca intelligo ſocietatẽ, quia licet hõ ſit aqua. i. vir mollis & fluxibilis ad pctã, tñ qñ cadit ſuper bonã venam terræ. i. qñ frequentat bonam bonorũ ſocietatem, tunc eorum virtute, doctrina & exemplo efficitur lapis, vel. ſ. fortis & conſtans & pfectus. Iob 38. In ſimilitudinem lapidis, durãtur aquæ. Vel expone econtra, q̃ qñ aqua. i. bona perſona fluida & pia frequentat loca terræ. i. mundi diuitias & bona terrena, vel ẽt malas terrenorũ ſocietates, tũc efficitur lapis, q. d. ſ. fit dur⁹ p obſtinationẽ, ſiccus p incompaſsionem, frigidus p indeuotionem, durus p parcitatẽ, duritiam & crudelitatem. Cor eius indurabitur quaſi lapis. Iob 41. ¶ Inter lapides quidã ſunt 6
raræ cõpoſitionis, qdã fortis, ſolidę & durę, & hoc eſt quia quidam generantur tardius, qdam facilius, & hoc ſm fortitudinẽ agẽtis, & debilitatẽ reſiſtentis. Sic inter hoies quidam ſunt debiles & faciles ad peccandũ, quidã fortes ad reſiſtendũ, qdam faciliter conuertuntur & generantur ad pœnitentiã, quidam aũt difficiliter, & hoc totũ dependet a qualitate agentis virtutis. i. a diuina gratia influente, vel prędicatore docente, & a reſiſtentia materiæ. i. ab obedientia audientis &c. ¶ Lapides diuerſifi- 7
cantur in virtute & colore, ſm commixtionem interiorum qualitatũ, & inde eſt q̃ quidã ſunt virtuoſi, alij nõ, quidã colorati, alij non. Inter coloratos ẽt qdã rubei ſunt alij nigri, alij ſplendidi, & cętera hmõi. Sic verè hoies variantur & diſponuntur ſm qualitatem interiorũ, ſ. affectuũ, cogitationũ & volitionum & quãtum ad virtutẽ operationis, & quantũ ad colorẽ conuerſationis, quia cor hois immutat faciem eius, ſiue in bono, ſiue in malo. Eccl. 13. Et ideo quidam ſunt boni & colorati p virtutem & honeſtatẽ, alij nõ. Inter bonos ẽt quidam ſunt rubei per charitatẽ albi p caſtitatem, alij nigri p pęnitentiam & humilitatem, alij lucidi p ſapientiam & honeſtatem, & cętera hmõi, quia ſm Apoſtolum 1. ad Corin. 15. Stella differt a ſtella in claritate. Et 1. ad Corin. 7. Vnuſquiſq; n. propriũ habet donum.
¶ Virtus cęleſtis influens in terrã, aliqñ ibidem lapidem gene- 8
rat, & tanto nobiliorẽ & meliorẽ, quanto ibi inuenit materiam aptiorẽ, & minus ſuæ influentię reſiſtentẽ. Et ideo qdam lapides precioſi ſm naturã planetarũ & ſtellarum ſe repræſentant & diſponũt, ſicut dr̃ de Topazio, q. ſequit curſum lunæ, ſm Albert. & Baſil. Sic verè in terra. i. in hoie terreno & pctõre aliqñ influit virtus cęleſtis. i. diuina gr̃a, & orationes ſtellarum i. ſanctorũ, & tũc ibi gñatur lapis pcioſus, q. d. ipſe efficitur bonus iuſtus & virtuoſus, & tanto melior, quanto melius diſponitur p bonam opera, & quanto minus reſiſtit virtuti & gr̃æ ſpiritus ſancti, contra illos qbus dr̃ Actuum 7. Dura ceruice & incircuncisis cordibus & auribus, vos ſemp ſpũi ſancto reſiſtitis. Et ideo tales lapides viri iuſti & ad bonũ conuerſi, ſemp debent ſequi naturam planetarũ. i. Chriſti & ſctõrum, hoc eſt dicto, q̃ ſemp ſe debent conformare eorũ operibus & exẽplis. Mat. 8. Magiſter, ſequar te quocunq; ieris. Vel dic q̃ cęlũ eſt prælatus, terra malus ſubditus, planetæ boni ſunt & iuſti viri, quorũ. ſ. influentia, doctrina, exẽplis correctione & oratione terrenus pctõr efficitur aliqñ precioſus, & ideo conuerſationi ſe dẽt talium cõformare &c. ſicut ſupra. ¶ Lapis igitur naturæ eſt fri- 9
gidę & ſiccę, ſolidę, durę & compactę, grauis & ponderoſæ, & ideo centrum petit, & terrã cõprimit & coarctat. Sic vere viri mali ſunt frigidi p indeuotionem, ſicci p incompaſsionẽ, ponderoſi p pigritiam & tepiditatem, ſolidi per obſtinationẽ, duri per crudelitatẽ & parcitatem, & ideo ad terram. i. ad amorem terrenorũ ſemp deſcendunt & defluunt per cupiditatem. Vel expone in bono q̃ lapides ſunt viri pfecti, quia frigidi ſunt per caſtitatem, ſicci per pœnitentiæ auſteritatem, ponderoſi p maturitatem, ſolidi & duri per conſtantiæ firmitatem, & terrã petunt per humilitatem. Exodi 15. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis. ¶ Petræ etiam ſecundum Ambro. dicuntur oſſa terræ, quia. ſ. more oſsium terram ſuſtentant, & comprimunt, ne ſua nimia ſiccitate defluat & ſoluatur. & ideo ſecundum Ambro. qđ oſſa faciunt in corpore, hoc petrę faciunt in terra. Chariſsimi, p terram fęcundam intelligo aĩam viri iuſti, quæ gratia & virtutibus eſt fęcunda. p petrã aũt quę dr̃ a penetrando, vel p lapidem qui dr̃ a lædendo pedem, intelligo mundi tribulationes, quæ nos penetrant atq; lędunt. Sed pro certo iſti poſſunt dici oſſa terræ, quia vere terram. i. animam ſuſtinent, ne. ſ. propter ſiccitatem indeuotionis diſſoluatur & diſsipetur p vitia & peccata. Conſtat. n. q̃ per tribulationem multi arcentur a malo. pſal. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine. Et ſicut lapides terram percutiũt, comprimunt & compungunt, ſic mundi tribulationes nos percutiunt atq; premunt, & nos faciunt compactos & fortes, Multæ. n. tribulationes iuſtorum. pſal. 33. Item per terram intelligo peccatores, qui lapidibus æternæ & temporalis tribulationis læduntur, percutiuntur & præmuntur. Et dabo lapides præ grandes &c. Ezech. 13. Et ideo de Gog dicitur Ezech. 38. Igne & peſte iudicabo eum, & lapidibus immenſis. Et ſicut lapis

quanto plus elongatur a terra, tanto rediens ipſam magis
ferit, ſic æterna tribulatio vel ſententia iudicis quanto plus a
terra i. a peccatore videtur eſſe longe, tanto eos acrius vulnera
bit, quia modo patienter expectat Deus, nolẽs aliquem perire
2. Pet. 3. Vel dic ꝙ petræ ſunt viri iuſti & pfecti, prædicatorea
& prælati, qui more oſsium terram. i. eccleſiam ſuſtinent & ſup
21 portant. ¶ Petra aqua ſuperfuſa non diſſoluitur, veruntamen
ſi aqua guttando & ſtillando perſeuerauerit, paulatim conſu-
mitur & cauatur, vt dicit Grego. Sic viri conſtantes & perfe-
cti non diſſoluuntur per aquam mũdanæ proſperitatis, licet in
ea ſint abluti, veruntamen ſi ibidem perſeuerauerit, paulatim
conſumuntur & deteriorantur, quia lapides excauant aquæ, &
alluuione paulatim terra cõſumitur. Iob 14. Vel expone de do
22 ctrina ſicut de prædicatore. §. Gutta. ¶ Lapides candentes in vi
no extincti vinum corrumpunt, & in acetum conuertunt. Sic
verè clerici & prælati quando efficiuntur candentes per luxu
riæ & auaritię ardorẽ & extinguũtur per vitia & peccata, tunc
vinum. i. alios ſubditos vel ſeculares per mala ſua exempla de-
23 ſtruunt & corrumpunt. ¶ Lapis quanto a terra altius & longiꝰ
ſeparatur, proijcitur & leuatur, tanto rediens ad terram, in eã
fortius ſe infigit, & eidem profundius copulatur. Sic verè pec-
cator lapideus quanto ad terra. i. a Deo (qui eſt ſuum fundamẽ
tum principium & origo) magis elõgatur per peccatum, quan
do tandem redit & conuertitur per pœnitentiam ad eundem,
tanto ei fortius per charitatem & amorem coniungitur & ad-
hęret, ſicut patet in Paulo & Magdalenæ. Ad Romanos 5. Vbi
abundauit delictũ, ibi ſuperabundauit & gratia. Vel dic ꝙ ter-
ra ſignificat terrenas diuitias, quas quãto quis plus contemnit
quando eſt bonus & perfectus, tanto dum eſt peccator, ad eas
per auaritiam conuertitur ardentius & ipſas quærit, ſicut pa-
tet de multis religioſis, Deum timentibus & a temporalibus
elongatis, qui quando fiunt prælati vel diuites, prę cęteris ſunt
24 auari &c. ¶ In lapide inuenitur multiplex vtilitas. Sunt. n. vti-
les in ędificijs conſtruendis, in plateis ſternendis, pro pontibꝰ
faciendis, pro hoſtibus expugnandis, pro lupis & beſtijs effu-
gandis, pro theſauris regum ampliandis, pro caſtris & ciuitati
bus muniendis, & etiam pro infirmitatibus ſanandis. Talis na-
turæ ſunt bona opera vel virtutes, quia verè per eas cœleſtis
ædificij manſionem nobis conſtruimus, plateas animæ. i. ipſam
conſcientiam ſternimus, pontem bonorum meritorum ad trã-
ſeundum in cœlum facimus, hoſtes noſtros, i. mundum, carnẽ
& diabolum per eas impugnamus, & lupos & beſtias. i. tribula
tiones & tentationes per eas affugamus, caſtrum noſtræ con-
ſcientiæ munimus, & theſaurum cordis noſtri ex eis ditamus
& etiam ampliamus, & eandem animam ſanamus, & peccatorũ
infirmitates curamus. Ideo de anima canitur, Fundabo te in ſa
phiris, & ponã portas tuas in lapides ſculptos, & oẽs terminos
25 tuos in lapides deſiderabiles. Eſa. 54. & Apo. 21. ¶ Licet lapides
ſint vilis & rudis naturæ, tamen ad vſus hominum vtiles ſunt,
& ad conſtruenda ædificia ſpecialiter ſunt dicati. Sic licet bo-
ni & humiles in mundo iſto ſint pauperes & viles & nullius ap
preciationis, tñ apud Deum vtiles reputantur pro ædificijs ec
cleſiæ & militãtis & triumphantis congruæ fabricãdis. Vel dic
de peccatoribus, ꝙ licet ſint viles & mali, bonis tamen ſunt vti
les quo ad multa, quia omnia bonis in bona conuertuntur. Ec-
26 cleſi. 39. ¶ Lapides igitur primo de minera extrahuntur, extra-
cti quadrantur, & multis ictibus poliuntur, deinde ordinatè in
ędificio collocantur, maiores minoribus ſupponuntur, mediã-
te cemento inuicem colligantur, & deinde varijs coloribus pi-
cturantur. Sic verè chariſsimi adhoc ꝙ ædificium paradiſi con
ſtruatur, neceſſe eſt ꝙ primo lapides. i. peccatores de minera. i.
de amore mundi & ſtatu peccati extrahãtur & cõuertãtur, de-
inde ictibus tribulationum & pęnitentię in hac vita ſculpãtur
& per virtutes & perfectiones celentur & quadrentur, & ſic
poſt mortem in ędificio cœleſtis Hieruſalem ordinate, ſ. quili-
bet ſecundum proprium meritum locabuntur, & cemento in-
diſſolubilis charitatis inuicem ligabuntur, & picturis. i. varijs
dotibus & corporis & animæ depingentur. Ideo de iſta ciuita
te canitur. Tonſionibus, preſſuris expoliti lapides, ſuis co-
aptantur in locis &c. In hymno. Nam per multas tribulatio-
nes oportet nos intrare in regnum Dei. Actuum 14. Vel dic ꝙ
in eccleſia vel religione illi qui primo extracti ſunt de amore
mundi, & per pœnitentiam politi, debent poni & ordinari, ſci
licet in officijs & dignitatibus vnuſquiſque ſecundum meri-
tum & virtutem, & cemento charitatis ita debent vniri, vt nũ-
quam per lites & diſcordias diuidantur, & picturis bonæ con-
uerſationis debẽt eſſe colorati, & illi qui ſunt maiores, ſ. in gra-
tijs & virtutibꝰ, officijs & dignitatibus, debent eſſe alijs inferio
res, ſ. per humilitatem, quia quanto maior es, humilia te in om-
nibus. Eccleſiaſtici 3.

De Marmore pario. Cap. 107.

PARIUS eſt genus marmoris ſecundum Iſido-
rum candidum ſecundum glo. Heſter 1. & ideo
in regum ædificijs habet locum. Talis eſt virtus
caſtitatis, quia candorem continet puritatis, &
ideo in ædificio regio Chriſti præcipuum ha-
bet locum, ſcilicet in paradiſo, vel in anima. Figura Heſter
1. vbi dicitur quòd in conuiuio regis Aſſueri & in palatio ſuo
erat lapis parius. Sic in æterno Chriſti conuiuio caſtitas vel
perſona caſta.

De Praſio lapide. Cap. 108.

PRASIUS eſt lapis viridis ſicut porrum, & quã-
doque inuenitur cum guttis ſanguineis & can-
didis, & ideo propter virorem viſum habet con
fortare. In lapidario autem dicitur, Vtile nil
præfert niſi quòd viret, & decet aurum. Iſte la-
pis ſignificat honeſtatem, quę in conſpectu alio
rum viret & ridet per ſpecioſitatem, & maximè quando ibi re
ſultãt guttæ candidæ caſtitatis, & guttæ ſanguineæ charitatis,
quia tunc viſum aliorum confortat & delectat, quia delecta-
bile eſt oculis videre lumen. Eccleſiaſticis 11. Et ideo aurum,
id eſt perſonam iuſtam & ſapientem & decet habere talem la-
pidem, ſcilicet honeſtatem.

De Pyrite lapide. Cap. 109.

PYRITES eſt lapis colore et quaſi valore igneus &
fulmineus, quia ſi quis ei approximat, ignem ſtatim
ſcintillãs emittit. Et de hoc dicitur in lapidario? Tã-
gi vult leuiter, blandaque manu retineri, Nam preſ
ſus nimium digitos tangentis adurit. Tales ſunt impatientes
& iracundi, quia vere naturam habent fulminis ſeu ignis, ſcili
cet ad alios deuorandum & diffamandum. Nam ſi aliquis eis
applicet ignem hoc eſt dictu, ſi eis det aliquis occaſionem ira-
ſcendi, ſtatim pro certo emittunt ſcintillas, id eſt verba & ope
ra iracundia inflammata. Eccleſiaſtici 20. Apertio oris eius in-
flammatio. Et ideo oportet quòd tales tangantur blande & le-
niter, quòd ſcilicet ſupportentur & ſuſtineantur, & eis blandia
tur, quia ſi dure tangerentur vel corrigerentur, ſtatim tangen
tem, arguentem ſcilicet vel improperantem comburerẽt. diſ-
famando, & per verba vel operã inuadendo. Eccleſiaſtici 9.
Colloquium enim eius quaſi ignis exardeſcit. Et ideo bene
docet ſapiens Eccleſiaſtici 8. Ne incendas carbones peccato-
rum, arguens eos.

De Pionice. Cap. 110.

*Lapis hic apud Vincentium Peanites dicitur, & allegat Ar-
noldum & Lapidarium. Plinio vero in Solino Peanitides.*

PIONICES eſt lapis qui dicitur eſſe fœmi-
nei ſexus. Nam certo tempore concipit & pa-
rit conſimilem lapidem, & confert prægnanti-
bus, ſecundum Dioſco. Talis eſt pro certo bea-
ta virgo, quæ cum ſit fœminini ſexus, ſine tamen
adiunctione ſeminis virilis, certo tempore, ſci-
licet præfinito a patre, alium lapidem precioſum, ſcilicet Chri
ſtum Dei filium peperit & concepit, quia Ecce virgo cõcipiet
& pariet filium. Eſaiæ 7. Et ideo prægnantibus dicitur valere,
ſcilicet ſuis pijs orationibus & deuotionibus eas in partu & in
alijs periculis adiuuando. Eſaiæ 66. Nunquid ego non partu-
riam, qui alios parere facio? quaſi diceret, ſic. Vel dic ꝙ iſte la-
pis eſt bonus prædicator, qui. ſ. debet eſſe fęmineus per pieta-
tem, & alios lapides, ſ. viros iuſtos debet generare & produce
re, ſ. ad charitatis vel fidei vnitatem ſuis doctrinis & exemplis
1. ad Corinth. 4. Per euangelium ego vos genui. Et ad Gala 4.
Quos iterum parturio. Et ideo talis eſt vtilis prægnantibus. i.
qui bonum propoſitum conceperunt, quia. ſ. vtile eſt talibus
audire prædicationem.

De Panthero lapide. Cap. 111.

Phanterus dicitur hic lapis apud Vincentium ex lapidario, & ex libro de natura rerum Panthera. Et forſitam lapis hic eſt quem Plin. lib. 37. c. 11. a colore pellis pantheræ pardalium vocat, niſi fortè Panchros legatur, quem idem ex omnibus penè coloribus dicit conſtare.

1 PANTERON eſt lapis multorum colorum. Nam
niger & rubeus, viridis, pallenſq; videtur, purpu
reus, roſeus, & hic ſi in ortu ſolis inſpiciatur, ho-
minem illa die facit inuictum, ſecundum lapida-
rium. Talis eſt Chriſtus vel beata virgo, quia ve-
re in ea reſultant omnes colores virtutum & pfe
ctionũ. Eſt.n. in ea rubor charitatis, pallor honeſtatis, viror ca-
ſtitatis, purpura patientiæ & firmitatis, & roſa etiam fragrãtiæ
& famoſitatis. Et ideo ſi in mane ad litteram per orationem &
deuotionem conſideretur & requiratur, hoiem pro certo facit
audacem ad bonũ aggrediendũ, & inuictum.ſ.a mundi tribu-
lationibus & tentationibus. vnde Bern. Taceat tuas miſericor-
dias beata virgo, qui te fideliter inuocatam, in ſuis neceſsitati-
bus nõ ſenſerit adiutricem. Vel põt exponi de quolibet ſancto.
& per purpuram intellige martirium, ſi ſit martyr.

De Plumbo. Cap. 112.

1 PLVMBVM in terra inuenit, & eſt primo quæ-
dam terra nigri & calculoſa, quæ per decoctio
nem purgatur, & in plumbi ſubſtantiam tranſ
mutatur. Sic verè multi qui in principio ſunt
terra quantum ad vitia & pctã, nigri per malã
conuerſationem, quando decoquuntur in for-
nace tribulationis, efficiuntur plumbum.i. viri iuſti, molles &
teneri per pietatem, & ponderoſi per maturitatem. Iob 28. Fer
2 rũ de terra tollitur. ¶ In locis vbi effoditur aurum inueniũtur
quidã lapilli cũ mina auri, qui cũ in fornace flagrãt, tunc mina
in aurum, lapides vero in plumbum penitus diſſoluũtur, & ſic
plumbum & aurum ab eiſdem locis & mineris extrahũtur, ſe-
cundum Iſidorum. Iſte locus eſt mundus, vbi pro certo inueni
tur minera auri & plumbi.i. perfectorum & imperfectorum cõ
gregatio, quia in eadem ſocietate ſemper ſunt boni & mali, nec
etiã alter ab altero diſtinguitur, niſi quando iſti ponũtur in for
nace tribulationis vel religionis, q̃a tunc incipiũt ab inuicem
diſtingui. Nam boni conuertuntur in aurum, quia.ſ. in tribula
tione efficiuntur aurei & rutilantes per bona exẽpla, mali au-
tem fiunt plũbum & plumbei, ſ. ponderoſi per auaritiam, nigri
per malam conuerſationem, tingentes & maculantes ſe contin
gentes per mali exempli dationem. Idem.n. fons emanãt dul-
2 cem & amaram aquam. Iaco. 3. ¶ Quandoq; de eadem minera
conflatur album plumbum & argẽtum, & plumbum nigrum.
Nam quando terra illa in fornacem mittitur, tunc primo exit
plumbum nigrum, vt dicit Iſido. Fornax eſt religio. Illa terra
ergo quę in iſta fornace ponitur.i. illi qui de mundo ad religio-
nem conuertuntur, diuerſimode finiuntur, quia quidam fiunt
plumbum album per caſtitatem, alij argentum per eloquentię
& ſcientiæ ſonoritatem, alij autem fiunt plumbum nigrum,
quod.ſ. inficit tangentem per malæ ſuæ conuerſationis fœdita-
tem, ſicut ſunt luxurioſi. Ezec. 22. Omnes illi æs & ſtannum &
3 ferrum & plũbum in medio fornacis conſumpti ſunt. ¶ Plum-
bum vel æs in India non inuenitur, ſed margaritis & auro In-
dia eſt referta, ſecundum Iſido. Sic vere in India.i. in paradiſo
non inuenitur plumbum.i. inficientes & inſolentes, æs.i. viri
clamoſi & impatientes, ſed aurum & argentum & gemmæ.i.
viri perfecti & rutilantes. Vel expone de religione vel de ec-
cleſia, vbi tales non debent inueniri. Eſa. 25. Non erit ibi leo,
4 vel mala beſtia. ¶ Plumbum & ferrum licet ſint vilia inter me
talla, tamen multis vſibus ſunt vtilia, & ad opera laborioſa op-
portuna, ſecundum Iſido. Sic vere mundi pauperes licet viles
reputentur inter alios, tamen ad vſum reipublicæ ſunt mul-
tum vtiles. Quæ inhoneſta ſunt membra, vtilitatem habent.j.
5 ad Cor. 12. ¶ Secundum Ariſto. ſulphur groſſum & fœtidum,
& argẽtum viuum & impurum, ſunt materia plumbi, & ideo
propter ſuę materię groſſam impuritatem, plumbum eſt groſ-
ſum & nigrum, fœculentum & impurum, & contingentem
maculat atque fœdat, quę impuritas licet poſſit a plumbo ab-
lui, nunquam tamen poteſt ab eo penitus amoueri. Sulphur
iſtud ſignificat carnem corruptam, argentum iſtud ſignificat
ſanguinem menſtrualem. Quia ergo plumbum.i. homo com-
ponitur ex carne & ſanguine fœtidis & impuris, idcirco pro
certo habet in ſe fœditatem peccati originalis, & vilitatem na-
turæ, & obſcuritatem ignorantiæ, & propter ſuam originalem
fœditatem, illa quæ eum tangit.ſ. anima quæ ei vnitur, infici-
tur & fœdatur, quia per corruptionem carnis, anima contra-
hit originale. Et licet plumbum iſtud poſsit lauari.ſ. in bapti-
mo a fœditate originalis quantum ad culpam, nunquam ta-
men penitus poteſt auferri quantum ad pœnam, quia ſemper
remanet pondus.i. pronitas ad peccandum, & concupiſcentia
carnalis, & obſcuritas ignorantię. Hiere 2. Si laueris te nitro,
& multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es. Vel dic q̃
illi qui ex ſulphure & argento viuo i. ex malis parentibus ge-
nerantur, ſunt plumbum, fœtidi ſcilicet & infecti per malam
conuerſationem, & hoc totum procedit a fœditate materiæ
ſuæ.i. parentum ſuorum, qui ſcilicet eos non bene correxerunt
nec inſtruxerunt. In filijs ſuis cognoſcitur vir. Eccl. 11. vnde
Actuũ. 7. Quales patres veſtri, ita & vos. ¶ Licet ſulphur & ar- 6
gentum viuum ſint fœtida & venenoſa propter exceſſum calidi
tatis, ſunt tamen ſecundum Ariſt. materia omnium metallorũ,
quæ ſunt virtuoſa & precioſa. Sic verè licet aliq̃ ſeculares ſint
venenoſi p̃ diuerſa vitia & peccata, ita q̃ rectè poſſunt dici ſul
phur propter fœtorem infamiæ, argentum viuum propter ar
dorem auaritiæ, ex iſtis tamen quandoque generantur metal-
la.i. boni filij virtuoſi & perfecti, qui ſunt aurei per rutilantem
charitatem, argentei per candida caſtitatem, ferrei per firmita
tem, plumbei per humilitatem &c. Exẽplũ de iuſtiſsimo Eze-
chia, qui fuit filius peruerſiſsimi Achab. 4. Reg. 18. Et ſic de ta
libus poteſt dici illud Ecc. 7. Melior eſt finis orationis quã prin
cipium. ¶ Plumbum eſt metallum groſſum & obſcurum & põ 7
deroſum, fœdum, & maculans ſe tangentem. vnde nũquam ſic
lauari poteſt vel artificialiter dealbari, quin ſemper ſit aptum
tangẽtem maculare. Talis eſt rectè peccator, quia ipſe eſt groſ
ſus per ſuperbiam & vanitatem, compactus per auaritiam &
tenacitatem, obſcurus per ignorantiam & ruditatem, pondero
ſus per malam conſuetudinem, per pigritiam & tepiditatem, fe
dus & fœdans per luxuriam & carnalitatem. Nam per malam
vitam & cõuerſationem & per mala ſua exẽpla alios contingẽ
tes, ſocios.ſ. & vicinos fœdat & inficit & corrũpit, & maximè
vir luxurioſus, quia quicquid tetigerit immundus immũdũ fa
ciet. Nu. 19. Licet etiã dealbetur per exteriorem conuerſatio-
nem, ita q̃ videatur eſſe argentum.i. vir iuſtus per ſuam hypo
criſim & palliationem, manet tamen ſemper plumbum.i. pec-
cator & iniquus, & malæ interius inſunt ei qualitates.i. affe-
ctiones, & ſic alios eſt ſemper aptus corrumpere per exẽplum.
Fac. 5. de hypocriſi, & dic q̃ plumbum artificialiter aliquan-
do ſit album ſicut argentum, ſed tamen nõ deſinit propter hoc
eſſe plumbum, quia ſemper in eo dominantur plumbeæ quali
tates. Expone. ¶ Secundum Hermetem in alchymia ſua, ſi plũ-
bum ſuper acetum ſuſpenderis, cõdemnat eum, quia per acu- 8
men aceti plumbum ſuſpenſum corrumpitur & penetratur, &
in album puluerem diſſoluitur & mutatur, & ſic efficitur co-
lor qui ceruſſa publicè nuncupatur. Plumbum quod eſt com-
pactum & maculat contingentem, ſignificat peccatorem, qui
eſt tenax & compactus per auaritiæ parcitatem, & obſtinatio-
nis ſoliditatem, & alios maculat per malę conuerſationis fœdi-
tatem per acetum autem aſperum intelligo amarã mortis me-
moriam, inferni vel iudicii. Nam ſi homo plumbeus & pecca-
tor ſuſpendatur per cogitationem & frequentem meditatio-
nem ſuper acetum.i. ſuper memoriam ſuæ mortis, ſtatim pro
certo diſſoluetur per contritionem, pulueriZabitur per humi-
litatem, hoc eſt dictu q̃ ſe puluerem reputabit & dealbabitur
per bonam conuerſationem & caſtitatem, & ſic efficietur co-
lor & coloratus per honeſtatem. Accede ergo huc, & intinge
bucellam ſuam in aceto. Ruth 2. Vel per acetum intelligo me
moriam paſsionis Chriſti, & lui aceti, potati &c. per omnia ſi-
cut ſupra. ¶ Item idem. Si acetum ſuper plumbum fuderis, per 9
det virtutem ſuam. Sic verè ſi acetum.i. amarã correctionẽ vel
prędicationem fuderis ſuper plumbum.i. ſuper incorrigibiles
prædicatores, perdit virtutem ſuam, quia.ſ. tales nec corrigun
tur nec emendantur, & ſic in vanum & pro nihilo arguuntur.
Peruerſi enim difficile corriguntur. Eccleſ. 1. ¶ Licet plumbũ 10
ſit nigrum vel vilis coloris, quandoq; tamen per ignem mode
ratum in vermiculum ſeu colorem rubeum trãſmutatur. Si aũt
ignis fortis nimis perſeuerauerit, tũc totaliter deſtruitur, & in
terram & in cinerem & ſuam materiam primitiuam conuerti-

tur atque redit. Ignis eſt aſpera correctio, quia vere licet ho-
mo ſit plumbeus & peccator, & nigri coloris & malę conuer-
ſationis, tamen virtute ignis correctionis & tribulationis effi-
citur pulcher & rubeus, coloratus.ſ. & charitatiuus. Veruntа-
men ſi ignis iſte nimis durauerit, ſi.ſ. tribulatio vel correctio
exceſſerit, tunc corrumpitur & deſtruitur per deſperationem,
& in primam materiam.i. perſonam vilem & peccatricem ite-
rum commutatur. vnde Hierem.6. Fruſtra ſufflauit conflator,
in igne cõſumptum eſt plumbum. Sicut.n. prodeſt homini cor-
rectio temperata, ita ei nocet ſi fuerit exceſſiua. Vel dic quòd
homo naturaliter vilis & de vili ſemine nat⁹, virtute tamē ignis
& caloris naturaliter efficitur rubeus & pulcher, ſ. in iuuentute,
ſed quotidie per iſtum diſiccatur corpus, & tandem per mortē
in ſuam priſtinam materiam, ſ. in terram & cinerem transmuta
11 tur. Gen.3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. ¶ Argētum in
fornace a conſumptione ſeruatur, quando ſibi plumbum ad-
iungitur, & ideo artifices argento purgando plumbum iūgūt,
& ſic plumbum ab igne conſumitur, & argentum illęſum per-
manet & purgatur. Argentum eſt anima, plumbum quod pon
derat, eſt peccatum, quod intantum ponderat ꝙ facit deſcende
re in infernum. Argentum igitur.i. homo qui in fornace tribu
lationis & pœnitentię eſt purgandus & vitiis & peccatis, ne for
te ab iſto igne lædatur & grauetur, adiungat ſecum plumbum
.i. pondus & grauitatem ſuorum peccatorum, conſideret in-
quantum deliquit, & tunc vere iſta fornax non lędet eum nec
grauabit, imo patienter omnia ſuſtinebit, & dicet cum Iob 33.
Peccaui, & vere deliqui, & vt eram dignus, non recepi. & Mi-
cheæ 7. Iram domini portabo, quoniam peccaui ei. Ipſum ta-
men plumbum.i. ſua vitia & peccata deſtruentur & conſumē-
tur, & ipſe per pœnitentiam purgabitur & emundabitur. Vel
dic ꝙ plumbum eſt peccator, argentum eſt iuſtus, qui quando
in fornace tribulationis & tentationis ponuntur, malus ibi con
ſumitur per impatientiam & deſperationem, iuſtus autem ibi
purgatur per patientiam & virtutem, & corrigitur & emenda
tur. Vel dic quòd plumbo molle & tenerum eſt vir pius & cō-
patiens, qui pro certo ſæpe ſe exponit igni tribulationis, vt ar-
gentum.i. viri boni & iuſti non lędantur, & maximè bonus prę
latus pro ſubditis, ſicut Chriſtus pro peccatoribus liberandis
12 mortuus eſt. Exemplo Apoſtoli dicentis ad Rom. 9. Optabam
ego ipſe anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis. ¶ Plum-
bum ſecundum Hermetem. in ſua ebullitione omnia corpora
quanquam ſolida penetrat, & ſoluit etiam duritiam adamantis.
Talis eſt caro quando ebullit per carnalem concupiſcētiam &
tentationem, tunc corpora quanquam dura.i. corda hominum
13 quanquam firma, conſtantia & perfecta, ſoluit & penetrat &
emollit. Eccl.24. Penetrabo inferiores partes terræ. ¶ Plumbū
licet ſit nigri coloris & vilis in igne tamē liquefactum apparet
rubeum atque pulchrum, ſed quando ignis ceſſat & plumbum
frigeſcit, tūc niger priſtinus color redit. Sic verè multi qui ſunt
nigri per vitia & peccata, & vilis coloris per malam conuerſa
tionem, quando ponuntur in igne tribulationum, tunc lique-
fiunt per contritionem, & rubent per charitatem & dilectionē,
ſicut patet de diuitibus, qui quādo infirmātur, tunc pęnitent &
conteruntur, faciunt teſtamenta, & proponuntur emendari. ps.
Cum occideret eos, quærebant eū. Sed vere quādo ceſſat ignis
infirmitatis vel tribulationis, quādo iſti refrigeſcunt & veniūt
ad ſtatum proſperitatis vel ſanitatis, tunc vere nigredo pecca-
torum & priſtinus color redit, quia ita ſunt mali ſicut ante, &
aliquādo peiores. Exemplum de Pharaone, qui in flagellis pro
mittebat emendari, ſed ceſſante flagello, nihil. Fruſtra percuſſi
14 filios tuos, diſciplinam non receperunt. Hiere.2. ¶ Plumbū eſt
frigidū & humidū, ſm Conſtant. nigrum & pōderoſum, & vti-
le eſt multis vſibus medicinę. Talis eſt vir perfectus, quia frigi
dus eſt per caſtitatem, humidus per pietatem, ponderoſus per
humilitatem, grauis per maturitatem, niger per pœnitētiæ ma
cerationem, vtilis medicinæ per doctrinæ Chriſti & vitæ perfe
15 ctionem. ¶ Si plumbi lamina ſuper lumbos ponatur, veneris im
petum reſtringit, vt dicit Conſt. Plumbū eſt onus æternarū pę
narum, vel eſt etiam pondus pęnitentiæ. Eccl.22. Super plum
bum quid grauabitur? Quod ſi pro certo ſuper lūbos.i. in cor-
de ſuper affectiones carnales poſueris, ſtatim venerem.i. appe-
titum luxuriæ refrenabit, & caſtitatem melius obſeruabit.
Vel ſi vis, per plumbum intellige caſtitatem, quæ habet reſtrin
16 gere venerem, vel etiam abſtinētiam. ¶ Puluis plombi valet ad
multas paſſiones. ſecundum Conſtā. quia valet contra apoſte-
mata calida, fluxū ſanguinis ſiſtit, oculos autem abſtergit, ict⁹
etiam ſcorpionum mitigat & draconum. Plumbum fędum eſt
caro, puluis ei⁹ eſt memoria mortis & ſuę puluerizationis, quæ
pro certo eſt homini medicinalis, quia exinde ſanatur apoſte-
ma ſuperbię, fluxus ſaguinis luxuriæ, dolor oculorum inuidiæ,
& ictus ſcorpionum.i. morſus detractionis & malitiæ exinde le
uius ſuſtinentur, quia ſecūdum Hiero. Facile cōtemnit omnia,
qui ſe ſemper cogitat moriturum. Vel expone de pœnitentia,
vel de humilitate.

De Puluere. *Cap. 113.*

PVLVIS dicitur a pulſando, eo.ſ. ꝙ vento vndique 1
pulſetur, & quando cum humore miſcetur, tunc lu
tum ex eo generatur, & poſt aliquando in lapidē in
duratur. Talis eſt perſona leuis, quia vere propter
ſuam inſtabilitatem a vento tentationis vanitatis vel elationis
diſcutitur & pulſatur, vel etiam a vento malarum cogitationū
& affectionum, & quando cum humore deliciarum & carnali-
tatis miſcetur, tunc vere efficitur lutum.i. vir lubricus & luxu-
rioſus, & deinde paulatim efficitur lapis durus.i. vir incorrigi-
bilis & obſtinatus, quia vere ex leuitate voluptas, ex voluptate
luxria, ex luxuria obſtinatio generatur. Iob 38. In ſimilitudinē
lapidis durantur aquæ. ¶ Ex puluere pes polluitur, oculus læ- 2
ditur, aer inficit, & ne ſol appareat impeditur, puluis faciliter
diſpergitur, non faciliter congregatur, in puluere venenoſa re-
ptilia latitant & verſantur, & in eo nutriūtur, veſtis etiā pulue
re maculatur. Tales ſunt diuitiæ, quia vere non facile, ſed cum
labore congregantur, facile tamen modico vento tribulatio-
nis auferuntur, perduntur & diſperguntur, & exinde (quando
ſcilicet nimium diliguntur) pes interioris affectionis, veſtis
exterioris conuerſationis inficitur & fędatur. Ideo bene perci
pit dominus Matthei 10. Excutite puluerem de pedib⁹ veſtris.
Iſte etiam oculos intellectus excæcant, & viſum ſpiritualis di-
ſcretionis turbant, & aerem conſcientiæ obnubilant, ita quòd
ſol, id eſt æterna paradiſi claritas ibi non videtur, nec a diuiti-
bus cogitatur, quia vere amor diuitiarum ipſos intantum excę
cat, quòd non poſſunt niſi de præſentibus cogitare. Ioā.12. Te-
nebræ excœcauerunt oculos eorum. Et ideo in iſto puluere, id
eſt in amore diuitiarum verſantur, quantum ſcilicet ad amorē
& affectionē, vermes & reptilia venenoſa.i. peccatores & aua-
ri, qui ibi nutriuntur & fouentur, & finaliter moriuntur. Eſaiæ
65. Serpenti panis eius puluis. Vel per puluerem intelligo pec-
catum, quia pedes, veſtes, aerem & oculos maculat vt ē dictū,
& in eo peccatores mali viuūt & delectantur & verſantur. Eſa.
66. Anima eorum in abominationibus ſuis delectata eſt. ¶ Pul- 3
uis concuſſus naturam rei a qua reſoluitur, manifeſtat odore,
valore & ſapore, & ideo ſpecies aromaticæ teruntur & pulue-
rizantur, vt earum virtus intrinſeca ſe oſtendat, & vt melius in
uicem miſceantur, compingantur & conficiantur, vt ſic guſtū
comedentis ſuauius alliciant & delectent, & contra morbos &
vulnera medicinæ. Puluis qui parum appreciatur, ſignifi-
cat humilitatem, quæ pro certo parum vult reputari & ap-
preciari. Sed verè iſta ſecundum naturam rei a qua reſolui-
tur, id eſt ſecundum virtutem & perfectionem illius qui ſe hu-
miliat, valorem contrahit & decorem, quia ſcilicet plus debet
humilitas nobilis & ſapientis quàm alterius appreciari, nā me-
lioris eſt valoris & meriti, & ſuauiores famę & odoris. Propter
hoc dicebat ſapiens Eccleſiaſtici 3. Quanto maior es, humi-
lia te in omnibus. Et ideo Deus terit per tribulationes in hoc
mundo ſpecies aromaticas, id eſt viros iuſtos & perfectos, vt
ſic puluerizentur per humilitatem, & vt ſic ſua virtus interior
id eſt perfectio & patientia declaretur, ſicut patuit in Iob,
& vt ſic inuicem melius vniantur et coniungantur per concor
diæ vnitatem, et vt ſic dulcius fragrent per bonam famam, et
vt ſic ſint ſuis exemplis et documentis alijs medicinæ. Ideo
dicebat Iob 7. capitu. Ecce nunc in puluere dormio. et Can-
tic. 4. Veni auſter, perfla hortum meum, et fluent aromata
illius. ¶ Ex pulueribus fiunt antidota & vnguenta carnis 4
mortuæ corroſiua, ſanitatis inductiua, & infirmitatis præ-
ſeruatiua. Puluis eſt memoria mortis & carnis pulueri-
zationis, ex qua pro certo anima ad ſanitatem gratiæ redu-
citur, caro ſuperflua, id eſt carnalis voluptas abſtergitur, &
peccatorum infirmitas præcauetur, quia in omnibus operi-
bus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non pecca-
bis. Eccleſiaſtici 7. Vel expone de humilitate vel pœniten- 5
tia. ¶ Myrrha & thus ad hoc puluerizantur, vt cremata ſu-
per carbones Deo offerantur, & exinde fumus odoriferus

ad Dei

ad Dei gloriam cleuetur. Sic vere boni & iuſti teruntur per aduerſitatem, pulueriʒantur per humilitatem, ſuper carbones incenduntur per charitatem, & ſic Deo offeruntur & immolantur, & ex eis exit odor odoriferus .i. deuota oratio, quæ .ſ. in conſpectu Dei & ſanctorum redolet atq; fragrat. Ecc.
6 50. Quaſi thus redolens in diebus æſtatis. ¶ Ex pulueribus aromaticis confectis liniuntur corpora mortua, ne .ſ. putreſiãt, vel in terram ac cinerem reſoluantur. Sic verè ex dictis & verbis ſacræ ſcripturæ confectis, expoſitis & ordinatis, vnguntur & liniuntur per prædicationem mortui peccatores, ne .ſ. putreſcãt & diſſoluantur per damnationem æternam, & ne putreſcãt per vitia & peccata. Vel ſi vis pulueres iſti ſignificant virtutes vel exempla ſanctorum mortuorum, quæ per bonam famam redolent atq; fragrant, & ſunt peccatoribus medicina.

De Lapide quirim. Cap. 114.

Quirinus apud Vincentium legitur in ſpeculo naturali libro 8. cap 92.

QVIRIM ſecundum Dioſc. eſt lapis qui in nidis Vpuparum inuenitur, qui ſuppoſitus capiti alicuius dormientis, facit dicere & reuelare omnia pectoris ſui ſecreta, & quod ſomnia, dicet dormiendo, & ideo magi diligunt illum lapidẽ, qm̃ per eum multa maleficia operantur, auget .n. mirabiliter fantaſias. Vpupa auis immunda eſt homo luxurioſus & delicioſus. nidus eius eſt taberna, lapis huius nidi eſt ebrietas, quam pro certo ſi quis ſibi appoſuerit, & dormierit in delicijs huius mundi, ſtatim ſecreta ſua pandet & reuelabit, quia ſicut dicitur Prou. 31. Nullum ſecretum eſt vbi regnat ebrietas. Et ad litteram auget ſomnia & fantaſmata .i. vana affectiones & æſtimationes, & ideo magi .i. dæmones iſtum lapidem diligunt, quia multa maleficia .i. tentationes & vitia per eum operantur. Conſtat .n. ꝙ per ebrietatem diabolus inducit hominẽ in multa vitia & peccata. Vel dic ꝙ vpupa auis immunda eſt diabolus, in cuius nido .i. in mũdo inuenitur quirim .i. vana gloria, quę vere facit dici & reuelari cordis ſecreta, quia .ſ. facit occulta bona ſiqua ſint, dici, iactari et dilatari, & fantaſias vanarũ præſumptionum auget, contra illud Sene. qui dicit: Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorũ. Vel dic ꝙ hic lapis eſt timor Dei, qui facit reuelare .ſ. in confeſsione ſua ſecreta vitia & peccata. Diſcooperi humerum, reuela crura, denuda turpitudinem tuam. Eſai. 47. Et ideo valet magis .i. prædicatoribus, qui incantant ſpiritualiter peccatores.

De Quandro lapide. Cap. 115.

Quadras etiam dicitur hic lapis Alberto, ſimiliter & Quadratus, ex horto ſanitatis, vbi auctor Plinium allegat in hunc mundum. Quadratus in Aegypto inuenitur ſimiliter & in æthiopia, & exalbidus eſt.

QVANIDROS eſt lapis vilis coloris, ſed eximię eſt virtutis, ſm̃ Dioſc. & inuenitur in capite vulturis, & valet contra quaſlibet cauſas nociuas, & vbera lacte replet. Talis eſt ſacra ſcriptura, quæ valet contra omnia nociua, & vbera .i. labia replet lacte .i. ſcientia & doctrina, quia .ſ. hominem eloquẽtem facit, & ideo in capite vulturis qui optime odorat .i. intentione hominum deuotorum, qui odorant æternam ſuauitatem, debet inueniri, quia licet ſit vilis coloris quãtum ad apparentiam exteriorem, tñ eximię eſt virtutis quantum ad intelligentiam ſpiritualem. Sed contra dicitur Iob 28. Nec intuitus eſt eam oculus vulturis. vel expone totum de contemplatione & oratione. Vel dic ꝙ hic lapis eſt elemoſyna, quæ pro certo valet contra omnia ſpiritualia & temporalia nocumenta. Elemoſina .n. a morte liberat, Thob. 4. Etiam vbera .i. homines miſericordes replet lacte, ſcilicet temporalis proſperitatis. Lucæ. 6. Date & dabitur vobis. Deus enim plenius eius donat, qui alis miſerentur, quia fœneratur Deo qui miſeretur pauperis. Prouerbio. 19. Et ideo vultures id eſt carnales peccatores iſtũ lapidem, ſcilicet pietatem & compaſsionem & elemoſynam ſemper debent in capite intentionis habere. Lucæ 11. Date elemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Vel dic quòd iſte lapis eſt oratio, quæ tunc temporis eſt habenda quando lac tẽporalis ſubuentionis deficit, & bona temporalia deſtruuntur per pluuiam & ardorem, vt virtute eius lac bonorum temporalium augeatur.

Capitulum. 116.

Ranni legendum eſt, ex Vincentio. Tu vide Hermolaum in Corollario, c. 941.

RAM .i. bolus Armenicus, vena eſt terræ quæ virtutem habet conſtringendi ſanguinem, vndecũque fluat, naturæ .n. frigidæ eſt & ſiccæ. Talis eſt mundiria & abſtinẽtia, in qua eſt frigus diuini timoris, & ſiccitas .i. carnis maceratio. Iſta enim habet poteſtatem reſtringendi ventrem & ſanguinem .i. omnes gulæ & luxuriæ voluptates.

Capitulum. 117.

Vide num eadem ſit hæc gemma cum Aſtroite, quam Ariſtobolon Sudines apud Plinium oculis piſcium ſimilem eſſe dicit, nam nihil apud alios reperio.

RABEN eſt lapillus qui in capite cancri reperitur, & eſt rotondus eſt mollis ſicut pupilla piſcis, frigidus eſt et humidus, virtutemq; habet contra morſus ſcorpionum & canis rabidi, & mundificat dentes, & eſt planus exterius, & interius concauus. Talis eſt vir perfectus, quia planus eſt per ſimplicitatem & veritatem & deuotionẽ, rotundus per obedientiam & ſubiectionem, & ideo talis ſuis verbis & exemplis eſt alijs medicinalis, quia contra morſus venenoſos tentationum interiorum & tribulationum & detractionum exteriorum, ſcit alios adiuuare, & dentes id eſt detractores corrigere & purgare. Eccleſia. 38. Altiſsimus de terra creauit medicinam.

De Sapphiro. Cap. 118.

SAPPHIRVS eſt lapis ceruleus, cœlo ſereno 1
ſimillimus in colore, cęteros excellit ſpecie & valore, ideo gemma gemmarum in lapidario appellatur, ſtellam habet relucentem, per cuius refulgentiam eius virtus & efficacia declaratur. Aliqñ autem habet quoſdã pulueres aureos intermixtos. Hic multas & innumerabiles habet virtutes, quia virtutẽ habet diſcordium recõciliatiuã, caloris & ardoris interioris refrigeratiuam, ſi .ſ. iuxta cordis venas pulſatiles appendatur, quia ſicut dicitur in lapidario, hic membra vegetat, & integra membra reſeruat, febris ardorem refrigerat interiorẽ. Talis eſt per omnia beata virgo, quia vere cœlo .i. Deo fuit cæteris viuentibus ſimilior quantum ad virtutes & perfectiones. Nam iſta omnes alias creaturas excellit & in ſpecie bonę conuerſationis, & in valore virtutis & perfectionis, quia vere illum qui eſt ſtella candida, ſplendida & matutina, (Apo. 22.) .i. dei filium in ſeipſa continuit & portauit, & virgo virginum dici poteſt. Nam ipſa habet pulueres aureos .i. occultas virtutes & perfectiones, per quas rutilat ſicut aurum. Hæc ergo habet virtutem reconciliationis, quia vere per eam reconciliatus eſt Deus cum humano genere, & etiã ipſa cum Deo quotidie peccatores reconciliat & concordat. Membra etiam .i. fideles qui membra ſunt eccleſiæ (vegetat per ſuam gratiam atq; nutrit, ꝙ ea ſeruat integra & illæſa contra tentationes. Nam quãdo circa cor ſuſpenditur, tempore acceſsionis .i. tẽtationis, per deuotionem .ſ. & amorem, tunc ardorem interiorem .ſ. concupiſcentiam carnalem & temporalem refrigerat per ſuam gratiam atque ſedat. Eccl. 18. Ardorem refrigerabit ros. Vel dic ꝙ ſapphirus eſt virtus concordiæ & benignitatis, quæ pro certo quando .ſ. per cor alicuius ponitur, tunc ardorem iracundiæ temperat, & diſcordes reconciliat & concordat, quia verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Eccle. 6. Vel dic de Chriſto qui tentationes ſedat, & peccatores Deo patri recõciliat, & membra etiã temporaliter & ſpiritualiter vegetat per gratiam & humectat, ſi .ſ. circa cor per amorem & deuotionẽ ponitur & ligatur. Ideo dicit ipſe Canti. 8. Pone me ſignaculũ
ſuper cor tuum. ¶ Inuenitur ſapphirus aliquãdo in mineris la- 2
zury, & in ipſis venis & mineris ſapphiri aliquando lapis reperitur qui carbunculus a pluribus nominatur, ſm̃ Dioſco. eo .ſ. ꝙ naſci venis ipſius perhibetur. Et ideo ex natura ſapphiri creditur eſſe carbunculus quadam fauilla cerulea obumbratus. Carbunculus eſt Chriſtus, propter ardorẽ charitatis, Sapphirus eſt beata virgo. In venis ergo ſapphiri .i. in vteru virginis benedictæ fuit inuẽtus carbũculus Dei filius per incarnationem,

tionem,& ideo pro certo mater carbunculi.i.Dei mater & ge-
nitrix nuncupatur, quia vere ea natura & puris ſanguinibus
iſtius ſapphiri ipſe carbunculus Chriſtus contraxit illas ſauil
las ceruleas quas circa ſe habet.i.illam carnem humanam cui
eſt vnitus,quam.ſ. ex virgine Maria matre ſua ibi ſumpſit. vn-
de ipſe poteſt dicere: In vtero matris meæ figuratus ſum caro
3 Sapien.7.¶ Sapphirus virtutem habet confortatiuam, vnde va
let contra tremorem cordis, virtutem etiam habet reſtricti-
uam & lætificatiuam, vnde valet ad ſanguinem, de naribus,
& ſudorem de corpore ſtringendum, ſicut dicitur in lapida-
rio. Talis eſt ſpes de æternis,quia vere iſte eſt quæ triſtitiam &
deſperationem tollit, & mundi deſolationes & tribulatio-
nes confortat,& timorem ſeruilem tollit. pſal. Sperate ergo in
eo omnis congregatio populi. Sanguinem inſuper mundanæ
voluptatis, ſudorem etiam vanarum affectionum habet peni-
tus refrenare. Vel dic φ ſapphirus eſt abſtinentia vel pœniten
tia,quæ ſanguinem & ſudorem.i.carnales affectiones eliminat
4 atque tollit. Math.9. Siccatus eſt fons ſanguinis eius.¶ Sapphi
rus apoſtematum reprimit inflaturas, & maximè valet contra
anthracem,quod eſt apoſtema venenoſum: quia eius venenoſi
tatem & fumoſitatem ad cor aſcendere non permittit, & hoc
certum eſt ſm Dioſco. Talis eſt virtus humilitatis: qa verè om
nem inflaturam & tumorem ſuperbiæ reprimit atq; ſedat,an-
thracem etiã (qui propter ardorem maximum eſt venenoſus)
.i.furorem & ardorem iracundiæ & crudelitatis reprimit, &
eius fumum.i.ipſius malos motus & affectiones ad cor aſcende
re nõ permittit:quia verè vir humilis (qui.ſ.conſiderat cauſas
humilitatis ſuæ. ſ.natiuitatem, mortem, infernum. &c.) non
faciliter dat cor ſuum nec in ſuperbiam, nec in irã, iuxta illud
5 Eccl.28. Memento nouiſſimorum,& deſine inimicari. ¶ Sap-
phirus vim habet veneno contrariatiuam, nam ſi araneam in
pyxide poſueris,& verum ſapphirum in eius orificio aliquan-
diu tenueris, aranea virtute eius victa quaſi ſubito morietur.
Talis eſt oratio vel confeſſio, quia vera ſi ipſam in ore tuo te-
nueris, ſtatim aranea. i. peccatum mortale quod eſt in pyxide
conſcientiæ,deſtruetur. Vel dic φ hic eſt Chriſtus vel beata
virgo,vel etiam quilibet ſanctus, qui quãdo in ore tenetur per
deuotionem,orationem & inuocationem, tunc araneam pyxi
dis.i.tentationem & peccatum cordis,,vel tentationem carnis
6 interficit atque necat.¶ Sapphirus vim habet oculorum cõfor
tatiuam,quia ſcriptum eſt in lapidario. Ea oculis ſordes tollit,
de fronte dolorem. Tales eſt fides quia vere de oculo intelle-
ctus tollit ſordes.i.hęreſes & errores,& ipſum ſanat per diſcre
7 tionem,illuminat et extergit.¶ Sapphirus tollit dolorẽ de fron
te,& vulnera ſanat. Sic pœnitentia de fronte. i. de conſcientia
(quæ Deo apparet,tollit dolorem remorſus,& vulnera quę oc
cidunt animam.i.peccata ſanat. A vulneribus tuis ſanabo te.
8 Hier.30.¶ Sapphirus creditur valere, ſm antiquos) ad reſpon
ſa diuina obtinenda,& ad gratiam a dijs impetrandam, quan-
do.ſ.præſens eſt quando quid a dijs petitur. Et ſicut dicitur in
lapidario: Hic lapis vt perhibent,educit carcere vinctos. Ob-
ductasq; fores & vincula tacta reſoluit. Fertur & ad pacẽ bo-
nus eſſe conciliandam. Sed qui portat eum,caſtiſſimus eſſe iu-
betur. Nam pp immunditiam portatoris virtutem ſuam perde
re conſueuit. Iſte etiam oculos confortat,mentem lętificat,a-
morem ſedat,vlcera ſanat,venenoſa necat, facit hominem au-
dacem & victorem,animum in bonis firmat, tollit inuidiam,
facit hominem humilẽ & benignum. Talis eſt per omnia bea-
ta virgo,quia vere ſi volumus a dijs.i.a Deo & angelis aliquid
impetrare per orationẽ pro certo nos debemus adhibere iſtũ
lapidem.ſ.virginem Mariam,per eius memoriam deuotionem
et orationem,quia vere eius præſentia nobis Deum & Ange-
los placat, & facit quod petimus obtinere. Figura de Heſter,
per cuius interuentionem Iudei Aſſueri gratiam habuerunt.
Vinctos etiam de carcere. i.illos qui ſunt in carcere diaboli.i.
in ſtatu peccati, & cathenis & vinculis malæ conſuetudinis &
complacentiarum ſunt ligati,extrahit & educit.ſ. per ſuam in-
terceſſionem & orationem. Exemplum de Theophilo. Eſa.45.
Portas æreas conteram,& vectes ferreos cõfringam. Hæc etiã
oculos confortat per ſuam bonam cõuerſationem, dulcorẽ &
compaſſionem,quia delectabile eſt oculis videre ſolem. Eccl.
11. Mentem etiam triſtem & deſolatam lætificat,tumorem ſu-
perbiæ,vlcera luxuriæ,venenum malitiæ & inuidiæ ſanat,tol-
lit & abſtergit,facit hominem audacem ad bonum aggredien
dum,victorem etiam contra tentationem & tribulationes hu-
milem pariter & benignum, quia vere beata virgo quando de

uote requiritur, ſeruitur & honoratur, hæc omnia beneficia
ſuo tribuit ſeruitori,ſi tamen caſtè & puro corde & corpore
portetur & requiratur,quia ſi ſit immundus, & luxurioſus,vir
tutem eius non percipiet imo perdet vnde ad Titum 1. Coin-
quinatis.n. & infidelibus nihil eſt mundum. ¶ Sapphirus di- 9
ſcordes conciliat,ardorem ſedat, ſanguinem & ſudorem ſtrin
git,cor & mentem lętificat deſolatam,tumorem apoſtematum
ſedat,venenoſa occidit, vinctos dicitur de carcere educere &
tacta vincula diſſipare. Talis eſt pœnitentia, quia per eam di-
ſcordia Dei & peccatorum tollitur, & inuicem recõciliantur:
ſanguis etiam & ſudor carnalis voluptatis per eam abſtergi-
tur,ardor tentationis extinguitur,hæc etiam tumorem ſuper-
biæ,venenum detractionis inuidiæ & malitiæ, & vlcera luxu-
riæ ad ſanitatem perducit,& vincula peccatorum per eam frã
guntur & diſſipantur, & peccatores de peccati carcere liberã
tur,& ſic mentem deſolatam & deſperatam merito lætificat &
confortat, quia ſ.ſtimulos conſcientiæ timorem mortis & de-
ſperationis pellit,& ſpem ſalutis & gloriæ introducit. Pœnitẽ
tiam ergo agite,appropinquabit.n.regnum cœlorum. Matth.
3. Luc.30. Mar.1. Vel expone de Chriſto, qui vinctos peccato-
res de carcere diaboli liberauit, & cathenas peccatorum diru
pit & confregit, & maximè in paſſione, vbi captiuos & vin-
ctos qui erant in cathenis inferni, liberauit penitus & abſol-
uit. Ideo Zach 9. Tu autem in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti
vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Et adiunge ſi vis §.
ſupra de charitate.¶ Sapphirus eſt lapis precioſus, valens cõ- 10
tra multiplicia nocumenta,veruntamen oportet φ ille qui por
tat eum,ſit caſtus,quia ſi immũdæ & luxurioſæ ſit vitæ,ſapphi
rus circa eum virtutem ſuam perdet, nec aliquid operabitur
aut valebit,ſicut dicitur in lapidario. Sapphirus iſte ſignificat
bona opera vel deuotionem ad Deum vel ſanctos, vel etiã ſciẽ
tiã diuinã,quæ pro certo omnia ſunt precioſa apud Deũ & vir
tuoſa. Sed vere niſi homo qui habet iſta, teneat caſtam vitam,
nihil ſibi prodeſt, quia per infectionem & immunditiam lu-
xuriæ quicquid habet de gratijs & virtutibus,diſſipatur,& ad
nihilum reputat. Vnde Hieronymus in epiſtola: Quaecunque
virtute polleas,quibuſcunque bonis operibus niteas,ſi cingu-
lo charitatis careas,omnia per terram trahes.

De Smaragdo. Cap. 117.

SMARAGDVS eſt lapis viridis coloris, ad vi- 1
rorem cuius aliqua herba vel lapis non attingit.
Nam præ virore aerem inuiridat cõtingentem,
& viroris radios circummittit, ita φ nec etiã ful
gore ſolis viror ipſius hebetatur, & qñ eſt bene
terſus & politus,tunc more ſpeculi imagines rę
pręſentat, vt dicit Iſid. Nero cæſar(inquit idem) gladiatorum
pugnas in ſmaragdo ſpectare conſueuit. Chariſſimi,per viro-
rem qui ſumme inter colores delectat viſum,intelligo honeſta
tem,quæ viſus aliorum & aſpectus reficit & delectat. Smarag
dus eſt vir perfectus, qui pro certo debet habere virorem ho
neſtatis,& dato φ radijs ſolis.i.proſperitate mundana perfun-
datur,nunquam tamen debet omittere iſtum virorem.ſ.virtu-
tem honeſtatis,imo debet regi per pœnitentiam, vt ſic efficia
tur aliorum ſpeculum & exemplum,vt ſic imago cuiuſlibet in
eo reluceat,hoc eſt dictu φ per comparationem ad vitam ſuã,
alij cognoſcant quales ſunt.ſ.mali vel boni, ſibi ſimiles vel diſ-
ſimiles. Exemplifica de quolibet ſancto. Sap.7. Candor.n.eſt lu
cis æternę.&c. Vel per iſtum lapidem qui per cęteris viret,in-
telligo puritatem naturæ angelicæ,ad quam.i.ad cuius ſimili-
tudinem, alia herba vel lapis. i. alia quæcunque creatura non
attingit. Iſti.n.ſunt ſpecula polita & munda, ſm Dionyſium,in
quibus imagines & notitiæ & ſpecies rerum naturalium relu-
cent,quia.ſ.ipſi cognoſcunt res per ſpecies innatas, ſecundum
aliquos,vel imago.i. Dei & trinitatis in eis relucet & apparet.
Sunt.n.ſpeculum ſine macula,& imago bonitatis Dei. Sapien
tię.7.¶ Meliores ſmaragdi de Scythia veniunt,ſm Iſidorũ. Nã 2
ibi colliguntur & inueniuntur,& maximè in vento aquilona-
ri,quia tunc per ventũ iſtum arenæ diſcooperiuntur,& ſic ap-
parẽt lapides & ſmaragdi. Scythia regio frigida ſignificat ſta-
tum aduerſitatis, aquilo ventus durus & frigidus ſignificat
mundi tormenta & tribulationes. Illi ergo ſmaragdi.i.viri ſan
cti & perfecti qui veniunt de Scythia.i. de ſtatu aduerſitatis,
ſunt alijs meliores. Nam ventus aquilo.i.tribulationes mundi
& aduerſitates ab eis rejciunt arenam. i. mundi diuitias &
proſpe

proſperitatē, & iō ſunt alijs puriores & meliores, ſicut patuit in martyribus, & patet quotidie in Chriſti pauperibus. Vetus
3 .n.aquilo diſsipat pluuias. Prouer.25. ¶ In Ægypto in fodinis ærarijs inueniuntur quādoque ſmaragdi, qui tamen nunquam attingunt ad aliorum decorem, & hoc quia ſemper quibuſdam maculis terreis ſunt infecti, & æri vel plumbo vel ſali ſimiles notas habent. Ægyptus eſt mundus, qui ardore auaritiæ & luxuriæ eſt peruſtus. Licet ergo in Ægypto.i.mundi proſperitate inueniantur ſmaragdi.i. aliqui viri iuſti inter mundi diuitias & metalla, iſti tamen pro certo ſemper ſunt alijs deteriores.i.minus boni, quia.ſ.quaſi impoſsibile eſt quin ex ære plumbo & ſale.i.ex mundi diuitijs quas adminiſtrant, contrahāt aliquas notas.i.aliquas maculas vitiorum, quia ſi diues fueris, nō
4 eris immunis a peccato.Eccl.11. ¶ Licet ſmaragdus ſit naturaliter viridis, tunc tamen maximè fulget eius viriditas, qñ mero vel oleo abluitur & lauatur ſm Iſidorum. Sic verè licet omnes boni naturaliter vireant per gratiam & honeſtatem, illi tñ qui mero ſpiritualis iocunditatis, qui oleo miſericordiæ & pietatis ſeipſos abluunt atque lauant ſunt meliores, & pulchriores etiam honeſtatis. Gen.49. *Lauabit in vino ſtolā ſuā.* ¶ Sma-
5 ragdi propter ſuam precioſitatem ſunt hominibus vtiles, verumtamē in Scythia propter gryphorum immanitatem, ad eos rarus hominū eſt acceſſus. Vide de gryphibus. Smaragdi ſunt virtutes, quæ pro certo ſunt hominibus vtiles & valentes & ſpiritualiter & temporaliter, ſed vere tanto eſt in mundo iſto gryphorum.i. crudelium demonum immanitas, tentatio.ſ. & malignitas, q pauci ſunt homines qui virtutum copiam valeāt adipiſci, quia. ſ. propter tentationes demonum prohibentur,
6 ¶ Secundum Dioſc.& lapidarium, hic lapis auget opes, & ſanat hemitriteum, & morbum caducum, & dat in cauſis perſuaſoria verba, ſi ad collum teneat eum quis ſuſpenſum, viſum cōfortat, memoriam acuit, laſciuos motus refrenat, contra illuſiones demonum valet, ſanguinem ſiſtit, valet ad diuinandum. Talis eſt per omnia gratia ſpiritusſancti, quia re vera ipſa auget opes virtutum & meritorum, & ſanat hemitriteum.i febrē peracutam auaritiæ, & morbum caducum ſuperbiæ, & dat verba placentia.i.in oratione, & memoriam acuit.ſ.in gratiarum actione, quia facit recordari beneficia a Deo nobis data, viſum intellectus & cogitationem confortat per fidem & diſcretionem, laſciuos motus luxuriæ reprimit per caſtitatem, illuſiones.i tentationes demonum refrenat, & ſanguinem crudelitatis compeſcit, & iuuat hominem diuinare.i. de futuris rebus ſcilicet paradiſi & inferni cogitare. Vel dic quòd ſmaragdus eſt beata virgo, propter virorem ſuæ honeſtæ conuerſationis, vel etiam quilibet vir perfectus, qui pro certo ſuis verbis & exemplis viſum aliorum recreat & delectat, & in eis vitium luxuriæ refrenat.

De Sardio. *Cap. 118.*

SARDIVS lapis eſt rubei coloris, ſimilis terræ rubeæ, cuius virtus eſt ſm Dioſc. q in conſpectu eius & præſentia onyx qui habet aliquas proprietates nociuas, nō poteſt nocere, pellit timorem, & facit hominemq; audacem, valet contra incantationes. Talis eſt Chriſtus, in Cruce ſanguine rubricatus, quia vere terræ rubræ, id eſt peccatoribus carnalibus fuit ſimilis in colore, ſcilicet quantum ad naturam carnis. Quia miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati.ad Roma.8. Si quis autem lapidem hunc habuerit.i.ſi quis ruborem & paſsionem deuote recordatus fuerit, pro certo ſibi onyx.i.mundus vel diabolus non nocebit, timorem etiā ſeruilem, triſtitiam & deſperationem pellet, & audax erit ad bonum aggrediendum, & malum tolerandum, & ab incantationibus demonum, & carnis vel mundi tentationibus non læditur.

De Sardonyche. *Cap. 119*

1 SARDONIX ex duobus lapidibus nomen ſumpſit.ſ., ſardio & onyche, quia iſtorū duorum colores repræſentat. Nam iſte tres habet colores.ſ. nigrum in imo, candidum in medio, rubeum vt miniū in ſupremo. hic ſolus in ſignando de ceræ ſubſtantia nil abſtrahit: ſecundum Iſidorum. Hic eſt Chriſtus, qui nomen habet ex duobus lapidibus precioſis.i.ex duplici natura, diuina.ſ.& humana, ex quibus extitit compilatus, & tres habet colores. i. tres conſiderationes. quia.ſ.in ipſo eſt diuinitas, aīa & corpus, vel tres colores ſunt tres virtutes, quibus Chriſtus principaliter ſplenduit.ſ.nigredo humilitatis, candor innocentiæ & puritatis, & rubor feruentiſsimæ charitatis, & hic de cera cui appoſitus eſt.i. de mundi diuitijs nihil penitus ſecum tulit, quia.ſ.per paupertatem voluntariam omnia dereliquit.ſ.quantum ad affectum, & relinqui docuit & mandauit, dicens. Qui non renunciauerit omnibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Luc.14. Vel de cera.i.de beata Virgine nihil virginitatis abſtulit vel corrupit. Vel poteſt dici de quolibet ſancto, qui eſt niger per humilitatem, candidus per caſtitatem, rubens per charitatem, & nihil de cera.i.de bonis ſibi commiſsis ad diſpenſandum, ſecum aufert per cupiditatē, ſed omnia dimittit per voluntariam paupertatem. Quod eſt contra auaros prælatos, qui bona eccleſiæ ſibi & ſuis tribuunt. &c. Geneſ. 14. Non accipiam aliquid de omnibus quæ tua ſunt. Vel dic q hic lapis eſt eſſentia diuina, in qua ſunt tres colores.i.tria ſuppoſita. ¶ Sardonyx quot ha- 2
bet colores, tot habet valores, & compeſcit luxuriam, & facit hominē humilem & pudicum, ſm Iſidorū. Talis eſt caſtitas, quæ plures habet colores honeſtatis & reputationis, & luxuriam compeſcit, & hominem pudicum & maturum & humilem reddit. Ea pone ſi vis de honeſtate, in qua relucent plures colores bonorum exemplorum. Eccleſ. 43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus.

De Gemma ſolis. *Cap. 120.*

SOLIS gemma eſt lapis candidus, ſic dictus, eo q ad ſimilitudinem ſolis in orbe lucentis ſplendeat & emicet, vt dicit Solinus. Hæc eſt beata virgo quia cum ſit candida per caſtimoniæ puritatem, radios tamen ſuæ gratiæ ſemper emittit, & continuè nobis mittit, & gemma ſolis iuſtitiæ dici poteſt. Vel expone de qualibet virgine, quæ candida eſt per caſtitatem, ſplendet per vitæ ſanctitatem, exemplum & honeſtatem. Fulgebunt iuſti ſicut ſol.Sap.3.

De Lapide ſelenite. *Cap. 121.*

SELENITES eſt lapis viridis ſicut herba, in 1
quo apparet imago lunæ, quæ candido colore depicta, creſcente luna creſcit, decreſcente decreſcit. Talis eſt amor mundi, in quo ſemper eſt imago lunæ.i. quidam reſpectus ad lunam. i. ad mundi mutabilem proſperitatem, quia ſecundum q lumen in luna creſcit. i. ſecundum q amicorum noſtrorum plus abundat proſperitas, tanto maior eorum imago in corde aliorum præſentatur. q ſi luna.i. amicus noſter & lumine proſperitatis defecerit, tunc vere in corde ſelenitis. i. falſi & mundani amici, imago eius. i. amor & reputatio imminuetur, quia diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere autem & hi quos habuerat, ſeparantur. Prouerbio.19. ¶ Selenites eſt lapis virens con- 2
tinens lunæ imaginem candidam, & valet ad reconciliandum, & adiuuat phthiſicos & conſumptos, ſecundum Dioſcor. Talis eſt beata virgo, quæ in ſe continuit imaginem lunæ. i. Dei patris imaginem, ſ. ipſum filium, color eius fuit candidus per innocentiæ puritatem. Candor enim eſt lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis ipſius Dei. Sapien.7. Iſta igitur fuit viridis per honeſtatem, & Deo reconciliat peccatores, quibus etiam quia per vitia ſunt conſumpti. ſumme valet, quia ſcilicet ſuis precibus illis humorem gratiæ reſtituit & reſtaurat. Vel dic de viro perfecto vel prædicatore, qui debet eſſe viridis continuè per devotionem & contemplationem, & lunæ id eſt Chriſto vel cuilibet viro ſancto ſimilis per obedientiam, & per ſuæ conuerſationis imitationemq;, & ſic poterit ſuis doctrinis reconciliare Deo peccatores. pſalm. Veruntamen in imagine pertranſit homo. Vel dic quòd luna ſignificat malos, mutabiles atq; vanos, quibus pro certo ſtatui libenter ſe conformant, & eorum mores & imaginem in ſe portant: Vel dic quòd iſta luna ſignificat mundum, cui mali religioſi & clerici ſtudent ſe totis viribus conformare, & imaginem eius, id eſt mores & habitus ſumere, figurati in illis qui acceperunt imaginem beſtiæ, & ideo miſsi ſunt in ſtagnum ignis. Sic verè qui mores & imagines beſtiarum, id eſt ſecularium in ſe accipiunt, finaliter igne inferni peribunt.

De

De Stanno. *Cap. 122.*

1 STANNVM ſecundum Iſidorum metalla mix-
ta diuidit, & vnum ab alio diſgregat & diſcer-
nit, & candidi coloris atque pulchri, & cum eo
ſpecula temperantur, & ceruſſa quæ eſt color cā-
didus, ex eo generatur, & per ipſum metalla a
combuſtione ſeruantur. Talis eſt bonus præla-
tus, quia vere ipſe debet eſſe candidus per caſtitatem, mollis
per pietatem, & ideo ceruſſam.i.candorem caſtitatis debet in
ſe & alijs generare.ſ.verbis & exemplis, & debet eſſe tantæ di-
ſcretionis, q̃ ſciat metalla mixta.i.ſuos ſubditos diſgregare, qñ
per malam ſocietatem inuicem copulantur, & eos ab inuicem
ſeparare & inter eos debite diſtinguere & diſcernere, & quis
& qualis ſit quilibet, indagare. Diſcretionem habeatis mundi
& immundi. Leuitic.11. Et ideo ipſa ſpecula i.ſubditos & reli-
gioſos qui ſunt exemplar & ſpeculum aliorum, debet tempe-
rare, & debitè gubernare, & eos a combuſtione ignis luxuriæ
vel auaritiæ præſeruare. vnde Iudas in canonica 1 Saluate eos
2 de igne rapientes. ¶ Stanni ſubſtantia ſecundum Ariſtotelem
ex ſulphure & argento viuo componitur, & eſt album ſicut ar
gentum, argenti tamen nō habet valorem, & quando duo me-
talla ſunt coniuncta, tunc ſi ſtannum miſceatur, ipſa penitus ſe
parat, diuidit & diſtinguit. Talis eſt hypocrita quia in eo con-
currit ſulphur luxuriæ & fœditatis, argentum viuū vanæ glo-
riæ & leuitatis, et ideo habet candorem & pulchritudinem ho
neſtatis, ita q̃ videtur eſſe argentum.i. bonus homo, licet non
ſit. Et quia tales ſunt communiter reportatores verborum &
bilingues, ideo metalla mixta.i. illos qui ſunt mixti & coniun
cti per concordiam & amorem. ſoluunt per diſcordiam & di-
ſiungunt, quia vir verboſus ſeparat principes. Prouerbior.16.
3 ¶ Stannum metalla quibus admiſcetur, ſeruat a combuſtione.
Sic bona perſona & caſta illos q̃ ſunt in ſocietate ſua, ſuis ver-
bis & exemplis ſeruat ne comburantur per tentationes et pec-
cata, & finaliter per tormenta ignis infernalis. Eſa.43. Flamma
4 non ardebit in te, quia ego tecum ſum. ¶ Stannum liquefactū
& bulliens omnia corpora frangit quibus admiſcetur, quam-
quam ſolida ſeu dura. Sic verè illi qui ſunt liquefacti per luxu-
riam, inflammati per iracundiam, omnes illos qui ſibi miſcen-
tur, & qui ſuam ſocietatem frequentant, per mala verba & exē
pla deſtruunt, quia qui cum ſtultis graditur, ſimilis efficietur.
Vel expone ſi vis de carne ſicut ſupra de plumbo. §.caro. Vel
5 dic q̃ ſtannum eſt luxurioſa mulier. &c. ſicut ſupra. ¶ Secundū
Hermetem, ſi ſtanno argentum viuum miſcueris, facit ipſum
albeſcere, ſed poſt denigrat & condemnat. Sic multi quando
eis adiungitur argentum viuum.i.correctio vel doctrina, albe
ſcunt per caſtitatem & honeſtatem, quia aliquando emendan
tur, ſed vere poſtmodum deſtruuntur per vitia & peccata, &
denigrantur per malam conuerſationem. Et fiunt nouiſſima
6 hominis illius peiora prioribus. Matth.12. ¶ Ex ſtanno fit mi-
nium quando comburitur igne forti. &c. ſicut de plumbo. §.
7 tribulatio ¶ Modico ſtanno mediante, diuerſa inuicem iungū-
tur & conſolidantur, & maximè quando ei vnctuoſum aliquid
admiſcetur. Sic vere mediante viro iuſto & perfecto diſcordes
ad concordiam reuocantur, & maximè quando ſibi vnctio.i.
gratia ſancti ſpiritus admiſcetur. Vel ſtannum eſt virtus beni-
gnitatis teneræ atque mollis, quæ omnia conciliat & concor-
dat. Ideo de bonis dicitur Zacha.4. Videbunt lapidem ſtanneū
in manu Zorobabel.

De Sulphure. *Cap. 123.*

1 SVLPHVR eſt vena terræ, naturæ igneæ & ca-
lidæ, cuius ardorem aqua quamquā frigida ſen-
tit, quia tranſiens venas ſulphureas, colorē con-
trahit a ſulphure & efficaciam & odorē, & ideo
fontes calidi qui de talibus ſubterraneis meati-
bus ſcaturiunt, qualitates venæ ſulphureæ ſecum ferunt, ſecun
dum Iſidorum. Sulphur ſignificat bona mundi, in quibus eſt
igneitas auaritiæ & ardoris, quia vere licet quis ſit aqueus per
pietatem, frigidus per temperantiam & maturitatem, ſi tamen
tranſeat per venas ſulphuris. i. per adminiſtrationem bono-
rum temporalium (quæ.ſ non ſunt niſi venæ terræ) ſtatim pro
certo contrahit calorem auaritiæ, & odorem malæ famæ, &
ideo ratione illius ſulphuris multi ſunt hodie ſicut fontes cali
di. i. multi ſunt qui ardore auaritiæ ſunt penitus inflammati.
Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata fuerit terra au
ſtro? Iob 37. Vel dic q̃ ſulphur fœtens eſt perſona infamis &
luxurioſa, quæ aquam frigidam.i.perſonam caſtam, lucidam
& honeſtam, quando ſibi iungitur & aſſociatur, per ſua mala
exempla inflammat per luxuriam & corrumpit, & valorem
ſuæ perfectionis & odorem ſuæ famæ & cōuerſationis deſtruit
& immutat, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl.
13. Vide de fonte. ¶ Sulphur ſecundum Iſidorum igneæ eſt na 2
turæ, & ideo ſuper omnia quæ ſunt ſulphurea, faciliter igne ap
poſito inflammantur, & ideo inſulæ Eoliæ quæ dicūtur eſſe ſul-
phureæ, perpetuis incendijs ſemper ſpirant. Talis eſt ſulphu-
rea fœtida caro noſtra, quia vere appoſito igne tentationis, fa-
ciliter inflammatur & ignitur per malos luxuriæ appetitus, &
ideo illæ inſulæ. i. illi ſtatus in quibus eſt multum de ſulphure
.i.de viris carnalibus incendio luxuriæ continuæ conflagrant.
Vel dic q̃ ſulphur eſt voluntas humana, quæ verè appoſito
igne.i. data occaſione faciliter inflammatur per deſiderium &
mouetur, ſiue ad bonum ſiue ad malum. Vel dic quòd ſulphur
eſt anima luxurioſa vel auara, quæ quia eſt igneæ naturæ per
luxuriam vel auaritiam, ideo faciliter inflammatur.ſ.poſt mor
tē igne infernali, & propter hoc illa inſula vbi eſt ſatis de iſto
ſulphure.ſ. infernus. vbi luxurioſi & auari deſcendunt, per-
petuis incendijs ſemper flammat. Ezech.15. De igne egredien
tur, & ignis conſumet eos. ¶ Quattuor ſunt genera ſulphuris, 3
ſed vnum ſolum genus a medicis acceptatur, quod.ſ. dicitur
ſulphur viuum, tranſlucidum atque clarum. Alia autem impu-
ra ſunt, & ideo ad alios vſus valent. Sulphur ſignificat amo-
rem & affectionem, quæ vere igneæ eſt naturæ ſicut ſulphur,
quia.ſ.in ſe non ſiſtit, ſed ad alia ſemper tendit. Sed vere iſtius
lapidis ſunt multæ ſpecies quia. ſ. homines diuerſimode ſe di-
ligunt, quia quidam fictè, quidam vere, quidam propter ſe,
alij propter ſua, quidam ſecundum mundum, alij ſecundum
Deum. Sed inter omnes iſtos amores nullus eſt medicinalis
animę, niſi viuus.ſ.amor ſecundum Deum & charitatiuus, qui
dicitur ſulphur viuū, quia.ſ.vita gratiæ informatur, omnes au
tē alij amatores ſemper habēt aliquid impuritatis, quia alij lu
xuria ſunt infecti, alij auaritia, & ſic de alijs. Peccatores enim
diligentes ſe diligunt Luc.6. Et ideo tales animæ non tribuunt
medicinam, ſed magis toxicum & venenum. ¶ Sulphur inflā- 4
matum fœtorē emittit & fumum, qui faciem quam contingit,
facit apparere horribilem, pallidam & deformem, & colorem
mortui repræſentat. Talis eſt caro noſtra, quia vere quando
igne luxuriæ inflammatur, tunc fœtorem infamiæ & fumum
mali exempli emittit, a quibus facies.i. exterior apparentia &
conuerſatio inficitur & mutatur. & adiunge ſupra ſi vis alium.
§. de carne. Vel dic q̃ ſulphur eſt peccatum luxuriæ vel hypo
criſis, quod quandoque comitatur fœtor luxuriæ quo cum ali
quis inficitur & corrumpitur, tunc facies eius per hypocriſim
palliatur, ſicut patet de hypochritis, qui exterminant facies
ſuas, vt appareat hominibus ieiunantes. Matthei 6. ¶ Sulphur 5
aliquando eſt purum & groſſum & fœculentum, aliquando
clarum lucidum & purum, & ſecundum iſtam differētiam, ex
ſulphure & argento viuo diuerſa metalla differentia generan-
tur, ſecundum Ariſtot. Sulphur ſignificat homines, qui vere
diuerſimode variantur, quia quidam ſunt puri, quidam impu
ri, quidam boni, quidam mali, & ideo ſecundum iſtorum bo
norum bonitatem & prauitatem, metalla quæ exinde generā-
tur.i.filij qui a talibus procreantur, differunt in ſpecie & va-
lore, quia vt communiter ſecundum qualitatem patrum varia
tur conditio filiorum, quia ſi radix ſancta, & rami. ad Roman.
11. ¶ Sulphur aliud viuum, aliud mortuum artificialiter effici 6
tur. Eſt autem calidum & ſiccum, & virtutem habet attrahen
di, diſſoluendi & conſumēdi, & ideo tuſſim prohibet, ſcabiem
purgat, caducos iuuat, lætargicos excitat, venenis obuiat, ar-
teticos & podagricos & paralyticos iuuat, ſecundum Auic.
Dioſco. & Plat. Sulphur quod de terra naſcitur, ſignificat car-
nem, quæ quando comburitur & conſumitur per calorem na
turalem, tunc fœtet ad litteram & putreſcit, & iſta etiam ali-
quando viua, aliquando mortua reperitur, quia nemo eſt qui
ſemper viuat. Eccleſiaſt. 9. Per ſulphur autem quod fœtet, in- 7
telligo memoriam mortis & fœtoris quam incurrit mortua
caro noſtra, quia vere memoria mortis noſtræ habet virtu-
tem attrahendi.ſ.ad bonum, diſſoluendi.ſ.cor per contritionē,
conſumendi.ſ.vitia & peccata. Nam ſi bene ſulphur.i.mortem
in corde noſtro incorporauerimus, tunc pro certo ſcabies lu-
xuriæ & pruritus inuidiæ minuitur, morbus caducus ſuper-
biæ ſanatur, & lætargus pigritiæ excitatur, venenum malitiæ
deponi-

deponitur,& artetica parcitatis (quæ manna contrahit) laxa-
tur & paralyſis auaritiæ mitigatur. Memor ergo eſto quoniam
mors non tardabit Eccleſiaſt. 14. Vel ſulphur eſt fœtor infer-
nalis incendij,quia.ſ.ibi eſt ſtagnum ignis & ſulphuris. Apoc.
19. Cuius receptio & memoria & timor poteſtatem habet at-
trahendi. &c. ſicut ſupra. Vel per ſulphur calidum intelligo
pœnitentiam , quæ vrit & affligit , quæ valet, per omnia ſicut
7 ſupra. ¶ Per ſulphur quod horribiliter fœtet & faciliter ar-
det, intelligitur ardor inferni, vbi eſt ardor inextinguibilis, &
fœtor intolerabilis.&c. Vide Apocalypſis quartodecimo cap.

De Sale. *Cap. 124.*

1 SAL, a ſaliendo dicitur,eo quod ab igne exiliat.licet
enim ſit igneæ naturæ & igne tamen refugit &
reſultat. Sit autem ſal de aquis maris in extre-
mis littoribus calore ſolis induratis , aliquando
etiam ex puteis ſalſis aqua hauritur,& per deco-
ctionem fortem in ſal conuertitur & mutatur,
vt dicit Iſidorus.Sal quo cibi condiuntur, ſignificat virum ſa-
pientem & perfectum , qui alios moderatur per prudentiam
atque condit.Licet ergo iſte ſit igneus per charitatem,ab igne
tamen tentationis,auaritiæ,luxuriæ & malæ occaſionis pro poſ
ſe ſuo reſilit & recedit, Recedite de medio Babylonis. Hiere.
50. Econtra multi non fugiunt ab igne, & ſimiles ſunt ſali Si-
ciliæ.&c.ſicut ſupra.fac.§ de reſiduo.¶ Sal ſic efficitur. &c.ſi-
2 cut ſupra . Mare ſignificat mundum, propter fluctus tribula-
tionum qui ibi ſunt,puteus ſignificat carnē , quia puteus pro-
fundus.&c.Prouerbio.22.Aquæ iſtorum ſunt peccatores.Pec
cator igitur a mari & puteo, id eſt de ſtatu peccati extrahitur
per conuerſionem & diuinam inſpirationem, & tunc ſol Chri
ſtus feruore & calore ſuarum tribulationum ipſum vrget per
correctionem , & omnem humorem carnalitatis in eo deſic-
cat,& ſic eum conuertit in ſal.i.in virum iuſtum & perfectum
alijs vtilem & proficuum.Ideo viris perfectis ſic conuerſis di-
citur Matthei. 5. Vos eſtis ſal terræ.Et ſicut ſal ab igne reſilit
licet ſit igneum.&c.ſicut ſupra de tentatione.§. 1.¶ Aliquan-
3 do inuenitur ſal ſub arenis.ſunt etiam quidam montes de qui-
bus fodiuntur duri & ſalſi lapides,qui in ſal poſt modum con-
ſringuntur,ſicut in Pannonia, & ſunt tantæ duritiæ lapides il-
li,quod domus de eis fabricātur:ſecundum Iſidorum. Arenę ſunt
diuitiæ,montes ſunt dignitates & eminentiæ , quia vere & in
diuitijs & in honoribus aliquando inuenitur ſal, viri.ſ. iuſti &
boni & diſcreti. Nam licet iſti primo ſint duri per parcitatem
& obſtinationem , quando tamen a Deo franguntur per inte-
riorem cōtritionem, vel exteriorem tribulationem,tunc ſiunt
ſal aliorum.ſ.conditores , directores & rectores ſuis exemplis
& doctrinis . Arenam & ſalem & maſſam plumbi facilius eſt
portare. Eccleſ. 22. ¶ Eſt in Sicilia quoddam genus ſalis quod
4 contra naturam aliorum in igne fluit, nec ab eo reſilit,in aqua
autem crepitat,& ab ea reſilit , ſecundum Iſidorum. Ignis eſt
ardor tentationis, aqua eſt humor deuotionis. Sunt igitur qui
ignem tentationum non declinant , nec ab eo reſiliunt , ſed in
eo per mala deſideria liqueſiunt, ab aqua autem deuotionis re
ſiliunt,& quando in ea ponunt. i. quando aliquid quod ad de-
uotionem pertineat eis iniungitur,tunc vere per murmuratio
nem & impatientiam crepitant & rixantur , & hoc eſt contra
aliorum bonorum naturam , quia boni ab igne tentationis &
mundani ardoris fugiunt , & in aquam deuotionis ſe mergūt,
& ibi per contritionem penitus liqueſiunt.Canticor.5.Anima
mea liquefacta eſt, vt dilectus meus locutus eſt . Expone ſi vis
econuerſo,& vide de Sicilia. & per ignem intelligo tribulatio
nem , in qua boni debent liqueſieri per contritionem & com-
paſſionem,per aquam intelligo mundi voluptatem & proſpe-
ritatem,a qua debent continuè reſilire.Eccleſiaſt.21. Quaſi a
facie colubri fuge peccatum . Et hoc eſt contra naturam alio-
rum ſalium.i.peccatorum , qui.ſ.ab igne tribulationis & pœ-
nitentiæ reſiliunt, & in aqua mundanę proſperitatis per diuer
5 ſa vitia liqueſiunt. ¶ Sal variatur in colore,quia aliquando al-
bum,aliquando rufum, aliquando rubeum, aliquando croceū
eſt ſecundum Iſidorum. Inuenitur etiam aliquando ita ſplen-
didum, quod ibi virgines ſpeculantur, ſ.in aliquibus partibus Si-
ciliæ.Sic verè boni & iuſti aliquando variantur quantū ad co-
lorem perfectionis & virtutis, quia quidam ſunt ruſi per pœ-
nitentiam,quidam rubei per charitatem , alij albi per caſtita-
tem,alij ſplendidi per honeſtatem.Vel dic quod religioſi & homi
nes alij variantur quantum ad colorem & habitum exteriorē,
quia quidam albi,alij ruſi, alij varij. &c. quod etiam patet de
religioſis. ¶ Sal variatur quantum ad ſaporem , quia alicubi 6
ſuaue,alicubi ſalſiſſimum, alibi amarum reperitur , & quanto
ſalſius & amarius,tanto calidius. Et generaliter ſal habet vir-
tutem diſſoluendi, mundificandi,& conſumendi.Nam vento-
ſitatem attenuat , humores ſuperfluos conſumit carnes putri-
das corrodit,& putrefactioni reſiſtit. Talis eſt pœnitētia,quia
vere in aliquibus inuenitur lenis & ſuauis, in aliquibus autem
acuta & fortis,quia diuerſi diuerſimode eam habēt, ſed quan-
to quis eam habet amariorem & fortiorem,tanto calorem di-
uini amoris participat ampliorem.Sal etiam pœnitentiæ diſſol
uit per contritionem,mundificat per confeſſionem,conſumit
& rodit per ſatisfactionem . Hæc enim exterminat ventoſita-
tem ſuperbiæ & vanitatis , humores deliciarum & voluptatū,
carnes putridas luxuriæ & carnalitatis.Et ſicut ſecundum Iſi-
dorum ſale nihil vtilius reperitur, ſic nihil eſt pœnitentia vti-
lius animæ peccatrici. Et ſicut ſal per ſe manducatum inueni-
tur ſalſum & amarum,ſed in aqua moderate ſumptum, vel ci-
bis dulcibus admixtum,eius acuties non ſentitur,ſic verè ſi pę-
nitentiam cum aqua diuinæ conſolationis, gratiæ & deuotio-
nis miſcuerimus , ipſam non grauem ſed facilem inueniemus,
alias autem amara & importabilis inuenitur. Iudith.5. Fontes
amari obdulcati ſunt.& Exod.5. ¶ Sal ſumme eſt hominibus 7
neceſſarium. Nam ſale cibi condiuntur, & in eis ſapor delecta
bilis inducitur , & ſine ſale omnis cibus inſipidus inuenitur ,
Nam pulmētis dat ſaporem,& prouocat appetitum. Sal iſtud
eſt diſcretio,quæ pro certo habet ſummam virtutem,quia per
eam omnes cibi.i.omnia noſtra opera moderantur,& vt debi-
tum ſaporem & valorem habeant,condiuntur. Nam ſine ſale
diſcretionis & prudentię omnis cibus vel actus quamquam de
ſe bonus ſit inſipidus & inutilis reperitur. Nam quia diſcretio
conſiderat locum,tempus,modum,circumſtantiam, conditio-
nem,ideo ſaporem dat actibus & valorem, & omnium noſtro
rum actuum dicitur condimentum. Nam res quæ indiſcretè
ſiunt,licet de ſe ſint bonæ, non habent tamen valoris efficaciā
vel virtutem. Marci.9.Bonum eſt ſal.habete ergo in vobis ſal,
& pacem habete inter vos.¶ Sale ſecundum Iſidorum,appeti- 8
tus confortatur, & ſale pecudes ad paſtum prouocantur & ad
potum,& per ſal melius imprægnantur, & ſalis beneficio lacte
& caſeo plus dotantur , ſale carnes a putredine ſeruantur , per
ſal humores in corpore diſſoluuntur,ſtomachus mūdificatur,
carnis putredo & corruptio deſiccatur . Talis eſt doctrina ſa-
cræ ſcripturæ, quia vere quando pecudes i.auditores iſtud ſal
ſibi in prædicatione oblatum recipiunt,& ſibi incorporant re-
tinendo,tūc appetitus eorum.i. affectus & deſiderium ad æter
na amplius vigorantur , & cibum æternæ refectionis auidius
deſiderant, & potum gratiæ & deuotionis plenius ſumunt , &
ſic per virtutes & merita melius impinguantur, & lacte miſe-
ricordiæ & compaſſionis, caſeo bonæ operationis ditius fęcū-
dantur . Nam per ſal bonæ doctrinæ & prædicationis,humo-
res peccatorum diſſoluuntur per contritionem , ſtomachus
conſcientiæ depuratur & mundatur per confeſſionem , & ca-
ro ſuperflua.i. carnalis voluptas deſiccatur per ſatisfactionem
& pęnitentiæ macerationem, & ſic caro a putredine vitiorum
& criminum doctrinæ beneficio præſeruatur . Cætera ſalie-
runt.&c.Thob 6.Ideo ad Coloſ.4. Omnis ſermo veſter ſale ſit
conditus.¶ Sal quando eſt exuſtum,maiorem habet virtutem, 9
quia tunc ſumme carnem putridam corrodit,loca ſanioſa mū
dificat. ſal. n. vſque ad interiora penetrat , & habet virtutem
mollificādi & mordificandi ventrem , & humores compactos
ſoluendi,& finaliter exire cogēdi.Talis eſt vir perfectus,& ma
ximè prælatus , quia quando igne ſancti ſpiritus & charitatis,
igne etiam pœnitentiæ & aduerſitatis eſt exuſtus , tunc maio-
ris eſt virtutis & perfectionis , quia tunc carnem mortuam.i.
carnales ſubditos vita gratiæ priuatos,corrodit per correctio-
nem,& eos a ſanie luxuriæ & carnalitatis mundificat & depu
rat.¶ Sal habet virtutem penetrandi. &c. Sic contritio , quia 10
vſque ad intima cordis penetrat, & ventrem conſcientiæ re-
mollit per deuotionem , & mordicat per diſplicentiam & re-
præhenſionem , & ſic humores compactos. i. vitia & peccata
inuicem conglobata diſſoluit , diuidit & diſtinguit per ſeram
diſcuſſionem & exactionem , & ſic eos expellit.ſ.a conſcientia
per confeſſionem. Eccleſ. 1.Timor domini expellit peccatum .
¶ Sal virtutem habet venenoſis humoribus reſiſtendi,quia cū 11
oleo & aceto lichenas & ſcabiem ſanat , faciei etiam maculas
abſtergit , & pruriginem & ſerpiginem tollit , ſi ſaponi fuerit
mixtum,

humoribus,carnalibus tentationibus & infectionibus reſiſtit,
faciē conſcientiæ mundificat,& pruriginem malorum deſide-
riorum tollit,ſi cum melle gratiæ & deuotionis,& cum ſapone
12 dulcis conſolationis fuerit intermiata.¶ Sal in igne poſitum ab
eo reſilit, & ibi non reſoluitur, in aqua autem poſitum ſtatim
diſſoluitur & liqueſcit. Tales ſunt multi, quia ſi in igne tribula
tionum ponantur,ibi per vitia non ſoluunt,nec per mala deſi-
deria liquefiunt,ſi autē in aqua mundanę proſperitatis ponan-
tur, ſtatim liqueſcunt per mala deſiderra & reſoluuntur, quia
plus nocet bonis proſperitas quàm aduerſitas. Naum.2 Portę
fluuiorum apertę ſunt,& templum ad ſolum dirutum eſt.

De Lapide topatio: nam per t in penultima ſcribi-tur, non per z. Cap. 125.

1 TOPAZIVS eſt lapis ſplandens & rarus, fulgi-
dus, omnium gemmarum ſuperans claritatem,
cæteris maior & pulchrior, aſpicientes delectat,
& eo in theſauris regum nihil precioſius inueni
tur. Tantę.n.magnitudinis (ſecundū Plinium)
eſt inuentus, q̧ Ptolomæus Philadelphus ex eo
fecit ſtatuā quattuor cubitorū. Hic eſt Christus,cuius eſt ſplen
dor gloriæ inæſtimabilis, quia omnium creaturarum ſuperat
claritatem. Nam præ ſui æterna claritate & pulchritudine aſpi
cientes beatos in patria, & contemplatiuos in via afficit & de-
lectat. In quem deſiderant Angeli proſpicere 1.Pet.1. Hic enim
eſt cæteris maior & dignitate & natura,quia ſecundum Iob 11.
Altior eſt cœlo,profundior abyſſo, longior terra,& latior ma
ri. Et hic duplicem habet colorem.i. naturam ſpiritualem,ſ.&
corporalem.& ideo Philadelphus.i.Deus pater vel ſpiritusſan
ctus ipſum fecit imaginē quattuor cubitorum, quia Christus
conſtat ex quattuor rebus,duabus.ſ. corporalibus carne & ſan
guine,& duabus ſpiritualibus.ſ.anima & diuinitate, & ideo in
theſauro regis æterni.ſ. in paradiſo, nihil eo precioſius poteſt
eſſe,nec etiam in theſauro regum terræ. In corde virorum iu-
ſtorum. Precioſior eſt cunctis opibus, dicitur de ſapiētia Dei.
Prouerbio.3.¶ Topazius eſt gemma clariſsima,aliarum ſupe-
2 rans claritatem, gemmarum ſibi obiectarum in ſe recipit clari
tatem,inſpiciētes delectat,formam habet ſpecularem, idolum
enim in ſe receptum inuerſum videtur, ſicut in ſpeculo conca-
uo. Talis eſt beata virgo,quia iſta cæteris gemmis.i.ſanctis cla-
rius emicat & reſplendet,& hoc quantum ad conſcientiæ pu-
ritatem,quantum ad caſtimonię claritatem, quantum ad appa
rentiæ venuſtatem, & quantum ad ſapientiæ ſynceritatem, &
ideo non immerito debet inſpicientes.i.deuotos et contempla-
tiuos non modice delectare. Nam tantam habet ſanctitatis &
conſcientiæ claritatem,q̧ gemmarū aliarum claritatem.i.alia-
rum mulierum virtutem & ſanctitatem ſuperauit,quia nec pri
mam ſimilem viſa eſt. &c. & gemmarum ſibi obiectarum gra-
tiam & ſplendorem reddit, & maximè in beata incarnatione,
vbi per ſuam gratiam ſpiritusſanctus ſuperuenit in eam, & per
ſuam præſentiam Dei filius (qui eſt claritas Dei patris) in eam
ſubintrauit. Iſta.n.eſt ſpecularis naturæ,quia eſt ſpeculum ſine
macula Sap. 7. Et ideo quando Deus pater in eam reſpexit per
ſuam gratiam, ipſa pro certo ad modum ſpeculi eius imaginē
.i.filium in ſeipſa recepit per beatam incarnationem, & eum
tandem in natiuitate præſentauit hominibus & oſtendit. Ve-
runtamen iſtam imaginem receptam oſtēdit nobis inuerſam,
quia ſicut in re inuerſa illud quod eſt ſupremum,efficitur infi-
mum, ſic vere in Chriſti incarnatione iſta imago fuit inuerſa,
quia.ſ.Dei filius qui omnium rerum eſt ſuperior dignitate, fa-
ctus eſt inferior humilitate. Deutero.28. Ipſe deſcendet,& erit
inferior. ¶ Topazius ſequitur motum lunę,quia.ſ.maioris eſt
3 virtutis vel minoris ſecundum q̧ luna plus vel minus recipit
incrementi. Et valet ſecundum Dioſco.contra lunaticam paſ-
ſionem.& eſt topazius gēma ſplendidiſsima, & maximè quan-
do ſolis radijs eſt percuſſa,quæ aliarum gemmarum in ſe reci-
pit claritatem, inſpicientes autem ſummè reficit ac delectat.
Topazius eſt virtus honeſtatis,quę præ cęteris rutilat exterius
per boni exempli dationem, & ſumme delectat inſpicientes,
quia vere pulchrum eſt videre perſonam honeſtam & maturā,
& maximè quando ſolis radiis i.gratia ſpiritusſancti repercuti-
tur & illuminatur,in ſe etiam claritatem aliorum.i.bona exem
pla & virtutes quæ in alijs videt,per imitationem recipit,& ſi-
bi ea incorporat & adiungit. Per lunam ergo quæ mutabilis &
variabilis,intelligo humanam voluntatem, quæ vere ſemper
mutatur de vna cogitatione ad aliā,& cętera huiuſmodi. Quā-
to ergo luna plus abundat in lumine gratię Dei, tanto vere to-
pazius.i. bona & honeſta cōuerſatio plus habet de efficacia &
virtute,quia parum valet bonitas exterior & honeſtas, niſi in-
terius lumen cœleſtis influat maieſtatis. Ideo bona perſona dī
cat illud Iob 31. Vidi ſolem cum fulgeret, & lunam incedentē
clare &c. Quia ſicut dicitur Iob 8. Non poteſt viuere carectū
ſine aqua. Et ſicut topazius habet formam ſpecularem, ita ve-
re honeſtas eſt aliorum ſpeculum & exemplar. Splendor enim
eſt lucis æternę,& ſpeculum ſine macula Sap.7.¶ Topazius vn 4
das bullientes compeſcit,& bullire non permittit, iram & tri-
ſtitiam reprimit, & phreneſim & mortem ſubitam expellit ſe-
cundum Dioſcor.& lapidarium. Talis eſt virtus benignitatis,
quia vere illos qui per furorem & iracundiam bulliunt atque
feruent,reprimit atque ſedat,& ideo cōtra phreneſim, & iram
.i.contra peccatum furoris & crudelitatis ſumme valet, & per
conſequens mortem facit euadere ſempiternam, quia vir ira-
cundus ſuſcitat iras, qui autem patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.
Prouerbio.15. Vel expone de patientia ¶ Topazius ſanguinem 5
ſtringit,& valet contra lunaticam paſsionē. Talis eſt abſtinen-
tia vel caſtitas, quæ ſanguinem carnalis voluptatis reſtringit,
& valet cōtra lunaticam paſsionem.i.contra mentis lunatē &
mutabilitatē. ¶ Topazius geſtatur ſanguinem ſtringit,triſtitiā 6
tollit,& a mortem ſubitaneam impedit. Sic beata virgo geſtata
per deuotionem,ſanguinem luxuriæ reſtringit, & iracundiam
ſedat,& a morte ſubitanea nos præſeruat. Exemplum de Nor-
mano flagitioſo qui ieiunabat ſabbatum in virginis honorem,
cuius caput ab inimicis ſubito truncatū,tamen confeſſum fuit.
¶ Topazius ſequitur motum lunæ,& ſecundum eam ſuam vir- 7
tutem regulat & diſponit,& cùm ſit naturæ ſpecularis,imagi-
nem tamen receptam inuerſam repræſentat. Tales ſunt multę
leues perſonę, quia verè ſm lunam.i. ſecundum mutabilita-
tem ſuæ vanæ voluntatis (ad Ephe.1. Omnia operatur ſecun-
dum conſilium voluntatis ſuæ) vel etiam ſecundum lunam.i.
ſecundum curſum mutabilis proſperitatis ſeipſos regunt. Ecc.
27. Stultus autem vt luna mutatur. Et quādo aliqua imago vel
ſpecies eis offertur.i. quando aliquod boni exemplū vel man-
datum tribuitur; ipſum pro certo inuerſum repræſentat, quia
.ſ.totum faciunt contrarium omnium quæ viderūt vel ab alijs
audierunt. Mandata.n. domini audientes omnia facere cōtra-
ria. Iudicum 2.¶ Plin.dicit q̧ ſi topazion polias.ipſum obtene- 8
bras & obſcuras,ſi vero propriè naturæ relinquitur, tunc cla-
rior & ſpecioſior inuenitur. Sic verè multi ſunt qui ſibijpſis re
licti, nec linguis adulatorum politi, elati ſunt & ventoſi, qui
ſi per adulationem poliantur, tunc ſæpe fit quòd conceptu ina
nis gloriæ ſpiritu a claritate, id eſt a virtute quam habuerant,
obſcurantur.& ideo Exo.20. præcipitur fieri altare de lapidi-
bus non politis. Vel dic q̧ Deus,beata virgo & ſancti ita ſunt
clari & precioſi, q̧ ſi ipſos polire,i.commendare voluerimus,
claritatem eorum magis minuimus quàm augemus claritasq;
& honor ſuus nullatenus conualeſcit per quancunque politu-
ram laudis quam lingua hominis ſibi facit quinimo (ſicut dicit
Greg. quicquid dici poteſt, eo ipſo quod dici poteſt laudis di-
uinæ indignum eſt. Vel dic q̧ multi ſunt qui ſi per proſperita-
tem & gloriam poliuntur, a claritate virtutum & bonorū ope-
rum minuuntur,qui ſi ſibijpſis relinquantur, & in ſuo ſtatu &
paupertate dimittantur,in claritate virtutum perſeuerare no-
ſcuntur,& ideo Deus multos impolitos.i. impromotos, rudes
& pauperes ſine opulentia & ſine ſcientia dimittit, quia talem
polituram ipſis non proficere ſentit. Vel dic q̧ politura ſeu fri-
catura eſt correctio.quæ quàuis generaliter proficiat, multi tū
ſunt quos magis lędit quàm iuuet,& quos magis obſcurat quā
poliat. Vel dic q̧ politura eſt fama.&c.ſicut ſupra.

De Lapide Turcoi, nam ita apud Vincentium ex Arnoldo legitur, vnde auctorem noſtrum hæc excerpſiſſe puto. Cap. 126.

TVRGOGAS eſt lapis flauus,qui viſum cōfor-
tat,& hilaritatem generat. Talis eſt vir perfe-
ctus, flauus & pallidus per pœnitentiæ mace-
rationem, quia viſus aliorum confortat per ho-
neſtam conuerſationem, & in eis hilaritatem
efficit & lætitiam ſpiritualem, ſcilicet ſuis ver-
bis conſolatorijs atque factis. Gaudete cum gaudentibus. &c.
ad Roman.12.

De Terra ſigillata. *Cap. 127.*

TERRA ſigillata eſt vena terræ medicinalis, cuius virtus eſt reſtringere ſanguinẽ, & valet cõtra arteticam & inflaturam, ſm Plat. Talis eſt humilitas, vel etiam memoria mortis, qñ.ſ.terra.i.corpus ſigillabitur in ſepulchro, quæ vere naturæ eſt reſtrictiuę, quia per memoriam mortis ſanguis voluptatis carnalis reſtringitur, inflatura ſuperbiæ mitigatur, & artetica pigritiæ penitus abdicatur. Ideo Eccl.13. Memor eſt quoniam mors non tardabit.

De Tartaro. *Cap. 128.*

In maſculino legitur tartarus in lib. de proprietatibus rerum, vt eſt videre in horto ſanitatis.

TARTARVM eſt fęx vini ſiccata contra doliũ & eſt calidum & ſiccũ, & virtutem habet laxãdi mundificandi & conſumendi, & valet contra ſerpiginem, ſcabiẽ, & capitis immunditias. Vinum eſt proſperitas & voluptas mundana, eius fex & reſidentia ſignificat pœnã æternã, quæ finis eſt mundanæ voluptatis. Tartarum ergo eſt calidæ & ſiccæ naturæ, quia vere illa pœna eſt calida per ignem inextinguibilem, & ſicca per abſentiam oĩs humoris & voluptatis. Sed vere iſtud tartarũ eſt modo medicinale.ſ.illis qui ipſum habent in memoria, quia vere per eius timorem homo laxatur per contritionem, mundificatur per confeſſionem, & conſumitur per corporis & carnis macerationẽ & pœnitentiæ ſatisfactionẽ, & ſic a ſerpigine & prurigine.i.a pruritu deſideriorũ carnalium liberatur. Ideo iſtã fęcem debent peccatores bibere per eius cõſiderationem. Eſ.51. & Eze.23. Calicem vini furoris dñi bibiſti & potaſti vſq; ad fęces. Iſtam etiã fęcem bibent in inferno ſenſibiliter illi qui modo nolunt eam portare mentaliter. vnde pſal. Fęx eius non eſt exinanita, bibent omnes peccatores terræ.

Cap. 129.

VITRVM ſm Auicennam eſt inter lapides, ſicut ſtultus inter hoies. declinat.n. ad oẽm tincturã. Nam qñ in fornace liquefit, in quẽcunq; colorẽ faciliter tranſmutaẽ, ita ꝙ ſmaragdi vel hyacinthi quãque ſpecies repręſentat, & hoc accidit ex ſubſtantiæ puritate, quã in fornace acquirit, ſm Iſidorum. Vitrum eſt homo, quia vere qñ in fornace diuinæ dilectionis & contritionis, vel tribulationis conflatur, tunc contrahit tantam ſubſtantiæ.i. conſcientiæ puritatem, & habilitatem, quòd a Deo in quemcunque colorem bonæ, & honeſtæ conuerſationis faciliter tingitur, & mutatur: ita quòd per ſuã bonam conuerſationem lapides precioſos, id eſt ſanctos, qui præceſſerunt repreſentat. Veſtiui te multis coloribus. Eze.16. Vel dic ꝙ vitrum ſignificat perſonam leuẽ, quæ non ſeruat determinatum colorẽ, perſeuerãdo.ſ.in vno propoſito vel verbo, imo ſi qñ in fornace iracundię vel tẽtationis vel mundanę proſperitatis cõflatur, ſtatim a diabolo in quẽcunq; colorẽ.i. in varietatẽ propoſiti trãſmutatur. Iſtud patet in iracundis, qui ſubito veterum amicorũ fiunt inimici, et illos quos primo dilexerant, perſequuntur. Patet in adulatoribus, qui in fornace proſperitatis ad oẽm colorẽ.i.ad oẽm voluntatẽ aliorum per mendacia ſe conuertunt. Sap.16. Ad quod quiſq; volebat conuertebatur. Applica contra iracundos. Eze.1. Cũ euntibus ibant, & cũ ſtãtibus ſtabant. Quia.ſ.tales ſemper ſe ſolent cõformare dictis, factis & volũtatibus aliorũ, & maximè principũ & magnatũ. ¶ Vas vitreũ pulchrius eſt cæteris & ſplẽdidius, facile tñ frãgiẽ, nec ampli⁹ reſtauraẽ. Nã niſi faciliter frãgeretur, precioſi⁹ & nobilius quã vaſa aurea putaretur. Vnde dicit Iſid. ꝙ quidã fecit vitrũ ductile & malleo reparabile. Vnde corã Tiberio Cęſare phialã vitreã quã fecerat, proiecit, quã nõ fractã ſed plicatã malleo reparauit, quod videns Cæſar, ſtatim eum iuſsit decollari, ne dũ hoc agnitũ eſſet auri ꝑcioſitas deperiret, quia re vera ſi vaſa vitrea nõ frãgerentur, meliora quã aurea putarentur, vt dicit ibidem. Chariſsimi, vas vitreũ eſt proſperitas mũdana, quæ pro certo licet videatur ſplendida & glorioſa, tñ facile perditur.ſ. per mortẽ vel per tribulationẽ, nec tñ amplius reſtauratur, ſed iſta ſui fragilitas facta eſt, ne vaſa aurea.i.cœli glĩa & vita æterna vilia putarentur, quia vere niſi mũdi proſperitas cito perderetur, precioſior quã æterna a fatuis putaretur. Vnde pſal. Pro nihilo habuerunt terrã deſiderabilẽ. Vel dic ꝙ vitrũ eſt hypocrita, qui vere ſplẽdet exterius, & pulcher videẽ per bonã ſuã conuerſationẽ, faciliter tñ frãgitur, & deſtruitur per apoſtaſiã, nec vnquã amplius reſtauratur, quia tales vt cõmuniter ad pœnitẽtiã minimè reuertũtur qñ cadũt, & hoc De⁹ patitur, ne tales reputẽtur ab hoibus meliores quã vaſa aurea .i.quã viri boni & iuſti, q̃a vere ſi hypochritæ durarẽt, boni reſpectu eorũ nihilũ putarẽtur. Thre.4. Filij Syon inclyti reputati ſunt in vaſa teſtea. Vel dic ꝙ vas vitreũ eſt diues mundanus, qui videtur pulcher quãtũ ad proſperitatẽ mundanã & glĩam tẽporalẽ. vas aũt aureũ ẽ vir iuſtus & perfectus. Illi ergo vitrei mũdani faciliter frãguntur & diſsipãtur per mortẽ tẽporalẽ et æternã, nec tñ amplius reparãtur, q̃a nõ reuertẽtur de tenebris ad lucẽ. Iob 15. Vas aũt aureũ.i.iuſtus, etũ per mortẽ frãgatur, tñ a Deo in die iudicij reſtauraẽ, vt cũ Deo perpetuo perſeueret. Ecc.50. Tanquã vas auri ſolidũ, ornatũ omni lapide precioſo. Et hoc eſt neceſſariũ, quia alias vitrei mundani diuites meliores putarẽtur, quã aurei viri ſancti. Vñ Cæſar & imperator Deus occidit illũ.ſ.diabolũ q̃ voluit facere vas vitreũ durabile .i.peccatorũ ſemper viuentẽ, dicendo Adã: Gen.3. Nequaquã moriemini, ſed eritis ſicut dij. ¶ Vitrũ ergo eſt lucidũ & perſpi- 5
cuũ, & ideo imaginũ repręſentatiuum, quapropter et de vitro ſpecula cõponuntur. Talis eſt vir perfectus & honeſtus, quia iſte rectè eſt ſpeculũ aliorũ, q̃a.ſ.quilibet põt in eo videre imaginẽ ſuam, quia.ſ.per cõparationẽ ad ſtatũ & vitã eius, quilibet põt cogitare quis & qualis debet eſſe. Vnde iuſtus (Sap.7.) ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis Dei dr̃. Vel dic ꝙ vitrũ eſt ſacra ſcriptura, quę clara & perſpicua dr̃, ꝑꝑ omnimodam veritatem, quia.ſ.imagines rerũ futurarũ, vel imagines oĩm bonorũ documentorum & exẽplorum in ea dilucide cognoſcuntur, & ideo ſcriptura fuit figurata in mari vitreo qđ fecit Moyſes in introitu tabernaculi, vt ibidẽ ſacerdotes miniſtraturi lauarentur & ſpecularentur. Et ſic in ſcriptura viri eccleſiaſtici poſſunt accipere ſpeculum & loturam. Vel vitrum eſt paradiſus, in quo eſt perſpicuitas viſionis, & claritas & puritas cõditionis, & vbi imagines Dei & ſanctorũ perfectè vidẽtur in propria quiditate. Ideo dr̃ Apo.21. Ipſa vero ciuitas aurum mundum, ſimile vitro mundo. & ſequitur, Plateæ ciuitatis tãquam aurum, & tanquam vitrum perlucidum. Vel dic ꝙ beata virgo quæ recepit imaginẽ filij Dei & eum nobis repræſentauit. &c. & adiunge ad. §. Maria. Et ſicut vitrum coloratur faciliter, ſic vir perfectus colores virtutũ & perfectionum & bonorũ exemplũ faciliter recipit & oſtendit. Vel dic ꝙ nos debemus aliorũ imagines & bona exẽpla recipere per imitationẽ, & ea repræ-
ſentare per bonę operationis exhibitionem. ¶ Eſt quidam lapis 4
dictus obſianus, ſeu obſidiana, de natura vitri, qui nũc viridis, nunc niger inuenitur, de quo falſi artifices faciunt gẽmas, quæ .ſ.ſunt alijs ſimiles in colore, ſed nullatenus in valore. Sic falſi artifices diaboli de lapideis peccatoribus faciunt videre gemmas per hypocriſim & palliationem, qui licet in colore apparentiæ, non tamen in valore perfectionis & virtutis ſunt ſimiles bonis gemmis.i. viris iuſtis.

De Lapide Vdachite. *Cap. 130.*

In exemplaribus quibuſdam legitur Vdachites & Verachitẽ, quod eſt in capite ſequenti, in alijs Ydachites, ſed parum id refert, quoniam y ſepe in v tranſit.

VDACHITES eſt lapis colore fuluus figura rotũdus, qui in ſe continet aliũ lapillũ, qui tinnire & ſonare intra eũ audit, & hic lapis perpetuis aquę ſudoribus ſemper ſtillat, & ideo ab aliquib⁹ creditẽ ꝙ ſit idẽ quod enydros. vide ſupra. Talis eſt beata virgo, quæ fuit rotũda & volubilis per obedientiã, fulua per pœnitẽtiã. Nam iſta intra ſe.ſ. in ſuo ſacro vtero, continuit alium lapillum precioſum.ſ. Dei filium incarnatũ, & hic ſudorem miſericordiæ perpetuo nobis ſtillat. vide ſupra de enydro.

Videtur is lapis quem gratitem ſupra appellauit. *Cap. 131.*

VERACHITEN eſt lapis qui geſtatus ab hoïe nõ mordetur a muſcis, nec ab apibus infeſtatur, & creditur valere cõtra venenũ, ſm Dioſ. Sic eſt Chriſt⁹, vel beata virgo, vel ẽt quicunq; ſanctus, quia ſi geſtetur per deuotionẽ, muſcæ & apes.i.tentationes & demones vel

vel malę cogitationes homini non nocebunt. Nam hic contra
venenũ peccatorũ valet. Vel dic φ hic lapis ſignificat munera
vel adulationem, quorum alterum ſi quis ſecum portauerit, a
muſcis.i.a prauis balliuis & iudicibus non lædetur, & per cor-
rectionẽ ab his nõ pungetur. Donum enim hominis dilatat viã
eius & ante principes ſpatium ei facit Prouer.18.

Zumentellazuri legitur apud Vincentium ſimiliter & in herto ſantitatis. *Cap. 132.*

1 ZVMETH idem eſt φ lapis lazuri, quædam
vena terræ medicinalis, quę tãto melior, quan
to colori cœleſti vicinior, & valet contra mul
tas paſsiones, primo autem debet optimè teri,
& multoriens ablui, deinde dari patienti. mire
.n.ſoluit & purgat. Talis eſt ſacra ſcriptura, q̃
optimè debet teri per expoſitionẽ, lauari per oĩs adulationis eli
minationẽ, & deinde dari infirmo peccatori per prædicationẽ,
& ſic ſoluetur per contritionẽ, & purgabitur per confeſsionẽ,
2 & ab infirmitate peccati ſanabitur per ſatisfactionem. ¶ Lazu-
rium, azur, fit de iſto lapide vel de laminis argenteis & aceto,
ſicut fit ceruſſa de plumbo. Vide ſupra, & expone ſi vis.

Apud Vincentiũ ſimiliter et auctor horti ſantitatis zignites legitur non zingrites. *Ca. 133.*

ZINGRITES eſt lapis vitreus, qui ſuſpenſus ad
collũ, ſanguinẽ ſtringit, mentis alienationẽ depel
lit, & appoſitus ad lignũ accenſum, eius flãmã ex
tinguit, ſm Dioſco. Lapis iſte ſignificat abſtinen-
tiam vel caſtitatẽ, quæ vitrea eſt per puritatẽ, &
ſanguinẽ ſtringit.i. carnis delicias & voluptatẽ, & mentis alie-
nationẽ.i. feruorẽ volũtatis reprimit, quia ſi ad lignũ accẽſum
.i. ſi homini accenſo per carnalia deſideria adiũgitur, iſte lapis,
virtus.ſ. caſtitatis vel abſtinentia, flammã malorũ ſuorũ deſide-
riorũ & tentationũ extinguit. Vel dic φ iſte lapis eſt virtus be-
nignitatis, quæ flãmã iracundiæ in alijs extinguit. Vel dic φ me
moria mortis extinguit auaritiæ & luxuriæ flammã, vel virtus
patientiæ, quia ſicut dicitur Prouer.15. Vir iracundus prouo-
cat rixas, qui autem patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.

LIBER DVODECIMVS de herbis, plantis & arboribus.

De arboribus in generali. *Cap. 1.*

1 ARBOR ſm Iſidorũ dicitur ab aruis, eo
φ in eis naſcatur & generaliter ſm Ari-
ſtotelem, duæ ſunt arborũ ſpecies.ſ. ma-
ſcul⁹ & fęmella. & hoc eſt verũ in omni
ſpecie tã arborũ quã herbarũ. Et eſt ma-
ſculus fęmina durior, ſolidior, ramoſior,
dẽſior, ſiccior, & fructus eius maturabi-
lior, ſed breuior, & folijs eſt fœcundior,
ſed aſperior, & hoc totũ pp maiorẽ cali-
ditatẽ & ſiccitatẽ, quæ partes plantę diuidit, ſecat & exaſperat
& deſiccat, ſm Ariſt. Arbor eſt homo, ſed duę ſunt eius ſpecies
& naturę, quidã maſculi, & hi ſunt pręlati vel religioſi vel per-
fecti, quidã fœmelli, & iſti ſunt ſubditi reſpectu prælatorũ, ſecu
lares reſpectu religioſorũ, imperfecti et peccatores reſpectu p-
fectorũ. Sed vere maſculi iſti ſunt fęmellis iſtis validiores per
cõſtantiæ firmitatẽ, ramoſiores per bonarũ affectionũ multipli
citatẽ, ſicciores per pęnitẽtiæ vel abſtinentiæ auſteritatẽ, in fo-
lijs.i. in verbis aſperiores per correctionis aſperitatẽ, in fructi-
bus.i. in diuitijs breuiores per voluntariã paupertatẽ, & hoc to
tũ facit calor charitatis, ſiccitas pœnitẽtiæ vel auſteritatis, qua
debẽt præ alijs abundare. ¶ Qñ arbor eſt multũ ſolida & cõpa
2 cta, tũc humor nõ ſinitur a ſiccitate fluere exterius, et ſic minus
abundat talis arbor ẽt in fructibus & in ramis. Sic verè in illis
qui ſunt ſolidi per cõſtantiæ firmitatẽ.ſ. in viris perfectis, ſicci-
tas diuini timoris, puniæ vel abſtinẽtiæ vel macerationis nõ ſinit
humorẽ.i. affectionẽ interiorẽ exire exterius ad terrena.ſ. p va-
nos auaritiæ appetit⁹, ſed ipſam reſecat & refrenat, & iõ hodie
boni viri & iuſti non abundant in ramis tpalium poſſeſsionũ,
nec in fructibus diuitiarũ, quia.ſ. ſancti & boni erãt in hoc mũ
do quaſi nihil habentes & oĩa poſſidentes 2. ad Cor. 6. ¶ Maſcu 3
lus diſcernitur a fęmella (ſm Aluredũ) per pullulationẽ citio-
rem. citius.n. pullulat maſculus quã fœmella. Itẽ per odorem,
quia mas odoroſior eſt vecõiter quã fęmella. Sic verè prælati a
ſubditis, boni a malis, & religioſi & ſecularibus debent diuidi
& diſtingui & quo ad pullulationẽ bonę operationis, & quo ad
odorẽ bonæ famæ & conuerſationis, quia vere citius & prom-
ptius & facilius debẽt per bona opera & affectiones pullulare,
& odorẽ bonæ famæ fortius diuulgare. Ideo dr̃ Eccl.49. Fructi
ficate quaſi libanus, odorẽ ſuauitatis habete. ¶ Folia palmę ma 4
ſculę ita copulantur cum folijs fœminæ qñ inuicem coniũgun
tur, φ vix poſſunt abinuicẽ ſeparari, ſm Aluredũ ibidẽ. Sic ve-
rè ſi tu ſis imperfectus, mundanus, fœmineus vel peccator, ne-
ceſſe eſt tibi φ cum folijs palmę maſculę.i. cum bonis & perfe
ctis viris per ſocietatem & amicitiã indiuiſibiliter te coniũgas,
quia ſm Senecã: Sic diligamus quaſi deſinere non liceat. Et ad
Ro.8. Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? ¶ Sunt quædã ar 5
bores quæ conferunt alijs quæ iuxta eas ſunt plantatę. vnde ma
logranatę oliuis conferunt, ſi iuxta eas ſint plantatę.ſ. quia ma-
logranata abundat in calore, qui naturæ competit oliuarũ, vt
dicit Ariſt. Vere tales ſunt boni et iuſti, quia ſemper iuuant ver
bis, operibus & exemplis alios ſibi iunctos.i. ſocios & vicinos.
Vnde ſi malogranatæ, id eſt viri religioſi perfecti & contempla
tiui granis virtutũ repleti, oliuis.i. bonis perſonis actiuis & mi
ſericordibus coniungantur, ita φ alter alterius ſocietatẽ ſecte-
tur, tunc vere eis confert, quia per bonã ſocietatem ſemper ad
melius perueniũt, quia cum ſancto ſanctus eris. Et hoc totũ ac
cidit pp calorem charitatis, qui in viris perfectis abundat, qui 6
bonitatẽ perficit aliorum. ¶ Secundum Ariſt. li. animal. 18. Ar-
bor quæ cito & multum facit fructum, cito deſiccatur, qñ.ſ. ci-
bus tranſit in ſemen.i. qũ humor cibalis & nutritiuus tranſit in
fructum vel ſemen. Sic verè multi ſunt qui cito.ſ. a iuuentute,
faciunt fructum bonorũ operum & multum, qui.ſ. in iuuentu-
te præ cæteris ſunt feruentes, & tales pro certo ſepiſsimè acci-
dit φ cito deſiccantur & priuãtur profectu bonorũ operũ per
peccatum & imperſeuerantiã, quia ſubſtantia ad quã feſtina-
tur in principio, in fine benedictione carebit. Prouer.20. ¶ Se- 7
cundum Iſid. arbor dicitur ab adhęrendo, quia terræ adhęret,
& inde primo naſcens eſt herba, tandem creſcit in fruticẽ, poſt
in plantulam nouellam, & tandem eſt arbor magna. Sic homo
qñ primo generatur a terra.i.a matre vel eccleſia, paruus eſt quo
ad merita, ſed tandem ſemper debet de bono in melius profice
re, ita φ in fine.i. in ſenectute magnus ſit quo ad merita et vir-
tutes, vt ſic ad magnitudinẽ paradiſi finaliter deducatur 1. ad
Cor.13. Cum eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, qñ aũt fa
ctus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Fons paruus creuit
in fluuium magnum. Heſter.10. ¶ In arboribus eſt aĩa vegeta- 8
bilis, ſicut in aĩalibus, ſed differunt, quia in plantis eſt occulta
& imperfecta, in aĩalibus aũt manifeſta, perfecta & completa,
ſm Ariſt. Chariſsimi, vis vegetabilis & nutritiua ſignificat gra
tiã, quæ aĩam vegetat atq; nutrit. Aĩalia aũt ſunt viri perfecti,
qui vident per prudentiam, audiunt per obedientiam, loquun-
tur per orationem, confeſsionem & gratiarum actionem, & cæ
tera ſimilia. Arbores aũt ſunt viri ſeculares actiui & imperfe-
cti, more arborũ terræ & terrenis negocijs adhęrẽtes. In vtriſ-
que aũt eſt vis nutritiua vel vegetabilis.i. gratia, ſed differẽter,
quia in ſecularibus eſt occulta, quia.ſ. parum ſe per bona ope-
ra manifeſtant. In aĩalibus aũt.i. in perfectis & contemplatiuis
eſt completa & perfecta, & per opera exterius manifeſtata. vn
de Paulus 1. ad Cor.15. Gratia Dei in me vacua non fuit. ¶ Ar 9
bores nõ mouentur motu voluntario nec progreſsiuo, ſicut ani
malia, nec ſm motum delectationis vel triſtitiæ, quia non do-
lent qñ ſcinduntur, nec delectantur qñ cibantur, nec vigilant,
nec dormiunt, neque ſpirant, vim.n. ſenſitiuam non habent, cui
oĩa hæc attribuuntur, nec generat arbor nec generatur per ſe-
xuum commixtionem, vitam tñ habet vegetatiuam, per quam
fit attractio humorum a terra ad ipſius nutrimẽtum, ſm Ariſt.
Chariſsimi, arbores ſignificant huius ſeculi peccatores, potiſ-
ſimè diuites ſeculares vel mundanos, qui pro certo non mouẽ-
tur per obedientiam & ſubiectionẽ, nec progrediuntur per bo
num profectũ & operationẽ, nec delectantur per ſpẽ & contẽ-
plationem, nec triſtantur per timorem & mortis recordatio-
nem, non vigilant per diſcretionem, non dormiunt per deuo-
tionem, non reſpirant per orationem. Nam licet iſti cibẽtur &
nutrian-

nutriant pabulo doctrinæ & prædicationis in hoc tñ nō delectant, qa abominabilis fit eis in vita ſua panis, & cibus deſiderabilis. Iob 33. Qñ etiā ſcinduni p correctionē, tribulationē, infirmitatē vel caſtigationē, tunc verè nō de hoc dolent, neq; p contritionē triſtant, qa vulneraſti eos, & nō doluerunt, attriuiſti eos, & noluerunt reuerti. Hier. 5. Et iſti etiā non cōmiſcētur ſexualiter per concordiā & charitatē & dilectionē, vt ſic generēt per bonā operationē. Sed quare hæc nia? Verè qa non hñt vita ſenſitiuā .i. grām Dei per quam ſentiāt ſua mala, vel ſapientiā diuinam, p quam rectè ſapiant ſentiant & diſcernāt. & iō Eſ. 27. Non eſt populus ſapiens, ideo nō miſerebitur eius qui fecit eū. Sed vere iſti hñt bene vim vegetatiuam .i. ſapientiam terrenā & mundanam, per quam attrahūt & acquirunt humorē terræ .i. diuitias tpales ad ſui nutrimentū, quia ſecundum Lucā 16. Filij huius ſeculi ſapientiores ſunt filijs lucis in generatione ſua. Vel dic q arbor eſt vir perfectus & religioſus, qui non generat carnaliter, quia .ſ. ſeruat caſtitatem, nec mouetur voluntariè, quia ſubiacet obedientiæ Dei & prælatorum. Non fuit qui moueret pennā. Eſa. 10. Et licet ſcindatur per tribulationem, ita tñ eſt patiens, q non ſentit nec dolet p impatientiam & murmurationem. Qñ etiam cibatur & nutritur humore mūdanæ proſperitatis, nō delectatur nec recreatur per cōplacentiā & conſolationē, quia .ſ. eū proſpera nō attrahunt, & aſpera nō deterrent. Iō 2 Reg 14. Tu es dñe mi rex ſicut angelus Dei, vt nec benedictione nec maledictione moueris.

10 ¶ Omnis arbor hēt in ſe vim ſeminariam, p quam facere pōt
fructum, & ſuā ſpeciem in eſſe debito conſeruare. Veruntñ ad hoc q iſta virtus exeat in actum, pluribus indiget .ſ. hyeme ad humoris ſeminalis aggregationē, itē verè ad eius emiſſionem, calore ſoluente ad eius exterius attractionem & depurationē, terra ad ſui nutrimenti cōtinuationē. Sic verè licet homo habeat interius in corde ſemen .i. bonū propoſitū, cogitationē vel affectionē, ad hoc tñ q eā poſſit in actū .i. in bonā operationē producere, neceſſaria ſunt plura, & primo hyems .i. ſtatus paupertatis vel pœnitentię vel tribulationis, ver .i. ſtatus conſolationis, ſol .i. lux ſpiritualis grāæ & deuotionis, terra .i. humilitas propriæ terrenæ conſiderationis, & ſic ſemen boni propoſiti poterit aggregari, inſpirari, vegetari, nutriri pariter & emitti, & ſic erit hō ſicut lignū quod plantatū eſt ſecus decur-
11 ſus aquarū, quod fructū ſuum dabit in tpe ſuo. ¶ Secundū Ariſto. ſol eſt pater, & terra eſt mater omnium arbutū & plantarū, qa ſol influēdo calorem, ſe hēt more pris, terra aūt miniſtrando humorē ſe hēt loco mris. Plantę ſunt fideles & boni, ſed verè iſtorū pater eſt ſol Chriſtus, q calorē charitatis & gratiæ eis confert, mr aūt eorū eſt terra .i. eccleſia, quæ humore doctrinę eos nutrit. Pater tuus amorreus, mater tua cethea .i. fixa. Ezec. 16. Vel dic q terra eſt beata virgo, quę humorē ſuę miſericordiæ nobis præſtat, quia re vera Chriſtus & beata virgo ſunt parentes oium fideliū & perfectorū. Iō pōt ipſa dicere cuilibet pctōri illud Luc 2. Ego & pater tuus dolentes quærebam' te. Vel dic q ſol ſignificat charitatē, terra humilitatē, quæ pro certo ſunt pater & mater .i. principiū, fundamentū & origo arborū & herbarū .i. virtutū & meritorū. ¶ Arbor humorē a ter-
12 ra recipit ad ſui nutrimentū, & tñ ipſum non retinet ſibi totū, imo folia & fructus oibus annis emittit ad hoium alimētum, renouat etiam arbor vt cōiter oi anno. Sic verè boni diuites & alij qui a terra humorē bonorum tpalium recipiunt & acquirunt, nō debent eū ſibi totū per parcitatē & auaritiā retinere, imo debent eū p eleemoſynas emittere, & pauperibus elargiri. Ficus protulit groſſos ſuos. Cāt. 2. Et ſic poterūt cōtinuè renouari p grās & virtutes, vel etiā renouari, qa noua pro veterib', æterna pro caducis, ſpūalia pro terrenis recipient poſt hanc vitam. Vel dic q arbor .i. hō qui a terra .i. Deo recipit humorē .i. grām vel doctrinā, dēt eū oſtendere in folijs locutionū, & fructi-
13 bus operationū. ¶ Scdm Ariſt. animal eſt planta multo nobilius. planta .n. alligata eſt terræ, & non hēt motum in ſe, nec in ſuis partibus, nec hēt diuerſas partes diuerſis officijs deputatas, ſicut in aīali eſt auris ad audiendū, oculus ad videndū, & hoc qa planta non hēt aīam perfectam. Sic vere aīalia .i. boni grā & charitate animati & viuificati, multo ſunt plātis .i. pctōribus inſenſibilibus meliores, quia verè plātæ .i. pctōres in malis cōſuetudinibus plantati, ſunt alligati terræ .i. mūdo & tpalibus p affectū & ideo non hñt motū bonæ operationis, nec eorū partes .i. actus & affectiones ſunt determinatę vel ordinatę, ſed confuſæ penitus & ineptæ, quia .ſ. nec in volēdo nec in operando ſolent debitam formā & ordinem conſeruare, imo ſunt ſicut terra tenebrarū, in qua nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat Iob 10. ¶ Scdm Ariſt. quædā arbores hñt gūmi 14
vel reſinā, qa humor interior intantū abundat, q pp ſui abundantiam totū non pōt cedere in arboris nutrimentu, & ideo ſicut ſuperfluū, foras a natura expellitur, & ſic reſina efficitur, quæ ſcdm diuerſas ſuas ſpecies valet contra varias paſsiones. Sic verè ſunt quædā arbores .i. diuites qui ſunt gūmoſi & glutinoſi per pietatē, quia humor diuitiarū ſuarū non totus conuertitur in ſui & ſuorū nutrimentū, nec eum totū expendunt, imo eum exterius emittunt & de eo faciūt gūmi .i. pias eleemoſynas atq; dulces, quæ vulnera tribulationū & paupertatū in pauperibus ſanant. Tollite reſinā ad dolorē eius, ſi forte ſanetur Hiere. 51. ¶ In arbore ſunt venæ interius in quib' ſeruatur humor 15
& ad partes ſingulas deriuatur. Sunt etiam nodi exterius, mediātibus quibus ptes ſucceſſiuę gñatę inuicē colligant. Sic verè chariſsimi, in arbore eccleſiæ ſunt venæ .i. prædicatores, qui humorē ſacræ ſcripturæ continent & doctrinæ, vnde totū corpus eccleſiæ vegetant atq; ſouent. Sunt etiā ibi nodi .i. pacifici viri, charitatiui & perfecti, per quos aliqñ concordantur & nodantur & vniuntur, & charitate & concordia colligantur. Vel dic q arbor eſt aīa, quæ interi' in corde dēt habere venas .i. bonas affectiones, humorē deuotionis & cōpaſsionis continētes, quo ſpūaliter vegetētur. Nodos etiā dēt habere .i. bonorū operū diſtinctiones exterius per quæ ſucceſsiuè creſcat, vt p merita & virtutes augmētetur. ¶ Arbor hēt interius medullā quam 16
quidā vocant eius vētrē vel viſcera, quidā cor arboris, quia .ſ. ibi humor decoquitur, & purū ab impuro diuiditur, vt fruct' & folia procreentur: qa etiā in ea ſicut in matrice humor ſeminalis plātæ gñatur, & inde vita arboris, ſicut a corde vita, prouenit aīalis. Qñ aūt humor deficit in ramis exterius, ſtatim ſit recurſus interius ad medullā, ſicut dicit Aluredus ſup lib. de vegeta. Sic verè in arbore eccleſiæ eſt medulla .i. doctores qui humorē ſciētiæ in ſe ſeruāt, & mēbris alijs adminiſtrāt, & inde purū ab impuro .i. hæreticū a ſano diuidūt & ſeiungūt, & ſic vitā gratiæ toti arbori .i. toti corpori eccleſiæ cauſaliter adminiſtrant. Eze. 13. Viuificant aīas q̄ nō viuunt. Vel medulla eſt prælatus, qui dēt eſſe ſicut medulla humidus per pietatē, mollis p benignitatē, albus p caſtitatē, in quo pro certo velut in vētre, corde vel matrice dēt eſſe vita grāæ & deuotionis, ſemen ſcientiæ vel lectionis, humor clemētiæ vel cōpaſsionis, & per eum dēt alijs .i. ſubditis tribui & transferri ac etiā deſtinari, & ideo qñ in ramis & ſubditis eſt defectus huius humoris, ad medullam .i. ad prælatos dēt eſſe recurſus, vt ab eis ſicut a fonte accipiant in ſuis neceſsitatibus ſupplementū. Vnde Ambro. in ſermone. Quicquid in plebe hac poteſt eſſe virtutis ac gratię, de hoc ſicut de fonte emanauit &c. Vel p humorē intellige temporales diuitias, quas debent prælati habere & in neceſsitate ſubditis diſpenſare &c. Vel per medullā intellige Chriſtū, & dic per oia ſicut ſupra. Vel dic q medulla ſignificat pios diuites & medulloſos, q humorē diuitiarū ad hoc reſeruat, vt rami .i. pauperes neceſsitatis tpe ad eos recurrant. Iō docebat Apoſtolus 1. ad Theſſ. 5. Laboret manibus ſuis, vt habeat vnde tribuat neceſsitatem patiēti. Vel dic q medulla in arbore eſt cor vel voluntas in aīa, vbi continet humor affectionū, volitionū & cogitationū, ſed vere iſta decet eſſe vēter, quia ibi debent cogitationes, affectiones & cogitationes per diſcretionē & examinationē, & vnum ab alio, purū ab impuro, malū a bono debet diuidi, & diſtingui, anteq̄ ad opus exterius emittat. exinde etiā dēt deriuari & influi fructus bonæ operationis, & foliū honeſtæ locutionis, & flos bonæ cōuerſationis, motus etiā & vita grāæ & deuotionis. Ideo Prouer. 4. Oī diligentia ſerua cor tuū: qm ab ipſo vita procedit. ¶ In arbore eſt cortex ad interiorū defenſionē, 17
& ſui terminationē, quia qđ facit coriū vel cutis in aīali, hoc facit cortex in plāta, vt dicit Iſi. Sic verè a hoie requirit cortex .i. exterior bona cōuerſatio, quę interiora cōtegat & defendat, .ſ. grās & virtutes, & bonū terminet p bona opa, & ne p violentiā defluat, eū arctet. Vel p cor intelligo prælatum, qui dēt alios .ſ. totū corpus eccleſiæ circuire p diſcretionē, defendere a nocumētis vitiorū tpalium tribulationū per iudicialē protectionē, & terminare, regere .ſ. & arctare per correctionem. Vel dic q cor eſt exterior pœnitentiam, quæ animam interius defendit a vitijs & peccatis, & eā terminat & arctat ne exterius per vanas affectiones defluat circumquaque. Et ſicut arbores quæ hñt durū corticem, multū creſcunt & eleuant, ſicut patet in pino, abiete & palma, & hoc quia humor nō ſinitur defluere in latum, propter durum corticem circunſtantem, & ſic

in altũ cogit̃ eleuari: ſic illi qui duro cortice pœnitẽtiæ vel tri
bulationũ inuoluunt̃, qui ad virtutes & merita præ alijs aug-
mentant̃, & in altum p cõtẽplationẽ & affectionẽ æternorũ ſu
peri⁹ eleuent̃, & hoc quia humor affectionũ ſuarũ dilatari cir-
cũquaq; ad tpalia nõ ſinitur, qa per timorẽ & pœnitentiã repri
mitur, & ſic dico φ hẽt ſuperius ad æterna dirigi & leuari. Iob
40. Circunda tibi decorẽ .i. pœnitentiæ macerationẽ, quæ .ſ. de
corat atq; polit, & in ſublime erigere per æternorũ affectionẽ
& conceptionem, & ſpecioſis induere veſtibus per bonã con-
18 uerſationẽ. ¶ Lignũ & ſtipes eſt pars arborum fortior, ſolidior
& rectior & albior, quæ a radice exiens, vſq; ad ſummitatẽ ar-
boris ſe protendæ, & oẽs ramos arboris in ſe portat, & a radi-
ce humorẽ hauriens atq; ſugẽs, ipſum ſtatim ad ramos nutriẽ
dos dirigit & tranſmittit. Et ſtipes etiã quãuis durus & ſolidus
ſit exterius, interius tñ habet medullã tenerã atq; mollẽ, exte-
rius hẽt corticem, folia, flores, fructus. Et eſt ſtipes totius arbo
ris fundamentũ, & eſt ſtipes medius inter radicẽ & ramos. Et
dicitur lignũ, eo φ faciliter accenſum præbeat cito lumen. Di
citur etiã ſtipes, eo φ p fortitudinẽ magis ſit ſolidũ & ſtipatũ,
ſm Iſid. Talis eſt p oĩa bonus prælatus & etiã quilibet vir pfe
ctus, & maximẽ eccleſiaſticus vel religioſus: quia verẽ ipſe eſt
medius inter radicem .i. Deũ, & ramos .i. populũ. Deut. 5. Ego
ſequeſter & medius fui inter vos & Deum. Et ideo a radice
Deo debet ſugere per deuotionẽ, humorẽ doctrinæ & conſola
tionis, vel humorẽ etiã tpalis ſubuentionis, quæ ſtatim dẽt ad
ramos .i. ad ſubditos mittere, eos .ſ. docendo, & eis tpaliter ſuc
currẽdo. Ipſe .n. totius arboris eccleſiæ vel collegij dẽt eſſe ſta
bile fundamentũ, & ſua diſcretione, doctrina & ſapientia dẽt
ramos .i. ſubditos portare in bonis operibus, & in ſtatu gratiæ
vegetare. Ego quaſi nutritius effraim portabã eos. Oſeæ 11. Et
iſte pro certo debet eſſe alijs perſonis & ramis collegij ſolidior
p conſtantiæ firmitatẽ, rectior per iuſtitiæ æquitatem, albior p
munditiæ caſtitatẽ. Et licet ſit in apparentia durus per rigoris
auſteritatẽ, interius tñ in conſcientia debet habere medullam
.i. dulcorem & pietatẽ. Nam quãuis exterius rigorem oſtendat,
interius tñ in corde ſemper dẽt benignitatẽ, charitatẽ & pieta
tem habere. Vnde Auguſt. Plus operetur charitas φ ſeueritas.
Iſte etiam exterius dẽt habere corticẽ bonæ conuerſationis, fo
lia ſanæ loquelæ & prædicationis, & fruct⁹ bonæ operationis,
& ſic dicetur lignũ, eo φ faciliter debet accendi per charitatẽ,
& lumen bonorũ exẽplorũ oſtendere alijs p vitæ honeſtatẽ.
Secundũ ligna ſiluæ exardeſcit ignis. Eccl. 28. Expone ſi vis p
oĩa de viris perfectis, qui ſunt medij inter Deũ & pctõres. Vel
expone de Chro, qui medius eſt inter Deum patrẽ & hoĩes, &
totius arboris eccleſiæ fundamentũ &c. ſicut ſupra. Mediator
19 Dei & hoĩum homo Chriſtus Ieſus 1. ad Timoth. 2. ¶ Arbor
domeſtica niſi culta fuerit, ſit ſilueſtris: ſilueſtris etiam ſi bene
culta fuerit, in domeſticam conuertitur. Expone hoc per oĩa ſi
20 cut de vinea vel de roſa. ¶ Quædã arbores faciunt oleũ & fru-
ctum, & hoc propter humorẽ vnctuoſum & aereũ ſufficientẽ,
quędã aũt nõ, pp talis humoris defectũ. Sic verẽ in quibuſdã
hoĩbus eſt humor .ſ. affectionis, vnctuoſus .i. dulcis, pius & cha
ritatiuus, & ideo tales non tm̃ faciunt fructum bonæ operatio
nis, imo etiam oleũ elemoſynarũ & cõpaſsionis. Alij aũt qui
humorem vnctuoſum pietatis & dulcedinis in corde ſuo non
hñt, oleo & fructu iſto exterius ſæpe carent. Oleum ergo de ca
21 pite tuo nõ deficiat. Eccleſ. 9. ¶ Diuerſificantur arbores in for
ma, quia quædã ſunt æquales, quædam vero non, quædam pe-
ſtiferum afferunt fructum, quædam ſalubrem, quædam foliæ
multa, quędam pauca, quædam aſpera, quædam plana, quædã
etiã arbores habent ſpinas, quędam non, quædam habent fru-
ctus rubeos, quædam albos, & quædã nigros. Similiter de flo-
ribus. Sed tota iſta diuerſitas prouenit ex diuerſitate humorũ
interiorum, & caloris diuerſimodẽ agentis in humorem, quia
ſecundũ interiora arborum lignum exterius variatur. Chariſ
ſimi, per arbores intelligo hoĩes. Mar. 8. Video hoĩes quaſi ar-
bores. Sed verẽ iſti diuerſimodẽ hodie variantur, quia non oĩs
caro eadem caro &c. 1. ad Corin. 15. Quidam enim ſunt æqua-
les per iuſtitiæ æquitatem, quidam inæquales per acceptiones
perſonarum, & iuſtitiæ iniquitatem. Item quidã hñt ſalubres
fructus .i. opera bona & Deo accepta: alij aũt mala & peſtife-
ra, quidam nigra .i. vilia & infamia, ſicut luxurioſi, quidam
rubea & alba & pulchra & famoſa & honeſta, quidam etiam
habẽt ſpinas .i. peccata, quidã non, quidã habent folia .i. verba
multa p loquacitatẽ & garrulationẽ, aſpera p murmurationẽ,
punctionẽ & impatientiã, inuoluta per falſitatẽ & calliditatẽ,
quidam autẽ ecõnerſo hñt verba pauca, plana, veracia, lenia
& benigna. Sed verẽ hæc oĩa ſic exterius in apparentia in ho-
minibus variantur pp varietatem humoris .i. affectionis quam
interius ſortiuntur, & pp diuerſitatem caloris cœleſtis gratię
& inſpirationis, qui in diuerſis diuerſimodẽ inuenitur, quia
generaliter ſecundũ interiores affectiones, exteriores mores
& conditiones variantur & diuerſificantur. Eccle. 13. Cor ho-
minis immutat faciẽ eius, ſiue in bono ſiue in malo. Vnde Gre
go. Per hæc quæ foris apparent, quid intus lateat aperitur.
¶ Fructuũ alij ſunt angulares, alij rotundi, alij rubei, alij nigri, 22
alij albi & hoc totũ ex diuerſite humorũ & calorũ hẽt fieri, qa
ſecundum φ calor inuenit humorem magis digeſtibilẽ, ſecun
dũ hoc fructũ in ſuis conditionibus variat & diſponit. Et inde
etiam fit φ quidã fructus citius φ alij maturãtur. Sic verẽ qui-
dã hoĩum ſunt angulares per conſtantiæ firmitatẽ alij rotundi
per obedientiæ velocitatẽ, alij rubei p charitatem, alij nigri p
humilitatem, alij albi per caſtitatem, alij cito maturabiles per
vitę ſeueritatem, & morum honeſtatem. Sed hoc totum proce
dit ex humore interioris affectionis & gratię, & calore diuinæ
inſpirationis, quæ in diuerſis diuerſimodẽ operãtur. Diuiſio-
nes .n. gratiarũ ſunt, vnus aũt ſpũs diuidens ſingulis prout vult
1. ad Corin. 12. ¶ Quidã fructuũ cito, alij tarde matureſcunt, 23
& hoc quia qñ calor inuenit humorẽ diſpoſitũ & bene digeſti
bilẽ tunc introducit citius maturationem. patet in ceraſo & in
moro. Si aũt humor groſſus fuerit, cõpactus & indigeſtus, tũc
qa calori agenti faciliter non obedit, neceſſe eſt φ maturitas
retardetur, ſicut patet in fructibus autumnalibus, & etiã eadem
eſt ratio de cita vel tarda productione foliorũ & florũ. Arbor
eſt hõ, fructus ei⁹ ſunt opera bona & honeſta, folia ſunt bona
verba, flores aũt bona conuerſatio, florida & decora. Sed verẽ
hæc oĩa citius in quibuſdã φ in alijs inueniuntur, qui quidẽ ci
tius acquirunt vitæ, doctrinæ, conuerſationis & morũ maturi-
tatẽ & ſanctitatem, φ alij. Nã quida ſunt qui hñt humorẽ .i. affe
ctionẽ dulcẽ & digeſtibilẽ .i. ad bonũ cõuertibilẽ, & calori .i. di
uinæ inſpirationi & prædicatorũ monitioni & prælatorũ cor-
rectioni faciliter obediẽtẽ, & iõ tales cito ad maturitatẽ perfe
ctionis deducuntur, dicẽtes cũ Pſal. Præueni in maturitate, &
clamaui. Illi aũt qui humorẽ voluntatis & affectionis hñt groſ
ſum, rudem, cõpactum & obſtinatũ, & diuerſis monitis & in-
ſpirationibus nõ obediẽtẽ, raro ad iſtã maturitatẽ pertingunt,
quia non in vere iuuentutis, imo oportet φ expectent vſq; ad
autũnũ ſenectutis. Et ſicut multi ſunt fructus qui pp duritiam
& indigeſtibilẽ humorẽ nunφ matureſcũt nec vere nec ęſtate
nec autũno, & ideo frigore hyemis cõgelant̃, & ab hoĩbus nõ
colligũtur, ſed pro nihilo reputantur, ſic multi ſunt qui pp du
ritiã & cõpactionẽ & obſtinationẽ volũtatis ſuæ nũφ veniunt
ad vitæ & morũ pfectionẽ & maturitatẽ, qa nec in vere iuuen
tutis, nec in autũno ſenectutis, imo in hyme .i. i ſtatu poſt mor
tẽ ab hoĩbus .i. angelis & ſctis rõnabilib⁹ nõ colligũtur in para
diſum, ſed velut inepti relinquunt̃, & frigori æternorũ tormen
torũ dimittunt̃ & exponuntur. Vnde Eſa. 37. Exaruit antequã
matureſceret. ¶ Oĩs arbor generaliter habet radicẽ, & eſt ra- 24
dix ſicut caput arboris, a quo regitur, ſicut os arboris, quo ci-
batur, ſicut pes arboris, à quo portatur. Nã radix a terra reci-
pit & ſugit humorẽ, & totius arboris nutrimentũ, & iõ ad mo
dũ capitis habet nodos .i. paruos ramos, ſicut capillos, quibus
terræ adhæret. Radix etiam à græcis dr̃ arboris eſſe vita, quia
per eã viuit & vegetatur arbor. Chariſsimi, radix in arbore ec
cleſiæ eſt prælatus, qui dicitur os arboris, quia a terra .i. a Deo
ſugere debet humorẽ deuotionis, gratiæ & ſcientiæ, quo arbo
rem eccleſiæ vegetet atq; nutriat, docẽdo, prædicãdo & oran
do. Dicitur ẽt vita, quia per eius doctrinã & exempla mortui
pctõres per gratiã reuiuiſcunt. Mortuos ſuſcitate. Matth. 10. Di
citur etiam caput, quia .ſ. totam iſtã arborem habet more capi
tis gubernare. Dicitur etiam pes, quia .ſ. exemplis & doctrinis
totam habet eccleſiã ſupportare. Et iõ iſte debet habere mul-
tos ramuſculos .i. multas bonas affectiones, quibus terrę .i. ip-
ſi Deo adhæreat per amorẽ, dicens cum Pſal. Mihi autem ad-
hærere Deo bonũ eſt, & ponere &c. Vel dic φ radix eſt Chri
ſtus, qui medius eſt inter terram .i. Deum patrem, & arborem
eccleſiæ, & iõ dicitur arboris os & vita quia .ſ. eã viuificat per
gratiam, & cibat per doctrinam. Cibauit eum dñs pane vitæ
& intellectus. Eccleſ. 15. Et ideo ſibi poteſt dici. Os noſtrum
& caro noſtra es 2. Re. 5. Vel dic de prædicatione eius, q cibat &
nutrit alios per doctrinã. ¶ Arbor hẽt quaſdã partes ſuperfluas
quæ nõ ſunt de eſſentia eiuſdẽ, ſicut ſunt folia & fructus, & iõ 25
tempore

ape vernali gñaliter iſta cadũt. Nam quia humor arboris non
ſufficit tũc tpis intus & extra, iõ retrahit eũ natura a partibus
exterioribus nõ neceſſarijs: ne deficiat interioribus & neceſſa
rijs. Natura.n. magis nitiẽ ſeruare interiora q̃ exteriora, & iõ
humorẽ in neceſſitata & frigore ab exterioribus ad interiora
retrahit, & ſic ceſſante humore exterius, fruct⁹ & folia deflue
re permittuntur. Sic vere hõ quãdoq; habet partes ſuperfluas
.i. diuitias, quæ qñq; in eo tm̃ abundant, q̃ vltra neceſſitatam
ei ſuperfluere pñt dici, & ideo vere qñ venit tp̃s hyemis, vbi eſt
defectus fructuũ & victualiũ.i. tp̃s paupertatis vel aduerſitatis
vel cariſtiæ, tũc dẽt iſtas dimittere, & erogãdo pauperibus emit
tere, & exinde humorem affectionis & amoris retrahere, & p
elemoſynas eas pauperibus erogare. Nã ab iſtis exterioribus
& temporalibus eſt humor affectionis retrahendus, ſicut a ſu-
perfluis & non neceſſarijs, & ad interiora.i. ad conſcientiam
& animam principaliter conuertendus, quia.ſ. iſta magis de-
bent diligi & ſeruari, iuxta illud. Qũo poteris, ita eſto miſeri-
26 cors, neq; auertas faciẽ tuã vllo paupere. Thobiæ 4. ¶ Sed ſci-
tis quid eſt? Sunt quædam arbores quæ habant humorem vi-
ſcoſum, qui a folijs exterioribus leuiter non retrahitur a natu-
ra, ſicut patet in pino & ſimilibus. Quandoq; etiam arbor eſt
multum ſolida atq; dura, & ſic impedit humorem retrahi a fo
lijs, & ita cadera non ſinunt, ſicut patet in buxo & ſimilibus.
Sic vere quãdoq; homo habet humorem.i. affectionem viſco-
ſam per carnalitatem, eſt etiam compactus & ſolidus per ob-
ſtinatam voluntatem, durus per crudelitatem & impietatem,
& tenax per auaritiæ parcitatẽ, & ſic vere impedit oẽ humor
ſuæ affectionis a folijs.i. exterioribus diuitijs retrahatur, & ſic
ipſa folia cadere p elemoſynas nõ dimittit, dato q̃ hyems.i. tp̃s
cariſtiæ & paupertatis inſtet. Iſtud patet de malis diuitibus, q
etiam tempore maximæ paupertatis pauperibus non emittũt
nec diſtribuũt bona ſua, ſed per parcitatẽ & auaritiã ipſa con
tinue retinent & reſeruant. Ipſi enim ſunt lignum quod plan-
tatum eſt ſecus decurſus aquarum.i. mundanæ proſperitatis,
& folium eius non deflue &c. Vel dic q̃ arbor.i. hõ qui eſt ra
ræ & debilis & inconſtantis naturæ, quãdoq; tpe hyemis.i. tri
bulationis, ſpoliatur fructu bonæ operationis, & folijs ſanæ lo
quutionis, & hoc quia tales homines humorem interioris affe
ctionis, gratiæ vel deuotionis habent debilẽ atq; rarum, qui ci
to repercutitur p timorẽ, & ſic cadũt folia fructus ſupradicta.
Veruntamen qñ talis arbor.i. hõ eſt ſolidus per conſtantiæ fir
mitatẽ ſicut buxus, interius gũmoſus per glutinoſam charita-
tem vel pietatem ſicut pinus, tũc vere licet veniat tp̃s hyema
le aduerſitatis & tribulationis, ita tñ perſeuerabit, & in ſtatu
gratiæ firmus erit, q̃ fructus & folia gratiarũ virtutũ & bono
rum nunq̃ perdet. Hiere. 17. Erit folium eius viride: nec aliqñ
deſinet facere fructum. Vel dic generaliter quòd hõ in ſtatu
hyemis.i. pcti mortalis, perdit fructũ bonę operationis, foliũ
honeſtæ locutionis, florẽ decoræ conuerſationis, & hoc totum
propter defectũ interioris humoris.i. gratiæ & deuotionis, q
27 tunc repercutitur, retrahit & ſiccatur. ¶ In hyeme natura re-
trahit humorẽ a folijs, quæ ſunt partes ſuperfluę & non neceſ
ſariæ, & ipſum attrahit interius ad lignũ & radicem, & ideo in
hyeme folia vt cõiter cadunt & palleſcunt, ſiccantur & putre
ſcunt, radix aũt licet ſit inferius in terra, manet tñ & vegetat
& viuit. Chariſsimi, arbor eſt eccleſia, radices ſunt boni & iu
ſti, q bodie ſunt infimi, contẽpti & depreſsi, ad modũ radicis,
rudes, pauperes & deſpecti, folia aũt quæ parum valent, ſunt
pctõres, qui mõ virent p proſperitatem, & vẽto vanitatis p ia
ctantiã mouentur, & fructibus bonorũ tpaliũ circũquaq; mo
niuntur. Sed vere qñ hyems.i. tp̃s mortis aduenerit tunc natu
ra naturãs.i. Dei iudiciũ & prouidẽtia, ab iſtis retrahet homo
rẽ voluptatis & proſperitatis, & ipm mittet ad radicẽ.ſ. ad pau
peres & alios bonos & iuſtos, q ſunt ei chari & neceſſarij, q a
mali ſunt ei quaſi ſuperflui, iuxta illud Eccl. 16. Nõ.n. neceſſa
rij ſunt ei hoĩes impij. Et iõ vere tunc.ſ. poſt mortem, iſta folia
cadẽt & defluent de arbore vitę huius.ſ. inferius vſq; in infer-
nũ, & ibi cõputreſcẽt & palleſcẽt p tormẽta æterna, & ab hu
more oĩs voluptatis ſiccabũtur. Exſiccatũ eſt fœnũ, & cecidit
flos. Eſa. 40. & 1. Per. 1. Radices aũt.ſ. viri boni & iuſti tñc tpis
humore æternæ voluptatis potati, viuẽt & vegetabunt in æter
nũ, quia Iuſti in perpetuũ viuent. Sap. 5. Vel dic quòd natura
eſt prælatus, q tpe hyemis.i. in hac doloroſa vita debet accipe
re humorẽ bonorũ tpalium a partibus non neceſſarijs.i. a ma
lis diuitibus, eum iuſtè detinẽbus.ſ. auferẽdo eis ſua benefi
cia pinguia, & ab eis emendas accipiendo, & ſuper eos iuſtas
tallias faciendo, & hoc vt radicibus.i. bonis pauperibus va-
leat prouidere, quia tpe famis & neceſsitatis boni prælati dñt
malos ſpoliare, vt bonis valeant prouidere, ſicut fecit deus, q
ſpoliauit ægyptios, vt ditaret hebræos, vt dicitur Exo. 12. Vñ
Sap. 10. Tulerunt iuſti ſpolia impiorum. Vel dic quòd natura
eſt Deus, qui tpe hyemis.i. mortis detrahit ab arbore vitę præ
ſentis folia.i. mundi diuites peccatores, vt ſic ſaltem radices.i.
boni vel pauperes de humore ſuarum diuitiarum qui eis ſub-
trahitur, aliqualiter gaudeant, & per elemoſynas, quæ ſaltem
in morte eorum erogantur, aliquod ſortiantur emolumẽtum.
Conſtat.n. quòd ſæpe Deus vult quòd mali moriantur, vt bo
ni ſuis diuitijs, præbendis & beneficijs recreẽtur, quia reſerua
tur iuſto ſubſtantia pctõrum. Prouerb. 13. Vel dic quòd radix
quæ eſt ſub terra, adueniente hyeme a ramis qui ſunt exterius
adiuuatur, quia.ſ. mittunt ſibi humorẽ, & folia & fructus ſuos
dimittunt cadere verſus eã, ad eã nutriendã & impinguandã.
Sic vere chariſsimi qñ in hyeme.i. in tpe mortis videmus ra-
dicem noſtram i. parentes & amicos noſtros latitare inferius
in ſepulchro vel purgatorio, tunc vere cõpatiẽdo eis fructus
.i. elemoſynas, folia & humores.i. orationes debem⁹ facere &
eis mittere, & eos conſolari, fouere & impingnare, & eos pro
viribus adiuuare. ¶ Differunt arbores in quantitate, q a quædã 28
creſcunt in latitudine, & maximè illę quæ habent humorẽ la-
cteũ ſicut ficus, quædã in altitudine, & maximè quæ hñt hu-
morẽ piceũ, ſicut pinus, aliæ in latũ & altũ, ſicut illæ quæ hñt
humorẽ penetratiuũ & acutum, calidũ & ſubtilẽ, & maximè
qñ hñt durum corticem, ſicut quercus, quia talis humor habi
lis eſt ad altitudinẽ & dilatationem, aliæ aũt non creſcunt nec
in altũ nec in vtrunq;, pp talũ humorũ priuationem, ſicut ſpi
næ & ſimilia. Sic verè boni diuerſimodè creſcunt p merita &
virtutes, quia quidã in altũ per contemplationem, quidã in la
tũ per charitatẽ & dilectionẽ, quidã in vtrunq;, quia.ſ. & con-
templatiui & charitatiui ſunt per oĩmodã perfectionẽ, ſed hoc
totũ accidit ſcd̃m quòd hñt humorẽ affectionis lacteum p pie
tatẽ, piceũ & glutinoſum p charitatẽ, acutum & penetratiuũ
per diſcretionẽ & ſagacitatẽ. Alij aũt ſunt qui neq; ſunt alti p
contẽplationẽ, nec dilatati per dilectionẽ, pp defectũ taliũ hu
morum, imo ſunt parui & depreſsi, ſine quantitate virtutis &
perfectionis, ſicut ſunt ſpinæ.i. pctõres, q pungunt alios & af-
fligunt. Ideo de bonis dicitur. Creuit in vineã grandem. Eze.
17. Vnde Dan. 4. Poteſtas tua creuit in terra. De malis aũt dici
tur Gene. 49. Ruben nõ creſcas &c. ¶ Quædã arbores faciunt 29
fructũ ſuper folia, quædã ſubtus. Nã fructus qñ eſt fortis, indi
get quòd calori exponatur, ſi autem ſit debilis, indiget vt ſub-
ſus folia reponatur, ne forte a calore nimium exuratur. Sic
quidam ſunt qui hñt fructus & opa fortia & bona, & iſta ex-
terius exponunt & oſtẽduntur, vt.ſ. alij accipiãt ibi bona exem-
pla, iuxta illud. Luceat lux veſtra coram hoibus &c. Matth. 5.
Alij aũt hñt tales fructus debiles.i. opera minus bona & imp-
fecta, & ideo ea tenent interius in occulto, & folijs palliationũ
& excuſationum ea contegunt atque celant, ſicut ſunt hypo-
critæ, qui ſemper celant opera ſua mala, & ea verbis palliant
atque velant. Celabit illud ſub lingua ſua Iob 20. ¶ Arbores 30
ſilueſtres plus fructificant vt communiter quàm domeſticæ,
ſed fructus domeſticarum præualet, quia ea humore dulci &
vnctuoſo prouenit, ſilueſtrium autẽ fructus ex humore proue
nit fluido & aquoſo. Chariſsimi, domeſticæ arbores ſunt boni
& perfecti, ſilueſtres ſunt pctõres, ſed vere iſti plus abundant
in fructibus.i. in diuitijs tpalibus q̃ domeſtici ſeu iuſti, quia
de malis dicitur Hier. 12. Proficiunt & faciunt fructum, plan
taſti eos, & radicẽ miſerunt. Veruntñ fructus domeſticarũ.i.
diuitiæ bonorum meliores ſunt & melius acquiſitæ, quia me-
lius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorum multas. Vel
dic quòd fructus ſilueſtres ſunt opera malorum, quæ multum
hodie abundant, fructus aũt domeſtici ſunt bona opera iuſto
rum, quæ parũ hodie abundant, veruntamen alijs præualent
& præcellunt. Vel dic quòd arbores ſilueſtres ſunt religioſi, q
præ alijs ſunt ſilueſtres & ſolitarij, qui re vera in fructu bono
rum operum debent plusq̃ domeſtici.i. plusq̃ ſeculares & laici
abundare. Iſtis enim dicitur illud Matth. 5. Niſi abundauerit
abundauerit iuſtitia veſtra. Vnde & illud. Abũdetis in omne opus
bonũ. Vel dic q̃ arbor ſilueſtris eſt mundus: qui hodie multos
fructus.i. multos filios & peccatores portat & nutrit. Arbor
domeſtica eſt religio vel eccleſia, q̃ licet habeat pauciores, ta
mẽ habet vt cõmuniter meliores, & hoc quia iſti humore dul
ci deuotionis & lectionis nutriunt, illi autẽ humore fluido &

frigido carnalis voluptatis impinguantur. ideo Sap.4. Fructus
31 eorum inutiles, & acerbi ad manducandum. ¶ Quædam arbo
res naſcuntur in locis ſiccis, & iſtæ ſunt minoris quãtitatis, pp
defectum humoris, quædam autem creſcunt in locis paluſtri
bus & aquoſis, & iſtæ ſunt maioris quantitatis. Sic verè illæ ar-
bores. i. hoĩes q̃ ſunt in locis ſiccis. i. in ſtatu paupertatis vel hu
militatis, vbi humor diuitiarum & deliciarum deficit, vt cõiter
ſunt parui per humilitatem. Vnde Prouer. 18. Cum obſecratio
bus loquitur pauper. paupertas. n. humilitatẽ parit. Illi aũt qui
circa paludes mundanæ proſperitatis ſunt plantati, vbi talis hu
mor abundat, magis in diuitijs & potentia per ſuperbiam præ
alijs ſunt elati. Aquæ nutrierunt illum, abyſſus exaltauit illum.
Ezec. 13. Vel dic q̃ illi qui ſunt in ſiccitate indeuotionis & in-
compaſſionis, parui ſunt quoad merita & virtutes, illi aũt qui
circa fluuium deuotionis & compaſſionis nutriuntur, meritis
& virtutibus ſunt maiores. ¶ Arbores iuxta mare cõiter ſunt
32 paruæ, propter terræ ſalſedinem, & humoris paucitatem. fallit
tñ in mari rubro, iuxta quod arbores altiſſimæ ſunt ſtaturæ, vt
dicit Iſido. Mare eſt mundus, vbi ſunt fluctus iurgiorũ, & ama
ritudo tribulationum. Mare rubrũ eſt Chriſti paſſio, quæ ma-
te dicitur. i. amara, & rubra. i. ſanguinolenta. Illi igitur qui cir-
ca mare mundi ſunt ſiti per deſiderium & amorem, & in arena
diuitiarum plantati, pro certo nõ creſcunt per merita & virtu-
tes, & ad magnitudinem perfectionis non attingunt, & hoc q̃a
humor deuotionis & gratiæ eis deficit, & ſiccitas crudelitatis,
indeuotionis & incompaſſionis in eis abundat. Iſta. n. eſt terra
ſalſa, quæ non ſinit creſcere filios ſuos. Illi autem qui circa ma
re rubrum pœnitẽtiæ vel dominicæ paſſionis ſunt ſiti per deſi
derium & affectum, pro certo ad magnitudinem perueniunt
ſanctitatis, quia Deus facit magnalia in terra Cham, mirabilia
in mari rubro. ¶ Arbor aliq̃n eſt aromatica in aliqua ſui parte,
33 aliq̃n in cunctis ſuis partibus, ſicut arbor balſami, cuius lignũ
cortex, folium, ſuccus & ſemen odorem aromaticũ euaporant.
Sic verè quidam ſunt aromatici & odoroſi quãtum ad bonam
famam in aliqua parte, vtpote quo ad conuerſationem vel do-
ctrinam, vt ſunt hypocritæ, ſed pro certo iuſti ſancti & pfecti
habent omnia odoroſa: quia & lignum cõſcientię interioris, &
cortex apparẽtiæ exterioris, & folia doctrinæ & locutionis, &
ſemen interioris affectionis, vel cogitationis, & ſuccus ſuæ inte
rioris grãæ & deuotionis, apud Deum & hoĩes redolent atque
fragrant. Creatura Dei bona eſt, & nihil reijciendum in ea. 1.
34 ad Tim. 4. ¶ Arbores diuerſimodè naſcuntur, quædam ex ſemi
natione, quædam ex plantatione, quædam ex inſertione, quædã
per ſe & elementorum debita cõmixtione. Sic verè pctõres di-
uerſimodè naſcuntur in grãm, & ad pniam conuertũtur. Qui-
dam per ſeminationem prædicationis: qñ. ſ. ſemen verbi Dei in
eis ſeminatur. Quidã ex plãtatione correctionis & punitionis,
qñ. ſ. a prælatis & maioribus vel etiam a Deo per correctionem
& tribulationem de vna terra. i. de peccato euellũtur, & in alia
. i. in ſtatu gratiæ plantantur, vel qñ de mundo ad religionem
transferuntur. Item quidam ex inſertione bonæ ſocietatis: vt
quia bonus ramus & bona ſocietas eis adiũgitur, & ſic in eius
ſimilitudinẽ conuertuntur: quia cum ſancto ſanctus eris. Qui-
dam autem per ſe & ex influẽtia diuinæ inſpirationis. Vltro. n.
35 terra fructificat. Mar. 4. ¶ Qñq; fit q̃ arbor vnius naturæ cõuer
titur in aliam per inſertionem: quia dato q̃ arbor ſit ſterilis vel
ſilueſtris, ſi tñ ramus alterius bonæ arboris ei inſertus fuerit,
tunc ſtipitis ſurculo incorporatur, & in eius naturam conuerti
tur & mutatur, & ſic tota arbor naturam ſurculi comitat̃. Vn-
de etiam in olere vel beta aliq̃ñ inſeritur ramus oliuę, & virtu-
te rami beta fortificatur, & ſic inde arbor oliuæ fortis efficitur
& fœcundatur, vt dicit Ariſt. Arbor ſilueſtris eſt religio vel ec
cleſia, deſtructa, & p vitia diſſipata. Sed verè qñ ramus bonus
. i. bonus prælatus ei inſeritur & adiungitur, tunc ipſius malitiã
mutat, reficit & reformat: q̃a ſ. p bona ſua exẽpla & documen-
ta totum corpus eccleſiæ reformatur, & in naturam aliã com-
mutatur. Et ecõuerſo ſi arbor religionis vel eccleſiæ fuerit bo-
na, ſi tamen ſibi adiungitur ſurculus. i. prælatus malus & ſilue-
ſtris, tunc etiam naturã ipſius ſtipes, qui tali ſurculo inſidet, ſor
titur, quia ſm iudicẽ ciuitatis, ſic & hi qui habitãt in ea. Eccl.
10. Stipes. n. ſequitur naturam ſurculi, non econuerſo: quia ve-
rè eccleſia vel collegium quæ ſe habet ad modum ſtipitis, con-
formatur ſurculo. i. prę lato ſiue in bono ſiue in malo, non tamẽ
econuerſo: quia vt cõiter ſurculus. i. prælatus ſi malus fuerit,
nunquam propter bonitatem ſtipitis. i. collegij cui præficitur,
immutatur: quia ſm Grego. Vita prælatorum a ſubditis trahit̃

in exemplum. Et ſicut tunc eſt inſertio optima qñ ſimilia ſimi-
libus inſeruntur, vt ficus in ficum, vitis in vitem, vt dicit Alu-
redus, ſic ille ſurculus vel prælatus debet reputãri melior, qui
eiuſdem eſt naturæ, & ſimilis alijs reperitur, qui. ſ. de eodẽ ſta-
tu & gremio accipitur & præfert̃. De gremio. n. eccleſiæ debet
accipi ſurculus. i. prælatus, ſi ibi ſufficiẽs inueniatur, nec debet
alibi vẽdicari. Vnde Deut. 17. Non poteris alterius gentis ho-
minem regem facere, qui non ſit frater tuus. Vel dic q̃ arbor
ſilueſtris eſt pctõr, qui pro certo qñ ſibi bonus ſurculus. i. bona
ſocietas vel bona doctrina adiungitur, tunc in naturã illius cõ-
mutatur, & de malitia ad bonitatem, de ſterilitate virtutum &
bonorum operum conuertitur ad fœcunditatem, & econuer-
ſo de malo ſurculo. i. de mala ſocietate quia qui ſtultorũ ſocius
eſt, ſimilis efficietur. Proue. 13. Vel dic q̃ beta debilis & infir-
ma eſt humana natura: quæ eſt ſicut arbor ſterilis, & fructu bo
norum operum priuata. Surculus oliuæ bonus eſt Dei filius: q̃
ei inſertus per incarnationem, eam fortificauit, & in bonis ope
ribus fœcundauit, & truncum vbi inſertus eſt. i. ipſum hoĩem
Ieſum in ſui naturam conuertit: quia. ſ. eum Deũ fecit, nos etiã
chriſtianos deos. i. ſpirituales & Angelos nominat. Vnde Pſal.
Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi oẽs. Et iõ dr̃ Eſai. 44. q̃ hõ iuit
ad ſiluam, tulit ilicem, & de parte eius poſuit in igne, & exit pa
nes, & de reliquo Deũ fecit. Sic verè Deus Dei filius venit ad
ſiluam mundi huius, & tulit ilicem. i. humanam naturam, & de
aliqua eius parte. i. de reprobis & damnatis accendit ignem, ſ.
auaritiæ, luxuriæ & iracundiæ in præſenti, & ignem gehenna-
lem in futuro, & de reliquo. i. de natura p eũ aſſumpta, Deum
fecit: quia. ſ. Chriſtus eſt Deus, & econuerſo. Vel dic de pecca-
tore qñ fit iuſtus, ſicut in titulo de oleaſtro. §. 1. ¶ De bono ſe- 36
mine non prouenit faciliter niſi bona plãta, licet in aĩalibus ſæ
pe contrarium videatur, cuius eſt ratio ſm Alured. quia plan-
tæ terræ ſunt affixæ, & vniformæ recipiunt nutrimẽtum, aĩalia
autem mouentur vndiq;, & ideo ſemen facilius in eis variatur.
Plantæ ſunt boni & iuſti parẽtes: qui pro certo de ſcientia ſua
raro producunt malam plantam. i. malum filium: quia. ſ. filios
ſuos bñ inſtruunt, & ſic efficiuntur boni, & bonorum parentũ
imitatores. In filijs ſuis cognoſcitur vir. Eccl. 11. Iſtud tñ fallit
in animalibus. i. in hoĩbus ſimplicibus & carnalibus, qui q̃uis
ſint in ſe boni, quia tñ nõ corrigũt filios vt deberẽt, iõ ipſos ſæ-
pe occaſionaliter faciunt eſſe malos, & ſic de bono ſemine na-
ſcitur malum germen. Vel dic q̃ ſemen eſt doctrina, prædica-
tio vel gratia, vel etiam voluntas, quæ oĩa ſunt principio & ori
go plantarum. i. bonorum operum & virtutum: quia verè ex ta
libus bonis ſeminibus non prouenit niſi bona planta & bonũ
opus, & econuerſo ſi ſemen. i. cogitatio, affectio vel volitio, vel
etiam doctrina ſuſcepta fuerit mala, tunc verè planta. i. opera-
tio quę ex inde prouenit, cõiter & ſimpliciter erit mala, q̃a nõ
eſt arbor bona quę facit fructus malos, nec arbor mala quæ fa
cit bonos. Matt. 7. & Luc. 6. In animalibus tñ. i. in peccatoribus
fallit iſtud: quia dato q̃ ſuſceperint ſemẽ bonum. i. bonã doctri
nam, vel q̃ habuerint bonã voluntatẽ & propoſitũ, ſæpeñ ac-
cidit q̃ bonũ fructũ boni operis non producũt, & hoc cõtingit
pp motus ſuos. i. propter excreſcẽtia & negotia mũdana quæ ad-
miniſtrant, per quæ ſæpe deſtruitur illud ſemen, nec ad debitũ
peruenit complementum. Semẽ cecidit ſuper ſpinas, & ſimul
& exortæ ſpinæ ſuffocauerũt verbum. Lu. 8. Spinæ. i. negocia &
ærumnę & diuitiæ mundi. ¶ Secũdum Ariſt. Arbor quæ habet 37
groſſum corticem, cito fit ſterilis, & hoc accidit propter defe-
ctũ vnctuoſi humoris, vel propter duritiã corticis, quæ prohi-
bet euaporationem groſſi humoris, qui eſt cauſa ſterilitatis.
Cortex eſt exterior poſſeſsio, quæ verè quãdo eſt groſſa & ma
gna. i. quando homo abundat in diuitijs, tunc faciliter ſterile-
ſcit a fructu bonorum operum & virtutum, & hoc quia talia
cortex. i. abundantia diuitiarũ nõ ſinit exhalare, deficere & eua
porare malos & groſſos humores. i. malas eius interiores affe-
ctiones & auaras quas habet homo de diuitijs augmentãdis &
ſeruãdis, quæ pro certo cauſa ſunt quare in bonis fructibus &
operibus non abundat: quia verè auaritia quam introducũt di
uitiæ, prohibet & impedit ne homo ſit pius, largus, humilis &
pœnitens & cætera ſimilia: quia radix omnium malorum eſt
cupiditas 1. ad Tim. 6. Et maximè quia vt cõiter iſti carent hu
more vnctuoſo deuotionis, compaſsionis, gratiæ & charitatis.
Et ſicut talis arbor groſsi corticis vt cõmuniter multũ ſurgit
in altũ, ſicut patet in pino & quercu, & ſic verè qui habent cor
ticem diuitiarum multum groſſum & magnũ, leuiter & facili-
ter aſcẽdunt in altum. i. ad altas dignitates & officia, bñficis &
præbendas,

prębendas, aſcendunt in quá in altū per ſuperbiá præſumptio-
nem & vanitaté, quia Aug. Difficile eſt vt ſuperbus nó ſit q̃ di
ues eſt. Et ſicut tales arbores multos habét ramos, maximè ſu
peri⁹, ſic verè diuites multos ramos habét. i. multos famulos &
amicos, & maximè ſuperi⁹ qñ ſunt in officio dignitatis: qa di-
38 uitiæ addūt amicos plurimos &c. Proue. 19. ¶ Qñ arbor eſt ſte
rilis, medicatur in radice &c. Vide infra de amygdalo. ¶ Ma
39 logranata qñ eſt ſterilis, ſolet aperiri radix & diſcooperiri, &
tunc adhibetur fimus porci, & aqua dulcis, & ſic priſtinam re-
cipit vbertatem, ſicut dicit Aluredus ſuper librum de vegeta-
bilibus. Arbor iſta chariſsimi eſt pctõr, a bonis operibus ſteri-
lis, vacuus & inanis, & ideo vt fertilitatem recipiat ſpũalem, ne
ceſſe eſt primo ꝙ radicem. i. cor diſcooperiat per confeſsioné,
deinde ꝑ fimum. i. mortis & humanæ códitionis ſibi adiungat,
vilitatem per conſiderationé, tandem ꝙ aqua dulci pietatis, de
uotionis, gratiæ, ſpei vel lachrymarū irrigetur, & ſic fertilitaté
bonorum operum iterum ſortietur. Suffodiá circa ficū, & mit-
40 tam ſtercora. Luc. 13. ¶ Multæ ſunt plantæ quæ proficiunt per
tranſplátationem. patet de porro, olere & boleto. i. iuſquiamo,
de quo dicit Ariſt. ꝙ licet ſit in perſide & Ægypto & vbiq; ali-
bi venenoſus, tranſplantatus tñ in Hieruſalem, boĩ efficitur co
meſtibilis atq; ſanus. Sic verè chariſsimi, hõ debet fieri bonus
per tranſplantationem: quia quamuis in terra in qua natus eſt
.i. in mundo & ſtatu mundano fuerit malus: qñ tñ ad Hieruſa-
lem. i. ad ſtatum religionis tranſplantatur, extunc pro certo de
bet eſſe bonus. Pſal. Vineam de ægypto tranſtuliſti. Sequit. Et
impleuit terram. Vide de porro & iuſquiamo. §. vltim. ¶ Ad ar-
41 borem plantandam maximè cooperantur tēpus, locus, & cul-
turæ modus: quia ſm hoc ꝙ aptiori tempore, pinguiori & me
liori loco, laborioſiori & electiori modo eſt plantata, fructum
portat & perficit plenioré & meliorem. Sic verè ad hoc ꝙ hõ
plantetur in grãm, & conuertatur ad Deum, tria requirunt. ſ.
aptum tempus, & illud eſt iuuentus, vel ét tempus ante morté
quia ante mortem & in tempore iuuentutis debet hõ pœnite-
re, & ad religionem vel pniám ſe tranſplantare. Seruiá Deo dũ
adhuc iunior ſum. Eccl. 51. Item requiritur aptus locus. i. apta
ſocietas bonas ſeu ſtatus. Mat. 13. Semen cecidit in terram bo-
nam. Item apta cultura, vt. ſ. modo debito per laborem & exer
citium excolatur. Vnde Prouer. 24. Diligenter exerce agrum
42 tuum. &c. ¶ Arbores vt cõiter plantantur in vere: quia tunc eſt
aptius tp̃s. paucifsimè aũt in autumno aut hyeme: quia tũc pp
abundantiam frigoris, tempus penitus eſt ineptũ. Sic verè plá-
ta. i. hõ tunc eſt aptior ad plantandum in ſtatu gratiæ vel pniæ,
qñ eſt in vere: i. in iuuentute: quia tunc melius conuertitur &
& domatur. Sed verè qñ eſt in autumno vel hyeme ſenectutis,
tunc quia regnat indeuotionis ſiccitas, & incompaſsionis frigi
ditas, vt quia hõ eſt in vetijs antiquatus, tunc mala & inepta eſt
plantatio: quia. ſ. hõ tunc difficiliter cõuertitur & domatur; qa
adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, nó recedat ab
43 ea. Prouc. 22. ¶ In æſtate paucifsimæ plantantur plãtæ, & hoc,
quia tunc ſummè abūdat calor, & maximè in ortu ſtellæ feruẽ-
tis caniculæ, & ſic humor radicalis conſumit in plantá noua &
nondū radicata, in iſto ét tpe vix aut nunq̃ proficit tranſplãta-
ta. Æſtas eſt proſperitas mũdi, ſed verè illæ arbores. i. illi hoies
qui ibi ſunt, non ſunt apti vt in terra. i. in paupertatem, humili-
tate, religione & pnía plantentur vel conuertãtur, & hoc qa tũc
oritur canicula. i. auaritia, quæ more canis habet inſatiabilé ap
petitum, & iõ tũc abundat æſtus malorū deſideriorū, & inflam
matio ambitionis & cupiditatis, luxuriæ & iracũdiæ, & ſic ſic-
catur humor radicalis. i. grã deuotio, compaſsio in ipſis plãtis,
i. in diuitibus, & ita non poſſunt in terra. i. in pnia vel religione
radicari per bonum propoſitum & affectionem, ſed ſiccãtur &
moriuntur per mortem culpæ & pœnæ, & ita nihil valent niſi
vt in igné perpetuū deponant. Quid fiet de ligno vitis? &c. Se-
quitur. Igni datū eſt in eſcá. Eze. 15. ¶ Arbores diuerſimodè ꝓ-
44 ducunt frondes: quia quædá iuxta terrá, quædá in medio; quę-
dam in ſummitate: quod contingit ex humoris diuerſitate. Sic
quidam habent ramos. i. affectioné ſuá inferius ad radicé, ſ. ad
bona temporalia & mundana, alij in medio. i. ad amicos, paren
tes & cognatos, alij ſurſum in ſummo. i. ĩ paradiſo, ſ. ad ſanctos
& bona æterna, & hoc totum accidit ſm diuerſitatem humoris
.i. gratiæ Dei: quæ diuerſimodè tribuitur diuerſis: quia diuiſio
nes gratiarum ſunt 1. ad Corint. 12. Eccl. 24. Ego quaſi terebin
thus extendi ramos meos. ¶ Quædam ſunt arbores quæ faciũt
45 fructū bis in anno, ſicut ficus, & fructus vltimi pp hyemé non
matureſcunt, & iõ ſemel in anno fructū facere magis eſt cõſue
tũ, qa calor magis ſufficit, vt ſemel in anno fructus valeat ma-
turare. Annus eſt vita præſens. Sic verè in iſto anno q̃dá faciũt
fructum bonorum operum bis. i. bino & duplici ſtatu, ſ. primo
in ſtatu grẽ, ſecundo in ſtatu pc̃ti. Sed verè primi fructus. ſ. ope
ra quæ fiunt in ſtatu grẽ, plus valent & Deo magis placent q̃
illa quæ ſecundo fiunt, ſ. in ſtatu pc̃ti: quia ad maturitaté perfe-
ctionis vel diuinæ acceptionis non veniunt, imo ab hyeme. i. a
pc̃tõ mortali deſtruuntur & pereunt & ſiccantur: quia. ſ. opera
facta in ſtatu grẽ ſunt bona, illa verò quæ fiunt in pc̃tõ, Deo nõ
ſunt accepta. Vnde 4. Reg. 19. Areſacta eſt anteq̃ veniret ad ma
turitatem. ¶ Quædam arbores diu perſeuerant in fructificãdo, 46
quædá aũt ſi per vnū annum fructificauerint, per aliū requie-
ſcunt, ſicut oliuæ: quia. ſ. ita debilitantur in primo anno, ꝙ req-
ritur ſecundus annus ad humoris reſtaurationé. Sic verè ſunt
quidá qui diu perſeuerant in fructu bonorū operum procrean
do, ſ. toto tpe vitæ ſuæ. Vnde Hier. 17. Nec aliqñ deſinet facerę
fructum. Et huiuſce rei cauſa eſt abundantia humoris. i. grẽ &
deuotionis, & caloris. i. charitatis & dilectionis. & hi ſunt ſicut
ficus. i. viri iuſti & perfecti. Alij aũt ſunt qui licet fructū bono-
rū operū faciant vno anno. i. vno tpe, in alio tñ ſterileſcunt: qa
multi ſunt qui ſunt multū feruentes aliqñ: qui tñ nõ ſunt ſtabil-
es vel perſeuerantes, imo deſerunt & interrũpunt bona opera
per pc̃tm: quia hodie eſt rex, & cras morietur. Eccl. 10. Vel dic
ꝙ primus annus eſt vita præſens, ſecũdus vita futura. Multi er-
go ſunt q̃ tñ in anno vitæ huius habent de fructibus. i. de mũ-
di diuitijs & temporalibus, ꝙ pro certo deficiẽte humore grẽ,
deuotionis & cõpaſsionis, ipſi neceſſario carent fructibus fœli-
citatis & gloriæ in futuro anno. i. in tpe poſt morté. Exẽplū de
diuite, Lu. 16 qui dum viueret, epulabatur quotidie ſplẽdide,
& poſt mortem non habuit guttam aquæ. Quidam tñ ſunt viri
iuſti & perfecti, qui ita abundãt in humore diuinæ grẽ ꝙ licet
habeant fructus. i. diuitias in præſenti, fructibus tñ non carent
æternæ gloriæ in futuro: quia beatus diues qui inuentus eſt ſi-
ne macula. Eccl. 31. ¶ Quædam ſunt arbores quæ plus abũdãt 47
in iuuentute in fructibus q̃ in ſenectute: quia. ſ. humor facilius
digeritur, & calori obedit, & ſic arboré fœcundat, qui iñ in ſe-
nectute deſiccatur, & ſic arbor hmõi ſterileſcit, ſm Ariſtot. &
Aluredum. Sic verè ſunt multi qui in iuuentute plus abundãt
in fructibus bonorum operum q̃ in tpe ſenectutis, & hoc quia
in iuuẽtute humor ſuæ affectionis bñ obedit calori, ſ. diuinæ in
ſpirationis, in ſenectute aũt ſæpe accidit ꝙ deſiccantur per in-
deuotionem & incompaſsionem, & ſic fructibus bonorū ope-
rum nudantur. Nequaq̃ vltra ex te naſcatur fructus. Matt. 21.
¶ Quædam arbores plus in ſenectute fructificant q̃ in iuuẽtu- 48
te. Nã aliqñ in arbore eſt multus humor groſſus, & calori in-
obediens, & iõ pp ſuam abundantiam in iuuentute non põt di-
geri, in ſenectute tñ ſiccaẽ, minuitur & digeritur talis humor,
& ſic melius obedit calori, & ſic arbor efficitur magis tũc tem
poris fructuoſa, ſicut eſt in amygdalis & in pyris. Sic verè qui-
dam ſunt qui plus fructificant in ſenectute, q̃ in iuuentute: qa
verè multi ſunt qui dũ ſunt iuuenes, humor ſuæ interioris affe
ctionis eſt groſſus & carnalis, durus & obſtinatus, & calori. i.
Deo vel prælato faciliter non obedit, & iõ tunc priuantur fru-
ctibus bonorum operum, veruntamen qñq; in ſenectute dige-
ritur & conuertitur, corrigitur & emendatur: humor ſuæ car-
nalis affectionis, & ſic recipiunt bonorum fructuum vbertaté.
¶ Arbor habet raritatem & poroſitaté, ſoliditatem, firmitaté, 49
& leuitaté. Nã arbor eſt naturaliter poroſa, & aer in poros eius
dilabitur & ſubintrat, & ſic efficitur leuis, intãtũ ꝙ lignũ maxi-
mũ in aqua poſitũ non mergitur, vbi tñ lapillus modicus petit
fundũ. Et habet lignũ quattuor elementa: quia ex aere habet le
uitaté, & igne raritaté ex aqua cremẽtũ & q̃titatem, ex terra ſo
liditatem, ſm Ariſt. & Aluredũ. Talis eſt vir iuſtus & ꝑfectus,
in quo quattuor cõcurrũt elemẽta, ſ. ignis charitatis & dilectio
nis, aqua diuinæ grẽ & deuotionis, terra. i. ſiccitas pniæ & ma-
cerationis, aer ſanæ ſcientiæ & diſcretionis. Et iõ pro certo ex
iſtis elementis habet plures cõditiones & virtutes, quia. ſ. talis
eſt rarus & penetrabilis per obedientiam & ſubiectionem, po-
roſus & apertus per bonum deſiderium & æternorum affectio
nem, ſolidus & ſiccus ꝑ cõſtantiæ firmitaté, creſcẽs & augmẽ-
tans ſe ꝑ bonorū actuū ꝑfectũ & multiplicitaté, & leuis ꝑ vo-
luntariã paupertaté, vel ꝑ æternorū affectũ & cõtẽplationé,
quę. ſ. eleuat & alleuiat volũtaté, & iõ licet talis in flumine mũ
danę ꝓſperitatis ponatur, ibi tñ ꝑ affectum nõ immergit, imo
eá vilipendens, ſurſum ad ęterna ꝑ contemplationé & deſide-
rium ſupernatat. Amice aſcẽde ſuperius. Lu. 14. Lapillus autem

id eſt peccatores ſtatim ibi immerguntur per complacentiam
& delectationem, & ad fundum.i.inferius ad terrena deſcēdūt
per auaritiam. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis. Exo. 5.
50 ¶ Omne pingue & aereum habet ſupernatare, & ideo lignum
quod eſt poroſum ꝑ ſubintrationē aeris, in aqua nō ſubmergi
tur, ſed ſuperius ſupernatat: quia proprium eſt aquæ aerē ele-
uare. Veruntū qñ lignū eſt vltimæ ſoliditatis & cōpactionis, vt
eſt buxus & hebenus, tūc ſubmergitur, & ſtatim in aqua poſi-
ſum ſe profundat, vt dicit Ariſt. Et iō bñ dicit ꝙ ab hebeno ni-
gro expirauit aer, & iō ſubmergit̄. Sic verè illi q̄ ſunt vnctuoſi
per pietatem, benignitatem, charitatē vel dilectionē, aerei per
grām & deuotionem, ſemper habent ſurſum ferri ad æterna ꝑ
affectum & cōtemplationem, & iō lignū.i.vir perfectus q̄ eſt
poroſus & apertus ꝑ bona deſideria, ab aere.i. a diuina grā vel
ſcientia ſubintratur, & ſic in aqua deliciarū & proſperitatis nō
ꝓfundatur, nec ibi per auaritiā mergit̄ aut dānatur, ſed aquas
iſtas calcando & contemnendo ſuperius eleuatur. Iube me ve-
nire ad te ſuper aquas. Mat. 14. Veruntū aliqñ fit ꝙ hō eſt ſoli-
dus per obſtinationem, durus per crudelitatem & incōpaſſio-
nem, compactus per parcitatem & tenacitatem, & talis pro cer
to nō ſupernatat per contemplationem & æternorum affectio-
nem, imo in aqua mundanæ proſperitatis ſtatim immergit̄ per
carnis dilectionem, & ad fundum.i.inferius ad terrena deſcen-
dit per auaritiā & ambitionem. Iō de differentia bonorū diuitū
& malorum, quorū quidā ſupernatāt, alij merguntur, dr̄ Deut.
28. Ipſe aſcendet, & erit ſuperior, tu aūt deſcendes, & eris infe
rior. Et tales ſunt hodie quaſi hebenus, lignum nigrum.i.mūdi
diuites & pctōres, qui ſunt nigri per malam cōuerſationē, nam
quia aer diuinæ grāæ & ſapientiæ a talibus expirauit, iō in aqua
mundanæ voluptatis ſe mergūt penitus & inuoluunt. Submer
ſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Exo. 5. Vel dic
econuerſo ꝙ illi qui ſunt vnctuoſi per carnalitatē, aerei & ven
toſi per ſuperbiam, iactantiam & vanitatem, ſemper habēt ſur
ſum ferri per præſumptionem, ſuperbiam, ambitionem: quia.ſ.
alios ſemper volūt ſuppeditare, & eis præferri, & ſemper ad di
gnitates & officia eleuari. Illi aūt qui ſunt pōderoſi per maturi
tatem, ſolidi per conſtantiæ firmitatem, ſemper habent deſcen
dere per humilitatem: quia.ſ.fundum.i ſtatū infimū quærūt, &
alijs ſe ſubijciunt & ſupponūt, iuxta illud. Deſcendā in inferio
res partes terræ. Eccl. 24. Et tales ſunt ligna hebena.i.viri perfe
cti, precioſi & vnctuoſi, a q̄bus aer.i.oīs ſuperbia & vanitas ex
51 pirauit, & iū fundum humilitatis ſemper petunt. ¶ Plāta in ter
ra gignitur & humore dulci & calore, quia per calorem terræ
naturalem & per calorem ſolis humor digeritur & diſponit̄, &
in plātæ ſubſtantiā cōmutatur. ad hoc aūt proficit cœli influen
tia, vt dicit Ariſt. Et quia in montibus eſt humor dulcior, iō ibi
plantæ creſcūt meliores, & cibis aīalium ſaniores. Terra eſt hō
plantæ & arbores quæ terrā ornant, ſunt gratiæ, ſcientiæ & vir
tutes, ſed verè iſte gñantur & in hoīe producūtur ex cauſa tri-
plici.ſ.ex interiori humore vel affectione obedientiæ, ex calo-
re ſolis.i.Chriſti grā interius inſpirante, ex influentia cœleſti.i.
cum ſuperiorū ſanctorum & prælatorū oratione & prudentia
cooperante. Et iō quia montes.i. viri perfecti habēt humorem
interioris affectionis dulcē, deuotum & benignū, idcirco me-
liores herbæ virtutum, operū & exemplorum in eis producun
tur, quæ paſcentibus.i.alijs eos imitantibus ſunt vtiles atq; ſa-
næ. Deus.n. producit in montibus fœnum & herbam ſeruituti.
52 hoīum. ¶ Aliqñ ex ſolo aere & aqua gñatur planta, ſicut patet
in quibuſdā herbis q̄ aquas tegūt. Sic verè qñq; ex aqua lachry
marum vel deuotionis, & aere diuinæ grāæ vel inſpirationis ge
53 neratur planta.i.bonū opus & virtutes & perfectiones. ¶ Sanio
res & vt cōiter meliores herbæ & fructus naſcuntur in monte
q̄ in valle: quia in mōte aer eſt purus, & humor dulcis, in valle
aūt econuerſo aer eſt groſſus & corruptus, humor ēt eſt terreus
& impurus, vt dicit Ariſt. Vallis eſt mundus, mons eſt religio
vel eccleſia, quia cœlo & cœleſtibus propinquior, & iō plantę
.i.homines debent eſſe & ſunt vt cōiter in religione vel in mō-
te.i.in ſtatu eccleſiaſtico meliores, ſaniores, & ēt ſanctiores, q̄
in valle mundi: quia ibi eſt humor deuotionis, grāæ & cōpaſſio
nis bonus & dulcis, eſt ēt ibi aer.i.ſciētia diuina, pura & ſancta
& ſic plantæ.i.religioſi melius ibi reperiunt nutrimentum. In
valle aūt mundi eſt impurus humor carnalitatis & mundanæ
proſperitatis, & aer groſſus.i.ſapientia ſecularis, & iō fit ꝙ plā-
tæ.i.hoīes qui ibi verſant̄, deteriores efficiantur: quia ibi ꝑ mul
ta vitia corrumpuntur. Iō bñ conſulitur. Gen. 19. Non maneas
54 in oī circa regione, ſed in mōte ſaluum te fac &c. ¶ Aqua dulcis
propter ſui puritatem & ſubtilitatem leuius attrahitur q̄ ſalſa,
& iō in montibus aqua dulcior q̄ in vallibus reperitur: quia.ſ.
ibi aqua dulcis attrahitur & leuatur, ſalſa aūt ꝑꝑ ſuam groſſi-
tiem inferius remanet & moratur. Mōs eſt ſtatus perfectionis
eccleſia vel religio, ad q̄ pro certo leniter aſcendunt aquæ dul
ces.i.viri boni iuſti, benigni & deuoti, & iō ibi tales debent bo-
die præcipuè reperiri. Vallis aūt eſt mundus, vbi ꝓ certo aqua
groſſa & ſalſe.i.hoīes ſalſi ꝑ vitia & amari remanēt & moranť,
quia tales ad montē religionis & perfectionis ꝑꝑ ſuam impuri
tatem & prauitatem attrahi non merentur. Ideo boni dicunt.
Eſa. 2. Venite, aſcendamus ad montem dñi &c. Vel dic ꝙ mōs
eſt paradiſus, vbi ꝓ certo aquæ dulces.i. viri deuoti & boni tra
huntur poſt mortem & leuantur, aquæ aūt ſalſæ.i. pctōres infe
rius dimittuntur. Vel dic ꝙ mons eſt prælatio vel dignitas, vbi
pro certo boni & dulces debent leuari & promoueri, ſalſi autē
& mali debent in valle.i.in ſtatu infimo detineri. ¶ Secundum 55
Ariſt. Lutum vnctuoſum & tenax cito producit plantā: q̄a ſm
Aluredum talis humor eſt habilis vt inde planta faciliter pro-
ducatur. Sic verè qñ hō eſt vnctuoſus per benignitatem & pie
tatem, tenax per charitatem, tunc de facili producit plātā.i.bo-
nam operationem: quia humor ſuæ grāæ eſt habilis ad plantam
boni operis procreandā. Fructificauit in palmites, & emiſit ꝓ-
pagines. Ezec. 17. ¶ Plantæ quæ habent humorem vnctuoſum 56
& bñ digeſtum, ſatis poſſunt durare, illæ aūt quarū humor eſt
crudus & indigeſtus, parum durāt, & cito a frigore deſiccant̄,
ſicut patet in olere, quod non durat vltra triennium. ſi tñ oleri
ſurculus arbori inſeratur, tunc virtute ſurculi fortificabit̄ &
durabit, vt dicit Ariſt. & Aluredus. Sic verè ad hoc ꝙ hō poſſit
durare per perſeuerantiā in grā, oportet ꝙ humor ſuæ affectio
nis ſit bñ digeſtus, maturus, cōuerſus, & in bono propoſito fir-
matus, alioquin adueniente frigore tribulationis, faciliter are-
ſceret per pctm̄, & virore gratiæ priuaretur: q̄a verè illi quorū
humor & interior affectio eſt cruda, leuis, mutabilis & indige
ſta, faciliter pereunt & ſiccant̄. Vnde olus.i.perſona leuis, mol-
lis, flexibilis & carnalis, non diu durat nec in gratia ꝑſeuerat,
niſi fortè bonus ſurculus.i.Dei ſpecialis grā, vel bona ſocietas,
vel doctrina ſibi inſeratur, quia tunc qñq; fortificatur per con
ſtantiam & fortitudinē, & ſic pōt diutius perſiſtere virtute ſur
culi ſibi inſiti. Bñ igitur docet Iac. 1. c. ſuæ canonicæ, In man-
ſuetudine ſuſcipite inſitum verbum, quod pōt ſaluare aīas ve- 57
ſtras. ¶ Plāta aliqñ in duro lapide gñratur. Nam qñq; aer in la-
pide incluſus, mouetur & diſcutitur & caleſit, & ita humorem
lapidis digerit, & ſic caloris cœleſtis adiutorio planta inde ꝓ-
ducitur exterius & cauſatur, ſm Ariſt. & Aluredum. Veruntū
nō diu durat talis plāta, niſi aquæ & terræ adminiculo foueat̄,
vt dicit Ariſt. Sic verè ex duris, obſtinatis & lapideis & pctōri
bus qñq; fit & producitur planta.i.bonum opus. Nam qñq; aer
.i.interior ſua conſcientia mouet & diſcutit̄ per ſui ſtatus cōſi-
derationē, tūc caleſit per dilectionē, & ſic humor.i.interior af-
fectio digerit̄ per contritionē, tādē aperit̄ talis lapis per cōfeſ-
ſionem, & gñat ex ſe plantā.i.bonā operationē cum adiutorio
cœleſtis gratiæ & virtutis, veruntū neceſſe eſt vt aqua dulci.i.
dulci monitione, prædicatione & doctrina, & terra.i.humilita
te vel pnīa vel mortis memoria fomētetur, alioquin cito depe-
riet ſua planta. ideo dicitur Matt. 3. Potens eſt Deus de lapidi-
bus iſtis ſuſcitare filios abrahæ. ¶ Dicit Aluredus ꝙ in tēpore 58
& loco multum humido non benè creſcit plāta: quia ſuperflua
humiditas poros opilat, & prohibet ad arborem aſcendere nu
trimentum. ſi aūt nimia fuerit ſiccitas, tunc pori ſtrictificātur,
& ſic nutrimento nō aſcendente, planta debitè non nutrit̄. Sic
verè qñ tempus.i.ſtatus hoīs eſt multum humidus per proſpe-
ritatem, tunc pori.i.affectiones exinde opilantur & claudūtur
per carnalitatem, & ſic nutrimentum doctrinæ gratiæ & deuo
tionis ad eum non ſubintrat. qñ aūt tempus eſt nimis ſiccū per
paupertatem, tūc ſimiliter conſtringitur homo per impatien-
tiam & deſperationē, & ſic ſimiliter non debitè per gratiam ve
getatur, & iō oportet ꝙ tempus.i.ſtatus, ſit inter paupertatē &
diuitias temperatū: quia multi ꝑꝑ inopiam deliquerunt. Eccl.
29. Ideo petebat ſapiens, Prouer. 30. Nec diuitias nec pauper-
tatem dederis mihi dñe, tribue tantum victui meo neceſſaria.
¶ Quattuor requiruntur ad hoc ꝙ planta in eſſe debito produ 59
atur, ſ.ſemen bonū & perfectū, terra bona & bñ culta, aqua ēt
ad irrigandū, calor ad digerendū, vt Ariſto. Sic verè ad hoc ꝙ
hō in grām gñet̄, & per pœnitentiam conuertatur, neceſſaria
ſunt plura, & primo ſemen verbi Dei ſanum & catholicū, non
corruptum vel hæreticum. Bonum ſemen ſeminaſti in agro
tuo. Matth.

ſuo.Mat.13.Secũdo bona terra.i.bona ſocietas, bene culta per
mores & prudentiam & diſciplinam.In bona terra plãtata eſt,
vt faciat fructum.Ezec.17.Tertio indiget aqua vel humore la-
chrymarum & deuotionis,quo irrigetur. Quis dabit capiti meo
aquam?Hie.9.Quarto indiget calore charitatis & dilectionis,
vt foueatur,iuxta illud. Petrus autem calefaciebat ſe ad ignẽ.
Et ſic poterit generari,& per pœnitentiam perfici & conuerti.
60 ¶Secundum Aluredum planta quanto eſt magis medicinalis,
tanto minus nutrit.Sic verè plantæ medicinales.i. pnia & ope-
ra ſpũalia, licet parum nutriãt quoad temporale emolumẽtũ,
& licet non ſint delectabiles ad ſuſtinendum, tñ ſunt vtiles ad
ſpũs reſtaurandum.Vel dic q illi qui ſunt medicinales quo ad
exemplum & doctrinã,ſicut ſunt boni prædicatores & viri p-
fecti, parum ſunt nutritiui quo ad elemoſynas: quia.ſ.iſti pau-
cas habent vel nullas temporalitates. Act.3. Argentum & au-
61 rum non eſt mihi,quod autem habeo,hoc tibi do. ¶ Item ſm
Ariſt.Loca ſoli propinqua abundãt in plantis,ꝓpter ſufficien-
tem humorem & calorem,loca autem remota a ſole,& plantis
& omni alia fœcunditate carẽt,ſicut patet in vltimis partibus
ſeptẽtrionis,vbi propter ſolis nimiam remotionem,paucæ vel
nullæ plantæ procreantur. Sic verè in illis qui ſunt prope ſolẽ
Chriſtum per gratiam & deuotionem, benè creſcunt plãtæ.i.
gratiæ & virtutes,& hoc quia abũdant in humore deuotionis
vel pietatis,& in calore charitatis.Illi autẽ qui ſunt remoti ab
iſto ſole Chriſto per pctm̃,ſ.mundi pctóres,ꝓ certo paucas ha-
bent plantas virtutum,& hoc quia ſiccitas incompaſsionis, &
frigiditas indeuotionis in talibus abundat. Stultus perdit veſti-
mentum ſuum in die frigoris.Prouerb.25.Vel dic q illi q ſunt
propè ſolem iuſtitiæ,ſ. clerici qui ſibi oĩdie in ſacramento alta-
ris vel in miniſterio eccleſiaſtico appropinquant,debent remo-
tioribus,ſ.ſecularibus eſſe virtutibus fœcundiores,& bonis ſpi-
ritualibus pleniores.Deu.33.Qui appropinquãt pedibus eius
62 accipient de doctrina ipſius.¶Sunt quædã plantæ quæ produ-
cunt fructũ ante folia,& hoc qa abundant in humore vnctuo-
ſo,qui eſt materia fructuum,quædam econuerſo producũt fo-
lia ante fructum,& hoc quia plus abundant in humore aqueo
& crudo,qui eſt materia foliorum,& ſic faciunt folia ante fru-
ctus.Chariſsimi folia ſignificãt verba,loquutionem & doctri-
nam, fructus autem ſunt opera bona.Sed verè quidã ſunt qui
volunt prius producere folia q̃ fructum: quia.ſ prius volũt ha-
bere verba quam opera,& prius docere & prædicare quam fa-
cere,& hoc quia pro certo abundant in humore aqueo crudo
.i.in carnalibus affectionibus leuibus & vanigloriosis, quæ re-
ctũ ſunt materia foliorum.i.verborum.Vnde 1.ad Tim.1. Vo-
lunt fieri magiſtri,anteq̃ intelligant de quibus affirmant, neq;
de quibus loquuntur.Vnde Seneca in epiſtola,Sic factum eſt,
vt magis diſceremur loq q̃ viuere.Alij autem,ſ.boni, prius ꝓ-
ducunt fructus operum,q̃ folia verborũ, & hoc quia abũdant
in humore vnctuoſo charitatis,quæ eſt materia fructuũ & vir-
tutum,& ideo prius volunt facere q̃ docere, exemplo Chriſti,
& exemplo Pauli,dicentis.ad Ro.15.Non audeo aliquid horũ
63 loqui,quæ per me Chriſtus non operatur.¶Quædam arbores
ſunt quæ fructum & folia producunt ſimul,ſ.illę quæ humorẽ
vnctuoſum & aquoſum habẽt ꝓportionaliter, & in quibus ca-
lor agit æqualiter.Sic verè multi ſunt,qui faciunt ſimul & folia
doctrinæ & loquutionis, & fructus bonæ operationis,ſ. pfecti
& diſcreti viri,ſicut fuerũt eccleſiæ doctores,qui ſimul habue-
rũt verba & opera virtuoſa,& maximè qñ a calore diuinæ in-
ſpirationis vniformiter perfunduntur.Cœpit Ieſus facere & do-
cere.Act.1.Quod eſt contra hypocritas,qui habẽt folia, & nõ
fructus, ſicut euangelica illa ficulnea in qua nõ inuenit dñs fi-
cus,ſed folia,& iõ ſibi maledixit,& exaruit,ſicut dr̃ Mat.21. &
Mar.11.Sic verè tales habent folia.i.verba & apparentiã,& nõ
fructus operũ & virtutũ,& iõ ſunt maledicti,& faciliter exare-
64 ſcunt.¶Secundũ Ariſt.nõ eſt de intentione naturæ q arbor ali
qua ſit ſpinoſa, imo ſpina in arbore quaſi accidentaliter gñat
ꝓp ſolis coagulationem,& arboris raritatẽ,humoriſq; ſiccita-
tẽ.Spina eſt pctm̃ originale,vel ẽt actuale,q pũgit & ſtimulat
carnem noſtrã per cõcupiſcentiã naturalẽ, ſed illud nõ fuit de
intentione naturæ.i.creatoris,imo actualiter ex ſiccitate inde-
uotionis interioris, ex calore & feruore tentationis exterioris
extitit introductũ.Deus.n.mortem non fecit, nec lætatur in ꝑ-
65 ditione viuorũ. Sapi.1. ¶ Gñaliter oĩs arbor interius eſt alba,
& exterius eſt viridis.Sic bõ chriſtianus interius in conſciẽtia
debet eſſe albus ꝑ innocẽtiæ puritatẽ & exterius in apparẽtia
debet eſſe viridis per decentiæ honeſtatẽ.Erit folium eius vi-
ride.Hie.17.¶Quarundam arborum rami tendunt in ſurſum 66
pyramidaliter,quarundã aũt inferius deprimuntur, cuius cau-
ſa eſt humor abundans interius in medulla: quia ſi fuerit ſubti-
lis & calidus,in ſuperius attrahit, & ſi fuerit groſſus & impu-
rus,inferius inclinat.Arbor eſt hõ, rami eius ſunt deſideria &
affectus,medulla eſt cor,humor eſt ſciẽtia vel gratia vel pctm̃.
Nam ſi in medulla cordis abundat humor ſubtilis.i. Dei ſcien-
tia vel grã,tunc verè rami.i.affectio & deſideriũ ſurſum leua-
bitur ad æterna.Quæ ſurſum ſunt quærite.ad Colo.3.Si aũt ibi
ſit humor groſſus & impurus.i.vitia vel pctã,vel ſcientiæ ſecu-
lares,tunc verè rami affectuum & deſideriorũ noſtrorum infe-
rius inclinabuntur ad terrena per auaritiã,ſicut patet ad litterã
de mũdi ſapientibus & pctóribus,qui non quærũt niſi terrena.
pſal.Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrã. ¶ Quædã ſunt 67
arbores quæ faciunt fructũ, & nõ flores,ſicut pinus,ſicut quer-
cus &c. quædã econuerſo flores & non fructum,ſicut roſa, Li-
lium & ſalia &c.quædam vtrunq; ſicut pyra,poma, & quædã
neutrum, ſicut tremulus & cæteræ ſimiles,& hoc totũ ꝓcedit
ſm q humor eſt magis tenax vel viſcoſus, multus ſeu paucus,
crudus vel digeſtus.Sic verè ſunt quidã qui habẽt flores bonæ
conuerſationis,ſed nõ fructus bonæ operationis,vt hypocritę,
quidam qui habent econuerſo,ſ.fructum bonæ operationis,ſed
non flores bonæ conuerſationis,vt inſolentes,quidam qui non
habent nec vnum nec aliud,vt publici pctóres: quidã qui ſunt
vtrunq; habẽtes,vt boni & iuſti,ſed hoc totũ accidit ſm q hu-
mor interior.i. affectio & cõſciẽtia diuerſimodè in diuerſis va-
riatur. Eccl.13.Cor hois immutat faciẽ eius, ſiue in bono ſiue
in malo.¶Sunt quædam arbores quæ tm̃ alterantur ſm tẽpus: 68
Vnde in æſtate creſcunt,in hyeme palleſcunt,& tñ folia ſua nõ
perdunt: quod accidit ꝓp fortitudinem viſcoſi & glutinoſi hu
moris, fugit tñ calor ad interiora arboris a facie frigoris hye-
malis,& ſic remanẽt exteriora pallida atq; glauca,vt dicit Ari-
ſto.& Alured.Tales ſunt boni amici & veri,qui in æſtate pro-
ſperitatis amicorũ ſuorũ virent & rident & cõgaudent, in hye-
me aũt.i.in tribulatione eorundẽ palleſcunt,triſtant & murẽt.
Gaudere cum gaudentibus,flere cũ flentibus.ad Ro.12.Nã qñ
humor affectionis eſt glutinoſus & fortis & tenax ꝑ amorẽ ve-
racem & tenacẽ, tunc licet palleſcat & triſtet vidẽs aliorũ de-
ſolationem,folia tñ ſua.i.verba & opera conſolatoria & adiuto-
ria non dimittit,ſed vna cũ pallore ſuæ cõpaſsionis & triſtitiæ
ea conſtanter ſeruat,& alijs impendit. Vel dic de amicis mun-
danis,qui licet in aliorũ deſolatione palleant,triſtent & compa
tiant,tñ folia ſua.i.diuitias non dimittunt nec eis largiuntur vt
eos ſubleuent & ſupportent, & hoc fit quia humor ſuæ affectio-
nis eſt tenax per auaritiã & parcitatẽ,& iõ in ſuorũ tribulatio-
ne amicorũ licet eis condoleant, folia tñ.i. diuitias ꝑ exteriora
adiutoria nõ impendũt,boni aũt & veri amici non tm̃ pallẽt &
condolent, Imo & folia & diuitias ſuas diſtribuũt & impẽdũt,
vt ſuorũ amicorũ releuent nocumentũ. Impendã & ſuper im-
pendã ꝓ animabus veſtris.2.ad Corint.12. ¶Arbores in prin- 69
cipio faciunt fructus acidos,& nõ plenè ſapidos ſeu bonos,ſed
tandẽ confortato calore,humor terreſtris digeritur,& ſic fru-
ctus debitũ recipit cõplemẽtum,& efficit ſapidus & maturus,
ſm Ariſt.Sic verè hõ qñ nouiter eſt plantatus in ſtatu grãæ vel
religionis,nõ plene facit fructũ bonorũ operũ: qa humor ſuæ
affectionis adhuc eſt terreus & impurus,veruntñ per calorem
charitatis digerit & conuertit, & ſic tãdẽ facit bonos fructus.
Vel dic q fructus ſunt hoies in arbore religionis vel eccleſiæ
procreati,qui quamuis in principio iuuentutis ſint crudi,acidi
& indeuoti,tandẽ tñ digeruntur,cõuertuntur & diſponunt,ita
q in fine ſenectutis fiunt aliquotiens ſapidi & maturi. ¶ In lo- 70
cis acidis,frigidis & ſiccis aliqñ producunt fructus dulces &c.
In locis temperatis fructus citius matureſcunt. Sic in bono ſta
tu & religione vel bona ſocietate tẽperata & diſcreta ſunt bo-
ni hoies citius maturi,perfecti,honeſti & diſcreti. ¶ Sunt quæ- 71
dã arbores quæ primo faciunt fructus dulces, qui tamen poſt-
ea fiunt amari: quia calor excedens humorem ita decoquit &
adurit, q in amaritudinem conuertuntur, ſicut ſunt myrobala-
ni.Sic quidam in principio ſunt dulces & boni,ſed propter ca
lorem & ardorẽ concupiſcentiæ vel tentationis, tandẽ in mali-
tiam & amaritudinẽ cõuertũtur. Nouiſsima eius amara velut
abſynthiũ.Prouer.5.vide infra de fructu.§.apoſtaſia.¶ Qñ ar- 72
bor in plenilunio vel nouilunio plantatur vel exciditur, tunc
fructũ vel lignũ faciet vermiculoſum,& facilius a vermibus &
teredinibus perforatur,corroditur & putreſcit, & hoc qa tũc
ſummè abundat humidũ,intantum q regi non præualet a na-

tura,& ideo tempus eſt ad hoc intermedium eligēdum.Dic ꝙ
plenilunium eſt proſperitas,nouilunium eſt iuuentus,in quo-
rum vtroq; abundat humor ſuperfluus carnalitatis . vide infra
73 de teredine,& ſupra de luna.¶ Fructus quando eſt iuuenis fa-
ciliter cadit ab arbore ad impulſum venti: qn̄ tamē creuerit &
fortificatus fuerit,tunc non ita faciliter cadit. Sic verè quando
homo eſt iuuenis & nouitius,ad impulſum tentationis vel ma-
le ſuggeſtionis faciliter cadit de arbore religionis, vel de ſtatu
gratiæ,non ſic autem quando creuerit per augmentum merito
rum,& ad perfectionis peruenerit complementum, quia tunc
magis fortis,conſtans & ſtabilis inuenitur . Cum autem factus
74 ſum vir,euacuaui quæ erant paruuli 1.ad Corin.13.¶ Fructus
adhæret arbori cum quodam retinaculo ſeu cauda , ſed tādem
fructu maturo,humor eius conſumitur a calore,& ſic tenacu-
lum illud rumpitur , & fructus ab arbore ſe ſeparat atq; cadit.
Sic verè homo arbori vitæ præſentis adhæret cum quodam re
tinaculo.i.coniunctione animæ & corporis,ſed quia humor ra
dicalis a calore naturali & innaturali conſumitur , ideo qn̄ hō
maturatus & antiquatus fuerit,rumpitur iſtud retinaculum.i.
coniunctio animæ & corporis, & ſic homo neceſſario moritur
atq; cadit,ſ.inferius ad terram & ſepulchrum,& quādo eſt bo
nus & iuſtus,tunc recolligitur & ab angelis in paradiſo recon-
ditur.ſi autem corruptus & malus fuerit,a porcis infernalibus
deuoratur.Vel dic ꝙ homo eſt arbor,fructus eſt mundus,reti
75 culum eſt vita &c.ſicut ſupra. ¶ Quanto arbor profundius ra-
dicatur,tanto plus ſugit de humore,& tanto fortius ſtabilitur,
tanto etiam altius creſcit & eleuatur.Sic homo habēs radicem
cordis profundam per humilitatem , humorem deuotionis &
gr̄æ,magis ſugit & fortior & ſtabilior in gratia reperitur,& al-
tius per contemplationem & affectionē & per finalē ꝓmotio-
nem ad cœlū & cœleſtia ſe exaltat:quia Qui ſe humiliat,exal-
tabitur. Matth.23.ideo Eſa.37.Mittet radices deorſum , & fa-
76 ciet fructum ſurſum.¶ Arbor reſecatis ſuperfluis,melius fructi
ficat &c. Expone ſicut infra de palmite & vite.

De Amygdalo. *Cap. 2.*

1 AMYGDALVS cūctis arboribus prius floret
& præ alijs in vere citius profert fructum,fru-
ctus autem eius corpus nutrit,& calorem febri
lem reprimit,ſtomachum iuuat, ebrietati reſi-
ſtit.Talis debet eſſe prælatus vel religioſus:qa
verè flores affectionum bonarum cito,ſ.a tem-
pore iuuentutis debet emittere , vel cito & citius quam cæteri
parturire,& florem bonorum exemplorum & virtutum oſten-
dendo,alios præuenire,vt ſic ardorem febris.i.luxuriæ vel aua
ritiæ poſſit in alijs tēperare,& eos ſpūaliter nutrire . Tales.n.
debent ſtomachum conſcientiæ iuuare per innocentiæ purita
tem,& ebrietati reſiſtere per abſtinentia & ſobrietatē, & alios
in floribus.i.in bonis operibus præcedere , exemplum dando,
per omnimodam ſanctitatem.ideo Eccle.12.Florebit amygda
lus impinguabitur locuſta. Vel dic generaliter ꝙ per amygda
lum intelliguntur boni iuuenes,qui in virtutibus prius florēt,
veruntamen ſicut iſti flores facilius quam alij præoccupantur
a gelu,ſic ſæpe fit ꝙ illi qui a iuuentute præ alijs florere volūt,
citius per inconſtantiam palleſcunt & deſiſtunt. Vnde Ariſto.
2 Acres in principio,franguntur in fine.¶ Amygdalus ſm̄ Ariſ.
lib.de plantis,indiget cultura,& maximè quando eſt antiqua,
& quando eſt præ antiquitate ſterilis:quia ſi ipſa clauis in radi
ce figatur, tunc humor ſuperfluus & malus more gummi exit,
& ſic humor qui eſt materia fructus,depurat̄, & ita fertilis ef-
ficitur arbor illa.Sic verè quādo aliquis eſt antiquatus in vitijs,
& inueteratus dierum malorum,ita ꝙ a fructu bonorum ope-
rum penitus eſt ſterilis,tunc ſummè indiget cultura pœniten-
tiæ & diſciplinæ,& ideo radix eius.i.cor debet per contritionē
cum clauis ferreis configi.i.cum memoria mortis,vel tormen
torum inferni,vel etiam paſsionis Chriſti,vel cum verbis præ
dicationis:quia verba ſapiētū quaſi ſtimuli.Eccl.12. Et ſic hu-
mor peſsimus.i.vitia & peccata,emanabit per cōfeſsionem,&
ita radix cordis depurabitur , & fructus bonorū operū produ-
cetur.Ezec.17.Fructificauit in palmites,& emiſit propagines.
Vel dic ꝙ iſta arbor eſt crux , quæ primo fuit ſterilis & deſpe-
cta,ſed ex quo fuit clauis in paſsione Chriſti trāsfixa , facta eſt
fructuoſa:quia.ſ.fructum vitæ Chriſtum portauit,vel quia fru
ctū æternæ gloriæ nobis profert.Figura Marc.17. vbi amygda
3 lus ſicca floruit & protulit fructum. ¶ Duplicem fructum fert
amygdalus,ſ. dulcē & amarum , ſed dulcis vtilis eſt in cibum,
amarus in medicinā.Talis pro certo eſt eccleſia . Iſta.n. fructū
habet duplicem.i.duo genera bonorum.Habet.n.amaros.i.vi-
ros iuſtos & ſpirituales,qui ſunt amari per pœnitentiā & con-
tritionem,iuxta illud.In indignatione ſpiritus mei.Eze.3. Alij
autem ſunt dulces per conſolationem,ſ.boni actiui:q ſunt dul-
ces quantum ad opera pietatis, & ideo valent ad nutriēdum,ſ.
pauperes per eleemoſynas,alij autem ad medicinam ſpirituale,
ſ.ad alios in ſpiritualibus dirigendum,& verbis & exēplis ſpi-
ritualibus nutriendum.Erit fructus eius in cibum.Eze.47.Vel
dic ꝙ iſte eſt Chriſtus:qui primo profert fructus amaros.i.pœ
nitentiam & aſperitatem,quæ vtilis eſt animæ & medicinalis:
ſed deinde fructus dulces.i.gloriam ſempiternam:qua iuſti ci-
bantur hic per ſpem & contemplationem , ibi per beatitudinē
& fruitionē.Can.2.Fruct⁹ eius dulcis gutturi meo. ¶ Amygda 4
lus fert aliquando fructum amarum,valde medicinalem,aliqn̄
fructū dulcē,qui licet nutriat & delectet , tn̄ ſi recens cum ſuo
folliculo comedatur,caput grauat, caliginem inducit , venerē
accendit,ſomnū facit.Sic verè in arbore mundi huius & in via
præſentis vitæ ſunt fructus amari,ſ.tribulatio & paupertas:quæ
pro certo ſunt animæ medicinæ . ſunt ibi etiam fructus dulces
& delectabiles,mundi.ſ.deliciæ,quæ pro certo ſunt nociuæ:quæ
inducunt grauedinem auaritiæ,caliginem ignorantiæ ,ſomnū
pigritiæ & tepiditatis,venerem luxuriæ carnalitatis.Suauis eſt
hōi panis mendacij.Proue.20 ¶ Vulpes ſi comederit amygda- 5
lum moritur. Nam ſæpe quod vni prodeſt,alteri nocet.Vulpes
dicitur peccator:quia per fallaciam dicitur vulpes.Iſte.n.ſi co
mederit amygdalum.i.mundi delitias vel diuitias, morit̄.ſ.per
vitia & peccata:quia verè peccator neſciens vti proſperis , eis
impinguatur,& tūc per ſuperbiam, auaritiam & luxuriam in-
de ſæpiſsime venenat̄:quia verè ſæpe accidit ꝙ illud quod bo-
nis eſt remedium,malis eſt venenum. Vnde, Inuentū eſt in me:
quod erat ad vitā,hoc eſſe ad mortē.Vel dic de corpore Chri-
ſti,qui eſt illa amygdalus quam virga Aaron.i. beata virgo no
bis protulit,q quāuis ſit hoībus bonis & perfectis cibus & me-
dicina ſpiritualis,vulpibus tamen.i.malis peccatoribus hæreti
cis & fraudulentis eſt mors animæ per peccatum,& etiam fina
liter corporis & animæ per tormentum:quia qui mādu cat cor
pus & bibit ſanguinem domini indignè,iudicium ſibi mandu-
cat & bibit 1.ad Corint.11. Vel dic ꝙ fructus amygdali.i. cru-
cis,eſt Chriſtus,per quem vulpes.i.fraudulentus diabolus eſt
occiſus. Vel dic generaliter ꝙ illud quod prodeſt vni per cau-
ſam,nocet alteri per occaſionem,ſicut apoſtolus de ſeipſo dicit
2.ad Corint.2.Alijs ſumus odor mortis in mortē , & alijs odor 6
vitæ in vitam.¶ Arbor amygdalus amara eſt tota medicinalis:
quia & radix & cortex & folia & fructus & gūmi eius & oleū
diuerſis competunt vſibus medicinæ . Sic verè quicquid eſt in
viro perfecto amaro per contritionem & pœnitentiam , totum
eſt alijs medicina, & in ſe bonum & virtuoſum ſ.radix cordis
& cogitationis,flos interioris affectionis,cortex exterioris con
uerſationis,folia ſuæ locutionis,fructus ſuæ operationis, gūmi
vel oleum ſuæ dulcis compaſsionis . Iſta.n.in viris ſanctis ſunt
medicinalia atq; ſancta,iuxta illud . Omnis creatura Dei bona
eſt,& nihil reijciendum in ea 1.ad Tim.4.Vel expone de Chri
ſto vel de quolibet ſancto.¶ Amygdalus amara ſummè eſt me 7
dicinalis.Valet.n.ad mundificandum extenuandum, ſanguinē
ſtringendū,& cætera multa.Sic verè amara pœnitentia mun-
dificat & purificat a vitijs animam peccatricem,& purgat eam
per confeſsionem,& reſtringit ſanguinem voluptatis carnalis.
¶ Oleum de amygdalo amara vermes in vētre necat , mēſtrua 8
prouocat,aurium ſaniem mundat , ſi calidum inſtilletur . Sic
per oleum pietatis vermes inuidiæ , menſtrua luxuriæ , ſanies
gulæ ſanatur.

Capitulum. 3.

ABIES eſt arbor leuis,alta & recta,parū acci 1
pit de terreo humido & groſſo, ſed multū de
humido ſubtili & leui, & iō faciliter a calore
interiore poteſt eleuari in altū . Diſtillat etiā
gummi quod dicitur reſina, & de talibus fiūt
naues & ædificia,& mali in nauibus. Iſta etiā
arbor propter hyemem non perdit folia vel virorem . Vnde ēt
ſm̄ Iſido.abies ab abeundo dicitur, eo ꝙ faciliter in altū abit,
& creſcendo leuatur. Folia etiā eius parua ſunt & acuta , ſicut
pini,vt dicunt Iſido.& Ariſto.Talis debet eſſe vir perfectus,&
maximè prælatus vel religioſus:quia verè talis debet eſſe leuis
per paupertatem . Nam de groſſo humido.i. de bonis terrenis
huius

huius mundi debet ſibi parum incorporare per affectionē, ſed tamen debet accipere humidū ſubtile & leue.i. bona ſpiritualia & virtutes,& ſic ꝑ certo eleuabitur , & erit arbor alta,ſ.hic per contemplationem,vel temporalem etiam prælationem, & in patria per æternam ſublimationem, : quia humiles & pauperes digni ſunt temporali & æterna exultatione. Qui enim ſe humiliat,exaltabitur. Luc.14.& Matt.5. Beati pauperes ſpiritu. Iſte etiam debet eſſe rectus per iuſtitiā:quia nō debet eſſe tortus per iniuſtitiam.non.n.debet declinare ad vnam partem plus quam ad aliam per acceptionem perſonarum. Non declinetis,neq; ad dexteram,neq; ad ſiniſtram.Eſa.30. Iſte etiā debet ſemper habere reſinam pietatis : quia prælatus debet ſemp miſcere rigorem cum dolore:quod eſt contra multos.Hier.8. Nunquid reſina non eſt in Galaad?&c.Et iſte etiam vitorē honeſtæ conuerſationis non debet deponere propter quancunq; hyemem tribulationis vel tentationis,& folia eius.i. verba debēt eſſe acuta, ſcilicet correctionis. Et ſic iſte dicetur abies,ab abeundo, & a ſe ſurſum ad cœleſtia ſubleuando , in virtutibus proficiendo,& de mundo ad patrem ſe transferendo, & per diligentiam & obedientiam ſe mouendo. Ioan.9. Abij & laui & video.Can.1.Egredere & abi.Et ideo talibus abietibus.i.de viris ſanctis & perfectis debent fieri mali nauiū.i. prælati eccleſiarum:q̄a reuera tales debent eſſe in naui eccleſiæ vel religionis mali.i.principales & prælati.Ideo dī,Pro ſaliunca aſcendet abies.Eſa.55.Fac ſi vis vnum ſ.de paupertate, & aliū de prælato ¶ Abies humorē habet viſcoſum,qui a calore æſtiuo tem-
2 pore eſtet ua eijcitur,& in gummi & reſinam conuertitur,propter quod abies p̄tæ cæteris lignis igni appoſita facilius inflāmatur.Sic verè quando aliquis habet interius in corde humorem pietatis & compaſsionis,tunc verè in æſtate.i. in tempore feruoris tribulationis,quādo.ſ.videt pauperes indigere, debet eum emittere per elemoſynas , & de bonis ſuis reſinam facere ad curanda vulnera & miſerias egenorum per dulces conſolationes.Tollite reſinam ad dolorem eius.Hie.51. Et iſti etiā pij & compatientes faciliter inflammantur, igne.ſ. diuini amoris, vel etiam igne alienæ miſeriæ & tribulationis,per flāmam interioris compaſsionis.Iudicum 9.Egrediatur ignis de ramno,& deuoret cedros libani.Tales etiam valent ad fabricā nauis eccleſiæ paradiſi &c.Ezec.27.Abietes de Sanir dolauerunt in remos tuos.¶ Abies propter liquorem reſinæ faciliter inflamma-
3 tur,pineas antē pulcherrimas portat, quæ tamen intus non habent aliquem fructum,imo penitus nihil valent.Sic verè illi q̄ ſunt interius viſcoſi & liquidi per carnalem voluptatem,faciliter inflammantur per luxuriæ carnalitatem: quòd maximè patet in hypocritis , qui videntur facere pulcherrimum fructū,ſ. bonorum operum:quæ pro certo interius nihil valent : quia.ſ. quantum ad meritum,apud Deum minimè ſunt accepta. Opera.n.eorum opera inutilia.Eſa.59.Vel dic ſi vis q̄ abies de qua fiunt mali nauium,ſignat crucem:quæ emittit liquorem medicinalem.i.ſanguinē Chriſti:qui eſt liquor precioſiſsimus, quo nauis animæ vngitur per deuotionem , & eius vulnera ſanat per ſanctitatem & perfectionem. vnde Hier.46. Tolle reſinam virgo Ægypti.Et ideo iſta eſt in naui eccleſiæ.i.animæ, malus: qui etiam fit in modum crucis. Vel dic q̄ Abies alta,leuis & recta,eſt Chriſtus,altus dignitate,leuis paupertate, rectus æquitate:qui.ſ.liquorem pietatis vel proprij ſanguinis nobis fudit, quando.ſ.æſtas & æſtus paſsionis eum infeſtauit: qui pro certo eſt animæ medicina.

De Aloa ligno. *Cap. 4.*

1 ALOA eſt lignum ſummè aromaticum , quod in fluuio babyloniæ cui tigris paradiſi fluuius coniungitur,inuenitur, & ab incolis cū retibus extrahitur,& medicinæ vſibus reſeruatū. Vnde creditur q̄ a paradiſo in Indiam per fluuiū deriuatur,vt dicit Plat. Fluuius babyloniæ eſt mundana proſperitas , in qua pro certo ſunt aliquando aloæ.i. boni & ſancti viri ſeculares: qui ſunt odoriferi per bonā famam , & qui mundi proſperis benè ſciunt vti,& ideo tales ſunt medicinales alijs,ſ.per bonam doctrinam & exemplum, quando cum retibus prædicationis exinde extrahuntur,ſ.quando ad cœleſtium amorem & ad religionem vel pœnitentiam conuertunt. Extendam ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea.Eze. 12.& 17. Vel expone de Chriſto : q̄ a paradiſo ad babylonem huius mundi per fluuium.i.per beatam virginem exiuit depor-
tatus,& in reti ſnotum viſcerum inuolutus , & vſibus medicinarum ſpiritualium deputatus . Ideo poteſt dicere illud Eccl. 24.Ego quaſi fluuius dorix exiui de paradiſo. Vel dic q̄ iſta eſt ſacra ſcriptura,quæ de paradiſo deſcendit, valens contra morbos omnium vitiorum,quando a ſtudētibus cum retibus ingeniorum recipitur ¶ Aloa eſt lignum amarū,ponderoſum,odò- 2
riferum, & ſummè medicinale,quod ſi maſticatum fuerit,amarum inuenitur,tamen ſuo aromatico odore totum replet cerebrum maſticantis. Iſtud etiam ſtomachum frigidum & cerebrum adiuuat,& confortat, & contra debilitatem cordis ſummum remedium eſt vinum decoctionis eius , veruntamē propter amaritudinem debet ſemper miſceri aliquod dulce,ſ.mel vel ſaccarum,vt dicit Plat. Talis eſt arbor crucis vel paſsio ſaluatoris: quia verè licet ſit grauis & amara ad guſtandū vel ſuſtinendum : eſt tamen ſuauis & aromatica ad odorandum per deuotionem & ſentiendum: quia verè quando deuotè maſticatur & recordatur , ſtatim cerebrū.i. interior affectio odore deuotionis maximè recreatur. Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor. Prouer.27. Eſt ſummè medicinalis,ſ. contra vitia & peccata: quia cerebrum.i.ſenſum & intellectū,cor.i. voluntatem & affectum calefacit per dilectionem, confortat ꝑ deuotionem,& fortificat.ſ.ad bonam operationem. ¶ Aloa eſt lignū 3
amariſsimum,tamē eſt medicinale & odoriferum, calefacit.n. confortat,verūtamen cum accipitur, ſemper debet ei aliquod dulce miſceri,ne propter eius amaritudinem guſtus grauetur; ſm Plat. Talis eſt pœnitentia vel tribulatio : quia verè licet ſit ponderoſa,grauis & amara,tamen ſummè eſt medicinalis , q̄a .ſ.valet cōtra vitia & peccata,ſi quis ea debitè ſciat vti, verūtā ſemper debet miſceri mel.i.dulcedo ſpiritualis conſolationis,ſ. ſpes veniæ,& conſideratio gloriæ paradiſi, vt ſic amaritudo ipſius temperetur. Vel dic q̄ vinū eſt ſacra ſcriptura, in q̄ua aloę .i.amaritudo pœnarum infernalium,& ponderoſitas & grauitas mandatorum Dei continetur,quæ ſunt alijs medicina. Ne tamen infirmi peccatores iſtam amaritudinē abhorreant,ſemper debet medicus.i.prædicator adiungere mel ſpūalis conſolationis & compaſsionis.Fundetq; deſuper oleum.Leui.2. Vel dic q̄ aloa eſt amara & grauis correctio, quā ſemper debet comitari dulcedo pietatis. Myrrha & aloæ & cinamomo aſperſi
cubile meum.Prouer.7.¶ Aloa eſt lignum odoriferum, graue 4
& amarum,cuius plures ſunt ſpecies , colore pariter & valore differentes,ſed tamē omnes ſunt medicinales,& illa eſt virtuoſior,quæ eſt amarior.Et hoc lignum qñ frangitur,tunc ſummè redolet,& licet ſit durum,tamen non reſiſtit dētibus maſticantis:loca etiā thymiamatis adoletur,vt dicunt Iſido.& Plat. Tales ſunt per oīa viri perfecti,ſ.amari per contritionem,ponderoſi per humilitatē,graues per maturitatē, odoriferi per famæ & vitæ ſanctitatem.Nam qñ tales teruntur & incenduntur per tribulationes & temporales aduerſitates, tunc odorē bonæ famæ emittunt Quaſi thus ardens in igne & redolens . Eccl.50. Et cum boni electi inter ſe differant & odore bonæ famæ,& colore bonæ conuerſationis, & valore bonitatis & perfectionis, oēs tñ ſunt boni & virtuoſi , ſed gñaliter ille qui plus eſt amarus per contritionē,plus eſt bonus reputādus q̄tum ad perfectionem.Pone ergo tibi amaritudines, ſtatue tibi ſpeculā.Hie. 31.Tales ēt qñ dentibus.i. duris verbis maſticant & arguūtur, non reſiſtunt.ſ.non obediendo vel ſe excuſando,ſed dēti cedūt ſe emendando & acquieſcēdo.Acquieſce ergo ei,& habeto pa-
cem &c. Iob 22.¶ Aloa aliqñ ſophiſticat, quia loco eius aliud 5
lignum ſibi in pondere ſimile venditur,quod taliter præparatur,q̄ vix ab optimo diſcernatur.diſcernitur tñ,quia maſticatum dentibus,per duritiam reſiſtit,& amarū nō ſentitur.Tales ſunt hypocritæ:quia verè ita ſunt ſophiſticati & præparati per exteriorem cōuerſationē,q̄ videntur eſſe vera aloa.i. boni & iuſti:quia tales difficiliter ab alijs diſcernunt , veruntñ ipſi poſſent,cognoſci & diſcerni:quia verè qñ mordent per correctionem,tunc ꝑ duritiā obſtinationis reſiſtūt dentibus.i. verbis & correctionibus per impatientiam & murmurationem, vel per falſam excuſationem,& etiam nō inueniuntur amari per contritionem.Actuum 13.Reſiſtebat eis Elimas magus.

De Aloæ Succo. *Cap. 5.*

ALOAE eſt ſuccus vnius herbæ quæ aloa dicitur, quæ in India vel Perſia reperitur,cuius ſuccus exprimitur,& ad ignem vel ſolem fortiter deſiccatur,vt dicit Plate.cuius plures ſunt ſpecies,ſ.tres , valore & efficacia differentes.Oīs autem aloæ licet ſit amariſsima, ſummè tamen

mè tamen eſt vtilis medicinæ, & quaſi contra infirmitates corporis valet. Tales ſunt martyres atq; ſancti: quia verè ex quo ab herba. i. a matre ſua exprimuntur & exeunt per natiuitatē, vel a matre ſua. i. mundo per conuerſionem, ipſi ignis & ſolis ardoribus. i. pœnitentiæ & martyrij tribulationibus exſiccantur, & ſic fiunt per virtutes & gratias alijs medicinales. Iſtud patet in Chriſto, cuius paſsio licet ſit amara, tamen vtilis eſt contra ſoia vitia & peccata. Eſa. 38. Ecce in pace amaritudo mea amariſsima. ¶ Tria ſunt aloes genera, ſ. citrioſi vel croceum, hepaticū,
2 & caballinū, ſed primum eſt cæteris virtuoſius & melius, nec ita eſt amarum. Sic verè plures ſunt martyrum ſpecies, bonitate differentes, citrinus tamen. i. Chriſtus qui primus eſt martyrum & principalis, cæteris eſt melior &c. Vel ſi vis dic q̄ iſti ſignāt tres eccleſiæ ſtatus, ſ. actiuos, cōtemplatiuos, & prælatos, quorū. ſ. primi boni ſunt, ſecundi meliores, tertij optimi. ſ. prælati. Iſti. n. complectuntur duos alios inquantum contemplati-
3 ui pariter ſunt & actiui. ¶ Aloe eſt ſpēs, & ſuccus herbæ quæ amariſsimi eſt ſaporis, horribiliſq; odoris, eſt tñ ſummè medicinalis, quia phlegma, choleram & melancholiam purgat, viſum acuit, neruos confortat, ſtomachum mundificat, menſtrua prouocat, bonum colorem in corpore generat, ſplenem & hepar deopilat, ab hydropiſi præſeruat. Talis eſt pœnitentia: quia licet ſit amariſsima ad guſtandum & ad ſuſtinendum, tñ vtilis eſt ad medicinam ſpiritalem: quia verè per eam phlegma pigritiæ, melancholia triſtitiæ, cholera iracundiæ extirpatur, & ſtomachus conſcientiæ a prauis humoribus peccatorum penitus vacuatur. Per eā etiam acuitur viſus diſcretionis, reſtauraſ color bonæ conuerſationis, confortatur neruus. i. ſenſus cōpaſsionis vel deuotionis, & p̄ iſtā ſplenē vel hepar. i. interior affectio deopilatur, & hydropiſis. i. ſitis auaritiæ preſeruatur. Vel p̄ oia expone de amara memoria mortis vel inferni, vel de amaritudine contritionis, vel de virtute amare Chriſti paſsionis. Ideo conſulitur Hie. 31. Statue tibi ſpeculā, pone tibi amaritudines, dirige cor tuum in viam rectam in qua ambulaſti. Allega vt ſu-
4 pra. Myrrha & aloe &c. Prouer. 7. ¶ Aloe puluerizata & cum melle mixta caſum capillorum prohibet, vermes vētris necat, arteticos iuuat, putredinem oris & gingiuarum mūdat, ſtomachum confortat, digeſtionem adiuuat. Talis eſt amara cōtritio, quia verè ſi cum melle. i. cū dulcore ſpei veniæ miſceatur, vermes ventris. i. remorſus conſcientiæ ſedat & necat, caſum capillorum. i. virtutum prohibet, putredinem oris. i. malorū verborum fœtorem exterminat, arteticos. i. pigros iuuat, ſ. ad benè operandum, & ſtomachum. i. interiorem cōſcientiam adiuuat atq; ſanat. Vel per oia expone de amaritudine pœnitentiæ vel correctionis vel memoriæ mortis, vel mortis Chriſti. Diſciplinam ergo Dei ne abijcias &c. Prouer. 5. ¶ Cum plura ſint ge-
5 nera aloes, ſ. caballinum, hepaticum, & ſubrufum, quandoque fit q̄ caballinum quod cæteris minus valet, ita ſophiſticatur, q̄ citrinum vel hepaticum reputatur, quod tunc ſolet fieri, quando in croci puluere decies tingitur & fricatur, veruntamen in hoc cognoſcitur, quia fractum fœtidiſsimum ſentitur, & guſtu amariſsimū reperitur. Sic verè multi ſunt in ſeculo & in clauſtro, qui quamuis reſpectu aliorum parum aut nihil valent, q̄. ſ. dici poſſunt propriè caballini & equini, inquātum facti ſunt ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus, ipſi tamen diabolo per hypocriſim & fallaciam ita ſophiſticātur, & exterius in apparentia palliantur, q̄ boni & optimi eſſe creduntur, & q̄ pro bonis & optimis recipiuntur, verūtñ ſi quis ipſos frāgeret. i. ſi quis eos examinaret & diſcuteret, ipſos pro certo amaros & fœtidos, viles, infames & malitioſos intrinſecus inueniret. quando etiam per mortem frangentur, tunc fœtidi coram Deo videbuntur, ſicut hæc oia de hypocritis & hæreticis cum probantur. Mat. 23. Similes eſtis ſepulchris dealbatis &c.

De Arundine. *Cap. 6.*

1 ARVNDO dicitur ab arendo, ſm Iſidor. eo q̄ faciliter areſcat. Et eſt arundo leuis, concaua, nodoſa, ventis & turbinis cedens, & de facili manum lædens. Talis eſt mūdana proſperitas, q̄a verè de facili areſcit, deficit atq; perit, hæc. n. ventis tribulationum concutitur & mouet, & eſt concaua, vacua atq; vana, nullum præbens homini fulcimentum: quia de facili frangitur, & per multa mala deſideria & peccata ſuum lædit & vulnerat poſſeſſorem. Figura Eſa. 36. vbi dicitur. Confidis ſuper baculum arundineum Ægypti, cui ſi homo innixus fuerit, confringetur, & perforabit manū eius. Sic verè chariſsimi, mundi proſperitas dicitur baculus: quia ſi per ipſam peccatores per confidentiam innituntur. dr arundineus: quia bona eius faciliter confringunt, ſicut patet de diuitijs, delicijs, honorib⁹, fortitudine, pulchritudine ſapiētia &c. Dicitur baculus ægypti quod interpretatur anguſtia: quia verè mundi bona anguſtiæ comitantur. Et ideo benè dicit q̄ qñ homo ei innititur, tunc frangitur: quia qñ credit vt pſperis vtatur, tunc ei deficiunt, & ſic ſuos poſſeſſores decipit, & eos per ſollicitudinem vulnerat atq; lædit. Eze. 29. Fuiſti baculus arundineus filijs Iſrael, quem cum apprehendiſſent manu, contractus es. Vel dic q̄ arundo eſt peccator, qui faciliter areſcit, ſ. a ſtatu & virore gratiæ & honeſtatis, & eſt vacuus, ſ. ab omni bono, fragilis. ſ. ad reſiſtendum vitijs & peccatis, & facilis ad frangendum, ſ. per impatientiam, leuis per inconſtantiam, & in paluſtribus & mundi delicijs moratur per luxuriam, flatu etiam venti. ſ. vanitatis vel ſuperbiæ vel adulationis faciliter commouetur per inconſtantiam. Naues cum magnæ ſint, modico vento mouentur. Iaco. 3. Iſta potiſsimè dic de hypocritis, qui exterius per honeſtatem & fictam benignitatē ſunt plani, intus tamen omni virtute ſunt vacui, & in paludibus immunditiarum volunt viuere, faciliter verò ſolent frangi, & a ſtatu ſuo deficere & perire, omni etiam vento adulationis cedunt, & ad flatum mundanæ gloriæ animum ſuum vndiq; deflectunt, & ſe tāgentes. i. ſe corrigere volentes, brigis & detractionibus lædūt, alios etiam ſuis malis exemplis ſcandalizant, vulnerāt & cōfundūt. 2
¶ Arundo eſt media inter herbam & arborem, herba quidem robuſtior, ſed arbore fragilior. In India autem ſunt quidā arundines de quarum radicibus incolæ expreſſum ſuauiſsimum bibunt ſuccū, vt dicit Varro. Talis debet eſſe vir perfectus & religioſus: q̄a inter arbores. i. ſanctos & Angelos, & herbas. i. fragiles peccatores debet eſſe medius: q̄a licet ſit iſtis arboribus fragilior, herbis tñ. i. mollibus ſecularibus fortior debet eſſe, vt ſic poſsit dici mediator Dei & hominum. 1. ad Timo. 2. De radice etiam talium. i. de eorū cordibus debet exprimi & exire ſuccus ſuauiſsimus. i. verba & opera virtuoſa, quæ alijs dulcia debent eſſe. Poteſt etiam dici de prælatis vel prædicatoribus, de q̄bus eliquaſ dulcedo ſapiētiæ & doctrinæ, quæ alios inebriat atq; potat. Et ſicut arundo eſt leuis, concaua, mobilis & nodoſa, ſic vir perfectus debet eſſe leuis per paupertatem, cōcauus per humilitatem, mobilis per obedientiæ velocitatem, ventis agitatus per ſpiritus ſancti ventilantem ſerenitatem. Et talis fuit beatus Ioannes. Math. 11. Quid exiſtis in deſerto videre? arundinem vento agitatam? Vel ſi vis dic iſta de quibuſdam perſonis fragilibus & imperfectis, quæ ſcilicet mediæ ſunt inter bonos & malos.

De Amomo. *Cap. 7.*

AMOMVM vt dicit Iſido. lib. 17. eſt herba coloris ſubrufi, odoris ſuauiſsimi, fructus copioſiſsimi, floris albi, more violę, & eſt vtilis medicinæ & ſummè virtuoſa. In ſpeciali. n. reſiſtit ictibus ſcorpionum, & in omnibus nobilibus antidotis admiſcetur. Talis eſt virtus pœnitentiæ vel charitatis, quia. ſ. odorē bonæ famæ emittit, & fructū æternæ gloriæ copioſum, & ideo in omnibus virtuoſis operibus debet præcipuè adhiberi: quia nihil valet bonum opus quod non comitatur charitas vel humilitas. Si charitatem non habuero, nihil ſum. 1. ad Corint. 13. Et valet contra multimoda genera morborum. i. vitiorum & peccatorum. Idem expone de pœnitentia, idem de oratione. Vel dic q̄ talis eſt vir perfectus: quia debet eſſe rufus p̄ pniam & auſteritatem, boni odoris per famoſitatem, floris albi per caſtitatem, fructus copioſi per boni operis multiplicitatē. Ecce arbor in medio terræ, & fructus eius nimius. Dan. 4. Scorpionibus ēt. i. detractoribus & iniquis dicitur reſiſtere, inquantum talis ſolet iniuſtorum verbis & malitijs non cōſentire, ſed potius obuiare. Iacob. 4. Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis. Et ideo talis eſt ſummè medicinalis: quia ſcilicet exempla ipſius & doctrina ſunt alijs medicinæ. Ezec. 47. Erunt fructus eius in cibum, & folia eius ad medicinam.

De Aneto. *Cap. 8.*

ANETVM eſt herba vel herbæ ſemen: quod virtutem habet apertiuam, compactorum diuiſiuā, ventoſitatis exterminatiuam, torſionis & inflationis viſcerum mitigatiuam, & valet contra multa genera 1
infirmitatum. Talis eſt contritio: quia pro certo cōpacta. i. vitia & peccata

& peccata inuicem cumulata diuidit per eorum diſcoſsionẽ,
aperit etiam,ſ.os per confeſsionem,ventoſitatem ſuperbiæ ex-
terminat per humilitatem,& torſiones ventris.i.remorſus con
ſcientiæ mitigat atque ſedat,ſ.per reſtitutę innocẽtiæ puritatẽ,
& valet contra omnes infirmitates.i.cõtra vitia & peccata. Vel
dic ſi vis de pœnitentia,quæ diuidit per contritionẽ,aperit per
confeſsionem,& attenuat per ſatisfactionem. Vel dic de humi
litate,quæ habet ventoſitatẽ ſuperbiæ refrenare.¶ Radix ane-
ti viridis aliquid valet,ſiccata aũt penitus nihil. Sic multi ſunt
quĩ in iuuentute aliquid valẽt, ſed nihil in ſiccitate ſenectutis,
quis multi ſunt qui primo ſunt boni,finaliter fiunt mali. Oleæ.
9.Radix eorum exſiccata eſt,fructum nequaquam facient.

De Aniſo. *Cap. 9.*

ANISVM eaſdem habet virtutes ſicut anetũ,
& ſaporis eſt dulcis,virtutẽ habet diſſoluen-
di,aperiendi,ventoſitatem conſumendi, cal-
culum frangendi,oẽs interiores meatus ape-
riendi. Talis eſt virtus charitatis:quia verè ip
ſa eſt dulcis & ſapida voluntati:quia nihil eſt
delectabilius quam amare,& iſta habet diſſoluere per contri-
tionem,meatus.ſ.cordis & oris aperire per confeſsionem,ven-
toſitates,elationis & calculum etiam obſtinationis.i.dura vitia
& peccata confringere & conſumere per ſatisfactionem. Ecce
ſpiritus fortis conterens petras 3.Reg.19.

De Allio. *Cap. 20.*

1 ALLIVM licet aſperum ſit guſtu, tamen ſum-
mè eſt medicinale.eſt.n. calidũ & ſiccum, vir-
tutem habet diſſoluendi,conſumendi,diuiden
di,expellendi,aperiendi,& hydropiſim ſanan-
di,& vulnera putrida deſiccãdi,& contra mul
tas alias ægritudines eſt medela, vt dicit Con-
ſtant.& Plat.ſi eo debitè quis vtatur. Talis eſt pœnitentia, tri-
bulatio,correctio vel memoria mortis: qa verè licet ſit grauis
& aſpera ad ſuſtinendum,tamen eſt medicinalis animæ pecca-
trici:quia verè iſta diſſoluit,ſ.cor per contritionem,aperit.ſ.os
per confeſsionem,cõſumit.ſ. vitia & peccata per ſatisfactionẽ,
iuxta illud. In igne conſumptum eſt plumbum. Hier.6. Et ideo
cõtra vulnera putrida & fœtida luxoriæ & carnalitatis, & con
tra hydropiſim.i.cõtra ſitim auaritiæ & cupiditatis ſummè va-
let. Nam humores nociui.i.diuitiæ per iſtam diuidunt,& pau-
peribus largiuntur,& expelluntur.i.contẽnuntur & reſtituun
tur:quis ſm Hiero. Facile contemnit omnia,qui ſe ſemper co-
2 gitat moriturum. ¶ Allium habet odorem fortiſsimum, q cun
ctos alios odores ſuperat & fœtores, & ideo qui volunt p loca
fœtida & corrupta tranſire,ſolent ſe munire fortiſsimis allea-
tis. Talis eſt odor ſiue fœtor carnis mortuæ, vel etiam inferna-
lium tormentorum,quæ pro certo omnia alia fœtida ſuperant
& excellunt. Si ergo times fœtorem & corruptionem tribula-
tionum vel infirmitatum temporalium , comede & aſſume al-
leata.i.cogita fœtorem mortis vel inferni, & ſic pro certo om-
nia leuiter ſuſtinebis. Aſcendere feci fœtorem cadauerum ve-
ſtrorum in nares veſtras. Amos.4. Et ſicut allium habet multas
virtutes medicinales,ſic verè mortis vel inferni memoria va-
3 let contra vitia & peccata.& dic ſi vis ſicut.§.præcedenti. ¶ Al
lium ſummè valet contra venenum. Nam ſi cum ſale & ruta &
nucibus miſceatur & cum vino ad quãtitatem nucis detur, ve-
nenum conſumit & deſiccat,& maximè quãdo ſupra morſum
reptilis apponitᷣ eodẽ: quia venenũ attrahit & cõſumit,ita effi-
caciter ſicut theriaca, ſm Conſtan.& ideo allium dicitur the-
riaca ruſticorum. Talis eſt pœnitentis:quia verè iſta valet con
tra morſus canis rabidi.i.contra tentationes diaboli. Item con-
tra morſus ſerpentum.i.contra motus carnales,qui in nobis ſer
punt,& omnia venena peccatorum extenuat & conſumit. Nã
ſi accipiatur cum ruta amaræ contritionis,cum ſale prudentiæ
vel diſcretionis,cum nucibus de quibus fit oleum.i. cum dulci
ſpe veniæ & diuinæ miſerationis,& cum vino ſpiritalis conſo-
lationis,tunc efficitur theriaca animæ peccatrici, & eam a ve-
neno liberat peccatorum,& a periculo mortis æternæ. Nam ip
ſum venenum facit extrahi per confeſsionem,& cõſumit per ſa
tisfactionem. Ante languorem para medicinam. Eccl.18. ¶ Al
4 lium multas habet malas proprietates: quia ſi nimis frequẽter
aſſumatur in cibo, ſtomachum inflammat, corpus deſiccat,le-
pram generat,maniam & phreneſim excitat,viſum lædit, cere
brum turbat,anhelitum etiam facit fœtidum & corruptũ, cho
leram etiam generat atq; nutrit: Talis eſt per omnia amor vel
proſperitas huius mundi:quia verè ſtomachum cordis accẽdit
& inflammat per auaritiam & per ardorem concupiſcentiæ &
tẽtationis, corpus etiam.i.mentẽ deſiccat,ſ. ab humore deuo-
tionis & compaſsionis,& generat lepram luxuriæ, & hæc exci
tat phreneſim iracũdiæ,hæc cõmouet maniã ſuperbiæ , & nu-
trit choleram.i.ardorem auaritiæ,hæc etiam turbat cerebrũ.i.
ſenſum & imaginationem,lædit viſum.i.intellectum & diſcre-
tionem,& corrumpit anhelitum.i.verbum & locutionem.om-
nia.n.vitia a mundi proſperitate generantur , quando indebitè
& in nimia affluẽtia accipitur:qnia verè ea inde efficitur homo
ſuperbus,auarus,ignorans & luxurioſus , & ſic per conſequẽs
efficitur per infamiam fœtidus & corruptus. De cadaueribus
eorum aſcendet fœtor. Eſa.34. Et tamen carnales petũt porros
cępe & allia ægyptiorum. Nume.11.& 21. ¶ Allium non pro- 5
ducit ſemen in anno illo in quo plantatur, ſed tantum in ſecun
do. Sic verè boni & iuſti non accipiunt nec acquirunt ſemẽ i.
præmium de laboribus ſuis in primo anno ſuæ plãtationis.i.in
tempore præſentis vitæ in qua plantantur generantᷣ & naſcun-
tur,ſed verè quando ſecundus annus venerit.i. ſecunda vita,ſ.
poſt miſeriam præſentem,tunc ſemen ſuum.i.bonorum laborũ
ſuorum præmium reportabunt . pſalm. Seminauerũt agros,&
plantauerunt vineas. ¶ Allium ſemel tantum producit ſemen, 6
& non niſi in ſecundo anno poſtquam ſeminatur. Et allium ex
toto ſe renouat:quia & radicem & ſolia & ſemẽ totaliter reno-
uatur. Idem.n.allium non valet ad bis fructificandum. Sic ve-
rè vir iuſtus quando in terra humilitatis pœnitentiæ vel reli-
gionis vel memoriæ mortis ſeminatur, ipſe ſe debet penitus re
nouare & quantum ad radicem affectionis & cogitationis , &
quantum ad ſolia locutionis,& quantum ad fructum vel ſemẽ
operationis. Renouamini ſpiritu mentis veſtrę.ad Eph.4 ¶ Al 7
lium ſemel tãtummodo producit fructum. Nam ſi precioſum
fuerit,ſemen eius cadit,& radix non valet ad iterũ fructifican-
dum. Sic multi ſunt qui ſemel tantum per bonum opus fructifi
cant, vtpote magni mundi pctõres,quando.ſ.quaſi per miracu
lum ad virtutes conuertuntur:qnia ſi rurſum in peccatum de-
cidant,non valent ad iterum fructificandum per bona opera:
quia licet raro producant ſemen boni operis, ſi tamen eis ab-
ſcinditur (quod fit quando recidunt in peccatum poſt ſuã con
uerſionem & plantationem) vix aut nunquam releuantᷣ,vel ad
pœnitentiam reuertuntur , & ſic ſemel fructũ facere dinoſcũ-
tur. Boni autem non ſic,imo quotidie reuiuiſcunt. Si preciſum
fuerit lignum,iterum vireſcit. Iob 14.¶ Allium in ſua nouitate 8
tunicas habet multum pingues & carnoſas, & tunc radicẽ ſeu
fructum habet tenuem atq; paruum:quando autem ad maturi
tatem peruenit,tunc illæ tunicæ deſiccantur & auaneſcunt, &
fructus augmentantur,& accreſcunt, quia.ſ. tunicarũ carnoſa
humiditas in fructus conuertitur nutrimẽtum. Allium eſt ho-
mo,tunicæ eius ſunt exteriores diuitiæ & deliciæ & ſubſtantia
temporalis,fructus autem ipſius ſunt merita & virtutes. Quã-
do ergo allium.i.homo habet carnoſas tunicas & groſſas.i.pin
guem ſubſtantiam temporalem , quia.ſ.abũdat in proſperitate
mundana,tunc verè modicum & paruum habet fructum,ſ.vir
tutum & meritorum,& hoc maximè ſi ſit in nouitate iuuentu-
tis corporalis vel moralis,ſed quando maturatur per ſapientiã
& perfectionem,vel etiam per ſenectutem & diſcretionẽ,& tu
nicæ ſubſtantiæ temporalis euaneſcunt: quia.ſ.eas euacuat &
pauperibus erogando per eleemoſynarum largitionẽ,tunc pro
certo creſcũt fructus meritorum & præmiorum:quia.ſ.huiuſ-
modi tunicæ vel diuitiæ pauperum efficiũtur nutrimẽta. Ideo
bene præcipit dominus Matt.10. Nolite portare duas tunicas,
& Luc.22. Vendat tunicam,& emat gladium. Vel per tunicas
ea qbus fructus generatur & cuſtoditur,intelligo opera labo-
rioſa & virtuoſa,quæ fructũ æterni præmij cuſtodiunt & aug-
mentant,quæ habent ceſſare quando præmium creſcet in futu
ro. ¶ Radix allij multas habet coſtas inuicem cõiunctas,quæli 9
bet tamẽ coſta ꝓpria tunicula eſt operta , & in qualibet eſt vis
ſeminaria,quia de qualibet planta creſcit . Talis eſt religio vel
eccleſia,quia multæ coſtæ.i.multæ perſonæ ibi ſunt inuicẽ con
iunctæ & vnitæ,& per concordiam cõglobatæ,& ſub vna ſunt
pelle.i.ſub vna obſeruantia regulari inuicem commorantur,&
tamẽ quælibet habet tuniculam propriam.i. propriam grãm,
virtutem & valorem,officium etiam vel beneficium,per quod
poteſt altera ab altera diſcerni vel cognoſci:quia vnuſquiſque
propriam

proprium habet donum.1. ad Corint.7. Quilibet etiam habet
in ſe virtutem ſeminariã.i.gratiam & charitatem, virtute cuius
poteſt producere & facere plantam & bonum opus & virtuo-
ſum: quia ſicut dicitur ad Ephe.4. Vnicuique noſtrum data eſt
10 gratia ſcdm menſuram donationis Chriſti. ¶ Allium ſummè no-
cet oculis. vnde verſus. Allia, vina, venus, puluis, ventus, faba,
fumus, Iſta nocẽt oculis, ſed vigilare magis. Sic verè oculus in-
tellectus humanis ab iſtis octo ſummè læditur & offuſcatur, ſ.
ab allio.i.ab iracundia & furioſitate, a vino.i.a gula vel ebrieta
te, a venere.i.a luxuriæ fœditate, a puluere.ſ.diuitiarum vel cu
piditate, a vento.ſ.ſuperbiæ & vanitatis, a faba ponderoſa.i.a pi
gritiæ grauitate, a vigilia.i.a malitia & calliditate, quæ.ſ.ſemp
vigilat ad alios confundendos. Iſta.n.omnia excæcant intelle-
ctum & tollunt ſapientiam ſpiritalem. Perdam ſapientiam ſa-
pientum, & intellectum prudentium reprobabo. Eſai 29. & 1.
11 ad Corint.1. ¶ Allium germinat per ſummitatem ſui, Liliũ au-
tem per medium lateris profert germen. Sic mali dilatantur
lateraliter ad mundana, ſed boni ſurſum ſe erigunt ad æterna,
iuxta illud Apoſtoli ad Colo.3. Quæ ſurſum ſunt quærite, non
quæ ſuper terram.

De Abſynthio. *Cap. 11.*

1 ABSYNTHSVM eſt herba amara, calida & ſic
ca, multum efficax in medicina & hæc ſcdm Plat.
habet virtutem contrariam, laxatiuam.ſ.& con-
ſtrictiuam. Nam ſi inuenit in ventre materiam
compactam, ipſam magis indurat, ſi inuenit ma-
teriam mollẽ, ipſam ſoluit & laxat. Talis eſt tri-
bulatio mundi vel correctio: quia.ſ.amara eſt & difficilis ad ſu-
ſtinendum: quia ſicut dicitur ad Hebr.12. Omnis diſciplina in
præſenti non videtur eſſe gaudij, ſed mœroris. Et iſta vtilis eſt
ad medẽdum animam peccatricem. Sed verè iſta habet dupli-
cem virtutem: quia verè ſi inuenit hominem compactum.i. du
rum, auarum & obſtinatum, ipſa verè eum magis cõſtringit &
indurat: quia tales tribulationibus non emendantur, ſed magis
indurantur & obſtinantur. Exemplum de Pharaone. Induratũ
eſt cor Pharaonis &c. Exod.8. Sed verè ſi homo ſit mollis, pius
.ſ.naturaliter & benignus, tunc verè adueniens amaritudo tri-
bulationis ipſum magis mollit per contritionem & compaſſio
nem. Et ideo dicitur ad Ro.9. Cui vult miſeretur Deus, & quẽ
vult indurat. Vel dic ꝙ tribulatio habet vim reſtringentẽ quã-
tum ad carnem, vim laxatiuam quantum ad animam carnẽ.n.
mortificat, voluntatem dilatat 2. ad Corint.6. Quaſi mortifica-
ti, & ecce viuimus. Et ſicut ſcdm Dioſcor. ſyrupus de abſynthio
factus ſtomachũ iuuat, appetitũ inuitat, ebrietati reſiſtit, & co-
lorem perditum reparat & reſtaurat, ſic & tribulatio, vel pœni
tentia: quia ipſa eſt animæ medicina: nam quando eſt amara ꝑ
contritionem, calida per dilectionem, ſicca per carnis macera-
tionem, tunc verè ſtomachum.i.conſcientiam confortat, ebrie
tati.i.carnali voluptati reſiſtit, appetitum.ſ.bonorum ſpiritua-
lium prouocat, & colorem bonæ conuerſationis reſtituit & re
ſtaurat, & valet contra multa vitia & peccata. Ideo de tali ſyru-
po dicitur Hie.23. Ecce ego cibabo eos abſynthio, & potũ da-
bo eis aquam fellis. Vel totum potes exponere de tribulatione,
2 vel de memoria mortis. ¶ Virtute abſynthij, ſi quis eo bñ vſus
fuerit, ſi ſuccus eius auribus inſtillatus fuerit, auditum emẽdat
dolorem capitis ſedat, potatus viſum clarificat, & in ciſta repo
ſitus libros & veſtes a muribus ſeruat, & venenoſis morſib' re
ſiſtit & obuiat, vt dicit Macro. Talis eſt ſacra ſcriptura, vel me-
moria mortis æternæ: quia verè ſi auribus inſtilletur per prædi
cationem, auditum.i.voluntatem audiẽdi verbi Dei reparat &
emendat, vt viſum diſcretionis & cogitationis clarificat. Et erunt
oculi tui videntes &c. Eſa.30. Et libros.i.viros litteratos, & ve-
ſtes.i.ſimplices ſeculares a muribus & demonibus ſeruat, ſi in
ciſta conſcientiæ per iugem memoriam reponatur. Morſus et
venenoſos.i.tentationes quæ animam inuenenant, eliminat &
abſtergit. Vel dic de pœnitentia, contritione, correctione, vel
tribulatione. Eſ.38. Recogitabo tibi omnes annos meos in ama
ritudine animæ meæ. ¶ Abſynthium eſt herba amariſſima, quę
3 ſuo acumine & ſua amaritudine lædit & guſtum & olfactum,
omne etiam cum quo admiſcetur, ſiue lac ſiue mel, reddit inſi-
pidum & amarum. Talis eſt mors æterna & etiam tẽporalis: qa
verè amariſſima eſt ad odorandum per meditationẽ, & ad gu-
ſtandum per perſonalem flagellationẽ, & ideo licet lac & mel
.i.mundanæ deliciæ ſint dulces & delectabiles, tamen quando
abſynthium iſtud eis miſcebitur.i. quãdo ꝓpter eas mors tem-
poralis vel æterna infligetur, tunc verè in amaritudinem con-
uertentur. Fauus.n.diſtillans labia meretricis.i. voluptas mun-
dana, ſed verè nouiſſima eius amara velut abſynthium. Prouer.
5. Vel ſi vis per abſynthium intellige peccatum, quod ſummè
amarum eſt animæ ſanctæ. Multi hominum mortui ſunt ex aquis:
quia amarę factæ ſunt. Apo.8. Vel abſynthiũ eſt peccator ama
rus alijs & crudelis, qui alios verbis & dictis exaſperat atq; lę-
dit, & omnem ſocietatem cui admiſcetur, amarã facit & cõtur-
bat, figuratus in illa ſtella Apoca.8. quæ vocabatur abſynthiũ,
& aquas in quas cecidit fecit amaricari.

De Apio. *Cap. 12.*

APIVM eſt herba in multis medicinalis, valet.n.cõ 1
tra venenum, calculum frangit, meatus aperit, colo
rem reſtaurat, hydropicis & phreneticis conuenit
& ſubuenit. Iſta eſt pœnitentia: quæ valet cõtra ve-
nenum.i.contra peccatorum infectionem, frangit duritiam ob
ſtinationis per feruentem contritionem, meatus aperit per cõ-
feſſionem, reſtaurat colorem.i.apparentiam per bonam conuer
ſationem, hydropiſim ſedat.i.ſuperbiam & inflationem, phre-
neſim etiam curat.i.iracũdiam & turbationem. Facite ergo di-
gnos fructus pœnitentiæ. Lu.3. ¶ Eſt quædam ſpecies apij quæ 2
dicitur apium riſus, quod ſi quis in magna quãtitate comede-
rit, ipſum vſq; ad mortẽ facit ridere, & ita moritur in ridendo.
Apium.n.mirabiliter diſſoluit & remollit, & ideo pueris eſt no
ciuum: quia.ſ.morbum caducum in eis efficit & procurat, ſcdm
Plate. & Dioſco. Talis eſt mũdana proſperitas: quia verè ſi im-
moderate ea quis vtatur, ipſum facit ridere, hoc eſt dictũ ſup-
fluè gaudere, & gratulari: quia ſicut dicitur Eccl.21. Fatuus in
riſu exaltat vocem ſuam, ſapiens autem vix tacite ridebit. Di-
citur.n. Eccl.11. Lætare iuuenis in adoleſcentia tua &c. Ita ꝙ iſti
moriuntur ſpiritaliter & etiam corporaliter in ridendo, quia.ſ.
vſq; ad mortẽ in mũdana lætitia perſeuerãt, & ex tali riſu mor-
tem incurrũt ſpiritualem & æternã: quia riſus dolori miſcebi-
tur, & extrema gaudij luctus occupat. Prouerb.14. Et ideo iſta
herba eſt multum nociua pueris.i.ſimplicibus & indoctis per-
ſonis, carnalibus & inſenſatis: qui.ſ.ea neſciunt vti: quia verè
mirabiliter diſſoluit cor & eneruat, & ipſum per multa carna-
lia deſideria diuidit & remollit, & caſum epilepticum.i.caſum
peccati & mortis æternæ in eis efficit & procurat. Prouerb.1.
Proſperitas ſtultorum perdet eos. ¶ Apiũ eſt ſummè nociuum 3
pueris, ideo ſcdm Dioſ. & Plat. nutrices debent cauere ne come-
dant ipſum & aſſumant. Sic verè quia mũdi proſperitas eſt no-
ciua ſimplicibus, infantibus ſecularibus, q ea neſciũt vti, ideo
nutrices.i.prælati & prædicatores debent ab ea abſtinere, ne.ſ.
eorum exemplo pueri ſui pereant & necẽtur: quia.ſ.ſubditi &
inſipientes faciliter trahuntur ad peccata per mala exẽpla præ
latorum. Actuum 7. Sicut patres veſtri, ita & vos.

De Ariſtologia, ſeu Ariſtolochia herba; nam vtrunque legitur. *Cap. 13.*

ARISTOLOCHIA herba amara, multũ eſt 1
medicinalis: quia diſſoluit, & veneno contra-
riatur, & fœtum mortuum de vtero expellit, &
cætera multa. Sic amara contritio vel pœniten
tia diſſoluit mentem per compaſſionem, & ve
neno obuiat peccatorum, fœtumq; mortuum
.i.peccatum mortale facit expelli per confeſſionem, ſplenem.i.
triſtitiam deſperationis remollit per cõſolationem, anhelitum
bonum facit per ſanctam locutionem. Et ſicut ſcdm Dioſc. radix
ariſtolochiæ magis eſt medicinalis q̃ folia, ſic plus valet apud
Deum intentio quam conuerſatio, & bona corda quam verba.

De Herba Agnocaſto. *Cap. 14.*

AGNVS caſtus eſt herba ſemper virẽs, quæ ſuo odo
re & vſu caſtum facit hominem & pudicum, quia
portata libidinem dicitur refrenare. Vnde etiã Ro-
manæ mulieres ſolent iſta herba vti, & ſecum eam
in conuiuijs & exequijs portare, vt eius virtute poſſint caſtius
& honeſtius ſe habere, vt dicunt Plin. & Plate. & valet contra
multas infirmitates. Talis eſt beata virgo, q̃ reuera fuit agnus
per pietatem & benignitatem, caſta per integerrimam purita-
tem. hæc.n. fuit ſemper virens per rutilãtẽ honeſtatem, & ideo
ſi iſta odoretur per deuotionem, & ſi comedatur per imitatio-
nem, ſi

uem,ſi portetur per ſpecie,confidentiam & inuocationē, facit hoiem caſtum & corporaliter & ſpiritualiter,& iuuat eū contra infirmitates omnium peccatorum.Erit folium eius ſemper viride.Hie.17.Vel allega de Chriſtō,vel de quolibet viro perfecto caſto & benigno. Vel dic ſi vis ꝙ iſta eſt abſtinentia vel temperantia,quæ cauſat in hominibus caſtitatem.

De Artemiſia. *Cap. 15.*

ARTEMISIA ſm Dioſc.eſt mater berbarū dicta, calida eſt & ſicca, quæ multū valet ad medicinam,calculum frangit,fœtum mortuū expellit,dolorem mitigat. Talis eſt charitas, quæ verè mater eſt berbarum omnium.i. virtutū,quæ calida dicitur, quia cor inflammat. & hæc calculum.i.hominem durum & obſtinatum habet frangere & mollire:quia Fortis eſt vt mors dilectio.Cant.8. Et fœtum mortuum peccati mortalis facit expelli per cōfeſsionem, & omnem dolorem mitigat & confortat. Amor.n. difficultatē neſcit,ſm Aug.Et ſicut ſm Pli.artemiſia dicitur demones fugare,& incantationibus reſiſtere,ſic verè charitas demones fugat:quia.ſ.cum demon ſit ſemper in odio & rancore, nūquam poteſt ſtare in loco vbi perfectus eſt.amor incantationibus, id eſt tentationibus obuiat & reſiſtit: quia Charitas omnia vincit &c.1.ad Corint.13.

De Auena. *Cap. 16.*

AVENA eſt dicta a veniendo,quia ſcilicet ſeminata cito renaſcitur & reuenit, & equorum vſibus eſt apta,& vtilis medicinæ. Talis eſt ſimplex doctrina:quia equi.i.rudes ſeculares ea indigent,& cito facit & emittit fructum,& ad medicinam animæ eſt vtilis &c.

De Balſamo. *Cap. 17.*

1 BALSAMVS ſm Iſido.lib.17.eſt arbor vel frutex ſimilis viti in corpore, in folijs autem ſimilis rutę.Hæc ſine aliquo adminiculo ſe ſuſtētat,quę tota eſt aromatica & medicinalis: quia & lignū & cortex & ſemen & liquor ſeu ſuccus ſumma ſunt remedia medicinæ, vt dicit Iſid.Talis eſt vir perfectus:quia verè ipſe debet eſſe ſimilis viti.i. Chriſto(qui dicit,Ego ſum vitis vera) quantum ad virtutem & perfectionē, folia autem.i.verba debet habere ad modum rutæ.ſ.amara per contritionem,vt viridia per honeſtatem,& minuta per humilitatem,& hic debet ſeipſum ſuſtentare per conſtantiam & ſtabilitatem, & debet etiam totus bonus eſſe.i. in toto bonus medicinalis:quia lignū interioris affectionis,cortex exterioris conuerſationis, folia ſanæ locutionis, fructus bonæ operationis, oia ſunt bona,& alijs conferunt medicinam,& maximè liquor ſuæ doctrinæ & dulcis conſolationis,vel ſui ſanguinis & compaſsionis.omnia.n.quæ ſunt in viro ſancto vel eccleſiaſtico, debent eſſe famoſa, ſancta & vtilia, vt dicat illud Eccleſ.24. Sicut

2 cynamomum & balſamum aromatizans odorem dedi. ¶ Balſamum eſt liquor puriſsimus & etiam odoriferus,ad multa valens,& maximè ad corpora cōdienda,& a putredine reſeruanda.In aqua autem poſitum,ſi purum fuerit,fundū petit,& hoc tantum ſm Pliu.in Iudæa reperitur. Veſtem etiam quam tangit,non maculat neq; tędat.Talis eſt gratia Dei: quia verè ſemper emittit odorem bonæ famæ,& quando anima eſt mortua per pctm̄,ipſa ſi ſuperuenerit,corruptione mortis æternæ eam ſeruat,veſtem etiam mundam.i.conſcientiam puram non polluit, imo purgat,& fundum vaſis.i.profundum cordis & humilitatem ſummè petit,& in Iudæa.i.in perſona cōfitente,ſ.pctā ſua, vel Deum glorificante,reperitur.Berna.Puriſsimum balſamū eſt gratia,ideo profundum & ſolidū vas requirit. Vel ſi vis dic ꝙ balſamum eſt pnīa vel elemoſyna, quæ virtutē habet a pctīs putredine conſeruandi.Tbo.4.Elemoſyna a morte liberat &c.

3 ¶ Balſamum purum ſi in aqua poſitum fuerit, fundum petit,ſi autem fictum & adulteratum fuerit.ſ.cū melle vel oleo mixtū, tunc in aqua vel in lacte poſitum ſupernatat, ſm Pli.lib.12.ca. 26.circa ſi.Sic verè homo ſi purus & pfectu s, iuſtus & bonus fuerit,tunc in aqua mundanæ proſperitatis ponatur, ſtatim ad fundum humilitatis deſcendit.ſ.conſiderando de profundo inferni,& vilitatę conditionis,& morte & ſimilibus. Sicut etiam & verum balſamum eſt ponderoſum & odoriferum, ſic vir iuſtus per bonam famam eſt odoriferus,per humilitatem pōderoſus.Ideo qlibet talis poteſt dicere,Eccle.24.Quaſi balſamū non mixtū odor meus.Sed verè illi qui ſunt fictū balſamū,ſ.hypocritæ,qui ſecū habent mel carnalis voluptatis,& oleū adulationis,tales dico non petunt fundū per humilitatē,imo ſi in lacte vel aqua mundanæ proſperitatis ponantur, ipſi ſupernatāt per ſuperbiā,quærendo.ſ.alijs dñari. Ideo de veris & fictis pōt dici illud Deut.28. Ipſe deſcendet, & erit inferior,ſ.bonus, tu aūt aſcendes,& eris ſuperior,ſ.hypocrita. ¶ Balſamus ſm Pli. 4

lib.12.c.26.tantum in Iudæa reperitur,& dudū in duobus hortis regijs fuit tantū,ſed tandem Romanis imperantibus in multis collibus eſt vinea balſami diſperſa. Vinea aūt iſta ſine aliquo adminiculo ſe ſuſtentat, vltra duos cubitos non creſcit, cortex eius in æſtate ſcinditur, vt diſtillet liquorem precioſum, q tūc ab incolis recolligitur & ſeruatur. Iudæa quæ interpretatꝰ confeſsio, ſignificat fidem eccleſiæ, quæ Deū trinū & vnū cōfiteꝰ, duo horti regij ſignificant regnum Iuda,& regnum Iſrael, balſamus autem eſt Chriſtus vel fides: quia verè iſte in principio non potuit inueniri niſi in Iudæa.i. in fide eccleſiæ, vel etiā in Iudæa.i.in terra & gente Iudæorū,in duobus hortis regijs.i.in regno Iuda & Iſrael,vel in Hieruſalem & Samaria,quia ibi tm̄ & non alibi Deus primitus credebatur. vnde Amos 3. Tātummodo vos cognoui ex oibus cognationibus terræ.Sed tandem Romanis.i.ſanctis apſis & doctoribus regnātibus & prædicantibus,vel modo quando ſummi Romani pontifices imperant, vel dudum etiā Romanis ad litterā imperantibus per diuerſas mundi partes,iſta vinea,ſ.fides vera,per multa mundi climata eſt diffuſa.vnde 2.Paral.26.Egreſſum eſt nomē eius procul. Et iſta ſine aliquo adminiculo.i.ſine alicuius rei indigentia in ſeipſa ſubſiſtit,quia neq; adiectū eſt, neq; minuitur, neq; eget alicuius conſilio.Eccl.42. Et hæc duorum dicitur eſſe cubitorū: quia.ſ.ſacra fides eſt principaliter de duobus.ſ.de Chriſti diuinitate & humanitate. In his.n.duobus tota lex pendet & prophetæ.Matt.22.Vel dic ꝙ vinea iſta ſignat eccleſiam,vel etiam ſtatum iuſtorum: qui.ſ.ſine terreno adminiculo, ſolius Dei innixi adiutorio ſe ſuſtentant.Ioan.15.Ego ſum vitis, & vos pal-

mites.¶ Vinea balſami in æſtate ſcinditur, & ſic liquor precio- 5

ſiſsimus diſtillat,& ab incolis in ampullis recolligitur & ſeruatur,ſm Iſido.& Pli.lib.eodem.& eſt iſta vitis duorum cubitorum.Chariſsimi,talis eſt Chriſtus:quia reuera iſte fuit duorū cubitorum.i.duplicis naturæ,diuinæ.ſ.& humanæ, & tempore æſtatis.i.feruore tribulationis & paſsionis fuit cortex eiꝰ.i.humanitas cultellis ferreis.i.clauis & lanceis perforata, & ſic liquor eius.i.ſanguis precioſiſsimus diſtillauit, qui a pijs cordibus recolligitur, & per deuotionem & cōpaſsionem ſeruatur. Vinum nouum in vtres nouos mitti debet. Lu.5. Vel dic ꝙ vinea eſt crux,quæ.ſ.protulit botrum cypri Chriſtum,quæ in Iudæa.i.in Hieruſalem fuit plantata, & in duobus hortis regijs.i. in ſcientia duorum teſtamentorum recondita,tandē in paſsione clauis ferreis perforata,quæ humorem ſanguinis Chriſti & liquorem grãæ nobis fudit, & tandē per multos colles.i.p multas mundi partes per fidem hodie eſt vulgata. Vel vitis iſta eſt beata virgo,quæ balſamum precioſi Chriſti corporis per natiuitatem nobis fudit,quæ etiam quotidie balſamum.i.pietatem

& gratiam nobis fundit. ¶ Balſami in æſtate ſcindiꝰ cortex,vt 6

ſtillet liquorem precioſum,veruntamen ſummè debet cauere agricola ꝙ lignum interius nō lædatur,quia ſi læſum fuerit,totum perit,& ideo cum cultellis oſſeis vel ligneis nō ferreis eſt ſcindendum,ſm Pli.vbi ſupra vbi ait ꝙ ſtatim moritur,amputari ſuperuacua patiens.Sic verè qñ aliquis ſcinditur & pforaꝰ per correctionē, vt diſtillet p contritionē & lacbrymarū emiſſionem,ſummè debet caueri ne interius lignum.i. interior conſcientia lædatur & corrumpatur,quia.ſ.non debet nimis correctio profundari vel intendi:quia tūc per impatientiā vel deſperationem totum periret,ſi ſuperbia vel auſteritas a parte prælati vel iudicis intereſſet,& ideo cum cultellis ligni vel oſsis.ſ. cum miti & benigna flagellatione debet quilibet ſcindi, corrigi vel domari,quia alias poſſet per deſperationē deſtrui vel ſiccari,& per apoſtaſiam in deterius commutari:quia ſm Senec. generoſus eſt animus hoīs,& facilius ducitur quam trahatur.

¶ Illud balſamum eſt optimum,quod graue eſt pondere,mor- 7

dens guſtu,fragrans odore,feruēs in ore,colore rufum.Sic verè ille debet dici optimus & perfectus qui eſt ponderoſus per humilitatem,mordax per correctionem,fragrans per bonā famam,feruens per dilectionem,rufus per pœnitentiæ macerationem,non maculans veſtem quam tangit.i. ſocios per ſpūalē

infectionem.¶ Secundum Dioſco.eſt quædam ſpecies balſami 8

quæ creſcit

quæ creſcit circa babyloniam, vbi ſunt ſeptem fontes, ſed ſi alibi transferat, nec flores nec fructus facit. Chariſsimi, locus vbi ſunt ſeptē fontes.i.ſeptē dona ſpiritusſancti vel virtutes, eſt gr̄e ſtatus vel deuotionis, vel ſtatus eccleſiæ vel religionis. Balſamus ergo.i.hō qui circa iſtos fontes plantaē, pōt fructificare p̄ bonā operationē, & florere per bonam cōuerſationē, ſed verē ſi alibi tranſplantaē, ſi.ſ.de ſtatu eccleſiæ per pc̄tm̄ mortale tollatur, vel de fide & religione per apoſtaſiam, tunc verè nō pōt plus facere nec florem bonæ affectionis, nec fructū bonæ operationis. In terra bona plantatū eſt ſup̄ montes Iſrael, vt faciat fructum. Eze.17. Vel ſi vis dic contra quoſdam ineptos, qui.ſ. extra patriā ſuā nihil valent, cum tñ deberet eſſe contrarium, iuxta ſniām ſaluatoris, qui ait ꝙ Nemo propheta acceptus eſt in patria ſua. Lu.4. Vel dic contra malos ſeculares: qui in mūdi babylonia florent, & fructum diuitiarū habēt. Hier.12. Proficiunt & faciunt fructū. qn̄ verò in alium mundū per mortem tranſplantabuntur, tunc florere per proſperitatem ceſſabūt, & inanes & vacui dimittētur. Lu.1. Diuites dimiſit inanes. ¶ Balſami primo cortex ſcinditur in æſtate, & tunc incolæ applicant ibi phialas & ampullas vitreas, & recipiūt quod diſtillat. Chariſsimi balſamū eſt ſacra ſcriptura vel philoſophia, cortex eius eſt exterior hiſtoria vel littera, quæ pro certo primo ſcindiē, diuiditur & exponitur, & tunc incolæ.i.ſtudentes applicant ampullas, corda.ſ.& intellectus, & ſic liquorē doctrinæ recipiunt, qui vtilis eſt & pcecioſus. Et ſicut balſamum habet diſſoluere, cōſumere, confortare &c.ſimilia, ſic doctrina &c. cōfortat per promiſsiones, conſumit & diſſoluit per correptionē & conuer-

10 ſionem. ¶ Balſamum eſt lachryma arboris, quæ multiplicis eſt virtutis. Itē aplica ſi vis de lachrymis quātæ ſint virtutis apud Deum. Ideo pſal. Lachrymis meis ſtratū meū rigabo. Nā ſicut vinis incila balſamū emittit, ſic cor per contritionē ſcinditur, &

15 lachrymas diſtillat. ¶ Gutta veri balſami oſtēſa et expoſita ſoli, ita efficitur feruens, & in manu nō pōt teneri, poſita etiā in palato, totū cerebrū facit mirabiliter caleſieri, corpora mortua a putredine ſeruat, & veſtē q̄ tangit, non maculat, ſm̄ Iſid. Talis eſt conſcientia pura, quia verè qn̄ radio diuinæ gr̄æ tangitur, tunc inflāmaē per dilectionem, & cerebrū.i.totā mentē facit calescere per deuotionem a corruptione pc̄tī præſeruat p̄ perſeuerantiæ durationē. quod ēt de ſanctis hoībus pōt dici, quorū guttæ.i.orationes ità ſunt feruētes & deuotę, ꝙ a demonib' nequeūt ſuſtineri. Vñ diabolus legiē dixiſſe beato Bartholomeo, Incendūt me orationes tuæ. vnde Eccl.48. Eloquiū verbi eius ſicut facula ardebat. Vel dic ꝙ talis eſt feruēs contritio, vel ſcripturæ meditatio, quæ mentē inflāmat, & a pc̄tō præſeruat. Hie.20. Factus eſt in corde meo quaſi ignis æſtuans, clauſusque in oſsibus meis, & defeci ferre non ſuſtinens.

De Bdellio. *Cap. 18.*

1 BDELLIVM eſt arbor nigra, ſimilis oliuæ in folijs & in vigore, gūmi habēs aromaticum & medicinale, attractiuū & reſtrictiuum, & vtile medicinæ, cui ſimilis eſt vernix quo pictores vtunē. Sic vir iuſtus debet eſſe aromatic' p̄ bonā famā, niger p̄ pniæ auſteritatē, ſimilis oliuæ per pietatē, & gūmi.i.opera bona, dulcia & pura debet emittere, & alios ad bonū exēplis ſuis attrahere, & malos reſtringere vt ſic pictores.i. illi qui volunt aīam ſuā pingere & ornare, eo vel ſibi ſimilibus vti valeāt, ſ.exēplū accipiēdo, & eum imitan-

2 do. Gen.2. Ibi quoq; inuenië bdelliū & lapis onychin'. ¶ Bdellium gūmi eſt arboris ſeu lachryma, quæ ſummè eſt medicinalis. Valet.n.contra apoſtemata, calculū rumpit, tuſsim ſedat, reptilium morſibus occurrit, dolorē inteſtinorū lenit, ſm̄ Plate. Talis eſt lachryma deuotionis vel contritionis: quia iſta valet contra oīa vitia & pc̄tā, cōtra.ſ.apoſtema ſuperbiæ & elationis, contra calculum obſtinationis, cōtra reptilia detractionis, contra tuſsim.i.contra remorſum conſcientiæ & deſperationis, & contra infirmitatem inteſtinorum.i.contra vitia interioris affectionis. De tali lachryma loquitur Caſsiodo. Lachryma cibus eſt animarum, corroboratio ſenſuum, lauachrum culparum, refectio mentium, ablutio peccatorum.

De Buxo. *Cap. 19.*

1 BVXVS eſt arbor dura, ſolida, nodoſa, nunquā perdens folia, quæ in aquam miſſa, petit fundū, eſt.n. ita ſolidæ naturæ, ꝙ nō habet poros apertos, p̄ quorū ſubintrationem aer ipſam poſsit in aquæ ſuperficiem eleuare, ſm̄ Iſid.lib.17. Talis eſt vir perfectus quia debet eſſe albus per caſtitatem, durus & ſolidus per conſtantiæ firmitatem, iuxta illud, Eſto firmus in via dñi. Et non debet perdere folia.i.grām, virtutē & honeſtatē. pſa. Et folia eius nō defluent. Pōderoſus etiam debet eſſe per maturitatē, q̄a verè ſi in aquā mundanæ p̄ſperitatis miſſus fuerit, ſtatim debet ad fundū inferius deſcēdere per humilitatē, & ſe alijs ſubijcere, & præ alijs contēnere, quia verè pori eius.i.mundiales appetitus nō debēt eſſe aperti, ſ.ad mūdanā voluptatē, ita ꝙ aer.i.vana gloria & vanitas poſsit ſubintrare, & eos per ſuperbiam eleuare, & ſic ſemper remaneant humiles & depreſsi, iuxta illud, Deſcende, ſede in puluere virgo filia babylonis. Eſa.47. ¶ Buxus eſt arbor du- 2
ra, quæ ſtatim in aqua poſita petit fundū & ſubmergit, & hoc eſt q̄a pori eius ſunt clauſi & cōpacti, & habet folia multa: quę nunquam cadunt niſi raro, fructum aūt habet pauciſsimū ſeu nullū. Talis eſt pc̄tōr: quia verè ita eſt durus & induratus per malam cōſuetudinem, ſolidus & compactus per obſtinationē, ꝙ in aqua p̄ſperitatis mūdanæ ſtatim immergitur per dilectionem, & ad fundum.i.ad infernum deſcendit per deſperationē, vel ad profundū pc̄tōrum per omnimodā corruptionē. Quia .n.pori.i.ſpūales affectiones iſtorum ſunt clauſi & obſtructi, iō aer.i.diuina grā nō ſubintrat, quæ ipſos eleuet ad æterna, & iō deſcendunt in feſsus ad terrena. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis Exo.15. ¶ Buxus habet multa folia, fruct' tñ habet 3
modicos ſeu nullos. Sic verè mundi pc̄tōres vt cōiter habent multa folia.i.verba, ſed verè fructū bonorum operum paruum habent ſeu nullum, q̄a ſicut dicitur Prouer.14. Vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Tales.n. multas habent p̄miſsiones, pauca verò opera & exhibitiones. Magniloq.n. ſiue p̄mittant ſiue minentur, parum tñ reddere cōprobantur. Proue.25. Ventus & pluuia non ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa
non cōplens. ¶ Buxus habet humorem habet tenacem & viſcoſum, 4
& ideo folia eius in hyeme non cadunt licet pp̄ frigus repercutiens aliquantulum palleſcere videātur, & ideo propter continuam viriditatē buxus viſum reficit & delectat. Sic verè boni qui interius habent humorem tenacem.i.charitatem ligantem & perſeuerantem, non amittunt exteriorem virorē gratiæ & honeſtatis, vel bonæ conuerſationis, ſ. propter hyemem tribulationis vel tentationis, imō ſemper ſunt virētes per grām & honeſtatem, licet aliquotiens palleſcere, & ab iſto virore deficere videantur. Et ideo tales viſum aliorum per bona ſua exēpla recreant & delectāt. Delectabile.n.eſt oculis videre lumē. Eccleſ.11. Vel dic ꝙ folia ſunt verba iuſtorum, quæ pro certo non debent in terram cadere.i.incaſſum dici vel diſſolute fluere vel laxari. Iob 29. Lux vultus mei non cadebat in terrā. vnde
Sen. de moribus ait ꝙ qualis virtualis cius oratio. ¶ Buxus ori- 5
tur in locis petroſis & ſiccis, & ideo habet multum duritiei & firmitatis, & ideo de buxo fiunt tabulæ, quæ faciliter pinguntur, & faciliter delētur, fiunt pyxides, fiūt etiam exinde imagines, & fiunt ēt exinde diuerſa muſicæ inſtrumēta. Sic verè chariſsimi eſt de bono viro & iuſto: quia talis in locis petroſis & ſiccis .i.in ſtatu & ſiccitate pniæ & abſtinentiæ commoratur, & ideo durus, fortis & ſtabilis eſt ad aduerſa oīa toleranda, & ideo tales fiunt imagines & exēplaria vitæ ſanctorum repræſentatiuæ: quia bñ recipiunt aliorū impreſsiones, doctrinas & correctiones, & ſic diu imaginē retinent aliorum. Sunt etiam muſicæ.i. ſacræ ſcripturæ inſtrumenta, quia.ſ. melodiam prædicationis alijs faciunt. Sunt ēt tabulæ ad ſcribendum, ſ.diuina mandata, & ſcientiam & eruditionem aliorum. & fiūt etiam pyxides ad continendū aromata grarū, & virtutū, dicentes illud 2.ad Corin.3. Habemus theſaurū iſtū in vaſis fictilib'. Primo ergo fiūt imagines boni exēpli & conuerſationis, deinde tabulæ ſciæ & diſcretionis, tandem inſtrumenta melodiæ prædicationis. Scribe ei ſuper buxum. Eſai.30.

De Balauſtia, ſeu Balauſtio, ſecundum Plinium & alios. *Cap. 20.*

BALAVSTIA ab arbore cadit, ſed a medicis recolligitur, & tempore hyemis in magna efficacia reſeruatur. Sic verè chariſsimi quamuis viri iuſti ab arbore mundi per mortem cadāt, tunc tñ ab angelis colliguntur, & in apotheca paradiſi recōduntur, & ei tempore hyemis.i. in ſtatu poſt mortem in magna efficacia reſeruantur. Vel dic ꝙ iuſti ſunt pfecti, q̄ in hyeme tribulationis virtutē & efficaciam

2 non amittunt.¶ Balauſtia.i.flos mali granati, virtutẽ habet reſtrictiuam, & vulnerum ſanatiuam &c. multa. Hæc eſt abſtinentia, quæ reſtringit carnis vulnpratem, & ſic ſanat omnem ſpiritalem infirmitatem.

Capitulum. 21.

BETA eſt herba vtilis eſui & medicinę, quę licet ſit fragilis naturæ, tamẽ ſi ſurculus arboris ei inſeratur, fortificatur, & in naturam plantæ & arboris tranſmutatur, ſm Ariſto. vide ſupra in generali. Sic verè licet homo ſit fragilis ad reſiſtendum vitijs & pctis, tñ ſi ei inſeratur ſurculos verbi Dei, tũc fortificaſ, & in naturã plãtæ.i. in bonã perſonã cõuertiſ & mutaſ. Iac.1. Suſcipite inſitũ verbũ &c. Vel p ſurculũ intelligo grãm & inſpirationẽ. Vel expone de natura humana & verbo incarnato, vel de ſurculo adiuncto.i.de bona ſocietate, quæ quando homini adiungitur, tunc eius virtute in melius commutatur.

Capitulum. 22.

2 CEDRVS eſt lignũ magnæ ſoliditatis, & diu durãs, ita q a vermibus vel a teredinibus nunquam corroditur vel caſſatur. Arbor eſt cæteris altiſsima, odore iocundiſsima, cuius odor fugat omnia venenoſa, & eſt etiam aſpectu pulcherrima: quia.ſ. virorem nunquam perdit, fructu eſt ſuauiſsima, & in medicina vtiliſsima, & hæc in libano reperitur præcipuè, vt dicit Iſido. Talis eſt per omnia vir perfectos, & maximè talia debet eſſe prælatos: quia verè ipſe debet eſſe ſolidus per conſtantiam, quia debet eſſe fortis & conſtans contra aduerſa, imputribilis per perſeuerantiam, quia.ſ. a teredinibus.i.a peccato vel a corroſionibus inuidiæ vel luxuriæ nullatenus debet rodi. Item iſte debet eſſe altus per contẽplationem & terrenorum abdicationem, vel ẽt altus eſt quantum ad prælationem, odoroſus debet eſſe per bonam famam & per affectionẽ, ita q odor bonæ famæ debet repellere venena & toxica detractorũ. Cant.5. Odor eius vt libani, electus vt cedri. Hic etiam eſt aſpectus delectabilis per bonam conuerſationem: quia virorem honeſtatis ſemper debet retinere. Et erit folium eius viride. Hie.17. Et fructus eius.i. bona opera & exempla, ſunt alijs ſuaues & commodi, & ideo medicinalis alijs põt dici. Et erit fructus eius in cibum &c. Et hic in libano.i. in candore caſtitatis debet iugiter & perpetuo reperiri. Figurã Eze. 47. vbi vidit Ezec. ex vtraq; parte fluminis lignũ pulcherrimũ, quod erat ſemper viride; & folia eius nunquam cadebant, & faciebat ſingulis mẽſibus fructus duodecim, & erãt fructus eius in cibum, & folia in medicinam. Flumen eſt deuotio vel ſacra ſcriptura, circa quam pro certo debent iugiter verſari cedri.i. viri perfecti, eccleſiaſtici & prælati, qui virorẽ etiam honeſtatis & pulchritudinem conuerſationis nunquam debent amittere, ſed pecuniam, & facere fructum bonorum exemplorum & operationis, & habere folia medicinalia bonæ & ſanæ locutionis & prædicationis, quæ.ſ. nunquam debent cadere in terrã .i.ad terrena ordinari vel fluere. Ideo dr Ezec. 17. Super aquas multas plantata eſt vt faciat fructum. Et ſicut cedrus emittit liquorem medicinalem, ſic iſti debent ſemper habere & emittere

2 liquorẽ & grãm fluidæ pietatis.¶ Cedrus ſm Rab. pper ſuã altitudinem & pulchritudinem, omnium arborum eſt regina, hæc.n. nunquam a vermibus corroditur, & gummi medicinale emittit, quo libri liniti nec a tineis corroduntur, nec tempore antiquatur, & hæc facit fructum dulcem & ſuauem, qui triplicis eſt ſaporis. Nam interius eſt acetoſum, ſ. medium circa grana, exterius.ſ. cortex eſt dulcis, caro autẽ ſeu medulla eſt inter dulce & acetoſum mediocris, vt dicit Iſid. Talis eſt per oĩa beata virgo, nam propter altitudinem contemplationis & ſingularis dignitatis, propter fortitudinem conſtantiæ fidei & firmitatis, propter virorem & pulchritudinem honeſtatis, p pliquorẽ fluidę pietatis, & propter odorem ſuæ famoſiſsimæ ſanctitatis, regina angelorum.ſ. & hoĩum debet nuncupari. Eccl.24. Quaſi cedros exaltata ſum in libano. Ideo cantaſ. Regina cœli &c. & ideo pſa. Aſtitit regina à dextris tuis. Hæc.n. nunquam fuit a vermibus.i.a pctis & vitijs corroſa: quia non contraxit originale vel veniale, imo ſemper fuit firma, integra, caſta & pura. Vnde etiam ipſa fuit ſolidiſsima fidei noſtræ columna. Arbor etiã fuit pulcherrima. vnde Cant.4. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ eſt in te. Et iſta liquorem ſ gratiæ & fluidæ miæ nobis ſtillat, per quam pro certo libri.i. diſcreti viri, & maximè eccleſiaſtici & litterati, a tineis pctõrum & a ſenectute malæ conſuetudinis liberantur. Manus meæ diſtillauerũt myrrhã. Cant. 5. Vel libri.i. conſcientiæ & corda, de quibos dr Apo. 20. Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt. Et ſicut odor cedri fugat ſerpentes, & in libano (quod interpretatur candor) potiſsime reperitur, ſic odor ſuę gratiæ & auxilij ſerpentes.i. demones & tentationes a nobis compeſcit, & iſta etiam in libano.i. in cãdore puriſsimę caſtitatis quam diu vixit, permãſit. Vnde etiam pter excellentiam caſtitatis, ipſa qñq; libanus nuncupatur. vnde Eccle.24. Quaſi libanus nõ inciſus odor meus. Fructus ẽt iſtius, ſ. Chriſtus, quem nobis protulit atq; dedit, eſt dulcis & ſuauis p pietatem & cõpaſsionem, & iſte triplicis eſt ſaporis.i. triplicis naturæ: quia.ſ. in eo eſt natura animæ, natura corporis, & natura deitatis. Funiculus triplex difficile rumpitur. Eccl.4. Figura Eze.17. vbi dicitur q aquila grandis longo membrorũ ductu, onuſta plumis, venit ad libanum, tulit medullam cedri, & ſummitatem frondium eius auulſit, & in vrbem negotiatorum portauit eam. Sic verè aquila Dei filius, cuius granditas & longitudo infinita eſt, venit ad libanum puræ & candidæ caſtitatis, & de cedro.i. de corpore virginis tulit medullam.i. humanitatẽ, q ibi aſſumpſit, & eam portauit, ſ. in aſcenſione, in vrbẽ negotiatorum.i. in paradiſum, vbi ſancti quærunt negotiari. Et ideo dr Dan.4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus ei' nimius.¶ Ce- 3
drus ſm Iſido. & Pli. arbor altiſsima, odoris eſt ſuauiſsimi, quẽ fugiunt oĩa venenoſa, fructum portat dulciſsimum, qui triplicis eſt ſaporis, & hæc emittit ſuccum precioſum & liquorẽ qui dr cedria ſeu cedreum, quo libri liniti nunquam ſeneſcunt, nec a vermibus corroduntur. Si etiam corpora mortua iſta lachryma iniungantur, & in ligno cedrino reponantur, a vermibus & putredine ſeruantur, & hoc gummi contra morſus ſerpentum & contra multa alia eſt medicina. Et eſt cedrus arbor pulcherrima, nunquam perdens virorem. Hæc arbor eſt crux, quæ verè eſt altiſsima & excellentiſsima dignitate. Altitudo cedrorũ altitudo eius. Amos.2. Eſt etiã pulcherrima: qa ſanguine Chriſti picturata. Et iſta fructum dulcem, ſ. benedictum Dei filium portauit: q triplicis eſt ſaporis.i. triplicis naturæ, ſ. aĩæ, corporis, & deitatis: qui aĩmæ deuotæ dulcis & ſapidus inuenit. Fructus eius dulcis gutturi meo. Cant.2. Ab iſta ẽt diſtillauit gũmi precioſum.i. ſanguis ipſius Chriſti, quo pro certo ſi liber noſtræ conſcientiæ fuerit vnctus & linitus, nunq̃ a tineis peccatorum & vitiorum corrodetur, nec vetuſtate malę conſuetudinis conſumetur: quia vere liquor ſanguinis Chriſti ſummè eſt medicinalis contra infirmitates oĩm pctõrũ. Nam odor huius arboris.i. memoria crucis, & liquor eius.i. ſanguis Chriſti, fugant oĩa venenoſa.i. oẽs hoſtis tentationes, & ſerpentum.i. motuum carnalium morſus ſanant ſimiliter & medentur. Oĩa fere in ſanguine mundantur. ad Heb.9. Et ſi hõ mortuus.i. pctõr: q eſt in pctõ mortali, in iſto ligno fuerit repoſitus per ſpẽ & fiduciam, & liquore iſto.ſ. ſanguine Chriſti fuerit vnctus per deuotionem & compaſsionem, nunquam pro certo finaliter cõputreſcet.ſ. putredine mortis æternæ: quia hõ circa paſsionẽ deuotus, nunq̃ dãnabit in æternũ. Et iſta arbor figurata eſt Dan.4. vbi ipſe dicit, Ecce arbor in medio terræ.i. crux in medio eccleſiæ vel cordis humani, & fructus eius nimius.ſ. Chriſtus, q naturæ eſt infinitæ, & eſca vniuerſorum in ea.ſ. deuotio, gratia & merita infinita, & volucres cœli habitabant in ea.i. viri iuſti & & ſpiritales & contemplatiui, & beſtiæ terræ.i. miſeri pctõres, ſub vmbra i. ſub fiducia ipſi' habitabãt, eratq; arbor pulcherrima, & altitudo ipſius vſque ad cœlum: quia iſta eſt ſcala Iacob, cuius ſummitas tangit cœlũ: quia ſcilicet per iſtam poſſumus aſcendere paradiſum. Sap.18. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Vel dic q cedrus eſt Chriſtus, altiſsimus quo ad dignitatẽ, duriſsimus quo ad immutabilitatem, pulcherrimus quo ad honeſtatem, fœcũdiſsimus quo ad bonorum ſpũalium & æternalium vbertatem, odoroſus quo ad bonæ famæ iocũditatem, & liquorem doctrinæ, grãæ vel pietatis, vel etiã liquorẽ proprij ſanguinis nobis ſtillat, q liquores ſunt contra vitia medicinæ. Et dic de virtute iſtorum liquorum ſicut ſupra de ſanguine & de cruce. Figura ſicut ſupra. Ecce arbor in medio terræ.i. eccleſiæ vel beatæ virginis. Et hic fuit altiſsimus, ſ. ſuper oẽm terram: quia licet eſſet in terra quo ad humanitatẽ, tñ cœlũ tãgebat quo ad diuinitatẽ. Eccl.1. Vnus eſt altiſsimus, & ſm non habet. Et in iſto eſt eſca vniuerſorũ, ſ. voluptas æterna. fructus autẽ eius.i. ipſius merita ſunt oĩmia: quia.ſ. ad oĩa pctã delenda ſufficiunt, & ideo volucres cœli.i. Angeli, beſtiæ terræ.i. pctõres & hoĩes circa hunc debent verſari & habitare per deuotionem & dilectionem. Subter eam habitabant aĩalia & beſtiæ, &

ſtiæ, & in ramis eius conuerſabantur volucres cœli. Dan. 4. Vel dic ꝙ cedrus eſt religio vel eccleſia, vbi debet inueniri ſoliditas firmitatis, viriditas honeſtatis, ſolitudo contemplationis, liquor & gummi gratiæ & compaſsionis, vel ſcientiæ & deuotionis, & fructus bonæ operationis. Figura ſicut ſupra. Quia in ramis arborum eccleſiæ.i.in dignitatibus, præbendis & officijs debent poni volucres.i. viri ſpirituales & boni, inferius aūt in ſtatu ſubdito debent eſſe beſtiæ.i.rudes & peccatores. cuius hodie fit quandoq; contrarium. vniuerſi tñ, ſ. boni & mali debent ibi inuenire eſcam.i.nutrimentum temporale & ſpirituale. Vel dic ꝙ cedrus eſt alta dignitas paradiſi, vbi eſt altitudo dignitatis, ſoliditas impaſsibilitatis, viriditas claritatis, fructus dulcis æternæ voluptatis, habens triplicem ſaporem, ſ. fruitionis, viſionis, & delectationis. Figura Danie. 4. ſicut ſupra. Ecce arbor.i.gloria æterna, in medio terræ Paradiſi, vbi volucres.i. Angeli, beſtiæ.i. ſancti homines conuerſantur, eſtq; arbor pulcherrima, & fructus, ſ. æternæ voluptatis, ibi copioſiſsimus inueniť. ¶ Cedrus eſt arbor altiſsima, duriſsima, imputribilis, &

4 ſemper virens, omniumq; arborū regina. Tales ſunt mundi diuites & potentes: qui ſunt alti per ſuperbiam & elationem, duri per crudelitatem & obſtinationem, ſemper virentes quantū ad mundi proſperitatem, & imputribiles per vitæ diuturnitatem: quia. ſ. tales nunquam credunt mori, nec cogitant de futura corruptione. Et ſicut cedrus fructus habet multos, & folia nunquam emittit, niſi raro, ſic iſti abundant in fructibus & folijs deliciarum & diuitiarum, quæ ita tenēt per auaritiā & parcitatem, ꝙ ea nunquam emittunt per eleemoſynam & largitatē. Figura. Ezec. 31. Ecce aſſur quaſi cedrus. Vide figuram, & ap-

5 plica: quia optimè congruit. ¶ Eſt quædā ſpecies cedri ſm Pli. quæ ſeruat omni tempore fructum: quia omni tempore inuenitur fructibus plena. vnde ſemper alij ſunt in flore, alij ſunt acidi, alij ſunt maturi, & iſtā multi aſſyriam vocant. Talis eſt religio vel eccleſia: quia verè nunquam eſt ſine fructu.i.ſine bonis perſonis. Vnde quidam ſunt in flore. ſ. incipiētes & nouitij, alij ſunt acerbi, ſ. pficientes, alij ſunt maturi, ſ. perfecti vel perficientes. Vel dic ꝙ cedrus eſt hō perfectus, & dic de perfectione ſicut ſupra, qui ſemper debet eſſe plenus fructibus.i.bonis operibus: quia alia debent florere per propoſitum & cogitationem, alia debent virere per conſenſum & operationem, alia debent eſſe matura per conſuetudinem & perfectionem, & p prudentiam & diſcretionem. Et ſic ſignabitur in illa arbore. Dan. 4. cuius fructus erat nimius, & eſca vniuerſorum in ea: quia verè tot fructus bonorum exemplorū debent in nobis eſſe, ꝙ omnes alij poſſint ibi inuenire eſcam ſuam.i.de quo poſsint ſpiritualiter nutriri, ſ. auarus largitatem, crudelis pietatem, ſuper-

6 bus humilitatem &c. Ioan. 15. Hic fert fructum multum. ¶ Aliqui volūt dicere ꝙ iuniperus idem eſt quod cedrus, quāq̄ iſta infima & lata ſit arbor, illa autem altiſsima reputetur. Cū ergo poma talia cedrina in regno valentiæ abundare dicantur, & tā exinde quam a Nicia ad nos in Autumnem annis ſingulis deferantur, vnum audiui ſatis mirabile de his iuniperis, ſeu etiā cedri pomis. Quamuis.n. fructus ſit groſsiſsimus inter poma alia nobis nota, & qnq; in maxima copia in aliqua exili & tenui arbore naſcatur, nunquam tñ fit (vt audiui ab incolis) ꝙ dum dicti fructus in arbore ſani & integri perſeuerant, ipſa arbor ipſorum pondere grauetur, vel ad vnam partem plus quā ad aliā inclinetur. ſi autem cōtingat aliquem illorum fructuū lędi, putreſieri vel incidi, vel ramū eius torqueri vel frangi, & ob hoc pomum areſcere vel corrumpi, ſtatim ad illam partem vbi eſt pomum illud, arbor deflectitur, & a rectitudine quā antea habuerat, inclinať, ita ꝙ tota arbor & omnes alij fructus ſani ad fractionis periculum propter ipſum deputantur. Sic verè dico ꝙ in arbore religionis & eccleſiæ iſtius patriæ quādiu omnes fructus.i. omnes perſonæ ſunt bonæ, integræ atq; ſanæ, & a vitiorum læſione vel corruptione liberę atq; tutæ, tota talis congregatio tuta, recta ſtabilis, & ſine periculo pſeuerat, ita ꝙ ad terram.i.ad amorem terrenorum nō flectitur, nec ad ruinę ſeu caſus periculum inclinatur. Si vero fiat ꝙ ibi ſit vnum pomū.i. vna perſona corrupta & mala, ſtatim ſua nequitia ſuiſq; malis exēplis & malitia totā arborē & omnes alios bonos fructus.i. ipſum totū collegium & omnes bonas perſonas ad ſe & ſui imitationem trahit, ipſoſq; ad caſum peccati & ad ruinam tribulationis ſuo pondere flectit & a rectitudine & ſtabilitate quam hactenus habuerant, vacillare, curuari & deficere eos cogit. Sicut.n. ſenſui patet, vnus malus quandoque eſt cauſa & occaſio ruinæ multorum bonorum, & etiam deſolationis ſpiritualis & temporalis patriæ vel collegij in quo manet. Exemplū de Iona a facie domini fugiente, & in fundo nauis dormiente, propter cuius culpam tota nauis peribat, & omnes homines ibi exiſtētes periculū imminebat. Ionæ 1. & 2. Ideo benè dicitur ad Ro. 5. ꝙ per vnum hominem peccatores conſtituti ſunt multi.

De Cypreſſo. Cap. 23.

CYPRESSVS eſt arbor cuius ſummitas a rotundo terminatur in acutum, & eſt imputribi- 1
lis, & ſolidæ naturæ. Ita.n. eſt firma, quòd oneri nunquā cedit, ſed ſemper in ſua prima remanet firmitate, & ideo de cypreſſo ſolent columnæ in templis & ædificijs fieri & erigi. Et iſta etiam arbor perpetui viroris, & etiam iocundiſsimi eſt odoris, ſm Iſidor. Talis debet eſſe vir pfectus; quia verè ſummitas eius.i.ratio, debet ſurſum erigi & acui per æternorum affectionem & contemplationem. Quæ ſurſum ſunt ſapite. ad Colo. 3. & Eccleſi. 50. Quaſi oliua pullulans, & quaſi cypreſſus in altitudinem ſe extollens. Et hic debet eſſe imputribilis: quia ſcilicet per virtutem perſeuerantiæ ſemper debet eſſe ſine corruptione peccati mortalis, & ita debet eſſe firmus & ſolidus per conſtantiam & fortitudinem, quòd nunquam debet cedere oneri pœnitentiæ, tribulationis & mandatorum: quia licet ſibi pondus grauiſsimum imponat, nunquam tamen debet frangi per impatientiam vel aliud peccatum, ſed ſemper fortis & ſolidus debet eſſe, iuxta illud. Et fortem vt corriperes fundaſti eum Abacuch. 1. & Iob 11. Eris ſtabilis, & non timebis, vnde Sene. Vtere officio quod ſemel ſumpſiſti, turpe eſt oneri cedere. Tales potiſsimè fuerūt martyres & iſte etiam debet eſſe pulcher per honeſtatem, & ſuauis odoris per bonam famam. Et ideo de talibus debent hodie fieri columnæ i. prælati & principales in templo eccleſiæ vel religionis. Et ideo iſtis dicitur Iob 40. Circunda tibi decorē, & in ſublime erigere, & ſpecioſis induere veſtibus. & 1. Regū 18. Eſto vir fortis, & præliare prælium domini. ¶ Cypreſſus eſt arbor 2
medicinalis & quantum ad folia & quantum ad fructus, & eſt arbor multum odorifera, & ideo antiqui ſolebant eius ramos incendere, vt ſua fragrantia repellerent fœtorem cadauerum mortuorum, vt dicit Iſido. Sic verè quilibet debet eſſe medicinalis per gratias & virtutes: quia & folia noſtrarum locutionū, & poma noſtrarum operationum debent eſſe alijs medicina, odor etiam noſtræ famæ debet eſſe bonus & ſuauis, & debet alios delectare, quia Chriſti bonus odor ſumus 2. ad Corinth. 2. Canti. 4. Odor eius ſuper omnia aromata. Nam Deus qui dudum vidit fœtorem malorum hominum abundare, accendit & & inflammauit ſanctos ſuos igne charitatis, æſtu tribulationis & paupertatis, vt odore ſuæ bonæ famæ malorum infamia fugaretur. Cant. 5. Odor eius vt libani, electus vt cedri. Vel dic quòd cypreſſus eſt vir perfectus, vel ſancti & ſanctæ, vel Chriſtus: qui redolent per bonam famam, & ideo quādo nos ſumus infeſtari a fœtore & infamia cadauerum.i.peccatorum & luxurioſorū, tunc debemus accipere & conſiderare ramos cypreſſi .i.exempla & opera ſanctorū, & eos igne zeli & dilectionis in corde noſtro inflammare, & ſic odore famæ ſuæ & vitæ taliter recreabimur, ꝙ aliorū infamia non lædemur, quia contra malum bonum eſt, & contra vitam mors &c. Eccl. 33. ¶ Secundū 3
Plin. cypreſſus eſt arbor ramoſa, aſpectu pulchra, odore violenta, folia habens amara, & fructum nullum. baccas enim habet quæ fructibus ſteriles & vacuæ inueniuntur. Talis eſt hypocrita: quia verè licet habeat aſpectum pulchrum per bonā conuerſationem odorem fragrantem per famæ vanę acquiſitionem, folia & verba amara per fictam correptionem & correctionem, ipſe tamē eſt ſterilis a fructu omnis gratiæ, & hoc ga poma ſua ſeu baccæ.i.exteriora opera vacuæ ſunt & inanes, carentes ſcilicet recta intentione & merito vel valore & diuina acceptatione. Vana ſunt opera, & riſu digna. Hiere. 51. & Eſai. 59. Opera eorum opera inutilia. Et ſicut cypreſſus habet folia aſpera & pungitiua, ſic hypocritæ vt communiter habent verba detractoria, & aliorum pungitiua & læſiua. ¶ Cypreſſus eſt 4
arbor aſpectu pulcherrima, & odore gratiſsima, ſicut etiam dicitur de cedro. Eſt etiam altiſsima, fortiſsima & ſolidiſsima, & in ramis latiſsima: qui omnes ſurſum ſunt pyramidaliter eleuati. Sic verè beata virgo vel etiam quælibet alia virgo fuit pulcherrima & corporaliter & mentaliter. Ideo dicitur. Pulchra es & decora filia Hieruſalem. Cant. 6. vbi Bernard. dicit quòd quamuis eſſet beata virgo pulcherrima, a nullo tamen potuit concupiſci. Hæc fuit odoroſa per famoſitatem, fortiſsima per ſtabilita.

per ſtabilitatem,latiſsima per dilectionem, altiſsima per cõtē
plationem. Ideo Eccl. 24. Quaſi cedrus exaltata ſum in liba-
3 no,& quaſi cypreſſus in monte Sion. ¶ Cypreſſus in ſe habet
maſculum & fœmellam , vtraque tñ repullulat,ſi cedatur. Sic
verè boni quorum quidam ſunt maſculi.i.perfecti, alij fœmi-
næ.i.ſimplices & idiotę, ſi contingat q̃ per peccatum ſcindan-
tur,debent iterum repullulare , & ad ſtatum gratiæ per pœni-
tentiam reuenire. Iob 4. Lignū habet ſpem,q̃ ſi præciſum fue-
rit rurſus vireſcet,& ad odorem aquæ germinabit, & faciet co
mam quaſi cum primum plantatum eſt.

De Cypro ſeu cypero , nam vtrunque legitur. Cap. 24.

1 CYPRVS eſt arbor ſimilis oliuæ in folijs,cū flo-
re nigro,& ſemine candido, quæ ſm Iſid.& Pli.
ſuauiſsimi eſt odoris, cuius ſemē ſi cum oleo co-
ctum fuerit exprimitur vnguentum regiū quod
ſumme redolet. Sic vere nos debemus eſſe ſimi-
les oliuæ per pietatē,& maximè in folijs.i.in exteriori apparen
tia,quia ſemper debemus eſſe virides per honeſtatem, & ſemē
noſtrum.i.opera debent eſſe candida atq; pura per innocentiā
& puritatem,flor autem.i. conuerſatio debet eſſe nigra per hu
militatem,& odor famæ noſtræ debet eſſe redolens & ſuauis p
ſanctitatem, & ideo nos debemus nobis adiungere oleum cō-
paſsionis,& ſi vnguentum regia Chriſti. i. opera pietatis a no-
bis elicientur,quo.ſ.miſeri pauperes inunguntur,qđ ante Deū
& angelos vnguentum regium reputatur. Et ideo in Ægypto q̃
eſt regio peruſta.i.in feruore tribulationis debent tales arbores
inueniri,& ſic erimus quaſi oliua ſpecioſa in campis. Eccl.24.
Vel dic q̃ hæc arbor eſt Chriſtus , vel etiam quicunq; ſanctus
martyr,qui fuit honeſtus,pius,innocens & famoſus, qui quan
do fuit preſſus.ſ.per mortem & paſsionem tunc ex eo fuit elici
tum vnguentum regium,ſ.ſanguis. Canti.4. Cypri cum nardo
2 dederunt odorem ſuum. ¶ Eſt arbor alia in cypro ſimilis iſti ,
quæ dicitur aſpalathos, ſimilis roſæ in flore, albæ ſpinæ in cor-
pore,& eſt rubea in colore,quæ ſuauiſsimi eſt odoris, & de cu
ius flore & radice nobile fit vnguentum . & iſta arbor quando
arcus cœleſtis fulgore tangitur,odor eius mirabiliter augmen
tatur,ita q̃ redolet quaſi ad modum caſtorei, vt dicit Plin.lib.
12.c.25. Iſta eſt virgo Maria,quia flos eius.i.pura ſanctitas eſt ſi
milis roſæ.ſ.quantum ad odorem & famoſitatem , ſpinæ quan-
tum ad pœnitentiæ aſperitatem, candidæ quantum ad caſtita-
tem, colore ignea quantum ad ruborem & charitatem , & ex
ipſa emanat vnguentum regium dulciſsimę pietatis. Nam qñ
arcus cęleſtis.i. Dei filius iſtam tetigit, carnem humanam acci
piendo,tunc odor ſuæ bonæ famæ fuit infinities augmentatur.
& hæc pro certo dici poteſt aſpalathos quantum ad aſperita-
tem , pœnitentiæ , & veſtium nuditatem , & dicitur fragrare
quaſi caſtoreum,propter ſeruatam caſtimonię puritatem. Ideo
de ea poteſt bene dici illud Eccleſiaſti. 50. Quaſi arcus reful-
gens inter nebulas gloriæ , & quaſi roſarum flor in diebus ve-
ris. Ideo Canticorum. 1. In odorem vnguentorum tuorum
curremus.

Cinamomo. Cap. 27.

1 CINAMOMVM ſm Iſid.li.17.Et glo.Exo.30.eſt
arbor parua,duorum cubitorū , nigri coloris, &
in Æthiopia vel India generatur,& hæc quando
frangitur ramus eius, ſpiramen odoriferū admo
dum nebulæ emittit , virgas ſeu ramos habet te-
nues ac ſubtiles. Talis eſt vir perfectus,ſ.breuis & paruus per
humilitatem, duorum cubitorum per duplicem charitatē,ni-
gri coloris per pœnitentiæ auſteritatē , & ramos habet tenues
.i.poſſeſsionis temporalium paucitatem,& qū frangitur & cō-
cutitur per tribulationem & aduerſitatem, tunc emittit ſpira-
men & nebulam ſuauis orationis & gratiarum actionis , ita q̃
odor bonæ famæ comitatur per fragrantiſsimam Sanctitatem.
Sicut cinamomum & balſamum aromatizans odorē dedi. Ec-
cleſiaſtic. 24. Vel dic quòd quando cinamomum id eſt homo
ſanctus frangitur per mortem corporalem , tunc exinde eua-
porat nebula odorifera,i.pura anima atq; ſancta , quæ per gra-
tias & virtutes in conſpectu redolet angelorum. Eccl.43. Aper
ti ſunt theſauri.i. corpora , & euolauerunt nebulæ quaſi aues .
Ea pone ſi vis de Chriſto vel de quilibet ſancto. Et ſic in mor-
te talium odor bonæ famæ, exemplorum & ſuæ ſanctitatis ſpi-
rat ad alios atque fragrat . quod vtique in martyribus & ſan-
ctis appatet,quorum vitæ & miracula poſt mortē melius vi-
dētur,quā ante:vt de tali quolibet dicatur illud Eccl.48. In vi
ta ſua fecit monſtra,& in morte mirabilia operatus eſt. ¶ Cina- 2
momum quanto magis eſt tenue & gracile,tanto melius & ac-
ceptius medicinę,quanto autem groſsius & rudius, tāto deſpe
ctius,ſm Pli.li.12.ca.20. Sic verè homo quanto eſt plus tenuis
per paupertatem , plus gracilis per humilitatem, tanto melior
apud Deum, quāto autem eſt groſsior per ſuperbiam & inflat-
ionem, quanto rudior quantum ad exteriorem poſſeſsionem,
tanto vere deterior apud deum iudicatur,quia cœleſtis medi-
cus humiles & pauperes eligit,non ſuperbos. Pauperes elegit
Deus. Iac.2. Superbum.n.ſequitur humilitas,& humilem ſpiri
tu ſuſcipiet gloria. Prouerb.29. ¶ Cinamomum ſm Plinium ſic 3
citate gaudet,& humiditate ſterilis eſt contra naturam omniū
arborum,& tunc redolet cum areſcit, parum aut nihil redolet
dum vireſcit. Sic verè chariſsimi vir iuſtus ſiccitate pauperta-
tis & abſtinentia voluptatis debet gaudere , & tunc præcipuè
fructu bonorum operum abundare,humorem autem volupta
tis vel mundanę proſperitatis debet adhorrere , quia vere per
eam ſæpe homo ſterilis a bonis operibus efficitur , qui in ſicci
tatem paupertatis fertilis habebatur. Eſt quaſi diues,cum nihil
habeat,& quaſi pauper cum in multis diuitijs ſit. Prouerbi. 13.
Quia vere tunc eſt homo diues ſpiritualiter , cum eſt pauper
temporaliter & mentaliter,& tunc eſt pauper ſpiritualiter , qñ
in multis diuitijs eſt temporaliter & mentaliter,& quando ſic-
catur per temporalem aduerſitatem & diuitiarum paucitatē ,
tunc redolet per bonam famam,qui tamē dum virebat per tē-
poralem proſperitatem,fama & vita minime redolebat. Sicut
thus redolens in diebus æſtatis. Eccle.50. ¶ Cinamomum dum 4
eſt in virore non redolet,ſed quando incipit deſiccari,tunc in-
cipit redolere,ſecundum Plin.li.12.ca.20. Sic verè multi dum
ſunt virides per iuuentutem, teneri.ſ. atque molles, non redo-
lent per famoſitatem, veruntamen quando humor carnalis vo
luptatis attenuatur,& ſiccitas approximat ſenectutis,tunc in-
cipiunt per bonam vitam famam boni nominis obtinere. Ideo
1.ad Corinth.13. Cum eſſem paruulus, ſapiebam vt paruulus
cum autem factus ſum vir,euacuaui quæ erant paruuli. ¶ Ci- 5
namomum ſecundum Pli. in terra,ſicca oritur inter vepres &
rubos denſiſsimos, & ideo ſine difficultate non tollitur nec ha
betur. Sic verè vir iuſtus in ſiccitate paupertatis plantatur,ſem
per habet circa ſe ſpinas pungētes diuini timoris, & vepres vr
gentes pœnitentiæ & laboris,& ideo talis a terra,i.a ſtatu gra-
tiæ per carnis vel hoſtis tētationes vix tollitur vel aufertur. Se
piam viam tuam ſpinis Oſeæ 2. Vel dic quòd cinamomum eſt
æternæ gloriæ fragrans ſuauitas, quæ pro certo circundata eſt
ſpinis & vepribus.i.aſperitate pœnitentiæ & laboris. Nam qui
vult eam habere , colligere & acquirere neceſſe eſt quòd ſpi-
nis iſtis primitus compungatur, quia per multas tribulationes
oportet nos intrare in regnum cœlorum. Act. 14. Et ideo dif-
ficiliter acquiritur & habetur. ¶ Secundum Plini. vbi ſupra: 6
Nulli licet colligere cinamomum ante ſolis ortum , nec poſt,
ſed tantum dum dies durat,& Sol lucet . Sic verè meritorum
copia vel etiam æterna gloria non quæritur nec acquiritur ni-
ſi in die vitæ præſentis , nec ante, vel ante ortum ſolis & lucis
gratiæ.ſ.in originali,nec poſt eius occaſum.ſ.in peccato morta
li eſt tempus merendi,nec cinamomum æternæ gloriæ colligē
di. Omni enim negocio tempus eſt & opportunitas . Eccle-
ſiaſtic.8. Tempus enim ſpargendi & tempus colligendi. Ec-
cleſiaſti.3. Quia a mane vſque ad veſperam immutabitur tem-
pus. Eccleſi.18. Dum tempus habemus, operemur bonum. ad
Galat.6. Vel ſi vis dic quòd cinamomum eſt pœnitentia, quæ
ſolum dum hic viuitur,habet locum. ¶ Quando Troglodytæ
cinamomum collegerunt, tunc ſacerdos legis eorum , partem
Deo diuidit & conſecrat , & reliquum in vſus colligentium
cedit , & mercatoribus venditur , ſecundum Plini. & Solin.
Sic verè quando cinamomum noſtrum, id eſt bona tempora-
lia colligimus,primo debemus aliquam partem eorum,ſ.deci-
mam Deo conſecrare , & eam ad vſus tradere ſacerdorum &
Deo ſeruientium , & de reliquo noſtris vſibus prouidere , &
mercatoribus.i. Chriſti pauperibus vendere.ſ. elemoſynas lar
giendo , & ab ipſis gloriam æternam mercando & compa-
rando . Vnde 4. Regum 4. Vende oleum , & redde credi-
toribus tuis , tu autem & filij tui viuite de reliquo. Vide
de decimis . Numeri. 8. Ideo Ezechiel. 45. Omnis anima

8 tenebitur primitijs his principi.¶ Cinamomũ multos habet ra
mos,alios alijs groſsiora,ſed illa pars arborum quæ groſsioré
habet corticem,minus valet.Illa autem quæ tenuẽ habet cor-
ticem,peroptimi eſt valoris, ſm Pli.libr.12.c.20.Sic in arbore
eccleſiæ multi ſunt rami.i.fideles & chriſtiani,qui ſunt virtuti-
bus & ſtatibus differentes,quia multa membra in vno corpore
habemus,oĩa aũt membra non eundem actum habent. ad Ro.
12.& 1.ad Cor. 12.Sed vere illi qui habent corticem groſsum
exterioris poſſeſsionis vel diuitiarũ.ſ. mundi diuites & poten-
tes,ſunt alijs peiores.Ideo Eccl.11.Fili mi ſi diues fueris , non
eris immunis a delicto. Vel dic ꝙ cortex cinamomi qui eſt par
uus & tenuis , eſt melior & laudabilior groſsiore.Sic tenuis &
tẽperata poſſeſsio melior & vtilior eſt homini quam nimia vel
abundãs.Ideo Prou.30.Nec diuitias nec paupertatem dederis
mihi domine,tribue tãtũ victui meo neceſſaria. Relinquo pri-
9 mam expoſitionem. ¶ In cinamomo rami qui ſunt ſuperius in
arbore,præualent illis qui ſunt inferius circa terrã.ſm Pli. Et
rami tales quanto altiores,tanto graciliores. Sic verè charisſi-
mi,in arbore ſanctæ eccleſiæ illi qui ſunt ſuperiores dignitate
& gradu ſicut ſunt prælati & maiores,vel etiam clerici & reli-
gioſi,tales dico debent eſſe cæteris meliores , & vita & ſancti-
tate,fama pariter & bonitate fragrãtiores , quam.ſ.illi qui ſunt
inferius.i. quàm inferiores & ſubditi , vel etiam quàm ſecula-
res & actiui,qui ſunt circa terram & terrena cõtinuè occupati.
Ideo ad Colo.3.Quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper ter-
ram.Et ſicut cinamomum confortat cerebrum,morbida mor-
dicat, oculos mundat , ſic vir perfectus mordicat,corrigendo,
10 confortat conſolando,illuminat erudiendo &c. ¶ Cinamomũ
totam virtutem habet in corticè exteriori lignum autem inte-
rius pauci vel nullius eſt valoris:ſecũdum Plin. Sic verè hypo
critè totum bonum ſuum habent exterius in cortice exterioris
conuerſationis,quia cortex & apparentia talium redolet atque
fragrat,ſed vere lignum interius.i. interior conſcientia nullius
eſt valoris,quia.ſ.interius ſunt praui,exterius ſunt boni.Iſti ap
parent exterius hoĩbus ſpecioſi, intus autem ſunt pleni ſpurci-
11 tia,ſicut dicitur Matth.23.¶ Secundum Pli.vbi ſupra:Cinamo
mum quamuis difficiliter colligatur,incolę tñ ad finem ꝙ dif-
ficultate precium augeant , collectionem eius magis difficilem
mentiuntur.Dicunt.n.alij ꝙ plumbatis ſagittis de auium nidis
excutitur. Alij autem dicunt ꝙ a diro veſpertilionum genere
alegeriſq; ſerpentibus cuſtoditur.Alij dicunt ꝙ ſiluæ eius par-
tim a Barbaris,partim ab auſtro ibi ſpirante , & per ſe arbores
accendente ſunt combuſtæ,& cætera ſimilia,quæ tam de cina-
momo quàm de caſia dicit incolas mendaciter dicere,vt ea ta-
libus cõmentis poſsint rerum precium augmẽtare.Sic pro cer-
to faciunt hodie multi,qui in operibus ſuis q̃ faciunt pro alijs,
fingunt & ſimulant multas difficultates fuiſſe,& ad collectio-
nem vel aſſecutionem difficillime perueniſſe, vt ſic poſsint fa-
cta ſua amplius ponderare,& ſibi magis homines obligare. Di
cunt.n.illud Eccl.1.Cunctæ res difficiles,nec poteſt eas homo
12 explicare ſermonibus . ¶ Solinus.ca.de Æthiopia dicit ꝙ cina-
momo collecto,ſacerdos cum haſta ad hoc conſecrata,ſarmẽ-
ta diuidit , aliquam autem portionem eius ſoli conſecrat , ꝙ ſi
rectè diuiſum fuerit ſacrificium, voluntarie ſe accendit , quod
etiam dicit Pli lib.12.c.20.Iſta poſſunt applicari quomodo ſa-
cerdos.i.ſacer dux.i.quilibet bonus prælatus debet cinamomũ
ſuum.i. bona ſua eccleſiaſtica iuſtè diſtribuere & diuidere , &
partem ſibi partem Deo , partem proximo diſpenſare. quod ſi
iuſte fecerit, ignis diuini amoris ipſum ſacrificiũ ſui boni ope-
ris acceptabit , & per acceptionem placidam ſibi cremabit &
vendicabit.3.Reg.18. Cecidit ignis domini,& vorauit holo-
cauſtum. Vel dic ꝙ ſacrificia illorũ qui cũ lancea iuſtitiæ bene
ſcindũt,iudicant & diuidũt inter partes,reddentes.ſ. vnicuiq;
quod ſuũ,eſt eorum bona opera Deus acceptat,in cuius ſignũ
ipſos per amorem ſuam concremat,& ignem ſui amoris ad ip-
ſa opera ſacrificata deriuat & deſtinat.

De Caſia. *Cap. 26*

1 CASIA (de qua Exod. 30.) eſt frutex ſaporis &
odoris iocundi,q̃ triplicis eſt coloris , quia.ſ.pri-
mo eſt candida,deinde rubea,tertio nigreſcit.Et
cognoſcitur bona caſia per colorem, per odoré,
per ſaporem.Illa.n.eſt eligenda,quæ dulcis eſt ſa
poris,ſuauis odoris, nigri vel purpurei coloris & quæ faciliter
non frangitur,ſed plicatur,ſm Pli.& Iſid.Talia dicitur eſſe vir
perfectus,quia vere debet habere triplicem colorem.ſ. cando-
rem caſtitatis,ruborem charitatis,nigredinem humilitatis.Nã
iſte debet habere odorem boni nominis atque famæ,quia ſicut
dicitur Eccl.7.Melius eſt nomen bonum quàm vnguenta pre-
cioſa.Nam vt dicit Sen.Fama bona aliud eſt patrimonium.Et
hic pro certo non debet frangi per impatientiam et murmura-
tionem,ſed debet plicari per obedientiam et ſubiectionem,vel
per pietatem & compaſsionẽ.Ideo bene dicit apoſtolus. Miſe-
ricordes,modeſti,humiles. ¶ Eſt quædam caſia ita dura ꝙ ci- 2
tius frangatur quàm plicetur, & hæc nunquam a medicis eligi-
tur.Alia eſt aũt q̃ qñ tangit̃,tũc plicatur,& hæc a medicis acce
ptatur.Sic quidã ſunt hodie ita duri ꝙ citius poſſent frangi per
mortem,quàm plicarẽtur & inclinarentur ad compaſsionem ,
pietatem vel humilitatem, ſicut ſunt auari & obſtinati. Eſa.48.
Scio.n.quia durus es tu. Sed vere cœleſtis medicus de talibus
non curat. Quidam tamen ſunt qui quando tanguntur per mi-
ſericordiæ implorationem , vel per ſuperiorum correctionem
vel monitionem, ſtatim plicantur per compaſsionem,obediẽ-
tiam & ſubiectionem,& ad miſericordiam inclinantur & tales
pro certo a medico cœleſti præcipuè diliguntur,quia beati mi
ſericordes,quoniam miſericordiam cõſequentur.Matt.5.¶ Eſt 3
quædam ſpecies caſię candidi coloris,quę inter cęteras ſpecies
minus eſt laudabilis,quia propter mollitiem & teneritudinem
faciliter a vermibus perforatur . Sic verè inter homines qui-
dam ſunt albi per exteriorem pulchritudinẽ & ornatum , ſed
vere iſti ſunt ſpũaliter deteriores , quia teneri ſunt per carnalẽ
voluptatem , & ideo faciliter a vermibus malarum tentationũ
corroduntur,& faciliter corrũpuntur. ¶ Caſia eſt ſpecies mul 4
tum odoroſa,nunc candida,nunc rubea,nunc nigra. ſed nigra
cæteris pręexcellit. Eſt autem omnis caſia multum vtilis medi
cinę,& valet contra multimodas paſsiones. Sic verè inter ho-
mines illi qui ſunt nigri per humilitatem,alijs pręexcellũt. Vel
ſi vis dic ꝙ iſte tres ſpecies ſignificant triplicem eccleſiæ ſtatũ
.ſ.martyrum,virginum,& viduarum &c.

De Caſia fiſtula. *Cap. 27.*

CASIA fiſtula ſm Dioſcor.eſt fructus cuiuſdam 1
arboris , interius nigra & dulcis exterius dẽſa &
fortis,quæ quanto eſt ponderoſior,tanto in me-
dicina vtilior,quæ ſignum eſt ꝙ humore & me-
dulla eſt plenior . reijcienda eſt autẽ illa quæ eſt
leuis & ſonora. Sic verè illi ſunt ad medicinam ſpiritualem vti
les,& Chriſto medico accepti , qui ſunt dulces per benignita-
tem & deuotionem, ponderoſi per maturitatem & humilitatẽ,
pleni medulla deuotionis & humore pietatis et compaſsionis,
habentes grana virtutũ & meritoriæ perfectionis. Et ſicut iſta
vtilis eſt pluribus medicinis,ſic viri perfecti vtiles omnibus in
dicantur.Ideo talibus põt dici illud pſal.Bonus eſt tu,& in bo
nitate tua doce me &c. Illi autem qui ſunt leues per inſolentiã
& mutabilitatem,& ſonori per impatientiam & garrulitatem,
non ſunt vtiles ad medicinam,quia.ſ.iſti per vitã,doctrinam &
exemplum nõ ſunt alijs medicina.Ideo de talibus erat illa mu-
lier garrula & vaga,quietis impatiens.Prouer.7.

De Calamo aromatico. *Cap. 28.*

CALAMVS aromaticus(de quo Exo. 30.Eſai. 1
43.Hie.6.)eſt alij calamo ſimilis odoris eſt ſua-
uis, & maximè quando frangitur , mirabilem
virtutem habet confortandi,ferventis eſt natu-
re,creſcit in India , valet ad multos vſus medi-
cinę.nodoſus eſt,& quando frangitur,in partes
plurimas concaſſatur. valde.n. ſiccæ & calidæ eſt naturæ,ſecũ
dum Plate.& Pli.Talis debet eſſe prædicator vel vir perfectus,
quia debet eſſe feruẽs & calidus per charitatem, ſiccus per pę
nitentiæ auſteritatem,vel per caſtitatem, vel etiam per abſtinẽ
tiæ parcitatem, medicinalis per vitæ & doctrinæ virtutẽ & ſan
ctitatem,odoroſus per famoſitatem, confortatiuus per eloquẽ
tiã & cõſolationẽ,& ſi fractus fuerit ꝑ tribulationẽ, debet pul-
uerizari per humilitatẽ,& diuidi multipliciter ꝑ pietatẽ & lar
gitatẽ & cõitatẽ 1.ad Cor.12. Diuidẽs ſingulis prout vult.¶ Se
cundũ Pli. in cõcauitate calami eſt aliqñ aliquod gũmi qđ ni- 23
hil valet,ſed eat inde auferri debet.Sic ſi in cõcauitate cõſciẽtiæ
vel cordis gũmoſitas carnalitatis vel malæ affectionis inuenit̃ ,
ſtatim exinde debet auferri,cum nihil proficiat. Auferes malũ
de medio tui.Deut.13. Vel ꝑ calamũ intelligo virtutẽ charita
tis,q̃ redolet et fragrat,feruet et inflãmat,iuuat et cõfortat.Vel
dic de quacunq; alia virtute, & maximè caſtitate vel doctrina.

Non

Non obtuliſti mibi calamum ſuaue redolentẽ. Eſa. 43. Vel dic ꝙ talis eſt beata virgo, concaua per humilitatem &c.

De Calamo vſuali. Cap. 29.

CALAMVS vſualis idem eſt quod ſtipula, illud. ſ. quod inter radicem & ſpicam eſt, mediante quo ſpica nutritur, & a terra recipit nutrimentũ vt dicit Iſidorus. Per ſpicas ſegetis & meſſis fideliũ, intelligo bonos & religioſos, in quibus ſunt grana virtutum & meritorum. Per calamum autem intelligo ſeculares & alios peccatores, qui pro certo licet de ſe ſint fragiles ad reſiſtendum, mobiles ad cadendum, & licet vento vanitatis faciliter moueãtur, ſunt tñ vtiles ad nutriẽdum & ſupportandũ quo ad temporalia ipſas ſpicas. i. bonos et iuſtos & ſpũales, quia per ſeculares religioſi, per laicos clerici in temporalibus nutriuntur. Vel talis eſt prædicator, mediante quo alij ſpirituale recipiunt nutrimentum.

De Calamo ſcripturali. Cap. 30.

CALAMVS ſcripturalis idem eſt quod arũno, ſic dictus, eo ꝙ antiqui arundine ſcribere ſolebant. Nam propter ſuam concauitatem & duritiam eſt habilis ad ſcribendum, cuius pars prima ſcinditur, & ad ſcribendũ acuitur, & aliquãtulum finditur, & in ſiniſtra parte pluſquam in dextera detrũcatur, & ſic arundine, vel penna ſic parata fit ſcriptura. Talis eſt prædicator, quia vere mediante eo Deus ſcribit in libris. i. in conſcientijs hoim lamentationis, carmen & væ. Et iſti debẽt eſſe concaui per humilitatem parati. ſ. ad recipiendum contẽtum doctrinæ, ſcientiæ & ſcripturæ, debent eſſe vacui per voluntariam paupertatem, in prima parte. i. intellectu debẽt acui per ſtudium & doctrinam, & ſcindi debent per ſuperfluorum reſecationem, & maximè in ſiniſtra parte. i. quantũ ad bona tẽporalia vel peccata, quia talia debent eis reſecari vel minui, & debent etiam findi per compaſsionem, & ſic poterunt ſcribere per prædicationem vel doctrinã, & aliorum corda ſcripta reddere per virtutem, ſcientiam & perfectionem. pſal. Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis.

De Calamo arundine. Cap. 13.

s CALAMVS vel arundo creſcit in locis aquoſis, & etiam aliquotiens in non aquoſis, & eſt intus vacuus, exterius durus, politus, lucens, nodoſus, leuis & planus, & valet ad multos vſus. ſ. ad homos tegendum in ſeptentrione, ad bella gerendum in oriente ad ſcribendum in omni parte mundi, ſm vſum antiquorum. Nam populi ſeptentrionales calamis domus tegunt, & eos in ſuis cameris pro ornatu ſuſpendere conſueuerunt. Calami etiam apud indos tantæ ſunt fortitudinis & longitudinis. ꝙ exinde faciunt lanceas atque tela. Talis debet eſſe bonus religioſus, concauus per humilitatem, vacuus per paupertatem, planus per veritatem & ſimplicitatem, leuis per obedientiæ & boni operis mobilitatem, lenis per benignitatem, lucens per honeſtatem, nodoſus per pœnitentiæ auſteritatem, durus per conſtantiæ firmitatem, & in humidis locis. i. in humiditate deuotionis & compaſsionis debet creſcere & nutriri, et ſic erit alijs vtilis per doctrinam & exempla & ſic tales erũt ppl̃is ſeptentrionalibus & orientalibus in ornatum, iuuamen & tegimen, quia. ſ. tales ſunt alij pro vmbra & tegumento contra ardorem tentationum, & pro lancea contra prælium temporaliũ & ſpiritualium tribulationum. Vnde Ecc. 34. Adiutoriũ caſus,
a tegimen ardoris, vmbraculum meridiani. ¶ Calamus habet radicem viuacem, quia ſi præciſus fuerit, iterum faciliter reuireſcit, & ad priſtinam reuenit quantitatẽ. Sic debet habere bonus chriſtianus radicem cordis viuacem per gratiam & charitatẽ, quia. ſ. ſi fuerit abſciſſus per peccatum, & ſi aliqñ a ſtatu grãe ceciderit, ſtatim debet iterũ per pniam reuirere, & ad ſtatũ & pfectionem priſtinam reuenire. Iob 14. Lignum habet ſpẽ, quia ſi præciſum fuerit, iterum reuireſcit &c. Sed ſicut videmus ꝙ ſi calamus ex toto eradicetur, & a terra tollatur, nõ põt amplius vireſcere, ſic verè qñ hõ de terra eccl̃iæ penitus eradicatur per deſperationẽ, non poteſt per pniam reuirere. Vel dic ꝙ qñ pctõres per mortẽ corporalem a terra penitus ſunt extracti, tũc nõ pñt reuirere per pniam, quia. ſ. ſtatus merendi penitus tũc deſiſtit. Oſeæ 9. Radix eorũ exſiccata eſt, fructum nequaquã facient.

Vel dic ꝙ calamus eſt hõ, radix quæ eũ portat, eſt aĩa, quæ pro certo ita eſt viuax, ꝙ licet hõ præciſus fuerit per mortẽ, ipſum tñ faciet iterũ in die iudicij reuenire ad priſtinam quantitatẽ, quũ. ſ. per reſurrectionẽ vltimã corpori infundetur. Vñ Eze. 16. Tu reuerteris ad antiquitatẽ tuã. Vel allega ſicut ſupra Iob 14. Lignũ habet ſpẽ &c. vt ſupra. ¶ Aliqui ſunt calami qui penitus 3
ſunt vacui, aliqui autẽ medulla dulciſsima ſunt repleti. ſ. illi in quibus ſaccarũ reperitur circa Nilũ. Oĩs tñ calamus faciliter frangitur, ſed via aut nunquã poſtmodũ reſtauratur. Sic inter hoĩes quidã ſunt vacui ab oĩ virtute interioris perfectionis, quidã aũt pleni ſunt medulla dulci grãe & deuotionis, clementiæ & cõpaſsionis, veruntñ oĩs calamus. i. oĩs hõ q̃diu eſt in hac vita faciliter caſſatur & diſsipatur per tentationẽ & pctũ, ſed difficiliter per pniam integratur, quia facile eſt peccare, ſed nõ eſt facile de vitijs ſe leuare. Vnde ſic intelligitur illud ad Heb. 6. Impoſsibile eſt eos qui ceciderunt etc. per pniam reſurgere. Impoſsibile dico. i. difficile. Vide infra de ſaccaro.

De Cappari. Cap. 32.

CAPPARES eſt herba ſm Dioſ. ſpinoſa, ſuper terrã expãſa, ſapore ſub amara, colore ruſa, quę ſuper oĩa valet ad ſplenis & ventris duritiã mollendam. Talis eſt cõſideratio mortis & inferni, quia ſpinoſa eſt & pũgitiua, amarã & turbatiua, ventrẽ tñ conſcientiæ, duritiã ſplenis, obſtinationem triſtitiæ, deſperationis & melancholię, tollit, tẽperat et remollit &c. Vel per capparẽ intelligo peccatum, quod ſpinã remorſus cõſcientiæ ſemper habet, & ſuper terrã humanæ conſcientiæ ſe expandit. De vtroq; põt dici ſed diuerſimode illud Eccl. 12. Florebit amygdalus impinguabitur locuſta, diſsipabiẽ capparis. ¶ Cap 2
paris eſt frutex ſpinoſus, flores habens medicinales, tñ clauſæ ſunt colligendi, quia ſi dilatati fuerint, penitus nihil valẽt, ſm Dioſ. Sic ſunt quidam qui flores põt dici per bonã vitam & cõuerſationem, qui in cappari. i. inter ſpinam pñiæ in arbore religionis vel eccl̃æ ſunt reperti. Iſti tñ clauſi debent eſſe per humilitatẽ. ſ. bona ſua occultãdo & claudo, iuxta illud Senecæ: Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Et tales ſic clauſi debent ab alijs colligi per ſuorũ exemplorũ imitationẽ. Nam ſi dilatati fuerint per iactantiã, inanem glĩam & adulationẽ, perdunt virtutem & perfectionẽ, quia qñ homo de virtutibus ſuperbit, & eas per vanam glĩam pandit, tunc ipſas perdit. Vñ dicit quidam Poeta. Virtutem ſeruare ſi vis, tu nemini pandas.

De Cardomomo. Cap. 33.

CARDAMOMVM eſt ſemen arboris naſturcij, dulce & medicinale, quia valet ad confortandũ, & cõtra multas paſsiones. Talis eſt ẽt prædicatio, q̃ de arbore ſacrę ſcripturę nobis ſeminatur, & ibi colligitur, qa valet cõtra vitia & pctã, & cor triſtitiæ deſperans & deſolatũ roborat & cõfortat. Vel dic ꝙ hæc eſt gratia, quæ debet colligi in arbore cordis noſtri, vel Chriſtus in arbore paſsionis &c.

CAlamẽtũ eſt herba medicinalis, calida & ſicca, quę virtutẽ hẽt diſſoluẽdi & cõſumẽdi &c. ſicut ſupra in multis locis.

De Carice. Cap. 34.

CAREX eſt herba dura, acuta, triãgula, et in trib⁹ ſuis partib⁹ ſcindẽs & ſecãs ſi ab aliquo cõprimatur, formã pyramidalẽ more gladij repſentat, radicẽ habet odoriferã, & licet ſit herba valde dura, in loco tñ humido ſemp creſcit, ſm Iſi. Et ſm Pli. idẽ ẽ qđ cyprus. loc⁹ aũt carĩcũ carectũ noiãt. Talis eſt hypocrita vel detractor, qa vere duros eſt exteri⁹ per fictã pniæ auſteritatẽ, verũtñ in loco molli et humido. i. in carnalib⁹ delicijs vult verſari. Talis ẽt ẽ odorifer⁹, qa vere hypocrita odorẽ bonæ famæ immeritus ſæpe tenet, & ille in trib⁹ ptibus ſcindit, qa. ſ. ſi tãgat ab aliquo modica iniuria, correctione vel repbẽſione, ſtatim ſcindit & pũgit p detractionẽ et malitioſã pſecutionẽ, ſicut patet de obſtinatione iſtorũ, qa. ſ. iſti ſunt ad modũ gladij, qa ſicut dr̃ in pſ. Lingua eorũ gladi⁹ acut⁹. Vel dic de malis religioſis, vel clericis, q q̃uis ſint in loco humido. i. ĩ ſtatu eccl̃aſtico, vbi põt humor deuotionis, grãe lectionis & cõpaſsionis haberi. ipſi tñ p cęteris ſunt ſicci p indeuotionẽ, ſcindentes per detractionẽ, iõ facilr̃ ſiccãtur per mortem & dãnationem. Vnde Iob 8. Carectum ſine aqua cum adhuc ſit in flore, ante omnes herbas areſcit. Hic eſt triangularis, quia vero verba eius & opera in tria reflectuntur. ſ. in

fallacem adulationem, qñ.ſ.eſt ante & in præſentia, itẽ in murdacem detractionem.ſ.retro & in abſentia, item in cauſam palliationem, quia.ſ.ſiue adulet ur, ſiue detrahat, ſiue alias loquatur, ſemper ita palliat verba ſua, ꝙ ex charitate loqui videtur. habebat tres ordines dentium in ore. Dan.7. Et Eccle.28. Lingua tertia multos commouit &c.

De Carduo. *Cap. 35.*

1 CARDVVS ſm Iſid.eſt herba ſpinoſa, mordax & auſtera in ſummitate ſpinoſa hñs capitella, & eſt herba vilis, quæ ab aſinis comeditur, & a beſtijs cõculcatur, aculeos habet recuruos, & iõ a veſtibus partẽ tollit qñ cum ea cõfricanẽ, tota æſtate floret, quia qñ flos vnus decidit, alius ſemp ſurgit flos tñ facilr decidit, & a vento tollitur & penitus euaneſcit. Tales ſunt cupidi & auari, & maximè nſa capitella. i. nſi capitanei & magiſtri, ſuperbi principes & tyranni, quia vere murdaces ſunt aculei & recurui. Aculei dico ad pungendum et rapiendũ & attrahendum, recurui aũt ad alienum & ſuũ fortiter retinendũ. Res .n.curua faciliter rapit & retinet quod accepit. Sic iſti rapiunt per crudelitatẽ, & retinẽt p parcitatẽ. Nemo tollet eos de manu meu. Ioã. 10. Et ideo tales illis qui tangunt eos ſunt infeſti. quia vere vicinis ſuis ſubditis & ꝓpinquis qui tãgunt fines hęreditatis eorũ, ſunt nociui, & hoc q̃a de veſtibus eorũ.i.de ſuis poſſeſsionibus ſemper aliquid retinẽt, rapiunt & extorquẽt, & maximè de illis quæ ſibi ſunt coniuncta, cõtigua & vicina. Vñ dr. Iob 24. Nudos dimittunt hoĩes, veſtimenta tollẽtes. Et iõ iſti ſunt viles inter alias herbas.ſ q̃tum ad Deũ, & ab omnibus conculcantur & vilipenduntur, quia oẽs de talibus murmurãt & loquuntur. Indignatę beſtiæ ſaltus conculcauerunt carduũ. 4. Reg. 14. Aſini tamen rudentes.i.ipſi demones barrientes, in talibus delectantur, quia.ſ.in inferno ipſos comedunt & depaſcuntur. Deut.32. Dentes beſtiarũ immittã in eos. Et iſti ſemper videntur florere.ſ.per tẽporalẽ proſperitatẽ, quia vere dũ durat æſtas pręſentis vitæ, florẽ mundanæ proſperitatis, honorũ, ſcientiarũ, diuitiarũ & deliciarũ ſemper videntur habere, quia dum vnus cadit, alius ſemper creſcit. Nam ſi in vno latere perdunt, in alio ſubleuantur. Veruntñ talis lanugo & talis ſua proſperitas faciliter deſtruitur, & per mortem dilabitur & aufertur. Sap.5. Sicut lanugo quæ a vento tollitur. ſed ex toto tandem deſtruetur, qñ.ſ.ventus infernalis tribulationis ipſos ſufflauerit in profundum, & tunc dicetur Eſa.40. Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos. Vel dic de detractoribus qui ſunt murdaces & pungẽtes per detractionẽ & murmurationẽ, & iõ tangentibus.i. ſuis ſocijs ſunt infeſti, quia.ſ.de veſtibus eorũ.i. de bona conuerſatione, vita & fama ſemper aliquid detrahunt & conſumunt, & ideo merito tales ab alijs conculcantur. Prouer. 24. Abominatio hoĩum detractor. Vel dic ꝙ carduus eſt mundus, qui ſpinis tribulationũ & paupertatum eſt munitus, qui licet floreat per temporalem proſperitatẽ, iſta tñ lanugo vel flos facillime diſsipatur, & ideo a beſtijs.i.a viris perfectis contemnitur & calcatur, veruntñ ab aſinis.i. a peccatoribus diligitur & amatur. Iſta etiã tranſeuntes attrahit & retinet, quia.ſ. ad ſui amorem hoĩes attrahit & inuitat, veruntñ veſtes.i.virtutes eorum depauperat atque nudat. Allega. Iob.22. Et nudos ſpoliaſti veſtibus.

2 ¶ Radix cardui cum aqua coctus potatores incitat ad potãdum, valet etiam mulieribus & matricem diſponit, & ad procreationem adiuuat maſculorum, ſm Dioſ. Carduus pungens eſt ſtimulus conſcientiæ qui mentem pungit, radix autem eius oĩumq; principium & origo eſt timor Dei, qui pro certo ſi in aqua conſolationis & ſpei diuinæ miſericordiæ miſceatur, tunc appetitum potus æterni voluptatis incitat & fœtus maſculos.i.bona opera facit a mulieribus.i. a perſonis ſimplicibus parturiri, quia per timorem dñi declinat oĩs a malo. Eccl.1. Vel per carduum intelligo pungentem pœnitentiã, vel conſiderationem mortis & inferni &c. quæ re vera ſunt cauſa in homine ꝙ poſsit fętus maſculos.i.bona & pfecta opera parturire. Hierem.20. Natus eſt tibi puer maſculus.

3 ¶ Cardui ſunt frugibus inimici, & abundant in ſemine, vnde vix aut nunquã poſſunt extirpari exinde vbi ſemel fuerint radicati, niſi cultoris diligentia extirpentur, in eradicando autem eos cultor læſionem patitur & punctura. Tales ſunt hęretici vel alij peccatores, quia vere iſti ſunt frugibus.i. bonis hominibus inimici, quia contra bonum malum eſt, & cõtra vitam mors, ſic & contra iuſtum peccator. Eccleſiaſti. 33. Iſti etiam abundant in ſemine.i.in malis filijs & imitatoribus, quia.ſ. mali multos habẽt filios & amicos, & multos etiam imitatores & ſequaces Eſaia 54. Multi filij deſertæ. Et 1.ad Regum.2. Sterilis peperit plurimos. Vel etiam abundant in ſemine.i. in ſua mala ſcientia & doctrina, & ideo genus talium quando in horto alicuius religionis vel eccleſiæ vel patriæ radicatur nunquam niſi difficiliter extirpatur, & quando agricultor prælatus vult tales extirpare, corrigere vel punire, tunc vere neceſſe eſt ꝙ puncturam & læſionem ab eis patiatur, quia peruerſi difficile corriguntur. Eccleſiaſti.1. Et ſicut carduus pungit, & in æſtate floret, ſic mali pungunt alios per detractionem vel rapinam, & florent per tẽporalem proſperitatem. Hiere.12. Bene eſt omnibus qui male agunt & præuaricantur.

¶ Carduus licet ſit aculeatus & pungitiuus, eſt tñ in plurib' mulieribus adiuuatiuus, matricem.n. confortat, & ad procreationem maſculorum adaptat, cum cuius etiam panni præparantur, & ad vſus hominum adaptantur. Sic vere mali licet ſint aſperi & pungitiui, & aculeis rapinarũ pleni, mulieribus tamen. i. ſimplicibus ſunt quandoque ſpiritualiter proficui, & matricis ſuæ conſcientiæ purgatiui, & ad concipiendum maſculum. i. bonũ & forte propoſitum vel opus meritorium adiutiui. Conſtat enim ꝙ mali bonis proficiunt, & ꝙ mala quæ ab eis tolerant, ipſos meliores reddunt. Ad Roman.8. Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. 4

¶ Eſt quædã ſpecies carduorum quæ ſolum pungit dum recens eſt, quando autem areſcit, tunc pungere ceſſat. Sic verè mali dum ſunt recentes & virides.ſ. dum durat vita præſens, ipſi affligunt & pungunt alios per rapinam, ſed vere quando per mortem fuerint areſacti, tunc ceſſabunt pungere & nocere. Vel dic ꝙ dato ꝙ homo in recentia iuuentutis quandoq; ſit pungitiuus, & aliorũ moleſtatiuus, in ſiccitate tamen ſenectutis nulli prorſus debet eſſe nociuus, & punctionis verbalis vel realis nullatenus illatiuus. pſalm. Senectus mea in miſericordia vberi. 5

De Caricis. *Cap. 114.*

CARICA ſecundum Iſido. eſt fructus ficuum, qui multum præ cæteris fructibus ſolet abundare, quia ter vel quater in anno procreatur. Ficus enim quaſi continuè habet ficus, quia dum vna colligitur, alia generatur. Vnde aliæ caricæ ſunt virides, aliæ maturæ, & cætera ſimilia. Talis naturę ſunt fructus bonorũ operũ, quia vere iſti debent in nobis pluſquam aliqua alia abundare. Nam in ficu.i.in anima debent tales fructus continuè reperiri, quia & in æſtate proſperitatis, & in hyeme aduerſitatis nunquam debet a nobis deficere fructus iſte. Non apparebis in conſpectu Dei tui vacuus. Exo.23. Afferens fructus duodecim per menſes ſingulos. Ezec.47. Nã alij ſemper debent eſſe in flore per propoſitum & cogitationem, alij in maturitate per exteriorem executionem, ita ꝙ quãdo vnus per operationem emittitur, alius per bonum propoſitum generetur, vt ſic ſemper proficiamus de virtute in virtutem &c. Et ſicut carica eſt dulcis & nutritiua & corpus impinguat, ſic bonum opus, & maximè opera pietatis ſunt dulcia, & animę per gratiam, pauperum per elemoſinam nutritiua. Vel dic ꝙ ficus eſt religio vel eccleſia, quæ.ſ.ſemper habet fructus, ſcilicet bonos viros, nam alio pereunte per peccatum, alius oritur per gratiam & ſuccedit. Vnde ibi ſunt alij in flore ſ.incipientes, alij acerbi.ſ.proficientes, alij in maturitate.ſ.perficiẽtes. Vel dic ꝙ quidam ſunt maturi.ſ.boni, alij acerbi, ſcilicet mali. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad mãducandum. Sap. 4. 1

¶ Caricæ ſecundum Dioſc. dulces ſunt & nutritiuæ, & antiquis conueniunt, quia rugas eorum diſtendere feruntur. Chariſsimi, ruga ſeu plica ſignificat falſitatem & duplicitatem, carica autem ſignificat veritatem, aut dulcedinẽ ſcientiæ vel charitatis, quæ dulcis eſt voluntati, & animam nutrit per gratiam & impinguat, & ideo inueterati dierum malorum.ſ. peccatores qui rugis cautelarum & duplicitatum ſunt pleni, debent ſibi incorporare caricas iſtas.ſ.dulcedinem dilectionis, ſeu doctrinę & veritatis, & ſic a talibus rugis poterunt liberari. Veritas enim non quærit angulos. Et ſicut carica clarificat vocem, & pectus lenit & mitigat, ſic ſcientia vel charitas lenit per benignitatem, mundificat per puritatem, confortat per pietatem. & cætera. 2

CVminum eſt ſemen herbæ medicinalis, quia ventoſitatem extenuat, & digeſtionem confortat &c. Omitto gratia breuitatis, quia commune eſt.

De Coriandro. *Cap. 37.*

1 CORIANDRVM eſt ſemen quod in viuo in-
dulcatum, ſm Iſidor. lib. 17. comedentem facit
ad venerem procliuiorem. Cauendum eſt tamẽ
ne nimis in cibo aſſumatur, quia abſque dubio
amentiam induceret & furorem. Talis eſt mun-
dana proſperitas, quia vere ſi cum vino (in quo eſt luxuria) .i.
cum ebrietate & voluptate ea quis vtatur, ſtatim ad venerem
& luxuriam inclinatur, & ſi etiam aliquis nimis indiſcrete &
immoderate iſto ſemine. ſ. mundana proſperitate vſus fuerit,
pro certo faciliter in amentiam ſuperbiæ, in furoremq; iracun
diæ tranſmutatur, quia vere mundana proſperitas quando ni-
mis abũdat, ſuperbiam, luxuriam & iracundiam dicitur gene-
rare. Nam vt dicit ſeneca. Fortuna quem nimium fouet, ſtultũ
facit. Ideo conſulit Apoſtolus Eph. 5. Nolite ergo inebriari vi
2 no, in quo eſt luxuria. ¶ Coriandrum eſt ſemen candidũ & mi-
nutum, quod odoriferum eſt dum eſt integrũ, ſed quando fri-
catur, fœtet, ſm Macro. Sic eſt caſtitas candida atque pulchra,
quia vere ipſa eſt odorifera quamdiu eſt integra & famoſa, &
coram Deo & angelis dicitur redolere, ſed vere quando teri-
tur & fricatur, & quando per luxuriã corrompitur, tunc fœtet
per infamiam & horrorem. Exo. 5. Fœtere feciſtis odorem no-
ſtrũ coram Pharaone. ¶ Coriandrũ eſt ſemen dulce album &
3 odoriferum, quod vtile eſt medicinæ, quia eſt reſtrictiuum, ca
lefactiuum, ſomni prouocatiuum, & ſi cum aceto ſumatur, lũ-
bricorum eſt in corpore necatiuum, ſm Dioſ. Talis eſt Æucha
riſtia ſeu hoſtia altaris, quia alba per immaculabilem purita-
tem, odorifera per famoſitatem, medicinalis per virtutẽ & ſan
ctitatem, quia vere iſta eſt medicina peccatorum, ſi debite ſu-
matur. Hæc. n. reſtringit fluxum vitiorum, & procurat calorẽ
affectionis & charitatis, & ſomnũ contẽplationis æternæ quie-
tis, & ſi cum aceto. i. cum amara mortis Chriſti memoria ſuma
tur, & cum vino. i. cum ſpe conſolationis & miſerationis, lum-
bricos & vermes peccatorũ de ventre conſcientiæ euecat atq;
tollit. Figura Nu. 11. vbi dicitur q manna datum filijs Iſrael in
deſerto, erat ſimile coriandro. Per manna. n. quod erat dulce et
album de cœlo veniens, & ita virtuoſum q ipſum comedẽdo,
non incurrebatur nec fatigatio, nec infirmitas, nec veſtiũ cõ-
ſumptio (ſicut dicitur Deut. 8.) Intelligitur corpus Chriſti vel
Æuchareſtia, quæ eſt dulcis & ſapida cordi deuoto, & de cœlo
.i. a cœleſti & æterna p̃ate venit. Ioan. 6. Ego ſum panis viuus,
qui de cœlo deſcendi. Quod ſi digne ſumatur, tollit omnẽ ſpi-
ritualem infirmitatem. Sed ſcitis quid? ſm Iſid. & Papiam hæc
herba ſeu ſemen licet ſit homini ſanum & congruum, eſt tñ ca
nibus venenoſum, & mortis etiã inductiuum. Sic verè licet Æu
chareſtia ſit homini. i. viro iuſto & rationabili ſana & medici-
nalis, ſi tñ canis. i. immundus peccator eam guſtauerit, & eam
receperit, mortis æternæ tormẽtum ſibi parat quia qui recipit
corpus aut ſanguinem domini indigne, reus erit. 1. ad Cor. 11.
vel allega generaliter q multa ſunt quæ bonos iuuant, quæ tñ
malis ipſis vti neſcientibus, nocent.

De Coloquintida, ſeu coloquinta ſeu colocynthide, vt eſt apud Dioſcoridem et Plinium. *Cap. 38.*

COLOQVINTIDA .i. cucurbita agreſtis, eſt
1 herba multum amara, & tñ vtilis medicinę, quia
virtutem habet penetrãdi, diſſoluendi, diuidẽdi,
ventrẽ purgãdi, &c. ſi debite fuerit p̃parata. Talis
eſt pnĩa, vel tẽporalis tribulatio vel correctio, q̃a
vere licet ſit amara & grauis ad ſuſtinendum, eſt tñ medicina-
lis aĩæ peccatrici. hæc. n. penetrat hoiem per contritionẽ, diſ-
ſoluit per compaſsionem, diuidit per elemoſynarum largitio-
nem, purgat per confeſsionem. Sed ſicut videmus q cum medi
cina amara ſemper ponitur mel vel aliquid dulce, ne a patiente
reijciatur, ſic vere cum amaritudine iſtius coloquintidæ ſem-
per debet homo accipere & cogitare mel æternæ recreationis,
vt ſpe illius tẽperetur. Figura 4. Reg. 4. vbi ſeruus Helizei de-
dit comedere coloquintidam filijs prophetarum, ſed illi pro-
pter eius amaritudinem comedere nequiuerunt, ſed dixerunt:
Mors in olla vir Dei. Et ſic Heliſeus poſuit in olla farinam, &
ſic dulcorata eſt eius amaritudo, & ab eis eſt comeſta. Sic verè
ſeruus Heliſei. i. ſacerdos vel prælatus ſeruus & miniſter Chri
ſti aliqñ dat filijs prophetarum. i. ſubditis chriſtianis coloquin
tidam amarã comedere, i. amarã correctionem pnĩam vel tri-
bulationem, ita q præ amaritudine ipſam non poſſunt comede
re vel ſuſtinere, imo dicunt: Mors in olla &c. Et ideo tunc He-
liſeus. i. Chriſtus imponit farinã. i. ſpem & conſiderationẽ æter
næ dulcedinis & gloriæ paradiſi, & ſic fiunt leuia ad ſuſtinen-
dum, quia ſm Apl̃m ad Ro. 8. Non ſunt cõdignę paſsiones hu
ius temporis ad æternã gloriã &c. Vel dic q Heliſeus eſt præ-
latus vel ſacerdos, qui ſemper debet miſcere farinã dulcis cõſo
lationis & cõpaſsionis cum amaritudine correctionis, vt ſic ſit
cum tentatione prouentus. 1. ad Cor. 10. & cum dolore conſo-
latio &c. ¶ Coloquintida aliqñ inuenitur ſola, & illa ſemper 2
eſt vt cõiter mortifera & venenoſa, ſicut herba quæ dr̃ ſquilla
.i. cœpa marina. qñ tñ cum multis inuenitur, tunc ex toto non
ſic eſt peſtifera vel nociua, ſm Dioſ. Sic verè ſunt quidã inter
peccatores qui ſemper volunt eſſe ſoli et ſolitarij per ſingula-
ritatem & partialitatem, & iſti pro certo ſunt peſsimi, quia per
detractionem & mali exempli dationẽ ſunt alijs venenoſi. Illi
tñ qui in ſocietate ſunt, qui. ſ. ducunt vitam communẽ, & alio-
rũ moribus ſe conformant, nõ ſunt penitus ſic nociui, quia ſm
Senecã: Oia mala docuit ſolitudo. Bona. n. ſocietas etſi ex toto
nõ poſsit hoiem malũ mutare, ſuã tñ ſolet malitiã temperare,
& ipſum in multis a ſuis malis actibus refrenare. Ecce ergo q̃
bonum & quã iocundum habitare fratres in vnũ. Vel dic q illi
qui volunt eſſe ſolitarij, & ſocietatẽ refugiũt aliorum, alijs ſunt
peiores, quia ea ſocietate aliorũ ſua prauitas tẽperaretur. Vel
dic q illi qui ſoli ſunt. ſ. diuites & cauſidici, qui nolunt aliquẽ
habere ſocium vel vicinũ. imo totã patriã volunt occupare, vt
ſoli in terra valeant in gloria reperiri, ſunt alijs nequiores, figu
rati per leproſum: Leui. 3. qui ſolus extra caſtra habitare iube-
batur. Vel dic q illi qui ſunt ſoli per odium vel inuidiam, qui
. ſ. comparitatem vnitatis, & ſocietatem refugiunt charitatis,
alijs ſunt peiores. Eccl. 4. Væ ſoli &c.

De Croco. *Cap. 39.*

CROCVS eſt herba floris cerulei, cuius maxima
virt' eſt in flore, odoris boni, cui inter alias eius 1
virtutes duplex ineſt proprietas, vna quia qñ
cępa. i. radix ipſius matura eſt, in multas radices
& cępas diuiditur, & ex qualibet planta genera-
tur, & ſic patet q habet vim ſeminariã in radice. Alia eſt pro-
prietas, quia tota hyeme viret maxima virtute, in æſtate autem
deficit & ſiccatur, ſed in medio autumni incipit iterum reuire-
re, nam tunc folia perdita recuperat & reſumit. Fac de hoc plu
res. §. Crocus ergo eſt vir iuſtus, qui florem. i. exteriorem con-
uerſationem habet pulchram, odoriferam & famoſam. Iſta ẽt
in hyeme. i. in tempore, tribulationis, paupertatis & aduerſita-
tis ſemper floret per gratiæ venuſtatem: veruntamen aliquãdo
accidit q quando venit æſtas, id eſt tempus proſperitatis, tunc
vere deſiccatur ab humore deuotionis, & pauperatur à virtu-
te gratiæ & bonę conuerſationis, veruntamen quando iterum
venit autumnus vel hyems aduerſitatis, tunc incipiunt iterum
reuirere, & flores virtutis & gratiæ rehabere, quia vere multi
ſunt quibus tempus aduerſitatis proficit, & ſtatus proſperita-
tis officit, & qui durante proſperitate ſunt mali, qui tñ in aduer
ſitate ſunt boni. pſalm. Cum occideret eos, quęrebant eũ. Vel
dic generaliter de bonis, qui. ſ. in hyeme. i. in aduerſitate ſunt
fortes, in æſtate vero. i. in proſperitate ſunt ſicci. i. temperati &
humiles. ad Philip. 4. Scio abundare, & penuriam pati. ¶ Cœ- 2
pa croci multas habet radices, quando autem maturatur, findi
tur, & ex qualibet parte planta generatur, & ſic patet q virtus
eius ſeminaria ſit in radice. Sic verè virtus charitatis habet
multas radices. i. multas bonas affectiones, quibus medianti-
bus in terra eccleſiæ eſt plantata, quando autem maturatur
vel antiquatur, tunc in multas particulas diuiditur & multi-
plicatur. De qualibet tamen eius parte. i. de qualibet eius bona
affectione vel deſiderio exit planta, id eſt aliqua bona operatio
ſeu virtus. ¶ Croci flos reſiſtit ebrietati ſi potetur, ſertum etiã 3
de eo factum, ebrietati dicitur obuiare. Iſta eſt abſtinentia vel
virtus ſobrietatis, quia vere iſta eſt virtus quædam ſpiritua-
lis quæ ebrietati & voluptati carnali reſiſtit. Nam ſi quis iſto
flore & virtute fuerit coronatus, nunquam ab ebrietate ſu-
perabitur vel lædetur. Ideo dicit Apoſtolus 1. ad Theſſalo.
5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſimus.
Vel dic quòd crocus eſt timor Dei, qui ſcilicet in hyeme tri-
bulationis valet, quia re vera iſte eſt qui potatus & incorpo-
ratus, vel capiti mentis appoſitus, non ſinit hominem ine-

briati, nec ſalutem propriam obliuiſci, nec in mūdi voluptati-
bus implicari. Dicitur.n.illud Apoſtoli ad Ephe. 5. Nolite
inebriari vino, in quo eſt luxuria.

De Cœpa. Cap. 40.

1 COEPA eſt herba cuius vis tota eſt in radice. Nā
radix eius principalis groſſa eſt & carnoſa, mul
tas hēr paruas radices, velut capillos, & multis
tunicis eſt induta. Talis debet eſſe vir perfectus,
quia in radice cordis ſui debet eſſe præcipua vir
tus ſua, quia vere iſta radix debet eſſe carnoſa p
piam compaſsionem, capillata per multiplicē affectionem: &
2 multis tunicis.i.multis virtutibus ſupertecta &c. ¶ Cœpa mul
tas malas habet conditiones, caput.n.lædit, maniam prouocat,
& lachrimas inducit, & viſum turbat. Talis eſt mundi proſpe-
ritas, quia vere caput intentionis lædit, maniam.i.furorem ira-
cūdiæ prouocat, lachrimas æterni luctus in fine inducit, viſum
etiā diſcretionis lædit. Ideo fatui erant filij Iſrael qui dicebant:
Num.11. In mentē nobis veniunt porri, cœpe, & allia. ¶ Cœpa
3 eſt herba lachrymoſa, comedentem.n. facit faciliter lachryma
ri. Sic vere virtus ferventis contritionis ſi comeſta & bene in-
corporata fuerit, facit hominem faciliter lachrymari, qn.ſ.cō-
ſiderat mala quę commiſit, bona quę amiſit & quę omiſit, Deū
quem offendit, pęnam quam incurrit. Ideo dicebat Dauid. La-
uabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtra-
tum meum rigabo.

De Cœpa canina. Cap. 41.

1 COEPA canina vel marina idem eſt quod ſquil-
la, creſcit.n.iuxta mare. inuenitur aūt qnq; ſo-
la, & tunc mortifera eſt & venenoſa, niſi ſua ma
litia reprimatur & temperetur. Eſt autem her-
ba venenoſa.ſ. exterius pp nimiam caliditatē,
interius pp nimiam ſiccitatem, vt dicit Plat. Ta
lis eſt rectè peccator, quia iuxta mare.i. iuxta fluctus huius ſe-
culi ſemper verſatur per affectionem, & hic eſt alijs veneno-
ſus per ſua mala opera & exempla, & maximè qn ſolus.i.in ſta-
tu peccati mortalis ſine ſocietate charitatis inuenitur, vel ſolus
quantum ad partialitatem & ſuperbiam, vel aliorum dedigna-
tionem, ſicut patet in ſuperbis & auaris, qui volunt eſſe ſoli in
dignitate vel proſperitate, quia vnus non quærit alium ſibi pa
rem in ſua patria reperire. Alter alterum non quæſiuit. Eſa. 34.
Soli etiam ſunt, quia bona ſua ſoli comedunt. quia.ſ.alijs & ma
ximè pauperibus non communicant bona ſua. Nunc mandu-
cabo de bonis meis ſolus. Eccleſiaſt. 11. Et ideo iſti ſunt vene-
noſi, & alijs mortiferi, exterius.ſ.in conuerſatione & operatio-
ne propter calorem auaritiæ & crudelitatis, & interius in co-
gitatione & affectione propter ſiccitatem indeuotionis & cupi
ditatis. Nam quia carent interius humore deuotionis vel com-
paſsionis, ideo habent exterius feruorem crudelis operationis.
Vnde Iob 37. Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata
fuerit terra Auſtro? ¶ Squilla venenoſa eſt & mortifera, tamen
2 a medicis taliter præparatur q vtilis eſt pluribus medicinis.
Nam quando in vino & oleo immergitur, & in multas partes
ſcinditur & diuiditur, & in hortis ſeritur & plantatur, tunc ve-
nenoſitas ſua temperatur, ſecundum Plat. Sic verè licet pecca
tor ſit in ſe venenoſus per vitia & peccata, & alijs mortiferus
per mala opera & exempla, tamen aliquando taliter a Chri-
ſto medico pręparatur conuertitur & emendatur, q alijs effici
tur medicina per bonitatem vitæ, doctrinę & exempli, ſicut pa
tet in Paulo. Nam quando ſcinditur per exteriorem tribula-
tionem, & per interiorem contritionem, & in horto plantatur
.i.in paradiſo per contemplationem, vel in horto eccleſiæ & re
ligionis per conuerſionem, per gratiam & deuotionem, tunc
vere temperatur & emēdatur, & maximè quando in vino ſpei
& conſolationis, & in oleo clementiæ & compaſsionis immer-
gitur, quia.ſ. peccator non tantum debet ſcindi par tribulatio-
nem, imo vere ſemper debet adhiberi oleum compaſsionis, &
vinum conſolationis. Vnde Treno.2. Conſolabor te virgo filia
ſyon quia magna velut mare contritio tua. Vel dic q quando
peccator aufertur, de littore maris id eſt de mundo, & in hor-
to religionis plantatur, tunc efficitur medicinalis, & ſua pra-
uitas temperatur, & maximè ſi contritione & pœnitentia ſciſ-
ſus fuerit & ſecatus, & oleo pietatis irrigatus &c. ¶ Secundum
3 Plin. omnis cœpa ante annum non facit ſemen poſtquam plā-
tatur, & eſt cœpa melior cocta quàm cruda, alba quam rufa,
acris tamen eſt ſaporis & odoris, & ante plenam maturitatem
de terra colligitur, & vt matureſcat, ad fumum ſuſpenditur, &
aqua ſalſa aliquotiens irrigatur, & ſic ad ſeruandum melior, &
ad comedendum efficitur magis ſana. Sic verè cœpa, id eſt
peccator qui eſt acris ſaporis per malam vitam, grauis odoris
per malam famam, debet primo de terra, ideſt de amore terre-
no eradicari per prædicationem & conuerſionem, & hoc an-
te maturitatem.i.ante tempus ſenectutis.ſ. dum eſt adhuc in vi
gore iuuentutis, & tunc debet poni ad fumum compunctionis,
& lauari aqua ſalſa doloroſæ pœnitentiæ & confeſsionis, & ſic
ad maturitatem perueniet perfectionis, & fiet moribus & con-
ditionibus vtilis atque ſanus. Vnde Eccleſiaſt.9. Veteraſcet, &
cum ſuauitate bibes illud. ¶ Cœpa ſicut & allium germinat et 4
extra terram, ex quo germine fructus nullatenus procreatur,
& ideo debet cœpa ad fumum ſuſpendi, ne huiuſmodi mala et
inania germina producantur. Sic vere homo licet ſit extra ter-
ram, id eſt extra amorem terrenorum, producit tamen aliquā-
do inania germina, id eſt vanas & inutiles affectiones, & inanē
gloriam & cætera huiuſmodi, & ideo ad inferni fumum, id eſt
ad conſiderationem tormenti & incendij infernalis debet ſu-
ſpendi per meditationem, vt ſic a productione horum vano-
rum germinum retrahatur. Impleta eſt domus fumo. Eſaiæ
6. Et ſicut cœpa quando ſcinditur, plorat, ſic boni ſciſsi per
tribulationem, plorant per contritionem & lachrimationem,
dicentes cum pſalm. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.
¶ Cœpa ſicut & alliū non facit ſemen in illo anno in quo ſemi 5
natur, ſed in ſequenti, quòd ſi in primo anno ſemen faciat, ni-
hil valet, ſecundum Plin. In vita hominis ſunt duo anni, ſcili-
cet tempus præſens & futurum, ſed cœpa, id eſt homo non
poteſt fructum ſeu ſemen æternæ gloriæ producere in primo
anno, id eſt in præſenti vita, imo oportet quòd expectetur ſe-
cundus, vbi viuemus non deficientes. Nam fructus qui in vi-
ta præſenti inuenitur, ſcilicet mundana proſperitas, penitus
nihil valet. Vel dic q cœpa acerba ſignificat pœnitentiā vel tri
bulationem, quæ pro certo in vita iſta non facit fructum, ſed in
futura, quia oīs diſciplina in pręſenti nō videtur eſſe gaudij, ſed
mœroris, poſtea autem fructum pacatiſsimum exercitatis per
eam reddet. ad Heb. 12.

De Cucumere. Cap. 42.

CVCVMER ſeu cucumis eſt fructus herbæ eiuſdē 1
nominis, qui frigidæ eſt naturæ, ardorem repri-
mit, ventrem ſoluit, qui in iuuentute eſt conue-
niens & bonus & vtilis ad edendum, in maturi-
tate autem parum aut nihil penitus valet, nec eſt
delectabilis ad edendum. Sic verè multi ſunt qui in ortu ſuo.i.
in iuuentute ſunt boni & vtiles, & ad comedendum per imita-
tionē ſapidi atque dulces, & hoc quia ſunt frigidi per caſtita-
tem, ardorem luxuriæ in ſe & in alijs reprimentes. Sed verè
proceſſu temporis in maturitate ſenectutis deteriorantur, ita
quòd fiunt alijs importuni. Fructus eorum inutiles, & acerbi
ad manducandum. Sap 4. ¶ Aliquando inueniūtur cucumeres 2
amari, ſecundum Iſido. ſed ſi ſemen lacte melleo perfundatur,
tūc fructus qui de ſemine naſcitur, dulcoratur. Arbor iſta cha-
riſsimi ſignificat mundum. Iſtud autem ſemen eſt homo: qui
verè de natura ſua facere habet fructus amaros.i.opera praua,
quando tamē lacte doctrinæ & gratiæ & melle deuotionis per-
funditur & rigatur, tunc fructus dulces.i. bona opera generat
& producit. Vnde ad Hebre. 5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit.
& Cant.4. Mel & lac ſub lingua tua.

De Cucurbita. Cap. 43.

CVCVRBITA eſt herba quæ ad modum vineæ 1
ſe diffundit, & alijs herbis vel arboribus quibuſ-
dā ligaminibus ſe cōnectit, flores albos facit, quos
emittit præcipuè circa noctem, & licet ſine appo-
diatione florere poſsit, fructus tamen non poteſt
facere, quòd ſi fructum non appodiata faciat vix aut nunquam
plenarie matureſcit, vt dicit Iſidorus. Sic verè vir iuſtus ſu-
per terram humilitatis ſe diffundit, et herbis ſibi adhęrentibus
id eſt ſuis ſocijs & vicinis cum charitatis vinculis ſe conne-
ctit, floreſque puræ & honeſtę conuerſationis emittit, & præ-
cipuè circa noctem. id eſt circa tempora ſenectutis. Florete flo
res, quaſi lilium date odorem. Eccleſiaſtic.39. Quia tamen
dum durat vita præſens, debilis eſt & mollis & fragilis ad ca-
dendum, ideo debet in palo firmo, id eſt in ligno Crucis
ſuſpendi,

ſuſpendi,vel Chriſto inniti per dilectionem,vel per ſpẽ confidentiam & meditationẽ,& per contemplationem & cõpaſsionem in eo ſuſtentari,quia licet homo poſsit florere per bonã affectionem,& honeſtã conuerſationem,nunquã tñ poteſt perfecte fructificare per bonã operationẽ,niſi ligno crucis per compaſsionem paſsionis & per ſpem & fiduciã innitatur. Vidi.do-
b minum meum in ſummitate ſcalę.Gen.28.¶ Cucurbitę ſemen proiectum in terrã,primo facit herbam,deinde florem album, deinde fructum medulloſum qui , vtilis eſt cibo & medicinę. Sic verè qñ homo in terra eccleſiæ vel religionis ſeminatᷣ,tunc primo efficitur herba.i. mollis & fragilis , deinde perficitur in moribus & cõpletur,ita ꝙ flores bonarum affectionũ , fructus bonarum operationum parturit et emittit. Vel dic ꝙ qñ ſemen verbi Dei in terra cordis proijcitur,tunc primo ibi oritur herba cogitationis,deinde flos bonæ operationis , tandem fructus
3 bonæ affectionis. ¶ Fructus cucurbitę primo eſt mollis,plenus medulla & ſemine,ſed inde duratur exterius ſicut lignum.Sic verè quidã in principio & ingreſſu ad ꝑlationẽ vel ẽt ĩ ſuo principio conuerſionis ſunt molles & teneri ꝑ benignitatẽ,pleni ſemine verbi Dei & doctrinæ & ꝑdicationis,& medulla charitatis, grãæ & cõpaſsionis,ſed verè ſępe accidit ꝙ qñ ſiccantᷣ.i.qñ ſeneſcũt & antiquantᷣ,tũc efficiuntᷣ duri per crudelitatẽ & auſteritatẽ,& ſicci per auaritiæ parcitatẽ. Cor ei⁹ indurabitᷣ quaſi lapis. Iob 41. Iſtud patet in malis ꝑlatis , q in principio ſunt benigni et pij,ſed poſt iniq & crudeles,ſimiles Ioas regi , q ante regnũ et principio regni bon⁹ erat,poſtea mal⁹,vt patet 4.Reg.12.Patet ẽt in multis iuuenibus bonis,qui in ſenectute ſiunt mali. Iõ talibus põt dici illud 1.ad Cor.11. Nõ laudo ꝙ non in melius, ſed in deterius cõuenitis. Vel dic ꝙ boni in iuuentute ſunt molles per pietatem,in ſenectute aũt duri per cõſtantiæ & perſeuerantiæ firmitatẽ. Vnde Eze.3. Dei frontem tuã duriorem fron-
4 tibus eorũ. ¶ Fructus cucurbitę vtilis eſt ad eſum,& ſemen valet ad multiplicem medicinam &c.

De Chelidonia. Cap. 44.

CHELIDONIA dr̃ a chelidon græcè qđ eſt hirũdo latinè,eo.ſ.ꝙ in aduentu hirundinũ renaſcatur,vel quia ſucco eius oculi pullorũ hirundinũ eruti ſanantur,& ad viſum & ſanitatẽ priſtinã reuertuntur. Et eſt herba multũ medicinalis,quãuis amara. Habet.n. virtutẽ diſſoluendi, purgandi,cõſumendi,& cõtra multas proficit paſsiones, vt dicit Iſid. & Plat. hirundo quæ certo tp̃e venit,ſignat prædicatorẽ, pulli aũt ſunt pctõres,quos per euãgeliũ genuit,& quibus nutrimẽtũ ſacræ ſcripturæ tribuit & miniſtrat. Herba iſta eſt amara pœnitẽtia,quæ vere medicinalis eſt aiæ peccatrici,quia iſta diſſoluit per contritionẽ,purgat per confeſsionẽ,cõſumit per ſatisfactionẽ,& iſta tũc debet ſumme reuirere & renaſci , qñ hirũdines.i.ꝑdicatores veniunt ſuper terrã. ſ. in quadrageſima vel in tp̃e aduentus,qñ vadunt prædicare. Nã qñ pulli hirundinũ.i. ſeculares pctõres ſunt excęcati per pctm̃ & ignorantiã,tunc vere debent ſucco iſtius herbę.i.amara pœnitentia ſe linire,& lumine grãæ dotabuntur. Collyrio inunge oculos tuos,vt videas Apo.3. Vel dic de aduentu Chriſti.

CEntaurea ſeu fel terræ eſt herba amariſsima multum; medicinalis &c.

De Diptamo herba quam Plinius Dioſcorides & cæteri Dictamum vocant. Cap. 45.

DIPTAMVS eſt herba multũ medicinalis cõtra venenũ,ipſum.n.attrahit & cõſumit. Iſta virtutẽ habet ferri expulſiuã,ſi in corpore ſit inſertũ. Vñ ſm̃ Pli.& Iſid. Auic. & baſiliũ in exame.qñ cerua vult parere,iſtã comedere cõſueuit, vt facili⁹ pariat,qñ ẽt ferrũ habet in corpore, iſtã depaſcitur,vt ſic virtute herbæ ferrũ excutiat vel ſagittã. Et iõ ſm̃ Pli. virtutẽ huius herbæ ceruæ primitus prodiderunt. Talis herba eſt ſpes diuinæ miæ,quia vere iſta repugnat veneno pctĩ,& ipſum deſtruit & cõſumit,& iuuat etiã ad pariendum , quia vere mediante ſpe de æternis, partum bonorum operũ facilius parturimus , ferrum etiã.i. duritiã deſperationis vel triſtitiæ,& ſagittas acutas.i. tormentum infernaliũ timorem ſeu mortis excutit & expellit,& ideo cerui & ceruæ.i.illi qui ſagittis talibus vulnerantur , debent recurrere ad diptamum.i. ad ſpem miſericordiæ ſaluatoris. Vel dic ꝙ diptamus eſt contritio vel timor Dei,quę facit ferrum peccati mortalis excuti per confeſsionẽ, & partum bonorum operum produci. Eccl.1. Timor dñi expellit pctm̃. Vel dic ꝙ diptamus eſt charitas, quæ ſagittas timoris expellit,quia perfecta charitas foras mittit timorẽ 1.Ioã 4. Vel dic ꝙ Chriſtus vel Chriſti paſsio eſt diptamus,quia de corpore cerui.i.diaboli,ſ.de mundo vel inferno extrahit ferrũ.i. peccatores,ipſos de inferno liberando,vel eos ad pœnitentiã conuertendo: Eccl.1. Timor Dñi expellit peccatum.

De Dracontea ſeu dracuntio , vt eſt apud Dioſcoridem. Cap. 46.

DRACONTEA vel ſerpentina eſt herba ſic dicta,eo ꝙ ſua cutis exteri⁹ maculis ſit variata more colubrorum vel ſerpentũ. Hãc viperę timent & hæc multiplicis eſt virtutis . Virtutẽ.n.habet vulnera lauandi & ſiccandi & dilatandi,& ſi ſucco eius fuerit quis linitus,a ſerpentibus nõ mordetur. Florem habet purpureum,diuiſum & apertũ velut os ſerpentis,de cuius medio procedit, quaſi lingua ſerpentina acuta & nigra & rotunda,vt dicit Iſid.& Dioſ. Herba iſta eſt Chriſtus : qui pro certo floridus erat per honeſtatem,linguatus per doctrinam et veritatem,medicinalis per omnimodã ſanctitatem , & iſte pro certo exterius in cortice.i. quantum ad humanitatem fuit ſimiles ſerpentibus.i.peccatoribus venenoſis,venenum tñ pctĩ nullatenus habuit vel portauit. quãtum etiã ad naturã intellectualem,ſimilis fuit ſerpẽtibus.i.demonibus, ſed vere eis & eorum machinationibus contrariatur & reſiſtit , & eorum venenis & malitijs contradicit, & iñ ab iſtis ſerpentibus non diligitur,ſed potius refugitur & timetur. Miſit.n. Deus filium ſuum.in ſimilitudinem carnis pctĩ.ad Ro.8. Et.iſte fuit multum medicinalis quantũ ad ſanctitatem vitæ & doctrinæ,quia ipſe vulnera peccatorum ſanauit,corda hoim per charitatẽ dilatauit,& humorem carnalis voluptatis in pctõribus deſiccauit , ſicut patet in Magdalena,& ſerpentibus.i.tentationibus & demonibus reſtitit,ipſos quoq; deſtruxit & fugauit. Nam ſi quis ſucco eius fuerit delibutus per eius recordationem & compaſsionẽ,ipſe pro certo a ſerpentibus iſtis non poterit vulnerari. Figura Numeri 21. vbi qñ populus poſt pctm̃ ſuum infeſtabatur & necatur a ſerpentibus,ex iuſſu diuino ſuſpenſus eſt ſerpens æneus in palo,qui.ſ.erat ſerpens ſimilitudine,nõ re,ad cuius intuitũ morſi ab alijs ſerpentibus curabantur. Sic verè quia hoĩes dudum & etiam nunc infeſtantur a tentationibus & demonibus, ideo voluit Deus pater ꝙ Chriſtus,qui fuit ęneus quãtũ ad ſonorã eloquentiã prædicationis)ſuſpenderetur in palo.ſ.crucis,vt ſic eũ recordando & vidẽdo per compaſsionem ſuæ paſsionis,ab his poſſemus morſibus liberari. Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in æremo &c. Ioan.3. Vel dic ꝙ tales ſunt balliui & officiales dñorum , quia vere dato ꝙ ipſi ſint ſimiles ſerpentibus.i. alijs pctõribus vſurarijs et raptoribus tam in cortice quam in lingua.i.tam in cõuerſatione quam in loquutione, ipſi tñ tales ſerpentes impugnãt,& ipſi mali cõtra alios malos certant. Luc.11. Sathanas ſathanã eijcit. Vel dic totũ de viro ꝑfecto,q quãuis ſit ſimilis in apparentia alijs, non tñ in efficacia &c. Vel dic ꝙ iſta herba ſignificat hypocritam,qui quamuis demonibus ſerpentibus ſit ſimilis, ipſos tñ bene pręcidẽdo expugnat &c. Succus draconteæ potatus abortum facit. Sic bona doctrina fœtũ diabolicum.i.malum propoſitum abortiri.

Dicitur hæc herba dragagantum, vt patet in horto ſanitatis.

DRagantum eſt gummi cuiuſdam arboris quod per quadraginta annos ſeruari poteſt, & multum eſt medicinale, vt dicit Plat. vide ſi vis,quia tranſeo cũ nihil habeat inſolitum.

De Hebeno ligno. Cap. 47.

EBENVS eſt lignũ Æthiopicum vel indicũ,nigrum , lene ponderoſum,quia.ſ. in aqua petit fundum,& ꝑꝑ pororũ cõpactionẽ,ſtatim ſubmergitur & deſcẽdit. In igne facilter inflãmatur,& odorẽ ſuauiſsimum tunc emittit , & ſm̃ Iſidorũ,ſi cęſum diu fuerit , in lapidẽ induratᷣ. Talis eſt vir perfectus,quia vere color eius.i.exterior apparẽtia debet eſſe nigra.i. humilis & contẽpta. planus ẽt debet eſſe per veritatẽ,odoroſus per famoſitatẽ,inflãmabilis per charitatem,& ſi in aqua mundanæ proſperitatis poſitus fuerit , ſtatim

debet ad fundum deſcendere per humilitatẽ,& non ſuperna-
tare per ſuperbiæ vanitatẽ,& ſi cęſus fuerit per mundanas tri-
bulationes,in lapidem induratur.i.per conſtantiæ & perſeuerã
tię firmitatẽ fortis efficitur atq; durus. In ſimilitudinẽ lapidis
2 durãtur aquę.Iob 38.¶ Secundum Pli.ebenus eſt lignum prę-
cioſiſsimum,auro & ebori apud Æthiopes cõparatum , & iõ ſo
lent Æthiopes lignũ iſtud cũ auro & ebore afferre imperatori-
bus pro tributo. Virtutẽ habet purgatiuã & cõfortatiuã,& iõ
ſm Dioſc.vtiliter collyrijs admiſcetur.Talis eſt crux,quia ve-
re apud Æthiopes.i.apud æſtuantes & deſiccatus pœnitentes,
auro vel ebore precioſior iudicatur. Hæc.n. purgat.ſ.a pecca-
tis,& conſortat per ſpẽ miæ,& ideo collyrijs.i. medicinis intel
lectus ſpũalibus admiſcetur. Nã imperatori Chriſto debemus
iſtud lignũ. i. memoriã crucis ſemper offerre & præſentare cũ
auro ſapientiæ vel exterioris honeſtatis,& cum ebore interio-
ris puritatis & caſtitatis. Figura 3.Re.10.vbi regina Saba attũ
3 lit regi Salmonii talia ligna.Sic pc̃tõr &c.¶ Secũdũ Iſid.Iſtud
lignũ crepundijs alligatur, vt infantes viſa nigra non terreant.
Sic verè infantes.i.nouitij & imperfecti debent habere iuxta ſe
ebenũ lignum,i.memoriam crucis Chriſti,vt ſic nigra quæ vi-
debunt.i.demones qui eis apparebunt , non poſsint eos terre-
re,pſal.Non timebis a timore nocturno.

De Hædera. *Cap. 48.*

1 HEDERA eſt arbor ſemper virens, & ei cui innitĩ
tur fortiter adhærens , & illi ſuis ligaminibus ſe
cõnectẽs, & ideo ſm Iſidorum ædera dicitur ab
hærendo. Et licet ſit in ſe mollis & tenera duriſ-
ſima tñ pœnetrat ſua radia . Folia eius raro ca-
dunt,& ſemper virent,& caprarum ſunt optima nutrimẽta,&
lac in eis multiplicant & augmentant. Talis debet eſſe vir per-
fectus,& maximè prælatus , quia ſemper debet virere per ho-
neſtatem rebus ſibi vicinis.ſ.ſuis ſubditis vel ſocijs debet firmi
ter hærere & connecti per charitatẽ,ſolia eius.ſ. verba debent
eſſe ſtabilia per veritatem,& non caſualia per mendacium , &
falſitatẽ.Viridia etiam debent eſſe per venuſtatem & maturita
tem,& capras.i. ſimplices debent nutrire per prædicationẽ &
conſolationẽ,& in eis lac deuotionis & gratię generare.Mel &
lac ſub lingua tua Can.4.Et iſte debet eſſe in ſe mollis & tener
per compaſsionem & benignitatẽ, & tñ duriſsima.i.duros &
obſtinatos pc̃tõres debet penetrare & findere per correctionẽ
& punitionem,quia non debet aliorum potentiam formidare,
ſed omnes quantũcunq; duros & obſtinatos corrigere & puni
re.Ecc.24.Profundũ abyſsi penetraui.Vel expone de Chriſto,
qui talis fuit per oĩa, vel de prædicatore per oĩa, qui debet du-
ros pc̃tõres ſuis verbis & doctrinis penetrare per contritionẽ
& conuerſionem,quia ſicut dr̃ ad Heb. 4. Viuus eſt ſermo Dei
& efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti . ¶ Duæ ſunt
ſpecies æderæ.ſ.fœmina & maſcula,alba & nigra,& diſcernun
2 tur per fructum,quia alba fructum facit album,nigra ſimiliter
nigrum.Sic verè in mundo ſunt duo genera hominum.ſ.alij al
bi per innocentiæ vel caſtimoniæ puritatem,alij nigri per vitæ
deformitatem & prauitatem.Sed vere iſti diſcernũtur per fru-
ctus.i.per opera,quia nigri.i.mali faciunt fructum nigrũ.i.ope
ra tenebrarum,& boni faciunt fructũ albũ.i.opera lucis.Matt.
3 7.Ex fructu arbor cognoſcitur,nõ eſt.n.arbor bona &c.¶ Æde
ra antiquitus in magnis honoribus habebatur, quia poetę in ſi
gnum viuacis ingenij , ædera coronabantur, eo.ſ.quia ſemper
virent.Alexander etiam magnus ſuos milites ædera coronauit
quãdo de India triumphauit, vt dicit Plinius,exemplo.ſ.Libe
ri patris,qui galeas ſuorum militum thyrſo ædere, ſm Pli.lib.
16.cap.35. Et ſimiliter coronari ædera incedebant illi qui in
ſacris Bacchi miniſtrabant,quia Deo vini fuit ædera principa-
liter conſecrata , vt dicit idem.quod etiam bene ſupponitur.2.
Macha.6.vbi dicitur ꝙ cum Liberi.i.Bacchi feſta celebraren-
tur,cogebantur Iudei coronati ædera Libero circuire.Per ędे
ram quæ ſemper viret intelligo immarceſsibilem gloriam pa-
radiſi, quia vere iſta eſt præmium & corona trium generũ ho-
minum.ſ.poetarum.i.prophetarum & apoſtolorum, qui ſacræ
ſcripturæ carmina prodiderunt . Item militum & pugnato-
rum.i.martyrum & victorum, illorũ.ſ.qui pugnas contra mun
di tribulationes & tentationes vicerunt . Item illorum qui in
templo Dei vini miniſtrant. i. religioſorum prædicatorum &
bonorum eccleſiaſticorum , qui in templo religionis & eccle-
ſiæ Deo ſeruiunt, vbi.ſ. vinum deuotionis & ſpiritualis conſo-
lationis affluit & abundat.Nam imperator Alaxandri.i. Deus
milites ſuos. i. fideles ſibi ſeruientes & militantes iſta ædera. i.
gloria paradiſi coronat , & perfectiſsimè finaliter coronabit ,
quando.ſ.in die iudicij de India. i. de iſto prauo ſeculo trium-
phabit.Pſalm.Gloria & honore coronaſti eum domine.¶ Æde 4
ra eſt arbor in ſe debilis & fragilis, habens ſolia concisa & an-
guloſa,grauis odoris, exterius plana ſed amara, frigidæ eſt na-
turæ , & ſub folijs eius ſæpe latent ſerpentes & reptilia vene-
noſa,illis quibus adiungitur fortiter ſe connectit,ita ꝙ mediã-
tibus arboribus ſeu muris altiſsimè ſe extollit . ſerpentis enim
eſt naturæ,& ideo paulatim ſerpendo,extollit ſe ſuperius & di
latat.Sic verè in eccleſia Dei multi ſunt ſicut ædera,quia ſcili-
cet ſunt fragiles ad cadendum , & debiles ad reſiſtendum,fri-
gidi per indeuotionem,grauis odoris per infamiam. Folia etiã
eorum id eſt verba ſunt diuiſa per varietatem,quia ſcilicet nũc
dicunt,vnum nunc aliud , & licet videantur plana per ſimpli-
citatem & veritatem , ſunt tamen amara per falſitatem . & ta-
les naturæ ſunt adhærentis & ſerpentis , quia vere circa mu-
ros & arbores , id eſt circa prælatos optimè adhærent, ſcilicet
eis adulando , & alios falſo accuſando , quia ſcilicet tales ſem-
per quærunt eſſe in officijs principum & magnatum , & hoc
vt poſsint ſerpere per ambitionem , vt ſcilicet iſtis medianti-
bus poſsint ſuperius extolli & eleuari ad aliquam aliam digni-
tatem,& ſe dilatare per diuitias & temporalitatẽ,quia licet ho
die ſint multi poſiti in eccleſia tamen mediantibus muris &
arboribus quibus adhærent. i. mediantibus prælatis & princi-
pibus quibus ſeruiunt & adulantur, & maximè qñ ſunt de pa-
rentela eorum,alta ſcandunt pinnacula dignitatum.Patet quia
Epiſcopi & abbates & affectuoſi prælati parentes & familia-
res & cõpatriotas quãquam indignos promouẽt & dilatãt. Vel
expone de mundi diuitibus & auaris officialibus & balliuis, q
ſunt debiles et frigidi,ſicut ſupra, qui faciliter adhærẽt,quia.ſ.
ſtatim ꝙ vident pratum vel vineam,adhærent ei per concupi-
ſcentiam & affectionem.mediantibus etiã muris quibus adhæ
rent.i. principibus quorum exercent officia,exaltantur quo ad
dignitates,& dilatantur quo ad tp̃ales facultates, ſicut patet in
aduocatis.Folia etiã iſtorũ.i.verba quibus principibus adulã-
tur,ſunt varia & diuiſa,falſa & anguloſa. Vel per æderam intel
ligo hypocritas, qui licet exterius vireant per honeſtatẽ,intus
tñ latẽt vermes & ſerpentes.i.vitia & pc̃tã.¶ Ædera folia habet 5
pulchra,ſed amara,quæ caprarũ ſunt cibus,& ſub eis ſæpe la-
tent reptilia venenoſa. Vmbra ẽt eius nociua eſt dormientibus
& dãnoſa, vt dicit idem. Talis eſt mundus,quia licet videatur
pulcher & delectabilis,ſua tñ ſolia.i.tẽporales diuitiæ vel deli-
ciæ fœtidæ ſunt & amaræ,quia.ſ.difficiles ad acquirendum,do
loroſæ ad perdendum.&c. Capræ tamen.i. fœtidi luxurioſi,ſer
pentes.i. fallaces cupidi & auari , iſta folia.i. mundi diuitias &
delicias diligunt atq; quærunt,& in eis nutriuntur & delectã-
tur,& ſub eis habitant & velantur . vmbra etiam eius.i.emi-
nentia temporalis vel proſperitas mundana , eſt hominibus
eam diligentibus dãnabilis & nociua Figura Ionæ 4.vbi dici-
tur ꝙ data eſt ei ædera ſub qua lætatus eſt lætitia magna , ſed
percuſſa ædera verme corrodente ſole deſiccante , vt ven-
to vrente,tunc triſtatus eſt Ionas vſque ad mortem. Ionas qui
interpretatur columba,ſignificat ſimplicẽ hoĩem,qui vere qñ-
que ęſtuat per auaritiam & tentationem,& ideo qñ inuenit vm
bram ędere.i.proſperitatem mundanã,diuitias & delicias tunc
lætatur lætitia magna , quia.ſ. qñ poteſt venire ad ſtatum pro-
ſperitatis,lætatur & delectatur.Vnde Eſa.9. exultant victores
capta præda,quando diuidunt ſpolia.&c.Sed vere quando ver
mis mortis arborem mundanæ proſperitatis corroſerit quan-
do vẽtus vrens.i.extrema tribulatio eum conſumpſerit,& quã-
do feruor ſolis. i. incendium tormentorum infernalium ſuper
Ionam.i,ſuper fatuum diuitem exarſerit,tunc triſtabitur & de
flebit,& ſic patebit ꝙ folia æderæ & eius vmbra erant ei dãna-
biles & amarę.Prouerb.5.Nouiſsima eius amara velut abſyn-
thium.¶ Secundum Pli.li.16.c.35.ſi fiat vas de ędera,vtile erit 6
ad vina experienda, quia.ſ.ſi vinum mixtum aqua infundatur,
vinũ defluet,& aqua remanebit. Talia vaſa ſunt hodie multi in
eccleſia , quia quando vinum vtilis doctrinæ & prędicationis
eis offertur,pro certo ſi ibi ſit mixta aqua.i.aliquod verbum io
culatorium vel leue, quod dicat prædicator cauſa conſolatio-
nis vel alias, iſtam aquam tãtummodo retinebũt, ſed vinum.i.
bonam doctrinam & bona documenta defluere & obliuiſci di
mittent,quia vere multi ſunt qui de verbis prædicatorum non
retinent niſi vana, vt de eis valeant garrulare. Ideo Ezech. 14.
audiunt verba tua,& non faciunt ea , in canticum oris ſui ver-
tunt

ſit ea. Ideo Eſa.1. Vinum tuum mixtum eſt aqua. Vel dic quòd
vinum eſt æterna conſolatio vel deuotio, aqua aũt eſt tempora
lis proſperitas, quæ a malis eligitur & retinet, vinum aũt æter-
næ beatitudinis contemnitur & horretur. Vel dic econuerſo
ꝙ vinum calorem accendens, eſt proſperitas mũdi, quæ augen
do ardorem auaritiæ, inebriat pctóres, aqua aũt quæ multum
abũdat, & ardorẽ extinguit eſt ęterna gloria, quæ præ copia &
affluentia omnem ardorem & appetitũ ſatiat & extinguit. Ioã.
4. Qui biberit de aqua quam ego dabo, non ſitiet in æternum.
Boni ergo viri q ſunt vaſa ſpiritusſancti, quando Deus offert
iſta duo, ſ. vinũ voluptatis præſentis, & aquam gloriæ futuræ,
ipſi certo vinum iſtud reijciunt, & aquam per ſpem in præſen-
7 ti, & per adeptionẽ in futuro ſibi retinent & reſernãt. ad Ephe.
5. nolite inebriari vino, in quo eſt luxoria. ¶ Hirc⁹ nutritus ædera,
ſecundum Dioſc. ſanguinem habet acutiorem ad frangen-
dũ calculum in veſica. Sic ſanguis Chriſti qui fuit nutritus æde
ra, quæ ſemper viret. i. immarceſsibili gloria paradiſi, vel æde-
ra ſacræ ſcripturæ, habet ſanguinem virtuoſum ad calculũ du-
ræ deſperationis in veſica cõſciẽtiæ confrigendum. vide de hir
8 co. ¶ Folia ædetæ licet ſint amara, tamen ſunt multum medici-
nalia, & ad multa valent. Sic verba iuſtorũ, & maximè prælato
rum, licet ſint dura & amara ꝑ correctionem, ſunt tamen con-
tra vitia medicina. Folia eius ad medicinam. Apo. 22.

De Helloboro *Cap. 49.*

1 ELLEBORVS eſt herba multorum violẽta, ꝗa ſi
indiſcrete ſumatur, faciliter interficit atq; necat
& maximè quando poſt eius comeſtionẽ patiens
dormit, quia tunc ita fortiter ſoluit corpus, ꝙ ſpi
ritus euaporant, & ſic hõ ſuffocatur, ſi tamen de-
bitè & diſcretè ea quis vtatur, vtilis eſt medici-
ne, quia optimè purgat & vacuat ſuperfluos humores. Et eſt
duplex eius ſpecies, ſ. albus & niger, vt dicunt Iſidorus & Plat.
Secundum aũt Hippocratẽ, ſi vis elleboro ducere, moue cor-
pus. Herba iſta eſt mũdi proſperitas, quæ vere multum eſt vio
lenta & nociua, quia ſi quis indiſcretè ea vſus fuerit, ipſum in-
terficiet & necabit, & maximè ſi poſtquam eã habuerit, & obdor-
mierit, dormierit. i. ſe delectauerit in carnalibus delicijs & pec
catis, & dormiens. i. negligens & indiſcretus fuerit & incircun
ſpectus, quia vere mundi proſperitas ita diſſoluit mentẽ & ani
mum, ꝙ ſpiritus. i. interiores bonę affectiones euaporant, & ſic
homo per diuerſa vitia ſuffocatur. Vnde Iudicum 4. Et ſoporẽ
mortis ſocians, defecit, & mortuus eſt. Pone ſi vis figuram de
Siſara, ſicut habes de aſpide. Si tamen hõ iſtam diſcretè acce-
perit, vt. ſ. ea non vtatur ad ſuperfluitatem, ſed ad neceſsitatẽ, &
ſi corpus ſuum mouerit, ſ. per laborem pęnitentię & bonã ope
rationem, tunc erit ſibi vtilis, non nociua. Expone ſi vis totũ de
2 amore, & applica per omnia vt ſupra. ¶ Ellebori duplex eſt ſpe
cies, ſ. albus & niger, herba eſt multum violenta & mirabiliter
diſſoluit corpus, ſi indiſcretè ſumatur, intãtum ꝙ mortem indu
cit, ſi tamen diſcretè fumatur, tunc multum eſt vtilis medicinę,
quia corpus euacuat atq; purgat. Talis eſt mundana tribula-
tio vel paupertas, quia vere multum eſt violẽta, & multum diſ
ſoluit mentem per triſtitiam & deſperationem, intãtum quòd
quandoque mortem deſperationis inducit, ſi indiſcretè ſuma-
tur, ſ. quando ſine ſpe futuræ cõſolationis & ſine conſideratio-
ne diuinæ miſericordiæ. &c. hmôi. ſi tamen iſta cum diſcretio-
ne ſumatur, tunc vtilis eſt peccatori, quia. ſ. ipſum a corruptis
humoribus. i. a vitijs & peccatis euacuat atq; mundat.

De Helitropio, ſeu elitropio potius ſecundum Plinium & Dioſcoridem. *Cap. 50.*

1 ELITROPIVM .i. conuerſio ſolis, ſolſequium, ſeu
ſponſa ſolis, idem ſunt, & eſt herba multum medici-
nalis, quæ ſic dicitur, quia ſecundum motum ſolis ſe
regulat & mouetur. ſemper. n. pẽdere videtur, & ver
ſus illam partem in qua ſol fuerit, inclinatur. Nam ſole oriente,
flores ſuos aperit, ſole autem occumbente, iterum ſe recludit,
& ideo dicitur ſolſequium, a ſolem ſequẽdo & ſe ſecundũ eum
conuertẽdo. Hęc etiam multum valet ad verrucas de manibus
extirpandas, quapropter a multis verrucaria nũcupatur, ſecun
dum Iſido. & Plat. Talis debet eſſe anima fidelis, quia vere ſpõ
ſa ſolis Chriſtum per baptiſmum efficitur. Oſeæ 2. Spõſabo te
mihi in fide. Hæc. n. debet aperire cor & mentem ad ſolem iu-
ſtitię Chriſtum per deſiderium deuotionem & affectionem, vt
ſ. radiis ſuæ gratię perfundatur, deinde ſe debet recludere per
humilitatem & ſe a vanis affectionibus coercere. Claude oſtia
tua ſuper te. Eſa. 26. Nunquam. n. ſe debet aperire per affectio
nem & amorem, niſi ſoli Chriſto, & iſtum etiam debet ſequi ꝑ
imitationem, & ad eum ſe conuertere per deuotionem, & gra-
tiarum actionem. Nam ſecundum curſum ſolis. i. ſecundum vi
tam Chriſti ſe debet anima regulare, & per omnia puncta vitę
ſuæ debet eum ſequi & imitari, quia quãtum ad eius ortum &
ingreſſum debet eum ſequi per humilitatem, item quantum ad
vitæ progreſſum ſequatur eum & imitetur per pœnitẽtiæ aſpe
ritatem, quantũ autem ad occaſum & egreſſum ſequatur eum
per patientiam & conſtantiæ firmitatem iuxta illud, Magiſter
ſequar te quocunque ieris. Matthei 8. Vel dic ꝙ iſta fuit beata
virgo, quia ſponſa fuit ſolis Chriſti, & ante eius ortum & poſt
ortum fuit clauſa per pudicitiam virginalem. Vidi portam in
domo clauſam. Ezechielis 44. Et eum ſemper eſt ſecuta ꝑ imi-
tationem & affectionem, & ad eum ſe conuertit per deuotio-
nem. Vel ſi vis expone totum de quolibet ſancto, vel de quali-
bet virgine. Vel dic quòd mulier debet ſpõſum ſuum ſequi, &
ei obedire, & ſole occumbente. i. mortuo & occumbente vi-
ro ſponſo ſuo debet ſe claudere per caſtam viduitatem, & ſe
nulli alij aperire, quia ſecundum Apoſt. 1. ad Corin. 7. Beatior
erit ſic permanſerit.

De Eſula. *Cap. 51.*

De hac herba habes apud auctorẽ horti ſanitatis, quæ apud Vincentium ex Plateario forſitã ea eſt quam enulam campanã vocãt.

ESVLA eſt quædam arbor cuius radix eſt me-
dicinalis & purgatiua, eſt calida & ſicca in me
dio gradu, & valet ad purgandum phlegmati-
cos humores. Sic pęnitentia quando eſt calida
per feruorem contritionis, ſicca per auſterita-
tem macerationis, tunc purgat malos humores
per officium confeſsionis. &c.

De Eruca. *Cap. 52.*

ERVCA eſt herba vtilis in cibo, & medicinalis,
& ideo flores eius ſolent apes præ cæteris frequẽ
tare. Herba eſt alba, apertiua & confortatiua. Ta
lis eſt beata virgo vel quilibet perfectus, alba ſci-
licet per caſtitatem, medicinalis per bonorũ exẽ
plorum ſanctitatem, confortatiua per ſuæ gratiæ impartitio-
nem, & ideo ab apibus. i. a bonis perſonis debet frequẽtari per
deuotionem & dilectionem.

ENVLA herba eſt duplex, campeſtris & hortulana, quæli
bet eſt medicinalis. &c.

De Epithymo. *Cap. 53.*

EPSTIMVM flos eſt thymi. thymus. n. eſt her-
ba cuius tota virtus eſt in flore, quia flos ſolum
a medicis colligitur & ſeruatur, Tales ſunt hy-
pocritę, quia non habent aliquam virtutem, niſi
in flore. i. in exteriori florida cõuerſatione, & iſta
tantummodo eſt ab alijs colligenda & imitanda.

De Ebulo. *Cap. 54.*

EBVLVS eſt herba ſimilis ſambuco, fętida eſt & 1
amara, & tamen multum medicinalis. Nam ſi ho
mo per caſum concuſſus et confractus, in ei⁹ de-
coctione foueatur & inuoluatur, tumorem ipſi⁹
ſedat, virtutem & robur neruis & oſsibus admi-
niſtrat, ad alia etiam multa valet vt dicunt Plat. Dioſco. & Pli.
Talis eſt pœnitentia, quia vere licet ſit grauis & amara ad ſu-
ſtinendum, eſt tamen medicinalis animę peccatrici, quia ſi ho
mo confractus & concuſſus fuerit per diuerſa peccata, virtu-
te tamen pœnitentiæ in integrum reparatur. Idem de corre-
ctione. ¶ Ebulus eſt herba fœtida & amara, cuius fructus ni-
ger eſt & contagioſus, quia fœdat & inficit contingentes. vti- 2
lis eſt tamen ſutoribus, quia ſotulares de ſucco eius liniunt at-
que tingunt. Et hæc herba in terra pingui & fructifera præci-
puè reperitur. Talis eſt luxurioſus, quia vere fœtidus per infa
miam & amarus alia reperitur, & fructus eius. i. opera & exẽ-
pla nigra ſunt ꝑ deformitatem, et obſcuritatem, quia. ſ. opera ta
lium præcipuè fiunt in nigredine. i. in obſcuro caliginis vel oc
culto, quia oculus adulteri obſeruat caliginem Iob 24. Tales
tamen

tamen fructus.i.talia ſua opera & exempla alios contingentes
.i.ſocios & vicinos inficiunt & corrumpunt. Qui.n.tetigerit pi
cem, inquinabitur ab ea. Eccleſ.13. Sutores tamen.i. demones
iſtos diligũt, quia.ſ.per eorum verba & exẽpla ſotulares.i.pec-
catores qui ſemper ſunt in luto peccati, tingunt & denigrant ꝑ
malam conuerſationem. Cõſtat.n.ꝙ vna perſona luxurioſa eſt
cauſa infectionis & perditionis multorũ. Baruch 6. Nigrefiunt
facies eorũ de fumo. Et ſicut pellis tincta primo ſcinditur, dein
de ſubtilis conſuitur & ꝑforatur, ſic ſutor diabolus primo ſcin
det per mortem tales denigratos peccatores, deinde eos in in-
fernu aculeis perpetui remorſus & tormentis infernalib⁹ per-
forabit. Apoc.9. Aculei erant in caudis earum.

De Ficu. Cap. 55.

1 FICVS dicitur a fœcunditate, quia ter vel quater
in æſtate profert fructum, humorem habet la-
cteum & vnctuoſum, qui in vim habet coaguli
ad caſeos faciendum propter vnctuoſitatẽ mul-
tę eſt fecũditatis, quia.ſ.talis humor tranſit in fru
ctus. Fructus etiã eius dulces ſunt & nutriui, &
ideo tempore Pythagorę athletę ficubus alebantur, vt dicit
Iſidorus, eo ꝙ fortitudinẽ generat & vigorem. Talis fuit Chri
ſtus, & debet eſſe quilibet vir perfectus, & maximè prælatus
quia vere fęcundiſſimus debet eſſe quãtum ad productionem,
bonorum operum. Nã humor eius.i.interior affectus debet eſ-
ſe lacteus per caſtitatem, vnctuoſus per pietatem, coagulans
per charitatem. Charitas.n.coagulat & coniungit, et pietas le
nificat & iniungit. Et ideo talis qui interius habet caſtitatem, fę
cundus eſt & fertilis in fructu bonorum operũ & virtutum, qa
.ſ.humor interior affectionis tranſit in fructum bonæ opera-
tionis, & ideo athletę.i.illi qui pugnant contra vitia & pecca-
ta, talibus fructibus, id eſt exemplo bonorum hominum & per
fectorum debẽt ali, quia vere opera pfectorum & prælatorum
talia eſſe debent vt poſſint eſſe aliorũ ſpũalia nutrimenta. Dan.
4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus ei⁹ nimius, & eſca vni
2 uerſorum in ea. ¶ Ante tempora. Pythagorę athletę ficubus nu
triebantur, ſecundum Iſidorũ eo ꝙ fortitudinem generat & vi
gorem. Per ficus qui ſunt dulces, intellign dulcedinem pieta-
tis, vel dulcedinem deuotionis. Nam athletę Chriſti, qui.ſ. pu-
gnant contra vitia vel contra mundanas tribulationes, illis de
bent ali, quia vere opera pietatis vel deuotionis augmentant
ſpũalem fortitudinem & vigorem, & poteſtatem reſiſtendi tri
3 bunt & pugnandi ¶ Lignũ ficus Ægyptiacæ in aqua poſitum
ſtatim ſubmergitur, cum aũt madefactum fuerit, tunc cõtra na
turam aliorum lignorum iterũ reuenit & reſurgit ſecundũ Pli.
li.13.c.7. Talis eſt vir iuſtus, quia qñ in aqua mundanæ proſpe-
ritatis vel voluptatis ponitur, aliqñ ea ipſa fragilitate humanę
conditionis cadit vel ſubmergitur per peccatum, veruntamen
poſtꝗ̃ madefactus fuerit.i. poſtquam fuerit inebriatus & imbu
tus delicijs & pctis, tunc per Dei gratiam qñq; & etiam vt cõ-
muniter iterum releuatur, quia ſicut dicitur Prouerb. 24. Se-
pties in die cadit iuſtus, & reſurgit. Et iſtud eſt cõtra naturam
aliorum, ſ. peccatorũ, quia.ſ.qñ ſunt inebriati & madefacti de-
licijs & peccatis, tunc difficiliter reuiuiſcunt, quia vbicunque
ceciderit lignum, ibi erit. Eccl.11. quia ſicut dicitur Prouer.18.
Impius cum in profundum peccatorum venerit contẽnit. Vel
dic in malo ꝙ licet primo aliqui deſcendant per humilitatem,
qñ.ſ.ſunt ſicci per paupertatem, quando tñ vident ſe madefa-
ctos per diuitias & proſperitatem, tunc aſcendunt per ſuper-
biæ vanitatem & pompoſitatem. pſal. Aſcendunt vſq; ad cęlos,
& deſcendunt vſq; abiſſos. Vel dic ſi vis in bono ꝙ iuſtus po-
ſitus in aqua proſperitatis, ad fundum deſcendit per humilita
tem, vel deſcendit.ſ. ad actiua negocia adminiſtranda, & inde
iterum reſurgit ꝑ gratiarũ actionem & contemplationem. Exẽ
plo Moyſi, qui aliquando deſcendebat ad populũ, & aliquan-
do deſcendebat ad dominum Prælatus n. de vna ad aliam de-
bet aſcendere, & ſe vtriq; loco tpe conformare. ¶ Ficus folia
4 habet ampla, aſpera & diuerſa humoris lactei contentiua, quo
rum ſucco genitalia plinita, ad libidinem inardeſcunt, vt dicit
Ariſto. Et inde eſt (ſecundum magiſtrum hiſtoriarũ) ꝙ Adam
& Eua fecerunt ſibi perizomata de folijs ficus, ſicut dr̃ Gene.
3. & ipſis genitalia texerunt, poſtquam de fructu vetito guſta
uerunt, in ſignum ꝙ illę partes iam cõtra rationem libidinem
ſentiebant. Sic verè folia.i.verba ficus.i.viri iuſti debent eſſe la
ta per charitatem, aſpera per correctionem & aſperitatem, qa
verba ſapientum quaſi ſtimuli. Eccleſ.12. humorem tamen la-
cteum debent cõtinere.i.dulcem & lactam pietatẽ. Cant.4. Mel
& lac ſub lingua tua. Sciſſa tñ dẽt eſſe & diuiſa p diſcretã varie
tatẽ, quia.ſ.ſecundum loca & tempora debent diuidere verba
ſua. Si etiam aliorum membra generatiua.i.affectus & deſi-
deria, talibus verbis iuſtorum vngantur & moueantur, tũc ad
op⁹ generationis bonorum operũ inardeſcunt. Vel dic ꝙ ficus
eſt mundus folia eius ſunt diuitię, ſuccus qui a talibus exprimi
tur, ſunt delicię, quib⁹ pro certo ſi aliquis imbuatur, ſtatim ad
libidinem & luxuriam excitatur, quia deliciæ libidinẽ inċitant
& inducũt, iuxta illud pſ. Sedit populus mãducare & bibere,
& ſurrexerunt ludere. Nã & iniquitas Sodomę erat ſaturitas pa-
nis, & abundantia, vt dr̃ Eze. 16. ¶ Ficus aliquando ſterileſcit
duplici cauſa quia aliqñ pp defectum humoris, aliqñ propter 5
humorem ſuperabũdatẽ, ſed ſibi agricola ſubuenit, quia qñ hu
mor deficit, tũc per fimũ & aquam dulcem ſibi ſuccurritur, qñ
autem ſupabundat, tũc clauis ꝑforatur, vt humor ſupfluus va
cuetur, vt dicit Ariſt. Sic verè ſunt quidã hoies qui ſterileſcũt
a fructu bonorum operum pp defectũ humoris.ſ.diuitiarum
vel tpalis ſuſtentationis, ſicut multi pauperes, q ratione paup-
tatis delinquũt, qa multi pp inopiã deliquerunt. Eccl. 27. Alij
aũt ſteriles ſiunt pp ſuperabundantiam & ſuperfluitatem illius
humoris.ſ.diuitiarum & mundanæ proſperitatis ſicut ſunt di-
uites, quibus mũdana proſperitas occaſio eſt delinquendi. pſ.
Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ. Sed vere vtrinq; caſu de-
bẽt remedia adhiberi, qa agricolę.i.pdicatores & plati debent
pauperes eſi aq dulci benignę cõſolationis & cũ fimo bonorum
tpaliũ & mũdanæ ſuſtẽtationis miſericorditer fomẽtare, diuites
aũt cum clauis duris reprehẽſionis, diuini timoris, & cõminatio
nis infernalium tormentorum debẽt pungere & penetrare, vt
ſic per elemoſynas ſe euacuent ab iſto humore diuitiarum, &
ſic tam pauperes quàm diuites fęcunditatem bonorum operum
obtinebunt, & ipſam poterũt rehabere. Figura Lucę 13. vbi pa-
terfamilias habens ficum ſterilem in horto, præcepit eam ſuc
cidi. Vt quid inquit ẽt terram occupat? Agricola aũt dixit, Sine
fodiam circa eam, & mittam ſtercora. Sic verè quando in hor
to Dei.i.in eccleſia vel religione eſt ficus.i. hõ ſterilis per pec-
catum, ita ꝙ iam a Deo præcipitur ſuccidi per mortẽ ſpiritua-
lem & æternam, tunc vere agricola prædicator vel prælat⁹ de-
bet circa eum fodere per correctionem, & ſtercora propriè vi
litatis ei immittere per ſui ſtatus conſiderationem, vel etiam
ſtercora diuitiarum ſuarum apponere per tẽporalem ſubuen-
tionem. Fili hominis fode parietẽ. Ezec.8. & 12. ¶ Ficus cypriæ 6
ſecundum Pli.li.12 c.7. ſimiles ſunt vlmo in folijs, & quater in
æſtate proferunt fructum, ſed groſſus earum non matureſcit,
niſi primitus incidatur, & lactis ſuperfluitas emittatur. Idẽ au-
tem de ficu Ægyptiaca dicit ꝙ quando vngulis ferreis ſcalpi-
tur, tunc fructus eius maturatur, qui fertiliſſimè tunc abundat.
fructus autem ſuos dulces & ſuaues portat in caudice.i. in li-
gno ſeu ſtipite, nõ in ramis. vno aũt fructu collecto, ſolet alius
ſuccedere, & ſic ſolet fœcunditatem perpetuam cuſtodire. Si-
cut eſt religio vel eccleſia, quæ multos hodie profert fructus
.i.homines, alios maturos, alios immaturos ſed vere ad hoc ꝙ
fructus eius.i.homines poſſint matureſcere per perfectionem
& mores, neceſſe eſt ꝙ primo incidantur per contritionem, &
emittant ſuperfluum humorem peccatorum per cõfeſſionem,
vngulis ferreis.i.aſperitate pęnitentię ſcalpãtur per ſatisfactio-
nem, & ſic maturabuntur per motum perfectionem, opulenti
que erunt ꝑ bonorum operum productionem, & per continuã
eorum ſucceſſionẽ. Leuit. 26. Nouis ſuper venientibus vetera
proijcietis. vel dic ꝙ neceſſe eſt eos incidi per compaſſionem,
& ſuperfluum humorem diuitiarum emittere per elemoſyna-
rum largitionem. vnde pſal. Dirupit petrã, & fluxerunt aquæ.
¶ Ficus indica lata & peltea habet folia, ramos facit multos, q
ſuo pondere inferius inclinantur, & circa ſtipitem in terra in- 7
figuntur, & ad modũ vnius ſiluę circa parietẽ germinãtes, tã-
tam faciunt vmbram, ꝙ ſub ea paſtores ab æſtu & turbine pro
tegantur, poma etiam parua ad quãtitatem fabæ facit, quę præ
ſui dulcedine digna miraculo reputantur, vt dicit Pli.li.12.ca.
5. Talis eſt Chriſtus, cuius folia ſunt verba, fructus ſunt opera
& exempla, quæ præ pietate & charitate benigna & dulcia di-
ci poſſunt. Rami eius ſunt fideles quorum quidam ſuperius re
ſident circa matrem.i.contemplatiui, qui in ſublimibus medi-
tantur, quidam ad terram.i. ad terrena & temporalia inferius
inclinantur, ſ. actiui oẽs tamẽ fructificant, & circa matrẽ Chrĩ
ſtũ per charitatẽ & gratiã plenerãt, ita ꝙ ſub eorũ vmbra.i. ſub
eorũ exemplis alij delectantur. Volucres cœli habitabant ſub
vmbra

vmbra eius. Dan 4.& Mar.4. Vel ſi vis per iſtam matrem intel
lige religionum fundatores,& eorum conteplatiuos & actiuos
ſucceſſores,ſub eorum vmbraculo.i.in eorum ſtatibus conuer
8 ſantes. ¶ Sunt quædam ficus ſilueſtres quarum fructus nunquã
mature ſcit, qui caprifici dicuntur. Si tamen tales iuxta locum
domeſticarum ficuum plantentur,ita ꝙ ventus per eas tráſiés,
ad alias deuoluatur,tunc ficus domeſticæ melius fœcundátur,
ſecundum Pli.& ſic iſta arbor fœcunditatem quam exſe non
habet,alijs adminiſtrat. Chariſsimi,caprificus eſt malus prædi
cator, qui licet ſit ſterilis a fructus bonorum operum, facit tñ
bonos melius fructificare per bona opera qñ aere ipſius.i. ver-
bis & exẽplis eius tales tanguntur & informantur, quia tales
9 mali dant alijs quod non habent. ¶ Ficus teneræ eſt naturę, &
ideo frigore faciliter lęditur, & maximè quando eſt in frigida
regione. vñ in pte aquilonis paucę vel nullę ſunt ficus,qa frigi
ditate talis venti humor lacteus earum conſumitur, & ſic ar-
bor faciliter exſiccatur. In parte autem & vento meridionali fi
cus melius fęcundatur, vt dicit idem. Sic multi ſunt hodie qui
ſunt ita teneri & molles & debiles ad cadendũ ꝙ ſtatim ad mo
dicum frigus aduerſitatis vel tribulationis lędunt,& ab humo
re gratiæ deſiccantur,& maximè illi qui adhuc ſunt in germi-
ne iuuentutis, & ideo ad pars aquilonaris.i.ſtatus paupertatis
vel aduerſitatis non conuenit talibus debilibus vel infirmis,
imo pars meridionalis.i.ſtatus ſufficientis proſperitatis talibus
neceſſarius eſt & conformis. vnde Eccleſi.43. Frigidus ventus
aquilo flauit,& gelauit cryſtallus ab aquis.

De Fraxino. Cap. 16.

1 FRAXINVS eſt arbor alta & procera, quæ ad
haſtas optima eſt fabricandas, vnde etiam ſe-
cundum Iſido.iſta arbor haſta achillis fuit no
bilitata,& ꝙ ad haſtas valeat,approbata. Hæc
arbor contrariatur ſerpentibus, nam eius vm-
bram matutinam vel veſpertinam non attin-
gunt. Nam ſi ſerpens inter folia eius & ignem poſitus fuerit,fa
cilius ignem intrat ꝙ̃ nimis inter folia ſe imponat. Fructus eius
eſt vtilis medicinæ, & valet contra multas paſsiones, ſm Pli.
lib.16.c.14. Prædicta autem dicit idem Pli.ſe expertum, vbi ad
dit ꝙ mira eſt circa hominem naturæ benignitatis, quia prinſ-
quam ſerpentes prodeant florct fraxinus, folia vero eius non
prius deficiunt quàm iterum ſerpentes in terra condantur, vt
ſic dum ſunt ſuperſunt, e fraxino remedium cum neceſſe fue-
rit habeatur. Talis eſt crux Chriſti, quia vere ipſa eſt haſta vel
lancea ad impugnandum hoſtes ſpiritnales, nam ſerpẽtes. i. de
mones eam timent, quia vere facilius in ignem inferni intra-
rẽt, quàm in vmbram vel folia.i.in locum vel perſonam vbi ſit
verbum vel memoria crucis. Vnde Achilles.i.Chriſtus, tali ha
ſta.ſ.cruce fuit vſus, quando hoſtes ſuos demones ſuperauit.
Fructus.n.iſtius.i.Chriſt⁹, vel Chriſti ſanguis qui in cruce pe
pendit, vtilis eſt ad ſpiritualem medicinam contra omnia vitia
& peccata. Vel dic ꝙ fraxinus eſt vir iuſtus, cuius folia ſunt ver
ba, cuius vmbra ſunt exempla. Nam ſerpentes.i. peccatores,
odiunt & fugiunt folia.i. verba iuſtorum,& vmbram exemplo
rum ſuorum quia libentius in ignem luxuriæ & cupiditatis im
merguntur, licet ibi ſpiritualiter occidantur, quàm ad folia fra
xini.i.ad verba iuſtorum & exempla per imitationem & con-
formitatem conuertantur. Mali.n.de bonorum documentis &
exemplis vel de eorum ſocietate non curant, imo ipſos fugiunt
& declinant. Viri iniqui odiunt ſimplicẽ & deteſtaoẽ impij eos
qui in recta ſunt via. Prouer. 29. ¶ Fraxinus autem prius facit
flores quàm folia. Sic vir iuſtus producit flores honeſtę conuer
ſationis vel ſanę affectionis,& fructum bonæ operationis, ante
quam habeat folia doctrinæ vel eruditionis, vel cuiuſcunque
locutionis. Act.j. Cępit Ieſus facere & docere. ¶ In Gręcia ſunt
3 fraxini quorum folia ſunt iumentis venenoſa, quæ tamen ani-
malibus rumitantibus minime ſunt nociua, vt dicit Plin. vbi
ſupra. Fraxinus eſt mundus, folia ei⁹ ſunt diuitiæ, quæ pro cer-
to iumentis.i.carnalibus peccatoribus, qui.ſ.eis neſciunt vti di
ſcrete, ſunt mortiferę & nociuę. Illi tamen qui ruminant ꝑ di-
ſcretionem, qui.ſ.actus ſuos maſticant, examinant & diſcernũt,
de iſtis folijs non accipiunt nocumentum, quia diuitiæ non no
cent bonis, ſed tñ malis, quia omnia bonis in bona conuertun
4 tur, ſimiliter malis in mala. Eccl.39. ¶ Quædã ſunt aliquib⁹ vti-
lia quę alijs ſunt venenoſa. Coriandrũ.n.hoĩes cibat canes ne-
5 cat, ferula hominibus eſt medicina, murenis mors iuſquiamus
paſſeribus eſt cibus, hominibus venenum, amygdalus vulpẽ
occidit, quæ hoĩem nutrit. Quædam fraxinus eſt in gręcia cu-
ius folia iumẽta interficiunt, beſtijs aũt ruminantibus nõ no-
cent. Sic verè in moralibus diuerſa diuerſis conueniunt, quia
ſicut dr̃ Eccleſi. 37. Non oĩbus omnia expediunt. quia ſicut dr̃
ad Ephe.4. Vnicuique data eſt gratia ſecundũ menſuram dona
tionis Chriſti. Expone de quolibet per ſe in titulis ſuis.

De Fago. Cap. 17.

FAGVS eſt arbor glandifera, cuius glandes cor
ticem habẽt aſperum, fructum tamen interius 1
multũ mollem album, ſuauem, delicatum, &
triãgulatem, quẽ maximè mures & glires dili
gunt,& eo impinguãtur, carnes etiam anima
lium quæ eo nutriũtur, magis coctibiles inue
niuntur, vt dicit Pli.li.16 c.7. Et ideo fagus a phagein quod eſt
comedere dicitur, eo ꝙ antiquitus homines illis glãdibus ale-
bantur, vt dicit idem. Talis eſt ſacra ſcriptura, quia hæc eſt te-
ctè quaſi fruct⁹ fagi.i.Dei, a quo nobis immediate producitꝛ,&
hæc licet habeat corticem exteriorem.i.ſenſum hiſtorialem tu
dem & aſperum, tamen fructus.i.intellectus interior eſt dulcis
& ſuauis, mollis & delectabilis pio cordi,& hæc eſt triangula-
ris.i.triplex quantum ad expoſitionem, ſ. quantum ad ſenſum
moralem, myſticum,& allegoricum,& ideo glires dormientes
.i.viri deuoti & contemplatiui, iſtum fructum diligunt,& fre-
quẽtant, quia.ſ.in ſacræ ſcripturæ expoſitionibus ſe delectãt,&
nutriti tali fructu.i.illi qui in ſacris literis occupantur faciliter
decoquuntꝛ.ſ.per correctionem,& faciliter digeruntur per con
uerſionem. Fructus eius dulcis gutturi meo Canti. 2. ¶ Fagus 2
eſt arbor cuius lignum interius eſt planum,& bene & faciliter
ſcinditur & dolatur. non durat tamẽ multũ, quia faciliter a ver
mibus perforatur,& hoc lignum ſuper omnia alia valet ad ar
tem vitreæ præparandę.&c. Expone ſi vis de ſago quõ fiunt ex
ea tabulę & diuerſa vtenſilia ſeu vaſa. Sic verè multi quamuis
videantur, plani, viri benigni & ſancti, ſunt tamen nimis tene-
ri, quia.ſ.per vitia & peccata faciliter computreſcunt.

De Faba. Cap. 18.

FABA ſecundum Dioſco. genus eſt leguminis cuius 1
haſta eſt angulosa, foliũ pingue & acutum, flores al
bi, purpurei & nigri, thecas habet carnoſas & oblõ
gas, in quibus fabę ſunt in diuerſis domicilijs ordi
natę,& flores ei⁹ ſunt odoriferi, qui ab apibus pręcipuè frequẽ
tantur. Talis eſt vir perfectus, triangularis per triplicem virtu
tem theologicam, ſ. fidem ſpem, & charitatem. Flores eius.i.ho
neſta conuerſatio eſt alba per caſtitatem, nigra per humilita-
tem, purpurea per charitatem. Folia eius.i. verba ſunt pinguia
per pietatem, carnoſa & mollia per benignitatem, acuta tamẽ
per correctionem & auſteritatem quantum ad malos. Fructus
autem eius.i.bona opera & virtutes in quibuſdam thecis repo
nuntur & abſconduntur per humilitatem, quia.ſ.boni ſemper
occultant & celant bona ſua, ne forte per vanam gloriam eam
perdant. Seneca, Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum.
¶ Fabę quãdo ſunt primo in theca, molles ſunt & teneræ, & in 2
quadam carnoſa ſubſtantia ſecundum ordinem ſunt diſtinctę,
quando tamen ſeneſcunt, tunc indurantur & ſiccantur & tan-
dem cũ flagello de theca excutiuntur,& ab animalibus come-
duntur,& tunc inordinate vna ſuper aliam ponuntur. The-
ca eſt religio, fabę quę ſunt ibi, ſunt religioſi, qui vere in princi
pio iuuentutis ſunt molles & teneri per benignitatem & obe-
dientiam & pietatem, quia faciliter maſticantur, corriguntur
& conuertuntur,& hoc quia tunc inuoluuntur in carnoſa hu-
miditate deuotionis,& tũc ẽt ordinate ſedent, quia quilibet cõ
tentus eſt loco, ſtatu & dignitate ſua, ſed vere tãdẽ indurantur
per obſtinationẽ, deſiccantur per in deuotionẽ & ſic qñ flagel-
lo tentationis percutiuntur, tunc extra cõuentum,& extra the
cam ſuam exeunt & exire volunt, per ambitionem.ſ.ad exterio
ra officia & beneficia, vt quia volũt fieri priores.&c. huiuſmo-
di,& tunc quãdoq; inordinatiſsimi ſedent, quia.ſ.ſæpe accidit
ꝙ deteriores ſunt in maiori, meliores in viliori dignitate, & iõ
tales finaliter & a beſtijs & porcis infernalibus deuorãtur. De
uorauit eam aper de ſilua.&c. Vel dic ꝙ theca eſt mundus, in
quo fabæ.i.peccatores primo in iuuentute ſunt molles & debi
les ad cadendum,& in carnoſitate luxuriæ inuoluuntur, finali
ter tamen a calore auaritiæ per parcitatem indurãtur & ſiccan
tur,& tandem cum flagello mortis a theca.i.a mundo eijciun-
tur,&

tur,& a beſtijs demonibus comedunt. Vel dic in bono ꝙ reli-
gioſi primo ſunt molles & fragiles, ſ.in iuuentute, ſed quando
calore charitatis ſunt ſiccati, tunc efficiuntur duri, fortes & fir
3 mi ad reſiſtendum. ¶ Faba eſt fructus inflatiuus, & groſſum &
malum generat ſanguinem & humores, & tamen flos eius ab
apibus frequentatur. Talis eſt mundana ſapiētia, quia licet ſi in
flatiua per ſuperbiam, licet groſſos humores malarum affectio
num generet (quia ſecundū Apoſt. 1. ad Cor. 8. Scientia inflat,
charitas ædificat) tamen apes.i.mundani ſeculares ipſam ho-
die præcipuè frequentant, ſicut.n.patet, omnes currunt ad le-
ges & ſcientias ſeculares. Et ſicut ſecundum Varronem non li
cebat pontificem flaminem vti faba, ſic verè illi qui ſunt dedica
ti flammę.i.Deo (qui ignis conſumens dicitur Deutero. 4.) reli
gioſi.ſ.& clerici, non debent vti faba.i. ſcientia legali vel mun
diali, niſi forte inquantum eſt neceſſarium ad regimen eccle-
4 ſiæ Dei. ¶ Fabarum colatura faciē mundificat, & ad alia mul-
ta valet, & flores eius odoriferi ab apibus frequentantur, &
cū pane quidam admiſcent fabas, vt ponderoſior fiat. Talis eſt
ſcientia philoſophiæ, quia vere ipſa mundificat faciem, id eſt
intellectum, & ideo apes.i.theologi eam frequentant, & eam
cum pane vitæ.i.cum ſacra ſcriptura miſcent, vt magis ponde-
5 ret & appareat eius valor. ¶ Secundum Plin. faba etiam caciſa
creſcēte luna creſcit & repletur, & in hoc ſola eſt inter fruges,
vt dicit idem. In aqua autem ſalſa nunquam decoquitur. Tales
ſunt multi qui ſe regulant ſecundum lunam.i. ſecundum mu-
tabilem proſperitatem mundanam, quia vere licet caciſi ſint
a terra.i.a tpalibus negocijs, vt qa ſunt facti religioſi, tū ſecun
dum lunam mundanæ proſperitatis creſcunt, per eam ſe regu-
lant & diſponunt. Vel dic & melius, ꝙ ſunt quidam qui profi-
ciunt, creſcunt & augmentantur creſcente mundana proſperi
tate, & plus valent in meritis & virtute, quia.ſ.ea ſciunt bene
vti, in aqua autem ſalſa.i.amaritudine tribulationum non poſ-
ſunt coqui vel digeri, conuerti.ſ.corrigi vel domari, quia viles
ſecundum Senecam, magis proſperis attrahuntur, quàm aſpe-
ris terreantur, quia vere multi ſunt quibus proſperitas proficit
& aduerſitas nocet. Dicit.n.Seneca ꝙ generoſus eſt anim⁹ ho-
6 minis, & facilius ducitur quam trahitur. ¶ Faba ſecundū Plin.
dum eſt in flore, diligit aquam, quando autem effloruerit, dili-
git ſiccitatem. Sic verè homo quando primo floret per bonum
deſiderium propoſitum & affectum, tunc neceſſe eſt ꝙ habeat
aquam.i.doctrinam & prædicationem, cum autem iam efflo-
ruerit, & bonum propoſitum & bonam operationem emiſerit,
tunc indiget ſiccitate.i.pœnitentiæ auſteritate. Vel dic ꝙ ho-
mini qui eſt in flore. i. in iuuentute, neceſſaria eſt aqua doctri-
næ & eruditionis, ſed cum iſte flos tráſierit, tunc ſiccitatem re
quirit correctionis & macerationis, quia iuuenes debent dul-
citer tractari, vbi ſenes debent acriter macerari. Vnde Sap. 11.
Hos quidem tanquam pater monens probaſti, illos autem tan
7 quam durus rex interrogaſti. ¶ Faba terram in qua ſeminatur,
fœcundat ſtercorum vice, & ideo in aliquibus partibus tunc
agri euertuntur, quando fabę ſunt in flore, vt dicit Pli. Sic verè
boni fœcūdant per bona opera & virtutes, terram.i.ſtatum vel
ſocietatem in qua fuerint ſeminati, poſiti & plantati, fęcundāt
ēt & locupletant quo ad diuitias temporales, ſicut pater de ſan
ctis, qui ſuis meritis & virtutibus eccleſiā et religionē & tēpo-
raliter & ſpiritualiter ditauerunt. Vnde Zacha. 14. Pax erit cū
venerit in terra noſtra. &c. Vel dic ꝙ faba eſt Chriſtus, qui pro
certo terram.i.humanam naturam fœcundauit quo ad virtu-
tes, quando in ea per incarnationem fuit ſeminatus, qui prius
ſterilis habebatur, maximè quando adhuc exiſtens in flore iu-
uentutis fuit per paſſionem euerſus, quia.ſ.proprio ſanguine
ipſam irrigauit, & per conſequens fœcundauit. Illa terra incul
8 ta facta eſt velut hortus voluptatis. Eze. 36. ¶ Faba naſcitur per
ſe in aliquibus partibus, & maximè in Mauritania, in inſulis ēt
ſeptentrionis per ſe naſcitur, ſed ita dura eſt, ꝙ vix poteſt co-
qui, ſm Pli. li. 18. ca. 12. Sic verè quidam per ſeminationē præ
dicationis naſcuntur in fidem & gratiam vel religionem, quia
.ſ.ad inſtantiam aliorum ad bonum conuertuntur, quidam au
tem ſunt qui ea proprio inſtinctu & voluntate naſcūtur & con
uertuntur, & tales qui ex diuina inſpiratione boni efficiuntur,
ita ſunt duri per conſtantiam & firmitatē, ꝙ vix a diabolo poſ
ſunt coqui vel ad malum conuerti per tentationem. Fruſtra
ſufflauit conflator. Hiere. 6. & iſtud eſt maximè in inſulis.i.in
religionibus quæ ſunt in ſeptentrione.i. in frigore paupertatis
& mundanæ aduerſitatis conſtitutæ. Terra.n.vltro fructificat.
9 Mar. 4. ¶ In Ægypto eſt faba decem cubitorū, quæ ſpinoſa eſt,
culus folia ampla, fructus ſubamarus, radix comeſtibilis cru-
da vel cocta, & habet caput ſimile papaueri cum capitello in
quo ſunt fabæ, & hæc a crocodilis refugitur, ne ſpinis ſuis vi-
ſus eorum lędatur. Talis eſt vir perfectus, qui decem cubitis.i.
decem mandatis conſtat, & ſpinoſus eſt per pœnitentiam, &
ideo a crocodilis.i a demonibus refugitur & timetur, radicem
cordis habet dulcem per pietatem, folia verborū lata per cha-
ritatem, fructus etiam portat.i.bonorum operum multiplicita
tem. ¶ Secundum Virg. vt dicit Pli. faba ſi in amurca & nitro
madefiat, melius creſcit. Si etiā triduo in vrina & aqua mace 10
retur antequam ſeminetur, tunc creſcit citius & prorumpit,
ſecundum Pli. Si quando homo in agro religionis debet ſemi
nari, tunc ſi in vrina.i.in amara pęnitētia ſit maceratus, & hoc
per tres dies.i.per cordis contritionem, oris confeſſionem, ope
ris ſatisfactionē, tunc melius creſcit per merita & virtutes. Cre
uit puer & ablactatus eſt 1. Regum 1.

De Frumento. *Cap. 59.*

FRVMENTVM dicitur a fruendo, eo ꝙ fruenti 1
bus ſit aptū ad nutrimentū, cuius ſpica quibuſ-
dā in ſummitate ſpiculis & ariſtis munitur, gra-
num etiam in theca recolligit, ne ab auib⁹ ſpica
ſuis fructibus ſpolietur, vt dicit Iſido. Talis eſt
ſacra ſcriptura, qa ab oībus debet frui & audiri, qa ipſa eſt opti
ma ad aīæ nutrimentum, & in hac eſt ſpica.i.exterior apparen
tia & hiſtoria, intra quam in proprijs thecis.i.in varijs libris
granū purū.i. doctrinæ veritas occultatur. Sunt.n.hiſtoria acu
tę ſpicę.i.difficultas intellectus & ſenſus, & hoc ne aues cęli.i.
hæretici eam diripiant, & ne faciliter granum ſani intellectus
penetrēt & corrūpant. Vel dic ꝙ frumentū eſt vir pfect⁹, q pri
mo fuit herba.i.fragilis & impfect⁹, ſ.in principio conuerſionis,
deinde perficitur & augetur. Grana autem eius ſunt gratiæ,
ſcientiæ & virtutes, quæ ſunt aliorum nutrimenta. Sed vere
iſta ſunt recondita in ſpicis.i.in aſperitate pęnitentiæ, & in the
cis.i.in occultatione humilitatis, quia.ſ.boni ſemper celant bo
na ſua, ne ab auibus demonibus eis per vanam gloriam ſpoliē-
tur. Seneca, Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Re-
linque ſi vis primam expoſitionem. ¶ In frumento non tantum 2
eſt granum, ſed etiam palea. Paleарū autem aliqua pars ad pa-
ſtum ignis, alia pars ad paſtum animalium reſeruatur. Et hæc
palea tantum eſt frigida, ꝙ niues ſuppoſitas diſſolui vel deflue
re non permittit, & ita calida, ꝙ poma matureſcere compellit,
vt dicit Iſido. lib. 17. Sic verè in frumēto.i.in numero fidelium
in agro mundi religionis vel eccleſię non tantum ſunt grana.i.
viri perfecti, ſed etiam paleæ.i.peccatores & imperfecti. & ſi-
cut palea ē neceſſaria grano ſic mali bonis 2. ad Tim. 2. In ma-
gna domo non tantum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed lignea
& fictilia. Et tales palea.i.peccatores, ita ſunt frigidi per inde-
uotionem, ꝙ niuem.i.ſua vitia & peccata non deponūt nec diſ-
ſoluunt per cōfeſſionem. Ita etiam ſunt calidi per ambitionem
& auaritiam, ꝙ poma.i.bona temporalia maturant & ſibi præ-
parant per acquiſitionem. Et tales paleæ finaliter quādo Deus
in die iudicij triturauerit meſſem eccleſiæ, in paſtū beſtiarum
infernalium & ignis inextinguibilis conuertentur. Matth. &
Lu. 3. Purgabit aream ſuam & triticū cōgregabit in horreum
paleas autem extinguet igni inextinguibili. Vel dic ꝙ palea al
ba & lenis & prædicator, qui leuis & per paupertatem, albus
p caſtitatē, qui quantum ad vitam & doctrinā cedit in paſtum
aliorum, & in nutrimentū ignis charitatis, & tenet niuem.i.ma
los ne diſſoluantur per vanas affectiones, & hoc cum frigidita
te diuini timoris quē immittit, poma autem.i. bonos facit ma-
tureſcere per perfectionem, & hoc cum caliditate diuini amo
ris quem continet & emittit. Idem ſi vis dic per omnia de ſcri-
ptura. Vel dic ꝙ palea eſt mūdi proſperitas, quæ faciliter diſ-
ſipatur, & a beſtiis.i.a peccatoribus comeditur, & igni finali-
ter cōburetur, ſ.in iudicio. Hæc eſt.n. palea quam adminiſtra-
bat Pharao filiis Iſrael, qui ei in luto & latere ſeruiebant, quia
.ſ.Pharao.i.diabol⁹ paleas honorū temporalium homini offert,
vt in luto vitiorum & peccatorum eidem ſeruiant in hac vita.
Iſtam autem paleam mundanæ proſperitatis comitatur tātum
frigus indeuotionis, ꝙ niues.i. peccatores non ſinit liqueſce-
re per contritionem & confeſſionē & tamen poma.i.viros iu-
ſtos qui ea ſciunt vti, maturat & meliorat per perfectionē. Mit
te falcem tuam, quoniam maturauit meſſis Apo. 14. ¶ Frumen 3
tum dicitur etiam omne bladum, ſ.triticum, hordeum, ſiligo,

& cætera omnia,ſed quædam iſtorum in vna terra proficiunt,
in alia deficiunt. Nam ordeũ in noualibus proficit, vbi triticũ
deficit & areſcit,vt dicit Pli.& ſic de alijs intelligendũ eſt. Per
iſta blada intelligo varias & diuerſas ſciẽtias & doctrinas. Per
noualem intelligo perſonam iuuenem, vel nouitium conuer-
ſum.Cum ergo ſint plures ſcientiæ vel doctrinæ, debet tamen
quælibet ſecundum modum debitum ſeminari, & agricola.i.
doctor & prædicator debet in vnoquoque ſecũdum virtutem
propriam ſcientiarum ſpargere qualitatẽ, quia vere licet hor-
deũ.i. ſimplex & rudis doctrina proficiat in noualibus.i.in no-
uitijs & incipientibus vel iuuenibus, ſi tamen triticum.i. ſubti
lis ſcientia ibi ponatur,ipſa pro certo deficit & areſcit, quia nõ
omnibus oĩa expediunt.&c.Eccleſi.37. Vel dic ꝙ per ordeum
intelligo ſcientiam mundi, per frumentum ſcientiam theolo-
gicam: quæ non proficit ſed deficit in noualibus,id eſt in ſecu
laribus.Animalis.n.homo non percipit ea quæ ſunt ſpirit' Dei
4 1.ad Corin.2.¶ In ſeminando blada tẽpora ſunt ſeruanda, quia
alia citius,alia tardius ſeminãtur,quædam ante hyemem quæ-
dam poſt,quædam etiam in terra profundius ſeminãtur, & q̃-
dam leuius profundãtur, quia ſecundum ſeminum qualitatem
diuerſimode ſunt ſerẽda.Sic inter hoĩes diuerſi diuerſimode ſe
minantur in agro fidei vel charitatis per conuerſionem,q̃a qui
dam citius quidam tardius. quidam.n.cito credunt, quidã tar-
de,quidam in iuuentute,quidam in ſenectute.Itẽ quidam pro-
fundius,quidã leuius,quia quidam bene radicantur, quidam
faciliter euelluntur. Non.n.omnis caro eadem caro 1. ad Corin.
5 15.¶ Blada tunc melius & vtilius ſeminantur vel colliguntur,
quando luna eſt interlunaris, nec plena.ſ.nec noua. Similiter
homines melius in charitate ſeminantur,conuertuntur & emẽ
dantur,quando luna.i.proſperitas mundana eſt intermedia.i.ſuf
ficiens,nec plena.ſ.nec caua.i.nec deficiens per nimiam pau-
pertatem,nec abundans per diuitiarum ſuperfluitatẽ, quia nec
diuitias nec paupertates dederis mihi domine.Prouer.30. Vel
dic ꝙ luna mutabilis eſt vita humana.Seminandi ergo ſunt ho
mines.i.conuertendi,dum luna eſt intermedia. i. dum vita no-
ſtra non eſt nimis iuuenis vel antiqua,quia omni negocio tem
6 pus eſt & opportunitas.Eccl.8.¶ Frumento ſolent nocere mul
ta,primo ventus,& maximè quãdo floret vel matureſcit. Nam
ex flatu noxio ſpica extinguitur & euaneſcit, & de fructu ſuo
patitur abortum.Sic verè bono viro nocent multa, & maximè
ventus vanitatis & inanis gloriæ, quia quando floret per bonã
conuerſationem,quando matureſcit per virtutem & perfectio
nem,tũc ſi flatu noxio inanis gloriæ feriatur, a fructu virtutum
ſuarum faciliter ſpoliatur. Vel per ventum intelligo tentatio-
nem vel tribulationem,quæ tunc maximè nocet quãdo homo
eſt in flore iuuentutis. Vel per flatũ intelligo mala verba & ſug
geſtiones.&c.ſicut ſupra. Aggei 1.Percuſsi vos vento vrente.
7 ¶ Frumento nocet pluuia ſuperflua, quia propter abundantiã
humoris calor naturalis extinguitur,& corrodentes vermicu-
li generantur.Sic verè nocet homini nimia abundantia mun-
danæ proſperitatis,quia per eam calor charitatis extinguitur,
& vermiculi.i.vitia plurima generantur, quæ pungunt animã
& corrodunt.Portæ fluuiorum apertæ ſunt,& templum ad ſo-
lum dirutum eſt. Nau.2.Vel dic ꝙ pluuia eſt voluptas carna-
8 lium deliciarum.¶ Nocet frumento calor immoderatus,& tẽ-
pus ſiccum,quia.ſ.tunc depauperatur ab humore,& tunc pro-
pter defectũ nutrimenti deperit atq; ceſſat,& in eo quædã mu
ſcę generantur,quæ dicuntur cantharides, quæ frumenti ſub-
ſtantiam deuorant & corrodunt. Sic verè quando in homine
abundat calor auaritiæ & cupiditatis,& ſiccitas indeuotionis,
tunc humor compaſsionis,deuotionis & grę in nobis conſumi
tur & areſcit,& muſcę virides.i.motus iræ & crudelitatis in no
bis generantur,& ſic a fructu bonorũ operũ retardamur,vnde
Eſa.14.Subtus te ſternetur tinea & operimentũ tuũ erũt vermes.
9 ¶ Nocet frumento abundãtia vermium nociuorum, quia qñq;
tantum abundant locuſtæ & bruci,ꝙ omnem eius virorem diſ
ſipãt,& eius ſubſtantiam ſterilizant. Sic verò bonis nocent ver
mes.i.mali & peccatores,quia vere propter locuſtarum.i. bal-
liuorum & officialium abundantiam,& brucorum.i.hæretico
rum,ſæpe fit ꝙ homo a fructu bonorum operum & tempora-
lis proſperitatis penitus vacuatur. Venit locuſta & brucus, cu
ius non erat numerus.Figura Exodi.10. de locuſta quæ come-
10 dit omne viride.&c. ¶ Semina frumenti ſi oleo pice vel adipe
tangantur,tunc illico corrumpuntur, & ideo oportet ꝙ a tali-
bus caueatur,ſicut dicit Pli.Sic verè anima corrumpitur, & a
fructu bonorum operum impeditur,ſi pinguedine deliciarum
vel carnalitatis,oleo adulationis, pice corruptæ ſocietatis fue-
rit ſuperfuſa.Figura Leuitic. 11.vbi ſemen madefactum ad ta-
ctum morticini polluebatur.Sic etiam luxurioſi madefacti per
delicias,polluũtur per peccatum quando tanguntur per tenta-
tionem a mortuo diabolo vel mala ſocietate.pſal.Prodijt quaſi
ex adipe iniquitas eorum.vnde Eccl. 13. Qui tetigerit picem,
inquinabitur ab ea.¶ Frumento nocet malarum herbarum ſo 11
cietas.Nam quandoque cum eo lolium ſeu lappa inuenitur,
ita ꝙ vix vnum ab altero ſeparatur,& ex per ea bladi ſubſtan-
tia ſuffocatur,niſi per agricolę diligentiam extirpẽtur. Sic verè
bonis nocet malorum ſocietas, quia hodie in omni gradu ſeu
ſtatu lolium vel lappa.i.mali cum bonis pariter ſunt commix
ti,ita ꝙ vix ab inuicem diſtinguuntur.Nam per eos boni ſuffo-
cantur & deſtruuntur per mala ſua exempla,niſi forte per bo-
num agricolam prælatum tales de agro religionis vel eccleſiæ
extirpentur.Exortę ſpinę ſuffocauerunt triticum.Mat.13.Mar.4.
Lu.8.vel per loliũ intelliguntur hæretici.¶ Nocet frumento cor- 12
ruptus ros vel nebula,quia exinde aurugo a qua ſpica corrum
pitur,generatur. Sic verè nocet homini doctrina corrupta &
hæretica,quia aurugo vitiorum exinde generatur,a qua color
bonæ conuerſationis perditur.¶ Frumento ergo nocent mul- 13
ta,primo ventus diſsipans florem,nimia pluuia extinguens ca
lorem,nimis calor deſiccans humorem, vermis & locuſta cor
rodens virorem,ros corruptus generãs ſqualorem,mala ſocie-
tas ſuffocans valorem.Sic bonæ perſonæ nocet ventus vanita-
tis,qui tollit florem honeſtatis,item pluuia mundanę proſperi
tatis,quę extinguit calorem charitatis,item calor cupiditatis,
qui ſiccat humorem perfectionis & ſanctitatis.

De Farina. Cap. 60.

FARINA a frumento vel a farre eſt dicta, nam 1
far primo mola confringitur,deinde furfur ſepa
ratur,tandem exinde diuerſa nutrimentorũ ge-
nera præparantur.Exind.n.fiunt pultes pro pue
ris,medicinę pro infirmis,panis ſolidus pro pro
uectis,ſecundum Iſidorum.Far eſt ſacra ſcriptu
ra,quia primo frangitur cum mola ſubtilis intellectus per ex-
poſitionem,deinde furfur.i.omnis vana mendacitas exinde tol
litur,& ſic in cibos doctrinę & prædicationis cõuertitur,& ſic
exinde fit puls.i.leue documentum puerorum.i. incipientium,
medicina infirmorum,& panis ſolidus perfectorum. Perfecto
rum.n.ſolidus ẽ panis.ad Heb.5. ¶ Farina ergo primo molitur 2
& frangitur, deinde a furfure diuitur, aqua calida aſpergitur,
& fermentũ ei vt ſit ſapidior adiũgitur, melli ẽt vel oleo aliqñ
admiſcetur,deinde in formam redigitur,in clibano, qñq; de-
coquitur,quandoq; in cinere & carbonibus,vel in patella fri-
gitur,& ſic per multos labores panis efficitur.& in vſus homi-
num cõuertitur & mutatur.Farina eſt anima ſeu homo,qui pri
mo inter molam ſuperiorem timoris deprimentis, & molã in-
feriorem ſpei ſubleuantis,molitur & caſſatur per contritionẽ,
deinde a furfure peccatorum ſegregatur per confeſsionem,tã-
dem aqua calida lacrymarum aſpergitur per compũctionem,
fermentum.i.mortis memoria acris & amara ei adiũgitur per
conſiderationem,tãdem per tribulationes piſtatur, & in cliba
no charitatis & in patella tẽpalis aduerſitatis frigitur & coqui-
tur,tandem aſpergitur melle deuotionis & oleo pietatis & cõ-
paſsionis, & in clibano delectionis, & in patella tribulatio-
nis ponitur,& ſic efficitur panis & nutrimentum aliorum, q̃a
.ſ.per doctrinã & exemplum alios reficit atq; nutrit. in menſa
etiam cœleſti ſuperius in paradiſo ponitur, vt exinde ſancti &
angeli conſolentur. Figura Leui.2.vbi farina primo oleo miſce
bat,deinde in patella frigebatur,tandem domino offerebatur,
& thus ei adiũgebatur,& pars eius à ſacerdotibus comedeba-
tur.Sic verè quando in farina.i.in anima vel in homine perfe-
cto ponitur oleum compaſsionis,& thus orationis,& in patel
la frigitur tribulationis,tunc aptus efficitur vt Deo in paradi-
ſo offeratur, & vt ab alijs per exempli acceptionem comeda-
tur.vnde Ezec.16.Similam & mel & oleum comediſti.¶ Ex fa 3
rina fiunt diuerſa genera panum diuerſimode præparata,& ei
fermentum apponitur,vt panis ſapidior habeatur. Omnis au-
tem panis cor habet confortare,corpus nutrire, deperdita re-
ſtaurare,& vires laborantibus miniſtrare. Sic ex ſacra ſcriptu
ra fiunt panes.i.varii ſermones & doctrinæ, quibus aliquando
fermentum ſcientiæ philoſophicæ miſcetur,vt apparẽtior ha-
beatur.Omnis autẽ panis doctrinæ vel prædicationis cor con-
fortat

fortat & conſolatur, animam nutrit virtutibus & impinguat,
vires & fortitudinem ad laborandum per pœnitentiam mini-
ſtrat, & deperdita.ſ.gratias & virtutes reſtaurat. Si vis iũge ſu-
pra cum § ſcriptura. Et ſicut paterfamilias ſcindit panem filiis
cuilibet ſecũdum propriam exigentiam, ſic prædicator ſacram
ſcripturam debet vnicuiq; diuidere ſecundum exigentiam ſui
ſtatus, quia aliter pauperibus, aliter diuitib⁹, & aliter ſciẽtibus
aliter ignorantibus. &c.

De Fermento. Cap. 61.

1 FERMENTVM a feruore dicitur ſecundum Iſi
dorum. Paſtam.n.facit feruere & eleuari, & eam
in ſui naturam conuertit. & ſecundum Dioſc. hu
mores de corpore extrahit, & mixtũ cũ ſale apo-
ſtemata diuidit & maturat. Talis ẽ charitas, quia
vere quando paſtæ.i.aiæ adiungitur, tunc eam fa
cit feruere per bona deſideria, & eam per contemplationẽ ele-
uat ad æterna, & in ſui naturam eam mutat & conuertit, & ſi ſa
le amaræ pœnitentiæ vel mortis memoria miſceatur, tunc ſa-
nat apoſtemata ſuperbiæ, & humores facit deſiuere peccato-
rum. ¶ Fermentum latinè, græcè zime dicitur, & eſt paſta calo
re corrupta, & in acetoſitatem conuerſa, quæ vim habet con-
2 uerſiuam, quia paſtam cui adiungitur, corrumpit, perforat, di-
uidit & eleuat, & feruere facit, & in ſui naturam & ſpeciem cõ
uertit. Talis eſt malus amor, vel mala & corrupta doctrina,
vel etiam malum verbum, vel tentatio, quia.ſ. feruere facit ꝑ
mala deſideria, & eleuat per ſuperbiam, diuidit per diſcordia,
penetrat per inuidiam, corrumpit per luxuriam, & licet modi
cum de ea inſit, totã tamen maſſam animæ vel eccleſiæ deſtruit
& corrumpit. Non ergo in fermento nequitiæ & malitiæ, ſed
in azimis ſinceritatis & veritatis 1. ad Cor. 5. Vel dic ꝙ fermẽ
tum eſt mala perſona, per calorem luxuriæ vel auaritiæ corru-
pta, quæ pro certo ſi in paſta. i. in ſocietate vel collegio fideliũ
miſceatur, licet ſint puri & azimi, tamen ipſos per mala exẽpla
& verba inficit & corrumpit, & diuidit per diſcordiam & ſciſſũ
git, & in ſui ſimilitudinem eos mutat 1. ad Corinth. 5. Modicũ
fermẽtum totam maſſam corrumpit. Quia qui tetigerit picem
inquinabitur ab ea. Eccl. 13.

De Fumo terræ. Cap. 62.

FVMVS TERRAE eſt herba amariſſima, quæ cſt vi
ridis multum eſt medicinalis. exſiccata autẽ nul
lius eſt valoris, grauis odoris, & horribilis eſt ſa
poris, vt dicit Platearius. Tales ſunt multi, quia
dum ſunt virides per iouenturem, tũc ſunt ama-
ri per contritionem, & alijs medicinales per doctrinam, vitam
& perfectionem, tamen quando ſiccantur per ſenectutem, tũc
ſuus valor & efficacia adnullaĩ, quia multi qui in iuuentute ꝓ-
ficiunt, in ſenectute deficiunt, & in malos hoĩes conuertuntur,
& fiunt nouiſſima illorum peiora prioribus. &c. Matth. 12.

De Fœniculo. Cap. 63.

FOENICVLVS eſt herba medicinalis, quæ valet
contra venenum & caliginem oculorum. Nam
ſucco eius ſerpentes oculos liniunt, & herbã ei⁹
in paſtu ſumunt, & ſic viſum clarificant, & virtu
te eius pellem veterem deponentes ſe renouant
& immutant, & iterum iuueneſcunt, vt dicit Plin. li. 20. c. 23. &
Iſidorus. Tale eſt verbũ Dei, vel ſacra ſcriptura, quia vere ip-
ſa repugnat veneno peccatorum, & caliginem ignorantiæ ab-
ſtergit. Nam quando ſerpens. i. peccator eſt excœcatus, & lu-
mine fidei vel diſcretionis per ignorantiam priuatus, & in pec
catis & vitijs antiquatus, tunc debet ſibi adiungere herbã ſa-
cræ ſcripturæ & verbi Dei, & ſic excœcatus oculus intellect⁹
ſui clarificabitur per gratiam & diſcretionẽ, & pellis malæ cõ-
uerſationis deponetur, & per conuerſionem iuuentus perfe-
ctionis inducetur, & ſic renouari poterit & mutari. vnde Apo-
ſtolus, Exuamus veterem hominem, & induamus nouum, qui
ſecundum Deum creatus eſt. ad Ephe. 4. Vel per fœniculũ in-
telligo contritionem, vel aliam virtutem quam volueris.

De herba ferula. Cap. 64.

FERVLA eſt herba homini multum medicinalis, &
contra multas valens paſſiones, murenis tamen eſt
nociua, quia ſi de lacte eius comederint, ſtatim mo
riuntur, vt dicit Pli. Et eſt ferula ex qua fluit galba-
ni reſina, & in Amano monte Syriæ reperitur, ſecundum Pliñ.
Chariſſimi, per ferulam intelligo corpus Chriſti, per lac eius
intelligo ſanguinẽ in ſacramẽto altaris, quia vere licet ſit me-
dicinale homini. i. cuilibet iuſto & ratione vtẽti, qui.ſ. eſt in ſta
tu gratiæ, eſt tamen murenis. i. fluxibilibus peccatoribus carna
libus & voluptuoſis damnabile & nociuum, quia ſi tales indi-
gni, qui ſunt in peccato mortali, lac iſtud biberint, per mortis
æternæ iudicium moriuntur, quia ſicut dicitur 1. ad Corin. 11.
Qui corpus domini manducat indigne, iudicium ſibi mandu-
cat & bibit. Et ſicut ferula cũ aceto & oleo ſumitur, ſic eucha-
riſtia debet ſumi cum aceto. i. cum paſſionis memoria, et cum
oleo. i. cum cõſideratione diuinę miſericordiæ. Vel ferula. i. ad-
uerſitas, vel etiam diſciplina, vel correctionis ſeueritas (quia.ſ.
ferula à feriendo poteſt dici) nam.ſ. iſta ſunt quæ bonos iuuãt,
malos autem occidunt ſpiritualiter & indurant exemplo Pha
raonis, qui fuit ſub diuina ferula induratus. Vnde Eſ. 9. Popul⁹
non eſt reuerſus ad percutientem ſe.

De Fœno. Cap. 61.

1 FOENVM cibus eſt propriè iumentorum. Fęnum
.n. quandiu viret & frondet, montes & prata ve-
ſtit & ornat, & tã floris varietate quam viroris ve
nuſtate ad ſui aſpectum oculos allicit & inclinat.
tamen propter ſuam raritatem & debilitatem fa-
ciliter ardore ſolis ſiccatur, & ſua pulchritudine ſpoliatur, &
finaliter in fimum & puluerem conuertitur, aliquando etiam
ignis incẽdijs deputatur. Talis eſt per omnia vita humana, q̃a
primo in iuuentute videtur virere per pulchritudinem & de-
corem, ita ꝙ propter ſui ſpeciem ad ſui aſpectũ attrahit intuen
tes, (quia delectabile eſt videre perſonam iuuenẽ ſpecioſam)
multum tamen eſt debilis & fragilis naturæ, quia vere fallax
gratia, & vana eſt pulchritudo. Prouer. 31. Nam per calorem
naturalem continuè conſumitur, & ad vltimum per ſenectu-
tem deſiccatur, & a ridenti pulchritudine ſpoliatur, tandẽ per
mortem exciditur & falcatur, & in fimum & puluerem & pu-
tredinem commutatur. Exſiccatum eſt fęnum, & cecidit flos.
Eſa. 40. Omnis.n. caro fęnum, ſicut dicitur ibidem. Primo in
paſtum animalium. i. vermium & talparum, & quandoque de-
monum infernalium deputatur, & quandoq; etiam igne pur-
gatorij vel gehennæ comburiſ & crematur. Vnde Matth. 9. Fę
num quod hodie exciditur, & cras in clibanũ mittitur. Vel dic
ꝙ fœnum eſt proſperitas & gloria mũdana, quæ vere eſt cibus
& paſtus animalium & brutorum. i. hominum peccatorum, &
iſta dum viret & durat in ſui ſpecioſitate, mirabiliter dele-
ctat intuentes Nam prata & montes. i. mundi diuites & poten
tes qui talis fęno ſunt induti, & mundana gloria cooperti, pro
certo delectabile eſt videre, ſed vere iſta facillime deſiccatur
& conſumitur, quia ardor paupertatis & tribulationis, & maxi
mè mortis & finalis inferni vexationis, ipsã penitus deſtruit &
cõſumit, & ab ea mõtes. i. diuites exuit & denudat. Vnde Prou.
27. Aperta ſunt prata, & collecta ſunt fœna de montibus ¶ Fę- 2
num quanto altior loco naſcitur, & minus in terra figitur, tan-
to citius deſiccatur. Vnde fœnum vel herba quæ ſuper tecta na
ſcitur, faciliter exareſcit. Sic verè hõ quãto altius per ſuperbiã
eleuatur et in altiori dignitate ponitur & locatur, tanto ab hu
more gratiæ & ab humore etiam temporalis ſubſtantiæ faci-
lius deſiccatur, ſicut patet in multis qui ſuper tecta. i. in altis of
ficijs ſunt locati, quos tamen fortuna deſtruit ſubito & deſic-
cat. Exemplum de Amon & Heluferne. pſal. Fiant ſicut fœnũ
tectorum, quod priuſquam euellatur exaruit. Iſti q̃nq; areſcũt
per paupertatem & depreſſionem, antequam euellantur per
mortem. Vel illa dic contra illos qui de nobilitate generis glo
rianẽ, quia pro certo quandoque fit ꝙ illi qui altius & nobilius
oriuntur, a virore virtutum facilius exſiccanẽ, & infortuniis tẽ
poralibus & æternis facilius deputantur Allega vt ſupra. ¶ Fœ
nũ primo abſcinditur, deinde ſoli exponitur, & ne propter ſu 3
perfluam humiditatem corrumpatur, furcis & raſtris ſepius
commouetur. Fœno autem ſiccato, per aceruos recolligitur,
& tandem ad domum in vehiculis deportatur, & in vſus neceſ
ſarios reſeruatur. Sic religioſus primo per votum & perfectio
nem de terra. i. de mundo abſcinditur, deinde ſoli Chriſto per
deuotionem.ſ. & contẽplationem oſtẽditur & exponiẽ tandem
ꝑ furcas & raſtra. i. per prælatos ſæpe ꝑ viſitationem reuolui-
tur, & ſic humore carnalitatis ſiccato, in aceruos. i. in diuerſis
conuentibus recolligitur, & tandẽ ad domũ paradiſi deuehiẽ,
vt ibi ad vſus Dei ꝑpetuos reſeruẽ. Eſa. 40. Vere fęnũ ꝑpłus.

Cap. 66.

1 FOLIA arborem ornant, flores & fructus prę-
ſeruant, ne a vento, calore vel pluuia diſsipen-
tur. Folium exterius virēs ſignificat bonam &
honeſtā conuerſationē, q̄ pro certo eſt hoīs or-
namentū, & flores bonarū affectionū, fruct⁹ bo
narū operationū abſcondūt & ſeruāt, ne.ſ.a vē-
to ſupbiæ, pluuia luxuriæ, calore auaritiæ deſtruantur. Vel per
folia intelligo verba, q̄ hoiem ornant. &c. Erit foliū eius viri-
2 de. Hierem. 17. ¶ Folia modico vento mouentur, in vere virēt
& æſtate, in hyeme pallent, & tandem cadūt & putreſcunt. Ar
borū ſunt paramentū & ornamentū & indumentū, & ſub fo-
lijs fructus q̄q; matureſcunt. Folia ſunt diuitiæ, quæ vere ho-
minis ſunt paramentū & indumētum. vñ Eſa. 49. His oībus ve-
ſtieris. Sed vere iſtę faciliter mouentur, tollūtur & perduntur,
q̄a vere licet in æſtate præſentis vitæ vireant & ſint delectabi-
les, in hyeme tñ. i. in ſtatu poſt mortem ſunt deteſtabiles atq; vi
les. Et ſicut vmbra foliorū eſt delectabilis viatori, ipſum tñ re-
tardat ab itinere, ſic verè ſtatus & eminētia diuitiarū eſt nobis
delectabilis in hac vita, a curſu tñ bonorū operum nos retar-
dat. Ideo de malis diuitibus dr̃ Iob 40. Sub vmbra dormit in ſe
creto calami in locis humētib⁹. Vel dic q̄ folia ſunt hoīes, qui
in arbore huius mundi depēdent, qui vere licet in æſtate huius
vitę vireat p̱ proſperitatē, tñ faciliter vēto tribulationis mouen
tur, ſ. de ſanitate ad infirmitatem, de vita ad mortem, & tādem
in hyeme mortis cadūt de iſta arbore, ſ. de mūdo, & putreſcūt,
& in terram & ad nihilum deducunt. Vel dic q̄ in autumno ſe
nectutis & palleſcunt, licet vireant in iuuentute, & in hyeme
3 mortis cadunt Eſa. 64. Cecidimus quaſi foliū. &c. ¶ Folia arbo
rū aliq̄n ſunt medicinalia, aliq̄n ēt ad nutriendū aīalia ab agri-
colis ordinant. Sic verba iuſtorum ſunt alijs medicina & p̱ do
ctrinā ſunt eis ſpūalia nutrimenta. Vel p̱ folia intelligo exem-
pla iuſtorum, quæ ſunt alijs vtilia. &c. Adiūge ſuperius de con
uerſatione. Folia eius ad medicinam gentium. Eze. 47.

De Flagellis. Cap. 67.

FLAGELLA dicuntur ſumitates arborū & ramo
rū nodi aūt oculi dicuntur, ſic dicti, eo q̄ ven-
torum flatibus exponuntur. Flagella aūt apta
ſunt vt cum ipſis pueri flagellentur. Allega q̄
illi qui alios habent corrigere & flagellare, ſ.
iudices & prælati, ſolent multorum flatibus. i.
murmuri & oblocutionibus ſubiacere, quia ſicut dr̃ Prouerb.
15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Vel dic q̄ tales fla-
tibus adulatorum vel ventis inanis gloriæ prę cęteris vētilant.

De Floribus in generali. Cap. 68.

1 FLOS multiplicem habet virtutem. habent. n. flo
res colorē, odorem, ſaporem, & lenitatem. odore
delectant olfactū, & ſapore guſtū, colore viſum,
lenitate tactum. Flores. n. arborē ſeu ſiluam, pra
tum vel locum in quo ſunt, pulchrificant & de-
corant, ex cœleſti ēt rore quem concipiunt flo-
res, mel apibus adminiſtrant, & ideo apes præcipuè flores viſi
tant & frequētant. Flores ēt ſunt vtiles medicinæ, & cōtra mor
bidas paſsiones hoīes adiuuant & confortant. Tales ſunt p̱ oīa
viri iuſti & perfecti, quia vere iuſti ſunt virtutis magnę & per
fectionis, quia in eis apparet odor famoſitatis, calor exempla-
ris honeſtatis, ſapor & dulcor pietatis, & lenitas manſuetudi-
nis & benignitatis, & ideo odoratu ſuæ deuotionis, viſu ſuæ
cōtemplationis, tactu ſuæ compaſsionis, guſtu ſuæ dilectionis
non modice alios reficiunt & delectant. boni. n. recreantur q̄n
Chriſti & ſanctorum & hoīum perfectorum merita meditan-
tur, dicentes, Cant. 2. Flores apparuerunt in terra noſtra. Et Sa
piē. 2. Non prætereat nos flos tp̄is. Et ideo pro certo tales locū,
pratum vel ſiluam. i. ſtatum religionem vel collegiū in quo mo
rantur, ſpecificant & decorant. pſal. In atrijs dom⁹ domini Dei
noſtri florebunt. Iſti ēt ex rore cęleſtis gratiæ quem concipiūt,
mel & dulcem doctrinam apibus. i. Chriſtianis fidelibus admi
niſtrāt, quia tales alios inſtruunt & informant dum ſunt in via,
illi autē qui ſunt in patria, mel gratiæ & deuotionis impetrāt &
procurant, & iō tales debent per amorē & affectionē, per deuo
tionem & aſſociationem, per orationē & imitationē ab alijs frę
quentari & viſitari. Tales. n. bonæ vitæ, exēpli & doctrinæ, ſunt
alijs medicina. Dicamus ergo illud Cantic. 7. Egrediamur ad
agros, videamus ſi vinea floruit. ¶ Flos ſecundum Iſidorum di 2
citur a fluendo, eo q̄ faciliter defluit & ſiccatur. Flos quandiu
eſt in arbore, ipſam ornat, ſed adueniente calore, incipit palle
ſcere & ſiccari, & finaliter vento deijcitur atq; cadit. tempeſti
uus ēt & nimis velox ortus flores ſignum eſt defectus & carē-
tiæ fructus exterioris conſequentis, quia q̄n arbor multum co-
pioſe & cito floret, vt communiter fructū vlterius non produ-
cit, ac ſi contenta eſſe debeat florida prima venuſtate, ſecundū
Pli. li. 17. c. 1. Talis eſt mundana proſperitas, quia vere pulchra
eſt & delectabilis ad videndum, & arbores quæ eam hēt. i. diui
tes & potentes ornat & decorat, ſed vere faciliter defluit &
ſiccatur, quia quando ventus tribulationis & mortis flauerit,
q̄n calor & ardor tribulationum exarſerit, tunc flos iſte facili-
me diſsipatur. Exſiccatum eſt fœnū, & cecidit flos. Eſa. 49. Q̄n
etiam in aliqua arbore. i. in aliquo hoīe eſt abundantia & velox
copia talis floris. i. proſperitatis mundanæ diuitiarum delicia-
rum & honorum. &c. huiuſmodi pro certo ſignum eſt q̄ fru-
ctum æternæ beatitudinis non acquiret, ac ſi contētus eſſe de-
beat iſta pręſenti floriditate, quia ſm̄ Amb. Continuus ſucceſ-
ſus temporalium, ęternæ damnationis eſt indiciū Prouerb. 20.
Subſtantia ad quā feſtinatur in principio, in fine benedictio-
ne carebit 1. Petri. 1. Gl̃ia eius tanquam flos fęni. Vel dic q̄ flos
eſt vita humana, quæ vere licet in iuuentute pulchra, ridens &
gratioſa videatur, tamen faciliter deperit, & areſcit, quia quan
do calor naturalis vel mūdanæ tribulationis vel corporalis in-
firmitatis eam exuſſerit, tunc vere ſtatim palleſcit & deficit, &
tandem per mortē decidit, & in terram putreſcit & deſcendit.
vnde Iob 14. Quaſi flos egreditur & conteritur. Vel per flo-
rem intelligo pulchritudinem corporalem, quæ corpus ornat
& polit. &c. ſicut ſupra. Iacobi 1. Exſiccatum eſt fœnum, & ce
cidit flos, & decor vultus eius deperijt. ¶ Flos ad fructum or- 3
dinatur naturaliter. vnde vbi eſt flos, ſpes eſt fructus ſequetur.
Et eſt flos arboris paramentum, faciliter tamen deperit, & ven
to vel ardore vel pluuia faciliter diſsipatur. Flos enim ſem-
per præcedit fructum, de puro humore arboris originem con-
trahit, & erumpens de arbore, ipſam non violat, ſed eam perfi
cit & decorat, & aſpicientes reficit & delectat. Talis eſt gratia
vel meritum, quia vere iſta præcedit & ordinatur ad fructum
æternæ beatitudinis, quia vbi eſt flos gratiæ & meriti, ſpes de-
bet eſſe q̄ fructus æternæ gloriæ ſubſequetur. Meritum. n. præ-
cedit præmium, non econuerſo. Et iſte flos, ſ. meritum, gra-
tia ſeu virtus, de puro humore. i. de bona cordis affectione pro
ducitur, & arbor. i. anima eo mirabiliter adornatur. Ideo dice-
bat ſponſa. Cant. 2. Stipate me floribus, fulcite me malis. Ille
tamen flos in hac vita faciliter deperit, & p̱ peccatum penitus
diſsipatur. Nam frigore inuidiæ, vento ſuperbiæ, pluuia luxu-
riæ, calor auaritiæ faciliter deſtruitur atq; cadit, & ſic fructus
non ſequitur expectatus. Iob 8. Cum adhuc ſit in flore, ante
omnes herbas areſcit. Vel dic quòd flos eſt bona affectio, quæ
in arbore cordis creſcit ex humore gratiæ vel charitatis, & ip-
ſum perficit atque ornat. Nam iſta præcedit fructum boni ope
ris, eſ ſeum ſignificat affuturū, faciliter tamen deperit & deficit
per peccatum, ſcilicet frigore vel calore, pluuia ſeu vēto. &c.
ſicut ſupra. Vel dic q̄ flos eſt honeſta conuerſatio, quæ vere ar
borem. i. hominem in quo eſt perficit atq; ornat, & fructū inte
riorum virtutum ſignificat atq; monſtrat, alioſq; reficit & dele
ctat, tamen finaliter per peccatum. &c. ſicut ſupra. ¶ Flos ſine 4
arboris corruptione de ipſa oritur, & cum ortus fuerit, arbor
ſua per eum decoratur. Et pro certo ſic eſt de Chriſto. Virga
. n. ex qua oritur flos, eſt beata virgo, ex qua Chriſtus fuit na-
tus, qui tamen in ſuo ortu virgam iſtam non corrupit vel viola
uit, ſed eam perfecit & decorauit. Eſa. 11. Egredietur virga de
radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet. ¶ Flos ex rore cęle
ſti mel concipit, & id apibus adminiſtrat, & ideo ab apibus fre 5
quentatur. Sic beata virgo ex cœleſti rore. i. gratia, mel. i. Chri
ſtū dulciſsimū miniſtrauit, & ideo a nobis debet p̱ deuotionē
ſummopere frequentari. Vel p̱ mel intelligo deuotionem vel
gratiam, quam Dei genetrix nobis præſtat. Et adiunge ſi vis. S.
1. ¶ Flos in ortu ſolis ſe aperit, & in eius occaſu iterum ſe reclu 6
dit. Quidam ſunt etiam flores qui ſolem ſecūdum omnia pun-
cta ſequuntur, ſ. ſolſequium. Sic vir perfectus ſe aperit per amo
rem ad ſolem. i. ad æternam beatitudinem, quæ eſt incommu-
tabilis, ad noctem autem ſeu lunam. i. ad mundum & eius mu-
tabilem p̱ſperitatē ſe claudit, & ad eam nullatenus ſe expādit.
Expone ſi vis aliter ſicut infra de ſolſequio. ¶ Flos cāpi eſt flus
ſtipite gracilis, colore rubicundus & ſanguineus, ad vidēdum
eſt ami-

eſt amicabilis,& in medicina eſt vtilis,in locis campeſtrib⁹ cre
ſcit incultis & vomere non penetratis, nec ſtercore impingua-
tis.Talis eſt Chriſtus,qui in locis deſerti.i.iu beata virgine fuit
natus, quæ pro certo fuit ſterilis p caſtitatem, deſerta per pau
pertatem,inculta per virginitatem,quæ vomere carnalis volu
ptatis non fuit perforata,nec ſtercoribus diuitiarum tempora-
lium impinguata,& de tali Chriſtus natus eſt.Eſa.41.Dabo in
ſolitudinē cedrum.Et iſte fuit modicus per humilitatem, rubi
cundus per charitatem,ſanguineus per carneam humanitatē,
& multum medicinalis per vitæ & doctrinæ ſanctitatem.ſIdeo
Can.2.Ego flos campi,& lilium conuallium.Vel dic q iſte flos
eſt beata virgo,modica per humilitatem,rubens per charitatē
ſanguineam p pietatem,medicinalis peccatoribus per ſancti-
tatem.Et ſicut flos iſte & ſuccus eius viſum clarificat, inflatio-
nes ſedat,morſus venenoſos ſanat, apoſtemata venenoſa tem-
perat,ſic beata virgo & ſuccus ſuæ gratiæ acuit viſum diſcre-
tionis,tollit inflaturam elationis,ſanat morſus venenoſos dia-
bolicæ tentationis.Ideo dicit Auguſtinus iu ſermone. Iſta eſt
flos campi,de qua ortum eſt precioſum lilium conuallium.

De Fructibus in generali. Cap. 69.

1 FRVCTVS herbæ vel arboris ſic producitur,q a
primo humor nobilior & vnctuoſior, q fit in plā
ta tā iu medula quàm in radice, a calore attrahi-
tur,vt inde fructus ſuo tempore generetur.& vt
humoris & caloris beneficio nutriatur, foliorū
protectione & cooperculo defenſetur,& tādem ſolis & cęli in-
fluentia maturetur.Chariſsimi,fructus ſignificat bonum opus
quod hoīes boni portant & producunt.Nā primo per calorem
charitatis humor grāæ qui eſt radice & medulla cordis,attrahi-
tur & iu fructum bonorum operum conuertitur, qui humore
pietatis et calore charitatis perficitur et nutritur,folijs.i.verbis
prędicatorum & doctorum protegitur & fouetur,vel folijs hu
militatis & exterioris honeſtæ conuerſationis contegitur & ce-
latur, & per ſolis Chriſti gratiam & Influentiā ad maturitatem
virtutis & meriti deducitur & informatur, & tunc ad vſum &
eſum æternæ refectionis finaliter homini reſeruatur.vnde Pro
uer.12. Vnuſquiſq; fructu oris ſui replebitur bonis.Et ſicut fru
ctus bonus & maturus vtilis eſt aliquotiens eſui & medicinæ,
ſic bona noſtra opera & exempla paſcunt alios & medentur.
2 ¶Fructus quando ſunt crudi & acidi, corporibus puerorum
debilium ſunt nociui,ſunt.n.inflatiui,lumbricorum & vermiū
generatiui,malorum humorum in corpore nutritiui,guſtus na
turalis corruptiui.Nam quando hō talibus immaturis fructib⁹
primo vtitur,tunc ſaporem non percipit in maturis.Talia ſunt
per omnia bona mundi,quia vere iſta ſunt acerba,acria & im-
matura,& ideo comedentibus.i.ea diligentibus ſunt nociua,&
maximè quando ſunt pueri.i.ſimplices & indiſcreti.Per iſtos
.n.diuitiarum fructus generatur inflatura ſuperbiæ,quia ſecun
dum Auguſt.difficile eſt vt ſuperbus non ſit qui diues eſt. Per
iſtos generantur vermes corrodentes inuidiæ, mali humores
carnalitatis & luxuriæ,guſtus ēt.i.interior amor & affectio per
eos mutatur & inficitur,quia vere illi qui iſtis vtuntur, ſ.diui-
tes bonis mundi,habent guſtū voluntatis & affectionis ita cor
ruptum q in fructibus maturis & in bonis ſpūalibus & æter-
nis delectationē non inueniunt nec ſaporē. Vñ Hiere.31.Qui
comederit vuam acerbam,obſtupeſcent dentes eius. Vel per
fructus acerbos intelliguntur mala opera & exempla,quæ pro
certo comedentibus.i.imitantibus ſunt nociua.&c.ſicut ſupra.
Fructus illorum inutiles,& acerbi ad manducandum. Sapi.4.
3 ¶Fructus primo ſunt acerbi, virides, pallidi, duri immaturi,
amari,& acetoſi, tandem virtute caloris digeruntur & deco-
quuntur, & diſponitur humor naturalis & ſic ad maturitatem
debitā perducunt, & ſapor dulcis in eis introducitur, & calor
melior generatur.vnde color immutatus, & fructus mollities
& teneritudo,maturitatem arguunt & declarant.Sic verè ho-
mo in principio iuuentutis vel conuerſionis ad pœnitentiā vel
religionem,eſt acerbus & amarus,rudis.ſ.& imperfectus,tunc
.n.habet colorem conuerſationis viridem p curioſitatem,tunc
eſt immaturus per inſolentiam & leuitatem,durus per incom-
paſsionem,obſtinationem,crudelitatem vel parcitatē, ſed quā
do calore charitatis vel mūdanę aduerſitatis,diſcretionis & p-
fectionis digerit,tunc color bonæ cōuerſationis, odor bonæ fa
mæ,ſapor deuotionis,& dulcedo cōpaſsionis,mollitieſq; beni-
gnitatis & lenitatis in eo gñatur.Nā ſicut fructus maturos tāgē

ti cedit,& molliſsimus reperitur,ſic vir perfectus qñ tangitur p
correctionem,vel quācunq; tribulationē, ſtatim cedit obediē-
do,& mollis reperitur p benignitatē in reſpōdendo,iuxta illud
Prouer.15.Reſponſio mollis frangit iram.¶In arbore varian- 4
tur fructus,quia illi fructus qui altius collocantur & ſoli dire-
ctius exponuntur,facilius & melius maturantur, illi aūt qui in
ferius ſunt circa terram,acerbiores ſunt ad manducandum, &
magis immaturi.Sic verè iu arbore eccleſiæ ſunt duo genera
fructuū.i.fidelium.quidam inferius,ſ.ſeculares actiui,qui circa
terram & terrena occupantur , quidam ſuperius, ſ. clerici re-
ligioſi & contēplatiui.ſed vere illi qui ſunt altiores quo ad con
templationem,& ſoli iuſtitiæ Chriſto magis expoſiti per amo-
rem & affectionē,tales citius matureſcūt p vitæ & morum pfe
ctionē, iuxta illud Ge.40.Videbam creſcere paulatim gēmas,
& poſt flores vuas matureſcere.Illi aūt q ſunt inferi⁹ circa ter
rā,ſ.ſeculares,ad maturitatem & pfectionē tardius perducūtur
quia.ſ.ſæpe accidit q tales eſt circa tpalia occupati, maturita-
tem morū & virtutū nunq̄ acquirunt,imo p multa pctā in acre
dine ppetua perſeuerant.Vel dic q illi qui ſunt ſuperiores ſta-
tu & gradu,ſ.plati & clerici vel religioſi,qui ſunt maiores & al
tiores honore & dignitate,& ſoli Chriſto magis expoſiti(q.a.ſ.
ad eius ſpāle ſeruitiū dedicati)tales dico debent melius & per-
fectius maturari & pfici quo ad mores,q̄ illi qui ſunt circa ter-
ram.i.q̄ ſubiecti vel laici ſeculares. Vel dic q arbor eſt eccle-
ſia,pars inferior eſt eccleſia militans pars ſuperior eſt trium-
phans.fructus inferiores ſunt bona mundi,quæ vere ſunt acer
ba & immatura,fructus aūt ſuperiores ſunt bona eccleſiæ,quę
dulcia ſunt & delicata,iuxta illud.Et erit fruct⁹ terræ ſublimis
Eſa.4.Sed ſicut fructus acerbus.&c.Vide ſupra.§.2. ¶Maturi- 5
tas fructus cognoſcitur per ſaporē,odorē,colorē, & tactū &c.
vide ſupra.§.4.de mouitio.¶Fructus qui creſcunt iu montib⁹, 6
ſunt alijs meliores & ſauiores,& hoc pp cōueniētius nutrimē
tum quod a montibus hauriunt atq; ſugunt.Sic verè illi qui in
mōtibus.i.in ſtatibus perfectis & leuatis ſunt,ſ.viri cōtēplati-
ui,boni clerici & prælati & religioſi,ſunt alijs meliores,ſ.ſecu-
laribus,& hoc quia nutrimentum gratiæ & deuotionis, ſciæ &
eruditionis conueniētus & melius inueniunt atq; ſugunt.Ideo
dicat religio.Fructus mei fructus honoris & honeſtatis. Eccl.
24.Vel p montes intelligo viros perfectos, p fructus intelligo
opera &c.ſicut ſupra.¶Fructus aliqui ſunt qui cōtra naturam 7
omnium aliorum in principio ſunt dulces & delectabiles, ſed
qñ maturati ſunt, tūc in amaritudinem conuertūtur,ſicut ſunt
myrobalani,ſecundum Plate.Sic verè ſunt multi qui primo in
principio ſuæ conuerſationis ad pœnitentiam vel religionem,
vel ēt in principio ſuæ iuuētutis ſunt boni dulces & deuoti,ſed
vere qñ maturantur & antiquantur tunc qñq; per vitia corrū-
puntur,& iu amaritudinem cōuertuntur,ſicut patet in apoſta
tis & multis alijs, q meliores ſunt in principio q̄ in fine.ad Ga
la.3.Sic ſtulti eſtis vt cum ſpiritu cepertis, carne conſumme-
mini.¶Multi ſunt fructus acetoſi & acerbi qui licet ſint amari 8
& horribiles ad guſtandum, ſunt tamen vtiles ad medicinam.
Multi ēt ſunt fructus dulces, licet ſint delectabiles, non tamen
corpori ſunt nociui.Sic verè opera ſpūalia & actus pœnitentiæ
licet ſint amari & acerbi.i.difficiles ad ſuſtinendum & graues,
ſunt tamen vtiles ad medicinam corporis & animæ, & contra
vitia & peccata.Multi etiam ſunt fructus dulces,ſ.diuitiæ & de
litiæ tpales,qui licet ſint delectabiles ad guſtādum & vtendū,
ſunt tamen damnabiles,& infirmitatem culpæ, & mortem pę-
næ generant ſempiternæ Prouer.23.Ingreditur blande nouiſ-
ſimè autem mordebit vt coluber, & tanquam regulus venena
diffundet.¶Fructus maturi facius de arbore cadunt quàm im 9
maturi,& facilius de nocte q̄ de die, quia tunc nocturno rore
perfuſi pōderoſiores fiūt,& ad cadēdū p conſequēs magis apti
Sic verè de arbore mundi facilius cadunt fructus.i. viri, matu
ri.i.pfecti.ſ.eum dimittendo & contemnendo, & uitam cōtem
platiuam eligendo,& religionem intrando,& facilius iu nocte
tribulationis,quàm in die proſperitatis,et hoc quia magis ſunt
ponderoſi per humilitatem, & rore cœleſtis gratiæ ſuperfuſi.
Vel dic q arbor eſt uita iſta, a qua pro certo facilius ut cōmu-
niter cadunt per mortem illi qui ſunt maturi per ſenectutem,
quia quod antiquatur & ſeneſcit,prope interitum eſt. ad Heb.
8.Et maximè quando rore nocturno.i.aduerſitate uel corpo-
rali infirmitate fuerint ſuperfuſi,quia tunc ſunt magis ponde-
roſi & graues.Vnde Seneca,Nullum habet remedium, quem
ſenectus ducit ad mortem.Vide ſupra in generali, ubi multa
de fructibus inſeruntur

De

De Germine. *Cap. 70.*

1 GERMEN eſt principium plantæ, floris, folij &
fructus, illud. ſ. quod primo oritur a radice. Nã
virtute caloris cœleſtis humor radicis attrahi-
tur, & exterius in germen conuertitur: & q̃a ra-
dix ſemper humorem terræ contigue non ceſſat
attrahere & ad germen tranſmittere, idcirco germen cõtinuè
dilatatur, quouſq; debitum recipiat cõplementum. Eſt autem
teneræ naturæ & fragilis, & ideo facillimè læditur; qñ vẽto vel
grandine, corrupto aere vel rore infecto tangitur & fœdatur,
& qñ germen corrumpitur, tunc fructus & floris ſpes amplius
non habetur. Et ideo ſm Iſid. Germen dr̃ a generãdo, eo q̧ ab
eo flos & fructus generetur. Chariſsimi, per germen intelligo
ſtatum iuuentutis, quæ pro certo eſt principiũ hominis & ori-
go, & etiam principale fundamentum floris honeſtæ conuerſa
tionis, folij bonæ loquutionis, & fructus bonæ operationis: q̃a
a iuuentute & conſuetudine iuuentutis dependent oĩa iſta. Vñ
Eccl 25 Quæ in iuuentute congregaſti, in ſenectute reperies.
Nam qñ radix. i. prædicatores & prælati humorẽ deuotionis a
terra. i. a Chriſto continuè attrahunt, & tandem ad germen. i.
ad filium iuuenem ipſum tranſmittunt, ſ. per bona documẽta,
tunc germen iſtud perficitur: & ſcientia & moribus & complo
tur, quia ſicut dicitur ad Ro. 11. Non tu radicem portas, ſed ra-
dix te. Talia tñ germina, ſ. iuuenes homines, ſunt multum debi-
les & fragiles ad reſiſtendum, & faciles ad cadendum, & ideo
aere corrupto. i. mala ſocietate, rore infecto. i. mala doctrina &
loquacitate, vento vel frigore. i. tẽporali aduerſitate, calore vel
pluuia. i. præſenti proſperitate faciliter vitiãtur. his. n. omnibus
cauſis poteſt corrũpi iuuenis & turbari, quia ſicut dr̃ 1. ad Co
rinth. 5. Modicum fermẽtum totam maſſam corrumpit &c. Et
qñ germen iuuentutis deſtruitur, tunc vix aut nũquam poteſt
fructus bonorum operum expectari: quia ſicut dicitur Prouer.
22. Adoleſcens iuxta viam ſuã & cum ſenuerit, non recedet ab
ea. Vel dic q̧ radix eſt pater, germẽ eſt filius, qui primo à radi-
ce. i. a patre, exterius. ſ. ad ſcholas emittitur & tranſmittitur, &
humor qui a terra concipitur. i. temporalis ſubſtantia quæ a pa
rentibus acquiritur, & a terra. i. a ſuis terrenis prouentibus re-
cipitur, ei continuè deriuatur, & ſic per doctrinam & ſcientiã
perficitur & dilatatur. Debent. n. patres filijs theſaurizare, & non
filij patribus 2 ad Corinth. 12. Vel dic q̧ germen eſt bona affe-
ctio, cogitatio vel propoſitum, quæ principiũ eſt floris, folij &
fruct⁹ &c. ſicut ſupra. Et hæc ex humore gratiæ & deuotionis
a radice cordis generatur, & cõtinuè nutritur & cõpletur, Eſt
tñ multũ debilis & teneræ naturæ: quia verè faciliter corrum-
pitur & deſtruitur per peccatũ, ſ. ab aere, rore &c. ſicut ſupra,
& ſic fructus boni operis impeditur: q̃a qñ bona cogitatio, pro
poſitum & affectio deſtruitur, tunc fructus boni operis nõ am
plius expectatur. Vnde in pſa. Iuſtus germinabit ſicut Liliũ, &
2 florebit &c. ¶ Germen licet ſit modicæ quantitatis, tñ qñq; præ
cipuæ eſt virtutis. Nam tũc herbæ ſunt magis vtiles medicinæ,
qñ ſunt in germine vel flore. & ſunt germina ornat⁹ terræ, prin
cipium fructuum, ſequentis æſtatis indicium, finis hyemis, &
æſtatis initium. Talis eſt gratia Dei: quia verè illi ſunt medici-
nales. i. boni & virtuoſi qui eam ſecum portant. Iſta. n. terram
. i. animam ornat, & fructum æternæ gloriæ præcedit, & eũ ex-
pectandum ſperare facit. Sed quando germẽ iſtud a locuſtis. i.
a tentationibus & demonibus corroditur, tunc ſpes fructus
iſtius eneruatur. Vel germen ſignificat virtutem vel etiam ho-
neſtatem, quæ humore gratiæ ab radice cordis exeunt, & vir-
tute caloris charitatis gignuntur &c. ſicut ſupra.

De Gramine. *Cap. 71.*

1 GRAMEN eſt herba minuta, quæ ſuper terræ ſu
perficiem eſt diffuſa, & hoc qm̃ per ſe naſcitur,
quia primo virtute cœleſtis caloris radix eius in
terra producitur, tãdẽ humorem terræ ſibi in-
corporat ad nutrimentum & augmentum, & q̧
ſuperfluum eſt de humore, in folia conuertitur, & ſic per ſe in
terra tales herbæ oriuntur, & multa gramina ſe inuicem cõplo
ctuntur, & terræ ſuperficies ab eis induitur & veſtitur. Terra
eſt religio, gramina eius ſunt religioſi: qui verè ibi virtute ca-
loris cœleſtis. i. per inſpirationem ſancti ſpiritus generãtur, &
ad ſpirituale nutrimentum ſugunt humorem religionis. i. gra-
tiam & deuotionem, doctrinam & lectionẽ, & exinde cauſant
folia. i. bonã locutionẽ & prædicationẽ, & honeſtã cõuerſatio-
nem, florẽ & fructũ &c. & ſe inuicẽ cõnectunt per charitatẽ &
dilectionem. Vna vni cõiungitur. Iob 41. Et ſic terrã. i. religio-
nẽ veſtiunt & adornãt per moralem pfectionẽ. ¶ Tã in herbis 2
q̃ arboribus illud quod eſt de humore ſuperfluũ, de medulla
ad pductionẽ mittitur foliorũ. Sic verè tam in religioſis quam
in ſecularibus qñ in medulla cordis eſt abundantia humoris. i.
bonorum vel malarũ affectionũ, tunc ea inde prorũpit foliorũ
. i. verborum exteriorũ affluentia & natura. Matth. 12. Ex abun-
dantia cordis os loquitur. ¶ Quãto radix herbæ vel arboris in 3
terra profundius ſe infigit, tanto herba altius ſe exaltat, & diffu
ſius ſe dilatat. Sic verè quãto radix cordis in terra. i. in ſtatu in-
fimo magis profundatur per humilitatem, tanto latius dilatat
per charitatem, & finaliter in cœlo altius eleuatur ad æternam
dignitatem: quia qui ſe humiliat, exaltabitur. Matt. 23. & Iob 5.
Ponit humiles in ſublime &c. ¶ Quãdo gramen incipit germi 4
nare, tunc melius ſe multiplicat & fœcundat ſi cõpreſſum fue-
rit & mediocriter conculcatum, ſi autem pro libito creſcere et
luxuriari permittitur, tunc de facili prorumpit in ſemen, et in-
duratur, et ſuã perdit pulchritudinem et decorẽ, vt dicit Plin.
Sic verè quando homo primo incipit germinare per bona ope
ra, tunc vtile eſt ei vt ab alijs deprimatur per tribulationes, et
conculcetur per cõtemptum, ne. ſ. ſuperbiat aut præſumat. Nã
quando pro libito voluntatis dimittitur, tunc faciliter in ſemẽ
prædicationis erumpit et luxuriatur, ſ. ante tempus: quia nimia
cito alios vult docere, non ſeipſum, et ſic quãdoq; per præſum
ptionem vel alia peccata perdit decorem gratiæ, et honeſtatis
pulchritudinem et virorem. Egreſſæ beſtiæ ſaltus conculcaue-
runt carduum 4. Re. 14. Vel dic q̧ quando aliquis eſt in germi
ne iuuentutis, tunc verè vtile eſt q̧ ab aliis conculcetur et de-
primatur per correctionem et tribulationem, et q̧ ſub pede te
neatur per ſubiectionem: quia alias de facili nimis creſceret p
ſuperbiam, deſiccaretur per auaritiam, et ſemen emitteret per
luxuriam, et ſic perderet virorem pulchritudinis et virtutis. id
Thren. 3. Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcen
tia ſua. ¶ Herbæ exterius in ſuis qualitatibus variantur ſm va
rietatem humorum interiorũ, et in ſuis virtutibus diuerſimo- 5
dè diſtinguuntur. Sic verè opera exteriora ſm naturam humo
rum. i. affectionum cordis variantur: quia ſm q̧ homo ſe gerit
interius, ſm hoc operatur et ſe diſponit exterius. Vnde Eccleſ.
13. Cor hominis immutat faciem eius, ſiue in bono ſiue in ma
lo. ¶ Herbæ variantur ſecundum ſitum. Nam illæ quæ naſcun-
tur in montibus et locis ſiccis, ſunt breuiores et graciliores, et 6
ſunt ſimpliciter cæteris meliores, et ad eſum animalium ſanio-
res. Herbæ autem quæ in paluſtribus et vallibus oriuntur, ſunt
maiores et groſsiores et longiores, tamen ad eſum et vſum ani
malium minus ſanæ, ſicut dicit Iſaac in dietis. Chariſsimi, mõs
eſt religio vel eccleſia, vallis eſt mundus. Nam illi qui ſunt in
mõte religionis et ſtatu pfectionis, licet ſint minores et breuio
res quo ad delicias et diuitias temporales, tamen ſunt cæteris
meliores, et ad eſum. i. ad imitationem aptiores. Illi autem qui
in vallibus et paluſtribus. i. in mundo et mundana proſperita-
te verſantur, licet ſint maiores quo ad diuitias, tamẽ ſunt groſ-
ſiores per ſuperbiam, et ſicciores per auaritiam, et ſic quo ad
dandum nutrimẽtum bonorum exemplorum ſunt alijs minus
apta. Vel dic q̧ herbæ quæ ſunt in monte religionis, ſunt pau-
pertas, pœnitentia, deuotio, lectio. Herbæ autem quæ ſunt in
valle. i. in mundo, ſunt diuitiæ, deliciæ et cætera mundi bona,
quæ pro certo ſunt aliis minus bona, et ad nutrimẽtum minus
apta. Vnde Ezec. 34. In montibus Iſrael paſcam eas, in herbis
virentibus. ¶ Inter herbas ſecundum Iſaac in dietis, illa quæ 7
vel cuius radix nutrit, ſemen eius non eſt nutritiuum, ſicut pa-
tet de rapa, cuius radix nutrit, non ſemen. Cuius autem ſemen
nutrit, eius herba vel radix non eſt nutritiua, ſicut patet de fa-
ba, cuius ſemen et non herba nutrit. Sic verè multi ſunt quorũ
virtus nutritiua, id eſt virtus aliorum iuuatiua et confortatiua
eſt in ſemine, non in rebus, ſicut ſunt multi qui ſemen prædica
tionis, conſolationis et inſtructionis habent bonum, quorum
tamen reliquum corpus. i. quorũ virtus et vita non proficit ne-
que nutrit, ſicut ſunt hypocritæ. Alij autem ſunt quorum cor-
pus et non ſemen. i. quorum facta et non verba ſunt alijs nutri
menta, ſicut ſunt boni ſimplices, qui habent opera, et non ver-
ba. ¶ Herba tempus auſterum, ventoſum et pluuioſum diligit, 8
et in eo fortius conualeſcit, vt dicit Beda. Sic verè herbæ, id eſt
vitia et peccata et malæ affectiones tunc fortius inualeſcunt,
quando tempus. i. ſtatus eſt ventoſus per honorum vanitatem,
et pluuioſus per mundi proſperitatem. Sed verè qñ ſtatus ho-

ſ, ctionem, licet ſit viſidis per honeſtam conuerſationem. Hic .n. terram & patriam in qua eſt, fęcundat per ſuam bonam prædicationem: quia. ſ. alijs benè viuere præcipit, quamuis ipſe minimè benè viuat, cito tamen & facilites ſiccatur & deſtruit per peccatū, & ſic ſua ficta honeſtas deperit & pulchritudo: & q̃a non cōuenit ad ædificium paradiſi, idcirco infernalibus incendijs deputatur. Igni datum eſt in eſcam. Ezech. 15.

De Grano in generali. Cap. 76.

1 GRANVM eſt minima pars diſtincta quæ ſit in planta, ſed granū quamuis modicum q̃titate, tñ maximum eſt virtute, nam in quolibet grano eſt ratio ſeminalis & virtus: quia pōt educi de quolibet grano plāta, & in quolibet eſt cortex & medulla. Talis eſt vir perfectus: quia vere quantum ad ſuam reputationem, ipſe eſt paruus & minimus per humilitatem, corticē habet. i. exteriorem honeſtatem, medullā habet. i. interiorem pietatem vel charitatem, & ſic in iſto eſt rō ſeminalis. i. principiū virtutis & doctrinæ vel prædicationis, per q̃ pōt producere plantam. i. exteriorem bonam operationem, vel plantā pducere. i. per q̃ pōt alios gñare in fide & charitate. Per euangelium ego vos genui. Vel per rōnem ſeminalē intelligo
2 charitatē, per q̃ planta. i. bona opera gñant. ¶ Grana ſm Ariſt. lib. de plantis, diuerſimodè variantur: quia quidam apparēt in arbore, & ſunt expoſita & aperta, vt in cumino & fęniculo, quędam aūt in thecis & in ſolliculis includuntur, vt ſunt fabæ & ſimilia, & quædam in ſubſtantia carnoſa continentur, vt piſa & ſimilia. Sic verè inter herbas ſpūales. i. homines, quidam habēs grana. i. opera aperta & expoſita per boni exempli dationē: quidam ea habent occulta & recluſa per humilitatem & celationem, quidam ēt in ſubſtātia carnoſa. i. in mollitie pietatis ea recludunt per benignitatem & deuotionem &c. Vel dic q̃ hominum quidam ſunt aperti & expoſiti, ſ. ſeculares, alij clauſi & inuoluti, ſ. religioſi & regulares: qui in thecis & cōuentibus ſuis incluſi ſub clauſura ſtatutorū. Vel inter religioſos quidā ſunt penitus incluſi, ſicut eremitę vel recluſi, vel certhuſienſes, alij aūt nō ex toto, ſed ex parte, ſicut cæteri, qui quandoq; exterius exeunt ad mundana, vt ſuis bonis exemplis ſeculares alliciant
3 ad virtutem. ¶ Grana incluſa variantur, quia licet oīa ſint debitè ordinata, ſunt tamen aliqua ſine medio pariete cōiūcta, alia aūt mediante pariete ſunt diſtincta, alia aūt habent parietē ſiccum & ligneum, ſicut patet in nuce: alia aūt carnoſum, ſicut patet in malogranato, cuius grana per carnoſas partes diſtinguūtur, ſm Ariſt. ibidem. Sic inter illos qui in cōuentibus ſunt incluſi, quidam ſunt immediate coniuncti per charitatem, & debitè ordinati. Alij aūt per partes ſunt diſtincti & diuiſi per partialitatem. Nam quoſdam diuidit abinuicem paries ſiccus & ligneus. i. affectio diuitiarum, quoſdam aūt paries carnoſus. i. affectio carnalium deliciarum ſeparat & ſeiungit. Vide 1. Reg. 21. Separati ſunt ita & diuiſi, vt non remanerent duo pariter. Boni autem ſine aliquo medio ſe coniungunt. Iuncti ſunt pariter &c. Vel dic q̃ quidam ſe amant nullo intermedio, ſicut boni, & alij ſe coniungunt & diligunt aliquo intermedio, ſ. carnalitate vel diuitijs &c. ſicut ſupra: quia ſicut dicitur Lucæ 6. Pec
4 catores diligentes ſe diligunt. ¶ Grana variantur ſecundū formam: quia alia rotunda, alia triangula, alia oblonga, alia quadrata, ſed omne granum longū ſemper eſt in vna parte fiſſum, ſecundum Ariſtot. ibidem. Sic verè boni variantur, quia quidam ſunt rotundi per obedientiæ velocitatem, alij oblongi per perſeuerantiæ longanimitatem, alij quadrati per quattuor virtutes cardinales, alij triangulares per tres virtutes theologicas. Adiunge iſtud ſi vis ſupra eum. S. t.

De Gith ſeu Nigella. Cap. 77.

1 GITH ſeu nigella eſt herba nigra, quæ cum frumento naſcitur, quæ virtutem habet diſſoluendi & conſumendi. eſt enim calida in tertio gradu, formā habet quaſi triangularem, & in multa quantitate ſumpta interficit comedentem, abortum etiam facit & procurat, vt dicunt Dioſco. Plin. & Ariſto. Sic verè cum tritico, id eſt cū viris iuſtis in agro eccleſiæ vel religionis eſt quandoque mixta nigella. i. aliquis inſolens & peccator, qui nigri coloris dicitur quantum ad malam conuerſationem, triangularis quātum ad mutabilem conditionem, quia nunc in vno latere, nunc in alio. Et iſte virtutem habet diſſoluendi & diſiūgendi, ſ. per charitatem fęderatos, per detractionem & per verborum relationem: quia. ſ. verborum relatores, alios ab alijs ſeparāt & diſiūgunt, quia vir linguoſus ſeparat principes. Prouer. 16. Conſumit. n. & occidit per detractionem & diffamationem. Iſte ēt quo ad mala exempla eſt alijs mortiferus, ſi ſumatur per imitationem vel per ſuæ ſocietatis frequentationem: quia. ſ. per ſua mala verba & exempla facit alios a fœtu boni concepti propoſiti abortire. ideo dicitur Eſai 59. Qui comederit de ouis eorum morietur. Vel dic q̃ gith eſt bonus religioſus, niger per humilitatem, ca-
2 lidus per charitatem, triangulus per triplicem virtutē, & multum medicinalis per vitæ & doctrinæ & exempli ſanctitatem. ¶ Gith eſt genus leguminis quod dulcorationis gratia ſpargit in pane, & eſt herba calida, apertiua, diſſolutiua, virtutem habens plurimā medicinæ. Talis eſt pietas, quæ calefacit per charitatem, diſſoluit per compaſſionem, aperit per affectionem & deuotionem, & valet in medicina, ſcilicet contra vitia & peccata: quia pietas ad omnia valet 1. ad Timo. 4. Vel dic totum de charitate vel humilitate.

De Ilice. Cap. 78.

ILEX eſt ſpecies quercus glandifera, cuius fru- 1
ctus ſm Pli. multas reficit nationes. Nam (vt dicit idem) antiquitus viuebant hoīes glande antequā vſus frumenti eſſet inuentus. Hic eſt mundus, cuius fructus, ſ. diuitię & deliciæ, multos nutriunt & reficiunt: quia multi ſunt qui tantūmodo bonis temporalibus nutriuntur, & maximè porci. i. delicioſi & carnales. Antiqui ēt. i. patres veteris teſtamenti, iſtos fructus diligebant & acquirebant. Patet in Abraam, Dauid, Salomone, Iob & cæteris, qui fuerunt ditiſsimi, & hoc quia adhuc non venerat vſus farris. i. bonorum ſpūalium & æternorū, vel vſus etiam farris. i. ſacramenti altaris Chriſti. Sed verè q̃a modo poſſumus inuenire frumentū. i. delicias vitæ æternæ, & bona ſpūalia, vel ēt corpus dñi in altari, ideo tales glandes. i. bona temporalia amplius comedere non debemus. Vel dic q̃ far & eucharistia &c. per omnia ſicut ſupra. Vel dic q̃ glandes ſunt ſcientiæ legales vel phyſicæ, far autem eſt ſcientia diuina, qua modo debemus vti: quia. ſ. quamuis nos aliū dum eſſemus ſeculares, vteremur glādibus. i. ſcientiis ſecularibus, modo tñ q̄ facti ſumus religioſi, eccleſiaſtici & prælati, debemus vti farre. i. ſcientia ſacræ ſcripturæ. pſal. Adipe frumenti ſatiat te &c. ſicut ſupra. Sapientia. n. modo ædificauit ſibi domum, ſ. eccleſiæ, poſuit menſam, miſcuit vinum &c. Prouer. 9. ¶ Ilea eſt arbor pro-
fundę radicis, corticis duri & ſpiſsi, magnæ rotunditatis, ramo- 2
ſitatis & vmbroſitatis, magnæ eſt etiā ſoliditatis, & imputribilis firmitatis, ſm Pli. Talis eſt per oīa vir perfectus, & maximè prælatus: quia radices fidei debet habere pfundas & benè fixas & firmas, corticem etiam. i. exteriorē apparentiā debet habere groſſam & rudem: quia nō debet eſſe in veſtibus curioſus vltra q̃ deceat exigentiā ſui ſtatus. Debet ēt eſſe ramoſus p bonas affectiones, fœcundus per bonas operationes, vmbroſus p bonorum exemplorū dationes, & per tēporalium bñficiorum conſolationes: quia vmbra eius. i. eminentia ſui ſtatus debet viatores recreare & confortare, vel vmbra. i. bonis ſuis temporalibus debet pauperes confortare, vt dicatur illud Dan. 4. q̃ ſub vmbra eius habitabant oēs beſtiæ terræ. Et hic debet eſſe ſolidus p conſtantiæ firmitatē, & imputribilis p perſeuerātiæ longanimitatē: quia nunq̃ debet putrefieri per pctm̄, ſ. interrūpendo bonā vitā & ſanctitatē. Vnde Amos 2. Altitudo cedrorū altitudo eius, & fortis ipſe quaſi quercus &c. ¶ Ilea eſt lignū for-
tē, durabile, & quaſi imputribilē. Nā truncus eius ſub aqua & 3
terra defoſſus, in ſoliditatē, lapidis induraā, & q̃to lōgius ibi ſteterit, tāto efficitur magis durus, & iō de talibus lignis ſolebant in tēplis deorū & in palatijs regū fieri imagines & colūnæ, vt dicit Pli. Talis debet eſſe bonus Chriſtianus, & maximè eccleſiaſticus: q̃a verè debet eſſe fortis per firmitatē & cōſtantiā, durabilis & imputribilis p perſeuerantiā. Nā licet in aqua & fluxu tribulationū poſitus fuerit, nūq̃ tñ debet ibi putrefieri p impatientiā vel murmurationē, vel aliud pctm̄, ſed magis per firmitatē cōſtātiæ fortius indurari. Iob 38. In ſimilitudinē lapidis durantur aquæ. Et iō de talibus viris perfectis, fortibus, & ad tribulationes duratis, fiebant antiquitus in tēplo Dei. i. in eccleſia, imagines & colūnæ. i. prælati: qui debent eſſe imagines repræſentādo vitā ſanctorū per ſuā bonā vitā, & debēt eſſe colūnæ, ſ. Chriſti ædificium ſuſtētādo. Figura Exo 26. vbi in tēplo tabernaculi erant columnę de cedro &c. Vide & expone. Vel vide de duabus columnis 3. Regum 7. & 2. Parali. 4.

De Iuſquiamo ſeu hyoſcyamo ſecundum paritiores. *Cap. 82.*

IVSQVIAMVS eſt herba peſtifera & vene-
1 nuſa,ſomnú pronocans,& murté inducés, ſi qa
ea indebitè vſus fuerit. Nam comeſta vel bibita
mentem alienat,& inducit inſaniam & furnrem.
ſemen eius eſt nigrum, mortiferú & peſsimum.
ſomnum.n.inducit, & præ frigiditate caloré ex-
tinguit,vt dicit Iſido.& Dioſc.flores habens purpureos ſeu al-
bos. Talis eſt per nia mundus,quia verè ipſe eſt peſtifer & ve-
nenoſus.licet.n.habeat flores albos & purpureos.i.licet videaẽ
exterius pulcber & delectabilis,floridus & ornatus,illis tñ qui
indiſcretè eo vtuntur,ſ.ſatuis pctñribus,qui ipſum diligunt &
affectãt,eſt mortiferus & nociuus. Inducit.n.inſaniam iactan-
tiæ & vanæ gloriæ,furorem etiam iracundiæ,& ſomnum dele-
ctationis carnalis & luxoriæ,& tandem mortem æternã: quia
verè mundus primu facit fatuos dormire in delicijs, demũ eos
interficit & occidit,& calorem charitatis extinguens, vita gra
tiæ priuaẽ eos. Vnde Eſa.59. Qui comederit de ouis eorũ,mo-
rieẽ. Semen aũt iſtius ſeu fructus.ſ.mũdi diuitiæ, eſt præcipuè
venenoſus,mortiferus & nociuus.Vnde 1.ad Tim.6. Admone
diuites huius ſeculi non ſperare in Incerto diuitiarũ,quæ mer-
2 gunt hoiem in interitũ.¶ Licet iuſquiamus ſit venenoſa, vt cõi
ter,tñ ipſa multũ eſt medicinalis ei qui ea debitè nouit vti. Sic
verè licet mundus ſit malus,qui tñ vult eo bñ vti,vtilis & pro-
ficuus inuenitur. Vitiũ.n.non eſt in opibus,ſed in vſu,ſm Hie.
3 ¶ Iuſquiamus eſt herba habẽs folia pinguia,mollia, lata & ma
gna,flores purpureos & albos,ſemẽ nigrum & mortiferum, &
quaſi oĩbus animalibus venenoſum,ſm Dioſc.& Iſid.Talis eſt
luxurioſus: quia folia eius.i. exterior conuerſatio mollis eſt &
delicata,pinguis & carnalis.Flores etiam eius.i.exteriora veſti
mẽta ſunt purpurea vel alba.i.precioſa & curioſa, quia iſti con
ſueuerunt eſſe curioſi. Semen autem eius.i. ſua mala verba &
opera & exempla quæ ſeminat vndequaq;, alijs ſunt venenoſa
per malum exemplum & per malam ſuggeſtionẽ.Conſtat.n.ꝙ
per verba & exempla talium multi ſpũaliter & æternaliter mo
riuntur. Vel dic ꝙ hic eſt hæreticus,qui licet habeat flores con
uerſationis pulchros, folia etiam loquutionis mollia & pia,ſe-
men tñ ipſius.i.doctrina comedentibus.i.credentibus eſt vene
num,quia comedentes.i.audiẽtes,per errores inuenenat & oc
cidit: quia ſicut dicitur 1.ad Corin.15.Corrumpunt bonos mo
4 res colloquia praua.¶ Iuiſquiamus habet ſemẽ venenoſum, &
herba eſt mortiſera in Perſide vel Ægypto vt cõiter, veruntñ
in Hieruſalem vel Iudæa poteſt innocuæ manducari,ſm Ariſ.
Sic verè licet homo ſit peccator & vitioſus, & per mala verba
& exempla alijs venenoſus & pernicioſus, tñ qñ eſt in Hieruſa
lem(quæ interpretatur pacifica).i. in bona ſocietate & pacifi-
ca,tunc bonus & innocuus inuenitur.In terra bona plãtata eſt
vt faciat fructum.Ezec.17.Vel dic ꝙ licet homo in mundo fue
rit venenoſus,tñ qñ conuertitur ad Hieruſalem.i.ad religionẽ
vel ſtatum eccleſiaſticum,tunc ibi innocuus debet effici ſeu bo
nus.¶ Iuſquiami ſemen cibus eſt paſſerum, tñ eſt mors omniũ
5 animalium aliorum,ratio eſt: quia ſm Ariſt venæ paſſerũ ſunt
ſtrictæ,& ideo fumus iuſquiami non põt tranſire de ſtomacho
ad cor,& ideo no nocet ſibi.ſed venæ aliorum animalium ſunt
latæ,per quas fumus ille mortiferus ad cor aſcendit, & ita cor
mortificat & occidit.Sic verè diuitiæ q̃uis ſint venenoſæ & no
ciuæ aĩalibus.i.illis qui habent venas cõſcientiæ latas,& q con
ſcientiam habent largam(& hoc quia in talibus fumus iuſquia
mi.i.amor diuitiarum aſcendit ad cor, & ipſum per auaritiam
inficit & corrumpit) paſſeribus tamen.i. illis qui habent venas
ſtrictas,id eſt conſcientiam ſtrictam,non nocet,& hoc quia fu
mus iſte,ſ.amor diuitiarum,ad cor eorum non aſcendit. Vnde
ãlli habent iuſquiamum in ſtomacho non in corde.i. iſti habẽt
diuitias non in animo ſed in domo, iuxta illud Pſalm. Diuitiæ
ſi affluant,nolite cor apponere.

De Caſtanea. *Cap. 83.*

KASTANEA eſt arbor multũ vtilis: quia lignũ
1 valet ad ædificiũ,fructus eius ad cibum, & folia
cum cortice ad medicinam, & ſi kaſtanea eſt ex-
ciſa,iterum reuenit & creſcit,ſm Iſidor.Talis eſt
vir iuſtus, quia lignum.i.interior anima valet ad
ædificandum ciuitatem Hieruſalẽ i.paradiſum,& fructus eius
.ſ.opera,foliá eius.i.verba,cortex eius.i. conuerſatio & exẽpla
valẽt alijs ad eos ſpũaliter nutriendos & medicandos.Erũt fru
ctus eius in cibum &c.Ezec.47.¶ Fructus kaſtanæ in quadam 2
theca exterius ſpinoſa & aſpera ſunt incluſi, intus autẽ iterum
quadam pelle nigra ſunt cooperti,calidi ſunt & ſicci,dulces &
nutritiui,& maximè qñ ſunt in aqua vel igne cocti. Theca iſta
eſt religio,quæ exterius eſt ſpinoſa per pniæ aſperitatẽ.fructus
ſunt religioſi,qui intus ſunt ſub pelle nigra.i.ſub humilitate,&
ſub nigra pelle.i.ſub humili habitu & cõuerſatione.ꝙ maximè
expone de monachis nigris ſub iſta dico pelle debent eſſe albi
per caſtitatem,calidi per charitatem,ſicci per abſtinẽtiæ auſte
ritatem,dulces per benignitatem,nutritiui per vitæ, doctrinæ
& exẽpli ſanctitatẽ, & maximè qñ in igne charitatis vel in ca-
mino tribulationis & pauptatis,vel in aqua deuotionis & pie-
tatis cocti fuerint vel bulliti: quia tunc melius ꝓficiunt come-
denti.i.imitãti.Pſa.Trãſiuimus per ignẽ & aq̃.Vel ſi vis expone
de quolibet iuſto, & per exteriorem corticẽ intelligo aſperam
conuerſationẽ &c.¶ Qñ kaſtanea in igne decoquitur, ſemper 3
eſt incidenda in vna parte, & aliquid de cortice ſibi mouẽdũ,
vt ſic fumus ꝑ ignẽ gñatus valeat euaporare, alioqnin ab igne
reſiliet,& tonitruũ faciet & clamorẽ, & ita cõminueẽ & cõfrin
getur,ꝙ ad nihil amplius vtilis erit.Sic verè qñ hõ in igne pau
pertatis & aduerſitatis coquitur & aſſaẽ, oportet ꝙ ſit apertus
per cordis deſiderium & affectionẽ,& fumus orationis exinde
exiret & exeat per deuotionẽ,& ſic nõ frangeẽ per impatiẽtiã
& deſperationẽ,ſed coquetur per correctionẽ & cõuerſionẽ &
emendationẽ.niſi aũt taliter apertus fuerit,atque taliter fuma-
uerit, tunc ignis iſtius,ſ. paupertatis vel aduerſitatis violentiã
abhorrebit,& eum ſi põt deſeret & dimittet,& ad proſperitatẽ
ſtatim ſi põt tranſibit,ſicut patet de multis mendicantibus,qui
ad religiones diuites tranſeunt,vt ignis tribulationis non ſen-
tiant nocumentum.Iſte etiam ſic igniens clamabit & tonabit ꝑ
impãtientiã & murmurationẽ,& frangetur & cõminuetur per
deſperationem. Nam qñ homo in tribulatione poſitus non eſt
apertus per ſpem & deſideriũ æternorũ,& non fumat per ora-
tionẽ,faciliter diſsipatur per murmur & deſperationẽ,& iõ bo
num eſt habere huiuſmodi fumum. Vnde Leui.16.Non morie
tur,operiente fumo oraculum. Vel dic ꝙ ignis eſt religio vel ſi
des,exitus aũt & exilitio eſt apoſtaſia &c.ſicut ſupra.¶ Kaſta- 4
nea in igne poſita,eius ſubſtãtia dilatatur, rareſit & elargatur,
& ideo pellis eius non poteſt eam continere, nec loci ſui arcti-
tudo ipſam includere vel tenere,& ideo niſi fiat ſibi via in pel-
le per apertionem,violenter exit pellem rumpẽdo, & exterius
proſilit,comminuitur,frangitur atq; perit. Sic verè qñq; acci-
dit ꝙ homo exiſtens in pelle ſua.i.in ſtatu arcto religionis, in-
flammatus igne cupiditatis vel carnalitatis,per mala deſideria
dilatatur,& ideo abhorrens eſſe in tam arcto loco & in tam hu
mili ſtatu,rũpit pellem.i.obſeruantiã regularẽ,& exterius exit
apoſtatat & recedit, & ideo vtile eſt ꝙ talibus aperiatur exi-
tus & via,& detur eis licẽtia tranſeũdi ad alios ſtatus,vel ꝙ ꝓ-
moueantur ad aliqua bñficia exteriora,ne fortè per apoſtaſiã
totũ rũpant.Vel dic ꝙ kaſtanea eſt ambitioſus: qui per appella
tiones & rixas totum collegiũ deſtruit, vt poſsit exterius pro-
moueri.Apoca.9.Exiuit fumus quaſi fornacis magnæ.

De Lauro. *Cap. 84.*

LAVRVS quę alio nomine dr̃ daphne,eſt arbor
multum aromatica,quæ nunq̃ deponit viridita- 1
tẽ: quia æſtate & hyeme ſemꝑ viret,& hæc(vt
credit vulgus)ſola inter arbores ictũ fulminis nõ
incurrit, nec ab eo percutiẽ vel crematur.Folia
eius & fructus vtiles ſunt medicinæ.Nam de baccis eius elici-
tur oleũ,quod valet contra multas & maximè frigidas paſsio-
nes,vt dicũt Iſid.& Dioſ.Talis eſt per oĩa vir ꝑfectus, qa odo-
riferos eſt ꝑ famoſitatẽ,ſemꝑ viridis ꝑ honeſtatẽ: qa.ſ.nec in
æſtate ꝓſperitatis,nec in hyeme aduerſitatis deponit virorem
floridę venuſtatis, & folia ſuæ loquutionis, fructus ſuæ tpalis
poſſeſsionis ſunt alijs medicina, qa verè boni ſuis verbis ſciũt
triſtes confortare,& ſuis diuitijs pauperes ſuſtentare.Nã de di
uitijs & baccis ſuis oleũ pietatis & elemoſynę eliquatur,a quo
pauperũ calamitas medicatur,& ideo tales ſolũ fulmeo ſenten-
tiæ æterni iudicis non ſentient,nec ab eo læderẽ vel percutie
tur,quia ſoli miſericordes a iudice æterno recipiũtur,ſicut di-
citur Matt.25.Venite &c.Nam vt dicitur Mat.5.Beati miſeri-
cordes: qa ipſi miam conſequenẽ.¶ Laurus antiquitus vocabaẽ 2
laudus a laude,eo ꝙ victores a lauro coronabantur,& cum lau-
de recipiebantur.hæc arbor non fulminatur,ſm Pli.15.ca.30.

Vnde terra vbi lauri ſunt plãtatę, vel dom⁹ vbi in ædificio ſunt
inſertę, a fulmine tuta manet, & idẽ Cæſares manere ſolebãt ſub
lauro tpe tempeſtatis. quod bñ ſupponit Ouidius li. 1. Met. vbi
inducit Phœbum loquentem lauro, ſic Poſtibus auguſtis eadẽ
fidiſsima cuſtos, Ante fores ſtabis, mediamq; tuebere quercũ.
Fuit etiam laurus in tanto honore apud veteres, q eam expen
dere non licebat in vſus inhoneſtos Nam (vt dicit) magno Io-
ui & Apollini fuit a principio conſecrata. Talis eſt arbor cru-
cis, quia verè iſta dicitur a laude, quia. ſ. laudari debet & extol-
li. Iſta.n. eſt triumphus & corona certantiũ contra vitia & ten-
tationes & tribulationes: q a nullus põt acquirere paradiſi glo-
riã, niſi p virtutẽ crucis. Iſta.n. eſt Ioui magno i. Deo patri, &
apollini ſeu ſoli. i. Chriſto ſpãliter dedicata, & iſta reſiſtit ful-
mini. i. diabolicæ tentationi, vel æternæ tribulationi: quia verè
terra cordis & domus conſcientiæ in qua arbor iſta fuerit ſemi
nata vel plãtata per deuotionem & fiduciã, & paſsionis cõpaſ-
ſionẽ, nunq̃ a fulmine æternæ mortis & futuræ iudicij ſniæ fe-
rietur, nec ẽt a fulmine. i. ab hoſtis tentationibus vel mundi tri
bulationibus deſtruetur, & idẽ Cæſares & reges. i. viri iuſti q ſe
cedũt per patiam atq; regunt, debent ſub lauro. i. ſub crucis me
moria pernoctare, quoties tempeſtatem tentationis vel tribu
lationis viderint imminere, vt ſic virtute ipſius liberent, iuxta
illud Gen. 18. Lauentur pedes veſtri, & requieſcite ſub arbore.
3 Sed de hoc vide inf. li. 14. c. 63. §. 17. & . j. libr. 15. c. 2. §. 4. ¶ Lau-
rus in viles vſos dudum non expendebatur, ſed in magnis ho-
noribus habebatur. & eſt arbor ſemper virens &c. Sic verè vir
iuſtus non debet ſe exponere vel occupare in vilibus vſibus. i.
in adminiſtratione rerum tpalium, & maximè religioſus, & q a
dudum hoc non faciebant, idẽ tũc honorabantur a ſecularibus,
ſed nunc econuerſo, cauſa contraria. & iſti debent virere &c. ſi
4 cut ſupra §. 1. ¶ Laurus ſm opinionem antiquorum valebat ad
reſponſa diuina accipienda. Vnde ſine lauri præſentia Apollo
nullotiens reſpondebat, ſm Pli. Sic verè qñ nos petimus aliqd
ab Apolline. i. a ſole, ſ. a Chriſto per orationẽ, ſi volumus q no
bis reſpõdeat per precum noſtrarum exauditionem, & per ſuę
gratiæ largitionem, neceſſe eſt q laurum. i. crucis & paſsionis
memoriã habeamus, & ſic obtinebimus quod rogamus. Figu-
ra Gen. 25. ſm magiſtrum hiſtoriarum, vbi dr̃ q Rebecca vo
lens habere diuinum reſponſum, accepit tripodem. i. laurũ, &
ſuppoſuit capiti ſuo, & agno caſto incubuit, & ſic viſiones ve-
ras vidit. Sic verè nos debemus laurum. i. memoriã crucis aſſu
mere, & agno caſto. i. virtuti caſtitatis incumbere, & ſic a Deo
impetrabimus quod oramus. Pſal. Habe fiduciã in dño, & da-
5 bit tibi petitiones cordis tui. ¶ Narrat Pli. lib. 15. c. 30. q Cæſar
Auguſtus ſemel ſub lauro ſpatiabatur, Aquila autẽ de cœlo in
gremium eius dimiſit cadere vnam gallinam albiſsimam, quæ
in ore ſuo portabat ramũ lauri onuſtũ baccis, qui de cõſilio au
gurum fuit plãtatus, & exinde venit laurorũ ſilua, de qua impe
ratores Romani poſt triũphũ ſemp fuerũt poſtmodũ coronati.
Per laurũ quæ ſemp viret, de qua coronabãtur dudum victo-
res, intelligo ſemp virentẽ immarceſsibilẽ gloriã paradiſi, quæ
victorũ vitiorũ & tribulationũ eſt ſine dubio præmiũ & coro-
na. Per Cæſarem intelligo genus humanum, per gallinam Dei
filium, per aquilam Deũ patrẽ. Qñ ergo Cæſar. i. genus huma-
num dudum requieſcebat ſub lauro. i. ſub ſpe gloriæ paradiſi,
tunc aquila Deus pater miſit gallinã albam. i. filiũ ſuũ incarna-
tũ, candore caſtitatis & innocentiæ reuirentẽ, qui pro certo in
ore ſuo portabat grana lauri. i. verba & doctrinam de gloria pa
radiſi, dicens. Regnum Dei appropinquabit. Mat. 4. &c. ſimilia.
Et idẽ talia grana. i. doctrina Chriſti, hodie ſunt plantata in hor
to eccleſiæ, ita q iam multũ ibi inuenitur de lauro i. de ſpe fu-
turæ gloriæ, ea qua victores finaliter coronantur. Apoc. 6. Da-
ta eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret data. i. pmiſſa. Vel
dic q laurus eſt crux. imperator qui ſub ea recubuit, eſt Chri-
ſtus ibi crucifixus. aquila eſt diabolus. gremium Chriſti eſt re
ligio vel eccleſia vel eius protectio. gallina eſt vir iuſtus, albus
per caſtitatem, ferẽs laurum. i. crucem in ore per deuotionẽ &
inuocationem. Quando ergo aquila. i. diabolus vel mũdus in-
uenit tales gallinas i. viros perfectos & cruci deuotos, ipſe pro
certo non lædit eos, quia non poteſt, imo in gremium impera-
toris Chriſti. i. in ſtatu eccleſiæ vel religionis ipſos illæſos deſe
rit, abijcit & dimittit, vbi a Chriſto fouentur & proteguntur. Vel
dic q gallina eſt beata virgo, quæ fuit albiſsima & caſtiſsima,
quæ verè ab aquila. i. a Deo patre ad Cæſarẽ fuit miſſa. i. ad hu
manum genus: quæ pro certo ramum lauri. i. Dei filiũ per bea
tam incarnationẽ protulit: qui baccas. i. fructus, verba & opera
pietatis, & finaliter æternæ voluptatis hominibus apportauit,
& ſic victores. i. de mundi tribulationibus & vitijs triumphan
tes honorauit, & eos finaliter coronauit. Et idẽ iſta gallina eſt fi
gurata in columba quæ venit ad arcam veſpere, ramum oliuæ
viridis portãs ſecũ. Sic vere chariſsimi colũba. i. mitiſsima bea-
ta virgo, venit in mundi veſpere ad arcam eccleſiæ militantis,
& ramum oliuæ viridis. i. ſacroſanctum corpus dñi ſecũ tulit.
Vel per arcã intelligo templum, per Noe Symeonem &c. Iſta
ẽt poſſunt dici de beatiſsima virgine gallina & matre noſtra:
quæ nos cõtinuè ſub alis ſuæ miſericordiæ fouet: quia pro cer
to iſta hodie ad Cæſarem. i. ad peccatorem ſibi deuotum per
aquilã. i. Chriſtum quotidie mittitur, ſ. ei gratiã & virtutes im-
petrando, ſibiq; per eam laurus. i. victoria contra vitia, & bac-
cæ. i. ſpiritualia alia beneficia conferuntur Luc 19 Gallina con
gregat pullos ſuos ſub alis. ¶ Secundũ Pli. li. 17 c. h. propè pon- 6
tum iuxta tumulum Amyci regis Bebrycum interfecti eſt lau
rus quæ dicitur inſana, & hoc ideo (vt ait) quia ſi quis ramum
de ea in nauem poneret, tempeſtas ſtatim inſurgebat, quouſq;
eijceretur. Si quid (inquit) ex ea decerptũ inferatur nauibus,
iurgia fiunt donec eijciatur. Pro certo tales lauri. i. inſani ſunt
hodie in mũdo multi, ſ. viri litigioſi, impatientes & brigoſi, de-
tractores, accuſatores & ſeditioſi: quia ſ. tales in quacunq; na-
ue i. in quacũq; religione, ſocietate, collegio vel patria fuerint,
ſolent tempeſtates & iurgia ſuſcitare, charitatem turbare, lites
& diſcordias generare. Prouc. 17. Semper iurgia quærit malus,
angelus autem crudelis mittetur contra eum. Neceſſe eſt ergo
q tales eijciantur & caueantur, & q eorũ ſocietas declinetur,
vt pax & tranquillitas generetur. Figurati in Iona, quo in naue
manente tempeſtas, pax eiecto fiebat. Ionæ 2. Sed de hoc vide
infra in loco ſuo li. 16. Vnde Prouc. 22. Eijce deriſorem, & exi-
bit cum eo iurgium, ceſſabuntq; lites & cõtumeliæ. Vel dic q
talis laurus eſt iniuria, quæ vbicunq; fuerit, eſt brigoſa &c. vt
ſupra & ſic de alijs vitijs. De ficu nata in lauro vide de mirabi
libus prodigiorum & arborum infra lib. 14.

De Lentiſco. *Cap. 85.*

LENTISCVS ſeu cinus arbor eſt medicinalis
calida & ſicca, folia eius labiorũ ſciſſuras & alia 1
vlcera cõglutinãt & reiungũt, fructus eius oleũ
deſudat, & cortex eius retinã quæ maſtichæ dr̃,
quæ multas habet virtutes. Nã in æſtate cortex
ſcinditur, & ſic maſtichæ diſtillat. & habet maſtichæ virtutem
conſolidatiuam & coniunctiuã: quia reſoluta cõiungit, & cõſo
lidat quicquid tãgit, ẽt gẽmas fractas, virtutẽ habet purificãdi
& cætera multa. Hæc arbor eſt Chriſtus, ramoſus p bonas affe
ctiones, medicinalis per bonas operationes, calidus n. eſt p cha
ritatem, ſiccus per pœnitentiæ auſteritatem. Nam folia eius. i.
verba habent vim coniunctiuam & conſolidatiuam labiorũ. i.
verborum aliorũ; quia ſi labia noſtra ſunt vlceroſa per inſolen
tiã & leuitatẽ, adhibeamus folia eius. i. verba Chriſti, cogitado
ſ. qualiter & quõ eſt locut⁹, & ſic poterimus ſanare verba nra.
Folia eius ad ſanitatem. Eze. 47. Fructus eius. i. ipſius opera di
ſtillant pro certo oleum pietatis, quia oĩa Chriſti opera aſſluũt
pietate. Patet de Zachęo Lu. 19 de Magdalena Lu. 7. de adulte
ra Ioannis 8. Manus meæ diſtillauerunt myrrham. Can. 5. Cor
tex etiam eius. i. ſui corporis humanitas maſtichem. i. ſuũ pre-
cioſum ſanguinem nobis fudit, qñ ſ. in æſtate & feruore paſsio
nis ſciſſus & apertus fuit, lancea. ſ. & clauis. qui pro certo bñ di
citur maſtichæ, quia. ſ. ſemper debet per deuotionẽ maſticari,
qui etiam dr̃ eſſe gummi medicinale & precioſum, quia. ſ. puri
ficauit Adam a peccato, & lapides precioſos. i. ſanctos patres
fractos & depreſſos in inferno redintegrauit & cõiunxit. Nos
etiam ſi fracti fuerimus per peccatum, maſtiche iſta, ſcilicet
ſanguis Chriſti, reparat & reiungit. Solidabitque &c. vide 1.
Petri 5. Vel dic q cinus eſt beata virgo, cuius folia &c. ſicut ſu
pra, & cuius fructus. i. Chriſtus nobis emanat oleum pietatis.
Fructus eius dulcis. Cant. 2. Vel dic quòd cinus eſt crux, quæ
perforata ſtillat maſtichem. Vel dic q cinus eſt vir perfectus,
& maximè prælatus, ſ. ramoſus, calidus, & medicinalis &c. ſi-
cut ſupra. cuius folia. i. verba debent ſciſſos & vlceroſos pecca-
tores ſanare per prædicationẽ & eruditionẽ, & fructus eius. i.
diuitiæ debent emittere oleum piarum eleemoſynarum, & cor
tex eius i. exterior cõuerſatio & operatio maſtichem dulciflu ę
pietatis vel benignitatis vel charitatis diſtillare, quæ fractos, di
uiſos & diſcordes conſolidet atq; vniat per concordiã & amo-
rem. ¶ Secundum Plin. cinus eſt arbor alta, & in multas partes 2
diuiſa,

diuiſa, ſpinoſa. fructus eius mire rubens eſt quādo eſt maturus, cuius ſuccus ſanat fluxus mulierum. Talis eſt crux, quæ ſpinoſa eſt & aſpera. Per multas tamen mundi partes hodie per fidē eſt diuiſa, & ita alta, q coelos tangit. Altitudo eius vſque ad cœlum. Dan. 4. Cuius fructus fuit Chriſtus ibi pendens, rubicundus & ſanguineus. Succus autem eius. ſ. ſanguis Chriſti, ſanat fluxum vitiorum a mulieribus. i. a uiris peccatoribus imperfectis. Vnde Chryſoſtomus in ſermonibus Homelia 5. Crux inualidorum virtus, crux ægrotantium medicus, crux emūdatio leproſorum, crux laborantium requies, crux eſurientiū panis.

De Lilio. *Cap. 86.*

1 LILIVM eſt herba viridis, florem habens candidum more lactis. Nam de radice procedit haſta interdum triū cubitorū, & de ſummitate pendet flos ſuperius ſe dilatans, & inferius ſe inclinans, more cāpanellæ reſupinæ. Flos iſte ſex habet folia candida, pinguia & mollia, odorifera, medicinalia, intus autem habet ſemen aureum, quod continet ſeptem grana. Radix autem lilij, folia & flos, ſunt multiplicis medicinæ, ſicut dicunt Plin. Dioſco. & Iſid. Chariſsimi, lilium ſignificat eccleſiam, cuius ſtipes ſignificat officia & dignitates. Flos autē eſt prælatus: qui debet eſſe albus per caſtitatem, lenis per benignitatem, pinguis per pietatem, dilatatus per charitatem, ſuperius apertus per cœleſtium deſiderium & affectionem, inferius autem inclinatus per humilitatem & ſubiectionem, odoroſus debet eſſe per bonæ famæ diffuſionem. Florete flores, ſicut lilium date odorem. Eccl. 39. Et iſte debet habere ſex partes: i. ſex opera pietatis, quæ in iſto verſu continentur. Veſtio, poto, cibo, recollego, viſito, condo. Et intra ſe debet continere colorem aureum charitatis, & ſeptem grana. i. ſeptem dona ſpūſſancti, vel etiam ſeptem virtutes quæ ſeptem vitijs mortalibus opponuntur. Vnde Eſa. 4. Apprehēdent ſeptem mulieres virum vnum. Et ſicut flos lilij integri redolet, fractus autem fœtet, ſic vir iuſtus & maxime prælatus, ſi ſit integer per continentiā, tunc redolet per bonam famam, ſi autem fractus fuerit per luxuriam, tunc valde fœtet per infamiam. Vnde Exod. 5. Fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone. Et ſicut iſte flos a parte inferiori eſt clauſus, à parte verò ſuperiori folia eius expanduntur, & inferius recuruantur, ſic verè iuſtus quo ad inferiora & terrena debet ſe claudere, & nihil terrenum diligere, nec ad aliquid mundanum ſe debet per deſiderium aperire. Mat. 6. Clauſo oſtium tuum ſuper te. Superius vero, ſ. ad bona cœleſtia & æterna debet affectio dilatari, & ad Dei cognitionem & amorē & dilectionem ſpiritualiter elargari. 2. ad Corin. 6. Os noſtrum patet ad vos o Corinthij: cor noſtrum dilatatū eſt. Quia reuera mentis in Deum dilatatio facit omnia inferiora parua videri, & quicquid creatum eſt, modicum reputari, ſicut patet per Greg. 2. dial. vbi ait q animæ videnti Deum, anguſta eſt omnis creatura. quamlibet etenim parum de luce creatoris aſpexerit breue ei fit omne quod creatum eſt: quia ipſa luce viſionis intimæ mentis laxatur ſinus, tantūq; expanditur in Deo, vt ſuperior fiat omni mundo. Ad quod adducit idem exemplū de beato Benedicto, cui ſub vno radio totus mundus oſtenſus eſt, qđ. ſ. factum eſt dilatatione interiorum, non coarctatione elementorum, quo. ſ. modo cœli legūtur aperti fuiſſe Petro, Stephano, Ioāni, & Ezechieli. Talis etiā flos, ſ. hō iuſtus, ex tali manus dilatatione debet in ſeipſum reflecti, & per ſui conſiderationē in vilitatem propriam incuruari, & per cōſiderationem cœleſtiū ad meditandum quam indignus exiſtat, debet mentaliter inclinari; Eſa. 51. Incuruare vt tranſeamus. Vel etiam ſi vis dic q iſti particulares floſculi affectiones deſignāt, quæ modo prædicto ſunt ſuperius dilatandæ, inferius claudendæ, & in poſterius recuruandæ. Et ſicut flos quanto altius eſt in ſtipite, tāto inferius inclinatur, ſicut dicit idem, ſic verè bonus homo quanto altius eleuatur quo ad dignitatem, tāto inferius inclinatur per humilitatem. Quanto maior es, humilia te in omnibus. Eccle. 3. Vel dic q flores lilij ſignificāt viros iuſtos & perfectos: qui ſunt flores eccleſiæ, & expone per omnia ſicut ſupra. Vel dic de beata virgine, & adiunge. S. pe.

2 ¶ Lilium quo ad omnes partes ſui eſt medicinale. virtutem. n. habet apoſtematum maturatiuam, doloris mitigatiuam, faciei mundificatiuam, duritiei remollitiuā, pororum aperitiuam, compactorum diſſolutiuam, humorū repercuſsiuam & repreſsiuam, veneno contrariatiuam, & vulnerum ſanatiuā, ſi uis lilio debitè vti, & eius diuerſas partes diuerſimode applicare. Talis eſt gratia Dei: q a verè dolorē tribulationum mitigat per ſpei conſolationem, faciem intellectus mūdificat per puræ ablutionem, poros cordis & oris aperit per laudem & cōfeſsionem, apoſtemata. i. peccata maturat p cōtritionem, duros & crudeles remollit per compaſsionē, cōpactos & obſtinatos reſoluit per compunctionem, tumorem ſuperbiæ reprimit per humilitatē, & vlcera luxuriæ ſanat per caſtitatē, & venenis pctōrum obuiat per charitatē, quæ. ſ. ſecū non compatitur aliquod pctm̄ mortale. Iſta ergo pōt dicere illud Cant. 2. Ego flos campi, & lilium cōuallium. Et ideo Eccl. 50. Sicut lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ.

3 ¶ Lilium aliud eſt domeſticum, aliud ſilueſtre. domeſticorum autem aliud habet flores candidos, aliud rubeos vel purpureos. Oīs ergo flos lilij odore eſt ſuauis, colore delectabilis veruntn̄ q̄diu eſt integer, redolet, ſi aūt fractus fuerit, fœtet. flos aūt lilii ſex habet folia. Talis eſt per oīa virtus caſtitatis: quia aut eſt mere candida quo ad ſtatū virginalem, aut purpurea quo ad ſtatū vidualem, aut rubea quo ad ſtatū coniugalem. Prima eſt puriſsima, ſecunda purior, tertia pura. Oīs tn̄ flos lilii. i. oīs caſtitas hoīs qn̄ eſt integra, tunc redolet per bonā famam, ſi aūt fracta fuerit per luxuriā, tūc fœtet per infamiā. Flos aūt iſte lilii, ſ. caſtitas, diſtinguitur in ſex folia vel ſex partes: q a. ſ. ſex ſunt partes caſtitatis, contra ſex partes luxuriæ & fœditatis, vna cōtra fornicationē, alia cōtra inceſtum, tertia contra adulteriū, quarta cōtra defloratione, quinta contra ſacrilegiū, ſexta contra naturā, & ſic diuerſimodè variatur flos caſtitatis. Vel dic q iſte flos caſtitatis habet ſex folia. i. ſex ſpeciales virtutes, quæ ſemen ſuū. i. virtutē ſuā & meritū cuſtodiūt, quæ ſunt abſtinentia, occupatio, lectio, contēplatio, ſenſuū cuſtodia, occaſionū fuga. Vel dic q ſemen aureū eſt charitas vel ſapiētia diuina, quæ ſeptē grana. i. ſeptē dona ſpūſſancti continet: quia verè iſta ſemper vult habere circa ſe ſex folia alba pinguia. i. ſex opera pietatis, cum albedine caſtitatis, nam vt dr̄ Sap. 7. Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculū ſine macula.

4 ¶ Lilium habet radicē ex multis bulbis, ſicut alliū, in qualibet aūt coſta eſt vis ſeminaria, ita q de qualibet pōt pduci plāta, vt dicit Ariſto. Radix iſta eſt eccleſia vel religio, vbi plures bulbi. i. plures bonæ perſonæ vniuntur & iunguntur per charitatē & cōcordiā. In quolibet n. fideli eſt vis ſeminaria. i. gr̄a vel charitas, virtute cuius pōt produci planta. i. aliquod bonū opus, meritū ſeu virtus &c. vide ſupra de allio.

5 ¶ Si haſta lilii curuetur & operiatr̄ terra, ita tn̄ q hoc ſit anteq̄ ſemen eius aperiatur, & q radix eius non eradicetur, infra paucos dies inuenies q quilibet nodus haſtæ germinauerit, & q ea quolibet proruperit vnus bulbus ſeu coſta, quod eſt mirū valde vt dicit Ariſ. Haſta iſta eſt bon9 hō habēs plures nodos. i. plures bonas affectiones & iō ſi talis incuruetur p humilitatē, & terra. i. memoria mortis cooperiatur, tunc ex quolibet nodo. i. ex qualibet bona affectione creſcit & oritur vnus bulbus. i. vnum bonū opus. Vnde Ioan. 12. Si granū frumenti cadens in terrā mortuū fuerit, multum fructū affert. quia Iuſtus germinabit ſicut liliū, & florebit in æternum ante dn̄m.

6 ¶ Si ſtipes lilii a radice abſciſſus fuerit, tunc flos eius dirigitur: quia humor ſe expandit ad ſuperiorē partem plantæ, & ſic dilatatur floſculus, & albeſcit. Si aūt herbæ argilloſæ fuerit infixus, tunc diutius conſeruatur, quia glebæ humore flos infixus diutius perſeuerat, vt dicit Ariſt. lib. de plantis. Talis eſt bonus religioſus, & maximè quicunq; vir perfectus; quia cum fuerit abſciſſus & ſeparatus, abſtractus & ſeiunctus a radice. i. a mundo per eius contemptū, tunc verè flos eius. i. interior affectio incipit dilatari per charitatem, & albeſcere per caſtitatē, & maximè qn̄ in gleba humida. i. in humore pietatis, vel in gleba terræ. i. in memoria mortis fuerit inuolutus, nam tunc perfectius germinat & albeſcit. vnde Matth. 6. Conſiderate lilia agri quomodo creſcunt.

7 ¶ Lilium non habet vim ſeminariam in ſemine ſed in radice, alliū aūt & cœpe non tantum in radice, ſed etiam in ſemine habent vim ſeminariā, vt dicit Ariſtot. Sic boni & ſimplices & perfecti intus in radice cordis tantum habent ſemen charitatis & bonitatis. i. in corde & affectione, perfecti autem homines qui more allii ſunt ferui di per charitatem non tantū intus, ſed etiam exterius in opere & locutione.

8 ¶ Flos lilii eſt aſpectu delectabilis; odore ſuauis, intus continens ſemen aureum, & eſt multum medicinalis candidus, purus, & mollis. Sic eſt beata virgo, quæ ſemen aureum, id eſt Dei filium in ſe continuit & portauit, quæ ſeptem granis. i. ſeptem donis ſpiritus ſancti eſt dotata, candida etiam per caſtitatem &c. Vide per omnia ſicut ſupra de prælato vel viro perfecto. Et nota quomodo habuit ſex folia, id eſt ſex virtutes quæ cuſtodiunt caſtitatem.

De Lactuca. *Cap. 87.*

1 LACTVCA eſt herba de facili digeſtibilia, bo-
num generans ſanguinem, & ardorem ſtomachi
refrigerans. in viris luxuriā reprimit, in mulieri-
bus lac augmētat, & ideo dicitur lactuca, a lacte
vt dicit Iſidorus humorem etiā continet lacteū,
& frigida eſt & humida, humorem venereum congelat, & ma
ximè ſi ſit antiqua. ſemen etiam eius ſepius in potu ſumptum,
idem operatur, vt dicit Dioſc. Chariſsimi, talis eſt bona doctri-
na ſimplex: quia bonum ſanguinem. i. bonas affectiones gene-
rat, ardorem concupiſcentiæ refrenat, & in mulieribus. i. in ſim
plicibus ſecularibus lac miſericordiæ adminiſtrat, in viris au-
tem. i. in perfectis & religioſis ſemen. i. actus luxuriæ refrenat.
Vel idem dic totum de gratia. Eſa. 55. Accipite ſine argento vi-
2 num & lac. ¶ Lactuca agreſtis multum eſt amara, menſtrua ſā
prouocat, & humores crudos expellit, vt dicit Dioſc. Talis eſt
contritio: quia licet ſit amara & compungens, tamen humores
crudos. i. vitia & peccata expelli facit p̄ cōfeſsionē. vnde Exod.
12. Cum lactucis agreſtibus comedetis illud. Et ſicut lactuca
humorem lacteum emittit, ſic contritio pietatem & Dei gratiā
3 procurat. ¶ Eſt ſpecies lactucæ ſm Plin. lib. 20. c. 7. quam caprī
nam vocant, quæ ſponte naſcitur: qua proiecta in mare, proti-
nus necātur piſces qui ſunt in vicino. Talis eſt peccator, & ma-
ximè hæreticus, qui per ſe corrumpitur, & in vitia generatur
Iob. 34. Qui quaſi de induſtria receſſerunt a Deo. Quia verè ſi
talis in mari. i. in aliqua ſocietate ꝓiiciatur, ſtatim quicquid eū
tangit. i. omnes illi qui eius ſocietatem frequentant, corrūpun-
tur & moriuntur, ſ. per eius mala verba, opera & exempla. Vn-
de Numeri 19. Quicquid tetigerit immundus, immundum fa-
ciet. Hoc etiam patet maximè in luxurioſis &c. Vel per iſtā la-
ctucam accipe malam & hæreticam doctrinā &c. ſicut ſupra.
4 ¶ Eſt quædam ſpecies lactucæ dicta Hieracia ſm Pli. lib. 20. c.
7. quam accipitres ſcalpunt, & de ſucco eius facta ſuccoſā ocu-
los liniunt, & ſic viſum recuperant. Sic verè ſi viſus fidei vel diſ
cretionis in nobis fuerit hebetatus, oculum cordis ſucco ſacrę
ſcripturæ inungamus, & ſic clare videbimus & cernemus.
Apoc. 3. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas. vel per lactu-
5 cam intelligo pœnitentiam &c. ¶ Semen lactucæ domeſticæ
vel ſilueſtris in cibo vel potu ſumptum, venerem reprimit, ta-
men oculos lædit ſi ſepius aſſumatur. ſua enim frigiditate calo-
rem mortificat, & ſemen congelatur, & ideo generantibus eſt
nociua, corpuſque pollui non permittit, ſi in cibo ſæpius aſſu-
matur. Lactuca eſt herba frigida, & ſignificat Chriſtū: qui fuit
frigidus per caſtitatem, & ſemen eius. i. Chriſti doctrina facit
hominem caſtum, & ardorem concupiſcentiæ, luxuriæ & aua-
ritiæ refrenat. Vel dic ꝙ lactuca eſt beata virgo, lactea per pie-
tatem, frigida per caſtitatem, humida per benignitatem, cuius
ſemen, id eſt gratia facit hominem caſtum &c.

De Lappa. *Cap. 88.*

1 LAPPA eſt herba cū foliis magnis & latis expan
ſis circa terram, habens quædam capitella rotun
da & ſpinoſa, quæ veſtibus tranſeuntium faciliter
adhærent, & ideo græcè dicitur philanthropos,
quaſi amans hominem, quia. ſ. amare videtur ho-
minem, ex quo faciliter ſibi adhæret, ita ꝙ vix a veſtibus eradi-
tur. Folia eius ſunt horribilis ſaporis & odoris, & naſcitur cir-
ca muros, ſm Iſido. libr. 17. Talis eſt peccator, quia folia. i. ver-
ba habet magna & lata per iracundiam & loquacitatem: quia
in ore fatui inenarrabilia verba. Eccleſi. 55. Amara tamen ſunt
per detractionem, punctionem & iniuriam, fœtida per inhone
ſtatem & luxuriam, ꝓcirca terram. i. circa bona mundi expanſa
per auaritiam: quia tales valde libenter loquuntur de terrenis
deliciis vel diuitiis, de luxuria & detractione, & de aliorum vi
tijs. vnde Ioann. 3. Qui de terra eſt, de terra loquitur. Et ideo,
1. Ioan. 4. Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo loquunt̄, & mun
dus eos audit. Iſti etiam multa habent capitella. i. diuitias, quæ
2 pro certo ſunt ſpinoſæ, & ſpinis a Chriſto comparatæ. Lucæ 8.
quia cor ſuis ſollicitudinibus lacerāt atq; pungunt̄, & de facili
adhærēt. ſ. ad hoīs deſiderium & affectionem: quia faciliter dili
gunt̄ & appetunt̄. Lappa & tribulus in tabernaculis eorū Oſeæ
10. Et tales circa muros & domos & circa mūdi dignitates &
officia cōmorantur. Vel dic ꝙ lappa eſt mundus, capitella eius
ſunt ſeculares & falſi & mundani amici, qui pro certo vidētur
hoīem diligere: licet nō diligant: quia. ſ. q̄diu ipſum inueniunt
veſtitum exterioribus diuitiis & ꝓſperitate, ei adhærēt p̄ fictū
& falſum amorē multa promittentes, ipſum frequentantes, &
ei obſequentes. & ideo tales philanthropi poſſunt dici. Sed ſi-
cut lappa non adhæret homini nudo, ſic verè nec iſti diligunt
aliquem qui ſit a temporalibus denudatus. Ideo Prouerbi. 14.
Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit, amici verò diuitum
multi. Et ſicut iſta vix poſſunt amoueri a veſtibus, ſic verè fal-
ſi amici vix poſſunt eradicari a diuitibus, ſicut patet de diuiti-
bus & prælatis: qui circa ſe ſtatim habens tot adulatores, quòd
mirum eſt. Prouer. 19. Multi colunt perſonam potētis &c. Vel
ſi vis per iſtam lappā intelligo peccata, quæ faciliter adhærēt
animæ, ſed non faciliter amouentur. ¶ Lappatum duo ſunt ge- 2
nera, vtrunque tamen multum eſt medicinale, quanquam ama
rum, & valet contra multa ſecundum Dioſco. & Plat. & Plin. 3

De Lappathe. *Cap. 89.*

LAPPATHES eſt quidam cibus de quibuſ-
dam bonis herbis domeſticis confectus, vt di-
cit glo. ſuper Iudith 10. cuius virtus eſt ſingu-
laris reſiſtere ebrietati, ſi ante cibum aſſumat̄.
Ideo dicit Alexander necquam, Lappathes ci-
bus eſt, & olus componit eundem. Fit. n. de ole
re albo dulci, cuius folia ſunt inuoluta cum ſinapi & melle &
aceto, & ſi ante cibum ſumatur, ab ebrietate præſeruat, & cra-
pulam etiam compeſcit, vt dicunt Iſido & Pli. valet etiam con
tra multa alia, quia. ſ. lactis vbertatem præbet, venenum depel
lit, ſerpentes fugat. Talis cibus eſt prædicatio vel doctrina, q̄a
primo oportet quòd ibi ſit olus, id eſt ſacra ſcriptura & ſciētia.
Qui infirmus eſt, olus manducet. ad Rom. 14. Ibi etiam debēt
contineri ſinapis aſperę correctionis, acetū. i. conſideratio æter
næ damnationis, mel, id eſt promiſsio & allectio ſupernæ con-
ſolationis, & ſic ſi homo omnia iſta comederit, & per iugem eo
rum meditationem ea ſibi incorporauerit, nunquā vino in quo
eſt luxuria. i, mundanis delicijs ſopietur. Qui enim bene conſi
deraret quod dicit ſacra ſcriptura: guſtaret etiam per medita-
tionem qualis eſt ſinapis. i. amaritudo iudicij & pœna æterna,
& oleum. i. dulcedo gloriæ Paradiſi, nūquam inebriaretur vel
imbueretur mundi delicijs vel peccatis. vnde 1. ad The. 5. Qui
ebrij ſunt, nocte ebrii ſunt, nos autem qui diei ſumus, ebrij nō
ſumus. Iſta etiam lac miſericordiæ & gratiæ cōfert, peccata ve
nenoſa pellit, ſerpētibus, id eſt dæmonibus reſiſtit. Vel expone
de abſtinentia, quæ reſiſtit ebrietati.

De Leguminibus. *Cap. 90.*

LEGVMINA ſm Iſido. dicuntur ab eligendo, & 1
ſunt legumina dicta oīa grana quæ in ſiliquis clau
ſa eſui deputant̄, ſicut ſunt fabæ & ſimilia. & ſunt
legumina naturaliter cōpacta, dura & ſicca, tū p̄
decoctionem mollificantur, & eſui coaptātur, ad
decoquendū tū ſunt dura, vnde in aqua puteali nō poſſunt pfe
ctè coqui, imo pluuialis requiritur vel fontana. Licet aūt diffici
le in ſtomacho digerantur, qn̄ tū ſunt digeſta, bñ nutriunt &
& confortant. Tales ſunt mūdi pctōres: quia verè duri ſunt &
obſtinati ad digerēdū & coquendū p̄ conuerſionē & correctio
nē, verūtñ qn̄ in aqua ſacræ ſcripturæ & prædicationis ponunt̄
& igni. i. tribulationi vel pniæ exponunt̄, tunc p̄ cōpaſsionē &
cōtritionē molliunt̄, & ſic digerunt̄ & cōnectunt̄, ita ꝙ alios ſæ
pe ſuis exēplis, doctrinis & operibus, eleemoſynis & pietatibus
nutriūt & cōfortant. Vel dic ꝙ legumina ſunt opera pniæ, quæ
dura ſunt ad ſuſtinendū, verūtñ ſi quis in igne æternæ tribula
tionis (q̄ p̄ ea euadit) & in aqua ſupernæ cōſolationis (quæ per
ea acquirit̄) ea poſuerit, tūc ſibi erūt mollia & leuia, & eū ſpūa
liter nutriēt & cōfortabūt. Iō (ſm aliam lr̄am) dr̄ Eſ. 47. Habēs
carbones ignis, ſedebis ſup̄ eos, & erūt tibi in adiutorium. Fi-
gura Danie. 1. vbi pueri de ſemine Iſrael cibos de menſa regis
Nabuchodonoſor noluerunt accipere, ſed ſibi legumina elege
runt, & tū pulchriores & ſapientiores cæteris ſunt reperti. Sic
verè illi qui cibos & delicias diaboli renuunt & contēnunt &
legumina. i. bona opera pniæ eligunt, ſunt ſapientiores in di-
ſcretione, & pulchriores ī cōuerſatione, & ſuperiores in præla
tione. Dan. 1. Da nobis legumina, & ꝓba nos p̄ decē dies. ¶ Dif 2
ferūt legumina quo ad colorē & q̄titatē, figurā & ſaporē. quę-
dā. n. ſunt magna, quædā parua: quædā alba, quædā nigra q̄dā
rufa, q̄dā rotūda, quædā anguloſa, q̄dā oblōga: q̄dā dulcia quæ-
dā ſubamara, ſm Pl. Sic verè inter Chriſti fideles eſt multiplex
dr̄ia: q̄a quidā ſunt magni p̄ charitatē, alii parui per pauperta-
tē, quidā nigri p̄ humilitatem, quidā rufi per martyriū vel pniæ
auſteritatē, quidā rotundi per obedientiæ velocitatem, quidam
anguloſi

anguloſi per conſtantiæ firmitatem, qoidam oblongi per per-
ſeuerantię longanimitatem, quidam amari per contritionem,
quidam dulces per deuotionem, & ſic patet qnòd variè varian
tur. Omnia.n.membra noo eũdem actum habent. ad Rom. 12.

De Lente. *Cap. 91.*

1 Lens eſt genus leguminis, & ſcribitur eum t.ad
differentiam vermis capitis. frigidæ & ſiccæ eſt
naturæ, groſſum & melancholicum gignit ſan-
goinem, & eſt cauſa horribilium ſomniorũ, triſ-
titiam excitat & timorem, & peſſimum præſtat
corporibus nutrimentum, multas & magnas ge
nerat paſsiones ſi ea continuè quis vtatur, vt dicit Iſaac in die
tis. corpus enim deſiccat, & oculos ſumme lędit. Talis naturę
ſunt temporalia mundi bona, quia vere quando eis qois indi-
ſcretè vtuntur, groſſum ſanguinem.i.malas affectiones in eis ge
nerant, & triſtitiam & timorem: quia ſecundum Sene. Qnan-
tum acceſsimus ad ſucceſſum, tantum acceſsimus ad metum.
Vana etiam ſomnia.i. vanas opiniones & æſtimationes indu-
cunt, vtpotè quia faciunt pręſumere de longa vita, &c. ſimilia.
Multas etiam generant ſpirituales infirmitates peccatorũ: quia
corpus.i.conſcientiam deſiccat ab humore gratiæ & deuotio
nis, & oculum intellectus ſumme lædunt. Et ſicut lens (ſecun-
eundum eũ) aliquando proficit, quando.ſ.debitè & non nimis
3 quis ea vtitur, ſic mundi bona bonis bene eis vtentibus proſi-
ciunt, malis autẽ nocent: quia hæc bonis in bona, malis autem
in mala conuertentur. Eccleſ. 39. Cerebrum autem .i. imagina
tionem & intellectum replent fumo ſuperbiæ & elationis &c.
2 Vel expone totum de ſapientia mundi &c. ¶ Lens ſecundum
Plin. ſicut & omnia alia legumina, diligit aquam ante florem:
ſed poſt ſiccitatem &c. ſicut ſupra de faba.

De Lino. *Cap. 92.*

1 Linum eſt herba quæ in locis planis & humidis
vult ſeminari. in vere ſeritur, in æſtate colligitur, flo-
res habet flauos, & quædam in ſummitate capitella
vbi ſemen ipſius continetur. Primo igitur dum eſt
viride, colligitur, & poſt a ſuo ſemine carpinatur, per faſcicu-
los colligitur, & in aqua vt maturetur diu tenetur, tandem ad
ſolem deſiccatur, & poſt multis tonſionibus, carpinationibus
& lotionibus & deſiccationibus a ſuis ſuperfluitatibus depu-
ratur, & ſic partes deſiccatæ in fila extorquentur, tandem in
caldaria bullitur, & poſt iterum & iterum in aquis varijs laua
tur, & ſic per multos labores de virore ad albedinem deduci-
tur & mutatur. Linum eſt homo, qui in locis humidis.i.in mũ
di delectationib' generatur, & ibi ſeminatur & ponitur in ve-
re, id eſt in tempore iuuentutis, & exinde colligitur per mor-
tem in æſtate, quod eſt tempus ſiccum, ideſt in tempore ſene-
ctutis. Iſte ergo dum eſt viridis.i. iuuenis, a terra.i.a terrenis
abſtrahitur per eorũ cõtemptum, vel per votum religionis &
paupertatis, & tunc a ſemine.i.a diuitijs exuitur, qoia qñ pec-
cator colligitur vel cõuertitur, ſtatim & primo debet diuitias
dimittere, & pauperibus erogare, deinde debet vnus cum alio
colligari per cõcordiæ coniunctionem, & in aqua deuotionis
immergi, & ibi maturari per diſcretionem & perfectionẽ, de-
inde ad ſolem Chriſtum debet exponi per contemplationem,
tandem debet tundi per tribulationem & pœnitentiam, carpi
nari per correctionem, bolliri per contritionẽ, deinde in aqua
lachrymarum & in cinere.i. in memoria mortis tandem laua-
ri per confeſsionem, & ſic debet a ſuis ſuperfluitatibus.i.a vi-
tijs & peccatis expurgari, & ſic per multos labores pœniten-
tiæ acquirere poterit albedinem.i. pulchritudinẽ honeſtatis,
& candorem innocentiæ, puritatis & caſtitatis, & relinqoet vi
riditatem carnalitatis. Vel per albedinem intelligo gloriã pa-
radiſi, quæ per multos labores acquiritur: qoia per multas tri
2 bulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act. 14. ¶ Byſ-
4 ſus eſt genus lini quod in ægypto gignitur, quod ſecundũ Pli.
eſt cæteris nobilius & melius, quia niui in cãdore dicitur com
parari. Et de iſto fuerunt ſacerdotalia veſtimenta. Talis eſt ca-
ſtitas, quæ albiſsima eſt & puriſsima inter oẽs virtutes, & ma
ximè quando creſcit in ægypto, quæ eſt regio feruida.i.in fer-
uore pœnitentiæ: quia de tali byſſo debent pręcipuè veſtiri &
ornari ſacerdotes, illi.ſ.qui ſunt in ſeruitio Dei. Byſſus & pur-
pura indumentum eius. Prouer. 31. qnia vere tales debent ha
bere byſſum caſtitatis, purpuram charitatis, & veſtimentum
honeſtatis. Figura in lege Exod. 28. & 29. vbi de byſſo retorta
fuerunt facta indomeenta ſacerdotum, & vela templi, pul-
chra varietate diſtincta. Sic verè in eccleſia Dei ſacerdotes &
miniſtri debent ornari præcipuè caſtitate, & pulchra varieta-
te honeſtæ cõuerſationis velari, vt ſint ſicut filiæ regis in fim-
brijs aureis circũamicti varietatibus. ¶ Linum ſuper oẽs her- 3
bas eſt hominum vſibus aptũ & neceſſarium, & in plures con
uertitur vſus. Nam ex lino fiunt veſtimẽta ad induendum, ve-
la ad nauigandum, retia ad venandum & piſcandum, fila ad
conſuendum, funes ad ligandum, chordulæ ad ſagittandum, li
gamina ad connectendum, lineæ ad menſurandum, lintheami
na ad quieſcendum, cortinæ ad ornandum, ſacculi & borſę ad
neceſſaria reponendum. vnde nulla eſt herba quæ tot & tantis
vſibus coaptetur. Vere ad omnia iſta ſunt neceſſaria merita &
virtutes: quia vere iſta ſunt animæ indumenta & paramenta,
quæ eam ſeruant a frigore indeuotionis, & a pluuia luxurię, &
a vento ſuperbiæ & elationis, & a tempeſtate æternæ damna-
tionis. Vnde dicitur in Pſal. Aſtitit regina a dextris tuis in ve-
ſtitu &c. Iſta etiam ſunt vela ad nauigandum & tranſeũdum
ſine periculo mare mundi. Retia ſunt ad piſcandum & venan
dum prædam.ſ.gloriæ paradiſi. Iſta ſunt fila quibus debet ani
ma eſſe ſuta per longanimitatem, funes quibus debet eſſe liga
ta per charitatem, chordę quibus ſagittæ.i.animæ ſuperius et
tollnntur, lintheamina in quibus anima requieſcit, lineæ qui-
bus opera noſtra menſurantur, cortinæ quibus animę inuol-
uuntur, ſacculi vbi animæ reponuntur. Vel linum eſt ſacra
ſcriptura, ex qua fiunt retia prædicationis ad piſcandum ani-
mas, & funes vel ligamina mandatorum Dei, quæ ipſam vin-
ciunt, chordæ etiam quæ eam corrigunt & ſagittant &c.

De arbore loto. *Cap. 93.*

Lotos arbor eſt dulcis, cui' fructus comeſtus
aduenis patriæ oblioionem inducit, & hic ante
maturitatem ſæpe colores variat. Taliter ſe ha
bet pęnitentia reſpectu peccatoris nouiter con
uerſi. Expone.

De malo arbore. *Cap. 94.*

Malus eſt arbor ſolida ligno, rugoſa cortice,
frondium denſitate vmbroſa, fructus ſuauitate 1
iocunda, florum amenitate decora, vſui & gu-
ſtui gratioſa, in diuerſis medicinis efficax & vir-
tuoſa, & dicitur malum græce, quod eſt pomũ
latinæ, eo.ſ.q fructus eius ſit rotundus, vt dicit
Iſid. Malus vel pomus ſignificat virum perfectum, qui eſt ſo-
lidus per conſtantiæ firmitatem, cortice.i.conuerſatione rugo
ſus per veſtium vilitatem, ramoſus per bonas affectiones, vm-
broſus per bonorũ exemplorum dationes, fructuoſus per bo-
nas operationes: floridus per bonam conuerſationem, guſtui
.i. amorialiorum gratioſus per ſuam benignam conditionem,
medicinalis quoad doctrinam & eruditionem, & fructus eius
.i.opera debent eſſe rotũda.i.perfecta & alijs ſuauia & placen
tia per bonitatem & perfectionem. Et fructus eius dulcis gut-
turi meo. Cant. 2. ¶ Malus faciliter ſterileſcit, niſi putetur, & a 2
ſuis ſuperfluitatibus emundetur, & hoc quia humor arboris qui
deberet cedere in nutrimẽtum & naturam fructus, cedit in ra
morum ſterilium nutrimentum, vt dicit commentator ſuper
primum vegeta. Malus eſt prælatus, rami eius ſunt nepotes &
parentes, qui de eadem ſunt natura, vel cæteri de familia, fru-
ctus eius ſunt virtutes & merita. Quãdo ergo malus hẽt mul-
tos ſuperfluos & ſteriles ramos.i.multos malos parentes & co
gnatos vel familiares ſecum, tunc vere a fructu gratiarum &
virtutum efficitur ſterilis & infęcundus, & hoc quia humor
ſuæ affectionis vadit ad ramos iſtos nutriendos, non ad fructũ
producendum, quia.ſ. mali eccleſiaſtici non vacant nec inten
dunt quomodo bona opera & fructuoſa faciant, ſed quomodo
ramos.i.parentes, compatriotas & familiares nutriant. Vtile
ergo eſt homini q tales rami ſibi auferantur. vnde Ezech. 17.
Summitatem frõdium eius auulſit. Vel dic q nulli qui ſecum
habent multos huiuſmodi ramos, faciliter fiunt pauperes &
ſteriles, & hoc qoia rami huiuſmodi attrahũt qoanto plus poſ
ſunt humorem ſuæ ſubſtantiæ temporalis, quia.ſ.bona tempo
ralia talium tranſeunt in nutrimentum ramorum ſterilium.i.
ſuorum parentum & famulorum & nepotum, & ſic efficitur
ſterilis atque pauper, inquantum.ſ.de bonis pauperum ſuos di
tat, & iõ neceſſe eſt q oẽs tales abijciat & abſcindat. Abijce
eam

eam & proijce a te. Vel per ramos intelligo adulatores & ma-
lam familiam eorundem &c. Vel dic q malus eſt homo, rami
ſuperflui ſunt peccata, a quibus pro certo neceſſe eſt q pure-
tur & mundetur per pœnitentiam, ad hoc q fructum bonorũ
operum poſsit emittere. Sex annis putabis vineam tuam, & ſe
ptimo colliges fructus eius. Leuit. 25. Humor enim, id eſt inte
rior affectio ad talia conuertitur nutrienda. Tempus putatio-
nis aduenit. Canticor. 2. Vel per malum intelligo parentes ſe-
culares, quibus nõ eſt vtile quantum ſcilicet ad Deum, habe-
re multos filios vel parentes, quia vere humor ſuæ affectionis
3 & cætera. ſicut ſupra. ¶ Malorum vel pomorum diuerſa ſunt
genera, alia domeſtica, alia ſilueſtria, alia fructum dulcem,
alia acetoſum habent, & diuerſitas fructuum exteriorum pro-
cedit ex diuerſitate humorum interiorum. Sic multa ſunt ge-
nera hominum, quidam domeſtici & boni, alij ſilueſtres,
id eſt mali qui diuerſimodè fructum operum ſuorum emit-
tunt, quia alij fructus bonos & dulces faciunt, alij malos. Ex
fructu arbor cognoſcitur. Lucæ 6. Varietas enim fructuum, id
eſt exteriorum operationum procedit ex varietate interiorũ
humorum, id eſt affectionum, quia ſi radix ſancta, & rami. ad
Romano. 11. A corde enim exeunt (ſicut dicitur Marci 7.)
furta, homicidia & cætera ſimilia.

De Malogranata. *Cap. 95.*

1 M ALVSGRANATA eſt arbor cui' fructus ma
logranatum vel malum punicũ dicitur, & eſt ar-
bor dura & nodoſa, plus in latum quàm in altũ
ſe protendens. Fructus autem durum habet cor
ticem, & interius ſubſtantiam carnoſam, in qua
ſunt multa grana. fructus autem habet alios albos, alios pur-
pureos, alios roſeos, & cortex & fructus & flores competunt
medicinæ, vt dicit Iſidorus. libro 17. Talis eſt vir iuſtus & per
fectus, durus per conſtantiæ firmitatem, latus per charitatem,
non altus per ſuperbiam & vanitatem, ſed breuis per humili-
tatem, cuius fructus, id eſt opera ſunt incluſa in quodam du-
ro & rudi cortice, id eſt in virtute humilitatis, quæ ipſa velat
& occultat, ne exinde glorietur, quia ſecũdum Senecam: Eſto
occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Et in iſtis fructib' eſt
carnoſitas pietatis, & plura grana. i. plura merita & virtutes.
Iſte etiam habet flores. i. interiores affectiones, aliquãdo albos
per continentiæ puritatem, aliquando rubeos per iuſtitiam vel
charitatem, aliquando roſeos per patientiam & longanimita-
tem. Roſa enim quæ fricata redolet, patientiam ſignificat. Can
ti. 2. fulcite me floribus, ſtipate me malis. |Et iſte quo ad corti-
cem conuerſationis, quo ad flores affectionis, quo ad folia lo-
cutionis, quo ad fructus operationis, medicinalis & virtuoſus
inuenitur, quia ſicut dicitur 1. ad Tim 4. Omnis creatura Dei
2 bona eſt, q nihil reijciẽdum in ea. ¶ Malusgranata maximè eſt
frigoris impatiens, & flores coquuntur & depereunt faciliter
a pruina. Sic multi ſunt ita debiles in bono, q frigus aduerſita
tis, tentationis vel pœnitentiæ nequeunt tolerare, imo ad mo-
dicum tale frigus flores ſuarum bonarum affectionum, propo
ſitorum & volitionum deficiunt & ſiccantur. Vnde Iob 15. Læ
detur quaſi vinea in primo flore botrus eius & ibidem 8. Cum
adhuc ſit in flores, nec carpatur manibus, ante omnes herbas
areſcit. Vel per florem intelligo iuuentutem, quæ contra frigo
ra tribulationum vel tentationum maximè eſt debilis & ine-
3 pta. ¶ Fructus maligranatæ ſunt operti dura teſta, & interius
ſunt carnoſi, habentes multa grana, hæc licet parum nutriant,
ſunt tamen multum medicinalia. virtutem enim habent con-
fortandi, conſolandi, fluxum ſiſtendi, deſiccandi, & ſitim in fe
bribus & alias compeſcendi. huiuſmodi etiam fructus valet
contra multiplices paſsiones, ſecundum Dioſco. Talis eſt præ
dicator, quia in cortice exterioris apparentiæ debet eſſe clau-
ſus, & intus habere multa grana. i. multas virtutes & merita,
carnoſus etiam & humidus debet eſſe per pietatẽ & deuotio-
nem, & licet parũ nutriat alios. ſ. quo ad temporalem ſubuen-
tionem, vtpotè quia pauper eſt, tamen eis eſt vtilis ſpiritualis-
ter & medicinalis, quia ipſos ſuis dictis & informationibus cõ
fortat & conſolatur, & conſolidat in fide & roborat, & fluxum
in eis vitiorũ compeſcit, & eos a voluptate carnali deſiccat, &
in febricitãtibus. i. cupidis ardentibus & auaris ſitim auaritiæ
refrenat atq; ſedat, q ſicut ex iſtis pomis eliquatẽ ſuccus dele-
ctabilis guſtui, & valẽs cõtra multas infirmitates, ſic vere ſuc-
cus iſtorũ. i. doctrina q̃ ab eis emanat, valet cõtra vitia & pctã.
Vel dic q pomũ iſtud ſignificat ſacram ſcripturam, quæ licet
ſit exterius rudis quo ad literã, interius tamen eſt granoſa quo
ad intellectum &c. ſicut ſupra per omnia. ¶|Duo ſunt genera
malorum punicorum. quædam dulcia, quædam acetoſa, vtra- 4
que tamen medicinalia. Nam licet iſta poma ſint exterius du-
ra, rudia & diſcolorata, interius tamen ſunt rubea, mollia, hu-
mida, ſapida & iucunda, & miro naturæ artificio per cellulas
ſunt granola ordinata. Succus autem iſtorum appetitum pro
uocat, naturam & calorem deficiẽtem reparat, & ad alia mul
ta valet. Sic duo genera ſunt bonorum, dulces. ſ. i. contemplati
ui, acetoſi. i. actiui, ambo tamẽ boni & iuſti, quia licet exterius
in conuerſatione inueniantur rudes quo ad humilitatẽ, & etiã
aliquando leues & in aliquibus inſolentes, & diſcolorati quo
ad habitus vilitatem vel nimiam curioſitatẽ, duri quo ad cor-
rectionis auſteritatem, interius tamen in corde ſunt rubei per
charitatem, humidi per pietatem, molles per benignitatem, ſa
pidi per vitæ ſanctitatem, & grana eorum. i. interiores cordis
affectiones optimè ſunt ordinatæ per ſapientiam & maturita-
tem, & ideo tales ſunt medicinales per vitæ & doctrinæ boni-
tatem, & ſuccus. i. eorum ſubſtantia temporalis deficiẽtes pau
peres reparat & confortat per pietatem & largitatem. Canti.
4. Emiſsiones tuæ ſicut malorum punicorum.

De Moro. *Cap. 96.*

M ORVS eſt arbor quaſi tota medicinalis fru- 1
ctum habens dulcem, primo viridem, tãdem
album, tandem rubeum, tandem nigrum, qui
dentes & manus comedentium tingit, & ſe-
cundum Pli. ventrem ſoluit. ad ſolem autem
exſiccatus, ipſum ſtringit, folia etiã ſunt me-
dicinalia, quia folia mori ſilueſtris ſecundum Iſido. ſuperiecta
ſerpenti, ipſum interimunt, & a vermibus libentiſsimè come-
duntur, & ideo vermes qui ſericum ex ſe egerunt, eo aptiſsi-
mè nutriuntur. fructus etiam eius paſtorum in deſerto releuãt
famem. Quando etiam elephãtes ſuccum fructus eius qui eſt
rubeus vident, tunc ad prælium animantur, & vt dicit Raba.
in glo. ſuper 1. Machab 6. Morus eſt crux, q̃ vere multũ eſt me
dicinalis animæ peccatrici. fructus iſtius arboris eſt Chriſtus,
qui in ea pependit. & iſte fuit primo albus per munditiam vir
ginalis complexionis, tandem rubeus per ſanguinem paſsio-
nis, tandem niger & pallidus amiſſo ſanguinem per deformi-
tatem mortis. Eſa. 53. Vidimus eum, & non erat aſpectus. Ibi-
dem 63. Quare rubrum eſt veſtimentum tuum? Folia eius ſi-
gnificant crucis memoriam, quæ in corde noſtro debent vm-
bram eius & imaginem præſentare per compaſsionem, vt ab
æſtu tentationũ nos refrigeret. Fructus igitur eſt Chriſtus cru
cifixus, rubeus & ſanguineus, qui pro certo quãdo aliquis eũ
comedit & ſibi incorporat per compaſsionem & affectionem
& deuotionem tunc dentes eius. i. verba, manus eius. i. opera
rubricat, colorat atq; pingit, quia. ſ. facit eum loqui modeſtè,
& operari honeſtè: ipſum etiam ſoluit & reſoluit per pietatẽ
& deuotionem, & tandem eum ſtringit & refrenat a fluxu ma
larum affectionum & actionum: & hoc quia ad ſolem fuit ex-
poſitus & ſiccatus, quia. ſ. extra ciuitatem fuit crucifixus. vnde
dicitur in pſal. Aruit tanquam teſta virtus mea. Et Eccleſ. 38.
Vapor ignis vrit carnes eius. vel etiam ventrem mentis ſoluit
per fletum compaſsionis, tandem eum ſtringit per fortitudi-
nem conſtantiæ & perfectionis. Et hic fructus duo facit, quia
vere paſtores. i. prælatos & prædicatores in deſerto huius mũ
di reficit, & elephantes. i. alios bonos & ſimplices fideles ad re
pugnandum ſ. per virtutes & bona opera contra mundum &
carnem & hoſtẽ acuit & inducit, quia vere per aſpectum ſuc-
ci huius fructus. i. per conſiderationem & deuotionem ſangui
nis Chriſti, homo pugnat audacius atque vincit. 1, Macha. 6.
Oſtenderunt elephantibus ſanguinem vuæ & mori. Et per hu
iuſmodi memoriam & virtutem ſerpentes. i. tentationes & de
mones ſuperantur, & exinde vermes ſericum facientes. i. boni 2
& vtiles nutriũtur. ¶ Fructus mori primo in flore albet, ſecun
do viret, tertio rubet, quarto nigreſcit, & quãto maturior, tan
to nigrior. & ſunt mora immatura frigida & ſtyptica, confor-
tatiua & conſtrictiua, qñ aũt maturantur, tunc ſiunt calida &
humida, & quanto plus, tãto plus, vt dicunt Dioſc. & Pli. Sic
homo primo in flore. i. in iuuentute debet albere per caſtita-
tem, deinde virere per honeſtatem tandem rubere per chari-
tatem, vltimo nigreſieri per humilitatem & pœnitentiæ auſte
ritatem, & ſic ſemper debet procedere de virtute in virtutem,
donec

donec videat Deum Deorum Et quanto eſt maturior.i.ſapien
ſior vel antiquior, tanto nigrior & humilior debet eſſe, quia li
cet dum erat immaturus.i.dum eſſet iuuenis, inſolens atq; le-
uia, eſſet frigidus per indeuotionẽ, ſiccus per incompaſſionẽ,
tamen quando efficitur maturus.i.ſenex & prouectus, tunc de
bet eſſe calidus per feruorem charitatis, humidus per dulco-
rem pietatis. Mutatus eſt in virum alium 1.Reg.10. Vel dic ꝙ
fructus mori ſicus & ceraſi eſt nouitius, qui quãdo eſt imma-
turus.i.in ſtatu incipientis & nouitiatus, tunc adhuc eſt viri-
dis per carnalitatem, immaturus per inſolentiæ leuitatem, ſic-
cus & durus & frigidus per incompaſſionem, obſtinationem.
& indeuotionem: ſed vere tandẽ quando fit profeſſus, ipſe de-
bes quaſi totaliter immutari, quia debet maturari per diſcre-
tionem, molliri per cõpaſſionẽ, nigrefieri per habitus vilitatẽ
3 & deiectionẽ, & debet ſieri calidus per dilectionem, & humi-
dus per deuotionẽ. Vel dic idem de quolibet iuuene vel anti-
quo. ¶ Morus eſt arbor alta, quæ quaſi tota eſt medicinalis: q a
& fructus & radix & cortex & folium cõpetunt medicinæ. Nã
radix eius inciſa gummi emittit quod multum eſt medicina-
le, ſecundũ Pli.li.16.c.26.vbi de moro inquit: Nouiſſima vr-
banarum arborum germinat, nec niſi exacto frigore, & ob
hoc ſapientiſſima arborum eſt dicta. ſed cum cœperit, vniuer-
ſa germinatio ita erumpit, vt vna nocte etiam cum ſtrepitu to
tum peragat. Sic vir perfectus medicinalis eſt & virtuoſus
quo ad omnes ſui partes: quia radix cordis vel affectionis, cor-
tex conuerſationis, folia locutiones, fructus operationes medi
cinalia ſunt. folia enim.i. verba fugant & eneruant ſerpẽtes.i.
detractores, & vermes, id eſt ſimplices nutriunt per doctrinã.
Radix etiam eius, id eſt cor quando ſinditur per compaſſio-
nem, tunc emittit gummi, id eſt eleemoſynarum largitionem,
quæ.ſ. eſt pauperib' medicina, & ſic quo ad omnia eſt alijs fru
ctuoſus. Cũcta fecit bona in tpe ſuo. Eccle.39. Et ſicut fructus
mori reficit atq; nutrit: ſic exẽpla bonorũ alios recreãt & dele
ctant. Iſte ergo ſapientiſſimus arborum, id eſt hominum dici-
tus, pro eo ꝙ frigora & pericula tribulationum tranſire per-
mittit, vt liberius fructus ſuorũ operum proſequatur. Vel iſta
poſſunt applicari ad quoſdam qui fructificare per bona opera
nouiſſimi incipiunt, & hoc quia frigore indeuotionis ſunt ple
ni, ſed tãdem ad fructus bonorum operum taliter operanẽ, ꝙ
tarditatem temporis virtutum abundantia recompenſant, ſi-
cut de Paulo apoſtolo apparuit, qui vltimus inter apoſtolos
4 conuerſus dicebat.1.ad Corinth.15.ſe abundantius alijs labo
raſſe, quia ſicut dicitur Matth.20. Erunt nouiſſimi primi &c.
¶ Succus mori ſeu vinum multum eſt vtile medicinæ, quia
exinde fit vinum electuarium, quod dicitur diamorum ſeu
paticheſtros, quod valet contra ſquinãtiam ſeu anginam, quæ
ſollit reſpirationem, & hominem cito necat. Squinantia ſigni
ficat verecundiam cõfitendi, quæ interfecit ſine remedio pec
catorem. ſed vere quãdo ſuccus mori, id eſt gratia Chriſti vel
memoria ſanguinis eius adhibeẽ, tunc deponit verecundiã, &
ſic a periculo liberaẽ. Cant.2. Fructus ei' dulcis gutturi meo.

De Mirto. Cap. 97.

1 MYRTVS eſt frutex creſcens potiſſimè circa ma
re, cuius fructus, flores & frondes conueniunt
medicinæ, ſed fructus magis. Fructus antẽ eius
quanto recentiores, tanto ſimpliciter meliores,
qui melius ſeruantur in calore ſolis quàm in vm
bra, vt dicũt Iſid. & Pli. Talis eſt vir perfectus:
quia iuxta mare.i.iuxta amaritudinem contritionis vel pœni-
tentiæ debet eſſe, & flos eius.i.conuerſatio, frondes eius.i.locu
tio, fructus eius.i. exempla vel operatio bona ſunt, medicina-
lia & virtuoſa, fructus tamen eius.i.operationes verba præcel
lunt. Et iſti etiam fructus quanto ſunt recentiores per iuuen-
tutem, tanto meliores, quia vere bona opera iuuentutis apud
Deum præ cæteris ſunt accepta. Ideo dicat quilibet. Ambula
uit pes meus iter rectum a iuuentute mea. Eccl.51. Et iſti fru-
ctus.ſ.bona opera, melius conſeruantur ad calorem ſolis.i.in
feruore charitatis, vel in ardore tribulationis & paupertatis,
q̃ in vmbra mundanæ proſperitatis. pſal. In ſole poſuit taber-
2 naculum ſuum. ¶ Myrtus ſecundum Iſidor. iuxta mare naſci-
tur, & ſecundum Plin. de baccis & fructibus eius efficax oleũ
eliquatur. Secundum autem Hiero. in gl. Eſa.41.& 55. myrtus
eſt imputribilis & aromatica, & feſſa membra conſolidat &
cõfortat. mitigatiuę enim, refrigeratiuę & temperatiuę eſt na
turæ. Talis debes eſſe vir iuſtus, quia vere iuxta mare.i.iuxta
miſerias aliorum per compaſſionẽ debet morari, & ex fructi-
bus eius.i.ex ſuis bonis tẽporalibus debet eliquari oleum pie-
tatis, eleemoſynæ & largitatis, & ſic p virtutem pietatis & miſe
ricordiæ efficiet aromaticũ per famoſitatem, & imputribilis
p bonæ vitæ & perſeuerãtiæ longanimitatẽ. Nã tales pij & mi
ſericordes feſſa mẽbra.i.pauperes deſolatos cõſolidant & con
fortãt, & ſquinantiã & dolores eorũ & deſolationes mitigãt, &
æſtus ſuarum paupertatũ p eleemoſynas tẽperant, refrigerant
& refrenãt. Eſa.55. Pro ſaliunca aſcendet abies, & pro vrtica
creſcet myrtus. Vrtica enim quæ vrit & rodit, ſignat auaritiã,
loco cuius debet in noſtris cordibus myrtus pietatis creſcere.
Vel ſi vis dic ꝙ myrtus eſt virtus ſpei, quæ ſemper habet locũ
circa mare.i.in ſtatu amaritudinis & tribulationis. & iſta con
ſolidat ne deficiant feſſi in tribulatione, eorumque dolores
temperat, mitigat & confortat. Figura Zach.1. vbi vir qui ſta-
bat inter myrteta, dixit angelo verba bona & cõſolatoria &c.
Vide & expone. ¶ Myrtus eſt arbor iuxta mare creſcẽs, multũ 5
medicinalis, & ſtypticæ ſeu reſtrictiuæ eſt naturæ, valet cõtra
ictus ſcorpionis, & cõtra multas alias paſſiones. Talis eſt abſti
nẽtia vel pœnitẽtia, quæ pro certo ſemper debet eſſe iuxta ma
re.i.circa amaritudinẽ contritionis, & iſta pro certo habet vir
tutem ſtypticã & reſtrictiuam oium ſuperfluitatum vitiorũ &
peccatorũ, & morſus & ictus tentationũ carnalium ſanat &c.

De Myrrha. Cap. 98.

MYRRHA eſt arbor quinque cubitorum in al- 1
titudine, cuius folia ſimilia ſunt oliuæ, ſed ma-
gis criſpa, ſpinoſa & aculeata. & hæc quoddam
gummi diſtillat quando ſcinditur, quod licet ſit
amarum, eſt tamen ſummè medicinale & vir-
tuoſum, quia omnia vlcera & morbos ſanat, ſi debitè apponaẽ.
& hoc gummi viride eſt & aromaticum, ſed amarum. Sic eſt
Chriſt', quia folia eius.i. verba ſimilia ſunt oliuæ quod quo ad
pietatem, aculeata tamen quo ad iuſtitiam & auſteritatem, &
quando iſte fuit inciſus in paſſione, lancea ſ.ſeu clauis, tunc ve
re es inde ſtillauit myrrha.i.ſuus ſanguis precioſiſſimus, qui li
cet ſibi fuerit amariſſimus, nobis tamen eſt vtiliſſimus, & nos
a peccatis liberat & abſoluit. Et ſicut myrrha corpora ſeruat
ne putreſcãt, ſic ſanguis Chriſti animam liberat peccatricem
ab omni putredine peccatorum. Vel dic ꝙ arbor eſt prælatus
cũ folijs &c. ſicut ſupra. & ab iſto debet diſtillare liquor ama-
rus.i. amara correctio ſubditorum delinquentium, quæ ipſos
liberet a peccato Manus meæ diſtillauerũt myrrham. Can.5.
¶ Plures autem ſunt myrrhæ ſpecies.ſ. ſeptem, colore & effi- 2
cacia differentes. Virtutẽ aũt habet diſſoluendi, confortandi,
conſumendi, & mortua corpora a putredine præſeruãdi, deſic
cãdi, cõſolidãdi, conglutinandi, roborandi, & carnem mortuam
corrodendi: vt dicit Dioſcorid. & Plin. Et eſt myrrha ſpecies
amara: ſed mirabiliter precioſa, quæ de arbore quandoque vo
luntariè ſtillat, & tunc eſt precioſiſſima, & dicitur myrrha ele
cta, ſeu ſtacte. Aliquando autẽ arbor inciditur, & ſic inde ema
nat myrrha, quæ licet ſit bona, nõ eſt tamen ſimilis bonitatis.
Myrrha eſt pœnitentia, quæ multum eſt amara & grauis ad ſu
ſtinendum, veruntamen multum vtilis & medicinalis animæ
peccatrici. Ipſam.n. diſſoluit per cõpaſſionem vel cõtritionẽ,
confortat & conſolidat per ſpei conſolationem, cõſumit & de-
ſiccat per carnis corporalem afflictionem, carnem ſuperfluã
rodit.i.carnalem delectationem, & ſic corpus mortuum.i.pec
catorẽ vita gratiæ priuatũ ſeruat & purificat, ne putreſcat per
æternam damnationem, & ne fœteat per infamiæ diuulgatio-
nem. & in ſignũ huius, Chriſtus mortuus myrrha & aloe fuit
vnct'. Prou.7. Myrrha & aloe & cinamomo aſpſi cubile meũ.
Et huius ſpecie.ſ.pœnitentiæ, ſunt multa genera & multimo-
di omnes tamen ſunt boni & vtiles animæ vna enim eſt vigila
re, alia ieiunare, alia diſciplinam accipere, alia corpus in pere
grinationibus exercere, alia profunde conteri & pœnitere,
alia obedientiæ alicuius propter Deũ ſe ſupponere, altera ca-
ſtitate ſe domare & cruciare, & iſtę poſſunt eſſe ſeptem ſpecies
myrrhæ pœnitẽtiæ. multæ.n. tribulationes iuſtorum. ¶ Stacte 3
vel myrrha eſt ſpẽs ſuauiſſimi odoris, ſed amari ſaporis, quæ
de arbore &c. ſicut ſupra §. præcedenti. Sic verè ab homine po
teſt emanare duplex myrrha pœnitentiæ vel paupertatis, vna
ſine coactione, quãdo.ſ.ex proprio motu aliquis intrat religio
nem, vel aggreditur bonum opus vel aliud ſimile. Alia inuo-
luntarie, & coacte, quando.ſ.homo primo a Deo vel prælato
inciditur per mundi tribulationes & correctiones & quando
compel-

compellitur emittere myrrhã pœnitentię, vt quia in agnitio-
nem ſui ducitur percuſſus a dño plaga, ſicut dr̃ de Antiocho
2. Mach. 9. Sed vere illa prima eſt melior & Deo acceptior &
odoroſior & ſamoſior, q̃ illa quã inuoluntariè aliquis perficit
flagellatus, & iõ iſta dr̃ electa. Vnde Eccleſ. 24. Quaſi myrrha
electa dedi ſuauitatem odoris. ¶ Septem ſunt myrrhę ſpẽs, om
4 nes tamen ſunt animæ medicinales, licet amaræ. Sic tribulatio
nes mundi ſunt plures ſ. fames, ſitis, frigus, ęſtus, laſſitudo, in-
firmitas, & mors. Iſtæ ſunt ſeptem ſagittæ Madian &c. Vide
de pœnitẽtia ſupra. Vel dic ꝙ myrrha eſt gratia Dei, quæ con
glutinat per charitatem, conſolidat per cõſtantiæ firmitatem,
conſumit ꝑ pœnitentiæ aſperitatẽ, diſſoluit per pietatem &c.

De Myrrho vnguento. *Cap. 99.*

1 MYRRHVM eſt vnguentum de mirrha & alijs ſpe
ciebus aromaticis confectũ quod hẽt virtutẽ hu
mores in iuncturis conſumendi, & ea aromatici
tate animales ſpiritus reparandi, & ex amarito-
dine vermes & pediculos interficiendi, ſudores
etiam per ipſum compeſcuntur, & inũcta corpora a putredine
conſeruantur. Talis eſt pœnitentia, quæ ex myrrha amarę con
tritionis & alijs ſpeciebus. ſ. confeſsione & ſatisfactione com-
ponitur. Iſtud enim vnguentum deſiccat malos humores car-
nalis voluptatis, expellit vermes inuidiæ, & putredinem luxu
riem compeſcit, & quia eſt aromatica per bonã famam, ideo
ſpiritus interiores i. bonas affectiones reparat & reſtaurat. Im
pleta eſt domus ex odore vnguenti. Ioan. 12. Iſtud. n. vnguen-
2 tum habuit Magdalena quæ fuerat peccatrix. Luc. 7. ¶ Palmi-
tes arboris myrrhæ quãdo comburuntur, ex fumo tali morbi
mortiferi contrahuntur, niſi ſtoracis beneficio liberentur. Sic
verè quando prælatus comburitur in igne luxuriæ vel auari-
tiæ, tũc ex fumo ſuæ infamiæ & malorũ ſuorum exẽplorũ alij
occidũtur. Apocal. 9. Obſcuratus eſt ſol & aer de fumo putei.

De Mandragora. *Cap. 100.*

1 MANDRAGORA eſt herba habens exterius
mala vel poma ſuper folia, & dicitur ſecũdũ
Pythag. anthropomorphõ, & ſic vocatur, eo
. ſ. quia habet radicem formæ hominis in mul
tis ſimilem. Folia habet expanſa ſuper terrã,
betæ vel lactucæ ſimilia. Mala eius odorifera
& colore crocea, guſtui tamen ſunt inſipida,
& ideo eſui non ſunt apta, ſecundum Iſido. vim tamen habent
ſomniferam, & ſomnũ olfacientibus inducunt, & maximè cor
tex eius cum vino bibitus, ſed ſi nimis quis eo vtitur mortem
procurat, vt dicit Iſid. lib. 17. Habet etiam virtutem mandra-
gora dolorem minuẽdi, quia ſi quis eam potauerit, ita ſopitur
& obdormit, ꝙ licet ſcindatur & ſecetur, non ſentit, & ideo ſe
candis offertur, vt non ſentiant inciſurã. Mandragora eſt mun
dus cuius rami vel folia ſunt mundani, cuius poma & fructus
ſunt diuitiæ & deliciæ. Habet ergo mandragora. i. mundus fo
lia ſua. i. filios ſuos mundanos, expanſa ſuper terram, quia ve-
re iſti non curant niſi de terrenis, & circa ea iacẽt per affectũ.
Iudith 14. Ecce holofernes iacet in terra. Et iõ in talib⁹ folijs
ſunt poma mãdragoræ. i. diuitiæ mundi, q̃a mali & pctõres ob
tinent diuitias in hoc mũdo. Vñ pſal. Ecce ipſi pctõres in ſecu
lo obtinuerũt diuitias. Iſta aũt poma. ſ. mũdi diuitię & deliciæ
ſunt pulchrę & odoriferę & delectabiles pctõri, ſed vere gu-
ſtui. i. bonis viris & ſpũalib. inſipidę ſunt & amarę. Iſta tñ her
ba cũ pomis ſuis. i. mũdus cũ bonis ſuis hẽt vim ſomniferã, q̃a
vere qñ ꝑ amorẽ & affectionẽ aliqs ea potat, & ſibi incorꝑat,
ſtatim dormit i pctõ & delicijs, & in iſtis q̃eſcit & delectat̃, &
hoc intantũ ꝙ licet ſcindat̃, & ſecetur ꝑ labores & tribulatio-
nes, ꝑ diuinas correctiones & flagellationes, tñ non ſentit nec
dolet. Iſtud patet quia mũdi diuites plus laborãt pro mũdo, q̃
boni pro Chr̃o, & tñ de hoc nõ cõqueruntur nec dolẽt, ſed in
hoc delectant̃ & gaudẽt. Iõ Hier. 5. Dñe percuſsiſti eos, & nõ
doluerunt. Et Hier. 2. Fruſtra ꝑcuſsi filios vr̃os &c. Figura de
Iona, q̃ in naui dormiens, nõ ſentiebat periculũ donec in ma-
re eſſet proiectus, & a ceto abſorptus. Sic pctõr in mari mũdi
dormiẽs, nõ præſentit periculũ maris & ceti. i. inferni & diabo
li. Iſti. n. in amore mũdi ita dormiũt, delectant̃ & inuoluunt̃, ꝙ
tribulationes, labores & miſerias quas eis immittit Deus, vili
pẽdunt, nec ꝑꝑ hoc corrigunt̃. Verberauerũt me, ſed non do-
lui, traxerũt me, ſed nõ ſenſi. Prouer. 23. Vel dic ꝙ mãdragorę
ſunt diuites, & iſti ſunt duplices, maſculus. ſ. & fœmina ad li-
terã, & ſimilitudinẽ hñt hoĩs, non virtutẽ, quorũ folia. i. verba
circa terram. i. circa tꝑalia ſunt expanſa, & iſti ſunt onerati po-
mis. i. tꝑalibus diuitijs: quæ pro certo vim habent ſomniferam
& mortificatiuam. ſ. malè eis vtẽtibus. Vel dic ꝙ mandragora
ſignificat mundi proſperitatem: quę facit hoĩes in pctĩs dormi
re: quia reuera vim habet mortificatiuam, quia hõ ſopitus iſtis
& imbutus, infrigidatur per indeuotionẽ & mortificatur per
æternã dãnationẽ. & pone figuram, (quæ optimè ad hęc facit.)
Iud. 4. de Siſara, qui potato lacte obdormiuit, & occiſus eſt. vi
de eam ti. de aſpide. Et ideo ſecandis & vulnerãdis. i. illis quos
diabolus vult perpetuo in inferno damnare & ſecare, offert ip
ſe talem mandragoram. i. mundi bona, vt nõ ſentiant nec præ-
uideant iſtas pœnas &c. Ordina melius. Vel dic ꝙ mandra-
gora eſt amor Dei, vel etiam mundi, qui pro certo ſi bñ bibat̃
& incorporet̃, ita facit hoĩem dormire & delectari, ꝙ nõ ſen-
tit q̃quid ei inferatur, imo ſuſtinet ſine dolore tribulationes
& vulnera patienter. patet in martyribus, q̃ iſto potu ebrij, nõ
ſenſerunt vulnera & tormenta. Allega ſicut ſupra. De amore
etiam mundi patet: quia qñ aliquid amatur, nullus labor diffi-
cilis reputatur. Nam ſcḋm Aug. Solus amor nomen difficultatis
erubeſcit. Nã vt dicit idem, Labor amãtibus eſt dulcis. Vel dic
ꝙ mãdragora eſt vir perfectus, cuius folia. i. verba ſunt expãſa
circa terram. i ſunt humilia & depreſſa. oneratus eſt etiam po-
mis. i. bonis operibus odoroſis & virtuoſis & famoſis. Canti. 7.
Mandragoræ dederũt odorẽ ſuum in portis noſtris. Radix aũt
eius. i. cor hoĩs ſimilitudinem reprę ſentat: quia ſicut homo eſt
aĩal rationale & benignum, ſic iſte eſt in corde rationabilis &
benignus. Dan. 7. Super pedes quaſi hõ ſtetit, & cor eius datũ
eſt ei. Vel dic q̃d mandragora eſt paradiſus, cuius poma ſunt
æternæ diuitiæ & deliciæ. Sed verè herba iſta habet vim ſomni
feram: quia qñ per ſpem bibitur & incorporatur, tunc hõ ob-
dormit per deuotionem & contẽplationem, & dolores & mun
di tribulationes non ſentit, ſicut patet in martyribus. Et iõ me-
dici. i. prælati & prædicatores cum vino conſolationis & præ-
dicationis debent iſtam offerre ſecandis & vulnerandis. i. corri
gendis & puniendis, dicentes ad Rom. 8. ꝙ nõ ſunt condignę
paſsiones huius temporis ad æternam gloriam, quæ reuelabit̃
in nobis. Vel per mandragoram intelligo virtutem patientiæ,
quæ facit oĩa leuiter ſupportare &c. Vel dic ꝙ mandragora eſt
Chriſtus, cuius cortex. i. cõuerſatio, folia. i. loquutio, fructus. i.
operatio, faciunt nos dormire per deuotionẽ & dilectionẽ, ſi. ſ.
bene conſiderentur, & mala mundi non ſentire per fortitudinẽ
& perfectionẽ. Et ſicut ſuccus mandragorę virtutẽ habet infri
gidandi, & ignẽ ſacrũ extinguẽdi, & choleræ impetũ mitigãdi
ſic ſuccus. i. Chriſti gratia vel doctrina infrigidat ab ardore lu
xuriæ, & choleram & ignẽ auaritiæ mitigat & refrenat, & ma-
ximè ſi cum lacte. i. cũ gratia mulieris maſculum nutrientis ſu-
matur. i. beatę virginis. ¶ Mãdragora matricẽ diſponit ad con- 2
ceptionem, virtutem habet ſcḋm Pli. & Pla. infrigidãdi, repercu
tiendi, ſomnũ prouocandi, oẽm fluxum ſuperius & inferius re
ſtringendi. Talis naturæ eſt doctrina vel prædicatio: quia verè
hæc diſponit matricẽ. i. conſcientiã audiẽtis ad cõceptionẽ bo-
ni propoſiti vel gr̃æ meriti & virtutis, fluxum vitiorũ ſtringit,
ſomnũ contemplationis inducit, malas cogitatus repercutit, &
ad fœcunditatem virtutũ diſponit. Figura Gen. 30. vbi Rachel
erat ſterilis, nec poterat parere, ſed fili⁹ Liæ ſororis ſuæ attulit
ſibi mandragoras de agro, quæ comedens concepit & peperit
plures natos. Sic verè qñ Rachel. i. aliqua perſona eſt ſterilis a
fructu bonorum operũ, tunc debet comedere & ſibi incorpo-
rare mandragoras. i. doctrinam & prædicationem, q̃ filius Liæ
. i. prædicator filius pœnitentiæ, in agro ſacræ ſcripturæ colli-
git, & ſic poterit imprę gnari. Idem per oĩa dic de gr̃a Dei, quã
filius Liæ. i. Mariæ, Chriſtus. ſ. nobis de agro paradiſi attulit, &
nos bonis operibus imprę gnauit, & hæc ſomnũ prouocat &c.
ſicut ſupra. Vel expone de ſpe cœleſtis gloriæ, quæ omnia ſu-
pradicta facit, & hoĩem fœcũdat per virtutes &c. Figura ſicut
ſupra, & expone. ¶ Mandragora diſponit ad conceptionẽ mu- 3
lieres calidas & humidas, ſed frigidas & ſiccas impedit & re-
tardat, vt dicit Plato. Sic diuitiæ illos qui ſunt per pietatem hu-
midi, calidi per charitatem, diſponunt ad bonorum operũ fœ
cunditatem, illos tñ qui ſunt ſicci per incompaſsionem, frigidi
per indeuotionẽ, impediunt, quia. ſ. bonis diuitiæ proficiunt,
malis obſunt. Eccl. 39. Hæc oĩa bonis in bona cõuertunt̃, ſimi-
liter malis in malam. Nam ſicut ſcḋm Plin. poma iſta ſolo odore
inferunt ſomnum, ſic diuitiæ & bona mundi ſola imaginatione
& cogitatione faciunt hoĩem in ipſis dormire & delectari. Et
ſicut ſi

ſicut ſi quis mãdragora indiſcretè vſus fuerit, per eã mortem
incurrit, ſic mundi diuitiæ mortẽ æternã inducunt, ſi indiſcre
tè eis quis vtatur & male. Ideo 1. ad Theſſ. 5. Non dormiamus
4 ſicut cæteri, qui ſpem non hñt. ¶ Scd̃m Pli. cauent foſſores mã
dragoræ contrariũ flatum venti in eius foſsione, & tres circu-
los gladio circunferunt & circa eã faciunt, & expectant fode-
re vſq; poſt occaſum ſolis, & ſic credũt eius præcipuas eſſe vir
tutes. Succus eius in ſole deſiccatur, & mala eius in vmbra, &
ſic medicinæ vſib' deputãtur. Et ſicut inueni in lapidario, iſta
herba qñ colligitur, clamat & cõqueritur, & ſi quis vocẽ eius
audiat, morit: & ideo neceſſe eſt vt cautè a foſſoribus colliga-
tur. Mandragora eſt hõ, qui pro certo qñ eſt in terra i. in mun
do radicatus per malã cõſuetudinem vel malam affectionem,
ſi prælatus vult eũ exinde auellere & colligere per correctio-
nem, tunc ipſe clamat & cõqueritur per murmurationẽ & ap
pellationẽ, quia non amat peſtilens eũ qui ſe corripit. Prouer.
15. Et etiam ipſum correctorem & alios audientes & aſtantes
interficit per diffamationẽ: quia Qui arguit deriſorẽ, ipſe ſibi
iniuriã facit. Proue. 9. Et ideo neceſſe eſt vt tales inueterati in
malis conſuetudinibus & radicati, euellãtur & corrigant cau
tè & ſapienter a prędicantibus & pręlatis: & iõ debent cauere
ne ibi ſit flatus venti. i. motus ſuperbiæ, vel impetus iracundiæ
vel furoris, imo primo debent circũfodere cum gladio verbi
Dei, ipſum. ſ. per verba ſacræ ſcripturæ circunducendo & vo
cando & concludendo, & ad bonum incitando, quia. ſ. circa ta
les non eſt auſterè ſed benigniter procedendũ, & ſic tandem
poterunt colligi. i. corrigi, & ad vſus medicinæ ſpiritualis ſer-
uari. quia ſ. tales ſic conuerſi quo ad vitã ſunt alijs medicina-
les, & ſuccus, i. carnalitas iſtorum ad ſolem. i. ad ardorem pœ-
nitentiæ deſiccatur, & fructus ſeu poma. i. eorum opera in vm
bra humilitatis ſeruantur. Omnia iſta patent in Paulo, qui pri
mo fuit tribus circulis. i. tribus diebus excœcatus, & tandem
poſt occaſum ſolis, id eſt poſtquam fuerat lumine priua-
tus perfectè eſt correctus, baptizatus & conuerſus. Circum-
dedi illũ terminis meis. Iob 38 Vel dic φ religioſus quando
de terra. i. de mundo tollitur a Deo per conuerſionem, tribus
circulis, id eſt tribus votis adſtringitur, & ſic poſt ſolis occubi
tum, id eſt poſt vitæ exceſſum a Deo colligitur, & in apothe-
ca ponitur paradiſi, fructus autem eius & ſuccus &c.

a *De milio.* *Cap. 101.*

MILIVM eſt herba ſimilis cannę, cuius grana
valde ſunt minuta & parua, concaua, ſicca ſi-
ne vnctuoſitate, & ideo paruum dant corpori
nutrimentum, imo ſtomachum infrigidant &
deſiccant, & eum conſtypant & conſtringũt.
Milium eſt mundus, cuius fructus ſunt auari
& peccatores, qui pro certo parui ſunt quo ad merita, frigidi
per indeuotionem, ſicci per incompaſsionem, & ſine vnctuoſi
tate charitatis, & ideo tales paruũ dant corpori. ſ. eccleſię, nu-
trimentũ: quia iſti alios ſuis elemoſynis nõ nutriunt, imo per
rapinam & auaritiam ipſos infrigidant & deſiccant, & humo-
re bonorum tpalium eos priuant. Milium ſignificat diuitias,
quæ pro certo animæ dant paruum ſpirituale nutrimentum,
imo ſtomachum voluntatis & conſcientiæ infrigidant per in-
deuotionem, deſiccant per crudelitatẽ, & conſtypant per aua
ritiæ parcitatem, & ſanguinem bonarum affectionum non ge-
2 nerant nec producunt. Nil proderunt diuitiæ in die perditio-
nis, iuſtitia autem liberabit a morte. Prouerb. 10. ¶ Milium va
let ad confortandum ſtomachum propter ſiccitatem, aſſatum
autem virtutem habet torſiones ventris ſedandi.

1 *De Menta.* *Cap. 102.*

MENTA eſt herba calida & ſicca, & ſtomacho
proficit, & eſt duplex ſ. domeſtica & ſilueſtris.
ſed ſilueſtris eſt calidior, & dr̃ a latinis napita
vel calamintha. Alia ſunt eius gñ̃a quæ creſcũt
in paluſtribus & in pratis, quę nõ ſunt tãtæ effi
caciæ vel virtutis nec coloris, odoris aũt ſunt
grauioris pariter & ſaporis. Menta eſt hõ: ſed iſtius ſunt plures
ſpecies. ſ. domeſtici. i. boni ſeculares, item ſilueſtres. i. boni reli
gioſi, & hi calidiores ſunt per charitatem, ſicciores per caſtita
tem, vtriq; tñ valent quo ad vitæ ſanctitatem, & ſtomachũ ec-
cleſiæ roborant & confortant. Alij ſunt paluſtres. ſ. delicioſi &
2 luxurioſi, & hi reſpectu aliorũ parũ aut penit' nihil valẽt &c.
¶ Menta eſt herba calida & ſicca, ſtomachum iuuans, calefa-
ciens, diſſoluens, cõſumens, purgans, & appetitum prouocãs,
venenis obuians, & ad alia multa valens: & hæc multũ ſe mul
tiplicat: quia ſi haſta eius in terrã reflexa humo cooperiatur,
cito ſe multiplicat, & ex ſe nouam radicẽ generat ſeu prolem.
Talis eſt charitas, quia ſtomachũ. i. conſcientiã iuuat & con-
fortat per ſpei conſolationẽ, calefacit per deſideriũ & bonã af
fectionẽ, diſſoluit per contritionẽ, purgat p confeſsionẽ, conſu
mit per pęnitentiã, ſatisfactionẽ & afflictionẽ, & appetitum. i.
deſideriũ æternorũ prouocat p deuotionẽ & cõtẽplationẽ, &
venenis pctõrũ obuiat & repugnat, et valet cõtra multa vitia
et pctã, & hęc multiplicat ſeipſam & augmẽtat: qa hõ charitati
uus & amãs alios attrahit ad amorem Senec. Ama ſi vis amari.
Multiplicat etiã ſe per bonã operationẽ: quia ſi inclinet p hu-
militatẽ, & terra i. memoria mortis operiat p cõſiderationẽ, tũc
ſtatim emittet radicẽ. i. bonã affectionẽ, & faciet plãtã & nouã
prolẽ. i. bonã operationẽ. Vel dic φ mẽta eſt bonus hõ, qui incli
natus &c. ſicut ſupra. Vel dic φ mẽta eſt virt' humilitatis &c.

De Malua. *Cap. 103.*

MALVA dr̃ a molliẽdo vẽtrẽ: nam cũ ſit humida
& tẽperata, idcirco virtutẽ habet mollificatiuã,
mundificatiuã, & maturatiuam. Et quia aũt ſucco
eius inũctus fuerit a ſcorpionibus vel aranea nõ
mordetur. ſucco etiã eius & oleo linitus, puncttu
ras apũ non patitur neq; ſentit, vt dicit Iſido. & Plat. Talis eſt
virtus benignitatis: quia vere ventrem. i. voluntatẽ mollificat
& humectat, & eã temperat & maturat: quia beati mites &c.
Matth. 5. Omnẽ etiam duritiã ruditatis, crudelitatis, & obſti-
nationis remollit: quia Reſpõſio mollis frãgit iram. Proue. 15.
Et ideo pro certo ſi quis iſta inunctus fuerit, a ſcorpionibus. i.
a detractoribus, & ab aranei. i. a venenoſis & malitioſis non
mordebitur, ab apibus etiã. i. ab adulatoribus q mel in ore ge-
runt, non lædetur, & maximè ſi oleũ miſericordiæ ſibi iungat.
Vel dic φ hæc eſt pœnitentia, quæ mollificat per contritionẽ,
mundificat p cõfeſsionẽ, maturat p vitæ perfectionẽ, & a pun
cturis. i. a tentationibus, apũ. i. carnis aranez. i. mundi ſcorpio-
nis. i. hoſtis liberat, & maximè ſi oleo iuncta fuerit pietatis.

De Nuce inglandæ. *Cap. 104.* 1

NVX dicitur a nocendo, quia. ſ. vmbra eius & ſtil
licidia circunſtãtibus herbis & arboribus ſunt
nociua, folia eius amara ſunt & fœtida, fructus
autẽ eius eſt dulcis, veruntñ amaro cortice cir-
cumtectus. vmbra etiã eius ſub ea dormientib'
eſt nociua, & multarũ infirmitatũ generatiua, vt
dicit Iſid. Talis eſt mundus, quia vere folia eius. i. diuitiæ ſunt
amarę: quia. ſ. in eis eſt labor in acquirendo, timor in poſsiden
do, dolor in amittẽdo: & ideo ſtillicidia eius. i. deliciæ, vmbra
eius. i. eminentia, arboribus circunſtantibus, & hominibus ibi
dormiẽtibus. i. illis qui in talibus delectant eſt nociua, & mul
tos morbos generat peccatorũ: quia. ſ. ex inde procedit ambi-
tio honorũ, cupiditas diuitiarũ, voluptas deliciarum, &c. mul
ta: quia radix oĩum malorum eſt cupiditas 1. ad Timoth. 6. Et
ideo Eſa. 30. Væ qui confiditis in vmbra ægypti. Et licet fruct'
huius arboris. i. mundi bona ſint dulcia & delicata, cortice ta-
men amaro. i. multis doloribus & amaritudinib' ſunt operta,
quia amariſsima erũt peccatoribus quando propter ea dãna-
bũtur. Prouer. 5. Nouiſsima eius amara velut abſynthium. Vel
dic φ nux eſt peccator, cuius vmbra. i. ſtatus & eminentia cu
ius ſtillæ. i. mala doctrina alijs circunſtantibus ſunt nociua: qa
. ſ. arbores circunſtãtes. i. vicinos, item ſub vmbra ſuæ eminen
tiæ dormientes. i. ſubditos damnificat per extorſiones, fraudes
& rapinas. patet in aduocatis & raptoribus. Vel expone de hæ
reticis, qui alijs nocent, & eos corrumpunt per ſtillas ſuæ cor-
ruptæ doctrinæ. folia enim eorum. i. verba ſunt amara, & licet
fructus eorum. i. opera videantur eſſe boni & dulces, ſunt ta-
men amaritudine & falſitate & hypocriſi & mala intentione
inuoluti. Sap. 4. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad mãducan
dum. Vel dic de luxurioſis perſonis, quę corrumpunt alios cir
cunſtantes, & folia eorum. i. verba ſunt fœtida & inflammati-
ua & amara, fructus aũt eorum. i. deliciæ quas frequentãt, ſem
per amaritudine ſunt reſperſæ: quia vere plus eſt ibi de amari
tudine q̃ de dulcedine, oĩbus computatis, quod oñditur Pro-
uer. 7. vbi mala mulier cubile ſuum aſperſerat vna ſpecie fœti
da. ſ. aloe, alia amara. ſ. myrrha alia dulcis. ſ. cynamomo Myr-
rha iuquit & aloe & cynamomo aſperſi cubile meum. ¶ Nux 2
laia

.eſt arbor alta & procera, habẽs ramos & nodós diffuſos, folia
lata & numeroſa, pyramidalia & acuta, cuius radix, cortex &
.fructus cõpetunt medicinæ. valet.n.ſuccus corticis & radicis
ad vrinandũ, & cõtra rigorẽ febris & multa alia. Fructus eius
eſt multũ medicinalis, intantũ ꝙ ex cibo cui admiſcetur oẽ ve
nenoſum & virulentũ effundit & extrahit & extinguit. Multũ
.n. valet cõtra venenũ, & ſemper ſub amaro cortice in dura te
ſta ſeu capſula continet. Et ſicut dicit Iſid. iſta arbor quõdam
fuit Ioui ſpecialiter dedicata. Talis eſt vir perfectus: quia altus
ꝑ contemplationẽ, diffuſus per charitatẽ, ſollitus per eloquen
tiæ claritatẽ, medicinalis ꝑ vitæ & doctrinæ ſanctitatẽ, nã ra-
dix eius.i.affectio, cortex eius.i.cõuerſatio, fructus.i.operatio,
vſui conueniunt aliorũ, & eis ſunt vtilis medicina. Nã ſuccus
ſuæ bonæ doctrinæ & eruditionis, fructus ſui boni exempli &
operationis, alijs ſubuenit & medeẽ, & nos facit vrinã.i.diui-
tias emittere per elemoſynarũ largitionẽ, & rigorẽ ſeu frigus
febris.i.frigiditatẽ indeuotionis & auaritiæ nõ ſentire, & a ve
neno peccatorũ mortaliũ liberari. Itẽ fructus & opera bono-
rũ debent ſub duplici cortice cõtineri. primus & interior eſt
humilitas, quæ dẽt eſſe alba ꝑ caſtitatẽ, dura ꝑ conſtãtiæ firmi
tatẽ. exterior aũt qui multũ eſt amarus, ſignificat pœnitentiæ
aſperitatẽ, quia ſub velamẽto pęnitentiæ & humilitatis dẽt ve
lari & celari fructus bonorũ operũ & virtutis. Prouer.31. Om
3 nes domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibꝰ. ¶ Fructus nucis eſt in
terius dulcis & vnctuoſus, mollis & virtuoſus, calidus.ſ.& hu
midus, & triplex hẽt veſtimẽtum, quia interius immediate ha
bet quandã albã pellẽ ſeu camiſiã, tandẽ hẽt quandã durã te-
ſtã & rudẽ, tandẽ habet corticẽ amarũ & groſſum, & quanto
plus antiquaẽ & maturaẽ tanto interius camiſia ſibi magis in
corporatur & vnitur. Talis dẽt eſſe bonus chriſtianus, & maxi
mè religioſus, qui eſt fructus arboris eccleſiæ vel religionis, q
dẽt eſſe interius mollis ꝑ pietatẽ: quia.ſ.ex eo debet emanare
oleũ miſericordiæ & elemoſynarũ, mollis ꝑ benignitatẽ, vn-
ctuoſus ꝑ charitatẽ, albus ꝑ innocentiæ puritatẽ, & hic dẽt ha
bere triplex ſpũale veſtimentũ, quia primo dẽt interius indui
camiſia cãdida puræ caſtitatis: & quãto plus maturabiẽ & ſe-
neſcet tanto talis camiſia dẽt eidẽ firmius inhærere. Amictus
ſyndone ſup nudo. Mar.14. Scd̃m indumentũ eſt durũ & ru-
de, & ſignificat duritiã & firmitatẽ boni propoſiti & volunta-
tis, quod dẽt eſſe rude ꝑ humilitatẽ, quia.ſ.nõ dẽt de proprijs
viribus cõfidere, quia magna eſt firmitas, propriã infirmitatẽ
cogitare. Tertiũ indumentũ ſignificat amaritudinẽ exterioris
pœnitẽtiæ et aſperitatis, in qua pro certo dẽt eſſe inuolutus. et
ſic per iſta tria poterit a nocumentis exteriorũ vitiorũ tueri.
Ezech.16. Sũpſiſti veſtimẽta tua multicoloria. Et ſicut quãto
nux plus maturaẽ, tãto cortex iſta ab ea plus elongaẽ, et finali-
ter ab ea cadit, et remanet pulchra et mũda, ſic hõ quãto plus
antiquaẽ ꝑ perfectionis et ſenectutis ætatẽ, tanto cortex pœni
tentiæ ab eo plus elongaẽ.i. quia ipſam leuiorẽ reputat et inue
nit, quia.ſ.eã non hẽt propè cor ꝑ grauitatẽ, et finaliter in mor
te ab eo cadet et ceſſabit, et mũdus et purus in æterna requie
remanebit, quia tũc abſterget Deus oẽm lachrymã etc. Apoc.
7. Et ſicut cortex eſt amara et humida, ſic pœnitẽtia debet eſſe
4 amara per contritionẽ, et humida per lachrymationẽ. ¶ Nux
qñ eſt viridis, interius eſt mollis et lenis, et exterius eſt viri-
dis.ſ.in cortice, amara tñ et fœtida, et tingit et inficit cõtingen
tẽ. corticem etiã et teſtam interiorẽ habet duram et nodoſam,
exinde tñ nucleus extrahitur, et a cornicibus ſæpius deuoraẽ.
Sic verè qñ homo eſt viridis per luxuriã et carnalitatẽ, et im-
maturus per inſolentiæ leuitatem, tunc interius eſt mollis et
delicatus per voluptatem et delectationẽ exterius autẽ in cor
tice conuerſationis eſt viridis per curioſitatem. interius itẽ ha
bet duram teſtã.i.obſtinationẽ et incorrigibilitatem, et cortex
eius.i.exterior conuerſatio fœtida eſt per infamiam et contin
gentes.i. vicinos inficit et corrumpit per mali exempli datio-
nem. et ideo de talium incorrigibilitate, duritia et obſtinatio-
ne dicitur Eccleſ.23. Homini fornicario omnis panis dulcis,
non fatigabitur tranſgrediens vſq; in finem. Finaliter tñ extra-
hitur et frangitur per mortem, et a cornicibus demonibus de-
uoratur. Effodiant eum corui de torrentibus etc. Prouerb.30.
5 ¶ Cornix nucẽ eleuat, vt dimittendo eam cadere, ipſam fran-
gat. Sic verè diabolus videns ꝙ non poteſt hominem frangere
per peccata, procurat eum eleuari ad dignitatẽ et proſperita-
tem, et ſic facit eum per ſuperbiam cadere, et ſic per mortem
corporis frangitur, et per damnationem æternam finaliter de-
uoratur. Iob 30. Eleuaſti me, et quaſi ſuper ventũ ponens eli-
ſiſti me valide. ¶ Licet nux dum eſt viridis, amaram et fœtidam 6
habeat corticem, quãdo tñ maturatur, cadit ab ea talis cortex,
& remanet munda, dura & fortis exterius, & interius alba, vn
ctuoſa, calida & ſicca & medicinalis, & oleũ inde fit optimum.
Sic verè licet hõ in ſua viriditate.i.in ſua iuuentute habeat fœ
tidam & vilem corticem.i.malam & infamem exteriorem cõ-
uerſationem, quãdo tñ antiquatur & ſeneſcit, tũc dẽt talis cor
tex cadere & deficere. Exuite vos veterẽ hoiem. ad Ephe.4. Et
debet effici exterius durus per pœnitentię auſteritatem, mun
dus per conuerſationis honeſtatem, interius autẽ in conſcien-
tia albus per caſtitatem, vnctuoſus per benignitatem, mollis ꝑ
pietatem, calidus per charitatẽ, ſiccus per abſtinentiæ macera
tionem, emittens oleum i.elemoſynarum largitionem, medici
nale contra venenum peccatorum per vitæ & doctrinæ perfe-
ctionem. pſal. Senectus mea in miſericordia vberi. Vel per ſta-
tum viridem intelligo ſtatum mundi, vel etiam ſtatum nouitia
tus, per ſtatum autem maturitatis intelligo ſtatum religionis,
vel ſtatum profeſsionis. Vel dic ꝙ viriditas eſt ſtatus peccati,
maturitas ſtatus pœnitentiæ & conuerſionis. &c. ¶ Nux arbor 7
(ſicut patet intuenti) in formam crucis figuratur vt communi
ter. Fructus autem eius quaſi in formam crucis inuenitur fiſ-
ſus, in fiſſuris etiam interioris nuclei eſt quoddã tenue lignũ,
quod ſimiliter cõtinet formam crucis. Sic verẽ homo debet eſ
ſe ſpiritualiter diſpoſitus more crucis: quia debet eſſe ſuperius
extenſus ad cœleſtia per contemplationem, inferius ad infer-
num & terram.i. ad mortem per timorem & mortis recorda-
tionem, a dextris autem & ſiniſtris.i ad amicos & inimicos de
bet extendi per charitatem & dilectionem. Corpus ſuum cru
cifigentes &c. ad Galat.5. In fructibus etiam eius.i.in operi-
bus debet ſemper reſultare lignum crucis.i.ſimilitudo & im-
preſsio crucis Chriſti & paſsionis, vt.ſ.ibi appareat humilitas,
perſeuerantia, pœnitentia &c. ſimilia. Chriſto confixus ſum
cruci. ad Galath.2. ¶ Nucis fructus ſi temperatè ſumantur, be 8
ne nutriunt & proficiunt comedenti, ſi autem immoderatè &
nimis lautè quis eis vtatur, choleram & malos humores gene-
rant, & capitis cauſant grauedinem & dolorem. Sic mundi di
uitiæ ſi debitè quis eis vtatur, & non nimis, ſed temperatè ex
eis habuerit, ſcilicet ad ſufficientiam, tunc conueniunt & pro
ficiunt, & ſpiritualiter & temporaliter nutriunt, ſi quis autem
nimis ex eis comederit & habuerit, & ſine diſcretione eis vſus
fuerit, tunc choleram.i.ardorem auaritiæ, malosq; humores
carnalitatis & luxuriæ in eo generant, & dolorem capitis.i.la-
borem; & ſollicitudinem in eo cauſant. Ideo bene poſcebat
ſapiens, Prouer.30. Nec diuitias nec paupertatem &c. Diuitiæ
congregatę in malum domini ſui. Eccleſ.5. ¶ Nuces ſunt cali- 9
dæ & ſiccæ & vnctuoſæ, & valent contra venenum & multa
alia &c. Sic charitas &c. ¶ Illud quod eſt bonum in nuce, nun 10
quam fœdat contingentem: ſed illud quod nihil valet, ſcilicet
corium ſeu cortex. Sic mali & non boni fœdant alios et cor-
rumpunt, verbis ſcilicet et exemplis, quia ſicut dicitur Eccleſ.
13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶ Nota ꝙ hoc agi 11
tur de nuce magna et gallicana. Omnis enim fructus habens
durum corticem, dicitur nux, ſicut caſtanea, auellana &c.

De Nuce auellana. *Cap. 105.*

NVx auellana dicitur ab aliquibus nux ſilueſtris, 1
et dicitur ab auellere, eo quòd in loco publico
creſcẽs, a tranſeuntibus auellatur, minus eſt ca
lida et vnctuoſa et nutritiua quàm domeſtica.
eſt dura ad frangendum, difficilis ad digeren-
dum, digeſta tamen bene nutrit, et multum eſt
medicinalis, vt dicit Iſaac et Conſtant. Cortex etiam eius va-
let contra alopeciam, ſi melli miſceatur, et capillos creſcere fa
cit. Tales ſunt ſilueſtres ſeculares: quia.ſ.alijs religioſis et cle-
ricis minus ſunt calidi per charitatem, minus vnctuoſi per pie
tatem, minus nutritiui per elemoſynarum largitatem. Duri.n.
ſunt per obſtinationem, difficiles ad frangendum per corre-
ctionem, et ad digerendum per conuerſionem, digeſti tamen
et conuerſi, emendati et correcti, tunc bene nutriunt per ele-
moſynas.ſ.pauperes, et corpori eccleſię proficiunt atque pro-
ſunt. Cortex enim eorum.i.ſubſtantia temporalis quando mel
li.i.dulcedini pietatis commiſcetur, tunc medicinalis efficitur
illis qui pilos.i.diuitias perdiderunt.ſ. pauperibus, quos ſuis
elemoſynis reficiunt atque iuuant. Pſalm. Adiuuit pauperem
de inopia. ¶ Auellana non ex toto cortice includitur, ſed ex 2
parte, et dicitur auellana, ab auellẽdo &c. ſicut ſupra. Sic mul-
ti ſunt

tі ſunt qui ſe cortice pœnitentiæ penitus non includunt: quia
corpus in choro, cor habent in foro, vt ſunt multi mali religio
ſi, & ideo quia iuſti in loco publico, id eſt in mundo commo-
rantur, vt quia mundi negocijs ſe exponunt, idcirco a diabolo
faciliter auelluntur, vel alias remouentur. Eſa.7. Eamus ad Iu
dam, & auellamus eum ad nos.

NVa muſcata eſt fructus cuiuſdam arboris Indiæ qui in
teſta dura ſub cortice detinetur, & tam cortex quàm in-
terior nucleus virtutem habet calefaciendi, confortandi cere-
brum, & ſpiritualia recreandi, ventoſitatem extenuandi, vt di
cit Plin. Dioſcor. & Platea.

De Nardo. *Cap. 106.*

2 NARDVS eſt herba modica, ſpinoſa & odorifera quę
maſticata linguam deſiccat, virtutem habet confor
tandi, ſpiritus odoratu reparandi, oris fœtorem tol
lendi, linguæ paralyſim tollit, conceptionem adiu-
nat, opilationes ſplenis aperit, epilepticos iuuat, & ad alia mul
ta valet, quæ omnia etiam facit oleum quod ea ea eliquatur, vt
dicit Iſid. li.17. & Plat. Nardus parua eſt humilitas, ſpinoſa eſt
pœnitentia, calida eſt charitas, omnes tamen ſunt odoriferę p
bonam famā, & ideo cor confortant per ſpem de æternis, ſpiri
tus.i. gratias & virtutes reparant, & oris fœtorem.i. infamiam
verborum amputant & eorum inhoneſtatem, paralyſim lin-
guæ.i. verecundiam cōfitendi & loquendi ſpiritualiter tollūt,
conceptionem boni propoſiti procurant, & ad alia multa va-
lent. Idem dic de qualibet virtute, & maximè de Dei. Vel dic
quòd nardus eſt perſona bona & perfecta, parua per humilita
tem, calida per charitatem, ſpinoſa per pœnitentiæ auſterita-
tem, odorifera per famæ & vitæ ſanctitatem. Et ideo de beata
virgine canitur: Nardus odorifera quæ fundit odorem. Cy-
prus cum nardo dederunt odorem ſuum.

De Olea. *Cap. 107.*

1 OLEA eſt arbor, oliua eſt fructus, oleum ſucc⁹. Et
eſt olea arbor viridis, habens folia ſubalba, æſta-
te & hyeme virentia, flores habet minutos & re-
dolētes, fructus eius pingues ſunt, ſapidi atq; dul
ces, & radix ei⁹ amara eſt, & ex radice amara ſur
git oliua in nutrimentum ignis, in medicamētum infirmi, & in
pabulum eſurientis, vt dicit Iſid. lib.17. Talis eſt Chriſtus vel
vir perfectus: quia vere folia eius.i. exterius conuerſatio ſemp
viret per honeſtatem: quia.ſ. in hyeme tribulationis & in æſta-
te proſperitatis debet durare viror ſuus.i. decor ſuæ honeſtatis
& ſuæ gratiæ & virtutis. Eccl.24. Quaſi oliua ſpecioſa in cam
pis &c. Sunt etiam ſubalbida per caſtitatem. Flores eius.i. inte
riores affectiones minuti ſunt per humilitatem, odoriferi per
famoſitatem, fructus eius.i. operationes pingues ſunt per pie-
tatem, dulces per benignitatem. Cant.2. Et fructus eius dulcis
gutturi meo. Radix eius.i. cor amarum eſt per cōtritionem, &
ex eo ſurgit fructus bonæ operationis, qui ignē charitatis ſuis
exemplis accēdit, infirmos in fide & moribus corroborat atq;
ſanat, & eſuriētes .ſ. pauperes, pietatis operibus reficit atq; nu-
trit. Pſal. Satiauit animam inanem & animam eſurientem. Vel
dic q̇ oliua eſt beata virgo, cuius origo & radix eſt populus
Iudæorum, qui amarus eſt p vitia & peccata, & tñ ex eo pro-
ceſſit iſta olea vel oliua, quæ fructus dulces.i. opera miſericor-
diæ ſemper hēt &c. ſicut ſupra. Ideo dr̃ Hiere.11. Oliuorā vbe
rem, pulchram, fructiferam, ſpecioſam, vocauit dominus no-
men tuum. ¶ Oliua radicem habet amaram, & corticē ſimili-
2 ter, fructus tñ eius dulcis eſt atq; pinguis, ex quo fit oleum, ci-
bus & medicina. Sic verè qñ homo eſt amar⁹ in radice cordis
per contritionem, in cortice cōuerſationis per exteriorem ma
cerationem, tūc fructus dulces.i. opera bona profert, & oleum
miſericordiæ & pietatis fundit. Petra fundebat mihi riuos o-
lei. Iob 29. dic ſicut ſupra. S de virgine, q̇ fructus huius oliuæ
eſt Chriſtus, dulcis, pius & benignus, qui oleum miſericordię
nobis ſtillauit. Infundēs oleum & vinum. Lu.10. & ignem cha
ritatis accendit. Ignem veni mittere in terrā. Lu.12. & eſurien
tes pabulo & etiam pane in deſerto pauit. Matt.12. & infirmos
3 peccatores ſanauit. Figura de ſamaritano. Luc.10. &c. ¶ Oliua
multæ eſt duritiæ & firmitatis, & quaſi imputribilis, ſed li-
cet ſit magnę duritiei exterius in ſubſtantia, multæ tamen eſt
humoroſitatis interius in medulla ex eius enim fructu oleū eli
quatur. Sic verè nos debemus eſſe duri & fortes contra omnia
vitia & tormenta per conſtantiam, fortitudinem & virtutem,
ita quòd non debemus ſuccumbere nec cedere nec putreſieri
per peccatum, ſed per perſeuerantiam imputribiles permane
re. Seneca: Vtere officio quod ſemel ſumpſiſti, turpe eſt oneri
cedere. Interius tamen in medulla, id eſt in corde debemus eſ
ſe teneri & humidi per fluidam pietatem (illi enim qui ſciunt
alijs compati & miſereri, melius durant & perſeuerant in cha
ritate, oleum etiam, id eſt abundantiam elemoſynarum & ope
rum pietatis ex nobis iugiter diſtillare. Eccleſ.9. Oleum de ca
pite tuo nō deficiat. Vel dic quòd licet prælatus ſit exterius in
conuerſatione & cortice amarus & durus per correctionem,
intus tamen debet eſſe mitis & benignus & pius per compaſ-
ſionem. Exemplum de Moyſe qui pie Deum orauit pro popu
lo delinquente in vitulo, & tamen eos durè & ſeuerè puniuit,
quia ſecundum Senec. Pius debet eſſe ſeuerus dominus, pius
pater, mandatorum cultor, vitiorum vltor. ¶ Secundum Pli- 4
nium arbores oliuarum fructiferarum non volunt ſolum ni
mis pinguæ vel macrum, ſed temperatum, nec regionem fer-
uentem nec frigidam, ſed temperatam. volunt enim eſſe in lo-
co temperate calidu & ſicco, pingui & macro, ſoli expoſito, ro
re cœli etiam humefacto. multum enim eis confert cœlum, id
eſt cœleſtis influentia temperata. Sic verè illi qui ſunt fructi-
feri per bona opera, non debent appetere ſolum, id eſt ſtatum
qui ſit nimis pinguis per diuitias, nec nimis macer per pauper
tatem, nec regionem vbi ſit nimius calor auaritiæ & cupidita-
tis, nec nimium frigus indeuotionis & tepiditatis, ſed locum
& ſtatum temperatum & ſufficientem, exemplo Salomonis
(Prouerbio.30.) qui a Deo petiuit ſibi dari nec diuitias nec
paupertatem, ſed ſufficientiam. Tales enim maximè debent
petere ſolum ſeu ſocietatem vel ſtatū qui ſit temperatus quo
ad vitæ ſufficientem neceſſitatem, ſoli, id eſt Chriſto & bonis
æternis expoſitus per contemplationem, & rore cœleſtis do-
ctrinæ humectatus, & ſic erit ſecundum illud Eccle.50. Qua-
ſi oliua pullulans, & quaſi cypreſſus &c. ¶ Secundum Plinū 5
multum confert oliuæ temporis & aeris ſerenitas. Nam ſi im-
brium fiat copia quādo oliuę mateſcunt, oleum faciliter vi-
tiatur, niſi forte per ſubſequentem ſerenitatem temporis emen
detur, per quam liquoris ſuperfluitas deſiccetur. Sic etiā mul
tis bonis confert ſerenitas, id eſt proſperitas: quia quando ve-
hementes imbres, id eſt fortes tribulationes ingruunt, facili-
ter corrumpuntur & vitiantur per impatientiam & deſpera-
tionem, niſi fortè ſubſequens ſerenitas, id eſt ſpes futuræ fœli-
citatis eis ſubueniat & ſuccurrat. Nimia enim tribulatio nocet
niſi ſpes remedietur. Naum.2. Portæ fluuiorum apertę ſunt, &
templum ad ſolum dirutum eſt. ¶ Secundum Pli. oliua nō in- 6
diget raſtro vel falce vt putetur more vitis, ſed ſoli & rori cō-
mittitur, verno tempore gaudet, & incipit tūc florere, fructus
autem eius circa hyemem colligitur. & circa radices eius cre-
ſcunt quædam falſę & adulterinæ radices quas agricolæ terra
aperta præcidunt poſt fructus collectionem, & ſic mirabiliter
emēdantur. Oliua eſt vir perfectus, qui pro certo non indiget
raſtro vel falce, id eſt aſperitate correctionis & tribulationis,
& hoc quia nulla ſunt in eo ſuperflua, quæ debeant reſecari,
imo ſoli Chriſto per dilectionem, rori cœleſtis gratiæ per de-
uotionem eſt totaliter cōmittendus. In verno enim tempore.i.
in principio iuuentutis floret p bonas affectiones, & circa hye
mem mortis (.i. in ſenectute) colliguntur fructus eius, id eſt bo
næ operationes quia.ſ. in ſenectute fiūt maximè honeſti & apti
ad alios ædificandū. Veruntamen quando fructus talium ſunt
collecti.i. quādo per bona opera fructificauerūt, tunc quia cir
ca radices cordis & affectionis creſcunt quandoq; falſæ radi-
ces & adulterinæ.i. aliqui motus inanis gloriæ & præſumptio-
nis de meritis, vel malæ affectiones terrenorum &c. ideo agri
colæ prædicatores vel prælati debent eis prædicando terram
aperire, id eſt ſuam vilem & terrenam conditionem & natu-
rā oſtendere, vt ſic poſſint radices huiuſmodi extirpari, & om
nis vana gloria eliminari, & ſic meliores & fęcundiores in bo
nis operibus fiunt. Luc.13. Siue fodiam circa eam, & mittam
ſtercora. Vel dic q̇ quando malæ radices.i. malæ affectiones
& vitia & peccata impediūt fructum bonorum operum in ali
quo, tunc debet prælatus fodere per correctionem, & terram
aperire, & talia præſcindere & auferre. Sex annis putabis vi-
neam tuam. Leui.25. ¶ Quando fructus ſunt in oliua, non de- 7
bet oliuans eam cum virgis durè percutere, vt fructus excu-
tiat: quia anno ſequēti ſterilis fieret. minus enim fructificat ſic
percuſſa, vt dicit Plin. Sic verè quando in aliquo ſubdito ſunt
fructus diuitiarum, oliuans ſuus.i. princeps, dominus vel præ-
latus

latus non debet eum cum virgis.i.cum fortibus tribulationi-
bus & inuaſionibus percutere, vt fructus diuitiarũ extorqueat
per rapinam, ſicut faciunt tyranni, & hoc quia ſteriles eos
facerent per paupertatem, ita ꝙ in anno ſequenti inuenirent
minus de fructib' ad ſuam neceſsitatem, ſicut patet in impijs
principibus, qui ita denudant ſubditos ſuos per rapinas, ꝙ ip-
ſi nec pro ſe nec pro eis nihil habent. Prouer.28. Regnantibus
impijs ruinæ hominum. Vel dic ꝙ prælatus non debet nimis
dure percutere & corrigere ſubditum, vt fructus bonorũ ope
rũ ab eo extorqueat: quia multi ſunt qui a bonis operibus ſte-
rileſcunt p obſtinationem, impatientiam & etiam apoſtaſiam,
quando nimis durè corriguntur & tribulantur. Hiere.15. Vul
neraui & deſtruxi populũ meum, & tñ a vijs ſuis non ſunt re-
uerſi. vnde Eſa.9. Populus non eſt reuerſus ad percutientẽ ſe.

8 ¶ Olea multos portat fruct', quoſdam immaturos & virides,
alios maturos & nigros, alios mediocres & rubeos, omnis ta
men oliua quanto exterius nigrior, tanto interius maturior &
vnctuoſior, & ad exprimẽdum oleum aptior, vt dicunt Iſaac.
Iſid. & Dioſc. Arbor iſta eſt eccleſia vel religio, quę pro certo
multos fructus.i.multos ſubditos cõtinet & fideles, quia qui-
dam ſunt immaturi & virides.ſ.nouitij & incipientes, qui ad-
huc ſunt immaturi p inſolentiæ leuitatem, virides per carna-
lem voluptatem. Alij ſunt rubei & mediocres.ſ.proficientes,
qui debent eſſe rubei per charitatem. Alij ſunt maturi & nigri
.ſ.perfecti, qui debent eſſe nigri per humilitatẽ, maturi per vi-
tæ & morum honeſtatẽ & ſanctitatẽ. Ideo dicit pſal. Ego quaſi
oliua fructifera in domo dñi. Et quanto quis eſt nigrior humi
litate, tanto pro certo interius eſt vnctuoſior pietate, & matu-
rior ſanctitate. Vnde exterior humilitas interiorẽ denotat ſan-
9 ctitatẽ: quia vbi humilitas, ibi eſt ſapientia. Prouer.11. ¶ Secun
dum Ariſt. fructus oliuæ nunquam in arbore perfectè matu-
reſcunt, etiã ſi p multos annos ibi eſſent & ideo oportet ꝙ fru
ctus collecti in vna cõgerie congregẽtur, & ſic confortato ca
lore per mutuã compreſsionem maturabuntur. Sic verè homi
nes via aut nunquam poſſunt maturari per vitę ſanctitatem & mo
rum, q̃ diu ſunt in arbore vbi naſcuntur.ſ.in mundo, imo verò
neceſſe eſt ꝙ inde auellantur per terrenorum cõtemptum, &
ꝙ in congerie religionis vel eccleſiæ vna cum alijs cõgregen-
tur, & ꝙ inuicem per vnitatem & concordiam comprimatur,
& ſic calor charitatis in eis mutuo confortabitur, & ad perfe-
ctam morũ peruenient maturitatem. Geneſ.1. Congregentur
aquæ quæ ſub cœlo ſunt, in vnum locum. Vel dic ꝙ homo nõ
põt fieri maturus per ſapientiam & diſcretionem in arbore.i.
in patria vbi naſcitur, imo oportet ꝙ inde exeat, & ꝙ longè ad
ſtudia ſe conuertat, & ꝙ ibi vna cum alijs commoretur, & per
plures dies ibi in ſtudio in ſocietate ſcholarium perſeueret, &
ſic confortabitur & conualeſcet calor.i.ingenium naturale, &
ad maturitatem diſcretionis poterit peruenire. Ioan. & Lu.4.
Nemo propheta acceptus eſt patria ſua. Ideo Abrahã dictum
10 eſt. Gen.12. Egredere de terra tua &c. ¶ Oliuæ rubeæ nec mul
tum maturæ, nec multũ vnctuoſæ vtiliores ſunt ſtomacho (ſe
cundum Iſaac) q̃ maturæ & nigræ: quia licet maturæ plus nu
triant, tñ propter vnctuoſitatem ſupernatant, nec ad locũ de-
coctionis deſcendũt, & ſic in humores ſuperfluos & putridos
conuertuntur. Sic verè quãdoq; accidit ꝙ illi qui ſunt medio-
criter rubei per charitatem, maturi per ſanctitatem & hone-
ſtatem, vnctuoſi per pietatem, ſunt meliores q̃ illi qui ſunt per
fectè maturi per famæ & vitæ honeſtatẽ, & hoc quia licet iſti
multum nutriãt corpus eccleſiæ ſ. pauperes ſuis elemoſynis,
peccatores ſuis doctrinis & exemplis, tñ quia propter vnctuo
ſitatem pietatis quam ſe vident habere, volunt ſupernatare p
præſumptionẽ.i.alijs præeminere, ideo non deſcendunt p hu
militatem, nec perfectè digeruntur vel ad bonũ conuertuntur;
imo aliquando in humores putridos luxurię diſſoluũtur: quia
.ſ. Deus ſæpe tales dimittit cadere de ſuis viribus præſumen-
tes. Ideo Eccl 7. Noli eſſe iuſtus multũ. & Iudith 6. Humilias
11 præſumentes de ſua virtute. ¶ Secundum Plin baccæ oliuæ q̃
diu ſunt in arbore, non pereunt: ſed q̃ diu ſibi permittuntur,
ſiunt meliores, ſemper enim nouas vires recipiũt, & difficilius
inde cadũt. Sic verè homo quàm diu in arbore crucis reſidet
per eius recordationem & deuotionem, vel in Deo vel in ec-
cleſia per fidem, gratiam & dilectionem, vel etiam in religio-
ne, nunquam perit per deſperationem, vel etiam peccati cor-
ruptionẽ, imo quãto diutius ibi perſeuerauerit, tãto magis no
uas vires recipiet & virtutes, & melior efficietur, & ibi fortius
& tenacius adhærebit, vnde 1. ad Corinthio.6. Qui adhæret
Deo, vnus ſpiritus eſt. ¶ Oliua ex triplici ſubſtantia conſtat.ſ. 12
ex oſſe duro, exteriori carne & cortice, & oleo ſeu ſucco. Sic
homo conſtat ex duro oſſe, & ex oleo.i.ex ſanguine liquido, &
ex carne. Vel dic ꝙ oliua eſt Chriſtus, qui habuit os durum.i.
fortem diuinitatem, & carnem & oleum.i. animam. Vel dic ꝙ
in anima debet eſſe oleũ fluidæ pietatis, caro tenerę benignita
tis, & os duræ & ſolidæ firmitatis. Vel dic ꝙ oliua eſt eccleſia,
vbi ſunt quidam oſſei per duritiam & obſtinationem, quidam
carnei per luxurię voluptatem, quidam ſicut oleum per ſuper
biæ vanitatem. Oleum.n. ſemper ſupernatat. ſic multi volunt
alijs eminere. Et ſicut porci impinguantur oſsibus oliuarũ, &
inde etiam ignis nutritur, ſic verè ex iſtis obſtinatis ignis infer
ni, & porci.i. demones depaſcunt. Erit in combuſtionem & ci
bus ignis. Eſa.9. ¶ Oliua nobis mittit & fundit oleũ, quod vul- 13
nera leuit & ſanat, & eſurientes reficit, & eſt arbor pacis & vi-
ctoriæ. Nam ſm Vale.max. legati Romanorum qui pro pace
obtinenda vel concedenda mittebantur, ſine ramis oliuæ non
mittebantur. Victores ſm Pli. apud Athenas oliua coronaban
tur. Talis eſt virtus pietatis: quia oleum dulcis cõſolationis &
clementiæ nobis fundit, & ex quo eſurientes & pauperes per
elemoſynas recreantur, & morbi peccatorum curantur: quia
elemoſyna extinguit peccatum. Eccleſ 3. Et iſta pro certo eſt
virtus pacis & victoriæ: quia ſ. Deum nobis pacificat & con-
cordat, & nos facit de vitijs triumphare. Et ideo legatus pacis
Chriſtus cum iſta oliua fuit à Deo miſſus.i. cum dulcore cle-
mentię & pietatis, legata etiam pacis beata virgo oliuam cle-
mentiæ ſecum habet, victores etiam vitiorum & tribulationũ
oliua.i.per opera miſericordiæ coronantur. Patet Matth.26.
vbi in iudicio tantum fit mentio de operibus pietatis. Et hæc
fuerunt figurata Geneſ.8. vbi poſtquam Deus fuit conciliatus
& pacificatus cum humano genere, columba venit ad Noe in
arcam cum ramo oliuæ viridis. Sic verè quando Deus fuit no
bis concordatus, ipſe miſit in arcam, id eſt beatam virginem
columbam, id eſt filium ſuum, cum oliua fluidæ pietatis. vnde
Ozeæ.13. Erit quaſi oliua gloria eius.

De Oleo. Cap. 108.

OLEVM eſt ſuccus oliuæ, qui quanto recentior, 1
tanto melior. Nam ſm Plin. per ſenectutẽ & an
tiquitatem corrumpitur, & quãto oleũ citius de
torculari exit, tãto eſt laudabilius. Et eſt oleum
liquor dulcis, lenis, pinguis & ſuauis, cuius vir-
tus eſt cibos condire, feſſa mẽbra recreare, ignẽ
nutrire, pãnos induratos remollire, & apoſtemata maturare,
& tanto melius, quanto terrenæ ſubſtantiæ minus eſt intermi-
xtum, vt dicunt Iſaac & Dioſc. Per oleũ intelligitur opus mi-
ſericordiæ, qđ eſt ſuccus & opus oliuæ.i. hoĩs pij & miſericor-
dis: quia talia ſunt dulcia, & lenia, & alijs placentia, feſſa.n.mẽ
bra.i. hoĩes depreſſos, pauperes & afflictos iuuant, fouẽt & pa
ſcunt ſ. per elemoſynas & alia opera pia, ignẽ charitatis in no
bis nutriunt & accendunt, & morbos & apoſtemata peccato-
rum curant & ſanant, & duritiem crudelitatis remolliunt atq;
tollunt. Oleum ergo de capite tuo non deficiat. Eccleſ.9. Sed
ad hoc ꝙ illud oleum ſit Deo bene acceptabile, tria requirun
tur. Primum ꝙ ſit recens.i.ꝙ fiat in nouitate vitæ.i.in ſtatu iu
uentutis, vel in nouitate gratię & virtutis: quia quando homo
eſt antiquatus per ſenectutem, vel etiam per malam vitam &
conſuetudinem, vt quia eſt in ſtatu peccati, tunc oleum elemo
ſynarũ & pietatis nõ eſt ita Deo acceptum, nec ita meritoriũ.
Ideo Iob 31. Ab infantia creuit mecũ miſeratio. Aliud neceſ-
ſarium eſt, ꝙ cito debet exire de torculari.i. de arca vel burſa:
quia.ſ. homo debet cito & celeriter dare elemoſynam, nec de-
bet facere pauperes expectare. Prouer.3. Non dicas proximo
tuo, vade, & cras dabo tibi, cum ſtatim poſsis dare. Tertiũ eſt,
ꝙ a terra.i.a terrenis glorijs & affectionibus debet eſſe depu-
ratũ: quia.ſ. non debet fieri elemoſyna pro terrena gloria, ſed
æterna, ſicut faciunt hypocritæ. Ideo Matth.6. Cũ facis elemo
ſynam, noli tuba canere. Vel dic ꝙ oleum quod p ſenectutem
corrũpitur, ſignificat quoſdã qui in iuuentute ſunt boni, in ſe-
nectute autem corrumpuntur, de quibus ad Gal.3. Cũ ſpiritu
cęperitis, carne cõſummamini. Vel dic ꝙ illi ſunt quo ad Deũ
meliores, q minus cum terrena ſubſtantia.i. cũ bonis tpalibus
ſunt mixti p affectionẽ & amorẽ, & qui de torculari.i. de mun
do citius & libẽtius exeunt & procedunt, qñ a Deo inſpiratiõe,
& a prædicatore mouentur. ¶ Baccę oleæ cũ mola fortiter contẽ 2
runt, deinde aqua feruentiſsima cõſpergunt. Nã per talẽ aquã
vnctuoſitas

vnctuoſitas ab amurca (quę eſt fęx olei) & a nucleis diuiditur,
& ſic oleū leuius eliquatur. Ipſa aūt aqua ab oleo poſtmodum
artificialiter ſeparatur. Oleum eſt opus miſericordiæ, quod
pro certo qñ Deus ab aliquo auaro vult extorquere, aliqñ te-
rit eum per tribulationem, & perfundit aqua gratiæ p interio-
rem inſpirationem, & ſic inde extrahit oleum. i. elemoſynā &
3 compaſsionē. ¶ Oleum eſt naturæ lucidæ & ſpecularis. Vñ ſe-
cundū Pap. ſi quis in profundū maris immerſus fuerit, & oleū
(& maximè oliuarū) in ore habuerit, tunc ſi ipſum emiſerit,
reſpirabit, ita circumiacentia illuminabit, q ſe clarè videbit &
gubernabit. Talis eſt pura & vera ſcientia & doctrina, quia ve-
re ſi quis eam habuerit, dato q in profundo maris peccato-
rum immerſus fuerit, tamen virtute eius illuminabitur per
diſcretionem, & reſpirabit per orationem, & ſic a periculo
poterit liberari. Vel dic q oleum eſt gratia Dei, vel virtus pie-
tatis, quam pro certo ſi quis habuerit, quanquam ſit in profun
do pctōrum, tñ poterit liberari & ſaluari. Ideo dicit Hiero. q
non meminit ſe legiſſe hominem male mortuum qui libenter
4 exercuit opera pietatis. ¶ Diuerſa ſunt genera oleorum, ſ. myr-
tinum, nardinum & cætera ſimilia, quæ habent in ſe diuerſas
virtutes contra diuerſas infirmitates. Nam ſicut patet, vnū va
let contra febrem, aliud contra paralyſim, & ſic de alijs, aliud
infrigidat, aliud calefacit, aliud reſtringit, aliud maturat, & cæ
tera ſimilia. Sic verè variæ ſunt gratiæ & virtutes, quæ varijs
infirmitatibus peccatorum opponūtur. Alia.n. calefacit, ſicut
charitas, alia refrigerat, ſicut caſtitas, alia maturat, ſicut diſcre
tio & prudentia, alia reſtringit, ſicut temperantia & abſtinen-
tia, alia ſoluit paralyſim pigritiæ, ſicut occupatio, alia febrem
auaritiæ, ſicut pietas & compaſsio, alia rumpit apoſtema ſuper
biæ, ſicut humilitas, alia putredinē luxuriæ, ſicut continentia,
alia ēt inducit ſomnū, ſicut oleum papaueris, hoc eſt deuotio
& contemplatio, alia inſcoſibilitatem, ſicut mandragora, ſ. pa-
tientia vel benignitas. Ideo de tali oleo dr̄ Deute. 33. Tingat in
oleo pedem ſuum. Et 1. ad Corin. 12. Diuiſiones gratiarū ſunt.
5 ¶ Oleum ſm qualitatem rei cui miſcetur, ſuas mutat vel tēpe-
rat qualitates. Vñ (ſicut dicitur in compendio Salerni) ſi caro
leonis in oleo ſit decocta, illud oleū ita efficit calidū, q ſi exin-
de volæ manus & venę pulſatiles inungantur, febrem inducit.
Oleum ēt in quo poma mandragorę ſunt decocta, ita efficitur
frigidū, q ſi membrū aliquod eo inungatur, inſenſibile & ſtu-
pidū efficitur, ita q nō ſentiet ſi ſcindatur. Oleum ēt papaueris
ſomnum prouocat & inducit, vt dicit Plat. Oleū ſignificat mū
di proſperitatē, in qua caro leonum. i. principum tyrannorū,
& poma mandragorę. i. mundi filij & diuites ſunt decocti per
luxuriam & auaritiam, quia vere tale oleum inducit ſomnum
pigritiæ & tepiditatis, febrem auaritiæ & cupiditatis, ſtuporē
malę cōſuetudinis, obſtinationis & incorrigibilitatis, quia ſta-
tim q inde aliquis eſt inunctus, & q eſt in mundi proſperitati
bus inuolutus, efficitur dormiens per delicias & luxuriam, fe-
bricitans p auaritiam, & inſenſibilis p obſtinationem & duri-
tiam, quia licet ſcindatur p correctiones & tribulationes, ita
eſt tñ obſtinatus q non ſentit nec percipit nocumentum p con
uerſionem vel contritionem, aliorum ēt miſerias non ſentit p
cōpaſsionē, nec eis in aliquo per pias elemoſynas ſubuenit aut
ſuccurrit 2. Reg. 19. Non vigent ſenſus mei ad diſcernendum.
Vel dic q oleum eſt hō, qui pro certo ſecundum qualitatē eo-
rum qui adiūguntur ſibi. i. illorū quorum ſectatur ſocietatem,
ſua qualitas vel conditio variatur, quia ſi caro leonis. i. aliqua
crudelis perſona ei adiuncta fuerit & ſociata, tunc efficitur
ita calidus per auaritiam & crudelitatem, q etiam ſuis verbis
& exemplis alios facit febricitātes & auaros, ſicut patet de ma
lis principibus & iudicibus, qui per ſocietatem crudelium cō-
ſiliariorum fiunt crudeles & tyranni, & ſubditos faciunt febri
citare. i. tremere & ardere diuerſis exactionibus & tormentis.
Si aūt mandragora. i. aliqua perſona frigida & indeuota ſibi ſo
cietur, tunc ſimiliter efficitur frigidus & indeuotus, & alios fa
cit inſenſibiles & obſtinatos, quia qui ſtultorum ſocius fuerit,
6 conſimilis efficietur. Prouerbiorum 13. ¶ Oleum multum ha-
bet leuitatis & aereitatis. vnde oī liquori ſuper fertur, & alijs li
quoribus ſubeſſe penitus dedignatur, & ſemper alijs ſuperna-
tat. Sic vir iuſtus multum eſt leuis per paupertatem, aere⁹ per
ſanctitatem, & ideo non vult reſidere per affectionem & amo-
rem in fundo. i. inferius in mundo, ſed in ſuperficie, ſ. ſuperna
in paradiſo per contemplationem, ſpem & affectionem. Habi-
taculum ei⁹ ſurſum. Iudith. 8. Et ſicut oleū ex eo q aquę cedit
ſuper eam eleuatur, ſic hō ex hoc q aliorum verbis & iniurijs
cedit per patientiam, & eo q alijs facit locum per humilitatē,
ſæpe accidit q ipſe eleuatur & creſcit per temporalem & æter
nam dignitatem, quia ſicut dr̄ Iob 5. Deus ponit humiles in ſu
blime, & mœrentes erigit ſoſpitate. Vel dic q oleum eſt ſuper-
bus, quia vere ſemper vult alijs ſupereſſe & dñari, & ſub alijs,
. ſ. in ſtatu infimo & humili remanere penitus dedignatur, ſed
per ambitionem ſemper quærit aſcendere ad dignitates & of-
ficia. Et ſicut oleum incendit ignē, ſic illi ignem iræ & diſcor
diæ in religione vel eccleſia oriunt & accendunt, ignis ēt in-
ferni erunt finaliter nutrimentū. De igne.n. egredientr, & ignis
conſumet eos. Eze. 15. ¶ Oleū eſt naturæ penetratiuæ, quia vas 7
ligneū in quo eſt, penetrat & ſubintrat, niſi forte fuerit vitreū
vel vitreatum. eſt ēt naturæ infectiuę & contagioſę, quia oē qđ
tangit, & maximè veſtem, ita inficit, q ibi quaſi perpetuo hu-
iuſmodi veſtigium derelinquit, ignem aūt accendit & nutrit.
Sic pro certo talis naturæ ſunt deliciæ, quæ vere naturam ha-
bent ſubintratiuam, quia ſi hō eas habuerit & continuerit, ip-
ſum intrant vſq; ad cor, quia. ſ. eas diligit, & pro eis eſt ſolicit⁹.
Naturam ēt habent contagioſam, quia vere quando per immo
deratum affectum tangunt aliquam perſonam, ipſam per luxu
riam inficiunt & corrumpunt, & veſtes. i. exteriorem conuer-
ſationem per infamiam quaſi inſeparabiliter maculant & inq-
nant. Ideo de bonis dicitur Apoc. 3. Hi ſunt qui non inquinaue
runt veſtimenta ſua & Apoc. 7. Hi qui amicti ſunt ſtolis albis,
qui ſunt⁹ &c. Tales ēt nutriunt ignem. i. carnalem concupiſcen
tiam, quia vere mundi deliciæ ſemper luxuriam excitāt & in-
ducunt. Eccl. 28. Secūdum ligna ſiluę exardeſcet ignis. Vel dic
q oleum eſt peccator, qui pinguis eſt per carnalitatem, ſuper-
natans per ſuperbiæ vanitatem, lucidus per veſtium curioſi-
tatem, quia vere talis eſt contagioſus per ſuam malam conuer
ſationem, & maximè luxurioſus, qui exēplis & dictis alios infi
cit. Eſt etiam nutrimentum ignis. ſ. auaritię & cupiditatis in p̄-
ſenti, & ignis æterni infernalis in futuro. Ezech. 21. Igni eris cī
bus, & non eris in perpetuum. Eſt etiam naturæ penetratiuæ,
quia ſemper volūt ſubintrare. ſ. ad nouas dignitates & officia.
ſicut patet de ambitioſis, qui ſe ingerunt in curijs & officijs, di
gnitatibus, beneficijs & præbendis. Patet etiam in luxurioſis,
qui etiam fortiſsimas perſonas ſubintrant & ſeducunt. Ideo di
citur Eccle. 28. Lingua tertia mulieres viratas deiecit &c. Vel
dic quòd oleum eſt tentatio vel peccatum, quod faciliter ani-
mam penetrat vel ſubintrat, niſi forte fuerit vitrea, ſcilicet lu-
cida per honeſtatem & puritatem, ſolida per conſtantiæ firmi
tatem ipſam etiam inficit per malas affectiones, & poſt ſe ve-
ſtigium, id eſt conſcientiæ remorſum vel etiam malā conſue-
tudinem derelinquit. Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita. Vel dic
quòd oleum eſt vir perfectus, pinguis per pietatem, nutriens
in alijs (ſcilicet exemplis & dictis) ignem. i. charitatem, & ena
penetrans per contritionem, & lucens per bonam conuerſa-
tionem, ſupernatans per contemplationem. Patet de bonis
prædicatoribus. Et eris ſemper ſupra, & non ſubtus. Deutero.
28. Vel dic q oleum eſt diabolus, qui ſuis ſuggeſtionibus & tē
tationibus penetrat omnem mentem, & eam inficit & corrum
pit per peccatum, & hic eſt ſupernatans, & cibus ignis &c. ſi-
cut ſupra de peccatore. ¶ Oleum eſt lene & ſuaue, et vulnera 8
mitigat & dolorem, apes et cætera anuloſa extinguit. Talis eſt
adulatio vel verbum adulatoris, ſ. blandum & lene, quia ſem-
per dicit placentia, et ſic dolorem adulati. i. remorſus conſcien
tiæ, et vulnera ſua. i. malos ſuos actus mitigat atq; lenit, inquan
tum. ſ. iuſtificat opera eius, et eum palpat et lenit. Ezec. 22. Pro
phetæ eorum liniebant eos abſq; temperamento. Et ideo tales
ſermones extinguunt et exanimant apes. i. mundanos diuites
et potentes, quia conſtat q verba adulatorum multa iniqua
committunt. Sed ſicut ſecundum Ariſto. talia extincta oleo, ſi
aceto ſuper aſpergantur, reuiuiſcunt, ſic verè neceſſe eſt q ta-
les ſic extincti per adulationem, reuiuiſcāt per acetum. i. durā
et acrem prędicatorum correctionem. Ideo pſal. Corripiet me
iuſtus in miſericordia et increpabit me, oleum aūt peccatoris
non impinguet caput meum. ¶ Oleum purū et ſapidum et odo 9
roſum cibos condit, et ferrum politum a rubigine ſeruat, ſi au-
tem impurum et corruptum fuerit, mali ſaporis, grauis odoris
tunc ad cibos non conuenit, et ferrum etiam rubiginat et cor-
rodit, ſecundum Pli. Sic verè doctrina pura vera et ſana cibus
eſt et nutrimentum pctōrum et iuſtorum, et ferrū politū. i. ani
mam iuſtam et ſanctā ſeruat et rubigine vitiorum. ſi aūt corru
pta fuerit per hæreſim, et errorē, tūc econtrario nō nutrit, imo
occidit, & rubiginem ignorantiæ introducit, & aiam per pec-

catum & hæreſim corrumpit. Vel dic ꝙ oleum purum eſt ſcien
tia theologica, oleum impurũ & corruptom mũdana. Vel dic
ꝙ oleom purum eſt gratia Dei, quę animã nutrit ſeruat, oleum
impurum deliciæ mundi vel muodi proſperitas, quę ipſam in-
10 ficit & corrumpit, & quę ẽt apes occat, ſicut ſupra. ¶ Plin. li.2.
ca.106. in fine dicit ꝙ nẽ ſalſum oleo temperatur, & inde eſt (vt
ait) ꝙ vrinaotes. i. oatantes & oauigantes in mari, ſolent oleum
in ore ponere, vt poſsint naturam ſalſam & aſperam mitigare,
lucemq; io maris profundo deportare. Tale oleum eſt ſpes fu
turorũ bonorum. iſta eſt. o. quę omnem ſalſedinẽ tribulationis
& contritionis lenit & temperat, & quæ lucem gratię cordi ꝓ-
curat. & ideo ſine ea fatous eſt qui ſalſedinem maris teotat. i.
qui tribulationum & correctionũ & amaritodinẽ potat & por-
tat. vñ Grego. ait ꝙ cõſideratio pręmij minuit vim flagelli. Vel
oleũ eſt diuina gratia vel conſolatio & pietas prælati, quæ ſem
per debet in correctionibus & ſalſis punitionibus intereſſe, vt
omoem poſsit rigoris amaritudioem temperare.

De Oleaſtro. Cap. 109

1 OLEASTER eſt ſilueſtris olea, ſterilis, inculta &
amara, cui⁹ folia ſunt cęteris latiora, ſtyptica &
amara, qñ tñ ioſeritur ei ramus oleę bonæ, tunc
in naturam rami connertitur. Talis eſt pctõres,
ſilueſtris & ſterilis a fructu bonorum operum,
incultus qoo ad pęnitentiã, & amarus ꝑ pecca-
tũ, qa vere folia. i. verba taliũ latiora ſunt. i. pluta & maiora q̃
folia oleæ. i. quàm verba iuſtorum & bonorũ, qñ tamen ramus
bonæ oliuæ. i. gratia Dei vel doctrina prædicatorũ ei inſeritur
ꝑ ïgſpirationẽ & ꝓdicationẽ. tunc q̃ſq; efficit̃ fructuoſus & bo
nus. Patet de Paulo et alijs. Vel dic ꝙ oleaſter, eſt natura huma
na, quæ qoõdam fuit ſterilis & inculta, plena vitijs & peccatis,
ſed qñ ramus bonæ oliuæ. ſ. Dei filius qoi eſt vnus de tribus ra
mis trinitatis, fuit huic oleaſtro inſertus ꝑ incarnationem, tuoc
factus eſt fertilis & fęcundus ꝑ bonam operationem, qoia ex
tunc incęperunt in humano genere virtutes & gratiæ abunda
re. Et ideo humano generi põt dici illud ad Roma.11. Ea natu
rali exciſus oleaſtro, contra naturam inſertus es in oliuam bo-
2 nam. ¶ Oleaſter licet ſit ſterilis & amarus, eſt tamen multum
medicinalis quo ad frondes, corticem & gommi. Duo. n. gene-
ra gummi deſtillat, quæ valent ad medicinam, folia ẽt ſunt ſty
ptica & reſtrictiua &c. Talis vir perfectus, qui ſterilis eſt per
paupertatem, viridis ꝑ honeſtatem. & duo genera producit la
chrymarum & gummorum, quia cum ſit amarua ꝑ contritio-
nem, ideo lachrymatur & ſuſpirat, ſ. pro iocolatu præſentis mi
ſeriæ, & pro dilatione patriæ. Figura Iudi.1. vbi Caleph dedit
Axæ filiæ ſuæ irriguum ſuperius & irriguum inferius. Aaa fo-
ribnoda ſignificat aĩam pęnitentem, quæ ea amaritudine con-
tritionis tota vertitur in furorem, & ideo pater ſuus Deus ſibi
dat irriguum ſuperius. i. lachrymas pro dilatione patriæ, ſecun
dũ Greg. & inferi⁹. i. lachrymas pro incolatu præſentis miſeriæ
tota tñ arbor iſta & quo ad corticẽ cõuerſationis, & quo ad fo-
lia locutionis, & quo ad gũmi ſuæ lachrymationis medicinalis
ẽ & ſctã, & quo ad ſe & alios congrua atq; ſana. Vel dic ꝙ olea
ſter eſt vir pęnitens & amarus & cõtritus. Eſa.38. Recogitabo
tibi oẽs annos meos &c. Duæ lachrymæ ſunt vna pro omiſsis,
altera pro commiſsis, vel vna pro pœna. ſ. inferni adepta, alia
pro gloria amiſſa. pſal. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.

De Olere ſeu braſsica. Cap. 110.

1 OLVS dicitur ab alendo, eo. ſ. ꝙ oleribꝰ hoĩes ale
rentur anteq̃ piſces & carnes ad vſus hominũ
concederentur, pomis. o. & oleribus hoĩes an-
te diluuiũ nutriebantur. Et eſt olus vtile quo
ad cibum & medicinã, & multę ſunt eius ſpẽs.
corpus. n. nutrit, veotrẽ aliqñ mollit, aliquãdo
ſtringit, ebrietati reſiſtit, lactis abundaotiam præſtat, veneno
cõtrariatur, & ad cętera multa valet, vt dicit Pliu. lib.20. ca.9.
Talis eſt ſacra doctrina, quia vere vtilis eſt ad nutriendum ani
mam, & eã impingoandum ꝑ gratias & virtutes, & ideo illi q-
bus carnes & fruges. i. mundi diuitiæ & deliciæ non ſunt con-
ceſſę, talibus debent vti, ſ. mundi pauperes, & maximè religioſi
Valet ẽt ad medicinam, ſ. contra infirmitates peccatorum, ven
trem. n. i. conſcientiam mollit per contritionem, aliquando etiã
eam ſtringit quando nimis eſt lata, ebrietati. i. mundi delicijs
reſiſtit, & lactis. i. pietatis & miæ, vel ẽt diuinæ gratiæ affluen-
tiã adminiſtrat, & veneno pctĩ mortalis obuiat & reſiſtit. Qui
infirmus eſt, olus manducet. ad Rom.14. Vel dic ꝙ olus eſt gra
tia Dei &c. ꝑ oĩa ſicut ſupra. ¶ Subſtãtia caulis groſſa eſt & du 2
ra ad digerendum, groſſum & melancholichum ſanguinẽ ge-
nerans & inducens, ius tamen eius naturæ eſt laxatiuæ, & ven
tris humectatiuę, & ideo vtilius eſt iure eius vti q̃ ſubſtãtia, vt
dicit Iſaac in dietis. Tales ſunt multi mali prædicatores, q quo
ad ſubſtaotiam. i. qoantum ad vitam ſunt duri ꝑ obſtinationẽ,
ſicci ꝑ incompaſsioem, frigidi per indeuotioẽ, & iodigeſti-
biles. i. incorrigibiles, ius tñ iſtorum. i. doctrina ab eis eliquata,
eſt bona. ſ. audieotibus, qa ventrem. i. conſcientiã eorũ ſoluit ꝑ
compaſsionem & contritionem, & eum laxat & euacuat ꝑ con
feſsioẽ, & ideo vtile eſt ꝙ non accipiatur de tali ſubſtãtia, ſed
ius. i. non vita, ſed doctrina, quia quæ dicunt facite, quæ au-
tem faciunt, nolite facere. Matth.23. ¶ Olus eſt herba quæ cre- 3
ſcit ꝑ tranſplantationẽ. Nam ſi qđ eſt paruum & tenerum, et a-
dicetur a loco vbi natum eſt, & humum bonã tranſferatur, cre
ſcit io efficacia & quantitate. Sic verè hõ creſcit & ꝓficit ꝑ
tranſlatioοem & tranſplantationẽ de loco ad locũ, de terra ad
terram, de mundo ad religioẽ, de ſtudio ad ſtudium, de ſtato
ad ſtatum. Nam qñ in vno loco fuerit ſeminatus, generatus &
productus, tunc ſi in iuuentute inde aliunde transferatur, pro-
ficit & conualeſcit. Patet in religioſis, de mundo ad religionem
tranſeuntibus, patet de ſcholaribus, q de patria ſua ad remota
ſtudia ſe conuertunt, & ſic de alijs. vñ Ezech.17. In terra bona
plantata eſt in mõtibus Iſrael vt faciat fructum. ¶ Olus plus ꝓ- 4
ficit io hyeme q̃ æſtate. Nam io æſtate ab erucis & vermibus
corroditur, in hyeme aũt a talibus compeſcitur & defenditur
& quia gelu & pruina conſtringitur, ideo calor interius reuo-
catur, & ſic tenerius efficitur, & ad coquendũ & digerendum
molli⁹ inuenitur. Æſtas ſignificat ſtatum proſperitatis, hyems
ſtatũ aduerſitatis. ſed vere multi ſunt qoibus ad modum oleris
plus proficit hyems q̃ ęſtas, aduerſitas q̃ proſperitatis, quia in
æſtate proſperitatis ab erucis. i. a carnalibus & mundialibus af
fectionibus corroduntur, & conſumuntur ꝑ pctã, & a viriore
gratiæ ſpoliaotur, io hyeme aũt. i. in tpe aduerſitatis, calor. i. in
terior affectio reprimitur, & pruina & gelu. i. tribulationibus
exterioribus comprimit̃, ita ꝙ nõ ꝑmittitur exterius exire ad
voluptaria mundi, quia. ſ. paupertas vel aduerſitas impedit ne
talia appetantur, & ſic hõ efficitur tenerior ꝑ pietatem, et me-
lius decoquitur ꝑ contritionẽ, et digeritur per conuerſioẽ et
correctionem, quia vere multi ſuot qui tpe proſperitatis pe-
reũt per peccatum, tpe aũt aduerſitatis per grãm conualeſcũt,
quia ſecundum Aug quod lima ferro flagellum grano, hoc fa-
cit tribulatio viro iuſto. ¶ Caulis ſecundum Pli. parum coctus 5
ſoluit vẽtrem, multum aũt coctus ſtringit. Sic verè correctio ſi
fuerit parum & temperate cocta. i. modeſtè aſpera & rigida, et
non oimis, ſoluit comedentẽ ꝑ contritionem et compũctionẽ,
ſi aũt cocta nimis fuerit. i. multum aſpera et violenta, tunc vere
ipm conſtringit, quia multi ſunt qui benignoiter correcti emen
dãtur et corrigũtur, aſpere aũt et dure reprehenſi conſtinguoẽ
indurantur et obſtinantur. vnde Prouer.17. Plus proficit cor-
rectio apud ſapientem, quàm mille verbera apud imprudeotẽ.
¶ Olus quod ꝑ ſe naſcitur ſine ſeminatione, ſ. agreſte, vtile eſt 6
ſecundum Plin. medicinę. Sic verè Chriſtus q ſine virili ſemi-
ne natus fuit, eſt melior vniuerſis. Vel dic ꝙ illi q per ſe naſcũ
tur. i. q ex proprio motu ad bonũ & ad religionẽ conuertũtur,
meliores alijs iudicantur. Mar.4. Vltro. n. terra fructificat.

De Ordeo. Cap. 111.

ORDEVM eſt granum exterius io cortice rude et
aſperum, interius aũt io medulla dulce molle, al- 1
bũ et ſapidũ, et ad nutriendũ tam hoĩes q̃ aĩalia
multũ aptum. Nam apud græcos panis ſit ea or-
deo præcipuus. Nã ordeũ frangunt, corticem di-
uiduot, farioamq; purã extrahunt, et aqua eam aſpergũt, et ſic
panem et pultes faciunt de eodem, vt dicit Pli. Talis eſt diuina
ſcriptura, qa exterius in cortice. i. in hiſtoria eſt rudis et groſſa,
interius tñ io medulla. i. io ſenſu et io iotellectu ſpũali eſt dele-
ctabilis et delicata, et eſt nutrimẽtũ ſpũale hoĩum. i. bonorũ, et
iumentorũ. i. peccatorum Nã qñ græci. i. peccatores eam triue
rint ꝑ expoſitionẽ, et a cortice hiſtoriali medullam eius ſepara
uerint, tũc iuncta aqua diſcretionis et ſapientiæ naturalis, eam
de conficiunt panẽ. i. doctrinã prædicationis, ex qua filij eccle-
ſiæ nutriũtur. Apoc.6. Vinũ & ordeum ne læſeris. vide de Pti-
ſana. ¶ Ordeũ eſt granũ quod licet ſit in cortice vile & aſperũ 2
eſt tñ in medulla molle tenerũ & album. & dr̃ ordeum ab ordi-
ne, quia

ne,quia.ſ.quandoq; ſex habet ordines granorum,quãq; duos.ci
tiſsimè aũt creſcit,& propter mollitiem naturalem cito rapitur
ad maturitatem. Nã in vere ſeminatur,& in vere colligitur an-
te alia blada. Talis eſt ꝑ omnia vir perfect⁹, quia vere licet ex-
terius in cortice conuerſationis ſi rudis & humilis quo ad habi
tum & cætera ſimilia interius tñ in medulla.i.in corde eſt mol
lis ꝑ pietatem,& albus per caſtitatẽ.& dr̃ ab ordine, quia.ſ.or-
dinatus eſt per prudentiæ maturitatem,quia.ſ.duos habet ordi
nes.i.duplicem charitatem,vel ſex.i.ſex opera pietatis , & ideo
talis quando ſeminatur ꝑ ingreſſum religionis, vel conuerſio-
nem ad pœnitentiam , citiſsimè creſcit & maturatur ꝑ bonam
vitam & perfectionem,temperantiam & diſcretionem.In vere
.n.iuuentutis ſeritur & conuertitur,& ſtatim in æſtate. i. in me
dia ætate perfectus efficitur & maturus. Vel dic ꝙ ordeum eſt
hypocrita,qui licet exterius ſit rudis & vili habitu tectus quo
ad fictę pęnitentiæ auſteritatẽ,interius tamen in corde eſt mol
lis & delicatus per carnalitatem,& ideo talis ante omnes alios
deficit & areſcit,quia talium ficta perfectio non põt perſeuera
re,imo per apoſtaſiam vel alias pereunt & tabeſcũt. Iob 8. Cũ
adhuc ſit i flore nec carpatur manu ante omnes herbas areſcit.
3 ¶Ordeum ſecundum Plin. propter ſubſtantiæ mollitiem cito
rapitur ad maturitatem. Sic illi qui ſunt molles.i.pij & benigni
cito fiunt maturi & perfecti.

De Palma. *Cap. 112.*

1 PALMA eſt arbor victurialis, quæ quondam in ſi-
gnum honoris & gloriæ victorib⁹ dabatur. arbor
eſt ſempiternæ pulchritudinis & viroris , aliquo
tempore pulchritudinem non amittens.arbor eſt
annoſa, durans in virore & virtute per multa tẽ-
pora,& ideo ad ſimilitudinem phenicis(quæ eſt auis diuturniſsi-
mè viuens)phenix a græcis eſt vocata.fructus habet dulciſsi-
ſimos,qui dactyli nuncupantͬ,quos multum diligũt elephãtes.
cortex eius dura & quaſi ſpinoſa eſt & ideo cũ difficultate pein
gitur ad eius fructus,vt dicit Iſid.& glo. ſuper pſal. Talis eſt ꝑ
oĩa paradiſus,quia vere victurialis eſt arbor, & illis qui vincũt
tentationes & tribulationes mundi , conceditur & præſtatur
in ſignum victoriæ & triumphi.Apoc.7.Et palmæ in manibus
eorum.& hæc pro certo immarceſsibilis eſt & decora, & diu-
tiſsimè durat,quia perpetuo nõ deſiſtet nec marceſcet. Ideo dr̃ 1.
Pet.1.Immarceſsibilem cõſeruatã &c.Fructus aũt eius,ſ.æter
na voluptas & proſperitas,dulciſsimus eſt,hic.ſ.per ſpẽ, & ibi
per ſpeciem,& ideo elephantes.i.viri ꝑfecti & ſancti iſtum fru
ctum diligunt & affectant. Dicunt.n.illud Cant.2. Aſcẽdam in
palmã,& apprehendam fructus eius.ſequitur. Et fructus eius
dulcis gutturi meo.Sed pro certo iſta arbor habet corticẽ du-
ram.i.exteriorem pœnitentiã,quæ eſt quaſi cortex iſtius arbo
ris,quæ pungitiua eſt & dura,& ideo cum difficultate acquiri
tur iſte fructus,& aſcenditͬ iſta arbor. Actuũ 14.Per multas tri
bulationes oportet nos intrare in regnum cęlorum.Licet tamẽ
inferius in mundo iſte cortex pœnitentiæ ſit durus & aſper &
rudis,palma tñ iſta ſuperius eſt decora,& ꝑꝑ fructus & frõdiũ
dulcedinem eſt iocunda,intantũ ꝙ hõ cum illuc aſcendit, pri-
ſtinę aſperitatis corticis non reminiſcitur. Ioan.16.Mulier cum
parit,triſtitiã habet &c. Vel dic ꝙ palma eſt crux,cuius cortex
eſt pœnitentia , cuius fructus eſt æterna gloria . Iſta ergo licet
ſit pungitiua & aſpera ad ſuſtinendũ , fruct⁹ tñ qui inde ſequitͬ,
.ſ.æterna gloria,eſt delectabilis ad guſtandum, licet cum diffi-
cultate habeatur & ideo elephantes.i.viri ſancti eam diligũt &
frequentant.Vel fructus eius eſt Chriſtus,q eſt ibi crucifixus,
q dulcis eſt delectabilis pio cordi.Vel dic ꝙ palma eſt religio,
quæ licet exterius in cortice & apparentia videatur rudis & vi
lis,qñ tñ aſcenditur & intratur,dulcis decora & ſapida reperi-
tur.Ibi.n.eſt viror perpetuę honeſtatis,fructus dulcis deuotio
nis,conſolationis & locutionis, & ideo ab elephantibus.i.a vi-
ris perfectis dudum fuit non immerito frequentata. Requieſci
2 te ſub arbore &c.Gen.18.¶Palma eſt arbor perpetuę viridita
tis,diutiſsimè durabilitatis,ſolidiſsimè firmitatis , & imputri-
bilis ſoliditatis,aſperę corticis, & exterius magnæ rugoſitatis,
inferius rudis & aſpera,ſuperius autem pulchra & fructifera,
iocũdæ fœcunditatis & fructuoſitatis, & folia eius decoræ ſunt
& venuſtatis,vt dicit Plin. Vere talis debet eſſe quilibet vir ꝑ-
fectus,viridis.ſ.per conuerſationis honeſtatem, & vitæ & gra-
tiæ ſanctitatẽ.Hiere.17.Erit folium eius viride. Hic debet diu-
tiſsimè viuere per perſeuerantiæ lõganimitatẽ, quia perpetuo
debet vita grãæ & tandẽ gloriæ viuificari,quia.ſ.nunquam debet
mori per peccatum.Iob 29.Sicut palma multiplicabo dies. Itẽ
debet eſſe ſolidus,durus & firmus per fortitudinẽ & conſtan-
tiam,ſ.ad mala toleranda,& bona facienda,non debet putrefie
ri ꝑ luxuriã,non debet frangi ꝑ impatiẽtiã,& cætera ſimilia, li
cet tangatͬ tribulationibus atq; pęnis,iniurijs atq; verbis & ten
tationibus.Hier.1.Dedi te in murum ferreũ,& in colũnã æreã,
& præliabuntur aduerſum te,& præualere nõ poterunt . Itẽ in
cortice.i.in habitu & apparẽtia debet eſſe rudis & ſpinoſus ꝑ
pęnitentiæ aſperitatem,& geſtus humilitatẽ ſuperius aũt quan
tũ ad ſupremũ rõnis & intellectus,decorus eſt per morũ ſctitã-
tẽ,magnæ ẽt eſt fœcũditatis quantũ ad bonorũ operũ multipli-
citatẽ,& folia eius.i.verba decorę ſunt honeſtatis & maturita-
tis.Folia eius ad medicinã.Apoc.22. Et ſic cuilibet tali poterit
dici illud Cãt.7.Statura tua aſsimilata eſt palmæ. Vel dic ꝙ pal
ma eſt beata virgo,cuius fructus eſt dulciſsimus,ſ.Chriſt⁹.Vel
expone de Chriſto, vel de quolibet ſancto,vel prælato. ¶Folia 3
palmæ ad ſimilitudinẽ gladij ſunt formata,& in modum pyra
midis diſpoſita,longa ſunt,plana & ſpiſſa,flexibilia et connexa,
ad ſportulas faciendas(ſm Hiero.)Valde apta,in angulis late-
ralibus ſunt incidentia,& tẽdentia ſuperius verſus cœlũ.Cha-
riſsimi,per folia intelligitur locutio ſeu verbũ.Vñ palma.i.qui
libet bonus chriſtianus debet folia verborũ habere acuta per
correctionem,ſ.malos arguendo,& ex feruore loquẽdo, quod
maximè pertinet ad prædicatores & prælatos,& ideo ad ſimili
tudinẽ gladij debent eſſe formata,qui.ſ.eſt planus , ſcindens &
ſplendens.Sic verba ꝑfectorum debent eſſe plana ꝑ veritatem,
ſcindẽtiã ꝑ auſteritatem,ſplendentia ꝑ honeſtatẽ . vñ ad Heb.
4.Viuus eſt ſermo Dei & efficax,& penetrabilior oĩ gladio an
cipiti.Etiam plana debent eſſe ꝑ veritatẽ & ſimplicitatem,non
inuoluta per cautelã & calliditatem . Connexa debent eſſe per
vniformitatẽ & identitatem,non diſiuncta ꝑ varietatẽ. Eccleſ.
32.Si bis interrogatus fueris,habeat caput reſponſum tuũ.Fle-
xibilia aũt debent eſſe ꝑ pietatem.incisa in lateribus ꝑ diſcre-
tã maturitatem,quia ſm latera i.ſm qualitatem illorũ qui ſunt
circa nos et qui nos audiunt,debent eſſe diuiſa & ſciſſa,vt.ſ ſa-
pientibus ardue,ſimplicibus ſimpliciter colloquamur,quia ſi-
cut dr̃ Pro.10.Qui moderatur labia ſua prudẽtiſsimus eſt Sur
ſum aũt verſus cęlum debent tendere,quia de cęleſtibus nõ de
tpalibus debemus loqui.Ioan.3.Qui de terra eſt , de terra lo-
quitur &c.Perpetuo aũt debent eſſe folia.i.verba noſtra viren
tia per floridam honeſtatem , & nunquã cadere per ſtolidam
leuitatẽ.pſal.Et folium eius nõ defluet &c. ¶Palma profundas 4
habet radices.Nam radix eius rotunda eſt & aſpera, & in pro-
fundo terræ valde fixa, & ideo altiſsimè creſcit , licet ad cedri
altitudinẽ non pertingat,vt dr̃ ſupra.Talis debet eſſe quilibet,
quia vere radix eius.i.cor debet eſſe aſperũ ꝑ contritionem, ro
tundum ꝑ perfectionem, & in terra.i. in ſtatu infimo valde fi-
xum ꝑ humilitatẽ & ſubiectionem,vel in terra.i.inferius in in-
ferno debet eſſe fixum ꝑ timorem & meditationem , & ſic cre-
ſcere poterit per æternã ſublimationẽ,& prælationẽ,quia De⁹
ponit humiles in ſublime.Iob 5.Qui ſe humiliat,& exaltabitur
Luc.13.Expone ſi vis de beata virgine,quę quia fuit humillima,
ideo ſuper choros angelorũ ẽ eleuata,licet ad cedri. i. ad Chri
ſti altitudinẽ non attingat. Vel dic de quolibet ſancto . ¶Fron-
des palmæ in modũ pyramidis ordinantur, & verſus cęlũ vni- 5
formiter eleuantur . Ideo ſecundum Iſid.elatę dicuntur &c.Sic
verè frondes noſtrę.i.interiores affectiones debent ſuperius ad
cęlum & cęleſtia iugiter eleuari ꝑ deſiderium & affectionem,
& nunquam inferius ad terrena debent inclinari ꝑ auaritiam
& cupiditatẽm.vñ Cant.5.Comę tuæ ſicut elatę palmarũ. Vel
dic ꝙ palma eſt religio,cuius frondes ſunt religioſi , q ſurſum
ad cęleſtia ꝑ affectionẽ & contemplationem ſunt erigendi , &
virore honeſtatis debent perpetuo circuntegi & velari . Ideo
Iob 40.Circũda tibi decorem,& in ſublime erigere &c.¶Fru- 6
ctus palmæ dulces ſunt & ſuaues,& dactyli nuncupãtur,& iſti
quanto maturiores,tanto vnctuoſiores,& quanto ſoli directius
exponuntur,& eius radijs appropinquant,tãto ſapidiores ſunt
& dulciores inueniuntur,vt dicunt Pli.& Iſid. Palma eſt Chri
ſtus,eccleſia vel religio,quorũ fructus ſunt viri iuſti & perfecti
qui vere dulces ſunt,boni & medicinales ꝑ gratias & virtutes,
& quanto ſunt maturiores ꝑ ſenectutem,tãto vnctuoſiores ſunt
per pietatem. pſalm. Senectus mea in miſericordia vberi. Illi ẽt
q ſoli Chriſto magis exponuntur ꝑ cõtemplationẽ , & ei plus
appropinquant ꝑ affectionẽ,ſunt cæteris meliores quo ad vitæ
perfectionem, dulciores quo ad benignã cõuerſationẽ ¶Sunt
quidam fructus qui dicunt myrobalani,qui in aliquibus videntͬ 7

exterius ſimiles fructibus palmæ, verum ſapor inter eos diſcer
nit, qa dactyli ſunt dulciſsimi & ſapidi, myrobalani aũt ſunt ſa-
poris horribilis & amari, vt dicit Iſid. Sic verè multi ſunt hypo
critę, qui exterius in conuerſatione videntur eſſe boni dactyli. i.
viri iuſti, ſed vere interius in corde diſtinguuntur & differunt
quo ad vitæ perfectionem, qui. ſ. boni ſunt dulces & benigni p
miſericordiam, deuotionem, & ſanctitatē, hypocritę aũt ſunt
horribiles & amari p vitia et pctã, & per detractionem, inuidiã
& puerſitatem. vñ Iaco. 3. Nũquid ex eodē fonte procedit dul-
8 cis & amara aqua? Vel expone melius. ¶ Secundum Pli. ad hoc
ꝙ palma fructificet, tria requiruntur, ſ. ꝙ ſit in ſolo non fimoſo
& pingui, ſed macro & ſabuloſo. Item ꝙ ſit in regione non fri-
gida ſed feruida, & ſolis radijs repercuſſa. Item ꝙ ſit in ſocieta-
te alterius, & non ſola. Sic verè adhoc ꝙ hõ fructificet per bo-
na opera, neceſſaria ſunt iſta tria. Oportet ergo primo ꝙ ſolum
ipſius. i. ſtatus non ſit fimoſus per diuitias, non pinguis per deli
cias, ſed macer & ſabuloſus p pęnitentias & abſtinẽtias, & per
paupertates & miſerias, quia pauperē vitã gerimus &c. Thob.
4. Item oportet ꝙ regio eius. i. ſtatus in quo eſt, non ſit frigidus
per indeuotionem, ſed feruidus per dilectionem, peruſtus per
pœnitentiæ macerationē, radijs ſolis Chriſti expoſitus per con
templationem. Item oportet ꝙ bonam habeat bonorũ (ad litte
ram) aſſociationem, quia cum ſancto ſanctus eris &c. Et hõ qui
ſic eſt plantatus in feruore pęnitentiæ & aduerſitatis, in macre
dine paupertatis, in coniunctione bonæ ſocietatis, fructificabit
p bona opera, & p gratiam & virtutes. Ezech. 17. In terra bona
plantata eſt, vt faciat fructum. Vel dic ꝙ ad hoc ꝙ palma. i. hõ
poſsit fructum ſcientiarum in ſe portare, neceſſe eſt ꝙ habeat
terram feruidam. i. ꝙ ſit feruens & diligens. Item ꝙ habeat bo-
nam ſocietatem, ſ. bonorum magiſtrorũ & ſociorum, quæ mul-
tum proficit. Item ꝙ ſit abſtractus a pinguedine diuitiarum &
deliciarum, & ꝙ habeat macredinem. i. ſtatũ paupertatis. Ideo
dicit Sene. ad Lucil. Multis ad philoſophandum obſtitere diui-
tiæ. Pauper ergo ſis aut pauperis ſimilis, ſi animo vacare vis.
9 ¶ Palmarum ſecundum Plin. & Ariſt. duæ ſunt ſpecies, maſcu
lus. ſ. & fœmina, fęmina aũt non ita cito floret vel fructificat ſi-
cut maſculus, & ad hoc ꝙ fructificet, neceſſe eſt vt iuxta maſcu
lum taliter ſit plantata, ꝙ odor & ventus maſculi eam perfun-
dat & impregnet, & ſic floret & fructificat abundanter, maſcu
lo aũt exciſo, fęmina ſterileſcit. Chariſsimi, p maſculum qui eſt
perfectioris naturæ & virtutis in oĩ genere vt cõiter, intelligo
prælatum vel virum perfectum, qui cæteris perfectior debet eſ
ſe. Per fœminam aũt mollem, fragilem & fluxibilem, intelligo
ſimplices & ſubditos ſeculares, qui ſunt molles ad cadendum
in peccatum, & fragiles ad reſiſtendum. Fęmina ergo. i. vir ſim
plex, ſubditus imperfect⁹, indiget ſocietate maſculi. i. virorum
perfectorum, & maximè bonorũ prælatorum. Nã per vẽtũ qui
ab eis flat. i. p eorum bonas ſuggeſtiones, informationes, prædi
cationes & inſtructiones, per odorē ēt eorum. i. per eorũ famã
& exempla & operationes impregnatur p bona propoſita flo-
ret, per bona deſideria, fructificat per bona opera. Ideo Ecc. 6.
In medio ſacerdotum ſapientium ſta, vt poſsis omnem narra-
tionem audire. Et quando maſculus. i. prælatus exciditur p pec
catum, tunc alij exemplo ipſius a bonis operibus ſterileſcunt.
Exemplo 1. Reg. 31. de Saul & ei⁹ armigero, qui viſa morte ma-
giſtri irruit ſuper gladium ſuum. Vel dic ꝙ maſculus eſt Chri-
ſtus, fœmina eſt aĩa quæ qñ Chriſto ſociatur p charitatem, &
eius odore p deuotionem, & flatu. i. gratia pfunditur p grẽ in-
ſpirationem, tunc & non aliàs fructificat p bonam operationē.
10 ¶ Palma eſt arbor quæ conualeſcit p ſocietatem, fęmina. n. non
fructificat ſi maſculo non ſit iuncta, & ideo ſemina plantarum
bina & bina plantantur, ſemp maſcul⁹ cum fœmina, & ea quo-
libet creſcit planta. Vñ qñq; quatuor inſimul naſcũtur, & in-
uicem coadhęrent, & ad modũ retis miro naturæ artificio con
nectuntur, & ſic altera per alteram fęcundatur, quàm diu talis
ſocietas perſeuerat, ſi aũt maſculus abſcindatur, tunc fœmina
infra biduum ſterileſcit, vt dicunt Pli. & Ariſt. Sic verè palmæ
. i. hoĩes proficiunt quantum ad gratias, ſciẽtias & virtutes, per
bonam alter alterius ſocietatem, & ideo fœminæ. i. ſimplices &
imperfecti, maſculi. i. virtuoſi & perfecti, bini & quaterni de-
bent ſimul ſeminari & ſituari per duplicem charitatem, & ſic
creſcent & proficient quo ad morum ſanctitatem, ꝙ vnus alte
ri adhęrebit & connectetur p concordiam & vnitatē, & ſic per
bonorũ ſocietatē fęmellę. i. ſimplices & imperfecti fęcundabũ
tur quo ad virtutum, meritorum & operũ fertilitatē. Vna vni
coniũgiť. Iob 41. Sed vere talis fęcunditas pſeuerabit q̃ diu ta-
lis bona ſocietas perdurabit, ſed vere qñ talia bona maſculorũ
. i. pfectorũ ſocietas diuiditur & ſoluiť, & ſimplices fęminæ ſo-
lę remanẽt, & ab alijs per diuiſionem, pluralitatē, iraã & diſcor-
diam diſtinguunť, tunc a bonis operibus ſterileſcunt. Exemplũ
4. Reg. 12. & 2. Parali. 24. vbi quàm diu vixit Ioiada bonus ſum
mus ſacerdos, tandiu Ioas rex & populus Deo ſeruierunt, ſta-
tim aũt ꝙ mortuus eſt dictus Ioiada, & rex & populus ad ido-
lolatriam ſunt conuerſi. Sic verè q̃ diu durat in aliqua ſocieta-
te bonus p̃latus vel alius pfectus, tandiu alij Deo ſeruiunt, &
ſuis exemplis & doctrinis fertiles & boni ſunt, ſi aũt exinde ab
latus fuerit, vel per iraã & diſcordiam, vel p mortē abſtractus,
tunc alij ſterileſcunt, & p multa vitia defluunt & oberrant. Za
cha. 13. Percutiam paſtorem & diſpergentur oues gregis. ¶ Fę
mina palmæ non fructificat ſine maſculo, & ideo maſculo ſocia 11
tur, vt per eum fęcundetur, ſi aũt mas abſcindatur, tunc fęmi-
na infra biduum ſterileſcit, ſi tñ folia & flores maſculi circa eã
aſpergantur, tunc quaſi ex nouo coitu iterum fęcũdatur, vires
recipit & reſumit. Maſculus eſt Chriſtus, fœmina aĩa, q̃ per ſo
cietatem charitatis cũ eo, p bona opera fit fœcunda. Veruntã
qñ maſculus Chriſtus ſibi abſcinditur & ſubtrahitur p pecca-
tum mortale, tunc vere a fructu bonorũ operum ſterileſcit. Ve
runtamen ſi agricola prælatus vel prædicator eã aſperſerit &
circundederit p doctrinam & informationem floribus maſcu
li. i. Chriſti exẽplis, & folijs. i. ſuis doctrinis, tunc aliqñ iterum
p fructum bonorũ operũ fęcũdatur, & iterum p gratiam vires
ſumit qa vere aĩa quanquã peccatrix, qñ conſiderat flores & fo
lia. i. verba & exẽpla Chriſti mariti ſui quem pdiderat p pecca
catum, ad bonũ ſtatũ conuertiť faciendum. Cant. 5. Aĩa mea li
quefacta eſt, vt dilectus meus locutus eſt. Vel dic ꝙ maſculus
eſt bonus p̃latus fęmina eſt eccleſia, quæ pro certo p eius ſocie
tatē, exemplum, vitam & doctrinã, bonis operibus fit fęcunda
quia ſicut dř Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, tales qui habitant
in ea. Qñ aũt talis moritur & abſcinditur p mortem, tunc fęmi
na. i. eccleſia a fructu bonorũ operũ, & a fructu tẽpalis proſpe
ritatis & diuitiarum temporalium ſterileſcit, ſicut ad ſenſum
patet de multis ſĩabus. Veruntñ qñ folia doctrinæ, & flores bo
norum exemplorum ipſius prælati ibi remanent, tunc qñq; ite
rũ p grãm fęcundatur. Vel p folia & flores intelligo bonos fi-
lios & imitatores bonorũ prælatorum & virorũ ſanctorũ, qui
qñ in religione vel eccleſia remanẽt poſt mortē aliorũ, tũc vir
tutibus totũ collegiũ cõualeſcit. Vel dic ꝙ palma ſignificat ho
mines, q p certo in maſculos, et fœminas diſtinguunť, qa ma-
ſculũ et fęminã creauit illos. Gen. 1. Fęmina aũt nõ põt p ſe fru
ctificare, nec prolem aliquã procreare, et ideo cũ maſculo iun-
giť & ſociatur, ſ. p copulam coniugalem, vt ſic ab eo impregna
ta, humana ſpēs conſeruetur, ſed vere qñ maſculus abſcinditur
per mortē, & ipſa vidua remanet atq; ſola, tũc debet ſterileſce
re p caſtitatem, et in viduitate permanēs, fructũ carnis non de
bet amplius procreare, qa ſm Apoſtolũ 1. ad Corin. 7. Beatior
eſt ſi ſic remanſerit. Ideo Eſa. 47. Venerunt tibi hæc duo ſimul,
ſterilitas ut viduitas. Sed ſcitis quid? qñ poſt maſculi abſciſsio-
nem, et fœminæ ſterilitatē, ſibi adiunguntur flores et folia alte
rius palmæ maſculi, tũc iterũ quaſi ex nouo coitu fęcundatur,
vt dicit Pli. Sic verè ſunt multę ſteriles et viduæ et ẽt beguinę,
quib⁹ ſi adiũganť folia. i. verba, flores. i. curioſitates et mala exẽ
pla aliorũ maſculorum. i. laſciuorum et luxurioſorũ, tũc de no
uo coeunt et luxuriantur, et iterum qñq; fructum et prolem fa
ciunt et emittunt. Ideo 1. ad Timo. 5. Honora viduas quæ vere
viduæ ſunt. Et ſequitur ibidē. Vidua viuens in delicijs, mortua
eſt. Sequitur. Diſcunt circuire domos, et cum luxuriatæ fuerit,
volunt nubere. ¶ Secundum Pli. eſt quædã ſpēs palmæ in me- 12
ridiano orbe, q̃ creditur eſſe vna et ſola arbor, et non multipli
catur alia ex ipſa, ſed qñ pte ſenectute oĩno perit et deficit, tũc
vere iterum ex ſe renaſcitur et reuiuit, et ab ipſa credit phęnix
illa ſola auis nomē ſumpſiſſe, qa phęnix græcè idem eſt ꝙ pal-
ma latinè, vt dicit Pli. li. 13. c. 4. Talis eſt rectè Chriſtus, qui vn⁹
eſt et ſingularis, non habens ſimilem in natura. Vnus eſt: et ſe-
cundum nõ habet. Eccl. 4. Hic etiam non ſe multiplicauit per
carnis propagationem, quia caſtiſsimus ſemper fuit. Hieremi.
22. Scribe virum iſtum ſterilem. Quando tamen ipſe deperijt
per mortem corporis, tunc ex virtute propria redijt et reuixit
et idem numero reſurrexit. et ſic ſe perpetuo renouauit. pſa. Iu
uentus tua renouabitur vt aquilæ. Vel dic ꝙ palma eſt hõ, qui
quando præ ſenectute deperit et moritur, tandē finaliter in vl
tima reſurrectione idē numero reuiuiſcet. Vel dic ꝙ palma eſt
anima, quę debet eſſe vna per affectum ſimplicitatem, ſterilis
etiam

etiã eſt, quia.ſ.ſeipſam nõ multiplicat p generatione, oẽt alias,
imo ſemper manet vna p identitatem. Licet ergo iſta ſeneſcat
per paccata & malas cõſuetudines, ita q aliqñ cadat & pereat
per peccatum mortale, ſemper tñ debet ionouari & reſurgere
per pœnitentiam, & eſſe ſuum ſpũale ppetuo conſeruare, vt di
cat illod Iob 29. Gloria mea ſemp ionouabit, & arcus meus in
manu mea inſtaorabitur, & ſicut palma multiplicabo dies. Vel
dic q palma eſt bõ, qui licet ſeneſcat eaterius qoo ad corporis
infirmitatem, interius tñ quãtum ad aĩam ſemp debet renona-
ri per gratias & virtutes, & ſpũalem acquirere iuuentotem 2.
12 ad Corint.4. Licet is qui foris eſt bõ noſter corrumpatur, is ta-
men qui intus eſt renouatur de die in diem. Et 12. Cũ.n. infir-
mor, tunc fortis ſum. Vel dic q palma eſt eccleſia vel religio, q̃
licet deficiat qoantũ ad perſonas, tñ continuè alijs ſuccedenti-
bus innoaatur, & ſic perpetuo perſeuerat. Iob 34 Perdet mul-
13 tos & innumerabiles, & regnare faciet alios pro eis. ¶ Secun-
dom Pli. in India & Æthiopia ſunt diuerſæ ſpecies palmarum,
non tã raritate quàm ſuauitate mirabiles, quædã.n. ſuot quæ ha
bẽt fructus vberrimos, ex quarum fructu vina vbertima expri
muntur. Sic verè inter palmas.i. inter alios hoies illi ſunt præci
pui, de quorum fructibus.i. operibus & doctrinis, vina bonorũ
exemplorum documentorũ (quibos auditores inebriantur) ex
primontur, ſ. ſancti & doctores, quorũ vita & doctrina eſt alijs
notrimentum, quia.ſ. eis prædicant, & eos ſpũaliter nutriunt.
14 ¶ Licet palma ſit inferiꝰ rudis & ſpioſa reſpectu terræ de qua
exit, eſt tñ pulchra & delatata ſuperius verſus cœlum. Sic licet
pauperes ſint hic inferius rudes, viles & depreſsi, ſuperius tñ
in cœlo poſiti erunt pulchri, nobiles & diffuſi. Beati pauperes
15 ſpũ Mat.5. ¶ Terra in qua plantator palma, eſt qñq; cauſa luæ
ſterilitatis. Vñ palma quæ eſt in loco frigido & humido piogui
& fimoſo, non fructificat quoquo modo, quia terram macram
& arenoſam diligit, & non pinguem. Vñ ſm Pli. ſi humum pin
guem habuerit, neceſſe eſt vt ſal circa radices aliquantulom lõ
ge aſpergatur, vt ſic calore ſalis terræ ſuperfluitas deſiccetur, &
ſic eius humiditas & pinguedo tñ non faciet nocumẽtum. Sic
verè hõ aliquando a bonis operibus ſit ſteriles propter terræ
pinguedinem.i. propter ſtatum diuitiarum & deliciarũ in quo
eſt. Nam in terra macra.i. in ſtatu paupertatis & pœnitentiæ &
aduerſitatis melius fructificat, & ideo ſi habeat ſtatum humi-
dũ & pinguẽ per delicias, & fimoſum per diuitias, vere neceſ-
ſe eſt q ei adhibeatur ſal.i. diſcretio ſapientiæ, vel ſalſedo pœni
tentiæ, vt ſic.ſ. diſcretè vtatur eiſdẽ, & ſuperflua pinguedo deſi
deriorum carnalium téperetur. Ponent ſuper eos ſacerdotes
ſal. Ezec.43. Et ſic ſi ſal diſcretionis vel pœnitentiæ diuites ha-
buerit, propter proſperitatem nunquam ſterileſcẽt, quia vitiũ
non eſt in opibꝰ, ſed in vſu, ſm Hiero. Figura ad hoc 4. Reg.2.
vbi licet terra Hierico eſſet optima, tñ fons & aqua fontis erat
peſsima, quæ eam ſterilẽ faciebat, & ideo Heliſeus in illo fon-
te poſuit ſal, et ſic fuit terræ fertilitas reſtituta. Sic verè licet ter
ra.i. aliqua perſona ſit bona & iuſta, ſi tñ aqua fontis Hierico.i.
mundi proſperitas vel voluptas ei addatur, a fructu bonorum
operum ſterileſcet. Veruntamen ſi Heliſeus.i. Deus ſibi adiun
xerit ſal.i. diſcretionem & ſapientiam, vel ẽt temporalem tribu
lationem, tunc poterit fœcundari. Ideo bene conſulitur Leuiti.
16 2. In oĩ ſacrificio tuo appones ſal. ¶ Palma non fructificat niſi
in regione calida & feruida. Nam in regionibus frigidis ſemp
ſterilis inuenitur, ſicut patet in Italia, vbi nunq̃ facit fructus, q
ſi fructꝰ fecerit, nunq̃ tñ poterunt maturari, vt dicit Pli. Sic ve
rè hoĩ nocet ad fructificandum ſpũaliter frigiditas indeuotio-
nis, & eum iuuat feruor deuotionis. Nam ſi in terra frigida.i. in
ſtatu & ſocietate indeuota fuerit, vix aut nunquam poterit fru
ctus bonorum operum parturire, q ſi forte fructus bonos emi
ſerit, nunquam poterunt maturari nec ſeneſcere per perſeue-
rantiam diuturnam, quia.ſ. tales indeuoti non perſeuerant in
bene agendo, & ſic fructus eorum debitum non percipiũt im-
plementum. Vel per feruorem intelligo diligentiam, per frigi-
ditatem intelligo pigritiam & negligentiam, feruor.n. diligen-
tiæ facit per bona opera fructificare, & frigus torporis & pigri
tiæ facit a fructu bonorum operum retardari. Vel terra frigida
17 eſt mundus terra feruida religio &c. ſicut ſupra. ¶ Palmarum
ſm Iſaac in dietis, plures inueniuntur fructus, quidam imma-
turi, qui ſtomacho nocent, alij mediocres, qui parũ iuuant, quĩ
dam perfecte maturi, qui corpus nutriunt & delectãt, ſi eis de-
bite quis vtatur, ſunt aũt oẽs dulces, ſed præcipuè tertij, ſ. ma-
turi ſunt cæteris dulciores, mediocres aũt ſunt multi ſunt mul
tæ humiditatis, & ideo multos crudos & groſſos humores ge-
nerant et induxunt. Palma eſt eccleſia, vel Deꝰ, vel ẽt mundus,
in quibus tria ſunt gña fructuum.i. bonorum, ſ. temporalia, quæ
ſunt immatura, naturalia, quæ ſunt mediocria, matura & dul-
cia.i. ſpũalia & æterna. Sed vere prima inferunt hoĩ multas læ-
ſiones pctõrum & vitiorũ, ſ. bona tpalia, diuitiæ, deliciæ & ho-
nores, bona ẽt naturæ, ſ. pulchritudo, fortitudo & cætera ſimi-
lia qñq; nocent, nam ea iſtis generantur crudi & duri mali hu-
mores luxuriæ & aliorũ vitiorum. ſed vere fructꝰ maturi, ſ. bo-
na ſpũalia & æterna, cor & aĩam nutriunt & delectant in præ-
ſenti p ſpem, in futuro p ſpecẽ, & ſunt cæteris dulciores. Et de
talibus dicebat ſc̃lia aĩa Cant.7. Aſcendam in palmam, & ap-
prehendam fructus eius. Vel dic q inter hoĩes quidam ſunt im
maturi per inſolentiæ leuitatẽ, alij aũt maturi &c. Non.n. oĩbꝰ
oĩa conueniunt &c. Eccl.37. Vel primi ſunt incipientes, ſecun
di proficientes, & tertij perfecti. ¶ Palma quanto annoſior, tan 18
to fructus eius melior eſt. Vñ palma nõ fructificat quouſq; ha-
beat centũ annos, & tunc plenas & perfectas habet vires, vt di
cit Plin. Sic verè quanto quis annoſior & antiquior quo ad mo
res (quia ſicut dr̃ Sap.4. Cani ſunt ſenſus hoĩs) tanto fructꝰ ope
rum ſuorum eſt melior, & ideo quouſq; habeat centum annos
.i. perfectionẽ virtutũ & gratiarũ, quæ numero cẽtenario deſi-
gnatur, perfecta & bona opera non fructificat nec producit.
Vel dic ad litterã q quanto qs eſt antiquior & maturior & ſe-
nior, tanto meliores fructus bonorũ operum debet parturire.
Et ideo ſapiens odit & merito (Eccl.25.) ſenem fatuum & in-
ſenſatum. Vel dic q palma ſignificat virtutes vel ẽt victoriam
vitiorum, quia ſm Plin. lib. de naturali hiſtoria 16. c. 25. palma
victoriam triumphoſq; portẽdit, ſicut ibidem exemplificat de
palma nata in baſi cæſaris dictatoris, ante eius bella ciuilia, quæ
victoriã deſignauit. Palma igitur.i. victoria ſeu virtus, non ſta-
tim fructus portat.i. non ſtatim a deo præmium aut emolumẽ-
tum reportat, oportet.n. q primitus ſeneſcat, & aliud ſeculum
expectet & ſuſtineat. Eccl.2. Vſq; ad tp̃s ſuſtinebit patiens, &
poſtea redditio iocũditatis ¶ Fructus palme immaturi nõ con 19
ueniunt eſui, imo nocent. Vñ dicit Plin. q quidam de militibus
Alexandri ſe palmarum fructibus ſtrangularunt. virtutem ha
bent ſtypticam, tamen ſi debitè accipiantur, conueniunt me-
dicinæ, vt dicit Dioſc. Talia ſunt bona mũdi, quæ virtutem ha-
bent ſtypticã i. reſtrictiuam, quia vere hoĩem ſtringũt per aua
ritiæ parcitatem, ſicut patet de diuitibus parcis, & ideo iſta nõ
conueniunt eſui, quia.i. non eſt vtile q ea quis comedat vel ſi-
bi incorporet per deſiderium & affectum, quia vere multi de
militibus Alexandri.i. Chriſti, ſ. multi religioſi & clerici, ſecũ
iſtis ſtrangulant & occidunt per diuerſa vitia & peccata, quia
diuitiæ mergunt hoĩem in interitum 1. ad Timo 6. Si quis tamẽ
eis debitè vſus fuerit per eleemoſynas & alias, ſibi erunt medi-
cinales & bonæ, quia Eccl.13. dicitur. Bona eſt ſubſtantia cui
non eſt peccatum. ¶ Fructus palmæ maturi dulces ſunt nutriti- 20
ui, gutturis & ventris aſperitatem leniunt, & vocem clarificãt.
Sic verè doctrina & opera Chriſti vel ſanctorum dulcia ſunt
& ſapida pio cordi, & ideo ipſum leniunt per benignitatem, &
vocem eius clarificant, quia.ſ. faciunt eum clarè cantare p ora
tionem, prædicationem vel gratiarum actionem. Canti.2. Vox
.n. tua dulcis. Vel per ea intelligo bona paradiſi, vel dulcem de
uotionem &c. ¶ Elephas diligit fructus palmarum &c. Vide 21
de Elephante.

De Palmite. *Cap. 113.*

P A L M E S. tis. eſt ramus, cuius folium pampinꝰ 1
nuncupatur, cuius ſubſidio palmes a ventis & tur
binibus defenſatur, qui ideo alicubi eſt interci-
ſus, vt ſolis influentia poſsit ad fructus faciliter
ſubintrare, vt eius beneficio maturentur. Om-
nis aũt palmes a radice habet virtutẽ & nutrimentum. Nã ra-
tione ſubſtantialis & viuacis caloris palmes humorẽ attrahit a
radice, q̃ in ſubſtantiã ſui & nutrimentũ conuertit, reſiduũ aũt
in naturam folij, floris & fructus conuertitur, vt dicunt Iſid. &
Pli. li. 14. Radix eſt Chriſtus, palmes eſt Chriſtianus, qui pro
certo qñ habet calorem naturalem, ſ. charitatem, tunc a radice
Chriſto attrahit & acquirit per orationem & deſiderium & af
fectum humorem gratiæ & deuotionis, & eo reficitur & nutri
tur, & inde producit germen bonæ cogitationis, florem bonæ
affectionis, fructum bonæ operationis, & folia honeſtæ conuer
ſationis, quæ fructum bonorum operũ protegit & defendit a
vento inanis gloriæ, & a cæteris nocumentis. Bona n. conuer-
ſatio eſt bonorum operum tutamentum, & vmbram etiam

bonorũ exemplorum alijs adminiſtrat.Et ſicut palmes quã diu
eſt in vite & coniunctus radici põt fructificare , abſciſſus autẽ
nihil,ſic hõ quàm diu viti & radici Chriſto eſt coniunctus ꝑ
charitatem,põt per bona opera fructificare, ſi aũt per peccatũ
mortale ab eo ſit abſciſſus,fructus virtutũ & meritorũ amplius
non emittit,niſi ſibi iterũ ꝑ pęnitentiam reiungatur.Ideo Ioã.
15.Ego ſum vitis,vos palmites.Et ibidem.Sicut palmes nõ po
teſt ferre fructum a ſemetipſo,niſi manſerit in vite , ſic nec vos
niſi in me manſeritis. Folia ergo palmitis ſunt verba noſtra.ſ.
oratio,gratiarum actio,prædicatio,confeſſio &c.quæ pro cer-
to ſunt hõis ornamentum,& fructus bonorũ operũ,velamentũ
& iſta debent eſſe lata ꝑ charitatem,mollia per benignitatem,
ſuccoſa per pietatem,interciſa per modeſtiam & maturitatem,
quia.ſ.non debent eſſe continua. Non.n.debemus continue lo-
qui,ſed interciſè,paulatim & maturè,& ſic ſolis radius.i.Chri
ſti gratia & influentia ſubintrabit,& fructus virtutum ꝑficiet,
& maturabit,quia ſicut dicitur Eccl.5.In multis verbis erit fa
2 tuitas.¶ Licet palmes habeat naturaliter producere fruct⁹ cer
ti coloris,ſ.albos vel nigros vel ſimiles,tamen artificialiter po
teſt fieri ꝙ idẽ palmes fructus coloris alterius generabit.Nam
in Martio qñ humor aſcendit in palmitem a radice , debet in-
cidi circũquaq; palmes,& inter cutem & lignum color immit-
ti ſiue rubeus ſiue flauus,& tunc debet optimè ligari, velari &
claudi cum argilla,vel alias,ne humor defluat ad terram,& ſic
humor per illum colorem circumpoſitum tranſiens,eundẽ co
lorem in fructibus præſentabit,& ita palmes vel quæcunq; alia
planta põt in fructus variari,& fructibus coloris alterius fœcũ
dari.Põt etiam ſic fieri vt plantę naturaliter reſtrictiuę efficiã-
tur laxatiuę,vt habetur ex compendio Salerni,& hoc quiaſqua
lis fuerit humor nutrimentalis in radice , talis erit exterius fru
ctus plantę.Palmes eſt hõ,fructus eius naturalis eſt opus carnis,ſ.
dormire , inebriari , luxuriari , & cætera vitia quæ habet
homo ex corruptione naturæ.Erat malitia eorum naturalis. Sa
pientiæ 12.Ideo ad Galat. 5. Manifeſta ſunt opera carnis,quæ
ſunt fornicatio,immunditia &c.Sed vere licet hõ habeat tales
fructus & tales operationes producere naturaliter, tamen po-
teſt fieri artificialiter.ſ.per gratiam, ꝙ contrarios fructus pro-
ducat,ſ.bona opera & ſpũalia,vigilare,orare & cætera ſimilia,
quæ ſunt contrarij coloris,ſimilitudinis & valoris.Nam in ve-
re,tempore,ſ.iuuentutis,debet hõ cum gladio verbi Dei ꝑ con
tritionem ſcindi & penetrari & per prædicationem , aperiri ꝑ
confeſſionẽ,& ibi debet immitti color alius,ſ.bona eruditio &
informatio,quæ talibus eſt faciẽda in cõfeſſione & ꝓdicatione,
& tũc dẽt velari & claudi per humilitatẽ,& maximè cũ argilla
.i.memoria mortis,quæ introducit humilitatem,& ſeruat ne af
fectiones defluãt ad vanitatem,& ſic humor. i. interior affectio
quæ a radice cordis aſcendit,& per tales immiſſos colores bo-
norum documentorum tranſibit,immutabitur , ita ꝙ fructus
& operatio exinde procedens in naturam contrariam conuer-
tetur,& ſic fructus bonos faciet loco malorum , & quæ erãt re
ſtrictiua per auaritiam & parcitatem,fient laxatiua per eleemo
ſynæ largitatem.Vel per ver intelligo tempus quadrageſimæ.
Vel per colorem intelligo gratiã Dei,et bonã inſpirationẽ &c.
ſicut ſupra Figura 1.Reg.21.vbi mutauit ſe Dauid corã Achis
& defluebat ſaliua ex ore eius,& ſic euaſit mortem &c.expone
Et 3.Re.14. Commuta habitum,ne cognoſcaris.Et 1.Reg.10.
Mutaberis in virum alterum.¶ Palmites in principio multum
3 ſunt fragiles,ita ꝙ ſe nequeunt ſuſtinere,ſed ad terram cadunt
& defluunt,& ideo natura dedit eis quædam vimina ſeu vincu
la quibus ſe cum arboribus vicinis viniciant & connectant , ne
ad terram defluant ſeu cadant,& vt ſic eorum adiutorio contra
flatus & turbines muniantur,ne eorum impulſibus diſsipẽtur.
Palmes eſt hõ,arbores ſunt ſancti & boni vicini & ſocij , Chri
ſtus ẽt vel crux,vimina aũt ſunt vincula charitatis.Quia igitur
palmes.i.hõ eſt fragilis naturæ,ita ꝙ ad terram.i.ad terrena di
ligenda & appetenda,& maximè in principio iuuentutis faci-
liter per auaritiam inclinatur,idcirco natura.i.Deus dedit ei q̃
dã vimina & ligamina,ſ.tenacula fidei,ſpei & charitatis , cum
quibus põt cum arbore.i.cum Deo & ſanctis,cum cruce etiam
& gloria æterna ſe ligare & coniungere,& ſic ad terrena ꝑ aua
ritiam defluat,ſe ſaluare.Conſtat.n.ꝙ qui eſt bene ligatus per
ſpem cum cruce vel cum gloria æterna,vel per charitatem cũ
Chriſto & ſanctis,omnia iſta infima vilipendit , & ſic nõ cadit
nec defluit per peccatũ.Ideo dicitur Oſeæ 11.In vinculis Adã
4 traham eos, in funiculis charitatis. ¶ Palmites ſingulis annis
indigent reſecatione ſuperfluorum,ſic enim plus fructificat,&
diffuſius ſe dilatant.ſi autem non purgentur nec putentur, tũc
degenerant in labruſcam,& finaliter ſterilizant. Sic verè ho-
mo ſingulis annis indiget ꝙ purgetur per confeſsionem , & ꝙ
eius ſuperflua,ſ.vitia & peccata reſecentur & deponantur. Nã
ſic diffuſius dilatatur per charitatem,& fructu bonorum ope-
rum magis fœcundatur.Ioan.15.Et purgabit eum, vt fructum
plus afferat.Illi autem qui taliter non purgantur,& qui renuũt
annis ſingulis confiteri,degenerant in diuerſa peccata,& a fru
ctu bonorum operum ſterileſcunt,& ideo finaliter in ignis in-
fernalis incendio comburuntur,quia ſicut dicitur Ioã.15. Om
nem palmitem non ferentem fructum tollet eum &c.¶ Cogno 5
ſcitur palmes generoſus ſecundum Plin.per odorum vicini
tatem &c.Vide infra de Vite.

De Propagine. Cap. 114.

PROPAGO eſt nouellus vineæ ramuſculus ſurgens
è palmite prius terræ infixo.Nam palmes vitis,fa-
cta circa radicem fouea,in eã deprimitur & incli-
natur,tandẽ terra cooperitur,& ſic ibi vim germi
natiuam concipit,& illud quod ſub terra eſt,con-
uertitur in radicem,& ex ea noua vitis propagatur q̃ propago
appellať,vt dicit Iſido.Et circa radicẽ primæ vitis ſiunt ex pal
mitibus tales ꝓpagines,& ita vinea propagať,& diffuſius dila-
tať,& ſic fit ꝙ palmas q̃ more filiæ de radice manabat,iã emiſ-
ſis radicibus,more matris palmites circa ſe velut filias circun-
fundat.Chriſtus eſt radix ſeu vitis,palmites eius ſunt ſancti &
fideles & boni Chriſtiani,qui ab eo procedũt,quia inquit Ioã.
15.Ego ſum vitis,vos palmites.Sed vere iſti palmites fuerũt in
principio inclinati per humilitatẽ, terra.i.mortis memoria co-
operti per meditationẽ,& ſic vim germinandi bona opera con
ceperunt,& ea emiſerunt.quod maximè patet in patribus qui
religiones fundauerunt , q̃ a radice Chriſto procedentes facti
ſunt radices & primordia aliorũ,ſ.religioſorum qui modo ſunt
ſicq; fuit vinea eccleſiæ dilatata & ampliata. Eze.17. Facta eſt
ergo vinea,& fructificauit in palmites, & emiſit ꝓpagines &c.
Vel dic ꝙ radix eſt cor, rami ſunt bonæ affectiones, q̃ pro cer-
to qñ inclinantur ꝑ humilitatem,& terra.i.mortis memoria cõ
teguntur,tunc ex illis fructus bonorũ operũ propagatur, et ſic
vinea.i.aĩa dilatatur.Allega. vt ſupra Vel dic ꝙ qñ rami Chri-
ſtifideles inclinantur ꝑ humilitatem,plicantur ꝑ pietatem, ter
ra conteguntur ꝑ memoriã mortis.tunc amittunt radices bo-
narum cogitationũ,& concipiunt ꝑ bonum propoſitum flores
bonæ affectionis,& fructus emittũt bonæ operationis. Vel dic
ꝙ radix eſt doctor,palmes eſt ſcholaris,qui verè circa matrem
ita perficitur per ſciẽtias,ꝙ tãdẽ efficitur radix & doctor alio-
rum . Primo tñ oportet ꝙ plicetur & humilietur . In circuitu
meo pueri mei. ad Heb.12.& Prou.22. Si inclinaueris aurem
tuam concipies doctrinam.

De Platano. Cap. 115.

PLATANVS eſt arbor cum folijs latis & planis ad
modũ vitis,feruida eſt & ſicca,medicinalis cõtra
cauſas calidas & humidas,rheuma calidum com
peſcit,dolori dentium ſubuenit , acutos dolores
mitigat atq; lenit,alta eſt & magna , iuxta aquas
proficit atq; creſcit,ſicut dicunt Iſid.& Dioſc.& glo. Eccl.24.
Mollis eſt naturæ & ad ſculpendum apta, & præciſis ſummita
tibus , in longum latumque ſe diffundit , vt dicit Iſidor. quòd
idem dicit de ſalice & populo. Talis per omnia debet eſſe qui
libet chriſtianus, quia debet eſſe feruidus per charitatem , ſic-
cus per pœnitentiæ auſteritatem , mollis per compaſsionem
& benignitatem , & ideo faciliter debet ſculpi & domari per
correctionem , quia ſcilicet non debet reſiſtere , ſed cedere
per obedientiam & ſubiectionẽ . altus debet eſſe per contem-
plationem,& iuxta aquas gratiarum & ſcientiarum debet nu-
triri ꝑ deuotionẽ,folia aũt eius.i.verba vel ẽt exterior conuer
ſatio debent eſſe plana per virtutem & ſimplicitatem, nõ inuo
luta ꝑ ſimulationem vel falſitatem,& lata eſſe debent per cha
ritatem.Eccl.24.Quaſi platanus exaltata ſunt iuxta aquas.Cę
tera expone de gratia Dei, quæ lenit ꝑ benignitatem , reſtrin-
git per caſtitatem,ſiccat ꝑ pœnitentiæ auſteritatem, & qñ ſum
mitates.i.exteriores diuitiæ & temporalitates præciduntur per
eleemoſynam,tunc vere hõ creſcit ꝑ gratias & virtutes,& dila-
tatur per charitatem & dilectionem , & eleuatur ꝑ ſpem æter-
norum & cõtemplationem.Vel dic ꝙ ſummitates ſunt affectio
nes,quæ debent reſecari per obedientiam & ſubiectionem.

De Populo arbore. *Cap. 116.*

1 POPVLVS eſt arbor mollis et tenera, folia habens
in vna parte alba, et in alia nigra, noctiſq; et diei
ſpém in ſe gerit. In ortu.n.ſolis vnú prætendit colo
rem, et in occaſu alium gũmi ex ſe emittit medici-
nale, et ex eo fit vnguentum medicinale, quod po-
puleon nominaſ, ſm Dioſc. Et dr̃ populus, eo ꝙ ex radice eius
magna progenies propagetur, & more populi emittatur, ſicut
dicit Iſid. Folia eius tenuia ſunt & ſubtilia, & ideo ad quantum
cunq; modicũ flatũ venti ſemp tremũt, ſicut patet in tremulo, q̃
certe ſpés eſt populi, licet eius folia ex oĩ pte ſint nigra. Arbor
iſta eſt eccleſia vel religio, cuius folia ſunt hoĩes & fideles, qa
vere repręſentant noctem & diem, nã quidã ſunt nigri per pec
catum, alij albi per grãm, quidã ſunt mali, qdam ſunt boni. Sic
dr̃ populus, qa ex ea radice creſcit multitudo filiorum. Figura
Mat. 13. vbi in reti fuerunt congregati piſces boni & mali, ſed
mali inde fuerunt eiecti. Sic modo in reti vel ſagena Chriſti (q̃
eſt eccleſia) boni ſunt & mali, ſed in die iudicij mali expellunt,
& boni in æternæ gloriæ viuarium recludentur. Elegerunt
bonos in vaſis ſuis &c. ibidẽ. Vel dic ꝙ popul⁹ eſt religio vel ec
cleſia, folia eius ſunt ficti religioſi et hypocritę, qui vere in vna
parte, ſ. exterius in apparentia ſunt albi ꝑ bonam conuerſatio-
nem, in alia aũt parte, ſ. interius in aĩa & conſcientia ſunt nigri
ꝑ vitia & pctã. Et ſicut folia iſta ſunt ſemp tremula quanquam
tp̃s ſit quietum, ſic verè hypocritę ſemper ſunt in tremore & ti
more, ſ. ꝙ ſuæ fictiones appareant & ſciantur. vñ Iob 15. loquẽs
contra hypocritas dicit. Sonitus terroris in aurib⁹ impij, & cũ
pax ſit, ille ſemp inſidias ſuſpicatur. Tales tñ emittunt bonum
gũmi.i. bonam doctrinam & prædicationem, quæ pro certo ſa-
na eſt & vtilis audienti: bene.n. docent. & male viuũt &c. Ideo
2 quæ dicunt facite, quæ aũt faciunt, nolite facere. Matt. 24. ¶ Tre
mulus eſt arbor cũ folijs nigris, q̃ continue tremũt, quia ad mo
dicum flatum venti mouentur &c. ſicut ſupra. Talis eſt mund⁹,
cuius folia ſunt mundi pctõres, qui ſunt nigri ꝑ infamem con-
uerſatinnẽ. Iſti ẽt ſunt tremuli & inſtabiles ꝑ leuitatẽ, quia ad
modicũ ventum tentationis mouentur de bono ſtatu. ſunt etiã
tremuli ꝑ timorem, quia ſemp timent & tremunt ſeruiliter qñ
vidẽt flatum modicæ tribulationis inſtare. Patet de auaris, qui
ſemper timent diuitias amittere &c. quia ſm Sene. Videt regẽ,
extimat prædonẽ, videt pauperem, extimat latronẽ. Patet ẽt de
alijs pctõribus, qui timent per deſperationem, mortẽ. ſ. & dam
nationem. Nõ credit ꝙ redire poſſit de tenebris ad lucem, cir-
cunſpectans vndiq; gladium. Iob 15.

De Pino. *Cap. 117.*

1 PINVS eſt arbor magna, recta, leuis, tenera, hu-
moroſa, & ẽt interius viſcoſa, reſinam emittẽs, de
facili inflammabilis, poroſa, & tñ multum fortis
& nodoſa, oĩ tempore virẽs, quia hyeme & æſta
te habet folia viridia, aeuta nunq̃ cadentia, & de
ea optimi fiũt mali in nauibus. Et ſm Iſid. hæc arbor dr̃ prodeſ
ſe oĩbus rebus quæ ſub ea ſeruantur, ſicut ficus econtrario dici
tur nocere, vt dicit Iſid. li. 17. Talis eſt vir ꝑfectus, qui debet eſ
ſe viridis ꝑ honeſtatem, rectus ꝑ iuſtitiam & æquitatem, leuis
per volũtariam paupertatem, humoroſus interius per pietatẽ,
viſcoſus ꝑ charitatem, poroſus ꝑ clementem compaſſionis be-
nignitatem, quia. ſ. totus debet eſſe perforat⁹ miſerijs aliorum,
fortis & ſtabilis ꝑ conſtantiæ & perſeuerantiæ firmitatem, no-
doſus & rugoſus ꝑ pœnitentiæ aſperitatẽ, & ideo de talibus de-
bent fieri in nauibus religionis vel eccleſiæ. i. in collegijs vel cõ
uentibus, mali. i. prælati, quia vere bonus prælatus debet om-
nes iſtas conditiones habere, & ſic verificabitur quod ſequitur
. ſ. ꝙ ꝑ pini. i. boni pręlati influentiam oĩa ſubiecta ſeruãtur, qa
vere vita & doctrina bonorum prælatorum debet illos qui ſub
eis ſunt ſubditos cuſtodire & ſpũaliter a peccato & temporali-
ter a temporalibus nocumentis, & eis debẽt reſinã. i. dulces ele
moſynas quantum ad pauperes, vel dulcem doctrinam quan-
tum ad diuites diſtillare. Hier. 6. Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub
manu ſua ſunt. Folia aũt eius. i. verba debẽt eſſe aſpera ꝑ corre
ctionẽ, & viridia ꝑ honeſtatem, & ſemper ſtabilia per pruden
tiam & maturitatem & veritatem, non cadentia per mendacia
2 & leuitatem. Verba aũt mea non tranſibunt. Matth. 24. ¶ Pin⁹
exterius habet durum corticem & rugoſum, interius autẽ hu-
morem pinguem & viſcoſum, reſinamq; deſudat & picem, &
ideo propter ſuam pinguem humiditatem & de facili inflam-
matur, & cum ſit arbor pinguiſſima, in locis tamẽ creſcit mon
tuoſis & arenoſis, vt dicit Iſid. Sic verè bonus Chriſtianus de
bet eſſe exterius in cortice. i. quantum ad habitum, rugoſus &
rudis per veſtium vilitatem & humilitatem, & pęnitentię aſpe
ritatem, interius in conſcientia debet eſſe pinguis ꝑ gratiam,
deuotionem & charitatem, & humidus ꝑ pietatẽ & benignita
tem, & iõ exteri⁹ debet emittere reſinã. i. pias elemoſynas pau
peribus erogare. Hier. 8. Nunquid reſina nõ eſt in Galaad? &c.
Et ideo talis debet faciliter inflammari per charitatẽ & feruorẽ
bonorum deſideriorum, qa vere tales qui ſunt pij & benigni,
faciliter inflãmanſ & mouentur ad benè operandum, Deum
diligendum, & cætera ſimilia. Qñ ẽt audiunt clamorem & mi
ſerias pauperum, ſtatim inflammantur per feruorem cõpaſſio-
nis. &c. Ideo Hier. 15. Ad vocem loquelę grandis exarſit ignis
in ea. Et ideo ſicut pinus prodeſt omnibus quæ ſub ea & circa
eam ſunt ſecundum Iſidorum, ſic viri pij & miſericordes pro-
ſunt omnibus qui ſunt ſub eis. ſ. ſubditis ſuis, & qui circa eos,
. i. & vicinis. Hiere. 6. Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua
ſunt. ¶ Pinus eſt arbor alta, oĩ tpe virens, & hyeme. ſ. & æſtate, 3
ſuperius eſt rotunda, fructifera eſt & vtilis medicinis, & odori
fera eſt ẽt, & odoriferum facit fumum. Sic verè nos debem⁹ eſ-
ſe alti ꝑ contemplationem, & æternorum contemptum, ſupe-
rius ad cœleſtia eleuati ꝑ ſpẽ & deuotionẽ, & in æſtate proſpe-
ritatis & in hyeme aduerſitatis virere ꝑ gratiam interius, & ꝑ
honeſtatẽ exterius, & ſic odorẽ bonæ famæ ad alios diuulgare,
& ita ẽt ædificio paradiſi & ẽt eccleſiæ militantis poterimus eſ
ſe apti. Et erit folium eius viride. &c. Hiere. 17. ¶ Pinus eſt ar-
bor viridis exterius, pinguiſſima interius, & ideo de facili inflã 4
matur. Sic verè illi qui ſunt virides exterius per curioſitatem
veſtium, & pingues interius per delicias & carnalitatem, ſicut
ſunt multi & maximẽ iuuenes leuis naturæ per inconſtantię &
inſolentiæ immaturitatem, poroſæ ꝑ malorum affectuũ multi-
plicitatẽ, tales dico faciliter inflãmantur ꝑ luxuriæ fœditatem,
auaritię cupiditatem, vel iracundiæ ferocitatẽ. A ſcintilla vna
augetur ignis. Eccl. 11. ¶ Pinus in locis arenoſis creſcit & pro
ficit, & mõtuoſis & ſiccis, licet ſit pinguiſſima. Sic verè hõ qui 5
eſt iuſtus, ꝑ gratiam & charitatem & deuotionẽ proficit in ter
ra. i. in ſtatu montuoſo & alto per terrenorũ abdicationem, are
noſo & ſterili per paupertatem & depreſſionẽ, ſicco ꝑ pęniten
tiæ macerationem. In montibus Iſrael plantata eſt, vt faciat fru
ctum. Eze. 17. Ideo Eſa. 41. Dedi in ſolitudinẽ cedrũ, & pinum
& myrtũ & lignũ oliuæ. ¶ Pinus eſt arbor multũ ramoſa, ſed 6
quanto plus de ramis inferioribus perdit, tanto plus in altum
creſcit, & quanto plus circa terram inferius deturpatur & de-
trũcaſ, tãto plus ad cęlũ exaltatur, & creſcẽdo diffuſius dilataſ.
Pin⁹ ẽ hõ, rami ei⁹ inferiores sũt diuitiæ, deliciæ, honores, ami
ci carnales, & cætera mũdi bona, q̃ circa terrã & terrena ver-
ſantur. Rami aũt ſuperiores ſunt diuitiæ ſpũales. ſ. gratiæ, virtu
tes, deuotio, cõtemplatio, oratio, & amici ſpũales. ſ. ſancti & an
geli. Sed vere quanto hõ plus ꝑdit de iſtis conſolationibus infe
rius, tanto plus acqrit de cęleſtibus ſuperius, quanto plus hic
detruncatur per temporalẽ aduerſitatẽ, paupertatẽ, & tribula-
tionẽ, tanto magis ſuperius exaltaſ ꝑ ſpẽ & contẽplationẽ, &
æternorũ deſideriũ & affectionem, & meritorũ & virtutũ cu-
mulationẽ & finalis glĩæ adeptionẽ. Ideo põt dicere, Eſa. 9. La-
teres ceciderunt, ſed quadris lapidibus ędificabimus. & Eſaię
60. Erit pro argento aurũ, & pro ferro æs, & pro lapidibus fer
rũ. &c. Nã ſm Grego. quanto plus in tpalibus deficimus tanto
magis in ſpũalibus proficim⁹. ¶ Cortex pini eſt groſſa & ſpiſſa, 7
veruntñ pinus in ea nõ bene ſeruaſ, imo faciliter putreſcit, qa
ex abundantia humoris vermes inter corticem & lignũ generã
tur, q lignũ corrodunt, & ideo ſolẽt agricolę corticẽ penit⁹ ex
trahere, & ſic ſine corruptione melius cõſeruatur. Pinus ſigni
ficat mundi diuites & potentes, quorũ cortex. i. exterior ſubſtã
tia tpalis magna eſt, groſſa & rudis ꝑ diuitias & prouẽtus, ſed
vere ſub ipſa faciliter cõputreſcũt ꝑ peccatũ. ſ. luxuriæ & aua-
ritiæ & ſuperbię, nã quia tales vt cõmuniter ſunt viſcoſi per de
licias et carnalitatem, ideo vermes malarũ affectionũ & deſi-
deriũ, ſ. quantum ad luxuriam & auaritiam, in eis ſepius gene-
rãtur. Veruntñ qñ cortex diuitiarũ ab eis aufertur, vel quia eã
pauperibus diſtribuunt, vel qa eã ꝑ tribulationẽ perdunt, vel
quia eã quo ad affectũ deſerũt, licet nõ quo ad effectũ, tũc dico
meli⁹ a tali putredine ꝑſeruãtur. Cõſtat.n. ꝙ multis & in mul-
tis nocent diuitiæ, & eorũ catẽtia iuuat. Prodijt quaſi ex adipe
iniquitas earũ. Ideo bñ cõſuluit pſ. Diuitię ſi affluãt, nolite cor
apponere. ¶ Liquor qui emanat a pino, dicitur reſina, quæ eſt

primo ſubalbida & odorifera, poſt modū aūt decoquitur ſup
ignē,& efficitur valde nigra,& fętorē recipit pro odore. Tales
ſunt multi,qui in principio qñ exeūt de arbore.i. de matre ſua,
in tpe iuuētutis,vel de ſtudio vel de collegio, qñ.ſ.de nouo p-
mouentur,vel de mūdo,qñ.ſ.de nouo religionem , intrant ipſi
pro certo ſunt albi p caſtitatem,odoriferi per ſanctitatem,ve-
runtamen quia tandem decoquuntur in igne auaritiæ vel car-
nalis concupiſcentiæ,ideo finaliter in ſenectute denigrant per
malam conuerſationē exterius , perdunt odorem bonæ famæ,
& fœtore infamiæ maculātur. Et ſicut p picem ignis inflāma-
tur qñ ei apponitur,ſic verè mediantibus luxurioſis ignis luxu
riæ in alijs inflammat. Et ſicut pix liquefacta tangentem inficit
& inquinat,& mundas veſtes maculat atq; fœdat, ſic verè ta-
les infames luxurioſi qui in igne carnalis luxuriæ reſoluuntur
alios contingentes,ſ.ſocios & vicinos corrūpunt ſuis verbis &
exemplis,ſicut ad litteram patet de pſonis luxurioſis. Ideo de
talibus pōt dici illud apoſtoli ad Gala.3. Cum ſpiritu cęperitis
carne conſummamini. Et Eccl.13. Qui tetigerit picem, inqui-
nabitur ab ea. Vel dic q̄ iſte liquor eſt vetula ruffiana & lena,
quæ fuit primo alba per pulchritudinem corporalem, tandem
decocta igne luxuriæ,facta eſt nigra per corporalem deformi-
tatem,in alijs tamen.ſ.iuuenculis,ignem luxuriæ accendit, &
veſtes mundas.i.bonas & caſtas perſonas inficit dictis ſuis per
luxuriam & corrumpit,quia ſicut dicitur Leuit.19. Quicquid
tetigerit immundus,immundum faciet. Vel dic q̄ pix eſt caro,
quæ pro certo ignem carnalis concupiſcentiæ ſemp ſeruat ,&
eum accendit atq; nutrit & ideo quicquid tangit.ſ.animam ſibi
vnitā inficit primo p originale tandem per actuale. Et licet hęc
in principio efficiatur alba & pura p baptiſmū & regeneratio-
nem,tamen qñ tandem igne carnalis concupiſcentiæ reſolui-
tur,denigratur per malam conuerſationem & peccati infectio
nē,& ſic veſtes candidas.i.ipſam aīam per baptiſmum candida
tam & purgatā inficit & inquinat,quia quicquid tetigerit im-
mundus,immundum facit Nume.19. ¶ Pinus in hyeme habet
fructus,ſed poſt adueniente æſtate eos perdit. Sic multi ſunt
qui in hyeme tribulationis & paupertatis ſeruant fructus gra-
tiarum & virtutum, quos tamen veniente æſtate proſperitatis
ſepius perdere dinoſcūtur. ¶ Pinus eſt arbor quæ ſumme dum
20 eſt iuuenis deſiderat aquam, nunquam.n. pōt creſcere niſi con
tinue irrigetur. Sic verē iuuenes dum ſunt in iuuentute, ſum-
me habent neceſſe q̄ aqua doctrinæ & gratiæ & deuotionis cō
tinuè irrigentur,quia aliter à cremēto & profectu virtutum fa
ciliter retardantur. vnde Eſa.44. Plantauit pinum,quam plu-
21 uia nutriuit. ¶ Pinus lente & tarde creſcit, & ratio eſt pp eius
viſcoſum humorem,qui ita eſt groſſus,q̄ ſe cito a calore dige-
ri non pmittit,& ſic pinus a cremento cito impeditur, ſecundū
Iſidorum. Sic verè multi ſunt qui tarde creſcunt per profectū
bonorum operum,& lente perueniunt ad complementum per
fectionis & ſanctitatis,& ratio eſt,quia vere humor interior.i.
ſua intrinſeca affectio ita eſt pinguis & viſcoſa per carnalitatē,
q̄ non ſe permittit digeri vel conuerti a calore charitatis, vel a
gratia ſpiritusſancti , vel ēt a bono prælato per correctionem,
& ſic non recipiūt nec acqrunt ſpūale debitū cōplemētū. Rubē
22 non creſcas.&c. Gen.49. ¶ Secūm Iſidorum li.17. pinus diu du-
rat ſub tecto,vbi a pluuia non tangitur,nec faciliter admittit te
redinem ſeu vermem,ſi aūt exterius ad vētū ad pluuiā exponi
tur,tunc pp ſui teneritudinem naturalem faciliter corrūpitur,
& putreſcit,veruntamen ſi ſub terra in aqua profunda merga-
tur,tunc ſine corruptione diutiſsime conſeruatur. Et ideo ſi ca
uetur pinus ad aqueductus,& ſub terra profundius abſcondat,
tunc multis durat annis,ecōuerſo aūt abies in aqua & ſub terra
cito putreſcit, firmiſsima vero eſt in tectum, vt dicit Plin.li.15.
c.43. Idem ēt apparet de alno,quæ in aqua multum durat , &
ibi induratur,extra aquam aūt facilime computreſcit. Pin' eſt
hō,qui quandiu eſt exterius in vita iſta pluuijs & ventis tribu-
lationum expoſitus,parum durat,imo cito p mortem corporis
deficit & putreſcit. Paucitas dierum meorum finietur breui.
Iob 10. Veruntamen qñ ſub terra eſt incluſus & ſepultus. & aīa
eſt in aquis æternæ voluptatis(quo ad beatos in paradiſo) vel
in aquis æternæ miſeriæ(quo ad damnatos in inferno)tunc diu
tiſsime,imo perpetuo durat nec morte ampli' diſsipatur. quia
iuſti in perpetuum viuent. Sapien.5. De malis ēt dicit pſal. La-
borauit in æternum,& viuet adhuc in finem. & Iob 29. dī, Ecce
gigantes gemunt ſub aquis,& q habitant cū eis. Vel dic q̄ hō
expoſitus pluuijs & ventis.i.mundi tentationibus , proſperita-
tibus & honoribus cito putreſcit p peccatum, abſconditus aūt
p humilitatem,timorem,deuotionem & mortis conſideratio-
nē,non deperit,imo durat. Eccl.27. Si non in timore dñi tenue
ris te inſtanter,cito ſubuertetur domus tua. Vel expone econ-
uerſo q̄ multi ſunt qui in pluuia & vēto aduerſitatum pereūt,
qui tamen in aqua deliciarū diuitiarum a vitijs ſalui fiūt , quia
multi ſunt quibus nocet aduerſitas,prodeſt proſperitas. Abietí
aūt.i.alijs econuerſo. Idem expone de alno , quæ eſt arbor cu-
ius cortex dura,lignū rubeum,rami inferius tendunt, & hæc
extra aquam cito putreſcit,& maximè ad pluuiam,infra aq̄ aūt
diutiſsimè durat. Sic hō rubeus p carnalitatem,ſpiſſę corticis p
exteriorē temporalitatem,in proſperitate et pluuiis.&c. Vel bo
nus rubeus per charitatem,in pluuia proſperitatis deficit. &c.

De Pinea. Cap. 108.

PINEA eſt fructus pini, & eſt oium nucum maximè
rotunda,& in pyramide ſtrictificata. groſſum habet 1
corticē & durū,& ideo faciliter non frangitur nec
aperitur,niſi qñ ſupra ignem diſſoluitur, intus autē
pro fructo continet grana multa, quæ dulcia & mollia ſunt in-
terius,nutritiua & lenitiua & medicinalia ſunt phthiſicis & cō
ſumptis, vt dicit Dioſco. Talis eſt vir perfectus,quia in pyrami
dem contēplationis finit,& corticē exterioris habitus & appa
rentiæ habet durum p conſtātiæ firmitatem,& rudem p humi
litatē,& ideo non faciliter frangitur p impatientiā & aduerſita
tē, nec aperitur ad mundanā pſperitatē p auaritiā & cupidita
tem. Hiere.13. Ciuitates auſtri clauſæ ſunt, & non eſt qui ape-
riat. Intus aūt habet multa grana i. virtutū & meritorum fęcū
ditatē,& ſciarū & exemplorū & bonorum operū firmitatē,qui
bus pauperes cōſumpti & pctōres nutriūtur & leniunt ſpūali
ter p documenta & exēpla,& tpaliter p elemoſynarum largita
tem. Vel dic q̄ pinus eſt auarus.&c. Vide infra. ¶ Pinea conti- 2
net teſtas plures duras & fortes in quibus grana in alijs teſtis c
duris ordinatiſsimè ſunt incluſa,& ab inuicem quibuſdam pa-
rietibus miro naturę artificio ſunt diſtincta,ita ſit q̄ maiora ma
iorem & groſsiorem partem occupant,& minora minorē. Mi-
nora.n.ſunt pinella quæ ſunt in gracili parte pineæ,quam illa q̄
ſunt in groſsiori & latiori parte. Talis pinea eſt religio vel ec-
cleſia,quæ duro cortice.i.dura exteriori pœnitentia eſt veſtita.
Nā iſta plures habet cellulas.i.plures conuentus & collegia,
præbendas & officia,dignitates & beneficia, in qbus grana et
.i.clerici & religioſi debent ordinate & diſcrete locari,promo
ueri & aſsignari. Hier.30. Templum in ordine ſuo fundabitur.
Et vnus ēt ab altero debet diſtingui quantum ad naturam offi
ciorū,vt.ſ.quilibet ſciat quid debeat facere , & de quo ſeruire,
ne ſit confuſio in officijs,vnus decanus,alius canonicus, vnus
prior,alius cerellarius.&c. Numeri.4. Sciat vnuſquiſq; cui de-
beat oneri ſubiacere. Veruntō ita debet eſſe ſemp vt illi q ſunt
meliores & groſsiores & ſcientiores quo ad mores & ſcientiā,
in groſsiori pte pineę.i.in meliori & in pingiori beneficio col-
locentur,illi aūt qui ſunt minores quo ad virtutes & ſcientiam,
in parte minori ſimiliter eſſe debent,& minus beneficium obti
nere. Vn̄ Matthei 25. Diſtribuit illis bona ſua,vnicuiq; ſcdm pro
priam virtutem. Et ſicut videmus q̄ vnum pinellū non occu-
pat locum alterius,nec eū inuadit,ſed eſt cōtentū loco ſuo , ſic
verè nec boni eccleſiaſtici debent ambire ad aliorū loca habē
dum vel bñficia,ſed quilibet debet eſſe cōtentus loco ſuo & be
neficio ſibi dato 4.Reg.14. Contentus eſto gloria tua & ſede in
loco tuo. Et ſicut in maioribus teſtis plura ſunt pinella q̄ in mi
noribus,ſic verè in maioribus beneficijs plures debēt eſſe qui
Deo ſeruiant,q̄ in minorib'. Numeri.33. Pluribus maiorē par-
tem dabis, paucioribus minorem. ¶ Pinea licet conſtet ex plu- 3
ribus granis & teſtis,ſunt tamen ita dura, & ita fortiter inuicē
conglutinata , q̄ vix aut nunquam poſſunt ab inuicem ſepara-
ri,nec pinea diſsipari , & hoc quia quodam liquore viſcoſo &
tenace inuicem ſunt coniuncta. Et ideo quando aliquis grana
eius vult comedere,& pineam diſsipare,ponitur eam ſuper car
bones,vbi leuiter reſoluitur et caleſcit,et ſic ſtatim diſſoluitur,
& humor ille qui cauſa erat ſuæ adhærentiæ deſiccatur,& ſta-
tim nucleus a nucleo,granum a grano ſeparatur,et ſic faciliter
extrahuntur. Pinea eſt religio vel eccleſia,q̄ conſtat ex pluri-
bus granis et nucleis.i.ex pluribus pſonis,in qbus grana.i.vir-
tutes et merita cōtinent,q ſunt duri p cōſtātiæ firmitatē,et me
diāte viſco charitatis inuicē ſunt cōiuncti p cōcordiæ vnitatē,
ita fortiter,q̄ vn' neqt ab alio ſeparari p diuiſionē,rixā et par-
tialitatē,ſed oēs i vnū corp' pſeuerāt,et vnū corp' faciūt p amī
citiā et cōitatē. Iob 41. Vna vni cōiūgit, et nec ſpiraculū incē-
dit per

dit per eas ſpiraculū.ſ. detractionis vel inuidia. Et ſic diabolus
non pōt eos ſeparare abinuicem per odium & diuiſionem, nec
de pinea religionis vel eccleſiæ extrahere per apoſtaſiam & ap
pellationem, & hoc totum facit viſcus & humor amoris & cha
ritatis qui vnum cum alio conglutit & coniungit. Sed verè dia
bolus hodie poſuit iſtam pineam. i. ſtatum eccleſiaſticum ſu-
per carbones deſolatorios, ſuper mundi proſperitatem diui-
1 tias & delicias in quibus hodie per affectum eſt eccleſia & re-
ligio quaſi totaliter occupata, quia hodie magis vacant ad tem
poralia clerici & religioſi, quam ad ſpiritualia, in quibus ſicut
in carbonibus continetur ignis & calor auaritiæ luxuriæ & ira
cundiæ, & ſic conſumitur viſcus & liquor tenacis charitatis a
2 religione & eccleſia, & vnus ab alio ſeparatus per iras, diſcor
dias & lites, partialitates & diuiſiones, & ſic pineæ.i. eccleſiæ
vnitas diſsipatur, et pinella.i. clericorum & religioſorum virtu
tes a diabolo per vitia deuorantur. Conſtat.n.ꝙ per ardorem
ambitionis, auaritię & luxurię charitatis vnitas diſſipat. Ezec.
3 24. Pone eam ſuper prunas vacuam, vt incaleſcat æs eius, & li-
queſiat. & ꝙ exinde vnitas & amor rumpitur, & laniatur. Ideo
qñ Cōſtātinus ditauit eccleſias, audita eſt vox dicēs. Supereffu
ſum eſt venenum in eccleſia. Vel dic ꝙ pinea eſt vir perfectus,
qui ita eſt durus per conſtantiā & firmitatem, ita coniunctus &
ligatus per charitatē, ꝙ diabolus non poteſt eum frangere per
peccatum, nec fructus eius.i. merita & virtutes ei auferre, ve-
runtamen qñ ponit eum ſuper prunas diuitiarum temporaliū
vel deliciarum, tunc eum calefacit per tentationes, & ſic diſ-
ſoluitur & aperitur per mala deſideria & affectiones, & ſic diſ-
ſipatur per vitia & peccata, & grana eius. i. virtutes & merita
ei a diabolo ſubtrahuntur. Vnde Zacha. 11. Aperi libane por-
tas tuas, & comedet ignis cedros tuas. Vel dic ꝙ pinea eſt di-
ues auarus, qui eſt durus per obſtinationem, ita ꝙ non pōt ape
rire per confeſsionem, nec frangi per correctionem. eſt etiā ita
ſtrictus per parcitatem ꝙ non aperitur per elemoſynarū lar-
gitionem, quia nullus poteſt grana ſuæ temporalitatis vel fru-
ctus deliciarum extrahere vel habere. nulli. n. pauperi ſubue-
nit aut ſuccurrit, & ideo neceſſe eſt ꝙ Deus ponat eum ſuper
carbones ignis temporalis, & ſic aliquando liqueſit per com-
paſsionem & viſcoſitas conſumitur, & ſic tandem aperitur per
elemoſynarum largitionem, & alijs communicat bona ſua. 1.
Mac. 3. Aperuit rex ærarium ſuum & dedit ſtipendia militibus
ſuis. Vel dic ꝙ qñ homo eſt durus per obſtinationem, ita ꝙ vi-
ſcoſitas carnalitatis eū tenet clauſum ne confiteatur, tunc po-
nit eum Deus ſuper ignem fortis aduerſitatis, & ſic diſſoluitur
per contritionem, & aperitur per cōfeſsionem. Vel dic ꝙ quā-
do Deus videt hominem ita parcum & durum, ꝙ non vult ſe
aperire alicui pauperi per compaſsionem, nec ei aliquam ele-
moſynam elargiri, frangit eum per mortem temporalem &
æternam, quia ponit eum in igne inferni, & tunc ſaltē eius gra
na vel diuitiæ cedunt in vſus pauperum & aliorum aliquali-
ter, quia exinde tunc percipiunt aliquod emolumentum, & ali
quas elemoſynas temporales. Eccl. 43. Aperti ſunt theſauri, &
euolauerunt nebulæ. Theſauri. i. diuites auari, qui eum lerūāt,
aperti ſunt. ſ. per mortem, & ſic nebulæ. i. ſuæ vanæ diuitiæ ad
4 alios euolant & diuertunt. ¶ Pinella in pinea duplici teſta for-
tiſsima ſunt contecta. ſ. exteriori & interiori, & ideo difficiliter
extrahuntur. ſunt autem interius alba & mollia, calida & hu-
mida, & multum medicinalia, vt dicit Dioſc. Sic verè religioſi
debent eſſe incluſi duplici dura teſta. ſ. duritia pœnitentiæ ex-
terius, & humilitate conſcientiæ interius, & ſic a diabolo dif-
ficiliter comedentur, & debent eſſe albi per caſtitatem, molles
per pietatem medicinales per vitæ ſanctitatē, calidi per charita
tem humidi per benignitatē. Eſa. 26. Claude oſtia tua ſuper te.

De Pici. Cap. 119.

1 PIx eſt gummi quod de pino ſtillat, quæ primo
alba eſt, deinde per ignis decoctionem efficitur
nigra. Eſt aūt tenacis naturæ, & ideo naues ea ea
liniuntur, & earum rimæ ne aqua ſubintret pice
obſtruuntur, & multum eſt medicinalis, quia vir
tutem habet diſſoluendi & conſumendi, ſecun-
dum Dioſc. Talis eſt charitas, quæ pręcipuè a pino. i. a Chriſto
diſtillauit. Iſta. n. habet virtutem tenacem & coniunctiuā, quia
ligat & conſtringit per concordiæ vnitatem, & ideo naues. i. vi
ri boni, vel ſtatus & collegia debent iſta eſſe linitæ & coniun-
ctę, ne aqua peccator ſubintret, quæ eos deijciat & ſubmergat.
Hier. 30. Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis ſana-
bo te. Virtutem etiam habet diſſoluendi per pietatem, deuotio
nem & compaſsionem, & conſumēdi omnia vitia & peccata,
2 quia charitas operit multitudinē peccatorū 1. Pet. 4. ¶ Pix in-
quinat contingentem. &c. Vide ſupra de pino. Et ſi vis, per picē
intelligo proſperitatem mūdi, quæ inficit & maculat quicquid
tangit. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.

De Pyro. Cap. 120.

PYRVS dicitur a pyr, quod eſt ignis, eo ꝙ fru 1
ctus eius more ignis in acutū tendit. Et eſt fru-
ctus ſm Iſaac in diet. frigidę & ſiccæ naturæ,
aquoſæ & pōderoſæ. nullus.n. fructus alius ita
ponderat ſicut pyrum. Vnde ſm Iſid. pauca py
ra videntur plus ponderare quàm multa po-
ma. Et ideo licet ea ſe parum valeant ad corporis nutrimen-
tum, tamen ſumpta poſt cibum, ipſum ſuo pondere compri-
munt, & ad locum decoctionis eum impellunt, vt dicit Iſaac.
Pyrus eſt mūdus, cuius fructus ſunt mūdani, ſed vere iſti ſunt
frigidi per indeuotionem, ſicci per incompaſsionē, aquoſi per
luxuriæ & deliciarum infectionem, terreſtres per auaritiæ &
diuitiarum compactionem, & ideo tales ſunt multum ponde-
roſi. i. inclinabiles ad peccatū et ad mundi bona appetēda. &c.
Sunt etiam ponderoſi. i. graues & importabiles ad ſuſtinendū,
quia vere grauius eſt ſufferre & ſuſtinere paucos malos & pec
catores, quàm multa poma. i. quàm multos bonos & iuſtos. Ec-
cle. 22. Arenam & ſalem & maſſam plumbi facilius eſt ſuſtine-
re quam virum iniuſtum. Et ideo licet iſti nihil valeant in cor
pore eccleſiæ quantum eſt de ſe, & licet ipſum non nutriāt per
elemoſynas, doctrinas & exempla, ſunt tamen vtiles ſecundū
quid, quia. ſ. alios cibos. i. viros bonos præmunt multis tribula
tionibus in hoc mundo, & ſic eos compellunt deſcendere per
humilitatem, & coqui per charitatem, & ſic eos faciunt digeri
.i. corrigi & conuerti, & ſic ſunt vtiles inquantum per eorum
vexationes fiunt cæteri meliores. ad Ro. 8. Diligētibus Deum,
omnia cooperantur in bonum. Vel dic ꝙ pyra ſunt opera mi-
ſericordiæ, & timor Dei, quæ grauia ſunt & difficilia ad ſuſti-
nendum, tamen vtilia ſunt animæ & viris bonis, quia. ſ. eos de-
primunt per humilitatem, & inferius deſcendere compellunt
per mortem. ſ. ad conſiderandum mortem & infernum. &c. &
ſic eos coquunt per contritionem, & digerunt per conuerſio-
nem. Prouer. 27. Graue plumbum, & importabilis arena. i. mū
dana tribulatio & pœnitentia, ſed ira ſtulti. i. diaboli, vtroque
grauior. Et ſicut pyra ſunt dulcia, licet grauia, & ventrem com
primendo liberant atq; laxant, ſic vere tribulatio vel peniten-
tia licet ſint graues quo ad ſuſtinendum, eſt tamen in eis dul-
cedo ſpei & ſpiritualis conſolationis, quod Deus cōſolator nos
in omni tribulatione noſtra 2. ad Cor. 1. & ventrem. i. conſciē-
tiam ſoluunt & liberant a peccato. Sed ſicut cum pyro & poſt
pyrum vtile eſt bibere vinum, quia ſecundum illum verſifica-
torem: Fer pyra noſtra pyrus, ſine vino ſunt pyra virus, ſic ve-
rè cum mundanis tribulationibus vtile eſt ꝙ bibamus & hau-
riamus vinum ſacræ doctrinæ & ſpiritualis cōſolationis, quia
alias poſſent eſſe virus & venenum ipſi animæ, & eam occide-
rent per deſperationem. Ideo Eſai. 40. Conſolamini conſolami
ni popule meus, dicit Deus veſter. ¶ Sunt pyra & etiam poma
domeſtica & ſilueſtria, ſed ſilueſtria dura ſunt & terreſtria, & 2
ad eſum, inſipida, ſi tamen bulliantur in aqua dulci, & cum
melle vel alia dulcedine, tunc ſecundum Iſaac eorū terreſtrei-
tas temperatur. Sic licet ſint aliqui mali, & aliqui boni, mali ta
men quando in aqua dulcis contritionis & lachrymoſę com-
punctionis bulliuntur & cum melle ſpei & conſolationis con-
diuntur, tunc ſua malitia temperatur, quia. ſ. ſic emendantur,
corriguntur & cōuertuntur. ¶ Pyra licet ſint dulcia & ſapida,
tamen nimis comedentibus ſunt nociua, multum. n. ſunt pon- 3
deroſa, & cæteris fructibus grauiora, & corpus inflant maloſ-
que humores inducunt. talia ſunt mundi bona, quia vere licet
ſint dulcia & delectabilia, ſunt tamen nociua eis vtentibus in-
diſcrete, quia inflationem ſuperbiæ, crudos humores luxuriæ
generant & inducunt. ſunt etiam ponderoſa, quia vere pon-
dus & inclinationem auaritiæ introducunt. Illis tamen qui
eis bene viuunt, medicinalia ſunt & bona, quia Date ele-
moſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis Lucæ. 11. ¶ Py- 4
ra cocta cum fungis malitioſis, omnem ab eis auferunt læ-
ſionem. & cætera.

De

De Pruno. *Cap. 121.*

PRVNVS eſt arbor cuius multę ſunt ſpecies,
& quædam portant fructum rubeum, quædã
nigrum, quædam album, ſed inter omnes ſpe
cies melior eſt Damaſcena. frigida ſunt & hu
mida omnia pruna, & ideo dantur contra fe-
brilem calorẽ, & contra ventris conſtipatio-
nem, quando ſunt matura. Et hæc ſola arbor gummi diſtillat
glutinoſum & compactiuum, quo vtuntur medici & ſcripto-
res, vt dicit Iſid. li. 17. Prunus eſt crux, cuius fructus Chriſtus
eſt medicinalis, quia peccatorẽ liberat a febre auaritiæ & cõpa
ctionem parcitatis, & etiam gummi nobis precioſum ſtillauit
.ſ. ſanguinem Chriſti qui nos per charitatẽ conglutinat & cõ-
pingit. ad Colo. 1. Pacificans per ſanguinem ſuum quæ in ter-
ris ſunt. Vel dic ꝙ prunus eſt Chriſtus vel quicũq; ſanctus, qui
gummi charitatis nobis ſtillauit, cuius fructus.i. opera fuerũt
alba caſtitate, rubea charitate, nigra humilitate, & ideo contra
febrem peccatorũ valuerũt. Vel dic ꝙ eſt beata virgo, vel qui-
libet vir perfectus. &c.

De Papyro. *Cap. 122.*

1 PAPYRVS eſt quidam iuncus creſcens in palu
ſtribus & in pratis, & eſt herba exterius viridis
& rotunda & valde plana, interius habet medul
lam albam, ſiccã, bibulam & poroſam, & dicitur
papyrus, quaſi pabulũ pyros.i. ignis, quia ea eo
fiunt ellychnia ad lampadum ignes nutriendos. &c. ſm Iſi. Ta
lis eſt per omnia vir perfectus, qui in locis humidis creſcit.i. in
humore deuotionis & compaſsionis, & hic debet eſſe exterius
in conuerſatione viridis per honeſtatẽ, rotundus per obedien-
tiæ velocitatem, planus per veritatem & ſimplicitatem, lenis
per benignitatem, interius autem debet habere medullam vo
luntatis & conſcientiæ albam per innocentiæ puritatem, mollẽ
per clementiæ lenitatem, ſiccam per abſtinentiæ aſperitatem,
leuem per voluntariam paupertatem, poroſam per bonarum
affectionum multiplicitatem, bibulam.ſ. cœleſtis gratiæ & de-
uotionis vel etiam ſcientiæ & doctrinæ per deſiderium & cupi
ditatem. vnde Deut. 33. Qui appropinquant pedibus eius, ac-
cipient de doctrina ipſius. Ideo Eſai. 35. Orietur iunci viror &
calami. Et ideo tales medullæ.i. bonę & puræ conſcientiæ ignẽ
charitatis nutriunt & accendunt, & in lampadibus.i. in eccle-
ſijs & cõuentibus lumen bonorum faciũt exemplorum. Actuũ
2 20. Erant autem plures lampades in dnmo. ¶ Papyrus ſeu iun-
cus primo a cortice ſpoliatur vſque ad medullam, & ſic deſic-
catur, parum tamen relinquitur de cortice in vno latere, vnde
medulla tenera ſubleuetur & ſuſtentetur, & ſic efficitur el-
lychnium ad cõburendum in lampade. Oleo.i. immergitur, &
in lampade accenditur, & ſic in templis lumen adminiſtrat,
& quãto minus habet de cortice, tãto clarius in eo lucet ignis.
Vere chariſsimi talis eſt peccator, qui in paludibus mundanæ
proſperitatis creſcit, qui primo ſpoliatur cortice bonæ conuer
ſationis, & ſiccatur ab humore gratiæ & deuotionis, in oleo po
nitur carnalis voluptatis & delectationis, & ſic accẽditur igne
auaritiæ & ambitionis, luxuriæ & infectionis, iracundiæ & tur
bationis, & ita lumen malorum exemplorum alijs repręſentat.
Eſa. 50. Ambulate in lumine ignis veſtri. Et ſicut talis papyrus
eſt naturæ ſiccæ & bibulæ, ſic vere iſti ſunt ſicci ab humore
pietatis & compaſsionis, & ſemper appetunt bibere, acquirere
& ſugere diuitias & delicias tẽporales, quia ſicut dicitur pro-
uer. 13. Venter impiorum inſatiabilis. ¶ Lampas eſt vitrum lu-
3 cidum & fragile, quod oleo impletur & ſic in quodam ferro
qui mergulus dicitur, papyr⁹ ponitur, in oleo imbibitur, & ſic
in vno capite accenditur, & ita lumen in eccleſia miniſtratur,
lampas autem cum chorda ſuperius ſuſpenditur & ligatur. Ta
lis eſt homo iuſtus, qui quantum ad corpus eſt lampas.ſ. natu-
ræ fragilis per mortem, eſt tñ purus per caſtitatem, & lucidus
per honeſtatem. Iſte autem interius eſt plenus oleo pietatis, in
quo eſt papyrus ſuæ bibulę volũtatis, quæ ardet & feruet igne
feruidæ charitatis, & hic eſt ſuſpenſus per contemplationẽ ſu-
perius ad æterna cum chorda ſpei & conſolationis & conſide-
rationis, & ſic lumen bonorum exemplorum alijs tribuit, vel
lumen doctrinæ & prædicationis. Sũpſerunt ſecum oleum cũ
lampadibus. Matth. 25. Vel dic ꝙ lampas eſt peccator, fragilis
.ſ. ad reſiſtẽdum peccato, lucidus per curioſitatem, interius cõ-
tinens oleum.i. carnalem voluptatem, & papyrum.i. ſuam bi-
bulam & appetentem, & auaram voluntatem, quæ ſemper ar-
det per concupiſcentiam et cupiditatem. Adhuc ignis in domo
impij. Micheæ. 6. Et qui etiam ſemper eſt in pendulo per incer
tam ſui ſtatus dubietatem, vel per ſuperbiam et vanitatem. Iob
7. Elegit ſuſpendium anima mea. Vel lampas eſt mundi proſpe
ritas, quæ faciliter diſsipatur, quæ continet oleum carnalitatis
& luxuriæ, & ignem cupiditatis & auaritiæ, & tamen pulchra
& lucida reputatur. Vide de papilione in ti. de eruca. ¶ Sicut pa- 4
pyrus ponenda in lampade non ex toto decorticatur, imo ali-
quantulum de cortice ei dimittitur, vt medulla tenerè ſuſten-
tetur, ſic cortex bonorum temporalium nunquam eſt ab homĩ
ne corporaliter auferenda per extremam paupertatem, imo ne
ceſſarium eſt vt de iſtis aliquid retineat ad ſufficientem neceſ-
ſitatem. Prouer. 30. Tribue victui meo neceſſaria. ¶ Iuncus in 5
lampade quanto minus habet de cortice, tanto clarius lucet.
Sic verè homo qui eſt in lampade religionis, quanto minus
habet de cortice bonorum temporalium in corde & affectio
ne, tanto magis rutilat apud Deum. Beati ergo pauperes ſpi-
ritu. Matthei 5. ¶ De papyro ſm glo. Eſai. 18. & ſm Pli. fiunt 6
diuerſa vaſa & vtenſilia. Nam exinde fiunt chartę ad ſcriben-
dum, naues ad nauigandum, & diuerſa vaſa ad alia reponen-
dum. In Ægypto.n. in paludibus Nili ſunt tãtæ magnitudinis,
ꝙ exinde nauigia contexuntur. Inde etiam faciunt funes ad na
ues & ad vela, & etiam veſtimenta, & habent tales papyri ra-
dicem triangularem, & creſcunt in altitudine. 10. cubitorum,
vt dicit Pli. Papyrus eſt homo, cuius radix eſt anima, quæ tres
habet angulos.i. tres potentias naturales, intellectum, memo-
riam, voluntatem, & ideo in Ægypto.i. in ſtatu tenebrarũ pau-
pertatis, aduerſitatis, et maximè in religione, circa fluuium de-
uotionis debet creſcere per profectum, virtutum & gratiarum
vſque ad 10. cubitos.i. ad complementum decem mandatorum
legis, & ſic ad varios vſus eccleſiæ transferetur. Fiet.n. charta,
vt in eo ſcientia diuina ſcribatur, quia fiet vir diſcretus & lit-
teratus. fiet etiam nauis.i. vir perfectus, qui repletus meritis &
virtutibus ad portum ſalutis quantocyus tranſmigrabit. &c.
Eſa. 18. Mittentes in mari legatos ſuos ad populũ qui eis pro-
deſſe non poterit, in vaſis papyreis. ¶ Papyrus ſm Plin. naturę 7
eſt bibulæ & poroſæ, & naturaliter bibit & ſugit aquã, & ideo
valet ad aquam de auribus extrahendam, aquam etiam a vino
ſeparat & diſiungit, aquam.n. bibit & ſecum portat, vinum au
tem relinquit, vt idem dicit. Aqua quæ extinguit ignem chari-
tatis eſt mundana voluptas & proſperitas, vinum autem eſt glo
ria æterna & fęlicitas, quæ lętificat cor hominis. Quidam ergo
ſunt ſatui & potatores ſicut papyrus, quia.ſ. aquam mundanæ
proſperitatis ſugunt, attrahunt atque quærunt, vinum autem
æternæ beatitudinis deſerunt & omittunt. Prouerb. 1. Stulti ea
quæ ſibi ſunt noxia cupiunt. Vel ſi vis per aquam quæ ſumme
abundat, & ignem deſideriorum ſatiat & extinguit, intelligo
gloriam æternam. Per vinum quod ſenſum & rationem tollit,
& hominem inebriat & corrumpit, intelligo ſtatum mundanæ
voluptatis & proſperitatis. Papyrus ergo.i. vir perfectus, vinũ
ab aqua diuidit & diſcernit, & vino mũdanę voluptatis relicto,
aquã æternę gl̃ię ſibi ꝑ ſpẽ & cõtẽplationẽ incorporat & adiũ
git. ad Eph. 4. Nolite inebriari vino, in quo ẽ luxuria & Ecc. 2.
Propoſui abſtinere a vino, vt animũ meũ trãsferrẽ ad ſapiẽtię
lucẽ. Vide de hædera ſi vis quõ cũ vaſe hędere probantur vina
Vel dic ꝙ qñ ĩ ꝑdicatione vel ĩ dictis alicui⁹ vinũ & aqua.i. bo
na doctrina & verba iocularia ſunt ꝑmixta, papyrus.i. viri ſtul
ti non attrahunt nec bibunt nec retinent niſi aquam.i. niſi ver-
ba inepta & iocnlatoria, quia ſi prædicator dixerit aliquod ver
bum ioculatorium & truffatorium, illud retinent, & non bona
ipſius documenta, & de ipſo ioculantur et truffantur. ¶ Charta 8
papyrea ſicca diu durat, aqua autem merſa ſtatim ad tactũ mo
dicum diſsipatur & denigratur. Sic homo merſus in delicijs, fa
ciliter diſsipatur per peccatum, qui tñ diu duraret ſi in ſiccita-
te paupertatis & abſtinentiæ permaneret.

De Paliuro. *Cap. 123.*

PALIVRVS eſt carduus ſumme ſpinoſus & acu-
leatus, pedemq; vulnerat tranſeuntis, qui ita eſt
aculeatus, ꝙ ſe tangi vel comedi ab aſinis non
permittit, imo omnem tangentem vulnerat atq;
pungit, ſecundum Iſid. Tales ſunt multi malitio
ſi, qui ita ſunt pleni ſpinis.i. verbis pungitiuis & murmuratio-
nibus, rixis etiam & diffamationibus, ꝙ omnes eos calcantes.i.
prælatos vel prædicatores eos corrigentes & arguentes & pu-
nientes,

nientes,& omnes eos per quancunque modicam iniuriam tan
gentes pungunt per murmurationes & diffamationes,& vulne
rant per temporales vel corporales rapinas,iniurias & inuaſio
nes.Et ideo tales ab aſinis.i. a ſimplicibus prælatis & prędica-
toribus nõ ſe permittunt corrigi vel puniri, ſicut patet de mul
tis ſecularibus,qui prædicatores diffamant ſi aliquid prædicãt
cõtra eos, ſicut etiam patet de obſtinatis & in ſeculo & in clau
ſtro, qui a prælatis & iudicibus non permittunt ſe corrigi vel
puniri. Vrtica & paliurus in habitaculis eorũ. Oſeæ 9. Vel dic
ꝙ paliurus eſt vir perfectus , qui ita eſt ſpinoſus per exteriorẽ
pœnitentiã & afflictionem , ꝙ ab aſinis. i. a demonibus nõ põt
comedi per peccatũ , imo illęſus continuè perſeuerat . Micheæ
7. Qui optimus eſt in eis,eſt quaſi paliurus. vide de carduo.

De Papauere. *Cap. 124.*

1 PAPAVER eſt herba ſomnifera. habet.n. capi-
tella quædam ad modum maligranati,in quibus
ſemẽ ipſius continetur,ex quo eliquatur oleum
quod ſomnum languentibus adminiſtrat, & ex
folijs extrahitur ſuccus qui ſimiliter ſomnũ ſœ-
bricitãtibus tribuit & procurat , vt dicit Pla.Pli.
& Dioſco.Talis eſt vir perfectus,cuius ſemen eſt doctrina,cu-
ius folia ſunt diuitię exteriores & ſubſtantia temporalis.ſed ve
re ea vtroque extrahitur ſuccus vel oleum medicinale & ſom-
niferum. Nam ex ſemine doctrinæ ſuæ eliquatur oleum dulcis
conſolationis & prædicationis , quod languentes.i.peccatores
facit requieſcere per gratiam,& dormire per cõtemplationes.
Ea folijs etiam eius.i.ex ſuis diuitijs temporalibus , vel etiã ex
ſuis exemplis exterioribus educitur ſuccus elemoſynarũ & bo
narum ſubuentionum,per quem languentes.i.pauperes,qui fe
bre & æſtu paupertatis premuntur, recreantur & dormiunt &
lętantur. Vnde Apo.2.Ecce ego mittam eam in lectũ.vt.ſ. dor-
2 miat.¶ Papauer eſt herba cuius ſemen & ſuccus ſomnũ faciunt
& inducunt,& languentes & febricitantes quieſcere faciunt et
dormire,veruntamen virtutem habent mortificatiuam , infri-
gidatiuam,& opilatiuam , & ideo cautè & diſcretè debet quili
bet eis vti,vt dicit Dioſc.Pla.& Plin.Papauer eſt mundus,eius
ſemen ſunt diuitiæ,cuius ſuccus ſunt delicię. Nam iſte ſomnũ
delectationis faciunt & inducunt,quia vere ipſos qui ſunt lan-
guentes & infirmi.i.peccatores mundi, & maximè febricitan-
tes.ſ.auaros ita delectant,ꝙ eos dormire faciunt & ſopiri.ſ.per
obſtinationem,quia.ſ.ſicut dormiens vana ſomniat,non ſe mo
uet,non loquitur,non ſentit,nõ recordatur de debitis,licet tẽ-
pus inſtet computi & ſolutionis,ſic iſti ita dormiunt ꝙ nec lo-
quuntur per confeſsionem, nec ſe mouent per bonã operatio-
nem & ſatisfactionẽ,quinimo de debitis ſuis.i.de peccatis non
recolunt,licet tempus ſolutionis.ſ. mortis inſtet. ſomniant etiã
& exiſtimant multa vana & falſa. ſ. longam vitã & ſimilia pſal.
Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt oẽs viri diui-
tiarum in manibus ſuis.Et talia pro certo mundi bona refrige-
rant per indeuotionẽ,& opilant per incõpaſsionem, parcitatẽ
vel obſtinationẽ , & ſic peccatorẽ mortificant atq; necant per
diuerſa vitia & peccata.ſ. per ſuperbiã,luxuriã, & mortalẽ cor
ruptionẽ. Iud.5. Et ſoporẽ morti ſociãs defecit,& mortuus eſt.
Pone ſi vis figuram de Silara,quæ eſt.tit.de aſpide , & vide ſu-
pra de mandragora. Et ideo talibus diſcretè eſt vtendum.i.par
cè non ſuperfluè nec lautè.

De Plantagine. *Cap. 125.*

PLANTAGO eſt herba frigida , habens folia
longa & obtuſa,mollia & ſucenſa,de quorũ me-
dio ſurgit haſta quæ ſurſum habet quaſi clauam,
in qua ſemen plantaginis continetur. Eſt aũt her
ba multũ medicinalis contra multos morbos, vt
dicit Dioſ.& huius ſimilitudo erat in mitra ſummi pontificis,
& in eius infula,vt dicit magiſter hiſtoriarum ſuper Exo. ſimi
liter dicit de iuſquiamo. Vocatur aũt herba iſta a græcis arno-
gloſſa.i.agni lingua,ſm Iſid. & Dioſ.Talis eſt ſacra ſcriptura ,
cuius folia.i.verba ſunt ſuccoſa per pietatẽ, lõga per incõmuta
bilem durabilitatem.Semen autẽ eius quod eſt in medio.i.do-
ctrina vel intellectu,ſurgit velut haſta,quia.ſ.eſt haſta vel gla-
dius ad vulnerandum vel corrigendũ peccatores,& eſt virtuo
ſum & medicinale contra vitia & peccata. Et iſta dicit lingua
agni,quia vere iſta non eſt niſi lingua.i. loquela & ꝑdicatio agni
Xp̃i vel cuiuſlibet viri iuſti. Vel dic ꝙ plãtago ẽ vir perfectus,

De Petroſelino. *Cap. 126*

PETROSELENVM eſt herba hortenſis, vtilis ad
eſum & ad medicinã. Eſt.n aperitiua et diſſoluti-
ua,& ideo calculũ frangit,& meatus aperit vri-
nales, ſm Dioſcor. Iſta eſt pœnitentia vel timor
Dei, quæ lapidem duræ obſtinationis frangit et
diſſoluit per contritionem,& aperit per cõfeſsionem , & vrinã
.i.peccata fœtida facit euacuari . Ezec.37. Aperiam tumulos
veſtros,& educam vos de ſepulchris veſtris.

De Pipere. *Cap. 127.*

PIPER eſt fructus arboris vel fruticis in meri-
dionali parte caucaſi montis creſcens, & eſt gra 1
num naturaliter albũ & planum, ſed vt dicit Iſi-
dorus,ſerpentes ipſum cuſtodiunt, qui in illis lo
cis habitant ita copioſi vt nõ poſsit aliquis illuc
ire nec de pipere emolumentũ habere,ſed in æſtate pipere ma-
turo,incolæ ſiluas accendunt , & ſic ſerpentes fugiunt propter
ignem,& ita piperis grana recolligunt,quæ fiunt nigra et rugo
ſa propter ignis cauſtionem,licet naturaliter eſſent alba, vt di-
cit Iſidorus li. 17. Chariſsimi per piper intelligo mundi bona,
quæ in feruido monte Caucaſi. i. in mundo iſto vbi eſt feruor
& ęſtus auaritiæ,reperiuntur. In iſto tamen monte ſunt ſerpen
tes.i.mundi diuites & auari,qui ea ita ſeruant per auaritiam &
parcitatem, ꝙ nullus pauper poteſt inde habere emolumentũ
per elemoſynę largitatem , nec etiam ipſi exinde fructum per-
cipiunt,quia nõ audent comedere ad ſaturitatem. Eccl.14. Qui
ſibi nequam eſt,cui alij bonus erit? Ideo Eccl.6. Non tribuit ei
dominus poteſtatem vt comedat de bonis ſuis. Sed vere incolę
terræ.i. Deus qui colit & gubernat terram & orbem,qñ hoc vi
det,apponit ignem infirmitatis & mortis circa iſtos ſerpentes,
& ſic compelluntur.fugere & exire de mundo,& grana.i.diui-
tias dimittere, & tunc alij inde accipiunt & tunc etiã inde pau
peres habent emolumentum , quia vxor & filij & alij rapiunt
iſta grana. Iuſti tulerunt ſpolia impiorum. Sap. 10. Ideo Eccle.
24. In bonis eius alius luxuriabitur . Vel dic ꝙ grana piperis
ſunt homines,qui naturaliter ſunt albi per caſtitatẽ , plani per
veritatem, calidi per charitatem , & hoc quamdiu a ſerpenti-
bus.i.a prælatis bonis & prudentibus cuſtodiũtur, ſicut patuit
de bonis religioſis & chriſtianis qui dudum fuerunt,quos prę
lati & prædicatores ita ſeruabant,ꝙ a diabolo non poterãt ca-
trahi per peccatum. Sed vere adueniente æſtate mũdanæ pro-
ſperitatis,vtpote quando ditata eſt eccleſia vel religio,tunc ap
poſuit diabolus in iſta ſilua.i.in mundo vel religione ignem cu
piditatis & ambitionis , & ſic ſerpentes.i.boni prælati defece-
runt,& grana.i. ſubditi igne auaritiæ & luxuriæ denigrati ſunt
per infamiam cõuerſationis & inhoneſtatis,& rugoſi facti ſunt
per cautelas & duplicitates. Baruch.6. Nigræ ſunt facies eorũ
de fumo qui in domo fit. Et ſic ab iſtis incolis demonibus ac-
cipiuntur,& ſecum ad infernus deportãtur . Vel dic ꝙ piper eſt
homo,qui a natura eſt albus per curioſitatem,& a ſerpentibus
.i.a demonibus cuſtodiẽ,& eis eſt ſubiectus per originalis pec-
cati corruptibilitatem. Veruntamen quando Chriſtus & præ-
dicatores ignem charitatis vel feruorem pœnitentiæ & contri
tionis in ſilua huius mundi accenderunt , tunc ſerpentes.i. de-
mones fugerunt,& dominium piperis perdiderunt, & ita pec-
catores in vſus Dei & eccleſiæ ſunt conuerſi,& facti ſunt nigri
per humilitatem,rugoſi per pœnitẽtiæ aſperitatem, calidi per
charitatem. Ideo dicit Chriſtus: Lu.12. Ignem veni mittere in
terram,& quid volo niſi vt ardeat. ¶ Piper eſt granũ naturali- 2
ter calidum,& multum feruens,licet exterius frigidum videa-
tur. Et iſtud quanto ponderoſius,tanto recentius & melius,ni-
ſi fortè ſophiſticè fiat ab aliquo ponderoſum, vt dicit Iſidorus.
Sic verè boni & iuſti licet exterius in conuerſatione videãtur
eſſe frigidi per indeuotionem , ſunt tamen calidi per dilectio-
nem,& hi quantò plus ponderant & magis ſic inclinãt per hu
militatem & maturitatem,tantò fiunt meliores per vitæ ſancti
tatem,niſi fortè ſint ſophiſticè.i.fictè & hipocriticè humiles &
ponderoſi,quia ſicut dicitur Eccl.19. Eſt qui nequiter ſe humi
liat,& interiora ei⁹ plena ſunt dolo.¶ Teſte Pli.li.12 c.7. Piper 3
naturaliter eſt album,ſed ea cęli & temporis intẽperie , & per
longam ſolis aduſtionem,nigrum efficitur & rugoſum. Hoc au
tẽ permittunt incolæ,vt melius & diutius conſeruetur. Sic ve-
re homo qui naturaliter habet eſſe albus. i. delicatus & curio-
ſus,quandoq; efficitur niger per humilitatem , & rugoſus,per
pœnitentię

pœniteotiæ aſperitatẽ, & hoc quãdo a ſole.i.a Chriſto diu per
fortes tribulatiooes exuritur, coquitur & corrigĩ, vt ſic in ſta-
tu gratiæ melios cõſeruetor, & ſic efficiatur vir perfectus, Eſa.
1. Excoquã ad purom ſcoriam tuam. & Eſa. 58 Excoxi te in ca-
4 mino paupertatis. ¶ Piper eſt nigrum & rugoſum, calidom &
infœcundum, quia.ſ.ſeminatum nõ portat nec producit aliqua-
liter ea ſe froctum, & hoc nõ naturaliter fit, ſed accidentaliter,
quia cum naturaliter habeat eſſe album & fructuoſum, ſarace
ni tñ in quorom terra creſcit, ipſum in clibano decoquũt, ne in
alijs regionibus valeat germinare ſi ibi fuerit ſeminatom, vt di
cit Dioſc. & ſic propter exuſtionem fit nigrũ & iofructuoſum.
Sic vere cum homo habeat eſſe a natura albus per innocentiæ
puritatem, & fructuoſus per bonorum operum fœcũditatem,
tamen quia ſaraceni.i.demones (io quorum terra homo gigni-
tur & nutritur, ſ. in mondo, cuius ſont principes & magiſtri) ip
ſum in clibano luxuriæ & auaritiæ quanto plus poſſunt deco-
quunt, ideo efficitur niger per vitia & peccata, & etiã per con-
uerſationis vilitatem, & infœcoodus & ſterilis ab omni opere
ſanctitatis, quia tales fructum bonorum operum, elemoſynarũ
.ſ. & pœnitentiæ oon prodocunt. Ideo Ezech. 7. Omoes adulte-
rãtes quaſi clibanus ſuccẽſus. Vel dic ꝙ ſaracenus.i. Chriſtus,
qoi fuit de genere Sarc, quando vult ꝙ piper.i.homo fiat ſteri-
lis & non fructificans.i.caſtus, ponit eum io clibano pauperta-
tis & mundanę adoerſitatis, & ſic virtutem ſeminariam.i.car-
nis concupiſcentiã perdit, et ſterilitatem recipit caſtitatis, qoia
ſicut dicitur Sap. 3. Felix eſt ſterilis & incoinquinata, quæ ne-
ſciuit thorum in delicto. ¶ Piper multum eſt calidum, & ideo
5 ſtomachum calefacit & inflammat, & habet virtutem diſſoluẽ
di, conſumendi, attrahendi, purificandi, corrodendi, & ad alia
molta valet, vt dicit Dioſc. Talis eſt gratia Dei, quæ calefacit
per charitatem & dilectionem inflanimat ſtomachum volun-
tatis per bonum deſiderium & affectionem, diſſoluit per con-
tritionem, attrahit per ſpem & conſolationẽ, porificat per cõ-
feſſiooem, conſumit per ſatisfactionem, corrodit per timorem
& mortis conſiderationem, & ideo valet cõtra omnes morbos
6 peccatorum. ¶ Piper virtutem habet corrodendi, calefaciendi,
conſumẽdi, & appetitum prouocãdi, & ideo perſonis chole-
ricis & calidæ naturæ multum nocet, quia ſangoioem exurit et
deſiccat, & leprã in eis generat & alias peſſimas paſſiones, fri-
gidis tamẽ & humidis proficit ſi temperate ab eis comedatur,
vt dicitur Dioſc. Talia ſunt bona muodi & diuitię temporales,
quia vere licet proficiant illis qui ſunt frigidi per caſtitatẽ, hu-
midi per pietatem, quia.ſ. ſciont bene vti per elemoſynarũ lar-
gitatem, calidis tamen & cholericis i. mundi cupidis auaris &
iracundis non proficiunt, imo nocent. Nam ſanguinẽ.i.homo-
rem pietatis in eis aduollant & conſomunt, & eos per ſollicitu
dines conſumunt & corrodũt, ſtomachom etiam.i.volunta-
tem eorum inflammant per cupiditatem, & appetitum.i.ardo-
rem habendi incitant, quia quãto plus diuitiarom habueriot,
tanto ad amplius incitaotur, quia Ignis nunquam dicit ſufficit.
Prouer. 30. Venter.n.impiorum inſaturabilis. Prouerb. 13. Co-
mediſtis, & non eſtis ſaturati. Aggei. 1. Et leprã luxuriæ & infe
ctionem generant & alia vitia multa nimis. Eccl. 5. Diuitiæ cõ-
7 gregatę in malum domini ſui. ¶ Piper ergo granũ eſt exterius
vile & rugoſum & nigrum, interius autem album, ſapore acu-
tum, odore amarum, in quantitate modicum, in virtote maxi-
mum, tactu frigidum, potentia calidiſſimum, cuius virtus oon
ſentitur quã diu eſt integrum, ſed cum fractum fuerit vel con-
tritum. Talis eſt per omnia vir perfectus, quia exterius io coo-
uerſatione eſt niger & vilis per humilitatem, rogoſos per pœ-
niteotiæ macerationem & aſperitatem, ioterius autem io con-
ſcientia eſt albus per caſtitatem. & licet ſit modicus ſua repo-
tatiooe, eſt tñ maximus quo ad Deum virtute & perfectiooe.
& licet videatur eſſe frigidos exterius per indeuotionẽ, eſt ta-
men calidiſſimus per interiorem affectionem. Et quia talis vir
tutes ſuas & perfectiones celat & abſcondit per homilitatem,
non quærens mondo placere, ſed Chriſto, ideo perfectio eius
& virtos non dinoſcitur quamdiu eſt ioteger. i. quamdiu viuit
in mundo, ſed vere quando teritur & frangitur per mortem,
tũc eius valor apparet & ſentiĩ & maximè ſuperioa corã Deo,
quia ſecundum pſal. Precioſa io conſpectu domini mors ſan-
ctorum eios. Vel dic ꝙ tunc vir perfectos propriè cognoſci-
tor, quando per mundi tribolationes teritur & caſſatur, qoia
8 patientia habita virtutem ipſius manifeſtat. &c. ¶ Secundum
Plin. libr. 12. c. 7. in Italia viuit piperis arbor, non portat tamẽ
fructum, licet viuat. Sic vere multi ſunt quibus placet in ec-
cleſia vel religione viuere, fructum tamen bonorum operum
nolunt facere.

De Pulegio. Cap. 128.

PVLEGIVM eſt herba multum aromatica, &
apud Indos piper precioſior, ſm Iſidor. calida
eſt & ſicca, & multum medicinalis, menſtrua
educit, calculum frangit, conceptum adiuuat,
tuſſim ſedat. Talis eſt ſapiẽtia Dei vel ſcriptura,
quia redolet per bonam famam, & pipere.i.mũ-
di diuitijs præcioſior eſt apud iuſtos. Præcioſior eſt cũctis opi-
bus. Prouerb. 3. Hęc.n. purgat menſtrua carnalia infectionis, et
frangit calculum obſtinationis, & iuuat conceptum bonę ope-
rationis, tuſſim etiam.i. remorſum conſcientiæ ſedat. &c. Ex-
pone de gratia. &c.

De Porris. Cap. 129.

PORRVM eſt herba quę conuenit eſui & me- 1
dicinæ. caput habet carnoſum, & terræ multis
radicibus inhęrens, proficit per tranſplantatio
nem, non primo ſed ſecundo anno facit ſemen,
acris eſt ſaporis, valet cõtra multas infirmita-
tes, & contra ebrietatem, & alia molta, vt dicit
Dioſc. Talis eſt vir perfectus, quia caput intentionis debet ha-
bere carnoſum per pietatem, terræ.i.mortis memorię vel hu-
militati inhæret per plures radices bonarum intentionum, affe
ctionum & conſiderationum, & proficit per tranſplantatio-
nem. &c. ſicut de olere, & ſecuodo anno facit ſemen. &c. ſicut
de cępa & allio. Vel dic ꝙ porrum eſt pœnitentia, cuius ſapor
acer eſt ad ſuſtinendum valet tamen contra multas infirmita-
tes peccatorum & maximè contra ebrietatem carnalis volu-
ptatis, quæ mentem inebriat, & fœcunditatem boaorum ope-
rum adminiſtrat. Vel dic ꝙ porrum eſt mortis vel inferni me-
moria & conſideratio. ¶ Porrum multas habet malas cõditio- 2
nes, quia viſum lædit, inflãmationem generat, ſitim prouocat,
ſtomachom lędit, ſangoinem incendit & inflammat ſi freque-
ter & nimium aſſumatur, vt dicit Pli. Talia ſunt per oĩa mun-
di bona, quia viſum ſapientiæ & diſcretionis hebetant inflatu-
ram ſuperbiæ generant, ſitim auaritiæ prouocãt, ſanguinem.i.
affectionem per luxuriam inflammant & ſtomachũ.i. conſcien
tiam per remorſum deſtruunt atque grauant, et tñ ſatui ea de-
ſiderant. Numeri. 11. & 21. In mentem nobis veniunt. &c. Se-
quitur. Porri cępę & allia. Vide in titulo de cępa.

De Quercu. Cap. 130.

QVERCVS eſt arbor glandifera, annoſa, ſolida 1
& compacta, medulla interius nullam habens. ra
dicem habet profuodã in terra, tortuoſam & du
ram, corticem groſſum & rudem, glandes por-
tat multas, quibus porci nutriuntur. Et hæc fuit
dudũ Ioui conſecrata. Et dicitur quercus a quę-
rendo, quia antiquitus in ea reſponſa demonum quęrebantur,
vt dicit Iſid. lib. 17. Et hæc in glandium fœcunditate in duritia
magnitudine & fortitudine arbores alias præcellit, vt dicit
glo. Hierony. ſuper Amos 2. Tales ſunt mundani peccatores,
qoi vere annoſi ſunt, qoia Impius multo viuit tempore in ma-
litia ſua. Eccl. 7. Duri ſunt per crudelitatem, compacti per ob-
ſtinationem, quia.ſ. non poſſuot corrigi, penetrari vel conuer-
ti per contritiooem & emendationem. Cor eius indurabitur
quaſi lapis Iob 41. Et ideo bene ſequitur ꝙ interius oullam ha
beot medullam compaſſionis, dulcoris vel pietatis. nulli.n. pau
peri largiuntur elemoſynam aliqualem. Radix autem.i.cor &
affectio eſt dura per parcitatẽ & duritiam, & in terra.i. io amo
re terreoorum fortiter radicata, quia in talibus ſunt penitus
inuoluti. Cortex autẽ iſtorum.i.exterior conuerſatio, rudis eſt
& turpis, mala.ſ. & infamis. Veruntñ iſti ſunt glandiferi, quia.ſ.
glandes diuitias temporales vel ſcientias ſeculares habent &
obtinent pluſquã boni, quia ecce ipſi peccatores in ſeculo ob-
tinent diuitias, ſicut præcipoè patet in aduocatis. & ideo ta-
les dicuntur a quærendo, quia reſponſa demonum.ſ. mundana
ſapientia (quæ a demone maculatur, & malis inſpiratur) aliqñ
per demonem per iſtos alijs reſpondetur, ſicut patet in cauſidi
cis, per quos omoes malitiæ & cautelæ mundanæ ſapientiæ (q̃
rectè nihil ſunt niſi verba demonum) alijs ſuggeruntur. Et ſi-
cut folia quercus ſunt criſpa & inuoluta, ſic vere verba talium
(quæ per folia deſignantur) ſunt inuoluta per varias falſitates,
& ideo

& ideo in fortitudine mundanę poteſtatis, in magnitudine di-
uitiarum & temporalitatis alios præexcellunt, ſicut patet. Ideo
Amos 2. Fortis ipſe quaſi quercus, & altitudo eius ſicut cedri.
Vel dic ꝙ quercus eſt vir perfectus, cuius radix .i. affectio de-
bet eſſe in terra radicata & profunda per humilitatem. &c. Vi-
2 de ſupra de ilice quæ idem eſt quod quercus. §. perfectis. ¶ Glã
des ſunt fructus quercus, & ſunt frigidæ & ſiccæ, & multũ ſty
pticę, ventrem conſtipantes, & fumos groſſos in corpore gene
rantes, & tales comeduntur a porcis. Sic ſunt mundi diuitiæ, ꝗ
licet ventrem .i. voluntatem humanam infrigident per indeuo
tionem, ſtringant & ſiccent per incompaſsionem parcitatẽ &
crudelitatem, & licet fumos groſſos generent .i. ſuperbiã & va-
nitatem, tamẽ a porcis .i. a mundi voluptuoſis & peccatoribus
comeduntur & diliguntur, quia ſerpenti puluis panis eius. Eſa.
65. Figura Luc. 15. de filio prodigo qui cupiebat mãducare de
3 ſiliquis quas porci manducabant. ¶ Glandes exterius ſunt lu-
cidę & politę in cortice, & in quadam capſa intus plena exte-
rius hirſuta continentur, & iſtę in quercu naſcuntur, nullo flo-
re penitus præcedente. Iſtæ duræ & indigeſtibilis ſunt naturę,
a porcis tamẽ diliguntur & comeduntur, quando tamẽ in igne
vel aqua coquuntur, tũc earum malitia temperatur. Tales ſunt
mundi peccatores, quia ſunt exterius politi per curioſitatem,
& in capſula .i. in mundana proſperitate ſunt incluſi, & iſti ſunt
duri per crudelitatem parcitatem et incompaſsionem, & indi-
geſtibiles per obſtinationem, quia .ſ. ita ſunt obſtinati, ꝙ ab ali-
quo non poſſunt digeri per correctionem, conuerſionem, vel
emendationem, licet decoquantur per redargutionem & prę-
dicationem, & ideo a porcis .i. a demonibus infernalibus deuo
rantur, & penitus occiduntur. Vel dic ꝙ glans eſt homo perfe-
ctus, qui in capſula pœnitentiæ continetur, quæ licet exterius
ſit multum dura & aſpera quo ad temporalem macerationẽ,
interius tamen eſt multum lenis et plana per ſpiritualem con-
ſolationem. Et iſti ſunt politi exterius per bonam conuerſatio-
nem, duri per conſtantiam & perfectionem. iunge ſupra. §. prę
cedenti. Et tamen quando iſti ponuntur & coquuntur in aqua
diuinæ gratiæ, & deuotionis, & igne mundanæ tribulationis,
tunc digeruntur & conuertuntur, corriguntur & emendãtur.
4 ¶ Glandes ſunt medicinales, quia humores putridos ſiccãt, &
fluxum prohibent menſtrualem.

De Quiſquilijs. *Cap. 131.*

QVISQVILIÆ ſunt purgamenta frumenti, quę ca
dunt quando frumentũ purgatur, quæ adiũcta fru-
mento, ipſum inficiunt, & nihil ſibi afferunt niſi põ
dus, & hoc quia vacua ſunt, a vermibusq́; corroſa,
ideo non dant homini nutrimentum, ſed tñ ab auibus & porcis
& animalibus comeduntur. & de eis loquitur glo. ſuper Amos
8. Tales ſunt mundi diuitiæ & bona temporalia, quæ frumento
.i. bonis viris non proficiunt, imo nocent, & eos aggrauant per
auaritiam & inclinant, & hæc non ſunt nutrimenta hominum
.i. virorum rationabilium, ſed porcorum .i. peccatorum. vacua
enim ſunt & corroſa, & fructum gratiæ & meritorum non fa-
ciunt neque pariunt poſſeſſori. Allega. Amos. 8. Quiſquilias
frumenti vendamus, quia qui amat diuitias, fructum non ca-
piet ex eis.

De Rubo. *Cap. 132.*

1 RVBVS licet generaliter ſit nomen ſpinarum &
veprium, appropriatur tamen ſpinoſo frutici fe-
renti mora agreſtia, primo alba, tandem rubea,
finaliter nigra & dulcia, quæ paſtorum famẽ re-
leuant in deſerto. Ramos autem habet multos,
interius molles, exterius ſpinoſos, et in omni par
te ſui aculeis & ſpinis eſt plenus. folia etiam eius ſpinis recur-
uis paruulis ſunt munita. fructus eius dulcis eſt, ex quibuſdam
granis ordinatiſsimis conſtans, medicinalis & nutritiuus, tin-
gens manus, dentes & digitos comedentis, & valet contra mul
tos morbos, vt dicit Pla. & Conſtan. Talis eſt per oĩa vir perfe-
ctus, qa vere more rubi debet eſſe intus in corde mollis & me
dulloſus per pietatem exterius ſpinoſus per ſeueritatem, vel ẽt
ſpinis diuini timoris & aſperitatis pœnitentiæ circundatus &
munitus a radice vſque ad verticem .i. a principio vſq; ad mor-
tem. Sepiam vias tuas ſpinis. Oſeæ 2. Flexibiles tamen eſſe de-
bet per pietatem & benignitatem, & ad terram inclinatus per
obedientiam & humilitatem. Eſai. 2. Poſuiſti vt terram corpus
tuum, & quaſi viam tranſeuntibus. Folia eius .i. verba debẽt eſ-
ſe breuia & non multa, & ſpinis .i. duris & aſperis correctioni-
bus circunſepta, quia .ſ. tales, & maximè prælati & prædicato-
res, debent alios pungere & arguere, verbis non palpare vel
adulari. Quod eſt contra multos, qui ſic non faciunt 2. Tim. 4.
Argue, obſecra, increpa. Fructus autem eorum .i. opera & exẽ
pla debent alios nutrire per elemoſynas & informationẽ, gra-
tijs & virtutibus compoſita & formata. & hæc primo ſint alba
per innocentiam, rubea per charitatem, nigra per humilitatẽ.
Vel dic ꝙ rubus ſeu morus agreſtis eſt crux, quæ licet ſit ſpi-
noſa .i. difficilis ad tolerandũ, fructus tamen eius Chriſtus ſua-
uis eſt & medicinalis. Vide de moro ſupra. Vel dic ꝙ rubus eſt
prælatus, qui quãuis ſit exterius ſpinoſus per pœnitentiæ aſpe-
ritatem & correctionis auſteritatem, interius tamen mollis &
pius debet eſſe & benignus. Figura Exo. 3 vbi Moyſes vidit ru
bum qui ardebat, & in quo exterius videbatur eſſe ignis, & tñ
non comburebatur, nec vt videbatur conſumebatur. Sic verè
licet prælatus vel vir perfectus videatur exterius habere ignẽ
crudelitatis, & inflammari & ardere per ſæuitiam & furorẽ, qñ
tamen virtus manſuetudinis eum lenit interius, licet puniat ri
gidè delinquentẽ, non tamen comburitur nec conſumitur per
impatientiam vel peccatum, vel per vindictam & crudelitatẽ,
quia quamuis correctio & aſperitas ſit exterius, virtus tamen
mãſuetudinis eum leuit interius. Vel dic ꝙ rubus eſt beata vir
go, quæ vere fuit circundata ſpinis per pœnitentiæ aſperitatẽ,
inclinata per humilitatem, medulloſa per pietatem. & ideo fru
ctum dulcem .i. Chriſtum nobis protulit & portauit. Figura
Exod. 3. &c. Quia vere licet iſta viſa fuerit & credita ardere &
inflammari per concupiſcentiam carnalem in partu & conce-
ptione filij, ipſa tamen integra virgo & caſta ſine combuſtione
carnalis concupiſcentiæ perdurauit. Ideo canitur: Rubum quẽ
viderat Moyſes incombuſtum. &c. Et ſicut rubus oritur in ter
ra ſterili, ſic beata virgo & ſancti in ſterilitate paupertatis vixe
runt, iuxta illud Thobiæ. 5. Pauperem vitam gerimus, ſed mul
ta bona habebimus, ſi timuerimus Deum. ¶ Rubus propter ſpi 2
narum ſuarum denſitatem tutiſsimum eſt camporum & hor-
torum munimentum, quia intrare volentes & nocere, vulne-
rat atque pungit. Sic aſperitas pœnitentię vel correctionis opti
ma ſunt munimenta bonorum & iuſtorum, religionum etiam
& clauſtrorum, quia aues .i. ſuperbiam, beſtias .i. luxuriam non
permittunt ibi ſubintrare. Ideo Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis.
Vel per rubum intelligo prælatum aculeatum & auſterũ, qui
munit alios atque ſeruat. ¶ Rubus multos habet aculeos recur 3
uos, quibus veſtes tangentium & lanam ouium tranſeuntium
lacerat, & ſemper retinet ſibi partem, & propter ſui denſitatẽ
ſerpentibus eſt amicus, qui ſub vmbra eius latitant, et ideo iux
ta eum dormire nõ eſt tutum. Tales ſunt raptores, qui habent
aculeos recuruos .i. punctiones rapinarum, ad veſtes & lanam
.i. poſſeſsiones aliorum, & maximę ſimplicium, rapiendum &
retinendum. Ipſi .n. & etiam rami ſui .i. filij & famuli habẽt ma
nus aculeatas .i. manus acutas & curuas, acutas ad rapiendum,
& curuas ad retinendum, & ideo ſub vmbra iuriſdictionis &
eminentiæ taliũ habitant buffones venenoſi & ſuperbi adula-
tores, & ſerpẽtes .i. malitioſi detractores. quod maximè patet in
malis principibus, & prælatis, qui tales habent in familia ſua.
Vel iſti rubi ſunt detractores, qui veſtes .i. conuerſationẽ & fa-
mam deſtruunt alienam. Vide & expone ſicut de carduo.

De Roſa. *Cap. 133.*

ROSA eſt arbor parua & ſpinoſa, ꝗ tota eſt me- 1
dicinalis quo ad florem, quo ad folia. quo ad ſe
men. duæ ſunt eius ſpecies, domeſtica & ſilue-
ſtris. Silueſtris flores & folia habet ſubalbida
pauca & plana, & parum rubea, domeſtica au-
tẽ flores habet omnino rubeos, vel omnino al-
bos, habentes folia multa inuicem cohęrentia & connexa. Ta-
lis eſt vir perfectus & iuſtus, quia cum ſint duæ eius ſpecies, ſil
ueſtris .i. ſeculares, domeſtici .i. regulares, omnes tamẽ ſunt me
dicinales .i. boni & virtuoſi, parui per humilitatem, ſpinoſi per
pœnitentiæ aſperitatem. Nam ſemen ſuæ doctrinæ & prædica-
tionis, & flores ſuæ bonę conuerſationis ſunt alijs medicinales,
& etiam folia ſuę honeſtę locutionis. Folia eius ad medicinam
gentium. Eze. 47. ¶ Roſarum florum duæ ſunt ſpecies &c. ſicut 2
ſupra. Sic verè fidelium duæ ſunt ſpecies .i. boni & mali, ſed ve
re ſilueſtres peccatores nec ſunt plenè albi per caſtitatem, nec
plenè rubei per charitatem, nec multi inuicẽ connexi per con-
cordiæ vnitatem. Econuerſo autem boni & domeſtici ſunt ex
toto

tuto albi per innocentiæ puritatem, aut ex toto rubei per cha-
ritatem,& multa folia ſunt in flore.i.multi ſunt inuicē conglo-
bati & connexi per concordiæ vnitatem , & ideo iſti ſunt alijs
meliores quo ad vitæ bonitatem,odoroſiores quo ad famoſita-
tem,pulchriores quo ad honeſtatem, & ſic iſtorum quilibet di
citur(iuxta illud Eccl.50.) quaſi roſarum flos in diebus veris.
3 ¶ Eſt roſa ſilueſtris & domeſtica. ſed domeſtica ſi more vineæ
culta nō fuerit & putata,& a ſuperfluis purgata , degenerat in
ſilueſtrem. ſilueſtris vero per frequentem mutationem & cul-
turam efficitur vera roſa. Sic verè duo ſunt hominum genera
.ſ.ſilueſtres.i.peccatores,& domeſtici.i.boni & iuſti . Sed vere
ſi iſti domeſtici iugiter non excolantur per pœnitentiam , non
purgentur per confeſsionem , ipſi ſiunt degeneres & ſilueſtres
.i.mali & peccatores. Luc.13. Niſi pœnitentiam egeritis,omnes
ſimul peribitis. Silueſtres autem.i.peccatores, ſi culti per pœ-
nitentiam fuerint,& de ſtatu peccati mutati, vel de mundo ad
religionem conuerſi , vel in paradiſum per ſpem plantati,effi-
ciuntur veræ roſæ.i.viri boni & iuſti,& ſiunt (ſecundum illud
Eccl.24.)quaſi oliua ſpecioſi in campis, & quaſi plantatio ro-
ſe in hierico. Et ad hoc facit illud Pauli.11.ad Ro. vbi loquitur
4 de olea & oleaſtro. ¶ Roſa domeſtica,aut alba eſt penitus aut
rubea , ſummè odorifera & medicinalis , de ſpina dura naſci-
tur,tamen naturam ipſius nullatenus imitatur , imo odore &
decore nobilitat ſpinam ſuā,mollis eſt & tenera, multa habens
folia,exterius autem ſunt quinque folia viridia, dura & acuta,
quibus flos interior eſt munitus, & ſunt iſtorum duo ſine bar-
ba,alia duo cum barba,& quintum in vna parte barbatum, in
alia non. vnde verſus . Fratres ſunt quinque , medius partitur
vtrinque: Sunt duo barbati, ſine barba ſunt duo nati. Et in me-
dio floris eſt ſemen aureum,odoriferum & minutum. Talis eſt
per omnia beata virgo,quia pro certo eſt flos purus, & ex mul
tis folliculis.i.ex multis gratijs & virtutibus compoſitus & for
matus. Iſta.n.licet de ſpina.i.de duro populo Iudeorum fuerit
nata ipſorum tamen naturam nullatenus eſt ſecuta , quia vere
non fuit ſpinoſa per ruditatem & crudelitatē,ſed lenis & mol-
lis per pietatem & benignitatē.alba fuit per caſtitatem , rubea
per charitatem,odoroſa per famoſitatem,decora per conuer-
ſationis decentiſsimam honeſtatem, & ideo ſpinam ſuam.i.to-
tam Iudeorum progeniem & etiam totum humanū genus no
bilitauit & penitus decorauit, ſemen aureum.i. Dei filium in
ſe continuit,genuit & portauit,quia ſemen cecidit in terrā bo-
nā.Mat.4. Ideo Ecc.39. Quaſi roſa plantata ſuper riuos aqua-
rum fructificate. Et in iſta fuerunt quinque folliculi.i.quinque
principales virtutes in quibus ipſa fuit contenta & ſituata.ſ.hu
militas,caſtitas,benignitas,pietas,& charitas, & iſtæ ſunt bar-
batę per pœnitentiæ auſteritatem & hirſutę. Vel dic φ iſte flos
ſignificat eccleſiam,cuius.ſ.folia ſignificāt eccleſiaſticos vel fi
deles. Iſti.n.ſunt in triplici differētia , quia.ſ.quidā ex toto ſunt
barbati per prudentiam & veritatem.ſ.interius in corde,et ex-
terius in opere. Quidā vero ex toto ſunt nudi.ſ.peccatores pu-
blici,qui ſ.nihil virtutis ſibi vendicant nec intus in cōſcientia,
nec exterius in apparentia. Quidam vero tenent medium,qui
.ſ.exterius ſunt boni,intus mali, & qui pro parte ſunt virtuoſi,
& in alio diminuti,ſicut ſunt hypocritę,figurati 2.Re.10.in ſer
uis Dauid,media barba raſis,vel in miphiboſeth,cuius fuit hę
reditas dimidiata.2.Reg.19.Luc.19. Dimidium bonorū meo-
rum do pauperibus. Vel expone de qualibet virgine, & per ſe-
men intellige interiores gratias & virtutes & bonas affectio-
5 nes.&c.¶ Roſa qñ terit & fricatur, tunc odor eius & valor me
lius percipitur & ſentitur. Sic verè boni & iuſti quando terun-
tur per tribulationes,tunc ſiunt in omnibus meliores,nam per
bonam patientiam ſuam,odorem bonæ famæ diffuſius circun-
fundūt. Ideo dicitur alibi: Sicut odor roſarum,& ſicut dies ve
6 ris circundabant eam flores roſarum,& lilia conuallium.¶ Ro
ſa ante facit fructum, quàm flores eius exterius oſtendātur,&
hominibus propalentur . Nam flores roſę primo ſunt incluſi,
deinde exterius expanduntur & aperiūtur. & proficit roſa per
inciſionē & tranſplantationē, vt dicit Pli. Sic vir iuſtus & per-
fectus primo facit fructus bonæ operationis, quàm emittat flo
res doctrinæ & prædicationis,vel etiam flores honeſtę conuer
ſationis & bonorum exemplorum. Nam primo ſe tenet clau-
ſum per humilitatem , deinde ſe dilatat per bonam affectionē,
& expādit & exponit per bonorum exemplorum oſtēſionem,
& talis proficit ſpiritualiter per inciſionem pœnitentiæ & tri-
7 bulationis,& per tranſplantationem imitationis . ¶ Roſa inter
omnes flores obtinet principatum,& hoc ratione virtutis le-
nitatis,odoris & coloris. Nam ſuo odore olfactum afficit,ſuo
decore aſpectum reficit,ſua lenitate tactum demulcet,ſua vir-
tute infirmis ſubuenit & ſuccurrit. ex roſis.n.per decoctionem
ignis,extrahitur aqua roſacea , vtilis in medicinis. ex eis etiam
fit ſaccarum roſaceum,& multa alia antidota,quæ valent con-
tra multiplices paſsiones. Virtutē.n. habet confortandi & mun
dādi,ſm Platea. Talis eſt per omnia beata virgo,q̄ inter alios
ſanctos obtinet principatum ratione virtutis & bonitatis , co-
loris & honeſtatis,odoris & famoſitatis,lenitatis & benignita-
tis. Color.n. & decor ſuæ honeſtæ conuerſationis aliorum aſpe
ctum reficit & delectat , odor ſuæ bonæ famæ alios recreat &
confortat. In odorem vnguentorum tuorum &c. Canticor. 1.
Virtus autem ſuæ ſanctitatis & efficacię infirmos.i.peccatores
releuat & ſupportat. Nam quia iſta roſa calefacta eſt igne fer-
ventiſsimæ charitatis,ideo nobis ſtillat aquam fluidæ pietatis,
per quam ab infirmitatibus omnium criminum ſubleuamur.
Expone ſi vis de Chriſto, vel de quolibet ſancto. Et ideo ſicut
propter roſę nobilitatem nobilior pars hominis inde adorna-
tur.ſ.caput, ſic verè anima ſemper debet habere in capite.i.in-
tētione & corde & affectione roſam.i. virginem glorioſam per
affectionem & deuotionem. Coronemus nos roſis antequam
marceſcant. Sap.2. Vel dic φ roſa eſt charitas,quæ inter cæte-
ras virtutes obtinet principatum, & ideo debemus eam nobis
circūdare,& ea principaliter adornari. Et ſicut roſa trita plus
redolet,ſic charitas in tribulationibus magis feruet. Et hæc ēt
valet contra multas infirmitates peccatorum. Vnde: Circun-
dabat eam flores roſarum.& lilia conuallium . Vel roſa eſt ho-
neſta conuerſatio,quæ circunſtantes afficit & delectat,& ideo
ea debemus adornari.&c.¶ Quādo roſa ponitur ſuper ignem 8
in capella,tūc inde virtute ignis euaporat fumus, qui ſuperius
inſpiſſatus conuertitur in aquam , quæ inde deſluit & diſtillat.
Sic verè qñ homo ponitur in capella pœnitentiæ ſuper ignem
feruentis contritionis, tunc ex eo aſcendit fumus compunctio
nis , ex quo tandem aqua producitur lachrymarum.¶ Roſa in 9
quinque folliculis continetur. Sic roſa charitatis in quinq; ope
ribus ſatisfactionis cuſtoditur, quę ſunt diſciplina , vigilia,ie-
iunium,elemoſyna , oratio. vnde verſus. Verberor, & vigilo
ieiuno,largior,oro.

De Radice. Cap. 134.

RADIX eſt principium arboris ſiue plantæ. 1
& eſt radix mollis,poroſa, humoroſa,de facili
plicabilis , tenera, tortuoſa villoſa,terræ for-
titer inhærens, & inde humorem recipiēs ad
totius corporis nutrimentū. Talis eſt vir per-
fectus,& maximè bonus prælatus,quia alio-
rum debet eſſe principium & origo , quia virtus & perfectio
aliorum a prælatis & clericis deriuatur, & ideo iſti debent eſ-
ſe molles per benignitatem , humidi & teneri per pietatem,de
facili plicabiles per obedientiæ ductibilitatem, villoſi etiā per
bonorum operum multiplicitatem,quia.ſ. plures villos.i.plu-
res bonas affectiones debet habere,quibus terræ.i.Chriſto in-
hæreat fortiter per charitatem , vt inde humorem deuotionis
attrahat,humorem etiam dilectionis , vel etiam humorē tem-
poralis poſſeſsionis, quibus corpus arboris reliquum.i.fideles
alios reficiat & ſuſtentet.quod maximè pertinet ad prælatos &
prædicatores , qui more radicis quanto plus in terra infigūtur
per humilitatem, & quanto inferius inclinantur tanto alios ſo
lidius & firmius ſuſtinent et ſuſtentant. Vel dic φ radix eſt bea
ta virgo, quæ ita eſt humida per pietatem, φ ſtatim inclinatur
ad quicquid concedendum. ¶ Secundum Ariſt. radix eſt tor- 2
tuoſa , vt fortius terræ adhęreat. Et eſt radix in arbore ſicut os
in animali,quia mediante radice quando radix a calore cęleſti
penetratur,tunc humorem a terra attrahit,& exinde procreā-
tur & nutriuntur ſtipes & rami & flores,folia atque fructus,et
ſecundum variam diſpoſitionem radicis totius plantę qualitas
variatur. Tale eſt cor et interior affectio,quę terræ.i. Deo de-
bet inhærere per dilectionem, & more oris exinde attrahere
& ſugere humorem.i.gratiam & deuotionem,quando penetra
tur calore cœleſti.i.per diuinam inſpirationem , et ſic ex radi-
ce procedit ſtipes bonæ operationis, flos bonæ conuerſationis,
folium bonę locutionis. Matth.12. Ex abundantia cordis os lo
quitur. Nam ſecūdum cordis et interioris affectionis diſpoſi-
tionem,tota exterioris conuerſationis diſpoſitio variatur,quia
ſicut dicitur Eccl.13. Cor hominis immutat faciem eius , ſiue
in bono ſiue in malo.¶ Radix aliquando eſt dura,aliqñ mollis, 3
aliquando

aliquando leuiter radicata,aliquando profundè,aliquando hu
mide,aliquando ſicca. ſed iſte varietates proueniunt ſm com-
mentatorem de vege.ſm varietatẽ caloris agentis,cœli influẽ-
tis,materię obedientis,& terræ ſuſcipientis. Nã radices in ter-
ra dulci & ſicca ſitę, & aqua dulci mediocriter irrigatæ, ſunt
meliores illis quæ in terra paluſtri generantur, & in cibo & in
medicina vtiliores. Sic verè inter hoĩes quidam ſunt ſicci per
indeuotionem,quidam molles per compaſsionem,quidã duri
per obſtinationem,quidã boni,quidã mali.&c. Sed vere iſtã di
uerſitatem acquirunt multipliciter ſm calorem charitatis quę
in eis abundat,ſecundum influentiam diuinæ inſpirationis, &
ſm materiã temporalis poſſeſsionis, & ſm terram in qua ſunt
.i.ſm varietatem ſuæ ſocietatis. Conſtat.n.q̃ mores hominum
variantur per oĩa iſta.Si.n.terra.i.ſocietas in qua ſunt,ſit dulcis
& irrigata pluuia grãrum, tunc meliores ſunt q̃ illi qui in palu
ſtribus i.mundi diuitijs & delicijs conuerſantur. ¶ Radix ſub
4 terra latitat ab aſpectu, & ſuam virtutem manifeſtat in fronde
& flore & fructu, in terra occultata viuit & proficit, à terra aũt
extracta deficit & ſiccatur.Terra ſignificat memoriam mortis,
vel etiam aſperitatem pœnitentiæ, vel vilitatẽ humilitatis,ſub
qua quilibet debet abſcondi,vt ſic viuat per gratiam, & fructi
ficet per bonam operationẽ, quia vere ſi inde quis extrahitur,
ſtatim ab humore gratiæ deſiccatur,& a fructificatione bono-
rum operum induratur,quia pro certo qñ dimittit humilitatẽ,
pœnitentiam & mortis memoriam,nunquã poteſt in ſtatu gr̃ę
perdurare. Vnde Ionę 4. Vermis corroſit radicẽ hęderę,& ſta-
5 tim exaruit.¶ Pars totius arboris deſpectior & vilior eſt radix,
& tñ pars eſt vtilior, & mater eſt arboris atq; nutrix.& eſt ra-
dix in arbore pars inferior,& quanto in terra profundius infigi
tur,tanto eſt arboris ſolidius & firmius firmamentum,& tanto
arbor eadem melior generatur.Sic verè ſunt multi in eccleſia,
qui licet ſint viles & deſpecti,humiles & depreſsi,tñ ſunt arbo
ris eccleſiæ fundamentum.ſ.boni pauperes & humiles et iuſti,
qui corpus eccleſiæ ſuis meritis ſuſtinent atque fouent, & ſuis
doctrinis nutriunt & ſuſtẽtant. Et tales quanto magis inferius
in memoria mortis & etiam in ſtatu depreſsionis infiguntur,
& profundantur per humilitatem, tanto ſunt virtuoſiores in
ſe,& tanto melius in alijs influunt,& eos ſuis meritis plus ſup-
portant. Vnde ad Rom.11.Non tu radicem portas, ſed radix
te.Vel dic q̃ radix eſt cor: quod quanto inferius infigitur per
humilitatem, vel quanto in terra.i. in Deo magis infigitur per
ſpem & charitatem,tanto arborem.i. aĩam & congeriem virtu
tum melius ſuſtinet & ſuſtentat. Vel dic q̃ radix eſt prælatus,
qui quanto humilior,& in Deo radicatior,tanto arbor ſui col-
legij eſt firmior,fœcundior & melior.vnde ad Ro.11. Si radix
6 ſancta,& rami.¶ Radix in ſe eſt nobiliſsimæ naturæ,& tñ duriſ
ſimas petras perforat & ſubintrat, & ſubtilitate innati caloris
lapides duriſsimos penetrat atq; findit.Sic debet eſſe prælatus
vel prædicator, vel vir perfectus,quia vere in ſe debet eſſe mol
lis per benignitatem,& humidus per pietatẽ,& ſic lapides du-
ros.i. obſtinatos & lapideos peccatores melius ſubintrabit &
penetrabit, conuertet, corriget & domabit, quia tales melius
corriguntur per benignitatem,quã per auſteritatem. Eccleſ.6.
Verbũ dulce multiplicat amicos,& mitigat inimicos. Vel dic
q̃ prælatus in ſe licet ſit mollis & mitis, debet tamen lapides.i.
duros peccatores penetrare,corrigere & punire. ¶ Tempore
7 hyemali fugiens humor & calor frigiditatem aeris,ad interio-
ra radicis ſe recolligit,& ibi multiplicatur, & a ramis retrahi-
tur,& ramorum humor ad radicem reuertitur,& ſic fortior ef
ficitur,vt iterum in vere valeat germinare. Vnde radix in vere
renouat plantam ſuam, quæ in hyeme mortua & arida videba
tur. Radix eſt cor,rami eius ſunt exteriòres ſenſus & operatio-
nes,vel etiam exterior ſubſtantia temporalis. Humor & calor
ſignificant exteriores affectiones. Sed in hyeme.i.in tp̃e aduer
ſitatis pp̃ frigus paupertatis & tribulationum quæ ibi vigent,
iſte calor & humor.i. affectio & amor ab exterioribus retrahi-
tur,& ad cor interius reuertitur,quia.ſ. homo nõ inueniẽs ex-
terius proſperitatem, ſed aduerſitatem, retrahit affectum ſuũ
& amorem ab exterioribus bonis, & cõuertit eum ad radicem
cordis examinando conſcientiam propriam,& ſe ad Deũ con-
uertendo,& ſic efficitur cor forte & habile per gratiam & cha
ritatem,ita q̃ tandem adueniẽte tp̃e veris.i. proſperitatis,fru
ctificat per bonam operationem. Conſtat.o.q̃ in tribulatione
homo corrigitur & emendatur, ita q̃ quando Deus ſibi reſti-
tuit proſperitatem,fœcundior & melior efficiatur.ad Hebr.4.
Didicit ex his quæ paſſus eſt,obedientiam. Vel radix eſt præla-
tus,qui pro certo in hyeme huius vitæ debet humorem diui-
tiarũ attrahere,& moderate cõgregare, vt ſic qñ venerit æſtas
.i.tempus feruentis aduerſitatis vel alicuius ariditatis, vel cari
ſtiæ, vel paupertatis, ipſum poſsit ramis ſuis.i. ſubditis indi-
gentibus diſpenſare. Eſt.n. vtile q̃ prælatus diuitias habeat,vt
neceſsitatis tempore inueniat quid impendat. Exemplum de
Ioſeph Gen.41.qui annis fertilitatis congregauit victualia pro
ſequenti tempore ſterilitatis. Vnde Eccle.11.In die bonorũ ne
immemor ſis malorum.Et Eccleſ.18 Memento paupertatis in
die abundantiæ. Vel dic q̃ radix ſignificat parentes vel præla-
tos,qui ad ramos.i ad filios nutriendos & promouendos conti
nuè mittunt humorem ſuum.i.diuitias temporales,& ideo qñ
venit tempus hyemis.i.ſtatus aduerſitatis & paupertatis, tunc
vere vice reciproca rami.i. filij debent humorem temporalis
ſubuentionis radici.i prælatis & parentibus miniſtrare. Eccle.
7. Memento quoniam niſi per illos non fuiſſes, & retribue illis
quomodo & illi tibi.¶ Secũdum radicis qualitatem flos & fru- 8
ctus exterius variatur ſiue in bono ſiue in malo,& ſæpe accidit
q̃ in fructu apparet quicquid lateat in radice.quandoq; tamen
accidit q̃ ex radice amara naſcitur fructus dulcis, ſicut patet
in oliua & in vitæ,quia amaritudo humoris digeritur benefi-
cio caloris & aeris ſubintrantis,vt dicit Iſaac in dietis. Radix
eſt prælatus vel parentes,quia vere vt communiter ſecundum
bonitatem vel prauitatẽ eorũ, fructus.i.filij & ſubditi bene vel
male diſponuntur & morigerantur, quia ſi radix ſancta,& ra-
mi.ad Rom. 11. Nam vitium radicis.i.mala exempla & opera
prælati vel parentis in fructu. i. in filijs & ſubditis reuelantur,
quia filij parentes,ſubditi prælatos faciliter imitantur. Actu.7.
Quales patres veſtri, ita vos. Et Ioan. 5. Quæcunque viderit
patrem filius facere,hæc & filius facit.& Eccleſiaſti. 11. In fi-
lijs ſuis agnoſcitur vir. Veruntamen aliquando accidit q̃ licet
radix iſta ſit amara. i. licet parens vel prælatus ſit peccator &
iniquus,fructus tamen eius. i. filij & ſubditi dulces & boni re-
periuntur. Exemplũ de iuſto Ezechia filio nequiſsimi Achaz.
4 Regum 18.Et hoc quia virtute caloris & aeris.i.virtute diuĩ
næ gratiæ & inſpirationis humor eorum. i. ſua affectio digeri-
tur,conuertitur & mutatur. Vnde quando ex malis parẽtibus
videntur boni filij,ſignum eſt diuinæ gratiæ & virtutis. Vnde
Iob 14. Quis poteſt facere mundum de immundo, cõceptum
ſemine) Nonne tu qui ſolus es? ¶ Quando arbor eſt ſterilis & 9
infirma,ſolet ſibi medicari in radice, quia radix finditur, & in
fiſſura lapillus ponitur, & ſic velut decoctura defluit groſſus
humor,& ſic attracto nouo humore,virtute aeris ſubintrantis
fit arbor illa fertilis & fœcunda, ſm Iſaac in dietis. Sic vere qñ
homo per peccatum efficitur ſterilis a fructu bonorum ope-
rum,tunc poteſt medicari & ſanari per pœnitentiam, quia pri
mo debet radix.i.cor ſcindi & perforari per contritionem,de-
bet etiam imponi lapis.i.memoria mortis,& duritia tormento
rum infernalium per recordationem, & ſic emittet groſſum
humorem.i.vitia & peccata per confeſsionẽ,& ſic attracto no-
uo aere.i.bona & ſana doctrina audita, ſubintrabit nouus hu-
mor.i.diuina gratia, quæ ipſum in bonis operibus fœcunda-
bit. Canticorũ.4. Veni auſter,perfla hortum meum,& fluent
aromata illius. Et ſic arbor, id eſt peccator renouabitur per
gratiam & ſanabitur. ad Romanorum 12. Renouamini ſpiri-
tu mentis veſtræ.

De Rapa. Cap. 135.

RAPA ad cibum valet,raphanus autem ad me 1
dicinã,et ſunt radices ſimiles. Et eſt rapa ca-
lidæ et humidæ naturæ,mollis & dulcis,cor
pus præ cæteris radicibus melius nutrit, infla
tionem tñ generat,et maximè cruda comeſta.
Talia ſunt mundi bona, quæ licet ſint dulcia,
& licet nutriant corpus, inflationem tñ ſuperbiæ generant &
inducunt.¶ Herba cuius radix nutrit, ſemen non,et econuer- 2
ſo.etc. Vide ſupra de gramine.

De Ramno. Cap. 136.

RAMNVS eſt arbos parua et nodoſa,dura,ramo 1
ſa et ſpinoſa,folia habet multa,ſpinis acutiſsimis
circũſepta,et ideo manũ ſolet lædere cõtingẽtis,
et pedes pũgere cõculcantis. Ramos habet mul-
tos,in quibus ſunt aculei circũquaq;,in ſuo prin
cipio folia habet mollia,et ſpinas parũ pungiuuas, ſed quanto
plus creſcit et ſeneſcit, tãto in acutiorẽ aculeũ indureſcit, ſm
Pli.

Pli. Tales ſunt multi mundi principes et pręlati, quia vere par
ui ſunt quantum ad virtutem & perfectionem, nodoſi per pec
catorum multiplicationem, duri per parcitatem & incōpaſsio
nem, vel per incorrigibilitatē & obſtinationem, ſpinoſi per cru
delitatem & excoriationem, multa habent, ſolia.i. verba per ia
ctantiam & elationem, quæ tñ ſunt aculeis rapinarum vndique
circunſepta, quia vere oīa verba talium ſemper comitatur ex-
coriatio vel rapina, quia.ſ. ipſas defendunt, augmētat, acquirūt
& multiplicant per rapinam, & ideo tāgentes eos & conculcan
tes.i. vicinos ſuos qui eorum fines & poſſeſsiones tangunt, pun
gunt & lacerant & corrodunt.ſ. rapiendo, exhęredādo, & alias
qūolibet inuadēdo. & propter hoc de iſtis loquitur Iob 24. In
fortitudine manus ſuę præparant panem liberis, agrum nō ſuū
demetūt, de ciuitatibus fecerunt viros gemere &c. Iſti etiā ha
bēt ramos.i. filios vel officiales balliuos & ſeneſchalos multos,
quia multi colunt perſonam potentis. Prouer. 19. Sed pro cer-
to in omnibus iſtis ramis vigent aculei.i. punctiones & ſtimuli
rapinarum, quia & ſeneſchali & balliui quantum ad principes
& clerici quantum ad prælatos, & vxor & filij quantū ad diui-
tes ſeculares vtuntur ad rapiendum, & alios pungendum &
inuadēdum. Iob 39. Pulli aquilę lambunt ſanguinē. Vel dic ꝙ
ramnus ſignificat murmuratores & impatientes, qui duri ſunt
per obſtinationem, ramoſi per multiplicem malam affectionē,
multum ſolliti per multiplicem locutionem & garrulationem,
quia tales volunt ſemper habere oīa verba, quæ per ſolia deſi-
gnantur, & circa iſta ſolia.i. circa verba ſua iſti ſemper inue-
niūtur ſpinoſi & aculeati per murmurationem, detractionem,
iniuriam & impatientiam, quia vere ſtatim ꝙ tanguntur modi
ca occaſione vel iniuria, contingentē pungunt verbis iniurio
ſis & murmuratorijs & cruentant, illos etiam qui eos calcant
per correctionē.ſ. pręlatos pungunt per murmurationē & diſ-
famationem, & per infamiæ lacerationem, quia qui tetigerit pi
2 cem, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. ¶ Ramnus in principio habet
ramos molles & teneros, ſed quanto plus antiquantur, tāto am
plius indurantur, & tanto pungentibus aculeis plus vndiq; mu
niuntur. Tales ſunt multi prælati & alij, quia vere in principio
.ſ. in iuuentute & ingreſſu ſolia.i. exemplū & conuerſatio eorū
mollis eſt & benigna, ſpinas etiā.i. rapinas vel duras correctio-
nes tunc temporis nondū habent, ſed vere quanto plus viuunt
& antiquantur, quāto plus creſcunt in diuitijs & honoribus &
augmentantur, tāto aculei duritiei & rapinę in eis plus duran-
tur, quia multi ſunt qui in iuuentute ſunt boni, qui in ſenectute
ſunt iniqui. Exēplū de Saule, qui primo.ſ. ante regnū erat opti-
mus de toto Iſrael, ſicut dr̄ 1. Re. 9. ſed poſt in ſenectute factus
eſt peſsimus. Sic multi ſunt in iuuētute boni, & maximè anteꝗ̄
promoueātur.ſ. ad aliquam dignitatem, ſed poſt qn̄ ſunt digni-
tate promoti, & ætate prouecti, ſpinoſi & duri & crudeliſsimi
ſiunt. Iſte homo cœpit ędificare, & non potuit cōſumare. Luc.
14. Vel expone contra illos qui in principio qn̄ veniunt ad re-
ligionē, ſunt mites & manſueti, ſed poſt efficiuntur duri & ob-
ſtinati, pungitiui, murmuratiui, iniuriantes & impatientes, &
tales in ardore tentationis faciliter per luxuriam inflammant.
3 Adiunge ſi vis vt ſupra. §. de detractione. ¶ Ramnus habet na-
turam igneam, ſicut tangit magiſter hiſto. ſuper Iudi. 9 ſm̄ Io-
ſephum. Nam propter nimiam eius ſiccitatem, folia & rami ip
ſius qn̄ cadunt & deſiccantur in calidis regionibus, ad fortem
repercuſsionem ſolis ignem patiunt & emittunt, ex quo tā ip-
ſi quàm proximę ſiluę, ſepius mirabiliter accenduntur, diſſi-
pantur penitus & vruntur. Sic vere ſunt furibundi, iracundi
& impatientes, quia vere ignem iracundiæ, impatientiæ, cru-
delitatis & rapinæ de facili pariunt & emittunt, quia qn̄ ſunt in
calida regione.i. in ſtatu proſperitatis, & æſtu.i. feruore auari-
tiæ inſtigantur, tunc vere ex ſe emittunt ignem.i. verba & ope
ra crudelia, raptoria atque dura, intantum ꝙ pro certo arbo-
res circunſtantes.i. ſui ſocij & vicini per eos exuruntur & de-
ſtruuntur per iniurias, exhęredationes, & ſimilia, de quibus
Pſal. Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rānum, ſicut viuen
tes ſic in ira abſorbet eos. Iſtud patet etiā de luxurioſis, q ignē
luxuriæ in ſe continēt, ita ꝙ ad calorem ſolis i. ad ardorem ten-
tationis inflammantur per mala deſideria, & comburuntur
per mala opera. Leuiti. 10. Cumque quæreret hircum.i. fœtidū
luxurioſum, combuſtum reperit. Et ideo ſilnę circunſtantes.i.
bonę perſonę & caſtę per tales malos vicinos accendunī igne
luxuriæ & peccati. Conſtat.n. ꝙ luxurioſi & luxurioſæ alios vi
cinos deſtruunt & corrumpunt verbis, operibus & exemplis.
Vel dic ꝙ ramnus eſt ambitioſus religioſus, qui licet dum eſt
in religione vel eccleſia, videatur eſſe ſiccus per caſtitatē, par-
uus per humilitatem, ſpinoſus per pęnitentiæ auſteritatem, in-
tus tamen in corde continet ignem.i. appetitum ambitionis &
ardorem dominandi, & ideo quando talis poteſt obtinere pręla-
tionem, tunc quando ardor auaritiæ inſpiratur & inſtigatur,
ignem crudelitatis ex ſe emittit, & omnia ligna ſiluę in qua eſt
.i. omnes bonas perſonas ſuę religionis vel ſui ſtatus vel patrię
deſtruit, perſequitur, adnihilat & conſumit, quia regnantibus
impijs ruinę hominum. Prouer. 28. Iſtud patet tam in mundo
quam in religione. Figura adhoc Iudic 9. vbi parabolicę dici-
tur ꝙ ligna ſiluę volentia eligere regem, venerunt ad oliuam,
ad vitem & ad ficum, & rogauerunt quamlibet iſtarum per ſe,
vt regina arborum fieret & plantarum, illę autem arbores pe-
nitus reſpuerunt, & hoc (ſicut ibidē ſupponitur) quia pinguedi
nem ſuam oliua, fructus ſuos ficus, vinum ſuum vitis, ſi regna
rent, perdere timuerunt. Finaliter autem venerunt ad ramnū,
rogantes vt ſuper eos regnaret, qui ſtatim acquieſcens, dixit
eis ꝙ omnes venirent, & ſub vmbra eius quieſcerent & dormi
rent, tunc autem quando vidit alias arbores ſub ſe, egreſſus eſt
ignis de eo, & omnes ipſas etiam cedros libani deuorauit. Sic
verè aliquando accidit ꝙ ligna vnius ſiluæ.i. homines vnius
collegij volunt eligere pręlatum, & volunt ꝙ regnet ſuper eos
oliua.i. vir miſericors, vitis.i. vir diſcretus, qui vinum ſacræ do
ctrinæ eis propinet, ficus.i. vir in bonis operibus fœcundus,
iſti tamen regnum refugiunt & repellunt, quia vere boni & iu
ſti non quęrunt alijs dominari quod ſi quærant, hoc non vt p̄-
ſint, ſed vt proſint. timent.n. ſi alijs dominarentur, perdere dul
cedinem compaſsionis & deuotionis, fructus bonæ operatio-
nis, & vinum doctrinæ & ſcientificę eruditionis, quia re vera
iſta faciliter perduntur, quando homines ad dignitates ſeculi
promouentur, & ideo ſe debēt excuſare, & non ſe ingerere vel
inferre, dicētes illud. Eſa 3. Nō ſum medicus, & in domo mea
non eſt panis, neque veſtimentum, nolite me conſtituere prin-
cipem populi. Iſta potiſsime debent eſſe quando ligna ſiluę.i.
ſeculares eligunt arbores domeſticas.i. viros ſpirituales & re-
gulares. Sed vere quandoque veniunt ad ramnum.i. quando-
que eligunt aliquam malam vilemque perſonam, prius mollē
& teneram & tractabilem, poſtea verò duram & mordacem,
pungentem & crudelē, & tunc vere talis non recuſat, imo gau
denter recipit & acceptat, quia tales gaudent dominari, non vt
habeant onus, ſed honorem, non vt proſint, ſed præſint, & ideo
finaliter accidit ꝙ quando tales habent ſub ſe arbores ſiluę.i.
ſuos ſocios, & cedros libani.i. viros iuſtos & perfectos, alios
vel quo ad mores vel quo ad dignitatem.ſ. priores & decanos,
tunc vere ex eis prodit ignis crudelitatis, excoriationis, aua-
ritiæ, inuidiæ & extorſionis, rapinæ & excoriationis, per quem
ſilua.i. religio vel eccleſia conſumitur et deſtruitur, et ligna ſil
uę.i. bonę perſonæ ab eo perſequuntur, deponuntur et depri-
muntur, mali autem et indigni ab eo promouentur, quia cum im
pij ſumpſerint principatum, gemet populus. Prou. 29. Applica
ſi vis de malis iudicibus et principibus idem. ¶ Ramnus eſt ar-
bor parua, nodoſa, dura, ſpinoſa, ramoſa de facili inflammabi- 4
lis. Sic vir perfectus eſt paruus per humilitatem, ſpinoſus per
pœnitentiæ auſteritatem, durus per conſtantiæ firmitatem, ra-
moſus per bonarum affectionum multiplicitatem, et de facili
inflammatur per bonum deſiderium et charitatem. Vel ram-
nus eſt caro, quæ quia ſpinas.i. carnales motus in ſe continet,
ideo per feruorem concupiſcentiæ et luxuriæ faciliter inflam-
matur, quando ardore tentationis aliquantulum inſtigatur.
¶ Ramnus propter multitudinem ramorum nō poteſt ſurſum
altè creſcere, et ratio eſt, quia vere humor qui deberet ſurſum 5
aſcendere, et arborem eleuare, vadit ad ramos circunquaq;, et
ſic in crementum arboris impenditur. Chariſsimi, per ramnū
intelligo diuitem auarum, per ramos eius intelligo filios, vxo-
rem et hęredes. Nam pro certo humor eorū.i. amor et affectio
cordis qui deberet ſurſum aſcendere ad Deum, declinat ad ra
mos.i. ad filios et parentes, quia vere omnis illorum amor, affe
ctio, cogitatio vel attentio eſt in filijs ſuis.ſ. eis acquirēdo quo-
modo poſt ſe poſsint eſſe diuites in hac vita, et fiūt pro eis aua-
ri, vſurarij et doloſi raptores et balliui, et intantum pro eis cir-
ca temporalia occupantur, ꝙ ad contemplationem et deſide-
rium cœleſtium non leuantur. Ideo de iſtis dicitur Iob 24. Vi-
gilantes inquit ad prædam præparant panem liberis, agrum
non ſuum demetunt etc.

De Ro-

De Reſina. Cap. 137.

RESINA dicitur omnis liquor qui de arboribus
defluit & diſtillat, ſicut balſamum, maſtiche, gal
banum, & cætera ſimilia, quorum quædam rema
nent liquida, quædam autem calore aut frigore
indurantur, licet in principio mollia & liquida
videantur ab arbore diſtillare. Omnis autem re-
ſina vtilis eſt & medicinalis. Virtutes ſingularum vide in ſuis
locis. Reſina ſignificat gratias & virtutes, quæ ab arbore Chri-
ſto nobis ſtillant, quæ variæ ſunt & diuerſæ. omnes tamen vti-
les & medicinales ſunt contra infirmitates peccatorũ 1. ad Co
rint. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt. ideo conſulitur Hiere. 51.
Tollite reſinam ad dolorem eius, ſi fortè ſanetur

De Ruta. Cap. 138.

1 RVTA eſt herba feruentis naturæ, virtutis multæ, ſe
cundum Iſido. & Pli. qui eam præ cunctis herbis ex
tollit. veneno. n. repugnat, & ideo muſtela poſt eius
eſum inuadit & interficit baſiliſcũ. fœtum mortuũ
expellit, matricẽ mundificat, & caſtitatẽ gñat & inducit. quod
ei competit ſm medicos, a tota ſpecie & natura & occulta pro-
prietate, cum ſit calida & ſicca, oculos clarificat, & eorum ru-
borem mixta cum aqua roſacea mundat mirabiliter continuo
atque ſanat. Talis eſt pœnitentia: quæ licet ſit amara & grauis
ad ſuſtinendum, eſt tamen ſuper omnes alias herbas medicina
lis. i. ſuper omnes alias virtutes contra vitia & pctâ. venenis. n.
malarum tentationũ repugnat, & ea paſti & nutriti, more mu-
ſtelæ de baſiliſco. i. de carne vel diabolo triũphat. Hæc eſt igi-
tur feruida per contritionem, fœtum mortuum. i. peccatũ mor
tale educit per confeſsionem, & ſic matricem. i. conſcientiam
mundificat & depurat per peccatorum abſterſionẽ. Pſal. Laua-
bis me hyſſopo, & mundabor. Ad litteram autem caſtitatẽ ani-
mæ & corporis introducit: quia opera pœnitentiæ carnem ma
cerant atque domant. Oculos etiam intellectus mundificat &
clarificat per diſcretionem, & omnem ruborem carnalis volu-
ptatis inde diluit atq; tollit, & maximè quando cum aqua roſa
cea. i. cum aqua lachrymarũ permixta fuerit & adiuncta. & ſic
poterit dicere pœnitens illud Eſai. 38. Ecce in pace amaritudo
mea amariſsima. Expone omnia ſi vis de cõſideratione mortis
2 vel inferni, quæ eadem operatur. ¶ Solus odor rutæ fugat de
horto bufones & alia venenoſa. Sic memoria & odor mortis,
quæ amara eſt & aſpera, de horto conſcientiæ fugat bufones. i.
omnes tentationes venenoſa animæ peccatricis. Et ſicut ruta
comeſta facit hominem caſtum, ſic mors comeſta per recorda
tionem, & incorporata per iugem meditationem, facit homi-
nem caſtum & corporaliter & ſpiritualiter. ¶ Ruta vult ſerĩ
3 in æquinoctio autumnali, odit hyemem frigida & humidam,
ſiccis gaudet temporibus, ſecundum Iſido. lib. 17. ca. vltimo. &
ſecundum Pli. li. 19. ¶ Talis eſt vir perfectus: quia debet eſſe
amarus per contritionem, viridis per honeſtã cõuerſationem,
& iſte nunquã debet deſiccari ab humore gratiæ per bonæ vi-
tæ diſcontinuationem, ſed ſemper eſſe virens per gratiæ perſe-
uerantiam & durationem. Iſte debet odire hyemem. i. ſtatum
peccati, in quo eſt frigus indeuotionis, & humor carnalis infe-
ctionis, & ſicco tempore. i. ſtatu abſtinentiæ vel caſtitatis debet
gaudere, vel etiã de ſiccitate paupertatis & aduerſitatis, iuxta
illud Prouerb. 12. Non contriſtabit iuſtum quicquid ei accide
4 rit. ¶ Ruta diligit terrã lateritiam, & in tali terra & cinere vult
nutriri. Vnde ſecundum Plin. cum ſemine eius debet adiungi
cinis quando ſeminatur, vt careat erucis. Reuera talis eſt vir
perfectus: quia verè in terra lateritia & cineritia. i. in ſtatu pœ-
nitẽtiæ (qui per aſperos lateres intelligitur) & humilitatis (quę
per cinerem deſignatur, vult ſeminari & locari. Nam cum ſe-
mine eius. i. cum interiori bona affectione ſemper debet miſce-
ri cinis, id eſt memoria amara noſtræ mortis & incinerationis,
& etiam cinis, id eſt virtus humilitatis, vt ſic ab erucis. i. a tenta
tionibus & demonibus nullatenus comedatur. ¶ Ruta habet
5 conuenientiam cum ficu, nam ſub ficu lętior atque virentior
inuenitur ſm Pli. Sic verè iuſtus habet conuenientiam & amici-
tiam cum ficu, i. cum arbore crucis: quia quando ſub ea plan-
tatur per compaſsionem & deuotionem, tunc melius viget per
bonam operationem, & ſanctam conuerſationem. Sub vmbra
illius quem deſiderabam ſedi, & fructus eius dulcis gutturi
6 meo. Canti. 2. ¶ Ruta in quolibet ramo ſui habet vim ſemina-
riam: quia ramo eius in terram curuato, ſtatim oriuntur ibi ra-
dices, & in terra radicatur. Iſta etiã herba difficillimè areſcit,
ſm Pl. Ruta eſt Chriſtus, cuius rami ſunt fideles chriſtiani, ſed
verè in quolibet debet eſſe vis ſeminatiua. i. virtus charitatis &
bonum propoſitum, & ſemen gratiæ & virtutis, & ideo quãdo
inclinãtur per humilitatem, & in terra. i. in memoria paſsionis
& mortis figuntur, tunc radicem bonarum affectionum & co-
gitationum producunt, & tandem fructum bonorum operum
faciũt & emittũt. Eze. 17. Poſuit de germine ei⁹ &c. ¶ Sculpto- 7
res rutam comedũt, vt viſus eorũ acuatur: & ideo errauit Py-
thagoras, qui putauit rutam oculis nocere. Muſto etiã rutaceo
ſolebant vti antiqui Romani contra venenum, & contra alias
paſsiones. Illi etiam qui ſucco rutæ liniuntur, ab araneis, ſcor-
pionibus, veſpis & apibus non punguntur. ruta tamen mulieri
bus prægnantibus eſt nociua: quia fœtum interficit & occidit,
vt dicit Pli. li. 20. c. 13. Talis eſt ſacra ſcriptura: quia verè viſum
. i. intellectum hominis acuit per fidem & diſcretionẽ, licet Py-
thagoras. i. mundani ſapientes contrarium arbitrentur. ſculpto
res. n. i. ſancti prædicatores, qui in duris cordibus peccatorum
ſculpunt mãdata diuina per correctionem & prædicationem,
iſta ruta vtuntur, & in ſacra ſcriptura occupant, quia ſm Apo-
ſto. 2. ad Timot. 3. Oĩs ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad
docendum, ad arguendum &c. Romani etiam antiqui. i. ſan-
cti patres confeſſores & ęremitę, muſtum. i. doctrinã, rutaceũ
. i. ſacram ſcripturam compoſitam bibebant contra venenum
hæreſis & erroris, & contra infirmitates oĩm peccatorũ. Bibe-
bant aũt de ſpũali 1. ad Corint. 10. Caueant tamen mulieres. i.
ſimplices & idiotæ ne rutam comedant. i. ne de ſacra ſcriptura
inquirant & diſputent, ſ de ſecretis eius: q̃a faciliter fœtus con
ceptus. i. ſuum bonũ ꝓpoſitũ necaret: quia multa ſcripturę ver
ba eſſent eis occaſio delinquendi. Proue. 25. Qui perſcrutator
eſt maieſtatis, opprimetur a gloria. Valet autem ſuccus eius. i.
doctrina contra muſcas & araneas. i. contra carnis & mũdi ten
tationes & peccata. Vel dic ꝙ ruta eſt pœna vel conſideratio.

De Saltibus in generali. Cap. 139.

SALTVS ſunt loci alti in nemoribus, paucis ar-
boribus circũſepti Saltus. n. altus locus e⁹ & in-
cultus, ab acceſsibus hoĩm ſeparatus, verſus cœ
lum eleuatus, & in iſtis caſtra fortiſsima ſituan-
tur, quæ ſunt contra aduerſa omnia munimẽta,
ſm Iſido. lib. 17. Sic eſt ſtatus pfectionis vel religionis: quia ve
rè iſte eſt altus per cõtemplationẽ, & a terra. i. a terrenis eleua
tus per eorum contemptum & abdicationem, incultus uſt per
pœnitentiæ macerationẽ: quia. ſ. nõ cultus per curioſam hoĩm
conuerſationem. & iſte paucis arboribus. i. paucis perſonis ho-
die eſt circunſeptus: quia verè pauci ſunt hodie qui viam per-
fectionis aggrediantur. talia loca tamẽ ſunt fortiſsima & tutiſ-
ſima bonis & iuſtis ibi habitantibus cõtra omnes impetus ten
tationum tam hoſtilium quam mundanarum iõ dicitur 3. Reg.
7. Vaſa domus ſaltus libani erant ea auro puriſsimo.

De Siluis in generali. Cap. 140.

SILVA, lucus & nemus idem ſunt, ſed ſilua dici- 1
tur a ſilendo: quia propter rarum hominum ac-
ceſſum ibi non eſt tumultus, ſed ſilẽtium. Lucus
dicitur a lucendo, per antiphraſim, quaſi lucus
. i. luce carens: quia ibi ſolis claritas non videtur.
Nemus dicitur a numinibus, quia numina, & idola dudum in
nemoribus colebantur, vt dicit Iſidor. Vel poteſt dici nemus a
nemine, eo ꝙ a nemine frequentantur. Talis eſt mundus. Iſte
. n. dicitur ſilua a ſilendo, quia verè ibi ſunt pauci homines. i. vi
ri rationales & iuſti, & ideo ibi non eſt vox laudis, confeſsio-
nis & orationis, ſed ſilẽtium omnium iſtorum. Vnde Amos 8.
In omni loco proijcietur ſilentium. Iſte etiam dicitur lucus,
quaſi luce carens: quia verè luce. i. claritate gratiæ & veritatis
caret, & vmbra falſitatis & obſcuritatis abundat. Apocaly. 18.
Lux lucernę non lucebit tibi. Dicitur etiam nemus, a numine:
quia verè idola. i. mundi diuites & potentes ibi ficut numina
coluntur, & a fatuis honorantur: quia multi colunt perſonam 2
potentis. Prou. 19. ¶ Silua eſt locus vaſtus & incultus, vbi ſunt
plures arbores infructiferę quam fructiferę vt communiter, &
infructiferę maiores ſunt & altiores quam fructuoſæ. Silua eſt
mundus qui eſt locus incultus: quia caret cultura pœnitentiæ
& diſciplinæ. Item locus vaſtus: quia. ſ. ibi non eſt abundantia
virtutum & gratiarum, & ibi pro certo plures ſunt arbores infru
ctuoſæ. i. peccatores homines qui fructu bonorum operum &

gratiæ carent quam fructuoſæ. plures.n. ſunt mali quam boni:
q̃ ſtultorũ infinitus eſt numerus. Eccle.1. Et iſti infructuoſi,ſ.
mali & peccatores, pro certo ſunt alijs altiores.i. in diuitijs &
honoribus potentiores: quia impij hodie proſperãtur, & bene
3 eſt omnibus qui præuaricantur. Hie.12. ¶ Silua a feris & ſæuis
beſtijs incolitur,& a latronibus qui ibi latitãt habitatur: qui.ſ.
tranſeuntibus inſidiantur,& eos ibi ſpoliant, perimunt & occi
dunt. In ſiluis etiam eſt locus ſeductionis & deceptionis: quia
propter aues & beſtias capiendas ſilua ab aucupibus & vena-
toribus frequentatur. Arbores ibi in æſtate virent & florent, in
hyeme pallidæ ſunt atq; ſiccæ: ſicut hæc omnia patent diligen-
tius intuenti. Talis eſt mundus,qui a ſæuis beſtijs.i.diuerſis pec
catoribus habitatur. In ſiluis.n. ſunt lupi & leones.i.tyranni ra
ptores: qui carnes comedunt. ibi ſunt apri & cerui,qui fructus
diuitiarum quærunt.i.vſurarij & auari &c. Item glires & heri
cij,qui arbores ſcandunt.i.ſuperbi & ambitioſi, qui in arbori-
bus eminentiarum delectantur. Pſal. In ipſa pertranſibunt oẽs
beſtiæ ſiluæ. Item ibi ſunt latrones: quia verè ſilua huius mũdi
a demonibus & a falſis mundi raptoribus & ſecularibus habi-
tatur, a quibus tranſeuntes.i.pauperes & ſimplices ſpoliantur,
ſ.a gratiis & virtutibus per demones, a bonis aũt tẽporalibus
per tyrannos & raptores denudantur, & ſpoliantur. Ideo Iob
24. Nudos dimittunt homines, veſtimenta tollentes. Locus etiã
iſte locus eſt deceptionis: quia verè ibi decipiuntur boni & iu
ſti temporaliter a fraudulosis auaris,& ſpiritualiter a demoni-
bus. Nam quia ibi ſunt aliquæ aues.i.aliqui viri contemplatiui
aliquæ beſtiæ.i.aliqui boni actiui, idcirco pro eis capiendis &
ad æternum periculum deducendis, ſilua huius mundi a vena-
toribus.i.a demonibus frequẽtatur, qui bonos laqueis ſuarum
tentationum capiunt & ſeducunt. Aucupes etiã.i.mundi auari
& vſurarii alios ſimplices in reti ſuorum falſorum cõtractuum
irretiunt & inuoluunt. Hier.5. Inuenti ſunt in populo meo im-
pii inſidiatores velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendos
viros. Arbores autem huius ſiluæ.i. mundi diuites & potentes
in æſtate mundanæ proſperitatis rutilant atq; fulgent per mun
de diuitias & honores,ſed verè in tẽpore hyemis.i. in ſtatu ad-
uerſitatis,ſ.poſt mortẽ, erũt nudi & ſiccati ab omni virore pul-
chritudinis & ab omni humore voluptatis, quando ſ.erunt in-
ferius in inferno. Iaco.1.& Eſa.40. Exſiccatum eſt fœnũ,& ce-
cidit flos. Nota quomodo decipiuntur tranſituri nemus per fal
ſos latrones quos inueniunt in ſpecie bonorum &c. vide alibi.
¶ Silua dicitur a ſilendo, quia ibi non eſt tumultus hominum.
4 Silua etiam ab auibus cantantibus iocũdatur, ab arboribus vi-
rentibus venuſtatur, in ſilua herbæ medicinales inueniuntur,
ad ſiluam aues fugiunt vt nidificent, & ab aucupe protegant,
apes etiam vt ibi mella faciant & componãt, viatores etiam in
ſiluis ardoris tempore delectantur, & ibi ſub vmbra arborum
quam plurimũ recreãtur. Talis eſt religio: quia dr̃ ſilua a ſilen-
do: quia ibi nõ eſt tumult9 litiũ & diſcordiarũ, multiloquii vel
garrulationis, ſed ibi ſilentiũ, pax & cõcordia debet eſſe. Apoc.
12. Factum eſt ſilentiũ in cœlo. Ibi etiã debet eſſe cantus auiũ
.i.laus, confeſsio & oratio contemplatiuorum. Eſa.51. Gaudiũ
inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Ibi debet eſſe
curſus aquarũ & fontium,ſ. lachrymarum vt deuotionis, gra-
tiæ & lectionis, mix & compaſsionis. Fluminis.n. impetus læti
ficat ciuitatem Dei. Ibi debent eſſe herbæ medicinales.i. bona
exempla & documenta, quæ ſunt aliis medicina, & ideo aues.i.
viri ſpũales & contemplatiui ad iſtam ſiluam refugiunt, vt ibi
nidificent & morentur, & ab aucupe diabolo tueãtur. Apes ẽt
.i.viri pii & miſericordes ibi inueniunt, qui mel.i.dulcorẽ ele-
moſynarũ aliis adminiſtrãt, vel apes.i.humiles prædicatores,
qui mel ſacræ doctrinæ ibi aliis influũt. Canti.4. Mel & lac ſub
lingua tua. Et idcirco viatores.i. mundi peccatores qui ſunt in
æſtu tentationum & tribulationum poſiti, qñ ad iſtam ſiluã di-
uertunt, tunc ſub vmbraculis arborum.i.ſub exemplis bonorũ
a ſuorum deſideriorum æſtibus temperantur. Multi tñ ſunt ibi
aucupes & venatores.i. multi demones & tentatores, qui aui-
bus.i. viris cõtemplatiuis inſidiantur, vt eos per pctm̃ capiant
& prædentur, ſicut dicitur Hiere.5. Decipula auibus plena, ſic
domus eorum plenę ſunt dolo. Inuehe contra oĩa, quia hodie
pro cantu auiũ eſt ibi cãtus murmurationis & diſſenſionis &c.
pro fonte eſt ibi gula, gaſtrimargia & luxuria. pro virore hone-
ſtatis eſt ibi inſolentia & infamis cõuerſatio, & cætera ſimilia.
pro auibus ſunt ibi luxurioſi &c. Vel dic q̃ ſilua eſt paradiſus,
vbi ſunt angeli velut aues. Æſtate perpetua erunt volucres ſu-
per eam. Eſa.18. vbi ſunt ſancti velut apes, vbi ſunt fontes æter-
næ voluptatis ſcilicet ipſe Deus, qui eſt omnia in omnibus 1. ad
Corin.15. Pſalm. Sicut ceruus deſiderat ad fontes &c. Ibi ſunt
herbæ & gramina.i. ſatietas voluntatis. In montibus Iſrael pa-
ſcam eas in locis virentibus. Ezec.34. Et ibi eſt refrigeriũ om-
nis æſtus aduerſitatis: qui nos qui ſumus viatores in æſtu tenta
tionum & tribulationum huius mundi, ibi perfectè recreabi-
mur, delectabimur & viuemus: quia tunc auferet Deus omnẽ
lachrymam &c. Nec cadet ſuper eos ſol, neque vllus æſtus.
Apocal.7. ¶ In ſiluis propter viarum multitudinem & incerti 5
tudinem ſepius deuiatur: & quia aliquando via incerta & in-
cognita eligitur, ideo ſæpe ad latronum latibula non ſine peri-
culo deuenitur, & ideo in talibus viis publicis ſolent fieri nodi
& poni cruces, vt viatores recto itinere dirigantur. Latrones ta
men quandoque tales nodos immutant, & ſic per ſignorũ fal-
ſitatem multi deuiant & oberrant, & a latronibus ſeducuntur.
Sic verè in ſilua huius mundi ſunt multæ viæ.i. multi ſtatus &
multi modi viuendi,ſ.via mercatorũ, via clericorum, via agri-
colarum &c. Sed verè multæ ſunt periculoſæ hominl & incer
tæ: quia per multas deuenitur ad latibulum latronum demo-
num,ſ. inferius ad infernum, vbi peccator occiditur & necã-
tur, & a ciuitate paradiſi quo tẽdebat deuiat & oberrat, & ideo
Deus qui nõ vult q̃ oberremus a ſemita veritatis, poſuit in ſil-
ua iſta ſigna, nodos & cruces, quæ debemus ſequi per imitatio
nem, bonos.ſ. viros & perfectos, quos & quorum vitam ſequen
do & imitando, a veritatis ſemita non erramus Eſ.30. Hæc eſt
via, ambulate in ea, non declinetis neque ad dexteram neque
ad ſiniſtram. Sed hic pro certo modo accidit deceptio: quia la
trones, id eſt demones poſuerunt multos falſos nodos in iſta ſil
ua, id eſt multos falſos hypocritas, quos diaboli loco bonorũ
in mundo & eccleſia vel religione ſubſtituerunt, & ideo p eos
decipiuntur: quia eos & eorum vitam ſequendo & imitando,
ad æternum periculum deducuntur 2. ad Corinth.11. Pericu-
lum in falſis fratribus. ¶ Latrones in ſiluis ſic decipiunt viato- 6
res: quia vna pars latronum in nemore ſe occultat, alia autem
ſub ſpecie bonæ ſocietatis in itinere viatoribus ſe adiungit, &
tunc quando ſunt in ſiluæ profundo, exeunt occulti latrones,
& eos occidunt, & illi qui videbãtur eſſe ſocii, ad eos ſpoliandũ
ſe cõuertunt. Sic verè in ſilua huius mũdi ſunt duo genera de-
ceptorum. quidam ſunt occulti, ſ. diabolus & mors: quidã ſunt
publici, ſcilicet vxor, filii & falſi amici. Iſti enim in principio
homini ſe adiungunt, & in ſilua huius mundi fingunt ſe eſſe
veros ſocios & amicos: ſed verè quando homo intrauit vſque
ad profundum ſiluę, quando.ſ. benè eſt intricatus in mundi ne
gociis, diuitiis, & deliciis, tunc ſubito inuadunt eũ & occidunt
occulti latrones, ſcilicet mors & diabolus, & tunc etiam iſti la
trones qui videbantur eſſe amici,ſ. vxor & filii executores &
amici, conuertuntur ad eum ſpoliandum, & ad quicquid poſ-
ſunt furandum & rapiendum. Vnde Iob 24. Nudos dimittunt
homines, veſtimenta tollentes.

De Salice. Cap. 141.

SALIX eſt arbor ſic dicta a ſaliendo, eo q̃ plan
tata celeriter ſaliat atque creſcat. Arbor eſt lẽta a
& mollis, de facili plicabilis, & ideo de eius ra-
mis fiunt ligamina ad ligandum palmites vinea
rum. Hæc quo ad fructum eſt ſterilis, verum ta-
men in ramorum multitudine nunquam eſt infœcunda. Eſt
etiam ſm̃ Plate. vtilis medicinę quia calorem febrilem repri-
mit & ad alia multa valet, & ideo circa febricitantes vtile eſt ra
mos ſalicum circundare. Per ſalicem quæ in loco humido cre
ſcit, intelligo virũ perfectum & maximè religioſum: qui in hu
more gratiæ & deuotionis debet nutriri: quia verè quãdo iſte
fuerit plantatus in eccleſia religione vel pœnitentia celeriter
debet per profectum bonorum operum creſcere in virtutibus
& ſalire. Et hic debet eſſe lenius per maturitatem, mollis per
pietatem, tener per benignitatem, exterius viridis per honeſta
tem, interius albus per caſtitatem, de facili plicabilis per obe-
dientiæ promptam voluntatem, ſterilis per voluntariam pau-
pertatem, ramoſus per bonarum affectionum multiplicitatẽ,
& ideo tales debent eſſe vimina ſuis dictis & exemplis, p quos
alii debent ligari & cõiungi inuicẽ per charitatem, & ſuis ex-
plis debent eſſe aliis medicinales,ſ. febricitantibus peccatori-
bus huius mũdi: quia febrem & ardorẽ malorum deſideriorũ
debent in ſe & in aliis mitigare, & ideo peccatores febricitan-
tes debent adiũgere ſibi tales, & ſocietatẽ eorum diligere & ſe
ctari, vt dicãt cũ Dauid, Sup flumina babylonis &c. in ſalici-

2 bus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.i.deſideria ¶ Sa
lix qñ multum antiquatur, proceſſu temporis computreſcit, &
incipit putrefactio interius in medulla, & tunc licet ſit pulchra
& viridis exterius, eſt tñ interius concaua, ita ꝙ in ea ſæpe latẽt
reptilia venenoſa, & ideo dormire iuxta ſalices non eſt tutum.
Sic verè multi ſunt qui licet in iuuentute ſint boni, ſolidi atq;
iuſti, qñq; tñ in ſenectute putreſiunt per vitia & peccata. Nam
interius in medulla.i. in corde corrumpuntur per hypocriſim
& per malam intentionem, & ideo licet exterius videantur vi-
rides & boni per fictam conuerſationem, interius tñ in corde a
gratijs & virtutibus ſunt vacui & inanes, pleni reptilibus ve-
nenoſis.i.malis affectionibus, deſiderijs & propoſitis & vitijs
& peccatis, & ideo non eſt tutum ꝙ homo circa tales & in eo-
rum ſocietate dormiat & quieſcat, quia verè per eorũ verba,
opera & exempla faciliter deperiret. Cum ſtultis non habeas
3 conſilium. Eccl.8. ¶ Teſte Iſido. ſemen ſalicis talis eſt virtutis,
ꝙ in poto ſumptum, hominem facit ſterilem, ita ꝙ nec mulier
cõcipere, nec vir poterit amplius generare. In cauernis etiam
ſalicum ſæpe latent reptilia venenoſa & iſta valet ſm Pli. ad fe
bricitantes mitigandũ. Salix eſt mundus, ſemen eius ſunt mũdi
bona, ſ. diuitiæ, deliciæ, & ſcientiæ ſeculares, quæ ꝑ certo ſuos
potatores, amatores, auditores & poſſeſſores a fructu bonorũ
operum faciunt ſteriles & inanes, ſicut patet in mundi ſapientĩ
bus & diuitibus. Lu.1. Diuites dimiſit inanes. Salix etiã.i.mun-
dus facit febricitantes dormire.i.auaros quieſcere in peccatis,
& ideo in iſta ſalice.i. in amore mundi non latent nec habitant
niſi reptilia venenoſa.i. homines peccatores, q̃ dictis & factis
alios intoxicant & occidunt, ſ. vſurarij, detractores inuidi & ra
ptores &c. & ideo dormire, delectari & quieſcere ſub ſalice.i.
in mundo, non eſt bonum nec tutum, propter venenoſos pec-
catores qui habitant in eodem 1.ad Theſſ.5. Non dormiamus
ſicut cæteri, ſed ſobrij ſimus & vigiles. ¶ Inter ſalices quãto ali
4 qua eſt iunior & gracilior, tanto eſt dulcior & plicabilior, Sic
inter homines illi qui ſunt dulciores per benignitatem, graci-
liores per humilitatem, ſunt præ cæteris plicabiliores per obe-
dientiæ velocitatẽ. Eſa.11. Filij Amon obedientes erunt. ¶ Oĩs
5 ſalix tanto in ramis eſt fœcundior quanto terræ vicinior, & qñ
in vere circa terram per duos cubitos truncatur & decorticatꝰ,
tunc non creſcit in altum, ſed multum vndiq; ſe diffundit in la
tum, & de ſalice decorticata & ſic dealbata fiunt diuerſa vten-
ſilia, ſ. ſportulæ & alia vaſa ad vſus hominum multũ apta. Cir-
ca febricitantes etiam valent ſalices, & ſomnum prouocãt, mi-
tigantq; calorẽ. Tales ſunt boni & perfecti viri: quia verè quan
to ſunt terræ viciniores per humilitatem & timorem.i. quanto
plus cõſiderant noſtram terreſtreitatem, mortem & vilitatem,
tanto ſunt fœcundiores in ramis bonarum affectionum. Iſti ẽt
quando a cortice.i. a diuitijs ſpoliantur per contemptum mun
di & voluntatem paupertatis, tũc in multos vſus Chriſti & ec
cleſiæ conuertuntur, quia efficiunt ſportulæ quibus alij in cœ-
lum deferuntur, quãdo. ſ. fiunt prædicatores. Submiſſus ſum in
ſporta. Act.9. Iſti etiam ſi in verẽ iuuentutis ſcindantur per tri
bulationes & correctiones, & circa terram.i. in ſtatu infimo te
neantur & deprimantur, tunc verè non creſcunt in altum per
ſuperbiam & præſumptionem, ſed in latum per charitatem &
dilectionem, intãtum ꝙ ſine ſcala.i. ſine difficultate poſſunt de
cætero ſcindi, corrigi & emendari. Et quanto ſalix.i. homo eſt
junior per humilitatem, tanto eſt flexibilior per obedientiam,
Ideo benè dicitur Threnor.3. Bonum eſt viro cum portauerit
iugum ab adoleſcentia ſua.

De Sambuco. Cap 142.

1 SAMBVCVS habet flores odoriferos, ſed fru-
ctus habet nigros, fœtidos & deformes, duplicẽ
etiam corticẽ dicitur habere. Sic hypocritæ &
falſi homines duplicem habent corticem: quia
tales pleni ſunt duplicitate, contra illud Eccl.2.
Væ duplici corde. Et pro certo licet flos ſuæ conuerſationis re
doleat, & ſit bonus, fructus tñ ſuæ operationis fœtet, niger eſt
& infamis & malus. Vnde ad Eph 5. Quæ in occulto ab eis fiũt
turpe eſt dicere. Vel expone ſimpliciter de luxurioſis, quorũ
& folia & verba ſunt fœtida, vilia, carnalia, & inhoneſta, & li-
cet flores eorũ.i. exterior ornatus & veſtitus ſit pulcher & gra
tioſus, fructus tñ.i. ſua mala opera fœtida ſunt per infamiã atq;
nigra i. vilia & cõtempta. Omnes.n. talium luxuriam vilipen-
dunt. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad manducãdum. Sap.
2 4. ¶ Sambucus habet duas cortices, vnam groſſam & liuidam
exterius, vnam ſubtilem, & viridem interius circa lignum, ſed
iſta eſt multum purgatiua humorum phlegmaticorũ. Sed vnũ
eſt ibi multum mirabile: quia ſi cortex radatur a ligno verſus
ſuperius, tunc per partem ſuperiorem purgat, ſ. per vomitum,
ſi verſus inferius, tunc per partem inferiorem, ſ. per ſeceſſum,
vt dicit Plin. Dioſc. & Plat. quod eſt mirabile. Pellis iſta ſignifi
cat virtutẽ largitatis. Pars inferior eſt mundus, & diuites mun
dani. Pars ſuperior eſt cœlum & diuites cœleſtes, ſ. mundani
pauperes. Quando ergo aliquis homo eſt plenus malis humo-
ribus.i. multis diuitijs, ita ꝙ eas vult expellere, diſtribuere &
emittere, tunc verè ipſe debet comedere & ſibi incorporare
iſtam pellem.i. virtutem largitatis. Sed verè ſi iſta collecta &
raſa fuerit verſus inferius.i. verſus mundum, hoc eſt dictu, ſi
ad gloriam mundi & non Dei ipſe mouetur ad largitatem &
liberalitatem, tunc verè ipſe purgabitur inferius: quia ſcilicet
humores diuitiarum diſtribuet illis qui ſunt inferius.i. mundi
diuitibus & mundanis. Si autem a parte ſuperiori, id eſt ad lau
dem Dei iſta pellis fuerit abraſa, vt quia vult eſſe largus ad glo
riam Dei & vtilitatem animæ, tunc mittet humores ſuos, id eſt
diuitias ad partem ſuperiorem, id eſt ad pauperes, qui ſunt hæ-
redes regni ſuperni.

De Saliunca. Cap. 143.

SALIVNCA eſt herba acuta & pungitiua, creſcẽs 1
in locis aridis & incultis, quædam etiam habet capi
tella quæ circunquaq; ad modum calcaris ſunt acu
leata, & ideo ſaliunca dicitur, quia ſe calcantem fa-
cit tripudiare & ſaltare, vt dicit Iſi. gallicè etiam dicitur chauſ
ſe trappe. Scorpius etiã dicitur a multis: quia. ſ. pungit vt ſcor-
pio ſe tangentem. Radicem autem habet longam, mollẽ & car
noſam & pinguem, & ab alijs dicitur eryngiũ. Tales ſunt per
omnia mundi officiales, cauſidici & balliui: quia verè ipſi ſunt
pungitiui per rapinam & excoriationem: quia omnes ſe cõtin-
gentes, vicinos. ſ. & ſubditos pungunt, ſpoliant & cruentãt. Po-
pulum meum exactores ſui ſpoliauerunt. Eſ.3. In medio etiam
iſtorum ſunt capitella.i. principes & capitanei, qui iſtos fouẽt,
iudices etiam & prælati: quia vnus fauet alteri. Michææ 7. Prin
ceps poſtulat, & iudex in reddẽdo eſt. Quinetiam capitales iſti
ſunt acutis aculeis circuncincti.i. duris excoriationibus & ra-
pinis. Et ſicut ſaliunca in vijs publicis inuenitur, ſic tales in of-
ficijs publicis ſtatuuntur &c. Nã ſicut talia capitella in ſe ſunt
pungentia, & ramos etiam habent circunquaque pungẽtes, ſic
tales principes in ſe ſunt raptores, & ideo ramos.i. familiam ra
pacem nutriunt & pungentem. Et ideo dici poſſunt ſaliuncæ:
qa verè pauperes ſubditos faciũt ſalire ſuis excoriationibus, &
rapinis. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Vel dic
quòd iſti ſunt detractores, impatientes, & obſtinati: qui circun
quaque habent aculeos, id eſt verba iniurioſa, pungitiua, diffa
matoria & detractoria, & ideo dicuntur chauſſe trappe: quia
verè illos qui volunt ipſos calcare, id eſt corrigere & punire,
vulnerant, diffamant & lacerant, ſicut patet. Proue.15. Non a-
mat peſtilens eum qui ſe corripit. Iſti tñ habent radicem affe-
ctionis mollẽ & carnoſam per carnalia deſideria & voluptatẽ.
STACTE idem eſt quod myrrha electa & prima. vide ſu-
pra de myrrha.

De Storace. Cap. 144.

STORAX eſt gũmi cuiuſdam arboris in Arabia 1
quæ dicitur ſtyrax. multum eſt efficax in medi-
cina. virtutem.n. habet glutinoſam, confortati-
uam, attractiuam, corrupti aeris purgatiuam.
De arbore autem ſtillat in ortu caniculæ, cuius
tres ſunt ſpecies, ſcilicet calamitis, chrymatias, & aſpros, vt di-
cit Iſido. & contra multas paſſiones valet, ſecundum Dioſ. Ta-
lis eſt virtus pietatis & compaſſionis: quia in tempore feruidæ
æſtatis, id eſt in ſtatu aduerſitatis & in miſeriis aliorum de ar-
bore, id eſt nobis debet ſtillare & emanare, & hæc virtutem ha
bet confortatiuam: quia pauperes confortat, glutinoſam: quia
nos cum Deo & hominibus glutinat, pacificat & concordat, at
tractiuam: quia nos ad bonum attrahit & inuitat, & corrupti
aeris.i. corruptæ cõſcientiæ purgatiuam, & odoris bonæ famæ
emiſſiuã. Vel dic per oĩa de viro perfecto, & præcipuè de præ-
dicatore. Vel dic de gratia Dei: quæ conglutinat per charitatẽ,
confortat per ſpem, purgat per pœnitentiam, attrahit per con
templationem, & fluxum.i. luxuriam ſtringit per caſtitatẽ &c.

De Sycomoro. *Cap. 145.*

1 SYCOMORVS eſt ficus fatua,ſeu ſylueſtris,mo
ro ſimilis in folijs,ſed longè eſt moro procerior
& altior.lapide concuſſa,gummi quoddã emittit
quod valet contra venena,vt dicit Iſid. Talis eſt
crux:quia ficus fatua dr̃ apud Iudæos & gẽtiles.
Stultum.n.reputant adorare lignum & hoiem ſu
ſpenſum 1.ad Corin.1.Verbũ.n.crucis pereũtibus eſt ſtultitia.
Ex iſta tñ q̃ñ fuit in paſſione Chriſti percuſſa, & clauis pfora-
ta,ſtillauit quoddam gummi.i.ſanguis Chriſti precioſus:q va-
let contra venena oium vitiorum.ideo Zacheus volens videre
Chriſtum,aſcendit in arborem ſycomorũ.Lu.19.Et ſic remiſ-
ſionem oim pctõrum impetrauit.Quia verè illi qui aſcendunt
arborem crucis per fiduciam & cõpaſſionẽ, vident Chriſtum
per contemplationem,& pctõrum acquirunt remiſſionem.Re
2 quieſcite ergo ſub arbore,& lauent pedes veſtri.Gen.18.¶ Sy-
comorus ficus fatua multũ abundat in deſerto Iudeæ, ſicut in-
uenitur 3.Reg.9.& 10.Fico ſimilis eſt præter folia, quæ ſimilan
tur moro.eſt tñ fico longè procerior & altior.fructus quoſdam
profert ſubdulces,qui nunq̃ perueniunt ad maturitatem,vt di
cit Pli.Ficus inquit ſylueſtris nunquã maturatur.Aliqui tñ co-
medũt tales fructus.Tales ſunt mundi pctõres: quia verè licet
moro & fico.i.bonis hoibus ſint ſimiles,ſ.quo ad naturam,non
ſunt tñ morus vel ficus.i.non ſunt boni & iuſti,& ideo ficus fa-
tua poſſunt dici:quia fatui ſunt.i.vſu rectè rõnis carentes: qa.ſ.
diligunt temporalia,nõ æterna.Proue.1.Stulti ea quæ ſibi ſunt
noxia cupiunt.Iſti tñ in deſerto huius mundi multum abũdãt,
quia ſtultorum.i.pctõrũ infinitus eſt numerus.Eccl.1.Sunt al-
tiores & maiores etiam quàm ad honores & diuitias, quam
morus vel ficus i.quam viri boni & iuſti, quia tales plus habet
de mundi proſperitate quam ſancti viri.Eccl.10. Vidi ſtultum
in dignitate ſublimi.Fructus aũt iſtorũ.i.opera licet videantur
dulcia & gratioſa, nunquam tñ perueniunt ad maturitatẽ per
fectionis:quia.ſ.non perſeuerãt in bono. Vel dic q̃ iſti ſunt hy
pocritæ:qui in deſerto religionis ſunt alijs celſiores , licet non
ſint ficus.i.viri boni.fructus etiam eorum non maturatur.i.eo-
rum opera non ſunt accepta apud Deũ.Vel dic q̃ hic eſt mun-
dus,cuius filij ſeculares & mundani nunquam veniunt ad ma-
turitatem perfectionis ſenſus & diſcretionis.Sap 4.Fructus eo
rum inutiles,& acerbi ad manducandũ.Vel per fructus intelli
go filios diuitum & peccatorum , qui nunquam perueniunt
ad maturitatem ſapientiæ & perfectionis , & hoc quia tales vt
cõmuniter malè informantur & inſtruuntur a parentibus. Vo-
de Sap.4.Spuria vitulamina non dabunt radices altas.

De Spina. *Cap. 146.*

SPINA eſt arbor aculeata vel etiã ipſe aculeus vel
1 ſpiculum,non eſt tñ de intentione naturæ q̃ aliqua
arbor ſit ſpinoſa , ſed iſtud fit ex arboris raritate,q̃a
humor paucus & frigidus exterius attractus a ſole,
induratur in ſpinam,vel in ſpiculum tranſmutatur,vt dr̃ ſuper
librum vegetabi. Spina pũgens ſignificat pctm̃ originale,quod
pungit per carnis ſtimulum pctõres.Iſtud tñ nõ eſt de intẽtio-
ne naturæ.i.Dei,imo accidentaliter extitit introductum.Deus
.n.mortem non fecit.Sap.1.Nam ex humore carnalitatis & ca-
lore tentationis efficitur ſpina.i. pctm̃ & concupiſcentia corpo
ralis.¶ Spinæ in terra, ſterili & inculta naſcuntur . & eſt gñale
2 q̃ oẽs arbores ſpinoſæ ſe inuicem complectuntur, & alterutrã
muniunt & defendunt, contra manus impugnantium pugnãt,
& eas vulnerãt,nunquam tñ ſeſe lædunt, propter ſuam denſi-
tatem radios ſolares & roris guttas intercipiũt,ne terra in qua
ſunt,illuſtrari valeat vel rigari, & ideo quæ circa ſpinas vel in-
ter eas ſeminantur , nullatenus conualeſcunt . ſpinarum etiam
puncturæ manus & pedes lædũt & vulnerant,& non ceſſat do
lor niſi ſpinæ totaliter extrahantur.Tales ſunt diuitiæ:quia ve-
rè in terra ſterili.i.in malis & pctõribus plus abundant. Pſa.Ec
ce ipſi pctõres in ſeculo obtinuerunt diuitias. Veruntñ radios
ſolis.i.Chriſti ſapientiam,rorem etiam cœli.i.Chriſti gratiam
& deuotionem impediunt,ſ.a ſuis poſſeſſoribus , nec eos per-
mittunt illuſtrari per ſapientiam,nec per gratiam irrigari,imo
dato q̃ in tali terra iaciatur bonum ſemen,ſ. bonæ doctrinæ &
prædicationis,nihil tamen proficit,imo propter ſpinas diuitia-
rum deſtruitur & ſuffocatur. Figura Matt.13. vbi ſemen quod
cecidit ſupra ſpinas,extitit ſuffocatum:quia exortæ ſpinæ ſuffo
cauerunt verbum. Et ideo dicitur Hier.4. Nouate vobis noua-
le,& nolite ſerere ſuper ſpinas.Iſte etiam ſpinæ pungunt & la-
cerant:quia verè diuitiæ quando intrant cor per nimiũ earum
affectũ,ipſum pungunt & inquietant per ſollicitudines curio-
ſas, ſicut patet ad ſenſum : quia ſaturitas diuitis non ſinit eum
dormire. Eccl.5. Et ideo dolor huiuſmodi.i.cordis ſollicitudo
non deficit,quouſque ſpinæ huiuſmodi.i.diuitiæ de corde.i.de
affectione & amore penitus expellantur & extrahantur . ideo
dicitur Ezec.28 Nec erit ſpina dolorem inferens.¶ Spinæ inui 3
cem ſe complectuntur &c.Sic verè arbores & homines qui ha
bent ſpinas diuitiarum,ſeſe diligunt & amplectũtur,quia om-
ne animal diligit ſibi ſimile. Eccle.13.Seſe etiam defendunt &
tuentur:quia oẽs alios vicinos ſuos pungunt per rapinas & ex
coriationes,ſe autem inuicem non vulnerant neq; lædũt : quia
verè ſunt ita inuicem conglobati,q̃ nullus poteſt de talibus ac
quirere iura ſua . ideo Nau. 1. Sicut ſpinæ inuicem ſe comple-
ctuntur,ita conuiuium eorum pariter potantiũ . Diuitiæ.n.ad-
dunt amicos plurimos.Proue.19.Et ſicut ſpinæ faciliter accen
duntur,ſic iſti igne auariæ,cupiditatis vel iracundiæ. Vel dic
q̃ ſpina eſt peccatum , quod conſcientiam inquietat & remor-
det,donec per cõfeſſionem fuerit expulſum &c. ſicut ſupra de
diuitijs. Habentes autem peccata ſeſe conueſtiunt contra alios
& defendunt,& ſe inuicem per cõſpirationes copulant & con-
iungunt,quia ſicut dicitur Lu.6.Pctõres diligentes ſe diligũt.
¶ Spinæ propter ſuas punctiones vix ſine falce vel ſarculo fer- 4
reo euelluntur , quia ſuum pungunt collectorem . Tales ſunt
mundi peccatores,qui verè tot habent aculeos verborum pun
gitiuorũ,tot habent detractiones,diffamationes , & iniurioſas
inuaſiones, q̃ de terra & de ſolo pcti non ſe permittunt a præ-
dicatore vel prælato erui vel euelli,q̃a.ſ.ſuos collectores i.cor-
rectores pungunt & vulnerant verbis ſuis: quia qui arguit de-
riſorem,ipſe(.ſ.deriſor)ſibi iniuriã facit. Prouer.9.Iſtud patet
de illis qui diffamant prælatos & prædicatores , qñ eos arguũt
& emendant.¶ Flores quandoq; ſunt in ſpinis , ſed nunq̃ ſunt 5
ſpinæ propter hoc teneriores, imo in duritia priſtina perſeue-
rant deficientibus etiam floribus duræ remanent atq; ſiccæ,&
ideo tales ab agricolis euelluntur:& quia propter ſuam natu-
ralem ſiccitatem faciliter inflammantur,ideo per faſciculos al
ligantur,& in ignem mittuntur,& in cinerem rediguntur Iſti
ſunt auari,duri per obſtinationẽ & incompaſſionem : q̃a alios
pungunt per excoriationẽ,& iõ licet habeant flores i. munda-
nã proſperitatem,nunq̃ tñ propter hoc molliũtur ad pietatem
vel cõpaſſionem,& ideo agricola horti eccleſiæ,ſ.Chriſtus fa-
cit eos euelli per mortem corporalẽ, & quia iſti faciliter inflã-
mantur hodie.ſ.ignẽ auaritiæ luxuriæ & iracundiæ,iõ finaliter
poſt mortem per faſciculos alligabuntur,hoc eſt ducta,per di-
uerſas diſtinctiones inuicẽ cõprimenẽ,quia.ſ. ſimiles ſimilibus
& in pœnis ſimilibus adiũgentur,& in fornace inferni ꝑpetuo
comburentur.Matt.13 Alligate ea per faſciculos ad cõburen-
dum . Vel terra in qua ſunt ſpinæ.i. peccata non faciliter ab eis
purgatur,nec ipſa exinde extirpantur, per correctionẽ niſi for
tẽ agricola.i. prælatus habeat falcem vel ſarculũ.i. duritiã fla-
gellorum, quia multi ſunt qui non corriguntur niſi per violen
tiam. Eſa.7.Omnes montes qui ſarculo ſartiantur , non aſcen-
dent ſpinæ & vepres ſuper eos. ¶ Spina in principio mollis eſt, 6
tãdem induratur &c. Expone ſicut ſupra de ramno.§. tua &c.
¶ Spinarum oia genera ſunt pungitiua,quædam tñ rectæ ſunt, 7
& illa quæ pungunt vel perforant,exinde faciliter extrahũtur,
quædam ſunt curuę,vt patet in rubo,carduo,& ſimilibus, & iõ
quod iſtę pungunt,non faciliter ab eis extrahitur vel auffertur.
Sic verè duo ſunt genera raptorum qui alios pungunt per rapi
nas & excoriationes:quia quidam ſunt recti.i. extenti per largi
tatem:quia illud quod pungunt & rapiunt de facili alijs dimit-
tunt,& ſibi parum retinent de eodẽ,ſicut patet in multis prin-
cipibus,qui de rapinis faciunt lauta conuiuia & feſta , nec ſibi
aliquid retinent,quia ſemper ſunt pauperes & inanes. Prouer.
11. Alij rapiunt non ſua,& ſemper in ęgeſtate ſunt.Itẽ ſunt alij
qui ſunt curui per parcitatem:quia.ſ.illa quæ pupugerũt & ra-
puerunt & fraudulenter acquiſierunt, non diſtribuunt ſed re-
tinent,& in abditis colligunt & in arcis,ſicut patet in vſurarijs
& auaris,qui non diſtribuũt bona ſua. Hie.49.Omnes quæ ce-
perunt , retinent : nolunt dimittere eos.i.diuitias &c. ¶ Spinæ 8
ſunt pungitiuæ & inquietatiuæ, & iõ de eis fiũt optima ſepium
munimenta , quibus horti & arbores a beſtijs tranſeuntibus
proteguntur. Talis eſt pœnitentia, quæ pungit & inquietat cor
per feruorem contritionis , & ideo hortus.i.bona anima debet
ſpinis.i. duris pœnitẽtiæ operibus eſſe clauſa, ne a beſtijs.i.car-
nalibus

nalibus tentationibus deuoretur. Vel per ſpinam intelligo timorem, ſ. conſiderationē mortis, iudicij & inferni, quæ inquietant cor, & ipſum in peccato dormire vel proſperitate mundi quieſcere non permittunt, quia per timorem Dei declinat omnis a malo ideo Oſeæ 2. Sepiam vias tuas ſpinis.

De Lignis Sethim Cap. 147.

ETHIM ligna ſunt in deſertis Arabiæ ad ſimilitudinem albæ ſpinæ, ſm Comeſtorē: quæ incremabilis & imputribilis ſunt naturæ, de quibus altare thymiamatis & arca cū propitiatorio ſunt effecta. Illa ergo ſignificant viros ſanctos, qui. ſ. per pœnitentiam ſunt ſpinei, & per caſtitatē albi: qui tanta fortitudine, patientia & pſeuerātia ſunt firmati, ꝙ nec igne cupiditatis deficiunt, nec aqua voluptatis putreſcunt, & ideo in tēplo eccleſiæ & paradiſi quieſcūt, & apud Deū vaſa ſātificationis fiūt. Et potiſſimè tales ſunt ſcti q ſunt in patria, qui ppetuo perſeuerāt & viuunt. Sap. 5. Iuſti aūt in perpetuum viuent &c.

De Sentibus. Cap. 148.

ENTES ſunt quædā arbores ſpinoſæ, leues, imputribiles, quarū ſunt aſpera folia, & habēt capitella ſicut carduus, folia habēt pūgitiua & diuiſa vt eruca, in locis incultis & duris creſcūt, virgas habēt dumoſū cubitoſū, & radicē medicinalē, vt dicit Dioſ. Tales ſunt mūdani, qui aſperi ſunt p ruditatē & crudelitatem, & folia eorū. i. verba ſunt pinguia per carnalitatē, & diuiſa per varietatem & mēdacitatē, & ideo in locis incultis. i. in mūdo (vbi cultura pœnitentiæ non exercet) habitant & morantur. Vel dic ꝙ ſentes ſignificant ſcientias & diuitias, quæ in locis deſertis. i. in malis hoībus abundant, quæ tñ ſunt pungitiuæ: quia cor pungunt per ſollicitudines & labores. Ideo de diuitibus dicitur Iob 30. Eſſe ſub ſentibus delicias computabāt.

De Sepibus. Cap. 149.

1 EPES ſepis idē eſt qđ vallum ſeu ſeptū. genus eſt munitionis ex palis & ſudibus & ſpinis circa ſegetes ſeu hortos. Nā pali primo i terra figunt, deinde ſpinæ & virgulæ circunquaq; plectunt, & ſic horti & domus ſepis bñficio muniunt. Sic verè ſi nos hortū conſcientię incolumē ſeruare a vitijs & pctis volumus, neceſſe eſt vt ei ſepē. i. diſciplinā, correctionē & pœnitentiā circūdemus & vallemus. Iſta aūt ſepes debet cōponi ex tribus. ſ. ex palis rectis i. ex mādatis diuinis, quæ in terra cordis nři debēt eſſe fixa p eorū cōſiderationē & recordationē. Itē ex virgulis i. ex afflictione pnīæ, quæ p virgulis deſignat. Et iō de iſtis duobus dicit Pſal. Virga tua & baculus tuus ipſa me cōſolata ſunt. Itē ibi dēt eſſe ſpina. i. timor Dei vel feruor contritionis, quæ pungit & ſtimulat cor humanū. Ideo Oſeæ 2. Sepiam vias tuas ſpinis. quia ſicut dř Eccl. 36. Vbi nō eſt ſepes, diripietur poſſeſsio. ¶ Sepes ꝙdiu eſt ſana & integra, hortū claudit & munit, & a beſtijs defendit, ſed qa vento pluuiæ & calori exponitur, iō faciliter putreſit & ſiccat & cito deficit, niſi renouetur & dū res alienas cuſtodit, ſeipſam dilaniat & conſumit, & ideo tunc ad nihil valet, niſi ad incendiū vel ad ignē. Circa ſepes ēt ſæpe latent reptilia venenoſa, ſ. buſones & ſerpentes, & iō dormire iuxta ſepes non eſt tutum. Vnde a ſepe dř ſeps, qui eſt ſerpens cuius venenum nō tm̄ carnē putrefacit, ſed oſſa etiam liquefacit, vt dicit Iſido. & Lucanus. Sepes eſt prælatus, qui pro certo quandiu eſt ſanus & integer. i. bonus & iuſtus, hortū religionis vel eccleſiæ munit, claudit & defenſat cōtra oīa tēporalis & ſpūalia nocumēta, ſed verè qa iſti dum. ſ. tēporalia adminiſtrant, exponunt pluſquam alij vento ſuperbiæ & vanitatis, quia habent humores pluuiæ, luxuriæ & carnalitatis, quia habēt delicias ignis & ardoris auaritiæ & cupiditatis, quia habēt diuitias & temporalia in manibus, idcirco ſæpe accidit ꝙ tales deſiccantur ab oī humore gratiæ & deuotionis & compaſsionis, & putreſiūt per diuerſa vitia & pctā, itatñ ꝙ multi ſunt de talibus putrefactis, qui ad nihil aliud valent præterꝙ vt ignem nutriant gehennalem. Hortum. n. eccleſiæ non defendunt, ſed
2 ſuis negligentijs ipſum violari permittunt, ideo iuſtū eſt vt pp hæc perpetuo moriantur, quia Oīs arbor quæ non facit fructū bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Et ſic accidit ꝙ multi prælati faciendo aliorum ſeruitium, ſ. allos corrigendo, prædicando & informando, ſuū incōmodū effecerunt. Luc. 23. Alios ſaluos facit, ſeipſum non pōt ſaluū facere. Et circa tales. i. circa principes peſsimos & prælatos habitant hodie multa venenoſa. i. multi mali pctōres. Ibi. n. ſunt buſones. i. inuidi, qui odorē vineæ. i. bona aliorū non poſſunt pati. Iob 24. Nō ambulet per viā vinearū. Ibi ſunt ſerpētes. i. detractores, qui morſibus ſuarum diffamationum & detractionum alios liquefaciūt & occidūt. Nā circa malos prælatos & principes & in eorum familiarales vt cōiter cōuerſant, ſ. adulatores & detractores. Expone de ſepe ſi vis ſicut. e. de angue vel aſpide § ſuo. Ideo de talibus malis ſepibus i. de malis prælatis, iudicibus & principibus dicitur. Eccleſ. 36. Vbi non eſt ſepes, diripietur poſſeſsio.

De Sudibus. Cap. 150.

VDES ſudis eſt palus acutus, qui in ſepibus coaptatur, qui tanto firmior eſt in ſepe, quanto terræ profundius eſt infixus. Sic verè in ſepe religionis illi qui in terra. i. in memoria terreſtreitatis noſtræ mortis & conditionis humanæ pfundius figuntur per humilitatem tāto ſunt firmiores & fortiores ad reſiſtendum vitijs & pctis, & maximè vento elationis & vanitatis, & iſti prius mundantur p conſcientiæ puritatē, deinde acuūtur p ſapiētiæ ſubtilitatē, & ſic melius figuntur per humilitatē: quia ſicut dř Prouer 11. Vbi eſt humilitas, ibi & ſapiētia.

De Siliquis. Cap. 151.

ILIQVA eſt genus leguminis cū ſonoris folliculis, quod magis inflat ꝙ reficiat. Secūdū Hug. aūt ſiliqua eſt folliculꝰ cuiuſq; leguminis & purgamentum: quod a porcis manducat. Secūdum Iſid. aūt & Pli. ſiliqua arbor eſt cuius fructꝰ ſunt præ dulces, quæ in Syria reperitur. Talis eſt per omnia ſapientia vel proſperitas mūdana, quę pro certo nō eſt niſi fex & purgamentum proſperitatis vel ſapientię diuinę. Iſta. n. habet folliculos. i. verba ſonora & eloquentia, quæ tamen magis onerant per vanitatem, magis inflant per ſuperbiam, quam reficiāt per gratiam, & ideo hæc tantum a porcis. i. a voluptuoſis mundi ſapientibus comeditur & amatur. Ideo de fatuo filio prodigo dicitur Luc. 15. Cupiebat ſaturari de ſiliquis quas porci manducabant. Dulcis tñ eſt & ſapida fatuis peccatoribus & mūdanis.

De Sinapi. Cap. 152.

INAPIS ſm Pli. prima eſt & principalis inter herbas quibus Pythagoras laudē dedit, cęteriſq; efficacior in virtute. Herba eſt feruētiſsima, virtutem habet diſſolutiuā, apertiuā, cerebri purgatiuā, conſumptiuā, lethargicorum excitatiuā, contra multas infirmitates iuuatiuā, & licet ſit aſpera, apes tñ flores eius diligunt & frequentant, quæ tñ flores oliuæ nunquā tangunt, vt dicit Pli. Talis eſt pnīa per oīa, quia ad modū ſinapis aſpera eſt & acuta. Hæc. n. eſt feruentiſsima p feruorē compunctionis, & iō diſſoluit mentē p cōtritionē, aperit & purgat p confeſsionē, cōſumit per ſatisfactionē, calefacit per dilectionem, excitat lethargicos. i. pigros p timoris diuini incuſsionē, & licet hæc ſit aſpera & acuta, apes tñ. i. ſancti viri ipſam diligunt & frequentant: qui tñ flores oliuæ. i. mūdi pſperitatē refugiūt atq; cauent, dicentes cum Ezechia, Eſai. 38. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aīæ meæ. Vel dic ꝙ ſinapis eſt charitas, vel ſapientia diuina: quæ hæc oīa operātur, vel cōſideratio mortis vel timor. ¶ Semen ſinapis eſt minimū quantitate, ſed maximū virtute, eſt. n. feruentiſsimæ naturę, & eſt ſui multiplicatiuū: quia vbi ſeminatur, vix inde amplius extirpat, & eſt ſui augmētatiuū: quia cum ſit paruū ſemē, tñ in arborem magnā creſcit. Flores aūt eius ab apibus frequentantur. Talis eſt vir perfectus, qui eſt paruus per humilitatē, feruens p charitatē, niger exterius per pnīę auſteritatem, albus interius per caſtitatem, ſui multiplicatiuus per bonorum operum fœcunditatem, & ſui augmētatiuus per virtutū & meritorū multiplicitatē, & flores eius. i. ſua bona exēpla & conuerſatio ab apibus. i. a bonis ſecularibus frequentantur. Figura Lu. 13. vbi granum ſinapis creuit in arborē magnā, & requieuerunt volucres ſubtus eam. Sic verè ſubtus vmbram. i. in bonis exēplis bonorum, alij. ſ. volucres & beſtię. i. boni & mali requieſcunt. Vnde Dan. 4. In ramis eius habitabāt volucres cœli, & de ſubtꝰ beſtię terrę. Vel dic quòd ſinapis eſt doctrina bona vel mala, quę vix extirpat a loco vbi fuerit ſeminata. Vel dic ꝙ ſinapis ſignificat balliuos: q faciunt ruſticos flere, gallicè q font les villains plorer. qui tm̄ ſe multiplicant & abundant, ꝙ nunquā poſſunt deficere vel ceſſare: quia ſtultorum infinitus eſt numerus. Eccl. 1.

De Semine in generali. *Cap. 153.*

1 SEMEN illud eſt melius ad ſeminandum & fru
ctificandũ, quod eſt ponderoſius, & interiuaal-
bius. Nam qñ ſemẽ ponitur in aqua, illud quod
ſupernatat, nihil aut parũ valet, illud autẽ quod
ſuo pondere ad fundum ſubſidet, melius repu-
tatur, vt dicit Pli.li.18.c.23. Sic verè illi qui ſunt ponderoſi per
humilitatem, intus albi per caſtitatem vel innocentiæ purita-
tem, boni ſunt ad ſeminandum per pœnitẽtiam, & ad fructum
æternæ gloriæ promerendum: quia humilem ſpũ ſuſcipiet glo-
ria. Prouer.29. Nam qñ plura grana.i. plures perſonæ in aqua.i.
in mundana proſperitate ponuntur, illi pro certo qui ſuperna-
tant per ſuperbiam & vanitatem, qui.ſ. volunt præeſſe, & ſupe
rius in dignitatibus enatare talea nihil valent ad fructificandũ
per bona opera, & ad fructum æternæ gloriæ accipiẽdum. Illi
aũt qui inferius deſcendunt per humilitatem, ſunt alijs melio-
2 res. ideo Eccl.3. Quanto maior es, humilia te in oĩbus. ¶ Semẽ
ſcḋm terræ qualitatem debet variari.ſ. vel denſius vel rarius, vel
citius vel tardius ſeminari. In terra.n. humida eſt tardius ſemi
nandum, ne ſemen imbribus corrũpatur, ſi aũt fuerit terra ſic-
ca, tunc eſt citius ſeminandũ, vt ſemper imbribus ſuperuenie-
tibus irrigetur. Sic illis qui ſunt humidi per deuotionem & gra
tiam, non eſt tantum prædicandum nec totiens, nec ſemen do-
ctrinæ in eis ita abundanter iaciendum, ſicut illis qui ſunt ſic-
ci per indeuotionem & incompaſsionẽ: quia.ſ. magis indigent
peccatores quam iuſti: quia non eſt opus valentibus medicus,
3 ſed malè habentibus, ſicut dicitur Mat.9. ¶ Rarius eſt ſeminan
dum in terra pingui quam in macra. pinguis.n. ſemen iactum
multiplicat, & non macra, & ideo ſi multum ſit ſemen, tũc præ
nimia multitudine ſe cõfundet. Sic verè in illis qui ſunt macri
per indeuotionem, ſ. in nouis & imperfectis plus eſt ſeminan-
dum de ſemine verbi Dei, quam in illis qui ſunt humidi & pin
gues per gratiam & deuotionem, ſ. in viris perfectis. Nã quia
illi multum pullulant per bonam operationem, ideo pauca do
ctrina & prædicatio ſufficit talibus. Tradidit illis bona ſua, vni
cuique ſcḋm propriam virtutem. Matt.25. Vel dic ſicut ſ præce
denti: ꝙ illis qui ſunt pingues, ſ mundi diuitibus, parũ eſt dan
dum de ſemine verbi Dei: quia.ſ. de eo non curant Nolite ſan-
ctum dare canibus, ne ipſi dirumpant vos. Mat.7. Terræ autem
macræ i. pauperibus ſatis dẽt de eo dari: qa tales plus & diutius
volunt prædicationem audire. Eſurientes impleuit bonis &c.
Lu.1. Vel per ſemẽ intelligo gratiam & charitatem, quã Deus
vt cõiter magis dat pauperibus q̃ diuitibus. Vel per ſemen in-
telligo bona tpalia & eccleſiaſtica, quæ pauperibus non diuiti
4 bus debẽt dari. ¶ Agricola ſemen ſpargit æqualius q̃ põt ſuper
terram, & ideo manum cum greſſu concordat & compẽſat, vt
poſsit æqualius ſeminare. Sic prælatus qui habet ſemen bono-
rum temporalium in agro eccleſiæ diſpenſare & ſeminare, de-
bet hoc facere æqualiter, vt.ſ. per perſonarum acceptionẽ non
det alijs plus, alijs minus, & ideo greſſus ſuos.i. affectiones, ma
nus.i. operationes debet limitare, concordare & cõpenſare per
iuſtitiæ æquitatem, & ſic ſemen æqualiter diſpenſabit. Poſside
bitis eam ſinguli æque vt frater ſuus. Ezec.47. & Leui.6. Cun-
ctis filijs Aaron æqualiter per ſingulos diuidetur. Ad ꝙ Deut.
18 Eandem partem ciborum &c. Æqua erit diſtributio &c.1.
Parali.24 Quod eſt contra multos, qui tantum dant vni, ꝙ alij
parum habent, iuxta illud Amos 4. Super vnam ciuitatẽ pluit,
5 & ſuper aliam non pluit. ¶ Semen quod in terra macra ſeritur,
parum facit de fructu, & ſpicam minutã, & ſtipulam generat
inanem, in terra aũt pingui fertiliter creſcit ſeges. Sic ſemẽ do-
ctrinæ quod in terra macra.i. in peccatoribus indeuotis ſemi-
natur (qui pinguedine gratiæ & charitatis carent) parum fru-
ctificat ſeu nihil, in pinguibus aũt.i. in bonis fructũ bonorum
operum multum profert. Semen cecidit in terram bonã, & at-
tulit fructum centuplum. Matt.13. & Lu. 8. Vel ſemen eſt inſpi
6 ratio boni propoſiti, & gratia Dei. ¶ In æquinoctio autumnali
& etiam hyemali eſt tẽpus rectũ & aptũ ſeminationi. In prui-
na aũt ſerendum non eſt: quod patet ſcḋm Plin. quia ſemina ante
pruinam ſata, infra ſeptem dies erumpunt, poſt pruinam vero
vix infra 40. naſcuntur. Semen eſt verbum Dei, quod oĩ tẽpore
& oĩbus perſonis eſt prædicandum, præterquam in pruina.i.
hæreticis vel obſtinatis, qui illud malitioſe repellũt & inficiũt
& corrumpunt per detractiones. Hie.2. Secuta es me per terrã
quæ non ſeminatur. Talibus.n. obſtinatis non eſt prædicandũ,
7 quia fructum non faciũt. ¶ Semen ergo licet ſit modicũ quan-
titate, eſt tñ maximum virtute: qa in vnoquoq; eſt vis multi-
plicatiua. in immẽſum.n. creſcit & multiplicatur, & ex ſemine
in terra iacto & ibi mollificato & humectato ꝓcedit ſpica, flos
fructus & folium. Sic eſt bona cogitatio: quia eſt quaſi ſemẽ &
principium oĩm bonorum. Nam qđ in terra cordis iactata fue-
rit per bonam inſpirationem, humectata per grãm & deuotio-
nem, tunc turgeſcit & creſcit per bonam affectionẽ. & ſic inde
exit tota planta.i. congeries motũ, ſ. ſtipes boni propoſiti, foliũ
bonæ locutionis, flos honeſtæ conuerſationis, fructus virtuoſæ
operationis. Quæ.n. ſeminauerit hõ, hæc & metet 2.ad Corin.
9. ¶ Semen a ſtultis putatur perdi qñ ſeminatur & in terra ſpar 8
gitur, ſed nullo meliori modo q̃ per ſeminationem cuſtodit. In
terra.n. ſeruatur & cuſtodit & multiplicatur, & licet minimũ
quid ſpargatur, eſt tñ multum & maximũ quod a ſemine gñat.
Sic verè ſunt multi pctõres fatui, qui putant eſſe perditũ quod
ſeminatur in terra.i. quod depreſsis pauperibus ꝑ elemoſynas
erogatur, ſed hi decipiuntur: quia verè ſemina.i. mundi bona
non poſſunt melius cuſtodiri q̃ ſi per elemoſynas in terra.i. in
pauperibus diſpergantur, ibi.n. ſeruantur: quia quod pauperi-
bus datur, tutum eſt, & ibi multiplicatur: quia verè licet ſit mo
dicũ quod daṫ pauperi in hoc mũdo, tñ immenſum eſt qđ acci
pitur a Chriſto in futuro vnde Gen.26. Seminauit Iſaac in ter
ra illa, & inuenit in anno illo centuplũ. Vel per ſemen intelligo
gratiam & meritum: quæ ſui ſunt multiplicatiua, quia nõ poſ-
ſunt eſſe ita modica, quin fructũ immẽſum æternæ gloriæ me-
reantur, ſi in eis finaliter perſeuereṫ. Vnde 1 ad Corin.15. Grã
Dei in me vacua nõ fuit. ¶ Semen ad hoc ꝙ fructificet, in terrã 9
proijcitur, vento æſtui & pluuiæ exponitur, tandem virtute ca
loris in eo germen producitur, ex quo fructus, flos, folium ge-
neratur. Sic verè ad hoc ꝙ homo fructificet ꝑ bona opera, ne-
ceſſe eſt ꝙ in terram.i. in depreſſum ſtatũ proijciatur, & ꝙ ab
alijs contemnatur: quia homo ad nihil valet niſi vt cõculcetur
ab hominibus. Matt.5. Et ꝙ æſtui pluuiæ, pœnitentiæ & tribu-
lationi exponatur, & ſic tandem germinabit germen bonæ vo-
luntatis, & propoſiti, ex quo ſequetur fructus bonorum operũ
in præſenti, & fructus gloriæ in futuro. Inſipiens tu quod ſemi
nas &c. 1.ad Corint. 15. & ibidem. Quod ſeminatur in corru-
ptione, ſurget in gloria. Vel dic ꝙ ſemen eſt homo: q in terram
per mortem proijcitur, vbi putreſcit & corrumpitur, ſed tan
dem in die iudicij renouabitur & reſurget; Quæ ſeminauerit
homo hæc & metet 2.ad Corinth.9.

De Spica. *Cap. 154.*

SPICA eſt illud in quo reponitur & perficiṫ ſe 1
men ſeu granum, diuerſis ſpiculis circummuni-
tum, ne granum ſuum ab auibus deuoretur, qua
rũ ſunt plures ſpecies, quia aliæ latæ, aliæ, rotũ-
dæ, aliæ quadrangulæ, aliæ triangulæ. Eſt aũt ve
rum in oĩ ſpica ꝙ q̃to eſt a granis magis vacua, tanto magis ſu-
perius verſus cœlũ eſt erecta, & quanto plus habet de granis,
magis inferius inclinatur. Tales ſunt viri iuſti: quia ſemẽ.i. vir-
tutes & gr̃æ & merita & ſcientiæ in eis habent locum, & ab eis
poſsidentur, & ſpiculis exterioribus.i. duris & acutis pniĩę ope-
ribus ſunt muniti, ne fructus eorũ ab auibus.i. demonibus per
tentationes eis & per vitia ſubtrahantur. Et iſtorũ plures ſunt
ſpecies: quia quidã ſunt lati per charitatẽ, quidam rotundi per
obedientiæ velocitatẽ, alij quadrati ꝑ conſtantię firmitatẽ, alij
trianguli ꝑ votorũ religionis trinitatem. Stella.n. differt a ſtel-
la in claritate 1.Corin.15. Iſtud eſt tñ verũ ꝙ q̃to plus habent
de granis.i. de virtutibus & ſcientijs, tanto debent eſſe inferius
inclinati per humilitatẽ & timorẽ, quia quanto maior es, humi
lia te in oĩbus. Eccl.3. Illi aũt qui parũ aut nihil habent de iſtis
granis, ſuperius eriguntur per ſuperbiam, præſumptionem &
vanitatẽ. Cucurrit cõtra Deum erecto collo. &c. Iob 15. Figu-
rati in illo Adonia qui eleuabatur, dicens, ego regnabo 3.Reg.
1. Vel dic ꝙ ſpicę.i. homines qui non habent grana.i. mundi di
uitias, ſunt erecti ꝑ iuſtitiã & ęquitatẽ ſuperius verſus cœlũ, &
ad cœleſtia eleuati per cõtẽplationẽ & ęternorũ affectionẽ. Il-
li aũt qui iſta grana habent, inferius inclinãtur, ſ. ad terrena ꝑ
auaritiam & ambitionem. ¶ Spica aliqñ corrumpitur qñ eſt te 2
nera & in flore, ex corrupto.ſ. aere, vel corrupto rore. qđ autẽ
rore & aere congruo circumfouetur, tunc perficitur & comple
tur, vt dicit Plin. Sic verè homo quando eſt in flore.i. in iuuen-
tute, faciliter corrumpitur per malas conſuetudines & pecca-
ta, & ad hoc maximè facit aer circunſtans.i. ſocietas in qua ver
ſaṫ, & ros.i. doctrina & informatio qua irrigaṫ, quia verè ſi iſta
corrupta

corrupta fuerint,tunc neceſſe eſt ꝙ hic ſimiliter corrumpatur. Iſtud patet de iuuenculis quæ frequentãt ſocietaté vetularum macqnerellarũ, quæ rore ſuorum verborum & exemplorum corrumpuntur per luxuriam,& ſic de alijs,quia Corrumpunt bonos mores colloquia praua 1.ad Corint.15.Si autem ſpica i. iuuenis habeat bonum aerem.i.bonam ſocietatem,bonum rorem.i.bonam informationem,tunc perfectè poterit per mores & gratiam perfici & compleri, quia cũ ſancto ſanctus eris &c.

De Stipula. *Cap. 155.*

STIPVLA eſt illud quod in agris remanet,ſpicarũ multitodine recollecta:quod multi ad ignem & ad ſtramentum & ad alia plura colligunt.concaua eſt,vento peruia &c. Vide ſupra de frumento & calamo vſuali.

De Simila. *Cap. 156.*

SIMILA eſt farina tritici purgatiſſima & delicata mollis & alba,tenuis & munda, diuerſis cibis & medicinis apta,& de ea fit panis nobilior.Vide ſupra de farina.Talis eſt diuina ſcriptura &c. vide ſupra de farina.Vel dic ꝙ hæc eſt aĩa,purgata per pñiam,mollis per clementiam,alba per caſtitatem,munda per innocentiæ puritatem,tenuis per humilitatem &c. Idem dic de ſcriptura,quæ eſt medicinalis peccatori,& cibus etiam animarum deuotarum. Nam panis & pultes doctrinæ inde componunť, quo nobiles.i. viri perfecti,puri.i. viri imperfecti a prædicatoribus nutriuntur. Perfectorum ſolidus eſt cibus.ad Heb.5. & Leuiti.6. Simila erit eius oblatio.

De Scopa. *Cap. 157.*

1 SCOPA quæ gallicè dicitur balay, a quibuſdam dicitur brith.arbor eſt multas habens virgulas duras & nodoſas,q̃bus pueri dorſis denudatis ſæpius verberãtur,exinde etiam dumus a puluere & ſordibus vacuanť.Talis eſt pœnitentia vel correctio vel diſciplina, quæ ex pluribus virgulis & partibus conſtat.i.ex pluribus punctionibus & tormentis,quæ dura ſunt & grauia ſuſtinenti.Fatui ergo pueri.i.hoĩes imperfecti vel pctõres,ab iſtis virgulis.ſ.a correctione Dei vel prælati debent ſæpius verberari,& domꝰ conſcientiæ ex tali ſcopa debet mundari & purgari a ſordibus oĩm vitiorum,& a puluere.i.ab affectu diuitiarum temporaliũ,deliciarum & honorum.Inuenit domum ſuam ſcopis mundatam.

2 Matt.12.¶ Scopa more tremuli folia habet tenuia & leuia,quæ ad modicum flatum venti mouenť & tremũt,& in iuuẽtute habet corticé albũ & delicatũ,ſed q̃to magis antiquať,tãto cortex rudior & nigrior efficitur.fructus aũt habet inutiles & inanes. Tales ſunt multi:quia verè folia eorũ.i. verba plurimum ſunt tenuia & leuia per multiloquiũ:quia ad modicũ ventum vanitatis & inanis gloriæ mouentur ꝑ iactãtiã, vel ad flatũ modicæ iniuriæ mouentur ꝑ iracũdiã & furoré. Iſti etiã q̃nq; in iuuentute habent corticé.i. exterioré apparentiã & conuerſationem albã.i.bonã,mundam & caſtam,ſed veré in ſenectute habét eã nigrã & rugoſam.i.turpem & infamem: quia multi ſunt qui benè incipiũt,qui tñ malè finiũt.Iſte hõ cępit ædificare, & nõ potuit cõſummare.Lu.14.¶ Scopa fructũ habet inſipidũ & inané

3 qui tñ ſm Pli. ſiluanis hoĩbus præbet pané. ſuccum aũt habet acidũ,qui eis præbet potum.Nam cortice inciſo, ſuccũ eius recipiunt in æſtate,& eo vtũtur.Succus ét iſte calore ſolis corruptus conuertiť in vnguẽtũ horribile & nigrũ, quo vtũtur loco olei vel oliuæ,& ſic præter ſcopã nihil aliud quærunt, ex ſemine habentes panem,ex ſucco vinũ,ex liquore & vnguẽto annonam,vt dicit Pli.lib.15.vbi agit de arborum ſuccis. Scopa eſt mundus,fructus eius ſunt diuitiæ temporales, vnguẽtum ſunt eius deliciæ corporales,ſuccus eius ſunt ſciẽtiæ ſeculares. Sed

4 verè licet iſta ſint inania & inutilia, ſiluani tamé homines.i.ſeculares iſtis contenti ſunt pro omni nutrimento. Nam ꝓ omni cibo victualium non requirunt niſi ſemen diuitiarum, & vnguentum deliciarum,pro potu aũt doctrinæ non quærunt niſi ſuccum ſcientiarum ſecularium, & ſic annonam aliam,ſ.cœli gloriam non quærunt,ſed iſtis pro omnibus ſunt contenti.

De Stupa. *Cap. 158.*

1 STVPA dř ſm Iſid.a ſtipãdo: quia indurimę ſtipentur.Et eſt purgamentum canabis vel lini,quod difficulter ab eo ſeparať.Et eſt groſſior, nodoſior, hiſpidior,& ad nẽdum ineptior inuenitur, tñ ſiũt inde fila groſſa, rudia & nodoſa, quæ de facili rumpuntur & inflãmantur,& iõ exinde fiunt ellychnia candelarum. Tales ſunt pctõres: quia rectè nõ ſunt niſi purgaméta & fęces lini & canabis.i.bonorũ,q tñ hodie in eccleſia inuicẽ ſunt permixti,idcirco alter ab altero difficillimè ſegregantur,& boni a talibus diuiduntur. Iſti ergo ſunt breues per imperſeuerantiã:q̃a nõ durant longè per longanimitaté,pleni ſunt nodis.i. vitijs & pctis, groſſi ſunt per ſuperbiã,& iõ de facili non filantur nec præparãtur per correctioné.ꝙ ſi fiat.i.ſi aliqualiter corrigant & conuectanť & emendenť,ſemper tñ ſunt debiles ad reſiſtẽdũ, & faciliter rũpontur per pctm̃,& q̃a ſicci ſunt ꝑ incõpaſſioné & indeuotioné,iõ faciliter inflãmanť ꝑ malã affectioné, ꝑ luxuriã, auaritiã & iracũdiã &c. & idcirco tales deputabunť ad ignem candelarũ infernaliũ nutriendum.Eccle.21.Stupa collecta ſynagoga peccãtiũ,& cõſummatio illorũ flãma ignis. ¶ Stupa eſt 2

fex lini,& eſt multum ſicca,& iõ inflãmať & diſſipať & incineratur.Talis eſt mũdi ꝓſperitas, quæ nõ eſt aliud q̃ ſex reſpectu lini.i.reſpectu æternæ fœlicitatis, nã iſta facillimè perditur & diſſipatur,& igne & flamma tribulationis,mortis vel infirmitatis penitus adnullatur, & ideo in die creationis papę ſtupa coram eo comburitur,& ei dicitur,Sic tranſit gloria mundi. Vel dic ꝙ ſtupa eſt vita humana.Iudicu.16. Q̃uo ſi rumpat aliquis filum de ſtupa tortum ſputamine, cum ardorem ignis acceperit.& Eſa.1.Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtupæ.

De Taxo arbore. *Cap. 119.*

TAXVS eſt arbor venenata, ex cuius fructu eliquatur venenũ, nimis.n.laxat caro ſeu lignum eius.igné græcum ſeruat inextinguibilé, vmbra eius nociua eſt & mortifera dormiẽtibus ſub eadem,vt dicit Dioſc. Arbor eſt magna & procera,ramos habens groſſos,flexibiles & lõgos, ex quibus Parthi faciũt arcus ſuos,vt dicit Iſid.li.17.& poeta dicit:Taxi torquẽtur in arcus.Pli.aũt li.16.ca.11.dicit ꝙ taxus eſt arbor minimè virens,triſtis aſpectu, cuius maſcula ſola inter arbores baccas portat, ex quibus potiſſimè in hiſpania lætale eliquatur venenũ. Vaſa ét vinaria ex ipſo in gallia facta fuiſſe mortifera compertum eſt.Hanc græci ſimilacem vocant, & eſt in Arcadia tã præſentis veneni,vt ſi q ſub ea dormiunt,cibũve capiant, moriantur.Iſta ergo taxus ſeu taxica dř,ex qua toxicum nominať. Taxus eſt mundus,lignũ vel caro eius ſignificat diuitias tẽporales,fructus eius ſignificat delicias corporales, ſuccus eius ſignificat ſcientias ſeculares,vmbra eius ſignificat eminẽtias populares,rami aũt eius ſunt mundi filij,ſ.diuites mundiales, nã ex iſtis oĩbus conſtat mũdus,ſ.ex diuitijs,delicijs,ſciẽtijs,honoribus & pſonis, ſed verè oĩa iſta ſunt venenoſa aĩæ chriſtianæ, ipſam.n.intoxicãt per vitia & pctã,fructus.n.eius.i deliciæ,ſuccus eius.i.ſcientiæ ſunt mortiferę: quia verè hoĩem intm̃ laxãt & reſoluũt per mala deſideria & affectiones,ꝙ morté diuerſorũ pctõrũ inducunt,nã deliciæ faciũt hoĩem pigrũ & luxurioſum,ſcientiæ aũt faciunt eum inflatum & ambitioſum.Ideo dicitur ad Rom.8.Prudentia carnis mors eſt.Nota de potu Sedechiæ laxatiuo.Item caro eius & ſubſtantia.i. mũdi diuitiæ ſunt nociuæ: quia verè igné græcũ.i. ardoré auaritiæ nutriũt inextinctum.Vnde nota q̃uo non minuunt,ſed augét auaritiã. Vermis eorũ nõ morietur,& ignis eorũ nõ extinguetur.Eſai.66.& Mar.9.Item vmbra eius.i.mundanæ eminẽtiæ & honores ſunt nociuę,quia verè illos qui dormiũt de ſubtus.i.illos qui in honores ſe delectant, interficit & occidit,ſ. per peccatum ſuperbiæ & præſumptionis,& crudelitatis & elationis. Ideo Eſaiæ.30.Habentes fiduciam in vmbra Ægypti &c. Et ſic patet mundum eſſe nociuum:quia quicquid eſt in mundo,aut eſt concupiſcentia oculorum,aut concupiſcentia carnis,aut ſuperbia vitæ 1.Ioan.2.Et ideo dicitur ibid.Nolite diligere mundum,neque ea quæ in mundo ſunt. Rami ét iſtius.i.mundani pctõres ſunt nociui: quia verè flexibiles ſunt per falſitaté & varietaté, & ideo Parthi.i.demones de iſtis faciũt arcus ſuos.i.ſua inſtrumenta ad occidendum alios per peccatum,ſ. per eorum malas doctrinas & exempla,& ad alios vulnerãdũ,ſ. per rapinas &c. Mundi.n.peccatores qui tot & tanta mala faciunt alijs & temporaliter & ſpũaliter, non ſunt rectè niſi demonum arcus & inſtrumenta,mediantibus quibus ipſi alijs officiunt atque nocẽt. Exemplifica de raptoribus & vſurarijs &c. Ideo de diabolo dicitur Eſai 5.Omnes arcus eius extẽti, ſagittę eius acutæ &c.vide ibi. Vel dic ꝙ taxus eſt peccator,corruptus & venenoſus, & maximè hæreticus,cuius fructus & ſuccus & vmbra, id eſt

cuius vita,doctrina & fama circūſtantibus ſunt venena. vnde etiam vinum.i.doctrina & verba quæ de talibus extrahuntur, mortifera bibentibus & audientibus inueniuntur, inquantum malè credendo per vitia corrumpuntur. Si quis etiam ſub ipſis dormierit vel comederit,hoc eſt dictu, ſi quis ſocietatē eorum frequētauerit,mortis culpæ periculum reportabit. Vel ſi vis dic omnia de mala muliere,quæ intoxicat quicquid tangit. Eccl.13. Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.

De Tabula. Cap. 160.

1 TABULA dicitur aliquando menſa diuitum,in qua ſunt diuerſa fercula,diuerſa vaſa,diuerſi ſeruitores quæ etiam quodam limbo exterius circunducitur & ambitur. Sic ſacra ſcriptura eſt menſa Dei, vbi ſunt fercula diuerſarum auctoritatum, vaſa ſunt libri noui & veteris teſtamenti,ſeruitores ſunt ſtudentes,diſcumbētes ſunt doctores & prædicatores In iſta mēſa debent refici amici domini,ſcilicet pauperes & tribulati, vbi vinum ſpiritualis conſolationis bibant.pſalm. Paraſti in conſpectu meo menſam &c. Prouerbio.9. Sapientia ædificauit ſibi domum,miſcuit vinum,
2 & poſuit menſam. ¶ Tabula aliquando dicitur aleatoria in qua luditur &c. Expone ſi vis de ludo & tabulis hincinde pictis.
3 ¶ Tabulæ dicuntur parui aſſeruli ad ſcribendum, qui primo cauantur,& alter alteri in vna parte connectuntur, deinde cera replentur,& ſic ibi ſcribitur,& quanto ex ſolidiori planiori & leuiori ſiunt ligno,tanto ſunt meliores ad ſcribendum. Tales debent eſſe clerici & literati:quia cauati per humilitatem, inuicem iuncti per charitatem,cera.i. mollitiæ pietatis repleti per benignitatem plani per veritatem, leues per ſpiritualem paupertatem ſolidi per conſtantiæ firmitatem,& ſic erunt apti ad hoc vt ſcribantur & exarentur cum ſtillo.i. cum lingua doctoris per doctrinæ ſuſceptionem. Prouer.7. Scribe illam in tabulis cordis tui. Quis mihi det vt exarentur in libro ſtilo fer-
4 reo?&c. Iob 19.¶ Tabulæ dicuntur aſſeres ſertis diuiſi & ſecti, cum ſecuribus dolati.hę enim dolantur & ſculpuntur, & poſt multiplicem ſuperfluorum reſeccationem ad vſum ædificij diſponuntur,& valent ad naues fabricandum, ſolaria conſtituendum,& arcas & multa alia componendum,cum clauis inuicē compaginantur. ad tabulas etiam confugiunt nautæ poſt maris naufragium,& ſic ſæpe mortem euadunt. Tabulæ ſunt ſancti,qui pro certo fuerunt in mundo iſto ſecti multis pœnis,tormentis & tribulationibus,& maximè martyres, & hoc cū ſerris & ſecuribus.i.per manus mundi principum & tyrānorum, & ſic per multas dolaturas tribulationum purgati fuerunt ab omnibus ſuperfluis.i. a vitijs & peccatis, diuitijſque terrenis, & ſic ad ædificium ordinantur paradiſi, & ibi in ſolario æternæ beatitudinis & dignitatis eleuantur, & clauis amoris inuicem colligantur,& nautæ.i. mundi peccatores poſt naufragiū vitiorum,& poſtquam nauis animæ ſuæ per vitia eſt deſtructa, aliquando mortem æternam euadunt quando ad vnam tabulā .i aliquem ſanctorum per deuotionem conuertūtur,& eorum orationibus liberantur,ſicut patet de multis. Ideo Iob 5. dicitur de talibus, Clama ergo,ſi fortè ſit q exaudiat, & ad aliquē ſanctorum cōuertere. Expone ſi vis de fidelibus præſentibus, qui debent tribulari per pœnitentiam, & compaginari p cha-
5 ritatem &c.¶ Tabulatum ſeu ſolarium ex coniunctis aſſeribus tabulis componitur,& ne propter onus ſuperpoſitum deficiat, trabes tabulis ſupponuntur,ſuper quas fixæ ne decidant ſuſtētantur. & licet ſolarium cunctis in eo exiſtentibus proficiat, eoſque ſuſtineat,ab illis tamen omnibus conculcatur, vna cū tabulis & trabibus quæ tabulis ſupponuntur. Solarium eſt eccleſia,quæ ex pluribus tabulis.i.ex pluribus perſonis fidelibus conſiſtit,quæ inuicem debēt eſſe iunctæ per charitatem, & ne propter pondus ſuperpoſitum.i. propter mundi tribulationes deficiant,neceſſe eſt q trabibus.i. diuinis promiſsionibus ſuiſque mandatis & comminationibus proprijſque meritis & virtutibus innitantur,& ſic contra aduerſa omnia tueantur. Binę baſes ſingulis tabulis ſupponentur. Exod.26. Et licet iſtę tabulæ.i.boni & ſancti in eccleſia proficiant omnibus quantum ad verba,opera & exempla,tamen(quod dolendum eſt)hodie ab omnibus conculcantur & vilipenduntur, & idiotę ab alijs reputantur. Pone figuram hic vel ſupra §.alio, de tabernaculo fœderis, quod conſtabat ex pluribus tabulis ex omni parte auratis,cœlatis,& a latere iunctis & incaſtratis,& hę ſuperius in altum erigebantur, vectibus ne caderent connectebantur, & binis baſibus ſingulæ ſuſtentabantur. Sic verè in tabernaculo eccleſiæ debēt eſſe multæ tabulæ.i. multi boni viri ſancti & perfecti:qui debent eſſe aurati per ſanctitatem in omni parte,ſ. & corde & corpore,inuicē debent eſſe iuncti per concordiæ vnitatem,vectibus.i.diuinis præceptis & cōſiderationibus debēt eſſe muniti & per ſpem & contemplationem & affectionē ſuperius ad cœleſtia erecti, & duabus baſibus.i.duobus præceptis charitatis debent eſſe fulciti. Expone totū ſi vis de religioſis.Exo.36. Fecit & duas tabulas tabernaculi de lignis ſethim.

De Trabe. Cap. 161.

TRABS eſt lignum tranſuerſum in ædificio a pariete in parietem, tectū ſuperpoſitum ſuſtinēs & parietes ne cadāt iungens & ligans. Debet autem trabs eſſe fortior alijs lignis, & maximè in medio,ne propter onus curuetur,& ideo qñque ſolet in medio ſtipite ſuſtentari. Et dicitur a traho trahis: quia a pariete in parietem trahitur in tranſuerſum,ſm Iſidor. Talis eſt rectè bonus prælatus:quia totum ædificium eccleſiæ habet ſuſtinere ſuis doctrinis,operibus & exemplis, & duos parietes .i.duplicem vitam,ſ.actiuam & contemplatiuam tangit, nunc per actiuam temporalia miniſtrādo,nūc p contēplatiuā de cęleſtibus meditādo. Sap.8. Attingit a fine vſq; ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. Et hic debet eſſe fortis per conſtantiæ firmitatem, & maximè in medio.i.in corde, ne incuruetur & ne deficiat ſub onere quod ſupportat,& ideo quadam colūna.i cruce Chriſti & eius memoria debet in corde ſuſtentari per deuotionem. Fulcite me floribus, ſtipate me malis. Cant.2. Vel per columnam intelligo bonos prælatos, adiutores.ſ.priores & officiales &c. Vel dic q trabs eſt vir perfectus,qui pondus tribulationū ſuſtinet,& ideo ne deficiat, debet habere in medio.i.in corde columnam vel ſtipitem.i.virtutem ſpei, quæ 2
eum ſubleuet & ſupportet. Vel etiam colūnam crucis &c. vel virtutem conſtantiæ et fortitudinis.

De Terebintho. Cap. 162.

TEREBINTHUS eſt(vt dicit Iſido.li.17.)arbor reſinā ſudans,oībus alijs præſtantior, eſt.n. 1
arbor medicinalis quo ad folia,fructus,& cortices,& ſemina,& quo ad gūmi,materia eius lenta eſt & multum durabilis,vetuſtate.n.nigreſcit & ſplendeſcit,fructus eius parui ſunt ſicut faba, odore iocundi,& tactu pingues & reſinoſi, vt dicit Plin.lib.13.c.6. Talis eſt vir perfectus:quia verè reſinam.i.dulcorem pietatis & miſericordię debet emittere & ſtillare, & medicinalis dēt eſſe.i. virtuoſus & bonus quo ad ſingulas ſui partes, & quo ad corticem ſuæ conuerſationis,& quo ad folia locutionis, quo ad fructum operationis, quo ad ſemen doctrinæ & eruditionis, & quo ad gummi elemoſynæ vel compaſsionis. Iſte debet eſſe lētus per prudentiæ maturitatē, durabilis per conſtantiæ & perſeuerantiæ firmitatē:quia nunq̄ debet deficere per pctm̄. Et non defeciſti etc. Apoc.2.pſal. Anni eius non deficiēt. Et iſte in antiquitate et ſenectute debet ſplendeſcere per vitæ & conuerſationis lucidā honeſtatē. Deus qui facit de tenebris lumen ſplendeſcere 2.ad Corint.4. Fructus aūt.i. opera iſtius debent eſſe odoriſera per famoſitatē, pinguia & reſinoſa p melliſluā pietatē, vt dicat a pauperibus, Can.2. Fructus eiꝰ dulcis gutturi meo. Vel per terebinthū intelligit beata virgo quo ad oīa, & per fructū eius intellige Chriſtū: q fuit paruus p humilitatē, odoriferus p famoſitatē,pinguis p charitatē,reſinoſus p pietatē:qa reſinā grāmiæ & ēt liquorem ſui ſanguinis nobis fudit,qua ſanantur volnera pctōrū. Tollite reſinā ad dolorē eius, ſi fortè ſanetur. Eſa.51. Ideo ipſa pōt dicere illud Eccl. 24. Ego quaſi terebinthus extendi ramos meos. Vel terebinthus eſt crux, medicinalis & virtuoſa contra vulnera peccatorum, quæ fructū Chriſtum portauit &c.ſicut ſupra de virgine. ¶ Terebinthos eſt ar 2
bor a qua emittitur quædā reſina quæ dr̄ terebinthina,medicinalis & virtuoſa,& eſt arbor habēs multa folia,ſed īter ea ſunt quidam folliculi in quibus quædam animalia ſicut culices generantur,quæ tandem corticem arboris terebrant & perforāt, & ſic reſina diſtillat in æſtate, et colligitur & ſeruatur vſui medicinæ.eſt.n.odorifera,& vulnera ſanat & purgat, & duritiam laxat diſſoluit & remollit,vt dicit Plin. ibidem. Talis eſt Chriſtus,folia quæ ab eo dependent,ſignificant terras,regiones,ſectas & ſtatus populorum,quæ omnia a Deo procedunt & gubernantur, cortex eius eſt caro humana, gummi eius eſt ſanguis precioſus. Habet ergo terebinthus Chriſtus multa fo-

lia,quia

lia:quia verè multæ nationes ſunt ei ſubiectę:quia populi & tribus & linguę ſeruient ei in æternum. Daniel.7.Sed verè inter alios habuit quoſdam ſolliculos ſpirituales,ſ. ſtatum & ſectam Iudæorum,quos a principio dilexit,& in fide ſua ſtabiliuit, & uis ſcripturam ſacrā commiſit. Sed pro certo in iſtis folliculis .i.in ſtatibus & ſectis Iudæorum generati ſunt culices.i. iniqui principes ſacerdorum,Phariſei & alij iniqui Iudæi, q pro certo in paſsiones vulnerauerunt, terebrauerunt & perforauerūt lancea,ſpinis & clauis corticem arboris quæ eos portauerat & generauerat.i.humanitatē Christi,patris & Dei ſui. Filios enutriui & exaltaui,ipſi autem ſpreuerunt me &c.Eſai.1.Et ſic inde manauit reſina.i.ſanguis Chriſti,qui eſt precioſus & medicinalis pro cordi:quia ſoluit & laxat per cōpaſsionem, purgat & ſanat vulnera peccatorum, & omnem duritiā obſtinationis deſtruit & remollit,& per odorem ſuæ famæ & ſanctitatis olfactum deuotionis recreat & cōfortat.In odorem vng.t.cur.&c. Cant.1 Vel ſi vis dimitte totū de folijs,& dic ſimpliciter q terebinthus generat aliqua animalia &c.

De Lignis thyinis. Cap. 163.

THYINA ligna ſunt quædam ſpinoſa ſicut alba ſpina,quæ nec in aqua putreſcūt, nec in igne cruniantur,rotunda,candida,valde fulgentia, & polita inſtar ſpeculi ſeu vnguis, & in eis imagines reſultant,ſicut in vngue,& multi credunt q ſint ligna ſethim,vt dicit gloſſ.ſuper 3.Reg.10.Tales debent eſſe viri iuſti,& perfecti,ſ.candidi per caſtitatē & conſcientiæ puritatem,politi & lucentes per apparentiæ venuſtatem:quia imagines.i.exempla ſanctorum & eorum virtutes debent in eis relucere,& ipſi debent eſſe ſpeculum aliorum,ſicut fuit Chriſtus & alij ſancti.vnde Sap.7 Cādor eſt lucis æternæ, & ſpeculū ſine macula, & imago bonitatis Dei. Iſti debēt eſſe rotundi per obedientiæ velocitatem,imputribiles & incremabiles per perſeuerantiæ longanimitatem. Nam ita debent eſſe fortes & ſolidi,conſtantes & firmi,q in igne aduerſitatis nunquam debent cremari per impatientiam & deſperationem &c. Odor ignis non nocebit te. Eſai.43.Et ita debent eſſe modeſti, abſtinentes & tēperati, q in aqua mundanæ proſperitatis nunquam debent putrefieri per luxuriam,ſuperbiam,auaritiā &c. Et ideo ſicut Salomon fecit in templo plura vtēſilia de talibus lignis,ſ.fulcra & gradus,ſic verè in templo eccleſiæ vel religionis debent fieri vtenſilia,id eſt prælati (qui ad vſum ſunt aliorum deputati)de talibus lignis & perſonis. Effulſit ſicut ſol in templo.Eccleſiaſt.50.

De Thyrſo. Cap. 164.

THYRSVS eſt frutex medius in olere,arbore ſeu herba,ſecūdū Pap.gallicæ trōs vel troys. & eſt pars cœlo vicinior,rore perſuſior,a terra remotior, in ſe tenerior, in medicina vtilior.Expone ſi vis de religioſis & bonis q ſunt in arbore eccleſiæ cœlo viciniores per ſpē & contemplationem, a terra & terrenis plus remoti per eorū contemptum & abdicationem, rore gratiæ vel doctrinæ plus perfuſi,& plus medicinales per ſanctitatem &c.

De Tignis. Cap. 165.

TIGNA gallicè cheurons, ſunt quædam ligna quæ in domorum tectis ponuntur,quæ bina inuicem coniunguntur,& verſus cœlum eriguntur,a lateribus vſq; ad parietes inclinātur,quibuſdam aſſulis quæ tegulæ dicunt cōtegūtur, clauis eius tegulæ affigūtur:exterius vilibus lateribus vel ſtramentis cooperiuntur, interius autem pulchris laquearijs decorātur. & dicūtur laquearia aſſeres qui interius ad decorem cameræ tignis infiguntur,ſ.gallicè les lambris, vt dicit Pap. Tigna ſunt viri iuſti & perfecti:qui debent in domo eccleſiæ vel religionis inuicem coniungi per charitatem,ſuperius erigi per contemplationem,inferius inclinari per humilitatem, clauis diuini timoris figi, & tegulis.i.diuinis mandatis eſſe ſupertecti:q.a.ſ. eis debemus eſſe ſubiecti.& licet exterius in conuerſatione ſimus tecti ſtramentis vilibus.i.vili habitu & humili,interius tamen in conſcientia debemus habere laquearia virtutum & gratiarum, quibus camerę noſtræ conſcientiæ debent eſſe paratę & ornatæ.Cant.1.Tigna noſtra cedrina, laquearia cypreſsina. Lateribus etiam.i. aſperitate pœnitentiæ debent operiri,& quandoque lapidibus, id eſt memoria mortis.Poſuerunt lapidem ſuper me.Threno.3.

De Tritico. Cap. 166.

TRITICVM dr̄ a tero teris,eo q teritur ad hoc vt edatur. & eſt duplex,albū.ſ.& rubeū. & eſt triticū in vna parte ſciſſum graue & pōderoſum: vt dicit Iſid.lib.17. Tales ſunt ſcti: quia verè in mundo iſto terunt diuerſis tribulationibus & tormētis: & ideo duo ſunt eius genera.ſ.rubei.i.martyres ſanguine rubricati,& albi.i.confeſſores albedine caſtitatis pollentes,oēs tn̄ ſunt interius albi per innocentiæ puritatē, graues & pōderoſi per humilitatem & vitæ maturitatē.Ideo Lu.3. Triticum cōgregabit in horreū ſuū. Quia tales reconduntur in horreo paradiſi. In vna aūt parte.ſ. exterius in corpe ſunt ſciſsi p tribulationē & paupertatē &c. 1
¶ Triticū variatur ſecundum qualitatem ſoli vbi ſeminatur, nā ſi terra fuerit pinguis & humida,tunc granū erit pinguius, 2
pōderoſius & nutribilius, & econtrario, ſi terra macra fuerit, tunc erit granum imperfectū.Sic verè homo variatur in bonitate morali,ſecūdū terram.i.ſecundū ſocietatē in qua moratur, & qua ſeminatur,& quā ſectatur.Nā ſi terra.i.ſocietas ſua fuerit pinguis & humida.i.iuſta & bona plena pinguedine gratiarū:tunc ſimiliter erit pinguis per charitatē,pōderoſus per humilitatem,& nutritiuus per pietatē.ſi aūt econtrario terrā macram habuerit.i.ſi malam & indeuotam ſocietatē ſecutus fuerit,tunc verè imperfectus efficietur,quia qui ſtultorum ſocius fuerit,ſimilis efficietur. Prouer.13.¶ Variatur triticum ſecun 3
dum tēpus & ætatem,nam nimis nouū præ viſcoſitate non bene nutrit,ſi fuerit nimis antiquū, tunc præ nimia ſiccitate non bene nutrit,illud aūt quod eſt mediocre, bene nutrit & proficit comedenti.Triticū eſt doctor vel prædicator,qui verbis & doctrinis nutrit alios & confortat:ſed vere quidam ſunt nimis antiqui,qui.ſ.nimis tardè incipiunt prædicare,q.a multi ſunt q non ſtudent in theologia niſi in ſenectute, nec ad religionem conuertunt,& ideo iſti non bene nutriunt vel prędicant:quia .ſ.nimis ſunt ſicci per indeuotionem. Alij ſunt nimis noui per iuuentutē,& iſti ſimiliter non bn̄ prædicant nec proficiūt prædicando,& hoc quia ſunt viſcoſi per carnalitatē:quia nemo iuuenes eligit ſibi duces,eo q non cōſtat eos eſſe ſapientes,teſte Ariſto. Et ideo oportet q hō ſit mediocris, nec nimis iuuenis nec nimis ſenex, ſicut Chriſtus, q in ætate media prædicauit, .ſ.30.annorum &c.¶ Triticum hoc habet proprium: quia ſu p 4
oīa grana melius nutrit hoīem, & hoc propter ſimilitudinem quam hēt cum humana cōplexione.& habet triticum virtutē colatiuā & mundificatiuā,& valet ad multa ī medicina, & de eo elicitur oleum precioſum, vt dicit Iſaac.Sic verè ſacra ſcriptura ſuper oīa grana .i. ſuper omnes ſcientias nutrit & reficit cor humanum,& eſt etiam efficax in ſpirituali medicina:quia conſcientiam lauat & purificat a peccato, & exinde eliquatur oleum ſacræ doctrinæ & prædicationis.¶ Triticum nouum viſcoſum eſt,& crudos humores generat,inflat ſtomachum,rugitum commouet & dolorem.Sic ſcientia mundi humores luxuriæ,inflaturam ſuperbiæ,vermesq; inuidiæ generat &c. 5

De Ptiſana,nam ita apud eruditos legitur. Cap. 167.

TISANA eſt hordeū decorticatū & in pila tuſum,& fit inde cibus vtilis illis qui carent dentibus. Inde etiā fit potus vtilis febricitātibus, qui dicit Tiſana. ſitim.n. reprimit atq; ſedat, vt dicit gln.ſuper 2.Reg.17. Sic verè qn̄ hordeū.i.ſacra ſcriptura a cortice.i.a ruditate hiſtoriæ denudatur p expoſitionē, tunc fit cibus illorū qui carēt dētibus.i.diſcretione.ſ.ſimpliciū,& potus doctrinæ febricitantium.i.auarorū & luxurioſorū,q ęſtu cōcupiſcentię feruēt:q.a .ſ.ſitim auaritiæ, ardoremq; cōcupiſcētiæ tēperat & refrenat.

De Tribulo. Cap. 168.

TRIBVLVS eſt frutex durus & breuis, aculeis acutiſsimis in cunctis ſuis partibus munitus, ramos habet & virgulas a ſummo vſq; deorſū aculeis circūſeptas.& ſunt duæ ſpecies, quædam magnæ, aliæ minutæ. Tales ſunt mundi raptores & principes,pungitiui & aculeati per rapinam,& inde virgulas 1

& ramos

& ramos.i. filios, famulos & officiales hñt multos, qui tamen oēs ſunt pleni aculeis.i. ꝑuocationibus & rapinis: quia ſicut patres veſtri, ita & vos. Act.7. Vide de râmo & expone ſicut ibi. ¶ Triboli alio modo dicuntur vepres, ſeu mori agreſtes, quæ quando naſcuntur de terra, tūc rectè tendunt ſuperius verſus cœlum: ſed quanto plus antiquātur, tanto amplius ad terram inclinantur. Sic ſunt multi qui in principio & iuuentute tendunt verſus cœlum.ſ.affectādo bona æterna: ſed vere finaliter inclinantur ad terrena ꝑ auaritiam, & quāto plus viuūt & antiquantur, tanto inclinatio auaritiæ magis creſcit, quia ſm Sene. Auaritia i ſenectute iuueneſcit. & ſicut vepres aculeata veſtes & lanā lacerat cōtingētiū, ſic &c. Vide de Rubo.§. rapina.

De Thymo. Cap. 169.

THYMVS eſt herba multum aromatica, cuius flos eſt medicinalis. & dicitur epithymum. Vide de eo ſupra. Sic vir ſanctus eſt aromaticus & redolens per bonam famam, & flos ſuæ conuerſationis & exemplorum eſt alijs medicina.

De Thymiamate. Cap. 170.

THYMIAMA eſt quædam compoſitio & confectio precioſa ex onycha, thure & ſtacte & galbano præparata, ſicut dicitur Exod 30 quæ ſolo Deo offerebat ſuper altare thymiamatis, & non licebat ſub pœna mortis eā nec ſimilem ad vſus hoīum conuerti. & inde fit hodie in eccleſia ꝙ de thure benedicto non adoletur niſi altare & ſacerdos, populus autem incenſatur appoſito thure non benedicto. Cōfectio iſta ſignificat orationem, quæ in altari cordis in igne dilectionis & thuribulo deuotionis Deo eſt offerenda, & hæc componitur de quattuor ſpeciebus.ſ. de myrrha ſeu ſtacte amare cōtritionis, de thure &c. expone & vide in locis ſuis. Vel dic ꝙ iſta confectio ſignificat ſcripturam ſacram, quæ tātum in vſus Dei eſt explicanda ad ſalutem animarum, non in vſus hominum.i. in ſecularibus negotijs & terrenis. Vel dic ꝙ iſta confectio eſt gloria Dei, quæ ſoli Deo & nulli creaturæ debet offerri. Gloriam meam alteri non dabo. Eſaiæ 42.

De Thure. Cap. 171.

1 THVS eſt arbor gūmi in Arabia. ſecundum Iſid. arbor eſt magna, leuiſſimi corticis, ſimilis lauro in folijs & in cortice, in altis & inacceſſis rupib⁹ ſine aliquo cultore naſcitur, & terram diligit argilloſam, vt dicit Plin. lib.12.c.14.& Iſid.lib.17. & in æſtate adurtum caniculæ gummi iſtud quod thus dr̄, ex ſe emittit. Talis eſt Chriſtus, quia pro certo magnus eſt & infinitus. Erat vir ille magnus inter omnes orientales. Iob 1. Cortes aūt eius i. exterior poſſeſſio fuit multum leuis & tenuis & pauca: quia pauperrimus fuit. Vulpes inq̄ foueas habent &c. Luc.9. Et ideo lauro fuit ſimilis; quia ſicut laurus non amittit virorem hyeme vel æſtate, ſic nec Chriſtus ſanctitatem & honeſtatem. & iſte in terra argilloſa & alta natus fuit.ſ. in beata virgine, quæ fuit alta per contemplationem, argilloſa.i. mollis ꝑ compaſſionem, tenax & ligans ꝑ charitatem & dilectionē, & tñ in iſta terra ſine cultore.i. ſine virili opere fuit nat⁹. Ideo Eze.36. Illa terra inculta facta eſt ſicut hortus voluptatis. Iſte etiam adueniente æſtate.i. feruore paſſionis, quando.ſ. canina ſtella.i. rabies inuidiæ in iudæorū cordibus fuit nata, tunc emiſit & ſtillauit nobis gūmi odoriferum.ſ. ſanguinem ſuum precioſum, qui ſummè redolet animæ deuotæ. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni. Gene.28. Vel dic ꝙ hic eſt vir perfectus, magnus per virtutum ſanctitatem, corticis leuis per voluntariam paupertatem, ſimilis lauro per virentem honeſtatē, gummoſus per pietatem, & in acceſſis rupibus.i. in ſtatu contemplationis & eminentiæ perſeuerans. in æſtate.n. id eſt in feruore tribulationis & paupertatis aliorum emittit gūmi.i. eleemoſynas pias, quæ redolent corā Deo. Sicut thus redolens in diebus æſtatis. Eccle.50.
2 ¶ Libanus ſecundū medicos, eſt arbor a qua thus fluit & gummi quod ſecundū medicos olibanum appellatur: ſed arbor iſta bis in anno facit gummi. primo in principio æſtatis: quia tūc facit voluntariè thus album & bonum. item in autumno ſcinditur cortex eius, & ſic iterū emittit thus ruſum, quod tñ non eſt tantæ efficaciæ ſicut primum, ſicut dicit Iſid. & Plin. ibid.c.15. Libanus eſt hō thus eius & fructus ſignificat opera eiuſdem. Sed verè iſte facit opera duplici modo: quia aliquādo in ęſtate iuuētutis emittit voluntariè thus.i. aliquod bonū opus, & hoc pro certo eſt optimum & Deo placentiſſimū: quia opus: quod fit in iuuentute, & maximè quando eſt ex propria voluntate, ſumme Deo placet, & eſt odoriferum & famoſum. Item aliqñ facit fructū in autūno.i. in fine anni vitæ ſuæ in ſenectute: quia tunc Deus nolens eū dānari aliqñ eū incidit & vulnerat tribulationibus & tormentis, & tunc emittit thus.i. bona opera.ſ. quaſi coactè & violenter, percuſſus a dño plaga. & licet iſtud ſit bonū, non tñ eſt ita bonū ſicut primū: quia plus placēt Deo opa voluntaria q̄ coacta, & plus illa quæ fiūt in iuuentute q̄ in ſenectute: quia tunc nec eſt ita candidū, nec ita purum. Seruiam ergo Deo dum adhuc iunior ſum. Eccl.51. Vel dic ꝙ libanus iſte eſt btā virgo, quæ fuit magna, ramoſa &c. Dic vt ſicut.§.1. Et iſta pro certo ſine inciſura & corruptione pudicitiæ in æſtate i. in tpe gratiæ emiſit voluntariè gummi ſuū.ſ. Dei filium ſine ferramento virilis opis. & iſtud fuit aromaticū per famoſitatem, album per innocētiæ puritatē &c. Ideo de ſeipſa dicit Eccl.24. Ego ſicut libanus nō inciſus
¶ Thus illud eſt optimū, quod maſticatū non liqueſit, 3
nec dentibus adhæret, & qđ in igne poſitū ſtatim ardet & inflāmatur & fumat, & hmōi ſunt duo genera.ſ. albū & rufum. melius eſt aūt illud quod eſt candidū & tranſlucidum. Sic verè illi ſunt optimi in eccleſia, qui qñ dentibus detractorū maſticant̄, eis non adhærent, hoc eſt dictu ꝙ in hoc nō ponūt cor ſuū, nec detractionibus eorū curant, imo tunc puluerizant̄ ꝑ humilitatē.ſ. cōſiderando puluereitatē humanæ fragilitatis & mortis. pſal. Cōuerſus ſum in ęrumna mea, dū cōfigit mihi ſpina. Iſti etiā qñ in igne fortis tribulationis vel tētationis ponuntur, non liqueſiunt ꝑ mala deſideria: ſed ſtatim inflāmantur ꝑ charitatē, & fumum odoriferū deuotæ orationis & gratiarum actionis tūc emittunt: quia in tentatione & tribulatione tēpus eſt orationis & gratiarū actionis. Aſcendit fumus aromatū in conſpectu dñi de manu angeli. Apocal.8. Duo tñ ſunt iſtorum genera.ſ. albi.i. puri & innocentes, & rufi.i. macri, & pœnitentes, licet vtrunq; ſit bonū, illi tñ qui ſunt candidi ꝑ innocentiæ vel caſtimoniæ puritatē, tranſlucidi, ꝑ ſanctimoniæ vel apparētiæ venuſtatē, odoriferi per famoſitatem, ſunt alijs meliores. Omni ergo tēpore ſint veſtimēta tua cādida. Eccle.9.
¶ Tanta 4
eſt ſimilitudo inter reſinā albā & thus, ꝙ vix pōt vnum ab alio diſtingui, imo ſæpe vnū pro alio cōparat̄, ignis tñ probat, quia qñ in igne ponitur, ſi ſit thus, ſtatim flagrat, fragrat & fumat, ſi aūt ſit reſina, liqueſit ſup ignem, nec tñ odorem emittit, vt dicit Iſido. Thus eſt vir iuſtus, reſina alba eſt hypocrita. ſed vere hodie eſt tanta ſimilitudo inter iſtos ꝙ vnus pro alio reputat̄, & ꝙ propriè neſcitur quis ſit hypocrita ſeu iuſtus, imo vnus pro alio recipitur & mercat̄, veruntñ ignis.i. ardor tribulationis diuidit inter iſtos, nā ſi thus fuerit qui in igne tētationis & tribulationis ponit̄, tunc vere ſtatim inflāmabitur per charitatem, fumabit per orationē, fragrabit per bonā famā. Si autem fuerit reſina.i. hypocrita & fictus, tūc ſi adiungat̄ ignis iſte, ſtatim liqueſiet per mala deſideria, & defluet in pctm̄, & ſic ignis probat & oſtēdit quis ſit bonus. pſal. Probaſti &c. igne me examinaſti &c. & 1. ad Corint.3. Vniuſcuiuſq; opus quale fuerit, ignis probabit.
¶ Creditur ſm Plin. lib.12.c.15. ꝙ thus nouel- 5
læ arboris eſt cādidū: ſed veteris efficacius & odoratius. Thus redolens ſignificat bonā famam, vel deuotā orationē, quę pro certo in arbore nouella.i. in iuueni perſona eſt cādidior.i. pulchrior & gratioſior: ſed in vetere & antiquo efficacior: quia licet ſit magis gratioſum ꝙ iuuenis ſit famoſus & odoroſus, oratio tñ & fama ſenū eſt perfectior & feruentior. Vel dic ꝙ thus ſignificat bonū opus, &c. ſicut ſupra. In antiquis.n. eſt ſapientia. Iob 12.
¶ Secundū Plin. credunt quidā melius thus in inſu- 6
lis naſci, alij aūt negant ibi thus naſci. Inſula eſt religio, quæ mari.i. amaritudine pœnitētiæ circūcingitur. ibi ergo melius thus.i. meliora opera generātur, q̄ in mundo. quidā tñ negant .ſ. ſeculares, qui religioſis detrahunt & obloquuntur. Vel thus eſt oratio. Vel dic ꝙ thus.i. opus vel oratio, quę emittitur ab arbore antiqua.i. a viro maturo & perfecto, eſt melior & efficacior, & maximè ſi arbor iſta ſit inſula.i. amaritudine pœnitentiæ circumſepta. Cum eſſet anna amaro animo, orauit ad dñm, flens largiter 1. Reg.1.
¶ Secundum Plin. vbi ſupra c.14. dicūt 7
Arabes ꝙ thus arbor qñ debet incidi vt fructum & gūmi emittat, hoc non debet fieri niſi a ſacris ſacerdotibus & religioſis, tunc tēporis cum mulieribus non pollutis, & ſic credunt virtutem ipſius meliorem. vel iſta Arabes faciūt, vt religione precium augeant. Arbor eſt hō, qui vere quādo debet incidi per correctio-

correctionem vt fructificet per bonã operationem, iſta inciſio
.i. iſta correctio debet fieri a religioſis.i.a viris ſanctis & perfe-
ctis & diſcretis, qui ita caſti ſint φ contractu mulierum nõ ſint
polluti per luxuria nec fœdati, & ſic meli⁹ proficiet correctio
vel inciſio ſupradicta, quia vere quãdo prælatus vel prædica-
tor qui corrigit, arguit & incidit, eſt caſtus & bonus, tunc alij
melius corriguntur & cõuertunt & emendant. pſal. Corripiet
me iuſtus in miſericordia, & increpabit me. Vel ſi vis dic con-
tra multos religioſos, q in actibus ſuis multas religiones & fi-
ctiones ſimulant, vt ipſos actus ſuos per inanẽ gloriam & hy-
pocriſim alijs magis vendant, hoc eſt dictu, vt alij ipſa ſua opa
plus valere reputent atq; credant, iuxta illud Matth. 23. Dila-
tant philateria &c. Quia.ſ. phariſæi multam religionẽ, finge-
8 bant, vt ipſos & eorũ opera hoĩes plus laudarent. ¶ Collectum
thus ſm Plin. in ciuitatem quæ Sabota dicitur, defertur p vnã
portam, nec per aliã viam licet diſcedi, ibiq; a ſacerdotibus de
cimatur, & pars Deo ſuo ibi offertur, quem inuocãt, nec licet
illud vẽdere mercatoribus donec ſacerdos inde habuerit par-
tem ſuã. Decimatur aũt (vt dicit) non pondere, ſed menſura.
Sic verè quando tu collegiſti thus tuũ.i. bona tẽporalia, tu de-
bes venire ad ciuitatem tuã.i. ad eccleſiam, & ibi partẽ debes
offerre Deo tuo.ſ. faciendo oblationes, dando paramenta alta
ris, candelas & cereos &c. ſimilia: ſacerdotibus etiam & reli-
gioſis, quibus de iure diuino teneris debes ſimiliter decimam
horũ dare. ideo dicitur Num. 18. Decimã partẽ dabis dño &c.
9 vide ibi. ¶ Thus dr̃ a tũdẽdo, eo φ tũdit ſæpius & molliẽ, minu
tim aũt tritũ in igne mittitur, & tũc fumus aromaticus emit-
titur: & eſt fumus iſte inferius ſtrictus, ſuperius latus, multum
mobilis, & anfractuosè ſuperius tendens, aerem obnubilans,
odoris ſui fragrantia fœtorem cadauerũ auferens, ad cerebrũ
directè penetrans, ſpiritum animalem recreans & confortans,
fluxum humorum & lacbrymas ſtringens, & ad alia multa va
lens. Talis eſt vir perfectus: quia vere quando per tribulatio-
nes tunditur, & in pulnerem.i. in humilitatem redigitur, & ſu
per ignẽ charitatis & feruoris incenditur, tunc verè ea ſe emit
tit fumum odoris, id eſt deuotas orationes, quæ ſuperius ad cœ
lum eleuantur, & ſic aer, id eſt conſcientia obumbratur per
Dei gratiam, & fœtor cadauerum, id eſt motus & tentationes
carnis virtute eius repelluntur, ſpiritus animales, id eſt inte-
riores gratiæ & virtutes & affectiones recreantur & confor-
tantur, & fluxus humorum id eſt luxuria, fluxus lacbrymarũ,
id eſt triſtitia per eam reſtringuntur, cerebrum, id eſt cõſcien
tia & intellectus per eã cõfortatur, & ad alia multa valet: quia
multum valet deprecatio iuſti aſsidua. Iaco. 5. Et iſta eſt mobi
lis & penetrabilis: quia vſq; ad cameram paradiſi penetrat co
ram Deo, vt ibi coram angelis audiatur, quia oratio humilian
tis ſe, nubes penetrat. Eccle. 35. Figura Apoc. 8. Data ſunt (in-
quit) angelo incenſa multa, & aſcendit fumus aromatũ in con
ſpectu Dei de manu angeli. Incenſa & aromata ſunt viri ſan-
cti, fumus eorum ſunt deuotæ orationes, quæ pro certo de ma
nu angeli, id eſt per miniſterium angelorum coram Deo ſupe
rius eleuantur: quia orationes ſanctorum Deo ab angelis præ
ſentantur, ſicut patet Danie. 9. & Thob. 12. Tu cum orares, &
Sara vxor tua, ego obtuli orationes veſtras in conſpectu Dei.
Vel dic φ fumus eſt bona affectio & deſiderium æternorum,
quod a ſanctis in tribulatione emittitur, & ſuperius in cœleſti
bus dilatatur. ad Coloſſ. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ
ſuper terram. Et ſic inde cor & voluntas per ſpem conforta-
tur, & fluxus lachrymarum, id eſt triſtitia & deſperatio in-
de fugat, fluxus etiã luxuriæ temperat. Pone ſi vis.ſ. figurã de
fumo iecoris piſcis. Thob. 6. q fugauit demonẽ qui dicebatur
Aſmodæus, q occidebat luxurioſos: q̃a vere fum⁹ deuotæ orõ-
nis quæ a iecore.i. ab affectione piſcis.i. viri deuoti emittitur,
Aſmodæum, id eſt ſpiritum fornicationis ſuperat & extinguit.

De Vimine. *Cap. 172.*

VIMEN, gallicè oſiere, talis eſt naturæ, φ licet
ſiccum & mortuum videatur, in aqua tamen
poſitum reuiuiſcit & emollitur, ita φ ad ligan
dum circulos & dolia coaptatur. Sic verè ſi ho
mo ſit ita ſiccus per indeuotionem, φ non poſ
ſit plicari per obediẽtiam & ſubiectionem, de
bet poni in aqua deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, & ſic fiet pli
cabilis, humilis, obediens atque ſanctus. Vide ſupra de ſalice,
vbi agitur de viminibus. Vel dic de opere mortificato per pec
catum, quod ad aduentum gratiæ reuiuiſcit.

De Virga. *Cap. 173.*

VIRGA dicit a virore vel a virtute, eo φ in ea mul 1
ta ſit virtus, & φ habeat eſſe viridis. & eſt ea ſub-
ſtantiæ ſuę teneritudine flexibilis & inclinabilis in
quamuis partem. ex quo autẽ naſcitur, ſemper cre
ſcit, & ſemper tendit ſuperius verſus cœlum, quouſque ve-
niat ad ſuum debitum complementum. & quanto plus erigi-
tur vel extenditur, tanto in fine & ſummitate gracilior reperi-
tur. Talis debet eſſe anima: quia vere in ea debet latere multa
virtus gratiarum & meritorum, & viror gratiæ interius, & vi
ror honeſtatis exterius. Iſta debet eſſe tenera per benignita-
tem, flexibilis per obedientiæ facilitatem: quia ad quãcunque
partem prælatus, prædicator vel Deus voluerit, ſtatim debet
inclinari. Inclinabitur ea hoc in hoc. Item iſta ſemper debet
creſcere per profectum bonorum operum: quia ex quo de ar-
bore Deo egreſſa eſt per creationem ſemper debet augmenta
ri per gratias & virtutes, & ire de virtute in virtutem, quouſq;
implementum ſuum ſcilicet æternam gloriam valeat obtine-
re. Semper etiam debet ſurſum verſus cœlum erigi per cõtem
plationem & deſiderium æternorũ. & licet in ſuo ortu ſit groſ
ſa per ſuperbiã, in fine tamen ſuo.i. in ſenectute debet eſſe gra
cilis per humilitatem. ¶ Virga quanto in arbore eſt altior, tan
to gracilior, & quanto gracilior, tanto flexibilior. Virga enim 2
ratione teneritudinis de facili plicatur ad quamuis partem, &
licet virga exterius videatur rudis, ſicca, & nodoſa, intus ta-
men humore plena eſt & medulla. Sic verè quanto homo per
fectus eſt in arbore eccleſiæ in celſiori loco, gradu vel dignita
te, tanto vere debet eſſe magis tenuis per humilitatem, magiſ-
que flexibilis per pietatem: quia quanto maior es, humilia te
in omnibus. Eccleſia. 3. Debet eſſe tener per benignitatem, &
ſic faciliter ad omnem partẽ quam petens iuſtè rogauerit, fle-
cti poterit per exauditionem & pietatem. Nam licet exteri⁹ ſit
rudis & ſiccus.i. durus & auſterus in cõuerſatione, interius ta
men in conſcientia ſemper debet eſſe plenus medulla & dul-
cedine pietatis & benignitatis. Miſericordia & veritas præce-
dent faciem tuam. ¶ Virga ſine ſui violatione florem concipit,
non ex commixtione ſeminis: ſed virtute cœleſtis influentiæ 3
vel caloris. Sic beata virgo Chriſtum peperit ſine violatione
virginitatis, virtute ſpiritusſancti, non humana. Vide de flore
.§. Maria virgo, & adiunge ſi vis. §. præcedentem, & etiam de
anima. ¶ Virga autem dicitur quaſi vi regens. Plures au- 4
tem vtuntur virga, ſcilicet magi ad ſerpentes placandos
ſeu incantandos, virga etiam vtuntur philoſophi ad oſtenden
dum, reges ad imperandum, magiſtri ad pueros verberãdum,
paſtores ad gregem regendum, viatores ad ſe ſuſtentandum,
pauperes ad ſe de canibus defendendum. virgam autem odiũt
canes & pueri, eo φ inde ſæpius verberantur. Virga eſt corre-
ctio vel poteſtas iudiciaria Dei vel prælati, qua pro certo di-
uerſi diuerſimodè debent vti, & primo magi.i. prædicatores
vt ſerpentes.i. mundi malitioſos valeant ad charitatẽ & ad gra
tiam conuertere: quia ſcilicet iſti debent eis oſtendere virgam
diuinæ iuſtitiæ & correctionis & punitionis vt ſic territi a no
xijs compeſcantur. Iſta etiam vtitur rex Chriſtus ad malos pu
niendum, regendum & gubernandum: quia reges eos in virga
ferrea. Iſta etiam vtuntur magiſtri.i. prælati ad pueros.i. fatuos
ſubditos verberandum & puniendum & corrigendum: quia
qui parcit virgæ, odit filium. Tales tamen pueri.i. fatui & indo
cti virgam iſtam diſciplinæ odiunt & deuitant: quia ſicut dici-
tur Prouerb. 15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Ca-
nes.i. mundi tyranni & inſatiabiles vſurarij iſtam non amant.
Illi etiam qui ſunt paſtores, & rectores gregis dominici, cum
virga iudiciariæ poteſtatis debent alios debitè gubernare. &
ideo dicitur quaſi vi regẽs: quia vere virga correctionis debet
vi vel violenter regere illos qui præ inſolentia nolũt per man
ſuetudinem ſe domare. Onus & virga curuant collum durum.
Eccle. 33. Pauperes etiam.i. peccatores virtutibus depaupera-
ti debent vti virga correctionis vel pœnitentiæ.ſ. ſeipſos affli-
gendo & caſtigando, vt panẽ ſuum.ſ. æternam gloriam valeant
a canibus demonib⁹ defenſare. Virga directionis virga regni
tui. Vel dic φ virga eſt crux Chriſti, vel etiã ſpes æternæ glo-
riæ, quæ pro certo ſuſtentat viatores.i. mũdi peccatores, ne ca
dant per deſperationem, & cũ ea defendunt ſe pauperes Chri
ſti a canibus.i. demonibus & peccatis: quia per crucis memo-
riam ab eis defenſamur. canis.n. diabolus timet hãc virgam.ſ.
crucẽ Chriſti: quia ea fuit dudum durè verberatus & victus,
Eſa. 30.

5 Eſa 30. Pauebit Aſſur virga percuſſus. ¶ Virga cōſtat ex corti
ce, ligno & medulla, & cū virga verberātur canes, pueri & aſi
ni, canes vt puniantur, aſini vt operari compellantur, pueri vt
erudiantur, veſtes etiam vt a pulueribus emundentur, & ideo
pueri & canes virgam odiunt atq; timent. Virga eſt prælatus,
in quo pro certo debet eſſe cortex bonę cōuerſationis exteri⁹,
lignum iuſtitiæ & ęquitatis interius, & etiam medulla pietatis
& benignitatis. ſ. interius in corde: quia licet appareat eſſe du-
rus & auſterus per iuſtitiam & rigorē, ſemper tamen interius
in corde debet eſſe medulloſus per melliſluam pietatem. vnde
Greg. 20. lib. Moral. c. 7. Diſciplina vel miſericordia multum
deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Sit ergo in correctori-
bus iuſtè parcēs miſericordia, & pie ſæuiens diſciplina. Et per
iſtam virgam. ſ. per prælatum, verberantur & corriguntur aſi
ni. i. rudes & pigri, & hoc vt bene operentur. Eccleſ. 33. Onus
& virga & cibus aſino. Item pueri. i. fatui iuuenes inſolentes,
vt erudiantur: quia tales debent teneri ſub virga. i. ſub aſpera
correctione prælati. pſal. Virga tua correxit me in finem, & di
ſciplina tua ipſa me docebit. Item canes. i. peccatores & mali-
gni, & hoc vt puniantur, vel de domo religionis vel eccleſiæ
eijciantur, ne. ſ. boni per eos infeſtentur. Item veſtes. i. homi-
nes ſancti & boni: quia per prælatos ſæpe accidit q boni viri
tribulantur etiam iniuſtè, & hoc vt puluis & tineæ. i. peccata
vel affectus terrenorum cadant & decidant ab eiſdem. Et ideo
de talibus virgis & prælatis poteſt dici illud pſal. Virgam vir-
tutis tuæ emittet dominus ex ſion. Dicitur enim virga quaſi vi
regens: quia iſti vi & violenter debent corrigere & guberna-
re ſubditos obſtinatos &c. Adiunge ſi vis. § ſecundum & pri-
mum. Et ſicut virga eſt media inter ſtipitem & ramos, ſic verè
prælatus eſt medius inter Deum, qui eſt ſtipes, & populum,
qui ſunt rami. Deutero. 5. Ego autem ſequeſter & medius fui
inter vos & Deum. Et ſicut virga humorem haurit a ſtipite,
quo ramos nutrit, ſic prælatus humorem doctrinæ debet hau-
rire a Chriſto per deuotionem, & inde ſubditos nutrire p præ
dicationem. Infantes tn̄. i. ſtulti & inſolentes, canes. i. detracto
res & malignantes, virgam. i. prælatum odiunt & declinant, &
hoc quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Prouerb. 15.
¶ Virga quanto plus creſcit, tanto plus a terra extollitur &
6 elongatur, & quanto ſuperius tollitur, tanto gracilior inueni-
tur, & maximè in acumine ipſius ſeu fine. Sic verè homo quan
to plus creſcit per dignitates tēporales & ſpirituales, tāto plus
debet eleuari ſuperius per contemplationem, & a terrenis ſe-
parari per eorum abdicationem, contemptum & abominatio-
nem, tanto etiam debet eſſe gracilior per humilitatem, & ma-
ximè in fine. i. in tempore ſenectutis, vbi eſt finis vitæ. Eccle. 3.
7 Quanto maior es, humilia te in omnibus. ¶ Virga de ſe habet
eſſe recta: ſed quandoq; ad terram quādo nouella eſt, incurua
tur, & tunc quando in curuitate huiuſmodi induratur, via po
teſt amplius rectificari, imo ſæpe facilius frangitur q̄ rectifice
tur. virga tamen torta & dura & antiqua quandoq; rectificat:
quia primo in igne ponitur, vbi mollificat, & a calore ſua du-
ra ruditas reſoluitur, & ſic in cōtrarium plicatur, & ita ad for
mam rectitudinis reſtauratur. Virga hæc eſt anima, quæ pro
certo de ſui natura habet eſſe recta per æquitatē & veritatem
ſynteresis & intellectus. Eccl. 7. Hoc inueni q fecerit Deus ho
minem rectum. Sed vere quando accidit q in iuuentute & no
uitate incuruatur ad aliquod delectabile per aliquod peccatū
. ſ. per auaritiam ad diuitias, per luxuriam ad delicias, & ſic de
alijs, & ſic quādoq; in tali curuitate & peccato induratur per
malas conſuetudines, intantum q via poteſt amplius reparari,
nec ad ſtatum ſalutis & gratiæ reuenire: veruntamen quando
in igne contritionis interioris vel tribulationis exterioris po-
nitur, tūc mollitur per benignitatem & compaſsionem, & ſic
ad rectitudinem rationis per miniſterium prælati corrigentis,
vel prædicatoris arguentis, vel Dei inſpirantis poterit reueni
re. Qui autem rectus eſt, dirigit viam ſuam. Prouc. 21. Vel dic
q virga eſt prælatus, qui habet eſſe rectus per iuſtitiæ æquita
tem, tn̄ aliquando incuruatur per acceptionem perſonarū, ita
q via aut nunq̄ pōt ad rectitudinē iuſtitiæ peruenire: quia ſi
quis eum arguendo voluerit rectificare, ſtatim frangetur per
impatiētiā, & ideo neceſſarius eſt ignis ſpiritus ſancti, qui inte-
rius inſpiret: q̄a alias nō poterit ad rectitudinē reuenire. Quō
confracta eſt virga fortis, baculus glorioſus? Hier. 49. Et nota
q virga non lædit hoiem niſi nudū, nec iſti acceptores mune-
rum & perſonarū lædunt veſtitos. i. diuites: ſed nudos. i. paupe
res: quia donum hominis dilatat viam eius. Prouerb. 18.

De virgulto. *Cap. 174.*

VIRGVLTVM dicitur a virga: quia virga ori
tur a ramo, virgultum autem a radice magnæ 1
arboris generatur & eſt ei⁹ natura, q ſciſſum
iterum renaſcitur, & a radice ſuperius eleua-
tur, ſm Iſid. Sic homo licet per mortem inci-
ſus fuerit a radice. i. a vita præſenti, iterum tn̄
in die iudicij p reſurrectionē renaſcetur, ſicut fecit Chriſtus,
quia ſi Chrs reſurrexit, ita & nos reſurgemus 1. ad Corin. 15.
¶ Virgultum ſine violatione de radice naſcitur, ſciſſum rena- 2
ſcitur, & tandem altè de terra ſuperius eleuatur. Sic Chriſtus
de radice. i. de beata virgine ſine eius violatione & corruptio
ne natus eſt, tandem ſciſſus & abſciſſus renatus eſt per reſurre
ctionem, & poſt a terra ſe leuauit per aſcenſionem. ¶ Viretum
idem eſt quod hortus vel viridariū, de quo quære in loco ſuo. 3

De Vite. *Cap. 175.*

VITIS dicitur a vinciendo, ſm Iſid. eo q vinci 1
tur & ligatur, & eo q cum proximis arboribus
ſe vincit atq; ligat. Dicitur etiam a vi tenendo;
quia quaſi vi tenent & apprehendunt ſeſe mui
cem & arbores circunſtantes, naturæ enim li-
gantis ſunt & tenentis, & ideo cum quibuſdam
ligaminibus, quę capreoli dicuntur, omnibus circunſtantibus
ſe innectunt. Sic verè boni & iuſti debent eſſe naturæ ligantis
per charitatem: quia vere cum vinculis charitatis debent inui
cem & etiam circunſtantibus ſocijs & vicinis connecti & liga
ri per concordiæ vnitatem. Si fieri poteſt, cum cunctis homi-
nibus pacem habentes. ad Rom. 12. Dicuntur etiā a vi tenen-
do: quia quaſi violenter debent alios tenere in amore & pace.
Tenui eum, nec dimittā. Cant. 3. Quia. ſ. ſemper debēt in amo
re & cōcordia permanere: quia ſm Sene. Sic diligamus, quaſi
deſinere non liceat. ¶ Vitis multis culturis indiget. Prima eſt 2
ablaqueatio, & circa radicem terræ foſsio, & radicis apertio,
vt ſic calor ſubintret & penetret melius ad radicem. Secunda
eſt putatio, & ſuperfluorū reſecatio. Tertia eſt propaginatio,
& ſui multiplicatio. Quarta eſt paſtinatio. i. ad palos alligatio,
ne. ſ. palmite in terra remanente, fructus eius putreſcat. Quin
ta eſt fimatio: quia. ſ. fimus & ſtercora ad radicem debent cir-
cummitti. Sexta eſt foſsio, & terræ circunſtantis circummo-
tio cum ferro & ligone. Septima eſt pampinatio: quia. ſ. pampi
ni & folia ſuperflua debent reſecari quando nimis abundant;
vt fructus melius matureſcat calore ſubintrante. Octaua eſt
vindemiatio, & fructus collectio: vt dicit Iſid. Vitis eſt homo,
qui pro certo ad hoc vt poſsit fructum bonorum operum face
re, pluribus indiget. Neceſſe eſt enim primo q radix diſcoo-
periatur: quia vere cor quod eſt radix animæ, debet reuelare
& detegere per confeſsionem, vt ſic calor cœleſtis gratiæ va-
leat ſubintrare. Diſcooperi humerū, reuela crura, denuda tur-
pitudinem tuam. Eſa. 47. Item debet putari: quia vere omnes
ramos. i. omnes affectiones & conſuetudines ſuperfluas & in-
debitas debet penitus extirpare. Tempus putationis aduenit.
Cant. 2. Tertio debet propaginari, quia. ſ. rami eius. i. affectio-
nes & cogitationes debēt ſub terra deprimi per humilitatem,
vt ſic multiplicentur per bonorum operum fœcunditatem.
Quarto debet paſtinari: quia vere ad palum crucis debet liga
ri per ſpem & deuotionem, & paſsionis compaſsionem, vt ſic
ſuſtentetur ne deficiat & cadat per deſperationem. Vel per pa
lum intelligo gloriam æternam, cum qua debet homo ligari
cum vinculo ſpei per contemplationem vel etiam Chriſti mi
ſericordiam, cui debet homo vinciri per ſpem & charitatem.
Vineam paſtinauit homo. Mar. 12. Quinto debet fimari: quia
vere circa radicem cordis ſui debet ponere per meditationem
fimum ſuæ vilis conditionis, fragilitatis & mortis: quæ homo
debet iugiter recordari, vt ſic per gratiam valeat humectari.
Fodiam circa eam, & mittam ſtercora. Lucæ 13. Sexto debet
fodi per pœnitentiæ auſteritatem: quia vere terram. i. corpus
& carnem debet fodere cum ſarculo diſciplinæ. ſ. ieiunando,
orando, &c. ſimilia. Fili hominis, fode parietem. Ezechiel. 8.
Circunfodit in vmbra eius. Eſa. 34. Septimo debet ſe pampina
re: quia vere pāpinos & folia, id eſt exteriores diuitias ſuper-
fluas debet deponere, & eas pauperibus per eleemoſynas ero-
gare. Erit quaſi quercus defluētibus folijs. Eſa. 1. Et ſic octauo
poterit vindemiari, & in eo boni fructus bonorum operum &
exemplorum poterunt a quolibet inueniri. Leuiti. 26. Sex an-
nis puta-

nis putabis vineam tuam, & ſeptimo edes de fructibus eius.
3 ¶ Vitis ſuper terram vndiq; ſe extendit, & arbores circunſtan
tes ita connectit & apprehēdit, ꝙ vix poteſt ab eis ſeparari, &
ideo dicitur vitis, quaſi vi tenens. Sic ſunt multi, qui ſupra ter-
ram. i. in deſiderio & amore terrenorum vndiq; ſe extendunt,
& arbores vicinas. i. poſſeſsiones & diuitias alienas ꝑ vſuram
& rapinam ſibi accipiunt & cōiungunt, & ideo dicuntur a vi
tenendo, quia vi vel violenter rapiunt & detinent alienū. Om
4 nes quæ ceperunt, tenent, nolunt dimittere. Hier. 48. ¶ Vinea
indiget putatione, nam ſi debito tempore rami ſuperflui præ-
ſcindantur, tunc vires recipit, & cōcipit materiam ex qua fru
ctus & flores parturit in futurum, ſi autem ceſſet debita puta-
tio & præciſio, tunc vere multos ramos ſuperfluos generat, &
velociter ſterileſcit, vt dicit Plin. Sic verè quando homo a ra-
mis ſuperfluis. i. a peccatis & malis cōſuetudinibus & affectio
nibus & etiam diuitijs temporalibus putatur & purgatur per
tribulationem temporalē vel ꝑ correctionem, tunc recipit vir
tutem & vires ſpirituales: quia cum infirmor, tunc fortis ſum.
2. ad Corin. 12. Tunc etiam concipit materiam boni fructus. i.
bona deſideria & affectiones & bona propoſita, ex quibus tan
dem ſequitur flos bonæ conuerſationis, & fructus bonæ opera
tionis &c. A timore tuo cōcepimus. Eſa. 26. Si autem correctiō
Dei vel prælati ceſſauerit, tūc quia producit multos ramos ſu
perfluos. i. multa vitia & peccata, multas etiā diuitias, &c. ſimi
lia: ideo a fructu bonorum operum ſterileſcit & flore honeſtę
5 conuerſationis priuatur. ¶ Nihil eſt ita auidum ad naſcēdum
& fructificandum, ſicut vitis. vnde natura eius eſt vt magis ve
lit parere ꝗ̄ viuere: & ideo quod a ramis ſuꝑfluis demitur, fru
ctui accedit. Sic verè boni viri auidè volunt creſcere per aug
mentum virtutum & meritorum, & fructum bonorū operum
celeriter procreare, & ideo ſuperflua. i. peccata & diuitiæ ſunt
ab eis reſecanda, vt ſic fructus bonorum operum vberior re-
portetur. Vel dic contra illos qui ſunt auidi & ambitioſi, volūt
enim creſcere per dignitates, vt honorentur & reputentur, &
maximè quia tales diligunt parere per prędicationem, & alios
in gratiam emittere. Vnde ad hoc ꝙ iſtud poſſit bene fieri, ne
ceſſe eſt vt reſecentur a ramis ſuperfluis per correctionem &
depreſsionem. i. a ſuperfluis affectionibus & ambitionibus, &
ꝙ ad libitum creſcere, promoueri, & parere non ſinantur, ne
a bonis operibus ſterileſcant. Multi enim ſunt ita auidi de præ
dicationis officio obtinendo, ꝙ plus diligunt parere ꝗ̄ viuere,
parere dico per doctrinam, ꝗ̄ viuere per gratiam, & plus vo-
lunt docere ꝗ̄ facere, cum tamē dicatur Act. 1. Coepit Ieſus fa
6 cere & docere. ¶ Vitis tempore putationis quanto citius puta-
tur, tāto plus emittit de materia. ſ. ligno, ramis & folijs, & quā-
to tardius, tanto plus de fructu, dum tamen putationis termi-
num non tranſcendat. Sic verè ſunt multi qui quādo putātur,
corriguntur & conuertuntur nimis cito. ſ. in tempore iuuentu
tis, tunc licet multum faciant & acquirant de folijs. i. de ſcien-
tijs & doctrinis, & de ramis. i. de amicis proſperitatibusq; mū
danis, ſicut patet in illis qui a iuuētute veniunt ad religionem,
tamen ſæpe accidit ꝙ parum de fructu bonorum operum ta-
les faciunt & producunt. Illi autem qui ſero & tardè conuer-
tuntur, corriguntur, & a ſuperfluis depurantur, econtrario, q2
quoq; accidit ꝙ tales multū faciunt de fructu bonorū operū, li
cet in folijs. i. in ſciētijs & eminentijs minus abundent, dū ta-
men tempus debitum nō excedat. Matth. 20. Erunt nouiſsimi
primi, &c. Subſtantia enim feſtinata minuetur. Prouerbio. 13.
7 ¶ Vites graciles citius oportet putare, validas autem nouiſsi-
mè, & quanto vitis eſt tenuior & macrior, tanto plus de ea eſt
putandum, vt dicit Pli. lib. 17. c. 22. Et quicquid erumpit alias
ꝗ̄ a nodis, oculis ſiue gemmis, eſt tanquam ſpurium detrūcan
dum. Iſtæ vites macræ ſunt viri peccatores, debiles & fragiles
& macri, ſine humore deuotionis, viri autem validę ſunt viri
iuſti & perfecti, ad bene operandum fortes. A macris ergo vi-
tibus. i. a mundi peccatoribus plus eſt de ligno ſuo. i. de ſuis ſu-
perfluis mundi proſperitatibus, de malis ſuis deſiderijs & affe
ctionibus auferendum: quia. ſ. talibus neſciunt vti niſi ad dam
nationem ſuam, vt ſic ſaltem poſsint fructum bonorum ope-
rum procreare. Purgabit eum, vt fructum plus afferat. Io. 15.
Tales etiam citius ꝗ̄ alij ſunt putandi, corrigendi & domandi,
quia. ſ. magis indigēt. Illi autem qui ſunt validi, fortes & boni
rarius ſunt a prælatis corrigendi, cum non indigeant, & minus
etiam de ramis ſuis. i. de temporalibus diuitijs eſt eis auferen-
dum, cum. ſ. eis bene ſciant vti. Matth. 13. Omni habenti dabitur
& abundabit, ei autem qui non habet, etiam quod habere vi-
detur, auferetur ab eo. Vel dic ꝙ hodie in mundo illi qui ſunt
macri, ſcilicet pauperes & depreſsi, plus putantur, & magis a
ramis bonorum temporalium ſpoliantur per tyrannos & ra-
ptores, quàm illi qui ſunt validi, diuites & potentes: quia ſicut
dictum eſt, qui non habet, etiam id quod habere videtur, aufe
retur ab eo. ¶ Secundum Plin. lib. 17. c. 24. Viti multa accidūt 8
nocumenta, per quæ a fructificatione retardat̄, & primo quan
do germina ſua ei nimis tempeſtiuè auferuntur. ſecundo quan
do rore noxio quando eſt in flore perfundit̄. tertio quando flo
res eius pruina vel frigore decoquuntur. quarto quando radi-
ces eius ab indiſcretis foſſoribus læduntur & decorticantur. ſu
per omnia autem læduntur, quando fortis imber percutit pal-
mitem floreſcētem: quia tunc ſimul defluit flos & fructus. Ve-
re hæc omnia nocumenta accidūt homini ſpiritualiter, ne fru
ctum bonorum operū producat: & primo quando ſibi ſua ger
mina. i. mundanæ ſuæ diuitiæ auferuntur intempeſtiuè per ra-
pinam: quia tunc per impatientiam impeditur, per murmura-
tionem & deſperationem: quia nolumus expoliari, ſed ſuper-
ueſtiri 2. ad Corint. 5. Item dum eſt in flore. i. in bona affectio-
ne, quādo. ſ. habet bonum propoſitum & voluntatem, vel etiā
in flore. i. in iuuentute, tunc ſibi triplex accidit nocumentum:
quia tunc quandoque rore malæ & corruptæ doctrinæ & infor
mationis inficitur, vt patet in illis qui ſequuntur malorum ſo-
cietatem. Item quando nimio frigore. i. quando violenta tenta
tione & tribulatione decoquitur. Item quando nimio imbre. i.
proſperitate ſuperflua percutitur, quia verè tūc ex iſtis tribus
cauſis a vinea florente. i. a iuuenibus & inſipiētibus fructus bo
norum operum impeditur. Iob 15. Lædetur quaſi vinea dum
adhuc ſit in flore botrus eius. Item quando foſſores & agrico-
læ. i. prælati & iudices indiſcretè lædunt radicem eius. i. cor ꝑ
indiſcretam correctionem & corticem bonorum temporaliū
ab eo tollūt. Eſa 3. Populum meum exactores ſui ſpoliauerūt.
Et ſic per impatiētiam deſtruitur, & a fructu bonorum operū
retardatur. ¶ In tempore nimis humido ex rore corrupto ge- 9
nerantur in vinea vel in vite erucę & teſtudines, quæ vitis ger
mina depaſcunt, & ſic depaſtam facilè derelinquunt, vt dicit
Plin. Accidit etiam tunc temporis telarum aranearum multi-
tudo, quæ circa vitem faciunt retia ſua, & ibi nutriunt peſtife-
rum ſemen ſuum, & ſic fructus vineæ conſumitur & aduritur
& vaſtatur. Sic verè circa vites. i. circa mundi prælatos & prin
cipes & etiam alios diuites quando tempus eſt humidum per
proſperitatem, generantur & congregantur vermes. i. mali ho
mines. ſ. erucæ. i. detractores, qui dicuntur ab erodendo, tales
enim rodunt alios & conſumunt. Item teſtudines & limaces,
iſti ſunt adulatores, qui lambunt & liniunt, & linīēdo inficiūt
& corrumpunt. Prophetæ eorum liniebant eos abſque tempe-
ramento. Ezech. 22. Item araneæ, & iſti ſunt mali parētes præ
latorum & eorum familiares & famuli, qui circa eos temporu
proſperitatis aggregantur, & in eorum officijs collocantur, &
ibi retia cautelarum texunt ad muſcas. i. pauperes ſubditos ca
piendos. ſicut enim dicitur Prouerb. 19. Multi colunt perſo-
nam potētis. & ſic verè propter iſtos vermes, detractores, adu
latores, malos famulos, parentes, nepotulos & familiares, ho-
die ſit ꝙ germina vitis. i. temporales diuitiæ prælatorum ro-
duntur & conſumuntur, ita ꝙ pauperes efficiuntur, & a fru-
ctu bonorum operum retardantur, veruntamen quando ger-
mina ſunt corroſa. i. quando diuitiæ ſunt vaſtatę, tunc pro cer-
to vitē derelinquūt, q2 nec de prælatis nec de alijs amicis plꝰ
curant quando inde commodum ſuum non poſſunt amplius
facere vel habere. Si habueris, conuiuet tecum, ſi nihil habue
ris, derelinquet te. Eccleſ. 13. Figura Exo. 10. vbi locuſtæ vene
runt cum vento auſtrali, & comederunt omne viride in terra
ægypti, ſed flante vento occidentali, omnes penitus de terra
ægypti ſunt ablatæ. Sic verè quando auſter. i. mundana proſpe
ritas, ſcilicet diuitiæ, deliciæ, honores & dignitates flant erga
aliquem, tunc multiplicantur circa eum locuſtæ. i. adulatores,
qui totum virorem diuitiarum comedunt & corrodunt: ſed
flante vento contrario. i. adueniente ſtatu paupertatis & aduer
ſitatis, tunc eum penitus derelinquunt: quia etiā proximo ſuo
pauper odioſus erit, amici vero diuitum multi. Prouerbio. 14.
Ideo dicit Senec. Ob hoc ſolum amanda eſt paupertas: quia a
quibus ameris oſtendit. ¶ Quando vinea eſt pampinanda &
folia eius reſecanda, illa quæ ſunt circa fructum, non ſunt ei 10
auferēda: quia ſunt ei neceſſaria propter fructum: ſed illa quæ
ſunt remota, nec ſunt fructui neceſſaria, ſunt ei auferenda. fo-
lia ſunt diuitiæ. Quando ergo princeps vel prælatus vult pam
pinare

pinare vineam & terram ſuam, quando.ſ.a vitibus.i.a ſubditis
ſuis vult exigere aliquod tributum, talliam vel ſubuẽſionem,
ipſe non debet accipere ſolia neceſſaria.i.bona quæ ſunt ad ne
ceſſitatem,ſed tantum illa quæ ſunt ſuperflua.Contra multos
qui totum & neceſſarium & ſuperfluum auferunt a ſuis ſubdi
tis.Miche.3. Violenter tollitis pellem eorum deſuper oſſibus
21 eorum.¶ Folia vineæ ſunt æſtuãtibus vmbraculum,febricitan
tibus medicina,calorem enim febrilem mitigant,ſi in aqua co
quantur , vulnera purgant , conceptum adiuuant , & ad alia
multa valẽt.Folia ſunt verba bona,quæ febrilem calorem aua
ritiæ temperant.ſ. in audientibus , æſtumq; carnalis concupi-
ſcentiæ mitigant in eiſdem,& vmbram bonorum documento
22 rum eis donant &c.Vide & adiunge de palmite.§.loqui.¶ Se-
cũdum Plin.vitis odit raphanum,caulem,& omne olus: quia
quando talia vitibus ſunt vicina, triſtes & ægrę efficiuntur.ni
trum etiam & ſlumen & aqua marina & folia fabarum, & vi-
ciæ putamina , vitium ſunt venena , ſecundum eundem . Vi-
tis eſt bonus homo,raphanus & olus ſignificant mundi pecca
tores , qui more oleris ſunt virides per curioſitatem & mun-
di proſperitatem , molles & pingues per carnis voluptatem ,
quos pro certo vitis.i.bonus homo debet odire: quia.ſ.ſuã ma
lam vitam & ſocietatem debet declinare: quia vere ex eorum
ſocietate efficitur homo ęger & infirmus,& per vitia & pecca
ta ſterilis & ineptus, quia cum peruerſo peruerteris. Nitrum
etiam qui eſt lapis ſalſus & cõſumptiuus.i.mundi diuitiæ,quæ
cõſumunt per ſollicitudinem & deſiccant, aqua amara.i.mun
di deliciæ,quæ multum continent amaritudinis & doloris,fo-
lia fabarum.i. mundi ſcientiæ, quæ habent inflare ſicut fabæ,
per ſuperbiam & præſumptionem, vitium.i. bonorum homi-
num ſunt venena, nam diuitiæ intoxicant per auaritiam,deli-
ciæ per luxuriam, ſcientiæ per ſuperbiam, & ideo vitis a tali-
bus debet cauere; quia ſciẽtia tua hæc decepit te. Eſa.47. Ideo
1. Ioan.2.Nolite diligere mundũ,neq; ea quæ in mundo ſunt.
23 ¶ Secundum Plin.lib.14.c.1.in quibuſdam regionibus ſunt vi
tes ita magnæ,ꝙ ex earum truncis fiant ſtatuæ & columnæ,ſi-
cut patet de ſtatua Iouis in vrbe Populonio . ſuper tẽplũ etiã
Dianæ per vnam vitem ſcandebatur,& dicit ꝙ columnę tales
diotiſsimè durant, quia(vt dicit)in paucis lignis natura æter-
nior eſt quàm in vite.Et(vt dicit)tantum creſcunt,ꝙ circa do
mos & villas circunduci poſſunt. Vitis etiam inter omnes ar-
bores ſuccum meliorem profert,ſ.vinum.Sic verè hodie in ec
cleſia tantum creſcit aliquando vitis.i.tantum promouetur ali
quis homo,ꝙ ipſe efficitur columna.i.prælatus, qui habet ec-
cleſiam ſuſtentare meritis & exemplis.Vnde ipſe efficitur ſta-
tua & ſimulachrum Iouis.i.vicarius Chriſti, & locum eius te
net in eccleſia.Poſuit ſtatuam in lecto Dauid,& operuit eam
pellibus 1.Reg.19.expone.Efficitur etiam ſcala ad aſcenden-
dum in templum: quia mediante eo & per eum oportet ꝙ om
nes intrent. Ego ſum oſtium. Ioan.10. Sed vere ex quo ſic ho-
mo factus eſt columna eccleſiæ , ſtatua ſeu ſcala , ex tunc ipſe
debet durabilis eſſe & æternus.i. fortis & conſtans, & in ſtatu
gratiæ perpetuo perſeuerans , nunquam per aliquod vitium
computreſcens.Rex in æternum viue. Danie.2.Iſta etiam de-
bet circumcingere villas:quia vere villam & domum religio-
nis in qua eſt perfectus debet circũcingere per correctionem
malorum & bonorum defenſionem, & per omnis inuaſoris re
pulſionem,& per omnis diligentiæ adhibitionem. Ego ero ei
murus ignis in circuitu. Zacha.2.Quia vere melior murus &
protectio quã eccleſia poſsit habere , eſt bonus prælatus, ſuc-
cus autem eius.i.doctrina debet eſſe vinum.i. conſolatio alio-
24 rum.pſal.Vinum lætificat cor hominis. ¶ Vitis auidiſsimè cre
ſcit, finem enim non habet in creſcendo limitatum a natura,
quia ſemper creſcit , & ſe extendit & dilatat quàm diu viuit ſi
debitè fuerit culta, & ideo vſque ad altiſsimas ſummitates ar-
borum aliquando ſcandit , & circa domos poteſt circunduci.
Sic verè homo debet auide creſcere per merita & virtutes,&
ſine fine quàm diu viuit, per profectum bonorũ operum aug-
mentari , & ita poterit ad ſummitatum arboris eccleſiæ mili-
tantis,& ad dignitatem æternæ eccleſiæ triumphantis attinge
re & leuari,& ibi per charitatem perpetuo dilatari. Poſſeſsio
eius creuit in terra. Iob 1. Vel dic ꝙ vitis ſine fine creſcens eſt
ambitio & auaritia , vel allega contra inſatiabilẽ cupiditatem
25 ambitioſorum & auarorum. ¶ Vitis in vere primo ſcinditur ,
deinde ex ea lachryma emittitur, ex qua emiſsione humor ſub-
ſtantialis in ea depuratur,& ſic tandem fructus dulcior gene-
ratur.& valet iſta lachryma cõtra caliginem oculorum,& col
lyrijs admiſcetur , cum oleo etiam mixta pilos eradicat atque
tollit ſicut pſilothrum vnguentum: vt dicit Plin.lib.13.Sic ve-
rè quando homo ſcinditur per contritionem interius, vel per
tribulationem exterius, tunc aliquãdo emittit lachrymas per
compaſsionem vel præ dolore, & ſic humor interior.i.cordis
affectio purificatur,& ſic fructus bonorum operum procrea-
tur.Iſtæ tamen lachrymæ oculos cordis purificant, & pilos.i.
diuitias,quando oleum pietatis eis admiſcetur, per eleemoſy-
nas eradicant & euellunt . Lachrymis ergo meis ſtratũ meum
rigabo.Ideo Threo.1.Lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ Vitis 26
eſt arbor multum habens de medulla,parum de cortice,mul-
tum flexibilis,& tenacis & ligantis naturę,fructum & ſuccum
optimum profert,& verſus terram continuè ſe inclinat. Talis
eſt vir perfectus, quia parum habet de cortice diuitiarum per
paupertatem,medulloſus eſt per pietatem,ligans & tenax per
charitatem,inclinatus per humilitatem,flexibilis per obedien
tiam & benignitatem,medicinalis per doctrinę & exempli ſan
ctitatem.Et talis potiſsime fuit Chriſtus. Vel dic de beata vir
gine.vnde Eccleſ.24.Ego quaſi vitis fructificaui.

De vite agreſti ſeu labruſca. Cap. 176.

VITIS agreſtis dicitur labruſca, eo quòd in 1
labro terræ,id eſt in margine generatur. Iſta
licet ſit ſimilis domeſticæ in folijs , non ta-
men in fructu: quia fructum facit modicum
ſeu nullum.& ſi quem fecerit,durus eſt,ſty-
pticus & amarus. bona autẽ vitis ſi ſine cul-
tura dimiſſa fuerit , cito degenerat in labru-
ſcam . Labruſca etiam vitis fit vinifera per culturam . Sic ſunt
quidam vites domeſticæ,ſcilicet boni & iuſti,qui fructum bo
norum operum producunt . Labruſca ſignificat peccatores ,
qui nullum vel paucum faciunt fructum bonum . Domeſtici
autem id eſt boni niſi iugiter colantur per pœnitentiam & di
ſciplinam,cito fient agreſtes & labruſcæ, id eſt mali & pecca-
tores. Expectaui vt faceret vuas, & fecit labruſcas. Eſa.5.La-
bruſcæ, id eſt peccatores etiam poſſunt per culturam pęniten
tiæ fieri boni & iuſti &c. Ea pone ſicut de roſa,vt ibid.dicitur.

De vitulaminibus. Cap. 177.

VITVLAMEN eſt illa plãta quæ naſcitur ad a
radicẽ vitis iuxta ſtipitem , & tales rami ſunt
degeneres & infructuoſi,& ideo vitem ener-
uant & deſtruũt,& fructũ impediunt, humo
rem enim attrahunt a radice, qui deberet
transferri ad fructum nutriendum,& ideo de
bent citius extirpari,ne tales diutius creſcen-
tes,diminuant fructum vitis. & iſtæ alio modo dicuntur adul-
terinæ plãtationes,vel ſpuria vitulamina.Vitis eſt eccleſia vel
religio ,radix eius eſt prælatus, palmites ſunt bonæ perſonæ,
quæ fructum bonorum operum faciunt & emittunt. Sed verè
hodie accidit quòd circa radicem,id eſt circa prælatum gene
rantur multa vitulamina .i. multæ perſonæ quas ipſe promo-
uet & exaltat,ſcilicet nepotuli,compatriotæ,affines, adulato-
res & cæteri,qui in vite, id eſt in eccleſia a prælatis hodie pro
ducunt,& pro certo iſti ſunt degeneres:quia ſcilicet non ſunt
veri clerici vel religioſi, ſed ſunt adulterini:quia in eccleſia le
gitimè a viro eccleſiæ,id eſt a Chriſto nõ ſunt geniti vel pro-
ducti,imo a cõcubina, id eſt ab affectione carnali ibi ſunt in-
troducti. Item ſunt infructuoſi, quia tales fructum bonorum
operum non producunt,imo in pompis & luxurijs expendũt
patrimonium crucifixi:& ideo videntur eſſe ficus maledicta,
cui dictum eſt Matth.21.Ex te fructus nunquam naſcatur am-
plius in perpetuum. Et iſti etiam impediunt ne alij palmites,
id eſt boni per bona opera fructificẽt: quia vere a radice,id eſt
a prælato accipiũt & acquirunt humorem vnde alij deberent
nutriri, ſcilicet temporales diuitias , beneficia & præbendas,
officia & dignitates,quæ bonis viris deberẽt dari,qui inde fru
ctum bonorum operum & eleemoſynarũ procrearent. Iob 15.
Bibent alieni diuitias eius. Et ideo vitis,id eſt eccleſia ratione
talium a bonis fructibus depauperatur, quapropter vtile eſſet
ꝙ iſti de ea penitus tollerentur:quia non ibi faciunt niſi malũ.
Et agricola Deus in die iudicij tales extirpabit,& igni perpe-
tuo concremabit. Sapien.4. Adulterinæ plantationes non da-
bũt radices altas & profundas.vide ibi. Vel dic quòd vitis eſt
anima,cuius palmites ſunt bonæ affectiones, è quibus fructus
bonorum operum procreatur. Sed quia quandoque circa ra-
dicem

dicem cordis generantur vitulamina, id eſt carnalia deſideria
& affectus: ideo ſunt talia penitus extirpanda, ne vitis, id eſt
anima ſterileſcat.

De Vinea. Cap. 178.

1 VINEA ſecũdum Pap. eſt locus vbi ſunt vites.
diligenter excolitur, a ſuperfluis expurgatur,
a cultoribus ſepius viſitatur, ne ſubintrent be
ſtiæ ſepibus circuitur, & ne diripiãtur fructus
eius, cuſtos in ea ſuper ſpeculam ordinatur.
Sic eccleſia vel religio diligenter debet coli ꝑ
pœnitentiam, ſuperflua inde debẽt reſecari per correctionem,
& a cultoribus. i. a prælatis & prædicatoribus debet ſepius vi
ſitari, & ne beſtiæ. i. vitia carnalia ſubintrent, ſepibus diſcipli-
næ & ſtatutorum regularium debet cingi, & ne fructus eius. i.
bona ſpiritualia & temporalia indebitè deuaſtentur, cuſtos &
ſpeculator. i. prælatus debet ſuper eam ordinari, qui per cla-
ram diſcretionem debet circumquaque reſpicere diligenter
quæ ſunt bona & quæ mala &c. Hie. 31. Pone tibi ſpeculã &c.
Ezech. 3. Speculatorem dedi te domui Iſrael. Sed heu, multi
poſſunt dicere illud Cantico. 1. Poſuerunt me cuſtodem in vi
2 neis, vineam meam non cuſtodiui ¶ Vinea quãdiu in ea ſunt
fructus, optimè cuſtoditur, a pluribus viſitatur, ſepibus claudi
tur & vallatur, tunc enim viret, pollet, redolet atq; placet, ſed
quando fructus ibi non eſt, ſ. in hyeme, tunc pallet & turpis ef
ficitur, a nemine viſitatur, ſed quaſi penitus relinquitur, aper-
ta vndiq; deſeritur, & a lupis & beſtijs nullatenus defenſatur.
Sic eſt anima: quia vere quãdiu habet fructus. i. gratias & vir-
tutes, a Deo cuſtoditur & diligitur, ab angelis etiam viſitatur,
& ſepibus. i. Dei & angelorum cuſtodia circuitur, & a nociuis
omnibus defenſatur, & hoc quia tunc viret per gratiam inte-
rius, pallet per honeſtatem exterius, & per bonam famam re-
dolet atq; fragrat. Ideo dicebat ſponſa ſponſo. Cantic. 7. Veni,
egrediamur ad agros, videam' ſi vinea noſtra floruit &c. Sed
verè in hyieme. i. in ſtatu peccati quando fructus virtutum &
gratiarum perdidit, tunc a Deo & angelis derelinquitur, nec
ab eis viſitatur, ſepibus. i. Dei & angelorum cuſtodia ſpoliat̃,
turpis & pallens per malam conuerſationem efficitur, & ideo
lupis & beſtijs & omnibus etiam vitijs exponitur, & ab eis diſ
ſipatur. Deſtruam ſepem eius, & erit in direptionem. Eſaiæ 5.
Vel ſi vis per ſepem intellige pœnitentiam & diſciplinam, quę
in ſtatu peccati deſtruitur & ſic anima vitijs diſsipat̃, quia vbi
non eſt ſepes, diripietur poſſeſsio. Eccleſi. 36. Vel dic ꝙ vineæ
ſunt ſancti, qui in hyeme. i. in præſenti vita pallent, & viles re-
putantur, fructibus mundi huius. ſ. delicijs & diuitijs non di-
tantur, & beſtijs & lupis. i. mundi tyrannis & tribulationibus
eorum exponuntur, ſed econuerſo in autumno. i. in tẽpore quo
fructus colliguntur. i. in alia vita in paradiſo tũc habebunt fru
ctum æternæ gloriæ, & a Deo & angelis viſitabuntur & cuſto
dientur, nec amplius mũdi tribulationibus turbabuntur, quia
neq; luctus neq; clamor erit vltra, quia prima abierunt. Apo.
21. Vel dic quòd vinea eſt eccleſia, quæ quãdiu habet fructus
temporales, a ſuis cuſtodibus. ſ. ſacerdotibus viſitatur & cuſto
ditur, ſed collectis fructibus in æſtate & habita diſtributione,
ſtatim eã derelinquunt, & ad ſcholas & alibi diuertunt. Eſa. 1.
Relinquetur filia ſion ſicut vmbraculum in vinea, & ſicut tu-
gurium in cucumerario. Vel dic ꝙ vinea eſt homo, qui quam
diu habet fructus. i. diuitias multas, multos inuenit viſitatores
& amicos, alias non &c. quia diuitiæ addũt amicos, plurimos.
3 Prouer. 19. ¶ Odor florentis vineæ omni venenoſo contraria-
tur, & ideo tunc exeunt vineam colubri & buffones ſuſtinere
eius fragrantiam non valentes. Sic verè odor & fama bonorũ
contrariatur omnibus peccatoribus venenoſis: & ideo colu-
bri & buffones. i. inuidi quando vident aliquam vineam. i. per
ſonam vel ſtatum florere per bonã conuerſationem, vel opera
tionem, vel temporalem proſperitatem, ſtatim fugiunt per in-
uidiam, & fragrantiã ſuæ bonæ famæ nequeunt ſuſtinere, quia
ſecundum Senec. Et ſi nullos inimicos facit iniuria, multos ta
4 mẽ facit inuidia. ¶ Vineæ coloris amenitate reficit viſum, odo
ris ſuauitate delectat olfactum, fructus dulcedine recreat gu-
ſtum, foliorum mollitie afficit tactum. Sic vir perfectus viro-
re ſuæ perfectionis & honeſtæ conuerſationis recreat intuen-
tes, odore etiam bonæ famæ afficit odorantes. i. audientes, dul
cedine & bonitate fructuum & operũ recreat guſtãtes. i. exem
pla ipſius imitantes & ea ſibi incorporantes, tangentes etiam
id eſt ſocios & vicinos lenitate ſuæ benignitatis afficit & de-
mulcet, quia ſicut dicit Greg. de prælatis. Miſcenda eſt lenitas
cum ſeueritate, faciendumque eſt quoddam ex vtraque tem-
peramentum. ¶ Vinea ad hoc ꝙ bene fructificet, plura requi- 5
rit, ſcilicet aerem purum & ſerenum, & tempus odit nubilo-
ſum: item terram non nimis macram, nec nimis pinguem: ſed
mediocrem. In terra. n. pingui luxuriat in ramos & in folia, &
paucos fructus habet. In terra autem macra cito deficit & are
ſcit, non inueniens debitum nutrimentum. Sic verè ad hoc ꝙ
vinea Sabaoth. ſ. chriſtianus poſsit facere fructum bonum, ne
ceſſe eſt primo ꝙ habeat aerem purum & ſerenum. i. bonam
& ſanam doctrinam, non nubiloſam, erroneam: vel obſcuram.
terram etiam, id eſt ſtatum diligit mediocrem: quia ſcilicet
non debet ſtatus ſuus eſſe pinguis per ſuperfluam proſperita-
tẽ, quia tunc emitteret multos ramos vanarũ affectionũ mul-
ta folia vanarum locutionum, paucum aũt fructum bonarum
operationum. Si aũt nimis macer fuerit per paupertatem, tũc
ſimiliter propter defectum ſufficientis victus & nutrimenti ꝑ
impatientiam deſiccatur, & ſæpe ab humore gratiæ priuatur:
quia propter inopiam multi deliquerunt. Eccl. 27. Et ideo be-
ne petebat ſapiens: Prouerbio. 30. Nec diuitias nec pauperta-
tem dederis mihi dñe &c. ¶ Vinea diligit terrã dulcem & tem 6
peratam. Nam ſi ſalſa fuerit & amara, corrumpitur radix pro-
pter humidi malitiam ſubintrantis: & ideo montes alti ſoli be-
ne expoſiti ſunt optima loca: qa ibi calor fortis & humor dul
cis reperitur. Nam quanto vinea ſoli magis exponitur, tanto
fructibus dulcioribus fœcũdatur. Terra ſalſa eſt mũdus, ama
rus & ſalſus ꝑ tribulationes, humor eius eſt mũdi proſperitas,
. ſ. diuitiæ & deliciæ, quã ſemper comitatur ſalſedo & amaritu
do pctõrum & tribulationum. Montes aũt ſignificant ſtatum
perfectionis & religionis, vbi eſt fortis calor charitatis & dile
ctionis, & dulcis humor deuotionis, cõpaſsionis & lectionis.
Vinea ergo. i. anima non debet diligere terram ſalſam. i. mun-
dum 1. Io. 2. Nolite diligere mundũ &c. Et hoc quia radix cor
dis faciliter corrũperetur ꝑ diuerſa peccata, ſi humor eius. i.
mundi proſperitas ibi per affectionẽ ſubintraret. Apoc. 8 Mor
tui ſunt ex aquis: quia amaræ factæ ſunt. Sed mõtes. i. ſtatũ reli
gionis & perfectionis debet appetere, vbi ſoli Chriſto expona
tur ꝑ cõtẽplationẽ, & humore & dulcedine doctrinæ & de-
uotionis etiã nutriatur: quia quanto plus expoſita ſoli iuſtitiæ
per amorẽ & affectionem & contemplationẽ fuerit, tanto me-
lius fructificat ꝑ bonam operationẽ. Vel ſi vis per montes in-
tellige paradiſum. vbi debet eſſe anima plãtata ꝑ deſideriũ &
affectum. & ideo de vinea dr̃ Ezec. 17. In monte ſublimi iſrael
plantabo illud, vt erũpat in germen, & faciat fructũ. Vel ꝑ ter
ram ſalſam intellige pctõres, qui amaritudine ſuæ malæ vitæ,
humore corrupto ſuæ malæ doctrinæ vites bonas. i. q ſui ſunt
ſocij, inficiunt & corrumpunt: & ideo tales non ſunt ſequẽdi,
ſed montes alti. i. viri ſancti & contẽplatiui, in quibus põt inue
niri humor bonæ doctrinæ, & dulcis fructus conſolationis. ps.
Montes excelſi ceruis, petra refugium herinacijs. ¶ In vineis 7
aliqñ latẽt vulpes, fructus eius auidè deuaſtãtes, aliqñ ibi ſub-
intrãt porci, aliqñ canes & lupi, qui oẽs fructus deuorãt, & vi
neã ſuis ſtercoribus inficiunt & corrũpunt: & ideo cuſtodes
ſummè cauẽrne porcus, vulpes, lupus & canis aliqualiter ibi
intrent. Sic verè in vinea eccleſiæ vel religionis alqñ latẽt vul
pes. i. falſi & cauteloſi hypocritæ vel hæretici, aliqñ ſubintrãt
porci. i. voluptuoſi, luxurioſi & delicioſi, aliqñ canes. i. detra-
ctores mordaces, qui alijs ſemper allatrant, aliqñ lupi. i. tyran
ni, prælati crudeles & rapaces, qui oĩa deuorãt & conſumũt,
& ideo ꝑ iſtos malos fructus, vineæ eccleſiæ ſpirituales & tem
porales hodie conſumuntur, deuorant & vaſtantur. De hypo
critis aũt dicitur Ezec. 13. Prophetæ tui quaſi vulpes in deſer
to iſrael erant. & Thren. 4. de monte ſion dr̃: Vulpes ambulaue
runt in eo. Et ideo tales debẽt de eccleſia eijci. Cant. 2. Capite
nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. ¶ Fabuloſæ 8
dr̃ ꝙ quidã fatuus cuſtos poſuit in vinea ſua canes, vt eã a vul-
pibus tuerent̃, canes aũt vites cũ ramis inuenientes, de eijcien
dis vulpibus minimè curauerunt, ſed oẽs fructus vineæ vaſta-
uerunt. Sic hodie Deus ponit in vinea eccleſiæ canes. i. præla-
tos, vt inde vulpes & lupos. i. malitioſos & tyrannos coercẽat,
& vites. i. bonos & iuſtos a malis protegant & defendant, ſed
vere quia hodie in vitibus vineæ. i. in ſubditis ſuis & bonis ſim
plicib' inueniũt racemos. i. diuitias ꝑpales, ideo eos ꝑ rapinas
diripiunt & conſumunt, & plus nocẽt vitibus. i. ſubditis q̃ vul
pes. i. fraudulenti vſurarij, vel q̃ lupi. i. mali tyrãni. ipſos etiam
non curant de vinea effugare vel eijcere, nec a nocumento bo
norum

norum reprimere, imo quod peius eſt, eos hodie ſuſtinēt atq; fouent, corrupti ſuis muneribus atq; donis, quia prælati, indices & balliui multi ſunt hodie de quibus dicitur Eſa. 56. Vniuerſi canes muti non valentes latrare. Vel dic quòd dominus vineæ eſt prælatus, qui in terra & eccleſia ponit canes, id eſt ballinos & officiales, vt inde latrones & raptores arceantur, ipſi autem multo magis ſubditos deuorant & prædantur, nec alios eijciunt vel repellunt & cętera. Figura 1. Machabeorum 9. vbi iniquus Alchimus (qui interpretatur fermentum vani conſilij) conſtituit viros iniquos dominos regionis, qui multo maiora mala fecerunt filijs iſrael quàm gentes & extranei. Sic mali pręlati inſtituūt in terra ſua viros iniquos, ſcilicet malos balliuos & officiales dominos & magiſtros, qui pro certo multo plus nocent ſubditis quàm raptores publici & latrones, quia inimici hominis domeſtici eius. Michcæ 7. Tu terram tuam diſperdidiſti, tu populum tuum occidiſti. Eſaiæ 14. Pone ſi vis figuram bonam Matth. 21. de vinea & filio & ſeruis a cultoribus occiſis. Vinea eſt eccleſia, filij & ſerui ſubditi, cultores, mali prælati & ballini &c. Vel applica aliam figuram Ezech. 17. vbi dicitur: Facta eſt ergo vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit propagines.

De vua. *Cap. 179.*

1 VVA dicitur quaſi humida & eſt vua quæ conſtat ex pluribus granis, quæ acini dicuntur, & in ea grana in vectæ, id eſt en la grappe gallicè, inuicem coniunguntur & vniuntur. Botrus autem dicitur racemorum congeries, gallicè moyſine. Racemus idem eſt quod vua vel granum vuæ, ſecundum Iſido. Dic ſi vis quòd vua eſt vir perfectus, qui ex pluribus granis, id eſt virtutibus conſtat, & botrus eſt eccleſia, vbi ſunt tales plures vuæ per concordiam adunatæ. Vel dic etiam quòd vua eſt eccleſia, quæ conſtat ex

2 pluribus granis, id eſt perſonis & cætera. ¶ Botrus eſt congeries racemorum inuicem coniunctorum, qui aliquando ſunt diuerſæ naturæ & coloris, tamen inuicem coniunguntur, vt ad domum de vinea deferantur. Sic verè Chriſtus fuit ſicut botrus & congeries racemorum: quia ſcilicet plures racemi, id eſt plures naturæ variæ & diuerſæ inuicem ſunt vnitæ, ſcilicet corpus, anima, & diuinitas, in vnitate perſonæ, & ſic de vinea paradiſi ad domum eccleſię in incarnatione fuit tranſlatus. Botrus cypri dilectus meus mihi. Canticorum 1. Figura Numeri 13. vbi duo viri attulerunt de terra promiſsionis in deſertum vnum botrum in vna vectæ, vt ſic filij iſrael ad terram illam aſcenderent, & eos ad illā fructus fœcunditas animaret. Sic verè de terra promiſsionis, id eſt de paradiſo vſque ad deſertum mundi huius fuit allatus botrus, id eſt Chriſtus in vectæ, id eſt in perſona filij, & hoc per duos viros, id eſt per duas perſonas, & iſte ſunt Gabriel nuncians, & Maria ſuſcipiens. quia mediantibus iſtis duobus delatus eſt de paradiſo in mundum botrus, id eſt Chriſtus. Ecce duo viri aſtiterunt in veſtibus albis. Actuum 1. id eſt in caſtiſsima puritate, & hoc factum eſt, vt filij iſrael, id eſt fideles chriſtiani animētur ad terram illam, ſcilicet paradiſum, & eam diligant & affectent. Sed de multis dicitur: Pro nihilo habuerunt terram

3 deſiderabilem. ¶ Racemus quattuor habet partes, ſcilicet pellem ſeu corticem, glaream, ſuccum & acinos, id eſt grana interiora, quorum granorum quidam racemi habent plus, quidam minus. Sic verè boni & iuſti habent in ſe diuerſas partes ſpirituales, ſcilicet corticem bonæ conuerſationis, glaream dulcoroſæ pietatis & compaſsionis, ſuccum doctrinæ & veritatis, & grana, id eſt merita & virtutes, quæ ſunt interius in conſcientia. iſta tamen plus ſunt in vno quàm in alio, quia conſtat quòd quidam plures habēt gratias & virtutes, quàm alij, quia vnicuique data eſt gratia ſecundum menſuram donatio-

4 nis Chriſti. ad Ephe. 4 ¶ Racemorum quidam ſunt nigri, quidam rubei, quidam albi, omnes tamen ſunt vtiles & nutritiui, & de omnibus ſuccus peroptimus exprimitur, ſcilicet vinum. & ſunt aliqui qui citius alijs maturantur, & dicuntur præcoquę vuæ, quaſi primo coctæ. aliæ autem tardius aliæ mediocrius. Iſtud tamen eſt generale quòd omnis vua quanto maturior, tanto melior, & tanto melius præbet homini nutrimentum, ſecundum Iſaac in dietis. Sic in mundo ſunt multa hominum genera perfectorum, quidam ſunt albi per caſtitatem & innocentiæ puritatem, quidam ſunt rubei per charitatem, quidam nigri per humilitatem, & tamen omnes ſunt boni in ſe, & nutritiui quantum ad alios per elemoſynas & bona exempla & documenta. Item quidam cito maturantur & conuertuntur per perfectionem, ſcientiam & amaritudinem, ſcilicet ab ipſa iuuentute, & tales Chriſto ſummè placent. Michcæ 7. Præcoquas vuas deſiderauit anima mea. Alij tardius maturantur, conuertuntur, & boni efficiuntur: quia ſcilicet expectant vſque ad ſenectutem. omnes tamen ſunt boni & iuſti & ſuccum peroptimum ſcilicet Dei gratiam in ſe continēt atque fouent, veruntamen quanto homo eſt maturior, id eſt perfectior, ſapientior & diſcretior, tanto quo ad Deum & homines eſt melior & acceptior. Sapientia enim melior eſt cunctis opibus. Prouerbiorum 3. ¶ Sunt quædam ſpecies racemo 5

rum qui ſunt valde dulces: ſed tales præ alijs magis ab apibus, moſcis & veſpis roduntur & comeduntur. Sic verè inter homines illi qui ſunt dulciores, mitiores & ſanctiores & meliores, magis hodie comeduntur ab apibus muſcis & veſpis, id eſt a detractoribus & a mundi raptoribus vſurarijs balliuis & ſimilibus: quia multæ tribulationes iuſtorum & cætera. Et qui iuſtus erat, prædæ patuit. Eſaiæ 59.

De vua. *Cap. 180.*

VVA immatura vel acerba frigida eſt & ſicca, & ſua ſtypticitate percutit neruos dentiū, ita quòd quodammodo videntur congelari. Virtutem habet conſtringendi, calorem hepatis extinguendi, ſitim minuendi, vt dicit Iſaac in diet. Vua iſta eſt mundi proſperitas, quæ dicitur frigida & ſicca: quia continet in ſe frigus indeuotionis, & ſiccitatem incompaſsionis. dentes hominis qui habent cibos diſtinguere & diuidere, ſignificant diſcretionem, ſapientiam & prudentiam, quæ habet diſtinguere & maſticare de cibis, id eſt de actibus & operibus quale eſt & quid vnumquodque. Vua ergo acerba, id eſt mundi proſperitas facit dentes, id eſt diſcretionem hominis congelari & obſtupeſcere, hoc eſt dictu, deficere & adnihilari, ſicut patet in mundi ſapientibus, qui ſapientes ſunt vt faciant mala. Hieremiæ 4. Et quare? certe quia mundi proſperitas obſtupefacit & hebetat dentes, id eſt ſapientiam eorundem: quia qui comederit vuam acerbam, obſtupeſcent dentes eius. Hieremię 31. Iſta etiam extinguit calorem charitatis, ſitim id eſt deſideria æternorum minuæ, & ſtomachum, id eſt conſcientiam & voluntatem per parcitatem conſtringit. Vnde Seneca: Nouerca virtutum proſperitas, beatulis ſuis taliter obſequitur, vt in fine perniciem operetur.

De vua paſſa. *Cap. 181.*

VVA paſſa fit tribus modis quandoque ſcilicet a ſole, quia vitis vbi dependet vua, torquetur, ita quod humor non poteſt amplius ad vuam aſcendere, & ſic vua per aliquot dies permittitur ſiccari, & calorem pati, & ſic dr̄ vua paſſa. Secundo fit in clibano, quia pane extracto, & calore temperato, vua in pampinis inuoluta ibi ponitur, & ſic humor ſuperfluus deſiccatur, & vua paſſa efficitur. Tertio modo fit in fumario ſimili modo. Ideo dicit Alexander. Dant vuas paſſas clibanus fumaria phębus. Sunt autem magnæ virtutis in medicina, ſecūdum Iſaac. Vua paſſa eſt vir iuſtus & perfectus, qui mundi tribulationes & aduerſitates ſuſtinet & patitur, & a ſuperfluo humore carnalis voluptatis ſiccat, & dulcedine deuotionis & gratiæ præ cæteris plus repletur. Sed verè iſta deſiccatio habet fieri tribus modis, quia quandoque vitis per quam venit humor carnalitatis, id eſt mundi proſperitas vel amici, ſibi torquetur & ſubtrahitur, vtpotè quia deuenit ad paupertatem, & ſic humor carnalis impeditur, & maximè quando ſoli Chriſto per contemplationem & affectionem exponitur, & ab eo per bona deſideria caleſcit, caleſit & accenditur, quia tunc efficitur vua paſſa, quia paupertatem patitur atque ſuffert. Fuſca ſum, quoniam decolorauit me ſol. Cant. 1. Item aliquando ponitur in clibano, hoc eſt dictu, in ardore mundanarum tribulationum, & ſic ſimiliter humore carnalitatis priuatur, & efficitur vua paſſa, id eſt vir iuſtus & bonus. Pones eos vt clibanum ignis &c. Item quandoque ad fumum (qui oculos facit flere) id eſt ad memoriā tormētorum infernalium & mortis ſuſpenditur per meditationem: quia verè per iſtos tres modos, ſcilicet paupertatem, aduerſitatem, & mortis inferni iugem memoriam, efficitur homo ſanctus & iuſtus.

De Vino. Cap. 182.

1 VINVM dicitur ſecundum Iſi. quaſi a vena na
tum, vel a vite. racemus enim primo frangitur
& ſic inde vini ſubſtantia eliquatur. Vinum
autem ſecundum Iſaac inter omnes ſuccos
arborum & herbarum obtinet principatum.
virtutem. n. corporis roborat, corp⁹ nutrit, pu
ros humores generat, & impuros depurat, mentem valde lęti-
ficat, intellectum clarificat, interiora mundificat, hominem fa-
cit lętum, liberalem & audacem, & dolorem & triſtitiam facit
obliuiſci, calorem augmentat, corpus ſiccum humectat, humi
dum quandoque deſiccat, & vt breuius cõcludatur, vinum mo
deratè ſumptum, corporis eſt & animæ medicina, & ideo om-
nibus ętatibus conuenit, & maximè ſenibus, quia humorem &
calorem perditum reparat & reſtaurat, vt dicit Iſaac in diet.
Talis eſt per omnia ſanguis Chriſti, qui de racemo. i. de corpo-
re quando fuit fractum per mortem, exiuit eliquatus. & iſte ꝑ
certo inter omnes ſuccos herbarum. i. inter ſanguinem omniũ
martyrum obtinet principatum. Iſte. n. nutrit & humectat per
gratiam & deuotionem, roborat & firmat per cõſtantiam, for-
titudinem & perfectionem, puros humores generat interius. i.
patientiam & bonam affectionem, interiora. i. conſcientiã mun
dificat, & eam a vitijs depurat per confeſsionem, mentem etiã
lętificat per ſpem & cõſolationem, hominem facit audacem. ſ.
ad pugnãdum contra vitia per bonam operationem, lætum &
liberalum per pietatem, elemoſynam & compaſsionem, & do-
lorem tribulationum facit non ſentiri per patientiam & firma
tionem, triſtitiam. i. omnẽ deſperationem tollit per ſpem & con
templationem, augmẽtat etiam calorẽ & humorem. i. gratiam
pietatem & dilectionem, & ideo ſenibus. i. inueteratis peccato
ribus conuenit, quia humores deperditos. ſ. gratiæ & virtutes
perditę fuerant per peccatum, reſtituit & reſtaurat. Ideo Eccl.
31. Æqua vita hominibus vinum in ſobrietate potatum. Vel dic
ꝙ per omnia de gratia, a qua fluunt oẽs aliæ virtutes & expo-
ne de omnibus ſicut ſupra. Vel dic de ſcientia diuina, quę inter
omnes alios ſuccos. i. inter omnes alias ſcientias obtinet princi
patũ. Intellectum. n. clarificat per diſcretionem, & per oĩa ſicut
ſupra. Vel dic ꝙ vinũ ẽ æterna gloria, q̃ inebriat & delectat, qa
ſi quis ea repletus fuerit per ſpem omnem dolorem mundana
rum tribulationum facit obliuiſci, animã autem lętificat, & tri-
ſtitiam deſperationis tollit &c. ſicut ſupra. Ideo Prouer. 31. Da
Mœrentibus bibere vinum, ſequitur. Bibant, & obliuiſcantur
2 egeſtatis ſuæ, & paupertatis vlterius non recolant. ¶ Vinorum
plures ſunt ſpecies, ſ. album, rubeum, nigrum citrinum, omnia
tamen ſunt bona & nutritiua & lętificatiua & intellectus ſubti
liatiua, ſi eis debitè quis vtatur. Sic ſcientiarum vel virtutum
plura ſunt genera, ſcilicet rubeum, ecce charitas, album, ec-
ce caſtitas, nigrum, ecce humilitas, omnes tamen valent ſpiri-
tualiter & animam nutriunt, & eam dotant meritis & impin-
guant. Vel dic ſi vis de ſcientijs, quæ diuerſę ſunt, & tamen om
nes valent & proficiunt debitè eis vtentibus, et intellectum cla
3 rificant. &c. Gen. 49. Lauabit in vino ſtolam ſuã. ¶ In vino cõſi-
deratur odor. nam odoriferum vinũ plus cęteris valet, & men-
tem melius lętificat, nutrit etiam melius & confortat. vinũ au-
tem quod odorẽ bonum non habet, illaudabilis eſt nutrimen-
ti, quia nec ſanguinem clarificat, nec animum cõfortat, nec hu
morem purificat turbidum & corruptum. Sic verè odor bonę
famæ multum facit in homine, & maximè religioſo & prędica
tore, qa tunc alios melius lętificat & confortat, & eos ſuis exẽ-
plis & verbis impinguat atqȝ nutrit. Si autem odorem bonæ fa
mę non habuerit, tunc vere alijs parũ proficiet, nec eos bene a
corruptis humoribus peccatorum purificabit, quia cuius vita
deſpicitur, reſtat vt eius prædicatio contemnatur. Gregorius.
¶ Vinum temperatum cibus eſt & medicina. paſsiones etiam
4 animæ alterat, quia animam vertit ab impietate ad pietatẽ, ab
auaritia ad largitatem, a ſuperbia in humilitatem, de timore &
deſperatione in animoſitatẽ, ſecundum Iſaac in dietis. Hæc oĩa
ꝑ certo facit in anima gratia Dei, vel ſanguis Chriſti, vel mor
tis memoria, vel doctrina & ſcientia audita & potata. Ideo ſa-
pientia miſcuit vinum, & poſuit menſam. Prouer. 9. Vinum in-
quit miſcuit, quia. ſ. aqua ſpiritualis ſpei & conſolationis ei eſt
admiſcenda. ¶ Vinum quanquam ſit forte & bonum, tantum
5 tamẽ poteſt ei admiſceri de aqua, ꝙ perdet efficaciam & virtu
tem. Sic verè licet homo vinum. i. gratiã Dei habeat, quę habet
odorem famoſitatis, colorem honeſtatis, ſaporẽ & dulcedinem
charitatis, tantum tamen poteſt quotidie in vaſe cordis ſui de
aqua. i. de peccatis venialib⁹ apponere quòd vini efficacia cor
rumpetur & diſsipabitur per peccatum mortale. Eſaiæ 1. Vi-
num tuum mixtum eſt aqua, argentum tuum verſum eſt in ſco
riam. ¶ Vinum rubeũ & forte multum lędit caput & percutit, 6
mentem & fortem facit ebrietatem, & iõ ſummè indiget aquę
admixtione, nutrit tamen & confortat, & humores deperditos
reparat, cor & mentem lętificat & delectat, ſecundum Iſaac.
Vinum iſtud ſignificat pœnitentiam doloroſam quæ pro cer-
to mentem percutit per contritionem, & eam facit ebriam et
ſopitam per ſtuporem & compunctionem, ſcilicet quando faci
nora ſua conſiderat & peccata, & ideo ne forte occidat per de-
ſperationem, neceſſe eſt quòd ibi aqua, id eſt ſpiritualis conſo-
latio & ſpes de venia adiungatur. Miſcuit vinum &c. Prouer-
bio. 9. Iſta tamen nutrit animam, & eam purificat per confeſ-
ſionem, & lętificat per ſpem & conſolationem, & humores, id
eſt virtutes & merita quæ ſunt deperdita per peccatum, reſti-
tuit & reſtaurat. Venite ad me amici mei comedite panẽ meũ,
& bibite vinum quod miſcui vobis, & inebriamini &c. Prouer
uerbio. 9. Bibite & inebriamini Hiere. 25. ¶ Vinum habet ine- 7
briare, & mentem lętificare, omnemque facit dolorem & triſti
tiam obliuiſci, amorem excitat, & humores deperditos re-
parat & reſtaurat. Talis eſt gloria æterna, quæ pro certo ani-
mam inebriat & atque replet. pſalm. Inebriabuntur ab vber-
tate domus tuæ &c. Et omnem dolorem præcedentem. i d eſt
omnes mundi miſerias & tribulationes perpeſſas facit penitus
obliuiſci. Flebitis & lugebitis vos, ſed triſtitia veſtra vertetur
in gaudium. Ioan. 16 Et ideo bene ſequitur quòd mentem læti
ficat, quia ibi perpetuo triſtitia nulla erit. Eccleſiaſtic. 40. Vi-
num & muſica lętificant cor. ¶ Vinum quandoque propter ae- 8
ris calorem corrumpitur, & ſic perdit odorem, colorem, & ſa-
porem, efficitur enim nigrum, fœtidum, groſſum, turbidum &
ponticum vel amarum, & iſtud nõ generat humores in corporu
laudabiles, ſed corruptos, ſecundum Iſaac. Sic verè quando ho
mo corrumpitur ex calore concupiſcentiæ carnalis vel tempo
ralis per luxuriam vel auaritiam & cætera ſimilia, tunc perdit
odorẽ bonæ famæ, colorẽ conuerſationis, ſaporẽ bonæ vitæ &
perfectionis, & efficitur niger & vilis p̃ inſolentem conuerſa-
tionem, fœtidus per infamiam vel luxuriam, groſſus per ſup-
biam, turbidus per iracundiam quæ, ſcilicet mentem turbat, et
ideo tales non nutriunt ſuis exemplis alios, ſed corrumpunt.
De iſtis Mich. 2. Propter peccata ſua corrumpetur putredine
peſsima. ¶ Vinum licet moderatè ſumptum proficiat, ſi tamen 9
immoderate ſumitur, nullum pernicioſius eſt venenum. men-
tem. n. mutat in furorem, in mali impetum, in obliuionem bo-
ni, linguam facit ligatam, manus tremulas, & de ore facit eru-
ctationes fędas exire, ſitim etiam prouocat, quia ebrietatis &
vini talis eſt conſuetudo, vt aſsiduitas bibendi, auiditatem pa-
riat rebibendi, vt dicit Pli li. 14. Vinum eſt mundi proſperitas,
quæ pro certo ſi ea moderatè quis vtatur, vtilis eſt & proficua
ad ſalutem, ſed vere ſi ſuperflua fuerit, & indebitè & indiſcre-
tè quis ea vtatur, tunc vere animæ eſt venenum, nam illa facit
hominem iracundum, & ſic mentem mutare, dicitur in furorũ
& in mali impetum. Ozeæ 7. Cœperunt principes furere a vi-
no. Item efficit hominem ingratum, & ſic in eo cauſare dicitur
obliuionẽ boni. i. beneficiorum a Deo & ab alijs perceptorum.
Succedentibus proſperis oblitus eſt interpretis ſui. Geneſ. 40.
Item linguam ligat, quia. ſ. tollit rectitudinem loquelę, ſ. confeſ
ſionem, orationem, gratiarum actionem. Conſtat. n. ꝙ diuites
neſciunt aliquid de tali loquela. Neemię vlt. Neſciebant loqui
iudaicè, ſed azoticè. Item facit manus tremulas. i. debiles ad
bene operandum, & de ore etiam talium facit fędas eructatio-
nes. i. fęda & inhoneſta verba ſæpi⁹ emanare, quia ſaggitta vul-
nerans lingua eorum. Hierem. 9. Item illa ſitim prouocat. i. ar-
dorem & deſiderium mũdanorũ, quia vere quanto quis pl⁹ vlus
fuerit vino mũdanæ proſperitatis, ſ. diuitijs delicijs &c. tanto ta
lem potum magis appetit iterari, quia ſomniat ſitiens ꝙ bibat,
& cũ expergefactus fuerit, laſſus adhuc ſitiet. Eſaiæ 29 Vel dic
ſi vis omnia hiſtorialiter de ebrietate. ¶ Secundum Iſaac au-
tem, ebrietas lumen rationis extinguit, vſque brutales 10
confortat, & ſic remanet corpus ſicut nauis ſine rectore, &
ſicut militia ſine duce. Ebrietas item caput lædit, oculos
turbat, & de ſapientibus facit ſtultos, de benignis peruer-
ſos, de caſtis impudicos, nam ebrietas eſt omnium vitio-
rum fomes & cauſa. Incidunt enim ebrij in multa crimi-
na, de quibus tandem pœnitent atque dolent, & vt breuius

concludatur, omnium malorum cauſa eſt ebrietas atq; fomes
Sic per omnia mundi proſperitas tollit vſum debitè rationis,
& lædit oculos prudentiæ & diſcretionis, ſicut patet de mundi
ſapientibus & diuitibus, qui videntur ſine ratione eſſe & peni
tus excæcati, quia nec ſe nec ſua, nec mortem, nec infernũ con
ſiderant vel attendunt. Non eſt enim populus ſapiẽs, ideo non
miſerebitur eius qui fecit illum. Eſaiæ 27. Ideo dicitur Eſa. 28.
Neſcierũt pię ebrietate, abſorpti ſunt a vino. Iſta etiam caput,
id eſt intentionem lędit per conſcientiæ remorſum vel alias, &
virtutem brutalem, id eſt mot⁹ carnales & carnis voluptatem
& luxuriæ fœditatem excitat & inducit, quia ſaturaui eos, &
mœchati ſunt Hierem. 5. Et ideo in mundi proſperis inuolu-
tus, eſt recte ſicut nauis ſine remige, & ſicut militia ſine duce,
quæ ſcilicet cito ſubmergitur vel diſsipatur. Sic homo qui per
proſperitatem perdiderit rationẽ, in aquis voluptatis ſubmer-
gitur, & per diuerſa vitia diſsipatur. Vbi non eſt gubernator,
populus corruet. Prouer. 11. Iſta etiam facit de ſapientibus, ſe-
cũdum Deum ſtultos i. de bonis peccatores, de beniuolis per-
uerſos ad litteram, & de caſtis incaſtos. Conſtat. n. ꝙ multi ſunt
in ſtatu paupertatis & aduerſitatis boni, q in proſperitate fiũt
peſsimi & iniqui. Exemplum de Dauid, quæ in guerris & prę-
lijs fuit bonus, ſed data ſibi pace in Hieruſalem iniquè pecca-
uit, ſ. in Vriam & eius vxorem. Nã ex ebrietate iſta proueniũt
cuncta vitia. ſ. adulteria, homicidia &c. ſicut patuit in eodem.
Prouerb. 1. Proſperitas ſtultorum perdet eos. & Eccl. 31. Mul-
tos enim exterminauit vinum. Et ideo bene dicitur 2. Macha.
6. Non ſinere peccatoribus ex ſententia agere, magni beneficij
11 eſt indicium. Vel dic hiſtorialiter de ebrietate. ¶ Vinum corru
ptum corpus deſtruit, humores malos generat & corruptos, &
morbos varios inducit. Sic doctrina corrupta per hæreſim &
errorem, animam deſtruit, & humores. i. affectiones interiores
corrumpit, & morbos etiam diuerſorum generat peccatorũ.
Idem dic de ſapientia mundi ſi vis. Eſa. 28. Super verticem val
12 lis pinguiſsimè errantes a vino. ¶ Antiquitus Romæ non lice-
bat mulieribus vinum bibere, & hoc ſecundum Plin. lib. 14. c.
13. ne forte inebriatę aliquid aut dicerent aut facerent inho-
neſti. Vnde inuenimus (ait) inter exempla, Egnati metentini
vxorem eo quòd vinum bibiſſet è dolio, a marito interfectam
fuiſſe, eumque cedis a Romulo abſolutum. Ibidem etiam dici
tur quòd quædam pro eo quòd claues cellę vinarię reſignaſſet
a ſuis in edia mori fuiſſe coactam. De quadam etiam alia poni-
tur ibi, quæ quia vinum biberat, ipſam dici a iudice dote ſua
fuiſſe mulctatam. Cato etiam aiebat introductum fuiſſe quòd
fœminabus oſculum a ſuis parentibus daretur, vt ſi vinum ole
rent, oſculo ſentiretur. Ad hoc autem facit quod dicit Hippo-
crates, mulieres & adoleſcentes non caluescere, nec podagram
incurrere, eo ſcilicet quia non bibunt vinum. Iſta omnia poſ-
ſunt applicari exemplariter ad temperantiam mulierum, quia
ſi ebrietas eſt in viro vituperabilis, in fęmina tamen ſummè eſt
deteſtabilis. Veruntamen ſi illę quæ bibunt vinum, morte ple-
cterentur, paucę remanerent hodie quæ non cã huius morerẽ-
tur, quia (quod horrendum eſt) multę ſunt fœminæ viris vino
lentiores, & ebrietatis vino pleniores. Apoca 17. Vidi mulierẽ
ebriam. Regula etiam Hippocratis euanuit, q a mulieres lautiſ
ſima vina potant, & ideo ad litteram podagrizant, ſicut de plu
ribus cernitur, quod. ſ. non fieret ſi ipſarum conditio a vini po
culis abſtineret.

De Vino nouo ſeu muſto. *Cap. 183.*

1 VINVM nouum dicitur muſtum, a mus quod eſt
terra, & teneo tenes, quaſi tenens & habens mus
. i. terram, quia. ſ. vinũ in principio eſt terreis par
tibus admixtum, quando. ſ. nouum de torculari ex
trahitur, ſed quia poſt magna fit in eo ebullitio,
ideo partibus calidis & aereis ſurſum tendenti-
bus, terreſtribus autem inferius deſcendentibus, fit puri ab im
puro ſeparatio, & ſic efficitur vinum verum. Talis eſt hõ, quia
in principio qñ de torculari. i. de lacu peccati vel mũdi, expri-
mitur, & ad pęnitentiã vel religionem conuertitur, adhuc eſt
terræ mixtus. i. terrenis affectionibus & delectationib⁹ implica
tus, ſed qñ fit in eo fortis ebullitio cõtritionis, tunc calor chari
tatis in eo ſeparat purum ab impuro. i. impuritatem vitiorum
a puritate animæ, & ſpumam. i. vitia & peccata per confeſsio-
nem amittit, & ſic efficitur bonus, purus & ſanctus & iuſtus.

Faciet dominus conuiuium vindemiæ defęcatę. Eſai. 25. ¶ Vi- 2
num nouum quandiu eſt impurum, ita feruens eſt ꝙ nũquam
ceſſat ab ebullitione, donec pęnitus depuretur, quinimmo do-
lia in quibus eſt dirumpit, niſi ſpiraculum habeat per quod ſu
vapor igniſicus emittatur. ſed quando eſt bene purum, tunc ab
ebullitione ceſſat pęnitus & quieſcit. Sic verè homo nouus &
iuuenis nunquã debet ceſſare ab ebullitione contritionis, a ſpi
ratione confeſsionis, & a ſpirituali purgatione, quandiu impu
ritatem peccati habeat aliqualem, quia. ſ. dolium quantumcun
que forte. i. conſcientiã quantũcũq; obſtinatã & induratam de-
bet ſemper dirumpere & aperire per confeſsionem, & omnem
malam ſpumam vitiorum continuè emittere & purgare, quia
venter meus quaſi muſtum abſq; ſpiraculo, quod lagenas no-
uas dirumpit. Iob 32. Quando autem purgatus fuerit, iuſtus. ſ.
factus et perfectus, tunc (& maximè quando erit in patria) ceſ-
ſabit ebullitio & ſpiratio, quia perfecti, & maximè in patria, nõ
indigent feruore contritionis, nec clamore cõfeſsionis, ſed tan
tum requie contẽplationis. Requieſces, & non erit qui te exter
reat &c. Iob 11. Vel dic ꝙ illi qui ſunt noui & iuuenes, impuri
& carnales, & fęcibus carnalis voluptatis vel terrenę cupidita
tis admixti, nunquam ceſſat ab ebullitione impatientiæ, rixæ,
& diſcordiæ, & a ſpumatione malorum verborum, quia os fa-
tui ebullit ſtultitiam. Prouerbio. 15. Quinimmo etiam dolia in
quibus ſunt. i. ſtatus ſuos per rixas & diſcordias diſsipant & di
rumpunt, niſi libertatem habuerint reſpirãdi. i. verba ſua inſo-
lẽtia proferẽdi. Sed vere illi qui ſunt puri & defecati. i. boni iu
ſti & ſancti, huiuſmodi ebullitionem & tumultus non faciunt,
imo in dolio religionis vel eccleſiæ pacificã requieſcunt. Ma-
lac. 2. In pace & ęquitate ambulauit mecum. Vel dic ꝙ tunc in
dolio religionis vel eccleſiæ ceſſat ebullitio diſcordiæ, & fit
pax concordiæ & voluntatis, quando virtute caloris. i. boni præ-
lati, partes terreſtres. i. peccatores, ab igneis. i. a viris ſanctis &
lucidis diuiduntur & diſtinguũtur, & quando ipſi mali inferi⁹
deſcendunt, & ad ſtatũ depreſsionis & ſubiectionis incuruan-
tur, boni autem & ſancti ſuperius in dignitatibus & officijs ela
uantur & promouẽtur. Et iſtud maximè fiet in iudicio, vbi ma
li a bonis perpetuo ſeparabuntur, & illi in fundo. ſ. inferno re-
trudentur, iſti autem in dignitate paradiſi ſuperius leuabũtur.
& ideo tunc ceſſabit omnis ebullitio rixarum & diſcordiarum
quæ modo eſt inter bonos & malos, & erit tunc bonis tranqui
litas reſtituta. Deuter. 28. Ipſe deſcendet, & erit inferior, tu au
tem aſcendens, & eris ſuperior. ¶ Vinum nouum & adhuc im- 3
purum non competit ad corporis nutrimentum, ſed quando
defęcatum eſt & purgatum, tunc efficitur corporis nutrimen-
tum, & quanto plus antiquatur, tãto calidius, purius, odoriſius
& ſaporoſius efficitur, niſi forte ex accidenti aliquo corrumpa
tur. Sic verè quando homo de nouo extrahitur de torculari,
id eſt de mundo vel de peccato, & ad pœnitentiam vel religio-
nem conuertitur, tunc ſtatim non eſt bonus nec perfectus, imo
adhuc eſt impurus, carnalis & fragilis, & ideo non eſt aptus
ad nutriendum alios, ſcilicet doctrina & exemplo, ſed vere
quanto plus antiquatur in bono per perſeuerantiam tanto fit
calidior per charitatem, purior per caſtitatem, odoroſior per
famoſitatem, & ideo tunc dat bonum alijs nutrimentum, niſi
forte per peccatum aliquod corrumpatur. Ideo eccleſiaſtici 9.
Vinum nouum amicus nouus. veteraſcet, & cum ſuauitate bi-
bes illud. ¶ Vinum quandoque corrumpitur duplici cauſa, ſci 4
licet quandoque ex calore exterius abundante, & ex malitia va
ſis in quo eſt, quia ſecundum corruptionem vaſis, vinum no-
uum ſaporis contrahit corruptelam, corruptum autem vinum
homini eſt nociuum, & quandoque deterius quàm venenum.
Sic verè vinum nouum, id eſt perſona iuuenis dupliciter cor-
rumpitur, & per peccatum inficitur, quandoque ex calore
aeris, id eſt ex feruore concupiſcentiæ iuuenilis. Item quan-
doque ex corruptione dolij in quo eſt, id eſt ex prauitate ſocie-
tatis in qua eſt & moratur, quia ex mala ſocietate cito corrũpi
tur vnus puer. ſic autem corruptus & peccatum infectus alijs
eſt venenum, quia ſuis verbis & exemplis alios inficit & cor-
rumpit, ſicut patet in iuuenibus luxurioſis. Et ſic vinum in no-
uitate corruptum nunquam poteſt perfectè emendari, ſic ve-
rè nec homo qui in iuuentute inficitur, amplius emendatur.
Vinum nouum in vtres nouos mitti debet. i. in bona ſocietate
nutriri. Luc. 5. ¶ Vinum multum antiquum excedit in calidita 5
te & ſiccitate, & ideo ſuo acumine caput lędit, corpus inflãmat
humiditatem conſumit. Sic mali ſenes & in vitijs antiquati ex-
cedunt in calore auaritiæ, & ideo corpus eccleſiæ inflammant
& lædunt

& lædunt ꝑ crudelitatem, auaritiam & vſuram, & humorem.i. bona temporalia diripiunt & conſumunt. Patet ét in malis ſenibus in religione, qui lædunt caput.i.prælatum &c.

De Vino condito. *Cap.* 184.

VINVM conditum fit artificialiter, quando.ſ. herbæ vel ſpecies vino incorporantur, quarum virtute vinum immutatur, & ſapidius & ſalubrius efficitur tam in cibo quàm in medicina, vt patet in vino maluatico. Tale vinum eſt bona doctrina, quia verè ibi ſunt plures herbæ.i.plura exempla ſanctorum, plures ſpecies. i. plures auctoritates ſanctorum & ſacræ ſcripturæ, & ideo talis eſt vtilis ad animam nutriendam & impinguandam per merita & virtutes. Can.8. Dabo tibi poculum ex vino condito. Vel dic ꝙ tale vinum eſt anima, in qua debent eſſe aromata.i.gratiæ & virtutes, bona opera & exempla, & ſic melior fiet & perfectior.

De Aceto. *Cap.* 185.

1 VINVM acetum fit ex vino dulci corrupto, nam quãdo vinum bonum aeri calido exponitur tũc per calorem innaturalem calor naturalis ipſius corrumpitur, & ſic vinum quod erat naturaliter calidum, efficitur naturaliter frigidum, ſecundũ Iſaac. Sic verè aliquando accidit ꝙ homo dulcis bonus & iuſtus calorem naturalem.i.charitatem continens in ſeipſo, corrumpitur per peccatum, & hoc quando aeri calido .i.mundanæ proſperitati & calori auaritiæ & luxuriæ exponitur, quia tunc per iſtos malos calores calor charitatis deperit, & frigus indeuotionis, pigritiæ & tepiditatis ſubintrat, & ita fit ille qui prius erat dulcis & deuotus, calidus & charitatiuus frigidus, indeuotus, incompatiens, obſtinat⁹ & acetoſus, id eſt amarus, iracundus &c. In igne conſumptum eſt plumbum.
2 Hierem.6. ¶ Acetum magnæ efficaciæ in medicina. virtutem enim habet mordicatiuam, diſſolutiuam, penetratiuam, infrigidatiuam, & deſiccatiuam, & ideo valet contra multiplices paſſiones, carnem enim ſuperfluam in vlceribus corrodit, & ad alia multa valet, ſecundum Iſaac in dietis. Talis eſt pœnitentia, quia mordicat per cõſcientiæ remorſionem, penetrat per conſcientiæ examinationem, & timoris incuſsionem, diſſoluit per contritionem, mundificat per confeſsionem, deſiccat per carnis maceratione, infrigidat per caloris auaritiæ vel luxuriæ repreſsionem, & ideo valet contra multas paſsiones peccatorum, & carnem ſuperfluam.i.voluptatem carnalem adnihilat & conſumit. Ideo bene dicitur Ruth. 2. Accede huc, & intinge buccellam tuam in aceto. Vel ſi vis per acetum potes intelligere ſacram doctrinam, vel conſiderationem mortis & inferni, vel amaræ mortis Chriſti, & expone de quolibet per
3 omnia ſicut ſupra. ¶ Acetum fortiſsimum ſuper terram, ferrũ vel lapidem proiectum, ſtatim ebullit. Sic pœnitens & perfectus homo ſtatim quòd ſuper terram & ferrum, id eſt ſuper duritiam tribulationum proijcitur.i.quando mundi tribulationibus exponitur, tunc ſtatim ebullit per bona deſideria & affectus. Vel dic quòd acetum eſt peccator, qui quando proijcitur in terram.i.in ſtatum humilem, quando.ſ.ab officio ſuo deponitur vel ab alijs contemnitur, tunc ſtatim ebullit per iram, indignationem, rixam & appellationem. Vel terra eſt terrena proſperitas, in qua ſi homo fuſus & expoſitus fuerit, ſtatim ꝑ auaritiam, luxuriam & mala deſideria ebullit. Allega vt ſupra. Vir prudens & diſciplinatus non murmurabit correctus. Eccleſia-
4 ſtici 10. ¶ Acetum oculos clarificat, ſanguinem ſtringit, metalla dura corrodit, & in eis multos colores generat, ſcilicet ceruſſam ex plumbo, viride græcum ex cupro, Lazurum de argento. ouum etiam ſi in aceto per plures dies teneatur, ita mollificat, quòd teſtam duram facit quaſi pelleam deuenire, venenis etiam ceraſtæ & canis rabidi & crocodili fæx aceti dicitur obuiare, ſecundum Plin.lib.23.capit.2. Talis virtutis eſt mortis conſideratio, quia oculos intellectus clarificat per diſcretionem, quia vexatio dabit intellectum. Eſaiæ.28. Sanguinem id eſt carnis voluptatem ſtringit per caſtitatem, vel pœnitentiæ macerationem, metalla dura.i.induratos peccatores corrodit per contritionem, & in eis multos ſæpe colores generat, id eſt multiplicem perfectionem. Nam licet ouum, id eſt peccator albus & curioſus exterius mollis & luxurioſus interius, habeat teſtam.i.conuerſationem duram & obſtinatam, ſi tamé in aceto.i.in mortis conſideratione diutius ſe immerſerit, ſua pro certo teſta dura & obſtinatio mollificabitur, & mollis, tener, obediens, conuerſus, pœnitens & compatiens efficietur. Iſtud etiam acetum cõtrariatur morſibus venenatis.i. tentationibus, quæ animam inuenenãt & occidunt. Ideo per omnia bene dicitur Eccl.7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua &c. Expone ſi vis totum de pœnitentia, vel de contritione, vel de doctrina & prædicatione.

De Vinaceis. *Cap.* 186.

VINACEVM ſecundum Ebrardũ, eſt pellis vuæ quæ poſt eliquationem vini remanet in torculari, vino de eo defluente, & in dolijs repoſito, & iſtud licet parum valeat, & nullũ præbeat corpori nutrimentum, quia ſcilicet plus inflat quã nutriat, tamen a ſuibus delectabiliter mãducatur. Torcular eſt mundus, vbi vinum.i.boni iuſti præmuntur tribulationibus atque pœnis, & inde eijciuntur & expelluntur, ſed tamen ab angelis ſuſcipiuntur, & dolijs bene ligatis.i.in bonis religionibus in præſenti, & in æternis manſionibus in futuro recolligũtur. Vinacea iſta ſunt mundi bona quæ pro certo licet vina.i.homines de mundo eijciantur per mortem, iſta tamen ſemper ibi remanent quia cum diues mortu⁹ fuerit, nihil ſecum afferet. Iob 27. Et vere licet iſta parum aut nihil valeant, & licet inflẽt per ſuperbiam, tamen a ſuibus.i.a carnalibus & mundanis præcipuè diliguntur. Vel dic ꝙ iſtæ pelles ſignificant mundanos peccatores, qui in mundo iſto remanent, bonis inde exeuntibus, & iſti a torculari mundi huius finaliter eijciuntur per mortem, nõ vt in dolio paradiſi reponantur, ſicut vinum, ſed vt a ſuibus .i.dæmonibus deuorentur, & vt igni perpetuo comburantur, quia paleas comburet igni inextinguibili. Matth.3. ¶ Torcular 2
eſt inſtrumentum quo præmuntur racemi, & vinum emittere compelluntur, & eſt ibi prælum lignum quoddam magnum & ponderoſum, per cuius deſcenſum racemi præmuntur. Veruntamen eſt ibi quædam vectis, mediãte qua dictum lignum eleuatur & deprimitur, ſecundum quòd magis vel minus racemi debent ſtringi. Torcular eſt mundus, vbi racemi, id eſt homines diuerſimode præmuntur & tribulantur. Lignum graue ſignificat mundi tribulationes, quæ graues ſunt & difficiles ad ſuſtinendum. Graue plumbum & importabilis arena Prouerbior. 27. Vectis eſt occulta Dei prouidentia, mediante qua lignum, id eſt grauitas tribulationum aliquando intenditur, aliquando laxatur, quia non eſt malum in ciuitate quod non faciat dominus. Amos 3. Quando ergo Deus vult quòd racem⁹, id eſt homo emittat vinum, id eſt bona temporalia pauperibus largiendo, vel etiam lachrymas doloroſas, tunc vere ponit eũ ſub ligno torcularis, id eſt mundi tribulationibus & infirmitatibus, & conſtringit eum & compellit corrigi & emendari. In agnitionem ſui ductus eſt percuſſus a domino plaga 2. Macha.9. Veruntamen in iſto torculari tribulationum ſemper eſt vectis voluens, id eſt occulta Dei prouidentia, quia ipſe Deus operatur omnia in omnibus 1.ad Corin.12. Quę ſcilicet illud relaxat vel ſtringit temperat vel intendit, ſemper faciens cum tentatione prouentum 1. ad Corinth. 10. Et ſicut aliquando ex toto lignum relaxatur, vt ſecundo veniens fortius ab eo vindemia comprimatur, ſic aliquando Deus ex toto tẽperat pondus, vt fortius homo alias tribuletur vel hic uel in futuro. Silui, patiens fui, ſed quaſi parturiens loquar, diſsipabo & abſorbebo ſimul. Eſaię 42. Quia quanto diutius expectat, tanto radiens acrius ferit. Et ſicut in torculari ripa ſecuribus inciditur, ſic in actu tribulationis homo debet ſcindi gladijs contritionis. ¶ Vinaceum dicitur uinum rappatum, quod aqua in 3
uindemia eliquatur, quod parũ aut nihil ualet. Tales ſunt mundi ſcientiæ reſpectu ſcientiæ diuinæ &c. Allega. Oseæ 3. Diligunt uinacea uuarum.

De Vinaria cella. *Cap.* 187.

VINARIA cella dicitur locus ubi reponuntur vina quanto autem eſt frigidior & ſiccior, tanto ad vinum ſeruandum eſt aptior, & ideo ſolẽt loca lapidoſa & ſubterranea cauari, vt ibi vina ſecurius recondantur. Talis eſt eccleſia vel religio, vbi vina, id eſt bonæ animæ reponuntur, & a corruptione peccati ſeruantur. Sed quanto iſta plus eſt ſicca per paupertatem, frigida per aduerſitatem, baſſa & profunda per humilitatem, tanto vinum, id eſt bona perſona ibidem melius con-

ſernatur a vitijs & pctis, & ideo vtiliores ſunt ad ſalutem ſtat⁹ & religiones pauperes q̄ diuites. Vel dic ꝙ cella vinaria eſt paradiſus, vbi eſt vinum æternæ voluptatis & iocunditatis. Ideo Cant. 1. Introduxit me rex in cellam vinariam &c. Vel cella vinaria eſt vir perfectus, in quo vinum doctrinæ & gratiæ continetur, qui quanto frigidior, ſiccior & profundior &c. ſicut ſupra, tanto melior.

De Viola. Cap. 188.

VIOLA eſt herba parua, in terra depræſſa, cuius triplex eſt ſpês, quędā cum flore albo, q̄dam cū purpureo, alia mellino. oēs tñ flores ſunt multum odoriferi & medicinales. & quāto virtuoſiores, tanto magis verſus terram inferius inclinanī, vt dicit Dioſc. Et iſta herba melior eſt recēs q̄ antiqua, & multum valet in medicina. Talis eſt vir pſectus, qui debet eſſe ꝑ humilitatē circa terrā inclinatus, virtualis & medicinalis ꝑ vitæ & exempli & doctrinæ ſanctitatem, & hic habet florem. i. exteriorē conuerſationem odoriferam ꝑ famoſitatē, & quanto iſta eſt recētior & iunior, tanto melior, q̄a .ſ. acceptius eſt Deo ꝙ hō ſit bonus in iuuentute, q̄ in ſenectute, & iſtorum. ſ. virorum perfectorum, ſunt plures ſpês, quidam ſunt rubei ꝑ charitatem, albi ꝑ caſtitatem quidam mellini per mellifluam pietatem, omnes tñ quanto ſunt virtuoſiores per ſanctitatem, tanto plus ſunt inclinati per humilitatem.

1
De Vlmo. Cap. 189.

VLMUS eſt arbor mollis, tenera & humida, quę plicatur faciliter & torquetur, & ideo dr̄ ſm Iſid. vlmus ab humore, eo ꝙ in locis humidis & valleſtribus proficit plus quam montuoſis. radices in terra profunde figit, & inde humorem ſugit ad nutrimentum frondium ramorum foliorū dēſitate grātiſsimā vmbrā æſtuantibus facit. Flores habet odoriferos, q̄ ab apibus frequentantur. exterius in cortice rudis eſt & dura, tamen interius multum eſt mollis & tenera, ad ſculpēdum multum apta ſicut tiliæ, ſecundum Iſid. Talis debet eſſe quilibet bonus ſecularis, qui. ſ. in valle mundi habitat, & radices ſuas. i. affectiones in terra. i. in terrenis negocijs figit & inde humorem bonorum temporalium ſugit. Sed hoc debet eſſe vt ramos. i. bonos pauperes per elemoſynas nutriat & ſuſtentet, nam ex foliorum ſuorum denſitate. i. diuitiarum ſuarum multitudine debet ęſtuātibus tranſeuntibus. i. mundi pauperibus & depreſsis vmbrā & refrigerium miniſtrare, & mollis & humidus. i. dulcis, benign⁹ & pius debet ab omnibus reperiri. Sub vmbra eius habitabāt omnes beſtiæ terræ Dan. 4. Et ideo vlmus plus in valle proficit quàm in monte, quia boni actiui plus proficiunt in valle mundi, quàm facerent in monte religionis. Vlmus igitur eſt vir perfectus, qui tener eſt & humidus per pietatem, mollis per benignitatem, de facili plicabilis & inclinabilis per obedientiam, & humilitatem. Ad quod quiſque volebat, conuertebatur. Sapient. 16. Radix inſuper eius, ſ. cor debet eſſe in terra profundum per mortis meditationem. Vmbroſus etiam debet eſſe per bonam conuerſationem, folliatus per honeſtam locutionem, floridus per ſcientiam & diſcretionem, & odoroſus per bonæ famæ diffuſionem, exterius in cortice. i. in apparentia rudis & durus per pœnitentię macerationem, interius autē in conſcientia mollis & tenellus per clementiam & compaſsionem, & etiā de facili ſculptibilis per correctionem, quia. ſ. non eſt durus vel obſtinatus. Et ideo iſta eſt vna de arboribus quæ in ſolitudine debebant eſſe. Eſa. 41. Dabo in ſolitudinem myrtum, cedrum, pi-
2 num, lignū oliuæ, buxum & abietem, & vlmum ſimul. ¶ Vlm⁹ eſt arborū null fructum bonum portās, radices in terra profunde figens, eſt tamen vtilis vineæ circunſtanti, quia per eam ſuſtentatur. Sic mundi peccatores nullum fructum bonorū operum in ſe portant, verumtamen vineæ propinquæ. i. bonis viris ſunt quandoque vtiles, quia eos ſuis elemoſynis ſuſtinent & ſupportant.

De Vrtica. Cap. 190.

VRTICA dicitur ab vrēdo. eſt enim herba igneę naturę, cum haſta & folijs villoſis, & tangentem ſe adurit & pungit, ita etiam quòd poſt eius receſſum remanet vſtio vel pruritus. Folia habet aſpera & acuta, ſemen autem habet quod dicitur venerem excitare, ſecundum Plini. & hæc herba per ſe naſcitur, & vbi ſemen eius fuerit, vix inde extirpatur. cito creſcit, ſed cito etiam poſt areſcit. Tales ſunt hodie luxurioſi, quia verè ſunt naturæ igneæ, quia ſuis verbis & exemplis vrunt alios & inflammant, ſcilicet malis ſuggeſtionibus, geſtibus & nutibus, intātum quòd etiam poſt receſſum ſuum remanet vſtio, id eſt mala ſuggeſtio & impreſsio in animo audientis. & ideo bene dicitur quòd ſemē eius venerem excitat, quia vere ſemen. i. verba & doctrina taliū venerem incitant & incendūt. Eloquiū eius quaſi ignis exardeſcit. Eccleſiaſtici 9. Et iſti per ſe naſcuntur quia vere aliquando homo per ſe ſine alterius adminiculo poteſt fieri vrtica, id eſt luxurioſus. Et ſicut vrtica interdū ita multiplicatur, quòd extirpari non poteſt, ſic etiam hodie luxurioſi ita ſeipſos dilatant & diffundunt, quòd via poſſunt extirpari, ſi alicubi fuerunt ſeminati. Stultorum enim infinitus eſt numerus. Eccleſiaſtici 1. Vel dic quòd vrtica eſt detractor, impatiens, quærulosus, vel etiam raptor & auarus, qui pro certo igneæ ſunt naturæ, quia omnes contingentes, id eſt ſocios & vicinos vrunt & mordent ſuis detractionibus, iniurijs & murmurationibus vel rapinis. Folia enim. i. verba talium ſunt acuta. i. pungitiua, & ideo etiam poſt receſſum ſuum, vſtionem & arſuram ſuæ iniuriæ vel rapinę vel detractionis relinquūt. ſ. in cordibus aliorum qui lęduntur & inuaduntur. Vnum tamē eſt ſolatium, quia quamuis iſti cito creſcant & augmententur quo ad dignitates & temporales diuitias, cito tamē rurſum deficiunt & decreſcūt. Iſtud patet in raptoribus & auaris in mundo, qui non dimidiant dies ſuos, imo iuuenes & ſubito moriuntur. Patet de detractoribus in religione, qui quoniā vt communiter ſunt hypocritæ, ideo ſæpe & cito deficiunt aliquando ꝑ apoſtaſiam, & ſic ſua paruitas declaratur. Ideo pſal. Vidi impium ſuper exaltatum & eleuatum ſicut cedros libani, tranſiui, & ecce non erat &c.

De Zizania. Cap. 191.

ZIZANIA herba quędam eſt ſecundum Iſido. quæ a poetis inſęlix lollium nuncupatur & eſt hęrba creſcens cum tritico, quæ dum ē in hęrba, vix diſtinguitur a tritico, imo qui eā tunc vellet eradere, ſimul propter ſimilitudinem poſſet triticū extirpare, & ideo dimittenda eſt quouſq; in meſſe vnum ab alio cognoſcatur, & tunc triticum in horreo reconditur, zizania autem alligata per faſciculos comburitur. Habet autem vim vinoſam, inebriatiuā & mortiferam, ſi multum de ea ſit aſſumptum. Ager eſt eccleſia, triticum ſunt boni, zizania ſunt mali & iniqui. Sed iſti modo ſunt in herba. i. in initio & probatione dū ſumus in vita iſta, & ideo vero mō tanta eſt ſimilitudo quātum ad exteriorē conuerſationē, inter vtroſq;. i. inter bonos & malos, ꝙ vix alter ab altero cognoſcitur. quod maximè verum eſt de hypocritis & hęreticis, qui videntur eſſe boni, & ideo prælatus vel iudex nō debet modo tales publice extirpare vel punire, cum eorum facta ſint occulta, ſed in meſſe. i. in die iudicij quando boni metēt manipulum gloriæ ſempiternæ, tunc quia tales publice cognoſcentur & diſcernentur ab alijs per fructus & mala opera quæ tunc oībus patebunt, Ideo a tritico & e conſortio bonorū ſeparabuntur, quia tunc ſeparabit eos Chriſtus ſicut paſtor, qui ſeparat agnos ad hædis. Matt. 25. & triticū. i. boni in horreo paradiſi reponentur. Triticum congregabit in horreum ſuū. Lu. 3. Zizania aūt. i. mali cōburētur, ſ. in igne æterno per faſciculos. i. ꝑ varias diſtinctiones, q̄a luxurioſi cū luxurioſis, auari cū auaris cōiungent̄. 34. Ibi cōgregati ſunt milui alter ad alterū. Figura Matth. 13. vbi paterfamilias bonum ſemē ſeminauit in agro ſuo, inimicus aūt ſuus ſeminauit zizania cum tritico. cum aūt pr̄familias videret in agro vtrunq; natū noluit ꝙ ſerui ſui eradicarent zizaniā, ne forte triticū lęderetur, imo ꝓcepit ꝙ vſq; ad meſſem inuicem ꝑmitterentur, & ꝙ tunc diuiſa per faſciculos vrerentur, triticum aūt in horreum conderetur. Sic vere paterfamilias Deus in agro eccleſiæ ſeminauit bonum ſemen. i. multos bonos viros, ſed vere inimicus eius diabolus introduxit & ſeminauit ibidē multos malos. non vult tñ hodie Deus ꝙ ſerui. i. pręlati vel angeli ipſos ab inuicē ſegregēt, ſed ꝙ vſq; ad diē iudicij expectent, & mittet tunc ſeruos. i. angelos, qui eos ab alijs ſeparabunt, & in igne æterno comburent pariter & cremabūt tunc. n. dicet Chriſtus illud Apoca. 14. Mitte falcē tuā, quoniā maturauit meſsis. ¶ Zizania eſt herba q̄ in multis proficit exterius appoſita, & ad multa valet in medicina. ſi autē interius apponatur,

ponatur,tunc inflat & inebriat & omne malũ generat io eden-
te & tandem mortificat comedentem. Sic eſt mundi proſperi-
tas,quia exterius ſumpta tantum.i.ſuperficialiter dilecta & ex-
terius debitè adminiſtrata proficit atq; iuuat, ſ.debitè ea vten-
ti,ſed ſi interi⁹ ſumatur.ſ.in corde & affectione.i. ſi hõ ponat in
ea cor ſuum & affectionem,tunc ſummè nocet, quia inflat per
ſuperbiam,inebriat ꝑ ſpiritualem ſtultitiam, quia.ſ.priuat bo-
minem ſenſu & debita ratione,& facit hominem ebrium.i.ma
lum peccatorem. Pſal. Turbati ſunt et moti ſunt ſicut ebri⁹ &c.
Et finaliter hoiem occidit,ſcilicet morte æterna. Patet in mun-
di ſapientibus & diuitibus &c. Inebriabo eos abſynthio &c.
Hierem. 9.

De Zinzibere. Cap. 142.

ZINZIBER eſt radix herbæ multũ efficax & vir-
tuoſa in medicina,calida eſt & humida,ſed ꝑꝑ
nimiam humiditatem qñq; qñ antiquatur,cor-
rumpitֿ,& a vermibus perforatur, & ideo q̃ eã
vult bñ ſeruare,neceſſe eſt vt cum pipere tenea
tur,vt ſic piperis ſiccitate ſua humiditas ſuper-
flua tẽperetֿ. Sic ſunt multi,qui licet ſint calidi ꝑ charitatem,&
multum medicinales per vitæ & doctrinæ ſanctitatem, ſunt tñ
qñq; multum humidi ꝑ carnalem voluptatẽ, & ideo tales fina
liter putreſiunt per luxuriam,& pforantur per auaritiam, niſi
forte piperi.i.bonæ caſtæ & perfectæ perſonæ ſunt adiuncti &
ſociati,quia tunc alterius bonitas ſuam temperat prauitatem,
quia cum ſancto ſanctus eris &c.

De Zaccaro: Cap. 143.

ZACCARVM eſt ſuccus quarũdã cannarũ quæ
ſunt in littore Nili,nã piſcatæ cãnæ ponuntur
in lebete & decoquunt ad lentũ ignẽ,& tũc to
tũ videtֿ euaneſcere in ſpumã, ſed tandẽ illud
qđ eſt ſpiſſius & melius,fundũ petit, qđ autẽ
deterius,ſurſum manet, & illud nõ eſt ita vir-
tuoſum ſicut illud qđ eſt in fundo &c. Et eſt zaccarũ dulce, ca
lidũ & humidũ &c. Nil⁹ eſt mundus vel vita pñs,q̃ ſemꝑ fluit
cannę ei⁹ ſunt hoies. ſuccus canarũ ſunt aiæ. Qñ igitֿ cannę Ni
li.i.hoies huius vitæ ponunt in lebete mundanæ proſperitatis,
tũc vere oẽs videntֿ primo bullire & ſpumare ꝑ mala deſideria
auaritiæ,& ſurſum aſcẽdere ꝑ vanitatẽ, veruntñ illi q̃ ſunt me-
liores deſcẽdũt inferi⁹ ꝑ humilitatem & ab ebulitione auaritię
quieſcunt. deſcende, ſede in puluere. Eſai. 47. Illi autem qui
praui ſunt & peccatores ſuperius per ſuperbiam remanent &
per vanitatem nec inferius deſcendunt per humilitatem. Eris
ſemper ſupra, & non ſubtus. Deut. 28.

LIBER DECIMVSTERTIVS de naturæ accidentibus, & primo quidem ponitur prologus.

QVONIAM illa quæ ad rerum ſubſtãtias & ꝓprie-
tates pertinent,deo opitulante moralizaui, reſtat
vltimo dicere de quibuſdã accidentibus, rerum
ſubſtantias concomitatibus, vel dependentibus
ab eiſdem. Intẽdo igitur hic aliquid inſerere de
proprietatibus colorum odorũ,ſaporum,liquo-
rum,& ouorum,necnon menſurarum,numerorum, ponderũ,
inſtrumentorum,vaſorum,& ſonorum.

De Colore. Cap. 1.

1 COLOR ſecundum Ariſtotelem in ſen-
ſu & ſenſibili.cap. 3. eſt extremitas per-
ſpicui in corpore terminato. Color n.
ſuperficiæ rei terminatæ naturaliter ha-
bet ſedẽ. Aer.n. & alia corpora intermi-
nata,nõ ſunt propriè colorata, licet per
reſplendẽtiã corporum aliorũ in eis ap-
pareat aliqualis figura colorũ. Quamuis
aũt color naturaliter & eſſentialiter ſit io rebus,non põt tñ ma
nifeſtari vel videri niſi ꝑ lucem ſuꝑ eius ſuꝑficiem radiantem.
Color.n.indiget lumine manifeſtante,& ſpẽm eius ad viſus or
ganum deferente. lux vero colore nõ indiget, qa vbicunq; fue
rit,ꝑ ſe patet. Per colorẽ moraliter loquẽdo, põt intelligi con-
uerſatio virtuoſa. Illa eſt.n.color q̃ propriè eſt obiectũ viſuum
& aſpectuũ aliorũ, iuxta illud Eccl. 43. Pulchritudinẽ coloris
admirabitֿ oculus. Quia.ſ.color conuerſationis exterioris eſt il
lud in qđ intuentiũ oculus ſemꝑ fertur. Sed procul dubio ad
hoc ꝙ aliqđ corpus.i.aliqua ꝑſona poſſit ꝓpriè virtutibus co-
lorari,neceſſe eſt ꝙ ſit corpus terminatũ.i.ꝙ hẽat ſenſus & af-
fectus ordinatos & limitatos, & intra rationis terminos quie-
tatos,qa pro certo illi q̃ non ſunt terminati,diſciplinati & ordi
nati,ſed magis more aeris ꝑ hypocriſim & vanitatẽ intermina
ti,& vagationibus ſenſuũ & affectuũ expoſiti, non ſunt vt cõi-
ter virtutibus colorati,nec ꝑ conuerſationẽ ẽt picturati. vñ de
terminatione obedientiæ,ſufficientiæ,prudentiæ & diſciplinæ
qua viri colorati & iuſti terminãt ſemetipſos, põt dici illud pſ.
Terminũ poſuiſti eis,quẽ non tranſgredientֿ. Sed qd? Pro cer-
to iſtud eſt verum,ꝙ ad colorem honeſtę apparentiæ ſemꝑ re-
quiritur lux diuinæ grãæ. Color. n. conuerſationis quamuis re-
gulariter exiſtat in hoie,nunq̃ tñ a Deo videtur vel inſpicitur,
nec ipſius aſpectibus acceptatֿ,niſi ad ipſum ꝑ lucẽ cõcomitan-
tis grãæ deferatur, qa breuiter color conuerſationis nihil valet
ſine grãæ lumine, lux vero grãæ ꝑ ſe apparet & valet ẽt ſine exte
rioris conuerſationis colore. Bñ ergo dr̃ Matt. 5. Luceat lux ve
ſtra corã hoibus,vt videant opera veſtra bona. Vel dic ꝙ color
ſignificat pulchritudinẽ corporalẽ, quæ.ſ.more coloris facili-
ter deturpatur, qa ſicut dr̃ Prouer. 31. Fallax gratia,& vana eſt
pulchritudo. Iſta igitֿ quãuis naturaliter exiſtat,tñ ſine lucę gra
tiæ non placet nec apparet apud Deũ, nec ad ſalutem proficit
ſeu iuuat. Vel dic ꝙ color qui eſt accidẽs valde defectibile, ſi-
gnificat humanam naturam. defectibilem atq; vanam. Iſta eſt
.n. quæ non valet ſine luce gratiæ, quia.ſ.natura non valet ſine
gratia,lux aũt gratiæ ꝑ ſe valet,nec depẽdet virtus ipſius a na-
tura. Ioannis 1. Lux in tenebris lucet &c. ¶ Color realiter exi- 2
ſtit etiam in tenebris. vñ ſi color ſemper non appareat, non eſt
defectus ipſius,ſed potius oculi intuentis,& carentiæ lucis,co
lorem non oſtendentis. Vnde cum a doctorib⁹ dicitur ꝙ color
non eſt actualiter niſi per lucem, iſtud intelligendũ eſt de actu
manifeſtandi,non exiſtendi, ſicut dicit hic magiſter. Per colo-
rem intelligo virtutes, quæ.ſ.animam colorant atq; pingũt. per
lucem vero intelligo ſplendorem conuerſationis honeſtę, quia
pro certo poſſibile eſt ꝙ aliquis realiter habeat colores virtu-
tum,& exiſtentiam perfectionis, quamuis quandoq; non appa
reat propter defectum lucis exterioris bonę conuerſationis, ſi-
cut apparet de multis, qui in ipſis tenebris.i. in abſcondito cor
dis habent multos colores virtutũ,ſed quia lux exterioris con-
uerſationes eis deficit, ideo ipſos tales eſſe non videt populus
neq; credit. Ideo dominus docet habere talem lucem, dicens.
Sint lucernæ ardentes in manibus veſtris. Vel dic ꝙ color eſt
vir iuſtus, qui in tenebris.i. in abſcondito humilitatis ſolet exi-
ſtere, & dato ꝙ in luce. i. in publico non videatur ad homini-
bus,non propter hoc ceſſat in ſtatu gratiæ permanere. Non eſt
ergo defectus talium colorum. i. talium hominũ coloratorum
& perfectorũ ſi ab alijs non videntur vel cognoſcuntur,ſed po
tius defectus eſt cęcitatis intuentium peccatorum, qui propter
defectum lucis gratiæ & ſcientiæ quibus carent, talium virtu-
tes non percipiunt neque vident, nec ipſas reputant aut appro
bant,ſed potius contemnunt,fugiunt & deuitant, quia breui-
ter iſtud eſt verum, quòd virtutes perfectorum mali non vi-
dent nec cognoſcunt, qa luce verę ſcientiæ vel gratiæ nõ ſplen
deſcunt. Ioan. 1. Lux in tenebris lucet,& tenebræ eam non cõ-
prehenderunt. ¶ Ad colorem eſt neceſſaria duplex lux, ſ.lux 3
cœleſtis, quæ eſt coloris cauſatiua,& lux ſolaris, quæ eſt colo-
ris oſtenſiua. Virtus.n. lucis cœleſtis inuiſibiliter in corporum
ſuperficię colores procreat, lux vero ſolaris illos viſibiliter ma
nifeſtat. Sic verè colores.i.virtutes & perfectiones noſtræ du-
plici luce diuina indigere naſcuntur, videlicet luce cœleſti.i.
gratia diuina, ipſarum cõſtitutiua,& luce ſolari.i. honeſta con-
uerſatione & apparentia, ipſarum virtutum declaratiua. Gra-
tia enim diuina ſicut lux cœleſtis colores virtutũ ſolet in men
te inuiſibiliter procreare, honeſta vero conuerſatio ſicut lux
ſolaris ſolet colores noſtrarum virtutum per bona exempla
& opera alijs viſibiliter demonſtrare. & ſic loquitur apoſto-
lus ad Epheſ. 5. Omne quod manifeſtat, lumen eſt. ¶ Secun- 4
dum diuerſitatem actiuorum & paſſiuorum. generatur di-
uerſitas accidentium & colorum, & inde eſt quòd ſi frigidi-
tas in materia humida dominetur & agat, albedinem in-

troducit & generat, ſicut patet in niue, ſi vero in ſicca mate-
ria dominetur, tunc econuerſo nigredinem operatur. Econtra
aũt calor prædominans ſolet in materia humida nigrediné in-
troducere, ſicut patet in igne lignum humidum comburente,
qui carboni nigredinem introducit, in ſicca vero materia ſolet
albedinem generare, ſicut patet de igne oſſa & calcem inflam-
mantem, qui ipſa in albedinem commutat & conuertit, qa bre
uiter frigiditas eſt mater albedinis in materia humida, & nigre
dinis in ſicca, calidas vero mater eſt in humida materia nigre-
dinis, in ſicca vero albedinis, ſicut exemplificat hic magiſter,
allegans Ariſtotelem & Auicenam. Per frigiditatem quæ con
trahit, intelligo tribulationem, quæ per timorem mentem con
trahit, & ipſam a malo retrahit & reducit. Per caliditatem au-
tem poſſum intelligere proſperitatem, quæ ſolet mentem diſ-
ſoluere, & eam ad vitia relaxare. Iſtud eſt igitur generale, ꝙ fri
gus tribulationum ſi inuenit materiam humidã. i. ſi agit in pſo
nam flebilem & deuotam, ſolet albedinem & puritatem inno-
centiæ & continentiæ generare, ſi vero materia ſicca. i. perſona
cruda, obſtinata & indeuota fuerit, tunc ſolet vitiorum nigre-
dinem inducere, & mentem per vitia offuſcare, quia breuiter
hoc eſt verum ꝙ tribulatio bonis proficit, & albedinem puri-
tatis & innocentiæ in eis introducit, ſiccis vero & malis officit
& eos per deſperationem & impatiẽtiam nigros facit. Sed pro
certo caliditas proſperitatis facit contrarium, quia. ſ. iſta eſt q̃
de humidis. i. de carnalibus ſolet nigros & peccatores facere,
de ſicci vero. i. de abſtinentibus & temperatis ſolet albos, inno
centes & continentes homines procreare, quia. ſ. proſperitas
ſolet nocere humidis. i. intẽperatis & carnalibus, proficere ve-
ro ſiccis. i. moderatis & abſtinentibus. Vel dic quòd caliditas
ſignificat charitatiuum prælatum, qui pro certo in humidis. i.
in carnalibus ſubditis debet nigredinem tribulationum indu-
cere, in ſiccis, id eſt in pauperib᷒ & depreſsis debet albedinem
conſolationum & claritatem promotionum cauſare, quia ſcili-
cet ad bonum prælatum pertinet quòd peccatores deprimen-
do & corrigendo denigeret, & quòd humiles & depreſſos deal
bet, promoueat & honoret. Sed pro certo frigiditas. id eſt ma-
lus prælatus ſolet contrarium facere, quia ſcilicet humidus, id
eſt fragiles peccatores ſolet per mũdi proſpera dealbare. Mat
th. 23. Similes eſtis ſepulchris dealbatis. Siccos vero. i. abſtinen
tes & pauperes ſolet tribulationibus denigrare. Eſaiæ 13. Fa-
cies eorum ſicut nigredo ollæ. Vel poteſt dici de Deo, qui mo-
re caloris, humidos, id eſt carnales & diuites in inferno deni-
grabit, ſiccos vero. i. pauperes & abſtinentes in gloria dealba-
bit. Pſal. Niue dealbabuntur in ſelmon. i. in paradiſo. Econtra
autem diabolus more frigoris, humidus. i. carnales & diuites in
præſenti per proſperitatem dealbat, ſiccos vero, id eſt paupe-
5 res deprimit tribulationibus & denigrat. ¶ Quidã videntes ꝙ
color non habet apparentiam ſine luce, voluerũt dicere quòd
lux erat de eſſentia coloris, quod tamen falſum eſt, quia ſcilicet
color etiam in tenebris veraciter manet, & eſſe ſuum niſi ſo-
lum pro manifeſtatione a lumine non dependet. Sic verè fatui
mundani videntur hodie credere quòd nullus color, id eſt nul
la virtus eſt aliquid, niſi ſit ibi lux publicę manifeſtationis. non
enim reputant virtutem eſſe, niſi in luce & manifeſto, ſcilicet
ante faciem hominum ipſam videtint apparere. De virtutis
enim eſſentia dicunt eſſe quòd videatur, & quòd ab homini-
bus cognoſcatur. quod tamẽ falſum eſt, quia ſcilicet in tenebris
conſcientiæ poteſt color virtutum latere, dato quòd in homi-
num præſentia non videatur lucere. Ideo pulchrè dicit Sene-
ca libro de moribus. Eſto occultator virtutum ſicut alij vitio-
rum. ¶ Quamuis calor agens in humidum, vt communiter ni-
6 gredinem introducat, iſtud tamen fallit quando illud in quod
agit, aliquo medio tangitur, ita ꝙ caloris impetus impeditur,
ſicut patet de ouo cocto, cuius albumen album efficitur, quan-
do a calore mediante teſta vel aqua tãgitur dum coquitur. Sic
verè licet calor concupiſcentiæ in materia humida, id eſt in du
bili & fluxibili perſona nigredinem luxuriæ & malæ conuer-
ſationis fuliginem introducat, iſtud tamen fallit quando ca-
lor concupiſcentiæ inuenit medium reſiſtens, ſcilicet teſtam
& clauſuram cuſtodiæ & humilitatis, & aquam etiam clemen-
tiæ & pietatis, vel lachrymoſæ voluntatis, quia pro certo ſi
ouum, id eſt homo humiliter ſe cuſtodiat & recludat, & in
aqua lachrymarum & compunctionis vel compaſsionis ſe te-
neat, nunquam albumen carnis ſuæ color concupiſcentiæ
per luxuriam inficit aut denigrat, quinimmo per maiorem
conatum virtutis, ipſum accidentaliter per maiorem caſti-
tatem decorat & dealbat. Pſal. Lauabis me, & ſuper niuem
dealbabor. ¶ Aliqui ſunt colores principales, aliqui medij & 7
collaterales, nam ſecũdum ſubiectis & agentis diſpoſitionem,
neceſſe eſt fieri in colore variationem & mutationem, & ſe-
cundum quòd materia diuerſimode diſponitur, color princi-
palis vel medius generatur. Sunt igitur duo extremi & princi
pales colores, ſcilicet albedo & nigredo. Quinque vero ſunt
colores inter medij, qui inter iſta duo extrema ſunt conſtituti,
ſcilicet color glaucus, mineus, rubeus, purpureus & viridis.
Rubeus enim ſtat in medio iſtorum duorum extremorum, &
ideo inter album & rubeum ſunt duo colores, ſcilicet glaucus,
qui magis appropinquat albo, qualis color eſt in folijs caden-
tibus, & mineus qui magis appropinquat rubeo. Item inter ru
beum & nigrum ſunt alij duo colores, ſcilicet purpureus a par
te rubei, & viridis a parte nigri. Sic ergo ſecundum Philoſo-
phum nõ eſt dare colores, niſi ſeptem tam medios quàm extre
mos, ſcilicet album, glaucum, mineum, rubeum, purpureum,
viridem & nigrum. Iſta poſſunt applicari ad ſeptem principa-
les virtutes, quarum ſcilicet tres ſunt principales, & quattuor
ſubalternę. Sunt enim ibi duæ extremæ, & vna media, quæ ſci-
licet ſignificant tres virtutes theologicas, quæ ſunt præ omni-
bus principales. Albedo enim ſignificat fidem cuius claritas
& veritas magis ſplendet. Media autem rubedo ſignificat cha-
ritatẽ, cuius caliditas magis ardet, & more igneo magis rubet.
Extrema vero, ſcilicet nigredo, eſt ſpes, quæ in aduerſitatum ni
gredine magis viget, quia pro certo ſecundum Apoſtolum 1.
ad Corinth. 13. Nunc autem manent fides, ſpes, charitas, tria
hæc. Quattuor vero intermedij ſignificant quattuor virtutes
cardinales. Glaucedo enim quæ magis declinat ad album &
ad clarum ſignificat prudentiam, in qua viget claritas intelle-
ctus. Mineitas vero quæ magis declinat ad colorem igneum
ſignificat iuſtitiam, quæ ſcilicet cõburit & corripit ſicut ignis.
Purpura vero quæ ad roſeitatem declinat, ſignificat fortitudi-
nem, quæ ſcilicet more roſę quanto plus teritur, magis valet,
iuxta illud 2. ad Corin. 12. Cum antẽ infirmor, tunc fortis ſum.
Viridis vero qui magis delectat viſum ſignificat tẽperantiam,
quæ inter virtutes alias magis placet. Ideo de iſtis poteſt dici
figuraliter illud 3. Regum 7. vbi dicitur quòd Salomon fecit
domum ſaltus ſuper tres ordines columnarũ, & quattuor deã-
bulatoria inter columna cedrinas. Domus enim ſaltus eſt ec-
cleſia, de qua ſaltatur in cœlum. vel etiam anima, quæ ſcilicet fi
naliter ſaltat & euolat in paradiſum. Iſta eſt enim quę tribus or
dinibus columnarum. i. tribus virtutibus thologicis fulcitur,
& quæ quattuor deambulatorijs. i. quattuor virtutibus cardina
libus ſpaciatur, vt ſic animæ vel eccleſiæ tot coloribus pictura
tę dicatur illud Ezech. 16. Veſtita es byſſo & polymito et mul
tis coloribus. ¶ Colores medij bene proportionati delectant 8
viſum, extremi vero lędunt & debilitant, ipſum, ſecundum
Ariſtote. Albedo enim intenſa diſgregando ſpiritum, viſum
confundit, & oculum lachrymare facit. Nigredo vero ſpiri-
tum aggregando, viſum obtundit, & obſcuritatem gignit, &
etiam ſi perſeueret, cœcitatem generat & inducit, ſicut patet
de diu incarceratis, & in tenebris incluſis, qui extracti ad lu-
cem parum aut nihil poſſunt videre. Sic verè oculus volunta-
tis & cordis ſpiritualiter delectatur & proficit, quando ad me-
dios colores. i. medios ſtatus & gradus affectũ ſuum cõuertit,
& quando mediocritatem rerum conſiderat, deſiderat & atten
dit. Intenſa enim albedo & claritas proſperitatis ſpiritum & af
fectum mentis diſgregat, & eum per multa mala deſideria diſ-
ſoluit, & ad vitia multa laxat, & ſic lympiditatẽ viſus, i. clarita-
tem cognitionis impedit & retardat. Exceſsiua etiam nigredo
aduerſitatis ſolet per triſtitiam mentem obtundere, & clarita-
tem prudentiæ tollere, & per peccatum & deſperationem ocu
lum mentis aliquotiens excæcare, iuxta illud Eccleſiaſtici 21.
Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. Non eſt. n. albedo proſperita
tis & mundanæ claritatis attendenda, nec nigredo tribulatio-
num eſt etiam appetenda, ſed medios colores. i. mediocrita-
tem ſtatus debem᷒ appetere, in qua ſine periculo ſe poteſt mẽ-
tis oculus delectare. quod bene figuratum eſt Dan. 3. vbi dici-
tur ꝙ Deus fecit medium fornacis quaſi ventum roris flãtem,
ita ꝙ tres pueri ibi poſiti nullaten᷒ ſunt combuſti, illi vero qui
extra medium fornacis erant, ſ. miniſtri regis babylonis, qui in
extremitate ipſius fornacis fuerunt, flammis erumpentibus
ſunt conſumpti. Ad denotandum ꝙ ſancti viri qui in fornace
huius mundi medium mediocritatis & temperantiæ ſtatus te-
nent, ventũ roris. i. mẽtis refrigerium ſemp habẽt miniſtri ve-
ro regis

-ro regis babylonis.i.diaboli,regis confuſionis,ſ. mali holes, q in extremitate hui⁹ fornacis.i.in ſummitate & exceſſu proſperitatis vel ét aduerſitatis cõſtituunt,& flãmis diuerſorũ deſideriorum vrunt,a flammis infernalibus finaliter abſumentur, vt ſic de populo medium diligẽte dicat a dño illud Micheæ 2. Ponam illum quaſi gregem in ouili,quaſi pecus in medio caula-

9 rũ.¶ Scd̃m aliquos,color eſt in omnibus rebus in potentia,ſed non educit ad actũ,niſi p lumen. Ignis.n.q de ſe eſt lucidus,in oĩbus rebus eſt,& p conſequens & color, cũ nihil aliud ſit color q̃ lux incorporata corpori terminato. velatur tñ iſte ignis & iſte color a partibus tenebroſis, & ideo nõ educitur ad actũ niſi mediante aliquo einſdẽ generis actualiter exiſtente,ſ.p lucẽ actualẽ,& ponunt exemplum de ſulphure, vbi eſt calor potentialis innatus,qui tñ ad actum non egreditur, niſi p actualẽ exteriorẽ calorẽ de potentia educat. Sic verè iſtud eſt verum q in oĩ hoĩe ẽ lux grę,ignis charitatis,& color virtutis in potẽtia, q.a.ſ.nullus eſt quin poſſit facere bonum, & eſſe bonus. Ioan.1. Dedit eis poteſtatẽ filios Dei fieri,his q credũt in nomine eius. Veruntamen quidam ſunt q tot obſcuritatibus malarum conſuetudinũ & vitiorũ operti ſunt,q colorem virtutum q̃uis habeant in potentia, nũquam ad actum educunt. Neceſſe eſt ergo q cooperetur eis lux exterioris doctrinæ,& exẽplaris regulę & diſciplinæ,quæ lucẽ & colorẽ virturũ de potentia ad actũ educat,& bonitatẽ moralẽ quæ interius latitabat,exterius aperiat & oſtendat. Quia breuiter multi ſunt qui nunq̃ boni efficiuntur,virtulq; eorum nũquam de potentia ad actũ educitur, niſi de foris ab alijs adiuuentur,& niſi p̃dicatus,rector aut correctior ad hoc cooperetur. Ideo q̃libet talis põt de tali eductione dicere illud Eſa.49. Eduxit me de lacu miſeriæ,& de luto fęcis. Vel dic q color in potentia eſt gratia gratis data, q̃ p certo ad actũ non educitur,niſi p lucem actualem.i. p gratiã gra-

10 tũ facientẽ inuetur.¶ Color proportionalis varietatis eſt aſpectus intuẽtium attractiuus,& multipliciter allectiu⁹. Vñ dicit Pli. q oĩa aĩalia pantheram videre deſiderant, pp colorum varietatem,& decorem pellis ſuæ. Item color ſi fuerit ét mẽbris & corpori correſpondens, ſi pulcher fuerit & ſuauis, ſummè eſt corporis pulchrificatiuus, ſi vero incompoſitus & confuſus fuerit,econuerſo turpitudinis eſt in corpore inductiuus, ſecundum Auicen. Vñ dicit Augu ſt. q pulchritudo eſt elegans corporis habitudo cum coloris ſuauitate. Itẽ color eſt paſſionum aĩæ manifeſtatiuus,ſicut patet q color pallidus ſignificat mentis timorem,rubicundus vero deſignat verecundiæ ruborem,vel iracũdiæ furorem. In timore.n. interiora cordis lęduntur,ad quæ dum ſanguis pro adiutorio lęſi cordis mittitur,color pallidus pp ſanguinis defectum in exterioribus generatur. Ecõtra aũt in ira & in iracundia lędũtur exteriora, & ideo ſanguis co miſſus colorat & rubificat vniuerſa. Item color eſt materiæ in qua eſt oſtenſiuus, quia.ſ.oculus ſubſtantiam non cognoſceret,niſi qualis eſſet,color exterior declararet. Item color eſt materiæ in qua eſt ornatiuus, & oĩs deformitatis ipſius velatiuus. In multis.n.rebus deformitates variæ viderentur, niſi picturis & coloribus tegerentur, ſecundum Auicen. Item color eſt luci ſui ipſius conformatiuus.color.n.(ſicut filia matri) lucis actui ſe configurat,ita q cum intẽſa luce color intenſior apparet,cum remiſſa vero remiſſior elucefcit. Per colorẽ qui eſt accidens exterius adiacens rebus, põt intelligi exterior cõuerſatio,quia pro certo iſta eſt quæ ſi bona & honeſta & proportionata fuerit,ſolet intuentes delectare, totum hoĩem pulchrificare,& in eo decorem & pulchritudinẽ generare,ſi vero inhoneſta fuerit,tunc ſolet totum hoĩem deturpare.nihil.n.eſt pulchrius perſona honeſta,& nihil turpius inhoneſta. Et breuiter p colorem conuerſationis cognoſcitur animus,& ſignificatur interioris & exterioris hoĩs tota virtus. Vñ 2. Macha.3. Color immutat⁹ declarabat internum animi dolorẽ. Igitur per colorem & picturam exterioris bonę conuerſationis ſolet multotiẽs turpitudo morum celari,& quicquid vitioſum eſt occultari,ſicut patet in hypocritis,qui (Matth.23.) dicuntur ſimiles ſepulchris dealbatis,intus plenis ſpurcitia & oſſibus mortuorum. Fit tñ vt communiter q color ſequitur lucem.i. q conuerſatio ſequitur volũtatem,ſicut filia ſequitur matrẽ, quia generaliter & communiter color luci,& conuerſatio volũtati ſe ſolet conformare,& ſiue intenſa ſiue remiſſa.i.ſiue bona ſiue mala fuerit,ſe ſm eam regulare,quia ſicut dicitur Eccleſ.13. Cor

11 hoĩs immutat faciem eius ſiue in bono ſiue in malo.¶ Color in rebus mutatur multis modis.aliquando ab exterioribus, ſicut patet in fructibus, qui ſm maiorem & minorem caloris ſolaris operationem,& caloris naturalis confortationem,& humoris digeſtionem,primo virides,deinde rubei, tandem nigri efficiunt,ſicut patet in moris.&c. Sic verè ſm q calor charitatis interi⁹,& calor correctionis exterius nos digerit,ſm hoc colores variarũ virtutũ in noſtris mẽtibus introducit,inquantũ.ſ. p honeſtatem virides, p charitatem rubentes, & p humilitatem nos nigros efficit & pallentes. Vel econtra dic de calore concupiſcentiæ malę, quia.ſ. ſm q intus in hoĩbus plus abundat, ſm hoc ipſos facit p carnalitatem rubere, p infamiam denigrari,vel p inuidiam & triſtitiam pallere. Thre.4. Quomodo ob-

ſcuratũ eſt aurũ,mutatus eſt color optimus? ¶ Exteriores tem- 12

porum & regionum qualitates ſolẽt colores corporum variare,& inde eſt q ſeptẽtrionales pp exceſſum frigoris ſunt albi, meridionales vero propter caloris prædominium ſunt nigri, ſicut patet in æthiopibus, qui propter continuã ſolis aduſtionem nigri ſunt,& qui naſcuntur ab eis,ab aduſtione continua ſolaris radij nigri ſunt. Primus.n. habitator illarũ regionũ ex aduſtione ſanguinis intercutanei niger factus eſt, q.ſ.nigredinem trãsfudit in poſteros,& maximè in illos q in illis feruidis regionibus pſeuerãt. ſi.n.æthiops in regione frigida gñaret, fętus ei⁹ paulatim a nigredine deuiaret. Sic verè moraliter loquẽdo, frigus timoris diuini & exterioris tribulationis ſolet illos quos pſſat, albos & puros, innocẽtes & caſtos facere, & ab eis oẽm pc̃ti nigredinẽ tollere vel fugare, ecõtra vero calor cõcupiſcentiæ nigredinẽ malę conuerſationis & vitiorũ generat,& mentẽ interius p ignorantiã obnubilat, & cõuerſationem eius offuſcat. Et inde eſt q in æthiopia mundi huius hoĩes per pc̃ta ſunt nigri,q.a p exceſſiuum concupiſcentiæ calorem humores ſuorũ interiorũ affectuũ ſunt cõbuſti. Thren.4. Denigrata eſt facies eorum ſuper carbones. Primus.n.hõ iſtius æthiopiæ, ſ. Adã,q primo calore cõcupiſcẽtiæ fuit aduſtus & denigratus, filios nigros & pc̃tõres genuit,& nigredinẽ ſuã & aduſtionem .i.concupiſcentiã & pc̃tm in poſteros deriuauit,& inde eſt q a nigro pr̃e nigri filij naſcũtur, & maximè q.a continuo ardore auaritiæ & cõcupiſcẽtiæ inflãmamur. ad Ro.5. Per vnũ hoĩem pc̃tõres cõſtituti ſunt multi. Neceſſe eſt.n. q æthiops æthiopem gñet, & q malus pater, p̃dicator vel p̃latus malis exẽplis & dictis ſuis nigros & malos filios procreet atq; formet, q.a.ſ. patrẽ ſequit ſua proles. Veruntñ qñq; fit cõtrariũ,qñ tales mutant regionẽ.i. qñ fugiunt malã ſocietatẽ & congregationẽ,quia.ſ.tũc fit q filij æthiopũ.i.filij & ſubditi & ſucceſſores malorũ, ratione frigoris diuini timoris quẽ concipiunt,albi & boni efficiun-

tur,& a paterna nigredine rẽperantur.¶ Scd̃m diſpoſitionẽ hu- 12

morum in corpore,varij colores generant in cute, & inde eſt q humor ſanguineus cauſat ruborẽ, choleric⁹ citrinitatem, melãcholicus liuiditatẽ, phlegmaticus albedinẽ,& ſimilia. Iſta ét eadẽ rõ eſt de diuerſitate coloris vnguiũ & pilorũ, quia ſm q fumi cordis qui ſunt materia eorũ,diuerſificant interius, ſm hoc & vngues & pili inueniunt in diuerſis diuerſi,& nũc albi, nunc nigri,nunc rubei ſeu flaui. Sic vere gñaliter ſm naturã & cõditionẽ interiorũ humorũ & fumorũ.i. interiorũ affectuũ & animorum,neceſſe eſt q in hoĩe diſponat cõditio exteriorũ colorũ.i.exteriorũ actuum atq; morũ, q.a.ſ.exterior conuerſatio ſolet ab internis affectibus dependere,& ſm ipſos deficere vel vigere,iuxta illud p̃dictum Eccle.13. Cor hoĩs immutat faciem

eius.expone magis particulariter ſi vis ſicut ſupra. c. de fumo, 13

de pilis,de cõplexionibus.c.de humore.¶ Ex interiore infectione & corruptione corporis vitiatur exterius color cutis, ſicut patet in hydropicis & leproſis.vide ſupra in titulis ſuis. Sic verè qñ mens interior p malam intentionẽ & affectionem inficitur,neceſſe eſt q cutis conuerſationis diſcoloretur, & q color

inhoneſtæ vitæ & cõuerſationis immũdę in hoĩe gñetur.¶ Co- 14

lor canus accidit in capillis aliqñ ex defectu caloris,ſicut fit in ſenibus,aliqñ ex abundantia phlegmatis,ſicut in iuuenibus caput phlegmaticum habẽtib⁹. Sed iſtud eſt generale q qñ canities venit ex defectu caloris,capilli primo incipiunt caneſcere ab extremitate,quando vero ex phlegmate accidit,tunc caneſcere incipiunt a radice. Per colorem canũ intelligo defectum virturũ moralium,pro eo.ſ.q canitiẹs ſignũ eſt antiquitatis,& defectus virturũ naturaliũ. Sed pro certo iſtum colorẽ.i.iſtam defectuoſam conuerſationẽ duo principaliter introducũt, ſ.defectus caloris charitatis,& abũdantia phlegmatis carnalitatis. diſcernitur tñ differentia inter iſtos,q.a.ſ.ſi phlegma carnalitatis abundat,facit capillos virtutum caneſcere, & deficere a radice cogitationis,defectus vero caloris charitatis ab extremitate operationis,quia.ſ.carnalitas ſuper omnia malas cogitatio

nes immittit, charitatis vero carentia bonas operationes con-
fundit. Et breuiter, carnalitas corrumpit radicem cogitationũ,
& carentia charitatis eneruat virtutem exteriorũ extremitatũ
15 .i. operationum. ¶ De coloribus aũt oculorum omitto, quia ſu-
pra ſatis de oculis eſt tractatum. Dicendum eſt igitur de colori
bus in particulari, & primo de albedine & eius collateralibus.

De Albedine. Cap. 2.

1 ALBEDO eſt color ex luce clara & multa gene-
ratus, origo & fundamentum oĩum mediorum
colorũ, q quanto in materia magis pura & pſpi
cua ponit, tãto clarior, intẽſior & nigro impmix
tior inuenit. Color. n. medius in nullo ita bene
fundatur, ſicut in albo. Albedo. n. eſt colorũ incremẽtũ & pci
puum fundamentũ, quinimmo quanto albedo intenſior fuerit,
tanto color ſuperpoſitus & ſuperpict⁹ fortius adhęrebit, & pul
chrior apparebit. Talis eſt innocentia, quia pro certo iſta ex lu
ce gratiæ clara & lympida cõponitur, & in materia. i. in mente
pura atq; perſpicua generatur. Et ideo iſta eſt colorũ. i. virtutũ
oĩum fundamentũ, quia pro certo nullus medius color. i. nulla
moralis virtus (quę. ſ. in medio conſiſtit) ita vtiliter alicubi fun
datur, ſicut qñ cum innocentiæ albedine ſituat, quia. ſ. quanto
iſta fuerit intenſior, tãto erit virtus adiũcta firmior atq; maior.
Et ideo bene dicit Hugo q puritas innocẽtiæ conſeruata fons
2 eſt & origo oĩs ſcientiæ & virtutis. ¶ Albedo eſt color cæteris
purior, & tñ eſt ad maculandum facilior. Res. n. alba facilites
inficitur, & macula in ea plus apparet, & difficilius amouetur.
Talis eſt puritas caſtitatis, quia pro certo cum iſta ſit virtus in-
ter cæteras puriſsima & pulcherrima, & oculis oĩum gratiſsi-
ma, faciliter tñ ſolet p luxuriã infici, & vix aut nũquã amplius
depurari. In albedine. n. caſtitatis ſolet macula valde male ſede
re, & ita ſolet ibi p infamiam adhęrere, & quicquid ibi vitio-
ſum fuerit, ita ſolet aliorum aſpectib⁹ ſe offerre, q vix põt illud
aliquis amplius amouere, ſicut patet ad litterã de quacũq; ma
cula vel infamia luxurię, quæ vix amplius tollitur, & quę inter
cæteros defectus notabilior, infamior & apparentior inuenit.
3 ¶ Albedo licet oculis placeat, ipſos tñ lædit mirabiliter atque
grauat. ſolet. n. albedo pp claritatem & lucem incorporatã vi-
ſum ſeu viſualem ſpiritum diſpergere, & actum videndi mira-
biliter impedire. Sic verè lux, ſplendor & albedo mundanæ
proſperitatis non prodeſt intuentibus, imo nocet. Quis. n. ocu-
lo affect⁹ placeat, ipſumq; recreet & delectet, ſolet tñ ipſum diſ
ſoluere, & viſum diſcretionis diſgregare, et p mundi delectabi
lia diſpergere, & totã mẽtis faciẽ offuſcare. Stultũ eſt ergo talẽ
albedinẽ aſpicere, & ad mundi proſperitatem mentales oculos
eleuare. Prou. 23. Ne erigas oculos tuos ad opes. ¶ Cãdor eſt il
4 la portio albedinis quæ eſt in illo primo & præcipuo gradu, q
ſine lęſione & corruptione ſenſus, põt ſenſui ſubiacere. Sicut
enim dr̃ in libro de ſenſu & ſenſato, colores in ſua extremitate
videri non poſſunt. Senſus. n. noſter (cuius virtus eſt in medio)
colorem in ſua extremitate videre non põt, & ideo candor pro
priè dr̃ illa albedo quæ ab extremo recedens, viſui cõtempera
tur, & in qua ſenſus organi delectatur. Significare ergo põt can
dor puritatẽ conſcientiæ, virtutemq; innocentiæ & continẽtiæ
humanę. illam dico, ad quam põt ſenſus & virtus humana ptio
gere, quæ. ſ. oculos & intuitus aliorũ ſolet non lędere, ſed iuua-
re, & ipſos mirabiliter recreare. Non. n. loquor de albedine pu
ritatis in ſuo extremo & ſummo, qualis fuit in beata virgine &
in Chriſto. Talis. n. albedo caſtitatis ſeu puritatis non põt hu-
mano ſenſu videri, nec humana indagine pſcrutari, ſicut admi
rando canit eccleſia dicens, Sancta & immaculata virginitas, q
bus te laudibus efferã neſcio, quia quem cęli capere non pote-
rant, tuo gremio cõtuliſti. Et ideo de illa puritate & de illa can
dida caſtitate ad quã põt humana virtus & humanus ſenſus at
tingere, dr̃ Sap. 7. Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculũ ſine ma-
cula. &c. ¶ Color flauus & color pallidus non differunt niſi per
5 maiorẽ & minorẽ intẽſionẽ. Sunt. n. colores ab albedine in ni-
gredinẽ declinãtes. Accidit. n. interdũ q timore vel ſolicitudi-
ne interiori, labore vel frigore exteriori, ſanguis & calor ad in-
teriora repcutit, & ſic ſupficies corporis flaua vel pallida repe
ritur, ſicut patet in timoroſis & in amoroſis. timore. n. cor con-
ſtrictione lęditur, & amore vltra debitũ aperit, & ſpiritibus va
cuat. Natura. n. calorẽ & ſanguinẽ ad ſupplẽdũ vtrunq; defe-
ctũ ad cor mittit, & ſic corporis ſupficiẽ flauã vel pallidã de-
relinquit. Et ſic generaliter loquendo, pallor defectũ virtutis
ſolet innuere, & caloris & ſanguinis pauperiẽ deſignare. Per ta
lem pallorẽ deſignare poſſum moraliter loquendo, ſtatũ et cõ-
ditionem pcti, in quo hõ ab albedine innocentiæ recedit, & a
mortis æternę obſcuritatẽ & nigredinẽ accedit, iuxta illd̃ Apo
ca. 6. Ecce equ⁹ pallidus, & q ſedebat ſup eũ, nomen illi mors.
Multa. n. ſunt q iſtum pallorem pcti & iſtum malę conuerſatio
tionis liuorem efficiũt & procurant, videlicet timor male deij
ciens, amor male inflãmans, frigus. i. tribulatio male afficiẽs &
affligigens. Iſta ſunt. n. quæ calorem charitatis tollunt, & q ſan-
guinẽ diuinæ grãæ repcutiunt, & quæ pallorẽ triſtitiæ & deſpe
rationis, & ẽt pallorẽ vilis & inhoneſtę cõuerſationis inducũt.
Et talis pallor figurat Leu. 14. vbi dr̃ q lapides parietis, qui erãt
pallore vel rubore deformes, leproſi indicabantur, & ideo de
domo proijciebantur. In quo notatur q nos qui lapides ſan-
ctuarij debem⁹ eſſe, ſi p virtutum mortificationẽ fuerimus pal
lidi, & per carnalitatem & luxuriam rubicundi, apud Deum le
proſi & corrupti indicabimur, & de domo eccleſiæ & paradiſi
finaliter expellemur. Vel dic q pallor ſignificat abſtinentiam
& pęnitentiam, quæ ad litteram faciunt hoĩem pallere, quia p
certo amor Dei & timor ſupplicij talem pallorem ſolent indu
cere, & hoĩem ad abſtinentiã & pęnitentiam incitare. & ſic de
perſona abſtinente & pœnitente dr̃ in pſalm. Poſteriora dorſi
eius in pallore auri. Pallor. n. dicitur aureus, quia. ſ. nullus eſt
ita precioſus color in pęnitentibus, ſicut pallor.

De Rubeo colore. Cap. 3.

RVBEVS color medius eſt inter album & nigrũ, 1
& ab vtroq; etiã ęquè diſtat. reſultat n. iſte color
ex incorporatione luminis ignei in materia pſpi
cua, concordi mediocritate inter albũ & nigrum.
gñaliter. n. iſte color ſp denotat prædominiũ ca-
loris in materia in qua manet. Talis autẽ videt
eſſe charitas, quæ. ſ. igneũ lumẽ. i. ſpiritumſanctũ continet, q
ſ. vbi charitas & amor, ibi Deus eſt, ſicut canit eccleſia. Mate-
riam ẽt pſpicuam. i. conſciẽtiã purã inhabitat, & inter album
& nigrũ. i. inter perſonas contrarias mediũ & cõcordiã ſeruat,
q pro certo propriũ eſt charitatis, ignem ſpũſſancti & feruo-
rẽ bonorũ deſideriorũ habere, purũ cor inhabitare, & mediũ
cõcordiæ iugiter obſeruare. Vel dic q rubor ſignificat verecũ
diã, quæ ad litteram facit rubere. Iſtã. n. ſolent tã pulchrã face-
re & cauſare, ſ. ignis charitatis, pſpicuitas innocentiæ & purita
tis, & mediocritas temperantię et æquitatis. Canti. 5. Dilectus
meus candidus et rubicundus. ¶ Rubedo ſemp ſignificat cali- 2
ditatem in ſubſtantia in qua manet, et quamuis roſa ſit frigida,
rubedo tñ quæ ibi eſt, a caliditate procendit. Calor. n. naturalis
frigiditatẽ pdominantẽ fugiens, exteriora ſolet petere, et ibidẽ
rubedinem generare. Sic verè dico q rubedo verecundiæ ſem
per a calore contritionis & dilectionis procedit. In roſa. n. i. in
bona pſona frigus diuini timoris calorem feruoris et contritio
nis ſolet vſq; ad ſuperficiẽ. i. vſq; ad faciem expellere, et ibi ru-
borem verecundiæ generare. Luc. 14. Incipies cũ rubore locũ
nouiſsimum tenere. ¶ Licet rubedo ſit media inter albedinem 3
et nigredinẽ, magis tñ videtur ſapere naturam albedinis quã
nigredinis tranſlucendo. Intenſe. n. rubeum, ſicut et album, ſo
let viſum diſgregare, et viſus iudicium deludere et turbare, et
inde eſt & mercatores pannorũ pannos rubeos ante lucem ſo-
lent ſuſpendere, vt ſic poſsint emptorũ oculos deludere, ne de
colore pannorum poſsint veraciter iudicare. Talis rubedo eſt
carnis & ſanguinis carnalitas. Iſta. n. ſi in animo dñatur, viſum
diſcretionis taliter diſgregat & diſpgit p varios cogitat⁹, q ve
rum iudicium ſibi tollat, & ideo mercatores inferni, qui pecca
toribus volunt vendere pannos ſuos. ſ. mundi bona & ipſos cõ
mutare cũ pcio valde caro, ſ. cũ gloria paradiſi, ſomme ſtudent
in feneſtra mẽtis humanæ rubedinẽ carnalitatis ponere, vt ſic
hõ deceptus, de veritate & de colore & valore rerũ mundialiũ
nõ valeat iudicare, ſed vnũ colorẽ pro alio, malũ pro bono poſ
ſit recipere & habere. qd̃ figuratũ eſt 4. Reg. 3. vbi dr̃ q Moabi
tę videntes rubeas aquas fluminis, crediderũt eſſe ſanguinẽ ini
micorũ ſuorũ, qui ſe inuicem occidiſſent, & currẽtes ad prædã
occiſi ſunt. Sic verè Moabitę. i. mundi pctõres rubedine aqua-
rũ carnalitatis decepti, ſæpe nituntur pdam bonorum terrenorũ
quærere, loco cuius ſolent mortẽ ppetuã reportare. Matth. 16.
Hodie eſt tẽpeſtas. rutilat. n. triſte cęlũ. Vel dic q iſte color ru
beus ſignificat affectionẽ carnalẽ, q qui in feneſtra cordis, p q
lux verę ſciæ, & notitiæ intrare debet, habuerint, & ſm ipſam
lucẽ ſuæ cogitationis impſſerint & tinxerint, nunq̃ de reb⁹ ve-
raciter iudicabũt, ſicut patet q illos quos p carnis affectionẽ
diligimus,

dilig*m*⁹,meliores quã ſint eſſe credim⁹,defectuſq; ipſorũ mino
res quam fuerint eſtimamus, quia pro certo ille qui aliũ men-
te carnali & affectione cõſiderat,in eius notitia ſemp errat. Lux
.n.conſiderationis quæ tali affectione immutatur, in iudican-
do faciliter deluditur & fraudatur,& per ipſam viſus veri iudi
cij perturbatur. Ideo Petro vere iudicanti de Chriſto dictũ eſt
Matt. 16. Beatus es Simon bariona, quia caro & ſanguis non re
4 uelauit tibi. ¶ Croceitas & citrinitas & puniceitas non differũt
niſi ſm maiorẽ vel minorẽ rubedinis intenſionẽ. Sũt.n.colores
rubedinis ſubalterni. Omitto aũt hic quod hic ponit magiſter
de coloribus vrinarũ. Hoc ſolũ addo q̃d dicit & croceitas cho
lericã paſſionẽ deſignat, cuius ſignũ eſt quia aues prędę roſtra
& vngues habent crocea, quod accidit ex abundãtia fumi cho
lerici,quẽ natura proijcit ad extrema. Sic verè aues prædę.ſ.ra
ptores,officiales,aduocati & balliui,quæ præ cęteris ſunt cho
lerici & crudeles , habent hodie & roſtra & vngues.i.& verba
& opera crocea.i.aurea,eloquentia & honeſta,quia.ſ.hodie ta
lium dicta & facta aurea & ſolemnia reputantur, & hoc quia
quicquid dicunt vel agunt,ſub ficta aureitate iuſtitiæ & prudẽ
tiæ operantur,quod tamẽ totum facit fumus cholericus.i.ma
la & fallax intentio,quæ de corde talium generatur. Vel dic q̃
iſti ſunt prædicatores, qui prædant a diabolo peccatores,quo-
rum.ſ. & dicta & opera debent eſſe aurea & honeſta. Color
mineus qui fit de terra rubea,idem eſt quod vermiculus,color
.ſ.igneus quo vtuntur ſcriptores & pictores. Eſt ergo vermicu
lus mina ſeu vena terrę rubeæ ignei & ſplendentis coloris,quę
in rubri maris littoribus inuenitur,quæ primo a terrę fœculen
tia depuratur, tandem inter lapides ſubtiliſſime commolitur,
& cum claro oui diſtemperatur,& ſic pictorum & ſcriptorum
vſibus deputatur. Scriptores.n.inde libros ſuos illuminant, &
principia capitulorum & verſuum inde ornant,ſententiaſque
verſuum exinde diſtinguunt,diuidũt atque ſignant. Iſte autem
color coccus dicitur,a quadam herba ſic dicta, cum qua aliqñ
acuitur. dicitur etiã vermiculus, pro eo q̃ cum cuiuſdam ver-
miculi ſanguine ſolebat acui, ſicut in purpura ſanguis conchy
lis pro acumine ſolet poni. Mare rubrum ſignificat mariã,quæ
interpretatur mare,& quæ per charitatem extitit rubricata. Ve
na huius maris ſeu minium ſignificat Chriſtum,qui realiter vi
ſcerum virginis fuit vena. Iſta.n.ab omni contagio terræ.i.ab
omni vitio humanę naturę fuit liber & expeditus,inter lapides
.i.in duritia paſſionis fuit tritus, & cũ glarea oui.i.ſputis iudeo
rum diſtẽperatus,& ſic in colorẽ rubeum per effuſionem ſan-
guinis commutatus. Eſa.63. Quare ergo rubrum eſt veſtimen
tum tuum? Iſte ergo dictus eſt coccus,propter herbam cocci-
neæ & igneæ charitatis,qua fuit exacutus. Fuit etiã dictus ver
miculus,propter excellentiam deiectiuæ humilitatis, qua fuit
exinanitus,iuxta illud pſal. Ego autem ſum vermis & non ho-
mo. Igitur tali minio.i.memoria ſanguinis & paſſionis Chriſti
debemus librum conſcientiæ noſtræ diſtinguere, & inde capi
tales literas cordis.ſ.intellectum,memoriam,& voluntatẽ pin-
gere,& totam mentis paginam adornare, necnon corporis pa-
rietes per exteriorem conuerſationem cum diligentia picturare.
re. Sapien. 13. Liniens rubrica,& rubicundo faciens fuco colo-
rem.&c. Et breuiter iſte eſt color optimus, dum tamen cocco
5 charitatis & vermiculo humilitatis ſit mixtus. ¶ Color puni-
ceus & purpureus quaſi ijdem ſunt,excepto q̃ purpureus ma-
gis appropinquat ad rubedinem, puniceus vero ad nigredinẽ.
Eſt autem purpureus color quaſi roſeus, & acuitur cum ſan-
guine conchularum. Sunt.n.in mari oſtreę ſeu conchulę admo
dum paruę,quæ in extremitatibus præciſæ, quaſdam emittunt
guttas ſanguineas,quæ recollectæ ſericum tingunt, omneſque
colores rubros acuunt. Ex iſto ergo ſanguine pannus purpu-
reus tingitur,in quo regum gloria declaratur,vt dicit gl. ſuper
cantica.c.7. Per purpureum autem colorem poteſt intelligi pa
tientiæ virtus quę rectè dicitur roſea,pro eo q̃ more roſę quã-
to plus teritur, magis fragrat. Iſta eſt.n.veſtis regia,de qua.ſ.
rex noſter Chriſtus in paſſione fuit indutus, inquantum ſum-
ma patientia ibidem fuit armatus.in cuius etiam ſignum, veſti
bus ibidem purpureis,ad litteram eſt veſtitus. Ioã. 19. Exijt Ie
ſus portans ſpineam coronam,& purpureum veſtimẽtum. Ta-
li etiam veſte,ſ.patientia,debent indui illi qui volunt ſpiritua-
liter eſſe reges.i.qui diſcretè volunt regere ſemetipſos. Canti.
7. Comę rue ſicut purpura regis. Sed pro certo ad iſtam acuẽ-
dum & perficiendum multum proficit ſanguis cõchularum &
oſtrearum.i. ſanguis et paſſio Chriſti martyrum et ſanctorũ,
qui.ſ.in mari amaritudinis vixerunt, & gladijs truncati & inci
ſi fuerunt,& ſanguineas lachrymas de ſuis corporibus effude-
runt. Talem ergo ſanguinem.i.Chriſti & martyrum paſſiones
debemus recolligere,& in noſtris corporibus reſeruare. Pur-
pura enim noſtræ patientiæ eainde acuitur, & ex tali conſide-
ratione ad ſuſtinendum pro Chriſto animus excitatur & ſic
dicetur de nobis illud Prouerb. 31. Byſſus & purpura indu-
mentum eius.

De Viriditate — *Cap. 4.*

VIRIDITAS eſt color medius inter rubeum et 1
nigrum. Calor enim non valens materiam ex to-
to adurere, & nigredinem inducere, materiam
indigeſtam relinquit,& virorẽ introducit, ſicut
patet in folijs & recentibus fructibus,qui ratione
crudi & indigeſti humoris,virides inueniuntur,& ideo viridi
tas cruditatem materiæ proteſtatur. Et ſic etiam quandoque
ſumitur viriditas non pro colore,ſed etiam pro plantę recen-
tia vel humore. Planta.n.quamdiu terræ adhęret,viridis dici-
tur,& etiam quãdiu materia indigeſta, terrena & humida ve-
getatur. Per virorem paſſum intellige carnalitatem, & carna-
lis vitæ voluntatem. Calor. n. Charitatis quandoque non po-
teſt hominem perfectè digerere vel conuertere, nec etiam ip-
ſum in humilitatis nigredinẽ commutare,& ideo propter ino-
bedientiam materiæ.i.voluntatis ipſius, quæ.ſ. calori ſpiritus-
ſancti vel correctioni prælati reſiſtit, crudus & indeuotus &
moribus incompoſitus dimittitur, & viriditas carnalis vitæ in
eo generatur, & ſicut herba viridis finaliter ad comedendum
beſtijs, id eſt demonibus applicatur. Et ſicut videmus quòd
res viridis multum habet de humore, quapropter faciliter
putreſcit, & faciliter plicatur, & in ſoliditate aliqua non per-
ſiſtit, ſic vere peccator carnalis qui adhuc eſt recens in mori-
bus, & viridis, & in mente indeuotus & crudus, faciliter per
luxuriam ſolet corrumpi, & per inconſtantiam plicari, & in
quodcunque peccatum tentationis impulſibus commutari.
Eccl. 14. Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet,& ſicut foliũ fru
ctificans in arbore viridi. Vel dic q̃ viror ſignificat gratiã Dei.
Res.n.quamdiu viret,ſemper habet vitam vegetatiuam,& vir
tutem oculorum delectatiuam. Ad denotandum q̃ ille viri-
dis dicitur,qui vita gratiæ vegetatur,& per cuius honeſtã cõ-
uerſationem aſpectus intuentium delectatur. Calor.n.concu-
piſcentiæ non poteſt talium mentes exurere,nec in eis vitiorũ
nigredinem inducere,& ideo neceſſe eſt in illis virorem hone
ſtatis & gratiæ apparere. Et ſicut res ſunt virides & virentes
quamdiu in terra radicantur,ſtatim vero q̃ eradicatę fuerint,
deſiccantur,ſic vere homo tandiu viret per gratiam,quamdiu
in terra.i. in Chriſto adhęret & radicatur per fidem & chari-
tatis perſeuerantiam. Si.n. per peccatum eradicatur, ſtatim vi-
ror ſuæ honeſtatis & gratiæ deſiccatur. Viror.n. valde tenerę
eſt naturæ,& ideo neceſſe eſt q̃ humore compunctionis,com-
paſſionis & deuotionis cõtinuè vegetetur,& q̃ in ipſa terra.i.
in Deo per fidem & charitatem radicetur, ne per peccatum &
per ardorem concupiſcentiæ deſiccetur. Apo. 8. Omne fœnum
viride combuſtum eſt. Vel dic q̃ viror ſignificat pulchritudi-
nem iuuentutis quæ.ſ.facillime perditur, quia ſicut ſcriptum
eſt Prouer. vlti. Fallax gratia & vana eſt pulchritudo. ¶ Viridi- 2
tas eſt color inter rubedinem & nigredinem medius, qui ſu-
per omnes colores aſpectũ attrahit & delectat,viſumque acuit
& cõfortat,& ideo cerui & animalia ſilueſtria loca viridia di-
ligunt,& non ſolum propter paſtum, imo etiã propter viſum
ipſa frequentant & quærunt, quapropter venatores ſe ſolẽt ve
ſtimentis viridibus induere, vt propter aſpectum viroris quẽ
beſtię naturaliter diligunt, minus poſsint inſidias præcauere.
Talis color eſt virtus honeſtatis. Iſta eſt.n.inter rubedinẽ cha
ritatis & nigredinem humilitatis ita media q̃ præ cunctis co-
loribus virtutum iſta ſolet aſpectus hominum magis allicere,
& eiſdem præ cæteris complacere. Nihil.n. eſt placentius vel
delectabili⁹ aſpectui bene ordinato, quàm videre virum hone
ſtum bene morigeratum,compoſitum & digeſtum. Eccle. 40.
Gratiam & ſpeciem deſiderabit oculus tuus, & ſuper hoc viri
des ſationes. Venator ergo diaboli.ſ. hypochrita, ſolet veſtes
virides.i.honeſtam conuerſationem induere,vt prætextu exte
rioris honeſtatis poſsit beſtias. i. ſimplices ad ſe attrahere, &
dum inſidias malitiarum ſuarum non præcauent,ipſos decipe
re & fraudare. Ideo bene dicitur Matt. 7. Attẽdite vobis a fal-
ſis prophetis,qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium,intrin-
ſecus autem ſunt lupi rapaces. ¶ Color liuidus ſeu plumbeus 3
genera-

generatur in corpore ea totali defectu caloris naturalis, ali-
quando ea concuſsione caſus & ictus, ſanguinem intercutaneũ
corrumpentis, & exterius colorem ſubnigrum vel liuidũ indu
cẽtis. aliquãdo ex anguſtia doloris, calorem & ſanguinẽ ad in-
teriora reuocantis, & exteriorem liuedinem propter ſanguinis
pauperiẽ in facie inducentis, ſicut patet in inuidis & alijs con-
triſtatis. Aliquando etiam contingit propter abundantiam cor
rupti & melancholici ſeu cholerici ſanguinis, ſub cute ſe inte
rius aggregantis. Per liuorem loquendo moraliter, poteſt in-
telligi conuerſatio, quæ tunc pro certo ſolet accidere, qñ calor
charitatis ſolet deficere, & ex ictu tentationis ſanguis affectio-
nis ſe interius congelare, qñ etiam cor per inuidiam anguſtia-
tur, & qñ ſanguinis corrupti. i. malarum affectionum copia in-
terius congregatur, vt ſic de tali liuore intelligatur illud Eſai.
1. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus. n. eſt qđ exte-
rius eſt apertum, liuor vero eſt qđ ſub cute caro eſt læſa, & ma
lum eſt abſconditum & opertum: & ideo liuor illud peccatum
proprie ſignificat, quod non ex toto ſe exterius manifeſtat, ſed
ſolum per ſigna & cõiecturas varias ſe declarat. Vel dic ꝙ per
liuorem poteſt quæcunque tribulatio deſignari, & maximè il-
la quæ ſub cute. i. ſub pallio iuſtitiæ intentatur, & quæ nõ aper
tè, ſed quaſi ſub quodã velamine perpetratur, & ſm hoc Chri
ſti paſsio dicta eſt liuor, pro eo. ſ. ꝙ iudæi ſub figmento iuſtitiæ
pro tranſgreſsione legis ipſam fecerũt, & Chriſtum ſub fictis
accuſationibus occiderunt, & ideo Eſa. 53. de Chriſti paſsione
dicitur ꝙ diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſa-
4 nati ſumus. ¶ Color indicus, venetus, & blauius, ſunt colores
medij inter liuidum & nigrum. Sunt autem ad cœleſtem colo-
rem pertinentes, ſicut eſt lazurium & hyacinthus & ſimiles. Si
gnificant igitur conuerſationem cœleſtem, qua nos debemus
colorari vel pingi, quia debent cœleſtes virtutes in noſtris mo
ribus inueniri, iuxta illud Philip. 3. Conuerſatio noſtra in cœ-
lis eſt. Vide de hyacintho ſupra libro de lapidibus, & libro
de arboribus.

De Nigredine. *Cap. 5.*

NIGREDO ſeu color niger eſt priuatio albedi
2 nis in perſpicuo, ſicut amaritudo eſt priuatio
dulcedinis in corpore humido. & eſt nigredo
ſpiritus viſibilis aggregatiua, repercuſsiua, &
eiuſdem niſi exceſſerit confortatiua. Significat
ergo nigredo tribulationem, quæ albedinẽ pro-
ſperitatis priuat, viſum diſcretionis cõfortat & aggregat, & ip-
ſum ne diſpergatur ad mundi delectabilia, repercutit & refre
nat. Conſtat. n. ꝙ tribulatio ſi non excedat, ſenſum & diſcretio
nẽ acuit, & viſum mentis ab exterioribus retrahit & cuſtodit,
iuxta illud Eſa. 28. Vexatio dabit intellectum. Vel per nigredi-
nem intellige deiectionem humilitatis, vel obſcurationẽ pœ-
nitentiæ, quæ. ſ. facit omnia ſupradicta. de quo ſponſa in canti-
cis dicit: Nigra ſum, ſed formoſa filię Hieruſalem. Sicut. n. ni-
gredinem & obſcuritatem introducit calor in materia humi-
da, frigus vero in ſicca, ſic humilitatem quandoque introducit
calor & feruor dilectionis, & quandoque frigus & algor tribu
lationis. &c. Baruch. 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo quĩ
3 in domo fit. ¶ Nigredo eſt priuatio albedinis & claritatis, quã
nunc caliditas, nunc frigiditas introducit. & eſt nigredo color
viſus hebetatiuus, & repercuſſus & aggregatiuus, & qñ exce-
dit vltra debitum, tunc eſt viſus totaliter ablatiuus, ſicut patet
in incarceratis, qui ex obſcuritate & nigredine diuturna ali-
quotiens viſum perdunt. Niger etiam color in vrinis ſignũ eſt
mortis, maximè in febre acuta, ſm Egidium. Sic vere nigredo
peccati & obſcuritas ignorantiæ necnon malę conuerſationis
fuſcoſitas, quam. ſ. nunc introducit calor concupiſcentiæ & ma
lę inflammationis, nunc vero frigus indeuotionis, albedinem
& claritatem diuinæ gratiæ priuat, & viſum diſcretionis obnu
bilat & obumbrat. qui. n. diu in nigra obſcuritate carceris pec
cati manſerit, verę diſcretionis neceſſario viſum perdit. Talis
. n. color mortem infernalem ſignificat, & ipſam affuturã præ-
dicat & deſignat. Naum. 2. Defectio in cunctis renibus, & fa-
cies omnium quaſi nigredo ollę. Vel dic quòd nigredo ſigni-
ficat obſcuritatem tribulationis, quæ pro certo ſi exceſſerit,
viſum mentis obnubilat & confundit, & faciem conuerſatio-
nis deturpat, inficit & corrumpit. Threnorum 4. Denigra-
ta eſt facies eorum ſuper carbones, & non ſunt agniti in
plateis.

De Pictura. *Cap. 6.*

PICTVRA non fit ſine coloribus varijs & diſtin 1
ctis. ſunt autem varia & diuerſa pigmenta, qui-
bus pictores vtuntur, ſicut ſunt ſinopis, rubrica,
minium, cinobrium, purpura, quæ omnia colorẽ
habent rubeum, licet inter ſe varium & diuer-
ſum, ſicut etiam praſium, mina viridis, ſicut por
rum, ſyricum, mina violacea, atramentum nigrum arſenicum,
ſeu auripigmentum, croceum, & alia ſimilia. Sed de his omni-
bus ſuperſedeo, pro eo vel ꝙ modicę ſint vtilitatis, vel quia ali
bi ſunt tractata. de purpura. o. ſupra. c. de rubedine. §. vlt. dictũ
eſt, & etiam alibi multis locis de arſenico ſeu de auripigmen-
to, ſupra ti. de lapidibus, de minio ſupra de rubedine, & ſic de
alijs. hic ſolum dicam de cinobrio, atramento, & ſtibio. ¶ Cino 2
brium quod dicitur græcè cinnabaris, dicitur eſſe vena terræ
ſanguine draconis & elephantis rubefacta. cõtingit. n. ſm Aui
cen. ꝙ dum draco & elephas confligunt, vtroque cadente vel
mortuo, ex effuſione ſui ſanguis terra rubeſit & inficitur, fitq́;
pigmentum coloris rubei, quicquid de terra draconis ſangui-
ne humectatur, quæ quidem terra ſic tincta pictoribus eſt vti-
lis, & exinde parietes colorantur. Sic verè quando elephantes
& dracones. i. mundi potentes inuicem ſolent confligere, ſæpe
fit ꝙ ipſi ſimul vel ſigillatim ſolent per diuerſas clades perire
& deficere, ita ꝙ ſanguis ſuus. i. infamia ſuæ mortis ſanguinis
& cladis ſolet terram & circumiacentem patriam inficere, tin-
gere & rigare. Quid ergo? Pro certo pictores. i. viri iuſti ſolẽt
per conſiderationem accipere talem ſanguinem. ſ. mortem &
vindictam talium cogitando, & inde animas ſuas pingere, exẽ
pla talium memorię commendando, & præ timore ſimilis pœ
næ ſe ad bona opera conuertendo, & ſic loquitur pſal. vbi di-
cit ꝙ lętabitur iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas laua-
bit in ſanguine peccatoris. ¶ Stibiũ eſt color ficticius ex ceruſ 3
ſa & quibuſdam alijs mixtis compoſitus, qui ad tempus faciei
rugas diſtendit, et faciem albedine reſplendere facit. cito tamẽ
talis ficticia pulchritudo deficit, & modico flatu vel anhelitu
totum perit. & ſic ſæpe fit ꝙ mulier quæ pulchra & ornata ve-
nerat, turpis & diſcolorata recedit. Talis color ſignificat hypo
criſim. Iſta eſt. n. quæ ad tempus faciem cõuerſationis pulchri-
ficat & decorat, cito tamen flatu tentationis vel tribulationis
deſtruitur, & rugis vitiorum apparentibus, quicquid in ipſa
pulchrum & virtuoſum apparuerat, deturpatur. Figurati in Ie
zabele peſsima regina, quæ ſtibio pinxerat oculos ſuos, vt pul
chrior appareret, quibus tñ non obſtantibus, Iehu regi nõ le-
gitĩ placuiſſe, ſed ab ipſo præcipitata, & finaliter a canibus de-
uorata fuiſſe, ſicut dicitur 4. Regũ. 9. Sic verè tales vt mundo
placeant, ſtibio hipocriſis, ſe ſolent pingere, propter quod ta-
men conſtat eos regi Iſrael Deo aliqualiter nõ placere, & ideo
de arce fictarum virtutum ſolent cadere & præcipitari, & ca-
num infernalium morſibus finaliter ſubiacere. Hier. 4. Si pin-
xeris ſtibio oculos tuos fruſtra componeris. ¶ Generaliter igi- 4
tur pictura & imago primo quibuſdam lineis protrahitur, tan
dem coloribus depingitur, colores vero vt firmius adhęreant
& maneant, oleo temperãtur, & ſic talibus imaginibus res ve-
re abſentes & præteritę repręſentantur, & de ipſis rem ſancto-
rum ſuperficialiter adornatur. Sic verè vir iuſtus imago pro-
prie poteſt dici, quia. ſ. primo ſolet per pictores. i. per prælatos
& prædicatores bonis documentis protrahi, & ſic virtutibus
colorari, necnon in compoſitione ipſius ſolet oleum miſericor
diæ apponi, vt in ſtatu virtutum poſsit melius & tenacius cõ-
firmari. Prouer. 21. Oleum in habitaculo iuſti. Et ſic talis ve-
ras res. i. Deum & ſanctos per imitationem repræſentat, & tẽ-
plum eccleſiæ nobilitat & adornat, vt ſic de tali imagine poſ-
ſit dici illud Sap. 7. Splendor. n. eſt lucis æternæ, & ſpeculũ ſine
macula, & imago bonitatis Dei. Vel dic ꝙ imago quæ non eſt
res vera ſed potius ficta, quæ. ſ. apparentiã non exiſtentiam ha
bet, & quæ non poteſt ſe mouere imo ſm motum rei cui adhę
ret ſole, diſcurrere vel moueri, ſignificat viros hypochritas,
vanas varios atque fictos, qui non habent exiſtentiam verita-
tis, ſed ſolum apparentiam vanitatis, qui. ſ. quantum ad bonã
ſunt immobiles, licet alijs ſe ſuperficialiter conformando vi-
deantur eſſe mobiles. Non mouentur. n. per ſe bene operãdo,
ſed mouentur motu alterius, ſe alijs ficticie conformãdo, quia
breuiter tales vita gratiæ & operatione ſolent carere, licet vi-
deantur motu alieno non proprio, ficto nõ vero per bona ope
ra ſe mouere. Sap. 13. Imago. n. eſt. & opus eſt illi adiutorium.

Vel dic ꝙ per imagines poſſunt intelligi quidam qui.ſ. per ſe neſciunt aliquid boni facere vel dicere, & ideo illis quibus adhęrent,ſ. ſuis conſiliarijs & balliuis ſe ſolent in omnibus cōformare, & motu & conſilio eorum in oībus ſe mouere. Qood ēt de adulatoribus poteſt dici, qui rectè ſunt ſicut imagines pictę & fictæ, qui in omnibus ſolent alijs placere, & aliorum motibus & voluntatibus ſe mouere, & illorum volūtatibus quibus adhærent, ſe in omnibus coaptare. Imago.n. quæ relucet in ſpeculo, ſi riſeris, ridet, ſi appropinquaueris appropinquat, ſi fugeris, fugit, ſi acceſſeris, accedit. Sic verè adulatores ſemper tentant ſe alijs conformare, & mores ſuos alijs coaptare 3. Eſdre 4. ſi arriſerit ei, ridet, & ſi indignata fuerit ei, blāditur. Vel dic de Deo, qui more talis imaginis hominibus ſe conformat, & ipſis arridentibus arridet, recedentibus recedit, & appropinquantibus appropinquat, diligentes ſ diligit, fugientes ſe fugit. vnde Iaco.3. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Vel talis eſt bonus prælatus, qui mores ſuos ſubditis conformat, & ſm ꝙ ipſos ridere vel flere, bñ vel male facere videt, ſe eis diuerſimodè manifeſtat, exēplum Apoſtoli, qui dicit 1. ad Corint.8. Oībus oīa factus ſum, vt oēs lucrifacerem. & ad Ro.12. dicitur. Gaudere cum gaudētibus, flere cum flentibus.

De Odoribus. *Cap. 7.*

1 POST colores de odoribus eſt dicendum. Eſt .n. odor fumoſus vapor a rei ſubſtantia reſolutus, mediāte aere ad cerebrum delatus, qui olfactus organū immutat, ipſumque ſm ꝙ aromaticus vel fœtidus fuerit, triſtificat aut delectat. Quattuor igitur requiruntur ad perceptionem odoris.ſ. calor reſoluens, fumus de ſubſtantia euaporans, aer deferens, & neruus vel cerebrum delatum fumum percipiens, & de eo iudicium faciens. Odor poteſt mihi ſignificare famam, quæ.ſ. de ſubſtantia.i. de vita & de moribus hominum diſſoluitur, & mediante aere.i. vicinia circunſtante ad nares aliorum defertur. olfactusq;.i. diſcretio bonorū ſi odor bonæ famæ fuerit, delectatur, ſi non, contriſtatur, iuxta illud Prouer.27. Vnguētis & varijs odoribus delectatur cor. Igitur ad odorem bonæ famæ quattuor requiruntur.ſ. calor charitatis quæ hominem inflammet, vapor virtutum qui exterius exhalet, aer bonæ viciniæ quæ odorem famæ ad alios portet, & neruus cordis aliorum bene diſpoſitus, qui odorem iſtum recipiet, & de eo diſcretè iudicet. Quattuor.n. iſtis odor famę percipitur, & ſine iſtis odor verus.i. fama odorifera non habetur.
2 Can.1. Nardus mea dedit odorem ſuauitatis. ¶ Ad hoc ꝙ odor ſiue bonus fuerit, ſiue malus, exterius ſentiatur, neceſſe eſt ꝙ ſubſtantia ſit ſubtilis, quia.ſ. de ſubſtantia groſſa frigida & compacta, ſicut ſunt lapides & metalla, non poteſt fumus euaporare, nec aliquid quod ipſius manifeſtet ſubſtantiam, exhalare. Per ſubſtantiā ſubtilē intelligo perſonas ſufficiētes & notabiles, per ſubſtantiā vero groſſam intelligo perſonas ruſticas atq; viles. dico igitur ꝙ vt cōiter verum eſt ꝙ odor famæ ſeu fœtor infamię tunc ſummè emittet & apparet, quando de ſubſtantia ſubtili.i. de perſona notabili & ſolemni emanat ad alios atque reſplendet. de ſubſtātia.n. groſſa.i. de perſonis vilibus & rudibus non euaporat odor vel fœtor.i. fama vel infamia, quia .ſ. de virtutibus vel de vitijs talium vt communiter non curatur, quorum ſtatus & conditio apud hoīes minime reputatur. ¶ Odor in aere ſubtili & puro faciliter recipitur, ſed faciliter
3 diſpergitur, in aere vero groſſo difficilius recipitur, veruntamen diutius retinetur. Sic verè ſit de aere puro & impuro.i. de nobilibus & de ruſticis, vel de clericis & de laicis. Tales.n. puri.ſ. clerici, nobiles & ſubtiles, faciliter recipiunt odorē bonorū documentorum, veruntamen nunquam diutius ipſum ſeruāt, impuri vero.i. rudes & laici licet tardius credant vel obediat, & licet cum difficultate odorem paradiſi per deuotionem recipiant, poſtquam tñ ſuſceperint, diutius ipſum ſeruant, & in ſuſceptis virtutibus ſtabilius perſeuerant. Conſtat.n. ꝙ hodie ruſtici magis quàm nobiles, & laici magis quam clerici ſolent in bono perſeuerare, licet difficilius poſsint odorem ſpiritualium intelligere, ſapere vel habere. Hiere.48. Permanſit guſtus eius in eo, & odor eius nō eſt immutat⁹. Vel dic ꝙ in ſciētijs illi qui ſunt magis puri & ſubtilis intellectus, facilius recipiunt & intelligunt quæ dicuntur, veruntamen de eorum memoria facilius elabitur & aufertur, econtra vero illi qui aerem intellectus habent impurum & groſſum, ſolent ſcientias tardius recipere, & difficilius retinere, veruntamen cum retinuerint, ſolent diutius obſeruare, & memoriæ fortius cōmendare. Ad quod etiam facit exemplum de ferro & ligno. Ferrum.n. difficilius ignitur, ſed diutius ignem ſeruat, lignum vero ignitur facilius, ſed ignem & calorem perdit velocius. ¶ Ad odorē 4
percipiendum requiritur ꝙ ſenſus olfactus ſit bene diſpoſitus & ordinatus. Nam ſi neruus odorabilis ſit male complexionatur, vel caſu aliquo læſus, vel corruptis humoribus opilatus, tunc vel omnino peruertitur, vel omnino corrumpitur iudicium odoratus, & inde eſt ꝙ melancholici corrupti in quibus mala complexio dominatur, ſolent in odoriferis contriſtari, & in fœtidis delectari. Mutilati etiam vbi neruus iſte eſt præciſus, ſolent aliquotiens nihil ſentire, & de odoribus vel de fœtoribus non iudicare. leproſi item & chatarrizati quorum olfactus plenus eſt corruptis humoribus, parum aut nihil ſentiūt, & inter odores debitè non diſcernunt. Re vera ſic eſt loquendo ſpiritualiter, quia pro certo nullus olfactus.i. nullus ſenſus poteſt bene de odore vel fętore.i. de virtutibus & vitijs, ſeu de gloria paradiſi & pœna inferni, ſeu etiam de fama & infamia aliorum iudicare, niſi fuerit bene diſpoſitus, & a vitijs alienus. Quando.n. olfactus imaginationis noſtræ per inuidiam inficitur, vel per triſtitiam ſcinditur, vel etiam per luxuriam corruptis humoribus carnalitatis obſtruitur, tunc vera diſcretio ipſius impeditur, & verum iudiciū peruertitur & aufertur. Melancholici.i. detractores triſtes & inuidi, propter vitioſam ſuam complexionem & conditionem ita habent olfactum diſcretionis peruerſum, ꝙ odorem bonæ famæ aliorum odiunt, fœtorem vero infamiæ diligunt, nam in odore proſperitatis et famę aliorum triſtantur, in infamia autem fœtida delectantur. Eſa.66. Anima eorum in abominationibus delectata eſt. Eſa.3. & erit pro ſuaui odore fœtor. Quod etiam de alijs peccatoribus poteſt dici, qui magis amant fœtorem carnalium deliciarum, quam odorem ſpiritualium virtutum, magisque vidētur diligere fœtidum ſeculum vel infernum, quā odoriferum paradiſum. Illi etiam quorum olfactus diſcretionis per ignorantiam ſcinditur, vel per hęreſim mutilatur, vel etiam per leprā luxuriæ opilatur, odorem ſuauitatis æternæ, fœtorēq; infernalis miſeriæ, vel etiam odorem virtutum, & fœtorem vitiorum odorare non poſſunt, nec de ipſis iudicant atque diſcernunt, nec ad ipſa reſpiciunt aut attendunt, dicentes illud Amos.5.
Non capiam odorem cętuum veſtrorum. ¶ Odoratus nō per- 5
cipit medios odores, ſicut nec viſus piſcium medios colores, ſm Iſaac in diet. Piſces.n. inter medios colores non iudicant, pro eo ꝙ oculi eorum ſemper ſunt aperti, & ſic ſpiritus viſibiles continuè diſcerpuntur, & ideo magis ſunt debiles & inepti. Sic etiam olfactus ſemper eſt patulus, & ideo ſpiritus odorabilis continuè diſpergitur, quapropter ad iudicandū de medijs odoribus inſufficiens & debilis inuenitur. Iſta poſſunt applicari contra illos quorum olfactus & viſus.i. cor⁹ & deſideriū ſemper eſt patulum & apertum.ſ. ad delectabilia mūdi huius, quia pro certo tales ſunt inſufficientes ad iudicandum de medijs coloribus & odoribus.i. de magnis & ſecretis negocijs atque rebus. Extrema.n. vident & odorant, non media & manifeſta percipiunt, non occulta. Spiritus.n. ſuorum affectuū ꝓꝑ continuam apertionem & vagabilitatem ſuorum ſenſuū continuè diſperguntur, & ad mūdi negocia & delectabilia diffunduntur, & ideo ſit ꝙ viſus & olfactus ſuæ diſcretionis in ſpiritualibus debilis eſt.i. ad rectè iudicandū inutilis & inanis, iuxta illud 1. ad Cor.2. Animalis homo non percipit quæ ſunt ſpiritus Dei. ſtultitia eſt.n. illi, & non poteſt intelligere. ¶ Dato ꝙ 6
de duobus extremis odoribus poſsit fieri odor medius ſm rationem & intellectum, nunquam tñ poteſt percipi ſm ſenſum. Dato.n. ꝙ duæ ſubſtantiæ, vna odorifera & alia fœtida æqualiter miſceantur, odor tñ ille nūquam a ſenſu medius iudicatur, cuius ratio eſt, quia ſenſus olfactus citius naturaliter fertur in odorem ſuauem, quàm in fœtentē, odorq; ſuauis propter hoc ꝙ emanat à ſubſtantia ſubtiliori, ſolet ſe ſenſui citius præſentare, & ſenſum citius informare, quapropter nunquam pōt de odore & fętore aliqualiter iudicare. quia.n. in odore ſuaui delectatur amplius quàm fœtenti, ideo ipſum citius recipit, & in eo delectabilius ſe infigit. Sic verè videtur facere malus iudex ſeu mali iudicis odoratus. Iſte.n. nunquam inter partes bene iudicat de medio odore.i. de iuſtitiæ æquitate, & hoc quia affectione deceptus, libentius recipit illud quod eſt ſuaui⁹ & placentius, quàm illud qđ eſt fœtentius & grauius, quia pro certo iudices acceptores perſonarum nolunt hodie recipere nec admittere allegationem niſi placidam & ſuauem, adulatoriam

atque

atque lenem. quicquid.n.fętidum.i.quicquid ſuo appetitui cō-
trariū proponitur, totum ab eis refutatur & reſpuitur. Et ideo
de negocijs non poſſunt æqualiter iudicare, qui merita partiū
non poſſunt ęqualiter audire, nec æqualiter ponderare. Iſti.n.
ſunt qui videntur dicere illud Eſa.30. Loquimini nobis placē-
tia.&c. Vel dic ꝙ ſenſus olfactus ſignificat ſenſum & diſcretio-
nem viri iuſti, quia pro certo iſte multo plus debet delectari in
odore bonæ famæ quàm in fętore infamiæ aliorū, & ideo mul-
to citius & facilius quando ſimul de fama & infamia alicuius
agitur, debet odorem ſuauis & bonæ famæ recipere & audi-
re, quam fœtorem detractionis & infamiæ admittere vel ſuſ-
ferre. quod maximè ptinet ad prælatos & alios viros magnos,
qui.ſ.bonas opiniones ſubditorum debent libenter recipere,
malas vero & fœtidas adhorrere, iuxta illud Eccl.29. Sepi au-
res tuas ſpinis, & noli audire verbum nequam. ¶ Eſt itaq; odor
7 ſui ſubiecti manifeſtatiuus, aeris per incorporationem ſui im-
mutatiuus, ſpiritus animalis recreatiuus, vſque ad profundita-
tem cerebri per flatū aeris penetratiuus, ſuo calore nociui hu
moris comſumptiuus, & fluxus ſuperflui conſtrictiuus, cordis
cōfortatiuus, fœtoris repercuſsiuus, & putredinis palliatiuus,
delectationis animalium ſicut & hominum cauſatiuus, quia.ſ.
piſces, formicæ & apes ſolent aromatica diligere, fœtida vero
fugere & horrere. ſola.n. venenoſa & immunda alia odorifera
fugiunt, fœtida vero diligunt atque volunt, ſicut patet de ſer-
pentibus, qui odorem rutę abhorrent, de rubetis, quæ odorem
florentis vineæ non ſuſtinent, & de porcis, quibus fœtentia ſter
cora ſummè placent. Talis odor eſt ſuauitas deuotionis, cōtē-
platio æternæ conſolationis. Iſta eſt.n. quæ ſubiectum ſuum a
quo procedit.ſ. ipſam gloriam paradiſi manifeſtat, aerem con-
ſcientiæ immutat: ſpiritum affectionis recreat, cerebrum di-
ſcretionis penetrat, ipſumq́ue refocillat & confortat. calore ēt
ſui feruoris ſolet humores carnalitatis ſiccare, fluxus vitiorum
reſtringere, cor & dilectionem confortare, fœtorem tentatio-
num repercutere, & ipſa animalia.i. ipſos ſanctos viros per gra
tiam animatos ſolet ſummopere delectare, quia breuiter odor
deuotionis & fragrantia æternæ gloriæ & ſpiritualium bono-
rum deuotis cordibus proficit, & nocumenta omnia inde tol-
lit. Prouer.27. Vnguētis & varijs odoribus delectatur cor. Ve-
nenoſis tamē.i. peccatoribus & inuidis non placet, ſed eos con
triſtat potius & deterret.

De Fœtore. Cap. 8.

FOETOR eſt vapor reſolutus ex re corrupta, ae
1 rem inficiens & corrumpens, ſpiritū aīalem effi
ciens & contriſtans. ſicut.n. ſenſus bonis odori-
bus delectatur, ſic grauibus fœtoribus contriſta
tur. Quando.n. humores rei corruptę naturales
exuunt qualitates, fiuntque corrupti, & humanę
complexioni contrarij, tunc fumi exinde reſoluuntur corrupti
& fœtidi, qui aeri ſe incorporāt, & ad odoratum delati, ipſum
ſuo horrore triſtificant atque grauant. & ſic generaliter fœtor
ſolet qualitatem ſubiecti ſui manifeſtare, & rem cuius eſt, ſolet
corruptam & infectam declarare, quia vt communiter res cor
rupta nunquam ſuauem fundit odorem, res vero ſana raro cor
ruptum fundit fœtorem. Per fœtorē poteſt mala fama ſeu in-
famia & immunda conuerſatio deſignari, quia procul dubio
iſta eſt quæ ſolet a re corrupta.i. a mala vita procedere, & ſe in
aerem.i. in viciniam diffundere, & vſque ad nares.i. ad præſen-
tiam & auditum aliorum attingere, & olfactum opinionis ſuæ
offendere & grauare. Sicut.n. odor bonæ famæ & virtutum re
dolentia bonos delectat, ſic fœtor ipſos contriſtat, & manife-
ſtat qualis eſt ſubſtantia.i. perſona de qua manat, quia.ſ. perſo-
næ viles vitioſæ & corruptæ ſolent fœtorem infamiæ fundere,
& ſic mala fama ſolet malę vitæ & improbę ſignū eſſe. Humo-
res.n.i. affectiones quando in aīa corrumpuntur, tunc tota ſub-
ſtantia vitæ putreſit & inficitur, & ſic neceſſario exhalat fœti-
dus infamię fumus, quo grauatur aliorum olfactus & auditus,
ſicut de peſsimo Antiocho legitur 2. Mach.9. ꝙ. intantum erat
putridus & corruptus, ꝙ fœtorem eius etiam proprius exerci
tus ſuſtinere nequibat. Vnde Eſa.3. Erit pro ſuaui odore fętor.
Et breuiter raro fit quin res corruptę.i. perſonę vitioſę exhalēt
infamiæ fœtorem, & contra naturam eſt ꝙ bonæ famæ habeāt
odorem. & econtra perſonæ ſanæ & ſanctæ nunquam vt cōmu
niter per infamiam ſolent fętere, ſed per bonam famam potius
2 redolere. ¶ Quamuis res corrupta vt communiter fœteat, pōt
tamen actualiter fieri ꝙ non fœtebit, & ꝙ ad tempus aliquali-
ter redolebit. qñ.n. res corrupta forti frigore congelatur, ita ꝙ
clauſis & conſtrictis poris fumi exhalare non permittūtur, tūc
fit ꝙ vapor eius fœtidus non ſentitur, quinimo ſi talis res suoc
rebus aromaticis inuoluatur, fieri poterit ꝙ redolere & habe-
re fragrantiam videatur, veruntamen qñ talis conſtrictio per
calorem ſuperuenientē diſſoluitur, tunc fœtor qui latitat, ape-
ritur. Sic verè licet generale ſit & cōmune ꝙ illi qui vitijs cor
rupti ſunt, per infamiam fœteant, poteſt tñ corruptio vitiorū
taliter per hypocriſim palliari, ꝙ talis fœtor non ſentietur,
ſed potius ſanctus & odoriferus extimabitur & credetur. Iſti
.n. per coactam abſtinentiam ſe conſtringunt, & forti frigore
pœnitentiæ ſe affligunt, & poros ſenſuum ſuorum taliter per
violentiam obturant & claudunt, quòd aliquem fœtidum va-
porem. i. aliquod fœdum & inhoneſtum dictum vel factum
exterius egredi non permittunt. In rebus etiam odoriferis, id
eſt infictis bonis verbis & virtutibus & in odoriferę conuerſa-
tionis operibus taliter ſe inuoluunt, ꝙ fœtor ſuæ infamis vitæ
non percipitur nec ſentitur, quinimo odor & redolentia bonæ
famæ in eis inuenitur, ita ꝙ multis talibus dicitur illud Can.4.
Odor veſtimentorum tuorū ſuper oīa aromata. Sed quid? Pro
certo talis odor famæ non ſolet diu durare, & talis fœtor infa-
miæ non ſolet diutius latitare, nam ſtatim ꝙ calor concupiſcē-
tiæ ſolet inſurgere, iſti per mali deſideria reſoluuntur, ita ꝙ po-
ri affectuum aperiuntur, corrupti fumi.i. corrupta dicta & fa-
cta euaporantur, & ſic odor famæ qui apparuerat, perditur, &
fœtor infamiæ qui latuerat ſub conſtrictione abſtinētiæ, omni-
bus declaratur. Tales.n. in tali conſtrictione non diu perſeue-
rant, imo vel per luxuriam vel alias fœtidam vitam ſuam alijs
cito monſtrant. Eſa 34. De cadaueribus eorum aſcendet fœ-
tor. ¶ Quamuis odor odori non contrarietur, fœtor tamen fœ 3
tori contrarius inuenitur, & inde fit ꝙ fœtor ſterquilinij ex fę
tore alij effugatur. homines etiam fœtentes fœtores non ſenti-
re dicuntur, eo ꝙ fœtor a fœtore ſorbetur. Sic verè in morali-
bus fit ꝙ vnus fœtor alium tollit, quia.ſ. ille qui per peccatum
eſt fœtidus, fœtorem ſui peccati & etiam fœtorem tormento-
rum inferni non percipit neq; ſentit, & ideo diabolus dat pec
catoribus allium & res fœtidas, ſ. carnales delicias comedere,
vt fœtorē luxoriæ ſuæ, fœtorē ēt ſuæ miſeriæ vel ēt carnis mo-
riturę nō valeāt perſentire. Et ideo talib⁹ videt̄ loqui dn̄s illud
Amos 4. Aſcendere feci putredinem caſtrorum veſtrorum in
nares veſtras, & non rediſtis ad me. Vel poteſt dici ꝙ vnus fœ
tor contrariatur alteri, quia pro certo qui fœtorem allij.i. acri-
tudinem futuri iudicij vel fœtorem futuræ mortis comederit, &
ſibi per conſiderationem incorporauerit, procul dubio fœto-
rem vitiorum non ſentiet in præſenti, nec fœtore tormentorū
grauabitur in ſequenti. ¶ Fœtor multas habet illaudabiles ꝓ- 4
prietates. Eſt.n. corruptionis proteſtatiuus, aeris infectiuus, &
ſpiritus odorabilis corruptiuus, vomitus prouocatiuus, dolo-
ris capitis generatiuus, complexionis diſtemperatiuus, hor-
roris, & triſtitiæ ſenſibus animalium inductiuus, & ideo piſces
fugiunt ſportulas fœtidas & antiquas, libenter vero ſubintrāt
nouas. Apes etiam fœtorem fugiunt, & taxi foueam ſuam fœ-
datā fętentibus vulpis ſtercoribus deſerunt & dimittunt. Hæc
omnia facit fœtor infamię hominū peccatorum, quia pro cer-
to iſta eſt quæ multum nocet alijs, & complacentiam inficit &
corrumpit. Igitur fœtor iſte corruptionem ſubiecti in quo
eſt, ſolet oſtendere, aerem circunſtantem, id eſt viciniam
ſolet inficere, & ſpiritum animalem & odorabilem, id eſt au-
ditum aliorum ſolet offendere, vomitum diſplicentiæ gi-
gnere, & in bonis perſonis dolorem & horrorem & triſti-
tiam generare, quia pro certo viri iuſti qui ſunt ſicut pi-
ſces in aquis ſcripturarum natantes, ſicut apes mel pietatis ha-
bentes, ſicut taxi vellus conuerſationis per humilitatem hiſpi
dum poſsidentes, debent fœtorem alienæ infamiæ fugere, fœ-
tidaſque ſportulas & alia loca. i. fœdas infames & inhoneſtas
ſocietates horrere, & ipſas pro viribus declinare. Vel dic per
oīa ꝙ fœtor ſignificat peccatum luxuriæ, quod.ſ. pę omnibus
magis fœtet, quod facit omnia ſupradicta, quapropter eſt me-
ſito ſugiendum. ¶ Fœtor eſt totius complexionis aliquotiens 5
corruptiuus vt patet de fętido anhelitu leproſorum. Eſt etiam
fœtus animalium in vtero peremptiuus, vt patet de fœtu eque
qui fœtore extinctæ candelæ necatur, ſm Ariſt. Eſt inſuper vi
tæ odorantium aliquotiens deſtructiuus, vt patet de quodam
ſerpente cuius fœtor horribilis interficit odorantem, ſicut vi-
ſus baſiliſci interficit videntem, vt dicit Auicen. Sic verè fœ-
tor luxurię & infamię, necnon exempla & verba fętida & im-
munda

munda alijs mirabiliter ſunt nociua. Leproſi.n.i.luxurioſi, candelę lucentes.i.ſuperbi & ambitioſi, ſerpentes terrę adhęrentes.i.cupidi & malitioſi, ſolent quandoque anhelitum & flatũ fętidorum verborum emittere, fumum vanarum oſtentationũ oſtendere, & fœtorem luxurioſæ vitæ & infamiæ taliter diffundere, ꝙ omnes alios circunſtantes ſolent corrumpere, & ad peccatum inducere, & mortem culpæ & pœnæ in eis generare, quia pro certo qñ fama, verba & opera ſunt fœtentia, neceſſe eſt ꝙ alijs ſunt periculoſa & nocentia. Vnde cuilibet perſonæ ſic infami dicitur Eze.32. Implebo valles ſanie tua, & irrigabo terram fœtore ſanguinis tui. ¶ 6 Quamuis fœtor per ſe & principaliter noceat, contingit tñ ꝙ aliquando iuuet & proficiat. Multa ſunt.n. medicamina magni fœtoris, quę tamen ſunt magni & præcipui valoris, ſicut eſt aloe caballinum, ſulphur, & aſa fœtida, & ſimilia. Natura.n. abhorret naturaliter humores corruptos & fętidos, verũtñ quia tales humores in corpore abundantes necdum actualiter ſunt corrupti, licet corruptioni ſint diſpoſiti, ideo quaſi ſopita ipſos non nititur expellere, nec ſuam fortitudinem contra eos demonſtrare, veruntamen qñ fœtor fœtori adiungitur, & fœtor medicinæ ad humores fœtidos adhibetur, tunc natura quæ prius erat contra fœtores huiuſmodi ſopita, ſtimulatur, & contra ipſos totis viribus nititur, & ſic ad eorum expulſionem conualeſcit, & ſic vnus fœtor per alium euaneſcit. Iſta poſſunt applicari ad vnum quod diuina prouidentia aliquotiens operatur, inquantum de peccato ſanat peccatum, & de vitio virium medicatur. Conſtat.n ꝙ aliquando in corpore mentis noſtræ ſunt aliqui fœtidi humores & corrupti. i. aliqua vitia communia, quæ quia non videntur eſſe grauia, ideo natura.i. voluntas quaſi ſopita & pigra nõ laborat ipſa per confeſsionem expellere, imo permittit ipſa ſecũ quaſi habitare. Videns ergo cœleſtis medicus ꝙ homo tales fętidus humores parum reputat, & ꝙ ſe de eis expedire non curat, adhibet exterius fœtidam medicinam. i. fœditatem alicuius enormis peccati, in quod permittit hominẽ cadere, & tũc multiplicato fœtore ſcelerum, videns natura ſeu voluntas criminum pondere ſe grauatam, ſtatim abhorret, & de peccatis pœnitet atque dolet, & ſic totis viribus contritionis contra enormitatem criminum nititur, ꝙ & de primis & de vltimis liberatur. Et ſic fœtor eſt accidentaliter contra fœturem remedium, & malum medicina eſt contra malum. ad Ro.8. De peccato damnauit peccatum in carne, vt impleretur iuſtificatio legis in nobis. Iſta potiſsimè videntur in illis qui de virtutibus ſuperbiunt, & qui de ſe præſumendo, fœtorẽ ſuperbiæ induunt, quos Deus aliquando permittit cadere, vt concepta ad eis humilitate, & cognita propria fragilitate, ille fœtor cõmiſsi peccati poſsit remedium eis eſſe. ¶ 7 Res fętidę multũ proficiũt ad medelam contra aliqua genera paſsionũ. Nam dum vnum fœtidum aſſumitur, cum illo aliud fœtidum expellitur, & ideo ſm medicos, cõtra ſoporẽ lethurgicum valet lanę vſtę & aliorum fœtidorum ad nares appoſitio, quia.ſ. dum animales ſpũs fœtorem refugiunt, ad interiora cerebri ſe recludunt, & ibidẽ humores qui cauſa morbi ſunt, digerunt & conſumunt, & ſic accidentaliter fœtores proficiunt, & ſoporem excitant atq; tollunt. De matrice etiam planum eſt ꝙ fœtor vel res fętida ſi naribus apponatur, facit matricem nimis elatam ad locum ſuum deſcendere, & dum fœtorem refugit, ſolet ad locum ſuum vnde exierat reuenire. Iſtud poteſt applicari ad conſiderationem mortis & tormentorum inferni, quia pro certo ſi contingat ꝙ homo ſopiatur & dormiat in vitijs & peccatis, & ꝙ lethargus peccati mortalis & malæ conſuetudinis ipſum per obſtinationem comprimat, ſi etiam accidat ꝙ matrix voluntatis per ſuperbiam eleuetur, & ꝙ a loco humilitatis per ſuperbiæ vitium erigatur, pro certo valde proficit ad nares cordis lanam vſtam .i. vſtionem & concremationem inferni, fœtoremque morituræ carnis & horrorem miſeriæ infernalis per conſiderationẽ apponere, & de futuris miſerijs cogitare. Spiritus.n. affectionis per timorem repercutitur, & humores carnalitatis qui cauſa ſunt morbi peccati, per contritionem digeruntur, & ſic ſopor pigritiæ & obſtinationis tollitur, & homo ad bonũ opera excitatur, Actuum. 12. Excitauit eum, dicens, ſurge velociter. Matrix etiam voluntatis quæ per ſuperbiam metas humilitatis tranſierat, tunc ſolet ad locum ſuum redire, & fœtorem huiuſmodi refugere & horrere, & per timorem ſeipſam deprimere & arcere, iuxta illud Eccl.2. Deprime 8 cor tuum, & ſuſtine. ¶ Hæc igitur quæ dicta ſunt, ſufficiant de odoribus, & conſequenter tractandum de ſaporibus.

De Sapore. *Cap. 9.*

SAPOR eſt rei proprietas quæ guſtus eſt proprium obiectum quæ ſm ſuam qualitatem ſenſum guſtus triſtificat vel delectat. Sapores igitur in rebus inueniuntur diuerſi, ſm ꝙ ſubſtantiæ ſunt ſubtiles, mediocres vel groſſę, & qualitates contrarię & diſtinctę. Omiſsis ergo diuiſionibus quas hic ponit magiſter, quæ parum videntur habere de myſtico intellectu, procedendum eſt ad particulares ſapores, qui.ſ. a philoſophis nonẽ vel octo ſunt deprehenſi, ſ. ſapor dulcis, vnctuoſus, ſalſus, amarus, acutus, acetoſus, põticus, & inſipidus. Et de his omnibus eſt aliquid extrahendũ, & ad intellectum myſticũ reducendum, & ſic de dulcedine ante omnia eſt tractandum.

De Dulcedine. *Cap. 10.*

DVLCEDO eſt ſapor qui ex calore temperatè in groſſa ſubſtantia generatur. Eſt igitur dulcedo 1 præ alijs ſaporibus naturæ ſocia & amica, deperditorum in corpore reparatiua, virtutum & ſpirituum debilium confortatiua, omnium membrorũ præcipuè nutritiua, vocis clarificatiua, & oĩs aſperitatis lenitiua, canalium gutturis & pectoris apertiua, & omniũ immunditiarum vię & gutturis abſterſiua, catharri & humoris ſuperflui diſſolutiua, & omnium organorũ vitalis ſpiritus ad debitum conſiſtentiam reductiua. Et breuiter, dulces ſapores ad multa ſolẽt proficere, & ad medicinã iuuare, & ad nutrimẽta valere. Per dulcedinem quę eſt amica guſtui, poſſunt intelligi oĩa illa quæ placent menti vel intellectui. Et ſic dico ꝙ in bono ſignificato dulcedo poteſt ſignificare virtutem clementiæ & benignitatis, & maximè illam quam habẽt ſuperiores & prælati, quia pro certo iſta eſt toti naturę.i. toti collegio ſubditorũ cõſona & amica, & bonorũ innumerabiliũ effectiua, quia pro certo nihil eſt amicabilius collegio ſubditorum, quam dulcedo benignitatis & clemẽtiæ magiſtrorum. Per iſtam.n. deperdita bona ſpiritualia reſtaurantur, & corda debilia & eneruia confortantur, & per iſtã omnia bona & vtilia nutriuntur vnde dulcis & pius prælatus dicit illud Eze.34. Quod confractum fuerat alligabo, quòd infirmum erat conſolidabo, quod pingue & forte, cuſtodiam & paſcam. Illa eſt etiã quæ voces aliorum clarificat, inquantum ſolet eos ad orationem & gratiarum actionẽ prouocare. aſperitatis lenit, inquantum ſolet tribulatos & deſolatos confortare. Canales pectoris & gutturis aperit, inquantum corda & ora aliorum facit per confeſsionem reſerare, immunditias vitiorum tollere, & totã moralem conſiſtentiam in alijs reformare, quia pro certo vt communiter plus proficit ad correctionem ſubditorum, & ad reformationem malorum dulcor quàm rigor, plus benignitas quam ſeueritas, plus conſolatio quã obiurgatio. Vnde de prælatis & ſubditis dicitur, Iohel.3. Stillabunt montes dulcedinẽ, & colles fluent lac & mel. Vel iſta poſſunt dici de dulcedine gratiæ & miſericordiæ diuinæ, quæ cauſa eſt omnium prædictorũ, iuxta illud pſal. Dulcis & rectus dominus, propter hoc legem dabit dominus delinquentibus in via. Vel dic ꝙ dulcedo ſignificat ſuauitatem glorię paradiſi, quæ amica & conſona eſt naturæ humanæ, quia.ſ. iſta eſt quæ nutrit, reparat, clarificat & delectat. Ideo in pſal. dicitur, Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quã abſcondiſti timentibus te. ¶ Quã- 2 uis res dulces per ſe & principaliter conſueuerint proficere, ſolent tamen quandoque accidentaliter nocere & officere. dulcia.n. ſunt naturaliter inflatiua, & groſsitiæ ſuæ ſubſtantiæ vacuitatum impletiua, & meatuum opilatiua, cholerę rubeæ generatiua, & putredinis inductiua, calculi in veſica & in renib' gignitiua. Talia vitia videntur eſſe generaliter bona mundi, quia pro certo dulcedo mundanæ proſperitatis licet quantum eſt de ſe ſit vtilis, accidentaliter tamen.ſ. propter abuſum dãnoſa eſt & inutilis, quia pro certo talis dulcedo ſi abundet, ſolet inflaturam ſuperbiæ inducere, meatus oris per verecundiã confitenti obſtruere, & vacuitatem cordis malis affectibus replere, choleram iracundiæ facere, & putredinem luxuriæ procreare, & calculũ obſtinationis & malitiæ in veſica conſciẽtiæ generare. Et breuiter, vix eſt dare aliquod vitium quod non a proſperitate rerum generetur, qñ ipſa quis abutitur & qñ ſeipſum per temperantiam & prudentiam minime moderatur. Ideo de tali dulcedine dicitur Iob 21. vbi de quodam fluuio dicitur ꝙ dulcis fuit glareis cocyti, & poſt ſe omnem hoiem trahit, &c.

hit.&c. Vel dic omnia de dulcedine carnalium deliciarum, de quibus dicitur Eccleſ.23. Homini fornicario oĩs panis dulcis. Quia.ſ.talis dulcedo facit omnia mala prædicta. Vel etiam poteſt dici de dulcedine verborum, & de adulatione & verbali deceptione, quæ quandoque eſt cauſa oĩm prædictorũ, ſicut
3 de mala muliere dicit̃ Prouer.7.q verba ſua dulcia facit. ¶ Licet dulcedo de ſe ſit bona, tñ quia ſub dulcedine latent aliquotiens venenoſa, ideo ſunt cũcta dulcia periculoſa. Illi.n.qui volunt alios intoxicare, ſolent veneno aliquam dulcedinem immiſcere. Natura.n.quæ dulcia diligit, ipſa auidè ad ſe trahit, & ſic dum haurit dulcia, venenum immiatum pariter ſecum ducit, quod.ſ.ipſam ſub dulcedine perimit & occidit, & ideo ſm Pli.Natura in multis herbis & floribus venenũ poſuit, vt auiditatem noſtram timore periculi poſſet aliqualiter cohibere. Sic vere vt communiter omnia quę hic in hoc mũdo inueniuntur, viris prudentibus ſunt ſuſpecta. vt cõiter.o. illi qui volunt decipere, ſolent venenũ intentionis ſuæ ſub aliqua dulcedine palliare. patet de diabolo, qui venenum peccati mortalis vel venenũ pœnæ infernalis homini non præſentat, quin ipſum ſub alicuius delectationis dulcedine inuoluit. Patet etiã de mundo & de mundana fortuna, quę qñ vult venenum tribulationũ infundere, ſemper ſolet dulcedinem proſperitatum præcedentium adhibere, & vt homo ad futuras aduerſitates non poſſit attendere, proſperorum dulcedinem immiſcere. Patet etiã de carne.i.de carnalibus & luxurioſis & etiã adulatoribus & proditoribus. qui dum verbo dulcedinẽ oſtendunt, ſemper ad venenum deceptionis intendunt. Simplex n.eſt natura volũtatis quæ tales dulcedines diligit, ipſas libẽter admittit & recipit, et ſic dum non aduertit, periculum incurrit. Eſa.5. Vę qui diligitis malum, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

De Sapore Vnctuoſo. Cap. 11.

1 VNCTVOSVS ſapor ſubalternatur dulcedini, & cauſatur ex calido & humido in ſubſtantia ſubtili. Generaliter ergo vnctuoſa aliquando inueniuntur vtilia. Habent.n.dolorem exteriorẽ mitigare, aſperitatem lenire, apoſtemata diſſoluere, & ſaniem maturare. magis.n.ſolent diſſoluere quàm conſumere, & ideo ſolẽt putredinem generare, quia calor debilis & humiditas multa ſolent putredinis cauſa eſſe. Talis vnctuoſitas ſignificat benignitatem verborũ prædicatoris, qui.ſ. dolorem deſperantium mitigat per conſolationem, aſperitatẽ tribulatorum lenit per ſpei promiſſionẽ, apoſtema ſuperbiæ diſſoluit per contritionem, ſaniem vitiorũ maturat & educit per confeſſionem. Vel dic omnia de vnctione ſpiritusſancti & diuinę gratiæ, quia.ſ. ſicut vnctuoſa ſunt ignis nutritiua & inflammatiua, ſic iſtæ vnctiones calorem & ignem charitatis nutriũt & accendunt, quia procul dubio talis vnctio lenit & mitigat conſolando, diſſoluit & maturat.ſ.interiora peccata, contritionem inſpirando, & emiſſionem saniei peccati procurat, ipſum
2 per confeſſionem educẽdo. ¶ Vnctuoſa cibaria ſolent appetitum debilitare, & faſtidium generare. ſupernatant enim, & reſoluunt̃ in fumum aereum, & replẽt os ſtomachi vbi eſt ſedes appetitus, et ſic faſtidium generant, et minorant appetitum. Iſta enim ſolent digeſtionem aliorum ciborum impedire, quia .ſ.ſua viſcoſitate replent villos ſtomachi, ita q cibi recepti nõ poſſunt retineri nec decoqui, & ideo indigeſti conſueuerunt emitti. Item parum ſolent proficere & nutrire. cito.n. replent venas, & ideo parum de eis aſſumitur, & propter ſubtilitatem illud quod aſſumptum eſt, cito conſumitur. Item ignem & calorem ſolent inflammare, & ideo carnes prohibentur in febri acuta, quia timetur vnctuoſitas intermixta, Item poros ſplenis & hepatis ſolent opilare, nam propter ſuam dulcedinem cito a natura attrahuntur, & propter ſuam actualem groſſitiẽ poros opilare, noſcuntur. Item dolorem capitis ſolent procreare. cito.n.reſoluuntur in fumum, qui ſurſum tendens lędit animalem ſpiritum. Et breuiter, magis ſolent vnctuoſa cibaria nocere quàm proficere, quapropter bonum eſt a talibus abſtinere. Cibaria vnctuoſa poſſunt optime ſignificare delicias corporales, vel etiam proſperitatem ſeu ſubſtantiam temporalem, quia procul dubio iſta ſunt quæ ſpiritualiter nocent, & ſanitatem gratiæ deſtruunt atque turbant, & primo quidẽ quia appetitum bonorum ſpiritualium ſolent tollere, & ipſorum faſtidium excitare, & hoc quia fumi malarũ complacentiarum quæ reſoluuntur ex iſtis, ſolent ſtomachum voluntatis implere, & ſic peccator ſolet bona cibaria.i. bona ſpiritualia abhorrere. pſal. Omnem eſcam abominata eſt anima eorũ. Quia pro certo iſtud eſt generale q illi ſpiritualia & cœleſtia deteſtantur, qui vnctuoſitate carnalium & temporalium impinguantur. Et ideo bene ſequitur q talia cibaria digeſtionẽ impediũt, quia pro certo villos affectionum taliter inuoluunt, q cibum verborum Dei non retinent, nec per conſiderationem decoquunt, ſed cruda & indigeſta ſinere prætermittunt, & retinere vel incorporare de ipſis aliquid ſibi nolunt. Ioan. 7. Verbum eius non habetis in vobis manens. Item iſta bona parũ dicuntur nutrire, quia conſtat ea cito deficere vel perire, & mentem non reficere nec replere: Item iſta dicũtur ignem & calorem inflammare, quia pro certo deliciæ & diuitiæ ignem auaritiæ nutriunt, & febrem luxuriæ introducunt, & ideo infirmis & incõſtãtibus ſimplicibus carnes i. delicię carnales non debẽt concedi, ne forte ipſos contingat per mala deſideria inflammari. Pſal. Inflammabit in circuitu inimicos eius. Item iſta ſolent poros cordis & oris per obſtinationem opilare, dolorem capitis.i.remorſum conſcientiæ inducere, & morbos diuerſorũ vitiorum in aĩa generare. Natura.n.i.voluntas dum dulcedinem proſperitatis diligit & attrahit, poros cordis & oris ne homo confiteri valeat, per obſtinationem opilat atque claudit, & ſic finaliter conſcientiæ caput lędit. Et breuiter tales vnctuoſitates.i.tales deliciæ vel proſperitates aiæ non proficiunt, ſed potius ipſam inficiunt & occidunt, & mortem æternam finaliter introducunt. Heſter.14. Pro vnguentis varijs ſtercore impleuit caput. Vide de pinguedine ſupra in loco ſuo.

Da Salſedine. Cap. 12.

SALSEDO ſeu ſalſus ſapor ſit ex caliditate ſeu 1
ſiccitate in ſubſtãtia mediocri. Salſedo.n.ex aduſtione & ſiccatione ſubſtãtiæ gignitur, ex quibus acredo ſequitur & creatur. Licet igitur ſalſa ſint aliquantulum acria & aſpera quo ad guſtũ, ſunt tñ ſana & vtilia quo ad effectum, quia.ſ.ſalſedo eſt mundificatiua, & propter acredinem quæ inteſtina ad expulſionem ſtimulat, eſt fęcium a corpore expulſiua. Item iſta ſubſtantię durę remollitiua & diſſolutiua, & tandem per maiorem humiditatis cõſumptionem deſiccatiua & induratiua, ſicut patet in carnibus quæ primo propter ſalſedinem diſſoluũtur & mollificantur, & tandem per conſumptionem humidarũ partium indurantur. Item ſalſedo eſt rei conſeruatiua, & omnis corruptionis & putredinis conſumptiua, & ſic eſt per conſequens humores intercutanei eductiua, & ſcabiei & ſerpiginis ablatiua, eſt etiam hydropiſis depreſſiua, & morſus canis rabidi curatiua, & venenoſitatis cuiuſlibet extractiua, ſi.ſ.cito poſt morſum vulnus in aqua ſalſa & marina lauetur, vt venenum extrahatur & conſumatur. Per ſalſedinem poſſum intelligere acredinem contritionis interioris, vel etiam morſuram correctionis ſeu tribulationis exterioris, quia procul dubio licet iſta ſalſedo non ſit guſtui, appetitui delectabilis, eſt tamen aiæ ſalubris atq; vtilis, quia pro certo ſalſedo, acredo ſeu aſperitas contritionis, correctionis ſeu tribulationis habet diſſoluere per compunctionem, mollire per compaſſionem, mundificare per confeſſionẽ, ſiccare & conſumere per ſatisfactionem, & mentis ſubſtantiam indurare per perſeuerantiæ ſtabilitionem, & ſic pro certo omnem ſcabiem malæ conuerſationis ſolet abſtergere, & hydropiſim.i. inflaturam ſuperbiæ deprimare, morſumq; rabidi canis.i.tentationem diaboli remouere, quia pro certo vulnus tentationis tollitur, quando aqua ſalſa.i.acris contritio correctio vel tribulatio adhibetur, vt ſic de vtilitate huius ſalſedinis dicatur illud Pſal. terram fructiferam in ſalſugine. ¶ Caro multum ſalſa ad temperamentum re- 2
ducitur, quando in aqua multum ſalſa ponitur, & ibidem aliquo tempore temperatur. Salſedo.n.aquæ, carnis ſalſedinem ratione ſimilitudinis attrahit, & ſic carnem a ſua ſalſedine liberat, & eam ad dulcedinem diſponit. Chariſſimi moraliter loquendo, per ſalſedinem intelligitur tribulatio, ſed quia multiplex eſt tribulatio.ſ. temporalis & æterna, ideo procul dubio ſi caro noſtra.i. vita noſtra fragilis & carnalis, tribulationum & deſolationum ſalſedine ſit repleta, ad ipſam tolerandam & temperandam ſummè proficit ſalſedinem aquę tribulationem miſeriæ æternæ adhibere, & ipſam conſiderare & cogitare, quia pro certo ſalſedo deſolationis temporalis tollitur, & in mundo nihil aſperum reputatur, quando ſalſedo futura.ſ.pœna & tribulatio mortis, inferni & iudicij meditatur. Vel dic q ſalſedo aquæ ſignificat acredinem paſſionis Chriſti, quæ pro

certo

certo ſi conſideratur, tunc omnis ſalſedo temporalis miſeriæ temperatur, quia ſicut dicit Gregorius: Pauca ſunt quæ toleramus, ſi cogitamus quæ pro nobis ſuſtinuit Chriſtus &c. Vel dic φ ſalſedo aquę ſignificat acredinē compunctionis lachrymoſę, quæ pro certo a carne.i.a carnali conſcientia ſalſedinem peccati tollit, & eam ad ſanitatem gratiæ retrahit & reducit. reliqua vide.c.de ſale ſupra li.de lapidibus.

De Sapore amaro. *Cap. 13.*

a SAPOR amarus fit ex caliditate & ſiccitate in tertio gradu. Habet.n.multum igneitatis, & ideo multum ſolet linguę ſubſtantiam penetrare, & guſtū lędere vel grauare, veruntamen licet omnia amara ſint guſtui deſolabilia, ſunt tñ quandoque proficua & vtilia, quia.ſ.amara ſunt cholarę purgatiua, appetitus excitatiua, lumbricorum & vermium in corpore interfectiua, paralyſis & arteticę curatiua, ſcabiei deſiccatiua, meatuum corporis apertiua & exopilatiua, calculi diſſolutiua, matricis confortatiua, & menſtruorum prouocatiua. Et breuiter, magis ſolent amara quàm dulcia ad medicinam proficere, & contra infirmitatum diſcrimina plus valere. Per talem amaritudinem ſeu per res amaras poteſt intelligi amaritudo contritionis, correctionis vel tribulationis, quia pro certo tales amaritudines vel toleratę vel conſideratę licet guſtum appetitus noſtri triſtificare ſoleant, animam tñ ſanant liberant atque iuuāt, quia pro certo ſi talis amaritudo in pręſenti tempore ſentiatur, dulcedo perpetua finaliter reportat. Iudith 5. Fontes amari obdulcati ſunt. Per talē.n.amaritudinē cholera iracundiæ purgatur, appetitus cœleſtium excitat, vermes remorſua conſcientiæ necantur, paralyſis & arctetica pigritiæ curatur, meatus cordis & oris per confeſsionem aperitur, & opilationes obſtinationis tolluntur, calcolus mentalis duritiæ mollitur, matria conſcientiæ confortatur, & menſtrua luxuriæ purgātur, & ſcabies exterioris immunditiæ & inhoneſtę apparentiæ expurgatur. Et breuiter, magis proficit contritionis, correctionis, tribulationis vel futurorum conſiderationis amaritudo, quàm mundanæ proſperitatis dulcedo, quia ſicut dicitur Prouerbior.14. Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio eius non miſcebitur extraneus.

a ¶ Amara quando nimis excedunt, guſtum vltra debitum exaſperant atque lędunt, ſpiritualia grauant, & aſpera faciunt, vocemq́; raucificant & cōfundunt. Sic verè excesſiua correctio & tribulatio per impatientiam & deſperationem ſolet animam lædere, & aſperitatem triſtitiæ inducere, & vocem lætitiæ confundere, & iubilationis lætitiam irraucare. Ideo bene dicitur Eccleſia.21. Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. Vel per amaritudinem intelligo inuidiam, quæ guſtum voluntatis peruertit, & vocem per detractionem exaſperat & confundit. Ideo illi Symoni mago dixit Petrus, Act.8. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te eſſe. Vel per amaritudinem intelligo mortem, quæ pro certo non eſt delectabilis ad guſtandum, ſed magis aſpera ad ſentiendum, & vocis aſperatiua ad fletum & triſtitiam infligendum. Ideo bene dicitur Eccleſiaſti.41. O mors quàm amara eſt memoria tua. Vel dic φ amaritudo ſignificat miſeriam infernalem, qua nihil poteſt amarius cogitari, nec guſtui voluntatis deteſtabilius inueniri, quia.ſ.iſta eſt quæ omnem mundi dulcedinem deſtruit, & guſtum appetitus ita amaricat & peruertit, φ nihil dulce inuenit atque ſentit. Vnde de anima damnata dicitur Thren.1. Omnes portę eius deſtructę, & ipſa repleta amaritudine.

De Sapore acuto. *Cap. 14.*

a SAPOR acutus multum habet de ignea caliditate ideo ſuo acumine ſenſum habet pungere & penetrare, partem a parte diuidere & ſegregare, ſubſtantiā in quam agit, corrodere & moleſtare, appetitū ſtimulare & excitare. Talis acuties poteſt ſignificare acutiem contritionis, quæ pro certo cor per compunctionem pungit, partem a parte.i.peccatum a peccato per diſcuſsionem diuidit, appetitum bonorum æternorū & ſpiritualium inducit, & per carnis macerationem hominē ſtimulat & corrodit. Vel iſta poſſunt dici de acutie verbi Dei, de qua Eſa. 66. Poſuit os meum dominus quaſi gladium acutum. Vel dic de correctione aſpera & acuta, vel etiam de tribulatione, quæ facit omnia ſupradicta. Pſal. Sagittę potentis acutę cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic φ ſapor iſta acutiem pœnæ infernalis ſignificat, quæ.ſ.pungit & penetrat, & animā a Deo diuidit & ſeparat, ipſamq́; per perpetuum remorſum corrodit, & ſtimulat. Vel poteſt dici de peccato, quod.ſ.animā a Deo diuidit, & eam per remorſum corrodit, ſtimulat atque pungit. Vnde Prouerb.5. Nouiſsima eius amara velut abſynthium, & acuta velut gladius biceps. Vel dic φ talis acuties ſignificat acuta & pungitiua verba detractorum, quæ ſcilicet aliorum famam pungunt & lacerāt, et homines per diſcordias ſcindūt & ſeparant, & omnes homines rodunt & lacerant. ps. Lingua eorum gladius acutus.

a ¶ Sapor acetoſus venit poſt acutum. & fit iſte ſapor ex frigiditate conſtringente, & ſubtili ſubſtantia aperiente & ſubintrante, & ſic res acetoſæ quia ex contrarijs conſtāt, cōtrariæ operantur, quia.ſ.ex frigiditate & ſiccitate conſtringunt ex ſubſtantiæ vero ſubtilitate penetrant, diuidunt & diſſoluunt, & inde eſt φ acetoſa ſolent ventrem plenum ſoluere, ventrem vero vacuum conſtringere. Qñ.n.inueniunt ventrem plenum ipſum ex ſubtilitate ſubſtantiæ ſcindūt & laxant, ſi vero ipſum vacuum inuenerint, tunc non inuenientes quid ſcindant, ipſum ſua frigiditate & ſiccitate conſtringunt & opilant. Iſtud poteſt applicari ad rigorē ſeueritatis bonorum prælatorum, quia pro certo illi qui ſunt acetoſi.i. iuſti, rigidi & ſeueri debent in diuerſis materijs.i. in diuerſis ſubditis actus & effectus ſuos diuerſimode variare, quia pro certo talis acuties plenos.i. diuites & terrenis humoribus & opibus conſtipatos debet per clementiam & compaſsionem laxare, et per elemoſynam vacuare, ieiunos vero & pauperes debet ad pœnitentiam cōſtringere, & per abſtinentiam coarctare. Iſtud potiſsimè pertinet ad confeſſores & prædicatores, quæ pro certo ſm conditionem perſonarum debent variare modum & iniunctionem pœnitentiarum, vt.ſ.diuites qui ieiunare neſciūt, moneant ad pietatem, pauperes vero qui non habent quid tribuant, excitent ad pœnitentię aſperitatē, & ſic ſpiritualiter plenos laxabunt, & ieiunos & pauperes coarctabunt, quia.ſ. exemplo Chriſti, prælatus diuerſis infirmis debet adhibere diuerſa medicamenta &c. ſm Greg. De alijs proprietatibus ſaporis acetoſi vide ſuperius de aceto. Vel dic φ talis acutus ſapor ſignificat conſiderationem acutiei & rigoris futuri iudicij, quæ pro certo plenos.i. diuites facit per elemoſynas laxari, vacuos autem.i. pauperes facit per diuinum timorem conſtringi.

De Pontico ſapore. *Cap. 15.*

c PONTICVS ſapor fit ex frigido & ſicco, & ſm Iſaac ponticus ſapor hoc habet proprium quia coniunctus cum ſapore delectante magis delectat, & cum ſapore contriſtante coniunctos magis contriſtat, cuius ratio eſt, quia rōne ponticę ſiccitatis magis cōſtringit, & ſic illud cui admixtus eſt, ita cito tranſire nō permittit, & ſic magis morari & perſeuerare ſaporem huiuſmodi facit, & ita vel maiorē triſtitiam vel maiorē delectationem inducit, & inde eſt φ agreſta quæ ponticum habet ſaporem, in ſalſamētis apponitur, quia ſaporem ſpecierum acuit & cuſtodit talis ſapor. Per talem ponticitatem poteſt intelligi deliberatio, quæ pro certo hoc habet proprium, quia vbicunque addatur facit illud magis vtile vel inutile, quia pro certo bona & vtilia tunc magis delectāt & valent, qñ ponticitatem deliberationis habent amara etiā.i.opera vitioſa & mala tunc temporis magis amara & vitioſa ſunt, qñ in ipſis agendis ponticitas. i. deliberatio & intentio ſimul adſunt, quia breuiter ex intentione & deliberatione fiunt oīa opera deteriora vel etiam meliora. Iſta.n. ſuperaddita faciunt opera moraliter ſupercreſcere, & in ſuis qualitatibus abundare. iuxta illud Math.13. habenti dabit, & abundabit. Vnde videtur, quòd intentio ſeu deliberatio ſit ille calathus Hieremiæ qui facit ficus bonas valde bonas, & malas ſimiliter valde malas, ſicut dicitur Hieremi. 24.

a ¶ Res ponticę (ſicut ſunt fructus immaturi) ſumptę ante prandium, ſolent ſtringere, poſt prandium vero laxare, quia ſcilicet ſi venter ſit vacuus, ſtringitur, & opilatis meatibus coarctatur, ſi vero venter ſit plenus cibis, inferius comprimitur, & quaſi compulſus ad exitum relaxatur. Tales res ponticę ſunt mundi bona, quæ pro certo ſunt immatura & inſipida guſtui ſanę voluntatis. Iſta enim ſolent proficere vel nocere ſecundum quòd venter mentis interioris hominis plenus fuerit gratia vel ieiunus. bona enim terrena ſi ab homine ieiuno & gratijs & virtutibus vacuo aſſumantur & acquirantur, tunc ſolent ipſum per cupiditatem ſtringere, & per auaritiam coarctare, ſi vero ventrem

trem, id eſt voluntatem hominis pranſam, & gratia ſpiritusſancti plenam inuenerint, túc ſolent eum per elemoſynas relaxare & per largitates ad pauperes vacuare, quia breuiter illud eſt verum q mundi bona malis nocent, bonis vero & eis bene vtentibus multum valent. Sicut.n. dicit Seneca lib. de pauper

3 tate. Non eſt in rebus vitium, ſed in animo. ¶ Res ponticę ſua groſsitie ſplenem opilant, calculum generant, vomitum ſedât, guttur exaſperant, dentes, percutiunt & acerbant. Sic verè faciunt mundi bona, quia pro certo iſta ſplenem cóſcientiæ per non confitendi propoſitum faciunt opilari, vomitum confeſſionis faciunt ſedari & retardari, calculum duritiæ & obſtinationis faciút in animo generari, guttur deuotionis faciunt exaſperari, et dẽtes maſticatiuę et deliberatiuę diſcretionis faciút exacerbari & contorbari. Hie..31. Qui comederit vuam acerbam, obſtupeſcẽt dẽtes eius. ¶ De ſtyptico ſapore (qui octauus eſt in ordine) qualem habent coctana & ſorba & ſimiles fructus, nihil pono hic, quia ſubalternatur ſapori pontico, de quo actum eſt, quia etiam Conſtantinus qui non ponit niſi octo ſapores ponticum & ſtypticum ponit vnum ſaporem.

De Sapore inſipido. Cap. 16.

1 SAPOR inſipidus.i. ſine ſapore, ſiue dicatur pri uatiuè, eo q careat omni ſapore, ſicut aqua, vel poſitiuè, eo q ſapor eius ita eſt remiſſus q non poteſt ſenſus iudicare ad quem pertineat ſaporem, ſicut eſt dare in albugine oui, in cucurbitis, cucumeribus & ſimilibus, ſemper habet fieri in ſubſtantia frigida & fluxibili, & ideo talia naturaliter parum habent nutrire, modicam delectationem ſolent facere, phlegma gene rare, ſitim tollere, & paſsiones frigidas procreare. Sic verè po teſt dici de rebus temporalibus & mundanis, quæ.ſ. inſipidę poſſunt dici, eo q ſano appetitui & perfecto cordi parum debent ſapere vel placere. Iſta.n. parum ſunt animæ nutritiua, pa rum delectatiua, ſed potius phlegmatis carnalis immunditiæ ſunt generatiua, ſitis.i. appetitus verbi Dei ſublatiua, & frigi

2 darum paſsionú.ſ. indeuotionis & pigritiæ productiua. ¶ Hæc igitur excerpta & extracta de proprietatibus ſaporum ſufficiát ad præſens, & ſubiungamus ſeu extrahamus aliquid de proprietatibus liquorum, inquantum.ſ. ſunt applicabiles ad proprietates conditionum & morum.

De Liquoribus. Cap. 17.

1 LIQVOR eſt liquidus humor de plantis ſeu fru ctibus ſeu etiam de animalium corporibus per digeſtionem generatus, & naturæ vel artis violẽtia exterius eliquatus, ſicut eſt lac & vrina de animalibus, oleum & vinum de arboribus, mel de floribus, ſicera de fructibus, ceruiſiá de gra

2 nis ſiccis, & exſiccata de pomis agreſtibus. ¶ Liquores ergo ſecundú ſuas varias qualitates varios contrahunt ſapores & odo res, nam illi liquores in quibus dominatur calidum cum humi do, ſunt dulciores, illi in quibus calidum cum ſicco, ſunt acutiores, illi in quibus dominatur frigidum cum ſicco, ſunt acetoſiores, illi in quibus dominatur frigidum cum humido, ſunt ſtypticiores, ſicut patet in ptiſana, quia breuiter iſtud eſt verú q ſecundum qualitatum prædominium in liquoribus diuerſitas fit ſaporum. Sic verè ſecundum q qualitates.i. virtutes in li quoribus.i. in hominibus dominantur, ſecundum hoc in ipſis ſapores & códitiones varię generantur, & inde eſt q calor cha ritatis & humor lachrymoſę compunctionis dulcedinem cõtemplationis efficit, calor vero iuſtitiæ & ſiccitas paupertatis voluntariè acutiem ſeueritatis inducit, frigiditas vero diuini timoris & ſiccitas pœnalis laboris ſaporem acetoſum.i. triſtitiam meditationis & conſiderationis ſolet inducere. Frigidi tas autem tribulationis & humiditas cópaſsionis & flebilis mi ſerationis ſtypticitatem.i. reſtrictionem vitiorum ſolet cauſare. Ea pone ſi vis melius, quia non bene placet. ¶ Liquores de

3 quibuſdam arboribus inciſis corticibus ſolaris attractionis be neficio educuntur, ſicut eſt balſamum & terebinthina. Quidá autem per combuſtioné ignis de quorundam lignorum extremitatibus diſtillare coguntur, vt eſt colophonia, pix liquida, oleum iuniperi &c. Quidam de fructibus arborum per expreſ ſionem colliguntur, vt eſt vinum & oleum. Quidam de ſuccis herbarú exprimũtur, & igni poſtea decoquuntur, vt eſt aloe. Quidá in florum ſuperficie ex rore cœleſti gignunt, vt eſt mel & manna. Quidá autẽ in venis terræ inueniuntur, vt eſt aqua ſalſa acida, nitroſa & aluminoſa, & ſimilia, quæ de terræ abditis hauriũtur. Per iſtas diuerſitates liquorum poſſunt intelligi diuerſitates lachrymarum, quia ſicut varij liquores inueniũtur, ſic varię ſpirituales lachrymę a fidelium mẽtibus eliquantur. Et primę quidẽ ſunt per radios ſolares.i. per diuinæ gratiæ inſpirationem. Alię ſunt per combuſtionem ignis.i. per præſentem tribulationem & afflictionem. Alię ſunt de fructibus arbo rum.i. de Chriſto pendente in arbore crucis, per ſuæ paſsionis compaſsionem. Alię ſunt quæ exprimuntur de ſuccis herbarú .i. de dictis ſacrarum ſcripturarum, per conceptam exinde cõpunctionem. Alię inueniũtur in florum.i. in ſanctorum, ſuperficie, per ſua flebilis & amarę vitæ imitationẽ. Alię inueniũtur in venis terræ.i. in memoria mortis & inferni, & etiam in vena conſcientiæ noſtræ per ipſarum iugem recordationem & examinationẽ. Conſtat.n. q in omnibus iſtis locis rebus & negocijs poteſt inueniri materia lachrymandi, & liquorem fletus & lachrimarum ſpiritualiter hauriendi. Et ideo mundus iſte vallis lachrymarum dicitur, eo q ipſis iuſtis lachrymandi materia ibidẽ multiplex inuenitur. Et breuiter, liquor lachry marum bonarum aut prouenit a ſuperiori inſpiratione, & a ſo lis Chriſti gratiæ attractione, aut a mundanæ miſeriæ combuſtione, & pro incolatus prolongatione, aut ex Chriſti in cruce pendentis compaſsione, & ſupernæ miſeriæ cõſideratione, aut ẽt ex ſcripturarum lectione & inueſtigatione: ſicut patet Apo. 10. vbi liber comeſtus fecit amaricari ventrem. aut ex ſanctorú imitatione, aut ex mortis & inferni necnon cordis & peccatorum noſtrorum meditatione. ex iſtis.n. cauſis omnibus iuſti la chrymantur, & in hoc mũdo ſpiritualiter deſolantur. quæ quidem lachrymę liquores præcioſi dicuntur, ex quibus ſanctitate animæ medicantur. pſalm. Fuerunt mihi lachrymæ meæ pa nes die ac nocte. & alibi. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo. ¶ Incipiamus igitur dicere de liquoribus in ſpeciali, & pri dicendum eſt de melle.

De Melle. Cap. 18.

MEL ſecundum Iſi. li. 20. dicitur a melleſę gręcè, quæ ſunt apes latinę, eo.ſ. q mel ex apum ſolertia miro naturæ artificio componatur, quod ſi primitus ex rore cœleſti in florum & foliorú ſuperficie diſtillat, & exinde ab apib⁹ recolligitur & paratur. Et ideo virgilius vocat mel, cœleſte donum, dicens ſic. Protinus aerei mellis cœleſtia dona. Vnde etiam ſecundum ipſum, in Arabia & India mella inueniuntur ad modum ſalis in arboribus dependentia, ibi cœleſti munere præparata. Quod etiam in anno iſto 1341. in Auinione gallię Narbonenſis ciuitate, in magna quantitate cecidit, & ſuper folia & ramos arborum more gummi deſcendit, ſicut alibi recolo me dixiſſe. Tale mel ſpiritualiter loquendo, poteſt ſignificare diuinam gratiam, quam.ſ. Deus ex ſuo cœleſti dono nobis ſolet concedere, & ſuper flores & folia arborum.i. ſuper floridas conſcientias iuſtorum inuiſibiliter diſtillare, ad cuius etiam compoſitionem ſolent apes.i. ſancti & angeli ſuis interceſsionibus adiuuare, quia.ſ. dato q mel diuinæ gratiæ cœleſti munere propinetur, ſic tamen fit q apum.i. ſanctorum & an gelorum interceſsio ibidẽ mirabiliter operetur. Vel dic q mel ſignificat Chriſtum, quẽ nobis cœleſtis gratia miſit, apis tamẽ .i. beata virgo ipſum quantum ad humanitatem ſuo miniſterio mirabiliter procreauit, & in aluearí proprij corporis ipſum re cepit, & ſanctiſsimè ſine viri copola collocauit & ideo ipſe eſt qui dicit Ioan. 6. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi.

¶ Quáuis omne mel generaliter debeat eſſe dulce, iſtud tamẽ deficit in Sardinię regione, vbi quia abúdat herba quę dicitur 2
abſynthium, ideo apes quæ ve cõmuniter de ipſius floribus nu triuntur, faciunt in illis partibus mel amarú, ſicut dicit Iſi. li. 20. Iſtud poteſt applicari cõtra illos qui malè ſunt nutriti & in formati, quia pro certo dato q aliquę apes.i. aliquę perſonę de ſui conditione & natura, & quantú eſt ex ſuis naturalibus, vel ſuorum propagatione parentum, habeant & debeant facere mella dulcia.i. opera bona vtilia & honeſta, contingit tñ in regione Sardinię.i. in hoc mundo q ratione nutrimenti & docu menti ipſi faciunt mella amara.i. opera iniuſta atq; mala. Ná quia herbę abſynthiales.i. homines mali in iſto mundo abundant, & iſti de talium floribus.i. exemplis & dictis malorú ſeip ſos nutriunt & impinguant, inquantum.ſ. eorú malis moribus ſe conformant, ideo neceſſe eſt q virtutum dulcedinẽ perdát, & q mel amarú.i. mala opera faciant & componant. quod etiá

de hęre

de hæreticis poteſt dici: quia.ſ. illi qui ipſorum amaris floribus
.i. ipſorũ corruptis doctrinis & operibus nutriti ſunt, mel ama
rum.i. doctrinam & vitam amaram & corruptam faciunt, &
ea alijs derelinquunt. Conſtat.n. ꝙ hæretici & ſchiſmatici cor-
ruptionem doctrinæ ſuæ ab alijs primis hæreticis acceperunt,
& ſic totum mundum melle amarę & corruptæ doctrinæ hæ-
reticæ repleuerunt. quod bene figuratur Apoc.8. vbi dicitur ꝙ
ſtella magna ardens ſicut facula, cecidit de cœlo, & nomẽ ſtel-
læ abſynthiũ, & cecidit in aquas, & amaræ factæ ſunt, & mor-
tui ſunt multi homines ex aquis. Quia pro certo quando ſtella
.i. ille qui videtur ſplendere per doctrinã & conuerſationẽ, ca-
dit de cœlo eccleſiæ per hæreticam corruptionem, tunc aquæ
ſcripturæ per ipſum amaricantur per corruptam interpretatio
nem, & ſic moriuntur potantes.i. audientes, per melę credulita
tis obſtinationem. vt ſic diabolus dicat de talibus illud Hier.9.
Cibabo populum iſtum abſynthio, & potum dabo eis aquã fel
3 lis. ¶ Secundum Iſid. ibidem Galenus aiebat mel eſſe nociuũ
iuuenibus & pueris, & illis qui nimia caliditate abundant, ſeni
bus verò & frigore ſenili confectis dicebat mel cum vino vete-
ri bibitum conuenire, & eorum paſſionibus ſubuenire. Mel ẽt
licet in multis poſſit proficere, ſolet tamen quandoque decipe
re & nocere: quia.ſ. venefici ſolent venenum ſub mellis dulce-
dine abſcondere, & ſic per mel ſolẽt comedẽtem decipere vel
fraudare. Mel etiam nouum & nõ bene deſpumatum ſm̃ Iſaac
in dietis, inflat, rugitum generat, malos humures procreat, ſple
nia & hepatis meatus opilat, cholerem inflammat, febrem exci
tat, & colicos & iliacos valde grauat. Tale mel poteſt ſignifica
re dulcedinem mundanæ proſperitatis: quia pro certo dato ꝙ
iſte ſenibus.i. viris maturis & prudentibus & ea vti ſcientibus
ꝓficiat, iuuenes tñ.i. minus diſcretos & per mala deſideria fer-
uidos, & cupiditatum caloribus inflãmatos, non adiuuat, imo
grauat. Conſtat.n. ꝙ proſperitatis dulcedo inſipiẽtibus nõ pro-
ficit, ſed eos potius decipit & occidit. Proue.1. Proſperitas ſtul
torum perdet eos. Venefici.n.i. demones, venenum peccati ſub
tali dulcedine fatuis offerent, & dum huiuſmodi mellis dulce
dinem appetunt, venenis vitiorum quæ non præcauent, ſe occi
dunt: quia procul dubio mel mũdanæ proſperitatis ſolet indu-
cere inflationem ſuperbiæ, rugitum iactantiæ, humures corru
ptos luxuriæ, inflammationem & febrem auaritiæ, colicam &
corſionem inuidiæ, & opilationem obſtinationis & malitiæ. Et
ideo breuiter bene videtur loq. de tali melle ſcriptura Prouer.
25. vbi dicitur ꝙ comedere mel multum, nõ eſt bonum. Et iſta
bene apparẽt: quia illi qui ſunt deteriores, ſunt hodie melle pro-
ſperitatis pleniores. quod figuratum fuit in leone quem occide
rat Sanſon, in cuius ore mel copioſum inuenit. quia.ſ. illi q ſunt
hodie crudeles & leonini, & a Sanſone.i. a Chriſto occiſi ſpiri-
tualiter & reprobati, melle temporalis opulentiæ præ cæteris
ſunt repleti. Vel dic ꝙ tale mel ſignificat ſciẽtias ſeculares, quę
magis nocent animæ quam valeant, niſi fortè ſenes.i. prudẽter
eis vtentes exiſtant. Iſtę.n. inflant decipiũt &c. ſicut ſupra 1. ad
Corint.8 Scientia inflat &c. Vel dic ꝙ mel ſignificat dulcedi-
nem adulationis, ſub qua quandoque latet venenum proditio-
nis, quæ.ſ. animæ eſt nociua. Et ideo ſicut ſcriptum eſt Leuit.e.
in ſacrificio Dei mel nullatenus ponebatur. in quo adulationis
fallacia in omni diuino opere damnabatur: quia ſicut dicitur
Proue.5. Fauus diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo gut
tur eius, nouiſſima verò illius amara velut abſynthium. Et no-
ta ſi vis quomodo adulator dicitur meretrix, quæ nõ quærit ni
4 ſi propium lucrum. ¶ Mel multas habet laudabiles propriete
tes, nam quia de diuerſis florum ſubſtantijs cõponitur, ſatis ve-
riſimile eſt ꝙ varijs virtutibus prædotatur. Eſt igitur mel ma-
ximè dulcedinis contentiuum, cuiqualis tamen acuminis effe-
ctiuum, inteſtinorum pungitiuum, fœcium & groſſorum hu-
morum inciſiuum & expulſiuum, vulnerum mundificatiuum,
membrorum debilium confortatiuum, oĩs amaritudinis tem-
peratiuum, fluxus humorum interceptiuum, & pororum lati-
tudinis conſtrictiuum, naturæ bene inſtitutæ cuſtoditiuũ, & ni
hilominus (vt dictum eſt) mel eſt nociuorum humorum relaxa
tiuum. contrarias.n. habet qualitates, & ideo contrarias habet
virtutes, ſm̃ ꝙ inuenit materiæ contrarias diuerſitates, ſicut di
cit Iſaac in diet. vbi agit de mellis conditionibus & naturis.
Iſta omnia poſſunt applicari & dici de melle ſacræ ſcientiæ &
& ſcripturæ, quæ.ſ. de diuerſis epũ floribus.i. de diuerſis docto
rum & prophetarum auctoritatibus eſt compoſita, & ideo nõ
mirum ſi contra infirmitates diuerſorum vitiorũ ſit vtilis atq;
ſana. Contrarias.n. videtur habere efficacias & virtutes, vt ſic
diuerſorum hominũ ſanet ſpirituales infirmitates. & ideo iſta
nunc dulcis, nunc acuta & pungitiua dicitur, eo quòd per pro
miſſiones & conſolationes dulceſcat, & per comminationes ſe
ſiat atque pungat. Igitur dico ꝙ iſte habet dulcedinem, ſ. con-
ſolando, veniam promittendo, & ad cœleſtia inuitando. Item
iſte habet puncturam & acutam, ſ. peccata arguendo, & pœnas
temporales & perpetuas comminando. Iac.3. Ex eodem fonte
procedit dulcis & amara aqua. Iſta ergo incidit humores vitio
rum per contritionem, expellit eos per cõfeſſionem, mundifi-
cat mentem per lachrymarum ablutionem, reſtaurat perditas
virtutes per plenam ſatisfactionem, debiles & infirmos cõfor-
tat per excitationem, amaritudinem tribulationum temperat
per conſolationem, fluxus humorum.i. carnalitatem intercipit
per continentiæ iniunctionem, poros apertiuum conſtringit
per cordium & ſenſuum refrenationẽ, naturam ſanè cuſtodit
per virtutũ conſeruationem, noxios humores.i. malas affectio
nes eijcit per diuini timoris immiſſionem. Ad hæc.n. omnia
mel diuinæ ſcientiæ & ſcripturæ & ſpũalis eruditionis & do-
ctrinæ. Et ideo Dauid in pſal. congaudendo dicebat ꝙ mãdata
Dei ſunt deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum
multum, & dulciora ſuper mel & fauum. Vel dic ꝙ mel poteſt
ſignificare bonum prælatum, dulcem ſimul & acutum, mitem
pariter & ſeuerum: quia ſ. iſte ad omnia prædicta proficit, & tã
verbis quã exemplis alijs benefacit. Vel dic quòd mel eſt ipſe
Chriſtus &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ mel eſt gloria æterna, cuius
dulcedo omnem amaritudinem ſuperat & temperat, & omnes
languores animæ eijcit & ſanat. Eccleſiaſ.24. Spiritus meus ſu
per mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum. ¶ Fauus 5
dicitur cera dum adhuc eſt cum melle, qui ſecundum Iſido. di
citur a fouendo, eo ꝙ mel fouet, item quia ratione mellis val-
de eſt lambentibus ſaporoſus. Significat igitur prædicatorem
vel etiam verbum eius, in quo dulcedo doctrinæ lambitur, qũ
tamen placenter & patienter auditur, iuxta illud Can 4. Fauus
diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua. Sed tam de melle
quam de fauo vide ſupra de apibus in multis.§. ſicut inuenies
in tabula annotatum. ¶ Secundum Iſidor. apes fugãt ſuperflua 6
fauorum ſuorum, & dicitur ꝙ ſi hoc non facerent, corrumpe-
rentur, & aranea exinde generaretur, ipſæ verò apes poſtea mo
rerentur. Cauent igitur (vt ait idẽ) & ſollicitè cuſtodiũt fauos
ſuos, ne talis aranea inueleſcat. Omnia alia quæ ponit hic ma-
giſter de fauis, poſita ſunt ſupra de apibus in locis ſuis. Sic ve-
rè ſi nos ſimus bonæ apes.i. viri iuſti, neceſſe eſt quòd cũ omni
ſolertia caueamus ne in fauis.i. in bonis operibus noſtris ara-
nea.i. aliquod vitium, vtpote inanis gloriæ vel aliud oriat, pro-
pter quod ipſe fauus boni operis corrumpatur, & mors culpæ
ſequatur. Fit.n. ꝙ in bonis operibus noſtris inanis gloria facilè
ter gignitur, niſi ſuperfluitas eorum tollatur, & omnis vanitas
caueatur Nam vt dicit Gregorius, Valde cauendum eſt vitiũ
quod ex victoria naſcitur vitiorũ, ſ. vana gloria, quæ naſcit ex
virtutibus. Vel dic ꝙ faui ſignificant dicta ſcripturarũ, vbi pro
certo aranea.i. intellectus hæreticus faciliter ſe immiſcet, niſi
homo deſuper ſedeat ſtudendo & meditando & intelligendo:
quia alias ſi aranea.i. hæreticus intellectus ſuboriri permittitur,
totus fauus ſcripturæ corrũpitur, & mors culpæ & pœnę malè
credentibus reſeruatur 4. Regum 4. Mors in olla vir Dei. ¶ De 7
diuerſis potibus qui fiunt & condiuntur ex melle, tractat hic
magiſter, ſicut eſt melſum, medo, claretum, pigmẽtum, ſed ip-
ſa moralizare inutile reputaui, excepto de oxymelle, de quo
poſui quæ ſequũtur. ¶ Oxymel eſt potus ſiue ſyrupus laxatiuus 8
& diſſolutiuus: qui pro eo oxymel dicitur, quia ex aceto & mel-
le cõponitur. Acetum.n. primo cum herbis & radicibus diu-
reticis diu bullitur & coquitur, & tandem addito melle deſpuma
to iterum per decoctionem ad ſpiſſitudinẽ deducitur, & cum
albumine oui cum aceto diſtemperato & cũ oxymelle mixto
tota ipſius oxymellis ſubſtantia depuratur, albumen.n. omnes
immunditias extrahit, & tandem pigmentarius cum penna ip
ſas extrahit, & ſic oxymel ad medicinas cuſtodit, & duret, &
compactas materias cum ipſo digerit & diſſoluit. Talis medici
na videtur eſſe bonus prælatus, quia pro certo in compoſitio-
ne ipſius debẽt concurrere acetum & mel.i. correctio & com-
paſſio: quia.ſ. aceto acris correctionis debet mordicare & pu- 9
nire proteruos, melle verò dulcis compaſſionis & conſolatio-
nis debet confortare & delinire deuotos. Iſte igitur debet de-
coqui per contritionem, debet purgari per cõfeſſionem, & de-
bet aliorum vſibus reſeruari per patientiam & durationem.

De Cera. Cap. 19.

1 CEra eſt fœca mellis, intra cuius ſubſtantiã liquor melleus ab apibus colligitur ibidem tamen ſm Ariſ. li 9. c. 40. faciliter vitiatur & corrumpitur, niſi inde cum diligentia ſeparetur. Qui.n. vult mel in ſua puritate ſeruare, debet ipſum a cerę ſubſtantia ſegregare. Per mel pōt intelligi dulcedo intellectua moralis & ſpūalis, per ceram verò intelligitur ruditas intellectus litteralis & hiſtorialis. Quia pro certo apes.i. ſancti, mel ſpiritualis doctrinæ in cera ruuis & litteralis apparētię abſcoo derunt, & ipſum ibi mirabiliter cunſecerunt. Veruntamē mel doctrinę non proficit neq; valet, quandiu cera.i. litteralis ruditas ipſum tenet. Cera igitur litteralis apparentię ſubtrahatur, vt mel ſpiritualis intelligentię purū & nitidū habeatur, iuxta illud Prouer. 25. Aufer rubiginē de argento, & egredietur vas puriſsimum. Vel dic ꝙ cera ſignificat fœces inanis gloriæ, vel ſpem lucri temporalis & terrenæ ſubſtantię, in quibus. ſ. mel.i. ſacrę doctrinę veritas aliquotiēs eſt admixta: quia. ſ. multi ſunt qui mel doctrinæ & prædicationis non habent niſi cum cera.i. ex cauſa inanis gloriæ vel temporalis vtilitatis, & ab ipſis nihil prædicatur aut dicitur, quin cū cera.i. cum ſpe lucri vel inanis gloriæ miſceatur. Eſa. 1. Vinum tuum mixtum eſt aqua, argentum tuum verſum eſt in ſcoriam. Tale igitur mel.i. talis doctrina ſpiritualiter corrumpitur, & quantum ad vtilitatem animæ deſtruit niſi a cerę.i. ab inanis gloriæ & auaritiæ & fęcibus ſeparetur. Vel dic ꝙ cera ſignificat malam ſocietatem, quæ ꝓ certo mel.i. bonos corrumpit & maculat, niſi eam de quis ſollicitè ſe ſubtrahat atq; tollat. Numeri 16 Separamini a tabernaculis hominum impiorum. Hier. 15. Si ſeparaueris precioſum a vili, quaſi os meum eris. Vel dic ꝙ cera ſignificat bona temporalia, quæ. ſ. mel i. dulcedinem deuotionis ſolēt corrumpere, niſi homo ſciat alterum ab altero, ſpiritualia a temporalibus ſegregare. Allega vt ſupra.

2 ¶ Cera licet dicatur fœca mellis, habet tamē hoc proprium ꝙ ſemper vult ſupernatare. cum.n. alijs liquoribus fuerit mixta, & in aqua feruida liqueſacta, nunquam ſolet fundum petere, ſed ſe ſurſum ad ſuperficiem eleuare. Item cera faciliter eſt liquefactibilis, & ſecundum formam ſigilli, cui apponitur, in diuerſas figuras conuertibilis, vel ſi perſeueret calefactio, ea toto fluxibilis & defectibilis. Igitur iſtud eſt verum ꝙ cere magis proficit frigus quam calor: quia. ſ. in calore diſſoluitur & perditur, in frigore verò coagulatur & ſeruatur. Per ceram poteſt intelligi vir peccator, qui quamuis ſit fœca & ſterquilinium aliorum, & quamuis reſpectu mellis.i. reſpectu bonorum parum habeat efficaciæ vel virtutis, ſemper tamen vult per ſuperbiā ſe erigere, & in gradu & ſtatu alijs ſupereſſe, Habet.n. partes aereas.i. ventoſitatem ſuperbiæ, quæ ipſum erigit, & quæ mentem eius eleuat & extollit. Iob 15. Vir vanus in ſuperbiam erigitur. Liquefactus.n. per mala deſideria, nunquā vult fundum humilitatis petere, ſed magis ſuperficiem vanitatis. Igitur talis per calorem concupiſcentiæ & per feruorē proſperitatis & opulentiæ faciliter diſſoluitur, & per mentis mollitiem totaliter eneruatur, & tunc in diuerſas vitiorum formas connectitur, ſm ꝙ diuerſis characteribus.i. diuerſis tentationū generibus informatur, & ſecundum ꝙ ad diuerſa ſigilla.i. ad diuerſos malos homines per imitationem applicatur. pſal. Factū eſt cor meum tanquam cera liqueſcens in medio ventris mei. Talibus ergo ceris liquefactibilibus & debilibus & in peccata

2 conuertibilibus magis proficit frigus aduerſitatis quam calor proſperitatis; quia ſolet eos per tentationes diſſoluere, frigus verò aduerſitatis ſolet eos per timorem coagulare & recolligere, & a vitiorum fluxibus cohibere. Pſal. Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum. Vel dic ꝙ cera eſt vir iuſtus; qui naturaliter ſurſum tendit per cœleſtium affectionem, faciliter igne ſancti ſpiritus liqueſcit per deuotionē & dilectionem, & cito molleſcit per clementiam & compaſsionem, & in diuerſas bonas virtutum formas tranſit per bonam conuerſationem & conuerſionem, & per aliorum ſanctā imitationem, & per ſigillorū.i. per hominum bene formatorum conformationem. ad Ro. 8. Conformes imaginis filij Dei.

3 ¶ Cera quanto nouior & recentior, tanto albior, odoratior, dulcior & purior, & tanto ad ſuſcipiendas diuerſas formas eſt aptior, & in forma ſuſcepta durabilior, & tanto etiam in medicinis eſt vtilior, ſicut patet de cera virginea. Valet ergo cera ad corporis medicamentū, ad luminis nutrimentum, ad ſcripturæ documentum, & ad pannorum lineorum lenimentum, necnon ad ſigillorum formulas, & ad ſecretorum tutamentum & velamentum. Iſta poſſunt applicari ad ſtatum iuuentutis, quia pro certo quanto cera.i. humana natura (quæ naturaliter eſt fragilis & cerea) eſt nouior & recentior (vt eſt in pueris & iuuenibus) tanto debet eſſe, albior per innocentiam, odoratior per famæ redolentiam, dulcior per clementiam, purior per continentiā, & in medicinis ſpiritualibus efficacior per vitæ & morum ſanctimoniam, necnon ad ſuſcipiendas impreſsiones bonorum morum, exemplorū & documentorum aptior per diſciplinæ obedientiam, & ad eas retinēdum durabilior per perſeuerantiam, quia in multis non durat innocentia niſi dum nōui ſunt.i. iuuenes, teſte Seneca. Quia breuiter iſtud eſt verū, ꝙ cera virginea & recens.i. pſona iuuenis, virginalis & caſta, ad oīa bona eſt habilis, & ad omne bonum magis conuertibilis, quam antiqua. magis eſt etiam naturaliter innocens & munda, & ad virtutum impreſſarum cuſtodiā magis apta, iuxta illud, Quod noua teſta capit, inueterata ſapit. Et ſic igitur talis erit vtilis ad alios medicandum per prædicationem, ad alios illuminandū per honeſtā conuerſationē, ad alios leniendum per clementiam & cōpaſsionem, ad ſcripturā recipiendum per docilitatis diſpoſitionem, & ad formas virturū in ſe ſuſcipiendū per imitationē, necnon ad ſecreta claudendū & ſigilladum per prudentiā & diſcretionē. Ad oīa.n. iſta valet cera virginea.i. perſona virgo, pura & ſancta. Vel dic totū de virgine glorioſa, vel de qualibet virgine. Vnde bene cantitur de eadem. Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam neſcio. Et Sap. 4. O quam pulchra eſt caſta generatio cū claritate.

¶ Cera valet ad luminis nutrimentū, & ideo cera ſeruit Dei templis & aris, & dominorū cameris & mēſis, & ideo 4 a cera dicuntur cerimoniæ.i. obſeruantiæ templorū ceroporarij.i. portitores luminum & cereorū, & primicerij in curijs dominorum. De cera etiā induuntur tabulæ, vt ibi fiant lineæ vel ſcripturæ. Pannos ēt lineos cum cera imbuunt & liniunt, & ſic quicquid intus eſt, ab aquæ periculo cuſtodiunt. Aqua.n. pannos ceratos non penetrat: quia cera humida fugit & frigida, ſiccis verò & calidis ſe aſſociat, & eis adhærendo ſe coniungit & ligat. Chariſsimi per ceram ſignificatur diuina gratia, quam. ſ. in aluearı cordis noſtri apis i. beata virgo ꝓcurat. Iſta eſt.n. quæ nutrit lumen bonorum exemplorū, & ſic cauſat ſplendorem in templis hominum & deorum. Tandiu.n. lux honeſtæ vitæ & ſcientiæ in nobis ſplēdet, quādiu cera diuinæ gratiæ ignē charitatis nutrit & promouet. pſal. Accedite ad eum, & illuminamini. Quia. ſ. ille qui accedit per gratiā illuminatur ꝑ ſcientiam. Item iſta cera diuinæ gratiæ mediante, tabulas cordis noſtri diuinis mandatis deſcribimus, & ibi illa quæ ad ſalutē pertinent, per memoriam exaramus. Proue. 7. Liga legem in digitis tuis, & ſcribe eam in tabulis cordis tui. Item ſi pannos interiorum affectionum iſta cera linierimus, tunc aquam proſperitatis mundanæ & fluxum carnalitatis humanæ interius non timemus: quia pro certo mens illa talium aquarum diluuijs non ſubmergitur, quæ cera diuinæ gratiæ perlinitur, & merces virtutum tandiu ſunt ſine periculo, quādiu inuolutæ ſunt in cereo panniculo.i. in diuinæ gratiæ tabernaculo. Eſa. 34. Cum trāſieris per aquas, tecū ero, & flumina non operient te.

5 ¶ Cera nunquā adhæret humidis, ſed tenaciter adhęret ſiccis, ipſam.n. indurant humida, ſed eam mollificat ſicca & calida. Sic verè debet eſſe de cera.i. de fluxibili mente noſtra: quia pro certo iſta nunquam debet humidis.i. delicijs carnalibus adhærere, cum ſiccis verò.i. cum pœnitentijs & abſtinentijs debet efficaciter ſe tenere: quia. ſ. mens viri iuſti carnalitates odit & refugit, & cū ipſis nullatenus ſe coniungit, tribulationes vero & paupertates & alias ſiccitates amat & diligit, & cum eis ſe copulat & connectit: quia proculdubio iſta eſt quæ a calore tribulationum mollitur & reſoluitur, ab humore verò deliciarum duratur obſtinatur & peruertitur. tribulatio enim mollit mentem per contritionem, proſperitas verò & carnalitas ipſam durat per obſtinationem. Pſalm. Montes ſicut cera fluxerunt a facie domini. Montes enim ſunt corda tumida & ſuperba, quæ tunc temporis ſolent per contritionem fluere, quando dominus ipſa ſolet tribulationibus calefacere. Micheæ 1. Montes conſumentur, ſubtus eum, & valles ſcindētur ſicut cera a facie ignis.

¶ Cereolus diminutiuè a cereo eſt dictus, & eſt cereus candela longa de cera facta, a lato in ſtrictum pyramidaliter ordinata, & ad illuminandum & tenebras nocturnas fugandum principaliter inſtituta. Ad ipſius ergo compoſitionem tria concurrunt, quæ ipſum conſtituunt & componunt, ſ. ellychnium vel filum ſtupeum, quod eſt proprium cerei fundamētū, cera qua inuoluitur, 6

inuoluitur.quæ eſt proprium luminis nutrimentum,ignis quo
accenditur,qui eſt proprium cerei complementum. Sic igitur
formatus cereus ſuper candelabrum conſtituitur, & ad lucen
dum ſuper aut circa altaria vel etiam menſas collocatur. Talis
cereus eſt Chriſtus,qui.ſ.perſeuerando fuit longus, & ſemper
quanto plus durauit & vixit,fuit per abſtinentiam & pœniten
tiam coarctatus. Iſte.n.tres habuit partes ſeu ſubſtantias quæ
ipſum compoſuerunt.ſ. ellychnium interius, hoc eſt animam;
quæ interius latitabat,ceram exteriorem,hoc eſt carnem, quæ
circunſtabat,ignem ſuperiorem,hoc eſt diuinitatē, quæ vtriq;
ſe coniūgebat,& ſe corpori & animæ copulabat. Iſte igitur ſic
formatus,in candelabro eccleſiæ collocatur, & ad illuminan-
dum ſeculum corā omnibus ordinatur, quia ſicut ſcriptū eſt,
Lucerna non ponitur ſub modio,ſed ſuper candelabrum,vt lu
ceat omnibus qui in domo ſunt. Vel dic q cereus eſt vir iuſtus,
qui.ſ.eſt per cōtemplationem erectus,per iuſtitiam rectus,per
ſimplicitatē planus, per perſeuerantiā longus: per charitatem
inferius latus: per abſtinentiā in fine ſtrictus, per prudentiam
moderatus,per ſcientiam illuminatus,& ad illuminandū alios
præparatus, ex triplici ſubſtantia.ſ.ſpe fide & charitate mora-
liter compoſitus & formatus,quia.ſ.in cereo.i.in viro iuſto de-
bet eſſe ellychnium.i.fides quæ eſt occultior, & eſt ipſius fun-
damentum. cera quæ ſupernarat.i.ſpes, quæ eſt apparentior,&
eſt ipſius indumentum. ignis.i.charitas, quæ eſt perfectior, &
eſt ipſius moralis hominis complementum. Sic ergo formatus
& compoſitus cereus dignus eſt benedici, thure orationis in-
cenſari,cruce ſignari,& in aqua baptiſmatis,id eſt, in lachry-
marum lauacro balneari,necnon in candelabro alti regis col-
locari, & ad lumen exemplorum & documentorum præben-
dum omnibus deputari. Matth. 5. Vos eſtis lux mundi. Eſaiæ
49. Dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſque in extre-
mum terræ.

De Lacte, Cap. 20.

1 LAc eſt liquor dulcis & candidus, in mamillis
animalium actione caloris ex ſanguine genitus,
& ex glandularum albedine dealbatus,ibidē di-
geſtus atq; decoctus, & pro nutriendo fœtu in
dulcedinem cōmutatus. Cibus.n. omnium ani-
maliū nihil eſt niſi dulce & valde digeſtū,vt di-
cit Ariſt. Et ideo natura poſtquā fœtum qui in vtero per vm-
bilicum nutriri ſolebat ſanguine menſtruali,exterius in lucem
peperit & produxit, pro eius nutrimento lac ordinat & cōpo-
nit, & in mamillarū glandulis ipſum ponit. Per lac poteſt in-
telligi ſcientia & doctrina,ſeu verbū lacteum & proficuū ad ſa
lutem: quia.ſ.in mamillis.i.in prædicatoribus & doctoribus di
geritur & decoquitur,componitur & diſponitur,& pro nutri-
mento animarum & ſpirituali refectione auditorū exterius di-
ſtillatur. Fœtus enim.i.infirmus homo qui in vtero carnalita-
tis menſtruo vitiorū fuerat nutritus, poſtquā in gratiam per
pœnitentiā eſt parturitus & natus,& ab vmbilico peccati ori-
ginalis ſeparatus, neceſſe habet lacte doctrinæ nutriri, vt ſic
poſsit in virtutibus proficere & augeri. Eccl.39. Initium neceſ-
ſariæ rei vitæ hominum lac & ſal & panis ſimilagineus. Igitur
tale lac.i.lacteum documentum & verbum, debet habere can
dorem caſtitatis,calorem charitatis,dulcorē benignitatis, de-
corem honeſtatis,& digeſtionem deliberatæ maturitatis,iuxta
illud Pſal. Eloquia domini eloquia caſta,argentum igne exami
2 natum,probatum terræ,purgatum ſeptuplum. ¶ Lac primo eſt
ſanguis menſtrualis & vilis, veruntamen quia ſanguis ille per
mamillas quæ albæ & glanduloſæ ſunt,colatur,ideo de ſua ſan
guinea rubedine in lacteam albedinem commutatur. Sic verè da-
to q res de qua agitur,ſit menſtrualis.i. fœtida & inhoneſta &
vilis,nihilominus tamen quando per mamillas & per glandu-
las albas.i. per labia honeſta & caſta tranſit, tunc formam al-
bā induit,& per honeſta verba inde procedit & tranſit:quia.ſ.
non eſt res ita inhoneſta, quin honeſtè ab honeſtis hominibus
poſsit dici, & nihil ita rubeum quin poſsit more honeſtorum
hominū candidari: quia.ſ.iuſti ſciunt de rebus immundis mun
da verba formare,& naturalem immunditiam quadam verba-
li pulchritudine palliare,& in cādorem lacteum commutare.
Cantico.4. Fauus diſtillans labia tua,mel & lac ſub lingua tua.
3 ¶ Nullum animal ouans vt communiter habet lac. volatilia ēt
lacte carent,excepto tamen veſpertilione. Maſculorum etiam
animalium mamillæ vt communiter lac non habent, quinimo
etiam mammas homo ſolus è maribus habet, ſicut dicit Plin.
libr.11.cap.39. Per lac poteſt intelligi dulcedo gratiæ,clemen-
tiæ & doctrinæ:quia pro certo tria inueniūtur genera perſona
rum quæ tale lac non conſueuerunt habere, nec ſe nec alios ta-
li dulcedine refouere. Primi ſunt aues & volatilia.i. viri ſuper-
bi & eminentes. Secundi ſunt ouantes.i. diuites & auari: qui.ſ.
ouis diuitiarum ſunt pleni. Tertij ſunt maſculi.i. viri carnales
& luxurioſi,generationis operibus aſſueti: quia procul dubio
luxurioſi & carnales,auari ſeu diuites temporales,ſuperbi vo-
latiles & inanes,lacte gratiæ, clementiæ & doctrinæ non abun
dant, nec alios dulcificant aut humectāt. Vel dic q maſculi &
volatiles ſignificant illos q ſtatu & gradu ſunt altiores,ſ.mun-
di diuites,nobiles clericos & potentes. Fœminæ verò ſignificāt
infirmos,ſimplices,pauperes,& impotētes:quia pro certo ho-
die iſti maſculi & volucres pennatæ.i.iſti maiores prælati & di
tiores,non habent lac ſcientiæ & doctrinæ:quia.ſ.neſciūt præ-
dicare,vel nolunt. Fœminæ vero.i. ſimpliciores magis ſolent
lacte doctrinæ,ſcientiæ & eleemoſynæ abundare, & alios tem-
poraliter & ſpiritualiter lautius educare 1.Regum 6. Accepe-
runt duas vacas quæ lactabant vitulos. ¶ Cum lac indureſcit 4
in mamillis,peſsimam generat paſsionem,nec ſanatur quouſq;
molleſcat & ſtillet. Sic verè cum lac miſericordiæ coagulatur
in mamilla cordis, vtpote quando homo ad pauperes & miſe-
ros induratur,& lac bonorum ſuorum temporaliū ex nuſtrictio
ne auaritiæ emittere prohibetur, tunc dolor triſtitiæ & ſollici-
tudinis in eo gignitur:qui tandiu perſeuerat, quouſq; auaritiæ
durities molliatur. Cōſtat.n.q auari diuites ſemper ſunt in do
lore,& vt acquirant ſeu perdant diuitias, ſemper ſunt in ſollici
tudine & timore. Vnde Iob 20.de diuite dicitur, Cum ſatiatus
fuerit,arctabitur,& æſtuabit,& oīs dolor irruet in eum. ¶ Nul
lum animal vt communiter habet lac ante conceptum & par- 5
tum,præter capras,quæ ſecundum Ariſt.in aliquibus regioni-
bus habēt lac ſine impregnatione & partu. Sic verè generale
eſt q nullus homo habet lac ſanæ doctrinæ, niſi primo habeat
partū boni operis & gratiæ: quia videlicet partus boni operis
debet præcedere antequā lac bonæ doctrinæ poſsit exterius ap
parere,iuxta illud Act.1. Cœpit Ieſus facere & docere. Iſtud tñ
fallit in capris.i.in hypocritis hiſpidis & fictis:qui.ſ. quandoq;
lac ſanæ doctrinæ diffundunt, & tamen conſtat q nunquā per
gratiā impregnantur,& ideo nec per bona opera pariunt. Vn-
de talis poteſt dicere illud Eſai.66. Qui alios parere facio,ipſe
non pariam. Vide ritu.de capra § 6.ſupra libr.10. ¶ Multitudo 6
lactis nocet lactantibus,niſi fuerit qui ſugat,ſi.n.plus debito re
tineatur,morbus non modicus generatur. Sic verè multitudo
ſubſtantiæ temporalis nocet diuitibus:quia pro certo niſi aſſue
ſint pauperes qui p eleemoſynas ipſum ſugant, paſsiones vitio-
rum protinus appropinquant,quia.ſ.ſi lac diuitiarum plus de-
bito retinetur,tunc tumor ſuperbiæ,durities auaritiæ dolor tri
ſtitiæ finaliter ſanies luxuriæ in homine producitur & creatur.
Eccl.5. Diuitiæ cōgregatæ,in malum domini ſui. ¶ In lacte in- 7
ueniuntur tres ſubſtantiæ inter ſe contrariæ & diſtinctæ, ſcili-
cet vnctuoſitas, butyroſitas, caſeitas & ceroſitas. Butyroſa
enim ſubſtantia calida eſt & humida, & ideo mollificatiua.
Caſeitas autem frigida eſt groſſa,& ideo opilatiua. Ceroſitas
verò acetoſa eſt & acuta,& ideo ſubtiliatiua & mundificatiua.
Igitur lac in ſuis tribus ſubſtantiis temperatum,eſt groſſorum
humorum inciſiuum,viſcerum lauatiuum,inteſtinorum mor-
dicatiuum,ventris ſolutiuum,fæcium expulſiuum: opilationis
ſplenis apertiuum,hydropiſis curatiuū,carnis augmentatiuū,
& pulchritudinis in corpore cauſatiuum. Tale lac poteſt ſignifica
re doctrinā ſacræ ſcripturæ, quæ pro certo q̄uis ſit vna, tres tñ
habet ſubſtantias ſeu partes. habet.n. vnctuoſitatē promiſſorū,
habet ceroſitatem ſeu acredinem comminationis tormētorū,ha-
bet etiam caſeitatem.i.groſsitiem hiſtoriarū & documētorum.
Cōſtat.n.q tota intētio ſcripturarū in his tribus verſatur; aut
.n. promittit,cōſolatur & lenit,aut ēt incidit,increpat,cōminatur
& arguit, aut inſup nutrit ſpūaliter & inſtruit,iuxta illud 2.ad
Timot.4. Argue, obſecra,increpa in omni patientia & doctri-
na. Igitur dico quòd lac ſacræ ſcripturæ & doctrinæ habet inci-
dere per contritionem,lauare mentis inteſtina per lachrymo-
ſam compūctionem,mordicare per vitiorum recordationem,
ſoluere & expellere per cōfeſsionem, opilationē duri cordis.i.
obſtinationem mentis aperire per plenam ad Deum conuer-
ſionem,carnes etiā.i. virtutū ſubſtantiam reparare & augmen-
tare per morum vegetationem,& pulchritudinē conuerſatio-
nis cauſare per honeſtorum operum compoſitionē & ordina-
tionē. Et ideo de animabus quæ tali lacte imbutæ fuerint atq;

loꝗ,dicitur Cant.5. ꝙ ipſę ſunt ſicut columbæ,quæ ſunt ſuper
riuos aquarum,quæ lacte ſunt lotę,& reſidēt ſuper fluenta ple-
niſsima.Vel dic quòd lac ſignificat dulcedinem pietatis,quæ.ſ.
tres præcipuas habet partes, inquantum.ſ. homo miſeretur ſi-
bi,amico, & inimico , quæ.ſ.cooperatur ad omnia ſupradicta:
quia ſecundum Apoſtolum 1.ad Timot.4. Pietas ad omnia va
let.¶ Lac non ſolet corpori proficere , niſi mundatum fuerit &
purgatum , & niſi tempus fuerit opportunū.ſi.n.lac a corpore
8 non mūdato ſumitur,faciliter in humores corruptos quos in-
uenit conuertitur,& in fumos cholericos reſoluit,& in phleg-
ma putridum commutatur,ſolet etiam dolorem capitis cauſa-
re,calorem febrilem inflammare,& acetoſitatem in ſtomacho
generare. Lac igitur comedere nō conuenit,niſi fuerit corpus
vacuum & ieiunum,& a malis humoribus liberum atque mun
dū,ſecundū Iſaac in dietis.Per lac poteſt intelligi potus ſcien-
tiæ & proſperitatis ſecularis:quo.ſ.lactantur a diabolo pecca-
tores.Oſeæ 2.Ego lactabo eam,& ducam in ſolitudinem.Quia
pro certo tale lac non eſt vtile niſi perſonis quæ ſunt vitijs va-
cuæ & ieiunę,& ab omni fœculentia depuratæ. Nam ille qui
tale lac bibit,corruptis vitiorum humoribus ſit repletus,tunc
non proficit, imo nocet. generat enim phlegma putridum lu-
xuriæ,fumos cholericos ſuperbiæ, calorem febrilem auaritię,
dolorem triſtitiæ & inuidiæ.Et breuiter iſtud eſt verum quòd
lac proſperitatis & ſapientiæ mundanæ valde ſolet malis eſſe
nociuum & infirmatum,& multorum criminum inductiuum.
& ſic loquitur Apoſtolus : qui dicit ad Hebreo.5. quòd omnis
qui lactis eſt particeps,expers eſt ſermonū iuſtitiæ. Vel dic ge-
neraliter ꝙ lac prædicationis & doctrinæ non eſt dandum niſi
ieiunis.i.animi aſeruentibus & auidis,ad recipiendum ſitienti-
bus & paratis,& non faſtidientibus & indignis:quia.ſ.iſtud ſo-
let proficere bonis viris,nocere verò deriſoribus,faſtidiētibus
atque vanis.Prouer.27.Anima ſaturata calcabit fauum.Et ideo
benedicitur Matth.15: ꝙ non eſt bonum ſumere panem filio-
9 rum,& mittere canibus.¶ Nullum lac eſt ita bonum & tempe
ratum,ſicut fœmineum.natura.n.lactis variatur ſecundum na
turam complexionis & nutrimenti.& quia natura humana eſt
complexionis purioris & temperatioris, nutritur etiā cibis ſub
ſtantiæ dulcioris, ideo tale lac eſt naturaliter efficaciæ melio-
ris.Talis fœmina ſignificat virginem glorioſam , de qua.ſ.ſcri-
ptum eſt Hie.31.Fœmina circundabit virum.Per lac verò in-
telligitur clemētia ſuæ miſericordiæ dulciſsimæ:quia pro cer-
to non eſt dare aliquod lac.i.aliquam miſericordiam ita dulcē,
ſicut eſt huiuſmodi fœminæ benedictæ.quod vtiq; facit huma
nitas quam in ea Chriſtus ſuſcepit,& ſuauitas quam in paſcuis
æternæ gloriæ ſurſum cum angelis recipit & recepit. Ideo ipſa
10 eſt quæ dicit.Eccl.24.Spiritus meus ſup mel dulcis. ¶ Lac cor
ruptum vel plus debito ſumptum,varias generat paſsiones, &
maximè in pueris qui de eo nutriuntur.Sic verè ſcientia corru
pta hæretica & damnata,vel etiam adulatio vel eloquentia la-
ctea,& mala intentione infecta ſolet potatores.i.auditores ſuos
per errores corrūpere, & in ipſis multos vitiorum morbos di-
uerſimodè generare 1.ad Corin.5.Corrumpunt bonos mores
11 colloquia praua.¶ Lac eſt liquor dulciſsimus,albiſsimus, & ad
nutriēdū corpus aptiſsimus.Sic verè gloria æterna habet dul-
corem ſuauitatis,candorem claritatis , valorem æternitatis, &
nutribilitatem perpetuæ voluptatis.Ioh.3. Colles fluent lac &
12 mel ¶ Aliquæ ſunt lactis ſpecies quæ plus debito potatę in ſto-
macho coagulantur,ſicut eſt lac caprinum,& ſic coagulatę ali
quando firmitatem inducunt. Sic verè quandoq; fit ꝙ lacteum
& mulcebre verbum auditū in coagulum malę retētionis con
uertitur,de quo tandem vitia plurima generantur &c. Sufficit
de lacte in genere.vide ſupra de mamilla,de puero,de animali
13 bus & in alijs ſimilibus titulis.¶ Aſinę prægnantes continuo la
cteſcunt,pulli tamen ſi in primo biduo quo nati ſunt,lac mater
num biberint,lætale eſt,ſicut dicit Pli.1 1.c.41. Iſtud etiam lac
creditur cutem extendere,& candorem & pulchritudinem ge
nerare. Vnde Pompeia coniunx Neronis quingētas aſinas per
loca omnia ſecum ducēbat , & ſe in lacte earum quotidie bal-
neabat,vt dicit idē ibidem . Aſinæ poſſunt ſignificare iuuenes
prædicatores:qui.ſ.continuo ꝙ ſunt prægnantes.i. continuo ꝙ
aliquid de ſcientia cōcepiſſe ſe credunt,ſtatim lacteſcere.i.præ
dicare volunt,lac tamen.i.doctrina talium eſt inutilis:quapro-
pter pulli.i.auditores aliquando per peccatum pereunt , dū id
bibunt,inquantum.ſ.tales quique in ſuis prædicationibus fatua
verba dicunt,& inquantum cutē extendere.i.auditoribus pla-
cere quærunt.Iſtud eſt ergo lac de quo dicitur ad Hebre. 5. ꝙ

omnis qui lactis eſt particeps,expers eſt ſermonū iuſtitiæ . Vel
dic ꝙ lac aſinarū ſunt verba carnalia, vel etiam deliciæ carna-
les,q̄ pullis i.ſimplicibus ſunt periculoſæ &c. Expone.¶ Quæ- 14
dam ſunt animalia quæ longo tēpore lactant pullos,ſicut equa
alia quæ ſtatim poſt ſex mēſes arcent eos, ſicut aſina:quia.ſ.iſta
grauari dicitur in lactando,ſm Pli.ibidem.c.40. Sic verè inter
parentes.i.inter prælatos quidam ſunt puri & boni : qui ſ.lōgo
tempore volunt pullos.i.ſubditos temporaliter & ſpiritualiter
lactare,& lacte doctrinæ & elemoſynę enutrire. Alij verò ſunt
mali & impij:qui de lactatione ſubditorum nō curāt, ſed ipſos
deſpiciunt atq; fugant, & lac doctrinæ & tpalis ſubſtātiæ ipſis
denegant atq; vetant.Lu.23.Vbera quæ non lactauerunt.

De Butyro. Cap. 21.

1 BVTYRVM eſt flos lactis:qui ſ.dum lac bullie
rit, & poſt aliquantulum refrigeratum fuerit,
in ſuperficie per modum cuiuſdam telę recolli
gitur,& in vaſe mundo repoſitum, atq; tritum
& ſalitum,ad cibum & medicinam ſeruat. Eſt
igitur butyrum vnctuoſa lactis ſubſtantia,na-
turaliter calida & humida,humanæ complexioni vicina , cor-
poris humectatiua,apoſtematum remollitiua, pectoris mundi
ficatiua,venenis contrariatiua , morſurę renum & inteſtinorū
mitigatiua,neruorum contractorū relaxatiua,ſicut per oia di-
cit Iſaac in dietis.Secūdum etiam Auicennam,contra venenū
interius ſumptum ſingulare remedium eſt butyrum in lacte re
ſolutum,in magna quantitate bibitum,& hoc quia ſua vnctuo
ſitate poros habet oppilare & claudere, & ſic venenum nō per-
mittit ad cor tranſire. Venenum etiam habet ad ſe attrahere,&
ipſum per vomitum expellere. Tale butyrum videtur eſſe mia
ſaluatoris:quam.ſ.de lacte ſuæ gratiæ recipimus & haurimus.
miam.n.domini quādo cum bullitione charitatis ipſam extra-
himus,& ſal diſcretionis adiungimus,& ad oia neceſſariā inue
nimus & ſentimus;quia pro certo iſta ſolet corpus mentis hu-
mectare per deuotionem,apoſtema ſuperbiæ mollificare p hu
milem ſubinctionem, pectus & cor mundificare p cōfeſsionē,
neruos contractos.i.virtutem perditam relaxare ad bonā ope-
rationem,& ſic morſuram inteſtinorum.i.remorſum conſcien
tiæ tollere per ūimodam ſatisfactionem,& venenis vitiorū ob-
uiare p ſuæ unctuoſitatis.i.per ſuæ gratiæ repletionē : qa pcul
dubio.ſi quis venenum pcti mortalis per tētationem hauſerit,
& in ſe per malā complacentiā receperit,ſtatim debet ad buty
rum diuinæ miæ per orationē recurrere ; ipſumq; per feruorē
contritionis reſoluere,& cum lacte.i.cū conſideratione lactea
diuinæ ſcientiæ recipere, & ſic pro certo pori & viæ affectionū
claudentur , ita ꝙ venenum tentationū ad cor per conſenſum
nullatenus deferetur. Vel dic ꝙ butyrum ſignificat charitatē,
vel etiā pietatem:qua qui iounctus fuerit , venenum tētationis
vitabit,& vitiorum infirmitates curabit. Eſai.7. butyrū & mel
comedet,vt ſciat reprobare malum,& eligere bonum.

De Caſeo. Cap. 22.

CASEVS eſt quaſi fęx lactis.Groſsior.n.materia 1
lactis,illa.ſ.pars quæ frigida eſt & ſicca, in caſeū
conuertitur,qui ſm Iſido.a carendo, ſm Hugo.
verò a cadēdo caſeus nūcupatur, pro eo.ſ. ꝙ tan-
diu premitur,quouſq; ſero & humiditate careat
& pro eo ꝙ dū premitur , faciliter inter manus
collabitur & cadit. Fit ergo caſeus de fluxibili lactis ſubſtātia,
quæ prius virtute caloris coagulatur,tandē in fiſcella ſeu in for
mula preſſa inter manus indoratur,& ſic in caſeū transforma-
tur:qui.ſ.quanto recentior,tanto melior,& quāto antiquior &
ſiccior,tanto deterior ad ſanitatē corporis inuenitur.Talis ca-
ſeus eſt hō.conſtat.n. ꝙ iſte de lacte.i.de ſanguine lacteo cōpin
gitur in corpore,& ſicut in fiſcella coagulatur & formatur in
ventre,& iſte procul dubio a carendo & a cadendo dicit, eo.ſ.
ꝙ virtutibus careat,cū ſit naturaliter filius iræ , & eo quòd per
mortem preſſus,a vita cadere compellatur. Iob 10. Sicut caſeū
me coagulaſti,pelle & carnibus veſtiſti me . Iſte igitur quādiu
recētior eſt & iunior,tandiu eſt vt cōiter ſanctior atq; melior,
quia hodie ad hoc delapſa eſt humana natura , ꝙ quāto homo
amplius antiquatur,tāto in vitijs induratur, & deterior in om
nibus inuenitur. Ideo dicit Bernard.med. Cur inquit tanto de-
ſiderio appetimus vitam iſtam,in qua quanto plus viuimus,tā-
to plus peccamus ? ¶ Caſeus nimis antiquus ad comedendum 2
non eſt congruus,ſed nociuus,difficiliter.n.digeritur,& oppila-
tiones

tiones inducere comprobatur. Recēs verò & lacti vicious me-
lior eſt, & maximè ſi fuerit ſine ſale. Salſedo.n. quando excedit
in caſeo, ſiccitatem ipſius augmentat, & ſic comedentē (vt præ
dictum eſt) magis grauat. Cum ergo omnis caſeus malus ſit, ſe
cundum Iſaac, antiquus tamen deterior eſt quam recens, & ſal
ſus periculoſior quam dulcis. Ad hoc ergo ſolum caſeus proſi-
cit: quia ſumptus poſt prandium, ſuo pondere cibum premit,
& ad locum digeſtionis deſcendere ipſum cogit. Sic verò dato
q̃ omnis caſeus (qui a cadendo dicitur, vt dictum eſt.i. omnis
peccator malus ſit, illi tamen qui ſunt in ætate & vitijs antiqua
ti, ſunt vt communiter magis mali. illi etiā qui minus ſunt ſal-
ſi.i. qui minus præſumunt ſe habere de ſale ſapientiæ, ſunt vt
communiter meliores quam illi qui ſe reputāt doctiores: quia
generaliter inter malos minus mali ſunt recentes, quā veteres,
iuuenes quam ſenes, & illi qui ſe reputant inſcientes, quam illi
qui ſe extimant ſapientes. Ideo bene dicitur Iob 13. Vtinam ta
ceretis, vt putaremini eſſe ſapientes. Et Prouę.3. dicitur. Ne ſis
ſapiens apud temetipſum. Igitur tales mali ad hoc ſolum boni
ſunt, quia ſunt ad exercitium aliorum vtiles. pondere.n. tribu-
lationum quas inferunt, faciunt bonos cibos.i. bonos viros ad
locum decoctionis & digeſtionis.i. conuerſionis, ſ. ad fundum
humilitatis deſcendere, & ſic ſolent per accidens ſalutis ipſo-
rum cauſa eſſe: quia ſecundum Grego. Vtilitati bonorum mili
3 tat nequitia reproborum. ¶ Caſeus cōtrariatur veneno, ſecun
dum Dioſco. Vnde ſi caſeus recens ſupra morſum canis rabidi
vel ſerpentis apponatur, venenum ad ſe attrahit. Patet: q̃a can
dor eius in nigredinem commutatur. Igitur valet caſeus cōtra
morſus canū, & apoſtemata venenoſa, & hoc vel ſuperpoſitus
vel comeſtus. Iſtud poteſt applicari contra quoſdam malos iu
dices vel prælatos, qui.ſ. dum alios bonos faciunt, ſeipſos cor-
rumpunt & inficiunt. Nā quando cōtingit aliquod membrū.i.
aliquem ſubditum eſſe aliquo crimine venenoſo deprauatum
& morſum, iſti pro certo ſtatim volunt ſe ad corrigendum &
puniendum apponere, & ſe ad examinandum negotium appli-
care, & ſic ſit q̃ ab alijs ſua correctione venenum peccati tol-
lunt, ſed quia zelo auaritiæ non iuſtitiæ hoc faciunt, ideo alijs
liberatis nigri & peccatores ſiunt. Vel hoc pōt dici de illis qui
iuſtificant impium pro muneribus, qui.ſ. dum alium liberant,
ſe occidunt & dum illum immunem iudicāt, peccatum ſuum
in ſe recipiunt & transfundunt, exemplo giezi 4. Reg.5. qui a
leproſo curato ſalariū accepit, & ideo lepram eius in ſe & ſuos
pſo liberato recepit. Ideo bene dicitur Eſa.5. Væ qui iuſtifica-
tis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti auſertis ab eo.

De Coagulo. Cap. 23.

1 COAGVLVM eſt lac in quorundam animaliū ſto-
macho inſpiſſatum, cuius virtute lac aliorum ani-
maliū coagulatur, & lactis caſeitas a ſeroſa ſubſtan-
tia ſequeſtratur. Animalia .n. ruminātia quandiu la-
ctant, habēt coagulum, quod de eorum ſtomacho extrahitur,
& ſale admixto ad fumum ſuſpenditur & ſiccatur, & eius mo
2 dica portione, lactis tepidi magna quantitas coagulatur. Vnde
ſecundum Ariſto. quod facit ſemen maſculi in infantis genera
tione, hoc facit coagulum in lactis coagulatione, & caſei factio
ne: quia ſicut per ſemen maſculi ſanguis menſtruus & ſemē fę
minæ indurantur, & in carnis ſubſtantiam cōmutantur, ſic per
coagulum lac fluxibile compingitur & in groſsiorem ſubſtan-
tiam commutatur. quod bene viderat Iob, qui dicebat Iob 10.
Nōne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti? &c.
Per coagulum poteſt intelligi ſapiētia, prędicatio & doctrina,
quæ.ſ. in ſtomacho.i. in corde & interiori conſcientia animaliū
ruminantium & lactātium.i. ipſorum doctorum & ſanctorum
reperitur: qui.ſ per ſtudium & inueſtigationem ruminauerūt,
& ab vberibus ſacræ ſcripturæ matris ſuæ lac ſapientiæ extra-
xerunt, ſicut.ſ. fuerunt Auguſtinus, Paulus & alij ſancti docto-
res. Talis.n. doctrina ſanctorum propriè coagulum dicitur, q̃a
.ſ. virtute ipſius etiam lac aliorum animalium.i. ſapientia philo
ſophorum coagulatur, & in diuinæ ſapientiæ coagulum cōmu
tatur, inquantum.ſ. per expoſitiones ſanctorū ad ædificationē
eccleſiæ applicatur. Talis.n. ſanctorum doctrina poteſt dici co
agulum atq; ſemen, quod.ſ. lac & ſcientias poetarum & philo-
ſophorum in vtilitatē eccleſiæ habet conuertere, & exinde ca-
ſeos facere.i. fideles in gratiam generare. Vel dic q̃ lac eſt fluxi
bilis affectio peccatorum: quæ.ſ. per coagulum gratiæ vel do-
ctrinæ duratur, & in ſtabilitatem cōſtantiæ commutatur. Sap.
7. Decem menſium ſpatio coagulatus ſum caro. Vel dic quòd
iſtud coagulum ſignificat mala verba & mollia vetularū: quę ſ.
lac.i. lacteam & benignam affectionem iuuencularum ſolēt co
agulare & conuertere, & a puritate ſui ꝓpoſiti immutare. Qđ
etiam de quibuſcunque verbis adulatorijs & blandientibus, &
maximè luxurioſis ſermonibus poteſt dici, qui.ſ. mētes audito-
rum coagulant, & eos in malū conuertunt & mutant. Pſa. Co-
agulatum eſt ſicut lac cor eorum. ¶ Non inuenitur coagulum 2
in aliquo animali niſi ſugente & ruminante. Sic verè ſciētia nō
inuenit niſi in ſtudente. Qui.n. a mamillis ſcripturæ lac ſapien
tiæ non ſuxerit, & per ſtudium & recordationem non rumina-
uerit, coagulum doctrinæ & ſcientiæ non habebit. Vel dic q̃ co
agulum eſt diuina gratia: quæ.ſ. non inuenitur niſi in illis qui
per cōſiderationem mortis, iudicij & inferni, ruminare, & per
deuotionem ſugere dinoſcuntur. Ioh.2. Congregate paruulos 3
& ſugentes vbera. ¶ Inter omnia animalia quæ dentes habent
in vtraq; mandibula, ſoli lepores habent coagulum, ſicut dicit
Plin. Sic verè inter animalia ſpiritualia & intelligibilia illi ſoli
poſſunt coagulum diuinæ gratiæ habere, qui lepores.i. fugitiui
occaſionum malarum ſtudent eſſe: quia pro certo vir imperfe-
ctus niſi efficiatur lepus, & niſi fugiat morſus & latratus canū
.i. tentationum, & niſi vitet impetus malarum occaſionū, nun-
quam poterit habere coagulū diuinæ gratiæ, & ſpiritualis cō-
ſolationis. ideo Cant.4. dicitur: Fuge dilecte mi, ſimilis eſto ca-
preæ hinnuloq; ceruorum. ¶ Aliquæ herbæ habēt vim coagu- 4
latiuam, ſicut patet de flore illius herbæ quæ vulgo dicitur car
doneta. Lac etiam ficuum aliud lac ſolet coagulare, nam quan
do lana lacte ficuum intingitur, & tandem illa ſiccata modico
lacte imbuitur, ſi illud lac in alio lacte ponitur, coagulari pro-
culdubio cōprobatur. Lana in ſcriptura ſignificat conuerſatio
nem exteriorem: quæ.ſ. mores interiores operit ſicut lana. Igiť
ſi iſta lana.i. noſtra cōuerſatio imbuatur lacte ficuum.i. diuinæ
gratiæ dulcedine, & adhibeatur aliud lac.i. dulcedo ꝓprię be-
nignitatis & clementiæ, tunc verè ſufficiens efficiet ad coagu-
landum & conuertendum ad bonū lac alterius fluxibilis con-
ſcientiæ: quia pro nihil magis ad coagulationem & conuerſio-
nem hominum proficit, quam quādo prædicator vel prælatus
dulcem benignitatem & clementiam, lacteamq; eloquentiā in
exterioribus moribus oſtendit, ita q̃ ei poſsit dici illud Can.4.
Mel & lac ſub lingua tua. &c. Vel dic q̃ talis lana ſignificat mu
lierum conuerſationem, lac verò primum ſignificat earum dul
cem & lacteam loquutionem: quia pro certo quodcunq; lac.i.
quæcunque carnalis perſona tali lana & lacte.i. talibus mulie-
rum verbis & conuerſatione tangitur, de facili per malū con-
ſenſum coagulatur, & in malum propoſitum commutatur. Vn
de cuilibet tali poteſt dici illud prædictū Iob 10. Sicut lac mul
ſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti. ¶ Coagulum de ventre 5
animalis lactantis extrahitur, ſal eidem apponitur, & ſic ſicca-
ri ad fumum permittitur, & ita ad coagulationem lactis diſpo-
nitur & paratur. Sic verè illi qui de lactante animali ſunt extra
cti.i. qui a lacte carnalitatis ſunt abſtracti, & cum ſale diſcretio
nis admixti, & ad fumum inferni per conſiderationem ſuſpēſi,
iſti dico ad coagulandum & conuertendum alios diſponūtur,
& per ipſos alij conuertuntur.

De Diuerſis rerum virtutibus & qualitatibus. Cap. 24.

SVNT autē aliquæ virtutes liquoribus & humo 1
ribus inhærentes, de quibus aliquid eſt dicēdū.
Eſt igitur in rebus quædam virtus quæ dicitur
apertiua, quæ operatur per calidū & ſiccum in
ſubtili ſubſtantia, ſicut patet in porris & cepis &
alumine, quorum confectione venę aperiuntur,
& Hemorrhoides ſanantur. Sic verè in nobis debent eſſe mul-
tæ particulares & ſpūales virtutes, & maximè virtus apertiua
quæ nihil eſt aliud q̃ veritas: quæ.ſ. habet aperire cor per con-
feſsionem, & ſenſus per diſcretionē, ad quod.ſ. facit calor cha-
ritatis, ſiccitas timoris, & ſubtilis ſubſtantia ſcientiæ, & ſplēdo
ris. Iſta.n. tria ſolent oīa aperire & quicquid latet, alia declara-
re, ſ. charitas & amicitia, timor & reuerentia, ſubtilitas & ſapiē
tia. Ideo de tali apertione cordis & oris dr̃ Apo.11. Apertū eſt
templū Dei in cœlo, & viſa eſt arca teſtamenti. ¶ Virtus rarefa 2
ctiua ſeu diſſolutiua operať per calidū & humidū. calor.n. ſub
ſtantiam penetrat, & diſſoluēdo humiditatē ſibi obedientē, ip
ſam aperit & dilatat, vt patet in malua & ſambuci cortice: quæ
cutē rarefaciunt & extēdunt. Ecōtra aūt opilatiua virtus ope-

raſ. p frigidũ & ſiccũ in obtuſa ſubſtantia. patet in albumine oui
& ſimilibus: quæ obtuſitate ſubſtantiæ poros replent, & ſua fri-
giditate conſtringunt. Talis virtus videtur eſſe cõtritio: quam
.ſ. calor dilectionis, & humor lachrymoſæ compunctionis in-
troducere ſolent: quia pro certo quando calor charitatis ad in
teriora penetrat, humiditas compunctionis obedit & obtempe
rat, tunc conſcientia rareſit, & per contritionem ſe diſcutit, &
per confeſſionem dilatat. Econtra autem facit virtus opilatiua
.i. obſtinatio: quia ſcilicet quãdo frigiditas indeuotionis, & ob-
tuſitas ignorantiæ abundant, tunc poros cordis & oris per ob-
ſtinationem opilant, & apertionem confeſſionis & rarefactio-
3 nem contritionis retardant. ¶ Item in rebus inuenitur virtus
induratiua, quam .ſ. aliquando inducit frigiditas partes con-
ſtringendo, & a circumferentia ad centrum mouendo, aliquan
do ipſam introducit caliditas, partes humidas conſumendo,
groſſas verò partes & terreſtres deſiccando. Talis virtus lo-
quendo moraliter, eſt patientia: quæ pro certo induratiua dici
tur, pro eo quòd mens per eam in ſoliditatem conſtantiæ indu
ratur: quam .ſ. quandoque introducit & cauſat caliditas feruen
tis amoris, & quandoque frigiditas ſtringentis timoris calor
enim charitatis humiditatem carnalis fluxibilitatis conſueuit,
& ſic a mente omnem voluptatem deſiccat & tollit, & ita du-
ritiam conſtantiæ & patientiæ introducit. Frigus etiam diuini
timoris vel etiam frigus tribulationis ſolet mentem & partes
mentis, id eſt affectus reſtringere, & ad centrum .i. ad conſide-
rationem ſuiipſius, mortis etiam & inferni reducere, & ſic ſo-
let duritiam patientiæ generare, & ipſam mentem per conſtan
tiam indurare. Conſtat enim quòd mens ad ſuſtinendum labo
res fortis & dura efficitur, quando amore præmiorum inflam-
matur, & quando timore tormentorũ terretur. Patuit in mar-
tyribus: qui duriſsimi ad labores ſuſtinendum fuerunt, & hoc
quia ipſos accendebat charitas amoris, & ipſos premebat fri-
giditas timoris. Et ideo cuilibet ſic durato dicitur Ezechi. 3.
Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum, & faciem tuã
valentiorem faciebus eorum, quaſi ſilicem & adamantem de-
di faciem tuam. Vel dic ꝙ calor & algor ſignificant mundi tri-
bulationes: quæ pro certo animum eis aſſueſactum durum fa-
ciunt, & ad tolerandum terribilia fortem reddũt. exemplo in-
cudis, quæ ex percuſsione malleorum efficiẽ magis dura. Iob
41. Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur quaſi mallea
toris incus. Homo .n. qui mundi tribulationibus eſt aſſuetus,
efficitur vt communiter contra eas magis durus. Vnde etiam
in aliquibus partibus aquilonis ſolent infantes ſuos in aquis fri
gidiſsimis balneare, vt aſſueſacti frigoribus, poſsint ea melius
fortius tolerare. Vnde etiam in hiſtoria tripertita lib. 1. c. 11. di-
citur ꝙ cauſa quare æremitæ & monachi in deſertis in tanta
aſperitate viuere potuerunt, erat quia a principio coacti tribu
lationibus illuc fugerunt, & ſic paulatim ibidem viuere in tali-
bus penurijs aſſueuerunt. Sicut enim dicit Seneca, Nihil miſe
rum quod in naturam conſuetudo perduxit. Vel dic in malo ꝙ
induratio mentis & obſtinatio habet fieri quandoque a frigo-
re & calore mundi tribulationum, quia pro certo multi ſunt q
quanto plus a Deo vel a prælato frigoribus & caloribus, id eſt
mundi tribulationibus feriuntur, tanto duriores & obſtinatio
res efficiuntur, Exemplo Pharaonis: qui quanto magis tribula
batur, tanto magis cor eius in malitia durabatur. Allega. Vel
dic ꝙ calor ſignificat mundanæ cupiditatis inflammationem,
frigiditas verò deſignat mentalis indeuotionis mortificationẽ,
quia pro certo mens quandoque ex iſtis duabus cauſis duraẽ,
& per parcitatem ſtringitur, & per obſtinationis duritiam in
malitia ſolidatur. Calor .n. cupiditatis humiditatem gratiæ, de-
uotionis & compaſsionis deſiccat, & terreſtreitatem auaritiæ
accumulat atque firmat. Frigus etiam indeuotionis mentem
ſolet ad centrum .i. ad mundum & ad terrena reducere, & ip-
ſam per obſtinationem & parcitatem indurare, & ad mũdana
per auaritiam inclinare. Eſaiæ. 48. Sciui .n. quia durus es tu, &
neruus ferreus ceruix tua, & frõs tua ærea. ¶ Item in rebus eſt
4 virtus maturatiua & mollitiua, quæ .ſ. operatur per calidum &
humidum, quibus ſubſtantia dilatatur & diſſoluitur, & pars a
parte ſeparatur & disiungitur, & ſic generata mollitie matu-
ratur, ſicut patet in dialtea & ſimilibus. Sic verè quãdoque eſt
in homine virtus & gratia alios mollendi, & a ſua duritia &
malitia immutandi, & eos maturandi & tẽperandi, & hoc pro
certo fit quando in eo abundat calor & humor. calor .ſ. feruen-
tis dilectionis, humor verò compaſsionis & deuotionis. Viri .n.
pij & charitatiui quadam ſua naturali dulcedine ſolent preter

nos mollire, & per verba benigna & dulcia tẽperare, & ab ob-
ſtinationis duritia immutare. Vel dic in malo de proditoribus
& adulatoribus, qui alios blandiendo molliũt, & mediante ca-
lore cupiditatis quem intendunt, & humore carnalitatis quã
oſtendunt, ipſos ſæpe decipiunt & peruertunt. pſal. Molliti ſunt
ſermones eius ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula. ¶ Item in rebus 5
quandoque eſt virtus aſperatiua, quæ .ſ. per calidum & ſiccum
operatur. Calor .n. ſubſtantiam vel ſubſtantiæ partes eleuat,
ſiccitas verò ipſas deprimit & incuruat, & ideo ex tali duplici
contrario motu in ſuperficiẽ inæqualitas gignitur, & vna par-
te depreſſa, alia autem eleuata, tota ſuperficies aſperatur. Talis
virtus põt ſignificare acceptionẽ perſonarũ: quæ .ſ. inæqualita-
tem generat inter partes: quia .ſ. alios eleuat promouẽdo, alios
autem deprimit ſubmittendo. Quando .n. in iudice vel prælato
abundat calor & inflammatio cupiditatis, & ſiccitas indeuotio
nis & crudelitatis, tunc ſolet alios per cupiditatem munerum
erigere, alios verò per odia & crudelitates deprimere, & ſic ſo
let inæqualitatem acceptionis inducere, & inter ſuos ſubditos
aſperitatem & diſcordiam generare. Diſcordia .n. & aſperitas
triſtitiæ & inuidiæ inter homines gignitur, quando per iudi-
cem vel prælatum perſonarum vel munerum acceptorẽ vnus
plus debito deprimitur, & alius plus debito ſublimatur. Vel
dic in bono quòd iſta virtus poteſt iuſtitiam denotare: quia .ſ.
fit vt inæqualitas inter homines obſeruetur: quia .ſ. bonos ha-
bet per promotionem erigere, malos verò punire & deprime-
re. Superbos enim de ſede debet deponere, iuſtos verò & humi
les exaltare. Lucæ 1. Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit hu
miles. ¶ Item in rebus inuenitur virtus attractiua, corroſiua, 6
retentiua, expulſiua, mollitiua, laxatiua, & aliæ ſimiles: quia
breuiter res ſecundum quòd in diuerſis qualitatibus remittun
tur vel intenduntur, ſecundum hoc in diuerſis virtutibus au-
gentur vel minuuntur Sic verè variæ morales virtutes debent
in homine reperiri, ſecundum quòd bonis qualitatibus ipſum
contigerit inſigniri. & ſic in ipſo debet eſſe virtus attractiua
benignitatis, virtus corroſiua ſeueritatis, virtus retentiua gra-
tiarum actionis, virtus expulſiua confeſsionis, virtus laxatiua
& mollitiua miſericordiæ & compaſsionis. ¶ Putrefactiua vir- 7
tus operatur per calidum & humidum. Calor enim innatura-
lis agens in humidum tantum ſuperabundans quòd non regi-
tur a natura, putrefactionis eſt cauſa. diſſoluit enim magis quã
digerere poſsit, & ideo illud quod ſupereſt ad digerẽdũ, cum
a natura propter ſui malas qualitates regi non poſsit, neceſſe
eſt quòd putrefactionem incurrat. Sic verè moraliter loquen-
do, generatur putrefactio vitiorum. Quando enim humores .i.
interiores affectiones vel exteriores paſsiones intantum abun-
dãt in homine, quòd a natura, id eſt a ratione gubernari non poſ-
ſunt, tunc calor innaturalis .i. concupiſcentia vel mentalis aua-
ritia diſſolutionem malorum deſideriorum generat, & putre-
factionem vitiorum cauſat. Nulla enim putrefactio vitiorum
gignitur, niſi quando humor a calore, id eſt quando affectio a
concupiſcentia laceſsitur. Micheæ 2. Propter malitiam ſuam
corrumpetur putredine peſsima. ¶ Quattuor ſunt quæ putre- 8
factioni reſiſtunt, ſcilicet motus, frigus, partium congregatio,
& caloris intenſio. Res enim quæ ſunt in continuo motu, non
putreſcunt. patet in mari. Res etiam quæ maximo frigore ſtrin
guntur, putrefactionem non patiuntur, ſicut patet de cry-
ſtallo intenſo frigore congelato. Res inſuper cuius partes ſi-
mul perſeuerant, putrefactionem non percipiunt. patet in li-
gno quod non vermeſcit aut corrumpitur, quouſque partes a
partibus diuidantur. Mare etiam ſimul aggregatum non pu-
treſcit, quod tamẽ per particulas diuiſum calor innaturalis cor-
rumpit. Res nihilominus quæ valde ſunt calidæ, non putre-
ſcunt, ſicut patet de igne & de venenoſis ſerpentibus, qui ſe-
cundum Senecam non vermeſcunt. Sic verè dico quòd quat-
tuor poſſunt eſſe cauſæ quæ faciunt hominem moraliter impu
tribilem, & in virtutibus immortalem, videlicet motus bonæ
occupationis, frigus paupertatis & tribulationis, integritas
concordiæ & communionis, & calor amicitiæ & dilectionis.
Iſta enim quattuor hominem per peccatum putreſcere non per
mittunt: quia ſcilicet ille qui continuè mouetur, & in bonis
operibus ſe occupat, ille quem frigus tribulationis coarctat,
ille qui per concordiam alijs ſe copulat, & in fidei vnitate per-
ſeuerat, ille etiam quem feruor charitatis inflammat, nun-
quam ſolet per peccatum putreſcere, nec vitiorum corru-
ptionem ſentire. Pſalmus. Non dabis ſanctum tuum vide-
re corruptionem, notas mihi feciſti vias vitæ. Econuerſo au-

tum qui

tem quia motu laborum per accidiam torpeſcunt, qui frigo-
re tribulationum non algeſcunt, qui per inuidiam & diſcor-
diam & ſingularitatem & partialitatem ſe diuidunt, qui per
odium & maleuolentiam ab amicitia refrigeſcunt facilitet
procul dubio in vitijs computreſcunt. Ideo Iobelis 1. dicitur,
9 Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo. ¶ In re putrida gene
rantur vermes. calor enim innaturalis partes a partibus ſepa-
rat, & ſic corruptione inducta, virtus cœleſtis vermes generat
atque cauſat. Sic verè quando quis per peccatum putreſcit, ver
mis, id eſt remorſus conſcientiæ protinus ipſum rodit. Fit enim
ea virtute cœleſti, id eſt ea ordinatione diuina, vt in illo q per
peccatum calore concupiſcentiæ corrumpitur, vermis remor-
ſus conſcientiæ protinus generetur. & inde eſt quòd in inferno
vbi eſt vitiorum & tormentorum corruptio, nunquam ceſſat
vermium conſcientiæ remorſio: quia ſicut dicitur Iudith 16.
Dabit enim dominus ignem & vermes in carnes impiorũ. Ac
ſi diceret quòd vbi datur ignis concupiſcentiæ, ſemper ſequi-
26 tur vermis remorſus conſciétiæ. ¶ Res igitur putridæ ſunt aſpe
ctu horribiles, guſtui deteſtabiles, & ſtomacho abominabiles,
mali ſunt ſaporis, graues ſunt odoris, defectuoſi coloris. Et bre
uiter illa quæ ſunt corrupta & putrida ſolent manus contin-
gentis inficere, & illa quæ ſunt ſana, corrumpere, ſolent tamen
ſerpentibus & vermibus cibus eſſe. Tales ſunt per omnia pec-
catores: quia pro certo vitiorum corruptio ipſos facit apud
Deum & homines abominabiles & fœtentes. pſalm. Corrupti
ſunt, & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis. Iſti enim defi-
ciunt in ſapore gratiæ & virtutis, in odore redolentiæ & famo-
ſitatis, & in calore amicitiæ & charitatis, & ideo ſtomachus ra
tionis benè diſpoſitæ tales abominatur, ipſoſque iuſtorum ocu
los deteſtatur. Iſti enim ſanos & iuſtos contactu ſuæ malæ ſo-
cietatis aliquando corrumpunt, ſerpentibus verò, id eſt demo-
nibus & alijs peccatoribus cibus & delectamentum ſunt, in-
quantum ſuis malis operibus ipſos delectant & reficiunt. po-
tiſsimè autem iſtud erit poſt mortem, quando ſerpentes, id eſt
demones in inferno & vermes in ſepulchro malos deuorant &
corrodunt. Eccleſiaſt. 10. Cum enim morietur homo, hæredi-
tabit beſtias & vermes.

De Virtute Ouatiua. *Cap. 21.*

1 OVATIVA virtus eſt in quibuſdã animalibus, ſ.
in auibus, piſcibus & ſerpentibus ſeu vermibus.
Omnia. n. iſta animalia faciunt oua, quæ tamen
inter ſe ſunt varia & diuerſa. Sũt enim aliqua al-
ba, alia viridia, alia glauca, alia rotunda, alia ob-
lõga, alia ſana, alia venenoſa. Generale eſt ergo
q aĩalia ſana oua ſana & vtilia faciũt, animalia verò venenoſa
oua etiam venenoſa ponunt. Per oua poſſunt intelligi opera,
quæ. ſ. mens primo per cogitationem concipit, & poſt per ex-
ecutionem ſtatim exterius ea ponit. Oua ergo. i. opera ponunt
& faciunt tria genera perſonarum, ſ. volucres. i. boni, piſces. i.
mediocres & minus perfecti, ſerpẽtes verò. i. peccatores & ini-
qui. omnes enim iſti per operationem ſolent ouare, & oua ope
rum ſuorũ diuerſimodè variare. Generale eſt igitur q ouum
operis conditionem ſequitur ſui progenitoris: quia ſi animal
ouans. i. homo operans, ſanus & bonus fuerit, tunc ouum ſui
operis ſimiliter bonum erit. Econtra autem illi qui per pecca-
tum venenoſi ſunt, oua & opera venenoſa producunt. Eſa. 59.
2 Qui comederit de ouis eorum, morietur &c. ¶ Ouorum variæ
ſunt virtutes. inter cætera autem, ſecundum Iſidor. auium ouo
rum tantam vim eſſe aliqui dicunt, quòd lignum aut veſtis ſi ta
libus ouis perfuſa & humefacta fuerint, nõ ardebunt, fragmen
ta etiam ouorum ſi calcis glutino linita fuerint, adhærebunt.
Per oua auium poſſum intelligere opera & exempla iuſtorũ,
quæ pro certo ſi lignum aridæ noſtræ affectionis, & veſtem no
ſtræ exterioris conuerſationis linierint, & ſe per eorum imita-
tionem nobis applicuerint, ardorem tentationis & futuræ tri-
bulationis impedient, & fracturam ſeu diuiſionem inter nos &
3 Deum reunient & reuincient. ¶ Generaliter omnes aues ouant
in fine veris, & principio æſtatis, præter auem quæ dicitur hal
cyone, quæ ſecundum Ambroſi. & Baſilium & Iſidor. ouat in
principio hyemis. Sed de hac vide ſupra de auibus in littera. a
Sic verè commune & generale eſt q omnes homines oua bo-
norum operum faciunt, quando tempora temperata accedũt.
Finis. ſ. veris & principium æſtatis tempora tẽperata ſunt, &
ideo ſtatum temperatę proſperitatis denotant & oſtendunt, in
quo boni fructificant, qui nec proſpera nec aduerſa cupiunt.
Iſtud tamẽ fallit in halcyone. i. in homine peccatore, qui. ſ. oua
bonorum operum non emittit, niſi quando hyemem tribula-
tionis ſentit: quia pro certo peccator bene operando non pulli
ficat, niſi hyems. i. tribulatio ipſum cogat, iuxta illud pſa. Cum
occideret eos quærebant eum. ¶ Aliquæ ſunt aues quæ ouant 4
bis vel pluries, vt ſunt hirundines. ſed prima oua corrumpunt
propter hyemem, poſteriora verò complentur. Sic verè ſæpe
fit q prima opera iuuentutis ſunt inania & corrupta, poſterio-
ra verò ſenectutis ſunt vtilia & completa: quia multi ſunt qui
in principio & iuuentute propter hyemem indeuotionis imp-
fecta opera faciunt, in fine verò bona & vtilia producũt, iuxta
illud Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Et Eccleſ. 7. Me-
lior eſt finis orationis quam principiũ. ¶ Aues paruę & dome- 5
ſticæ ſunt maioris ouationis quam rapaces & magnæ. Aues. n.
vncorum vnguium pauca oua ſolent producere, & paucos fi-
lios gñare. Sic verè generale eſt q aues. i. perſonæ paruę i pau-
peres, humiles & deiectę, plus ouant bene operando, quam no
biles, diuites & excelſę: quia pro certo aues. i. homines nobiles
& rapaces faciunt hodie pauca oua. i. pauca bona opera & ho-
neſta: quia. ſ. (ſicut patet ad ſenſum) plura bona opera faciunt
ſubditi quam magiſtri, pauperes quam diuites, ſimplices q̃ ſa-
gaces. Vel dic de rapacibus i de multis pdicatoribus, qui alios
rapiunt prædicando: qui tamen minus ouant quam alij vtiliter
operando: quia ſicut dicit Aug. in perſona ipſorum. Simplices
& idiotæ rapiunt cœlos, & nos cum literis noſtris mergimur
in profundum. ¶ Auium quædam ponunt oua ſua in nidis, aliæ 6
in paluſtribus & in iuncis, aliæ in marium arenis, aliæ in arbo-
rum ramis. Sic verè homines diuerſimodè ponunt & ordinant
oua. i. affectus & deſideria, ſeu etiam opera ſua & facta, quia. ſ.
quidam ponunt & ordinant ea in gleba & arena diuitiarũ, qui
dam in paluſtribus deliciarum, quidam verò in arboribus emi
nentiarum. In iſtis. n. tribus locis ponũtur oua affectuum mun
danorum: quia ſicut dicitur Ioan. 2. Omne quod in mũdo eſt,
aut eſt concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorũ, aut
ſuperbia vitæ. Vel dic q nos debemus oua affectionum & ope
rationum noſtrarum ponere & conſtituere in arena humilita-
tis, in paluſtribus flebilis pietatis, & in frondibus contemplati
uę ſublimitatis. ¶ Oua auium quæ nutriuntur in ſicco, plus ha
bent quaſi in duplo de rubeo quam de albo. Econtra autẽ oua 7
auium fluuialium & paluſtrium plus habent de albumine quã
vitello. Sic verè cum in mundo ſint duo genera auium i. hoim
ſ. terreſtres & fluuiales. i. penurioſi & delicioſi, pauperes & di
uites, conſtat q oua. i. affectus & opera ipſorũ diuerſimodè va
riantur, & in albumine vel vitello. i. in prauitate vel merito mi
nuuntur & augentur, quia pro certo in ouis fluuialiũ. i. in ope-
ribus & affectibus mũdanorum diuitumque & delicioſorum
plus abundat albumen quam vitellus. i. vitium quam virtus, &
defectio quam profectus. Econtra autem in ouis & operibus
terreſtrium. i. pauperum & ſimplicium, qui. ſ. in ſicco pauperta
tis aluntur, plus abundat gratia quam culpa, & ibi amplior eſt
vitellus charitatis quam albumẽ vanitatis: quia breuiter plus
abundant opera delicioſorum & diuitum in malo, quã in bo-
no, pauperum verò opera in bono potius quam in malo. ¶ Ex 8
ouis quandoq; generatur pullus virtute ſolari vel cœleſti ſine
incubatione & fomento parentũ. in calidis. n. regionibus ponunt
in fimo vel ad ſolẽ, vel in plumis calidis, vel in vaſe calefacto,
& complentur ibi pulli, ſecundum Ariſt. lib. 6. de animali. c. 2.
Vnde quidam potator poſuit ouũ ſub puluinari, & tandiu con
tinuauit potum, quouſque exinde naſceretur pullus, ſicut dicit
Pli. lib. 10. c. 54. quod dicit accidiſſe Syracuſis in Sicilia, vbi et
de multis alijs exemplificat idem. Cuius etiam ſimile dicit ille
in ſuo libello de diſpoſitionibus terræ ſanctæ, q ipſe in Cayro
ciuitate Babylonis Ægyptiacæ vidit furnũ artificialiter factũ,
vbi oua in diuerſis interſtitijs ponebantur, & igne temperato
caloreq; ſolis ibi fouebantur, ita q pulli perfectè generabant;
& ſic terra illa (vt ait) in gallinis & caponibus opulenta habet,
& ſic etiam generatur pullus ex ouo ſtruthionis in ſabulo dere
licto. Sic verè quãdoq; fit q homo concipit pullũ boni propo-
ſiti vel operis ea ſola virtute cœleſti & ſolari. i. ea ſola inſpira-
tione & gratia ſaluatoris ſine incubatione & inſtructione prę-
lati vel prædicatoris. Quando. n. fecunda eſt regio cordis ſui p
charitatem, & quando ponitur in fimo per conſideratam pro-
priam vilitatem, ſeu ſub puluinari per mollitiem & benignita-
tem, ſeu etiam in ſabulo per pœnitentiam & paupertatem, tũc
fit q pullum boni propoſiti procreat, & q etiã per ſe ſine in-

ſtructore vel compulſore bona opera producit & generat. pſa.
Voluntariè ſacrificabo tibi. Et Mar.4. Vltro.n. terra fructificat.
9 ¶ Vnum poſſum hic adiungere quod dicit Pli.lib.10.ca.54.q
.ſ.oua quæ in aqua fluitant, nihil valent ad pullificādū, illa aut
quæ ad fundum deſcendunt, ſic. Sic verè ſupernatantes & flu-
ctuantes per ſuperbiam & ambitionē, non poſſunt per bona ope-
ra pullificare, illi verò qui per humilitatem fundum petunt,
poſſunt pullos bonorum operum procreare. Bene ergo dicitur
Eccl.3. Quanto magnus es, humilia te. ¶ Oua quandiu ſunt in
10 ventre & incompleta, ſunt rubea & mollia, extracta verò &
completa efficiuntur alba, & quadam teſta dura inuoluta. Sic
verè iuuenes qui adhuc ſunt imperfecti & in ventre carnalita-
tis mundanæ, per inconſtantiam ſunt molles, & per luxuriam
rubei & carnales, tandem verò quādo perfecti fuerint & com-
pleti, & de ventre proſperitatis & carnalitatis extracti, tūc fiūt
per caſtitatem candidi, per conſtantiam ſolidi atque duri. Vti-
le eſt ergo hoī q de vētre pſperitatis & voluptatis extrahat, vt
ſic in fide & moribus ſolidetur, vt ſic dicat domino illud pſal.
Quoniam tu es qui extraxiſti me de ventre, ſpes mea ab vberi
11 bus matris meæ. ¶ Oua impediūtur a pullificatione multis mo
dis, videlicet quando ipſa ſunt oua venti, ſeu ſubuentanea, quæ
ſunt quando humor ſeminalis in corpore fœminæ ſuperabun-
dat. talia enim oua per incubationem non alterātur, nec in pul
li ſubſtantiam transformantur. Item impeditur pullificatio
quando hora incubationis fit tonitruum, & quando etiam plus
debito palpantur tactu manuum. Item impeditur quando ho-
ra incubationis auditur vox accipitrum, ſicut de tonitruo & ac
cipitre dicit Plin.lib.10.c.54. Iſta quatuor chariſsimi morali-
ter intellecta ſunt cauſa quare oua operum noſtrorum pullos
meritorum & præmiorum non proferunt, & quare fructū gra-
tiæ vel gloriæ non producunt, videlicet quando per inanē glo
riam ventoſa efficiuntur, ſicut ſunt opera hypocritarum, quæ
fiunt ad ventum vanæ laudis. Oſeæ 12. Effraim paſcit ventum,
& ſequitur æſtum. Item quando dum incubantur, tonitruo ia-
ctantiæ perſonantur: quia.ſ. dato q quis bona oua.i. bona ope-
ra fecerit, ſi tamen tonitruum iactantiæ ſuperueniat, totum de-
ſtruit & corrumpit. Eccl.43. Vox tonitrui eius verberauit ter-
ram Item quando dum adhuc ſunt incōpleta, plus debito ma-
nu tanguntur, & ab hominibus palpantur, & aſpectibus homi-
num propalantur: quia ſcilicet qui ex ouis operum ſuorū pul-
lum præmiorum vult recipere, non debet ea propalare, ſed po
tius occultare, iuxta illud Matth.5. Attendite ne iuſtitiam ve-
ſtram faciatis coram hominibus &c. Item quando vox accipi-
tris, id eſt adulatorum laus ſuperuenit & auditur. tūc enim ho-
mo inanem gloriam concipit, & oua.i. opera vt per multa pul-
lificet perdit. Eſa.3. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipſi te
decipiunt, Vel dic quòd ouum eſt bonum propoſitum, quod.ſ.
per bona opera non perficitur, quando tonitruum diabolicæ
tentationis, vel vox accipitris, id eſt vox hæreticæ vel malę ſug
geſtionis auditur. Ideo bene dicitur Eccleſiaſt.28. Sepi aures
tuas ſpinis, & noli audire verbum nequam. Vel dic q quattuor
genera perſonarum impediunt a pullificatione bonorum ope
rum & virtutum, ſcilicet illi qui inanis gloriæ habent ventoſi-
tatem, item illi qui tonitrui diſcordiæ vel tētationis diabolicæ
ſentiunt peruerſitatem, item illi qui palpationis & adulationis
recipiūt tactum & verboſitatem, vel etiam qui accipitris, id eſt
hæretici vel mali ſuggeſtoris audiunt & attendunt loquacita-
tem. quod potiſsimè verum eſt de ouis quæ adhuc fouentur, id
eſt de nouitijs qui adhuc imperfecti iudicantur, quia ſcilicet
tales citius per peccata pereunt, quando talia impedimenta
concurrunt. Iob 15. Lædetur quaſi vinea in primo flore botrus
eius. Tales enim dato quòd prædicator vel prælatus prædican
do vel corrigendo incubet ſuper ipſos, nunquam tamen fa-
ciunt ſpiritales pullos, videlicet actus bonos. Hieremi.17. Per-
dix fouit quæ non peperit. Vnum tamen aduerte quod dicit
Plinius ibidem, quòd ſi clauus vel terra de aratro ponatur ſub
ſtramine ouorum dum incubantur, remedium eſt contra toni-
truum, quod eſt nocumentum. Sic verè ſi clauus diuinæ iuſti-
tiæ, & terra humani aratri, id eſt conſideratio mortis, quæ cor-
pus noſtrum arat, in nido cordis ponitur, tunc tonitruum ten-
tationis diabolicæ non nocet, nec eius per periculum tūc time-
tur. Eccleſiaſt.7. Memorare nouiſsima tua, & in æternum non
peccabis. Miror autem quomodo tantus doctor iſtud in tam
ingenti volumine poſuit, cum non videatur aliqua ratione ful
citum. ¶ Oua in quibus ſunt duo vitelli, producunt vt com-
12 muniter duos pullos, vide ſupra de auibus in generali. Aues
quæ comedunt carnes, non ouant nec pullificant bis in anno,
præter hirundinem. Vide ſupra de hirūdine. ¶ Aues quæ ſunt 13
multæ generationis et carnoſitatis, faciunt ſepius oua ſubuen-
tanea ſeu venti, ſicut patet de gallinis, anſeribus, pauonibus et
columbis. Aues autem nobiles et vncorum vnguium, et quæ
ſunt boni volatus, nunquam faciunt oua venti. ſuperfluitas.n.
iſtarum auium tranſit in plumas & vngues & alas, & ideo ma-
cilentæ ſunt & pauci coitus, & raræ ouationis, & ideo oua ſua
non ſunt vt communiter imperfecta. Sic verè aues.i. homines
qui ſunt multæ generationis.i. multæ acquiſitionis, ſcilicet di-
uites huius mundi, faciunt oua, id eſt opera imperfecta, ven-
toſa.ſ. & inepta. Sed pro certo illi qui ſunt aues nobiles.i. perſo
næ bonæ, ſanctæ & honeſtæ, quæ ſcilicet ſunt paucæ carnoſi-
tatis per abſtinentiam, & ſiccæ conditionis per paupertatis
indigentiam, & pauci coitus per continentiam, & fortis vola-
tus per contemplationis eminentiam, non faciunt oua venti,
id eſt opera inania & ventoſa. ſuperfluitates enim cogitatuum
& affectuum ſuorum conuertuntur eis in plumas, id eſt virtu-
tes & ſcientias, quibus ſcilicet per contemplationem volitant,
& ſic oua venti, id eſt opera imperfecta non faciunt ſeu gene-
rāt: quia breuiter nullus virtuoſus homo debet facere oua ſua,
id eſt, dicta & opera ſua ad ventum & gloriam mundanam, ſed
potius ad fructum & vtilitatem bonam. Vnde Iob 15. Nūquid
ſapiens reſpondebit quaſi in ventum loquens? Quod vtique
eſt contra multos, qui in diſputationibus & alijs ſuis factis non
quærunt niſi vētum. ¶ Aues magnæ corpulentiæ faciunt pau- 14
ca oua, aues verò parui corporis faciunt oua multa. cibus enim
iſtarum in oua conuertitur, cibus verò grandium auium in nu
trimentum ſui corporis commutatur. Sic verè homines magni
& diuites, & maximè illi qui ſunt per carnalitatem corpulenti,
pauca oua bonorum operum faciunt, parui verò & humiles
plura fœtificāt & producunt. Vel dic quòd hodie illi qui ſunt
maiores & ſtatu & genere, paruuli ſunt in ouis diuitiarum tem
poralium, econtra verò illi qui ſtatu & genere paruuli ſunt, in
ouis diuitiarum magis abundant & creſcunt: quia vt commu-
niter plus abundant hodie in ouis, id eſt in diuitijs burgenſes
quam nobiles, & magis ſimplices quam potentes. Vel dic quòd
parui, ſcilicet quantum ad merita, vt peccatores, plus abundāt
hodie in ouis diuitiarum, quam illi qui ſunt magni, id eſt qui
ſunt in virtutibus augmentati: quia ſicut dicitur in pſalm. Ec-
ce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias. ¶ Aliquæ 15
ſunt aues quæ olfaciendo mares, & audiendo eorum voces,
ponunt & concipiunt oua ſua. mouentur enim ad amorem, &
ſic ſuperfluitas ſeminalis in oua conuertitur vi caloris, ſicut dę
perdice dicit Plinius. & ſicut de columba dicitur, quæ quan-
doque concipit oſculando. Sic verè multi ſunt qui oua bono-
rum propoſitorum & operum concipiunt quando mares, id eſt
viros perfectos & eorum documenta audiunt, & odorem fa-
mæ ſuæ ſentiunt & attendunt. Vel dic econuerſo quòd ſolo au-
ditu & olfactu maſculorum concipiunt quandoque malæ mu-
lieres oua malorum propoſitorum. Hierem.11. Ad vocem lo-
quelæ grandis exarſit ignis in ea. ¶ Oua valde conuertibilis 16
ſunt naturæ, conuertuntur enim in complexionem quam inue
niunt, ſiue bona fuerit ſiue mala, & ideo iſta ſunt ſana ſanis, &
econuerſo inutilia ſunt infirmis. Talia ſunt bona mundi: quia
pro certo ſi a ſano ſtomacho, id eſt a diſcreta & munda con-
ſcientia comeduntur, & ſi a iuſto homine poſsidentur, ſibi in
bonum conuertuntur, econtra verò ſi homo iniquus & aua-
rus ipſa acquiſierit, deterius quam antea ſibi erit: quia breui-
ter iſtud eſt verum quòd mundi bona, bona ſunt bonis, qui ſci
licet ipſis ſciunt bene vti, mala autem & inutilia ſunt infirmis.
Eccleſiaſt.39. Hæc Omnia ſanctis in bona, ſic impijs & pecca
toribus in mala conuertuntur. Vel dic de eucharistia, quæ bo-
nis proficit, malis nocet. ¶ Oua quando generantur ſine copu- 17
la carnali, & dicuntur hyponemia, & fiunt ex mutua fœmina-
rum inter ſe oſculatione, & ex ſola libidinis imaginatione, &
hoc non ſolum contingit columbis, immo etiam anſeribus &
gallinis & perdicibus & pauonibus & multis alijs, & talia
oua, oua venti dicuntur: quia propter maſculi carentiam ea eo
rum generatione nunquam inde pulli producuntur, ſicut di-
cit Plinius libro 10.cap.58. Oua ſunt opera, maſculus eſt Chri
ſtus vel bonus prælatus, fœminæ verò ſunt ſubditi, vel gene-
raliter omnes homines, qui pro eo fœminæ poſſunt dici, quia
natura ſunt debiles & exortes. Igitur ſi fœmina, id eſt ſi aliqua
perſona perfectum ouum.i. perfectū opus vult parere, de quo
ſcilicet poſsit pullus.i. fructus & vtilitas debita ſequi, neceſ-
ſe eſt

ſe uſt ꝙ interueniat maſculus.i.Chriſtus, ſuam gratiam infun
dendo, vel etiam prælatus vel vir iuſtus auxilium & conſilium
impendendo. Nam quando ſolę fœminæ.i.ſimplices & ſubdi-
ti ſine deliberatione vel ſine maiorum conſilio & auctoritate,
ea ſola ſcilicet libidine & voluntate aliquod ouum pariunt.i.
aliquod opus faciunt, quod ſcilicet tanquam ouum venti ad
ſolum ventum inanis gloriæ conſtituunt, nõ ſolent eamde pul
lum.i. vtilitatem & fructum reportare, imo finaliter omnia ta
lia opera vana & inutilia ſolẽt eſſe. Iſtud patet in moribus, vbi
hypocritæ & indiſcreti ſine Chriſto faciunt opera ſua vana,
quæ fructu æterni præmij nullatenus ſunt fœcunda. Patet etiã
in agibilibus, vbi quæ ex libidine ſine conſilio & interuentu
maiorum a fatuis fiunt, inutilia ſunt & vana: quia ſicut dicitur
Eſa.59. Oua aſpidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Se-
quitur. Opera eorum opera inutilia. Oua ergo noſtra ſine ma-
ſculis non ponamus, & opera noſtra ſine fortiũ & prudentium
virorum conſilio non agamus, quia alias diceretur de nobis il
lud Sapien.3. Superuacua eſt ſpes illorum, & labores ſinę fru-
18 ctu, & inutilia opera illorum. ¶ Oua non ſolum valent in cibũ,
ſed etiam competunt medicinæ. habent enim virtutem reſtau
ratiuam, pectoria & gutturis mitigatiuam, virtutis generati-
uæ iuuatiuam, combuſtionis ſanatiuam, & anthracis & vene-
noſi apoſtematis curatiuã. de vitellis enim ouorum coctis ex-
trahitur oleum vtile combuſturis. Cruduaetiam vitellua cum
ſale miatus anthraci impoſitus, ſanat ipſum. Albumen etiam
oui calorem mitigat, tumorem reprimit, fluxum reſtringit, &
podagricis ſubuenit & ſuccurrit. Per oua poſſunt intelligi ver
ba prædicatorum, & etiam dicta ſanctorum, quæ ſcilicet in di
uerſis libris poſuerunt & digeſſerũt: quia pro certo iſta ſunt
quæ mentem nutriunt, & quæ etiam contra morbos vitiorum
medicina & remedia ſiunt. Per iſta enim virtutes perditæ re-
ſtaurantur, corda arida per deuotionem humectantur, generã
tio bonorum operum iuuatur & vſtura tribulationum conſo
lationis oleo mitigatur, & anthrax quod eſt apoſtema calidiſſi
mum & venenoſum.i.feruor auaritię tẽperatur. Item iſta ſunt
quæ calorem concupiſcentiæ reprimunt, tumorem ſuperbiæ
deprimũt, fluxum carnalitatis reſtringunt, & podagram pigri-
tiæ auferunt atq; tollunt. Ad iſta enim omnia valent oua.i.di-
cta & exempla Chriſti & ſanctorum, & verba & opera ſapien
19 tium doctorum. ¶ Oua aſpidum venenoſa ſunt, fœtida, liuida,
ſanioſa, ſimul iuncta & pariter conglobata. Cõtingit autem (vt
dicit Pli.) ꝙ aliquis ali⁹ vermis venenoſus, ſicut eſt rubeta vel
bufo, inuenit oua aſpidis, & fouet ea tanquam propria, & cu-
bat etiam ſuper ea, & eamde procreatur vermis, qui flatu & vi
ſu more baſiliſci vel reguli interficit vniuerſa. Malitiam tamẽ
vermis taliter procreati primo ſentit qui fouit: Nam in primo
eius ortu quando ſe fouentem aſpicit, ipſum ſe generantem oc
cidit. & ad hoc videtur alludere ſcriptura Eſa.59. vbi dicitur:
Qui comederit de ouis aſpidis, morietur, & quod confotũ eſt
erumpet in regulum. vbi dicit gl. ꝙ de ouis aſpidis generatur
regulus, & ex Iudæis naſcetur antichriſtus. Iſta põt applicari
contra quoſdã venenoſos & malos, q alios malos fouent, vt ip
ſos habeant fidos & amicos, & tñ iuſto Dei iudicio ſæpe fit ꝙ
ipſos tandem ſentiunt inimicos. Accidit enim quòd vermis ve
nenoſus.i.peccator malitioſus inuenit ouum aſpidis, id eſt ali
quem filium diaboli per vitia ſanioſum, & per malitiam vene-
noſum, quẽ quia videt ſibi ſimilem: ipſumq; reputat ſibi & ſuis
futurum vtilem, ſtatim nititur ipſum fouere, & in ſuis malitijs
ſuſtinere, & ſic fit quòd eum in eſſe producit, & ſuis malitio-
ſis fomentis ipſum vermem venenoſum, id eſt vſurarium vel
aduocatum, balliuum vel officialem vel etiam beneficiatum
& diuitem facit, qui ſcilicet flatu & viſu, id eſt verbo & ſenſu
alios afficit atque lædit. Sed pro certo ſæpe fit quòd illi ijdem
qui tales fouerant & promouerant, vel in ſe vel in ſuis filijs &
nepotibus & amicis primo ab eis perturbãtur, & viſu ſuæ ma
litiæ ad paupertatem & infortunium deducuntur. Commune
eſt enim quòd ille qui malos promouet, ipſos primo & ante
omnes aduerſarios habet. Malus enim regulus, id eſt homo ve
nenoſus, infidelis ingratus & iniqu⁹ ſtatim quòd ſe videt pro-
creatum & promotum, & ad ſtatum proſperitatis primogeni
tum & exortum, non veretur contra proprium benefactorem
inſurgere, & genitorem proprium impugnare. vnde illud ſępe
dictum Eſa.59. Oua aſpidum ruperunt, & telas araneæ texue-
runt. Vel dic generaliter de malis & ingratis filijs & infidelj-
bus, qui ſuos parẽtes impugnant, & ſuos progenitores eaſpe
rant atque grauant. Vel dic de infidelibus & ingratis, qui foti,
creati & ad ſtatum producti, proprios genitores & benefacto
res deſpiciunt, & contra ipſos inſurgunt. Vel dic de Chriſto
verme ſpirituali, qui dicit Pſal. Ego ſum vermis, & nõ homo⁹
opprobrium hominũ, & abiectio plebis. qui oua aſpidis, id eſt
iudæos fouerat & promouerat, & filios ſuos ſpeciales fecerat,
qui tamen ipſum occiderunt, & viſu ſuę inuidiæ peremerunt.
Thob.1. Occiderunt regem filij eius. ¶ Oua aranearum modi- 20
ca ſunt & multa, quæ ſi caſu fuerint pdita vel diſperſa, ſtatim
aranea ſolet ea quærere, & ipſa in loco proprio cõgregare. Sic
verè ſi aranea diabolus perdit aliquod ouum ſuum.i. aliquem
peccatorem, vtpotè quando conuertitur ad pœnitentiam, vel
ad fidem, non ceſſabit ipſum per tentationes quærere, quouſq;
eum poſſit per peccatum ſibi iterum aggregare. Vel dic ꝙ ſic
nos debemus facere, quia ſcilicet ſi oua virtutum noſtrarum
perdiderimus, ipſa debemus per pœnitentiam quærere, vt ea
poſſimus integraliter rehabere. Figura de dragma pdita: Lu-
cæ.15.&c. Vide ibi infra lib.16. Ideo dicitur Matth 7. Quæri-
te & inuenietis. ¶ Ex vno ouo naſcuntur araneæ infinitæ, quæ 21
ſtatim quòd natæ ſunt, texere incipiunt, & hoc ita ſubtiliter, ꝙ
ſenſus humani ad faciendum ſimile non attingunt. Ouum eſt
vſurarius primus, pater ſcilicet aliorum: ex quo pro certo mul
tæ araneæ, id eſt multi vſurarij generãtur. Patet: quia ſi vnus
vſurarius haberet centum filios, omnes vellet eſſe vſurarios,
& ideo tales vſurariorum mali filij & ſucceſſores ſtatim quòd
nati ſunt, ſolent telam malitiarum texere, & ſe in perpetuum
in patrum operibus exercere, iuxta illud: Patrem ſequitur ſua
proles. Et telam ſuam, id eſt negocia vſuraria tam ſubtiliter &
ſagaciter facere, quòd vix poteſt aliquis fraudes eorum cogno
ſcere vel videre: quia ſicut ſcriptum eſt Lucæ 16. Filij huius ſe
culi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. ¶ Oua a- 22
quilæ non ſunt vltra tria, quorum etiam dicitur aliqua eijce-
re, ne ipſam grauari incubando contingat. Sed de hoc vide ſu
pra de aquila. Hic tamen dic quod dicit Plin. quòd aquila in
nido ſuo ideo ponit vnum lapidem precioſum, ne oua ſua per
tonitruum corrumpantur. Sic verè ſi timemus quòd per toni-
truum tentationis oua bonorum cogitatuum & propoſiti ſan
cti quæ Deus in nido cordis noſtri poſuit, corrumpantur, lapi
dem precioſum, ſcilicet orationem adhibere debemus, & ſic
corruptelam & caſum peccati nullatenus ſentiemus. Nihil e-
nim adeo liberat a tentationis tonitruo, ſicut feruens oratio &
deuotio: quia pro certo tentatio faciliter non corrumpit illum
qui per orationem deuotam domino ſe committit, & qui eam
in nido & ſinu cordis ſui collocat & reponit. Pſal. Oratio mea 23
in ſinu meo cõuertetur. ¶ Quomodo bubo furetur oua mone-
dulæ de nocte, & econuerſo monedula oua bubonis de die, vi
de ſupra de monedula & bubone. Quomodo coruus ouat in
medijs æſtatis feruoribus, vide ſupra de coruo. Quomodo co
lumbarum mas cubat ſuper oua de nocte, & fœmina de die,
vide ſupra de columba. Quomodo perdix furatur oua alia-
rum perdicum, & cætera. vide ſupra de perdice. Quomodo
oua formicarum ſunt medicinalia, vide ſupra de vrſo. De ouis
autem gallinarum, vpupæ & auium aliarum vide in titulis
ſuis ſupra in libro de auibus quia illa quæ de diuerſis generi-
bus ouorum ponit hic magiſter, non videntur multum nota-
bilia ad moraliƷandum, & ideo ipſa ad præſens omiſi. ¶ Quiſ- 24
cula eſt auis dicta a ſono, cuius ouis inſidiatur muſtela ſub gle
bis, vbi quiſcula ponit ea: & ideo docente natura, quiſcula ſo-
let in diuerſis locis oua ſua ponere, & ne muſtela omnia deprę
detur, in varijs locis occultare, & ſic maſculus in vno loco, fœ
mina vero in alio ſolent dicta oua calefacere & fouere. Iſta
poſſunt applicari ad viros prouidos & diſcretos, qui pro cer-
to contra inſidias muſtelæ, id eſt diaboli, ſe ſolent debitè prę-
munire, & ipſius malitias præcauere: & ideo oua virtutum &
bonorum operum debent facere, & ipſa in locis varijs a vi-
ſu hominum abſcondere, vt ſi forte muſtela diabolus aliqua
deſtruxerit, & per tentationem rapuerit, alia valeant ſupereſ-
ſe. Figura de Iacob Geneſi.32. qui timens Eſau, diuiſit oues
ſuas in tres turmas, ad finem quòd ſi Eſau vnam turmam per-
cuteret, alia remaneret. ad denotandum quòd plures turmas
virtutum debemus habere, ad finem quòd ſi aliquas per mali-
tiam Eſau diaboli contingat perdere, nobis poſſint aliæ rema
nere. Vel idem dic de amicis, qui habendi ſunt plures, & in
pluribus locis, ad finem quòd ſi per muſtelam, id eſt per de-
tractores & inuidos aliqui ſubtrahantur, alij in amicitia con-
ſeruentur. Pone figuram de Iacob ſicut ſupra. Vnde Senec.
libro de remedijs fortui. inuehit contra illos qui vnicum ha-
bent

bent amicum. Amicum inquit perdidiſti? fortem animum ha-
be ſi vnum, erubeſce ſi vnicum. Quid (inquit) in tanta tempe
ſtate ad vnam anchoram ſtabas. Vel dic de diuitibus ſapienti-
bus, qui timentes muſtelas, id eſt infortunia vel latrones, non
tenent res ſuas in vno loco, ſed in pluribus & occultis, nec ha
bent diuitias ſuas in vno ſolo genere rerum, ſed in pluribus,
nec totum cuſtodit maritus, imò & vxor, ad finem ꝙ ſi latro-
nes vel exactores vel infortunia, illa quę ſunt in vno loco ſub-
trahant, alia quæ ſunt alibi, remaneant. Pone & expone figu-
ram de Iacob & tribus turmis, qui in plures partes diuitias
25 ſuas voluit diuidere, ne ſimul omnia poſsit perdere. ¶ Oua cro
codilis tanta ſunt quanta oua anſerum, & mirum eſt ꝙ de tam
paruo ouo creſcit animal ad quantitatem viginti cubitorum.
Vnum etiam aliud valde mirabile inueni de iſto animali in ſpe
culo hiſtoriali Vincentij, vbi agitur de captione Damniatæ
per beatum Ludouicum, quod alibi non inueni. Dicitur enim
ibi quòd in ciuitate capta fuit inuentus quidam crocodilus li-
gatus, & dicitur ibi quòd iſtud animal ponit, & ſolo aſpectu
ea fouet, & pullum generat & producit. pullus tamen ſtatim
vt natus fuerit, patrem ſuum tanquā hoſtem ſolet fugere, & ſe
ab ipſius conſortio abſentare. Ipſa poſſunt applicari cōtra in-
gratos, qui pro certo ſicut filij degeneres, illos qui eos de ouo
.i. de humili ſtatu, aſpectu ſuæ clemētię educūt, & ad gradū &
ſtatum promouent, ſtatim quòd ſe vident extra ouum, id eſt
extra paupertatis & humilitatis ambitum, & fugiunt, ipſoſq;
amplius videre nolunt, ſed potius ipſos deſpiciunt & contem-
nunt, iuxta illud Eſa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem
ſpreuerunt me. Iſta eſt enim peſtis humanæ ingratitudinis,
quia homo nunquam vellet amplius videre illum a quo bene
ficium ſe nouerit recepiſſe, ne forte gratias iure naturæ com-
pellatur referre. Vel dic de ingratis peccatoribus quoad Deū;
quia ſcilicet dato quòd ipſe pater Deus ipſos aſpectu ſuæ mi-
ſericordiæ foueat, & ad ſtatum gratiæ per baptiſmum educat,
ipſi tamen ipſum fugiunt, & ab eius dominio per peccatum
recedunt. Iob 33. Quaſi ex induſtria receſſerunt a Deo. &
Quaſi nihil poſſet facere omnipotens, æſtimabant eum. Vel
dic contra ingratos filios, qui proprios parentes fugiūt & con
temnunt. Vel dic econtra quòd crocodilus eſt diabolus, qui
in ouo carnalitatis fouet filium peccatorem, veruntamen ſta
tim quòd peccator eum videt & cognoſcit, & eius fomenta &
figmenta percipit, ipſe debet eum fugere, & ipſius malitias
curare, & tanquam hoſtem nequiſsimum declinare: quia pro
certo peccator qui talem patrem ſuum diabolum bene cogno
ſcit, ipſum nequaquam diliget, imo fugit quia ſicut ſcriptum
eſt: Qui non odit patrem & matrem ſuam, non poteſt Chri-
ſti eſſe diſcipulus. Deuteronomium 33. Qui dicit patri ſuo,
neſcio vos, & fratribus ſuis, ignoro illos. Hæc igitur ſuffi-
ciant de ouis & virtute etiam ouatiua. Nunc igitur dicen-
dum de numeris & menſuris, & etiam de inſtrumentis mu-
ſicis atque ſonis.

De Numeris. Cap. 26.

1 NVMERVS (ſicut dicitur in principio arithme
ticę) eſt multitudo ex vnitatibus aggregata. & eſt
numerus ſecundum Iſidorum libro 3. illud quo
vnum ab altero diſtinguitur, & per quod om-
nia quæ ſunt, ſiue ſint ſubſtantiæ ſiue acciden-
tia, in ordine componuntur. Super omnia enim
neceſſaria eſt mortalibus ſcientia numerandi: quia homo a pe
cude non videtur differre, qui neſcit res & negocia numerare:
Sola enim ratio res numerat, & inter numeri partes diiudicat
& diſpenſat. Per numerationem ſpiritualiter loquendo, poſ-
ſum intelligere conſiderationem, & perfectam rerum notitiā
& cognitionem: quia pro certo iſta eſt ſcientia valde ad ſalu-
tem neceſſaria, & vtilitati hominum opportuna, quia procul
dubio vir diſcretus debet omnia quæ ſunt, ſcilicet virtutes &
vitia, merita & præmia, opera & ſupplicia numerare, & in cor
de ſuo diſcernere & videre: quia ſicut non eſt dare rem quin
ſiſtat ſub aliquo numero: (cum ſcriptum ſit Sapient. 11. quòd
Deus fecit omnia in pondere, numero, & menſura) ſic verè de
omnibus quæ omittimus, cōmittimus, vel amittimus, nihil de-
bet eſſe quin conſiſtat ſub noſtræ numerationis & conſidera-
tionis officio. Eccl 42. Quodcunque trades, numera & appen
de, datum vero & acceptum omne deſcribe. Vel dic quòd ni-
hil eſt quin apud Deum conſiſtat ſub aliquo numero, ſcilicet
vel ſaluandorum vel damnādorum: quia ſicut videmus quòd
campſor pecunias bonas & malas numerat, vt ſciat quantum
de qualibet habeat, ſic Deus ſua occulta diſtinctione nume-
rat bonos & malos, vt ſciat vbi finaliter ponat ipſos. Matt. 10.
Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. ¶ Numeratio præ- 2
cipuę ſe extendit ad res proficuas & honeſtas. ſicut enim patet
ad ſenſum, homo ſolet numerare illud quod præcipuè diligit
& affectat, & illud quod bonum & precioſum reputat, illud
autem quod vile & reprobum eſt, in numero ſuo non compu-
tat, quinimmo illud vilipendit, & numerare non curat. Talis
numerus videtur eſſe computus prædeſtinationis diuinæ. con
ſtat enim quòd illos ſolos ſolet in tali numero ponere, quos bo
nos & ſibi vtiles nouit eſſe, illos vero tali numeratione indi-
gnos, quos viles fore cognoſcit & reprobos, & quos extra p-
prium theſaurum decreuit ponendos. Vnde de bonis dicitur
in pſal. Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur.
De malis dicitur item in pſal. Circundederunt me mala, quo
rum nō eſt numerus. ¶ Campſores ſolent pecunias pondera 3
re antequam numerare, & ſecundum ꝙ plus habent de bono
pōdere ſolent eas burſis & loculis aſsignare. Illam enim pecu
niam quæ legitimè ponderat, ponunt ad partem, ipſamq; nu-
merant in theſauro reponēdam: illam vero quæ deficit in pon
dere, ad aliam partem ponunt, ipſamque expendendam vel in
igne etiam refundendam ordinant & diſponūt. Igitur pondus
videtur numerum præcedere, quia prius campſor ponderat
quàm incipiat numerare. Per numerationem intelligo præde
ſtinationem vel reprobationem diuinam, qua ſcilicet æterna
prouidentia oēs animas numerat & compenſat. Pſal. Numerat
multitudinem ſtellarū, & omnibus eis nomina vocat. Per pon
dus vero intelligo ſufficientiā vel inſufficientiā meritorū. Igit
dico ꝙ pōderatio numerationē præcedit, quia ſcilicet diuina ſa
pientia in ipſa ſua immenſa æternitate prius rationis ordine,
quamuis non prius re vel tempore, pondus meritorum quàm
numerum præmiorum vel tormentorum attendit, quia ſcili-
cet Deus ab æterno videt quæ ſunt futura in hominibus meri-
torum pondera, & ſecundum hoc ab æterno ordinat & numo
rat quæ ſunt futura ipſorum tormenta vel munera. Ordo enim
diuinæ ſapientiæ quanquam ſimul omnia videat, prius tamen
attendit quāta eſt futura virtutū vel vitiorum ponderatio, an-
teq̄ ſequatur prædeſtinationis vel reprobationis numeratio.
Et ſecundum ꝙ in meritorum pondere variantur, ſecundum
hoc ad vnam partem vel aliam numerantur, vt ſcilicet in pa-
radiſi theſauro reponantur, vel in inferni incendio refundan-
tur. Bene ergo dicitur Sapient. 11. quòd Deus omnia diſpo-
ſuit in menſura numero & pondere.

De Vnitate. Cap. 27.

VNITAS eſt radix & principium numero- 1
rum. Nihil enim eſt numerus, niſi collectio
vnitatum. ab vnitate enim procedunt & o-
riuntur numeri vniuerſi, ſicut a principio ra
dicali, ipſa vero vnitas a nullo oritur, nec ab
alio perficitur aut cauſatur. Nam licet vni-
tas ſummam & indiuiſibilem habeat ſimpli
citatem, cauſat tamen & principiat omnem multitudinem &
vniuerſitatem, & ideo omnis multitudo ſeu numerus ab vni-
tate oritur, & in vnitatem reſoluitur & reducitur, & in vnita-
te ſicut in ſuo principio potentialiter continetur. Proprietas
enim vnitatis eſt multitudinem efficere, & eam retinere & pfi
cere, & in omnibus multitudinis partibus exiſtere & manere,
ſicut dicit Auicen. lib. 4. c. 2. & c. 30. Sicut etiam dicit Ariſt. 8.
Phyſic. totalitas & perfectio debetur vni, & perfectum ſufficie
eſſe vnum. Et ideo cum vnitas ſit rerum principium & origo,
quanto plus res appropinquat vnitati, tanto magis appropin-
quat veritati & ſimplicitati, & quanto res plus ab vnitate rece
dit, tanto magis ad diuerſitatem & ad corruptionem accedit.
Per talem ſimplicitatem poteſt intelligi iſta ſimplicißima vni
tas diuinæ eſſentiæ & naturæ, de qua dicitur Deuterono. 6.
Audi Iſrael, dominus Deus vnus eſt. Quia procul dubio iſta
eſt omnium numerorum, id eſt omnium creaturarum nume-
rabilium principium & origo, & tamen ab aliquo non progre
ditur nec emanat, quia ſcilicet omnis multitudo creaturarum
ab iſta ſicut a ſuo principio originaliter producitur, & in iſtā
ſicut in ſuum finem reſoluitur, & in eam ſicut in ſuum termi-
num terminatur, & in ipſa ſicut in ſua cauſa virtualiter conti-
netur ad Coloſſenſ. 1. Omnia per ipſum & in ipſo creata ſunt,
& ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtat. Iſta etiam vni-
tas Deus

tas Deus eſt in omnibus numeris.i.in omnibus creaturis, & in
ipſis principaliter & potentialiter & etiam intrinſecè & eſſen
tialiter habitat atque manet. Vnde Apoſtolus dicit ꝙ ipſe eſt
omnia in omnibus.Igit ſine tali vnitate.i.ſine Deo nullus nu-
merus.i.nulla creatura poteſt conſiſtere, nec in eſſe reali vel
etiam morali aliqualiter permanere, & quanto plus ad ip-
ſum per charitatem accedimus, tanto ſimplicitatem, innocen
tiam & veritatem ampliorem acquirimus, & quanto per terre
nos affectus & per peccatum ab eodem recedimus, tanto ad
diuerſitatem, diſcordiam & contrarietatem malorum appeti-
tuum & habituũ amplius appropinquamus, cum procul du-
bio iſti vnitati ſit omnis perfectio tribuenda, & omnis totali-
tas aſſcribenda. Bonum eſt ergo ad talem vnitatem accedere,
& in ea per affectum conſiſtere, & cum ipſa per deuotionem
quieſcere & manere, dicendo cum vxore Thobiæ, illud Tho-
biæ 10. Omnia in te vno ſimul habentes, non te debuimus di-
mittere. Nam ſicut vnitas inter cæteros numeros habet digni
gnitatem, quia primus eſt numerus, indiuiſibilitatem, quia
ſimplex, ſingularitatem, quia ſolus, ſic verè Deus eſt vnus, pri
mus, indiuiſibilis, & etiam in omnibus ſolus & ſingularis, iu-
xta illud Eccleſiaſtic. 1. Vnus eſt altiſsimus creator omnium.
Allega Auguſtin.infra eod.§.6. Vel dic quòd iſta vnitas ſigni-
ficat prælatum, qui in eodem genere prælaturæ vnus & vni-
cus eſſe debet, quia ſcilicet alij numeri, id eſt ſubditi ab eodem
dependent, & in ipſo ipſiuſque regimine reſident atque ma-
nẽt, ipſe etiam in ipſis ſubditis per charitatem debet manere,
& eſſe perfectionis & gratiæ, ſuis exemplis & verbis ipſis om-
nibus debet dare. Ipſi etiam numeri & ſubditi ſicut ab ipſo o-
riuntur dependendo, ſic & in ipſum reſolui debent eum dili-
gendo, ei obediendo, & ſe ei conformando, vt ſic de tali vnita-
te dicatur illud 1. Machabeorum 8. Omnes obediunt vni, &
zelus & inuidia non eſt inter ipſos. Et quia perfectio, totalitas,
primitas, ſingularitas & ſimplicitas, & productiua bonitas,
ſui etiam communicatiua diffuſibilitas attribuitur vni (ſicut
dictum eſt) reſtat quòd prælatus qui in collegio eſt vnicus, vel
etiam quilibet vir iuſtus, qui in ſe reſidet. ſicut vnus, nec ad
mundana diuiditur, debet eſſe perfectus, integer & totus, ad
omnia bona opera ſemper primus, debet etiam eſſe ſingularis
in bonitate, ſimplex in humilitate, ſui per charitatem cõmuni
catiuus, & bonorum operum productiuus. Sapien.7. Cum ſit
2 vna, omnia poteſt. ¶ Vnitas ſummè eſt neceſſaria in rebus cõ-
poſitis atque mixtis. ſine iſta enim nihil poteſt conſiſtere, quia
niſi partes in vnum maneant, neceſſe eſt quòd deficiant & pe
reant. Homo enim qui ex anima & corpore componitur, & e-
tiam lignum vel lapis quod ex diuerſis elementis compingi-
tur, nunquã in eſſe ſuo perſiſteret, niſi in vnitate integra per-
maneret, ſicut patet in pariete, vbi ſtatim quòd vnitas deficit,
& pars a parte recedit, ſtatim eſſe etiam virtus & perfectio pa
rietis deſtruitur atque perit. Igitur virtus cœleſtis occultè o-
peratur in rebus, quæ in mixtis vnitatem cuſtodit, & diuerſi-
tatem elementorum conciliat & coniungit. in aggregatis etiã
cementum ponitur, quo mediãte vnitas conſeruatur. Per vni-
tatem poſſum intelligere virtutem concordiæ ſeu pacis. Iſta
eſt enim quædam virtus quæ eſſe virtuoſum & morale in ho-
minibus conſtituit & cuſtodit. quando enim mediante virtu-
te cœleſti, id eſt diuina gratia & cemento etiam charitatis il-
la quæ diuerſa ſunt, fiunt vnum, id eſt vnanimes & cõcordes,
vtpotè quando homo vnitur cum Deo per fidem & deuotio-
nem, & etiam cum proximo per concordiam & pacis commu
nionem, tunc procul dubio talis homo perſeuerat in eſſe gra-
tiæ & virtutis, vt ſic tandem perueniat ad fœlicitatem gloriæ
& ſalutis. Vnitas.n. charitatis & pacis cuſtodit virtutum inte-
gritatem, ſi autem iſta deficit, neceſſe eſt quòd homo perdat
moralem gratiæ entitatem. Nam ſi a Deo & ab vnitate fidei &
charitatis nos disiungimus, & a fraterna communitate & cha
ritate nos diuidimus, ſtatim pro certo quantum ad eſſe gratiæ
deſtruimur & perimus. & ſic loquitur Boetius de conſolatio-
ne proſa 11. vbi dicit ſic: Noſti ne omne quod eſt tandiu
manere, atque ſubſiſtere, quamdiu ſit vnum, diſſolui vero &
deſiſtere, vbi vnum eſſe deſtiterit? Vel dic quòd homo quam-
diu eſt vnus, id eſt ſimplex, integer & perfectus, & ad ſe ſolum
redactus, & in vno & ſolo Deo fixus, tamdiu perſeuerat inte-
ger & perfectus, quàm cito vero vnitatem perdiderit, & ad
mundana diuiſus per deſideria fuerit, ſtatim eſſe virtutum a-
mittet, & corruptioni diuerſorum criminum ſubiacebit. Talis
ergo vnitas ſimplicitatis perfectum hominem facit, & perſe-
uerantiam perficit & cuſtodit. Vnde Boetius ibidem. Pate-
bit vnumquodque ſubſiſtere, dum eſt vnum. ¶ Multis modis 3
ſecundum Bernard. dicitur aliquid eſſe vnum, ſcilicet collecti
uè, ſicut multi lapides faciunt vnum aceruum. conſtitutiuè,
ſicut multa membra faciunt corpus vnum. coniugatiuè ſicut
vir & mulier vna caro efficiuntur. ſuppoſitiuè, ſicut anima &
corpus vnum hominem conſtituunt. imitatiuè, ſicut duo ho-
mines vnum dicuntur quando ſe inuicem imitãtur. Sic verè li
cet nos alij diuerſi conditione & genere ſimus, vnum tamen
per charitatem & concordiam eſſe debemus. Sit igitur in no-
bis concors vnitas collectiua, & iſta eſt vnitas religionis, quia
ſcilicet religioſi & clerici ſunt partes quæ aceruum religionis
conſtituunt, & vnum collegium faciunt & componunt. Item
ſit ibi vnitas conſtitutiua, & iſta eſt vnitas intentionis, quia da
to quòd perſonæ quæ ſunt in communitate, diuiſæ ſint, & in-
ter ſe aliquoties inimicæ, vnum tamen debent eſſe in ſuo cor
pore conſtituendo, & in vtilitatem ſuæ reipublicæ procuran-
do. Item ſit in nobis vnitas coniugatiua: & iſta eſt vnitas ſocie-
tatis: qua ſcilicet vnus alteri coniungitur, & per amicitiã vni
tur. Item ſit ibi vnitas ſuppoſitiua, & illa eſt charitas, qua ſcili-
cet homo & proximus vnum efficiuntur. Item ſit ibi vnitas
imitatiua, & iſta eſt vnitas imitationis, qua ſcilicet Deum &
viros iuſtos imitamur, & eos imitãdo vnũ cum eis efficimur,
inquantum ſuis moribus conformamur. Vnitatem igitur col
lectiuam facit fides, quæ de diuerſis ſectis & perſonis facit v-
num aceruum eccleſiæ vel religionis. Pſalm. Congregati ſunt
in vnum. Vnitatem conſtitutiuam facit iuſtitia & amor reipu
blicæ, qua ſcilicet omnes canonici vel ciues ſunt vnius volun
tatis pro corpore conſtituendo, & pro negocio publico vtili-
ter procurando. De quo ad Romanorum 12. Vnum corpus
multi ſumus in Chriſto. Vnitatem coniugatiuam facit ſocie-
tas, quæ ſcilicet quadam familiaritate diuerſas pſonas vnit &
iungit, & maximè ad litteram vnitas coniugalis, quæ de viro
& muliere facere debet vnum, iuxta illud Geneſ.2. Erunt duo
in carne vna. Vnitatem perſonalem facit perfecta charitas, quę
de diuerſis naturis, i. de diuerſis cordibus facit vnum. Acto.4.
Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Vnita
tem autem cõuerſatiuam ſeu imitatiuam facit humilis conſor
mitas, qua ſcilicet Deum & prælatos & alios viros perfectos
imitamur, & vnum per imitationem efficimur cum eiſdem;
vt ſic dicat quilibet illud Ioannis 10. Ego & pater vnum ſu-
4 mus. ¶ Illud propriè & ſimpliciter dicitur eſſe vnũ, quod nec
actu nec intellectu põt diuidi vel partiri, ſicut eſt punctus. Eſt
enim iſta proprietas vnitatis, quòd quamuis alijs vnitatibus
coniungatur, in ſe tamen ſemper vna & indiuiſibilis perma-
net, & in ſe ſimplex & integra cuſtoditur. Talis eſt vir perfe-
ctus, qui ſcilicet per vana deſideria non debet diuidi, nec per
duplicitatem huc & illuc partiri quinimmo iſte debet eſſe ſim
plex, indiuiſibilis & vnicus, & perſeuerantia & conſtantia
mentis integer & perfectus. vbicunque enim coniungatur &
ponatur, vel in quocunq; collegio, conſortio vel negocio inſe-
ratur, ſemper debet mens ipſius vna manere, & nunquam ad
mundi appetibilia ſe diuidere nec extendere, nec per mundi
delectabilia ab vnitatis ſuæ conſtantiæ tramite ſe mouere, nec
quacunque occaſione a firmitate amicitiæ & fidelitatis ſe du-
plicare, ſed in omnibus & per omnia vnus eſſe. Ioann.6. Eſt
puer vnus hic. Vel dic quòd vnitas ſignificat malam ſingu-
laritatem quorundam, qui ſcilicet ſeipſos nolunt ad alios per
charitatem diuidere vel partiri, ſed per partialitatem & ſin-
gularitatem volunt indiuiſibiles & incommunicabiles inue-
niri. Eccleſiaſtic.4. Vnus eſt, & ſecundum non habet, nec ta-
men ſatiantur oculi eius diuitijs. Qui dato quòd alijs homini
bus coniungantur, & quòd in collegio vel ſocietate alijs
copulentur, in ſe tamen partiales & ſingulares permanent,
& nulli alij intrinſecè per charitatem miſcentur, nec per be-
neficentiam diuiduntur. Ideo bene dicitur ibidem. Vnus
quomodo calefiet? ſcilicet per charitatem. Quaſi diceret.
nunquam. ¶ Multos modos vnitatis ſecundum quid, ponit 5
hic magiſter. Dicit enim quòd eſt vnum genere, vt bos homo
vnum ſpecie, vt Sortes & Plato, vnum accidente, vt vernix
& ceruſſa, vnum proportione, vt auriga & nauta, vnum ſubie
cto, vt album & dulce & cætera. Sed de his omnibus nihil ad
præſens. ¶ Quamuis ſecundum philoſophos ex duobus actu
exiſtentibus non fiat vnum poteſt tamen vnum fieri ex duo-
bus ſubſtantijs quando vna ſe habet ad aliam per modum de-
pendentis & accidentis, & quando per vnam alteri datur eſſe,
ſicut

ſicut patet in corpore & anima, quæ duæ ſubſtantiæ ſunt, & tamen vnus homo ſiunt, pro eo quòd anima corpori dat eſſe, & ab anima dependeat ipſum corpus. Sic verè dato quòd humanitas & diuinitas in Chriſto duæ ſint ſubſtantiæ, quia tamen humanitas per modum dependentis & quaſi accidentis ſe habuit, idcirco de ipſis duobus vnus Chriſtus Deus & homo fieri potuit qui vnus & vnicus ſemper fuit: quia ſecundum Anaſtaſium, ille eſt vnus non confuſione ſubſtantiæ: ſed vnitate perſonæ. vnus autem non conuerſione diuinitatis in carnem, ſed aſſumptione humanitatis in Deũ. Nam ſicut aïa rõnalis & caro vnus eſt homo, ita Deus & hõ vnus eſt Chriſtus. Vnus eſt enim Chriſtus, quo ad diuinitatẽ, vnus etiam quo ad humanitatem, vnus & vnicus quo ad perſonæ ſingularitatem. Vnde Auguſt in lib. 4 de Trinit cap. 7. dicit ſic. Oportebat inquit vt multi venturum clamarent vnum, & a multis conclamatus veniret vnus, & vt multa conſtituerentur veniſſe vnum, & a moltis exonerati veniremus ad vnum, & vt peccatis mortui, amaremus pro nobis mortuum vnum, & credẽtes iuſtificaremur,
7 in vno iuſto facti vnum. ¶ Vnitas hoc habet proprium, quia ſi paritati additur, facit imparitatem, ſi vero imparitati additur, generat paritatem, ſicut patet: quia vnitas addita binario (qui eſt par) generat ternarium, qui eſt impar, & econuerſo ſi ternario impari additur, quaternarius qui eſt par numerus generatur. Per pares poſſum intelligere illos qui in æqualitate, pace & amore & proſpera tranquillitate perſeuerant, per impares vero illos qui in inæqualitate morum, paupertate, & tribulatione & diſcordia a ſe inuicem diſſonant & diſcordant. Per vnitatem autem intelligo illos qui ſunt ſingulares & partiales, & ab aliorum communitate diuertuntur: quia pro certo tales ſi paribus, id eſt illis q̃ ſunt in proſperitate & pace iunguntur, inæqualitatẽ diſcordię & inuidię ſtatim inducere cõprobantur, ſi vero imparibus, id eſt miſeris deſolatis & diſcordibus ſe iungunt, tunc æqualitatem pacis & amoris inter eos inducunt, inquantum ſcilicet ſe eis conformãt, & vna cum eis concorditer viuunt. Et breuiter iſtud eſt verum quòd mali & partiales cum paribus, id eſt cum bonis adiuncti inæqualitatẽ diſcordiam faciunt, alijs vero malis imparibus aſſociati, æqualiter & concorditer ſimiles ſiunt: quia ſcilicet ille qui eſt vnus id eſt ſine charitatis binario & ab alijs diuiſus, viuit diſcorditer & inæqualiter, cum alijs vero viuit æqualiter & concorditer. Vel dic quòd vnitas concordiæ, ſocietatis & coniunctionis
† si illis qui pares ſunt in diuitijs & honoribus additũ, ſtatim inæqualitas & imparitas inuidiæ inter eos generatur, quia ſcilicet facilè eſt quòd pares per inuidiam diuidantur, quando ſimul in eodem collegio villa vel ciuitate viuuntur, veruntamen ſi perſonæ quantum ad ſtatum & gradum ſunt impares; tunc adiuncta vnitas cohabitationis facit eos per concordiam eſſe pares. Cõcorditus enim ſolent inuicem viuere illi qui ſunt ſtatu & gradu impares, & hoc quia ſcilicet minores non dedignãtur obſequi maioribus, q̃ illi qui per oĩa ſunt pares: quia .ſ. pares dedignantur obedire æqualibus. Et ideo bene dicit cõmune prouerbium quòd ſemper regnat inuidia inter pares. Vnde bene dicit alter quòd facilè eſt pares paribus inuidere.

De Dualitate. *Cap. 28.*

1 DVALITAS ex vnitate combinata conſurgit: eſt enim numerus poſt vnitatem ſecundus, & ei immediatè coniunctus, & inter vnitatẽ & trinitatem medius, & vtrique contiguus & vicinus. Sic verè eſt dualitas charitatis quia ſcilicet iſta eſt quæ ex combinatione oritur animorum duorum, quia teſte Gregor. Charitas minus quàm inter duos haberi non poteſt. Iſta eſt enim virtus quæ media eſt inter eſſentiæ diuinæ vnitatem, & perſonarum trinitatem, quia pro certo perfecta charitas ab vnitate, i. a Deo immediatè oritur, & in ternario, id eſt in fide trinitatis terminatur & perficitur. Vel dic quòd illi q̃ ſub binario charitatis ſunt poſiti, ipſi Deo
2 vni & trino ſunt contigui & vicini. quod bene figuratur in diſcipulis quos Chriſtus ſecum habuit, & quos ad prædicandum mittendos binos & binos inuicem copulauit. Ideo bene dicitur Eccleſiaſtic. 4. quòd melius eſt eſſe duos quàm vnum; quia ſi duo ſint, ſimul fouebuntur mutuo, vnus autem quo-
3 modo calefiet? ¶ Dualitas eſt numerus infamis, pro eo q̃ primus ab vnitate recedit. Sic verè dualitas diſſenſionis & diſcordiæ infamis merito poteſt dici, quæ ſcilicet vnitatẽ & pacem fugit, & ab ea ſe elongat & recedit, quia procul dubio illi qui duo ſunt & non vnus, id eſt illi qui diuiſi ſunt & non vniti, ſcilicet diſcordes, maleuoli & inuidi, ab vnitate pacis & concordię & etiam ab vnitate, id eſt a Deo recedunt, & ad ternarium id eſt ad triplicem concupiſcentiam mundi accedunt, & ideo infames ſunt quia vnitatem amoris frangunt. Eccleſiaſtic. 33. Duo contra duo, vnum contra vnum. Ideo Eccleſiaſt. 26. dicitur. In duobus contriſtatum eſt cor meum ¶ Ternarius nume- 3
rus ex vnitate addita dualitati conſurgit, & eſt numerus in natura ſacratus, pro eo quòd omnia quæ ſunt, in quadam trinitate conſiſtunt, inquantum ſcilicet in numero, pondere & menſura facta ſunt. Iſte numerus in bono ſignificato beatam trinitatem deſignat, in qua ſcilicet ſummè manet dualitas charitatis & veritas deitatis: & ideo iſte ſacratus numerus debet dici, quia ratione trinitatis debet præcipuè benedici. Vnde etiã Ariſtotel. lib. de cœlo & mundo, in ternario numero Deũ ſublimẽ & glorioſum magnificare adhibuit, in quo ſcilicet beatæ trinitatis fidẽ dilucide declarauit: quia ſcilicet tria ſunt quæ teſtimonium dant in cœlo: pater, verbum, & ſpiritusſanctus: & hi tres vnum ſunt, ſicut dicitur 1. Ioan. 5. Vel dic quòd iſte numerus ſignat tres virtutes theologicas, ſcilicet fidem, ſpem, charitatem: de quibus dicitur 1. ad Corinth. 13. Nunc autem manent fides, ſpes, charitas, tria hæc. Vel ſignat tres potentias vel tres partes pœnitentiæ, ſcilicet contritionem, confeſsionem, ſatisfactionem, vel tres hierarchias angelorum, vel tres ſtatus ſaluandorum, vel tres dotes gloriæ paradiſi, ſcilicet viſionem, fruitionem, tentionem, & cætera ſimilia. Vnde Eccleſiaſt. 25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo. Vel dic quòd ternarius in malo ſignificat tres concupiſcentias, ſcilicet concupiſcentiam oculorum, concupiſcentiam carnis, & ſuperbiã vitæ, quæ figuratæ ſunt Apocalipſ. 16. in tribus ſpiritibus immundis, qui de ore beſtiæ, id eſt a ſuggeſtione diabolica perhibentur exire. ¶ Quaternarius numerus eſt ſolidus, ex quat- 4
tuor enim vnitatibus, vel ex duabus dualitatibus, vel ex ternario & vnitate conſtat, & inter ternarium & quinarium medius perſeuerat. Iſte igitur numerus virum perfectum ſignificare poteſt, qui ſolidus eſt & conſtans in moribus & in fide, & qui quattuor vnitates, id eſt quattuor cardinales virtutes vel doctrinam quattuor euangeliorum continet, & binarium charitatis, ternarium fidei trinitatis, & vnitatem, id eſt fidem vnius deitatis continuè ſecum habet, ita quòd inter ternarium trinitatis, & quinarium quinque librorum legis Dei reſidet atque manet: quod bene figuratur Ezechiel. 1. vbi ſancta animalia quattuor alas & quattuor facies habere dicuntur pro eo quòd ſancti viri & in alis, id eſt in volando per contemplationem, & in facie, id eſt in cognoſcẽdo per diſcretionem, quaternarium virtutum & ſoliditatem mentis habuiſſe noſcuntur. Ezec. 42. Per quatuor ventos menſus eſt murum. Vel dic quòd iſte numerus ſoliditatem eccleſiæ ſignificat quæ oĩa ſupradicta continet atque portat. Vel dic in malo ſignificare quòd per quattuor malæ affectiones regnant, qui ſcilicet ſoliditatem obſtinationis, binarium diſſenſionis, ternarium concupiſcentiarum (quibus ſcilicet concupiſcuntur diuitiæ, deliciæ, & honores) & vnitatem partialitatis & diuiſionis habent 4. Regum 7. Quattuor erant viri leproſi iuxta introitum portæ. ¶ Quina- 5
rius numerus ex quaternario & vnitate conſiſtit, & in bono ſignat illos qui quinque libros Moyſi ſpiritualiter obſeruant, & qui quinq; ſenſus ſuos ab illicitis appetitibus cuſtodiũt & præſeruant: Figurati in quinque prudentibus virginibus, quæ obuiam exituræ ſponſo, lampades exemplorum cum oleo meritorum ſecum portauerunt, propter quòd ad nuptias intrauerũt. Poteſt etiam iſte numerus ſignificare legem Moyſi, quæ in quinque libris continetur, vel etiam paſsionem Chriſti, quæ in quinque vulneribus terminatur; vt lex figuretur in probatica piſcina, quæ habebat quinque porticus. Ioan. 5. paſsio vero Chriſti figuretur in pera Dauid cum quinq; lapidibus 1. Reg. 17. Vel dic quòd quinari⁹ ſignificat viros carnales, qui a quinque ſenſuum illecebris detinetur, & qui in quinq; fatuis virginibus, in quinq; iuga boũ emitentibus figurantur. Mat. 25. & Lu. 14. ¶ Senarius numerus (qui dr̃ numerus perfectus, pro eo 6
quòd conſtat ex ſuis partibus aliquotis, qui ſecundum Boetium, nihil habet ſuperfluum, nihilque diminutum,) ſignat viros iuſtos, qui per ſex ætates præſentis vitæ ad ſeptimam mortis curſitant, & octauam reſurrectionis expectant, et nihil diminutum aut ſuperfluũ ſecum portant, figurati in Cherubin, quæ ſex alas habebant, & ſanctus, ſanctus, domino decãtabãt. Eſaiæ 6. Vel dic quòd iſte numerus ſignificat laborem præſentis miſe-

tis miſeriç,pro eo ſcilicet quòd dominus ſex diebus laborauit.
& in ſeptima requieſcere decreuit.vnde Luc.13.Sex dies ſunt
7 in quibus operari oportet. ¶ Septenarius eſt numerus qui cre
ſcit vltra ſenarium,& eſt tertius numerus inter impares,& po
teſt ſignificare tempus præſentis vitæ,quæ ſeptem dierum cur
riculo voluitur 4.Regum 3.Circuierunt per viam ſeptem die
rum.Vel poteſt ſignificare ſeptenarium virtutũ,ſcilicet quat-
tuor cardinales,& tres theologicas,vel etiam ſeptem dona ſan
cti ſpiritus, vel etiam illos qui in tali ſeptenario conſiſtunt,de
quibus dicitur Zachar.4. Ecce candelabrum aureum totum,
& ſeptem lucernæ ſuper illud.Vel poteſt deſignare vniuerſita
tem bonorum terrenorum : quia ſcilicet ſecundum Gregor.
Septenarius numerus vniuerſitatem deſignat. Omnia autem
terrena in ſeptem climatibus mundi, & ſub ſeptẽ planetis con
ſiſtunt. Vnde de bonis terrenis poteſt dici illud Mar.8.Quot
panes habetis?dicunt ei,ſeptem. Vel poteſt ſignificare vniuer
ſitatem futurorum gaudiorum.Iſtę ſunt ſeptem ſtellę quas ha
bebat filius hominis in dextera ſua.Apocalip.1. quia ſcilicet fi
lius hominis Chriſtus ſeptem ſtellas,id eſt vniuerſitatem gau
diorum & præmiorum & pręcipuè ſeptem dotes,quattuor ſci
licet corporis,& tres animæ diſtribuit animabus.Vel poteſt ſi
gnificare vniuerſitatem ſanctorum & iuſtorum. Apoca.8.Vi-
di ſeptem angelos ſtantes in conſpectu Dei.Vel poteſt ſignifi-
care vniuerſitatem vitiorum, & ſic dicitur quòd Chriſtus de
Magdalena eiecit ſeptem demonia.Luc.7.Vel poteſt ſignifica
re vniuerſitatem hominum malignorum & etiam demonio-
sum.vnde Matt.12.Aſſumit ſeptem ſpiritus nequiores ſe.Vel
poteſt ſignificare vniuerſitatem infernalium tormentorum.
Deuterono.16.Septem diebus comedes aſflictionis panem.&
Leui.26.Percutiam vos ſepties propter peccata veſtra.Et bre
uiter oĩs vniuerſitas & generalitas ſiue bona fuerit ſiue mala,
poteſt per ſeptenarium deſignari. ¶ Octonarius numerus qui
8 ex octo vnitatibus,duobus quaternarijs, & quattuor dualita-
tibus cõſiſtit,multa põt ſignificare:ſignificat enim viros perfe
ctos, qui ſcilicet iam ſunt mente in octaua ætate futuræ reſur-
rectionis,quia pro certo iſti habẽt octo beatitudines,duas cha
ritatis paritates, & quattuor cardinales virtutes. Iſtę autem
quattuor virtutes duplicatæ ſunt, inquantum in dualitate cha
ritatis exiſtunt. Dualitas autem charitatis in eis quadruplica-
tur, inquantum cum quattuor virtutibus & quattuor euan-
geliorum doctrina iſtorum charitas replicatur. Vnde 4.Reg.
22.Octo annorum erat Ioſias cum regnare cœpiſſet. Vel dic
quòd octonarius ſignat beatitudinem & tempus futuræ reſur
rectionis quantum ad bonos,quæ in octaua fiet ætate. Nume-
ri 29. Die octauo offeretis munus veſtrum. quia ſicut octoua-
rius ſuccedit ſeptenario, & appropinquat ad nouenarium, &
conſtat ex duabus paritatibus, ſcilicet ex bis quattuor, vel ex
duabus imparitatibus,ſcilicet tribus & quinque,ſic verè reſur
rectio futura & beatitudo æterna ſeptenaria temporum & die
rum,donorum,virtutum vel ſacramentorum dicitur ſuccede
re,& illis qui in tali ſunt ſeptenario,prouenire. Nouenario au-
tem,id eſt nouem angelorum ordinibus appropinquat,& ip-
ſis homines ſociat atque ligat. Veruntamen iſta octaua reſur-
rectionis in duplici eſt differentia: quia ſcilicet quãtum ad bo
nos duplicem continet paritatem, inquantum ſcilicet paritati
meritorum reſpondet paritas præmiorum.Quantum ad ma-
los vero duplicem habet imparitatem, inquantum ſcilicet me
ritorum imparitati inæqualitati & diſſonantiæ reſpondet im-
paritas & diſſonantia pęnæ & miſeriæ.Ideo de iſta octaua bea
titudine poteſt intelligi illud Ioann.20. Poſt octo dies iterum
erant diſcipuli Ieſu intus.ſcilicet in paradiſo.Et ſequitur quòd
venit Ieſus ianuis clauſis,& dixit eis pax vobis.Vel per octona
rium intellige tempus legis antiquæ,vbi die octaua pueri cir-
cuncidebantur. Gene.17. Infans octo dierum circuncidetur.
9 ¶ Nouenarius numerus conſtat ex ternario ter ducto, & po-
teſt ſignificare ſtatum angelorum, qui nouem conſtat ordini-
bus, & tres habet ternarios,id eſt tres hierarchias,in quarum
ſcilicet qualibet tres ordines continentur,vt ſic ipſi beati ſpi-
ritus ſub triplicitate triplici conſtituti, beatæ trinitati propriè
conformentur. Et ideo dicitur Act.10. quòd hora nona ange-
lus Cornelio apparuit, pro eo quòd angelica natura ſub noue
nario conſiſtit. Numerus autem iſte denario immediatè con-
iungitur,inquantum ſcilicet ipſum Deum angelica natura im
10 mediatius contemplatur. ¶ Nota autem quomodo numerus
nouenarius videtur eſſe humanę naturæ appropriatus. Homo
enim ſine cibo dicitur nouem diebus poſſe viuere, pediculus
etiam qui de homine naſcitur,totidem diebus viuit. Aliquæ
etiam ſunt infirmitates humanæ quæ vſque ad nouenarium
numerum ſemper creſcunt. Homo etiam dicitur nouem die-
bus in aqua vbi ſubmerſus eſt, latere, & poſtea enatare. Ho-
mo etiam qui morſus a leopardo vel vncia, a muribus ad cor-
rodendum impetitur,liber remanet,ſi nouem diebus ab ipſo-
rum murium impetu defendatur. Vide de vncia. Multæ ſunt
etiam infirmitates ſanctorum, de quibus in ipſis ſanctorũ ora-
culis infirmus nouem diebus aut moritur,aut ſanatur,ſicut de
ſancto Antonio & Maxentio & multis alijs eſt expertum. In
hoc igitur poteſt moraliter intelligi quòd nouenarius nume-
merus, id eſt nouem ordines angelorum habent quãdam na-
turalem amicitiam ad humanam naturam,& quandam confę
derationem ſpecialem, & hoc quia homo particeps eſt ratio-
nis ſicut ipſi, creatus ad beatitudinẽ ſicut ipſi, & cum ipſis ad
reformationem ſuorum ordinũ aſſumendus,& ipſis in præſen
ti commiſſus ab eis defendendus & cuſtodiendus. In ſignum
cuius dicitur Actuũ 10.quòd ſymon coriarius vidit quaſi ho-
ra nona angelum domini introeuntem ad ſe. ¶ Denarius nu- 11
merus ſuper nouenarium per vnitatẽ excreſcit,& ſimplicium
numerorum finis,compoſitorum vero principium exiſtit.ſine
replicatione enim denarij, nullus numerus vlterius genera-
tur, ipſo autem replicato, in infinitum numerus propagatur.
Talis eſt Deus,qui ſcilicet omnium numerorum,id eſt omniũ
creaturarum numerabilium principium eſt & finis:quia ſcili-
cet ab iſto & per iſtum continuatur & propagatur omnis crea
turarum numeratio,& ſine iſto nulla fit creaturarum multipli
catio. Ioann.1. Sine ipſo factum eſt nihil. Vel dic quòd dena-
rius ſignificat complementum legis, quæ ſcilicet continet de-
narium mandatorum. Vnde lex diuina figuratur in pſalterio
Dauid,quod dicebatur pſalteriũ decachordum, pro eo q decem chordas,id eſt decem mandata ſpecialia continebat. Vel
dic quòd denarius qui eſt finis ſimplicium numerorum, ſigni
ficat gloriam paradiſi,quæ finis eſt & complementum omniũ
animorum.Iſte eſt enim denarius diurnus quẽ pro labore vi-
neæ beati recipiunt vniuerſi.Matt.20.Nonne ex denario con-
uenisti mecum? Vel dic quòd in malo iſte numerus ſignificat
tranſgreſsionem decem mandatorum,& ſic beſtia abyſsi dici
tur decem cornua habuiſſe.Apocalip.13. De alijs autem nu-
meris potes per teipſum exponere per replicationem ſimpli-
cium ad denarium, ſicut vndenarius poteſt ſignificare illos q
vltra decem mandata ſuperexcreſcunt,& ſuperaddunt conſi-
lia.Vel poteſt ſignificare decalogi tranſgreſſores. Duodena-
rius vero poteſt ſignificare duodecim fidei articulos, vel illos
qui cum denario decalogi duo charitatis mãdata ſeruant.Ter
tiuſdecimus ſignificat illos qui cum fide trinitatis decem man
data cuſtodiunt, vel etiam illos qui duodenarium articulo-
rum per hæreſim tranſgrediuntur & prætereunt. Et ſic potes
in omnibus numeris aliquod intelligere ſecretum, vel ſecun-
dum quòd ad præmiſſa replicantur, vel ſecũdum etiam quòd
ex vſu ſcripturæ diuerſimodè accipiuntur,ſicut eſt quadrage-
narius,qui ſignificat laborem vitæ præſentis, pro eo quòd filij
Iſrael 40.annis per deſertum circuierunt.quinquagenarius ve
ro ſignificat gloriam paradiſi, pro eo quòd illum annum pro
iubileo & pro perfecta requie filij Iſrael habuerunt, & ſic de
alijs,quæ omitto gratia breuitatis.

De Menſuris. *Cap. 29.*

DE MENSVRIS autẽ geometricis multa inſe- 1
rit hic magiſter, quæ omnia omitto, excepto q
de circulo,angulo,triãgulo, & quadrangulo ali
quid ſuperaddam. Eſt ergo circulus figura ſim-
pliciſsima,capaciſsima, ab anguloſitate remotiſ
ſima,exterius conuexa & gibboſa,interius conca-
ua & cõuexa,motui apta, & reuolutioni congruiſsima,omniũ
figurarum perfectiſsima,ſuiipſius circa cẽtrum æqualiter ex-
tenſiua, omnium poteſtatiuè contentiua, & ad ambitum om-
nium competentiſsima. & ideo ſagax natura cœlo & cœleſti-
bus orbibus dedit circularem dimenſionem,circularem reuo
lutionem,& circularem in idem reductionẽ.etiam omnia infe
riora.ſ.anni,menſes & tempora circulariter tranſeunt, & cir-
culariter reuertuntur.in quibus omnibus cõmendatur circu-
laris figura, & ſuper omnes figuras reputatur ingens & nobi-
lis in natura.Talis circulus videtur eſſe Deus, qui.ſ.ſe intelli-
gendo & amãdo,more circuli reflectitur in ſeipſum, & etiam
ad modum circuli caret principio atq; fine. Vnde etiam phy-
loſophus

Ioſophus quidam legitur Deum ſic deſcripſiſſe. ſ. ꝙ Deus eſt
circulus incircumſcriptibilis, cuius centrum vbiq; eſt, circũ-
ferentia nuſquam; quia pro certo iſte eſt omni perfectione ma
ior & capacior, & ab omni angulositate. i. ab omni defectu re-
motior. omnia enim quæ ſunt, ſua infinita capacitate ambit &
continet, omnia poſsidet atq; tenet: & ideo omnia debent iſtũ
circulum æmulari, & ipſum pro viribus imitari: quia. ſ. omnes
debent per ſui conſiderationem in ſeipſos reflecti, & continuè
per conſiderationem natiuitatis, mortis, iudicij, inferni & pa-
radiſi circulariter circumuerti. Eccleſ. 1. Oritur ſol & occidit,
& in circulos ſuos reuertitur. Vel dic ꝙ circulus eſt vir iuſt⁹:
qui angulositate falſitatis carens, circa cẽtrum. i. circa Deum
per affectionem & contemplationem continuè circumfertur.
Iſte igitur p charitatem eſt capaciſsimus, quia. ſ bonos & ma-
los continet diligendo, per obedientiam eſt volubilis, quia. ſ.
de facili mouetur bene operando, & maioribus obtemperan-
do, & obedientiam frequentando. Interius etiam eſt cõcauus
per humilitatem, exterius vero rotũdus & eleuatus per eleua
1 ram ad Deum voluntatem, & in puncto tãgens terram per vo
luntariam paupertatẽ, & per aſſumptam de rebus terrenis ſtri
ctam neceſsitatem. Et ſic tales figurabuntur in circulis aureis
qui in arcę lateribus inſerebantur. Exo. 25. quibus mediãtibus
portabatur. quia pro certo iuſti qui ſunt ſpirituales circuli, in
arcæ. i. in eccleſiæ lateribus ſunt inſerti, & ad eam deferendum
& ſuſtinendum ſunt ſpiritualiter deputati. Vel dic ꝙ circulus
qui cum re recta non poteſt cõiungi, niſi in modico vel in pun
cto, ſignificat peccatores, qui cum iuſtitię rectitudine nunquã
volunt aliqualiter applicari, nec alicui ſocietati iuſtè & rectè
ſocialiter copulari: quia. ſ. ſecundum Apoſto. Non eſt conuen-
tio iuſtitiæ cum iniquitate 2. ad Corin 6. Talis igitur p ſuper-
biam eſt gibboſus, per auaritiam capax, per inſtabilitatem mo
bilis atque leuis. Tales enim ita ſunt capaces per auaritiam,
ꝙ vellent quicquid habent alij continere. Ita etiam ſunt volu-
biles per inconſtantiam, ꝙ in eodem ſtatu nunq̃ poſſunt ſiſte-
re vel manere, ſed poti⁹ impetuosè volubiliter & circulariter
ſe habere, vnde 1. Reg. 25. Impij rotabũtur quaſi in impetu &
2 circulo fundę. Et in pſal. In circuitu impij ambulant. ¶ Angu
lus eſt duarum linearum mutuus & alternus cõtactus. Eſt au-
tem angulus præ cæteris domus partibus maioris fortitudinis
& virtutis. Virtus enim duarum linearum in angulo coniun-
gitur, & fortitudo duorum parietum, in angulo copulatur,
& ideo angulus eſt naturaliter fortior, & ad coniungendum
lineas vel parietes aptior, & fortibus lapidibus cõpactior. Ta-
lis angulus eſt Chriſtus, qui de duabus lineis. i. de duabus na-
turis eſt compoſitus, & ad cõiungendum in fidei vnitate duos
parietes. i. duas hominum ſectas. ſ. Iudæos & Gentiles, ſpecia-
liter deputatus, & ideo iſte lapis angularis dicitur, pro eo ꝙ pro
ſtabiliendo domum eccleſiæ fortiſsimus reperitur, & pro eo
etiã ꝙ ad copulandũ diuerſos aptiſsimus inuenit. ad Epheſ. 2.
Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædifi
catio conſtructa creſcit in templum ſanctũ in domino. Vel dic
ꝙ angulus eſt prælatus, vel etiam quilibet vir perfect⁹, qui ex
duabus lineis. i. ex duobus charitatis mandatis conſtituitur, &
ideo ad coniungendum diuerſos per cõcordiam, habilis inue-
nitur, ipſoſq; mediante partes diuerſæ ad concordiam redu-
cũtur, & totum eccleſiæ ædificium ſtabilitur. Eſa. 28 Mittam
in ſion lapidem angularem. Vel ſi vis dic ꝙ angulus qui eſt lo-
cus in quo facilius adunãtur ſordes, ſignificat peccatorem, in
quo. ſ. adunantur & aggregantur fœces & immunditiæ vitio-
rum, & in quo plus abundat vmbra falſitatis, & minus ſplen-
det lumen & ſplendor veritatis. Ideo bene dicit ꝙ veritas non
quærit angulos. Angulus enim falſitatem ſignificat, vbi mala
intentio ſe occultat. Vel dic ꝙ angulus qui. ſ. eſt locus immun
dus, locus obſcurus, locus ſtrictus & arctus, ſignificat mundũ,
vbi. ſ. regnat immunditia vitiorum, obſcuritas ignorantiæ, ar-
ctitudo ſeu præſſura tribulationum & pœnæ. Vel dic ꝙ angu
3 li ſunt virtutes, vel etiam cordis affectiones &c. ¶ Triangulus
eſt figura trium angulorum, & habet triangulus vnicã ſuperfi
ciem, & tres angulos. Illa autem ſuperficies cũ ſit vna, tribus
angulis eſt communis & tamẽ in quolibet angulo manet tota,
& etiam quilibet angulus triãguli videtur alios duos angulos
continere. quod patet ſic: quia. ſ. angulus eſt cõtactus duarum
linearũ, qui incipit ab vno termino & terminatur ad duas ba-
ſes, & ſic per conſequens neceſſe eſt concludere ꝙ in triangu-
lo ſemper duo anguli ſunt baſes, & ſic tota ſuperficies contine
tur a quolibet angulo, & etiã quilibet angulus eſt in quolibet
angulo. Talis triãgulus eſt beata trinitas, quæ. ſ. vnicam habet
ſuperficiẽ. i. vnicam diuinitatẽ, quæ tribus angulis. i. trib⁹ per-
ſonis eſt cõis, & in qualibet eſt tota, & tñ non eſt omnibus omni
vna, & quod plus eſt, in iſto dato triangulo trinitatis tres angu
li i tres perſonæ adinuicem ſunt diſtinctę, vna tñ ab alia conti
netur. Vna vero ſuperficies. i. vna tota eſſentia a ſingulis angu
lis. i. a perſonis ſingulis poſsidet: iuxta illud quod canitur. To-
tus in patre filius, totus in verbo pater. Ideo bene dicitur 1. Io.
5. ꝙ pater verbum & ſpiritusſanctus hi tres vnum ſunt. Vel dic
ꝙ triangulus eſt anima rõnalis, quæ vnam habet eſſentiam &
tres potentias, vel etiam tres virtutes theologicas, quia. ſ. tres
ſunt q teſtimoniũ dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. ſ. ſpi-
ritus fidei, aqua baptiſmatis & ſanguis dominicæ paſsionis.
Vel dic ꝙ triangulus põt ſignificare in malo hominẽ peccato
rẽ, qui tres habet angulos. i. tres cõcupiſcẽtias carnales. Prou.
30. Tria ſunt mihi difficilia. ¶ Quadrangulus eſt figura ſolidiſ
ſima, quattuor enim habet angulos, & in qualibet parte ſui eſt 4
recta, & ideo vbicunq; voluatur, ſemper eſt ſolida atq; firma,
& ideo res quadrangulæ firmiſsimæ ſunt, & ad ſuſtinendũ om
nia ſunt ſolidiſsimum fundamentum. Talis figura moraliter lo
quendo debet eſſe quilibet homo, quia pro certo iſte debet ha
bere quattuor angulos. i. doctrinam quattuor euangeliorum,
vel etiã quattuor cardinales virtutes, & ſic pro certo iſte erit
per conſtantiam ſolidus, & in fide & moribus ſemper firmus,
& vbicunq; voluatur, ſiue ad proſpera ſiue ad aduerſa, ſtabilis
& immotus debet eſſe, figuratus in altari Ezech. 43. vbi dici-
tur ꝙ Ariel. i. altare, erat duodecim cubitorum quadrangulo-
rum, æquis lateribus, ad denotandũ ꝙ illi qui altare Deo ef-
ficiũtur, & in quibus Deo ſacrificia bonorum operum immo-
lantur, duodecim cubitos debet habere. i. duodecim articulos
fidei credere, & per cõſtantiam eſſe quadranguli tenentur, in
quarum. ſ. in quattuor euangelijs & quattuor virtutibus ſoli-
dantur, ęquis tñ lateribus, inquantum per æquitatem & iuſti-
tiam menſurantur. Apocal. 21. Ciuitas erat in quadro poſita:
Et ibidem dicitur ꝙ latera ciuitatis erant æqualia. ¶ Hic ſub- 5
iungit magiſter de menſuris quibus mẽſurantur tam liquida
q̃ arida, & ſic ponit hic proprietates & nomina omniũ vaſorũ
& inſtrumentorũ quibus vtuntur homines, & quorũ adiuto-
rio trãſigitur vita pñs, ſicut eſt cyathus, cotyla, hemina, ſexta-
rius, modius, amphora, vrna, corus, cophinus, calathus, & alia
ſimilia infinita. Subiungit etiam de menſuris ſpatiorum, ſicut
eſt digit⁹, pes, paſſus, pertica, ſtadium, miliare & ſimilia. Sub-
iungit inſuper de ponderibus & ponderum inſtrumẽtis & no
minibus. ſ. de ſtatera, obolo, vncia, dragma & ſimilibus. De his
enim omnibus ſummatim loquitur magiſter, ſed gratia breui-
tatis, & pro eo ꝙ moralizatio & expoſitio taliũ improficua &
ſterilis videbatur, omiſi, & ſolum de modio, thuribulo, via, ter
mino, pondere & ſtatera aliqua ſubiungi. ¶ Modius igitur ſe- 6
cũdum Iſid. erat in lege menſura quadragintaquattuor libra-
rum. i. viginti duorum ſextariorum. & ordinata fuit iſta menſu
ra in typum viginti duorum generum rerum quæ Deus fecit
primis ſex diebus, quia. ſ. prima die fecit ſeptem. ſ. materiã in-
formem, angelos, lucem ſiue ignem, cęlos ſuperiores, aquam,
terram, & aerem: ſecunda vero die fecit firmamentum ſolum:
tertia die fecit quattuor. ſ. maria, ſemina, ſationes, & plantaria:
quarta die fecit tria. ſ. ſolem, lunã, ſtellas: quinta die fecit tria. ſ.
piſces, reptilia aquarum, & volucres: ſexta vero die fecit quat-
tuor. ſ. beſtias, reptilia terræ, iumenta, & hominem, & ſic fa-
cta ſunt viginti duo genera rerũ ſex diebus. Vigintiduæ gene-
rationes ſunt ab Adam vſq; ad Iacob, vigintiduæ litteræ ſunt
in alphabeto, & viginti duo ſunt libri veteris teſtamenti. In ty
pum ergo iſtorum Moyſes modium viginti duorum ſextario-
rum menſuram ordinauit, ad denotandum ꝙ ille modio diui-
næ menſuræ menſurari meretur, qui vniuerſitatem creatura-
rum recolit, & qui libros legis cuſtodit, & qui ad Chriſti ge-
nerationẽ attẽdit. ¶ Thuribulum eſt vas metallinum duplum,
inferius clauſum, ſuperius vero perforatũ, concremando, thu 7
ri aptum, & ad thurificandum circa altaria deputatum, tribus
cathenis cõcathenatum, & ſurſum cum eis poſitum & ſuſpen-
ſum. Tale debet eſſe cor & conſcientia viri iuſti, quod pro cer
to inferius ad terrena clauditur, & ſurſum ad cœleſtia per deſi
derium aperitur, vbi ignis charitatis accenditur, & a quo thus
orationis ad altare paradiſi euaporare cogitur, a cuius. ſ. fra-
grantia tota eccleſia iocundatur. Figura Apoca. 8. vbi angelus
habebat thuribulũ aureum in manu ſua, & data ſunt ei incen-
ſa multa. Iſtud ergo thuribulum cordis noſtri tres debet habe
re ca-

re eathenas,ſ.fidem,ſpem & charitatem, quæ ipſum.ſ.habens
conſtringere,ad contemplationem ſuſpendere,& per cœleſtia
deſideria ſubleuare.Iob 7.Elegit ſuſpendium anima mea. Vel
dic ꝙ thuribulum diaboli eſt adulator,qui igne concupiſcen-
8 tiæ plenus non ceſſat alios incēſare.¶ Lampas eſt vas vitreum,
tenuē,fragile,planum & perſpicuum,rotundum,latum ſupe-
rius & apertum,inferius vero ſtrictum & clauſum,continen-
tiæ olei,& nutrimento luminis præparatum, & ad illuminan-
dum in tenebris deputatum, & in alto loco poſitum & ſuſpen
ſum.Talis lampas poteſt dici quilibet vir perfectus,qui.ſ.in ſui
conditione eſt fragilis & tenellus, & per honeſtam conuerſa-
tionem ſplendidus, non obſcurus: quia.ſ.talis eſt perſpicuus,
& luci veritatis peruius per diſcretionem,rotundus & ſine an
gulo per ſimplicem intentionem, planus per veram & beni-
gnam cōditionem, ſurſum a parte cœleſtium latus & apertus
per ſuperiorum deſiderium & cordis affectionem, inferius ve
ro a parte terrenorum clauſus & ſtrictum ꝓ bonorū vſum, &
per contemptum eorum & deteſtationem, ignis charitatis &
olei pietatis contentiuus per amorem & compaſsionem, & ad
illuminandum alios deputatus per exempli & doctrinæ illu-
ſtrationem,ſurſum in eccleſia ſuſpenſus per contemplationē,
& ſemper ante altare poſitus per orationem & deuotionem,
& ideo viri iuſti benè figurantur in ſanctis animalibus Ezech.
1.de quibus dicitur ꝙ ſimilitudo & aſpectus eorum quaſi car-
bonum ignis ardentium, & quaſi aſpectus lampadarum. Vel
dic ꝙ lampas eſt peccator fragilis & facilis ad cadēdum: quia
.ſ.in ipſo eſt ſplendor curioſitatis,oleum carnalitatis,ignis cu-
piditatis.Ipſe enim ſurſum apert ad mundi honores per affe-
ctionem,inferius vero ad pauperes ſtringitur & clauditur per
parcitatem & incompaſsionem, ſurſum vero ſuſpenditur per
ſuperbiam & elationem. Vnde Naum.2.de peccatoribus dici
tur ꝙ aſpectus eorum quaſi lampades, & quaſi fulgura diſcur
rentia. Vel per lāpadem intelligo conuerſationem honeſtam,
quæ ſi oleum diuinæ gratiæ habeat,ſolet illuminare,ſi vero ip
ſo careat,non ſolet proficere vel valere. & inde eſt ꝙ pruden-
tes virgines lampades & oleum habuerunt, propter quod ad
nuptias intrauerunt,fatuæ vero lampades habebant, ſed oleo
caruerunt, propter quod nuptiarum introitum perdiderunt,
ſicut dicitur Matth.25 quia pro certo lampas & claritas hone-
ſtæ conuerſationis hypocritis non ſufficit,quando oleum diui-
næ gratiæ deficit: ſed tunc bonorum operum & exemplorum
lampades introitum regni cœlorum merentur, quando ipſas
9 oleum gratiæ & meriti comitatur. ¶ Laterna eſt inſtrumentū
ad deferendum lucernam ne extinguatur a venti flatibus or-
dinatum.& eſt laterna dicta a latendo,eo ꝙ intus lumen laten
ter contineatur. Et fit laterna de cornu lucido vel de vitro,vt
.ſ.lumen exterius illuminet, ventus vero interius non ſubin-
tret. Talis laterna fuit beata virgo,quæ ignem.i.Dei filiū con-
cepit,& per ſanctitatem & merita ſemper luxit, & tamē ven-
tus inanis gloriæ nūquam in eam ſubintrauit. Talis etiam de-
bet eſſe quilibet homo iuſtus, quia.ſ.ignē charitatis & lumen
honeſtatis debet continere, & nū ventum alicuius inanis glo-
riæ nunquam debet recipere vel habere, quod lumen ſuæ per-
fectionis poſsit extinguere vel vrgere. Prouer.vlt. Non extin-
10 guetur in nocte lucerna eius.¶ Via eſt ſpatium per quod vehi
cula tranſeunt & vehuntur,& ideo dicitur via quaſi vehia.er-
go accipiendo viam pro publico itinere,per quod de loco ad
locum pertranſitur,notandum ſecundum Lucre. ꝙ via debet
eſſe mūda,ſolida,recta,pacifica,& ſecura,omnibus cōis & pu
blica,cunctis aperta & expoſita, nulliq; clauſa vel interdicta.
Talis via videtur eſſe ſtatus pœnitentiæ,vel etiam ſtatus ſalu-
tis & locus eccleſiæ:quia.ſ.iſta eſt via per quam itur ad ciuita-
tem paradiſi,& per quā iuſti tranſeunt & diſcurrunt.Iſta enim
habet munditiā continentiæ, ſoliditatem patientiæ,pauimen-
tum iacentis humilitatis vel honeſtæ apparentiæ, rectitudinē
iuſtitiæ,latitudinē amicitię,ſecuritatē pacis & cōcordiæ. Tali
.n.via eſt ambulandum,& ad paradiſi domiciliū properandū.
Eſa.30.Hæc eſt via,ambulate in ea,nō declinetis ex ea neq; ad
11 dexteram neq; ad ſiniſtram. ¶ Via publica differt a via priua-
ta,ſeu a ſemita. Via enim publica eſt vt cōmuniter magis im-
munda & lutoſa,montuoſa & puluerosa,magis prolixa & di-
ſpendioſa,& quamuis ſit vt cōiter magis lata,non eſt tñ ad am
bulandum magis proficua ſeu tuta. Semita autem vt cōiter eſt
tutior, eſt mundior, eſt ſecretior, eſt breuior, eſt ſecurior. In
vijs aūt publicis ſolent latrones inſidiari,& ibi etiam multa ſo
lent biuia inueniri,ita ꝙ qui per talem viam ambulat, ſemper
eſt in periculo vel ꝙ ab inſidiātibus occidatur,vel ꝙ per viam
qua non debet ingrediatur,quæ ſcilicet ceſſant in ſemita,quia
propter paucitatem viatorum pauci ibi inſidiantur, & pauca
ibi ſunt biuia,per quæ ambulantes errare vel deficere compel
lantur. Via publica ſignificat mundum, priuata vero vel ſemi-
ta denotat pœnitentiæ vel religionis ſtatum. Differunt igitur
iſta duo: quia ſcilicet via publica,id eſt mūdus, eſt via per car
nalitatem lutoſa,per ſuperbiam mōtuoſa, & per auaritiam pul
uerosa, per inſidiantes dæmones periculoſa, & propter biuio-
rum,id eſt propter ſtatuum diuerſitatē magis eſt dubia, & am
plius tœdioſa.& quamuis ſit lata & ſpatioſa, eſt tamē propter
cauſas iam dictas multotiens inutilis & damnoſa. Matth.7.La-
ta eſt via quæ ducit ad mortem, & multi ingrediuntur per eā.
Semita autem religionis eſt mundior per cōtinentiam,rectior
per iuſtitiam,ſecretior per ſolitudinem,breuior per morū re-
ctitudinem,& offendiculis carētior per terrenorum & per oc-
caſionum mali paucitudinem. Eſa 26.Semita iuſti recta eſt,re
ctus callis iuſti. ¶ Veſtigium eſt ſignum plantarum pedum,in 12
terra vel in puluere impreſſum, & etiam largo modo ſumen-
do,veſtigium dicitur omne ſignum quod poſt receſſum rei cu
iuſcunque remanet. Manifeſtat ergo veſtigium illud cuius eſt
veſtigium. Vnde etiam in veſtigijs ferarum remanet aliquod
odoris indicium,quo a canibus venaticis deprehenduntur, &
aliquotiens capiūtur. Per veſtigia ergo poſſunt intelligi exem
pla ſiue bona fuerint ſiue mala, quæ ſcilicet in locis in quibus
ſumus, imprimimus, ipſaque poſt nos relinquimus, propter
quod quales ſumus qui præceſsimus, adorantibus & intuenti
bus declaramus. Daniel.14. Animaduerte cuius veſtigia ſunt
hæc. Vel dic quòd veſtigia Dei ſunt eius creaturæ, in quibus
pro certo clare apparet qualis eſt virtus & bonitas creatoris.
Sapient.13. A magnitudine creaturæ poterit creator cogno-
ſci. Vel dic quòd veſtigia Chriſti & ſanctorum ſunt eorum di-
cta & opera, in quibus apparet odor & redolentia ſuæ famæ.
Nos autem ſi boni canes fuerimus, iſtorum odorem & veſti-
gia, id eſt iſtorum famam & exempla debemus ſentire,& ea-
dem ſequi & imitari,quoſq; poſsimus quod petimus compre-
hēdere & habere. Iob 23. Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus,
viam eius cuſtodiui,& non declinaui ex ea.

De Ponderibus. Cap. 30.

PONDVS dicitur a ponendo,eo ꝙ omnia collo 1
cat atq; ponit. vnde nihil eſt aliud pondus quàm
impetus rei tendentis ad locum ſuum. Et ſic di-
co quòd pondus eſt in duplici differentia, ſcili-
cet pondus quod eſt leuitas, & pondus quod eſt
grauitas. Leuitas.n.eſt pondus elementorum no
bilium,quę motum ſuum habent a centro ad circunferentiam
ſicut eſt ignis & aer, naturaliter.n.mouētur ſurſum:quia pon
dus ſuæ inclinationis ipſa naturaliter portat ſurſum. Grauitas
autem pondus eſt elementorum ignobilium, ſicut eſt terra &
aqua. Iſta.n.ſuo pondere mouentur deorſum,& deſcēdunt na
turaliter de ſuperius & de ſurſum. Per tale pondus pōt intelli
gi amor,quia pro certo iſte eſt qui voluntatem & aiam portat
& collocat,& vbicunq; vadat,eam ſituat atq; pauſat. Veruntñ
quia ſunt duo genera rerum & perſonarū.ſ. elementa groſſa.i.
pctōres,qui ſunt ſicut terra per frigiditatē indeuotionis, & ſi-
cut aqua per labilitatē inconſtantiæ & defectionis, & elemen
ta ſubtilia.i. viri iuſti, qui ſunt ſicut ignis ꝑ charitatis feruorē
& ſicut aer per veritatis ſplendorē: ideo duæ ſpecies ponderis
& amoris inueniuntur, quo.ſ.mentes iſtorū diuerſimodè mo-
uentur & inclinantur. Eſt igitur pondus leuitatis, & iſtud eſt
amor ſpūalis & ſctūs,qui eſt amor virorū iuſtorum,qui portat
mētes eorū ſuperius ad æterna. Eſt etiam pondus grauitatis.i.
amor carnalis & mundialis, qui mentē mouet inferius ad ter-
rena: quia pro certo iſtud eſt verū, ꝙ amor & affectio bonorū
qui per paupertatē voluntariā alleuiātur,ipſos ſuperius in cœ
lis collocat,dicens ad Coloſſ.3. Quæ ſurſum ſunt quærite,non
quæ ſuper terrā. Amor vero & affectio malorū ipſos inferius
in terris & terrena deprimit & ſupprimit,qui per vitia aggra-
uant: quia ſicut dicitur Eccle.3. Spūs filiorum hoīum aſcendit
ſurſum,& ſpūs iumentorū deſcendit deorſum.¶ Statera eſt in-
ſtrumentū ad ponderandū deputatum. & dr̄ ſtatera a ſtando, 2
eo ꝙ lancibus æqualiter pōderantibus,ſtatera ſtare vr̄. Lances
.n.dr̄ illi duo cyphi ærei,in quorum vno ponitur pōdus,& in
alio pōderāda. Momentū vero ſtateræ dr̄ illa lingua recta quæ
facillime ſe vertit ad partē amplius ponderantē, quæ quidem

lingua

lingua in medio vnius regulæ fiat, & in medio ꝑ longũ perforatæ ponitur, & q̃ diu adæquata ſunt pōdera, lingua illa recta & cōformis regulæ reperitur, ſi vero inæqualitas ibi fuerit, & vna pars alteri præponderauerit, ſtatim lingua illa ſe ad partē quæ magis ponderat, inclinabit, & a conformitate regulæ ſe continuè ſeparabit. Per ſtateram poteſt intelligi conſcientia, vbi.ſ.ſunt duæ lances.i.intellectus & voluntas, & vna lingua, ſ.ſpiculum ſeu ſynterefis rationis, & vna recta regula.ſ.iuſtitia, quæ in duo eſt diuiſa, inquantum.ſ.docet declinare a malo, & facere bonum. Igitur dico ꝙ ſtatera conſcientiæ debet dici a ſtādo, ſtare enim debet, nec ſe magis ad vnam partem quàm ad aliā inclinare, quàm diu enim in lancibus intellectus & voluntatis non eſt aliquod inæquale pondus peccati, tamdiu ſtatera conſcientiæ eſt pacifica, & econtra, & ſynterefis ſtat recta & certa, & regulæ veritatis & iuſtitiæ conformata, ſtatim vero ꝙ virtuti & merito pondus peccati in lance voluntatis vel intellectus præponderat, lingua ſynterefis ſe excitat, & dolens a iuſtitia ſe ſeparat, & verſus illam partem vbi eſt pondus peccati, per remorſum conſcientiæ continuè ſe inclinat. Leuitic. 19. Stateræ iuſta & æqua ſint pondera. Vel dic ꝙ ſtatera eſt iuſtus iudex vel prælatus, cuius lingua & affectio ſemper debet inclinari & pēdere ad illam partem ſeu perſonam vbi videt de virtutum & meritorum pondere magis eſſe, exemplo iuſtitiæ diuinæ, quæ ſemper inclinatur magis ad meliores, quia ſicut dicitur Prouerb. 16. Pondus & ſtatera iudicia domini. Vel dic ꝙ ſtatera ſignificat iudices & aduocatos, qui quamuis debeāt eſſe ſtabiles atque iuſti, lingua tamen ipſorum inuenitur inſtabilis & incerta. Non ſtat enim in vno propoſito, quinimmo vbicunque magis eſt de pondere pecuniæ, ſe ſolet amplius inclinare, & pro illa parte loqui vel etiam iudicare. Vnde de multis linguis & linguatis hominib' videmus ꝙ dato ꝙ ad vnam partem ponderant propter pōdus & propter lucrum quod ibi ſperant, ſi tamen in parte oppoſita plus de pondere ponitur, & ſi a parte cōtraria plus offertur, ſtatim lingua talis dimiſſa prima parte, ad oppoſitam inclinatur, & ad ipſam conuertitur & mutatur ſicut patet in proditoribus iudicibus & aduocatis, q̄ muneribus corrupti ab vtraque parte accipiunt, vel de vna ad aliam ſe conuertunt. & ideo illis qui minus offerūt, poteſt optimè dici illud Dan. 5. Appēſus es in ſtatera, & inuentus es minus habens. & ſequitur. Diuiſum eſt regnum tuum, & datum eſt Medis & Perſis. Quia pro certo regna.i.cauſa & iuſtitia illorum qui minus habent & qui minus dant, hodie a iudicibus & aduocatis diuiditur & truncatur, & Medis & Perſis.i.eorũ aduerſarijs conceditur atque datur, iuxta illud Matth. 25. Habenti dabitur, & abūdabit, ei autem qui non habet, & id quod habere videtur, auferet̃ ab eo. Vel dic ꝙ ſtatera eſt homo, cuius duæ lances ſunt corpus & anima, quæ.ſ.contrario modo ſe habent: quia.ſ.quoties vna deprimitur, alia eleuatur, & econtra, quia re vera ſi corpus ad mundi honores & fęlicitates eleuaueris, animam tunc temporis per peccata deprimes & grauabis, ſi vero corpus per pœnitentiam & tribulationem deprimitur, tūc anima per virtutes ſpiritualiter eleuatur. Vel dic ꝙ ſtatera eſt mundus, cuius.ſ.duæ lances ſunt diuites & pauperes, & quia diuites in præſenti plus ponderant, ideo alios per violentiam ſecum portant, in fine tamen pauperes magis ponderabunt, & amplius reputabuntur, & diuites ecōtrario a ſuo pondere minuentur. Vel dic ꝙ ſtatera eſt diuina iuſtitia &c. ſicut ſupra. Allega vt ſupra. Nunc enim diuina iuſtitia non ponderat merita, ſed temporalia bona, non gratiam, ſed fortunam, & nunc videntur diuites pauperibus præponderare, in fine, ſcilicet in iudicio, ponderabit merita, non fortunam, & ideo tunc pauperes præponderabunt, & diuites minus habebunt.
3 Figura Danie. 5. ſicut ſupra. ¶ Quandoque inuenitur ſtatera doloſa, cuius brachia tranſuerſalia interius ſunt concaua, & intus eſt aliqua quantitas argenti viui incluſa, quæ occultè per illum canalem diſcurrit, & illam partem ad quam flectitur, amplius ponderare facit, dato quòd in veritate res quę eſt in lance, tantum ponderare nequeat. Tales ſtateræ doloſæ ſunt mali iudices, perſonarum & munerum acceptores: quia ſcilicet iſti ſunt per falſitatem concaui, & ad recipiendum argētum viuum, id eſt pecuniam ſemper prompti, & ideo dum iſtud argentũ occultè per eos colatur, ſtatim pars illa in qua fuerit, id eſt quæ argentum obtulerit, magis pōderare, & plus de iuſtitia habere iudicabitur, pro eo quòd iſta ſtatera doloſa, .i.ipſe iudex iniquus argenti pōdere aggrauatus, ad partem ipſius inclinatur. Vnde quòd cauſa illius partis præponderet alteri, non eſt propter pondus, id eſt propter iuſtitiam illius partis, ſed propter falſitatem ſtateræ ſeu iudicis, ſe ad eā inclinantis, ipſamque fouentis & ſuſtinentis, & partem oppoſitam renuentis. pſal. Mendaces filij hominum in ſtateris, vt decipiāt &c. vnde Ozeæ 12. Canaan in manu eius ſtatera doloſa. Et tamen ſcriptum eſt Prouerb. 21. quòd ſtatera doloſa abominatio eſt apud Deum. ¶ De alijs autem ſpeciebus ponderum, ſicut eſt libra, vncia, dragma & ſimilia, nihil ad præſens: quia non inueni in illis circa quod debeam immorari.

De Sonis *Cap. 31.*

1 SONI & ſonorum inſtrumenta inter rerum proprietates contineri noſcuntur, muſicęq; diſciplinæ neceſſaria comprobantur. Habet igitur muſica ſeu harmonica diſciplina quandā latentē et ſpiritualem virtutem, qua ſolet animos mulcere, & a ſuis ineptis affectibus & motibus temperare, ipſoſq; cōſolari & lætificare, & non ſolum homines, imo etiam volucres, ſerpentes & delphinos mirabiliter delectare. Debet tamen ineſſe melodia, ſoni debita ſuauitas, & vocum diuerſarum concors & proportionata communitas, alioquin ſi inter ſonos & voces ſit diſcordia, potius eſt clamor quàm melodia. Vna.n.vox ſeu vna chorda ſi ſit diſſona multarum aliarum melodiā turbat, & quantum aliæ audientes delectant, iſtæ illos attediat & contriſtat. Per melodiam pōt intelligi laus diuina, actio gratiarũ, vel etiam prædicatio vel admonitio ſalutaris. In inſtrumēto ergo.i.in religione vel eccleſia conueniūt multæ chordæ i. multæ perſonæ ad prædictam melodiā faciendam, quæ.ſ.auditores lætificat, animos malè motus ſedat & immutat, & ad Dei laudem mentem ſollicitat & inuitat. Veruntamen ad hoc ꝙ plures chordæ.i. plures perſonæ faciant gratam melodiam coram Deo, & laudis, orationis & gratiarum actionis lætificum ſonum reddunt, neceſſe eſt ꝙ inter ſe debitè concordentur, & ꝙ per virtutes & merita proportionentur pariter & tēdant, quia pro certo in collegio eccleſiæ vna chorda.i.vna ꝑſona praua, diſſona & dyſcola, ſolet harmoniam & concordiam aliorum turbare, & coram Deo & hominibus totam eorum melodiam, amicitiam & cōcordiam diſcordare, & totum aliorum conſortium diffamare: quia.ſ.vnus malus totũ vnum collegium turbat, & propter vitā ſuam diſſonam omnes grauat, ſicut ad litteram videmus de religioſis modernis, quorũ cantus & cultus eſt hominibus odibilis.ſ.propter diſſonantiā ſuæ vitæ abominabilis, ita ꝙ multis dicitur illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminũ tuorum, cantica liræ tuæ non audiam.
2 ¶ Organum eſt inſtrumentum muſicum ex multis fiſtulis compoſitum, & cum duobus follibus inſufflatum, cæteris inſtrumētis repudiatis ab eccleſia acceptarum, & eccleſiaſticis officijs deputatum. Per organum pōt intelligi ſacra ſcriptura, quam eccleſia ſola recipit, alia vero inſtrumēta muſica hiſtrionum.i.alias ſcientias poetarum & philoſophorum non recipit neq; legit. In iſta igitur ſunt plures fiſtulæ bonorũ documentorum.ſ.conſiliorum, ſacramentorum, & mādatorum, quibus.ſ.mediantib' ſonus prædicationis & diuinæ laudis gratus & acceptus Deo redditur, qũ diuino inſufflāte ſpiritu, prędicator rāgit, prædicat & loquitur. 2. Paralip. 29. Steterūtq; leuitæ tenentes organa Dauid. Ad hoc.n.ꝙ ſonus debitæ melodiæ de ſcripturæ organo extrahatur, duo hoies requiruntur, vnus a parte poſt ſpiritus.ſ.ſanctus, qui occultè duos folles.i. intellectum & voluntatem inſufflet & inſpiret, & vnus a parte ante.i.in aperto, videlicet prædicator, qui manifeſtè tangat, loquatur & prædicet. 2. Reg. 6. Dauid ꝑcutiebat in organis.
3 ¶ Tuba eſt inſtrumentum muſicum æreum, corneum vel ligneum, ad fortiorem ſonum faciēdum ordinatum, & in bellicis negotijs neceſſarium, & in feſtis & conuiuijs opportunum. Eſt autem tuba interius concaua, exterius plana & rotunda, circa tubantis orificium valde ſtricta, in parte vero anteriori quæ audientes reſpicit, valde ampla. Iſta igitur manu clāgentis ad os ponitur, erigitur & tenetur, & prius a clangente tangitur q̃ ab alijs audiatur. Eſt autem vſus tubę & in prælijs, & in cōuiuijs. Vtuntur.n. homines in bellis ipſa tubis ad hoſtium terrorem, ad commilitonum conuocationem, ad pugnantium animationem, ad equorum bellicorũ excitationem, ad bellorum moderatorum cōgreſſionem, ad fugitiuorum reuocationem, & ad victoriæ habitæ ſignificationem. In feſtis vero & cōuiuijs vtuntur tuba ad conuocationem & lætificationem populi, ad laudē Dei, & ad pronunciationem præſentis vel futuri ſolēnij. Vnde

etiam apud Iudæos Neomenia.i.ſolennitas nouæ lunæ cum tu
barum clagore celebratur, & annus etiam iubileus cum tubarum
ſonitu pronūciabat. Per tubam pōt intelligi prædicatio, quæ.ſ.
& tempore belli & tpe conuiuij ſeu feſti eſt neceſſaria, dum tñ
modo ſit debito fabricata. Tuba ergo prædicationis debet eſſe
plana, non vltra modum ſubtilis, longa, & non vltra modum
breuis, rotunda & diſtincta, & non vltra modum confuſa, con-
caua, & non vltra modum ſolida ſeu rigida, vacua & ab omni ſpe
lucri temporalis penitus aliena, a parte tñ tubantis ſeu prædi-
cantis debet eſſe arcta & ſtricta, a parte aūt auditorū debet am
plius eſſe lata. Sibi.n. debet arctitudinem pœnitentiæ prædica-
tor retinere, alijs vero debet latitudinē miſericordiæ præſenta-
re. Cum.n. prædicatio duas habeat partes, ſ. iuſtitiam & miam,
prædicator ſemp debet ſtrictitatem iuſtitiæ & pœnitentiæ a pte
te ſua ſumere, alijs vero debet clementiæ latitudinem præoſten
re Manu.n proprię operationis debet tubam prædicationis ad
os locutionis applicare, & quod docet & loquitur, manu exe-
cutionis debet tangere & palpare, & prius tangere quàm tu-
bare, priuſq; manualiter facere q̃ docere 3. Eſdræ 5. Steterunt
ſacerdotes habentes ſtolas cum tubis. Igitur tuba ſacræ doctri
næ & prædicationis ad multa valet & proficit, quia in bello tē-
tationum & tribulationum huius mundi, iſta eſt quæ hoſtes no
ſtros demones terret, quę milites & equos.i. bonos & malos fi-
deles & infideles ad pugnandum contra vitia cōuocat & exci-
tat, quæ congreſſum contra vitia ordinat, & quæ fugitiuos, &
pœnitentiæ cedentes reuocat, & quæ modum & ſignum victo-
riæ manifeſtat. Iſta eſt p quam triſtes & deſperantes p ſpem lę
tificātur, per quam Deus laudatur, p quam mādata legis Chri
ſti edicuntur, & p quam æternæ gloriæ futura ſolēntias prædi-
catur. Et ſic dr̃ Iohel.2. Canite tuba, congregate ſenes &c. Iu-
bileus.n.& Neomenia.i. remiſſio & nouitas paradiſi, cum tuba
prædicationis debet edici, & illa quæ ad ſalutem pertinent, cō-
ſtitui & indici, & ſonus diuinæ laudis iubari, effici ſeu dici. ps.
Buccinate in neomenia tuba. Vel dic q tuba eſt prædicator, p
abſtinentiam ſtrictus, per charitatem latus, per benignitatem
planus, per paupertatem vacuus cuius vox & ſonus eſt prædi-
catio vel doctrina, quę.ſ. valet ad omnia ſupradicta. Iden ſibi di
citur Eſa.58. Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam,
annuncia populo meo ſcelera eorum. Vel dic q tuba ſignificat
iactatores & comminatores, qui bona ſua tubicināt & promul
gant, aliofque terrificant & conturbant. quod eſt contra illud
Matthei 6. Cum facis elemoſynam, noli tuba canere. ¶ Figura
4 eſt inſtrumentum muſicum, quod alio modo calamus nomina
tur, qua.ſ. vtuntur auceps &, venatores, vigiles & paſtores. Me
diante.n. dulci ſonitu fiſtularum aucupes aues decipiunt, vena
tores ceruos a curſu ſuo retrahunt, paſtores oues leniunt, & vi
giles ſeſe ad vigilandum excitant & inducunt. Talis fiſtula eſt
laus diuina, vel etiam ſacræ ſcripturæ prædicatio vel doctrina.
Iſta enim debent vti aucupes & venatores. i. prædicatores ad
homines ſpiritualiter decipiendum, & cautè ad laqueum pœ-
nitentię conducendum, dicentes cum Apoſtolo illud, Cum eſ
ſem aſtutus, dolo cepi vos. Iſta etiam debent vti paſtores.i. prę
lati ad oues.i. ſubditos leniendum & docendum & conſolan-
dum. Vigiles etiam.i. cōtemplatiui debent vti fiſtula ſacræ ſcri
pturæ ad ſe inuicem ad bonum exhortandum, & ad ſuæ ſalutis
vigilias proſequendum. Vel dic quòd fiſtula eſt adulatio, qua
pro certo hodie vtuntur quaſi omnia genera perſonarum, &
prædicatores & prælati & religioſi & contemplatiui, omnes.n.
ſuo modo blande & ſuaniter fiſtulant & alios decipiunt & de-
lectant. vnde Catho. Fiſtula dulce canit, volucrem dum deci-
pit auceps. Pone figura de fiſtula Dan.3. cui^9 audito ſonitu po
pulus ſtatuam adorabat. quia.ſ. dum adulator fiſtulat populus
ſubditorum prælatos iudices & homines ſtatuales neceſſario
veneratur & laudat. ¶ Tympanum eſt lignum aridum, in quo
5 pellis extenſa & ſiccata ſonum habet facere. Cithara autem &
lira & pſalterium ligna ſunt in quibus per extenſionem chor-
darum ſolet homo cantus & modulos (dum tamen tāgat cum
digitis) reſonare. Talia.n. inſtrumenta totam melodiam ſuā red
dunt per tactum, quia in iſtis niſi tactus digitorum interue-
niat, nulla fit melodia cantuum vel ſonorum. Tales videntur eſ-
ſe religioſi viri, qui rectè ſunt ſicut lignū aridum per abſtinen
tiæ ſiccitatem, in quibus pellis & chordę.i. venę ſunt extenſę p
pœnitentiæ macerationem, quia pro certo tales ſunt qui p ap-
poſitionem & tactum manualis operationis reddunt ſonum &
cantum confeſſionis, & gratiarum actionis, quia breuiter nul-
lus eſt qui coram deo cāticum dulce reddat, vel qui melodiam

laudis diuinæ debitè faciat niſi manum per bonam operationē
apponat & ſuū inſtrumentum corporis proprij per pœniten-
tiam feriat atq; tangat. quod bene figuratum eſt in Iacob Gen.
35. vbi poſtquam angelus domini tetigit fęmur eius emarcuit,
& poſt in ſonum diuinæ laudis prorupit, dicendo, Vidi Deū
facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Quia procul du-
bio poſtquam quis per pœnitentiam corpus proprium tetige-
rit ipſumque marceſcere per pœnitentiam fecerit, mox facilè
in ſonum diuinæ laudis prorumpit. Iob 1. Tange os eius &
carnē, niſi in faciem benedixerit tibi vel ſi vis dic q multa ſunt
inſtrumenta muſica i. multæ perſonæ quæ nullum ſonum diui
næ laudis, confeſſionis, orationis & gratiarum actionis modu-
lantur, niſi a Deo vel prælato per tribulationem vel correctio-
nem tangantur pſal. Tangit montes, & fumigant. ¶ Iſta eſt om 6
ni melodiæ mira proprietas, quia lętum reddit lætiorem, & tri
ſtem efficit triſtiorem, cuius rationem reddit Augu. dicens q
hoc accidit ex quadam proprietate occulta quam habet anima
rationalis cum armonia, propter quam paſſiones ipſius animę
intēduntur, & ad lętitiam ſeu triſtitiam fortius conuertuntur.
Talis eſt melodia verbi Dei. Siue.n. anima ſit læta per ſpiritua-
lem conſolationem, ſiue triſtis per pœnitentiam & contritio-
nem, talis ipſius bona paſſio in ſuis qualitatibus intenditur, qñ
in cordis auribus verbi Dei ſymphonia modulat. Triſtis enim
.i. vir pœnitens & contritus magis triſtificatur ex verbi Dei
ſonitu, lętus vero & ſpiritualiter conſolatus lętior efficitur ex
auditu, quia ſecundum q verbum Dei nunc terrendo, nūc cō-
ſolando diuerſimode intonat, ſecundum hoc animam lętificat
aut contriſtat. Vel dic q illi qui ſunt triſtes & deſperati & ob-
ſtinati, ex auditu melodiæ verbi Dei fiūt aliquando triſtiores,
& deſperationis vitio pleniores, illi vero qui ſunt lęti, & ſpe ve
nię conſolati, fiunt ex tali auditu lętiores, & ſpe venię & miſe-
ricordiæ gaudētiores, iuxta illud Apoc. 22. Qui audit audiat,
& qui quieſcit quieſcat, & qui in ſordib^9 eſt, ſordeſcat adhuc,
& qui iuſtus eſt, iuſtificet adhuc. ac ſi dicat, ex tali auditu fiunt
peccatores & ſordidi deteriores, iuſti vero et puri meliores.
Quod etiam de mundi lætitia dici poteſt, quæ.ſ. lętos. i. bonos
& iuſtos (qui ſ. omnia mundi gaudia ſciunt in Deum reduce-
re) lętificat, & facit meliores, triſtes vero. i. peccatores, qui
omnia ad malum reducunt, facit deteriores. Allega vt ſupra.

LIBER DECIMVS QVARTVS IN QVO AGITVR de Naturæ mirabilibus.

PROLOGVS.

QVIA Deus quottidie facit magnalia in 1
Ægypto, mirabilia in terra Cha, terribi
lia in mari Rubro, ita q illi qui nauigat
mare in nauibus, facientes operationes
in aquis multis, ipſi viderunt opera dñi
& mirabilia ei^9 in profundo: hinc eſt q
mundi mirabilibus intendo aliqua dicē
re, ipſaq; ad mores ad ſpiritalem intelli-
gentiam reducere, vt ſic quanto ipſę res
magis nouæ, mirabiles & inſolitę prædicantur, tanto potiùs
animum plus mouere, vt & ſic natura hominum (quæ ſecun-
dum Plin. lib. 12. cap. 1. nouitatis eſt auida) de inauditis rebus
& inſolitis admiretur, & tandem morali expoſitione percepta,
in Dei laudem amplius eleuetur. Moralizare ergo intendo ſe-
cundum titulos regionum, quibus aſcribentur ipſa mirabilia.
Sed quia multa ſunt de quibus neſcio in qbus regionibus ſiūt,
cum nomina regionum quæ ponuntur a doctoribus, nunc vt
communiter ſint mutata: idem poſt titulos regionum ipſa mira
bilia ſub particularibus rerum titulis finaliter diſtinguere di-
gnum duxi. Iſta igitur quæ hic pono, vna cū infinitis alijs, quæ
ſupra in titulis diuerſis de rerum proprietatibus aſsignaui, in-
ueni in Plinio, Solino, & Geruaſio, in libris & voluminibus eo
rundem. Notandum tamen q non intendo moralizare mirabi
lia fantaſtica, ſed realiter in natura exiſtētia, atque vera. Verun
tamen dicerem & moralizarem aliqua de phantaſijs, de quib^9
mirabilia ponit Geruaſi^9, niſi quia neſcio an ſint res in natura
exiſtens, vel demones hominibus illudentes. Ponit enim idem
de dracis ſub aquis habitantibus, & ibi catulos ſuos nu-

trientibus, in varias formas ſe transformantibus, lactantes mulieres pro nutriendis filijs rapientibus, & tandem adultis filijs ipſas cum ſalario reducentibus, viros vero cum rapiunt comedētibus, ſicut exemplificat de quadam muliere in Rodano circa Tarraconem rapta & in domo draci ſub aqua per ſeptenniū ad nutriēdum draci filium occupata, & poſtea reducta, quæ.ſ. dominū ſuum poſtea in foro de Bellicadro cognouit, & de domina & alumno ſuo interrogans, miratur draco quomodo ipſum cognouerat, reſpondit ꝙ cum in domo ſua quadam die paſtillum anguillarum comederet, & oculum ſuū cū pingui digito tetigiſſet, ea tunc clarū viſum ad videndum ſub aquis habuerat, aſſerens ꝙ cum illo oculo ipſum viderat. Quo audito digitum oculo eius dracus impreſſit, & ſic eum amplius non cognouit. Addit etiam ꝙ iuxta Arelaten. ciuitatem ſub domo militiæ ad portam borealem in quadam voragine Rhodani vox quædam per triduum audita eſt, tam de die quàm de nocte, ac ſi eſſet vox humana, per ripam fluminis diſcurrens & dicēs Hora præterijt, & homo non venit. Die vero tertia circa horā nonam, ecce iuuenis celeri curſu ad ripam adueniens, totus immergitur, & vox illa amplius non auditur. Audiui etiam ego in campaniæ partibus, non diu eſt, puellam fato ſimiliter raptam eſſe, & cum per ſeptēnium fuiſſet perdita, & in quodam puteo in quadam crypta ad latus putei a draco nutrita, accidit (ſicut poſtea referebat) ꝙ dum quadam die dracus & vxor ſua tranſformati exterius exijſſent, & pueri quaſi ludēdo de illo puteo cū ſitula aquam extraherent, ipſa ſe in ſitula poſuit, & foris extracta omnia quæ contigerant, enarrauit. Tandem vero in illo puteo puella non reperta, tumultus maximus eſt auditus. Ponit etiā de Delphinis, quos dicūt milites eſſe maris, ſicut exemplo cuiuſdam narrat dicens ꝙ cum nautæ quidam multitudinē delphinorum circa ſe vidiſſent, vnum cum lācea vulnerauerunt, & ſtatim facta tempeſtate horribili, affuit quidam miles ambulās ſuper aquas, qui illum qui ſocium ſuum delphinum percuſſerat, requiſiuit, quo ſtatim ſuper equum ſuum rapto, ipſum ſub aqua in palatium grande portauit, vbi quendam militem vulneratum in lecto reperiens, illum eſſe delphinum quem percuſſerat aſſeruit. præcepit ergo nautæ ꝙ telum quod immiſerat extraheret, quòdque perpetuo delphinum non læderet, cum re vera ipſos eſſe ſub aquis homines ſeu milites certum eſſet, quo facto hominem apprehendit, & ipſum tandem ad ſocios ſanum reduxit. Si.n. iſte ſint illuſiones dæmonū, nulli dubium eſt quin poſſint iſta facere. Si vero ſint aliquæ occultæ generationes in natura realiter exiſtētes, mirum videtur ꝙ taliū notitia ad hominem non peruenerit, & ꝙ de iſtis in ſacra pagina nihil habeatur. Eſt tamen poſſibile (ſicut poſſet ab aliquibus opinari) ꝙ ſicut in igne.i. in ſplendida cœleſti natura habitant creaturæ rationales, ſ. angeli, in aere dæmones, in terra homines, ſic & in aqua ſint aliquæ rationales effigies habitantes. Ad quod etiam videtur alludere ſcriptura dicens Iob 26. Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis. Poetæ etiam videntur iſta ſenſiſſe, qui ſcilicet iſta numina, Neptunū, Glaucum, Protheum, & Nereides videntur in aquis poſuiſſe, & ibidem dominium accepiſſe. Seneca etiam ad hoc videtur facere de naturalibus quæſtionibus lib.6. vt dicit quòd in natura ſunt multa quæ nondum ad hominum notitiam peruenerunt, quæ tamen finaliter peruenient, ita quòd poſteri qui tunc erunt, mirabuntur nos ea ignoraſſe. Veniet (inquit) tempus quando iſta quæ nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris æui diligentia. Multa enim ſunt quæ eſſe concedimus, qualia aūt ſint, ignoramus. & exemplificat de anima. Dicit etiam quòd in natura præter illa quæ cognita ſunt, multa per ſecretum eūt, nunquam humanis oculis orientia, neque enim omnia Deus humanis oculis nota fecit. ſequitur. Rerum natura ſacra ſua non ſimul omnia tradit. Scriptura etiam ſacra poſtquam de mirabilibus Dei operibus mentionem feciſſet Eccl.43. finaliter addit, Multa inquit abſcōdita ſunt maiora his, pauca.n. vidimus operum eius. Poſſet ergo concedi ſecundum iſtos, fore poſſibile ꝙ prædicti draci & milites & alia ſimilia ſint quædam portio naturæ, quæ adhuc hominibus eſt ignota. Iudicia.n. Dei abyſſus multa, & Dei mirabilia ſunt opera. Addit & Geruaſius idem de Lamijs & Strygibus, quas dicimus de nocte incedere, per clauſa oſtia intrare, pueros de cunis educere, ipſoſque aliquando cōburere, vinum de dolijs bibere, & bibitum integrum reſtituere. Addit & de Portunis, qui erant phantaſiæ, quæ de nocte facie rugata, ſtatura puſilla ſolebant apparere, & negocia domus cum quadā ſollicitudinis apparentia tractare, & in nullo ſolebant hominem lędere. Ego autem ſenem vidi, qui multitudinem talium ſe aſſerebat vidiſſe. Addit etiā de Fadis, quæ pulcherrimæ mulieres videbantur, amplexus maritales cū hominibus quærentes, quæ fœminæ eſſe credebantur, quas quàm diu viri celabant, ſecretaque ſua non reuelabant, proſperitate maxima perfruebātur. ſi vero ipſa prodebant, vel pacta q̃ erāt inter eos violabant, ipſe in ſerpentes conuertebantur, & ab eorum oculis euaneſcentes, nunquam ab ipſis amplius videbantur, ipſos vero maritos mox infortunia ſequebantur, ſicut exemplificat de Raimundo domino caſtri de Ruſeto in prouincia Aquen. qui inuentam Fadam pulcherrimam cum tali pacto in vxorem duxit, ꝙ eam nudam nullo pacto videre præſumeret. qua ſic in coniugio perſeuerante, & marito in omnibus proſperante, poſt multa tandem temporum curricula ipſam in balneo nudam videre voluit, quod vt factum eſt, ſtatim ipſa in ſerpētem mutata, immiſſo ſub aquā capite, receſſit & euanuit, ſimulq; tota militis proſperitas abijt & defecit. In mea vero patria Pictauia fama eſt caſtrum illud fortiſſimum de Liſiniaco eadem fortuna per quendam militem cum fada coniuge fundatum fuiſſe, & de fada ipſa copioſam nobilium & magnatū originem ſuſcepiſſe, & exinde reges Hieruſalē, & Cypri, necnon comites Marchię, & illos de Pertiniacho originaliter proceſſiſſe. Fada tamen viſa nuda a marito, in ſerpentē mutata eſſe fertur. Et adhuc fama eſt quòd quādo caſtrum illud mutat dominum, ſerpens in caſtro videtur. De alijs phantaſijs multa ponit idem Geruaſius, quòd.ſ. in monte qui dicitur Equa, qui eſt in terra Delphinate Viēnen. qui ita eſt altus & vndiq; literaliter ita præruptus, quòd nunquam ad ipſum eſt homini acceſſus, viſi ſunt ab alio monte alto iſti propinquo in eius ſummitate, vbi ſemper apparet herba viridis, panni extenſi, & ad ſolem vt ſiccarentur expoſiti. In prouincia etiam Aquen. dicit eſſe rupem in cuius ſummitate eſt quaſi paries interciſus, vbi duæ feneſtræ eſſe videntur, in quibus ſi a lōgè reſpexeris, quaſi duas pulcherrimas dominas videbis ſimul colloquentes, ſi vero ad rupem appropinquaueris euaneſcit ſpectaculum, nihilque de dominabus videri poteſt. Narrat etiam quòd in Anglia erat locus vbi quicunque clamabat, Veniat miles contra militem, ſtatim alius miles aderat ad iuſtandum. De quodam etiam monte narrat, vbi quicunque ſitibat, ſi petebat bibere, vſque ad eius os cornu plenum vino offerebantur, miniſter vero non videbatur, quod cornu quidam retinuit, nec miniſtro reſtituit, quod a pluribus poſtea viſum fuit. Audiui etiam ego in Prouincia iuxta ripam cuiuſdam fluminis apud caſtrū de Tricis quandā ignotam mulierem viſam a paſtoribus pannos lauare, & appropinquantibus illis fugere & euaneſcere, quæ tandem iterum prodiens, quendam puerum ſecum duxit, cui paſtores inſidiantes, ipſum rapuerūt, & ad caſtrum portauerunt, qui per tres annos nutritus nequaquā loquebatur. quadā vero die dum illi ſui nutritores eſſent ad menſam, puer vero ſederet ad ignem, ſubito audita eſt quædam vox exiſtens in platea, quæ vocauit bis Gabitte, gabitte, quo audito puer in ſemetipſo conſurgens, & ad carreriam fugiens, nūquam amplius fuit viſus. Quod dicā de mirabilibus quæ in hiſtorijs Galuagni & Arturi ponunt, quorum vnum de omnibus recito, ſ. de palatio quod Galuagnus ſub aquam caſu raptus reperit, vbi menſam refertam epulis, & ſedem poſitam inuenit, oſtium vero per quod exire valeret, non vidit, qui cum fameſceret & comedere vellet, ſtatim caput hominis mortui poſitum in lance affuit, & gigas in feretro iuxta ignem iacuit, gigante que ſurgente, & palatium capite concutiente, capite vero clamante, & cibos interdicente, nunquam de cibis comedere auſus fuit q. poſt multa miracula exiuit, ſed neſciuit qualiter exiuit. Iſta ſtupenda & mirabilia videntur & moralizatione digna, niſi quia ignotum eſt verum ſint dæmonum illuſiones, vel aliquarum rerum nobis incognitarum generationes, vel aliquę friuolę hominum fictiones. Melius ergo arbitror de iſtis tacere, quàm de ipſis aliqua narraue aſſerere, ne forte videar fabulas hominum, vel etiam opera demonum pro naturali veritate narrare. Iſta ergo ad præſens ommittam, niſi forte quando de fabulis poetarum tractabo, inſeram aliquid de pręmiſſis. Dicendum ergo puto de mirabilibus, & primo ſecundum ordinem regionum.

De Aphrica. Cap. 1.

1 APHRICA generaliter eſt tertia pars orbis,
ad meridiē conſtituta, in qua ſunt multæ
latiſsimę regiones. Eſt.n.ibi Lybia, Nu-
midia, Mauritania, & prouincia Pœno-
rum, in qua fuit Carthago maxima ſita,
quæ alterum poſt vrbem Romam, orbis
terrarū decus, a Solino extitit nuncupa-
ta. Igitur in Aphrica eſt mōs Atlas, q̃ ver
ſus meridiem e medijs arenis combuſtis
conſurgens porrigitur, diuerſis feris repletur, & in quibuſdam
ſui partibus ſyluis & nemoribus obumbrat̃. Huius cacumina
Herculi & Perſeo fuerunt peruia, cæteris vero hoībus inacceſ
ſa. In hoc ergo duo eſſe notabilia Soli. recitat. Alterum, quia di
cit ꝙ mons iſte ſilet ꝑ diem vniuerſus, & mirabiliter eſt ſolita-
rius & ſecretus, de nocte vero ignibus illuminat̃, & ibidem ti-
bijs & cymbalis ꝑſonatur, hoc tñ quis faciat ignoratur. Alterū
ēt notabile eſt, quia ibi creſcunt q̃dam arbores ad ſimilitudinē
cupreſſorum, q̃ quadam lanugine veſtiunt̃, et ſericis velleribus
induuntur, ex quibus q̃dem velleribus veſtes bombecynæ vel
ſericæ præparant̃, ſicut ēt dicit Pli. cum Solino. Dicit ēt idē So
li. ꝙ fruges ſponte naſcuntur ibidem. Per iſtum montē intelli-
go paradiſum, qui procul dubio arenis pœnitentiæ circunda-
tur, cum ibi nullus intret, quin illuc ꝑ pęnitentiā transferatur,
& iſte eſt locus q̃ in die præſentis vitæ nobis eſt incognitus, &
multum ſolitari⁹ & ſecretus, in nocte vero mortis ibi ignis cha
ritatis videtur, lumen veritatis emicat, & cantus æternę laudis
& iocunditatis audit̃ pſal. in die mandauit dñs miſericordiam
ſuam, & nocte canticum eius. Ita ꝙ ipſi ſancti ꝑſſit dicere illud
pſal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Ibi ēt ſunt fruges ſa
tietatis æternæ, ſ. fruitio deitatis, q̃ ſponte ſingulis miniſtratur.
Ibi etiam ſunt arbores. i. ipſi ſancti, de quorū lanugine. i. de quo
rum ſcientijs & exemplis ꝑfecti qui ſunt in hoc ſeculo, veſtiun
tur. Vel dic ꝙ iſtę veſtes arborum ſignificant dotes corporum
beatorū. Vñ de iſto triplici bono btōrum dr̃ in pſal. Induti ſunt
arietes oniū. ecce veſtium honeſtas. & valles abundabunt fru-
mento. ecce victuum fertilitas. clamabunt, etenim hymnū di-
cent. ecce mentium iocunditas. ¶ Hic ponit Solinus de natura
elephantum, vrſorum, leonū, hyenarū, ſed omitto, quia de ip-
ſis in tractatu de aīalibus extitit ſatis dictum. De onagris etiam
2 hic & de anguib⁹ meminit, de quibus dr̃ ſuo loco. ¶ Syrtes ma
iores & minores ſunt in Aphrica, & ſunt ſyrtes quædam peri-
cula arenarum. Sunt.n. arenę in deſertis lōgiſsimis circa mare,
quæ ad modum aquæ fluctuant oī ora, & propter ventum inte
rioribus terræ cōtinuæ vaporātē, ipſæ arenæ perpetuo ſunt in
motu. Vñ (ſicut dicit hic Soli.) ſi q̃s inter ſyrtes maiores & mi-
nores quæ ducentis millibus paſſuum a ſe diſtāt, iter facere vo
luerit, neceſſe eſt ꝙ ſyderibus dirigatur. non pōt.n. ibi appare-
re veſtigium ſemitę ſeu vię, quia ad modicum flatū venti ſitus
locorum mutatur, & qui montes fuerant, valles efficiuntur, &
econtra montes in valles tranſeunt, ita, ne agnitioni vlla loco-
rum indicia relinquantur. Fundus etiam maris cōtiguí a pro-
fundo arenis ebullit, ita ꝙ ibi nauis ſine periculo nulla tranſit,
quamuis claſſem Romanam ſub Cn. Seruilio. & C. Sempronio
conſulibus per iſta loca vadoſa impune fortuna ꝑduxit. Et bre
uiter ſic ſit ſ͡m Soli. ꝙ ad exitium viatorum in terris ventus, in
mari terra ſeuiat. Et credo ꝙ iſtud periculum ſit mare areno-
ſum, de quo faciunt ſimplices mentionem. Iſtę etiam ſunt are-
næ ſub quibus (ſicut alibi dixi) perijt exercitus Cambiſis re-
gia, quem mittebat ad ſpolia templi Iouis hammonis, vt refert
Sen. de naturalibus quæſtionibus li. 2. Chariſsimi per illa loca
periculoſa poteſt intelligi præſens mūdus, qui pro certo ſyrtis
dicitur a ſyrein, quod eſt trahere, eo ꝙ ad periculum gētes tra
hit. Iob 21. Poſt ſe omnem hoīem trahit, & ante ſe innumerabi
lea. In iſto.n. ſunt arenæ bullientes i. mūdi diuitiæ, quæ propriè
bulliunt & fluctuāt, quia nunquam in eodem ſtatu permanēt,
imo vento & ſpiramine fortunę flante nunc cumulantur, nunc
ſparguntur, nunc acquiruntur, nunc perduntur, ita ꝙ (ſicut in
multis videmus) nihil de præcedentibus cumulis inuenit̃. pſal.
Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis & breuiter,
nulla eſt inter arenas diuitiarū ſeculi certa via, nec pōt hō co-
gnoſcere quo pergat ad terminum paradiſi, niſi forte ad ſyde-
ra. i. ad bona ſuperiora & æterna, vel etiam ad ſanctorum exē-
pla & documenta dirigat oculos mentis ſuæ, iſta videlicet affe
ctando, & illa fluxibilia contemnēdo. Gen. 15. Reſpice ſtellas,
& numera eas ſi potes. Si ſic.n. feceris, per mare huius ſeculi
non obſtātibus diuitiarū arenis, ſine periculo pertrāſibit, & ad
paradiſi terminos applicabit. Per mare aūt adiacens, religionē
vel ſtatum eccleſiæ intelligo, vbi. ſ. aduerſitatum amaritudo re
dundat. in iſta.n. fundus eſt arenoſus, quia. ſ. ibi ſicut in ſeculo
fluctuant diuitiæ abundanter, & ideo ibi eſt etiam periculū ꝑ-
tranſire, ne forte cū diuitiarum arenis contingat hoīem deperi
re. Et breuiter in terra & in mari eſt hodie periculum, & tam
in ſeculo quàm in clauſtro, quod. ſ. totum cōtingit propter ven
tum vanitatis, & propter arenas terrenę facultatis. vñ 2. Corin.
11. Periculum in terra, periculum in mari, periculum in ſolitu
dine. ¶ Secundū Solinū, in Aphrica ſupra Garamātes fuerunt 3
quidā populi qui Pſylli vocabantur, ſic dicti a pſyllo quodā re
ge, cuius adhuc ſepulchrū inter ſyrtes maiores ſ͡m Pli. li. 7. c. 2.
oſtenditur. Qui contra virus ſerpentum erant muniti incredi
bili corporum firmitudine. ſoli.n. inter hoīes anguium morſib⁹
non peribant, quamuis ab eis letaliter morderētur, quinimmo
ſecundum Plinium ibidem, ſolus odor iſtorum ſerpentes ſo-
piebat, & ipſorū corpori ingenitū exitiale virus ſerpentibus
ipſis erat. Volētes ergo probare ſi filij ſui paruuli ex adulterio
nati erant & procreati, ipſos anguibus exponebant, qui ſi erāt
adulterini morſus illis exitialis, erat, ſi vero legitimi, priuilegio
paterni ſanguinis tuebant̃. Iſta gens (vt ait) hodie perijt, & a
Naſamonibus capta fuit, aliqui tñ ſ͡m Pliniū remanſerunt, vel
qui a prælio fugerunt, vel tunc temporis non affuerunt. Tales
procul dubio fuerunt ſancti patres quia pro certo tanta firmi-
tate conſtantiæ viguerunt, ꝙ q̃uis a ſerpentibus. i. a demonib⁹
ꝑ tentationes & tribulationes varias morderentur, nunquam
tñ per peccatum inficiebantur, ſed incolumi conſcientia ſerua
bātur. Mar. 16. Serpentes tollēt, & ſi mortiferum qd̃ biberint,
non eis nocebit. quinimmo ipſi demonibus erant venena, & ſo
lus odor. i. ſola fama vel oratio eorum dabat eis nocumenta,
filij ēt iſtorū. i. eorū ſucceſſores in religione vel eccleſia, q̃ ve-
ri & legitimi ſunt. i. boni & iuſti, a talibus tentationum morſi-
bus non pereunt, illi vero qui ſunt pctōres & ex adulterio car-
nalis affectiones vel ſimoniæ in eccleſia procreati, demonum
morſibus i. tentationibus & tribulationibus non reſiſtunt, ſed
protinus morſi ꝑ conſenſum & opera pereunt & ſuccumbunt,
quia ſicut dr̃ Sap. 4. Adulterię plantationes non dabunt radi-
ces altas. Tales tñ pſylli. i. tales pr̃es ſc̃ti hodie ab eccleſia defe-
cerunt, & a Naſamonibus. i. demonibus perierunt, iuxta illud
Mich. 7. Perijt ſanctus de terra, & rectus in hoībus non eſt, vel
dic ꝙ filii Dei legitimi, & filij adulterini taliter probantur,
quia ſcilicet expoſiti morſibus tentationum & tribulationum,
boni ſtant & perſeuerant, mali vero pereunt & vacillant, ſicut
patet de Chriſti martyribus, qui ſcilicet mortem incurrere
non metuunt, & de ſacerdotibus idolorū, qui pro lege ſua nul-
latenus mori volunt. ¶ Hic agit Soli. de Baſiliſco, de quo dixi 4
ſupra in lib. de animalibus ſatis plene. Veruntamen hic ponit
vnū notabile, ꝙ locum vbi ad cadauer baſiliſci, nō intrāt auea
neq; muſcæ. vñ dicit ꝙ ꝑgameni qui templū inſigne Apollini
ædificauerant, reliquias baſiliſci cōpararunt, vt dictū tēplū nec
araneę intexerent nec aues inuolarent. Baſiliſcus iſte ſignificat
mortē, cui. ſ. nihil viuum pōt reſiſtere. Si.n. reliquiæ ei⁹. i. me-
moria ipſius in tēplo cōſciētiæ reponatur, & ſi ibi de morte me
moria habeat̃, tūc & ab araneis malarū cogitationū, & à volu-
crib⁹ diabolicarū tentationū incolumis ꝑſeruat̃. volucres.n. i.
demones, araneæ i. malę cogitationes in tēplū cōſcię nunq̃ in-
trāt, vbi mortis reliqę & memoriæ ꝑſeuerant. Ideo bō dr̃ Eccl.
7. In oībus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æter-
nū non peccabis. ¶ Garamantia eſt aphricæ prouincia, vbi eſt 5
fluuius de die algens, de nocte ardens, de quo dictum eſt in ti-
tulo de fontibus ſupra li. 8. §. 15. Dicit ēt Solinus ꝙ armēta gen
tis huius obliquis ceruicibus pabulantur, cornua.n. armento-
rum iſtorum ita ſunt protenſa & curua, & verſus terram incli-
nata & prona ꝙ impediunt ne ad herbam carpendā attingant,
ora aūt recta ſunt, & ideo neceſſe eſt caput obliquare, ſi aīal vo
luerit māducare. Per iſtam pabulationē poſſum intelligere re-
fectionē gloriæ paradiſi, quia pro certo iſtud hodie eſt verū ꝙ
multa ſunt armenta hominum in garamantia mundi huius, q̃
cornua ſuperbiæ & elationis talia & tanta habent, ꝙ pabula di
uinæ gratiæ, ſcientiæ, euchariſtiæ & æternæ gloriæ comedere
vel attingere nunquam valent. igitur ſi talibus pabulis volunt
paſci, neceſſe eſt ꝙ caput ſuæ elatę intentionis obliquēt & ver
tant, & ꝙ ꝑ humilitatem ad iſta pabula ſe præparēt, & ꝙ a cę-
pta ceruicoſitate ad humilitatis limites ſe conuertant.

De Amazonia. *Cap. 2.*

1 AMAZONIA eſt regio fœminarum, quæ nullum maſculum inter ſe viuere permittunt, ſed prolis gratia cum maritis certis temporibus conueniunt, & ſi maſculũ pepererint, ipſum eijciunt vel occidunt, ſi aũt filiam habuerint, ipſam nutriunt & reſeruant. Amazones autẽ iſtę octauo anno filiabus ſuis dextram mamillam exurũt, ne ad ſagittandum valeant impediri. & duas reginas ſuper ſe habent, quibus obediunt, ita ꝙ vna cum exercitu debellante, altera in regno remanet, & earum publicam rem gubernat, vt dicit Iſido. & eſt iſta regio in Scythia ſuperiori, & hæ fœminæ ita bellatrices affectæ ſunt, ꝙ per centũ annos tenuerunt regnũ orientis. Oroſius autem dicit duos reges iuuenes de Scythia in Pontum & Cappadociam veniſſe, ibiq; patria domita regnauiſſe, q fraude finitimorum occiſi fuerunt, & ſic vxores eorum cũ paucis maſculis remanſerunt. Iſtæ ergo ad vltionem virorum, arma ſumunt, & vt omnibus ea ſimili conditione animus fieret, viros qui ſuperfuerant, interficiunt, paceq; armis quæſita, alienos coitus prolis gratia capetunt, paruulos mares enecant, & fœminas cuſtodiunt. Vna autẽ reginarum iſtarum fuit illa nobilis Pentheſilea, quæ in bello Troianorum contra Græcos cũ puellis ſuis fortiſsimè legitur pugnaſſe, & ibi etiam deceſsiſſe. Iſta regio eſt mundus in quo mulieres. i. molles & fluidi peccatores, nullum maſculum. i. nullum virum iuſtum diligunt, ſed fęmellas. i. alios peccatores ſibi ſimiles eligũt atq; volunt. Ideo Naum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Figura Exod. 1. vbi Pharao fecit fœminas reſeruari, maſculos ſubmergi. expone &c. Et ſi iſtæ fœminæ. i. homines mondani aliquem ſi'iũ maſculum. i. virtuoſum & Deum timentem habuerint, ipſum eijciunt & contemnunt, maximè quãdo intrauerit religionẽ &c. huiuſmodi. ſed ſi pepererint fœmellam. i. ſi filij eorum mali efficiantur, & vſurarij ſicut ipſi, tũc eos diligunt & reſeruãt. Qualis mater, talis & filia eius. Ezech. 16. Duæ mamillæ iſtarũ filiarum iniquorum ſunt amor Dei & amor mundi, ſed pro certo matres earum dextram mamillam, amorem. ſ. Dei eis auferunt, ne forte ad ſagittandum pauperes per vſuras & huiuſmodi impediantur, & vt ad bella negotiorum mundi plus habiles habeantur, & ideo dicuntur Amaznoes, quaſi ſine miſericordiæ mamma. Vel dic ꝙ mamma dextra eſt pietas ad pauperes, quæ in eis exuritur. ſiniſtra eſt affectio ad parentelam, quæ in eis reſeruatur. Duæ reginæ iſtius regni ſunt luxuria & auaritia, ſed luxuria domi remanet & quieſcit vna cum luxurioſis altera autem regina, ſ. auaritia cum exercitu auarorũ per fora & nundinas bellum gerit. vt luxurioſis dicatur illud Nume. 32. Fratres veſtri. i. auari, vadent ad pugnam, & vos hic ſedebitis. Iſti etiam habent regnum orientis, quia mali plus quàm boni habent aliquando regimẽ mundi. Ideo Eſa. 3. Mulieres dominatę ſunt eis. Sic ergo dico quòd in regno eccleſiæ vel etiam mundi, duæ malę dominantur reginæ, ſ. auaritia & luxuria, quæ. ſ. a fœminis ſuis. i. a mollibus & effeminatis perſonis dextera mamillam. i. Dei amorem ſeu miſericordiã ad pauperes auferunt, & ſiniſtram carnalis affectionis eis inſerunt & dimittunt. Vel dic quòd iſtæ reginæ ſunt moderni mali & effęminati prælati, qui reuera non merentur reges dici, ſed reginæ potius, ſeu fœminæ nuncupari. vnde illud prædictum Eſaiæ 3. Mulieres &c. Iſti ergo viros. i. virtuoſos homines non diligunt, imo ipſos perſequuntur & odiunt, & in regno eccleſiæ ipſos dominari nõ permittunt, fœminas autem. i. ignorãtes & effęminatos cuſtodiũt, & eos in regno eccleſiæ retinent, promouent & extollunt. Nume. 31. Cur fęminas reſeruaſtis? Et ideo breuiter quaſi tot' populus eccleſiæ eſt hodie muliebris. i. ſciẽtijs & virtutibus imbecillis. Naum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Pharao. n. rex Ægypti. i. diabolus viros. i. perfectos præcipit occidere vel fugare, & ab eccleſia deficere vel ceſſare, fœmineos vero. i. fragiles & ignaros iubet malis prælatis & promotoribus reſeruare, quibus etiam (vt apparet) mamma dextra. i. pietas eſt auulſa, ſiniſtra vero. i. carnalium parentum affectio eſt ſeruata. ps. Obliuiſcatur mei dextera mea. Eiuſdem enim conditionis volunt eſſe, & ideo mares i. perfectos ſecum nolunt aliquo pacto intereſſe, ſicut ad litteram videmus de ignorantibus religioſis & clericis, qui inter ſe clericos ſcientificos non diligũt, ſed eos occidunt. i. deprimunt & contemnunt, & omnes eiuſdem conditionis & ignorantiæ eſſe volunt. Exod. 1. Si quicquam maſculi ſexus fuerit, interficite.

De Anglia. *Cap. 3.*

ANGLIA eſt Britannia maior, in qua ſunt & fiunt multa mirabilia & ſtupenda. Dicit. n. Geruaſ. in lib. ſuo de Ocijs imperialib', ꝙ in villa dr̃ Venichinm, in dioceſi Vigornienſi, ſunt putei ſalſi, de quorum aqua p̃ decoctionem fit ſal. Sed vnũ eſt ſatis mirabile, q̃a aqua illa p̃ medium annum eſt ſalſa. ſ. a natiuitate dñi vſq; ad feſtum ſcti Ioãnis Baptiſtę, p̃ aliud vero mediũ tp̃is eſt dulcis. Sed qđ mirabilius eſt pro illo tp̃e quo eſt ſall neceſſaria, ſi non hauritur, ſupfluit, p̃ aliud vero tp̃s via ſup excreſcit. Chariſsimi per iſtam aquam intelligitur ſcientia, q̃a pro certo illa ſcientia quę ad ſal ſapientiæ & ad condimẽtum & documentũ hoĩum p̃ doctrinam & p̃dicationẽ ordinat̃, creſcit, affluit & augmentat̃, illa vero q̃ ad vtilitatẽ aliorũ non ordinat̃, & q̃ in aliorũ vſib' nõ diſtribuitur, in ſe decreſcit & diminuit̃, quia ſciẽtia cõicata p̃ficit, ſcientia vero occultata deficit. ideo bñ dr̃ Eccl. 41. Scientia abſcondita, & theſaurus abſcõditus, q̃ vtilitas in vtriſq;? Vel dic ꝙ iſta aqua ſignificat diuitias, q̃ plerũq; ſi p̃ largitatem & eleemoſynam diſtribuantur, & hoĩum vtilitatibus deputentur, creſcunt, ſi vero aliorũ vtilitatibus non ordinent̃, ſed in ſuo puteo. ſ. ab auaro ſeruent̃, pereunt & decreſcũt. Ideo Prou. 11. Alij diuidũt propria, & ditiores ſunt, alij rapiũt nõ ſua, & ſp̃ in egeſtate ſunt. 2 ¶ Dicit ẽt Geru. ꝙ in Anglia prope Londinas in vico qui dr̃ Alpele, eſt ſilua cuius lignũ ſectũ ſi in aqua riuuli iuxta fluentis, vel in terra arida iuxta riuum p̃ annũ ſepeliatur & dimittatur, in lapidis põdus & duritiã cõmutatur, quod tñ nõ fit ſi ſectũ non fuerit, ſed plãtatũ. Sic verè ſi quis p̃ correctionẽ & cõfeſsionẽ fuerit ſectus, & a vitiorũ ſupfluitatibus detruncat', & tãdẽ in riuo deuotionis vel ſacræ ſcripturę poſitus & immerſus, vel ſub terra. i. ſuæ terreitatis & mortis memoria p̃ conſiderationem, ſepultus, fiet per cõſtantiã & fortitudinẽ ſaxeus, & p̃ maturitatem & prudentiã põderoſus Iob 38. In ſimilitudinẽ lapidis durant̃ aquæ. Vel dic ꝙ ſi quis ligneus. i. iuſtus & bonus, & ad fructificandum per bona opera aptus, ſub aqua deliciarũ & ſub terrra temporalium negociorum & diuitiarũ ponitur, ſi ibi diu implicatus dimittitur, paulatim per obſtinationẽ duratur, & in lapidem. i. in hoĩem peccatorem, durum, crudelẽ & impium transformatur. Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis. 3 ¶ Item idem Gerua. (qui ex dictis apparet anglicus fuiſſe, vel multum in Anglia commorat') dicit ꝙ in Anglia. in dioceſi Linconen. loco dicto Rudeſtum, eſt quidam magnus riuus in quo ſi duos equos ſeptennes adaquaueris, quãtumcunq; in altitudine ſint diſsimiles, ipſos tñ æqualiter humectatos tam in rſ bijs q̃ in lateɼib' videbis. In ripa vero illius riui eſt vnũ ſepulchrum aperiũ, ad vnum hoĩem recipiendum aptum, qđ tñ ad oẽm plenę ætatis hoĩem (q̃cunq; quãtitate ſint diſpares) inuenies opportunũ. In monaſterio vero Cluniacẽ, dr̃ eſſe vnus locus ad lauandum monachos mortuos p̃paratus, ſed hoc mirũ, q̃a ſm̃ quantitatẽ lauandi mortui diſponitur loc' ille, ita ꝙ ſiue magnus fuerit ſiue paruus, corpori lauando p̃dictũ lauatoriũ coęquat̃. Per iſtã aquã & per iſta ſepulchra poſſum intelligere p̃mium glorię paradiſi. Iſta. n. eſt aqua in qua beati adaquãtur, & in qua ſitis deſideriorum oĩum temperatur, iuxta illud pſal. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, qm̃ apud te eſt fons vitæ. Iſta eſt ſepulchrum in quo aĩa ſepelitur, & in quo a mundi huius fluxibus quietatur. Eſai. 11. Erit ſepulchrũ eius glorioſum. Dico ergo ꝙ iſta aqua voluptatis æternæ ęqualiter ſe habet ad magnos equos & ad p̃uos. i. ad diuites & ad pauperes, q̃a. ſ. oẽs recipit, & oĩbus ęqualiter bona ſua diſtribuit & impendit, dũ tñ in ætate. i. in meritis ſint ęquales & p̃ virtutũ ſeptenariũ ſint ſeptẽnes, q̃a breuiter ibi altitudo ſeu dignitas quam habuerant non attẽdit̃, ſed p̃mia ęqualiter diuidũtur, dum tñ ſint æqualis ætatis & ęqualis meriti. Leu. 6. Cunctis filijs Aaron ęqualiter p̃ ſingulos diuidet̃. Et breuiter, æterna gloria eſt quædã ſpũalis & perpetua ſepultura, quæ hoĩum quantitatibus. i. virtutib' & meritis ſe coaptat, oĩbuſq; aptã & ſufficientẽ ſe p̃parat atq; donat. Figurata in illa mãna de qua dr̃ Sap. 16. Vniuſcuiuſq; volũtati deſeruiens, ad quod quiſq, volebat conuertebatur. Vel dic ꝙ talis riuus & talis lapis ſepultorius vel lauatorius eſt bonus prælatus vel iudex, quia. ſ. iſte ſine perſonarum acceptione ad magnos & paruos, nobiles & ignobiles, æqualiter ſe debet habere, & ſm̃ diuerſas cãs & merita, ſe debet diuerſis diuerſimode coaptare, dicẽs cũ Apoſtolo 1. ad Corin. 9. Oĩb' oĩa fact' ſũ, vt omnes lucrifacerem. & Sap. 6. Æqualiter eſt ei cura de omnibus. 4 ¶ Item idem Gerua. dicit quòd in Anglia in comitatu de

Stanfort,

Stanfort,ad radicē montis Maul, eſt quædā palus cuius aqua
lympidiſſima in reſumendis viribus eſt mirabiliter virtuoſa,
nā(vt ait)equites & vectores q̄q̄ in currēdo ſuerint fatigati &
laſsi,ſi in ipſo ſolis ardore aq̄ iſtam guſtauerint,& equis bibēdā
da expoſuerint,ita amiſſas currendi vires recuperant, ac ſi nul
latenus cucurriſſent.Ad qđ ēt dicit valere panē calidū, & her-
bā quę dr̄ trifoliū,q̄a ſicut ait,muſtela ea diuturna pugna cum
ſerpēte laſſata,ad iſtā herbam ſe confricat,& ſic vires dep̄ditas
recuperat & reſtaurat. Re vera talis aqua eſt ſacra ſcriptura,
Chriſti gr̄a,cęli gloria.ſcriptura.n.dr̄ aqua ſatians,gr̄a aqua ve
getans,gloria aqua refrigerans.Igitur dico q̄ iſtę aq̄ vires ſpūa
les hn̄t in hoīe reparare,q̄a ſi quis currendo p̄ progreſſum bo-
norū operum laſſatus fuerit & tribulationibus & tētationibus
fatigatus,ad iſtas aqua recurrerit,& eas p̄ ſtudium vel deuotio
nem guſtauerit,mox fortitudinē recuperabit,& ad curſum vir
tuoſum leuis & agilis apparebit.Eſaiæ 40.Qui ſperant in dn̄o,
mutabunt fortitudinē,aſſument pennas vt aq̄læ, currēt & non
laborabunt,ambulabunt et nō deficient.Trifoliū.n.diuinę gr̄ę,
& panis diuinæ ſcientiæ & æternæ gloriæ diligenter attentus,
& p̄ deuotionē guſtatus,nos cōtra ſerpentē.i.diabolū roborat,
5 & vires noſtras reparat & confortat.¶ Vnū valde mirabile nar
rat idem.Dicit.n.q̄ in Anglia eſt caſtrum qđ dr̄ Pech,in quo-
dam monte ſitum,in cuius montis latere eſt foramē apertum,
de quo ſicut de quadā fiſtula ventus nō modicus ſępe ſpirat,cu
ius dn̄s dictus Guillermus penerelli,cum in aīalib⁹ diues eſſet,
& ſubulcus eius vnā grauidam ſuem in paſcuis amiſiſſet,p̄ ip-
ſa quærēda dictum foramē intrauit,qđ tn̄ necdū aliquis p̄ſcru
tatus fuerat.Cum ergo p̄ opaca foraminis p̄curriſſet, tandē in
locū lucidum deuenit,ſ.in cāporum planiem ſpacioſam, ad quā
ingreſſus,meſſores colligentes maturas ſegetes reperit, inter
quos ſuem perditā,q̄ ſuculas ediderat,adinuenit. Habito ergo
verbo cū præpoſito terræ illius,ſcropham recepit, & dimiſſus
ab illis,ipſam cū nouo grege p̄ idem foramen ad domū dn̄i ſui
reduxit.Mira res(ait Geruā.)de meſſibus ſubterraneis vene-
rat,& in noſtro hemiſperio hyemalia frigora videt.Iſtud autē
abſentiæ & vicinitati ſolis aſſcribit̄. Et iſtud mirabile a quodā
religioſo viro,qui de loco oriundus erat,audiuiſſe ſe dicit. Per
iſtā ſuem poſſum intelligere carnē,vel ēt aīam carnalē & pec-
catricem,quæ nobis ad cuſtodiam eſt commiſſa.verū q̄a iſta fa
ciliter p̄ditur p̄ peccatum,ſi ipſam recuperare volumus,neceſ-
ſe eſt q̄ foramen mortis p̄ conſiderationem intremus, & q̄ de
morte profundus cogitemus, & q̄ vltra progrediendo, vſque
ad meſſores angelos,& ad meſſem gloriæ paradiſi p̄ contēpla-
tionem tranſeamus,& ſic ea cōtemplatione paradiſi, & ex con
ſideratione mortis,contritionem concipiemus,& ſuem.i.aīam
perditam cum adiunctione fętuū bonorū operum recuperabi-
mus,& indignationem dn̄i euademus,dicendo illud Matt. 15.
Congratulamini mihi q̄a inueni dragmā meam, q̄ perdiderā.
6 ¶ Itē idē Geruā.dicit q̄ in Anglia ē ſtagnū qđ dr̄ Vulfreſmer,
quaſi mare.Vulſi regis,quod ſi omnibus piſcatoribus paſsim expo-
nitur,piſcibus abundat,ſi vero piſcatores inde arceantur, tunc
aut nullus,aut rarus piſcis in eo reperitur. Iſta poſſunt appli-
cari q̄ illa bona quæ magis communicantur,& q̄ liberali⁹ ero-
gantur,a Deo amplius multiplicātur,iuxta illud Luc 6. Date,
& dabitur vobis.Econtra vero ſæpe fit q̄ Deus piſces.i.diuitias
illis ſubtrahit,qui ipſas ſibi retinet,& alijs non impendit, quia
breuiter multa ſunt ſtagna.i.multæ perſonæ, quæ quanto plus
tribuunt,plus abundant, & alij qui quanto ſua auarius cuſto-
diunt,minus habent.2.ad Corinth. 7.Qui multum habuit,non
abundauit,& q̄ modicum,non minorauit.Ac ſi dicere.Ille qui
multum cupit habere & propterea vult parcere & non retine-
re,non abundat,ille vero qui modicum velle habere videtur,
inquantum bona ſua elargitur alijs, minorationem non pati-
tur,ſed redūdat. Vel ſi vis dic q̄ talis lacus eſt bō ſcientific⁹,cu
ius poſſeſsio.ſ.ſcientia,cōmunicando creſcit,retinēdo vero mi-
nuitur & decreſcit.Bn̄ ergo dr̄ q̄ melior eſt ſtultus qui abſcon-
7 dit ſuam ſtultitiā,q̄ ſapiens qui ſapiētiam.Eccl.41. ¶ In Anglia
eſt ſignum circa regionē prædictā,in quo ſi quis nauigans dixe
rit ipſi aquæ,aueringemer,quod.ſ.in lingua illa eſt opprobriū,
ac ſi diceretur ſtagno,mare aneriogi, ſtatim ſubita tempeſta-
te correptus,cum ſuo nauigio ſubmergeretur. In Aruernia ēt
audiui lacum eſſe,vbi ſi lapidem ieceris, tēpeſtatem & tonitrua
mox audies.Quod etiam de quodam puteo qui eſt prope Vien
nam dr̄,vbi Pilatus poſt mortem ſuam proiect⁹ affirmatur.Eſt
& in Britannia minori quidam fons, a quo ſi aquam ſumptam
ſuper lapidem effundas,ſtatim nubes & tempeſtates audies &
videbis.Mirum.n.eſt q̄ aquæ indignationem concipiunt,& q̄
opprobrium,ſibi factum p̄pendunt.Iſta poſſunt applicari con
tra multos,q̄ fingunt ſe beniuolos & perfectos, & more aq̄ in-
ſenſibiles & ignaros, verumtamen taciturnitatem & ſilentium
ſolum ſeruant qn̄ nulli ipſos percutiunt, vituperat ſeu grauāt,
ſed pro certo ſi quis aliquod vituperium eis dixerit,vel lapidē
alicuius tribulationis vel correctionis,vel quācunque modicā
iniuriā in eos iecerit, vel de aquis ſuorum bonorum tempora-
liū aliquis ſuſtulerit vel effuderit,ſtatim tempeſtates rixarū &
diſcordiarū,& tonitrua impatientiæ & malorum verborū au-
diet,ita q̄ ab eorum iniurijs vix euadet.Eccl.19.Eſt qui nequi
ter ſe humiliat,& interiora eius plena ſunt dolo.Vel dic q̄ iſtę
ſunt aquæ ſcripturæ,baptiſmi & diuinæ gratiæ, quibus ſi quis
iniuriam fecerit,vel contra eas blaſphemauerit, æternæ dāna-
tioni, tempeſtatem incurret. ¶ Narrat idē q̄ in Anglia in dio- 8
ceſi Londinen.eſt caſtrum dictum Angra,vbi ſemel de auibus
cygnis accidit ſpectaculum valde mirum.Cū.n.quadā die mi-
lites ſtantes ad feneſtrā reſpicerent ſupra pratum,ecce cygno-
rum aduenit multitudo,& cum q̄dam feruella cum alio q̄ cum
cygno ſuo cōcubuiſſet,facto prius inter eos longo garritu, lo-
co cōſilij,ſtatim venit vn⁹ corā alijs ſicut accuſator, poſtea ve
nerunt duo alij ſicut teſtes.miſsi ergo duo alij reā adducunt,&
ſtatim contra adulterā inſurgunt,ipſamq; deplumant penit⁹ &
confundūt,& morti & frigori ipſam adijciunt & exponūt. Iſta
pn̄t applicari exēplariter cōtra adulteras,quas.ſ.viri debent cō
dēnare,& amoris plumis.i.dote & t̄palibus bonis,frigore & tri
bulationi exponere,& eas acriter caſtigare. Vel id pōt dici de
aīa p̄ctātrice,quæ cum ſit ſponſa Chriſti ſibi in baptiſmo con-
iuncta,(iuxta illud Oſeę 2.Spōſabo te mihi in fide.)ipſa tn̄ per
malos conſenſus & vitia cum diabolo adultero fornicat̄.In die
iudicij ergo vel in morte,cygni. i. Deus & angeli eius cōtra eā
congregabūtur,& plumis donorū & virtutū,bonorūq; t̄paliū
ſibi amoris, ipſam æterno frigori & ſupplicio condemnabunt,
Eze.23.Viri ergo iuſti ſunt,hi iudicabūt eā iudicio adulterarū
Vel dic q̄ iſta adultera ſignificat perſonā hæreticā à fide p̄uaua
ricantē,& diabolo adultero adhęrentē, q̄ profecto debet con-
gregatis cygnis.i. Epis & alijs viris iuſtis condemnari, & per
cōfiſcationē plumis.i.bonis t̄palibus ſpoliari. ¶ Vnū valde mi- 9
rabile dicit Geruaſius ſemel in Anglia accidiſſe. Dicit.n. q̄ in
quadā eccleſia plebana cum populus audita miſſa egrederet̄,
t̄pe quidem multum tenebroſo & obſcuro,ecce de nubibus q̄-
dam anchora nauis inſertus corā ipſis ante eccleſiā in ipſo cę-
miterio deſcendit,& fune in aere p̄tenſo & pendulo.inferi⁹ vni
tumulo adhęſit,tandem dum admirās pp̄ls de hoc inter ſe con
ferret,incępit anchora moueri,& audiri vox in aere quaſi nau
tarum ad euulſionē anchorę cum multis cōtēdētium. Nec mo
ra, vnus nautis deſuper per funem ad reuocandam anchoram
demittitur,qui cum ipſam a tumulo euulliſſe.,& a populo ca-
pitur inter eorum manus ac ſi in mari naufragium pateretur,
humectatione noſtri craſſi aeris ſuffocatur. Sed & ſuperiores
nautæ credentis ſocium ſubmerſum eſſe poſt vnius horę ſpa-
tium funem præciderunt, relicta anchora nauigantes. De illa
vero anchora feramenta oſtij eccleſię ad perpetuam rei me-
moriam fuerunt fabricata. Aliud item ſimile ponitur ab eodē,
q̄ quidam nauta de caſtro Briſcoldo in canonicatu claudica-
ſti cum eſſet in remotis oceani partibus,cultellus ſuus in aquā
cęcidit,qui eadē hora per feneſtram tecti domus ſuæ corā vxo
re ſua in mēſa ſe infixit, ſicut poſt viri reditū cōputo dierū fa-
cto,vterq; rep̄it & cognouit.Ex his ergo intēdit concludere q̄
mare q̄nq; ſurſum in aere vehit̄.qđ tn̄ ſi verū ē,a me, multiſq;
alijs ignoratur. Iſta libēter exponerē,ſi fidē adhiberē.Et ſi vis
dic q̄ nauę in aere nauigātes ſignificāt viros iuſtos, in cęleſti-
bus mentaliter vitā ducentes.Ad Phi.3.Conuerſatio nr̄a in cę
lis eſt.Per iſtā aūt anchorā q̄ ad terrā protēdit,intelligo aliqđ
terrenū negociū,p̄ quod tota nauis.i.totū ipſorū collegiū circa
inferiora vacat,& a virtutū itinere retardat̄, quia p̄ certo ter-
rena negocia nō ſunt niſi q̄dam anchorę per quas mētes bono
rū reſidēt a virtutū p̄greſſibus arreſtatę.Per demiſſum hoīem
p̄latos & officiales intelligo,qui ad terrena negocia expedien-
da mittūtur,vbi quia manib⁹ hoīum.i.laudib⁹ adulatorū attre
ctant̄,p̄ diuerſa vitia ſuffocant̄,quo fit vt alijs ſe ſaluātib⁹,& an
chorā terrenorū negotiorū dimittētib⁹, hi diuerſis vitijs mo-
riātur,& inferi⁹ cū mūdi p̄ctōrib⁹ in mūdo morā trahētib⁹ in
craſſo deliciarū aere ſpūali ſuffocent̄.Diſplicet mihi moraliza
re iſta,q̄a timeo nō fuiſſe vera ſed cū ſint multa naturæ mirabi
lia,q̄ hoīb.ſūt ignota,idcirco ea nec penit⁹ repudio,nec ēt ad-

mlto ¶ Scd̃m eundē. Merlinus in Anglia iuxta montē Ambrū
choreā gigantū poſuit, & ſuis icātationibus ſub diuo lapides
ad ꝑpetuā admirationē ſuſpēdit. Tales ſūt adulatores, q̃a. ſ. iſti
ſuis incātationib⁹ .i. adulationibus, gigātes .i. mūdi potētes quū
volūt trāſferūt, & qd̃ mirū eſt, lapides .i. ipſos q̃q̃ lapideus atq;
duros, a ꝓpoſitis impediūt & ſuſpēdūt, ipſoſq; p ſpei vanitatē
& ſuperbiā ſurſum tollūt. Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, q gigātes
.i. viros pfectos & potētes ſuarū tētationū incātatione de bono
in malū trāsfert, & ipſos lapides ſanctuarij p vana deſideria in
altū ſuſpendit. Iob 30. Eleuaſti me, quaſi ſuper vētum ponens.

De Arabia. *Cap. 4.*

1 ARABIA ē regio, myrrha, cinamomo & alijs me-
dicinalibus opulenta, precioſis lapidibus reple
ta & ſonoris auib⁹ iocundata, vbi fęnix auis pul
cherrima reperit, multis tñ beſtijs & ſerpētib⁹
infeſtata, nam ſm Iſid. ibi ſunt q̇dam aſpides, in
quarū viſceribus precioſi lapides gn̄antur. Et dr̃ Arabia, quaſi
thurifera, ſm illā linguā, q̃a thura & alia odorifera ibi affluūt
& abundāt. Ibi eſt .n. regio vbi creſcit thus, q̇ eſt vltra Sabeam,
cuius populus habitat in tentorijs cilicijs, q porcum nō come-
dit, imo ſi porcus aliunde fuerit inuectus, illico moritur ibique
porci viuere nunq̄ poſſunt, ſicut dicit Sol. Iſta igit̃ ſp̄ualiter lo
quendo, eſt eccleſia vel religio, in qua ſunt myrrha pœniten-
tiæ, thus orōnis, cinamomū qd̃ cerebrū cōfortat deuotionis, la
pides precioſi gratiarū & virtutū, medicinæ ſacramentorum,
aues .i. viri contemplatiui, inter quos eſt vnica fęnix .ſ. Chriſt⁹,
vel ēt papa, vel prælatus, in quo oēs alij vniuntur 1. Macha. 8.
Oēs obediunt vni, & zelus & inuidia nō eſt inter eos. Iſta tñ a
multis beſtijs .i. vitijs pc̃tōribus & demonib⁹ infeſtatur, ſed qñ
ipſę aſpides & dracones .i. mali diuites, vel etiā mali philoſophi
vel hæretici cōprehenduntur p prædicationē & conuerſionē,
tunc in eorū viſceribus .i. cōſcientia lapis precioſus Chriſtus p
fidem gignitur & creatur, ſicut patuit in Paulo. vel lapis ſcien-
tiæ & diſcretionis, qui poſt mortē vtilis reperit̃, ſicut patuit in
Auguſtino. In iſta aūt regione .ſ. in eccleſia inuenitur thus de-
uotionis & orationis, ibi ēt eſt populus habitans in tentorio ci
licin .i. in ſtatu pęnitentię, & mortis meditatione & carnis ma-
ceratione, a quibus non comeditur nec diligitur porcus .i. im-
mūditia carnalis delectationis, & ſic apud eos p tentationē in-
trauerit, ſtatim ab eis necatur p appoſitionē pęnitentiæ & mor
tis meditationis. & hoc bñ figuratur Leui. 11. vbi porc⁹ immun
dus Dei populo ne ipſum comedat, interdicitur, q̃a pro certo
q Dei populus eſſe volūt, porcos .i. carnales immunditias non
debēt diligere, ſed eas interimere & auferre. Auferte malū de
medio veſtri. Vel dic ꝙ porci ſunt delicioſi, q certe ſi in tento-
ria cilicia .i. in religionē vel ſtatū pęnitentiæ intrent, illico mo-
riunt̃ .i. mortuos ſe reputant, vel ēt nutriuntur .i. mēbra ſua ſup
terrā mortificāt, & mortui carnaliter pſeuerant. Vel dic ꝙ iſta
regio eſt paradiſus, vbi thus ꝑpetuæ frangrantiæ redolet, quē
certe nullus immundus pc̃tōr intrat. vñ Apoc. 21. Nihil coin-
quinatū intrabit in illā. ¶ Scd̃m Solinū Cinnamulgus auis eſt
2 Arabiæ, q̇ in locis altiſſimis in ramis arborū ſubtilibus de ele-
ctioribus cinamomi ramuſculis nidū facit, quo cū nullus aſcē-
dere valeat, incolę lapides proijciunt, nidū deſtruunt, & illud
cinamomū tanq̄ electiſſimum vendunt. Idē dicit Pli. li. 10. ca.
33. Sic verè Chriſt⁹ in altiſſimo pfectionis vertice habitat, vbi
de cinamomis .ſ. de odoriferis virtutibus nidū facit. Cum ergo
noſtrę fragilitati non ſit poſſibille ad tantę vitæ & perfectionis
celſitudinē attingere, ſaltē debemus illuc lapides noſtros .i. ora
tiones & deſideria ad ipſum proijcere, vt ſic de iſtis ramis ele-
ctis .i. de ſpūſſancti donis & virtutibus poſſimus aliqd impetra
re, & ab eodē grām obtinere. ſicut .n. dr̃ Eccl. 35. Oratio humi-
litatis ſe nubes penetrabit, & non deſcendet, donec reſpiciat al
tiſſimus. ¶ Arabes in tali plaga ſunt ſiti, ꝙ vmbræ q̇ nobis dex-
3 træ ſunt, illis ſunt ſiniſtrę, & econtra quæ nobis ſiniſtræ, illis ſi-
militer dextrę ſunt, ſm Solinū. vñ ſm Lucanū cum milites de
Arabia Roma ad imparatoris ſubſidiū aduenifſent, mirabātur
ꝙ vmbræ ad aquilonē vertebant̃. Per Arabes viros ſc̄tōs intel
ligo, qui thure deuotionis abūdant. Per vmbras vero, oīa mun
dana tā proſpera q̄ aduerſa, q̇ oīa ſunt in quodam trāſitu velut
vmbra iuxta Sap. 5. Tranſierūt oīa velut vmbra. Vmbræ ergo
dexterę ſignificāt mūdi proſperitatē, ſiniſtræ vero aduerſitatē.
Igitur Arabes .i. ſc̄ti dexteras habent ſiniſtras, & ſiniſtras dex
teras, quia .ſ. illud qd̃ nos dexterū & proſperū credim⁹, ipſi ha-
bēt pro ſiniſtro & aduerſo, & econtra illa q̇ nos aſpera credi-
mus, ipſi reputant proſpera & ſcd̃a, q̃a .ſ. viris ſc̄tis mundi pro
ſperitates ſunt aſperę, aſperitates vero et aduerſitates proſperę.
vñ ipſi ſunt q dicunt mūdo, Gene. Si ad ſiniſtrā ieris, ego dex-
terā tenebo. ¶ In Arabia ſunt dracones & aſpides, quibus mor 4
tuis in eorū viſcerib⁹ inueniunt̃ lapides ꝑcioſi. Talis arabia eſt
mūdus, vbi dracones & aſpides .i. auari, ſurdi, ſitibūdi, qñ occi
dunt̃ p mortē, in eorū viſcerib⁹ .ſ. arcis & abditis inueniunt̃ la-
pides ꝑcioſi .i. diuitiarū oīum plenitudo, q̇ licet ſibi nō ꝓficerēt
dū viuebāt, poſt ipſorū tñ obitū ſiue mortē alijs proficiunt. &c.

De Aſia. *Cap. 5.*

ASIA eſt tertia pars orbis, ſm numerū quo orbis
in tres partes eſt diſtinctus, ſm Iſi. & Oroſiū,
ſm vero quātitatē, media pars orbis eſſe dino
ſcit̃. q̇ ab oriētali oceano incipiēs, ad Nilū flu-
uiū Ægypti a parte meridiei terminat̃, a ſeptē
trione vero flumine Tanai claudit̃, & meoti-
dis paludib. limitat̃. In iſta ergo ſunt maximę regiones orbis, .ſ.
India, Perſia, Parthia, ſupior Scythia & aliæ infinitę, q̄rū mi-
rabilia ī ſuis locis ponent̃, & iō ad pſens nihil hic de Aſia dicē.

De Bactria ſeu Bactris. *Cap. 6.*

BACTRIA eſt regio in Aſia vbi naſcuntur cameli, ita 1
duros pedes hñtes, ꝙ nunq̄ atterantur. Sic in regio
ne eccleſiæ vel religionis, pedes affectuū nr̃orū de-
bent eſſe p firmitatem & cōſtantiam ita duri, ꝙ nun
quā atterant̃ vel remolliantur. Vel hæc regio eſt mūdus in quo
pedes .i. finis & ſenectus auarorū & gibboſorū ſupborū ita per
crudelitatē & auaritiam indurant̃, ꝙ nulla pietatis mollitie re
molliuntur. In ſiſitudinem lapidis durant̃ aq. Iob 39. ¶ Bactria 2
eſt regio in Aſia, ita fertilis, ꝙ ibi iacta ſemina in centuplum
augmentantur. Sic ſi ſemina virtutum & meritorū in aīa iece-
ris, fructum centuplū .ſ. æternæ gloriæ reportabis. Gen. 25. Se-
minauit Iſaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum.

De Beotia. *Cap. 7.*

BEOTIA eſt regio dicta a boue, quia cum Cad-
mus filius Agenoris regis Tyri ſororē ſuā Euro
pā a Ioue raptā ex ꝑcepto patris quæreret, cū nō
reperiret, iram pr̃is formidās, exiliū elegit, & dū
caſu bouis veſtigia ſequeretur, ipſam inuenit, &
ſic eandē terrā illā Beotiam nuiauit. Eſt aūt ibi qdam lacus
furialis, de quo qui biberit, ſtatim furore libidinis inardeſcit.
Regio iſta eſt mundus, in quo lacus deliciarū eſt, ex quo hō ef
ficitur ad litterā libidine furibundus. Iupiter qui Deus finge-
batur, eſt diabolus, qui ſi ſororem tuā aīam rapuerit p pecca-
tum, & in regionem Beotiæ .i. in mundi amorem detulerit, ſi
Dei patris irā formidas, ſequere veſtigia bouis Chriſti, quæ in
iſta regione tenuit .i. pęnitentiā, paupratē & hmōi & ſic ſororē
tuā pditā poteris recuperare, & irā Dei pr̃is euadere. Inuenit
eā in terra deſerta, in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis. Vel de
Beotia .ſ. de flumin⁹ & lacubus, & titulo de pdice. §. 5. & vlti.

De Boemia. *Cap. 8.*

BOHEMIA eſt regio Germaniæ, in qua eſt quæ-
dam fera q̇ dicit̃ loz in lingua illa, q̇ ſub ore in
gutture habent quandā ſtuucā vel veſicā, & cū
a canibus & venatoribus pſequitur, in ore aq̄
recipit, & currendo & fugiendo ſic eā calefacit
ac ſi bulliret, & ideo ſe vertens ad canes & ve-
natores, ſup ipſos aquam illā proijcit, & quemcunq; tetigerit,
depilatur, & ſic canes & venatores fugere cōpelluntur. Vena-
tor eſt p̄latus, loz eſt ſubditus corrigendus, canes ſunt accuſa-
tores. Cū igitur loz .i. malus ſubditus a venatore p̄lato pſequit̃
vt capiatur & corrigatur, tūc fugiēdo excuſando & palliando
aq̄ malitiarū in gutture cordis ſui p iras & diſcordias calefa-
cit, & tandē cōtra correctores ſe eijcit, & aquā malitiarū ſuarū
aptu ore p impatientiā & improperia proijcit ſup illos, appel-
lando, repugnādo, cōquerēdo & hmōi, & ſic canes & venator
.i. iudex & accuſator timētes eius impetū retrocedūt, & eū in-
correctū dimittunt, q̃a ſicut dr̃ Prou. 15. Nō amat peſtilēs eū q
ſe corripit, nec ēt ad ſapientes gradit̃. &c. Vel dic ꝙ canes ſunt
deuotiones, cōtra quos aqua deuotionis eſt in gutture p cogi-
tationē ſumenda, & p feruorē dilectionis, & boni opis curſum
calefaciēda, & cōtra venatorē & canes .i. cōtra diabolum & tē-
tationes p orationem proijcienda, quia pro certo tunc hoſtes
ſpirituales fugiunt, quando feruentem orationem ſentiunt.

De Bri-

De Britannia. Cap. 9.

1 BRITANNIA .i. anglia, inſula eſt maxima, de qua dicit Solinus q̃ nra Gallici littoris finis orat. orbis, niſi Britanniæ magnitudo nomen alterius orbis mereretur. Dicit.n. q̃ octoginta millia paſſuū habet ipſius lōgitudo. Eſt ergo regio vndiq; inſulis circunſpecta. Dicit ergo idem q̃ iuxta Britanniam eſt incluſa q̃dam dicta ſilura, cuius terra contrariatur anguibus, ita q̃ quocunq; innecta fuerit, angues necat. cuius populus fuit mirabilis. pecuniam.n. et eius vſum penitus refutabant, res pro rebus dabant, & magis mutationibus quā precijs neceſſaria procurabāt, ſcientiāq; futurorū fœminæ & viri oſtentabant. Per iſtā inſulā intelligo religionē, & maximè mēdicantē. Per terrā q̃ victum miniſtrabat eiſdem, intelligo ſcientiā ſcripturarū, q̃ ſerpentibus .i. vitijs & tētationibus obuiat, ipſaſq; perimit atq; necat. Iſti ergo ſolebant pecunias nō curare, ſed mutuādo .i. mendicando neceſſaria, q̃rere, & de futuris ſolūmodo
2 cogitare. Sap. 8. Nouit præterita, & de futuris æſtimat. ¶ Circa Britanniam ſunt quinq; inſulæ, q̃ hebudes antiquitus vocabantur, quarū populi dudū fuerunt mirabilis diſciplinæ, nā (vt dicit Solinus) oīa erant vniuerſorum. Rex ēt iſtarū inſularū nihil habebat proprij, ſed alebatur a publico, ac ne auaritia diuerteret a vero diſcebat paupertate iuſtitiā ſeruare, vtpote cui nihil erat rei familiaris. Nulla illi fœmina dabatur propria, ſed p vicissitudines, in quācunq; cōmotus fuerat, vſurariā ſumat, vn̄ ei nec votū, nec vlla ſpes cōcedebat liberorū. Iſta poſſūt applicari p modū hiſtorialis exēpli, vt.ſ. illi qui ſunt reges, prælati, & principes aliorū, non debent circa ꝓpria lucra intendere, nec circa liberos aut nepotes vacare, ſed ſolū vtilitatē communem q̃ propriā. Quod tñ eſt contra multos modernos, qui liberis & amicis carnalibus occupati, magis diligunt vtilitatē domuū paternarū q̃ Chriſti eccleſiarū, q̃ cōiratū ſuo dn̄o ſubditarū, iuxta illud ad Phi. 2. Oēs quæ ſua ſunt quærunt, nō q̃ Ieſu Chriſti. Vel dic de religioſis, quorū debēt eſſe oīa vniuerſorū, qa ſicut dr̄ Act. 4. Erant eis oīa cōia, nec quiſq̃ eorū q̃ poſſidebant, ſuū eſſe aliqd dicebāt. Vel dic de illis ſctī pr̄ibus, apl̄is .ſ. diſcipulis eccl̄iæ primitiuę, & de rege eorū Chro, q a .ſ. inter iſtos aīa fuerunt cōia. Rex ēt vnus Chriſtus nihil rei familiaris habuit, ſed toto vitæ ſuæ t̄pe pauper fuit. Qd ēt de illis primis regibus & p̄latis eccleſię dici pōt, q̃ nihil propriū habuerunt, & paupertate iuſtitiā didicerūt, iuxta illud Zac. 9. Ecce rex tuus venit tibi iuſtus & māſuetus, ipſe pauper, & ſedēs ſuper aſinā. Vel ſi vis applica id cōtra principes luxurioſos, q nō ſolū vxores ꝓprias ſibi vendicāt, ſed in oēs volunt ſuā libidinę exercere. Vel dic de clericis & p̄latis malis, q cū vxores nō habeāt, in oēs cū poſſunt
3 inuehere ſe delectāt. ¶ Circa Britāniā inſulę plurimę ſunt quarū q̃dā orchades nominant, vltra quas nauigio ſex dierum Thile inſula ponit, vbi dies p ſex menſes, & p totidē nox dilatatur. Sed de hac vide in ſuo titulo ſpeciali, & de Ibernia q̃ eſt inſula Britanniæ adiacens, vide infra, vbi in hoc libro de ea ſpecialiter fit tractatus. ¶ Scd̄m Solinum ibidem, in Britānia ſolebat
4 eſſe templum deæ Mineruę, cuius ignes ꝑpetuo nunq̃ caneſcebant in fauillas, ſed vbi ignes tabeſcebant, in globos ſaxeos vertebantur. Si vis dic q̃ iſta Dea Minerua eſt beata virgo, cuius tēplū eſt cōſciētia viri iuſti, in quo procul dubio debet ignis perpetuæ charitatis ardere, qui non debet in fauillas peccatorum euaneſcere, ſed in ſaxeā perſeuerantiā ſe mutare. Leuiti. 6.
5 Ignis in altari meo ſemp ardebit. ¶ In Britannia ſolebant eſſe q̃dam populi barbari, qui in ſtatu pueritiæ varias aīalium effigies in ſuis corporibus depingebāt, ipſaſq; ſuis mēbris incorporabant, nec magis patientiæ loco eſſe aliqd reputabant q̃ q̃ p memores cicatrices artus ſui plurimum ſucci biberent, ipſiſque creſcentibus imagines pereſcebant. Ad hoc facit Pli. li. 22. c. 1. vbi ait q̃ plurimi barbarorū, ēt apud dacos & ſarmatas corpora ſua herbarum ſuccis tingebāt. Vn̄ ēt ait q̃ apud Britones mulieres in qbuſdam ſacris ſucco glaſti toto corpore oblinitę nudę incedebant. Æthiopū colorem imitantes. Nūc ēt inter ſaracenos mauros ſunt qui ſolēt vngues ſuos ſucco vnius herbæ vngere, & in colorem croceū vertere. Per iſtos barbaros peccatores intelligo, qui ꝓcul dubio p varios malos mores diuerſorū aīaliū imaginē in ſe pingūt, luxurioſi quidē imaginē equi, pigri bouis, iracūdi vrſi, ſupbi leonis, auari lupi, & ſic de alijs. A pueritia.n. ſolent tales imagines .i. tales mores in ſe pingere, & per malorū operum incrementa ſecū ſolent iſta creſcere & augeri. Iſti figurati ſunt in illis de qbus dicit Apoc. 19. qd ipſi acceperāt imaginē beſtię & characterē eius, & ideo in ſtagnū ſunt miſſi cum eadē. quia .ſ. qui demonū impſſiones & vitiorū imagines acceperint, cū ipſis in inferno cremabunt & peribūt.

De Campania. Cap. 10.

CAMPANIA Italiæ eſt prouincia, in qua ciuitas Neapolis eſt ſita, vbi fuerunt abſq; dubio antiquitus multa mirabilia & ſtupenda, quorū q̃dā a natura facta ſunt, q̃dam vero a Virgilio p artē mathematicā ſunt inuenta. Dicit igit Gerua. q̃ 1
Virgi. in ciuitate Neapoli vnā muſcā ęream fecit, q̃ quandiu integra manſit, nulla muſca ciuitatem ingrediebat. In macello ēt ciuitatis in pariete vnū fruſtū carnis inſeruit, qd̄ q̃diu ibi erat, in illius macelli cōtinētia nulla caro quarumcunq; vetuſta nec nares olfacientis, nec aſpectū intuentis, nec guſtū comedētis aliqualiter offendebat. Per muſcā ęreā intelligo Xp̄m ad iudiciū aducturū. tunc.n. more æris ſentētiando ſonabit, & more muſcę dānatos pungēt vel grauabit. Per muſcas vero carneas intelligo cogitationes & tentationes. Per carnem in piete intelligo carnē n̄ram in ſepulchro futuram. p alias vero carnes intelligo aliorū conditionem carnalē. Quia ſi in ciuitate, cordis noſtri muſcā .i. Chriſtum ad iudiciū venturū p conſiderationē ſtatuerimus, nullā profecto muſcā carneā, hoc eſt carnalē tentationē aut cogitationē in eo ſentiemus, nā q iudicis ſeueritatem bene reſpicit, carnalia deſideria iam ſeuit. Iſta eſt.n. muſca quæ alias fugat, & cui⁹ comitiuā nulla mala cogitatio frequētat. vn̄ Eſa. 7. Sibilabit dn̄s muſcæ q̃ eſt trans flumen, & api quæ eſt in terra Aſſur. Muſca.n. quæ immūda frequētat, eſt carnalis delectatio, apis q̃ flores paſcit, ē inanis gloriæ dilectio. Ad iſtas ergo dn̄s ſibilat, qn̄ de nr̄is cordib⁹ ipſas fugat. Itē ſi in hac cordis noſtri ciuitate carnē in pariete .i. carnē n̄ram in ſepulchro futurā appoſuerim⁹, de alijs carnib⁹ .i. de aliorū mortalium conditionibus, quanquā ſint viles & in viuis veteratæ, nullū horrorē habemus, ſed ea conſideratione noſtræ proprię vilitatis, ſic fiet q̃ nec odoratu nec guſtu alios carnales hoīes contēnemus, iuxta illud Eccl. 31. Diſce ea teipſo quæ ſunt proximi tui. Ideo bene conſuluit Eccl. 29. Memento nouiſſimorū, & deſine inimicari. Vel dic q̃ caro in pariete eſt conſideratio noſtræ vilis & carnalis conditionis in corde. &c. vt ſupra ¶ Di- 2
cit idem Geru. q̃ in iſta ciuitate Virgilius in vna portarū duas imagines lapideas poſuit, vnam .ſ. lætā & ſpecioſam a dextris, aliam vero vultū triſtem prætēdentem poſuit a ſiniſtris. Iſtiue ergo portę p mathematicā influentiā ea virtus erat, q̃ ſiquis p aliquo negocio ciuitatē ingrediens, a caſu vel a fortuna, non a propoſito p partem dexterā illius portę ingrederetur, negociū ſuum ꝓſpe expediret, ſi vero a ſiniſtra p̄te, vbi triſtis erat imago, ciuitatē intraret, negociū ſuū aduerſè & non proſperè proueniret. Illa.o. dicit Gerua. in anno quo fuit aeno obſeſſa, expertū ſe fuiſſe, ſicut ēt p quandam prolixā narrationē declarat, quam hic ponere non curaui. Per iſtā portam ciuitatis intelligo chariſſimi ingreſſum in eccleſiæ ciuitatē, & introductionē ad eccleſiaſticas dignitates, in cuius ingreſſu eſt duplex imago, læta .ſ. q̃ a dextris ſedet, quæ eſt innocentia vel iuſtitia, & triſtis quæ ad ſiniſtrā reſidet, q̃ eſt iniuſtitia vel ſimonia. Igitur ꝓ certo dico q̃ ſi quis in eccleſiā vel in eccleſiaſtica bn̄ficia p ptē dexterā intrauerit .i. p iuſtitiā vel innocentiā, vtpotè q a ritè, iuſtè & canonicè eſt promot⁹, tūc proſperè expediet facta ſua, & in pace fiēt ei dies eius. Si vero ecōuerſo p ſiniſtrā intrauerit, et mediāte triſti imagine .ſ. ſimonia, prece vel fauore, violētia vel iniuſtitia bn̄ficiū obtinuerit, tūc procul dubio in factis ſuis nō proſperabitur, imo vt cōiter in paupertate vel in briga vel in aduerſitatibus ſemp erit. Dei.n. iuſtitia non patit vt q bñ intrauit confundat, nec q male intrauerit, proſperet. vn̄ de male intrante eccleſiaſtico vel p̄lato dr̄ Hier. 22. Scribe virum iuſtum ſterilem, q in diebus ſuis non proſperabitur. ¶ Dicit idē q̃ circa Neapolim eſt mons excelſus a mari inſitus, terrā laboris pro- 3
ſpectans, q. I ꝓn Maio fumum terribilē & interdū cinerē ardentiſſimū & ligna cōbuſta eructat, ita q̃ terrā fertilem in ſterilitatem mutat. Virgilius igitur in oppoſito mōte ſtatuā æreā cū tuba erexit, quæ cū ad flatum venti vndiq; verteret, ad primum ventilari cornu ſonitū, & in ipſa tuba flatus ſubintrantis impulſum, noxius repulſus vi matheſis caſſabat, & totū prædictū periculū ne noceret ſegetibus, tollebat. Verū qa p̄dicta ſtatua vel antiquitate eſt cōſumpta, vel inuidorū malitia demolita, ideo ſæpe prædicta incommoda reiterantur. Sic verè dico q̃ a monte .i. a mundi dignitatibus fum⁹ ſupbiæ, arena ardens luxuriæ,

& carbones auaritiæ, q̄bus virtutū ſegetes cōburuntur. Virgilius ergo .i. virgineus Chriſto in oppoſito monte .i. in dignitatibus eccleſiæ ſtatuas ęreas .i. ſonoros & ſcientificos p̄latos poſuit, q̄bus tubā p̄dicationis in manu tradidit, & p ipſorū flatū & p̄dicationē, p̄dictū malū impediri & auferri voluit. Verū q̄a iam tales ſtatuæ .i. boni p̄lati ab iſto mōte eccleſiæ defecerunt, ideo p̄dicta mala quaſi totū ſeculum deſtruxerunt, & diuerſis vitijs
4 inflāmauerunt. ¶ Itē dicit idē q̄ Neapoli inuenit̄ q̄dā faba quæ inuerſa dr̄, q̄ more aliarū fabarū in ſiliquis q̄dē creſcit, ſed illꝰ ſiliquæ pēdent inferius, aliarū vero ſuperius eleuant̄. Eſt ergo huius fabæ potētia ſatis ridiculoſa, vt ait idē Geruaſ. Si .n. ipſam cū orōne dn̄ica ter repetita genu flexo collegeris, orās vt qualē vultū p̄tendis talē comedēs de ipſa p̄tēdas, ſine dubio hoc euenire conſpicies. Vñ ſi colligēdo, riſum cōtinues, guſtās vſq; ad ſolis occaſum inceſſanter ridebis. Si vero vultū lachrymantis p̄tēdas, ēt & lachrymabit̄ falſa pietate turbatus, & ſic de alijs. Iſta aūt dicit Geruaſ. ſe experimentaliter probaſſe, & pro faba reperienda cauernā montis ſub caſtro q̄d Sōma dr̄, ſubintraſſe. Iſtud eſt mihi difficile ad aliq̄d morale applicare, poſſem tñ dicere q̄ faba iſta eſt ſacra ſcriptura, q̄ faba inuerſa dicitur, eo q̄ p varias expoſitiones quotidie inuerſatur, q̄ ēt cū orōne dr̄ colligi, & cū humili reuerentia a Deo poſtulari, iuxta illud Iaco. 1. Si quis indiget ſapiētia, poſtulet a Deo. Ille ergo qui per auditū p̄dicationis fabā ſacræ doctrinæ a nobis recipit, faciliter ad nr̄i vultū .i. ad noſtræ conuerſationis ſimilitudinē ſe cōuertit, q̄a .ſ. auditores ſolent p̄dicatores imitari & ad ipſorū verba in melius cōmutare. Ideo bñ dicebat apoſtolus, Imitatores mei eſtote, ſicut filij chariſſimi. Vel dic q̄ faba inuerſa ſignificat verba verſuta & cauteloſa & inuerſata hoīum proditorū, adulatorū vel ēt hæreticorū, q̄a hi procul dubio mediantibus hmōi verbis ſuis & fallaci conuerſatione ſermonū ſuorū deceptiuorū, guſtatoribus .i. auditoribꝰ eorū qualē vultū volūt, faciūt p̄tendere, & eorū volūtatē (q̄ vultus eſt aīæ) in q̄ formā voluerint, faciūt immutari. Patet .n. q̄ proditores conſiliarij ſuis malis & inuerſis & fraudulentis cōſilijs immutāt vt volunt facies amicorū, adulatores vero mētes magnatū et ſuperiorū, q̄a .ſ. q̄n volūt, faciunt eos vel triſtari vel ridere. Hæretici ēt inuerſant verba ſua .i. intellectū ſacræ ſcripturæ, & ſic aliorū vultꝰ & mētes p voto ad riſum vel ad triſtitiā mutāt. Ideo de talibus mores ſuos ad indignorū ſimilitudinē mutātibꝰ, dr̄ in pſ. q̄ mutauerūt glīam ſuā in ſilitudinē vituli comedētis fęnū .i. in ſimilitudinē illius p̄ditoris, adulatoris vel hæretici, q̄rentis propriū
5 lucrū. ¶ In Cāpania ciuitas ē Puteolana, vbi Vir. multa balnea ad curas diuerſarū infirmitatū cōgrua miro mō cōſtruxit, titulosq; ſingulis balneis ſubſcripſit, & cōtra q̄ infirmitatē valerēt, oſtēdit, verū cū ſtudiū medicinæ Salerni vigere cępiſſet, ducti inuidia medici, titulos balneorū deſtruxerūt, ne forte practicātibus lucrū auferrēt. Iſta poſſunt applicari cōtra inuidos, qui ſi vidēt aliq̄d balneū .i. aliquam pſonā valere & p̄ficere, & exinde titulū laudis & famæ acq̄rere, ſolēt hmōi titulū p detractionē quātū poſſunt deſtruere, ne forte ipſum contingat eorū lucro, famæ & vtilitati detrahere, & de laude & glīa plus hr̄e, q̄a ſicut dicit Alanus de plāctu naturæ, inuidi famā aliorū aut detractione lacerāt, aut taciturnitate furant̄. Sapiētiæ .n. glīa dehoneſtat liuor ingloriꝰ. ¶ Itē dicit Geruaſ. ibidē q̄ circa Nea-
6 polim eſt mons p mediū pforatus, ad modū vnius cryptæ, de latere in latus ad volentiū trāſitū concauatus. Cū ergo tāta ſit illius opaci itineris lōgitudo, vt ſi in medio exiſteres, duos introitꝰ vix videres, id virtute mathematica Virgilius opatꝰ eſt, q̄ ſi ſibi in illa via, q̄uis ſit ſtrictiſſima, duo inimici obuiarent, nullo dolo, nullis inſidijs, nulla malitia ſibi mutuo nocendi poteſtatē haberent. Iſtud pōt applicari ad nos religioſos & clericos & quoſlibet ēt Chriſtianos, q̄ .ſ. infra montē dn̄i (q̄ eſt eccleſia) in eadē crypta & fouea .i. in eodē collegio, conſortio vel hoſpitio viā huius ſeculi pertranſimus, nā dato q̄ aliq̄d odiū inuicē habeamus, nunq̄ tñ debemus nos nocere, vel nos verbis & factis inuadere, aut dolum & inſidias alter alteri parare, ſed magis ſine tumultu pacificè pertranſire. Eſa. 2. Nō leuabit gēs contra gentē gladiū. Vel dic q̄ via hæc obſcura ſignificat mūdum
7 vt ſupra. ¶ Vnū mirabile refert hic Geruaſius. Dicit .n. circa ciuitatē Puteolanā eſſe lacū cuius aqua teterrima eſt, ſed ſi infundatur oleū, clariſſima efficitur, quē indigenę lacū Inānis appellant. Cum ergo bonæ memoriæ Ioannes ep̄us puteolanus quadā die ad lacū acceſſiſſet, vt videret q̄d ſub aqua lateret, in cuius infimo multa lamentationū voces frequenter audiebat, cadū olei puriſſimi aquę ſuperfundit, ſtatimq; velut accenſa lucerna ęneas portas maximę quantitatis, & vectes ferreos proſtratos ſub aqua vidit cępitq; mente cogitare vir ſanctus has eſſe
portas inferni, quas dn̄s confregit, q̄n inferos ſpoliauit. Iſte la- 8
cus chariſſimi mundum deſignat, ſub quo abſq; dubio latent portę inferorū, & lamentationes & gemitus damnatorū. Hæc tñ aqua mūdanæ proſperitatis & obſcura cęcitas fluxibilis fortunę viſum vel conſiderationem impediunt prædictorum, q̄a procul dubio in lacu huius mūdi fortuna vel proſperitas impedit ne hō infernū & inferni ſupplicia conſideret aut attēdat. Vñ neceſſe eſt hoi q̄ oleū diuinæ gratiæ infundat̄, & ſic lucerna fidei & ſapientiæ illuſtrabitur, & q̄d inferius lateat, ab eo p conſiderationis ſcrutiniū agnoſcet̄. De tali ergo oleo mētis illuminatiuo poſſunt pctōres Deo & ſctīs dicere illud Matth. 25. Date nobis de oleo veſtro, q̄a lampades noſtræ extinguuntur.

De Regione cedar. Cap. 11.

CEDAR eſt regio quę ſolis ardoribus eſt peruſta, in qua Iſmael primogenitus Abraā cum poſteritate ſua dr̄ habitaſſe, & eā a cedar primogenito 1
ſuo ſic vocaſſe. & ſ̄m gl. Gen. 16. Onagro pp ſuā feritatē fuit cōparatus, ideo dr̄ ibi. Hic erit hō ferus, quia ſ̄m Iſid. li. 9. in tabernaculis & nō in domibus habitabat. & nunc eius poſteri tanquā hoīes ferales per vaſtas ſolitudines euagantes, oēm ferarū ſęuitiam ſuperant & excellunt. Hi ſ̄m Methodiū ſemel egreſſuri deſertis orbē per octo annorum hebdomadas obtinebunt, & vocabitur via illorum via anguſtiæ, nā ciuitates & regna ſubuertent, in locis ſacris inficient ſacerdotes, & ibi cū mulieribus dormient, & ad ſepulchra ſanctorū iumenta ligabūt. Et hoc ſ̄m ipſum accidet propter Chriſtianorum nequitiam, q̄ tunc erūt. Cedar eſt infernus, propter ardorem tormentorum, vbi Iſmael primogenitus Abraę .i. lucifer (qui eſt principium viarū Dei. Iob 40.) cū ſua poteſtate .i. cum angelis ſibi fauētibus & damnatis hoibus conuerſatur. Hi ſunt Iſmaelitæ dæmones ferociſſimi, qui p deſerta mūdi huius ad malorū ſupplicium & bonorū exercitium euagantur, & in fine .ſ. tēpore Antichriſti, q̄n ſoluetur ſathanas de carcere, egreſſuri ſunt de deſertis inferni, & ſibi ſubijcient totum orbem, & tunc ciuitatē & regnum eccleſiæ deſtruent & ſubuertent, ſacerdotes .i. ſacros duces bonos Chriſtianos interficient & occident p Antichriſtum & ſuos, & ad litterā ſepulcra ſanctorum diruent, & cū mulieribus .i. cum peccatricibus aīabus dormient & quieſcent .i. p diuerſa vitia ſe coniungent. Ideo tunc poterunt dicere Chriſtiani. Egreſſi mures de cauernis ſuis, auſi ſunt ad prælium nos vocare. Iudith. 14.

De Cypro. Cap. 12.

CYPRVS (ſicut Geruaſius dicit) inſula eſt q̄ non 1
ſolebat aliq̄d cadauer hoīs mortui ad ſepulturā recipere, ſed ſtatim ſepulta corpora euomere & eijcere, quouſq; venit Helena Conſtantini imperatoris mater, & Coli regis maioris Britanniæ filia, quæ de Hieruſalē rediens crucem boni latronis, quam cū Chr̄i cruce inuenerat, in Cypro reliq̄t. virtute cuiꝰ p̄dicta corporū euomitio ceſſauit, & terra Cypri mortuos ſepeliēdos recepit. Hęc poſſent ad laudē dn̄icę crucis referri, q̄a ſi crux latronis ſolū pp ſocietatē crucis dn̄icę, cū qua iacuerat ſub terra, talē acq̄ſiuit virtutē, & pp vicinitatē q̄ habuit cū Chr̄i corpore crucifixo, multo maiorē virtutē habet Chriſti crux, a qua talis virtus in aliā emanauit. Vel ſi vis expone moraliter, & dic q̄ inſula Cypri ſignificat quēlibet hoīem, q̄ idcirco inſula dr̄, q̄a in mari fluxibilis mortalitatis poſitus, tribulationū fluctibꝰ undiq; affligit̄. Per ſepulturā mortuorū intelligo mortis memoriā, q̄a .ſ. tūc tp̄is in corde nr̄o mortuos ſepelimꝰ, q̄n mortes p̄cedētiū hoīum, mortiſq; cōditiones tenaciter cogitamꝰ. Per crucē vero latronis poſſunt cruciatꝰ malorū .i. infernorū pœnę & tormenta intelligi, vbi pp delicta ſua impij cruciantur. Crux .n. ſ̄m Grego a cruciatu eſt dicta. Dico igitur q̄ inſula Cypri .i. peccator mortuos ad cordis ſui ſepulturam nō vult q̄nq; recipere, nec de morte ſui ſuorūq; cogitare, quinimmo ſi q̄n mortuū quid per cogitationē in ſe ſepelit, hoc eſt ſi q̄n de morte cogitat, ſtatim a cepto reſilit, & huiuſmodi cogitationem euomit & repellit. Hier. 7. Eijcient oſſa eorū qui habitauerunt in Hieruſalem de ſepulchris ſuis. Sed q̄d? Pro certo ſi illos mortuos velit retinere .i. de morte cogitare, neceſſe ē q̄ ante oīa mediante Helena Conſtantini matre .i. Maria Chriſti genetrice crucē latronis .i. cruciatum malorum & pœnas infernales per conſiderationē habeat, & q̄ dānationē reproborū diligēter intelligat, &

gat & perpendat. Quod ſi fecerit, mortuos. i. mortis memo-
riam nō amplius reijciet, ſed ipſam in corde ſuo recipiet & in-
uoluet, quia procul dubio ille nunquam memoriā mortis euo
mit. qui crucem latronis habet. i. qui malorum cruciatum &
dānationem attendit. Gen. 23. Sepeli mortuum tuum. Vel dic
ꝙ iſta terra ſignificat vaniloquos iactatores, qui. ſ. aliquod ſe-
pultum. i. aliquod ſecretum retinere non poſſunt, ſed totum
quicquid auditu receperunt, exterius euomere, & per reuela-
tionem in publicum declarare nituntur. Crux ergo & crucia-
tus talibus debentur, quibus ad celandum commiſſa ſecretius
coerceantur. Quod potiſſimè verum eſt de ſacerdotibus, qui
mortuos ſepultos. i. peccata eis confeſſa euomunt reuelando.
Crux itaque talibus. i. cruciatus & pœna dari debet. Ideo be-
ne conſulitur talibus, & Eccl. 19. Audiſti verbum aduerſus p-
ximum tuum, commoriatur in te, fidens, qm̄ te non dirumpet.
A facie. n. verbi perturbatur fatuus. Vel dic ꝙ iuſtus debet eſſe
ſicut iſta terra, quia nullum mortuum. i. nullum peccatum de-
bet in corde ſepultum ſiue occultum retinere, ſed ſtatim per
confeſſionem euomere & auferre, dicendo cum Chriſto Laza
ro mortuo illud Ioan. 21. Lazare veni foras. Et reſedit qui erat
2 mortuus. ¶ De cruce boni latronis dicitur Geruas. aliud mira-
bile, videlicet ꝙ in cypro ab Helena (ſicut dictum eſt) fuerit di
miſſa, & in quadam eccleſia collocata, vbi ſine aliquo firma-
mento in aere pendula manet, & ſe ad oſculum & non ad con-
tractum manuum præbet. Si. n. ipſam oſculari volueris, ſine mo
tu in aere ſtabit, ſi vero manu tractare tentaueris, ſtatim vel ad
latus fugiet, vel ſurſum attolletur. Per iſtam crucem intelligo
ſacram ſcripturam, quæ crux dicitur, quia in ea intelligenda
animus cruciatur. Et dicitur crux boni latronis. i. cuiuſlibet bo
ni prælati & prædicatoris, animas. ſ. diabolo ſurripientis & fu-
rantis, iuxta illud Apoſtoli. 2. ad Cori. 12. Cum eſſem aſtutus,
dolo cepi vos. Per ſe etiam dicitur ſtare, quia non cōtingit eam
deficere vel perire, alteriusque fulcimento non indiget, quia. ſ.
diuino munere per ſe viget. Iſta eſt ergo veritas, ꝙ ſi ad iſtam
crucem. i. ad ſacram paginam veneris, & cum humilitate eam
quæſieris, & oſculum reuerentię & amoris eidem impenderis,
ipſam procul dubio ſe tibi præſentantem, & verum ſui intelle-
ctum manifeſtantem, & tibi applaudentē videbis. Sap. 6. Præoc
cupat. n. quærentes ſe. Quod ſi forte manu tractare. i. cum præ
ſumptione diſcutere curaueris, ſtatim a te refugiet, ita ꝙ verū
intellectum apprehendere non valebis. Vnde legi ꝙ quidam
magnus doctor ſemel multum laborauit pro intellectu vnius
ſententiæ habendo, & nunquā ipſum poterat inuenire. In cra-
ſtino vero voluit adire quendam alium, vt ab ipſo peteret ſuū
intentum, & in via ſibi reuelatum eſt per angelū, qui dixit ſibi
3 ꝙ magis meruerat ſua humilitas quam habuerat ab alio illam
difficultatē inueſtigare volendo, quàm tota ſua ſubtilitas quā
adhibuerat in inquirendo & ſtudendo. Iſta potiſſimè de Deo
vel de ſecretis quæ ad diuinitatem pertinent, poſſumus dicere,
quia pro certo plus inde nouit & cognoſcit humilitas oſcula-
trix, quā curioſitas inueſtigatrix. Deus. n. hominibus ſibi oſcu-
lum charitatis porrigentibus ſe præſentat, ipſum vero manu
tractantibus. i. curioſe inueſtigantibus, & quaſi ex ſua ſubtilita
te in ſua manu habere prætendentibus ſe occultat, & ab ipſis
ſe eleuat & elongat, iuxta illud pſal. Accedet homo ad cor al-
tum, & exaltabitur Deus. Iſta etiam eſt crux latronis eo ꝙ la-
trones & peccatores cruciat in inferno. Iſta per ſe ſtat, & nulli
rei innititur, ſed ſine alio fundamento perpetuo perſeuerat, &
mortuos etiam impedit euomi, inquantū mortē non vult abeſ-
ſe a memoria vel ab aīo interiori. Exodi 12. Neque. n. erat do-
mus in qua non iaceret mortuus. Vel dic ꝙ crux latronis eſt
mulier pulchra, quia etiam iſta eſt ad modum crucis facta, ex
ipſa ſua humana forma. Et etiam ipſa eſt cruciatus ipſorum fa
tuorū, qui pro eo latrones dicūtur, quia Deo proprias animas
ſubtrahunt & furantur, et quia per fatuum amorē in tales cru-
ciatus mentaliter ſuſpendūtur. Iſtę ergo cruces ſunt in aere ſu
ſpenſę. i. in pendulo poſitæ, & nulla firmitate boni propoſiti ſta
bilitę. Et breuiter iſtę ſunt quæ licet manum attrectationem. i.
carnalem copulam refugiant, oſculum tamen libenter porri-
gunt atq; præſtant. Vel dic in bono ꝙ iſta eſt bona mulier, quæ
quamuis illis de genere ſuo ſoleat oſculum porrigere, nunquā
tn̄ debet illis manum, tactum, attractationem vt impudicam ac
diſſolutam permittere, quinimo bonæ mulieres debent talibus
dicere illud Thren. 4. Recedite polluti clamauerunt eis, rece-
4 dite, abite, nolite tāgere. ¶ In Cypro intellexi eſſe arborem cu
ius fructum ſeu pomum quotcunque partes incideris, ſemper,
in qualibet particula crucifixi imaginem videbis. Talis debet
eſſe voluntas & conſcientia viri iuſti, quia. ſ. quotcunque tribu
lationibus ſcindatur, vel in quæcunque particulas negocia
diuidatur, neceſſe eſt ꝙ ſemper crucifixi memoria & ſuæ paſ-
ſionis deuota imaginatio in eo inueniatur, exemplo illius qui
dum in paſſione ſua ſemper Ieſum nominaret, dixit ſibi tyran
nus ꝙ nomen Ieſus ab ore ſuo ceſſare faceret. Sanctus vero re-
ſpondit ꝙ ſi ea ore recederet, nunquā tn̄ a corde ceſſaret. quod
& factum eſt, quia poſt mortem eius cor ipſius eſt inciſum, &
nomen Ieſus in medio eſt inuētum. De alio etiam legi ꝙ cum
omnia loca in quibus Chriſtus perſonaliter fuerat viſitaſſet, &
vltimo eſſe in monte oliueti, vnde dominus aſcendit in cœlū,
nec amplius ſequi eum valeret, niſi poſt ipſum in cœlum aſcē-
deret, ſummo ſuccenſus gaudio, & ſummo amoris deſiderio
expirauit ibidem. Medicis ergo prodentibus quòd amor ſeu
gaudium fuerat cauſa mortis, apertum eſt cor ipſius, & in me-
dio ſcriptū erat: Amor meus Ieſus. Poterat. n. iſte dicere illud
pſal. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

De Creta inſulta. *Cap. 13.*

CRETA eſt inſula nobiliſſima, quæ quondā fuit 1
centū vrbibus decorata, quæ inter Ægyptum &
Gręciā ſituat. Hęc prima remis & armis claruit
& ſagittis. Prima melodiā inuenit, prima docuit
vias equeſtres, prima literis iura inuait. Hic ca
præ & oues multę, cerui & capreæ valde paucę. Lupos & vul-
pes & alia ferarum genera nunquam gignit, ſerpentes & vene
noſa non habet, præter quaſdam araneas, quæ ibi naſcuntur,
quæ ab Iſidoro phalangia nominantur. Hic nulla auis clamo-
ſa nycticorax, & ſi aliunde veneris, ſtatim perit. Hæc gemmis
& herbis medicinalibus eſt referta, & cunctis bonis & diuitijs
opulenta, ſicut dicunt Plin. & Iſid. Ibi etiam ſm̄ Solinum eſt
herba alomos quæ admorſa diutinā prohibet famem. Sic para-
diſus vel etiā eccleſia centū vrbibus. i. diuerſis diuerſarum ſta-
tuum manſionibus eſt decorata, quia in domo patris mei man
ſiones multę ſunt. Ioan. 14. Ipſa inſuper eccleſia multarum di-
gnitatū diſtinctionibus eſt diuiſa. Ibi ſunt remi. i. eccleſiæ con
feſſores, arma. i. eccleſiæ defenſores, ſagittę. i. ſacrorū eloquio-
rum prædicatores. Eze. 27. In aquis multis adduxerunt te re-
miges tui. Ibi eſt melodia angelorum, equitatura martyrum
& apoſtolorum, literatura doctorum & prædicatorū. Vel ea in
de prodijt melodia deuotionis, equitatura prædicationis, lite-
ratura ſacræ ſcripturæ & eruditionis. Ibi ſunt capræ & oues,
quia ſm̄ Aug. Surgunt indocti, & rapiunt cœlum, & nos cum
literis noſtris mergimur in profundum. Cerui tamen. i. cornu-
ti ſuperbi, capreæ. i. inſtabiles vel immundi luxurioſi, lupi. i. ra
ptores & vſurarij, qui prædam. i. bladum abſcondunt donec
putreſcat, vulpes. i. malitioſi & ficti ibi nullatenus apparent,
nec aliqua genera venenoſorum. i. peccatorum, quia ſicut dici
tur Apo. 22. Foris canes & venefici. &c. Ibi tn̄ generata ſunt &
nata phalāgia venenoſa. i. mali Angeli, qui ſtatim exinde repul
ſi ſunt. Ibi non eſt nicticorax. i. aduocati, qui litigando & cla-
mando cibum ſuum, hoc eſt diuitias acquirunt, & clarius vi-
dent in nocte temporalium, quàm in die ſpiritualiū. Ideo. Eſa.
35. Non erit ibi leo nec mala beſtia. &c. Herbis etiam medici-
nalibus. i. ſanctis hominibus, & lapidib' precioſis. i. angelis, vel
virtutibus hæc inſula eſt repleta. Ibi etiam eſt herba alimos. i.
ſatietas gloriæ, quam qui ſemel admorſerit, famem nequaquā
amplius ſuſtinebit. Apocal. 7. Non eſurient neque ſitient am-
plius. &c. ¶ Item Plinius ait li. 21. c. 14. ꝙ in Creta eſt aliud mi 2
raculum. eſt. n. ibi quidam mōs dictus Carina, circa quem per
nouem millia paſſuum muſcę non reperiuntur, & qd̄ mirabi-
lius eſt, mella quæ in iſto ſpatio nata ſunt nunquam a muſcis
tanguntur, dato ꝙ alio transferantur. Sic verè in creta. i. in in-
ſula eccleſiæ ſunt montes. i. viri alti, contemplatiui & perfecti,
quos procul dubio & quorum ſocietatem muſcę. i. homines im
mundi & luxurioſi, qui cadaueribus & lacte mundi delicia-
rum ſunt ſatiati, nolunt tangere vel frequentare, quinimo etiā
mella. i. verba, documenta & exempla talium nunquam volūt
recipere vel guſtare, quia mali nunquam libenter frequentāt
conſortia bonorum, nec etiam guſtant mella ſuorum exemplo
rum & verborum. Ideo dicitur Prouer. 27. Anima ſatiata cal-
cabit fauum. Illi. n. qui mundi delicijs ſatiantur, fauum. i. dul-
cedinem ſanctorum verborum & exemplorum abominantur.
Amos. 5. Loquentem perfecte abominati ſunt. Vel dic ꝙ mons
eſt ſacra ſcriptura, cuius mella. i. dulcia verba, muſcę. i. peccato
res tan-

res tangere vel audire nolunt, nec etiam ibi frequẽtare vel ſtu
dere quærunt. Vel dic ꝙ mons ſignificat paradiſum quo mu-
ſcę.i. peccatores non intrant,qui etiam mella.i.bona ſpiritualia
.ſ.virtutes & ſacramenta, quæ exinde ad iſtum mundum tranſla
ta ſunt,non recipiunt neq; guſtant. Eccle.10. Muſcę morientes
perdunt vnguenti ſuauitatem. De Dedalo & labyrintho Cre-
tę vide infra lib. 10. cap.8.§.4.

De Ægypto. *Cap. 14.*

1 AEGYPTVS eſt regio duas habens partes,ſupe
riorem.ſ.& inferiorem , quarum vna fructibus,
frugibus,fontib' & fluminib' repleta eſt, in qua
duorum monſtrorum genera habitant.ſ. hippo
potami & crocodili . Sed in alia ægypto verſus
ortum ſolis ſunt pardi & tigrides,ſatyri & baſi-
liſci,aſpides & ſerpẽtes,ſm Plin. & maxime circa fluuium Ni
grum,qui creditur eſſe Nilus,vbi eſt quædam parua beſtia,quę
dicitur catoblepas,corpore quidem modica,membris iners &
pigra, caput habẽs ita graue , ꝙ ipſum ſemper deferſ ad terræ
ſuperficiem inclinarũ. Quod a natura mortaliũ ſaluti eſt prouiſum,
quia tantę venenoſitatis eſt,ꝙ nihil eã in facie videre põt,
quin continuo expiret. Iſtud aũt animal apud heſperios æthio
pes inuenitur,ſm Plin.ſed ſm Soliuũ iuxta Nigrin,ſeu Tigrin
fluuiũ inuenitur. Sic vere terra habet duas partes , mundum.ſ.
qui fluminibus deliciarum,fontibus ſcientiarum, fructibus di
uitiarum multipliciter eſt refertus , in quo hippopotami equi
fluuiales. i. homines luxurioſi , & crocodili ſuperbi & tumidi
cõuerſantur. Alia autem pars iſtius ægypti.ſ.terræ, eſt inferius
intra terram.i.infernus,vbi dãnati ardore igneo comburũtur ,
vbi circa fontem Nigriu.i. in puteo abyſſi, nigerrima beſtia &
venenoſiſsima lucifer eſt incluſus . Quod ipſa natura naturãs
.ſ. Chriſtus ipſi ad ſalutem mortalium procurauit,quia nullus
poterat ſibi vel tentationibus ſuis reſiſtere,dũ hic erat. Iob 41.
Non eſt poteſtas ſuper terram quę comparetur ei. Ibi ſunt etiã
baſiliſci,& multa alia monſtra.i.diuerſa demoniorum genera,
qui ſagacitate & venenoſitate malitiæ differentes,cruciant ani
mas quę ſunt ibi. Vel expone de diuerſis peccatoribus,qui ſunt
ibi,ſicut infra cap. de Æthiopia. Ideo Hiere. 8. Mittam eis ſer-
pentes regulos,quibus non eſt incantatio. De ibidibus fugan-
tibus ſerpentes ab ægypto vide ll. de auibus titu.ſuo , ſimiliter
de Nilo,crocodilo,hippopotamo,ficu ægyptia & palma , vide
in tit.ſuis. De Api vero boue quem colebant ægyptij, qui fauẽ
do petentibus,pabulum de ſuis manibus accipiebat,& reſpon
ſum eis dabat quod ſi nollet,malum illis portendebat, ſicut ap
paruit de Cęſare Germanico,cui nec reſpondere,nec ab eo ſu
mere cibum voluit,qui cito poſt occiſus fuit, de ritu etiam hu
ius bouis de quo meminerunt Plinius & Soli. nolui aliqua mo
ralizare,propterea ꝙ diabolicus omni ea parte erat . Allega ta
men hic,ſi vis,ꝙ tales boues ſunt magni tyranni , qui ſi nolunt
homini loqui,vel reſpondere,vel ſacrificia & munera capere,
ſatis poſſunt ab eis indignationẽ & periculũ expectare. ¶ Pha-
ros eſt turris altiſsima in portu Alexandriæ,in cuius ſummita
2 tate lumen ponitur,vt de nocte dirigat nauigãtes. ¶ Sic in por
tu huius mundi viri ſancti poſiti ſunt,vt per lumen ſcientiæ &
bonorum exemplorum ad portum ſalutis trahuntur ij qui per
mare huius ſeculi currunt. Et ſicut ſecundum Solinum iſti py
ramides propter ſuam altitudinem vmbras non faciunt , ſic
nec ſancti vmbras malorum exemplorum alijs præbuerunt .
Vel dic ꝙ talis eſt Chriſtus,qui vmbram alicuius peccati non
habuit,ſed altiſsimæ vitæ fuit.in laterna humanitatis continẽs
lumen diuinitatis,quo iter ſalutis & portus oſtenditur .

De Ægypti mirabilibus. *Cap. 15.*

AEGYPTVS in ſuis deſertis ſuperioribus multa
1 habet notabilia. Refert.n. Poſtumianus,ꝙ circa
Syrtes quæ ſunt inter Libyam & ægyptum,quę
terra eſt arenoſa, & ad flatum venti ad ſimilitu-
dinem aquæ mobilis , ita ꝙ modico venti flatu
motus in illis terris quã in vllo mari naufragiũ
fit , incolę aliqui in locis aliquantulum ſolidis commorantur .
ibi tamen nulla ſeges præter hordeum naſcitur , quod a die ia-
cti ſeminis,die 30 maturatur, & propter maturitatem præcipi
tem a ventorum impetu liberatur. Ibi etiam (vt idem ait) inue-
nitur herba quædam dulciſsima ſimilis menti,quæ ſaporẽ mel
lis præcedens,ab incolis manducatur . Vnde ipſe Poſtumia-
nus ſe dicit circa ſyrtes vnum ſenem in vno tugurio reperiſſe,
qui ſibi talem herbam obtulit ad edendum. ¶ Dicit etiam Ger 2
uaſius,ꝙ quidam miles prouincialis dominus caſtri delphini,
pro ducenda vita eremitica deſerta ægypti petijt, cui poſt lon
ga ieiunia coruus affuit, qui ceptam radicem cuiuſdã herbæ
ad pedes eius poſuit,quam omni plenam dulcedine reperiens,
vitam ſuam in eremo cum ea ſuſtentauit. ¶ Iſta poſſunt appli- 3
cari,ꝙ non eſt dare ita malam patriam ſeu terram , in qua bo-
num aliquod non reperiatur, nec aliquã tribulationẽ ita aſpe-
ram,vbi dulce aliquid & cõſolatorium non inueniatur. Quod
etiam non ſolum eſt verum temporaliter, ſed etiam ſpirituali-
ter. Dato.n.ꝙ mundus more Syrtium ſit mobilis & inſtabilis,
arenoſus & ruinoſus,ſterilis & nõ fertilis, ibi tñ inuenitur her
deum ſacræ ſcripturæ,in qua.ſ.ſub palea, litteræ iacet medulla
ſcientiæ. Herbæ etiam dulces.i. virtutes & gratiæ , & eccleſia-
ſtica ſacramenta , quæ.ſ. a coruis.i. a ſctis patribus pœnitentia
denigratis nobis ſunt oſtẽſa & tradita, quibus.ſ.iſtius deſerti.i.
iſtius vitæ miſeræ ſpiritualis penuria releuatur, & quibus mẽs
deuota reficitur & nutritur. Pſal. Nunquid poterit Deus para
re menſam in deſerto? ¶ Dicit idem Poſtumianus ꝙ ipſe vidit 4
in deſertis ægypti cęnã quæ a viro Dei parabatur, ſine igne fer
uere,tanta quippe vis ſolis illic eſt,ꝙ quibolibet coctis,etiam
ad gallorum pulmenta ſufficiat. Sic vere olla cordis noſtri ſi-
ne igne concupiſcentiæ,per virtutem ſolis iuſtitię,& ſuæ infu-
ſæ gratiæ, debet feruere per bona deſideria & non ab inferiori
imo de ſurſum debet quærere ſpiritualia incendia. Actuũ. 18.
Feruens ſpiritu loquebatur quæ ſunt Ieſu. ¶ Dicit idem Poſtu 5
mianus ſe vidiſſe in quodam ægypti monaſterio vnam arbu-
ſculam in clauſtro,quæ de virga ſicca fuerat generata. Volens
.n. quidam abbas probare vnius nouitij obedientiam , præce-
pit ei ꝙ quandam virgam ſiccam acciperet , & in terram fige-
ret,& tandiu irrigaret, donec lignum aridum in ſolo arido re-
uiuiſceret. Nouitius ergo omni die a flumine Nilo per duo mil
liaria aquam vehebat , & virgam ſicut pater iniunxerat irriga
bat, quod cum duobus annis feciſſet, nec aliquid profeciſſet ,
tandem continuans in tertium annum virga floruit, & in arbu
ſculam tandem creuit. Hæc poſſunt applicari exemplariter ad
virtutem obedientiæ. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis peccator ſit ari
dus & indeuotus,& humore gratiæ ſpoliatus,non debet tamẽ
prædicator vel p̃latus ab irrigatione ſeu prædicatione ceſſare,
quia dato ꝙ diu in ſua arida indeuotione permaneat,poterit tñ
fieri ꝙ finaliter per gratiam reuiuiſcat,& ꝙ in arborem.i.in vi
rum iuſtum & fructiferum diuino munere ſe conuertat . ideo
dicebat Apoſtolus 1.ad Corin 3. Ego plantaui , Apollo riga-
uit,Deus autem incrementum dedit. quia breuiter ſicut ibidẽ
dicitur, Neque qui plantat,neque qui rigat,eſt aliquid,ſed qui
incrementum dat Deus. ¶ In deſertis ægypti beatus Antonius
dum iret videre Paulum primum eremitam,inuenit vnum ho 6
minem equo mixtum , cuius quamuis verba non intellexerit,
manu tñ dextra eidem iter oſtendit , & ſtatim veloci fuga ab
oculis mirãtis euanuit. Satis cito poſt inuenit paruum homun-
cionem,naribus aduncis,fronte cornuta,& pedibus caprinis ,
qui ſibi dactylos porrigebat,a quo cum peteret quiſnam eſſet ,
reſpondit: Mortalis ego ſum, vnus ex accolis eremi , quos va-
rijs erroribus deluſa gentilitas , Faunos ſatiroſque colit & in-
cubos , Legatione fungor gregis mei, precamur vt communẽ
Deum pro nobis depręceris. Salutem mundo olim veniſſe co-
gnouimus,& in vniuerſam terram ſonus eius exiuit . Quibus
dictis aufugit & receſſit. Vnũ vero tale animal ſub rege Con-
ſtantino ad Alexandriam fuit adductum , & magnum popu-
lo ſpectaculum præbuit,& tandem mortuum, & ſale conditũ,
vt ab Imperatore videri poſſet, ad Antiochiam delatum eſt,ſi
cut recitat Geruaſius. Ex hoc ergo põt cõcludi ꝙ beſtię Chri
ſtum prædicabant, quem tamen homines credere contemne-
bant. Vel ſi vis moraliza,& dic ꝙ iſte homũcio ſignificat mun
di ſimplices , qui parua habent cornua.i. modicam potentiam
ſecularem , qui in caprum deſinunt per ſimplicitatem beſtia-
lem. Homines vero ſignificant rõnales homines, vt clericos &
religioſos,quia pro certo homines ſimplices et ſeculares Chri
ſtum melius recognoſcunt quã clerici , & orationibus ſan-
ctorum deuotius ſe committunt , & ipſis religioſis & Chriſti
pauperibus dactylos.i. bona ſua tẽporalia per eleemoſynas plus
impendunt. Figuratur in aſina Balaam, quæ melius vidit ange-
lum quam propheta. vnde Auguſt. Surgunt indocti , & rapiũt
cœlum , & nos cum literis noſtris mergimur in profundum .
¶ Sicut ponit Pomponius.ca. de ægypto, ægyptiorum fuit opi-
nio ꝙ ipſi erant vetuſtiſsimi populorum,dicentes ꝙ a tempo- 7
re quo

re quo inceperat regnum eorum, ſtellę quater mutauerát curſus ſuos, fueratque ſolis ortus vbi nunc eſt occaſus, & occaſus vbi nunc ortus, ita φ regnum ſuum per 13. millia annorú pręceſsiſſe dicebant. Iſtud ergo ad fatuitatem quorundam allegari poteſt, qui de antiquitate generis gloriantur, & qui ſydera & ſtellas .i. alios nobiles & eorum ſtatus mutabiles aſſerunt, ſuos vero ſtatus & genera, vt ſtabiles metiuntur. Vel dic φ iſta falſa opinio de ortu & occaſu ſolis reciproco, poteſt verificari de Gentilibus et Iudeis. conſtat .n. φ dudum ortus ſolis iuſtitię Chriſti .i. fides incarnationis eius, ſaltem futuræ, & lumen ſuæ gratiæ reſplenduit in Iudeis, occaſus vero & errorum obſcuritas gentiles tunc temporis occupabat. Sed vere nunc verſa vice Iudei habent occaſum, & gentiles credentes ortum, quia ipſi fidē negauerunt, & errores conceperunt: Gentiles vero crediderunt, & lumen fidei receperunt, & ſic occaſum ſuú in ortum mutauerunt. Vnde de Iudeis dicitur illud Hiere. 5. Occidit eis ſol, dum adhuc eſſet dies. Quod etiam de clericis & ſecularibus poteſt exponi, quia vere clerici antiquitus fuerút boni & ſancti & orientales, & eorum reſpectu laici erant occidentales, nunc vero ita cōuerſi ſunt in arcum prauum, φ laici ſunt
8 eis meliores. ¶ De illis ægyptijs qui mortuos ſuos non cremát nec ſepeliunt, ſed potius ſpeciebus & aromatibus condiunt, & in penetralibus cuſtodiunt, omitto, ſed credo φ de talium cadauere fit mumia .i. caro humana confecta, qua medici vtūtur.
9 ¶ In ſuperiori ægypto refert Pomponius eſſe lacum qui Chemnis dicitur, in quo erat quædam inſula natatilis, quæ lucos & ſyluas portabat, & quæ Apollinis .i. ſolis grande templú geſtabat. hæc per lacum natando vagatur, & quocunque venti impulerint, agitatur. Tēplú ſolis iuſtitiæ Chriſti eſt quilibet chriſtianus, & maximè eccleſiaſticus, Deo præcipuè dedicatus ſ. ad Cor. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Lacus iſte mundum ſignificat, inſula vero religionem vel eccleſiam deſignant, quæ ſ. & ſyluas & lucos .i. bonos ſimplices & laicos, & tēplum ſolis .i. religioſos & clericos in ſe portat. Iſta eſt ergo veritas, φ iſta inſula eccleſia cum ſuis fidelibus debet eſſe natatilis in hoc lacu, quia ſ. in hoc mundo non debet ſiſtere, nec temporalia quærere, nec terræ ſeu terrenis bonis adhærere, ſed potius quaſi natando tranſcurrere, & per temporalia ad venti .i. ad ſpiritusſancti flatú, tanquam peregrina libere pertranſire, dicens cum filijs ſuis illud Hebr. 13. Non habemus hic manētem
10 ciuitatem, ſed futuram inquirimus. ¶ In ægypto ſolebat coli Apis, & erat Apis bos niger maculis certis inſignis, cauda & lingua diſſimilis alijs, quem ex coitu natum non credebāt, ſed diuinitus igne cœleſti dieſque quo gignebatur, erat maxime feſtus, vt ponit Pomp. c. de ægypto. Igitur dico φ ſi iſti tantos honores exhibebāt boui corporeo, quāto fortius nos debemus boui ethereo .i. Chriſto, (cum ipſe ſit ons oto peccatoribus immolatus, & niger & decolor pro nobis factus, maculis tamē .i. varietatibus virtutum inſignitus, ea carnali coitu nō genitus, ſed diuinitus datus, & ea cęleſti igne .ſ. ex ſpiritusſancto natus) honorem & laudem offerre, & diem natiuitatis eius vel conceptionis ſolenniter feſtiuare?

De Helleſponto. Cap. 16.

1 HELLESPONTVS eſt prouincia in Græcia, de qua dicit Crates ibi eſſe genus hominum, quē ſolo contactu ſanant morſus ſerpentum, & ſola manu extrahunt quęq; mortifera & venena. Et etiam Varro ibi quoſdam homines eſſe dicit, quorum ſaliuę ſanant a morſibus anguium & ſerpentum. hæc autem a Plinio dicuntur .c. de India, & etiā li. 7. in principio, qui allegat Varronem. Sic verè in regione eccleſiæ, iuxta pontum & mare pœnitentiæ ſunt homines .ſ. ſacerdotes, qui ſola manu appoſita per abſolutionem, & ſaliua bonē documenti expoſita, morſus ſerpentum, hoc eſt demonum, & diuerſa peccatorum genera & venena, virtute clauium extrahunt & educunt 4. Reg. 5. Putabam φ egrederetur ad me, & manu ſua tāgeret locum leprę. Vel per tactum intelligo correctionem & viſitationem, qua mediante prælatus venena extrahit de cordibus ſubditorum, mediante ſaliua verború. Vel dic φ ſaliua eſt confeſsio, qua ex ore emiſſa, mentem a morſibus &
2 tentationibus demonum ſanamus. ¶ Prope regionem Helleſponti a parte Aſſyriæ fuerunt antiquitus populi Moſsini, ſm Pompon. quorum mos erat in patulo velci, & promiſcue concumbere, reges pro voto eligere, & electos, vinculis aſtringere, & in arctiſsima cuſtodiæ detinere, atque vbi culpam prauu imperando comiſerant, ſolebant eos vnius diei ieiunio & inedia caſtigare. Iſtud poteſt allegari quomodo múdi reges proprie non ſunt liberi, ſed potius multis cōpedibus allegati, quia re vera vbi quis in regem & ſuperiorem eligitur, eo ipſo vinculis legum & ſtatutorum præ cæteris obligatur, & a ſubditis ēt cuſtoditur, inquantum ad eius factę oculi omniú ac opera diriguntur. Iſte etiam ſi male imperando delinquit, vnius diei .i. totius futuri temporis ieiunio in inferno punitur. pſal. Ad alligandum reges eorum in compedibus.

De Eolijs inſulis. Cap. 17.

EOLIAE ſunt nouem inſulæ in mari mediterraneo, ſic dictę ſm Iſid. ab Eolo; quem poetę finxerunt regem fuiſſe ventorum, eo φ ſm φ videbat vapores eleuati ſm hoc vētos prædicebat. Sunt etiā dictę vulcanię, eo φ ea ipſis exeat ignis, ſicut dicitur de monte Ethna. Sic in mari mediterraneo .i. in medio terræ & maris circa cētrú ſunt Eolię inſulæ .ſ. inferuus, de quo ignis perpetuus emanat, quæ a rege ventorum .i. ipſo rege ſuo lucifero (qui rex eſt vētorum tribulationum & vanitatum) taliter poſſunt dici. De ipſis egredietur ignis. &c. Ezec. 10. Ideo Deut. 32. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo. Vel dic φ iſtę inſulę ſunt peccatores, qui inſulę dicuntur eo φ mari .i. tribulationum amaritudine cinguntur. pſal. Multa flagella peccatoris. In iſtis .n. ignis irę, auaritiæ & luxuriæ ardet. fumus ſuperbiæ eminet, & ventus æternæ damnationis imminet, quia abſque dubio fumus & elatio ſuperborum, ſignum eſt ſuorum imminentium tormentorum.

De Æthiopia. Cap. 18.

AETHIOPIA eſt regio in meridie, q ſerpentibus, baſiliſcis, draconibus, vnicornibus, cæteriſque beſtijs crudelibus eſt repleta, & quia ſolis ardoribus continuè aduritur, ideo illius incola niger eſt, horribilis ac deformis, ibique ſunt multi homines monſtruoſi, quia ſ. alij ſolem quotidie dira imprecatione propter eius ardorem maledicūt, quorum aliqui troglodytæ vocantur, ita celeres, φ beſtias curſu ſuperant, qui loco domorum cauernas inhabitant, & ſerpentes comedunt venenoſos. alij more pecudum ſine lege paſsim cum mulieribus dormientes matrimonij ſunt expertes, qui garamantes ab Iſido. nominantur, quos ſolę matrea recognoſcunt, nam patris ſui nominis nulla reuerētia apud eos, ſicut dicit Sol. c. Æthiopia. alij incedunt nudi, & nullo exercitio occupantur, hicq; Gamphaſantes dicuntur. Alios qui Blemmeij dicuntur, fama eſt capite carere, ſed os & oculos habere pectoribus inſitos ac infixos. Sunt ibi etiam ſatyri, qui figura habentes humanam, ſunt pęnitus inhumani. Apud Sambros autem omnes beſtiæ quadrupedes ſine auribus naſcuntur, etiam elephanti. Alij ſunt qui canem pro rege habent, & de eius motibus augurantur quidam imperitet. Aliqui Agriophagi dicuntur, leones & pantheras venantur, & eis etiam veſcuntur. Alij locuſtis ſale & fumo induratis viuunt. Alij draconibus nutriuntur. In Æthiopia etiam in aliquorum draconum cerebro inueniuntur lapides precioſi .ſ. hyacinthus, chryſolitus, & topazius, ibi etiam & cinamomum medicinale reperitur. Hęc omnia Iſido. & Soli. Æthiopia mundus eſt, vbi feruore auaritiæ & luxuriæ populi taliter aduruntur, φ pellis conuerſationis per violentiam multipliciter denigratur. Ibi ſunt ſerpētes .i. malitioſi, ibi baſiliſci, qui viſu interficiūt .i. luxurioſi, ibi rhinoceron, qui cornu petit .i. ſuperbi, ibi draco, qui flatu adurit, & ignem vomit .i. auari, qui flatu verborum ſuorum fallacium, & ardore auaritię ſuę bona pauperum diſsipant & comburunt. Ibi etiam ſunt homines monſtruoſi, quia ibi ſunt inuidi, qui ſolem proſperitatis alienę nequeunt ſuſtinere, & ei qſi obuiare nequeunt, ſaltem detractionibus maledicunt. Ibi ſunt troglodytæ curſu celeres .i. leues & inſtabiles, qui vno ſtatu vel officio, præbenda vel beneficio non ſunt contenti, ſed ab vno ad aliud ſe conuertunt, & ideo venenoſa .i. peccata comedunt & committunt. Prouer. 1. Pedes eorum ad malum currunt. Figura 2. Paralip. 12. vbi cú Selāch rege ægypti venerunt Troglodytę & Æthiopes ad regem Iſrael impugnandú. Sic iſti ſunt de exercitu diaboli. &c. Expone. Item ibi ſunt Garamantes adulteri, more pecudum matrimonium non ſeruantes, & ſuam adulterinam ſobolem ſolis matribus nutriēdam relinquentes. Ibi ſunt Gamphaſantes

phaſantes.i.otioſi, qui nullo exercitio boni operis occupãtur, ab omnique veſte & ornatu virtutum non abhorrent neq; metuunt eſſe nudi. Mich.1. Vadam diſcalciatus & nudus. Ibi ſunt Blemmij i.hypocritę, qui caput rectę intentionis non habent, licet oculos diſcretionis, os pulchrę locutionis habeant in pectore.i.in apparentia & conſpectu aliorũ. Vel hi ſunt mali prę-lati, qui non habent oculos intentionis in capite Chriſto.i. ſurſum ad Deum eleuatos, & hoc quia cum ſint in peccato mortali, caput Chriſtum ſecum non habent, ſed oculos habent in pectore circa cor, i.ad illos quos habent cordi.ſ. ad carnalem parentelam, per acceptionem perſonarum. Ideo Iudith.14 Ecce Holophernes iacet in terra, & caput eius non eſt in ipſo. Itẽ hi ſunt piloſi, hoc eſt, crudeles excoriatores, qui licet ſint homines a natura, tñ quo ad mores ſunt inhumani. Eſa.13. Piloſi ſaltabunt ibi. Item ibi ſunt beſtiæ quadrupedes ſine auribus, hi ſunt religioſi inobedientes, qui ſine auribus cũ quattuor pedibus propriarum affectionum vndique ſe inflectunt. Eze. 23. Naſum tuum & aures tuas præcident. Alij ſunt guloſi, qui de cane inſaturabili.i.de ventre proprio faciunt Deum & regem, cuius motu & inſtigatione faciunt quodcunq; Philip.3. Quorum Deus venter eſt. &c. Vel per canem intellige auaritiã, cui obediunt cupidi & auari. Eſa.56. Canes impudentiſsimi neſcierunt ſaturitatem. Item ſunt ibi Agriophagi.i.principes & barones, qui pantheras & leones.i. ipſos ſuos balliuos & bedellos deuorant & deoudant. Iob 29. Conterebam molas leonum, & dentibus eorum auferebam prædam. Alij n.principes ipſis ſitibundis draconibus.i.auaris & vſurarijs terræ ſuæ veſcuntur, de quorum cerebro.ſ. a bſcondito extrahunt lapides precioſos .ſ.munera & emendas per extorſiones & hmõi. pſal. Dediſti eum eſcam populis Æthiopum. Vel ſi vis per Æthiopiam accipe infernum, vbi eſt populus niger.i. deformis & triſtis prę ardore infernalium tormentorum, vbi ſunt multa genera hominum peccatorum &c.vt ſupra. Vel Æthiopia eſt eccleſia, feruore tribulationum exuſta & denigrata. Baruc.6. Nigrę ſunt facies eorum de fumo qui in domo fit. & Naum.2. Facies eorum ſicut nigredo ollę. Cant.1. Fuſca ſum. &c. vbi qñ dracones capiuntur.i.qñ peccatores ad pœnitentiam conuertuntur, in eorum cerebro, id eſt in eorum ſapientia & ſcientia gemmę precioſę diuerſarum virtutum inueniuntur, vt patet in Paulo, cuius ſcientia quam prius acquiſiuerat, multum eccleſiam decorauit. Ibi cinamomũ famoſitatis, topatius honeſtæ vitæ, chryſolitus ſapientiæ. &c.

2 ¶ In AEthiopia ſunt duo fontes, quorum vnus obliuionem, alter memoriam inducit, vt Iſid. ait. Sic verè in mundo, qui propter æſtum concupiſcentiæ AEthiopia põt dici, ſunt duo fontes ſcientiarũ i.ſcientia mundi & diuina, ſed mundana Dei obliuionem, diuina autem eius recordationem inducit. Figura Exo.2. vbi ſm Ioſephũ & magiſter hiſto. Moyſes exiſtẽs in AEthiopia fecit duos annulos, vnum qui inducebat obliuionem, quem tradidit filiæ regis ęthiopum, & ſic eius oblita eſt. huiuſmodi eſt ſapientia mundana. alterum qui memoriam inducebat, quem apud ſe retinuit. hæc eſt ſapientia diuinã. Primum ergo annulum.i.mundanam ſapientiã, Dei obliuionem inducentem, alijs debemus dimittere, ſciẽtiam autem Dei & gratiarum actionem, qui eſt annulus recordationis, debemus retinere. De iſta ergo ſcientia obliuionis dicitur Prou. 31. Bibant, & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. &c. & Hier.2. Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris.

3 ¶ In Æthiopia ſm Solinum, ſunt populi dicti Syrbotę, qui.12. in longitudine pedes habent, & vt Geruaſ. ait, coloris aurei corpus habent. Sunt etiam alij qui dicuntur Aſachei, qui elephantes venãtur, & captos deuorant. Tales fuerũt apoſtoli, qui 12. pedes.i.12. articulos habuerunt, & menſuram ſuæ perfectionis ex eis ſtatuerũt, & colorem aureum honeſtę conuerſationis ſeruauerunt. 2. Machabe.11. Apparuit eques eos præcedens in veſte candida armis aureis. Et iſti elephantes.i. mundi principes per prædicationem cœperunt, & fidei legibus ſubiecerunt.

4 ¶ In AEthiopia ſunt Agriophagi, quorum rex vnum in fronte oculum habet, vt Soli. ait. Tales ſunt moderni principes & mundi reges, qui duos oculos.i.duplicem conſiderationem deberent habere, alteram qua propriam, alteram qua ſubditorum quærerẽt vtilitatem, ſed vere hodie non habent niſi vnã, & non niſi propriam curant vtilitatem, nihil vero de ſubditorum ſalute, atq; ideo vere dicuntur monoculi. ad Phil.2. Omnes quæ ſua ſunt, quærunt. Vel dic ꝙ ſi boni reges eſſe volumus, nos.ſ.& alios bene regendo, vnum ſolum oculum.i. vnam & ſimplicem intentionem habere debemus, & duplicitatem fugere. Matth.5. Melius eſt n. tibi cum vno oculo intrare in vitam æternam, quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.

¶ In AEthiopia ſm Soli. ſunt quidam populi qui lingua carent, quidã qui viſum ignis habere nõ ſolent. Sic verè in mundo iſto ſunt multi qui ad Deum laudandum, vel aliquod bonum dicendũ linguam non videntur habere, & alij qui ignem charitatis & eius vſum nõ videntur cognoſcere vel ſentire. Sap.17. Et ignis quidem nulla vis poterat eis lumen præbere. 5

¶ In AEthiopia ſm Soli. eſt vnus mons editus, qui ingenito & perpetuo igni flammat, cuius ſimile facit mons Ethna in Sicilia, mons veſuuius in Campania, mons chimera in Lycia, & ſic ſunt quattuor, montes ſemper ardentes. Sic vere ſunt quattuor genera peccatorũ ſemper ardentium diuerſis ignibus vitiorũ.ſ.cupidi, luxurioſi, iracundi, & inuidi. Iſtos.n. ſolet ardor malorum deſideriorum ſemper comburere, & diuerſis vitijs infeſtare. 6

¶ In AEthiopia ſm Soli. ſunt Macrobij homines.ſ.longiſsimę vitæ, qui iuſtitiã amant & colunt apud quos eſt locus Heliotrapezia, abundantibus epulis ſemper plenus, quæ etiam diuina virtute cõtinuè augentur. Tales ſunt iuſti, qui.ſ.in vita gratiæ diu viuunt, & vere Deus adminiſtrat talibus cibos ſuos, & victum ad ſufficientiã præſtat, quem ipſis multiplicat & augmentat. Exemplũ de Helia, cuius farina & oleum non exiuit omnino totum. Prouerb. 10. Non affliget dñs fame animã iuſti. 7

8 ¶ In AEthiopia ſm Sol. ſunt dracones in quorũ cerebris inuenitur lapis qui draconitias nominatur, qui bonus non eſt niſi viuentibus detrahatur, nam ſi obeat prius ſerpens cum eius anima euaneſcit hic lapis. Iſte lapis ſignificat pœnitentiam, quæ certe nihil valet dum in hac vita ſumus. Si n. mors corporis aduenerit, ex tunc fructus pœnitentiæ nullus erit. neceſſe eſt, n. vt a nobis dum viuimus extrahatur, alioquin euaneſcit, & nihilũ reputatur. Vel dic ꝙ lapis ille ſignificat bona opera, quæ ſi dũ in vita gratiæ ſumus, fecerimus, & a nobis extraxerimus, proficiet, ſi vero mors peccati mortalis ſuperuenerit, euaneſcent. Hierem. 51. Vana ſunt opera & riſu digna. Vide multa alia cap. de faunis, de ſatyris & huiuſmodi.

De Æthiopiæ mirabilibus. Cap. 19.

AETHIOPIA, vt Solinus ait, in ſuis deſertis aduſtis habet quoſdã populos qui Ichthiophagi dicuntur, qui ac ſi eſſent marinæ belluæ, natando in mari volant. Nam ita exquiſito oceano Atlantico, vſq; in occaſum etiam ad Gorgones inſulas venerunt natando. Dicit ad hoc Geruaſius li. ſuo de mundi mirabilibus, ꝙ quidam Nicolaus cognomine piſcis, de Apulia oriundus, eo ꝙ valde diligebat eſſe in mari, à matre ſua extitit maledictus, & ꝙ de mari perpetuo non recederet imprecatus, qui ſtatim veſte reiecta, in mare ſiculum ſalijt, & ex tunc continuè cum piſcibus natando notus & familiaris belluis in mari habitauit, qui qñ nautas ambulantes videbat, qñque de mari ſurgebat, & ab eis aliquantulũ olei ad ponendũ in ore ſuo pro explorando profundo abyſsi petebat. Eſſe autem in profundo maris arbores glandiferas, valles & montes & flumina dulcia, & ſuper oẽs piſces anguillas longiſsimas aſſerebat, nautiſque tempeſtates imminentes denunciabat. Per iſtos poſſunt intelligi viri theologi, quibꝰ vere placet natare & diſcernere profunda maris ſcripturarum ibique inueniunt dulcia flumina ſcientiarum diuinarũ, necnon fructus & arbores vtiliũ doctrinarum. ideo cuilibet tali dicitur in pſal. In mari viæ tuæ, & ſemitę tuę in aquis multis. Vel dic exemplariter quomodo matrum & parentum maledictio eſt cauenda. 1

¶ Gorgones ſunt inſulę in oceano Atlantico, quas antiquitus Gorgones monſtra habitauerunt, & adhuc gens ea habitat mõſtroſa. Tradit ergo xenophõ Lãpſacenus ꝙ Hanno Penorum rex ad eas permeauit, ibiq; fœminas quaſdam hirſuti corporis, & pernicis velocitatis inuenit, de quibus tantummodo duas cępit, quarũ pelles miraculi grã in donarijs Iunoni dedit, & apud Carthaginẽ in Iunonis templo ſuſpendit, quarum ſpectaculum vſque ad excidium carthaginis durauit. Iſtę inſulę mundum ſignant, vbi mulieres hirſutę pellis.i.vilis & infamis conuerſationis multę ſunt, quæ vere per inconſtantiam leues & agiles vltra modum exiſtũt. eas vero diabolus iſtas per mortem capit & excoriat, & pellem ſuæ malę conuerſationis alijs pro exemplo monſtrat, ipſaſque hodie in templis et eccleſijs coram fatuis clericis manifeſtat. 2

¶ In AEthiopia in inſula Meroe eſt ciuitas Syenę, in qua Moyſes incluſit AEthiopes qñ regnum AEthiopũ ſibi in deditionem ſubegit. 3

ſubegit. Hic ergo factus eſt a philoſophis quidam puteus profundus cubitorū 60. in cuius profundo ſplendet ſol recto gradu in menſe Iunij, nullamque penitus facit vmbram, & in tali etiam diſpoſitione dicitur eſſe puteus illæ Samariæ, ſuper quē ſedit dñs fatigatus. Ioan. 4. Diametraliter. n. reſpicit ſol locum illum quando peruenit ad æſtatem. hoc etiam dicit Pli. li. 2. vbi nominat alia multa loca per quæ ſol directe tranſit. Per talem puteum poſſum intelligere humiles & deuotos, qui. ſ. aquam deuotionis & gratię continent, & profundum humilitatis habent, qui. ſ. ſexaginta cubitorum dicuntur, quia fructum ſexageſimum producunt. Per ſolem autem intelligo Chriſtum, & per æſtatem feruentem iudicium. Tunc. n. erit ſol in leone, quia tunc erit Chriſtus in leoninę ſeritate iuſtitię. Igitur dico quòd quaſi ſol iuſtitiæ Chriſtus ad mēſem Iunij. i. ad feruorem iudicij veniet, ſic directe ad puteum. i. ad humiles perſonas reſpiciet, & illis ſplendorem æternæ gloriæ influet in profundum, & ab ipſis vmbrā mortalitatis. i. omnis aduerſitatis auferet, quia nullus eſt qui a Deo directe per miſericordiā reſpiciatur, & cui gratiæ & ſcientiæ & gloriæ lumen influatur, & a quo vmbra ignorantiæ & aduerſitatis tollatur, niſi qui puteus humilitatis effectus, in timore domini profundatur. pſal. Excelſus Deus, & humilia reſpicit. Vel dic econtra, quod putei æthiopię ſunt auari, qui cautelis & malitijs ſunt profundi, quos ſol Chriſtus in iudicio reſpiciet directè, & feruorem ſuæ iuſtitiæ contra eos diametraliter mittet. Iudith. 8. Venit æſtus ſuper caput Manaſſe, & mortuus eſt.

4 ¶ In Æthiopia teſte Geruaſio, eſt quædam prouincia dicta Theonocbema, quæ perpetuis incendijs ſemper flāmat, ſicut etiam Plinius dicit lib. 2. c. 109. circa finem. Oceanus etiā ibi propter maximum ſolis feruorem ſicut cacabus perpetuo feruet, quod etiam in confinio Heliopolis inuenitur, & non ſolum homo ibi tranſire non poteſt, ſed nec humanus oculus ſali quandiu reſpicere. nigrę etiam & exuſtæ ſunt ibi arenę, quæ ſolis ardoribus ſunt deſertę, & ibi ſunt ſerpētes & beſtię, quę penitus hominibus ſunt ignotę. Circa partes autem illas populus Gaulorum peruagatur, & vltra iſtas partes fuit inſula maxima quę ſm Plat. cum ſuo populo eſt ſubmerſa, quæ Africam & Europam magnitudine vincere dicebatur. Iſta ad infernum poſſunt applicari vbi eſt perpetua ignis inflammatio. Eſaia. 66. Ignis eorum non extinguetur. Ibi eſt maris. i. triſtitiæ & amaritudinis ebullitio. Iob 41. Ferueſcere faciet quaſi ollam profundum maris. Ibi eſt arenarū. i. peccatorum cōbuſtio & denigratio. Naum. 2. Facies eorum quaſi nigredo ollę. Ibi eſt inſularum. i. magnorum & potentum ſummerſio, & ſuæ famæ & nominis abſorptio & obliuio. Exodi. 15. Summerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Vel dic quod tales ſunt peccatores, qui. ſ. per auaritiam ſemper ardent, & per ſuperbiam & iracundiam feruent. Eſaia. 57. Impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non valet. Per infamem conuerſationem denigrantur, per carnis delicias ſummerguntur.

5 ¶ In æthiopia ſuperiori verſus mare rubrum ſunt quædam mulieres horrendę, barbas vſque ad mamillas habentes, quæ pellibus animalium pro veſtibus vtuntur, equos habent & venatrices ſunt, & tigrides & leopardos domant, & ipſis loco canū vtuntur vt Geruaſ. ait. qui etiam dicit quod circa vicinos montes ſunt aliæ mulieres, quę dentes habent aprinos, capillos vſque ad talos, in lumbis caudas bouinas, alię ſunt pedibus 7. corpus etiam piloſum habent vt camelus. Iſta poſſunt applicari contra malas mulieres, quæ. ſ. barbas habere dicuntur, eo quod virorum ſuorum officijs vti nituntur, & inquantum regimen domus (quod ad barbam virilem i. ad viri ſapientiam pertinet) vſurpare noſcuntur, ſicut vulgariter de talibus dicimus, quod brachas maritorū portant, quę. ſ. de illis quæ ad viros pertinent, ſe intromittere diligentius curāt. Iſtę ergo ſunt mulieres barbatæ i. virorum officijs implicatę, contra illud Deut. 22. Non induetur mulier veſte virili. Igitur malę mulieres de pellibus animalium. i. de ſubſtantiis fatuorū beſtialium ſe veſtiunt, & leopardos & tigrides. i. homines vtcunque fortes & conſtantes ſolent ſuperare & domare, & ad venandum. i. inter retia ſui amoris capiendum ſolent intēdere & vacare. Vnde Aug. libro de cohabitatione clericorū & mulierum: O quantos leones domuit vna infirmitas delicata, quæ cum ſit vilis & miſera, de maximis facit prædam. Iſtę ergo per malitiam ſunt caudatę, dentibus aprinis. i. rapaci auaritia ſunt munitę, capillis longiſſimis ornatę, & per ſuperbiam ſunt altę & elatę, & ſeptem pedibus. i. ſeptē vitijs mensuratę, & in exteriori pelle. i. in exteriori apparentia ex infami conuerſatione hiſpidę & hirſutę. Vel dic quod camelus qui gibbum habet & tumorem in dorſo, ſignificat tumorem ſuperbiæ, & ideo iſte ad modum camelorum dicuntur veſtię, eo quod ſuperbo faſtu & ornatu incedere volunt. ideo de auaritia, malitia, ſuperbia & potentia talium mulierum loquitur ſapiens Eccleſ. 25. Breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. ſequitur. Mulieris ira & irreuerentia & confuſio magna. mulier ſi primatū habuerit, contraria eſt viro ſuo.

¶ In confinio Briſſonis fluuij, qui ab æthiopia deſcendit in ægyptum, ſm Geruaſ. ſunt homines ſeu beſtię formam humanam habentes, quorum fęmora 12. in longitudine pedes habēt, & reſiduum corporis totidem, qui brachia habeant candida vſque ad humeros, pedes vero rubeos, caput rotundum, & naſum procerum. hi autem homines (ſicut aiunt) ſm famam populi, certis temporibus in ciconias trāsformātur, & apud nos annis omnibus fęrificant & perigrinantur. Ad quod propoſitum ſatis facit quod audiui circa tempus regis Roberti in Achaia accidiſſe, quum. ſ. frater ducis Burgundiæ per matrimoniū hęres principis Achaię factus fuit. Huic. n. in Achaia principatum adductus fuit quidā ſacerdos more ciconiæ plumis indutus, qui aſſerebat per quandam magoam in quadam patria quam nominabat, per appoſitionem cuiuſdam ſerici laquei in collo ipſius dormientis appoſiti, in ciconiam ſe mutatum, deinde etiam vſque ad Gallias cum alijs ciconijs volaſſe. Sed tandem cum quadam die more ſolito, cuſtodia ciconiarū aliarū ſibi incubuiſſet, ipſe vero cū vigilare deberet, obdormiuiſſet, contigit quod a lupo trāſeunte vna de ſororibus fuit capta. mane ergo reperto numero diminuto, omnes contra prædictā vigilem ſurrexerunt, & eam interficere voluerunt, prima tamen illum laqueum qui adhuc erat in collo ſuo, cū roſtro carpens extraxit, & ſic ille de ciconia in hominem reuerſus fuit, ſed quia nimis ſubdito actum fuerat, ſati termino non expectato, præter quàm in facie, vbique remanſerunt ſibi plumæ. Per tales intelligo hypocritas, qui lōgiſſimi eſſe videntur per perſeuerantiæ diuturnam durationem 12. pedum per 12. articulorum fidem & cognitionem, naſi proceri per cœleſtium odoratricem deuotionem, capitis rotundi per ſimplicē intentionem, & per malitiæ abdicationem, brachiorum niueorum per mundam & innocentem operationem, veruntamen pedū ſunt rubentum per immundam & carnalem affectionem, quia pro certo iſti habent certum tempus, quo. ſ. ſunt in abſcondito, quo in ciconias conuertuntur, hoc eſt in perſonas viles & immundas, inquantum cadaueribus. i. immundis delectationibus voſci volunt, quia quamuis homines. i. perſonæ rationabiles eſſe videantur, ſæpe tñ ciconiæ. i. perſonæ viles & miſerę efficiuntur. Hiere. 8. Hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus ſui.

¶ In AEthiopia eſt quædam ciuitas dicta Heliopolis. i. ciuitas ſolis, de qua videtur recordari ſcriptura Eſa. 19. vbi dicitur quod erunt in AEgypto quinque ciuitates loquentes lingua Canaan, ciuitas ſolis vocabitur vna &c. Ibi. n. ſunt palatia ſolis & lunę ex auro, argento, & lapidibus precioſis, ibi etiā eſt lectus ſolis ex auro obryzo & ebore, ibi etiam eſt quædam vinea vbi in vitibus aureis pēdent racemi facti de vnionibus & margaritis. Sacerdos vero qui ſolē colit, rore & opobalſamo veſcitur, & ſub vinea in pauimento dormit, & nulli extraneo aditū pandit, ſicut dicit Geruaſius. quod vbi inuenerit, neſcio. non. n. recolo me alibi id legiſſe. Talis ciuitas dicitur eccleſia, quæ eſt in AEthiopia huius mundi ſita, quæ vere ciuitas ſolis dicitur, eo quod ibi ſol iuſtitiæ Chriſtus creditur & timetur. Hæc. n. eſt palatiū. i. habitatio, ſolis & lunæ. i. Chriſti & virginis glorioſæ, quæ. ſ. de auro charitatis, & argento candidæ caſtitatis & lapidibus precioſis virtutum cōſtituitur. Et hic eſt lectus ſolis Chriſti. ſ. conſcientia bonorum fidelium, qui de auro ſapientiæ & ebore candidæ innocentiæ præparatur. Cant. 1. Lectulus noſter floridus, Ibi etiam eſt vinea ſacræ ſcripturæ, quæ re vera de margaritis. i. præclaris dictis & ſententijs eſt confecta, & ad eliquandum vinū diuinæ ſcientiæ præparata, ſub qua ſacerdotes. i. viri eccleſiaſtici & prælati debēt manere, & diuinis litteris diligenter attendere & ſtudere, nullum vero debent intra palatiū eccleſiæ, hoc eſt ad eccleſiaſtica beneficia introducere, niſi illos quos de Heliopoli. i. de ipſa eccleſia per fidem & perfectionē nouerint natos eſſe. Vnde Eze. 44. Omnis alienigena & incircunciſus carne non intrabit ſanctuarium meum.

8 ¶ In AEthiopia ſunt homines cornua & pedes vt caprę habentes, quos alij Gorgones alij Gauloles vocant. Sic verè multi ſunt in mundo qui quamuis homines. i. rationales videantur, cornua tñ ſua. i. ipſorum præſumptio & pedes eorum. i. ipſorum affectio, eos eſſe caprinos. i. ignorantes & hebetes proteſtantur.

9 ¶ In AEthiopia circa

pia circa ciuitatē Heliopolim ſunt homines mirabiles, qui 16.
pedes habent in lōgitudine. 7. in latitudine, quorum corpus eſt
candidum, caput vero magnum, & hiita protenſas & erectas
habēt aures. ꝙ alas potius eſſe crederes, quas ſiquem viderint
eriguot, ita vt volare velle videantur. Tales debēt eſſe boni re-
ligioſi, quia caput. i. rationem debent magnā habere, & per ca-
ſtitatem & innocentiam albi eſſe. Iſtis ergo debent eſſe magnę
aures, i. audiendi & obediendi virtus magna, qua. ſ. ſurſum ad
Dei & prælatorum mandata audienda debent erigi, & ac ſi vo
lare et currere velint ad executionem eorum, ſuperius erigi &
leuari. Neem. 1. Sint oculi tui videntes, & aures tuæ attentę.
10 ¶ AEthiopia Aphricæ eſt prouincia, vbi ſunt multa mirabilia
et ſtupenda, quæ libro de animalibus. c. de Faunis & Satiris &
in locis alijs pluribus iam ſunt dicta. Vnum tñ dicit Solinus ꝙ
in iſta patria inuenitur animal quod Hyſtrix dicitur, quod il-
lud eſſe credo quod a Gallis porcus ſpinoſus appellatur. nam
(vt idem ait) illud animal eſt ſpinoſum, & lōgis iaculis circūſe
ptū, quæ. ſ. pro voluntate ſolet emittere, & eaſdem inſequen
tes canes percutere, & ſic eos compellere retroire. Tales ſunt
vſurarij & auari, qui ſpinis. i. diuitijs (quæ ſ. a Chriſto dicūtur
ſpinę) vndique ſunt armati, & ideo ſi contingat iſtos a canibus
.i. a iudicibus vt puniantur inſequi, ſtatim ſolent per munera
diuitiarum ſpinas & iacula ipſis mittere, & ſic eos faciunt re-
trocedere. i. a correctione ceſſare, & eos non amplius infeſtare.
Dona enim & munera ſunt quædam ſagittę quę pungunt vſq;
ad cor, quas. ſ. peſtiferi ſolent iacere & opponere, vt ſic manus
corrigentium iudicum & maiorum poſſint fugere & euadere,
ſicut in Pſal. dicitur, Sagittæ potentes acutæ cum carbonibus
deſolatorijs. Vel dic ꝙ iſtę ſpinæ ſunt verba pungētia detracto
ria & iniurioſa, quibus multi taliter ſunt armati, ꝙ ſi quis ca-
nis. i. prædicator vel prælatus velit eos capere, arguere vel cor
rigere ita iaculātur eum verbis, infamationibus & appellatio-
nibus, ꝙ neceſſe eſt ꝙ retrocedat, & ꝙ eos incorrectos dimit-
tat, quia ſicut dicitur Prouer. 9. Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi
11 iniuriam facit. ſ. deriſor. ¶ In AEthiopia eſt quædam auis quæ
pegaſus dicitur, qui in fabulis equus alatus fingitur, eo ꝙ iſta
auis equo in auribus aſſimulatur. ſicut. n. dicit Solinus, nihil ha
bet equo ſimile præter aures. Plinius tñ li. 8. c. 21. dicit pegaſna
eſſe equos pennatos, & cornibus armatos. Ibi etiam inuenitur
alia auis quæ dicitur tragopan, aquilis maior, q̃ cornibus arie-
tinis armatum habet caput. AEthiopia feruentiſsima regio ec
cleſiam ſignificat vel religionem, quæ feruore tribulationum
aduritur. Ibi. n. ſunt hęc duo genera auium. i. perſonarum, pe-
gaſus. ſ. ſimilis equo. i. homines furentes & luxurioſi, & trago-
pā cornuta. i. homines ſuperbi & ceruicoſi. Iſta. n. genera perſo
narum abundant hodie in eccleſia ſancta Dei. ſ. luxurioſi, qui
more equorum ad luxuriam ſunt feruentes, de quibus dicitur
Hiere. 5. Equi amatores in fœminas, vnuſquiſque ad vxorem
proximi ſui hinniebat. Et ceruicoſi cornuti, qui more tragopa
nos per ſuperbiam ſunt coronti & tumentes, & alios verbo vel
verbere ferientes, de quibus Eze. 34. Cornibus veſtris venti-
labatis omnia. Et maximè iſti ſunt ceruicoſi ſeculares, qui por
12 tant alas ſuperciliorum, & cornua eminentiarum. ¶ In quibuſ-
dam partibus æthiopię ſm̄ Solinum ſunt quidā populi qui di-
cuntur atlantes, qui ab humano ritu prorſus exulant, nulli. n.
inter eos proprium vocabulum, nulli ſpeciale nomen, & iſti ſo
lem continua imprecatione maledicunt, & vſti torrenti ſide-
re, oderunt Deum lucis, & hi dicuntur ſomnia nō videre. Per
nomen intelligitur bona fama, iuxta illud Eccl. 41. Curam ha-
be de bono nomine. quia pro certo multi ſunt qui ſolem iuſti-
tiæ Chriſtum iurando & blaſphemando continuè maledicūt
& maximè qñ ardorem alicuius tribulationis ab ipſo ſibi infer
ri ſenſerint. Iſti ergo ſine nomine bonæ famę viuunt, nomen ēt
ſuum angeli in libro vitæ nunquam ſcribunt, nec iſti etiā ſom-
nia. i. conſiderationem futurorū percipiunt aut attendunt. Vel
dic ꝙ iſti ſunt damnati, quorū nomen & fama delata eſt a me-
moria Dei & hominum. Pſal. nomē eorum deleſti in ęternū. &
qui præ ardore tormentorum Deū maledicunt. Figurati Apo.
16. vbi dicitur ꝙ datū eſt ſoli affligere homines ęſtu & igne, &
aruerunt homines ęſtu magno, & blaſphemauerunt Deū, quia
pro certo dānati dum ardore a ſole iuſtitiæ eis immiſſo ęſtuāt,
13 præ deſperatione ipſum blaſphemant. ¶ Troglodyte populi
ſunt Aethiopię qui ſm̄ Solinum in cauernis habitant, pauper-
tate voluntaria diuitijs abſtinent, in quodam lapide precioſo
qui dicitur hexecontalithos, qui infinitis pollet coloribus, glo
riantur & gaudent. Tales debet eſſe religioſi, & maximè men-
dicantes, quia. ſ. in cauernis ſepulchrorum ſuorum debent per
conſiderationem mortis & peccatorum ſuorum manere, pau-
pertatem volūtariam diligere, diuitias contēnere, & in ſolo la-
pide precioſo Chriſto gloriari & gaudere 2. ad Corin. 10. Qui
gloriatur, in domino glorietur. Vnde Hie. 9. Non glorietur ſa
pientia ſua, nec diues in diuitijs ſuis, nec fortis in fortitudine
ſua, glorietur autem ſcire & noſſe me. ¶ Augyle fuerūt populi 14
AEthiopię, qui (vt ſolus ait) ſolos colebant inferos, qui vxores
primis noctibus nuptiarū adulteria pati cogebāt, & ipſas adul
teris exponebant, mox vero eas ad perpetuam pudicitiam legi
bus ſeueriſsimis aſtringebant. Per iſtos intelligo demones, qui
.ſ. ſolos inferos colunt & frequentant. Per vxores eorum intel-
ligo animas peccatrices, quas dum cum eis nuptias contrahūt,
in hac. ſ. vita, & eas ſibi per malos conſenſus conglutinant &
cōiungunt, ipſas faciunt cum omnibus vitijs adulterari, & per
omnes voluptates improbe delectari mox vero. ſ. cū ipſas poſt
mortem in inferno tenebunt, eas a voluptatibus coercebūt, &
vt abſtineāt a delicijs crudeliſsimis damnationis legibus pro-
hibebunt. Vnde de Babylone dicitur Apo. 18. Quantum glo-
rificauit ſe, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & lu
ctum. ¶ Himantopodes populi ſunt AEthiopiæ, vt Solinus ait, 15
qui flexibilia habent crura, & ideo potius repunt quàm ince-
dunt, & pergendi vſum labendo magis deſtinant quā eundo.
tales videntur homines otioſi & pigri, quia pro certo crura. i.
virtutem vidētur debilitatem habere, quia ad nullum bonum
exercitium poſſunt incedere, ſed potius per auaritiā circa ter-
rena repere, & præ pigritia ſolū lapſu flexibili ſe mouere. Sap.
15. Pedes eorum pigri ſunt ad ambulandum.

De Europa. *Cap. 20.*

EVROPA eſt tertia pars orbis, a parte ſeptētrio 1
nali poſita, & ipſi Aphricæ quæ ſolis ardoribus
vritur, contrariè oppoſita. In ipſa aūt (vt Hero-
dotus ait) ſunt homines corpore maiores, virib⁹
fortiores, animo audaciores, forma & ſpecie pul
chriores, quàm in Aphrica. Nam quia ſolaris
ęſtus ſuper aphros longius cōmoratur, ideo conſumendo hu-
mores, ipſos efficit corpore breuiores, facie nigriores, crine
criſpiores, & propter euaporationem ſpirituū per apertos po-
ros, animo defectiores. Econtra apud Europeos & aquilona-
res ex frigiditate poros exterius opilante generantur humo-
res in corporibus, & ſic efficiuntur corpulentiores, & quia fri
giditas eſt mater albedinis, ideo ſunt albiores in facie, & ea re-
percuſsione caloris & ſpirituum ad interiora, per antiperiſta-
ſim efficiuntur calidiores interius, & per conſequens audacio
res. Europa eſt religio vel eccleſia, ſub frigore pœnitentiæ &
diuini timoris cōſtituta. Aphrica vero eſt mundus, ardoribus
auaritiæ inflammatus. Sed verè boni eccleſiaſtici ſunt alijs ma
iores quo ad merita, fortiores quo ad opera, audaciores ad bo
num aggrediendū, & fortiores ad perficiendum, & ſic ſunt pul 2
chriores quo ad honeſtatis apparentiā. Quia. n. frigus timoris
diuini in eis poros ſenſuū & appetituū claudit, iō humor deuo
tionis interius augmentatur, & ſic boni efficiuntur, maioriſq;
corpulentiæ & magnitudinis meritorū. Quia ēt frigiditas iſta
eſt mater albedinis. i. caſtitatis, ideo ſunt cæteris albiores. i. ca-
ſtiores. Et quia frigus diuini timoris vel pœnitentiæ & tribu-
lationis exterioris calores et ſpūs. i. affectiones interiores reper
cutit, nec eas ad mundana euaporare permittit, iō per charita-
tem ſunt calidiores, & per conſequēs ad bona opera aggrediē-
da audentiores. Sed econtra quia calor auaritiæ & cupiditatis
qui ſuper Aphros & mundanos quotidie moratur, poros ſen-
ſuū & appetituum aperit, ipſoſque per diuerſa negotia & dele-
ctabilia occupari cōpellit, ideo deuotionis humor in eis cōſu-
mitur, calor dilectionis ab eis euaporat, & ſic efficiūtur impo-
tentiores ad bene agendū, minoris quantitatis quo ad virtutē
& meritū, facie nigriores quātū ad malā cōuerſationē, & mori
b⁹ pigriores q̄tū ad bonā operationē. Sunt tñ crine cæteris cri
ſpiores ꝑ diuitiarū tēporaliū ampliationē. Per pilos. n. q tāq̄ ſu
pflui abſcindi poſſunt ſine capitis leſione, diuitiæ intelligunt,
in qb⁹ mūdani & mali pl⁹ q̄ religioſi & boni affluūt & abūdāt.

De Friſia. *Cap. 21.*

FRISIA eſt regio in germania, cuius fortis & ma- 1
gni corporis eſt populus, caſtitatis emulus, & luxu
riæ deteſtatiuus, nam iuuenes ſuos vſque ad adole-
ſcentiam & perfectam etatem a matrimonio faciūt
abſtinere,

abſtinere, & tunc eos matrimonio copulant, & ſic magis completos filios generant & producunt. Iſti libertatem multum diligunt, ita vt nullũ inter ſe ſub militiæ titulo erigi permittant, iudices tamen eligunt annuatim, magis amantes mori, quàm iugo ſeruitutis deprimi. audaces ſunt, mortem vilipendunt, comam in rotundo tondent, & quanto nobilior quis, tanto tonderi altius, glorioſius arbitratur. & eſt gens viribus fortis, ſeuera animo, corpore agilis & procera &c. Talis eſt religio vel eccleſia, quia pro certo populus eius debet eſſe caſtus, & gratiæ libertatem diligere, & magis amare mortem corporis ſuſtinere, q̃ peccati deprimi ſeruiture. Debet ẽt militiã. i. prælationẽ & ſuperbiã abhorrere, ſed iudicibus de gẽte ſua. i. ſuis prælatis & maiorib' dẽt ſubijci, & eiſdẽ humiliter obedire, capillos ẽt qui circa collũ pendent. i. diuitias ſuperfluas dẽt per paupertatis obſeruantiam abradere & tõdere, quia quanto religioſus altius tõſus fuerit. i. quãto per paupertatem plus fuerit pilis tẽporalium denudatus, tanto in genere ſuo nobilior reputatur. Nu. 5. Radetur Nazareus ante oſtium tabernaculi fœderis &c.

De Fortunatis inſulis. *Cap. 22.*

a FORTVNATAE inſulæ ſic ſunt ſecũdum Iſidorum dictæ, quia omnium bonorum fœcunditate ſunt fortunatę. Et ſunt in oceano cõſtitutę. Ibi pomorum & fructuum copia, ibi dulcis auium melodia, ibi mellis & lactis abundantia, ibi caprarum & ouium multitudo, & canum maxima fortitudo. Et ideo ſecundũ Iſido. & Plin. poetæ & gentiles crediderunt ibi eſſe paradiſum. Sic in paradiſo, qui in oceano. i. in empyrei circulo continetur, mel eſt & lac deuotionis. Cantic. 4. Mel & lac ſub lingua tua. Melodia contemplationis & gratiarum actionis, & maximè auium. i. angelorum. Poma & fructus bonæ fruitiones. Cantico. 7. Omnia poma mea ſeruaui tibi. Capræ & oues quæ gregatim vadunt, perfectę concordię et vnitatis. Canes qui dominum diligunt, amicitiæ & fidelitatis. Vel capræ & oues ſunt ſimplices, canes aũt prælati &c. Fortunatæ autem ab alijs dicuntur, quia caſu & fortuna quandoque reperiuntur, ſi autem a propoſito quærantur, raro aut nunquã inueniuntur. Applica ſi vis contra vnum infortunium quod ſępe accidit homini, quia ſi aliquid ex certo ſcientia ardenti deſiderio quęrimus, illud difficiliter aut nunquam inuenimus, ſed cum non quærimus, tunc plerumque facile inuenitur. Cant. 2. Quæſiui quem diligit aĩa mea, & non inueni. & infra. Paululum cum pertranſiſſem inueni quem diligit anima mea.

De Gallia. *Cap. 23.*

a GALLIA europæ eſt prouincia, quæ ab oriente Alpibus, ab occidente mari Britannico. ab auſtro Pyreneis mõtibus, ab aquilone Rheno terminatur. Iſta eſt ergo regio quę ſecundum dicta omnium auctorũ qui de regionibus vel hominum moribus tractauerunt. ſ. Iſidori, Plinij, Herodoti, Iulij Solini, ferociſsimam naturaliter habent gentem. vnde etiam (ſicut apparet per Solinum vbi de fundatione Marſiliæ agit) Gallici feræ gentes quodam ſpeciali vocabulo dicebantur. Mira eſt ergo virtus fidei chriſtianæ, quæ iam galliarũ populos ita domuit ꝙ præ multis nationib' ſenſum, diſcretionem, fidem ac conſtantiam eis dedit. ¶ Cum igitur regio galliarum multas habeat prouincias in quibus ſunt multa notabilia & mirabilia, quorum quædam ſunt naturalia, quædam vero ſanctorũ virtutibus introducta, primo occurrit mihi quod
b dicit Geruaſius, ꝙ. ſ. in Gallijs in prouincia Aluerniæ ciuitate Amicien. eſt ſolennis eccleſia beatæ Mariæ, circa quam eſt domus canonicorum, in qua tale fertur mirabile, ꝙ in eorũ refectorium nulla muſca ingreditur. ꝙ ſi inferatur, neceſſe eſt vel ꝙ fugiat, vel ꝙ moriatur celeriter. De latrina etiam eorũ nullus fętor eructat, & tñ nullius aquæ profluuium ipſam lauat. Similiter in Prouincia in villa de Bariolis in canonicorum refectorium nec muſca ingreditur, nec illata viuere poteſt, vt fertur. In Pictauia etiam in refectorio & clauſtro eccleſiæ Malleacenſis quę ſita eſt in locis paludoſis, culices non ſubintrant. quod monachi illius loci a beato Rigomo Abbate quondã locꝫ a Deo impetratum affirmant. Iſta. n. loca quæ domino ſunt dedicata, ad maiorem quietem ibidem reſidentium, fuerũt ab impugnatione talium animalium diuino munere liberata. Sic vere dico ꝙ cum cor & conſcientia noſtra ſit refectoriũ Chriſto & beatæ virgini ſpecialiter dedicatũ (iuxta illud 1. ad Corinth. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos) ad finem vt habitatores iſtius. ſ. interiores affectiones noſtræ, in pace & tranquillitate maneant, nullæ muſcæ vel culices. i. nullæ immundæ cogitationes, nulliusque peccati immunditiæ vel fœtores ibi debent ingredi vel admitti, ſed inde potius repelli & fugari. Apocal. 21. Nihil coinquinatum intrabit in illam. ¶ Itẽ 3
in Gallijs in prouincia Narbonenſi eſt caſtrũ dictum de Romelins, in quo ſunt duæ turres, ad quarum alteram ſingulis annis ſcarabeorum infinita confluit multitudo. ſ. circa feſtũ Ioannis Baptiſtę, quorum. ſ. corpora alijs ſunt maiora, & qui vt plurimum ſunt cornuti. Iſti ergo per ſeptem vel octo dies tãto impetu ſe mutuo flagellant, ꝙ de mortuis ex ipſis vix plateæ poſtea mundari poſſunt, ſicut ponit idem Geruaſius in de mundi mirabilibus, & ſicut etiã ego audiui ab hominibus patrię fide dignis. Iſta breuiter poſſunt allegari contra mundi principes & tyrannos, cornutos dyſcolos & ſuperbos, quia pro certo ſicut quotidiè videmus, iſti pro turribus & occaſione turrium & caſtrorum, terrarum & poſſeſsionum & aliorũ huiuſmodi, congregantur cum multitudine ſuorum exercituum, & inter ſe taliter debacchantur, ꝙ ipſorum plurimi moriuntur. Mat. 23. Surget gens contra gentem, & regnum aduerſus regnum.
¶ Item ſm Geruaſium, in gallijs in prouincia narbonenſi pro- 4
pe montẽ peſſulanum eſt caſtrum de monte ferrãdi, in quo eſt vnum ſatis mirabile, quia ibi ſilice ſucciſa & cõbuſta, more noualiũ terra colitur, aratroq; ſciſſa, vineas & vites ſine plãtatore producit, q̃ per trienniũ optima vina facit, exhinc vero ad ſteriliatem ſiluestrem dicitur redire, niſi iterum ignem & culturã ſicut prius ſtudeant adhibere. Sic verè quiſque fit ꝙ nos (dum tamen ſimus per contritionem accenſi, & ſilis vitiorũ noſtrorũ per confeſsionem ſucciſa, & terra corporis noſtri per ſatisfactionem exculta) ſine alio exteriori plantatore ſeu doctore, ſed ſolum Dei gratia vineam virtutũ concipimus & producimus, & per triennium. i. in fide ſanctę trinitatis vinũ quod ſignificat angelos, hoc eſt bona opera producimus. Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat. Verumtamen ſæpeſſime ꝙ vinea virtutum noſtrarum in ſiluestreitatem vitiorum degenerat, niſi ignis contritionis, correctionis & dilectionis, ſeu infernalis meditationis iteratus nos exurat, & diſciplinę ſarculum nos excolat, quia breuiter hoc eſt verum, ꝙ nullus eſt ita bona vinea, nec ita ſancta perſona, quin ſylueſtris & peccator infructuoſus efficiatur niſi ſcti ſpiritus, dilectionis, correctionis & meditationis ignibus ſepius comburatur, & etiam niſi ſæpe per pœnitentiam & prælatorum viſitationem & diſciplinam colatur, vt ſic virtus ipſius ſpiritualiter renouetur. Ideo de tali multiplici igne dicebat dñs, Lucæ 12. Ignem veni mittere in terram & quid volo niſi vt ardeat? ¶ Hic ponit Geruaſius ꝙ quidã homines certis tempori- 5
bus in lupos trãsformantur, & ingluuiem lupinã induere prędicantur. ad quod etiam facit verbum Iſidori. cap. de transformatis, vbi dicit ꝙ quidam homines non fantaſtica fictione, ſed vera & formali tranſmutatione tranſmutantur in lupos. Geruaſius hic ponit exemplum, & dicit ꝙ in Gallijs in Aruernia in dioce. Claramonten. quidam miles ſtrenu' dñs Reybaldus de Puleto, a nobili viro Põtio de Capitolio, fuit exhęredatus, qui vagus factus & profugus, vna nocte cum ſylua luſtraret, nimio terrore turbatus, cum mentis alienatione in lupum vertitur, & infantes comedens, prouectos vero dilacerans, ita debacchabatur in homines ꝙ multæ domus patrię deſertę ab incolis dimittebantur, tandem a quodam fabro lignario grauiter attentatus, ictu ſecuris pedes truncatur, qui ſtatim in hominem reuertitur, & truncatori ſuo gratias agit, aſſerẽs ꝙ ratione truncationis prædictę, a fato tantæ miſeriæ fuerat liberatus. & ſubiungit ꝙ tales qñ aliquod membrum perdunt, ſtatim formam priſtinã humanam induunt, & aliud exemplum ponit de quodam accola caſtri Luth: prope viuarium dictum Calcenaria, qui certo tempore veſtes ſuas ad pedẽ vnius montis dimittebat, & ſe diu in arena volutãs, lupi formam induebat, & ore patulo ad prædam protinus inhiabat. Dicebat autem lupos ideo ore patulo incedere, quia os non niſi cum labore & cum pedum auxilio poſſunt aperire, & propter hoc ipſum tenent apertum, ne difficultas aperiendi poſsit periculi cauſa eſſe. Infinita alia ſunt exẽpla. nã & ego audiui a quodã Aruernigena, ꝙ dũ quidã nobilis per quoddam nemus trãſiret, & inuaſus a lupo & duobus lupellis patrem occidiſſet, tandem in exitu nemoris quandam vetulam inuenit, quæ illis lupis carnes & cibaria deferebat, quæ cum audiſſet ab alio ꝙ lupũ occiderat,

derat,ſtatim clamare cœpit, & apprehenſa, lupum ſuum ma-
ritum,& lupellos ſuos filios eſſe dicebat , quos triſtis ſors cer-
tis quibuſdam temporibus in lupos transformare cōſueuerat .
Igitur cum per hæc & alia exempla dicta mutatio appareat eſ
ſe vera,non videtur ex toto reprobabile dictum illud , ꝙ.ſ.ali-
qui homines mutentur in ciconias(vt ſupra.c.de Æthiopia po
nitur)fœminæ in ſerpentes: Delphini vero in milites,ſicut ali-
bi poſt dicetur. Aduerte tñ ꝙ Pli.li.8.c.22. de naturali mundi
Hiſt.iſtud repudiat,& miratur iſta Græciam credidiſſe,ſed ſi-
cut ibidem dicit idem: Nullum tam impudens mendacium,vt
teſte careat. De Nabuchodonoſor etiam non videtur impoſſi-
bile ꝙ formam & figuram mutauerit, maximè cum ipſe dicat.
Daniel. 4. Figura mea reuerſa eſt ad me,& optimates mei re-
quiſiuerunt me. Quamuis ergo iſta videātur extranea rationi,
poſſunt tamē humanis moribus adaptari. Et ſic dico quòd per
tales homines in lupum tranſeuntes poſſunt intelligi impij &
tyranni,& maxime homicidę & publici raptores. Dato enim
ꝙ iſti ſunt homines naturaliter,tñ lupi fiunt actualiter, & hoc
quia iſti tātam ingluuiem crudelitatis accipiunt, ꝙ nihil pror-
ſus humanitatis,hoc eſt,rationis & benignitatis habere viden
tur,quinimo quantum ad mores,in lupos mutantur, & ad ho-
mines corporaliter occidendos, vel temporaliter deprædādos
toto impetu conuertuntur. Vnde Tulius li.de offic. 3. dicit ſic.
Quid intereſt vtrum ex homine quis in beluam ſe conuertat,
an ſub hominis figura immanitatem belnę gerat? Quaſi dicat,
nihil intereſt. Iſti.n.veſtes virtutum dimittūt , & in arena diui-
tiarum per complacentiam ſe inuoluunt, & ſic pro ipſis acqui
rendis rapaces lupi fiunt.ideo bene de talibus dicitur Soph. 3.
principes eius in medio eius quaſi leones rugientes,iudices lu
pi. Quid ergo? certè talibus eſt vtile ꝙ membra eis truncentur
.i.ꝙ aliquę tribulationes a Deo vel a mundo ipſis infligantur,
vt in agnitionem ſui ducti,iterum commutentur, & mores hu
manos,benignos & rationabiles quos prę crudelitate exuerāt,
amplexentur 2. Macha.9. In agnitionem ſui ductus eſt,percuſ-
6 ſus a domino plaga vide infra.eo.cap.72.§.4. ¶ In Galliarum
Narbonen.prouincia iuxta ciuitatem Viennā eſt vinea ad Epi
ſcopum Viennen. pertinens , de cuius racemis nec canis nec
porcus nec aliud animal guſtare pōt, & tamē facit vinū opti-
mum,ſicut dicit idem Geruaſius. Iſta vinea ſignificat hypocri
ſim,cuius racemi.i. fructus & operationes ſunt ita malę & peſ
ſimę quòd non ſunt dignę vt ab ipſis canibus & porcis.i.pecca
toribus debeant manducari.i.per complacentiam imitari , ve-
runtamen ſæpe fit ꝙ tales bonum vinum. i. bonam doctrinam
proferunt , & quòd ad vtilitatem auditorum multa ſalubriter
dicunt.ideo bene dicitur Mat.23. Quæ dicunt facite,quæ autē
faciunt,nolite facere. Vel dic quòd iſta vinea eſt beata virgo ,
quæ fructum ſuum.ſ.Chriſtum nobis protulit,qui vinum opti
mum.i.ſanguinem ſuum vel ſuam doctrinam vel gratiam no-
bis tribuit. Iſtū ergo non debet nec porcus nec canis.i.nec im-
mundus nec inuidus peccator tangere nec in ſacramento al-
taris ad eum appropinquare. Mat.7. Nolite ſanctum dare cani
bus. Vel dic ꝙ iſta vinea eſt paradiſus,cuius fructū nullus pec-
cator comedit, & tamen vinum ſuæ conſolationis quantum in
ſe eſt,cūctis fundit. Vel dic ꝙ iſta vinea eſt bonus prædicator,
cuius fructum & opera canes & porci nunquā comedunt imi
tando,tñ vinum ſuæ doctrinę bene hauriunt audiēdo. Eze.33.
Audiunt ſermones tuos, & non faciunt eos , in canticum oris
ſui vertunt eos. Vel dic ꝙ vinea eſt eccleſia,cuius racemos,id
eſt cuius beneficia non debent canes & porci.i.mali & immun
di comedere vel habere , vinum tamen doctrinę quod effun-
dit,poſſunt percipere. ¶ In Gallijs in eodem epiſcopatu vien-
7 nen.eſt fons in quo ſi quid ſordidum immiſeris,ſtatim ſcaturi-
ginem ſuam mutat,& priorem locum ſuum deſerit, vnde pri-
mitus emanabat,vt Ger.ait. Tales procul dubio debemus eſſe:
quia ſi quis in loco in quo ſumus , & in ſocietate qua manemus,
aliquid ſordidum proiecerit. i. aliquid immundum & inho-
neſtum fecerit, ſtatim debemus locum mutare, & ſocietatem
illam immundam dimittere,& ad alium locum & conſortium
quod careat infamia & immunditia, nos transferre. 1. Ioan.3.
Tranſlati ſumus de morte ad vitam. ¶ Item Geruaſius dicit ꝙ
8 in Narbonen. Gallia,epiſcopatu Lodon.eſt fons qui tempore
adaquandorum pratorum ad propinquum pratum irrigandū
ſcaturit poſtquā vero herba tonſa fuerit,non apparet amplius,
ſed areſcit. Talis eſt fons pœnitentiæ,quia.ſ.dum ſumus ſupra
pratū.i.dum viuimus in hoc mundo,nos irrigat,at ſi per mor-
tem tonſi fuerimus,areſcit & diſparet , & amplius nos non ir-
rigat. Aquæ enim Dei gratiæ vel pœnitentiæ poſt mortem nō
proficit,ſed ſolum dum ſumus in ſtatu merēdi.i.dum viuimus,
nos infundit , & ad crementum bonorum operum nos imbi-
bit. ¶ Itē in Gallijs in prouincia Aruerniæ eſt caſtrum dictum 9
Creil, vbi qualibet nocte die ſabbati accidit vnum ſatis mira-
bile,quia.ſ.omnes fęces animalium mortuorum & occiſorum
demones de nocte exportāt, & de ipſis imperceptibiliter locū
mundant. Sic vere in ſabbato quod eſt finis ſeptimanę,hoc eſt,
in fine mundi vel vitæ præſentis, demones ſecum fœtidos im-
mundos & impios portabunt, & ab ipſis mundum purgabunt
& mundabunt . ¶ Item idem dicit ꝙ in prouincia Narbonen. 10
in vico qui dicitur Aluiganus , ſunt duo fontes quorum vnus
nunquam bullit, alius vero penitus nihil coquit, & primus co
quit,licet non bulliat,ſecundus bullit,ſed non coquit. Procul
dubio ſimile quotidie accidit in negocijs huius mundi. Vide-
bis enim duos homines quorum alter videbitur circa aliquod
negotium feruere & bullire, & præ ſollicitudine prætendet ſe
mirabilia facere,qui tamē in veritate nihil faciet, nec aliquod
negocium complebit aut decoquet. Cōtra autem videbis aliū,
qui nihil videbitur facere,& qui vel non vult vel neſcit ebul-
litionem facere, & feruorem ſollicitudinis oſtendere , qui ta-
men totum negotium comprobatur facere , ipſumq; coque-
re & complere, & in omnibus moderari. Iſtud etiam patet de
hypocritis & humilibus,quia.ſ. hypochritæ videntur feruere
& bullire per mirabilem deuotionem, non coquunt tamē ſeip
ſos per contritionem,aut dilectionem, vel per maturam con-
uerſionem aut diſcretionem econuerſo autem multi humi-
les exterius per deuotionem bullire non videntur , qui tamen
in veritate fortius operātur,& ſe per morum digeſtionē , alios
vero per conuerſationem, correctionem & prædicationē me-
lius decoquere dinoſcuntur. Iſti ergo duo fontes.i.duo genera
perſonarum figurantur Matth. 21. in illis duobus filijs quibus
pręcepit pater ꝙ irēt fodere in vineam ſuam, quorum vnus di
xit: Vado,& non iuit. Alius vero dixit: Non vado ſed iuit . Ille
tñ potius commēdatur eo ꝙ patris mandatū impleuit. Sic pro
certo multi in negotijs videntur dicere,vado bullio,totum fa-
cio,qui tamen in rei veritate nec vadunt nec faciunt, nec Dei
mandatum exequuntur aut agunt. Matthe.23. Dicunt enim &
non faciunt. Alij vero videntur dicere,non vadam ſeu non fa-
ciam,inquantum.ſ. eorum opera non apparent nec videntur ,
ſed in veritate virtualiter operantur. De quibus Seneca epiſto
la quadā pulchræ loquitur. Mihi crede,qui nihil agere viden-
tur,maiora agunt humanaq; ac diuina ſimul tractant. Illi ergo
qui non videntur facere, & faciunt,a Deo commendantur , at
illi qui econtra videntur facere,& non faciūt, a Deo reprobā-
tur.ideo bene conſulitur Mat.23. Quę dicunt,facite, quæ autē
faciūt,nolite facere. Vel dic ꝙ duo ſunt genera correctorum,
quidam.n.bullire, furere & auſterè reprehendere noſcuntur,
qui procul dubio alios non bene coquunt, emendant vel caſti
gant. Alij vero ſine bullitione, ſtrepitu vel furore , cum ſuaui-
tate & beneuolentia caſtigant, corrigunt & loquuntur , & ſic
alij per ipſos ſe melius decoquunt & ad maturitatem & ſalu-
tem deducunt. Quia breuiter plerumque accidit quòd in co-
quendo alios,& in eos corrigendo, & ad bonum conuertēdo,
plus operatur prælati benignitas ſuauiter pertranſiens quā ſe-
ueritas ferociter ebulliens. Quia etiam teſte Greg. Quidā ſunt
qui per manſuetudinē conuertuntur,qui tamen inter tormen-
ta fortius indurantur . Vel dic de ſtultis , qui cum ebullitione
& ira volunt omnia facere , qui tamen ad intentum ſuum non
ſolent proſperè attingere, prudentes vero maturè & ſine bul-
litura & ſtrepitu facta ſua faciunt,& iſti melius decoquunt, &
ad complementū ſuæ intentionis facilius perueniunt.ideo be-
ne dicitur Prouer.15. Lingua ſapientum ornat ſcientiam.os ſa
tui ebullit ſtultitiam. ¶ In Aruernia prouincia galliarum dici- 12
tur eſſe fons cuius aqua ad vini tendit ſaporem. Sic verè aqua
.i.doctrina bonorum ſemper debet vinum ſapere.i. aliquā ſpi-
ritualem conſolationem inferre: Ioan.2. Guſtauit Architricli-
nus aquam factam vinum. Vel dic ꝙ aqua bonorum noſtrorū
terrenorum debet eſſe vinum. i. conſolatio pauperum & ege-
norum ¶ In Gallia Belgica in ciuitate Parrhiſienſi eſt vnum 13
valde mirabile.ſ.cimiterium ſancti Innocentij: vbi nullum cor
pus ſepelitur , quin infra ſpatium nouem dierū omnes cor po-
ris eius carnes in terram conuertantur : ita ꝙ oſſa nuda de fo-
uea extrahantur. Vnde plerunque contingit quatuor vel quin
que corpora in eadem fouea ſimul poni,& ſtatim poſt nouem
dies amotis eorum oſſibus , ibidem alios mortuos intromitti .

Iſtud

Iſtud autem attribuitur diuinu potentiæ miraculo, quæ tã po-
puloſæ ciuitati, quæ reuera hodie poteſt dici) vt verbis Solini
Carthaginem commendantis vtar) alterum poſt vrbẽ Romã
(imo ſuper omnem aliam vrbem) vrbis terrarum decus, voluit
de cemiterio prouidere, & cum alias facile non eſſet tantã ho-
minum multitudinem ſepelire. Alij verò conãtur aſsignare ra
tionem naturalem. Dicũt.n.q̃ carnes hominis mortui, vel pul-
uis factus ex ipſis, ſunt mirabiliter corroſiuę. Cũ ergo tota ter-
ra illius cemiterij propter ſepulcrorum multitudinem de carni
bus humanis exiſtat, hinc eſt q̃ recentes cito corrodit & deuo
rat, & in ſimilitudinem ſui mutat. Igitur moraliter exponendo
dico quòd iſti cemiterio ſunt ſimiles mundi raptores & princi
pes & iudices impij & tyranni: quia videlicet omnes qui in-
fra ſuum ambitum ſepeliuntur, id eſt qui infra ſuam iuriſdi-
ctionem morantur, iſti per rapinas & exactiones corrodunt, &
eorum carnes. i. eorum temporales ſubſtantias deprædãtur, ita
q̃ oſſa. i. perſonæ eorum pauperes & nudę dimittuntur. Vnde
talibus raptoribus dicitur illud Mich. 3. Violenter tollitis pel-
les eorum deſuper eis, & carnes eorum deſuper oſsibus eorũ.
Et quæ eſt ratio? pro certo quia nulla res eſt magis corroſiua,
magis nociua vel læſiua quam caro humana mortua, & in pul-
uerẽ reducta. i. quam carnalis homo per peccatum mortuus, &
per auaritiam & terrenorum affectum in terrã mutatus & con
uerſus, quia pro certo alios homines per vſuras & exactiones
corrodit, & magis quam alia animalia ipſos impetit atq; lædit.
Semel.n. fuit petitum a quodam philoſopho quid eſſet homini
inimiciſsimum, qui reſpondit, alter homo. Quia breuiter nul-
lus homini ita inimicatur ſicut homo qui in terram & puluerẽ
per auaritiam commutatur. vnde de talibus poteſt dici illud
Ezec. 19 Leo factus eſt, & didicit capere prędam, homineſque
deuorare. Et hoc valde reprehenditur Eccl 28. Homo homini
conſeruat iram, & a Deo quærit medelam. in hominem ſibi nõ
habet miſericordiã, & pro peccatis ſuis deprecatur, ipſe cum
caro ſit reſeruat iram, & propitiationem quærit a Deo. Quaſi
dicat, pro nihilo a Deo ſperat veniam, qui alteri homini ſibi ſi-
mili facit nequitiam. Vel dic contra detractores, qui cum ſint
per peccatum mortui, & in ſe viles & terrei alios tamen ſolent
rodere, & verbis detractorijs lacerare. Vel dic q̃ mali balliui
quãq; p peccatum ſint mortui, alios tñ mortuos. i. alios malefa
ctores deuorãt, & ſic ſit q̃ mortui mortuos. i. mali malos rodũt
lacerãt & caſtigant. Et cõiter etiam iſti balliui ſunt deteriores
quam ipſi quos puniunt vt malefactores. Vnde de quodã philo
ſopho audiui, q̃ dum præpoſitus quidã duceret latronẽ ad ſu-
ſpendiũ, riſit philoſophus, dixitq;, rideo q̃ magnus latro ducit
paruum latronẽ ad ſuſpẽdiũ. Dimittamus ergo mortuos alios
mortuos corrodere, & iuxta verbũ dñi, mortuos ſepelire mor-
tuos ſuos. Matt. 8. Vel dic contra iſtos corroſiuos & rapaces, q̃
ſi aliquis in eorum cemiterium. i. in eorum iuriſdictionẽ vel pa
triã de nouo aliunde venerit, ſtatim volunt eum rodere, mole-
ſtare & pungere, & pro eo q̃ aduena eſt, ipſius carnem & ſub-
ſtãtiam rapinis & exactionibus deuorare, cum tñ ipſi deberẽt
eos benigniter recipere, & eiſdem nullatenus inuidere, & ipſos
pluſquam alios diligere & fouere, iuxta illud Exo. 22. Aduenã
non contriſtabis, neq; affliges eũ, aduenę n. fuiſtis in terra alie
na. Vel dic q̃ nihil adeo corrodit & conſumit carnẽ noſtram. i.
carnalitatem noſtram, ſicut caro mortua. i. cõſideratio mortis
hominum aliorum, quia ſicut dicit Hiero. Nihil adeo valet ad
domandum carnis vitia, ſicut cogitare qualis eſt futura caro
13 mortua. ¶ In dicta prouincia franciæ circa ciuitatem. Parrhi-
ſien. abundanter inuenitur illa materia terræ quæ gypſus ſeu
plaſtrũ appellatur, quæ cũ ſit lapis perlucidus, coctus in igne,
in puluerem cum malleis diminuitur, qui quidem puluis inter
mirabilia numeratur, pro eo q̃ cum aqua diſtemperatus, in lu
tum cito, & poſt in lapidis duritiam immutatur, ita vt mirabi-
lia ædificia de eo fabricentur. Iſta poſſunt allegari de multis, q̃
quamuis quandoque per carnalitatem ſint lutei, & per deco-
ctionẽ auaritiæ puluerei, tamen ſiunt quandoq; per conſtantiã
& fortitudinem lapidei atq; firmi, ita q̃ de talibus poteſt ædi-
ficium eccleſiæ cõſtitui vel fundari. Vel ecõuerſo illa poſſunt
dici de alijs, qui ſunt lutei & carnales, & in fine ita fortiter per
obſtinationẽ dureſcunt, q̃ quaſi lapides duri ſiunt, ita q̃ ad po
nendum in ædificio inferni viles ſunt &c. Vel gypſus eſt diui-
na gratia, quæ in principio eſt debilis, poſtea verò fortis efficit
atq; firma, & quæ ad modum gypſi eſt cementum pro ædificio
animæ conſtruendo. Sicut autẽ gypſus melius adhæret rei in-
fuſæ vel humidæ quã aridæ ſeu ſiccæ, & melius etiam lapideæ
materiæ quam ligneæ, ſic verè gratia Dei humidis & lachry-
moſis perſonis, nõ indeuotis & aridis adhæret, lapideis etiã &
fortibus & conſtantibus, ponderoſis & humilibus, & inferiora
loca & ſtatus petentibus adiũgitur; a ligneis verò i. leuibus &
ſuperbis ſurſum euacantibus, & more ligni ad ſuperiora ambi
tioſè aſcendentibus ſeu anhelantibus diſgregat, nec eis aliqua
liter colligatur, quia ſicut dicitur 1. Petri 5. Deus ſuperbis reſi
ſtit, humilibus aũt dat gratiam. ¶ In Gallia autẽ multæ ſunt p-
uinciæ, in q̃bus multa ſunt mirabilia, ſicut eſt Prouincia & Pi 14
ctauia, ſed de ipſis vide in ſuis titulis ſpecialibus. ¶ In illa Gal
liarum parte quæ Britannia dicitur, & quæ dudũ Amorita di- 15
cebatur, circa villam quæ nominatur Falgeria Radulphi fertũ
eſſe quidam fons lacus ſeu fouea profunda, cuius ad experien-
da crimina mirabiles ſunt virtutes. Si quis.n. de homicidio vel
alio crimine ſit ſuſpectus, ſtatim ad purgationem admittitur, ſi
velit in dicta fouea ſe purgare. Proijcitur ergo nudus in fo-
ueam, & continuo ſi innocens fuerit, fundum petit, & ſi non ex
trahat, eſt in periculo ſummergendi. Si verò nocens eſt, ad fun
dum nõ poterit deſcendere, imo quaſi a fonte reiectus, neceſſe
habebit ſuper aquas natare. Iſtud poteſt exponi in bono & in
malo. in bono hoc pacto. Per iſtum fontem poſſum intelligere
mundum iſtum, qui rectè probationis locus eſt. Eſt.n. illud di-
uinæ prouidentiæ clauſtrum, in quo nouitij. i. homines, ſi bene
ſe gerant, & ad profeſsionem angelicæ religionis admittuntur.
Si verò malè, in tenebras exteriores ligatis manib⁹ & pedibus
expelluntur. Eccl. 27. Vaſa ſiguli probat fornax. Igitur dico q̃
ſi vis probare in iſto fonte. i. in iſto mundo qui ſint rei, & qui iu
ſti, qui nocentes, & qui innocentes, qui boni, & qui mali, vide
quos iſte fons mundus ad fundum & ad infimũ ſtatim deijcit,
& quos ſurſum in aqua bonorum terrenorũ ſuperuehit, & ex-
tollit, & in altis gradibus ſuſtinet atq; nutrit: quia reuera boni
& innocentes hoĩes tribulationes & ſubmergium patiũtur, &
ad infimum paupertatis ſtatum cadere pmittuntur, mali autẽ
& nocentes a mundo fouentur & ſuſtinentur. Qñ tñ de hoc pro-
bationis lacu per mortẽ exiuerint, tũc a præpoſito. i. a Chriſto
in inferni patibulo ſuſpenduntur, bonis verò qui primitus in-
ferius deſcenderunt, iuſtitiæ ſtola datur. Ideo bene dicitur Ia-
co. 1. Beatus vir qui ſuffert tentationem, qm̃ cum probatus fue
rit, accipiet coronam vitę. Vel dic q̃ talis eſt curia mali iudicis
in qua innocentes grauantur & ſubmerguntur, nocentes verò
liberãtur & ſaluantur. Vel ſi vis dic q̃ iſta aqua eſt mundi pro-
ſperitas, in qua ſ. innocentes & iuſti poſiti fundum per humili
tatem petunt, mali vero ſurſum per ſuperbiam & elationem ſe
tollunt. Præpoſitus ergo infernalis iſtos tanq̃ reos ſuſpendit, il
los verò qui in humilitate viuebant, illæſos abire permittit. Bo
ni.n. in proſperis humiliantur, mali autem in ſuperbiã efferun
tur, & propter hoc poſt vitæ curſum illi liberantur, hi damnan
tur. De hac ergo probationis aqua videtur dñs dicere illud Iu
dicum 7. Duc populum ad aquas vt probem eos. Vel dic quòd
iſta aqua ſignificat mundi aduerſitatẽ, in qua ſ. vir bonus per ti
morẽ deſcẽdit & humiliatur, malus aũt fluctuat & mouet. &c.
ſicut ſupra. Vel dic q̃ iſte fons eſt Deus, qui. ſ. innocentes in ſe
recipit & retinet, malos verò euomit, eijcit & abhorret. Idem
aũt dic de paradiſo, vel etiã idẽ dic de aliquibus religionibus,
quæ. ſ. malos recipere & retinere nolunt, bonos verò retinẽt &
cognoſcunt. Matt 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autẽ
foras miſerunt. ¶ De muliere quæ ſine quocunq; cibo vel potu 16
vixit plus quam 20. annis, quæ etiã nunc anno domini. M. 345.
(ſicut dicitur) adhuc viuit in Britannia minori prouincia Gal
liarum propè ciuitatem Tregoren. ſatis videtur mirabile, maxi
mè cum per tantum tempus nihil ſuperflui a corpore emiſerit,
& maximè per ſeceſſum, ita q̃ pellis ventris ſui cum dorſo (ſi-
cut dicitur) eſt coniuncta, hoc tñ excepto: quia qñq; viſa eſt la-
chrymari, quæ etiam dicit ſibi impoſsibile eſſe poſſe comede-
re quocũq; modo, ita q̃ etiã ſemel in anno in minutiſsima quã-
titate vix poteſt recipere corpus Chriſti, quæ tamen his nõ ob
ſtantibus vultu læto & verbo facundo ſemper viuere compro-
batur, ſicut a multis prælatis & alijs ſide dignis cognitum exti-
tit & probatum. Cuius ſimile ponit Vincentius.

De Germania. Cap. 24.

GERMANIA eſt maxima regio Europæ, multas 1
continens prouincias. In iſta ſecundum Solinum
eſt ſaltus Hercinius, vbi quædã aues gignũtur quę
pennis lucentibus decorantur, in tãtum quòd illa-
rum pennarum lumine tenebræ illuſtrantur, ita etiam (ſicut

ait)ꝙ incolę de nocte ambulantes, illarum plumarum bene-
ficio diriguntur. Sic in eccleſia vel religione fuerunt antiqui-
tus aues lucentes.i.viri lucidi & præclari, quorum pennę exte-
riores.i.exteriores operationes & conuerſationes ita per hone-
ſtatem & doctrinam luxerunt, ꝙ noctem huius ſeculi illumina
uerunt, & illos qui ambulare ad paradiſum volebant, doctri-
nis & exemplis lucidè direxerũt, ita ꝙ de talibus dicitur illud
Matth.5. Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant ope-
ra veſtra bona. Vel dic ꝙ iſtę aues ſunt hypocritæ, quorũ con-
2 uerſationis pluma lucet &c. ¶ In Germania ſunt biſontes ani-
malia indomita, & vri, & alia quæ latiſſima habẽt cornua, quæ
ab imperitis bubali nominãtur. Expone ſicut de bubalo, & vi-
3 de de bobus germanicis capite de boue. ¶ In Germania ſunt
quædã animalia ad quãtitatem mulorum, quæ alces dicuntur
quorum labrum ſuperius ita eſt protenſum & magnum, ꝙ pa-
ſci & herbam comedere non valent, niſi poſterius retrocedãt.
Per labia intelliguntur verba. Quidam ergo ſunt ſicut alces:
quia ſ. labium ſuum ſuperius.i. iactantia & relatio verbalis &
præſumptio & ſuperbia quæ ſurſum ꝑ elationem eos mouet,
ita eſt protenſa & magna, ꝙ per doctrinã & gratiam paſci non
valent, niſi per humilitatem ad poſterius.i. ad finis cõſideratio
nem iterum retrocedant, quia pro certo nullus bene ſpirituali
ter paſcitur, niſi ad humilitatis ſemitam reuertatur. Ideo bea-
tus Andræas Egeæ legitur dixiſſe, Si vis noſce myſterium cru
cis, accipe formã diſcipuli &c. Vel dic ꝙ multi per promotio-
nes & beneficia paſcerentur, niſi per labium ſuum nimis pro-
tenſum.i. per ſua verba fatua & elata impedirentur a paſtu &
promotione & lucro quod poterant acquiſiſſe. Vnde Iob 15.
Nunquid grande eſt vt conſoletur te Deus? Sed verba tua ma
la hoc prohibent. Igitur neceſſe eſt retrocedere, & ad humili-
tatem redire, & a proceſſu ambitionis & elationis & fatuæ lo-
cutionis ceſſare, ſi paſtum quem appetimus, volumus obtine-
re. Pſa. Iordanis cõuerſus eſt retrorſum. Vel dic ꝙ ſæpe fit Dei
prouidentia ꝙ paſtus & lucrũ, bñficiũ vel officiũ ꝙ volumus,
melius acquiritur ſi a proſecutione retrocedatur, & tanquam,
per contemptũ penitus dimittatur. Vel expone de retroceſſu,
ſicut ſupra de boue §.4 ¶ Secũdum Solinum ibidem, in quadã
4 inſula Aphricæ ſunt quædam animalia dictis alcibus ſimilia.
Sed vltra præmiſſa dicit ꝙ iſtud animal habet genua inflexibi
lia ſicut elephas, ſed in illu rigore poplitum ita cuſtit, ꝙ nunq̃
capitur, niſi quando dormiendo arbori innititur, occultè a ve
natore ſecatę. Iſta expone ſicut ſupra de elephante. §.18. Plini.
autem lib.8.c.15. dicit de vris, alcibus & biſontibus omnia ſu-
pradicta. ¶ Succinum ſecundum Solin. naſcitur in Germania
5 ex quadam arbore ſimili pino & eſt ſuccinum quędam ſpecies
electri, de quo vide ſupra c. de Electro.

De Hiſpania. *Cap. 25.*

HISPANIA. In capitulo de hiſpania nihil aliud mi
rabile dicit Soli. niſi ꝙ circa Vlyſſipponem ciuita-
1 tem equæ laſciuiunt mira fœcunditate, & ſpirante
vento Fauonio imprægnantur, & ſitientes viros au
rarum ſpiritu maritantur. Dicit etiam Geruaſius ꝙ in Cappa-
docia equæ ſimiliter concipiunt vẽto, ſed fœtus vltra trienniũ
nunquam viuit, & etiam idem dicit Plin. lib.8.c.45. Tales ſunt
multæ fatuæ mulieres, quas ſolus ventus & odor.i. ſolus audi-
tus & fama virorum, conceptu luxuriæ, & malæ voluntatis im
prægnat, exẽplo Helenæ, quæ Menelao rege viro ſuo abſente,
fama Paridis audita, cum pro eo videndo ad inſulam Cythe-
ron ſe transferret, ab eo fuit rapta. Vel dic ꝙ equæ ſunt bonæ
animæ, quæ.ſ. ſolo vento & flatu ſpiritus ſancti concipiunt fœ-
tũ boni propoſiti. Vel talis eſt beata virgo, quæ ſpiritu ſancto
concepit, & flatu ſermonis angelici prægnans fuit, & per trien
nium.i. per 30. Annorum ſpatiũ ipſe fœtus Dei filius vixit. Vel
dic ꝙ iſti ſunt hypocritæ, qui fœtum operũ ſuorum vento va-
nitatis & inanis gloriæ concipiunt. Sed pro certo tales fœtus i.
talia ſua vana opera parum durant, & cito pereunt & deſiſtũt,
quia ſecundum Sene. Nihil quod ſimulatum & fictum eſt, po-
teſt eſſe diuturnum. ¶ Hiſpania eſt Europæ prouincia, infra cu
2 ius ambitum in regno Aragoniæ in comitatu Cathaloniæ eſt
caſtrum quod dicitur cardona, vbi ſunt montes & lapides de
3 ſale, ita duri & ſolidi, ꝙ etiam cum inſtrumento ferreo difficili
ter fodiuntur vel raduntur. Ibi ergo eſt vnum ſatis mirabile:
quia enim effodiendo ſalis fouea vel cõcauitas efficitur, ſtatim
adueniente pluuia repletur, & in ſalis ſubſtantiam commuta-
tur, & ſic montis ſubſtantia in integrum & quantitate & ſalſe-
dine reparat. Dato.n. ꝙ aqua pluuiæ ſit dulciſſima, tamẽ pro-
pter montem ſalſum cui adiungitur, efficitur ſalſiſſima, vt ait
Gerua. & etiam ego hoc ipſum audiui a pluribus Cathalanis.
Per iſtum montem ſalis ego poſſum intelligere diuitias tempo
porales; quæ.ſ. ad condiendum & moderandum dolores pau-
perum ordinãtur. Quid ergo? Certe ſic contingit ꝙ ſi mõtem
& cumulum diuitiarum noſtrarum dando eleemoſynas vel ho
ſpitalitatem & liberalitatem ſectando minuamus, veniunt de
cęlo.i. a Deo pluuiæ.i. beneficia & gratiæ, quæ nobis taliter im
mittentur, ꝙ cumulus poſſeſſionum noſtrarum redintegrabi-
tur, & diuitiarum noſtrarum quantitas ad ſtatum debitum re-
ducetur. Fit.n. vt cõmuniter ꝙ illa quæ alijs communicamus,
& in aliorum vtilitatem expendimus, palam vel occultè a Deo
liberalius recipiamus, & ſi inde pauperiores facti fuerimus, ad
proſperitatem iterum reueniamus. bene ergo dicitur L.u.6. Da
te, & dabitur vobis. Vel dic ꝙ iſte mons ſignificat diuinam ſa-
pientiam, de qua.ſ. quanto quis magis hauſerit, tãto ipſum plu-
uia cœleſtis.i. diuina gratia magis augebit. Vel allega de ſocie
tate, q.a dato ꝙ aliquis ſit aqua pluuialis & dulcis.i. homo pec-
cator delicioſus & fluxibilis, ſi tamen monti ſalſo.i. perſonæ ſa-
pienti & contemplatiuæ & moribus excelſę per ſocietatem ad
iunctus fuerit, cito ſapiens & ſalſus factus erit. Vel econtra po-
teſt dici, ꝙ quando homo dulcis & bonus ſalſis & amaris.i. pec
catoribus ſociatur & iungitur, ſtatim per imitationem in ſimi-
lem amaritudinem commutatur. Bene ergo dicit qui dicit, Cũ
ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris. Vnde 4 Reg.
4 Anima eius in amaritudine eſt. ¶ Item idẽ dicit ꝙ in Catha- 3
lonia eſt mons canatũ altiſſimus, & quaſi inacceſſibilis, in cu-
ius ſummitate eſt lacus, cuius aqua eſt ſubnigra, & fundus im-
perſcrutabilis, vbi manſio demonum ab incolis fertur eſſe ſub
aqua ad modum palatij ædificata. Vnde fit ꝙ ſi modicum lapi-
dem in lacum ieceris, ſtatim quaſi offenſis demonibus, tempe-
ſtatem & tumultũ audies & videbis. In huius ergo mõtis con-
finijs eſt fluuius arenas trahens aureas, argentei etiam ſunt ibi
minerę, & in quadam eius particula eſt nix & glacies ſempiter
na, ibi etiam cryſtalli copia reperitur. Ibi (vt Gerua. ait) dudũ
accidit vnũ mirabile. Quidã.n. agricola de villa proxima quæ
dicitur Merchera Petrus nominatus, paruulam ha-
bebat filiam quæ ipſum perpetuo eiulatu turbabat, q iratus ip
ſam demonibus cõmendauit, qui ſtatim inuiſibiliter affuerũt,
& puellam raptãio turbine abſtulerunt. Septẽnio ergo decur-
ſo, quidam viator ad pedem montis tranſiens vidit hominẽ ce
leriter decurrentem, & voce flebili proclamantem. Heu me in-
quit qui tanto pondere premor. Et requiſitus quis eſſet, reſpõ-
dit ſe in monte canatum iam ſeptennium ſub demonũ cõmen-
datione tranſegiſſe, qui ipſo quotidie pro vehiculo vtebantur.
Dixit etiam ſub eadẽ conditione eſſe puellam Petri prædicti,
& adiũxit ꝙ ſi pater ipſam in mõte requireret, demones ipſam
libenter reſtituerent. Quibus prædicto patri per dictum viato
rem relatis, is ſtatim montem aſcendit, demones adiurat vt fi-
liam reddant, & ſtatim repentino flatu filia prodit, procera ſta
tura, arida, terra, oculis vagis, horrendo aſpectu, quæ tandem
paulatim extitit reformata. Non multũ verò poſt alius quo pro
vehiculo demones vtebantur, ſimili patris atteſtatione libera-
tus eſt: qui quia raptus fuerat ætatis & diſcretionis maioris, fi-
delius quæ apud demones gerebantur, expreſſit, aſſerens ſub
lacu eſſe palatium latum, vbi demones conueniebant, & quid
per mundum fecerant, ſuis maioribus nunciabant. Quia autẽ
maledictio parentum noceat filijs, vnum aliud pono mirabile,
quod nuper in Aruernia dr̃ accidiſſe. quidam.n. dum ſe indue
re nollet, mater ſua impræcata eſt ei maledicendo ꝙ nunquam
alias ſe induere valeret, quod & factum eſt: quia ſtatim verba
pondus habuerunt. veſtes.n. depoſuit, & extũc cõtinuè & æſta
te & hyeme nudus fuit, aſſerens & hyeme & æſtate neq; maio-
ra caumata neq; frigora ſuſtinebat, quam antea faciebat. Hoc
mihi narrauit vnus abbas meus, qui per clarũ montẽ tranſiẽs,
dictũ hoĩem poſt animalia nudũ vidit, ipſumq; ad ſe conuocãs
rei ſeriem inquiſiuit. vide ſimile ſupra c.19. de Æthiopia §.1. de
Nicolao dicto piſcis. Iſta poſſunt allegari exẽplariter ꝙ paren
tes nullo modo debent filios maledicere, & maximè demoni-
bus commẽdare, ne fortè laxata diuinæ permiſſionis habena,
demones ipſos rapiant & eos ſaltem ad tp̃s indecenter affligãt.
Nam & ego audiui in patria mea Pictauia in parochia de fon-
tanis propè ciuitatem Malleacen ſemel accidiſſe quòd vir qui
dam filium ſuum iuuenem demonibus commẽdauit vel dedit,
diabolus verò viſus eſt ipſum in palude circumiacẽti ſubmer-
gere, &

gere,& vix tam matre quam pluribus aliis ab oppoſito trahen
tibus,potuerunt puerum de manu diaboli liberare. Nam ſicut
antiquitus benedictio parentum ſolebat valere (ſicut dicitur
Eccle. 3.Benedictio patris firmat domos filiorum.)ſic econtra
præſumeudum eſt ꝙ parentum maledictio ſaltem temporali-
ter poteſt nocere. Igitur bene dicit Apoſtolus ad Rom. 12. Be-
nedicite,& nolite maledicere. Vel ſi vis expone moraliter,&
dic ꝙ demones iſti ſignificant tyrannos,qui ſub aqua fluxibilis
proſperitatis habent palatia auro & argêto circunſepta,in quo
rum lacu.i. in quorum poſſeſsionibus ſi quis lapidê modicum
proiecerit.i modicum damnum vel iniuriam eis intulerit , ſta-
tim tempeſtatem tribulationum,rapinarum & exactionũ con-
tra ſe inſurgere videbit. Iſti ergo circumiacentes homines &
mulieres ad onera & opera rapiunt,& eos ſeruitute opprimũt
& affligunt. Iacob. 2.Nonne diuites per potentiam opprimunt
4 vos?¶ Narrat idem aliud mirabile.dicit.n.ꝙ in quibuſdam par
tibus Hiſpanię ſ in Aragonia , ſingulis ſeptennijs demones ſo-
lebant habitatores inuadere , & nonnullos atrociter ſuffocare.
Vnde accidit ꝙ quidã miles dictus Petrus latro,de regno Ara-
goniæ, quadam nocte cũ ſuis commilitonibus in aula iacebat,
& alijs dormientibus,ipſe ſolus vigilabat:vidit ergo duos mag
ros horribiles domum intrare,& vnum de militibus dormien
tem iaculo percutere,cumque vellet alium ſimiliter lædere,re
ſpondit vnus eorum,in illo milite pro eo ꝙ illa die fœnicu-
lum tetigerat,ipſos poteſtatem aliquam non habere . Ille verò
miles qui percuſſus fuerat,in aurora euigilans,& dolorem ſen
tiens,nullum tamen vulnus,ſed ſolum in oculo liuorem inue-
niens,cum cauſam ſui doloris audiſſet a Petro ſupradicto, con
feſſus eſt,& viaticum ſuſcepit,& poſt paucos dies obijt. Quod
autem fœniculus vel etiam quæcũque herba virtutem habeat
naturalem coercendi demones,mirabile eſt,verumtamen allu-
dit ad hoc vocabulũ gallicum huiuſmodi herbæ , quia ſcilicet
benedicta in Frãcia nominatur. Dic ergo quòd fœniculus qui
oculos clarificat ſignificat fidem noſtram, vel etiam theologi-
cam ſcientiam aut ſcripturam, quæ.ſ.viſum intellectus clariſi-
cat & illuſtrat , quia ſi quis fœniculum fidei vel ſcripturæ gu-
ſtauerit vel tetigerit.i. crediderit vel ſtuduerit , & ibi mentem
ſuam per ſpem & deuotionem fixerit, a demonum incurſioni-
bus tutus erit firmitas.n. fidei & ſpei tutum reddit hominem à
demonibus,ipſumque ſaluat & liberat a ſuis tentationibus & il
luſionibus.ideo bene dicitur 1.Petr.5.Aduerſarius veſter dia-
bolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret,cui
reſiſtite fortes in fide. Vel dic ꝙ fœniculus eſt diuina gratia,quę
5 ſanat oculos mentis noſtræ &c. ſicut ſupra . ¶ Item dicit Ger-
uaſius ꝙ cum Carolus magnus Hiſpanias peruagaretur , om-
nia idola paganorum confregit, excepto vno quod erat in ter-
ra Andaluſia quod confringere non potuit. Erat n.imago ęrea
ſuper altam columnam lapideam in confinio maris ſita,quæ fa
ciem vertit ad auſtrum,& clauem in dextra manu tenet . quod
idolum Sarraceni Maumethem fabricaſſe dicunt,& intus(ſi-
cut dicitur)legionem demonum incluſit, & ſibi tantam virtu-
tem dedit,ꝙ nunquam frangi potuit . Cum autem chriſtianus
appropinquat,ſtatim periclitatur,Sarraceni autem adorãt , &
ideo non moriuntur. Per iſtud idolum poſſunt intelligi multi
diuites vſurarij & tyranni,qui.ſ.mediantibus & ſuggerentibus
demonibus qui ipſos regunt,ſolent chriſtianos.i.bonos flagel-
lare & tribulare , Sarracenos autê.i.iniquos homines adorato-
res ſuos & adulatores non ſolent lædere,ſed iuuare. Hi ergo p
virtutem demonum tantæ virtutis & potentiæ ſunt, quòd nec
Carolus magnus.ſ.quicunque bonus prælatus poteſt eos fuga
re , vel ad bonum inducere , nec etiam pro voto corrigere vel
punire , & ideo iſti ſunt qui clauem & regimen patriæ portare
videntur,& ſupra mare mundi poſiti ſolum auſtrum munda-
næ proſperitatis intuentur.

De Ibernia. *Cap. 26.*

1 IBERNIA eſt inſula oceani, Britãniæ maio
ri contermina,ſecundum Iſid.lib.14.& eſt in
Ibernia quidam lacus in quem ſi palum infi-
xeris,pars quæ in terra fixa,conuertitur in fer-
rum,& quæ eſt in aqua , conuertitur in lapi-
dem,quæ autê exterius eſt,lignum manet.Sic
vere in lacu huius mundi ſi palus,hoc eſt anima, figitũ per amo
rem in terra i.in amore temporalium, efficitur ferrea per duri
tiam & incompaſsionem:ſi in aquis deliciarum mergitur, effi-
citur lapidea per inuerecundiam & obſtinationem. Si autê ab
iſtis duobus eximat,in puritate propria perſeuerat,nec in par-
tem oppoſitam tranſmutatur. Vel expone aliter ꝙ ſi ſit in aqua
per deuotionem,in terra per humilitatem,tunc efficitur ferrea
& lapidea per conſtantiæ firmitatem. Si autê extra fuerit.ſ.ſur-
ſum in aere per ſuperbiam eleuata , tunc lignum remanet.ſ.le-
uis per iactantiam & ſuperbiam,mollis per luxuriã , putribilis
per malam conſuetudinem,frangibilis per tentationê . Vel dic
ꝙ talis palus ſeu virga eſt Chriſtus,qui poſt quam in lacu vteri
virginalis infixus fuit,ſtatim conuerſione mirabili triplex na-
tura in ipſo apparuit:quia.ſ.in vna perſona lignum.i.diuinitas,
lapis.i.anima immortalis,ſerrum.i.corpus ponderoſum & gra
ue habuit,& ſic vna & eadem virga ſibi tres particulariter ſub
ſtantias vendicauit.Gen.40.Videbã autê me vitem in qua erãt
tres propagines. Vel ſi vis,dic de trinitate perſonarum & vni-
tate in diuinis &c Vel de vna anima cum tribus potentijs , vel
vna eccleſia cum tribus ſaluandorũ ſtatibus &c.¶ Ibernia re- 2
gio eſt fertilis,fructibus & frugibus opulenta , quo ad cœli ſi-
tum temperata.nam parum aut nihil excedit in frigore vel ca-
lore.fluuijs & fontibus irrigua,pratis & ſiluis amena, gemmis
& metallis fœcũda:quia inuenitur ibi iris lapis precioſus, qui
ſoli oppoſitus,arcum in aere generat.ibi etiam gagates lapis &
margarita cãdida reperitur. Eſt ibi quędã inſula vbi mortuo-
rum cadauera non putreſcunt, & etiam alia vbi homines mini
mè moriũtur,ſed quando ſenio afficiuntur,exterius deportan-
tur. Ibi nec ſerpens nec rana nec buſo nec aranea nec aliquod
aliud venenoſum inuenitur,imo in tantum contrariatur vene-
nis ipſa inſula,ꝙ lana & veſtimenta ouium huius terræ fugant
omnia venenoſa,verumtamen mare per quod in iſtam inſulam
deuenitur,eſt inquietũ & vndoſum,& maximè a parte Britan-
niæ,nec eſt nauigabile niſi paucis diebus. Hæc omnia Iſid. So-
linus autê de mirabilibus mundi dicit ꝙ gens Ibernica eſt ha-
bitu ſingularis & inculta,victu parca,animo ſeua, vultu ferox
& torua,affatu aſpera,erga tamen ſuos liberalis & benigna. Ta
lis eſt in omnibus regio paradiſi,ſ. in omnibus têperata , fluuio
deliciarum omnium irrigata. Pſal. Torrente voluptatis tuæ po
tabis eos.& iterum. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.
pratis etiam virentibus.i.exteriori pulchritudine,ſ. quantũ ad
dotes corporis decorata.ibi iris Chriſtus , Margarita candida
beata virgo,& diuerſi alij lapides ꝓcioſi.i.diuerſi ordines bea-
torum inueniuntur.ibi ea quo cadauer noſtri corporis poſt iu
dicium poſitum fuerit,nunquam per firmitatem aliquam cor-
rumpetur,nec amplius morietur. Mors.n.non erit vltra. Apoc.
12.Ibi nulla ſunt venenoſa i.nullum genus hominum peccato
rum.ibi non eſt rana loquacitatis:quia Vir linguoſus non diri-
getur in terra illa. Nec aranea muſcas capiês.i.cupidus vel aua
rus pauperibus inſidians. Ibi nullus ſerpens malitioſus, imo la
na ſacræ ſcripturæ & bonorum documêtorum quæ ab ouibus
huius terrę.i.ab apoſtolis & prophetis emanauit,& nobis poſt
eorum obitum remanſit,venena diluit peccatorum. Sed verè
antequam ad iſtam inſulam deueniamus,neceſſe eſt trãſire ma
re vndoſum & periculoſum.i.ſtatum pœnitentiæ . Quod quia
propter vndas & fluctus tribulationum multi metuunt ingre-
di,ideo in iſtam inſulam non intrabunt. Nam gens & populus
huius terræ,illi.ſ. qui per merita volunt ibi acquirere hæredi-
tatem æternam,debent eſſe victu parci per abſtinentiam , ani-
mo ſeui per iuſtitiam,& ad extraneos.i peccatores affatu aſpe-
ri per correctionem,erga tamen alios ſibi conſimiles.i. bonos,
liberales per compaſsionem,affabiles per doctrinam & erudi-
tionem,& benigni per amorem & dilectionem. Vox.n.tua dul
cis. Cantico 2.¶ In Ibernia victores ſanguinem bibũt illorum
occiſorum de quibus triumphauerunt,& inde faciem ſuam li- 3
niunt,ſecũdum Solinum. Sic raptores vel vſurarij ſanguinem
.i.ſubſtantiam temporalem aliorum vorant contra quos præua
lent,& de quibus triumphant , & inde ſe liniunt.i.ſe delectant
& parant.vnde Hie.2. In alis tuis inuentus eſt ſanguis paupe-
rum. Vel dic de malis prælatis, qui multos occidunt vt habeãt
ſanguinem eorum.i.ſubſtantiam temporalem . Figura optima
de muliere ebria ſanguine martyrum Ieſu. Apoc. 17. Vide in-
fra in loco ſuo.¶ Gerardus autê in lib. ſuo de mirabilibus Iber 4
niæ dicit ꝙ iſta inſula viuentium, eſt in quodã loco Mononiæ,
quæ eſt Iberniæ prouincia. Ibi ẽt eſt alia inſula in quã nihil in-
trat fœmineum,quin ilico moriatur, ſicut de caniculis & catu
lis multorũ aĩalium eſt probatũ. Aues ẽt maſculę in arboribus
inſulæ reſident,fœminæ,verò prætervolãt. Simile dicit eſſe in
quodã cemiterio in prouincia Vltoniæ. Dicit ẽt inſulam adia-
cere Angliæ a parte Septentrionali , vbi mulieres concipiunt

quidem,ſed oonquam ibi parere poſſunt,imo neceſſe eſt quòd
tempore partus affectæ doloribus,alibi,vt pariant, tranſuehan
tur.Inſulam verò vbi corpora non putreſcũt, dicit Iberniæ ad
iacere,vbi.ſ.dicit quòd cadauera ſub diuo relicta, minimè cor
rumpuntur,& ideo homines mortuos ſub diuo cuſtodiunt, &
& proauos & atauos recognoſcunt. Dic quòd tales inſulæ ſunt
paradiſus,vbi nihil fœmineum.i.nihil imperfectum poteſt in-
trare.Apoca.21.Nihil coinquinatum intrabit in illam. vbi etiã
nemo moritur aut putreſcit,vt dictũ eſt . Vnde iſta propriè eſt
inſula viuentium:quia vt dicitur Sapien.5.:Iuſti in perpetuum
viuent.&alibi.Credo videre bona domini in terra viuentium.
Vel dic quòd talis eſt religio,vbi viri i.iuſti & perfecti viuunt,
fœminæ verò.i.imperfecti & luxurioſi apoſtatant & recedunt.
Contrarium vide de Amazonia ſupra eod.libr.& infra lib. 16.
Exod.1.ibi enim maſculi occidũtur,& fœminæ viuere permit
tuntur.De hoc autem quòd fœminæ bene concipiunt, ſed non
pariunt,dic quòd talis inſula eſt mundus,vbi multi bonũ pro-
poſitum concipiunt , qui nunquam parturiunt bonum actum,
niſi fortè alibi,ſ.ad religionis patriam transferantur . Egrede-
re ergo de terra tua &c.Geneſ.12.

De India . Cap. 27.

1 INDIA eſt regio in oriente latiſsima,vbi multæ
ſunt inſulæ auro & argento & precioſis lapidi-
bus opulentæ, quæ nobiliſsimis fluuijs eſt irriga
ta,& arboribus ſemper virentibus decorata. Ibi
elephantes fortiſsimi , ibi Monoceınn beſtia in-
uincibilis,ibi hebenum lignum,ibi cynamomũ,
piper,& calamus aromaticus,ibi diuerſi lapides precioſi,vt be
ryllus,chryſopaſſus,carbũculus,adamãtes,margaritæ,& vnio
nes,ibi ſunt mõtes aurei,quos propter dracones ibi exiſtentes
difficile eſt & impoſsibile adire,ibi reges potentiſsimi , ciuita-
tes populoſiſsimæ & famoſæ,ibi bis in anno creſcunt fruges,&
ibi bis æſtas & hyems in quolibet anno circulantur , ſicut om-
nia narrãt Iſidor.& Plinius,qui etiam dicit ꝙ India inter om-
nes mundi regiones eſt maior,potentior,opulentior,famoſior
& ſicut dicit idem,Indorum quidam tellurem colunt , & qui-
dam militiam capeſſunt,alij merces vendunt, alij emunt , alij
regibus aſsident, alij reſpublicas gerunt, alij iudicia reddunt,
alij religioni,alij ſcientiæ & diſciplinæ vacãt, & ſicut dicit idẽ
Plin.libr.7.in locis Indiæ vbi non ſunt vmbrę , & vbi ſol dire-
cte ſuper capita tranſit,ſunt homines ſtaturæ maximæ, videli-
cet 5.cubitorum,& duarum palmarum,qui nec infirmitatibus
exponuntur,nec capiti nec oculorum nec membrorum dolo-
ribus infeſtantur , nec ab immoderato calore ſolis eorum cor-
pora læduntur,imo potius indurantur. Nã philoſophi eorum
ab ortu ſolis vſque ad occaſum ſolem intuentur immobilibus
oculis,in calidiſsimis arenis cotidie commorantes . Ibi ſunt ar
bores tantæ proceritatis ꝙ ſagittis nequeunt ſuperari. Vnde di
cit ꝙ ſub vna ficu indica poſſunt.c.milites ſe armare , & ſuper
ſingula internodia arundinum in fluuio nauigabili terni homi
nes deferuntur . Ad quod etiam facit quod dicitur in epiſtola
Alexandri qđ in India iuxta fluuium Odman tales arundines
erant quòd vnam de illis 30.milites vix portabant.Hæc omnia
pertinent ad eccleſiam , quæ militat & triumphat . Hæc.n.ad
orientem luminis gratiæ & virtutum , ſcientiæ & diſcretionis
eſt fundata, hæc inter omnes mundi regiones & ſectas eſt po-
tentiſsima quo ad hoſtis vincibilitatem, latiſsima quo ad cha-
ritatem, opulentiſsima quo ad gratiarum vbertatem, populo-
ſiſsima & famoſiſsima quo ad ſanctorum multiplicitatẽ,& bo-
norum operum probitatem.Ideo 1.Paralyp.22. Domus quam
ædificare volo domınn,talis debet eſſe,vt in cunctis terræ re-
gionibus nominetur.Ibi etiam ſunt inſulæ.i.diuerſi ſtatus & re
ligiones,quæ auro ſapientiæ, argento eloquentiæ , & precioſis
lapidibus,id eſt diuerſis virtutibus ſunt replerę.Hæc enim no-
biliſsimis fluuijs,i. prædicatoribus irrigatur,arboribus etiam,
id eſt contemplatiuis per honeſtatem ſemper virentibus deco
ratur,elephantibus fortiſsimis,& ex aſpectu ſanguinis ad præ-
lium animatis,id eſt ſacris martyribus venuſtatur.Ibi eſt Mo-
noceron Chriſtus inuincibilis , cuius fortitudo ſicut rhinoce-
rontis.Numeri 23.Ibi hebenum lignum precioſum & aroma-
ticum ſanctæ crucis,ibi cynamomũ humilitatis & dilectionis,
piper feruoris & dilectionis , calamus aromaticus deuotionis
& orationis.Ibi ebur caſtitatis,ibi beryllus(qui lites facit vin-
cere)patientiæ & benignitatis , carbunculus ardentis charita-
tis,Margarita puritatis,ibi Adamas cõſtantiæ & firmitatis.Ibi
ſunt montes aurei.i.viri excelſi & contemplatiui,auro.i.ſcien-
tiæ lumine decorati,qui.ſ.aurei ſunt per luculentiam exemplo
rum,quos tamen dracones.i.detractores in tantum circuneũt,
quòd vix aurum bonorum exemplorum ab eis reportatur.Ad
litteram ẽt ciuitates & reges & populi potentiſsimi in hac. In-
dia eccleſiæ commorantur.Vel ciuitates ſunt collegia,vbi ſunt
ciuium voitates.Reges autem & rectores ſunt prælati . Ibi eſt
etiam duplex æſtas & hyems:quia in eccleſia eſt æſtas proſpe-
ritatis mundanæ quantum ad hoc ipſa vtentes, & fœlicitatis
æternæ,vel æſtas gratiæ in præſenti & gloriæ in futuro.Ibi etiã
eſt duplex hyems.ſ.tribulationis mundanæ, & dãnationis æter
næ quantum ad malos,prima culpæ,ſecunda pœnæ. Iudas in
canonica,Arbores autumnales bis mortuæ. Quidam etiã ter-
ram excolunt &c.ad litteram ſi vis. Vel dic ꝙ tellurem corpo-
ris quidam excolunt per pœnitẽtiam,alij militiam Chriſti vel
etiam martyrij frequẽtant, alij merces doctrinæ in merces vir
tutum conuertunt,vt prædicatores,alij reſpu.regunt vt præla-
ti alij regibus.i. Chriſto & ſanctis aſsident , vt contemplatiui,
alij iudicant,vt confeſſores & ſacerdotes,alij religioni & diſci
plinæ vacãt ad litteram.ibi enim ſunt philoſophi i. theologici
doctores,qui ſolem.i Deũ in rota ſua irreuerberatis oculis in-
tellectus intuentur, inquantum de trinitate ineffabili determi-
nant & loquuntur. Vel per iſtos intellige beatos, & maximè an
gelos,qui(ſicut dicitur Matth.xi 18.)ſemper vident faciem pa
tris.Apocal.22.Serui eius ſeruient ei, & faciem eius videbunt.
Vel illi ſunt boni & contemplatiui in mundo ; qui licet ſint in
arenis calidiſsimis tribulationum,tamen oculum cordis a ma-
ne iuuentutis vſque ad occaſum ſenectutis tenent ſemper ad ſo
lem iuſtitiæ eleuatum per deſiderium & affectum. Ibi ſunt ho
mines ſtaturę magnæ, ad magnitudinem ſcilicet quinque cu-
bitorum quo ad quinque ſenſuum diſcretum vſum & habitudi
nem.ideo Baruch.3. Statura magna ſcientes bellum . Vel per
quinque cubitos intellige quinque quæ ſunt in eccleſia trium-
phante,quæ ſunt viſio fruitio,tentio, Chriſti humanitatis con
templatio , & ſanctorum ſocietas vel conſolatio vel cohabita-
tio &c. Ibi nulla eſt vmbra obſcuritatis , ſed directa viſio ſolis
Chriſti & ſuæ diuinitatis. Iſti nec ardore tribulationum,nec
infirmitate tentationum perpetuo afficientur : quia neq; mors
neque luctus erit vltra,quia prima abierunt.Apocalyp.21.Ibi
etiam ſunt arbores ita altę.i.homines ita in Deum eleuati, ꝙ a
ſagittis tentationum amplius nequeunt ſuperari. Figura Dan.
4.de arbore attingẽte cœlum &c. Pſalm. Altiſsimum poſuiſti
refugium tuum . Ficus etiam ſunt ibi,quæ fructum bonorum
exemplorum,folia aſpera durarum correctionũ portant,ſ.præ
dicatores,ſub quorum folijs & vmbra , verbis & exẽplis.100.
chriſtiani milites armis gratiarum & virtutum poſſent optimè
ſe armare.Ibi etiam ſunt arundines vacuæ.i.pauperes volunta
rij,quibus innitentes.i.quos imitantes,& in quorum orationi-
bus confidentes, ſolent ad portum paradiſi per huius vitæ flu-
uium tutius nauigare.Prouer.31.Facta eſt quaſi nauis in ſtuo-
ris.¶ India eſt regio calidiſsima,maxima & opulentiſsima,vbi 2
licet ſint multa bona,tamen ſunt multa mõſtruoſa,& quaſi in-
credibilia non videnti,prout dicit Iſidor.& Plinius. Nam ibi
draconum & vnicornium & elephantorum eſt maxima multitu
do ibi arbores tantæ altitudinis & proceritatis , ꝙ ſagittis ne-
queunt ſuperari.In montibus eius ſunt quidam homines cani
na capita habentes:quidam etiam qui habent auerſas plantas,
poſitas.ſ.retro poſt crura,ſecundum Pliniũ. & in pedibus ſunt
octo digiti.Primi de ferarum pellibus ſunt induti & venatione
& aucupio tantum viuunt,& latrant ad modum canis,& aliter
nõ loquuntur, & ſunt in tanta multitudine ſecundum Plini. ꝙ
120.milia numerantur.Tales autem finxit ſe habere in ſuo ex-
ercitu quidam dux Lõgobardorum, & ad talium formã quoſ-
dam milites parauit,& ſic eorum timore hoſtes ſuperauit. Et
in aliqua Indiæ parte ſunt fœminæ quæ nunquam pariunt ni-
ſi ſemel,& ſtatim vt nati ſunt, caneſcunt infantes . Sic verè in
mundo iſto qui ardore auaritiæ comburitur,ſunt diuerſa mon
ſtra.i.diuerſa genera peccatorum. Ibi enim ſunt dracones ſiti- 1
bundi per auaritiam,ibi vnicornes elati per ſuperbiam ibi ele-
phantes cum genibus inflexibilibus per obſtinationẽ & cru-
delitatẽ,ibi arbores procerę per diuitiarũ & peccatorum mul-
tiplicitatem, in tãtum.ſ. ꝙ ſagittis diuinorum eloquiorum ne-
queunt penetrari per prædicationẽ:quia verè ſunt multi ita ſu
perbi & obſtinati,ꝙ nulla ſagitta correctionis vel ꝑdicationis
vel diuini eloquij valẽt a ꝑdicatoribus ſuperari.Iob 41.Nõ fu-
gabit eũ vir ſagittarius,in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę.
Per illos

Per illos aũt qui caninu habẽt capita, intelligo vſurarios, qui ca
put intentionis habent caninũ per crudelitatẽ & auaritiã: quia
.ſ.iſti more canis ſunt inſatiabilis appetitus. Iſti enim non lo-
1 quuntur vt homines: quia verba eorum nõ ſunt pia vel ratio-
nabilia vt hominum, imo ſunt latratus canum, quia.ſ.inhiant
ad pauperes deterrendos, & ad diuitiarum prædam capiendã.
Ideo iſti habent plantas auerſas: quia.ſ. pedes affectuũ qui de-
berent tendere ad interiora.i.ad ſpiritualia & æterna, in eis ver
tuntur ad poſteriora & terrena. Vel auerſas plantas habere di-
cuntur: quia.ſ.partem ſuperiorem pedum affectionum illam.ſ.
quæ de ſpiritualibus debet cogitare, habent ſubtus, & ad partẽ
inferiorem.i.affectionem ad temporalia, ei præficiunt & præ-
ponunt. Iſti in pedibus habent octo digitos: quia in pedibus.i.
in fine vitæ ſuæ ſperant venire ad octauam reſurrectionis, vel
ad octo beatitudines, cum proponant finaliter pœnitere. Iſti de
pellibus ferarum veſtiuntur.i.de diuitijs pauperum quos exco
riauerunt, & hoc quia dentibus falſorum ſermonum, & vngui-
bus excoriationum ſunt armati. ad Hebreos 11. Circuierunt
in melotis, & in pellibus caprinis &c. Vel ſi vis allega cautelã
illius ducis, quod.ſ.vtile eſt in negotijs quandoque aliqua quę
non ſunt vera fingere & ſupponere, exemplo Dauid, qui finxit
3 ſe eſſet furibundum. ¶ In India vt ait Plinius quidam ſunt ho-
mines quorum corpora ſolis ardoribus non læduntur nec mol
leſcunt, ſed potius indurantur. Sic verè nec tu debes per ardo-
rem tentationum.i.tribulationum remolliri, ſed magis per con
ſtantiam indurari. Vel expone econuerſo de illis qui in ardore
tentationis vel tribulationis poſiti non remolliuntur per con-
tritionem & conuerſionem, ſed potius indurantur per obſtina
tionem. Hieremię.5. Indurauerunt faciem ſuam ſupra petram.
4 ¶ Secundum Plinium in India ſunt quidam homines qui nun
quam ſeneſcunt, quia ſemper in ætate media moriuntur. Alij
ſunt qui in iuuentute caneſcunt, & in ſenectute nigreſcunt.
Alij ſunt qui ſtatim nati cani efficiuntur, quorum matres non
niſi ſemel pariunt. Ibi etiam ſunt homines qui carentes ore, ſo-
lum odore viuunt arborum, harumque lanugine veſtiuntur,
& malo odore cito moriuntur. India eſt mundus vel eccleſia,
canicies eſt maturitas morum, quia cani ſunt ſenſus hominis ſi
cut dicitur Sapientiæ 4. Nigredo autem eſt infectio & exoſtio
peccatorum. Multi ſunt ergo qui non caneſcũt: quia verè mul-
ti ſunt in mundo & eccleſia qui ad canitiem & maturitatẽ mo-
rum non perueniunt, & hoc quia iuuenes per peccata & vitia
moriuntur, & ſemper in peccatorũ nigredine perſeuerant. Alij
etiam in iuuentute caneſcunt, illi.ſ.qui bene incipiunt & matu
rè, ſed pro certo in ſenectute nigreſcunt, quia tunc degenerant
a priſtina bonitate. Geneſ.42. Deducentes canos meos ad infe
ros cum dolore. quia.ſ.acres in principio, franguntur in fine.
Alij etiam ſunt qui ab ipſo ortu matris.i. a iuuentute morum
canitiem trahunt & amplectuntur, vt ſanctificati in vtero: quia
tales quaſi a natura ſunt honeſtæ vitæ. Illi autem qui os non ha
bent, ſunt pudici & verecundi: qui os detractionis, adulationis
& iactantiæ non habent, quia etiã vix audent loqui, & iſti odo-
re arborum & florum viuũt.i. exemplo & fama bonorum ope-
rum aliorum: quia ſcilicet bonum exemplum aliorum eſt eis ſi
cut odor qui a corpore bonorũ operum reſoluitur & emanat,
quo ſimplices nutriuntur. Et iſti malo odore.i.malo aliorum
exemplo cito pereunt per peccatũ. Vel odor eſt deuotio & dul
cis ſuauitas æternorum. Varijs odoribus delectatur cor. Prouer.
27. Quæ potiſſimè vera ſunt de ſimplicibus, quos aliorũ exem
pla & fama recreant, infamia verò & vitia cito grauant. ¶ Item
5 dicit Solinus quòd in India iuxta Palibotrã eſt mons Maleus,
in quo vmbrę non ſemper cadunt verſus ſeptentrionem, ſicut
apud nos, imo per medium annum, tẽpore ſcilicet æſtiuo, vm-
brę tendunt ad meridiem, alio verò dimidio anno, ſcilicet tem
pore hyemali cadũt & tendunt verſus aquilonem. Apud ipſos
etiam ſtellæ quæ dicuntur ſeptentriones, quæ nobis perpetuo
apparent, non videntur ibi niſi per 15. dies in anno. Per iſtum
montem poteſt intelligi Chriſtus, de quo dicitur in Pſa. Mons
Dei mons pinguis. Per vmbram poſſum intelligere bona eius,
quæ ſcilicet ab ipſo reſultant & emanant, ſiue ſint tempora-
lia, ſiue æterna per æſtatem intelligitur vita præſens, per hye-
mem verò intelligitur tempus mortis. Dico ergo quòd mons
Maleus eſt Chriſtus, q in inferno malleat peccatores: qui pro
certo dum durat æſtas præſentis vitæ, ſolet vmbram beneficio-
rum & diuitiarum mittere ad meridiem, id eſt ad mundi diui-
tes & potentes: qui ad modum partis meridianæ luce proſperi
tatis fulgent, & ardore cupiditatis feruent: quia ſicut dicitur in
Pſalm. Peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias. Tempore ve
rò hyemis, ſcilicet poſt mortem, fit cõtrarium: quia vmbra hu-
ius mõtis, id eſt beneficia ipſius Chriſti verſus aquilonem par-
tem mundi frigidam, id eſt ad ipſos frigidos deſolatos & pau-
peres mittuntur, & tunc paradiſi refrigerium eis datur. Hæc
enim eſt diuinæ prouidentiæ mirabilis diſpẽſatio, quia ſcilicet
diuitibus ſolet vmbram bonorum ſuorum in vita iſta concede
re, & a pauperibus auferre & retrahere, tempore verò mortis
econuerſo vmbram refrigerij ſui pauperibus tribuit, & diuiti-
bus ipſam tollit. Ideo diuiti dicitur Lucæ 16. Fili, recordare qa
recepiſti bona in vita tua, & lazarus ſimiliter mala, nũc autem
hic conſolatur, tu verò cruciaris. ac ſi diceret, Oportet vt bona
cum malis compenſentur. ¶ In India ſecundum Solinum, ſunt 6
quidam populi qui facillima inſultatione, velut equos tranſi-
liunt elephantes. Alij etiam ibi ſunt qui ſylueſtrem agunt vi-
tam, & elephantes venantur, ipſiſque perdomitis aut ad ve-
hendum aut ad arandum vtuntur. Tales homines fuerunt apo
ſtoli, qui ſylueſtris & auſterę vitæ fuerunt dediti, & virtutibus
& meritis fuerunt maximi. Iſti enim elephantes.i.mundi prin-
cipes per prædicationem venati fuerunt, ipſoſque æquitauerũt
id eſt ſuperauerunt, & per conuerſionem ad fidem domuerũt,
& terram proprij corporis arare per pœnitentiam docuerunt;
Vnde talibus potuit dominus dicere illud Iob 39. Nunquid al
ligabis Rhinocerontem ad arandum loro tuo, aut confringet
glebas vallium poſt te? ¶ In India ſecũdum Solinum, ſunt qui- 7
dam populi quibus non placet aliquod animal occidere, nec
carnes comedere. Plerique (inquit) tantum piſcibus aluntur,
& è mari viuunt. Tales ſunt fratres prædicatores & aliqui alij
religioſi, in India, id eſt in eccleſia commorantes, qui ſcilicet
vſum carnium & occiſiones animalium abdicauerũt, & ſolum
viuere de piſcibus.i.de cibis quadrageſimalibus decreuerunt.
vnde 1.ad Corinthio.8. Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non
manducabo carnes in æternum. ¶ Hic dicit Solinus quòd ſunt 8
quidam in India qui parentum viſcera epulas habent, ſed vide
ſimile infra de Scythia.§.8. Sunt etiam ibi quidam (vt ait) qui
voluntariè mortem accerſunt, rogis accenſis, quando ſenio fa-
tigantur, ſe inijcientes. Iſtud poteſt allegari contra ſenes, qui
nullo modo vellent mori, imo ſemper ſperant & optant magis
viuere. Vel expone ſicut infra titulo de Scythia. ¶ Itẽ Solinus 9
dicit q in India ſunt populi qui in arenis feruẽtiſſimis ab ortu
ſolis vſque ad occaſum cõtentis & apertis oculis orbem ipſius
ſolis candentiſſimi contuentur, & in globo igneo ſecreta quæ-
dam rimantur, & in ipſis arenis alternatim nunc ſuper vnum
pedem, nunc ſuper alium ſuſtentantur. Tales ſunt viri ſancti, &
tales ſunt boni religioſi: quia in arenis ſterilis paupertatis ſunt
fundati, & in feruore temporalis aduerſitatis poſiti, debẽtque
ſolem iuſtitiæ Chriſtum per contemplationem inſpicere, & ſe
creta ſuæ maieſtatis conſiderare & intelligere, & in hoc opere
ab ortu vſque ad occaſum, id eſt a iuuentute vſque ad mortem
manere. Alternis verò pedibus, id eſt nunc pede ſpei, nunc pe-
de timoris ſe ſuſtinere debent, & in arenis feruentibus mundi
tribulationum recti ſtare. Duo enim pedes noſtri ſunt ſpes &
timor, in quibus alternatim ſtandum eſt, nũc de ſuperioribus,
nunc de inferioribus cogitando. Quilibet ergo talis contem-
platiuus poteſt dicere illud Iob 31. Vidi ſolem cum fulgeret,
& lunam incedentem clare. Vel dic de beatis, qui ſolem Chri-
ſtum & orbem luminis, id eſt Dei contemplãtur, & cum duos
pedes habeant, ſcilicet & intellectum & voluntatem, in his al-
ternatim, id eſt nunc intelligendo nunc amando verſantur. 10
¶ In India ſecundum Solinum homo quilibet plures poteſt ha 11
bere vxores, ſicque fiebat (ſicut & apud antiquos mos erat) q
morientium corpora cremabantur abſque aliqua alia ſepultu-
ra. Igitur de vxoribus hominis moriẽtis, officioſior, caſtior &
melior eligebatur, quæ ignem defuncti viri intrabat, & in ſi-
gnum caſtitatis cum viro ſuo ſeipſam cremabat, & ſic cum eo
quandam regionem viuentium accedere tunc credebat, cæte-
ræ verò vxores quæ ſic non faciebant, tãquam illę quæ virum
ſuum minimè dilexerant, cum nota & infamia poſtea viuebãt,
ſicut dicit Solin. Quidam etiam amici cum mortuis ſe pone-
bant, & eius ignis fieri participes & cũ eo recedere cupiebant.
Vnde etiam narrat Plinius libro 7. capitulo. 36. de Publio
Catieno Philotimo, qui patronum ſuum ita dilexit, quòd vidẽs
eum mortuum, in flammas vbi corpus eius cremabatur, ſe inie
cit, & ſic cum illo vitam finiuit. Solinus ſimilia ponit de vxori-
bus Thracum. Addit autem Pomponius q amici mortuorum
arma & opes iuxta ignẽ mortui ponunt. Parati (inquit Põpo.),

cum ſato iacentis(ſi detur etiam manus) vel paciſci, vel decer
nere. Per ignem iſtum poſſum intelligere ignem purgatorij,
in quo quilibet bonus pro maiori parte ſtatim poſt morté po-
nitur,&(quantum ad animam)ſepelietur:ibique a reatibus ex
uritur & purgatur. Eccl. 2. In igne probatur aurum & argen-
tum,homines verò receptibiles in camino humilitatis. Quarũ
pro certo dico ꝙ illa vxor & ille amicus qui mortuum dum vi
ueret dilexerunt,& ſibi fidem & amicitiam ſeruauerũt, nõ de-
bent iſtum mortuum dimittere, ſed in eundem ignem ſecũ in-
trare per compaſsionem,pœnam quam patitur cogitare,& ip-
ſam ſecum cõdolendo mẽtaliter ſuſtinere. Ruth.2. Benedicta
ſit a domino,quoniã eam miſericordiã q̃ præbuerat viuis, ſer-
uauit & mortuis. Amici etiam eius per compaſsionem debent
comburi,& armis orationum vel opibus eleemoſynarum cũ fa-
to diuinæ iuſtitiæ vel mortis decernere vel paciſci. Tunc.n.ho
mo cum ſato iacentis.i.cum morte vel cum purgatorio paciſci
tur aut dimicãt,quando per eleemoſynas ſatisfacit, vel per ora-
tionis pugnat. Eſa.28. Pepigimus fœdus cũ morte, & cũ infer-
no fecimus pactũ. Vel dic ꝙ vxor eſt anima,cuius vir eſt Chri
ſtus,qui igne paſsionis fuit crematus. Intret ergo anima & qui
libet Chriſti deuotus iſtũ ignem dominicæ paſsionis, ſibi offi-
cioſè compatiendo,& tormentorum ſuorum ſe participem fa-
ciendo. Vel poteſt dici ꝙ quando videmus amicum noſtrũ ad
ignem paupertatis & miſeriæ peruenire, ſtatim debemus cum
ipſo eundem ignem per dolorem & compaſsionem intrare, &
ſibi condolere totis viribus,& eum ſi neceſſe eſt, armis & opi-
bus adiuuare. Vel ſi vis allega contra multos,qui tunc amicis
ſuis arma & opes offerunt, & ꝓ eis ſe velle facere mirabilia aſ-
ſerunt,quando pericula tranſierunt,& qñ iuuare vel proficere
nihil proſunt. Qñ.n.ſciunt ꝙ impoſsibile eſt ꝙ caſus de quo
agitur ſe offerat, tunc iactant ſe facturos mirabilia ſi occurrat.
11 ¶ In India eſt quædam inſula quæ dicitur inſula ſolis, tendens
verſus deſerta Carmaniæ,quæ ſemper rubet, & eſt omni gene
ri animalium inacceſſa. Quicquid.n.viuũ in eam ingreditur,il
lico moritur. Talis inſula eſt infernus,qui ignis ardoribus ſem-
per rubet.qui pro tanto inſula ſolis dicitur, quia ibi ſol iuſtitiæ
Chriſtus ardoré ſuæ iuſtitiæ exequitur. Nullus ergo qui vitam
gratiæ viuit, hic recipitur, & hoc quia quiſquis illuc intrauerit,
neceſſe eſt ꝙ morte perpetua pereat. Igitur cum homo qui vi-
tã gratiæ viuit,mortem perpetuã non incurrat,reſtat ꝙ ad in-
ferni inſulam non accedat, quodq; eius ingreſſum ſibi Dei iu-
ſtitia interdicat:quia ſicut dicitur Prouer. 2. Omnes qui ingre-
diuntur ad eam,ſ.inferni inſulam,non reuertentur. Vel dic ꝙ
talis inſula eſt mala mulier,quæ carnalitate rubet, & cupidita-
te feruet. Ille ergo qui vita gratiæ vult viuere,ad eam nõ debet
accedere,nam qui eam frequentauerit, neceſſe eſt eum morté
12 culpæ ſentire. ¶ Chelonophagi populi ſunt Indiæ:qui per to-
tum corpus præter faciem ſunt hirſuti, qui carnibus teſtudinũ
nutriuntur,& corijs piſcium veſtiũtur. Per iſtos intelligo diui-
tes qui.ſ.diuitiarum vellere ſunt hirſuti. Eorum.n.pellis.i.exte
rior poſſeſsio multis diuitijs eſt hirſuta, ſola verò facies.i. ſola
cõſcientia vel anima miſera eſt atq; nuda, & virtutum diuitijs
nõ veſtita,namque hi quo ad corpus ſunt diuites, quo vero ad
animam pauperes & inanes. Apocal.3. Dicis quia diues ſum,&
nullius egeo,cũ ſis miſer & miſerabilis,& cæcus & nudus. Iſti
ergo carnes teſtudinum.i.pauperum ſubſtantias comedunt,&
de corijs.i.diuitijs piſcium.i. flebiliũ miſerorum ſe veſtiunt at-
que viuunt. Ezec.34. Lac comedebatis, & lanis operiebamini.
¶ In India adhuc ſunt multa mirabilia. Nam ſecundum Ger-
13 naſi.in epiſtola Alexandri ad Ariſto.ſunt ibi certa loca vbi ho
mines ſemper viuũt,vbi vitæ tedio affecti, neceſſario extra por
tantur,vel ab amicis & parentibus occiduntur. Et iſta eſt for-
tè illa patria de qua dicit Ariſtot.quòd bonum eſt mactare pa-
trem in treballis. Dicit etiam quod ſacerdotes qui poma arbo-
rum ſolis & lunæ comedebant,quadringentis annis viuebant.
Iſta poſſum applicare ad eccleſiaſticos,qui pro certo in eccle-
ſia ſine morte culpæ ſemper per gratiam viuerent, dum tamen
arborum ſolis & lunæ, hoc eſt Chriſti & beatæ virginis poma:
.i.bona exempla & documenta & opera per imitationé come-
derent,niſi proprij parentes ipſos morte culpæ & pœnæ neca
rent. Sed procul dubio filij ipſorum.i.nepotuli & cõſanguinei,
ad quos.ſ.eccleſiaſtici habent affectionem & exceſsiuã, & pro
quibus ditandis non dubitant expendere patrimonium cruci-
fixi,ſunt cauſa ꝙ eccleſiaſtici per diuerſa vitia moriuntur,& ẽt
ꝙ quandoque de iſta patria i. de ipſo ſtatu eccleſiæ efferuntur
& expelluntur. Iſti ergo mactant patrem in treballis, quando
ſunt occaſio ꝙ parens eorum prælatus vel eccleſiaſticus a dia-
bolo ſpiritualiter mactetur, & vita gratiæ & gloriæ priuetur.
Thobiæ 1. Occiderunt regem filii eius. Si vis expone prædicta
ſicut in capit.de Ibernia,vbi ſimile inuenies. ¶ Arbores ſolis & 14
lunæ erant duæ altiſsimæ arbores in deſertis vltra omnem ha-
bitationem hominum. Indiæ,quarũ altera ſoli,altera lunæ de-
dicata erat. Et arbor ſolis in mane oriente ſole,& radijs eius ar
borem tangentibus,concutiebatur vſque ad radices, & dabat
reſponſa petẽtibus. Similiter & arbor lunæ, vbi in ſero a radijs
lunaribus tangebatur, vſque ad fundamẽtum concuſſa, ad in-
terrogata reſpondebat, ſicut exemplificatur de Alexãdro, qui
ab arboribus iſtis audiit reſponſum mortis ſuæ. Iſtas arbores
ſeruabant & colebant quidã ſacerdotes, qui erãt corpore grã-
des, dentes vt canes habentes, & aures maximas & pendentes,
ſuper arenas nudi iacentes,de amomo & lazere(quod de qua-
dam propinqua ſylua ſtillabat)necnon de pomis arborum vi-
uentes,& nihil aliud comedentes, & tamẽ vitam ſuam diutiſ-
ſimè protendentes. Vſque.n.ad iſtas arbores penetrauit Ale-
xander,& ab ipſis tam mane quam ſero,tempus,modũ & certi
tudinem mortis ſuæ reportauit. Reſponſum enim ei fuit ꝙ in-
fra annum Babyloné rediturus erat, & eam capturus, & ibi
ab amicis ſuis veneno periturus,quod & poſtea factũ eſt. Iſta
ſumpta ſunt ex hiſtoria Alexãdri. Per ſolem Chriſtum, & per
lunam beatam virginé intelligo,qui nunc ſurſum in cœlo mo-
rantur. Abacuch.3. Sol & luna ſteterũt in habitaculo ſuo. Per
arbores ipſorum intelligo ipſos angelos,ſoli & lunæ.i. Chriſto
& beatæ virgini dedicatos. Nam pro certo iſti ſunt qui radijs
ſolis & lunæ.i.gratia Chriſti & Mariæ illuminati & tacti,mul-
ta occulta alijs reuelauerunt & prophetauerunt,& ipſos præ-
dicando vel inſpirando de his quæ ad mortem vel ad ſalutem
pertinent,docuerunt, pomaque ſua, hoc eſt bona documenta
& exempla, & etiam beneficia temporalia ſuis cultoribus &
imitatoribus præbuerunt. Dico ergo quòd ſacerdotes & reli-
gioſi, qui ſpiritualiter ſunt dedicati ad colendum ſolem & lu-
nam & eorum arbores.i.Chriſtum & Mariam, & eorum ſan-
ctos debent eſſe grandes per virtutum perfectionem, debent
habere magnos dentes.i.acuta verba per prædicationé & cor-
rectionem,debent habere aures longas per aliorum liberalem
exauditionem:quia.ſ.ipſi debent libenter audire pauperes elee-
moſynam petentes,peccatores confiteri volentes,& quoſcun-
que iuſtitiam requirentes. debent inſuper in arena pœnitentiæ
iacere per propriç carnis macerationem, & ſolo amomo & la
zere(quç ſunt ſpecies aromaticæ).i. aromatibus virtutum de-
bent ſpiritualiter viuere per deuotionem. De pomis etiam ar-
borum iſtarum.i.de beneficiis eccleſiaſticis quæ ab iſtis arbo-
ribus.i.a ſanctis eccleſiarum fundatoribus relicta ſunt, debent
viuere quantum ad corpus ſuſtentandum, & ſic vitam gratiæ
continuare debent per perſeuerantiam & durationem. Sapien
tiæ 3. Iuſti autem in perpetuum viuent. Vel dic quòd iſtç arbo
res ſunt æternæ dignitatis eminentiæ, a quibus reſponſa ſcri-
pturæ venerunt,& in quibus poma bonorum paradiſi creſcũt.
Illi ergo qui talia poma comedunt,& qui fructus æternæ glo-
riæ percipiunt,non amplius morient̃ aut deficient.vnde Deut.
33.legit̃ Ioſeph fuiſſe benedictus de pomis & rore.dicit enim,
De pomis fructuum ſolis & lunæ,& de pomis collium æterno
rum. Vel iſta poſſunt dici in principio ſermonum ſic, Sicut ar-
bores ſolis & lunæ antiquitus reſponſa non dabant,nec peten-
tibus reſpondebant, niſi quando ipſos ſolis & lunæ lumen &
radij tangebant,& corporaliter commouebantur, ſic verè prç
dicatores qui ſolis & lunæ.i. Chriſti & beatæ virginis ſunt ar-
bores,non poſſunt congrue alijs loqui & prædicare, nec ipſos
de his quæ ad ſalutem pertinent informare, niſi primo radijs
& influctus ipſius lunæ & ſolis.i.ipſius beatæ virginis & Chri-
ſti donis & gratiis cçlitus illuſtrentur, & ab ipſis inuiſibiliter
moueant̃. Eſt igit̃ iſta illuminatio prius petẽda,& vt habeatur,
ad ipſos oratio propinanda &c. Ad quod etiam poteſt applica
ri de illuminationibus angelorum,quorum ſcilicet ſuperiores
illuminant medios,& illi inferiores, nam medii nunquam in-
feriores illuminarent niſi prius ipſi lumen a ſuperioribus reci
perent. Cum ergo prçdicator ſit medius inter Deum & ple-
bẽ,neceſſe eſt vt primo a ſuperioribus ſcilicet a Deo & ſanctis
illuminationem gratiæ recipiat,antequam illuminationem do
ctrinç auditoribus infundat. Rogabimus ergo vt Chriſtus nos
illuminet &c. ¶ Alexander accepto reſpõſo quòd Babylonem 15
erat rediturus,ibique moriturus,non propter hoc omiſit illuc
ire,ſed fatis eũ ad morté ducẽtibus,fortunç ſe voluit exponere

& tamen iuxta reſponſum arborum , vitam ibidem opportoit
veneno finire.Cum enim Babylonem obtinuiſſet , & ibi lega-
tos de ſubiectione omnium partium orbis accepiſſet,in gloriā
elatus,inebriatus fuit,& reſponſis deorum oblitus venenū cum
vino ſuſcepit,& perijt.Iſta poſſunt applicari ad occultam Dei
prouidentiam:quæ pro certo ſi quid ordinauerit,neceſſe eſt ꝙ
eueniat,nec aliqualiter impediri poterit. Vnde in nobis etiam
ſæpiſsimè percipimus ꝙ dato ꝙ ſciamus nobis in aliquo nego
tio non proſperè ſucceſſurum ,& dato qđ cognoſcamus iſtuè
agere,tamen ſpiritu & occulta Dei prouidentia ducti, illud fa
cere non omittimus,quinimo in fata noſtra ruentes illud ſæpe
facimus,vnde poſtea dolentes ſumus. Exemplum habemus in
Paulo,qui quamuis a ſpiritu ſancto didiciſſet ſe multa paſſurū
in Hieruſalem , illuc tamen contra omnium voluntatem iuit,
vbi multa tribulamina ſuſtinuit. Vnde ipſe dicit Actuum 20.
Alligatus ſpiritu vado in Hieruſalem : quæ in ea ventura mihi
ſunt,ignorans,niſi quòd ſpiritus ſanctus mihi proteſtatur quo
16 niam vincula & tribulationes Hieroſolymis me manent.¶ Ale
xander in epiſtola ad Ariſtot.refert ſe vidiſſe in India multa mi
rabilia,& primū ſerpentes qui habent tria vel duo capita,quo-
rum erat groſsities vt vna groſſa columna,& erecto pectore in
cedebant,& de ore linguas triſulcas emittebāt, & veneno ocu
lis ſcintillantibus,halitum peſtiferum emittebant.Quia igitur
caput in ſcripturis ſignificat intentionem, pectus verò cogita-
tionem,lingua locutionem,oculus cognitionem, videtur cha-
riſsimi quòd per ſerpentes iſtos poſſum intelligere quoſdam
nefarios peccatores,qui in mundo cæteris ſunt peiores. Inue-
niuntur enim quidam peſsimi qui habent plura capita.i.multi
plices intentiones,& plures linguas.i.duplices locutiones : qa
procul dubio in ſuis negotijs & malitijs perficiendis plura ca-
pita conſtituunt.i. plures fines & vias intendunt , & ſi in vna
deficiunt,ad aliam ſtatim vadunt.Contra quos Eccl.3. Væ in-
gredienti terram duabus vijs. In linguis etiam.i.in verbis ipſo-
rū apparet duplicitas, & in omnibus falſitas & varietas : quia
nunc detrahunt,nunc applaudunt,nūc vnū in præſentia,aliud
verò in abſentia dicunt. Apocal.1. In ore eius gladius bis acu
tus.Iſti ergo vadunt erecti per ſuperbiam, oculi verò ſuæ ſub-
tilitatis venena ſcintillant per malitiam , halitus verò ſui mali
conſilij & ſuæ malæ famæ inficit patriam. Iob 41. Halitus eius
prunas ardere facit.Nam mala fama malorum & corum con-
ſilium malum ignem concupiſcentiæ immittunt in animos au
ditorum.Vel expone ſicut libr.de animalibus capi. de Angue,
vbi agitur de Hydra quinque capitū, quam Hercules interfe-
17 cit.¶ Alexander inuenit in India veſpertiliones columbis ſimi
les, habentes dentes qui arcus militum violabant . Apparue-
runt ſibi & mures ad quantitatem vulpium,quorū morſu qua-
drupedia,ſed non homines expirabant.Sic in eccleſia ſunt ve-
ſpertiliones.i.hypocritæ:qui lucem fugiunt veritatis,& in pu-
blico non faciunt facta ſua,q procul dubio dentes.i. verba de-
tractoria habent,quibus arcus militum.i. actus hominum bo-
norum impugnant, & detractoriè lacerant , & eos diminuunt
& obfuſcant.pſalm Filij hominum, dentes eorum arma & ſa-
gittæ.Sunt etiā ibi mures vt vulpes.i.homines malitioſi & do-
loſi : qui quadrupedia.i. ſimplices deſtruunt , homines verò.i.
perſonas rationabiles quæ ſuis ſciunt obuiare malitijs, non of-
fendunt. Vel dic ꝙ iſti mures ſunt demones,qui morſibus ten-
tationum ſuarum bene poſſunt tam beſtias quā homines.i.im-
perfectos & perfectos mordere, & omnibus tentationem infer
re , veruntamen homines.i. viri perfecti & diſcreti qui ſciunt
obuiare huiuſmodi morſibus , per malos cōſenſus & opera nō
pereunt,quadrupedes vero.i.ſimplices, qui quattuor affectio-
nibus vehuntur,carnales.ſ.& beſtiales, iſtis morſibus tentatio
num ſuccumbunt. Vel dic ꝙ tales mures ſunt balliui & vſura-
rij,qui non ceſſant rodere & rapere ſicut mures. & quia iſti nō
poſſunt homines.i.perſonas potentes & diſcretas inuadere,
beſtijs tantū,id eſt ſimplicibus & pauperibus ſe defendere ne-
ſcientibus ſolent omnia auferre 1.Regū.15. Pepercerunt pin-
guioribus Amalech,& quicquid vile & reprobum fuit,demo-
18 liti ſunt. ¶ Alexāder in finibus Indiæ circa Imaridem fluuium
diluculo in campo patenti vidit homines more ferarum, pilo-
ſos toto corpore,nudos,vndis potius quam terræ aſſuetos, cru
dia piſcibus viuentes & aqua.Hos cum vellet videre, ſubito ſe
in fluuium immiſere volatibus. Et fortè iſti ſunt illi de quibus
dicit Solin.quòd ibi ſunt ſilueſtres quidam hirti corpora,cani-
nis dentibus,ſtridore terrifico. Iuxta alium verò fluuium qui
od man vocatur,inuenit mulieres in fluuio habitantes, coloris
niuei, capillis poſt terga diffuſis: quæ ignaros natantes in flu-
mine vel ſubmergebant & poſtea deuorabant, vel portatos in
arundineta (cum eſſent mirabilis affectus) venere examina-
bant,ex quibus Alexander duas ſolummodo cępit,candidiſsi-
mas,ſimiles nymphis,reliquæ vero ſe in fluuium immerſerūt.
Per iſtos hirtos(ſicut ſupra de Æthiopia) poſſunt intelligi di-
uites vſurarij,qui per diuitias hirſuti ſunt, & caninis verbis &
dentibus terrificis & comminatiuis ſtridoribus , piſces crudos
.i.pauperes viuos comedunt & corrodunt.Per iſtas autem mu
lieres poſſum intelligere mulieres huius ſeculi delicatas , quæ
ſunt ad literam candidę,& plus debito capillatę,quæ etiam ſa
tuos per fluuiū huius vitæ natantes,quando intra laqueos amo
ris ſui poſſunt apprehendere , ſolent infra fluuium deliciarum
ſubmergere,carnes eorum, id eſt temporalem ſubſtantiam cor
rodere,& in actibus venereis ipſos viliter exercere. Quid vl-
tra?Pro certo tam hirſuti prædicti, quam iſtę mulieres candi-
dæ,id eſt tam vſurarij quam dominę modernę in flumine deli-
ciarum, viuere quærunt , & ibi continuè perſeuerare volunt.
Sicut enim ſenſui apparet,ſunt duo genera perſonarum quę in
deliciis,volunt viuere,& extra deliciarum fluuium non mane 19
re.pſalm.Super flumina babylonis illic ſedimus.¶ Inueni ſcri-
ptum in libro de hiſtoria Alexandri quæ eſt in lingua gallica,
quòd cum ad fines Indiæ verſus oriētem iuiſſet,inuenit quod-
dam nemus pulcherrimum, vbi puellę ſpecioſiſsimę habitabāt:
quæ ex illa ſylua nunquam recedebant, ſed ibi de odore arbo-
rum viuebant.Si verò arborum vmbram exirent , neceſſe erat
quòd incontinenti perirent. Fortè de iſtis loquitur Solin.di-
cens capit.de India. Ad Gangis fontem qui accolunt, odore
viuunt ſylueſtrium pomorum.Sylua iſta poteſt ſignificare ſta-
tum religionis,vbi arbores odoriferę,id eſt ſanctæ perſonæ an
tiquitus floruerunt,vbi ad viuendum puellę,id eſt ſanctæ mo-
niales & virgines ſe congregauerunt, & odore deuotionis nu-
tritę,ſub vmbra arborum,id eſt ſub exemplis ſanctorū & ſan-
ctarum quæ fuerunt ante eas,vitam honeſtam duxerunt. Sed
procul dubio iam videmus vmbram bonorum exemplorum
multas tales puellas contemnere, & ambitum & clauſurā ſuæ
ſyluæ ſeu ſui clauſtri dimittere, & foras exire ad domos paren
tum,& ad conuictum ſecularium trāſire,ideo neceſſe eſt mul-
tas per diuerſa peccata perire,quæ tamen ſylnæ,pudicæ & inte
græ permanſiſſent , ſi ab vmbra & ſylua clauſtralis obſeruan-
tiæ non exiſſent.Ideo bene dicitur de talibus 1.ad Timo.5. Di-
ſcunt domos circuire , non ſolum ocioſæ, ſed & curioſæ atque
verboſæ loquentes quæ nō expedit.Vel dic quòd vmbra arbo-
ris eſt memoria crucis,ſub qua pro certo qui per deuotionem
manſerit,nunquam mortis æternæ periculis ſubiacebit, econ-
tra verò ſi quis iſtam vmbram,id eſt crucis deuotionem & me
moriam dimittat,neceſſe eſt quòd mortis pœnæ & culpæ peri-
culis ſubiaceat. Dicat ergo illud Canticorum 2.Sub vmbra il-
lius quem deſiderabā ſedi , & fructus eius dulcis gutturi meo.
Vel dic ꝙ vmbra iſtarum arborum eſt protectio Dei & ſan-
ctorum, in qua pro certo dum manſerimus , & nos eorum tu-
telæ fiducialiter commiſerimus, mortem culpæ & pœnæ non
timebimus,econtra verò ſi iſtam vmbram.i.in Deo ſpem & fi-
duciā perdimus,in mortis æternę periculo ſtatim ſumus. Ideo
dicebat Eſai.49. Sub vmbra manus ſuæ protexit me , & poſuit
me quaſi ſagittam electam . ¶ Item dicitur in dicta hiſtoria ꝙ 20
mortem Alexandri magnum prodigium præceſsit.Cum enim
ab Indus rediiſſet, & Babylonem in deditionem accepiſſet,&
oblitus reſponſi deorum , illuc proficiſci proponeret, contigit
ꝙ quædam mulier peperit infantem qui ſuperius vſque ad in-
guina erat homo,inferius verò diuerſorum animalium erat ca
pitibus circumcinctus.Erant enim ibi leonum,vrſorum,pardo
rum & draconum capita circumquaque,qualem formam Scyl
lam habere poetæ fingunt.Vocatus ergo interpres prodigiorū
dixit Alexandro ꝙ prima pars in qua homo erat qui in beſtiā
finiebatur,ſignificabat ipſum moriturum in breui , pars verò
inferior diuerſa habens animalia , ſignificabat principes ſuos
poſt eius mortem inter ſe diſcordaturos.Si volumus, per iſtud
monſtrum poſſumus intelligere eccleſiam vel religionem: qa
hæc a parte anteriori.i.in principio habuit formam humanam
inquantum ibi homines.i. perſonæ rationabiles & iuſtæ per-
manſerunt & temperatę.Sed verè nunc in ſuo poſteriori decli
ui formam beſtialem obtinet,inquantū perſonas carnales, bru
tales & beſtiales habet : quia procul dubio antiquitus in ec-
cleſis & religione ſolebat vigere religioſitas & ſanctitas, nunc
verò viget carnalitas & appetitnū brutalitas. Figurata in ipſa

ciuitate Babylonis, de qua dicitur Eſa. 13. Nõ habitabit ibi vir
nec incolet eam filius hominis, ſed habitabũt ibi dracones, pi-
loſi &c. expone ſi vis. Per illa autem animalia intellige diuerſa
hominum peccatorum genera: qui. ſ. nunc in eccleſia habitãt,
quãdo ſancti inde deficiunt atq; ceſſant. Sed adhuc quod peius
eſt, aduerte ꝙ iſta animalia erant crudelia, & inter ſe contraria
& diuerſa, ad denotandum ꝙ illi qui hodie ſunt in eccleſia, da
to ꝙ homines beſtiales & ignorantes eſſe noſcantur, ipſi tamẽ
crudeles & feri inter ſe eſſe noſcuntur, & diſcordes & contra
rij inueniuntur. Vnus. n. contra alium per lites & cõtrouerſias,
detractiones & inuidias repugnare probantur. Et hoc pro tan-
to: quia quidam ſunt leones, id eſt ſuperbi, qui volunt emi-
nentias, quidam vt vrſi dolcia diligentes, qui volunt delicias,
quidam vt leopardi verſi pelles, qui volũt cautelas & malitias:
quidam vt inflammati dracones. ſ. auari, qui ardent ad haben-
das diuitias. Quia. n. iſta animalia. i. iſti animales habent cõtra
rios appetitus neceſſe eſt ꝙ inter ſe habeãt cõtrouerſias & cõ-
flictus. vnde Dan. 7. Quattuor venti cœli pugnabant in medio
mari. Vel dic ꝙ homines multi videntur hodie talia monſtra
eſſe, qui pro certo dato ꝙ in prima ſui parte. i. in iuuentute ſint
homines. i. iuſti & rationabiles, in parte tamẽ poſteriori. ſ. in ſe-
nectute, fiunt beſtiæ. i. irrationabiles & carnales, nec ſolum re-
putantur vnum animal, ſed plura, inquantum non ſolum appa
ret in eis vnum vitiũ, imo multa; quia in ipſis inuenitur leo ſu-
perbiæ, draco auaritiæ, vrſus luxuriæ, & leopardus verſipellis
malitiæ. vnde Dan. 7. Quattuor beſtiæ grandes aſcendebant de
21 mari diuerſæ inter ſe. ¶ Geruaſius ponit in libello ſuo non ſo-
lum ſigna quæ fuerunt ante mortẽ Alexandri Macedonis, imo
etiam ſigna quæ fuerunt ante mortem Iulij Cæſaris, & etiã ſi-
gna quæ præceſſerunt mortem Caroli Francorum regis. Dicit
. n. ꝙ mortem Caroli præceſſit frequẽs ſolis & lunæ eclipſatio,
& in ſole per 7. dies cuiuſdã nigræ maculæ apparitio, porticus
ſui palatij Aquenſis vſq; ad fundamẽta deſtructio, ipſius quo-
que palatij frequens tremor, & domorum ſtrepitus, & laquea-
rium commotio pontis Rheni per ſeptem annos ædificati ſubi
ta inflammatio, facis ardentis per aerem diſcurſio, & ipſius Ca
roli ab equo caſus, & ſui teli per 20. pedum ſpatium proſilitio,
pomi aurei quod erat ſupra aulam palatij per fulgur diruptio,
& epigrammatis baſilicæ (cuius finis erat, Carolus princeps
iſtius nominis princeps) per fulgur abraſio. De Iulio etiã Cæ-
ſare dicit ꝙ parum ante mortem ſuam de ſtatua ad laudẽ eius
a Romanis ſuper colũnam erecta, de nomine eius, ſ. Cæſar, ful
gur primam & capitalem litterã. C. abraſit, omnes feneſtræ cã-
meræ ſubito apertæ ſunt, & cætera multa quæ ponuntur ibi. Et
breuiter iſta poſſunt exemplariter allegari ꝙ clades anteriores
& minores ſignificant quandoq; maiores & poſteriores: quia
dominus illis qui glorioſè vixerunt, ſolet clades ſuas imminẽ-
tes aliquibus ſignis oſtendere, vt ad Dei iudicia velint attende
re, & contra futura infortunia patientiæ clypeo ſe munire: qa
ſicut ait Grego. Minus feriunt iacula quæ præuidentur, & nos
tolerabilius mũdi mala ſuſcipimus, ſi cõtra hæc per prouiden-
tiæ clypeum munimur. Exemplum etiam prædictorum habe-
mus in Balthaſar rege Babylonis, cuius mortẽ nobile ſignum
22 præceſſit. ſ. manus quæ ſcripturam in pariete impreſſit. ¶ Nar-
rat Odoricus in libello ſuo ꝙ opinio eſt apud orientales ꝙ ve-
ſtis facta de lana terræ Abrææ nunquam poteſt comburi. Vnde
cum in prouincia Chanaam quidã fratres minores (vt aſſerit)
in igne ponerentur, & diuina gratia non comburerentur, dice-
bant idololatræ ipſos habere veſtes de lana terræ. Abrææ, & idẽ
non comburi. Exuti ergo in ignem iterum proiiciũtur, ſed nec
ſic comburuntur, imo Dei munimine proteguntur. Quia lana
ouium terræ Abrææ ab igne protegat, poteſt ad pœnitentiam
applicari. Abraam. n. i. Chriſtus in terra paupertatis & humili
tatis natus, quaſdam oues habuit, ſ. ſanctos eccleſiæ primitiuæ,
quia. ſ. propter ſimplicitatem oues fuerũt, ſicut & ipſe eis dicit
Matt. 10. Ecce ego mitto vos tanquã oues in medio luporũ. Et
lanam bonorum operum & exemplorũ mirabilem habuerũt.
Sic ergo eſt ꝙ ſi de iſta lana. i. de exemplis ſanctorum nobis ve
ſtem & munimentum fecerimus patientiæ, pro certo nunquã
igne tribulationis ſuperabimur aut ardebimus, ſed inde illæſi
mẽtaliter euademus. Ignis. n. tribulationis non ſuperat quos ve
ſtis patientiæ roborat atque firmat: quia quãuis iſto igne iuſtus
corporaliter affligatur, mens tamen eius per peccatum non læ
ditur, nec ad inhoneſta pp hoc inclinat. Et hoc potiſſimè põt
applicari ad illos ſanctos q de igne virtute diuina expediti fue-
runt, propter hoc quia veſtem patientiæ & indumentum fidei,
& ornamentũ ſpei mentaliter habuerunt, ſicut fuit beata Aga
tha, & Iuſtina. Iſtos. n. lana Abrææ i. Chriſti fides quam crede-
bant, ſpes & fiducia quam in Chriſto habebant, & obediẽtia &
patientia quas ad tolerandũ oĩa prætendebant, ab ignis corpo-
ralis incendiis defendebant, & ignem etiam concupiſcentiæ &
impatientiæ in eis ſpiritualiter extinguebant. Ideo dicebant il-
lud Eccl. vlt. Domine, liberaſti corpus meum a perditione &c.
ſequitur. Et a preſſura flammæ quæ circũdedit me, & in medio
ignis nõ ſum æſtuatus. Vel dic ꝙ iſta veſtis eſt caſtitas, quam. ſ.
Abraam. i. Chriſtus ſuis ouibus & diſcipulis cõmendauit. Iſta
eſt ergo quæ ab inflammatione luxuriæ defendit, & omnẽ ma-
lam concupiſcentiam in homine extinguit. Idem dic de abſti-
nentia quæ non ſinit corpus per cõcupiſcentiam caleſcere, imo
ſolet ipſum a carnalitatis incẽdiis temperare, ſicut apparuit de
ſanctis confeſſoribus: qui quia veſtem abſtinentiæ habuerunt,
nunquam per luxuriam inflammati fuerunt. ¶ Sicut dicit idem 23
Odoricus, in quibuſdam partibus orientis habent ſolem ꝑ ſe-
pultura. Dimittunt. n. corpora mortua in campis, vbi immode
ratus calor ſolis ipſa deſtruit & conſumit. Ad quod facit Soli-
nus, qui ait ꝙ apud Indos funerum nullus cultus. quod etiam a
pluribus audiui, ꝙ. ſ. cadauera non ſepeliunt, ſed ad ſolem vel
ad beſtias corpora mortuorum dimittunt. Talis videtur eſſe ſe-
pultura animarum in inferno, quia. ſ. ardor ſolis iuſtitiæ diuinæ
ipſas per tormenta taliter exurit, ꝙ eas diſſipat & dirũpit. Vn-
de de beatis dicitur Apoc. 7. quòd nõ cadet ſuper illos ſol neq;
vllus æſtus. Feris. n. demonibus deuorandi proijciũtur, & nun
quam in paradiſi cemiteriorum olantur. Hie. 22. Sepultura aſi
ni ſepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hieruſalẽ.
¶ In oriente prout dicit idẽ, ſunt mirabiles idololatræ. Vnde di 24
cit idem ꝙ in Polumbo ciuitate Indiæ adorant bouem, & præ
deuotione ex ſtercore & vrina bouis genas ſuas & faciem & ẽt
oculos inungunt. Habent etiam idolum aureum, cuius vna me
dietas eſt hõ, & alia medietas bos, quod eis loquitur, & quan-
doq; ſanguinem quadraginta virginum petit, quæ ei protinus
immolantur. Alij etiam ſunt (vt ait) qui idolum aureum maxi-
mum habent, ad quod de diuerſis Indiæ partibus pro adoratio
ne properant, dumq; idolum ſuper currũ vehitur, multi ſe præ
deuotione ante currum proſternunt, & ſic mortẽ pro Deo ſuo
ſuſtinent, quorum corpora tandem in puluerem redacta alij ꝑ
ſanctis reliquijs habent. Alius eſt etiam ibi ritus: quia quidam
pro Deo ſuo mori volentes, amicos ſuos conuocant, qui quoq;
cultellos ad collum ſuum pendentes, ipſum cum canticis ante
idolum collocant, qui ſtatim clamãdo, Pro Deo meo morior,
de carnibus ſuis ſibi incidit, & in faciem idoli proijcit, & ex to
to ſe percutit & occidit, corpus vero eius ab amicis combuři-
tur, & extunc ſanctum ab omnibus reputatur. Iſtum errorem
poſſum applicare contra balliuos & familiares idolorum. i. ma
gnorum dominorum, qui in mundo ſicut dij coluntur & hono
rãtur, & qui etiam pro parte homines & rationales, & pro par
te boues. i. beſtiales & brutales inueniuntur. Quia pro certo ta
les mali idololatræ. i. mali familiares idolo ſuo. i. magiſtro ſolẽt
per lenocinium virgines adducere, & pro ipſo morti non ſolũ
ſpirituali, imo etiam temporali ſe exponere. Nam ſæpe accidit
vt hi quo melius placeant magiſtris ſuis crimina & ſatuitates
committant, propter quæ neceſſe eſt ipſos mortẽ culpæ & pœ
næ interdum ſuſtinere dicentes illud pſal. Propter te mortifi-
camur tota die æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Vel dic ꝙ
ſi iſti fatui pro vanis idolis mortem libenter ſuſtinent, multo
fortius chriſtiani pro ſuo verò Deo loco & tempore pati de-
bent. ¶ In India ſm Odoricum, ſunt multæ prouinciæ vbi co- 25
meduntur homines. Vnde cum quis in bello capitur, niſi ſe redi-
mat, ab eis manducatur. Vnde etiam fit quòd mercatores & pi
ratæ ſolent ad iſtas partes homines ducere, & eos illis impiis
hominibus vẽdere, quos deinde emptos manducant & vorãt.
Iſtorum autem impiorũ quidam (vt ait) nudi incedunt, & de-
rident alios qui aliunde venientes veſtiti vadũt, dicentes quòd
Deus hominem fecit nudum. Alij etiam (vt ait) facies caninas
habent, qui etiam nudi ſunt, excepto hoc quòd circa verenda
tam viri quam mulieres vilem mappam tenent. Per iſtos homi
nes tam crudeles poſſum raptores intelligere, qui per rapinas
ſolẽt homines deuorare, ſicut ad litteram videmus de multis
impijs principibus & prælatis, quibus carnes hominum. i. ſub
ſtantiæ ſubditorum ſunt cibus. Nam quicunq; ab eis deprehẽ-
ditur, & in eorum laqueis aliqua cauſa cõcluditur neceſſe eſt
ꝙ pecunia ſe redimat, vel ꝙ pœnas miſerabiles patiatur. Micheæ
3. Carnes populi mei comederunt. Iſti etiam mali iudices
& præla-

& ꝑlati & principes ſolēt ſuos mercatores habere, vt inferio-
ſes & balliuos, qui explorando & diſcurrendo ſolent contra
alios occationes quærere, & tandem detrahēdo & accuſando,
adulando & ſuggerendo ſolent magiſtris ſuis eos vendere, &
comedendos.i.exhæredandos & deprædādos exponere. quod
etiam in religione de multis prælatorū familiaribus videmus,
qui.ſ. ſecretè non ceſſant alios accuſare & vendere, & ſuæ ve-
xationis & miſeriæ cauſa eſſe. Curię etiam principum, adulato
ribus & aliorum venditoribus nunquā carent, quinimmo ſem
per habent iſti magni aliquos mercatores ſecretos, quibus cre
dunt, & ad quorum relationem alios comedunt atq; mordēt,
qui etiam ab ipſis lucrū, promotiones & honores ſuper alios
reportant, quia.ſ.prælati & domini tales relatores præ cæteris
diligunt & honorant. Iſti ergo vēditores debent attendere ad
id quod præcipitur Deute.24. ꝙ homo qui accepto precio fra
trem ſuū vendiderit, mortis re' erit. Ideo bene dicitur in pſal.
Vendiderunt populum meum ſine precio, & non fuit multitu
do in commutationibus eorum. Sine precio ait vendi dicunt,
quia liber homo nūquam debitè æſtimatur. In venditione ve-
ro multitudo nō dicitur intereſſe, quia tales qui alios accuſant,
ſemper ſolent cum dn̄is ſoli eſſe. Tales igitur hoīum comeſto-
res veſtibus virtutū & executionum carere noſcuntur, inquā-
tum ſua crimina & ſuæ verecundiæ cunctis ſine operculo de-
monſtrantur. Habent etiam caninas facies, inquātum more ca
num eſſe mordaces & inſatiabiles dinoſcuntur. Eſa.56. Canes
26 impudentiſſimi neſcierūt ſaturitatem. ¶ Secundum Odoricū,
in India inueniuntur arbores quæ producunt mel. Plin. etiam
dicit lib.12.c.8. in fi. Oneſicritum dicere in conuallibus Hirca
niæ arbores eſſe quæ vocent Occhi, ex quibus mel defluat ho
ris matutinis duabus. Dicit etiam idem lib 16.c.9. ꝙ robora ſe
runt & viſcū & mella, vt auctor eſt Heſiodus, conſtatq; rores
melleos è cœlo cadentes non alijs magis inſidere frondibus.
Sunt etiam ibi arbores quæ producunt farinam ſecundū eun-
dem Odoricum, quia.ſ.liquor ex ipſis exit, q. deſiccatus & tri-
tus vtilis farina fit. Aliæ etiam arbores ſunt ibi quæ producūt
venenum, a quo intoxicatus, vix liberatur, niſi humano ſterco
re cum aqua bibito releuetur. Chariſſimi, per arbores poſſunt
homines intelligi, iuxta illud Marc.8. Video homines velut ar
bores. Igitur dico ꝙ de iſtis ſunt aliqui qui diuerſos fructus.i.
diuerſa opera diuerſimodè producunt, alij videlicet bona, &
alij mala. Vnde ſic eſt ꝙ quidam producunt mel.i.deuotionis
dulcorem, quidam vinum.i.bonæ doctrinę liquorem, quidam
farinam.i.elemoſynarum ſaporem. Melle enim deuotionis ip
ſorum mentes dulceſcunt, vino doctrinæ aliorum corda ine-
briantur, farina vero & pane elemoſynarum, egenorum miſe
riæ releuantur. Et ſic ratione iſtorum eccleſia poteſt dici ter-
ra frumenti, vini & olei, de qua dicitur Deute.8. Introducet te
dominus in terram bonam, frumenti, hordei & vinearum, ter-
ram olei & mellis. Sed quid? pro certo cum iſtis bonis arbori-
bus ſemper eſt dare alias quæ producunt venenum, quia ſem
per eſt Sathan inter Dei filios, ſemꝑ eſt Iudas inter apoſtolos,
ſemper ſunt mali aliqui inter bonos, quia in ipſa eccleſia vel
regione ſemper eſt dare perſonas malas, quarū fructus, verba,
opera & exempla ſuis comeſtorib'.i.ſuis imitatoribus vel etiā
ſuis auditoribus & ſectatoribus ſunt venena. Eſa.59. Qui co-
mederit de ouis eorum, morietur. Sed pro certo contra omnia
venena & nocumenta malorum, remedium eſt ſtercus huma-
num.i. vilitatem conditionis' humanæ per mentis conſidera-
tionē recipere, ipſamque incorporare & cogitare, vt ſic homo
poſſit a venenatione vitiorū, quæ propter fructus malos ma-
lorum verborum & operum aliorum incurrit, ſe viliter libe-
rare: quia procul dubio quicunque ſtercoreitatem, & vilita-
tem humanæ fragilitatis cogitat, a venenis vitiorū ſe liberat
atque ſaluat. Vel ſi vis, per arborem intellige mundum, per fru
ctus vero ipſius intellige diuitias, delitias & honores, a quorū
nocumento liberat humanæ ſtercoreitatis conſideratio. Ideo
dicitur Thre.4. Qui veſcebantur voluptuosè, amplexati ſunt
ſtercora ¶ Arbores quædam ſunt in India, in imperio magni
27 canis (q. ſummus eſt inter Tartaros, & in ciuitate Cambelech
dominatur, quæ eſt in ſuperioribus partibus Scythię, quæ con
iungitur regionibus Indiarum) quæ producūt omnia quæ ad
vitam ſunt neceſſaria. Tempore enim domini Ioānis papæ 22.
venerunt quidam legati nobiles homines Aneniouem, ex par
te Chriſtianorum qui erant in Cambelech, pro archiepiſco-
po petendo, qui de illis regionibus inquiſiti, mira de illis ar-
boribus referebant. Dicebant enim ꝙ ibi ſunt quædam arbo-
res, de quarum corticibus ſi incidantur, exit lac ita dulce ſicut
caprinum, de earum etiam ramis inciſis ſtillat quidam liquor
ad ſaporem vini albi, quem homines gratiſſimè bibunt illic.
Aliæ etiam arbores ibi ſunt quæ emittunt gummi ad colorem
ſæpi albi, de quo fiunt candelæ ad illuminandum. Aliæ etiam
ſunt ibi arbores quæ faciunt fructus ſicut auellanas, intra quas
inuenitur farina bona & vtilis ad edendum. Ego etiam ab epi-
ſcopo Turſienſi audiui ꝙ nux Indica (arbor ſcilicet illa quæ
iſtas nuces groſſas procreat, de quibus fiunt pocula domino-
rum) non ſolum illos fructus, ſed etiam ſuccum de ramis ſuis
ſapidiſſimum producebat, de cuius etiam cortice filata & pa-
rata panni fiebant, quibus pro ſaccis homines vtebantur.
Tales arbores videntur eſſe in patria paradiſi: quia pro certo
pater & filius & ſpiritus ſanctus, angeli & ſancti qui ſunt ibi,
producunt alijs animabus lac dulciſſimæ recreationis, vinum
lætiſſimę conſolationis, ſepum.i.candelas & luminaria clariſſi
mæ cogitationis vel cognitionis, farinam ſplendidiſſimæ refe-
ctionis, vel etiam farina.i.humanitatem Chriſti, qui grano fru
menti ſe comparat: & viſum ſuæ delectabilis viſionis. Et ideo
Deus vt ad iſtam terram nos alliciat, dicit Eſa.55. Venite, emi
te abſque argento & abſque vlla commutatione vinum & lac.
Vel dic ꝙ talis terra eſt eccleſia, vbi eſt lac compaſsionis, ſe-
pum charitatis & dilectionis, vinum ſpei & conſolationis, &
farina ſacræ ſcripturæ & ſpiritalis refectionis. Ibi enim ſunt ar
bores.i.bonæ perſonæ, quæ diuerſa diuerſimodè producunt.
Quidam enim producunt lac, alios dulciter elemoſynis nu-
triendo, exemplo Pauli, dicentis 1.ad Corinth.3. Tanquam
paruulis in Chriſto lac dedi vobis potū. Quidam etiam pro-
ducunt vinum lætitiæ benignè conſulando, quia ſicut in pſal.
dicitur Vinum lætificat cor hominis. Vnde tales dicunt illud
Prouerb.9. Bibite vinū quod miſcui vobis. Alij etiam afferunt
ſepum conglutinatiuum.i.amorem & charitatem, ſe alijs con-
fœderando, dicentes illud pſal. Sicut adipe & pinguedine re-
pleatur anima mea. Alij vero producūt farinam.i.ſacram ſcri-
pturam bene tritam & expoſitam, alios docendo, & eis prædi
cando 1.Reg.28. Tollens farinam miſcuit ea, & coxit azima.
¶ Iſte Odoricus dicit aliam regionem eſſe in India, quæ Pan- 28
then nominatur, in cuius riparijs inueniuntur cannæ ſeu arun
dines, in quarum aliquibus inueniūtur aliquando quidam mi
rabiles lapides precioſi, qui tam eximiæ ſunt virtutis, ꝙ qui
eos ſecum portat, nunquam ferreo gladio penetretur, quapro
pter (vt ait) homines illi paruulis ſuis pellem incidunt, & la-
pidem in plaga ponunt, quæ tandem conſolidatur, & ſic lapi-
dem infra carnem includunt. Extunc ergo ferro inuulnerabi-
les efficiuntur, & ſic virtute talium lapidum iſti populi raro
ab alijs ſuperantur, imo curſores ſunt in mari, & alios multo-
tiens deprædantur. Habent tamen alij cautelam contra hoc,
quia ipſos palis duris & acutis percutiunt, & ſagittis ſine fer-
ro feriunt, & ſic non ferro, ſed ligno ab eis ſe defendunt. De
iſtis potes facere duos. §. Dic ergo ꝙ per cannam intelligo vir
ginem glorioſam, vel etiam lignum crucis, in quibus pro cer-
to reperitur lapis angularis Chriſtus, in matre videlicet tan-
quam oriens, & in cruce tanquam moriens. Per iſtos igitur ho
mines, martyres & viros conſtantes intelligo: quia pro certo
iſti ſunt qui ipſum lapidem Chriſtum per ſpem & fiduciā por
tauerunt, & per deuotionem ipſum portandum pueris ſuis.i.
ſuis auditoribus & ſubditis per prædicationem iniunxerūt, &
pro certo contra ferrum.i.contra pœnas & vulnera, patiētiam
& fortitudinem habuerunt, ita ꝙ vulnerari per impatientiam,
vel vinci per inconſtantiam a tyrannis & eorum tribulationi-
bus minimè potuerunt. ad Heb.11. Effugauerūt aciem gladij,
extinxerunt impetum ignis, conualuerunt de infirmitate, for-
tes facti ſunt in bello. Vel dic quòd lapis iſte ſignificat duram
obſtinationem: quam.ſ. quidam ita ſibi incorporant, ꝙ nullum
ferrum.i.nullam correctionis duritiam formidant, ſed contra
eam fortius ſe indurāt. Vnde de ipſis dicitur Iob 41. Quaſi ſti-
pulam æſtimabit malleum, & deridebit vibrantem haſtā. De-
bet igitur prælatus non ferrum, ſed lignū.i.non ſeueritatis acu
tiem, ſed benignitatis mollitiem adhibere, & ſic ipſos poterit
ſuperare, ipſoſq; corrigere, conuertere & domare: quia in per-
ſonis obſtinatis & induratis, conuertendis & corrigendis, ma-
gis ſolet benignitas proficere, quam rigor ferreus aut ſeueri-
tas. Ideo Seneca libro de clemētia dicit. Obiurgationi ſemper
aliquid blandi commiſce, melius.n. penetrant mollia quā aſpe-
ra. Vel dic quòd iſti ferro inuincibiles ſunt demones, quos nul
lum ferrum.i.nulla humana potentia vincit. Habeamus ergo
ligna

ligna.i.memoriam dominicæ crucis,;& ſic pro certo cum iſtis
lignis ſuperabimus quos per noſtram potentiam nō valemus,
quia iſte eſt de quo dicitur Iob 41. ꝙ ipſe reputabit quaſi pa-
leas ferrum. ¶ Dicit idem Odoricus ꝙ in prouincia Mēti ſunt
29 certa loca in quibus homines pro ſumme nobilitate reputant
longos habere vngues. Vnde etiam aliqui vnguem pollicis ita
creſcere permittunt quòd totam manum inde circūeunt. No-
bilitas autem mulierū eſt habere pedes paruos. Vnde puellis
paruis pedes a parentibus ligentur, & nunquam eis creſcere
permittuntur. Vngues qui ſunt membrorum extremitates, ſi-
gnificant perſeuerantiam finalem, pedes verò ſignificant affe-
ctionem ſeu cōcupiſcentiam carnalem: quia pro certo viris.i.
prælatis & perfectioribus ſumma eſt nobilitas, longos vngues
habere.i.diu in bono perſeuerare, mulieribus verò.i. ſubditis
& ſimplicibus nobilitas eſt ꝙ paruos pedes habeant.i. ꝙ parū
affectent,& ꝙ modicum concupiſcant,que propter vtile eſt ꝙ
dum ſunt iuuenes, vinculis Dei mandatorum & regularū ſta
tutorum pedes affectuum ligatos teneant, ne vltra debitū eis
creſcāt. Act.21. Tulit zonam Pauli,& alligauit ſibi pedes. Zo-
na enim Pauli ſignificat ſtatuta Chriſti vel prælati, cum qui-
bus debemus pedes affectionum ſtringere, ne plus debito va-
leant euagari. Vel dic ꝙ hodie nobilitas hominum eſt,qñ ha-
bent magnos vngues.i.magnam rapacitatē, mulieres vero no
bilem putant ſtrictam pedum calciaturam. ¶ Dicit idem ꝙ in
30 India eſt vna inſula nomine Silan, vbi ſunt multa animalia fe
ra, veruntamen illos de inſula ſolum lædunt,alijs vero forenſi
bus nunꝗ nocent. Tales debēt eſſe iudices:quia.ſ.nunꝗ debēt
eſſe ita crudeles vel feri,quin magis debeant ſe oſtendere fauo
rabiles forēſib' ꝗ vicinis, & plus extraneis ꝗ propinquis, imo
etiam in multis caſibus propinquos debēt lædere, vbi debent
forenſibus indulgere. Vel dic contra aliquos reges, qui propiu
quos & ſubditos rapinis deuorant, extraneos vero qui nō ſunt
nec ſubditi nec familiares, diligunt & honorāt. Plerunq; n. ac
cidit ꝙ a multis vicini contemnuntur, & remoti ad eorum ſer
uitia admittuntur. Iſti ſunt de quibus dicitur Deute 33. Dicit
patri & matri ſuæ, neſcio vos, & fratrib' ſuis, ignoro illos. ¶ In
31 iſta inſula Silan, ſunt aues ad ſimilitudinem anſerum, quæ ha-
bent duo capita &c. expone ſicut ſupra eodem de ſerpentibus
trium capitum quos Alexander in India vidit ſupra eod.§ 16.
¶ Item dicebat Odoricus ſe fuiſſe in quodam templo idolola-
trarum, vbi erat maxima multitudo idolorum & ſacerdotum
32 ipſis deſeruientium. Cum autem tempus eſſet prandij appor-
tabāt ſacerdotes cibos calidiſſimos ante faciem idolorum, ipſi
vero ſacerdotes cibos poſtea comedebant. Idola iſta ſignifi-
cant mundi principes, qui ſicut dij ab alijs honorant. Per iſtos
vero ſacerdotes intelligo ipſorū familiares & adulatores, qui
ipſos colunt & eis famulantur. Iſtud eſt ergo verum ꝙ hodie
multa ſunt idola.i.multi fatui principes & diuites, coram qui-
bus omni die apponūtur plurima cibaria.i.magni reddit9 &
prouentus: ſed pro certo iſti non recipiunt niſi fumum.i. ima
ginationem & famam: quia pro certo ipſi ſacerdotes,.i. ipſorū
familiares ipſos cibos comedunt, emolumentaq; recipiunt, &
exinde ſatientur & ditantur, ipſi vero magiſtri eorum coram
quibus ſolus fumus.i.ſolum diuitiarum nomen tranſit, inanes
& pauperes dimittuntur. Quod bene figuratum eſt Dan. 14.
vbi dicitur ꝙ coram idolo Belis apponebantur quotidie mul
ta cibaria, ipſe tamen Bel de ipſis nō comedebat, ſed turba ſa
cerdotum & vxorum illorum (qui ſeruiebant in templo) occul
tè de nocte veniebant, & omnia deuorabant. Sic verè in tem-
plo.i.in domo principum & magnatum cibaria appoſita.i. red
ditus & prouentus non tranſeunt in vtilitatē ipſorum, ſed po-
tius in cōmodum ſeruitorum, quia ipſi ſui familiares ſolent &
ſe & vxores ſuas nutrire, ipſe vero Bel.i. ipſi dñi ſolent exindu
cōmodum non ſentire. Vel dic ꝙ iſta idola ſunt hypocritę, qui
vñr eſſe, & non ſunt quorum cibus & nutrimentum eſt ſumus
.i. inanis gloria, & ipſis exhibitus honor vanus: quia iſte eſt ꝙ
ipſos delectat, & qui mentem eorum reficit & cōfortat. Quod
etiā de ſuperbis & vanegloriosis clericis & militibus videm9,
qui de eorū ethia.i. de eorum laboribus & operibus non quæ-
runt niſi fumū.i. vanam gloriā atq; nomen. Apocal. 15. Imple-
tum eſt templum Dei fumo. Templum.n. Dei.i. eccleſia eſt to-
ta plena hodie fumo ſuperbiæ & inanis gloriæ tam in ſeculo,
ꝗ in clauſtro. ¶ Item dicit idem ꝙ in quadam ciuitate quæ dr
Fuco, ſunt gallinæ magnæ, quæ non habent pennas, ſed habēt
lanā vt pecudes. Iſti ſunt boni religioſi & clerici, qui pro cer-
to non habent pennas ſuperbiæ & elationis ad altè volādum

& præſumendum, ſed habēt lanam bonorū exemplorū virtu-
tū & documentorū ad alios virtutibus veſtiendū. Dan.7. Ca-
pilli eius ſicut lana munda. ¶ Geruaſius autem dicit ꝙ in Ara 34
bia eſt caſtrū Filoniæ, vbi ſunt gallinæ noſtris ſimiles, ſed qui
eas prendere voluerit, corpus ſuum comburet. Sic verè quan
doq; inueniuntur homines qui vñr eſſe gallinę.i. homines ſim
plices & benigni, & q penitus nihil habere de malitia vñt, ve
runtamen ſi ab aliquo comprehendantur vel reprehendātur,
vel aliquo verbo vel facto tangentur, ſtatim ab ipſis per mala
verba comburitur & vexatur, quia ſicut dicitur Prou.26. Ver
ba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniunt ad intima cor
dis. Vel dic ꝙ galline eſt pulchra mulier, quam pro certo qui
tangere & aſſociare voluerit, igne concupiſcentiæ vel ſuæ vo-
racis & rapacis auaritiæ faciliter vſtus erit. Eſa.33. Quis pote
rit habitare de vobis cum igne deuorante? q.d. nullus. ¶ Item 35
dicit ſe in partibus orientis in terra quæ dicitur terra Iob, vi-
diſſe, ꝙ mulieres quieſcebant, hoīes vero filabant & nebāt, &
opera muliebria faciebant. In alia etiā terra fuiſſe ſe dicit, vbi
mulieres vinū bibebant, viri autē a vino abſtinebant. Cuius ſi
mile ponit Pomponius dudum fuiſſe in Ægypto ſuperiori, in
qua (vt ait) fœminæ forum ac negocia, viri penſa & domos cu
rabant illę humeris, hi capitibus onera deferebāt. S: verè idē
hodie inter multos coniuges conſpicimus, quia mulieres viris
dñari, & viros effęminatos proprijs vxorib' famulari videm'.
Vñ iſti propriè vñr filare, & ſe in muliebribus officijs implica
re mulieres vero vinū potāt, vbi mariti aquā ieiunāt. Eſa.3 Po- 36
pulū meum exactores ſui ſpoliauerunt, & mulieres dominatæ
ſunt eis. Vel ſi vis per iſtos viros intellige prælatos effœmina-
tos, qui permittunt ſe a mulieribus.i. ab adulatoribus & ſubdi
tis ambitioſis & imbecillib' guberneri. Quod etiam genera-
liter contra muliebres & inſufficientes pſonas poſſet dici, quę
viris ſufficientibus ambiunt dominari, contra illud Apoſtoli
ad Titum 2. Docere mulieri non permitto, neque virum domi
nari. ¶ Item Odoricus dicit ſe fuiſſe in quadam parte chaldeę,
vbi viri erant pulcherrimi mulieres vero turpes, viri incede- 39
bant compti, & ornati ſicut hic faciunt mulieres, fœminæ ve-
ro erant diſcalciatæ, vna vili toballia coopertæ, quæ etiam tri-
cas non portabāt, ſed capillos ſparſos habebant. Eſt autem (vt
ait) conſuetudo ipſis mulieribus rogare & ſequi viros, ipſis ve
ro viris ſe reddere eis caros. Iſta conſuetudo videtur hodie ad
noſtrum hemiſphęrium deuoluta, quia pro certo iam videm'
iuuenes noſtros comptos & ornatos incedere, fatuas etiā mu-
lieres poſt viros currere; & verſa vice mortalium, ipſos ad a-
ctus venereos inuitare, exemplo vxoris Putifaris, quæ oculos
in Ioſeph iniecit, & ipſum de carnali amore rogauit. Geneſ.
39. Exemplum etiam de Helena, quæ pro videndo paride iu-
uene pulcherrimo, ad inſulam Cythereā venerat, vbi ab eo
fuit rapta. De mulos enim iam non eſt neceſſariū quòd rogen
tur, quię vel verbis vel ſignis alios rogare, & ſe eis offerre vi-
dētur. Gene.49. Filius accreſcens Ioſeph, & decorus aſpectu,
filiæ diſcurrerunt ſuper murum.

De Inſulis in generali. Cap.28.

INSVLA ſecundum Iſido. licet maris fluctibu'
circumquaq; illidatur, ex hoc tñ non cōſumitur,
ſed potius ſolidatur, & licet ex hoc aliquatulum
exterius corrodatur, tamen ex hoc interius for-
tius & firmius adunatur, & quando aquæ dilu-
uio totaliter operitur, tunc p limi & terræ com
portationem potius augmentatur, & propter aquæ vicinitatē,
eius ſubſtantiam ſubintrantem, fęcundior & viridior inueni-
tur. Sic verè licet animę viri iuſti fluctibus tribulationum vn-
diq; feriatur, non tamen ex hoc diſſoluitur, ſed per conſtantię
firmitatem fortius roboratur 2. ad Corint. 12. Cum enim infir
mior, tunc fortis ſum. Nam licet boni exterius quoad ad cor
pus, tribulationum fluctibus corrodātur, tamen ex hoc inte-
rius quo ad virtutes animę in ſeipſis ampli' & fortius adunan
tur, quia ſecundum Apoſtolum ad Corint.4. Licet is qui foris
eſt homo noſter corrumpatur, is tamen qui intus eſt, & reno-
uatur, de die in diem. Qñ etiam inſula.i. anima tribulationum
fluctibus totaliter operitur, tunc p ſui conſiderationē terra &
lim' humilitatis in ea cōgregatur, & ſic ſemper p meritū aug
mētaſ. Et quia aqua circumiacens, hoc eſt aquæ tribulationis,
virtutis vel gratiæ eā occultè ingreditur, ideo eſt fœcūdior p
opera & virtutes, & viridior per exteriorē lucidā honeſtatē.

De Iſelandia ſeu Iſlandia. *Cap. 29.*

ISELANDIA eſt terra perpetua glacie condemnata, mare enim in eius littoribus eſt congelatum. Ibi ſunt vrſi fortiſsimi, qui cum vnguibus glaciem frangunt, & de ſub aqua piſces extrahūt, quos manducant ſecundū Iſid. Glacies eſt iſta vita multum fragilis, aqua inferius eſt mundi proſperitas. Vrſi ergo.i. dęmones glaciem vitæ per mortem frangunt, & inde de aqua deliciarū piſces, hoc eſt voluptuoſos extrahunt, quos deuorant in inferno.

De Italia. *Cap. 30.*

1 ITALIA Europæ eſt prouincia, multis nobilibus vrbibus inſignita, ſyluis, pratis & fluminibus valde læta, & vt breuibus concludam, bonis omnibus opulenta. Omiſsis ergo multis mirabilibus regionis iſtius, de quibus alibi in diuerſis titulis dixi, hic inſerit Soli ꝙ in Italia ſunt quidam campi qui lapidarij nuncupantur, vbi fama eſt Iouem cum contra gigantes pugnaret, lapides de cęlo pluiſſe, & gigantes qui ſibi rebellauerunt, oppreſsiſſe. Poſsibile eſt enim ꝙ antiquitus gigantes a Deo lapidibus propter ſuam ſuperbiam fuerint ibidem oppreſsi, & ꝙ adhuc lapides illi maneant. Gentilis vero populus qui Iouem pro Deo colebat, factum iſtud eius potentiæ aſſcribebat. Iſti forte ſunt cāpi phęgrei, quos idem Soli. Italia dicit eſſe, de quibus tamē idem dicit infra vbi agit de Macedonia, ꝙ ibi monſtruoſus gigantum exercitus eſt ſepultus, quorum adhuc membra vltra humanum modum maxima per corroſionem fluminum eruuntur. Ibi etiam adhuc ſunt lapides maximi, quibus oppugnare cœlum iidem monſtruoſi populi conabantur. Ad quæ ſatis facit hiſtoria turris Babylonis, per quam gigantes cœlum aſcendere crediderunt, ſicut dicitur Geneſ. 11. Moraliter ergo per gigantes poſſunt intelligi mundi principes & potentes, iuxta illud Geneſ. 6. Gigantes erant ſuper terram. Iſti ſunt potentes a ſeculo, viri famoſi. Per cœlum poſſum intelligere ſtatum eccleſiæ, vbi Deus ſpiritualiter cōmoratur. pſal. Dominus in cœlo ſedes eius. Iuppiter aūt qui interpretatur iuuans pater, ſignificat bonum prælatum qui non ceſſat ſubditos adiuuare. pſal. Adiuuit pauperem de inopia. Igitur iſtud eſt verum, ꝙ hodie gigantes.i. mūdi principes & potentes ſunt q ſummè nituntur cęlum.i. religionem & eccleſiam impugnare, & ad eā & poſſeſſiones eius occupādum lapides.i. ſuæ crudelitatis duritiam aggregare, & ipſa iura eccleſiæ ꝑ viribus vſurpare. Iuppiter ergo.i. bonus prælatus debet tales & talium audaciam reprimere, & ſaxa.i. excommunicationum & correctionum iacula contra eos pluere, & eos per ſeueritatem a ſua malitia cohibere. Ezech. 13. Dabo lapides prægnantes &c. Vel dic ꝙ iſti ſignificāt peccatores, qui per malam vitam ſuam non ceſſant cęlum & cęleſtia impugnare, quos tandem Deus per mortem delet, & ſaxis ſuæ duræ iuſtitiæ ipſos proſternit, opprimit & abſorbet. Vel dic ꝙ impij qui nituntur cœlum deſtruere.i. eccleſiā, a Deo finaliter deſtruuntur, & iſto cœlo ſemper manente, ipſi cum ſua poſteritate ad nihilum deducuntur. Quod bene figuratur Geneſ. 11. vbi gigantes qui cœlum per terram aſcendere voluerunt, & ibi celebrare nomen ſuum ſtatuerūt, a Deo confuſi & diſperſi ſunt: quia pro certo dum mali cœlum eccleſiæ nituntur occupare, & etiā bona ipſius vſurpare, & ibi gloriam ſuam celebrare, Deus ſolet eos confundere, & eorum potentiam eneruare. Eſa. 26. Terram gigantum detrahes in ruinam. Vel dic ꝙ iſti gigantes fuerunt lucifer & ſocij ſui, qui in campo paradiſi contra Iouem Deum voluerunt pugnare, cœlum & diuinæ æqualitatis gloriam vſurpare, dicētes Eſa. 14. Aſcendam in cœlum, ſimilis ero altiſsimo. & ideo ipſos voluit dominus ſubuertere & delere. Eſaiæ 14. Quo cecidiſti lucifer? &c.

2 ¶ Item dicit idem Soli. ꝙ in Italia in agro Faliſcorum fuerunt homines qui Hirpi vocabantur, quorum paucę erant familię, quorum mira erat potentia contra ignes, nam in monte Soractæ, vbi erat templum Apollinis, iſti ſoli inter ignes ardentibꝰ lignorum ſtruibus exultabant, ipſoſq; tanquam ſacros, ignes ſacrificij non lædebant, quorum deuotionem Senatus Roman. miratus, ipſos liberos effecit, & vacationem a cunctis muneribus eis dedit. Dicit etiam idem Soli. ꝙ circa Cretam eſt inſula quæ Caryſtos dicitur, vbi ſunt quædam aues quæ Caryſtiæ nominantur, quæ impunè ignes ingrediuntur, nec ab ignibus læduntur. Caryſtiæ inquit aues ignes impunè inuolāt, carbaſa quoq; in igne valent. Mihi autem a quodam religioſo viro qui orientales incoluerat regiones, de pilis albis aliquid fuit datum qui igne quidem accendebantur, nunquam tamen conſumebantur. Ille autem qui dedit, hoc eſſe de lana Salamādræ dicebat, mihi vero eſſe de pennis auium videbatur. Ad quod etiam facit quod idem dicit de duobꝰ iuuenibus in Sicilia, q cum ignis Ætnæ plus ſolito abundaſſet, & villam proximam inflammaſſet, duo iuuenes parētes ſuos de medio ignis extraxerunt, nihil vero læſionis ex incēdio ſenſerunt. quod miraculum populi venerati, locum illum campum piorum nominauerunt. Dicit etiam in Sicilia fuiſſe collem Vulcani, locum videlicet vbi erat ara Deo ignium dedicata, vbi quando acceptum erat ſacrificium, ignis per ſe egreſſus in ara ſarmenta viridia impoſita accendebat, flammaq; circa aram epulantibus alludens, & ad ipſos vagabunda exiēs, q̄q̄ eos tangeret, non lędebat. Iſta poſſunt applicari ꝙ ignis tribulationis non habet poteſtatem in aliquibus generibus perſonarum, quia pro certo illi qui ſacri & innocentes habentur, ſicut hirpi, illi etiam q parentes ſuos adiuuāt, & eis in neceſsitate opitulātur, ſicut iuuenes Siculi, illi inſuper qui ad amorem cœleſtium volitāt & leuantur, ſicut Caryſtiæ aues, illi nihilominus quorum ſacrificia.i. opera Vulcano Deo ignis.i. Deo principi charitatis accepta ſunt, ſicut Vulcano ſacrificantes, omnes iſti (dico) ignibus tentationum & tribulationū non læduntur, & quamuis ab eis ſæpiſsimè conflagrent, in ſoliditate tū conſtantiæ poſiti, nunq̄ per malam concupiſcentiā a tentatione, vel per impatientiam a tribulatione grauantur. Figura Dan. 3. de tribus pueris quos innocentes in igne poſitos incendium nō grauauit, quia incendio tentationis vel tribulationis non læditur, qui prædictis virtutibus ſtabilitur. Eſa. 43. Cum tranſieris per ignem, flamma non ardebit in te &c. Vel dic ꝙ ignis ſignificat pœnam purgatorij a qua pro certo illæſi finaliter exeunt illi qui prædicta bona faciunt. Vel dic ꝙ talis ignis eſt ignis inferni, qui aduerſus illos non præualet, quos virtualis ſanctitas fouet. Vel dic de igne conflagrationis qui præcedet iudicem in iudicio, qui bonos non inflammabit, malos vero affliget & cremabit, iuxta illud pſal. Ignis ante illum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Vel dic ꝙ primi illi qui ſunt hirpi, & illi q Vulcano ſacrificant, ſignificant bonos qui in monaſterio eccleſiæ igni.i. Deo (qui ignis conſumens dicitur) appropinquāt. Tales enim ab eo non læduntur, ſed potius defenduntur, & eorum opera ab eo acceptant. Vel dic ꝙ Vulcanus Deus ignis.i. magiſter rapinæ & crudelitatis ſignificat principem impiū & crudelem, illi vero qui ei ſacrificant, ſignificāt ipſorum officiales & balliuos, qui ſibi adulātur & obtemperant, & illos qui ſibi munera offerunt & præſentant, quia procul dubio tales a ſuo igne.i. a ſua crudelitate non læduntur, imo iſta eſt quæ eis applaudit, & quæ eis in ſuis malitijs opitulatur. Conſtat enim ꝙ ignis Vulcani.i. crudelitas vel curioſitas mali principis vel prælati ſolet ſuis ſacrificatoribus.i. ſuis adulatoribus & munerum collatoribus parcere, ipſiſq; applaudere & fauere, & eos non lædere, ſed iuuare. Vel dic ꝙ iſte ignis ſignificat ſeueritatem iuſtitiæ prælati, qui pro certo illos non ſolet ꝑ correctionem lædere, ſed magis diſsimulare & applaudere, quos ſibi ſacrificatores.i. munerū collatores ſe percipit habuiſſe. Contra quos Eſaiæ 5. Væ qui iuſtificatis impium pro muneribus &c.

¶ In Italia fuerunt antiquitus quidam populi qui Marſi vocabantur, quorum erat priuilegium ꝙ a ſerpentibus nō læderentur, nec a quibuſcunq; venenoſis. quod etiam Plin. aſſerit lib. 7. c. 2. vbi dicit ꝙ omni homini contra ſerpentes ineſt venenū, .ſ. ſaliua. De iſtis autem Marſis (vt ait idem Soli.) non mirum, cum a Circe venefica & incantatrice (quæ per carmina homines in beſtias conuertebat, vt ait Ouidius, & ſicut etiam innuit Augu.) illi populi deſcendiſſent. Nam (vt dicit idē Soli.) de auita potētia iſtis debebatur ſeruitium venenorū. Per iſtos poſſunt intelligi balliui & officiales principū & potētum, qui Marſi a Marte.i. a bello quod mouent cōtra pauperes, ſunt vocati, & a Circe.i. ab incantatore diabolo, qui incantatione ſuggeſtionum ſuarum mutat hoīes in beſtias, dum ipſos efficit beſtiales, ſunt ſpiritualiter procreati. Per ſerpentes autem intelligo malos principes & prælatos per venenum malitiæ ſerpentinos: quia pro certo dato ꝙ tales ſerpentes ſeu principes ſerpentini ſoleant omnes homines infeſtare: Marſos tamen.i. balliuos & aduocatos ſuos non ſolent per rapinas lædere, ſed potius auxiliante potentia circes.i. diaboli matris ſuæ, iſti ſolent talibus parcere & fauere. Nam pro certo iſtud eſt hodie verū 3

quòd mali principes & prælati malos ſuos balliuos & aduocatos & vſurarios ſuſtinent, nec ipſis officiunt, imo fauent. vnde Marci vlti. videtur dici de talibus. Eijcient demonia, ſerpētes tollēt, & ſi mortiferum quid biberint, nō eis nocebit. Vel dic ꝙ marſi ſignificant adulatores, quos circe. i. incantatrix adulatio generauit. Iſti. n. ſunt quos mali non ſolent nocere, ſed potius adiuuare. Ideo dicit verſificator. Si vis laudari, cupias charuſque videri, Diſcito adulari: q̄a tales ſunt mōdo chari. ¶ Quā-
4 uis Italia multis bonis abundet, multos tamen ſerpentes dicitur procreare. Vnde etiam dicit Soli ꝙ quidam populi qui dicebantur Amyclei, a ſerpentum multitudine ſunt fugati. Ad quod facit ꝙ a quodam venerabili viro memoro me audijſſe, ꝙ in Calabria ſeu Apulia cum quidam miles foſſata caſtri ſui profundare vellet, perforauit vſque ad quaſdā terræ cauernas, quæ ſerpentibus erant plenę, & tandē facta inundatione aquarum, impletis foſſatis, supernatauerunt ſerpētes, villamque & caſtrum tam horrenda multitudine impleuerūt, ꝙ omnes incolas penitus fugauerunt, & habitationem ipſis perpetuo negauerunt, ita ꝙ etiam nūc per caſtrum prædictum nullus pertranſire poteſt, niſi de nocte, quando ſerpentes contingit frigeſcere vel dormire. Per iſtos ſerpentes intelligo malitioſos homines ſerpentinos, qui pro certo incolas patriæ quam inhabitant ſolent exhæredare, & de ſuis habitationibus multotiens effugare, & ibi loco eorum per violentiam habitare. pſal. Nutantes transferantur filij eius, vt mendicent, & eijciātur de habitationibus ſuis. Vnde etiam quandoque contingit ꝙ quando aliquis miles vel dominus introducit in patriam ſuā, tales ſerpentes. i. malos familiares, quos primo in cauerna paupertatis & in fouea humilitatis inuenit, intantum quādoque præualēt inundatione proſperitatis fauente, ꝙ & caſtra & ciuitatibus ipſum priuant, habitatoreſqꝫ exhæredant atqꝫ fugant, & loco eorum habitant atque manent; ſicut de facto aliquādo videmus ꝙ vſurarij & balliui villas & caſtra ſolent emere, & exinde ciues & dominos amouere. quod etiā in religione videmus: quia illi quos prælatus circa ſe & caſtrū dignitatis ſuæ poſuit, quoſque de cauerna paupertatis erexit, ſolent quandoque contra ipſum & ſuos ſubditos inſurgere, & bona ipſorum per malitiam occupare: quia ſicut ſcriptum eſt Hie. 9. Omnis frater ſupplantans ſupplantabit. & inimici hominis domeſtici eius. Matt. 10. Vel dic ꝙ hodie caſtrū & ciuitas religionis & eccleſiæ, quæ dudum hominibus. i. perſonis ratione vtentibus fuit plena, nunc eſt plena ſerpētibus venenoſis. i. perſonis inutilibus & iniquis. Nunc enim mali homines ſucceſſerunt, qui bonos & rationabiles fugauerunt. Pone ſi vis figuram de babylone, de qua dicitur Eſa. 13. ꝙ non habitabit ibi vir, nec figet ibi tentoria Arabs. ſequitur. Sed implebūtur domus eorum draconibus &c.
5 vide ei. ¶ In Italia apud Rheginos cicadę ſunt mutæ, nec inueniuntur mutæ cicadæ, niſi ibi, quinimmo apud Locrenſes, qui vicini ſunt, cicadæ vltra cæteras magis ſonant. Cauſam autem Gentilitas Herculi aſſcribebat, qui cum ibi quieſceret, & cicadæ ipſum clamando turbarent, iuſsit eas amplius non ſtrepere, & propter hoc (vt aiunt) contingit in hoc loco mutas eſſe, ſicut dicit Soli. Poſsibile enim fuit ꝙ Hercules qui ſe Deū fingebat, hoc arte diabolica vel mathematica fecerit, cū eſſet aſtrologus valde prudens, intātum ꝙ fingitur cœlum capite ſuſtinuiſſe, eo ꝙ cœleſtem ſcientiam dicitur agnouiſſe, & ſic gentiles populos errore vanę credulitatis infecit. Per cicades quę gallicè dicūtur ſigales, poſſunt intelligi prædicatores, qui pro certo vbiqꝫ terrarum debent eſſe canori & ſonori. pſal. In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Verum hodie ciuitas Rheginorum. i. eccleſia vel religio (quæ regit ſtatum hominum aliorum) habet cicadas mutas. i. prædicatores qui nolunt vel neſciunt prædicare. Eſa. 56. Vniuerſi canes muti, non valentes latrare. Hercules enim. i. diabolus, qui. ſ. ſe Deum voluit reputari, dicens Eſa. 14. Aſcendam in cœlum, ſimilis ero altiſsimo. qui dudum in cordibus peccatorum requieſcere ſolebat, videns ꝙ tales cicadæ. i. prædicatores ipſum inquietabant, & peccatores monendo & excitando, ipſius quietem & cōplacentiam impediebant, iuſsit ipſos non ſtrepere, nec ſonum prædicationis emittere, & ſic iſti Herculi. i. diabolo obediētes videntur quaſi ſinguli muti eſſe, & prædicationis ſonum non habere, vt ſic quilibet eorum poſſit dicere illud pſal. Ego autem tanquā ſurdus non audiebā, &
6 ſicut mutus non aperiēs os ſuum. Vide alio modo expoſitum ſupra lib. 7. cap. 18. §. 1. ¶ Corſica eſt inſula in mari Italico, vbi inuenitur quidā lapis dictus Cathochites, qui tantæ eſt quantitatis ꝙ non tam gemma q̄ cautes dici poteſt. Sed ei ineſt (inquit Soli.) velut de glutino lentiore neſcio quid par atqꝫ gummi, manuſque ipſum tangentis ſimul coniungere perhibetur. Nam ſi duas manus lapide in medio exiſtente cōiunxeris, vix ipſas ab inuicem amouebis. Et ideo (prout idem dicit) Democritus contra magos iſto lapide vtebatur ad probandum naturæ occultam potentiam, quando eis per diſputationis certamina loquebatur. Talis lapis eſt Chriſtus, qui lapis angularis dicitur, quia pro certo illi qui iſto medio coniunguntur, inter ſe per charitatem fortiter colligantur: Iſte eſt enim qui glutino charitatis indutus, & ideo illi qui ſibi adhęrent per gratiam, per charitatem inuicem coniunguntur, nec diuiduntur homines per diſcordiam, niſi quia carent iſto lapide per nequitiam. Tali ergo lapide. i. Chriſti adiutorio & gratia contra magos. i. contra demones eſt vtendum, & in tentationis certamina per deuotionem & orationem ad eum recurrendum. ad Epheſ. 2. Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in domino. Vel dic ꝙ ſignificat virum iuſtum, qui alios per concordiam coniungit, & eos in charitate & amore cōnectit. ¶ Italia eſt latiſsima 7
regio in Europa ſita, quæ antiquitus magna Græcia vocabatur, in qua ſunt multæ particulares prouinciæ, in quibus ſunt multa nobilia & ſtupenda. Dicit ergo Geruaſius quòd in Italia diœceſi Taurinenſi eſt monaſterium Structuarienſe, in cuius quodam cemiterio monachi ſingulariter ſepeliuntur, in quo tale miraculum expertum eſt, ſicut à quodam religioſo viro audiuit pluries idem Geruaſius recitari, ꝙ ſcilicet ſi poſt tres dies ſepulchrum aperueris, nihil penitus de ſepulto corpore, nec carnem nec oſſa inuenies in eodem, & ſic videntur illa corpora vel ex toto conſumpta, vel alicubi inuiſibiliter tranſportata. Iſta poſſunt applicari ad ſepulchrum & ad mortem Chriſti, quia certe mors Chriſti & ſepulchrum eius ſunt illa ſepulchra & cemiteria in quibus monachi vel quicūqꝫ viri religioſi & honeſti debent per conſiderationem ſepeliri, & per dominicæ mortis & ſepulturæ memoriā mentaliter reponi. 3. Reg. 13. Sepelite me in ſepulchro in quo vir Dei ſepultus eſt. Et breuiter iſtud eſt ſepulchrum in quo corpus Chriſti mortuum realiter fuit poſitum, ſed ibi pro certo vltra triduū non permanſit, quinimò tranſacto triduo nec os nec caro eius inueniri potuit, quia per reſurrectionem alibi fuit corpus eius tranſlatum, inquantum vitæ extitit reſtitutum. Marc. 16. Surrexit, non eſt hic. Vel dic quòd iſta ſepulchra ſignificant corda noſtra, in quibus dominus ſpiritualiter ſepelitur, quando per ſpem & deuotionem ibi memoriæ commendatur. Sed pro certo ibi ſolum ſtat per ſpatium trium dierum ſpiritualium, qui ſunt ſpes, fides, charitas, vel contritio, confeſsio, ſatisfactio. Si vero iſtud triduum defuerit, & per aliquod peccatum à nobis tranſierit, tunc iſte ſepultus in ſepulchris noſtrorum cordium amplius non erit, ſed protinus à nobis ſe abſentabit, quia pro certo tunc nobiſcum deſinit eſſe Chriſtus, quando triduum trium prædictarum virtutum contingit à nobis deficere & abeſſe. Vnde dicitur 4. Regum 2. Cum quæſiſſet tribus diebus, non inuenit Heliam. ſupple poſt illos tres dies. Vel dic quod iſtud cemiterium ſignificat limbum patrum, vbi ſepeliebantur eorum animæ ante Chriſti aduentum, ſed procul dubio poſt triduum mortis Chriſti nulli fuerunt ibi inuenti, eo ꝙ à Chriſto inde fuerunt omnes extracti, & ad cœli gloriam tranſportati, dicentes illud 1. Io. 3. trāſlati ſumus de morte ad vitam. ¶ Exemplum terribile eſſe circa Noricam Italiæ 8
ciuitatem audiui pro vero & pro certo narrari à quodam prælato ſumme inter alios fide digno. Dicebat enim inter montes iſti ciuitati proximos eſſe lacum ab antiquis dæmonibus conſecratum, & ab ipſis ſenſibiliter inhabitatum, ad quem nullus hodie præter necromanticos poteſt accedere, quin à dæmonibus rapiatur. Igitur circa terminos lacus facti ſunt muri qui à cuſtodibus ſeruantur, ne necromantici pro liberis ſuis conſecrandis demonibus illuc accedere permittantur. Eſt ergo iſtud ibi ſumme terribile, quia ciuitas illa omni anno vnum hominem viuum pro tributo infra ambitum murorum iuxta lacum ad demones mittit, qui ſtatim viſibiliter illum hominem lacerant & conſumunt, quod (vt aiunt) niſi ciuitas faceret, patria tempeſtatibus deperiret. Ciuitas ergo annuatim aliquem ſceleratum eligit, & pro tributo illuc demonibus mittit. Iſtud autem quia alicubi non legi, nullatenus crederem, niſi à tanto Epiſcopo firmiter aſſeri audiuiſſem. Dic ſi vis allegoricè quòd iſte lacus ſignificat in-

cat infernum, qui eſt locus & lacus demonibus deputatus quo
nullus accedit quin ſit a demonibus deuoratus, & ideo murus
mandatorum Dei cum cuſtodibus, id eſt cum prælatis & præ
dicatoribus ibi ponitur, ad impediendum ne illuc homines per
vitia dilabantur. Iſte eſt ergo lacus q homines viuos, id eſt ani
mas quæ mori nequeunt a Norica ciuitate, id eſt ab iſto mun-
do pro tributo expetit, quos maximè ſceleratos mundus ſibi
continuè mittet & damnandorum animas ſibi ſoluit. pſal. De-
9 ſcendant in infernum viuentes. ¶ In Italia in ciuitate Landę ta
le eſt miraculum, q nūquam homo de illa ciuitate leproſus ef
ficitur, imo ſi leproſus illuc venerit, aut moritur, aut cito ſana-
tur. Sic in ciuitate religionis vel eccleſię non debet eſſe aliquis
infectus peccator vel hæretic⁹, imo ſi talis illuc intrauerit, aut
debet per pœnitentiam ſanari, aut certè ſi noluerit, debet mo-
10 ri id eſt realiter corrigi vel puniri. ¶ Vnum aliud valde mira-
bile dicit Geruaſius ibi eſſe in Italia in ciuitate Tridona, Di-
cit enim quòd iſta ciuitas Tridona dicitur, eo quòd tribus do
nis a Deo ſpecialibus decoratur. Nam (vt ait) in vigilia paſchę
cum iam hora baptiſmi euenit ſcilicet eo tempore quādo om
nes in vigilia paſchæ vel pentecoſtes baptizantur, in fonte ba-
ptiſmi ebullit aqua perlucida, & ad baptiſmum ſcaturiēs lym
pidiſsima. hoc eſt primum donum. Secundum eſt quòd ſi quis
in fontibus eccleſiæ ſancti Quirici dictæ ciuitatis baptizatur,
vita eius ad minus vſq; ad annum 40. prolōgatur. Tertiū vero
eſt magis mirabile, quia ſi quis paterfamilias infra annum mo
ri debeat, ſi ſulcus terræ illius cū aratro ſcinditur, ſanguinem
manat, quod ſibi mortem eſſe propinquam præſagit & demon
ſtrat. Vnde in ipſa ciuitate dicunt ab antiquis fuiſſe cōſuetum
quòd patresfamilias bubulcos ſuos iurare faciunt quòd ſi ter
ram arando tale ſignum viderint, ſuo domino protinus indica
bunt. Iſta ſunt tria dona, a quibus dicitur Tridona, quæ neſcio
an adhuc maneant, quia pro certo valde ſunt cordis auribus
admiranda. Chariſsimi per fontes ebollientes intelligo lachry
mas prorumpentes, quia pro certo circa paſcha quando cor-
pus Chriſti ſumendum eſt, fontes lachrymarum debent in no
bis erumpere, vt baptizare poſsint aīam & mūdare. Per annos
40. intelligitur pęnitētia & ſtatus abſtinentiæ corporalis, quia
Chriſtus, Moyſes & Helias tali dierum numero ieiunarunt.
Igitur dico q quotiens videmus paſcha, Id eſt corporis Chri-
ſti receptionē adeſſe, ſcilicet ab ipſo principio quadrageſimæ
fons lachrymarū debet in nobis bullire, in quo debemus con-
ſciētiam baptizare, vt ſic poſsimus iſtū cibum dignificè man
ducare. Tandē enim quadraginta annis. i. per totā quadrageſi-
mam vel in ſtatu pęnitentiæ & abſtinentiæ poterimus per gra
tiam viuere, & dum in iſto tempore ſeu ſtatu fuerimus, mor-
tem peccati non habebim⁹ formidare. Vnde de Helia dicitur
3. Reg. 19. Ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad mon-
tem Dei 40. diebus. Et ſic finaliter terra cordis noſtri terrei &
indeuoti ſanguinem debet fundere, inquantum. ſ. de Chriſti
morte & ſanguine debet præcipuè cogitare, & hoc ſpecialiter
circa paſcha, quando videmus patrisfamilias Chriſti mortem
ſeu ſupplicium imminere, quod potiſsimum debet eſſe quādo
videmus bubulcos patrisfamilias. i. prædicatores & prælatos
per prædicationem & correctionem pręſenti tempore nos ara
re. Igitur iſte paterfamilias videtur dicere illud Iob 16. Terra
terra ne operias ſanguinem meum. Vel ſi vis dic q terra fun-
dens ſanguinem, mortē dñi ſui propinquam denotat, quia pro
certo ſi terra corporis noſtri ſanguinem carnalium deliciarū
parturit, mortem ęternam nobis imminere demonſtrat. Illi. n.
faciliter morte culpæ & pœnæ pereunt, & infra annum. i. infra
tempus diuinæ diſpoſitionis inferni mortem incurrunt, in quo
rum terra. i. in quorum corpòre ſanguis. i. ſanguineæ & carna-
nales deliciæ profluunt & concurrunt. Vnde Eſa. 34. Inebria-
bitur terra eorum ſanguine, & humus eorum adipe pinguiū,
11 quia dies vltionis dñi annus retributionis iudicij Siō. ¶ In Ita
lia circa ciuitatē Viterbien. eſt puteus ſemper è profundo bul
liens, & aquam feruentiſsimam terribiliter euomēs, in quem
ſi equum proieceris, carne ſtatim conſumpta ſola oſſa extra-
here valebis. Audiui etiā quòd cathena ferrea ibi conſumitur,
ita quòd vſq; ad fundum dimiſſa multo minoris ponderis ex-
trahitur. hic magnum riuum euomens, ripam habet vndique
lapideam, quinimmo ſi per terram cultam ſulculum feceris,
& de iſto riuo aquam duxeris, infra modicum tempus quic-
quid ab aqua tangitur, in naturam & duritiam ſaxeam conuer
tetur. Huius autē putei eſt tam vorax profunditas, quòd quic
quid in eum proijcitur, abſorbetur, & a nullo reficitur aut im

pletur, ſicut etiā dicunt p quendā imperatorē teoratum. Ta-
lis vr̃ eſſe infernus, qui igne inceſſabili bulliens, conſumit &
& adnihilat quicquid tāgit. equos. n. i. luxurioſos & ſuperbos,
cathenas etiam. i. illos qui alios incathenāt, tyrannos. ſ. taliter
conſumit, q carnē. i. delicias, & pondus. i. reputationē & famā
eis tollit, Lapideā etiam naturā inducit, inquantū duritiā obſti
nationis & deſperationis efficit in damnatis hoibus per quos
tranſit. Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis. Vel dic q iſte
puteus eſt luxuria vel etiā mala mulier, quæ p mala deſideria
ſemper bullit, quia carnē. i. ſubſtantiam tpalem conſumit, oſſa
vero. i. fatuorū corpa nuda a diuitijs dimittit, ipſa etiā quicun-
que terreus & fortis homo pondus reputationis perdit, & lapi
deitatem obſtinationis acquirit. Vel dic de mundi proſperita-
te, vbi bullit concupiſcentia triplex, quæ illos per quos trāſit,
facit lapideos, obſtinatos & duros. Vel iſta eſt mors quę carnē
conſumit, oſſa dimittit, pōdus & famam tollit &c. ¶ Item Ger 12
uaſius ait q in epatu Taurinen. in deſcenſu Alpium Apenina-
rum eſt lacus vnus in latiorem amnem prorumpēs, in quu (vt
ait) oſtenſus eſt ſibi beuer ſeu fiber, quod eſt animal a parte an
teriori greſsibile, a parte vero poſteriori deſinit in piſcem, &
ideo neceſſe habet a parte anteriori in terra ſtare, a parte vero
poſteriori in qua eſt piſcis, in aqua manere, & ideo iſtud ani-
mal in ripa fluminis in decliui ipſius littoris facit ſibi cauer-
nas. Vnde recordator Bernardus verſificator, dicens. Martyr
es, & ſpolio non liuiore beuer. De iſto fac duos. §. vnum. ſ. quo
diuerſas manſiones ædificat, & hic expone ſicut libro de ani-
malibus 10. c. de Caſtore §. 3. alium autem de poſteriori parte
quæ aqua indiget, & hæc expone ſicut ibidem §. 4. quia. ſ. ſi-
milis caſtor habet caudam de natura piſcis, & in iuxta aquas
varias ædificat māſiones &c. vide ibi. ¶ In Italia poſt mortem 13
Iulij Cæſaris tres ſoles in oriente viſi ſunt in cœlo, qui cito
poſt in vnum corpus ſolis coacti ſunt, ſignificantes tria domi-
nia. ſ. M. Lepidi, M. Antonij & Octauij Cæſaris in monarchiā
ipſius Auguſti eſſe cōflanda, vel potius ſignificantes q in bre-
ui erat vnius & trini Dei fides vndique propalanda. Si vis au-
tem ſcire quomodo tres ſoles in cœlo appareant, vide Senecā
lib. 1. de naturalibus quæſtionibus, vbi dicit q nubes cum ſit
quandoque ſpecularis, imaginem ſolis in ſe recipit, & in aliam
propinquam nubem ſpecularem ſibi oppoſitam imaginem
transfundit, ſicut ponit exemplum de ſpeculo vbi relucet ima
go: quia ſi eidem ſpeculo aliud, & illi aliud oppoſueris, ſemp
in quolibet imaginem videbis. Nos igitur qui verum ſolem &
eius refulgentiam in nubibus videmus, plures ſoles eſſe credi-
mus, & ipſos plures in vnum credimus redire qñ ipſis nubi-
bus euaneſcentibus cum ſuis receptis imaginibus, ſolum verū
ſolem in cœlo credimus remanere. Iſta poſſunt applicari con
tra hypocritas. conſtat. n. q in cœlo eccleſiæ eſt dare verum ſo
lem, & nubeas & fictas imagines ſolis. Per verū. n. ſolem per-
petuū & indefectibilem poſſum intelligere viros iuſtos, in cla
ritate ſanctæ vitæ perſeuerantes & ppetuos: ſicut dr̃ Eccl. 27.
Homo iuſtus in ſapientia manet vt ſol, ſtultus autem vt luna
mutat. Per alios vero ſoles intelligo hypocritas quia pro cer-
to non ſunt veri, ſed ficti, & picti, & ſole imagines & ſimilitu-
nes veri ſolis. i. hominum iuſtorum & bonorum. Sed pro cer-
to inter iſtos eſt magna differentia, quia licet propter exterio-
rem ſimilitudinem non facilè diſcernatur qui ſunt veri, & qui
ſunt ficti, paulatim tñ hypocritæ ficti & nubei p defectū perſe
uerantiæ euaneſcunt, & a cępto ſplendore bonæ conuerſatio-
nis deficiunt, boni vero & iuſti ſemper in bono perſeuerāt &
ſubſiſtunt, ſicut in religione videmus, vbi ficti apoſtatant &
recedunt, boni vero perſeuerant vbi ſunt. Et idem de amicis
cernitur: quia. ſ. veri ſoli nobiſcum manent, ficti vero deficere
& euaneſcere comprobātur 1. Ioan. 2. Si fuiſſent ex nobis, per-
manſiſſent vtique nobiſcum. Vel dic q cum antiquitus appa-
rerent in mundo plures ſoles, id eſt plures Dij, quorum tamen
vn⁹ ſolus erat verus, alij autem omnes ficti & vani, ſic factum
eſt q idolis & fictis dijs euaneſcentibus, Chriſtus dominus ſo
lus lucet. Eſa. 2. Eleuabitur dominus ſolus in die illa.

De Iudæa. *Cap. 31.*

IVDAEA eſt regio Paleſtinæ, de qua dicit Plin. q 1
ibi erat Hieruſalem, ciuitas vrbium orientis longè
clariſsima. Solinus vero dicit q in Iudæa fuit ciui-
tas Hieroſolyma, ſed exciſa eſt. Iudæa igitur ſecun
dum Solinum, eſt regio illuſtris aquis, vbi eſt fons Callirhoe,
& Iordanis fluuius (vt ait) miræ ſuauitatis, balſami vinea, &

Infamis aſphaltites lacus, de quib' omnibus nihil ad præſens,
2 cum locis ſuis diaerim de eiſdem. ¶ Hic igitur dicit vnum val
de mirabile de quadam gente Iudeę, quæ gens dicitur Eſſeno
rum.(Plin.autem hæc omnia: ecnat ſicut ille.)Dicit.n.ꝙ inte
riora Iudeæ verſus occidentē Eſſeni habitant, qui præditi me
morabili diſciplina', a ritu gentium vniuerſarum receſſerunt,
maieſtatis prouidentia ad hunc morem deſtinati pecuniā ne-
ſciunt,caſtitatem ſeruāt,de palmis viuunt,nullus ibi naſcitur,
nulla ibi fœmina,nec tamen deficit hominum multitudo,nul
lus cum eis admittitur,q̄q̄ admitti ſummopere deſideret, niſi
quē caſtitatis fides & innocentiæ meritum proſequatur.Qui-
nimmo ſi quis q̄q̄ leniſsimæ culpæ reus ad ipſos intrare volue
rit,diuinitus ſummouetur.Itaq; per vniuerſum ſpatium ſecu-
lorum(incredibile dictu)æterna gens eſt, ceſſantibus puerpe
rijs. Cuius primū Engada oppidum fuit,ſed iam excīſum eſt.
Hæc Solinus.Si hæc vera fuerunt,valde miror,quia ſcriptura
quæ in illis partibus fuit facta, de hoc non meminit. Quia ta-
men in hiſtoria tripertita fit mētio ꝙ ab antiquo apud Iudæos
fuerūt monachi miræ perfectionis, in ſolitudine philoſophan
tes,ſicut dicit.Phil.neſcio ſi forte occaſione iſtorum hæc præ-
dicta diaerint & Plinius & Solinus.Per iſtos poſſunt intelligi
religioſi, & maaimè mendicantes.Iſti enim non habent filios
aut vxores, nec tamen deficit apud eos hominum multitudo.
Pecuniam debent horrere,& caſtitatem ſeruare, de palmis.i.
diuinis ſcientijs debent viuere, & hominum culpabilium con
ſortia non admittere, ſed per perſeuerantem ſtabilitatē in gra
tia viuere & manere. Sapient.5. Iuſti autem in perpetuum vi-
uēt.Vel dic quòd iſti mendicantes qui ſunt ęterna gens,& ſuc
ceſsiue ſine defectu ſtatus ſui ſemper manent,dicūt quòd nul-
lus malus pōt ad eos ingredi & manere, quinimmo(vt aiunt)
illi qui mali ſunt apud eos, diuinitus ſummouentur. Diuina
enim prouidentia fit vel quòd tales corrigant, vel ꝙ per apo-
ſtaſiam exeant, vel quòd etiam moriantur.Eſa.35. Via ſancta
vocabitur,non tranſibit per eam pollutus. Vel dic quòd talis
eſt patria paradiſi, vbi nullus parit, & vbi eſt æterna gens, &
quò nullus noxius ingreditur. Vnde illi qui ibi fuerunt noxij,
vt demones,ſummoti diuinitus dinoſcuntur. Eſa.52.Non tran
3 ſibit per te incircuncisſus aut immundus. ¶ Sicut dicit Geruа-
ſius, antiquitas ponit quòd lignum de quo facta fuit crux do-
mini,cum Salomon tēplum ædificaret,fuit inuentum ita ine-
ptum quòd nulli prorſus vſui erat aptum. Si enim artifices ip-
ſum alicubi locare volebant, ſemper ipſum aut nimis lōgum,
aut nimis curtum inueniebant,& ſic cum ad nihil ipſum aptū
iudicarent,intactum dimiſerunt. Regina vero Saba quæ de fi-
nibus terræ venit ad Salomonem, in ſpiritu vidit quòd in illo
ligno erat quidam occidendus, propter quem erat iudæorum
populus deſtruendus,quod eidem Salomoni prędixit,qui hoc
timens, ipſum lignum ſub terra profundè abſcondit, & in illo
loco poſtea probatica piſcina facta extitit. appropinquāte au-
tem aduentu Chriſti, lignum in aqua ſupernatauit, & exinde
(vt aiunt) cœpit motio quæ deſcendente angelo facta fuit, &
hoc lignū eſſe crucem domini dicunt, quia iſto ligno tandem
reperto,Iudæi inde crucem dominicam fabricauerunt. Aiunt
etiam iſtud fuiſſe de ramo ligni vetiti quem Adam de paradi-
ſo ſecum tulit, vel eū angelus paradiſi cuſtos vni de filijs Adę
plantandum tradidit,& ſic idem lignum quod homines dam-
nificauit,ſalutem eorum per crucem domini reformauit,& vt
vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret, ordinauit. Vide ſi
vis hiſtoriam in floribus ſanctorum, & allega iſta ſi vis ad lau-
dem crucis. Vel per iſtud lignum dyſcolos homines intelligo
& peruerſos, quos in religionis vel eccleſiæ templo video ho-
die abundare, qui pro certo ad nullum vſum nec vtilitatem
ſunt congrui,ſi quidem artifices templi,hoc eſt prælati, ſi ve-
lint de ipſis aliquid facere, & ipſos ad aliquod opus faciēdum
conſtituere,vel eis aliquid præcipere,nūquam iſtos aptos vel
vtiles reperiunt. Semper enim ſunt vel nimis longi, vel nimis
curti,quia ſemper ſunt ſuperflui vel diminuti,vel nimis inten
ſi,vel nimis remiſsi,& breuiter in actibus & voluntatibus ſuis
inueniuntur ſine menſura,nam aut plus quàm debeant vel mi
nus ſemper agunt, quo fit vt in omnibus tanquam inutiles
dimittantur,& nulli vſui,officio vel exercitio deputētur. Hie-
rem.13. Ecce computruerat, ita vt nulli vſui aptum eſſet. Iſti
ergo videtur valere ad Chriſtum crucifigendum,id eſt ad bo
nos homines ſuis iniurijs cruciandos. Sunt quippe tales ſaui
crux & flagellum bonorum,& afflictio & tribulatio ſociorum
Iohelis 2. A facie eius cruciabuntur populi. Vel ſi vis, narra
prædicta hiſtorialiter ad commendationem crucis,& ad oſten
dēdum quòd iſtud lignum quo fuimus damnati, eſt illud quo
fuimus ſaluati, vt vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret.
Vel poteſt allegari quòd non eſt ſcientia neque conſilium con
tra dominum. Salomon enim abſcondit lignum, ne malum a
regina Saba prænoſticatum poſſet euenire,adueniente tamen
tempore Deus aliter voluit ordinare.¶ In Iudæa propè Naza 4
reth oſtenditur locus qui dicitur ſaltus domini.vnde Iudęi vo
luerunt ipſum præcipitare,vt dicitur Lu.4. Et ſecundum Ger-
uaſium ibi eſt lapis in rupe quaſi latibulum, vbi rupes domi-
no ceſsit,& eum abſcondit,ita ꝙ ibi adhuc apparet forma ve-
ſtimentorum eius impreſſa. Iſtud applica & dic quòd illi qui-
bus dominus ſe commiſit ſub latibulo ſacramenti altaris ſ. ſa-
cerdotes,debent veſtimentorum ſuorum.i.conuerſationis ſuæ
per imitationem veſtigia retinere, & ea in ſe repræſentare &
habere.Iob 23.Veſtigia eius ſequutus eſt pes meus.

De Libya. *Cap. 32.*

LIBYA eſt regio Aphricę, cuius partes meridio
nales feruidæ ſunt & deſertæ.Sunt enim aliquæ
regiones in Aphrica vbi ſunt tot dracones,leo-
nes & tigrides furioſi,quòd nullus mortalium il
luc vadit,quin protinus deuoretur.Quod maxi
mè in regionibus feruidis & deſertis accidit,vt
in Libya & Aethiopia,niſi forte qui illuc accedūt, armis & vi
ribus ſint muniti. Sic vere in inferno (quæ regio ignis ardo-
ribus eſt peruſta)ſunt tot dracones & leones.i. demones cru-
deles,quòd nullus peccator illuc deſcendit,quin protinus de-
uoretur, niſi forte armis charitatis, gratiæ & virtutis optimè
ſit munitus,vt ſunt illi qui ſunt in purgatorio,qui licet ab illis
animalibus tueantur,ardorem tamen ſentiunt regionis. Ionæ
4.Aeſtuauit Ionas æſtu magno &c.

De Liuonia *Cap. 33.*

LIVONIA eſt regio in finibus Germanorū,
cuius incolarū ritus fuit mirabilis antequā ad
fidei cognitionē per Germanos cogerētur,qp
pe qui demonijs ſeruiebant,& cū aliqui eorū
moriebātur,corpus eorū ſepulturæ non trade
bāt,ſed facto igne maximo corpus cōburebāt,
oues & boues,ſeruos & ancillas cū eo incēdebāt, & ſi princeps
erat,conſiliarios & armigeros ſibi adiungebant, credentes ꝙ
ille defunctus vna cum alijs ſic perueniret ad quandam viuen
tium regionem. Chariſsimi,cemiterium in quo debent animę
ſepeliri,eſt paradiſus.Sed pro certo mundus eſt ſicut Liuonia,
quia cū peccatores moriuntur,animæ eorum in paradiſo non
ponuntur, ſed in igne per maximo ſepeliūtur.ſ.in incendio in
fernali,vbi perpetuo comburuntur. In Tophet enim ſepelien
tur,eo ꝙ non ſit alius locus ad ſepeliendum. Hiere.19.Tophet
interpretatur gehenna pauoris,hic eſt infernus;vbi eſt gehen
na & pauor ſempiternus.Sed boues & diuitiæ cum eis combu
rentur,vt ſecum eas deferant ad infernum, quia ad maximam
ſui cruciationem, damnati habebunt ſuas diuitias ſecum.ſ.in
memoria per remorſum conſcientiæ. & ideo dicitur Sapient.
14.Etenim quod factum eſt, cum illo qui fecit, tormenta pa-
tietur. Serui etiam ancillæ conſiliarij & periti cum principi-
bus inuoluuntur, quia diuite vel principe mortuo per impie-
tatem & damnato,tota eius familia ſimiliter moritur, ei con-
ſentiens & applaudens, quia princeps qui libenter audit ver-
ba mendacij, omnes miniſtros habet improbos. Prouerb.29.
Et ideo quando finaliter moritur corporaliter,& in igne infer
ni ſepelitur, tunc miniſtri ſui qui ei in voluptatibus applaue-
runt conſulendo, exequendo, vel quomodolibet adiuuando,
ei in ſupplicijs adiunguntur,quia qualis rector ciuitatis, tales
hi qui habitant in ea. Eccleſiaſtic.10.& ad Romano.1. Qui ta
lia agunt,digni ſunt morte, nō ſolem qui ea faciunt,ſed etiam
qui conſentiunt facientibus.

De Lithonia. *Cap. 34*

LITHONIA eſt regio in Scythia, in qua tantū eſt
de paludibus & de fœcibus,ꝙ in æſtate via poreſt
capi,ſed adueniente hyeme paludes & flumina cō
gelantur,& ſic illa regio peruia efficitur.nil pręter
hoc habet quo ſe tueatur.Sic verè in æſtate proſperitatis mun
danæ Lithonia, id eſt ſtatus diuitum vix poteſt ſuperari, quia
per paludes deliciarum, per fœces diuitiarum ab omnibus ſe
defendunt,

defendunt, ſed adueniente hyeme mortis quando iſtæ aquę &
paludes frigore tribulationis gelabuntur quantum ad ipſos,
& eis penitus auferentur, tunc ab inimicis ſuis demonijs faci-
le poterunt ſuperari, quia præter lutum & fœces diuitiarū,
munitiones alias gratiarum & virtutum non habent. ideo po-
terit tunc dicere diabolus illud Ezech. 38. Aſcendam ad ter-
ram abſque muro, veniam ad quieſcentes habitatoreſque ſecu
rè, vectes & portæ non ſunt eis &c.

De Macedonia. *Cap. 35.*

1 MACEDONIA eſt Greciæ prouincia, in qua
ſunt montes altiſsimi, & in ſurſum erectiſsimi,
quos gigantes vt cęlum aſcenderent, dicuntur
(ſecundum Solinū) antiquitus cōſtruxiſſe, atq;
hi ita alti ſunt quòd ꝑ Deucalionis diluuium,
aquę illuc minimè pertigerunt. Ibi in cauernis
adhuc inueniuntur teſtæ conchyliorum & alia quæ mare ex-
puere conſueuit, in ſignum præteriti diluuij, ita (prout di cit
idem) quòd licet illa loca ſint in facie mediterranea, apparent
tamen ſpecie littorali. Per Macedoniam vbi rex extitit Ale-
xander, intelligo ſtatum eccleſiæ, vbi Chriſtus Imperator re-
gnat. Per illos mōtes intelligo ſtatus perfectionis qui ibi ſunt,
quos gigantes, id eſt ſancti patres fundauerunt. Igitur qui a di
luuio damnationis & tentationis tutus eſſe deſiderat, montes
religionis & perfectionis aſcendat, vbi per contemplationem
ſurſum ad cœleſtia ſe extollat. Licet enim mare, id eſt mundus
vel diabolus ibi ſoleat ad tentandum aſcendere, & redundan-
tias malarum cogitationum ibi ſpuere, illos tamen qui ſunt in
cacumine contemplationis poſiti, nec poteſt tangere, nec no-
cere. ideo bene præcipitur, Geneſ. 19. Non maneas in omni
2 circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. ¶ In Macedonia eſt
mons Athos altiſsimus, qui ſecundum Solinum altior eſt quā
vnde imbres cadunt. Quod ex hoc patet, quia in ara quæ in
eius ſummitate eſt, nunquam cineres eluuntur, ſed eodem
quo relictæ fuerint cumulo remanent. Et quod mirabile eſt
(vt ait) vmbra iſtius montis vſque in inſulam Lemnon in fo-
rum oppidi Myrina porrigitur, qui tamen locus ab ipſo mon-
te per ſex & octoginta millia paſſuum elongatur. In ſummita-
te autem eius fuit oppidum Acrothon, cuius accolæ Macro-
bij dicti ſunt, id eſt longæui, propterea quòd dimidio alijs vi-
ta ſunt diuturniores. Iſte mons ſignificat paradiſum, qui quā-
uis ſit ab inſula huius mundi remotiſsimus, vmbra tamen, id
eſt opinio famæ ſuæ & fides & credulitas de eodem peruenit
vſq; ad nos. hic eſt enim locus vbi diutiſsimè, id eſt perpetuo
viuitur, & vbi cinis noſtræ humanitatis poſtquam ibi aſcende
rit, flatu nullius tribulationis deſtruitur, ſed in eſſe perpetuo
confirmatur. Sapient. 5. Iuſti autem in perpetuum viuent.

De Melo inſula. *Cap. 36.*

MELOS ſecundum Iſidorum eſt inſula omnium
inſularum rotundiſsima, bonis omnibus opulen-
ta. Sic paradiſus iucundus eſt, quia in cœlo Empy
reo bonis omnibus fœcundatur.

De regione Media. *Cap. 37.*

1 MEDIA eſt regio orientis propè Perſidē, in qua
eſt quædam arbor quæ pomum portat ſummè
odoriferum & venenis contrarium, quæ arbor
ſpinoſa eſt, & pomum eius ſummè amarum.
Vnū tamen in hoc eſt mirabile, quia arbor hæc
tantæ fœcunditatis exiſtit, quòd pomo vno col-
lecto, ſtatim aliud naſcitur & conſurgit. Aliud etiam eſt ibi mi
rabile, quia ſcilicet arbor hæc non poteſt extra Mediam naſci,
quia multi eam alibi tranſplantare voluerunt, ſed (ſicut dicit
Solinus) beneficium terræ Mediæ datum, reſiſtente natura,
aliæ terræ vel patriæ mutuare nequiuerunt. De iſta etiam lo-
quitur Plinius libro 12. cap. 3. qui ſecundum omnia præmiſſa,
dicit ſimiliter quòd hæc arbor alibi quàm in Media vel Perſi-
de generari nequit. Iſtud etiam pomum, malum aſſyrium vo-
cat quod ad anhelitum conferre prædicat. Per Mediam intelli
go eccleſiam, quæ dicitur Media, quia medium iuſtitię & tem
perantiæ ſemper tenet, vel ſaltem tenere debet. Ezechi. 5. Iſta
eſt Hieruſalem, in medio gentium poſui eam. Arbor iſta ſigni
ficat quemlibet virum iuſtum, qui ſcilicet per pœnitētiam eſt
ſpinoſus, & per bona opera fructuoſus, intātum quòd vno fru
ctu, hoc eſt bono vno opere emiſſo & facto, ſtatim aliud per
bonum propoſitum naſcatur, & tandem per cōfeſſum & com
plementum parturitur. Iſta .n. ſunt poma .i. bona opera quę per
difficultatem ſunt amara, veruntamen contra venena peccati
ſunt congrua & ſana. Igitur in illa terra nulla eſt patria, nulla
ſecta (pręter Mediam .i. eccleſiam) quę tales arbores .ſ. viros iu
ſtos valeat continere, quia iſtud beneficiū ſibi ſoli conceſſum,
nō poſſunt aliqui alterius ſectæ mutuare. Vel dic ꝙ Media eſt
religio, & expone per omnia ſicut ſupra. Vel dic ꝙ tales arbo-
res ſignificant quoſdam qui in aliena patria nō proficiunt, ſed
ſolum in patrio ſolo ſiſtere volunt, & vbertatem fructuum &
bonorum ſuorum, hoc eſt, ſcientiarum & virtutum alijs com-
municare nolunt. Prouer. 5. Habeto eas ſolus, & non ſint alie
ni participes tui. Vel dic ꝙ iſta terra eſt beata virgo, quæ arbo
rem Chriſtum ſola portare digna fuit, quod vtique natura na-
turās Deus, nulli alteri communicauit, quæ in bonis operibus
ita fuit fertilis ꝙ nūquam deſtitit aut ceſſauit, odorę; iſtorum
fructuum .i. operum ſuorum mirabiliter ſe diffudit, & quam-
quam eſſent amara & difficilia, & veneno hoc eſt peccato con
traria, guſtus tamen ſuæ deuotionis ſe in ipſis plurimum dele-
ctauit. ¶ Caſpiæ portæ ſunt in Media, quæ nihil aliud ſunt
quàm quidam trāſitus manu facti ex tranſuerſo montis Tau- 2
ri, qui per rupes ſciſſas per octo millia paſſuum protenditur,
& ita ſtrictus eſt, ꝙ vix vni plauſtro permeabilis inuenit. Tran
ſitus ergo per iſtas portas in hyeme eſt difficilis, ſed in æſtatu
eſt impoſsibilis. nam per viginti octo millia paſſuum circunqua-
que nec fons nec puteus reperitur. Tunc etiam tota illa via in-
finitis ſerpentibus laceſsitur. Ab illis etiam rupibus exundant
humores affluentiſsimi, qui ſtatim vt exiuerint, in ſalem con-
gelantur, & ſic tot malis concurrentibus, iter prætetquam in
hyeme denegatur, vt ponit Solin'. Per iſtas portas poſſum in-
telligere mundum, vel etiam mundi ſtatus, qui ſcilicet portæ
dicuntur, quia per eos viæ iſtius ſpatium neceſſario pertranſi
tur. Veruntamen multa pericula ſpiritualia ſunt in iſto tranſi-
tu, & hoc plus in æſtate proſperitatis quàm in hyeme aduerſi-
tatis & paupertatis. In iſta enim proſperitatis æſtate tria præci
pua pericula vigent, ſcilicet puteorum & fontium .i. bonorum
ſpiritualium, gratiarū ſcilicet & ſcientiarum carentia, propter
quam ſurgit ſitis, id eſt ambitio & auaritia, ſerpētum, id eſt de-
monum & malorum hominum abundantia, & aquæ ſalſæ .i. bo
norum temporalium opulentia, quæ in ſal conuertuntur, in-
quantum ex eis naſcuntur ſitibunda deſideria. Iſta enim terra
in portis & in tranſitu vitę huius dum durat æſtas proſperita-
tis, ſecurum iter impediunt, quæ tamen in hyeme aduerſitatis
ceſſant penitus & deficiūt. Tūc .n. cū fontes bonorum ſpiritua-
lium plus abundant, ſerpentes, id eſt demones minus ten-
tant, & mali homines & inuidi minus grauant, & ſales bo-
norum temporalium minus obſtant. Igitur plus valet ad
tranſitum huius viæ hyems quàm æſtas, & plus aduerſitas
quàm proſperitas, quia ſicut Gregorius ait. Cum omnis fortu
na timenda ſit, magis tamen proſpera quàm aduerſa. ¶ Propè 3
Perſidem & Mediam eſt Seleucia prouincia quædam, vbi eſt
quidam mons altiſsimus dictus Caſius, de cuius vertice ſol an
te diem videtur, hoc eſt quarta vigilia noctis, ita vt radijs diſsi
pantibus caliginem, illic nox, hic dies cernatur, ſicut dicit So-
linus. Talis inquit ex Caſio ſpecula eſt, vt lucem prius videas,
quàm auſpicetur dies. Iſta eadem dicit Albertus de Caucaſo
monte, ſecundum Catholicon, vbi nox nunquam durat niſi
per quattuor horas. Vide ibi. Talis mōs videtur fuiſſe ſynago-
ga Iudæorum & ſcriptura veteris teſtamenti, quia pro certo
noteq̄ ſol iuſtitiæ oriretur, per fidē ibi videbatur & cognoſce-
batur, & durante nocte caligine diuerſorum errorum, vel no-
cte, id eſt obſcuritate & velamine legis antiquæ, antequam ſci
licet adueniret dies gratiæ, & claritas veræ fidei, ſol iſte Dei
filius inde per ſanctos patres videbatur, & venturus prædica-
batur. Vnde ipſe ſol Chriſtus Ioann. 8. de ſeipſo dicit. Abraam
exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauiſus eſt. Et Eſaiæ
9. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam,
habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis. Vel
dic quòd iſte mons eſt contemplatio vel ſcriptura, a qua pro
certo in nocte præſentis vitæ dies futuræ claritatis cernitur, &
in qua ſol, id eſt æternæ claritatis gloria per conſiderationem
videtur antequam realiter habeatur. Eſaiæ 33. Oculi tui vide-
bunt Hieruſalem, regionem opulentam, tabernaculum fidu-
ciæ &c. Forte mons iſte eſt de quo loquitur quaſi ſimile Pom-
ponius, vide in eodem libro cap. 68. in fine. ¶ In Perſide ſunt 4
multa

multa genera precioſorum lapidum, ſcilicet achates, pyrites, ſolis gemma, & alia multa, de quibus in libr. de lapidibus iam dixi. Quattuor tamen dixit ibi Solinus eſſe lapides, de quibus in tractatu lapidū non feci mentionem, videlicet, ſagadam gloſſopetram, calchophthongum, ſyderitem. Eſt ergo ſagada ſecundiſsimè virens, quæ quadam ingenita ſpiritus efficacia, ſupermeantes naues petit, & ita eis tenaciter ſe adcorporat; quòd niſi pars ligni abradatur, egrè ſeparet. Iſta autem apud Chaldęos in maximo honore habetur. Iſta poſſent dici & exponi ſicut de echineidæ piſce, qui ſupermeantibus nauibus ita adhæret, vt ipſas retineat & arreſtet. vide ſupra libro 9. ca. 33. §. 1. De iſto etiam lapide dicit Solinus quòd non eſt facilis ad reperiendum, niſi ipſe ſe capeſſendum dederit. Per iſtum lapidem poſſum intelligere diuinam gratiam, quæ ſecundum veritatē a nullo poteſt reperiri & acquiri, niſi ipſamet ſe dederit inueniri. Sicut enim dicitur Romano 11. Si enim gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia. Veruntamen quandoq; fit quòd nauibus, id eſt peccatoribus per mare ſeculi nauigantibus ſe incorporat, & ſe eis voluntariè adiungit & donat, & tūc ipſos taliter ſtabilit & roborat, quòd motum ſuorum vanorum deſideriorum arreſtat, & eos a curſu vitiorum impedit & retardat. Sic ſe videtur dediſſe Paulo, qui in ipſo motu ſuorum malorum operum fuit conuerſus, in bono ſtabilitus, & a curſu malorum operū arreſtatus. ideo ipſe dicit 1. ad Corinth. 15. Gratia Dei ſum id quod ſum. Vel ſagada ſignificat mundi diuitias, quæ non ſe dant capeſſendas cuicunq;, ſed cui fortuna conceſsit. Fit enim quandoq; quòd nauibus, id eſt hominibus per mundum nauigantibus iſte lapis, id eſt diuitiarū precioſitas ſe adiungit, ſed pro certo ſic ipſos & ipſorum mentes per malam complacentiam rapit, quòd a profectu virtutum ipſos impedit, ita vt a virtuoſo progreſſu totaliter ceſſent & deſiſtant. Ad Gala. 5 Currebatis bene, quis vos impediuit? Vel dic idem de mala muliere, vel de alia re quacunque voluntatem immoderatè & indebitè delectante.

5 ¶ Gloſſopetra eſt lapis perſicus ad humanæ linguæ ſimilitudinem, qui luna deficientibus de cœlo cadit ſecundum Solinū. qui ſecundum magos, lunares motus dicitur excitare, vt dicit idem. Talis eſt ſpiritus ſanctus, qui Chriſto (qui eſt luna perfecta in æternum) deficiente, & de mundo recedente quantum ad ſuam pręſentiam corporalem, de cœlo cecidit atque venit, & ad ſimilitudinem linguæ fuit, inquãtum apoſtolos loqui linguis varijs informauit. lunares etiam motus fuit viſus excitare, inquantum ipſos apoſtolos fecit velut lunaticos cum exceſſiuo feruore ſpiritus prædicare: quia ſicut canitur, illi qui eos audiebant, ipſos ebrios reputabant, ſicut dicitur Actuum 2. & ideo canitur, Muſto madere deputant, quos ſpiritus repleuerat.

6 ¶ Calchophthongus eſt lapis perſicus, qui reſonat velut ęra pulſata, qui ſi a caſto homine portetur, ſeruat vocis claritatem, vt dicit Solin. Talis eſt diuina gratia, quæ ſcilicet in prædicante reſonat, inquantum ipſa mediante prædicator melius verba format. Si enim caſtè & mundè ſeruetur, vox ſuæ prædicationis dulcior, clarior & placentior inuenit. Vel dic quòd iſte lapis eſt beata Virgo, quæ ſi per deuotionem portata fuerit, vocem prædicationis, orationis, & gratiarum actionis noſtræ gratam, claram & Deo & hominibus acceptabilem conſeruabit. Cant. 2. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora &c.

7 ¶ Syderites lapis eſt perſicus, qui nihil differt a contemplatione ferri. vnde maleficus eſt iſte lapis; quia vbicunq; inferatur, diſcordias excitat ſecundum Solin. Sic verè faciunt detractores, falſi relatores & inuidi, & adulatores, quia. ſ. iſti vt communiter ſunt ferrei. i. frigidi & indeuoti, duri & obſtinati, & vbicunq; fuerint, ſolent per ſua mala verba diſcordiam facere, pacem turbare, & illorum cū quibus loquuntur, animos ad iracundiam excitare. ideo bene dicitur Eccl. 28. Suſurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes.

De Meſia. *Cap. 38.*

MESIA eſt quædam Europæ prouincia Pannoniæ contermina vel vicina, quæ intantum fertilia eſt, quòd ab antiquis horreū Cereris eſt vocata. Dicit ergo Solinus quòd in quadam parte illius regionis naſcitur quædam herba quaſi oleum infectum fuerit vel immixtum, & ipſo oleo incendium fuerit excitatum, nulla aqua poterit extingui, ſed potius augmentari. Solo enim iactu pulueris extinguitur, alias inextinguibiliter crematur. Sic verè dico quòd in fertili Meſia, id eſt in ſtatu diuitum, qui abundant, inuenitur herba temporalium diuitiarum, ꝙ oleum corporaliū deliciarum, ex quibus ſimul iunctis ignis luxuriæ & auaritiæ gignitur, qui nullo artificio ſuperatur. Si enim iſti igni aquam, id eſt ſanctificationem adhibueris, ipſum procul dubio non extingues, ſed potius augmentabis. Patet: quia ſi auaro addas aquā flexibilem bonorum temporalium, luxurioſo aquam delectabilium, eorum cōcupiſcentia magis ardet, & amplius æſtuat atque feruet. Sapientiæ 16. Ignis in aqua ſupra virtutem valebat, & aqua extinguentia naturæ obliuiſcebatur. Vnicum eſt ergo remedium, ſcilicet puluerem noſtræ futuræ reſolutionis adhibere, & in morte & puluereitate noſtra cogitare, & talem puluerem, id eſt talem mortis memoriā iſti igni apponere, & ſic contra ipſum poterimus præualere. Sola enim mortis & inferni conſideratio eſt concupiſcentię deſtructio. Bene ergo cōſulitur Mich. 1. In domo pulueris puluere vos conſpergite. Vel dic ꝙ herba iſta eſt ſacra ſcriptura, cui ſi oleum diuinæ gratiæ adiungitur, charitatis incendium generatur, quod non faciliter extinguitur, niſi forte quādo puluis terrenorum bonorum per auaritiam adhibetur. Diuitiæ enim quando plus debito diliguntur, ignem charitatis & gratiæ extinguere dinoſcuntur.

De Noerigia ſeu Noruegia. *Cap. 39.*

NOERIGIA eſt regio frigidiſsima in aquilone, carens frumento, vino & oleo, vbi diuerſa ſunt animalia crudelia vt caſtores, fibri, & vrſi, vbi fructuum & ſegetum rariſsima eſt annona propter frigus, & eſt ibi quidam fons vel lacus, vbi omne corium immerſum in lapidem induratur. Hæc regio eſt infernus, qui in aquilone, parte a ſole remotiſsima. i. longè a lumine gratiæ & veritatis, & a calore charitatis vel proſperitatis ſita, timoris & deſperationis frigore congelatur, Ibi ſunt beſtiæ, hoc eſt, crudeliſsimi demones, qui peccatores miſeros deuorabunt, qui propter ſęuitiam & crudelitatem vrſis & caſtoribus comparātur. Caſtor enim licet carnem momorderit, nunquam tamen dentes laxat, quouſq; oſſa confringantur. Sic demones non tantum carnem, ſed etiam animam quæ ſubtus latet, diſsipant & confringunt. Ibi non eſt reperire oleum miſericordiæ vel pietatis, vinum lætitiæ vel iocunditatis, nec frumentum abundantiæ vel ſatietatis. Ibi eſt fons ſcilicet abyſsi frigidiſsimus, vbi corium, hoc eſt, mollis & carnalis peccator immerſus, in lapideam obſtinationis & deſperationis duritiam commutatur. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic ꝙ Noerigia eſt mundus &c. vt ſupra.

De regione Ophir. *Cap. 40.*

OPHIR ſecundum glo. 3. Reg. 19. eſt regio in India, vbi ſunt montes aurei & multi lapides præcioſi, & diuitiarum omnium plenitudo. Sed tanta eſt ibi leonum, pardorum & tigridum immanitas, ꝙ eo accedere nullus audet homines tamen in mari exiſtentes, ſibi contiguam terram auream a beſtiarū vnguibus effoſſam in ſuis nauibus recipiūt, & cum beſtiæ veniunt, mare intrant, & euadunt, & ſic eandē aurum ad ſuas prouincias deferunt & deducunt. Ad prouinciam autem iſtam per longos maris rubri circuitus peruenit, & per inſulā Aſiongaber pertranſitur. Sic verè in mundo ſunt multæ diuitiæ, aurum videlicet & lapides ꝑcioſi: ſed quia leones & tigrides, hoc eſt, diuites, raptores, auari & ſuperbi eas habent in cuſtodia, ideo humanis vſibus nullatenus deputantur, niſi forte fortuna ab eis auferantur. Vel dic ꝙ iſta regio eſt paradiſus, vbi eſt bonorum omnium plenitudo, ad quem nullus poteſt accedere, niſi per maria rubri. i. per pœnitētiæ & paſſionis amaræ, & rubei ſanguinis Ieſu Chriſti circuitū & aſpectū. Vel iſta regio eſt eccleſia, vbi ſunt montes aurei ſacræ ſcripturæ, a quibus leones. i. doctores & expoſitores cum vnguibus ſui intellectus arenas diuerſarum expoſitionum, prædicationum & eruditionum humanis vſibus aptauerūt, & ſic mercatores. i. prædicatores in mari pœnitētiæ exiſtentes, ad regiones diuerſas, hoc eſt parochias & eccleſias docendo & prædicando ipſas montium effoſsiones. i. ſanctorum ſcientias & doctrinas traijciunt & tranſportant. Qui tamen vult de ophir. i. de eccleſia vſq; ad hieruſalem & terram promiſsionis paradiſi venire, neceſſe eſt ipſum per mare rubrum paſsionis Chriſti memoriæ & amaræ pœnitentiæ circuire. Figura 3. Reg. 9. & 2. Para. 10. vbi dicitur ꝙ Salomon rex hieruſalem mittebat mercatores

catorea

catores & nautas ſuos per mare vſq; in Ophir vna cum nautis & nauis regis Tyri,& exinde aurum ſibi deferebant & lapides precioſos pauos & ſimias, & dentes eburneos,& lignum hebenum. Sic verè rex illius quæ ſurſum eſt Hieruſalem, Salomon pacificus Ieſus Chriſtus, per mare pœnitentiæ mittit nautas ſuos prædicatores, vt de ophir (quę interpretatur infernus).i. de eccleſia militãte, quæ multis tentationibus & tribulationibus infirmatur, vſq; in Hieruſalem triumphantes pauos.i. nobiles & curioſos, ſimias.i. diuites & peccatores pilis diuitiarũ inductos ei deferant & deducant (inquantum iſti per prædicationem conuertuntur, & ſic ad cęleſtẽ palatium transferant) & vt ẽt aurum ſapientiæ, ebur cõtinentiæ, lignum hebenum.i. memoria crucis & pœnitentiæ, & lapides precioſi diuerſarum virtutum ꝑ mercatores & nautas huiuſmodi.i. per ſanctos vel prædicatores, vel ẽt per angelos regi Chriſto ſuperius in cœleſti Hieruſalem præſententur, quæ oĩa ab ipſis in montibus aureis ſacræ ſcripturæ in Ophir hauriũtur. Iſti tamen vadunt cũ nautis regis Tyri, qui erat paganus, quia pro certo cum bonis prædicatoribus ſunt vadunt & eis cooperantur philoſophi & ſcientiæ paganorũ. Vel dic ꝙ iſti pagani ſunt hypocritę & mali, qui cõmiati ſunt bonis, & ſunt ſerui diaboli regis Tyri, quæ interpretatur timor vel anguſtia, & ſignificat infernum, vbi anguſtia erit cum perpetuo timore &c. vide infra 3.Reg.9.

De Paradiſo. *Cap. 41.*

a PARADISUS eſt quidam locus & quędã regio orientis, longo mari & montium interiectu a noſtro habitabili ſeparat᷒. Vnde (ſicut põt colligi & dictis Baſilij et Ambroſij in ſuis hexame. & Iſid.li.15.& magiſtri hiſtoriarum ſuper Gen.2.& Damaſceni & aliorũ doctorũ, iſta eſt locus cæteris altior, quia attingit vſq; propè globũ lunarem, vt aiunt. Cæteris inſuper clarior, quia eo nubes non aſcendunt. Cæteris item pulchrior, quia ibi arbores flores & folia non deponunt. Cęteris ditior, quia ibi oĩum generum arbores ſunt. Cęteris temperatior, quia ibi fontes & flumina ſemper fluunt. Cæteris tutior, quia ibi hoĩes ſemper viuunt (vt patet de Enoch & Helia, & quia muri ignei ipſum locũ circũeũt, & ipſum ẽt angeli cuſtodiunt & defendunt. Cæteris fęcũdior, quia ibi omniũ generum fructus ſemper adſunt, & maximè illi qui de ligno vitæ colliguntur, qui viuere ſemꝑ faciũt, & qui in ligno ſcientiæ creſcunt, de quibus qui comederint, cuncta ſciunt. Pro certo talis paradiſus videtur eſſe homo iuſtus.i.s.n. cæteris eſt altior per contemplationem, clarior per diſcretionem, pulchrior per conuerſationem, ditior per virtutũ cumulationem, temperatior per prudẽtiæ moderationem, tutior per vitę gratię durationem, per ignis charitatis accẽſionem, & per Angelicam tutelam & protectionem, fęcundior per bonorum operum documentorum & explorũ productionem. Iſte.n. paradiſus, hoc eſt, viri iuſti mens, vſq; ad orbem lunę.i. vſq; ad cęlum ꝑ affectionem eleuatur. In iſto non aſcendunt nebulę carnalium deſideriorum, propter quod nulla obſcuritate ignorantiæ obtenebratur. In iſto ſemper virent flores exemplorum & folia honeſtorum verborũ, propter quod ibi pulcherrimè conuerſatur. In iſto ſunt fontes deuotionis, compaſsionis & compunctionis, propter quod ab omni æſtu concupiſcentiæ moderatur. In iſto conſcientiæ puritas, murus igneus, id eſt charitas, Angelica cuſtodia & ſocietas, propter quod vita ſuæ gratiæ in eſſe continuatur, & a nulla hoſtis violẽtia impetitur, ſed tutiſsime defenſatur. In iſto ſunt fructus virtutum & meritorum, quibus fęcunditas ſpiritualis augetur, ita ꝙ ibi eſt fructus ſcientiæ, quo alij per ipſum docentur, & fructus vitę, hoc eſt, eleemoſyna, qua alij per ipſum a morte & fame liberãtur. Iſte eſt ergo paradiſus voluptatis, de quo dicitur Gen. 2. Talis potiſsimè paradiſus fuit beata virgo, in qua dei filius voluit ſpatiari, & ibidem perſonaliter commorari. ideo Geneſ.2. dicitur: Plantauerat domin᷒ paradiſum voluptatis a principio, in quo poſuit hoĩem quem formauerat. Vel dic ꝑ oĩa de eccleſia, vbi eſt claritas & veritas fidei, & vbi errorum nebulæ nõ attingũt, & vbi etiam ſunt arbores ſcientiæ.i. doctores, arbores vitæ.i. ſancti viri, exempla vitæ dantes, vel eleemoſynis alios nutrientes &c. per oĩa ſicut ſupra. vide Ezec. 31. Oĩa ligna voluptatis erãt ĩ paradiſo Dei. Vel dic ꝙ talis paradiſus terreſtris ſignificare põt paradiſum cęleſtẽ, vbi altitudo honoris, pulchritudo decoris, claritas ſplendoris, fœcunditas valoris, tutela ſecuri-
b taris, fructus voluptatis &c. ¶ Paradiſus cœleſtis habet multas proprietates, quæ poſſunt hic ad eccleſiam applicari. In paradiſo.n. quilibet & cõtentus gloria ſibi data, ita vt alter alteri nõ inuideat, nec officium ſuum occupet aut turbet. Itẽ eſt ibi charitas inæſtimabilis, trãquillitas imperturbabilis, claritas inoffuſcabilis, æternitas indefectibilis, ſecuritas immobilis, & ſimilia. Sic dic ꝙ in eccleſia debet eſſe contentatio ſufficientiæ, q᷑a quilibet debet eſſe contentus gloria, gradu & ſtatu ſuo. Itẽ charitas amicitiæ, claritas ſapientiæ, incorruptio perſeuerantiæ, tranquillitas pacis, & concordiæ, ſecuritas ſpei, & fiduciæ, &c. ſimilia. ¶ Infernus eſt regio ſit terræ medio, ſecũdum aliquos in centro inferius conſtituta. vnde nota ꝙ cæteris locis terrenis iſte eſt capacior ſeu inſatiabilior, periculoſior, crudelior, obſcurior, ardentior, doloroſior &c. Sic verè peccator, & maximè auarus poteſt dici infernus inſatiabilis, quia auarus diuitijs non ſatiatur. Prouer.27. Infernus & perditio nunquam replentur &c. Abac.2. Ipſe quaſi mors, & non adimpletur. de inferno loquitur. & Seneca, Cupiditates creſcunt dum replẽtur. Item in inferno eſt crudelitas, quia demones quos capit infernus, ſunt crudeliſsimi, ſic illi quos capit auaritia. Chryſo. Fugiam᷒ auaritiã, quia crudeliſsima. Si.n. propriã famã negligit, multo fortius alienam. Itẽ eſt ibi tenebroſitas. Sic in iſtis eſt tenebroſitas ignorantiæ. Patet quia in tenebris & occultis abſcõdunt pecuniam, & faciunt contractus ſuos. Patet etiam eorum cęcitas, eo ꝙ munera temporalia æternis præponunt. Cęci.n. ſunt, & duces cœcorum. Mat.15. Item eſt ibi timor. Sic in auaro, qui ſemper timet perdere diuitias ſuas. Sen. Quantum acceſsimus ad ſucceſſum, tantum acceſsimus ad metum. Item eſt ibi fœtor. Sic auarus ſeruat omnia quouſq; fœteant & putreſcant. Item eſt ibi ardor. Sic in iſtis zelus auaritiæ & iracundię. Adhuc ignis in domo impij. Mich 6. Item eſt ibi dolor, quia ſecundum Hiero. Simulata lætitia mens intrinſecus auara torq̃etur. Item comparatur inferno ratione nominis. Tartarus.n. nr, quia omnia turbata ſunt, quia conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. Prouer. 15. Item dicitur infernus, eo ꝙ infra ſit. Sic auaritia eſt infra terram quærens metalla. Item quia eſt ibi ignis. Mar.9. Ignis eorum non extinguetur. Item quia omnibus pœna. Sic auari maximas pœnas ſuſtinent pecuniam acquirendo, ſeruando & perdendo. Exemplifica quomodo ab omnibus præpoſitis & balliuis conturbantur, & nota quomodo laborant. Pſalm. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem.

De Pygmea. *Cap. 42.*

PYGMEA ſecundũ Plinium eſt prouincia in India, cuius gens eſt parua, via bicubitalis, ęquitans ſuper arietes, & in quarto anno generant, in ſeptimo autem ſeneſcunt, & in æſtate collecto exercitu militant cõtra grues, & earum oua frangunt ne ſi pulli perficerentur, contra eos multiplicarentur hoſtes. Sic anima ſuper arietem.i. ſuper carnem militat contra diabolum vel contra peccata, & ideo oua gruum.i. carnis & demonum mala deſideria & cogitationes debet primo extirpare, & ſi habet quattuor annos.i. quattuor cardinales virtutes generabit per bona opera, & quando vlterius habebit alios tres annos.i. tres virtutes theologicas, ſenium perfectionis attinget. Vide in tractatu de animalibus. cap. de Pygmeis, vbi poſui ſatis plenè.

De Pictauia. *Cap. 43.*

PICTAVIA Galliarum prouincia eſt, quæ quamuis videatur mirabilibus carere ego tñ qui de iſta patria nat᷒ ſum, ſcio ipſam in multis mirabilibus nõ minus alijs abundare. Et ideo cum dicat apoſtol᷒ ꝙ inuiſibilia per viſibilia cognoſcũtur, non videntur mihi illa mirabilia, quæ de alijs narrãtur eſſe impoſsibilia, cum in partibus meis inueniam ęqualia vel maiora. ¶ Igitur dico ꝙ in oceano Aquitanico cui pictauia continuatur, ſunt aues quæ lingua illa dicuntur crauans, quæ non ſunt poſitę ſeu foræ. naſcuntur.n. de lignis abietinis in mari & fractura nauium putrefactis. Nam circa huiuſmodi ligna ex aquæ & ligni corruptione quædam puſtulę quaſi glarea gñantur, quæ paulatim in auicularum ſimilitudinum conuertuntur, quæ per roſtra ad ligna pendentes, penitus vita carent quamdiu ſic adhærent arbori. Succeſsione autem temporis tenaculum cui adhærebant rũpũt, & in aq̃ cadẽtes viuificant, & paulatim ſumptis alis aues perfectę efficiuntur, quæ magnæ & tranſluceores, carnes lympidiſsimas habere noſcuntur, ſicut ego poſſum phibere teſti-

momiũ,qui comedi.Iſtæ ergo auea licet a ligno putrido orian-
tur,naturam tamen ipſius nullatenus imitãtur. Iſta poſſunt ap
plicare ad genus humanum. conſtat enim quòd nos omnes de
ligno putrido,ſcilicet Adam originem ducimus, & eidem per
carnis propagationem adhęrendo,ſine vita gratiæ,imo cũ mor
re originalis criminis nati ſumus. Sed quid?pro certo quando io
mare & in aquã baptiſmi merũ fuimus,diuina gratia nos viuifi
cauit,alias virtutum dotauit,& nigredinn humilitatis & tranſ-
lucentia honeſtatis nos veſtiuit, & finaliter nos ad paradiſum
volare fecit. vnde de muliere quam draco perſequebatur, dici
tur Apocap. 12. quòd datę ſunt ei alæ,& volauit. quia mulier,
id eſt humanitas quæ a dracone diabolo fuerat perſecuta, alis
virtutum aſſumptis per baptiſmum,ab eius impetu eſt ſaluata.
Vel dic quod lignum eſt crux in quo pro certo aues.i.homines ſpi
ritualiter ſunt generati,& mediante mari pœnitẽtiæ vel baptiſ
mi vita diuinæ gratiæ & tandem gloriæ ſunt dotati. Vel dic quod
iſtud poteſt exponi de multis qui licet ſiot originaliter a ligno
putrido.i.a vili & ruſtica plebe oriuodi,quandoque tamen ac
cidit quòd ipſi cadunt in mare mundanæ proſperitatis,vbi ac-
quirunt plumas.i.diuitias temporales, & tunc pro certo mu-
tantur in aues.i.io ſuperbos,volũtq; fieri nobiles & milites, &
primam ſuã origineio obliuiſcentes,ſurſum per ſuperbiam ele
uantur,& volare cum alijs auibus.i. cum alijs nobilibus ad fe
ſta gloriantur. Datę ſunt illi alæ aquilę duæ volauit. Apoc. 12.
Vel dic quòd iſta auis eſt homo,qui quandiu ligno. i. mundo
coniungitur per deſideriũ,ſine vita & mortuus inuenitur,quan
do autem in mari pęnitentiæ rupto tenaculo mali amoris ſub-
mergitur,tunc in auem.i.in virum perfectum ſpiritualiter trãſ
formatur. Vel põt exponi de boni filijs,qui malorum & putri-
dorum patrum non imitantur naturam. vide ſupra lib.1. capit.
3 de frigiditate, vbi inuenies multa. ¶ De iſtis autem vel alijs ſi-
milibus auib' narrat Geruaſius aliter. dicit enim quòd in Bri
tannia maiori (quæ eſt Anglia) io comitatu Cãtiæ ad confinia
abbatię de Fatrehiã in littore maris ſunt arbores paruę ad ſalĩ
cum quantitatem, ex quibus nodi more germinum pullulant,
qui tandem in auiculas tranſformantur, quæ per roſtra pendẽ-
tes ad arbores,tandem viuificatę facta aliquali ſui commotio-
ne, quaſi principiu conſummato,in mare decidunt vel per ae-
ra volantes liberè abeunt & recedunt. Sunt autem (vt ait) ad
quantitatem anſerum paruulorum, pennis varijs intermixtę.
De iſtis neſcio an eædẽ ſint cum prioribus, quia poſſibile eſt
quòd in natura ſint duæ ſpecies auium taliter generatę. Igitur
dico quòd talis videtur fuiſſe Chriſtus, qui ſcilicet ſine carnis
corruptione in parua arbore,id eſt in beata virgine fuit geni-
tus, ibique ſpiritu ſancto viuificatus,& in mare huius mundi per
natiuitatem cecidit, vnde tandem per aſcenſionem ad paradi-
ſum volauit. pſalm. Aſcendit ſuper Cherubin,& volauit. ¶ In
Pictauia omni anno veniunt quædam aues nigrę cum roſtris
lõgis rubeis & acutis, quæ ab incolis corgalerans in lingua gal
lica nominantur, quæ in altis turribus nidificantes, in paucis
locis eligũt ſibi ędes. In turribus enim de Malleſiaco, de Coſ-
dreio & de Claraualle ſolent aues huiuſmodi habitare, anno
quolibet circa hyemem recedere, & pullificationis tempore
reuenire. In iſtis ergo admiranda eſt prouidentia, quia ante
aduentum ſuum duos vel quattuor de ſocijs ſuis mittunt, qui
quaſi exploratores venientes, & vtrum loca vbi nidificarunt
bene ſtent cum diligentia contemplantes, tandem ad alias re-
deunt,& poſt modicum totum gregem ſecum deducunt, quæ
in æſtate pullos faciunt,& adueniẽte hyeme quo ſe conferant
neſcitur. Pulli iſtarum ſunt pingues & boni, antiqui vero val-
de ſunt ſicci, inſipidi atque duri. Iſtę aues ſolas comedunt car-
nes. Vnde vidi aliquas quæ in domibus diuitum nutriebantur,
quæ in diebus veneris & ſabbati commedere piſces nolebant,
ſed aut penitus ieiunabant, aut quodam naturæ ſenſu lũbricos
terræ ſub terra ſentientes, cũ ſuis roſtris acutis mirabiliter ex-
trahebant,& inde quouſq; carnes dabant, vitam miſerã ſuſten
tabant. Talis auis videtur fuiſſe Chriſt', q.a.ſ. de occultis regio
nibus paradiſi ad mundum iſtum venit & ante ſuos explorato
res & nuncios.ſ. prophetas miſit,& ſic ad mundũ iſtum veniẽs,
fideles per gratiam & per prędicationem in mundo pullificauit.
Nã carnes.i. carnales per cõpaſſionẽ comedit, & ipſos lũbricos
.i.ipſos pctõres de terra.i. de amore terrenorũ cũ roſtro.i.cũ ver
bo ſuo rubeo & charitatiuo acuto & ſeuero extraxit,& tãdẽ in
aſcẽſione ad locũ vñ venerat, remeauit, dicẽs illd Ioã. 16. Exiui
a pr̃e & veni in mũdũ, iterum relinquo mũdũ,& vado ad patrẽ.
Vel dic quòd tales ſignificant religioſos, & maximẽ illos qui
habitus portant nigros. Iſti enim omni anno ad capitula ſua
conueniunt,& pro præparandis neceſſarijs aliquos ante ſe mit
tunt, poſt vero ad loca ſua redeunt. Iſti ergo in altis turrib' ni-
dificant.i. in cœlo per contemplationem. Iſti etiam pullos ge-
nerant, iuuenes.ſ. inducendo ad ſuã religionem. Iſti inſimul vi
uunt per concordiam & dilectionem. comedunt carnes.i.car-
nales per flebilem compaſſionem, & cum roſtris.i.cum verbis
ſuis rubeis & acutis & caritatiuis & ſeueris lumbricos.i. pecca
tores de terra.i. de amore terrenorum extrahunt per prædica-
tionem. ſicci ſunt & macilenti per carnis macerationẽ, niſi for
te dum ſunt iuuenes, quia tunc magis participant carnalem
impinguationem. Vel dic quod iſti ſunt magni demones, qui cater
uatim ad nos veniunt, & carnes.i.carnales per tentationem co
medunt,& lumbricos.i. auaros de terra. i. de mundo per mor-
tem extrahunt,& eos in inferno deuorant & conſumunt. Deu-
tero. 32. Deuorabunt eos aues morſu amariſsimo. Vel dic quod in
religione ſæpe fit quod nouitij & iuuenes ſunt ſenibus per deuo-
tionem pinguiores, ſenes vero iuuenibus per obſtinationẽ du-
riores,& per indeuotionem ſicciores. Aduerte autẽ de iſtis aui
bus (ſicut a fide dignis audiui) quòd cum in quadam turri vbi
nidificare conſueuerant, homines vt meliorẽ eis pararent locũ
quaſdam cledas de virgis factas ibidem per modum ſolarij po
ſuiſſent, contingit quod vna iſtarum auium inter virgas pedẽ im-
mittens caperetur,& capta inuẽta ab incolis necaretur. Quod
videntes aliæ,& hoc ex inſidijs factum eſſe credẽtes & ſibi ad
iniuriam imputantes, locum dimiſerunt,& per plures annos a
ſuo aduentu ſolito ceſſauerunt. Iſtud ergo applicari poteſt quod
nos ſi fuerimus prudentes aues, mundum iſtum, vbi nidificare
ſolemus, quem.ſ. plenum inſidijs & periculis eſſe cognoſcimus
& vbi quàm plurimos perijſſe & deceptos fuiſſe videmus, de-
bemus quantum ad affectum dimittere,& ad alium locum, vt-
potẽ ad religionem vel eccleſiã corporaliter, & ad paradiſum
ſpiritualiter nos transferre. pſal. Tranſibo vſq; in locum taber-
naculi admirabilis, vſque ad domum Dei. Quod tamẽ eſt con
tra multos ſimiles columbis, quæ in loco vbi omnes prædeceſ
ſores ſuos vident pullos amiſiſſe, vel captos fuiſſe, propter hoc
nidificare non ceſſant &c. vide ſupra li.7.c. de columba. ¶ In 5
Pictauia in mari prope monaſterium ſancti Michaelis in ere-
mo, inuenta eſt quandoque vna auis quæ ab incolis lingua ga
lica dicitur Pes in ano, gallicæ, pid en cul, & hoc propter quia
iſta auis in parte poſteriori ſub cauda vnum pedem ad modũ
anſeris habet, quo in mari ſicut remigio ſe gubernat. Iſta ergo
per terram nunquam ambulat. Aut enim per mare natat, aut
per aera ſurſum volat. Non enim habet pedes ad ambulan-
dum, ſed pedem vnum quo ad natandum vtitur. Igitur cum
in ſcriptura per pedem intelligatur affectus, per volatum con-
templatio, per mare pęnitentia vel religio, per ambulationem
vero quæ in terra fit, intelligatur terrenorum negociorum ad-
miniſtratio, poſſum dicere quòd auis iſta ſignificat mihi bonũ
religioſum, q. vnico pede,i. vnico affectu hoc eſt, ſola affectio-
ne & deſiderio æternorũ debet eſſe contentus, non circa poſte
riora.i. circa conſiderationem mortis debet eſſe munitus. Iſta
enim mediante debet per mare pœnitentiæ ſe dirigere, ad ter-
ram autem, id eſt ad terrena bona & negocia nunquam debet
accedere nec ſe in eis per auaritiam vel per adminiſtrandi ſol
licitudinem implicare, ſed ſolũmodo debet aut per contempla
tionẽ ſurſum aſcendere ad cœleſtia, aut per regularem obſer-
uantiam in mari pœnitentiæ tranſnatare. ideo tali videtur lo-
qui dominus Mat. 18. Bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilẽ
& claudum, quàm duos pedes habentem mitti in ignem æter- 6
num. ¶ In pictauia & etiam in multis partibus Galliarum ali-
qua ſunt flumina in quibus dicitur ẽ cęlo cadere manna, id eſt
congregatio vermiculorum alatorũ, qui ſurſum in aere, quan-
tum tenet ſpatium fluminis & circa per vnum cubitum, gene-
rãtur,& certo anni tempore dum ſol eſt in virgine, de aere ca-
dentes & pluẽtes, ipſis piſcibus cibus efficiuntur, verum dum
cadunt viui ſunt, ſed poſtquam ceciderunt, exanimãtur & mo
riuntur. Vnum tamẽ audiui mirabile quòd vbi papiliones iſti
cadunt, ſi vnum in manu tua receperis,& diligenter attende-
ris, ipſum ſtatim in tres vel quattuor multiplicari videbis, &
primo patente in partes diuiſo, de qualibet particula vermem
alatum reperies, quem poſtquam aliquantulum volauerit, ad
terram cadere mortuum cito cernes. Aliqui vero dicunt quod
iſti vermes quaſi de profundo fluminis ebulliendo naſcuntur.
Videtur tamẽ magis veriſimile quòd ſupers' ſicut & aliæ mul
tæ impreſſiones in aere generentur. Piſces igitur fluminis
iſtum ci-

ſtum cibum cęlitus ſibi miſſum auidè recipiunt, & in illo tempore pingues & ſapidi valde fiunt. Piſcatores etiam illos qui cadunt in littore, congregant, & de ipſis hamos ſuos inèſcant. Fluuius autem talis eſt mãna in Pictauia. Sequana in Francia & Cãpania, Ligeris in Turonia, Veronis in Toloſana prouincia. Talis vermiculus procul dubio fuit Chriſt⁹, qui dicit Pſal. Ego ſum vermis, & non homo. Nam iſte ſurſum in ſinu patris genitus, & in aere .i. in beata virgine de rore ſancti ſpiritus carne ſumpta, deſcendens ad mundi fluuium, homo factus, ipſis piſciculis .i. peccatoribus factus eſt in ſacramento altaris nutrimentum & cibus, dicens Ioan. 6. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Et iterum. Caro mea vere eſt cibus. Iſte enim tunc ad nos deſcendit, quando ſol Dei filius ſignum virginis .i. ſignum virgineum perambulauit. Et illud procul dubio magis eſt mirabile, quia quamuis iſte vermis, ſcilicet Chriſtus in altari in plures particulas diuidatur, in qualibet tamen viuens vermiculus .i. ipſe Chriſtus totus inuenitur, qui diuiſionis detrimenta non ſentiens, totus & integer in qualibet particula reperitur, ſicut de cereo paſchali cantitur, quòd licet ſit diuiſus in partes mutuati tamen luminis detrimenta nõ nouit. Iſte ergo poſtquam aliquandiu in mundo circuiuit & volauit, quo ad humanitatem mortuus fuit, & piſces .i. fideles donis & virtutibus impinguauit, quem vtique debemus in altari auidè & deuotè recipere, & etiam piſcatores .i. prædicatores debent hamos verborum ſuorum ad alliciendum piſciculos peccatores, cibo iſto ſpiritualiter ineſcare. pſalm. Tu das eſcam illorum in
7 tempore opportuno. ¶ Vnum mirabile ẽ in Pictauia, quod quia videtur incredibile, nullaten⁹ recitarem, niſi vulgatum & expertum a fide dignis audirem. Eſt .n. prope caſtrum quod dicitur Mirabellum, oppidum paruulum, quod in lingua gallica Puytalle, latinè vero ſciſſuſpodius nuncupatur, cuius domin⁹ cum progenie ſua ſuper ſerpentes dicitur mirabile dominium habuiſſe. Vnde fit ꝙ ſi dominus dicti loci ad locũ quãtumcunque ſerpentibus plenum acceſſerit, & alte clamando ꝙ de loco recedãt, ex parte domini de podioſciſſo præceperit, nullus vnquam ibi amplius ſerpentem videbit: quinimo tunc recedẽtes inueniũtur, & facto edicto ibidem amplius nõ morantur. Iſtud procul dubio non crederem, niſi a cunctis vulgatum & creditum me ſcirem, & niſi etiam in ſcripturis ſimilia reperirẽ, ſed quia Sol. & Plinius de Marſis & pſillis maiora recitant, ideo ad illa credendum me neceſſario inclinant. Iſta poſſunt applicari de exorciſmis eccleſiaſticis quia ſi ſacerdos exorciſmos ſacramẽtales fecerit, & ſerpentibus .i. dæmonibus ꝙ recedant ab homine præceperit, ipſi pro certo ſtatim fugient, & verba exorcationis vel coniurationis eccleſiaſticæ ſuſtinere non valentes, hominem ſi ſe eis per peccatum non ſubiecerit, in pace & quiete dimittent. Quilibet .n. ſacerdos virtute clauium habet coercendi dæmones poteſtatem, iuxta illud Lu. 10. Ecce dedi vobis poteſtatem ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutẽ inimici. Vnde audiui narrari ꝙ diabolus qui quãdam monialẽ ſpecie viri cognoſcebat, & eam de monaſterio clauſis ianuis extrahebat, poſtquam de parentum voluntate cõſecrata fuit, ipſam tangere non valebat, & tamen eidem a longè apparebat, & apoſtatare inducebat. Cognito ergo ꝙ diabolus eſſet,
8 pœnituit, & virtutem conſecrationis agnouit. ¶ In illa parte Pictauię quæ dicitur Santonia, inuentę ſunt aliquando Nereides, quæ ſunt piſces formam humanam habentes. Vnde audiui ꝙ in Oceano iuxta territorium quod dicitur Aruutũ, tales piſces inueniuntur, qui capti pro miraculo reſeruantur. De quo etiã videtur recordari Plinius dicens li. 9. Nec pauciores inquit in Santonum littore. Sequitur: Nereides vero multas. Et ibidem dicitur ꝙ ſub diuo Auguſto plures in littore apparuere Nereides exanimes. Igitur poteſt dici ꝙ iſtæ Nereides formam mulierum habentes, ratione tamen humana carentes, ſignificant malas mulieres, quæ ſolum formam humanam & non rationẽ videntur habere, inquantum nunquam volunt actus rationis facere, ſed in aquis deliciarum cum piſcibus .i. carnalibus reſidere. Item ſicut a fide dignis audiui, in Sãtonia prope Subiſiã eſt cœmiterium ſancti Amani, cuius ſatis eſt mirabilis cõditio, quia ſcilicet ſi quis de illa parochia moritur, cum ſepulchrum eius effoditur, nunquam mauſoleum reperitur, veruntamen ſi aliquis extraneus ſit ſepeliendus, ſtatim quòd in cœmiterio cauare inceperis, a caſo mauſoleum præparatum inuenies. Atque ita cœmiterium illud extraneis ſepulchra præparat, quæ tamen a ciuibus ſuis abſcõdit & occultat. Iſta poſſunt applicari ꝙ magis debemus fauere extraneis quàm propinquis, quia pro cæteris paribus, magis debemus peregrinis & extraneis beneficia impendere quàm ciuibus atque notis, & hoc quia ciues melius poſſunt ſibi neceſſaria prouidere, extranei vero magis noſcuntur quàm alij indigere. iden bene præcipitur Deutero. 10. Vos ergo amate peregrinos. Vel dic ꝙ illi cœmiterio ſunt ſimiles multi, qui extraneos ſtipendiant & honorant, ipſoſque ſecum habere gloriantur & amant, ciues vero notos & familiares contemnunt, & dare eis ſeruitia vel officia nunquam volunt. familiaritas enim contemptum parit, & illa quæ de nouo veniunt, animus magis diligit, diuturna vero & ſi pluris valeant, vilipendit. Cuius tamen contrarium docet ſapiens. Eccleſi. 9. Non derelinquas amicum antiquum. nouus enim non erit ſimilis illi.

De prouincia. Cap. 49.

PROVINCIA eſt pars galliarum ſuperior, propè Italiam, quæ antiquitus Gallia Narbonenſis eſt dicta. Illa ergo vſque introitum Italię protenditur, & verſus Lugdunenſem Galliam taliter dilatatur, quòd etiam ciuitas Viennen. in Narbonenſi prouincia computatur, vt Plinius lib. 3. de naturali hiſtoria cap. 4. dicit. Eſt ergo Gallia Narbonenſis illa portio galliarum quæ nũc dicitur Prouincia, cum ſuis adiacentibus, in qua procul dubio ſunt multa mirabilia a natura creata, quæ ad mores redacta, ſunt ad ſalutem animarum vtilia atque ſana. Igitur ſecundum Geruaſium in Prouincia in ciuitate Arelaten. fuit antiquitus ante Chriſti aduentum valde nefandus ritus, quia omni anno tres iuuenes de cõi emebantur & paſcebantur, & in fine anni Kalendis decembribus immolabãtur, & ſanguis ſuper populum aſpergebatur, & ſic pro ſalute populi ſanguis innoxius fundebatur ſuper aram quę inter duas columnas altiſſimas erat poſita in ſuburbio vrbis, loco qui antiquitus rocheta dicebatur. Trophimus autem Chriſti diſcipulus regem & populum conuertit, & hunc ritum deteſtabilem amouit, & ſanguinem fundẽdum pro populo, Chriſti ſanguinem intelligendum monſtrauit. De iſto autem ritu videtur Plinius recordari lib. 7. capit. 2. vbi ait. Nuper timuit trans Alpes hominem immulari, gentium earum more ſolitum. Chariſſimi quamuis iſte eſſet horror & error paganorũ; potuit tamen eſſe figura diuinorum ſacramentorum. Per iſtos enim tres iuuenes intelligo Chriſtum, qui tres iuuenes, id eſt triplex iuuenis poteſt dici, cum triplicis ſit naturę inquantum continet animam corpus, & diuinitatem. Hic ergo pro ſalute populi fuit immolatus, & aſperſione ſui ſanguinis popul⁹ a criminibus expiatus, quia ſicut dicitur ad Hebr. 9. Omnia penè in ſanguine mundantur, & ſine ſanguine non fit remiſsio peccatorum. ¶ Item Geruaſius dicit quòd in prouincia Aquen. 2
caſtro quod dicitur Baldimenium, eſt rupes rubea inſtar corallij rubei, cuius fragmenta ſi fuerint accenſa, diuturnum lumen præbent, & quandiu materia durauerit, ſemper lucent, & ponitur hic de Asbeſto lapide, qui ſemel accenſus ſemper ardet, de quodam etiam candelabro in templo veneris quod ſemper ardebat. Sed de hoc vide cap. de Asbeſto. Adhuc ait Geruaſius quod hic ſunt quidam cerei quos refert antiquitas a beata virgine cum domino præſentatos in templo, qui continuo ardentes nunquam conſumuntur. De candela etiam beatæ Mariæ Atrebaten. dicitur quòd quamuis ſæpiſsimè accendatur, nullatenus minoratur. Legi etiã in chronicis quòd tempore Henrici ſecundi imperatoris Romæ fuit inuentum corpus Pallantis gigantis integrum, quod plus quam mille annis ſub terra fuerat, nec propterea corruptũ, imo contra muros vrbis erectum ad murorum cacumina attingebat. In latere autem vulnus habebat ad latitudinem quatuor pedum, & habebat epitaphium inſcriptum. Hic iacet Pallas filius Euandri, quem lancea Turni militis interfecit. Fuit autem Euander de primis Romæ fundatoribus. In capite ergo ſepulchri inuenta eſt lucerna, quæ nulla aqua, nec vento aut liquore aliquo extingui poterat. Philoſophus autẽ quidam ſuum ingeniũ probare volens, lapidem de ſubtus perforauit, & ſtatim ſubintrantes aere lumẽ extinxit. Per talia lumina chariſsimi poſſunt intelligi viri iuſti, qui exemplis & doctrinis illuminant totum mundum Mat. 5. Vos eſtis lux mundi. quia pro certo ſancti qui in igne charitatis fuerunt accenſi, lumẽ & lucerna totius mundi fuerunt, qui in templo domini reluxerunt, & ad caput gigantis mortui Chriſti (qui duplicis ſubſtantiæ gigas dicitur) per ſuæ mortis memoriam iacuerunt, ſicut de Apoſtolis & pri-

diligantes & bonos ſed potins pigros & delicioſos, quinim-
mo tales inde deponuntnr, nec ibi viuere permittuntur. Alio
modo audiui da iſta turre, videlicet q cuſtodes nocturni quan
diu vigilant, nihil timent, ſi vero dormierint, ad ripam propin-
qui fluminis ſed poſitos in mane reperient. Iſtud ergo de prçla
tis poteſt dici, quia vere ſi in turri eccleſiæ ſibi cômiſſa per dili
gentiam non vigilent, ſed in delicijs torpeſcant & dormiât, in-
de deponi merentur. Si vero ſint diligentes & vigiles, ibi ma-
nere ſina moleſtia comprobantur. Ideo Apocalyp. 3. Eſto vigi
lans, & confirma cętera quæ moritura erant. Si ergo non vigi-
7 laueris veniam ad te tanquam fur, & neſcies. ¶ Item audiui
q in ciuitate Viennen. eſt turris quam dæmones fundauerunt
totam integram. Narratur autem (neſcio an vera narratione)
q cum in illa turri quendam clericum inimici ſui quibus inul-
ſus erat, incluſiſſent, de nocte facta demonû inuocatione, Vien
nam ſe & turrim portari fecit, quæ adhuc ibi integra præſe-
uerat. Iſtud ſignificat q turres. i. alti principes & potentes, qui
clericos. i. res eccleſiaſticas iniuſte detinent, a diabolo portabû-
tur a ſua patria in aliâ. i. de mundo ad inferos transferentur. Ad
literam etiam tales eccleſiaſticarum rerum prædones videm°
terras & poſſeſſiones vendare & tandem locum & terram præ
paupertate mutare. Iob 14. Mons cadens defluit, & ſaxum trâſ-
8 fertur de loco ſuo. ¶ In prouincia in diœceſi Aquen. eſt quod-
dam caſtrum quod dr̄ Noth, in quo magna rupes eſt, quâ ſi di
gito modico impuleris, totam ad facilem motû duxeris, ſi vero
totum corpus aut infinita plauſtra boum admoueris, immobi-
lis perſeuerat, vt Geruaſius dicit. Plini° vero ſimile videtur re-
cipere, dicens libro 2. c. 98. q iuxta harpaza opidum Aſiæ cau
tes ſtat horrenda, vno digito mobilis, eadem ſi toto corpore im
pellatur, reſiſtens. Iſtud poteſt applicari ad officium correctio
nis. Sût enim multi ad modum rupium duri & obſtinati, & ad
omne malum ponderoſi & inclinati, qui tamen ſi digito tâgan
tur. i. ſi oſtenſiuè & manuductiuè benigniter tractentur, & ſua-
uiter & ſine violentia a prælato vel prædicatore vel confeſſo-
re arguantur & corrigantur, ſtatim mouantur ad bonum, & a
duritia ſui propoſiti remouentur, ſi vero cum toto ſuo conatu
& impetu, adhibitis ſcilicet violentis punitionibus & exaſpera
tionibus ipſos mouere & corrigere contenderint, nihil profi-
ciunt, quia magis ac magis indurati, in ſuo malo propoſito ſta-
bilius & obſtinatius radicantur. Magis ergo proficit digitalis
& benigna monitio quàm humeralis & impetuoſa correctio.
ideo prælati qui magis vtuntur auſteritate quàm benignitatê,
reprehenduntur a domino Matthęi 23. dicente quòd ipſi alli-
gant onera grauia & importabilia humeris hominû, digito au
tem ſuo nolut ea mouere. Ac ſi diceret quòd melius eſt digito
monitionis mouere, quàm grauibus oneribus homines fatiga-
re. Vel dic quòd hominibus qui côtra fortes tribulationes præ
9 ualent, & contra leues minus conſtant. ¶ Vnum notabile dicit
Geruaſius quòd in diœceſi Naſionen. eſt caſtrum Dei Iouis,
quod in quadâ valle vndique altis montibus circunſpecta poſi-
tum, vſq; ad tempora Caroli magni nullus venti flatus quanq̄
leuiſsimus intrauerat, propter quod ipſa vallis quæ glebam ha
bebat fertilem, in ſe penitus ſterilis erat, & omni humano com
modo inutilis permanebat. Verum cauſam ſterilitatis reperiês
vir ſanctus Cęſarius Arelaten. Archiepiſcopus mare Ponticû
adijt, & chirothecam vento maris impletam conſtrinxit. Acce
denſq; ad dictam vallem inutilem, chirothecam contra quen-
dam ſcopulum iniecit, ventumque perpetuum in Chriſti no-
mine emittere eum iuſsit, ſicque factum eſt quòd rupes facto
foramine per ſciſſuram ventum ſemper eructat, quem Ponta-
num ventum, quaſi a ponto diuinitus illuc tranſlatum, vulgus
appellat. Certos autem habet terminos illa ventus, quos non
tranſgreditur. Vñ illi qui in valle ab ipſo flagellantur, ſi extra
vallê exeât, ab ei° impetu liberâtur. Terra aût illa virtute flatus
facta eſt ſalubris & fœcunda, quæ vſque ad Caroli magni tem
pora fuerat infœcunda. Dic quòd iſta terra ſignificat genus
humanum, quod. ſ. nullum fructum bonorum operum antiqui
tus producebat, imo propter peccatum Adæ & propter caren
tiam boni flatus. i. ſancti ſpiritus, qui ipſam donis & gratijs non
perflabat, ſterilis ſpiritualiter permanebat. Eſa. 47. Venient ti-
bi ſimul duo hæc, ſterilitas & viduitas. Sed quid? Pro certo epi-
ſcopus noſter Chriſtus huic ſterilitati compatiens, de mari pa
radiſi ad ſcopulum huius mundi ventum. i. ſpiritumſanctum
attulit, ipſumque ſuper corda fidelium ſpirare iuſsu, & ſic me-
diante eo vallem humani generis donis & gratijs fœcundauit,
dicens illud 4. Regum 2. Sanaui aquas has, & non erit vltra in
eis mors neq; ſterilitas. ¶ Item idem Geruaſius dicit q mirabi 10
le eſt q aqua maris aliquando conſtringatur in glaciem, aliqñ
condenſetur in ſalem. A parte. n. ſeptentrionis mare propter
intenſa frigora côgelatur, a parte vero meridiei mare propter
calores inteſos in ſalem inſpiſſatur & ſic vult concludere Ger
uaſius q impoſsibile eſt oceanum in circuitu nauigare, & hoc
(vt ait) quia aqua eius in meridie calore denſatur, in aquilone
vero frigora conſtringitur & congelatur. Plinius vero lib. 2. c.
69. Naturalis hiſtoriæ alterius eſt opinionis, & oſtendit quo-
modo Oceanus fuit totos diuerſis temporibus nauigatus. Di-
cit enim q aliqui ex Hiſpania in Æthiopiâ pro mercaturis na-
uigant, alij vero de Æthiopia in Indiam transfretant, & ſic iſti
per partes orbis torridas tranſmeant. Dicit etiam quoſdā fuiſ-
ſe qui de India in Germaniam tempeſtate appulerunt. Et con
ſtat de Germania in Hiſpaniam nauigijs iri poſſe, & ſic (vt ait)
eſt poſsibile totum circuitum oceani nauigaſſe. Dimiſſa ergo
iſta diſputatione, ſolummodo moralizemus verba Geruaſij, &
dicamus quòd valde eſt periculoſum & difficile tranſire Ocea
num huius vitæ fluctuoſæ, nam quia ibi viget frigus indeuotio
nis, quod quoſdam per obſtinationem cogelat, viget etiam ibi
in alijs calor concupiſcentiæ, auaritiæ & ambitionis, qui quoſ-
dam per prauitatê côdêſat, & in ſalſam amaritudinem ſalis eos
mutat, ideo difficile eſt ibi tute ſine peccato viuere, & inter tot
impedimêta ê quaſi impoſsibile virtualiter nauigare 2. ad Co
rin. 11. Periculum in mari. ¶ Item dicit idem quòd in prouin- 12
cia in caſtro de Pinolen eſt aqua lympidiſsima, quæ quamuis
omnia decoquat, nunquam tamen bullit. Ea pone ſicut ſupra
cap. de Gallia §. 10. vbi inuenies de fonte cuius aqua non bul-
lit, & tamen coquit, & de alio cuius aqua bullit, & tamen non
coquit. ¶ Item ponit Geruaſius de vermiculo quo tinguntur
precioſi panni, & dicit quòd in prouincia in aliqbus maris cô-
finijs eſt arbor in lingua illa dicta Quas, cuius cortex, fructus
flores & folia cariſsimè venduntur, & eſt ad quantitatem du-
mi, cum folijs pungitiuis, circa cuius radicem circa menſem
Maij generantur quædam puſtulæ, molles, & humore rubeo
plenę, quæ rore cęleſti nibi generant, & inde magiſtraliter ne hu
mor defluat, euelluntur, & ad ſolem ſiccantur, & poſtea in co-
rio conſuuntur. Circa vero æſtuale ſolſtitium in vermiculos
conuertuntur, & de ſanguine illorum vermium color qui ver
miculus dicitur, efficitur de quo (quod mirum eſt) nullus pan
nus line° tingitur, ſed ſolû in re quæ de re animata accipitur,
vt in ſerico vel in lana color ei° imprimitur, qui color vermicu
lus appellatur a vermib°. Re vera per iſtû vermiculû poſſum
Chriſti purpureû ſanguinê intelligere, & per vermem poſſum
ipſum Chriſtum ſpiritualiter annotare, qui etiam dicit in pſal.
Ego ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abie
ctio plebis. Igitur dico quòd de arbore paradiſi fuit aſſumpta
puſtula roris cęleſtis. i. ipſe Dei fili° benedictus, qui calore ſan
cti ſpiritus excoctus, poſitus fuit in corio vteri virginalis, vbi
ſine virili ſemine per beatam incarnationê in vermem. i. mortа
lam hominem eſt mutatus, quia ſicut dicitur 2. Regum 23. Ip-
ſe eſt ſicut tenerrimus ligni vermiculus. Sanguis igitur iſtius
vermis ſuæ extractus per paſsionem, vt exinde tingeretur ani-
ma per paſsionis diuinæ meditationem, & coloraretur & orna
retur per virtutum omnium perfectionem, ſicut dicebat illa
beata Agnes, Sanguis eius ornauit genas meas. Sed vnum eſt
aduertêdum quòd iſte precioſus color, hoc eſt tinctura ſangui
nis Chriſti, & ſuæ compaſsionis, non adhęret lino vel canabi. i.
affectioni & conuerſationi malorum inſenſibilium & mortuo-
rum, ſed ſolum adhæret lanæ vel ſerico, quæ de rebus animatis
accipiuntur, id eſt veſti & conuerſationi iuſtorum per gratiâ
viuificatorum. Nam ſola lana. i. ſola affectio vel côuerſatio vi-
ri iuſti, animati & viuificati per gratiam, virtute Chriſti ſangui
nis ſpiritualiter coloratur, mali vero obſtinati & ſpiritualiter
mortui conuerſatio, virtute huius ſanguinis nullo pacto immu
tatur. Ideo de iuſto dicitur Geneſ. 49. Lauabit in vino ſtolâ ſuâ,
& in ſanguine vuę pallium ſuum. ¶ Gratia pręmiſſorû Geruа-
ſius recitat de vermibus qui ſericum faciunt. Dicit. n. quòd illi 13
vermes ſunt a principio quaſi ſemina ſinapis, qui in vere pânis
inuoluti, in ſinu dominarum & virginum tenentur, & caloris
beneficio viuificantur, & in vermiculos transformantur, qui
folijs mori expoſiti, ipſa ſtatim rodere incipiunt: at ſuper tabu-
la expâſi cito in vermium groſsitiem creſcût. Aduenienre ergo
tempore operandi continuantes ieiunium ſericum ex ſe et ex
ſuis viſceribus conficiunt, circa ſe eainde globum faciunt
et in eius medio ſe includunt. Poſt pauca vero tempora in-

ſtar papilionum alati globum ſerici penetrant,& dum anolare
parant,maſculi fœminis ſe copulant,ſicque triduo caudatim in
æſtu ſuæ libidinis perſeuerant, qui ambo moriuntur pariter &
expirant,maſculus autẽ primo moritur, poſtea autem fœmina
moriendo ſemẽ emittit,vnde eo(quo dictũ eſt)ordine genera-
tio tandẽ creſcit. Proiectis eius cadaueribus ſemen generatio-
nis recipitur,& vſque ad veris tempora reſeruatur. Vincẽtius
vero hunc vermen videtur vocare lanificum vel bombicem,
quod idem eſt,& inde facit titulum. De iſto etiam verme phy-
ſiologus meminit,qui vermes iſtos bombyces vocat. Hæc au-
tem miſcere hoc loco nolui,quia ſupra in libro de animalibus,
de bõbyce ponitur. Per iſtud ſemen quod non eſt de natura hu
mana,& tñ per calorẽ humanũ transformatur in vermẽ,intelli
go Dei filiũ benedictũ,qui de ſui diuinitatis de natura nihil ha-
bebat humanum,imo ipſe ab æterno fuit ſemen cœleſte & di-
uinum.Iſtud ergo ſemẽ patris in tempore veris, vtpotè in mar
tio,fuit in ſinu humano,in gremio. ſ. vteri virginalis poſitum,
vbi diuina virtute fuit ſicut in terra aliena,in vermen. i. in ho-
minem transformatum,& ad rodendum folia mori.i.cibos ex-
teriores mortales, & ad lucẽ hu'aeris editũ & emiſſum,ita ꝙ
propriè de iſto ſemine Dei patris poteramus dicere ipſi pa-
tri illud Gen.15.Scito ꝙ peregrinum futurum ſit ſemen tuum
in terra non ſua.Iſte ergo vermis Chriſtus vbi vidit tempus fa
ciendi opus ſalutis humanæ , ieiunium & abſtinentiam conti-
nuauit.Matt 4.Cum ieiunaſſet 40.diebus.&c.Et de ore ſuo te-
lam & ſericum doctrinæ euangelicę propinauit. Tandem amo
re vxoris ſuæ,ſ.animæ Chriſtianæ,mortem ſubijt, & ſemen fi-
liorum Dei per gratiam generauit,ita ꝙ fideles poſſunt dicere
illud Iob 8.Semen Abrahæ ſumus,& non ſeruinimus vnquam.
Vel dic ꝙ per iſtos vermes intelligo vſurarios & auaros,qui ꝓ
certo in principio ſunt ſicut ſemen ſinapis.i.parui pauperes &
minuti, & de humili plebe nati, & more ſinapis ad accipiendũ
ruſticos per naſum(iuxta vrbanum vocabulum)pręparati.Sed
pro certo in ſinu hominum.i.in curia magnatum , per fomen-
tum alicuius pſonæ,& per ſuſtẽtamentum alicuius prælati vel
principis,iſti quandoq; in ſtatu creſcũt,& vermes groſsi.i.ma-
gni iudices & officiales,vel etiam vſurarij diuites fiunt, q om-
nia folia.i.omnes poſſeſsiones aliorum vſuris & rapinis corro-
dunt. Iſti etiam quandoq; ieiunant,& via ad ſaturitatem come
dere volũt,& ſic habitaculum ſericum.i.domos plenas diuitijs
ſibi cõſtruunt, & tãdẽ alati papiliones.i.nobiles & milites fieri
volũt, ſeque poſtea cum ad plenum ditati ſunt in libidine exer
cere contendunt,& in delicijs viuere proponunt.Sed vere cito
venit mors temporalis & æterna,per quam gaudia euocta per
dunt.Semen autem ſuum improbum,i.malos parentes & filios
deſerunt poſt ſe,qui ſimili modo poſt parentes ſuos folia mori
.i.pauperum poſſeſsiones diripiunt & cõſumunt. Ideo tam de
patribus q̃ de filijs põt dici illud Eſa 1.Væ genti peccatrici,po-
pulo graui iniquitate,ſemini nequam filijs ſceleratis . Vel dic
ꝙ multi ſunt qui licet diuina virtute geniti,ad gradum alicu'
perfectionis producti,filoſq; ſacræ ſcripturæ paſti fuerint,ieiu
nijſq; intenderint,& per prędicationem ſericum.i.multa bona
documenta ex ore ſuo emiſerint,& tandem alis contemplatio
nis receptis ſurſum ad cœlum per affectionem euolare propo-
ſuerint, ſi tamen quandoq; ꝙ cum fœminis per luxuria ſe co-
pulant,& ſic vitam gratiæ,famæ & gloriæ perdunt,& per cul-
pam & æternam miſeriam ſe occidunt & necant,& ſemen ma-
lorum exemplorum alijs tribuunt & propinãt.& ideo dicit Au
guſtinus, Nihil adeo virilem animum ab arce contemplatio-
nis eijcit,ſicut fœminę blandimenta . Vel dic ꝙ bombyx quæ
quãdo vult operari,totum ſtercus de vẽtre ſuo eijcit,& tũc ad
ſolem corpus eius luceſcit, & tãquam textor induſtrius, vt me
lius operi vacet, tunc comedere renuit,ſignificat bonum reli-
gioſum,qui ſtercora diuitiarum debet de ventre ſuę affectionis
per contemptum eijcere,& per honeſtam conuerſationem lu-
ceſcere,ieiunio & orationi intendere, ſericum virtutum conte
xere,& ſic alis contemplationis receptis , ſpirituali generatio-
ni.i.prædicationi vſque ad mortem vacare & intendere exem-
plo Chriſti,qui poſt ieiunium iuit ad prædicandum. Matth.&
Luc 4.Vel dic quòd bombyx quæ ſepelit ſe in filis ſuis , vt me-
lior renaſcatur,ſecundum phiſiologum,eſt vir humilis , qui in
hoc mundo ſe ſepelit & recolligit in ſeipſo, vt tãdem in reſurre
ctione alatus & glorificatus renaſcatur in paradiſo. Vel dic ꝙ
iſte eſt bonus ſcholaris , qui folia mori , id eſt ſcientias ſapien-
tum debet per ſtudium rodere, & in filis , id eſt in libris ſuis ſe
dẽt per ſtudium inuoluere & abſcondere, & vt meli' addiſcat,
aliquotiens ieiunare , & ſic per acquiſitionem ſcientiæ poterit
alatus & fortificatus, alis ẽt beneficiorum dotatus ad patriam
reuenire, & ſi neceſſe ſit, vxorem accipere,& generationi va-
care.Figura de Iacob,Gen.30.& deinceps,qui in terra aliena
diuitias & vxores ſeruiendo Laban acquiſiuit,& ad parẽtes po
ſtea diues rediuit. Quia pro certo ſcholaris qui ſeruiendo La-
ban,hoc eſt doctoribus,in terra aliena moratur,vxorem.i.ſciẽ-
tiam acquirit , & diuitias cumulat , & ſic gaudens ad propria
reuenire comprobatur.Apoc. 12.Datę ſunt ei alæ duæ aquilę,
vt volaret.Duæ.n.alæ ſunt ſcientia & diuitiæ,quæ per ſtudium
acquiruntur .Vel dic ꝙ bombyx quæ moritur generãdo,& ei'
fœmina pariendo,ſignificat hęreticos & malos ſuggeſtores,&
eorum ſubditos ſequaces & auditores.Iſti.n.dum generãt.i.dũ
male docent,ſuggerunt & prædicãt,per culpam & mortẽ ęter
nam moriuntur,fęminæ vero i.ſequaces & auditores finaliter
tunc pereunt , dum verba concepta pariunt.i.dum mala ta-
lium documenta exequuntur.Quod etiam de quibuſcunq; ma
lis ſuggeſtoribus poteſt dici,quia doctor & diſcipulus,& præ-
ceptor & executor damnantur.ad Rom.1. Quoniam qui talia
agunt,digni ſunt morte æterna,non ſolum ipſi,ſed qui eis con-
ſentiunt.¶ Adhuc gratia præmiſſorum(licet ſim extra mate-
riam prouinciæ)occurrit mihi quod dicit Odoricus,videlicet 14
ꝙ circa montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pe-
pones maximi,in quorum medio beſtiola ad modum chirogrilli
naſcitur,quæ vna cum pepone matre ſua cibus incolis effici-
tur.Talis beſtiola eſt Chriſt' qui ſine virili ſemine in vtero pe
ponis.i. virginis matris natus in ſacramẽto altaris fuit homini-
bus cibus factus Ioan.6.Caro mea vere eſt cibus. ¶ Dicit Ger- 15
uaſius ꝙ in prouincia eſt inſula lirmẽſis,vbi pollet religio mo
nachorũ , in quam inſulã nullus penitus vermis intrat. Sic vę-
rè dico ꝙ nullus vermis inuidiæ vel cogitationis pueriſę debet
intrare in locum vel collegiũ vbi ſolitum eſt religioſos & mo-
nachos habitare.¶ Secundum Gerua.in prouincia eſt quidam
fons perlucidus,in quem ſi lapidem vel lignum vel aliquã hu- 16
iuſmodi materiam proieceris,ſtatim de fonte pluuia aſcendet
qua te totum aſperſum & humectatum videbis.Talis fons eſt
beata virgo,vel etiam Chriſtus,vel quilibet ſanctus,quia pro-
cul dubio ſi in ipſo aliquem lapidem.i.aliquam orationem vel
deuotionem proijcimus , vel ſi pro ipſis elemoſynam vel pere-
grinationem,aut aliud bonum opus facimus,ſtatim pluuia ſuę
gratiæ veniet,aqua nos humectatos ſentiemus . Gene.2.Fons
egrediebatur irrigãs ſuperficiem terræ.Vel dic ꝙ talis fons eſt
homo impatiens,quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicentiæ ꝑ-
cuſſeris,ſtatim ipſum cõtra te inſurgere,& te verbis & iniurijs
nitentẽ ſummergere videbis ita ꝙ tu poteris dicere illud pſal.
Super me confirmatus eſt furor tuus,& omnes fluctus tuos in-
duxiſti ſuper me.¶ Item Geruaſ.dicit ꝙ in prouincia in dioceſ. 17
Aquen.in caſtro Pontenes tempore ſuo erat nux quę a cornice
ferebatur plantata,& cum aliæ nuces fructificabãt,hæc globũ
inſtar pomi vel pineę faciebat,quo fracto ſex vel ſeptem aut de
cem nuclei quandoq; inde eijciebantur,& intra inueniebãtur.
Talis nux videtur eſſe crux,quam cornix nigra.i.Iudeorum po
pulus plantauit & erexit,quia pro certo fruct' eius, ſ. Chriſt',
multos nucleos.i.multas virtutes in ſeipſo cõtinuit. Vnde ſi vis
habere ſex nucleos.i.ſex opera miſericordiæ,vel ſeptem mora-
les virtutes,vel decem mandata legis omnia in illo fructu po-
teris reperire.Dan.4.Fructus eius nimius & eſca vniuerſorum
in ea.Vel dic quòd arbor eſt eccleſia,fructus eius eſt vir iuſt',
qui de nucleis & de lignis ſpiritualibus.i.virtutibus plura con
tinet,& exemplariter exhibet.&c.ſicut ſupra.Vel dic ꝙ nuclei
eccleſię ſunt religiones & collegia,intra quæ multę continen-
tur perſonæ.&c.Vel iſta nux eſt paradiſus,in qua vnus fructus
Deus multos miniſtrat nucleos,id eſt diuerſam multitudinem
præmiorum.¶ Item Geruaſius dicit quòd in prouincia ad con 18
finium vrbis Maſsilien. arbor erat quæ ad modum fabæ ſili-
quas faciebat,ſed in ipſis ſiliquis nihil præter lapides contine-
bat,ita vt ibi fructus expectanti,lapides ferret . Adhuc etiam
intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt tamen mi-
hi quòd iſtæ ſiliquæ ſunt comeſtibiles, fructus tamẽ interiores
duri ſunt,& lapidei & infrangibiles.Pro certo tales ſunt mul-
ti , qui exterius in apparentia videntur habere ſiliquas , id eſt
videntur prætendere aliqua bona ſigna producendi bono-
rum operum bonos fructus , vtpotè quia habent bona verba
vel bona virtutum principia , ſed pro certo contrarium eſt,
quia ſi ipſos aperire & inueſtigare volueris , nihil boni in ip-
ſis inuenies aut videbus præter lapides duros , id eſt præter
obſtinationem

obſtinationem mentis, præterq; dura verba & opera, quib⁹ la-
pidant ſocios & vicinos. Vnde de talibus poteſt dici illud Eſa.
5. Expectaui vt faceret vuas, fecit autem ſpinas. Vel dic q́ iſta
arbor eſt mundus, qui pro certo promittit tibi delectabiles di-
uitiarũ & deliciarũ fruct⁹, quos in ſuis ſiliquis. i. in ſuis ſtatibus
& officijs ſupponit eſſe contentos, ſed pro certo ſi tu diligenter
inueſtigare volueris, illa quæ in talibus ſiliquis. mũdi ſtatib⁹ &
officijs contenta ſunt, nõ fructus ſed lapides non bona ſed ma-
la, non delectabilia ſed grauia eſſe videbis. Vnde breuiter mun
dus eſt ille a quo nos petimus cotidie panem, & ipſe nobis por
rigit lapidem. Luc. 11. Quis autem ex vobis patrem petit panẽ,
nunquid lapidem dabit illi? Vel dic q́ iſta arbor eſt diabolus,
vel etiam fortuna, qui beatulis ſuis videtur multa promittere,
& obtinenda ſuggerere, cuius tamen contrarium ſolent redde
re, quia diabolus promittit fructus bonorum temporalium, &
finaliter ipſe dat lapides tormentorum ſpiritualium & inferna
19 lium. Luc. 11. Pro piſce ſerpentem dabit illi. ¶ Hic Geruaſi⁹ ad
oſtendendum brutorum naturalem induſtriam, & quandam
rationis apparentiam, ponit exemplum de quodam coruo, qui
talem diſcretionem habebat, q́ hoſtiles inſidias explorabat, &
tranſuolatis montibus ſi quid repentinum aut inſidioſum vide
rat, loquendo caſtri domino referebat. Pecuniam autem quam
inter rupes occultauerat, ad aleam ludentibus mutuabat. Hic
ergo cum dominam caſtri cuidam nimis eſſe familiarem com
periſſet, poſt multas denunciationes dominæ factas, ad vltimũ
adulteriũ prodidit, adulter vero coruum ſagitta petijt & occi-
dit. Simile autem audiui de auicula alia, quæ adulterum occul
tatum in domo domino ſubito venienti prodidit. De alia etiã
audiui q́ domino ſuo reuelauit q́ domina vnam anguillam co-
mederat, quo domina indignata, caput auis depilauit, & pro-
pterea auis nunquam amplius loqui voluit. Poſt multum vero
temporis cum quidam caluus domum intraret, auis incępit eũ
eo loqui, & petere vtrum de anguilla locutus fuerat cum capi
te etiam depilatus eſſet. Audiui etiam ab homine fide digno q́
in dioceſi Leodien. apud quendam qui vendebat ceruiſiam ſeu
godallam, erat auicula optimè loquens. Cum ergo in vaſe vbi
facta erat ceruiſia, cattus ſubmerſus fuiſſet, auicula in auribus
venientium ad emendum, cępit tantum & tãdiu clamare chat,
chat, chat, q́ homines rem perceperũt, pp quod indignata do-
mina domus auiculam in latrinam proiecit, & de ſup ſtercora
uit, ita q́ totam auiculam inquinauit. Auicula vero tandẽ de la
trina exiẽs, & ſuper domos p villam fugiens vidit gregem vac-
carum quæ ducebantur ad paſcua, & cum inter eas eſſet vna q̃
iacendo fuerat permerdata & fœdata, auicula cępit iuxta eam
volitare, & recordans qualiter pro eo q́ de ceruiſia vel godal-
la locuta fuiſſet, in latrina fuerat demerdata, cępit iuxta vaccã
clamare, vacca, vacca, tu locuta fuiſti de godalla. & hæc ſæpi⁹
replicauit. Gallicè, vachę, vachę, tuas parle de godalle. In his
ergo apparet induſtria beſtiarum. Iſta poſſunt applicari q́ ma-
lum eſt aliquando dicere veritatem, & q́ melius eſt multa ſub
diſſimulatione tranſire, quàm de perſonis maioribus veritatẽ
dicere. Dato. n. q́ aliquis coruus. i. aliquis familiaris vel ſeruus,
bonus & fidelis domino exiſtat, inſidias & pericula ſibi dicat,
non eſt tamen tutum de alijs maioribus ſibi loqui, quia vbi nõ
aduertet. ſagittam alicuius accuſationis contra ipſum proijciẽt
ita q́ ipſum a ſtatu & gradu ſuo ſi poſsint, deijcient vel forſan
interficient. Scriptum eſt. n. Mors & vita in manu linguæ. Pro-
uerb. 18. & Amos 5. Oderunt in porta corripientem, & loquen-
tem perfectè abominati ſunt. Vnde audiui q́ cum in tẽplo ido-
lorum quidam theſaurum ſuum dimiſiſſet, & latro quidam ſur
ripuiſſet, & vnum idolum furẽ domino detexiſſet, propter qđ
idem fur idolo caput fregiſſet, & alius ab alio idolo veritatem
de quodam furto requireret, noluit reſpondere, ſed ſolum hoc
ſibi dixiſſe fertur, Malum eſt (inquit) loqui, malum eſt tacere,
tempora mala ſunt, quia ſi quis verum loquitur, caput ei fran-
gitur. Ideo Apoſtolus ad Gala. 4. Inimicus factus ſum vera di-
20 cens vobis. ¶ In prouincia diœceſi Naſion. circa caſtrum dictũ
tercicolem, eſt lacus altè profunditatis, vbi ad modum prati
excreuit cruſta deſuper, quæ omni anno herbam proferens, in
ſtibus ad littus trahitur, & inter plures cohęredes per partes ſę
cta & diuiſa, tandem libera dimiſſa iterum in vnum pratum re-
iungit & vnitur, vt ait Geruaſius. Ego autem de iſto prato a re
ligioſis viris mirabilius audiui, videlicet q́ vbi particula prati
diuiſa fuerit, pro voluntate cuiuſcunque per lacum trahi pote
rit, & deſuper bos & aut ouis ad paſcendum ac ſi eſſet in ter-
ra, poni poterit. Cuius etiam ſimile audiui eſſe in Gallia circa
Narbonam, vbi eſt lacus profundiſsimus ſicut puto, & ibi cru
ſta ſuſtinens animalia. &c. Si etiam de illa particula aliqua gle-
bula extracta, vſque ad aquam penetretur, & canabis pro ma-
defaciendo, vel aliquid aliud infra ponatur, & deſuper cũ eadẽ
de extracta glebula foramen obſtruatur, quomodocunque di-
cta particula prati tracta fuerit, ſemper illud quod in aqua ſibi
ſubiecta poſitum eſt, ſecum trahit. Et quod valde mirum eſt,
ſi plures manipulos canabis ibi poſueris, ipſos amoto cooper-
culo ordine quo poſiti ſunt a foramine exire videbis. Per pra-
tum iſtud in lacu fluctuans, eccleſiam intelligo vel religionem
fluctuantem in mundo. Per particulas vero prati, perſonas par
ticulares ipſius. Per manipulos autẽ intromiſſos intelligo pec-
cata in corde interius occultata. Igitur ſi aliquã particulã, hoc
eſt, perſonam aliquam per diabolum contingat a ſuo toto, hoc
eſt, ab vnitate & communitate eccleſiæ vel regionis per pecca
tum vel per odium aut apoſtaſiam aut hæreſim ſeparari, & me-
diante reſti improbæ voluntatis vndiq; per mundi lacum deue
hi & deduci, & a littora bonorum terrenorũ adduci & trahi,
vt herba virtutum quæ in ipſo eſt poſita ab ipſo diabolo de-
falcari, & beſtijs. i. carnalibus vitijs depaſcenda exponi, procul
dubio ipſa particula. i. ipſa perſona debet ad pratum dimiſſum
. i. ad ſocietatem & communitatẽ religionis vel eccleſiæ a qua
fatuè receſſerat, per pœnitentiã reuenire, & per pacem & con
cordiam cum illa ſe iterum vnire, dicens illud Matth. 12. Re-
uertar in domum meam vnde exiui. Verum quia diabolus tali
homini tradit manipulos canabis ſui, i. diuerſa vitia & pecca-
ta, q̃ intus in eius conſcientiam immittit, & deſuper os per con
fitendi verecundiam ei claudit, & ſic ipſum faſciculum pecca-
torum quocunque vadat, ſecum ab ipſo trahi facit, ideo de-
bet talis pęnitens foramẽ oris apertum habere, & receptos ma
nipulos, id eſt intromiſſa peccata, eo quo ipſa receperat ordi-
ne, per cõfeſsionem emittere, & diſtinctè vnum poſt aliud ex-
plicare, & ſe ab eis vacuare, & diabolo qui ipſa ſibi commiſe-
rat, reſtituere, & ſe ipſis nequaquam ampli⁹ onerare, dicẽs ipſi
diabolo illud Matth. 20. Tolle quod tuum eſt, & vade. Bonus
enim debitor debet reddere quod recepit. ſic bon⁹ peccator de
bet confitendo diabolo dimittere quod ſibi tradidit & commi
ſit. Quod boni potuit figurari Ioan. 8. vbi mulier adultera ac-
cuſatoribus vno poſt alium exeuntibus, poſt ſcripturam domi
ni quam faciebat in terra, remanſit ſola, & a Chriſto exiuit ab-
ſoluta. Sic verè adultera conſcientia poſtquam vitia a quibus
apud Chriſtum accuſatur, vnum poſt aliud in confeſsione ex-
uerit, ſolent libera manere, & abſolutionis beneficium a Chri
ſto vel a ſacerdote Chriſti vicario reportare. Et aduerte quòd
iſti accuſatores incęperunt a ſenioribus exire. In quo notatur
quòd maiora & antiquiora vitia ſunt prius confitenda, exem-
plo Eſau, qui erat deterior, & tamen exiuit primus de ventre.
Gene. 25. Vel dic quòd iſtud pratum ſignificat hominem gra-
tum, qui manipulos. i. beneficia quæ a Deo vel a proximo reci-
pit, debet gratiarum actionẽ rependere, & ipſa ſuo ordine ſuo
benefactori oſtendere & referre, & ſic neceſſe ſit ipſa reſtitue-
re, & pro viribus compenſare, iuxta illud Matthęi 22. Reddite
21 ergo quæ ſunt Cęſaris Cęſari, & quæ ſunt Dei Deo. ¶ Adhuc
idem Geruaſius ait q́ in prouincia Aquen. circa caſtrũ prodij
Michaelis eſt pratum quod vbi primo paſſu tetigeris, totũ pra
tum mobile reddis, ipſumque vſq; ad ſuas extremitates cõmo-
miſcere facies. Incolæ ergo venientibus prædonibus ſolent il-
lic animalia ſua ponere, prædones vero motione prati perterri-
ti non audent animalia inuadere. ſimilia etiam loca dicit eſſe
in montibus Valentin. Plinius etiam lib. 2. cap 96. dicit eſſe lo-
cũ in Gabinenſi agro nõ procul a Roma, qui ad ingreſſum fer
mè per. cc. iugera tremit. De Calamine etiam inſula mobili
quæ eſt in Lydia, dicit quòd bello mitridatico multorum ciuiũ
fugientium illuc facta eſt ſalus. &c. Tale pratum videtur eſſe
mundus, in quo nihil eſt ſtabile, ſed cuncta ſunt mobilia & flu
xibilia ſine ſtatu. Quia igitur mundi incolæ, id eſt demones
bona ſua temporalia in mobili huius mũdi varietate collocãt,
deberent prædones, id eſt auari timere, & ab iſtorum bonorũ
occupatione & acquiſitione abſtinere, quando ſcilicet omnia
mobilia & corruptibilia eſſe ſpectant, quia pro certo ſapiens
qui mobilitatem temporalium conſiderat, territus proſequi
ceſſat, & ad ipſorum obtentum per deſiderium non anhelat.
22 pſal. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶ In prouincia in
caſtro Rochamaura ſecundum Geru. erant quædam ſpecies
vitium, quæ ab incolis vocantur brumeſtes, racemos groſsio-
res cæteris facientes. Hi ergo botri florẽt, & pducũt racemos vt

cęterę vineæ,ſed vbi ad vigiliam beati Ioannis,ſ.in ęſtiuali ſol
ſtitio peruentum eſt nec flos nec fructus in ais apparebit , imo
quicquid in ais ad fructus pertineat,euaneſcit. Tales ſunt mun
di diuites,quia nunc videntur florata, & in diuitiarum fructi-
bus abundare,quando vero ęſtiuale ſolſtitium.i æſtus & ardor
diuini iudicij apparebit,tunc in iſtis nihil de diuitijs videbiť,
imo flos ſuæ gloriæ & fructus ſuæ opulentiæ penit⁹ diſparebit.
pſal. Dormierūt ſomnū ſuum,ſ.mortis,& nihil inuenerunt viri
diuitiarum in manibus ſuis ¶ In prouincia ſecundum Geruaſ.
qua Italiam reſpicit, via ęſtatis breuiori,ſed periculoſiori, val-
lis eſt dicta lentuſcula,in cuius apice ſiquis clamauerit,aut tuſ
ſierit,ſeu aliquid dixerit , ſtatim ex altis rupibus nix coagulata
deſcēdit,& deſcendendo aliā niuē ſecū trahēs infinito cumulo
tranſeūtes obruit,& ad profundam abyſſum deiectos proſter-
nit. Multæ autem tales viæ dicuntur eſſe in alpibus illis in va-
rijs locis ſitę. Talis vallis videtur eſſe mundus , quia pro certo
ſi aliquis contra altas rupes.i.contra mundi prælatos vel prin-
cipes aliquo caſu clamet vel tuſsiat, vel de eorum violentia &
iniquitate loquatur aut conqueratur, vel aliquod verbum mur
muret ſeu dicat, ſtatim ab ipſis niuibus.i.accuſatoribus, impoſi
tionibus & tribulationib⁹ opprimitur, & per exactiones & ve-
xationes deponitur et caſſatur. Oportet ergo vt tales inferiores
in patientia tranſeant, & ꝙ de tyrannis & principibus nihil di-
cant, ꝙq; de eorum iniurijs & vexationibus nūquam clamēt,
de quo etiam ipſi tyranni gloriari videntur, dicentes cum rege
Aſſyriorum illud Eſa. 10. Vniuerſam terram ego congregaui,
non fuit qui moueret pennam, & aperiret os & ganniret . Vel
iſta poſſunt applicari de ſilentio, quomodo illi qui ſuperflue &
non vt debent loquuntur, ira Dei deſuper opprimuntur . Ideo
24 Amos 5. Prudens in tempora illo tacebit, quoniam tempus ma
lum eſt. ¶ Secundum Geruaſium, in prouincia ſunt multi fon-
tes qui æſtate feruente ſcaturiunt, in hyeme vero ſiccantur, cu
ius ſimile dicit Plinius lib. 5. c. 7. ꝙ trans Apeninum in agro pi
tinate eſt fluuius Nouanus , qui oībus ſolſtitijs torrens eſt , &
bruma ſiccatur. Idē ēt dicit eſſe in Caſinate de fluuio ſcatebra,
qui ſemper in æſtate eſt abundantior. Iſta poſſunt applicari ad
multos quibus plus proficit proſperitas q̄ aduerſitas, quia in
æſtate quando fructus abundant in proſperitatis tempora , iſti
ſunt abundantiores & aquis virtutum pleniores, in bruma ve-
ro.i.in hyeme , hoc eſt in aduerſitatis tempore iſti ſunt ſiccio-
res, & aquis clementiæ & compūctionis & deuotionis indigen
tiores, quia multi ſunt qui melius ſciunt vincere & vti proſperi
tatibus q̄ aduerſitate, quia in proſperis per gratiarum actionē,
& p temperantiam virtutibus abundant, in aduerſis vero p im
patientiam vel per obſtinationē ſe a virtutibus priuant. Ideo ta
li aiæ videtur dñs loqui Cantic. 2. dicens, Iam hyems tranſijt,
imbar abijt & receſsit, ſurge amica mea, & veni. Vel dic ꝙ ta-
les fontes ſunt boni diuites, quia in æſtatis tempora ſicco quan
do terra indiget humore.i.in tēpore paupertatis & cariſtiæ, qñ
humor bonorum temporalium deficit, magis debent fluere &
elemoſynarum irriguis abundare, q̄ tpe hyemali.i.q̄ tempore
abundantiæ, qñ terra.i.ſtatus pauperum non ſolet taliter indi-
gere , & qñ vbiq; videmus temporalium flumina redundare,
quia pro certo viri prudentes tpe abundantiæ diuitiarum ſua-
rum aquas retrahunt ad quandamodo ſiccitatis & parcitatis ſi-
militudinem oſtendunt, tpe vero cariſtiæ abundātar effundūt
ita ꝙ ſiccitatem pauperū temperant elemoſynis & infundunt.
Et breuiter eſt certū ꝙ oīs hō magis debet eſſe beneficus alijs
tpe indigentiæ, q̄ tpe abundantiæ. ps. Tu exurgens dñe miſere
beris Syon, quia tps miſerendi eius. ¶ In prouincia in comitatu
25 Aquen. villa de capis, in territorio Argētino ſm Geruaſiū, eſt
fons mirabilis, qui repentina ebullitione ſcatet , & poſt modi-
cum cum reſpicitur , locus ſcaturiginis non apparet, ita ꝙ vbi
primo fontem videras, ibi nec ſolum veſtigium fontis videbis.
Et quod magis eſt mirabile (ſicut ait) ſi ſignū baculi vel pali p
nota dimiſeris, nec baculum nec palum, niſi forte poſt ſeptem
vel octo dies, & ſub eodem caſu inuenire poteris . Simile dicit
eſſe de inſula fortunata, quæ perdita vocatur, quia quādo quæ
ritur, non inuenitur, a caſu vero quando non q̄ritur, reperitur.
Per iſtum fontem intelligo quoſdam quos videas ſubito & ex
inſperato apparere, & in mundo aquis diuitiarum abundare,
quos etiam videbis poſtea ſubito diſparere, fluxum ſuæ fortu-
næ ita inopinatè perdere, ꝙ de ipſis & eorum gloria via pote-
ris veſtigium inuenire. Iſtud videmus de iſtis principum offi-
cialibus & alijs ſimilibus, quos contra oēm rationem a caſu &
fortuna quandoq; videm⁹ ad alta officia promotos lata & ignè

fluentes, & diuitijs abūdantes. Vertas aūt oculos , & videbis ꝙ
fortuna quæ ipſos aduexerat, eos retrahit, oēm aquam proſperi
tatis in eis deſiccat & ſubtrahit, & acſi non fuiſſent, veſtigia ſuę
gloriæ de medio mundi tollit, ita vt nec baculum quidem, nec
palum.i.aliquid modicum de ipſorum diuitijs derelinquat. Ta
les ergo poſſunt dicere illud Sapien. 5. Nos nati continuo deſi-
nimus eſſe, & virtutis nullum ſignum valuimus oſtendere. Vel
allega ſimpliciter de vita humana, quæ vbi fluere videtur, ſubi
to ſolet deficere, & nullum veſtigiū in mūdo poſt ſe relinque-
re, quinimmo alias, ſ.in die iudicij, ſubito ex inſperato habebit
reſurgere, & de loco ad locum mirabiliter ſe immutare. Allega
vt ſupra. Vel allega iſtud pro illo cōmuni infortunio, quo fit vt
ſi aliquid cum diligentia quæras, vix inuenias, poſtea vero vbi
non quæſieris, a caſu reperias. &c. Vide ſupra de eodē de fortu
natis inſulis. c. 25. ¶ Item ſm Geruaſ. in prouincia Ebreduuen. 56
in caſtro de Barlem, eſt fons cuius potu ſanantur gutturoſi. Eſt
autem gutturoſitas inflatura gutturis , quia in montibus Bur-
gundiæ, & etiam circa montes Pyreneos in Vaſconia contin-
git ꝙ propter exceſsiuam frigiditatem aeris & aquarum, guttu
ra inflantur incolarum, & ita ēt dilatantur, ꝙ quandoq; ad ſimi
litudinē taurorum cum quadam pellis dependentia deformi-
ter extenduntur. Per tales gutturoſos, ſuperbos intelligo quo-
rum guttura per indignationem & ſuperbiam ſunt inflata. cui⁹
tamen contrariū præcipitur Leui. 1. vbi dr̄ , Veſiculā gutturis,
& plumas proijciet. Igitur dico ꝙ fons iſte pōt humilitatem, ti
moremq; & mortis memoriam, vel etiā ſacram ſignificare ſcri
pturam, cuius pot⁹ & hauſtus ſolet gutturis ſtomachationem,
iramq; & ſuperbiam attenuare. Vel gutturoſi ſunt detractores
& oblocutores, quorū guttur latum eſt ad mala verba promē-
dum; ſecundum illud pſal. Sepulchrum patens eſt guttur eorū,
linguis ſuis doloſè agebant. Fons ergo iſte Dei gratiā vel pru-
dentiam ſignificat quæ talium gutturum latam loquacem capa
citatē ſedat. Vel dic ꝙ fons iſte eſt abſtinentia, quę capacitatem
gutturis & ventris reprimit, & gulę ingluuiem reſtringit. Biba
mus ergo iſtum fontem, iuxta illud Hiere. 2. Prohibe pedē tuū
a nuditate, & guttur tuum a ſiti. ¶ Occaſione præmiſſorum, re-
cordor me in ciuitate Auenione in prouincia quandam autem 57
marinam vidiſſe albā, quę guttur latiſsimum ad modum palea
rij bouis habebat , & vnum gobellum plenum vino aperto
ore recipiebat & gluttiebat, vinum vero retinebat & bibebat, &
gobellum protinus euomebat. Iſta poſſunt dici cōtra guloſos ,
qui.ſ.guttura habent ad latiſsima vina & cibaria glutiendū , to
tum.n. quicquid apponitur, ſolent bibere & recipere, et vaſa va
cua dimittere & eijcere. Hieremi. 14. Reportauerunt vaſa ſua
vacua. Vel dic ꝙ iſte eſt bonus auditor, qui vinum doctrinæ ſi
bi oblatū recipit, de vaſe vero.i.prædicatore qualis fuerit, non
attendit, quinimmo ſi non placent ſibi mores ipſius, ipſum re-
tento vino doctrinæ reijcit & dimittit, iuxta illud Apoſtoli 1. ad
Theſſ. 5. Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Ab omni ſpe-
cie mala abſtinete vos.

De Sabea. *Cap. 44.*

SABEA eſt regio Arabiæ , vbi thus & optima myr-
rhę ſpēs generatur, vbi fęnix auis &c. omnia vt ſu-
pra de Arabia. Sabea ergo eſt eccleſia. &c. Figura
3. Regum 10. vbi regina Saba venit ad Salomonem
audire ſapientiam ſuam, & attulit ei aurum & argentum & di-
uerſa aromata, & mirata fuit de nobilitate palatij Salomonis,
de ordine miniſtrorum , & de ciuitate Hieruſalem & templo.
Iſta eſt gentilitas, quæ regina fuit Sabeæ. i. illarum terrarum q̄
nunc ſunt eccleſia Dei. Sed hæc venit ad Salomonē. i. ad Chri-
ſtum per fidem , & attulit ſibi aurum philoſophicæ ſapientiæ,
argentum eloquentiæ, aromata moralis ſanctimoniæ. Et quan-
do fuit in Hieruſalem, i. in fide eccleſiæ, mirata eſt templum ſa-
crę ſcripturę, vel etiam paradiſi, ordinem ſeruorum, hoc eſt p-
phetarum, apoſtolorum, martyrum, confeſſorum. &c. hæc vi-
de plenius in libro vltimo 3. Reg. 10.

De Saxonia. *Cap. 46.*

SAXONIA eſt prouincia nobiliſsima in Ger-
mania herbis & graminibus armentis & pecudi
bus, fontibus & fluminibus, metallis et lapidib⁹,
fructibus & frugibus referta, caſtris, ciuitatibus
rupibus atq; montibus roborata. Nā iuxta mon
tem vbi cuprum foditur, eſt alius mons vbi redolent lapides ſi
cut ambra. In montibus etiam eius eſt maximus diſcurſus volu-

rum, cetorum, & animalium cæterorum, & ideo ibi multa venationum genera exercentur. Sic in eccleſia ſunt gramina virentia honeſtatis, greges ſimplicitatis, flumina ſcientiæ & veritatis, metalla ſeu lapides patientiæ cõſtantiæ & firmitatis, fruges & fructus bonæ & virtuoſæ operationis & probitatis, ciuitates & caſtra diuinæ & angelicæ protectionis, montes & rupes religionis & contemplationis, in quibus montibus religionum effoditur cuprum quod reſonat. i. boni prædicatores, lapides etiam redolẽtes. i. perfecti & morigerati homines, quorum redolet bona fama. In montibus etiam altis. i. in montibus dignitatum & honorum eccleſiæ circumeunt multæ feræ. i. multa genera hominum peccatorum, et ideo ibidem multa genera venationis & prædicationis à venatoribus. i. prædicatoribus exercentur. Deutero 8. Eius lapides ferrum ſunt, & de eius montibus æris metalla fodiuntur. tranſeo, quia illa ſunt nimis communia.

De Sardinia. Cap. 46.

SARDINIA eſt inſula in mari mediterraneo, ad modũ hominis figurata, primo. n. ſtricta eſt, ſecundo lata, tertio ſtricta & longa. Nam in longo. 140. milliaria durat, & in lato tantummodo. 40. Ibi non eſt ſerpens nec lupus, nec aliud venenoſum excepta quadã herba quæ dicitur apiũ riſus, ſeu herba ſardonia, quæ ridendo perimit comedẽtes. Ibi ſunt fontes calidi, oculis dantes ſanitatem, furibus autem cæcitatem, ſi. ſ. ſacramento dato, oculos aqua tetigerint, vt oia dicit Iſidorus Hęc eſt eccleſia, quę ad modum humani corporis eſt in mundi huius pelago ſituata. nam primo ſtricta fuit propter credentium paucitatem. i. in capite quantum ad Apoſtolos & martyres, in quib' ſicut in capite fuit viſus diſcretionis, guſtus deuotionis, ſenſus compaſsionis, motus bonæ operationis. &c. Secundo dilatata eſt per credentium multitudinem, & etiam per latitudinem charitatis, & hoc quantum ad brachia. ſ. confeſſores & doctores, qui ſicut brachia fuerũt eccleſię defenſores. Ideo Gen. 24. Soror noſtra paruula es, creſcas &c. Heſter. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Tertio autem prolongatur quantũ ad durationem, ſed tñ coarctatur quantũ ad dilectionem, & quantum ad fidei diſcretionem. Figura optima Dan. 2. de ſtatua cuius caput fuit aureum, quia principium eccleſiæ aureum fuerit. ſ. per malleationem, purgationẽ & martyrij tolerationem. Brachia i. confeſſores fuerunt per prædicationem ęrei, ſed pedes. i. nos alij ſumus terrei per incompaſsionem, & ferrei per indeuotionem. In hac autẽ inſula non eſt lupus. i. diabolus nec alia beſtia venenoſa. ſ. eius angeli, vel lupus. i. populus paganorum, aut ſerpens. i. populus Iudeorum, nec animalia venenoſa. i. mali chriſtiani. Illi. n. non ſunt de numero eccleſiæ, inquãtum per peccatum ab ea ſunt eiecti. Eſai. 35. Nõ erit ibi leo nec mala beſtia. Per herbam autem ſardoniam intelligo ſpem vitæ æternæ, quæ ridere fecit martyres, & ideo riſus apium dicitur, quia boni qui ſunt apes mel gratiæ deferentes, de tribulationibus mundi rident, & eas vilipendunt. Et licet per eam vel eas aliquotiens moriuntur, tñ ridendo & gaudendo æquanimiter patiuntur. Iob 5. In vaſtitate & fame ridebunt. & ad Rom. 5. Gloriamur in tribulationibus &c. Per fontem calidũ intelligo fontem pœnitentię & confeſsionis, in quo oculus intellectus a peccatorum albugine abluitur & ſanatur per calorem compunctionis & contritionis. Vel per illos fontes intelligo ardorem tribulationem, in quo boni ſanantur, ſed fures ideſt mali totaliter excecantur. ſ. deſperantur. &c. Vel per fontem intelligo ſcientiã vel ſcripturam, quæ bonos iuuat, hæreticos autem & malos excæcat. quæ etiam gentiles per fidem illuminauit, & a cęcitate errorum curauit, fures vero. i. iudæos obſcurauit & excæcauit. Sap. 2. Excęcauit eos malitia eorum. Vel etiam ſignificat mundi proſperitatem, quæ bonos non lædit, fures autem. i. malos, & auaros occidit.

De Scythia. Cap. 28.

SCYTHIA tam Aſiæ quã Europæ eſt prouincia. Superior. n. eſt in Aſia, attingens ab oriente vſque ad meotides paludes, et fluuium magnum Tanaim, inferior vero Scythia eſt in Europa, & ab illo fluuio vſque ad vltimos fines Dacię protenditur. Teſte autem Plinio, Perſe Scythas vacant ſacas. Et ideo credo ꝙ Scythia eſt illa aquilonaris regio ab India incipiens quam Tartari occuparunt, vbi magnus Chan dominatur, & in qua ciuitas magna Chãbelech ſituatur, quę cathay in vulgari lingua appellatur. Vtcunque ergo ſit, Scythia maxima eſt regio, multis barbaris nationibus occupata, ſicut etiam colligit Apoſtolus ad Coloſſ. 3. dicens. In eccleſia non eſt barbarus neque Scytha, ſed Chriſtus idem in omnibus. Mores ergo quorundam hominum, qui varias ſcythiæ regiones habitãt, recitabo, & ad ſpiritualem intellectum pro viribus applicabo.

a ¶ Teſte ergo Solino. Neuria Scythiæ eſt prouincia, vbi fluuius Boryſthenes permeat, de quo dictum eſt ſupra. cuius incolæ certis æſtatis temporibus transfigurantur in lupos: deinde exacto ſpatio quod huic ſorti attributum eſt, in priſtinam faciem reuertuntur. His populis Mars eſt Deus & pro ſimulachris enſes colunt, de oſsibus vero hominum ignes ſacrificiorũ faciũt, & pro victimis homines cedunt. Hæc Pomponius. Plinius etiã facit mentionem de his. Tales. n. mores habuiſſe neuros apud Solinum comperio, ſi tñ ipſos adhuc habeãt, ignoro. Multę. n. nationes quæ antiquitus fuerunt barbaræ, nunc factæ ſunt ciuiles & domeſticæ, ſicut de gallicis reperio, qui antiquitus fuerunt ferociſsimi, qui tñ nunc ſunt ciuiliſsimi. Igitur per iſtos neuros poſſunt intelligi ſiccarij & latrones, qui cum ſint homines a natura, in lupos tñ mutantur, inquantum in lupinam rabiem immutantur, & in mores crudeles & beluinos efficiũtur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. &c. Hi ergo Martem & enſes. i. bella & arma pro Deo videntur colere, & in nullo alio ſpem habere. Marti. n. i. bellicę crudelitati immolant homines, & de illorum oſsibus i. de eorum occiſione accendunt ſuæ crudelitatis ignes. Quod etiam generaliter contra homines armorum dici poteſt, qui in occiſione ſolent delectari, & plus in gladio quã in Deo gloriari, & magis ac magis ad crudelitatis incendium inflammari. Oſeę 13. Immolate homines vitulos adorantes. ¶ Gelonia Scythiæ erat prouincia Neuriæ proxima, cuius incolæ qñ hoſtes poterant ſuperare, ſolebant excoriare, & eorum cutibus ſibi veſtes, & equis ſuis tegmina facere, & ſic ſolebant ad terrorem ſuorum hoſtium ſe ornare, & cutibus hoſtium cum capillo vti ſolebant pro baltelibus, vt ait Plinius li. 7. c. 2. qui ipſos anthropophagos vocat, &, ſupra Boryſthenẽ flumen per iter decem dietum dicit habitare: ſm Iſidorũ Nicenſem. Per iſtos intelliguntur raptores nobiles & potentes, qui geloni dicti ſunt, quia quantum ad Deum per indeuotionem gelidi ſunt & tepentes, & quantum ad proximum cũctis ſubditis & ſimplicibus inimici ſunt, & impugnant ſingulos tãquam hoſtes, quia iſti vt communiter homines iuſtos & ſimplices oderunt, & per rapinas & exactiones ipſos impetũt & inuadunt. Prouer. 29. Viri impij oderunt ſimplicem. Iſti ergo tales hoſtes ſuos, hoc eſt, ſubditos ſimplices & pauperes atq; iuſtos ſolent per rapinam excoriare, & cute & pilis bonorũ temporalium ſpoliare, & exinde ſe & equos ſuos ad litteram adornare, vel equos. i. vxores ſuas, vel ſe & equos qui ipſos portant & ſuſtinent. ſ. aduocatos, conſiliarios & balliuos induere & ditare. Iob 24. Nudos dimittunt hoſtes, veſtimenta tollentes. Vnde Micheæ 3. Comederunt carnem populi mei, & pelles eorũ deſuper excoriauerunt & oſſa eorum confregerunt. Ab iſtis. n. tyrannis caro. i. ſubſtantia immobilis, pellis. i. bona mobilia, & oſſa. i. tota temporalis fortitudo quam habent alij, comeditur, & tota ſibi acquiritur, & ab eis vſurpatur. ¶ Sarmatæ & populi ſunt inferioris ſcythiæ, qui a paludibus meoticis vſque in germaniam ſm Pomponium protenduntur, quorum mos (vt au) fuit antiquitus mirabilis. Nam apud eos eaſdem artes exercebant fœminæ quas viri, ita vt ne quidem a militia vacarẽt, quinimo viri pedites, fœminæ equites militabant. ferro non dimicabant, ſed quos laqueis intercipere poterant, trahendo conficiebant. Iſtę etiam vt nobiles fierent, non expectabant ętatem, ſed apud eos virgo nobilis dicebatur, quæ virgo manens hoſtẽ occidiſſet. Talis patria videtur ſpiritualiter eſſe mundus, quia re vera ibi videntur fœminæ. i. perſonæ effęminatæ & inſufficientes equitare, & in aliis officijs militare, viri vero. i. viriles perſonæ & virtuoſæ peditant, & inferius in ſtatu infimo perſeuerant. Eccl. 10. Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes quaſi ſeruos ſuper terram. Igitur tales fœminæ. i. noſtri effęminati diuites, milites, domini & magiſtri, ferro non dimicant viriliter contra hoſtes pugnando, vel ſeueram iuſticiam faciẽdo, ſed potius laqueis. i. fraudibus & machinationibus pugnãt, ſimplices opprimendo, virgines rapiendo, vſurando, fraudando. Eſa. 3. Mulieres dominatę ſunt eis. Iſti ergo nõ in ætate moralis maturitatis gloriantur, ſed tunc ſe reputant nobiles & laudabiles, qñ ipſi ſic virgines. i. ſteriles in virtutibus, aliquem in

laqueis

rtaculis rigentiſsima. Sola.n.terrarum non nouit vices temporum, nec a cœlo aliud accipit, quàm hyemem ſempiternã. Iſta regio põt ſignificare infernũ, vbi eſt nia frigus & hyems ſempiterna, quia grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, pars calicis eorũ, ſicut dr̃ in pſal. Dãnati.n.pars mundi eſt, & ad litteram viciſsitudinẽ diei & noctis non percipit, & a cœlo.i.a deo nihil aliud q̃ hyemẽ perpetuã & æternã caliginem ſeruat. Iob 10. Terra tenebroſa & operta mortis caligine, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternꝰ horror inhabitat. Vel dic ꝙ talis eſt peccator obſtinatus, qui noctu ignorãtiæ & gelu per-
12 petuæ indeuotionis arctatur. ¶ Arimaſpi dicuntur quidã populi Scythię cõmorantes in loco dicto Geſglitron, qui vno oculo in fronte dicuntur inſignes, qui in riphæis mõtibus dicunt̃ ſmaragdos cuſtodire, & pro ipſis contra Gryphes pugnare, & eos in vſum hominum venient præſeruare. Vnde fit ꝙ Gryphibus rapientibus & Arimaſpis cuſtodientibus, iſta lapides vix habentur, & in vſus hominum difficulter veniunt. Per iſtos lapides intelligo diuitias temporales, per gryphes aues ferociſsimas intelligo raptores principes & crudeles, per Arymaſpos autem vſurarios infideles, quorum.ſ.oculus mentis eſt in fronte, inquantum cor eorum & intentio ſemper tendit ad bona pſentia quæ ſunt ante, carẽt vero oculo dextro.i.diſcretione bonorum paradiſi, & oculo ſiniſtro.i.conſideratione tormentorũ inferni, ſed habent vnicum oculum in fronte.i. ſolam conſiderationem ad præſentia bona mũdi. Dicit ergo ꝙ ſmaragdi.i.diuitiæ temporales ad vſus hominum.i.pauperum & rationabilium raro veniunt, quia gryphes & arimaſpi.i.raptores & vſurarij ipſas inter ſe diuidunt, & propter hoc etiam pugnam aliquotiens inuicem faciunt & incurrunt, ipſasq; taliter ab alijs cuſtodiunt, ꝙ nulli preter eos ipſas accipiunt & acquirũt. Pro-
13 uer.5. Habeto eas ſolus, nec ſint alieni participes tui. ¶ In Scythia eſt quædam inſula quam incolunt quidam populi qui hippopodes nominantur, qui teſte Solino, formam humanam habentes, in pedes equinos deſinunt. Tales ſunt quidam qui per totum corpus ſunt homines.i.per totam vitam ſunt boni, & ratione vtentes, exceptis pedibus ſenectutis. Sed vere qñque fit ꝙ illi qui in tota vita ſua fuerant homines.i.iuſti, in pedibus.i. in fine fiunt equi.i.beſtiales & impij, ſuperbi & immundi, figurati in ſtatua Dani.2. quæ caput habuit aureũ, & pedes habuit partim teſteos & lutoſos, partim ferreos atque duros. Ad denotandũ ꝙ iſti partim ſunt lutei & immundi, partim ferrei & obſtinati & ſuperbi. vnde talibus ſenibus dicitur Ezech.23. Sicut fluxus equorum, fluxus eorum. Ideo bene dicit pſal. Nolite fie-
14 ri, ſicut equus & mulus, quibus nõ eſt intellectus. &c. ¶ Quòd in Scythia ſint phaniſij qui maximas habent aures, vide cap. de faunis. §.7.

De Scotia. Cap. 50.

1 SCOTIA eſt regnum in finibus Britanniæ maioris in quo teſte Geruaſio, eſt ſtagnum in quod oceanus fluit omni die, & dum aduenit, a ſtagno taliter abſorbetur, ꝙ propter accreſcentiam ipſius ſtagni margines non merguntur, verum cũ aqua decreuerit, ad modum montis aquas abſorptas euomit & hoc in tanta copia, ꝙ etiam margines tunc ſubmerguntur. Hic igitur eſt vnum mirabile, quia ſi tunc homines recta facie propè aſtent, tanta aſpergine perfunduntur, ꝙ mirum erit niſi pereant, ſi vero dorſum ad ſtagnum verterint nihil timẽt. Iſta poſſunt contra multos dici, qui.ſ. nullo modo volunt reſpici vel videri, quia.ſ.dum nequitias ſuas patrant, ſi facie recta ab aliquo aſpiciantur, timent ne forte ipſas reuelet, & ideo ſuorum operum exploratores ab eis ſæpe inuaduntur, & aliquotiens occiduntur. Si vero dorſum verterint, hoc eſt, ſi de eorum malis nihil viderint, vel nõ vidiſſe diſsimulauerint, tunc ab eis non lęduntur. Bonum eſt ergo facta aliorum nõ nimia diſcutere nec videre, & ſub diſsimulatione procedere & tranſire. Eccl.3. Non eſt.n.tibi neceſſarium ea quæ abſcondita ſunt & occulta, videre oculis tuis. Vel dic ꝙ iſtud ſtagnum qđ abundantius reddebat aquas quàm acceperat, ſignificat homines gratos, quæ beneficia ſibi collata abundantius remuocrãt
2 quàm eã recipiunt. ¶ In Scotia teſte Geru a.tẽpore Arturi erat lacus 60. habens inſulas 60. flumina recipiens 60. habens rupes 60. aquilarum nidos, quæ omni anno conuenientes, prodigia & noua quæ in regno futura erant ſuo clamore notificabant. Iſti ſunt prædicatores, qui in diuerſis inſulis.i. in diuerſis conuentibus nidificant & habitant, & ventura pericula mortis æternæ clamore ſuæ prædicationis declarant. Oſeæ 8. In gutture
tuo ſit tuba quaſi aquila ſuper domum domini. ¶ Item idem di- 3
cit ꝙ in Scotia erat modicum ſtagnum in cuius quattuor angulis erãt quattuor ſpecies piſcium qui ſe inuicem non cõmiſcebant, ſed ſingulæ ſpecies ſingulos ſtagni angulos ſeruabant & habitabant. Hoc poteſt applicari ꝙ nos qui in ſtagno eccleſiæ in diuerſis angulis.i.in diuerſis beneficijs & officijs, collegijs & cenobijs ſumus poſiti, debemus in locis noſtris manere, alia non inuadere, ſed propria ſtatibus contenti eſſe iuxta illud 4. Regũ.14. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco tuo.
¶ Refert Gerua. ꝙ quidam rex Scotiæ vnum habebat aucupẽ 4
qui ſolo verbo & grues & aues alias capiebat. Odoricus vero dicit ſe apud põtum vidiſſe hominem qui multitudinem perdicum ſupra ſe volantium quocunque ibat ſecum ducebat, & quando volebat, ad terram deſcendere faciebat, & eas capiebat. Talis eſt Chriſtus, qui verbo prædicationis ſuperbos cœpit, & eos ſecum adiunxit, & ad humilitatem deſcendere fecit. Idem de Paulo. &c.

De Syria. Cap. 51.

SYRIA prouincia eſt oriẽtes circa Damaſcum, 1
quæ vnam habet eccleſiam quæ beatæ Mariæ dicitur de Sardenay, vbi eſt imago beatæ virginis quæ mamillam habet carneam, diuino miraculo factam, a qua vice lactis oleum ſtillat, vt dicit Geruaſius. In hoc poteſt notificari miſericordia virginis glorioſæ, quia pro certo mamilla ſuæ largitatis non eſt dura aut lapidea, ſed carnea.i.mollis, tenera & benigna. Eze.11. Auferam cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis cor carneũ. Oleũ .n.miſericordiæ & gratiæ ab ipſa nobis cõtinuẽ ſtillatur, a qua mẽs arida per indeuotionẽ, ſpiritualiter impinguatur. Iob 29. Petra fundebat mihi riuos olei. Vel dic ꝙ imago virginis id eſt quælibet mulier vel perſona quę per imitationem vult eſſe imago virginis benedictæ, debet mamillã carneam pietatis ha-
bere, cum qua debet alijs oleum elemoſynarum ſtillare. ¶ Di- 2
cit idem ꝙ in Syria naſcitur balſamum, & hoc tunc eſſe purũ cognoſcitur, qñ duplo plus ponderare quàm terebinthus inuenitur. Sic vero minus vel æqualiter ponderat, tunc ſophiſticatum & friuolum reputatur. Per balſamũ liquorem alijs pręcioſiorem intelligo prælatum, cæteris maiorẽ & digniorẽ. Per terebinthum vero & alios liquores intelligo ſubditos prælatis & gradu & ſtatu inferiores. Dico ergo ꝙ balſamum.i. pręlatus & vir eccleſiaſticus debet alijs præponderare, & ipſis in virtute, fama & ſcientijs plus valere. Si.n.alijs in virtutibus nõ pręponderat, vitioſus & ſophiſticatus videtur, & ſe indignũ balſami.i.prælati nomine prædicat & fatetur. ideo eccleſiaſticis et prælatis in perſona apoſtolorum bene dicitur Matth.5. Si non abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum & phariſeorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Tales.n. qui non habent debitum pondus virtutum, digni ſunt regno ſuo.i.ſtatu eccleſiaſtico & etiam regno cœleſti priuari, & in manu demonũ tanquam ſophiſtici, ficti & non veri derelinqui, ſicut illi Balthaſari regi fatuo dicitur Dan.5. Appenſus es in ſtatera, & inuentus es minus habens. Sequitur. Diuiſum eſt regnum tuum, & datum eſt Perſis & Medis. ¶ In Syria in ciuitate Ebron eſt
campus cuius terra eſt rubea, quæ etiam foſſa comeditur, & 3
per Ægyptum deuehitur, & pro ſpecie cariſsima venditur. ſed in hoc eſt mirabilis ille campus, quia quantum per totum annum effoditur, tantum finito anno diuina diſpenſatione excreuiſſe reperitur, ita ꝙ in integrum locus effoſsionis reparatur. Iſta poſſunt applicari ad corpus Chriſti, quod pro certo campus dicitur pro eo quòd fructus gratiæ & ſcientiæ & gloriæ ab eo propinatur, qui per Ægyptum huius mundi portatus a fidelibus manducatur. Sed quidꝰ pro certo virtute diuina fit quòd poſtquam ipſum comeſtum credideris, ſanũ & integrum reperies & videbis, & ita fit quòd nullo modo conſumitur, dato quòd a pluribus manducetur. ideo de ipſo in proſa canitur: Sumit vnus, ſumunt mille, quantum iſti, tantum ille, nec tamen conſumitur. &c. Vel dic ꝙ talis campus eſt homo elemoſynarius & pius, qui.ſ.ſe alijs communicat, & cibos ſuos alijs diſtribuit & diſpenſat, quia pro certo ſæpe fit ꝙ Deus occultè ſibi redintegrat quicquid pauperibus largitur & donat, exemplo Ioannis Elemoſynarij, de quo dicitur ꝙ quanto plus dabat, tanto amplius abundabat. ideo Prouer.28. Dicitur. Qui dat pauperi, non indigebit.

De

De Serum prouincia. *Cap. 52.*

SERES eſt prima regio Orientis, quæ a cæteris mortalibus tantum diſtat, ꝙ rarus eſt illuc hominum acceſſus. Primo.n a parte noſtra profundæ ſunt niues mox longa deſerta, ſequuntur Antropophagi, gens aſperrima, tandem deſerta ſeuiſſimis bellijs efferata, inde promontorium Tabis, & ad hęc deſerta longiſsima, & poſt vltra humanos ſitus eſt regio Serum, du qua dictum eſt ſericum, quia in quibuſdã arboribus illic quædam laungo naſcitur, quæ collecta & aptata ſericum efficitur, quod magis ad oſtendendum quàm ad veſtiendũ corpora vtile reperitur. Eſt ergo iſte populus mitis & quietus, & aliorum hominem fugiens cœtus. Vnde fit ꝙ qñ mercatores ad eorum partes veniunt, nulla inter ipſos verba interueniunt, ſed in ripa ſui fluminis mercatores noſtri merces ſuas ponunt, illi vero oculis ipſas merces ęſtimantes, ſua tradunt, & noſtra nõ emũt, ſicut dicit Soli. Per hanc regionem poſſum intelligere religionem, quæ populos habet. ſ. religioſos, qui pro certo profeſsione & moribus ſunt ad alijs hominibus diſtincti, & deſertis pœnitentiæ intermedijs ab alijs ſeparati. Iſte ergo populus mitis & beneuolus debet eſſe, aliorum mortalium. ſ. ſecularium cœtus & ſocietatem non diligere, nec cum ipſis verba aut colloquia multa habere, mercaturas vel negotia nõ tractare, ſua bona hoc eſt documenta & exẽpla debent alijs dare, & ſine multiloquio merces ſecularium. i. elemoſynas & beneficia pro neceſſitate vitę accipere, & de ſuis arboribus. i. de ſuis bonis perſonis lanuginem bonorum exemplorum colligere, quibus poſſint ſeculares induere & ornare. Vnde de diſtinctione & ſeparatione iſtorum poteſt dicl illud Neem. 9. ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni alienigena.

De Trapo inſula. *Cap. 53.*

TAPO eſt inſula in India virens omni tẽpore. nam ibi arbores ſemper virentes ſunt & eſt repleta margaritis & lapidibus precioſis, & bis in anno habet hyemem & æſtatem. Et forte iſta eſt tylos, de qua dicit Sol. ꝙ hoc miraculo terras oẽs ſupergreditur, quia in illa nulla eſt arbor quę nõ ſemper vireat. Iſta eſt eccleſia, religio vel paradiſus, vel anima ſancta, quæ virorem honeſtatis ſemper retinet in ſeipſa, & æſtatem proſperitatis ſpirituales habet bis. ſ. in mundo iſto quantũ ad gratiam, & in futuro quantum ad gloriam. hyemem etiã habet duplicem, inquantum timet ꝙ in hoc mundo & alio tribuletur, quia ſapiens in omnibus metuit. Eccleſi. 18. licet dicatur Naum 1. Non conſurget duplea tribulatio &c.

De Thuſcia. *Cap. 54.*

THVSCIA italiæ prouincia, a thure (ut Iſidoro placet) dicta, quia ibi ſolebant thura & myrrhã comburere præ deuotione in exequijs mortuorum. Et eſt regio montana & fortiſsima quo ad ſitum, fertiliſsima quo ad fructus, ſaluberrima quæ ad cœlum fluuijs & fontibus irrigata, & fontibus calidis nobilibus inſignita. Sic bona aĩa quo ad rbus orationis, montes fidei & perfectionis, cœlum contẽplationis, fontes calidos lachrymarũ & contritionis, flumina gratiarum & deuotionis, aromata odoriferæ conuerſationis, debet eſſe fortis & nobilis & decora. Hęcine eſt vrbs perfecti decoris? Thre. 2.

De Thyle ſeu thule inſula. *Cap. 55.*

THYLE eſt inſula vltra Angliam. circa quod nota ꝙ in aliquibus partibus aquilonis ſol apparet per medium annum, & per medium diſparet. Vnde de Nocrigia dicitur ꝙ ſol in æſtate per plures dies in ſolſtitio nõ videtur ibi occumbere, & in hyemali ſolſtitio ibidem per dies totidem non apparere, vnde tunc oportet ꝙ incolæ ad candelæ lumen faciant opus ſuum. Eſt igitur inſula thyle vltra angliam nauigio ſex dierum, quæ idcirco inhabitabilis dicitur, quia ſol per medium annum. ſ. in æſtiuali tempore ipſam exurit, & in hyeme per tantundem temporis ab ea occultatur. Et ideo quia eſt in æſtate ferueniiſsima, & in hyeme frigidiſsima, a nullis hominibus habitatur. Per iſtam inſulam poſſunt intelligi mali diuites qui. ſ. in toto anno durationis ſuæ habent vnum diem proſperitatis. ſ. dum durat æſtas vitæ præſentis, & vnam noctem aduerſitatis. ſ. dum durabit perpetuum tempus mortis. Iſtis. n. in mundo iſto ſol & calor proſperitatis dum durat æſtas vitæ præſentis, ſemper apparet, quia diuitibus iſte ſol occidere non videtur. Non occidet vltra ſol tuus. Eſai. 60. Sed cum hyems mortis aduenerit, tunc certe ſol & luna proſperitatis mundanæ ab eis penitus abſcondetur. Hie. 15. Occidit eis ſol dum adhuc eſſet dies. Et quantum in ęſtate vitę pręſentis habuerunt luminis & proſperitatis, tantũ in hyeme mortis habebunt de tenebris & frigore aduerſitatis. Apo. 18. Quãtum glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentũ & luctum. nam quia in vita iſta ardore auaritiæ & luxuriæ cõburuntur, ideo in hyeme. i. poſt mortem in inferni frigoribus gelabuntur, quia flante Deo. i. iudicante, concreſcit gelu. Iob. 37. Et breuiter, inhabitabiles dicuntur, quia ipſos in hac vita Christus per gratiam non inhabitat, ipſosq́; poſt mortem per gloriam non frequentat. Eſai. 13. Non habitabitur in ſeculum ſeculi. ¶ De hac inſula aliter ſentit Soli. Dicit enim ꝙ eſt locus apud quem mundi cardines eſſe credunt, ſemeſtrem diem & ſemeſtrem noctem habens in anno, quẽ. ſ. incolunt gens beatiſſima, quibus è cœlo magnam clementiam auræ ſpirant ſalubriter, quæ nihil noxij flatus habent. Domus eorum nemora ſunt vel lucus, victum arbores ſubminiſtrant, diſcordiam neſciũt, ægritudine non inquietantur, innocentiæ nomen omnibus ęqualiter notum mortem accerſunt, & voluntario interitu caſtigant moriendi tarditatem. habent certam rupem iuxta mare, de qua qñ nimis antiqui ſunt, ſatiati & delibuti, in mare ſe præcipitant, & hoc genus ſepulturæ optimũ, præcipuumq́; vitæ eſſe putant. Iſta inſula eſt eccleſia, quæ hic per ſex menſes. i. per ſex ætates patitur noctẽ aduerſitatis: finaliter vero habebit diem infinitæ proſperitatis. Populi autem iſti ſignificant ſanctos patres eccleſiæ primitiuæ, qui nemora pro domibus incolebant, & victum de arboribus aſſumebant, ſicut fuerunt æremitæ, qui de cœlo clementiam & gratiam ſentiebant, quosque auræ. i. dona ſpiritusſancti ſalubriter afflabant, ita ꝙ noxiũ flatum diabolicæ tentationis non ſentiebant, innocentiam ſeruabant, vitiorum ęgritudinem non habebant, diſcordiam neſciebant, & pro Chriſto ſe morti voluntariæ ſubmittebant, membraq́ue ſua ſuper terrã mortificabant, & vnctione ſpiritus delibuti, paneque, doctrinæ vel eucharistię ſatiati, in mare pœnitentiæ voluntariæ ſe immittebant. Matthei 17. Tranſi hinc, & mittere in mare. Vel allega de paradiſo, vbi non eſt diſcordia, infirmitas, Vel flatus noxius tribulationum, ſed innocentia ſempiterna. & cætera.

De Thracia. *Cap. 56.*

THRACIA eſt Europæ prouincia, circa helleſpontum, vbi nunc Conſtantinopolis, quæ prius dicta eſt byzantiũ, eſt conſtructa. in extimis igitur regionibus prouinciæ huius populi fuerunt barbari, quorum teſte Sol. mores ſunt mirabiles & ſtupendi. Ea quadam. n. naturalis ſapientiæ diſciplina vitã contemnunt, & in mortem voluntariu conſentiunt, & hoc (vt ait) quia animas poſt mortem viuere credunt. apud ipſos luctuoſa ſunt puerperia, & econtra læta ſunt funera. Cũ. n. puer naſcitur, cum fleto & triſtitia a parentibus recipitur, & econtra mortuum cum gaudio proſequuntur. Ad hæc addit Pomponius & ideo in ſuorum lętantur mortibus, ꝙ alij obuũrium animas redituras, alij non extingui. ſed ad beatiora loca tranſire credant, alij emori quidem, ſed id melius eſſe quàm viuere. Iſta poſſunt allegari contra illos qui vitam iſtam diligunt, du morte vero tam ſui quàm ſuorum plus debito triſtes ſunt, & de natiuitate hominum hilareſcunt. Qui. n. bene conſideraret ꝙ præſens vita tot miſerijs eſt repleta, & ꝙ anima poſt mortẽ (niſi in ea deficiat) perpetuo eſt victura, præſentem vitã procul dubio contemneret & luctuoſa puerperia duceret, gaudioſa vero funera reputaret, & mortem fortiter expectaret, & vitæ mortem, natiuitatiq́; obitum anteferret. ideo bene dicitur Eccl. 7. Melior eſt dies mortis die natiuitatis, & melius eſt ire ad domum luctus quàm ad domum conuiuij. ¶ Teſte Solino, apud Thraces barbaros de vxorũ numero ſu viri iactant, quia quanto quis plures vxores habuerit, tanto ipſum honorabiliorem populus reputat. Mulieres etiam (vt ait) non parentum arbitrio nubunt, ſed quæ ſpecioſę ſunt, ſubhaſtari volunt, & ad illum qui plus eis dederit, tranſeunt, & ſic nõ moribus, ſed pręmijs ſe coniungunt. Illę vero quæ turpes ſunt, maritos dotibus emunt. Iſta procul dubio videtur hodie eſſe inter luxurioſos, quia ad litteram viri ſe ſolent iactare de numero fœminarum,

fœminæ

fœminæ etiam ſine parentum licentia quandoq; tranſeunt ad maritos,& per vetulas lenas ſubhaſtari ſe ſcientes, illũ præeligunt qui plurimos offert nummos. Et ad litteram quæ turpes ſunt, emunt denarijs ſibi viros. de quo Eze. 16. Omnibus meretricibus (ſupple pulchris) dant mercedes, tu aũt dediſti mer
3 cedem amatoribus tuis. ¶ Quod vxores cũ viris ſe cõburant, vide infra de taprobana inſula.

De Taprobana inſula. *Cap. 57.*

1 TAPROBANA eſt inſula adiacens Indiæ a parte meridiei, media inter ortum & occaſum, quę (antequam ab Alexandro illuc claſſem & legatos mittente, error purgaretur) vnus mundus alius credebat. Tũc.n. ibi per 20. Dies erat trãſitus, ſed poſtea multo breuior eſt inuentus. Dicit ergo Solinus q; iſtis populis ſol oriens apparet ad dexterã, occidens ad ſiniſtram. Dicit etiam q; ibi ſeptẽtriones nunquã videntur, & q; luna ſolum ab hora octaua in ſextamdecimam apparet. Lucet etiã canopos, ſydus clarum & ampliſsimum. Igitur cum iſti nunquam videant polum arcticum, ad ſtellam maria difficulter poſſunt dirigi nauigando. Hoc igitur artificio vtuntur, quia alites quaſdam ſeu volucres ſecum in nauibus portant, quæ naturaliter terram ſentiũt, et verſus terram reſpiciũt & anhelant, & ſic ad inſtinctum alitum curſus ſuos dirigunt et gubernant, vt dicit Sol. Talis inſula ſignificat mundum, populi vero eius ſignificãt peccatores, qui in profundo maris.i. peccati ſunt poſiti & ſeiuncti. Iſti.n. in ortu diei.i. in tempore præſentis vitæ (quæ non eſt niſi ortus durationis humanæ) ſolẽ iuſtitiæ Chriſtum intuentur proſperum ſiue dextrum, & ad cõcedendum eis temporalia valde paratum, ſed pro certo occidente mortis adueniente, tunc iſte ſol Chriſtus ſibi in ſiniſtrũ & in aſperum vertetur inquantum.ſ. æternam dãnationem talibus impartietur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. Figuratus in Iacob, qui cãcellatis manibus de ſiniſtro fecit dextrũ, & econuerſo &c. vide infra Gen. 48. Iſtis ergo luna.i. beata virgo parum lucet, iſtos ſeptentriones. i. ſancti non illuminant, iſtos ſtella maris.i. Deus, & ſeptẽtriones.i. ſancti in huius mũdi pelago non gubernant, ſed ſolum canopos ſtella clara, id eſt mundi proſperitas & claritas eis lucet, quæ in eorum oculis ſola ſplendet. Iſti ergo per ſtellas.i. per ſanctos ad portum ſalutis non diriguntur, imo ad terrã.i. ad amorem terrenorum per alites.i. per demones quibus obediunt deducuntur. Vel dic q; iſte populus ſignificat eccleſiæ fideles, qui quia in hoc ſeculo non habent ſtellas.i. ſanctos quibus dirigantur ad cœlum, neceſſe eſt q; alitibus.i. viris contemplatiuis & prudentibus ſe credãt, & regimen nauis ſuæ. Iſti.n. terram viuentiũ.i. paradiſum odore contemplatiuis ſentiunt, et ideo in abſentia ſtellarum.i. ſanctorum, ad portũ ſalutis homines deducunt. Pſal. Spiritus tuus
2 bonus deducet me in terram rectam. ¶ In Taprobana inſula, teſte Solino, ille rex eligitur, q ſpectatior moribus inuenitur. eligunt.n. hominem inueteratę clementię, & in annis grauẽ. Vnũ tamen attẽdunt præcipue in electione regis, vt.ſ. liberis careat. Nam (vt dicit Solinus) qui pater fit, etiam ſi vita & moribus polleat, non admittitur ad regendum, quinimo poſtquam fuerit in regimine conſtitutus, ſi velit educare liberos & haſtere, ſtatim exuitur priſtina poteſtate. Iſtud autem cuſtodiunt (ſicut ait) ne fiat hęreditariũ regnum ſuũ. Dicit etiã q; quãtumuis rex ipſe maximam præferat æquitatem, nolunt tñ ſibi totum licere. imo 40. ſapiẽtes eligũt, qui regi habeant aſsiſtere, & cum ipſo de cauſis capitalibus iudicare. Iſta poſſunt allegari de regibus & prælatis, qui pro certo ſunt eligendi clementes ſapiẽtes & veteres, & liberos.i. parentes & nepotulos non habentes, vel ſaltem vltra debitum non amantes, nec regnum eccleſiæ, nec ipſa beneficia & officia reipublicæ vel eccleſiæ ad eos tranſmittentes, & non ſoli de negocijs iudicantes, ſed plurium prudentium conſilium inſequentes, iuxta dictũ ſapientis Ecc. 31. Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis. Vel ſi vis, iſta poſſunt allegari contra multitudinem & affectũ liberorum, & quòd raro illi in paradiſo regnant, qui liberos in ſeculo obtinent, quia ſcilicet fit plerumque quòd pro ditandis liberis ipſi animas ſuas damnificant, & ſic ad regni gloriã nunquam intrant, ſicut videmus de vſurarijs & auaris. ideo bene dicitur Eccleſiaſt. 16. Ne iocunderis in filijs impiis ſi multiplicentur. vide ſupra titulo de Britannia. §. de Hebudibus inſu-
3 lis, & earum rege, vbi ponitur ſimile. ¶ In iſta inſula ſunt Margaritæ teſte Solino, ſed de earum natura vide ſupra. libro de lapidibus titulo ſuo, & libro de piſcibus. c. de Conchis &c.
¶ Refert etiam idem q; ſunt ibi teſtudines maximę, quas homi 4
nes venantur, quia de carnibus earum viuunt, & de teſtis ipſarum domos ſibi faciunt. de hoc vide libro de Piſcibus capi. de teſtudine, vbi ponitur ſimile.

De Vulandia. *Cap. 58.*

VLANDIA eſt regio in montibus Noruegie, cuius ciues ſunt ſeui & barbari, magicis artibus occupati, qui nauigantibus propter defectũ venti moram apud ſe contrahentibus, ventum venalem offerunt. Globum.n. de filo faciunt, plures nodos in eo cõnectentes, & vſque ad tres nodos vel plures filum extrahi & explicari præcipiunt, ſecũdum q; ventum magnum vel paruum voluerint habere, & ſic demones aerem concitant, & ventum producunt, & quandoq; nauẽ illam diſsipant & ſubmergunt. Regio hæc eſt peccatum, ciues demones, nauigantes peccatores, globus cor, ventus vanitas, mare vita præſens, profundum infernus. Illi ergo qui per mare præſentis vitæ volunt ad portum proſperitatis venire quãq; veniunt ad vulandiam.i. ad ſtatum peccati, vbi eis a ciuibus.i. a demonibus ventus inanis gloriæ venditur, ita vt quanto globum cordis ſui magis explicauerint & laxauerint ad mundana, tanto maior ventus vanitatis ipſos agitat atque mouet, intantum quòd quandoque per æternæ mortis periculum ſubmerguntur. Matth. 7. Venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt & cætera. & Ezechie. 27. Ventus auſter contriuit te in corde maris.

De mirabilibus circa humanam naturam. *Cap. 59.*

CIRCA humanam naturam multa ſunt mirabilia, inter quæ Solinus connumerat q; vix eſt 1
dare aliquem quin plura aduerſa ſuſtineat, quã proſpera. vnde exemplificat de Caio Cæſare, cuius (teſte Seneca) tanta fuit fœlicitas, q; et quicquid libuit, licuit, qui quaſi totius mundi victor extitit. Hic tñ plus habuit de rebus aſperis, omnibus cõſideratis quàm ſecundis. Dicit ergo q; tot & tanta in vita eius inueniuntur incommoda, vt non ſit facile diſcernere calamitoſior an beatior fuerit. Item idem ait q; mulieribus prægnantibus ſemper nocet pleniluniũ, & addit ſimilitẽr q; ſi mulier grauida ſalſiores eſcas comedit, vnguibus caret partus. Oſcitationẽ etiam dicit noxiam parturientibus. Vnde dicit eſſe vtile ſpiritum cohibere, & nullo modo in actu pariendi oſcitationem facere, aliàs periculum eſſet. Plenilunium ſignificat plenitudinẽ diuitiarũ temporaliũ, ſalſedo cõdimentũ ſcientiarũ ſecularium, oſcitatio vero ſeu ſpiritus emiſsio ſuperfluitatem affectuum & deſideriorum pectoralium & mentalium. Igitur dico q; qñ aliquis eſt prægnans, & de nouo concepit aliquod bonum propoſitum, & intendit parere bonum opus, illa tria ſunt principaliter ſibi noxia.ſ. pleniluniũ proſperitatis, ſalſedo præſumptę ſagacitatis, & oſcitatio concupiſcentiæ & carnalitatis. Illa.n. tria partui boni operis officiunt, & vngulam finalis perſeuerantiæ ſibi tollunt. Vtile eſt ergo ſpiritũ concupiſcentiæ cohibere, et eſcas ſalſas.i. ſalſedinem præſumptę ſapientiæ non habere, iuxta illud ad Rom. 12. Non plus ſapere quàm oportet ſapere. &
proſperitatis plenilunio non gaudere. ¶ Item dicit idem quòd 2
puer qñ prępoſitis pedibus naſcitur, malum omen eſt. Talis.n. præpoſterus ordo contra naturam eſt, & ideo ſignificat (ſicut ait) q; taliter naſcens proſpere non viuet, & q; cito de vita recedet, & q; etiam multa mala faciet. Vnde etiam tales vocantur Agrippę, vt dicit Sol. & Plinius li. 7. c. 8. vbi exẽplificat de Nerone principe, ſic dicens: Neronem principem toto principatu ſuo hoſtem humani generis, pedibus genitum ſcribit parens eius Agrippa. Talis etiam fuit Herodes Agrippa. Quorũ alter plures occidit, & tandem ſeipſum interfecit.ſ. Nero alter vero paupertate, fame, carcere multotiẽs feſſus fuit. Illa poſſent dici ſi prædicares de apoſtolis Petro & Paulo, contra crudelitatem Neronis. Vel dic q; pedes ſunt affectus. Aug. Pes meus affectus meos, eo feror quocũq; feror. Igit naturale eſt & rõnale q; in omni actu caput rõnis præcedat, pes affectionis caput rõnis præferat. Nã qui carnis deſideria iuſtitię anteponit, neceſſe eſt q; proſperitate pacis & gratiæ caret & q; cito de vita grẽ p imperſeuerantiam recedat. Cõe eſt.o. q; illi in quibus affectio

ſuperat

ſuperat rationem, & in quibus deſideria iuſtitiam antecedūt,
in hoc ſeculo proſperè non viuant, & vitam etiam gratiæ cito
perdant iuxta illud Eccl. 18. Si præſtes animæ tuæ cōcupiſcen
tias eius, in gaudium te faciet inimicis tuis. Vel dic ꝙ illud cor
pus, iſta perſona, vel illud collegium, vel eccleſiaſtici non poſ-
ſunt proſperè viuere vel manere, vbi pedes præcedunt caput,
ſubditi prælatos, mali bonos, & vbi in ſtatu & gradu & in pro-
motionibus improbi præeunt virtuoſos. Vel dic contra ſimo-
niacos, qui non rectè nec ordinatè naſcuntur aut promouen-
tur, ſed potius vt agrippæ et præpoſteri per ſimoniam ad dignita
tem exeunt et naſcuntur, quia vere tales non ſolēt in proſperi-
tate viuere, ſed toto vitæ tempore miſeriæ ſubiacere. Qui enim
non intrat per oſtiū in ouile, fur eſt et latro. Ioā. 10. Iſti.n. ſunt
qui relinquunt iter rectum: & ambulant per vias tenebroſas.
Prouer. 2. ¶ Item Solinus inter mirabilia computat ꝙ aliquis
3 puer ante. 40. diem rideat. Dicit tamen quòd Zoroaſtres mox
optimarum artium peritiſsimus, earū hora riſit qua natus eſt.
De craſſo autem auo ipſius qui nunquam riſiſſe viſus eſt, dicit
ꝙ ipſum bella Parthica rapuerunt. Et ſic videtur concludere
Solinus ꝙ riſus præoccupatus omen bonum eſt, tardus vero
vel omnino exclusus ſignum eſt malum. Sic vere eſt de ſpiri-
tuali lętitia, & de gaudio in ſpūſancto. Iſta.n. ſi affuerint, pro-
ſperitatem gloriæ paradiſi futuram ſignificant, ſi vero omnino
defuerint, bella & tribulationem inferni deſignant. Bonum er
go ſignum eſt qñ quis per gratiam naſcitur, ſi tūc riſu & ſpūa-
li lętitia perfundatur, quia ſic futura ſapientia et æterna pro-
ſperitas deſignatur, iuxta illud Eccl 19. Riſus dentium, & in-
greſſus hominis annunciant de illo. Et inde eſt ꝙ multi ſunt vi
ri iuſti qui cæteris inueniuntur gaudentiores, & per cōuenien
tem affabilitatem ad proximos lętiores. ad Ro. 12. Spe gauden
tes. ¶ Item vt dicit idem, quidam fuerunt qui nunquā riſerunt,
4 qualis erat Craſſus. quidam qui nunquam ructauerunt, ſicut
Pomponius Poeta. quidam qui nunquam ſpuerunt, ſicut An-
tonia Druſi. quidam qui dentes maxillę continuos habuerunt,
ſicut quidam filius Pruſiæ regis Bithyniorum. Quidam qui
cum dentibus nati ſunt: vt Cn. Papyrius Carbo. Quidam qui
oſſa concreta & ſolida & ſine medulla habuerunt, & nūquam
ſudauerunt aut ſitiuerunt ſicut, fuit Lygdamus Syracuſanus.
Iſta omnia poſſunt applicari ad mores, quia pro certo iſti
poſſunt ſignificare viros perfectos & ſanctos, quorum aliqui
fuerunt qui timorem Dei, mortis iudicij & inferni præ oculis
habentes, nullā mundi lętitiam dilexerūt dicentes illud Eccle.
2. Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deci-
peris? Quidam nunquam ructauerunt aut ſpuerunt, ſicut fue-
runt viri patientes, qui nunquam ſpuerunt aut reſpuerunt ali-
quid quod Deus vel prælatus mandaret. Quidam oſſa concre
ta & maxillas & dentes ſolidos & eiuſdem oſsis habuerunt, ſi-
cut fuerunt iſti qui tanquam oſſe nunquam fuerunt feſsi pro
Deo laborando, & tanquam maxillę ſolidę nunquam ceſſaue-
runt à benedicendo & prædicando, & iſti etiam nunquam ſu-
dauerunt difficultatem in laboribus ſentiendo & nunquam ſi-
tiuerunt temporalia appetēdo. Quidam etiam cum dentibus
nati ſunt, vt qui peccatores correctionibus momorderūt. ideo
de tali diuerſitate dicitur illud ad Hebreos. 11. Alij ludibria
experti. ¶ In occidente ſunt multa mirabilia. Vnde in hiſtoria
5 terræ ſanctę vbi comparantur mirabilia occidentis ad mirabi
lia orientis, dicitur ꝙ in francia fuerunt quidam homines cor
nuti, in Anglia quidam caudati. Vnde etiam Plinius lib. 7. c. 2.
dicit ſimile. ſ. in quibuſdam partibus Indiæ cauda villoſa ho-
mines naſci pernicitatis eximię. In Italia etiam aliqui ſunt cū
buffone in fronte nati: teſte Geruaſio. ſine hoc vero nati, non
legitimi thori eſſe cenſentur Ego etiam pro certo affirmari au
diui quòd in Britannia minori eſt vnum altum genus nobi-
lium, in quo omnes qui naſcuntur, ſunt in poſterioribus deal-
bati, ita vt ſi anum album non habeant, ex adulterio nati eſſe
iudicentur. Sic vere in mundo ſunt diuerſa monſtra ſpiritua-
lia. i. multi homines peccatores. Quidam.n. ſunt cornuti per
proteruam ſæuitiam, & ad percutiendum alios ſemper prom-
pti per violentiam. Vnde 3. Re. 22. Fecit quoq; ſibi Sedechias
filius chanaam corona ferrea. Item alij ſunt caudati per mali-
tiam. Cauda.n. quæ retro venit, ſignificat malitiā. Eſai. 9. Pro-
pheta docens mendacium ipſe eſt caudatus. Item alij ſunt buf
fone in fronte notati per ſuperbiam. Buffo.n. inflatus ſuperbiā
ſignificat. quæ etiam in fronte eſſe dicitur, eo ꝙ in publico &
in apparentia cunctis manifeſtatur. 2. Para. 26. Orta eſt lepra
in fronte eius. Alij vero habent immunda ſua poſteriora alba
per hypocriſim, & per fictam apparentiam, quia hypochritæ
vbi plus ſunt per luxuriam immundi, ibi magis per fictionem
hypochriſis iudicantur eſſe mundi. ideo tales maledicuntur a
Chriſto dicente Matth. 23. Væ vobis ſcribæ & pharifei hypo-
chritæ, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ apparent
hominibus ſpecioſa, intus autem ſunt plena ſpurcitię. Breuiter
ergo tanta hodie inoleuit peruerſitas ꝙ illi viles & degeneres
cenſentur, qui ſine talibus vitijs oriuntur, quia pro certo qui
proteruiam, malitiam, luxuriam, ſuperbiam, & fictitiam vel ſu
tiam non habuerit, cunctis vilis & degener apparebit. Ille.n. q
malos parētes ſuos non imitatur, ſpurius & degenere reputa-
tur. ideo talibus dicit dominus illud Numeri. 32. Ecce vos ſur
rexiſtis pro patribus veſtris incrementa & alumni hominum
peccatorum. Item ibidem dicit ꝙ cadauera recentia in aqua
reſident & deſcēdunt, cum vero putrefacta fuerint, mox exur
gunt. Sic verè illi qui ſunt recentes & nondum per vitia putre
facti, hoc eſt, virtuoſi, ſi in aqua proſperitatis ponantur, ſolent
per humilitatē deſcendere, corrupti vero & peccatores ibi ſo-
lent per ſuperbiā enatare Quanto.n. quis eſt melior, tanto hu-
milior, & tanto etiam ſuperbior, quanto vilior atque peior. Ec
cleſ. 3. Quanto maior es, humilia te. Sicut mihi apparet, mul-
tum videtur Deus humanam naturā diligere, qui figurā eius
videtur quandoq; ſtellis, quandoque lapidibus precioſis, qñ-
que animalibus viuis, quandoque beluis marinis, quandoq; ra
dicibus & plantis mirabiliter deſignare. Sicut.n. infra c. 60. po
ſui, inuenta eſt ſtella cometa humanam effigiem habens. Eſt
etiam lapis dictus Camaheu: & etiā alius dictus ehetoboles,
formam humanam prętendens. Eſt etiam beſtia, vt Satyrus, pi
loſus, & ſimia, figuram hominum inſinuās Eſt etiam piſcis, vt
ſyrena vel nereis, figura hominis gaudens. Eſt etiam herba ſeu
planta, vt mandragora, formam hominis in radicibus repręſen
tans. Bene ergo dicit Greg. ꝙ homo oīs creatura dicitur, quia
via eſt dare aliquod rerum genus, quin ibi forma humana ali-
qua repręſentetur. Non debet ergo conditionem ſuam vilipen
dere, nec ipſam diabolo & vitijs ſubijcere, qñ videt ꝙ Deus ip
ſam tantum diligit ꝙ in cœleſtibus & terrenis ipſam repręſen
tare diſponit, ſuper oīa vero pro eo ꝙ ipſam per beatā incarna
tionem aſſumpſit. ¶ His ergo præmiſsis, notandū eſt ꝙ primū 6
mirabile circa humanam conditionem dicit eſſe Plinius diſsi
militudinem facierum. Ait.n. li. de naturali hiſtoria. 7. c. 1. ꝙ cū
in vultu & facie humana ſint decem membra, nō inuenitur in
tot hoīm milibus duas facies oīno ſimiles poſſe exiſtere quini-
mo neceſſe eſt ſemper aliquid diſsimilitudinis intereſſe. Cau-
ſam autem tantę hominum diſsimilitudinis. c. 12. illius libri aſ
ſignat, & dicit ꝙ imaginatio valde operatur in hoīs generatio
ne, ſicut ponit exemplum de quodam Niceo poeta cuius ma-
ter ab æthiope genita ex adulterio fuerat, nihil cum æthiope
ſimilitudinis habens, ipſe tñ filius eius in auum degenerauit
æthiopem, Cogitabat.n. fortè tunc ipſa mater in æthiope illo
qui genuerat eam. Ego etiam audiui ſemel in Auenione factū
ſimile, ꝙ. ſ. cum quidam tabernarius caput ſarraceni turpe &
nigrum ante oſtium ſuum pingi feciſſet: vxor cuiuſdam qui ex
oppoſito morabatur, & illud caput omni die videbat, & circa
illud ſua imaginatio tenebatur, ſimilem filium peperit. Cogita
tio.n. (vt ait) fingere aut miſcere ſimilitudinem poteſt. Quod
tñ in brutis rarius reperitur: nam (vt ait) plures ſunt differen-
tiæ in multitudine hominum, quam brutorum, cuius ratione
aſsignat, quia homo cum habeat liberum arbitrium, animūq;
valde celerē & mobilem, quaſi videtur impoſsibile duos eſſe
eandem ſimilitudinem continentes, quod in brutis non fit, cū
animos immobiles habeant, & libero arbitrio careant, & ideo
quælibet in ſuo genere maiorum ſimilitudinem repręſentant.
Iſta poſſunt applicari ad hoc quòd in facies exterioris cōuer-
ſationis pauci ſunt in toto ſimiles & cōformes. Accipias enim
duos quantūuis bonos, vel quantumcunque malos, ſemper in
ipſis aliquam diſsimilitudinem & aliquam morum diuerſitatē
inuenies. ideo bene dicitur 1. ad cor. 15. ꝙ ſtella differt a ſtella
in claritate. Quod etiā de ſimilitudine & diuerſitate cordium
& affectionum: item de diſcordia & controuerſia mentium po
teſt intelligi, quia hodie pauci ſunt qui ſibi per concordiam
conueniant, & quorum alter alteri in bonis moribus ſe con-
forment, quinimo & in eccleſia & in mundo homines non vi-
dentur eſſe filij eiuſdē patris Chriſti, qui ſcilicet in actibus in
geſtibus, in veſtibus, necnon in litibus & contrarietatibus tan-
ta ſunt diſsimilitudine variati. Et (quod plus eſt) maior inueni-
tur in hominibus iſta diuerſitas, quam in brutis, id eſt in cleri-
cia &

cis & eccleſiaſticis & ſapientibus perſonis, quàm in ſimplicibus & ignaris, quia pro certo quanto iſti habent animos magis celeres & ſubtiles, tanto magis ſunt per diſcordiam & malos mores diſsimiles & diſformes, ſimplices vero animum habent magis in bono ſtabilem, nec circa malitiarum ſubtilitates vagantem, & ideo maiorem habent inter ſe charitatis & concordię ſimilitudinem & virtutem. Bene ergo poſſumus concludere de hominibus .i. de mundi ſapiẽtibus inter ſe diſcordibus & diſformibus illud Baruch. 6. Beſtiæ meliores ſunt illis. Vel totum hoc applica ad intentionem, & dic ꝙ generatio .i. operum factio & productio, a cogitatione, imaginatione & intentione dependet, quia ſi intentio interior voluatur ad imagines pulchras .i. ad bona bonorum exempla, tunc ad ſimilitudinem eorum concipiet fœtum ſuum, et pariet opus bonum. ſi vero imaginatio & intentio conſideret imaginem turpem & ineptã, & turpẽ habeat cauſam, vel mala malorũ conſideret exẽpla, tunc ſimiliter parturiet turpẽ actũ, nã etſi prædicatorẽ & genitorẽ habuerint bonum fœtum tñ operum ſimilẽ genitori .i. bono doctori vel prælato voluntas non concipit, qũ ad alias imagines .i. ad aliorũ mala exẽpla attẽdit. Figura Gene. 30. vbi dicitur, ꝙ oues Iacob ea virgis decorticatis dum concipiebant oſtenſis, fœtum ſimilem virgis, & non genitoribus conceperunt. Quia ouis .i. hõ qñ virgas decorticatas .i. perſonas infames pro exemplari reſpicit, tunc fœtus operum diſsimiles ſuis pr̃ibus .i. bonis prælatis & prædicatoribus facit. Vel dic ꝙ filij turpes & mali à pulchris & bonis parentibus naſcuntur qñ ſe non bonis parentibus, ſed malis & deformibus pctõribus conformant per imitationem. Idẽ ẽt de prælatis bonis põt dici, qui multos turpes & infames filios & ſubditos habent, & hoc quia non ſibi, ſed malis hoibus ſe conformant. Iſti ergo ad bonum patrẽ, non ad malos deberent attendere, & ſe ſibi in moribus conformare.

8 Eſa. 51. Attendite ad Habraã patrẽ veſtrũ. ¶ Sarmatę ſm eundem de naturali hiſtoria li. 2. c. 112. ſunt vltimi pp̃li Scythię & & totius ſeptentrionis. Vnde ait ꝙ a ciuitate Meroe quæ eſt in Æthiopia, ad terras Sarmatarum qui ſunt in Scythia, eſt latitudo totius orbis habitabilis. Dicit ergo Plinius li. 7. c. 2. ꝙ Sarmatę tantę religionis ſunt, ꝙ de triduo in triduũ ſolummõ cibum ſumũt. Tales debemus eſſe ſpũaliter, quia pro certo cibũ Euchariſtiæ non debemus ſumere niſi tridui ieiunium voluerimus celebrare, quia .ſ. a pctĩs cordis, oris, operis, debemus ieiunare .i. ceſſare, & contra iſtud triduum aliud triduum opponere .ſ. contritionẽ cõtra primũ, confeſsionem contra ſm, ſatiſfactionem contra tertiũ, vt .ſ. cordis vitium purget cõtritio, vitium oris tollat confeſsio, vitiũ operis auferat ſatiſfactio. Si igitur iſtud triduanum ieiuniũ præceſſerit, cibũ Euchariſtiæ, grę vel gloriæ digne poterimus recipere, & ipſum debitè manducare. De tali ergo triduo ſpũalis abſtinentiæ põt dici illud Mat. 15. Iã triduo ſuſtinent me, nec habẽt quid manducẽt. Et Tobi.

9 6. Per tres dies continens eſto. ¶ Item Pli. de naturali hiſtoria. l. 7. c. 2. dicit ꝙ quibuſdam ineſt venenum in linguis & oculis. Vnde dicit Iſidorum aſſerere in Aphrica eſſe quaſdam familias quarum laudatione intereant probata, areſcant arbores, moriantur infantes. Ad quod etiam facit Geruaſius, qui dicit ꝙ tempore ſuo erat quidam miles in Cathalonia ſibi notus, quis ſi quid probauerat aut laudauerat, ſtatim ei male cedebat. Dicit idem Pli. ibidem ꝙ quidã ſunt in triballis & illyrijs qui ſolo viſu faſcinãt interimuntq; ſi irati diutius intueãtur. Hæc mihi friuola viderentur, niſi tantus doctor referret, & niſi etiam verbũ faſcinationis in ſcriptura poneretur, quia apoſtolus ad Gal. 3. dicit ſic: Inſenſati Galathę quis vos faſcinauit non obedire veritati: ideo faſcinatio aliquid eſſe ſupponit. Quicquid igitur ſit, per iſtos tum linguis tum oculis venenoſos intelligo luxurioſos, quorum linguę dum applaudendo blandiendove perſonã commendant, ipſam ſpũaliter faſcinãt, & a bono propoſito eam mutant, & ſic areſactionem virtutũ ſuarum, & mortem culpę ſibi laudando procurant & propinant. Eſa. 3. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt. Viſus etiam talium venenoſus eſt, quia per impudicos aſpectus ſolent alios inficere, & ad malum inducere, & ſic mortem culpæ & pœnæ talibus procurare 2. Pet. 2. Oculos habentes plenos adulterij. Vel dic ꝙ primi ſunt adulatores, qui illos quos laudant, dũ eos fouent in pctĩs, ſpũaliter occidunt. Secundi vero ſunt inuidi, quorum aſpectus bonis hominibus ſunt maligni, cũ ipſi quodcunq; mali poſſunt, his procurent, quos ironicè reſpiciũt. Vñ Seneca li. de quatuor virtutibus: Sit ſibi tã turpe laudari a turpibus, ac ſi lauderis ob turpia. Lętior eſto quotiẽs diſplices ma-

lis. ¶ Item idem ait ꝙ ſunt quædã mulieres in Sythia quæ Bythyę vocant, quæ duplices pupillas in ocl̃s habentes, ſolo aſpectu interficiunt. quod idem Solinus affirmat, adducens Apollonidem pro auctore. Dicit etiã gñaliter ꝙ oẽs quæ duplicem habent pupillam, habent oculos venenoſos. Vnde etiã ponit Pli. multos eſſe iſtius naturæ, quæ .ſ. in vno oculo duplicẽ habẽt pupillam, in alio vero equi effigiem. Iſtos etiam non poſſe mergi aſſerunt, dato ꝙ ſint etiã veſtibus degrauati. Teſte .n. Cicerone Deo naturę non ſolum placuit morem comedẽdi hominis, in hoie gñare, imo etiam venena in quorunda oculis & corporibus ponere voluit, vt ne quid (inquit) mali eſſet, quod homini deeſſet. Ait etiã idem eſſe genus Pharmacum in Æthiopis (teſte Damone) quorũ ſudor tactis corporibus tabem afferat. Dic tales mulieres ſunt luxurioſæ perſonæ, quarum oculi ita ſcintillant, & flammant ꝙ plures pupillas videntur habere, quę in illos quos impudicè reſpiciunt, occidunt, quia per malos conſenſus carnis concupiſcentiã in eis introducunt. In talibus .n. oculis venenoſis effigies equi .i. ipſa petulantia luxuriæ apparere videtur, inquantum per eorum aſpectus de eis tum luxuria iudicatur. Mergi etiam tales nequeunt, quia ea quo ſemel per luxuriam corrupti ſunt, nunquam per lachrymoſam pœnitentiam vel per loturam munditiæ mergi volunt. Igitur ſic fit ꝙ ſudor & lues ſuorum fœdorum operum & exemplorum alios inficit, & quos per ſocietatem tãgit, ſpũaliter maculat & corrumpit. Igitur bene põt dici talibus illud Matt. 6. Si oculus tuus fuerit nequã, totum corpus tuũ erit tenebroſum. Vel dic ꝙ oculus eſt cor, vbi ſi duplex pupilla .i. duplicitas falſitatis, & duplex intentio fuerit, alios .ſ. illos quibus iraſcitur, ſuis malitijs nocet, afficit atq; lædit. Simplicitas ergo intentionis & innocentiæ commendatur, duplicitas vero tam verborũ quã operum, tam cogitationum quã intentionum, & ois fraus & malitia reprobatur. ideo bene dicitur Matth. 6. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidũ erit. ¶ Sicut natura poſuit venenũ in aliquibus membris quorundã hoim, ſic in quorundam membris aliqua remedia ſanitatum poſuit. Vñ ait Pli. li. 7. c. 2. ꝙ pollex dextri pedis Pyrrhi regis tactu ſuo lienoſos curabat, qui etiam pollex cum reliquo corpore cremari nõ potuit, vnde in templo conditus fuit. Dicit etiã idẽ ꝙ Crates pergamẽus aſſerebat adhoc in Helleſponto genus eſſe hoim qui Ophiogenes vocabantur, ſerpentum ictus contactu leuare ſolitos. Varro etiam ait eſſe quoſdam quorum ſaliuę contra ictus ſerpentium medeantur. Hæc Pli. lib. 7. c. 2. Hodie etiã apud nos rex Francorũ quicũq; ſit canonicè introductus, ſolo tactu manus infirmitatem gutturis curat, & glandes illas quæ ſtrumulę dicũtur, attenuat atq; ſanat. Vide vltimũ .§. iſtius capl̃i, vbi agitur de gemellis Auſtriæ. Iſta poſſunt applicari ad virtutẽ reliquiarum ſanctorũ ſic. Si igitur ſint hoies qui adhuc pctõres & mortales exiſtunt, & maximè prædicti, qui pagani & infideles erant, quorum mẽbra tam mirabilẽ virtutẽ habent, multo fortius membra et reliquię illi qui iã cum Chriſto immortales regnant, poterunt magna & mirabilia facere, & contra ſerpentũ .i. demonum tentationes & ictus, contraq; infirmitates & tribulationũ fluctus remedium deuotis fidelibus exhibere. Vel dic ꝙ tales homines ſignificãt eccleſiæ ſacerdotes & prælatos, qui pro certo manu abſolutionis & correctionis, & ſaliuam verbalis eruditionis & prædicationis, venena pctõrum adurunt, & morſus ſerpentum .i. puncturas demonũ tollunt. ideo bene dicitur Mar. 16. Serpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. ¶ Sicut dicit idem ibidem: Quidam ſunt hoies in India 12
dicti Sorite. qui nullum cibum nouerũt prętetquã piſces, quos manibus diſſectos, ad ſolem torrent, & inde inde faciunt ſibi panes. Piſces ſunt fluxibiles delicioſi, qui pro certo a Soritis .i. a demonibus in inferno vorantur, & ſiccati ad ardorem inferni, panis cotidianus eis efficiuntur. ¶ Vnũ mirabile dicit hic Pli. 13
l. 7. c. 4. videlicet ꝙ ex fœminis mutari in mares non eſt fabuloſum. vnde ipſe ait ſe in annalibus Craſsi & longini conſulum inueniſſe Caſini puerum factũ ea virgine, & iuſſu Aruſpicum in deſertam inſulam tranſportatũ. Dicit etiã quendã Ariſtontem, cum prius foret mulier, nupſiſſe, ſed cum ei poſtea barba prouenisſet & virilitas, vxorem duxiſſe. & hoc (vt dicit) Licinius Motianus prodidit, & a ſe viſum aſſeruit, & eiuſdem ſortis etiam Smyrnæ puerum a ſe viſum dixit. Et ſubdit idẽ Plin. Ipſe (inquit) in Aphrica vidi mutatum in marem nuptiarũ die. Lu. Coſſutium ciuem Tiſdrytanum. Ad iſtud aũt mirabile .ſ. ꝙ fęmina mutatur in virum, facit fabula Iſidis, quam ponit Ouidius,

dius, quæ cum eſſet fœmina, & crederetur puer eſſe filius re-
gis & vxorem filiam alterius regis duxiſſet, die nuptiarũ in tẽ-
plo veneris mutata fuit in virum, & ſic illud quod falſo crede-
batur, contigit eſſe verum. De Tireſia etiã dicit Ouidius ꝙ de
viro in fœminam, & de fœmina in virum poſt ſeptennium eſt
mutatus. Poſsibile.n. fuit ꝙ fœminæ quædam in viros mutatę
fuerint. cuius occaſione, poetę fabulas confixerunt. Ad hoc ẽt
non modicum facit quod dicitur de Hyena beſtia, videlicet ꝙ
alternis annis de fœmina in marem transformat, teſte Plinio
& Solino. Rationem aũt pręmiſſorum aſsignare nequiuerunt,
niſi ꝙ forte talis mulier multum habet caloris, naturęq; virilis,
qua continuè creſcente, tandẽ gradus virilis complexionis at
tingitur, & ſic natura inueniens materiam diſpoſitam, mutat
ſexum fœmineum in virilem. Alio etiam modo põt continge-
re. ſ. ꝙ a principio natura membra virilia formauit, & ſub pelle
formata ad effigiem membri virilis ipſa abſcondit, quæ tandẽ
roborata apparent & egrediuntur, & ſic fœminæ mutari in vi
ros exiſtimantur. Et circa hoc, a quodã religioſo honeſto viro
de ordine prædicatorum audiui ꝙ dum ea parte ordinis ſui,
conuentus Cathaloniæ viſitaret, in quodam caſtro tale prodi-
gium comperii eſſe factum. Erat.n. puella ętatis decem & octo
annorũ, quæ dum cum ſociabus luderet, ipſam dolor genitaliũ
quaſi parturientis arripiebat, qđ cũ pluries fieret, affuit pru-
dẽs medicus, qui palpato ſexu fęmineo quẽ habere videbatur,
inuenit ſub pelle aliquid durũ latere. ſcidit igitur nouacula pel
lẽ, & ſtatim membrũ virile cum ſuis appendicijs apparuit, cu-
ius. ſ. foramen ita erat foramini mẽbri muliebris applicatum,
ꝙ per inde ſemper vrinaſſe repertus eſt. Sanatus igitur de vul-
nere vxorẽ duxit, & poſt annis plurimis vir vixit. Ad hæc põt
allegari Oroſius, & ẽt Aug. li. 2. de ciui. Dei. vbi dicit ꝙ & fœ-
minæ & gallinę in ſexum maſculinũ ſunt mutatę. Iſta oia appli
ca ad hoc ꝙ qñque de fęminis fiunt viri. i. de imperfectis iuſti.
Fœmina.n. virum imperfectum ſignificat, qui. ſ. more fęminę,
fragilis & inconſtãs exiſtit, nec in bono propoſito perſeuerat.
Vir vero hoiem perfectũ ſolet denotare, qui ſolet opera viri-
lia, fortia & ſtabilia perpetrare. Fęmina igitur in mare mutat̃,
qñ pctõr & imperfectus per diuinã inſpirationẽ vel per bonã
prædicationẽ in hoiem iuſtũ, cõſtantẽ & ſtabilẽ trãsformatur.
Hier. 31. Fęmina circũdabit virũ. vide de Hyena. ſ. li. 10. ¶ Se
cũdũ Pli. eodẽ li. 7. c. 7. Generatio hois valde eſt incerta, valde
vilis, & valde periculoſa. Incerta quidẽ, cũ cætera aialia defini
tum habeant tps infra quod debent gigni, homo aũt nõ habet
determinatũ tps, nã quidã ſeptimo menſe, quidã octano, quidã
nono, quidã decimo vel vndecimo pariunt. Inuẽta ẽt qñq; eſt
mulier ſexdecim mẽſibus in vtero portaſſe. Item vilis eſt, quia
vili humore, videlicet ſanguine menſtruoſo nutritur, & de vi-
li ſpermate procreatur. Itẽ debilis, quia (vt ait Sol.) fumus can
delæ extinctæ vel ſola oſcitatio facta in hora pariendi interficit
fętum & facit abortiuum. Iſta igitur potes applicare ad vilita-
tem conditionis humanę, & contra ſuperbiam hominis. ſicut
etiã idẽ author Plin. pulchrè applicat ad hoc idẽ ſic dicẽs. O q̃
friuola aialium ſuperbiſsimi (. ſ. hois) origo, cũ plerumq; abor-
tus cauſa fiat odor a lucernarũ extinctu. His inquit principijs
naſcuntur tyrãni, his carnifex animus. Tu qui viribus corpo-
ris fidis, tu qui fortunę munus amplexaris, tu qui te Deũ cre-
dis, aliquo ſucceſſu tumẽs, tãti tñ perire potuiſti, atq; ẽt hodie
minoris potes, quãtulo ſerpentis ictu, aut acino vuę paſſę, ſicut
anacreon poeta, aut in lacte hauſto pilo, ſicut Fabius ſenator.
Is demũ profecto vitam æqua lance penſitabit, qui fragilitatis
humanę memor fuerit. Vel dic ꝙ hõ ſignificat ſapiẽtes, cleri-
cos & diuites, brutum vero ſimplices & ignaros. Generatio er
go. i. ſaluatio brutorũ. i. ſimplicium & pauperũ, certior eſt quã
hoium. i. quã diuitũ & ſapientũ: nam (teſte Auguſtino) Surgũt
indocti & rapiunt cœlum, & nos cum literis nřis mergimur in
14 profundũ. ¶ Item eodẽ li. c. 51. dicit ꝙ præter mulierem pauca
aialia carnis copulam nouere grauida, quia vt cõiter fœminæ
quadrupedũ ex quo grauidę fuerint, nunquã cognoſci ſe per-
mittunt quinimo maſculos fugant & abijciũt. Mulier vero nõ
ſic, quę maiori luxuria cęteris laceſsitur, et tñ ſi ſit grauida, ma
gis q̃ alię abſtinere, & partui reuerẽtiã exhibere debet. Itẽ ibi-
dẽ dicitur ꝙ ſigna parentũ qñq; mittunt̃ ad filios. Vnde exem-
plificat ꝙ quarto partu Dacorũ originis nota in brachio reddi
tur. In Lepidorũ etiã gẽte tres ſucceſsiuè nati ſunt qui mẽbra-
na obductos oculos habuerũt. Sic verè boni debent in ſe bono
rum parentum ſuorum naturaliũ, vel prælatorũ & prædicato-
rum parentum ſpũaliũ ſigna exempla & bona opera per imita

tionem repræſentare, & ſe eis quãtũ ad oculos diſcretionis, &
quantum ad brachia bonę operationis pro viribus conforma-
re. Exo. 13. Erit quaſi ſignum in manu tua, & quaſi appenſum
quid ante oculos tuos. Vel econtra dic de malis, qui malos pa
rentes imitantur, & eis pro viribus conformantur. ¶ Tanta ſi- 15
militudo inuenta eſt qñq; inter hoies, ꝙ vnus eſſe alius crede-
batur, teſte Solino & Pli. li. 7. c. 12. Vnde Solin' ait ꝙ Antiocho
regi Syriæ Artemon quidã de plebe ita ſimilis fuit, ꝙ eius obie
ctu, Laodice vxor regia tandiu defunctum maritum diſsimula
uit, donec ad ſuam voluntatẽ ſucceſſor regni ordinaretur. De
multis etiã alijs ſibi inuicem ſimillimis, de patribus tñ diuer-
ſis natis ponunt exempla plurima & Plinius & Solinus. Sic ve
rè in morib' accidit ꝙ qñque ſimilitudo decipit iudiciũ, ſicut
patet de falſis amicis & veris, & hypocritis hoibus atq; iuſtis.
Tales.n. inter ſe tantã habent in exteriori apparentia ſimilitu-
dinem, ꝙ mali pro bonis ſumuntur, & illud quod falſum & fi-
ctum eſt, verum eſſe creditur. Quod etiã in verbis inuenimus,
quia multi ſunt mendacia ſua ita palliantes, ꝙ tantã habent ſi-
militudinem veritatis, vt ſæpe falſum pro vero ſumatur, & pro
talibus fictionibus regnũ & dominiũ poſsideatur. Ioan. 9. Alij
dicebant quia hic eſt, alij, non ſed ſimilis eius eſt. Vel dic econ
tra ꝙ Chriſto & ſctis debemus ſimiles eſſe, & nos in moribus
eis conformare, vt ſic poſsimus regnum cœleſtis gl'iæ poſsidē
re. ¶ Dentes ſeptimo menſe naſcuntur, & ſeptimo anno cadũt, 16
teſte Pli. ibidẽ. c. 16. Iſti aũt fortiſsimè & durabilis ſunt virtu-
tis. Vnde etiam iſti ſunt qui nec igne facilè cõburuntur, nec in
terra ſicut oſſa alia corrumpuntur. Sic verè viri iuſti qui dẽtes
ſunt eccleſiæ (iuxta illud Cant. 4. Dentes tui ſicut greges ton-
ſarum, quæ aſcendunt de lauacro) per ſeptenarium virtutũ in
gr̃am naſcuntur, & per ſeptenniũ criminum capitaliũ qñq; ca
dere cõprobantur. Prouer. 24 Septies in die cadit iuſtus, & re-
ſurgit. Iſti ergo ſunt qui nec cõburuntur igne auaritiæ, nec cor
rumpuntur putrefactione luxuriæ. Vel dic ꝙ dentes ſunt viri in
tes, quas. ſ. ſeptem virtutes vel ſeptem ſacramenta introducũt,
& ſeptem pctã mortalia cadere faciunt &c. ¶ Quidã etiã hoies 17
maximę quantitatis fuerunt, ſicut narrat Pli. li. 7. c. 16. de quo-
dam corpore humano ſtante in quodam monte, cum pars eius
montis corruiſſet, erecto reperto, quod 46. cubitos longitudi-
nis habebat. de quo etiam meminiſſe videtur Solinus, qui cor-
pus 33. cubitorũ dicit in Creta repertum in quodã monte flu-
minibus arroſo. Oreſtis etiã corpus iuſſu oraculi refoſſum, in-
uentum eſt ſeptem cubitos habuiſſe. Pallas etiam (ſicut ſupra
dixi) Romę ſub Henrico ſecundo repertus eſt, qui altitudi-
nẽ murorũ vrbis dicitur exceſsiſſe. Nřis etiã tẽporibus in fran
cia tempore Philippi regis pulchri audiui puellam in vmbra
cuiuſdam arboris dormientem, dum dormiret, vltra humanã
quantitatem creuiſſe, & ex tunc tanquam monſtrum pro mira
culo cum regina mãſiſſe. Homerus etiam qui per tria millia an
norũ ante nos fuit, conquęrebatur ſuo tẽpore ꝙ corpora mor-
talium nõ erant ita magna ſicut priſca, ſicut Pli. ibi narrat. Itẽ
ponunt tã Pli. q̃. Sol. de illis qui fortiſsimi fuerunt, ſicut de Mi-
lone, qui currendo bouem ſupra ſe leuabat, & percuſſum pu-
gno occidebat, & vna die comedebat, & de multis alijs viris
fortiſsimis. Audiui etiam ꝙ tempore dicti regis Philippi, cum
quidã ruſticus alemanus cum ſorore ad ſyluam, pro lignis de-
portandis iuiſſent, & ſuper vnum fontem panem medium inue
niſſent & comediſſent, fortiſsimi facti ſunt, ita vt onera lignorũ
quę fecerant vilipendentes, per maximam ſtruem lignorum ad
villam tulerint, quorum alter a dicto rege Philippo vocatus et
ditatus, fortitudinem multorum boũm habere eſt deprehen-
ſus. De Tritani ẽt gladiatoris filio ponunt, qui neruos tranſuer
ſos habuit, & armatum hoſtem vno digito ſuperauit, & digito
vno ad caſtra imperatoris ſui portauit. Itẽ ponit Pli. de illis qui
in curſu alios præceſſerunt, & ſic ponit de Philippide qui. M.
240 ſtadia. ſ. ab Athenis vſque Lacedemonem duobus diebus
cucurrit, & de quodam alio qui a meridie ad veſperam 75. mil
lia paſſuum cucurrit. Exemplificat etiã de alijs multis. Itẽ po-
nit de illis qui clariſsimè viderunt, & ſic exemplificat de Stra-
bone, qui claſſem exeuntem a portu Carthaginis per centũ tri
gintaquinq; millia paſſuum a promõtorio Siciliæ Lylibeo be-
lo punico videbat, et numerum nauium recitabat. De Callicra
tę etiã dicit ꝙ formicas de ebore ita tenues faciebat, ꝙ partes
eorum alij non videbant. Item ponit de illis qui ſubtiliter audi
uerunt, & ſic ponit vnum exemplum mirabile, ꝙ prælium quo
Sybaris deleta eſt, ipſo die quo factũ eſt, auditum fuit olym-
piæ per ſpatia maris & terræ longiſsima, ſicut etiã Oroſius re-
citat,

citat, vbi agit de prælio Xerſis. Item ponit de illis qui torméta
patientiſsime ſuſtinuerunt, & exemplificat de Leæna meretri-
ce, quæ torta non indicauit Harmodiú & Ariſtogitoné tyran-
nicidas. Et de Anaxarcho, qui tortus linguá ſibi amputauit, ne
reuelaret illos qui de tyranno occidendo tractauerant. Fuerút
ergo ſm hoc, multi homines diuerſi in diuerſis viribus præpol
lentes, & alios hoies præcellentes. Iſta poſſunt applicari ad vi-
ros eccleſiaſticos & perfectos, qui. ſ. debent alios præcellere, &
in eis virtutibus præpollere, iuxta illud Mat. 5. Niſi abúdauerit
iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum & phariſeorum, nó intrabi
tis in regnum cœlorum. Debent ergo iſti alios præcellere ma-
gnitudine virtuali, & debent cæteris in virtutibus eſſe maiores
& in lato charitatis, lógo fidei, & alto ſpei, cæteris grandiores.
Baruc. 3. Ibi fuerunt gigátes nominati, illi qui ab initio fuerút
ſtatura magna, ſcientes bellum. Ité debent alios præcellere be
ne operádi fortitudine. Demones. n. & vitia debent vincere, &
a nulla tétatione vel tribulatione penitus victi eſſe. ideo 1. Ioá.
2. Scribo vobis iuuenes: quia fortes eſtis, qm viciſtis malignú.
Ité debent præcellere alios in curſus celeritate, quia cito cú pe
dibus bonorú affectuum mandata celeriter exequi, & ad para-
diſum totis affectibus feſtinare debent. 1. ad Corint. 9. Sic curri
te, vt cóprehendatis. Ité debent præcellere alios in viſus lympi
tudine: quia viſum diſcretionis & contemplationis debent clarú
habere, & de promótorio huius mundi vſq; ad portum paradiſi
per contemplationé videre. Eſa. 33. Oculi tui videbunt Hieru-
ſalé regioné opulentá, tabernaculú fiduciæ, quod nequaq̃ tráſ-
ferri poterit. Ité debent præcellere in auditus próptitudine, quia
. ſ. própti debent eſſe ad mandata Dei audiédú, & ad bella mor
tis & iudicij cogitandú. Abac. 3. Dñe audiui auditum tuum, &
timui. Item debent præcellere in patientiæ fortitudine, quia ſ.
prius debent morté ſubire, quam fidé aut fidelitaté frangere,
iuxta illud Mat. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, ani
19 má aút non poſſunt occidere. ¶ Teſte Solino & Plinio quidam
fuerunt ſumma memoria præditi, ſicut de Cyro rege exempli-
ficant, qui oibus militibus exercitus ſui nomina reddidit, & de
Mithridate rege, qui vigintiduarum gentium rex totidem lin-
guis iura dixit, & concionando ſingulas ſine interprete affatus
eſt. De multis etiam alijs exemplificant. Seneca vero de ſeipſo
dicit in principio declamationum, q táta memoria pollebat, q
ducentos verſus ſolo auditu retinebat, & incipiédo ab vltimo,
reciprocando dicebát, duo etiá millia nomina eo quo dicta fue
rant ordine, retinens recitabat. Vnde (vt idé Seneca refert) Me
moria eſt pars animi valde delicata & fragilis, in quam primú
ſenectus incurrit. Et ſm Pli. li. 8. c. 24. Nihil in homine morbo
aut caſu aut ictu aut metu facilius memoria perit. Et exempli-
ficat de quodam q lapide percuſſus, litterarú oim eſt oblitus,
ité de alio qui ex præalto tecto lapſus, matris & affinium pro-
pinquorum, & de alio dicto coruino, qui in quadá infirmitate
quam habuit, proprium nomen eſt oblitus. Procul dubio cha-
riſsimi ſpiritualiter loquendo, talis memoria debet in nobis vi
gere, quia. ſ. Deú, ſanctos & bona æterna, & Dei etiam manda-
ta & beneficia, diaboli etiam verſutias, vanitaté mundi & miſe
rias pauperum debemus memorari, & per iugem meditationé
mentaliter recordari, quia procul dubio ille qui prædicta debité
memoratur, apud Deum & homines commendatur, vt ſic ex-
ponatur illud Eccl. 49. Memoria Ioſiæ in compoſitione odoris
facta eſt. Veruntamen talis memoria a corde humano faciliter
decidit, quia tam beneficiorum q̃ mandatorum, tam bonorum
receptorum, quam etiam vitiorum perpetratorú recordatio ci-
to perit. Vnde Seneca: Memoria beneficiorum labilis, iniuria-
rum aút tenax. Et hoc procul dubio facit ictus tentationis, caſus
pcti, & infirmitas ignorátiæ, quia breuiter nó eſt hodie virtus
in hoie quæ ita cito pereat, ſicut memoria tam bñficiorú q̃ etiá
delictorum propriorú. Vnde quidá ſunt q matré, ſorores, bñfa-
ctores & amicos obliuiſcunt, qñ. ſ. ingratitudinis vitio corrum
pútur. Alij etiam proprium nomé. i. chriſtiani nominis gloriá nó
recordantur, inquárum ipſum maculare per vitia dinoſcútur.
Sap. 2. Obliuionem nomen noſtrum accipiet. Vitium ergo ob-
liuionis, ingratitudinis & inaduertétiæ hodie faciliter incurri-
tur, & quod eſt deterius, vix curatur. Vnde de ingratis dicitur
in Pſal. Non ſunt recordati manus eius die qua redemit eos de
manu tribulantis. De illis etiam qui obliuiſcuntur illa quæ ad
ſalutem ſunt neceſſaria, póteſt dici illud Sap. 17. In obſcuris pctis
20 tenebroſo obliuionis velamento diſperſi ſunt. ¶ Item Pli. li. 7. c.
17. dicit q mares præponderant fœminis, mortua corpora vi-
uentibus, & dormiétia vigilantibus. Sic veré magis oneroſi &
importabiles ſunt mares quam fœminæ. i. diuites & ſuperiores
quá debiles & inferiores. Iac. 2. Nonne diuites per violentiá op-
primunt vos? Ité mortui. i. pctóres, q̃ viui. i. q̃ iuſti, & dormien-
tes. i. pigri, quam vigiles. i. diligentes & aſtuti. Et procul dubio
hodie oneroſi ſunt diuites reſpectu ſimpliciú, pctóres reſpectu
iuſtorú, negligétes reſpectu ſtudioſorum. 2. Reg. 15. Si veneris
mecum, eris mihi oneri. Vel dic q plus ponderant. i. magis va-
lét mares & virtuoſi, q̃ fœminei & delicioſi, mortui per humi-
litatem, q̃ viui per mobilem voluntatem, dormientes per con-
templationem, q̃ vigilantes per negotiorum mundialiú execu-
tionem. Eccl. 4. Laudaui magis mortuos q̃ viuentes. ¶ Item ibi- 21
dem lib. 7. de naturali hiſtoria. c. 15. dicit q natura quaſdam le-
ges morbis impoſuit, & ſic ait q febris quartana nunquá bru-
ma, nunquam hybernis menſibus incipit. Febris quartana ſi-
gnificat damnationem æternam, quá tremor & deſperatio con
comitat, quia iſta eſt quæ menſibus hybernis & hyemalibus. i.
a frigore tribulationum múdialiú non ſumit initium, quia pro
certo mundi deliciæ & proſperitas, nó aduerſitas initia ſunt fe
bris quartanæ. i. dánationis æternæ. Sene. li. de paupertate, Mul
tis quæſiſſe diuitias, non miſeriarú finis fuit, ſed initium. ¶ Item 22
ibidem li. 7. c. 51. & 52. recitat de morte varia aliquorum. Dicit
. n. q quidam fulmine mortui ſunt, quidam ſerpentibus. Vnde
dicit q pherecides ſerpentú multitudine de corpore eius erum
pente expirauit. Ponit etiam de quibuſdam qui reſurgere viſi
ſunt, ſicut de auiola cóſulari, qui in rogo reuixit, cui cum ſub-
ueniri nó poſſet, viuus crematus eſt. De Corſidio etiá, qui por
tatus ad foueá, illum qui ſepelire eum volebat, domum repor-
tauit. Narrat etiam de quodam puero, qui feſſus ſpeluncam ad
dormiédum intrauit, & ibi 57. annis dormiuit, poſtea euigilás,
mutatam faciem rerú miratus eſt. De quadam etiá muliere nar
rat quam ſeptem diebus exanimé, Heraclides ad vitam reuo-
catam nobili volumine aſſerit. Ponit etiam de quodam q in Si
cilia decapitatus a Pompeio, poſtq̃ tota die iacuiſſet in littore,
tandé reuixit, & mandato deorum inſernalium Pompeio reci
tauit, & ſtatim iterú expirauit. Iſta poſſunt applicari ad reſur-
rectionem mortuorum, & dici q ſi apud paganos aliqui reui-
xiſſe inuenti ſunt, multo fortius diuina virtute & ſanctorú in-
terceſsione hoc poterit fieri apud nos. Vel dic q ille q in igne
reuixit, ſed quia ibi nimis ſtetit, viuus crematus eſt, ſignificat
mihi quoſdam qui a morte peccati per ignem tribulationis &
feruentis córritionis reſurgunt, ſed quia ibi nimis perſeuerát,
ſæpe fit q per deſperationem & impatiétiam pereunt. Contri-
tio. n. & etiá tribulatio vel maceratio ſi nimis perſeuerauerint,
deſperationem inducunt, & ideo bonum eſt qñq; doloré con-
tritionis cú gaudio ſpei miſcere, vt vnú poſsit aliud téperare.
Breuiter ergo fieri pót q illi qui annis pluribus in vitijs & deli
cijs dormierút, vel qui ex toto per grá carentiá ſpúaliter exani
mati fuerunt, per pniam reuiuiſcát, & ad ſtatum ſalutis & vitam
gratiæ reueniant. ad Eph. 5. Surge qui dormis, & exurge a mor
tuis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Ité idem ibidé ponit q qui- 23
dá viſi ſunt mori dolore quidam gaudio, quidá metu, quidam
amore. De dolore exéplificat Pli. vbi ſupra de quodá qui dene
gato ſibi conſolatu interijt. De gaudio, vt de Chilone philoſo-
pho, qui audita victoria filij ſui apud olympiá, præ gaudio ex-
pirauit. Exemplificat etiá de Dionyſio tyranno & de Sophocle,
qui ambo accepto tragicæ victoriæ nuncio, expirauerunt. & ét
de matre illa, quæ filiú mortuum in prælio cánenſi audiuerat,
quem poſtea vidés incolumé, præ gaudio mortua eſt. De amo-
re veró poſſumus ponere exéplú de Pyramo & Thyſbe, quo-
rú hiſtoriá ponit Ouidius, & de illo qué Caſtellana quædá di-
ligebat. Vel melius de quodá milite peregrino, qui cú loca oïa
in quibus Chriſtus fuerat viſitaſſet deuotiſsimé, & tandem ad
montem Oliueti vnde Chriſtus aſcenderat, veniſſet, cú Chri-
ſtum amplius ſequi nequiret, ſummo gaudio & amore perfu-
ſus expirauit. Prodita ergo cauſa mortis per medicos, apertú
eſt cor eius, & inuentú eſt in eo ſcriptú, Amor meus Ieſus. De
metu veró q interficiat, ad præſens exéplú nó habeo. Si vis ex
pone iſta in malo, & dic q mors culpæ & pœnæ introducitur
multis modis, videlicet qñq; triſtitia & dolore ſtimulãte, & ad
vindictam vel inuidiam excitãte. de quo Eccl. 38. A triſtitia. n.
feſtinat mors. qñq; gaudio malé diſſoluente, & ad inanem glo-
riam promouente. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.
Qñq; amore malé inflammante, & cor per mala deſideria ape
riente, & gratia & ſpú euaneſcente. Prouer. 21. Deſideria occi
dunt pigrú. Quandoq; timore malé conſtringente, & in deſpe
rationem inducente. Pſalm. Timor mortis conturbat me. Vel

illud de milite allega ad feruoré deuotionis, & quomodo cha-
ritas & amor Chriſtum ſibi in corde impreſsit, ſine quo viue-
24 re non adamauit. ¶ Contra libidinem humaná poteſt applicari
quod dicit Plinius li. 10. de naturali hiſtoria. c. 63. vbi ſic dicit,
Cæteris animãlibus ſtatuta ſunt per tempora anni cõcubitus,
homini verò omnibus horis dierum noctiumq;. Itẽ cæteris ſa-
tietas in coitu, homini vero nulla. & exemplificat de Meſſalina
coniuge Claudij Cæſaris, quæ experiri voluit ſi ſatiari poſſet,
ita ꝙ quandam meretricem vigintiquinq; concubitibus ſupe-
rauit. Itẽ qa (ſicut & ſupra ipſe alibi dixi) mares beſtiæ cũ præ-
gnantibus nõ coeunt, præter luẽ & æquam, hoies vero ſemper
Item quia malitia hoium voluptates contra naturã excogitat,
animalia aũt nunq̃. Vnde addit ꝙ in hac parte nocẽtiores quã
feræ ſumus. Seneca etiã in quadã declamatione dicit ꝙ natura
melius formauit cõcubitus animalium q̃ noſtros. Et breuiter,
quia homo libidine nõ ſatiatur, grauidas nõ reueretur, & (vt
dictum eſt) multa cõtra naturã adinuenit & meditatᷓ, quæ tñ be
ſtiæ nõ faciũt, neceſſe eſt ergo cõcludere ꝙ hoies ipſis beſtijs
luxurioſiores ſunt. vnde Baruch 6. Beſtiæ meliores ſunt illis.
25 ¶ Cor inuentum eſt aliqñ hirſutum in hoie. Vnde ait idem lib.
11. c. 37. ꝙ Ariſtomenes qui trecentos Lacedemonios ſolus oc
ciderat, cum pluries captus euaſiſſet, tandẽ apprehenſus & oc
ciſus, inuentus eſt cor habuiſſe hirſutum. Quod fortè maximi
caloris & audaciẹ ſignum fuit. Tale cor debemus habere, quia
hirſutum. ſ. & veſtitum velaminibus charitatis debet eſſe, & ſic
26 ſe poterit a demonibus liberare. ¶ Magiſter Arnaldus de villa
noua in ſuo ſpeculo. c. 78. dicit ꝙ in Auſtria duo fuerunt gemel
li, quorum vnus vno latere, alius latere oppoſito clauſuras fer-
reas ſine manuum adminiculo reſerabant. Reuera videtur ꝙ
Deus & homo. i. diuina & humana natura in Chriſto, ſimilitu
dinem geſsit talium gemellorum quia pro certo vnus iſtorũ. ſ.
Deus, cum manu ſua. ſ. cum manu ſuæ iuſtitiæ ianuam paradiſi
clauſit, alius verò gemellus, ſ. Chriſtus homo, manu oppoſita, ſ.
manu ſuæ miſericordiẹ iſtam ianuam reſerauit, nã ꝙ Deus per
iuſtitiã clauſerat, Chriſtus per miam reſerat & dilatat. Gemel
li. n. dicũtur Deus & hõ in Chriſto, propterea ꝙ ſimul in eadẽ
pſona ſunt vniti, & de matris vtero ſimul nati. Eze. 21. De ter-
ra vna egrediẽtur ambo. Vel dic ꝙ iſti gemelli in cruce poſiti,
vna manu. ſ. miæ, bono latroni veniã & paradiſum aperuerũt,
altera verò manu ipſum latroni alteri clauſerunt & obſtruxe-
27 runt. ¶ Albertus autẽ de iſtis gemellis dicit ꝙ vnus illorũ vno
latere ſola applicatione reſerabat clauſuras, latere verò oppoſi
to ipſas claudebat. Talis eſt Chriſtus, gemellus. i. gemina natu-
ra compoſitus, qui cum habeat duas manus. ſ. miſericordiã &
iuſtitiam, ſic fit ꝙ vna manu. ſ. mia, ipſam ad hoiem applicãdo,
cœlum aliquibus aperit, a latere verò oppoſito ſe vertẽdo. i. iu-
ſtitiam exequendo, alijs ipſam claudit. Quod vtiq; fiet in iudi-
cio, qñ alijs dicet, ite, alijs, venite. quod etiam cotidie facit qñ
alios ad fidem & grãm vocat, alios verò repudiat. ideo bene di
citur Apo. 3. Ipſe claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo clau-
28 dit. ¶ Vnum mirabile dicit Pli. lib. 2. c. 65. Ait. n. ꝙ terra ſerpen
tem poſtquam hominem percuſſerit, vlterius non ſuſcipit, pœ
naſq; ab eo inertium nomine exigit. In quo quidẽ humanæ na-
turæ dignitas oſtenditur, quam terra taliter vindicare ꝓbatur.
vnde Geñ. 4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. &
Iob 15. Terra terra ne operias ſanguinem meum. Vel iſtud dic
contra homicidas, qui quando hominem percuſſerint & occi-
derint, non debent a terra. i. a terrenis principibus & prælatis
ſuſcipi vel ſeruari, ſed potius perimi aut puniri. Exo. 22. Male-
ficos non patieris viuere. & Numeri 35. Nõ accipietis precium
ab eo qui reus eſt ſanguinis, ſtatim & ipſe moriatur.

De Mirabilibus in brutorum Natura. Cap. 60.

1 IN brutis animalibus multæ ſunt ꝓprietates mi-
rabiles, præter illas quæ in libro de aĩalibus ſunt
ſupradictæ. Vnde nota ꝙ experiolus ſiue ſcurru
lᵘ eſt beſtiola ſubruſa & agillima, in nemoribus
naſcens & habitans, & de arbore in arborem fa-
cillimè tranſiens qui captus & in cauea poſitus
& nutritᵘ, ipſam voluere & citiſsimè vertere gaudet, & ad hoc
diligenter attendit & ſtudet. Huius mirabilia fertur eſſe ſagaci
tas: quia. ſ. cũ aquã tranſire voluerit, ſummergi timens, lignum
vel aſſerem accipit, & tanquam in nauem ſuper aſſerem ſe im-
mittit, caudam vero q̃ habet latam, capáſam & piloſam, ꝓ ve-
lo erigit, & ſic flante vento mediante ſuo nauigio ſine periculo
aquam trãſit. Hæc a Vincentio & Geruaſio ponũtur. Talis pro-
certo videtᷓ eſſe Deus & Dei filius benedictusᵘ: quia iſte eſt qui
caueã. ſ. machinã mũdi ſibi cõmiſſam nõ ceſſat vertere, & eam
ſumma prouidẽtia regere, & per volubilitatẽ fortunæ. i. occul-
tæ ſuæ ꝓuidentiæ, alta infima facere, & infima ſublimia, iuxta
illud Lu. 1. Depoſuit potẽtes de ſede, & exaltauit &c. Mutatio
. n. fortunæ & conuerſio iſtius caueæ a Deo fit, qui pro volũtate
ſtatus rerum mundanarũ variat & cõuertit. Iſte igitᷓ eſt q mira
biliter ſaltauit, qñ de arbore paradiſi ad arborẽ virginis, & in-
de ad arborẽ crucis, & poſt ad arborẽ cœleſtis culminis euola
uit. Verũtñ iſte qñ aquam huius fluxibilis vitæ tranſire voluit,
lignum crucis vel ipſam beatam virginẽ, quẹ per ſiccitatẽ pau
pertatis dicitᷓ lignea, ſibi ꝓ naue elegit, & ſic cauda. i. finali in-
tẽtione ad patrem erecta, flatu ſpiritus ſancti aquam mortalis
vitæ tranſiuit, & ad littus paradiſi per aſcenſionem aduenit, di
cens de iſto ligno illud Gen. 32. In baculo meo tranſiui Iorda-
nem. Vel dic ꝙ talis eſt vir perfectus, qui caueã cõſcientiæ ſuæ
per diſcuſsionẽ vertit & circuit, de bono opere ad bonũ opus
faciliter trãſilit, & ad tranſitũ aquæ fluxibilis vitæ præſentis li-
gnum. i. crucẽ Chriſti ꝓ naue eligit, & caudã ſuã. i. finis & mor
tis memoriã ꝓ gubernaculo ſumit, & ſic vento. i. ſpũſſancti in-
ſpirationi & flatui ſe cõmittit, & ita ſine periculo mũdũ trãſit.
Sap. 14. Exiguo ligno credunt hoies animas ſuas, & tranſeun-
tes mare per ratẽ liberati ſunt. Vel dic ꝙ iſte eſt ambitioſus &
auarus, qui non ceſſat voluere & circuire, & per mundi nego-
tia diſcurrere, & de officio ad officiũ ſaltare, caudamq;. i. ſecu-
larem potẽtiam erigere, & ſic ſuper lignum vitæ fragilis aquã
ſecum pertranſire, ſed qñ venit in ſero mortis, nihil vtilitatis ſe
inuenit percepiſſe. Vel dic ꝙ cauda eſt finalis pnia, & lignum
eſt ſpes paſsionis dominicæ, ꝑ quas. ſ. tales in paradiſum ſe ire
credunt. Mali. n. cauda erecta incedunt, qñ in fine pœnitere ſpe
rant, & ſic caudam. i. finẽ vitæ ſuẹ ad Deum erigere & dirigere
tunc proponunt. ¶ Camuſius teſte Geruaſio, eſt animal ſilue- 2
ſtre, certæ quãtitatis vt Damula, quæ in altis rupibus deprehen
ſa a venatore, ipſam vt in præceps diruat, in ſemita expectãte,
qñ videt ꝙ nullũ habet ſpatiũ euadendi, summè attendit ſi in-
ter venatorem qui obſeruat ſemitam, & rupẽ, aliquid de luce
appareat, ꝙ ſi quid lucis viderit, tãto impetu inter venatorem
& rupem impinget, ꝙ malis gratibus pertrãſibit, & ipſum niſi
caueat, præcipitabit. Iſtud aũt aĩal eſt agilliműu, & coriũ habet
fortiſsimum Sic pro certo chariſsimi, ſi pctõr ſe videat a diabo
lo venatore comprehenſum, ſemitamq; viarum ſuarum taliter
a diabolo circũſeptam, ꝙ niſi caueat, neceſſe ſit ſibi incurrere
præcipitium ſempiternũ, debet attendere ſi aliquid de luce di-
uinæ gratiæ ſibi appareat, & ſi aliquam viam ſalutis apertã ha-
beat. ꝙ ſi aliquã ſcintillã ſibi relucere viderit, tanto conatu de-
bet illuc impingere, & ſe per illam viã ad Deum cõuertere, ꝙ
periculũ pcti per pniam tranſeat, ipſumq; venatorẽ diabolum
effugiat & proſternat. ideo talẽ videtur inſtruere ſcriptura Ba-
ruc. 3. dicens. Diſce vbi ſit ſapiẽtia &c. Sequitur, Vbi ſit lumen
oculorum & pax. Ergo licet te vndiq; a diabolo videas circum
ſeptũ, nõ deſperes tñ, q̃diu aliquid de luce præſentis vitæ vide-
ris ſupereſſe, quia. ſ. q̃diu ſcintilla præſentis vitæ ſplenduerit,
ſemper pctõr pœnitere poterit & euadere, & a ſe diabolũ repel-
lere. ¶ De Onagro dicit Geruaſius ꝙ in Polonia valde abũdat, 3
& quòd ſit animal ſitis patientiſsimum. Cũ aũt cornua vena-
torum præſentit, currit ad fontem, & magno aquæ hauſto ſe ſa
tiat. Et hoc (vt ait) ne propter curſum imminentẽ ſiccitate ſitis
immoderata grauetur. Cum ergo oportet currere, recentior &
humidior eſt, & etiam ſi canes appropinquant, tantum de illa
aqua ſup ipſos euomit, ꝙ eos retrocedere compellit. Sic verè
ſi cornua venatorum. i. inſultus & primos motus tentationum
præſentimus, ad fontẽ miæ Dei vel ad beatã virginẽ p oratio-
nem recurrere debemus, ibiq; contra futura ſitim malorũ deſi
deriorum, & contra laborẽ mundi tribulationũ debemus aquã
deuotionis & grãæ bibere, qua mediãte poſsimus mala deſide-
ria tẽperare, & canes. i. demones a noſtri perſecutionibus elon
gare. Eccl. 26. Sicut viator ſitiẽs ad fontem os aperiet, & de oĩ
aqua ꝓxima bibet. Credo ꝙ aĩal qđ dᷓ Loz, idẽ ſit. vide ſupra
de Boemia. ¶ De Struthione mirabile quid ponit Gerua. & vi 4
detur accipere de hiſtoria ſcholaſtica. Dicunt Iudæi (vt ait) ꝙ
cum Salomon templum ædificaret, vt lapides citius ſculpe-
rentur, incluſit pullum Struthionis in vaſe vitreo, quem cum
ſtruthio habere nequiret, ad deſertum iuit, & exinde vermem
qui thamur dᷓ, apportauit, cuius ſanguine vitrum liniuit, fra-
ctoq; ſtatim vitro, pullum recuperauit. Quo agnito Salomon
de ſanguine illorum vermiũ lapides tẽpli fecit liniri, & ſic fa-

ciliter potuerunt imprimi vel ſculpi Idem varò Geruaſi. dicit Romæ in quodam antiquo palatio fiali liquore lacteo plenam eſſe inuẽtam, quo linito lapides facillimè ſculpebant. Talis vermis videtur fuiſſe Chriſtus. Pullus.n. ſtruthionis.i. homo) qui erat per creationem pullus & filius Dei patris) fuerat incarceratus, & carceri culpæ & pœnæ a mundi principio deſtinatus. Struthio ergo i. Deus pater a deſerto paradiſi vermẽ.i. Chriſtũ hoiem factum adduxit, & ipſum per paſsionẽ occidit, vel occidi permiſit, & ſic cum iſto ſanguine portas carceris infernalis fregit, & pullum ſuũ hoiem liberauit. Zach.9. Tu aũt in ſanguine teſtamẽti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu. Igitur quicũque voluerit lapidem.i. quicunq; cor ſuum durũ & lapideũ, p contritionẽ ſcindere, & p cõuerſationẽ ſculpere decreuerit, adhibeat ſanguinem huius vermis.i. dñicæ paſsionis memoriam, & liquorem lacteum miæ ſuæ benedictæ, & ſic nunq̃ erit ita durum aut obſtinatum, quin recipiat cõtritionis ſciſſurã, & correctionis ſculpturã. Eze.36. Auferã cor lapideũ de carne veſtra,
5 & dabo vobis cor carneum. ¶ Geruaſius ponit vnam cautelam vulpis valde magnã, nam cum ſe videt multitudine pulicum infeſtari, & propter multitudinem pilorũ nõ facile poſſe liberari, aquam intrat, & totũ corpus ſucceſsiue balneat, & primo pedes, deinde ventrẽ, tandẽ caudã & latera, & finaliter totum corpus præter os in aquam mergit, vt pulices aquã fugientes & ſe ad partes ſiccas recipientes, poſsit vſq; ad os eius accedere. Vulpes verò tunc muſſam vel herbam in ore continet, vt fugientes aquam pulices in illa ſe inuoluant. Quas cũ oẽs eo confugiſſe videt, & in muſſa vel herba eſſe inuolutas, muſſam aut herbã cum pulicibus proijcit, ſic liberata & mũda remanet & recedit. Sic verè chariſsime ſi in corde tuo pulices.i. pctã abundare videas, in aquis deuotionis, compaſsionis & lachrymationis te ponas. pulices.n.i. peccata tales aquas fugiẽt, & vſq; ad os vt confiteant venient, & ibi in muſſa.i. in cõfitendi verecundia ſe inuoluẽt. De ore igitur ipſa cũ muſſa ſua.i. cũ occultante verecundia, p cõfeſsionẽ euomas, & ſic ab ipſis liber eris ſi perſiſtas, dicens illud Apocaly.3. Incipiam euomere de ore meo.
6 Quia ſicut dicitur ad Ro.10. Ore fit confeſsio ad ſalutẽ. ¶ Plin. li.8.c.16. oſtendit modũ quo Scythę ſciuerunt proprietates animalium. Dicit.n.q̃ Alexander ad inſtantiam Ariſt. p mundum aliquot millia deſtinauit hominũ quos venatus, aucupia piſcatuſq; alebãt, quibuſq; viuaria, armẽta, aluearia, piſcinę, auiaria in cura erant, quos tandẽ Ariſt percunctãdo quinquaginta ferme volumina de animalibus condidit, quæ in arctũ Pli. recludens, & quæ ignorauerat ſuperaddẽs, librũ ſuũ de aĩalibus cõpoſuit. Ponit etiam cauſam quare in Æthiopia & in India ſunt tot diuerſæ ſpecies beſtiarum, nam cum aquarũ inopia ibi ſit, ad paucos amnes qui ibi ſunt, potus grã habent animalia cõuenire, quare ibi mares cum fœminis diuerſorum generũ aut voluptate aut violentia ſe miſcẽt, & ſic exinde animalia ignota & varia cõtingit puenire. Vnde etiã vulgariter dictũ eſt ſemper Aphrica aliquid noui afferre. Deo.n. nihil placuit eſſe ſine periculo. Nec eſt fateri, rerum natura largius mala, an remedia ge-
7 nuerit. ¶ Elephantibus ineſt ſuper oĩa animalia ſenſus. intellectu.n. vigent, ꝓximiq; ſunt humanis ſenſibus. Vnde illa animalia multas habẽt virtutes, quæ deſunt proxima rõni. Habẽt.n. intellectũ, memoriam, religionem, iuſtitiam, verecundiã, diſciplinã, clementiã, pudicitiam, amorem, timorẽ. Habent dico intellectum: quia ſicut ait Pli.li.8. Elephantes intelligunt ſermonẽ patriũ. Vnde ẽt ait q̃ Antiochus rex in bellicis vſibus duos etiam cognominibus celebres habuit. Vnde ait ibidẽ (& etiam Sol.) q̃ ſi ſint maria tranſituri, nõ ante naues cõſcendere volũt, quã a rectore nauis de ipſis reducendis habuerint iuramẽtum. Itẽ habent memoriam. Vnde & ipſi docent adorare regem, genua ſubmittere, & coronas ei porrigere, qñq; etiam ludos gladiatorios, & alia multa facere, vt ibidẽ exẽplificat. Vnde etiam ibidem narratur q̃ vnus qui erat tardioris ingenij in accipiendo quod docebatur, ſæpius caſtigatus verberibus, eadẽ illa meditã a noctu eſt repertus. Iuba etiam tradit q̃ quidam Elephas quendã qui magiſter eius in iuuentute fuerat, in ſenectute cognouit. Item habẽt religionẽ, quia ſcḋm eoſdẽ auctores lunã nouam adorant, & pullos ſuos ad eã adorandum informant, & herbas quibus pro medicinis vtunt, ſurſum ad numina tollũt. Item habẽt iuſtitiam. vnde teſte Pli. Iuba dicit eis ineſſe diuinationem quãdã iuſtitiæ. Vnde narrat q̃ cum Bocchus rex quoſdã hoies vellet occidere, ipſos triginta elephantibus obiecit alligatos ſtipitibus, miſsis inter eos quibuſdam qui eos laceſſerent, vt in ligatos ſæuirent, ſed nunquã potuerunt facere q̃ crudelitate aliænæ miniſterium præberẽt. Itẽ qñ per gregem ouium trãſeunt, nedum pecudes non lædunt, ſed etiã ne aliq̃ offendant, diligentiſsime præcauent. Itẽ habent verecundiã. Vnde inter ipſos victus fugit vocẽ victoris. Abſcõdunt ẽt ſe ꝓpe gñationis. Et qui in Aphrica ſunt, p eo q̃ minores ſunt Italicis, corã ipſis (tanq̃ degeneres) apparere non audent. Itẽ habent diſciplinã. docentur.n. verberibus, & ab Indis arare compellũtur. Romæ etiam in triumpho Aphricano currũ Pompeij magni traxiſſe, & iugum ſubijſſe noſcuntur. Itẽ habent clementiã. feſſos.n. inter ſe recipiunt. hominem etiam errãtem dirigunt, & a dracone defendunt, vt dicit idem. Item habent pudicitiã nã adulteria non cõmittunt, raro coeunt, & pro vxoribus pugnare nõ nouerunt. Itẽ habẽt amorẽ. Vnde teſte Pli. quidã ſummè dilexit quẽdam iuuenẽ in exercitu Ptholomei. & de multis alijs exemplificat. Nec mirum (ait) ſi ineſt amor, quibus ineſt memoria. Itẽ habẽt timorem, quia.ſ. naturaliter timent hominem. Vnde ſi elephas in ſylua veſtigium hominis animaduerterit, inſidiarũ metu ſolet ſubſiſtere, circumſpectare, iras ꝓflare, & non calcare. Quod etiam tigris beſtia cruẽta facit, nam etſi nunq̃ viderit hominẽ, ſi tñ veſtigiũ eius inuenerit, timẽs inſidias, catulos ſtatim trãſfert. Et mirum (vt ait) q̃ animalia tã præſtantia viribus, tã velocia curſu, veſtigium hominis timeant. ſed hæc eſt (inquit) natura rerum, vt quæ nunquã vidiſſent quẽ debeant timere, ſtatim intelligant cur ſit timendum. hæc Pli.li.8.c.4. & multa de prædictis etiam dicit Soli. Iſtę decẽ proprietates poſſunt & debent cõpetere cuilibet viro iuſto, quia procul dubio iſte debet ſenſum & diſcretionem habere, & ſcḋm rationis vſum ſe regere & tractare. habeat igitur intellectum & cogitationẽ ad ea quæ ad fidem pertinẽt & ad mores, vt ſermonẽ patriũ ſacræ ſcripturæ diſcrete attendat, & iuſiurandũ q̃ Deus iurauit ad Habraam patrem noſtrum de ipſo reducẽdo ad patriam paradiſi, intelligat & cognoſcat, vt de tali intellectu dicatur illud Eſ.52. Ecce intelliget ſeruus meus, & exaltabit. Secundo iſte debet habere memoriã & recordationẽ: quia magiſtros ſuos, benefactores & amicos, & maximè illos quos in iuuentute familiares & doctores habuit, debet recognoſcere, mandata Dei & maiorũ meditando addiſcere, & per verba & correctiones ad meditãdũ intendere & vacare. Illa verò quæ retinere tenetur.ſ. Dei iudicia & mãdata, mortis & inferni tormẽta, Dei & hois bñficia, peccatorũ præcedentiũ maleficia, debet memoriæ cõmẽdare. pſal. Memor fui tui ſuper ſtratũ meũ, in matutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor meus. Tertio habeat iuſtitiã & rõnẽ, vt nunquã alienæ crudelitati deſeruiat, nec contra ligatos.i. depreſſos & pauperes ad tyrannorũ imperium ſæuiat, & maximè in innoxios. Iſti etiã pecudes.i. ſubditos ſeu ſimplices per iniuſtitiam nõ lædunt, ſed inter ipſos pacificè ambulant. Proue.3. Nõ contendas aduerſus hominem fruſtra, cũ ipſe nihil tibi mali fecerit. Quarto habeat religionem ad ſydera, hoc eſt, ad Deum & eius ſanctos vultũ erigendo, & eos reuerenter colendo atq; ab ipſis auxiliũ implorando, & ad hoc filios & ſubditos informando, dicens illud pſal. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Quinto habeat verecundiam & honeſtã confuſionẽ, quia procul dubio verecundari debet eũ per delectationem & tẽtationem videt ſe victum, & qñ ſe videt elephãtibus indis i. ſanctis patribus prædeceſſoribus minorẽ & imperfectiorẽ eſſe. ſuper oĩa autem verecũdari debet ſi per opera carnis ipſum delinquere cõtingat, & actus luxuriæ vulgariter & in publico facere, vel ea in ſcandalum populi diuulgare. Hæc.n. bona verecundia eſt, de qua dicitur Eccl.7. Gratia verecundiæ ſuper aurum. Sexto habeat diſciplinam & ſubiectionem: quia.ſ. iſte debet verbera & correctionẽ patiẽter ſubire, & vinculis obedientiæ & mandatorum ſe ligari permittere, iugum obedientiæ ſuſcipere, currum imperatoris Chriſti.i. euãgelicam doctrinam trahere, & in agro eccleſiæ laborare, & ad voluntatem Dei vel prælati diſciplinæ legibꝰ ſe domare. Proue.19 Accipe diſciplinam vt ſis ſapiens. Septimo debet habere clementiam & compaſsionem, quia feſſos & infirmos pauperes & miſerabilẽs debet ſuſcipere, curam eorum gerere, & pro ipſis cõtra dracon ẽ, hoc eſt diabolum, pugnare, & ſi a caſu ceciderint.ſ. in infirmitatem, infortunium, paupertatẽve, debet ipſos pro viribus releuare, iuxta illud 1. ad Theſſa.5. Conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes. Octauo habeat pudicitiam & caſtam conuerſationem, quia.ſ. non debet libidinoſus eſſe, nec de mulieribus plus debito cogitare, ſed fidẽ & cõiugium corporaliter ſi ſit ſecularis, vel ſpũaliter ſi ſit eccleſiaſticus vel regularis, ſeruare 1. ad Tim.3. Oportet epiſcopum

eſſe pudicum, hoſpitalem, benignum &c. diacones ſimiliter pu
dicos &c. Nono habeat amorem & dilectionem. Iuſti.n. debét
alter alterum diligere, & Deum & proximum per charitatem
amare 1. ad Theſſ. 4. A Deo didiciſtis vt diligatis inuicem. De-
cimo habeat timorem & turbationem: quia pro certo ſi iuſtus
videat veſtigia illius hominis, de quo dicitur Matth. 13. Inimi-
cus homo hæc fecit. ſ. diaboli, debet expauéſcere, & maximè
vbi ſigna inſidiarum percipit intereſſe. túc. n. ſumere debet ca-
tulos. i. affectus cordis ſui de mundo in quo fuerát. i. de amore
mundi & carnis, & ſtatim tráſferre, & huius hominis inſidias
præcauere. Vel etiam dic ꝙ homo iſte eſt Chriſtus, cuius veſti
gia ſunt documéta, iudicia, & exempla, quæ procul dubio ſunt
timenda, & ſummopere meditanda. Hierem. 10. Quis non ti-
mebit te, o rex gentium? Bene ergo dicitur Prouerbio. 28. Bea
tus homo qui ſemper eſt pauidus. Vel ſi vis, dic de iumento,
quòd non debet a nobis pro re friuola reputari, cum videamus
a brutis animalibus intelligi & venerari. Vel dic quòd elephas
qui vtitur ratione inter bruta, ſignificat rationem, quam. ſ. affe-
ctio per nauem mundi delectabilium inducit per mare huius
ſeculi ad peregrinandum, quæ ipſam cogit ad ſe in mundanis
negocijs implicandum, & a patria ſua. i. a cótemplationis arce
fugiédú. Igitur ſi iſte magiſter, ſ. affectus tuus, vult te ad aliqua
mundi negocia vel delectamenta ducere, vide ne feceris, niſi
primitus turet tibi quòd ad patriam tuam. i. ad contemplatio-
nem æternorum permittet te cito redire, quinimo tunc ei dic
illud Numeri 10. Non vadam tecum, ſed reuertar in terram
meam, in qua natus ſum. Et idem poteſt dici de religioſo, quia
. ſ. ipſe nó debet dimiſſo clauſtro foras ire, nec ſe in ſecularibus
implicare, niſi ſub pacto quòd ſtatim valeat reuenire. De timo
re verò veſtigij hominis expone adhuc aliter, & dic quòd ti-
gris aut elephantus eſt diabolus, qui pro certo veſtigium ho-
minis Chriſti vel cuiuſlibet ſancti timet, quando ipſum in no-
bis eſſe per fiduciam & deuotionem cóſpicit atque videt, quia
pro certo ſi Chriſti veſtigia. i. ipſius imitationes & exempla,
eiuſq; deuotionem & memoriam & deſideria in corde noſtro
viderit, ſtatim timebit, noſque inuadere non audebit. ¶ Item
8 Plin. libr. 8. ca. 7. ponit quòd cum Hannibal captiuos romanos
inter ſe confligere, & ſe inuicem occidere compuliſſet, & vnus
ſupereſſet, fecit eum obijci elephanti, pactus dimittere, ſi bel-
uam occidiſſet. Solus ergo in arenam congreſſus, cum magno
Pœnorum dolore elephátem interfecit. Sic verè Chriſtus qui
toto humano genere mortuo morte culpæ (quorum. ſ. alter al-
terum occiderat, inquantum peccatú originale de vno ad aliú
transferat) ſolus fuit ſuperſtes. ſ. ſine culpa (iuxta illud Marc. 6.
Erat nauis in medio mari, & Ieſus ſolus in terra) elephanti. i.
diabolo fuit per mortem expoſitus, qui tamen fuit per eum ſu-
peratus. Vnde Eſai 51. Nunquid non tu percoſsiſti ſuperbum,
vulneraſti draconem? Leo ſecundum Plini. ibidem, eſt animal
magnæ abſtinentiæ. nullus enim eorum (vt ait) diligit ſaginam
id eſt pinguedinem. Vnde etiam ait quòd alternis diebus abſti
nent, & alternis comedunt, & hoc quia conſueuit quando ni-
mis comedit, infirmari. Et quamuis leo ſit animal ferociſsimú
quandoque tamen efficitur domeſticum & ſubiectum. Vnde
ait totam vim leonis eſſe in oculis, & ideo ſi in faciem eius &
os ſagum vel pannus immittitur & opponitur, faciliter eneca-
tur. Exemplum ponit de quodam paſtore Getuliæ, qui irruen-
ti leoni ſagum oppoſuit, modo incredibili (vt ait) torpeſcente
illa tanta feritate, ita vt deuincatur non repugnans. Sed ſtatim
in arenam tranſlatum eſt. Ponit item exemplum de Lyſima-
cho quem Alexander leoni oppoſuerat, qui inuoluens manum
panno feram exanimauit, ſicut etiam ponitur in hiſtoria Alc-
xandri. Viſus eſt etiam leo quandoque iugum trahere, ſicut cú
M. Antonius ciuili bello leonem iugo ſubdidit, & currú ſuum
trahere & ſe vehere fecit, & ſic in curru leonib' tracto trium-
phando vrbé intrauit. Vnde etiá Plinius narrat ꝙ primus qui
leonem manu tractare, & manſuetum oſtendere auſus eſt, fuit
Hanno clariſsimus pœnorum, qui propter hoc a populo fuit
damnatus, nanque ex hoc coniecerant nullum ſuæ perſuaſioni
reſiſtere poſſe, & quòd malè ſibi poterat credi humana liber-
tas, cui ſic ceſſerat leonina feritas. Talis procul dubio debet eſ-
ſe quilibet iuſtus, & maximè religioſus, qui ſaginá & pinguedi
nem deliciarum odire, & ieiunium & abſtinentiam frequenta-
re, & lautam comeſtionem non ſemper recipere debet, ſed per
abſtinentiam alternare, ne fortè peccati infirmitas ipſum arri-
piat vel grauet, iuxta illud Eccleſia. 37. Noli te effundas ſuper
omnem eſcam, & noli eſſe auidus in omni epulatione. Propter
crapulam enim multi obierunt. Et quamuis iſti ſint nobiles &
generoſi, & naturaliter audaces & animoſi, ipſi tamen debent
ſe propter Deum hominibus. ſ. prælatis & maioribus ſubijce-
re, iugum religionis & diſciplinæ ſuſcipere, & imperatoré An-
tonium, id eſt Chriſtum vel prælatum humiliter trahere, &
currui ſuæ iuriſdictionis ſe humiliter ſubiugare, vt ſic de tali-
bus perſonis nobilibus humiliter in religione vel eccleſia con
uerſantibus poſsit dici illud Eſa. 11. Vitulus, leo & ouis paſcen
tur ſimul. Ac ſi diceret, iſti non dedignantur ſocietatem vitu-
lorum & ouium. i. ruſticorum pauperum & ſimplicium. Et bre
uiter, ſæpe fit ꝙ tales genere nobiliores ſunt alijs humiliores,
vt prælato ſuo dicatur illud dictum de Dauid Eccleſ. 47. Cum
leonibus luſit quaſi cum agnis. Vel dic quòd tota virtus leonis
diaboli eſt in oculis ſuæ malitiæ. non reſtat ergo niſi quod ei vi
riliter obuiemus, & ſic præualere poterimus contra ipſum, ſi
ſagum vel ſaccum humilitatis ſeu vilitatem habitus eidem op
ponamus, vel in ſacco, id eſt in aſperitate pœnitentiæ contra
eú nos ponamus. Iohe. 1. Cubate in ſacco miniſtri domini. Vel
dic quòd paſtor getulus fuit Deus pater, qui brachiú. i. filium
panno noſtræ humanitatis inuoluit, & ſic eum leoni, id eſt dia
bolo obiecit & de eo triumphauit. Vel dic quod Getulus pa-
ſtor fuit Chriſtus, qui ſaccum humanitatis oppoſuit diabolo,
& ſic eum ſuperauit. ¶ Leo ſecundum Plini. quo criſpiorem iu- 9
bam habet, eo viliorem animam habet & timidiorem. Sic verè
illi qui criſpos crines ſibi procurant, apud Deum viles & con-
tra vitia imbelles exiſtunt. Item Plinius libr. 8. capitu. 17. dicit
quòd leones qui iuba in collo & humeris ſunt veſtiti, ſunt præ
cæteris animoſi. intelligit tamen de iuba non criſpa, ſed plana.
Econtra autem illi qui iuba carent, imbelles ſunt, & ad prælia
nihil valét. Sic verè illi qui iubam & cæſariem virtutum ſe in-
duunt, generoſi & bellicoſi contra vitia exiſtunt, ecótra autem
qui carent virtutú capillis, malè repugnant tétationibus & vi-
tijs. Vel ſi vis dic contra illos qui portant magnos capillos, qui
ſe reputant alijs generoſiores & audaciores. ¶ Quamuis leo ſit 10
ferum animal & crudele, ſolet tamen quodam naturali inſtin-
ctu hominem eſſe rationabilem & clementem cognoſcere, &
ab ipſo in neceſsitate auxilium expoſcere. vnde ibidem narrat
ꝙ cum mentor quidam Syracuſanus in Syria leonem obuiam
haberet, & pauidus diuertere quæreret, feraq; ei ſemper ſe op-
poneret, veſtigiaque eius lamberet, ſimilis adulanti oſtendit ho-
mini pedem tumidum & vulneratum, qui ipſum extracto ſur-
culo liberauit. Pictura inquit caſum hunc teſtatur ſyracuſis.
Miremur nunc (inquit Pli.) veſtigia hominum intelligi a feris,
cum ab vno animalium etiam auxilia ſperent. Cur ad alia non
iere, aut vnde medicas manus hominis ſciunt? niſi forte quia
vis malorum etiam feras omnia experiri cogit. Sic verè dico ꝙ
nullus eſt ita leoninus, nobilis vel altus, vel etiá crudelis & im-
pius, quin quando ſentit in ſe vulnus peccati, & damnationis
periculum ſtatim debeat ad hominem pium & ſagacem. i. ad
Chriſtum & ſanctos per deuotionem, & ad ſacerdotem p con
feſsionem recurrere, & ei vulnus peccati ſui oſtendere, & ab
ipſo indulgentiæ vel abſolutionis remedium implorare. Medi
cas enim manus habet ſacerdos, & ideo ipſa violentia vulneris
& peccati grauitas debet feras. i. peccatores compellere, vt ad
ipſum pro abſolutione habenda debeant currere & venire. &
ideo ipſe Chriſtus ad veniendum ad ſe inuitat, dicens, Matth.
6. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis &c. Vel
dic quòd nos qui homines ſumus, debemus eſſe clementes, qa
nullus eſt ita crudelis & impius, ſi a nobis petat auxiliú, quin
ipſum pro viribus adiuuare, & (ſi aliud non poſsimus) compa
ti debeamus, maximè quando ipſum videmus vulneratum,
& infortunijs deſolatum. ¶ Leo eſt animal valde gratificum be 11
nefactori ſuo. Vnde ait Pli. quòd cum quidam homo de Samo
naue tráſuectus in Aphricam, leonem obuiam haberet, terri-
tus arborem aſcendit, & procumbens ad arboré leo hiatu quo
terruerat, miſerationem quærebat, ipſumque vt tela quæ ha-
bebat in corpore, extraheret, multis precibus orabat. deſcédit
homo, & tela extraxit, & remedia quæ potuit adhibuit. Leo ve
rò quádiu nauis liberatoris ſui fuit in littore, de venationibus
ſuis gratias exhibuit. Ad propoſitum mihi occurrit de illo leo
ne de quo narratur in hiſtoria terræ ſanctæ. Quidam enim mi
les Chriſtianus in exercitu chriſtiano in partibus degens
transmarinis, caſu quendam leonem a quodam horrendo ſer-
pente circuoligatum inuenit, qui ita leonem ſtringebat quod
fere ipſum occidebat. Miſertus ergo miles ſerpentem icin-
dit, leonem liberat, ꝙ ſtatim domeſticus factus eſt, & more ca-
nis benefa-

nis benefactoré ſuũ ſecutus fuit,& q̃din miles ſtetit in aXerci-
tu,cum eo leo mãſit,& omni die de venationibus militi proui-
dit.Repatriante vero milite leo n ſuem ingreditur, ſed tandem
deficientibus victualibus miſerum aĩal in mari ſuffocatur. Sed
adhuc mirabilius videt̃ de lenne daquo fit mentio in vita beati
Hieronymi,qui curatus a monacho domeſticus effectus eſt,&
aſinũ monaſterij cuſtodiebat, & ad nemus ducebat & reduce-
bat,& in paſcuis conſeruabat.Quadam ergo die cũ leo aliquo
iuiſſet,& aſinus ſolus eſſet in paſcuis,tranſeũtes mercatores cũ
camelis furati ſunt aſinum . Leo argo rediens & ſocium uõ in-
ueniens,admodum verecundus reuertitur,ꝙ ſuum ſocium co
mederit ſibi imputatur,de quo verecundus confunditur & tur
batur.Reoertentes ergo mercatores aſinum oneratum cũ alijs
animalibus ſuis ducebaut,cum ecce leo eis obuians & ſocium
cognoſcens,homines terrens & fugans,totam cateruã anima-
lium cum aſino ſummo gaudio ad monaſterium ducit . Abbas
verò tandem mercatoribus reatum ſuum confitentibus , ani-
malia & mercimonia ſua reſtituit. Adhuc de gratitudine leo-
num dicitur in dialogo Seueri,quod leęna quæ cœcos catulos
iam prouectos habebat,in æremo quendam ſanctum Anacho-
ritam adijt,& per veſtes blandiando trahens ad cauernã ſuam
duxit,& primo vnum cœcum extrahans,ante pedes ſancti po-
ſuit,quẽ vir Dei,vota fere intelligens, inuocato Chriſti nomi-
ne illuminauit,& ſic per ordinem cunctis fecit.Leęna vero gra
tabunda recedens,tãdem vnam pellem vnius ignotæ feræ pro
munere attulit viro Dei , qua poſtmodum humiliter vſus fuit.
Dictam autem pellam ſe aſſeræ Poſthumianus vidiſſe. De pan
thera aotem quomodo fuit gratificata homini qui catulor ſuos
extraſerat da fouea,habes in titulo ſuo in fine. Item hic narrat
Pli.li.8.c.17.vnum mirabile de dracone . Dicit.n.ꝙ in Achaia
Thoantem quendam puerũ ſeruatũ a quodam dracone,Theo-
phraſtus narrat.puer.n.hic draconem nutriuerat, ipſumq; tan
quam parens amabat,tandem verò & naturam & magnitudi-
nem ſerpentis timeos,ipſum tulerat in deſertũ.Puer ergo cum
alijs trãſiẽs per deſertũ, & a latronibus circũuentus cũ clama-
ret,draco vocem eius audiens & coguoſcens, ipſum a latroni-
bus liberauit.Igitur mira ſunt gratitudinis animalium exẽpla,
quæ ſenſu naturæ benefactores ſuos cognoſcũt, & beneficia re
munerant ſicut poſſunt.Ille ergo qui docet nos ſuper iumenta
terræ,& in auibus cœli erudit nos(Iob 35.)in hoc humanam
naturam docuit erga Deum & alios benefactores gratificã eſſe
& benignam,quia ſicut dicit Senec.epiſtola 81. Iuſtitiæ conue
nit,beneficio gratiam,& iniuriæ reddere talionẽ. Vel dic ſi vis
de illo aſino,ꝙ leo fuit Dei filius , cui aſinus.i. Adam extiterat
cõmendatus.verũ quia fures demones ipſum ſibi ſurripuerũt,
ideo quando ipſum recuperauit,vna cum animalibus furum.i.
alijs peccatoribus ſubditis demonũ ad monaſteriũ paradiſi &
ad abbatem Deum patrem reduxit 3.Re.13. Non comedit leo
de cadauere,nec læſit aſinum. Vel pone ſi vis, ꝙ exẽplo iſtorũ
qui beſtijs benefecerunt,nunquam debemus beneficia & auxi
lia noſtra negare cuicunq; petenti,dum tamẽ ipſum videamus
ſanciatum & preſſum , dato ꝙ ſciamus eſſe leoninũ & ferum.
12 Scriptum eſt.n.Lu.6.Omni petenti te tribue. ¶ Secundũ Pl.li.
8.c.22.In genere luporum ſunt quidam qui ceruarij nominan-
tur, qualẽ ẽ Gallia in Pompeij magni arena ſpectatũ diximus.
& iſte valde debilem habet memoriã , quia ſi cibum ſuum co-
medens alio reſpexeræ,quamuis fameſcat,cibi tamen obliuio-
nam incurrit,& ad quærendũ aliũ cibum digreditur & diuer-
tit.Sic verè multi ſunt mali eccleſiaſtici & religioſi, qui memo
ria ſpirituali videntur priuati , quia cibum paradiſi quẽ auidè
qũq; dilexarunt,& per deuotionem comederunt, diuertẽdo ſe
ad bona mundi & ad negocia terrena,penitus obliuiſcũtur, &
de quærendo alio cibo.ſ.deliciarum & diuitiarum omnino me
ditatur.pſal.Percuſſus ſum,& aruit cor meũ,quia oblitus ſum
comedere panem meũ. ¶ Inter naturæ mirabilia poteſt allega
13 rẽ ꝙ bruta quodam ſenſu naturæ melius ſciũt procurare vtilia,
& euitare nociua aliquotiẽs quam homo, quinimo multa ſunt
remedia quæ homines a beſtijs didicerunt , vt iam verificetur
illud Iob 35.ꝙ Deus docet nos ſuper iumenta terræ,& in volo
cribus cœli erudit nos.Vnde etiam idem Pli.lib.27.c.3.dicit ꝙ
oĩa animalia,quæ ſint ſibi ſalutaria,noſcunt, præter hominem.
Vnde lib.8.de naturali hiſtoria.c.26. de multis exempla affert.
Et primo ꝙ phlebotomia ab hippopotamis ſumpſit ortum.vo
de ait ꝙ hippopotamus in quadam medendi parte magiſter ex
titit. Aſsidua.n.ſatietate impinguatus,locum vbi de nouo arun
dines fuerint ceſæ,quærit,atq; vbi acutiſsimum vidit ſtipitem,
corpus imprimens , venam quandam in crure vulnerat, & ita
morbidũ animal profluuio ſanguinis corpus exonerat, plagã
verò limo obducit. Ibidem etiã dicitur ꝙ Ibides aues ægyptiæ
medicinam clyſteriorum vel ſuppoſitoriorum oſtenderunt,ro
ſtra videlicet poſterioribus immittendo,aqua ſalſa ſeu marina
ſe per eam partem parluentes,qua reddi ciborum onera maxi-
me ſalubrẽ eſt, & ſic aluum purgando. Canes inſuper vomitũ
docuarunt,qui infirmi gramen comedunt, & ſic cauſam mor-
bi euomunt & expellunt.Dictamum inſuper(vt ait)cerui pro-
diderunt , cuius paſtu ſagittas & tela extrahi monſtrauerunt.
Chelidoniam herbam viſui ſaluberrimam hirundines,docue-
rũt,quæ pullorum oculos vexatos exinde liniuerunt . Teſtudo
herbam cunilam paſta,contra ſerpentes vires refouet.Muſtela
ruta armata cum muribus conſeritur,ciconia origano, hedera
apri ſibi medentur,anguis paſtu fęniculi viſum acuit . Draco
nauſeam ſucco lactucæ ſylueſtris reſtringit, panthera inuene-
nata ſtercora hominis quærit , elephas cum cameleontem co-
mederit,oleaſtro ſanatur,vrſus mandragora inuenenatus, pa-
ſtu formicarum curatur,coruus verò cameleontis guſtu into-
xicatus,lauro comeſta ſibi medetur. In his igitur & alijs exem
plis patet quomodo diuerſa animalia diuerſas medicinas & re-
media hominibus oſtenderunt. Iſta poſſunt amplius dilatari,
ſed in titulis particularibus omnia ſunt tractata.In his igit̃ dico
ꝙ iſta poſſunt applicari ad hominum humiliationẽ . In hoc.n.
humanæ ſuperbiæ præſumptio confundi deberet , quando vi-
det ꝙ a iumentis & pecudibus edocetur. Vel etiam poteſt dici
ꝙ non eſt dare aliquod iumentum.i.aliquem ita ſimplicem vel
pauperem,quin in aliquibus homini.i.perſonis rationabilibus
præualeat , & quin homo in ipſis aliquod bonum dictum vel
exemplum inuenire poſsit,vnde doctior & melior fiat. Contin
git.n. ſæpe ꝙ quæ minoribus reuelantur, prudentioribus ab-
ſconduntur,ſicut apparuit de fide, quam Deus reuelauit piſca
toribus,& non mundi ſapientibus,iuxta illud Matth.33. Con-
fiteor tibi domine pater cœli & terræ,quia abſcõdiſti hæc a ſa-
piẽtibus,& reuelaſti ea paruulis . Quod bene figuratum eſt in
aſina Balaam,quæ melius vidit angelum,quam propheta. Vel
poteſt dici ꝙ hodie beſtiæ ſunt prudentiores quam homines.i.
ſeculares quam religioſi, laici quam clerici, ſimplices quã po-
tentes. Baruch 5.Beſtiæ meliores ſunt illis.Iſti.n.melius ſciunt
ſanguinem ſuperfluum temporalis ſubſtantiæ per eleemoſy-
nae expellere,ſtercora vitiorũ cum roſtro & ore per confeſsio
nem educere & euomere , cum dictamo pœnitentiæ telum &
ſagittam diuinæ ſententiæ contra ſe iactam reijcere & euade-
re,viſum diſcretionis obnubilatum acuere, & cõtra cameleun
tes & ſerpentes.i.contra demones & eorũ tentationes oleaſtro
& lauro.i.crucis memoria ſe ſanare, & herbis virtutũ & ſacra-
mentorum ſpiritualibus ſe curare. In omnibus.n. iſtis & alijs ſi
milibus ſunt beſtiæ hominibus.i.ſimplices ſapientibus, & pau
peres diuitibus aſtutiores , & ad euitandum inferni pericula,
procurandumque ſalutis remedia doctiores. Poteſt ergo dici
illud Iob 12. Interroga iumenta, & docebunt te, & aues cœli,
& indicabunt tibi. ¶ Inter miracula item connumerari debet 14
ꝙ minima animalia terras & villas aliquotiens deſtruxerunt.
vnde Plin.lib.8.ca.29. dicit (teſte Varrone)in Hiſpania vnum
oppidũ ſuffoſſum eſſe a cuniculis, aliud a talpis in Theſſalia,a
ranis etiam ciuitatem in Gallia aſſerit eſſe pulſam,a locuſtis in
Aphrica,& ex gyaro cycladum inſula incolas dicit a muribus
eſſe fugatos,in Italia Amyclas dicit a ſerpentibus eſſe deletas,
& citra cynamulgos æthiopas regio late deſerta eſt, a ſcorpio
nibus & ſolifugis gẽte ſublata.Otrerietes etiam abactos a ſco-
lopẽdris auctor eſt Theophraſtus. Iſta poſſunt applicari quo-
modo minutus populus eſt timendus,& eius concitatio præca
uenda. Iſti enim quando concitantur, infinita mala faciunt,&
ciuitates & terras deſtruunt & ſubuertunt . Exemplum habe-
mus de ſeruis in Cilicia,qui contra dominos ſurrexerũt, & ter
ram aliquandiu tenuerunt. ideo bene Iudæi maiores populum
timebant,quando contra Chriſtum machinabantur , iuxta il-
lud,Ne fortè tumultus fieret in populo . Non eſt ergo aliquis
ita modicus,qui timeri non debeat, & qui non aliquotiens no-
cere valeat, & tum præcipuè , cum taliũ multitudo ſe fœdere
vnit & ligat. Vel dic ꝙ mures,talpæ,ſcorpiones,cuniculi &c.ſi
gnificant mihi minutos officiales principum & prælatorũ, vt-
pote ꝓcuratores & balliuos,quia ꝑ certo iſti ſunt qui hodie ci
uitates & villas per rapinas effodiunt,& q de ſuis habitationi-
bus & poſſeſsionibus hoĩes eijciunt, & loco ipſorum ibidẽ ha
bitant & conſiſtunt pſal.Scrutetur fęnerator omnem ſubſtan-

tiam eius.&c.eijciátur du habitationibna ſuis &c. Vel dic ꝙ ta
les ſunt demones,qui homines.i. Deū & angelos de ſuis habi-
tationibua i.de fidelium cordibus ſolét qn̄q; eijcere, & ibi per
15 diuerſa vitia habitare. Allega vt ſupra. ¶ Item ſicut dicitur de
naturali hiſt.li.8.c.penu.mirum eſt naturam non ſolū alia alijs
dediſſe terris animalia,ſed in eodem quoq; ſitu quędam aliqui
bus locis negaſſe. Nam(ſicut ait)quædā ſont animalia quæ cer
ta loca ſibi approprianr,& ad alia nunquam migrant. Ait.n.ꝙ
in Meſia Italiæ ſilua non niſi in parte reperiuntur glires. In ly
cia dorcades non tranſeunt montes ſyris vicinos. In belleſpon
to in alienos fines non commeant cerui, & circa Arginuſſam
Elaphum montem non excedūt. In pordoſolene inſulam vici-
nam non tranſeunr muſtelæ &c.vidu ibidem. Iſta poſſunt appli
cari contra quoſdam malos religioſos, qui videnrur ſibi certa
loca,certos conuentus,& certa officia appropriare & ad nulla
alia ſe transferre, ita vr voluntatem ſuam in voluntate prælati
non videantnr poſuiſſe,ſed pro voluntare ſna volunt in terris,
locis & officijs qbuſlibet remanere,nec alio ad prælati volun-
tatem ſe transferre. Appropriant.n.ſibi loca, cum tamé debeāt
eſſe ſicut peregrini,& hoſpites ſuper terrā,dicentes cū apoſto-
lo ad Heb.13.Non habemus hic manentem ciuitatem, ſed fu-
turā inquitimus. Sed econuerſo ipſi vidétur dicere illud Eze.
11. Nobis data eſt terra in poſſeſsionem. Vel dic cōtra quoſdā
ignauos, qui de patria ſua nunquam volunt exire, nec ad loca
remota quacunq; vtilitate tranſire,cum tamen ſcriptū ſit Luc.
14.ꝙ non eſt propheta ſine honore niſi in patria ſua. Sene.etiā
dicit,Omne ſolum patria eſt viro forti. Vel dic in bono ſignifi
cato ꝙ tales debent eſſe viri boni, quia certum locum & ſtatū
& gradum debent ſibi eligere, & ad alia per ambitionem non
tranſcurrere,ſed loco & ſtatu ſibi dato contenti eſſe, exemplo
Aglai,de quo dicunt Sol.& Pli.lib.7.c.46. ꝙ beatiſsimus repu
tatus eſt,qui in anguſtiſsimo Arcadiæ angulo pauperis ſoli do
minus,nunquam egreſſus paterni ceſpitis terminos inuenitur.
Vbi ſubdit Pli.ꝙ(vt manifeſtum eſt è vitæ genere)minima cu
pidine minimum in vita mali expertus eſt. Ad talē igitur ſuffi-
cientiam inuitat ſcriptura 4.Re.14.vbi dicitur, Cōtentus eſto
16 gloria tua,& ſede in loco tuo. ¶ Item Pli.li.8.c.58.dicit ꝙ quæ-
dam ſunt animalia quæ certa loca non habitant,nec ibi moran
tur,quinimo ſi aliunde portata fuerint,moriuntur. vnde ait ꝙ
in Beotiæ Lebadia illatæ muſtelæ ſolū ipſum fugiūt, & tamen
iuxta in Orchomeno cūcta arua ſubruunt. In ithaca lepores il
lati moriuntur.extremis quidem in littoribus. In Ebuſa cuni-
culi non ſunt,ſcatét in hiſpania, in Olympo Macedoniæ mōte
nō ſunt lupi nec etiam in Creta inſula,vbi quidem nec vulpes,
nec aliud noxiū animal. Aphrica etiam apris, vrſis, capreis &
& ceruis caret. Dic ꝙ talia loca quæ nociua aīalia non ſuſtinēt,
ſignificant ſtatus religionis & pfectionis:quia ibi pro certo nō
poſſunt morari ſeu viuere muſtelæ.i.auari, qui arua ſubruunt
aliorū,lepores.i.timidi,lupi.i.tyranni,cerui cornuti.i.ſuperbi,
vrſi.i.luxurioſi,apri.i.iracūdi,vulpes.i.malitioſi,capreæ.i.igno
rantes. Tales.n.talia loca & ſtatus perfectionis non diligūt,ſed
potius ſolum ipſum fugiunt & odiūt, & mortuos ſe reputāt cū
ibi ſunt. Tales.n.non ſolét religionem intrare,nec ad ſtatū per-
fectionis venire. Quod etiā contra illos qui nolunt viſitare lo-
cā ſancta,poteſt dici, vel de paradiſo, vbi ſm Aug. non recipiē
aliquis indignus, nec excluditur aliquis dignus. Eſa.35. Ibi nō
erit leo,nec mala beſtia & Apocal.22. Foris canes & venefici.
17 ¶ Mira eſt(vt ait Pli.li.10 c.73.)quorundam animalium indu-
ſtria,quia videlicet optimè ſciunt quādo rapere volunt, ſe ab-
ſcondere,& ne videantur ab alijs,præcauere. Vnde dicit ꝙ fe-
lis eſt animal quod abſcondens ſe ſub frōdibus volucribus in-
ſidiaē,ſtercoraq; ſua ſolet humi defodere, ne fortè poſsint in-
diciū ſui dare. Timet.n.ne ſi volucres quas rapere intēdit, ſter-
cora ſua viderent,ipſius inſidias cognoſcerent, & ab eius mali
tijs præcauerent. Reuera tales vidētur eſſe vſurarij & maligni,
& breuiter omnes qui per fraudes nituntur alios decipere,in-
uolnere,excoriare,rapere & nocere: quia tales ſub frondibus
diuerſarum palliationum ſe abſcondunt, & ne inſidiari videan
tur,pro viribus cauent, & ideo ſtercora ſua.i. fœtorem ſcelerū
ſuorum quem circa talia commiſerunt, ſolent defodere & ab-
ſcondere,& ne innoteſcāt alijs præcauere. Sciunt.n ꝙ ſi iniqui
tates eorum quas alijs fecerunt, apparerēt,ſtatim ſua mala in-
tentio & ſuæ inſidiæ notę fierent, & per conſequens alij reſili-
rent. Na.3. Oīs qui viderit te, reſiliet a te. idem applica de hy-
pocritis,qui ſtercora & facinora ſua toto ſtudio abſcōdunt, &
celant,ne alij ipſos abhorreant & contemnant, quamuis dica-
tur Prouer.28. Qui abſcondit ſcelera ſua,non dirigetur. ¶ Itē 18
ſm Pli.li.11.c.47. nulla eſt auis quæ pedibus careat, ſerpentes
verò vt communiter pedibus carent, veruntamen viſi ſunt ſer
pentes cum pedibus anſerinis. Pedes etiam omniū animalium
ſemper ſunt pares, nam etſi animal aliquod plures habeat,
vtpote centum, ſicut vermis qui centipes nominatur, nūquam
eſt tamé dare aliquem pedem imparem vel ſolum, ſed ſemper
ſunt combinati omnes,& dualitate congrua geminati, vt dicit
ibidem.cap.48. Iſtud tamen intelligendum eſt in habentibus
plures pedes, propter monſtra vnicum tantum habentia, vt in
c.de Æthiopia vidimus. Sunt item aues quæ vnico in parte po-
ſteriori gaudent pede,vt in ca.de pictauia vidimus. Per pedes
intelliguntur virtutes,quæ inſtar pedum animam,ſuſtinent,&
quæ ipſam ad paradiſum deferunt atq; geſtant, de quibus dici
tur in Pſalm. Pedes ſanctorum ſuorum ſeruabit. Dico ergo qđ
aues.i. viri eccleſiaſtici & virtuales ad cœleſtia per deſideria
euolantes,non ſolent pedibus.i.virtutibus carere:quia etiā ip-
ſi ſerpentes.i.ipſi ſeculares & actiui quādoque reperiuntur pe-
des virtutum habere,& ad æterna virtualiter ambulare. Tales
autem pedes non inueniuntur impares,ſed vt cōmuniter com-
binati,quia ſemper eſt dare virtutes duplicatas,& quodam or-
dine geminatas,quia duplex eſt charitas, Dei.ſ.& proximi,du-
plex fides, de diuinitate.ſ. & humanitate, duplex ſpes.ſ.de ac-
quiſitione gloriæ,& euaſione pœnæ, duplex caſtitas, cordis.ſ.
& carnis,duplex humilitas,mentis.ſ.& operis,& ſic per ſingu-
la diſcurrendo pedes ergo virtutum noſtrarum non debēt eſſe
impares,ſed per ſpiritalem colligantiam ſemper plures. Vnde
Eccleſ.42.in fine, Omnia duplicia. Vel dic ꝙ aues.i.viri ſpiri-
tuales pedibus affectionum non carent,ſerpentes verò.i.mali,
pedes affectionum bonarum non habent, anſerinos tamen pe-
des.i.affectiones malas terrenas aquis deliciarū aſſuetas quan-
doque inueniuntur habere,bonis verò affectionibus reperiūn
tur carere &c. ¶ Item Plinius libro.25.cap.2. dicit ꝙ nuper in 19
prouincia proxima Hiſpaniæ in agro hoſpitis ſui ſuit ſibi oſtē-
ſus dracunculus dictus caulis, verſi coloribus viperarum ma-
culis diſtinctus,qui quamuis in corpore & figura ſerpentibus
eſſet ſimilis, erat tamen contra morſus ſerpentum ſummè re-
medialis & vtilis. de quo etiam videtur loqui hiſtoria ſcholaſti
ca,vbi dicitur quòd Epiphanius ait ꝙ cum ciuitas Alexādriæ
crocodilis & aſpidibus vexaret. Alexander magnus fecit quo-
ſdam illuc ſerpentes afferri,a quibus alij fugabatur, quos quia
de Argis attulit,arginos appellari mādauit. Sed quia(vt idem
ait)iſtud non ſufficiebat ex toto, corpus Hieremiæ illuc tran-
ſtulit de Ægypto, poteſtate cuius venenoſa fugauit. Iſta poſ-
ſunt applicari ad Chriſtum,quia iſte in figura & colore.i.in ex
teriori humanitate ſerpentibus.i.peccatoribus fuit ſimilis, iu-
xta illud apoſtoli ad Philipp.2. In ſimilitudinem hominum fa-
ctus eſt, & habitu inuentus vt homo. Et ipſi carni humanæ &
peccatrici conformis Sapien.7. Sum quidem mortalis homo,ſi
milis alijs hominibus. Veruntamen iſte non fuit peccator aut
venenoſus,imo contra venena vitiorum fuit vtilis, remedialis
& virtuoſus figuratus in ſerpente æneo in palo leuato, qui mor
ſos a ſerpentibus ſanabat,& in ſe aſpicientes a periculo libera-
bat. Sic verè iſte ſerpens prudentiſsimus Chriſtus, qui per ſo-
noritatem prædicationis fuit æreus, & per paſsionem in palo
crucis leuatus, fideles & deuotos qui in ipſum per fidem, ora-
tionem & deuotionem reſpiciunt, a morſibus aliorum ſerpen-
tum, id eſt a venenoſis tentationibus demonum, & etiam a vi-
tijs & peccatis carnalibus liberat atque ſanat. Vnde ad Roma.
8. Miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, vt
de peccato damnaret peccatum, id eſt de carne aſſumpta a
peccatoribus. Vel dic quòd iſti ſerpentes ſunt patres veteris
teſtamenti,qui quia non ſufficiebant contra alios ſerpentes,ſci
licet demones, Alexander, id eſt Deus pater, prophetam Chri
ſtum de Ægypto in Alexandriam, id eſt de paradiſo in mun-
dum tranſtulit,& ſic mundum a ſerpentibus, id eſt demonibus
liberauit. ¶ Item ibidē Plinius ait ꝙ Caulis eſt animal paruū, 20
altitudine bipedali, ſerpentibus maximè inimicum. Vnde ait
ꝙ iſtud animal cum ſerpentibus ſub terra conditur,& cum ſer
pentibus æſtate prodeuntibus apparet. ad primas enim ſerpen
tum vernationes prouenit, perinde ac ſi ſolum ad deuorandos
ſerpentes veniret, quippe qui ipſis apparentibus apparet, &
his ſe abſcondentibus, ſe abſcondit. Serpentes ſunt hæreti-
ci, qui doctrinis & erroribus ſuis inuenenant auditores. per
iſtud autem animal prædicatores & doctores intelligo, qui de-
bent talium eſſe inimici: quia pro certo iſti debent tempus
quo ſer

quo ſerpentes.i. hæretici & peccatores prodeunt & abundant obſeruate,& tunc ad venationem progredi & exire, ipſoſque pro viribus impugnare. Quando vero tales ſerpentes ceſſauerint, tunc & ipſi poſſunt ſe abſcondere.i. a prædicatione pro tempore deſiſtere & vacare, & cum iterum venerint & ſurrexerint, etiam ipſi debent iterum præſto eſſe, vt ſic poſſint eis & eorum malitijs obuiare. Ezechie.1. Cum euntibus ibant, & cum ſtantibus ſtabant.

De Cœleſtibus impreſsionibus. Cap. 61.

1 COELESTES impreſsiones mirabiles aliquotiens viſæ ſunt. Vnde Pli.li 2.c.25.vbi ponit multas effigies cometarũ, refert ꝙ viſus eſt quãdoq; in cœlo cometes candidus, argenteo crine ita refulgens, vt via contueri liceret, ſpecieq; humana Dei effigiem in ſe oſtendens. Iſtud poteſt aplicari ad Chriſti incarnationẽ, quia procul dubio ille cometes candidus beatam virginem poteſt ſignificare, quæ.ſ.candorem innocentiæ & continentiæ tantum habuit, ꝙ humanæ mẽtis oculus nõ eſt dignus virtutum ſuarum lucem mirabilem intueri, iuxta illud Eccl.43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur ocul⁹. In iſta igitur effigie Dei in humana carne apparuit, quia in ipſa Dei filius carnem ſumpſit, & humanitatis veſtibus ſe velauit. quæ figurata eſt Apo.14.vbi dicitur, Vidi, & ecce nubem candidam, & ſuper nubem ſedentem ſimilem filio hominis, habentem in capite coronã auream, & tenentem in manu ſua falcem acutam. Nubes.n.candida eſt virgo pura, ſuper quã filius hois Chriſtus carnem aſſumendo ſedit, qui coronam aureã habet.i.diuinitatis honorem, falcem etiam tenet acutam.i. ſeueræ iuriſdictionis rigorem. Vel dic ꝙ iſte cometa eſt ipſa diuinitas, ſeu beata trinitas, quã non licet humanis oculis intueri, in qua procul dubio nunc apparet humana ſpecies.ſ. Chriſti humani-

2 tas benedicta. ¶ Item dicit ibidem ꝙ cometarũ ſunt plures ſpecies, quidam qui habent ſpeciem coruu, quidam ſpeciem hirci villoſi, quidam quorum crines mutantur in haſtam, quidam etiam qui ſanguinea vidẽtur ſpecie, quibus nihil eſt magis terribile mortalibus. Vt.n.dicit idem, cometes eſt ſydus terrificũ, ac non leuiter piatum, quod nunquam in occidẽte videtur, ſed ſemper in ſeptẽtrionis partibus inuenitur. Talis fuit Chriſtus. fuit.n.ſicut coruu, peccatores ad pœnitentiam vocando, & feris.i.dæmonibus terrorem inijciendo. Fuit etiam ſicut hircus.ſ. in ſimilitudine carnis peccati apparendo, & ſe pro nobis immolari permittendo. Fuit viſus ſanguineus, ſanguinem ſuum pro nobis fundendo, & mortem ſuſtinendo. Erit denique finaliter ſicut haſta,ſ. in die iudicij, impios pungendo & æternaliter puniẽdo. Tunc.n. præcipuè erit ſydus terrificum, quod nulla emenda placabitur, nullaque hoſtia piabitur. Prouer.6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquieſcet cuiuſquam precibus, nec recipiet pro redemptione dona plurima. Iſte autem in occidente.i. in ſtatu peccati, vbi lux gratiæ occidit, nunquã fuit, in ſeptentrione verò.i.in pœnitentiæ & paupertatis ſrigore ſemper vixit, dicens illud Eſai.14 Ponam ſedẽ meam ad aquilonem. ¶ Item idem dicit quòd circa ſolem ſiũt

3 multæ impreſsiones, ſicut exemplificat ꝙ circa ſolem quandoque viſus eſt circulus rubeus, quandoq; arcus, & ponit tempora. Prolixior etiam ſolito factus eſt quandoque ſolis defectus, ſicut anno quo Iulius Cæſar occiſus fuit. Tunc.n. fere per totum annum fuit in continuo pallore. Et nos poſſumus addere de eclipſi quæ fuit tempore paſsionis Chriſti, quoniam contra naturam eclipſis ea per tres horas durauit. Iſta poſſunt dici de ſole iuſtitiæ: quia iſte in incarnatione circulo rubeo.i. humana carne fuit circundatus, in paſsione per mortem fuit eclipſatus, & per tres horas.i. per tres dies in ſepulchro per mortem obtenebratus, & quaſi per totum annum in pallorem & triſtitiam propter impias Iudæorum perſecutiones immutatus. Iohel.2. Sol conuertetur in tenebras. Iſte tamen poſtea arcum cœleſtẽ viſus fuit habere, inquãtum.ſ.in reſurrectione veſtem immortalitatis, & gloriæ pulchritudinem voluit ſumere, vel etiam inquantum in die iudicij arcu iuſtitiæ ſtudebit impios ſagittare. Figuratus Apocal. 10. vbi dicitur, Vidi (inquit) angelũ fortem deſcendentem de cœlo, amictum nube, & iris in capite eius, & facies eius erat vt ſol. Angelus.n. cuius facies erat vt ſol.i. patris nuncius Chriſtus fuit, qui fortis & inſuperabilis exiſtẽs, de cœlo in matris vterum deſcendit, vbi nube carnis puriſsimæ obductus extitit, qui tandẽ in reſurrectione ſicut ſol factus eſt ſplẽdidus, tandem verò in iudicio iride.i. arcu iuſtitiæ coronatus, apparebit ferus & rigidus. vnde Apocal.6. Habebat arcum, & data eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret. ¶ Adhuc Plin. 4
lib.2.ca.31.dicit ꝙ quandoq; in cœlo plures ſoles videntur, & etiam de nocte plures lunæ, vel (vt verius dicunt) plures ſoles nocturni. Affert autẽ exemplum, ꝙ ſub. M. Antonio &. P. Dolebella &. M. lepido & Lucio Plãco cõſulibus, tres ſoles in occidẽte viſi ſunt, & noſtra etiam (inquit) ætas ſub diuo Claudio principe plures vidit. ſicut etiam ponit ꝙ ſub. Cn. Domitio & C.F.L. Annio conſulibus de nocte tres lunæ viſæ fuerunt, quas pleriq; ſoles nocturnos vocauerunt. Vnum tamen dicit idem, ꝙ plures quam tres ſoles aut tres lunæ nunquam hactenus viſi ſunt. De modo autem quo iſta fiunt, ſupra dixi in de mirabilibus Italiæ. Iſtis etiã diebus noſtris, in morte.ſ. domini Clementis papæ 5. viſi ſunt duo ſoles, ſicut ab his qui tunc erant in Carpente ciuitate prouinciæ, relatũ eſt, qui fortè ſchiſma futurum in eccleſia ſignificauerunt, quod tempore domini Ioãnis factũ eſt, a Romanis & Bauaris electo antipapa fratre Petro de Corbaria, ordinis minorum. Per ſolem poſſum intelligere Chriſti diuinitatem, & per lunam defectibilem ipſius mortalẽ humanitatem. Sed quid? pro certo & tres ſoles & tres lunæ in cœlo videntur: quia videlicet & Chriſti diuinitas, & Chriſti humanitas, quandã triplicitatem habere noſcuntur. Diuinitas.n. tres ſoles.i. tres perſonas habet, perſona autẽ eius tres lunas.i. tres naturas obtinet,ſ. naturam diuinitatis, naturam animæ, naturã corporis: quia breuiter natura diuina tres habet perſonas, perſona vero Chriſti tres habet naturas. Vnde ſcriptum eſt Lucæ 21. ꝙ erunt ſigna in ſole, & luna. Vel dic ꝙ tres ſoles viſi in occidente ſignificant trinitatis fidem, quæ.ſ. in occidente ad litteram eſt publicata, & ibi credita & retenta, ſicut apparet de regnis Francorum, Hiſpanorum, Italorum, & Germanorum, in quibus magis abundat trinitatis fides, ꝗ in meridie.i. in Aphrica, vel etiam quam in partibus orientis. ideo de ciuitate eccleſiæ dicitur Apoca.21. Ab occidente portæ tres. ¶ Item ſm̃ eun- 5
dẽ, quando cõtingit in cœlo plures apparere ſoles, iſtud nunꝗ fit in ea parte qua ſol eſt, ſed in oppoſita, nec fit etiã nocte aut meridie, vt cõiter, ſed tm̃ oriente vel occidente ſole, ſicut ẽt de iride apparet, datu (prout ait) ꝙ in boſphoro ſemel in meridie viſi fuerint, qui a matutino tempore durauerũt in occaſum. Ex quibus etiam apparet illos ſoles aduentitios & velut reſplendentias veri ſolis, factas in aliqua nube ſpeculari, ſicut ẽt ſupra. c. de Italia dixi. Apparet ẽt cauſa quare plures lunæ dicebãtur eſſe ſoles nocturni, pro eo.ſ. quia illæ lunæ aduẽtitiæ nihil aliud erãt ꝗ quædã ſolis imagines in aliqua nube ſpeculari impreſſæ quæ de nocte qũ ſol eſt in parte oppoſita ſubtus terram, in vſo hemiſpherio apparebant. Iſta poſſunt applicari cõtra clericos & religioſos: quia ꝓcul dubio per iſtos nouos ſoles vel ꝑ iſtas imagines veri ſolis intelligo refulgẽtiam & grãm ſolis iuſtitiæ Chriſti, quã.ſ. in nube ſpeculari.i. in mẽte perficit, qñ ſeipſum & ſuæ imitationis imagines in ipſam imprimit & infundit. Tũc igitur plures ſoles eſſe dicunt, qñ verus ſol iuſtitiæ in pluribus repræſentari ꝑ imitationẽ dinoſcit, & qſi in corde humano ꝑ grãm commoratur. ad Ephe.3. Habitare Chriſtum per gratiã in cordibus veſtris. Et 1. Machab.6. Refulſit ſol in clypeos aureos, & reſplenduerũt mõtes ab eis. Sed pro certo iſtæ ſolis imagines.i. iſtæ Chriſti morales repræſentationes nõ apparent hodie in illa parte cæli in qua ſol eſt.i. in illa parte eccleſiæ in qua Chriſtus principaliter ſolet eſſe.ſ. in ſtatu clericorum vel religioſorum, ſed potius in parte oppoſita ſoli, in ſtatu.ſ. ſimpliciũ ſecularium laicorum, ab ipſo Chriſto per ignorantiam remotorum, & a ſuis beneficijs elongatorum quia.ſ. melius apparet Chriſtus & imago ſuæ perfectionis in ſimplicibus ſecularibus qui a Deo videntur remoti, quam in clericis & regularibus ꝗ Deo vident ꝓpinq. de quo lamentãdo dicit Chriſtus, Eſ.1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi aũt ſpreuerũt me. Iſtæ.n. imagines non apparent in nocte.i. in populo infidelium, qui ſunt penitus excæcati, nec ẽt in meridie.i. in ſtatu diuitũ, ꝗ ſunt ardore auaritiæ inflammati, & luce mundanæ proſperitatis dotati, ſed ſolum in mane & ſero.i. in illis qui modico ſplendore proſperitatis ſunt illuminati, & per ſimplicitatem & ignorantiam obumbrati. Vel ſi vis, dic ꝙ illi qui fuerunt antiquitus a parte ſolis.i. qui fuerunt populus Dei, & qui ẽt ſicut meridies fuerunt ꝑ fidẽ illuminati.ſ. Iudæi imaginẽ ſolis Chriſti per fidẽ nõ receperunt, nec ipſum repræſentare voluerunt, imo nocturni & excæcati manſerunt. Amos 8. Occidet ſol in meridie, & tenebreſcere faciam terram in die luminis. Sed pro certo illi qui ſoli iuſtitiæ erant oppoſiti & remoti.ſ. pagani, iſtam imaginem, id eſt

Chriſti ſidem & gr̃am receperũt,& eũ repræſentare per bona
opera ſtuduerunt. Ideo bñ dr̃ Eſa.49. Audite inſulæ,& attendi
te populi de longè. Vel ſi vis dic q̃ fictæ imagines ſolis.i.hypo-
criticæ repræſentationes Chriſti, nunq̃ apparent niſi in nu-
be ſibi oppoſita, hoc eſt in illis qui ſunt oppoſiti ſoli Chriſto ꝑ
pctm̃:quia.ſ.nullus Chriſtum ficte ſe habere ſimulat niſi ille q̃
per pctm̃ ſibi opponit & obuiat,& q̃ ex parte ipſius ꝑ gr̃am nõ
ſtat,nec ei per charitatẽ appropinquat. Ideo bñ dr̃ Sap.1.q̃ ſpi
ritus ſanct⁹ effugiet fictũ. Iuſtus.n.& Dei amicus & ꝓpinquus
nunq̃ in ſe repræſentat niſi quod eſt,remotus aũt a Deo,& ſibi
oppoſitus.ſ.peccator,ſæpe fingit & repræſentat illud quod non
eſt. Ideo pulchrè Chryſ. dicit Hypocrita aut appare quod es,
aut eſto qd̃ appares. Vel ſi vis expone ſicut de iride,quæ ſemp
eſt in oppoſito ſolis,& dic q̃ talis imago ſignat virum iuſtum,
vel beatam virginẽ,quæ.ſ.ſoli iuſtitiæ ſe debet pro populo op-
ponere,& per orationem ſuæ iuſtitiæ cõtraire. quod q̃a hodie
eccleſiaſtici nõ faciunt,conquærit̃ ipſe Chriſtus de ipſis,dicẽs
Ezec.13. Non aſcendiſtis ex aduerſo,neq; oppoſuiſtis vos mu-
rum pro domo Iſrael. Vel econtra dic quòd fictæ imagines &
non veræ i.pctõres & hypocritæ ſemper ſoli.i. Chriſto vel bo-
no prælato,vel etiam cuilibet viro iuſto ſunt oppoſiti,& per re
bellionem & obſtinationem contrarij & obiecti , & ideo ſol.i.
Chriſtus talibus in iudicio opponetur,prælatus aũt vel vir iu-
ſtus talibus ſe opponere mediante iuſtitia nunc tenetur,quia.ſ.
ſicut iſtæ oppoſitæ imagines finaliter euaneſcũt,ſic tales rebel-
les & impij finaliter pereunt. Ideo dicitur Leuit.26. Si ambula
ueritis ex aduerſo mihi,ego quoq; contra vos incedam, & ꝑcu
6 tiã vos &c.¶ Pli.ẽt ibidẽ dicit q̃ aliqñ lumen diei de cœlo no-
ctu viſum eſt,ſicut accidit ſub Cn.Papyrio, & C.cecilio cõſu-
libus,ita q̃ diei ſpecies nocte lucebat. Clypeus etiam ardens
ab occaſu ad ortum viſus eſt tranſcurrere circa occaſum ſolis
ſub conſulibus.L.vario,& Cn.mario. Verè chariſſimi per lu-
men & clypeum intelligo Chriſtum:quia.ſ.iſte eſt lux vera,il
luminans omnem hominem venientẽ in hunc mundũ,& cly-
peus defenſorius ſperãtium in ſe Proue.30. Omnis ſermo Dei
ignitus eſt clypeus & ſperantibus in ſe. Iſte igitur in nocte ſiue
caligine mundi huius,vel etiam in media nocte(ſm̃ aliquos)
voluit venire,& mundum per veram doctrinam & fidem illu-
minare,& omnes errorum tenebras ab ipſis tenebroſis infide-
libus effugare. Ad litteram etiam in ortu ſuo paſtores lucẽ eos
circunfulſiſſe de cœlo viderunt,& illum qui eſt vera lux in Be
thleem adorare venerunt. Ideo litteraliter & moraliter poteſt
dici illud Eſa.9.q̃ populus qui ambulabat in tenebris, vidit lu
cem magnã.habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta eſt
eis. Hodie etiam accidit q̃ illud lumen.ſ.Chriſtus vel eius gra
tia,in nocte.i.in nocturna conſcientia peccatoris oritur,& per
ipſum ſpũaliter illuſtratur.pſal. Nox ſicut dies illuminabit̃ &c.
In fine verò ille qui eſt clypeus in ſe ſperantium, in iudicio ad
orientem.ſ.ad vallem Ioſaphat(quæ eſt in oriẽte)veniet,& ibi
ardens apparebit, inquantum ardore & rigore iuſtitiæ pecca-
tores conſumet. Clypeus tamen defenſionis dicit̃ , inquantum
bonos & ſaluandos a dãnatione protegit & defendit. Ideo be-
ne dicitur Malac.3.q̃ ipſe quaſi ignis conflans &c. Vel expone
totum de die iudicij , vbi Chriſtus erit lumen ad nocturnas &
ſecretas cõſcientiarum & occultorum tenebras illuminandũ,
& omnibus oſtendendum, & clypeus ad bonos defendẽdum,
ſed erit ardẽs ad malos in inferno comburendũ.¶ Idem Pli.ibi
7 dem.ſ.lib. 2.c.35.de naturali hiſtoria mundi , dicit q̃ ſemel ſub
Cn.octauio & C.Scribonio conſulibus viſa eſt ſcintilla de qua
dam ſtella cadere,& dum ad terram appropinquaret, cõtinuè
creſcere,& finaliter in lunæ ſimilitudinem conuerti. Cum ve-
ro aliquãdiu ac ſi eſſet dies,nebula illuxiſſet,in cœlum fuit re-
cepta,& finaliter in lampadem eſt mutata. Iſta autem (vt ait)
vidit Licinius Iyllanus pro conſul cum comitatu ſuo. Stella ad
litteram poteſt ſignare diuinitatem,ſcintilla verò ipſius, perſo
nam filij denotat,quæ ab eſſentia diuinitatis oritur & emanat.
Iſta ergo eſt ſcintilla ſummæ humilitatis, quæ ad terram & ad
mundum cecidit per inclinationẽ ſuæ benigniſſimæ volũtatis,
& ibi in lunã eclipſabilem.i.in hoiem mortalẽ mutatus fuit per
aſſumptionem nr̃æ humanitatis,tãdẽ vero iſte ſe recepit in cœ-
lum per aſcenſionẽ,& in lãpadẽ mutatus eſt ꝑ carnis glorifica
tionem,& per æternæ claritatis adeptionẽ,ita q̃ de illa ſcintil-
la poteſt dici illud Heſter 10.q̃ fons paruus creuit in fluuium
magnum,& in lucem ſolemq; cõuerſus eſt. Vel dic q̃ ſtella eſt
btã virgo,cuius ſcintilla & particula fuit Chriſtus &c.ꝑ oĩa ſi-
cut ſupra. Vel dic q̃ ſæpe fit q̃ aliqua ſcintilla.i. aliquis homo
pauper per mentalem humilitatem,vel ẽt per tẽporalẽ aduerſi
tatem cadit & deſcendit,& paulatim creſcendo,ſtudẽdo & ꝓ-
ficiendo,magna luna.i.magnus doctor fit, & ſic poſtea ſurſum
in cœlum eccleſiæ.i.in ſtatum eccleſiaſticum prælationis reci-
pitur, & ibi lãpas(quæ totam domum illuminat).i. clara & no
bilis perſona efficitur,a qua.ſ.doctrinis & exẽplis domus eccle
ſiæ illuminatur. Zach.4. Ecce candelabrum aureum totum, &
lampas eius. Vel iſta poſſunt applicari ad beatũ Ludouicũ maſ-
ſilienſem,& ad conſimiles ſuos. Iſte.n.fuit vna ſcintilla de ſtel-
la. i.de clara francorum parentela,qui.ſ.per ſummã humilitatẽ
cecidit,qñ frater minor fieri voluit,ita q̃ admirando poſſumus
dicere illud Eſ.14. Quõ cecidiſti lucifer , qui mane oriebaris?
Sed tandem ille paulatim ſcientijs & virtutibus creſcẽdo, luna
magna fuit factus,inq̃tũ fuit clarus epiſcopus Tboloſanus ordi
natus,finaliter verò in cœlum fuit receptus, qñ.ſ.a carne ꝑ mor
tem fuit diſſolutus. In lampadem verò conuerſus fuit,inquan-
tũ hoc per miracula reſplenduit, & inquantũ oleũ pietatis con
tinens,& igne charitatis ardens,ſua bñficia mũdo dedit. Ioã.5.
Ipſe erat lucerna ardens & lucẽs. ¶ Dicit idẽ Pli.ſe vidiſſe ſub 8
nocturnis militũ vigilijs aliã mirabilẽ impreſſionẽ,ſ. ſtellas de
cœlo cadẽtes,& per diuerſas partes nauiũ ſedes mutantes , &
more auiũ cum quodã ſonitu ſtrepitantes , & dicit idẽ q̃ talia
magnæ ſunt ſignificationis:quia.ſ.ſi ſolæ veniũt, ſignificant na
uigia ſubmergẽda vel cõburẽda,ſi verò gemellæ ſunt,deſignãt
ꝓſperũ nauigantiũ curſum,& illius ſtellæ minacis & diræ.ſ. he
lenæ tẽpeſtant & impediũt maleficiũ Dicit ẽt idẽ q̃ quædã aliæ
impreſſiones,quæ dicunt̃ capita hoium,in veſpertinis apparẽt
quæ.ſ.cũ magno præſagio ſp̃ vident̃ . oĩa(inq̃t)incerta rõne,&
in naturæ maieſtate abdita. Iſta poſſunt applicari contra ſolita
rios:q̃a.ſ.dictũ eſt q̃ prædicta impreſſio ſi ſola veniat,nocet; ſi
gemella,ꝓficit. In quo põt notari q̃ ſingularitas & ſolitudo ma
la multũ eſt vitioſa,& alijs periculoſa, q̃a ꝓ certo illi q̃ ſoli ve-
niunt.i.q̃ partiales,ſingulares & ſolitarij eſſe volũt, & ẽt q̃ præ
latis & magnatibus ſoli ſecretè loqui alios accuſando cõſueue
rũt,& maximè q̃ volucrũ more ꝑ detractionẽ garriunt,& ꝑ di
uerſas partes nauis.i. ꝑ diuerſa loca murmurãdo incedũt, ſolẽt
naues.i.pſonas quas loquendo tãgunt,ꝑ rãcores & odia cõbu-
rere , & ſubmerſionẽ & tribulationẽ eis ſignificare & inferre,
ecõuerſo verò de illis q̃ gemini veniunt.i.q̃ ſocietatẽ,charitatẽ
& caſtitatẽ diligũt,q̃a vt cõiter iſti alijs nullũ malũ faciũt, imo
pro poſſe oẽm ꝓſperitatẽ eis procurãt & portẽdũt,& ſydus ma
leuolũ.i.malos peſtiferos hoies,ne ſibi & alijs noceãt,pro viri-
bus impediũt , & ipſis malis pro eis ſe opponunt . Capita verò
hoium.i.prælati,q̃ hoium ſunt capitanei & magiſtri,debent in
veſpere huius vitæ lucere,& ꝑ prædicationẽ alijs præſagire,&
quæ ad ſalutẽ ſunt neceſſaria deſignare. Iud.9. Vmbrã montiũ
vides quaſi hoim capita.¶ Itẽ dicit idẽ q̃ lapides & multa alia 9
viſa ſunt aliqñ pluere,& hoc(vt ait) q̃a a vento primitus rapta
erãt. Sed iſtud expone ſicut ſupra de Italia de lapidarijs capis.
Vel dic q̃ venti ſignificant crudeles & tẽpeſtuoſos principes
& prælatos,qui.ſ.deberẽt ſubditis & inferioribus pluere aquã
& refrigerium elemoſynarũ,exẽplorũ & doctrinarũ , & tñ iſti
pluunt eis lapides.i.duritiã tormentorũ & vexationũ , Eze.38.
Ignẽ & ſulphur pluã ſup eum.& Ezec. 13. Dabo lapides præ-
grandes &c.& ventum procellæ diſſipantem.¶ Plin.ponit hoc 10
quomodo oĩa ſeruiunt influẽtiæ ſyderũ,& exemplificat de ori-
ge in ortu caniculæ euigilante , & de cane rabiem tũc facilius
incurrẽte,& de oſtrea ſe in plenilunio replente , de formica in
interlunio a labore ceſſante, de bombyce ſericum ſm̃ lunæ ob
ſeruantiã conficiente, de heliotropio ſolẽ cõtinuè ſequente,&
ſe ad eum inclinante , & de multiplici herba & arbore folia &
fructus emittente vel deponẽte,& de multiplici morbo ſm̃ lu-
nam ſe gubernãte,& de herba quæ pulegium dicitur, in tectis
ſuſpenſa arida certa die florente , & concludit q̃ turpe eſt hoĩ
virtutes ſyderum ignorare , qñ videt inferiores creaturas talia
ſentire. Iſta poſſunt applicari gñaliter q̃ nos debemus ſyde-
rũ.i.Dei & ſanctorũ virtutes & gr̃as cogitare, ſm̃ ipſas nos di-
ſponere,& mores noſtros eis conformare , & nos & opera nr̃a
ſm̃ ipſorum volũtatẽ & regulã ordinare. Gen. 15. Reſpice cœ-
lũ,& numera ſtellas ſi potes. Vel dic q̃ hoies.i.clerici & rõna-
biles perſonæ ad cœlũ & ad ſydera.i. ad ſanctos & angelos non
attendunt,bruta verò.i.ſimplices & laici ad iſta per deuotionẽ
reſpiciunt,& ſe ſm̃ eorum influentias, documenta & exempla
regulant & cõponunt , Ideo de nobis alijs poteſt hodie dici il-
lud Baruch 6. Beſtiæ meliores ſunt illis.¶ Cum ſm̃ Senec. libr. 11
de naturalibus quæſtionibus 2.inter omnia præſagia , fulmina
plus ha-

plus habeāt ſignificare. Plin. dicit hoc. ſ. lib. 2. c. 45. ꝙ illud non
intelligitur de fulminibus quę ex colluſione ventorum, vel ex
inflammatione vaporum proueniunt: quia (vt ait) illa ſunt bru
ta fulimina & vana, quæ nulla naturæ ratione proueniunt, &
quæ irritos habent iactus. Illa vero fulmina quæ fatidica ſunt,
ſtatutis de cauſis, & ex ſuis venere ſyderib⁹. Sic poſſumus mo
raliter dicere ꝙ de ſurſum a ſuperioribus veniunt duo gn̄a ful
minum. i. balliuorum & legatorum, quidam. n. motu voluntate
propria veniūt, ſicut ſunt mali, qui. ſ. ex inflāmatione rapinæ &
auaritiæ mouentur, & iſtis non eſt credendū, quia iſti nihil ſi-
gnificant, nec hn̄t aliquam poteſtatē, ſed ſolum a ſuis violētijs
præcauendum. Sed ſunt alij qui ſunt veri legati, & qui poteſta
tē & ſignificationem hn̄t, & iſti ſunt qui ſtatutis cauſis & cer-
tis mittuntur, & qui a ſuis ſyderibus. i. a ſuis ſuperioribus deſti
nantur. Iſta etiam ad Chriſtū applicari pn̄t, qui fuit a patre ſta
tuto tp̄e & certa cauſa miſſus, & ideo fuit fatidicus, & veri nuo
cij relatiuus. Multi autem pſeudochriſti venerūt, qui nullā po
teſtatem habebāt. Vel etiam pōt dici de duobus gn̄ibus prædi
catorum, quia. ſ. quidam ſunt quæſtuarij, qui ſola inflāmatione
auaritiæ moti ſine ſuperiorū mandato diſcurrunt, alij vero bo
ni ſunt a Deo & pręlatis deſtinati, qui veridici & fatidici ſunt.
Vn̄ Iob 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia di
12 cent tibi, aſſumus. ¶ Itē de auſtro cōſequenter dicit Plin. ꝙ in
ægypto non flat. Dicit etiā ꝙ animātia minus eſuriūt flante au
ſtro q̄ aquilone. Dicit aūt ꝙ auſter in Aphrica eſt ſeren⁹, aqui
lo turbulentus. Dicit etiā ꝙ venti certas & ſtatutas hn̄t regu-
las ī natura, quāuis adhuc nobis incertas & incognitas. Si vis,
expone de ſpū ſctō, qui pro certo ſerenus ē, & nō turbulētus,
& quo flante & inſpirante, animātia. i. viri iuſti (qui per gr̄am
animati & viuificati ſunt) & huius ſpiramine inſpirati, nō eſu
riunt p̄ auaritiā mundi bona, nec etiā p̄ gulam carnis oblecta
menta, quia. ſ. ille quē ſpūs ſanctus afflauerit, abſtinens & cōti-
nens magis erit. Iſte tn̄ auſter in ægypto i. in pctōrum populo
flare non dr̄: quia. ſ. ſpūs ſanctus in pctōribus nō morat̄. Vnde
Sap. 1. Spūs ſanctus diſciplinæ effugiet fictū. Ventus aūt. i. ſpi-
ritus ſcti inſpiratio certā habet rōnem & regulā p̄ quā ſpirat,
quæ ſibi & naturæ naturanti Deo patri certa eſt, q̄uis nobis ſit
incognita & incerta. Ideo Sap. 7. iſte dr̄ benignus, ſtabilis, cer-
tus, ſecurus, nobis aūt ignotæ ſunt viæ ſuæ quia. ſ. nō poſſumus
cauſas ſcire qūo vnū vult qn̄que dimittere, & alium inſpirare.
Ideo Ioan. 3. dr̄. Spūs vbi vult ſpirat, & vocē eius audis, ſed ne
ſcis vn̄ veniat, aut quo vadat. Iō Eccle. 11. Quis nouit quæ via
13 ſit ſpūs? ¶ Secundū eundē, exceſſiuus calor vel algor fulmina
fieri impedit, & ſic dicit ꝙ in æſtate & in hyeme rara fiunt ful
gura, & eadē rōne in ſcythia & ęgypto. Expone ſicut ſupra c.
14 de fulmine. lib. 6. ¶ Hic addit Pli. ꝙ fulmina de ſurſum venien
tia, & a ſyderibus miſſa, obliquè & non directè cadunt, illa ve
ro quę infer⁹ in baſſo aere genita ſunt, rectè & directè deſcen
dunt, & ſine reflexione percutiūt. quod etiā patet in lapide ter
reno, qui impetuosè & directè cadit, & in fulmine cœleſti, qđ
flexuosè incedit cuius rō eſt, quia fulmē habet igneā materiā,
quæ caſui repugnat lapis aūt nihil hēt qđ caſū eius impediat.
Sic verè inter iudices & prælatos illi qui ſūt ſuperiores & ſupio
ra ſapiētes. ſ. viri iuſti q̄ cadūt & deſcēdūt ad aliquē percutiē-
dū vel puniendū, nō ſolent directè p̄cutere, nec ſubito aut in-
deliberatè ad punitionē prorūpere, imo pro certo ſolent obli-
què & fluxuosè cū debita deliberatione & diſcuſſione proce-
dere, & ad ictū ſententiæ peruenire. Ecōtra vero illi qui terre-
ni. i. terrena ſapientes ſunt, & qui ſolū lucrū terrenū, & non vti
litatem animarū quærunt, directè & ſubito ſine deliberatione
percutiunt & inuadūt, & ſnīas ſuas promulgant & inferunt,
quia. ſ. boni tenent & retardantur p̄p̄ ignem charitatis quē ha
bent, mali vero non impediuntur ab impetu, cū igne charita-
tis careant, & pondus cupiditatis habeant 2. Mach. 9. Contigit
cū impetu euntē de curru cadere. Vel dic ꝙ differentia eſt in-
ter cœleſtes & terreſtres. i. inter bonos & malos, quia qn̄ boni
per tentationē cadunt, non cadunt directè. ſ. immediatè in pec
catum ruendo. nec ſtatim pctō cōſentiēdo, immo flexuoſæ ten-
tationi reſiſtendo, & cū quadam diſplicentia a ſtatu gr̄æ dece-
dendo. Ignis enim charitatis tales ſemper nitit̄ releuare, & ip-
ſos ne decidāt præſeruare, vt dicatur illud pſal. Impulſus, euer
ſus ſum vt caderē, & dn̄s ſuſcepit me. E contra vero eſt de ter-
renis & peccatoribus, quia illi non habentes retinaculū chari
tatis: ſed potius pondus malæ inclinationis & voluntatis, dire
ctè cadunt, & ſine mora peccato cōſentiunt, & impetuosè cor
ruunt & deſcendunt. Apoc. 18. Hoc impetu proijcietur baby

lon in lacū &c. ¶ Item ſm̄ Pli. lib. 2. c. 56. Fulmina ſi ad leuam 15
cadūt, bona portendūt, ſi vero ad dexterā, mala. Dicit inſuper
ꝙ fulmen nunq̄ vltra qn̄q; pedes in terrā deſcēdit, & iō (vt ait)
pauidiores altiſſimos ſpecus tutiſſimos putāt. Per fulmen for-
tunā intelligo, quā. ſ. conſtat è cœlo ex inſperato venire, & nūc
ad leuam aduerſitatis, nunc ad dexterā proſperitatis ad homi
nes ſe tranſportare. Sed quid? pro certo ſiniſtra fulmina præua
lent dextris: quia. ſ. leua & aduerſa fortuna in præſenti, bonū
præſagit in futurū, econuerſo aūt fortuna quæ eſt in præſenti
dextera & proſpera, ſignificat aduerſa hoī futura & aſpera, q̄a
vt communiter præſentes tribulationes ſignificant futuras pa-
radiſi conſolationes, iuxta illud Lu. 6. Beati q̄ nunc fletis, quia
ridebitis. E conuerſo aūt præſentes conſolationes ſignificāt fu-
turas inferni tribulationes, iuxta illud ibid. Væ vobis diuites,
qui habetis hic conſolationē, quia contriſtabimini. Reſiduum
ſi vis expone aliter, & dic ꝙ quinq; pedes ſunt quinq; vulnera
Chriſti, quæ. ſ. non poteſt impetus fulminis in æterna dānatio-
ne penetrare. In fouea ergo humilitatis te abſcōdas, vel in ſpe-
cu ſepulchri vel inferni per cōſiderationē te ponas, vt fulmen
dānationis euadas. ¶ Itē ſm̄ Plin. ibidē c. 56. Fulmen ſi hoīem 16
vigilantē occiderit, oculos ei claudit, ſi vero dormientē occi-
dat, oculos ei aperit. Igitur ille fulmine percuſſus clauſis ocu-
lis inuenitur, iſte vero apertis oculis reperit̄. Tale fulmen fuit
Chriſtus. Iſte. n. prædicando percuſſit & tetigit & vigilātes &
dormientes. i. iudæos qui habebāt legis lumen & fidei claritā-
tē, & gentiles qui in vitijs dormiebant, & habebant errorum
omniū cęcitatem. Sed pro certo ſic factū eſt ꝙ illorum vigilan
tiū. ſ. Iudæorum oculi mētis fuerunt clauſi & excœcati, iſtorū
vero dormientiū. ſ. gentiliū fuerunt oculi aperti p̄ fidem & il-
luminati. Et ideo ipſe dicit Ioan. 9. Ego inquit in mundū veni,
vt qui non vident, videant, & q̄ vident, cœci fiāt. Vel dic ꝙ ful
men eſt fides, quæ vigilantes. i. ſcientificos & mundi ſapiētes,
cū oculis clauſis & mēte excœcata dimiſit, dormiētes vero. i.
ignorantes & ſimplices illuminauit, & oculos eorum aperuit,
& ad cognitionē veritatis inſtruxit. ad Ephe. 5. Surge qui dor-
mis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Sicut dicit idē Plin. de natu- 17
rali hiſtoria. lib. 2. c. 57. Tria ſunt quæ fulmine nō tangunt̄, nec
ab eo diſsipantur, videlicet laurus inter arbores, aquila inter
volucres, vitulus marinus inter beſtias atq; piſces. Locus. n. in
quo eſt laurus, non fulminatur, & ideo tēpore fulminum Cæ-
ſar ſub lauro morabatur, ſicut in titulo ſuo dixi. Aquila etiam
pro eo ꝙ a fulmine non læditur, portare Iouis fulmina diceba
tur. timentes etiā fulgura, veſtibus factis de vitulorū marino-
rum pellibus induebantur, quia breuiter iſta ſunt animalia &
res quę fulmine non pereunt, & quę etiā ſuos poſſeſſores a ful
mine protegūt & defendūt. Per laurū ſemper virentē intelli-
go illos qui ſemper virent p̄ honeſtā cōuerſationē. per aqui-
lā quæ altè volat & clarè videt, intelliguntur illi q̄ altè volant
p̄ cœleſtium contēplationem, & clarè vident p̄ diſcretam co-
gitationē. per vitulū vero marinum qui in mari natat, & p̄ ter-
rā ambulat, intelligo illos qui in mari pœnitētiæ & in lachry-
marū & futurorū conſideratione & amaritudine ſe balneant,
& p̄ terrā humilitatis peragrant per bonā actionē. Igitur di-
co ꝙ iſti ſunt quos fulmen æternæ dānationis, & fulmē arden
tis tentationis nō ſolet ſpiritualiter occidere, aut mortē culpæ
& pœnę eis inferre, quia pro certo illi qui prædictis virtutibus
muniuntur, nunq̄ prædictis fulminibus moriunt̄, quinimo lo-
cus, domus, patria vel eccleſia vbi tales perſonę ſunt, illi etiā q̄
eorū pellibus. i. eorū bona conuerſatione per imitationē ſe ve
ſtiunt, nunquā per fulmen tribulationis, tentationis vel dāna-
tionis pereunt aut ſuccūbunt. Bonū eſt igitur tales ſecum ha-
bere, & eorū conuerſationē & veſtem imitando induere, & eo
rum comitiuā in domo religionis vel eccleſiæ ſemper eſſe, iu-
xta illud Eccl. 9. Viri iuſti ſint tibi cōuiuæ. Vel dic ꝙ laurus ſi
gnificat beatū Laurentiū, aquila Ioannem Baptiſtam: vitulus
beatum Lucā. Iſti. n. fulmine tentationis & dānationis non pe-
rierunt, quinimmo ſuos deuotos imitatores a talibus fulmini-
bus liberauerunt. Vel dic ꝙ aquila regina auiū eſt beata Vir-
go, vitulus pro nobis immolatus eſt Chriſtus, laurus vero ſi-
gnificat crucē Chriſti &c. expone ſicut ſupra vel vide de lau-
ro & pone ſicut ibi. ¶ Sicut ponit idē, naturaliter in aere infe- 18
riori generantur qn̄q; multæ & mirabiles impræſsiones. Vnde
ait ibidē. c. 58. de prodigioſis pluuijs, ꝙ qn̄q; viſum eſt de cœ-
lo pluere lac, ſanguis, caro, lana, ferrū, lateres, & etiā (ſicut ſu-
pra dictū eſt) qn̄doq; viſum pluere lapides. De oībus aūt iſtis
exēplificat, & tēpora quibus hæc facta ſunt, inſinuat & decla-
rat.

rat. Dicit.n.ꝙ lac & ſanguis pluerunt, ſicut eſt in antiquis monumentis & annalibus, ſub M. Attilio, & C. Portio cõſulibus. Carnes pluerunt ſub L. Volumnio, & Seruio Sulpitio cõſulibus. Vbi etiã dicit ꝙ ea illis carnibus non cõputruit quod non diripuerant aues. Ferrũ etiam pluit anteq̃ M. Craſſus in parthis interrẽptus eſſet, omneſq; milites lucani qui cũ eo erãt in exercitu, ferrũ in ſimilitudinem ſpongiarũ viderunt, quod aruſpices ſignificare ſuperiora vulnera coniectabantur. Lanã autem ſub L. Paulo, & C. Marcello conſulibus dicit pluiſſe iuxta caſtellũ Cariſſanum, iuxta quod poſt vnũ annum. T. Annius milo occiſus eſt. quo etiã cauſam dicẽte, lateres coctos pluiſſe, in actis ei[us] refertur. Iſta verba plinij mẽdacia reputarẽ, niſi etiã noſtris tẽporibus gigni in aere ſimilia cõperirem. videmus.n. paruulos buffones & ranas de cœlo in tẽpore tẽpeſtatis pluere, quas conſtat vel in aere genitas, vel a ventis antea raptas eſſe: audiui etiã veridica relatione referri ꝙ circa mortẽ dñi Ioannis Papæ 22. in aluernia in oppido de longiaco, in tẽpeſtate quadam grandis quædã imago ad formã crucifixi de cœlo cecidit, quę a multis viſa poſtea diſſoluta extitit. tũc etiã (vt aiũt) grando groſſa cadebat, quæ quãdam ſimilitudinẽ fiſcellarum .i. illorũ vaſorum vbi formantur caſei, continebat. Non eſt igitur incredibile ꝙ prædicta pluiſſe dicantur, quãdo maiora vel ſimilia noſtris tẽporibus fieri cõprobantur. Iſta põt applicari ad Chrm Deũ, q pro certo eſt vna mirabilis nubes, quę mirabilia nobis pluit, & nũc aſpa nũc proſpera, nunc cõſolabilia, nunc triſtabilia deſuper nobis mittit. Igitur viſum eſt ꝙ iſte nobis pluit lac .i. dulcorẽ conſolationis, & dulcedinem doctrinæ gratiæ & deuotionis. Iohe. 3. Stillabunt mõtes dulcedinẽ, & colles fluent lac & mel. Mittit etiã nobis carnes incorruptibiles, ſanguinẽ .i. ſacramẽtum ſui benedicti corporis vel etiã beneficiũ ſuæ incarnationis & ſuæ paſsionis, quo .ſ. debent nutriri volucres .i. viri ſpiritualis cõtẽplationis. vnde pſ. Et pluit ſuper eos ſicut puluerem cineres & ſicut arenã maris volatilia pennata. Itẽ iſte nobis pluit lanã .i. operimentũ ſuæ honeſtæ cõuerſationis, ad faciendũ nobis veſtes virtutis & perfectionis. pſal. Qui dat niuẽ ſicut lanam. Itẽ iſte nobis pluit ferrum quãdoq; & lateres .i. duritiã correctionis & tribulationis, & maximẽ in iudicio, quãdo pluet duritiã æternæ damnationis. quod interpretatiuẽ videtur dicere Moyſes peccatori. Deutero. 28. Sit cœlum quod ſupra te eſt æreũ, & terra quam calcas, ferrea. Et breuiter iſte eſt qui crucifixũ .i. ſuum benedictũ filiũ pro nobis crucifigendum, nobis de cœlo pluit, cũ quo etiam fiſcellas ſeu formulas caſeorũ .i. perfectionis regulas nobis miſit. vnde etiã de iſta pluuia dicit Eſa. 45. Rorate cœli deſuper, & nubes pluant iuſtum. Vel ſi vis dic ꝙ in tẽpeſtatis & grandinis tempore imago crucifixi de cœlo nobis pluitur, ad demonſtrandũ ꝙ Deus vult ꝙ in talibus periculis ad crucifixũ & ad Chriſti paſsionẽ principale refugiũ habeatur, & ꝙ in formula ſeu regula diſciplinæ quilibet informetur. Vel dic ꝙ talis nubes poteſt ſignificare bonum prædicatorem vel prælatum, qui .ſ. prædicando pluit alijs lac ſimplicis doctrinæ, ſanguinẽ & carnẽ & crucifixum .i. memoriã incarnationis & paſsionis dominicæ, ferrũ & lapides .i. memoriã dãnationis futuræ vel verba reprehẽſionis duræ, lanam .i. inductionẽ ad alios per pietatem veſtiendũ, formulas .i. præcepta vitæ ad informãdum & regulandũ. Vel dic ꝙ talis nubes eſt homo pius & beneficus, qui .ſ. alijs pluit .i. fundit & diſtribuit lac ad bibendũ, carnem & ſanguinem ad comedendum, lanam ad operiẽdũ, ferrum .i. correctionem ad caſtigandum, lateres vero coctos .i. materiã ad ædificandum, crucifixum vero .i. fidem & deuotionẽ ad credendum, formulas .i. exempla & documenta ad ſpiritualiter informandũ, quia breuiter benefici iuſti & perfecti ſolent non ſolũ temporalia, imo etiã ſpiritualia beneficia alijs pluere, & ipſos in omnibus adiuuare. pſal. Pluit illis mãna & ad manducandum &c. Vel expone in malo ꝙ talis nubes eſt diabolus vel malus prædicator, q .ſ. alijs pluit lac fallacis & blandæ adulationis, carnẽ & ſanguinem .i. carnalia exempla gulæ, luxuriæ & infectionis, lanã operientem .i. tegumentũ falſæ excuſationis vel hypocriticæ fictionis, ferrum .i. duritiã crudelitatis & inuaſionis, lateres coctos .i. cocturam iracũdiæ & detractionis, crucifixum .i. cruciatum triſtitiæ & deſolationis, & formulas malorum exemplorũ & peruerſæ conuerſationis. pſal. Pluet ſuper peccatores laqueos.

19 ¶ Item in eodẽ lib. 2. c. 60. de naturali hiſtoria dicitur ꝙ olympiadæ. 78. Anaxagoras prædixit per ſcientiã cœleſtem ꝙ certa die ſaxũ erat de ſole caſurũ, quod & factũ eſt interdiu .i. de die in Thraciæ parte ad Egos flumen, qui lapis etiã nunc oſtenditur colore aduſto. Dicit autem Plin. ibidem cadere è ſole lapidẽ crebro contigiſſe, ſeq; vnum talem in agro Vocõtiorum vidiſſe. Vnde etiam ait ꝙ hodie colitur in Apidi Gymnaſio quidã modicus lapis quem in medio terrarũ caſurum idem Anaxagoras prædixerat. Iſta autem verba Plinij contra rationem videntur, niſi forſan ſupponatur ꝙ ille lapis fulmen fuit, quod quia a parte ſolis cecidit, a ſole creditum eſt veniſſe, vel etiam quia fulmina fatidica a ſyderibus deſcendere ſupra dixit. Quocunque ergo modo fuerit, per ſolem intelligo Deum patrem, qui eſt ſcilicet ſolus lucens. pſalm. Tu ſolus altiſsimus ſuper omnem terram. Per lapidem vero Chriſtum Dei filium intelligo, qui ſcilicet lapis angularis dicitur, ſuper quo eccleſia fundatur, & in quo mẽs humana fiducialiter ſtabilitur. Iſte etiam lapis dicitur apparuiſſe combuſtus, quando ſcilicet igne paſſionis fuit excoctus. Quid igitur? pro certo lapis iſte angularis Chriſtus a ſole, id eſt a Deo deſcendit & venit, quia ſcilicet pater ipſum in mũdum ad aſſumptionem noſtræ mortalitatis miſit. Anaxagoras vero prophetarum ordinem ſignat, qui ſcilicet illum lapidem caſurum, id eſt Chriſtum a patre venturum, per cœleſtem inſpirationem & ſcientiam prædicauit. Vnde ipſe ſol, id eſt Deus pater iſtud Anaxagoræ, id eſt prophetis diu ante promiſerat, dicens. Eſa. 28. Ecce ego mittã in fundamentis Sion lapidem angularem precioſum in fundamento fundatum. De hoc autem admiratur Iob dicens. Quis poſuit menſuras terræ, aut quis demiſit lapidem angularem eius? Vel dic ꝙ ſol iuſtitiæ eſt Chriſtus, a quo procul dubio lapis, id eſt dura ſententia cadet, quando reprobos ad infernum condemnabit & tradet. ¶ Inter mirabilia cœleſtium impreſsionum non 02
immerito poteſt poni illud quod Pomponius aſſerit de Ideo mõte, qui propè Troiam antiquitus fuit ſitus & quo Paris inter tres deas de pulchritudine certãtes fingitur in iudicem vocatus. Ait enim ꝙ iſte mons orientem ſolem aliter quàm in terris alijs ſolet aſpici, oſtendat. Nam ex ſummo vertice eius ſpeculantibus, penè a media nocte ſparſi ignes paſsim micare, & tandem appropinquante die, paulatim inuicem conuenire videntur, qui poſtquam ſimul collecti ad modum magnæ flammæ diu arſerint in globum non modicum rotundati, & ſic terris diutius apparentes, paulatim decreſcere incipiũt, ita quòd globus ille continuę minuitur, ſed quanto plus decreſcit, tanto lux ipſius plus augetur, qui poſtea clarior factus nouiſsimè fugat noctem, & cum die iam ſol factus attollitur. Dic ſi vis ꝙ mons iſte eccleſiam ſignat, quæ re vera ortum ſolis .i. claritatem vere fidei multo certiori & differentiori modo percipit quàm aliæ nationes. Ab ipſa enim media nocte, id eſt ab ipſo tempore legis antiquę, ſol iſte, id eſt vera fides in ipſis nubibus, id eſt in ſanctis patribus reſplenduit, in quibus ſparſim & in confuſo ipſi ignes diuinæ reuelationis apparebãt. Eſa. 10. Erit lumen iſrael igne. Tandem vero ipſa flamma antiquæ fidei paulatim ſe conglobans, & in lumine veritatis creſcens, nouiſsimè in ſolem, id eſt in veram fidem conuerſa eſt, qui ſcilicet iam illuminat totum mundum, vt de illo cœco lumine, id eſt de illa antiquorum tenui fide, nunc in ſolẽ conuerſa, in veram fidem mutata, poſsit dici illud Heſter 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem ſolemque conuerſus eſt. Vel dic quòd lux fuit fides eccleſiæ primitiuæ, quæ quidẽ eccleſia nocti mediæ propter tribulationum caliginem comparatur, quia ſcilicet lux illa, id eſt illa fides quàmuis tunc eſſet ſparſa, confuſa, & in multis per ignorantiam obſcura erat tamen per charitatem ardens, & more ignium inflammata. Ioan. 5. Erat lucerna ardens & lucens. Tandem vero iſta lux fuit amplius conglobata, & paulatim ab ardore charitatis defecit, in lumine vero veritatis creuit, ita quòd in ſolem verę fidei finaliter ſe mutauit. Allega vt ſupra. Iſta eſt enim veritas quòd fides primitiuæ eccleſiæ fuit in charitate magis feruida, quàmuis eſſet in veritate minus lucida, noſtra vero moderna fides in veritate ampli[us] lucet ſed in charitate procul dubio minus ardet. Vel dic quòd iſta impreſsio diuinam gratiam ſignificat, quæ ſcilicet nunc in nocte huius vitæ parum per veram cognitionem lucet, veruntamen per charitatem multipliciter ardet. ſed iſta adueniente die beatitudinis æternæ, clarificabitur, & in verum ſolẽ, id eſt in gloriam conuertetur, quia ſcilicet gratia in præſenti, in futuro perficitur, & in gloriam commutatur, ita ꝙ de globo igneo præſentis charitatis & gratiæ perfectus ſol .i. pfecta gloria formatur, & de cognitione nunc nubila, vera tãdem cognitio generatur. Apocal. 21. Claritas Dei illuminabit illam, & lucerna eius eſt agnus. Vide ſupra de Media de monte Caſpio.

De

De ignium mirabilibus. *Cap. 62.*

1 IGNIVM mirabilia multa ſunt in natura. vnde
notat ſicut tractat Pli. in fine li. 2. c. 108. de natu-
rali mundi hiſtoria, quod quædam ſunt bitumi-
na cognata ignium, ita quod ignis vndecunque ve-
ſus ſolet in talia bitumina tranſilire, & loca bitu-
minata accendere, ignire & ardere. Tale bitu-
men dicit eſſe naptham, quæ eſt vena terræ circa Babyloniã,
& in Auſtagenis parthiæ profluens bituminis liquidi modo. ta
li bitumine dicunt quod Medea pelicem cremauit, dum ſacrifica
tura ad aras acceſſerat, corona igne rapta. Et hoc ſic intelligo,
quod illa pellex habebat coronam in qua forte Medea oculte de
illo bitumine poſuerat. Cum ergo illa pellex appropinquaret
vt ſacrificaret ad aras, raptus eſt ignis a bitumine, quæ pellicem
cremauit. Albertus etiam ait quod cum tali bitumine fiebant anti
quitus falſa miracula. vngebantur enim inde temporum ſum-
mitates & ſic ignis ſuppoſitus rapiebatur ſurſum. Igitur cauen
dum tale bitumen habenti, ne appropinquet ad ignem, quia
ignis a bitumine raperetur, & ſic portans cũ ſuo bitumine cre
maretur. Audiui etiam quod totum perſarum imperium iſto bitu
mine vtitur pro lucernis. Tale bitumen eſt caro humana, quæ
.ſ. de lacu concupiſcentiæ ſicut limus procedit, & de limo ter-
ræ originem primam trahit, & quæ etiam de lacu babylonis. i.
de confuſione peccati originalis promeruit. Iſta eſt igitur co-
gnata igniũ concupiſcentiæ, quia pro certo ſolo viſu ignis. i. ſu
la oblatione, occaſione, vel ſola præſentatione alicuius pſonæ
p luxuriam ignibilis vel ignitę, ignis cõcupiſcentiæ a bitumi-
ne carnis recipit, ita quod p mala deſideria inflãmatur. Medea er-
go incãtatrix. i. deceptor diabolus qñ vult pellicẽ. i. animã pec
catricẽ comburere, & ipſam p mala deſideria inflãmare, ſolet
eã tali bitumine. i. carnis amore coronare, & ipſam carnis deli
cijs adornare. Sic ergo mediante bitumine carnis quã immo-
deratè fouet & diligit, ignis cõcupiſcẽtiæ in ipſam rapit, a quo
p luxuriã inflãmatur, & per quem in inferno perpetuo cõcre-
matur. Ezech. 15. De igne egredientur, & ignis conſumet eos.
Vel dic quod bitumen ſignificat pctm̃, qđ procul dubio igniũ in-
fernaliũ eſt cognatũ. tanta. n. eſt cognatio inter culpã & pęnã,
inter pctm̃ & ignẽ æternũ, quod quicunq; talis pcti bitumine li-
nitus fuerit, ignis inferni in ipſum ſaliet, & poſt mortẽ protin⁹
hunc cremabit. Mediãte ergo bitumine culpæ tenacis & ligan
tis, Medea. i. diabolus pellices. i. animas peccatrices cõcremat
& in inferno deuaſtat, & deuorat Deuter. 32. Ignis accẽſus eſt
in furore meo, & ardebit vſq; ad inferni nouiſsima. Vel dic quod
bitumẽ molle eſt pietas, quæ mollis eſt, fluida & benigna. Iſta
igitur cognata eſt igniũ charitatis, quia pro certò quæ pietatis &
gratię bitumine linit, faciliter p bona deſideria inflãmatur. Et
nota ſi vis de naptha, quod in imperio Perſidis amnis quidã propè
mare bacuc ſeu caſpiũ, circa ipſam ciuitatẽ bacuc, in quodam
monte profluit, & dicitur oleũ de bacuc. In valle aũt vbi fluit,
continuus ardet ignis. Eſt autem talis naturæ, quod omnia pene-
trat vaſa terrea, præter cucurbitam. ſi etiã ipſum in manu po-
ſueris, ſtatim ex altera parte manus ipſum penetraſſe videbis,
& ſimiliter in quocunq; vaſe, niſi fuerit vitreum corneum vel
cucurbiteũ, claudi non vult, quia ſi vas in quo eſt fortiter clau
ditur, paulatim euaporat & egreditur, ſi aũt apertum dimitti-
tur, tunc ſine diminutione ſeruatur, & ignem ſicut dictum eſt,
de longè rapit. Vnde etiã vir religioſus & prudẽs frater Ioan-
nes de Sara narrauit mihi quod cum de conſilio medicorũ quen-
dam antiquum fratrem ſciaticũ & guttoſum ſupra renes iſto
liquore inũgeret, & incautus circa ignem hoc faceret, ſubito
ignis in fratrem inunctum proſilijt, & totam pellem eius com
buſsit. Hoc applica de corde generoſo, cui magis competit li-
bertas quàm ſeruitus. claudi. n. vel violenter non vult teneri. tũc. n.
magis nititur in vetitum, & tunc ſanctius continet, quãdo eſt
ppriç libertati dimiſſum. Sene. Generoſus animus facilius du
citur quàm trahatur. Vel dic quod aliqui ſunt ita ignei, quod omnes
clauſuras penetrant, niſi forte vitrum aut cucurbita. i. conſide
ratio fragilitatis & Chriſti crucis ipſos retineat intra metas.
2 ¶ Item Plin. de alio bitumine qđ dicitur Maltha, dicit quod in vr-
be Comagenæ Samoſata ſtagnum eſt a quo ipſum fluit ad mo
dũ fluuij, qđ vtiq; mirabilis eſt naturæ, quia. ſ. tũc flagrat & ar
det, qñ aliquid ſolidi attingit. præterea ita adhæret tenaciter,
quod tactum ſequitur fugiẽtes. ſic defendere muros oppugnãte lu-
cullo, flagrabatq; miles armis ſuis. aquis accenditur, terra tan
tum reſtringi docuere experimẽta. Iſta verba Plinij non bene
capio, intelligo tñ quod illud bitumen tunc accenditur, qñ ſolidã
materiam tangit, & forte ratio eſt, quia magis fortificatur con
tra magis reſiſtẽs, ſicut ſupra c. de fulmine dixi. Et forte iſte eſt
ignis Græcus, de quo audiui quod in pane ſeruatur, quo ſi quis ta-
ctus fuerit, inflammatur, ipſumq; limus ardens faciliter nõ di-
mittit, imo tactus ſequitur fugiẽtem. Et ideo illi qui erant in-
tra ciuitatem, talem limum de muris contra lucullum & ſuos
milites proiecerunt, & ſic arma militum quæ erant ſolida, ſta-
tim inflammata fuerunt, & ſic muros ſuos a lucullo defende-
runt. Igitur talis ignis aqua accenditur, terra vero, arena vel
puluere mitigatur. Audiui etiam quod in Vngaria prouincia di-
cta Seclinagear, talis limus abundat, & de quodam mõte pro-
fluit ceræ modo. Suppoſito ergo quod bene habeam ſententiã Pli
nij, dico quod iſte limus igneus ſignificat inflammationem diabo
licę tentationis, quæ. ſ. a principio eſt ſicut limus. i. mollis debi
lis, & ſuauis, ita quod ſi materiam mollem. i. voluntatem ſibi nõ re
ſiſtentem inueniat, facilem. ſ. accendi, & quæ non multum reſi
ſtat, tunc parum curat, ſi vero materiam inueniat ſolidã. i. per-
ſonam fortẽ, & in bono propoſito ſtabilem & ad reſiſtendum
tentationi paratam, tunc ſolet iſte limus. i. illa mollis tẽtatio in
ignem conuerti, & fortius & violentius accendi, & ad combu
rendum Chriſti milites. i. viros iuſtos acrius animari, quia. ſ.
hoſtis tunc fortius tentat, quando fortiorẽ reſiſtentiã in homi-
ne cõſiderat, iuxta illud Hiere. 46. Fortis impegit in fortẽ. Tali
ergo modo diabolus ciuitatem malorum defendit, quia. ſ. mili
tes luculli. i. Chriſti igne tentationis accẽdit. Iſte ergo eſt ignis
qui ſequitur fugiẽtes, quia pro certo vbicunque a facie tenta-
tionis fugeris, ſemper ignẽ ardentem & diabolum tentantẽ v-
debis. Aqua etiam. ſ. deliciarũ vel proſperitatis mundanæ, iſtũ
ignem non ſolet extinguere, ſed augere, terra vero humilitatis
vel memoria mortis iſtũ põt ſolũmodo eneruare, quia pro cer
to conſideratio terreitatis vilitatiſq; & mortalitatis humanæ,
vel terra. i. infirmitas humilitatis, vel terra, ideſt duritia pœni-
tentiæ & abſtinentiæ, ignem tentationis diabolicæ, & inflam-
mationem malorum deſideriorũ extinguit, quem aqua delicia
rum & fluxibilitas rerum mundanarũ accendit. Sap. 16. Ignis
in aqua valebat ſupra ſuam virtutem, & aqua extinguentis na
turæ obliuiſcebat. Vel ſi vis dic de diabolo, qui plus ardet con
tra reſiſtẽtes & iuſtos quã contra ſibi obedientes & impios, ſi-
cut in vitis patrũ legitur, vbi vnus diabolus ſolus viſus eſt ſu-
per vnam ciuitatem, in vno vero collegio ſanctorũ hominum
diaboli erant multi. Plus enim tentabant bonos reſiſtentes, quàm
malos obediẽtes. ¶ Item dicit idem ibid. quod multa ſunt loca cõ- 3
tinuè ardẽtia, ſicut exemplificat de Æthna in Sicilia, de Ephe
ſtis montibus in Lycia, de Chimera in Phaſelidæ, de Cophan
to in Bectris, de Thenochẽma in Æthiopia, de campo qui mo
re piſcinæ ad quantitatem vnius iugeris quandoque flammas
in Babylonia. De Æthna autem loquitur ibidem. cap. 106. di-
cens quod aliquando per quinquagena & centena milia paſſuum
arenas flammarum globus eructat, & tamen (vt ait) in eius ra-
dicibus fontes contra naturam exiliunt, cum omnis aqua deor
ſum feratur. Et de multis alijs terris, montibus & inſulis exem
plificat, quæ cõtinuè ardent & flammãt, quorum tamen (quod
mirum eſt vt ait) materiæ ſemper ſufficiũt & abundant. Et tot
inquit locis, tot incendijs rerum natura terras cremat. In Gal
lijs in diocęſi Rutenen. mons eſt qui a 50. annis citra, nõ ceſſa-
uit ardere, ita quod iã plures habitationes cõſumpſit. Iſta ſi vis ex
pone ſicut. ſ. ca. de Æthna. vel ſicut de Theonochema. c. 18. de
Aethiopia. § 6. c. 19. §. 4. Et per iſtos mõtes intelligo infernum
& purgatorium, ignem perpetuum continentes, vel peccato-
res, igne luxuriæ, auaritiæ & inuidiæ æſtuantes &c. vide ibi:
¶ Inter iſta dicit idem de monte prædicto & Chimera & de 4
montibus Epheſtis qui ſunt in Lycia, quòd ignis ipſius Chi-
meræ aquis accẽditur, terra aut fœno extinguitur, vt Gnidius
Cteſias tradit. De ignibus etiam montium Epheſtorum dicit
quod lapides & arenæ riuorum in ipſis aquis ardent. ſi quis etiam
baculo illo igne accenſo, ſulcum in terra fecerit, riuos ignium
ſequi narrant, aliturq; pluuijs ille ignis. Tales montes & tales
terræ ſic ardentes, ſignificãt ambitioſos & auaros, qui pro cer-
to ſunt ita ardentes, ambiẽtes & cupientes, quod nulla aqua. i. nul
la ſubſtantia temporalis poteſt eos ſatiare, nec ignem ſuæ cupi
ditatis extinguere vel ſedare. patet, quia quãto plus de aqua. i.
quãto plura beneficia, officia, lucra & munera appoſueris tan
to ipſos magis per auaritiam inflãmabis, & ad petendum alia
amplius excitabis. Prouerb. 30. Ignis nunquam dicit ſufficit.
Quid igitur poteſt extinguere talem ignem? Procul dubio ter
ra &

ra & fœnum.i.conſideratio noſtræ terreæ mortalitatis, & cōſideratio noſtræ fœneæ fragilitatis. Fœnum enim quod ſecundum ſaluatoris ſententiam, hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, fragilitatem carnis humanę deſignat, quę ſi hodie viget, cras forſitan in ariditatē mortis ſe mutabit. Eſa.40. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos agri, exſiccatum eſt fœnum, & cęcidit flos &c. Terra autem quæ in morte nos operit, & in quam caro humana finaliter ſe conuertit, mortem & mortalitatē ſignificat, de quo Eccle.3. De terra facta ſunt omnia, & in terram pariter conuertentur. Igitur iſta duo extinguunt inextinguibilem auaritiæ ignem.ſ.fœnum.i.conſideratio noſtræ fragilitatis, & terra.i.conſideratio mortis & finalitatis, quia pro certo ſi quis illa bene conſiderauerit, igne ambitionis & auaritiæ, igne etiam iracundiæ vel luxuriæ non ardebit. Eſa.43. Ardor ignis nō erit in te. Iſte eſt ergo ignis qui pluuijs beneficiorum accenditur, & quo ſub aqua bonorum temporaliū ipſi lapides ſanctuarij.ſ.religioſi & clerici, & ipſæ arenæ.i.ſeculares laici comburuntur, ita etiam ꝙ lignum exinde accēſum.i.prædicatorem talibus vitijs inflāmatum, riui ignei .i.mala exempla ſequuntur, & poſt ipſum diſcurrere dinoſcuntur. Daniel.7. Fluuius igneus rapiduſque egrediebatur a facie eius. Quia breuiter illud eſt verum, ꝙ ſi quis igne luxuriæ & auaritiæ accenſus fuerit, per ſulcum quem ipſe fecerit.i.per ſocietatem per quam tranſierit, riuum igneum.i.mala exempla & malos ſequentes poſt ſe habebit, & exemplo ſuo multam ſequelam hominum inflāmabit. vnde Eſa.34. Conuertentur torrentes eius in picem, & erit terra eius in picem ardentem nocte & die, non extinguetur. Vel dic ꝙ ſolum puluis & terra.i. ſola mors poteſt ignem auaritiæ extinguere, quia ex quo auari incipiūt, ſolet ardor ſuus vſq; ad mortem durare. Vel dic ꝙ tale lignum eſt hæreticus, quia cum iſte igne & feruore hæreſis inflammatus fuerit, & propter hoc etiam ignem & combuſtionem forſitan ſuſtinuerit, ſtatim malorum ſuorum ſequaciū riuulū poſt ſe trahit, qui etiam ignei dicuntur inquantū etiam ignis ipſos poſt eum deuorat & conſumit. Eſa.9. Veſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis. Vel dic ꝙ lignum accenſum eſt vſurarius damnatus, & in inferno crematus, quia.ſ.talis ſolet riuos igneos trahere inquantū malos ſuos ſucceſſores & imitatores ſolet ad ignem inferni ducere, & combuſtionis & damnationis eorum finaliter cauſa eſſe. quia enim mali filij malis parentibus, & mali imitatores malis informatoribus malè ſuccedunt, ideo ignium ſuorum participes fiunt, & ſic poſt lignum ignitum, ignei riui currūt. Iſta autem optimè figurantur in beſtia quæ cum ſequētibus ſuis miſſa eſt in ſtagnum ignis. Apoca.19 quia procul dubio mali non ſolum in igne inferni comburuntur, imo etiam omnes qui ſucceſsione acquiſitorum vel imitatione eos ſequuntur. & ſic impletur illud Exo.20. Ego ſum Deus tuus vindicans iniquitatē patrum in filios vſq; in tertiam & quartam generationem. Vel dic ꝙ lignum accenſum riuus igneus ſequitur, inquantum.ſ.illos qui nunc per auaritiā & luxuriam accēduntur, riuus ignis inferni ſequitur, a quo finaliter conſequuntur & comprehenduntur. Ezech.15. de igne egredientur, & ignis conſumet eos.
5 ¶ Item idem,ſ. de naturali mundi hiſtoria lib.2. circa fin. dicit ꝙ ager Megalopolitanorum interna patitur incendia, frōdes tamen denſi ſupra ſe nemoris non adurens, & iuxta fontem gelidum ſemper ardens. Item idem dicit ꝙ in Nympheo exit de petra flamma, quæ pluuijs accenditur, exit & ad aquas Scantias. hæc quidem inualida cum tranſit, nec longè in aliena durans materia. Viret & æterno hunc fontem igneum contexens fraxinus. Chariſsimi, per nemora denſa quæ non aduruntur agro igneo ſubiacente, & per fraxinum ſemper virētem ſuper fontem igneum, & ſuper petram ignes euomētem, poſſum intelligere quoſdam viros ſolidos & perfectos, qui dato ꝙ ſint in fonte ignium, & in ardore tribulationis, & incendio tentationis, & ipſis occaſionibus peccati, nunquam tamen læduntur aut aduruntur per malos cōſenſus & opera, vel etiam per infamiam temporalem, imo virore gratiæ ſemper diuino munere decorantur. Exemplum de illo qui in iuuēcularum medio poſitus ad luxuriam non eſt flexus, in hiſtoria Balaam. Eſa.43. Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te. Vel poteſt allegari de beata Agnete, vel Agatha, vel Cecilia, quæ adhuc viridis iuuenis & tenella in igne fuit poſita, & tamen ignis incendijs nō eſt vſta. Vel dic ꝙ iſte ignis charitatem ſignificat, quæ arbores virentes.i.perſonas honeſtas portat, & iuxta gelidum fontem tribulationū perſeuerat & durat, & ē petra.i. ex cordibus duris, firmis & ſolidis pluuiarū.i.tentationū occaſionē eructat & emanat, quia pro certo corda firma & fortia tūc fortius ꝑ bona deſideria flamant, cū pluuiæ tribulationū vel tētationū ea excitāt & infeſtat. Quod potuit figurari Iudi.6. vbi dr̄ ꝙ cū Gedeon carnes & ius carniū ſuper petrā poſuiſſet, angelus dn̄i virga tetigit, aſcēdiſq; ignis de petra, & carnes azimoſq; panes cōſumpſit. Sic verè qñ carnes.i.aliquæ carnales tētationes & tribulationes ſup petrā.i.ſuper virū iuſtū & ſolidū immittuntur, tunc tactu angeli.i.bonis imperio flāma charitatis & boni feruoris eructat, quę carnē.i. carnalē tentationem cōſumit, deuorat & deuaſtat. Eccl.38. Vapor ignis vrit carnes eius. Vel dic ꝙ petra eſt Chr̄s, q tūc ignē ſpūſancti nobis mittit, qñ pluuias.i.orōnes deuotas a nobis recepit atq; ſentit. Vel etiā per ignē intelligo verbū Dei, iuxta illud Eccleſ.48. Surrexit Helias quaſi ignis conflās, & verbū eiꝰ ardebat vt facula. & Hier.5. Ecce ego do verba mea in ignem. Si igitur prædicator vult ignē.i.verba, vel ignē.i.ſpirituſſanctū tā pro ſe q̄ pro auditoribus impetrare, & a petra Chr̄o extrahere, neceſſe eſt primū pluuiā lachrymarū, deuotionis & precū interuenire, quia pro certo petra.i.Chr̄s talem ignē nō fundit, niſi cū quis ipſum pluuijs orationū perfundit. Eccl.22. Ante ignē camini vapor & fumus inaltatur. Et pone ſi vis figurā prædictā, ꝙ.ſ.ignis de petra tunc exit, qñ ſacrificiū a Gedeone deſuper ponit, quia pro certo tūc a petra Chr̄o ignis ſpūſancti vel verbū ignitū elicitur, qñ ſacrificiū ſpūs cōtribulatus offert. Vel dic ꝙ petra eſt hō induratus in malo, qui.ſ.ignē malorum verborū tūc euomit, qñ pluuiā alicuius exterioris occaſionis ſentit, quia.ſ.multi ſunt q ad modū petræ nihil vīr ſentire, imo parietes & immobiles vīr eſſe, verū ſi aliqua iniuria ipſos tetigerit, ignis impatientiæ ſtatim ab eis proſiliet. Eccl.20. Apertio oris illius inflammatio. Vel dic ꝙ ignis luxuriæ & auaritiæ tunc in hoīe forti & petreo naſcitur, qñ deliciarū pluuijs irrigatur. Vel dic ꝙ petræ.i.duri & crudeles tunc ignē rapinę concipiunt, qñ pluuiā.i.temporalē ſubſtantiā in vicinis & ſubditis eſſe noſcunt, & tūc ad rapinam fortius inuitantur, qñ paratas ſubditorū pluuias ſeu diuitias contēplantur. Eccl.28. Secundū
ligna Syluæ exardeſcit ignis. ¶ Item idē ibid. ait ꝙ in agro Sa- 6
bino & Sidicino lapis eſt qui inunctus flagrat. In ſalētino etiā oppido Inatium impoſito ligno in quodda ſaxū ibi ſacrū flamma protinus de lapide aſcendebat. Tale ſaxū eſt Chriſtus, quia ſi ab ipſo vis ignē ſpirituſſancti vel feruorē charitatis habere, ipſum mediāte ligno.i. mediante crucis memoria debes ꝑ orationē tangere, & eum etiā in perſonis pauperū debes per eleemoſynas vngere & linire. Chriſtus.n.ſi pauperi benefeceris, reputat factū ſibi, & ſe in perſona eius iudicat eſſe vnctum, cū dicat Eſa.28. Reficite laſſum, & ecce hoc eſt meum refrigeriū. Math.25. Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. In perſona ergo pauperū Chriſtum vngamus, & ligno crucis per paſsionis ſuæ memoriā ipſum tangamus, & ſic ignē ſpirituſſancti & gratiæ, feruoriſq; & deuotionis, aliorumq; beneficiorū ſuorum ab eo acquiremus. Allega & pone figura de ſacrificio impoſito lapidi ſicut ſupra. §. proximo. Vel dic ꝙ vnctura deliciarū petram.i. fortia corda facit per concupiſcentias accēdi, quæ alias erant frigida & temperata. Vel dic ꝙ lignū.i.hō tunc per bona deſideria accenditur, qñ lapidi Chr̄o vel cuilibet ſancto viro aſſociatur, & cōiungitur, vel ꝑ deuotionē etiam applicatur. Geneſ.22. Ecce inquit ignis & ligna. Vel ecōtra dic ꝙ ille faciliter ignibus tentationum vritur, qui ſaxis.i.duris & obſtinatis hoībus copulat. ¶ Addit idē Plin. inter miracula igniū
de ſpeculis concauis, in quibus ad radios ſolis ignis generatur 7
& rapitur, & facilius q̄ vllus alius ignis in eis accenditur. Sic verè qñ cor humanū eſt ſpeculū.i.ſpeculare, clarū & mundū, & ꝑ humilitatem concauū: tunc ſolet ignis charitatis & ſpiritꝰ ſancti in eo accēdi, ita ꝙ ipſum ſolēt ſpūaliter inflāmare. ¶ Itē 8
idē ait ꝙ Hiera inſula in medio mari ardet. Æolia inſula iuxta Italiā cum ipſo mari contiguo arſit ꝑ plures dies ante ſociale bellū donec legatio ſenatus piauit. Dicit etiā idem ſecundū auctores, in ſubiectis aritiæ aruis ſi carbo deciderit, ardere terrā. Ego autem audiui illum mōtem Rutenen. qui continuè ardet in Gallijs, dudum per quendā ruſticum incendiū incœpiſſe, q a caſu in cauerna vel alibi ignē poſuit, qui inueniēs terrā & lapides cōbuſtibiles, poſtea non ceſſauit, ita ꝙ duas leucas terræ (vt dicit) iā conſumpſit, & multa oppida deuaſtauit. Dicit etiā Plin. Traſymenū lacum ſemel totū arſiſſe. In laciniæ etiam Iunonis ara cineres ſunt immobiles vētis vndiq; flātibus. Ignes etiā (vt ait) qñq; erūpunt non ſolū ex aquis, ſed etiā ex corpo-

ribus humanis emicāt. Dic q̄ ſic fit hodie,quia.ſ.nos videmus
terras,domos,ſocietates & villas p diſcordiam a ccendi & ar-
dere,& qñq; per vnum ſolū carbonē.i.per vnum ſolū maledi-
ctū verbum vel relatū vel modicā iniuriam patriā totam gne
ris,bellis & litibus inflāmari.Ideo bene dicit Eccl.11.A ſcin-
tilla vna augetur ignis,& a doloſo augetur ſanguis.Bene ergo
dicitur Eccleſ.8.Ne incendas carbones peccatorū.ac ſi dicat:
Non des occaſionē peccatoribus.ſ. obloquendo vel iniurian-
do,vt per iracundiā accendantur.Modica.n.occaſio fuit cauſa
excidij Troiani,quia.ſ.Laomedon rex Troianus mādauit Her
culi & Iaſoni q̄ ſub pœna mortis a portu quodā regni ſui,vbi
cauſa ſpatij applicuerāt, recederent & abirent, quo indignati
tandem ipſum Laomedonta occiderunt,pp quod Priamus fi-
lius eius fecit in Græcia rapi Helenam, cuius occaſione con-
gregati Græci,Troiam decennio obſeſſam finaliter deſtruxe-
runt.A modica ergo ſcintilla augetur ignis. Vel ſi vis applica
illud de inſula Hiera ad damnatos, qui in mari.i.infra mediū
terræ & maris perpetuo cōburuntur.¶ Item idem ibidem.ſ.de
9 naturali hiſtoria lib.2.in fi.dicit q̄ Seruio Tullio dormienti in
pueritia,flamma emicuit ex capite.Lucium Martium interem
ptis Scipionibus concionantem,& milites ad vltionem exhor
tātem,ſimili modo arſiſſe Valerius Antias tradit.Per iſtos in-
telligo principum & tyrannorum malos conſiliarios, ea quo-
rum capite id eſt ea quorum ſententia & ordinatione procedit
ignis.i.violentia rapinarū.ſicut patet,quia ſ.tyrāni tot exactio
nes nō facerent, niſi illud ipſi mali cōſiliarij primitus ordina-
rēt.Iudi.9.Egrediatur ignis de rāno,& deuoret cedros libani.
10 ¶ Adhuc idē ibid.dicit q̄ in Aethiopia eſt mōs Heſperius,iu-
xta quem ſtellatū modo cāpi noctu lucent.Dic q̄ iſte mons ſi-
gnificat hypocritas, qui exterius ſtellati virtutibus eſſe vidē-
tur,& tamen ardere per malas concupiſcentias dinoſcuntur.

De mirabilibus in auium natura. Cap.63.

1 DE auibus etiā multa mirabilia poſſunt dici. Vñ
nota q̄ ſecundum Pli.lib.10.c.25.mirabilis eſt
inter aues temporum differentia,quia.ſ.quædā
ſunt quæ perpetuo nobiſcum ſunt,ſicut colum
bæ,quædam ſex menſibus, vt hyrūdines,quæ-
dā tribus tm̄,vt turdi & turtures, & quæ cū fœtū eduxere ab-
eunt,vt graculi & vpupæ. Sic verè inter nos diuerſimodè per
ſeuerāt diuerſi,& hoc cū Deo p gratiam, vel nobiſcū per ami
citiam, quia.ſ.quidā ſunt ppetui ſicut colūbæ.i.ſimplices fide-
les & boni,quidā vero tpales,& alij citius alij tardius receden
tes,& ſecūdū magis & minus perſeuerātes,in fine tñ receden-
tes & deſiſtentes, ſicut ſunt falſi amici, & hoīes incōſtantes &
vani,qui.ſ.in æſtate.i.in proſperitatis tempore nobiſcum ſunt,
in hyeme vero.i.in aduerſitate & tentatione recedunt.Eccleſ.
6.Eſt amicus ſocius menſæ,ſed nō permanebit in tempore ne-
2 ceſſitatis. ¶ Itē ſecundū quod ponitur lib.10.de naturali mun
di hiſtoria.c.29.mira naturæ eſt differētia,quæ volatilium alia
alijs locis negat,tanquam genera frugum fructuumve. Quæ-
nam naturæ (inquit) eſt his inuidia,aut qui terrarum dicati aui
bus termini? quaſi dicat,mirum eſt.Et breuiter iſtud eſt verū,
q̄ tam de herbis & arboribus,q̄ de animalibus, volatilibus &
piſcibus nūquam omnia in locis oībus eſſe pñt, & quod diuer
ſa diuerſis locis inſunt,& quòd rerū copię ſecundū loca diſtin
ctę ſunt.Sic verè eſt de bonis tā gratiæ q̄ fortunæ. Iſta.n.& lo-
cis & in perſonis ſunt diuerſimodè diſtributa,& nunq̄ vni oīa
ſunt collata quinimmo illud quod vni ſupereſt,ſolet alteri de-
ficere,& nūquam oīa poſſunt in ſingulis abundare,ſed quædā
aliquibus, quædā alijs dominus ſolet dare. Ideo bene dicitur
1.ad Cor.12. quòd diuiſiones gratiarū ſunt vn⁹ aūt ſpūs diui-
dens ſingulis prout vult, alij enim datur ſermo ſapientiæ &c.
¶ Itē ſecundū Plin.ibidē.c.19.Rhodus aquilā non habet, La-
3 rius lacus Italiæ iuxta Alpes ciconias nō admittit,quod etiam
de fidenatæ agro iuxta vrbem aſſerit, quia.ſ. ibi ciconiæ nec
pullos nec nidum faciunt.Aedē Achillis in inſula ponto nulla
auis inuolat. Romæ etiam in templum Herculis nec muſca
nec canis intrat. Cretam inſulam noctua non habitat, ſicut
etiam exemplificat de multis alijs. Iſtud ergo poteſt applica-
ri,& in bono exponi.Vnde dic quòd aquila altè volans ſignifi
cat ſupbos,ciconia quæ venenoſa comedit,ſignificat inuidos,
qui.ſ.de venenis.i.de malis aliorū gaudent. Per aues (quæ ab
a,quod eſt ſine,& via dicūtur) intelligo incōſtātes & deuios.
Per muſcas quę cadaueribus inſidēt,intelligo luxurioſos.Per
canes vero qui latrādo mordent, intelligo detractores & ma-
ledicos.Per noctuas quæ debiliter vidēt,intelligo infideles &
hæreticos. & p talia loca quæ iſti habitare nequeūt, intelligo
loca ſancta & ſtatus perfectionis & virtutis.ſ.eccleſiā,religio-
nē, templa, oratoria & ipſum paradiſum, quia pro certo talia
loca non inhabitātur a talibus,quia.ſ.mali non libēter morant
in pfectionis ſtatibus.Non ſunt.n.aquilæ.i.ſuperbi in rhodo.i.
in roſione pœnitētiæ, ciconiæ in lario lacu.i.in humectatione
beneuolētiæ,aues.i.deuij & inſtabiles in æde Achillis fortiſſi-
mi.i.in fortitudine permanētiæ,canes.i.detractores, & muſcæ
.i.luxurioſi in tēplo Herculis(qui fuit ſapiētiſſimus).i.in ſtatu
ſapiētiæ, noctuæ vero.i.hæretici in creta.i.in credulitate fidei
& veræ ſciētiæ.Bene ergo dr̄ de quolibet bonorū ſtatuū illud.
Apoc.22.q̄ non intrabit in eā aliquid coinquinatū aut immun
dū. Econtra vero de mūdo ſub figura Babylonis dr̄ Apoc.18.
Cecidit inquit babylō magna,& facta eſt habitatio dæmonio-
rū,& oīs ſpūs immundi, & cuſtodia oīs volucris immundæ &
odibilis. Vel pōt dici ecōtrario q̄ iſta loca ſignificāt malos ſta
tus,malas ſocietates,infernū & hmōi,quia ibi non inueniūtur
aquilæ.i.contēplatiui,ciconia quæ ſe purgat.i.pęnitēs.& ſic de
alijs.Expone ſi vis. ¶ Quædā ſunt aues quæ omni anno mutāt
colorē. Vnde idē ibidē ait q̄ merula ex nigra rubeſcit, turdus 4
æſtate circa ceruicē varius eſt,hyeme concolor. De grue etiā
dicitur q̄ oī anno variat colore, & de multis alijs exēplificat.
Sic verè boni colorē ſuæ cōuerſationis diuerſimodè variāt,&
ſecundū qd̄ requirit tēpus,actus & locus, diuerſimodè eā mu
tāt.Ezec.16.Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria.Vel dic econ
tra de varijs & vanis ſecularibus, qui quaſi omni anno colorē
.i.exteriorem apparētiam in veſtibus & geſtibus mutant &c.
¶ Aues diuerſificantur in nidificādo.Vnde ait idem ibidem q̄ 5
quædā nidificant in terra,ſicut merops,quædam nidificant in
ſpecu ſex pedū defoſſa altitudine, quæda in arborum forami-
nibus,ſicut pici martij,quædam in foraminibus petrarum,ſi-
cut columbæ & paſſeres,quędā in domibus,ſicut hirundines,
quædā vero in arboribus,ſicut picæ,quędam ſuſpenſæ in arbo
ribus,ſicut galguli.Nam (vt dicit idem) galguli aues ſunt quæ
pedibus pendentes ad arbores ſomnum capiunt. In Scythia
etiam auis eſt quę in pelle leporis ſemper in cacumine ramo-
rum ſuſpenſa cubat, ſicut dicit idē.c.33. De orolo etiam idem
quotidie experimur,videmus.n.q̄ in ramis pendet,ac ſi eſſet
vna burſa.Sic etiam hominū varius eſt cōuictus,& diuerſi di-
uerſimodè cubant,& diuerſis negotijs diuerſimodè occupan
tur & vacant. Igitur exponamus de malis,quia.ſ.quidā ſunt q
nidificant in terra.i.in terrenis.ſ.profundè metalla inueſtigan-
do.Contra quos dicitur in lib.2.de naturali hiſtoria.c.65. Pe-
netramus inquit in viſcera terræ,auri & argenti venas fodien
tes ſequitur.Si vlli eſſent inferi, iam profecto illos auaritia re-
fodiſſet.¶ Item quidā ſunt qui nidificant,& ſe occupāt in arbo-
ribus.ſ.fructus frugum & arborum aggregando, quidā in pe-
trarū foraminibus.ſ.ædificia faciēdo & diligendo,quidā in do
mibus hoīum.i.regū & prælatorum curias ſectādo, & munda
na frequentādo. Matt.11.Ecce qui mollibus veſtiuntur,in do
mibus regum ſunt.Quidā vero ſuſpenſi nidificant,ſemper am
bitioſè alta quęrēdo,& per ſpem altioris promotionis ſemper
in ſuſpenſo manēdo.Iob 7.Elegit ſuſpendiū anima mea. Quia
procul dubio multi ſunt qui ſuſpenſi ſuauius dormiūt, quia.ſ.
dū ſperant ad altiora prouehi, illa ſuæ ſpei ſuſpēſio eſt ipſis ſo
latiū requies.Iſti.n.in pelle leporis dicuntur ſe ſuſpendere, in-
quantum mediante pelle ſubſtantię tēporalis,& villis diuitia-
rū ſperant ad alta faſtigia peruenire.Subſtantia vero tēporalis
pellis leporis dicitur,pro eo q̄ eſt fugax, & leporis more con-
tinue fugit & labitur. In iſta ergo ſuperbi nidificant,q ratione
diuitiarum ſuperbiunt, & in alto ſe ſuſpendi & promoueri ſpe
rant. ad Hebr.11. Circuierunt in melotis & pellibus caprinis.
Val dic econtra de bonis,q̄ quidā manent in terra p mortis &
inferni conſiderationē, quidam in arborū foraminibus p pla-
garum Chriſti cōpaſſionem, quidā in arboribus p ipſius cru-
cis deuotionem, quidā in petris per virtutū conſtantiam & du
rationem, quidā in ſuſpenſo.ſ.altè in paradiſo p contemplatio
nem & affectionē,quidā in domibus.i.in mūdi hoſpitijs & ne-
gotijs per vitę actiuæ gubernationem.Sic ergo patet qūo aues
in diuerſis nidis hoſpitātur, & qōo iuſti diuerſis locis & ſtati-
bus diſtinguūtur.ad Rom.12. Oīa membra corpis non eundē 6
actum habent. ¶ Differunt aues in vociferando,quia.ſ.quædā
vociferant gemendo,ſicut columba,quædam reboando,ſicut
aquila,quædā ſibilando,ſicut philomena, quædā mugiēdo,ſi-
cut auis quæ dr̄ taurus,quę inuenitur in agro Arelate.ſm Pli.
lib.10.

lib.10.c.42. quædam hinniendo, ſicut auis quæ dr anthus, ſm
eundẽ ibid. quædam aũt docẽtur loqui ſicut homo, vt cornix,
pica & pſitacus Sic verè inter hoiesẽſt magna diuerſitas in lo
quendo, quidam.n.gemũt per hypocriſim & fictionem. alij re
boant per iactãtiam & elationem. alij ſibilant per fallaciam &
malam ſuggeſtionem. alij mugiunt per triſtitiam & detractio-
nem. alij hinniunt ꝑ malum appetitum & affectionem. alij ve-
ro ſicut homo loquuntur per blanditiã & adulationẽ. Iſtę ſunt
igitur illę varietates vocũ, de quib⁹ dicit Paulus 1. ad Timo.6.
Prophanas vocum nouitates deuita. Vel dic in bono ꝙ quidã
loquuntur gemendo per contritionem, quidam reboando per
altam prædicationẽ, quidam ſibilãdo ꝑ dulcem monitionem,
quidam mugiendo per fletum & lachrymationẽ, quidam hin-
niẽdo ꝑ deſideriũ & affectionem, quidã ſicut homo verba for-
mando ꝑ diſcretam & rationabilẽ locutionem &c. Act.2. Lo-
7 quebantur varijs linguis magnalia Dei. ¶ Cum in terra & in
aqua infinita ſint animalia docibilia & domeſticabilia, ſecun-
dum Plinium. lib.10.c.45. ſicut inquit patet de elephantibus q
iuſſa faciunt, de leonibus, qui iugum ſubeunt, de vitulis mari-
nis, & de alijs natatilium generibus quæ manſueta ſiunt, mirũ
eſt (vt ait) ꝙ hirundines inter volucres, mures vero inter qua-
drupedes non miteſcũt, nec diſcere quicquam poſſunt. Sic ve
rè cum nõ ſit dare aliquod genus hominum peccatorum, ſiue
ſint elephantes.i. villoſi & diuites, leones.i. ſuperbi & magna-
tes, vituli.i. luxurioſi & laſciuientes, quin poſsint miteſieri &
conuerti (Iaco.3. Omnis enim natura beſtiarum, ſerpẽtum &
volucrum & cæterorum domantur, & domita ſunt ab huma-
na natura) duo tamen ſunt genera peccatorum quæ indocibi-
lia ſunt, & quæ cõuerti ad bonũ, ſeu domeſticari non poſſunt,
& iſti pro certo ſunt hirundines volantes.i. hæretici, & de ſua
ſciẽtia præſumptuoſiores, mures rodẽtes.i. obloquentes & de-
tractores. Hæretici.n. qui more hirundinis credũt ſe in aere di
uinæ gratiæ viuere, nec ſciunt ſe errare, imo credunt beneface
re, non pñt corrigi, detractores qui alios conſueuerunt ridere,
& de oĩbus maledicere, non conſueuerunt faciliter emendari.
Eccleſ.1. Peruerſi difficilẽ corriguntur. Iſtis ergo indocilibus
põt dici illud Hiere.13. Si mutare põt æthiops pellẽ ſuã, & par
dus varietates ſuas, ſic & vos poteritis bonũ facere, cũ didice-
ritis malũ. Vel ſi vis dic de rudibus, qui ſunt indociles ad om-
8 ne bonum. ¶ Plin.lib.10.cap.48. nominat aues nouas & fabu-
loſas. Dicit enim ꝙ lagopus auis eſt quę habet pedes ad modũ
leporis, corpus vero ſimile columbæ. De pegaſo etiam memi-
nit.c. ſequenti, quę eſt auis habẽs caput æquinum. de gryphe,
quæ leonis & aquilæ habet formam. de tragophanade, quæ eſt
auis cornuta. de ſyrenis, quæ dicũtur aues cum facie virginea.
hæc enim fabuloſa reputat idem Plinius, licet Dino clearchi
celebrati auctoris pater ſyrenas tales in Indijs eſſe dicat. Iſto
etiam lib.11.cap 39. loquitur de ſtryge, quæ dicitur auis quæ
catulos ſuos lactat, dicens ſic. Eſſe (inquit) in maledictis anti-
quis ſtrygem conuenit, ſed quæ ſit auium, nemini conſtare ar-
bitror. Igitur vide de iſtis in titulis ſuis, de ſyrenis libro de ani
malib⁹, de tragophanade vero & pegaſo titulo de Aethiopia.
ca.19.§.11. de lagopo vero potes exponere quòd ſignificat bo
nos timidos, qui more leporis habent pedem paratum ad fu-
giẽdum peccati occaſionem, & more columbæ ſimplicem ha
bent intentionem, & ſemper gemunt per contritionem. Cant.
8. Fuge dilecte mi &c. Vel dic quòd iſti ſunt hypocritæ, q vi-
dentur eſſe ſimplices & columbini, in pedibus tamen i. in affe
ctibus ſunt fugaces & leporini. De ſtryge vero dic quòd ſigni
ficat adulatores, qui auditores ſuos lactãt, & tamen a Deo ma
ledictionem reportant. Credo quòd iſtę ſtryges ſunt illę phan
taſiæ quas ſimplices dicunt de nocte incedere, & paruulos ſol
9 uere & cremare, quę credi debent fabuloſa &c. ¶ Democritus
ſecundum Plinium. vbi ſupra nominat certas aues de quarum
mixto ſanguine dicit naſci quendam ſerpentem, qui ederit,
voces auium intelligere poterit. Serpens iſte ſignificat Chri-
ſtum, qui.ſ. de ſanguinibus auium.i. de parẽtela ſanctorum pa
trum exitit generatus. Iſtum ergo ſi per fidem comederis, can
tus auiũ.i. dicta & vaticinia prophetarum intelligere poteris.
Vel etiam ille qui ipſum dignè in euchariſtia comederit, can-
tus auium .i. laudes angelorum in paradiſo finaliter intelligit
10 & audit. Eſaiæ 52. Ecce intelliget ſeruus meus Iacob. ¶ Dicit
Plinius lib.10.ca.50. ꝙ M.Lelius ſtrabo primus fuit qui auia-
ria inſtituit, aueſque natura liberas, in certis locis vel ad can-
tandum vel ad ſaginandum incluſit. Ea eo inquit cępimus ani
malia in carceribus coercere, quibus natura cœlum aſsignauę
rat. Dicit aũt idem Plin. ſequenti.c. ꝙ Clodius Æſopus hiſtrio
tragicus vnam patinam cum auibus voces humanas imitanti-
bus habuit, quæ ſexcẽtis ſeſtertijs taxata fuit. Iſtas autem aues
idẽ Æſopus ita care emerat, nulla alia illectus ſuauitate, niſi vt
imitationem hominis manducaret, dignus proſus filio a quo
deuoratas diximus margaritas. nec eſt facilẽ inter duos iudi-
cium turpitudinis, niſi quòd minos eſt ſummas rerum naturæ
opes quàm linguas hominum cęnaſſe. Iſta verba Pli. obſcura
intelligo ſic, quòd ſcilicet iſtum Æſopum qui emerat tãto pre-
cio aues loquentes pro cœna ſua, dicit eſſe dignum habere il-
lum pro filio qui in cœna margaritas vorabat, quia ſcilicet ſu-
pra lib.9.ca.35. dixerat idem Plinius Clodius illius Æſopi fi-
lium relictis ſibi a patre opibus affluentem, margaritas in ace-
to ſolutas ſorbuiſſe. Quod etiam ibidem de Cleopatra regina
dicit, quæ cũ Antonio Imperatori diceret quòd valorem cen-
tum ſeſtertiorum vno hauſtu biberet, vnã de duabus margari
tis quæ in auribus eius pendebant, quæ vere erat (vt ait Plin.)
ſingulare & vnicum naturę opus, in aceto poſuit, quam ſtatim
ſolutam abſorbuit, & ſic ſuum dictum impleuit. De ipſo autẽ
Clodio dicit idẽ quòd vniones.i. margaritas ſorbebat, & hoc
ſolum vt experiretur in glotia palati quid ſaperent margaritę.
Quærit ergo quis de dictis patre & filio, vter fuerit luxurio-
ſior, an .ſ. pater Æſopus, qui linguas hoium.i. aues linguis ho-
minum loquentes cœnauerat, an Clodius filius eius, qui ſum-
mas naturæ opes ſcilicet margaritas ſorbuerat. Iſta expone ſi-
ue allega exemplariter de guloſis, qui tãto precio emũt cibos,
& res non timent comedere precioſas. Vel etiam de fatuis cu-
rioſis, qui nulla neceſsitate ducti, ſed ſolum curioſitate ſciendi
quid ſapiant aut quid ſint illa quę audiunt, quãquam ſumptuo
ſè experiri volunt. Vel dic quòd iſte Æſopus ſignificat inanis
gloriæ appetitores, qui ſcilicet linguas hominum.i. laudes adu
latorum carè emunt, inquantũ pro laudibus acquirendis mul
ta bona capendunt, & multa mala incurrũt. ¶ Natura miro mo 11
do recompenſat beneficia ſua, quia ſi quis in vno deprimitur,
in alio releuatur. Et inde eſt ꝙ dicit Plin lib.10.cap.52. quòd
fęcundiores ſunt aues ſugaces quàm fortes, quia ſcilicet illud
quod minoribus & fugacibus deficit in virtute, vult ſupplere
natura in ouorum & pullorũ fœcunditate. Et econtrario quæ
ſunt in viribus fortiores, ſunt in fętibus rariores, ſicut patet de
Philomena minima, quæ plure oua in duplo parit quàm aqui-
la. In alio etiam apparet recompenſatio naturæ. Dicit.n. idem
ibidem.ca.57. quòd in auibus fœcundis, & in alijs eſt crebrior
fœtus, in alijs autem numeroſior, quia ſcilicet multæ ſunt quæ
ſimul multos pullus pariunt, ſicut iſtæ paruæ auiculæ, aliæ ve-
ro quæ paucos ſimul verũtamẽ multotiens in anno, ſicut ſunt
colũbæ, quæ ſimul non pariunt niſi duos, veruntñ decies põt
parere oĩ anno. Sic ergo poſſumus dicere ꝙ cũcta quæ ſunt, na
turæ quandã æqualitatem hñt, quia quantũ quis in vno præua
let, tñ in alio ſuccũbit, & qui in vno deprimitur, in alio releua
tur. Iſtud ergo potes applicare ad fęcunditatẽ virtutũ & morũ
tam naturaliũ q gratuitorum, in quibus pro certo plus abun-
dãt illi qui in viribus tpalibus & in mũdi proſperitate minus
vñr valere, minus vero illi qui in mũdo gradu, gñe & potentia
vñr alijs præpollere. Vt cõiter.n. illi q ſunt fugaces debiles &
inertes.ſ. pauperes, & de humili plebe nati fortibus.i. diuitib⁹,
potentibus & nobilibus in ſcientijs & virtutibus fœcũdiores
ſunt. & etiã ipſi boni inter ſe adæquantur, inquantũ.ſ. illi q mi-
nus de bono ſimul faciunt abundãtius & amplius, ſicut ad lit-
terẽ videmus de dãtibus elemoſynas, quorũ quidã dant ſæpe,
ſed modicũ, alij vero dãt tardè, ſed plurimũ. Breuiter diſcurre
per oia, quia ſi attẽdas, tu inuenies oẽs hoies (oibus conſidera
tis) in ſuo gñe æquales, quia plerũqȝ qui in vno deficit, in alio
pręcellit, & q in vno alios antecedit, in alio deficit & ſuccũbit.
Taſte.n. eodem Pli. Rerum naturæ nihil eſſe placuit ſine parũ
¶ Multæ ſunt aues quæ bis in anno pariunt, quando ſcilicet ad 12
fouẽdum prima oua aliquod adiutorium inueniunt. Vñ exem
plificat Pli.li.10. c.59. de pauone & anſere, quorũ ſi prima oua
a gallinis fouentur, iterum ouant & pullificant illo anno. Hoc
igitur applicari poteſt ꝙ bona plura facimus, & pullos & oua
bonorum operum emittimus, ſi bonum adiutoriũ habeamus,
& ſi aliquos bonos qui oua.i. initia noſtra, vel noſtra bona pro-
poſita doctrinis & exemplis foueant inueniamus. Bene ergo
dicitur Prouerb.18. ꝙ frater qui adiuuatur a fratre, tanquam
ciuitas firma. Reliqua de auibus vide ſupra libro 7. vbi ad ple
num dixi de omnibus.

De Maris mirabilibus. *Cap. 64.*

MAris mirabilia ſunt multa. Vnde nota ꝙ Pli-
1 nius lib.5.cap 90.dicit ꝙ olympiadis.543. anno
tertio in ſinu Thuſcen inſula ardens de profundo
maris erupit, circa quam cum multi piſces flu-
ctuarẽt,oẽs qui de illis piſcibus comederũt,mor
tui ſunt. Talis inſula eſt diabolus,qui.ſ.de abyſſo
inferni venit & erumpit, & ad nobis nocẽdũ eæſtuat,piſceſq́;
venenoſos.i.peccatores ſecum trahit, quos qui per imitationẽ
comedit,mortem culpæ & pœnæ incurrit. Quod etiam de an
tichriſto pōt dici, qui de abyſſo æternæ dãnationis eaurgens,
& ꝑ mala deſideria ſemper ardẽs, aliosq; ꝑ tribulationes com
burẽs,piſces venenoſos.i.malos diſcipulos ſecũ habebit, quos
qui per imitationem ſibi incorporauerit & comederit, ſpũali-
2 ter & æternaliter interibit. ¶ Item ibidem.ſ.de naturali hiſto-
ria lib.2. ca.100 dicit ꝙ cum bis tantũ in die naturali oceanus
habeat fluere & refluere, fit tñ quandoq; aliqua rõne occulta
ꝙ pluries fluit & refluit omni die. Vnde ait ꝙ in Euboea & quĩ
buſdam alijs locis ter in menſe.ſ.ſeptima, octaua & nona die,
æſtus maris ſepties reciprocat fluxum ſuum. Sic etiam debent
clerici & religioſi non ſolum bis in die,immo & ſepties dicere
horas ſuas,iuxta illud pſal.Septies in die laudẽ dixi tibi. Flue-
re.n. & refluere, venire & diſcurrere ad eccleſiam tenentur,
quouſq; numerus ſeptenarius impleatur, vt.ſ. per ipſos in ma-
tutina,prima,tertia,ſexta,nona, veſpere & cõpletorio, ꝑ iſtos
ſeptenarios dño laus reddatur. Vel dic ꝙ in menſe vitæ noſtræ
debemus per triduum ſepties fluere.i. in fide ſanctæ Trinita-
tis fluxum ſeptem virtutum,vel ſeptem miſericordiæ opera e-
xercere. Et ſic de quolibet viro perfecto poterit dici illud Iob
42.Erant autem ei ſeptem filij,& tres filiæ. Vel dic ꝙ oceanus
eſt peccator,qui.ſ.per ſeptem vices.i.per ſeptem peccata mor-
talia refluit, dum in menſe & lunatione huius vitæ in triduo
3 trium cõcupiſcentiarum eaiſtit.¶ Item ibidem dicit ꝙ aliquæ
ſunt aquæ quæ oceano & eius fluxui ſe conformant. Vnde di-
cit ꝙ in Gadibus propè delubrum Herculis quidam fons eſt
incluſus ad putei modum, qui motum ſequitur oceani,quia.ſ.
oceano creſcente creſcit,& decreſcente decreſcit.Idem etiam
dicit ꝙ contra Timauum fluuium parua inſula in mari eſt cũ
fontibus calidis,qui pariter cum æſtu maris creſcunt minuun
turque. Oceanus qui mũdum circuit eſt Chriſtus, qui orbem
ſua prouidentia concludit,vel etiã bonus prælatus, qui colle-
gium ſuũ ſua diligentia cingit, vel etiã vir perfectus,qui orbẽ
ſuæ conſcientiæ continuè eaaminando circuit,& diſcutit.Pu-
teus & fons calidus eſt bonus ſubditus, per humilitatem pro-
fundus, per charitatem feruidus & fœcundus. Igitur dico ꝙ
fons ſeu puteus.i.bonus ſubditus,qui delubro herculis.i.tẽplo
Chriſti(qđ eſt eccleſia)eſt propinquus,debet oceano.i Chro,
prelato vel viro perfecto ſe conformare,eorumq; morũ & ope
ra frequentare,ipſosq; per obedientiam & imitationẽ ſequi,&
ad eorũ eaempla & votum ſeipſum in ſtatu minuere vel auge
re,& cum ipſis per humilitatem minui, & per charitatem cre
ſcere & vigere,dicens ipſorũ cuilibet illud Matt.8. Magiſter,
ſequar te quocunq; ieris. Vel dic ꝙ oceanus eſt diabolus, vel
etiam fluctuoſus mundus, quorũ.ſ.motibus.i. voluntatibus &
moribus putei.i.mali religioſi & clerici ſe conformãt moreſq́;
ipſorũ in ſuis actibus repræſentant,& maaimè illi qui ſunt fon
tes calidi i.illi quos ardores auaritiæ & luxuriæ exagitãt & in-
flammant, ſicut ad litteram videmus de multis fatuis religio-
ſis & clericis,qui in geſtibus, ſecularibus ſimiles eſſe ſtudent,
dicentes præſumptuoſè illud Eſa.14.Aſcendam ſuper altitudi
nem nubium,ſimilis ero altiſsimo.i.mundo.Vel dic contra ru
ſticos diuites,qui ſe ſtudent nobilibus conformare.¶ Item ibi
4 dem.ſ.de naturali hiſtoria.lib.2.ca.100. dicitur ꝙ aliquæ ſunt
aquæ quæ hñt naturam contrariam oceano. Vnde ait ꝙ in ri-
pa Betis oppidum eſt, cuius putei creſcente æſtu.i.repletione
maris minuuntur, diſcedente vero & decreſcente,augentur,
medijs vero temporibus ſunt immobiles. In oppido etiã quod
dr Hiſpalis, ſunt plures putei,quorũ vnus prædicto mõ ocea-
no contrariatur,oẽs autem alij vulgari natura funguntur. Per
iſtos puteos,intelligo profundos & obſtinatos pctõres,de qui-
bus dr Prou.18.Impius cũ in profundum peccatorũ venerit,
contẽnit.& illud Eſa.29.Væ profundi eſtis corde, vt a dño ab-
ſcondatis conſiliũ.Igitur ſic eſt ꝙ hodie tales putei.i obſtinati
pctõres,Chriſto,prælato vel iuſto viro non cõformantur, nec
ipſum ꝑ obedientiam ſequuntur, nec mores ipſius imitantur,
quinimmo ſibi in omnibus ſtudent cõtrariari,& per rebellio-
nem & obedictiam necnon per obſtinationẽ & peccati corru
ptionem ipſius volũtatibus aduerſari, de quibus 1. ad Theſſa.
2. Deum non timent,& cunctis hoibus aduerſantur.Iſti igitur
creſcente oceano decreſcunt, quia pro certo in illis in quibus
Deus & ſcti creuerunt.ſ.in bonis ſpiritualibus, iſti volunt de-
creſcere,in illis vero in quibus ſancti diminuti fuerunt.ſ.in bo
nis tẽporalibus,illi creſcere ſemper volunt, quia breuiter iſti
ſunt Deo & ſanctis contrarij & rebelles,& eorum moribus &
conditionibus diſsimiles & difformes iõ Deus,prælati & ſan-
cti de quolibet tali puteo dicere poſſunt illud Sapient. 2.Gra-
uis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſsimilis eſt alijs
vita eius.Ipſi vero peccatores videntur Deo, prælato & cuili-
bet viro iuſto dicere illud Geneſ.13.Si tu ad dexterã ieris,ego
ad ſiniſtram ibo,ſi vero ſiniſtram elegeris,ego dexteram tene
bo. Vel dic econtrario ꝙ talis puteus eſt iuſtus & humilis,qui
.ſ.fluctui oceani.i.diaboli vel fluctuoſi mundi non debet con-
formis eſſe,ſed potius ſuis voluntatibus & moribus contraire.
Allega vt ſupra. Vel dic ꝙ oceanus eſt anima, puteus eſt cor-
pus,quia pro certo iſti contrarios habẽt motus, quia.ſ.vbi anĩ
ma abundat,ſupple in bonis ſpũalibus,tunc neceſſe eſt ꝙ cor-
pus a ſuis aquis.i.a bonis temporalibus decreſcat, & vbi cor-
pus abundat.ſ.in bonis temporalibus,neceſſe eſt vt anima de-
creſcat ab aquis.i.a gratijs & virtutibus. Aquæ enim oceani.i.
animæ, ſunt gratiæ & virtutes, aquæ vero putei.i.corpis,ſunt
diuitiæ temporales, & ideo de iſta contrarietate bene dicit ad
Gal.5.ꝙ caro concupiſcit aduerſus ſpiritum,ſpiritus autẽ ad-
uerſus carnem. ¶ In Põto quæ eſt pars maris mediterranei,eſt 5
propontis,quidam.ſ.locus ſtrictus,vbi totum illud mare mira
biliter ſtrictificatũ iterum dilatatur. Huius ergo propontidis
talis eſt natura, vt dicit Plin.ꝙ a ponto & a mediterraneo ma-
ri aquas fluentes continuè recipit, in contrarium autem nun-
quam refluit, & aquas receptas nunquam ponto reſtituit, ſed
ipſas abſorbet,retinet & cuſtodit.Sic pro certo ingrati non ceſ
ſant a Deo & a proximo beneficia recipere, ipſeque pontus.i.
Deus non ceſſat eis bona ſua influere, & tamen ipſi nunquam
ſolent in ipſum per gratiarũ actionem refluere,nec etiã proxi-
mis ꝑ liberalitatem & elemoſynas refundere,quinimmo totũ
credũt ſibi ex debito fieri,& totum volunt ſine vice reciproca
retinere,ſicut patet ad litterã in ingratis,qui illis a quibus be-
neficia recipiunt,nunq̃ reſtituunt aut refundunt, contra illud
Eccl.4.Non ſit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dan-
dum collecta. ¶ Item Plin.lib.2.c.101.dicit Ariſtote dicere ꝙ 6
nullũ animal expirat niſi æſtu oceani recedente. Obſeruatum
inquit multũ eſt in gallico oceano,& dũtaxat in hoie cõpertũ,
quo.ſ.vera coniecturatio ſolet eſſe. Oceanus qui cuncta cõclu
dit & cõtinet,eſt ipſe Deus,aqua aũt ipſius eſt gratia,quæ ali-
quando venit,aliquãdo recedit, Io.14. Audiſtis quia ego dixi
vobis,vado & venio ad vos.Quid igitur?pro certo verũ eſt ꝙ
nullũ animal.i.nulla anima ſpũaliter moritur, niſi qñ oceanus
Deus ab ipſa recedere,& ſibi aquas ſuæ gratiæ ſubtrahere cõ-
probat.Acceſſus.n.ipſius vitã ſpiritualẽ cuſtodit, receſſus ve-
ro mortificat & occidit. Ozeę.9.Sed & væ eis cũ receſſero ab
eis.qđ bene apparuit in mũdi principio, vbi Deo ab Adam &
ab humano genere recedẽte, & propter peccatũ eorum ſuam
gratiã ſubtrahente,humanũ genus morti culpæ & pœnæ ſuc-
cubuit,ipſo vero per incarnationem accedente, humanum ge
nus ſpũaliter reuixit. Vel dic ꝙ receſſus.i. abſentia boni præ-
lati a beneficio,eſt mors animarũ.i.deſtructio ſubiectorũ,eius
vero præſentia vitã gratiæ eis continuat,& eos a morte culpæ
doctrinis & exẽplis præſeruat. Vide de mari ſupra lib.8.c.51.

De Aquarum mirabilibus. *Cap. 65.*

AQuarum (ſicut ſupra lib.8. viſum eſt) con- 1
ditiones ſunt mirabiles.Sed adhuc nota ꝙ Plin.
de naturali hiſtoria lib.2.c.101.dicit ꝙ in Salen
tino iuxta oppidum Manduriam, lacus eſt vſq;
ad margines ſemper plenus, qui neq; eahauſtis
aquis minuitur,neque infuſis augetur. Talis la-
cus videtur eſſe cor & affectio viri iuſti,quia.ſ.quando iſtud ꝑ
ſufficientiam plenum eſt, talis efficitur conſtantiæ & tempe-
rantiæ in ſeipſo, ꝙ ſi nouæ aquæ.i.diuitiæ ſuperueniant, nun-
quam in imaginatione ſua augetur,nec ſe reputat ditiorem,iu
xta illud pſal.Diuitiæ ſi affluant,nolite cor apponere. Econtra
autẽ ſi eahauriantur & diminuantur, plenitudo ſuæ ſufficien-
tię non decreſcit, nec pauperiorem propter hoc ſe cognoſcit,
quia

quia breuiter qñ homo eſt plenus.i.qñ eſt ſufficiens ſibijpſi, &
proprio ſtatu cõtentus,nec aduenientibus diuitijs lętatur,nec
recedentibus triſtať,nec ex receſſu ſe reputat magis vacuum,
nec ex acceſſu ſe reputat magis plenũ.vnde 2.ad Corin.8.Qui
multum habuit,non abundauit,& qui modicum,non minora
uit. Vel dic ꝙ aquæ ſunt tribulationes,quarum.ſ.aduẽtus non
ſolet ad cor ſpiritu ſancto plenum aliquid addere nec receſſus
auferre, quinimmo quales & quantecunq; aquæ ſiue diuitia-
rum ſiue tribulationum veniant aut recedant, cor ſpiritu ſan-
cto plenum ſemper in eadem continentia debet eſſe 2.Reg.14.
Tu es ſicut angelus Dei, vt nec benedictione nec maledictio-
2 ne mouearis. ¶ Item ſecundũ Plin.lib.2.c.106 in ciconum flu
mine & Piceno lacu Velino lignũ deiectũ lapideo cortice ob-
ducit,& in Surio colchidis flumine lignũ iniectũ lapideo cor
tice obduratur & lapidificatur, cortex vero in lapidẽ nõ muta
tur.Prima ergo iſtarũ aquarum corticem & non lignum lapi-
dificat, ſecunda vero lignũ lapidificat,non corticẽ.Tales duæ
aquæ mihi poſſunt ſignificare duo vitia quæ ſibi ſunt cõtraria
& diuerſa.ſ.hypocriſim & inſolentiam, quia.ſ.in hypocritis li
gnum.i.interior voluntas & affectio eſt lapidea, indeuota &
dura,quia.ſ.hypocriſis lapidificat lignũ & non corticem,cor-
tex vero.i.exterior ipſorum conuerſatio remanet lignea atque
bona.econtra vero de inſolentibus, quia.ſ.inter eos cortex la-
pidificatur & induratur , inquantum per aliquos leues mores
mala & indeuota reputatur , ſubtus tamen lignum.i.voluntas
in ſuo ſtatu remanet,quæ obſtinationis duritiam nunquam ha
bet, quia breuiter hypocriſis facit homines malos interius,&
non exterius, inſolentia vero econuerſo exterius, & non inte-
3 rius.¶ Secundũ eundem ibid.de naturali hiſtoria lib 2.c.106.
in Dodone Iouis fons eſt qui faces ardentes extinguit , extin-
ctas vero ſi admoueantur , accendit, qui.ſ.in meridie ſemper
deficit,nocte vero creſcere incipiens,ad medium noctis exu-
berat,& tandem vſq; ad meridiem paulatim deficit atque ceſ-
ſat,& ideo ille fons ab incolis anapauomenos appellatur . Ille
fons igitur vbi magis erat neceſſari⁹.ſ.in feruore meridiei,de-
ficit , vbi vero minus.ſ.media nocte , tunc abundat & creſcit.
Ideo iſta poſſunt applicari contra quoſdam fictos amicos, qui
.ſ.vbi homo ipſorum refrigerio non indiget , ſolent ſe offerre,
& promptos abundantes & mirabilia promittentes alijs exhi-
bere,ſed pro certo ſi feruor meridiei.i.tribulationis & pauper
tatis ardor circa amicos viguerit,tunc in talibus fontibus talis
abundantia ceſſabit, & omnibus quæ promiſerant,nihil in eis
apparebit. Ideo de talib⁹ videtur dictum Amos 8 Occidet ſol
in meridie. Iſti igitur faces ardẽtes.i.tribulationes amicorum
extinguere ſe promittũt,qui tamen(percepta eorum fallacia)
faces amicorum extinctas fortius per deſolationem accẽdunt.
Vel dic ꝙ iſte fons eſt Chriſtus,in quo illi qui erant extincti p
peccatum,fuerunt per gratiam & charitatem accenſi,illi vero
qui per concupiſcentiam erant ardentes , ſunt extincti , vel in
quo etiam Iudæi qui per fidem accenſi fuerant,per increduli-
tatem extincti ſunt,gentiles vero qui extincti fuerant per infi-
delitatẽ,reuixerunt,& accenſi charitate,& illuminati fide fue
runt.Igitur dic ꝙ ille fons Chrs media nocte exuberauit,quia
.ſ.media nocte nat⁹ fuit.Eſa.59. Media nocte ingrediar in ægy
ptũ.tandẽ vero plenitudo vitæ ſuæ incœpit minui & decreſce
re vſq; ad meridiẽ mortis ſuæ.In meridie.n.mortuus eſt,& ibi
defecit & ſiccatus eſt fluuius mortalis vitæ ſuæ,iuxta illud prę
dictũ : Occidet ſol in meridie. Sed quia pro certo ipſe poſtea
ſatis citò per reſurrectionẽ reuiuiſcere incępit, & ſic fiet ꝙ ite
rũ in alia nocte media in die iudicij (qđ .ſ. de nocte fiet vt dr̃)
plenus,viuẽs,& maieſtate redũdans hoïbus apparebit.Media
enim nocte ſm aliquos natus eſt,media die mortuus eſt,& me
dia nocte ad iudiciũ venturus eſt,iuxta illud Matth.25.Media
4 nocte clamor factus eſt,ecce ſpõſus venit. ¶ Itẽ ibidem dicitur
ꝙ in pluribus locis fontes feruẽtes & calidi ſcaturiunt.ſed hoc
non ſolũ in iugis alpium vel in alijs locis terræ , imo quãdoq;
in ipſo mari & in fluminibus plurimis,ſicut exẽplificat de Ba-
iano ſinu inter Italiã & Enariam,vbi fons calidus in ipſo mari
ſcaturit, ſicut exẽplificat etiã de Liri fluuio, & de multis alijs.
Dicit etiam idem ꝙ in ipſo oceano amaro inueniũtur aliquo-
ties hauſtus dulces,vt ad Chelidonias inſulas & Arabũ in Ga
ditano freto . Sic verè dico ꝙ in ipſo mari.i.in ipſis pctõribus
fluctuoſis eſt qñq; inuenire fontes calidos lachrymoſæ cõpun
ctionis, & fontes dulces beniuolę compaſsionis. Eſt enim in-
uenire quoſdam peccatores qui quãdoq; per compũctionem
feruent,& de iniquitatibus ſuis dolent,& qui etiã hauſtus dul
ces eleemoſynarũ vel etiam doctrinarũ & ſcientiarũ exhibent,
& tñ ſemper mare ſunt , inquãtum propter hoc adhuc et tamẽ
nõ pęnitent,ſed in ſuis primis vitijs ſemper manent. Nõ eſt.n.
dare aliquid ita malũ, in quo non inueniatur aliquid voluntatis
& boni. Potiſsimè autem vbi videtur ꝙ tyrannus qui mundum
oppreſſerat.ſ.diabolus,in paſsione a Chriſto de mũdo fuit ex-
pulſus ,tunc dico nullum debet eſſe mare i.nullus ita amarus
peccator, quin per pietatẽ & compaſsionem dulceſcat, & qn
ſpiritualiter hilareſcat.Iudith 5.Fontes amari obdulcati ſunt.
Vel dic ꝙ mare ſignificat mundi tribulationes , in quibus pro
certo ſemper eſt inuenire aliquos fontes dulces.i aliquas con-
ſolationes,iuxta illud pſal.Secundum multitudinem dolorum
meorũ in corde meo conſolationes tuæ lætificauerunt animã
meam. Nullum.n.eſt ita grande malũ, quin ibi inueniatur ali-
quid vtile ſeu bonum. Exemplum de bello Troiano,& de Ex-
cidio vrbis & regni,quod quamuis ſummũ malum fuerit,mul
torum tamen bonorum cauſa fuit . Captiui.n. & fugitiui eius
regnum Romanorum,Francorum & Britonũ populauerunt,
& ab ipſis prædicta regna exordia ſua ſumpſerunt. De Paulo
etiã habemus ꝙ incarceratus epiſtolas ſuas ſcripſit, & ſic eniã
magis profuit,ꝙ dum extra manens liberè prædicauit . Perſe-
cutio etiã Claudij chriſtianos Romæ congregatos expulit , &
ſic dum per mundum diſperſi ſunt,prædicationis & fidei fru-
ctus creuit. Inueniũtur ergo dulcia cũ amaris,& ſemper inue
nitur aliqua vtilitas in quibuſuis tribulationibus mũdi malis.
Deus.n.de malis ſcit bona elicere,& ipſa mala quę fiunt,nouit
in melius commutare,quia ſicut dicitur Thobiæ 3.ipſe eſt qui
poſt tempeſtatem tranquillum facit , & poſt tribulationem &
luctum,exultatione inducit. ¶ Item idem ibidem dicit ꝙ in Il 5
lyrijs ſupra fontem frigidum expanſæ veſtes accenduntur.Sic
verè ſæpe fit ꝙ fons frigidus aduerſitatis in veſtibus cordis no
ſtri accẽdit ignem charitatis, quia pro certo mens iuſtorũ per
charitatem ad æternorum deſideria accenditur,quando fonte
frigido.i.aduerſitatum frigore coarctatur. Sapien. 16. Ignis in
aqua valebat.Vel dic quod fons iſte frigidus ſignificat mulie-
rem temperatam & caſtam,quia pro certo nulla eſt adeo bona
mulier, ſi deſuper veſtes tuas extenderis.i.ſi ſibi p nimiam fa-
miliaritatem apppropinquaueris,quin ignem concupiſcentiæ
carnalis cito ſentias,& quin per flammas luxuriæ te accendat.
vnde Iob 24.Ad calorem nimium trãſibunt ab aquis niuium.
¶ Fons Padi fluminis in æſtate interpollat diebus medijs cur- 6
ſum ſuum , & interquieſcens diebus medijs æſtiuis ſemper a-
ret, ſecundum Plinium.vbi ſupra quod intelligo quòd in æſta
te iſte fons vna die currit, & alia die ceſſat & deficit ,& ſic cur
ſum ſuum alternis vicibus interrumpit . Iſta poſſunt allegari
quòd quandoque eſt a labore ceſſandum , quia procul dubio
ſiue ſit labor manus aut curſus contemplationis,ſiue ſtudij,ſi-
ue bonæ operationis , quandoque ex cauſa recreationis debet
intermitti, & ex cauſis neceſſarijs interrumpi, iuxta illud Ca-
tonis. Interpone tuis interdum gaudia curis. Ex tali enim in-
terquiete ſolet animus fortior reſurgere,& per aſſumptam re
quiem plus vigere. Exodi 18 . Partito onere leuius feres .
¶ Item idem ibidem,ſcilicet de naturali hiſtoria libro 2.dicit
quòd in Tenedo inſula fons eſt qui a ſolſtitio eſtiuali exundat 7
a tertia hora noctis in ſextam . Et ſi per talem fontem poſſum
intelligere virum iuſtum, qui ſcilicet abundat plus & exun-
dat in deuotione & compaſsione & contritione & lachrymo-
ſa compunctione in nocte aduerſitatis, quàm in die proſperi-
tatis. Vel dic quòd iſte fons eſt gratia Dei,quæ in nocte aduer
ſitatis ſolet amplius redũdare &c. Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus,
qui ſcilicet ab hora tertia qua crucifixus eſt , vſque ad ſextam
qua mortuus eſt,abundanter liquorem ſui ſanguinis nobis fu-
dit,& tunc etiam gratiam & veniã diſtillauit,quod maximè fa
ctum eſt quando latroni paradiſum donauit. Eccleſ. 5 .Fons ſa
pientiæ verbũ Dei. Vel dic ꝙ eſtiuale ſolſtitium ſignificat feſta
beati Ioannis Baptiſtæ,vel etiam beati Petri & Pauli, quæ ad
litteram circa eſtiuale ſolſtitiũ celebrantur. Tunc ergo debet
in nobis aqua deuotionis & lachrymarũ abundare larius &c.
¶ In Delo inſula fons eſt, q creſcẽte nilo creſcit,& decreſcen- 8
te decreſcit. Nilus fluuius nobiliſsimus ſignificat Chriſtũ vel
etiã virum iuſtũ,qui.ſ.quãdoq; creſcit,quãdoq; decreſcit.cre-
ſcit dico quantũ ad bona ſpũalia,minuitur vero quantũ ad bo
na tpalia,vel quantũ ad peccata criminalia. Igitur ſimus ſicut
iſte fons,& Deo & ſanctis nos cõformem⁹,& in prędictis de-
creſcamus cũ eo & creſcamus. vide ſupra de puteis ſequenti-
bus æſtum oceani.eo.§.3. ¶ Item idem ibid. dicit ꝙ in Faliſco
omnis

omnis aqua potata candidos boues facit. In Beocia lacus eſt
de quo exeunt duo flumina contrariæ virtutis, ſ. Melas qui fa-
cit oues quæ inde bibunt nigras,& Cephiſua, qui rurſus facit
eas albas. Xantus vero flumina eſt iuata illum,qui oues facit pe
nitus nigras vel ruſas. Iſta etiam Sen.Soli.& Ouid.dicant. Et
10 ideo vide ſupra li.8.c.3.§.27.¶ In Ponto fluuius Aſtaces cãpos
irrigat, vt dicit idem ibidem, veruntamen equæ quæ in illis cã-
pis paſcuntur, nigrum lac babent, & nigro lacte nutriunt gen-
tem loci. Talis fluuius hæreticam ſignificat doctrinam, quæ ꝑ
certo campos.i.hæreticorum libros noſcitur irrigare, in quib⁹
equæ.i.bæretici paſcentes & ſtudentes, lac nigræ & peruerſæ
doctrinæ ſolent concipere, quo.ſ.ſolent ſimplices enutrire. Lac
.n.doctrinæ quod de mamillis labiorum egreditur, debet eſſe
candidum mundum et purum, tamen iſti ipſum habent, nigrũ,
fœtidum & obſcurum, & ideo illus quos lactant, ſolent cor-
rumpere,& vitijs & erroribus obſcurare. Vel dic ꝙ equę ſigni
ficant perſonas luxurioſas, quarum lac.i.quarum lactea & de-
ceptoria verba nigra ſunt, inquantum cum aliqua turpitudi-
ne ſemper mixta ſunt. Tali ergo lacte alios ſolent nutrire, &
ſuis verbis in famibus delectare, iuxta illud Prouerbiorum 16.
Vir iniquus lactat amicum ſuum, & ducit eum per viam non
11 bonam &c. Vel dic illud de adulatoribus &c. ¶ Item ibidem
dicitur quòd in portu Brunduſij fons eſt qui incorruptas na-
uigantibus præter aquas, quia.ſ. aquæ quæ de illo fonte hau-
riuntur, nunquam in pelago corrumpũtur. Talis eſt fons ſacrę
ſcripturæ, quia pro certo aqua doctrinæ ſuæ eſt incorruptibi-
lis & æterna. Nos ergo qui nauigamus per pelagum hui⁹ mun
di, talem aquam debemus eligere, & non aquis corruptibilib⁹
.i.mundi ſcientijs & delicijs & diuitijs nauem cordis aut cor-
poris onerare, quia ſicut dicit Christus Ioan.4. Qui biberit ex
aqua quã ego dedero, fiet in eo fons aquæ viuæ ſalientis in vitã
12 æternam. ¶ Item idẽ dicit ꝙ in agro Reatino eſt fons Neminia
dictus, qui quandoque alio loco exoritur, & tunc mutationem
annonę deſignat. Iſtud poteſt applicari cõtra inſtabiles, q nun-
quam ſunt in vno propoſito, imo continuè mutantur, & nunc
ad vnam partem, nunc ad aliam deflectuntur. Iſti igitur ſibijp-
ſis ſignificant mutationem annonę mundanæ proſperitatis, &
aduentum cariſtię æternæ calamitatis. Eccl.27. Stultus autem
13 vt luna mutatur. ¶ Item idem ibidem dicit in Andro inſula in
templo liberi patris eſſe fontem qui nonis Ianuarijs vini ſapo-
porem ſemper per ſeptem dies continuè fluebat, quod Mutia-
mus ter conſul eredit. Dies autem illa Dioſtecboſia vocaba-
tur, vt ait. Veruntamen Plin.lib.31.c.2.dicit ꝙ iſta aqua non ſa
piebat vinum niſi quàm diu erat ante templum, quia ſi a tem-
pli conſpectu auferebatur, ſapor vini in aquæ ſaporẽ ſicut an-
tea mutabatur. Applicemus iſtud ad feſtum non Theodoſiæ,
ſed Theophaniæ, ſeu Epiphanię, cuius.ſ. vigilia ad litteram no
nis ianuarijs celebratꝰ, quia ꝑ certo iſta die liber.i.liberalis pa-
ter Chriſtus in templo.i.in domo nuptiarũ vbi vocatus eſt, fon
tem aqueum in ſaporem vini mutauit, inquãtum.ſ. de aqua rea
liter vinum fecit, & ita dici potuit ꝙ in templo liberi patri fons
vineus ſtillat, quando.ſ.in nuptijs iuata liberalẽ patrem Chri-
ſtum aqua in vini ſubſtantiam ad voluntatem domini ſe tranſ-
format. Ideo hodie canit eccleſia ꝙ ea aqua vino facto lætãtur
conuiuæ. alleluia. Vel dic ꝙ templum liberi i.liberalis patris
Chriſti Dei eſt paradiſus cuius ianuarius, ianua ſeu ianitor eſt
mors. Dico ergo ꝙ in templo paradiſi in ianuario.i.in tempore
mortis fons aqueus in vineum conuertitur, quando.ſ.aquæ ꝑ-
ſecutium tribulationum in vinum æternorum conſolationũ mu
tãtur, quia pro certo ſi quis per ianuarium.i.per iannã mortis
in paradiſi templum introierit, aquam in vinum conuerſam.i.
tribulationem in conſolationem mutatam, & fontem vini con
ſolationis fluentem inueniet & videbit Prouerb.3. Vino torcu-
laria redundabunt. Vel dic ꝙ multi ſunt ſicut talis aqua, quia.ſ.
quàm diu in eccleſia ſunt vel in templo, ſolent eſſe vinei.i. fer-
uentes & deuoti, ſed pro certo ſtatim ꝙ eccleſiam exeunt, ſapo
rem vini.i.deuotionis feruorem perdunt, & aquei indeuoti &
impij ſtatim fiunt. Eſaiæ 1. Argentum tuum verſum eſt in ſco-
riam, vinũ tuum mixtũ eſt aqua. Vel dic de religioſis, qui in tẽ-
plo.i.in cauſtro manẽtes ſunt deuoti, cum vero templũ clauſtri
dimittunt, & ad ſecularia negocia tranſeunt, tũc indeuoti, aq̃i,
frigidi & fluxibiles & mali fiunt. Quod eſt etiam cõtra monia-
les, templũ.i.clauſtrum dimittentes. &c. ¶ In agro Carinẽſi hi-
14 ſpaniæ ſecundum eundem ibidem, duo ſunt fontes, quorum al
ter omnia reſpuit, alter vero oĩa abſorbet. Sic procul dubio in
iſto mũdo duo ſunt genera vitiorũ, ſ.ſuperbia & auaritia quo-
rum vnum, ſ.ſupbia oĩa reſpuit & contemnit, alterum vero.ſ.
auaritia oĩa attrahit, abſorbet & concludit. Superb⁹.n. reſpuit
diſciplinam, obedientiam documenta, & etiam aliorũ contem
nit gradus, ſtatus & munimenta. Nihil.n. põt huic peſsimo fun
ti apponi oſtendi, dici vel offerri, quin oĩa deſpiciat & contem
nat. Vñ de ſuperbo dicitꝰ Iob 39. Exultat audacter & in occur-
ſum vadit armatis, contẽnit pauorem, nec cedit gladio. Auar⁹
autem oĩa abſorbet, quia nunquã poſſunt auaro tot diuitiæ im
poni, ꝙ poſsit ſaluari, ſatiari vel impleri, quinimo omnia bona,
munera, lucra beneficia & officia ſolet recipere & ſorbere, ni-
hil refutare, vel extra per liberalitatem & elemoſynam, vel ẽt
per gratiarũ actionem emittere, ſed omnia voraciter retinere.
Iob 40. Abſorbebit fluuium, & non mirabitur, habet.n. fiduciã
ꝙ influat iordanis in os eius. Vel dic ꝙ prim⁹ fons ſignificat re
ligionem mendicantium, quæ oẽs diuitias reſpuit & contẽnit,
ſecundus vero fons ſignificat eccleſiam vel religionẽ non men
dicantium, q̃ nullas diuitias refutat, imo cunctas abſorbet, at-
trahit & acquirit. Eccl.36. Omnem eſcam manducabit venter.
¶ Item idem ibidem dicit ꝙ in agro Commẽſi iuxta latinum la 15
cũ eſt vnus fons qui oris ſingulis large fluit & reſidet. & ſic vi-
detur ꝙ iſte fons ſuo fluxu velit deſignare horas diei, quia.ſ.ſin
gulis horis ſolet largiter fluere, & horis ſingulis reſidere. Idem
autem libr.31.cap.2.dicit ꝙ tres ſunt fontes proximi latio, qui
ſingulis diebus duodecies & aliquando vicies ſiccantur & exu
berant, quod mirum eſt vt ait, cũ ſit illis proximus fons qui lae
gus ſine intermiſsione fluit. Dicaeſt Chriſtus, qui pro certo 12.
horas.i.12.conſiderationes habuit, & curſum ſuum in 12. par-
tes diſtinxit. Iſtę autem 12.horę ſunt incarnatio, natiuitas, cir-
cunciſio, magorũ adoratio, in tẽplo præſentatio, baptizatio, ie-
iunatio, prædicatio, paſsio, reſurrectio, aſcẽſio, & ad iudicium
aduentus & præſentatio. Ioan.11. Nonne 12.horę ſunt diei? Igi
tur dico quòd talis fons ſignificat quemlibet virum deuotum,
quia procul dubio iſte debet diem noſtrum Chriſtum ꝑ conſi
derationem a principio vſque ad finem tranſcurrere, & vbicũ-
quę venerit ad certam horam huius diei.i.ad aliquẽ notabilem
Chriſti ſtatum, ipſe pro certo debet abundantius per deuotio-
nem & compunctionem fluere, mẽtem ſuam in Deum feruen-
tius erigere, & per bona opera fortius effluere, & tãdem in ſe-
ipſo interuallis congruis reſidere. Non poteſt enim homo ſem
per eſſe influxu feruoris & deuotionis, nec etiam in motu con-
templationis, ſtudij & bonæ orationis. Neceſſe eſt enim quòd
quandoque interpollet & reſideat, & quòd iterum aduenien-
te hora, ad feruorem & fluxum redeat, & quòd abundantius
(conſiderata perfectionis qualibet particula) corde fluat, di-
cens pro qualibet tali hora illud ad Rom. 13. hora eſt iam nos
de ſomno ſurgere. Vel dic quòd horę diei gratiæ ſunt virtutes,
horę vero noctis culpæ ſunt vitiorum diſtinctiones & conſi-
derationes. Igitur dico quòd ſingulis horis & ſingulis particu
lis & diſtinctionibus tã diei gratiæ quàm noctis culpę debem⁹
amplius fluere & manare, quia.ſ.in die gratiæ quandocunque
venimus ad aliquam eius horam.i.ad aliquam ſpecialem virtu
tem quam in nobis videmus, ſtatim debet amplior flux⁹ deuo-
tionis & gratiarũ actionis a noſtris cordibus diſtillare. De no-
cte ẽt culpę noſtrę ſimiliter quandocũq; ad aliquẽ ſpecialẽ pun
ctum venimus.i.quando in aliquo particulari delicto nos deli
quiſſe cognoſcimus, maiorem fluxum contritionis & lachry-
moſæ compunctionis mittere tunc debemus, interpollate ta-
men debem⁹ reſidere, & gaudia cursu interdum interponere,
& a feruore tam deuotionis quàm contritionis aliquando deſi
ſtere & ceſſare, & iterum fluxum & exuberantiam cum tem-
pus fuerit inchoare 1.ad Corint.7. Rurſus reuertentes in idip-
ſum, ne tẽtet vos ſathanas. Vel dic quòd iſte fons eſt peccator,
qui.ſ.quando venit ad horas diei & noctis.i.ad tangendum pũ-
cta gratiæ vel culpæ, virtutum vel vitiorum, debet fortius vo-
cem exaltare, & affectus ſuos propalare, & ſuæ prædicationis
fluxu horas diei & noctis, punctaque & conditiones gratiæ &
culpæ, fortunæ & miſeriæ, paradiſi & æternæ gloriæ denotare,
dicens ſcilicet illud prædictum ad Roma.13. Hora eſt iam nos
de ſomno ſurgere. Vel allega ſi vis, quia non occurrit mihi ad
præſens. ¶ Item idem ibidem dicit quòd Colophone in Apol- 16
linis clarij ſpecu lacuna eſt cuius potu mira redduntur oracu-
la, bibentium breuiore vita. Iſtud non bene intelligo, niſi for-
te velit dicere quòd illi qui bibunt illam aquam, diuinant de
illi qui breuiter habent vitam finire, & mortem cito incurre-
rere. Dic quòd illa lacuna ſacram ſcripturam deſignat, quæ
eſt in ſpecu eccleſiæ, vbi Apollo.i. ſol iuſtitiæ Chriſtus colitur

& inneoit. Illi igitur q̃ iſtã aq̃ i.ſacræ ſcripturæ ſciẽtia ſtudẽt,
diligũt atq; bibũt,prophetę & diuini fiũt inquantũ p p̃dicatio-
nẽ hominib⁹ de morte,iudicio,infernn & paradiſo,& de occol
tis alijs p̃noſticant & edicunt, qa procol dubio nullus propriè
propheta efficitur,& de futuris ſupplicijs ant gaudijs vaticina
tur,niſi q̃ lacnna ſacræ ſcripturæ imbibitur & potai.Ideo bene
d̃r Eccl.15.Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illũ.ſequit̃.In me-
dio eccleſiæ apperuit os ſuum,& impleuit eũ dñs ſpũ ſapientiæ
17 & intellectus.¶ Hic addit Pli q̃ circa aquas adhuc fiunt multa
mirabilia alia. Dicit.n.q̃ Plumbum & ęs ſi in maſſa ponãtur in
aquam merguntur,ſi vero dilatata fuerint,non merguntur,q̃-
uis eiſdem eſſe ponderis dinoſcantur. Thytens ẽt lapis quam-
uis grandis in aqua ſi ſit integer,ſupernatat, ſi vero comminua
tur in puluerem,petit fundũ. Et breuiter(ſicut ait) moltę ſiunt
res quæ quamuis ſint ęqui ponderis, non tñ ęquæ merguntur.
Aquę iſti ſignificant fluxibilia bona mundi,merſio vero ſignifi
inchoationem & conſenſum ad pecatum,vel ẽt caſum in dam-
nationem perpetuam & tormentum. Igitur dico q̃ plumbum
ſignificat peccatorem,ad vitia ponderoſum & graue. Si igitur
iſte in maſſa.i.in ſua ſtomachatione & ſuperbia voluerit ſe tene
re,& p confeſsiooem non ſe extẽdere vel explicare,neceſſe eſt
eum p damnationem ſubmergi inferius,& perire. Exo 15. Sub
merſi ſuot quaſi plumbum in aquis. Sed quid?pro certo nunq̃
erit ita põderoſus peccatur,ſi velit p charitatẽ & elemoſynam
ad alios dilatari,& in ſeipſo per confeſsionẽ explicari,qoin per
ſpem & ſalutem finaliter ſupernatet, & quin p pœnitentiam a
ſubmerſione damnationis ſe ſaluet. Dilatatio.n.cũfeſsionis, lar
gitatis & dilectionis hoĩem ſaluat, conſtrictio vero & maſatio
parcitatis, ſuperbiæ & confitendi verecuodiæ vel negligentiæ
ipſum damnat.pſal. Viam mandatorum cucurri, cum dilataſti
cor meum. Item dico q̃ thyreus ſignificat hominem virginem
ſeu caſtum,quia pro certo qoàm diu iſte integer, virgo,caſtus
& incorruptus & corporaliter & ſpũaliter permanet, ſubmer-
ſionem inferoi nunq̃ timet,ſi vero per luxuriam fractus fuerit;
neceſſario ad profundum per damnationem deſcendit. Quod
etiam de religioſo poſſumus dicere. quàm dio.n.cum Deo vo-
luerit integre ſe tenere,non oportet eum damoatioois ſubmer
ſionem timere, ſi vero p ambitionem & auaritiã cor ſuum fre-
gerit,& ad mondi negotia in diuerſis fluctibus mondi diſperſe
ait,p vitia neceſſario ſubmergi habebit,& ẽt ſubmergi in infe-
ris mox debebit. Ozeæ 10. Diuiſum eſt cor eorũ,nũc interibũt.
Vel dic econtra q̃ plũbum.i.bõ,ſi cor ſuum dilatauerit, & per
inane gaudia & iactantiam ſe explicuerit, tunc per ſoperbiam
vult ſupernatare,& alijs præeminere,ſi vero in ſeipſo cõſtrict⁹
manſerit,tunc ſolet per humilitatem inferius reſidere. Ille etiã
qui integer & ſine ſui fractione & diſcuſsione & conſideratio-
ne vult viuere,ſemper ſolet p ſuperbiam ſupereſſe,& ſe dignũ
pręferri alijs reputare,ſi vero in puluerem per ſui fractionem,
diſcuſsionem,& mortis & pulucreiratis ſuæ conſiderationem,
ſe cõminuat, tunc ad fundũ per humilitatem deſcẽdit, & nun-
quam per ſuperbiã ſupernatat, quia. ſ. qui ſe futurum puluerẽ
bene cogitat,nunquam cor ſuũ erigit & exaltat,imo dicit illud
Iob 7. Ecce nunc in puluere dormio. Et illud Iob eodem. In-
18 duta eſt caro mea putredine,& ſordibus pulueris.¶ Item idem
ibidem dicit q̃ onera in aqua facilius mouenter,vaſa vero ina-
nia nõ facilius quàm plena extrahunt̃.Sic ille qui in aqua con
tritionis & deuotionis eſt,facilius mouetur ad bonum. De va-
ſis vero vacuis q̃ non faciliꝰ extrahantur quam plena, nõ in-
telligo,& ideo non moralizo. Vel dic q̃ vaſa plena ſunt diuites
vacua ſunt pauperes,& maximè religioſi mendicantes. Igitur
ita eſt q̃ qoãdoq; æqoe difficile eſt vnum vas vacuum.i.vnom
pauperem ad portum ſalutis de mari huius mundi reducere &
extrahere, ſicut vnum dioitem vel potentem, quia. ſ. homi-
nes pauperes & mẽdicantes ita ſuot qſiq; obſtinati & ad natan-
dom in mari. i.in mundi negocijs dediti,ſicut ſuot diuites atq;
19 pleni. Bene ergo d̃r q̃ neqoiſsima paupertas in ore impij. ¶ Itẽ
idem ibidem dicit q̃ pluuię quæ fiout ex ſalſis aqois,dulciores
ſunt quàm reliquæ. Dicit etiam q̃ ſal oon cõloeuit fieri oiſi in-
teruenerit aqua dolcis. Sic verè pluuię lachrymarum quæ pro
ueoiſit ex ſalſis.i.ex ſalſedine contritionis,ſunt apod Deũ dul
ciores. Sal etiam ſapiẽtiæ, vel ſal.i.acredo correctionis nonquã
bene efficitur,oiſi aqua dolcis compaſsionis cum ea miſceatur
Nunquam.n.rite fit ſal.i.prudeos & bene condita operatio,niſi
ioteruenerit dulcedo benignitatis & deuotionis. Sal etiam cor-
rectionis nuoqnam bene efficitur, niſi dulcedo pietatis & com
paſsioois eum ea miſceatur. Iudith.5. Fontes amari obdulcati

ſunt. ¶ Ponit vlterios Plin. q̃ nix in alto mari non cadit, & q̃ 20
aqua maris tardios gelatur &c. vide ſupra lib.6 & 8. de niue &
aqua. Hic ſuperaddo vnũ mirabile quod audiui de quodã fon
te Hiſpaniæ in Valentiæ regno,qoi talis dicitur eſſe conditio-
nis q̃ ſi ridendo ad eum acceſſeris, ipſum a rupe ſcatutientem
non inuenies, imo ac ſi indignaretur contra te propter riſum,
fluxum ſuum retraxiſſe perpendes. ſi vero non ridendo vene-
ris vel poſt riſum ad partẽ te verteris & ſine riſu redieris, tunc
ipſum lætanter fluentem & ſcatutientem, & aquam ſuam non
retrahentem ſed exponentem videbis. Sic etiam ſi ſint plures
qui velint bibere,& vnus ſolus rideat, omnes optatũ perdunt,
& propter illum ſolum ridentem,tam ipſe quàm alij fontis in-
dignationẽ incurrunt. Talis fons eſt Deus, de quo dicitur Ec-
cleſi.1. Fons ſapientiæ verbũ Dei.quia procul dubio ſi ad eum
orandum,ſeruiendum, vel in eccleſia colendũ cum riſu i.cum
inani lætitia,truffis & inſolentia acceſſeris,aquã gratiæ & mi-
nimè in ipſo non inuenies, & de eios beneficijs non guſtabis,
nec quod petis ab eo impetrabis, ſi vero ſine riſu tali, ſed po-
tius cum dolore & attentione ad ipſum venias, tunc in ipſo a-
quam qoam quæris inuenies, & quod petis, impetrabis & re-
portabis. Hoc ergo attendant illi qui in eccleſia & in officio ſo
lent truffari & ridere, quia pro certo tales non ſolet Deus au-
dire,ſed potius ab eis ſua beneficia elongare, dicens illud Ec-
cle.21. q̃ fatuus in riſu exaltat vocem ſuam, ſapiens autem vix
tacitè ridebit. Vel iſtud poteſt allegari q̃ ſæpe contingit q̃ pro
pter vnum fatuom atq; malum multi boni damnũ incurrunt,
ita q̃ ille qui delinquit, nõ ſolũ ſibi,imo multis alijs mala facit.
ad Rom.5. In vuo homine peccatores cõſtituti ſunt multi. ſi-
cut apparoit in Adam,qui ſolus delectationem pomi ſenſit, &
tamen contra omnes poſteros ſuos ira Dei deſeuit. vnde Nu-
me. 16. Fortiſsimè Deus virtutum num vno peccãte cõtra oẽs 21
ira tua deſeuiet?¶ Plin. in lib. naturalis mundi hiſtoriæ 31.c.2.
ponit diuerſas virtutes & mirabiles aquarũ de quibus pro ma
iori parte in li. de aqnis ſuperius fuit dictũ. Dicit ergo q̃ multę
ſunt aquę morborum ſanatiuę, & diuerſorum remediorum in
infirmitatibus collatiuæ. Vnde ait q̃ circa Athenas ſunt fontes
calidi,q̃ oculis ſuot ſalubres. In Enaria inſula ſunt fontes quo
rum pot⁹ calcoloſis medetur, & etiam in multis alijs locis ibi
nominatis. Iuxta etiam Romã aquæ ſunt præfrigidæ, quæ vul-
nera ſanare noſcont̃. Fontes inſuper qui ſunt inter Puteolos &
Neapolim,oculis & vulneribus auxiliari dicuntor. Dicit etiã
Cyzice eſſe fontem qui amorem deponere creditur, & ſic de
multis alijs ſimilibus Sic verè aquæ ſpirituales,ſ.lachrymatio,
deuotio,tribulatio,ſcientia,clemẽtia & compaſsio multum va
lent ad animæ medicinam. Iſtę enim ſanant oculos mentis re-
parando viſum diſcretionis, frangunt calculum cordis, aufe-
rendo duritiam obſtinationis,ſanant vulnera inuidiæ & diſcor
dię,reiungendo diuiſam charitatem & dilectionẽ,tollunt amo
rem concupiſcentiæ, mortificando carnem & carnis affectio-
nem. ¶ Item idem ibidem ait fontem eſſe in Æthiopia, cuius 22
aquæ in lucernis ardeot. Idem facit bitumen naptha,quo in im
perio Perſidis pro lumine vti ſolent. vide ſupra eo.ca.62. Mar-
tiaci trans Rhenũ in Germania fons eſt calidus,cuius aquę aſ-
ſumptę poſt hauſtum triduo feruẽt. Talis fons eſt conſcientia,
cuius aqua eſt lachrymoſa compunctio. Iſta enim per dilectio
nem debet ardere,& per deuotionẽ debet feruere, triduo au-
tem feruere debet inquantum feruor cõtritionis pro peccatis
cordis,oris & operis inflammatur. Vel dic q̃ talis aqua eſt flu-
xibilis & aquea mens carnalis,quæ.ſ.quãdo per mala verba eſt
exempla ſouetur & calet,extunc per mala deſideria & tridua
.i p triplicem cõcupiſcentiam feruet.¶ Item ibidem d̃r q̃ fons 23
Lymire tranſilire ſolet in loca vicina, portendens aliquid. Ne
ſcio ſi iſte ſit fons Neminia,de quo ſupra dictum eſt. Et mirum
(vt ait)eſt,quia cum iſte fons de loco ad locum tranſit,& nunc
in vno nũc in alio loco ſcaturit,piſces ſuos ſecum portat & tol-
lit. A piſcibus autem iſtius fontis ſolebant incolæ reſponſa pe-
tere,& eis ad deuorãdum cibum iacere, quem ſi rapiunt,bonũ
portendunt,ſi vero euẽtum petitorum denegant, cibum illum
caudis abigunt & contemnunt Simile dicit idem Plin.lib. 32.
cap.2. quòd in fonte Apollinis in Lycia piſces aduocati ſtatim
veniunt ad augurium,vt ait. Diripere eos carnes abiectas,lę-
tum erat conſultantibus,caudis autem abigere valde dirum.
Idem erat de Api boue, qoi ab ægyptijs colebatur, quia ſcili-
cet quando cibos capiebat, bonum ſuis cultoribus portende-
bat, contrarium autem quando cibaria refutabat. vt dicunt
tam Plini. quàm Sol. vnde aiunt Cœſarem Germanicum de
cuius

enius nam cibum capere noluerat,ſatis cito poſt interfectū ſed
de hoc vide alibi.Fons iſte chariſſimi ſignificat profluuiū grē
Dei vel ſpiritūſanctum, qa ꝓcul dubio illa nō ſemꝑ manet in
eodē loco,nec in eadē ꝑluna quinimmo ſæpe fit ꝙ primos ſuos
poſſeſſores dimittit,& ad illos quos nūq; inhabitauerat,trāſit,
quia ſicut ſcribit Ioan.3.Spūs vbi vult ſpirat. veruntn̄ ſic eſt ꝙ
piſces ſuos.i.illos q̄ propriè ſunt ſui.ſ.ſctōs & ꝓdeſtinatos ſolet
ſecū transferre,& de loco ad locū,de ſtatu ad ſtatū mutare, &
de mundo ad clauſtrū,& de clauſtro q̄ūq; ad æremū,de ęremo
ēt q̄ūq; ad ꝓdicationis officiū,& de mūdo ad paradiſū finaliter
trāſportare,ipſoſq; non ſolet dimittere,ſed donis & virtutibus
cōtinue irrigare 1. ad Corin.15.Grā eius in me vacua nō fuit,
ſed grā eius ſemꝑ in me manet.Iſti ergo piſces.ſ.ſcti alijs ſpūali
ter augurati ſunt,& ipſis occulta fidei & ſecreta , & cuncta ad
ſalutē ꝑtinētia oſtēderunt.A bonis aūt quorū Deus vota exau
dit,cibaria & neceſſaria & promotiones & officia aliquotiens
acceperūt,ab illis vero qui indigni ſunt a Deo exaudiri.ſ.a ma
lis & hæreticis & ſymoniacis cibū doctrinæ vel tēporalis ꝓmo
tionis accipere noluerunt,ſed poſt tergū & caudā poſuerūt,&
totaliter contēpſerūt,nobis dātes exemplū ꝙ a malis & a pec-
catoribus nō debemus beneficia ſumere,nec ēt ad hæreticis, ſi
nobis cibum ſuū.ſ. malā ſuā doctrinā dederint, māducare,nec
eorū conſortia ſeu conuiuia frequētare , ſed oīa tanq̄ immūda
& ſordida refutare 1.ad Corin.10. Cum hmōi nec cibum ſume
re. Vel dic ꝙ piſces iſti ſunt Deus & angeli,q.ſ.qn̄ nr̄as carnes
& cibū.i.corpora nr̄a & bona tpalia ꝑ immiſſas tribulationes
deuorant & infeſtant,ſignū eſt ꝙ nos acceptos & gratos hn̄t, ſi
vero ipſa tangere renuunt, & ſi dorſum & caudā contēptus &
obliuionis ad nos vertunt,& nos & bona nr̄a in pace & ꝓſperi
tate dimittunt,tunc ſignū eſt ꝙ indignos nos reputant, & dirū
omen futurę dānationis portēdunt,quia ſm Ambro. Continu⁹
ſucceſſus tpaliū,futurę dānationis eſt indiciū. Vel dic ꝙ fluui⁹
iſte ſignificat iuſtus. Iuſtus.n.vbicunq; ſe mutauerit, ēt ſi q̄ūq;
ad mūdi delectabilia tranſierit, piſces ſuos.i.virtutes & grās ſe
cū tollit. Vn̄ Senec.li.de remedio fortuitorū ait ꝙ illud ꝓ quod
hō bene eſt, in hoīe, ē nō in loco. Vel dic de ſacrificijs & oratio
nib⁹,q̄ ſi a bonis q̄ digni ſunt exaudiri,porrectæ fuerint , acce-
ptant,ſi vero audiri non debeāt,ab ipſis piſcibus.i.a Deo & an
gelis reprobant. Eccl.34. Dona iniquorū non probat altiſſimi.
Vel dic materialiter ꝙ cū aliq̄d ab aliquo impetrare volum⁹,
ſi dona noſtra accipit,ſignū eſt ꝙ exaudiemur,ſi aūt refutaue-
rit,ſignū eſt ꝙ a petitis repellemur , qa.ſ.boni dūi nunq̄ debēt
dona vel encenia aliorū recipere , niſi velint eorū ꝓcibus an-
nuere & fauere,qđ tn̄ eſt cōtra multos,q̄ bn̄ munera recipiūt,
& tn̄ pro hoīe nihil faciunt. Vel dic ꝙ talis fons eſt Chr̄s, q̄ di-
uerſa loca mutauit,qn̄ de cęlo ad virginis vterū,ꝓſepiū,crucē,
ſepulchrū,& iterū in cęlū ſe tranſtulit. Piſces aūt ſuos ſecū tu-
lit,qn̄ de cęlo Angelos ad terrā adduxit in natiuitate , & qū in
morte de terris & de inferis ad cęlum hoīes tranſportauit. Sap.
10. Tranſtulit eos ꝑ mare rubrū.&c. Vel dic ꝙ iſte fons ſignifi-
cat mutabilē ꝑſonā.&c. ſicut de fonte prouinciæ ſupra ē. c. de
24 prouincia.§.25.& vide ſupra ē.11.§.12.¶ Itē ſm Pli.li.31.c.2.in
fine,aliquæ ſunt aq̄ q̄ in naturam lapidis conuertunt. Vn̄ ait ꝙ
guttæ diſtillantes in antris corycijs indureſcunt in lapidē. Idē
ēt accidit in quibuſdā locis Macedonię,in Phanſia Cherſoneſi
Rodu in antro magno. vn̄ ait ꝙ in quibuſdam antris tali modo
faciunt lapideas columnas diſcolores. Facile.n.eſt colūnas cu-
juſcunq; figurę pro voto facere,qn̄ aq̄ in modulo poſitā contin
git in lapidē indurari. Tales ſunt boni & deuoti,q̄ in principio
qn̄ a caruerna mūdi diſtillant,ſunt aquæ. i. fragiles & infirmi,
qn̄ tn̄ per mentis conſtantiā lapidificantur & fortificantur , ita
fit ꝙ q̄ūq; magnæ columnæ eccleſiæ efficiunt, qn̄.ſ.in modulo
& formula bonorū exemplorū & documentorū per obedien-
tiā & imitationē formant , qa.ſ.iſti more columnarū ſuſtinent
alios,ipſos per ſpē cōſolando,& eos in fide & morib⁹ roboran
do,vel ꝓlati ſeu ꝓdicatoris officiū exercendo.¶ Scđm Pli.li.31.
25 c.1.Elementū aquarū cæteris oībus imperat. Iſtud.n.(vt ait) ter
ras deuorat,flāmas necat ſcandit in ſublime,& cęlū vēdicat,&
diſcordante ſecū mundo fulmina elidit, & ſic inferiora confla-
grat. Quid inquit mirabilius aquis in cœlo ſtantibus ? Nubes
.n.(vt ait) rapiunt aquas q̄ūq; cū piſcium examine. Sępe ēt ſub-
uehunt lapides aliena portantes pondera. Elementū aquæ ſi-
gnificat fluxibilitatem humanę naturæ , quæ pro certo q̄uis ſit
naturaliter fragilis & mortalis,iuxta illud 2. Reg.14. Oēs mori
mur,& quaſi aq̄ dilabimur ſuper terrā) eſt tn̄ imperatrix & re-
gina oīum elemētorū.i.oīum creaturarū, & maxime illa huma
na natura q̄ Dei filius aſſumpſit in matre. Iſta eſt.n. quæ terras.i.
terrena bona per contēptum deuorauit & annihilauit,quæ flā-
mas vitiorū extinxit,q̄ fulmina miraculorū corruſcauit,& quę
in aſcenſione cęlum vendicauit, & q̄ in mari huius mundi. pi-
ſces.i.pctōres ꝓdicādo rapuit ibiq; lapides.i.ſctōs patriarchas
& prophetas qui edificij eccleſiæ fuerunt lapides & fortia fun
damēta,ſecū aſſumpſit in limbo,& oīa in ſublime.ſ.ad ęthera ſe
cū traxit, & ſic ſecū aliena pōdera.ſ.hoīes qui a cęlo alieni fue
rāt,ſubleuauit. & Ephe.4.aſcendit in altum, captiuā duxit ca-
ptiuitatē,dedit dona hoībus. Quid igitur mirabilius aquis in
cęlo ſtantibus.i.hoībus in cęlū per virtutes aſcendentibus? pro
cul dubio nihil,quia ſicut dicit Grego. Mirabile eſt in terra na
tos cęlū quærere, & obtinere ꝑ virtutē,qđ nō habent per natu
rā. Illis ergo aquis.i.illis hoībus qui ex grā nubis i. Chriſti tra
hentia ſunt in cœlo, pūt bn̄ dici illud Dan.3. Bn̄dicite aq̄ q̄ ſu-
per cœlos ſunt dn̄o. Vel tales aquę ſunt ambitioſi ꝓlati,qui cō-
tra naturā,cęlū.i.altas ꝓlationes aſcendūt,fulmina rapinarum
in ſubditos emittunt,examina piſciū.i.nepotū & cōpatriotarū
ſecum ad eccleſiæ & mundi dignitates tollunt,lapides.i. rudes
& ignorantes perſonas ſecū deferunt, & eos ſurſum ad alta of-
ficia,ꝓbendas & beneficia eleuant & extollunt. Sed quid mira-
bilius aquis in cęlo ſtantibus.i.tepidis & inſufficientibus perſo
nis,altos eccleſiæ ſtatus occupātibus? Vere nihil . Vn̄ bene dr̄
Eccl.10. Vidi ſtultū in dignitate ſublimi.¶ Itē Pli.li.17.c.26.di 26
cit ꝙ in pago Fabiano ſūt arua q̄ aqua rigant,ſed mirū (vt ait)
ꝙ aq̄ illa herbæ necant,fruges alunt,ita ꝙ ibidē rigua ꝓ ſarcu
lo coputantur. Talia arua ſunt q̄libet bonæ ꝑſonæ,qa pro certo
irriguū bonæ doctrinæ, bonæ ēt eruditionis & monitionis , ſo-
let eis ad duo proficere,quia.ſ.ſolet in eis fruges virtutum ale-
re,& herbas vitiorū ſuꝑfluas extirpare,quia talis aq̄.i.talis be-
nigna monitio eſt iuſtis pro ſarculo diſciplinæ,qa.ſ.ſm ſapien-
tem Prouer.17. Plus proficit correctio apud prudentem, quàm
centum plagę apud ſtultum.¶ In Hiſpania circa Toletū dicun- 27
tur eſſe fontes qui lunæ mirabiliter ſe conformant, quia.ſ.lumi
ne lunę creſcēte creſcit in fontib⁹ illis aq̄, luna vero in lumine
decreſcēte,& aqua ſimiliter tūc decreſcit. Iſta expone ſicut ſu
pra li.11.de lapide ſelenite vel ſupra ē. li. c.64. c

De Piſcium miris. Cap. 66.

PISCIVM præter ea q̄ dicta ſunt multa inueniunt mi 1
rabilia. Vn̄ nota ꝙ idē Pli.li.8 c.58. dicit ꝙ ranę cū
vbiq; clamoſæ ſint,cyrenis tn̄ fuere mutę. Et ego au
diui narrari ꝙ in prouincia dum in contemplatio-
ne impedirent ſctm̄ Gauſredum qui erat eps in veneſta (q̄ tunc
erat ciuitas,modo caſtrū) ꝓcepit ꝙ obmuteſcerēt,q̄ ab illo ꝑo
factę ſunt mutę,& adhuc in lacu prope caſtrū mutę ſunt. Cyre
næ eſt religio,qa data ꝙ hō vbiq; habeat clamandi & loquen-
di liberā ꝑtātem,in religione tn̄ debet eſſe mutus.i.patiēs & ta-
citurnus,& ad ſeruandū ſilētiū eruditus , & maximè vbi videt
ꝙ ſibi a maioribus ſilentiū imperat,& vbi ꝑcipit ꝙ ꝑꝑ ſuū mul
tiloquiū cōtemplātiū deuotio impedit,dicēs illud pſ. Ego autē
tanq̄ ſurdus nō audiebā,& ſicut mutus nō aperiēs os ſuū. ¶ Itē
idē ibidē dicit ꝙ ranę mutę ſunt in Seripho inſula. ſed ſi aliūde a
ibidē inferant,canunt. qđ & accidere in Sicēdo lacu Theſſaliæ
tradūt, vt ait. Iſtud pōt applicari cōtra garrulos peregrinos,q.ſ.
aliunde venientes magis ſunt loquaces, iactātiores & verboſi,
q̄ illi q̄ i patria ſunt nati.qđ & i eccleſia & in religione videm⁹,
qa.ſ.illi q̄ de nouo & aliūde veniūt,ꝑ cęteris clamoſi & verbo-
ſi exiſtūt, ſicut ēt de detractoribus videm⁹, qui apud mutos,pa
tiētes & modeſtos ſolēt aliqn̄ de nouo ſe ingerere,& ibi nō mo
re bonorū ſilere,ſed ſuo more ſtrepere & clamare, qa.ſ.iſti ſūt
ſm Pſal.q̄ dixerūt. Linguā noſtrā magnificabimus, labia nr̄a a
nobis ſunt,q̄s nr̄ De⁹ eſt? Vel dic ꝙ in religione boni q̄ ſunt de
loco.i.q̄ ſūt boni religioſi,tenēt ſilētiū, mali vero q̄ ſunt de mū
do,q.ſ. habēt cor ad mundū,garrula verba & inania ſæpe mo-
uent.¶ Hic ponit Pli.de aīalibus q̄ alijs ꝑcui,alijs non.ſed id di 3
ctū eſt.c.de angue. Grā ꝓmiſſorum adiūgo qđ a fide dignis au-
diui ꝙ in Gallia Narbo. in illa ꝑte q̄ dr̄ prouincia,ciuitate Au-
raſita,oēs ranę mutę ſūt,ꝓter vnā,q̄.ſ.ſola ibi clamat,& moriē-
te ea altera ſuccedit.qđ vt aiūt) factū extitit tali modo, qa cum
Beat⁹ Florētius ibi eēt epūs,a ranarū clamore impedit⁹ in con
tēplatione,mādauit eis ꝙ obmuteſcerēt,& factū eſt. tādē vero
rōne factę obedientiæ,miſertus eiſdē,mādauit eis ꝙ cātarēt. Cle
ric⁹ vero ſu⁹ nō dixit cātate,i plurali,ſed i ſingulari,canta,& ſic
vna ſola incępit cātare,& nulla alia cātat adhuc ꝓter vnā . Iſta
po.ſūt applicari cōtra religioſos loquaces,q.ſ. ranis deteriores c

ſunt,'a.ſ.dato q eis ſupior imponat ſilētiū,oūq ſilēt, q nimo ſi
vni ſdeē loquēdi licētia,nō ipſe ſolus loquitur,imo cum eo mul
ti clamaut. Iſtud autē nō debet eſſe,qa procul dubio ad impe-
rium ſuperiorum,necnon regulatium ſtatutorum debent ſile-
re,& ille ſolus q licentiā habet loquēdi,debet loqui, & ſolum-
modo porare,qđ ēt in ſtudijs & ſcholis debet ſeruari,qa.ſ.non
oēs loq debent,ſed ſolū ille qui legit p̄dicat aut diſputat, aut q
ad hoc licentiā habet,iuxta doctrinā Apoſ.1.ad Corint.14. Pro
phetę duo aut tres dicaut,& cęteri dijudicent. Debet ergo tali
dici illđ Eccl.32.Loquere tu maior natu,decet.n. te primū ver
4 bum.¶ Item ſm Plin.lib.42.c.2. Orchis eſt piſcis rotūdus ſine
ſquamis,rotuſq; capite conſtat,qui inter omnes piſces duriſſi-
mus eſt. Nouacula ēt(vt ibidē dr̄)piſcis eſt quem quicunq; te-
tigerit, ferrum olet. Tales duo piſces videntur eſſe ſupbi & ma
litioſi,quia.ſ.ſupbi ſunt ſicut orchis, quia q̄uis naturaliter ſint
ſine ſquamis virtutū,ipſi tñ rotundi ſunt i.tumidi & inflati. Fi-
gura.n.rotunda eſt vndiq; tumoroſa.toti tepite cōſtare viden-
tur,inquātum capitosè & proteruè ſolum caput imaginationis
ſuæ ſequi noſcunt,dicētes illud Eſa.45.Cōſilium meum ſtabit,
& ois voluntas mea fiet. Iſti ergo inter oēs piſces maris.i. inter
oēs pc̄tōres mūdi duriores & obſtinatiores , & ad cōuertendū
ad bonum difficiliores,& ēt alijs crudeliores,& rapinis & exa
ctionibus ſęuiores exiſtūt. Eſ.48. Sciui.n.qa durus es tu,& ner
uus ferreus ceruix tua,& frons tua ęrea. Vel dic etiā de duritia
auarorū,qui ad nullā pietatem vel elemoſynā molliuntur . De
nouacula vero piſce dic q iſte eſt pſona malitioſa, q̄ more no-
uaculæ impceptibiliter ſecat,& lucrum ſibi vendicat , & alios
fraudulēter lędit & truncat p̄s. Sicut nouacula acuta feciſti do
lū. Igitur qui tales tetigerit aut frequētauerit, aut eorū cōſilio
vſus fuerit,pro certo ferrū crudelitatis olebit,quia pro certo q
malitioſorum vtuntur cōſilijs,ferreis & duris vtūtur ſęuitijs,
& ſic videntur ferrū ſapere vel olere , inquantū duras & cru-
deles exactiones ſatagunt exercere , ſicut ad lrām videmus de
malis principib⁹,q ſalacium aduocatorū & ballivorū malitija
& ſęuitijs vtuntur , & ideo crudeles & exactores eſſe noſcun-
tur. Eccl.13. Qui tetigerit picē,inquinabitur ab ea. iō Prouer.
27. Ferrū ferro acuitur. Vel dic q nouacula eſt mala mulier, q̄
pro certo q frequentat & tāgit,ferrū olere dr̄,inquantū fœtorē
5 infamiæ faciliter incurrit . ¶ Item idē ibidē dicit q in ſtabiano
agro cāpaniæ ad herculis petra piſces melanuri panē in marè
proiectū capiunt,ad nullū vero cibū in quo hamus fuerit acce
dunt. Tales debent eſſe Chr̄i fideles in mari.i.in mundi amari
tudinibus fluctuantes,qa pro certo panem ſcientiæ grē vel eu
chariſtiæ debent comedere,a cibis,vero vbi eſt hamus pericu
li & pc̄ti.ſ.a mundi diuitijs,delicijs honoribus & ſcientijs abſti
nere. Iob 6. Nunqd pōt alius guſtare qđ guſtatū affert mortē?
6 ¶ Mirabilia inueniunt de piſcibus, ſicut dicit Pli.li.9.naturalis
mūdi hyſtoriæ circa principiū.c.2. In mari.n.ſunt monſtra ma
xima , qđ.ſ.eſt ca luxuria humoris aquei , q faciliter in corpus
trāſit,vt vera(inqt)efficiat vulgi opio, qua.ſ.dr̄ q quicquid eſt
in parte vlla naturæ,in mari reperit. Sūt aūt (vt ait) in oriēte in
mari indico maximi piſces piſtria & balena. Inueniē.n.qñq; bal
nec quantitatis quattuor iugerū,piſtrix vero quātitatis ducen
torū pedū. Ait.o.ibidē,quendā ſinum maris in oriente eſſe vl-
tra cadaram peninſulam rubri maris,cui⁹ ſinus vaſtitas 12.die
rum & noctium nauigio durat,qñ nullius aura recipit afflatū.
in hoc ergo loco rōne quietis ppetuę beluę marinę in hortēdā
magnitudinem adoleſcūt,& inde eſt(vt ait) q apud illos q Ar
bio amnē incolunt,qñq; coſtę piſciū quadraginta cubitorū re-
pertę ſunt , ita q domus & ędificia non aliunde q̄ de piſciū oſ-
ſibus faciunt & cōponūt. Ait ēt in eodē 3.c.in fine,q in eodem
ſinu exeūt qñq; de mari pecori ſimiles beluę in terrā paſtęq; ra
dices fruticū,remeāt,& quędā ęquorū, aſinorū & taurorū ca-
pitibus exiſtunt,q̄ ſata depaſcunt & rodunt. Sic p certo poſſu-
mus dicere q in mari huius mūdi ſunt qdā q alios excedunt in
grado & ſtatu valde ſupflua quātitate , vtpotè diuites & poten
tes,q.ſ.humore diuitiarū abūdāt,& qa in ſinu pſperitatis(vbi
nō flat aura tribulationis)habitāt,& i ſtatu pſperitatis(vbi au-
rā tribulationū nō ſentiūt) pambulāt,iō vltra humanā æſtima-
tionē,ſtat⁹ magnitudinē in ſe accumulāt , & ſeipſos magnificāt
& augmētāt,exemplo Nabuchodonoſor,cui dr̄ Dan.4. Tu rex
magnificat⁹ es,& inualuiſti,& magnitudo tua creuit vſq; ad cę
lū. Et dic q in iſto mari.i. in mūdo ſunt Tauri i.ceruicoſi, aſini
.i.rudes,eq.i.ſupbi lubricoſi,q.ſ.oīa ſata.i.diuitias pauperū ui-
tunt depaſcere,& alios bonis ſuis ſpoliare. Iob 24. Agrum non
7 ſuū demetunt.¶ Item idem ibidem c. 4. ait q in mari gaditano

ſunt pmaximi & extranciſſimi piſces.ſ.arbores & rotæ. Sūt.a.
arbores piſces ad ſimilitudinē arborū facti,intantum diſpāſi ra
mis,vt ex cauſa nunq̄ eredantur oceanū intraſſe. Sunt ibi ēt ro
tę piſces quaternis diſtincti radijs,modiolos earū oculis duob⁹
vtrinq; claudentibus. Dicit ēt piſces quoſdā non ſolum ad aia-
lium ſimulachrū eſſe,ſed ēt rerū,ſicut ſunt gladij & ſerræ quoſ
dā ēt ait ad ſiſitudinē hoīum formatos. Vñ ait q Olyſſiponēſiū
legatio Tiberio principi nūciauit viſum auditūq; tritonem in
quādā ſpecu cōcha canentē,nereidēq; forma humana piſcē,hi
ſpidū tñ corpe viſum & auditū in littore morientē. Idē ēt ait in
gaditano oceano viſum eſſe hoīem marinū,q de nocte nauē in
trare ſolitus,ipſam ad ptē q̄ obſedeiat, degrauabat, & ſi nimis
inſiſteret,demergebat. Ait ēt arietes & elephantes in mari eſſe,
& breuiter,quaſi oium aialiū ſiſitudinē ibi apparere. Sic ve-
rè dico in mari hui⁹ mūdi eſſe multa gña piſciū.i.hoium pc̄tō-
rū.ſ.arbores.i.altos & eleuatos ſupbos,cū ramis. i. cū affectib⁹
expāſis & extēſis,vel ēt in officijs & dignitatib⁹ dilatatos & ex
pāſos. Dan.4. Arborē vidiſti ſublimē.&c. Itē rotas. i. volubiles
& inconſtantes & varios.qui ſ.oculos pro modiolis habent, in
quantum ſemper habent oculos ad curiosè inueſtigandū aper
tos. Itē tritonas canentes.i.voluptuoſos & lætos,& mundi gau
dijs intentos,qui.ſ.ſemp in ea forma audiunt,& in vana ſua læ
titia vitā finire noſcunt. Prouer.9. Riſus dolori miſcebitur. Itē
hoīes marinos.i.crudeles raptores & obſtinatos humana qdē
ſpecie ſed nō humana rōne veſtitos,ſed ad mergēdū,& degra-
uandū & p̄mendū alios p̄paratos,& maximè illos q in naui re
ligionis vel eccleſiæ ſunt,& q p mare mūdi amaritudinū tran-
ſeūt,ſicut potiſſimè ſunt mali ballivi,q.ſ.accuſando & nocēdo
nō ceſſant naues.i.ſtatus aliorū impugnare,& p̄mere,et ſi poſ-
ſint ad paupratē & miſeriā degrauarē. Ibi ſūt ēt elephātes.i.aua
ri,parati ad oīa grauia ſuſtinēdū. Ibi ēt ſunt arietes.i. mali iudi
ces,parati ad alios pcutiendū & inuadēdū. Thre.1. Fc̄ti ſunt prin
cipes eius velut arietes nō inuenientes paſcua. Ibi ēt ſunt nerei- 8
des.i.malę mulieres diuerſis vitijs morientes.&c.¶ Sicut dr̄ Pli.
li.9.c.12. piſces diuerſimode cōtegunt,alij.ſ.corio & pilis, ſicut
vituli marini hippopotami & piſtria. Alij aūt corio,tm̄, vt del-
phini. Alij cortice,vt teſtudines,alij ſilicō duritia, vt oſtreæ &
cōchę,alij cruſtis,vt locuſtę,alij cruſtis & ſpinis,vt echini,alij
ſquamis,vt piſcis,alij aſpa cute, vt ſquatina,q̄ ligna & ebora
poliunt,alij molli cute,vt murenę,alij nulla cute,vt polypi. Sic
pcul dubio in mari hui⁹ mūdi ſunt diuerſa gña piſciū.i.hoium,
iuxta illđ Abac.1. Facies hoīes ſicut piſces maris.q.ſ.diuerſimo
de exterioribus morib⁹ & cōuerſationib⁹ veſtiunt. Vñ qdā ſunt
qui hñt pro veſtimēto pilū & lanā exteriorū diuitiarū. p̄s. Indu
ti ſūt arietes oniū.alij coriū et cruſtā tpaliū amicitiarū, alij cor
ticē & durā teſtā corporalis fortitudinis, alij ſpinas & ſquamas
tpalis poſſeſſionis . Alij vero mollē pellē & carnē carnalis dile
ctionis. Vel dic q lana eſt tpalis poſſeſſio,coriū eſt carnalis co-
gitatio,teſta & cortex eſt mentis duriſſima obſtinatio, ſpina &
aſpera cutis eſt verborū dura cōpunctio,cruſta & pellis eſt ex-
teriorū amicorū mundialiū debilis munitio. Talibus ergo tegu
mētis & veſtibus muniunt mūdani,& talibus auxilijs arbitran
tur tueri. Eſa.49. His oīb⁹ veſtieris. Vel ſi vis dic in bono q q-
buſdā eſt pro veſtimento ſpūali & munimēto lana charitatis,
quibuſdā teſta & cortex.i.duritia cōſtātiæ & firmitatis,quibuſ
dā pellis & coriū.i.cōſideratio pprię fragilitatis,& ſic de alijs.
¶ Itē idē li.25.c.8.dr̄ q eſt qdam ſpēs ariſtolochiæ dicta poly 9
rhizon,cuius radicē piſcatores cāpanię venenū terræ vocant.
tendūt.n.eā immixta calce, & in mari ſpargūt. Piſces aūt mira
cupiditate adnolāt,ſtatimq; exanimati fluctuāt,& virtute her-
bæ mortui ſurſum natant. Radix iſta pōt ſignificare diuitias,q̄
pro certo aię ſunt venena.cū iſtis.n.piſcatores.i.diaboli calcē.i.
ardorē auaritiæ miſcuerunt. Piſces igitur.i.hoīes qui (ſicut dr̄
Abac.1.) Facti ſunt ſicut piſces maris,& ſicut reptilia nō hñtia
ducem. In mari huius mundi ad iſtam radicem.ſ.ad diuitias io
to affectum currunt & ad volant, quas cū guſtauerint & acqui
ſierint,ſtatim p auaritiā ipſos necāt,ita q tandem exanimati,&
vita grē priuari,& p diuitias & auaritiā enecari finaliter p ſu-
perbiā ſurſum natant,quia ſm Augu. difficile eſt vt ſupbus nō
ſit q diues eſt. Ad diuitias igiē miſeri pc̄tōres currūt & ambiūt,
quas cū adepti fuerint,p auaritiā pereūt & p ſuperbiā ſurſum
tendūt. Prouer.1. Stulti ea q̄ ſibi ſunt noxia cupiunt. Vel gñalı-
ter allega q cōiter hō maiorē auiditate cupit illud qđ ſibi eſt
nociuum & ad illud impetuoſi⁹ tēdit. vide ſupra eo.c. 65. §.23.
vbi inuenies quō inter piſces ſunt auguria. Ad qđ facit qđ dicit
Pli.li.9.c.26. vbi dicit q ſiculo lello ambulāte in littore Augu-
ſto, piſcis

ſto, piſcis è mari ad pedes eius exilijſſe, quo argumēto vates.i. au gures reſponderunt neptunū patrē adoptantē eū ſibi, ſexto Pō peio repudiato. Simile vr̃ qđ dicit Odoricus in libelloſuo q.ſ. ipſe fuerat in qbuſdā Indiæ partib⁹ in quibus ſingulis annis pi ſces ad littora confluebāt, & ſe capiēdos ꝓ libito p ſeptem die rū ſpatiū exhibebant, vſq; ad terrā ēt trāſiliebant, & tandē exa ₰to ſpatio a ꝑdictis ceſſabāt. Dicebant aūt idololatræ incolæ ꝓ ſpatio loci q iſta de cauſa piſces taliter veniebant, vt ſuo impera tori reuerētiā exhiberēt. Iſta poſſunt applicari ad Xp̄m. Cōſtat n.q dū Auguſtus.i. Chriſt⁹ iuxta littus hoīus ſeculi trāſiret.ſ. ꝑdicando, & tā p ſe q̄ per alios docendo, piſces.i. fluxibiles pec catores ante pedes eius credendo & fidem eius ſuſcipiēdo ꝓ- ſilierunt, & eidē, & ſuis ꝑdicatoribus ſe capiendo exhibuerūt, & ſic impatori ſuo Chriſto, a neptuno Deo maris.i. a Deo pr̄æ ſpecialiter adoptato & dilecto reuerentiā impendentes, ſe capi & cōuerti à ꝑdicatorib⁹ pmiſerūt. Vel dic q talis Auguſt⁹ fuit beatus Auguſtin⁹, vel qcūq; ꝑdicator ſanct⁹, q a neptuno Deo fuit acceptat⁹, & hoſtis ei⁹.ſ. Arri⁹ repudiatus, & grex piſciū.i. fideliū ad ei⁹ doctrinā & exēpla reuertēs & exiliēs cōuers⁹. Eze. 38. Cōmouebunt a facie mea piſces maris. Vel dic q ſi iſti piſces boī peccatori reuerentiam exhibuerūt, multo fortius nos rationabilis craturæ debem⁹ Deo & ꝑlatis reuerētiā exhibere.

De Terræ mirabilibus. *Cap. 67.*

1 TERRA non caret mirabilib⁹. Vñ nota q vnum mira bile dicit Pli. li. 2. c. 47. q.ſ. in Dalmatia ē quidā ſpe- cus dictus Sentaquin, ore ſtricto, præceps hiatu, in- quē deiecto leui pondere, q̄uis dies alias ſit ſerena, turbini ſimilis ſtatim emicabit procella. Et (vt ait) in Cyrenaica ꝓuincia qdam rupes Auſtro dr̃ eſſe ſacra, q̄ humanis manibus prophanū ſit attrectari, q a ſi ab hoīe attrectatur, ſtatim au ſter arenas cōcitat, & ſic attrectās eis nō ſine periculo inuoluitur. De iſta aūt rupes dicit Pomponius.c. de Aphrica, vbi ait q cū hæc hoium manu attingitur, ille immodicus (.ſ. auſter) ſta-

2 tim exurgit, & arenas quaſi marinos fluctus agit. Per iſtū ſpecū & rupē poſſum intelligere duo genera pſonarū q̄ hodie abundant in ſeculo & claro, videlicet quoſdā impatiētes, & quoſdā magnatū familiares, cōſanguineos & clientes, qui.ſ. auſtro vento furioſo.i. alicui tēpeſtuoſo diuiti ſunt ſacrati, & de eius progenie vel familia reputati, quia procul dubio hodie non eſt fas nec prælato nec alteri cuicunq; tales cōtingere, nec cōtra eos pondus alicuius correctionis vel reprehenſionis mittere, nec eos p viſitationē vel ſuorū actuū inquiſitionē attrectare vel diſcutere, q a pro certo ipſi ſpecus.i. ipſi impatientes, tēpeſtates ri xarū & appellationū in aere.i. in pr̃ia vel eccleſia ſolent inducere, & totā pacis ſerenitatē in turbinem tribulationis conuertere, auſter vero.i. ipſi potētes in ſeculo, ſi ſuos attrectari viderit, ſtatim ſolent eorū negocium pro ſuo aſſumere, & alios tribulationibus obuoluere & grauare. Dicunt.o. de ſuis familiaribus & recomēdātis illud ps. Nolite tangere Chriſtos meos, & in ꝓ- pheris meis nolite malignari. & illud qđ dr̃ Zacha. 2. Qui tanget vos, tangit pupillam oculi mei. Vel dic q auſter ſignificat ſpirituſanctum, iuxta illđ Canti. 4. Veni auſter, pfla hortū meū. Rupes ēt ſacrata ſignificat ſecretum fidei myſteriū, ſicut.ſ. myſterium incarnationis & euchariſtiæ & cætera q̄ difficultatem important, q̄ ſpūſſancto ſacrata ſunt, inquantū ab ēſto dicūtur eſſe facta. Quid igit? Pro certo non eſt hoī licitum, & maximē ſimplici, tales rupes.i. talia alta myſteria manibus humanæ diſcretionis attrectare p fatuā diſcuſſionē, vel ēt per irreuerentē oblocutionem, quinimmo auſtro.i. ſpūiſancto debent dimitti p fidem & deuotionem, q a proul dubio ſiqui præſumptuoſi talia velint attrectando diſcutere, vel irreuerēter palpare ſeu tangere, ipſe auſter.i. ſpūſſanctus arenas & pondus tribulationū ſup eos inducit, & qñq; p ſpecialem hæreſim, qñq; t paliter p mortem corporis, qñq; æternaliter p damnationē aīæ ipſos ſuffocat p mittit, qđ bene figuratū eſt in arca teſtamenti, & de vaſis ſanctuarij, quæ ſoli ſacerdotes poterāt tangere, alij aūt nō alias mortē neceſſe erat incurrere, ſicut ēt de facto apparuit 2. Reg. 6. in illo qui vacillantem arcam tenuit & tetigit, q ſtatim mortuus fuit, ſicut & de Bethſamitis apparuit q arcam nudā viderunt, & ideo perierunt 1. Regū 6. quia procul dubio vaſa ſanctuarij.i. ſecreta noſtræ fidei (quæ inuoluta & clauſa debent teneri) non debent ꝑterq̄ a ſacerdotibus.i. a ſanctis doctoribus p diſcuſſionē tangi, nec p curioſitatem videri, nec cū irreuerentia a quolibet tractari, alias ſi ſimplices ipſas attrectauerint diſputādo, vel pluſq̄ deceat pſcrutādo, cito poterunt morte pctĩs per hæreſim & infideſitatē pcuti, vel ēt t paliter flagellari. Ideo dr̃ Numer. 4. Filij caath portent inuoluta, & non tangent ea, ne forte moriant. Portent inquā inuoluta, q a ſ. ipſimet & qui habent iſta portare & tractare.ſ. inferiores ſimplices ſacerdotes, debent inuoluta & ſecreta p fidē portare.i. nullomodo perſcru-

tando ſeu diſcutiē do temere de eis diſputare ¶ Itē ibidē. c. 65. 2 dicit q terra eſt oībus elemētis mitior, q a ſ. ignis ardet, aer ꝓcellis & tempeſtatibus furit, aqua fluctibus intumeſcit, illa tñ mitis benigna, indulgens, ad vſum mortalium cuncta generat, ſpōteq; odores ſapores, ſuccos & colores fundit, & bona fide creditum fœnus reddit. Iſta ēt medicas herbas nobis gñat, & venena ēt ad noſtrā vtilitatē & miſerationem producit & portat, & hoc ne vitæ tædio diræ famis mors lenta nos conſumeret labe, ne lacerū corpus abrupta diſpergerent, ne laquei torqueret pœna præpoſtera, ne confunderent opprobria, ſed potius faciliſſimo hauſtu et ſine dolore extingueremur, quo taliter defunctos ipſæ feræ vel volucres tāgere non ꝑſumerent ſed potius ipſi matri terræ ſepeliendos ſeruarent. Adhuc aūt & ideo venena continet, vt auaritiā noſtram aliqualiter coerceret, & timore intus latentiū venenorum, aurū & lapides effodere cū ſerpentibus è ſcrobibus puderet. Et breuiter (vt ait) terra nobis malorum remediū genuit, nos illud vitæ fecimus venenū. Si vis applica ꝑdicta ad beatā virginē, & dic q dato q alia elementa.i. aliæ perſonæ aliqua mala habeāt, iſta tñ nihil, quinimo iſta eſt mitis indulgens, benigna, q̄ oīa bona producit nobis, & fœnus creditū .ſ. ſpem orationē & deuotionem reddit. Si vis reſiduū de veneno allega q non eſt dare aliquid ita malū quin aliq̄ rationē boni habeat, & quin aliq̄ vtilitatem hoī inferat ideo dr̃ Gen. 1. Vidit Deus cuncta q̄ fecerat, & erant valde bona. Pli. poſtq̄ oſtendiſſet terræ ſtrictiſsimā inhabitationē, tum pp frigiditatē duas partes vltimas congelantē, & in pruinā & caliginē commutantem, tum pp calorem Zonam mediā torrentem, tum pp oceanū infinitas terræ partes ſubmergentē, tū pp copiam fluminum multas terras rodentem, tum inſup pp multitudinem ſerpentū nobis habitationē multarum terrarum tollentē, tum ēt pp violentiā terræmotus multas ciuitates deuorantē, finaliter auaritiā & vanitatem humanam pulchrē redarguit, in hæc verba. Hæc eſt inquit materia gloriæ, nr̃æ, hic ſedes, hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes cupim⁹, hic tumultuatur humanum genus, hic inſtauramus bella ēt ciuilia, & cædibus noſtris latiorē facimus terrā. Et vt publicos gentium furores trāſeam, hæc eſt in qua conterminos pellim⁹, furtoq; vicini ceſpitem noſtro ſolo affodimus, vt q latiſsimē rura metatus fuerit, vltraq; fines exegerit accolas, & ad mēſuram auaritiæ ſuæ propagauerit, non attendat tñ quantā portionē terræ tandē obtineat defunctus. Iſta moralizatione non indigent, ſed allega ad contemptū mūdi. &c. ¶ Pli. li. 2. de terræmotu diffusē tractat, ſed q a 3 .ſ. de terra ſatisfactū eſt ſuperius li. 11. c. 1. ideo omitto. iſtud aūt ſolum addo qđ ait, q.ſ. loca arenoſa aut cauernoſa raro patiuntur terræmotum. Gallia ēt & ægyptus terræmotu non cōcutiuntur, & hoc forte q a ſunt terræ planæ, nā (vt ait) loca mōtuoſa & maritima facilius tremunt. De hoc aūt q dr̃ Galliā non tremere, intelligo modicum ſeu raro tremere, quia.ſ. ibi ſcio terræmotū aliquotiens fuiſſe. Aſia aūt (vt dr̃) ſæpiſsimē tremit. vñ ēt (vt ait) tpe Tiberij cæſaris 12. vrbes in Aſia minore vnico terræmotu abſorptæ ſeu dirutæ ſunt. Terræmotus eſt tribulatio vel æterna dānatio, violenta tentatio. Igitur dico q p talē terræmotum non læduntur multa gña bonarū pſonarū, videlicet illi qui ſunt areoſi p ſterilitatē paupertatis, cauernoſi p ꝓfunditatē humilitatis, plani vero p manifeſtationē veritatis, & p leuitatē ſimplicitatis. Loca vero maritima.i. illi q ſunt iuxta fluctus mundanorū negociorū, mōtuoſa ēt.i. illi q ſunt in altitudine dignitatū & officiorū, faciliter tales terræmotus incurrunt, ipſoſq; tentatio, tribulatio & dānatio de leui deſtruunt & ſubuertunt. pſal. Fundamenta montiū conturbata ſunt & cōmota ſunt, qm̄ iratus eſt eis. ¶ Itē ſm eum li. 2. c. 89. Terræmotus cauſa eſt terra- 4 rum naſcentiū & creſcētium & pereuntium. Nam qñq; p terræmotū inſulæ nouæ efficiūtur & generant, & exēplificat de Nea, Alonæ, Thera & therasia, & pluribus alijs. Itē qñq; p terræmotum q̄ inſulæ & terræ firmæ fuerant, ſubmergunt, & exemplificat de illa terra de qua dicit Plato q ipſam mare Atlanticū nūc occupat, & de alia ciuitate q̄ vna cum populo ſuo ſubmerſa eſt. ibidē. c. 90. Itē qñq; inſulæ terræ firmæ efficiunt, & ipſi terræ ſolidæ adiungūtur, & exēplificat de nephirio. Antiſſa & alijs multis. Item qñque de iſtis terris firmis inſulæ procreantur, & ab ipſi terris ſolidis disiunguntur, & exēplificat de Prochyta inſu-

la, quæ prouolutis montibus fuit facta. Item qņq; ꝑ terremotũ
ipſi montes ad terrarũ planitiem æquantur, & exemplificat de
monte Epopo in ſinu campaniæ, q repente flãma ab eo emican
te, cãpeſtri planitiæ adęquatus eſt de multis ergo locis & terris
exemplificat Pli. in quibus fecit mirabilia terremotus. ponit ẽt
exempla infinita de ciuitatibus & terris a diuerſis maris par-
tibus & diuerſis terremotibus abſorptis vel factis, quæ ponere
longum eſſet. Igitur oĩa iſta poſſunt referri ad prouidentiã Dei
occultã, quia. ſ. tunc terra q̃ eſt immobilis concutitur & moue-
tur, qñ ipſe De⁹ inuariabilis & ſtabilis ꝑ ſuã occultã prouidẽ-
tiã ad faciendũ aliquid inclinatur. ps. Terra mota eſt, &. n. cœli
diſtillauerũt. Dico ergo ꝙ ꝑ terremotũ in hoc mũdo mirabilia
fiunt, quia. ſ. ſpũaliter conſiderando, qñq; nouæ inſulæ. i. noui
fideles fiunt, & ſurgunt ꝑ fidẽ, vel ꝑ pęnitentiã conuertuntur.
Qñq; ẽt ipſa prouidentia ꝑmittente, illi qui iã facti erant, &
qui diu in fide & moribus ꝑmanſerant, a mari. i. a diabolo vel
pctõ ſubmergunt, & ꝑ damnationem deſtruunt. Qñq; illi q terræ. i. eccleſiæ per fidem, vel deo ꝑ charitatẽ coniuncti & cõiun-
cti fuerant, inde ꝑ ſchiſmata diuiduntur, & in diabolicas inſu-
las cõuertunt, ſicut ſchiſmatici, q in ſectas varias diſtinguũtur
& dato ꝙ aliqñ montes. i. viri alti in ſcientijs & gradibus eccle
ſiæ fuerint, in mare tñ pcti aliqñ ꝑ hæreſes deuoluunt, & ꝑ dã-
nationẽ finaliter ſubmergũtur, patet de Arrio. Qñq; vero econ
uerſo illi qui inſulæ diaboli & diuiſi a terra. i. a Deo eccleſia ꝑ
ſchiſmata fuerant, & ꝑ fidem iterũ eis iunguntur, qa vt breui⁹
concludã, oĩs noua & totalis boĩum cõuerſio vel obſtinatio &
dãnatio, oĩſq; diuiſio vel reunio a terremotu diuinę prouiden-
tiæ oritur, & ab ipſo actiuẽ vel paſſiuẽ inſtituitur & cauſatur.
Ideo bene dr̃ ad Ro. 11. In ipſo & per ipſum & cũ ipſo oĩa ſunt.
Idem fit tpaliter, quia. ſ. in mundo fit ꝙ terremotus fortunæ &
prouidentiæ diuinæ quoſdã de nouo ad ſtatum proſperitatis q
nunq̃ alias ibi fuerãt eleuat, quoſdã vero q diu fęlices fuerant,
ex toto ſubmergit & depauperat. Quoſdam aut q montes alti
& in ſtatu ſuo firmi fuerant, in mari tribulationũ ſituat, ipſoſq;
ſubmergit & adnihilat, alios vero q diu inſulę. i. in fluctibus tri
bulationũ vixerant, in terras firmas mutat, ipſoſq; roborat &
tranquillat, fit ẽt ꝙ iſte terremotus quoſdam qui mõtuoſi. i. alti
diuites & ſupbi ſunt, mediante flãma tribulationum alijs. ſ. vi-
cinis adęquat, & oẽm ſtatus excedentiam eis truncat. vñ Ezec.
29. dr̃ de Ægypto quæ diu regnum altiſsimum fuerat, ꝙ erit re
gnum humile inter regna cætera, & non eleuabitur ſupra na-
tiones. Vel ſi vis expone non ſolum de ꝑſonis, imo & de generi
bus vel parentelis hoium, quorum cõmunitæ vna ſurgit, alia pe
rit. &c. ſicut ſupra. Vñ Eccle. 1. Gñatio aduenit, & gñatio ptere
rit, terra aũt in ęternũ ſtat. Vel ſi vis expone iſtud vltimũ de die
iudicij, vbi. ſ. emicante flãma ignis cõflagrationis mõtes vallib⁹
ęquabuntur, & oĩa ad planitiẽ reducent, ſicut dr̃ Baruc. 5. Con
ſtituit dñs humiliare oẽm montẽ excelſum, & rupes perennes,
& conualles replere in ęqualitatem terrę. Vel dic ſi vis ꝙ licet
hõ aliquis mons. i. ſuperbus & pręſumptuoſus exiſtat, & alijs al
tiorem, nobiliorẽ & ſufficientiorẽ ſe credat, ꝑ ꝑ quod ſup alios
ſe extollat & ab eorum ſocietate & æqualitate ſe diuidat & ſe-
iungat, nõ reſtat niſi ꝙ flamma charitatis ipſum alijs adęquet,
& familiarem & ſocialem faciat. Vel flamma tentationem ſigni
ficat quæ pro certo tales non præſumentes de ſuis viribus hu-
miliat, ipſoſq; alijs adæquat & aſsimilat, tumorem ſuperbiæ ſe
dat, qñ. ſ. ipſa tentatio ad ſui cognitionẽ ipſos reuocat. Vtile eſt
ergo talibus qñq; flamma tẽtationis tãgi, vt ſeipſos cognoſcen-
tes poſsint alijs coęquari, & per humilitatem a tumore ſupbiæ
temperari, & alijs cõformari, vt ſic alij poſsint eis dicere illud
Eſa. 14. Et tu vulneratus es ſicut & nos, noſtri ſimilis effect⁹ es.
5 ¶ Secundum Pli. li. 2. c. 95. Aliquæ ſunt ſcrobes, ſpecus, cauer-
næ ſeu lacus q mortiferi ſunt intuentibus. exhalant. n. vapores
& ſpiritus peſtilẽtes, quę ſubito exanimant tales ſpũs haurien
tes. Dicit ergo ꝙ iuxta Soractem locus eſt qui auibus & nullis
aĩalibus alijs eſt periculoſus, & ipſis deſuꝑ volauerint, morti-
fer & damnoſus. In ſinueſſano ẽt agro puteolano ſunt q̃dã ſcro
bes mortiferę oĩbus aĩalib⁹ ꝑter hoĩem, hoĩ vero qñq;. Itẽ
in hirpinis (vt ait) locus eſt quem q intrant, moriuntur. In hie
rapoli vero in Aſia ſimiliter eſt qdã locus q oĩbus intrantibus
eſt mortifer, ꝑterq; ſacerdoti matris deorum. Per talia loca in-
telligere potes loca, ꝑſonas & negocia q̃ hoĩ ſpũaliter ſunt dã-
noſa, ſicut. ſ. eſt mundus, mala mulier luxurioſus, hæreticus, &
alia ſimilia. Ab iſtis. n. continuẽ exhalant & exeunt quidã ſpũs
peſtilẽtes. ſ. malę tentationes & ſuggeſtiones verba & inductio
nes, aĩas ſpũaliter occidentes, & ideo breuiter qſqs talia mala
negocia vel ꝑſonas frequentat aut ſequit̃, ꝑ diuerſa vitia neceſ
ſario moritur. Aues ẽt quæ clarẽ videntur. i. mundi ſapientes ibi
multoties pereunt, vbi alia aĩalia. i. mundi ſimplices ꝑ vitia nõ
ſuccumbũt. Et breuiter ſolus hõ, ſolus ſacerdos matris Deorũ
. i. illi ſoli q more hoĩs ꝑfecta ratione regunt̃, illi ẽt q matri deo
rum. i. eccleſiæ genitrici ſanctorũ, vel Beatę virgini reginę an-
gelorũ deuotiſsimẽ famulantur, poſſunt iſta pericula euadere,
& per debitũ regimen & cautelas neceſſarias taliter faciunt ꝙ
in iſtis periculis non ſuccũbunt, qa pro certo illos culpa vitio-
rum nõ ſuperat quos ratio diſcretẽ gubernat, & quos deuotio
ſacrat. Allega ſicut vis. Igitur dicamus iſti matri Deorũ beatæ 6
virgini, Sub tuũ ꝑſidium cõfugim⁹ ſctã Dei genetrix. &c. ¶ Te
ſte eodẽ ibidẽ, apud delphos in illo nobiliſsimo apollinis ora-
culo ſpecus erat fatidicus, cuius exhalatione temulenti ꝑcine-
bant futura. Sic verẽ in oraculo apollinis Chri. i. in fide eccle-
ſiæ fuit antiquitus ſpecus ꝑfundę humilitatis, vñ ſpũſſctus ex
halans, ꝑphetas ad ꝑdicandũ futura mouebat. Vñ illud, Spũ
ſctõ inſpirati, locuti ſunt prophetę. ¶ Pli. li. 2. c. 97. nominat multas 7
inſulas tã in mari q̃ in lacubus ſemper mobiles, de quibus ſu-
pra dixi li. 8. c. 1. §. 24. & 25. Inter cætera tñ ipſe dicit eſſe in Tar
quinenſi lacu magno Italiæ duas inſulas q̃ vento ꝑ lacũ circun
feruntur. Vnũ tñ ipſe dicit ſatis mirabile, ꝙ. ſ. iſtę inſulæ ꝑ ven-
tũ mutant̃ in formã nũc rotũdã, nũc triquetram, nunq̃ vero in
quadratã. Sic verẽ pctõres in mundi lacu inſtabiles & mobiles
exiſtunt, & continuẽ ꝑ ventũ vanitatis vel diabolicę ſuggeſtio
nis mouent & diſcurrunt. & diuerſas formas varietatis induũt,
& conditiones ſuas varias circunducũt. vnũ tñ deficit, qa. ſ. nũ-
quam poſſunt formã quadratã conſtantiæ & ꝑfectionis acqui-
rere, ſeu ẽt quadraturã quattuor virtutũ cardinalium obtinere.
Vel dic ꝙ ẽt in religione multi ſunt quos flatus pręlati vbi vult
cõuertit & mutat. excepta tñ quadratura quattuor virtutũ car
dinaliũ, q̃ pro poſſe ſuo nullatenus eis donat, qa ꝑ certo quidã
ſunt q ad oĩa mũdi negocia ſemꝑ inueniunt̃ mobiles & parati,
nunq̃ tñ volũt fieri virtutibus & morib⁹ quadrati. Hier. 13. Nõ
poteritis bonũ facere cũ didiceritis malũ. ¶ Põponi⁹ in deſcri- 8
ptione Aſiæ minoris refert prope Coricon opidũ montẽ eſſe a
ſummo vſq; deorſum hiatu gradi ꝑforatũ, q ſiluis vmbroſis pñ
dentib⁹ & riuis⁹ ſonorantib⁹ ꝑ anguſtum deſcẽſum mille quin
gẽtorũ paſſuum ꝑ vmbras amœniſsimas introeuntib⁹ pulchrũ
ac mirificum dat aſpectum, vbi cũ ad intima ventũ eſt, ſonitus
cymbalorũ diuinitus crepitantiũ audit̃, & tandẽ in profundo
ingens amnis ſubito apparens, & ſubito ſe abſcondens conſpi-
citur, vltra vero ſpaciũ eſt magis q̃ vt progredi qſquã auſit, hor
ribile, & ideo incognitũ. Iſta ergo ſpecus (vt ait) tacet, & a dijs
habitari eſt creditus, nihilq; hĩs nõ venerabile. Vñ vr̃ (vt ait)
alicui numini conſecratus. Satis vero propẽ ait aliũ ſpecũ eſſe
Typhoneũ appellatũ, vbi incolę cubile Typhonis gigãtis fuiſ-
ſe ferũt, q anguſto ore preſſus, & aſsidua noctæ ſuffuſus, nõ fa
cile perſpicitur, qui ita eſt peſtifer & nociuus, ꝙ qcqd in eum
vimũ immittit̃, continuo exanimatur & morit̃. Per iſta duo lo-
ca poſſunt ꝑpriẽ intelligi paradiſus ꝑ primũ & infernus ꝑ ſcm.
Conſtat. n. ꝙ paradiſus in empyreo poſitus, ſpeciẽ montis obti
net, in quo ſyluæ diuitiarũ, deliciarũ & ſcientiarum, & vmbræ
eminentiarum abundant & in quo oĩs amenitas manet, q̃ oẽm
delectationẽ continet, & hoĩum aſpectum delectat, recreat atq;
fouet. Iſta eſt tñ veritas, ꝙ acceſſus & introitus eſt difficilis &
anguſtus, & ꝑ arctitudinẽ pęnitentiæ conſtrictus, quia ſicut dr̃
Matt. 7. Arcta eſt via q̃ ducit ad vitã. Verũtñ poſtq̃ hõ illud in-
troierit, ſtatim cymbalum gaudij & lętitię ſempiternæ audiet,
ſonũ immenſę diuinitatis videbit, q ſibi ſcdm merita ſe ſubtra-
het vel oſtẽdet, locũq; impſcrutabilẽ & incognitũ. ſ. ipſam cęte
ræ & diuina ſapiẽ ſecretã abyſſum ibi reperiet, q̃ nullus vnq̃
hoĩum ad plenũ cognoſcere valet. ad Ro. 11. O altitudo ſapien-
tiæ & ſciẽtiæ Dei, q̃ incõprehenſibilia ſunt iudicia eius & inue
ſtigabiles viæ eius, & ſic ꝑ certo iſtũ locũ cognoſcer eſſe ſum-
mo numini Deo ſacratũ, & à dijs. i. à ſctis & ab angelis frequen
tatũ. Sed verẽ alius locus infernũ ſignificat, vbi Typhon gigas
. i. lucifer mõ cubat, quẽ nox & tenebroſa obſcuritas ſempꝑ obũ
brat, vbi qcqd intromittit̃, ꝑ ęternã dãnationẽ interimit atque
necat, & cui⁹ cõditionis ſit (qa nulli⁹ inde reuertit) qlibet hoĩm
nũc ignorat. Iſta ẽ ergo illa terra tenebroſa, & opta mortis ca-
ligine, de q̃ fit mẽtio Iob 10 & illa de q̃ dr̃ Prou. 2. Vſq; ad in-
feros lemitę illi⁹, oẽs q ingrediũtur, nõ reuertent̃, nec apphen-
dẽt lemitas vitæ. ¶ In eodẽ c. dicit idẽ Pomponi⁹ ꝙ in vrbę Põ- 9
peiopoli oſtẽdit̃ arati poetę tumul⁹, ob hoc ſolũ memorabilis
qa neſcit̃ quare ſaxa ibi iacta diſsiliãt. Hęc ergo allegari poſsũt

q per iſtum tumulum vel per iſtú poetá inmulatú poſſuot ob-
ſtinati & io vitijs ſepulti hoies deootari, quia re vera ſaxa iacta
.i. correctiones & tribulatinnes contra eos a Deo ꝑlatis & præ
dicatoribus immiſſas, ſolent reijcere, & ipſas nó admittere, ſed
contra iacientes iniurioſè reflectere, & nollatenus retinere.
10 Prouer.9. Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi ioiuriam facit. ¶ Itē
dicit Pli.li.2.c.98. q io agro harpaoo frumentú ſatú non naſcit.
Sic verè multi ſunt ita peſſimi, q ſi in eis frumentum doctrinę
ſanę ſeminaueris, nunq̄ tō fructum boorú operum ab ipſis re
portare valebis, quia.ſ. mali auditores ad modú iſtius agri fru-
mentú verbi Dei recipiunt, fructum tñ bonorum operú nunq̄
reddút. ¶ Item idē ibidē dicit q io agro Cruſtumino fęoum na
15 tum ibidem ooaiú eſt, alibi vero ſalubre. Tale fęnum ſunt mul
ti, qui.ſ. io patria in qua ſunt nati, vel in religione, ſocietate vel
eccleſia vbi ſunt primitus procreati, ſont qnq; oociui, fatui at-
que mali, qui tō ſi alibi tráſferant, oí malitia depoſita ſalubres
& boni efficiuntur, & perſonas bonas & vtiles tranſmutantur.
Iſti ergo plus valent in alieoa pria quam in ſua, & in ſcďa eccle
ſia q̄ io prima. Vtile eſt igit talibus ſe tráſferre, & de loco ad lo
cú vel de eccleſia ad eccleſiá ſe mutare, quia.ſ. ſæpe fit q quis
in ſua patria inter amicos non corrigitur, qui terra aliena vbi
caret fautoribus, caſtigatur. Gene.12. Egredere de terra tua &
de cognatione tua, & veni in terram quá móſtrauero tibi. ¶ In
fine iſtius ſcďi libri ponit Pli. menſuras totius orbis, ſicut priua
12 poſuerat viam nauigandi oceanum. Antiqui.n. magna diligen
tia laborauerunt vt ſcirent quanta eſſet orbis longitudo, lati-
tudo, ſublimitas, & profundum, & ideo menſuras geometricas
habuerunt, & partim ꝑ cęleſtem ſcientiá, partim ꝑ geometriá,
oium terrarú ꝑticulariter, & ipſius orbis gñaliter certas men-
ſuras & ſpacia didicerút. Verú qa ſcire menſuram circuitus or
bis terræ eſt impoſsibile, pro eo q maior pars terrarú eſt coo-
perta aquis, ideo ponit vnum exemplú valde mirabile ad ſcien
dum qúo ſpiſsitudo terræ & vſq; ad centrum profuoditas fuit
ſcita. Dicit.n. q cum Cydn' geometer obijſſet, & poſt paucos
dies hęredes ſui eius viſitarét ſepulchrú, inoenerunt ibi epiſto
lá noie Dionyſiodori, alterius.ſ. ſummi geometræ, ad ſuperos
ſcriptam, vbi continebat ꝑueniſſe eú a ſepulchro ad infimá ter
ram ꝑ ſpacium 42. mil. ſtadiorú, qđ interpretátes geometrę di
xerunt epiſtolam a medio terræ miſſam, ex quo conſecota com
putatio eſt, vt circuitus globi terræ ducentorum quinqnaginta
quinq; milium ſtadiorú eſſe depręhenderetur, ſm harmonicá
rationem, quæ cogit rerum oaturam ſibijpſi congruere. Hic er
go explicitnt mirabilia de ſecundo lib. Plin. ſecondi.

De mirabilibus in arborum ſpecie. *Cap. 68.*

12 ARBORVM multę ſunt ſtupendę códitiones. vñ
nota ſm Pli.li.12.c.6. q i India ſunt mirabiles
arbores, quas Macedones, q fuerút cú Alexan
dro io Indijs, ꝑdiderút, quarú quidē naturas
& gña dixerunt, ſed ooia tacuerunt. Dicit igit
ibi eſſe arborē noie palá, longitudioe triú cubi
torú, latitudine duorú, coi' folia alas auiú imitant, ex cui' fru
ctu & cortice exprimit ſucc' admirabilis dulcedinis, & hoc in
tanta copia (ſicut ait) q de ſucco vnius pomi poſſunt qoattuor
hoies ſatiari. Dic moraliter q tales ſunt vel debēt eſſe contépla
tiui & ꝑfecti, qa ꝑ certo iſti habent tres cubitos in altú.i. fidem
ſanctę Trinitatis, duos in latú.i. dilatationē duplicis charitatis,
folia.i. cogitationes & verba ad formá alatarú auiú ꝑ altitudioē
affectionis & locutionis, qa.ſ. boni more auiú.i. angelorú & ſan
ctorú ſemꝑ de ſoblimib' cogitát & loquuot. Ioá.3. Qui de ter
ra eſt, de terra loquit, & q de cęlo eſt, ſuꝑ oés ē. Succú vero de
bet emittere dolcē.ſ. doctrinę ſuauitatis et dulcis eruditionis.
Cant.4. Fau° diſtillans labia tua. Vel dic q iſte eſt Chriſtus, q
habuit tres cubitos.i. triplicē naturá in vna ꝑſona,ſ. diuinitatē,
aiam, & corpus, duos vero habuit in latitudioe cubitos, quia.ſ.
ipſe ſe dilatauit ad bonos & ad malos. &c. ſicut ſupra. ¶ Itē ſi-
2 cut dicit idē ibidē, eſt vna alia arbor ſimilis ꝓcedenti, q̇ portat
poma dulciſsima, & tō comedentibus oociua, & intraneorum
valetudini infeſta. De hac aút ꝓcipit Alexáder oe quis ſuorum
tangeret. Talis arbor eſt mundus, qa pro certo daro q ipſe ha-
beat aliquá ſimilitudinem bonitatis, ita q poma & fructus eius
.ſ. delicię diuitię & honores ſint delectabiles atq; dulces, quia
tñ intranea.i. mentē & actionē ſolent lœdere, pręcepit Alexan
der.i. Chriſtus imperator noſter ne aliqs de exercitu fidelium
iſtos fructus.i. múdi bona ꝑ affectionē tangeret, & ab eorú amo
re quilibet abſtineret, dicés ꝑ Ioanē 1. Ioá.2. Nolite diligere mú-
dum, neq; ea q̄ ſunt in múdo. Vel dic q tales fruct' dulces ſunt
dulcia verba adulatorú, luxurioſorú, hæreticorú, & ſimilia, qa ve
re quis iſti videant bonis arboribus.i. bonis hoibus ſimiles, &
eorú ēt verba ſimilitudinē bonitatis & amicitiæ prędāt, ipſa tñ
ſuis auditoribus & guſtatorib' ſunt noxia. &c. ſicut ſupra. ¶ Itē 3
dicit idē q in India ſunt arbores de qb' Indi faciút ſibi veſtes.
Vñ ait vbi ſupra q in bactris arbor eſt ſimilis terebintho cui'
poma amygdalis minora, miræ ſuauitatis exiſtunt, de cuius fo-
lijs tritis & paratis veſtes ſibi faciunt lineas & cóponunt. Dicit
idē ēt ibidē. ca.11. q in India circa inſulá Tylō eſt arbor dicta
goſſampin' quadá veſtita lanugine, de qua fiút linthea indicis
ꝑſtátiora. Dicit ēt ibidē io Arabia arborē eſſe dictá cyná folia
palmæ ſimilē, de qua incolæ faciút ſibi veſtes. Dicit inſuꝑ ibi-
dem.c.10. q io inſula Tylo ſunt lanigeræ arbores, & hoc miro
modo. faciunt.n. quoſdá fructus ad quátitatē cucurbitarú, quæ
maturitate ruptę oſtēdunt lanuginis pilas, de qbus fiút linthea
ꝓcioſa. Vocat aút malú cotoneú ille fructus. & ſequit.c.11. Sic
ergo Indos arbores ſuæ veſtiunt. & hoc (ſicut apparet) qa aliqñ
de folijs, aliqñ de lanugine, aliqñ de fructibus veſtes texuntur.
Pli. ēt li.15.c.14. dicit q ēt apud nos q̄dam arbores in folijs ſuis
quantulácúq; lanuginē gerunt, q̄ alijs gentibus lana eſt. Ego ēt
audiui q cortices nucis indicę texunt in ſaccos. Chariſsimi fo-
lia in ſcriptura ſignificant opa, veſtes aút q̄ ex talibus cópoaú-
tur & fiút, ſignificát virtutes & merita. Igit dico q arbores ſi-
gnificant viros ſctós, in terra.i. in eccleſia ꝑ fidē radicatos, odo
re ſctitatis diffuſos, lanugine ſeu lana charitatis & bonę affectio
ois veſtitos folijs verború ornatos, & fructib' bonorú operum
opulentos. Mar.8. Video hoies ſicut arbores. Iſti ſunt a quorú
affectibus, ſermonibus & opibus lanæ.i. bona exēpla & docu-
méta colliguot, de qbus fideles faciút ſibi veſtes virtutú & me
ritorú, quibus eorú aiæ veſtiunt, & ſpúaliter adornant ꝑs. Aſti
tit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato. Vel dic de pijs homi
oibus, q de fructibus & folijs diuitiarú ſuarú faciunt indis.i. ho
minibus pauperibus veſtimenta. Matt.25. Nudus eram, &. co-
operuiſtis me. Vel dic q cú cucurbita ſacræ ſcripturę aperitur
& exponit lana ſacræ doctrinæ & erúpit de qua iuſti virtutib'
induunt. ¶ Scďm Pli.li.12.c.8. Contermina eſt Indis gēs ariana, 4
na, apud q̄ eſt frutex peſtilens, raphani folio, lauri odore, q̄ tan
quam ſibi peſtilentem vitant equi. Iſte.n. frutex penè priuauit
Alexandi ú equitatu qñ primo Indias introiuit. Per fruticē quę
eſt apud gentē arianá, poſſum intelligere arrianorú doctrina &
hæreſim peſtilentē, q̄ pro certo equos.i. fideles & diſciplinatos 5
ipſius Alexádri.i. ipſius imperatoris noſtri Chriſti qñ primú In-
dias.i. múdú intrauit, hoc eſt dictu, in principio ecclię quaſi ex
toto deſtruxit, & ꝑ errores varios inuenenauit. Exo.15. Equú &
aſcēſorē ꝓiecit in mare. Equú dico.i. fidelē, aſcēſorē aút.i. fidē,
ſicut apparuit ad litterá, qa tunc ꝑter ambroſiú mediolanēſem
& Hilariú Pictauen. & alios paucos, quaſi nulli erant epiſcopi
quin eſſēt hęretici, & ſpecialiter arriani. Equi igit.i. fideles dē
bent iſtú fruticē.i. arrianę gētis ꝑfidiam deuitare, & ab eorum
hæreticis errorib' declinare. Abac.1. Leuiores pardis equi ei'. 8
ſupp. ad fugiendú. Vel dic q iſte frutex ſignificat malam mulie
rem, quia pro certo iſta eſt quæ equus.i. carnales & luxurioſos
(de quibus dr Eſa.31. Equi eorú caro, & non ſpús) inuenenat ꝑ
luxuriæ fœditatem, quapropter Alexander Chriſtus equitatú
militiæ chriſtianæ ꝑ tales herbas venenoſas. i. malas mulieres
quaſi ex toto amittit, inquantum ꝑ peccatum luxuriæ condit
ipſos perdit 1. Paralip. 18. Subneruauit oēs equos curruum eo-
rum. Vel ꝑ iſtam herbam intelligere poſſum bona mundi, quæ
ꝑ ſuperbiam & auaritiam inueneoant. &c. ſicut ſupra. Vel per
iſtam herba intellige quodcunq; volueris pctm. &c. ¶ Itē idem 5
ibidē dicit q in India ſpina quædá eſt cuius ſuccus oculis in-
ſtillatus, cęcitatē oībus aialib' infert. Eſt ēt ibi herba præcipui
odoris referta minutis ſerpentibus, quorum ictu protinus mo-
riendum eſt. Sic verè io mundo iſto ſunt ſpinæ.i. diuitiæ, quarú
ſuccus.i. guſtus, delectatio & affectus ſuos excœcant poſſeſſo-
res, qñ.ſ. oculum cordis tangunt. Ideo bene cauendum ne ocu
lus cordis tágatur, dato q diuitiarum copia habeatur. pſal. Di-
uitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Sunt ēt in iſto múdo her
bæ odoriferę, refertæ tamē ſerpentibus.i. hypocritæ cum odo-
ribus bonæ famę pleni tamen criminibus & venenoſis iniqui-
tatibus, ad quos dum qs propter odorem ſuæ famę iocauiè tra
hitur, ab eorum ſerpentibus.i. ab ipſorum vitijs, malitijs & ini
quitatibus cœcatur. Vel dic q circa herbas odoriferas.i. circa
bonos qui ſunt in religione vel eccleſia, ſemper eſt dare ſerpen
tes, id eſt malignoſos inuidos & detractores. &c. Vel dic quòd

herba quæ in cordibus malorum multum fragrat, ſignificat bo
na mundi. Inter iſta tamen habitant ſerpentes.i.demones, aias
diuerſis vitijs occidentes. Deuter. 8. Ibi erat ſerpens flatu vrés.
6 ¶ Item lib. 12.c.9. dicit idem q in pſico mari arbores ſunt quę
ſuper arenam ſine infixione nudis radicibus ſtátes, & more po
lyporum ipſis arenis adhęrentes, contra fluctus maris reſiſtût
immobiles, & dato q æſtu maris oí die opereâtur, q q; in terra
nullatenus radicentur, quodam tñ naturæ miraculo contra flu
ctus ſtare immobiles comprobantur, quaſi ſimile videtur pone
re li. 16.c.2. dicens q in Germania ſunt quidam maris refluxus
qui lacus faciunt, circa quos ſunt arbores protenſę & altę, quæ
ſuffoſſę fluctibus, vel propulſę flatibus vaſtas complexu radi-
cum inſulas auferunt, atq; ita librarę ſtantes, nauigant ingentiû
armamentis ramorum. Vnde quádoq; factum eſt q claſsis Ro-
mana per eiuſmodi lacum nauigans, de longe vidés erectas na-
uigantes arbore terreretur. Sic ergo patet q aliquę inueniûtur
arbores quæ ſine radicatione ſtant infra fluctus, aliquæ autem
quæ ſine radicatione ſtant & natant ſuper fluctus. Iſta poſſunt
mihi ſignificare duo genera perſonarum, quæ quamuis nó ſint
per virtutem perſeuerantiæ, perfectionis & conſtantiæ multi-
mode radicatę, nec in ſe fortiter ſtabilitę, tamen quaſi ea quodá
miraculo inueniuntur ſtare, & côtra fluctus tribulationum, in
lacu mundi conſolationum erecti ad Deum permanere, iuxta
conſilium Apoſtoli 1.ad Corint. 10. Qui ſtat videat ne cadat.
& 1.ad Corin. 16. State viriliter agite. &c. Primi ergo ſunt ſim
plices & timorati, ſecundi vero ſunt prudentes & eruditi. Sim-
plices.n. dato q radicatione magnæ conſtantiæ careant, ita ta-
men fit q quando fluctibus tentationum & tribulationum ope
riuntur & impelluntur, ſolent arenis futurę mortis per conſi-
derationem & humilitaté taliter adhęrere, q côtra vitia immo
biles perſeuerant, ſicut de Thobia dr Tho. 1. q dato q alios vi
deret idololatrare, ipſe tñ immobilis iudicij timore permanſit,
iuxta illud 1.ad Cor. 15. Stabiles eſtote & immobiles. Prudétes
aût viri in ipſo lacu mûdanę proſperitatis poſiti, & ibi per mun
dana negocia fluctuâtes, fortunæ flatibus circûpulſi, per gratiá
ſolent exurgere, & erecti ſurſum ad cœleſtia per affectum, per
lacum ſeculi nauigare. Iſtud aût fit quia in ipſa aqua mundanæ
proſperitatis per affectum non ſe profundant, ſed ibi quaſi per
contemptum ſupernatant, & quia tunc radices deſideriorum
ſuorum æqualitate iuſtitię taliter librant, q ſine caſu peccati in
ipſis fluctibus perſeuerant. ps. Nos aût ſurreximus, & erecti ſu
7 mus. ¶ Item Pli. li. 12.c. 11. dicit q in Tylis eſt quædam arbor al
bæ ſpinæ ſimilis, portans florem roſeum, qui flos noctu compri
mitur & clauditur, in ortu vero ſolis aperitur in meridie vero
totaliter dilatatur. Incolæ autem iſtam arborem quę ſic claudit
& aperit florem ſuum, dormire aſſerût. Sicut ét dicit idem Pli.
li. 13.c. 17. in Ægypto eſt herba lothos, de qua ſiccata & triſa in-
colæ faciunt ſibi pané, cuius flores ad ſolem aperiuntur, & ſole
occidente comprimuntur, & folijs conteguntur. Iſta ea pone p
omnia ſicut de helitropia.i.de ſolſequio ſupra li. 12. ¶ Sicut di-
8 cit idem, quædam ſunt arbores quæ vno loco viuunt, alio ve-
ro loco viuere nequeunt, quod contingit qñq; planta ſe muta-
ri faſtidiente, qñq; ipſius plantę imbecillitate tranſlationé non
ſuſtinente, qñq; cœlo inuidente, qñq; ſolo repugnante. Econ-
tra aût conſtat q quædam plantę tranſlatione proficiût, & me
lius in alieno quàm in proprio ſolo viuunt. Vnum tamen dicit
hic incredibile.ſ. ipſas arbores alibi transferédas exorari, & p-
cibus inclinari vt alibi viuant atq; tranſmigrent. A ſolo ét qd
ipſas habet recipere, dicit poſſe impetrari vt alienas arbores
alat, aduenaſq; recipiat. Quamuis iſtud vltimum ſuperſtitio-
ſum aliqualiter videatur.ſ. q arbor & terra audiant verba præ
cum, poſſum tñ dicere q tales ſignificant duo genera perſona-
rum, quia ſ. quidá ſunt qui nunquàm ad aliud ſolum.i. ad alie-
nam patriá volunt tráſire, ſed in ſuo ſolo & patria ſemper per-
ſiſtere nec alibi lucrû quęrere, ſed ibi iugiter reſidere, ſicut ſu-
mus cômuniter nos alij Pictauienſes, nõ attendentes q non eſt
propheta ſine honore niſi in patria ſua, nec attédentes q deus
Abraá futurû in genté magná, in alienâ patriam miſit, ipſique
terrá ppriá interdixit. Ge. 12. Egredere de terra tua. &c. Iſtud
auté côtingit ex noſtra imbecillitate, vel ex faſtidioſa volûtate,
vel ex cœli.i. dei indignata côtra nos bonitate. Ecôuerſo vero
quidá ſunt q ad partes remotas ſe tráſferût, & in patria ſua vi
uere neſciût vel nõ poſſunt, alibi vero tráſlati pficiunt & aſcen
dû, ſicut apud Lemouicéſes cotidie ppendimus, quos his tpib⁹
in alienis puincijs & pñtijs magnificos videm⁹. Nos ergo ſum⁹
ſicut arbores, q rogari volum⁹ vt tráſferamur, ipſi vero ſolum
alienû rogare videntur vt ibi recipiant, & viuere pmittant. In
his igitur ipſos commendo, nos vero tanquam ignaros ſuper
oîa reprehendo. Ipſi.n. videntur ſentire cum Seneca q oé ſolû
patria eſt viro forti, & non q mollius oſſa cubent manibus tu-
mulata ſuorum Iob 29. In nidulo meo moriar. &c. Vel dic econ
tra q multi ſunt qui in terra & patria dulci & fertili nutriti, ali
bi transferri & vagari non volunt, quia.ſ. ipſis bona patriæ ſuæ
ſufficiunt. Alij vero contra ſterilitate proprię patrię compulſi,
alibi neceſſario victum quærunt. Vel dic q quidam ſunt quib⁹
ſufficit locus, ſtatus, gradus, officium, beneficium in quo vo-
cati & primo nati ſunt, nec per ambitionem alibi transferri vo
lût. Ideo ét iſtis neceſſe eſt qñ aliena officia & dignitates debét
transferri, q rogentur, & quaſi inuiti illuc trahâtur, & ad præ-
bendum conſenſum ab alijs inducantur, dicétibus.ſ. illud Eſa.
3. Veſtimentum tibi eſt, princeps noſter eſto. Alij aût ambitio-
ſè volunt transferri, & de beneficio ad beneficium tranſmuta-
ri, ita q ipſum ſolum alienum.ſ. aliena collegia rogare non ceſ
ſant, vt eos recipiant & admittant, ſimiles Abſaloni, qui.ſ. dice-
bat 2. Reg. 15. Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, vt ad
me veniant gentes, & iuſtè iudicem? &c. ¶ Scdm Pli. lib. 16.c. 9
45. Aliquæ ſunt arbores quę in terra gigni non poſſunt, & in ar
boribus naſcuntur. Quum.n. ſuam ſedem non habeant, in alie
na viuunt, ſicut exemplificat de viſco & de pluribus herbis. Vi
ſcû.n. eſt frutex qui in arboribus deiectis ſeminibus naſcitur,
ita q arbor adnata alteri vocitatur, quod tñ in terra ſeminatû
nullatenus generatur. Circa iſtû fruticem duo ſunt mirabilia
Vnû quia ſi naſcat in arbore quæ folia mutat, ſolet & ipſe deci
dere. Si vero naſcat in arbore quæ folia ſua ſeruet, dr ipſi ſtabi
liter inhærere. Aliud mirabile eſt quia ſemé eius rimis arborû
impreſſum non pôt fructificare, niſi primo in ventrem auium,
& maximè palumbi vel turdi fuerit maturatum. Cû aût ab aui
bus comeſtum, & aliquandiu in ventre ſeruatum maturû red
ditur, tunc frutex inde faciliter gñatur. Sup oîa aût pcioſum
eſt viſcû qd creſcit in robore vel in quærcu, qd.ſ. vulgus côtra
morbû caducû valere dicit, ná (vt ait idé Pli.) quod robori ad-
naſcit, de cęlo miſſum creditur, & ſignû eſſe q arbor illa a deo
eligat. Tanti ergo honoris iſte frutex apud antiquos fuit, q in
eius collectione & ſectione duo Tauri albiſsimi immolarent li
gnû in ſago albo reciperet, ſacerdos i veſte alba cû falce aurea
ipſum colligere teneretur, populus vero vt donum ſuû Deus
proſperû faceret precabantur. Arbitraotur ét (vt ait) iſto fru-
tice fęcunditatem cuicû q; ſterili aíali dari, & côtra venena p-
hibent remedio eſſe, ſicut idé ibidé dicit. Per iſtû fruticé arbo-
rib⁹ inſitum & adnatû poſſum intelligere filiû Dei hoí adiun-
ctû & incarnatû, & maximè ipſi robori ſeu quercui.i. ipſi robu-
ſtę & ſolidę beatæ virgini a Deo cęlitus impreſſum. Iſte.n. fru-
tex Dei filius fuit primo ſemen in ventre auis.i. in corde Ga-
brielis, qñ ſ. ibi fuit digeſtus, & p os ei⁹ redditus, & vêtre ai ſui
proditus verbaliter & emiſſus, & in ipſum arboré.i. virginé p
incarnationé inſitus & immiſſus. Ipſum ét alię aues.ſ. pphetę
decantarát, & de eo prophetando ipm vel eius fidé in ſe multi-
pliciter maturauerát. Iſte ergo ſic inſitus humanit⁹ creuit, & q
in terra.ſ. in terrenis & corruptis mulierib⁹ naſci nolebat, in ar
bore.ſ. in erecta & electa virgine natus fuit, ipſeq; qui propriá
ſedé humanitus non habebat (q2.ſ. filius hois nõ habet vbi ca-
put ſuû recliner) in ipſa arbore.i. in Virgine beata corporaliter
ſedé ſumpſit. Eſaiæ vlti. Cœlû mihi ſedes eſt terra aût ſcabellû
pedû meorû, quaſi dicat, cęlû.i. cęleſté arboré.ſ. virginem ele-
gi, terrá aût.i. corruptas mulieres contépſi. Ex quo apparet q
iſtud robur.i. iſtá robuſtá virginé De⁹ elegit, & ſibi ſpecialiter
dedicauit. ps. Elegit eá Deus, & præelegit eá. Iſte ergo ſic inſi-
tus, contra morbû caducû i. contra pctm (qd in infernum facit
cadere) valuit, & inde hoies liberauit, pp qd dr Iaco. 1. In má-
ſuetudine ſuſcipite inſitû verbû, qd pôt ſaluare aías veſtras. Iſta
eſt ergo qui a deciduis decidit, & in pſeuerantibus pſiſtit, q2.ſ.
qñ hõ per pctm folia virtutû pdit, iſte frutex Chriſtus ſolet ſi-
bi deficere, & ab eo cadere. Qñ vero eſt in hoie iuſto, qui.ſ. fo-
lia virtutû & viroré grê cuſtodit, tunc ſolet iſte viſcus Chriſt⁹
cum ipſo remanere per grám Lu. 24. Mane nobiſcum dñe. Iſte
eſt ergo pro quo colligendo & habendo tauri albi.i. puri & in-
nocentes martyres fuerunt occiſi, ſacerdotes.i. confeſſores al-
ba veſte caſtitatis & puritatis fuerunt veſtiti, ſaga vero alba.i.
corda munda p innocentiam fuerût parata, & puri affectus p
munditiam dealbari, quia.ſ. tales poſſunt illum in ſacramento
altaris vel alias digne colligere, & ipſum ſecum p grám retine
re. Apoc. 19. Exercitus qui in cœlis ſunt ſequebant eû in equis
albis.

albis.Nullus.n.Chriſtum dignè colligit aut recipit,niſi qui al-
bus & mundus eſt, & qui in ſago albo puræ & mundæ cóſcié-
tiæ ipſum ponit: Vnde bene conſulit Eccl.9.dicens:Omni tem
pore ſint veſtimenta tua candida. & ſic pro certo iſte venena
vitiorum deſtruit, & fęcunditatem virtutum tribuit & conce-
dit,dicens illud Gen. 31. Quamdiu ſui recom,oues tuæ & ca-
præ non fuerunt ſteriles. Vel dic q viſcus iſte ſignificat quoſ-
dam bonos religioſos,qui.ſ.in terra.i.terrenorum amore ſemi-
nare nolunt,nec ibi quidé radicé deſideriorũ figere,nec ibi cre
ſcere nec manere.Cum igitur iſti hic non habeant proprias ſe
des,neceſſe eſt q incolant alienas, quapropter in arbore.i.alta
cœli manſione ſibi ſedem ſaciunt, ibique mentaliter reſident
atq; viuunt,dicentes cũ Apoſt.ad Heb. 13. Nun habemus hic
manétem ciuitatem,ſed futuram inquirimus. Vel dic ſi vis de
pauperibus auaris,qui quia proprias non habent ſedes ſeu poſ
ſeſsiones,ideo occupant alienas,ita q etiam arbores. i. altas &
nobiles potentium & nobilium manſiones emunt,acquirũt &
vendicant tanquam ſuas,iuxta illud Ioſuæ 17. Aſcéde in ſiluã,
& ſuccide ibi ſpatia in terra pherezei. ſicut ad litterã videmus
10 de vſurarijs & ballinis.¶ Secundum Pli.li.13.c. 10. in Ægypto
iuxta memphim genus eſt ſpinę cuius folia facili tactu cadũt,
ſed quod mirum eſt, iterum renaſcuntur, & ſic videtur q iſta
arbor virtutem ſeminariam habeat in folijs,quod eſt rarũ.Fo-
lia ſont verba,quæ.ſ.per ſtultiloquiũ faciliter decidunt, & vbi
non ſperatur,quandoq; pullulant,& magnam turbam ſpinarũ
11 .i.magnam copiam malorum generant & producunt.¶ Ité ſm
eundem ibidé.c.17.Lothos eſt arbor inſignis circa Syrtes,quã
aliqui dicũt eſſe idem quod Celtio, & ipſam Italiæ familiaré,
et ab inde allatam forſitan ſed terra mutatam.Iſta igitur arbor
fructus habet dulces intantum q inde lothos.i. obliuio appel-
latur, & hoc quia hoſpitibus per partes illas trãſeuntibus,pro
pter fructus ſui copiam & dulcedinem, patrię proprię obliuio
nem inducit.Baccæ.n.eius ad cibos in dolijs cõdiuntur, de q-
bus in Aphrica quandoque exercitus paſti narrantur.De bac-
cis etiam eius vinum exprimitur mulſo ſimile quod per decem
dies poſſe durare probatur.Lignum autem eius nigrum eſt,et
valet ad tibias inſtrumenta muſica faciendas. Sic igitur quo-
dammodo mirabile non videtur ſi hoſpites occaſione huius ar
boris patriam obliuiſcantur,de qua cibum,potum,& iubilum
aſſequuntur. Chariſsimi nos oés ſumus hoſpites in hoc mun-
do,quia noſtra patria eſt paradiſus.Vnde in epiſto.Didimi re-
gis Brachmanarum ad Alexandrum dicit: Nos non ſumus in-
colę huius mundi,ſed aduenę,nec in hunc mũdũ venimus, vt
in eo nobis liceat conſiſtere,ſed tranſire. Arbor iſta ſignificat
mundũ,qui.ſ.habet fructus diuitiarum,vinum deliciarum,cã-
tus & tibias inanium lętitiarum.Quid igitur?Pro certo multi
ſunt qui quamuis in hoc mundo debeant eſſe hoſpites, & quã-
uis habeant alibi. ſ. in cœlo patriam opulentam, iſta tñ arbor
cum ſuis fructibus.i.iſte mundus cum ſuis delectabilibus obli-
uionem patrię paradiſi in ipſis generat, ipſoſque ſecum trahẽs
et retinens in amore ſuo eos taliter vinculat, quòd paradiſi me
moria eos priuat, ita q iſti peregrinationem pro patria eligũt,
& paradiſo ſeculum anteponunt, nec curant ad patriam para-
diſi redire.imo cum iſta lotho obliſcera volunt conſiſtere & ma
nere,cum tñ deberent dicere illud pſal.Si oblitus fuero tui hie
ruſalem,obliuiſcatur mei dextera tua. Vel dic q iſta arbor eſt
Chriſtus ſeu paradiſus vel etiã religio, quia pro certo qui be-
ne conſiderant quantę ſunt iſtę ſpiritualis diuitię,deliciæ & lę
titiæ,patriam ſuam.i.mundum obliuiſcunt,& cum illa arbore
viuere delectantur.Ideo bene dicitur aię chriſtianæ illud pſal.
Audi filia & vide & obliuiſcere populum tuum,& domum pa
12 tris tui,et concupiſcet rex decorem tuum.¶ Item idé ibidem.i.
li.13.c.22. dicit q Euonymus eſt arbor lauro ſimilis in folijs,
ferens ſiliquas,in quibus eſt granum quadrangulum,quod eſt
letale animalibus.Talis eſt hereticus,qui.ſ. in apparétia & cõ-
uerſatione lauro.i.bonis ſimilis eſſe videtur, quia.ſ. grana do-
13 ctrinæ ſuæ malę ſunt animalibus.i.ſimplicibus venenoſa.¶ Pli
nius allegans Alexandrum Cornelium dicit ibidem eſſe arbo
rem dictam eonem,ea qua ſuit facta argo, nauis Iaſonis, cuius
lignum nec aqua nec igne poterat corrumpi, ſicuti nec viſcũ.
Sed Pli.Iſtam arborem nulli alteri cognitam quàm illi Corne
lio eſſe dicit.Expone ſi vis ſicut de lignis ſethim.ſupra li.12.de
14 arboribus littera ſ.¶ Secundum Pli.li.13.c.24.Cytiſus eſt fru-
tex qui in ſpinis ſeritur,& ibi ad modũ viſci in ſpinis ipſis cre-
ſcit & adnaſcitur,ipſiſque miro modo inſeritur, & maximè in
ſpina regia quæ é in terra Babylonis. Mirũ(vt ait)quia iſta fru
tex eadé die qua ſeritur,germinat,arboremq; celerrime occu-
pat.In ortu autem caniculę ſeritur,& pro condiendis vinis ab
incolis reſeruatur. Chariſsimi ſpina quæ eſt arbor inculta vt
cõiret,ſignificat virginem glorioſam, quæ re uera nunquã per
iniquitatum exercitium fuit culta, iuxta illud Eze.36 Illa ter-
ra inculta facta eſt quaſi hortus voluptatis,potiſsime autẽ iſta
dicitur ſpina,quia de iudeorum pungitiuo, & auſtero populo 5
fuit nata. Regia autem dicitur, quia fuit de ſtirpe regia pro-
creata.Vnde canitur, Regali ex progenie exorta maria reful-
get. In iſta ergo ſpina fuit ſeminatus Cytiſus frutex paruus.i.
Chriſtus humilis benedictus,quia.ſ.ibi adnatus, adiunctus &
incarnatus fuit ibique perſonaliter ſe iniecit. Iaco.1. Suſcipite
inſitum verbum.Vnum ergo mirum fuit hoc inter alia, quia.ſ.
eadem die qua fuit ſeminatus per Gabrielis verbum & per ſpi
ritus ſancti myſterium,eadem dico die,imo eodem momento
fuit germinatus & factus per corporis complementum.In eo-
dem.n. inſtanti fuit corpus eius de puriſsimis ſanguinibus fa-
ctum lineatum & organizatum, & anima ratione viuifica-
tum,& a perſona filij Dei aſſumptum 1.ad Cor.15. In momé-
to in ictu oculi in nouiſsima tuba.Iſta eſt ergo quo vina.i.mũ-
di ſcientiæ condiuntur,& ad ſaporem debitũ reducuntur. Vel
dic q iſtud ſemen eſt verbum Dei quod pro certu ſtatim de-
bet in nobis per bona propoſita germinare, & per bona opera
pullulare, & maxime ſi ſimus ſpinæ regiæ.i.per pœnitentiam
ſpinoſi,& per chriſtianam religionem regij,iuxta illud 1.Pe.2.
Vos eſtis genus electum,regale ſacerdotium, & gens ſancta.
¶ Item vt dicit idem ibidem.c.26.& vlti.in mari quandoq; na- 15
ſcũtur arbores. Rubeum etiam mare & totus oceanus indicus
plenus eſt ſiluis.non habent.n.alia ligna.Vnde etiam nominat
ibi multos & varios frutices qui in maris naſcuntur littoribus
Infra aquam, & etiam de arboribus quæ latitant in profundis
aquarum:quarum quædam glandes ferunt ſicut a nauſi agenti
bus eſt relatum.Inter cætera autem exempla quæ ponit,ipſe di
cit q vltra colũnas hercolis in profundo maris inuenitur fru-
tex ad ſimilitudinem palmæ cum fronte ad ſimilitudinem por
ri.inuenitur ibi etiam alius frutex ſimilis lauro & thymo. qui
tñ frutices ſi de aquis extrahantur, ſiccati ſole in pumicé con-
nertuntur.Dicit etiam in mari rubro viuere ſiluas, laurũ ma-
ximè & oliuam,& quum pluat, fungos,qui ſole tacti,in pumi-
cem conuertuntur.Dicit etiã milites Alexandri de maris pro-
fundo fruticem extraxiſſe, qui ſtatim vt ſiccatus fuit, in ſalem
cõuerſus eſt. Dicit etiã in profundo naſci iuncos,qui dũ erant
in aqua,erant virides atque molles, extracti vero & ſiccati ef-
ficiebantur lapides,Et breuiter,in multis partibus Indiæ in ip
ſis arenis dicit nullam arborem creſcere, nec ſpinam quidem
præter eam quæ vocatur ſitiens,& hanc raram admodũ, in ma
ri vero propinquo dicit ſub aqua frutices pullulare. Alias etiã
arbores aſſerit ab eiſdé in profundo viſas ſemper folia retinen-
tes.Et breuiter,ſic eſt q in profundo maris inueniuntur frnti-
ces qui quamdiu in aqua ſunt, ligna ſunt, quando vero extra-
huntur,aut lapides aut ſal aut pumices ſiunt,ita q ſub aqua ſi-
cut ligna plicantur, extra vero ſiccata tanquam vitra frangun
tur. Vnde etiam dicit q talibus fruticibus remi nauigantium
aliquoties arreſtantur. Moraliter per mare intelligo religio-
nẽ, vel etiam mundi amaram paupertatem & tribulationem.
per lucum extra aquam & aerem intelligo ſeculi regimen. i.
mondi proſperitatem & conſolationem. Igitur dico q in mari
.i.religionis amaritudine inueniuntur arbores.i.homines, qui
quamdiu ibi ſunt,ſunt lingua.i.molles,pij,obedientes,& tene-
ri,extracti tamen & ad ſecularia negocia expoſiti,& calore cu
piditatis ſiccati,efficiuntur lapidei,ſalei,pumicei.i.incõpatien
tes,impij,fragiles,& ad cadendum in peccatum proni per ob-
ſtinationem & crudelitatem duri.Iob 41.Cor eius indurabitur
quaſi lapidis. ita q ſæpe videmus q illi qui in profundo maris
.i.in religionis vel tribulationis amaritudine poſiti, erát oliuæ
per pietatem,lauri per virentem honeſtatem, palmę per victo
rię contra vitia ſtrenuitatem,iunci per gracilem humilitatem,
extracti inde exterius ad mundi cõſolationes, promotiones &
negociationes, ſiunt ſal per ſitibundam auaritiam, ſiunt la-
pis per obſtinationem & duritiam,ſiunt pumices per ſuperbiã
& leuitatem, ſiunt etiam frangibiles per fragilitatem & incon
ſtantiam. Magis ergo valet talibus ſtatus inferior quàm ſupe-
rior,tribulatio quàm conſolatio,clauſtrum quàm ſeculũ, pau-
pertas quàm vbertas,ſalum quàm ſolum, vt ſic talis dicat illud
Ezec.26.Perfecti decoris ego ſum,& in corde maris ſita. Vel
dic q hodie in arenis.i.in ſterilitate Indiæ.i.religionis, non in-
ueniuntur

ueniuntur erbores.i.viri perfecti,niſi ſolę ſpinæ ſitientes.i.do-
ctores,cupidi et aueri,et tamen in mari.i.mundo inueniuntur
bonę arbores.ſ. oliuę,lauri, & iunci.i.viri pij,miſericordes,&
iuſti, quia pro certo plerunque eccidit quod meliores inue-
niantur in ſeculo,quàm in clauſtro, & inter ſeculares,quã re-
guleres.Baruc.6.Beſtiæ meliores ſunt illis. Vide ſi vis de coral
16 lio li.de lapidibus,& expone ſicut ibi ſupra li.15. ¶ Ité ibidem
dicitur q̧ in quibuſdam pertibus maris rubri circa littora ſunt
arbores altiſsimę,quæ hebent folia laurea, flores violarũ bec-
cas colore & odore,ad ſimilitudinem oliuarum, folijs nunquã
deciduis,quæ cum æſtu Oceani omni die operiuntur,ite q̧ ad
earum cacumine nauigia alligentur, quæ tamen ipſis aquis nõ
obſtentibus viuere comprobantur, nec ab ipſo meri ipſas coti
die & quaſi pro medietate tẽporis contegente, aliqualiter ex-
tinguuntur.Sic verè iuſti in mari tribulationum ſolent viuere
& ibi per gratiem reſidere. pſal. Multę tribulationes iuſtorũ.
qua pro certo dato q̧ mare cum ſuis fluctibus.i.tribulationum
ameritudo cũ ſuis caſibus,ſeu diabolus cum ſuis tentationibus
ipſos cotidiè operiant atq; tegant, contra ipſos tamen nõ præ-
ualent, nec gratiæ viroribus eos priuant,quia pro certo cõtra
eos qui ſunt laurei in folijs verborum per honeſtatis virorem,
qui ſunt violacei in floribus effectionum per puritatis virorẽ,
qui ſunt ſicut oliuę in baccis & fructibus operetionum per pie
tatis dulcorem, qui ſunt iocũdi odoris per famoſitatis fragren
tiam, & quorum folia virtutum ſemper manent per firmitetis
perſeuerãtiam, mare tẽtationum vel tribuletionũ nunquã prę
ualet,ſicut epparuit de martyrib' & ſanctis,nec ipſos per pec-
catum diruit aut ebſorbet. ad teles ergo debemus naues nſ̃as
.i.animes per fiduciam ligare,& ad eos per ſpem & deuotionẽ
aſtringi,& eorum auxilio nos firmare. Vnde Eccle.15.Firma-
bitur in illo,& non flectetur.

De mirabilibus in herbarum natura. Cap. 69.

HERBAE etiã non carent mirabilibus. Vnde nota
1 ſecundum Pli.li.13.c.18.in partibus Ægypti eſ-
ſe & creſcere in aqua quendam florem qui dici-
tur ſcepus, cuius in hoc eſt conditio mirebilis,
quia veſpera mergi in aquis incipit, & vſque ad
mediam noctẽ ſemper paulatim amplius & am-
plius ſe ſubmergit', ita q̧ ſic profundatur in aqua q̧ homo, cũ
manu ipſum non inueniat nec attinget, & tunc rurſum incipit
peulatim vſque ad ſolis ortũ conſurgere,& in ortu ſolis emer-
gere,& florem ſuum altè extra equã vndique dilatare,& quã-
diu ſol lucet,ſe ſuper aquam ſolis aſpectibus præſentare. Talis
flos videtur ſignificere animam deuotã, ipſi ſoli iuſtitiæ Chri
ſto familiarem & amicem, quia pro certo qñ accidit q̧ iſte ſol
Chriſtus ſibi occidit,& ab ipſa per peccatum ſe ſubtrahit, vt-
pote qñ fit q̧ aliquo caſu peccatum incurrit,& ad noctem ſpi-
rituelem tenebrarum attingit,iſte debet ſe in aqua lacbryme-
rum profundere, & ibi per verecundiam & contritionem oc-
cultere,& a ſtatu & conſpectu hominum ſe perſonaliter abſen
tere,& quanto nox peccati eſt profundior,tanto debet aquam
lachrymarum profundius ſubintrere,quia ſicut dicitur Matt.
18. Iſti expedit vt ſuſpendetur mola aſinaria in collo eius, &
5 ſubmergatur in profundum maris. Mola.n. ſignificat pondus
diuini timoris,ſubmerſio vero in mare, deſignat amaritudinẽ
lachrymoſi doloris, quia.ſ. animæ peccatrici expedit vt mola
diuini timoris prematur, & vt in lacbrymarum ameritudine
Immergatur. Sed quid?pro certo quando ſolis ortus.i. infuſio
gratiæ Dei appropinquet, tunc concepta ſpe venię debet ipſe
flos.i.ipſe pœnitens anima per deſiderium ad eum appropin-
quare,ita q̧ quando iam per gratiam ſibi lucet, ipſa anima ve
nia reſtituta ſibi aduenienti debet mentaliter obuiare, & ſeip-
ſam ſibi exponere, ad eius ſeruitium promptam & expoſitam
præſentare,& folliculos ſuarum affectionum ad eum per cha-
ritatem & deſiderium dilatere,dicens illud pſal. Paratum cor
meum,cantabo & pſalmum dicam. Vel dic q̧ iſte flos eſt diui
na gratia,qui pro certo quamdiu ſol iuſtitiæ Chriſtus elonga-
tus fuit a mundo.ſ.ante aduentum domini, dum nox infidelita
tis durabat,ab ipſo mundo etiam ſe abſentauit, verum vbi or-
tus eſt ſol iuſtitiæ per beatam incarnationem, ortus etiam eſt
flos gratiæ per ſuorum donorum diffuſionem, & ſic factum eſt
q̧ flos iſte.ſ.gratia quem nullus primitus poterat attingere, in
huius ſolis aduentu omnibus ſe voluit exhibere,coram omni-
bus ſe dilatere, & cunctis eam habere volentibus præſentare.
Vel ſi vis dic de diuina ſcriptura,quæ prius erat occulta,ita q̧
perfecte tangi non poterat nec haberi, nunc vero facta eſt ma
nifeſta 1.Ioan.1.Vita manifeſta eſt. ¶ Ibidem.ſ. naturalis hiſto 5
rię li.19 c.1.dicitur q̧ in deſertis indiæ aduſtis ſole,vbi non ca
dunt imbres,inter diras ſerpentes, vbi aſſueſcit viuere ardẽ-
do,naſcitur quoddã genus lini quod mirabilis eſt naturæ. Ve-
ſtimentum.n.ex ipſo confectum non comburitur,imo ſi ſordi-
dum fuerit,in igne ſordes conſumuntur,ipſum vero multo ma
gis quã aqua mundatur. vnde Pli.dicit ibidem: Vidimus(in-
quit)mappas ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni, magis quẽ
poſſent aquis. Rarum eſt inuentu,& præcipuarum margarita-
rum precium æquat. Ruſum a principio habet colorẽ,ſed tan
dem in igne ſplendeſcit. Duo autem mirabilia de iſto dicũtur,
quia quum antiquitus corpora morientium comburerentur,
ciniſque tandem in vrne loco tumuli reconderetur, è lino hoc
fiebant tunicę funebres.i.ſudaria mortuorum. Corpus n.ſic ve
ſtitum ſudario illęſo in igne comburebatur,ciniſque eius intra
dictum ſudarium contentus ſeruabatur, & ſeparatus & diui-
ſus a lignorum cineribus integrè tenebatur. Aliud autem eſt
miraculum,quia ſicut Anaxilaus author eſt arbor,quæ illo pa
no circundetur,ſurdis ictibus poteſt ſcindi,ita q̧ ictus ſcindẽ- 6
tium a circunſtãtibus non auditur. Græci autem(vt dicit ide)
iſtud lignum asbeſtinum vocant. Re vera tale linum videtur
eſſe virtus ſpei,vel etiã virtus fidei, quæ.ſ.in deſertis indiæ ar-
dore ſolis combuſtis.i. in ardore tribulationum inter diras ſer
pentes.i.inter ipſas ſeuitias tyrannorum principaliter habet lo
cum,vbi.ſ.ardendo deſiderijs viuere conſueuit. Illa eſt.n. quã 1
non poteſt ignis tribulationum vincere vel conſumere,quini-
mo facit eã amplius ſplendere & albere,ſicut apparuit in mar
tyribus, quorum ſpes & fides non fuit ignibus tribulationum
abſorpta,nec a diris ſerpentibus.i.a crudelibus tyrannis extor
ta,ſed conſumptis vitiorum ſordibus,ſi quę in eis erant clarior
eſt affecta.Fides.n.& ſpes iſtorum in ipſis ſuis tribulationibus
amplius ſplenduerũt,& vnde videbantur cadere,potius incre
uerunt, ſicut bene ponitur in hiſtoria tripertita de Iuliano im
peratore apoſtata, qui cum vellet nomen Chriſti extinguere,
nolebat per tribulationes contra fideles procedere, ſciens qm̃
fides Chriſti in tribulationibus ſolet creſcere, & ſplendidior
apparere. Vnde etiam dicitur quòd quãdo a ſanctis reprehen
debatur,patienter ferebat,nec eis moleſtiam inferebat. Vnde
breuiter iſta virtus poteſt dicere illud 2 ad Cor.12.Cum infir
mor,tunc fortis ſum. Iſta ergo ad duo ſummè valet.ſ.ad conti
nendos cineres mortuorum ne dilabantur, quod fit per ſpẽ &
fidem futurę reſurrectionis. Item ad ſurdos faciendum ictus
tribuletionum,ne per impatientiam & quærimoniam eudien-
tur,quod fit in ſectione arborum.i.in aduerſitate ſanctorũ, &
in verberibus ſuę afflictionis,quia pro certo viri ſancti qui in
tali ſpei & fidei ſunt inuoluti, dato q̧ tribulationibus ſecent,
non ſolent per impatientiam & quærimoniam ſonum emitte-
re,ſed ac ſi eſſent ſurdi,cuncta per patientiam ſuſtinere. Vnde
in hymno canitur. Caeduntur gladijs more bidentium,nõ mur
mur reſonat,non quærimonia,ſed corde tacito mens bene cõ-
ſcia,conſeruat patientiam. Sic ergo dico q̧ fides & ſpes in igne
tribulationũ non conſumuntur,ſed proficiunt, cineres.n.mor
tuorum in ipſa mortis combuſtione vſque ad reſurrectionem
cuſtodiunt vel cuſtodiendas credunt,& in ſectione.i.in tribu-
lationibus iuſtorum clamorem impatientiæ audiri vel fieri nõ
permittunt,ſicut ad plenum dicitur de ſanctis qui iſtis virtuti-
bus fuerunt ornati,ad Hebræo.11.Sancti per fidem vicerũt re
gna,extinxerunt impetum ignis,obturauerunt ora leonũ,effu
gauerunt aciem gladij.Sequitur. Acceperunt mulieres de re-
ſurrectione mortuos ſuos. Alij diſtenti ſunt,non ſuſcipientes
redemptionem vt meliorem inuenirent reſurrectionem. Alij
ludibria & verbera experti,inſuper & vincula & carceres. Vel
dic q̧ tales fuerunt æremitę & ſcti eccleſiæ fundatores,qui.ſ.in
deſertis ardentibus pœnitentiæ & contritionis ſine imbre tem
poralis conſolationis viuere didicerunt, inter diros ſerpentes
.i.inter mundi tyrannos crudeles habitauerunt, in igne aũt & 3
aſperitate tribulationis virtute ſpei lęti & ſplendidi & ſine tur
batione fuerunt, ibique ſordes & vitia propria conſumpſerũt.
Iſti etiam cineres illorum qui igne & ardore mortis cõſumpti
fuerant,in ſe per continuã mortis memoriã ſeruauerunt, & ar
bores quæ ſecabantur.i. pauperes qui tribulationibus vrgebã-
tur,per conſolationem inuoluerunt, ipſoſque verbis & exem- t
plis ſuis in patientia firmauerunt,& ſonos quærimoniarum nõ
emittere docuerunt, ſed ipſos ictus ſuarum tribulationum ſur
dos & inauditos facere inſtruxerunt. Iſtis ergo videtur dicere.

dominus illud Eſa.43. Cum ambulaueris per ignē, nō combu-
reris, & flamma non ardebit in te. Ipſi autem poſſunt dicere il-
lis quos conſolantur, illud Eſai.50. Eorum dominus dedit mi-
hi linguam eruditam, vt ſciam ſuſtentare, eū qui laſſus eſt. Vel
dic ꝙ iſtud linum eſt mundicia caſtitatis, quæ in igne tribula-
3 tionis ſeruatur et ſplendet. ¶ Secundum Pliniū naturalis mun-
di hiſtoriæ lib.24.c.17. Magi & illi qui magos inſequuti ſunt. ſ.
Pythagoras & Democritus, quaſdam herbas mirabiles in ſuis
voluminibus poſuerunt, & de ipſis effectus mirabiles narraue-
runt. Vnde ait idem Pythagoras ꝙ menais herba eſt quæ de-
cocta cum vino valde valet, contra venena. protinus.n. ſanat
ictus ſerpentum, ſi vulnera foueantur. Mirum eſt tamen ꝙ iſta
herba quæ contra venenum proficit, eſt ſe tangentibus vene-
noſa, quia ſi iſta herba in terra effuſa fuerit, & aliquis deſuper
veſtigium impreſſerit, vel ea reſperſus fuerit, aut eam tetige-
rit, inſanabiliter venenatus erit. Monſtrifica inquit natura ve-
neni, præterquam contra venena. Simile videtur de aconito. vi
de infra eo.ca.73. §.17. Iſta poſſunt applicari contra hypocri-
tas, qui in ſe ſunt venenoſi & mali, tamen valent contra vitio-
rum venena, quia. ſ. iſti verbis & exemplis prædicationibus &
doctrinis a morſibus ſerpentum. i. a tētationibus demonū alios
ſanant, veruntamen ſi quis eos reſpexerit. i. ſi quis ſecreta facta
eorū inquiſiuerit, & eos tetigerit, & imitatus fuerit, ipſum ſpi-
ritualiter inficient & occident. Venenati ergo ſunt iſti præter-
quam contra venenum, quia. ſ. iſti ſunt qui vitioſè & venenoſè
viuunt, & tamen venena vitiorum prędicando, docendo & lo-
quendo annihilant & conſumunt. Iden bene præcipitur Matt.
23. Quę dicunt facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Vel
dic de Paulo: qui venenum primo fuit omnibus, & in alijs ve-
nenorum & vitiorum extitit productiuus, poſtea ſanatiuus. ad
Rom.5. Vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit & gratia.
quod etiam videmus de multis doctoribus, qui mira remedia
contra vitiorum venena dicunt & docent: eorum tamen opera
& exempla quæ mala ſunt, alios inuenenāt. Matt.23. illud præ-
dictum: Dicunt.n. & non faciunt. Ita ꝙ de iſtis poteſt exponi il-
lud prædictum: Vbi abundauit &c. quia. ſ. vbi abundauit deli-
ctum quantum ad vitam, abundauit gratia quantum ad doctri
nam, quia breuiter aliqui habent doctrinam, & non vitam, ali-
qui vitam, & non doctrinam, alij vtrunque alij neutrum 1. ad
4 Co.12. Diuiſiones gratiarum ſunt. ¶ Secūdum Pythagorā ibi-
dem aproxis eſt herba cuius radix ignes concipit e longinquo,
quia. ſ. ſi illi radici ignis oſtēditur, ſtatim è longinquo in ipſam
proſilit, ita ꝙ radix realiter inflammatur. ſed iſtud expone ſicut
ſupra. eod. li. cap. de mirabilibus igniū, vbi de naptha ponitur
ſimile. De iſta eſt aprosi dicit idē Pythagoras ꝙ morbi qui ea
florente humano corpori accidunt, dato ꝙ ſanati ſunt, quando
tamen florere eam contingit, admonitionem eorū ſentiunt qui
etiam dicit frumenti & cicutæ ſimilem conditionem eſſe. Iſta
poſſunt applicari ad reſiduū tentationis, quia. ſ. ſi florente apro
xi. i. ſi ea flore & pulchritudine alicuius perſonę, & maximè
mulieris, inſurrexerit tentationis morbus, dato ꝙ aliunde ſane
tur & refrigeretur morbus huius tentationis, ſi tamen iſte flos
.i. iſta perſona florida rurſus floreſcendo. i. arridendo & blan-
diēdo appropinquat ſtatim eius dictis tentationis morbum re
cuperat, & per contactum ſocietatis & familiaritatis ſtatim ef-
ficitur ꝙ tentationem quæ receſſerat, homo ſentiat. Eccleſ.13.
Qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea. Vel dic ꝙ flos eſt mun-
dana gloria. Eſa.40. Omnis gloria eius ſicut flos agri. Iſta ergo
circa hominem florente, contingunt quandoque homini mul-
ti morbi ſpirituales. ſ. ſuperbia, auaritia, luxuria, &c. quæ pro
certo dato ꝙ quandoque ſanentur & ceſſent, ſi tamen flos mū-
danæ proſperitatis & gloriæ eis refloreſcat & applicetur, mor-
5 bi iſtorum vitiorum uerum ſentiētur & redibunt. ¶ Item De-
mocritus (ſicut dicitur ibidem) dicit in marmoribus Arabiæ
perſico latere naſci herbam eximij coloris, dictam marmariti-
dem, qua vtuntur magi (vt ait) in inuocatione deorum. Dicit
etiam Achemenidon eſſe herbam coloris electri, quæ ſine fo-
lijs naſcitur in Tardaſtilis Indiæ, quæ ſceleratis hominibus in
vino datur, & ea potata per varias numinū imaginationes ita
cruciātur, quòd neceſſario compulſi crimina de quibus ſuſpe-
cti ſunt confitentur. Eandem autem hippophobadem appel-
lant, quoniam equę præcipuè caueant eam, & ibidem Theom-
brotion herbæ cuiuſdā meminit pauonis picturis ſimilis, odo-
re eximio, quam reges Perſarum in vino potāt: & virtute eius
mentis ſtabilitatem & iuſtitiam ſe acquirere putāt. Procul du-
bio tales tres herbæ videntur eſſe tres ſpirituales virtutes, vi-
delicet humilis oratio, timoroſa cōtritio, verax perfectio, quia
pro certo oratio & humilitas ſunt ſicut marmaritis, eo ꝙ viri
firmi & marmorei. ſ. viri ſancti, iſtā herbam nobis protulerūt,
quia. ſ. debemus vti ad deorum. i. Dei & ſanctorum inuocatio-
nem. Contritio vero eſt ſicut Achemenidon, quæ valet ad ex-
torquendum a ſceleratis confeſſionē, quia profecto ſi quis pec
cator herbam cōtritionis cum vino ſpei & conſolationis bibe-
rit, timore & imaginatione numinum. i. Dei & angelorum ita
terrebitur, vt crimina ſua per confeſſionem dicere compella-
tur. Veritas vero & ſanctitas valēt ad ſtabiliendum mentem &
intētionē, & ad faciendū iuſtitiam & rōnem. Valet ergo humi
litas ad inuocandum Deum. Iudith.9. Humilium tibi placuit
deprecatio. Item valet timor & contritio ad confeſſionem ex-
torquendum, quia timor domini expellit peccatum. Eccleſi.1.
Item valet veritas & conſtantia ad mentem & iuſtitiam ſtabi-
liendum. Prouer.4. Omnes viæ tuæ ſtabilientur. Vel dic ꝙ iſta
herba mentem ſtabiliens eſt prudentia. Prouer.3. Stabiliuit cę
los prudentia. vel gratia. ad Heb.13. Optimum eſt gratia ſtabi
lire cor. Iſtę. n. ſunt virtutes quæ ſunt per bona opera pictura-
tę, & quæ miro odore bonæ famæ vndique ſunt diuulgatę. Vel
dic ꝙ talis herba eſt Chriſtus, cū uerſatione pictus, & fama vul
gatus, quia. ſ. ſi in eucharistia vel per deuotionē recipitur, mēs
in bono propoſito ſtabilitur. pſal. Panis cor hominis cōfirmet.
¶ Item ibidem. ſ. lib.24.c.17. per eundem dicitur ꝙ adamantis
herba eſt Armeniæ cappadociæque alumna, ſic dicta, eo ꝙ cō- 6
teri nequeat, quæ tantę eſt virtutis (ſicut ait) ꝙ ſi eam admoue
ris vel applicueris ad leones, ipſos reſupinatos cum hiatu laxo
videbis. Virt⁹. i. eius leones, fatigat, & eos ſuperat & caſſat. Ta-
lis herba eſt virtus patientiæ, quæ conteri non poteſt aut vin-
ci, quia. ſ. ipſa non vincitur, imo vincit. vnde. Patientia vincit
malitiam. quia pro certo iſta habet virtutem leones vincendi
.i. mundi ſuperbos & principes mitigandi. Prouer.25. Patien-
tia lenietur princeps. Quia pro certo ſæpe fit quòd ita diuum
quæ per potentiam non vincitur, reſponſione molli frangatur,
& patientia ſuperetur. Prouerbi.15. Reſponſio mollis frangit
iram, ſermo durus ſuſcitat furorem. Iſta etiam dici poſſunt de
fide & conſtantia martyrum, quæ nunquam vinci nec frangi po
tuit, quinimo ipſos leones. i. mundi tyrannos feſſos & defatiga
tos proſtrauit. ad Hebr.11. Sancti per fidē vicerunt regna &c.
Sequitur: Obturauerunt ora leonum. Vel dic quòd eſt diuina
gratia vel humilitas, quę leones. i. demones vincit. ¶ Item dicit
ibidē Democritus (ſicut recitat Plin.) ꝙ eſt herba dicta Aria- 7
nus, quæ in Arianis. i. in patria gentis Arianæ Indiæ contermi
na naſcitur, de qua ſupra dictū eſt, cuius igneus color eſt, quæ
ſi ſole exiſtente in leone colligitur, ligna quæ ipſa & oleo per-
uncta fuerint, continuè accendūtur. Iſta herba ſignificat cō-
cupiſcentiā carnalem, quæ coloris eſt ignei, pro eo quòd igneā
habet conditionem & naturam, quia pro certo iſta eſt quæ ſi
oleo deliciarum admixta fuerit, ſtatim lignū quod inde perū-
ctum eſt. i. perſona talibus delibuta, ardore libidinis inflamma
tur, maximè quando ſol eſt in leone. i. quādo ſol, hoc eſt dictu,
claritas ſcientiarum, & leo. i. ſuperioritas potentiarum eidem
ſuffragatur, quia breuiter iſtud eſt verum, quòd lignū ſeu per-
ſona quando oleo mundanæ proſperitatis cum hac herba car-
nalis concupiſcētiæ in leone ſecularis potētiæ & claritate mun
dialis ſapientiæ inuncta fuerit, ipſam ignis iracundiæ, auaritię,
vel luxuriæ faciliter inflammabit. Mens.n. humana eſt coloris
ignei quantum ad mala deſiderandum, & ideo tales ignes faci
liter concipit, & animam miſeram vitijs concremat & accen-
dit. Eze.15. Filij hominis quid fiet de ligno vitæ? &c. Sequitur.
Lignum vitis inter ligna ſiluarum dedi igni ad deuorandum.
Vel dic ꝙ lignum. i. anima vel perſona quæ herba ignea cupi-
ditatis. et oleo voluptatis inungitur, in die iudicij quando ſol iu
ſtitiæ Chriſtus in leone. i. in feruore iuſtitiæ apparuerit, infer-
nalibus ignibus accendetur. Ezec.15. De igne egredientur, &
ignis conſumet eos. Vel dic ꝙ herba arianis eſt doctrina arria
norum, qua pro certo qui fuerint vncti, finaliter erūt igne cre-
mati æterno. ¶ Item ibidem Democritus. ſ. naturalis mundi hi-
ſtoriæ li.24.c.17. dicit ꝙ in loco vbi hyena beſtia vrinauit, her 8
ba quæ dicitur Therionarca, in Myſia & cappadocia naſcitur,
cuius virtute ois fera torpeſcere comprobatur. Talis eſt mors:
quā hyena. i. diabolus vrina tentationis & malitiæ in ſeculo ge
nerauit, quia ſicut dicitur Sap.2. Inuidia diaboli intrauit mors
in orbem terrarum. Iſta. n. eſt quæ omnes feras. i. omnes homi-
nes quamquam ferociſſimos facit torpeſcere, & ipſos inſenſi-
biles & immobiles facit eſſe. Exo.15. Fiant immobiles quaſi la-
pis.

pis. Vel dic ꝙ talis herba eſt vitium negligentiæ vel pigritiæ,
quod.ſ.hyena.i. diabolns nobis mingit, quia pro certo nullus
eſt adeo velox ad bona opera, quin efficiatur lētus & torpidus
ſi therinnarca negligentiæ ſit afflatus. Vel dic ꝙ talis eſt timor
mortis, quam qui bene attendit, languens & torpidus ſemper
erit, & a leuitate & diſſolutione ſeculi abſtinebit. Bene ergo di
citur Eccl.7. In omnib' operib' tuis memorare nouiſsima tua,
9 & in æternum nōn peccabis. ¶ Item idem ibidem ait quòd in
Æthiopia eſt herba dicta ophiuſa, q̄ liuida & difficilis eſt aſpe-
ctu, cuius mirabilis eſt virtus ad imprimendum terrorem ſer-
pentum. Si quis.n. iſtam berbam potauerit, præ terrore ſerpē-
tum ita terrebitur, ꝙ mortem ſibimet propinabit. Et ideo (vt
ait) iſtam herbam coguntur ſacrilegi bibere, vt.ſ. ipſimet & ti-
more ſerpentum territi mortem ſibi velint conſciſcere vel in-
ferre. vinum tamen palmeum.i. quod de fructibus palmę liqua
tur, imaginationem temperat, atq; hominem ſanat & liberat.
Talis herba videtur eſſe deſperatio, cuius aſpectus eſt liuidus
& triſtis, quia pro certo iſta eſt qua potata & in mente conce-
pta, miſer peccator timore ſerpentum.i. timore demonum vel
tyrānorum vel mundi infortuniorum taliter affligitur, ꝙ mor-
tem corporalem ſibi quandoque conſciſcere comprobatur.
Æthiopes igitur.i. demones quando aliquem ſacrilegum pec-
catorem temporaliter & æternaliter occidere volunt, ophiu-
ſam deſperationis ipſum potare faciunt, & ſic per eiuſdē ma-
nus nepharias hunc occidūt. Exēplo Neronis, qui manu pro-
pria ſe occidit. Peccator.n. ſua manu propria ſe perimit, q̄n
pro ſuis malis operibus perpetuo damnatur. Tales.n. dicere vi
dentur illud Iob 7. Deſperaui, nequaquam viuam vltra iā. Ve-
runtamen vinum conſolationis & dulcis monitionis tales adiu
uat, & illum horrendum timorem tollit, ipſoſq; ad ſpē reuocat
10 atque ſanat. Pſal. Vinum lętificat cor hominis. ¶ Item ibidē di-
cit Democritus ꝙ Thalaſſeglē herba ęque naſcitur circa Indū
fluuium, quæ alio modo dicitur potamautis, qua potata homi-
nes lymphantur.i. lymphatici efficiuntur. Theangelis etiā her
ha eſt quę in libano & Cretę montibus in babylonę & ſuſis na
ſcitur, qua potata magi diuinare dicuntur. Tales duæ herbæ vi
dentur eſſe duo ſpiritus quos in hoc mundo ſpiraſſe cognoſco
.ſ. ſpiritus malignus, & ſpiritusſanctus, quia pro certo ſpūs ma-
lignus ſolet illos quibus aſpirat, lymphaticos facere, ſenſu &
ratione priuare, mentem excæcare, inutilia facere loqui & cla
mare, ſicut patet de hęreticis, necromanticis, & de illis qui cū
diabolo familiaritatem contraxerunt, & etiam de falſis philo-
ſophis, qui multa falſa ac inutilia dixerunt. de quibus Hier. 23.
Prophetæ falſo vaticinantur. Spiritus autē ſanctus facit econ-
trario. eſt.n. ſicut herba theangelis, quia pro certo illi qui iſto
potati ſunt & imbuti, prophetādo vera diuinant, & ſecundū ꝙ
ſpiritusſanctus dat eloqui illis, vera pronunciant atque clamāt.
2. Petr. 1. Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt Prophetæ. Vel dic
quòd prima herba ſignificat ſcientias ſeculares, quæ.ſ. ſuos fa-
ciunt lymphaticos.i. præſumptuoſos & ſpiritualiter fatuos, ſe-
cunda autem ſignificat ſacram ſcripturam, quæ ſuos facit pro-
11 phetas & ſapientes & gnaros. ¶ Democritus docet hic vnam
confectionem quæ lętitiam generat. Ad quod etiam dicis va-
lere herbam bactricam quæ dicitur gelotophyllis ſeu proto-
media. quæ in exhilarando apud reges obtinet principatū. Do
cet inſuper aliam confectionem quæ ad liberos bonos, animo-
ſos, pulchros & elegantes generandum diſponit, ſed de hac ni
hil ad præſens. Dicit idem herbā eſſe Enothoridē, cuius aſper
ſione è vino feritas omnium animalium mitigatur. Dicit etiā
eſſe aliam herbam dictam anacampſerotem, cuius tactu reui-
uiſcunt amores. Tales herbæ ſpirituales ſunt in eccleſia. Ibi.n.
eſt herba lętificatiua.ſ. ſpes. herba feritatis mitigatiua.ſ. patien
tia. herba amoris excitatiua.ſ. fidelitas. Potu.n. ſpei animus ex-
hilaratur, adhibitione patientię aliorum feritas mitigatur ta-
ctu & agnitu fidelitas & bonæ ſocietatis amor & charitas ex-
12 citatur. ¶ Item ſecundum Plin. ibidem. Apollodorus dicit eſſe
quandam herbam dictam Eſchynomenem, cui ſi manum ap-
poſueris, folia contrahit & claudit. Sic verè debet facere quę-
libet virgo vel quælibet etiam perſona caſta, quia .ſ. tactus &
amplexus humanos debet fugere, & ſe per diligentem cuſto-
diam claudere, foliaque & flores exterioris ambitus & ſuæ flo
ridæ pulchritudinis abſcondere & velare. Eſa.66. Intra in cu-
biculum tuum, claude oſtia tua ſuper te. dicens cum illa beata
virgine Agatha, Cecilia vel Agnete. Recede à me pabulū fa-
cinoris, fomes peccati &c. Vel dic ꝙ tales ſunt ſuperbi, qui ta
ctum vel ſocietatem aliorum dedignantur & refugiunt, ſeque
ab aliorum familiaritate contrahunt & recludunt. quod maxi
mè de quibuſdam religioſis apparet, qui alios refugiunt, ipſoſ-
que indignos tactu & ſocietate ſua reputant, & ſe ab eis tāquā
ab immundis indignanter retrahunt atque claudunt, dicentes
illud Eſai.66. Recede a me, non appropinques mihi, quia im-
mundus es. ¶ Secundum Pli. li.24. c.18. Eſt herba qua ad vocē 13
nihil præſtantius, quæ dicitur Eriphia. Item eſt lanaria herba,
quæ ouibus ieiunis data, lac abundantiſsimè multiplicat. Item
lactoris herba eſt plena lacte, q̄d deguſtatum vomitiones con
citat. Item herba militaris infra quinque dies vulnus ferro fa-
ctum ſanat. Stratiotes herba eſt Ægypti ex nili inūdatione na-
ta, quæ vulnera refrigerat, ſacros ignes extinguit, ſanguinis flu
xum mirabiliter ſiſtit & ſedat. Tales herbæ ſunt in eccleſia ſpi
ritualiter intellectè.ſ. eriphia, hæc eſt deuotio, quæ vocem ora-
tionis clarificat. Lanaria dicta a lana, quæ calorem fouet.i. cha
ritas & compaſsio, quæ lac pietatis in ouibus ieiunis.i. viris ab-
ſtinentibus multiplicat. quod maximè debet eſſe in quadrage
ſima, vbi cum ieiunio debet lac elemoſynarum intereſſe. Mi-
litaris.i. Chriſti militiæ & ſuæ paſsionis conſideratio, & maxi-
mè quando ſibi iungitur ſpatium quinque dierum. i. quinque
ſuarum plagarum recordatio, vulnera peccatorum ſanat, &
plagas tribulationum ex concepta patientia mitigat. Stratio-
tes autem.i. abſtinentia ignes concupiſcentiæ temperat, fluxū
vero ſanguinis carnalitatis ſedat, quia breuiter iſta ſunt vera
quòd deuotio clarificat & gratam facit vocem orationis, cha-
ritas & dilectio faciunt abundare lac.i. dulcedinem elemoſy-
nę et cōpaſsionis: Chriſti paſſionis memoratio ſanat vulu' do-
loris impatiētiæ & deſperationis, abſtinētia aūt ſiſtit fluxū car-
nalis infectionis & ſanat ignē cōcupiſcētiæ & malæ affectionis.
Iſtę ſunt quędā herbæ ſpūales & medicinales, de quib' dicitur
Eccl.38. Altiſsim' de terra creauit medicinā, & vir prudēs nō
abhorrebit eam. ¶ Item idem Pli. li.25. c.2. dicit ꝙ herbarū vi- 14
res mirabiles multi primitus deſcripſerunt.ſ. Orpheus, Heſio-
dus & Homerus. Pythagoras item ſapientia clarus librum de
effectu talium herbarum compoſuit, earumque inuentionē &
originem dijs immortalibus aſsignauit. Compoſuit etiā de his
librum Democritus, perſidis, Arabię Æthiopię, & Ægypti per-
uagatis magis. Talibus ergo ita attonita fuit antiquitas, vt Xan
thus hiſtoriarū ſcriptor poneret incredibilia quæ ſequuntur.
Dicitur ergo ibidem quòd plerique eaſtimāt nihil eſſe quod
non herbarum vi poſsit effici, ſed plurimas earum eſſe inco-
gnitas. Vnde ait quòd Xanthus hiſtoriarum ſcriptor narratiuè
poſuit quòd per virtutem cuiuſdam herbæ quæ balis nomina
tur, quidam dracunculus occiſus, dicta herba fuit apparenter
reuocatus ad vitam. Quidam etiam vocatus Tillon quem dra
co occiderat, pèr eandem herbam reſtitutus eſt ſaluti. Iuba ēt
virtute cuiuſdam herbæ tradit hominem reuocatum ad vitā.
De eadem etiam herba credit Theophraſtus (ſecundū Demo
critum) quòd iſta ſit illa quæ cuneum a paſtoribus infixū vio
lenter extrahit, de qua ſupra capitu. de aue pico tetigi compe-
tenter. Si iſta vera ſunt, alludere videntur illis quæ dicūtur de
Medea, quòd.ſ. patrem Iaſonis occiderit & decoxerit, & deco-
ctum ad vitam & iuuentutem reuocauerit. Igitur ſupponendo
quòd iſta ſaltē Deo fuerint poſsibilia, poſſum' exponere & di-
cere quòd balis ſignificat allegoricè Chriſtum, qui.ſ. tantę vir
tutis fuit, quòd per ſacramenta incarnationis & paſsionis ſuæ
multa mirabilia nobis fecit, quia.ſ. per iſtum & dracūculus &
homo mortui. i. peccator & iuſtus morte pœnæ infernalis &
culpæ horribiliter proſtrati, ſpiritualiter reuixerūt, & etiā qui-
dam eo apparente in limbo, ad vitam corporaliter redierunt,
ſicut dicitur ꝙ multa corpora ſanctorum cum eo ſurrexerunt:
quia pro certo iſte eſt cuius virtute vectis & cuneus quo clau-
debatur inferni ianua, fuit fractus, & ſanctis ad exeundum adi
tus reſeratus, ita quòd pater dicere potuit Chriſto illud Eſai.
49. Seruaui te, & dedi te in fœdus populi mei, vt ſuſcitares mi
hi terram, & poſsideres hęreditates. vt diceres his qui vncti
ſunt exite, & his qui in tenebris ſunt, reuelamini. Vel dic
quòd talis herba eſt pœnitentia, quæ per culpam mortuos,
& a diabolo per tentationes occiſos, ad vitam gratiæ reuo-
cat, & cuneum, id eſt obſtructuram obſtinationis & deſpe-
rationis reſerat & dilatat. vnde iſta eſt quæ dicit Eſa.45. Portas
ęreas conterā &c. Iſta etiam eſt quæ dicit peccatori illud Ioā.
11. Lazare veni foras. ſequit. Et reſedit qui fuerat mortuus &c.
Vel dic ꝙ talis herba eſt charitas, quæ vitam gratiæ reſtituit
peccatori 1. Ioan.3. Tranſlati ſumus de morte ad vitam, quo-
niam diligimus. ¶ Pli. li.25. c.2. ad oſtendendum quòd multa-
rum

rum herbarum proprietates per reuelationes ſuperiorum fue
rint habitę, dicit ibidem ꝙ morſus canis rabidi, pauorem aquę
& omnis potus odium afferens vſq; ad illos annos fuerat inſa
nabilis, ſed mater cuiuſdā in prætorio militantis vidit in quie-
te radicem ſilueſtris roſæ cynorhodon appellatam, ſibi pro re
medio oſtenſam, quam filio ſuo in lacte bibendam dedit, & ſic
ſanitatem recepit. Idem autem Pli. ait ſe cum hæc in Romano-
rum exercitu in hiſpania referrentur, in quodam milite a cane
admorſo, & iam aquas abominante, dictum remedium exper-
tum fuiſſe, & militem ſanum factū vidiſſe. Sic vere morſus ca-
nis rabidi diaboli & tentationes eius malitiæ, vel etiam mor-
ſus Adę in pomo, propter quem omnes fuimus inuenenati, in-
ſanabiles fuerunt, quouſque roſæ ſilueſtris. i. crucis Chriſti re-
media aduenerunt, verum quia mater noſtra ſynagoga in per-
ſona prophetarum (diu eſt) ſomniauerat de iſto remedio, ideo
ipſamet Chriſtum occidendo ipſum voluit experiri, ſicque fa-
ctum eſt ꝙ genus humanum taliter admorſum, virtute huius
roſæ. i. crucis aſperæ & ſpinoſæ, & roſei ſanguinis Ieſu Chriſti
(quæ crux roſa ſilueſtris dicebatur, pro eo ꝙ adhuc a nemine
colebatur, fuit ſanatum, & a vitiorum veneno, & a morſus Adę
veneficio liberatum. Hodie etiam quoties diabolus aliquem
per tentationem momorderit, ita ꝙ aquam gratiæ & doctrinæ
deteſtetur, pro certo ſi radicem roſæ ſilueſtris. i. ſi memoriam
16 crucis Chriſti cum lacte deuotionis biberit, ſanus erit ¶ Plin.
ibidem recitat ꝙ humerus doctrinarum & antiquitatis parēs
tradit ꝙ Helena docuit ꝙ Nepenthes obliuionem triſtitiæ &
veniā generabat, ſuiq; ab Helena mortalibus propinatum. Ta
lis herba ſeu confectio eſt charitas, quia pro certo iſta eſt quæ
chriſtianū facit iniuriæ & miſeriæ obliuiſci, & veniam vel in-
dulgentiam facit alijs impartiri. vnde de ſpe cœleſtis glorię di
17 citur Prouer. 31. Bibant, & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. ¶ Item
ibidem. c. 3. dicit ꝙ in Germania trans Rhenum vbi Cęſar ger
manicꝰ caſtra poſuerat, in maritimo tractu fons aquæ erat dul
cis ſolus, cuius tanta erat peſtilentia, ꝙ qui de illo bibebāt, den
tes infra biennium amittebant, compages etiam genuum ſol-
uebantur. Sed inuentum eſt remedium. ſ. herba quæ britanni-
ca vocabatur. Talis fons videtur mundi proſperitas, quæ. ſ. den
tes qui maſticant. i. diſcretionem eradicat, compages etiam ge
nuum. i. fortitudinem diſſoluit & eneruat, niſi forte adſit her-
18 ba diuinæ gratiæ quæ ſuccurrat. ¶ Teſte Democrito (quāquā
hoc Pli li. 26. c. 4. non approbet) herba æthiopis ſtagna & flu-
mina deſiccat coniectu, tactu vero clauſa omnia aperit & reſe
rat. herba achemenidæ coniecta in aciem hoſtium, trepidant
agmina, ac terga vertuntur. Herba vero latace ſolitā a regibus
Perſarum dari legatis, quocunque homo venerit, omnium re-
rum copiam & abundantiā procurat. Sic vere ſpiritualiter di-
co ꝙ æthiopis eſt abſtinentia, quæ flumina & ſtagna carnalita-
tis ſolet deſiccare. Pſal. Abierunt in ſicco flumina. Vel dic ꝙ
iſta herba eſt cōfeſſio, quæ clauſa oris oſtia ſolet reſerare. Ecc.
Aperiet os ſuum in confeſſione. Achemenis eſt conſtantia hu
militas, ſeu patientia, quæ hoſtes temporales & ſpirituales ſo-
let ſuperare. Eccleſ. (ſecundam aliam litteram) Patientia vin-
cit malitiam. Latacę eſt charitas ſeu ſufficientia, quæ bona om
nia facit abundare. ad Philip. 4. Habeo autem omnia, & abun-
19 do. ¶ Secundum Pli. lib. 26. c. 15. Si quis viator ladanum, eleli-
ſphacum & artemiſiā alligatas portauerit, negatur laſſitudinē
ſentire. Idem dicit de neruis crurium gruis. Sic vere martyres
& ſancti quia tres herbas. i. tres virtutes theologicas. ſ. ſpem, fi-
dem, charitatem habuerunt, nunquam fatigati laboribus exti-
terunt, imo vſq; ad mortem pro iuſtitia certauerunt. ad Hebr.
12. Non fatigemini animis veſtris.

De Mirabilibus in Natura lapidum. Cap. 70.

1 LAPIDES etiam ſunt aliqui mirabiles, præter
illos qui ſuperius lib. 11. ſunt deſcripti. Vnde no
ta ꝙ ſm Pli. lib. 2. c. 98. multa ſunt per mundum
loca quæ quaſdam proprietates mirabiles habe
re noſcuntur, quarum non eſt facile rationē red
dere, cum id a ſecreta natura naſcatur. Dicit er-
go inter cætera ꝙ iuxta templū Veneris quod eſt in inſula Pa-
pho, quædam ęrea eſt vbi non impluit. Ibidem etiam in oppi-
do Troadis iuxta ſimulachrum Mineruæ relicta ſacrificia non
putreſcebant. Ibidem etiam circa Aſſon lapis naſcitur qui ſar-
cophagus dicitur, in quo omnia corpora conſumuntur, in tan-
tum (vt ait Iſidorus) vt intra 40. dies omnes carnes & oīa oſſa
præter dentes inueniātur abſumpta, ſicut etiam ponit Vincen-
tius in ſuo ſpeculo naturali. Tali ergo lapide (vt ait Iſidorus)
ſolebant in ſepulchro corpora condi, vt cito poſſent ſine putre
factione corrumpi. Pli. autē li. 36. c. 17. per omnia dicit idē. In
taurorum etiam peninſula terra eſt in ciuitate Paſmo, de qua
omnia vulnera ſanātur. Talia loca priuilegiata videntur ſigni-
ficare in mundo multa genera perſonarum, quia quidem ſunt
ſicut area quæ eſt in inſula Papho, quia. ſ. dato ꝙ ipſi ſint iuxta
phanum veneris. i. in mundo iuxta venereos & luxurioſos, ipſi
tū per caſtitatem ſicci ſunt, & pluuiam carnalitatis & luxuriæ
non ſentiūt aut incurrūt, ſicut de multis virginibus apparuit,
quæ caſte inter incaſtos vixerunt, figuratæ in vellere Gedeo-
nis, quod ſine rore ſiccum permanſit, & tota terra circumiacēs
humida facta fuit. quod. ſ. ad beatam virginem poteſt applica-
ri, quæ pluuiam carnalitatis non ſenſit, & tamen circa eam to-
tus mundus iſta pluuia immerſus fuit 2. Reg. 1. Montes gelboę
nec ros nec pluuia deſcendat ſuper vos. Item quidam ſunt qui
non putreſcunt per vitia, & iſti ſunt Mineruę ſacrificia (quæ
dea ſapientiæ dicebatur). i. illi qui ſapientiæ dedicantur, & qui
ſibi mentaliter conſecrantur, quia pro certo illi qui ſapiētiam
ſequuntur & diligunt, faciliter per vitia non putreſcunt. Pſal.
Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Item quidam
ſunt ſicut lapis ſarcophagus, & iſti ſunt boni iuſtitiarij, quia. ſ.
corpora & carnalitates iniquorum conſumunt, & eos mediāte
iuſtitia circumrodunt. Iob 33. Conſumpta eſt caro eius a ſup-
plicijs. Item quidam ſunt qui vulnera criminum aliorum me-
dentur, & iſti ſunt confeſſores, qui. ſ. ſunt medicinæ & medici
aliorum, dicentes illud Hie. 30. Obducam cicatricem tibi, & a
vulneribus tuis ſanabo te. Vel dic ſi vis ꝙ illi qui ſunt area pha
ni veneris. i. illi qui veneri ſunt ſubiecti. ſ. luxurioſi, nunquā plu
uiam diuinæ gratiæ ſeu etiam bonæ doctrinæ recipere volūt,
quinimo præ cæteris peccatoribus ſicci & indeuoti perſiſtūt.
Iſti. n. ſunt qui ſermones vix volunt audire, & ſanæ doctrinæ
conſentire. Eſai. 5. Nubibus mandabo deſuper ne pluant ſuper
eam. Vel dic etiam idem generaliter de omnibus qui ſunt in
area iuxta templum. i. in ſtatu eccleſiæ vel religionis. Vel dic
etiam ꝙ pluuia ſignificat refrigerium gloriæ paradiſi, quæ. ſ. ta
les nunquam refrigerat aut humectat. vel dic ꝙ ſarcophagus
ſignificat memoriam mortis, & lapidem ſepulchri, qui etiam
a pleriſque ſarcophagus nominatur. Vel etiam abſtinentiā cor
poralem, quia pro certo nihil adeo carnem. i. carnalem cōcupi
ſcētiam deuorat, ſicut mortis memoria, & ſicut cum homo de
ſarcophago ſuo cogitat atque penſat, & maximè cum per 40.
dies quadrageſimę abſtinendo ſe macerat atque domat. Iſta ēt
ſunt quæ calciamenta. i. finalem pœnitentiam, lapidea faciunt,
inquantum perſeuerantiam firmam & durabilē reddūt. Deut.
33. Ferrum & ęs calciamentum eius. Terra etiam alia poſt pœ-
nitentiam ſeu humilem mortis memoriam deſignare, quæ pec
catorum vulnera ſolet obſtruere & ſanare. Allega vt ſua. Vel
dic ꝙ ſarcophagꝰ eſt luxuria vel mala mulier, quæ corda quā-
tumcumque dura. i. homines quantūcunque ſolidos, duros cō-
ſtantes & ſtabiles deſtruit, & gratiam, ſcientiam & famam bo-
nam, & etiam perſonam in eis annihilat & conſumit. Micheæ
1. Conſumentur montes ſubtus eum. ¶ Itē idem li. 12. c. 98. di- 2
cit ꝙ iuxta fluuium Indum in India duo ſunt montes quorum
vnus ferrum attrahit & tenet, alius autem ferrum fugat & re-
ſpuit. Igitur ſi ſit ferrum in calciamento tuo, nunquam poteris
a primo retrahere, nec in ſecundo collocare vel imprimere.
Iſti duo montes, ſignificant duos ſtatus. ſ. ſtatum religionis &
perfectionis, vel etiam ipſum Deum vel ſtatum ſupernę man-
ſionis, qui ferrum. i. metalla & pecunias reſpuere noſcuntur, &
ſtatum mundi & mundanos, qui ipſas diligere, retinere & at-
trahere comprobantur. Igitur ſi pes tuus. i. affectio tua, in cal-
ciamento cordis ferat ſecum ferrum. i. amorem pecunię, metal
lorum & diuitiarum, nunquā pro certo poteris ipſum ponere
et imprimere ſuper rupem quæ reſpuit ferrum. i. ſuper Chri-
ſtum, & religionis ſeu perfectionis vel æternæ gloriæ ſtatum,
quæ reſpuunt diuitias vel metalla, quia pro certo nunquam
ſuper Deum Vel bona æterna vel etiam ſuper montem religio
nis per bona ſpiritualia pes affectionis ponitur, aut per deſide
rium & amorem imprimitur, ſi ferro. i. amore diuitiarum tem-
poralium calcietur. Deut. 33. Ferrum & æs calciamentū eius.
Econtra autem a monte ferrum diuitiarum attrahente & dili-
gente. i. a mundo ipſum retrahere non poteris, ſi ipſum ibi per
amorem poſueris & impreſſeris. Vtile ergo eſt ꝙ pes affectio-
nis noſtræ ferrea calciamenta diuitiarum non habeat, ne forte
mundo per amorem adhęreat, & a paradiſo & Deo per con-
temptum

temptum reſiliat & recedat, quia ſicut ſcriptum eſt Matthe.6.
Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.aut.n.vnum odio habe-
bit,& alterum diliget,aut vnum ſuſtinebit,& alterum contem
3 net.¶ Apud cyzicum erat quidam lapis qui fugitiuę dicebatur
eſſe virtutis, ita ꝙ lapis fugitiuus vocabatur. Iſte.n.in portu
ſtabat,ita ꝙ nautæ ei naues alligando, pro anchora vtebantur
eodem.Sed(quod mirum eſt)ſępiſsimè fugiebat, & ad alia lo-
ca ſe inuiſibiliter transferebat,quapropter incolæ ipſum plū-
bo affixerunt,& ne amplius fugeret,adiuncto pondere firma-
uerunt,ſicut ponit Plinius lib.36.ca.15.Dic ſi vis contra apo
ſtatas, qui rectè dici poſſunt lapides fugitiui, quia.ſ. cum ipſi
ſint in portu ſalutis.i.in religionis ſtatu, talesque eſſe debeant
quòd naues,id eſt ſeculares in mundi fluctibus vacillantes,ad
ipſos poſsint exemplariter alligari, & per ſpem & fiduciā an-
chorari, ipſi tamen occulte fugiunt & recedunt, portum re-
ligionis deſerunt,& ad mundum ſe transferunt & accedunt 1.
Reg.25.Hodie increuerunt ſerui qui fugiunt dominos ſuos.
Tales ergo debent onere plumbeo, id eſt dura tribulatione
caſtigari, & etiam ad litteram (ſi ſit neceſſe, ne alias fugiant,
ponderoſis compedibus ſtabiliri, vt ſic cum rege Manaſſe in
babylone carceratu dicant illud 2. Paralipom.vlt. Allegatus
ſum multo vinculo ferri, & non eſt reſpiratio. Vel dic quòd
tales fugitiui ſunt ambitioſi & inſtabiles, qui de ſtatu in ſtatū
de beneficio in beneficium volunt cōtinuè ſe transferre, quia
profectò iſti deberēt plumbo, id eſt diuini timoris pondere ſe
4 firmare.¶ Sicut ponit idem ibidem lib.36.c.18. Theophraſtus
author eſt quòd ebur de terra effoditur,oſſaq; in terra creſce-
re comprobantur. Dicit enim quendam eſſe lapidem, qui de
natura eſt eboris ſeu oſsis. Alium etiam dicit eſſe de natura li-
gni,& ideo faciliter comburi, & hyemem, imbrem vel ſolem
nō pati,ſed putreſieri & corrumpi. Eſt etiam lapis ebori ſimil
limus dictus Chernites,in quo cōdita corpora nō facile corrū
puntur, & ideo Darius fuiſſe ſepultus in tali dicitur lapide, vt
ſine putredine diutius ſeruaretur.Dicit etiam ibidem.cap.22.
quòd in Arabia & Cappadocia ſunt lapides trāſlucidi,de qui-
bus Nero edificauit templum fortunæ, quod intus ac ſi aſſet
cryſtallinum tranſlucebat. Sic verè de lapidibus ſcilicet ſan-
ctuarij.i.de perſonis eccleſiaſticis aliqui debent eſſe eborei
per candidam caſtitatem, aliqui oſſei per ſolidam firmitatem,
aliqui cryſtallini & tranſlucentes per ſplendidam honeſtatē,
aliqui lignei & inflammabiles per feruidam charitatem. Tem
plum ergo Eccleſiæ claritate fidei vel claritate, id eſt fama,re
putatione & honore ſplendet,pro eo quòd ſplendor lapidum,
id eſt bonarum perſonarum ibi virtualiter lucet.vnde eccle-
ſiæ dicitur Thob.13.Luce ſplendida fulgebis. Sequitur. Bea-
tus ero ſi fuerint reliquiæ ſeminis mei ad videndum claritatē
5 hieruſalem.ex ſapphiro & ſmaragdo edificabitur.¶ Terrobo-
les ſunt lapides formam humanam habentes, & ſe in ſexū ma-
ſculinū & fęmininū diſtinguentes,qui in quodā mōte orientis
inueniunt ſm Phyſiol. Horū igitur proprietas eſt mirabilis,
quia.ſ. quādiu iſti lapides maſculus & fœmina ab inuicem di-
ſtinguuntur,et ſeparati in montis diuerſis partibus commorā-
tur,tam diu ſine igne manere,comperiuntur,verum ſi caſu ali-
quo illi lapides ſimul conuenerint, & maſculus cum fœmina
ſe coniunxerit,ignem continuè euomunt, & inuicem inflam-
mantur, ita etiam ꝙ ligna montis & ſiluarum confinium igne
ſuccenduntur. Secundum aliquos etiam iſti lapides quadā vir
tute naturę ad ſe inuicem appropinquare dicuntur.Re vera ta
lis lapis videtur ſignificare conditionem humanæ naturæ,quæ
.ſ.in maſculum & fœminam diſtincta eſt, quia pro certo iſtud
verum eſt ꝙ quamdiu homo & mulier ab inuicem ſunt diſtin-
cti,& per ſolitudinē ſeparati,tamdiu ab igne luxuriæ ſunt im-
munes,& ſani remanent atque caſti, veruntamen ſepiſsimè fit
ꝙ illi qui ſolitarij manentes caſti & ſine igne luxuriæ diu man.
ſerant, ſi ſe ſimul contigerint, aut inuicem aſſociati conuene-
rint,per luxuriam ſeſe cremant.Ignis.n.luxuriæ occaſione ac-
cepta, ſtatim ſolet prorumpere, & vtrunque concupiſcentijs
inflammare,qui etiam nō ſolum ipſos, imo totam viciniā ſolet
malis exemplis & infamija concremare.Multum ergo valet ad
caſtitatem ſeruandam vita ſolitaria,multum vero nocent mu-
tuus cōtactus & colloquia.ideo Eccl.9. Auerte faciem tuam a
muliere, quia propter ſpēm mulieris multi perierūt, et ex hoc
quaſi ignis concupiſcentia inardeſcit. Naturale eſt enim iſtis
lapidibus adinuicem appropinquare, & quouſque per luxu-
riam inflammati fuerint,a mali amoris motibus non ceſſare.
Vel dic contra malos cōſiliarios, qui pro certo quando ſimul
conueniunt,tunc malorum conſiliorum ignem euomunt,quo
omnes ſubditos & vicinos per rapinas afficiunt & ſuccendūt.
Vel dic ꝙ tales ſunt detractores litigioſi, qui re vera plus ſo-
lent nocere quando ſunt combinati,quàm quando ſunt ſolita-
rij,tunc.n.ſolent ignem malorum verborum ſimul vomere,&
rixis & contentionibus totam patriam inflammare. Iaco 3.Et
lingua ignis & vniuerſitas iniquitatis conſtituitur in membris
noſtris. Igitur quando in collegio vel in clauſtro ſunt duo la-
pides flammigeri,litigioſi.ſ.& rixoſi, vtile eſt ꝙ prælatus ipſos
ab inuicē diuidat vt ignis ſuæ malitiæ eorū cōbinatione & cō-
ſpiratione ſuccēſus alios nō ſuccēdat. Iſti.n.in rāno figurati vi
dentur: Iudi.9.a quo ſubiectę arbores inflāmatę legūtur &c.vi
de ſupra de ramno. Vel dic contra luxurioſos religioſos,qui ſi
ſimul in vno clauſtro dimittūtur, ſuis malis inductionibus &
exemplis multi alij per luxuriam inflammantur, & ideo cau-
tela eſt tales ab inuicem diuidere, & in diuerſis conuentibus
ſegregare,vt ſic poſsint alij ipſorum malitiam declinare.Mat-
thei.25. Separabit malos de medio iuſtorum. Et in Pſalm.
Non relinquet dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iu-
ſtorum,vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas.

De Ingeniorum mirabilibus. Cap.71.

INGENIA & induſtriæ cordis humani poſ- 1
ſunt etiam inter mirabilia reputari. Vnde nota
ꝙ ſecundum eundem, illi qui currunt verſus oc
cidentem,plus habent de lumine & de die, quā
illi qui ad orientem currunt, & hoc quia primi
cum ſole vadunt, ſecundi vero a ſole recedunt,
& ideo illi ſolent lumen diutius retinere, iſti vero citius per-
dere. Vnde etiam exemplificat de Philonida curſore Alexan-
dri,qui correndo verſus occidentem,mille ducenta ſtadia no-
nē diei cōfecit horis.Et iſta eſt ēt ratio ꝙ eclipſis ſolis diuerſis
locis diuerſis videtur horis. & ēt de igne quē in altis turribus
ſolent accendere ſupra mare, exemplificat ꝙ a parte occiden-
tis videtur hora tertia noctis,qui econtra verſus orientem exi
ſtentibus videtur hora ſexta.Sol eſt Chriſtus,occidens ad quē
ſemper iuit,ſtatus eſt paupertatis,vbi ignis tribulationis abun
dat oriens vero a quo receſsit, eſt ſtatus proſperitatis, vbi ca-
lor cupiditatis redundat. Igitur dico ꝙ illi qui currunt ad ter-
minum mortis,& ad finem & limitem huius vitæ, tutius cur-
runt verſus occidētem paupertatum & tribulationum, quàm
illi qui currunt verſus orientem diuitiarum & honorum, &
hoc quia illi habent ſolem iuſtitiæ Chriſtum comitem, &
lumen veritatis & gratiæ eis influentem, & viam ſalutis oſten
dentem, & ideo cum lumine gratiæ ad mortis terminos per-
ueniunt, & ſic ab introitu ianuæ paradiſi ipſos peccati tene-
bræ non excludunt. Illi vero qui currunt & anhelant ad di-
uitias & orientem honorum mundi,ſolem Chriſtum per pec-
cata deſerunt, nec cum ipſo per virtutes incedunt, imo con-
trarium motum faciunt, & ideo vitiorum tenebræ ipſos citius
apprehendunt, & ſic ad mortis terminum cum die & cum lu-
mine gratiæ non attingunt, & ideo portā paradiſi clauſam in-
ueniunt,& exterius in inferno remanent atque ſiſtunt.Plus.n.
habet de lumine gratiæ ille qui currit ad occidentē.i.qui con-
ſiderat mortis occaſum,quàm ille qui currit ad orientem.i. quā
ille qui anhelat ad clarum proſperitatis ſtatum. Sol.n.iuſtitiæ
Chriſtus ab iſto oriente receſsit,& ad occidentem acceſsit.Be
ne ergo conſulit Apoſtolus Hebr.12. Curramus ad propoſitū
nobis certamen,aſpicientes in auctorem fidei et conſummato-
rem Ieſum.¶ De Ibidibus & cyconijs Ægyptiacis dicit Ioſe-
phus ꝙ Moyſes a Pharaone cū exercitu cōtra æthyopes miſ- 2
ſus,volens ipſos ſubito præuenire,viam deſerti breuiorem,pla
nam tamen ſerpentibus elegit, & in arcis papyreis Ibides in
plauſtris portari mandauit,quas.ſ.ante exercitum præire fecit.
Iſtas igitur abire permittebant,quæ ſerpentes deuorabant, &
ſic viam exercitui faciebat.ſic igitur Æthiopes inſperato cępit,
& Pharaonis dominio ſubiugauit.Sic verè quando Deus cum
exercitu ſanctorum voluerit venire ad iudicium, pro æthiopi-
bus & pro demonibus debellandis,pręmittet Ibides.i.angelos
qui ſerpentes.i. malos homines de mundi deſerto per ignem
conflagrationis auferent,iuxta illud Matt.13. Mittet filius ho-
minis angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcanda-
la,& eos qui faciūt iniquitatem.Sic igitur a Chriſto æthiopes
.i.demones ſuperabuntur, & vna cum ſuis ſerpentibus.i. pec-
catoribus damnabuntur. Vel dic ꝙ Ibides ſignificant Prophe
tas,qui Chriſti & apoſtolorū exercitum præceſſerunt,ſerpen-
tes.i.

tes.i.vitia comederunt.i.ore & verbis condemnauerunt, et viã domino venienti contra æthiopes. i. contra dæmones parauerunt. Lucæ 1. Et tu puer Propheta altiſſimi vocaberis, præibis .n. ante faciem domini parare vias eius. Vel dic ꝙ antequam Chriſtus veniat in mentem, neceſſe eſt ſerpentes.i. malas cogitationes auferri, & ſibi viam ſpiritualiter præparari. ad quod vtique valent Ibides.i.prædicatores, quia.ſ. ſerpentes.i.peccata aliorum conſumunt, & Chriſto contra æthiopes.i. dæmones
3 viam præparant & componunt. ¶ De Moyſe dicit Ioſephus ꝙ cum in æthiopiam ad ciuitatem Meroen capiendam acceſſiſſet, filia regis æthiopię allecta forma ipſius, ciuitatem ſibi tradidit, ſub pacto ꝙ ipſam duceret in vxorem. quod factum eſt. Vnde etiam de hoc eſt videtur mẽtio fieri in ſcriptura Numeri. 12. vbi.ſ.dicitur ꝙ Aaron & maria iurgati ſunt contra Moyſen, propter vxorem ſuam æthiopiſſam. Vnum tamen mirabile dicit ibi Ioſe. ꝙ cum Moyſes in Ægyptum redire vellet, & ſe ab vxore prędicta detineri videret (cum ſapiens eſſet in aſtria) duos annulos.ſ. vnum qui dabat memoriam, & alterum qui dabat obliuionem cõpoſuit, & vxori annulum obliuionis dedit, annulum vero memorię ſibi retinuit. Vxor autem ipſius quæ inter ipſos duos acta fuerat obliuiſcens, ipſum libere recedere permiſit. Talem virtutem videntur habere duo fontes qui ſunt in Beotia, quia vnus memoriam ſeruat, & alter obliuionẽ inducit, ſecundum Iſid. ſicut etiam ſupra de fontibus recitaui. Moyſes poteſt mihi ſignificare Chriſtum, qui a rege AEgypti .i. a Deo patre miſſus eſt ad Æthiopiã mundi, huius vbi abundat æſtus cupiditatis, vbi nigredo malæ cõuerſationis homines decolorat et offuſcat. Regina æthiopię eſt anima rationalis, quę ſecũdum veritatem, iſtarum creaturarum inferiorum eſt principalis domina & regina. Iſtã ergo Moyſes Chriſtus in baptiſmo deſponſauit, & ſibi in coniugam copulauit, eo tamẽ pacto ꝙ ciuitatem cordis ſui ſibi daret, & eam regis Ægypti.i. Dei patris dominio ſubiugaret, iuxta illud Prouer. 23. Fili, præbe mihi cor tuũ. Chriſtus igitur ad patrem rediens, voluit ipſam annulum obliuionis habere, quia.ſ. voluit ꝙ anima obliuiſceretur omnia quæ prius nouerat.ſ. vitia & carnalitatem, ipſe vero annulum memorię retinet, quia.ſ. ſemper vxoris ſuæ animæ recordatur, & niſi per ipſam ſtet, ſemper ad amorem ipſius inclinatur, dum tamẽ omnia quæ ipſa prius didicerat, obliuiſcatur. & ideo iſti reginę videtur Dauid in pſal. dicere. Audi filia & vide, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. Vel dic ꝙ annulus quem iſta accepit, eſt mundi proſperitas, quam quãque Chriſtus animæ chriſtianæ concedit, annulus vero quem ipſe retinet, eſt perfectus amor & charitas, quia procul dubio ſæpe fit ꝙ anima per Chriſtũ redempta & deſponſata, & ab ipſo annulo obliuionis.i. bonis huius ſeculi ſubarrata, ipſum per peccatũ obliuiſcitur, ipſe tamen ſemper de ea recordatur, dato ꝙ propter peccata ipſius ipſam dimittere compellatur. Et ideo de iſta obliuione conqueritur Hie. 2. Nunquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui aut ſponſa faſciæ ſuæ pectoralis? Populus autẽ meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Vel dic quod Moyſes princeps exercitus Pharaonis ſignificat diabolum, qui princeps eſt exercitus reproborum. Iſti ergo regina æthiopię.i. anima peccatrix per malos conſenſus in coniugem ſe tradit, & ciuitatem cordis ſui communicat & concedit, iſta vero annulo mundanę proſperitatis eam ſubarrat, per quem vult ꝙ ipſa de ipſo non recordetur, ſed ꝙ obliuioni eum tradat. Ipſe vero annulum recordationis retinet, quia.ſ. de ipſa anima damnanda & in peccato retinenda ſollicitam curam habet, & ſic fit ꝙ quanto plus anima diabolum & eius malitias obliuiſcitur, tanto plus de ſua dãnatione vir ſuus diabolus recordatur. pſal. Recordatus eſt quia caro ſunt, ſpiritus vadẽs, & nõ rediẽs. Vel dic ꝙ iſti duo fontes & duo annuli ſignificãt proſperitatẽ & aduerſitatẽ, quia pro certo proſperitas generat Dei & proprię ſalutis memoriam & recordationẽ. Igitur ſi tu ſis Moyſes.i. iuſtus & bonus, annulum recordationis.ſ. aduerſitatem & paupertatem retine, quia iſte eſt cum quo Deus ſubarrat ſuos amicos, annulum autem obliuionis alijs dimitte.ſ. proſperitatem & mundi fęlicitatem, quia pro certo iſte eſt annulus quo diabolus ſubarrat Dei inimicos, Debet ergo dicere homo illud pſal. Memor fui Dei, & delectatus ſum &c. Vel dic ꝙ iſta regina & Moyſes ſignificant hominem beneficum, & illum cui benefacit. Regina.n. quæ dedit ſe & ciuitatem, ſignificat benefactores. Moyſes qui eam accepit, ſignificat beneficiorum acceptores. Igitur iſta eſt regula, quòd regina. i. homo benificus debet annulum obliuionis habere, quia beneficium quod dedit debet obliuiſci, & de recompenſatione non debet amplius cogitare, nec quancunque retributionem expectare. Moyſes vero.i. ille qui accepit beneficium, debet annulum recordationis habere, & beneficium acceptum nunquam obliuiſci, ſed ipſum in mente iugiter retinere, ad finem vt quando inciderit, ipſum poſſit reſtituere, & pro viribus recompenſare. Et hoc eſt quod dicit Seneca de beneficijs: Hæc beneficij lex eſt, vt alter ſtatim obliuiſcatur dati, alter vero ſemper recordetur accepti. Vel dic ꝙ fons & annulus qui obliuionem faciunt, ſunt beneficia, quæ.ſ. cito tranſeunt in obliuionẽ. Fõs vero & annulus recordationis ſunt iniurię, quę magnam imprimunt memoriã & recordationem, Et hoc eſt quod dicit Seneca quòd.ſ. memoria beneficiorũ labilis eſt, iniuriarũ autem tenax. ¶ Ros faciliter dicitur ſurſum 4
aſcendere, & virtute ſolis attrahi & ſuſpendi. Vnde aiunt quidam ꝙ ſi teſtatur oui vacuam rore maiali impleueris, & foramen obſtruxeris, ouumque iuxta haſtam in fimo vel arena calida infixam poſueris, ipſum virtute ſolis attrahentis, & virtute roris ſurſum ad ſuam originem faciliter aſcendentis, vſq; ad cacumen haſtæ per ſe aſcẽdere videbitur. Ouum quod ponimus, eſt, affectio cordis noſtri. Iſta igitur ſi primo fuerit ab omni humore carnalium & temporaliũ vacuata, & rore gratiæ cœleſtis impleta, & per timorem dñi & diſcretam ſui cuſtodiam in foramine ſenſuũ obturata, & in fimo humilitatis ſita, & per compaſſionem ad haſtam crucis applicata, faciliter procul dubio ſurſum ad Deum & cœleſtia ſe eriget, & contemptis inferioribus ſuperiora quæret. De natura enim roris, id eſt diuinæ gratiæ eſt ſurſum ad Deum eleuari, & vas cordis vbi ponitur, per attractionem ſolis iuſtitiæ ſuperius exaltari. Thren. 3. corda noſtra cum manibus ad Deum &c. Vel ſi vis dic ꝙ ouum.i. cor bonis ſpiritualibus vacuatum & rore mundanæ proſperitatis repletum, ſurſum per ſuperbiam erigitur, & maxime ſi in arena feruidæ auaritiæ, & in fimo carnalis immunditiæ ſituetur. Eze. 28. Eleuatũ eſt cor tuũ. & dixiſti. Deus ſum ego, &c.
5 ¶ Magna ingenij fuit cautela in Hannibale, quæ ſecũdum Oroſium, cũ apud regẽ Bithyniæ perdito regno & patria & Carthagine deſtructa exularet, & prędicto regi nauale bellum incumberet, ordinauit Hannibal vrres terreos impleri ſerpentibus, & cum conſertum eſſet bellum ſeu prælium, in naues inimicorum proijci in maxima quantitate, quod cum fieret frangebantur vrres, & exibant ſerpentes, quibus dum inimici viderẽt naues ſuas plenas, neceſſario fugere et cedere debuerũt, & ſic aſtutia Hannibalis hoſtes ſuos Bithynij deuicerunt. Rectè videtur ꝙ diabolus ſpiritualiter vtatur hac cautela. Vidës .n. iſte ꝙ per populum Romanum i. per Chriſtum & Angelos fuit deuictus, & regno & poteſtate priuatus, non ceſſet contra nauigantes in huius mundi pelago malitias excogitare, quapropter ſerpentes.i. hęreticos, detractores & alios venenoſos homines mediantibus amphoris terreis.i. mediantibus bonis terrenis in naues.i. in ſtatus & ſocietates fidelium non ceſſat mittere, & ſic ſolet eos per cautelas, quos per potentiam non poterat ſuperare, ita ꝙ rectè iſte videtur dicere illud Hier. 8. Mittam eis ſerpentes & regulos, quibus non eſt incantatio. Vel dic ꝙ quando Hannibal diabolus contra fideles in mari mũdi per tentationem pugnat, ante omnia naues id eſt corda eorum ſerpentibus, id eſt malitijs vel carnalibus motibus & malis affectibus impleri procurat, quod vt factum eſt, neceſſe eſt quod ipſorum nauigium ſuperetur, & quòd per malum conſenſum faciliter eos vincat.

De Ædificiorum mirabilibus. Cap. 71.

AEDIFICIA facta fuerunt antiquitus mirabilia. vnde nota ꝙ dicitur Solin. ꝙ Romæ ſolebat 1
eſſe templum ſeu ſacrariũ Herculis, in quod nec muſca nec canis poterat introire. Cum.n. idem Hercules ex vaticinio Carmẽtis ſe immortalem comperiſſet, et idem templum ſuo numini dedicaſſet, & ſacrificantes boues & hoſtias cedentes muſcę & canes moleſtarent, magnũ Deum dicitur Hercules fuiſſe deprecatus, ꝙ ibi amplius talia animalia non intrarent. Claua etiam ipſius Herculis in introitu illius templi dicitur fuiſſe dimiſſa, cuius olfactum refugiunt omnes canes. Per Herculem fortiſſimum intelligitur Chriſtus, qui immortalitate & fortitudine eſt potitus. Vnde Apoſtolus. Regi ſeculorũ immortali inuiſibili. quia pro certo iſte eſt qui a principio in ciuitate Romana .i. eccleſia voluit tẽplum & ſpeciale ſacrarium.i. religionis ſtatum ſuo numini dedicare, vbi hoſtias diuinæ laudis & bonorũ

operum ſibi fideles conſtituit immolare, dicens illud Pſal. Sa-
crificate ſacrificium iuſtitiæ & ſperate in domino &c. Verum
quia a principio ibi ſemper fuerunt muſcæ. i. aliqui luxurioſi
& immundi, & canes. i. detractores & inuidi, qui. ſ. ſacrifican-
tes & bene operantes detrahendo & infamando moleſtabant,
ideo volebat Hercules. i. Chriſtus templum ſuum. i. eccleſię et
religionis ſtatũ, talibus interdicere, & ab ingreſſu eccleſię ſuæ
gentem huiuſmodi cohibere. Apo. 22. Foris canes & venefici.
Et vt hoc melius fieret, clauam & baculum correctionis ibidẽ
poſuit, cuius olfactu & tactu canes. i. peccatores inde fugare
decreuit. Thren. 4. Recedite polluti. Peccatores. n. & mali a tẽ-
plo religionis fugiunt, quando clauam Herculis, id eſt virgam
virtutis boni prælati & correctionis in introitu eius cernunt.
Et breuiter, antiquitus nec canes nec muſcæ, id eſt nec im-
mundi nec inuidi templum Dei ingrediebantur, cuius tamen
contrarium modernis temporibus inuenitur. de quo lamen-
tando dicitur Thre. 1. Vidit gentes ingreſſas ſanctuarium tuũ,
de quibus præceperas ne intrarent eccleſiam tuam. Vel dic ꝙ
illi qui ſunt Hercules. i. in mundo potentes & fortes, & qui ſe
audiunt immortales. i. qui per verba Carmentis diuinantis. i.
medicorum & adulatorum viuere diu ſperant, et famam ſuam
exiſtimant immortalem, in ſuperbiam eriguntur, & ſe adora-
ri. i. honorari tanquam Deos machinãtur, & canes & muſcas
. i. pauperes dedignantur, & cum claua ſuæ potentiæ ipſos cru
deliter perſequuntur. Templum. n. Herculis. i. domum & cu-
riam potentis, canes & muſcæ. i pauperes ingredi metuunt, quia
clauam & baculum ſuæ crudelitatis attendunt. Cuius contra-
rium tamen faciunt moderni balliui, qui. ſ. in templo. i. in curia
regum vident clauam percutientem. i. crudelitatẽ contra alios
ſęuientem, & tamen ſe ſibi ſupponere non metuunt, prædeceſ-
2 ſorumq; ſuorum infortunium non attendunt. ¶ Item Plin. lib.
36. c. 15. dicit ꝙ in vrbe Cyzico erat turris tantæ reſonantiæ ꝙ
acceptæ vocis ſonum ſepties multiplicaret, ita ꝙ ſonum emiſ-
ſum ab aliquo mox ſepties replicabat. Idem etiam dicit eſſe in
ciuitate olympiæ in quadam porticu, ꝙ. ſ. vox ibi emiſſa ſtatim
ſepties replicabatur, propter quod illa porticus (ſicut ait) he-
ptaphonon appellabatur. Re vera talis turris & talis porticus
deberet eſſe quilibet iuſtus homo, quia pro certo ad vnicũ ſo-
num. i. ad vnicam monitionẽ Dei vel prælati nos debemus di-
uinam laudem ſepties reſonare, ipſamque vocem exemplari-
ter promptam debemus multipliciter replicare. quod bene or
dinauit eccleſia, vt. ſ. eccleſiaſtici ſepties in die horas canoni-
cas dicerent, & laudem Deo dulciter reſonarent. Pſal. Septies
in die laudẽ dixi tibi. Vel dic ꝙ talis debet eſſe homo gratus,
quia. ſ. ſonum. i. beneficium receptum debet per gratiarũ actio
nem ſepties reſonare, & ſi recompenſare nequeat, debet tamẽ
multipliciter regratiãdo illud dicere et verbaliter recitare. quod
etiam de beneficio incarnationis poteſt dici, quia. ſ. Deus pa-
ter verbum ſuum. ſ. filium nobis miſit, & eum ſemel per beatã
incarnationem emiſit, iuxta illud Eſa. 9. Verbum miſit domi-
nus in Iacob, & cecidit in Iſrael. qua propter eum recompen-
ſare nõ poſſimus, iſtud multipliciter recitare debemus, & per
laudem & gratiarũ actionem mentaliter & verbaliter replica-
re. Pſal. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit
mihi? Vel dic ꝙ tales turres videntur eſſe homines quæruloſi,
quia. ſ. quidam ſunt adeo impatientes & verboſi, ꝙ ſi quis eis
vnum verbum dixerit, ſtatim eum indignatione illud ſepties
replicabunt, & pro vno reprehenſionis verbo ſeptem malę re
ſponſionis verba dabunt. Prouerb. 6. Repręhenſus quoque
dabit ſeptuplum. Vel dic ꝙ tales ſunt adulatores, qui verba di
cta a diuitibus ſolent laudando replicare, & nõ ſemel imo mul
soties commendare, dicentes illud prædictum Pſal. Septies in
die laudẽ dixi tibi. Vel dic contra deriſores, qui verba ab alijs
dicta vilipendunt, & ipſa ſæpe deriſoriè multiplicant & reſu-
munt. ¶ Pli. de naturali mundi hiſtoria li. 36. ponit valde mira-
3 bilia ędificia, quæ in diuerſis mundi partibus fuerunt facta, &
ſic ponit de Obeliſcis, de pyramidibus, de Labirinthis, & mira
bilib' Romæ ædificijs, de theatro & amphitheatro, & alijs in-
finitis. Obeliſci ſunt columnæ marmoreæ vel lapideæ longiſſi
mæ, integræ, & ſuperius erectæ, quæ quamuis difficilimè in la
pidicinis ſcinderentur, ſummè tamen eſt difficile quod de re-
motis regnis per mare apportarentur, & romam ratibus vehe
rentur. Tradit tamen Pli. li. 36. c. 9. modum portandi per mon-
tes, vbi tales horrendæ molis columnæ exciſæ erant. A mari
. n. vel a nilo vſque ad locum ſuffodiebatur, & naues duæ per il
lam viam ſuffoſsionibus vſque ſubtus obeliſcum ducebantur,
& ſic obeliſcus artificialiter ſuper illas naues ſimul iunctas
demiſſus in extremitatibus pẽdẽs per maria ducebatur. Vnus
igitur obeliſcus fuit thebis in Ægypto, qui habebat centum vi
ginti & vnum pedes in longitudine, ſed etiã alij duo in Ægy-
pto. 48. cubitorum. Alexandriæ autem fuit vnus triginta cubi-
torum. Romæ eſt etiam vnus in circo quẽ diuus Auguſtus ibi
conſtituit, qui 125. altitudinis habet pedes. Iſta & alia mirabi-
lia opera fecerunt antiqui, ad ſuæ potentiæ oſtentationem, &
ad operũ ſuorum declarationem. ſicut etiã idem exemplificat
de pyramidibus Ægypti, quæ ſunt quaſi turres altiſſimę, & la
tiſſimę in pluribus locis ſitę, quarũ aliquę de lapidib' ſunt ędi
ficatę, aliquę de naturali ſaxo a capite mõtis vſq; ad fundamen
tum elaboratę. Sunt ergo quædam trecentorum pedum altitu-
dinis, quæ quamuis ſummis impenſis & immenſis ficient, ip-
ſas tamen reges ad perpetuam oſtentationem ſuæ gloriæ facie
bant, vel (vt alij dicũt) ne pecunias ſuis ſucceſſoribus aut æmu
lis dimitterent. vel ne populi ocioſitate torperent. Labyrinthi
etiam plures fuerunt. ſ. in Ægypto, in Italia, & Creta, quæ. ſ.
erant domus ſubterraneæ, tot & tantis ambagibus conuolutę
(vt ait) quòd qui ſemel intraret, vix aut nunquã reueniret am-
plius, ſicut Põponius exemplificat de Labirintho Ægypti, qui
perpetuo clauſus muro & vnicum habens introitum, mille do
mus & duodecim regias continebat. Vbi etiã idem de pręmiſ-
ſis pyramidibus recordatur. Theatrũ fuit Romæ vnum mira-
bile ædificium, maximum omnium quæ vnquam fuerunt ma-
nu facta, ſicut dicit Pli. lib. 36. c. 15. quod partim vitro, partim
lapidibus erat factum, cuius cauea octoginta milia hominum
continebat. Amphitheatrum erat ædificium ligneũ, quod ad
oſtentationem. M. Scaurus in ædilitate ſua fecit, quod erat ædi
ficium penſile & verſatile, vbi ad videndum ludum gladiato-
rum, populum Romanum cum magiſtratibus ſedere faciebat,
ipſumq; in ſede inſtabili mirabiliter conuoluebat. Alia fuerũt
valde mirabilia opera, vt patet. ſ. de montibus ſuffoſſis & ſub-
tus nauigatis, de aquis a remotis partibus ad montes ductis, &
de templis & domibus in vrbe mirabiliter ædificatis. De orto
etiam pẽſili, & de templo Dianę mirabili mirabilia ponit, quæ
longum eſſet ponere, & etiam moralizare, quapropter de iſtis
nolui aliter tangere, quum non ſit intentio mea de hominum
fatuis vanitatibus, ſed de naturæ mirabilib' ad mores aliquid
applicare. De labyrintho vide ſupra li. 15. c. 9. vbi agitur de De
dalo & de Creta. de Obeliſcis dic quòd iſti ſunt viri contẽpla-
tiui, qui ſunt columnæ per fidei firmitatem, lapidei per perſe-
uerantiæ ſtabilitatem, integri per innocentiam & ſanctitatẽ,
erecti per contemplationis ſublimitatem. De Pyramidibus au
tem quæ ſolum ad vitandum ocium populi fiebant, poteſt dici
quòd melius eſt facere aliquid inutile, quàm ocio vacare. Vnde
de quodã priore audiui quòd in diebus feſtiuis famulos ſuos
faciebat de loco ad locum lapides portare, & iterum reporta-
re, abſque quacunque neceſsitate, ne ipſos ocioſos eſſe conti-
geret, iuxta illud Eccl. 33. Mitte ſeruum in operationem, ne va
cet. Multa. n. mala docuit ocioſitas. De amphitheatro inſtabili
& vertibili dic ꝙ talis eſt incerta & inſtabilis fortuna, in qua
quaſi totus populus Romanus. i. tot' mũdus ſedet, & cum qua
fluctuat & ſe mouet. Nam quia ſedi inſtabili innititur, neceſ-
ſe eſt quòd mentaliter dilabatur, & quòd fluctuãdo de loco ad
locum voluatur. Grego. Si labenti inhęremus, neceſſe eſt vt cũ
labente labamur. Vnde etiam Plinius dicit de iſta ſede vbi ſu-
pra. Super omnia inquit furor victoris orbia populi ſedere auſi
in tam infida inſtabiliq; ſede. ¶ Plinius vbi ſupra facit mẽtio- 4
nem de baſilica pauli, & de templo pacis, & tamen non decla-
rat quid erant. Erat autem templum pacis illud quod in ſum-
ma pace quæ erat tempore Auguſti, fuit factum, quod tunc ex
toto cecidit, cum virgo Dei filium parturiuit. De mirabilibus
autem huius templi dicitur quòd ibi erat imago imperatoris,
& imagines omnium regum terræ qui Romano imperio obe-
diebant. Statim autem cum aliquis rex contra imperatorem re
pugnare intendebat, imago eius in iſto templo contra imagi-
nem imperatoris ſe vertebat, ſicq; illius rebellionem romani
per ſuam imaginem cognoſcebant, & ipſum ex inſperata miſ-
ſo exercitu opprimebant. Iſtud autem templum mirabile dici
tur a Virgilio virtute matheſis fabricatũ fuiſſe, ſecundũ Vin-
centium. Iſtud autem inter ſeptem mũdi mirabilia fuit primũ.
Eccleſia & religio põt propriè dici templum pacis 1. ad Cor.
3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. in quo. ſ. imago
imperatoris. i. figura, imitatio & repręſentatio Chriſti debet vi
gere. quòd etiam imaginem noſtram. i. exteriorem conuerſa-
tionem

tionem debet continere, quæ ſcilicet ad imaginem perfectionis Chriſti debet faciem vertere, inquantum ſe debet ei moraliter conformare, & iſtam moralem eius imaginem in ſe virtualiter & exemplariter præſentare. Matthæi vigeſimoſecundo Cuius eſt imago & hæc ſuperſcriptio? Dicunt ei, Cæſaris. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Igitur iſtud eſt verum quòd quandiu aliquis rex, id eſt aliqua perſona quæ per rationem ſe debet regere, viuit in pace & quiete cum imperatore ſuo Chriſto, tam diu imago ſuæ conuerſationis ad eius imaginem & conuerſationem reſpicit, & eidem ſe conformat, & impreſsionem ſuę imitationis in ſe (prout eſt poſsibile) repræſentat. ad Romanos octauo Conformes fieri imaginis filij Dei. Si vero accidat quòd imperatori noſtro Chriſto per interiora vitia rebellemus, ſibique aduerſarij efficiamur, & nos ei opponamus, ſtatim pro certo imago noſtra exterior noſtræ menti interiori ſe conformabit, & ſtatim imagini imperatoris, id eſt perfectioni Chriſti dorſum vertet, & ab eo declinabit, quia procul dubio iſtud eſt certum, quòd quocunque mens vertitur, imago mentis, ſcilicet conuerſatio ſe vertit, & cum a Deo peruertitur, ſtatim & ipſa noſtra conuerſatio ſe ab ipſius conuerſatione peruertit. Hierem. ſecundo Verterunt ad me dorſum, & non faciem. Vel dic quòd quando aliqui alicui ſe opponunt, tunc etiam ipſorum imagines, id eſt eorum ſubditi, conſanguinei & amici ſibi inuicem contra dicunt, quia ſcilicet ex rebellione principalium ſequitur rebellio & controuerſia ſubditorum & aliorum

5 etiam amicorum. ¶ Romæ fuit antiquitus ſtatua cuprea cuius ſcriptura talis erat, Calendis Martij oriente ſole habebo caput aureum. Cum igitur nullus ſciret interpretari quid hoc eſſet, poſt multa tempora quidam aſtute notauit quòd vmbra ſtatuæ protendebatur in ortum ſolis calendis Martij, & fodiens ibi theſaurum auri permagnum inuenit. Iſta ſtatua ſignificare potuit genus humanum, cuius ſcilicet caput realiter fuit Chriſtus primo ad Corinthio. vndecimo Volo autem vos ſcire quòd omnis viri caput Chriſtus eſt: caput autẽ mulieris vir. Iſtud autem caput aureum dicitur, pro eo quòd Chriſtus fulgore ſapientiæ prædotatur. Statua igitur noſtra, ſcilicet humana natura, a principio habuit ſacram ſcripturam, quæ ſcilicet prophetans dicebat quod in futuro tempore caput aureum habitura erat, id eſt quòd ipſe Dei filius (qui totus eſt aureus & precioſus) caput ipſius, carnem aſſumendo, eſſe debebat. Ad literam autem iſtud accidit calendis Martij, quia in Martio eſt facta incarnatio Chriſti, & tunc factus eſt Dei filius caput mundi. Tunc enim vmbra, id eſt humilitas iſtius capitis, ſcilicet filij Dei, terram noſtræ mortalitatis tetigit, & ſic theſaurum paradiſi hominibus declarauit, quia re vera quum ſol, id eſt Dei filius vmbram beatę incarnationis ſuper ſtatuam humanæ naturę fecit tunc theſaurus gratiæ & gloriæ (qui hactenus latuerat) hominibus datus fuit. quod vtique in vmbra horologij Achab fuit figuratum, vbi vmbra ſolis in horologio retrocedens, ſalutis regis Iſrael fuit ſignum. Sed de hoc vide loco ſuo infra Eſaiæ trigeſimonono vt ſic iſta ſtatua in ſtatua Nabuchodonoſor figuretur, cuius caput fuiſſe aureum narratur. Dani. ſecundo Quia pro certo natura humana caput aureum habuit, cum Deus pater de auro paradiſi, id Dei filij incarnatione, ipſius humani generis caput fecit. Canticorum quinto Caput eius aurum optimum. Vel dic quòd ſi vmbram, id eſt exempla capitis noſtri Chriſti bene notauerimus, theſaurum omnium bonorum ibi inuenire poterimus.

6 ¶ Sicut patet ex multis antiquorum ſcripturis, antiqui ſolebant theſauros ſuos in terris & ſub montibus reponere, & ne forte ab hominibus raperentur, ſolebant eos arte mathematica mirabiliter incantare. Vnde etiam Ioſephus dicit quòd Salomon theſauros multos tali modo in templo recondidit, quorum tria milia talenta auri Ioannes hircani filius huius commenti non ignarus leuauit. Hærodes autem qui de tali ſcientia nihil ſciuit, dum de theſauris prædictis aliquid præſumptuoſe ſurripere voluit ignis de ſubtus erumpens plures de ſuis ſatellitibus conſumpſit. Narrat igitur Gulielmus quòd dudum tempore Goberti Papæ, qui in arte mathematica ſummus erat, in campo martio propè Romam fuit vna ſtatua ferrea vel ærea, quæ digitum protendebat, in cuius capite ſcriptum erat, hic percute. Iſtam ergo ſtatuam multi percutiendo laſſauerant, quia aurum intra latere ſperauerant. Gobertus ergo locum vbi vmbra digiti in meridiæ protendebatur, notauit, & de nocte locum effodiendo aperuit, & ſibi & cubiculario qui laternam portauit latum ingreſſum ſolitis artibus patefecit, qui tandem auream regiam inuenerunt, quæ aureos parietes habebat, aureos milites, & regem aureum cum regina aurea, & miniſtros aureos continebat. In interiori vero parte domus erat carbunculus perlucidus, qui totam regiam illuſtrabat. In contrario vero angulo ſtabat puer cum arcu extenſo, qui ſagittam directam cõtra carbunculum tenebat. Sic igitur fiebat quòd cum aliquis de illis infinitis theſauris volebat tangere, videbantur omnes illæ imagines contra eum impetum facere, & in ipſum horrendo ſtrepitu proſilire, quibus Gobertus territ⁹, neceſſe habuit vacuus retruire. Cubicularius vero cultellum vnum mirabilis operis & precij ſurripuit, ſed ſtatim cunctis imaginibus ſe mouentibus & fluentibus, puer qui tenebat arcum, ſagittam in carbunculum iecit, & eo extincto, tenebras induxit. Cultellum igitur cubicularius depoſuit, & ductu laternæ vna cum Coberto receſsit. Dic ſi vis quòd iſtud pallatium aureum ſignificat purum cor & ſanctum. parietes aurei ſunt virtutes cardinales. altitudo iſtius eſt ſpes, latitudo charitas, longitudo fides, cultellus ſcindens eſt timor Dei, carbunculos illuminans eſt diſcretio, theſaurus abundans ſignificat gratias & virtutes, rex aureus eſt intellectus, regina aurea eſt voluntas, milites & miniſtri ſunt potentiæ ſenſitiuę, ſagittarius autem diabolus eſt. Igitur dico quòd quandoque ſub terra, id eſt in homine humili inuenitur palatium aureum, id eſt cor ſanctum, lympidum & ſincerum, in quo vtique rex & regina aurei, id eſt intellectus & voluntas puri & ſancti recumbunt, in quo etiam milites & miniſtri aurei, id eſt inferiores ſenſitiuæ potẽtiæ ſanctę & mundæ ſeruiunt, in quo theſauri aurei, id eſt virtutum & meritorũ copiæ abundant quod etiam carbunculus diſcretionis illuminat, & quod cultellus diuini timoris ſcindit & ſecat. Sed quid? pro certo ſi contingat quòd caro vel mundus cultellum diuini timoris nobis ſurripiat; ſtatim præſto eſt diabolus vt ſagittam tentationis emittat, & carbunculum diſcretionis vel charitatis extinguat, noctemque culpæ vel ignorantiæ introducat, quia pro certo cum cultellus diuini timoris ſurripitur, reſtat vt diſcretionis lumen, & dilectionis carbunculus extinguatur, & quòd totum cordis palatium obſcuretur. Scriptum eſt enim Eccleſiaſtici 1. quòd principium ſapientiæ timor domini, & ꝙ per timorem domini declinat omnis a malo Contra raptorem vero iſtius theſauri, id eſt contra quemlibet tentatorem deberent noſtrę images, ſcilicet intentio, voluntas, & alię animę potentiæ inſurgere, & theſaurum creditum defendere, dicendo illud cõmune. Qui noſtra tollit, inimic⁹ eſt. & illud etiam 2. ad Corint. 5. Nolumus ſpoliari, ſed ſuperueſtiri. Vel dic quòd rex regina milites & miniſtri aurei ſunt Chriſtus & beata virgo, martyres & ſancti, qui in palatio eccleſiæ principantur, vbi, ſcilicet carbunculus charitatis, lumen gratiæ vel fidei, cum ſagittis tentationum propter ſurreptionem cultelli, id eſt diuini timoris extinguitur & aufertur. Vel dic quòd iſtę imagines quæ nolebant theſaurum ſibi ſurripi, et tamen cum eſſent aureę, fructum ſeu vtilitatem neſciebant ex illo conſequi, ſignificant auaros, qui quamuis propter parcitatis ſuæ miſeriã nec velint nec audeant de auro ſuo aliquid expendere, nec exinde vtilitatem conſequi vel habere, ipſum tamen ſolent ardenter diligere, & cum diligentia cuſtodire, & ſi quis eum ſurripit, contra eum fremere, & cum impatientia ſe mouere, ita quòd ſagittarius qui tenet arcum, id eſt iracundia, lumen gratiæ & diſcretionis in eis extinguit, & tenebras culpæ & ignorantiæ in talib⁹ introducit. Iob 39. Auferetur ab impijs lux ſua. Vel dic quòd rex eſt Chriſtus, regina Maria, milites ſancti & apoſtoli, miniſtri angeli, qui ſcilicet in palatio cordis debẽt per deuotionem manere, quia ſi ibi ſint, non permittent aliquem tẽtatorem theſaurum virtutum noſtrarum exinde ſurripere & auferre, quinimmo per ſpeciale adiutorium ſtatim ſentiemus iſtos contra raptores, id eſt contra tentatores ſpiritualiter ſe mouere, dicentes illud 2. ad Corinth. 5. Nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri. Vel dic quòd iſte permagnus theſaurus qui tamen ita erat faſcinatus & incantatus, quòd null⁹ eum poterat habere, niſi ſciret arte matematica ſe iuuare, ſicut ſupra dictum eſt de Ioanne Hircani filio & Hærode, ſignificat theſaurum gloriæ paradiſi, qui re vera eſt theſaurus incantatus, quia ſcilicet ipſum non accipit quicunque appetit, quia ſicut dicitur Matth. ſeptimo Nõ omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in re-

cundus eſt cõcupiſcentia oculorũ, ſcilicet auaritia, cuius aqua
& materia ſunt diuitiæ. Fons tertius eſt concupiſcentia car-
nis, id eſt luxuria, cuius aqua & materia ſunt carnales deliciæ.
Et breuiter, iſti ſunt fontes qui ſine dolore occidunt quia ſcili-
cet ſuperbus non inuenit dolorem, ſed potius complacentiam
in eminentijs, auarus in diuitijs, luxurioſus in delicijs. & ideo
iſti ſine remedio moriuntur, quia cum non doleant, non præca
nent, & ſic ad inferos cum gaudio detrahuntur. Iob 21. Tenent
tympanum & citerã, & gaudent ad ſonitum organi. Ducunt
in bonis dies ſuos, et in puncto ad inferos deſcendunt. Illę au-
tem ſunt tres lanceæ quas infixit Ioab in corde Abſalon &c.
2 vide infra libro 16. 2. Regum 18. ¶ Item idem ibidem ait quòd
in Æthiopia ſunt quidam Athon montem incolunt, qui de vi-
perinis carnibus viuunt quapropter nec veſtes nec corpora ip
ſorum alia animalia noxia tangunt. Quia enim nutriti ſunt ve-
neno ideo timent noxia alia ſi contingerent ſua corpora vene-
nata. Sic verè ſunt multi in hoc mundo ita venenati & peſti-
ferij, & veneno malitiarum & iniquitatum nutriti, quòd nul-
lus audet eos tangere, nec in aliquo moleſtare, ſicut videmus
de detractoribus, quorum malitiam, verba, punctiones, iniu-
rias & venenoſas diffamationes omnes timent, & ideo ipſos
tangere, aſſociare, vel etiam corrigere aut punire non audent,
ſed potius ipſos fugiunt atque cauent. Iſtud etiam in mundo vi-
demus de malitioſis prædonibus, balliuis & aduocatis, quos
nemo audet moleſtare vel tangere, ius ſuum ab eis repetere,
pro eo quod veneno malitiarum nutriti, tangentes, id eſt iniu-
riantes vel ſe corrigentes ſolent accuſando, diffamando, vel
alias inuenenare. Ideo bene docetur Numeri. 16. vbi dicitur,
Recedite a tabernaculis hominum impiorum, & nolite tango
re quæ ad eos pertinent. Vel dic quòd tales venenoſi & infa-
mes peccatores, qui viperis, id eſt peccatis nutriti ſunt, cuncta
tangentibus, id eſt cunctis ſocietatem ſuam frequentantibus,
ſpiritualiter venenoſi ſunt, & ipſorum per mala exempla, ver-
ba & opera infectiui. Non eſt ergo tutum tales tangere, &
ſocietatem illorum diligere, nec etiam veſtes conuerſationis
per imitationem aliqualiter attrectare, quia ſicut dicitur Ec-
3 cleſiaſtici 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶ Item
ſecundum Plin. naturalis hiſtoriæ mundi libro. 31. cap. 2. mul-
ti ſunt fontes venenoſi, quorum aqua potantes enecat, qui ta-
men piſces nutriunt non venenoſos. Iſtud tamen fallit in Sty-
ge, cuius aqua in Achaia vel Arcadia è ſaxis fluens ſtatim in-
terficit potatores, quę paruulos nutrit piſciculos qui ſecũdum
Theophraſtum comedentibus ſunt letales, quod ſcilicet nun-
quam in alio genere mortiferorum fontium reperitur. Sic ve-
rè cum diuerſæ ſint aquæ, id eſt diuerſæ res fluxibiles mundi,
quæ ſcilicet animę non bene viuenti ſunt mortiferæ & nociuæ,
& mortis culpę occaſionaliter inductiuę, ſicut ſunt diuitię quę
cauſant auaritiam, deliciæ luxuriam, mundanæ ſcientiæ ſuper-
perbiam, communiter tamen accidit quòd in talibus aquis in-
ueniuntur aliqui piſces, id eſt aliqui homines prædictis bonis
bene & diſcretè vtentes, ſcilicet boni & iuſti, & alijs per mala
documenta & exempla nullatenus venenoſi, quia ſcilicet bene
poſſunt haberi mundi diuitiæ cum largitate & charitate, deli-
ciæ cum temperantia & frugalitate, mundi ſcientiæ cum iuſti-
tia & humilitate. Sed procul dubio vnus eſt fons venenoſus
qui habet etiam piſces neceſſario venenoſos ſcilicet ſcientia hę
retica vel necromantica. Iſta enim non ſolum eſt in ſe infecti-
ua, vel mortis animæ cauſatiua, immo piſces, id eſt hæretici ibi
nutriti, alios ipſos comedentes, id eſt ipſos audientes vel imi-
tantes corrumpunt, & per errores inficiũt & occidunt, inquan
tum ſcilicet vitam animæ, fidem & charitatem eis ſubtrahunt
atque tollunt. Apocalip. 7. Multi hominum mortui ſunt ex
aquis, quia amaræ factę ſunt. ¶ Aliquando accidit quòd fon-
4 tes non venenoſi venenoſos piſces portant. Vnde ibidem di-
citur quòd in Armenia eſt fons nigros habens piſces, de qui-
bus qui comederit, enecatur. quod etiã circa Danubij exortum
eſſe dicitur, quouſque veniatur ad fontem alueo appoſitum,
vbi id genus mortiferorum piſcium terminatur. Simile eſſe
dicit in Lydia in ſtagno nympharum. cõtinent enim iſtę aquæ
(quamuis de ſe non ſint venenoſæ) piſces mortiferos, & co-
medentibus venenoſos. Tales fontes ſunt eccleſia, religio,
ſcientia theologica & canonica, quæ ſcilicet ſunt fontes boni
& ſani, & non venenoſi aut mali quia pro certo dato quòd iſta
ſint in ſe vtilia atque bona, continent tamen piſces, id eſt homi
nes & ſubditos nigros & infames & peruerſos, ſuis malis di-
ctis & exemplis alijs venenoſos. Conſtat enim quòd multi
ſunt eccleſiaſtici & religioſi, multi etiam canoniſtæ & theolo-
gi, qui mortis exempla & documenta alijs ſolent dare, & ſic
vitam gratiæ ſolent eis tollere, & mortẽ vitiorum occaſionali-
ter inferre, quia quicunque illos infames & nigros exemplari-
ter imitando comedunt, mortem vitiorum incurrunt. Eſaiæ
quinquageſimonono. Qui comederit de ouis eorum, morie-
tur. ¶ Sicut ponit Plinius libro trigeſimoprimo capitulo ſe-
cundo in fine, Multi inueniuntur fontes venenoſi & mortife- 5
ri. Vnde dicit quòd fons Lycos hominem tertio die occidit,
qui de eo biberit. De alio etiam fonte mane bulliendo et um-
pente dicit quòd aues quæ inde biberint, moriuntur. Alius eſt
fons circa Theſſalica tempe, cuius etiam viſus intuentes ter-
ret, cuiuſque aqua æs & ferrum corrodit, quem tamen fontem
ſiliqua ſilueſtris cingere dicitur, quæ purpureo flore ſemper
florere prædicatur. In Macedonia iuxta ſepulchrum Euripi-
dis fontes duo ſunt, quorum vnus ſaluberrimi eſt potus, alius
mortiferi. Tales fontes ſunt multi mali, qui ſcilicet verbis &
exemplis inuenenant audientes, & ſocietatem eorum frequen-
tantes, & maximè tales ſunt hæretici & detractores, qui ſcili-
cet omnia corrodunt & mordent, & intuentes obſtupefaciunt
atque terrent. Eccleſiaſtici nono. Terribilis in ciuitate ſua ho-
mo linguoſus. Iſti tamen flore purpureo, id eſt honeſta & fi-
cta conuerſatione cincti dicuntur, inquantum boni appare-
re, & non eſſe conantur, vt eorũ detractionibus plus credatur.
Vel dic quòd tales fontes ſunt mundi deliciæ, quæ etiam aues,
id eſt contemplatiuos occidunt, vel etiam malæ mulieres &c.
¶ Secundum Plin. libro vndecimo capit. quinquageſimoter- 6
tio. multa ſunt animalia, quorum flatus & tactus ſunt alijs ve-
nenoſa. Vnde dicit quòd animæ leonis virus graue, vrſi peſti-
lens. Credo autem quòd per animam intelligit anhelitum vel
flatum. Vnde ſequitur quòd illa quæ anhelitu leonis tangun-
tur, a nulla fera alia amplius manducantur. Carnes etiam quæ
ab ipſo afflatæ ſunt facilius & citius computreſcunt. Per leo-
nem poteſt intelligi diabolus, hæreticus vel luxurioſus, quia,
ſcilicet iſti habent flatus venenoſos, id eſt verba ſuggeſtiones
& documenta periculoſa & damnoſa. ſi enim aliquam beſtiam
id eſt aliquam perſonam afflauerint, vel ſuis inductionibus ad
malum inclinauerint, ipſam corrumpunt, & etiam aliorum
corruptiuam faciunt, ita quòd nullæ feræ, id eſt nulli viri ſa-
pientes tales ſic coruptos aut ſic afflatos aſſociant ſeu tangunt,
quia pro certo periculoſum eſt tangere, frequentare vel aſſo-
ciare illos qui ab hæreticis vel luxurioſis vel etiam a dæmoni-
bus ſunt afflati, & malis ſuggeſtionibus inuenenati. Tales enim
parati ſunt ad corruptionem, & ad aliorum ſe tangentium vel
communicantium læſionem. Eccleſiaſtici decimotertio. Qui
tetigerit picem inquinabitur ab ea. ¶ Item idem ibidem ait 7
quòd quædam ſunt animalia quæ de ſe ſunt innocua, quæ ta-
men ex poſt facto fiunt alijs venenoſa. Vnde ait quòd veſpę
ſerpente auide veſcuntur, quo alimento mortiferos ictus fa-
ciunt. Apri etiam in Pamphilia & in Ciliciæ montibus ſala-
mandras comedunt, & quamuis ſapore vel odore differre
propter hoc ab alijs non videntur, ſe tamen comedentes inue-
nenant & occidunt. Et breuiter iſtud eſt verum quòd illa
quæ venenis paſcuntur, ſunt alijs venenoſa, ſicut etiam ſupra
dixi de dracone qui comedit ſcorpiones. Sic procul dubio
dico quòd illi qui comedunt, id eſt qui ſibi incorporant per
malas concupiſcentias & per imitationes ſalamandras & ſer-
pentes, id eſt perſonas venenoſas, & peſtiferas doctrinas, ſcien-
tias, delicias & diuitias, alijs venenoſi fiunt, ipſos quoque
ſuis malis conſortijs, colloquijs & exemplis inficiunt & cor-
rumpunt, ſicut patet de illis qui ſerpentibus & ſalamandris,
id eſt hæreticis veſcuntur, & eorum ſcientijs imbibuntur, qui
quamuis venenoſi & mali nec in ſapore vitæ, nec in odore fa-
mæ appareant, eo quòd malitias ſuas per hypocriſim pal-
liant, alij tamen ab eis corrumpuntur. Eſaiæ 59. Qui comede-
rit de ouis eorum, morietur, & quod confotum eſt, erumpet
in regulum. ¶ Item idem ibidem ait quòd Scythæ volẽtes irre 8
mediabiliter hominem occidere, ſolent ſagittas ſuas ſanie vipe-
rę & ſanguine humano inungere, & ſic leui tactu ſolent homi-
nem irremediabiliter venenare. Per iſtos Scythas intelli-
go proditores, qui ſcilicet ſcythę dicuntur, quia ſcire vo-
lunt quicquid ab alijs fit aut dicitur. Per ſanguinem huma-
num qui eſt amicus naturæ intelligo amicitiæ fictionem.
Per ſaniẽ vero viperæ, intelligo malitiæ & nequitiæ nocumen

tum & deceptionem. Quid ergo? pro certo quando ſcythæ, id eſt proditores omnia ſcire volentes volunt aliquem irremediabiliter vulnerare ipſumque deſtruere, ſubuertere vel nocere ſolent ſagittas verborum ſuorum partim in ſanguine humano, id eſt in ficta amicitia intingere, & cum eis ſaniem viperę, id eſt malam intentionem & iniquam deceptionem & proditionem adiungere, vt ſic venenum vipereum malitię ſuę poſſit cum ſanguine amicitiæ ſimulatę facilius recipi, & ad cordis intima penetrare. Si igitur homo a talibus ſub ſpecie amicitiæ venenatur, decipitur, & ſine remedio perturbatur. Iſta etiam facit ſuo modo diabolus, quia ſub fictione alicui' boni ſolet venenum peccati infundere, & ſic ſagitta tentationis animam irremediabiliter vulnerare. Quilibet ergo talis deceptor dicere videtur illud Deutero. 32 Inebriabo ſagittas meas ſanguine. & ſequitur. Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum
9 inſanabile. ¶ Aliqua ſunt animalia quæ venena comedunt, & tamen venena ſibi non nocent, nec ipſa etiam animalia propter hoc alijs venenoſa fiunt, ſicut patet de ceruo, qui comedit ſerpentes, de capone, qui tranſglutit buffones, & alijs multis ſimilibus. eſt enim in eis natura tam efficax & tam fortis, quòd ipſa venena poteſt digerere, & omnem malitiam exinde tollere, & ipſa in nutrimentum competentes tranſmutare. Et ſic dicit Plinius vbi ſupra, quòd anima, id eſt ſtatus elephantis ſerpentes extrahit, & ceruorum vrit, & inde etiam ipſa venenoſa multa remedia in ſe continent, quę nullam veneni malitiam habẽt, imo contra venena proficiunt atque valent, ſicut patet de Buffone, in cuius capite Crapaldina lapis precioſus inuenitur, qui contra venena opitulari & proficere prædicatur. Igitur per animalia domeſtica & bona intelligo bonos & ſanctos doctores, per ſerpentes vero intelligo paganos philoſophos, & ſcientiarum gentilium profeſſores. Dico ergo quòd elephantes, cerui & galli, id eſt viri fideles & boni ſciunt de ipſis ſerpentibus & bufonibus, id eſt de philoſophis ipſis & gentilibus vtilitatem ſuam facere, ipſoſque & eorum ſcientias in cibum aſſumere, & venenum malæ interpretationis vel corruptæ opinionis tollere, & in bonum nutrimentum ſanę doctrinæ & ſapientiæ commutare, quia pro certo dato quòd tales bufones, id eſt antiqui philoſophi venenoſi per infidelitatem fuerint, & per multos errores mundũ inuenenauerint, inueniuntur tamen in capitibus ſuis multis lapides precioſi, id eſt multa bona documenta & exempla, multaque moralia dicta & facta quæ ad ſalutem ſunt vtilia, & venenorum, id eſt criminum damnatiua. De talibus ergo debent bona & vtilia recipi, mala vero & inutilia refutari. Matth. 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Vel dic ſi vis generaliter quòd prudens homo de ipſis ſerpentibus, id eſt peccatoribus ſcit vtilitatem ſuam facere, & eorum venenoſa dicta & exempla quæ ab ipſis comedit & accipit, in bonum ſuum nutrimentum & documentum mutare. ¶ Secundum Plin. naturalis hiſtoriæ mundi libro. 28. ca-
10 pitu. 3. mirum eſt quòd quędam ſunt hominum generationes quę à natura reſiſtũt venenis, ſicut ſunt Marſi in Italia, Pſilli in Aphrica, Oblongenes in Cypro inſula. De Pſillis autẽ & Marſis dictum eſt ſupra. cap. de Italia & de Æthiopia. Nam (vt a Plinio præcedenti capitulo dicitur) marſorum cantu ſerpentes cõtrahuntur, etiam in nocturna quiete. Habet enim ſerpentes (vt ait idem ibidem) intellectum ad incantationes cauẽdas. Ad quod etiam concordat ſcriptura in Pſalmo vbi dicitur. Sicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantium &c. Et ideo (vt ait) cum populus Marſorum dominium habeat in ſerpentes, ſolent cantum iſtorum hominum perpendere, & eo audito contrahi & timere. Per ſerpentes intelliguntur viri prudentes. Matthæi 10. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Per marſos vero & eorum cantum intelligo demones, & eorum ſuggeſtiones, luxurioſos, & eorum fabulationes, adulatores, & eorum deceptiones, quia pro certo quicunque prudens homo debet incantationes talium perpendere, & pro viribus cauere & fugere, & ne decipiatur, attendere, & audiens cantibus & incantationibus talium marſorum, id eſt demonum, adulatorum, vel hæreticorum, vel etiam vetularum lenonumque & luxurioſorum, debet ſeipſum contrahere, & ſignum diſplicentiæ oſtendere, dicens illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminum tuorum, cantica liræ tuæ non audiam quia breuiter cauẽdę & non ſunt audiendæ demonum ſuggeſtiones a fidelibus, hæreticorum prædicationes a ſimplicibus, adulatorum blanditiæ a principibus, luxurioſorũ & maximè vetularũ ſeductiones à iuuenculis mulierib'. ¶ Item 11
idem ibidem, ſcilicet lib. 28. ca. 3. dicit quòd familia Oblongenum in Cypro nunquam a ſerpentibus lædebatur, quinimmo tantam habebant contra venenum repugnantiam, quòd ſudore eorum & ſaliua contra venena medebantur. Vnde ait quòd quidam legatus Cypriorum ex hac familia Heragò nomine, à conſulibus Romæ in dolium plenum ſerpentibus coniect' eſt, experimenti cauſa, nihil ſibi ſerpentibus nocentibus, ſed linguis circummulcentibus. Per iſtam familiam inſulæ Cypri poſſum intelligere ciues inſulæ paradiſi, ſcilicet Deum, angelos atque ſanctos, quia pro certo iſti ſunt qui ſuper ſerpentes, id eſt ſuper demones poteſtatem habent, ita quòd nunquam timẽt eorum feritatem. Iſtud autem probatum eſt in legato Dei patris, ſcilicet in Chriſto, qui in Romam, id eſt in mũdum miſſus, dolium plenum ſerpentibus ſcilicet infernum demonib' intrauit, quorum venenoſa malitia ſibi nocere nequiuit, ſed eum illæſum abire permiſit, imo etiam quaſi linguis mulcẽdo virtutem ſuæ diuinitatis in multis (ſicut in euangelio legitur) prędicauit. Vel dic quòd tales Dei patris legati fuerunt ſancti confeſſores, qui ſcilicet in dolio huius mundi inter ſerpentes, i. inter demonia & tyrannos vixerant ipſoſq; per peccatum & tormentorum non occiderunt, ſed potius amicabiliter ipſis per ſuam ſanctitatem blanditi fuerunt, quod bene apparuit in illis principibus qui primitus religiones & eccleſias ſub ſanctis cõfeſſoribus dotauerunt. Lucæ 10. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones. &c. Sudor ergo ſuorum operum & laborum, ſaliua ſuorum dictorum & verborum, contra venena vitiorum ſunt remedia, his ſcilicet, qui ipſa exemplariter accipiunt atque gerunt. Vel dic quòd ſancti iſti etiam dato quòd cum venenoſis & cum peccatoribus viuerent, & omni die venenoſa opera & dicta biberent, nunquam tamen ex hoc lęſi fuerunt, ſed ſani & illęſi manſerunt. Marci vltimo. Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. ¶ Item dicit q Tentyri in inſula 12
Nili naſcentes tanto ſunt crocodilis terrori, q eorum vocem fugiãt. Sic verè crocodili demones timent ſctõs, & maximè viros humiles, in inſula ſapientiæ, pœnitentiæ & religionis clauſos, adeo vt vocem ſuæ orationis, laudis, gratiarũ actionis vel confeſſionis ſuſtinere nequeant, ſed ab ipſa potius fugiant & recedant, dicentes illud Geneſ. 3. Vocem tuam audiui domine, & timui, eo quòd nudus eſſem. Vel etiam dic de malis, qui voces bonorum & documenta formidant. ¶ Vnum dicit Plin. vbi ſupra ſatis notabile. dicit enim quòd illi populi prędicti ſcilicet 13
Marſi, Pſilli, Oblongenes & Tentyri, non ſolum tactu venena eximunt, imo etiam ſuo aduentu venenatos adiuuãt, & eorum dolores leniunt. Dicit etiam quòd in illis qui a ſcorpionibus & ſerpentibus percuſſi ſunt etiam poſtquam ſunt ſanati, ſolet quędam virtus contra venena remanere, qua ſcilicet fit quòd alia animalia venenata non audent eos tãgere vel nocere, & ſic (vt ait) quòd venena contra venena remedia ſolent eſſe, ſicut exemplificat de illis qui a ſcorpionibus percuſſi ſunt, qui amplius a crabronibus, veſpis aut apibus non læduntur, quinimmo (vt ait) aqua lotionis manuum talium ſic a venatis percuſſorum, & poſtea ſanatorum, ſolet percuſſos & inde aſperſos alleuiare, & quam plurimum adiuuare. Econtra vero ibi dicitur quòd illi qui nunquam fuerunt ſerpentum vel canis dentibus lęſi, ſuo introitu vel aduentu vulneratorum a ſerpentibus vulnera aggrauant, & dolores eorum acuant & augmentant. Iſta poſſum generaliter allegare quòd quando aliquis eſt vulneratus ictibus venenatis, id eſt tentationibus, aut tribulationibus huius mundi, vtile eſt ei & conſolabile quòd ab illis qui poteſtatem habent ſuper tentationum & tribulationum venena, id eſt ſanctis viris viſitetur, & perſonaliter videatur. Viſitatio enim, aduentus ſeu interuentus bonorum eſt conſolatio infirmorum, & ſalus & releuatio peccatorum. vide Actuum 16. Viſis fratribus conſolati ſunt eos. Item iſtud eſt certum quòd illi qui aliquando puncti & percuſſi ſunt a venenatis, id eſt a tentationibus & tribulationibus venenoſis, & inde per pęnitentiam ſunt ſanati, ſolent exinde contra venenum peccati quandã virtutem concipere, & ex ipſo veneno peccati quo inuenenati fuerant, contra peccata remedia vendicare, quia ſcilicet ſæpe fit quòd tales conuerſi contra venena peccatorum fiũt remedia, quãdo ſcilicet aqua qua lauerunt manus ſuas in pęnitentia, & qua mundauerunt opera ſua, alij infirmi & peccatores, qui ſcilicet venenatis tentationibus ſunt percuſſi, exemplariter lauant vulnera ſeu vitia propria, quia breuiter, iſtud

ter, iſtud eſt varum q illi ſunt ad curandum vitia magis ſani,
qui vitijs ſimilibus fuerunt percuſſi, ſicut apparuit de Paulo.
vnde ad Heb.2. Per hoc enim quòd probatus & tẽtatus eſt, di-
dicit & his qui tentãtur auxiliari. Econtra vero iſtud etiam eſt
verum, quòd illi qui puncturas & inuenenationes vitiorũ nun
quam ſuſtinuerunt, non ſolent percuſſis & peccatoribus pro-
deſſe, nec eis compati vel condolere, ſed potius auſteritate ſua
in ſuo acceſſu & aduentu ipſos amplius affligere & vexare, qa
pro certo illi qui vitia vel tribulationes nõ ſunt experti, & nun-
quam à cane vel ſerpente diabolo criminaliter ſunt percuſſi,
ſunt alijs delinquẽtib' nimis duri, quod potiſſimè in religione
experitur, vbi illi qui nunquam ceciderunt, tanquam fragilita-
tis propriæ inexpertes, alios atrociter perſequũtur, ſicut patet
de viſitatoribus & prælatis, qui aduentu ſuo faciũt miſeros pl'
dolere, non aduertentes quòd Petrus idcirco cecidit, vt alijs di
ceret condolere, iuxta illud Eccleſiaſtici 31. Intellige ex teip-
ſo quæ ſunt proximi tui. Item illud eſt certum, q illi quos ſem
pìo diabolus, caro vel mundus vitio aliquo percuſſit, & inde
per pœnitentiam ſanatus, extunc nõ ſolet alijs venenatis & ten
tationibus amplius lędi, quia ſcilicet ſcit melius ſe a talibus cae
ri, quia ſicut dicit Seneca in Prouerb. Cautio eſt in reliquum
lapſus anterior. ¶ Sicut dicit Plinius ibidem, veſtis qui funere,
24 id eſt cadauere ſerpentis tangitur, nunquã a tineis corroditur.
Sic verè ille vel illa cuius conſcientia peccatum aliquando ha
buit, tineas malarum cogitationum vel tentationum melius p-
cauebit, ita quòd de iſta dicitur Matthęi 6. Vbi neque ærugo
neque tinea demolitur. ¶ Item idem ibidẽ ait quòd ſi quis paſ-
25 ſione quæ Cardiaca dicitur, moritur, cor eius nũquam in igne
crematur. Idem etiam dicit de corde illius qui perijt veneno.
Corda enim talium non comburuntur, licet in ignis incendio
collocentur. Vnde ait quòd cor Germanici Cæſaris in igne
cremari nõ potuit, quare cum Vitellius de morte Piſonẽ accu-
ſaret, ac ſi ipſum veneno occidiſſet, econtra ipſe morbũ Car-
diacum fuiſſe allegauit, & ſic à ſuſpicionis periculo ſe ſaluauit.
Simile vero de corde venenato dicit Raſis in quodam libro
ſuo quem fecit de occultis virtutib' membrorum animalium,
vbi additur quòd cum cor hominis veneno pereuntis non cõ-
buratur, ſi 9. annis in igne teneatur, continuè conuertetur in la
pidem, qui valet mirabiliter, contra omnia venena, fulmina, to
nitrua, dat victoriam in bellis. Vnde ait quòd Alexander talem
lapidem ſuper ſe ligatum portabat, verum cum quodam de il-
lum deponeret, & exutis veſtibus ſe in Euphrate fluuio balnea
ret, adfuit ſerpens quidam qui morſu dictum lapidem ſurri-
piens, ipſum in Euphratem expuit, inuidens quòd tantam ha-
beret potentiã in venena. Hęc Raſis. Cardiaca eſt tremor cor-
dis, & ſignificat ſeruilem timorem. Venenum vero ſignificat
inuidiam, quæ vitam gratiæ tollit per odium & rancorem.
Iſta ergo ſunt duo vitia quę cor in quo ſunt, per charitatem in-
flammari non ſinunt, timor ſcilicet & liuor. De timore. 1. Ioan.
4. Timor non eſt in charitate, perfecta.n. charitas foras mittit
timorem. De inuidia dicitur ibidem quòd qui non diligit, non
habet charitatem. Quia procul dubio cor illud nunquam cha-
ritate vel deuotionis feruore crematur, quod timore deſpera-
tionis turbatur, & quod veneno inuidiæ & malitiæ vitia-
tur. Cor enim bonorum dicitur ardere, ſed non cor malorum
Lucæ 24. Nonne cor noſtrum ardens erat? Vel dic quòd illum
amor Dei & Chriſti non accẽdit, quem venenum peccati mor
talis inuenenat & occidit. Vel dic ſi vis, ad illud quod dicit
Raſis, quòd quando cor veneno peccati mortuum, igne con-
tritionis vel fortis tribulationis caleſcit, ſæpe fit q in lapidem,
id eſt in virtutem & conſtantiam dureſcit, ita quòd tale cor la
pis precioſus efficitur, a quo venena omnium vitiorum ſupe-
rantur, bella tentationum vincuntur, & æternæ damnationis
fulgora & tonitrua, ſeu fulgura terribilis iudicij euadũtur. pa
tet in Paulo, qui etiam de ſe dicit quòd vbi abundauit delictũ
ibi ſuperabundauit & gratia. ad Roma. 5. Quia tamen ſæpe cõ-
tingit quòd homo in flumine deliciarũ plus debito ſe balneat,
& veſtes virtutum abijciens in mundanis delicijs ſe delectat,
ſerpẽs diabolus iſtũ lapidem ſeu iſtud bonum cor ſibi per pec-
catum ſubtrahit, & ſic poteſtate quam habebat contra venena,
ipſum ſpoliat atque priuat. Oſeæ 7. Effraim columba ſeducta,
non habens cor. Vnde diabolus dicit talibus illud Eze. 36. Au
feram cor lapideũ de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum.
Vel dic q cor iſtud ſignificat Chriſtum, qui dicitur cor in cor-
pore eccleſiæ, cui vitam gratiæ adminiſtrat, mortificatus tamẽ
fuit per venenum malitiæ iudæorum. Lapis etiam precioſus
factus eſt, inquantum ipſe dicitur lapis angularis omnium ſpi-
ritualium ędificiorum. Iſtum ergo ſi Alexander, id eſt vir iuſt'
ſecum portauerit per deuotionem, ipſe pro certo contra vene
na, fulmina & tonitrua, id eſt contra omnium tribulationum &
tentationum genera præualebit. quia tamen interdum contin
git quòd talis homo deuictus in fluuio deliciarum & munda-
næ proſperitatis per complacentiam ſe balneat, ſerpens diabo
lus ſibi inſidians, iſtum lapidem ſeu colot lapideum, id eſt de-
uotionem ad Chriſtum ſibi per peccatum ſubtrahit, & ſic con
tra venena potentiam ſibi tollit. pſalm. Cor meum dereliquit
me. ¶ Item ibidem libr. 21. c. 14. dicitur q in multis mundi par 26
tibus inueniũtur venenata mella, quod (ſicut ait) accidit ex ve-
nenoſis floribus è quibus fiunt. vnde ait quòd in Ponto quibuſ
dam annis mella ſunt venenoſiſſima, ratione florum cuiuſdam
herbæ dictę egolethron, quæ eſt etiam venenatio iumentorum,
quia ſcilicet ſi ver humidum fuerit, apes noxium virus ſuſci-
piũt de hac herba. In eodem etiam ponto eſt aliud genus mel-
lis quod ab incolis menomenon, id eſt inſanũ vocatur, propter
inſaniam quam inducit, quod vtique euanire creditur è flore
rhododendri herbæ, qua ſcatent & abundant ſyluæ patriæ. Vn
de etiã gens illa cum de cera tributa Romanis præſtaret, mel-
la quoniam erat exitialia, nõ vẽdebat. In Perſide etiam & Mau
ritania cęſarienſi Getuliæ contermina faui venenati gignũtur.
Hic autem dicit Plin. pulchra verba. O (inquit) quid ſibi voluiſ
ſe naturam his arbitremur inſidijs? ſequitur. Quid ſibi voluit,
niſi vt cautiorem, minuſq; auidum faceret hominem? q.d. iſta
eſt ratio quare mella venenata formauit. Re vera ſic videt con
tingere in moribus, quia pro certo multæ ſunt apes, id eſt mul-
tæ perſonæ quæ faciunt & quæ habent mella, id eſt verba dul-
cia & blanda, venenata tamen, id eſt deceptoria & corrupta,
ſicut videmus de luxurioſis, hęreticis & iniquis, qui cum dul-
cedine verborum ſuorũ venenũ peccati vel corruptionis infe-
runt, & ſic auditores inuenenant & corrumpunt 1. ad Corint.
15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Quia enim ta
les ſunt ſoliti de herbis & arboribus corruptis, id eſt de malis
perſonis flores exemplorum accipere, ideo ſolent mella vene-
nata, id eſt verba mala facere, cum quibus ſolent ſimplices in-
toxicare, ſicut de luxurioſis exemplificat ſapiens. Prouerb. 5.
Fauus diſtillans labia meretricis & nitidius oleo guttur ei', no-
uiſſima autem eius amara velut abſynthium, & acuta tanquã
gladius biceps. Vel dic quòd talia mella ſunt doctrinæ poeta-
rum & philoſophorum, quæ quamuis videantur dulcia & dele
ctabilia, conſtat tamen quòd contineant multorum errorum
venena. Igitur ſi tales rationis ſtibarum ſoluãt, id eſt ſi talium
ſcientiæ fidelibus deſeruiant, cara accipienda eſt, & non mella
.i. illa quæ vera ſunt, & non falſa, & illa quæ vtilia ſunt, non va-
na. Vnde Apoſtolus: Omnia probate, quod bonũ eſt tenete 1.
ad Theſſa. 5. Vel etiam ſi vis, per talia mella intelliguntur mun
di deliciæ, diuitiæ & ſcientiæ, quæ quãuis videantur fatuis dul-
cia, in ſe tamen continent vitiorum venena. Cõſtat enim quò
diuitiæ occaſionaliter in ſe continent auaritiam, deliciæ luxu-
riam, ſcientiæ præſumptionem, eminentiæ eleuationem. Talia
igitur mella, id eſt mundi bona quę communiter conſiſtunt
in delicijs, diuitijs, ſcientijs, potentijs & eminentijs, natura
naturans Deus hominibus fieri venenoſa permittit, & in ipſis
permiſſiue fortunę inſidias ponit, vt ſcilicet homo magis cir-
cunſpectus & cautus ad omnia præcauendum, & de ſingulis
dubitandum, meliora accipiendum, deteriora cauendũ, & non
auide & effrenate in bona mundi irruendum, & indiſcrete om
nia deuorandum. Sicut enim ſcriptum eſt Prouerbio. 28. Bea-
tus homo qui ſemper eſt pauidus. Ideo bene conſulitur Eccle-
ſiaſtici 33. Super menſam magnam ſediſti? non aperias faucem
ſuam ibi prior quaſi dicat, non oportet auide in menſam mun-
di honorum irruere, ſed inter aſſumpta diſtinguere, & quaſi du
bitando de ſingulis, venenorum, id eſt, vitiorum ibi laten-
tium malitiam præcauere. Geneſis 2. De ligno ſcientiæ boni
& mali non comedes. &c. Vel dic quòd apes quæ non ſunt ve-
nenoſę, faciunt aliquando mella venenata. Sic verè viri qui
de ſe ſunt boni, dicunt quandoque vel ratione ſolatij vel alias
verba diſſoluta & inutilia & inepta &c. ſicut in ſequenti capit.
¶ Apes habens aculeum venenoſum. in ore enim ferunt ve- 27
nena quamuis in fructificando ſint animalia vtilia atque bona:
& ſicut dicit Plini. vbi ſupra, Mirum eſt apes venena portan-
tes ore fingenteſque non mori, ſed cauſa eſt (vt ait) quia domi-
na rerũ natura hanc dedit repugnantiam apibus contra vene-
na, vt ſcilicet à veneno (quãuis ipſum habeant) non lædantur,

ſicut contra ſerpentes Pſillis marſiſque, inſtar hominès. de populis autem Pſillorum & Marſorum qui non timent veneni potentiam, alibi dictum eſt ſupra eo. §. 10. Si vis, per apes intellige quoſdam qui habent mala verba, diſſoluta, & aliqualiter periculoſa, ita quod in ore videntur maleficia vel venena, ipſi tamen in ſe boni ſunt, & faciunt bona mella. i. bona opera atq; iuſta. Complures enim ſunt quorum verba venenoſa videntur, & tamen eorum opera vtilia comprobantur. ſciunt enim veneno peccati repugnare, & cum ipſo veneno quod quodámodo portant, in ore, ſciunt innocétiam cuſtodire, ſicut cotidie videmus de multis tam viris quàm mulieribus, qui quamuis ſunt in animo boni, ſunt tamen in ſermonibus diſſoluti, dicit enim gloſ. canonis quòd per aduerbia demeremur vel promeremur, nó per nomina, quia ſcilicet intentio facit meritum vel demeritum, vt quando res fit aduerbialiter, ſcilicet bene vel male, non nominaliter, ſcilicet bonum vel malum, vt eſt in propoſito, quia talis locutio non fit male, licet ſit mala, & per conſequens ſuum
18 non inuenenat portatorem. ¶ Aconitum eſt herba venenoſiſsima, quæ alio modo dicitur Cammaron, Scorpion, Theliophonon, Pardalianches. &c. & naſcitur circa hæracleam Ponticam, folia habens quattuor tantum, cucumeri ſimilia hui⁹ tanta eſt veneni malitia, quòd ſi genitalia cuiuſcunque animalium generis tetigerit, die eodem infert mortem. Mures etiam ſolo odore eius moriuntur a longe. Iſtud autem in eo mirum eſt quod iſtud venenum veneno ſcorpionum obuiat, & in potu datum cum vino hominem a veneno ſcorpionis liberat atque ſanat. Eſt enim eius natura vt hominem occidat, niſi inuenerit in homine quod perimat. Mirum (inquam) exitialia per ſe ambo cũ ſint duo venena, in homine commoriuntur, vt homo ſupatſit, ſicut dicit Plin. vbi ſupra. & addit, Iſta autem (inquit) ſi quis ab homine excogitari potuiſſe credit, ingrata Deorum intelligit munera. Vide ſimile de Menaide ſupra cap. 69. §. 3. Per corpus ergo hominis poſſum intelligere corpus eccleſiæ militantis, per venenum ſcorpionis intelligo malitiam vſurariorum & aliorum malorum inferiorum, per aconitum autem intelligo nequitiam & rapinam malorũ ſuperiorum. Igitur ſic eſt quòd aconitum, id eſt venenoſi ſuperiores, ſcilicet rapaces principes, iudices & officiales, ſolent naturaliter impugnare & impetere venenũ ſcorpionis, id eſt alios malos inferiores, videlicet vſurarios & latrones, ſicque fit quòd dum mali ſuperiores contra tales malefactores intendunt, corpus in quo ſunt, id eſt patriã cui præſunt, quandoque in pace dimittunt, imo pacificam eam reddunt, inquantum ſcorpionum iſtorum veneficium inde tollũt. Vtile eſt ergo quòd tales mali ſuperiores inter ſubditos inueniant quem iuſtè puniant, quia alias in ipſum corpus, id eſt in ipſos bonos ſubditos deſæuirent. Vel iſta poſſunt dici de diuerſis tyrannis ſibi inuicem inimicis, qui contra ſe inuicem ſolent pugnare, & alter alterum aliquotiens deſtruere. Hier. 46. Fortis impegit in fortẽ, & ambo pariter ceciderunt. & ſic per ſuam abſentiam ſolent hominem. i. ſimplices ſubditos in pace dimittere, & patriam alter ab altero liberare, qui tamen ſi cócordes eſſent, & vnus eorum ſupereſſet, ipſos inferiores roderent, & per rapinas varias venenarent. Igitur bonum eſt quod mali inter ſe pugnent, & ſe occidant & perimant, vt boni in pace dimittantur & viuant, vt ſic eorum mutua occiſio ſit aliorum pax & ſalutis occaſio. Vide figuram ad hoc infra lib. 16. 2. Para. 20. In fine Heſter. Impij vna die ad inferos deſcendentes pacificum reddant regnũ. Vel dic quod aconitum quod hominem interficit niſi ſit veneno ſcorpionis permixtum, ſignificat venenoſos iudices & balliuos, auaritia & iniquitate corruptos, quia pro certo tales ſolent homines in quibus ſunt, id eſt ſubditos quibus præſunt, per rapinam occidere, & veneno malitiarum ſuarum vita ſua, id eſt temporali ſubſtantia ſpoliare, niſi forte ipſos ſenſeſint venenum ſcorpionis, id eſt cautelas & malitias habere, & vitijs & iniquitatibus abundare. Malos enim & venenatos inferiores balliuos & aduocatos non ſolét lædere ſed eos in pace dimittere, & ipſos diligere, & fouere, & vt ſimiliter in caſu ſimili ſuſtineantur ab ipſis, ſolent eos contra alios ſuſtinere. vnde Lucæ 6. Peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia. Vel poteſt dici quòd nullum malum adeo magnum, quin valeat ad aliud bonum faciẽdum, quia etiam vnus malus valet ad aliũ malum repellendum, & ad ſuæ malitiæ repugnandum, ſicut de balliuis & aduocatis videmus. Vnde libro. 27. de naturali mundi hiſtoria capit. 3. Aperta (inquit) profeſsione patet nullum quædam malum ſine aliquo bono dicere. Vel dic quòd iſta duo mala ſignificant malum pœnæ & malũ culpæ, quia ſcilicet pœna quamuis videatur venenoſa & aſpera, eſt tamen maioris veneni ſcilicet culpæ conſumptiua & ſanatiua, quia ſcilicet pœnitentia culpam perimit, & continuo delictum tollit.

De Monſtris. Cap. 74.

MONSTRA præter iam dicta multa ſunt in natura. Vnde nota quòd Cyclopes fuerunt populi monoculi, qui in Sicilia habitauerunt. Et quia Sicilia habet montes perpetuo igne flammantes, ideo iſti populi fulmina Iouis fabricare a poetis ficti ſunt, vt ait Geruaſius. Talis etiam dicti ſunt a Solino Arimaſpi, de quibus ſupra titulo de Italis. ca. de Faunis, libro de animalibus, & alijs ſimilibus ſatis dixi. Dic tamẽ ſi vis quòd iſti ſunt demones, qui ſcilicet duos oculos habere debuerãt, vnum ſcilicet quo velint bonum, alium quo intelligant verum, ſed vnum iſtorum, ſcilicet notitiam veri ſibi retinuerunt, alium vero penitus amiſerunt, ſcilicet amoré boni. Iſti igitur in regione ignea, id eſt in inferno morantur, & Iouis, id eſt Dei fulmina fabricant, inquãtum ſuas ſeueras ſententias exequuntur, iuxta illud pſalm. Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem & iram & tribulationem, immiſsiones per angelos malos. ¶ Sagittarius dicitur eſſe quoddam animal ex homine & equo mixtum, in vultu terribile, & in ſagittando præcipuum, qualẽ ſcilicet legitur rex Mennonię in exercitum Troianorum adduxiſſe, qui etiã Gręcis multis terrorem noſcitur incuſsiſſe, ipſum tamen Achilles occidit, & de ipſo viriliter triumphauit. Tales vidẽtur eſſe multi, qui ſcilicet partim homines, id eſt rationales, partim equi, id eſt beſtiales eſſe noſcuntur, qui profecto alios ſagittare non ceſſant, verbiſq; & iniurijs, detractionibus & tribulationibus inquietant & moleſtant. Vnde etiam de verbis & iniurijs talium dicitur in pſalm. Sagittæ potentis acutę cum carbonibus deſolatorijs. Hos ergo Achilles, id eſt bonus prælatus debet percutere, & ne alios pl⁹ noceant, tollere vel auferre. Prouer. 12. Verte impios, & non erunt. ¶ Antropophagi ſunt homines qui humanis carnibus veſcuntur, & cum diuerſi ſint in diuerſis mundi partibus, ſunt tamen quidam homines ſilueſtres in quadam conualle magna in Scythia iuxta Imaum montem in regione quæ vocatur Abarimon, qui pedes tráſuerſos poſt crura habent, eximiæ ſunt velocitatis, paſsimque cum feris vagantur, qui ſcilicet in alio cœlo id eſt in alio aere, extra ſcilicet locum illum ſpirare nequeunt, & ideo ad caeteros reges miraculi gratia portari nó poſſunt. Vnde nec ad Alexandrum magnum pertractos Beton itinerum e⁹ menſor, prodidit, ſicut Plinius lib. 7. cap. 2. ponit. Iſtud poteſt allegari contra multos, quorum pedes, id eſt affectiones ſunt peruerſæ, & ſemper ad nociua & inutilia retrouerſæ. non enim ad partem anteriorem, id eſt ad bona ſpiritualia & æterna aſpiciunt, immo ad poſteriora, ſcilicet ad temporalia & ad vitia (quæ poſtponi debent) pedes, id eſt affectus animi ſui retrouertunt. pſalm. Conuertiſti pedes meos retrorſum. Tales ergo veloces ſunt per præcipitem celeritatem, quam ſcilicet habent in actibus ſuis, & cum feris, i. peccatoribus vel malis mulieribus vagãtur per improbam ſocietatem. Marci 1. Tẽtabatur a ſathana, eratque cum beſtijs. Iſti etiam in ſuo cœlo, .i. in ſua patria in qua nati ſunt, ſcilicet in mundo volunt viuere & ſpirare, & extra iſtam patriam, ſcilicet in religione vel eccleſia non poſſunt viuere, nec labores & abſtinentias quæ ibi ſunt, ſuſtinere. Spiritualiter etiam a mundo non peregrinantur, nec in alieno cœlo & ſolo, id eſt in paradiſo per contemplationem minimè morantur, & ideo pro certo iſti nó ſunt digni quòd Alexandro & alijs regibus, hoc eſt ipſi Chriſto & ſanctis ſuis & angelis præſentantur. Vel exponi poteſt de illis qui ita ſunt delicioſi, quod nec pro ſtudio, nec alias patriam ſuam volunt exire, ſed ibi ſemper viuere, & de exterioribus factis ſeculi nihil ſcire. Tales ergo qui patriam ſuam tantum diligũt, & qui alibi viuere vel manere nolunt vel nequeunt, vix nunquam ad perfectionem veniũt, nec coram regibus & magnatibus digni præſentari ſunt. Bene ergo dicitur Lucæ 14. Nemo propheta acceptus eſt in patria ſua. Sicut ponit ibidem Plinio ſcilicet libro 8. capitulo 2. (& allegat authorem Calliphantem) quidam populi qui vocantur Androgine, ſupra Naſamonas & confines illis Machlas commorantur, quorum mirabilis eſt conditio. Sunt. n. duplicis ſubſtantiæ (ſicut ait) maſculę .ſ. & fœmellæ. Nates enim & coaę inter ſe coniugunt, & ex vna

patte

parte ſunt fœminæ, ex altera viri ariſtoteles autem adijcit (ſi-
cut dicit idem) ꝙ iſtis populis eſt mamma dextra virilis,& al-
tera muliebris. Ad illa autem videtur alludere confictio fabu-
lę de hermaphrodito, in qua ſupponitur quòd de quodam iu-
uene & iuuencula in lacu Salmacide vna perſona fuit facta,
quæ pro medietate erat vir,& pro medietate fœmina. Ad litte
ram autem hermaphroditi monſtra ſunt in natura, perſonæ.ſ.
vtrunque ſexum habentes, virilem & muliebrem conditioné
in genitalibus prætendentes. Iſta videntur allegabilia contra
quoſdam qui ſunt duplices, varij & inconſtantes, quia pro cer
to multos in hoc mundo videmus qui videntur duplicem ſexũ
(loquendo moraliter) habere, quia.ſ.in parte dextra proſperi-
tatis ſunt viri, dum ſunt in proſperitate, ipſi ſe iactãt eſſe viros
ſtabiles & conſtantes, ſicut patet de ingeneroſis militibus, qui
cum ſunt ad menſam vel ignem, mira dicunt, & mirabilia ſe
facturos opera, ſi neceſsitas accideret, aſſerunt, & ſic in parte
dextra viri ſunt, & mamillas viriles.i. verba conſtantia ſecum
ferunt, ſed pro certo in ſiniſtra aduerſitatis ſunt fœminæ, quia
.ſ.ſi aduerſitas ingruerit, iſti ſunt fœminis debiliores, & per fu
gacé inconſtantiam timidiores, & ad tolerandum aſpera mol-
liores. & breuiter iſti quando nihil habent pati, viri eſſe viden
tur, quando vero pati neceſſe eſt, fœminæ comprobãtur. Hier.
31. Fœmina circundabit virum. i. fœmineitas in talibus præ-
ualet virilitati. Vel dic ꝙ tales ſunt homines duplices & ver-
bales, qui.ſ.in dictis, promiſsis & factis nullam conſtantiam ha
bent, imo nunc viri, nunc fœminæ apparent. vertes. n. eos ad
quam partem volueris, nunquam in eis eundem ſexum.i.ean-
dem conſtantiam videbis, quinimo ſi nunc in vno propoſito
vel negotio viri conſtãtes & ſtabiles eſſe credant, voluas te ad
partem oppoſitam, & mulieres.i.vani, inconſtantes & debiles
eſſe reperiũtur, ſicut ad litteram de falſis amicis, proditoribus
adulatoribus & alijs inconſtantibus reperimus. Mãmæ etiam
talium.i. vbera ipſorum lactantia pro parte bona & conſtãtia,
ſcilicet quando promittunt, pro parte vero defectibilia & fœ-
minea.ſ.quando reddũt. Tales ergo ſic duplices a Deo maledi
cuntur Eccl.2. vbi dicitur. Væ duplici corde, & homini ingre-
dienti terram duabus vijs. Vel dic ꝙ tales qui ſunt duplices, &
tamen non ſunt niſi vna perſona, ſignificant perſonas charita-
tiuas, & maximè coniuges, ſe per charitatis vinculum diligen
tes, qui licet duo ſunt quantum ad ſexuum varietatem, ſunt ta-
men vnum quantum ad cordium vnitatem, quia ſicut dicitur
Gen.2. Erunt duo in carne vna. Vel dic quòd tale monſtrũ in
natura fuit Chriſtus, qui.ſ.in parte fuit fœmineus.i.humanus,
in parte vero virilis extitit. Allega vt ſupra. ¶ Sunt in india(vt
5 dicit idem ibidem Chorumandę, homines ſilueſtres, hirtis cor
poribus, oculis glaucis, ſermonis horrendi, dentibus caninis,
Sic vere ſunt inter nos quidam ſilueſtres & ſeculares homi-
nes, nulli familiares aut ſociales, quia.ſ. verba habent per de-
tractionem horrida, corpora per malam conuerſationem hir-
ſuta, dentes per mordacitates & rapinam caninos, & oculos
per inuidiam glaucos. ¶ Eudoxos author eſt ſecundum Plin.
6 libr.7. cap.2. quòd in parte meridiana Indiæ quidam ſunt viri
qui plantas habent cubitales, fœminæ vero eorum plantas ha-
bent valde modicas, ita quòd ex hoc ſtruthopodes appellan-
tur. Per viros intelligo eccleſiaſticos & prælatos, & alios litte-
ratos, per fœminas vero ſubditos & laicos, & homines ſimpli-
ces & ignaros. Igitur dico quòd plantæ ſeu pedes.i.affectiones
virorum, id eſt hominum in ſeculo maiorum & ſuperiorum,
hodie ſunt valde longę. extendunt enim ſe ad appetenda om-
nia bona mundi, ſcilicet ad diuitias per auaritiam, ad delicias
per luxuriam, ad eminentias per ſuperbiam. Figurati in Ange
lo Apoca.10. qui habebat vnum pedem ſuper terram, et alium
ſuper mare. Ac ſi dicat quòd cupidi affectant & cupiunt om-
nia quæ ſunt in maribus & in terris. Fœminæ autem, id eſt
ſimplices ſunt in pedibus, id eſt affectibus diminuti, neſciunt
enim ipſos extendere ad dilectionem æternorum, ſed tantum
7 hic iuxta ſe ad deſiderium terrenorum. ¶ Plin. libr.7.ca.2.cir-
ca ſi. dicit quòd ſunt gentes in Æthiopia quæ Menismini appel
lantur, quæ viuunt lactè illorum animalium quæ Cynocepha
li dicuntur, quæ ſcilicet totum corpus habent humanum, prę-
ter caput, quod eſt caninum. Iſtos enim Cynocephalos ſicut
greges omnium pro lacte habendo nutriunt, mares tamen (vt
ait) occidunt, & de ipſis aliquos præterquam ſobolis cauſa vi-
uere non permittunt. Dic ſi vis quòd tales gentes ſunt moder-
ni principes & prælati, qui.ſ. ad hoc ſolum Cynocephalos, id
eſt ſubditos ſuos paſcunt & regunt, vt de lacte ſuæ temporalis
ſubſtantiæ viuant, & ideo mares qui lac non habent, id eſt re-
ligioſos & bonos a quibus lac munerum non recipiunt, nolunt
ſecum tenere, nec etiam in ſuis dignitatibus, officijs & benefi-
cijs promouere, ſed potius eos ſolent occidere, id eſt tribula-
re, lędere & grauare. Fœmellas vero quæ lac habent, id eſt di-
uites, licet ignaros & fœmineos, dum tamen lac munerum of-
ferant, ſolent diligere & fouere, & in ſuis beneficijs ponere, &
in ſuis officijs, domibus & curijs retinere. Gene.25. Iſaac dili-
gebat Eſau, eo quòd de venationibus eius veſceretur. Si vis
magis.ſ.quomodo hodie mares occiduntur, & fœminę reſeruan
tur, vide ſupra eod. libr. cap. de Amazonia circa ſi. & vide lib.
de piſcibus. cap.1.§. vltim. ¶ Item idem ibidem ait quòd in de- 8
ſertis Aphricæ hominum quædam ſpecies obuię fiunt, & ſu-
bito ab oculis euaneſcunt. Talis autem videtur fuiſſe ille cor-
nutus homuntio qui apparuit beato Antonio in deſerto, de
quo ſuperius dixi c. de AEgypto. Sic vere in ſolitudine huius
mundi multi videntur ſubito apparere, & ſubito diſparere.
Iſti ſunt (loquendo ſpiritualiter) hypocritę, qui videntur ſu-
bito facere mirabilia, & in ſtatu perfectionis apparere, & ali-
quid magnum eſſe, ſed pro certo ſubito deficiunt, & in ficta
ſua perfectione non durantes, ſubito euaneſcunt, iuxta illud
Sen. Nihil quod ſimulatum, & fictum eſt, poteſt eſſe diutur-
num. Temporaliter etiam hoc videmus de illis qui ſubito per
proſperitatem creſcunt, & ſubito per infortunia euaneſcunt,
ſicut ſunt illi de quibus dicitur in pſalm. Vidi impium ſuper-
exaltatum & eleuatum ſicut cedros libani, tranſiui, & ecce nõ
erat. ¶ Item idem ponit multa mirabilia circa partum. Conti-
git enim ſæpe naſci fœtus parentibus diſsimiles & monſtruo- 9
ſos, & alterius ſpeciei, quæ in natura prodigia reputantur. Sic
igitur aliquãdo naſcitur puer cum duplici ſexu, ſicut ſupra di-
xi de Androgynis. Aliquando viſus eſt naſci puer qui a nati-
bus ſurſum duplex erat, ſicut etiam de duabus puellis in Aqui
tania, & de alijs duabus in Normandia viſum fuit, quæ ſibi in-
uicem loquebantur, & vna ante aliam aliquandiu mortua, ab
altera neceſſario portabatur, ſicut ponit Vincen. cuius ſimile
etiã ponitur in de naturali hiſtoria li.7. Egó etiam ſemel in Ita
lia audiui viſum fuiſſe hominem ab vmbilico inferius duplicé,
& quaſi a latere corpus vnum pendere formatũ diminutum &
inutile. Plin. etiam ponit hic capi.3. quòd quædam mulier ſer-
pentem peperit inter initia Marſici belli, alia vero in Theſſa-
lia peperit hippocentaurum, hominem.ſ. equo mixtum, ſicut
Claudius Cæſar ſcribit, qui eadem die qua natus eſt, interijt.
Audiui etiam a venerabili viro Maſsilienſi epiſcopo ꝙ quædã
mulier maſsiliæ locuſtam marinam parturijt, & muliere præ
dolore moriente locuſta integra & completa in eius matricè
mortua eſt inuenta. In exercitu etiam Xerxis (cuius multitu-
do erat quattuor mille milium armatorum, & quattuor millũ
nauium, quæ tamen omnia a paucis græcis ſunt deuicta) æqua
vna (ſecundum Oroſium) vulpem peperit, quod fuge & de-
ſtructionis exercitus illius ſignũ fuit. Iſtis etiam temporibus
noſtris dicitur ꝙ in caſtro quodã Galliæ Lugdun. viſa eſt vac
ca puerum parturiſſe, & quidam qui ſuſpectus habebatur de
coitu, propter hoc aufugiſſe. Audiui etiam a quodam religio-
ſo fide digno relatum quòd ſuis temporibus in quibuſdam
partibus galliarum prope fines Italiæ quædam nobilis puella,
cum vrſo ludens, tandem cum ipſo concubuit, & ab vrſo im-
prægnata, & poſtea viro data, filios peperit, quos non a marito,
ſed ab vrſo ſe genuiſſe tandem compuncta confeſſa fuit. Illi
vero filij ferociſsimi homines fuerunt. Cumque illa domina
ſecundum conſilium confeſſoris vrſum feciſſet occidi, & filij
venientes inueniſſent eam triſtem, & compulſa cauſam triſtitiæ
prodiſſet, cumque vrſum patrem ſuum eſſe audiſſent, & ipſum
interfectum viderent, poſt illum religioſum confeſſorem cu-
currerunt, & eum vbi vrſus occiſus fuerat, occiderunt. Fiunt
ergo circa humanam parturitioné multa ludibria, & quando-
que (ſicut viſum eſt) contingit quòd ab hominibus generan-
tur bruta, & a brutis generantur humana. Ad quod etiam fa-
cit quod Plin. dicit libr.7.cap.2. quoſdam viros Indorum cum
feris coire, & inde ſemiferos partus eſſe. Iſta autem & ſimilia
quando generantur, ſolent illis apud quos fiunt, ſemper pro-
tendere mala, ſicut dicit. Per genitores in ſcriptura intelligun
tur prælati & prædicatores, quia.ſ. prælati generant homines,
ipſos de nouo in eccleſiam introducendo, & ſibi promouẽdo,
prędicatores vero generant fideles, ipſos ad fidem & pœniten
tiam conuertendo 1. ad Corint.4. Per euangelium ego vos ge-
nui. Per illos vero qui generantur intelligo eos qui per ipſos in
eccleſiam

introducuntur,& qui ad fidem vel pœnitentiā conuertuntur. Iſta ergo eſt regula quòd partus non eſt ſemper ſimilis generanti, nec ille qui conuertitur eut promouetur, ſemper eſt ſimilis prædicanti, vel etiam promouenti, quinimo ſæpe contingit quòd brutum generet hominem. id eſt quòd malus prælatus vel prædicator generat, promouet & conuertit bonum perſonem, ſicut patet de hypocritis, qui mali ſunt & brutales, qui tamen auditores ſuos, dum eis bene prædicant, faciunt virtuales. et de malis prælatis, qui quandoque dant beneficia viris bonis: quis ſicut dicitur Ioan. 1. De Nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Et ideo bene dicitur Matth. 23. Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Aliquando econtrario fit quòd homo perit brutū, et hoc eſt quando prælatus vel prædicator eſt bonus, rationalis & humanus, ille vero qui promouetur, vel auditor cui prædicatur, dum ſibi non credit vel obedit, efficit malus, brutalis, carnalis & iniquus. Et breuiter, de illis qui hodie parturiuntur & conuertuntur, & ab hominibus vel a brutis, id eſt a bonis prælatis & prædicatoribus vel e malis in eccleſia introducuntur & promouentur, vel ad fidem ſeu religionem ſeu ad pœnitentiam generentur, quidam ſunt ſicut ſerpentes per malitiam, quidem ſicut vulpes per fraudulentiam, quidem hippocentauri per carnis laſciuiam, quidam duplicis ſexus per inconſtantiam, quidam duplicis cordis per malam combinationem, & quidem feri & vrſini per ſæuitiem, & per detractionis & rapinæ moleſtiem. Sic igitur hodie in eccleſia & a prælatis, & a prædicatoribus monſtra generantur, & diuerſi peccatores diuerſimode inducuntur. Boni etiam quandoque procedunt a malis, mali etiam aliquotiens eliciuntur a bonis. Vel dic quòd brutum eſt diabolus, qui quando cohabitet cum fœmina, id eſt cum voluntate humana, ſolet ibi monſtra, id eſt vitia & maleopera generare, & ſic ſerpentem auaritiæ, vulpem malitiæ, hippocentaurum, id eſt morum luxuriæ, hermephroditum inconſtantiæ, cum alijs monſtris & vitijs ſolet huiuſmodi mulier voluntas hominis parturire. pſalm. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, lacum aperuit, & effodit eum &c. ¶ Sicut dicit Oroſius, Palephatus in libro incredibilium narrat de Minotauro in Creta genito, quòd dudum inter Cretenſes & Athenienſes duriſsimum fuit certamen: Cretenſes tamen vicerunt. & de Athenis nobiles ſecum duxerūt, & ipſos ad comedendum Minotauro dabant, & inde illā horrendam beſtiam nutriebant. Erat autem Minotaurus (ſecundum Oroſium) fera humana, vel homo ferus. Veruntamen ſicut dicit Ouidius: Theſeus tunc cum alijs nobilibus forte captus, miſſus eſt vt a Minotauro deuoraretur, ſed Minotaurum occidens, meruit vt a periculo ſaluaretur. Sed de hoc vide diffuſius in Ouidio libro Methemorphoſeus. Dic ſi vis quòd Minotaurus ſignificet infernum, cui pro certo Cretenſes, id eſt demones dabant nobiles Athenienſium, id eſt patriarchas & ſanctos patres, principes fidelium ad deuorandum, & ad ſecum in carcere detinendum. Eſaia 9. Nobiles eius interierunt. Veruntamen Theſeus, id eſt Chriſtus ad ipſum miſſus de eo triumphauit, ipſumq́; ſuperauit & proſtrauit, & ſe & alios de eius faucibus liberauit, & per reſurrectionem exinde ſalijt & reuenit, dicens illud Ozeæ 13. Ero mors tua o mors, morſus tuus ero inferne. Vel per Minotaurum intellige diabolum ſeu mortem &c. ſicut ſupra.

10 [left margin, beside "pit dolorem"]

De Prodigijs. Cap. 75.

1 PRODIGIA retroactis temporibus facta ſunt plurima. Vnde nota quòd ibidem dicitur. ſ. de naturali hiſtoriæ mundi libr. 2. cap. 85. quòd in terræmotu mirabile prodigium ſemel contigit, ſcilicet in Mutinēſi agro ſub L. Martio & Iulio ſexto coſſ. Duo. n. montes de locis ſuis moti, cōtra ſe inuicem concurrerunt, & maximo ſtrepitu aſſultantes recedentesque, fumo flammaque in cœlum aſcendente, animalia exanimauerunt, & villas medias deſtruxerunt, ſpectāte magna viatorum familiarium & romanorum equitum comitiua. Re vera tale bellum poſſumus videre quotidie. In vno enim loco vel patria ſunt quandoque duo montes, id eſt duo alti homines, vel aliqui duo ſuperbi principes vel magnates, qui ſcilicet intus in cordibus ſuis terræmotu ſuperbiæ concutiuntur, & igne iræ & auaritiæ commouentur, & ſic ſæpe fit quòd inter ſe bellum committunt, ſeque inuicem cum exercitibus ſuis concutiunt, flammamq́ue crudelis occiſionis, & fumum infamiæ de ſe emittunt, & ſuæ gloriæ denigrationis, vel etiam fumum ſuperbiæ, inanis gloriæ & elationis de ſe emittunt, & adiacentes villas & pecudes ad litteram deſtruunt & ſubuertūt, & alter alterius patriam depauperant & comburunt. Ideo bene dicitur Prouerbio. 28. Regnantibus impijs ruinæ hominū.

¶ Aliud valde mirabile narrat ibidem Plinius, quòd. ſ. tempore ſuo imperante Nerone, in Marrucino agro Vectius Marcellus eques romanus res ipſius Neronis procurans, agros habebat quadam via publica intermedia diſtinctos, in quibus erant ex vna parte prata, & ex alia oliueta, ſic vero actum eſt virtute mirabili, quòd dicta prata & oliueta ſedes ſuas mutauerint, & non obſtante via media prata vbi oliueta, & oliueta vbi prata fuerant, tranſmearint, quod. ſ. idem videtur ſupponere fuiſſe factum per violentiam terræmotos. Iſta etiam recitantur in chronicis plurium doctorum, & etiam bellum de duobus montibus ſupradictum. Per iſta duo prædia quæ in diuerſis locis erant ſite, poſſum intelligere pauperes & diuites. Prata enim quæ in ſiniſtra ſunt, & in quibus multi triboli ſunt & cardui, pauperes ſignificant, oliuæ vero quæ pinguedinē olei portant, diuites & impinguatos ſignificant. Magna enim eſt hodie diſtinctio & diuiſio inter iſtos, & magnum chaos inter vtroſque firmatum, quia. ſ. diuites ſunt modo in ſtatu proſperitatis, pauperes vero in ſtatu aduerſitatis. Via. n. publica, id eſt fortunæ iſtos diuidit & diſſociat & diſiungit, veruntamen terræmotus mortis & iudicij veniet qui iſtos alternatim mutabit & vertet, & ſic fiet quòd prata. i. pauperes qui nunc ſunt in parte ſiniſtra aduerſitatis, mutabūtur ad dexteram perpetuæ proſperitatis, econtrario autem oliueta. i. diuites qui nunc ſunt in dextera. i. proſperitate, mutabuntur in aliam partem viæ fortunæ. ſ. in ſiniſtrā æternæ aduerſitatis, & ſic fiet quadam permutatione mirabili quòd illi qui ſunt ad dextram, ad ſiniſtrā, & qui ad ſiniſtram, ad dextram locabuntur. Sicut. n. videmus quòd ſi quis duos habet, vnum a dextris, & alterum a ſiniſtris, ſi contingat ipſum conuerti, ille qui erat ſibi dexter, fit ſiniſter, & qui ſiniſter, efficitur dexter, ſic verè dña fortuna quæ tunc mutabitur & voluetur, de pauperibus faciet diuites, & de diuitibus pauperes. Figura ad hoc de Iacob & duobus filijs Ioſeph. ſ. Effraim & Menaſſe, quorum vnus poſitus fuerat ad ipſius Iacob dexteram, & alius ad ſiniſtram, ſicut dicitur Gen. 49. quia. ſ. ipſe Iacob cancellauit manus, & dextrā poſuit ſuper ſiniſtrum, & ſiniſtram ſuper dextrum. Sic verè Iacob. i. dominus in morte & iudicio manus mutabit & cancellabit, & ſic diuites quos nunc habet in proſperitatis dextera, ſub ſiniſtra aduerſitatis locabit, pauperes vero qui nunc in aduerſitatis ſiniſtra latitant, ſub æternæ proſperitatis dextra ordinabit, ſicut dicitur Matth. 25. Ponet oues quidem a dextris, hædos autem a ſiniſtris. ¶ Item idem ibidem. ſ. de naturali hiſtoria mundi lib. 3
2. c. 106. dicit ſic: Amnes retrocedere, & noſtra vidit ætas, ſicut factum eſt (vt ait) temporibus Neronis principis. Sed quia Plinius dicit ſe poſuiſſe vbi de rebus Neronis tractauit, ideo non ponit hic aliud. Poteſt tamen exponi quòd flumina ſunt viri iuſti, qui continuè fluunt per bona opera ad mare paradiſi, ſed pro certo iſti quandoque inueniuntur retrocedere per peccatum, & per tedium & imperſeuerantiā a cepto bono propoſito retroire, ſicut ad litterā patet de apoſtatis & falſis amicis & quibuſcunque inconſtantib⁹, qui. ſ. a religione, fidelitate & bono propoſito ſepiſsimè retrocedunt, & a curſu bono reſiliunt & deſiſtunt. Vnde de fluuio Iordane dicitur in pſal. Mare vidit & fugit: Iordanis conuerſus eſt retrorſum. Vel dic econuerſo quòd fluuius eſt peccator, qui continuè fluit ad peccatum, qui tūc videtur retrocedere, quādo ipſum cōtingit a cepto malo propoſito ad pœnitentiam reſilire. Vel dic quòd fluuius eſt mortalis homo, qui continuè fluit ad mortem, ſed finaliter retrocedet quādo in die iudicij reuiuiſcet. ¶ Licet Plinius non credat homines mutari in lupos (ſicut ſupra dixi cap. de Gallia) recitat 4
tamen li. 8. c. 22. quòd Euantes inter auctores Græciæ non ſpretus tradit Arcades ſcribere quòd in Arcadia erat quoddam ſtagnum vltra quod homines ſorte ducti tranſibant, ſeque in arena voluebant, & ſe in luporum effigiem transformabant, & ſic per nouem annos perſeuerabant. in quo tempore ſi carnem humanam non guſtaſſent, ad ſtatum priſtinum reuertebantur, & priſtinis veſtibus ſecundum Fabium veſtiebantur. Et addit quòd Copes qui olympionica ſcripſit, narrat quēdam dictum Demarchum nomine, de extis cuiuſdem pueri quem Arcades ſacrificauerant Ioui lyceo, comediſſe, et in lupum mutatum fuiſſe, et ſic decennio permanſiſſe, tādem vero iterum aſſerit ipſum hominem factum fuiſſe, & in victoria Athletica olympiæ victorē poſtmodum

poſtmodum extitiſſe. Iſta etiam dicit Auguſtinus 14. li. de ciuitate Dei per ordinem Varronem dicere, & quod ideo Arcades ta le nomen attribuerunt Ioui lyceo & Pani lyceo, eo.ſ. quod homines ibi vi diuina in lupos mutarentur, quia lycos græcè, lupus latinè interpretatur. Superaddit etiam idem ibidē de alijs mutationibus.ſ. de mutatione ſociorum Vlyſsis in porcos per Circen famoſiſsimam, de Mutatione etiam ſociorum Diomedis in aues, de quibus Deo dāte dicemus quando moralizabimus fabulas. & de tribus ſtabularijs quæ hoſpites ſuos in caſeo dato veneficio, in iumenta vertebant, & ipſos oneri ſupponebant, & tandem expleto opere, ipſos ad priſtinam figuram redire permittebant. Hæc quemadmodum Plinius, ſic & Auguſtinus re pudiat. Dicit tamen quod ſi factum eſt, hoc ſolum ſpecietenus, nō veraciter a demonibus fuit factum. Miror tamē quomodo Plinius iſta impoſsibilia reputet, qui fœminas mutari in viros ſuperius dicit. De Auguſtino autē quod corpus realiter mutari deneget, mirandum eſt, qui.ſ. ſuper Geneſim ad litterā virgas magorum non facientes ſed realiter per quædā occulta ſemina dicit in ſerpentes mutatas. Quid.n. facilius aut virgam in ſerpentem mutari, aut corpus hominis & non mentē in beſtiam realiter transformari? Pro opinione tamen Aug. facit illud quod narratur quod quibuſdam videbatur filiam ſuam mutatam eſſe in equam, qui ad beatum Hilationem ipſam adducentes, vt oratione ſua figuram humanam ſibi redderet. Reſpondit vir ſanctus, ſe filiam & non equam videre orationeque fuſa, imaginatio de oculis parentum euanuit, & puellam non equam, ſed fœminam reduxerunt. per quod patet ipſam figuram eſſe in oculis hominum, & non in re, in ſpecie & apparentia, non in exiſtentia. Contrarium autem videtur fundare quod dicit Helinandus li. 13. vbi dicit ſic. Memini me (inquit) adoleſcentulum audiſſe a nonnullis pro vero narrari in patria Beluacenſi quod dum vxor cuiuſdam ruſtici lauaret ſibi caput, idem ruſticus quoſdā articulos manuum pueri ex ore vomuit, de quo etiam ruſtico fama erat quod conuertebatur in lupum, quam famam factum quod accidit, confirmabat. Hæc igitur nec negando nec affirmando, poſſumus moraliter exponere quod ſtagnum iſtud fluctū & fluxū mundi & ſeculi negociorum ſignificat. pſal. Poſuit deſertum in ſtagnum aquarum. Puer vero qui Ioui lyceo ſacrificatur, religioſos & eccleſiaſticos deſignat qui ſeipſos dedicāt & ſacrificant ipſi Deo. Matth. 18. Sinite paruulos venire ad me. Per tres ſtabularias autem poſſunt tres mundi concupiſcentiæ deſignari, apud quas quaſi neceſſe eſt omnem hominem hoſpitari. ad Heb. 11. Peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram. Igitur dico quod iſta tria ſunt quibus mediantibus homo in lupum mutatur, inquantū.ſ. mores lupinos & beſtiales per crudelitatē & immunditiam imitatur.ſ. ſtagni mundanorum negociorum tranſnatatio & immerſio, pueri Deo ſacrificati.i. eccleſiaſticorum depradatio & comeſtio, & apud ſtabolarias.i. apud mundi diuitias, delicias, & eminentias hoſpitatio. Quicunque.n. per ſtagnum mundi negociorum ductus ſorte fortunæ tranſiuerit, & ſe ibi implicauerit, quicunque etiam ad comedendum extra pueri.i. ad rapiendum ſubſtantias eccleſiaſticorum ſe aſſueſecerint, quicunque apud ſtabolarias.i. apud mundi diuitias vel delicias hoſpitatus fuerit, neceſſe eſt quod habeat formā lupi per imitationem induere, & more lupi ad crudelitatem & auaritiā inhiare. Sopho. 3. Iudices eius lupi & more iumentorum per ignorantiam hebetari, & per immunditiam luxuriæ maculari. Iohel. 2. Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo. Quid refert.n. (dicit Tullius) vtrum ex homino quis in beluam ſe conuertat, an in hominis figura immanitatē beluæ gerat? Iſti ſunt igitur qui articulos puerorum quotidie euomunt, quando.ſ. bona eccleſiaſticorum ſuis ſequacibus tribuunt, & exinde conuiuia & ſtipendia ſua ſoluunt. Verontamen talis lupina conditio ceſſaret, ſi ſtagnum mundi fluctuum renatarent, & ſic ab eſu carnium humanarum.i. a rapina & excoriatione hominū abſtinere vellent, & ad decimum annum.i. ad obſeruationē decem mandatorum attingerent, tunc inquam procul dubio figuram humanā conditionis recuperarent, et veſtes virtutum quas perdiderant, rehaberent, & ſic in Nabuchodonoſor figuratur, qui prius mutatus fuit in beſtiam propter ſummam crudelitatem & ſuperbiam, ſed tandem pœnitens figuram humanam reaſſumpſit 1. Reg. 10. Mutatus eſt in virum alterum.

5 ¶ Aliquando inuentum eſt animal ſine corde. Vnde teſte Pli. lib. 11. c. 37. & teſte etiam Tullio de diuinatione, dum primum Cæſar dictator in ſede aurea ſederet, & aruſpices ſacrificarēt, inuenta eſt hoſtia ſacrificij cor non habere, & facta eſt contentio inter augures, vtrum animal ſine corde inueniri potuit, an ad tempus ſibi defuerit. Dicit etiam idem Plin. quod Gaio Mario cū immolaret Vtice, cor extis eſt inuentum defuiſſe. Gaio etiā principi ſemel defuit illo menſe quo veneno peremptus extitit. Iſta tamen ad conſequentiam deducenda non ſunt, pro eo quia (ſicut credo) non a natura proueniunt, ſed a demonibus ipſis fiunt, qui.ſ. ab ipſis augurum ſacrificijs corda ſubtrahūt, vel adimunt. Iſtud poteſt exponi de mundi peccatoribus, qui.ſ. ipſis demonibus immolantur, quia pro certo corda.i. cordata conſtantia in eis deficere comprobatur. Diabolus.n. cor.i. virtutem & conſtantiam & audaciam eis ſubtrahit, & omnem ſpiritualem fortitudinem eis tollit. Ozeæ 7. Effraim columba ſeducta, non habens cor. ¶ Item idem ibidem ait quod aliquando 6
inuenitur in animali cor duplex. Vnde ait quod M. Marcello cum perijt ab Hannibale, cor in ſacrificio non fuit inuentū, ſequēti vero die inuentum eſt duplicatum. Dicit etiam Plin. vbi ſupra quod in Paphlagonia perdices bina corda habent, & contra naturam animalium, duplici corde pollent. Tales ſunt homines malitioſi & proditores, quia.ſ. iſti nunquam ſunt contenti vnico & ſimplici corde.i. ſimplici intētione & voluntate, quinimo ſemper habent cor duplicatum.i. intentionem duplicem & biformē, quia.ſ. vnum meditantur apparenter, aliud latēter, vnū pretēdūt, aliud intendunt, vnum cor vidētur habere aliquid ad finē qui ſupponitur ſuperficialiter faciendo, aliud tamen habēt ad aliū finem qui ab eis occultè intēditur, totum negociū realiter ordinando. Igitur de hypocritis duplicibus, proditoribus & ſimilibus dicitur Eccl. 2. Væ duplici corde. & hoc quia ſicut dicitur Eccl. 3. Cor quod ingreditur duas vias, non inueniet requiem. Vel dic quod quædam ſunt animalia quæ duo habent corda, ſicut perdices in Paphlagonia, quædam habent duas linguas, ſicut vituli marini. Sic verè multi duplea habent cor.i. duplicem intentionem, & duplicem linguam.i. duplicem loquutionem. ſunt.n. inconſtantes & duplices tam in cogitando quam in loquendo. Vnde Iaco. 1. Vir duplici animo inconſtās eſt in omnibus vijs ſuis. Et Eccl. 5. Probatur peccator in dupli ci lingua. ¶ Aliqua ſunt loca vbi pecora felle carent, ſicut eſt 7
Euboea. In naxo vero eſt contra quia ibi habent fel prægrande geminumque. De iecoribus etiam dicit idem ibidem quod ranæ quæ rubetæ dicuntur, duplici iecore prædotantur, ſed de hoc vide in ca. de bufone. ſupra li. 10. ¶ Inter mirabilia etiam 8
quæ in extis fiebant, vnum recitat hic Pli.ſ. li. 11. c. 37. Dicit.n. quod die quo Pyrrhus rex perijt, cum per exta animalium ſacrificatorum deorum voluntatē aruſpices inquiſiſſent, capita hoſtiarum præciſa ſuper pauimentum repſerunt, & ſanguinē ſuū proprium lambebant, & ſic mortem Pyrrho regi imminere in proximo tali prodigio portendebant. Sic verè dico loquendo ſpiritualiter, quod ſignum quod Pyrrus rex debet perire.i. quod aliquis debeat per æternam damnationem mori, eſt quando de ſacrificio quod ipſe offerre debet Deo.ſ. de interiori mēte ſua, caput .i. intentio repit ſuper terram. & lambit ſanguinem per carnalitatem & luxuriā. Quando.n. caput intentionis noſtræ per peccatum præciditur, & tunc circa terrena repit per auaritiam, et ſanguinem ſuum.i. proprium peccatum per complacentiam lambit, vtpotè quia ſibi placent propria ſcelera, & in eis delectatur, tunc vere ſignum eſt quod Pyrrhus.i. peccator ſpiritualiter occiditur & damnatur. Iob. 39. Pulli eius lambunt ſanguinem. Vel dic quod capita abſciſſa ſunt mali capitanei & mali principes & prælati, qui pro certo quando a corpore ſuo.i. a ſubditis ſuis per odium abſcinduntur, tunc ad lambendum eorū ſanguinem.i. emungendum eorum temporalem ſubſtantiam conuertuntur 3. Reg. 21. Lambuerunt canes ſanguinem Naboth. Vel dic quod capitanei noſtri quādo per peccatum a corpore ſuo myſtico.i. a ſtatu gratiæ ſunt abſciſsi, ſolent repere per auaritiam, & ſanguinem lambere per luxuriam. Vel dic de ſchiſmaticis, qui a corpore eccleſiæ præciſi, in proprio ſanguine.i. in propria dānatione delectari vidētur, & proprias immunditias lambere & diligere comprobantur. Figurati in Holoferne Iudith. 14. quem inuenerunt in ſuo ſanguine volutatum. ¶ Secun 9
dum Pli. lib. 16. c. 33. Dudum in aliquibus arboribus facta ſunt prodigia & miracula. Vnde ait quod viſum eſt multas arbores cecidiſſe, & ſponte poſtea ſe leuaſſe, ſicut dicit eſſe factum in cimbricis bellis, vbi quædam vlmus in luco Iunonis in aram procipit & procubuit, quæ cacuminibus ſublatis, iterum per ſe & ſponte releuata fuit, protinusque floruit. quod ſignum victoriæ romanis quiritibus extitit, ita quod ea tūc maieſtas populi romani conualuit & ſurrexit. Similiter narrat de quadam ſalice in

Philippis. Quamuis iſta videantur miranda (ſicut etiam eſt il-
lud quod idem recitat ꝙ in ſacrificijs inuentum eſt animal cor
de carere, & capita abſciſſa repere, & ſimilia) conſtat tamen ꝙ
in ipſis paganorum ſacrificijs dæmones operabãtur, vt iſta dijs
attribuentes, in ſuis erroribus tenerentur. Expone tamen ſi vis
ꝙ talis arbor fuit Chriſtus, qui. ſ. voluntariè vſque ad arã cru-
cis ſe inclinauit, & inde per reſurrectionem & aſcenſionẽ ſpon
te cum ſibi placuit ſe erexit, ita ꝙ per glorificationem corpo-
ris clarum floridũ ſe oſtendit, & ex tunc Romanus populus. i.
ſtatus eccleſiæ Romanæ maieſtatem aſſumpſit, & quirites. i. fi-
deles & fideliũ militia de hoſtibus triumphauit. Iſte eſt. n. qui
(ſicut dr̃ Ioan. 10.) poteſtatem habuit ponendi aĩam ſuã, & ite
rũ ſumendi eã. Iſte eſt de quo dr̃: Iuſtus vt palma florebit &c.
Vel ſi vis dic de iuſto, qui aliquãdo cadit per peccatum, reſur
git tamen per gratiam, floret per virtutem & ſciẽtiã. ¶ Sicut dr̃
10 in lib. de naturali hiſtoria mundi 17. c. 25. Tẽporibus antiquis
multa ſigna & prodigia in arboribus facta ſunt. Vnde dicit in
arboribus mutationes mirabiles eſſe factas. Viſum eſt. n. (ait) ꝙ
olea mutata eſt oleaſtrum, ficus & vua faciẽtes fructus albos in
nigrũ, ſapor dulcis in acerbũ. Inuentũ eſt etiã malũ punicũ fru
ctũ non in ramis, ſed in ſtipite tuliſſe, vites vuas ſine folijs pro-
duxiſſe, & oleas baccas habentes, folia amiſiſſe. Inuentum eſt
oliuã ex toto crematam, iterum reuixiſſe, & ficus a locuſtis cor
roſas iterum germinaſſe. Inuentum eſt etiam Laodiceæ ꝙ Xer
xis aduentu platanus fuit in oliuam mutata. Neronis etiam tẽ-
pore oliueta & arua via publica intermedia, in loco alterum al
terius ſunt tranſlata, ſicut fuit etiam ſupra dictum. Iterum in-
uentum eſt ficum in lauro fuiſſe natam, & in aris & ſtatuarum
capitibus arborem procreatã, ſicut hæc & alia recitat Ariſtan
der græcus in ſuo volumine talibus referto prodigijs. C. etiam
Epidibus Romanus in commẽtarijs ſuis, arbores aſſerit loqu u
tas fuiſſe. Et ſic patet ex arboribus prodigia multa eſſe, & quæ-
dam eorum bona, et quędã mala ſignificare. Re vera tales pro-
digioſæ mutationes quotidiè inueniuntur in nobis, quia pro
certo dulces mutantur in acerbos, albi in nigros, boni in ma-
los, oleæ quæ ſunt fructiferæ, in ſteriles oleaſtros. i. viri pij in
impios & indeuotos, quia proh dolor, quotidie per peccata va
ria boni in malos, iuſti in impios conuertuntur. Pſal. Conuerſi
ſunt in arcum prauum. Econtra aũt pro certo debet fieri, quia
ſ. mali in bonos debent per pœnitentiam conuerti, & per mo-
ram mutationem trãsformari, quia. ſ. platanus ſterilis. i. homo
peccator & ſine bonis operib. debet oliua. i. vir pius & fructuo
ſus fieri, & bonis operibus fœcundari, quia ſi contingat oliuã
vel ficum. i. aliquem virum iuſtum per ignem cupiditatis cre-
mari, vel a locuſtis. i. dæmonib⁹, tyrãnis & tribulationibus cor
rodi, iterũ debet per pœnitentiã reuiuiſcere, & per bona opera
germinare, vuas & baccas. i. bonorũ operum fructus tenere &
habere, folia vero verborum dimittere, & de operibus q̃ de ſer
monibus plus gaudere, quia procul dubio vir iuſtus debet fo-
lia. i. verba. ſ. iactantiam, magniloquentiam & ſimilia dimitte-
re, fructum vero. i. opera retinere. quod eſt contra illos qui mi-
nus habet curam de operibus quàm de verbis. Mat. 23. Dicunt
n. & non faciunt. Dato. n. ꝙ contra naturam ſtatus & officij ali
cuius ſit ꝙ debeat eſſe virtuoſus, vtpotè quia eſt ſtatua vel lau
rus, hoc eſt dictu ꝙ eſt ſimplex, inſcius & ſtatualis, vel viridis
& curioſus, laureus & ſuperficialis, in iſto tamen debet creſce-
re ficus bonę operationis, & arbor virentis cõuerſationis, & ſic
iſte erit arbor loquens per gratiarum actionem, & de loco ad
locum ſe mutans per moralem conuerſationem 1. Reg. 10. Mu
tatus eſt in virum alterum. Vel dic ꝙ platanus vmbroſa ſignifi
cat Deum, qui antiquitus fuit mundo tenebroſus & durus, tñ
per beatam incarnationẽ fuit in oliuam mutatus, qñ de ſeuero
factus eſt manſuetus et pius. Vel dic ꝙ cõtra naturã laurus por
tat ficum, quando beata virgo protulit Chriſtum, qui alterius
erat naturæ. Vel dic ꝙ arbor mirabiliter loquitur, qñ peccator
& obſtinatus confitetur, vel Deũ laudando teſtatur Mat. 9. Lo
quutus eſt mutus, & admiratæ ſunt turbę. ¶ Item ibid. l. 18. c. 18. 11
et dicitur ꝙ in frugibus quandoq; prodigia viſa ſunt. Anno. n.
quo Hannibal ſuperatus eſt. ſ. ſub Pub. Elio & Cn. Cor. conſu
libus, frumenta in arboribus nata produntur, quod. ſ. victoriæ
Romanorum contra Hannibalem ſignũ fuit. Sic verè qñ Han
nibal. i. diabolus fuit a populo Romano. i. a deo & Angelis ſu-
peratus. i. per incarnationem & crucẽ in arboribus. i. Chriſti
fidelibus viſę ſunt fruges virtutũ creſcere, & frumenta bonorũ
operũ apparere. Arbores. n. i. hoĩes a principio ſteriles fuerũt,
& tñ contra naturam & conſuetudinẽ, fruges ſi frumenta. i. vir
tutes & merita portauerunt. vel dic ꝙ qñ frumentum creuit in
arbore. i. qñ Chriſtus contra naturam natus eſt è virgine, tũc
pro certo Hãnibal diabolus ſuperatus eſt in cruce. Pſal. Valles
abundabũt frumẽto. ¶ Pli. li. 2. c. 59. inter prodigia & miracula 12
recitat ꝙ illis bellis Romanorũ quæ Cimbrica ſunt vocata, ar
morũ crepit⁹ & tubę ſonitus a cęlo auditi ſunt, tertio vero cõ-
ſulatu Marij arma cœleſtia ab ortu occaſoq; inter ſe currẽtia
viſa fuerunt. De quibus etiã prodigijs facit Aug. 10 li. de ciuita
te Dei mẽtionẽ. Illud applica ꝙ non ſolũ in terra. i. in ſtatu lai-
corum, imo ẽt in cęlo. i. in ſtatu eccleſiaſticorum ſolent qñque
bella fieri concurſus & ſonitus litium & contentionum ibi au
diri, & ad magnum ſcandalum mortalium, arma cœleſtia, id
eſt eccleſiaſtica litigia poſſunt quotidiè experiri, quia etiam
ipſi ſcholares hodie & clerici armis more ſeculariũ volunt vti,
& alter contra alterum præliari. Vnde Apo. 12. Factũ eſt præ-
lium magnum in coelo &c. Applica per modum figurę, et vide
eam infra 16. Apo. 12. ¶ Valde magnum prodigiũ recitat Oro- 13
ſius anno. 384. ab vrbe cõdita contigiſſe. Dicit. n. ꝙ accidit Ro
mæ quædam horrenda peſtis, qua biennio perſeuerante, homi
nes vtriuſque ſexus morbis varijs interibãt. Romanis ergo pro
morbo ſedando remedia a dijs petentibus, ſubito in medio vr
bis terra diſsiluit, vaſtoq; prorupto inferna hiantia ſubito pa-
tuerunt. Dijs ergo reſpondentibus ꝙ hians illa terra ſeu hor-
renda vorago ſibi dare aliquem viuum hominẽ expetebat, ac
ſibi non ſufficeret peſtilentia mortuos deuoraſſe, niſi etiam ali
quos viuos ſuis faucib⁹ exhauriret. Marcus Curtius vir eques
armatus communi cladi conſulens, improbis terrę faucibus ſe
iniecit, & ſic terræ & inferis pro populo ſatisfecit, & ceſſante
peſte, terra iterum ſe recluſit, illumq; viuum equitẽ in ſuis vi-
ſceribus ſepeliuit. quod quidem Aug. li. de ciui. Dei ſatis tãgit.
Iſta poſſunt applicari ad paſsionẽ Chriſti. Conſtet. n. ꝙ a prin
cipio totus populus humanus peccati peſtilentia languebat,
& ſpiritualiter & temporaliter moriens ad inferos deſcende-
bat, propter quod populus Romanus. i. populus fidelis ſancto
rum patrum ſacrificare dijs. i. Deo & angelis non ceſſabat, ſed
pro certo talis peſtilentia ceſſare non poterat, quouſq; aliquis
homo viuus. i. ſine peccato, Chriſtus. ſ. ad inferos deſcenderet,
per cuius ſacrificationem culpæ & pęnæ peſtilentia quieſceret
& ceſſaret. Nam quouſque eques viuus. i. Chriſtus filius Dei
viui mediãte equo ſuo. ſ. cruce ipſi terræ & inferis ſacrificaret,
& corpus eius in terram, & aĩa eius ad inferos veheretur, ne-
ceſſe erat ꝙ populus moreretur, & peccati peſtilentia vexare-
tur, quapropter iſte eques Chriſtus viuũ in inferos ſe iniecit,
& ſic Deos placauit, & Deo patri ſatisfecit, ita ꝙ mors peccati
& inferni dãnatio tunc ceſſauit, ipſe vero pro omnibus ſe ob-
tulit & mortem pro populo tolerauit. Eſa. 53. Ipſe vulneratus
eſt propter iniquitates noſtras &c. & Ioan. 18. Expedit vt vnus
moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Vel dic ꝙ talis
eques dicitur eſſe quilibet prælatus, quia. ſ. vtilitatem commu-
nem debet vtilitati priuatę præferre, & pro liberatione popu-
li non debet mortis periculum exhorrere. ad Ro. 9. Optabam
ego anathema fieri pro fratribus meis.

FINIS.

Studioſe Lector,

In folio 22. in fine vltimæ columnę, poſt illa extrema verba, proſperitatis errore omiſſa deſiderantur hæc,
mundanæ cauetur & auertitur, & ne nauigantibus & per-